n° 52. 2 vol 8°

Santa Vanalia, 1959
US # 25,36

PAPIENSIS

M. D. LXXXV

Ex Bibliotheca Carpsiana
Jurium Doctoris Hueri

115, 54

IOANNIS
FRANC. À RIPA
PAPIENSIS,
COMMENTARIA
AD IVS CANONICVM.

Item Tractatus de Peste, & Responsa;

Summo studio & labore, collatis manuscriptis exemplaribus, innumeris propè mendis purgata.

Additionibus insuper analyticis Clarissimi D. Bernardi Trotti, I.C. professoris acutissimi, nunc recens illustrata.

Communes præterea Doctorum sententiæ ab Authore passim citatæ, hoc signo ☞ prænotantur.

Index rerum & verborum in omnia opera ad calcem huius voluminis est iectus.

LVGDVNI,

M. D. LXXXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Tituli & Capita Decretalium.

De constitutionibus. 2
Cap. Cum M. Ferrariensis. 7
De rescriptis. 20
Cap. Sicut Romana. 21
Cap. Ex parte. 25
Cap. Inter cæteras. 27
Cap. Si quando. 29
Cap. Eam te. 30
Cap. Ad aures. 32
De iudicijs. 37
Cap. De quo vult Deo. 41
Cap. Decernimus. 51
De causa possess. & proprietatis. 46
Cap. Cum Ecclesia Sutrina. 59
De restit. spoliat.
Cap. Sæpe. 66

Tractatus de peste.

Præludia. 72
De priuilegiis contract. causa pest. c. 1. 72
De priuil. vltimarum volun. cau. pest. c. 2. 79
De priuileg. iudiciorum causa pest. c. 3. 80
De remediis præser. contra pest. c. 4. 82
De remediis ad con'ex vbertat. c. 5. 88
De remediis ad curandam pest. c. 6. 95

Initia omnium responsorum.

Absoluendum puto respons. 14
Ad demonstrandum. 102
Ad hæc vt Trophinus. 162
Admittenda sunt capitula. 78
Ad primum quæsitum. 27
Ad primum an licentia. 169
Agenti ad decimas. 64
Agit Ioannina. 51
Agit do. de Carumbo. 153
Agit Alziarius. 200
Andreas Baiuli. 129
Antiquo loci. 93
Antonius Nauarini. 121
Appellatio interposita. 33
Arelatensis Ecclesiæ. 5
Articulus decidendo. 1
Aut donationis tempore. 140
Bene digesta fuit. 101
Bene digesta & iuridice. 134
Bene & quantum licuit. 285
Bernardinus. 209
Bonæ memoriæ. 4
Carceratus proponitur. 167
Catherina Fabrina. 141
Certi & indubitati. 88
Circa illam dubitationem. 217
Circa primum dubium. 148
Ciues & incolæ. 168
Clarissime doctor. 160
Condemnandos puto. 136
Consideratis iis. 104
Contulit reuerendus. 44
De iure sufficit. 20
De tribus effectualiter. 70
De tribus agitur. 205
Dico ergo vxorem. 219
Dominus Honoratus. 75
Duo dubia. 147
Dubia quæ propon. 190
Dubia super quibus. 195
Dubitabilis. 193
Dubitatur. 165
Duabus rationibus. 77
Duo sunt quæ. 126
Duo tantum dubia. 175
Duplici ratione. 121
Electus à maiori. 29
Eos merito. 163
Executionem non meretur. 25
Ex longo & inflato. 83
Ex narratione facti. 8
Ex præmisso themate. 63
Ex themate. 128
Ex prænarrato. 38
Ex processu causæ. 113
Ex proposito themate. 43
Ex tribus dubiis. 120
Facultas concessa. 37
Frequens est. 206
Grabiel de Tullia. 143
His elapsis diebus. 216
In effectu quærit. 179
Implorauit benignum officium. 154
Impetatur Robertus. 161
In causa beneficiali. 3
In causa beneficiali. 215
In causa appellationis. 56
In causa canonicatus. 6
In causa quæ iamdiu. 54
In causa do. Francisci. 62
In causa vertente. 69
In causa matrimoniali. 71
In causa do. Ioannis. 85
In causa vertente. 114
In causa Quintellæ. 146
In causa immunitatis. 174
In causa quæ vertitur. 180
In causa Oliuerij. 210
In causa præsenti. 47
In dubijs causis. 73
In hoc iudicio. 16
Insequendo schedulam. 2
Integerrime assessor. 10
Ioannes de Cruce. 203
Istud iudicium. 159
Iterum mihi videtur. 76
Iudicio cui non obstat. 157
Iulius Papa. 12
Iuste & sancte. 199
Lex 6. ff. de offic. procon. 41
Lex vbi captum. 108
Libellus magnificorum. 188
Licet in beneficialibus. 49
Licet fructus. 208
Licet plura dubia. 124
Licet regulariter. 103
Licet donatio. 138
Licet Decius. 142
Licet agenti. 155
Licet sint qui velint. 164
Licet ex iuris allegat. 189
Ludouicus Conradus. 170
Magnificus do. Tangudus. 97
Maiores nostri. 125
Mortuis filiis. 202
Munus consulendi. 98
Ne clarum ius. 94
Nobilis do. Gaspar. 92
Non creditur. 182
Non est dubitandum. 46
Non obstante denuntiatione. 123
Non videtur obstare. 34
Non videtur quòd do. Castri. 57
Non videtur quòd sententia. 149
Omnis sententia. 55
Pactum de quo in themate. 95
Paucis vtar. 24
Paucis agendo. 50
Per non vsum. 28
Peroptassem non vrgeri. 81
Petit curatus. 52
Placet consultatio. 105
Placet præmissa. 109
Plura quæsita. 2
Plura confuse. 172
Posito quòd super quota. 42
Præstantissime. 211
Præsuppositio quòd prima. 32
Prima dubitatio. 63
Prima facie. 194
Prior prioratus. 65
Priusquam discutiatur. 219
Proposita dubia. 31
Proposita dubitatio. 191
Pro perfecta resolutione. 181
Pro resolutione. 33
Pro resolutione eius. 13
Pro resolutione quæst. 80
Pro resolutione subtilium. 212
Pro sequendo ordine. 196
Pulchra & subtilis. 192
Punctus huius controuers. 48
Punctus quæstionis. 86
Quatuor quæsitis. 214
Quæritur an indultum. 11
Quæritur an vnio. 19
Quæritur in effectu. 22
Quæritur an electio. 30
Quæritur in causa. 40
Quæritur primo. 67
Quæritur an statutum. 89
Quæritur an statutum. 91
Quæritur verum. 115
Quæritur an ordo. 186
Quia assidue. 35
Quia in materia. 36
Quia in hac causa. 58
Quia do. Baldesar. 132
Quia arbitror. 156
Quia officiales. 197
Quia dubia. 213
Quidam monachus. 74
Quidam Titius. 110
Quod impetrans. 21
Quod iudicatum. 150
Regula de non verisimili. 7
Remedium canonis. 45
Requisitus an stantibus. 79
Sententia qua dominus. 204
Sequendo ordinem. 51
Sero opponitur. 158
Si ad colorandum. 17
Si aliquid per epistolam. 144
Si Grilus habita. 60
Si omissa validitate. 211
Si reperete. 117
Si vera sunt. 118
Super primo quæsito. 145
Super dubiis. 198
Super dubiis. 157
Super dubitatione. 173
Super eo de quo. 184
Super præmisso. 218
Tertius pro suo interesse. 166
Testatrix Honoratum. 130
Transactio. 100
Theodosius Imperator. 87
Tres præsupponuntur. 82
Triplici ratione. 178
Valet consuetudo. 187
Valet pactum. 96
Vbicunque Papa. 23
Vera & indubitata. 133
Verba stipulationis. 122
Verba illa. 176
Verissima est illorum. 152
Videtur quòd indultum. 15
Videtur quòd facultas. 18
Videretur ex duobus. 66
Videtur quòd Pontius. 107
Videtur prima facie. 216
Videretur fortasse. 127
Videtur aperto ore. 177
Videtur respondendum. 183
Videtur prima consideratio. 207
Visis sententia. 72
Visis & diligenter. 90
Visis & bene quantum. 135
Visis instrumentis. 171
Visis libello. 201
Viso processu. 9
Viso & bene pro. 61
Viso eleganti consilio. 99
Viso consilio domini. 106
Viso & pro tenuitate. 84
Visum fuit prima. 59
Vt breuius quo fieri. 131
Vt noscatur. 139
Vulgatissima est præsens. 127

IOANNIS FRANCISCI RI-

PAE IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,

In primum Decretalium librum perpolita Commentaria.

Nunc postremò solerti cura, arctioriq́ue diligentia quàm hactenus factum fuit, recognita, & emendata, Deo fauente occipiunt.

De Constitutionibus Rubr.

SVMMARIVM.

1 IVS scriptum, certius est & nobilius iure non scripto.
2 Scientia trinitatis, & fidei, est necessaria, & præambula ad reliquas capessendas.
3 Ius scriptum de Deo, ratione subiecti est dignius alio.
4 Lex, est constitutio populi Romani.
5 Lex scripta, & consuetudo, an sint paris potentiæ.
6 Constitutio quid sit in quo differat à lege. 7. vnde dicatur. 12.
8 Iura loquentia de Imperatore habent locum in Regibus, & aliis non recognoscentibus superiorem.
9 Diffinitio, quid sit.
10 Constitutio, est nomen generale, ad omne ius scriptum.
11 In materia odiosa, verba possunt sumi vt genus, & species, sed semper intelligenda sunt, vt species.
13 Exceptio doli, obstat contra legem, vel statutum, in odium aliquorum particularium editum.
14 Papa, an absque collegio Cardinalium, & Imperator absque consilio procerum, legem condere possint.
15 Solus dictio, non excludit socios.
16 Papa, non debet vti plenitudine potestatis, nisi ad remouenda scandala.
17 Necessitas, quot modis sumatur.
18 Ecclesia Romana, constituitur ex omnibus Christi fidelibus.
19 Ad essentiam cuiuslibet collegij, requiritur vnum caput.
20 In iuribus limitatorijs, ex identitate rationis idem ius statuitur, sicut in his quæ statuunt.
21 Papa, & Imperator, in quibus casibus nihil possunt statuere de nouo.
22 Constitutio, in quo differat à canone, decreto, decretali, & similib.
23 Canon Græcè dicitur Latinè regula.
24 Canonicarius quis
25 Canonica institutio vel electio quot modis dicatur.
26 Canonicus, quare dicatur.
27 Canonis appellatione, in materia fauorabili etiam comprehenditur synodalis constitutio.
28 Canon, quot modis capi possit.
29 Canon, an rectè possit denotare legem ciuilem.
30 Decretum quid sit.
31 Decretalis epistola, quæ dicatur.
32 Sanctio quæ dicatur.
33 Pragmatica sanctio, quæ dicatur.
34 Pragmatici viri, qui dicantur
35 Annotatio, quid sit.
36 Dogma quid sit.
37 Interdictum quid sit.
38 Mandatum quid sit.
39 Scriptura, an sit de substantia legis, seu constitutionis.
40 Lex vnde dicatur.
41 Argumentum de specie ad genus, non valet.
42 Leges duodecim tabularũ transmissæ fuerunt à Græcis ad Romanos.
43 Lex an liget, & quos, si non sit scripta.
44 Sententia ad hoc vt valeat, requiritur solennitas.
45 Iudex non potest ferre sententiam absque scriptura.
46 Statutorum volumen si perderetur, posset tenor probari per testes.
47 Lex obligat habentes notitiam.
48 Excommunicatio non ligat, nisi lata sit in scriptis.
49 Papa, solo verbo creat Episcopos, & Abbates.
50 Gratia non expirat, Papa mortuo, ante confectas literas.
51 Gratia per testes probari non potest.
52 Gratia concessa secundum ius, per testes probari potest.
53 Gratia casu amissa, per testes probari potest.
54 Constitutionum editio, an sit necessaria.
55 Conscientia sine scientia, inspicienda est, & scientia sine conscientia diabolica.

CONtinuatur Ad præcedentia, & simul subordinatur ad sequẽtia per Gofre. Hostiẽs. Panor. & alios communiter hoc ordine. Author tractaturus de iure, exorditur à summa trinitate, sine cuius fundamento, nullum potest opus superedificari. ca. cum Paul. 1. q. 1. Et quia omne ius quo vtimur, aut ex scripto aut ex non scripto constat. instit. de iure natu. gen. & ciui. §. constat. & 1. dist. cap. consuetudo. §. cum itaque. author præmisit de constitutionibus, & sic de iure scripto, quod est certius† & nobilius, deinde subnectit de cõsuetudine, & sic de iure non scripto. 1 Ista continuatio licet sit communis, & fuerit de mente Imperatoris in d. §. constat. & Gratiani in compilatione huius operis, & in c. lex est. & c. seq. & seq. 1. distin. tamen impugnatur per acutissimi ingenij virum dominum Philippum Decium, quia titulus præcedens, secundum hãc continuationem non applicatur ad hunc subsequentẽ. nec hic ad præcedentem aliquo speciali respectu, prout applicãdi fuerant. l. 2. ff. de statu homi. l. continuus. ff. de verb. oblig. nam fundamentum trinitatis non respicit specialiter hunc titulum, sed quemcunque alium. cum alio quoque principio Dei auxilium implorandum sit. d. c. cum Paulus. j. quæst. j. & in authen. de armis. in princ. & in l. in nomine Domini. C. de offic. prę fec. Aphri. Sed tu considera, quòd fundamẽtum trinitatis respicit totum opus, & specialiter hunc titulũ, qui iurisconstitutiones cõtinet, de quibus author principaliter tractare intendit. Item considera q̃ satis est inuocare diuinũ auxilium in principio operis. d. ca. cũ Paulus. & quia principium huius operis à constitutionib. inchoandum fuit, vt ex subordinatione prædicta apparet, benè sequitur, quod fundamentum trinitatis magis postulat hunc titulum post se, quàm reliquos titulos. Secundò non videtur hæc continuatio iuridica ex alio, secundum eundem Decium, quia fundatur super inuocatione diuinæ maiestatis, & trinitatis, quæ inuocatio non fit in titulo præcedenti, sed circa fidẽ aliquæ promulgantur constitutiones, vnde congruentius præmittẽdus fuisset titu. iste de cõstitutio. qui est generalis ad omnes constitutiones. Tu verò aduerte, quòd in continuatione nõ dicitur, quòd in titulo præcedenti pro fundamento inuocetur Dei auxilium, sed quòd pro fundamento fuit præmissus titu. de sum. trini. & fide catho. vbi tractatur de trinitatis & fidei cognitione, quæ est oĩũ principiũ, & fundamentũ. vñ ex hoc elicio clariorẽ ꝯtinuationẽ. Author tractat' de sciẽtia iuris, prius voluit desserere de scientia trinitatis & fidei, 2 quæ est† necessaria & præambula ad reliquas sciẽtias capessendas. c. qui sine. 26. q. 2. decet enim animas prius erudiri, q̃ linguas. l. magistros. C. de profes. & medi. lib. 10. erudita itaq; anima, & cognita scientia trinitatis, & fidei, & sic iuris diuini, congruum fuit subnectere de constitut. & sic de scientia humani iuris. & hæc continuatio sic declarata, effugit morsus cauillantium. Secunda fuit continuatio Andr. Sicul. suprà visum est de constitutionib. concernentib. Deũ immortalem, nunc congruenti ordine supponitur de constitutionib. concernentib. Papam Dei Vicarium. cap. vt nostrum. j. vt eccle. benefi. ca. 2. & seq. de tranlla. episco. Ista etiam damnatur per Decium, quia & si subiectum tituli præcedentis prædicetur de Deo, constitutiones tamen de quib. ibi, fuerunt à pontificib. promulgatæ. Mihi etiam non placet, quia ea attenta præmittẽdi fuissent tit. de baptismo, de reliquiis, & vene. sanc. & reliqui tractantes materias cõcernẽtes Deũ immortalem: nisi dixeris, quòd aliis respectibus fuerũt posti positi. Tertia fuit continuatio Decij suprà visum est de summa, trinitat. & fide catho. quæ ab omnibus deber teneri. capitul 1. titul. proxim. Ideo subnectitur titulus de consti. quæ ab omnibus seruandæ sunt. cap. 1. j. eod. Ista mihi non satisfacit, quia titulus præcedens hac continuatione attẽta, nullo speciali respectu postulat hũc titu. post magis, quã reliquos

titu. quorũ iura etiam ab omnib. ſeruanda ſunt, & hoc ipſe vtitur argumento contra cõmunem cõtinuationem, vnde non ægrè ferat ſi cõtra ſe retorqueatur c. cum omnes. j. co.

3 Quarta fuit continuatio eiuſdem, ius ſcriptum† de Deo, ratione ſubiecti eſt dignius, & ideo propter excellentiam fuit conueniens vt de eo fieret ſpecialis tractatus. argumẽ. Item apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de iniur. & poſtea ſubiiceretur titulus generalis, de iure ſcripto, argu. l. ſi ſeruus ſeruũ. §. inquit lex. ff. ad legem Aquil. Contra hanc continuationẽ, etiam obſtat fundamentum, quod ſuprà feci contra continuationem And. Sicul. Quintò conſidera an aliter poſſit cõtinuari. authoris intentio fuit, hoc opere dirigere animas mortalium ad Deum, & eius cœleſtem patriam, ſecundum gloſ. in c. cum contingat. j. de iureiuran. ad hanc autem nemo poteſt peruenire niſi per fidem. c. 1. ſuprà, tit. 1. Ideo de fide catholica tractandum fuit: & quia etiam per conſtitutiones inſtruimur ad viam cœleſtis patriæ, poſt tractatum de fide, ſequitur de conſtitutionib. ¶ Diſcuſſa continuatione videndum eſt, an ſubordinatio defendi poſſit. Quidam arbitrãtur non poſſe, quia fit ad remota, & intermittitur titulus proximus de reſcri. ſed facilis eſt ſolutio, quia reſcripta dicuntur iura ſcripta inter partes, vt per Ioan. Andr. & alios in rubric. de reſcri. & per Panormit. in rubr. de conſuet. ergo ſubordinatio eſt optima. alij etiam mordent ex eo q̃ in opere Digeſtorum alius fuerit ordo ſeruatus. nam primò præmittitur titul. de conſuetudine, vt in rub. de leg. & longa cõſuetudi. poſtea ſequitur tit. de conſtit. princ. Sed vtraque ſuſtineri poteſt, conſideratis diuerſis reſpectib. nam compilator Digeſtorum conſiderauit, q̃ conſtitutiones principum vt potè digniores propter authoris prerogatiuam. ca. ſi à ſede. de præben. lib. vj. capit. per tuas. j. de maiori. & obed. l. ij. ff. de albo ſcrib. merebantur ſpecialem tractatum. d. l. Item apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de iniur. ideo præmiſit tit. generalem de legib. in quo interſeruit etiam de legibus conſuetudinariis, & poſtea poſuit titulum ſpecialem de conſtitutionibus principum. argu. d. l. ſi ſeruus ſeruum. §. inquit lex. Cõpilator autem huius operis conſiderauit, quòd conſtitutiones principũ ſunt digniores, vt dictũ eſt, cõtinentes ius ſcriptum, quod eſt certius & nobilius, & hac ratione præmiſit de conſtitutio. vt dicit Panorm. Vel aliter, compilator Digeſtorum præmiſit titulum de legi. qa leges fuerunt ante con-

4 ſtitutiones principum. Eſt enim lex† conſtitutio populi Romani. §. lex eſt. inſt. de iure natu. gen. & ciui. à quo prius editę fuerunt leges, quàm à principe, in quẽ ipſe populus tranſtulit imperium, & legis condendę poteſtatem. §. ſed quod principi. inſti. eo. titul. & quia conſuetudo eſt etiam ius populi. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. & antiquior quàm conſtitutiones principum Romanorum § & non ineleganter. inſti. eo. præpoſuit ſimul titulum de legib. & lõga conſuetudine. Compilator verò huius operis conſiderauit, quòd conſtitutiones pontificum, ſunt digniores conſuetudinibus, & hac ratione præmiſit. & ſic vterque ſua laude dignus eſt. Ita ſimi-

lem diſcordiam concordant doctor. in rubric. C. de teſtamẽ. mili. Alij dicũt falſum eſſe quod in ſubordinatione dicitur, ſcilicet, quòd ius ſcriptum ſit nobilius iure non ſcripto, qa

5 lex† ſcripta, & conſuetudo, ſunt paris potentiæ. capitu. conſuetudo. j. diſtinctio. & dicit Card. Floren. in ca. fin. col. xlv. j. de conſuet. q̃ conſuetudo habet eas omnes virtutes, quas habet lex, & ibi Mod. char. xxij. referunt virtutes conſuetudinis: ſi paris potentiæ, ergo paris nobilitatis. Sed certè argumentum non placet. tum quia aſſumptum non eſt verum, nam lex eſt maioris potentiæ, cùm poſſit derogare futuris conſuetudinibus, authen. nauigia. C. de furt. l. eos. C. de vſuris traditur per Panormita. in d. cap. fi. & in c. ij. de probat. & Barto in l. de quibus. ff. de legi. Conſuetudo autem non derogat futuris legibus. Ex hoc ſequitur, quòd potẽtia, & virtutes conſuetudinis dependent à voluntate legis, nec poſſet conſuetudo derogare legi, niſi lex permitteret, ſecundũ Panormita. in cap clerici. de iud. & ſic patet quòd conſuetudo non eſt paris potentiæ. & poſito q̃ eſſet eiuſdem potentiæ, non video quomodo ſequatur illatio. ergo eſt paris nobilitatis, niſi nobilitas conſiſtat in ſola potentia. vñ Mod. Papiẽ. dicũt, quòd ius ſcriptum, eſt dignius & nobilius ratione originis. quia habuit originem à Moyſe primum, poſtea à ſanctis patribus, deinde à populo Romano imperante, & ſuccеſſiuè ab Imperatoribus, in quos populus imperium & facultatem legis cõdendæ tranſtulit, ſunt enim leges per ora principum diuinitus promulgatę. c. quo iure. viij diſtinct. c. fin. xv. q. vj. l. ij C. de præſcript. long. tempo. Conſuetudines verò inductæ ſuerunt ex tacito conſenſu populi. d. c. fin. & d. l. de quibus. ſed Deci non putat ex hoc ſequi, quòd lex ſit nobilior, quia & conſuetudo diuinitus inducitur à populo, cũ omnia permiſſione Dei fieri dicantur. c. nec mirum. xxvj. qõ. v. Tu conſidera q̃ origine leges fuerunt à Deo traditæ Moyſi, in ſummitate montis Sinai. Conſuetudo autem licet permiſſu Dei inducta ſit, non tamen origine fuit à Deo tradita ſicut lex. & hoc reſpectu Moder. Papien. videntur rectè dixiſſe, q̃ lex eſt origine nobilior. vel alio reſpectu potuerunt dicere legem nobiliorem origine, qua ortum habet à principe, primum à Moyſe, deinde à ſucceſſoribus in imperio, & ratione authoris, & propter condentis prærogatiuam videtur nobilior. c. ſi à ſede, de præben. lib. vj. l. ſi. ff. de albo ſcribẽ. Secundò ius ſcriptum, videtur nobilius ratione antiquitatis, quia eſt antiquius iure non ſcripto, ſecundùm Decium. qui ad hoc allegat tex. in §. ex non ſcripto. inſt. de iure natu. ibi, diuturni mores legẽ imitantur, ergo ſecundum eũ prius fuit lex. & per tex. in d. c. conſuetudo. 1. diſt. ibi, conſuetudo pro lege ſuſcipitur, cum lex deficit. Sed certè conſuetudo prius fuit, quàm lex, quia prius populus quàm rex. & quòd prius fuerit conſuetudo, eſt tex. clariſſimus in c. fi. ibi, ius verò conſuetudinis. poſt naturalem legem exordium habuit. ex quo homines conuenientes in vnum cęperunt ſimul habitare. Nec dicatur, quòd iſte tex. probet aſſumptum Decij, dum dicitur, quòd cõſuetudo aſſumpſit exordium poſt ius naturale, quia ius naturale, non appellatur ius ſcriptum, ſed natura omnes illud docuit. inſt. de iure natu. gen. & ciui. in princ. Nec obſtant iura ſuper q̃bus ſe fundat Deci. qa nõ loquuntur de iure conſuetudinario primęuo, & originali, ſed de iure conſuetudinario ſecundario, & prout ſucceſſiuè inducitur, & variatur. Tertiò ius ſcriptum dignius, & nobilius dicitur, quia inducitur ex conſenſu expreſſo. Conſuetudo verò, ex tacito, qui eſt debilior expreſſo, ſecundum gloſſ. in clemen. ſæpe. in verbo. partibus, de verb. ſignific. pro quo facit quod etiam dicit gloſſ. in l. 1 C. vbi de crimi. agi opor. & not. in regula. ſcienti, de reg. iur. li. 6. & firmat in terminis noſtris Panormita in d. c. clerici. de iudi. ſed licet lex inducat ex conſenſu expreſſo, quia tamen inducitur ex cõſenſu ſolius principis. §. ſed quod principi. inſtitu. de iure natu. gen. & ciui. & l. 1. ff. de conſtitu. princ. non debet videri fortior & efficacior conſuetudine, quæ inducitur conſenſu vniuerſorum, vel maioris partis populi, cum ea firmiora ſunt, quæ plurimorum conſenſu roborantur. c. prudentiam, in prin. de offi. deleg. & magis integrum iudicium eſt, quod plurimorum ſententijs cõfirmatur. c. extra conſcientiam 64. diſtinctio. c. per hoc. §. verum. vbi Gemin. not. de hæret. lib. vj. Inc leges, & conſtitutiones editæ à cõſilio firmiores, & validiores reputantur: nam per generalem derogationẽ eis non creditur derogatũ ſecundum Archidia. in c. 1. eo. tit. in 6. & Fely in c. nonnulli. colum. 3. & ſequent. de reſcrip. Defendendo fortè poteſt dici, q̃ lex hẽt expreſſum conſenſum principis, & tacitum cõ ſenſum populi, qui eam recipit, nam niſi ab vſu hominum lex recipiatur, vigorem legis non habet. c. in illis. § leges. 4. diſtinct. & no. amplißimè per gl. & ſcriben. maximè Felin. in c. 1. de treug. & pace. ſed hæc ſolutio non videtur penitus eneruare contrarium, quia princeps, ſi velit, poterit punire nolentes recipere legem ſuam, c. quia circa. de conſanguinita. & affinita. & ibi no. & ita etiam traditur per Panormit. & alios in d. c. 1. vnde conſidera ſi dici poſſit, q̃ lex origine inducebatur conſenſu populi, cap. lex eſt. 2 diſtinct. & inſtitut. de iure natu. §. lex eſt. ſed nec iſtud in propoſito placet, quia nos loquimur de conſtitutionibus, quæ à ſolis pontificibus, & principibus conſtituuntur, quæ ſunt etiam iura ſcripta. cap. conſtitutio. ij. diſtinct. & de iſtis loquitur hæc ſubordinatio, vnde videtur, quòd ratio Moder. Papien. ſit verior, quòd ratione originis ſcriptum dicatur nobilius. Vel etiam dici poteſt, quòd ius ſcriptum ideo ſit nobilius, quia certius, nam lex ſemper eſt certa. cap. erit autem, iiij. diſtinct. & omnibus nota. l. leges. C. de legibus, quam in dubium reuocare non licet. l. final. C. de legibus. & vbi reperitur legis determinatio, ibi nulla datur probabilis dubitatio, cap. ex multa. de voto. not. per gloſſ. & Baldum in l. ancillæ. C. de furt. & per Moder. in l. illam. per illum text. C. de colla. Conſuetudo autem, quia in facto conſiſtit, non ita certa, quia facta ſæpe etiã prudentiſſimos homines fallunt. l. ij. ff. de iur. & fa. ignoran. hinc dicimus, quòd poſitioni iuris ſcripti, nõ eſt reſpondendum, quia ius ſcriptum eſt certum, ſed bene poſitioni iuris non ſcripti eſt reſpondendum, quia ius non ſcriptum incertum eſt, ſecundum glo. & Bartolum in leg. ornamentorum. ff. de aur. & argen. lega. Bartol. in l. 1 C. quæ ſit longa conſuetu. & gloſſ. in c. ij. de conſtit. lib. vj. & Bartol. in l. ij. eod. tit. Hinc eſt, quòd allegans conſuetudinem tenetur illam probare, cap. j. de conſtitu. libro vj. Sed tu aduerte, quia data paritate, videtur

tur quòd ius non scriptum sit ita certum, sicut scriptum, quòd non dicitur certum propter scripturam, sed propter publicationem, vt in authent. vt nouæ constitut. & cap. cognoscentes, vbi Panormi. & alij ff. eod. & si propter publicationem dicitur certum & notum, illud ideo est, quia publicatio deducit rem in notorium. c. j. ff. de postu. præla. Sed si consuetudo sit notoria, eadem ratione dicitur certa sicut lex: Hinc est quòd consuetudo notoria non est probanda, secundum Bartol. in d. l. de quibus. & Bald. in l. ij. C. quæ sit lõga cõsuet. Panor. in cap. j. infra de re iudi. Alex. in l. prima. C. vt quæ desunt aduoca. vbi vult, quòd iudex teneatur supplere ea quæ sunt consuetudinis notoriæ. & traditur per Curt. consi. 74. col. xvij. & si consuetudo sit generalis, non licet eam ignorare, sicut nec legem, secundum Bald. in rubr. ff. de consuet. nisi dicatur quòd licet consuetudo notoria, vel vniuersalis, non sit probanda, non tamen est ita certa sicut lex scripta, quæ videri & palpari potest. l. j. §. j. ff. de his quæ in testamen. delen. Et hæc quantum ad situationem rub. dixisse sat est. ¶ Nunc pro terminorum cognitione aliqua discurramus, & primò quid sit constitutio. Gratianus in cap. con-
6 stitutio. ij. distinctio. respondet, constitutio † est quod tantum rex vel Imperator statuit. & ita etiam respondet Vlpia. in l. prima. ff. de constitut. princ. ibi, hæ sunt quas vulgò constitutiones appellamus, & dicit ibi Bartol. quòd constitutio
7 in hoc differt à lege, † quia lex fit à populo, magistratu interrogante. Constitutio verò est principum edictum. & benè probatur in l. omnes. in principio, ibi, vel ex quibus legibus aut sacratissimis constitutionib⁹. C. de quadriē. præscrip. & dicunt dominus Anton. Panormit. & Moder. hic', q̃ illa est propriè constitutio, quam Imperator edidit, vel rex. vt dicitur in d.c. constitutio. quòd est intelligendum de rege non recognoscente superiorem, qui in regno suo dicitur Imperator, secundum Oldrad. consil. 231. vt eius de quo quæritur. & Bald. in l. penul. C. de donat. inter virum & vxorem. & in l. exemplo colum. fin. C. de probat. & tradunt hic Moder. & Curt. consil. 61. Super præmissa. colum. iij. vbi plenissimè loquitur, dicens post Bald. in cap. significantibus. in fine, de offic. delegat. quòd rex in tẽporalibus, gerit vices Dei in regno suo, & habet ius leges condendi, & confiscandi, ac liberum arbitrium, secundum Angel. in l. j. C. nè sine iussu princ. licc. confisca. Et idem dicendum de quolibet non recognoscente superiorem, secundum, Bartol. in l. hostes. ff. de capt. & postlim. reuer. & in l. infamem. ff. de publ. iudicijs. Panor. & alios in cap. cum Bertholdus. ff. de re iudic. & in ca. per venerabilem. qui filij sint legitimi. Ex quibus omnib⁹
8 elicitur conclusio, q̃ iura † quæ loquuntur in Imperatore, habent etiam locum in regibus, & aliis non recognoscentibus superiorem: contra quam conclusionem multa dicẽda se offerunt. sed quia instituti mei non est, quæ incidenter occurrunt examinare, & ex commento commentum facere, non instabo aliter, sed id solùm addam, q̃ ista conclusio non procedit in legibus pœnalibus, & odiosis, secundum Cyn. & Ange. in l. quisquis. C. ad leg. Iuliam maiesta. dicentes illã legem non procedere in coniurantibus contra alium principem inferiorem, quamuis non recognoscentem superiorem. & pluribus rationibus comprobat Soc. consil. 275. colum. secunda, & sequen. lib. ij. Item procedit vbi militat omnimoda ratio in non recognoscentibus superiorem, quæ militat in Imperatore, àliàs secus, & ideo consului, quòd iura dicentia barbitonsorem & cocum Imperatoris nobiles esse, propter radios sui domini, quibus illustrantur. l. prima. C. de domesti. & protect. lib. xij. & l. omnium. C. de testam. non procedere in barbitõsore domini Delphini, quia in eo non est tanta maiestas, & tantus splendor, quantus est in Imperatore, vt habetur in meo responso 183. incip. videtur respondendum Baldesarem. Ex prædictis videtur quòd constitutio inferioris, superiorem recognoscentis, non dicatur propriè constitutio. Nec obstare videtur text. in cap. lex est constitutio scripta. & in c. consuetudo. §. cum itaque. ibi, quæ in scriptis redacta est, constitutio vocatur. j. distin. & in c. lex est constitutio populi. ij. distinctio. & in ca. primo. xiij. distinct. & hæc rubr. quæ loquitur etiã de constitutionibus inferiorum, vt patet in cap. cum omnes. & in c. cũ M. Ferrarien. ff. eo. quia in dictis iuribus verbũ cõstitutio, nõ stat propriè sed largè secundũ Panormit. & Modern. Sed hæc intelligentia mihi non placet, per text. in d. cap. lex est cõstitutio. ergo propriè, tum quia verbum, est, denotat proprietatẽ, & veram essentiã, secũdum Bar. in l. maritus. §. legis. ff. de adult. Tum quia verbum cõstitutio, ponitur in diffinitione, cuius
7 verba debent propriam importare essentiam, cum † diffinitio sit oratio, substantiam diffinitæ rei significans secũdum gloss. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & Panormita. in rub. de senten. excommunica. præterea si solius supremi principis edictum esset propriè constitutio, frustra in ff. rubricaretur de constitutionibus principum, vt dicit Andr. Sicul. hic nam ex ea rubr. facile discerni potest, q̃ quædam sunt cõstitutiones principum, quædam aliorum inferiorum. Item vt
10 dicunt Modern. constitutio † est nomen generale ad omne ius scriptum. d. §. cum itaque. & sic tanquam genus cõprehendit & constitutiones inferiorum, ergo constitutio inferioris erit propriè constitutio, quia posito genere ponitur q̃ libet eius species. l. si quid earum. §. interemptũ. ff. de lega. iij. & quælibet eius species ponitur propriè, secundum Baldum in l. secunda. C. de iure aureo. annul. & probatur in l. semper in generalibus. ff. de reg. iur. quod verum est si sit tale nomẽ quod possit stare vt genus, & vt species, secundum Bartol. in rub. ff. soluto matri. in quarta oppositione. versi. Sed an hęc expositio sit ex propria significatione, ibi, dic etiam, vt in casu nostro, in quo constitutio, potest sumi vt genus pro quo libet iure scripto, & in specie pro edicto solius supremi principis. & ita tenendo non obstat tex. in dicto capitu. cõstitutio. quia ibi describitur constitutio prout sumitur pro specie, & ista arbitror verissima, & seruire possunt ad statuta loquentia de constitutionibus, vt etiam de ꝯstitutionib⁹ inferiorum sint intelligenda. quod credo verũ in materia fauorabili, sed in odiosa videtur, quòd de constitutionibus principum duntaxat veniant interprerãda, quia materia odio-
11 sa verbum, † quod põt sumi vt genus & vt species, semper intelligendum est vt species, secundum Panormitan. in cap. Rodulphus. colum. j. infra de rescrip. & solet allegari text. in l. hoc legatũ. ff de legatis iij. & ita in statutis dicit Alexãd. in rubr. ff. soluto matrimonio. colũ. vj. Sed circa prædicta,
12 aduertendum est ad plura, nam si constitutio dicitur † à cõ, quod est simul. & statutio, quasi commune statutum, vt dicunt Panormita. & alij hic. non videtur verum, quòd constitutio propriè dicatur edictum solius principis, vel alterius inferioris: sed id quod à populo, vel ab aliqua vniuersitate, seu collegio statuitur, propriè dicatur cõstitutio, quasi communis statutio: istud ostendit etymologia', quæ nihil aliud est, quàm resolutio verbi in proprium significantem. secundum Baldum in cap. primo. §. si quis de manso. in vsib. feud. de controuer. inuestitu. & ita dicunt Goffre. & Imo. hic, & Ioan. Mona. in rubr. eiusdem titu. libr. vj. & Archid. in cap. primo. in verbo, constitutionem. eodem titu. libr. vj. ad istud Panormita. hic videtur respondere, quòd non dicitur constitutio communis statutio, eo respectu, quòd à congregatione edatur, sed ea ratione, quia debet esse omnibus communis & æqualis. c. erit autem lex. iiij. dist. alioquin si contra particularem personam edatur, iniqua est & ab ea potest appellari. l. prima. §. solent. ff. quando appel. sit, & cõtra legẽ, vel statutum, in odium aliquorum particularium editum,
13 obstat doli † exceptio. l. prima in fin. ff. de excep. doli. & dixi respons. 86. incip. punctus quæstionis est. & respons. 88. incip. certi & indubitati iuris est communitatem Montilij. Aduerte, quia Panormit. in hac solutione videtur sibi aliquantulum aduerfari. vult enim constitutionem ideo nominari, quia omnibus est communis, ergo etiã lex populi, erit propriè constitutio, quia & ipsa debet esse communis. d. c. erit autem lex. cuius contrarium dixit supra Panormitan. & certè si vera est hæc etymologia, fateri oportet quòd constitutio principis non sit propriè constitutio. nisi saluando dixeris, quòd constitutiones principum statuuntur cum consilio, & deliberatione procerum sacri palatij & totius cœtus patrũ, & senatorũ. l. humanum. C. de legib. & isto respectu possent dici editæ à cõgregatione. sed adhuc hæsito, quia & si princeps statuerit cum consilio procerum, non tamen ipsi consultores dicuntur simul statuere, quia actus non attribuitur consultori, sed consulto, vt traditur per Panormita. in c. non potest. colum. fi. de re iudic. & Rot. de rescript. decisione lxxiij. & ratio est, quia consultus non tenetur nisi velit consilium sequi. c. cum olim. de arbit. & quòd actus condẽdi legem attribuatur soli Imperatori, est text. ad literam in l. fin. ibi, in præsenti enim leges condere soli Imperatori cõcessum est. C. de legibus. Ideo tu considera si melius dici possit, quòd dicatur constitutio quasi ꝯsiderata & deliberata statutio, iniquit enim Martianus ex re constituendum esse, id est considerandum an is qui vulnerauit vt occideret, pro homicido damnandus sit. l. 1. §. diuus. ff. ad legem Cornel. de sicar. Vel quasi ꝯstãs statutio. l. iustitia. ff. de iustitia & iure. Iux
14 ta præmissa quæritur, an Papa † absque collegio Cardinalium, & Imperator absque consilio procerum possint legẽ condere? & *communiter* respondetur quòd Papa, & Impera-

tot soli possunt legem condere, & quæcunque ardua per agere, absque eo, quòd teneãtur requirere, vel sequi cõsiliũ suorum procerum, & Cardinalium, quod iuribus & rationibus comprobatur. Primò per tex. in l. humanum. C. de legi.
50 vbi Alb. de Ro sa. dicit ita esse tenendum, quia ista est cõis opinio per d. l. fi. C. eo. sed licet ille tex. dicat ꝙ solus Imperator est legum conditor, & interprès, non tamen sequitur, ꝙ non teneatur in editione iurium habere consilium suorum
15 procerum, tum quia dictio solus, † non excludit consocios, secundum gl. in verbo solus. in c. plerunque. ij. q. vij. & in c. submittitur. xxj. distinctio. gl. in c. j. in. gl. fin. de hæret. li. vj. Bal. in l. j. in 1. opp. C. de bono. pos. contra tabul. facit tex. in c. si autem. xv. q. vij. tum quia dicitur solus facere qui aliorum consilio facit, vt supra dixi. Secundò per tex. in capit. cuncta per mundum. ibi, sine vlla synodo. ix. quæst. tertia, sed hic tex. loquitur de apostolica sede, quæ sine vlla synodo potest damnare, & soluere. intelligo autem apostolicam sedem consistere in Papa, & Cardinalibus, vt notat Ioannes Andreas in capit. si abbatem. de electio. lib. sexto, & in c. authoritate. de priuileg. eo. lib. Tertiò allegat tex. in clement. prima, ad fin. ibi plena, & libera dispositio, ex suæ potestatis plenitudine pertinere dignoscitur, vt lite pendente. iuncta gloss. vulgata in clemen. dudum, in verbo, liberè. de sepul. sed hic tex. nõ loquitur in arduis, sed in collationibus beneficiorum, quæ respectu eorum, quibus conferuntur, dicuntur gratiæ. capit. relatum. de præben. & sunt puri iuris positiui, vt latè per Felyn. in capit. quæ in ecclesiarum. infrà eodem. Item ibi non dicitur, quòd Papa habeat liberam potestatem in beneficia libus simplicirer, & secundum potestatem ordinariam, sed ex plenitudine potestatis, & sic secundum extraordinariam
16 facultatem, qua non debet † Papa vti, nisi ad remouẽda scã dala, nec legitur, quòd populus Romanus vnquam vsus fuerit plenitudine potestatis. teste Bal. in titul. de pace constan. in versi. libellatic. versi. de clausula suppletiua. & in l. 2. circa medium. C. de commun rerum aliena. Curt. consi. xx. colũna 2. Imol. in l. quanquam. C. de testamen. mil. Quartò adducitur persuasiua ratio, ecclesia militans exemplata est ad instar triumphantis, secundum gl. in clem. ad nostram. in verbo ecclesiæ. de hæret. sed in triumphanti, est vnicus Deꝰ cui omnia parent. ergo etiam in militanti debet esse vnus Princeps, qui omnia possit: sed Deus non eget consilio, quo tamen eget Papa. Item hæc consequentia omnem Cæsari adimit potestatem, quam illi Christus permisit. Quintò allegat tex. in c. fundamenta. §. decet. de elect. lib. 6. sed facilius est responsio, si exponatur decet, id est oportet, vt exponitur per gl. in l. h. in verbo decet. C. de postlimi reuer. quod enim decet Papã, cum facere oporter, quia lex honestatis, nõ minꝰ debet obligare Papam quam lex præcepti. vt dicit Bartol. in l. imperium. col. 2. ff. de iurisdictio om. iudi. vbi inquit, quòd
17 duplex est necessitas. Quædam † quæ præcisè imperat, & hac necessitantur subditi à superioribus. Quędam est necessitas honestatis, & hac necessitatur princeps. l. digna vox. C. de legi. licet enim non sit qui audeat dicere principi, cur ita facis, vt dicit Bald. in præludijs feudorum, tamen Deo subijcitur, qui omnibus honesta seruanda præcipit, & si Papa vult in terris gerere vices Christi, verè & non nudo nomine debet sequi vestigia domini, qui à lege honestatis non aberrauit, nec aberrare potuit, cum omne inhonestum sit Deo impossibile, vt no. in c. primo, in princip. per gl. supra de summa trinita. & fide catholic. & debet princeps animaduertere eo minus sibi esse licentiæ, quo plus potestatis habet, teste Bal. consil. 311. lib. primo. incipien. Præmittendum est. & Socynus consi. xx. column. fina, inter consilia Curt. & si pertinacius instetur, dicendo quòd huiusmodi expositio violat literam. Dicam ꝙ ille tex. non loquitur in arduis si loquatur de cõdecentia, & honestate nõ obligatoria nec obstat vniuersalis dictio quibuscunq;, quia nõ est absonum restringere propositionẽ vniuersalem ad ea, quæ ardua non sunt, vt docet Bar. in l. j. §. nunciatio. ff. de noui ope. nun. Sextò ponderatur tex. in l. humanum. C. de legib. si humanitatis est; ergo non necessitatis. l. amb guitatem. C. de vsufruct. l. humanitatis. C. de excusa. tuto. l. humanitatis. C. de impube. & alijs subsitu. Ad istum text. potest responderi, quòd quantum ad Imperatorem, qui vult legem condere, humanitatis est requirere consilium tot virorum, qui ibi numerantur, videlicet procerum, senatorum, & iudicum, quia omnes non fuerunt sibi dati coadiutores imperij, sed requirere consilia eorum, qui dati sunt coadiutores imperij: vel apostolatus, vt sunt Card. per c. venerabilem. qui filij sint legiti. est necessitatis, nõ humanitatis, alioqui frustrà constituti essent à Deo coadiutores, vt infra dicetur, vel potest responderi, vt responsum fuit ad tex. in d. cap. fundamentum. §. decet. Septimò citatur tex. in cap. j. xx. distinctio. vbi dicitur, quòd Christus commisit Petro clauigero iura cœlestis, & terreni imperij. Quidam dicunt, quod hic tex. palea est. & verum dicunt, quia est Gratiani, qui gratiam pontificis aucupatur, vel aliter respondetur, quòd Christus commisit iura Petro seruanda, non violanda. violantur autem si coadiutorum consilium in arduis non requiratur. dict. cap. per venerabilem, & infrà probabitur, vel aliter respondetur, quòd soli Petro non fuerunt commissa iura cœlestis, & terreni Imperij, sed omnibus Apostolis, quibus dixit, quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata, & in cœlis. Matthæi xvij. & quibus dixit, accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, erunt eis remissa. Ioannis vigesimo. & quibus etiam dixit, ite & prædicate Euangelium omni creaturæ. Matthæi vltimo. id ausem quod dicit Petro, in persona omnium dicit. capit. quodcunque ligaueris. xxiiij. quæstio. j Immo si verum agnoscere velimus, fateri cogemur Petro non fuisse comm̃ illa iura terreni Imperij, quia Christus dixit regnum meum non est de hoc mundo; & quia iussit Petro, vt gladium poneret in vagina. Et ex istis patet responsio ad aliud argumentum, dum dicitur, quòd Petrus & Cephas, & caput Apostolorum, quia istud non negatur, sed dicitur, quod non sequitur consequentia, ergo solus potest ardua tractare, vt infrà patebit. Immo sequivideretur contraria sequentia, quia caput à membris separari non debet, alioquin necesse est corporis dissolutionem fieri. capitul. sunt plurimi. §. verum. & capitulo ex merito. 6 quæstio. j. & capit. nihil sic debet formidare xj. q. j. Ex istis etiam patet responsio ad plura alia iura, quæ soli Papæ supremam attribuunt potestatem, tum quia ei soli data non fuit, sed omnibus apostolis, tum quia in arduis constituti fuerunt cardinales, & episcopi coadiutores officij. d. c. per venerabilem. tum quia talia iura edita fuerunt ab ipsis pontificibus, quibus credendum non est in ea parte, qua sibi iurisdictionem & authoritatem adscribũt, nisi quatenus euangelica lege eorum potestas iustificatur. l. ex sententia, vbi Bartol. ff. de testamen. tutel. l. vxori. §. primo. ff. de falsis. & copiosè per Felyn. post Panormita. Hostien. & alios in cap. quoniam contra falsam. colum xx. de probatio. Decius consil. 144. colum. iiij. Nec refert, quòd plures numero teneant pro potestate Papæ, quia adulatores fuerunt, vt plerique autumant, & de eorum authoritatibus non est curãdum, quia non ex multitudine authorum, sed ex ratione ius constituẽdum est. l. j. §. sed neque. C. de vete. iure enuci. & inquit Dominus, in iudicio non acquiescas sententiæ plurimorum, vt à veritate deuies. Exodi vigesimotertio. Octauò Barbat. in tractat. de præst. cardin. quæstio. 2. ponderat tex. in cap. Episcopo. ix. quæst. 3. vbi dicitur, sola Romana ecclesia sua authoritate valet iudicare de omnibus, de ea verò nulli iudicare permittitur. Sed hic etiam tex. probat oppositum quia cardinales cõstituunt Romanã ecclesiam vt ostendunt Panormittanus, & Felyn. post Ioann. Andr. in c. ego N. de iureiuran. Immo, si verum agnoscere velimus, Romana eccle-
18 sia † constituitur ex omnibus Christi fidelibus, quia vnica est ecclesia Christi super petram, id est super fidem fundata. Nonò facit, quia papa est vicarius Christi in terris. c. quãto. de transla. episco & cap. quos Deus. xxxiij. quæstion. 2. ergo sicut Christus non requirebat consilium ab Apostolis, non etiam debet eius vicarius arctari ad requirendum. ad istud responderi potest dupliciter. primo quòd Christus non egebat consilio rudium Apostolorum, sicut Papa eget consilio cardinalium. Secundò respondetur, quòd ardua non trãseunt in vicarium, nec successorem in dignitate nisi specialiter concedatur, secundum Baldum. & Felyn. in capitu. fina. §. primo. de officio. delegat. & quòd non transeant in vicarium, probatur cap. ij. & iij. de officio vicar. lib. vj. non legitur autem talis potestas data specialiter Papæ, immo sibi est interdicta, vt infrà probabitur. ergo, &c. plura alia adducuntur pro hac sententia, sed quia leuia sunt, & ex præmissis dissolui possunt, non curo aliter super eis insistere. ¶ Pro contraria sententia, quòd Papa nequeat ardua negotia expedire sine consilio Cardinalium, & diuinis, & humanis iuribus probatur. Primò legitur Deuteronomij secundo. si aliquid difficile, & ambiguum emerserit, veniens ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, qui iudicabunt ibi iudicij veritatem, quorum sacerdotum Leuitici generis loco successerunt cardinales, capitulo per venerabilem. §. rationibus. qui filij sint legitimi. Secundò probatur ad Galatas capitulo secundo, vbi Paulus cui euangelizandi munus à Deo commissum fuerat, oraculo diuino iussus contulit suum euangelium cũ Barnaba, & Tito coapostolis

ſtolis & comitibus,quos ſolos habebat in Hieroſolyma.Ter
tio probatur Lucæ.xxij.vbi ſuborta inter apoſtolos conten
tione de primatu,reſpondit Dñs,ego in medio veſtrum ſum
ſicut qui miniſtrat,vt doceret eũ qui primatũ ambit,debere
miniſtrare iura,& cætera ardua in medio apoſtolorũ, id eſt
cardinalium, & epiſcoporum ſedens, & non clanculum,&
ſeorſum ab eis & ſine cõſilio illorũ. Quarto poteſtas ſoluen-
d & ligandi fuit omnibus apoſtolis conceſſa, vt oſtenſum
fuit ſupra.firmant Pan.& alij cõiter in c.tranſlato.j.eo. & p-
batur in ca.loquitur dominus ad Petrũ.xxiiij.qõ. 1. vbi Cy-
prianus Papa inquit,licet exordium catholicæ fidei abvnita
te proficiſcatur,ſcilicet à Petro,tamen cæteri apoſtoli idem
ſunt qđ Petrus,pari cõſortio prædiți, & honoris & poteſta
tis.ad idem tex.apertus in c.noua.de pœniten.& remiſſio.Et
licet Petrus fuerit cõſtitutus apoſtolorum caput, non tamẽ
ſequitur,ꝙ ſolus poſſit ardua tractare ſine conſilio fratrum,
quibus communiter fuerunt traditæ claues & data legis cõ
dendę poteſtas.Immo ex hoc ꝙ Petrus fuerit cõſtitutus pri
mus,& caput aliorum,non ſequitur,ꝙ prælatus nõ poſſit le
gem promulgare, nec quicquam arduum peragere ſine cõ-
ſenſu collegij cardinalium.c.quanto.c.nouit.de his,quę fiũt
à præla.ſine conſen.cap.& traditur per Inno.in cap.quod in
dubijs.de rẽnuncia.& in cap.ad aures.de tempo. ordi.& per
Abb.in clemen.ij.de reb.eccle.nõ alienan.& Lapum allegat.
xlix.licet materia & per Panor.& Felyn.poſt Inno.in c. cau-
ſam quæ.colum.ij.de iudic.& Felyn.in c.fi.§.j. col. penultim.
de offic.deleg.Nec dicatur ꝙ iura quæ dicunt prælatum nõ
poſſe ardua tractare ſine conſenſu capituli,loqui in prælato
inferiori,vnde non deberet extendi ad Papam vel Imperato
rem,qui ſunt legibus ſoluti.l.princeps.ff.de legib.quia rñdeẽ
ꝙ dicentes Papam poſſe ardua peragere ſine conſenſu,& cõ
ſilio cardinalium,quia eſt ſolutus legibus,præſupponũt Pa-
pam ideo poſſe,quia poteſt iura peruertere, non autẽ poſſe,
quia reperiat à Deo ſibi data huiuſmodi poteſtas, quod vl-
timum probandum eſt,quia de poteſtate principaliter quæ
rit.vr autem ex præmiſſis probari,ꝙ Petro ſoli nõ fuerit da-
ta poteſtas,ſed omnibus ſimul quo ſtante,aut volumus di-
cere datam fuiſſe omnibus collegialiter,& tunc neceſſe eſt
iuriſdictionẽ eſſe apud collegium, & ſic apud oẽs vt vniuer-
ſos,& non penes ſingulos.c.irrefragabili.§.exceſſus,& quod
ibi not.de offic.ord.firmat Panorm.in c.prudentiam.in prin.
col.ij.de offi.delega.& iſtud fateri videntur hi, qui dicunt Pe
trum eſſe caput collegij apoſtolorũ.Caput enim corpus præ
ſupponit.c.cum non liceat,de præſcrip.ad eſſentiam cuiuſli-
bet perfecti collegij †requiritur vnum caput,ſecundum In
19 nocen.in c.dilecta.de exceſ.præla.& iſtud eſt, quod docebat
Paulus apoſtolus Epheſios.iiij.c.vnum corpus,vnus ſpiritus
vna ſpes vocationis noſtræ,vnum baptiſma,vnus dominus,
vna fides,vnus Deus,quam vnitatem tenere, & vindicare de
bent.maximè hi,qui in eccleſia Dei præſunt.capit. loquitur.
xxiiij.q.j.Aut volumus dicere iuriſdictionem & poteſtatem
datam fuiſſe omnibus vt ſingulis,& tunc neceſſe eſt alterum
de duobus fateri,aut ꝙ ſit data omnibus ſimul, aut cuilibet
in ſolidum.primo caſu conſtat vnum non poſſe iuriſdictio-
nem exercere ſine alijs.l.fi.C.de autho.præſtan.l.ſi vni. ff. de
re iud.& d.c.prudentiam,& capit.cauſam.de officio delegat.
Secundo caſu quilibet poteſt eandem iuriſdictionem exer-
cere,cum eam quilibet habeat in ſolidum.l.1. de offic. con-
ſu.c.cum ab eccleſiarum prælatis. & c. duo. de offic.ordin.&
ſic quilibet epiſcopus hoc attento haberet eandem poteſta
tem, quam habet Papa, quia epiſcopi hodie repreſentant
apoſtolos,& eorum loco ſucceſſerunt.capit.in nouo.xxj. di
ſtinct.cap.quorum.lxviij.diſtinct. c.1.§. porro.lxvj.diſtinctio.
cap.videntes.xij.qõ.& conſequenter quilibet poſſet ardua
tractare ſolus, ſicut prætenditur Papam poſſe. Sed iſtud
vltimum negabunt qui partes pontificis tuentur, ergo co-
gentur fateri alterum,quòd poteſtas ſit omnibus ſimul da-
ta, ergo vnus ſine alio non poterit ardua tractare. Quintò
pro hac parte facit text. ad literam in capitulo Anaſtaſius.
xix. diſtinct. vbi Anaſtaſius Papa nutu diuino percuſſus eſt,
quia ſine conſilio epiſcoporum & preſbyterorum Acha-
tium hęreticum communicauit eccleſiæ.Et ſi tu dixeris, vt
dicunt gloſſ.& alij,quod ille text. loquitur in concernenti-
bus fidem,in quibus eſt ſpeciale, quòd Papa non poſſit ali-
quid ſtatuere ſine conſenſu vniuerſalis conſilij, tunc vel-
lem duo à te ſcire. Primum vtrũ Petro data fuerit alia po-
teſtas,quæ extra fidem ſit, & quæ ad fidem non pertineat.
mihi enim videtur, quod dominus Ieſus Chriſtus dum di-
xit,tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam
meam,loquatur de eccleſia ſua, id eſt fide, quam ſuper pe-
tram,id eſt firmitatem ædificare voluit.capit.fidelior. 50.di-
ſtinctio.& hac de re rogauit,vt non deficeret fides Petri.ca-
piru.j.§.primo.xxi.diſtinctio.nam de temporalib. quæ fidem
non concernunt,nulla reperitur Petro conceſſa poteſtas,vt
ſuprà,dixi.vnde Papa qui vices Domini noſtri Ieſu Chriſti
gerit in terris,eam non debet ſibi arrogare poteſtatem,quã
Dominus noſter reſpuit,dum dixit, regnum meum non eſt
de hoc mundo,ex quo conſtat Petro & eius ſucceſſoribus
ſolam animarum curam fuiſſe decretam.Et ideo ei dixit,pa
ſce oues meas verbo fidei & doctrinæ.ſi ergo nulla alia fuit
ſibi cura demandata,quàm animarum ſalus,quæ in ſola fide
conſiſtit.capitul.primo.ſuprà titulo primo.Et in his quæ fi
dem concernunt,nihil poteſt ſine conſenſu coepiſcoporũ,
conſequitur vt nihil arduum poſſit ſolus attentare. Secun-
dum,quod vellem ſcire,eſt,quænam fuerit ratio ſpecialita-
tis,quare in concernentibus fidem Papa nihil poſſit ſine cõ
ſilio. Si reſponderis ita ſtaturum,quia Papa ſolus poteſt er-
rare,prout erravit Anaſtaſius.reſpondebo etiam Papam er-
rare poſſe,in reliquis quę fidem non concernunt,vnde nec
in reliquis quicquam poterit ſine cõcilio,in quo nullus fuit
error inuentus.cap.à recta.xxiiij.quæſtio.j.conſtat enim Pe
trum etiam quandoque lapſum & à Paulo correctum emẽ
datumque fuiſſe.Si autem reſponderis ita ſtatutum,quia de
arduo agitur negotio vt plerique dixerunt.Ergo eadem ra-
tione ita ſtatuendum in aliis arduis,quę fidem non concer-
20 nunt,nam etiam in iuribus limitatoriis † ex identitate ra-
tionis idem ius ſtatuitur. l. filium habeo.ff.ad Macedonia.
l.libertum.§.ſenatuſconſul.ff.de ritu nupt.no.Barto.in l.ſi cõ
ſtante.in ix.queſt.j.partis.ff.ſolut.matrimo.& Iaſ.in authen.
quas actiones.C.de ſacroſanct.eccleſ.Plura etiam iura tã ci-
uilia,quàm canonica adduci poſſent pro hac parte.Sed quia
faciunt in argumentum,non curo de talibus à longe facien
tibus implere folia,& maximè quia Modern. hic & Barb.in
tract.de præſtan.Card.nonnulla ex ipſis citarunt.& hanc ſen
tentiam contra Papam& Imperatorem tenent Ioan.Mona.
& alij plures relati hic per ſcriben.& idem tenuit Bald. in l.
cum multa.C.de bonis quæ liberis.Bald & Iaſon in l.placet.
per illum text.C.de ſacroſanct. eccleſ.& per tex.in l. fina.C.
de diuer.reſcrip.Andr.Sicul.in d.tract.de præſtan.Cardi quę
ſtion.ij.& Felyn.ſibi contrarius in d.c.fi.§.j.j.de offic delega.
Et revera horum ſententia potior videtur, tamen pro con-
cordia conſideraui ſic poſſe diſtingui.Aut quæritur de pote
ſtate circa ea,quæ iã ſtatuta ſunt & determinata. Aut de po-
teſtate circa ſtatuẽda de nouo.Primo caſu Papa & Imperа-
tor ſine dubio poſſunt ſoli,etiam quòd de re ardua agatur,
inſequendo ſtatutas patrum traditiones quicquid voluũt diſ
ponere.& ita procedit communis opin Secundo caſu,aut
agitur de aliquo arduo ſtatuendo,quod conſiſtit in iure po-
ſitiuo,& tunc Papa & Imperator poterunt ſoli ſtatuere abſ-
que conſenſu,vel conſilio alicuius, quia in iſtis Papa eſt ſu-
per conſilium c.ſignificaſti.de electi.& quia in his,quæ ſunt
poſitiui iuris ſufficit pro ratione voluntas, vt not. per gloſſ.
in l.prima.§.pueritiam.ff.de poſtulan. & per Felyn.in capit.ſi
quando,vbi dixi.j.de reſcript.& in iſtis etiam poteſt proce-
dere ſentẽtia communis.Aut agitur de aliquo arduo, quod
conſiſtit in iure diuino,aut naturali vel quaſi,& tunc neque
Papa ſine Cardinalibus neque Imperator ſine ſenatoribus
poterit quicquam decernere,& ita procedat contraria opi-
nio.Et ſi de concernentibus fidem agatur,cum concilio vni
uerſali res hæc determinanda erit.d.cap.Anaſtaſius. & in ca.
ſicut.xv.diſt.& traditur per Panor. in diſputatione exordien
21 te, Epiſcopus &c.Sed an in iſtis †caſibus, in quibus Papa &
Imperator nequeunt ſtatuere de nouo abſque cõſilio pro-
cerum teneatur ſequi conſilium illorum ? Videretur quòd
non,quia obligatus facere actum cum alterius conſilio nõ
tenetur illud ſequi.l.Titium.in princip.ff. de adminiſtra.tut.
capit.j.de capel.mona.& cap.cum olim.j.de arbit.In contra
rium facit text.in cap.venerabili infrà,de officio delega. vbi
dicitur,quòd is cui datus fuit alius coadiutor in officio cũ
clauſula, quòd ſine illius cõſilio nihil agi poſſit, tenetur re
quirere & ſequi conſilium.& per illum textum dicit Panor.
mitanus in dicto capitulo venerabili, quòd ſi is,qui habet
conſulere,ſit particeps officij,tunc eius conſilium ſapit con
ſenſum.Sed cardinales ſunt dati in officio coadiutores Pon
tificis, dicto capitulo. per venerabilem. §. rationibus.& ei
ac omnibus epiſcopis ſimilis fuit data poteſtas, vt ſupra probatum fuit.Ergo Papa tenebitur ſequi eorum con-
ſilium. Conſidera ſi dici poſſit, aut res de qua agitur eſt
multum ardua,& maximi momenti, vt ſi agatur de vniuer-
ſali ſtatu eccleſiæ,& tunc Papa debet ſequi eorum conſi-
lium Aut res de qua agitur eſt ardua,ſed non multũ, & tũc
conſiliũ ſequi non arctatur.Ita diſtinguit Felyn.in epiſcopo,

an teneatur facere cum consilio,vel cum consensu capituli, in ca.causam.col.ij.infra de iudic.pro qua distinctione benè facit tex.in capit.si pro debilitate.j.de officio deleg.Et ex his vtiliter absoluta remanet hæc terminalis quæstio,quid sit ꝙ stitutio,& vnde dicatur,& in quo differat à lege. Nunc pro maiori terminorum cognitione supereſt,vt inquiramus in quo differat constitutio à canone,à decreto , à decretali, à sanctione pragmatica,annotatione,interdicto, mãdato dogmate,& similibus.Glo.iij.dist.in summa & Hosti. hoc eod. tit.in summa.do.And.Basig.& Deciũ.in ij.lectura qui respõ-
22 dent,ꝙ constitutio differt†à præmissis omnib. sicut differt genus à specie.Dicunt enim ꝙ canon dicitur constitutio edita in concilio generali,vt probatur in summa. & in capit.
23 Nicena.31.dist.& Græcè dicitur,†canon.Latinè regula capit.canõ iij.dist.& hac ratione id quod præstatur anno quo libet ab emphyteuta,dicitur canon emphyteuticus,quia regulariter sua die præstatur,auth.qui rem.C.de sacros.eccle. & quæ annuatim præstantur canonicæ pensiones nominãtur.l.præter.C.de lucris aduoc.li.xij.Hinc largitio siue tributum,quod ex more soluitur principi , canon appellatur. C. de cano.largi.in rubro &nigro.lib.x.hinc canon vestiũ,quę militib.ex more tradũtur.l.j.C.de mili.vest lib.xij.hinc canõ annonæ,quæ militib.pręstari solet.l.2.C.de appellat.præsc.
24.ann.lib.xij.hinc dicitur†canonicarius,qui regulares exigit præstationes.§.hoc quoq; obseruari.in authent.de collationibus.hinc canonica portio, quæ parochiano debetur de relictis alteri ecclesiæ occasione sepulturæ.capi.de his. infrà de sepult.hinc quarta canonica,quę episcopo pstatur à parochiano sacerdote de obligationibus,& decimis parochialibus.x.q.j.capit.de his.& xij.q.j. vobis. de quo plenissimè per Petr.de Vbal.in tractatu de canoni.episco.& parochia. hinc canonica institutio,quæ secun m regulas iuris facta fuit. c.j.de reg.iur.in vj.hinc canonica electio, canonica præscriptio,cap.cũ olim.de dolo & gruma.c.cũolim. de præscript.
25 Et potest institutio vel electio tripliciter appellari †canonica largè,& strictè,& strictissimè,vt declarat Archid.in c.nullus.lxiij.dist.& Gemin.consi.88.Innocentius papa.hinc dici
26 tur†canonicus quasi canonicè institutus. & secũdum hũc sensum quilibet beneficiatus posset dici canonic'. quod admittit Ioan.And.si largè loquamur.Ita Ioan.And.in cap.j.de electionib.libr.vj.& Panormi.in ca.causam quę.col.2.de iudic.& in rubr.de vita & honestate clericorũ. sed propriè nõ dicuntur canonici nisi collegiati in aliqua ecclesia,quia sub certa viuendi regula recipiuntur,& sic dicuntur canonici à canone,id est a regula.dict.cap.canon.secundum Panormit. in dict.ca.causam quæ.Sed certè etiam secundum hunc sensum monachi,& fratres de obseruantia dicerentur canonici.vnde necesse est dicere , ꝙ canonici teneantur magis ad seruandos canones,quàm cæteri.& hoc respectu hi dicuntur propriè canonici,secundum Cardi.in c.fin.de cleric.non resid.Et hoc stante quòd canon dicatur constitutio edita in concilio generali, sequitur ꝙ constitutiones synodales,seu prouinciales non recte dicantur canones.quod firmat Bald. in c.j.infrà,eod.& Card.in clement.j.in princ.q.xxvj.de priui leg.per illũ tex.vbi secundum eum fit dria inter excõicatos à canone,&excõicatos per statuta synodalia,vel prouincialia. Sed in contrarium facit,quia canon dicitur regula,quæ homines regulat ad beatè beneque viuendũ c.regula.iij.distin. Sed constitutiones prouinciales,& synodales etiã dirigunt subditos ad beatè beneque viuendũ,ergo,&c.Itẽ in contrariũ facit tex.in d.cap.regula.§.porrò.vbi dicitur,porrò canonũ alij sunt decreta pontificum,alij sunt statuta conciliorũ. Conciliorum verò alia sunt vniuersalia,alia sunt prouincialia.pondera,ꝙ etiã prouincialia statuta sunt canones. Item pondera,ꝙ omnia pontificum decreta sunt canones, ergo propriè,quia dictio,sunt,denotat essentiam & proprietatẽ, secundũ gl.in l.mercis appellatione.ij.de verbo.significat.& Bart.in l.si maritus.§.legis Iuliæ.ff.de adulte.Tertiò facit tex. in c.de libellis.in ti.xx.dist.ibi,sanctorũ patrum statuta , quæ apud nos canonũ nomine intitulant.Quartò facit tex in c.j. j.eo.vbi probatur, omnis constitutio dicitur canõ,dũ dicitur ꝙ canonum statuta custodiãt ab omnib.& ita tenet Calder.consil.19.sub rubr.de reg.vbi consuluit quòd abbas qui habet potestatem dispentandi cum monachis super irregularitate imposita à canone,potest dispensare super irregularitate imposita ex constitutione ordinis, quia etiam constitutio ordinis dicitur canon.& idem tenet Calder.consi.16. sub ista rubr.de constitut.vbi dicit,quòd habẽs potestatẽ dispensandi cum celebrante post excommunicationem latam à canone etiam poterit dispensare cũ celebrante excõmunicato à constitutione capituli. Quid tenendum?Fe yn.& alij Mod.in d.c.1.dicunt ꝙ canon propriè,& strictè capitur, pro constitutione edita in consilio vniuersali , largè autem pro omni constitutione ecclesiastica.d.c.1.Et ideo dicunt, quòd
27 in materia fauorabili & extẽsibili,appellatiõe†canonis,cõprehenditur etiam synodalia constitutio.&ita loquitur Calder.in d.consi.vbi loquitur in facultate dispensandi,quæ est fauorabilis,& extendenda,fm Io.And.& alios maxime Felv. in c.fi.de simo. Sed illa sua distinctio confunditur per iura p allegata,quibus non accommodatur quod respõsum est, & confunditur,per tex.super quibus ipsi se fundant ind.clem.j. depriui.vbi in materia pœnali appellatione canonis cõtinetur omnis constitutio edita à summis põtificibus etiã alibi, quàm in concilio.Immo si rectè aduertatur,ille text.contra eos vrget mirabiliter, quia ibi puniuntur absoluentes absq; licentia parochialis sacerdotis excommunicatos à canone, præterquam in casibus à iure,vel sententiis per statuta prouincialia,aut synodalia promulgatis. Ergo etiã hi' qui sunt excommunicati per statuta synodalia,dicuntur excommunicati à canone.Alioquin exceptio non esset de regula,contra.l.nam quod liquidè.§.fin.ff.de penu leg.& not.per gl. & Bar.in l.1.ff.de reg.iur.Ego autem teneo ꝙ etiam cõstitutio synodalis propriè dicatur canon per prædicta. Ad iura contraria,quæ videntur probare,quòd constitutio edita in concilio propriè dicatur canon.Respondeo ꝙ nõ negam alias constitutiones etiam posse dici propriè canones. vnde dico
28 ꝙ canon†potest dupliciter capi,in genere,& in specie, put etiam dupliciter sumitur constitutio, vt s. conclusum fuit. Si capiatur in genere,omnis constitutio rectè dicetur canõ. Si capiatur in specie,de constitutione cõciliari intelligitur per excellentiam.§.sed quoties,inst.de iure natu.gen.& ciui.
29 ¶An autem lex†ciuilis rectè canõ appelletur?Præmissa faciunt,ꝙ sic,quia etiam lex ciuilis instruit nos ad beatè bene q; viuendum.In contrariũ facit tex.in c.filius.j. de testa. vbi dicitur lex seculi.Et ꝙ propriè leges ciuiles non dicantur canones,sentit Pan.in d.c.j.in primo not.vt firmat Dec. consi. 158.col.2.Sed distinguendum est an leges sint approbatę à canonibus,& tunc rectè canones possint appellari, quia cũ sint approbatæ constat,ꝙ nos ducunt ad beatè beneque viuendum,aut non sunt approbatæ, & tunc non rectè canones nominantur.Et ita distinguit Pan.in c.& si necesse.ad
30 fi.j.de dona. inter vir.& vxo.Decretum†autem est cõstitutio Papæ cum concilio cardinalium ad nullius consultatio-
31 nem edita.Decretalis verò†epistola dicitur constitutio Papæ ad alicuius consultationem promulgata.Ita gl. Hostiẽ.& alij cõcludunt.quod stare potest,si huiusmodi nomina intelligãtur in specie.Sed in genere omnis constitutio rectè dicitur decretũ,c.ne innitaris.j.eo.tit.c.si Romanorum.xix.dist. l.j.§.fin. ff. quod quisque iur.l.1 & per totum.ff.de decre. ab ord.faci.& C.de decre.decur.in rubro & nigro: nam & iudicis sententia etiam decretiſ rectè appellatur,l. nec quidquã. §.vbi decretum,ff.de offic.proconsul.& ibi Bal.& Ias. varias huius verbi significationes referunt,& quid differat decretũ iudicis ab authoritate,licentia,&cõsensu traditur per gl.
32 in c.1.de reb.eccle.non aliena.in li.vj.Sanctio† autem dicit constitutio pœnalis.l.sanctio legum.ff. de pœnis.institu. de re.diui.§.sanctæ.quod glo.vbi verum putat de stricta & propria significatiõe.Sed largè sanctionis verbo omnis lex Imperialis significatur.C.de nouo cõd.facien.ibi,colligẽtes verò in vnam sanctionem,largissimè totius iuris ciuilis collectio denotatur,in proœ.Digestorum.& ibi glo.idem not. & in l.2.§.omni.C.de vete.iur.enucl.& idem tenet gl.in gl.2.in ver.sanctioni.de vi.& honest.cler.& in clem. sæpe.in verbo, constitutione,de verb.sig.Aliquando sumitur pro quacunque constitutione Papæ,c.sic omnes.xix.dist. & ibi Archid. & Card.Ale.& in c.cõsuluisti.2.q.v. sancire enim Seruio auctore,est consecrare sub sanguine hostiæ.Hinc lex quæ sanguinis pœna arcet malos à delictis,dicitur sanctio,quasi no cẽtũ sanguine consecrata,sancire est confirmare , & roborare,hinc omnis lex aliquid firmans potest dici sanctio.d. c.sic omnes.Qui de re etiam testatoris dispositio rectè dicitur sanctio,l.finium quem habentem ibi,sanxit testator.C.fa
33 mi.ercis.Pragmatica†sanctio appellatur constitutio principis super causa,in consistorio principis ventilata, secundũ glo.in l. fina.C dediuer.rescrip.tanquam cum causæ cognitione facta,secundum gloss. in c.peruenit. j. dist. vel dicitur pragmatica,à scriptura,secũdum gl.in c. dicenti.§. rescripta. xxv.q.2.Gramma enim idem est quod litera,secũdum gl.in l.moris.§.solet ff de pœnis,& idem dicit gloss.in Leges. 1. in versi.iudicium: pregrãmare.C.de legibus.Sed verius dicitur pragmatica sanctio,determinatio causæ facta à principe cũ
34 consilio pragmaticorum.Sunt autem pragmatici†sapiẽtes viri.

viri,qui partiũ cõsensu absque lite causas dirimunt,quibus aliquando solet præses officiũ interdicere.l. moris. §. solet. ff.de pœn.Et hinc dicebat Iuuenalis,

Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum.

Vnde non puto Accursiũ rectè sensisse,dum credit eos dici pragmaticos,qui pragmaticas scribũt sanctiones. Sic cùm à iudicibus ordinariis discceditur, & ad principẽ itur pro dirimenda lite,principis determinatio dicit pragmatica sanctio.& ita propriè sumitur in dicta l.fin.C.de diuer. rescrip. hinc omnis lex edita à principe cum consilio sapientiũ dici põt sanctio pragmatica.l.lege pragmatica. C. de domest.& protect.libro xii.Ita sentit glos.in l.iubemus.C.de sacrosanctis ecclesiis.dicũtur enim pragmaticà prasi Græcè,Latinè
35 autem terminatione.Annotatio † est principis cõstitutio, motu proprio edita absque consilio sapiẽtum, secundum glo.in dicta l.final.C.de diuer.rescrip.& in l.non aliter. C.de pala.sacra.largiti.lib.xij.& in hoc differt à pragmatica,q̃ editur de consilio pragmaticorum. Vel annotatio dr quod à principe statuitur de consilio paucorũ:Pragmatica de consilio plurimorũ,secundùm glos.in l.iubemus.C.de sacrosanctis ecclesiis. Vel verius pragmatica dicitur, quod Imperator cognoscens decreuit de consilio pragmaticorũ,Annotatio quod per epistolã & subscriptionem statuit, dicta ab annotatione:id est,subscriptione Hinc descẽdit notarius à notãdo:id est,scribendo,vel subscribendo. Et hæc differentia satis colligitur ex textu in l.j.ff.de cõstit.princip.Dogma
36 est lex † docens fidei scientiam:quę est vera doctrina & cæterarũ scientiarũ viaticũ,c.qui sine.xxvj. quæst.ij.& idem dixit glos.in ca.satis.xcvj.distin.Generaliter tamen significat cuiusliber sectæ decreta.c.qui de mensa.ibi,dogmata Philosophorum.xxxviij.dist.& in auth.quomodo oportet episcopos.in princ.hinc dogmatistes,qui alicuius dogmata sequitur.Inquit enim Hieronymus Apostoli interpres magis sui
37 q̃ dogmatistes.Interdictum ea lex † vocatur,quę simpliciter prohibitoria.Interdicere enim est denunciare, & ꝓhibere. §.exhibitoria.uersic.sunt tamen.Instit.de interdict. hinc banniti dicuntur interdicti,quia eis prohibitus est ad patriam regressus.ff.de interdict.& releg.l.relegatorum.& l.nulli. C.de senten.hinc prohibitus à lege de bonis suis disponere, dicit bonis interdictus.l.is cui bonis.ff.de verbo.oblig.hinc prohibitus postulare,vel officium suũ exercere, dicitur interdict⁹ officio.l.moris.per totam illam legem.ff.de pœn. & l.fin.eo. tit.& Insti.de suspect.tut.§.si quis autem,cum similibus.hinc prohibitio de non contrahẽdo matrimonium dicitur interdictum.j.de matrimonio contracto contra interdict.eccles. hinc prohibitio de non audiendo diuina dicitur etiam interdictum ecclesiasticum.c.alma mater.& c.si sententia.de sent. excom.li.vj.c.quod.j.de pœni. Vsus tamen obtinuit omnia iura restitutoria & exhibitoria etiã interdicta appellari,quasi inter duos dicta.d.§.exhibitoria.Insti.de interdict.vbi ꝓbatur,quòd norma loquẽdi est penes vsum,vt ĩquit Horati⁹,&
38 refert glo.in l.Labeo.ff.de supel lega.Mandatum † autẽ dicitur ius,quod consistit in minoribus,secũdùm Host.& Mod. Tu dicas,quòd omnia legũ precepta possunt dici mãdata, sed in specie ea sola mandata dicuntur, quæ iudicibus traduntur circa modũ gubernãdi prouinciã.vt probatur in authentic.de manda princip.in principio. vbi Iustinianus attestatur se composuisse librum mãdatorum, & ita declarat gl. ibi in rubric.& ideo si rector prouinciæ contrahat matrimonium cum subdita,dicitur contraxisse contra mandatũ principis.l.& si contra mandata,vbi etiam glos.no.C.de nuptiis. Si verò tutor contrahat cum pupilla,dicitur contraxisse cõtra interdictum principis.C.de interdicto matrimonio.in rubro & nigro, & declarat Odofredus in l. qui contra legum præcepta,vel contra mãdata,constitutionesque principum. C.de incestis nuptijs,vbi expresse probatur mandatum differre à præcepto,& constitutione principis. Sunt & alia iura,quæ aliis nominibus vocitantur,vt senatusconsulta,prætorũ edicta,plebiscita,prudentum responsa. alia etiam variis nominibus appellantur à conditoribus eorum,vt iij. distin. per totum & Instit.de iure natural.per totũ. ¶ Vltimò quæ-
39 rit Panor.hic, an scriptura sit de substantia † legis seu constitutionis?quam quæstionem latè prosequuntur Mod. maximè Decius pro parte affirmatiua,adducũtur plura. Primò tex.in l.humanum.in versic.dictat.C.de legib.Decius respõdet,q̃ etiam dicitur dictari,quod viua voce profertur. l. dictantibus.C.de testam.& l. 1.C.de his qui sibi ascrib. in testa. Quidam hanc solutionem non admittunt, quia ibi nõ solum dicitur legem debere dictari,sed etiam recenseri,& recitari,quæ verba præsupponunt necessariam esse scripturam. C. de emen. Iustin.cod.ad fin.& facit tex.in l. 1. C. quemadmodũ testamen.aperian.& in l.prima. ff. de his quæ pro nõ script.haben.Sed certè etiam dr recitari, & recenseri quod ore exprimitur,iuxta illud Iuuenal.Impunè ergo mihi recitauerit ille rogatas,hic elegos,&c.& probãt in l.iij.§. si quis noxali.ibi glo.in versi.recensione.ad exhiben. Dubitandum tamen est,quia ista procederẽt de plano,si ibi simpliciter diceretur legem debere dictari,vel recitari,vel recenseri. Sed ibi dicitur quòd prius id quod legem exposcit ab omnibus patribus examinandũ est,& si placuerit omnibus,debet forma legis dictari,& ea denuo collectis omnibus recẽseri, & demũ in sacro consistorio recitari.pondera quòd prius præsupponitur placitũ omnium partium,postea ea forma, quæ placuit,delegatur dictanda,ab aliquo postea recitanda,quæ dictatæ formæ recitatio scripturam meo iudicio præsupponit.& benè probatur in l.ij ibi,testamentum dictasse. iuncta gl.quæ exponit,id est scripsisse.C.de his qui sibi ascrib.in testamen.& in l.sed si maior,ibi, resignari testamentũ & recitari.ff.quemad.testamen.aperian. & hic fuit intellect⁹ Bart. ind.l.humanum.qui ita summat lex hoc ordine fieri debet, prius examinetur,deinde scribatur,postea recitet.Ideo Deci.fortè sentiẽs difficultatem transit ad alias solutiones. Respondet ergo secũdo loco,quòd illa forma non est necessaria,secũdum Bart.ibi.Sed tu aduerte,quia & si Bart.velit, quòd vniuersalis ordo, de quo ibi,non sit necessarius, non tamen Bartol. vult totum oppositum,si rectè intelligatur. nam Bart.oppo.de legibus authenticorum,respõdet.quòd ideo in illis iuribus non fuit seruata forma dictę l.humanũ. quia talis forma nõ est necessaria,sed ad beneplacitũ, & sic Bart. loquitur de forma omissa in iuribus authenticorum, non de scriptura,quia constat scripturæ formã in illis legibus non fuisse prætermissam,vnde aliter & tertiò respõdet Dec.quod in d.l.humanum.habetur respectus ad communem obseruantiã,quę est quòd lex redigatur in scriptis,nõ quod scriptura sit necessaria. Sed tu considera ꝙ hæc solutio non videtur recipienda,tum quia diuinat,tum quia verba illius legis repugnant.non enim dixisset Imperator,non aliter esse in posterũ legem promulgandam, si id communẽ obseruantiam respectum habuisset.Immo ideo scribendam esse & recitãdam iubet legem in cõsistorio, vt cũ summa maturitate &deliberatione fiat,vt sonãt illa verba legis. Secundò allegatur text.in §.cõstat.instituta.de iure natu.gen. & ciuil.vbi dicitur ius cõstare aut ex scripto,aut nõ scripto. Pondera,quòd cõstitutiones,& legẽs consistunt in scriptura,& consuetudo in vsu & cõmuni obseruantia, vt clarius in §.ex nõ scripto.eodem tit.Ad idem tex.in c.lex est constitutio scripta,&c.moselt longa consuetudo moribus tantũ modo tracta.j.dist.Ad idem clarior tex.in §.cũ itaque. cap. cõsuetudo.ead.distinctione.ad ista iura, & similia respõdet Deci. quòd in dictis iuribus distinguitur ius scriptum ad differentiam consuetu.quæ est ius non scriptum.nõ tamen sequitur secundum eum quòd scriptura sit de substantia legis.Sed tu aduerte,quòd ius distinguit̃ in duas species, scriptum scilicet & non scriptũ. Ergo scriptura est,quæ causat hanc distinctionẽ,vt probatur expressè in §.& non inelegãter in duas species,&c.eo.tit.de iure natu.gen.& ciui. Si aũt scriptura est,quæ hãc distinctionẽ facit,sequitur quòd scriptura ẽ de substãtia iuris scripti. Alioquin nõ essent duę species iuris,quia quæ differunt specie differũt substãtia.vt homo,& pecus,secundum Porphyrium & not. per glos.in l.ij. ff.si cer.petatur & probatur in l.iij.§.genera.ff.de acquir. poss. & ibi Bal.in j.notabi.Et si dixeris vt dicit Deci.ꝙ lex & cõsuetudo distinguunt̃ specie alia rõne quàm scriptura, quia vna expressa,altera ex tacito cõsensu populi inducitur. Respon.quòd expressus cõsensus causatur ex scriptura,tacitus causatur ab vsu. & ideo scriptura principaliter contemplatur.vnde tex.in d.§.& nõ ineleganter. dicit ius distingui in duas species,propter scripturam, non propter tacitũ & expressum.Et cũ legislator expressè dicat scripturam causare has duas species,impium est asserere ꝙ nõ sit scriptura, sed tacitus vel expressus consensus,qui distinctionẽ facit.Secũdò,respondet idem Deci.ꝙ in dictis iuribus distinguitur ius scriptum à nõ scripto,ratione facilioris probationis. arg.L cõtrahitur.ff.de pign. Sed certè lex non diceretur constitutio scripta:nec distingueretur prout diuersa species à cõsuetudine,si ad faciliorem probationem requireretur scriptura,quia maior & facilior probatio,& minor probatio nõ faciunt rẽ differre specie.l.fi.ff.de fun.instr.instrumẽtoq; lega. Tertiò,respondet ꝙ differẽtia scripture fit habito respectu ad communẽ contingentiam.Sed nec ista placet, quia ipse præsupponit,ꝙ scriptura non causet differentiã specificam, quod cõstat esse falsum,vt patet ex prædictis.Et quia tex.in

d.§.&

d §.& non ineleganter.in fi.facit differentiam non reſpectu communis contingentiæ, videlicet quia leges ſoleant communiter redigi in ſcriptis. Sed quia nō aliter pro legibus habentur nec recipiuntur, niſi ſint ſcriptæ. Plura alia iura pro hac parte citanturper Mod.hic, quibus reſpōdent Mod. ſed quia ſolutiones eōrū remanent euacuatæ per prædicta, circa ea aliter non inſiſtā. Vlterius pro hac parte facit, quia lex
40 †dicitur à lego legis. Ergo ſcriptura vī neceſſaria, aliàs legi nō poſſet. l.i.§.j. ff. quemadmo. teſta. aper. Ad iſtud reſpōdet d. Anto. de Butr. quòd lex nō dicitur à lego, ſed à ligo ligas, quia omnes ligat. c.j. ī. eo. Sed tu aduerte, quia nō ligat, niſi ſit ſcripta & publicata. c.ij. ī. eo. & d.§. & nō ineleganter. in fi. & in auth. vt factæ nouæ cōſti. in prin. Ergo ad hoc, vt ſit lex, & ſic vt liget, neceſſaria eſt ſcriptura. Quidā etiam allegant pro hac parte tex. in l.j. C. de manda. princip. arguendo de ſpecie, ideſt de mādato, quod eſt ſpecialis conſtitutio, vt ſ. dictum eſt, ad genus, ideſt ad omnē cōſtitutionē. Sed cer-
41 tè argumentum †de ſpecie ad genus, non valet quo ad poſitionem cæterarū ſpecierum. §. plebs autem. inſtit. de iure natu. gent. & ciuil. Immo qđ ponit de vna ſpecie, de aliis negatur. l. quod Labeo. ff. de compenſ. l. maritus. C. de procur. nā quod vni ſpeciei conuenit, non poteſt alteri conuenire, vt ratio, quæ adeo eſt hominis propria, ꝙ non poſſit conuenire brutis. vnde tex in d.l.j. volens neceſſariā eſſe ſcripturā in mandato principis, videtur innuere ſcripturam non fore neceſſariā in aliis conſtitutionibus, quæ ſpecie differunt à mandato. Item ille tex. videtur velle, ꝙ ſcriptura ſit tantum neceſſaria ad probandum mandatum, dum dicit credendū non eſſe aſſerentibus ſe veniſſe cum mādatis ſecretis, & ſic ſcriptura non requiritur ad eſſentiam mandati, ſed ad probationem Hinc eſt, ꝙ creditur cardinalibus aſſerentibus ſe habere mādatū viuæ vocis oraculo. c. nobiliſſimus. xcvij. diſtin. & traditꝫ per Mod. in c.cū in iure perit⁹. ī. de offi. deleg. qbus nō creditꝫ, ſi ſcriptura foret de ſubſtantia & eſſentia ipſi⁹ mādati. Et ſic hic tex. admodū ſtringit ꝑ parte negatiua. Pro qua plura alia citāt iura. Et primo hic Pan. adducit text. in c.j. de renun. lib. vj. Sed hic tex. parū facit, ſm Deciū, qa & ſi mandet ꝓſtitutionē illā redigi in corpore aliarū ꝓſtitutionum, nō tñ ſequitur, ergo ante ſcripta nō erat, ſed tantū ſequitur ꝙ ante erat extrauagans. Scdò idem Pan. allegat tex. in §. ſed quod princip. inſtit. de iur. natu. & in l.j. ff. de conſtit. prin. ſed intelligēdo de volūtate principis legitima, & ſeruata forma. d.l. humanū. iſte tex. nihil faciet. & ita ad hūc text. rñdent And. Sicu. & Deci. hic, poſt Bal. in l. de qbus. ff. de legibus. Sed aduerte, qa ſnīa Imperatoris vī valere, ēt ꝙ non ſit de ſcripti recitatione probata, ſm gl. in c.fi. de re iudi. lib. vj. & firmat Ang. in l. princeps. ff. de leg. vbi allegat Innocen. in c. in cauſis. de re iudic. & ſequit Curt. qui alia adducit in ꝓſi. 66. col. v. intelligendo ergo illum tex. in verſi. cognoſcēs de creuit. de ſentētia Imperatoris, quæ vim legis hēt. l. fin. C. de legib. ꝓſtat legē ſola voce Imperatoris ꝓſtitui poſſe. Et hoc modo ille tex. probabit. Eſt verū ꝙ Deci. hic ſentiens difficultatē dicit, ꝙ ſimplex ſnīa principis, abſq; ſcriptura cōſtituit ius inter partes. ſed nō quo ad omnes, niſi redigatur in ſcriptis. Sed tñ hanc ſuā diſtinctionem non probat. Tertiò Pan adducit tex. in d.§. ꝓſtat. Sed certè hic tex. facit pro ꝓria parte. vt ſ. abundè dictū fuit. Quartò fuit tex. in c. j. de iure iuran. lib. vj. ibi, ſtatuta & ꝓſuetudines ipſarū eccleſia. ſcripta & nō ſcripta. Ergo ſunt aliqua iura q̄ nō ſunt ſcripta. Sed ad iſtud rñ. gl. ibi. ꝙ iura nō ſcripta ſunt cōſuetudines. Ideo gl. dicit ſingula ſingulis eſſe referēda. Quintò facit tex. ī c.ſi qs. j. q. vij. ibi ſcriptā traditionem & non ſcriptam, ſed dicas, ꝙ quatenus loquitur de traditione nō ſcripta, intelligi dēt de ꝓſuetudine, vel de traditione nō redacta ī corpore iuris. Sexto facit tex in c. inſtitutiones. xxv. q. ij. ibi, ſiue q̄ ſcripto decreuimus, ſiue q̄ in noſtra præſentia ſancita ſunt. Sed tu intelligas hūc tex. loqui vel de priuilegiis, quæ nō requirunt ſcripturā, ſm gl. in cle. dudum. §. noſe enim. de ſepult. vel de ſentētiis latis in eius præſentia, quæ principis cōſpectu validantur, etiā ꝙ ſcripto prolatæ nō fuerint. arg l. omniū. C. de teſta. & no. per gl in c.fi. in verb. illuſtrium. de re iudi. libr. vj. Septimò allegāt text. in l.ij. §. nouiſſimè. ff. de orig. iur. vbi dicitur, ꝙ proprium ius ciuile eſt, quod ſolū in interpretatione prudentū, abſque ſcripto ꝓſtitit. Ad iſtum tex. rñdet Deci. ꝙ loquitur ante data reſponſa, & ſic loquitur de iure, qđ eſt in diſputatione, & ſic in fieri, nō de ipſis reſpōſis datis & firmatis. quæ reſpōſio mihi nō ſapit, tū quia ex cōtextu clare patet, ꝙ author loquit de iure cōſtituto nō conſtituēdo: tum quia non pōt dici proprium ius ciuile eſſe, quod nondum eſt in eſſe. l. eius qui. ff. ſi cer. pet. nec enim pōt eſſe qualitas ſine ſubiecto. l.j. ff. de vſufr. vndē aliter poteſt reſpōderi, ꝙ illa verba ſine ſcripto, debēt exponi. i. ſine decreto principis, vt exponit in l. prætor. §. fi. ff. de eden. quaſi dicat reſponſa prudētum, proprie dicuntur ius ciuile, quanuis decreto principis roborata non ſint. Aliter etiā rñdet gl. ibi in verſi. ſine ſcripto, ſup qua rñſione nō me fundo, qa facile ſubuerti pt. Octauò facit tex. ī d.l.ij §. exactis. j. vbi dicit, ꝙ leges duodecim tabul. redactæ ſunt ī tabulis eburneis ꝑſcriptæ, vt aptius ꝑciperent. Ergo requirit ſcriptura ad maiorē notitiam, nō ꝙ ſcriptura ſit de eſſentia legis. Sed tu aduerte, quòd ille
42 tex. ꝓbat oppoſitū, qa dī quòd leges †duodecim tabul. fuerūt trāſmiſſæ à Grecis ad Romanos, q illas ī tabul. eburneis poſuerūt. Ergo antea erant ſcriptæ, alioquin qualiter tranſmitti potuerūt, & qualiter trāſcribi in tabulis eburneis? Sd aduerte, quia ille text. alia rōne vī pro hac parte bene facere, qa dī ibi quòd popu. Roma. ante legem duodecim tabu. vtebatur incerto iure, & incerta lege. Ergo lex eſt incerta, & nō ſcripta, niſi fortè dixeris quòd lex incerta nō eſt ſimpliciter lex. c. erit aūt. iiij. diſt. Nonò facit, quia Dñs noſter Ieſus Chriſtus dedit nobis legē verbo, & nō ſcripto. Matt. v. Ego aūt dico, diligite inimicos veſtros, &c. nā ipſe docuit paſcē dū populū verbo, dū dixit Petro, paſce oues meas. &c. Facit tex. in aut. vt factæ no. cōſtitu. §.j. ibi vel ſi poſtpaulū fortè, q̄ ſcripta lex eſt & adhuc ignorata. Et ꝙ hac ſnīa allegāt ꝓ iu-
50 ra iura, q̄ parū faciūt. lō ea ñ refero, & hāc tenē cōmuniter doc. teſtib⁹ Pan. in c.j. de poſtula. ꝑla Fel. & Mod. hic. Quid tenēdum? Bal. in d.l. humanum. diſtinguēdo ꝙ cordat hanc diſſonantem citharam, vt non requiratur ſcriptura ad eſſentiā le-
43 gis, ſed benè requiratur ad obligationē, nō †enim lex ligat niſi ſit ſcripta, ſm eum, quem ſequuntur Fel. & Mod. hic. Sed iſta diſtinctio nō videtur vera, tum quia nō eſt ſcriptura, quæ liget, ſed ſciētia, & notitia ipſius legis, tum quia pōt legiſlator facere ꝙ lex liget, etiam antequā fuerit nota & publicata, ſm gl. ī cle. ij de hæret. vñ tutius eſt tenere, ꝙ ſcriptura nō ſit neceſſaria ad eſſentiā legis, nec ad obligationem, ſed ad faciliorem probationem, iuxta l. ꝯhitur. ff. de pig. niſi à principio agatur, ꝙ redigatur in ſcriptis, iuxta l. cōtractus. C. de fide inſtr. Sed an in dubio agi præſumat, ꝙ lex in ſcripturā redigatur? Ego crederē ꝙ ſic, ꝑ text. in aut. vt factæ nouæ cōſtit. poſt earum inſinuationes valeant. in rubro & nigro. vbi dicitur nouas ꝓſtitutiones ita demū valere, ſi fuerint in ſcriptis notificatæ. Ergo ſcriptura videtur de ſubſtātia. Alioquin valeret lex antequā ſcripta foret. Et hac ratione ius ſcriptū diſtinguitur à iure non ſcripto. & ita procedunt iura, quæ vidētur exigere ſcripturam. Et hæc procedunt in legib. ſupremi principis, ſecus in legib. inferiorum, in quibus ſcriptura videtur neceſſaria abſolutè indiſtincte, quia inferiorum ſententia non valet, niſi prius ſcribatur. c.ñ. de re iudi. libr. vj. vñ non etiam dēt valere ꝓſtitutio, ſm Ioā. And. in regula, nemo poteſt. j. de reg. iur. in vj. Sed And. Sicul. hic iſtud nō admittit per tex. in c.j. de iureiur. libr. vj. ibi, ſcripta & nō ſcripta, q̄ tex nihil facit, ſi intelligamus illū tex. quatenus loquitur de iuribus nō ſcriptis, loqui de iuribus cōſuetudinariis, vt ſuprà dictum fuit. Mihi etiam non placet, quia non bene arguitur de ſententia ad conſtitutionem, quātum ad terminos noſtros, nam in ſententia requiritur ſcriptura, ne ſit in poteſtate iudicis addere, vel detrahere ſuæ ſententiæ, q̄ ratio ceſſat in ꝓſtitutione, quæ poteſt tolli, & ampliari pro arbitrio cōditoris. l.fi. C. de legib. l. eius eſt noile. ff. de reg. iur. & etiā hanc fallentiā dānat Rota deciſi. 246. ꝓſtitutio ſiue ſtatutū canonicorum. Nec dicatur, vt quidā dicunt, ꝙ attenta ratione præiudicij poſſent partes conſentire, ꝙ iudex ſine ſcriptis poſſit iudi-
44 care, qa reſpōdetur ꝙ in †ſentētia requirit ſolennitas ſcripturæ, ad euitandas iudicū fraudes principaliter: ſolennitæ autem inuentæ ad remouendas fraudes non poſſunt partes renunciare. c.fi. de pac. lib. vj. l. nemo poteſt. ff. de leg. i. iūcta. l. iubem⁹. C. de teſta. vnde nō valet pactū, ꝙ iudex nō poſſit ſyndicari, ſm Bar. in l.ſi ſeruus vetitus. ff. de lega. i. Ang. & Imo. in l.ſi mora. ff. ſolu. mat. qa dolus de futuro remitti non pt. l.ſi vnus. §. illud. ff. de pac. Et eadem rōne dico, ꝙ non valet
45 pactū, † ꝙ iudex poſſit ferre ſuīam abſque ſcriptura. Et vbi pactum valeret, tunc ſtandum eſſet ſententiæ, non vt ſententiæ, ſed vt laudo. & cōuentioni, iuxta gl. in l.ij. C. cōmu. vtriiud. Nec ēt dicat, ꝙ princeps non poſſet ferre ſentētiā abſq; ſolēnitate ſcripturæ, cum non poſſit præiudicare iuri tertio acquiſito l.fi. C. ſi cōtra ius vel vtil. publ. cuius contrariū cōcluſum fuit. ſ. quia reſpōdetur, ꝙ in ipſa prolatione ſentētiæ, nō dicitur agi de præiudicio iuris acquiſiti, vt patet de ſe. Et vbi diceret agi de præiudicio iuris acquiſiti, certè ageretur de præiudicio iuris acquiſiti facto ipſius principis, quod cōſtat principē poſſe tollere, vt in terminis noſtris firmat Bal. in l.ſi. col. penu. C. ſen. reſ. non poſſe. Angel. in l. Anthiocen-

ſium.

sium.ff.de priui.cred.& in l.Lucius.ff.de emic. & latè Fely.in c.quæ in ecclesiarũ.col.xiiij.& seq.j.eo. Dicetur fortasse ad quid prodest huiusmodi disputatio. Respondetur seruire ad
46 plura. Primò infertur, ꝙ si volumen † statutorum deperderet, posset tenor probari per testes, & talis probatio haberet vim legis, ſm Bal.in l.j.§.fi.C.d cad.toll.& Rot. decis.ccxlvj. subrub.de constit.decis.j.in nouis. Sed aduerte, qa illatio nõ benè sequit. nã idem esset, si scriptura esset de substãtia legis, adhuc probata amissione posset tenor probari per text. ſm gl.& Bar.in l.sicut iniquum.C.de fide instr.& Pan. in c.cum olim.j.post Inno.& alios de priuileg. ¶ Secdò ifert, quòd lex
47 † obligat habentes notitiam ipsius, etiã ꝙ nondũ sit publicata, & in scriptis redacta. & ita tenet gl.in c.ij.in ver.hactenus.de reb.eccle.non alie.lib.vj & in c.cum singula.de p̃ben. eo.lib.inver.peruenerit.& facit tex.in c. ꝓposuisti.lxxxij.dis. & in c.j.j̃.de postul.pla. Quod facit ad qõnẽ, q̃ his ꝓximis diebus fuit in facto. Reueren.do.legatus moderatus est prẽtium bladorum, quod ob maximã penuriã erat nimis excessiuũ, & indies augebatur. Quidã hñtes notitiã huius moderationis, vẽdiderunt eorum blada longe maiori pretio ante, q̃ moderatio publicaret. Fuit quæsitũ an emptori competeret bñficiũ moderationis? Egò respõdi ꝙ sic, per prædicta. & ita decidit Bar.in l.cõtra.ff.de legib.& in l.quæro.ff.de act. empt.Bal.in l.2.C.de peri.& commo.rei vend. Barba.& Feli.ĩ c.2.j.eo. Pau.de Cast.in l.1.§.fi.ff.de act.emp. Barb.ꝓs.56.colũ. 2.lib.2.& cõs.66.col.vj.& seq.eo.lib. Tertiò infert limitatio ad tex.in c.j.de sentẽ.exc.lib.vj.vbi dicit, quòd excõicatio nõ
48 ligat nisi sit lata in † scriptis. nam hoc verũ est in excõicatione lata per ſnĩã iudicis, non si p canonẽ, & ꝓstõnem superioris. ita firmant Ioan.And.& Bal.in addi.Spe.ti.de lega.§.finit. vers.sed pone legatus. Sequuntur Gemi.& Perusi.in d.c.j. Fely.& Mod.hic. Quartò ifertur, ꝙ valeat gratia, & si scripta signata; nõ sit: qa sicut scriptura nõ est de essẽtia legis ita nõ vĩ de essentia gratiæ, ſm In.in c. ꝓstitutus.j̃.titu.j Rot.decisi. xcvj.not. ꝙ reseruationum.in antiquis. Bal.in d.l.humanum. in fi.& in l.fi.C.de cõmu.ser.manu.& in l.fi.C.de sentẽ.rescin. nõ pot.& probat in c.institutionis.vbi gl.& Arch.xxv.q.2.& in cle.dudum.§.nos autẽ.de sepul.& idẽ firmat Bal.in l.si qua p calũniã.col.2.C.de epis.& cler.& in l. falsus.colũ.viij.C.de
49 furt.in quib.locis Bald.cõcludit ꝙ Papa † solo verbo creat episcopos & abbates. Et idem tenet Pan.in c.in nostra.ad fi. j̃.tu.j.& in c.tua.de his, quæ fi.à ꝑla.sine ꝓsen.ca. Sic etiã imperator, & Papa solo verbo creant doctores. ſm Ange.ĩ l.cum salubrit. C.de sent paſ. Ale.in addi.ĩ l.j.C.de digni.lib xij. hinc
50 est, ꝙ mortuo Papa † ante ꝓfectas literas nõ expirat gratia, ſm Bal.ĩ d.l.humanum.in fi.& Rot.deci.882.not. ꝙ si gratia. in antiquis, post Archi.in prin.lib.vj.in verb.digestũ. Et ideo successor solet in forma rationi ꝓgrua ꝓcedere literas faciẽtes mentionẽ de gratia p̃decessoris, vt hic p Fel.vers.qd autẽ. de cõsuetud.vt p d.Anto. Quod verum est in gratia simpliciter ꝓcessa. Secus si pviã ꝓmissionis, sit alteri mãdatũ ꝙ ꝓferat, ſm Bal.in l.fi.col.j.ff.de ꝓsti.prin.& Old.ꝓs 324. factũ tale est. col.ij & sequunt Mod.hic. hinc etiam sequit ꝙ beneficium vacabit per mortem impetrantis, etiam si ꝓtingat illũ mori añ ꝓfectas literas, vt no. Archi.ĩ c.si electio.de electiõi. lib.vj. & Io.And.ĩ prooem.Sexti, & Rot.vbi s. Et si moriat extra Romanã curiã p duas dietas, amplius beneficiũ non erit reseruatũ, licet ét exspãli reseruatione affectũ fuisset ſm Rot.ibidẽ. Et ideo regulæ cãcellariæ, & cæteræ ꝓstõnes requiretes scripturã, quia exobitãt, sunt strictissimè interpretandæ, ſm Rot. decisi.332.l3 Romana.in nouis.& ita etiam notaui Resp.20. incip.de iure sufficit signatura, imo sufficit sola gratia orepontificis ꝑlata. Licet autẽ scriptura nõ requiratur ad subsistãtiã gratiæ & priuilegij, requiritur tamen ad probationẽ nec
51 nec enim † p testes gratia probari potest, ſm Bal.ĩ d.l.humanũ. & in l.idem Vlpian.in fi.per illũ tex.ff.de excus.tut.& in c. ꝓstitutus.j̃.tit.j.& Pan.in c.qualiter.in prin.& c. nosti.in vlti. not.de elect. Card.in ꝓœ.cle. hinc est ꝙ morus proprius nõ potest probari nisi per scripturam, vt not.in c. si motu proprio.de prẽbend.lib.vj.& Rot.firmat decisi.131.not. ꝙ in c.si motu proprio.in antiquis. Et ꝑbat in extrauag. iniunctæ.de elec.in extrauag.commu. Ex quo tollitur argm Deci.dicẽtis. qa non reperit iure cautũ, ꝙ hic casus exigat scripturã ſtãdũ esse regulæ gñali, ꝙ par virtus est testiũ & instrorũ.l.in exercendis.C.de fid.instr.c.cũ Ioã.eo.tit. Illud tn intelligo, ꝑce-
52 dere in gra † ꝓ ius, secus in gra ſm ius, & ex merito cõcessa, vt collatio bñficij facta benemerito absq; dispensatione. hęc em̃ põt testib. ꝓbari, ſm Bal.ĩ c.ij.p illũ tex.de resti.spol. Et Rota dec.780.dic ꝙ collatio.ĩ antiqs. hinc est ꝙ ptas iudicũ ordinariorũ, vt sunt epi & eorũ vicarij, ꝓtores & similes, põt ꝓbari p testes, ſm Rot.deci.47. valẽt acta.ĩ nouis.& Dec.consil.
169.col.ij. licèt ptãs delegati sit ꝓbãda p literas.l.j.C.d mãd. princ. hinc est ꝙ doctoratus põt ꝓbari testib. qa non est grã ꝓ ius si sit digno collatus, vt p Pan.ĩ c.cũ ĩ cũctis.ĩ princ.j.de elect. Ita dicit Bal.ĩ ꝓœm huius operis. Itẽ istud ĩtelligo, nisi
53 agat̃ de ꝓbãdo tenore † grãæ semel scriptæ. sed casu amissæ, vt s.dixi.& firmat Ale.ꝓs.196. viso testamẽto dicti Fraciſci.li. ij. Itẽ l3 nõ possit ꝓbari totus grãæ & priuilegij tenor nisi p scripturã, pt tñ ꝓbari p testes plr fuisse dictũ, q̃ scriptũ, & eꝝ. arg.l.quoties.in j.& ij.resp.ff.de her.inst.& firmat Rot.decis. 332.l3 Romana curia. in nou. & hæc est rõ quare prioritas priuilegij põt testib. ꝓbari, ſm gl.ĩ c.si à sede.d præben.lib.vj. & ĩ c.duob.ĩ verbo, apparet.de rescrip.eo.lib. ¶ Vltimò ꝓ ampliori dote huius rubr. q̃ro an editio ꝓstitutionũ sit necessaria
54 ria † Vt ꝙ nõ: nã q̃tũ ad iustos & bonos, lex est frustratoria, nec eos ligat.c.l3.j.de regu.iur. iniquos aũt & inutiles ligat, ẽt si à peccato retrahant̃ p ꝑnæ formidine, qa nõ est bonum nisi volũtariũ.c.j.xv.q.j. iã nõ facit qd ex timore facit.c.q ex timore.de reg.iur.ex̃.& q inuitꝰ benè agit, frustra ꝑmiũ q̃rit. c.q̃ præpostorũ.xiij.q.ij. Secdò melior est iustitia animata, inanimata. qa lex viua & animata, q̃ est in principe & iudicib. vt in auth.de ꝓsulib.§.omnib.aũt.ꝓsideratvarietatẽ tempoꝝrũ, & ad illa sensum accõmodat.c.nõ dẽt.de ꝓsang. & affin.& l.ij. ff.de ꝓstit.prin. Considerat æquitatẽ, q̃scripto iuri anteferẽda est.l.placuit.C.d iud. iudices enim equitatẽ oculis perspiciũt. l.qd si Ephesi.ff.de eo quod certo loco.& cum æquitas sese offert. nõ est lex quærenda.l.ij.§.itẽ Varus.de aqua plu.arcẽ. Imò æquitate suadẽte. pt iudex à qualibet iuris regula discedere, ſm gl.ĩ aut.vt sine ꝓhib.ma.deb.in prin.ĩ verb. ætimemus. p illũ tex.& ĩ l.q res.§ areã.ff.de solut. facit tex.ĩ c.scias. vij.q.j. traditꝰ p Raph.& Iaſ.ĩ l si seruũ ff.de verb.obli. Ad iudicẽ ergo recurrendũ potius vĩ, ranq̃ ad iustũ, æquũ & animatum, vt inqt Philosophus Ethic.ij. qd ẽt ꝓbat̃ ab experiẽtia, q̃ est rerũ oĩũ magistra. cle. dispẽdiosam. de iud. nã tpe Saturni, quo oĩa manu regia gerebant̃. l.ij.ĩ prin. de orig.iur. cũcta florebãt, ætas erat aurea, formosissima tpa, pax, quies, reges & oẽ bonũ. Sed istis & plurib. aliis, q̃ adduci possunt, nõ obstantib. ꝯstat legis editionẽ fuisse & esse necessariã. Factæ sunt aũt leges, vt humana coerceat̃ audacia, vt tuta sit inter improbos innocẽtia. l.2.de iust.& iur.c.facte.4.dist. Ex quo ꝓ stat, ꝙ nõ solùm ꝓp malos à sceleres retrahẽdos, sed ẽt ꝓp bonos defendendos editæ fuerũt cõstitutiones. Habẽt. n. istituta maiorũ suos modos, cãs, rõnes, & vtilitates. hæc em̃ rimẽt cũ & mali coercent̃, vt boni inter malos quietã vitã agãt, teste D. Augustino transumptiuè in c.non frustra.xxiij. q.v.& q̃q̃ mali nõ mereant̃, si pœnæ formidine bñ agãt attamen legis vigor putilis est & necessariꝰ, nõ vt mali cogãt̃ benefacere, sed vt malefacere ꝓhibeant̃, teste Augustĩ. transumptiuè ĩ c.ad fidẽ.eadẽ cã & qõ. ꝓditur enim lex, vt appetitus noxius sub iuris regula limitet̃, vt s.in prooe.& vt rudes & simplices animi ad iustitiam instruãt̃. l.j.ĩ fi.C.de vet.iur.enucle. omnis em̃ ars suis ꝓstat ꝓceptis. l.j.§.est aũt.ff.de iust.& iur.& oĩs sciẽtia, teste Apostolo 2.ad Timoth.3. vtilis est ad docendũ, erudiendũ, arguendũ, & corrigendũ, & maximè iuris sapiẽtia, q̃ ſm Philosophũ Ethic.ij. docet quas scientias ciuitatib. esse, & quales quemq̃; discere, & quousq; oportet instituere, & q̃ cæteris actiuis vtit̃ sciẽtiis, & q̃ instituat, qd agere, & à quibus quisq; abstinere debeat, cuius finis cæterarũ oĩũ facultatum ꝓtinet fines. Ad illius ergo cognitionẽ disciplina opus est, ex qua fiunt optimi iustitiæ rectores, & reipubl. ministri, vt dicit Imp.ĩ ꝓœm.ĩstit. ad fi. Nec ĩ arbitrio cuiuslibet ꝓsistit scire, qd æquũ sit, quodq; iniquũ. l.j. C. de legi. nec vlli æquũ videri dẽt qd à legis tramite aberrat, qa oĩs æquitas dẽt esse legib.ĩformata, ſm Pan.ĩ c.ex parte.iniij.not.de offic. delega.
55 Cõsciẽtia † em̃ sine sciã ĩsipida est, & sciã sine ꝓsciẽtia diabolica, teste Bal.ĩ l.hac lege.C.de sent.ex breui.recita. Et si arbitrio iudicium cuncta nõ dirimentur, qd hic statueret, alius de strueret, resq; sine exitu foret propter naturalẽ hominũ ad dissentiẽdũ facilitatẽ. l.item si vnus.§.principaliter.ff.de arbitr. ca.qa diuersitatem. j̃.de concess.præben.& effrẽneta iudicũ cupiditas omnia deroraret §.cogitatio.in auth. vt iudi. sine quoquo suffrag. Sanctius ergo fuit certã legẽ dare iudicib. vt inquit philos. j.Ethicorũ, & beatus Tho.ĩ j. & ij.q.arti. j.vbi alias rõnes adducũt, quas refert Flor.in rubr.ff.finiũ regun. Et si Saturni temporib. discordia extra mũdi terminos exularat, id nõ erat ex eo, ꝙ sine certa lege viueretur, sed qa mundus tunc incipiebat adolescere, & qa frigida paruas ꝑbebat Ipelunca domos, ignẽq;, laremq;, & pecus & Dominum cõmuni clauderet vmbra. Nũc aũt mũdus decrepitꝰ est, nũc aurea tecta, & Marmorea castra, mœnib. circũseptæ vrbes, vix tutũ dño præbẽt refugiũ. Ideo legũ sequentas est ꝓ quam necessaria, cum in præcipiti stet omne vitium. Laus Deo.

SVM.

Ioan. Franc. Ripa super primo Decretal.

SVMMARIVM.

1 *Iure canonico, causa poterat committi vltra duas dietas, extra diœcesim.*
2 *In rescriptis sufficit exprimere primam literam nominis proprij.*
3 *An iudici sufficiat primam litteram nominũ delegatorum exprimere.*
4 *Consuetudine Romanæ curiæ nomina reorum possunt describi abbreuiatè.*
5 *Ferrarienſis & de Ferraria, idem sunt.*
6 *Ferraria ciuitas est de patrimonio beati Petri.*
7 *Dictio pro, quid significet.*
8 *Agens pro aliquo intelligitur agere procuratorio nomine.*
9 *Socij dicuntur consortes eiusdem litis.*
10 *Prælatus siue agat petitorio, siue possessorio, debet agere nomine ecclesiæ, non proprio.*
11 *Canonici verbum, indefinitè prolatũ, idem importat quòd capitulũ.*
12 *Eo amplius, dictio est repetitiua.*
13 *Augmentatio portionis aliorum, sequitur ad diminutionem cõcurrentium ad partes.*
14 *Prouentus & reditus idem important. & nu. seq.*
16 *Prouentuum appellatione non veniunt distributiones quotidianæ.*
17 *Canonici dicuntur vsuarij, & non vsufructuarij suarum pbẽdarũ.*
18 *Clericus qui consumit fructus ecclesiæ in malos vsus, tenetur ad illorum restitutionem.*
19 *Prater stat inclusiuè.*
20 *Canonici restringendi sunt, si reditus ecclesiæ non sufficiant ad sustentandum.*
21 *Viuere congruè, aliud, aliud sine penuria.*
22 *Statutum capituli primatę vtilitatis nutritiuum, quando valeat.*
23 *Post modum dictio, denotat internallum.*
24 *Statuto contrauenire non dicitur, qui ex necessitate contrauenit.*
25 *Canonici dicuntur recipi, & non eligi.*
26 *Canonicus potest esse sine præbenda.*
27 *Reus proponere dicitur, sicut actor.*
28 *Confirmatio, protectio dicitur.*
29 *Ad instantiam, quid significet.*
30 *Preces inducunt simoniam.*
31 *Fallit in precibus carnalibus. & alia fallentia, ponitur nu. 32.*
33 *Promotus à conferente, an teneatur dimittere beneficium.*
34 *Capitulum potest possidere vltra præbendas bona in communi.*
35 *Constitutio de certo numero canonicorũ, intelligitur nisi in tantùm reditus excreuerint quòd pluribus sufficiant.*
36 *Gabella totius comitatus, si certo pretio vendatur, an si comitatus augeatur, debet augeri gabella.*
37 *Clausula decreti regulatur secũdum naturam actus, super quo interponitur*
38 *Filia an mortuo patre legitimã bonorum excrescentium petere possit.*
39 *Clausula solitæ apponi in stylo curiæ, si omittantur, habentur pro appositis.*
40 *Contractus locationis doctorum legẽtium, an intelligatur quòd possint legere per substitutum.*
41 *Consuetudo vt quis possit deseruire beneficio curato, an valeat.*
42 *Instrumentum dictatum ad dictamen sapientis, quid sit.*
43 *Notarius exemplificans clausulas instrumenti, aliter quàm sit consuetum, poterit se corrigere.*
44 *Instrumenti substantia semper debet exprimi.*
45 *Rescriptum contra ius in casibus communiter fieri consuetis, valet.*
46 *Rescriptum contra ius in casibus solitis fieri ex mera facultate facientis valet.*
47 *Notarius in contractu celebrando tenetur apponere clausulas consuetas.*
49 *Statuentes possunt contrauenire constitutioni propriæ.*
50 *Præbendæ debent esse pares.*
51 *Reditus superabundantes debent conuerti in præbẽdas nouissimorũ.*
52 *Consortes litis qui dicantur. vide alia vsque ad nu. 60.*
53 *Consors potest agere & excipere pro consorte sine mandato.*
60 *Conuictus an agere possit pro conuicto sine mandato.*
61 *Canonicus non potest agere pro canonico sine mandato.*
64 *Allegare exceptionem non sufficit, nisi allegata probentur.*
65 *Exceptio non est admittenda turpitudinem allegando.*
66 *Præbenda vna an diuidi possit inter partes.*
67 *Protestatio an alijs nominibus nuncupetur.*
68 *Protestatio quid sit.*
69 *Protestatio quotuplex.*
70 *Protestatio an tollatur per contrarium factum.*
71 *Protestatio contraria consecutiuis ad factũ valet, & actus vitiatur.*
72 *Protestatio testatoris se non velle reuocare testamentum, non valet absque consensu alterius.*
74 *Protestatio clandestina nil operatur.*
75 *Protestatio contraria cõsecutiuis ad actum dependentibus ex dispositione iuris non relenat protestantem. num. 77.*
76 *Dispensare an poterit episcopus, p cõstituti in sacris ducant vxorẽ.*
78 *Protestatio qua vtuntur libellantes in fine libelli, nil operatur.*
79 *Protestatio qua vtuntur practicantes in productione testiũ vel instrumentorum nil operatur.*
80 *Emphyteuta si alienet rem emphyteuticã, cum protestatione facta, talis protestatio non iuuat, nec excusat.*
81 *Protestatio hoc pacto facta non valet, nolo bona mea gubernari per episcopum.*
82 *Protestatio ingredientis religionem non valet, si protestetur velle retinere proprium.*
83 *Protestatio contraria facto in dependentibus à mera facultate protestantis valet.*
84 *Protestatio contraria facto, in dependentibus à consensu duorum valet, accedente alterius consensu.*
85 *Protestatio contraria facto, in dependentibus à voluntate protestantis & alterius, tollitur per actum contrarium subsequentem.*
86 *Protestans per aliquẽ actum, quem faciet, nõ animo contrahendi matrimonium, si postea cõtrahat, valebit matrimonium.*
87 *Protestatio non valet contradicente domino.*
88 *Protestatio nõ valet, si quis dicat alteri tu mẽtiris, saluo honore tuo.*
90 *Protestatio qua vtuntur opponẽtes exceptionẽ alicuius criminis, cũ protestatione, p id nõ opponunt animo iniuriandi, sed prosequẽdo eos releuat.*
91 *Protestatio facta à puella, p non intendit renunciare hęreditati paternæ, valebit.*
62 *Protestãs se metu & nõ spõtè actũ gerere, tenetur probare metum.*
93 *Protestatio facta à filia, quę metu reuerẽtiali protestata fuit renunciare hęreditati paternæ & maternæ, an teneat probare metum.*
94 *Protestatio contraria præsumptioni iuris & de iure, tollit ipsam præsumptionem sicut confessio.*
96 *Protestatio contraria facto multipliciter intelligibili valet.*
97 *Protestatio respondentis libello animo non litem contestãdi, impedit litis contestationem.*
98 *Protestatio petẽtis se mitti in possessionem authoritate iudicis, saluo iure impetrãdi propria authoritate quid operetur.*
99 *Protestatio rei se opponentis, p per actus, quos faciet in iudicio, nõ intendit in iudicem consentire, quid operetur.*
101 *Protestatio pcedẽs an extẽdat ad actum q celebratur ex internallo.*
106 *Protestatio declaratoria animi, per quã nemo grauatur, nõ requirit præsentiam alicuius.*
108 *Protestatio declaratoria, per quam protestans exoneratur, & alius posset decipi, seu lædi, debet fieri in præsentia illius, vel ei saltem intimari.*
117 *Protestatio coram quibus fieri debeat.*
118 *Actus an veniat expediendus cum iudice, an cum parte.*
119 *Protestatio an fieri possit in præsentia partis.*
11 *Protestatio an sufficiat in præsentia procuratoris.*
121 *Intimatio reseruationis facta procuratori speciali ad litigandum sa per beneficio, an faciat incidere dominum pœnam.*
122 *Præsentia partis in casibus, in quibus requiritur, an etiam illius cõsensus requiratur.*
124 *Tacens vbi agitur de præiudicio illius, an habeatur pro consentiẽte.*
130 *Protestatio pensionis futuræ an conseruet ius domini.*
136 *Protestatio an fieri possit per procuratorem.*
138 *Protestari an possit coniuncta persona pro coniuncta.*
139 *Protestatio an fieri possit per negotiorum gestorem.*
142 *Negotiorũ gestor q incitat debitorẽ, an teneatur cauere de rato.*
143 *Protestatio an fieri debeat in scriptis.*
144 *Protestatio in quo loco fieri debeat.*
145 *Protestatio an fieri possit de nocte.*
146 *Protestatio an fieri possit tempore feriato.*
148 *Protestatio an debeat fieri ante actum, vel post.*
149 *Protestando an debeat exprimi causa.*
150 *Protestationi inhibitoriæ factæ cum causa iniusta non tenetur p. o testatus parere.*
151 *Protestatiõ facta ex causa nõ verisimili, protestatus non est obligatus parere.*
152 *Protestationi inhibitoriæ factę ex vera causa non est parendũ, nisi veritas causæ ostendatur per instrumenta.*
155 *Protestationi ne fiat id qđ prohibitus tenet nõ facere parẽdum est.*
157 *Protestationi prohibitoriæ eius quod prohibitus omittere non potest, salua honestate non tenetur prohibitus parere.*
158 *Protestationi inhibitoriæ factæ ex iusta causa, de cuius veritate sit plena fides, parendum est.*
160 *Protestatio inhibitoria, facta cum expressione iustę causæ de prætexito, constituit prohibitum in mala fide.*
161 *Protestatio facta laborantib. conductis per alterum, ne ingrediantur agrum suum, an constituat eos in dolo.*
162 *Protestationi incitatoriæ, vt detur, vel fiat id, ad quod incitatus est obligatus parendum est.*

163 *Emptori*

163 *Emptori nō sufficit denūciare litem fuisse motā, sed oportet, quòd emptor ostendat emptori libellum & citationem.*
164 *Protestationi incitatoriæ vt detur vel fiat id ad quod protestatus tenetur, facto alieno non est parendum.*
166 *Emptor tenetur denunciare venditori etiam scienti litem motam, aliàs non poterit agere de euictione.*
167 *Receptio alicuius in canonicum vltra numerum, frāgit numerum præbendarum.*
168 *Redituum superexcrescentia non frangit ipso iure numerum præbendarum.*
169 *Redituum superexcrescentia nunquid ipso iure rumpat priuilegiū de certo numero.*
170 *Canonia & præbenda quid differant.*
171 *Præbenda an sit ius spirituale, vel temporale.*
172 *Præbendam an habere possit laicus in ecclesia.*
173 *Præbenda cum confertur, an censeatur collatus canonicatus.*
174 *Renunciatio beneficii facta cum protestatione, quòd alteri conferatur, an valeat.*
180 *An præsumatur sciens se posse compleeti actum facere, metu ne cō pellatur, vel sponte.*
181 *Compromissum factum inter duos agnatos, non præsumitur factum metu statuti prohibentis fieri compromissum.*
183 *Acquisita per industriam, non sunt conuertenda in præbendas, pro nouis canonicis.*
184 *Præbendis formatis & non formandis accrescit augmentum alluuionis.*
185 *Recipere aliquem canonicum ad vacaturā præbendam, est contra concilium Lateranense.*
186 *Recepti vltra numerum canonicorum, habent omnia iura canoniæ.*
190 *Collatio præbendæ facta alteri lite pendente inter capitulū & noniter receptum, non valet.*
191 *Collatio præbendæ lite pēdēte, & alienatio possessionū, an valeat.*
195 *Legatus non habet potestatem auocandi causas ab ordinarys.*
196 *Auocatio causæ facta per Papam, operatur nullitatem postea gestorum per iudicem.*
198 *Auocasse censetur causam à manib. ordinarij Papa, eo ipso quòd causam alteri delegauit.*
199 *Processus super vna eadēque causa separatim factus, coram diuersis iudicib. parem iurisdictionem habentib. an valeat.*

CVm M. Ferrariensis Hæc Decretalis secūdū Pan. hic, cōtinet materiā protestationū prolixam, subtilē & periculosam, & fm Feli. colū. xxvj. profundissimam. Et secundùm Decium materia huius capituli versatur in magno periculo: & secundùm Barb. est famosa, vtilis & subtilis. ¶ Diuiditur communiter in tres partes, vt hic per Panor. Rursus prima subdiuiditur in tres particulas. In prima M. & socij respondent statuto de certo numero canonicorum, vno modo. In secunda, quę est ibi, Postmodum, alio modo. In tertia, quæ est ibi, Et licet, alio modo. Concludendo fuisse denegatam sibi prouisionem præbendarū indebitè. Item secunda principalis subdiuiditur in tres partes. In prima canonici respondent primę rationi, allegatæ p̄ parte M. & sociorum. In secunda quæ est ibi, Cum vna. Respondent secundæ rationi. In tertia, quæ est ibi, Cumque. Respondent tertiæ rationi, concludendo iuridice, denegasse prouisionem facere de præbenda dictis M. & socijs. ¶ Tertia etiā pars principalis subdiuiditur in tres partes, secundum Ioan. And. & alios. Sed ego subdiuido in quinque partes. In prima Papa confutat primum fundamentum capituli de confirmatione. In secunda ibi & idem canonici, Papa tollit aliud fundamētū capituli de protestatione. In tertia ibi, antiquis causam determinat. In quarta ibi, ita q̄ determinationem declarat. In quinta ibi, reuocatis, &c. Mandat attentata lite pendē te reuocari. ¶ Ad euidentiam præmitto duo. Primò, q̄ in ecclesiis collegiatis variæ habentur consuetudines, circa determinationem canonicatuum & præbendarū, de quibus hic p̄ Anto. & p̄ Pan. in c. dilectus filius. j. de præbend. lib. vj. ¶ Secundò præmitto, q̄ eo ipso q̄ quis habet canoniam, p̄ consequens & præbendam habere debet. c. relatum. & c. dilectus. in fi. de præben. &c. cum super. j. de concess præben. cum suis concor. Nascitur enim præbenda ex canonia, vt dicetur j. post gl. in verbo, receperunt. & traditur p̄ Host. in summa, de præben. §. j. per Mod. in rub. de præben ¶ Nota primò, iuxta ordinem literę, ibi, cum M. Ferrar. Iuncta superscriptione, ibi
1 Clugiē. ergo q̄ de iure isto †poterat cōmitti causa vltra duas dietas extra diœcesim, etiam q̄ actor & reus essent eiusdem fori. Ita not. istum tex. Anto. & Mod. hic. Imò iure isto poterat cōmitti extra prouinciam. c. olim. j. de iniur. fm eos. Hodie verò seruari debet dispositio. c. nonnulli. j. de rescript. & c. statutum. §. j. eod. tit. in vj. ¶ Aduerte, quia istud not. non vē benè colligi ex isto text. nā vt patet ex illis verbis, & j. resecata fuit series huius decreta. Vnde nō possumus arguere, q̄ commissio huius causæ fuerit facta episcopo Clugiē. absque expressa derogatione, cùm resecata fuerit forma commissionis. arg. l. fi. qs cū restm̄. de testa. & l. fi. vbi Bal. ff. de lib. & posth. ¶ Secūdò aduerte, dū dicunt, q̄ isto iure poterat etiam committi causa extra prouinciā. p̄ tex. in d. c. olim. qa istud videtur mihi p̄ tex. in c. neminē. ij. q. vj. & ibi expressè gl. no. illum textum ad hoc. Ad textū in d. c. olim. vbi populus Florentinus trahitur corā episcopo Bononiensi, Potest responderi, q̄ Papa præsumitur habere scientiā, in qua prouincia sunt istæ ciuitates multū vulgares & famosæ, vnsimpliciter committendo causam in ciuitate tam vulgari & famosa, extra prouinciam actoris & rei, videtur derogare dispositioni d. c. neminem. ita in p̄priis terminis respōdet Fel. in c. fi. col. j. j. de iud. p̄ vnum vulgatissimum dictū Bald. in l. ij. in fi. C. q̄ sit long. consuet. Quod ornat idē Fel. in c. super literis. in vers. tertia regula. j. de rescrip. & c. j. ī iij. ampliat. de re iudic. Considera tm̄ q̄ ista solutio non procederet, qñ cōmissio fieret extra prouinciam, & vltra duas dietas. Nā tunc non sufficeret certa scientia, eoqa dispositio c. nonnulli. hēt clausulam derogatoriā ad futura rescripta. Ideò necessaria est specialis derogatio, fm gl. in l. j. in verbo, relinquat. C. de peti. bon. subl. lib. x. c. porrecta. de cōfirm. vtil. vel inutil. Pan. in d. c. nonnulli. col. iij. & ibi Fely. col. xvij. & p̄ Curt. latè cōsi. 50 col. lxvj. & cōs. 66. col. ij. & seq. ¶ Nota secundò ibi, cùm
2 M. q̄ in rescriptis sufficit exprimere primam †literam nominis p̄prij. Ita notant Barb. & Mod. cōcordant plura iura, maximè tex. ī c. P. & G. de offic. deleg. Ego credo q̄ istud notabile non benè p̄betur aliquo iure, qa vt s. dixi, fuit cōpilator operis, q̄ resecauit antiquas Decretales, vbi erāt omnia extensè scripta, & solùm apposuit primam literam, vt reduceret eas ad breuitatē, secūdū Ioan. Andr. s. in prooem. & in c. nobis. de iure patr. ¶ Videt tm̄ q̄ notab. sit in se verum, respectu nominis imperratoris. Nā eius æquiuocario non vitiat rescriptum. c. fi. j. de rescrip. Rō est, quia ille q̄ habet rescriptum penes se, rōnc possessionis præsumit impetrasse. arg. gl. in l. fi. C. de pact. cōuen. & eius qd decidit Bal. in l. si qua p̄ calumniam. in fi. C. de episcop. & cler. Quod dictū cōmendat & exornat Fel. in c. corā. col. iij. de offi. deleg. & in c. ij. col. vij. j. de testa. De quo vide Rot. in tit. de rescrip. decis. cxxxiij. in nouis, q̄ vult errorem nominis rei non vitiare rescriptū, si aliter fieri possit. ¶ An autem istud notab. procedat respectu reorum, p̄ quos fit impetratio? vī q̄ sic, per tex. in c. cū in multis. de rescrip. lib. vj. Et ita tenet Spe. tit. de citati. §. j. vers. quid si impetro. Quia spectat ad impetrātē declarare suum rescriptum ambiguum, sicut etiam spectat ad eū declarare suum libellū incertū. l. si quis intentione ambigua. ff. de iud.
3 ¶ An autem p̄cedat istud notab. respectu †iudicum, vt sufficiat exprimere primam literā nominum ipsorum delegatorum? Vinc. & Comp. in d. c. fi. volunt q̄ sic: quia dicūr, q̄ ęquiuocatio delegatorum non vitiat rescriptum, sed impetrans declarabit de quibus iudicibus rescriptū loquatur. sequitur Barb. hic. Vltra quem adde, q̄ gl. in c. quoniam abbas. de offi. deleg. in simili quæstione istud affirmare videt. Sed isto vltimo casu teneo cōtrarium, quia non valet rescriptum p̄ qd incerti iudices dantur. c. ad hęc. de rescrip. Nec obst. q̄ incertitudo impetrantiū non vitiat: quia talis incertitudo certificatur p̄sumptione iuris, vt suprà dixi. Nō obstat etiā, quod incertitudo reorum non vitiet rescriptum, qa talis incertitudo consistit in facto impetrādo, merito ad ipsum spectat declaratio. d. l. si qs intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorū p̄cedit ex facto Papæ, seu principis meritò ad ipsū spectabit declaratio. & antea rescriptū nullū effectum habebit. c. inter alia. de sent. excom. l. ex facto. ff. devulg. & pup. substi. Præterea sub tali æquiuoca impetratione iudicū, potest machinari fraus, nō ita sub æquiuoca & īcerta impetratione, respectu reorū cōueniendorum. Et q̄ ad Papam, seu
4 principem sit recurrēdum, tenēt Panor. & alij *cōiter* in d. c. quoniam abbas. Cardi. in clem. & si principalis. in iiij. qu. de rescrip. ¶ Vltimò adde, q̄ hodie secundùm cōsuetudinem
5 Romanæ curiæ, nomina †reorū possunt scribi abbreuiatè, per vnam literam, sed nomina impetrantium debent scribi extensè. & prima litera debet esse capitanea & grossa, secūdùm Archid. in summa. xxv. quæst. ij. & Specul. tit. de rescrip. præsenta. §. primo igitur. versiculo, & quoniam ex forma. & hoc vt tollat falsiras, quæ fieri posset, arg. tex. in l. ij. §. pen. C. de vet. iur. enucl. Et generaliter euitanda est periculosa breuiatura, fm Fel. in c. j. col. v. j. de fide instru. vbi q̄rit an vitiet instrumentū, de quo etiā per Alex. in cōs. 152. lib. ij. ¶ Not. tertiò ibi, Ferrariensis, fm expositionem Doctorum, q̄ idem

5 est dicere †Ferrariēſis, quod de Ferraria. ad idem tex. in l. ſed & reprobari. §. amplius. verſ. apud Comanenſes. id eſt, de Comanea ff. de excuſ. tut. & in l. j. ff. ad municip. vbi Campanus, idem importat, qđ de Campania. l. j. C. de municip. & orig. lib. x. vbi Bart. idem dicit eſſe Peruſinum, quod de Peruſio. & ibi Ang infert ad quæſtionē, ſi ſint conceſſæ repreſalię contra Auenionēſes, non poterunt capi hic habitantes, qui nō ſunt de Auenione, de qua q̄ſtione videatis Bart. in tractatu repreſaliarum. in iij. q. vij. q. princ. Et latius per Alex & Mod.
6 in rubr. ſolut. matr. †Scias etiam, ꝙ ciuitas Ferrariæ eſt de patrimonio beati Petri, ſm gl. in auth. vt eccl. Rom. cent. ann. gaud. ad fi. in verſ. Petri. Quam ad hoc ponderant Alex. cōſ. lxvij. conſideratis his. col. fin. lib j. & Barb. hic: neſcio autē an Iuriſconſultus in l. defuncta. ff. de vſufruc. faciens mentionē de agro Ferrariorum, intellexerit de agro Ferrariēſi. Hæc ciuitas inter cætera ornamenta, decoratur ſcientia, doctrina, & copia Felyni Sandei, qui ex Ferraria originē traxit, vt ipſe atteſtatur in c. Rodulphus. col. ij. j̄. de reſcrip. & etiam canonicus erat huius eccleſiæ, vt ipſe aſſerit in principio. ¶ Nota
7 quartò ibi, pro ſe & ſociis, ꝙ iſta dictio, pro, †exponitur aliquando, ideſt nomine. Vnde idē eſt dicere, agit pro ſe & ſociis, quod nomine ſuo & ſociorū. Ad idem text. in c. ſua. de appella. in l. fideicōmiſſa. §. interdum. ff. de lega. iij. in l. dominus Sticho. ff. de pecul. leg. cum aliis cōcordan. quæ poſſunt adduci. Et tripliciter dicit quis pro alio agere, vt per Salyc. in l. ij. in princip. C. qui accuſ. nō poſ. Et ex hac expoſitione poteſt inferri ad queſtionem. Aliquis recepit à te mille pro Titio, an ex tali receptione oriatur actio Titio? de qua quæſtione per Corn. conſ. 159. licèt in hac. lib. j. Et idem eſt dicere, ꝓmitto pro tali, quod nomine talis, vt not. Bar. in l. fideicōmiſſa. § interdum. ff. de lega iij. Corn. conſi. 177. in hac re. col iij. lib ij. ¶ Aliquando tamē dictio, pro, exponitur, id eſt, loco. l. ſoluitur. §. pen. vbi gl. ff. quib. mod. pig. vel hypot. ſolu. ¶ Aliquando improprietatē demōſtrat. l. j. ff. de ſuis & legi. in princ. ibi, ſed hos quoque pro inteſtatis habere cōuenit. & ibi Bart. & l. j. ff. de eo qui pro tuto. ¶ Aliquando ordinē & diſtinctionem perſonarum deſignat, vt auus, & proauus, nepos, & pronepos. Bar. in l. Gallus. §. inſtituens. & ibi Iaſon colū. iij. ff. de liber. & poſthum. ¶ Aliquando importat cauſam finalē, vt ſi dixero, lego decem pro alimentis: id eſt, cauſa alimentorum. l. penult. §. fi. ff. de alim. leg. per quem textū valde dubito de eo quod decidit Cor. conſi. 185. circa hanc conſultationem colū. penult. libr. ij. vbi decidit, ꝙ ſi teſtator dederit vxori vſufructuariæ facultatem alienādi res hereditarias. pro neceſſitatibus ſuis, ꝙ illa poterit alienare dato ꝙ non egeat. qa dictio, pro, facit modum, & non cōditionem ſecundùm Bar. in l. quibus diebus. §. Termilius. ff. de cōdit. & demonſt. vnde ſat eſt ꝙ vxor alienet, vt ſibi prouideat pro victu & veſtitu, licet poſſit ſibi aliunde prouidere. Iſta deciſio nō videtur vera, quia illa dictio, pro neceſſitatibus, debet intelligi: id eſt, ex cauſa neceſſitatis. Præterea eſto, ꝙ importaret modum, non th formaliter, prout voluit teſtator, impletur modus, ſi alienatio fiat pro victu & veſtitu, de quo poterat ſibi aliunde prouidere, alioquin dicendum eſſet. ꝙ vxori ſimpliciter fuerit conceſſa alienadi facultas. Quam certè facultatem noluit teſtator concedere, ſed ſolū in cauſa neceſſitatis. Reperio etiam Decium conſi. 36. viſo puncto. dicentem, ꝙ dictio, pro, importat cauſam finalē, ſi adiiciatur cauſæ de futuro. vt in d. l. penult. ſecus ſi adiiciatur cauſæ de præterito, quia tunc etiam ꝙ talis cauſa non ſit vera, tamen diſpoſitio ſuſtinetur. eò quia talis cauſa non dī finalis. Et infert propterea, quòd ſi teſtator prælegauerit fundū alicui, pro compenſatione cētum aureorum, quos alius cohæres habuit ſuper monte ſalis, ꝙ tale prælegatum debebitur, etiā ꝙ alius nihil habuerit, per textū in l. ſi ita legatū. la prima. & l. demonſtratio. §. quod autem. ff. de cōd. & dem. ¶ Aliquando ſignificat modum. l. Lucius. ij. §. à te peto. ff. de legat. ij. vbi Bar. infert ad quæſtionem: An legatum factū alicui pro paſſagio terræ ſanctæ, debeat ſtatim, præſtita cautione de modo implendo. an debeat expectari, quādo fiet trāſitus generalis? de qua quæſtione per Imol. conſ. 113. col. penul. & ſimilem queſtionem format Cor. conſ. 32. licet. col. iij. lib. iiij. vbi vult legatum factū pro dote, deberi ſtatim. Habet & iſta dictio, pro, alias ſignificationes, de quib⁹ per Archid. in c. Agatho. lxiij. diſt. & p Alb. in dictionario in ver. pro. ¶ Not. quin
8 tò, ex eiſdem verbis, iūcta gl. ꝙ agēs pro tali ſi ſit ꝓcurator, intelligitur agere ꝓcuratorio † nomine, licet nō exprimat nomen officij. ad idem facit tex. in l. poſt mortem. §. fi. ff. quā do ex fact. tut. de quo dic vt p Bar. in l. j. §. uūciatio ff. de no. oper nun. & in l. qui ī aliena. §. ſi is qui. ff. de acq. hær. ¶ Not.
9 ſextò ibi, & ſacij, quòd cōſortes † eiuſdem litis, dicūtur ſocij propter communem litem, ſic & ementes rem cōmuni nomine dicuntur ſocij, ſecundum Bar. in l. Titiū, & Mæuiū. §. altero. ff. de adminiſtra. tuto. & in l. ij. §. j. communi diuidū. Ita not. Deci. hic, intelligēs iſtud eſſe verū impropriè, vel ꝓpriè, ſi ſit actum ꝙ ementes rem cōmuni nomine ſint ſocij, vt per Aret. in l. ex duobus. ij. col. vij & ſeq. ff. de duobus reis. Roma. conſi. 291. in primo dubio. Propriè autem non dicūtur ſocij §. itē ſi inter aliquos. inſti. de oblig. quæ ex qua. q̄. l. vt ſit. ff. pro ſocio. tradit Alex. conſi. 40. Perſpectis verbis. ad fi. lib. ij. ¶ Tu verò conſidera, ꝙ iſtud notabile, nō videtur benè colligi ex iſto tex. quia appellantur hic ſocij, nō propter litis conſortiū, ſed propter concanonicatus. dicuntur. n. cōcanonici inter ſe ſocij. c. cū R. canonicus. j̄. de offi. deleg. ¶ Circa iſta verba, pro ſe, & ſociis. Aduerte etiam, quia vt quòd malè ageret M. pro ſe, id eſt, noīe ſuo, qa prælatus ſiue agat
10 petitorio, ſiue poſſeſſorio, dēt agere nomine eccleſiæ, † & non nomine ꝓprio. c. querelā. j̄. de elect. cap. primo, de cau. poſ. & proprie. Not. tradūt Doct. in c. fi ne ꝓia. vi. ſuas. Præceptor meus reſpōdebat aliud in prælato habente adminiſtrationē, quia is agit noīe eccleſiæ, aliud in canonicis, qui non habent adminiſtrationem, vt not. in c. requiſiſti. maximè per Panor. infra de teſt. & in d. c. fin. Sed iſta ſolutio potiꝰ auget difficultatem. Nā ſi habens adminiſtrationem non poteſt agere nomine proprio, minus aget, qui nullā adminiſtrationē habet. argu. auth. multò magis. C. de ſacroſan. eccl. ¶ Vnde ego reſpōdeo ex doctrina Panor. in c. literæ. j̄. de dila. ꝙ ſi agat pro iuribus particularibus cōpetentibus eccleſiæ, tūc procedit contrarium. Si verò agatur pro iuribus competentibus ipſi prælato, & tunc agitur nomine proprio ipſius prę
11 lati. c. cūvenerabilis. c. conſtitutus. de reli. domi. Et ita loquitur iſte tex. nam hic agebat. M. vt cōferretur præbēda ſibi de bita. ¶ † No. vij. ibi canonici Ferra. ſtatuerunt. Quòd verbū canonici, indefinitè prolatū. idem importat, quod capitulū. Et probatur clarius ſi iungatur iſtud principiū cum ver. verum. in fi ibi, contra capituli conſtitutionem. Ad idem in c. cum omnes. in ver. Thracēſes canonici. & in cap. cū acceſſiſſent. & vtrobiq; Barb. s̄. eo. tex. in cap. ſi canonici. vbi gloſ. j̄. de offi. ordi. & in c. ad decimas. de reſtitutione ſpoliatorū. li. vj. & in c. cum eccleſia Vulterana. de elect. & in c. cū eccleſia Sutrina. infra, de cau. poſ. & prop. & in l. ciuib. ff. de reb. dub. ¶ Contra iſtud notabile adducitur deci. gloſ. in c. requiſiſti. infra de teſt. quæ vult ꝙ legatum factū canonicis, nō intelligatur factum eccleſiæ. Barb. reſpondet ꝙ illa deciſio nō eſt vera per prædicta, maximè per tex. in d. l. ciuib. Sed tu dic ꝙ illa glo. benè loquitur. ibi enim nō quæritꝰ, an legatū factū canonicis dicatur factum. cap. ſed an dicatur factum eccleſiæ, & deciditur ꝙ nō, qa eſto ꝙ verbū canonicis indefinitè prolatum comprehendat capitulum, quod repræſentatur ex canonicis, non tamen poteſt cōprehendi eccleſia, quæ ex ſolis canonicis non cōſtituit. c. ꝓ exceptionē. de priuile. in 6. & ita reſponder ibi Panor. ¶ Secundò obſtat deciſio Oldra. cōſili. 100. incip. in executione. quę vult quòd inſtrumentum ſyndicatus, in quo aſſeritur canonicus cōſtituiſſe talē ſyndicum, nō probare, ꝙ capitulum cōſtituerit, & iſtud etiā ſenſit Spe. tit. de ſyndico. §. j. verſ. porro. & ſequen. Ad iſtud dictū reſpondent, ꝙ non eſt verū, per prædicta, & illud impugnat Lap. in d. c. ad decimas, & Gemi. in d. c. ſi cano. ¶ Sed credo, ꝙ iſtud dictum ſit veriſſimum, & illud approbant Card. & Panorm. in c. 2. de coniu. lepro. vbi Panorm. concludit, ꝙ indefinita prolata per nomina ſingularia non æquipollet vniuerſali per dictum Oldr. in d. conſi. 100. Sequuntur etiam Arch. & Imo. in cap. quanto. de his quæ fiā prælа. Alex. in l. reſcriptum, ff. de pact. conſi. 68. Viſo & dudum diſcuſſo col. 3. lib. 2. & conſi. 139. eodem lib. conſi. 110. Viſis elegantiſſimis, col. 2. lib. 1. Ad iura prælegata quæ faciunt in contrariū & ad regulam ꝙ indefinita æquipollet vniuerſali, l. ſi pluribus. ff. de leg. 2. & ca. quia circa. infrà de priuile. reſponder Alex. in locis prælega. quòd non procedant in materia probatoria, quia probatio debet concludere per neceſſe. ca. in præſentia. j̄. de proba. l. non hoc. C. vnde legi. Indefinita autem non concludit per neceſſe, cum poſſit in duobus verificari. l. vbi numerus. ff. de reſti. l. inter illam, §. fi. ff. de ver. ſig. & ita etiam reſpondet Fel. in cap. cum omnes. col. 15. s̄. e. Cor. conſi. 224. Cōſiderata forma. col. 7. lib. 4. & vide ad iſtud dictum Fel. i. c. auditis. col. 12. ver. guſta etiam quotidianum verbum. j̄. de præſcrip. Aliter etiam reſpondet Barb. hic, ſed eius reſponſio non placet quia ꝓſtitutio ſyndici, eſt actus ꝓueniens ſolum uerſitati, ideo tenet p̄cedēs ſol'o. ¶ Octauò no. ibi, eo amplius
12 qđ ſta dictio † eo amplius, eſt repetitiua ſm Barb. hic. Sed no malè ꝓbat hic, qa ex alijs verbis, videlicet ex verbo augmentarēt, colligitur repetitio, vnde dic, Aut verbū eo amplius, re

ſertur

fertur ad actum,& actū repetit.Aut ad rem;& tunc repetit rem ad quam refertur.l.ſi ſeruus.§.ſi ita ſcriptum.ff.de le.j.¶No.ix.
13 ibi, augmentaret. q̄ ad diminutionē † concurrentium ad partes ſequitur augmentatio portionis aliorum.facit C.q̄ñ non pe.par.in rubro & nigro,&dicit d.Ant.hic,q̄ ad diminutionē doctorum legentium, ſequitur augmētatio ſcholarium, aliis legentib.& augmentatio honoris aliis ſuperſtitib. vnde dī q̄ dignitas doctorea vileſſit in turba,ſm Pan.in c.j.ī.de priuil.fa-
14 cit tex.c.legimus,93.diſt.¶No.x.ibi,q̄ ,puentus.q̄ reditus † & prouentus idem important. Amplior tamen eſt horum ver-
15 borum † ſignificatio.q̄ ſit ſignificatio huius verbi,fructus. qa omnis fructus eſt in reditu,ſed non q̄uertitur, quia partus ancillæ eſt in reditu,ſed nō in fructu.§.in pecudum.inſt.de re.di. gl.in c.generali.de elect.li.6.& in cle.j.ver.fructum.de re.ec.nō al.Bertac.in tract de gab.in 2.q.5.par. Bar.in l.fundi Trebatia-
16 ni.ff.de vſuf.leg.No.tamen q̄ app. † prouentuum,nō veniunt diſtributiones quotidianæ.c.licet.ī.d præb.¶No.xj.ibi,in vſus
17 cederet paucorū.q̄ canonici dīr vſurarij † & non vſufructuarij ſuarum præbendarum.& ſic eſt hic tex.pro gl.c.fi.in gl.frua ar.ī.de pign.& ibi Pan.adducit tres alias gl.& ex hoc iuſtificatur dictum Arc.in c.1.44.diſt.q̄ clericus,qui vltra victum & ve
18 ſtitum † conſumit fructus eccleſiæ in malos vſus, tenetur ad reſ. ōnem illorum tanquam fur.& ſequitur Fel.in c.poſtulaſti. col.8 ī.ti. 1.& ad illius ornatum multa pulchra congeſſit Soc. conſ. ōcor.in 1.par.& vide tex.c.clericus.in fi. 12 q.1.vbi inquit Hier.victu & veſtitu contentus ero, nudā crucem nudus ſequar.Et pro dicto Arc.adduco tex.c.quod ſicut.ī.de cle An autem iſtud notabile ſit ſimpliciter verum, videatis gl.diſtinguentem & ibi Gem.in c.fi.ī.de pec.cle. ¶Not. 2.ibi,paucorum.q̄ xxiiij.dīr pauci.An hoc ſit verum,vide gl.c.latores.ī.d cle exc.min. quæ vult,q̄ reſpectiue poſſunt dici qſque pauci,
19 qñque multi. ¶No.xiij.q̄ dictio,† præter,ſtat incluſiuè ad idē tex.c.prouideas. & ibi no.Abb.ī.de of.vic.l.Seio §.vxori.ff.de an.leg. ¶ Quandoque tamen ſtat excluſiuè,vt c.tua nobis.de deci.& c.cum dilectus.de rel do.& l.nam quod ʒ.fi.ff.de pe.le. l.cum ex filio.§.fi ff.de vul.& pup. & alibi ſæpe. Pro concordia diſtingue,Aut dictiō.præter,appoſita in affirmatiua,adiicitur alicui,quod eſt de genere præcedētium,& tunc excludit.Aut adiicitur alicui quod eſt alterius generis à præcedentibus. & tunc includit,& ponitur pro vltra,vt hic. Ita diſtinguit Bar.in l.j.in fi.ff.de pi.act.ſequitur Card.in cle.j.in j.opp.& ibi aſſignat rationem,de ſum.tri.& fi.cat. ¶Et iſta faciunt ad q Papa conceſſit tibi.q̄ præter obtenta poſſis beneficium aliud libere recipere,& licite retinere. An videatur diſpenſarum etiam ſuper obtentis:Ex præmiſſis videtur q̄ ſic:quia dictio præter,adiicitur his quæ ſunt de cōtentis ſub genere eius cui adiicitur. Contrarium decidit Inn.in c.dudum.2.in fi.ī de elec.ſequitur Arc.in c.Ebron.13.q.2.non tamen reſp.ad rationem prædict. Reperio quod Lud.Rom.conſ.128.inc.præſens conſultatio. vbi melius declarat naturam huius dictionis,præter quàm alius quem viderim:Reſp q̄ iſto caſu nō includit diſpenſationem,quia ſumus in materia odioſa. Si.n.includeret,inſurgeret diſpenſatio legi odioſa.c.j.de fil.presb.lib.6.¶No.xiiij.ibi, contra antiquam conſuetudinem ſecundum Pan.q̄ legitima
20 † cauſa reſtrigendorum omnium canonicatuum,& præbendarum eſt, quando reditus eccleſiæ non ſufficiunt ad ſuſtentandum congrue canonicos.Comprobat Pan.per tria.Primo per tex.c.j.ī.de inſtit.& c.j §.j.de ſta.reg.lib.6.vbi tot ſunt in Eccleſia inſtituendi, quot poſſunt congrue ex reditu ſuſtentari. Secundo per ea quæ dixit ſ.in c.præced. vbi renuit q̄ ex cauſa poteſt epiſcopus cum capitulo augere numerum canonicorum.ꝫ ſtatutum iuratum,ergo eod modo poterit ex cauſa minuere. Item dī in c.præced q̄ ex cauſa ꝑoteſt.eps cum capitulo ſūpprimere vnā dignitatem ergo etiam poterit ſupprimere vnam, vnam ſeu plures præbendas. Tertio comprobat ra-ſone:qa eſſet dedecus Eccleſiæ q̄ canonici non poſſent congrue ſuſtentari. ¶Aduerte circa iſtud notabile ad tria Primo, q̄ non vr bene probari in tex.noſtro.quia hic non apparet q̄ reditus non ſufficerent,imo M.& ſocij aſſerebant ſuppreſſionem præbendarum fuiſſe factam,vt augmentarent ſuas præbendas,&c.Item vī probari ꝫrium,quia vltra q̄ ex reditib.præbendarum ſuppreſſarum augmentarūt antiqui canonici ſuas præbendas,etiam aliquid addiderunt communi menſę.¶Saluando Pan.poteſt dici,q̄ ex quo præſupponitur in rex.ſtatutū valere, neceſſario dicendum videtur,q̄ reditus nō ſufficiebār, alias ſtatutum capituli non valuiſſet. cle. ne in agro. §.ad hæc. de ſta.mo. ¶Secundò aduerte, quia non videtur verum,q̄ epiſcopus cum conſenſu capituli poſſit reſtringere numerum prębendarum,quia in facto proprio non poteſt auctoritatem interponere, cle.2.de reb.ec.non ali. Soluit præceptor meus, q̄ non auctorizabat in facto capituli,ſed ſingulorum,& aliud ſinguli,aliud vniuerſi.l.ſed ſi hac.§.qui manumittitur. ff.de in ius voc.Iſta ſol.videtur applaudere,ſed non euacuat difficultatem,quia capitulū hic etiam attribuit aliquid communi menſæ,& ſic nō debuit nec epiſcopus nec capitulum poſſe auctorizare.d.cle.j.¶Credo igitur,poſſe dici q̄ capitulum,nec epiſcopus,poſſit auctorizare in facto ,pprio ad præiudicium tertij.Ita loquitur tex.cle.2.Sed in his,quæ dependent à voluntate capituli tantum vt condere ſtatuta ſua Eccleſiæ, bene poſſunt vt hic,alias ſequeretur q̄ nulla ciuitas poſſet ſtatuere aliquid circa adminiſtrationem rerum ſuarum,contra. l.omnes populi.ff.de iu.& iu.& ff.de decr.ab or.fa.per tot. ¶Tertio aduerte inquantum Pan. dicit tot eſſe in Eccleſia inſtituendos, quot poſſunt congrue viuere ex reditibus Eccleſię.quia male loquitur ſecundum Dec.debuit.n.dicere ſine penuria, vt dīr
21 iura all.per ipſum in d.c.j.& in d.§.j.eſt enim aliud viuere † congrue, aliud ſine penuria, ſecundum gl.in d §.j. quæ dicit.q̄ aliqui cum xxv.ducatis viuent ſine penuria,aliqui tamen nō poterunt viuere commode cum centum.¶Tu dicas,q̄ Pan.non dicit commode viuere,ſed cōgrue. Arbitror enim idem eſſe viuere congruenter,ſiue cōpetenter,vt dicitur in tex.noſtro. & ſine penuria,vt dicitur in d.c.j & habere neceſſaria,vt dicitur in c.epiſcopus.& in c.cum ſecundum.de præb.Aliud vero eſſe ſine penuria viuere aliud cōmode,vt dicit gl.d.§.j. Quod probo, competentia & congruentia ſunt de neceſſariis non ſic commoditas.ſi enim homo non habeat alimenta competentia & congruentia,faciliter poterit mori:non ſic ſi nō habeat alimēta ad ſuum commodum.Hinc dicimus,q̄ qui vult vnum,vult omne neceſſarium ad illud c.præterea.ī.de of.del. l.2.ff.de iu.om.iu.Nō tamen videtur velle omne quod ſit commodum ad illud.ſecundum gl.c.ſolet.& ibi Gem.de ſen exc.li. 6.& probatur in l.j.in fi.ff.ſi vſusfr.pe. ¶No.xv.ex eiſdem ver-
22 bis ſecundum Pan.quod valet ſtatutum capituli, † priuatę vtilitatis nutritiuum, contra antiquam conſuetudinem fouentem publicam vtilitatem,quando ſubeſt rationabilis cauſa ſic ſtatuendi.Comprobat Abb.per rationem c.nō debet.de conſang. & hoc comprobant Mod.per tex.l.ſi hominem. ff.man. per quem Bal.in l.omnes populi.ff.de iu.& iu Abb.in c.at ſi clerici.§.de adulteriis.col.5.ī.de iud. volunt q̄ epiſcopus ex cauſa poſſit ſtatuere ꝫ ius. Tu poſſes confirmare,ex his quæ ſcribit Fel.in c.1.col.1.fall.6.ſ.c.¶Sed aduerte,quia Pan.videtur ꝫrius his,quæ ſtatim dicit in præced.notabili,ibi enim dicit,q̄ iſtud ſtatutum reſtrictiuum numeri præbendarum concernit vtilitatem eccleſiæ.Hic verò dicit,q̄ ꝙcernit vtilitatem priuatam.Quidam ſaluant,q̄ Pan.hic loquatur principaliter,ibi ſecundario i.q̄ principaliter velit q̄ cōtineat vtilitatem priuatam ſecundario honorem etiam eccleſiæ. Cōſidera q̄ iſta ſol. non bene ſaluat Pan.à contrarietate.quia Pan.hic vult duo,& quod iſtud ſtatutum concernat priuatam vtilitatem,& q̄ ſit ꝫ conſuetudinem fouentem pub.vtilitatem. Ibi autem vult totum oppoſitum ¶Vnde credo,q̄ debeamus dicere q̄ Pan.hic loquatur ſecundario,& non principaliter.nam tale ſtatutum fit,ſeu fieri debet principaliter propter pub.vtilitatem,ne eccleſiæ inferatur opprobrium.& ne in futurum non inueniantur qui velint eccleſiæ,deſeruire,vt dixit tex.in c.j.de preb.li.6. & in cle j.de iu.patr. Et dum Pan.dicit,q̄ eſt ꝫ conſuetudinem fouentem publicam vtilitatem,debet intelligi apparēter,ſed non vere. Nam ſi reditus non ſufficiant,talis cōſuetudo verę non fouet publ.vtilitatem per prædicta.¶No.xvj.ibi poſtmo-
23 dum.q̄ dictio, † poſtmodum,denotat interuallum magnum vel modicum ſecundum ſubiectam materiam.fac.l.2.ff.de cure. & tex.c.2.de conſt.li.6.vbi Gem,& alij tradunt,Bar.& legiſtæ in l.fructus.ff.ſol.mat.¶No.xvij.ibi,voluntarie.à contrario ſenſu,q̄ non dicitur contrauenire ſtatuto, qui cōtrauenit ex
24 neceſſitate.† Comprobat d.Ant.per id quod dixit gl.c.pro illorum.ī.de præb.Et eſt regulare q̄ non dicitur iuri contrauenire,qui facit actum ex neceſſitate.c.licet.ī.d fer.l.Cæſar.ff.de pub.traditur per laſ.& Mod.in l.ſi.co pe.C.de teſta. ¶No.xviij.
25 ibi,receperunt.q̄ canonici † dicūtur recipi & nō eligi. c.cum cui c.cum in aliis.de præb.li.6.Ideo iura loquentia de electione,ſeu de bñficiis electiuis,non hñt locum in canonicatu,ſm Card conſ.103.Diſcutiam præmiſſa.¶Quis aūt ſit modus recipiēdi aliquem in canonicū,declarat Fel.in c.ad audiētiam.2. co.8.de reſc.Fed.de Sen.q̄ſ.141.cum Senēſis eccleſia.¶An aūt in receptione in canonicū ſint citādi abſentes?dic q̄ ſic in receptione iuris,nō in receptione facti. Gem.cōſ.84.col.2.in fi. Large thēt canonici dīr eligi.c.tuę.ī.de præb.Et ſi vis ſcire q̄ dicāntur bñficia electiua, vide Fel.ī c.in noſtra.corol.31.& ſeq. ī.de reſc.vbi in ſpē loquitur de canonicatib.dicens nō dici beneficia electiua, niſi de cōſuetudine capīm eligat,& cīs confirmet

ſirmet,vt in eccleſia Ferrarien. ¶No.xix.ibi,nullis præbendis
26aſſignatis eiſdem. q̃ p̄t eſſe canonicus ſine præbenda. † Hinc
eſt q̃ collato canonicatu, nō dicitur collata præbenda c.eam
te. vbi Ant & alij ĩ.de reſcr.Hinc eſt,q̃ per collationem cano-
nicatus. non dicitur habere ius in præbenda, ſed ad præben-
dam c.pe.de præb.in 6. Imo poteſt eſſe canonicatus ſine iure
canoniæ declarando vt per Pan.in c.dilectus filius.j.ĩ.de preb.
Et canonicus ſine præbenda,non dicitur habere beneficium.
Et ſic præbenda potius dicitur beneficium, quàm canonica-
tus.c.in noſtra & ibi Pan in 2.no.ĩ.de reſcr.Et talis canonicus
ſine prebenda,dicitur canonicus in herba,ſecundum Io.And.
in d.c.dilectus.Et tale nomen canonici,dicitur inane & vanũ.
ſecundum Pet.de Anc.in c eum cui.de præben.in 6 Nam ſi re
priuaris,nec nomen habere mereris.l.vni.C.de nu.iu.quir.tol.
Non tamen ex toto poteſt dici vanum nomen,quia habet in-
terim diſtributiones quotidianas.d c.dilectus ¶Intelligetа-
men reſpectu p̄ſentis temporis,ſed reſpectu futuri non po-
teſt eſſe canonicus ſine præbēda.i.ſine expectatione præben-
dæ.c.relatum.ĩ.de præb.Et ſic debet intelligi gl.in c.j.ver.rece-
perit.de cle.non reſid.in 6. Sic.n.poteſt quis habere præben-
dam ſine canonicatu,vt ſi conferatur laico,prout fieri poteſt.
c.in eccleſia.ĩ.de inſt.vel epō non canonico.c.cum in eccleſia.
de preb in 6.Et latius dicam de iſta materia ĩ poſt gl.¶No.xx.
27ibi.ex aduerſo fuit propoſitum. ſecundum Bal.q̃ reus † ita di-
citur proponere,ſicut actor. Et ſic nō eſt neceſſe,q̃ reus dicat
excipio.Imo ſufficit reo narrare factum ex quo reſultet excep-
tio,quia iudex ex officio tenetur eum abſoluere.l.ſi.C.de pe.
hæ Bar.in l.1.q.3.ff.de excep. Fel.in rub.de excep.col.2.& in c.
paſtoralis.col.4.e.tit.Sed Barb.hic dicit ſe credere,q̃ verbum,
proponere,proprie eſt actoris.c.ex parte M de reſt.ſpol.vbi di
citur ſimp̄r q̃ fuit propoſitum. Non ob.iſte tex.quia nō dicit
q̃ fuerit propoſitum ſimp̄r,ſed ex aduerſo,pront etiam dicit
tex.in c.bonæ.2.ĩ.de poſtu.præl.& alibi dr̃,excipiendo propo-
ſuit in c.dilectus filius I Saracenus.ĩ.de reſc.Sed ſi conſidera-
bis iſtud verbum ex aduerſo,non oſtendit cōcludenter q̃ ver
bum p̄poſitum ſtet improprie.¶No.xxj.ibi,protectionis,&c.
28q̃ cōfirmatio † appellatur protectio.& de virtute huius verbi
p̄tectio ponit Pan.in c.accepimus.ĩ.de priuil. Bar.in proœ.ff.
Et quid importent iſta verba,committo me protectioni ſupe
rioris hr̃ per Pan.in c.ad audientiam.de app.Soc.conſ.7.col.2.
in j.par.Are.cōſ.15 col.2.& ſeq.¶No.xxii.ibi,idem,ad inſtan-
29tiam.ſm Fel poſt Ant.q̃ tñ eſt dicere ad † inſtantiā quantum
ad petitionem ſeu preces quod dicit no pro inſtr̄is & actis,in
quib.dr̃ ad inſtantiam talis dedit & p̄miſit,&c. Sed Barb.vult,
q̃ in iſto tex.probetur q̃ differant. Quia ponũtur hic vt diuer
ſa iſta verba ad inſtantiam,& illa ad preces, alias ſi diceremus
idem importare eſſent ſuperflua, ꝛ.c.ſi Romanorum. 19.diſt.
Sed iſta pōderatio nō eſt doctorea,quia verba ad inſtantiam,
ponuntur ad determinationem verbi quorundam. Verba ve-
ro ad preces ad determinationem verbi epiſcopi,& ſic ad di-
uerſa tamen idem ſignificant.Eſt bñ verum q̃ verbum inſtan-
tia,demonſtrat maiorem ſolicitudinem,quam verbum,peti-
tio cle.quamuis.de ap.c.cum inter R.ver.cum inſtantia poſtu-
30lante.ĩ.de elect.¶No xxiij.ſm Pan.q̃ preces † non inducunt ſi
moniam.concor.c.ſi motu proprio.de præb.lib.6.c.tua nos.ĩ.
de ſim.Ratio eſt quia dare verba nihil eſt,ſm gl.c.quibuſdam.
1.q.1.Intēlige etiam in precib.porrectis pro ſeipſo,quia qui
ep̄atum deſiderat,bonum opus deſiderat c.qui ep̄atum.8.q.1.
Secundo intellige ēt in precib. porrectis pro conſanguineo.
ſm gl.c.Moyſes.8.q.1.Hinc eſt q̃ valet collatio beneficij facta
nepoti.c.tuam.vbi Abb.ĩ.de æta.& qual.Imo valet collatio fa-
cta proprio filio, ſm Pan.in c,quia clerici.ĩ.de iu.pat.pp gl.ibi
quæ vult patrem poſſe p̃tare filium. ſequitur Pan.conſ.96.in
j.part.Imo data paritate,tenetur collator potius p̄uidere ſuis,
quã extraneis.c.non ſatis.86.di.Tertio intellige etiam in pre-
cib.porrectis pro p̃ndis ordinib.& ſic in prohibitis,quia ſimo
niacis.c.latorem.j.q.1. ¶Limita j.vt p̄cedat in precib.ſpiritua-
lib.i quæ fiunt habito reſpectu ad Dei obſequium,& ad meri-
31ta promouendi. Secus in precib.† carnalib.i.quæ porrigũtur
affectione carnali,vt pura rōe ſolius amicitiæ,conſanguinita-
tis,aut lucri gratia,ſm gl.c tuã. & ibi late Pan.ĩ.de æta.& qual.
& gl.c.ordinationes j.q.j. quam voluit allegare Pan.hic, licet
corrupte alleget gl.in c.ſunt nonnulli.i.q.vñ ſi preces porri-
gantur pro indigno,& ille promoueatur, p̃hitur ſimonia d.c.
quibuſdã.in fi. ¶Et ex hoc declaratur gl.c.peruenit. 1.q.3.quæ
dicit,q̃ magis peccat, qui p̄fert bñficium nepoti, q̃ extraneo.
Et q̃ prælati ſunt cæci erga nepotes.debet.n.intelligi qñ cōfe-
rũt indignis.& de iſtis loquitur Hoſt.in ſum.de ſim.§.qualiter.
qui dicit, q̃ aliq̃n prælatus cōmittit nepotulo x.milia anima-
32rum,cui non p̄mitteret duos porcos.¶† Limito ij.niſi preca-
tor agat ex precib. ſe obligare collatori, vel ei remittere etiã
obl̃onem ad antidora,ſm Pan.& alios in d.c tuam.& rō eſt.qa
tũc dr̃ interuenire pecunia,ſiue aliud ſit̃ q̃d inducit ſimoniã,
ēt ſi p̃ſtetur p̄ indigno.j q.v.c.fi.& d.c.ſunt nōnulli. & c.tua.de
ſim.Et ita ēt tenuit gl d c quibuſdam.Et q̃ obl̃o antidoralis in
ducat ſimoniam firmat Fel.in c.ad audientiã.2.co.7.ĩ.de reſc.
Intellige aũt iſtud procedere reſpectu porrigentis preces,vel
eius p̄ quo porriguntur,ſcientis.& patientis. Sed reſpũ cōfe-
rentis,nunq̃ p̄mittitur ſimonia,niſi precib.moueatur ad cōfe-
rendũ,ſm Inn.Io.An.&alios in d.c.tuam.Et p̄batur in d.c.ſunt
nonnulli.ver.laudis retributionem quærant.& in d.c.ordina
tiones.ver ea intentione impēſo.¶Sed poſſet dubitari.an p̄-
33motus à p̄ferente,qui nō fuit precib.inclinatus, † teneatur di-
mittere bñficium,ex quo ceſſat ſimonia ex parte p̄ferentis?vt
q̃ nō,qa ex quo in mente p̄ſtituerat ex ſuis precib.corrumpe
re collatorem. talis ſimonia ſola pn̄ia deberet aboleri.c.fi.de
ſim.Contrarium credo verius per tex.c.ſtatuimus decretum.
j.q.i Ad c.fi.reſp q̃ diſpō illa nō p̄cedit,qñ mens fuit ad aliqđ
actum deducta. vt p̄batur ex diffōne ſimoniæ,de qua p̄ Pan.
in rub.ĩ.de ſim.¶An aũt officia ſecularia licite precib.poſſint
impetrari,nō inſiſto ſup hoc.qa hodie tam ſp̃ualia q̃ tpalia nō
tñ precib.ſed ōcio ſunt expoſita Diſtingue vt p Bar.in l.Bar-
barius.co.2 & ſeq.de of.præt.¶No.xxiiij.ibi,ſine præiudi-
.o,
q̃ p̄teſtatio p̄ria facto,nō releuat p̄teſtantem.Dicã ĩ. ſ̃ ppa-
34rata gl.¶Not.xxv.ibi,cōi mēſa,ſm Pan.q̃ capl̃i.[illegible] tra præ-
bendas diſtinctas p̄ ſingulos canonicos p̄t poſſidere bona in
cōi, quæ d r de menſa capl̃i. Et ſubdit Pan.q̃ iſta cōis menſa
conſtituitur p̄ tria vt hic p̄ eum.all.bonam gl.in c.vni.de cle.
non reſi.lib 6. ¶Sed aduerte inquantum dicit,q̃ in fine anni
diuiditur inter eos & q̃ aſſignatur p̄ diſtributionib.quotidia
nis Nam ſi præbendę erant ſufficientes,vt erant hic,deberent
potius p̄uerti in vtilitatem Eccleſiæ.vt dr̃ in c.fi. 12.q.1.Pro re
ſol'one p̄ſidera q̃ Pan nō negat quin p̄uerti debeant in vtilita
tem Eccleſiæ. nam facta aſſignatione.q liber poterit p̄uertere
partem ſuam,in pios vſus.& in vtilitatem Eccleſiæ. Sed ad qđ
iſte circuitus? nonne capl̃m ſiue prælatus de cōſenſu capl̃i p̄t
p̄uertere? Credo q̃ reſpũ diſtributionum quotidianarũ,ceſſat
inueſtigatio,qa ſunt p̄prię ipſorum canonicorum,ſicut ſalaria
ſeruitorũ,& ſtipendia militum,ſm Pan.& Fel.in c.cũ olim.
in pr.ĩ.de re iu.Et al's nō tenetur canonicus p̄uertere in vtili-
tatem Eccleſiæ,ſed p̄ donare eas.& de eis teſtari, put vult Pan.
in c.cum eſſes.de teſt.Nec de eis eſt ſoluenda decima papalis,
ſm gl.i extraua Io 22 inc.Suſcepti regiminis.de ele. & Gem.
conſ.85.ſuper 1.dub.col.2.& Bertach.in tract de gabell.q.21.
35 ij par.8 par.¶No.xxvj.ſm Pan q̃ in conſtõe de certo † canoni-
corum numero etiam per Papam confirmata,ſubintelligitur cl'a, niſi intantum reditus excreuerint,q̃ plurib.ſufficiant
competenter.bene facit tex.in aut.vt deter.ſit nu.cle.vbi Ang.
infert ad q. Si ſit vēdita gabella totius comitatus p̄ certo pre-
36tio an ſi augeatur comitatus debeat augeri pretium † gabel-
læ? determinat q̃ ſic per iſta iura.idem vr̃ voluiſſe Io.de Pla.in
l.hi quos.ad fi.C.de fun.rei priuati. 11.Sed Fel hic impugnat per
tex.l.id quod.ff.de peri.& com.rei ven.& p̄ regulam ſm nā m,
de reg iu.Dec vero defendit opin.Ang.per iſtum tex.& per l.
Rutilia Polla ff d̄ ẽh emp.Ad tex.d.l.id quod reſp.q̃ loquitur
in augmento latenti,nos vero loquimur in augmento paten
ti. Pro qua diſt all tex.l.item ſi fundi.§.huic vicinus.ff.de v ſuf.
Quid tenendũ? Credo q̃ opi.Fel.ſit verior.quia ratio l.ſecun-
dum naturam.& d.l.id quod militat iſto caſu.Et pro iſta parte
facit tex.c.circa de priui.vbi priuilegium q̃ quis non tenea tur
ad decimas. p̄ quibuſdam prædiis, nō etiam tenebitur p̄ augmento. Tertio facit quod decidit Gem.in c.fi.§.ſi aũt.de conce.præb.lib.6.q̃ priuilegium conceſſum alicui,vt poſſit ab q;
ſolutione gabellæ pertranſire per comitatum, intelligitur ēt
cōceſſum pro augmento comitatus. Quarto facit deciſ.ēi uſ-
dem Ang.in aut.de æqual.do.in pr.vbi vult q̃ ſi princeps con
ceſſerit merum, & mixtũ imperium in comitatu, intelligitur
etiam cōceſſiſſe in augmento comitatus. Quinto facit quod
* decidit gl.Bar.& ōēs alij in l.j.& ibi laſ.co.17.C.de iu.emp.vbi
volunt omne augmentum ſiue latens ſiue patens ſpectare ad
emphyteutã, ad quem ſpectat incommodum diminutionis.
Sic ergo p̄modum augmēti ſpectabit ad gabellarios, ad quos
ſpectat incommodum.& iō dicebāt Bal.& Ang.in l.ar vbi.ff.d
pe.hæ.q̃ ſi ex cauſa gabella duplicaretur,q̃ augmēntum perti-
nebit ad emptores gabellarum Et iō Dec.conſ.4.conſuluit,q̃
augmēntum gabellæ, proueniens ex reformatione ciuitatis q̃
nuper Ianas forēſes intromiſit,ſpectare dēt ad gabellarios.Ad
iſtum tex.reſp.q̃ facit p.& non ꝛ.quia fateor augendam eſſe
gabellam,vt hic,ſed ad commodum emptorum. Ad text in l.
Rutilia Polla. reſp. q̃ ibi commodum non ſpectat ad empto-
rem

rem,tum qa nō pōt dici augmentū,tū qa lege venditionis, ꝟrium cautum fuerat.Ad.§.huic vicinus.reſpōdeo,ꝙ loquitur in augmento,quod non coniungitur rei. Nos verò loquimur in augmento,quod rei locatæ,ſeu vēditæ, annectitur,& īcorporat̄.¶Redeūdo ad notabile,amplia vt ꝓcedat etiā ſi in ꝯfirmatione eſſet appoſita clauſula decreti, adhuc auctis facultatib.deberet augeri numerus canonicorū, ſm Pan. in c.proximè præcedenti.per iſtū tex.q reſpectu clauſu
37 læ Decreti nō ꝓbat. Ego aūt ꝯprobo,quia clauſula†Decreti,regulat̄ ſm naturā actus ſuper quo interponit̄ ſm Card.in cle.j.in xviij.q.de cōceſ.præbē.Ro.ꝯſi.130.col.v.ver. quo ad tertiū.Fel.in c.ij.col.vj.s.eo.¶Amplia ſcdo ēt ſi ſtatutū eſſet iuratū:qa etiā in iuramento ſubintelligitur clauſula,reb.ſic ſe habentib.c.breui.de iureiur.gl.in c.quemadmodū.eo.tit. ¶Tertiò amplia,ēt ſi ſtatuentes diſpoſuiſſent tale ſtatutū p̄cisè,ꝓpetuò eſſe obſeruandū,ſm Bal.in ſimili.in l.clari.C.de fidei.& gñal'r īo diſpoſitione ſubintelligit̄ ꝯditio ſi res īeo dē ſtatu permanſerint.l.qd Seruius.vbi latè d.Iaſ.ff.de ꝯd.ob cām.¶Ex p̄dictis īferē ad notabilē q̄ſtionem,pone,filia acce
58 pit cētū à patre ꝓ ītegra ſua legitima,poſtea auctæ fuerunt facultates patris:querit̄ an mortuo p̄re filia poſſit petere le-timā†bonorū ſupexcreſcētiū?Ex p̄miſſis vr̄ dicēdū q̄ſic, & ita tenet Bal.hic allegās ēt tex.in l.his onerib.§.auctis.ff.d vacā.mūnic.Cōtrariū tenēt Iac.But.ī l.pactū.C.de colla.Bal. ſibi ꝯri⁹ in l.ſi ſucceſſione.C.de reuoc.his quę īfraud.cred.ī l.q̄uis.C.d fideic.in l.quāquā.C.ad leg.fāl.Ang.īl. ſi ꝓponas. §.ſi hr̄ditatē.ī fi.& in l.ſi non mortis.ff.de inof. teſt. Barb.hic. §• Curt.ꝯſ.vl.col.ij.vbi dicit iſtā eſſe *cōem* doct.ſnīā.Pro qua faciūt īfrà ſcripta.Primò,quoties aliqd ſe hēt ad lucrū, & ad dānū,nō p hoc pōt prętē ⁱi aliqua læſio, l3 cāliter ꝯtigerit dānū.l.d fideicōmiſſo.C.d trāſ.l.ſi ea lege.C.de vſur.Quia ergo poterāt facultates p̄næ ita minui ſicut augeri,iō dēt ꝯſiderari tp̄s aſſignatiōis,& nō mortis.Scdò tp̄s acceptationis ſubrogatū fuit loco tpis mortis,ergo dēt tenēre ei⁹ nām.l.ſi eū.§.q̄ iuriarū.ff.ſi qs cautio.c.eccleſia.j. vt lite pēdēte.Sed ſi facultates augeāt poſt mortē,nō augeāt legitima.l.ſi patro nū.ī fi.ff.d bo.lib.ergo nō ēt dēbit legitima d bonis acqſitis poſt aſſignatiōē ī vita.Tertiò facit fil'e ſm Barb.is q pp pau pertatē ſoluit pēnā ī corpe,ſi ꝓueniat ad p̄iguiorē fortunā,ñ teneāt vlteri⁹ ſatisfacere d bonis acqſitis l.ſed ſi vni⁹.§.j.ff.d ī-iuriis.Ita ñ dēt is,q ſoluit ſemel legitimā,ampli⁹ teneri,l3 ad meliorē fortunā ꝓuenerit.Quid tenēdū?¶Arbitror opi.Bal. ēeveriorē.moueor,qa ltīma eſt quota bonorū,q̄ p̄ tpe mortis ī ei⁹ hr̄ditate reliquit.l.cū q̄rit.& auth.nouiſſima. C.de ī-of.teſt.ꝯſiderari ergo dēt æſtimatio bonorū,ſm tps mortis, &ñ ſm tp̄s aſſignatiōis.Scdò ꝓ iſta pte facit tex.ī l.ſi cū.§.j.& §.& gñal'r.C.d īof.teſt.ꝓ quē ita tenet ibi Pau.d Caſt.Sed aduerte,qa nō vr̄ ꝓbare,qa loqt̄ qñ p̄ dedit ī vita filiæ min⁹ltī ma,ſm tp̄s aſſignatiōis.In caſu nro ſm tp̄s traditiōis, dedit ītegrā ltīmā,vl̄ ſaltē filia fuit expſſe ꝯtēta ꝓ ītegra ltīma, ibi verò nō fuit expſſe ꝯtēta ꝓ ītegra ltīma.Rō tñ illi⁹ tex.multū ſeruit ꝓ iſta parte.Tertiò ꝓbo,& ad hoc aduerte, ſi p̄ q aſſignauit & dedit aliqd filiæ ī ptāte,,ꝓ ſua ltīma vellet reuocare, poſſet,vt firmat Iaſ.ī l.fr̄ à fre.col.ant̄p.verſ.vij.prædicta regula limit.ibi,poſſes ꝓ cordia dicere qd donatio in lect.ff.d ꝯd. īde.poſt Bal.ī l.4.ad ſ.C.ꝓ donato.Ergo ne ꝯct⁹ claudicet,ēt filia poterit ꝯuenire.Et iſtā ptē tenuit īdē Ba.ī l.pactū qd dotali.C.de colla.Pau.& Ale.ī l.ī rōne.ij.ī fi.prin.ff.ad leg.Fal.& d.Ia.ī d.l.qd Seru⁹.ff.de ꝯd.ob cām.vbi dicit iſtā opi.eſſe ma §• gis cōē. Ad ꝯria rñdet̄. Ad primū rñdeo negādo aſſumptū.qa ſi fuiſſent diminutæ facultates,teneret̄ filia reſtituere,qd vltra ltīmā habuit,cōſiderata æſtimatione ſm tp̄s mortis, ſm Pau.& Ale.ī d l.ī rōne.qd eſt bñ notādū.Ad ſm,ꝙ tēpus aſſignationis ſit ſubrogatū loco tpis mortis,rñdeo, ꝙ nō ꝓbat̄ iure.bñ verū ē,ꝙ illa aſſignatio ī vita,ſuccedit loco aſſignatiōis,q̄ venit fiēda tpe mortis ī teſtō,ſed ſi eēt minor illa aſſignatio ī teſtō,ſuppleret̄ ꝯſiderata q̄titate bonorū ſm tēpus mortis.Ergo eodē mō dēbit ſuppleri ltīma aſſignata ī vita,ꝓ via traditiōis ꝯſiderato tpe mortis,& hoc mō argumētū retorq̄t.Ad ſi ſic Barb.rñdeo,ꝙ nihil facit.¶Līta iſtā deciſiōē niſi filia iuraſſet pi⁹ ñ petere.c.q̄is.d pac.li.vj.Pau.& Ale.ī d.l.ī rōne.Et ex hoc reddit̄ dubitabilis ſcda ampliatio tradita ſ.ad iſtud notabile.defendēdo tñ ampliationē,pt dici ꝙ ī ſtatuto de certo canonicorū numero,ēt iurato,ſubintelligit̄ clauſula niſi intrātū facultates excreuerīt,&c.fauore diuini cult⁹,q̄ fauor ceſſat q̄ſi filia iurauit pl⁹ nō petere,merito cogit̄ ad obſeruātiā iur̄i.d.c.q̄is.¶Scdò ītelligе,niſi eſſent auctæ facultates poſt mortē p̄ris,ēt ſine fcō hr̄dū,puta p alluuionē.tūc nō dēbit legitima de illō augmēto,& ita ꝓcedit tex. in d.l.ſi patronū.quē ad hoc recolligit ſingu.Ro.ſing.cxxvij.volo tibi vnū dicere.& ita loquūt vt plurimū authoritates allegatæ ꝓ Cur.in d.conſ.vlt.¶Vigeſimoſeptimò nor.ibi,ſicut ꝯſueuit,
39 expreſſum,ꝙ clauſulæ ſolitæ†apponi de ſtylo curiæ,habēt
a ꝓ appoſitis licet fuerint omiſſæ.Comprobat.Pan.per tria,vt ꝓ eundē,addunt Barb.& Fel hic infinita.¶Tu vltra alios aduerte,q̄iſte tex.nōvr̄ ꝓbare,qa hic nō habet̄ ꝓ expreſſa iſta clauſula,niſi in tm̄ excreuerint,&c.quia eſſet conſueta apponi in ſtatuto,vel cōfirmatione,ſed quia etiā exprimi debuit. Pōdera verbū,eſſe debuerit,qd importat neceſſitatē, ſm gl. in l.ſæpe.ff.de offi.præſi.Quaſi dicat Papa debuit exprimi,qa ex natura actus ineſt, ſicut dicit̄ de clauſula, Si preces veritate nitant̄.in c.2.j. tit.1. Nam ſtatutum de certo numero hic fuit cōfirmatū,ꝓpterea,qa reditus nō ſufficiebant pluribus, ergo ceſſāte cauſa,nō debet habere locū iſta diſpoſitio,ideo exprimi debuit.¶Scdò aduerte,inquātū Pan. dicit, ꝙ ī ꝯctu
40 locationis doctorum legentiū,ſubintelligitur appoſitū pactum,ꝙ poſſint legere p ſubſtitutū, ſi ſic ſit conſuetū, vt hic à Calendis Iunij vſq; ad vacationē, ſm Bar.in l. nemo eſt. ff. de duo.reis.vr̄ q̄ iſta conſuetudo,nō valeat,qa vr̄ electa induſtria perſonarū,l.inter artifices.ff.de ſol.c.ſi.j.de offic. deleg. Et vbi electa eſt induſtria p̄ſonæ,non valet cōſuetudo,quòd quis poſſit deſeruire p ſubſtitutum,ſm Pan.in c.extirpandę. §.qs verò,j.de præb.vbi non vult valere conſuetudinē.ꝙ qs poſſit facere reſidentiam per vicarium.¶Reperio ꝙ Fel. in c.cū omnes,col.antep.s.eo.reſpondet, ꝙ non valet conſue-
41 tudo,quòd qs poſſit deſeruire † beneficio curato per vicarium,qa eſſet ꝯ ſubſtantiam act⁹,eo quòd danē beneficia pp officia.c.ſi de reſcrip.in vj Iſta ſolo nō ſatisfacit,qa etiā ſalaria dāt doctorib⁹ pp onus legendi.¶Scdò reſpōdet quòd valet ꝯſuetudo,qd doctores poſſint legere p ſubſtitutū:qa ſcholares,quorum intereſt,conſenſerūt,ſed cōſuetudo,quòd curat⁹ poſſit deſeruire p vicarium,nō valet,quia tendit in p̄iudicium eccleſiæ, quæ habetur ꝓ diſſentiente, cū ſit ſibi p̄æiudiciale,vt tradit̄ in l.q̄ dotis.ff.ſo.ma. Iſta enim ſolutio nō eſt tuta,qa etiā ſcholares hac ratione debent haberi, ꝓ diſſentiētib.¶Cōſidera ergo ſi dici poſſit,ꝙ cōſuetudo, q̄ doctores poſſint legere per ſubſtitutum,debet intelligi,ſ.aliquando,nō aūt continuò.ita intelligendo nihil obſtabit ꝯrium, qa etiam valet cōſuetudo,quòd qs poſſit aliquādo,pura dū eſt in ſtudio deſeruire p vicariū,vt traditur in c. cū ex eo. de elect.lib.6.& voluit Gem.in c.ſi.col.pen.de reſcrip.lib.6.al's ſi intelligeret̄,quòd doctores poſſint cōtinuo legere p ſubſtitutū,fortè nō valeret,qa ꝯ naturā act⁹,ꝓ p̄dicta,& qa irrationabilis.c.cū dilectus,& c.ſi.de conſuet.Scias em̄,quòd poſita validitate dictæ conſuetudinis,tñ dēt intelligi,dummodò æquè idoneū,& æquè peritū ſubſtituāt,ſm Bar.in l.1.C. de præpo.agen.in reb.li.xij.ideo difficile eſſet doctori ſingulari inuenire ſubſtitū.Itē debet ītelligi,vt ſubſtituat doctorē, & non ſcholarem,per doctrinam Bald.in l.parabolani.C.de epiſco & clet.& iſtas reſtrictiones tradunt Fely.& Abb.in c.j. col.ij.s.de ſum.tri.& fid.cath.¶Secūdò aduerte, ꝙ ꝯtra iſtud notabile videtur obſtare deciſio Bar.in l.illa inſtitutio. ff. de hæred.inſtit.vbi vult,quòd ſi in teſtamēto ſit dictū, quòd ex
42 tēdat̄ ad dictamē †ſapientis,tunc ſapiens poterit apponere clauſulas conſuetas,& omnia q̄ ſunt de natura ꝯctus, ergo vult quòd ſi nō ſit cautū,quòd extēdat̄ ad dictamē ſapiētū, quòd tales clauſulę nō poſſunt apponi,ita arguūt aliqui.Sed iſta deciſio non meruit allegari ꝓ ꝯria ex plurib.Primo,quia argumētū à ꝯrio ꝯcludit,quòd ſapiēs nō poſſit:nō aūt concludit,quòd notarius poſſit.Scdo Bar.loquit̄ copulatiuè,& oīa quæ ſunt de natura ꝯct⁹.ergo copulatiuè ſumi debuit argumētū à contrario.Et ſi ita copulatiuè arguat̄, nihil obſtabit.Tertiò,qa ex dictis Dd.non eſt licitū arguere à ꝯrio,quā do ꝯrium reperitur deciſum in iure,ſm Pan.in c. ſi verò. in j. not.j.de iureiur.Contrarium autem dicitur hic,& in l. ſi C. de fideiuſ.ergo,&c.¶Tertiò aduerte,quòd ꝯiſtud notabile obſtare videtur id quod voluit gl.in auth. vt præpo. nomen Imp.in verbo authore,q̄ vult,quòd omiſſio inuocatiōis Domini,quæ communiter ſolet apponi in inſtrumentis, vitiat inſtrumentū.Sequuntur Alex.& Mod.in rub.ff.de no. oper. nun.ergo non habetur pro appoſita.Ad iſtud reſpondeo, ꝙ iſta concluſio non procedit in conſuetis apponi ꝓ ſolēnitate extrinſeca,al's fruſtraretur alia regula,q̄ eſt, quòd ſolennitas extrinſeca nō p̄ſumit̄.l.quæcunq;.§.fin.ff.de publ. vbi nō p̄ſumitur authoritatē tutoris interueniſſe in alienatis, & tamen conſueuit interuenire.Ita declarat Feli.in c.ſicut.col. pen.j.de re iud.Iaſ.in l.ſciendum.in 6.limit. ff. de verb. oblig. Et ita habetis vnā fallentiam,pro qua facit quod ſtatim dicam in limitatione.¶Stat igitur cōcluſio,quòd cōſueta apponi in ꝯractu,omiſſa habentur pro appoſitis, per iſtū tex. qui non probat,& qui per dictam l.final. C. de fideiuſ. videt̄ §• potius probare oppoſitum:*communiter* tamen tenetur.Pro

a Appoſitis. Idem vide per Iaſ. in l. vt liberis. n. 9. & 10. C. de collatio. & alibi plurib.in locis, & quòd notarius cenſeatur rogatus de clauſulis ſolitis habetur in l.ſi. vbi glo. C.de fidei. Iaſ.in l.j.§.ſi procurator. col.fin. ſi qs ius di.nō obtemp. Dec. in l. ſemper in ſtipulatio nib. de reg. iur. & con. 449.col.pe. Crau.conſi. 75.n. 4.vbi ſi in relicto facto filio notarius nō rogatus ponat titulum inſtitutionis, non tamen ob id eſt ſuſpectū teſtamentum:vnde & clauſula codicillaris poteſt apponi à notario,de ea nō rogato expreſſe. & ēt ſi eius vigneret, vt ſ. eū poſt Dec. hic in ſ. nota. Et ꝙ clauſulā cōſtituti poſſit notarius adhibere in inſtrumēto, tāquam de ea rogatus: vide Tiraq. de conſtit. part.3.limi. 15.& 31. Tho.Gram. deciſi. 103. nu.109.

TROTT.

qua Barb.& Fel.hic infinita cumularunt,& idē Fel.in c. ex literis,ver ſeptima declaratio de fide.inſt.Itē Barb. in c. quod ad tranſlationem,ĵ.de offic.leg.quæ oĩa fere reaſſumpſit Iaſ. in l.vt liberis,col.iij.C.de colla.& in l.certi condictio.§.ſi nūmos.ff.ſi cer.pe.¶ Vltra quos adde primò,ꝙ ſi notarius in explicatione inſtrumenti, aliter explicauerit clauſulas inſtrī,q̄
43 ſit cōſuetum,pōt†corrigere,& dicere ſe ꝓ errorē aliter ſcripſiſſe.Qui error præſumitur ex eo,ꝙ aliter erat conſuetum, ſm Alex.q̄ſ.27.In cauſa,& lite.vol.2.Et ſemper notarius p̄ſumit omiſiſſe clauſulas q̄ſuetas ꝓ errorē,ſm Ale.q̄ſ.105.Reuerēde do.col.fi.eo.lib.Et ſic habes ampliationē, vt ꝓcedat nō ſolū ſit ſint omiſſæ,ſed ēt ſi ſint aliter expreſſæ,notario tñ errorē atteſtante.¶ Sedo adde,ꝙ procedit ēt in mā odioſa ſm d.Ale.cōſ.107.Pro iueſtigatione.col.pe.li.2.inferens ꝙſi dñs noſter,vel ciuitas cōueniat cū Iudæis,vt poſſint exercere vſuras in ſuo dñio,intelligit etiā q̄uētū, ꝙ poſſint exercere vſuras vſurarū,qa ita ſunt ſoliti.¶ Tertiò adde,ꝙ procedit ēt ſi conſuetudo non ſit præſcripta,ſm Are.conſ.11.col.fi.inferentē ꝙ ḡhentes vñr pepigiſſe,ēt ſi nō ſit dcm ꝙ ſolutio fiat de moneta currente tpe contract⁹,13 talis cōſuetudo nō ſit p̄ſcripta.alleg.Inn.in c.pe.col.fi.ĵ.de conſuetu.¶ Quartò adde,ꝙ procedit ēt in diſpenſationib.ſm Pan.conſ.88.col.fi.incip.Vī dictum Io.lib.2.vbi monachus diſpenſatus vt poſſit ſtudere,& fruct⁹ percipere in abſentia,intelligi dēat in theologia.c.fi.de mag.Tñ ſi monachi illius monaſterij erant ſoliti ſtudere in iure canonico , intelliget ēt in iure canonico.
¶ Quintò adde,qd Bar.in l.īpenſæ.ff.de impe.in re.dota.fac. ꝙ colonus tenebit facere foſſata circa rē locatā ſi hoc ſit cōſuetum,quāuis in contractu locationis nō ſit dictū.& dixit Pan.conſ.74.Duo principalia.ad fi.lib.j.ꝙ inueſtitus ſimplr, intelligit,ēr ꝓ hrdib.exneis,ſi ita ſit cōſuetudo. Itē emphyteuta ſimplr inueſtit⁹ non poterit expelli pp canonem non ſolutū,ſi ita ſe habeat conſuetudo,ꝙ non cadat emphyt. pp canonē non ſolurū,ſm eundē Pan.conſ.62.in negotio.in fi.li.j. ¶ Et ſtante conſuetudine ꝙ emptores gabellarū teneāt fideiubere in manib.conſulū,ꝙ conſules eo ipſo,ꝙ ſunt poſiti in officio,tenent exigere talem fideiuſſorē,aliās in ſubſidiū obligabūt.iuxta tit.ff.de magiſtra.cōue.ſm Pan.cōſi.16. Ad clarā.col.15.lib.j.¶ Sextò adde,q̄ citat⁹ vt cōpareat tali die abſq; expreſſiōe horę,tenet cōparere ea hora qua iudex eſt ſolitus ſedere ꝓ tribunali,ſm Pan.in c.conſuluit.in v.notab.ĵ.de off.dele.¶ Septimò adde,quòd l3 vxor nō poſſit facere eleemoſynā de bonis viri,ſm gl.in c.qd Deo.xxxiij.q.v. tñ fallit ſi marit⁹ ſit conſuetus ipſe facere,qa tacitè cenſet ſibi data lnīa ſm Bar. ī l.j.in fi.ff.re.amo.¶ Et in mādato gñali, veniūt oĩa ea,q̄ dñs eſt ſolit⁹ facere.l.ſolutū.§.fi. ff. de pig. ac. & ibid. Ale.ĩapoſt p̄a agerit.¶ Vltimò pro nūc adde, quòd ex p̄miſſis limitat vna vulgata regula,q̄ eſt,quòd fcā nō p̄ſumūt c.cū ī iure peritⁿ.j.de off.dele.& l.in bello.§.factæ. ff. de cap.& poſtli.reuer.Fallit ī factis cōſuetis.ſm Bal.in rub. C.de fid.inſtr col.2.& in l.incēdiū.C.ſi cer.pe.& Inſ.ī l.ſciēdū.ff. de ver.ob.col.1.¶ Limitat iſta ꝙcluſio multis modis, vt hic per Fel.& Mod.Primò limitat,vt nō procedat ī his,q̄ ſunt deſub
44 ſtātia,qa illa oĩa exprimi†debēt.l.ꝙſtium.C.de teſt.ſm Io. And.in add.Spec.de inſtr.edi.§ inſtrm.verſi.quid ſi à ḡhenti b⁹.¶ Adde quod ſi notari⁹ omiſit aliquid ſubſtātiale,pt iſtare corā iudice,vt liceat ſibi addere ſm Fel.in c.ex lris.col.3. & in c.cū P.tabellio col.3.co.ti.¶ Ex hac fallentia reddit dubitabile vnū, qd vult Pan.in c.j.in j.gl.ĵ.ti.i.vbi dicit valere reſcriptū ꝙ i⁹,ablq; clauſula derogato.ſi princeps ī illo caſu ſit ſolit⁹ reſcribere ꝙtra i⁹.Sedo lītratur, vt procedat,in conſue-
45 tis fieri†cōiter,ſec⁹ ī q̄ſuetis fieri raro p̄l.Scio. §. medico. ff. deannu.le.&c qd ad trāſlationē.in verb. ſæpe.ĵ.de off.leg.Tu cōfirma pca.q̄ latè ſcribit Iaſ.in l.ſed & ſi qs. §. q̄ſitū. ff. ſi qs eau.& p illud quod decidit Barb.cōſ.118.incip.Præclare.col. j.& ſeq.lib.2.vbi tenet,quod licet procurator ducis poſſit donare ſicut cōſueuit dux licet non ſit expreſſum,tñ non poterit repudiare magnā hrditatē, quia raro ſolent principes tā magna donare,& ita dicit limitandum dictum Inn.in c.grādi.de ſup.neg.pla.lib.6.¶ Tertiò limitat Fel.in ſolitis fieri ex
46 mera†facultate facientis,p ea q̄ ſcribit Abb.in d.c.quod ad trāſlationē. Sed iſta nō eſt fallentia,qa fateor , quod in his,q̄ ſunt meræ facultatis nō inducit conſuetudo obligatoria,vt ſcripſi latè in c.cū eccleſia ſutrina,poſt Ab.ĵ.de cauſa poſ.& prop.Et declarat ēt Fel.in c.inter cæteras,col.v.de reſcri. Tñ ex hoc non ſequitur , quin talia conſueta ex mera gra non habeāt pro appoſitis in diſpoſitione,in qua fuerunt omiſſa, vt patet ex his q̄ dicta ſunt.ſ. & ex plurib.alijs,q̄ adducūt Fel. & alij hic.Quarto limitat,qñ ex omiſſione clauſulæ cōſuetæ,reſultaret falſa latinitas,ſecundū Io.conſ.377. Quæſtio eſt.in fi.&ibi habes exemplum.ſequit Dec.hic,ſed parum ſeruit iſta fallen.quia hodie falſa latinitas non vitiat ſm vſum curię,ſm Fel.in c.ex parte.in princ.ĵ.de fid.inſtr. ¶ Quintò declarat,vt notarius poſſit apponere clauſulas conſuetas.ſ.
47 tūc,qñ ḡctus†celebratur,licet partes non expreſſerint: ſed ex poſt non poterit ſecundum Barb.hic. Sed iſta reprehendit Fel.in c.j.col.vj.& ſeq.ĵ.vt lit.non conteſt.¶ Sextò limi-
48 tatur,vt procedat ī conſuetis fieri ſemper eodē†mō: ſecus in cōſuetis fieri diuerſimodè ita vult Bart.in l.ſciendū.in iiij. oppo.ff.de verb.obli.& licet loquatur in ſubſtantialib.tñ ratio ſua cōcludit idē in non ſubſtantialib.& ita in ſpecie hāc fallentiā tradit Alex.conſi.5.Si vera ſunt.col.ij.& iiij.lib.v.& hāc notabis,quia per eam multū reſtringitur præmiſſa ꝙcluſio & multæ ex deciſionib.doct.hic ꝙfundi vñr. ¶ Vigeſimo-octauò no.ſm Pa.ibi,in derogationē ſuæ ꝙſtitutionis.quòd
49 ſtatuentes poſſunt venire ꝯ conſtitutionem† propriam licet ſit confirmata per ſuperiorem,& licet aliàs ſine cōfirmatione nō valuiſſet.Aduerte,quia Pan.vī ꝙtrariari his quæ dicit in primo & ſecundo no.vbi vult,quòd epiſcopus cū capitulo potuerit facere iſtud ſtatutū,hic verò vī velle ꝙ nō potuerit.Ex quo dicit,ꝙ aliàs ſine confirmatione nō valuiſſet. Quidā ſoluunt,ꝙ Pan.ibi loquitur,qñ capitulū ſtatuit cum authoritate,hic qñ ſine authoritate.Sed truffa eſt, qa ſemꝑ Pan.loquitur retēto themate huius tex.ex quo & ibi,& hic, elicit notabile.Item iſta ſolutio diuinat,vñ pōt dici ꝙ an. in illis verbis,& licèt aliàs ſine ꝙfirmatione,voluit ampliare notabile collectū ex tex.patet,quia prius appellauit cōſtitutionem propriam ipſius capituli,quæ nō poſſet dici propria ſi confirmatio vālidaſſet eam,ſed diceretur apoſtolica,quia qui confirmat actum inualidū,dicitur de nouo facere.c.examinata.de confir.vtil.vel inutil.cap.cū veniſſent. vbi Fely.in prima gl.ĵ.de teſti.l.more.vbi Bar.col.j.ff.de iuriſdi.om.iudi. Et ex hoc pōt inferri,ꝙ iſta ꝙſtitutio de qua ī tex. valuit abſque ꝙfirmatione,qa bis in iſto tex.appellatur conſtitutio capituli.¶ Vigeſimonono nò nota ibi,pares.quòd omnes p̄bēdæ
50 †debent eſſe pares,& præbendæ antiquorum canonicorū non debent eſſe maiores præbēdis nouiſſimorū. Ad idē tex. in c.cum omnes.in verbo coæquetis.ſ.eo.In contrariū facit tex.in c.ſtatuimus.in ver.in portione percipienda potiorē. ĵ.de maio.& obedi.& in c.de multa.ĵ.de præb.Et in cōtrariū facit quod dicit gl.in c.epiſcopus.& in c.extirpādæ.ĵ. de p̄b. videtur.n.iniquū,quòd p̄bēda vnius ruſtici , qui veſci debet oleo,& fabis,ſit æqualis cū præbenda vnius nobilis, qa debet veſci pullis,& phaſianis,ſm gl.in l.ſeruis vrbanis.ff.de le. 3.& facit tex.in c.non cogantur.xlj.diſt.Pan.in d.c.cum omnes.reſpondet,quò reſpectu honorū,quæ exeunt de cōi cellario pro veſtib.& cibariis,ſiēda eſt differētia,vt in cōtrariis. Secus in præbendis diſtinctis,qa debēt eſſe pares, vt hic.Sed certè nō datur ratio diuerſitatis,& contrariū probat text.in d.c.de multa.Vnde alij reſpondent,quòd iſte text. loquit in eccleſiis collegiatis,ꝙriā verò,in nō collegiatis Ratio diuerſitatis eſt,quia in eccleſiis collegiatis viuunt ſub vno tecto,& veſcuntur in vno refectorio.Et ſi daretur diſparitas, generaretur ſcandalum.c.qm̄.de vit.& hon.cle.Iſta ſolutio non eſt generalis,quia nō procedit ſtante q̄ſuetudine viuentium ſeparatim,prout eſt cōiter in omnib.eccleſiis collegiatis non regularib.Vnde pōt dici,quòd ꝙriū eſt verius in eccleſiis ſecularib.Ad iſtū tex.reſpōdeo,quòd debēt eſſe pares,quo ad qd,ideſt omnes debent eſſe ꝙpetentes, ita quòd ex eis poſſit quilibet competenter viuere,vt hic in verſic. cōpetenter.& iſto caſu dñr pares.Sed tamē vna pōt eſſe pinguior altera.ca. vacante.& ibi Abbas ĵ.de præb.Ad tex.in c.cū omnes.rñdet, quòd loquitur quo ad quid,videlicet quantum ad redit⁹ cō ſequendos in abſentia.¶ Trigeſimò not ſecūdū Pan.ibi,ſuperexcreſcentes.& ibi,quod ſuperfuerit.Quia reddit⁹ eccle-
51 ſiæ,ſuperabūdantes,†ſunt ꝙuertendi primo loco in præbēdas,pro nouis canonicis.Secūdò in alias vtilitates eccleſiæ arbitrio prælatorum.Ad idem bonus tex.in c. nulli. §.his itacū ſimil.xij q.j.Plura alia notabilia colligi poſſent,videas per te ipſum.¶ Glo.j.diuiditur in duas partes principales , prout duas ponit opiniones,circa intellectum tex.Secunda ibi,ſed nō credo.Rurſus prima ſubdiuiditur in quinq;particulas.ī j. dicit quòd M.poterat agere pro ſociis,tāqua ꝙſors litis.In ſecunda ibi,quia agebat declarat in quo ꝙſiſteret ꝙſortiū.In tertia ibi,tamē cauere.quærit an ꝙſors teneatur cauere de rato.In quarta ibi,& eſt ſpeciale,reſpōdet tacito ḡrio.In quinta ibi,& in alio.idē facit.¶ Pro declaratione eorū q̄ tradūtur
52 per gl,& Doctores,quæro primò,qui dicant†lītis ꝙſortes. Gl.hic in principio vī velle,illos dici conſortes litis, q agūt ad eandem rem agentib.communicandam.Et ſic quia M.& ſocij,agebant ad ſuperexcreſcentes fructus ſibi aſſignandos, poſſunt dici lītis conſortes.¶ Sed ab iſta opinione gl.poſtea
ꝛecedit.

recedit.vñ ſecũdo loco rñdet,& dñr litis ꝓſortes,q habẽt ne ceſſe agere ſimul,& ſic qñ agũt advnã rẽ indiuiduam.Et ex hoc infert gl.ꝙ Mart.non poterat agere tanquã cõſors,qa cã erat diuidua.Iſta opi.gl.nõ eſt vera,qa ẽt ꝙ quilibet poſſit agere ꝓ parte ſua tm̃,tm̃ poſſunt inter ſe dici litis ꝓſortes. l. j. C.de ꝓſor.eiuſ.lit.l.ſi petitor.ff.de iud.¶Vñ tertio loco Pan. reſpõdit illos appellari poſſe litis ꝓſortes,q cõiter agebãt impugnare ſtatutũ,vł qñ cõiter ad idẽ,vt faciebãt M.& ſocij,q cõiter ſe defendũt,vt faciebãt hic antiqui canonici.Sed nec iſta ſnĩa placet,qa pñt cõiter agere ad idẽ,&nõ erũt ꝓſortes, puta ſi agãt ex diuerſa cã. ¶ Vnde iiij.loco, ego puto poſſe dici,illos eſſe litis ꝓſortes,qui habent cõem cãm,& cõem litẽ,& idẽ ius agendi,vel defendẽdi. ¶ Cõem cãm dico,qa neceſſe eſt ꝙ ſimul in eodẽ libello,in eadẽ inſtantia,coram eodẽ iudice agant,vel ꝙueniãt.¶Dico idẽ ius, qa oportet,ꝙ ea dẽ ſit cã agendi,vel defendendi,vt ꝓbãt in l. ij. in verbo,cõe negotiũ.& in verbo,inſolidũ agi.C.de ꝓſor.eiuſ.lit. ¶Cõem litem dico,qa neceſſe eſt,ꝙ cũ omnib.lis ſit ꝓteſtata. d.l.ij.gl. Pan.& alij hic,& iſtud fortè voluit dicere gl.hic,in ñ.dũ dicit,ꝙ hic nõ erant litis cõſortes iſti actores,qa quilibet agere poterat per ſe ſine aliis.qa alia erat receptio vnius,alia alterius,& ſic erãt diuerſæ actiones,ex diuerſis cauſis,& diuerſo tpe cãtę.Et ita ſaluari põt gloſ.¶Ex iſtis habes eligere,ꝙ M.non agebat tanquã ꝓſors,qa nõ erat idẽ ius , nec eadẽ cã agendi.¶Præterea hic nõ apparet,ꝙ lis fuerit ſimul cũ omnib.ꝓteſtata,immo vł apparere ꝓriũ.Quia ĩverb.verũ capitulũ nõ ꝓdicit niſi quatuor,l3 in prin.appareat,ꝙ eſſent quin-
53 que actores.¶Scdò q̃ro,an ꝓſors†poſſit agere, & excipere ꝓ cõſorte,ſine mãdato?Cõcluſio eſt,ꝙ ſic.di.l.ij. ¶ Fallit primo in cã criminali,ſm gl.Pan.& alios ĩ c.cũ dilecti.j.de dol. & cõt.& in c.hęc quippe.iij.q.vj. Feli.& Mod. hic.Ratio eſt,
54 qa† in cã criminali non admittitur ꝓcurator.l.pe. §.ad crimẽ.ff.de pub.iud.c.veniens.j.de accu.¶Iſta fallen.recipit plures declões.Prima,vt procedat,ſi agãt de crimine criminaliter,ſecus ſi agatur de crimine ciuiliter.ſm gl. in c.ſtatuit.ij.q. v.p illũ tex.¶Scdò declarãt , vt procedat ſi agãt de crimine criminaliter ad pœnã corporalem,ſecus credẽ ſi agãt criminaliter ad pœnã nõ corporalẽ,qa tunc admittit̃ procurator,ergo ẽt vł admittẽd⁹ ꝓſors litis.Tertiò declarat , vt non ꝓcedat ĩ delictis correlatiuis,vt ĩceſtu,adulterio,& ſimilib. ĩ quib.agãt criminaliter ẽt ad pœnã corporalẽ,ſm Fe. hic poſt Maria.ĩ d.c.veniẽs.ĩ xxxv.fall.Iſta declaratio nõ placet,qa ad hoc vt ꝓſors litis admittat̃ ad defenſiones,oportet ꝙcaueat de iudicato ſoluẽdo.d.l.ij.ſed in cã capitali nõ põt p̃ſtari talis cautio,cũ nemo ſit dñs mẽbrorũ ſuorũ.l.liber homo.ff.ad l. Aquil.Præterea in delictis correlatiuis, p̃t ẽe, ꝙ nõ erit eadẽ cã defendẽdi,nec agẽdi,cũ poſſit eſſe inceſt⁹ ex parte vni⁹,& nõ ex parte alterius.c.in lectũ.xxxiij.q.vlti. Cũ ergo nõ pñt neceſſariò dici litis ꝓſortes,nõ erit admittẽd⁹ vn⁹ pro altero ẽt ꝙ ĩ aliis delictis deberet admitti.¶Fallit ſcdò iſta ꝯcluſio,
55 vt procedat lite pri⁹ cũ oĩb.†ꝓteſtata,ſecus aute.d.l.ij.inver. poſt litẽ legitimè ordinatã.& rõ eſt duplex.Prima,qa ante litẽ p̃t.nõ ſunt litis ꝓſortes,cũ lis dicat̃ propriè poſt ꝓteſtationẽ.c.ex part.ij.d̃ ver.ſig. not.in l.cãs vł lites.C.d̃ trãſ.Scda,qa poſtq̃ oẽs ſunt litẽ ꝓte.cẽſent oẽs litigare velle, vſq; ad fi.ar. de pig.act.l.ſiſeruos.Vñ quia ꝓſtat de p̃ſumpta volũtate ꝓſortiũ,põt alt̃ ꝓ altero experiri.ſm Pau.in dict.l.ij.Deci.aũt dicit poſſe teneri ꝙ ẽt ante lit.ꝓt.& rñdet ad d.l.ij. ꝙ nõ dicit poſt lit.ꝓte.ſed poſt litẽ legitimẽ ordinatã,q̃ dr̃ ordinata ẽr ante, iuxta glo.in l.j C.q dari tu.vł curat.poſſunt.Sed fallit̃,qa illa gl.loqt̃ d̃ cã ltĩmè ordinata,q̃ benè dr̃ ante,ſecꝰd̃ lite d.l.cãs. ¶Fallit tertio qñ ꝓſortes eſſẽt p̃ſentes,tunc pro præſẽtibus
56 †nõ põt ꝓſors agere.ita Dec.&alij Mod hic p tex.in d.l.ij.in ver.abſentib.facit qa ꝙiũct⁹ pro ꝙiũcto p̃ſente in loco,vbi agitat̃ iudiciũ,nõ admittit̃ ad agẽdũ,ſm Guli.& Cy.in l.mut⁹. §.is q.ff.d̃ proc p illũ tex.& in l.nõ ſolũ.§.q alieno.co.ti.¶Cõſidera ꝙ rõ Pau.d̃ Ca.q̃ s.retuli,deſtruit hãc fail.¶Scdò obſt. qa procurator admittit̃ ꝓ p̃nte.l.j.ff.d̃ ꝓc.curẽt nõ admittet ꝓſors litis q hẽt mãdatũ à lege?¶Fallit quartò vt ꝓcedat,vt poſſit agere ꝓ ꝓſortib.ꝓſentiẽtib. vel ignorantib. ſecus pro
57 cõſortib.†ꝓdicentib.l.ſi petitor.ff. de iud. defendere tamen põt ꝓſortẽ inuitum,ſm Car.in cle.religioſus.de ꝓc.p.l.ſol'onẽ.ff.de ſolu.caue qa illa l.ſol'onẽ.loquit̃ quãdo ali⁹ accepit iudiciũ in ſe animo nouãdi.Itẽ loqt̃ quãdo accepit in ſe iudiciũ,litẽ ꝓteſtãdo.Nõ autẽ loquit̃ quãdo qs poſt litis cõte.p principales vult eos inuitos defẽdere.¶Fallit quintò,in his
58 q̃ regrũt ſpeciale†mãdatũ.Ita vł velle hic Pan.æqparãs cõſortẽ litis, cõiũctæ pſonæ,q̃ nõ põt agere ꝓ coniuncto,ĩ his quæ requirunt ſpãle mandatum.l.patri.ff.de min.ꝓfirmatur, cõiunctus hęc potentius ius agendi, q̃ cõſors,patet, quia agit ante litem conteſt.pro coniuncto.l. ſed & hę.ff.de proc. & in c.nonnulli.j.de reſcrip.& cõſors non,vt s.dixi. Et tm̃ in exigentibus ſpeciale mandatum,cõiunct⁹ nõ admittit̃,multò minus admitti dẽt cõſors.¶Contrariũ tenet Dec.hic,qa ratio quare admittit̃ cõſors pro cõſorte,eſt, qa negotiũ eſt cõe,hæc ratio militat etiã,ꝙ tale negotiũ al's requireret ſpeciale mãdatũ.Iſta opin.mihi placet,ꝓ tex.in clem. religioſis. de ꝓcur.in arg.vbi monachus,licet al's nõ poſſit ſine licẽtia ſuperioris eſſe ꝓcurator ꝓ alio,q̃ pro ſuo monaſterio,tm̃ fallit pro ꝓſorte eiuſdẽ litis, & ſic l3 al's requireret ſpecialis licẽtia,pro ꝓſorte tm̃ nõ exigit̃. Ad ꝓriũ rñdeo,ꝙ idcò coniunctus non põt agere pro ꝓiuncto in requirentib.ſpeciale mandatum,qa in talibus cauſis lex nõ fuit ſuſpicata, ꝙ coniũct⁹ debeat ꝓſentire,ꝙ lis p alium exerceat̃. Hæc ratio vł ceſſare in conſortibus,q ſimul ſunt litẽ ꝓteſtati, qa lex p̃ſumpſit vel le,ꝙ lis exerceat̃ ẽt p cõſortẽ, ex quo eſt eadẽ cauſa agendi, & agit̃ de cõi dãno & cõmodo,ſecundũ Pau.Caſt.vt s.dixi. ¶Sextò declarat̃,vt procedat , dummodo cõſors ſit habilis
59 ad agendum pro conſorte,ſecus ſi ſit ꝓſona †inhabilis , ita limitãt d.Ant.& Gem.& Pau.de Leaz.in d. clem. religioſus. p illum tex.qui dicit monachum poſſe ſuſcipere mãdatum pro cõſorte litis.Primò videret̃ ꝙ ſine mãdato nõ poſſet agere,al's ille tex. nullã haberet dubitationẽ, quia ſi poſſet agere ſine mãdato,tãq̃ cõſors,nulli dubium,ꝙ etiã poterat ſuſcipere mãdatum,& eius vigore experiri.¶Scdo.pro iſta fallentia facit ratio,quia duo ſpecialia non poſſunt ad idem ꝓcurrere.l.j.C.de dot.promiſ.ergo conſortiũ nõ poterit ſupplere mandatum al's neceſſarium,& habilitare primũ inhabilem.¶Tertiò facit,qa cõſors agens pro cõſorte tenet̃ cauere derato.d.l.2.Sed monachus nihil hẽt,nec põt obligare bona monaſterij,c.ex parte.j.de accuſ.ergo cùm cauere nõ poſſit , non etiam poterit agere. Quartò facit bonum ſimile,licet cauſa defenſionis habilitet excommunicatum in iudicio pro ſe.c.intelleximus.j.de iudic.nõ tm̃ habilitat pro cõſorte eiuſdem litis,ſcdum Card.& d.Ant.in c.poſt ceſſionẽ. ad fi.j.de probat.quẽ ſequũt Fel.& Mod.hic:ſi ergo habilitetur ad defendẽdũ,multò minꝰ ad agẽdum.& re vera iſta valde ſtringũt pro hac parte. Cõtrariũ tm̃ tenẽt Barb &Fel.& Dec.hic moti,quia q vult vnum vult oĩa ꝙſequutiua ad illud. l.2.ff.de iuriſ.om.iud.c.præterea.j.de offi.deleg.Sed tex. in d. clem.religioſus.vult ꝙ monachus inhabilis poſſit eſſe in iudicio tãq̃ cõſors.Ergo vł velle,ꝙ ẽr poſſit agere pro cõſorte.Sed ad iſtud reſpondeo,quod licet tex.in d.clem. velit, ꝙ dicat̃ cõſors,tm̃ præſupponit quod non poſſit agere, al's dubitatio illa eſt vna,vt s.dixi.Itẽ licet tex.velit quod dicat̃ cõſors litis,nõ tm̃ ſequit̃,quod velit iſtud cõſecutiuũ,quod poſſit agere,qa regula d.l.ij.non procedit, vbi al's ꝓſona eſſet in capax eorũ,q̃ ſunt ꝓſecutiua,ſcdum Ang.Pau.& Mod. in d. l.ij.per tex.in c.tuam.de ord.cog.Sequit̃ Dec.in d.c.præterea. Et licet lex inhabilitet primum inhabilem,vt agat pro parte ſua,vel alterius,indéq; ſuboriatur cõſortium, nõ tamen ſequitur,quod lex ẽt habilitauerit inhabilẽ pro parte cõſortis: quia habilitatio pro parte cõſortis,non eſt neceſſaria ad habilitationẽ pro parte ſua.vnde licet videatur de acceſſoriis, ſiue de cõſequutiuis,tm̃ qa nõ eſt de ꝓſequutiuis neceſſarijs, habilitatio,nõ debet extendi ad talia cõſequutiua non neceſſaria,vt declarat Pan.in c.quia non tm̃.j.de præb.Et ſi iſta conſiderabis,reſpondebis ad oĩa fundamenta Mod.Et per p̃dicta tolluntur oĩa,quæ per Fel.& Mod.adducuntur.Saluari tamẽ poteſt opinio Moder.in cauſis indiuiduis, qa tunc habilitatus pro parte ſua, intelligitur ẽt pro parte cõſortium, ratione connexitatis l.2.§.ex his.ff.de verb.obl.Et eſt gl. in l. vnica.C.ſi ĩ cõmu.eadẽq; cauſ.reſt.poſt.Et pro re indiuidua, cõſors litis etiam ante litem cõteſtatam agit pro conſorte, ſcdum Fel.hic, & excõicatus defendit conſortem litis indiuiduæ,ſcdum d.Ant.in d.c.poſt ceſſionẽ. Ex præmiſſis habetis elicere,quod nouẽ ſunt neceſſaria ad hoc,vt cõſors litis poſſit agere pro ꝓſortibus.Primò,quodcauſa ſit ciuilis,& nõ criminalis.Secũdò,quod lis ſimul ſit ab oĩb.ꝓteſtata.Tertio,quod ꝓſortes nõ prohibuerint.Quartò, quod conſortes ſint abſentes.Quintò, quòd nõ ſit de caſibus requirẽtib.ſpeciale mãdatũ.Sextò,quod ꝓſors al's ſit perſona habilis ad agendũ.Septimò,quod negotiũ ſit cõmune.Octauo,quòd ſit eadẽ cauſa,&idẽ ius agendi.Nonò,quod ꝓſors caueat de rato ſi ſit actor,vel de iudicato ſoluẽdo ſi ſit reus. Quæ cautiones ſunt prætoriæ,ideo exigunt fideiuſſionem.l.prætoriæ.3.
60 de prætor.ſtipul.¶Tertiò quæro an coniunctus†poſſit agere pro coniuncto ſine mandato? Iſta eſt materia impertinẽs, tanquã ea ſolum,quæ attigit Pan.Ex cuius dictis habes regulã,cum vna fallen.Coniunctus regulariter põt agere pro cõiuncto,ſine mãdato.l.ſed & hæc.ff.de procur.c.nõnulli.j. de reſcri.adfi.Nõ tamẽ ꝙiũct⁹ dr̃ procurator ꝙiũcti ideo cauere

dēt dcrato,quia eius factū ꝙiuncto nō præiudicat,l.3.§.1.ff. iud.fol.l.1.C.qui.res iud.nō noc.¶Fallit ī his q̄ requirūt ſpe ciale mandatū, ꝓ qb.ꝙiūctus nō ꝑt agere ſine mandato.l.pſi. iuncta l.illud.ff.de min.& ſic vbi requiriť ſpāle mādatum ho minis,nō ſufficit gn̄ale mādatum legis,& ita tenent oēs, ex cepto Dec.q̄ ſol' ꝯdicit,ꝓ tex.in d.c.nonnulli.vbi ad īpetrandum reſcriptum,requiriť ſpāle mādatū,vt ibi,& tn̄ ꝙiūct' ad mittiť ad impetrādū ꝓ ꝙiūcto.Nec ob.ſm eum ſol'o Pan.approbata ꝑ alios,ꝙ ibi agatur de modico ꝑiudicio,qa attenta iſta ratiōe indiſtinctè ꝙiunctus ēt in requirētib. ſpāle mādatū dēret poſſe agere,cū ſp agať de modico præiudicio, quia nunq̄ preiudicat ꝙiūcto,niſi ratificet.d.l.3.Scdò dicit,ꝙ ſol'o Pan.nō vr̄ exillo vera,qa īpetratio reſcripti eſt nō modici ꝑiudicij,pp occaſionē litigādi,pp expēſas litis.l.minorib. 15. ann.ff.de min.Ad tex.in d.l.pſi rn̄det,ꝙ ideo ibi ꝙiunctus nō ꝑt agere,nō qa reqrať ſpāle mādarum,ſ3 qa apparebat de ꝯ riavoluntate cōiūcti, ꝯ quā ꝙiunct' nō admittiť.l.Pōponius, §.fi.ff.de proc.& ex iſtis infert,ꝙ ꝙiūct' ꝑt ſol'onē recipere ꝓ ꝙiūcto,cū illi nō præiudicet,niſi ratificet.¶53 iſtis nō obſtā
§ tib.teneo opi *cōem*,ꝑ tex.in e.l.pſi.Nō ob.adducta ſubtiſr in ꝯrium.Et primò nō obſt.ꝙſideratio, ꝙ dicať ſemper agi de modico præiudicio ex eo,ꝙ ei' factū cōiuncto nō præiudicat.Quia lex nō tn̄ ꝙſiderat magis præiudiciū cōiuncti,pro quo agitur, ſed cōſiderat magis præiudiciū ei',ꝯ quē agit. c.fi.de ꝑc.li.6.Nō ob.ij.ꝙſideratio,q̄ēt in īpetratione reſcripti agať de magno preiudicio, pp expēſas litis, quæ fiūt corā delegatis.Quia ꝙſideratio expēſarū ,quo ad īpetrationē reſcripti,nō eſt ꝙſiderabilis,attento ꝙ ēt corā ordinario requirunť expenſę.Nō obſt.reſpōſio tradita ad l.patri,videlicet,ꝙ loquať qn̄ ꝙiunct' vult agere ꝓ cōiūcto ꝯdicente,qa falſum eſt:loquiť.n.ēt qn̄ vult agere ꝓ cōiūcto non ꝯdicente,nā illa verba,l3 filius reſtitui nolit reſpectu pr̄iſtāt augmentatiuè, vt in c.j.de fo.cōp.li.6. vn̄ illatio negatiua q̄ ad alios ꝙiūctos dēt intelligi,ēt ſiue cōiūct' ꝯdicat,ſiue nō.l. nā qd̄ liquidè.§. fi.ff.de pen.leg.Ergo illa verba nō aſr admittendos eſſe,q̄ ex voluntate cōiuncti,dēt intelligi de expreſſa volūtate,vt etiā volūt gl.& oēs ibi.¶Ex iſtis mō reſultat,ꝙ Dec.malè loquiť dū vult ꝙiūctū poſſe recipere ſolutionē ſine mādato, nā hoc eſt ꝯ caſum,l q hominem.§.ſi gener.ff.de ſol.&in l.nō ſolū.ff. ſo.ma.& ī l.q aliena §.quāquā ff.de ne.geſt.&pulchrè demō ſtrat Ale.cōl.4.col.3.li.2.¶Adde tn̄,ꝙ l3 ꝙiūctus nō poſſit exigere ꝑt,tn̄ cōpellere debitorem , vt pecuniā debitā deponat,ſm Bal.in l.ſi aūt.ff.de ne.geſt.de iſta mā,an ꝙiunctus poſſit agere ꝓ cōiūncto,videas plenè ꝑ Fel.in d.c.nōnulli,§.ſunt & alij,& in c.corā,de offi.dele.& Iaſ.in l.exigendi.C. de ꝑcu.¶An aūt in cābeneficiali admittatur cōiūnctus,ꝓ coniūcto. Gl nſa vr̄ velle ꝙ ſic,ſi ad tex.referatur,& ad hoc eā notauit Rota titu. de ꝑc. deci. 142.in nouis.Contrarium tenent Pan. & alij in c.accedens j.de præb.Rota vbi s.latè Gem & Peru. in c.ſi tibi abſenti,de ꝓb in 6.¶Quartò quæro,an Canonic'
61 †poſſit agere pro canonico,ſine mādato?Gl.Pan & alij, hic rn̄dent,ꝙ non.Idem tenent Pan.Fel.& alij ī c.corā.de offi.de
§ le.Et iſta eſt *cōis* opi.quæ generaliter ꝓcedit, non ſolum in canonico.ſ3 in oī cōiuncto coniunctione ſpirituali,vt hic ꝑ Doc. hinc Monachus non agit ēt pro monaſterio ſuo ſine mādato.cle.religioſus,de procu.nec beneficiatus pro ſua ecclesia,niſi in certis caſib.de qbus per Abb.in c.ſi quis preſbyterorū,de rebus eccl.non alien.¶Contrarium tenent plures gl.adducte per Fel.hic,quas ſequiť Dec.Motus,qa cōiunctus coniunctione ſanguinis,admittitur pro coniuncto,ea ratione qua lex pſumpſit cōiūctū pro quo agitur ꝙſentire,pp affectionē,& amorē, q̄ verſatur inter cōiunctos.Iſta ratio pariformiter militat inter cōiunctos cōiunctione ſpirituali , q̄ eadē dilectione amādi ſunt,qua carnales.c. 1.& c.pictatium. 30.q.3.& c. qualis.2. q. 7. Et ꝙ lex conſideret amicitiā inter ꝙiunctos ſpirituales,patet, quia voluit eā eſſe iuſtā cām ſuſpicionis in recuſando concanonicū in iudicē. c. cū R. canonic'.de offi.dele.¶Tu nō recedas à cōi.Ad ar. Dec. rn̄det Feli.hic,ſcante eū gl.in d.c.pictatiū , ꝙ ꝙiunctio ſpiritualis quā tum ad ius reuerentiale,cōtemplatur ſicut coniunctio ſanguinis,nōquātū ad alios effectus iuris patet,qa canonic' poteſt eſſe teſtis pro canonico.ſm g.ī d.c.cum R.in verbo,cum ſint eius ſocij,&tamen frater non poteſt eſſe teſtis pro fratre carnali.l.parentes C.de teſtib.Iſta ſolutio poteſt comprobari,ex his quæ ſcribit Iaſ.in l.l3 & ſi qs cau.S3 tn̄ non eſt tuta. Tum quia non aſſignatur ratio diuerſitatis,cum magisquo ad ius reuerentiale, quā in alia mā; tum,quia,vt dicit Dec. etiam conuentio ſpiritualis conſideratur in alia materia, cum præſtet iuſtam cauſam recuſandi canonicum,vt s.dixi: vnde aliter reſpondeo, negando, quòd coniunctus carnalis poſſit agere pro coniuncto,propter præſumptam voluntatem cōiuncti,vt dicit Dec.nam ſi hoc verum eſſet, nō requireretur ratihabitio,quia vbi lex præſumit,& ſuper præſumpto ſtatuit,non admittitur probatio in contrariū.c.is q̄ fidem.de ſponſ.hic autē requiritur ratihabitio,& poteſt proarbitrio coniunctus,pro quo actum fuit. dicere non cōſentiſſe.l.j.C.qui.res iud.nō no.ergo,&c.Et ꝙ iſta ratio nō ſit vera patet,quia ea attēta ſequereтur,ꝙ amicus poſſet agere ꝓ amico ſine mandato.cuius ꝯrium tenet hic d.Anto.per tex.
§ in l.tutori.C.de neg.geſt.& eſt *cōmunis* opi.Dec ſm d.Alex. & Mod.in l.exigendi.C.de proc.Item ſequeretur, ꝙ coniunctus q̄ nō eſſet bonus amicus(proutcōiter reperitur.etenim fratrū quoq; gratia rara) nō poſſet agere qd̄ non credoverit ex quo nō præiudicat cōiuncto niſi ratum habeat.d.l.j.¶Fal
62 lit dupliciter,primò,quantum ad perēdam †abſolutionem ab excōicatione,quā pōt perere canonicus pro canonico,ſine mādato,ſm Imo.in c.Romana.de ſnīa excō.in vj.& Rotam de procu.deciſ.xxxvj.in nouis,quā in meis nō inuenio. ſequuntur Fel.&Mod.hic.¶Sed tu cōſidera quomodo poſſit procedere,quia in perenda abſolutione requiritur ſpeciale mandatum,ſm gl.in c.qui ad agēdū.de proc.in vj.¶Item in abſolutione requiritur preſtatio iuramenti q̄ parebit mādatis eccleſiæ.ca.cū deſideres.c.ex tenore.j. de ſent.excō.Et ad iurandū requiritur ſpeciale mandatum.c.fi. de iura.calūlib.vj.tradit Bar.in l.qui bona.§.ſi alienō.ff.de dam.infe.ꝙiūctus autē etiā carnalis non admittitur,vbi requiritur mādatum ſpeciale.l.patri.ff.de min. Ergo etiam non debet admitti coniunctus ſpiritualis,per prædicta.¶Fallit ſecundò in ꝑ-
63 lato agente†pro capitulo,quia inter prælatum, & capitulū eſt maior coniunctio,quā inter alios canonicos, ſecūdū do. Anto.in c.edoceri.col.3.de reſcrip.Sequuntur Fely.& Mod. ¶Contrarium tamen tenet idem Fel.in d.c.nonnulli.§.ſunt alij.col.xviij.credo,q̄ſi agatur de communi intereſſe,ꝙ poſſit,non ea ratione qa ſit coniunctus cum capit. ſed qa in his quæ ſunt cōia prælato,& cap prelatus habet adminiſtrationem à iure,& qui habet adminiſtratiōem legitimam poteſt agere ſine mandato.l.pe.ff.quod cuiuſq; vniuer.nomi.Si verò agatur ſolum de intereſſe capituli,tunc nō poſſit.d.c.edoceri.vbi gl.&ibi Pan.ita declarat.¶Glo inverbo,duos ad ea. diuiditur in duas partes.In j.opponit.In ij tripliciter ſoluit. Ex dictis gl.& Pan.habetis quinq; ſolutiones ad ꝯrium,qd̄ formatur de concilio Turonen.prohibente ſectionem prębendarum.Prima fuit ſolutio gl.quæ faceť ꝯrium, ꝙ nō valet receptio duorum ad vnam præbēdam.c.dilecto.de præb. Non ob.iſte tex.quia hic non præſupponiť ꝙ valuerit.Et licet capl'm allegaret ſe recepiſſe duos ad eandem præbendā, tn̄ nō potuit ꝓbare.Et ſic habes notare ex hac gl. ꝙ nō ſuffi
64 cit†allegare,niſi allegata probentur.facit tex.in c.cū ſuper. j.de conceſ.præb.allegatus in glo. Ad idem tex cū gl.in l.j.ff. ſi quadru.paupe feci.dica.& in l.i.§.j.vbi Bar.ff.de dolo.& ī c. non eſt.de conſue.lib.vj.de quo latè per Alex. & Moder.in l.ſi prius.in gl.in ver.egiſſet.ff.de no.ope.nunc.&per Fely.in c.fi.col.pe.de foro ꝙpe.Aliq tn̄ dnt,ꝙ iſta ſolutio non eſt admittenda,quia diuinat.ſed pōt rn̄deri , ꝙ immo nō diuinat, qa M.&quatuor ſocij allegabāt ſe receptos nullis pbendis aſſignatis eiſdem,capitulum negabat quantū ad duos,aſſerendo eos recepiſſe ad vnam pbendā.Quod nō apparet inſtificatū fuiſſe per capitulum ergo,&c.¶Secūda fuit ſolutio gl. fatentis ēt ꝯrium , ſed reſpōdentis,ꝙ in caſu huius c.nō fuit admiſſa exceptio capituli,quia in hoc,capitulū allegabat tur
65 pitudinem†ſuam,ꝯ c.inter dilectos.de dona.l.tranſactione finita.C.de tranſa.¶Iſtam ſolutionem damnat Pan.quia fauore animę auditur allegans turpitudinem ſuam.c.lator.c.ꝙ ſanguinei.de re iud.¶Ex alio non videť vera iſta ſolutio,ſecundum Bald.qa audiri dēt allegās turpitudinē, quæ habet in ſe patentem nullitatē,vel impoſſibilitatem.vt hic.Sic etiā dicimus,ꝙ licet venire ꝯ factum propriū,patēter,& ipſo iure nullū.l.quemadmodum C.de agri.&cenſi.lib.xj.gl.&Bal. in l.j.C.de liber.cau.Notať in c.diuerſis fallaciis.de cler.ꝙiug. ¶Tertiò non videtur tuta ex alio,quia auditur allegans turpitudinem ſuam excipiēdo,ſecūdū Bal.in l.poſt mortem.ad ſi.ff.de adop.& in l.ſi.ff.de act.& obli.traditur latè per Fely.in c.tertio loc.de præſump.per Bar.& alios in l.iuſiurādum qd̄ ex cōuētione.§.procurator.ff.de iureiur.¶Sed aduerte, quia iſta ſol'o optimè videtur probari in d.c.cū ſuper.per quē tex. fallen.traditæ ad regulam pdictā videnť confundi.ibi.n.agebatur de ſalute animę,ꝙ nō admittať qs advocaturas ꝯ Laterań concilīū,ibi excipiendo capl'm proponebat.Et tn̄ Papa dicit,quòd capl'm nō debebat audiri,quia ipſi allegabāt turpitudinē ſuā,fatēdo quòd ꝯ Lateran.concilīū venerāt.¶Tertia fuit ſolutio glo.etiam fatentis ꝯriū,& ad iſtā re pōdet,& hic duo fuerunt recepta ſimpl'r,& nō ad eandē pbendā,& in

quantum

quātū ad tex.dicit ad eā,dēt exponi,i.ea vacāte.Ista sol.licet approbēt ꝑ Abb.& alios,nō est tenenda.Tū qa violat literā, tū qa expōitio est inepta.nā tex.ſm hāc expositionē, idē bis repeteret,cū dictū sit.s.cūvna ꝑbēdavacasset duos ad eā&c. Tū qa ꝓfundit ex illisverbis,donec primi,duo essent ītegras prębendas assequuti,ergo erant admissi ad ꝑbendas non integras,& sic ad dimidiatas.¶Quarta fuit sol'o Io And.fatentis ꝓriū,& respōdentis ad tex.in verbo,ad eā, qđ dēt ītelligi ſecclesiā,& sic facit simplicē relationē.Ista sol'o est planior cæteris.Tū ex dictis in ꝓcedēti solutione ēt ista morderi ꝑt. Ex istis duab.solutionib.elicit vna ꝓclusio,ꝙ si vacātevna ꝑ-
50 bēda duo simul eligūt,ꝙ valet electio.Et cū ista gl.ēs trāseunt.de quo statim dicā.¶Quinta fuit solutio d.Ant.ꝙ nō valet receptio duorū.ad vnā ꝑbēdā,ita ꝙ eadē sit titulus duorū,& nō valet receptio,qa necessariò sequit ſectio eiusdē ꝑbēdæ,cū oporteat ꝙ vnus habeat dimidiā ꝑbēdā in titulum, alius aliā dimidiā.Quod est ꝙ ciliū Turonē.& isto modo ꝓcedit tex.ī d.ca.dilecto.& c.tuæ.j.de ꝑb Hic aūt valuit receptio duorū,qa fuerūt recepti ad eandē prębēdā,nō ꝙ illa sit titulus duorū,ſed animo faciendi de vna ꝑbēda duas.Quod ſieri pōt,vbi redit' ſuppetūt vtriq; iuxta ſomā ca. vacāte.j. de ꝑb Istā solutionē dānat Pan.hic,& ī c.maiorib.de ꝑb. post nn. bi:qa ꝑbēda nō solū ꝙsistit ī re,ſed ī facto.i. in tpalitate, puta in prædiis.Et ad diuisionē rei ꝙsistētis in facto nō sufficit ſola mēs,ſed requirit ēt factū.i.actualis ſeparatio, ſm gl.in l.qđ in rerū.§.ij.ff.dle.j.& ī l.g duas.ff.cō.præd.Istā solutionē ēt dānat Imo.in d.c.vacāte.ꝙ illū tex.in verſ.ꝙstituēs,ꝙ qđ apparet ꝙ nō sufficit sola ītētio.Hāc ēt improbat Deci.hic,qa ad hoc vt valeat ſectio vni' prębēdæ,ꝓpuisione duob.faciē da,est necesse,ꝙ redit' vtriq; ſufficiāt.d.c.vacāte. Sed hic nō ſufficiebant patet,qa fuerūt recepti,ita quòd alij nihil haberēt,donec primi duo integras prębendas fuissent assequuti. Mihi ēt nō vr ſuta,qtū ad istū tex.qa ī tex.j.præſupponit,ꝙ quatuor erāt admissi ad vacaturas prębēdas. Qđ est falsū,ſi duo essent recepti ad vnā prębēdā diuisam ī duas.tūc. n.illi duo essent recepti advacātes Vñ tres tm necessariò esset ad vacaturas recepti.Distinctio tñ vera vr, & eam vr voluisse gl.pe.in d.c.dilecto.eā ēt ſequūt Hosti.& d.Ant.in d.c. vacante.Nec ob ꝙ regrat factum in diuisione tpalitatū,qa verum ꝙtū ad effectū,vt partes demonstrent ad oculū. ſed ꝙtū ad effect' iuris,vt receptiovaleat sufficit, quòd appareat de animo capl'i quòd velit diuidere vnā ꝑbēdā ī duas.Nō ob.tex.ī d.c.vacāte.ī verbo ꝙstituēs,qa ītelligo.ſ.proposito & mente expressa,nō facto.& ibi exponebat Hosti.q exponebat cōsti ſtituēs.i.ꝙstituere intēdēs.Et istā opinionē ꝙfirmo, qa l3 præbēda ꝙsistat in tpalitate,respū perceptionis fructuū, tñ respū receptionis,dr ius ſpirituale,& ad illud ius ſpirituale admittit recept' per capl'm d.ca.dilecto Vñ ꝙtū ad ea q̄ sunt iuris, ſufficit diuisio facta ex proposito,cū aliter fieri nō possit.l.j. C.de hære.actio.cū simili.Vñ vt intelligas cōcilij Turonē.di ſpōnē,facies plures casus.¶Prim' est,qñ duo recipiūt ad eā
66 dē†prębendā,ita quòd illa sola sit titulus amborū,& vn' habeat dimidiū fructuū,& alter aliā dimidiā,& isto casu nō valet receptio,qa effectualiter ſcindit.Et isto casu loqt cōciliū Turonē.ī c.maiorib.ſm vnū ītellectū,&ī d.c.tuæ.& ī d.c.dilecto.¶Seds casus est,qñ duo recipiūt ad vnā prębēdā faciendo,& diuidēdo exp resse eā ī duas,ſine rōnabili cā,& non valer ēr receptio,qa ꝙ ciliū Turo.& ita ēt ꝓcedat tex.ī d.c maiorib.ſedBarb.hic ꝙdicit,dicēsqvalet receptio,&diuisio,ſed ꝙ eas capl'm reintegrare tenet.Qd vr ſeq Dec.hic, ſed certè est ꝙ tex.ī d.c.vacante.¶Terti' casus est,qñ vna ꝑbēda ex cā rōnabili diuidit actualiter in duas,& isto casu valet receptio duorū,ita ꝓcedat tex.ī d.c.vacate.¶Quart' casus est,qñ duo recipiūt vacante.vna prębēda,ꝙ capl'm,aīo declarato,ꝙ volūt ſcīdere ex cā rōnabili,cū facultates ſufficiāt vtriq;,&isto casu variæ sunt opiniones,vt s.dixi.Ego teneo quòd valeat, nec sit ꝙ ciliū.¶Quint' casus est, qñ duo recipiunt ad vnā ꝑbēdā vacātē,nō declarato aīo capl'i, ꝙ aīo ſcindendi duos recipiūt,& isto casu d.Ant.hic fuit in hac ſnīa, quòd valeat ſi redit' ſufficiāt vtriq;,qa ī dubio ꝓsumēdū est, quòd capl'm voluerit facere actū validū.l.iij.ff.de testa.mili ¶ Contrariū hic vult Pan.& Imo.ī d.c.vacāte.per tex in d.c.tuæ. & in d.c. dilecto.q ſimpliciter loquunt.Sed l3 loquant indistinctè,nō tamē est icōueniēs restringere illa iura,vt nō ꝓcedant quando dat casus in quo pōt receptio ſustineri. Et ꝓ ista opinione do.Anton.facit,quòd q vult vnū, necessarò centet velle omne antecedens ad illud.instit.de hære.instit. in prin.l.pe. C.de necessa.ſer.hæred.insti.& in c.præterea.de offic. dele.cū simili.¶Sextus casus est,quando vacat vnus canonicat' cui est annexa prębenda, & duo vel plures eliguntur ſimpliciter in canonicos,de prębenda nihil dicit, & valet receptio, secundum gl.hic,in tertia solutio.Et isto casu prębēda debetur primò recepto.Si verò ſimul essent recepti,locus est gratificatiōi,ſm Pan.& alios per tex.in c.pe.de reſcri.li.6.¶Septimus casus est,quādovacatvnus canonicatus,& vna prębē da annexa,vt ſi recipiuntur duo,cum hoc,ꝙ vnus habeat ꝑbendam,alius expectet vacaturam, & isto casu ſi incertū sit quis debeat habere prębendam,quia non sit ſpecificatum, ſi obstet cōcilium Lateranense,neutra valebit.c.2.de cōcess. præb.Si verò ſpecificatū sit,quis debeat expectare vacaturā, receptio illius tm vitiabitur,& non respectu habentis prębendam,quia vtile per inutile non vitiatur,regulavtile.de regu.iu.ſm Imo.in d.c.dilecto.&in d.c.tuæ.¶Octau' casus est, quando prębenda vacat,quæ non est annexa alicui canonicatui,ſed consistit in mera temporalitate,vt j.dicam, & tūc possunt recipi plures ad eandem,ſm Pan.in d.c.tuæ.Nam & isto casu dari posset duobus laicis,vt illam cōmunē habeāt, ſicut possunt canonici simul omnes viuere ex reditib.communib.¶Nonus casus est,quando duo recipiuntur ad eandem prębendam,diuersis temporib.&tuncvalet receptiov. triusque,ſed primus habebit prębendam. Secundo verò erit prouidendum de ſuperexcrescentib. fructib.& ita procedit iste tex.& ista est optima solutio ad cōtrariū.¶ Decimus casus est,qñ duo recipiuntur ad eandem prębendam nō purè,ſed vnus ſub conditione alterius,i.assignamus Titio talē prębendam,& ſi noluerit eam,assignamus Meuio,& isto casu non valet receptio.non ex eo,quia sit ꝙ concilium Turonense,ſed quia collatio est conditionalis,ꝙ c.2.de.elect.li. 6. ita Pan in d.c.tuæ.Sed aduerte,quia Pan.non aperit,an receptio vtriusque vitietur.Et sic videtur velle,ꝙvtraque sit nulla.In ꝙrium vr,ꝙ assignatio facta Titio valeat, quia quantū ad ipsum collatio videtur facta ſub cōditione,quæ tacitè in est,videlicet ſivoluerit,quæ conditio tacite ſubintelligitur. c.ſi tibi absenti.de præb.lib.6.Ergo non debet vitiare prouisionem,ſicut nec illa,ſi vacat,ſm gl.in d.c.2.Cogita. ¶ Glo in verbo,ſine præiudicio.diuiditur in quatuor partes.In prima ſoluit tacitum ꝙrium.In ſecunda ibi, argumētū ꝙ.opponit ꝙ ſolutionē,& respōdet.In tertia,ibi & quantoq;,ponit vnum dictum pro confirmatione ꝙrij.In quarta ibi,ideo potest,alio modo ſoluit.¶Pro intelligentia huius gl.examinā da est mā protestationum,quæ est periculoſa & ſubtilis, & quam Bar.magiſter iuris,ſecūdum Fel.adeo ordinatē, & copiosè tractauit in l.non ſolū.§.morte ff.de no.ope.nun.quòd nullus ausus est eam postea aggredi. Quid ergo faciam ego inter Doctores minimus? ſequar itaque Bart.vti legiferum Deum,addendo,vel detrahendo, ꝓut ſcientiæ conditor re-
67 uelabit.¶Quæro primò,an protestatio †alijs nominib.nuncupetur?Respondet Bar.ꝙ reperiūtur plura vocabula in hac materia,quæ omnia protestationem important,vt verbum, protestatio.c.ſolicitudinem.j.de appel.l. & ſi quis.§. pleriq;. ff.de relig.& ſumpt.fune.Item contestatio.l.fi.C.de his qui ꝑ me.iud.nō appel.c.fi.de app.Tertiò testatio.l.2 ff.de nau.fœno.Quartò detestatio.l.detesta.ff.de ver.ſig.Quintò attestatio.l.ſubſignatum.§.attestari ff.de verb.ſig.Sextò,denunciatio.l.fi.C.de neg.gest.in ꝓctib.§.in omni.C.de non nu.pe.Septimò,vetatio.l.ſi pro te.ff. mand.l.ſi ſeruus vetante.ff.de ver. obli.Octauò,prædictio.l.fi §.item ſi prædixerit.ff. de nau.cau po.ſtabui. Nonò interpellatio.l.mora.ff. de vſu.l. ſi ex legati cauſa.ff.de verb. ob. Decimò prohibitio,l.ſi quis prohibuit, aliàs incipit Papinianus.ff.de publ Et licet Bart.& ſcribentes
50 *cōiter* videātur habere ista verba pro ſynonymis, crederem tamen quòd sit aliqua differentia,vt j.ſubiiciam.¶Secundò quæro quid sit protestatio.Antiqui, vt Io. And.in regula, in generali.de reg.iu.in 6.diffiniebāt hoc modo.Protestatio est
68 †clamoſa testatio,ad cautelam protestātis inuenta.Ista diffinitio non est vera,ſecundum Bar.quia non conuertitur cū diffinito. Stat. n.ſimul,ꝙ sit protestatio,& tamen non sit clamoſa testatio. Puta ſi protestatio fiat in ſcriptis, prout fieri potest.auth.hanc autem querelam C.de non nu.pec.&l.ſi C. de neg gest.Sed ab isto fundamento eam conatur defendere d.Alc.Quia etiam ſcriptura dicitur clamare, capitulo Maiores,in verbo,Moſaica vox clamat.de bapti.l. Arriani. C. de hæretic.gl.in c.ꝙstitutionem.de ſen.excō. in 6.& in c.vbi periculum.§.nulli.de elect.eo.lib.Et non ſolum lingua,ſed etiā ſcriptura voces figurantur.l.non figura.ff de act.&obli.hinc dicebat Bal.ſi instrumentum pro te non cātat, nec ego pro te cantabo.Ita Bal in c.venerabilem.col.3.j.de elect.& in l. probationem.C.de proba.Et quod verbum clamoſa testatio referatur etiā ad protestationem, quæ fit in ſcriptis voluit gl.in c.ſanctorū.j.de præſc.ex quo allegat l.vt perfectius. C. de anna excep.q loquit in ꝓtestatione facta in ſcriptis. Sed certè ista nō euacuāt fūdamētū Bar,quia ista nō ignorabat.

68 Quia verba diffinitiõis debẽt ſtare propriè, ſm cõiter ſcribẽtes, poſt Bar. in l. j. ff. de teſta. quia diffinitio demõſtrat eſſentiã rei, ſm Pan. in rub. j. de ſen. exc. Scriptura aũt ꝓpriè nõ dr̃ clamare, ſed impropriè, & abuſiuè. l. j. & ibi no. ff. de verb. ob. l. miles ad ſororẽ. in ver. acſi cũ eo loqueret. ff. de leg. 2. Scdõ, & ſi ſcriptura loqui ꝓpriè diceret, nõ tñ põt dici propriè clamare, quia tale verbũ, vocis eleuationẽ denotat. l. 4. & l. ſi putator. ff. ad leg. Aqui. & l. j. §. potuiſſe. ff. ad Syll. c. quaſr, & qñ. 2. de accuſ. c. j. de excel. pla. Benè facit tex. in l. itẽ apud Labeonẽ. §. quitiũ. in fi. ff. de iniur. ibi. Qd aũt nõ in cętu, nec vociferationẽ dr̃, nõ ꝓpriè quitiũ eſt, qd à collatione vocũ deſcẽdit. vnde Bar. dicit ſtandum eſſe diffinitioni traditæ p Iurecõ. in l. deteſtatio. ff. de ver. ſig. vnde proteſtatio, eſt denũcia-
69 tio cũ teſtatione facta, & hãc ſequũtur cõiter oẽs doc. Et dicit Bar. ꝙ eſt veriſſima, qa dr̃ ꝙ eſt denunciatio, ad differentiã ꝯtuũ, & vltimarũ volun. q̃ nõ ſunt denũciationes, ſꝫ diſpoſitiones. Dr̃ cum teſtatione facta, vt cõprehẽdat tã proteſtationẽ in ſcriptis, q̃ ſine ſcriptis. ¶ Iſtã diffinitionẽ hoc mõ declaratã reprehẽdit laſ. in d. §. morte. qa nõ ꝯſtat ex genere & differentiis, vt ꝯſtare debet, cũ verbũ denũciatio, dicat̃ poſitum ad differentia ꝯtuũ & vltimarũ volũt. nõ aũt vt genꝰ. Vnde Bar. hic, fortè ſentiens arg. dicit, ꝙ verbum denunciatio, ponit̃, vt genus, ad oẽs proteſtationũ ſpẽs, q̃ ſunt pl̃es, vt infra dicã. Sꝫ iſtud nõ placet, qa ſi ſolũ ponat̃ vt genꝰ ad oẽs proteſtationũ ſpẽs: tũc verbũ denũciatio, nõ erit magis generale, q̃ proteſtatio, qa hic diffinit proteſtatio in gñe, prout ꝯtinet oẽs ſpẽs proteſtationũ, & ſic adhuc nõ ꝯſtaret diffinitio ex gñe, & differẽtijs. ¶ Vñ ꝯſideraui ſi dici poſſit, ꝙ verbũ denuntiatio ponat̃ vt genꝰ ꝯprehẽden. oẽm denunciationẽ, ẽt qua amici ſalutant̃, & certiorant̃ amicitiæ gr̃a. Et illa verba cum relõne facta, ponãt̃ ad differentiã denũciationũ ſimpliciũ quib. ſimpl̃r certificant̃ amici, q̃ fiunt abſq; reſtib. & inſtro. Et ſi dixeris, ꝙ attẽta hac declaratiõe, denuntiatio Euãgelica eſſet proteſtõ, qa fit corã teſtib. d. c. nouit. Rñdeo, ꝙ eſt diſpoſitio, nõ proteſtatio. Vel eſto ꝙ ſit proteſtatio, nõ propterea obſtaret huic declarationi. ¶ Cõtra tñ iſtã dr̃iam obſt. quia proteſtatio cõſeruatoria nõvꝝ denunciatio, ſꝫ potius diſpoſitio, vt ſi vẽdã prædium ſaluo iure coloni, vl̃ ſaluo iure directi dñi, de qua per Ang. in l. venditione. ff. cõ. præd. vel ſi recipiã ſolutionẽ in parte ab vno ex plurib. correis de bendi ſaluo iure ſolidi. l. ſi creditores. C. de pac. nõne iſta eſt diſpoſitio? Certe ſic, niſi dixeris, ꝙ eſt denunciatio conſeruatiua diſpoſitionis præcedentis, & nõ noua diſpoſitio. Ex alio tñ nõ vꝝ bona, quia præſupponit, ꝙ teſtes ſint de ſubſtantia proteſtationis, qđ nõ vꝝ verum, quia potius teſtes requiruntur pro ſolẽnitate probatoria, quàm eſſentiali, vt no. inl. nemo põt. ff. de leg. 1. Et lꝫ aliqui velint teſtes eſſe de forma eſſentiali ipſius teſtamenti, quaſi probari nõ poſſit teſtamẽtũ per confeſſionẽ partium, tñ iſta dubitatio ceſſat penitus in teſtatione, q̃ põt verificari p confeſſionem aduerſarij. l. generaſr. C. de non nu pe. Vnde, defendendo, hãc diffinitionem, neceſſe eſt dicere, ꝙ illud verbum cum teſtatione, nõ debet exponi. i. corã teſtib. vt exꝫ onũt gl. ibi & Doc. in d. §. morte, ſꝫ dẽt intelligi i. cũ teſtificatione, quæ ẽt p cõfeſſionem aduerſarij fieri põt. d. l. generaſr. Sꝫ ex aliovꝝ falſa quia põt eſſe proteſtatio abſq; denuntiatione, ſi fiat ad exonerãdum proteſtantẽ tñ ad nullius grauamen. l. Neſennius. de ne. geſt. & per Bar. in d. §. morte. in j. membro ſpeciei proteſtationũ. Vnde cõcludendum vꝝ cum Iurecon. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. ꝙ omnis diffinitio periculoſa eſt. vl̃ dicerem ꝙ illa ſit potius deſcriptio, q̃ diffinitio. ¶ Conſiderabam aliàs, ſi poſſet ſic diffiniri. Proteſtatio eſt animi notificatio, alicui⁹ iuris cõſeruandi, aut acquirẽdi gr̃a facta. Dixi, notificatio, vt conſtaret ex genere, dixi conſeruandi, aut acquirendi, ad differentiã ſimplicis monitionis. Item ad differentiã vltimarum voluntatum, per quas teſtator alienat, & nõ ꝯſeruat, nec acqui-
69 rit. ¶ Tertiò principaliꝛ q̃ro, quotuplex ſit proteſtatio? Reſpondet Bar. ꝙ quadruplex eſt. Quædã eſt declaratoria animi tñ, vt in l. ſi quis in prin. teſtamen. ff. de leg. 3. & in d l. Neſennius. ff. de neg. geſt. Quædam eſt prohibitoria. l. ñ. C. de neg. geſt. Quædam incitatoria vt aliquid fiat, vel det l. ſi ex legati cã ff. de verb. ob. Quædam eſt certificatoria eius, quod eſt, vl̃ nõ eſt, vt in l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. Addũt Mod. aliã ſpeciem. Quædã eſt conſeruatoria iuris, vt in l. ſi creditores. C. de pac. Sed d. Pet. de Ferra. Papien. in ſua practica in forma declinatoria, in ver. proteſtans. dicit duo tñ eſſe genera proteſtationum, videlicet vna q̃ appellatur proteſtatio. Altera verò dicitur denunciatio. Proteſtatio propriè conſiſtit in his, quæ dependent à voluntate, vel facto ſolius proteſtãtis. Denunciatio verò cõſiſtit in his, quæ dependent à facto eiꝰ, cui fit ꝓteſtatio, vel alterius. Quæ dr̃ia videtur mihi, quòd ſatis ab vſu approbet, à iure. Nã ſi cõſideras iura in quibus auctor vtitur hoc verbo, proteſtor, ſeu proteſtatus, ſemp loquunt̃ in dependentib. à voluntate, vel facto ſolius proteſtãtis, vt in d. l. Neſennius. & in d l. ſi qs. §. pleriq;. & in d. c. ſolicitudinem. Sed vbi auctor vtitur verbo denunciationis, tunc actus dependent à voluntate alterius, vt in l. fi. C. de neg. ge. in l. ſi maior. C. de reſcin. vend. & in l. ſi fundum. C. de rei vendi. & in l. in ꝯctib. §. in omni. C. de non nu. pec. Et iſta differentia probatur in l. j. §. denũciare. iuncto §. eleganter. in fi. ff. de lib. agnoſ. Et ita tenẽdo puto. ꝙ ſunt tres ſpẽs proteſtationũ. Quædam eſt proteſtatio declaratoria voluntatis. §. pleriq;. Quædã derogatoria alicuius voluntatis, vel facti ipſius proteſtantis. d. l. ſiquis in prin. teſtamenti. Quædã ꝯſeruatoria alicuius iuris ipſius proteſtantis. d. l. ſi creditores. Tres etiã arbitror eſſe ſpẽs denũciationis: Quædam ĩcitatoria, vt alius det, vel faciat. l. nomẽ. C. quæ res pign. obl. poſ. Quedã prohibitoria ne alius faciat, vel det. d. l. fi. C. de neg. ge. & in d. l. ſi fundũ. Quædã certificatoria. d. l. j. §. denunciare. ¶ Quartò quęro, an
70 ꝓteſtõ tollat̃ ꝓp ꝯriũ factũ? Iſta eſt difficilior quæſtio quę reperiatur in hac materia, & magis practicabilis. Iſtã q. Pan. diuidit in tres partes. Pro intelligentia, ĩueſtigãdũ pri⁹ eſt qũ cognoſcat̃, ꝙ ꝓteſtatio ꝯrietꝫ facto. Pan. hic rñdet, ꝙ dr̃ ꝯria facto, qñ proteſtatio, & factũ ſe nõ cõpatiuntur. Iſta doctr̃ non eſt magiſtralis. Nam & tu idem oppugnabaris. Alia ergo fuit theorica Bar. in l. j. C. de litis ꝯteſt. Proteſtatio tũnc dicit ꝯria facto qñ proteſtatio, & factũ ꝯriant̃ circa idẽ, vt ſi dixero, & rñdeo, & proteſtor, quòd nõ rñdeo. Siverò ꝯriãt̃ circa diuerſa, tunc nõ dicit ꝯria facto, vt ũ rñdeas libello, & ꝓteſteris ꝙ reſpondes animo non litẽ contẽtandi. Iſta n. proteſtatio reſpicit animũ tui proteſtantis, qui animus eſt ſeparatus ab actu reſponſionis ſequit̃ Pan. in c. j. col. viij. j. de lit. conteſta. vbi addit ꝙ in hoc exẽplo nõ dicit̃ ꝯraria facto, ſed potius declaratoria facti multipliciter intelligibilis, qa reſpõſio põt intelligi facta animo litem cõteſtandi, vel animo inſtruẽdi iudicem rñ. vt ẽt hic dicit Pan. in 8. memb. Tertia fuit doctr̃i Alex. co. ſi. 130. Incã caſtrazarolorũ. colũ. fi. libr. iiij. Proteſtatio dicitur ꝯria facto, qñ ordinatur ad tollẽdũ ipſum factũ, ſecus ſi ordinatur ad tollendã mentẽ à facto. & iſta fuit intentio Bar. licet aliter explicata. ¶ Contra iſtam theoricã obſtat quod dicit Ange. in l. iuriſgentiũ. §. qđ ferè. ff. de pact. Ant. hic. Alex in d §. morte. col. iiij. ad fi. vbi dicũt ꝙ iſta proteſtatio, me obligo animo non obligandi, profiteor religionẽ animo non profitendi, adeo hæreditatem animo non adeũdi, dicit̃ ꝯtraria facto, & tñ vꝝ ordinata ad tollendum mentẽ à facto, & non ipſum factum. Vnde dicas, proteſtatio dr̃ ꝯria facto, qñ ꝯriatur facto, prout directò ſonat in ius, & in factũ vt in exemplis præmiſſis, ſecus ſi ꝯrietꝫ facto, prout ſonat in ius in ꝙntiam, & præſumptiuè. Exẽplum. Si dixero, ſumo habitum, animo non profitendi. Excipio, animo litem non cõteſtandi. Soluo debitum, animo nõ adeũdi. In iſtis caſib. præſumptiuè, & in ꝙntiam facti, reſultat iuris effectus, cui cõtrariatur proteſtatio, nõ aũt cõtrariatur facto. Iſtis ſic præmiſſis diuido quæſtionem in tres partes. Aut quęritur de proteſtatione contraria cõſequutiuis ad factum. Aut de proteſtatione contraria facto. Aut de proteſtatione facta ad declarãdũ factum multipliciter intelligibile, vt hic per Pan. Ex cuius dictis circa primum membrum habes quatuor concluſiones.
71 ¶ Prima concluſio. Proteſtatio cõtraria† conſequutiuis ad factum, ſuper dependentib. à ſola voluntate proteſtantis, valet, & actus vitiat̃. l. per ſeruum. §. ſi vſusfructus, an fructus legetur. ff. de vſu. & habitatio. Deci. inſurgit ꝯ Panor. dicendo quòd iſte tex. non probat, quia loquitur in dependentibus à iuris diſpoſitione, & non à voluntate diſponentis. Sed iudicio meo decipitur, quia licet ex iuris diſpõe vſusfructus nõ poſſit eſſe ſine vſu, tñ actus legantis, vel vſum. vel vſumfructũ, dependet à voluntate teſtõris. §. diſponat. in auth. de nup. Et ſiverũ eſſet ꝙ actus ibi depẽderet à diſpõe iuris, vitiaret̃ ꝓteſtõ, & nõ vitiaret. l. alimenta. C. de neg. geſt. & hoc ſm vnũ intell̃m. ¶ Tu aũt ꝯſidera. ꝙ ibi non eſt ꝓteſtõ, ſed potius diſpõ. inter q̃ eſt differentia, vt ſ. dixi velle Bar. in d. §. morte. ĩ i. q. Sedò ꝓ iſta ꝙluſione addit Dec. tex. ĩ l. q ĩ alien. §. Celſus. ff. de acq. hær. iuncta gl. vbi dubitãs nec cogeretur adire, iuuat̃ ꝓteſtõe ꝓmiſſa, p qua ꝓteſtat̃, ꝙ ſi in futurũ adierit, nõ intendit adire. Sed ꝯſidera ꝙ ibi ꝓteſtatio nõ eſt ꝯria ꝯſequutiuis, ſed potius ĩ facto, vñ facit ad aliud mẽbrũ. Allegat ẽt text. in l. ſi ita ſcriptũ. & in l. ſi mihi & tibi. §. fi. ff. de le. j. ſed etiã iſta iura loquunt in ꝓteſtõne ꝯria facto. Itẽ loquunt̃ in proteſtõne q̃ ꝓcedit actũ cui nõ aduerſat̃. Nos loqmur in proteſtatione q̃ fit in ipſo actu, licet conſequutiuè actus ſubſequatur. Itẽ text. in d §. pleriq;. loqꝫ in ꝓteſtõne facta ſup fcõ multipl̃r intelligibili, vñ facit ad aliud mẽbrũ. ¶ Cõtra iſtã ꝯclonem obſtant

stant plura. Primò tex.in l.sed si de fructu.ff.de vsu.& hab.vbi ſi legato vſufructu ꝓteſtetur teſtõr,ꝙ nõ intẽdit legare vſum,& ſic adimat vſum,vitiat ꝓteſtõ,& nõ vitiat. Bal. Alb.& ſic *coiter* doc.ſoluũt,ꝙ ibi ꝓteſtõ fuit fcã poſt actũ pfectũ. Cõcluũo aũt,& tex.in d.l.per ſeruũ. loquit in ꝓteſtõne q̃ fit in ipſo actu,& ita hãc ꝯclonẽ litãr oẽs Mod.hic maximè Dec. q rñ nõ adducũt tex.in d.l.ſed ſi.ſed gl in l. in concubinatu. ff.de ꝯcub.& in l.pe.cũ gl.pe. ff. pro empt. q̃ iura nõ ꝓbant, qa loquunt in ꝓteſtõne depẽdẽte à ptãte duorũ. ¶ Secundò oppono de l.j.§.j.ſi vſuſ.pet.vbi ſi quis leget vſumfructũ fundi,cũ ꝓteſtatione ꝙ nõ vult ꝙ legatari⁹ hẽat iter, qđ eſt de cõtequutiuis vſusfructus,vitiat ꝓteſtõ,& nõ vitiat,& re vera iſte tex.multũ obſtat. Alb.ibi rñdet,ꝙ ſi ꝓteſtõ adimat eſſentialia actus,tũc proteſtõ remanet,& actus vitiatur,& ita procedat tex.in d.l.per ſeruũ. Nã vſus eſt de eſſentialibus, vſusfructus.inſt.de vſufr.in prin. Siverò adimat accidentalia ꝓteſtõ vitiat,& nõ vitiat,& ita loquit tex.d.l.j.§.j. & pro iſta diſtinctione bñfacit tex.in c.ſi.de ꝓdi. app. ſed ꝙ hãc ſoſonẽ obſt.tex.in l.cũ p̃cario.ff.de p̃ca.vbi ſi ꝯcedo rẽ præcario,cũ ꝓteſtatione ſeu pacto,ꝙ nolo poſſe reuocare vſq; ad calendas,talis ꝓteſtatio nõ valet,qa eſt ꝙ ſubſtantiam prẽcarij,cuius ꝙriũ præſupponit Alb.in ſua ſolutione. Reperio ꝙ Bart. in l.vbi ita donat.ff.de dona. cau. mor.aliter ꝯcordat illa iura,dicẽdo,ꝙ pactũ ꝙ ſubſtãtiã ꝙctus,nõvalet.d.l.cũ p̃cario.ſecus ſi ſit ꝙ nãm rei in ꝙctu,ſiue legato deducte,vt in d.l.p ſeruum. Iſta ſol.nõ vr̃ tuta,qa in d.l.p ſeruũ.§.j. ẽt ꝓteſtõ erat ꝙ ſubam actus,ſm Pan.hic,& Bar.eſt ſibi ꝙrius.in d.§. p ſeruũ. ¶ Vñ ego in pũcto huius ꝯcluſionis,videlicet in depẽdẽtib. à volũtate ſolius ꝓteſtãtis,dicerẽ nihil aliud eſſe q̃rẽdũ, niſi vt volũtas ꝓteſtantis hẽat effectũ,ar.l.j.C.de ſac.ſan.ec.§.diſponat.in auth.de nup. Ideo diſtinguẽdũ puto. At ꝓteſtatione irritata,nõ poterit volũtas adimpleri,& tunc proteſtatio ꝙ ꝯſequutiua ẽt ſubalia valebit,& actus vitiabit. Ita procedit tex.in d.l.p ſeruũ.§.j. Aut ſalua ꝓteſtatione nõ põt ſaluari volũtas,& tũc vitiat ꝓteſtatio,& nõ vitiat. Ita ꝓcedit tex. in d.l.j.§.j. Aut irritata ꝓteſtatione poterit volũtas hr̃e ſuum effectũ,ſi proteſtans voluerit,& tũc vitiat proteſtatio, & nõ vitiat. Ita procedit tex.in d.l.cũ precario. Siverò q̃rat,qũo fieri poterit,ꝙ volũtas ꝓteſtantis magis ſe ꝯformet cũ proteſtatione,q̃ cũ actu,ſeu ꝯſequutiuis ad actũ? Tunc dicerẽ ꝙ ſi proteſtatio ſit ꝙ eſſentialia actꝰ,ꝙ ꝓteſtantis volũtas trahat ad proteſtationẽ. & ita loquit tex.in d.l.per ſeruum. §.j. niſi ꝓteſtatio fiat poſt actũ pfectũ. d.l.ſed ſi de fructu. ſi verò proteſtatio ſit ꝙ accidentalia, voluntas trahat ad actum. d.l.j. §.j. Cõſiderabis tñ diligẽtius,quia alibi nõ ita diſcuſſa reperies. ¶ Tertiò oppono,& vr̃ ꝙ ꝓteſtatio dependens à voluntate ſolius ꝓteſtantis,nõ dẽat eſſe in cõſideratiõe,ꝓ tex.in l.ſi qs
72 in prin.teſtĩ.ff.de leg. 3.vbi proteſtatio teſtõris † proteſtãtis ſe non velle poſſe reuocare teſtũ,nõ valet ẽt facta cũ iuramẽto,ſm Bar.ibi col.ſi.vbi dicit ꝙ ſi ꝙueniat, nõ incurrit ꝑiuriũ. Quod ẽt voluit gl.in c.vlt.voluntas.xiij.q.ij.ſequuntur *cõiter* doc.vr̃ ibi ꝑ Jat. Vltra quẽ adde,ꝙ idem tenuit Pan.cõſil.41.in 1.dub.& con.48.col.ſi.lib.2. Alex.cõſ.18.viſis capitulis initis inter p̃fatos magnificos,verſ. Accidit illud, ꝙ cõiter ꝯcluditur. lib.2. Fel.in c.præcedenti.col.4. licet quantum ad periuriũ ꝙriũ teneat idẽ Fel.in c in præſentia.col. 3. j. de prob.facit qa ſi dñs in ꝯſtitutione procuratoris proteſtat ẽt cũ iurõ,ꝙ nõ vult vnquam reuocare procuratorẽ, tñ talis proteſtatio non impedit reuocationem fieri poſſe,ſm gl.in c.ſi.de procu.lib.6. de qua multa ſcribit Fel.hic col.xxiij & in c.ſi diligẽti.col.pe.j. de foro cõpe. & Curt.conſ.69.col.9. Reperio ꝙ ad iſta rñdet Bar.in l.cũ p̃cario.ff.de p̃car.ꝙ proteſtatio in caſib.p̃miſſis non valet,qa eſt ꝙ ſubam actus,& Fel. hic dicit,ꝙ eſt ꝙ nãm mandati facti ad negotia. ¶ Aduerte, quia iſta ſolutio cõfunditur ex præmiſſis,& quia proteſtatio potius vr̃ facta pro corroboratione teſtĩ, & mandati, q̃ contra ſubſtantiam. Vnde dicerem,ꝙ iſtis caſib. nihil operetur proteſtatio,qa ꝯficaciam,& ſubſtantiam ipſius proteſtationis inuẽtæ ad cautelam proteſtantis,& ſi valeret, eſſet potius perniciosa proteſtanti,q̃ alteri. Quod facit pro tertio membro meæ diſtinctionis,videlicet,ꝙ vbi voluntas proteſtantis poteſt habere effectum,ſi proteſtans voluerit abſque ꝓteſtatione,tunc nunquã proteſtatio operatur. d.l.cũ precario. ¶ Secunda cõcluſio. Proteſtatio ꝙria † conſequutiuis ad actum,in dependentib.à conſenſu duorum,non valet abſq; conſenſu alterius. Iſta concluſio habet tria capita. Primum ſi fiat altero ſciente & contradicente. Secundum, ſi altero ignorante. Tertium ſi altero ſciente,& tacente. Primum probatur per dictum Inn.in c.ſi.de condi.app. vbi cõcludit,ꝙ ꝓteſtatio cõtrahentis matrimonium cum aliqua,ſi prolem euitabit,nõ valet,nec annulat matrimoniũ ſi illa contradicat: & ita dẽt limitari ille tex. Hinc eſt,ꝙ promiſſio de rato habẽdo quidquid geſtum fuerit per procuratorem cum proteſtatione,ſi legitime geſtum fuerit,obligat dñm ẽt pro malè,& legitimè geſtis,ſi ꝙhentes vel litigantes cũ procuratore nõ conſenſerint proteſtationi,ſm gl.in c.relatio.in verbo,canonice.xxj.q.j. Spec.ti. de procur.§.ratione aũt formæ.in ſi.j.co. Bar in l.quæ oĩa.§.ſi.ff.de proc. Pan.in c.ſi.col.v.& vj. j̃. de dilat. Etiã ſi doloſe geſta ſint per procuratorẽ.l.ſi procurator. ff.de excep.doli. Traditur per gl.Card.& Imo.in cle.j. de procu. Et iſta deciſio procedit,ẽt ſi dñs promiſerit de rato,dummodo vtiliter actũ ſit.ſm Bal.in rub.C.de exer.col.3. Iaſ.in l. j.col.v.ff.de of.procu. Cæſa.Roma.conſ.60. mandatum mihi oſtenſum,per hanc cõcluſionẽ apparet, ꝙ non eſt verum ꝙ tex.in l.ſi.§.item ſi prædixerit.ff.nau.caup.ſtab.procedat, etiã ꝙ holpes cõtradicat cauponæ,proteſtanti ſe nolle teneri ad cuſtodiam receptorũ in hoſpitio,prout ibi tenuit Bar. & malè. & ꝙrium voluit idẽ Bar.in d.§.morte. & ibi Alex. col. vij. ad fi. Verũ ẽt facit tex.cum gl.in l.quod quis ſciens.ff.de cõdi.indeb. Et per iſta aliàs dicebã proteſtationem venditoris dicentis ſe nolle teneri de euictione,non ſuffragari,quia emptor ꝙdixerat proteſtationi. Secũda parscõcluſionis ꝓbat:
74 quia clandeſtina † proteſtatio nihil operatur, ſicut ꝓpoſitũ in mente retentum. ſm Bal.in l.ſi repetendi.C.de ꝙd.ob cau. Ampliat Dec etiã in dependentib. à voluntate proteſtantis tñ,adhuc talis proteſtatio tollitur per cõtrariũ actũ factum altero inſcio proteſtationis.l.pro hr̃de.§. Papinianus, & ibi Bar. ff de acq.hær. De hoc an proteſtatio debeat fieri in præſentia partis,dicam j̃. loco ſuo. ¶ Circa tertiam partem concluſionis,dicam j̃.in 2.membro Pan. ¶ Tertia concluſio,Pro
75 teſtatio ꝙria † conſequutiuis ad actum,in dependentib.à cõſenſu duorum valet,accedente conſenſu amborum ca. diaconi & cap.ſi xxviii.diſt. Iſta cõcluſio nõ hẽt dubiũ & de ea. j̃.dicam.in 2.membro. ¶ Aduerte tñ in quantum Pan circa intellectum d.c.diaconi.reprehendit d Ant.tenentem ꝙ in caſu illius c.non valeat matrimonium. ſed tãtũ proteſtatio valeat,ad excuſandum à pœna diſpoſitionis. dubito circa intellectũ huius tex. quia ſicut non poteſt operari, ꝙ clericus maneat ĩ mrimonio, ita nõ dẽt poſſe operari,vt maneat in monaſterio,ex eo,ꝙ proteſtatio ibi facta fuit in depẽdẽtib. à diſpoſitione iuris,& non à conſenſu partiũ, per ea quæ dicam in ſequenti cõcluſione. ¶ Secundò aduerte,inquamũ
76 Pan.tenet,ꝙ Epiſcopus non põt diſpenſare, † ꝙ conſtituti in ſacris ducant vxorẽ. Adde,ꝙ benè poterit diſpenſarẽ cũ eo, q de facto ꝙxit matrimoniũ quo ad officiũ,ſm Hoſt.in ſumma de cleri.ꝙiuga. quia põt diſpenſare cũ clerico ſup adulterio,quod eſt maius crimẽ. c.ât ſi clerici.§. de adulteriis. j̃. de iudiciis. Deci.hic dicit, ꝙ ẽt Papa non põt diſpẽſare ſuper matrimonio prohibito,niſi ex magna cauſa. allegat Pan. ĩ c. cum olim.ad ti. j̃. de cleri.coniug. Tu vide plenius de hoc per Fel.in c.quæ in eccleſiarũ.col.v. s. e. Tu intellige iſtud dictũ procedere,de poteſtate ordinaria,ſed de poteſtate abſoluta, poteſt diſpenſare ſine cauſa,vt per plura cõcludit Soc. conſ. 28.col.pe.& ſi.lib.j. Ego addo,ꝙ poteſt diſpenſare cũ preſbytero,aut monacho,ſuper matrimonio ad tempus, puta donec procreauerit filios,ſm Bald.in l.ſi tibi.in ſi.ff.de adoptio. Sequitur Iaſ.in l.arrogator.col.2.eod.ti.vbi dicit, quòd hoc modo ſolet Papa diſpẽſare cũ filio regis preſbytero,aut monacho,quia magis peccat filius regis ſi ſit vnicus,intrare religionem,quàm viuere in ſeculo propter periculum regni.
77 ¶ Quarta cõcluſio, Proteſtatio † ꝙria cõſequutiuis ad actũ, dependentib.ex diſpoſitione iuris non releuat proteſtantẽ. tex.eſt hic,ſm d.Ant.qui tex.nõ probat,ſm Pan.vt hic ꝓ eũ, Tu aduerte,quòd Pan.ſibi ꝙriꝰ, ĩ c.Cumana.j̃. de elect. col. iiij.dicit quod iſte tex hoc bñ ꝓbat ſic inducẽdo. De iure canonicis ſine præbẽda ꝓuidẽdũ eſt de ſuperexcreſcentib. fructib.vt hic. Ergo proteſtõ quòd nihil perciperent, erat ꝙria cõſequutiuis,depẽdẽtib.ex diſpoſitione iuris. Sed nec iſta inductio,vr̃ bona,quia ꝓteſtõ ſtabat hoc mõ,quòd vltimi nihil peciperẽt,donec primi duo eſſent integrè præbẽdas aſſequuti. Si ergo ita excreuerunt fructus,quod oĩb poſſit ſufficienter ꝓuideri,nõ põt dici quòd ꝓteſtatio ſit in aliquo ꝙria. Defendẽdo inductionẽ dico,quod ꝓteſtatio ꝯſtabat alit̃,videlicet,recipimus vos in canonicos,cũ proteſtõne,quòd nõ intẽdimus derogare cõſtitutioni nr̃æ de num.xiiij & ſic proteſtati erãt nolle, ẽt ex ſuperexcreſcentib. creare nouas præbendas,qa faciendo nouas p̃bendas, frangerent numerum. Sed cõſidera, nã hoc modo proteſtõ eſſet ꝙria facto, & ꝯſequutiuis ad factũ, & ſic probaret id, ad quod cõiter allegat, & cõcluſionẽ noſtram. ad quã inducitur ꝑ dõ. Anto. Ex iſtis apparet,quòd nõ obſtãt ꝯſiderationes Panor. hic. ¶ Alio modo inducit hũc tex. Dec. dicendo, quod ꝓteſtatio erat facta

ſub hac forma, recipimus vos in canonicos, cũ hoc, ꝙ de canonica nihil ꝓcipiatis, & ſic ꝙ nõ habeatis ſtalũ in choro, & vocẽ in capꝫo donec primi duo, &c illud aũt eſt ꝯ, id qđ ꝓſe quutiuè venit in diſpoſitione legis. c. relatũ. ¶. de ꝓb. Sed iſta iductio nõ eſt ad ꝓpoſitũ, qa de iure cano. nulla verſaẽ ꝓtro uerſia int᷑ nouos canonicos, & capitulũ, ſed ſup præbendis tm̃, & quia erat ꝙditionalis. donec primi duo, &c. Vñ ex quo pp ſup excreſcẽtiã fructuũ poterat oĩb. ꝓuideri, nõ eſt veriſimile, ꝙ capitulũ fuiſſet ita fatuũ, ꝙ allegaſſet, ꝓteſtationẽ in hoc caſu. Teneas ergo inductionẽ ꝓcedẽtẽ, nec ob. inquã tũ Pan. dicit ꝙ ꝓbẽda nõ eſt i⁹ ꝓſequutiuũ ad canonicatũ, ex diſpoſitione iuris, qa hoc falſum eſt. nec obſt. dcm̃ Inn. in c. fi. de cle. nõ reſi. qa verũ eſt, ꝙ ꝑt eſſe canonic⁹ ſine ꝓbẽda actu, ſꝫ nõ põt eſſe ſine ſpe ꝓndi præbẽdã, vt dixi in notabilibus, q̃ ſpes ad actũ deducit ex diſpoſitione iuris, vel ex ſuper excreſcẽtib. fructib. vel ex vacatione ſuperueniẽti. Ad c. ſanctorũ. lxx. diſt. rñdeo, vt ꝑ Pan. in d. c. relatũ. ¶ Aduerte ẽt, in quantũ Pan. ꝯcludit, ꝙ ſi habẽs vñ viuat, bona mente faciat pactũ cũ capitulo, ꝙ recipiaẽ in canonicũ ſine ꝓbẽda, ꝙ talis receptio nõ eſt ſimoniaca. In ꝯrium vr̃ tex. in c. tua nos. de ſimo. ¶ Redeũdo ad ꝯcluſionẽ, adde tex. in l. alimẽta. cũ gl. C. de ne. geſt. Bar. in d. §. morte. col. vij. ver. circa quintũ. Ad idẽ tex. in l. nemo põt. ff. de leg. j. ¶ Ex iſta ꝯcluſione inferũt̃ plu-
78 ra ĩ practica. Primò, ꝙ illa proteſtatio† qua vtũt̃ libellãtes ĩ fine libelli, ſaluo iure addẽdi, vel minuẽdi, nihil operaẽ, quia addere, vel detrahere, dependet à diſpoſitiõe iuris. l. edita. C. de eden. ſm Bar. in d. §. morte. & in d. l. edita. & in l. Neſennius. ff. de ne. geſt. gl. in c. inter dilectos. de fid. inſt. Pan. poſt Ant. in c. ij. ¶. de libelli oblat. & hoc procedit, ẽt ſi reus ꝓſentiat, ſm Iaſ. in d. l. edita. col. pe. Fel. in d. c. inter dilectos. col. vj. quia de ſuba iudicij eſt litis ꝓteſt. l. prolatã. vbi gl. C. de ſentẽ. & inter. om. iud. Ergo cõſentius partis nõ poterit operari, ꝙ ferat ſnĩa ſuper additis poſt lit. cõteſt. iuxta tradita per gl. in auth. offeratur. C. de lit. cõte. & in c. de cauſis. de offi. deleg. Sed certè poſſet dici, ꝙ reus cõſentiẽdo proteſtationi, & reſeruationi factæ in libello, & litem ſimpliciter conteſtãdo, videatur conteſtari litem, non ſolum ſuper eo, quod petitum eſt, ſed etiã ſuper eo, quod addetur. Bene facit, quod dicit Bar. in l. in
79 actione. in fi. de fur. ¶ Secũdò infertur, ꝙ proteſtatio † qua vtũtur practicãtes in productione teſtium, & inſtrorum, videlicet, exhibet & producit in paſſib. pro ipſo facientib. tm̃, nihil operaẽ, prout tenet Bal. in l. vnica. C. vt quæ deſunt aduo. & in c. pn̄tiũ. de teſtib. col. 2. & do. Iaſ. ĩ d. § morte. col. 13. & ſeq. qa nõ depẽdet à facilitate producẽtis facere ꝙ iudex non adhibeat fidem teſtib. & inſtrumẽtis, q̃ producẽtem ſm gl. in l. j. §. editiones. ff. de eden. ¶ Tu adde, ꝙ Fel. in c. imputa-
80 ri. co. fi. de fid. inſtr. tenet oppoſitum, dicens ꝙ *cõis* opi. eſt, ꝙ talis proteſtatio valeat. Et hoc idem firmat Fel. in c. cũ venerabilis. col. v. de excep. ex plurib. & maximè, quia producere inſtrumẽta, dependet à voluntate proteſtãtis, ergo debet valere proteſtatio, vt ſ. in j. cõcluſione. Non obſt. quod ſit in facultate iudicis, credere ẽt q̃ producẽtem, quia verum poſtquam ſunt producta. Verũ ſi proteſtatio præceſſit, non poſſunt dici producta, niſi in paſſibus. ergo &c. Saluari tm̃ poteſt opi. Bal. & Iaſ. in v. caſibus quos refert Fel. in d. c. cum venerabilis, & vnũ ẽt caſum ponit in c. j. col. v. de proba. Ad effugiẽ dũ omnẽ dubitationẽ, ſit cautus aduerſarius, ꝙ eadẽ reproducat cũ ſimili proteſtatione, quatenus pro ſe faciunt, ſm Alb in d. §. editiones, & d. Ant. in d. c. cũ venerabilis, & in c. cũ olim. de cenſi. ¶ Tertiò, ex iſta ꝯcluſiõe infert d. Iaſ. ad quæ-
80 ſtiõẽ quotidianã, ꝙ ſi emphyteuta alienet† rem emphyteuticam cũ proteſtatione hoc modo facta, ſaluo, & reſeruato cõſenſu dñi ꝙ talis proteſtatio nõ iuuat, nec excuſat à caducitate, qa quòd cadat, dependet à diſpoſitione iuris. Allegat ita tenere Bal. in l. vnica. col. pe. q. xvj. C. de his quæ pœnæ nomi. & in c. j. §. fi. quæ fue. j. cauſa benefi. amit. & plura alia, di-
80 cẽs, ꝙ iſta opi. eſt *cõis*. Eã ſequit̃, & dicit cõem Dec. ſequuta traditione. cõ. 160. col. iij. ver. præterea dato. Tu aduerte ad fundamẽtũ, qa nõ vr̃ ad ꝓpoſitũ, qa ꝙ cadat poti⁹ dependet à voluntate directi dñij, q̃ iuris. l. fi. C. de iu. emphy. ideo melius ſeruit ij ꝯclu. de qua ſ. Tu verò vltra eũ adde, ꝙ iſtam opi. tenet Lud. Ro. ſing. 512. Tu habes, quòd ſi vaſallus. Fel. in c. cũ ꝯtingat. col 4. de offi. deleg. Bertach. in tract. de gabel. in j. par. q. 8. Cæp. cau. xxij. ¶ Intellige iſtã deciſio procedere ſtãte ꝓteſtatione, modo quo ſ. ſecus, ſi proteſtatio ſit ꝙditionalis, puta alieno, ſi dño placuerit. Iſto caſu nõ cadit, qa nõ ꝓtẽnit dñm, cũ nõ poſſit dici alienatio, niſi dñs cõſentiat, ſm Alb. de Roſ. in d. l. fin. Iaco. Alua. in c. j. in prin. de prohi. feu. alie. Et ita conſuluit Cur. conſi. 8. Viſo inſtro. Motus, quia emphyteuta vendens eum pacto l. commiſſoriæ reſoluto ꝯctu, nõ cadit ſm gl. Cuſ. Bal. & Mod. in l. ab emptione. ff. de pact.

Ergo minus debet cadere, qñ à principio vẽditio fuit conditionalis. ¶ Scdo intellige, niſi ꝓteſtatio eſſet ꝓcepta hoc modo, vendo, ſaluo, & reſeruato ꝓſenſu dñi, & nõ aliter, nec alio modo, tunc proteſtatio valeret, & excuſaret emphyteutam. ſm Bal. in c. j. §. fi. col. fi. quæ fue. j cã benefi. amit. Pan. in c. 1. de feu. in c. inſinuante. ad fi. qui cler. vel vouẽ. & Cur. in d. cõſ. 8. Iſtã limitationẽ ĩpugnat Iaſ. in d. §. morte. col. 13. in fi. & ſeq. p iſtã cõcluſionẽ. Secũdò, quia in re facta nõ prosunt artes verborum, ſm Bal. in c. fi. de conſeſ. vbi Bal. eriam tenet ꝯ hãc fallentiam. ¶ Tu non recedas ab iſta reſtrictione, quæ eſt cõmunis. Tum quia non contemnit dñm, ſi non vult alienationem valere, niſi dñs conſentiat. Tum, quia vr̃ alienatio facta ſub conditione. Ergo &c. Et quòd talia verba non aliter, nec alio modo, operentur hunc effectum, voluit do. Ale. licet dicat nõ eſſe ſine magna dubitatione, conſ. 3. col. 2. li. 1. ¶ Sublimita tm̃ iſtas duas declarationes, ſi emphyteuta ſtetit̃ puris terminis alienationis, non procedendo ad traditionem, ſecus ſi proceſſit ad traditionem corporalem, etiam cum tali proteſtatione. in talẽ perſonã, à qua difficillis ſit recuperatio. Puta ſi caſtrũ tradatur potentiori, aut inimico, ſecundũ Bal. in c. 1. §. hoc quoq;. ad ſi. de ſuc. feu. & in ca. Cumana. ver ſi. & prædicta faciunt. ¶. de elect. Fel. in c. quæ in eccleſiarum. col. xxviij. vbi iſtud latius declarat ſ. c. ¶ Et ex hoc infero, qđ ſi alienans traderet poſſeſſionẽ fictè per precarium ſeu ꝓſtitutũ, quòd emphyteuta nõ caderet, qa tũc facilis eſt recuperatio. Ita gñaliꝫ ꝯcludit d. Gui. Pap. q. 1. vbi dicit ita ſeruari in curia Delphinali. ¶ Quartò ex hac cõcluſione inferẽ, quòd ſi fundator in fundatiõe eccleſię, ſeu in ꝓſtitutiõe dotis pro
81 teſtet̃, quòd nõ vult eccleſiã, nec eius bona gubernari† per epiſcopũ, nec ei ſubeſſe, talis ꝓteſtatio nihil operabit̃, qa de iure oẽs eccleſiæ ſunt ſub poteſtate Epiſcopi, ĩ cuius diœceſi ſitæ ſunt. c. oẽs Baſilicæ. 16. q. 7. Ita Bar. ĩ l. quoties. §. fi. ff. de admi. tu. Pan. in c. requiſiſti. col. pe. de teſt. & ĩ c. nobis. col. pe. d iure par. & eſt tex. in c. ſic qđã. & ĩ c. nouerint. x. q. j. ¶ Quin
82 tò infertur ad proteſtationẽ ingredientis† religionẽ, proteſtantis velle retinere propriũ, quod nõ valeat, ẽt ſi acceptetur, ſm gl. in auth. ingreſſi. C. de ſac. ſan. eccl. & in d. l. per ſeruũ. §. 1. de vſu. & habi. & in c. ſolet. xxxij. q. 2. de qua per Pan. & alios in c. fi. de cond. app. ¶ Fallit iſta concluſio dupliciter. Primo, in caſib. in qb. ius admittit ipſam ꝓteſtationẽ, auth. ſi teſtis productus dicatur. C. de teſt. auth. excipitur. C. de bonis quæ lib. c. paſtoralis. de excep. Secundò fallit, ſi huiuſmodi proteſtationi cõſentiat is, in cui⁹ fauorẽ lex fuit inducta. c. cũ dilectus. vbi Pan. in v. notab. de conſue. Quod intellige in caſib. in quib. quis põt renũciare fauori ſuo, alꝫ ſecus, vt per Fel. latè ĩ c. ſi diligẽti. de foro cõpe. ¶ Circa ſm, qñ proteſtatio eſt ꝯria, facto facias infra ſcriptas ꝯcluſiones. ¶ Prima,
83 proteſtatio ꝯria facto, † in dependentib. à mera facultate ꝓteſtãtis, valet, & nõ tollit̃ p ꝯriũ actũ. Pro iſta ꝯcluſiõe allegatur primò tex. in c. hęc eſt fides. 24. q. 1. per quẽ tex. Cæpo. in cautel. 155. bonũ, & vtile ꝯſiliũ, docet cautelã ad euitandũ crimen hæreſis, ad quã cautelã vide Iaſ. in rubr. C. de ſumma trini. & fide. cath. & Mod. hic. Sed iſte tex. non vr̃ allegari ad ꝓpoſitũ, qa ibi ꝓteſtatio tollit mentẽ à facto, ergo nõ eſt ꝯ. tia facto vt ſ. dixi in euidentia. Scdò Pan. alleg. tex. in l. ſi quis in prin. reſti ff. de leg. 3. Cõſidera, quòd illa proteſtatio poti⁹ vr̃ ꝯria ꝓſequutiuis ad actũ. Tertiò alle. ẽt tex. facere in d. l. p ſeruũ. §. 1. q ioq̃, qñ ꝓteſtatio apparet ꝯria ꝓſequutiuis, vt ſ. dictũ fuit. Quartò Bar. ĩ d. §. morte. & Mod. hic alleg. tex. in l. q in aliena. §. fi. cũ gl. ff. de acq. hær. iſte tex. loquitur in proteſtatione veſtita à cauſa, quo caſu valet ẽt in dependentib. à voluntate duorũ, vt j. dicã. alꝫ ibi proteſtatio non valuiſſet, tanq̃ ꝯria facto, vt dixi ſ. poſt Ale. in d. §. morte. Allegaẽ ẽt tex. in l. ſi ita ſit ſcriptũ. ff. de leg. 1. ſed ibi tollit mẽtem à facto. Et tũc vides, quòd oĩa quæ ad hãc cõcluſionẽ allegãẽ, potius tẽdũt ad declarãdũ factũ, q̃ ad ꝯriãdũ proteſtationi. ¶ Iſta ꝯcluſio facit ad qõ. factã per Ful. ꝙ. 156. Viſis, &c. vbi proteſtatio rei dicentis, quòd nõ intẽdit declinare iuriſdictionẽ, niſi quatenus à ſtatuto permittaẽ, excuſat poſtea declinãtem à pœna ſtatuti, ſed certè ibi eſt, quia proteſtatio erat cõditionalis, & declinatoria, exceptio poſtea ꝓpoſita ſub eadem ꝙditiõe, intelligitur ꝓpoſita, vt dicã j. poſt Pan. in 3. mẽb. Sed ſi ꝓteſtatio eſſet pura, qa dixiſſet, proteſtor quod nolo declinare, & poſtea declinaret, crederẽ ꝙ ꝓteſtatio nõ iuuaret, tãq̃ ꝯria facto, maxiè p ea, q̃ ſtatũ ſubiiciã. Et ita in ſimilib. terminis ꝯſuluit Dec. ꝙ. 187. col. fi. vbi vult, ꝙ ꝓteſtãs nolle litẽ ſuſcipere, & d fcõ litigãs, nõ excuſaẽ, ſicut ſi aliqs ꝓteſtet̃ nolle litẽ ꝓteſtari, & poſtea ꝓteſtet̃, vt p Ang. in Liuriligẽtiũ. §. qđ ferè. ff. de pac. Per iſtã ꝯcl̃o cõtuluit Ancha. conſ. 32. Per ſtatutũ, &c. ꝙ proteſtatio appoſita in libello, videlicet non in modum libelli, ſed ſimpliciꝭ petitionis, operaẽ, ꝙ nõ cenſeaẽ actor age-

re

re per viam libelli. Sed certè ēt isto casu ꝓtestatio est declaratoria facti multipliciter intelligibilis, vt ꝓtestatio tollens mentē à facto, non directò ꝯria facto. ¶ Ista ꝙclo limitat̄ pluribꝫ. modis. Primò, vt ꝓcedat qñ ꝓtestatio ꝯriat̄ facto celebrato à solo ꝓtestante absq; alterius interuētu. Secꝰ, si ꝯriet̄ facto postea celebrato à protestāte simul cū alio. fm Bart. in d. §. morte. ꝑ tex. in e. solicitudinē. de appꝓbonib. Qui tex. iudicio meo nō probat, qa logt̄ de dependentib. à iuris dispōne. est. n. iuris dispō, ꝙ adeundo iudicē inferiorē eo, ad quē fuit appellatū, inducat̄ renūciatio appꝓbonis. Scdò, allegat text. in c. j. qđ metus cā. sed ibi est pp vestimētū causa. Item loquit̄ in dependentib. à voluntate duorū, vt hic aduertit Pan. Quartò Ale. & Mod. adducunt tex. in l. ꝙ hērde. §. Papi ff. de acq. hære. Sed rñdeo ꝙ logt̄ in protestatione & in abstentione, quæ non pōt trahi ad actū futurū, secus in protestatione, q̄ potest declarare quo aīo gerat̄ actꝰ ꝯrius. l. & si qs. §. plerique. ff. de religio. Nam tūc declaratio saluat ꝓtestantē à ꝯrietate, vt j. in iij. mēbro, vñ fortè si in casu d. §. Papinianus. ꝓcessisset ꝓtestatio, nō censeret is, qui abstinuit recipiēdo pecuniā, adiuisse. Cogitabis tñ ꝑ ītellectu illius tex. ¶ Scdò limitat̄, vt ꝓcedat, q̄n talis ꝓtestatio non est alteri ꝓiudicialis, secꝰ si pt̄ alteri ꝓiudicare, qa tūc nō valet in ꝓiudiciū alterius, nisi ille sciat, & ꝓtestationi cōsentiat. Exemplū. Protestat̄ mulier cū iurꝫ, ꝙ non intendit vnq̄ ꝙsentire alienationi rerū dotaliū fiendæ ꝑ maritū, postea ꝙsentit. & iurat nō ꝯuenire. Certè protestatio tollit̄, & actus sustinet̄. ita Imol. in l. cū vir. ff. de vsucapionib. Bal. consi. 506. In tres marchiones. lib. v. Ias. in d. §. morte. ī lectu. noua. Ale. consi. 16. lib. iij. Cōtrariū dñt gl. & doct. in ca. licet mulieres. de iureiur. in vj. qui ꝙcludūt oppositum dīe intelligi, q̄n emptor hēbat notitiā ꝓtestationis, & non ꝯdixit, alias si emptor ignorabat, volunt ꝓtestationē tolli, & alienationem valere. Et certè ista opinio est æquitati ꝙsona. Doct. §- tñ in d. c. 13 mulieres. maximè Peru. *cōiter* volunt fernādum esse primū iurm, & sic ꝓtestationē valere ea rōne, qua iurm primū est licitū, & interpositum super re, alias non alienari prohibita. Vñ qa protestatio iuuat̄ iure cōi, & ꝙsolidat̄ iurꝫ, hoc casu ꝓualet, ꝑ tex. ī c. intellecto. de iureiu. q tex. mihi nō probat, qa logt̄ in his, ī quib. is q fuerat ꝓtestat̄ nō alienare, nullā hēbat alienandi ꝓtātem. Sed in casu ꝓmisso mulier cū iurꝫ hēt ꝓtātē ꝙsentiendi, & alienandi fundum dotalem. d. c. 13 mulieres. ergo &c. nisi fortè dixeris, ꝙ isto casu fm iurm tā illicitū, nō posūt validare alienationem factam ꝓtra ius. ¶ Tertiò lītarem nō ꝓcedere in casu, in quo voluntas protestantis remaneret ferma, & alligata si ꝑ ꝯrium actū nō tolleret. Tunc vt volūtas sit libera, ꝓtestatio vitiat̄ & nō vitiat, & ita ꝓcedat gl. in c. fi. de procu. lib. vj. & id qđ notat̄ ī l. si qs in principio testī. ff. de leg. 3. de qb. s. dixi. Et si mō ꝙsideres istas lītationes, apparebit tibi, ꝙ ista ꝙclo parū vel nihil pōt protestanti opitulari. ¶ Scda ꝙclo. Protestatio ꝯria facto, ī depēdē
84 tib. †à ꝙsensu duorū valet, accedēte vtriusq; ꝙsensu Allegat Pan. tex. in c. Cumana. de electione. Sed aduerte, quia ibi protestatio nō erat ꝯria facto, cū esset ꝙdōnalis, videlicet, admittimus vos in capto, si de iure, vel consuetudine vobis cōpetit ius interessendi. Itē aduerte, ꝙ ibi nō apparet, ꝙ capellani cōsenserint ꝓtestationi, nisi dixeris apparere eo ipso, ꝙ non ꝙdixerunt. Qđ an sit verū, dicā j. Allegat ēt tex. cū ibi not. in c. fi. de cond. appo. Sed ibi est, qa protestatio continebat turpitudinē, & pctm̄ ī se, & erat ꝑ substantiā actus. Item ibi protestatio erat ꝯria cōsequutis, & nō facto. Vera tñ est concl'o in se, quia actus dependentes à ꝓtāte agentiū, regulantur ab eorū intentione. l. nō oīs. ff. si cert. pet. Et ita concludit gl. in l. pacta nouissima. C. de pact. per quē infert Bar. in d. §. morte, & Pan. hic, ad qōnē vt ꝑ eos, & ꝑ Ang. in l. mora. ff. de vsuris. facit ēt ad id qđ vult Abb. in c. ꝙ tuas. de condi. appos. ¶ Tertia concl'o. Protestatio ꝯria facto, in dependentib. à voluntate
85 †protestantis: & alterius, tollit̄ per actū ꝯriū subsequentē si aliter protestationi nō cōsentit. Probat Pan. quia protestatio facta in ꝙsentia partis, de cuius ēt ītersse agitur, nō dēt aliquid operari, sicut propositū in mente retentum. l. si repetendi. C. de cond. ob caus. & ibi Bal. ēt hoc dicit, & Bart. in d. §. morte, & sic Pan. intellexit concl'onē hanc, q̄n protestatio fuit facta in absentia partis. Idē tñ si fecit in pntia, & ꝓtestatus ꝯdicat, ꝑ ea, q̄ dixi in ij. ꝙcl'one primi mēbri. Pro ista concl'one Bar. in d. §. morte. allegat text. in l. cū plures. §. locator horrei. ff. locat. iste tex. ītducitur variis modis. Primo per Bat. in d. §. morte, ꝙ ibi protestatio non valuit, quia sublata fuit ꝑ contrarium factum. i. per acceptationem rerum. & iste intel
§- lectus est *cōis*. Iste intellectus reprehenditur per Ias. quia nō conuenit rationi decidēdi, in d. §. locator horrei. ibi perinde ac remissum foret propositum. Alias defendebam intell'm cōem, exponendo remissum. i. sublatū ꝑ ꝓtationē con-

trariā protestationi, sed nūc ꝙsidero q̄ille sensus nō vr̄ bon⁹, quia tex. vult ꝓpositū videri remissum, qa acceptauerit res, nā ꝓposuerat eas acceptare absq; suo periculo, sed nō expsit suū propositū parti, sed absq; vlia protestatione passus est īferri. Et l3 Bart. dicat, ꝙ iste sensus nō placet, qa nō cōuenit rationi decidendi, tñ si referatis illā rōnem, perinde est acsi remissum foret propositū ad ipsum solū, q̄ habebat propositū, optimè cōuenit, & erit sensus, si hās ꝓpositum, mutauerit illud. Et ex hoc infero. ꝙ ibi protestatio nō erat ꝯria facto de directo. sed potius consequutiuis ad factū. Alio ēt mō induxit Bal. in l. pacta nouissima. C. de pact. ꝙ protestatio tollitur. qa huic protestationi ꝯrius erat actus facti, q̄ fortior est ad demonstrandū voluntatē, q̄ actus verbi. c. cauete. xxij. q. v. l. ii tñ. §. ei qui. ff. de ædili. edi. c. ad nr̄am. de appellationibus. l. nr̄am. C. de testa. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de no. ope. nun.
§- Istum intellectū reprobant Imo. Ale. & *cōmuniter* alij in d. §. morte & in d. l. pacta nouissima. qa ita pactum verbi ſicut ꝑ actū facti ꝯrium, debet protestatio tolli, vel nō tolli, si voluntas agentis ita velit. d. l. non oīs. Dātur ēt alij plures ītell's ad illū tex. qui nihil valent, ideo nō refero. ¶ Vnū volo ꝙsideres ꝙ ibi nō vr̄ protestatio ꝯria facto, sed potius declaratoria facti multipl'r ītelligibilis. Nam actus receptionis pōt fieri aīo suscipiendi periculum in se. & aīo non suscipiendi. Et ideo Pan. allegat illum tex. in tequēti mēbro. vñ infero, ꝙ verꝰ est meus intell's, ꝙ ibi propositū vr̄ remissum, qa non fuit parti notificatum, nō quia propositū esset ꝙtrarium acceptatiōi. ¶ Infertur ex hac cōclusione primò, ꝙ si aliquis protestetur
86 per aliquem actum quē faciet, ꝙ nō intendit †facere animo ꝯhendi matrimoniū cū tali, si postea ꝓtrahat cū illa īscia huius protestationis, valebit matrimoniū, & protestatio nihil opabit̄, fm gl. & scribentes ī c. tua nos. de sponsa. lib. ¶ Infert scdò, ꝙ si iurās fidelitatē alicui dño, protestet̄ ꝙ nō facit aīo
87 †recognoscēdi eū in dñm, ꝙ talis protestatio ꝓtradicente dño non iuuat. & ita Soc. consi. 4. col. v. lib. iij. ¶ Infertur ter-
88 tiò, ꝙ nō excusatur dicens alicui, Tu mentiris, †saluo honore tuo. quia protestatio contrariat̄ actui, fm Bar. in l. si qs extraneus. in princ. ff. de acq. hæred. per illum tex. & Pan. in c. ea te. de iureiu. per illum tex. vbi quis iurauit fidelitatem alteri saluo honore ecclesiæ, cuius erat vasallus, dicit̄ quòd talis ꝑ testatio nō excusat. Et Pan. dicit quòd qdā iudex fecit iuspēdi vnum hominē ꝑ gulā, saluo iure suo. ¶ Et istud facit ꝓtra
89 malè reprehendentes †dicta doctorū, qui credunt excusari si dixerint, ꝙ Barto. vel Abb. malè logt̄, salua eius honorificē tia. fcdm Card. Alex. in c. neq; ix. dist. iniuriantur. n. doctoribꝫ. quos reprehendunt. l. item apud Labeonē. §. sed quod adiici tur. ff. de iniur. Iō caueant mordaces, qui vel modica reperta occasione, aliorū scripta dānant, & vbi aliud non pōt, syllabas vētilant, & apices calumniātur. Contra quos Hieronymus in prologo, cū psalmista imprecat̄, Sagittas potētis acutas, cū carbonibus desolatoriis. Cū modestia tñ maturoque iudicio, ratione probabili laudabile est aliorum dicta inculpare. c. negare. ix. dist. Nam si quis fm veritatē dixerit alicui, Tu mentiris saluo honore tuo, excusat̄ ab actione īiuriarū, non vigore protestationis, sed qa veritatem dicit. l. eum qui nocentē. ff. de iniur. Sic ergo excusabit̄ doctor, asserens aliū mentiri, si verū dixerit. & ideo dicit Old. consi. 53. consueuit dubitari, ꝙ dicens alicui gratia correctionis, ꝙ est hæreticus saluo honore suo, nō tenet̄ iniuriarū. Prouocatus. n. à maledictis alterius, non tenet̄ iniuriarū, si cā defendendi veritatē, maledicta refellat, fm Bart. in l. quæ oīa. ff. de proc. tradit̄ per Fel. latè in c. dilecti filij. co. vj. de exceptio. Ex ista habes, ꝙ ista protestatio nihil operat̄. Qđ dicit verū esse Ang. in tract. malefic'orum. in ver. verba iniurioſa. ver. quid aūt si dixit verbū iniurioſum, si sequatur protestatio, secus si præcedat. Quam limitationē nō puto verā, qa ꝙcl'o nr̄a maximè procedit, q̄n protestatio ꝓcedit actū. §. locator horrei. & qa in his, q̄ fiunt eodē ꝙtextu, nō attendit̄ ordo, fm Bar. in l. ij. §. pri⁹. ff. de vulg. & pup. Et contrariū tenet Angel. in l. vestem. ff. de iniur. vbi vult quòd nō excuset̄ ab actione iuiuriarū, qui dicit, Tædet me, ꝙ fueris de falso cōdēnatus, l3 protestatiōē præmiserit. sequit̄ Ias. in d. l. turpia. col. fin. post Alex. de leg. j. ¶ Exquibus omnib. apparet, ꝙ illa protestatio qua vtunt̄ opponentes ex
90 ceptiōē †alicuius criminis, contra actorē, vt cōtra testes, puta ꝙ sunt excōicati, homicidæ, īfames & similia, cū ꝓtestatiōe, ꝙ id nō opponūt aīo īiuriādi, sed pro iure suo tuēdo, ꝙ talis protestatio eos nō releuat, nisi ꝓbēt veritatē ita esse, & ī cā obtineāt. Nā q nō probat, ēt qđ excipiēdo deduxit, calūniari vr̄. l. j. C. de adu. diu iudi. ca. calūniā. de pœnis. Et ex hoc toll't alia ꝓsumptio contraria, ꝙ animo iuris sui conseruandi obiecerit crimen. Et per ista ita cōsuluit Soc. cons. 118. Visa narrati pūcti petitione. col. iij. lib. j. Alioquin facilitate pro-

testa

testationis daret occasio calūniis,& iniuriis,ſm Fel.in c.j.ad finē de exce.¶Fallit aūt iſta ꝓclo,ſi ꝓteſtatio eſſet à cā veſti ta.c.j.qđ met⁹ cā.c.Lotharius.xxxj.q.j.Tu aduerte,quia in c. j.ꝓteſtatio non erat ōtia facto,ſed potius declaratoria facti multipl citer intelligibilis.Nā aſſumptio habit⁹ monachalis ꝑt fieri animo ꝓfitēdi,& nō ꝓfitēdi.Sēdo aduerte, qa ſeruit
91 iſta fallentia puellis non audentib.†ꝓdicere parentib.requi rentib.ab eis,vt renuncient hæreditati pr̄næ,& mr̄næ. Nam ꝓſilium eſt,ꝙ prius proteſtent̄,ꝙ non intendūt renūciare, & vbi in futuru renunciarēt,metu & reuerentia parentum,nō ſpōtè renunciabunt.ſm Soc.conſ.263.Circa primū. col.iiij. lib.ij.¶Tertiò aduerte,qa vī ꝙiſta fallentia ſeruiat devento. Nam proteſtans ſe metu &nō ſponte actū gerere,tenet̄ me
92 tum†probare,qa ſolis proteſtationib.nō probat̄ met⁹.l.me tum.C.qđ met.cau.Bar.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi ptori.ff.d no.oper.nunc.in v.q.Sed ſi ꝓbet̄ metus,ēt ſine proteſtatiōe, actus irritabitur.l.j.& ptotū.ff.qđ met.cau.c.ad audientiam. eo.ti.Ergo proteſtatio erit fruſtratoria.gl.in d.ca.Lotharius. dicit,ꝙ ſola ꝓteſtatio ꝓcedēs,probat metū d.c.j. nō aūt pro teſtatio ſubſequēs.d.l.metū.& hoc etiamvoluerunt gl.Inno. §◆ & Card.& *cōiter* doc.in d.c.j.p illū tex.ſed ibi,cum proteſta tione concurrebant multę ꝓſumptiones.Prima,quia tēpore ingreſſus erat ꝙiugata.Item iuuenis. Itē hēbat paruulū filiū. Quæ oīa arguebant,ꝙ ſponte non intrauerit.Et ꝙ ſola ꝓteſtatio nō ꝓbet metū,firmāt Pan.& alij cōiter in c.ñ. j.de appel.Bar.& legiſtæ ī d.§.ſi qs ipſi ptori.Pro ꝙcordia puto diſtin guendū,aut proteſtatio tēdit ad inualidādū actū,qui dī me ticuloſus,& tunc aut actus dependet à volūtate ſolius,ꝓteſtā tis,& proteſtatio ꝓcedens ꝓbat metū.Ita loquit̄ tex.in d.ca. Lotharius.Et rō eſt,qa nuda ꝓteſtatio,in caſu illo,probare t aīum proteſtantis, arg.eorum q̄ notātur in c.ſignāſti.de ho
50◆ mici.& ita tenet Bart.& *cōiter* alij in l.qui in aliena. §. ſin.de acq. hær.Aut actus dependet à voluntate duorum,& tūc ſi ꝓ teſtatio fiat in ipſo actu parte pr̄te,ꝓbat metū. Ita ꝓcedit tex.in d.c.j.cū ita no.Aut aū actū.& nō ꝓbat.Ita loq̄t tex.in d.l.metū. Rō eſt,quia potuit abeſſe metus tpe actus:& quia proteſtatio facta in ablentia eius,q̄ lędi p̄t,illi nō p̄iudicat,vt hic per Pan.& j.dicā.Aut proteſtatio tēdit ad qualidandum actū nō iuridicè factū,& tñ ſiue fiat aū,ſiue in ipſo actu,nūq̄ probat metū.Ita ꝓcedunt notata p Pan.in cap.ſi.de appel.& Bal.ī d.§ ſi qs ipſi ptori.& rō eſt ne facilitate ꝓteſtatiōnis det̄ occaſio offendendi ius cōe.¶Præmiſſa ſeruiūt ī practica ad qō.an filia,q̄ proteſtata fuit ſe metu reuerentiali renūciare
93 hr̄ditati †paternæ,& mr̄næ,teneat̄ probare metū eo mō,q̄ docet Bar.in l.j.§.q̄ onerandæ ff.qua.rerū actio nō dat.Et cer tè ddm eſt ex p̄miſſis,ꝙ ſic,niſi proteſtatio eſſet facta ī actu renunciationis,p̄ce p̄te,p tex.in d.c.j.& hoc vult Fel. hic ex preſsè col.xxij.poſt Card.in c.cām mr̄imonij.j.de offi.deleg. Si tñ filia eſſet minor,& enormiſſimè leſa,tunc forſan ꝓte ſtatio ꝓcedēs ꝓp alia adminicula metū ꝓbaret,ſm Socy. qui ita ꝙſuluit cōſi.263. Capio primū.col.4.lib.2. Proteſtatio.n. & ſi ſola nō ꝓbat,opatur tñ,ꝙ metus facili⁹ probat̄,ſm Ange.in l.metū.§a 3.ff.qđ met.cau.Mod.hic, & in hoc eſt vtilis iſta ꝓteſtatio.Crederē ēt,ꝙ ſit vtilis in alio,qa opabit̄,ꝙ iu dex arbitrabit̄ ꝓp proteſtationē,metū eſſe iuſtū, quem alias iuſtū nō fuiſſet arbitratus.Nā qs dicat̄ iuſtus metus ſtat̄ arbi trio iudicis,conſiderata qualitate ꝓſonæ metū paſſæ,ſm gl. Pan.& Inno.in c.cū dilectus j.qđ met.cau.gl.in c.cum locū. de ſpō.Et ex proteſtatione arguet̄ qualitās ꝓſonæ ꝓteſtātis, arg.l.quidā in ſuo.ff.de cōd.īſt.Vī iij.vtilis eſt ꝓteſtatio,quia opat̄,ꝙ act⁹ū mero iure nullus,vbi aliàs veniebat reſcinden dus ꝓactionē,ꝙ met.cau.Qđ verū,ſi proteſtatio ſit facta par te p̄te,vt hic ꝓ Fel.col.xxij.¶Quarta concl'o.Proteſtatio ꝙ-
94 ria†præſumptioni iuris,& de iure tollit ipſam præſumptio §◆ nē,ſicut confeſſio.Cū iſta *cōcluſione* tranſeunt oēs,&eam fir mat.d.Anto.in c.is,q fidē.de ſponſ.¶Et ex ea inferē,ꝙ ſtāte ſtatuto,ꝙ ille ſm nō admitrat̄ niſi exceptio ſol'onis,ꝙ tñ op poni poterit exceptio fundata ī p̄ſtatione ōria inſtrumēto,fa cta aū inſtrm,ſicut pōt opponi exceptio ꝓfeſſionis.ſm Felin. in c.ex parte.el 2.col.4 ver.14.fallit.j.de offic.deleg. & in ru-
95 bri.j.de proba.¶Fallit iſta concl'o,in ꝓteſtatione ꝙtinēte†ī ſe turpitudinē.qa iſta tollit̄ ꝓ ōriū factū ſubſequens. Puta,ſi ſponſus proteſtet,ꝙ cognoſcit ſponſam hoc aio,ꝙ nō intē dit ꝙ ſponſalia trāſeant in matrimoniū,talis ꝓteſtatio nihil opat̄,ēt ꝙ illi ꝙtentiat ſponſa,ſm Inn.ī c.veniēs.el 2.de ſpō ſa.quē ſequūt Pan.&alij hic.¶Circa iſtam fallentiā aduerte. Primò īquārum Abb.p̄ſupponit,ꝙ in exēplo præmiſſo,pro teſtatio ſit ōria facto,certe vī male dictū,qa eſt declaratoria facti multipliciter intelligibilis,vt de ſe patet. Niſi dixeris,ꝙ ſtante præſumptione iuris & de iure, proteſtatio , & factum inuicem repugnant.Secundò aduerte,qa nō videtur verum, quòd turpitudo habeat operari nullitatē ꝓteſtationis in fa uorē matrimonij.Immo potius deberet operari validitatem proteſtationis,& annullationē actus,per tex.in c.ſi.de cond. appo.Nec ob.ſi dixeris ꝙ ibi proteſtatio ꝙtinēs turpitudinē, eſt ōria ſubſtantialib.matrimonij.Quia & hic ōriat̄ ſubſtan tialib.i.cōſenſui,in quoconſiſtit ſubſtantia matrimonij.l.nu ptias.ff.de reg.iur.Angeē difficultas,qa p̄ſumptio iuris, & de iure,admittit probōnem in ōrium,ea rōne,qa per cōfeſſio nem partium patet defectus in ſubſtantialib.ſine quibus lex non feciſſet talem p̄ſumptionē,ſm Fel.in c.cum ordinē.col. j.j.de reſcri.Sed ita eſt ī exēplo p̄dicto ergo,&c. Fortè poſſet dici,ꝙ in cā matrimoniali,non adhibetur fides partib.ꝙ ma trimonium c.ſuper eo.j.de eo.qui cogno cōſangu.vxo.ſuę. ergo nec ēt ſtabit̄ proteſtatiōi.Hoc tamē nō ſatisfacit,quia tex.in d.c.ſup eo.,ꝓcedit in confeſſione facta poſt matrimo nium.Nos loquimur in ꝓteſtatione facta ante matrimoniū, niſi dixeris idem eſſe,ſi fiat poſt ſpōſalia de futuro,ſed opor tet hoc probare.¶Puto ꝙ ſi dicamus ꝙ p̄ſumptio iuris,& de iure,de qua in c.is qui fr̄em.de ſpon. fundetur in p̄ſumpto conſenſu,ꝙ iſta cōis decīſio,quā etiam tenent gl.Pan.& ſeri bentes in c.ꝓ tuas.de condi.appo.ſit periculoſa.ſi verò dica mus ꝙ lex p̄ſumat ita pp̄ proteſtatē,tunc erit verißima.qa ex quo lex ita vult,proteſtatio in dependentib.à iuris diſpóne, nihil releuat,vt ſ.latè dixi.& reperio,ꝙ per hanc rōnem ita ꝙcludit Aret.in l.Titia.§.iff.de verb.obl.¶Circa tertiū mem
96 brum,facias vnicā concl'onē.Proteſtatio ōria facto †multi pliciter intelligibili valet,& opat̄ ꝙ factū iteligat̄ ſm ſentum ꝓteſtationis.l.Neſennius.ff.de neg.geſt.l.at ſi qs. §.pleriq;.ff. de religio.& ſumpt.func.& iſta eſt vtilis ꝙclo.¶Ex qua infe
97 runt̄ plura.Primò,infert̄ ſm Inno.ꝙ ꝓteſtatio †reſpondentis libello,aīo litem non ꝓteſtandi.impedit litis conteſtationem,q̄ ex rñſione aliàs inducta fuiſſet.& ratio eſt,quia talis proteſtatio tollit cōem intell'm à facto.Et operat̄ ꝙ ſm alterū intell'm factum interpretat̄,& ūc rñdio vide bit̄ facta animo potius inſtruendi iudicē,q̄ animo litem ꝓteſtandi. Sequūtur Pan.& alij hic.d.Anto.& Pan.in c.j.j.de litis conte. Barto.in §◆ l.j.C.eo.tit Et iſta eſt *tois* opinio, licet quidam contradixe rint.ſec.d.Alexan.con.130.col.pen.lib.iiij. ex qua īfertur,ꝙ
98 ꝓteſtatio perētis ſe mitti in poſſeſſionē,†authoritate iudi cis ſaluo inre intrandi propria authoritate,opat̄ ꝙ nō cēſea tur proteſtās renūciaſſe pacto de ingrediēdo propria autho ritate.qđ rl'r tollit̄.ſi eat̄ ad iudicē pro obtinēda poſſeſſiōe. l.de pupillo.§.meminiſſe.ff.de no oper.nun.Bal.in l.ij.in x.q. C.de ſeruit.& aqua.¶Sed aduerte circa iſtud exemplū,īquā tum Abb.dicit,ꝙ reus dēt facere hāc ꝓteſtationem in p̄ſtia eius,cuius intereſt,& poſtea dī corā iudice,non autem corā actore,ergo¶ī intereſſe iudicis.& ſic valebit proteſtatio. ēt ꝙ actor non ſit p̄ſs,ſed hoc eſt ꝙ tex.in auth.q ſemel.C.qūo & qñ iudex.ſuppleas ergo verba ad exemplū.¶Secdo inferē, ſm Inno.in c.Cumana.de electio.ꝙ ꝓteſtatio reite opponē-
99 tis in iudicio,cū ꝓteſtatione.†qđ per actus quos faciet, nō intendit in iudicē ꝙſentire,operat̄,ꝙ nō intelligat̄ ꝓrogata iuriſdictio.ſe.unnē oēs.Qđ,ꝓcedit,ēt ſi in eadē ſcriptura pri⁹ fuerint deductæ aliquæ exceptiones ꝙ libellū , & ꝙ perſonā actori.Quia in eadē ſcriptura nō ꝙſiderat̄ ordo.l. talem.ff.de hr̄dib.inſtitu.l.ij.§.prius.ff.de vulg.& pup.Ita Ampliat Bar.in l.quidā cōſulebāt.ff.de re iud.Subdit tñ,quòd tuti⁹ eſt quòd p̄mittat̄ exceptio declinatoria,& poſtea proponāt̄ exceptio nes dilatoriæ vel peremptoriæ,ſalua declinatoria. Sequitur Bal.in l.in exceptionē.col.3. C.de probationib. Sequunt̄ alij §◆ *cōiter*,quos refetunt ibi Ale. Mod.& Fel.in c.inter monaſte riū.col.iiij.ver.prima declaratio.de re iudicata.Iſta tñ ꝓteſta tio caſu quo iudex ſit ꝙpetēs eſt nociua,qa poterit ꝙ oppo nentē declinatoriā ꝓcedere,tanquam ꝙ contumacē ad mul ctā,vel excōicationē,ſm Inno.in cap.Cumana.& ibi Imol.& Pan.ſequunt̄.j.de elect.per tex.in c.ex parte.ī ver. quia ſtare nolunt iuri.de verb.ſign.Idē tenent Ange. & Mod. in l.non vī.ff.de iudiciis.ſequunt̄ cōiter doct. hic quos refert Fel.hic, & Alex.& Iaſ.ī d.§.morte.ī l.eleganter § ſi qs poſt.ff.de cond. inde.dicentes oēs,ꝙ fatuus eſt aduocatus,q̄ ita ꝓteſtat̄.iſtud arbitror verū ſi proteſtans ſtet in ſola proteſtatione, nō rñ dendo petitis per actorē,ſed ſi ſalua proteſtatione rñderet, proponēdo ſuas exceptiones,crederē,quòd nō poſſit tāq̄ ꝙ tumax ꝙdēnari.Quia rñdēdo ſalua declinatoria perinde eſt
100 ac ſi declinaſſet iuriſdictionē,niſi tñ & † quatenus arctatus ſit de iure ꝙparere,quo caſu non poſſet multari tanq̄ cōtu max,ex quo ſimpl'r non declinauit,ſm Pan.&alios,hic,poſt Inn.in d.c.Cumana.& tradūt Ale.& alij in l.ſi ita ſcriptū.ff.d leg.j.& iſtud eſt,qđ volūt d.Ant.& Geminia.in d.c.Cumana. & ita Pau.de Caſt.in d.l.non vī.¶Et ex his habes, quòd vī liſſimū eſt in proteſtatione ſemper aduerte ꝙditionem niſi tñ.

& qua

& quatenus. Bñ facit qđ dicit Bart. in l. Iduus. ff. de falsis. vbi dicit, ꝙ si qs interrogat an velit vti instrīs vel testib⁹, si dubitet rndere pp pœnā falsi, dēt rndere, ꝙ intēdit vti, cū protestatione si & quatenus a veritatē ꝓtineāt. Et idē tenet Cyn. in l. falsos. C. eo. Bald. in l. si aduersarius. C. de fid. instru. Practic. Pap. in forma ꝓductionis instrōrū, in ver. appareār. & istam practicā antea docuit Spec. tit. de instr. edit. §. videndū restat. vers. ꝙ si velis. ¶ Tollendo tñ effectū dictæ protestationis duplex pōt adhiberi remediū. Primū est, ꝙ ad instātiā interrogātis statuat sibi terminus ad deliberatē & præcisè respōdēdū, qa tūc arctabit præcisè rndere, velit vti, vel ne, ſm Bar. in l. diuꝰ. ff. de fal. & Lap. sua alleg. cxlx. & optimè declarat Fulg. ꝙ. 177. publicato procēſſu. Secm remediū est, ꝙ interrogās nō simplr interroget, an velit vti testibus, vel instrō, sed specificet vtrum velit vti instrō in tali parte, in qua sic dr, & sil'r vtrū velit vti dicto testiū, in eo, in q̄ sic deponunt, qa vult in eo dē falso illos redarguere. Nā tūc tenet interrogatus respōdere, absq; aliqua ꝓtestatione, ſm Sal. in l. si falsis. C. de falsis. & Card. Alex. in c. in memoriā. xix. dist. Tertiò intellige, ꝙ ꝑmissa ꝓtestatio iuuat, nisi ꝓtestās ꝓduxisset falsū articulū, & sup eo fecisset testes recipi, tūc nō excusat à pœna falsi pp dictā ꝓtestationē, ſm Bar. in d. l. si falsos. & Fel. in c. in præsentiū. col. iij. ī. de testib. Hēt ēt alios mirabiles effectꝰ ista protestatio, nisi si, & quatenus. Quos vide p Fel. in c. cū cōtingat. ī. 101 de offic. dele. ¶ Quintò quæro, an protestatio p̄cedēs † extendat ad actū, q celebrat ex interuallo? Pan. hic i iij. mēbro respōdet ꝙ non. Idem tenet Bart. in d. §. morte. & ibi Alex. & 50 Mod. dicūt, ꝙ ista est cōis opinio. & idē tenet Bar. & alij cōiter in l. pacta nouissima. de pac. & in l. q̄ aliena. §. fi. ff. de acq. hę red. Fel. & cōiter Canonistæ hic, & ī d. c. Cumana. ¶ Omissis authoritatib. discutiamus fundamenta. Allegat primò Pan. tex. in d. l. cū plures. §. locator horrei. ff. locati. ſm vnū intellectum. Sed nō probat, qa ibi aduersarius ignorabat ꝓtestationem, ſm cōē: & ideò etiā si actus fuisset celebratus incontinenti, adhuc ꝓtestationō habuisset effectū, vt dixi s. in 3. cōclusione ij. membri. Sedò, Barto. ī d. §. morte. allegat text. in l. per petitionē. C. de vsu. Iste tex. meo iudicio nō etiā, pbat, qa loquit in diuersis terminis, videlicet ꝙ ꝓtestatio non trahit ad vsuras maiores sćdo loco promissās, qa sunt diuersæ vsuræ ab his, de quib. agebat ꝓpe protestationis. Et vera est ꝯclusio, protestatio sup vna re, nō extendit ad aliam diuersam. l. & si qs. §. plerique. ff. de relig. & sumpt. fun. l. si vnus. §. & in summa. ff. de pact. Cōclusio verò nra logē, an trahat ad actus celebratos ex interuallo, nō diuersos ab his, de quib. protestatio loquebat. Præterea odio vsurarū ibi fit stricta interpretatio. Tertiò Lud. Rom allegat tex. in l. si tibi certā. ff. de adim. leg. d. Alex respōdet, ꝙ alleg. tex. nihil facit, qa nō apparet, ꝙ fideicommissum subsequens fuerit factū ex interuallo. Ista responsio retorquet, qa si esset factū incōtinēti, tñ protestatio nō extendit ad illud, ergo minus si ex interuallo. Vñ rndeo, ꝙ protestatio ibi respicit actum celebratū, nimirū si nō extēdit ad futurū, cū respicit ꝑterita. Cōclusio verò nra logē, qñ protestatio respicit actū celebrādū. Quartò, pro ista parte Bar. in l. Titia. §. j. ff. de verb. obl. allegat tex. ī l. si tibi librum. ff. đ act. empt. & in l. si binarū. ff. de seru. vrb. præd. p quæ iura restringit vulgatā regulā d. §. j. & ibi. Litē. qa §. ñ. ff. de pact. Tu cōsidera, qa illa iura videt ꝓbare oppositū ei⁹, ad qđ Bar. illa allegat, qa illa ꝓtestatio facta ante ꝓēditionē, ꝙ ædes vēdēdæ deberēt seruire ædib. retentis, operat ꝙ det actio ex vendito pro imponēda seruitute omissa in traditione ædium: ergo ad actū ex interuallo trahit protestatio alʒ nō daret actio ex vēdito. ¶ Cōtrariā opin. ꝙ trahat ēt ad actū ex interuallo, tenēt Bal. & Aret. in d. l. Titia. §. j. Bal. & Ang. in d. l. pacta nouissima. Aret. in l. si ita stipulatus. in prin. ff. de verb. ob. & in d. l. qui ī aliena. §. fi. Card. Alex. in c. solicitudinē. in ix. q. de appel. Pro ista parte allegat tex. in l. si ita scriptū. ff. đ leg. j. Ad istum respōdēt Ale. Sal. & alij in d. l. pacta nouissima, ꝙ ibi legata, & protestatio in eod. testamēto facta fuere, & sic ī cōtinēti. l. hērdes palam. §. fi. ff. de testa. & ꝙ ibi essent facta eodem testamēto, probat ibi tex. in fi. vl'a l'r respondet. vt in sequēti ꝓrio. Sćdo allegat tex. in l. si qs in prin. testī. ff. de leg. 3. S3 respondetur, ꝙ ꝯclusio nra loquit in simplici protestatione, illa lex loquit in protestatione facta p verba respiciētia futurum tē 102 pus. Tertiò allegat ratio, qa voluntas ꝑsumit † durare, nisi probetur mutata. l. eum qui. ff. de probati. l. sancimus. C. de testa. e. cum Marthę. đ celebr. miſ. & propterea dicit Bar. ī l. nō solùm. §. si mādato. ff. de iniur. ꝙ mādās tenet de homicidio cōmisso ex interuallo longo post mādatum. & fuit dictum Inn. in c. ad audientiā. ī. de homic. Ad istud respōdet Fel. hic qđ dicta regula quòd volūtas nō ꝑsumat mutata procedit qñ nullius actus geritur p illum, q semel habuit talem voluntatē, secus si aliquis actus gerat, p quē possit ꝑsumi mutata voluntas, vt in actu, qui fit post ꝓtestationē, nō repetita ꝓtestatione. Ista solʒo mihi vr verbalis, qa vera eēt, si actꝰ nō posset recipere interpretationē à protestatione p̄cedēte. Sed cùm actus ēt ex interuallo celebratus, possit intelligi ſm protestationē, quare debemus p̄sumere mutatā fuisse volūtatem? & ꝓ ista parte stringit tex. in l. si verò. ff. de ædil. edic. Vñ ꝓ concordia ꝯsidero duos casus. Aut q̄rit, an ꝓtestatio facta in aliquo actu trahat ad actū ſm, celebratū ex interuallo, & tunc dicēdū vr ꝙ nō, qa protestatio simplr facta, dēt intelligi de primo actu. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. & ideò in scđo erit repetēda protestatio, nisi ille actus scds fiat incōtinēti post actū simul cū ꝓtestatione celebratū. Ita p̄cedit cōmunis opin. & istud clarè sonāt verba. & Pan. hic, si benè pōderēt. Aut quærit, an ꝓtestatio simplex trahat ad actū primū, celebratū ex interuallo, & tūc dicēdū, ꝙ sic, qa non præsumit volūtas mutata, & nōdū protestatio fortita fuerat alique effectū. & in istis terminis procedat tex. in d. l. si bānitū. & ꝑria opinio. Retēta igit cōi habes eā declarare & restringere multis modis. Primò, posses eā restringere, vt statim dixi. ¶ Scđa declaratio, vt ꝓcedat qñ ꝓtestatio ē simplr facta, 103 secus si p verba ġnalia † directò futurū tps respiciētia, ſm Pan. hic, & Bar. in d. §. morte. p tex. in l. si ita stipulatus. ij. de fideiuſ. & in l. q̄to. ff. loca. & d. l. si quis in principio testamenti. Cōfirmo, qa vbi primus actus nō ꝯsumit effectū, ſm intētionē disponentis, tunc dispositio intelligitur nō solùm de primo actu, sed de omnib. vlterioribus, ſm Bar. in l. fideicōmissa. §. si quis alicui decè. ff. de leg. iij. Bal. in l. inuitis. ff. de procur. Cū igit protestatio sit gnalr directa ad futurū tps, non vr, ꝙ dispositio cōsumat effectū, p vnicū actū, ſm gnalē intentionē protestantis, meritò protestatio trahi poterit ad actꝰ vlteriores. ¶ Cōtra hāc conclonē arguūt sic. Expressio eius, qđ tacitè inest, nihil operat. l. iij. ff. de leg. j. not. in c. ad audientiā. ij. ī. de rescript. verū in protestatione simplici inest factū de futuro, vt si dicā, protestor ꝙ nolo p̄stare alimēta aīo donandi, intelligit p ꝓtestationē futurā. l. Neſennius. ff. de neg. gest. Ergo si protestatus fuero p verba gnalia respicientia futurū, puta, protestor ꝙ qualiacūq; alimēta præstitero, non præstabo aīo donādi, talis gnalis expressio nihil operabit. Istud vr stringere, tñ in exēplo præmisso, prima simplex ꝓtestatio ēt directò futurū tēpus respicit, sicut scđa magis gnalis. Tñ qa dari possunt alia exēpla, puta, ꝓtestor ꝙ nolo adire, & protestor ꝙ p aliquē actū, quē dicā vel faciā, nō intendo adire, respōderem ꝙ alio modo exprimitur, q̄ insit: quia primo casu futurū tēpus exprimit simpliciter. Ideò intelligit de actu, q fit incōtinenti. Scđo casu exprimit gnalr, ideò trahit ad actꝰ ex interuallo. ¶ Tertia declaratio, vt procedat ī protestatione 104 ne simplici & nuda. Secus in protestatione † vestita à cā, q̄ duret tpe actus celebrati ex interuallo. Exēplū, si protestor, ꝙ per metū ingredior religionē, talis protestatio operatur semp in futurū durante dicto metu. c. j. ī. qđ met. cau. & ibi 50 not. Inn. & alij, Bar. & cōiter Legistæ in d. l. qui in aliena. ff. de acq. hær. Ioan. And. in regul. in gnali. col. pen. de reg. iur. libr. vj. Et ideò protestans qñ soluit pp metū tyranni, talis protestatio trahit ad oēs solʒones, q̄ fiūt, tyrāno semp principāte, ſm Bar. in l. j. pen. col. circa mediū. ff. de cōdict. ob turp. caus. & in tract. de tyran. & in l. ij. C. qđ met. caus. Et ideò alʒ dicebā, ꝙ coactus ꝯhere matrimoniū, qui tota nocte fuit in domo mulieris retētus, & dormiuisset cū ea, ꝙ tñ nō erat purgatus metꝰ, ex quo eadē cā timoris durabat, prout ēt in similibus terminis cōsuluit d. Alex. cōsi. 99. in casu prædicto tria sunt ꝑtingenda. in prin. libr. iij. Facit ēt ad protestationē factā per puellā raptā q̄ existēs apud raptorē, protestata fuit, ꝙ ante raptū ꝯxerat matrimoniū cū raptore, vt præsumat facta p vim & metū, ex quo semp pseverabat eadē cā timoris & violētiæ. De quo per Cæpol. cons. 57. sup querela raptus. colū. pen. & hanc fallentiā & præcedētē approbat Soc. consil. 27. in pnti. col. fi. lib. iij. ¶ Quarta declaratio, vt procedat in protestatio 105 ne, per q̄ nullū ius † acquirit protestanti, secus in protestatione per q̄ ius fuit acquisitū protestāti, quia tūc p actū ex interuallo, nō est præsumēdū ab eo iure iā acquisito recessum. arg. l. cū de indebito. ff. de probati. Exēplū, vendo tibi fundū, cū hac protestatione expressa, ꝙ liceat in traditione eius mihi imponere seruitutē eūdi ex illo fundo, ad meū fundum. Tūc si in traditione nihil dicat, nō præsumit protestationi renunciatū: ideò agi poterit ex vēdito, vt patiat emptor seruitutē imponi, & in istis terminis loquit text. in l. si tibi liberū. ff. de act. empt. & in d. l. si binarū. ſm Imol. hic per tex. in l. quotics. §. sed ſi cū primū. ff. de act. empt. ¶ Expeditis his, quę tangunt p Pan. pro pleniori intelligētia, quæro sextò, an protestatio possit fieri in absentia partis? Circa hāc quæstionē

a Quaten⁹. De qua respōdere & qñ procedit, vide dec. Neapol. 189. an ignorantia excuset. Rui. cōs. 86. vol. 4. vid Iarius per Gabr. in tit. de crimin. concl. 7. TROTT.

facias

factas sequẽtes cõclusiones. Prima conclusio. ¶ Protestatio
106 declaratoria † animi per q̃ nemo grauat̃, nõ regrit præsen
tiã alicuius. dũmodo fiat talr, q̃ possit de ipsa protestatione
apparere. l. nõ idcircò. C. de codicil. d. l. Nesennius. &d. l. si qs.
§ & § plerique. & d. l. qui in aliena. §. si. fm Bar. & cõiter alios in d. §.
morte. in prima specie ꝓtestationis. Tu aduerte qa Bar. alle
gato d. §. plerique ꝓsupponit, q̃ ꝓtestatio per q̃ impedit aditio
hæreditatis possit fieri in absentia creditorũ. Istud vr falsum, qa
quoties ꝓp ignorãtiã protestationis alius põt captari, tunc
protestatio illi dẽt intimari. l. si mãdassem. ff. manda. Sed ista
est limõi, qa si creditores intellexissent protestantẽ non ge-
rere negotia hæreditaria aĩo alienãdi, procurassent ne bona trã
siuissent in similẽ, vel alr sibi prouidissent. Ad istud respon
debo sequẽti cõclone, cõfirmat̃ ista cõclo. Po, q̃ ratihabitio p̃t
fieri parte absente, fm gl. & Bart. in l. Pomponius scribit. ff. de
neg. gest. Bar. in l. quo em. ff. rẽ rat hab. cũ concord. allegatis
per Ale & Mod. in d. § morte. vltra quos adde, q̃ istud proba
tur in l. si ego. ff. de neg. gest. iũcta regula, qui põt inuitis, &c.
¶ Itẽ adde, q̃ ꝓcedit in ratihabitione act⁹ validi gesti noĩe ra
tificãtis, secus in ratihabitione actus nulliter gesti p̃ ipsum, q̃
modò ratificat, fm Aret. cõs. 128. eximie dñe collateralis. qa
ex ratihabitione act⁹ nulli, resultat nouus ꝯ tus vt ex nunc,
non vt ex tunc, fm Bar. in l. ab emptione. ff. de pact. ergo dẽt
intimari parti, q̃ ex ratificatione obligat̃. d. l. si mãdassem. Et
ex istis iustificari p̃t dictũ Ang. in §. si verò expressim. ĩ auth.
de hæ. & Falc. inquantũ vult, q̃ si qs parte absente approbet
vnũ istorũ fm tanq̃ verũ. instrm faciat fidẽ ꝯ approbãtẽ in fauo-
rẽ omniũ, quorũ interest. Nã ea rõ est, qa ratihabitio fieri po
test absente parte, cũ agat̃ solũ de probada voluntate appro
bãtis fm Fely. hic. De quo latius p̃ Fely. in c. si cautio. col. vij.
vers. fallit iij. & seq. j. de fid. instr. Hinc est, q̃ l3 alr iudex nõ
possit declarare suã sn̄iam partibus absentib⁹, & non citatis,
fm Bar. in l. ab executore. ff. de appel. vers. q̃ro qualr. tñ decla
ratio, q̃ neutra partẽ lædit. facta absentibus partibus, & non
citatis. Valebit fm And. Sic. cõs. 25 clementissimi patris. col.
ix. lib ij. ¶ Fallit ista conclo si protestatio tendit ad declaran-
107 dum actũ, † qui cũ alio gerit. Tunc protestatio dẽt illi no-
tificari, alr nihil valet. l. pro hæde. § Papinian⁹. ff. de acq. hær.
Qui non ꝓbat, vt ꝯ. dixi, & attenta ista rõne, sequeret̃ q̃ etiã
in d. l. Nesennius ꝓtestatio deberet intimari filio, cui p̃stant
alimẽta. cuius ꝯrium volunt Bar. & oẽs. allegãdo istũ text. pro
regula. Bñ fateor, q̃ si aliter posset lædi, q̃ deberet sibi intima
ri, alr in sui ꝓiudiciũ nihil operabit̃ protestatio, vt in seq. cõ
clone. ¶ Secda conclo. Protestatio declaratoria, p̃ quã prote
108 stans † exonerat̃, & alius posset decipi, seu lædi, dẽt fieri in
præsentia illius, vel citaltẽ intimari. l. si mandassem. ff. mãda.
clem. vnic. de renun. c. ex parte decani. ĩ. de referip. Tudicas,
q̃ ista conclo ꝓcedit generalr in quacũq; ꝓtestatione, fm
Pan. hic. qa ꝓtestatio facta absente parte, q̃ lædi põt, nõ plus
operat̃, q̃ propositũ in mente rerentũ. arg. l. si repetendi. vbi
Bal. nor. C. de cõdi. ob caus. facit. l. de vnoquoq;. ff. de re iudi.
Et de ꝓtestatione ihibitoria est tex. in l. nomẽ. C. q̃ res pign.
De certificatoria ĩ l. aut q alr. ff. qđ vi aut clã. De citatoria,
& ꝓhibitoria, in l. iij. C. de noua. in l. fi. ff. de transact. cũ simi.
109 ¶ Fallit multiplicitẽr. Primò ꝓcedit, † si certus sit aduersa-
rius. Secus si incertus, tũc sufficit protestationẽ publicè pro
ponere. l. sed & si pupillus §. ꝓscribere. ff. de instito. c. fin. & ibi
not. p Gem & alios. de elect. li. vj. Et sic hẽs, q̃ si volo reuoca
re ꝓcuratorẽ gñalẽ, sufficit proponere ꝓtestationẽ in publi-
co. Quod etiã voluit Bar. in l. q hominẽ. §. si Titiũ ff. de solu.
Quod intellige procedere, q̃n mandatũ erat gñale, respectu
rerũ, sed ꝑticulare, respectu loci. Tunc dẽt publicè proponi re
uocatio in illo loco. d. §. ꝓscribere sed si mãdatũ erat gñale,
ẽt respectu locorũ, tũc sufficit simplr ꝓtestari, talr, q̃ de ꝓte
statione fides fieri possit, fm Bar. in l. vnic. C. de satisd. quem
sic intellexit Alex ĩ d. §. morte. Quod tu latius declara, & dic,
q̃ sufficiat protestari ipsi procuratori talr, q̃ fieri possit fides
de protestatione facta ꝓcuratori, fm Fel. in d. c. ex parte de-
cani. col. xij. vers. quarta regula. ¶ Sed dò declara hanc fallen-
110 tiam, vt ꝓcedat, q̃n aduersarius † certus est, qui sciat vel de
facili scire possit, alʒ si posset de facili sciri, nõ sufficeret pro
testationẽ publicè ꝓponere. fm Gemi. in d. c. si. Bal. in l. si cura
tores. C. de int. delib. Fel. in c. gratũ. col. j. de offi. deleg. demõ
strat Alex. cons. 5. col. j. lib. j. cons. 107. p totũ. lib. v. ex quo vr
posse inferri, q̃ si dñs qui cõstituit ꝓcuratorẽ gñalẽ, verisil'r
scire posset ꝑsonas, q̃ sunt acturę cũ suo procuratore, q̃ non
sufficeret, quo ad illas ꝓponere reuocationẽ ĩ publico. Cui⁹
ꝯrium tenuit, imo vult Bar. in d. l. vnica dũ dicit, q̃ sufficit inti-
mare reuocationẽ procuratori gñali ad causas, si non lũ iu-
diciũ ẽ inchoatũ cũ aliquo. Quod credo veri⁹, alʒ dictũ Bar.
approbatũ seruiret de vento, quia dñs verisimilr hẽt notas
ꝑsonas, cũ quibus ꝯxit: illæ em̃ sunt, cũ quib⁹ agẽdũ est. ¶ Ter
tiò aduerte, q̃ si ꝓponens publicè protestationẽ, vel edictũ,
ꝓcuraret, vt citò amoueret̃, vt sæpe fit talis ꝓtestatio vr effe-
ctũ nihil ꝓdesset. fm Pan in c. cũ olim. col. fin. de caus. poss. ẽt
proprie. Quod not. qa sæpe occurrit. ¶ Fallit tertiò, vt debeat
111 fieri in ꝑsonia eorũ, qui possunt lædi † principaliter, secus si se-
cundariò possint lædi. l. j. §. denũciari. ff. de ventre in pos. l. a. cl.
hic. Sed aduerte. qa ista fallentia est inutilis, cr ad effectum
de quo q̃rimus. Nã licèt nõ sit citandus is de cuius ꝓiudicio
agit̃ secundariò, quò ad hoc vt actus valeat, q̃ ad præiudi
ciũ tñ eius qui secũdariò põt lædi, necessariò ẽt ipse vocari
a dẽt. fm Bar. in exñag. ad repri. in ver. p dictũ & Alex. in l. le
vnoquoq;. col. fi. ff. de re iudic. Fel. in cap. col. pen. j. de maio. & ob
ed. ¶ Fallit tertiò, vt procedat, cũ ꝓp ignorantiã protesta-
112 tionis † declaratoriæ, q̃s posset decipi. Lædi ex facto suo.
d. l. si mandassem. secus si ex facto ipius protestantis. d. §. ple-
riq;. & hoc modo tollit difficultas mora in præcedenti con
clone. Rõ diuersitatis est, q̃ sciẽtia benè poterat succurrere
ignoranti, ne læderet̃ ex facto suo. Sed nõ sic poterat succur
rere, ne, ꝓtestans renocaret, ꝓtestationẽ dependentẽ ab eius
aĩo, ergo certificari nõ debuit. l. quis põt inuitis. ff. de reg. iur.
113 ¶ Quartò põt dici, q̃ ista ꝓclo ꝓcedit, q̃n immediatè † põt
lædi ex ignorãtia ꝓtestationis. d. l. si mandassem. Secus si oc-
casionalr, & ita procedat opin. facta s. in præced. conclone.
¶ Quintò, fallit in ꝓtestatione declaratoria, per q̃ protestãs
114 exoneratur † ab obligatione, causata ex dispositione legis
sine facto protestãtis, q̃ fieri põt absentibus his. qui lædi pos
sunt. l. honores. § fi. ff. d. decu. Quã dicit sing. & al. ĩ c. Cumana.
col. 4. j. de elect. ¶ Circa hãc fall. aduerte. Primò, q̃ tex. ille nõ
vr ꝓbare nãliter dicat, vel q̃ alio mõ, debeat tamẽ intelligi de
modo simili modis expressis, q̃ sunt tales, p quos ꝓtestatio
debebat intimari. decurionib. illa n. dictio. alio, denotat
similitudinẽ. c. ij. des. de referip. ¶ Secdo aduerte, quęnã possit
esse rõ huius fallentię. Barto. in d. §. morte. dicit, q̃ rõnẽ cito
videbim⁹, si cogitabim⁹. ¶ Quidã cogitauerũt, quòd rõ sit q̃
in his q̃ facit lex, nõ requirit partis p̃nția. l. ij. & l. si creditores.
C. de pac. & vtrobiq; not. Bar. quòd tacitũ pactũ inducit̃ le
ge, absq; p̃nția partis. Quæ rõ mihi nõ placet. l3 em̃ lex indu
cat obl'onẽ in ꝑsona p̃ris p filio absq; p̃nția p̃ris, non tamen
segt̃ ergo p̃r põt se eximere, absq; partis præsentia & ꝯrii ꝓ
bat̃ in d. l. 2. & l. creditores. vbi creditor obligat̃ non petere
solidũ absq; debitoris præsentia & tamẽ nõ põt ab ea obl'o
ne se eximere, absq; eorũ ꝑsensu. ¶ Credo quòd sit alia rõ, qa
lex obligauit p̃rẽ absentẽ, solùm ex p̃æsumpto ꝑsensu legis.
Quæ p̃sumptio ĩduci nõ potuit, q̃n p̃r absens dissentit ex eo
quòd ĩ reb. certis nõ cadit p̃sumptio, fm gl. ĩ l. vnica. §. ꝯcedit
C. de rei vxo. act. Et si dixeris, remanẽt ergo decepti nomi
natores sub vmbra hui⁹ p̃sumptionis, eo qa tenẽt̃ ꝓ filiofa-
pre, nõ ꝑsentiente l. fi. C. de filiisfa. & quẽad. pat. lib. x. Rõdeo
sibi imputẽt, cũ facilè scire potuissent p̃ris voluntatẽ. Sciẽs
em̃, vel scire debens nõ decipit. sed se ipsum decipit. l. si fun
dũ. C. de euict. ¶ Vltimò aduerte, inquantũ Ias. & Moder. hic
adducũt exẽplũ de ꝓcuratore effecto ribaldo, cuius manda-
tum reuocat̃ à lege, absq; intimatione & p̃ntia eorũ, q̃ lædi
p̃nt. l. si cũ Cor. vbi Bar. de solu. Bal. ĩ l. rogasti. §. fi. ff. si cer. pe.
& nõ vr ad ꝓpositum adduci. qa nos loquimur, q̃n protesta
tio hõis tollit obl'onẽ legis, & istud exẽplũ loquit̃, q̃n protes
tatio legis tollit obl'onẽ hõis, & inter ista maxima est differen
tia, qa protestatio, & reuocatio mãdati, facta p legẽ, nõ intimat̃, eo q̃ leges notæ sunt, & ab oĩb. sciri debẽt. l. leges sacra
tissimę. C. de legi. Et ad istud exẽplũ vide q̃ copiosè reduxit
Fel. in d. c. ex parte decani. col. xj. vers. fallit decimo, & ibi c.
qualr, & q̃n, j. de accus. ¶ Sextò fallit, q̃n protestãs ꝓbabiliter † nõ audet protestari ĩ p̃ntia aduersarij. c. ũ. j. de
115 appe. tradit̃ in l. de pupillo. §. si qs ipsi prætori. ff. de no. op. nũ.
Qđ procedit ẽt ĩ protestatiõe facta ĩ pactu depẽdẽte à volũ
tate duorũ, fm Dy. Bal. Ang. & Imo. & Pau. de Ca. ĩ l. q in alie-
na. §. j. ff. de acq. hæ. Quorũ opi. tenẽda est, l3 Bar. ibi ꝯrium velit
116 fm Doc. ꝓ. f. 163. col. v. li. 2. ¶ Septimò fallit, † q̃n protestãs ñ
posset hñe copiã aduersarij. l. vt pfecti⁹. C. de annal. exce. & d.
§. si quis ipsi prætori. & l. i. §. adeũdi. ff. q̃n appel. sit. ¶ 3 hic ꝺ
117 borit̃ dubitatio, corã quib. ꝑsonis dẽat † fieri protestatio.
q̃n protestãs ĩpedit̃ in p̃ntia aduersarij protestari in illo p̃n
cto vario modo loquunt Dd. Aliqui volunt, q̃ debeat hoc
in iudicio, vt in l. j. §. adeũdi. ff. quãdo app. sit. & in l. vt perfe-
cti⁹. C. de anna. exce. Aliqui ex iudiciũ, corã honestis ꝑso-
nis. l. 2. C. de his qui ꝓp met. iud. nõ appel. ¶ Vnde pro ꝯcor-
dia ꝓsidera duos casus. Primus est q̃n act⁹ est expediẽs d⁹ cũ
dice. Secds, q̃n cũ parte. Primo casu distingue. Aut protestãs
ĩpedit̃ protestari ꝓp metũ ipsius iudicis præsentis, & isto ca-
su põt fieri extrajudicialiter, corã honestis personis, & ita pro-
cedit

a Debet. Et ita ẽt tenent Doct. vt per Affict. dec. 107. citatus 399. vñ q̃n facienda est ex colle pri ꝓpositum, vt ꝺ ꝺ. matur ad fideiussores aut ad tertios pignorũ possessores, illi citari debẽt, vt p Cap. Thol. d cis. 328. ibi Apostillator notauit. Sed contrariũ tenẽt multi, vt Ru. cõsi. 98. post princ. vol. 5. q̃n prę cedẽs est cõmunior sentẽtia, vt per Gabrie. iter cles cõclusiones. li. 2. tit. de citatiõclu. 1 numer. 318. TROTT.

cedit tex.in d.l.ij.& in c.fi.de app.Et not.qa dicit corã hone
stis. Vñ factũ cor i vsurariis nõ valeret,qa nõ sunt boni viri.
improbñ fenus.C.de his,q nor.inf.nec corã excõicatis.fm
Soc.cons.45.col.j.lib.j.Aut ꝓtestans impedit ꝓpabsentiã iu-
dicis,& tũc si iudex hẽt tribunal,tũc ad tribunal fieri dẽt.d.l.
j.§.adeundi.si verò nõ hẽt tribunal,tũc sufficit fieri corã ho
nestis ꝑsonis.c.pastoralis.§.fin.de offi ordi. ¶Scdo casu,aut
act⁹ venit expediẽdus exiudiciũ,& tunc dẽt fieri corã hone
stis ꝑsonis.l.de pupillo.§.si qs ipsi ꝓtori.ff.de no.oper.nũ.Aut
in iudicio,& tũc seruãda est forma l.vt ꝓfectius. C.de ann.
except.& clem.cãm.de elec.§.pe.¶Sed hic iterũ suborit alia
118 dubitatio.Quo dignosci possit,†qꝑ act⁹ veniat expedien-
dus cũ iudice,an cũ parte?Br respõdeo,qꝑ si ꝓtestatio respi-
cit ꝓricipal'r factũ iudicis,l3 tractet de ĩteresse partis,nihilo
minus dr agi cũ iudice.d.c.fi.& d.l.j.§.adeũdi. Si verò ꝓtesta
tio respicit principal'r factũ partis,l3 actus debeat fieri in iu
dicio,ĩ dr agi cũ parte,vt in d.l.vt ꝓfectius.& in l.in ꝯctib⁹.
& in auth.hãc aũt q̃relã.C.de non num.pec. ¶Iuxta ꝑmissa
119 dubitat.an ꝓtestatio possit fieri†ĩ pñtia pris?Rñdeo,nõ in
ꝑiudiciũ filij,nec ecõtra,fm Soc.ꝯs.8.lib.iij.¶Itẽ dubitat,an
120 sufficiat protestari in pñtia†procuratoris?Bar.in d.§.mor
te.in scda specie ꝓtestationis distiguit. Aut sumus ĩ casib⁹,
in qb⁹ scia ꝓcuratoꝛis nocet dño,& tũc sufficit illi ꝓtestari
in pñtia ꝓcuratoris,al's nõ.l.ꝓcuratoris.ff.d trib.l.apud Cel
sum.§.q̃sitũ.& l.si ꝓcurator.ff.de except.doli.limitãt Alex.&
Mod.trip'r.vt refert Fel.hic.¶Ex istis põt decidi qõ,quã ha
121 bui ĩ facto,an intimatio reseruationis † facta procuratori
speciali ad litigandũ sup bñficio,faciat dñm incidere in pœ
nã.c.si bñficia.de ꝓb.lib.vj.Videbat quòd sic,qa scia ꝓcurato
ris habẽtis spãle mãdatũ nocet dño.d.l.ꝓcuratoris. cũ gl.cõ
trariũ ꝯsului,qa vbi req̃rit plena & indubitata scia nũquam
ꝓtestatio facta ꝓcuratori,nocet dño.fm gl. ĩ cle.cãm.ĩ ver-
bo appellatũ.de elect.ĩ casu aũt c.si bñficia. requirit talis scia
reseruatiõis,q̃ careat omni dubitatione,fm Io. And.& Peru.
ibi p tex.in c.certũ.x.q.iij.Itẽ scia reseruationis, req̃rit ad cõ
stituendũ dñm in mala fide,q nitit bñficiũ reseruatũ retine-
rꝯ voluntatẽ Papæ,& in ꝑiudiciũ alterius. Vbi autẽ scia est
ꝑsonalis.i.requirit ad inducendũ malã fidẽ,tũc scia ꝓcurato
ris nõ nocet dño.l.ità veniũt.§.peritã.ff.de pet.hæ.Et ex istis
apparet nõ obstare,si dicat quòd dñs ꝑsumit certiorat⁹ à suo
ꝓcuratore,qa ĩ casu isto ñ sufficit ꝑsumpta scia,imò rr dñs
ꝑsumit ignorare gesta sui ꝓcuratoris,nisi ꝓbet scia.l verius.
cũ gl.ff.de ꝓbat.l.si res obliga.ff.de leg.j.l.si qs delegauerit.ff.
de nouat. Tradit Alex.consi.2.vol.4.col.iiij. Corne.cõs.156.
cũ ĩ cã.col.fi.lib.iij.nõ ẽt obstat,si dixeris,sibi imputet dñs,q
dedit mãdatũ ꝑsale ad litigãdũ sup ipso bñficio,quia rñdet,
quòd tale mãdatũ non se extendit,vt ꝓcurator visa alterius
reseruatione debeat in lite ꝑsistere,qa sic cẽseret mãdasse il
licita.ꝯ l.si ꝓcurator.ff.de cõd.indeb.Hinc dixit Rota decisi.
lxxxj.Titt.vt lit.pen.in nouis,quòd dñs r.ũq̃ cẽseret dedisse mã
datum suo ꝓcuratori,vt lite pendẽ.aliqd debeat attẽtare.Fa
cit dictũ gl.ĩ c.dilecto.ĩ verb.gñalis.j.de ꝓb.¶Septimò prin-
cipal'r q̃ro,an in casib.in quib.requiritur ꝑsentia partis,etiã
122 requirat†partis ꝯsensus?Bar.ĩ d.§.morte.in j.specie ꝓtesta-
tiõis.vers.ſ3 quæro an ẽt partis,&c.in antep.col & fi. respon
det semp requiri ꝯsensum partis, si de eo⁹ ꝑiudicio agat.Et i-
stud idẽ volũt Pan.& alij hic,&dixi j.in 2.cõcl.1.mẽbri.&in
3.cõcl.2.mẽbri,p tex.in l.fi.§.itẽ si ꝓdixerit.ff.naut.cau.stabu.
123 ¶S3 dubitat,an† reqũat expres⁹ ꝯsẽs?Gl. & Dd. variare
videt ĩ isto pũcto,vt colligit ex scriptis Fel.& Mod.hic, &ĩ d.
§.morte.Sequẽdo dicta Bar.facio regulã,qꝛequiritur expres
sus ꝯsensus ꝓtestari,al's ꝓtestatio sibi nõ nocet, &voluit gl.
in c.Cumana.j.de elect.Et istud ẽt regul'r attestantur verũ es
se Fel.&Mod.¶Amplia nõ solũ si agat de obl'one ꝯcta tollẽ
da vl limitãda.l.ꝓfecta.C.de donat.q̃ sub mo.l.si maiores.C.
de trãsa.ſ3 si agatur de tollẽda seu limitanda obl'one de fu-
turo ꝯhenda,ex necessitate alicui⁹ actus præcedentis,adhuc
requiritur ꝯsensus expressus,fm Bar.in d.§.morte.p tex.in d.
§.itẽ si prædixerit.¶S3 hic aduerte qꝛ gl.in d.§. item si ꝓdixe-
rit,& ibi Pet.de Beliap.tenẽt oppositũ,qꝛ in casu illius §.suffi-
ciat tacit⁹ ꝯsensus.Et Bar.Alb.de Ros.ibi admittunt,si nau.
ta,vel caupo ꝓtestet ante q̃ res ĩ naui,vl hospitio receperit,
& sic Bar.ibi ꝯriat.sequit ẽt Card.Ale.in d.c. solicitudinem.
Ioan.Ro.in d.§.morte.Imol.in c potuit.col.33.de loc.S3 opi
S nio Bar.est magis cõis,& eã tenent d.Ant.& Fel.hic, q dicit,
qꝛ hoc vult tex.in d.§.item si ꝓdixerit.in verb.cõsenserint.&
istã ampliationẽ sequit Ale.& Ias.in d.§.morte.& ibi Alex.
dicit,qꝛ Bar.ĩ §.itẽ si. loquit sine lege.d. Ias.ꝯprobat rõne,qa
caupo & nauta tenẽtur ex dispositione legis,ergo protesta-
tio nihil debet operari l.alimenta.C.de neg.gest. Quæ ratio
nihil valet,qa l3 ex dispositione legis teneãt,tamẽ talis obl'o
fuit inducta in fauorem hospitantium. Ergo potuerunt illi
renunciare.c.cum dilectus.de consuet.& dixi s.in vlt. cõcl.
124 ij.membri.Est ergo videndum,an tacens,†vbi agit de prę
iudicio,q̃tũ ad limitandã obligationem de futuro, q̃ prote
stans tenebat simpliciter subire ex legis dispositione,habea
tur pro consentiente?Felyn.in c.sonne.in vj.fall.iij.regul.de
præsump.voluit quòd sic,ꝑꝑ dictũ gl.in l.fideiussor. in verb.
recusare.ff.qui satisd.cogan.¶Sed ego non credo verũ.Pri-
mò per tex.in d.§.item si prædixerit.in verb.cõsenserint.Er-
go non sufficit tacere,quia aliud est consentire, aliud est ta
cere.regul.qui tacet.de reg.iur.Vbi em lex requirit consen-
sum,dat intelligi,quòd non sufficit tacere.l.ij.§.volũtatẽ.&
ibi Bal.& Mod.not.ad statuta.ff.fol.mat.¶Scdò, quia nõ ar-
tat volens hospitari,respondere protestationi, cum possit
cõpellere protestãtẽ, nõ obstãte protestatione eũ recipere
suo periculo,qñ caupona non est ꝓuẽta,vel nisi caupo expe
ctaret legatos Regis,vel alicuius illustris principis,fm Mart.
Laud.in tract.de leg.prin.§.ij.Cũ ergo tacens sciat ius suum
durare,& agat de eius ꝑiudicio,nõ vr cõsensisse. l.sicut.§.nõ
videbitur.ff.qutib.mod.pign.vel hypot.sol.¶Ista dicta vtilia
sunt ad quæstionẽ.Officiales in principio officij promiserũt
syndico vniuersitatis soluere oĩa debita,tã ꝑ ipsum,q̃ suã fa
miliã ꝯhẽda.Postea faciũt fieri ꝓclama,qꝛ nullus audeat ali
quid credere alicui de sua familia,al's ꝓtestãt se nolle tene-
ri,nõ obstãte hac ꝓtestatione,tenebũt satisfacere ꝑ debitis
ꝯctis per familiã,quia rõne officij,& ex pacto prius tenebã
tur,& licèt fuerint ꝓtestari se nolle teneri,cũ talis ꝓtestatio
nõ prodest,qa requirit expressus cõsensus.Itasignãter dicit
Soc.cõs.107.cor mũdũ.col.fin.lib.j.Fallit,si ꝓtestat ad tollẽ-
125 dum obl'onẽ de futuro liberè ꝯhendã, tũc tacens cẽsetur
ꝯsentire,& talis tacitus ꝯsensus sufficit,fm Ias.in d.§. morte.
col.xj.sic intelligens Bar.in ij.mẽbro suæ distinct. in exẽplo
de eo qui fuit protestatus creditori,qꝛ si fideiuberet pro Ti
tio debitore,qꝛ nõ intẽdebat obligari,dicit Ias.qꝛ si creditor
taceat,& postea sequat fideiussio,qꝛ non tenebit fideiussor.
Sed Bar.hoc nõ exprimit,bñ Bart.dicit,si ꝯsentiat creditor.
Est bñ verũqꝛ Bar.allegat gl.ĩ l.pacta nouissima.C.d pact.q̃ lo
quit in pacto,qd etiã ex tacito ꝯsensu inducit,vt not.in l.j.ff.
de pact.¶Aduerte,qꝛ d.Card.Alex.in d.c.solicitudinem.col.
xvij.in fi.in exẽplo ꝑdicto voluit,qꝛ requirat expressus ꝯsen-
sus.& ita ipse declarat verba Bar.in d.iij.mẽb. Quid tenẽdũ?
Dec.hic effectual'r amplectit opin.Ias.quia ille q̃ ꝓtestat,nõ
dẽt obligari al'r,q̃ ipse voluerit,& qa vbi agit d ꝑiudicio iu-
ris q̃rẽdi,tacẽs vr ꝯsentire,fm eũ tãq̃ si agat de modico præ
iudicio.arg.l.qui aũt.in prin.ff.de his q̃ in fraud.cred.in exẽ-
plo ꝑmisso qꝛ sufficiat tacitus ꝯsensus,tenuit Pileus q.xxv.&
Iac.de Aren.dicẽs ita fuisse iudicatũ, put refert Alb.de Ros.
in d.l.fideiussor.licet ipse distinguat,aut fideiussit incõtinẽ
ti post ꝓtestationẽ,& sufficit tacere:aut fideiussit exlõgo in
teruallo,& ꝓtestatio nõ iuuat,sed istud pẽdet ab his,q̃ s.dixi
m⁹,an ꝓtestatio trahat ad actũ ex interuallo.¶Fallit scdò,si
126 agat de tollẽda†obl'one liberè ꝯhẽda,& protestatio sit in
ipso actu.Exẽplũ,si dixero,promitto tibi aĩo non obligãdi,
ista protestatio tollit obl'onẽ ẽt qꝛ tu taceas, ꝑꝑ repugnãtiã,
fm Bar.l.obl'onũ subia.§.fi.ff.de act.& obl.l. vbi repugnãtia.
ff.de reg.iur.Idẽ si agat de limitãda obl'one.l.j.ff.de sol.Hanc
fallẽtiã declara primò,ꝓcedere,si agat de tollẽda,vel limitã
da obl'one,q̃ solo ꝯsensu ꝯhit,sec⁹ si agat de limitãda obl'o-
ne ꝯhẽda verbis,si ꝓtestatio iduceret diuersitatẽ ĩ qualitate
obl'onis,tũc req̃rit ꝯsensus verbis expressus,al's stipulatio to
ta corruit.l.j.§.si qs simpl'r.iũcto §.seq.ff.de verb.obli. & istã
decisionẽ nora ꝑ Senẽsib⁹ ꝯ d.Ias.in d.§.si qs simpl'r. q tene-
bat,qꝛ illa verba,nisi stipulatori diuersitas resp̃õsiõis placue-
rit,debeãt intelligi ẽt tacitè:nãꝯriũ vult Bar in d.§.morte.&
in l.ita stipulatus.col.ij.ff.de verb.obl.de quo Dd.in d.§.si qs
simpl'r.nõ faciũt mẽtionẽ.¶Scdò declara, vt nõ procedat,
127 quoties protestatio esset ꝯ subia† mrimonij, tũc fauore
mrimonij tacẽs nõ cẽseret ꝯsentire,l3 protestatio fieret ĩ ipso
§ actu,fm Inno.& cõiter Dd.inc.fi.de cõd.appo.Sed aduerte,
qa hoc verũ,si postea sequat copula,fm Pan.ibi.Et sic prote
stãs & protestatus rõne euitãdi peccati ꝑsumũt renũciasse
protestationi,al's nõ credere valere mrimoniũ,ea rõne, qa
tacẽs nõ præsumit cõsensisse,vt dicũt Pan.&alij ibi.Nã esto
qꝛ ita sit,tñ nec ẽt protestãs cõsensit simpl'r,ergo non debe
ret mrimonium valere,deficiente alterius cõsensu. ¶Fallit
tertiò,quando protestatio nõ tendit ad tollendã vel limitã
128 dam†obl'onẽ,sed aliud præiudiciũ potest gñare, tunc ta-
cẽs præsumitur protestationi cõsentire,fm Bar.in loco præ
allegato,p tex.in l.codicillis.§.j.ff.de leg.ij.& l. si debitor.§.i.
ff.qb.mod.pig.vel hypo.solu.Sed aduerte,qa in istis iuribus
protestantis. Ni-

mirum,

mirũ,si nõ requirit exp̃ssus ꝓsensus,qa ẽt dissensus partis nõ posset auferre eius ꝓtestãtis,nisi illud vellet remittere.l.id qd nostrũ.ff.de reg.iur Nã ꝓtestatio ꝓseruatoria,ꝓseruat iꝰ protestãtis ẽt aduersario ꝯdicẽre.l.i. C. de his qui spon.mu.sub. lib.x.vbi Bar.not.se ita practicasse in facto prõprio qñ soluit collectã,qa ꝓtestatꝰ fuit se soluere,saluo suo priuilegio immunitatũ.De quo vide Fel.post Abb.in c.cũ accessissent.co. xiiij.vers.v limita.s eo.d.Ias.in d.§.morte.col.fi.Melius ergo facit tex.cũ gl.in l.si fideiussor.vbi tacẽs vr cõsentire protestationi,per q̃ derogabat priuilegio fori. sed fortè, ibi illud est,qa protestatio fiebat in iudicio,sup iurisdictionalibus,vt dicã.j.in vj.fallentia.¶ Scdò aduerte,quia ꝯ istã fallentiã vr tex.in l.ij.in fi.prin.ibi, nisi partibus ꝯtiũ specialiter placuerit.ff.si quis cau.& ibi ponderat d.Ias.in fi.sed facilis est solutio,quia si actor expresse protestet,ꝙ salua sit sibi pœnæ petitio,& reus taceat dr ambobus spaꝛ placere.Et per illũ tex.
129 Bal.decidit,ꝙ ũ dñs ab emphyteuta recipiat pẽsionẽ † pro tpe præterito ,cũ protestatione ꝙ saluũ sibi sit ius priuationis,& caducitatis.ꝙ per talẽ receptionẽ nõ intelligit remissa pœna priuationis,quia protestatio cõseruabat illã. & idẽ tenet Spec.tit.de emphy.§.nũc aliq.ver.xxv. cũ cõcordãtiis alleg.per Iaso.in l.ij.col.lxij.& seq.C.de iure emph.¶ Sed ar-
130 dua difficultas insurgit. Quid si dñs recipiat pẽsionẽ † pro futuro tpe,cũ ꝓtestatione,ꝙ saluũ sibi sit ius priuationis,an isto casu protestatio cõseruet ius ipsius dñi? Bar.in d.l.ij.expresse decidit,ꝙ sic,sed eius opinio reprobat ꝑ Cy.Sal.& Ias. ibi.& ꝑ Card.d.Ant.& Imo.in d.c.potuit.de loca.Tu pro cõ cordia cõsidera plures casus.Primus est,si emphyteuta consentiat ꝓtestationi,& isto casu Bar.benè loquit,qa protestatio ẽt ꝯtia facto in dependẽtibus à voluntate duorũ operat effectũ suũ vtroq; cõsentiẽte.c.diaconi.xxviij. distinctio.& dixi s.¶ Secũdus casus est, qñ emphyteuta ꝯdixit expresse, & isto casu procedit opinio ꝯtia,qa protestatio dñi, dicẽtis nolle obligari ex receptione solutionis,tollit per ꝯtiã protestationẽ solutis,nã realiter ꝓtestatio q̃ respicit actũ cõem, tollit per ꝯtiã protestationẽ.l.j.§.denũciari.ff.d ven.insp.& maximè vbi ꝯtia protestatio sapit defensionẽ.arg.l. Arrianus.ff.de actio.& obl.vt i casu isto,vbi ꝯtia protestatio tẽdit ad defensionẽ,& ad declarãdũ actũ solutionis depẽdẽtem à libera volũtate solutis,qui non erat obligatus pro tpe futuro.¶ Tertius casus est,qñ tacet,& in hoc iacet difficultas.
§ *cotter* doct.tenẽt ꝯ Bart.quia ista protestatio est ꝯtia facto, ergo nõ dẽt prodesse,vt hic.Est.n.protestatio incõpatibilis cũ receptione.s.expellere,& recipere pẽsionẽ,ꝓ futuro tpe. ¶ Sed tu ꝙsidera,qa ista sunt benè ꝯtia expellere, & recipeꝛ. Sd ista,velle eã saluũ iꝰ expellẽdi,& recipere pẽsionẽ ꝓ futuro tpe,nõ sunt ꝯtia,qa si elapso tẽpore pro quo recepi solutionẽ,voluero expelleꝛ,nõ faciã actũ ꝯtiũ receptiõi,qa effect receptionis tũc repetit cõsũmatus.Cũ ergo protestatio nõ sit ꝯtia facto,& ꝑdat ad cõseruãdũ ius protestãtis tacẽs
§ vr ꝙsentire.d.l.si debitor.§.j.Habebit ergo locũ opinio *cõis*, vt nõ possit emphyteuta expelli durãte tpe solutionũ factarũ:opinio verò Bart.procedat elapso tpe ipsarũ solutionũ.
131 ¶ Fallit quarto,qñ cũ taciturnitate cõcurrit † aliquis actꝰ facti,demõstrãs cõsensum,tunc tacẽs ꝓsumit protestationi ꝙsentire.Ita limitãt d.Ant.Imo.Fel.& Mod.hic,per text.in l. si filiusfamilias ij.ff.ad Mace.¶ Circa istã fallẽtiã aduerte ad plura.Primo aduerte,qa ille tex.non vr probare,ſm Pau. de Ca.in l.ĩterdũ.ff.rẽ ratã habe.qa ibi sumus in casib9 in quib9 simplex taciturnitas inducit ꝙsensum,nimirũ sciẽtia & receptio literarũ simul operent,ꝙ tacẽs cẽseat cõsentire.Nã pr pñs mutuo ꝯcto p filiũ,& tacens cẽsẽt cõsentire,ſm eũ. per tex.in l.sed Iulianus.§.ĩterdũ.ff.ad Macedonia.d.Alex.defen
§ dendo *cõem* intellectũ datũ ad d.l.si filiusf.ij.qui est ꝙ ibi tacitus ꝙsensus resultet ex receptione lrarũ,& taciturnitate si mul,rñdet,ꝙ tex.ĩ d.§.interdũ.nõ ꝓbat,sed certè ille tex.expresse ꝓbat,ꝙ si pr sciat filiũ negociari,ꝙ nõ iuuat bñficio senatusc̃õsulti.Ergo idẽ si sit pñs,qñ filiꝰ recipit pecuniãmutuo:nisi forte fatearis verũ,si filiꝰ pñte patre accipiat mutuo pecuniã pro aliqua negociatione ꝓ agẽda,secꝰ si simpr.Sd tñ idẽ si sit pñs:qñ filiꝰ accepit pecunia mutuo simpr,l.si tñ pre sciẽte.ff.ad Mace.& ibi gl infert ꝓmissa ad intellectũ d.l. si filiusfamilias.Et p hãc l inferũt doct.ꝙ si protestatus recipet lras protestatiõis,cẽseret ꝙsentire sicut acceptãs instrm mãdati,vr acceptare onꝰ mãdati,cle.j.de procu.Et dñt doct. hic.post Bar.in d.l.quo.n.§.Iulianus ait.& in aliis locis de q̃bus hic p Mod.ꝙ acceptãs lras,in q̃bus ꝯtinet qualr ipse de
132 beat soluere debitũ,ad qd tenet,ipsi trasmittẽri lras vr † ꝙ fiteri debitũ,nisi protestet se nõ consentire a illis literis.Qd etiam firmat Pan.in c.non iniuste.col.ij. de procu. & consi. 18.in causa & quæst.vers.item secũdo.ibi,hoc.n.inter oẽs.

a Cõsentire.idẽ Dec cõs.632.n. 16.& hic n. 23.& idẽ in audiẽte nũtiũ ad semissũ. vid. not. ad Bart.per Alex.ĩ l.ſi filiusfami.ad Macedo.an autẽ id vetũ sit, vide hic Fel.nã nuntius nõ retinet sicut literæ, & per Alex. ĩ l.nõ solũ.§. morte.n. 18.de no.op. nũc. TROTT.

b Legerit. Necessaria tamẽ vr lectio vt per Gozad. cõsi.23.n.6.& vide not.ad sing.Mathe fil. 22. nec sufficit qualisqualis lectio inconsiderata secũdũ Zas.cõs. 15.vol.i. dubitatũ thest an id procedat in solo patre,vt per Dec. hic.nume.23. Sed te vera dd.ĩ omnib9 intelligunt id procedere & quidẽ ea semper militat ratio. TROTT.

Alex.cõsi.78.col.j.lib.i.& consi. 147.col.iij.li.ij. Et ex hoc elicit cautela extorquẽdi ꝓfessionẽ à debitore,q̃ nõ vult in pñtia testiũ ꝙfiteri debitũ.Sed vt ista cautela prosit,multa requirũt.Primo requirit, q̃ acceptãs sciat qd in eis cõtineat.d.clemẽ.j.ĩ verbo,sciẽter receptis.Iõ cautela est,ꝙ trãsmittẽs lite
b ras scribat in pñtia testium,& postea det sibi copiã,& illimet sint latores,tũc si ĩ pñtia illorũ acceptãs lras eas legerit, bpo terũt ꝺponer,ꝙ sciẽter acceptauit,absq; ꝯdictiõe.Ita declarat Mathe.not.xxij.nota mirabilẽ modũ,& seq̃t Fel.ĩ prooemio Grego.col.vj.Et iõ sis cautus,vt nũq̃ legas lras in pñtia eius, q̃ eas portauit nec alterius.Scdò intellige procedere,nisi in literis ꝯtineret calculus rõnis de datis & receptis,& ĩ fine diceret,ꝙ debeat restituere restãtẽ summã,qa tũc præsumeretur retinuisse lras,vt videret an calculus eẽt legal'r factꝰ.l.cũ seruus.ff.de cõd.& demõstr.ꝑ quẽ ita determinat d. Ias.in l. admonẽdi.col.liij.de iureiur. Tertiò declara,vt ꝓcedat quã tũ ad approbationẽ cõtentorũ in literis,nõ aũt ꝙ acceptãs videat ꝙfiteri factũ recitatũ ita cẽ ſm Raph.Cuma.cõs.177. suppositis statutis.alioquin sequeret,qñ ꝓcurator scriberet dño se donasse cẽtũ Titio,ꝙ dñs acceptãdo lras,non posset postea q̃reꝛ,an ita sit,ꝙ donauerit.Et iõ ĩ casu d.l. si filiusfamilias.si is,qui mutuauerat filiofamilias,scriberet pr̃i se mutuasse,verũ ẽ ꝙ pr̃ acceptãdo,videret approbasse mutuũ,nõ tñ videret fateri mutuũ verũ esse,nisi ꝓbet. ¶ Ex ꝓdictis habes intell'm dictæ l.ũ filiusfamilias.ꝑ quẽ Pan.cõsi. 18.In cã & qõne.col.iiij.li.ij.decidit,ꝙ acceptãs instrm laudi, vr illud approbare.De quo certè valde dubito,cũ sciat saluũ sibi eẽ ius petẽdi reductionẽ ad arbitrium boni viriusq; ad triginta annos,vr ꝑ Bar.in l.si societatem.§.arbitrorum.ff. pro socio. Et ꝯtium vr velle Bar.in l.j.C de rela. Ang.in l.ſi.quãdo appesit.Fel.in c cũ ĩ iure.col.4.j.d offi. deleg.¶ Fallit quintò,quã-
133 do ꝓtestãs nõ stat in meris † finib. protestatiõis, sed vltra procedit dãdo vl' promittẽdo aliqd.tunc si tacẽs recipiat factũ,acqescere vr protestatiõi.Ita limitãt Card.& d.Ant.in c. Cumana.j.de elec.ꝑ illum tex.Et qa acceptãs actum,vr acceptare cum sua qualitate.c.cũ olim.d cẽs.l.Aureliꝰ.§.idẽ q̃siit. vbi Bar ff.de lib.lega.Sed ista fallẽtia parum prodest,qa procedit in casib.quib.ꝑ protestatiõẽ nullum iꝰ ꝙpetẽs tacẽti aufert,vr in his,q̃ depẽdẽt à mera voluntate protestãtis,in qb. nõ requirit ꝙsensus aduersarij.l.Neseni9.ff.de neg.gest.Secus ãt,vbi agit de tollẽdo vl' restringẽdo iure iã acquito ipsi protestato tacẽti,tunc nõ ꝓsumit ꝙsentire.arg.l.cum de indebito. ff.d prob.& iõ in casu c.Cumana.requirit ꝙsensus expsꝰ,nec
§ sufficit taciturnitas,ſm gl.Pan.& alios *cotter*, qa ibi agit de restringẽdo iure capellanorum,declarãdo vt ibi ꝑ Pan.¶ Fal
134 lit sextò,ĩ iudicialib.uã in his tacẽs † ꝓsumit cõsentire,ſm Imo.ĩ d.§.morte.Card.Ale.ĩ d.c.solicitudinẽ.sic intelligẽtes gl.ĩ d.l.si fideiussor.ff.qui satisd.cogã.Rõ est ſm eos, quia plꝰ operat taciturnitas in iudicialib. quã in extiudicialib. l.cum ostendimus.§.fi.ff.de fideiusso.tuto. ¶ Tu adde,ꝙ in iudicialibus,tacens semper habet pro consentiente.c.ñ. de accusatio.lib.vj.l.j.C.de relatio.& ibi Barto. propter hoc consuluit, quòd in actis iudicialibus si pars tua sit præsens , facias apponi,præsente parte & contradicente in passibus, &c. alias tex.ille probat,quod habebit pro ꝙtẽtiẽre,& ex hoc Cæpol. elicit cautelã.328.& ꝑ ista iuradicit Fel.quod parte tacẽte,valet productio testiũ,facta post publicationẽ,sup eisdẽ vel directo ꝯtijs capitulis,qa in iudicialib.tm̃ operat taciturnitas, quãtũ expresꝰ ꝙsensꝰ.Ita ipse ĩ c.fraternitatis.col.4.j.de testib9.vbi alia similia adducit.Et multo plura adducit d.Ias.ĩ l.patre furioso.maximè col.3.ff.de his,q̃ sunt sui,vl' alieni iuris. ¶ Hãc limitationẽ ĩtelligerẽ procedere ĩ casib. ĩ quib. ꝓsens in iudicio,& tacens tenebat ad interesse , alꝰ secꝰ,ꝑ ea q̃ scribit Bar.in l.furioso.ff.de re iud.& ꝑ ea quæ scribit Fel. in c. cũ in iure pitus. col.3.j.de off.deleg.post Imo.in c.2.j. de testib
135 ¶ Septimò fallit † in oĩb.casib.in qb.tacẽs hr̃ pro ꝙsentiente.ſm Bar.in d.§.morte.ad fi.in l.j.C.de litis ꝙtestati.Fel. & alios hic.Et si vis scire casꝰ.in quib.tacens hr̃ pro ꝙsentiente, vide Bar.& scribentes in l.qui dotis.ff.so.ma.& Fel.post alios in c.nõne,de præsump.Ex istis habes,quod sufficit quali scũ q;ꝙsensus,siue tacitꝰ,siue expressus.Sed difficultas tota ꝙsistit,an tacẽs videat ꝙsentire.¶ Octauò quæro,ꝑ quas psonas possit fieri protestatio.Et primò,an possit fieri per procuratorẽ?Bar.in d.§.morte,in mã protestatiõis inhibitoriæ, & alij post eũ,ꝙcludunt,quod sic.per tex.ĩ l.de pupillo.§. qui procuratorio.ff.de ope.no.nun.& istud firmat Inn.ĩ c.cum ĩ iuuentute.de præsump.Fel.& alij hic.Sꝫ dubitat, an requirat sp̃ale mãdatum?Br̃ procurator ĩrẽ propriã,sine dubio põt protestari,qa de ĩteresse suo agit.l.j.§.ñ.ff.de no.ope.nun.idẽ dñt Bar.
§ Ale.& *cõiter* alij procuratore hñte gñale mãdatũ.Mouent. quia nõ est numeratꝰ inter casus requirentes sp̃ale mandatum

tũ numeratos p̃ Spec.in tit.de p̃cur.§.j.Nota q̃nam, quã firmat Rot.ĩ tit.de p̃cur.decis.cxviij.in nouis.incip.fuit dubitatũ.& Soc.cons.120.col.iiij.li.j.Fallit primò,ſm Fel. hic,in caſu gl.in cle.cãm.in ver.ſpecialr.de elect.Scdò fallit in p̃teſtatione declaratoria volũtatis.per q̃ nemo grauaꝫ ſm Bart.in d.§.morte.in prima ſpecie p̃teſtationis,p̃ text.in l.Paulusre ſpondet p̃ p̃curatorẽ.al's incipit,p̃ p̃curatorẽ.ff.de acq.her. & rõ colligiꝫ ex gl.ibi,qa ſtatim voluntas oſtẽdiꝫ,& manda tũ ſummaꝫ.Et iſta eſt melior rõ,q̃ ſit illa,q̃ aſſignat d.Card. Alex.in d.c.ſolicitudinẽ. q̃ ideò fieri non poſſit proteſtatio declaratoria volũtatis p̃ procuratorẽ,qa declaratoria volũtatis,ẽ p̃ſonaliſſima,p̃ l.vnic.§.ne aũt.C.de cad.toll.& p̃ea,q̃ dixit gl.in l.idẽ Põponius ſcribit ſi frumẽtũ.§.ſi.ff.de rei vẽd. & in c.cũ veniſſent.vbi latè Fel.de iudi. Nã ſi iſta rõ eſſet vera,nũq̃ poſſet p̃teſtatio declaratoria fieri p̃ procuratorẽ,& tñ fieri põt,qñ ex ſola volũtatis expreſſione,proteſtatio nõ hẽt effectũ,puta,ſi voluntas ſit exprimẽda corã iudice, vel alia p̃ſona.Exẽplũ,ſi dñs vult declarare libellũ ambiguũ p̃ p̃ curatorẽ habẽtẽ ſpeciale mãdatũ,iſto caſu põt,ſm Ang.in l.ſi qs intẽtione ambigua.ff.d iudi.vel qñ vltra declarationẽ animi requireꝛeꝫ certa forma.vt in electione.c.qa pp.§.fi.de
137 elect ¶ †Vnũ tñ not.q̃ ad hoc vt p̃teſtatio facta p̃ p̃curatorẽ p̃ſtituat p̃teſtatũ ĩ mora,vel in dolo,oportet,q̃ in actu, p̃teſtationis fidẽ faciat de mãdato.l.ſi qs inficiat⁹ ff. depoſ. & ibi Bart.Nec admittiꝫ p̃curator ad p̃teſtãdũ cũ cautione rati,qa tenetꝫ oſtẽdere inſtrm mãdati ſm Bal.in rub.j̃.de pc. niſi ſit talis p̃teſtatio,per q̃ p̃teſtatus ad iudicẽ p̃uoceꝫ, ſm Bal in c.corã.col.fi.de offi.deleg.per tex.Il.q abſente.ff.d p̃c. Meli⁹ probaꝫ per tex.ĩ d.§.q procuratorio.nã q proteſtaꝫ,ſẽ pe parrib.actoris fungiꝫ.l.ſi rẽ,q̃.ff.de euict. & ita ẽt dicit Bal. in c.Cumana.j̃.de elect.col.iij.& in rub.C.depoſ. & Ias.in d. §.q procuratorio.Et pro iſta fallẽtia bñ facit,qd dicit Specu. tit.de procur.§.j.verſ.ſed qd ſi receptũ.vbi vult,quòd ſi in terminis c.j.de ele. li. vj.procurator,q obiecit crimina q̃ electũ, in termino nõ facit fidẽ de mãdato,tñ ſi in veritate erat procurator,& poſtea fidẽ fecerit,ſuſtinebiꝫ act⁹.Et per illud dictũ ſolet limitari doctr.Bar.in l. ſi qs inficiat⁹. vt procedat in eẍiudicialib.ſec⁹ in iudicialib.in quibus ſufficit fidẽ facere de mandato qñcũq;.Sed certè q̃tũ ad effectũ cõmittendæ more,videreꝫ quòd etiã in iudiciali nõ dẽt admitti procurator ad proteſtandũ,niſi illico doceat de mãdato:qa militat eadẽ ratio.& ita in ſpecie voluit Alex.cõſi.78.viſo & diligẽter põderato.li.v.& eſt ẽt de mẽte Bal.in d.c.Cumana.¶Scdò quæ
138 ro,an q̃iũcta p̃ſona poſſit †proteſtari p̃ q̃iũcta? vñ q̃ ſic,qa põt agere,vt ſ.dixi.ergo etiam proteſtari. Cõtrariũ determinat Bal.in l.tutor vrgentib.per illũ tex. ff.de minor.ſequitur Fel.hic.Tu aduerte,qa q̃riũ tenuit Bal.ĩ l.qui abſentem.ff.de proc.intelligens illum tex.in q̃iuncta perſona.Quidã dicunt eſſe ſpeciale in perſona incitatoria,de qua loquitur ibi Bald. ſed non aſſignat rationẽ ſpecialitãtis.Credo idẽ in proteſtatione prohibitoria qa cui l3 quodeſt pl⁹ vtiq; licebit qd eſt min⁹.l.nõ dẽt.ff.de reg.iur.Cõiũctus põt debitorẽ cõpellere vt debitã pecuniã deponat,ſm Bal.in l.ſin aũt.ff de neg geſt. & dixi ſ.& ſi poteſt à manib.debitoris pecuniam extorquere,ergo multo magis poterit prohibere,ne alteri ſoluat. Nõ obſt.tex.ĩ d.l.tutor vrgẽtib.qa ibi q̃iũct⁹ nõ potuiſſet agere, qa pro alijs erat deputat⁹ ad agẽdũ ſpecialr,videlicet erat dat⁹ tutor,q̃ caſu q̃iunct⁹ non p̃t agere pro q̃iuncto,habente tutorẽ,vel procuratorẽ.l.ſenat⁹.& ibi not.Bal.C.qui accuſ.Ias.ĩ l.exigẽdi.C.de procur.facit l.cũ p̃tor.ff.de iud.& quod ibi no. Ang.& iſtã reſponſionẽ ſenſit Bal.in l.tutor. dũ dicit, quod proteſtatio ibi non valuit,qa fiebat contra dñm.¶Tertio q̃.
139 ro, an poſſit fieri p̃ negotiorũ † geſtorẽ? Fel.hic facit concloñ negatiuã,quod non,cũ aliquali fallẽtia.Tu diſtingue, aut quæriꝫ an poſſit facere p̃ſtationẽ declaratoriã,& iſto caſu non p̃t,p̃ ea q̃ ſ.dicta ſunt de procuratore. Aut prohibitoriã,& ẽt ñ p̃t,ſm Bar.in d.§.morte.niſi ĩ caſib.in q̃bus ſufficit ſimplex ſcia proteſtati,ĩ fauorẽ proteſtãtis,quos ipſe poſuit in l.facta.§.ſi hĩs.ff.ad Treb.Et pro hoc Ias.allegat tex.in l.itẽ veniunt.§.à quo.ff.de peti.hær.ſed ille tex. ſm Bar.ibi loquiꝫ in proteſtatione certificatoria,niſi dixeris,quodibi proteſtatio fiebat ad finẽ,ne poſſeſſores diſtraherẽt bona hẽditaria, tunc denunciator expreſſe non prohibeat:& ex hoc decidit Rota,quod appellatio poterit intimari p̃ negotiorũ geſtorẽ. ti.de appel.deciſ.cxxvij in nouis.& deciſ.xij in antiquis Item Ias.ĩ q̃trariũ adducit tex.ĩ l.cũ latis.§.fi.C.de agri.& cenſ.li.xj. vbi ſm eũ proteſtatio ibi fiebat ad inducẽdũ ſolum ſcĩam,& tñ tex.ibi vult illam debere fieri p̃ ſe vel p̃ procuratorẽ, non aũt p̃ negotiorũ geſtorẽ.Ipſe reſpondet,quod ibi illud eſt ratione maximi p̃iudicij,quia agebat de faciẽdo incidere proteſtatũ in pœnã.l.quicunq;.C.de ſeruis fugit.& ita debet re-

ſtringi iſta fallẽtia,ſm eũ.Sed mihi nõ placet, qa ẽt in d.§.à quo. p̃teſtatio faciebat p̃teſtatũ incidere in vſuras,q̃ vſuræ ẽt dicũt pœnales.l.lecta.ff.ſi cert.pet. & tñ ibi p̃teſtatio fit p̃ negotiorũ geſtorẽ.Vñ tu reſpõde,q̃ ille rex.loquiꝫ in proteſtatione facta ad aliud,q̃ ad finẽ ſciẽtiæ,videlicet ad finẽ con
140 ſtituẽdi reſtitutionẽ ſeruorũ.¶Fallit in p̃teſtatione †inhibitoria,ne fiat id ad qd̃ p̃hibitus eſt obligatus nõ facere,qa illa fieri p̃t à quacũq; p̃ſona.l.p̃hibere.in princ. ff.qd̃ vi,aut clàm.& ibi Ang cõprobat Fel.p̃ dictũ Bal.in c.j.in prin. quo tẽpore miles.& p̃ dictum Bald.in diſput.incip. accuſatus de vi turbatiua.Tu cõfirma p̃ id,qd̃ dicit Pan.poſt alios,ĩ c.nouit.j̃.de iudi.q̃ denunciatio euãgelica põt fieri àquocũque: qa adiuuaꝫ auxilio legis.¶Aut quæris,an negotiorũ geſtor
141 poſſit facere †p̃teſtationẽ incitatoriã? & tũc dicendũ m q̃ ſic,p̃ tex.in l.ſi quis ſolutioni.§.j.ff. de vſu.& ita dẽt intelligi Bar.in l.ſi ſeruũ.§.nũc videamus.ff.de verb.obli. ſm Alex. & Mod.in d.§ morte.& Fel.hic.¶Sed q̃ põt eſſe rõ diuerſitatis inter incitatoriã,& p̃hibitoriã? Ias.reſpõdet rõnẽ eſſe, quia effectus incitatoriæ,conferꝫ in perſonã dñi, videlicet vt ſoluat dño,al's ſi nũciaret.vt ſolueret ſibi,nõ cõſtitueret debitorẽ in mora,qa ſibi nõ põr ſolui.Iſ.vero p̃curatori.ff.de ſo-
§ lut.Et ſic Dd.cõiter intelligũt text.in d.§.j.in negotiorũ geſtore,incitãte debitorẽ,vt ſoluat dño. ¶Ego rñ ſemp fui dubius,qa ibi dꝫ morã eſſe factã negotiorũ geſtori, ergo effectus incitationis erat,vt ſolueret ſibi.Ioan. Ma lũb.intelligebat illũ tex.in gerẽte negotia ex officio tutelæ,vel curæ.Quod vñ p̃bare tex.ibi,ſed officiũ ĩpleri.Et q̃ negotiorũ geſtor nõ poſſit proteſtationẽ incitatoriã facere,probaꝫ in d.l.cũ ſatis.§.fi.vbi agiꝫ de proteſtatione ĩcitatoria,vt poſſeſſor reſtituat ſeruos fugitiuos,& tñ dꝫ fieri debere per ſe,vel p̃ p̃curatorẽ,nõ p̃ negotiorũ geſtorẽ.Cogitabis.¶Retenta tñ cõi opinione,dubitaꝫ,an negotiorũ geſtor, q̃ incitat de-
142 bitorẽ,teneaꝫ †cauere de rato? Ias.reſpõdet q̃ ſic,p̃ text.in l.q abſentẽ.ff.de p̃cur.& ibi Bar.in vlt.not.dicit ita debere intelligi text.in d.l.ſi quis ſolutioni.§.j. Toties miratus fui de Ias.dũ dicit,q̃ in caſu d.§ j. ſi negotiorũ geſtor interpellat debitorẽ vt ſoluat dño,q̃ teneaꝫ cauere de rato. Quid em̃ in tereſt debitoris,petere talẽ cautionẽ? nõ obſt.text.in d.l.qui abſentẽ.qa vbi negotiator defendẽs abſentẽ,interpellabat vẽditorẽ,vt defenderet emptorẽ,quo caſu intererat debitoris petere cautionẽ, ne emptor reuerſus iterũ reſtauret litẽ ſopitã,& iterũ cogat defendere.¶Nonò q̃ro,an proteſtatio
143 debeat fieri †ĩ ſcriptis? Bꝫ dicas,q̃ nõ,p̃ tex.ĩ l.ſi.C de neg. geſt.dixi ſ.in diffinitione.Fallit in v.caſib⁹,de quib.hic p̃ Fel. Quos caſus p̃ſequere,vt p̃ Card. Alex.in d.c.ſolicitudinem.
144 & ibi addit aliũ,vt p̃ eũ.¶Decimò q̃ro,in quo loco † fieri debeat proteſtatio? reſpõdet Bar.q̃ p̃teſtatio declaratoria poteſt fieri in quocũq; loco.& Fel.hic extẽdit in quacũq; proteſtatione,p̃ tex.in auth.ſi qs ei,quẽ.C.de adult. & ibi p̃bat ſm eũ,q̃ p̃t fieri in popina,& in ſuburbanis,& in loco ſacro, & ẽt credereꝫ in lupanari,ſi p̃teſtatus ibi reperireꝫ.Licèt citatio facta p̃ arbitrũ ad q̃parẽdũ in loco inhoneſto,nõ valeat. l.ſi cũ dies.§.ſed ſi ĩ aliquẽ.ff.de arbit.Et q̃ poſſit fieri ĩ eccleſia, p̃bat p̃ id,qd dicit Bar.ĩ l.actus.C de fẽriis. vbi dicit Bar. q̃ diſpoſitio c.decet.de imm.eccl.lib.vj.& c.j.eo.tit.in antiq. annullãs oẽs act⁹ iudiciarios factos in eccleſia, dẽt intelligi de actis q̃tentioſis,nõ voluntariis.Adde,q̃ Bal.in rubr.j̃.de iud.col.ij.in ij.lectura,dicit, q̃ examinatio teſtiũ põt fieri in eccl'a,qa ipſa ſola examinatio ſi ſit ẽ volũtarię iuriſdictioni,
§ & qa ſit de plano,& ſine ſtrepitu. Licèt ita Dd.cõiter trãſeãt tñ ꝓrium fuit de mente Papę,in d.c.decet.in verſ. ceſſet oĩs cõfabulatio.ergo ẽt proteſtatio.Ita obſt.rõ ibi aſſignata,ne diuinũ turbeꝫ officiũ.Itẽ alia rõ, ne ibi peccatorũ detur occaſio,vbi delictorũ eſt venia poſtulãda.Crederẽ, q̃ tẽpe quo celebrãꝫ officia,nullatenus p̃teſtatio fieri debeat ĩ eccl'a,& multò minus teſtiũ examinatio.Sed ceſſantibus officiis,attẽta maximè cõſuetudine,poſſet procedere doctr.Bar.in d. l.actus.¶Scdò adde,inquãtũ ſ.dixi,q̃ proteſtatio p̃t fieri in lupanari,vel al's i loco ĩhoneſto,intellige in p̃teſtatione declaratoria,vñ certificatoria,aut p̃hibitoria.Sed p̃teſtatio incitatoria,vt debitor ſoluat,ita demũ valet,ſi ĩterpelleꝫ,vt ibi ſoluat,vñ interpellaꝫ,vt ſoluat ſimpl'r, qa intelligereꝫ ĩ loco p̃teſtationis,ſm Bar.in d.§.morte.in iij.ſpecie p̃teſtationis, argum.d.l.ſi cũ dies.§.ſi arbiter.Similiter interpellatio vt qs ſoluat,vel recipiat ſolutionem,in loco nõ tuto,etiamq̃ ille ſit locus ſol'oni deſtinatus, tñ non valet talis proteſtatio.l. vſuras.C.de ſoluti.quã dicit ſingularem Lud. Rom. ſingul. lxxij Senen.& conſ.252.col.vij.ſequitur Felin.in c.accedẽs. ij.col.j.vt lite non conteſtata.¶Vndecimò quæro,quo tempore proteſtatio fieri debeat? Et primò dubitatur, an poſſit
145 fieri †de nocte? Reſpõdeo, p̃teſtatio declaratoria volũtatis

ſine

Ioan. Franc. Ripa ſuper primo Decretal.

ſine dubio ꝑt fieri de nocte. Nā teſtamēta, q̄ cōſiſtūt in ſola
voluntate teſtōris ꝑñt fieri de nocte l. ad teſtiū. §. poſſe. ff. de
teſta. & dicit Alex. in l. q̄ in aliena. §. fi. col. ij. ff. de acq. hæred.
q̄ ꝓteſtatio declaratoria, q̄ ñ regrit partis ꝑñtiā, pōt fieri clā.
Sic ēt in ꝓteſtatione depēdēte à volūtāte duorū, vtroq; cō
ſentiēte fieri poterit de nocte Nā & trāſactio valet facta de
nocte. l. non minorē. C. de trāſac. & collatio beneficij, ſm gl.
in c. vt nſm. in ver. occulta. vt eccleſia. bñ. q̄ ſequit Fely. in c.
cōſuluit. col. pe. de offi deleg. Idē ī quacūq; ꝓteſtatione, ſi ꝑt
haberi copia aduerſarij ſm Bal. in c. fi. de app. & Fel. hic, qa ēt
appellatio de nocte fieri ꝑt. l. j. §. dies. ff qñ appel. ſit. Bal. ī aut.
hodie. C de appel. ¶ Sed aduerte, qa 13 declaratoria fieri poſ
ſit de nocte, tñ ītēitatoria ad effectū vt debitor ſoluat tūc, vł
vt creditor ſolutionē recipiat, nōvł valere, qa d̄ nocte credi
tor nō cogit̄ recipere ſolutionē, cū nō ſit cōgruū tp̄s. l ſi ſo
lutur⁹. ff. de ſolut. tenet Bar. ī l. more. ff. de feriis. Nec ēt debi-
tor de nocte dēt poſſe cōpelli ſoluere, pp periculū eundi de
nocte, vt iugulēt hoſtes, ſurgūt de nocte latrones. Et ideo cō
ſuluit Alex. q̄ ſoci⁹ nō tenet̄ aprire oſtiū, & dare acceſsū ſo-
cio veniēti de nocte, ſm Ale. conſi. 103. col. v. lib. j. Suſpectus
n. eſt, q̄ vadit de nocte, cū illo tpe null⁹ ire ſoleat p vias. l. hoc
edictū. §. Labeo. ff. de his qui deie. vel effude. Sed dubitaſ, q̄d
ſi dbitor iuraſſet ſoluere ī termino, & offerret vltima nocte
an excuſaret̄ à periurio? vł q̄ ſic, qa totū tēp⁹ eſt debitoris,
ergo ſi pars occurrit vltima nocte, poterit illo tēpore fieri
oblatio, niſi creditor ſit parat⁹ ꝓrogare terminū ī diē craſti
nā. ſm Fel. in d. l. nō minorē. & iſtud vł ſentire Bal. ī c. ego. n.
& ibi Fel. col. j. ī. de iureiur. ¶ Secūdò dubitaſ, an poſſit fieri
146 tpe feriato? iſta dubitatio ꝑt dupl̄r ītelligi. Primò, de tpe,
quo fit iſta ꝓteſtatio. Secūdò, de tpe explicationis actus, ad
quē q̄s incitaſ p ꝓteſtationē. Primò caſu facias ꝯclusionē ge
neralē, q̄ oīs ꝓteſtatio ꝑt fieri die feriata, ēt in honorē Dei,
ſm Bar. in l. cū filiꝰ. §. fi. ff. d̄ verb. obl & ī d. §. morte. col. pe. qa
ꝓteſtatio eſt actus extraiudicialis, & oīs actus extraiudicialis
ꝑt fieri die feriata. l. dies feſtos. C. de feriis. & ibi Saly. vult q̄
laudū poſſit fieri die feriata qa accedit potius ꝯctibus, q̄ iu-
diciis. §. j. in auth. vt diffe. iud. Quod ante tenuit Spec. titu. de
arbi. §. fi. ver. ſed nūq̄d amicabilis cōpoſitor. Fel. hic. & Pan. in
c. fi. col. iij. ī. de feriis. Bal ī l. fi. C. eo. Oria. in tract. de arbi. in x.
qō. Similiter appellatio ꝑt ītерponi die feriato, licet nō poſ
ſit exerceri. l. j. C. de feriis & ibi Bart. & l. ij C. de tēpo. appel.
Gl. in c. ſic populo. de app. lib. vj. ¶ Secundo caſu facias duas
concluſiones. Prima, ſi actus ſit in iudicio expediēdus, tunc
ꝓteſtatio incitatoria vt ille act⁹ fiat die feriata, nō valet, qa
illud nō eſt cōgruū tp̄s. c. fi. ī. de feriis. d. l. act⁹. & d. l. dies. ¶ Se
cūda concluſio, ſi actus veniat expediēdus ex iudicium, tūc
ꝓteſtatio incitatoria vt ille act⁹ fiat die feriata, valet. d. l. dies.
147 Fallit, q̄ñ ſm honeſtos mores, ꝓteſtat⁹ nō deberet arcta
ri ad faciēdū actū illo tpe. Vñ ꝓteſtatio, q̄ faber faciat opus
die feriata, non valet, ſm Bar. in d. §. morte. col. pe. dēt enim
ſm honeſtos mores Chriſtian⁹ die feriata ī honorē Dei ceſ
ſare ab oī opere. c. j. ī. de feriis. Hinc eſt, q̄ ēt ſi partes conſen
ſerint, nō tñ poſſunt teſtes cōpelli, vt deponāt die feriata, qa
& ſi quo ad eos, ſimplex examinatio ſit actus quaſi ex̄iudi-
cialis, ſm Bal. in rub. de iud. tñ qa tēpus eſt incōgruū ſm bo
nos mores ciuitatis, nō arctāt teſtificari ſi nolint, ſm gl. in l.
oēs. ij. C. de feriis. & ibi Pau. de Caſt. & idē Pau. poſt gl. ī l. j. ff.
eo. Pan. ī c. fi. col. iij. ī. e. Hinc interpellatio facta debitori dor
miēti, vel comedenti, eſſet inciuilis, quia tunc non debet in
cōmodari ſm honeſtos mores ciuitatis. ſecundū Bart. in d.
§. morte. ideo non conſtitueret eum in mora. Eodē modo ſi
fieret ꝯhēti matrimoniū, vel audienti miſſam, vel faciēti fu
neralia, aut ꝓſequenti funus. ar. l. ij. ff. de in ius vocan. Quod
ego credo verū, niſi interpellatus audiēs miſſam eſſet excō
municatus, vel niſi cadauer cuius funeralia fiūt, prohiberet̄
ſepeliri. qa eſſet excōmunicatus, vel aliàs ſepeliri ꝓhibitus.
iuxta l. ij. ff. e. de cadaue. puni. & c. ſacris. de ſepul. Eſt. n. excō-
municatus, qui corp⁹ excōmunicati aſſociat ad ſepulturā,
ſm gl. in c. ad hæc. de priuil. q̄ dicit ſing. Lud. Ro. in not. poſt
ſingularia. nota ex. dicam tibi dubia. Intelligo ergo de au-
diente miſſam, vel celebrāte, vel faciēte funeralia, ſecūdum
pmiſſionē legis, ſecus ſi ꝑt ra legē. Idē intelligo. q̄ non poſſit
ītерpellari debitor faciēs exequias familiares, vſq; ad nouē
dies. §. pe. in auth. vt cū de app. cogn. ſecūdū gl. & ſcriben. in
l. ij. ff. de in ius voc. facit q̄d dicit Bart. in l. interdū. ff. de iudi.
Quod intelligit verū Alb. ibi, ſi mortuus ſit aliq̄s de agnatio
ne, & cognatione ſua, ſec⁹ ſi faceret exequias vni⁹ ſcutiferi,
vel ancillæ, tūc non dēt ſibi dari dilatio nouē dierum. Item
inquātū dixi ſuprà q̄ ducēs vxorē, non pōt conſtitui in mo
ra pinter. ellationē. ampliā ēt durāte feſtiuitate nuptiarū.
Ideo aliq̄s magn⁹ nobilis deberet ſaltē habeī dilationē octo
dierū, ſm Iac. de Are. & Are. ibi. ¶ Tertiò dubitaſ, an ꝓteſta
148 tio debeat fieri añ actū, vł poſt? Breuiter, cōſtat ꝓteſta-
tionē īhibitoriā debeī fieri añ actū. l. ſi pecuniā. §. itē ſi q̄s. ff.
de cōd. ob cām facit tex. ī l. j. §. j. ff. de no. op. nū. hoc firmant
gl. & Bar in l. ait ꝓtor. §. ſi quis particeps. ff. de his, q̄ in frau.
cred. & tex. cū gl. in l. pen. ff. pro empto. Idē etiā dicēdum in
ꝓteſtatione declaratoria, ſup depēdentibus à volūtate duo
rū. l. perfecta. C. de dona. q̄ ſub mod l. ſi maiores. C. de trāſac.
facit gl. in l. in concubinatu. ff de concubi. Idē in ꝓteſtatio-
ne declaratoria, ſup dependentibus à ſola volūtate proteſtā
tis. c. cōſulti. de reg. l. pro hrde. §. Pōponius. ff. acq. hær. Quod
intelligo procedere, q̄ñ ex actu dependēte à voluntate pro
teſtantis eſſet alteri ius acquiſitū, vt p Ang. conſ. 209. Petrus
de Sauona q̄ alleg tex. in l ex morte. C. de pactis cōuen. & gl.
in §. accedit in verſ. fecerūt. C. de rei vxo actio. & ſequit Are.
in l. j. col. iiij. ff. ſol matr. aliàs ſec⁹ p tex ī l. iiij. ff. de adim. leg.
¶ Secundò intelligo ꝓcedere, q̄ñ declaratoria reſpicit factū
ꝓteſtāris, ſecus ſi reſpicit factū alienū q̄ a ſufficit ēt incōtinē
ti poſt actū ꝓteſtari. Ita intelligo l. ſi filiusfamilias. ff. ad Ma-
ced. & tex. in l honores. §. fi. ff. de decurio. ¶ Duodecimò q̄ro
149 an ī proteſtatione debeat exprimi ꝑt cā? Br̄. ſi loquamur in
proteſtatione declaratoria in dependentibus à volūtate ſo
lius proteſtantis, tūc ſufficit pro rōne volūtas. l. ſi q̄s in prin-
cipio teſtamēti. ff. de leg. iij. facit tex. in §. ſed q̄d prin. inſti. de
iure natura. l. ꝓſpexit. ff. qui & à quibus. Si verò loquamur
in proteſtatione ꝓhibitoria, in ea requirit̄ exꝑſſio cāæ. l. no
mē. C. q̄ res pig. Bar. in d. §. morte. & ī l. j. i xj. q. ff. e. tit. & ī l. q̄d
te. col. fi. ff. ſi cert. petat. ¶ Fallit ī ꝓteſtatiōe ꝓhibitoria eī⁹, q̄d
ꝓhibito eſt ꝓmiſsū, ſed ſola volūtate proteſtantis efficitur il
licitū ſm Bar. p tex. in l. fi. C. d̄ neg. geſt. cōſideta tñ qūo ī d. l.
fi. probet̄, q̄ poſt inhibitionē, ſit illicitū gerer̄ negotia ꝓhibē
tis. Nam actus vriles valent inuito dño. l. ſoluendo. ff. de neg.
geſt. Et q̄ iſto caſu valeat proteſtatio ꝓhibitoria abſque cā
probaſ in l. diuus. ff. de ſerui. ruſt. præd. & ī l. iij. in prī. ff. de acq.
rerū domi. vbi poſt prohibitionē factā ſine cā, à dño fundi,
nō eſt licitū aucupari, vel venari amplius in eo, q̄d ante lice
bat, niſi fructus fundi cōſiſterēt in ſola venatione, qa ēt ſine
prohibitione antea nō licuiſſet. l. vſufructuariū. ff. de vſufru.
p quē ita decidit Cæp. ī tract. ſeruit, ſub rub. de aucupatione.
Si aūt loquamur de proteſtatione ītimatoria, ī illa ēt requirit̄
expreſſio cauſæ. l. empti. & ibi declarat Bar. C. de euict. Si ve-
rò loquamur de certificatoria, tūc ſi preſtās certū faciat pro
teſtatū de eo, q̄d ipſe geſſit, vel facturus eſt, nō tenet̄ cām aſ
ſignare, qa tenet̄ proteſtat⁹ ei credeī. cū totū depēdeaſ à vo-
luntate proteſtantis. Satis. n. eſt, quòd proteſtat⁹ nō poterit
allegare ignorātiā. l. ſi fideiuſſor. §. j. ff. māda. & l. aut q̄ alit̄er.
§. j. ff. q̄d vi aut clā. Siverò certū faciat proteſtatū de eo, quod
ali⁹ geſſit, tenet̄ cām aſſignare. d. l. nomē. & l q̄ ī alterius. ff. de
reg. iur. cū ſimili. Et ghaliter (præter q̄ ī caſū præmiſſis) dicē
dū eſt, quòd ī omni ꝓteſtatiōe, q̄ ſit ad obligādū proteſtatū
vł ei ꝓiudicādū dēt exprimi cā, aliàs nō ſibi ꝓiudicat, ſm Car
din. ī cle. cām. col. fi. de elec. niſi proteſtō ſit talis, q̄ prouocet
proteſtatū ad iudiciū, tūc nō requirit̄ expreſſio cauſæ, cū ve
niat exprimenda ī iudicio. declara tñ vt p Bart. in l. j. in ij. q. ff.
de no. op. nūc. Et quòd in ꝓteſtōne ꝓhibitoria requiraſ ex-
præſſio cāæ. aliàs nō valeat, Bar. in d. §. morte. alle. tex. ī l. ſi ma
ior. C. de reſcin. ven. & in l. tutor vrgentib. ff. de mino. Et tu p
ueēte ꝯſiderabis, quòd Bar. intellexit illa iura, q̄ñ cōiūcta per
ſona fuit proteſtata ſine cauſa. ergo ſecus ſi cū cā, & ſic facit
pro opiniōe, quā tenui ſuprà. ¶ Sed reſtat difficultas, an pro
teſtatus teneat parere proteſtationi factę, cū expreſſiōe cāe,
de qua non apparet, vt ſiat vel deturpid, ad q̄d proteſtatus eſt
obligat⁹? Cōcluſiuè procedēdo, facias intra ſcriptas conclu
ſiones. ¶ Prima cōcluſio. Proteſtatiōi īhibitoriæ factę cū cā
150 ꝓiuſta non tenet̄ proteſtat⁹ parere. l. ſi q̄s prohibuit, alias
Papinian⁹. ff. de publ. p quē Bal. & Saly. ī l. fi lib. ſtā. C. q̄d cum
eo. determinat. quòd procurator reuocat⁹, poterit tradere rē
venditā ante reuocationē. Q̄d intellige verū quantū ad effe
ctū Publicianæ quæ competit ēt illo caſu ꝯ dñm, non quan-
tum ad trāsferēdū dñium. quod non ꝑt ꝯferri à dño prohibē
te ſine voluntate ſua, ſm Bal. Q̄d itademū verū eſt, ſi ſatisfa
ctū ſit de ꝓtio actuaꝝ ꝓpli procuratori, vel dño, ſec⁹ ſi ſolū ha
bita ſit fides de ꝓtio, vt declarat Fel. poſt ſmo. in c. ex parte de
cani. col. 6. j. de reſcrip. Poſſet tñ dñs ꝓhibere ne emptor ſol
ueret procuratori. l. ſi cū emptore. ff. de pact. p quē ita deter-
minār Bal. & Gul. in l. verū. ſtatī allegāda. Et pro hac ꝯclone
facit ēt tex. ī l. verū. cū l. deq. ff. de cōſt pec. Ad idē tex. in l. fide
iuſſor. ff. de fideiuſſor. per quem gl. & Bar. ibi decidunt, q̄ fi-
deiuſſor poſt prꝫſtitā fideiuſſionem, denuncier creditori, ne nu
meret pecuniā promiſſam debitori pro quo fideiuſſit. nihil
agit, qa proteſtatio eſt iniuſta, ſequit̄ pecuri. de fideiuſſo. §. j.

gl. &

gl.& Bal.in l.Titius.ff.de procu.& Bal.in l.tã mãdatori.C.de non nume.pec.Rõ est,qa tenet creditor mutuare, ꝓmissam ꝑecuniã,& protestatio fideiussoris est ꝓpea iniusta. Secº tñ dicẽdũ si debitor post fideiussionẽ ꝑstitã pro eo, esset effectº vnus ribaldus arg.l.si cũ Cornelius.ff.de solut. vel esset effectus nõ soluẽdo.arg.l.si is,à q̃.ff.vt in possʒ.lega.¶Scda cõcl'o.

151 Protestatiõi factæ ex cã ƒ nõ verisimili sup eo ad qd̃ protestãs tenet,protestatº nõ est obl'atus parere.l.hæc ãt.ī prin.ff.si cui plus q̃ pleg.Fal.Qd.n.verisimile nõ est ĩcredibile reputat. l.Meuius.cũ gl.ff.de leg.2.Ideo si agnatus protestet ꝛ fevelle li tẽ mouere ꝛ pupillũ,& ob id velit se excusare à tutela nõ tenet iudex ei credere,nisi ꝑns status protestationẽ verã esse demõstraret.ſm Bar.in l.int'stipulãtẽ.§.sacrã.ff.de verb.ob.Si tñ ꝓtestatus parverit,& cã vera postea nõ fuerit,habebit actionẽ ꝛ protestantẽ ad interesse.l.j.§.dolũ.& §.si reus. ff. de eo p quẽ factũ erit,& ẽt protestãs tenebitur cuicunq; læso ex tali protestatione,cui protestatus supinè credidit.l.fi.ff.eod. ti.

¶Tertia cõcl'o.Protestationi inhibitoriæ,ne det, vel fiat id

152 ad qd̃ protestatus tenetur,factæ ex vera cã,nõ est ƒ parẽdũ, nisi veritas cãæ oñdat̃ p instʒm,vl' al'r fides plena fiat.l.nomẽ. C.q̃ res pigno.Et firmat ẽt Bar.in l.1.xj.q.ff.de no. opc. nun. Idẽ in protestatione ĩcitatoria, ſm Bar.in d.§.morte.per tex. in l.qui in alterius.ff.de reg.iur.Idem in quacunq; intimatione præiudiciali,ſm Car.in clem.cãm.de electione p illũ tex. & Fel.hic col.xix.Idẽ in denunciatione, quæ fit ad cõstituẽdum aliquem in mala fide,ſm Fel.in c.2.col.fi.de præscri, faciunt plura adducta p do.Ias.in l.1.ff.de eo,p quẽ factũ erit, & p Fely.in c.cum contingat.maximè in 7. concl'one. ĩ. de rescript. & quæ dixi ꝛ. in 7. qõne. ¶ Fallit primò, si prote-

153 statio fiat authoritate ƒ iudicis,tunc ei parendũ est,dato ꝙ veritas causæ non oñdatur p instʒm ſm Bar.in d. §. morte p tex.in l.fi.ff.de lege commiss.quẽ ad hoc notat ibi Bal.& Pau. de Cast.& illũ tex.dicit singularẽ Bal.in c.fi. ad fi. de sequest. ꝛ pos.& fruct.& sequuntur *cõiter* docto. vt pãtet ex allegatis p Alex.& Mod.in d.§.morte,&per Alex.in l.de pupillo,§.qui procuratorio.eo.tit.& cõsi.73.vʒ prima cõsideratione dicẽdum,col.j.lib.3.vbi vult, ꝙ protestatio facta alicui authoritate iudicis,ne deueniat ad alienationẽ fundi operat̃, quòd alienatio dicatur dolo facta,ẽt quod causa litis mouẽdæ nõ fuerit demonstrata.&Rom.cons.6.p totum.Bene facit,quia iussʒ iudicis ne soluas,excusat te à piurio,ſm Host.in summa de iureiur.§. quot sũt species,ergo ẽt excusabit à mora.Omne.n.qd̃ ĩpedit piutiũ,impedit ẽt morã cõmitti. ç. breui. de iureiur.Sil'r excusat à pœna cõuẽtionali,ſm Alb.in l. si quis id quod.ff.de iurisd.om.iu.col.2.Sequit̃ Fel.in c.ꝑstitutus. col. vj.de reseri,facit l.non vʒ.§.q̃ iussu.ff.de re.iur.¶ Amplia ẽt si præceptũ ne soluas,sit factũ à iudice incõperenti,ſm Ale.cõsi.39.Visis & cõsideratis.lib.3.sed certè dubito de hoc,per id qd̃ cõsuluit idẽ Alex.cõl.95.Visis processibus.col.pen.lib.2. vbi decidit,quod intimatio laudi facta authoritate arbitri, non valet,quia lato laudo nullã hẽt potestatem,& ꝛrium tenet Fel.in c.cũ cã.col.ij.de offi.deleg.& Bar.in d.l.fi.& ſm hãc opinionẽ habes vnã restrictionẽ huius fallentiæ.¶Secundò restringe,nisi is cui iudex iussit ne solueret,procurasset sibi illud præceptum fieri.l.ij.§.fi.si quis cautioni.Habes discussam hanc fallentiam.Circa quã aduerte,quòd non vʒ probari in d.l.fi,Nã illa verba,testato ꝙ entũ emptorẽ ne solueret, &c. pñt intelligi,i.corã testib.& sic extraiudicial'r,prout illa verba exponit gl.in l.ait prætor.§. si qs particeps. ff. de his, q̃ in fraud.cred.& in l.detestatio.ff.de verb.sig.Vl' intelligi pñt, testato,i.cũ attestationib.& sic facta fide de cã inhibitionis, & adhuc ꝛ Bar.in d.§.morte.qui tenet.ꝙ ibi non fuerit facta fides de cã.¶Secundò aduerte,quia Bar.circa intellectum d.l. fi.& hãc mãm vʒ aliqua'r ꝛrius.Nã in d.§.morte. vult, quòd protestatio inhibitori afacta authoritate iudicis,debeat cõtinere causam veram,& iustam,licet non apparentẽ. Sed in d.l.fi.vʒ velle,quòd ei parendum sit,etiam si facta sit sine expressione causæ.& sequitur Fel.hic vers. v. qel'o, quia pro iudice pñsumit̃, c. sicut.de re iudic.c.in pñtia. de renuncia. Sed certè opi.Bar.in d.§.morte.vʒ verior:qa pcepta iudicis nuda non valent.l.j.per totũ.C. cõmin.vl' epis.tradit̃ per Bart. & alios.in l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.1. ¶ Fallit scdò ista cõcl'o,q̃ causa expressa in protestatione inhibitoria, consistit in actu gesto p protestantem,quia si attestat̃ se fecisse talem actum,ei credendum est,dato quod aliter non appareat.l. si fideiussor.in prin.ff.mand.¶Fallit tertiò,q̃ protestõ inhibi-

154 toria fit cũ arreptione itineris ƒ ad iudicem,tunc ei parẽdũ est,ẽt quòd veritas causæ nõ appareat,ſm Bar.in l.de pupillo. §.si qs ipsi prætori.vers.veniamus ad scdam lecturã.ff. de noui.ope.nun.Quod facit ſm eum,pro rusticis,q si recipiant aliquã violẽtiã,vl' iniuriã,protestãt ex pte prætoris,ne sibi vio

lentiam inferas,& iter arripiunt ad ciuitatem.Operatur.n.talis arreptio itineris,ꝙ inhibitio censeatur ab ipso iudice, ſm Pan.in c.in causis.de electio.facit tex.in c.dilecti.de appella. & in c.cum olim.de do.& ꝙtuma.vʒ. n. protestans arripiẽdo iter ad iudicem,velle cãs ibidem exprimere.Iõ dẽt protestatus parere.¶Quarta cõcl'o.Protestationi ne fiat id, qd̃ pro-

155 hibitus tenetur non facere ƒ parendum est,ẽt quòd veritas causæ nõ ostẽdatur.hoc de se patet,qa satis veritas causæ patet protestato, ex quo est prohibitus facere id,quod iterato per protestationem prohibet̃.Bñ facit tex.in c. tua.de sponsa duo.& in c.j.de matri.cõtrac.ꝛ interdict.eccl.¶ Fallit, nisi subsit aliqua causa,ꝓp quã protestatus iustè credat posse facere id qd̃ tenet̃ nõ facere.arg.l.itẽ apud Labeonẽ.§.si qs virgines.ff.de iniur.Et ista fallentia seruit ad quæstionẽ. Statu-

156 tũ ꝙcedit bãnitũ posse ƒ ĩpune offendi,mõ bãnitº protestãt quòd nulla sibi fiat offensio,qa est restitutus,q̃rit si fidẽ non faciat de restitutione in promptu,an possit offendi?Bar.in d. a §.morte.determinat,ꝙ sic a per prædicta, & p tex. in d. l. non oẽs.§.fi.in arg.ff.de re milit.Melius facit tex.i c.proposuit. de cler. excom. minist.& in c.sicut.de sen.excõ.& cum Bar. trã- ꝛ seunt Doct.*cõiter* & Fel.hic col.xix.vers.iij.cõclusio.Bñ facit decisio Pau.Ca.ꝑs.33.13 ista sit qõ.vbi idem decidit, si bannitus allegat saluũ ꝙductũ,de q̃ fidẽ facit.Idem cõsuluit Alex. ꝑs.63.attenta dispositione statuti.lib.3.& ꝑs.77.col.3.eo. lib. ¶ Amplia ẽt si esset fama publica, ꝙ esset rebannitus, adhuc si interficeret eũ,nõ teneret̃ de homicidio, sed de culpa tñ, ſm Alex.ꝑs. 114.Põderatis his.lib.j.¶Amplia ẽt si bãnitº allegetitẽ pẽdere super iniustitia banni,ſm Bar.in l.3.§.si seruus. ff.de acq.pos.Et prædicta sequit̃ Gand.in tra.Malefi.sub rub. de bannitis. ꝓ maleficio.col.1.Fel.in c.quæ in ecclesiarum. col.2.& seq.s.eod.¶Ista decisio restringitur per Alex.in d.§. morte,vt non procedat,si bannitus vltra protestationẽ offeret se paratum ire ad iudicem.arg.eius qd̃ no. Card. in clem. j.in v.q.post Pau.de Elea.de re iudic.Bal.in l.si feriatis.ff.de feriis. & Lud.Ro.sing.cclxxvj.incipiẽte,clemẽtina vt calũniis. Et sequitur Fel.hic,sed tu aduerte,qa ista restrictio non vʒ vera.&in primis ego adduco decisionem Bal.in contrarium in l.libertas. ff. de sta. homi.vbi vult, quòd ẽt si bannitus alleget se citatum,quòd ea cã iret ad iudicem dato quòd ostendat citationem,si tñ nõ oñdat saluum ꝙductũ, possit adhuc offendi.Secundò adduco rationem,quia nõ datur rõ diuersitatis,quare magis credendum sit bãnito attestãti sevelle venire ad iudicem,q̃ bãnito alleganti simpl'r se esse rebannitũ. Et certè si vera esset ista restrictio, ſp bannitus allegaret se velle ire ad iudicem,& hoc mõ euitare ſp offensionem. arg. l.inter stipulãtem.§.j.ff.de verb ob.Quid tenendũ.Dicerẽ salua meliori sñia,quòd si securè possit bannitus ꝙduci ad iudicem,tũc esse protestationi credẽdũ. arg.eorũ, q̃ ꝛ. dixi in 3. fallentia ꝑcedẽtis ꝙcl'onis,al's nõ arg.l.itaq;.ff.ad leg. Aquil. ¶Scias tñ ꝙ si protestans verè erat rebãnitº, quòd occidens eũ 13 excusẽt à pena homicidij,nõ tñ excusat̃, qn puniat̃ de culpa causata ex eo,quòd diligenter nõ ĩuestigauit veritatẽ protestationis,ſm Bal in d.§.morte.arg.gl.l.q cũ alio,&l.qui in alterius. ff. de reg.iur. Istud dictũ Bar.vʒ mihi periculosũ qa attẽta ratione Bar.occidens ẽt tenet̃, dato quòd bãnitus nullã fecisset protestationem.Nõ ob.iura allegata p Bar. qa nõ est in facultate alterius occidere bãnitũ q̃ velit, & si eo reperto vellet inuestigare veritatẽ protestationis, posset interi aufugere,& ideo iura allegata per Bar.nihil faciunt, qa est in facultate ꝛhentis ꝛhere,q̃ velit. Ideo plus debuit inuestigare ꝙditionẽ eius,cũ q̃ ꝛhit.Et ꝛriũ reperio tenere Ias. in l.si qs p errorem.col.2.ff.de iurisd.om.iud.& Alex.cons.65. col.fi.lib.2.Saluari tñ posset decisio Bal. quando esset fama publica,quòd esset rebannitus ſm Alex.in d.cõs.114.per ea, quæ dicit idem Bar.in l.j.ff.de recep.ar.¶ Quinta conclusio, Protestationi prohibitoriæ eius quod prohibitus omitte-

157 re non potest salua honestate ƒ non tenetur prohibitus parere. l. Quintus.ff.mandat. Nam ita nos debet astringere, verecundia sicut obligatio ciuilis.l. pecuniæ. in fin. quam ibi notat Bartol.ff. de alimen. legat. sicut ergo protestationi prohibitoriæ eius quod protestatus erat obligatus facere non est parẽdum.dict. l. si quis prohibuit. Ita vbi protestatº ex verecundia cogitur facere,protestationi ne faciat,obedire debet.Parcendum enim est ei,qui pudorem suum voluit conseruare.l.quæ omnia.§.1. & ibi glo. allegat concordant. ff.de procurat.bonus tex.in l.in eadem.ff.ex quibus cau. maio.Facit,quia non dicimus posse, quod honestè non possumus.l.si filius.ff.de condit.instit.l.nepos Proculo.ff.de verbo. sign.Nam qui verecundiam patitur, dicitur magnam pœnã pati.c.quem pœnitet.de pœnit.dist. 1.vide gl.& ibi Fel.num in c.si qui testium. in verbo, paupertate, de testi. ¶ Sexta

a Quod sic. Quod tamẽ fallit si ignorantia nõ esset probabilis veluti si ex publica prouisione cautũ esset vt exules reuocari debe rent. vide Alex.cons.65. in fi vol.iiij. Ias.in l.si creditoris. n. j. C.de fideicõmiss.

TROTT.

cõclusio. Protestationi inhibitoriæ, ne fiat vl' det id, ad quod
158 protestatus tenetur, facta ex iusta ꝯcã, de cuius veritate fit plena fides. parendũ est l. nomen. C. quæ res pig. l. hæres cum deberet. ff. ad Treb. l. j. §. fi. cũ l. seq. ff. quod fal. tuto. ¶ Fallit in protestatione prohibitoria, quæ fit ad impediẽdũ restitutionem depositi fieri deponenti, vel ad impediendum ne salariũ soluatur nobis doctoribus, vel alteri, cui de publico debeatur, vel ad impediendum ne inquilinus soluat pensionẽ dño domus. auth. sed iam cautum. & in corpore vnde sumitur. C. depositi. ¶ Circa quam limitationem aduerte primò, quòd non ꝓcedit in casu d. l. hæres cum deberet, ſm Alex. ibi. Secũ dò aduerte, quia non procedit si ꝓtestatio inhibitoria fieret authoritate iudicis. ſm Lud. Rom. cons. 141. Eximie dñe doctor. sed cõtrariũ in hoc videtur dicendum, quia alias modi cũ, immo verius nullum esset datum priuilegium rebus depositis salarijs & pensionibus contra tex. in auth. de depositi. §. j. Nã videtur, ꝙ pp solã inhibitionẽ partis extraiudicialr factam inquilino, vel depositario, non debeant ipsi derracta re restitutionem iudicialiter oppositam ei, qui deposuit. Nã si exceptio cõpensationis iudicialiter opposita non impedit restitutionem. l. penul. C. depositi. Quis crederet, quòd sola inhibitio partis facta depositario, habeat impedire restitutionẽ? Intelligo ergo l. pe. quæ dicebat inhibitionem ĩpedire restitutionẽ. loqui in inhibitione facta authoritate iudicis, quia sola inhibitio partis nõ sufficit, ſm Bart. in l. si alienam. ff. so. ma. per tex. in l. bona fides. ff. de depositi. Eodẽmõ ergo debet intelligi aut. sequẽs correctoria. Et propterea prudenter, vt puto, dicit Ias. in l. si fideiuſ. §. fi. col. 3. ff. qui satisd. cog. ꝙ deposita, pensiones, & salaria de publico, sequestrari nõ possunt, etiam si alias persona sit suspecta. per tex. in d. auth. sed iã cautũ, & in corpore vnde sumitur. Quod nota, quia alij sentiunt oppositum. ¶ Tertiò aduerte, quia si is in cuius ꝓ iudicium est facta protestatio voluerit præstare cautionem indemnitatis prohibito, poterit eum cõpellere vt non obst. inhibitione soluat, vel faciat id ad quod cauetur. d. l. penu. C. depositi. & in l. si is à quo. ff. de rei vend. De quo remedio cautionis vide latissimè Fely. in c. veniens. 2. col. 3. de rest. & in c. cum super. col. 4. de re iud. ¶ Septima conclusio. Protestatio
159 ni inhibitorię eius, quod prohibito ꝯ est permissum, factæ ex legitima causa de futuro parendum est. l. denunciasse. §. j. ff. de adul. l. virilis. §. si adicrit. ff. de leg. præstan. Ex ista conclusione infertur, quòd protestatio facta possessori, ꝙ nõ debeat alienare fundũ, eo, qa ꝓtestãs vult litẽ mouere, operat, ꝙ si ꝓhibitus alienauerit, conueniri possit ac si dolo desiisset possidere. ſm gl. in l. Fulcinius. §. quod aũt. ff. ex quib. caus. in poss. ea. & ibi Bar. & idẽ tenet Batto. in l. qui petitorio. ff. de rei vend. cum concord. allegaris per Alex. & Mod. in d. §. morte. vltra quos vide reducta per Fely. in c. aduersario. col. 1. de except. & pro hac illatione est tex. in c. consultationis, & ibi Fel. col. j. nor. post alios. de off. delega. & in l. quemadmodum. ff. de inof. testa. & ita cõsuluit Alex. consilio 73. Videtur prima cõsideratione. libro 3. And. Sicu. cõsilio 56. column. 3. lib. 1. & cõsi. 65. col. 2. lib. 2. Octaua cõclusio. Protestatio in
160 hibitoria eius, quod inhibito ꝯ est permissum, facta cum expressione iustæ causæ de præterito, constituit prohibitum in mala fide, dato, ꝙ de cã non sit facta fides, ſm Bart. in d. §. §ꝛ morte, quem alij *cõiter* sequuntur, per l. si fundum. C. de rei vendic. Sed aduerte, quia ſm Saly. ibi, tex. ille innuit, quòd ibi facta sit fides de causa, in illis verbis, per denũciationẽ admonentib quasi velit, ꝙ vltra protestationẽ etiã sit facta admonitio veritatis. Idẽ Bar. alleg. tex. in l. ait prætor. §. si qs particeps. ff. de his, quæ in frau. cred. Sed certè ẽt potest dici, ꝙ sit ẽt ibi facta fides de credito, propter illa verba, non enim caret fraude qui testato conuentus emit, quasi velit, ꝙ si fuisset cõuentus non testato, qd ego intelligo, i. sine attestationib. ꝙ caret fraude. Nec expones testato, i. corã testib. qa pũtia testium nihil confert ad inducẽdũ fraudem. Et hoc modo. tex. ille stringit pro ꝛria opinione. Secũdò ꝓ istam cõclusionem est tex. in l. 2. ff. quod fal. tut. Ad illum tex. rñdet Bar. in d. §. morte. & d. §. si quis particeps. ꝙ contrarium loquitur qñ ille qui denunciabat, certabat de lucro captando, & ille cui denunciabatur, de damno euitando. Isto casu licitè ꝓt denunciatus dicere, non credidi certanti de lucro. Conclusio verò nostra loquitur, qñ vterq; est in pari cã, tunc deterior debet esse conditio denunciati, qui fuit in culpa non credendo. Et rõ est, qa citius præsumendum est, ꝙ ꝓstans debeat mentiri pro damno euitando, ꝙ pro lucro captando, qa plus est damnum pati, quàm lucrum non facere. l. qui autem. §. si. ff. de his, ꝙ in fraud cred. & l. si. C. de codi. Ista solutio nõ vr tuta ex duob qa in d. l. 2. nõ apparet, ꝙ is, qui ꝓtestabat, rõ staret de lucro, sed on pupillus tractabat de lucro. Secundò. qa rex. in d. l. 2. fundat se in ignorantia, vel scientia, nõ in lucro vel damno. ¶ Secũdò rñdent aliqui, ꝙ ibi non intererat protestantis. Hi. n. quorũ nõ interest, non sunt audiendi. l. j. ff. de appel. recip. & ita rñdet ad illum tex. gl. in l. si maior. C. de rescin. vend. & Lud. Ro. cons. 234. pro discutienda veritate. in iiij. dubio. Sed ista rñsio nõ satisfacit, qa rõ decidendi ibi repugnat. Item ibi solũ agit̃ de ꝓstatione certificatoria ad inducẽdũ simplicẽ scientiã, ꝙ põt fieri, à quocunq; l. item venũt. §. petitã. ff. de peti. her. ¶ Tertio rñdet gl. ĩ d. l. si fundũ. ꝙ ibi ꝓtestatio nõ ꝯstituit prohibitũ in mala fide, quantum ad hoc, ꝙ agere nõ possit ꝓ falsum tutorẽ. iuxta l. nouissimè. eo. tit. Sed ista solutio nihil est, qa ẽt nõ nocet quantũ ad petendũ restitutionẽ in integrũ, aduersus ꝯctũ in ꝓiudicium pupilli. ¶ Quartò cõsidera, si posset dici ꝙ ista ꝯclusio ꝓcedit qñ denunciator verisimilr debet scire veritatẽ eius, qd denunciat. Ita loquunt̃ iura in d. l. si fundũ. & in d. §. si quis particeps. est. n. in culpa ꝓhibitus, si à ꝓtestante veritatẽ nõ sciscitet. Sz id. l. 2. tertius q denunciat tutorem esse falsum, verisimilr nõ debebat hoc scire, cũ esset tertius. Ideo tex. dicit denũciatũ ex cusari, si ex bona fide nõ credidit. ¶ Ex istis infert, ꝙ si ꝓhibitus à ꝓhibente peteret cam iustificari. & ꝓtestans nõ fidẽ faceret, ꝙ ꝓtestõ nõ ꝯstitueret eũ in dolo, nec in mala fide, & ita limitat hãc ꝯclusionẽ Saly. in d. l. si fundũ. ¶ Prædicta ser-
161 uiunt ad qõnẽ, an ꝓtestatio facta ꝯ laboratorib. ꝯductis ꝓ alterũ, ne ingrediãt agrũ suũ. cõstituat eos in dolo, dato, ꝙ ꝓtestãs nõ faciat fidẽ ꝙ ille fundus sit suus vl ꝯtic, qa verisimilr is q denunciauit, põt scire quòd fundus est suus. Ita viñ sunt tenere Ang. & Imo. in d. l. de pupillo. §. nunciationẽ. ff. no. ope. nun. Contrariũ est verius. qa ꝓtestatio quæ alias cõstituisset eos in mala fide, tollit̃ per ꝓtestationẽ cõductoris, q ẽt cõducẽdo eos affirmauit fundũ esse suũ. ſm Soc. cons. 54. Visa breui narratione. lib. 4. procedere autem posset opinio Ang & Imo. si añ ꝯductionẽ dñs inhibuisset illis laboratorib. & istud fuit de mẽte Alex. in d. §. nunciationem. Protestationem inhibitoria, dẽt fieri añ actũ. l. pe. ff. pro emp. & dixi supra. ¶ Nona cõclusio. Protestationi incitatoriæ, vt detur, vel fiat
162 id ad quod incitatus est obligatus parendum est, ẽt ꝙ de obligatione fides nõ fiat. l. quod te. ff. si cer. pet. l. si ex legati cã. ff. de verb. ob. Ratio est, qa incitatus, nõ põt ꝓtendere ignorantiã ꝓpriæ obligationis. c. ab excõicato. j. de resc. l. fi. ff. pro suo. ¶ Limita, vt nõ ꝓcedat, qñ obligatio venit cõmittenda vigore alicuius facti extrinseci, vel conditiõis de futuro, tũc oportet, ꝙ ꝓtestãs reddat incitatũ certũ de tali facto, vel cõditione. l. fi. §. j. C. de bo. authori. iud. possidendis. ¶ Ex hac fal
163 lentia ĩfert̃ ad emptorẽ, vt nõ sufficiat denũciare ꝯ litẽ fuisse motã, ad hoc, vt teneat vẽditor in se suscipere iudicium, sed oportet, ꝙ emptor ostendat vẽditori libellum, & citationem in authentica forma, dãdo copiã authenticã, iuxta formã clem. de electio. ita Bar. in d. §. morte. & in l. empti. C. de e-
§ꝛ uictioni, & ista est *cõis*, vt patet ex adductis per Fel. hic. Et ita consuluit Alex. cons. 33. Viso themate. col. ũ. lib. 2. Intellige procedere si intimatio litis motæ, fiat ex iudiciali, secus si authoritate iudicis. d. l. fi. ff. de lege commissoꝛ. ſm Bal & Ang. in l. emptor. & in l. si cũ qõ. C. de euict. ¶ Itẽ aduerte, ꝙ ista fallentia restringi potest nõ procedere, qñ illud factum esset tale, cuius veritatẽ esset obligatus denũciat' inuestigare. Exẽplum in syndico obligato ad denũciãdũ maleficia si aliquis ꝓtestet ei fuisse delictũ cõmissum, & ꝙ debeat illud iudici manifestare, ista ꝓtestatio ꝯstituet eũ in mora, dato ꝙ nõ sit facta fides maleficij, qa denunciatus ex officio tenebat̃ inuestigare, ſm Ant. in d. c. ab excõica. Nõ. n. põt obligatus inuestigare ignorantiã. allegat. c. innotuit. de electio. ¶ Secdò aduerte, qa posset ẽt restrĩgi si factũ ꝓpriũ esset de antiquo. qa pũsumit ignorantia l. peregrè. ff. de acq. pos. Bar ĩ l. nõ fatetur. ff. de cõfessis, vel si esset factum implicitum, & intricatũ. Quo casu ẽt nõ præsumit scientia. l. pe. ff. de ꝓfect. traditur p d. Ias. inst. de actio. §. si quis agens. col. 2. ¶ Decima conclusio. Protestatio incitatoria, vt deſvl' fiat id, ad qd ꝓtestat' tenetur fa-
164 cto alieno, ꝯ cõ est parendũ, nisi fides fiat de obligatione. Ita Bar. in d. §. morte. per l. q in alterius. ff. de reg. iur. idẽ tenet Bar. in d. l. quod tenet in l. si quis inficiatus. ff. depositi. Ratio, qa in facto alieno cadit ꝓbabilis ignorantia, nec tenet̃ asserenti credere. l. si ff. pro suo. Ideo infert̃, ꝙ si incitatus sciret veritatẽ, teneretur parere, qa certus non est certiorandus. l. j. ff. de actio. emp. ¶ Vndecima conclusio. Protestatio facta per
165 emptorẽ ꝙ sibi est iis mora, ꝯ non constituit vẽditorem in mora, ẽt ꝙ de lite fidẽ fecerit, nisi in ꝓstatiõe emptor adiecerit, ꝙ veniat ad litẽ in se suscipiendam. l. j. ubi, denunciatum esset vt causæ agendæ adesset. C. de peric. & cõmo. rei ven. l. rem quã. §. fi. ff. de euict. l. parentes. C. eo. c. fi. de empt. & vendit. l. cum successores. & l. empti. C. de euict. glo. in l. authore.

C. eo. &

C.eo.&ista est cōis opi.vt per Fel.hic.¶Contrariū tenet Bal. in l.emptor.C.de euic.Saly.in d.l.j.Imo.& Barb.in d.c.fi.d.Iaſ. in d.§.morte.ex plurib.Primò per tex.in d.l.ſi cū qō.& ī d.l. emptor,& per quædā alia iura,q̄ ſimpl'r dñt ſufficere,q̄ vēditor certus reddat.¶Defendendo cōem,facilis est reſponſio q̄ illa dēt declarari p alia iura ſpecialius loquentia.Scdò adducunt tex.in l.j.§.denūciare.ff.de ven.inſpi.Ad q̄ rñdeas, vt p ipſum Iaſ.Tertiò adducunt, quia denunciatio litis motæ ſit ad finē,vt denunciatus defendat emptorē.Ergo cū ſitvnica rō denūciationis,dēt haberi p expreſſa,iuxta gl.in l.q̄uis. C.de fideic.Iaſ.rñdet,q̄ p̄t p̄teſtatio fieri ad duplicē effectū, vel vt veniat ad defendendū,vel vt teneat de euictione. Iſta reſpōſio nō vr̄ bñ tuta,qa ſcds effectus venit in conſequentiam primi.Vñ ego reſpōdeo al'r, præſupponēdo q̄ emptor aduerſus eū,q̄ litē mouit p̄t ſe tueri,& iurib. ꝓpriis, & iurib. venditoris.l.emptor.C. de euic. Vñ dico, q̄ ad alium effectū p̄t fieri,proteſtatio,q̄ vēditor veniat ad defendendū,v3 ad effectū,vt venditor inſtruat ipſum emptorem de iurib. ipſius venditoris,quib.mediātib.poſſit ſe defendere.¶Quartò, qa in proteſtatione ſufficit narrare factum, nec requirit petitio vel concl'o,ſm Bal.in l.vnū.in fi.ff.ſi cer.pe. Solut. ꝓcedit dictum Bal.in proteſtationib.declaratoriis,vel certificatoriis, ſecus in citatoriis,vel ꝓhibitoriis,in qb.per modū nuntiationis,&nō petitionis,requiritur q̄cl'o,ſm Bal.in c.j.ſi de feu. vaſal.ab aliquo interp.fuer.¶Duodecima, & vltima cōcl'o.
166 emptor tenet †denūciare venditori,ēt ſciēti litē motam, & incitare eū vt veniat ad defendēdum cām,al's non poterit poſtea agere de euictione,ſm Bar.in d.§.morte.& in d.l.denūciaſſe.& in l.2.§.voluntatē.ff.ſo.ma.Pan.in c. fi. j. de emp. & ven.Ale.conſ.24.li.4.& iſta est cōis opi.& tutior,ſm Fel.hic. Fundat iſta concl'o hac potiſſimū rōne, qa ꝓteſtatio non requirit ſimpl'r ad finē ſcientiæ,ſed ēt ad incitandū venditorē vt defendat cām.ergo non ſufficit ſcientia tm̄.d.l.denunciaſſe,& bene ꝓbat iſta ſcientia in l.qui abſentē.m.&ibi not. Bar. ff.de procu.¶Contrarium tenet gl.in d.l. emptor. ſequūtur plures alij,quos refert Alex.in d.§.volūtatem,qa certº nō est certiorādus.reg.eū qui certus.de reg.iur.in vj.in l.j.in fi.ff. de act.emp.Sed ad iſtud patet reſpōſio ex his,q̄ ſtatim dixi.¶Secundò,qa dies interpellat p hōie.l.magnam.C.de cōtrahen. & cōmit.ſtip.verūvenditor ꝓmiſit lite mota defendere cām ſtatim q̄ primū ſcit litē motā,dies illa dr̄ interpellare ipſū,vt defendat.Solut.Regula d.l.magna procedit in die certa,ſecº in die incerta,qa illa nō interpellat,vt declarat Bar.in l.ita ſtipulatus.magna.in 2.q.prin.ff.de verb.ob.¶Fallit iſta concluſio,ſi venditor promiſiſſet ſtatim lite mota ſuſcipere in ſe iudiciū,& iuraſſet,qa iuramētū interpellat ꝓ homine, ſm Ale. in d.§.voluntatē.Barb.in d.c.fi.in v.limit.per illud qđ in ſimili decidit Spe tit.de aduo.§.j.quē refert & ſeqt̄ Ant.in c. breui.de iureiur.An autem iſta fallentia ſit vera, videas Alex. & Mod.in l.quod te.ff.ſi cer.pe.¶Secundò fallit,quando venditor ſciens litem motam,habet inſtrumenta ad victoriam facientia penes ſe,tunc tenebitur de euictione,ſi ille notificet emptori,etiam q̄ non interpellet,ſm Bal.in l.j.C.de peric. & commo.rei vend.Iſta nō placent, quia potuit venditor exiſtimare,q̄ emptor confidat de victoria iuribus propriis, vel nullitate proceſſus,vt s̄.dixi.¶Tertiò fallit,quando venditor ſcienter vendidiſſet rem alienā.l.ſeruus quem.§. ſi ſciēs. ff.de act.emp.¶Quartò fallit,ſi notorium eſſet venditori nullam competere defenſionē,ſm Lud.Rom.& Alex.in d.§. morte. Imo.in d.c.fi.p id qđ in ſimili dixit Ang.in l.decem.ff. de ver. obl.Tu q̄firma in his,quæ ſcribit Fel.in c.ſeq.col.44.¶Quintò fallit,ſi venditor in inſtrumento venditiōis remiſiſſet exceptionem denunciationis ſibi non factæ.l.Herennius. ff.de euict.¶Sextò fallit,niſi emptor eſſet pupillus,vel aliquis piº locus,quorū fauore mora committit̄ re ipſa.l.in minorum. C.in quib.cauſ.reſtit.non eſt neceſ.¶In ead.gl.in fi.habes elicere ex gl.q̄ receptio alicuius in canonicum vltra numerum
167 †frangit numerum præbendarum.Cōtrarium vult gl. j.in verbo integritate.& gl.in c.p illorum.j̄.de præben.& iſta vltima opinio eſt verior,& cōiter approbata p Panor.hic,&ibi per tex.in c.dilectus.j̄.de præb.¶Sed quæ poteſt eſſe ratio diuerſitatis,quare per receptionē canonici vltra numerū frangatur numerus canonicorum, & non præbendarum?Breuit̄ ſm Inno.in d.c.pro illorum.ratio eſt duplex,Primò, quia ius canonicatus conſiſtit in iure, ideo facilius de nouo creatur q̄ præbēda,quæ eriā in facto conſiſtit.Vnde etiam contrario facto opus eſt.l.quod in rerum.§.ſi quis poſt.cū gl.ff.de lega. 1.Secundò,quia agitur de fauore eccleſiæ, q̄ rūpatur numerus canonicorum,vt qa eccleſia habeat plures conſiliarios. c.prudentiā de offi.deleg.Sed diuidere præbendas antiquas & facere nouas,poſſet eſſe eccleſiæ præiudiciale,ſi aliis nō remaneret competens beneficiū.Iſta concluſio eſt vtilis,qa ex ea inferri pōt, quòd ſi Papa mandaret aliquem recipi in canicū & ī fratrē,nō obſtāte ſtatuto de certo numero canonicorū,nō teneret̄ ſibi capitulum ꝓuidere de præbenda antè, q̄ vacaret.d.c.dilectus.Secus,ſi diceret̄, ēt non obſtante ſtatuto de certo numero præbēdarū.¶Scdò habes ex dictis Pan.
168 q̄ ſuperexcreſcentia redituum,†nō frangit etiam ipſo iure numerū prębendarū. Poſſent enim cōuerti ſuperexcreſcentes reditus in alios vſus,q̄ præbendarū.c.fi.de ver. ſig. Est bñ verū,q̄ parat̄ occaſio rūpēdi numerū ipſarū prębendarū, vt hic.Et qa iſta ſunt clariſſima,nō inſiſto.¶Sed vltra ipſum
169 dubitat̄,Nunquid ſuperexcreſcentia † redituū,rūpat ipſo iure priuilegiū de certo numero?Vtilitas eſt maxima,quia ſi rumpat,taciturnitas priuilegij nō vitiaret impetrationē alterius.Inn.tenet, q̄ ſic, qa ſubintelligitur in priuilegio clauſula,niſi in tātū,&c.Sequunt̄ Hoſt.& Card.& ſuadet ratiōe, qa ceſſat cauſa priuilegij,ergo debet ceſſare priuilegiū. l. Titia. §.vſuras.ff.de leg.2.63.diſt.c.qa ſancta.§.verum. Sed in contrarium facit,qa poſſent canonici conuertere ſuperexcreſcētes fructus,in alios vſus.d c.fi.Crederem,q̄ ſola ſuperexcreſcentia nō rumpat priuilegium,p hāc rationē.Sed credo ēt, q̄ deciſio Inno.q̄ valeat impetratio alterius,q̄ non fecit mētionem de certo numero,vera ſit.Ratio,qa poſtq̄ tenent̄ canonici ſuperexcreſcentes fructus conuertere in pios vſus.d. c.fi.inſtius est,q̄ q̄uertant̄ in præbēdā,p eo q impetrault,arg. c.1.& c.authoritate.de inſtit.¶Gl.in verbo.receperunt. format quinque quæſtiones.Primò quærit,an poſſit eſſe canonicus ſine præbēda?Iſtā quæſtionē expediui in notabilib.Se
170 cundò quærit,q̄ differentia ſit inter canoniā,†& præbēdā. Et reſpondet,q̄ canonia eſt ius ꝓueniēs ex electiōe,& receptione in fratrē.Prębēdā verò eſt ius ꝓcedens ex inſtitutiōe & officio.Et ſequunt̄ cōiter Doc.¶Tu verò pro intelligentia dicas,q̄ pbēda pōt ſumi quinquemodis.Primò ꝓpriè, & ſtrictè, p iure percipiēdi certos ꝓuentus in eccleſia ratione diuini officij,cui inſiſtit,ranq̄ vnus de capitulo,& ſic tanq̄ canonicus,& iſtud iusorit̄ ex canonia.Nam ex quo quis eſt canonicus,p q̄ns & præbendā habere dēt.c. relatū.de præben. & c.cū ſuper.de conceſ.præb.Et iſto modo loquit̄ gl. iſta, dū dicit,q̄ præbenda eſt ius,&c.¶Secundò modo ſumit̄ largè, ꝓ oī iure percipiēdi certos ꝓuentus in eccleſia, ratione diuini officij,cui qs inſiſtit,non tanq̄ canonicus,ſed tanq̄ ſeruiēs in diuinis.c.cū in eccleſia.de præben. lib. vj. Et iſto mō non pōt ſtare diffinitio gl.niſi verbū ex inſtitutione intelligat̄ largè pro deputatione ad illud ſeruitium.¶Tertiò modo capitur largi' pro iure pcipiendi certos reditus, non ratione diuini officij,ſed ratione laboris alicuius temporalis, puta,qa aduocatus eſt,vel magiſter,vel ſeruitor eccleſiæ c.fi.j̄.de magiſt.Et iſto mō nō ꝓcedit diffinitio gl. Sed verificat̄ bene id qđ gl.dicit in 3.par,q̄ laicus pōt eſſe præbendarius in eccleſia.qđ vtiq; verum,ſi ſit aduocatus.& ſic rōne tēporalis laboris conſequit̄ laicus prębendas.¶Quartò mō pōt capi largiſſimè p vna poſſeſſione,ſeu ꝓdio, aſſignato alicui in præbendā.c.ſæpe fit.xij.q.2.c.poſſeſſiones.xvj.q.& ita capit̄,qñ præbēdæ ſunt diſtinctæ in eccleſia,&cuilibet eſt aſſignatū certū prædiū,ſm Pan.in c.dilect' filius.j.col.pen. j̄. de præb. dicens, q̄ ita ſumit̄ ſm cōem vſum loquēdi,& iſto mō pōt ꝓcedere dictū gl.q̄ laicus p̄t habere præbēdā ī eccleſia,vt ſeruat̄ in eccleſia ſancti Martini Carnotēſis,ſm Cōp.& Abb.hic,& ſcribſi in c.2.j̄.de iudi.in xv.& xvj.q.vlt.partis.¶Vltimò, ſumi p̄t pro fructib.& obuentionib.qui percipiuntur in eccleſia,qui vendi pōt.c.2.j̄.de loca.c.fi.ne pla.vices ſuas.facit tex.in c. ꝓpoſuit,de filijs preſby.¶Iſtis ſic diſcuſſis, patet, quænam ſit dria inter canoniā,& præbendā.Si.n.ſumat̄ pbenda propriè, tunc differunt origine,&effectu.Origine,qa pbēda naſcit ex canonia,& eſt quaſi eius filia.Effectu,qa ex iure canonic,q̄ſequit̄ canonicus ea,q̄ ſunt diuini officij,vt ſedere in choro,cāntare,& alia huiuſmodi.Ex iure præbendæ, q̄ſequit̄ canonicº ius percipiendi fructus,penſiōes,decimas, & ſimilia debita, rōne præbēdæ.Sed aduerte,inquātū dixi,q̄ præbēda eſt filia canoniæ,qa ī q̄riū obſtat vna deciſio Cōp.hic. & Card.ī clē. ſi.in 2.q.de prębē.q̄ vult q̄ collata præbenda annexa canonicatui,intelligit̄ collatus canonicatus.Sol.iſta deciſio non obſtat,qa ordine intellectuali prius intelligit̄ collatº canonicatus.Vl' pōt dici ſm Card.q̄ canonia eſt duplex.Vna,q̄ adhæret præbendæ,& vna non pōt eſſe ſine altera,qđ eſt,qñ præbenda eſt annexa canonicatui.Altera verò eſt de p ſe ad tps, ſed finaliter q̄ſolidatur præbenda,vt qñ papa cōferri mādat canonicatum,nulla præbenda vacante.Et hac forma vtitur communiter curia Romana.c.ſi clericus.in fin.& ibi gloſ. de prębend.libro vj.Et in iſtis terminis loquuntur ea quę dixi in notabilibus.¶Iuxta præmiſſa dubitatur,an præbenda ſit

171 ius ſpirituale, †vel tpale? Breuiter ſi p̄benda capiatur ꝓpriè & ſtrictè tunc eſt ius ſpirituale. c. dilecto. ĵ. de p̄ben. qa procedit ex canonia. q̄ eſt ius ſpirituale. Idē dicerē, ſi capiat̄ ſcdo mō, qñ ꝓpetit rōne diuini officij. Cui pars inſiſtit, nō tāq̄ canonicus, ſ3 tāquā capellanus, ſeu ſacerdos, vt in d. c. cū in eccleſia qa tale ius procedit ēt ex ſpiritualitate, & eſt cū ea cōiunctum. Siverò ſumat̄ alijs modis, tūc dicēdū, ꝙſit qd tēporale. Et iſta ſigna quia vtilia ad cognoſcendū, an pro iſtis prę
172 bēdis ꝓmittat̄ ſimonia. ¶ Tertiò, q̄rit gl. an laic⁹ †poſſit habere p̄bēdā in eccleſia. & rñdet, qd ſic. ſequuntur alij *cōiter* vt ſ. dixi. Tu dic, quòd laicus non pōt hꝰmodi præbēdam, q̄ ſit i⁹ ſpirituale. Quia laicus incapax eſt ſpiritualiū. c. *Maſſana*, & c. ſacroſancta. de elect. Sed p̄benda (prout eſt quid tpale) pōt, & ideo laic⁹ habēs p̄bēdā nō hēt ius dādi vocē in capitulo. in electionib. canonicorū, ſm Inn. & Card. hic, niſi eſſet laic⁹ conuerſus, qui ius iſtud dandi vocem in electionib. præſcripſiſſet, ſm gl. in c. ex eo. in gl. pe. de elect. lib. vj. ¶ Quartò glo.
173 quærit, an ei cui confertur præbenda, cēſeatur collat⁹ †canonicatus? Reſpondet gl. quod non: quia licet valeat ꝓmia, iſte eſt canonicus, ergo dēt habere præbendā, non tñ valet ꝓria ꝓmia, hēt præbēdā, ergo dēt habere canonicatum, vt patet ex præmiſſis. ¶ Fallit iſta ꝙclo gl. in præbēda ꝓſueta ꝓferSo ri canonico, ſm Pān. poſt alios *cōiter* hic. arg. ī c. trāſlato. ſ. e. tranſeunt docto. per tex. in c. peruenit. ij. ĵ. de appel. & per alia de quib. hic p Fel. ¶ Tu adde, quod iſta fallentia pōt procedere, ſi præbenda ſit annexa canonicatui. arg. c. ſup eo. de præb. lib. vj. nā ad ſuū ꝓcretū trahit omne diſpoſitū. l. ſi proprietati. ff. de iure do. Si verò ſit ſolū ꝓſueta dari canonico, tunc crederē nō procedere p tex. ī c. pen. de magiſtr. vbi dr, quòd magiſtro aſſignet, prouētus vnius præbēdę, & ſic tex. præſupponit poſſe ſibi aſſignari præbendā ꝓſuetā ꝓferri canonicis, cū dicat vni⁹ in gñe. & tñ dicit, ꝙ propterea nō efficit canonicus. ¶ Quintò gl. q̄rit an oīs canonicus hēat vocē in cap. di cā ĵ. in gl. in verſ. vltra. num. ¶ Gl. in verbo, nihil perciperēt. Opponit ꝙ tex. quòd recep⁹tio M. & ſociorū, eſſet ſimoniaca propter pactū, quòd nihil ꝓciperēt de canonia. c. dilect⁹ fili⁹. ĵ. de præb. q tex. nō probat ſm Abb. & alios, ſed melius probat̄ ī c. p tuas. ĵ. de ſimo. ¶ Gl. rñdet duplicit̄, ſed pria ſolutio nihil valet, qa repugnat literæ. Scdo ſoluit, quod hic nullū pactū interuenit, qa canonici ſimpl'r eos elegerūt. S3 ēt iſta non eſt vera, qa elegerūt cū ꝓditiōe, ꝙ electi nihil ꝓciperent, &c. Tertia ſolutio Card. quòd hic nullū interuenit pactū, qa nō apparet, quod recepti cōſenſerint proteſtatiōi. ¶ No. magnū verbū, quòd valet electio facta ſub cōditiōe, ſi nō appareat, quòd elect⁹ ꝓſenſerit ꝓditioni. Qd certè ſi verū ē, mirabi l'r reſtringit tex. in c. ij. de elec. li. vj Pro hoc tñ facit tex. in c. ſi de ꝓd. appoſi. iunctis his q̄ ibi dicit Inn. & ſ. tetigi. ¶ Et iſtud facit ad vnū, de q̄ in facto pridie dubitabat̄, an renunciatio
174 †bñficij facta cū proteſtatiōe, quòd alteri ꝓferat̄, valeat? dicebat̄, quòd nō, qa ſimoniaca, ſm gl. ī c. ex parte. vbi Mod. ĵ. de of. dele. Ego dicebā, quòd valet, niſi appareat, quòd ſit deductū ī pactū, ꝙ alteri ꝓferat, vt declarat Pan. ī d. c. dilecto. ĵ. d p̄b. verū cū nō appareat ep̄m, in cui⁹ manib. fiebat renuncia tio ꝓſenſiſſe proteſtatiōi renūciantis, videret̄ valere, & pro hoc facit pñs ſolutio Card. hic, niſi forte dixeris, ꝙ ſi ep̄s illi poſtea bñficiū ꝓferat, præſumat̄ ꝓſenſiſſe. Ab exordio em̄ rit. poſterior formatur euentus. l. ij. C. qñ, & qb. iiij. pars. lib. x. Suſtinendo tñ collationē poſſer dici, quòd cū proteſtatio ſit ꝙ ius, ep̄s præſumatur in actu renuntiationis diſſenſiſſe proteſtatioi. d. c. fi. Nō ob. ꝙ poſtea illi ꝓtulerit, qa potuit ꝓferre illi, tāquā benemerito. d. c. dilecto. Vñ nō ſequit̄ neceſſario, ꝙ ꝓtulerit vigore proteſtationis, neq; pacti. ergo, &c. Conſulo tñ quòd renūciās renūciet purè, & ſimpl'r, rogando ep̄m, vt bñficiū reſignatū ꝓferat tali, ſi idoneus repertus fuerit, & ſibi ꝓferre placuerit. Nā tales preces cū porrigant̄ pro digno, nō inducūt ſimoniā. c. tua nos, de ſimo. & ſ. dixi. ¶ Quarta fuit ſolutio Inn. quòd nulla interuenerit pactio, & ꝓt nec ſimonia. Nō obſtat, inquantū in tex. dr, quòd iſti fuerūt electi cū hoc, quòd nihil de canonia ꝓciperēt, qa ex ſtatuto eccleſiæ ita diſponebat̄, meritò electio nō pōt dici ſimoniaca. Dato. n. ꝙ ſtatutū nō valeret, qa tñ tpe electionis nullū pactum de obſeruando ſtatutum interuenit, non poteſt dici, quòd pretio, vel pacto ſequuta fuerit electio. ¶ Circa hāc ſolutionē vi dendum eſt, an ſtatutum, vel conſuetudo diſponēs, quòd ali
175 qd det̄, vel remittat̄ pro ſpirituali ꝓſequēdo, † valeat. Pan. Sō & alij *cōiter* hic cōcludunt, quòd non. per tex. in c. nō ſatis. & c. veniens. ĵ. de ſimon. & hoc eſt clarū, ſi ſtatutum, vel conſuetudo diſponit, quòd detur, vel remittatur aliquid ad priuatam vtilitatem conferentium ſpiritualia pro temporali. Nam cùm talis conſuetudo ſit peccati nutritiua, non valet. c. ē. j. de cōſue. & ita cōcluſio probatur etiā, quia oē qd pro hibet̄ fieri ꝓ pactū, rl'r ēt ꝓhibet̄ fieri ꝓ ſtatutū, ſm gl. in ru[b]. C. de decre. decur. li. x. ¶ S3 dubiū eſt, qd ſi ꝓſuetudo, vl' ſta
176 tutū, diſponat aliqd dādū vl' remittendū, †in vtilitatē publicā, puta pro fabrica ꝓſtruenda, vl' pro paramētis faciēdis Hoſt. & Card. & Imo volūt, quòd valeant, nec ꝓmittat̄ ſimonia, ēt ſi in pactū deducat̄ p tex. ī c. ſignificatū de præb. q tex. mihi nō probat, qa ibi ſm Io. And. debet̄ ſpirituale pro ſpirituali. qd l3. c. ad qōnes. de rer. pmu. Hinc ē, ꝙ valet electio alicuius in canonicū, cū pacto, quòd doceat, ſm Pan. in c. pe. ĵ. de magi. qa ſciētia eſt qd ſpirituale. Pro iſta opi. facit tex. in c. ſi pp tua debita. in fi. & qd ibi not. de reſcr. li. vj. vbi valet ꝓſuetudo, vl' ſtatutū, ꝙ bñficiari⁹ teneat̄ dare fruct⁹ vni⁹ anni, vel pluriū ſui bñficij pro fabrica eccleſię. Sol. Pōt dici, q illud eſt on⁹ iunctū bñficio, nō pſonæ, & ideo nō cōmittit̄ ſimonia, vt dicit gl. ī d. c. ſignificaſti. ĵ. de elect. & in c. paſtoralis. 7. q. j. & in c. relatū. ĵ. de præb. pulchrè Gem. cōſ. 84. col. 2. ¶ Fal-
178 lit tertiò, ī ſtatuto vl' ꝓſuetudine, q̄ ponunt onus †bñficio, quia valēt. Et promittēs ea ſoluere, nō peccat. Ita procedit tex. in d. c. ſi pp tua debita. & ita loquit̄ gl. approbata in d. c. ſi
179 gnificatū. ¶ Fallit quartò, ſi recipiēs aliquid ſpirituale, †ſpōtè daret aliquid tpale, quia nō eſſet ſimonia, ſm Pan. hic per tex. in c. emēdari. j. q. j. & ibi gl. & in c. & ſi q̄ſtiones. ĵ. de ſimo. ¶ Circa iſtā fallē. aduerte ad duo. Primò, aduerte, quod licet Sō iſta ſit *cōis* opi. quod liceat aliquid ſponte dare, prout tenet Arch. in d. c. eos. poſt Goff. Io. & Vinc. & ſequūt̄ cōiter Doct. hic. Tñ mihi vr̄ ꝓrium eſſe de mente iuris. Probo, quia tex. ī d. c. emendari. loquitur in ſpōte ſoluentib. prout ſolebant, & tñ prohibet ea ratione, ne videat̄ ſacerdos pretio diſtrahere ſpiritualia. Nā ſi loqueretur in ſoluente ex pacto, iā nō videretur diſtrahere, imò verè diſtraheret. Secundò probo, quia ratio quare prohibetur, ne detur aliquid tpale pro ſpirituali, ea eſt ne quis credat donum Dei poſſe pecunia poſſideri. Et qa accipiēs pecuniā, grām Spiritus ſancti nō hēt. d. c. eos. Iſtę rationes militāt qualitercunq; detur, vl' accipiatur pecunia, ſiue ex pacto, ſiue ſpōte, ſiue reſpectiuè ꝓ ſpiritualib. capiāt. Nō obſt. tex. in c. & ſi quæſtiones, quia palafrenus, de quo ibi non fuit traditus Cardinali pro illo pallio reſpectiuè ſed alia intentione, vt clare dr ibi in litera. Ergo à contrario ſi ea intentione traditus fuiſſet, vt fratri pallium traderet̄, fuiſſet ſimonia, dato ꝙ ſpōtè oblatus fuiſſet. Et ſic eſt ibi etiā tex. pro iſta parte, quā arbitror, & iuridicam, & verā. Quā comprobo

alia

alia rõne. vbicunq; exactio est prohibita sub pœna, quia illicita ex parte recipientis, tũc & si recipiãt à spõte soluẽtib. nihilominus habet locũ pœna, fm Bar. in l. inuitus. j. §. ff. de regu iu. Non obst. tex. in c dilectus. 2. j̃ de sim & in c. placuit. & in summa. 1. q. 2. & similia iura dicẽtia licere clericis capere spõte munera oblata, quia loquuntur de muneribus gratis datis, non de datis respectiuè pro spualib. Na si respectiuè denturvel capiãtur, non põt dici munera gratis data. Et ideo laudarem, quòd volentes aliquid à sponte dantib. & non respectiuè accipere, non acciperent tempore, quo præstant spũalia, ne videantur illa ptio distrahere; vt dr in d. c. emendari. Secundò aduerte, inquantum Pan. post Inn. vult istã fallentiã procedere, etiam si caueretur statuto, vt tantundẽ solui debeat, quantũ sponte solutũ fuit, quia in cõtrarium obstat tex. singularis. in l. nouissimè. ff. quod falso tut. perquẽ tex traditur regula q̃ sciens se posse cõpelli nõ põt dici spontè facere, ita ergo in casu isto vbi soluẽs sciebat se posse vigore statuti cõpelli, non deberet dici spontè soluisse. ¶ Pro resolutione considera duos casus. Primus est, qñ constat q̃ spontè soluit. Et in istis terminis clarè procedit fallentia fm cõem sniam. Secundus casus. qñ nõ constat. Et tũc quantũ ad terminos nostros, dicerẽ eã fallentiam procedere, quia cum statutũ nõ valeat, nõ põt dici, q̃ soluẽs soluerit metu ne cõpelleret. Quod credo verũ nisi appareret, q̃ recipiẽtes vel lent illud habere in executionẽ statuti. Puta si eligerẽt sibi illud, & receptus simpliciter solueret, vt dicit hic Pan. tũc esset hic simonia, cũ soluẽs sciat recipientẽ exigere illud in vim statuti. Et in istis terminis loquitur tex. in c. dilectus. 2. j̃ de simo. ¶ Extra istum casum an sciens se posse compelli, presumatur
180 metu ne compellatur † velle sponte actum facere? Instant Fely & Mod. hic concludentes præsumendum esse in dubio, q̃ solutio fiat metu statuti, per tex. in d. l. nouissimè, qui non p̃bat, secundum Dec. Melius facit. l. velle non creditur. ff. de reg iur. & ita tenent Io. And. in c. pen de iure patr. in regula, bona fides. de reg. iur. Petr. de Anch. in c. præsenti. de cens. Est. n metꝰ statutꝰ iustus, & terribilis metus. secundum Bal. in l. omnem. ad fi. C. ad Tertul. Terret. n. semper. cũ sp loquatur. secundum Cyn. l. cum te. C. quod metus cau. & ita etiam voluit Bart. in l. si creditor, ff. de solut. sequuntur do. Ant. Imol. & *communiter* alij ī
Sc c. 1 j̃ de officio deleg. Comprobat Decius vt hic per eum. Tu adde Ang. in l. liber homo. ff. de acq rerũ dom. & in l. liber homo. ff. de hẽre. instit. Alex. consi. 57. col. ti. lib. 1. Dec. consi. 178. In causa. quæ proponitur. col. ti. ¶ Secundo aduerte, quia non videtur metus probabilis. Aut. n. statutum est equum, & iustũ & gest per talem metum manutenenda sunt, & non rescindenda, secundum Bald. in l. 1. C. de his qui per me. iudi. non appel. & est gl. in l. qui in aliena. §. fi. ff. de acq hæred. voluit Bar. in l. de pupi lo. §. si quis ipsi prętori. in 8. q. ff. de noui oper. nunci. Deci latè consi. 4. 3. dubio. Aut statutum est iniustum, & nullum, & tunc soluens nõ potest dici metu soluere, cum possit de nullitate statuti opponere. l. 1. in fi. ff. e except doli. Est n verissimum, q̃ allegans metum iudicis, vel statuti non auditur si non fecit debitam resistentiam. l. 2. §. 1. versicu. aut cum resti tisset. & ibi Pau. de Cast. ff. de iudi. Solut. operatur metus statuti iniusti (aduersus cuius iniquitatem non fuit facta resistẽtia) vt obediens excusetur à dolo, licet non excusetur à culpa, fm Aret. cõsi. 35. Viso thomate. facit. q̃ liber cã ẽt leuis, excusat à dolo. fm gl. in l. si plagij. C. ad leg. Fauiam de plagia. Item operatur, quòd actus non dicat factus spontè, licet talis metus non sp excusẽt. ¶ Ex pmissis redditur dubitabilis decisio Sali. ī
181 l. fi. C. de iudi quã sequitur Alex. in l. 1. col. antepe. ff. sol. ma. vbi vult quòd compromissum factum inter duos agnatos, † nõ præsumat factum metu statuti, iubentis fieri compromissum nisi appareat. Ideo dat cautelã, q̃ scribatur in instrumento factum fuisse cõpromissum in executionẽ statuti. Istud ẽ falsũ per prędicta fm Deci. hic tenentẽ p̃rium, & ante eũ q̃trarium tenuit Petr. de Anch. quem refert & sequitur Areti. consil. 4. Quatuor dubia colũ. pen. Quid tenendũ? Forte dictum Salyc. iuridicũ est, quia præmissa p̃cedunt in his, q̃ cõiter fieri solẽt, solum à coacto, secus in his, quę fieri cõiter solent, etiam spontè, vt compromittere, secundum Fely. in c. si j̃. de re iudic. vbi sequitur hac ratione dictũ Salyc. ¶ Gl. in versi per industriam.
182 opponit, quòd acquisita per industriam, † non fuerint cõuertenda in præbendas pro nouis canonicis, ne diligentes doleãt operam dedisse agriculturæ sine fructu. l. fi. C. de alluuio. ne labore suo defraudentur. capitul. i. j̃. de in integr. restitut. Gloss. obscurè respondet, quòd sibi habent imputare, aliqui canonici quia pręiudicarunt sibi recipiendo alios de nouo. Fraudantur enim suo labore, propter eorum factum, ideo non doleant. Ista solutio præsupponit quod si nouos non recepissẽt, quòd industrioſi gauisi fuissent sua industria, quod vr falsum. Quia sp coguntur superabũdantes fructus cõuertere in pios
vsus § fi. xij. q. i. ¶ Scdò rñdet Bal. q̃ diligens in re p̃pria nõ dẽt fraudari sua diligentia secus in re cõi, vt hic. Sed certè bona eccleſiæ nõ dñr cõia inter eccleſiam & canonicos, immo canonici sunt tñ vsuarij, vt dixi ī notabi ib. Sed solutio ttare pt̃ q̃ Bald. loquitur de re cõi, quantũ ad vsum vt dr in d. § fina li. Tertiò respondet Abb. q̃ diligentia non dẽt ce lere com modo antiquorũ canonicorũ, quia ad illã tenebant, secus in d. l. j. Item gl opponit q̃ nõ tenerent recipere hos nouos canoni-
183 cos ad cõionẽ † eorũ quæ ex industria acquisiuerũt. q̃ nemo cogit aliũ in sociũ habere. l. qui admittit. ff. p̃ socio. gl rñdet, q̃ sibi imputent, si semel eos in socios admiserunt. Vnde nunc tenent de cõibus reditibus partẽ is facere. Et iõ dicebat Bal. q̃ hic nõ p̃pellunt ad cõionẽ, sed ad diuisionem. Scdò respondet Hosti q̃ quantũ ad præbendas proprias non cogũ tur eos habere in socios, & sic augmentum præbendarum cedit commodo ipsorũ. Sed quantũ ad mẽsam cõem, nõ refert vñ augmẽtũ p̃uenerit, & istud voluit dicere gl. in vltimis verbis, allegãdo. c. fi j̃. de verb. sig. Nota istã solutionẽ. Ex qua ha-
184 bes e icere, quòd augmẽtum alluuionis, † accrescit præbendis formatis, & nõ formandis. Istud fatet in effectu Pano. licet velit q̃ ep̃s possit simul cum capitulo ex præbenda superabundanti a iquid subtrahere pro necessitatibus a iorũ canonicorum non habentiũ præbendas, vel habentiũ p̃bendas tenues. Pro quo est tex. in c. vacante j̃. de preb. Cõtrariũ tenet Bald. quia p̃benda est taxata l. in agris. ff. de acqu r rerũ domi. Et in hoc verũ dicit, si prædia a signata præbẽda essent limita a, als ergo secus Scdò per istũ tex, vbi super excrescentia redituũ accedit p̃bendis formandis ergo & augmentum alluuionis. sed iste tex. loquit in superexcrescentia redituũ ecc esię nõ ãt de superexcrescentia vnius p̃bendæ. Iõ opi. Hosti. vr verior, per tex. in l si proprietati. ff de iure dot ¶ Gl. in versi ad prębẽdas vacaturas opponit de c. dilectus filius. j̃ de prębẽ. vbi dr, q̃ est cõtra Lateranense consilium recipere aliquem canonicum
185 † ad vacatura prębendã. Innocẽtius fatetur p̃rium. Adistum tex. rñdetur dupliciter. Primò q̃ hic simpliciter isti fuerũt recepti in canonicos. Sed ista solutio aliqualiter cõtradicit litteræ. Secunda fuit conclusio, q̃ iste tex. cõtinet gr̃am. Sed istud reprehendit per glos. quia de iure cõi valet receptio in canonicũ, cũ expectatione p̃bendę. d. c. dilectus. Dic. q̃ Inn, nõ voluit dicere, q̃ hic p̃tineat gra respectu receptionis in canonicos de p̃ti, sed respectu promissionis de vacaturis prębendis. Tertia fuit solutio gl. ibi. & in ca. 2. de conces. præbẽ & Pan. hic. & ibi q̃ p̃missio prębẽdæ vacaturæ non valeat, tanquã p̃ cilium Lateranen Nõ ob. in q̃tũ dr, q̃ hic agebat ad præbẽdas quia agebat virtute iuris acquisiti, ex receptione in canonicũ, no ex promissione. Et sic Pan. vult q̃ si aliquis recipiatur in canonicũ de præsenti, & promittat sibi prębenda proximè vacatura, quòd teneat collatio canonicat⁹, & p̃missio vitiet. Et ista
§ est opi. doct. sñia per tex. in d. c dilectus. Cõtrariũ tenet Deci. hic, volẽs quòd etiã teneat promissio per tex. in c. relatũ. j̃. de præben & quia promissio habet fomentũ iuris, cũ nõ debeat carere p̃bãda q in canonicũ est receptus. c. cũ super. de p̃cess, præbẽ. Et qa qñ promittit quòd de iure cõi debet, nõ est simonia vt s. dixi ergo nullo mõ recederem à cõi, qa ratio quare p̃ hiberur p̃missio prębendæ vacaturæ est, vt euitetur votum captã de mortis. d ca. 2. de conces. pręben. Ista rõ militat ẽt qñ collato canonicatu promittit prębenda vacaturæ Nõ ob. dũ dr, quòd ista p̃missio continet idẽ qd de iure cõi tacitè subintelligebatur. Quia alio mõ exprimit, quã insit, ergo expressio vitiabitur. argu. l. si ita §. illi si volet ff. de lega. j nam collato canonicatu per capitulum, seu ordinarium, præbenda vacatura nõ est effecta, quominus ea vacante non possit alter cõferri, fm Pan. post Inn. & alios in c. inter cętera j̃ de præbẽ. Sed qñ vacatura prębenda, p̃mittitur, si promissio obligaret, prębẽda esset quodãmodo affecta & ius canonico acquisitũ ad vacaturã. Quod ius ad vacaturã nullus inferior, p̃p votũ captandæ mortis, dare alicui põt. Iõ promissio dr aliter facta quãm tacitè de iure cõi subintelligeretur, meritò tanquã p̃ cõci ium Lateranẽse facta non valet. Non ob. tex in d. c relatũ. qa & si Papa mãdet prębẽdã p̃ferri iuxta p̃missa, nõ ñ ex p̃missione ius aliquod erat acq̃situ canonico. Sed maiorẽ aggrauationẽ capituli recusantis p̃ferre prębẽdã, Papa põderat illã promissionem fm Pan. in d. c. dilectus, Gl. in verbo. vltra numerum quæ
186 rit, an recepti vltra numerum, † an adeptã præbendam habeant vocem in capitulo, distributiones quotidianas, & a ia iura canonię? In isto puncto reperiuntur sex opiniones. u p stringendo rẽ, rñdeas, quòd recepti vltra numerũ habẽt statim oĩa iura canoniæ & p̃nr vocem in capitulo, & stallũ in choro, & distributiones quotidianas, vt p̃bat in c. dilectus. j̃ & ibi gl. & in c. p illorũ. vbi êr g. j̃. de præbẽ & ẽt p̃batur hic in argu. Secundò probat rõne qa in spũalibus acq̃ritur ius, absque tra-

ditione c.ſi tibi abſenti.de prẽben.lib.6.Tradit̃ per Dy. in regula q̃ prior,de reg.iur.per Iaſ.in l.quoties in 4.col. Co. de rei vendi.Nec ob.ſi dicat,q̃licet acquirat̃ ius in bñficio abſq; traditione,nõ tñ acqrit̃ poſſeſſio.c.ex ore.j̃.de his,quæ fiũt à maiori parte capitu.l.cũ hęredes.ff.de acqren.poſſeſſ.ergo ñ conperet ius eligẽdi & ſimilia:q̃a ea ſunt iura poſſeſſionis,nõ proprietatis.c.q̃ſultationibus.j̃.de iurep̃atro.c.q̃rerelã. j̃. de elect. Quia rñdet,q̃ ſi alius reperiat̃ in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,tunc ꝓprietarius nõ põt vti eo iure, q̃a quaſi poſſeſſio occupatur ab altero.Ita ꝓcedunt prędallegata. Secus ſi quaſi poſſeſſio vacat,q̃a tũc rõne ꝓprietatis,& tituli,ꝓpetit ꝓprietario ius eligendi.ſm Inno.in c.Cumana. j̃.de electio. tradit̃ p Pan.in d.c.q̃ſultationibus Nõ ob.q̃ nõ ſit in poſſeſſione, quia illã vacantẽ põt ꝓpria authoritate apprehendere. ca. tranſmiſſam,& ibi latę Pan.j̃.de electio.Tertiò ꝓ iſta parte facit, quia dare vocẽ in electionibus eſt ius canonię,vt p gloſſ. ſ. in verſi. receperunt,in fi. & no.in cap. 2. de inſtit.Hinc eſt, q̃ ceſſante conſuetudine,præpoſitus,archipresbyter,& ſimiles,non hũt vocẽ in capitulo,q̃a non ſunt canonici.ſm Pan. in ca. auditis, col.2.j̃ de elect & in c.cum olim.col. v.j̃. de re iudi. Gemi. in c.ſi col.3.de p̃ben.lib vj.& Fe'y.hic.col.ix.Sed ex receptione in fratrem naſcit iſtud ius canoniæ,vt ſ.declaraui poſt gl. in ver. receperunt.Ergo quamprimum quis eſt receptus in canonicum ſtatim habebit ius dãdi vocẽ.Hinc eſt, q̃ quamprimum quis eſt receptus in canonicũ eccleſię cathedralis,ſtatim poſſunt ſibi delegari cauſæ ſm Gem.in c.ſtatutũ. in prin. de reſc. in 6 Fallit pluribus modis. Primò fallit,niſi in eccleſia ſit con-
187 ſuetudo,† quòd canonicus non poſſit adminiſtrare iura canonię,niſi prius fuerit inſtallatus.Iſto caſu ad limites inſtallationis conſequitur iura canoniæ Si enim ſolum fuerit inſtallatus in choro,conſequitur ea,quæ ſunt chori.Si fuerit inſtallatus in capitulo,ea quæ ſunt capituli,ſecundum Inn. Comp. ſ. Panor. & *communiter* ſcribentes hic,& Pan.latius in d c.tranſmiſſam.vbi concludit q̃ inſtallatio & apprehenſio poſſeſſionis canonicatus,& beneficij,non eſt de ſolennitate eſſentiali ceſſante conſuetudine.Et ſi dixeris,ad quid ergo iura requirunt inſtallationem? vt in c.vt noſtrum de offi.archid. Reſpondet Pan.poſt Inn.in c cum ſuper.co.pen.j̃.de cau poſſe.& propr ad effectum.ne videatur propria authoritate apprehendere poſſeſſionem.Fallit ſecundò, ſi ſit receptus in canonicum,
188 cum hoc quòd ſit † ſupernumerarius,quia tũc cõſtat, quòd noluerunt ius integrum de nouo creare,ſed ſolum quoddam ius extraordinarium,& præparatorium & futurum ius integrum obtinendum illi dare,ſecundum Panor & Mod.hic. Et tale ius eſt inane,& ventoſum ſecundum Pan.in d.c, dilectus. j̃.ad fi.j̃.de præbẽ. Fallit tertiò,in receptis authoritate Papæ, mandantis illos ſimplr recipi,abſque derogatione ſtatuti de
189 certo numero,† quia cum Papa non derogat numero,vr̃ vel le eis dare ius præparatorium ad futurum ius integrum obtinendum,ſecundum Io.And.Ant.Pan Fely.& Mod.hic.Tu aduerte,quia iſta fallentia non videtur poſſe ſuſtineri. Nam aut Papa mandat cum derogatione numeri, & tunc omnes concordant.quòd ſtatim receptus conſequatur plenum ius canoniæ Aut non derogat. & tunc ſi non eſt facta mentio de numero,mandatum non valet.c.cõſtitutus.j̃.de reſcrip. Aut eſt facta mentio,& tunc Papa mandando, quòd recipiant illum in canonicum,videtur derogare numero, quia certa ſcientia habet vim clauſulæ,non obſtante l.idem Vlpianus ſ j.ff.de excuſatio.tuto.Maximè in beneficialibus,in quibus non requiritur clauſula,non obſtante,q̃ ex certa ſcientia reſcribit in prę iudicium al cuius ſm Ant. in c.quæ in eccleſiarum.col pen. ſ.eo.Fely.in c.nonnulli.co.xvij.in fi.j̃. de reſcrip.Conſidera ergo ſi dici poſſit, q̃ certa ſcientia in beneficialibus ſufficit, q̃ conſtat,quòd reſcriptum aliàs non poſſet operari.Sed cum pt operari abſque eo,quòd intelligatur diſpenſare, videretur q̃ reſcriptũ ad beneficia tanquam ambitioſum ſit ſtrictè interpretandum,vt non contineat derogationẽ aliquã,argu.c.quãuis.de præben.in vi Secundò aduerte,quia poſito q̃ iſta fallentia vera ſit,tñ debet reſtringi,vt procedat q̃ñ Papa mandat aliquem recipi in canonicũ in eccleſia,in qua eſt certus numer⁹ canonicorũ,& certus numerus præbendarũ, quæ ſunt canonicatib.annexę. Iſto caſu Papa bn̄ vr̃ velle ei dare quoddam ius ꝓparatoriũ,ad integrũ ius obtinẽdũ,ſecus ſi in eccleſia nõ eẽt certus numerus p̃bẽdarũ canonicaliũ. Rõ vtriuſque dicti eſt, quia primo caſu receptus nõ hẽt canonicatũ,ſed titulum permanſurum,cum vacante præbenda & illa adepta canonicatus vacet,& ꝓinſus q̃ſequat̃ nouũ canonicatũ ꝓſſequutionem p̃bendæ illi annexæ.Et ideo interim dr̃ canonicus in aere,ſm Inn.in c.dilectus.j̃.de p̃ben.& dixi.ſ.in notabili.Secundoverò caſu rõ eſt,quia vbi nõ eſt certus numerus p̃bendarum canonicaliũ,receptus ſtatim q̃ſequit integrũ ius canoniæ, quod ꝓ aſſequutionem alicuius p̃bẽdæ poſtea nõ extinguit̃ c.ſi.de cõceſ.prębẽ.lib.6 & iſta fuit intẽtio Rotę deciſ.445. Si legatus.i nouis. ¶ Pro expeditione gl.ſi quęro primò. Papa mandat reuocari attentata lite pẽdente,de qua pẽdentia litis loquatur, an de lite pendente,corã ep̃o Ferra.an de lite pendente corã ipſo Pan.poſt Inn & alios rñdet,q̃ poteſt intelligi de vtraque pendentia.& intelligendo de lite pẽdente corã ep̃o Ferra. tũc illa verba corã ep̃o Ferra.debẽt coniungi cum verbo motã.& iſte ſenſus planus eſt.Intelligendo verò de lite pendente corã papa,tunc illa verba corã ep̃o,debent coniungi cum verbo innouata. ¶ Secundò quęro retento primo intellectu, quænam fuerint iſta attentata quæ ex mandato papæ veniunt irritãda? Gloſſ.ſin.exemplificat dupliciter.Primò q̃ pendente lite,corã ep̃o Ferr.vacuerit vna præbenda antiqua,quam capitulum alteri cõtulit.Secundò exemplificat,q̃ aliquis occupauerit poſſeſſiones,quas nouiter recepti petebant ſibi prębendis aſſignari.Vel poteſt dici,quòd capitulum alienauit poſſeſſiones, quas iſti petebant pro ſuis præbendis. ¶ Circa primum exemplum
190 habes colligere,quòd collatio præbendę † facta alteri lite pẽdente inter capitulum,& nouiter receptum,non valet.Sed in contrarium obſtat,quia receptio alicuius in canonicum facta authoritate capituli,non afficit prębendam,quin poſſit alteri conferri.c.hi qui.de prębeñ.lib.6.Notatur in c.ſi ſoli.de cõceſ. præben.eo.lib.& ſ. dixi.Defendẽdo gl neceſſe eſt dicere,quòd prębenda non ſit affecta ex ſola receptione, ſed poſt mota litem affecta dicitur propter vitium litigioſi.Quod vtrum verũ ſit,patebit ex ſequentib. ¶ Quęro tertio,an collatio prębendę
191 facta † lite pendente,& ſimiliter alienatio poſſeſſionum valuerit? Gl noſtra tenet,quòd non obſtãte vitio litigioſi.Sequũtur Imo.& Dec hic.Sed in contrarium ob.quia litis pendentia
192 ſuper actione perſonali,non inducit vitium † litigioſi, quia ad hoc vt res dicatur litigioſa, oportet quòd mota ſit q̃ũ ſuper dominio vel quaſi,& ſic quod agatur actione reali. auth. litigioſa.C.de litigio. Verum nouiter recepti ad præbendam conſequẽdam agunt condictione ex lege, videlicet in iſto canone,vel relatum,de prębend.ſecundum aliquos, vel officio iudicis quæ omnia ſunt remedia perſonalia.Ergo ipſa præbẽda ſeu ipſa poſſeſſio non poteſt dici litigioſa.Inno. Hoſ.Cõ. Card.And.Ant.& Pan.fatentur contrarium. Et ſic omnes iſti volunt,quòd litis conteſt.ſuper actione perſonali non faciat rem dici poſſe litigioſam.Et idem tenet Io. And.in c.ſi. j̃.vt lite non cõteſt.Bar.& Bal.in l.2 C de litigio. Idem tenet Pan. in c.ęcclęſia S.Mariæ.col.2 vt lite pendente.Ludo Ro.conſi.270. Pro deciſione.Bal conſi.40.Maritus ex delicto.lib.1.vbi ſequitur Inn hic.Et dicit alibi non reperiri,quòd iudicium intentatum ex officio iudicis nõ inducat vitium litigioſi, niſi per Inn. hic,& Bal conſi.312.in fi.Statuto ciuitatis Vicentię.libr.3.do. Guido Papæ quęſtione 489.vbi allegat Inno hic,& Spec.titu. de appel.§.nouiſſimè verſi Sextus.& verſi itẽ quia contractus.

¶ Quomodo ergo reſpondebitur ad iſtum tex.Reperio dari plures reſponſiones.Prima fuit Inn hic,vt refert Pan.quòd pendentia litis ſuper actione perſonali ſine officio iudicis, nõ operatur,quòd propter vitium litigioſi poſſint reuocari bona alimenta,quia non ſunt litigioſa.vt ſ.dixi.Niſi alienatio, fuerit facta ex perfidia,tunc propter perfidiam reuocatur alienatio,non aũt propter vitium litigioſi Quod dixit Pan. eſſe diligenter notandum,quia ex hoc colligitur nouum remedium reuocandi attentata lite pendente.

¶ Circa iſtud dictum aduertendum puto,quia ſi verum eſt, effectualiter ferè deſtruitur tota cõcluſio præmiſſa.Quia alienans rẽ ad quam agebatur actione perſonali, ſemper videtur malitioſè alienare.arg.l.ſi fundum.C.de rei vend. Secundò poſito q̃ etiam bona fide poſſit fieri alienatio,videndum eſt.quo
193 modo cognoſci poterit, † quòd ex perfidia facta fuerit? Pan. Card.Inno. dicunt,q̃ ſi alienatio fiat in perſonam extraneam, quòd nõ præſumatur facta ex perfidia ſecus ſi fiat in perſona ſuſpectam, puta ſi præbenda vacans conferatur vni ex ipſis, vel vna poſſeſſio vſurpetur per ipſos antiquos canonicos,dicentes ita velle Inno.hic.Sed certè Inn.bene vult,quòd ſi iſti canonici antiqui vſurpauerunt ſibi aliquas poſſeſſiones,quas petebant nouiter recepti, quod in hoc notetur eorum perfidia.Seu quo ad prębendam indiſtinctè dicit ſiue conferatur vni ex ipſis antiquis,ſiue aliis,quòd præſumetur collatio facta ex malitia,dummodo fiat ſine cauſa.& iſtud videtur verius,q̃a abſurdum eſt dicere quòd hic prębendæ vacantes fuerint collatæ antiquis canonicis iam prębẽdatis in eadem eccleſia:cũ nemo poſſit duas præbẽdas habere ſub eodem tecto. c.literas. j̃ de præben. ¶ Iſta reſponſio Inn.mihi non placet. Quia papa hic mandat reuocari collationes præbendarum, & alienationes poſſeſſionum,quia fuerunt factę lite pendente, nõ autem quia fuerunt fraudulenter, & ex perfidia factæ. Et aliud

eſt re

est reuocare alienata per Caluisianam, & similes actiones cõperẽtes propter fraudes, de quib. in §. item si quis in fraudem. inst. de actio. Aliud verò agere reuocatoria propter vitiũ litigiosi. ¶ Quid ergo respõdebimus? Ad contrarium respondeo post Imo. quod litis pendentia super actione personali, non inducit vitium litigiosi, si agatur simpliciter in personam, puta actione ex mutuo ad mille. Ita procedit ꝯclusio in contrarium facta: vel si agatur actione personali ad aliquod opus fiẽdum in re. l. quanquam. §. Iulianus. ff. de aqua plu. arcen. Secus si agatur actione personali principaliter ad ipsam rẽ, per text. in l. 2. C, de litig. qui loquitur generaliter, & ibi glo. Ang. & Saly. sequuntur istam opi. & hanc etiam firmat Bar. in l. 1. ff. de litigio. Imo. & Fely. in c. dilectæ. col. pen. j. de except. Et ista pro veritate est æquior opinio, quia si actio personalis, semel in iudicio deducta effecta est litigiosa, ita quòd actor impeditur etiã alteri cedere, vt oẽs ꝯsentiunt, ꝙ tex. in d. l. 2. rõne æqualitatis seruãdæ ꝯ equũ, iustũ vr ꝙ & ẽt reꝰ possessor nõ possit alienare rem, ad quã agitur actione personali. est n. in iudiciis seruanda æqualitas. l. fi. C. de fruct. & lit. expẽsis. Nec dẽt reo licere, quod actori nõ ꝯcedit. l. non debet. ff. de reg. iu. & istud etiã tenuit gl. in d. §. quanq̃. Non ob, tex. in auth. litigiosa. & in corpore vñ sumit, quia ꝙtum ad hoc, vt per solam citationem res efficiatur litigiosa, bene oportet, q̃ agatur actione reali. Secus si ageretur actione personali ad rem, quia nõ efficitur res litigiosa per solam citationem, sed demum per litis cõtest. d. l. 2. quæ in hoc remanet incorrecta, secundũ gl. ibi, & bñ. ¶ Secundo ꝑt responderi, ꝙ Papa non mandat collationẽ prebendarum, & alienationem possessionum factas pendente lite reuocari, propter vitium litigiosi, & sic quia præbendæ, & possessiones, essent effectæ litigiosæ, sed quia alienatæ lite pendente in ꝓiudiciũ partis, & litis motæ. Sunt n. diuersa remedia. Et ista propriè fuit intentio Inn. hic, quem ita intellexit Rota de cisio. 56. in nouis. dicens quòd ista fit per viam attentati. Sed ꝓ istam solutionem obstat, quia pendente lite non debet possessor priuari commodo suo possessionis. c. 1. & 2. j. vt lite pendẽte. Non debet ergo capitulum priuari facultate conferendi, lite pendente, & ꝓr non debet habere locũ remedium attentatorum. Ad istud respondeo, verũ esse dũmodo vtatur reus possessione sua absque ꝓiudicio litis & partis, ſm Card. post Pau. de Leaza. in cle. 2. col. 2. vt lite pendẽte. Sed in casu nostro, si dicamus pendente lite licere capitulo conferre prebendas, & alienare possessiones, iudicium posset fieri illusorium. ꝓ. c. cãm quę. j. de iudi. Frustrarentur. n. actores sua intentione, & si obtinerẽt, nihil cõsequerentur. Quartò retento secundo Intellectu quæro de quib. innouationib. loquatur tex. Inno. respõdet ꝙ loquitur de processu facto corã episcopo Ferra. post motã litem coram Papa, qui processus est nullus ratione deficiẽtis. Quia Papa incipiendo cognoscere de aliqua causa, videtur eã reuocare à manib. ordinarij. c. vt nostrum. j. de appel. quod an verum sit, latè insistit Pan. Ex cuius dictis colligo infrascriptas conclusiones. ¶ Prima conclusio. Papa expresse auocando ad
194 se causam, videtur illam eripere † de manib. ordinarij. c. vt nostrum. j. de appel. Idem in quocunque inferiore habente potestatem auocandi. l. iudicium soluitur. ff. de iudic. Idem si superior mandet referri statum causæ quia interim pendente relatione ligatę sunt manus ordinarij. l. 1. C. de relatio.

195 ¶ † cias tamen, quòd legatus non habet potestatem auocandi causas ab ordinariis, secundum Spe. tit. de legat. §. nunc ostendendum. versi. premissa. & versi. legatus. Et probatur in c. peruenit. 11. q. 1. sequitur Pan. in c. 1. col. 2. j. de offi. lega. Et Gemi. in c. 1. in prin. de foro competent lib. 6. Ratio est, quia ordinarius concurrit cum legato in iurisdictione adeo quòd locus est præuentioni. c. si à sede. de prẽben. in 6. Et ideo archiepiscopus non posset causam auocare ab episcopis suę prouinciæ, quia inter eos locus est præuentioni, vt notatur in c. pastoralis. j. de offic. ordi. ¶ Amplia, vt procedat intantum, quòd inferior, à cuius manib. causa est auocata per Papam, non posset etiam de consensu partium se de ea intromittere. cap. bonę. 2. j. de postu. prælat. vbi assignantur ratio, ne iudicium Papę in potestate partium consistere videatur, possintq̃; si velint, illi illudere. Ad idem tex. in c. licet. de offic. legat. vbi dicitur, quòd si legatus causam recult Papæ non valet postea processus per eum factus, tanquam factus à iudice incompetenti. Et per illũ tex. Imo. ibi dicit, ꝙ non valet processus factus pendente relatione facta principi, contra Bar. in d. l. 1. C. de rela. Et ante Imo. ista fuit opinio Spec. tit. de relatio. §. fi. Sed pro Bar. facit tex. in d. l. 1 & in l. ad principẽ. ff. de appel. ¶ Vnde pro resolutione Imo dicit considerandos duos casus. Primus est, quando relatio nondum fuit iudici ꝓsentata, & isto casu procedunt iura ciuilia allegata per Bart. Aut relatio fuit præsentata, & tunc procedit quod dicitur in d. c. licet. Ista solutio Imo. nõ placet. per tex. in auth. sed nouo iure. C de rela. vbi dicitur, quòd hodie sentẽtia lata per iudicẽ, qui causam retulerat principi, executioni est mittenda. nisi pars appellauerit. Nec dicatur, quòd ille text. debet intelligi, quando relatio fit sup eo, de quo erat dubitandũ, vt dicit ibi Saly. quia ratio posita in corpore, vnde sumitur, militat, q̃ esset facta super probabili dubio si interĩ iudex esset resolutus. Vnde ego dicerem, quòd ꝓcessus & sententia lata pẽdente relatione pro cõsilio habendo valeret, vt dicit Bar. per tex. in d. l. j. & in d. l. ad principẽ. Ratio, quia potuit iudex pendente consultatione ex nouis cogitationibus fieri clarus de eo, de quo dubitabat, nec isto casu illudere videtur suo superiori, si omisso consi. rectè iudicat. Sed processus & sententia pendente remissione causę nõ valent per text. in d. c. licet. quia per remissionem desiit esse iudex. Quod vltimum verum est, nisi reuocauerit remissionem re integra, vt dicit Imo per tex. in d. l. ad principem. Secunda sit conclusio. Ad-
196 uocatio causę facta per Papã, operatur nullitatem, † postea gestorum ꝓ iudicem, ẽt ipsius auocationis inscium, ſm Pan. hic per. tex. in c. j. de concess. prẽben. lib. vj. & ibi hoc tenet Inn. & in ç. cum contingat. de rescrip. & Imo. in c. cæterum. e. tit. d. Præpo. in d. c. vt nostrũ ad fi. vbi cõprobat, quòd tacita reuocatio quę fit per mortem delegantis, operatur nullitatẽ gestorũ à iud ce ignorante. l. eius qui. ff. si cer. pet. traditur in c. relatũ, de offic. deleg. & fortiori expressa. Quam rationem poteris euitare de facili, si considerabis. ¶ Ista ꝯclusio procedit si auocatio facta sit motu proprio Papæ. Secus si ad instantiam partis, per text. in ça audita. de restitut spo. iat. & facit rõ, quia gratia concessa parti petẽti, habet conditionẽ annexam, si impetrans vti voluerit gratia. c. cæterũ vbi videbimus j. de rescrip.
§ Sequuntur cõiter doc. hic & in d. c. vt nostrum. Ego reperio, ꝙ Gemi. consi. 47. supplicatur Papæ tenet expresse, quòd etiã isto casu gesta ab ignorante non valeant, & allegat Inno. in d. c. vt nostrum. & hic. ad ca. audita. & alia similia, respondet quòd loquitur in simplicibus commissionibus factis alteri. Secus in delegationibus factis cum expressa auocatione causę ad se. & istud certè fuit de mente Inno. hic, & hanc opinionem seruat curia. Plus tñ placet communis opinio, quã limitabis nõ procedere, si Papa auocaret causam ad se, & alteri cõmitteret instante parte. cũ clausula decreti annullatiua oĩum gestorum à die datæ, quia clausula decreti afficit ignorantes, c. j. de ꝯcess. præben. ita Pan. in d. c. audita. Respondens ad illum tex. ꝙ ibi clausula decreti non erat præcisa, sed ꝙliter concepta, ideo interpretationem patitur. Tertia conclusio. Si Papa
197 incipiat de causa cognoscere, † eo ipso videtur causam ad se
§ auocare, ſm Inn. & cõiter Doct. hic. Facit quia non minus facto, quàm verbo, datur voluntas intelligi. l. Paulus. ff. rem rat. habe. l. de quibus. in fin ff. de legi. sequitur Card. consi. 7. sub rub. de præb. Ampliatur etiam si actus per quem Papa auocauit iurisdictionem ad se non fuerit sortitus effectum, nihilominus inferior non poterit amplius se impedire. ſm Anch. consi. 58. Circunspectis quem refert & sequitur Deci. hic & vltra eum est decisio Inno. in terminis in c. inter dilectos. de excc. præla. & Rom. consi. 335. Circa primum. vbi intellexit hoc verum, nisi actus Papæ non fuisset sortitus effectum, ex defectu potestatis eiusdẽ. vel ex defectu falsę. cãę, allegat Rotã decisio. lij. in antiquis. sequitur Fel. in c. fi. in fi. j. de presumptioni. ex cuius dictis potes eã notabiliter limitare. Et ideo inferri potest, quòd si incipiat cognoscere de causa spectante ad iurisdictionem Imperatoris, non ꝓpea censeretur auocata causa. quia & si habitu Papa habeat rẽporalem iurisdictionem, tñ non potest causã temporalis iurisdictionis ad se auocare. & ꝓ Pan. in c. nouit. j. de iudi. & in ç. licet ex suscepto. in j. notab. j. de fo. cõpe. Intellige ẽt cõclusionem, vt procedat quo ad partes litigantes coram eo tantum. Vnde contra tertium posset vnus ex litigantibus super eadem re agere coram ordinario, secundum Inno. & Imol. hic, arg. c. Roma. § in alium. de appel. lib. vj. & in hoc differt expressa auocatio facta motu proprio, quia tunc quo ad omnes censetur auocata secus in tacita, quę resultat ex cognitione, secundum eos.

198 ¶ Quarta conclusio. Si Papa delegat causam alteri, † eo ipso censetur auocasse à manibus ordinarij. facit tex. in c. sanè. & in c. j. j. de offi. deleg. & in c. cæterũ. j. de rescrip. & per simplicẽ signaturã, videlicet, Audiat talis. censet auocata causa secundũ Rotam de rescript. decis. lxvij. in nouis. Et si delegatus proferat sententiam nullam, ordinarius tamen nõ poterit amplius se intromittere, secundũ Bald. in c. j. §. ad hoc. col. 3. de pac. iura. fir. in vsib. feud. Nec etiã si delegatus moriatur cãreuertitur ad manus ordinarij. secundum Bal. in l. si vt proponis. C. quomodo & quando iud. col. pe. inferẽs, ꝙ si causa semel trahatur in curia Romana nunquam exibit de curia nisi Papa illam remiserit ad ordinarium, sequitur Dec. consi. 137. colu. 3. Hinc

Ioannis Franc. Ripę super primo decret.

est ꝙ si Papa dat executorē ad prouidendum alicui de certo beneficio, videtur adimere facultatem conferendi illud ab ordinario. c. si soli. & c. si capitulo. de concess. præben. lib. vj. Hinc est quòd si Papa deputat aliquem in vicarium episcopi, videtur adimere facultatem episcopo, vt non possit illum remouere, & alium deputare, ſm Ant. in c. nouit. de iudi. Quod nota ad limitationem glos. in clem. fi. de procura. Et ista auocatio, quæ fit per delegationem differt ab auocatione expressa, quia non inualidat processum factum per iudicem ignarū aduocationis, ſm Gemi. in d. consi. 47. Item non auocat, nisi quo ad nominatos in rescripto. c. quia V. infra, de iudi. capitu. sedes. de rescrip. secus videtur in expressa, per prædicta. ¶ Vltimò quærit Inn. an processus super vna eadémq; causa sepa-
199 ratim factus, † coram diuersis iudicibus parem iurisdictionē habentibus, valeat? Et concludit ꝙ sic. sequunt cōiter alij. arg. l. is à quo. ff. de rei vendi. Nisi reus opponat exceptionem remissionis, petendo se remitti ad alium iudicem, ex eo quia laboriosum, & damnosum est, sibi corā diuersis iudicibus litigare & si remissio denegetur, ex ista causa poterit appellare l. si pariter. ff. de libe. caut. & l. j. ff. de qui. re. ad eund. iudi. ea. ¶ Circa ista dicta Inno aduerte ad duo. Primò, quòd non videtur verum quòd processus valeat, per ea quæ tradit gloss. in c. dispendia. in versi. processus. de rescrip. lib. vj. Posset dici, ꝙ illa glo. non est vera. per ea, quæ volunt hic Doct. & ista opinio mihi semper placuit. Vel posito, ꝙ sit vera, ibi secundus non habebat iurisdictionē, quia rescriptū erat ipso iure nullum, vt ibi latè per Gemi. Secundò aduerte, quia nō videtur, ꝙ exceptio remissionis habeat suffragari reo, quia, poterit iudex à quo petitur remissio, dicere, habeo parem iurisdictionem, defendas te coram meo tribunali, & dimittas alterum, & hoc modo euitabis labores & expensas. Solutio. Procedit contrarium si petat reus se remitti propter euitandos sumptus & labores simpliciter. Secus, si petat se remitti propter euitandos sumptus, & labores cum iam comparuit coram altero, ſm Bald. & Fel. hic. Et sicin effectu exceptionem præuentionis & non remissionis opponit. Sis ergo cautus, vt prius compareas coram iudice tibi grato, qñ eodem contextu citaris à diuersis iudicibus, aliàs si prius compareres coram non grato. non posses exceptionem prœuentionis opponere, per prædicta. Et ista est diuersa cautela ab ea, quā tradit Ang. in d. l. pen. ff. de peti. hæred. de qua hic latè ꝑ Fely. Quæ cautela non haberet locum, si probaret ꝙ reus procurauit se citari coram altero, quia affectata præuentio non dēt prodesse, ſm Bald. in l. si seruus plurium § j. ff. leg. j. per l. ria onera. ff. de excusa. tuto. & ꝑ alia de quibus per Fely. in ca. fi. j. de testib. & Ias. in l. si verò. col. ij. ff. q. latisd. cogā. Sed Dec. ecōtra, dicēs ꝙ etiam si cōstaret. ꝙ reus ꝓcurasset, ꝙ tamen præuentio locum haberet, quia cum vterq; sit iudex, non videtur fraudē facere reus, qui iure cōi vtitur. arg. l. Gracchus. C. de adult. Et quia licet esse diligentem, & affectare se conueniri pro conseruatione iuris sui. l. at q natura. § cū me absente. ff. de negot. gest. ¶ Tu non recedas à cōi, quia malitijs est obuiādum. c. sedes. j. de rescr. p. Non obstant contraria. Et primo non obst. arg. l. Gracchus. quia verum, si vtatur iure cōi ad finem præordinatum. Secus, si malitiosè, & ad fraudandum aduersarium. Nam qui aliquem iudicem habere procurauit, præsumitur eo ipso fauore iudicis vel eius iustitiam subuertere. l. obseruandum. ff. de iudi. maximè si reus, cuius natura est iudicium fugere. l. interstipulantem. §. j. ff. de verbo. obl. affectauit conueniri coram certo iudice, ꝓut nos loquimur. Non obst. text. in §. cum me absente. quia loquit in affectatis ad bonū finē vel in procuratis ex necessitate, cum aliter ius suum consequi nō posset. ¶ Iuxta hāc qōnem dubitatur. quid si isti iudices tule
200 rint sententias ⁊ cōtrarias? Rndet Cōp. ꝙ secunda nihil valebit, nisi pendente appellatione sup prima esset lata secunda. quia tunc de secunda poterit excipi coram iudice appellatio §onis. Sequuntur Pan. *cōiter* alij. ¶ Tu aduerte, quia vr ꝙ secunda debet valere eadem rō e, qua valet processus. Si enim dicta teitium productorum coram illo iudice q tulit secundam snīam. probant & nocent parti, quare non et snīa, prout in simili dicit Bar. in l. ij colu pe. C. de eden. per l. sed si possessori. § fi. cum l. seq ff. de iureiur. Solutio Fateor, ꝙ valebit secunda sententia. & in iudicio appellationis discutietur, quænā ex ipsis iustior sit. Sed d. Cōp debet intelligi, qñ prima transiuerat in rē iudicatā, tunc secunda non valet, non ex defectu ptāris, sed quia snīa cōtra snīam. q transiuit in iudicatum, nō valet. l. i C. qñ prouo nō est necesse. Et ex hoc infert Pan. ꝙ sententia lata contra rem iudicatam, etiam ex diuersa instantia, non valet, contra Bart. in d. l. j. de quo latè per Pan. in d. cap. inter monasterium. j. de re iud. vbi ipse sequitur opinionem Bart. Qua stante necesse est, quòd corruat dictum Comp. hic.

De Rescriptis. Rubrica.

1 *Rescripta faciunt ius inter partes, etiam contra quas* concedantur.
2 Rescripta emanant *pro constitutionum obseruantia.*
3 *Rescripta sunt communia inter partes.*
4 Exceptione *moratoria vtens debitor, eadē vti poterunt debitores sui contra eum.*
5 *Retorquutio an habeat locū in priuilegijs cōcessis ad petitionē partis.*
6 *Rescripta nō extēdūt ad personas nec ad res nō cōprehensas in ipsis.*
7 *Contractus principis, an & quando habeat vim legis.*
8 *Rescriptū, epistola, & sententia inferioris habentis potestatē legis condendæ, an & quando habeat vim legis.*
9 *Veneti non recognoscunt superiorem.*
10 Rescriptum *quid sit.*
11 Rescriptum *quare recipit easdem interpretationes, quas recipit ius commune.*
12 *Rescripta, quare dicantur modici præiudicij.*
13 *Rescriptū speciale magis obseruatur, quàm quod generale præcipitur.*
14 *Delegatio quare appelletur gratia.*
15 *Rescripti appellatione largè continentur beneficia principum, & priuilegium.*
16 *Rescriptorum ad beneficia, multa sunt genera.*
17 *Rescriptum in dubio debet intelligi de rescripto contentioso, & non de priuilegio, seu gratia.*
18 *Supplicando plura, quorum aliqua sunt secundum ius, aliqua cōtra ius, & superior subsignet fiat vt petitur, solum intelligitur concessisse ea, quæ sunt secundum ius.*
19 *Priuilegium quid, & vnde dicatur.* 20.
21 *Priuilegiū dici potest concessio facta à principe, sine cāe cognitione.*
22 *Priuilegium largo sumpto vocabulo, dici potest omne quod emanat à principe.*
23 *Rescriptum dici potest si princeps concedat aliquid contra dispositionem iuris circa modum procedendi.*
24 *Beneficium quid dicatur, & quid differat à rescripto, & priuilegio.*
25 *Beneficium intelligendum est de beneficio ecclesiastico, si de eo fiat mentio in iure canonico.*
26 *Beneficium ecclesiasticum, quot modis capi possit.*

AMPLA super hoc Titulo antiquorum, & Mod. Commētaria huius māe vtilitatem satis superque demſant. Ego verò ausim dicere, quòd pp principum in rescribendo facilitatem, nulla tam frequēs in foro cā versatur quàm disputatio rescriptorum. Continuatur pns rub. per doct. tripl. Circa cōtinuationem Pan. aduerte, quia vltra Deci. ex alio vr bona, nā hic pro maiori pte tractatur de rescriptis, quibus iurisdō excitatur ad obseruantiam iuris. Et ista est propria rescripti nā. l. rescripta. C. de precib. Impa offer. Et ꝑ ista nō dantur iudices. c. licet. j. de off. ord. ergo continuatio non ē vera. Et ista ē vrgētior rō contra hanc continuationem quàm prima rō Dec. quæ parum stringit. Eo qa dici posset quòd hic tracta. de rescriptis, qbus iurisdō acqrit, in ti. de off. dele. & seq. tractatur, de offō & iurisdōne exercēda. & iō hic titulus tanquàm añs necessariū fuit ꝓmissus. Circa ꝓtinuationē Host. & Io. And. aduerte, qa nō vr vera, ſm Dec. qa seqret ea attēta ꝙ debuisset immediatè seq titulus de priuilegiis. q faciunt ius inter priuilegiatos. c priuilegia. 3. dist. Sed tu cōsidera, si posset saluari, ddo,
1 ꝙ rescripta faciunt ius inter ptes, † ēt q̄ quas ꝓceduntur, quia rescriptū ꝓnatū est cōe. l. 3 ff. qđ q̄sq; iur. Et iō viso de ꝓtit. q faciunt ius cōe inter oēs, ꝓgruū fuit videre de rescriptis, q̄ faciūt ius cōe inter ptes. Sed priuilegia faciunt solū ius priuatū ipsius priuilegiati d c. priuilegia. Et nō cōe, ergo, &c. Sed hoc pēdet ab his, q̄ statim dicā. Circa tertiā ꝓtinuationē Dec. quæ fuit d. And de Basigna. aduerte, qa ꝓfundit ex fundamento ip sius Deci. qđ ipse addicit ꝙ ꝓcedentē ꝓtinuarionē Host. Nā ꝙt priuilegia dnr ius scriptum. c porrò. j. de priui. ergo, &c. Quārto ego nouiter eā sic ꝓtinuandā puto. Supra visum est de ꝓtit. ab omnibus sunt custodiendæ. c. j. ś. t. j. sed qa sæpe iudices, malè eas intelligūt, & qđ peius ē, minimè obſuāt, Iō viso de cō-
2 stit. sequit videre de rescriptis. q̄ emanāt † ꝙ constitutionum obseruantia. d. l. rescripta. registrata. xxv. q. 2. in canone rescripta. Quæro nunquid ex ꝓmissis cōtinuationibus aliquod possit colligi. Fely. hic dicit posse notari ex cōtinuatione Hostiē,
3 quòd rescripta sunt cōia † inter ptes, pro quo est tex. in l. 3. in princ. ff. qđ quisque iur. Et latè prosequit Fel. hic. & in prooem. io. ś. in verbo, Gregorius. col. 2. & in ca. fi. col. pen. de mutuo peti. Et vltra eum latè traditur per Curt. Seniorem. consi. 1 t. col fi. Item adde ꝙ si debitor impetrauerit moratoriam exce-
4 ptionē † ꝙ eadem exceptione poterūt debitores sui vti ꝓ eum, ſm Hosti. in summa huius tituli §. pōt. in prin. & fuit dictum gl magnę in l. j quā doc. ibi *cōiter* sequūt ff. qđ q̄ que iur. Et istud maxime verū ī rescriptis ad lites, ne iudicū claudicet. ca. cū inter. de excep. l. solemus. ff. de iudi. & vt seruet æqualitas ī iudiciis. l. fi. C. de fructi. & lit. expē. Limita primò, vt procedat

in rescriptis

in rescriptis ꝙcessis ad petitionē ꝑtis: secus in rescriptis ꝙcessis motu ꝓprio. d.l.3. in prin. & gl. in cle. sæpe. in ver. si qd petere. de verb sig. Tu sublimita dupl'r, vt p Fel. in d.c.fi. col. pen. de mu tu. peti. & per Ias. in d.l.3. Limita scdo, vt non ꝓcedat in rescriptis concessis pp spālem fauorē impetrantis, vel pp odiū eius ꝙ quē fuit facta interpretatio. fm Bal. in c. ꝓximo in fin. & Fel. hic per tex. in l.fi. ff. de leg.i. vltra Fel. cōprobo per decisionem Bar. in l.j. §. nunciatio. in fi. ff. de no. ope. nunc. & pid qd decidit Fely post Are. in c.cām. colu. 4. j̄. de iud. Contra istā limitationē obst. qa in priuilegiis ēt hēt locū retorquutio. fm Bart. in auth. quas actiones. C. de sacrosanct. eccl. & tñ concedunt spāli fauore priuilegiati. Itē in ꝙrium obst decisio Bar. in l. in sacris. C. de ꝓxi. sacro. scri. lib. xij. Pro resol'one videndū est, an in pri
5 uilegiis cōcessis ad petitionē ptis, hēat locū retorquutio, † intelligendo de priuilegiis ꝓpriè? Et ꝓfecto videret dicendū ꝙ non, qa priuilegia vt plurimū, ꝙcedunt spāli fauore priuilegiati. ergo &c. Scdò, qa priuilegia personalia psonā non egrediūt. l.j. ff. de const. prin. In ꝙrium facit rl'a naturalis, patere legē, q̄ tu ipse tuleris. c. cū oēs. s. e. & in ꝙrium vī tex. in l. die sabbato. C. d Iud. & cæli. col. Solo. Crederē si retorquens fundet se in causa qua motus fuit priuilegiatus ad petendum priuilegiū, tunc habeat locū retorquutiō. Ita ꝓcedat doctrina Bar. in d. auth. quas actiones. Sub ē. n. rō edicti, qd q̄sq; iur. & isto mō ꝓcedat text.
• ī d.l. die sabbato. al's ꝓcedāt ꝙria. Et ꝓ ista distin. optimè. facit tex. ī l. ēt. §. ex cā. ff. de min. vbi si ætas pp q̄ fuit cōcessa restitutio minori, fuit ēt cā læsionis expte aduersarij, & ipse aduersarius restituit aliàs ñ. Scdò hēs colligere, ꝙ rescripta nō faciūt ius ad alios, ſ3 solū inter ptes. ꝓ quo notabili ē tex. ī l. 2. C. de leg. Hinc dicimus ꝙ rescripta nō extendunt ad p̄sonas, nec ad
6 res † nō ꝙprehēsas in ipsis. c. signante. j̄. eo. c. qa G. j̄. de iud. qd verū est, nisi rescriptū fuerit emanatū ea intētiōe, vt faciat ius gñale, & hoc mō ꝓcedit tex ī §. sed qd prin. īsti. de iur. nat. & ī l.j. ff. de ꝙst. prin. & ī c. licet. xvj. q. 3. Et ex signis, ꝺ qbus in l. 3. C. de leg. cognosci poterit intētio principis, an velit, ꝙ faciat ius gñale. An āt rescriptū inferioris hñtis ptātē legis cōdēdæ, faciāt i? gñale? Dec. hic mouet dubitationē, & cōcludit ꝙ sic, si ꝙstet de intētiōe sua, sicut s. dictū in supremo principe: allegat dictū Ang. in l. itē veniūt. §. cæterū. ff. de peti. hrd. q logē in epl'a ducis Venetorū, q̄ dicit facere ius gñale. Ego vltra eum cōprobo, qa si īferior hñs ptātē faciēdi legē p suū rescriptū, vult eā facere, ergo īmediate erit lex. Est. n. in philosophia notum ꝙ si agēs ē liberū & subiectū nō impeditū, tūc volēs agere immediatè agit, fm Bar ī l. serui electiōe. in prin. ff. de le. j. ꝙprobat, qa
7 sicut ꝙctus principis, † hēt vim legis. l. Cæsar. ff de publica. l. pē. C. de do. añ nupt. si ꝙstet principē facere ꝙctū oīo legis cōdendæ, fm Deciū hic post Ale. in l. ciuitas colu. fi. ff. si cer. pet. Ita ēt ꝙctus cuiuslibet hñtis authoritatē legis ꝙdēdæ. fm Bal. & Pau. de Ca. in d.l.j. ff. de cōstit. prin. & Ias. in d l. ciuitas. col 3. Cōtra riū tenet Ang. in l.j. ff. de feriis post gl. ibi. & sequūt Ale. & Mo. ibi. & Fel. in c. in causis. col. fi. de re iud. dicētes ꝙ rescriptū epl'a, & snīa inferioris, nō hēt vim legis, reprobātes ꝓpea dictū An. in d. §. cæterū. Quid tenendū? Credo ꝙ si cōstet inferiorē velle rescriptū, vel snīam, seu epl'am hēre vim legis. ꝙ tunc vera sit
8 prima opinio. † Nec credo. ꝙ aliqs deuiet ab isto sensu. Si verò sumus in dub. tūc dico ꝙ licet princeps, & papa snīando psumant velle, ꝙ sua snīa sit vna lex, quo ad oēs. l. fi. C. de leg. d.c.ī causis. secus in inferiore. Si l'r si princeps mittat epl'am vniuersitari, seu psidi, psumunt velle facere ius gñale. d. §. cæterū. secus in inferiore, & isto mō ꝓcedat opinio Ang. & Ale. in d.l.j. Et si dixeris, ergo ex hoc infert. ꝙ dictū Ang. in d. §. cæterū. n sit verū: rndeo ꝙ in terminis, in qbus loqt. videlicet in duce Vene-
9 torū saluari ꝑt qa Veneti nō recognoscūt superiorē, † & sic tenēt locū supmi prīcipis. fm Bar. in l. hostes. ff de capti. & post Ia. reuer. Bal. ī rub. de rerū diuisio. col. 3. Ias. in l.j. col. 3. C. de summa trini. & fide cath. Et prædicta ītellige, qñ rescribit aliqd de nouo: secus si rescribit ad obseruātiā iuris antiq, tūc sp facit i? quo ad oēs, vt p Cor. cōsi. 234. col. fi. lib. 2. ¶ Quarò, qd sit rescriptū. & qd differat à priuilegio & beneficio? & respōdet Pan.
10 ꝙ rescriptū † ꝓpriè est id, qd scribit ad obseruantiā iuris cōis, exēplū, si prīceps scribat, ꝙ fiat ius. ita describit Bal. in l. falso. p illū rex. C. de diuer. resc. Pan. in c. olim. ꝺ ver. sig. Bar. in l.j. ff. de ꝙst. prin. Ego al'r describerē, rescriptum ē ius bis, seu iterum scriptum. Quod sit ius scriptū, tenet Pan. ī rub. j̄. de ꝙsue. ꝙ sit bis, seu pluries scriptum, ꝓbat ex syllaba, re, q̄ denotat multiplicationē, fm Bar. in rub. ff. sol matr. Et ista ē rō, quare rescriptum
11 recipiat easdē interpretatiōes, quas recipit ius cōe, † vt p Gem. in c. licet canō. §. fi. de elec. li. vi. Cor. consi. 101. col. 3. hæc est
12 rō quare rescripta dicant modici ꝑiudicij: † vt dicit Bal. in l.j. C. de diuer. rescrip. Nāio ista vera sunt, qa illud idē antea scriptum erat. Sed hic aduerte, qa hoc attento vī ꝙ tota mā rescriptorum sit frustratoria. Nā frustra pcib. imploratur, qd ꝺ iure cōi ꝙcedit. l.j. C. de thesau. lib. xj. Ad istud rndeo, ꝙ mā rescriptorū ad lites vtilis est, vel qa vt s. dixi, iura malè obseruant, & iō necessariū est, ꝙ p rescripta īnouent vel qa magis obseruat, qd
13 spāl'r rescribitur q̄ qd gñal'r pcipit. † c. quis nesciat. xj. dist. c. q̄-q̄. xiiij. dist. c. si aduersus. j̄. de hæreti. vel pp delegationes, cōsti tuunt. n. p rescripta iudices delegati, vt hic p Pan. Scdò aduerte, qa rescripta p q̄ dant iudices delegati, nō vñr ꝓpriè rescripta, qa derogāt iurisdictioni ordinariæ, ergo deberent potius priuilegia appellari. Dec. fatet ꝙriū allegādo Anto. in d.c. olim. de verb. sig. subdens ꝙ isto respū pt dici gra. c. sedes. & c. nonulli. j̄. eo. Credo, ꝙ ista dicta Decij non ꝓcedūt fm terminos iuris. Et primò ꝙsidero, ꝙ iurisdictio delegati conceditur de iure cōi, sicut iurisdictio ordinaria, vt j̄. de offi deleg. per totū. Rescriptū ergo delegatoriū nō est ꝙius, ergo pōt dici priuilegiū. c. fi. §. fi. xxv. q.j. & j̄. dicā. Scdò cōsidero ꝙ vbi iurisdictio nō cōceditur, nō dr ꝓpriè rescriptū sed mādatū: vbi verò iurisdō datur, rescriptū appellat, fm Cald. consil. 5. in isto tit. Si modo isto casu diceremus nō esse ꝓpriè rescriptū, sd priuilegiū, sequeretur ꝙ nō esset reperire rescriptū ꝓpriè. Nō obst. ꝙ iura delega-
14 tionem appellent gram, † qa nominat gra eo, ꝙ gratis, & ex liberalitate ꝙcedit. nō qa ꝙ ius fm Pan. in d.c. olim. facit gl. ī c. relatū. j̄. de pbē. & notat in c. gra. eo. tit. in vj. Largè tñ appellō
15 ne rescripti, † qtinent bñficia principū, & priuilegiū: pater, qa in isto ti. tractat de lris bñficialib. & de priuilegiis. fm Pan. nota istud dictū, ex quo habes in mā stricta, & ꝓpriè interptanda ꝙ appl'one rescripti nō cōprehendunt rescripta grosa, siue rescripta ad beneficia. Considera tñ, ꝙ si papa mandat, ꝙ ordinarius ꝙferat alicui bñficiū, istud vīre criptū propriè ad obseruātiā iuris emanatū. Nā vacātia bñficia tenet ēps ꝙferre. c.ij j̄. de conce. pbē. Et si dicat, nō tenebat illi cōferre, vt dr in c. relatū. de pbē. rndeo ꝙ Papa de iure poterat puenire eū in collatione bñficij. c. dudū. de pbē. lib. vj. Si mo Papa puenit & mā let puētionē exequi, nihil ꝙ ius mandare vī. Vel dicas, ꝙ rescriptorū
16 ad bñficia † q̄. dā sunt in forma cōi seu in forma c. fm Apostolū. j̄. de pbē. & isto mō vident posse dici ꝓpriè rescripta. Hinc est ꝙ appellantur literæ de iustitia. Quæ dā nūt ex mera gra, vt qñ nō tenebat ēps ei ꝓuidere, nec ēt Papa, cum fortè haberet bñficiū vel al's, & isto casu ꝓcedat dictū Abb. hic. Quædā nunt in forma pauperū, vt in c. si pauper clericus. de pb. Quędam in forma dignorū, vt p Rotā de cōcess. pb. decisio. j̄. Et istis duob. modis, & ista rescripta poterūt dici ꝓpriè rescripta de iustitia, vl' grosa, fm subiectā mām, vt p Pan. & Fely. in c. postulasti. col. ij. j̄. eo. tit. Scdò, qa Abb. vult ꝙ verbū rescriptū, possit sumi vt genus, & vt spēs. Dubitat qūo in dubio erit fienda interpretatio. And. Basig. hic rndet, vt in sili rndet Pan. in c. Rodulphus. j̄. eo. Ego verò crederē in dubio. debere intelligi de rescripto
17 contētioso, † & nō ꝺ priuilegio seu gra, q̄ q dicit prīcipē ꝙcessisse priuilegiū, dēt exp̄sè ꝓbare. c. fraternitatis. de schisma. c. ꝙstitutis. de cōcess. pbē. Et ita tenet Gemi. ꝙs. 65. discutiā quodlibet dubiū. col. vj. & allegat ita tenere Archid. & Ioā. And. in c. si cui. de pb. lib. vj. facit, qa in dubio verba debēt capi in spē. l. hoc legatū. de le. iij. Et in dubio à ꝓpria signatiōe verborū ñ ē recedēdū l. ñ al'r. de le. iij. cū sim. Bñ facit, qa si in supplicatiōe petantur pl'a, quorū aliq̄ sint fm ius, aliq̄ ꝙ ius, & supior subsignet,
18 fiat, vt petit † solū intel'r ꝙcessisse ea q̄ sūt fm ius, fm Cor. ꝙsi. 119. Circa primū. col. v. lib. ij. ꝙs. 48. Qñ. libr. iij. Priuilegiū verò
19 fm Pā. hic, & in d.c. olim. appellat, † qd ꝙ ius ꝙcedit. vñ diffinit fm Host. ī summa de priui. Priuilegiū est ius singulare, & priuatū, ꝙ ius cōe indultū. & ꝓbat ī c. fi. §. fi. xxv. dis. neq; n. esset priui
20 legia, nisi aliqd ꝙ i? cōe indulgeret. Dr āt priuilegiū, † quasi lex priuata, c. priuilegia ij. dist. vl' quasi priuata legia, eo ꝙ priuatā legē singulis gnet. d. §. fi. Tradit p Bar. & Mod. ī l. fi. ff. d ꝙst. prin. p Ale. ī l. qa tale. ff. sol. ma. Soc. cōs. 273. In pntiꝙsultatione. col. fi. vbi dicit ꝙ ꝙcessio facta à principe sine cāe cognitione pōt
21 dici priuilegiū, † tanq̄ ꝙ iusgēriū, & ꝙs. 164. Visa bulla. co. ij. li. ij. largo tñ sumpto vocabulo oē qd emanat à prīcipe, pt dici pri-
22 uilegium, fm Io. An. in d c. olim. & Cur. ꝙs. 50. col xxviij. ver. coadiuuant. Credo ēt, ꝙ si princeps ꝙcedat aliqd ꝙ dispōnē iuris circa modū ꝓcedēdi, vt celerius reddat ius. ꝙ illd dēat dici re
23 scriptū, † vt si ꝙcedat, ꝙ ꝓcedat sūmariè, simpl'r, & de plano, vl' si ꝙcedat, ꝙ ꝓcedat appl'one remota. Isti ꝓbat īc. j. j̄. eo iuncta rub. ñ. n. violat ius cōe, si finis diuerso mō ꝓcedēdi seruet, fm Pa. in sili in c. relatū. ad fi. j̄. ne cler. vl' mon. Fel. īc. qñ ꝙ. co. vj. j̄. de ꝓba. Nō ob. si dixeris, tollere appl'onē, est tollere defensionē. q̄ est de iure nāli. cle. pastoralis. de re iud. qa rndeo, ꝙ intel'r solū friuola appl'o reiecta, vt notat in c pastoralis. de appel. & istud nō est ꝙ ius. e. cū appellationib. friuolis. de appel.
24 lib. vj. vel aliter rndebo. j̄. in d.c. j. Bñficiū āt dr gra † à principe ꝙcessa, ꝓ er ius, & sic rescriptū est fm ius, priuilegiū ꝙ ius. Bñficiū verò diffinit. ī c. j. §. beneficiū. quib. mod feu amitta. vbi dr, bñficiū ē beniuola actio, gaudiū tribuēs capienti. Et isto mō si

Ioannis Franc. Ripę super primo decret.

gñaliꝛ capiaꝫ oē bñficiū,& sic ēt reſcriptū,& priuilegiū cōprehendeꝫ,declarāt doct.in locis p̄allegatis.& d.Ioā.Selua.in ſuo tract.de bñfici.in j.q.vbi ībīſtit circa diſſōnē bñficij eccl'iaſtici. de qua p̄ doc.in rub.j̄.de p̄bē.Et in iure nr̄o vbi fit mentio de
25 bñficio,intelligendū eſt de bñficio eccleſiaſtico,†ſm Card.in clem.ij.ī viij.notab.de iud.Q̄uo āt cognoſcaꝫ bñficiū eccl'iaſticū,tradiꝫ p̄ Fel.poſt alios.in c.in nr̄a.co.v.j̄.eo. Et trib. modis
26 p̄t capi bñficiū†eccl'iaſticū,largè,ꝓ oī ꝓuentu, ſeu cómodo qđ p̄cipiꝫ ab eccl'ia.Scdò ſtrictè ꝓ p̄bēda.ca. ex p̄te. de p̄ceſſī. p̄ben. Tertiò ſtrictius pro tit.bñficij.vt per Card.in clem.cām. verſi.q̄ ſi forſan.in v.notab.de elect.

SVMMARIVM.

1 *Appellationem Papa tollere poteſt.*
2 *Appellatio,dici poteſt defenſio 8.& an ſit de iure naturali.9.*
3 *Clauſula appellatione remota,non tollit querelam.*
4 *Appellatione remota à diffinitiua ſententia, non intelligitur remota ab interlocutoria.*
5 *Appellatione interdicta,non intelligitur reiecta exceptio doli,cōtra ſententiam dolo latam.*
6 *Audientiam poteſt princeps in totum denegare alicui.*
7 *Appellationem tollere non præſumitur princeps.*
10 *Appellatio interponēda à ſententia ferenda, tolli poteſt per principem.*
11 *Appellationem tollere non poteſt ſubdelegatus ab eo à cuius ſententia non poterat appellari.*
12 *Appellare licet à ſententia vicegerentis.*
13 *Statutum prohibens appellari à ſententia prætoris, non intelligitur prohibere appellationem à ſententia ſui vicarij.*
14 *Statutum ſi prohibeat appellari à ſententia iudicis datiorū, nihilominus poterit appellari a delegato cui data eſt poteſtas procedendi,& diffiniendi cauſam,more datiario.*
15 *Appellatio oīs quæ expreſsè ꝓhibita nō reperiꝫ à lege,eſt cōi iure licita.*
16 *Appellatione remota, non poteſt legatus de latere cauſam committere.*
17 *Reſtituere aliquem ad appellandum legatus de latere non poteſt.*
18 *Statuere non poteſt legatus ſecundum ius.nec contra ius.*
19 *Statuta inferiorum prohibentia appellationem non valeat.*
20 *Appellationē à diffinitiua tollere nō p̄ōt īferior,ſecꝰ ab interlocutoria.*
21 *Appellatio ab interlocutoria modū procedendi reſſicit,& non decciſoria.*
23 *Appellationi interponendæ poſſunt partes per pactum renunciare.*
24 *Appellationi renunciare poteſt prælatus,in p̄iudicium eccleſiæ.*
25 *Appellationi deferre debet inferior,in caſu dubio.*
26 *Appellationem ab interlocutoria,& à diffinitiua ſententia,inferiores remouere videntur.*
27 *Reſcribere poteſt inferior contra ius,ex cauſa magna.*
28 *Reſcriptum alicui conceſſum,quòd ei liceat libere appellare, operatur quod poſſit appellare in caſibus a iure prohibitis.*
29 *Liberè verbum appoſitum in diſpoſitione,ad quam quis aliàs erat habilis operatur relaxationem iuris.*
30 *Indulgere,eſt verbum denotans gratiam.nu.45.*
31 *Reſcriptum ſecundum,non derogat primo priuilegio, ſi de eo non faciat mentionem.*
32 *Reſcriptū alicui conceſſum vt liberè poſſit appellare,non habet effectū in his caſibus,in quibus prohibetur appellare propter ſuum delictū.*
33 *Indulgentia nihil aliud eſt,quàm pœnæ remiſſio.*
34 *Appellans pluries fruſtratorie,poteſt priuari facultate appellandi.*
36 *Reſcriptum contra ius commune non valet,niſi ſit facta mentio iuris. nu.37.38.& 39.*
40 *Reſcriptu nō p̄t dici ſubreptitiū,ſi in precib.non fiat mētio iuris cōis.*
41 *Priuilegia ita ſunt interpretāda,vt aliquā gratiā cōtineāt cōtra ius.*
42 *Priuilegium ſi auferat ius tertio quæſitum, tunc debet reduci ad terminos iuris communis.*
4 *Priuilegium nihil poteſt operari præter ius, ſi id quod permiſſum eſt, erat de iure communi permiſſum.*
44 *Priuilegium ſi exprimatur eo quod tacitè de iure ſubintelligebatur, tunc verba expreſſa nihil operantur.*
46 *Reſcriptū alicui conceſſum ꝓ libere poſſit appellare. quid operet̄ n.47.*
48 *Priuilegium ſecundum non faciens mentionem de primo illi non derogat fallit quinque modis.nu.50.51.52.*
45 *Priuilegiorum omnium generalis reuocatio,non derogat priuilegijs in ſertis in corpore iuris.*
53 *Clauſula non obſtātib.priuilegijs in contrariū facientib.an ſufficiat ad tollendū priuilegia habentia clauſulam derogatoriam ad futura priuilegia,niſi de ipſis de verbo ad verbum fiat mentio.vide nu.ſeq.*
60 *Reſcriptum ſecundum ſpaciale,derogat generali, de eo etiam non facta mentione fallit tribus modis.*
64 *Reſcriptū ḡnale ſecuta ſpecificatione,p̄fert alteri ḡnali, nō ſpecificato.*
65 *Reſcriptum minus generale, derogabit minus generali,& quomodo cognoſcatur quorum alterum ſit minus generale.66.67.*
68 *Reſcriptum primum ſpeciale prævalet ſecundo ſpeciali, niſi in ſecundo fiat mentio de primo.*
69 *Reſcriptum per quod committitur vnus articulus cauſe alteri delegato derogat primo,etiam non facta mentione de eo.*
70 *Reſcriptum poſterius derogat priuilegio continenti idem quod ius cōmune,fallit tribus modis.*
74 *Reſcriptum non faciens mentionem de priuilegio dante formam reſcriptis impetrandis,non valet.*
75 *Reſcriptum impetratum contra ſcholarem,tacito quod ſit ſcholaris,nō valet,nec contra feudatarium,tacito quod ſit feudatarius.*
76 *Reſcriptum non faciens mentionem de priuilegio,per quod priuilegiato conceditur exceptio peremptoria,valet.nu.77.*
78 *Taciturnitas rei judicatæ,& tranſactionis vitiat reſcriptum.*
79 *Reſcriptum obreptitium non reddit falſitas narrata circa merita cauſa,vnde reſultet exceptio peremptoria.*
80 *Priuilegium impetratum lite pendente,non facta mentione litis pendentiæ non valet.nume.81.*

SICVT Romana.¶Diuiditur,& ſummaꝫ,vt p̄ Pa.hic legitur quatuor modis,vt hic per Abba.Ex quorū diſcuſſione cognoſcetis hanc Decretalē fere nō minus vtilē, q̄ ſubtilem.
1 Nota p̄rio Papam poſſe tollere appellationē. †quotidie n.Papa reſcribit, ꝓcedēdo appellōne remota,vt hic,& in ca. paſtoralis.j̄.de appel,& alibi ſæpe.Amplia idē in Imperatore.l.j.ff. à qb.appel.nō lic.Idē in quolibet non recognoſcēte ſuperiorē ſm Bar.in d.l.j. Pan.& alios Mod.in d.c.paſtoralis.Habentur. n.nō recognoſcētes ſuperiorē,tanq̄ Imperat.in ſuo dominio: ſecūdū Bar.in l.hoſtes.ff.de capti.& in l.infamē.ff.de publ.iud. Cōtra iſtud oppono:nullꝰ Princeps q̄q̄ ſupremus p̄t tollere defenſionē.cle.paſtoralis de re iudi.ergo nec appellōnē, q̄ eſt de
2 fenſio.†c.ſignauerunt & c.ſuggeſtū.j̄.de appel. Danē plures ſolutiōes.Prima fuit Pan hic,q̄ appellō p̄t tolli q̄tū ad formā. q̄ eſt de iure ciuili.nō q̄tū ad effectū,& ſubſtantiā,q̄ eſt de iure naturali.Nā ſi ꝓhibita ſit appellō ſm ſui formā.nō tñ eſſentialiter eſt ſublata defenſio,ga clauſula,appellatiōe remota.nō tollit ſupplicationē.l.j.C.de ſent.Præfec.prætor.le ſi aduerſus. cum auth.q̄ ſupplicatio,C.de preci.Imperat.offer.glo.in ca.ex literis.in fra de integ.reſti Q.Iſ eſt verū,niſi appellatio remouea tur pp delictum vel pp infinitatē euitandā ſecundū gl.in l.ſi. C.vt lite pēden.de cuius veritate habeē p̄ Imo in l.ex cōſenſu. §.fi.de appel Et remota appellōne non impeditur recurſus ad Principē ſecūdū Bar. in l.ſi.C.de edic.diui Adria. tollē.Licèt.nō ſit prohibita appellō,poteſt tñ Princeps illā recipere.ca. paſtoralis.§.præterea.de offi deleg.& clauſula, remota tollit appellōnem,q̄ appellās offert ſe incontinenti iuſtificaturum,ſm gl. in c.ſuſcitata.in verſic.ſnīa.de in integrum reſtit. neque tollit appellationem interpoſitā à grauamine notorio, ſecundum glo.in c.ex cōqōne.de reſtit.ſpo.Tradit Felin.in ca.inter cæteras.per illum tex.de re iudi.Pan cōſi.44.col.2.li. 1.Deci.conſi. 49.col.fi.Nec appellōnem per q̄ appellans vult oñderet repugnatiā,& pplexitatē in ipſa ſnīa.ſecūdū Ang. in l.tale pactū.§. q̄ puocauit.co.xx ff.de pact.Eſt n.odioſa diſpō remouens appel ōnē,iō ſtrictè interptanda.ītantū q̄ Bar.in l.j ff.qđ vi, aut clā dicit,q̄ hæc clauſula,appellōne remota,intelligit ſolū reiicere appellōnē fruſtratoriā.&Bar.in l.j §.interdū ff.ā qb appe.nō licet dicit,q̄ iſta clauſula ſimpliciter appoſita in reſcripto,nihil operat.Sed ſi remoueatur appō à diffinitiua,intelligit remota appellō,q̄ ex ītia cā nō iuſtificat,vt in c.vt debitus.de appe. Et de conſuetudine iſta clauſula appoſita in reſcripto nihil opat.ſecū dū Lap.allegatio.cxxviij Hoſti.in ſumma,de off deleg.§.quid ſit eius offiū ad fi.Ang in l.fi.C.de ſent.& interlo.om.iudi.Ant. d c paſtoralis.ad fi.& ibi Card.Alex. & ſi appellō remoueatur
4 †ā diffinitiua,nō ītē p̄ remota ab īterlocutoria,nec eō,ſecundū Saly.in l.fi.C.de ſent & interlo.om.iudi.de q̄ latè per Fel.in ca. cām quæ.col.14 j.co.Et vbi penitus cēt interdicta appellō,nō
5 tñ inte p̄ reiecta exceptio doli,†q̄ īniam dolo latā,arg.l.nō di, ſtinguemus.§.cū quidā.ff.de arbit.Ex iſtis ſatis iuſtificatur iſta prima ſolō,q̄ licet ſit iuſ lata appellō quo ad formā,nō tñ eſt ꝓhibita detenſio.Aduerte tñ,qa non vt vera,qa Princeps etiā p̄t tollere appellationē quo ad oēm effectū ēt p viā querelæ, &
6 recurſū.patet,qa p̄t Princeps ī totū denegare †audiētiā alicui vt latè p̄ Alex.& Mod in l.j.§.ſub lata.ff ad Treb.Quo caſu & appellatio & querela remota vī,vt hic p̄ Dec & Feli c. intelleximus.co.vj.j̄.de iud.patet,qa diſpoſuit non licere tertio ꝓuocare.vt in c.ſuā.j̄.de appel.& ita poſſet facere,ne priò, vel ſcdò liceret appellare,vt p̄ Bal.& alios in rub.C.ne liceat ter.puoc.& p̄ doc.in d.c ſuā.Scdo rñdet Pan.in d.rub de appe.q̄ Papa non p̄t tollere appellationē ſine cā,ſed cū cā p̄t vt in d.c.ſuam.Sed vbi ſimpliciter tollit appellationē,p̄ſumit̄ tollere ex cā,quę in Principe ſemp̄ p̄ſumitur,ſecūdum gl.ſing.in l relegat.ff. de pœnis. Iſta ſolutio non eſt vera ſecūdū Fely.hic,& ibi,qa tenendo, q̄ ſit contra ius naturale tollere appellationē,non eſt præſumen
7 da cā †in Principe ꝓueniente iuri naturali niſi de ea appareat ſm Pan.& Mod.in c.quę in eccleſiarū.§.ti.j.Immo non ſufficit, q̄ in diſpenſatione ītra ius naturale ſit expreſſa cā.Sed neceſ-

ſit q probetur, q illa cā ſit vera, ne ſit in facultate Papæ, vel
principis, ex primendo cām pro arbitrio, tollere ius naturale.
arg.l.ſi fortè. cū ibi traditis p Bart. ff. de caſtren. pecu. Inuesti-
gandum ergo eſt, an appell'o ſit defenſio naturalis. Nā ſi ſit de
iure nāli, tunc Princeps non poſſet tollere, niſi cū cā, vt in d.
c. ſuā, & in l. ex conſenſu. §. fi. ff. de appel. al's ab q; expreſſione
cauſæ poterit ipſam tollere. Breuiter, appell'o pōt dici, q ſit
8 defenſio dupl'iciter. ¶ † Primò, ſm qd, put eſt certus modus
defendēdi, & ſm iſtū ſenſum nō eſt de iure nāli, ſed ciuili ſm
Pan. in prima ſolutione. Secūdò, pōt dici defenſio ſimpl'r. Et
9 tunc ſi quæratur, an ſit de iure nāli primeuo, † q conuenit om
nibus aīalibus inſtit. de iure natu. in prin. Et iſto ēt modo ap-
pellatio non eſt de iure nāli. Si verò quæratur, an ſit de iure na-
turali ſecūdario, quod iusgentiū appellat. §. ſingulorum. inſti-
tut. de rerū diuiſio. qd ideo nāle dicit, qa in rone nāli fundatū
eſt. Et iſto mō appellatio eſt de iure naturali, & ſm iſtum ſen
ſum, verum erit, q Imperator, & Papa, pōt tollere appellatio
10 nem, aliàs ſequeret, q non poſſent derogare alicui legi. qa om
nis lex fundata eſt in rōne nāli. c. erit autem lex. j. dis. Rndetur
ergo ad argumentū in forma, q appellatio nō eſt de iure na-
turali, ſed iuregentiū ſecundario fundato in rōne nā'i, cui pōt
princeps derogare. Et ita rndet Fely. in ca. cū inter. co. v. de ex
cept. Præmiſſa intellige, ꝓcedere, vt poſſit p principē tolli ap-
10 pellatio interponenda à ſnīa ferenda, ſed nō appellatio iā † iſi
terpoſita, ſm And. Sicu. hic & in c. ſup quæſtionū in prin. col.
vij. j. eo. qa difficilius tollit ius acq̄ſitum, q̄ acquirendū. l. quæ
aūt. in prin. ff. de his, quæ in fraud. credito. l. filius paciſcendo.
C. de pact. Pro iſta declaratione facit, qd vult Pan. in c. q in ec-
cleſiarū col. 4. ſ. eo. vbi dicit, quòd Imperator & Papa pōt im
pedire ne actio, vel obligatio naſcāt. Sed poſtq̄ eſt nata, non
pōt ſubſtantialiter eā tollere, quin ſaltē manu regia nō dēat
ius dici habenti alterū obligatū, niſi ex cā, per ea q̄ dicēt in c.
ex parte ſ. eo. Scdò intellige, ꝓcedere in principe non reco-
gnoſcente ſuperiorem: ſecus in inferiore. l. j. §. fi. ff. à qb appel.
a nō licet, ēt ſi talis inferior ſit tūbdelegat' ab eo, à cuius ſnīa
11 non poterat appellari. † c. ſup quæſt. §. ſi verò. j. de offi. deleg.
Bal. in l. ij. circa fi. j. de appell. Hinc eſt, q licet appellare à ſnīa
11 vicegerentis, ſiue ſubrogati † per principē in locū eius à cu
ius ſnīa non poterat appellari. l. à ꝓconſulibus. C. de appel. &
ibi Bart. infert, q licet à ſnīa Prætoris ſtatutū vetet appellari,
13 non tñ intell'r prohibere appellationē à ſnīa ſui vicarij. Et † p
illum text determinat Soc. conſ. 195. Circa primum libr. ij. q
14 ſtatutū †, phibeat appellari à ſnīa iudicis datiorū lata in cau
ſa gabellarū, nihilominus poterit appellari à delegato, cui da
ta eſt plās ꝓcedendi, & diffiniendi cām, more datiario. Idem à
ſnīa lata p ſupmū principē ſi ad relationē inferioris, ꝓlata fue
rit. l. j. in prin. ff. quando app. ſit. Roma. conſ. 521. Circa pro-
poſitam. Ratio huius deciſionis pōt eſſe, vel quia non licet in
feriori tollere ius tertij. ſi priuatus. ff. qui. & à quib. vel qa nō
licet tollere ius cōmune. c. cum inferior. j. de maior. & obed.
15 Eſt aūt † iure cōi licita omnis appellatio, quæ non reperit ex
preſsè ꝓhibita à lege, ſm gl. in l. qui reſtituere. ff. de rei vend.
l. & in maioribus C. de appell. vel quia in præiudiciū præemi-
nentiæ ſuperioris, ad quem deuoluit appellatio, non eſt licī-
tum inferiori aliquid ſtatuere c. venientes. de iureiur. Et iſta
ratio eſt melior. Ex quibus infert, q legatus de latere, non pōt
16 cauſam cōmittere † cū clauſula, app'one remota. ſm Pan.
& alios hic allegantes gl. vulgatā in c. fi. de hæret. in vj. cū con
cordā. ad ornatum il'ius gl. adductis per Fel. & Mo. hic. Vtra
quos adde Pan. in c. dilecti. col. 2. j. de re iudi. & in ca. mandata.
& ibi Fely. remiſſiue. j. de præſum. & Inſt. inſtit. de actio. §. in bo
na; fidei. co. vj. vbi concludit gnaliter, q legatus nullam pōt
facere a cōmiſſionē ius, ad qd facit, qd dixi in c. cum M. circa
fi. verſ. j. ꝓclusio ſ. de conſti. Itē adde Pan. ꝓli. 77. In qōne quę
ad pūs col. 2. li. 2. vbi ex hoc infert q legatus nō pōt reſtituere
17 re † aliquē ad appellandū. Inſup adde Curt. cōſi. 66. col. xvj.
ad fi. vbi vult q ſi ſit probabile dubium, vtrum iam ſit de iure
18 relaxādum, legatus no poterit illud relaxare. † ſicut enim nō
pōt ſtatuere ꝓ ius certū, eodē modo ſm eū, nec ꝓ ius dubium.
Allegat Inno. in c. venerabilem. j. de e'ect. & Inno. in c. cum cō
tingat. in 3. membro. j. de iureiur. Ex iſtis itaq; infert q ſtatu-
19 ta inferiorum ꝓhibentia appell'onē, † non valent, ꝓut con
cludit Bar. in Loes ppli. in 3. q. prin. verſi. iuxta præmiſſa. ff. de
iuſti. & iur. Pan. in d. c. venientes & iſta eſt cōis, vt patet ex ad
ductis p Mod. hic, & in d. l. omnes ppli quibus adde Card. cō-
ſi. 72. col. 2. in 2. dubio. Contra iſtā fallentiam, & præmiſſa oīa,
vrget fortiſſimus text. in l. fin. C. de ſent. & interlo. om. iu. vbi
fortiter dicit, cū ſoliti ſint iudices in ſententijs ſuis, i. in dele-
gationibus cārū. ſm glo. & ſcrib. ſic interlocutoriam ꝓferre,
vt non liceat partibus ante ſnīam diffinitiuā, ad app'onis vel
recuſationis remediū cōuolare. Ad illū text. rndet multipl'r
primò ſm gl. Bar. & Ang. ibi q prædicta procedunt vt nō poſ-
20 ſit inferior † tollere appellationē à diffinitiua, ſecus ab inter-
locutoria. & ita intelligunt illum tex. Quæ abſolutio iuſtifica
tur ex eo, q tex. loquit de appel'one interponēda ante ſnīam
diffinitiuam, ergo de appel'one interponēda à proceſſu, & in
21 terlocutoriis. Reſpicit. n. appellatio ab interlocutoria † modū
procedendi, & non deciſoria. ſecūdū Pan. in c. q clericis. col.
iiij. poſt Ant. j. de fo. comp. Et rō diuerſitatis eſt, quia app'o ab
22 inſtantia eſt remediū exordinariū † ꝓ ius. l. ante ſnīam. C. quo
rum appel. non reci. Appellatio verò à diffinitiua eſt remediū
ordinarium, vt ſ. dixi. nimirum ſi facilius conceditur inferiori
tollere extraordinarium. arg. l. eius militis. §. miljtia miſſus. ff. d
teſt. milita. & ideo infert Ang. q de iure ciuili tm procedit illa
lex. quia de iure canonico appellatio ab interlocutoria ꝓceditur ordinario iure, & rl'r. c. vt debitus. de appel. c. non ſolū. eo.
tit. lib. vj. & hanc ſol'onē ſequit And. Sicu. in d. c. ſuper qōnū. §.
§ ſi verò. col. vij. Iſta ſolutio & iſte intell's probat cōiter per doc.
ꝓrium tenent ibi Bal. Fulg. & Pau. de Caſt. Bar. ſibi ꝓrius d. l. j. §.
fi. & ibi Ang. de Are. Cōtrariū ēt tenent Fely. & cōiter doc. hic
quia rō ne præiudicetur præminentiæ ſuperioris, ad quem de
uoluitur appellatio militat ēt in prohibitione appellationis
ab interlocutoria. Scdò reſpondet Bal, hic. col. j. q ille tex. loq-
tur in caſu ſpāli, qū inferiores præcripſerunt ius remouendi
appell'ones ab interlocutoriis. Iſta ſolutio eſt diuinatiua, nec
obſt. tex. in verſi. cum ſolitum eſt, quia nō ſequitur, ergo præ-
ſcriptum, cum poſſit eſſe conſuetudo nō præſcripta, vt notat
in l. de quib. ff. de legi. & ſolitū, intell'r etiā de vna vice. l. Mela.
ff. de alimen. & cibaria legatis. Tertiò rndet Pau. de Caſt. ibi, quod
iudices de ꝓſenſu partium ibi erant ſoliti cōmittere cauſas ap
pell'one remota. Iſta ſolutio eſt etiam diuinatiua, nec hēt in ſe
23 dubiū, qa partes pōt pactū renunciare † appellationi interpo
nendæ. l. j. ff. à quib. appel. non lic. l. fi. C. de tempo. appel. Tradit
per Alex. in l. nemo pōt. ff. de lega. j. Immo ēt prælatus pōt renū-
24 ciare † appellationi in præiudicium eccleſiæ. ſm Gemi. conſil.
129. Quartò rndet alij q lex non decidit, q ꝓpterea non licet
appellare ex legitima cā, vñ intelligunt illū tex q inferior poſ
ſit remouere appellationem fruſtratoriā. Iſtam damnat Pano.
in c. paſtoralis. j. de appeil. qa non eſt veriſimile, q lex illa nihil
operetur. Ego ꝓfirmo, qa ibi æquiparant recuſatio & appella
tio. Et tñ tex ꝓcedit an litem ꝓteſtatam poſſe proponi recuſa-
tionem, ergo de legitima dēt intelligi. Nā friuola recuſatio nō
admittitur à iure. c. ſuſpicionis. j. de offic. delega. l. apertiſſimi.
C. de iudi. Quintò, rnder Pan. in d. c. paſtoralis. q tex in d. l. fin.
debet intelligi in inferiore delegante cauſam, appellatione re
mota, cui ipſe delegans non tenebatur deferre, puta ſi al'egēt
aliqua probabilis cauſa offuſcās diſpoſitionem iuris prohibē
tis appellationem, vel in caſu dubio vtrum ſit deferendū, vel
ne. Iſta etiam ſol'o non vē vera. qa in caſu dubio dēt inferior
25 deferre appellationi † ſm Bald. in l. properandum. §. ſiuautem
reus C de iudi. Pau. de Caſtr. & Mod. in l. j ff. ſi quis cautionib.
Fely in c. ſignificauerunt. co. j. j. de reſtitu. & ſi ipſe habeat facul
tatem reiiciendi appellationem, non tñ talis facultas transfer
tur in ſubdelegatum, vt ſ. dixi. Sexta fuit ſolutio Ang. in d. l. j.
§ fi. quam ſequitur Deci. hic, quòd inferior poſſit in ſui ꝓiudi-
cium delegare cām, appellatione remota, & ita procedit illa
lex, ſecus in præiudiciū partis & ſuperioris. Et ex iſta ſolutio-
ne infertur, q iſto caſu à delegato non appellabitur ad delegā
tem, & ita limitatur rſa. c. ſuper qōnū. §. fi. j. de off. deleg. Iſta ſo
lutio nō placet, quia tex. in d. c. expreſſē decidit, quòd facta ta
li cōmiſſione per inferiorē non licet à delegato appellare pōde-
ra, q ſimpl'r dicit non licere ab eo appellare, & nō dicit ad
delegatem magis q̄ ad aliū. Itē cā recuſationis, de qua ibi, quæ
ad arbitros iuris deuoluitur. c. ſuſpicionis ſ. de off. deleg. ſatis
oñdit, quòd ibi non dubitatur de appellatione deuoluēda ad
ipſum delegantem. Sed dubitatur an appellari poſſit à delega-
to, ſicut dubitatur de recuſatione ipſius delegantis. Septimò
& vltimò videtur mihi, q ille tex. probet oppoſitum, quia in
vltimis verbis dicit, caueant iudices ſimul vti clauſula appella
tione, & recuſatione remota, & ſic ibi eſt caſus, q inferior nō
pōt tollere recuſationem ante litem conteſtatam, ergo nec
appellationem, quia à pari procedunt tollere recuſationem,
& appellationē. c. ſuper eo. j. de appell. nō obſt q ille text. velit
poſſe inferiorē cōmittere cām appellatione remota an diffi-
nitiuā, qa p talē cōmiſſionē inferior exequit diſpōnē iuris ci-
uilis, ꝓhibentis appellationē ante diffinitiuā. l. ante ſnīam. C.
quo. appel. nō reci. Sed in caſu in quo de iure ſit licita appel-
latio ante diffinitiuā, dico, q tex, phibet, ſicut etiā ꝓphibet de-
legari cām recuſatiōe remota, & ſic teneo intellectū Mar. Sil
li. & Alb. ibi aliter cōprobatū. Vltimò, cōſidera ſi tex. in d. l. fin.
poſſit intelligi in inferiorib. delegantib. cauſam appellatione
remota, ex aliqua magna cauſa. Nam iſto caſu videntur poſſe
remouere

a Abeo. & ſi ipſe princeps pronunciet ad relationē alterius, tūc pōt appellari à tali ſnīa, vt per Marian. Soc. cō. 15 co. 2. ver. poſtremò. Gozad. cōſ. 101 nu. 9 Rebuff. in l. q iuſſit. in 2 not. n. 52. de re iudic. Tho. Gram. deciſ. 35. n. 5 nū tūtene tur princeps ſi nolit admittere talē oppoſitionē & eo ma lè informato ad melius informandū recurritur. Rebaff. vbi ſupra, n. 55. & ſi nō ſuſpenderet appellate, tñ iceret ſuppliceret: qa iſta nō cenſetur pro habita, vt p Tho. Gram. deciſ. 35. nu mero 4.

TROTT.

26 remouere appellationē ab īterlocutoria, † & ēt à diffinitiua. ſm Imo.in c.fi.in ij.not j.de tranſa & Fely.hic concludentes, q̄
27 p̄t ex magna cā īferior reſcribere et ꝯ ius.arg l.ſi hoīem ff.mād. ſequitur Ale.cōſ.106 col iij lib.ij q. Gl. p̄ diuidi in vj.p̄tes.In prima opponit ꝯ tex.In ſecunda ibi, qdā dīnt, ſoluit dāuo vnū intellectū ad tex.In tertia ibi, ſed ira. alū intellectū reꝓbat. In quarta ibi, p̄t ergo.dat aliā ſolutionē & intellectū. In q̄nta ibi, vel p̄t.dat aliū intell ſm In ſexta & vltima ibi, & ſi hodie, ponit vnū dictū In ea gl.ibi. Quidā dīnt, habes primū intellectū, q̄ in dulgentia de qua in tex facta fuit hñti de iure facultatē appel landi, rſr cuilibet cōceſſa. vt ſ.dixi. Nec obſt.arg. ſi dicat q̄ ſm iſtū ītell ſm, indulgētia nihil opabit̄, qa talis indulgētia opabit̄
28 q̄ poſſit appellari † in caſib.aſs à iure ꝓhibitis.de qb.in c & q. § iunt etiam quorū.ij.q.vj.& in toto ti.ff.& C.quorū appel.non recip. Tro nteiſu facit iſte tex.in duob.locis. Primo pōderando verbū, liberè, quod verbū appoſitū in diſpōne, ad quā quis
29 aliàs erat habilis, opatur relaxationē iuris. † ſm gl.Bar.& alios ☞ *coiter*.in l.ſi qñ, C.de inoffi teſta. Bar.& ibi latè d. Ias.in l j. col. ij.C.de ſacroſ.eccl.& per Barb.in c j.j.de offi ordi.vbi latiſſimè
30 ponit virtutes huius verbi, † liberè. Secdò, pondero verbū indultū. Indulgere.n.eſt verbū denotans gratiā.c.ad monaſterii. in verſi.quanq̄ ex indulgentia.de ſtat.monac.in c.cum oriūe. j.eo.in Licitatio.§.earum.vbi gl.ff.de publ.& gl. in clem. ſi in ver.indulgemus.de celebra miſſ. Intendo iſtum intell ſm non
31 obſt.ſi dicatur, q̄ ſm reſcriptū nō derogat primo † priuilegio, ſi de eo non faciat mentionem c.cum ordinem.j.eo. nec etia ſm priuilegia derogat primo de quo non faciat mention. c. veniēs.j.de præſc. Nec ſiſr ſm reſcriptum derogat primo, niſi faciat mentionē in ſpē.c.cæterū.j.e. Quia verū, niſi ſm ſit ſpāle, & primū gñale, vt patebit ex infra dicendis. Habemus ergo concluſionem, q̄ reſcriptum alicui ceſſum, q̄ poſſit liberè appellare. operatur, q̄ ille valeat appellare in caſib. etiā à iure ꝓhibitis. Iſtam cōcluſionem limitant Alex. Pan.& alij, vt no procedat in caſib. in quib hñs talē gram prohibetur appel are pp
32 ſuum delictū, † vt puta pp inobedientiā.c.ad noſtrā j.de appel. Nota ampliationē ad illū text. quē ēt amplia & declara, vt per Fely in c. ſuper literis col ix j.eo. vel per Gumaciam, vt in l.ex conſenſu. § fi ff.de appel.& in c de licita.xxiiij.q.iij. vel in cā bus, de qb. in l.ij.C.quo appel.non recip. Quæ iura ampliantur, etiam ſi delinquens haberet priuilegium liberè appe landi. Quia in generali ceſſione, nō veniunt ea, quæ verisīr con cedens non fuiſſet in ſpē cōceſſurus, rſla in gñali.de reg.iur.li. vj. In ſpē aūt non eſt veriſimile q̄ velit Papa cedere, q̄ prohi bitus appellare pp delictū poſſit liberè appellare, quia ſic ꝓrogaret occaſionē delinquendi. ☞ I conuenire. ff.de pact. dota. ¶ in ea.gl.ibi, iſta pōt ergo dici. habes ſm intellectum, q̄ iſta indulgentia facta fuit prohibito appellare pp culpam ſuam, qa forte priuatus fuerat facultate appellandi ex eo q̄ pluries repertus fuerat indebitè appellaſſe, & ſic iſta erat propriè indulgen
33 tia, quæ nihil aliud eſt, † quā pœnæ remiſſio. c.fi.ij.qu. iij. & ſm iſtum intellectū ceſſant argumenta de quib. ſ. non n. indulgē tia erit fruſtratoria ex eo q̄ reſtituit priuatū ad appellandum, vt dīr in ſimili. in l.ſū qñ. C.de inoffi teſta. Non etiam obſt. q̄ ſm reſcriptum nō faciat mentionem de iſta indulgentia quia cō tinet idem, qd ius cōe, de quo non eſt facienda mentio in re-
§ ſcripto, vt j. dicā. iſtū intellectū dānāt Pan. & *coiter doct.* quia diuinat. Tu cōſidera q̄ iſte intellectus vr̄ neceſſarius, qa iſta in dulgentia dēt intelligi. vt contineat gram, vt ſic aliquid operetur. c. in his.j.de priuile. In dubio aūt non præſumit, q̄ Papa velit facere gram ☞ ius. quia nō eſt p̄ſumendū, q̄ velit iura tot vigiliis elucubrata ſubuertere. d.l. ſi qñ. notatur per g. in c.n. de hæret.lib.vj. ergo neceſſario concludendū, q̄ cōtineat gra-
34 tiam per quā reſtituitur quis ad ius cōe. Expedit. n. ita reſcripta interpretari, vt conueniant cū iure cōi. ſm Bal. in rub. ſ.e. Suadet, quia vt ſ.dixi, verbū indultum, propriè accedit ad remiſſionē pœnæ d.§.fin. Et ſic,& verba,& ratio ſatis defendunt iſtū intellectum à diuinatione Ex iſto intellectu habes, q̄ appellans plaries fruſtratoriè, poteſt priuari facultate appellandi, & ſic poteſt puniri pœna, de qua in l.ab executore. in fi. C.quo.
34 appel non recip † Vel pœna l.a proconſule lib.C.de appel. Sed ēt pœna arbitraria vt dicit tex. in l.eos.§.fin.C.de appel. & ſic poterit iudex arbitrari pœnam priuationis iuris appellandi.

Quod nota ad declarationem d.l.§.fin. Et certè, iſta erit conueniens pœna, vt ſic puniatur delinquens in eo, in quo delinquit l.iij.C.de epiſc.audi.c. cum olim magiſter. vbi ☞abb. in iij. no. j.de offi.dele ga. Benè facit, quia iudex propter inobedientiam partis poteſt denegare ei audientiam, ſecundùm gl. in l. ſed ſi per prætorē §. ed ſi cū decreto. ff.ex quib.cau.maio. De quo latè p Alex.& Mod.in l.j.§.in operis.ff.de nou.ope.nūc. ¶ In ea.gl.ibi, vel pōt habes tertiū intellectū, q̄ iſta indulgētia nullā gram continebat, ſed ſolū cōtinebat, q̄ poſſit appellare in caſibus à iure pmiſſis. Nec obſt. ſi dixeris, ergo fuit ſupflua, qa impetrata fuit ad cautelā, vt facilius iudex admitteret appellationē. Index n. facilius ob ēperat reſcripto ſpeciali, q̄ iuri cōi gñali, vt dixi ſ. in rubr. Nō obſt ſi dixeris q̄ verbū indul-
35 tum, denotat gratiā vt ſ.dixi, qa q̄nq; & ad ius cōe † referē. c. interfectores.& ibi glo. 24.quæſt.2.no. Archid.& Gemi. in c.fi. de pœn. & remiſſ. Non obſt. q̄ ſm non faciat mentionem de iſta indulgētia, qa de iure cōi non eſt neceſſaria mentio in reſcripto, ſm Inn. Et iſte intellectus eſt quaſi cōis. Pro quo facit, quia in dubio fienda eſt interpretatio q̄ ceſſio ſit potius reſcriptum q̄ priuilegiū, ſm Gemi. conſi 65.& dixi ſ. in rub. ꝓtra iſtum intell ſm obſtant duæ regulæ. Prima eſt talis Reſcriptum
36 cōtra ius cōe nō valet † niſi ſit facta mentio iuris, ſm gl. In c.j. verſi noſcat.de cōſtit.lib.vj.& Pan. allegat tex. in c. ex pte. de c. mona qui text. nō ꝓbat vt latè concludit Fel. in c. nonnulli. in prin. col xij. j.eod. melior tex. in l reſcripta. C.de preci. Imper. offe.& in c. reſcripta. xxv.q.2. Rō, qa reſcripta ☞ ius præſumuntur cōceſſa ꝓter intentionē principis, pp occupationes maximas tunc nō recordantis de iure, vt dicit tex in d.ca. ex parte. vel pp importunitatē ſupplicantium, vt dī in l.i. C.de peti. bo. ſublat. & in c ſi motu ꝓprio. de præben. in vj. Et iſta concluſio maximè procedit, ſi reſcripta concedantur cōtra ius hñs clauſulam derogatoriā ad futura reſcripta. Nam tunc oporter, quod derogē ſuo iuri in ſpē c. nonnulli. in prin. j.eo. ca. ii. eo. titu. in vj. ca. eam te de ætate & qualit. ol. iſta rſla limitat multis modis.
37 Primo, niſi reſcriptū emanet ☞ legē notiſſimā, † ☞ quam princeps eſt ſolitus reſcribere ſm Pan. hoc in fi. huius glo. & ꝓ hoc faciunt, quæ diximus poſt Fely in c cū M. Ferra. ſ. de cōſt. & ſm hanc ſalientiam poterit procedere iſte intell's. Secundò limitat, niſi reſcriptū appareat conceſſum per viam priuilegii,
38 † tunc ītelligit iuri derogarū, abſque aliqua expreſſa derogatione, ſm d. Ant. de But. hic. Hoſt in ſumma huius titu. §. quas vires. verſi. ſed p̄t diſtingui. ratio, qua priuilegiū ſui natura derogat legi. c priuilegia 1. diſt. ſequunt Ioā. And & Gemi. in c. vnico, de excеſſ. pla. li. vj. Bal. in ſuā lapilli. col. 3. ff. de rerū diuiſio. vbi dicit q̄ eo ipſo q̄ lex vocat gratiā ſuam priuilegiū, vel reſcriptum, bullatur bulla priuilegiorum: Tunc conſtat Papam velle derogare iuri, & ideo non eſt neceſſaria clauſula, nō obſtante. Sequit Fel ſ. in rubr. col. pen. Iſta fallentia dēt reſtringi, niſi priuilegiū ſit ☞ legē habentē clauſulā derogatoriā, ad futura priuilegia vt in d.c. vni. Tunc nō valet priuilegiū, niſi ex preſſe deroget illi iuri, ſm Car in clem j in 3 q. de cenſi. vel niſi priuilegiū tenderet ad præiudiciū tertij. argu. ca. ſuper eod. j.de offi.deleg. de quo vide Fel. in d.c. nonnulli. col xij. & ſequ. Et ſm iſtā fallentia poſſet ſaluari iſte intell's. Tñ non hīt apparent ſigna, q̄ ſm reſcriptū fuerit cōceſſum p viā priuilegii. Fal
39 ſi tertiò q̄ reſcriptū nō eſt derogatoriū iuris in totū, † ſed in aliquo ſm d. Ant. hic colu. v. pl. quoties. C.de prec. Impe. offer. lō valet reſcriptū cū clauſula ſummariè, ſimpliciter, & de plano ab q; expreſſa derogatione iuris cōis, quia ordo iuris non tollit in totū. clem. ſæpe. de ver. ſig & ſm hanc fallentiam procedet iſte intell's, qa & ſi Papa ſcribat appellatiōe remota non tamē tollit ius cōe in totū qa ſolū friuola intell'r appellatio remota, vel ſaltem nō intell'r remota ☞ rela. nec alia plura remedia, de qbus ſ. dixi. Quinque alias falſerias tradit Fel. in d.c. nonnulli quas noo ꝓplequor. quia non ſeruiunt ad intell ſm huius tex. videas eū. Vnū tñ ſcias q̄ licet non fiat mentio iuris cōis
40 in p̄cibus, non tñ ex hoc reſcriptū pot dici ſubreptitium † ſm Bal in c.cum ordinē. j.eod. rota in illo tit. in antiquis deciſio. lxix. Fel. in c. ſuper literis col. v. j.eo. Sedò rſla, quæ obſtat. eſt, qa priuilegia ita ſunt interpretanda, vt aliq̄ contineāt gratiam ☞
41 ius. † cān his. j.de priuil. l.2.ff.ad municip. & latiſſime comprobat Fel hic verſ. priuilegiū ☞ tinens. cui adde, q̄ ipſe dicit in ca. cām. col ix. verſ. 2 declarat. j.eo. Ampliat iſta regula, vt procedat ēt in reſcriptis ad lites. ca. paſtoralis. j. de appell. Secundò, ampliat ēt in legibus. l. j. in prin. & ibi laſ. ff. de iureiur. Tertiò ampliat ēt in ſtatutis, ſm glo. in l.2. C.de noxa. Bar. in l.4.§. prætor ait. ff.de damn. infect. Quartò, ēt in contractibus. l. fin. vbi not. laſ. ff. ſi cer. pet. l hac lege ff.de cōtrahend. emptio. Immo, omnis ſyllaba intelligi debet appoſita in ☞ patu cum myſterio operādi deciſio eſt Bal. notiſſima in rubr. C. de ☞ hen. emptio. de qua ☞ ſulentes faciūt ſæpe feſtū. ed eſt gl. in c. ſolitæ. in ver. tanq. j.de mato.& obe.& in l.poſtquā lit. C.de pac. Quintò ceſſā procedit in vltimis voluntatibus. l. ſi qñ. ff.de lega j. l. ſenatus. §. fi. vbi Alex. ff.eod. Sed ampliat, etiam in diſpenſationibus, ſm Anto. in c. at ſi clerici. §. de adulteriis, colum. vj. j. de iudic. licet enim ſint ſtrictè interpretandæ. c. j. de fil. presby. non tamen ita ſtrictè, q̄ nihil operent, ſm cum. Septimo, etiā in ſententus ca. ſi Papa. de pri. lib. vj. Oſtauò ampliat in quacunque mā odiola etiā correctoria auth. ex teſtō. iuncta le j. C. de colla. & ibi not. Alex.& Mod q̄ ēt in correctoriis,& odiolis, valet argumentū

a contra

à ꝯrio ſenſu,qñ alꝰ diſpō in ſenſu directo nihil operaret. So
ſo,iſtar'a limitat plurib.modis,ex quib.limitationib. elicies
rñſionē. Primò limitat,vt ꝓcedat dūmō talis interpretatio
42 priuilegij non auferat tertio ius q̄ſitū,†nā tunc priuilegiū
dēt reduci ad terminos iuris cōis,ſm.Cy.& Sal.in l.ſi qñ.C.
de inof.teſt.ꝓ illum tex.Io.And.Pan.& alios.ī c.certificari.ĵ.
de ſepul.faciūt no.in c.q̄uis.eo.tit. in vj.in l.fi.C. de ſent.paſ.
Et qđ decidit Bal.in l.2.de ī ius vocā.& ſcribit Fel.in d.c.cāmq̄.col.viij. verſ.ītерpretatio priuilegij. Et per iſtā fallētiā qdā
volunt ſaluare iſtū intell'm,vt indulgentia non operet ꝯ ius
qa p̄iudicaret pti. Sed iſta rñſio nō pōt ſuſtineri qa iſta falle
tia loquit,qñ priuilegiū intelligēdo ſm ius operatur aliquē
effectum,vt in d.l.ſi qñ.& in exēplis ꝓallegatis. ſed ī caſu nr̄o
nihil operaret,tenendo ꝙ aliàs poſſit liberè appellare. Scđo
quia iſta limitatio ītell'r quātū ad præiudicium iuris alteri
iam acquiſiti. ſecus quo ad p̄iudiciū iuris quærendi. ſm gl.c.
fi.xvj.q.vj.cum ſi. Contra tñ iſtam reſponſionē obſt. tex.in l.
ij.ff.de nata.reſti.vbi per priuilegiū ingenuitatis conceſsū li
bertino,non preiudicat patrono in ſpe futuræ ſucceſſionis.
Sic nec per iſtud priuilegiū deberet præiudicari parti ī iure
appellādi de futuro. Pōt dici,ꝙ in caſu d.l.ij.ius de futuro e-
rat radicatū ſpe radicata & probabili ex cauſa de ꝑterito,nō
ſic in caſu nr̄o,quia ius appellādi à ſententia ferenda,nō hēt
aliquā radicē de ꝑterito. Tertio,qa iſta limitatio ꝓcedit,qñ
per talē interpretationē reſultaret læſio tertij,certa & vnifor
mis,alꝰ ſec⁹,ſm Aret.& Fely.hic,ꝓ tex.ī c.paſtoralis.de appel.
loquit in ꝓpoſito nr̄o. Quarto,qa iſta limitatio ꝓcedit vbi ī
totū tolleret ius tertij ꝑ talē interpretationē,ſecus ſi ſolū p̄iu
dicet tertio in tpe,vt in caſu nr̄o. Iſtud probo per ea,q̄ tradit
Rota in tit.de p̄ē.concluſio.xvj.in nouis.quā ſequit Felyn.
in c.in nr̄a.corolla.xxvij.ĵ.eo.vbi interpretatio facta de bñ.
ficio ēt cū clauſula,ſi nō ſit alteri ius q̄ſitū,p̄iudicat expectā
ti,qa gr̄a ſua purificari poterit ī alio bñficio,ſed nō p̄iudicat
electo vel p̄ſentato. Quinto,ꝯſidera ſi dici poſſit,ꝙ iſta īdul-
gentia nō pōt dici præiudicialis alteri,qa pars vī poſſe vti il
la gr̄a cū hēt locū in priuilegiis retorcutio. vt dixi ſ.in rubr.
ſuper quo cogitabis,qa obſt.deciſio Ang in l.fi.ff. de appel.
recip. Quē ſequit Fel.in c.fi.col.pen.ĵ.de iud.de qua fortè di
43 cā ĵ. Limitat ſcđo iſta rl'a,vt ꝓcedat,qñ pōt operari,†putà
ſi id,qđ ꝯceditur,non erat in totum p̄miſſum de iure cōi,ſe-
cus ſi id totū erat de iure p̄miſſum,tunc.n.nihil pōt operari
ꝑter ius,ſm Gemi.in c.ſi Papa.de priuil.lib.vj.in fi.prin. Et ex
hoc aliqui volunt defendere hunc intell'm dicentes,ꝙ de iu
re cōi ꝯcedit appellatio ab omni grauamine. c. vt debitus.ĵ.
de appel. Sed nec iſta rñſio ſatisfacit,quia non conceduntur
liberè,nec in omnib.caſib. Tertio limitat,qñ exprimit id qđ
44 tacitè de iure ſubintelligebat,tunc verba nihil operantē,† c.
ſeq.arg.l.3.ff.de leg. 1.c.ad audiētiā.2.ĵ.eo. Sed nec per iſtam
fallentiam iſte intellectus defendi pt, qa rl'a ꝓcedit quando
exprimit eo mō quo ineſt,ſecus ſia'r,vt ꝑ Bart.in d.l.iij.gloſ.
ī cle.2.de priuil. Sed hic ꝯcedit priuilegiū al'r ꝯceſſionē expri
mendo,q̄ inſit de iure,ꝓ verbū liberè ī hac īdulgentia appo
ſitū. Ex præmiſſis ꝯſtat ꝯriū adhuc militare. Et certè ſi tenea
mus,ꝙ huiuſmodi indulgentia dicat priuilegiū, vix poterit
ꝯriū euitari,vñ defendendo intell'm,dico ꝙ iſta indulgentia
non dēt dici priuilegiū,ſed reſcriptū,vt ex nā tituli ſatis de-
monſtrat.l.Imperatores. ff. de in diē addic. & quia in dubio
fiēda eſt interpretatio ꝙ ſit reſcriptū,& non priuilegiū,vt ſ.
dixi. Ad argm̄ de ſuperfluitate ſatis fuit ſupra rñſum. Quart⁹
fuit intell'ſ Hoſti. ꝙ iſta indulgentia ꝯtineat gr̄am, & operet
tres effectus ꝯ ius,vt hic latè per Pan. Circa primū effectum,
ꝙ hñs indulgentiā etiā non grauatus poſſit appellare,ſeu nō
45 ꝓbādo grauamē. Aduerte,qa vī Hoſti. malè dicere eo qa in
generali conceſſione non ꝯprehenditur quod in ſpecie nō
fuiſſet Papa ꝯceſſurus. rl'a in gñali. nō.n.vī veriſimile,ꝙ Papa
debeat alicui concedere ꝙ appellare poſſit ſi non ſit grauat⁹
qa appellatio nihil aliud eſt q̄ reuelamē ab oppreſſione. cap.
ſuggeſtū. de appell. Nec eſt veriſimile,ꝙ velit alteri collitigā-
ti inferre iniuriā. c. nōnulli.ĵ. c.l. meminerint. C. vndevi. Scđo
aduerte dum Pan. dicit ꝙ licebit appellare nō probando gra
uamē,in hoc præſupponit corā iudice à quo de iure proban
dum eſſe grauamē. Iſtud vī falſum,& ꝙ tex.in c.vt debit⁹. de
app. nec intelligas de ꝓbatione faciēda corā iudice ad quē,
qa ſi corā eo nō ꝓbaret grauamē,nō poſſet appellās obtine
re. l.p hāc. C. de tēpo. appel. Tertio aduerte quia Hoſtiē. Pan.
& ſequaces vident implicare repugnantiā in iſto effectu,dū
dnt,ꝙ iſta clauſula operabit,ꝙ de iure poterit non grauatus
appellare. ſi.n.nō eſt grauat⁹,ergo ſnia iuridicè lata,ſi eſt iu
ſtè lata,ergo iniuſtè appellat. Dū dr̄,ꝙ de iure,ſtāte iſta clau
ſula licebit appellare,nihil aliud dr̄,niſi ꝙ licet prīcipi & par
ti de iure act.am iniuſtū facere,iſta ſunt inter ſe repugnātia,
Quia ſi de iure l3,ergo iuſtū. l.j.§.ius eſt ars. ff. de iuſti. & iure.
Circa ſm effectū,ꝙ poſſit appellare viua voce ex interuallo,
46 †qđ alꝰ nō poterat ſm gl.ī l.2.ff.de appel. reci. Adde tex.cū
gl.in c.j.& in ca.appella.de appell.in vj. Quæ iura limitari de-
bēt,vbi ꝯceſſa ſit facultas liberè appellandi. Circa tertiū effe
47 ctū,ꝙ operet ꝙ poſſit tertio ꝓuocare† ꝯ.c.ſuā.ĵ.de appella.
Cōtrariū tenēt Vincē. Joā. And.& Imo.hic,qa nō eſt p̄ſumē
dū,ꝙ Papa voluerit ſubuertere iura tot vigiliis, &c. l.ſi quā
do.in prin.C.đ ĩoffic.teſtam.&c. Sed iſta rō nō me mouet,qa
ca attēta nullū effectū deberet operari ꝯ ius,cui⁹ ꝯriū ipſi ꝯ-
cedūt. Et qa ſm Hoſt. ius nō ſubuertit q̄ ad alios. Scđo mouē
tur,l3 priuilegiū debeat interpretari, vt aliquid operetur ꝯ
ius.d.c.in his.tñ dēt ſtrictè interpretari vt minus operetur,q̄
ſit poſſibile.c.eos.§.j.de tēpo.ordi.lib.vj.cū ꝯcordā.de qb.per
Fel.hic,col.vj.verſi.2.declara.& in c.cāmq̄.col.viij.ĵ.eo. ergo
ſufficit,ꝙ vnū ex p̄miſſis opet,& non tanta. Et ſic ſatis erit ſi
operet ꝙ poſſit appellari viua voce ex interuallo. Aduerte,
quia ſi verū eſt iſtud dictū Vincē. Io. And.& Imo. inferē,ꝙ nō
eſt verum,quia virtute huius indulgētię poſſit appellari ab
interlocutoria,cā no expreſſa,ꝯ.c.j.de app.libr.vj. Cuius ꝯriū
tenet ipſe Imo.hic. Scđo inferē,ꝙ non poterit appellare poſt
decē dies. qđ ēt firmat Bal.hic,l3 aliqui tenuerint ꝯrium. Et
ſic ampliari dēt diſpō.c.ꝯcertationi.de app.in vj. & c. anterio
rū.2.q.6. Tertio inferē, ꝙ nō poterit de iure ciuili appellare
à poſſeſſorio,qđ ēt voluit Bal.hic,quod no. ad ampliationē
l.j.C.ſi de momē.poſ.fue.app. De quo dixi ī c. ſæpè. in prin.ĵ.
de reſti.ſpol. Sed tu ꝯſidera,ſi facienda eſt interpretatio,ꝙ o-
peret vnū ſaltē effectū,cur nō ita poterit operari,ꝙ liceat ap
pellare poſt decē dies,vel ab interlocutoria cā nō exp̄ſſa,vel
à poſſeſſorio,ſicut ꝙ poſſit appellare viua voce ex interuallo?
certè nō video rōnē diuerſitatis,quare non ita iſtū ſicut illū
effectū poſſit opari. dūmō vltra vnū nō operet. ꝓ iſtā difficultatē Fel.hic vult ꝙ iſta īdulgentia pōt opari oēs iſtos effe
ct⁹. Sed qa min⁹ offēderet i⁹ cōe dicit reſtringēdū eē,vt opet
effectū ex his quē ꝑs elegerit. Certè iſtud eſt maximū verbū,
qđ nō puto verū,qñ vellet appellare à ſnīa à qua nō ēet gra
uatus. ꝑ ea q̄ ſ. dixi, nec ēt poſt decē dies: qa iā eſt i⁹ acq̄ſitum
parti,nec eſt veriſil'e principē velle tollere rē iudicatā in p̄iu-
diciū ptis. l.fi.C. ſent. reſcin. nō poſ. Deci. verò hic al'r logt̄,di
cēs ꝙ iſta īdulgētia dēt oēs effect⁹ opari, qa eſt gñalis & īde
finitè cōceſſa. l.j.§.& gñal'r.ff.de leg.pſtand. Et qa nō dat ratio
diuerſitatis quare magis vnū,q̄ aliū dēat opari. ſed iſta opi-
nio ꝯfundit apertè ex p̄miſſis. ego verò dicerē,ꝙ iſta īdulgē
tia operet,ꝙ poſſit appellari omiſſa iuris ſolennitate. & ſic
viua voce ex interuallo,& ēt abſq; expreſſione cauſæ. Non
autem ꝙ poſſit appellari in caſib. à iure prohibitis. Iſtud pro-
bo ex doctrina Bal.in d.l.ſi qñ.vbi dicit, ꝙ ſi concedit libera
teſtandi facultas habili ad teſtandū,intell'r remiſſa iuris ſolē
nitas,q̄ pōt omitti abſq; iniuria,& dāno tertij,aliàs ſecus. cū
ergo poſſit indulgētia aliud opari,nō dēt fieri interpretatio
vt poſſit cū iniuria partis appellare poſt decē dies,& in caſib.
ꝓhibitis. ex iſtis infero ꝙ iſta indulgētia dēt dici reſcriptū,
& nō priuilegiū. ꝯ Hoſti.& Pan. qa nō violat finis iuris cōis,
l3 remittat ſolēnitas ꝑ ea q̄ dixi ī rub. s̄.eo. Sed retēto ꝙ vtrū
q; ſit priuilegiū,vt dicit Pan. obſt. huic ītellectui rl'a,ꝙ priuile
gium ſm, nō faciens mentionē de primo illi non derogat.
48 †c.veniens.ĵ.de prēſcri. Hoſti. rñdet hoc verum ſi primū ſit
ſpeciale,& ſm ēt ſpeciale,ſec⁹ ſi primum ſit generale,& ſm
ſpeciale. ꝑ qua ſolone vī tex.in c.quāuis.2.& in c.dudum,de
præbē.lib.vj.& ſeqt̄ Inn.& do. Ant. Imol.& Fely.hic. Sed Pan.
nō admittit iſtā ſolutionem ſic gñaliter deductā, vnde diſcu
tiendum eſt quō iſtud intelligatur. regula ergo ſit, Priuile-
gium ſm nō derogat primo de eo nō facta mētione. d.c.ve-
niēs. Et eſt maxime vera,ſi primū habet clauſulā derogatoriā
ad priuilegia ꝯria. c. vnico. de exceſ.prāla.lib.vj. Ampliat vt,ꝓ
cedat etiā ſi ſm ſit ſpeciale,& primū generale ſecundū glo.
in regula generi.de reg.iur.& in ſumma.xxv.q.ij. Ampliatur
ſecundo etiā ſi primum ſpāle,& ſm gñale,ſm Bal.hic.ꝑ text.
in l.3.de ſilentia.lib.xij. Ad cuius l. ornatum vide Fely. colūn.
vij. qui multa congerit.& vtra eum adde quæ ſcribit do. Jaſ.ī
l.poſtquam liti. C. de pact. Alexan. conſi. 101. Viſis inſtr̄is exē
ptionū. col. 2.& col. pen. lib. 1. Fely. ī c. Rodulphus. col. xij. ĵ. c.
Gemi. ꝯſi. xxx. Quo ad primū. in princ. vbi cōſuluit quòd per
gñalē vel ſpālē reſeruatiōē nō p̄iudicat hñti priuilegiū optā
di bñficia reſeruata de eo nō facta mētione. Aduerte,qa tex.
in d.l.3.vī ꝓbare oppoſitū,arguendo à ſpāli fauore decurio-
num & ſilentiariorum,ergo in ꝯriū eſt ius cōe. l.ius ſingula
re.ff.de legi. Vel ſaltē nō ꝓbat,qa loqt̄ de priuilegiis inſertis
in corpore iuris,vt nō teneat ad collectas nec ad alia onera,
l.2.C.eo. Q̄uib,nō derogat ꝑ gñalē diſpōnē, niſi ſit facta de
eis ſpālis mētio,ſm gl.ī auth.qua in prouincia. C.vbi de cri-

mi.agi opor.ſecus ergo vī in priuilegiis nō clauſis in corpo
rē iuris.Et per illum tex.dixit Socy.conſ.j.col.x.lib.ij.q̄ p iſta
verba gn̄alia q̄ moleſtari non poſſit, vel inquietari directè
vel indirectè à quauis p̄ſona,nō cēſet derogatū beneficio re
ſtitutionis in integrū à iure cōceſſo.Recipit iſta regula plu-
res declarationes.Prima declaratio,vt p̄cedat q̄n p̄ primum
gn̄ale eſt acq̄ſitum ius in re. Exemplū ī priuilegio decimādi
in tota parochia,tunc illi nō derogat̄ p̄ fm ſpāle non faciēs
de primo mētionē:ſecus ſi p̄ primū ſit ſolū acquiſitū ius ad
49 rē,vt in d.c.quāuis.& d.c.dudum.& p iſtā fallētiā ſaluat̄ iſte
tertius intellectus.Nā per priuilegiū liberè appellandi,nō cē
ſet acquiſitum ius in re,ſed ad rē,iō fm ſpāle de quo hic,illi
derogat,licet de eo nō faciat mētionē.Et ex hoc iuſtificatur
cōſi.Corn.135.Licet in hac.lib.iiij.vbi vult q̄ per fm priuile
giū q̄in cauſis homicidijnō poſſit appellari,niſi ad guberna
torē,nō derogat̄ primo,q̄ omnes cauſæ primæ & ſecundæ
inſtantiæ debeant diffiniri per officiales loci,ēt q̄ in ſcdo ſit
generalis clauſula nō obſtante.ex qua deciſione habes duas
ampliatiōes ad hāc primā declarationē.Primò,vt procedat
ēt ſi fm ſit gn̄ale,quia non derogat primo magis gn̄ali. & rō
eſſe p̄t,qa q̄tum ad primum magis gn̄ale ſecundū habetur p̄
ſpē,fm Bar.in l.j.§.j.ff.de no.ope.nun.Scdò,vt procedat ēt ſi
in ſcdo ſit gn̄alis clauſula nō obſtante,qd nō pono p̄ q̄ſtan
ti.per ea quę j̄.dicent̄ Cōtra iſtā reſtrictionem obſtāt plura.
Primo obſt.tex.in d.c.quāuis.in fi.quē ponderat Aretin.hic,
vbi de priuilegio gn̄ali de q̄ferēdo bn̄ficia deuoluta, p̄ quod
eſt ius acquiſitū īre,& tn̄ adhuc illi derogatur p̄ fm ſpāle de
eo nō facta mentione. Ad iſtum tex.rn̄det Fely. hic colū.iij.
poſt Gem.q̄ ibi nō dī acquiſitum ius in re q̄tinens cōmodū
burſale,quia beneficia ſunt integraliter q̄ferenda, vt in toto
tit.vt eccleſia.benefi.ſine dimi.q̄fe.Nimirū ſi per fm ſpāle de
rogat̄ primo gn̄ali,de eo nō habita mentione. Iſta ſolo non
ſatisfacit,quia rō illa,quia per ſpeciē derogat̄ gn̄i aſſignata
in tex.eſt gn̄alis,& vī militare ſiue ſit acquiſitū ius in re bur
ſale,ſiue non.Scdo rn̄det Gemi hic,q̄ fm ſpāle,nō derogat ī
totū primo gn̄ali,p̄ quod acquiſitum eſt ius in re, ſed benè ī
parte.& ita loquit̄ tex.in d.c.quāuis.faciunt quæ dicit Fely.ī
c.in noſtra.col.xxviij.j̄.eo.ſed iſtud reprehendit Fely. hic &
benè.Et vltra eum hoc attento dicendū eſſet, q̄ indiſtinctè
derogaret fm ſpeciale primo gn̄ali,qa ſemper agitur de tol
lendo primū quo advnā ſpeciē q̄tentam in ſcdo.Defendēdo
iſtā ſolutionē poſſet dici,q̄ Gemi.velit dicere q̄ ibi non de-
rogat̄ in totū,ſed differt̄ effectus primi ad aliud tp̄s, tūc fm p̄
ualet & derogat primo quo ad exequutionē differendā. Et
ita p̄cedat tex.ī d.c.quāuis.ſed certè quo ad beneficiū deuo
lutū,quod Papa cōfert derogatur primo ſimpliciter, & non
differt̄.Tertiò rn̄det Pan.q̄ iſta reſtrictio p̄cedit,q̄n eſt acqui
ſitū ius in re in qualibet ſpē q̄tēta ſub genere totaliter & ab
ſolutè,aliàs ſecus.in caſu aūt d.c.quāuis.nō erat ius acquiſi-
tū in re abſolutè,ſed cumulatiuè.iō p̄ fm ſpāle facilius ei de
rogat̄.iſta ſolo nō placet,quia tex.in d.c.dudū. aſſignat duas
rōnes.Primā,qa cumulatiuè.Secundā & eo præſertim, quia
gn̄i p̄ ſpēm derogat̄.Pondera verbū præſertim,quod innuit
regulā gn̄i p̄ ſpeciē habere locum,ēt ceſſante alia ratiōe.iux
ta gl.in l.illud.in ver.maximè.ff.ad leg.Aquil.Ego p̄ ſolutio-
ne puto aduertendū in hac materia,an Papa fuiſſet veriſimi-
liter q̄ceſſurus fm ſpeciale ſi habuiſſet notitiam primi gn̄a-
lis.aut nō.Primo caſu fm derogabit primo.ita procedit tex.
ī d.c.q̄uis.q̄ loquit̄ in priuilegio q̄ferēdi beneficia deuoluta,
cui Papa q̄ferendo vnū beneficium deuolutū derogaſſet ēt
ſi recordatus fuiſſet de primo.vt dicit tex.in d. c. dudū.Scdo
caſu fm non derogat primo.arg.c.ex parte.ī j.de offi. deleg.
Ad cognoſcendū aūt an Papa,ſeu princeps fuiſſet q̄ceſſurus
vel ne,puto recurrendū ad q̄iecturas.Et tu notabis ſolutio-
nes p̄miſſas,quia ex ipſis potes elicere aliquas cōiecturasvti
50 les ī practica.Scdò obſt.qa de iure ad rē † eſt facienda men-
tio,ſicut de iure acquiſito ī re, aliàs impetratio eſt ſubrepti-
tia,fm Pan.in c.in nra.in vlti.notab. & ibi Fely. col.3.eod &
benè facit,tex.in l.ij.C.de nata.reſt. ſolutio,ſi quærat de iure
acq̄ſito ad rem quod hēt certitudinaliter,& neceſſariò ſorti
ri effectū,tūc de illo eſt fiēda mentio.vt in c.fi.de cōceſ.p̄bē.
puta,de receptione in canonicum auctoritate Papæ, qa tūc
p̄benda eſt effecta.c.tibi.de præbē.lib.vj.& in c.ſi ſoli.de con-
ceſſ.p̄ben.eo.lib.& in iſtis terminis loquit̄ Pan.ī d.c.in nra.&
iſto mō p̄cedit tex.in d.l.ij.vbi oīno patronus eſt habiturus
īriam,ex iuris diſpōne,& rō eſt,qa iuri ad rem radicato non
p̄ſumit̄ velle Papā derogare,nec eſt veriſimile ſi ſciuiſſet, q̄
vellet tale ius radicatū auferre.Si verò loquamur de iure ad
rē fragili,vt de receptiōe in canonicū auctoritate capl'i, &
iſto caſu fm derogat primo,ēt q̄ de eo mentionē nō faciat.
50 fm Hoſt.d.Aut.& alios cōiter in c.relatum j̄.de præbē. quia

tale ius ad rē,nō afficit p̄bēdā.d.c.tibi qui.& iō papa ēt q̄ ſci
uiſſet,veriſimr derogaſſet,ergo &c. Ex iſtis habes reſtringere
iſtā primā reſtrictionē Pan.q̄ fm ſpāle derogat generali,per
quod eſt acquiſitum ius ad rē,ēt q̄ de eo nō faciat mentio-
nem.Iſtud verū eſt niſi ius ad rē eſſet radicatum talr q̄nō ſit
veriſimile Papā voluiſſe illi derogare.Scdò intellige p̄cedere,
ſi primum ſit gn̄ale re,& noīe.Secus,ſi noīe tn̄,puta qave
51 niat verificandum in vna ſpē † gn̄is tn̄.di.c.ex parte Ratio
qa Papa ſi ſciuiſſet,non derogaſſet,vt ibi dr.Et qa vbi genus
venit verificādum in vna ſpē tn̄,habet̄ pro ſpē.l.nominatim.
ff.de lib.& poſth.Bar.in l.ſi domus ff.delegat.j. Et vbi primū
eſt ſpāle requirit̄ q̄ fiat expreſſa mentio de eo in ſcdo.ca.cæ-
terum.c.cum ordinē.j̄.eo.Ex hoc inferē, q̄ non eſt verum q̄
fm reſcriptum,per qd mandatur prouideri alicui de benefi-
cio vacaturo in certa eccl'ia,deroget primo gn̄ali, per quod
mādat̄ p̄uideri alteri de vno beneficio vacaturo in tota dioc
ceſi,quo ad vacaturāin illa eccl'ia.qa primū nō p̄ōt dici gna
le:ex quo verificādū eſt in vna tantū ſpē q̄prehēſa ſub gene-
re.cuius q̄riū decidit hic Cōpo.& ſequi vī hic Pan.Sed q̄riū
firmat idē Pan.in d.c ex parte.& ī c.paſtoralis.§.qn̄.in vltim.
notab.j̄.eo.per p̄dicta.Scdò,iſta rl'a declaratur,vt p̄cedat qn̄
52 primū priuilegiū eſt q̄ ius,ſecus ſi ſit q̄forme iuri cōi,† tunc
ei derogat̄ p̄ fm de eo nō faciens mentionē, fm Pau.hic.Se-
§ quunt̄ cōmuniter doc.vt hic p Fel.co.vij. verſi.fallit dicta rl'a,
Rō eſt euidens, qa ſicut nō tenet̄ facere mentionē de iure
cōi,ita nec de priuilegio illi q̄formi.Pōt aūt dari priuilegiū
q̄forme iuri cōi vt in ſcdo intell'u glo.dixi.Tertia declaratio
53 vt nō p̄cedat qn̄ primū eſſet inſertū in corpore iuris, † tūc
ei derogat̄ per fm nō inſertū, nulla de eo habita mentione.
§ Ita tenent Doct.cōiter hic,vt atteſtat̄ Pan.& Mod.qa p̄ſumi
tur,q̄ Princeps habeat notitiā illius c.j. de conſt.lib.vj.Cōtra
rium tenēt Pan.Are.& Barb.quia priuilegiū nō derogat iuri
cōi,niſi de eo fiat mentio.c.ex parte.de cap.mona. ergo nec
etiam derogabit priuilegio inſerto in corpore iuris,niſi illi⁹
mentio facta fuerit.Tenēdo iſtā fallentiā cōiter approbatā,
reſpōdet̄ q̄ aſſumptū Pan. eſt falſum. nā priuilegio derogat̄
iuri cōi de eo nō facta mentione.vt dixi.vt poſt Bald. in l.itē
lapilli.de re.diuiſio.& Fely.in c.nonnulli.col.xij.j̄. eo.& Pan.
hic in fine ſuę diſtinctionis p̄ iſtū tex.Et nota,quia Pan.incō
tinentivr ſibi ipſi q̄rius,quod eſt mirandum.Nec obſt. tex.in
d.c.ex parte.quia ibi loquitur in priuilegio q̄ ius conſili,qd
habet clauſulam derogatoriam ad futura priuilegia,fm Ar-
chi.in c.j.de conſti.lib.vj Contra iſtā fallentiam arguūt qdā
ſic.Fortius eſt priuilegiū inſertū,quàm nō inſertū. Patet,qa
gn̄alis reuocatio omniū priuilegiorū nō derogat priuilegiis
54 inſertis in corpore iuris, † & tn̄ tollit nō incorpata, fm gl.in
aut.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi oport. cū cōcordā.
de quib.per Fely.hic col.viij.& p̄ laſ.in l.j.§.ſi.ff. de q̄ſti.princ.
& p̄ Fely.poſt Pan.in c.ſi.col.iij.ſ.de fo.cōpe.& Io.Bertach.in
trac.de gabel.in x.q.vij.partis.Ad iſtud rn̄deo dupliciter.Pri-
mò,ex mente Fely.fateor.n.aſſumptū,q̄ Princeps difficilius
tollit inſertū.p̄ōt tn̄ ſi velit tollere tā īſertū, quā nō inſertū.
Vnde in terminis noſtris quærit̄ de volūtate, & non de ptā-
te.Ad cognoſcendū qn̄ velit,inſpicienda eſt eius ītētio.Sed
qn̄ q̄cedit fm priuilegiū alicui nō faciēdo mētionē de priui
legio nō īſerto,nō poſſumus q̄iecturari,q̄ voluerit deroga-
re nō inſertis,p̄p p̄ſumptā ignorantiā priuilegij nō īſerti,qd
eſt facti.Sed bn̄ poſſumus q̄iecturari,q̄ voluerit derogare in-
ſertis ī corpore iuris,qa p̄ſumit̄ q̄ habuerit notitiā illorū.c.
j.d q̄ſt.li.vj.Et iſta p̄ſumptio elicit̄ ad effectū,vt fm priuilegiū
aliqd operet̄.c.in his.de priui.Iſta rō ceſſāt,qn̄ gn̄aliter reuo-
cat oīa priuilegia.Nā tūc cū appareat.Principē potuiſſe co-
gitare derogationē nō inſertorum,& quo ad ipſa poſſit re-
uocatio operari,nō erit fiēda extēſiov t ēt īſerta tollāt.Scdò
rn̄deo,q̄ priuilegia inſerta in corpore iuris cēſent iura cōia
inter priuilegiatos,q̄tū ad effectus iuris,fm glo.in proœ.cle.
in ver.decætero,& maximè quo ad reuocationē,fm gl.in c.
vt circa.in ver.vt corporali.de elec.in vj.Et iō ſicut nō eſt fa
ciēda mētio de iure cōi in priuilegiis,ita nō eſt faciēda mē-
tio de priuilegiis inſertis in iure,qa dn̄r iura cōia. Verū ſi re
uocēt̄ gn̄al'r oīa priuilegia,tūc cēſent ſola reuocata priuile-
gia nō īſerta,q̄ ſunt priuilegia ſimpl'r,& nullo reſpectu p̄nt di
ci i⁹ cōe.Nō aūt reuocāt̄ īſerta,qa nō ſunt ſimpl'r priuilegia,
ſed aliquo reſpectu,& fm qd,dn̄r cōia.Sublimita,mō & re-
ſtrīge hāc fallētiā,vt n̄ p̄cedat ī priuilegiis īſertis īiure hn̄tib.
cl'ā derogatoriā ad futura priuilegia, qa de illis ē fiēda ſpālis
mētio.c.eāte.j̄.d æta.& quali.c.qa pp.d reſcri.ī vj.c.j.d excel.
p̄la.e.li.ſed certè idē ī nō īſertis hn̄tib.clauſulā derogatoriā,
vt patet ex dictis iurib.Sed hic occurrit dubitatio,an cl'a nō
55 obſtātib.priuilegiis † in q̄riū faciētib.ēt ſi de illis oporteret
facere ſpālem mentionem,quorū tenores de verbo ad ver-

bum

bū hr̃i volumus ꝓ exp̃ssis,sufficiat ad tollendū priuilegia hū
tia clausulam derogatoriā ad futura priuilegia, nisi de ipsis
verbo ad verbū fiat indiuidua & sp̃ālis mentio.Vr̃ q; sic,per
tex.in c.fi.de sent.excōmu.li.vj.& in cle.j.de sepul. cū simil.
& l.oēs.C.de prescript.trigin.vel quadrag.annor Et ita tenet
Federi.de Senis q̃si.47 Habita.al's sequeret̄ absurdū fm eū,q;
si Papa vellet derogare oīb.priuilegiis quibuscūq; q̃cessis,q;
hēret necesse exprimere tenores ip̃initorū priuilegiorū ꝓ or
bē q̃cessorū,tā per se q̃ ꝓ eranteces̄sores suos.Et subdit,q; ita
§ *cōiter* tenet.Et ita tenet Io.de Ana.dicens istam esse *cōmunē*.
q̃si.56.His q̃ in facto.allegat Pe.de Anc̄ ; c.cū ī p̃sentia.de cē
sib.Bal.l c.cū dilecta.j eo.Ang.& Iasī l.sed & si qs.§.q̃sitū ff.
si qs cautionib.Ang i d l.oēs.& q̃l. 273. Non est dubiū.Ant.
de Butr.q̃si.ij.Dicens stylo curiæ ita se hr̃e. Alex.q̃sil.216. Nec
arguēdi sumus.col.viij.li.ij.Gem.q̃s.65.Discutiā quodliber.
col.vj,& fin.vbi allegat Ant.de But in q̃si.52.Ex extrauagan.
Bened.xj.incipiente,dudū.Rotā decisio.d.c.iij.q̃ nō iueni.idē
tenet Gemi.q̃si.120.ad fi.allegans Io.Andr.in c. vnico.de ex
cessū.p̄lato.& dicit stylum curiæ ita se hr̃e. qui tollit dubita-
tionē,qa stylus est ꝓ iure seruandus.vt in d.c.seq. *Idē* Alber.
de *Rosa.ī* l.j.C.quan.Impe.inter pupi.& vidu.cogno. & Bart.
in extrauag.ad reprimendū.in ver.nō obstātib.Contrarium
tenuit Fede.de Senis ibi q̃rius,consi.233.Casus talis est.Sed
certè Fed.nō se firmat ibi,licet dicat recurrendū ad Papā Et
istā partē tenuit Cyn.in dict.l.j.C.quand.Impe.inter pupil.&
vidu.Pau.de Ca.q̃si.278.Passus iste dubitabilis.in j.par. Cald.
cōsi.11.tit.de priui.Car.q̃si.136.Factū sic se hēt. col.pen.Ro.
q̃si.336.Quod indultū Petri.& q̃sil.398. In casu quo quærit.
colū.pe.Tu,ꝓ sedanda q̃rietate Doctorū,distingue duos ca-
sus.Prim⁹ casus qñ princeps ꝓ viam legis gñalis derogat om
nib.priuilegiis,ēt si de illis oporteret facere sp̃ālē mentionē.
& tunc tollunt̄ ēt priuilegia habētia clausulā derogatoriā ad
futura rescripta.Et ideo loquunt̄ iura s. allegata. & fere oīa
alia iura allegata p Ioan.And.in d.c.vni.de excess.p̄la.& ita sit
mat Fel.in c.nōnulli.col.vj.& seq.j.e.nō tñ talis gñalis revo
catio se extendit ad priuilegia inserta in corpore iuris, nisi
ex aliis cōiecturis appareat de mēte principis.fm Lud.Ro.ī
d.q̃si.498.& faciūt q̃ s.dixi.Secūdus casus;qñ derogatur om
nib.priuilegiis ꝓ viam alterius priuilegij vel rescripti.Et tūc
putarē animaduertēdū ante oīa qualiter clausulæ derogato
riæ vtriusq; priuilegij sunt cōceptę,& ꝓualēt illæ, q̃ sunt ma
ioris efficaciæ.Ita Card.in q̃si.136.col.fi.Si verò sint æqualis
efficaciæ,tunc si fm priuilegiū sit q̃cessum motu ꝓprio,ꝓce-
dat prima opi.Si ad postulationē partis supplicantis, q̃ria pri
uilegia haberi ꝓ expressis ac si de verbo ad verbum forēt re
lata,& tūc ꝓcedit q̃ria opi.Ita distinguit Cal.in cōsi.11.Paul.
in d.cōsi.55.Ro.in d.consi.327.Istæ rōnes Dec.consilii.165.
Viso tenore,per totū.Sublimita hāc fallentiā secundò, nisi
fm priuilegiū nō inserti cōtineret manifestā iniquitatē,qa
tūc esset de falso suspectū,iō nō derogaret inserto.c.sequen.
vbi dicit̄.Tertiò sublimita vt nō procedat quoties īsertum
est sp̃āle,& fm nō insertū est generale.l.nō est nouum.&l.nā
posteriores.ff.de legi.&ibi *Bar.*facit tex.in d.l.iij.C.de silē.lib.
xij.Limitat̄ quarto loco ista principalis conclo,nisi primum
priuilegiū esset subreptitiū,vel aliàs nullū,tunc de eo nō est
57 necessariò facienda mētio†in scdo.fm Gemi.in c. qñ.col.
iiij.viij.dist.& voluit gl.in c.ex tenore.& in c.in nra.j.eod.Li-
mitat̄ quintò,nisi primū priuilegiū esset multū vulgare, tūc
valeret scdm & primo derogaret,ēt de eo non fcā mentio-
58 ne,†qa p̄sumitur,ꝙ princeps hēat notitiam de tali vulgato
priuilegio,sicut de iure.fm Bal.in l.ij in fi.C.quæ sit long.cō-
suetud. Fely.latissimè in c j.in iij.ampliatione.j.de re iudica.
Et ad ꝓpositum faciunt,q̃ scribit idē Fely.in c.super literis.
versiu.regula.j.e.Vltimò,qa fm speciale derogat primo ge-
nerali,si de eo sit facta mētio,dubitat̄ an ꝓcedat si p fm sp̄e-
59 ciale tollat̄ primum gñale ferè ī totū.†Exemplum in priui-
legio exēptionis à decimis, q̃cesso alicui domino & posses-
sori quasi oīū p̄diorum alicuius loci,nō obstante priuilegio
decimādi q̃cesso alteri in illo loco.Credrē,ꝙ nō,quia si Pa-
pa sciuisset derogari primo cū tanto p̄iudicio,non q̃cessisset
verisimiliter.argum.dicti capituli ex parte,& eorum quæ s.
dixi.& istud sensit Pan.j.dū dixit,ꝙ ēt si teneamus,quod in-
distincte fm speciale derogat generali,prout tenent Hostiē.
& alij quos s.retuli,tñ nō derogabit cū grauissimo p̄iudi-
cio primi priuilegiati ex tacita mēte principis.argum.c.sug-
gestum.j.de decī.ꝙ benè notabis.¶Glosse.fi. quæ fm Pan.est
super verbo,sp̄āle,sed fm librū meū est super verbo, manda
tum.diuiditur in sex partes,vt hic p eū. Circa primū mēbrū
glo.de p̄ualiditate rescriptorum ad lites,facias tres conclu-
siones.Prima conclusio.Scdm rescriptum speciale, derogat
60 generali,de eo ēt non facta†mentione,vt hic,fm vnū intel-
lectū,& in iurib.allegatis in gl. &per Pan.videlicet in ca stu-
duisti,de offi.deleg.& in c.pastoralis.Et licet Dec.ex q̃busdā
dicat illa iura nō probare,tñ vnico verbo pōt rñderi,vt s.di
xi,ꝙ Papa simpliciter se fundat in regula, generi p sp̃ēm,&
nō ī rōnib.adductis p eū.Ampliat̄,vt nō solū ꝓcedat si sp̄āle
sequat̄,vt dixi,sed ēt si p̄cedat.c.abbatē j.eo.q̃ tex. non loq̃t̄
in rescriptis ad lites,sed ad beneficia.Tñ Panor. dicit proba-
ri idē ī rescriptis ad lites,ꝓ rōnem regulæ.generi p sp̃ēm.&
sic sensit rñsionē,quā s.dedi ad cōsiderationes Decij.Et pro
ista ampliatione facit alia q̃clo,q̃ est,ꝙ gñalis dispō nūq̃ tra-
hit̄ ad specificata l.doli clausula.ff.de ver.ob.ca.cū dilect.vbi
Abb.in vltimo not.j.de don.Sic ēt lex gñalis nō derogat le
gi sp̄āli p̄cedenti.l.nā &posteriores.ff.de leg.no.in l.sciendū.
ff.q̃ satisd.cog.sic ēt statuta gñalia nō derogāt dispositis per
antiqua statuta specialia,vt pulchrè ꝓ Alb.Gād.in trac. mal.
in tit.de mul.q.à statu.depen.coll.vij.ver.itē pœna.Fallit pri-
61 mo,q̃tū ad speciē generalis rescripti iā declaratā,†qa quā-
tū ad illā nō derogatur rescripto gñali,ꝓ fm sp̄āle.d.c.pasto-
ralis.§.j.*Rō* est,qa p̄inde est ac si à prin.illa spēs fuisset sp̄āliter
exp̄ssa,sicut dicimus in legato gñali seruorū,ī quo electꝰ po
stea censet̄ legatus à prin.l.cū in certis.ff.de leg.j.& istā rōnē
assignat gl.in c.cū in multis.in ver.quorū,de rescrī vj.Scdò
declara,vt ꝓcedat qñ primum rescriptum gñale q̃plectit̄ plu
ra sub signo vr̃i,vel idēnito.secus si plura q̃plectit̄ distribu-
62 tiue†fm Anto.in c.cum dilecta.in 3.not.j.eo.Tertiò decla
ra,vt ꝓcedat si sit gñale re,& noīe, secus si noīe tñ.qa ī vna
63 tñ sp̄ē verificādū veniat.†arg.c.ex parte.j.j.de off. deleg.&
eorū,q̃ s.dixi,in arti.de p̄uali. priu. Secunda q̃clo. Rescriptū
64 gñale sequuta specificatiōe,p̄fert̄ alteri † nō specificato,fm
Host.in d.c pastoralis.prationē illius tex.sequit̄ Pan.hic.De-
ci.dicit,ꝙ pōt ista q̃clo procedere ī mā rescriptorū q̃ est mo
dici p̄iudicij,secus in alia mā p̄iudiciali, p tex.in l.iij.ff.q̃ & à
quib.iūcta l si hr̃s.ff.de optio.lega.Tu q̃sidera,qa illa iura nō
faciūt in proposito,qa ibi primū legatū erat sp̄āle,& fm gña
le verificādū in vna sp̄ē tñ.Itē Dec.mouet probabile dubiū.
Quid si nō sit facta aliqua specificatio &vtrūq; sit gñale,qd
65 p̄ualebit?Rñdet,ꝙ minus generale derogabit †magis gña-
li.poterat allegare tex.in l.seruo manumisso.de pecu.le. Sed
dubitatio consistit,qūo cognoscet̄ quorum alterum sit mi-
nus generale.Rñdet,si vnū q̃cernit cās.alterum personas,dr̃
66 minus sp̄āle†illud,qd cōcernit p̄sonas.Exēplū,si cāæ pupil
lorum cōmittātur vni,cāæ vltimarū voluntatū alteri,h q̃tū
gat agitari cām aliculus substōnis q̃ pupillū vel noīe pupilli,
erit iudex cui q̃missæ sunt cāæ p̄ pillorū.qa censetur minus
gñale.allegat *Bal.*in l.j.in iij.q,ff.de offi.q̃su.& in l. executore.
C.de exc.rei iud.Tu aliter dicas,qillud cēsebit̄ magis sp̄āle &
67 p̄ualebit qd hēt cām magis fauorabilē† fm Bart.in extra-
uag.ad reprimendū.in versiu.nō obstā.Paul de Cast.ī l.non est
nouū.ff de legi.Et iō si cāæ vltimarū volūtatū demādēt iudi
ci ordinario,cāæ pupillorū demandarentur iudici extraord,
tūc videret dicēdū,ꝙ deberet̄ p̄ualere rescriptum directum
ordinario,quia eius iurisdictio est fauorabilior. & ita cōsu-
luit ipse Dec q̃si.3.per totum,maximè col.v. Aduerte tamen,
quia Bar.non q̃sideravit fauorem causæ respectu iudicij,seu
iurisdictionis,sed respectu ipsarū ꝓtrouersiarū,quæ delegan
tur.lō diligentius q̃sideraris.Tertia q̃clo.Primum rescriptū
68 sp̄āle p̄ualet scdo sp̄āli,†nisi in scdo fiat mentio de primo.
c.cæterū.j.eo.& ibi dicā,qa est locus suus.Vnum non omitto,qd tangunt Mod.hic post Fel.in d.c.cęterū.Quod rescri-
ptū,per qd cōmittitur vnus articulus causę alteri delegatæ
69 derogat primo,ēt nō facta mētione†de eo Mod. assignant
rationem,qa p̄sumitur Papam habere scientiam causæ prin
cipalis,committendo vnum articulū tantū.Et vbi facit actū
ex certa scientia,nō pōt allegari subreptio,vt no.Panorm.&
ibi Fely.latè in c.nōnulli.j.eo.Tu q̃sidera.ꝙ ista ratio non vi-
detur concludens.Licet.n.per cōmissionem vni⁹ articuli in-
feratur scientia causæ principalis,nō tñ infertur,ꝙ Papa ha-
beat certam scientiam primi iudicis,vnde nō faciendo men
tionem de primo rescripto,vr̃ ꝙ secundū sit subreptitiū.Fin
ge iudicem primum peritissimū & timoratæ q̃sciēniæ,cui ꝓ
pter eius p̄rogatiuā Papa cām delegauerat,certè si habuisset
notitiam de tali delegato,non ita de facili auocasset articu-
lum ab eo.Hinc est,ꝙ tacitumitas dignitatis vitiat rescriptū
secundum gl.in c.cum ordinē.j.eo.Pro ista tamen decisio-
ne facit,qa magis sp̄āle derogat minus sp̄āli, vt s.dictū fuit.
Scdò facit,qa primū rescriptum ꝓ qđ tota cā fuit q̃missa cē-
sēt̄ gñale quo ad oēs articulos eiusdē cāæ, ergo p fm sp̄āle
vnius articuli tñ dēt derogari primo gñali,vt s.ī j.cōcl.Fallit
in qñ iā esset sup articulo inchoatus,ꝓcessus,qa tūc de ꝓcessu
fall̄ē esset fienda mentio.c.īrer monasterij. de iudi.c.coram.
de offi.deleg.Aduerte ēt, quia ista q̃clusio etiam procedit si
primum,

Ioan. Franc. Ripa ſuper prima Decreta.

primũ ſpeciale fuerit pri⁹ preſentatũ citata parte, vel ſaltem fuerit preſentatũ ante q̃ primus imperraror oppoſuerit cõtra ſm reſcriptũ.c.vt debitus.ſm quartũ ĩtellectũ, d̃ quo hic per Pan.j̃.d̃ appell. Quẽ intell'm ſequũtur Ant. Pan.& Mod.
§ ibi.& vt cõis ſm Moder.hic. Alium etiam intell'm planiorẽ tradiderunt antiqui, vt refert ibi Io.And.vt ibi per eũ. Circa præualiditatẽ priuilegij & reſcripti ꝙcurrentium, habes ex dictis Pan.quatuor concl'ones. Prima, reſcriptum poſterius de
70 rogat† priuilegio ꝙtinẽti idẽ quod ius cõe, ſm Pan. hic per iſtum tex.ſm vnum intell'm, ſequunt̃ alij. Tu aduerte primo q̃ iſte tex.non v̄ probare, qa ſm ipſummet Pano.s̃.poſt Hoſ. reſcriptum ſecũdũ d̃ cõtra ius,& ſic eſt priuilegium. Præterea hic ſecundũ eſt ſpeciale, primũ generale. Secũdò aduerte, quia ꝙcl'o v̄ impoſſibilis: nam aut volumus dicere quòd reſcriptum ſit ſecundum ius,& tunc ꝙcordant, & vnũ non debet alteri derogare. Aut volumus dicere, q̃ reſcriptum ſit cõtra ius,& tunc nõ valet, niſi in eo ſit clauſula, non obſtante, vt s̃.dixi.& poſito q̃ in quibuſdam caſib. valeat, tñ tranſit ĩ priuilegium, ſm gl.in c.j.in ver.noſcatur.de conſtitu. libr.vi.
Retenta tamẽ hac concluſione limita eam pluribus modis, vt hic per Dec. Primò limitatur vt procedat ſi priuilegiũ ſit
71 conforme iuri cõi in totum, ſecus ſi in parte, †& in parte ꝙ ius, tunc non valet reſcriptũ, niſi fiat mẽtio de priuilegio. allegat dictũ Inn.in c.veniens.de præſcrip.quod ornat ibi Fel. col.j.& Ale ꝙſi.62.lib. 1.& 195.lib.2. Sed tu aduerte, qa Inno. Alex.& alij loquunt̃ in ſcdo priuilegio impetrato ab eodem ad ampliationẽ primi, de quo non fuit facta mentio. Nos loquimur in reſcripto impetrato ab aduerſario. Niſi dixeris, q̃ iſta ꝙcl'o dẽt ĩtelligi de reſcripto ĩpropriè, qd̃ eſt ꝙ ius, vt
73 colligere ex eo, q̃ ꝙcl'o fundat ĩ iſto tex.ibi ſcdm, erat ꝙ i⁹, q̃ reſcriptũ appellat̃, qa cã ẽt per illud delegatur. Limita ſcdò niſi reſcriptũ ꝙcedat̃ ab eo, q̃ prius priuilegium conceſſerat,
72 † tunc nõ valet reſcriptũ, niſi faciat mẽtionẽ de tali priuilegio, licet ꝙforme iuri cõi, argumẽto eius qd d̃ de ſtatuto cõ
73 formi iuri cõi ꝙfirmato, quod† nõ tollit̃, niſi in reſcripto ſit facta mentio de confirmatione, ſm Io.And.in addi.ad Spec. ti.de teſta ſuper rub.& gl.in clem.dudũ.in verbo, pacta de ſepul.c.cũ aliquib.de reſcr.libr.vj. Conſidera, q̃ ẽt iſtud non v̄ verum, nam ſublato iure cõi ĩtelligitur ẽt ſublatũ ſtatutum illi cõforme, ſm Fel.hic col.pen.poſt Io.And.& alios ĩ c.j.de conſti.lib.vj. Nõ obſtat dum dicit Fel.verũ, niſi ſtatutum ſit ꝙfirmatum, quia verũ qñ fuit confirmatũ ſtatutũ editum ab alio, vt hic per Fel.col.pen.ver.limita vj. Cũ ergo iſta ꝙcl'o, p cedat qñ priuilegiũ fuit ab altero ꝙceſſum, multò magis ſi ab eo dẽ, & ſic rõ Dec. ꝙcludere v̄ oppoſitum, ſecus ergo v̄ ſi fecit ſtatutũ, & reſcriptũ tolleret ius cõe, ſm eũ, ſup quo cogitabis. Duas alias fallẽtias ponũt Fely.& Deci.hic. videas per te, qa nihil adderẽ. Scda ꝙcluſio, Reſcriptũ nõ faciẽs mentionẽ de priuilegio dante formã reſcriptis impetrãdis nõva
74 let, †ſm Pan.per tex.in c.cũ ordinẽ.j̃.eo.ſequunt̃ alij, & idẽ tenet ĩ c.monaſteriũ.col.iiij.j̃.de re iud. Tu aduerte tex. in d.c ordinẽ.nõ dicit q̃ ſit facienda mẽtio de priuilegio, ſed de ordine, & ſic vult q̃ reſcriptũ ĩpetratũ nõ ſeruata forma tradita p priuilegiũ ñ valeat. Et p illũ tex. Bal.ibi, & Mod. hic dicunt q̃ reſcriptũ ĩpetratũ ꝙ ſcholarẽ, tacito q̃ ſit ſcho-
75 laris, nõ valẽt, †nec ꝙ feudatariũ, tacito q̃ ſit feudatari⁹, auth.habita C.ne filius p pa.& c.ceterũ.j̃.de iud. Cõſidera ẽt q̃ iſta illatio nõ bñ ſeq̃t ex tex.ĩ d.c.cũ ordinẽ.qa ꝙ ſcholares, & feudatarij habeãt certos iudices ex priuilegio, nõ tñ priuilegiũ eorũ dat formã reſcriptis impetrandis. Credo tñ q̃ in ſcholare deciſio nullã patiat̃ ꝙtroverſiã: qa ſi Papa ſciuiſſet ſcholarem, non ita de facili ꝙceſſiſſet reſcriptũ, p qd derogatur priuilegio auth.habita.C.ne fil.p pa. vt eſt tex.& ibi Ab. ĩ j.notabi.in c.fi.j̃.de p̃ſum. ¶ Tertia ꝙcluſio. Reſcriptũ non faciens mẽtionẽ d̃ priuilegio quo ꝙcedit exceptio perẽptoria,
76 valet, nõ tñ p̃iudicat priuilegio † reſpectu exceptionis perẽ- § ptoriæ, ſm Pan.quẽ alij cõiter ſequũt̃, vt hic p Fel.col.ix. Rõ eſt, qa ſicut d̃ exceptiõe perẽptoria, † nõ eſt neceſſariò faciẽ-
77 da mẽtio in reſcripto.c.j.de litis ꝓr.li.vj.eo.mõ. nec de priuilegio ꝓtinente exceptionẽ perẽptoriã. Rõ rõnis eſt, qa exceptio ſubreptionis eſt dilatoria, & apponi̇ ad differẽdũ.c.iter monaſteriũ j̃.de re iu. Exceptiões aũt perẽptoriæ nõ p̃nt t̃r opponi ĩ vim dilatoriarũ.l.perẽptorias.C.ſen.reſcin. nõ poſ. vt no.in d.c.j. Ergo bñ ſequitur q̃ taciturnitas perẽptoriæ exceptionis non habet inducere ſubreptionẽ talem, q̃ poſſit opponi in vim dilatoriæ. Et ideo inſero, q̃ ſi taceat in ſupplicatione aliqua exceptio perẽptoria, q̃ poſſit opponi ante lit. ꝙteſt. in vim dilatoriæ, q̃ iſto caſu reſcriptũ erit ſubreptitiũ, & non valebit, ſi exceptio ſubreptionis opponat̃. Quæ aũt ſint exceptiones peremptoriæ, q̃ p̃nt opponi ante litẽ ꝙteſt. Duæ nũcrantur in d.c.j. videlicet, exceptio tranſactionis, & rei iud. Eſt & tertia exceptio iuriſiurãdi, quæ ẽt eſt litis finitæ.l.j.
78 & ij.ff.de iureiu.& q̃ taciturnitas † & rei iudicatæ, & tranſactionis vitiet reſcriptũ, firmat Fely.in c.ſuper literis.col.8.j̃. eo. Iaſ.in l.cauſas vel lites.C.de tranſac facit tex.in l.fi.C.de ſen. reſcin.no poſſe. Ale.conſi.64 & ſeq.lib.ij. Nec ſufficit, q̃ de re iud.fiat mentio in precib. niſi etiam in reſcripto adſit clauſula, non obſtante re iudi.ſm Alex.conſi.136.col.2.eo.lib.2. Et q̃ taciturnitas tranſactionis vitiet reſcriptum, etiam firmat Fel.in c.ex literis.j̃.de offic.dele. Sunt quædã aliæ peremptoriæ.q̃ poſſunt opponi ante litẽ conteſt.de quib.per Panor.in c.j.col.ij.j̃.de ordi.cogni. videlicet exceptio notoria, per quã excipiens offert incõtinenti ſe probaturũ. An aũt taciturnitas iſtarũ inducat vitiũ ſubreptionis: credere q̃ nõ, quia põt iudex non admittere has exceptiones ante lit. conte. ſi velit, vt p Pan.in c.fi.col.fi. . de libe.obl.& ſi nõ ſunt tales, q̃ neceſſariò hẽant impedire litis ingreſſum, ſicut exceptiões litis finitę, de quib.s̃.ex iſtis vera ſit ꝙcluſio, taciturnitas exceptionis peremptoriæ cõpetẽtis aduerſario, nõ reddit reſcriptum ſubreptitium, ẽt ſi ſit talis, q̃ poſſet opponi ante litem cont. dummodo nõ ſit exceptio litis finitę. Tu adde, quòd eo. mõ falſitas narrata circa merita cãæ vñ reſultat exceptio peren-
76 ptoria nõ reddit reſcriptũ obreptitiũ † ſm Pan ĩ c.ex parte B.col.pe.de foro compe. Fallit in reſcriptis ad bñficia. Nãĩ illis taciturnitas exceptionis peremptoriæ, inducit vitiũ ſubreptionis, ſm gl.in d.c.j. Im.& Mod.hic. Inn.in d.c.cũ ordinẽ. per tex.in c.ꝓſtitutus.j̃.eo.qd̃ ita ẽt tenet Pan.ĩ c.fi.in iij.not. j̃.de p̃ſum. Intellige tñ iſtud verũ eſſe in reſcriptis ad beneficia merè gratioſis, ſecus in reſcriptis ad bñficia ĩ forma cõi ſeu in forma pauperũ, qa talia æquiparant̃ qtũ ad ſubreptionẽ & obreptionẽ reſcripti ad lites, ſm Io.And.Anto.Imo.& Felin.col.ij.in ca.poſtulaſti.j̃.eo. Fallit ẽt iſta concl'o ſi priuilegium cõcedens exceptionẽ perẽptoriã, daret formã reſcriptis impetrandis, per ea q̃ dicta ſunt in proxima concl'one.
¶ Quarta ꝙcl'o Priuilegiũ impetratũ lite pendente non fcã
80 mẽtione litis pendẽtiæ, † nonvalet.c.fi.j̃.vt lit.pen.c, cãm q̃ j̃.de teſta. Qd̃ ꝙcedit, ẽt ſi p ſimplicitatẽ, & abſq; dolo tacita ſit litis pendentia ſm Bal.in d.c.fi.qd̃ reputat ſingulare Iaſ. ĩ l.fi.C.vt lit.pẽd. Amplia, ẽt ſi priuilegium ꝙſequutiuè veniat pp aliud, adhuc nõ p̃iudicat liti, de qua non eſt facta mẽtio. Ĩ iudex poſtea q̃.ff de iudi.& ibi per gl.l.nemo põt.cũ gl.ff. de leg.j. Bar in l.j.ff.de pœnis. Pan.ĩ c.j.de obli. ad rõcinia. ſed qualiter dicitur inducta litis pẽdentia? Docto.hic.& vbique
81 cõiter tñdent, p citationẽ, † Allegat gl.in clem.vni.vt lit.pẽd. § Tu adde Soc.cõſi.38.col.4.lib.1.& ita teneas. Non obſt. tex. in d.c.cãm quæ.in verſi. poſt commiſſionem factã. qa intelligo p oſt cõmiſſionẽ.l effectualem. quę demũ d̃ effectualis, ſi iuriſdictio ſit ꝑpetua & perpetuatio inducitur per citationẽ. c.gratũ.j.de off.deleg. Ita cõcluſio limitatur, vt procedat in priuilegijs conceſſis ad petitionẽ partis. Secus in priuilegiis conceſſis motu proprio, ſecundũ gl.in l.qui autem.ff.ſi quis
§ cautio. Quam ſequuntur cõiter doct.hic, & ibi. Tu de hoc, & de reliquis ad iſtam concluſionẽ pertinentib. vide Are.& Fely. in d.cap.cauſam, quæ.

SVMMARIVM.

1 *Periurus priuandus eſt beneficio, propter reatum periurij. vide multa de periurio vſque ad nu.* 12.
13 *Periurus an ipſo iure ſit priuandus beneficijs, an vero per ſententiã. vſque ad nu.* 18.
Periurus, an ſit infamis de iure canonico, vel ciuili.
16 *Emphyteuta qui iurauit ĩ inſtrumento inueſtiturę, an ceſſans per annum a ſolutione penſionis cadat ab emphyteuſi.*
22 *Arguere an liceat de feudo, ad emphyteuſim.*
23 *Periurio non priuatur vaſallus feudo, niſi in caſib. à iure expreſſis.*
24 *Beneficio renuncians, priuatur per renunciationem.*
25 *Impetrãs licẽtiã renũtiandi à ſuperiore põt cõpelli beneficio cedere.*
26 *Renũciatio meticuloſa licet mero iure valeat tamẽ reſcinditur actione quod metus cauſa.*
27 *Reſcriptũ ꝙceſſũ ad petitiõẽ partis. ſubintelligit̃ ꝙditio, ſi ꝓcesveritate*
28 *Impetratio carere debet mendax precator.* (nitantur.
29 *Reſcriptum conditionale non reddit condũtio, quæ tacitè ineſt.*
30 *Impetrãs probare tenetur ſupplicata vera eſſe, ſi aduerſarius ea neget.*
31 *Reſcriptum impetratum fuiſſe per taciturnitatem veritatis, probare tenetur illud excipiens.*
32 *Reſcriptum contra ſtylum curiæ, eſt de falſitate ſuſpectum.*
33 *Priuilegium tollens ius tertij, præſupponitur prima facie falſum.*
34 *Suſpicio in reſcriptis, quos effectus operetur, n.* 35.
35 *Suſpitio falſi pro veritate habetur, niſi à ſuſpecto cõtrarium probetur.*
36 *Conſuetudo, quid differat a ſtylo, & ritu.*
37 *Præciſè dictio, quid importet.*
38 *Copulatiuæ dictiones ſeu habent proprietates. vſque ad num.* 48.

48 *Copula vbi suas proprietates, & naturam seruare nõ potest, necessariò resoluenda est in disiunctiuam, vel expositiuam.*
49 *Copula quonã pacto cognoscatur, ꝙ nõ stet copulatiuè vsque ad n.57.*
5 *Copula in iudicialib. qñ non requirit concursum copulatorum.*
59 *Copulatiuè plura deducens in libello, supplicatione, vel in articulis, nõ videtur se astringere ad probandum ea, quæ non sunt ad victoriam necessaria.*
60 *Impetrans beneficium tanquam vacans per mortẽ, & quouis modo vacet sufficit probare vnum modum vacationis.*
61 *Disiuncta seu alternatiua, nõ magis affirmat vnam partẽ quã alteram.*
62 *Copulata omnia reus se astringẽs ad probandum, adhuc actore non probante debet absolui.*
63 *Sẽtentia copulatiuè lata, in qua sufficit vnam ex plurib. causis expressis veram esse, volet.*
67 *Reus confitens delictum deductum cum qualitate, adhuc non poterit puniri quia non censetur confiteri qualitatem. quod nouẽ modis sequẽtib. restringitur.*
77 *Decreti liber an sit approbatus pro lib. iuris authentico. nu. 79. 80.*
81 *Confirmatio quæ potest referri ad actum validum & invalidum, intelligitur se ad actum validum referre.*
83 *Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata specialiter.*
83 *Decisiones Rotæ an sint authenticæ & habeant vim legis.*
84 *Regulæ cancellariæ Apostolicæ, an habeant vim legis. nu. 85.*

EX PARTE. ¶ Diuiditur & summatim, vt hic per Abb. No.
1 primò ꝙ periurus est †priuandus beneficio pp reatum periurij. Pro isto notabili Pan. allegat. tex. in c. querelam. infra de iureiur. sed ibi secundum vnum intellectum periurus erat cõductor, & à conductione repellitur, non tantum propter periurium, sed quia non satisfaciebat domino de pensione. Item allegat tex. in c. peruenit. j. de fideiusso. sed ibi dicitur periuriũ suspendendũ, non priuandũ. Item allegat text. in c. cum nõ ab homine. j. de iudi. qui optimè probat. Rõ est ſm gl. in d. c. que
2 clã. qa periuri †sunt infames 22. q. 5. si qs conuictus. & l. si qs maior. C. de transl. Et infamib. portæ dignitatis clausę esse debent. c interdilectos. de excess. pla. l. 2. C. de digni. lib. 12. Ista rõ non vt bona, quia istud notabile procedit ẽt si sit periurus tali periurio, ꝙ non irroget infamiã, ſm Pan. in c. tua nos. in 3. notabili. de iureiu. & dicam. j. Ratio ergo videtur esse pp odium
3 periurij, & reatus magnitudinem. Et †. periuriũ grande scelus c. fi. 22. q. 1. vbi dr, quòd talis pœna iniungenda est periurio, qualis homicidæ voluntario & adultero. Immo videt delictũ grauius homicidio. c. ille. 22. q. 5. & ibi no. Archi. Imo. disputat S. Tho. 2. 2. q. 89. ar 8. an sint grauius peccatum, quã transgressio voti. De quo etiam dubitat Soc. consi. 7. col. 4. lib. 1. & adeo graue est, ꝙ summus pœnitentiarius Papę non potest dispensare cum periuro, nisi habeat speciale mandatũ secũdum Gemi. cõsi. 105. in 2. dubio. Amplia idem in episcopo periuro, vt etiã priuãdus sit episcopatu. ca. cũ quidã. j. de iureiu. Immo magis, quia omne animi vitiũ tanto conspectius in se crimen habet, quanto maior qui peccat, hr. c. sicut dignũ. j. de homi. l presbyteri. C. de episc. & cle. Secũdo amplia vt ẽt priuetur omnib. beneficiis, & efficiatur incapax beneficiorũ obtinendorum perpetuò, ſm Pan. in d. c. tua nos. Tertiò amplia, vt etiã ab altaris ministerio sit perpetuò remouẽdus d. c. cum non ab homine. & c. ar si clerici. de iudi. Quartò amplia, vt procedat etiã in eo qui nõ est propriè periurus, tãmen quo ad vulgi opinionẽ reputatur periurus, vt in eo, qui ꝓstituit se inter duo iuramenta ꝓria, dicto. c. tua nos. quem reputat singularem Ludo. Ro. sing. 1tatim allegando. Quod intellige verum, quãtũ adhoc vt possit priuari beneficiis, non autẽ remoueri ab executione ordinum ſm Pan. Quintò amplia etiam in non obseruante promissa per fidem suã, vel p Deum, vel per ista verba, sic me Deus adiuuet, vt dr in ca. ego N. de iureiu. Ita Pan. in d. c. querelam. ad fi. & in c. ad aures quod met. cã. Ex premissis liquidò cõstat q̃ acriter iura insequantur periuros. Hinc est, quòd remouent
4 †eos ab agẽdo. l si quis maior. Quod verũ est in cã in qua fuerũt piuri, nõ in alia ſm gl. in c. paruuli. 22. q. 5. no. in ca. dilecti. j. de excep. per Ale. & Mod. in d. l. si quis maior. Bal. consi. 393. Super primo. lib. 4. Alia etiam pœna punitur, quia priuatur per-
5 petuo beneficio probandi per iuramẽtũ, †nunquam. n. amplꝰ admittitur ad iurandũ. d. ca. paruuli. & auth. ei qui iurat. C. de bo. autho. iud. possꝫ. Quod intellige in iuramento honoris secũdũ Pan. in c. literas. col. fi. & ibi Fel. de prẽsump. per tex. in c. cũ
6 in ecclesiis. j. de maio. & obe. Fustigandus †est etiam piurꝰ secundũ gl. in l si duo patroni. §. fi. ff. de iureiur. Itẽ †pt puniri pe
7 na exilij l de periurio. ff. de crimi. stel. Itẽ †pœna capitis, vt in auth. vt nõ luxur. con nat. §. qñ quædã. quod est, qñ per sacra ꝓhibita ex cõsuetudine iurat, vt ibi. Sed pro primavice seu pro.
8 2. & 3. ponendus est ad catenam, qñ per sacra prohibita deierat, ſm Cro. & Salv. in l. 2. de reb. credi. Itẽ pœna l. Iuliꝰ de falsis,
9 vel de sicar. l. 1. §. 1. ff. de sicar. Quod est quando deierauit †testificando ad effectum perdendi hominẽ, vt ibi. Si verò in cã ciuili, punitur pœna falsi. l. j. in prin. ff. de fal. l. Lucius. ff. de his quí not. infa. Item pœna arbitraria ratione contẽptę religionis. l. cunctos popu os. C. de sum. tri. & fid. cat. Limita premissa, vt procedant, qñ quis deierauit in alterius læsionẽ, secus si nullius interſit, puta contrauenit clericus iuramento de non comedẽ
10 do carnes. †Isto casu solum Deum habet vltorem, quia solum Deum offendit. Ita glo. & doc. in d. l 2. C. de re. credi. Limita secundò, vt procedat in periurio pp in obseruantiam iuramẽti
11 liciti, secus in periurio propter inobseruantiam †iuramenti illiciti. c. grauis. c. significauerũt. j. de censi. ita limitat gl. in c. definito. xxij. q. 4. Quod intellige verum nisi quis se constituerit interduo iuramenta ꝓtraria vt s. dixi. in 4. ampliatione. ſm Lu. Ro sing. 501. incip. Periurus. Scias etiam, ꝙ periurus qui deierauit in iurando de calumnia, non potest puniri criminaliter,
12 secundũ Bal. cõ. 299. proponitur. lib. v. forsitan † ẽt non esset isto casu priuandus beneficiis, quia gl. inst. de pœna teme. liti. in versi. religionem. dicit ꝙ solum Deum habet vltorem, aliàs sequeretur, ꝙ quilibet clericus litigans & succũbens deberet priuari, quia iurauit de calumnia. c. cęterum de iura. calum. & ab euentu cõstat, ꝙ inciuiliter iurauit, cũ succubuerit. l. rẽ nõ nouã. §. fi. C. de iud. Nõ audeo tamen firmare, ſie detur audacia clericis instruendi lites calumniosas. Vide an, & quando piurꝰ possit criminaliter accusari & puniri, per Lamb. de Rãp. dist.
13 lxx. Iuxta hoc dubitatur an periurus sit ipso iure priuatus †beneficiis an priuandus per sententiã. Pan in verbis suis sensit,
a ꝙ veniat priuandus, & ita se habet *communis* opinio a vt attestã §◆tur Fely. & Mod. & tenuit gl. j. in c. fi. j. ne præla. vices suas Pro ista parte adducuntur plura. Primò, quia nunquã imponenda
14 est pœna priuationis, nisi †reperiatur expresse imposita à iure, secundum glo. in c. fi. j. de iurepatro. & in summa xv. q. 8. c. inuentum. xvj. q. vlt c. j. quæ fue. pri. cau. benefi. amit. l. 8. si quis. §. diuus. ff. de relig. & sumpt. fun cum concor. al e per Fel. hic, & in c. querelã. de iureiu. & Corse. in repe. rub. de iureiu. in 7. q. Alex. consi. 103. Videtur prima consideratione. col. pen. & 124. in prin. li j. & in specie, quòd nullus sit priuandus beneficio, nisi expresso iure caueatur, est gl. in cle. 2. in ver. suspensus. de vi. & ho. cleri. Circa istud fundamentum cõsidera, ꝙ nõ cõcludit, quia fateor assumptum, sed dico ꝙ à iure est imposita pœna priuationis beneficiorum propter periurium, vt hic, & iurib. s. allegatis. Vtrum modo sit ipso iure imposita vel ne, nõ colligitur ex isto fundamento nisi fortè deducatur fundamẽtum hoc modo. sicut non est imponenda pœna priuationis, nisi iure caueatur, ita non est dicẽdum ꝙ sit imposita ipso iu-
15 re, nisi per legẽ exprimatur, & ꝙ †in dubio pœna non intelligatur imposita à iure, tenet gl. in c. vnico. j. de sagit. Inno. in c. bonæ 2. in versi. post mortẽ. j. de elect. Bal. in l. j. in fi. C. de le-
16 gi. Secundò adducitur, homicida nõ est priuatus ipso iure †beneficiis ſm Pan. in c. cum nostris. co. fin. post Inno. de concess. præbẽ. & in c. fi. in v. not. de excess. præla. cum cõcor. de quib. ꝙ Fel. hic ergo nec periurus, qui in pœna non distat ab homicida. d. c. fi. 22. q. 1. Posset ad istud responderi, ꝙ periurium quo ad quid est delictum grauius homicidio. d. cap. ille. 22. q. 5. ideo non est bona similitudo. Tertiò, inducitur iste text. in ver. per sententiã episcopi. sed potest dici, ꝙ debet intelligi per sententiam. ſ. declaratoriam, vt in c. cum secundum. de hęret. li. 6. & l. si quis maior. C. de transac. Quartò inducitur iste tex. in ver. remouetur, & in d. c. querelam. in ver. excludatur. q̃ cũ sint futuri tẽporis, denotant priuationem faciendam esse per sñiam, ſm gl. in regula, in pœnis, de reg. iu. & in l. in criminali. C. de iurisd. om. iudi. sed potest dici, ꝙ fallit qñ verba priuatiua futuri tpis sonant in factũ, vt dicam. Quintò stringit tex. in c. peruenit. j. de fideiuss. vbi periurus suspenditur ab officio & beneficio, & ꝓr nõ pót dici priuatus. Quidã respondẽt, ꝙ ibi toleratꝫ periurus in beneficio, quia priuatio resultaret in damnũ fideiussorum, quorũ respũ causarum est periurium. Sed istud nihil est, quia tex. vult ꝙ periurus post satisfactionem à creditoribus habitam, perceptione tot reditũ beneficij sit suspensus, & non priuatus. cuius ꝓtrariũ esset dicendũ, secundũ solutionẽ istorum. Sextò facit tex. in c. nisi cũ pridẽ circa prin. & ibi no. d. Ant. j. de renun. vbi tex. ꝙ crimina ẽt irregularitatem inducentia, non priuãt criminosum beneficiis ipso iure. Cõtrariam opi. tenet And. sicu. hic per istum tex. in vers. remoueretur & in d. c. querelam. in ver. remouẽtes. & per tex. in d. c. tua nos. in ver. excludatur. quæ sunt verba priuatiua sonantia in executione facti, non iuris. Et vbi verba priuatiua futuri tem-
17 poris denotant executionẽ facti, important †priuationẽ ipso iure. c. fi. & ibi no. d. Ant. j. de postula. Alex. in d. consi. 103. col.
8 Ad istud respondet Fel. verum esse in dubio, secus si per alia iura ꝓrium appareat. c postulasti. in ver. spolietur. iuncto capi. clerici. j. de cleri. excõ. mini. in casu nostro, per iura de quibus

a Opinio. Quam tenẽ post Rip. hic dicit cõmunẽ Villalob. inter cõmunes opin. in verbo parcus. addẽdo tamẽ quòd si de nouo instituatur, postquam erit ipso iure nulla ex ebi opinõe quã refert post Lãce. & hos sequit Clar. in prę. Crimi. §. periurium. verí. item cleric. TROTT.

primũ ſpeciale fuerit pri⁹ preſentatũ citata parte, vel ſaltem fuerit preſentatũ ante q̃ primus imperrator oppoſuerit cõtra ſm reſcriptũ.c.vt debitus.ſm quartũ ĩtellectũ, d̃ quo hic per Pan.j.d̃ appell. Quẽ intell'm ſequũtur Ant. Pan.& Mod.
50 ibi.& vī *cõis* ſm Moder.hic. Alium etiam intell'm planiorẽ tradiderunt antiqui, vt refert ibi Io.And.vt ibi per eũ. Circa prævaliditatẽ priuilegij & reſcripti ꝙcurrentium, habes ex dictis Pan.quatuor concꝰones. Prima, reſcriptum poſterius de
70 rogat† priuilegio ꝙrinẽti idẽ quod ius cõe, ſm Pan. hic per iſtum tex.ſm vnum intell'm, ſequunt̃ alij. Tu aduerte primo q̃ iſte tex.non vī probare, qa ſm ipſummet Pano.s.poſt Hoſ. reſcriptum ſecũdũ dī cõtra ius, & ſic eſt priuilegium. Præterea hic ſecundũ eſt ſpeciale, primũ generale. Secũdò aduerte, quia ꝙcꝰo vī impoſſibilis: nam aut volumus dicere quòd reſcriptum ſit ſecundum ius, & tunc ꝙcordant, & vnũ non debet alteri derogare. Aut volumus dicere, q̃ reſcriptum ſit cõtra ius, & tunc nõ valet, niſi in eo ſit clauſula, non obſtante, vt s̃.dixi. & poſito q̃ in quibuſdam caſib. valeat, tñ tranſit ĩ priuilegium, ſm gl.in c.j.in ver.noſcatur.de conſtitu. libr.vj.
Retenta tamẽ hac concluſione limita eam pluribus modis, vt hic per Dec. Primò limitatur vt procedat ſi priuilegiũ ſit
71 conforme iuri cõi in totum, ſecus ſi in parte, †& in parte ꝙ ius, tunc non valet reſcriptũ, niſi fiat mẽtio de priuilegio. allegat dictũ Inn.in c.veniens.de præſcrip. quod ornat ibi Fel. col.j.& Ale.ꝙſi.62.lib.1.& 195.lib.2. Sed tu aduerte, qa Inno. Alex.& alij loquunt̃ in ſcdo priuilegio impetrato ab eodem ad ampliationẽ primi, de quo non fuit facta mentio. Nos loquimur in reſcripto impetrato ab aduerſario. Niſi dixeris, q̃ iſta ꝙcꝰo dẽt ĩtelligi de reſcripto ĩpropriè, qd̃ eſt ꝙ ius, vt 13 colligere ex eo, q̃ ꝙcꝰo fundat̃ ĩ iſto tex.ibi ſcdm, erat ꝙ iº, q̃ reſcriptũ appellat̃, qa cã ẽt per illud delegatur. Limita ſcdo niſi reſcriptũ ꝙcedat ab eo, q̃ prius priuilegium conceſſerat.
72 † tunc nõ valet reſcriptũ, niſi faciat mẽtionẽ de tali priuilegio, licet ꝙforme iuri cõi, argumẽto eius qd̃ dī de ſtatuto cõ
73 formi iuri cõi ꝙfirmato, quod† nõ tollit̃, niſi in reſcripto ſit facta mentio de confirmatione, ſm Io.And.in addi.ad Spec. ti.de teſta ſuper rub.& gl.in clem.dudũ.in verbo, pacta de ſepul.c.cũ aliquib.de reſcr.libr.vj. Conſidera, q̃ ẽt iſtud non vī verum, nam ſublato iure cõi ĩtelligitur ẽt ſublatũ ſtatutum illi cõforme, ſm Fel.hic col.pen.poſt Io.And.& alios ĩ c.j.de conſti.lib.vj. Nõ obſtat dum dicit Fel.verũ, niſi ſtatutum ſit ꝓrmatum, quia verũ qñ fuit confirmatũ ſtatutũ editum ab alio, vt hic per Fel.col.pen.ver.limita vj. Cũ ergo iſta ꝙcꝰo, p cedat qñ priuilegiũ fuit ab altero ꝙceſſum, multò magis ſi ab eodẽ, & ſic rõ Dec.ꝙcludere vī oppoſitum, ſecus ergo vī ſi fecerit ſtatutũ, & reſcriptũ tolleret ius cõe, ſm eũ, ſup quo cogitabis. Duas alias fallẽtias ponũt Fely.& Deci.hic. videas per te, qa nihil adderẽ. Sed a ꝙcluſio, *Reſcriptũ nõ faciẽs mentionẽ de priuilegio dante formã reſcriptis impetrãdis nõva*
74 *let*, † ſm Pan.per tex.in c.cũ ordinẽ.j.eo. ſequunt̃ alij, & idẽ tenet [illegible] ĩ c.monaſteriũ.col.iiij.j.de re iud. Tu aduerte tex. in d.c. ordinẽ.nõ dicit q̃ ſit facienda mẽtio de priuilegio, ſed de ordine, & ſic vult q̃ reſcriptũ ĩpetratũ nõ ſeruata forma tradita p priuilegiũ n̄ valeat. Et p illũ tex. Bal. ibi, & Mod. hic dicunt q̃ reſcriptũ ĩpetratũ ꝙ ſcholarẽ, taçito q̃ ſit ſcho-
75 laris, nõ valet, † nec ꝙ feudatariũ, tacito q̃ ſit feudatari⁹, auth. habita. C. ne filius p pa. & c.cęterũ.j.de iud. Cõſideraẽt q̃ iſta illatio nõ bñ ſeq̃t ex tex.ĩd c.cũ ordinẽ.qa 13 ſcholares, & feudatarij habeãt certos iudices ex priuilegio, nõ tñ priuilegiũ eorũ dat formã reſcriptis impetrandis. Credo tñ q̃ in ſcholare deciſio nullã patiat̃ ꝙtroverſiã: qa ſi Papa ſciuiſſet ſcholarem, non ita de facili ꝙceſſiſſet reſcriptũ, p qd̃ derogatur priuilegio auth. habita. C. ne fil. p pa. vt eſt tex. & ibi Ab. ĩ j.notabi.in c.fi.j.de p̃ſum. ¶ Tertia ꝙcluſio. Reſcriptũ non faciens mẽtionẽ d̃ priuilegio quo ꝙcedit̃ exceptio perẽptoria,
76 valet, nõ tñ p̃iudicat priuilegio † reſpectu exceptionis perẽ-
50 ptoriæ, ſm Pan. quẽ alij *cõiter* ſequũt̃, vt hic p Fel.col.ix. Rõ eſt, qa ſicut d̃ exceptiõe perẽptoria, † nõ eſt neceſſariò faciẽ-
77 da mẽtio in reſcripto.c.j.de litis ꝓr.li.vj.eo.mõ nec de priuilegio ꝓtinente exceptionẽ perẽptoriã. Rõ rõnis eſt, qa exceptio ſubreptionis eſt dilatoria, & apponit̃ ad differẽdũ.c.ĩter monaſteriũ j.de re iu. Exceptiões aũt perẽptoriæ nõ p̃nt rl'r opponi ĩ vim dilatoriarũ. l. perẽptorias. C. ſen. reſcin. nõ poſſ. vt no. in d.c.j. Ergo bñ ſequitur q̃ taciturnitas perẽptoriæ exceptionis non habet inducere ſubreptionẽ talem, q̃ poſſit opponi in vim dilatoriæ. Et ideo infero, q̃ ſi taceat in ſupplicatione aliqua exceptio perẽptoria, q̃ poſſit opponi ante lit. ꝙteſt. in vim dilatoriæ, q̃ iſto caſu reſcriptũ erit ſubreptitiũ, & non valebit, ſi exceptio ſubreptionis opponat̃. Quæ aũt ſint exceptiones peremptoriæ, q̃ p̃nt opponi ante litẽ ꝙteſt. Duæ nũcupantur in d.c.j. videlicet, exceptio tranſactionis, & rei iud. Eſt & tertia exceptio iuriſiurãdi, quæ ẽt eſt litis finitæ.l.j.
78 & ij.ff.de iureiu.& q̃ taciturnitas † & rei iudicatæ, & tranſactionis vitiet reſcriptũ, firmat Fely.in c.ſuper literis.col.8.j. eo. Ias.in l.cauſas vel lites.C.de tranſac facit tex.in l.fi.C.ſen. reſcin.no poſſe. Ale.conſi.64 & ſeq.lib.ij. Nec ſufficit, q̃ de re iud. fiat mentio in precib. niſi etiam in reſcripto adſit clauſula, non obſtante re iudi. ſm Alex.conſi.136.col.2.eo.lib.2. Et q̃ taciturnitas tranſactionis vitiet reſcriptum, etiam firmat Fel.in c.ex literis.j.de offic.dele. Sunt quædã aliæ peremptoriæ, q̃ poſſunt opponi ante litẽ conteſt. de quib. per Panor. in c.j.col.ij.j. de ordi.cogni. videlicet exceptio notoria, per quã excipiens offert incõtinenti ſe probaturũ. An aũt taciturnitas iſtarũ inducat vitiũ ſubreptionis: credereẽ q̃ nõ, quia põt iudex non admittere has exceptiones ante lit. conte. ſi velit, vt p Pan. in c.ũ.col.fi. . de libe.obl. & ſi nõ ſunt tales, q̃ neceſſariò hẽant impedire litis ingreſſum, ſicut exceptiões litis finitę, de quib. s̃. ex iſtis vera ſit ꝙcluſio, taciturnitas exceptionis peremptoriæ cõpetẽtis aduerſario, nõ reddit reſcriptum ſubreptitium, ẽt ſi ſit talis, q̃ poſſet opponi ante litem cont. dummodo nõ ſit exceptio litis finitę. Tu adde, quòd eo. mõ falſitas narrata circa merita cãæ vñ reſultat exceptio pere-
76 ptoria nõ reddit reſcriptũ obreptitiũ † ſm Pan ĩ c.ex parte B.col.pe.de foro compe. Fallit in reſcriptis ad bñficia. Nã ĩ illis taciturnitas exceptionis peremptoriæ, inducit vitiũ ſubreptionis, ſm gl.in d.c.j. Im.& Mod.hic. Inn.in d.c.cũ ordinẽ. per tex.in c.ꝓſtitutus.j.eo. qd̃ ita ẽt tenet Pan.ĩ c.fi.in iij.not. j.de p̃ſum. Intellige tñ iſtud verũ eſſe in reſcriptis ad beneficia merè gratioſis, ſecus in reſcriptis ad bñficia ĩ forma cõi ſeu in forma pauperũ, qa talia æquiparanẽ, q̃tũ ad ſubreptionẽ & obreptionẽ reſcripti ad lites, ſm Io.And.Anto.ſmo. & Felin.col.ij.in ca poſtulaſti.j.eo. Fallit ẽt iſta concꝰo ſi priuilegium cõcedens exceptionẽ perẽptoriã, daret formã reſcriptis impetrandis, per ea q̃ dicta ſunt in proxima concꝰone.
¶ Quarta ꝙcꝰo Priuilegiũ impetratũ lite pendente non fcã
80 mẽtione litis pendẽtiæ. † non valet.c.fi.j. vt lit.pen.c.cãm q̃. j. de teſta. Qd̃ ꝓcedit, ẽt ſi p ſimplicitatẽ, & abſq; dolo tacita ſit litis pendentia ſm Bal.in d.c.fi.qd̃ reputat ſingulare Ias. ĩ l.fi.C.vt lit.pẽd. Amplia, ẽt ſi priuilegium ꝙſequutiuè veniat pp aliud, adhuc nõ p̃iudicat liti, de qua non eſt facta mẽtio. l.ſi iudex poſtea q̃.ff de iudi. & ibi per gl.l.nemo põt.cũ gl.ff. de leg.j. Bar in l.j.ff.de pœnis. Pan.j. c j.de obli. ad rõcinia. ſed qualiter dicitur inducta litis pẽdentia? Docto.hic, & vbique
81 *cõiter* rñdent, p citationẽ, † Allegat gl.in clem.vni.vt lit.pẽd.
50 Tu adde Soc.cõſi.38.col.4.lib.1.& ita teneas. Non obſt. tex. in d.c.cãm quæ.in verſi. poſt commiſſionem factã. qa intelligo poſt cõmiſſionẽ. l. effectualem, quę demũ dī effectualis, ſi iuriſdictio ſit ꝓpetua & perpetuatio inducitur per citationẽ. c.gratũ.j.de offi.deleg. Ita cõcluſio limitatur, vt procedat in priuilegijs conceſſis ad petitionẽ partis. Secus in priuilegiis conceſſis motu proprio, ſecundũ gl.in l.qui autem.ff.ſi quis
50 cautio. Quam ſequuntur *coiter* doct.hic, & ibi. Tu de hoc, & de reliquis ad iſtam concluſionẽ pertinentib. vide Are. & Fely. in d.cap.cauſam, quæ.

SVMMARIVM.

1 *Periurus priuandus eſt beneficio, propter reatum periurij. vide multa de periurio vſque ad nu.* 12.
13 *Periurus an ipſo iure ſit priuandus beneficio, an vero per ſententiã. vſque ad nu.* 18.
Periurus, an ſit infamis de iure canonico, vel ciuili.
16 *Emphyteuta qui iuranit ĩ inſtrumento inueſtiturę, an ceſſans per annum à ſolutione penſionis cadat ab emphyteuſi.*
22 *Arguere an liceat de feudo, ad emphyteuſim.*
23 *Periurio non priuatur vaſallus feudo, niſi in caſib. à iure expreſſis.*
24 *Beneficio renuncians, priuatur per renunciationem.*
25 *Impetrãs licẽtiã renũtiandi à ſuperiore põt cõpelli beneficio cedere.*
26 *Renũciatio metu enſa licet mero iure valeat tamẽ reſcinditur actione quod metus cauſa.*
27 *Reſcriptũ ꝙciſũ ad petitiõẽ partis, ſubintelligit̃ ꝙditio, ſi ꝓcesserit a veritate*
28 *Impetrans carere debet mendax precator.* (nitantur.
29 *Reſcriptum conditionale non reddit conditio, quæ tacitè ineſt.*
30 *Impetrãs probare tenetur ſupplicata vera eſſe, ſi aduerſarius ea neget.*
31 *Reſcriptum impetratum fuiſſe per taciturnitatem veritatis, probare tenetur illud excipiens.*
32 *Reſcriptum contra ſtylum curiæ, eſt de falſitate ſuſpectum.*
33 *Priuilegium tollens ius tertij, præſupponitur prima facie falſum.*
34 *Suſpicio in reſcriptis, quos effectus operetur, n.* 35.
35 *Suſpicio falſi pro veritate habetur, niſi à ſuſpecto cõtrariũ probetur.*
36 *Conſuetudo, quid differat à ſtylo, & ritu.*
37 *Præciſè dictio, quid importet.*
38 *Copulatiuæ dictiones ſex habent proprietates. vſque ad num.* 48.

48 *Copula vbi suas proprietates & naturam seruare nō potest, necessario resoluenda est in disiunctiuam, vel expositiuam.*
49 *Copula quonā pacto cognoscatur, ꝙ nō sit copulatiuè vsque ad n. 57.*
5 *Copula in iudicialib. qñ non requirit concursum copulatorum.*
59 *Copulatiuè plura deducens in libello, supplicatione, vel in articulis, nō videtur se astringere ad probandum ea, quæ non sunt ad victoriam necessaria.*
60 *Impetrans beneficium tanquam vacans per mortē, & quouis modo vacet sufficit probare vnum modum vacationis.*
61 *Disiuncta seu alternatiua, nō magis affirmat vnam partē quā alteram.*
62 *Copulata omnia reus se astringēs ad probandum, adhuc actore non probante debet absolui.*
63 *Sententia copulatiuè lata, in qua sufficit vnam ex plurib. causis expressis veram esse, volet.*
67 *Reus confitens delictum deductum cum qualitate, adhuc non poterit puniri quia non censetur confiteri qualitatem. quod nouē modis sequē tib. restringitur.*
77 *Decreti liber an sit approbatus pro lib. iuris authentico. nu. 79. 80.*
81 *Confirmatio quæ potest referri ad actum validum & inualidum, intelligitur se ad actum validum referre.*
83 *Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata specialiter.*
83 *Decisiones Rotæ an sint authenticæ & habeant vim legis.*
84 *Regulæ cancellariæ Apostolicæ, an habeant vim legis. nu. 85.*

EX PARTE. ¶ Diuiditur & summatim, vt hic per Abb. No. 1 primò ꝙ periurus est †priuandus beneficio ꝓp reatum periurij. Pro isto notabili Pan. allegat. tex. in c. querelam. infra de iureiur. sed ibi secundum vnum intellectum periurus erat cōductor, & à conductione repellitur, non tantum propter periurium, sed quia non satisfaciebat domino de pensione. Item allegat tex. in c. peruenit. j̄. de fideiusso. sed ibi dicitur periuriū suspendendū, non priuandū. Item allegat text. in c. cum nō ab homine. j̄. de iudi. qui optimè probat. Rō est ſm gl. in d. c. que 2 rela. qa periuri †sunt infames 22. q. 5. si qs conuictus. & l. si qs maior. C. de transl. Et infamib. portæ dignitatis clausę esse debent. c. interdilectos. de excess. pla. l. 2. C. de digni. lib. 12. Ista rō non vī bona, quia istud notabiliter procedit ēt si sit periurus tali periurio, ꝙ non irroget infamiā, ſm Pan. in c. tua nos. in 2. notabili. de iureiu. & dicam. j̄. Ratio ergo videtur esse ꝓp odium 3 periurij, & reatus magnitudinem. Ett †. n. periuriū grande scelus c. fi. 22. q. 1. vbi dī, quòd talis pœna iniungenda est periurio, qualis homicidæ voluntario & adultero. Immo videt delictū grauius homicidio. c. ille. 22. q. 5. & ibi no. Archi. Imo. disputat S. Tho. 2. 2. q. 89. ar. 8. an sint grauius peccatum, quā transgressio voti. De quo etiam dubitat Soc. consi. 7. col. 4. lib. 1. & adeo graue est, ꝙ summus pœnitentiarius Papę non potest dispensare cum periuro, nisi habeat speciale mandatū secūdum Gemi. cōsi. 105. in 2. dubio. Amplia idem in episcopo periuro, vt etiā priuādus sit episcopatu. ca. cū quidā. j̄. de iureiu. Immo magis, quia omne animi vitiū tanto conspectius in se crimen habet, quanto maior qui peccat, hī. c. sicut dignū. j̄. de homi. l presbyteri. C. de episc. & cle. Secūdo amplia vt ēt priuetur omnib. beneficiis, & efficiatur incapax beneficiorū obtinendorum perpetuò, ſm Pan. in d. c. tua nos. Tertiò amplia, vt etiā ab altaris ministerio sit perpetuò remouēdus d. c. cum non ab homine. & c. at si clerici. de iudi. Quartò amplia, vt procedat etiā in eo qui nō est propriè periurus. tāmen quo ad vulgi opinionē reputatur periurus, vt in eo, qui ꝓstituit se inter duo iuramenta ꝓria, dicto. c. tua nos. quem reputat singularem Ludo. Ro. sing. ſtatim allegando. Quod intellige verum, quātū adhoc vt possit priuari beneficiis, non autē remoueri ab executione ordinum ſm Pan. Quintò amplia etiam in non obseruante promissa per fidem suā, vel p Deum, vel per ista verba, sic me Deus adiuuet, vt dī in ca. ego N. de iureiu. ita Pan. in d. c. querelam ad fi. & in c. ad aures. quod met. cā. Ex prēmissis liquidò cōstat q̄ acriter iura insequantur periuros. Hinc est, quòd remouent 4 †eos ab agēdo. l si quis maior. Quod verū est in cā in qua fuerūt puniri, nō in alia. ſm gl. in c. paruuli. 22. q. 5. no. in ca. dilecti. j̄. de excep. per Ale. & Mod. in d. l. si quis maior. Bal. consi. 393. Super primo. lib. 4. Alia etiam pœna punitur, quia priuatur perpetuo 5 beneficio probandi per iuramentū, †nunquam. n. amplius admittitur ad iurandū. d. ca. paruuli. & auth. ei qui iurat. C. de bo. autho. iud. poss. Quod intellige in iuramento honoris secūdū Pan. in c. literas. col. fi. & ibi Fel. de prēsump. per tex. in c. cū 6 in ecclesiis. j̄. de maio. & obe. Fustigandus †est etiam piur° se- 7 cundū gl. in l si duo patroni. §. fi. ff. de iureiur. Itē †pt puniri pę- 8 na exilij l de periurio. ff. de crimi. ſtel. Itē †pœna capitis, vt in auth. vt nō luxur. con nat. §. qñ quædā. quod est, qñ per sacra ꝓhibita ex cōsuetudine iurat. vt ibi. Sed pro primavice seu pro. 2. & 3. ponendus est ad catenam, qñ per sacra prohibita deierat, ſm Cro. & Saly. in l. 2. de reb. credi. Itē pœna l. Iulię de falsis, 9 vel de sicar. l. 1. §. 1. ff. de sicar. Quod est quando deierauit †testificando ad effectum perdendi hominē, vt ibi. Si verò in cā ciuili, punitur pœna falsi. l. j. in prin. ff de fal. l. Lucius. ff. de his qui not. infa. Item pœna arbitraria ratione contēptę religionis. L cunctos popu os. C. de sum. tri. & fid. cat. Limita prēmissa, vt procedant, qñ quis deierauit in alterius læsionē, secus si nullius interſit, puta contrauenit clericus iuramento de non comedē 10 do carnes. †Isto casu solum Deum habet vltorem, quia solum Deum offendit. Ita glo. & doc. in d. l 2. C. de re. credi. Limita secundò, vt procedat in periurio ꝓp in obseruantiam iuramēti 11 liciti, secus in periurio propter inobseruantiam †iuramenti illiciti. c. grauis. c significauerūt. j̄. de censi. ita limitat gl. in c. diffinito. xxij. q. 4. Quod intellige verum nisi quis se constituerit inter duo iuramenta ꝓtraria vt s. dixi. in 4. ampliatione. ſm Lu. Ro sing. 501. incip. Periurus. Scias etiam, ꝙ periurus qui deierauit in iurando de calumnia, non potest puniri criminaliter, 12 secundū Bal. cō. 299. proponitur. lib. v. forsitan †ēt non esset isto casu priuandus beneficiis, quia gl. inst. de pœna teme. liti. in versi. religionem. dicit ꝙ solum Deum habet vltorem, aliàs sequeretur, ꝙ quilibet clericus litigans & succūbens deberet priuari; quia iurauit de calumnia. c. ceterum de iura. calum. & ab euentu cōstat, ꝙ inciuiliter iurauit, cū succubuerit. l. rē nō nouā. §. fi. C. de iud. Nō audeo tamen firmare, sic detur audacia clericis instruendi lites calumniosas. Vide an, & quando piur° possit criminaliter accusari & puniri, per Lamb. de Rāp. dist. 13 lxx. Iuxta hoc dubitatur an periurus sit ipso iure priuatus †beneficiis an priuandus per sententiā. Pan. in verbis suis sensit, a ꝙ veniat priuandus, & ita se habet *communis* opinio a vt attestā §o tur Fely. & Mod. & tenuit gl. j. in c, fi. j̄. ne prælati vices suas. Pro ista parte adducuntur plura. Primò, quia nunquā imponenda 14 est pœna priuationis, nisi †reperiatur expresse imposita à iure, secundum glo. in c. fi. j̄. de iurepatro. & in summa xv. q. 8. c. inuentum xvj. q. vlt. c. j. quæ fuc. pri. cau. benefi. amit. l. & si quis. §. diuus. ff. de relig. & sumpt. fun cum concor. al e per Fel. hic, & in c. querelā. de iureiu. & Corse. in repe. rub. de iureiu. in 7. q. Alex. consi. 103. Videtur prima consideratione. col. pen. & 124. in prin. li j. & in specie, quòd nullus sit priuandus beneficio, nisi expresso iure cauetur, est gl. in c. e 2. in ver. suspensus. de vi. & ho. cleri. Circa istud fundamentum cōūdera, ꝙ nō cōcludit, quia fateor assumptum, sed dico ꝙ à iure est imposita pœna priuationis beneficiorum propter periurium, vt hic, & iurib. s. allegatis. Vtrum modo sit ipso iure imposita vel ne, nō colligitur ex isto fundamento nisi fortè deducatur fundamētum hoc modo, sicut non est imponenda pœna priuationis, nisi iure cauetur, ita non est dicēdum ꝙ sit imposita ipso iu- 15 re, nisi per legē exprimatur, & ꝙ †in dubio pœna non intelligatur imposita à iure, tenet gl. in c. vnico. j̄. de sagit. Inno. in c. bonæ 2. in versi. post mortē. j̄. de elect. Bal. in l. j. in fi. C. de le- 16 gi, Secundò adducitur, homicida nō est priuatus ipso iure †beneficiis ſm Pan. in c, cum nostris. co. fin. post Inno. de concess. præbē. & in c. fi. in v. not. de excess. præla. cum cōcor. de quib. ꝙ Fel. hic ergo nec periurus, qui in pœna non distat ab homicida. d. c. fi. 22. q. 1. Posset ad istud responderi, ꝙ periurium quo ad quid est delictum grauius homicidio. d. cap. ille. 22. q. 5. ideo non est bona similitudo. Tertiò, inducitur iste text. in ver. per sententiā episcopi. sed potest dici, ꝙ debet intelligi per sententiam. ſ. declaratoriam, vt in c. cum secundum. de hæret. li. 6. & l. si quis maior. C. de transac. Quartò inducitur iste tex. in ver. remouetur, & in d. c. querelam. in ver. excludatur. q̄ cū sint futuri tēporis, denotant priuationem faciendam esse per sniam, ſm gl. in regula. in pœnis. de reg. iu. & in l. in criminali. C. de iurisd. om. iudi. sed potest dici, ꝙ fallit qñ verba priuatiua futuri tpis sonant in factū, vt dicam. Quinto stringit tex. in c. peruenit. j̄. de fideius. vbi periurus suspenditur ab officio & beneficio, & ꝓpr nō pōt dici priuatus. Quidā respondēt, ꝙ ibi tolerat periurus in beneficio, quia priuatio resultaret in damnū fideiussorum, quorū respū causatum est periurium. Sed istud nihil est, quia tex. vult ꝙ periurus post satisfactionem à creditoribus habitam, perceptione tot reditū beneficij sit suspensus, & non priuatus, cuius ꝓtrariū esset dicendū, secundū solutionē istorum. Sexto facit tex. in c. nisi cū pridē. circa prin. & ibi no. d. Ant. j̄. de renun. vbi tex. ꝙ crimina ētirregularitatem inducentia, non priuāt criminosum beneficiis ipso iure. Cōtrariam opi. tenet And. sicu. hic per istum tex. in vers. remoueretur. & in d. c. querelam. in ver. remouētes. & per tex. in d. c. tua nos. in ver. excludatur. quæ sunt verba priuatiua sonantia in executione facti, non iuris. Et vbi verba priuatiua futuri tem- 17 poris denotant executionē facti, important †privationē ipso iure. c. fi. & ibi no. d. Ant. j̄. de postula. Alex. in d consi. 103. col. 8. Ad istud respondet Fel. verum esse in dubio, secus si per alia iura ꝓrium appareat. c. postulasti. in ver. spolietur. iuncto capi. clerici. j̄. de cleri. excō. mini. in casu nostro, per iura de quibus

a Opinio. Quam tenā post Rip. hic dicit cōmunē Villalob. inter cōmunes opin. in verbo pœnarus. addēdo tamē quòd si de nouo instituatur, institutio etiā ipso iure nulla ex cōi opinione quā refert post Lāce. & hos sequit Clar. in prā. Crimi. §. periurium. vers. item clericus. TROTT.

ſ. ſtat. ꝙ eſt priuandus p̄ ſuã, nõ ipſo iure, igitur. Sed tu aduerte, qa iura ſ. allegata poſſunt cuntari modo, quo ſ excepto tex. in d.c puenit. Scdò, rñdet Dec. ꝙ hic & in dictis iurib. verba executiua fuerunt apposita in reſcriptis & directa ad iudices vñ debẽt intelligi ſm naturã iudicij, & ſic mediante ſentẽtia ſm Hoſti. imo. & Are in c. ſignificauerunt de reſt. ſicut etiã in ſimili dicit Bart. in l præſcriptione. col. 2 C. ſi q̄ ius quòd ſi princeps ſcribat iudici, ꝙ faciat reſtitui fundum alicui, itelligẽ mediante cãæ cognitione, & ſnĩa. Sed ad iſtud facilis eſt rñſio, ꝙ ſi intelligẽ mediãte ſnĩa declaratoria ſatis verificatur in natura iudicij, vbi pẽa ipſo iure imponitur d.c.cũ ſi. Scdò arguitur q̄ cõem: periurus eſt infamis. vt ſ dixi, ſed infamia priuat i
18 pſo† facto militẽ armatæ militiæ cingulo ſuę dignitatis l. 2. §. miles ff. de his qui not infa. Ergo eo modo priuabit militẽ cæleſtis militię. eſt. n. bonum argumentũ de vno ad alterũ, vt no. in l. miles ff. de re iud. & expreſſe tenet glo in d §. miles de qua facit teſtum Pan. in c. at ſi clerici. col 9. j. de iudi. & idẽ videtur velle glo. in l. frũſtra. C. de re mil lib 12. & dicit tex. in l. infamia. C. de digni. eod. ib. ꝙ infamia quæſitũ adimit honorẽ, p̄ verbũ præſentis tẽporis, & ipſo iure. Ad iſtud rñdet Pan in d. c. querelã & Fel. hic, ꝙ argumẽtũ de milite armatę militię, ad militẽ cœleſtẽ, non procedit. Fortè volunt dicere, quòd loquimur in p̄ exnalib in quib. nõ debet fieri extẽſio. regula, odia. de reg. iur. in 6. Conſidera quòd punire delictum periurij intereſt rei publicæ. l ita vulneratus. ad leg Aqui & vbi nõ datur ratio diuerſitatis, etiã in exorbitantib procedit iſta æqu paratio, ſecũdũ Ale. ĩ d. l. mi es. col. 1. Allegãtẽ gl. in l ſtipẽdia. C. de execu. rei iud Vñ Fely hic rñdet ꝙ nõn eſt expeditũ, quòd piurus ſit infamis, & verũ dicit de iure ciuili, quo periur⁹ nõ eſt infamis
19 † niſi in caſu ſpeciali. l. ſi quis maior. C. de tranſact. Sed de iure canonico eſt maximũ dubiũ, & retenta opinione ꝙ etiam de iure canonico periurus nõ ſit infamis infamia iuris, quã viſi ſunt tenere Pa. & Fe. in c. teſtimoniũ j. co. ſolo adhuc no eſſet gñalis. qa in periurio p̄p obſeruantiã iuramẽti de futuro, omnes p̄cedunt, ꝙ periurus ſit infamis p̄ tex. in d. l. ſi quis maior. cogitabis ergo. Scdo iuxta p̄miſſa quęrit, an emphyteuta q iurauit in iſtro inueſtituræ, ceſſans p̄ annũ à ſolone pẽſionis, ca
20 dat† ꝙ emphyteuſi? Premiſſa faciunt q̄ ſic, & ita decidit Bal. in d.c. querelã. Alex. cõũ. 85 Non puto repetito in cõſi. 126. li. 1. ſequit Cor in repetitione rubri. de iurem. in x. priuilegio & Iaſon d. l ſi qs maior col. 3. Ferra. cautel 20. Contrariũ tenet And Baſig hic qa iurm regulatur ſecũdũ naturã p̄ctus, ſup q̄ interponit, & recipit oẽs p̄ditiones quas recipit ille p̄ctus. l. ſi. C. de nõ nu. pecu. & pp iſtud fundamentũ de iſta deciſione dubitat Ias. in l. a. in 9. q. C. de iure emphyt. doctor meus Rochus de Curte p̄cordabat iſtas opiniones hoc modo. Aut emphyteuta iurauit ſimpliciter ſtare p̄ctui, & tunc procedat opin. Baſig. p̄ Bald. aut iurauit explicitè obſeruare oĩa & ſingu. & rũc p̄cedat opin. Bal. allegat Frã. de Curte ſenio. ſing ſuo. 54. vbi p̄bat iſtã diſt. ex doc Bal. in c. q in eccleſiarũ. col. 12 ſ de conſtit. vbi Ba dicit ꝙ regula d. l. ſi. p̄cedit in ſimplici iuro, ſecus in iuramento explicito qa tunc hẽt locum. l ſi qs maior & iſtã diſtin ad aliud p̄poſitũ facit Card. p̄ſi. 1. ſ. b rubr. de iureiu dicẽs ꝙ nõ p̄hibetur opponere exceptionẽ ſimulationis, qui ſimpliciter iurauit ſtare p̄ctui ſecus ſi ex p̄icitè iurauit omnia & ſingula vera eſſe. De quo latè per Alex. & Mod. in l. nemo põt ff. ff. de leg. Quid tenendum? Credo opi. Bal poſſe defendi indiſtinctè ab iſtõ fundamento. qd facit, & retorquẽt p̄ eos. na licet de iure cõi nõ cadat emphyteuta. niſi ceſſauerit per triennium. de iure ciuili. l. 2. C. de iure emphy & per b ennũ de iure cano. ca. potuit. de loca. tñ p̄ctus eſt, ꝙ ſoluat omni anno, & iurm dẽt intelligi p̄ litium cũ iſta qualitate, ꝙ omni anno ſoluatur penſio, & ſi emphyteuta non ſoluit, p̄uenit p̄ctui & eius natura, & p̄ñr iuro, ergo incidit in periurium. Et ſi dixeris, de natura p̄ctꝰ eſt ẽt, ꝙ nõ cadat niſi elapſo biẽnio, p̄cedo. ſed dico, ꝙ nõ cadit qa ceſſauerit ſed ca it pp peririũ. Cõtra tñ hãc deciſionẽ obſtant duo Primò obſtat uſus de qua ſ. ꝙ pœna priuationis nunquã imponitur, niſi reperiatur p̄ legẽ expreſsè impoſita Sed nõ reperitur. l. cautũ ꝙ emphiteuta ſit priuand⁹ emphyteuſi propter periuriũ, ergo &c. Scdò arguẽdo de feudo, ad emphyteuſim valet argumentũ, vbi non datur rõ diuerſitatis. ſecundu Spe. ti. de feud § qñ. ver. 4 Bar. in l. vt iuriſiurãdi. § ſi liberi ff. de oper. lib. Bal in auth. ſi quas ruinas C. de ſacroſ. eccle. Vaſallus autem propter periurium non priuatur feudo,
22 † niſi in caſib. expreſſis à iure. c. 1. §. illud. 2 quæ fue. pri. cau beneficii ergo emphyteuta in iſto caſu ẽt non priuabitur emphyteuſi, quia nulla eſt lex expreſſe hoc caſe dicẽs, vt dicit tex. in 9. optimũ in auth. de non elig. ſecũd nub Et ſi dixeris dicit Bal ꝙ iſtud deciditur in d. l. ſi quis maior. reſpondeo ꝙ nõ deciditur expreſſe ſed per extenſionem doctorum extendentiũ illam legem ad omnes contractus. Cogitabis ergo diligẽter. a

23 Nota ſcdò, ꝙ p renunciationẽ priuat̃ renuncians† beneficio. c. ſup hoc. c. ex tranſmiſſa ĩ de renun. c. q̄ periculoſum. 7. qu. 1. Ampliatiã ſi reſignatio aliquo defectu eſſet nulla c. ꝙ in dubijs. de renun & ibi Pan. ampliat, vt ſit renuncians priuatus ipſo iure, licèt Fel. hic q̄. Amplia tertiò etiã in Papa renunciante papatui. c. j de renun li. 6. Amplia quartò, vt impetrãs licen-
24 tiam renunciandi à ſuperiore, poſſit† p̄pe'li bñficio cedere. c. quidã ĩ. de renun Quinrò adde, ꝙ ob igãs ſe ad nõ mouendũ quæſtionẽ ſup bñficio, poterit etiã amoueri ab illo c. audita. de reſtit. ſpoli & ibi declarat Pan. in 2. not. Iſtud. not. ſm Pan. hic,
25 p̄cedit in renunciatione ſpontanea, ſecus in meticuloſa, † q̄ licèt mero iure valeat tñ reſcindit̃ actione q̄d met cã. c. abbas. c ſup hoc ĩ. q̄d met cã Et intantũ reſtituit q p metum reſignauit, ꝙ nõ eſt opus noua collatione c ſi verò & ibi Abb. & Fel. ĩ. de iureiur Ideò dicit Rota quã refert Fely in d ca. ſi verò. & Dec. hic. c. ꝙ renuncians beneficio ad effectũ, vt frater reaxet̃ à carceribus põt beneficiũ reperere. Siſr ſi clericus grauatus ab epo in dignatione p̄motus renunciat beneficio, cõperit ſibi ip̄ repetẽdi, qa nõ ſponte reſignauit, ſm Germ. in d. c. q̄ periculoſum Sil' renũcians benefic o timore excõmunicationis, põt illud recuperare, ſm Barba conſ 19. lib 3 ſequit̃ Dec hic. Adde etiam vnũ ca'um in quo renunciatio meticuloſa eſt ipſo iure nulla, q̄n clericus p̄ dñm tempora ẽ incarcerat̃, & renunciare p̄pe litur. c. e. 2. §. ſanè. de pœn. Tertiò not ꝙ in reſcripto p̄ceſſo ad petitionẽ partis, ſubintelligitur cõditio ſi preces ve-
26 ritate nitant̃. † Amplia ẽt in reſcripto motu p̄prio conceſſo, in quo ſubintelligit cõditio. ſi cãæ moriuæ veritate nitant̃ ſm Card p̄ſ. 96 & 98. Papa vnus t, vt hic p Fel. & alios. Amplia ſecundò. ẽt ſi reſcriptũ ſit p̄ciſum & exequutiuum. & ſi nõ cognitio. C. ſi p̄ us. Limita dup iciter, vt hic p Dec & ante eum illas duas limitationes tradit Ias. in l ſi C. de diuer. reſcrip. Circa prima limitationẽ aduerte qa nõ eſt p̄priè limitatio. Quia ſi cauſa expreſſa in reſcripto p̄priè ad obſeruantiã iuris ſit falſa, reſcriptũ erit ſubreptitiũ, dũmodo fuerit cauſa quare princeps p̄ceſſerit c ſup literis j eod Poteſ ergo imitare ex his, q̄ dixi ſ. in c j in penu. p̄clu ſ. eod. Aduerte ẽt circa iſtud not. ad
27 duo. Primò, ſm quoſdã obſt tex. in l & ſi legi C ſi p̄ us. vbi datur regula. Mẽdax† p̄cator carere debet impetratis, q̄ regula preſupponit nullitatem reſcripti. Regula verò hic tradita p̄ſuppo nit validitatẽ. Sed fallunt iſti, q̄ ſic arguunt. qa iſtæ duæ cõclu. idẽ importãt. & tex. in l ſi C. de diuer reſcr vtitur his clauſulis p̄ ſynonymis. Nã vtraq; p̄ſupponit validitatẽ reſcripti, q̄tũ ad effectũ cognoſcẽdi de veritate p̄cũ, & cognita falſitate, vtraq;
28 vult reſcriptũ nõ valere. Sciasẽr. ꝙ iſta p̄ditionale. l p̄ditiones q̄ extrinſecus. ff. de p̄di. & dem c. ſignificauiſti. ĩ. de ele. Ideò nõ ſu pẽdit iuriſd. iudicis, ſed exercitiũ vt hic p Fel. & Mod. & p Fel. in c. fin. colu. 7. ĩ. de p̄ſump. Tertiò aduerte, qa gl. in § & ſi leg. xxv. q. 2. dicit ꝙ hodie nõ vſ hſe locũ iſta decretalis. ſed diſtinguendũ, vt in c ſup literis. ĩ. eod. Tñ ſi p̄ſiderabis, diſpoſitio iſtius decreta habet locũ etiã retenta diſtin de qua in d. c ſup literis Ex iſtis in
29 fert Pan. ꝙ impetrans tenet̃ p̄bare ſupplicata vera eſſe † ſi aduerſarius ea neget allegat Ioan. And. in c j de lit. conteſta. lib 6. Tu adde tex. in c qa circa. & ibi Pan in 2. & 3. not ĩ. de cõſang. & affin. & dicit Soc. conſ 174. viſa bulla. col. 2 in 2 par ꝙ impetrans habet p̄bare, ſi opponatur ꝙ expreſſa ſunt falſa. Si verò opponat reſcriptũ impetratũ fuiſſe p taciturnitatẽ veritatis,
30 † tũc excipiẽs p̄babit. a legat not. in iſto c. & iſta eſt theorica Ioã. And in d. c. j Pan. in c ſi col 2. ĩ. de p̄ſumpt. Limita, niſi impetrans haberet inuentionẽ fundatã iuris p̄ſumptione, tunc ĩ excipiẽtẽ transfert onus p̄bandi ſm Pan in d. c. nu. 3. not ab. Cętera videas p̄ Fel in c. p̄ſtitutis col j. vbi Abb. ĩ. eod. Quartò
31 nota ꝙ reſcriptũ p̄ ſtylum curiæ, † eſt de falſitate ſup̄ſſũ, vt hic, & in c. in memoriam xix diſt. idẽ in priuilegio p̄ ſolitũ curſum priuilegiorũ. c cãm q̄ j. de teſti. c. ex parte. de capel. mon. Et ideò Pan. in c ex parte. 2. ſ. de offic. deleg. dicit, ꝙ priui-
32 gium tollẽs ius tertij p̄ſumit̃ prima facie falſum qa princeps no ſolet ſimilia priuilegia concedere. Et ad iſtud Fel. & Mod. hic cumulant infinita & dũ allegãt gl. in l ſi qs ſub cõditione. ff. de condit. inſtit q̄ vult ꝙ clauſulæ inſolitæ inducãt ſuſpicionem fraudis & doli. Adde q̄ ſcribit Fel. in ca. ſi cauno. col. xvij. in fi ĩ. de fid. inſtr. Cur. conſ 66. & conſ 74 col. antep. vſque ad fi conſi vbi habent̃ oĩa de quibus hic p Mod. & plura alia. Et dum dicunt ꝙ citatus in forma inſolita nõ tenetur comparere. Adde Ias. in l. j. § 1 col. 2. ff. ſi qs ius dicen. nõ obtẽ. Operatur iſta ſuſpicio plures effectus. Primus eſt, ꝙ impetrans remitti
33 debet cum reſcripto. ſeu priuilegio a Papam & ſm Bald. & Card. & Imo. debet remitti legatus ſub fide cuſtodia. & illud probatur hic in illis verbis, vnire compellas. Quidam arguunt contra hoc de ea in memoriam. Vñ dicitur eſſe in poteſtate epi tenere in carcere talem der. timare ſuſpectum do-

nec Pa-

a Diligẽter. & quia materia in hoc angusto loco explicari cõmode non poteſt. vide Bertaz. conſ. 294. circa fi. vol 3. & ad materiã p̄ce dẽtem q̄ p̄ iorus amittat beneficium. vid. per Gabriel. li. 3. tit. de tẽpo. q̄ſtion. 1. per totã.

nec Papã certiorauit. ergo ñ dẽt eũ trãſmittere. Soluũt, ꝙ eps dẽt trãſmittere poſt monitionẽ ab eo factã, ſi fuerit requiſitus ꝑ Papã. Et ꝙ nõ teneat trãſmittere añ monitionẽ ꝓbatur per rex. ĩ d.c. cãm q̃ Alij dñr. ꝙ eſt ĩ ptãte epi eũ retinere in carcere ꝑ tex. in d.c. in memoriã. in ver. poteſtas ſit. iũcta l. nõ quicquid. ff. de iu. Sed iſtud nõ placet, per tex. in c. 2. de crimi. fal. & licet iſti rñdeant ad iſtũ tex. qui loquitur in aperta falſitate, tñ longè fallunt. qa tũc eſſet puniendus nedũ retinendus. c. ad falſariorũ. de crimi. fal. & qa ille tex. in c. 2. vtitur verbo, redarguẽda videris. quo ẽt vrĩ tex in d.c. in memoriã nõ obſtat text. in d.c. in memoriã. in ver. poteſtas ſit. qa poteſtas data epo conſiſtit in modo retinendi, videlicet in carcere, vel ſub alia cuſtodia nõn retinẽdo vel relaxãdo. Operat idò, ꝙ ordinarius ſeu
34 delegatus nõ dẽt parere talib. reſcriptis, & priuiligiis † nec illa executioni mãdare. Ira ꝓbãt iura ꝑalleg. & clarius in d.c. ſi qñ.
35 j. eo. Operat. 3. ꝙ impetrans poſſit puniri pœna falſi, † niſi ꝓbet reſcriptũ emanatum fuiſſe ſub illa forma à curia. c porrecta. & ibi Pan. in 2. notabili. J. de ꝓbat. ꝓ hodie ꝓp appoſitionẽ ſigilli, ſeu bullæ purgatur valde iſta ſuſpitio. Adde, pro iſto notabili tex. in l. iubemus. C. de probat. ꝙ quẽ ꝓſulu t Curt ꝓſi. 56. col. 7. & pen ꝙ ſuſpicio fa ſi ꝓ verita
36 te habeꝫ. † niſi à ſuſpecto ꝓriũ ꝓbeꝫ. & eſt ſpeciale in crimi
a ne falſi, vt ex ſola ſuſpicione q̃ puniatur, ſm eũ in a legato ꝓſil. 56. 66. & 74. ſ allegat. vbi infinita cõſilia ꝓgerit, & idẽ volũt
37 Archi. & Gemi. in d.c. in memoriã. Scias in uper, ꝙ ſtylus † eſt ſm ius. ꝓſuetudo ꝓpriè ꝓ ius, vt p Alex. conſi. 36. Viſo thema te. col. fi. Ritus vero eſt quidã modus actui ordinando ſolenni tatẽ ꝓbens ſm Pan. in c cum ſecundũ. in 1. notabili. J. de temp. ordinan. Qñque ius aliter ſumit. vt in c. ꝓ Chriſtianos. de hĩti.
3 lib. 6. Quinto nota. ſm Pan. ꝙ dictio ꝑcite, † idẽ importat ꝙ ab ſolutè, & ſine cauſæ cognitione, allegar gl. in c ꝓ Chriſtianos. de hære. lib. 6. Subdit q̃; ꝙ dictio ꝑcisè, appoſita in ſtatutis, hẽt vim clauſulæ derogatoriæ ad ꝓria ſtatuta, ſm tac. de Are. in l. oẽs populi ff. de iuſt. & iur. Circa primã partẽ huius notab. ꝙ idẽ ſit ꝑcisè quod abſolutè. multa adducunt hic p Fel. & Mod. Sed tu aduerte ꝙ rex in d.c. ꝓ Chriſtianos. in alternatiua vr ꝓ bare ꝓriũ. Secũdo, Pan. vr malè loqui, dũ dicit, ꝙ importat idem ꝙ ſine cãæ cognitione. qa iſte tex. aliàs eſſet ſuperfluus. Item copula poſita in medio ꝓriũ oñdit, & ꝓriũ tenent Bal. & Mod. hic. Et ꝓriũ tenet Bar. in l. ſtipulatus ſum Damã. ff. de verb. ob. vbi Alex & Mod. & ꝓriũ gl. vult in terminis in c licet de euitãda. in ver. exceptione. J. de elec. cõprobat ẽt iſta opi. cõtra Pan. ex his quæ ſcribit laſ. in l. 3. §. in amittenda. ff. de acq. poſſ. & in d.l. omnes populi. & per Are. in l. . col. 4. in fi. & ſeq ff. ſi cert. pet. Det. hic ꝓcordat opin. d ſt ngnendo, cuius di in. ꝓprobo, ex eo quod voluit Bar. in l a diuo Pio. in prin. ff de re iud. Vltimo moueo vnã difficul ꝓ tex. quia videtur velle, ꝙ ſi eſſet fcã mẽtio primarũ literarũ, ꝙ valuiſſet reſcriptũ, ẽt ꝙ mandaſſet papa reſtitutionẽ fieri ꝑcisè. Contrà, cãe cognitio eſt de iure diuino ſm Pan. in c. 1. col. 2. de ca. poſ. & proprie. ergo papa non debuiſſet poſſe tollere. cle paſtoralis. de re iud. Solo pro nunc iſte tex. loquit in bñficialib. in quib. papa hẽt ptãtẽ auferendi vnũ bñficium abvno, & dare alteri. ſm Fel. in c. q in eccleſiarũ. col. 12. & ſeq ſ. ti p tex. in c. . de ꝓb. in 6. Adveritarẽ copulatiuę
39 † requiritur cõcurſus oĩm copulatorũ. l. ſi hæredi plures. ff de cond. inſt. & §. pe. inſt. de hær. inſt. per gl. hic, & in cle. in pleriq; in ver. & populo. de elec. & procedit ſiue copulata affirmatiuè cõpulentur, ſiue negatiuè. Si. n. copulantur plura affirmatiuè requiritur, ꝙ omnia cõcurrãt affirmatiuè, ſi copulentur negatiuè requiritur, ꝙ ꝓcurrãt negatiuè, & ſic neutrũ fiat. l ſi qs ita. ff. de verb. obl. & procedit etiã in pœna ib. & odioſis Requiritur. n. ad hoc, vt qs poſſit puniri, ꝙ omnia copulata reipũ pœnę incurrendę vera ſint, ſm gl in c. 1. in verſi ꝓ iuriſdictiam. de re iud lib 6. Quã ſequit Pan. in c. 1 col. 3. de offi. ord. & Bal. in l. fin. C de pœna iud qui ma. iud. ad idem gl. in l. mancipia. C. de ſer. fug. p q̃ dicit ibi Iac. Bur ꝙ ſtatutũ puniẽs turbantẽ aliũ in ſua poſſeſſione pœna c. librarum, & ad reſtitutionẽ poſſeſſionis, nõ hẽt locũ in eo qui turbauit tñ, & nõ abſtulit poſſeſſionẽ, qa ambo copulata nõ cõcurrunt. Sequit Lud. Ro. ſing. ſuo incip. ſtatutũ, dicens ſe ex hoc lucratũ fuiſſe ſex florenos, & q̃dã alia. Sequitur Io. Berta. in tract. de epiſc. in 2. li. q 21 primæ partis. vbi ex hoc infert, ꝙ ſtatutũ dicat, ꝙ teſtis falſum deponens puniatur pœna c. librarũ, & ad intereſſe partis, ꝙ niſi ex eius dicto lędatur pars, nõ poterit puniri, quanquã falſum depoſuerit. Pro ẽt eꝫ, qa ſi ſtatutũ ꝓ eodẽ delicto imponat plures pœnas, oporter ꝙ omnes imponãtur. l. nemo. 2. C. de epiſc. aud. tenet Bar. in l. quid ergo. §. pœna grauior ff de his q no. infa. Et iſta eſt prima natura & ꝓprietas copulatiuę. Et adde iquãtũ ſ. dixi, ꝙ ẽt reqtit ꝓcurſus copulatorũ negatiuè, qd decidit Cor. ſũi. 191. Dato. col. 1. lib. 2. limita & declara. vt p Soc. in l. ſi is q. §. vtrũ. col. 3. ff. de reb. dub. Sęda proprietas copulatiuę eſt, ꝙ co-
40 pulet æquè principaliter, † ſm gl. in c querelam de ſimo. & ibi Abb. infert ad q. dequa per Fel. in c quanto J. de iudi faci qd voluit Bar. in l. j. ff. de pec. le. & eſt tex. in l. ſi cui & ibi Bart. ff. de fun. inſtr. & quod decidit Alex. cõſi. 2. col. pen. lib. 3 & que ſcribit laſ in l. Titiæ textores §. j. ff. de le. j. vbi cõcludũt doc quòd dicens ſententiã nullã, & ſi qua eſt appellar, vr deducere appellationẽ, & nullitatẽ æquè principaliter, ꝓ glo. in l. j. C. qñ ꝓ uo. nõ eſt neceſſ. & ꝓ Sal. in l. vni. C. ſi de momẽ. poſſ. fuc. app.
41 Tertia proprietas eſt, ꝙ copulet diuerſa. † ſm glo. in rub. ff. de iur. & fac. ign. Pan. hic, & p doc. in variis locis. Cor cõſi. 70. In hac. col. pen. li. 2. gl. in l. ſi duo. C. per quas pſo. no acquir. Quar
42 ta proprietas eſt ęqualiter copulare. † l. reos. §. cũ in tabulis. ff. de duob. re. l. 3. §. ſi quis ita. ff. de eo, qd cer loc. l. ſi quis Titio. ff. d vſufr. acc. l. ſi hrdes nominatim. ff. de leg. j. l. ſi pater filio ff. de vul. & pup. vbi Pau. d Ca. infert, ꝙ ſi cõdemnatus ſit ſyndicus, & cõe in centum, cenſerur ſyndicus cõdemnatus in 50. &, cõmune in aliis quinquaginta. Et pro hoc vr tex. in l. qſn iudices vbi gl. Bal. Ang. & Saly. C. de appe. Bal. in c. j qui feu. da. poſ. Et Alexã. ibi infert, ꝙ ſi ex forma ſtatuti electio bidelli ſpectet ad vniuerſitatẽ & rectorem, tantam vocem habebit rector, quantam vniuerſitas. Et ſimilẽ queſtionem determinat ita Ang. & Imo. in l. liber homo. §. Titius. ff de hære. inſti per illum tex. & Lud. Ro. cõſi. 99. Viſo propoſitę q. themate. Hoſt. Io. An. Pan. & alij in c. poſtulaſti. de conceſ. pręb. facit deciſio Soc. conſi. 40. Ex actis geſtis. in j. dub. li. j Et quæ ſcribit Cur. cõſi. 55. Sępe & frequenter. poſt Bart. & alios in l. ſi cũ dotẽ. §. tranſgrediamur. ff ſolu matr. Limita. j. vt per Bar. in l. ſeruus cõis ita. ff. de
43 ſtip. ſer. niſi natura contractus † aliud ſuaderet. Limita ſecũdò
44 niſi ex ꝑiecturata mente diſponentis † ꝓrium videatur dicendo. l. quidam relegatus. cũ l. ſeq ff. de reb dub. Et hoc mõ ꝓcedit tex. in l. fundus ille iuncta declaratione gl. ff. de ꝓh. emp. Li
45 mita tertiò, niſi copula cadat inter perſonas grauatas † quarũ aliquæ grauari nõ poſſunt qa onus ſpectabit in totũ ad illum, qui grauari poruit. l. ſi ex duob §. j & ibi laſ. in vj. nota. & l. ciui tarib. §. Lucius. ff. de le. j. Limita quartò vt per Soc. ꝓſi. 108. lib.
46 3. per totũ. Quinta proprietas, † quòd copulet vniformiter. l. Seiæ §. Caio ff de fun. inſtr & ibi late Bar. & ſic natura copulę eſt repetere qua itates ꝑcedentis copulari in ſequẽs. & ecõtrà ſecundũ gl. in l. ſi ſic. ff quema. Im. ſer. ami. quã multũ cõmendat laſ. in l. ñ col pen. C. de ſucceſ. edic. facit deciſio Bart. in l. ſi legatarius. ff. de le. j. de qua hic per Fel. col. xv. verſi ſallit. v. Et
47 hanc deciſionem Bart. extol it Ludo. Ro ſing. 380. reditus relictus. & ꝓſi. 231. Premiſſorum doctor & Soc ꝓſi. 280. Conſiderata contingentia. lib. 2. Ex quib. pridie dicebã ꝙ ſubſtõ teſtatoris hoc modo cõcepta ſubſtituo ꝓximiorẽ de genere meo & ſuos. ꝙ illa copula, & ſuos, operatur ꝙ filij ſororis nõ intelligantur ſubſtituti. Quia ꝓpter copulã, & ſuos datur intelligi, ꝙ ſui etiã debent eſſe de genere, cum copuler vniformiter, & ea q̃ ſunt eiuſdẽ generis l. ſi §. cui dulcia ff. de fun. inſt facit qd coſuluit Cor cõſi. 139. Placet mihi li. 2. Sexta ꝓprietas eſt, am
48 pliare quantũ põt. † l. ea tamẽ adiectio. ff. de leg. 3. Eſt verum ꝙ bar. in l. ſi is qui ducenta §. vtrũ ff. de reb. du. reſtringit illum tex. q̃ copula ponitur inter duo adiectiua neutraliter ꝓlata, & quidã dicũt ibi eſſe, quia copula erat iuncta cũ relatiuo. Tñ Soc. alij contra tenent idẽ, ſi copula ſit inter duo ſubſtantiua, abſq; relatiuo. Hinc dicebat Bal. ꝙ ſi teſtator legat alicui equos ſuos & arma. non ſolũ cõprehenduntur arma equorũ, ſed ẽt arma equitantis. Ita Bal. in l. j ff. de verb. ſig. non tñ veniunt in legato phaleræ, & ornamenta cũ perlis, & auro . q̃ portabat teſtator ad torneamenta, qa ſapientis eſt tenere mediũ. l. qui lancẽ. ff. d au. & arg. leg. Sed an veniet cimeriũ? vide ibi, & iſtud tamẽ dicunt Car. & Imo. in d.c. e. in p eriſque. verũ eſſe in fauorabilib. prout loquitur tex. in d.l. ea tñ adiectio. ſecus in odioſis Quia tunc ſtabit reſtrictiuè. inferentes, ꝙ ſi per ſtatutũ imponat pœna nobilibus, & baſtardis percutientibus aliquem, tunc ſtatutũ debet reſtringi ad baſtardos nobiles ſeu baſtardos nobiliũ & ſequitur Socy. conſi. 33. Circa præſentẽ col. 3 lib. 3. Vbi igitur videbis ꝙ copula non poſſit ſuas proprietates, & naturã ſerua
49 re, neceſſariò reſoluẽda erit in diſiunctiuã, ſm Pan. hic, ponẽtẽ exemplũ in clauſula codicillari copulatiuè cõcepta, vt in l ſi C. de codicill. Cõſideta tñ circa iſtud exẽplũ, quia ex electione data hñdi vt dr in d.l. ſi. nõ vr, ꝙ teſtm & codicillus, ſint ĩter ſe incõpatibilia, niſi ꝓſideres fortè effectũ, vt facit Abbas. Habes ẽt exemplum in l. ſi Titio. ff. de vſufr. leg. & Bar. inducit quatuor cõnes, & circa ſecundã vide q̃ dixi in l centurio. ff de vul. & pup. Infertur etia ad cõpromiſſum, in quo dr cõpromittimus in talẽ arbitrũ, & ſ ipa ſuper. j. Decre.

a Veritate. idem Dec. cõ. 448. laſ. cõ. 168. vo. 4. Paniſ. cõſi. 158. co. fin. Tu tamen vide quod ſuſpicio nõ ſufficiat. apd laſ. in l. unigenitũ. 3. quod fere de pac. & con. 62. in prin. vo j. Dec. in l. fin. quiama. nu. 31. ſi cert. per. lõ dic. ſuſpicionẽ ſufficere nõ ad condẽna tionem ſed ad captũã. non ad puniẽdum de falſo ſed ad tollendã inſtrumenti fidem. ad quę vid. poſt multos Dec. c. f. pedem. 117. num. 7. Boff. in trac. crim. tit. de falſ. num. 14. Cra. cõſ. 28. & 56. in fin.

D 2 arbitra

arbitratorem, & amicabilem compositorem quia procedere
50 vt arbiter, & vt arbitrator † sunt incompatibilia. Nā arbiter
ꝓcedere teneatur ſm ius, arbitrator nō: vñ copula reſolui de
bet in alternatiuam, & erit in electione compromiſſarij eligere viam, quam velit, ſecundum Bar. in l. j. ff. de iudic. Alex. in l. ſi ſeruus plurium. §. ſi numerus. ff. de leg. j. Rapha. Comen. cōſ. 7. Viſo compromiſſo. Oria in tracta. de arbit. verſicu. ſecundo quæro. Similiter ſi in ſententia dicatur, nos arbitri & arbitratores. copula, & exponitur, pro vel, ſm Bar. in l. non codicillum. C. de teſta. Cuius dictum reputat ſingula. Crem. ſingu. 148. Commiſſa eſt quæſtio. vbi concludit poſt Bal. ꝙ cenſebitur prolata ſententia, tāquam ab arbitratore. Sequitur Imol. & Arc. in l. nemo poteſt. ff. de leg. j. Ang. in diſputa. incip. Duo adinuicem litigantes. Ale. conſi. 13. Ex his co. 3. lib. j. & iſta eſt
50 *communis* opi. Contrarium tamen tenet Bal. in l. miles, qui deſtinauerat ff. de teſt. mil. Quem ſequitur Ale. in l. ſi ſeruus plurum. §. ſi. ff. de leg. j. & iſta forte verior, quia in dubio præſumitur electa via plenior, & tutior & quę citius eſt effectum paritura. l. ſi ita ſcriptum fuerit. Titius. ff. de hære. inſti. Et ſententia arbitri eſt citius paritura effectum, quia ſi erit cum pœna, ei ſtabitur metu pœnæ. l. diē ꝓferre. §. ſtari. ff. de arbi. ſi ſine pœna ſi intra. x. dies dō reclamet ex ea oriē actio. l. cū antea. C. de arbi. Sed ſnīa arbitratoris nō ꝓducit actionē cum effectu, niſi
50 poſt 30 ann. iter quos ſ ꝓpt petitio reductio, ſm cōem opi. d quaper Bar. j. l. ſi ſocietatē. §. arbitrorū. ff. pro ſocio. & ita ē tenet Io. Crotus in d. l. nemo ꝓt. co. xxvij d leg. j. In caſu tñ iſto ꝓt ſaluari incōpaſſibilitas & ſic ſtabit copulatiuè, vt declarat Soc. in d. § vtrū. co. 3. Inferē ēt, ꝙ ſi teſtator ſubſtituerit filio pupillo hoc mō, ſi filius meus ī pupillari ætate deceſſerit, ſubſtituo Ti
51 tium † mihi & ſibi ꝙ copula debeat reſolui īdiſiūctiuā rone ꝫtrarietatis euitādæ, & erit i electione ſubſtituti ſuccedere teſtōri ex fideicommiſſaria, vel pupillo ꝓ pupillarē, ſm Lu. Ro. conſ. 480. In caſu propoſitæ cōſultationis. ver. vnde dico. & dixi. in l. j. ff. de vulg. & pup. Scdm ſignum colligitur ex ſuper-
52 fluitate † Nam ſi copula ponatur inter plura idē importātia, reſolui in expoſitiuā, ſm Pan. hic per rex. in l. j. ff. de pac. Idem tenet Bar. in l. j. ff. de iuſt. & iu. & in rub. C. de agri. & cenſi. li. xj. vbi dicit, ꝙ ſi copula ponatur inter duo ſubſtantiua idem importantia, vnum ſubſtantiuum adiectiuatur, & copula reſoluitur in expoſitiuam ꝓ figurā Endiadis, iuxta illud, Arma virū que cano. i. virū armatū. Adidē eſt tex. all. hic per Fel. in c. monaſteria. d vi. & hon. cle. Et addit q̄ plures gl. Dec. hic. Tu adde Cal. ꝓſ. 2. de verb. ſig. vbi dicit, ꝙ copula copulans plura verba eiuſdē importantię ad eundē effectū, nihil addit. c. in ſynodo. ibi ꝓfirmamus & ꝓbamus 63. di. cum ſi. Adde ēt gl. in rub. C. de vind. lib. & gl. inſti. de ſerui. prædi. §. hn. in ver. pactionib: Ad idē tex. ī c. qualiter & q̄ñ 2. de accu. ibi. Clamorē & fama. i. clamorofam famā Ad idē tex. cum gl. ī l. obſeruare. §. ꝓficiſci. ff. d off. ꝓſid ibi, rō & vindicta. i. rōnabilis vindicta, Ad idē tex. cū gl. in l. 2. q̄ licea: ab emp. diſce. ibi, Tacto & ꝓſenſu. id eſt pactionali ꝓſenſu. Ad idē tex. cū gl. in l. ſi rem mobilē. ff. de acquiren poſſ. ibi, Anima & rōne, ideſt aīa rōnali. Et iſta ſeruiūt ad ſaluādos notarios, & teſtes à ꝫrietate. & fa ſitate Et ꝓpea Socy. ꝓſ. 51. Viſo reſtō. li. 3. vt ꝓcordaret teſtes teſtamētarios & notariū, exponebat, bona & hr̄ditaté, ideſt hr̄ditaria bōa. Scias tñ, ꝙ ſi copula ponatur inter duo, quorū vnum tāq̄ ſpēs īſit al
53 teri tanq̄ gñi. † tunc cenſetur poſita ad demonſtrādum, ꝙ illa ſpes ē magis nota digna. q̄ cætera ñ exiſtę. arg. l. item apud Labeonē. §. hoc edicto. ff. de iniur. Et ita ꝓbatur in euāgelio, Dicite diſcipulis eius & Petro, & in rub. C. de ſer. & aqua. & ī c. cū lōge. ī ver. Hiſpaniæ atque Galiciæ. 53. diſtinct. Tertiū ſignū
54 colligit ex ordine charitatis, † nā ſi copula cadat iter ꝓſonas, inter quas cadit ordo charitatis, tūc no ſeruat nām copulati-
50 ue. i. no requirit ꝫcurſum copulatorū, ſm Bar & cōiter ſcrib. in l. Gallus. §. quidā rectè. ff. de lib. & poſthum. & in l pen. C. de impub. Alex. ꝫ 22. vol 3. & 167. vol v. circa fin. Soc. conſ. 49. col. j. & ſeq lib j. Dec. cōſ. 85. col. 2. faciunt q̄ dicā in ſeq. ſigno.
55 Quartū ſignū colligit ex veriſimili intētione diſponētis † ſm Alex. conſ. 130 in fi. attentis verbis teſtamenti. lib. 2. vbi teſtor mādauit partē hr̄ditatis erogari puellis pauperib. maritādis, ſi ꝫtigerer hr̄dē ſuū mori ſine maſculis, & ex eo ſupeſſe fœminas. & ſic ſub duab ꝫditionibus copulatiuè. Decidit tñ ſubſtitutioni locū eſſe ſi hr̄s mortuus ſit ſine maſculis, dato ꝙ ex eo nō ſuperſint filiæ fœminæ ꝓp veriſimilē intentionē diſponentis. Adducit in ſimili tex. in l. ſi is q̄ ducē̄ta. §. item ſi pater. ff. de reb dub. vbi ex ꝓiecturata mente diſiuncta reſoluit in coniūctam, ſic ergo idem eontà ddm vī. Facit qđ dixi. §. in ꝓced. ſigno, & qđ dixi in 2. limit. 4. propriet. & quod j. ſubiiciam. Et ꝙ verba debēt ſeruire intentioni. c. ſecūdò requiris. de appel. nec debent verba meliora ſenſu exiſtere. l. 3. C. de liber. prætcōſiſtūt em̄ verba ſub iugo mētis, tanq̄ ſub originali, ſm Bal. in c. mādatū, j. eo. Quintū ſignū colligit ex diuerſitate oratiq
56 num, † nam copula copulās diuerſas orōnes nō ſtat copulatiuè, ſed continuatiuè. l. j. de his q̄ no. infa. l. j. ff. de ſica. tradi: Bar. in d. l. j. ff. de iuſt. & iur. & in d. l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. Quod verum eſt, ſi orōnes copulentur æquè principaliter, ſecus ſi ꝓ modum accidentis, ſeu ad qualificandū vnū & idē ſubiectū, tūc ſtat copulatiuè, & requirit cōcurſus. d. l. ſi heredi plures ff. de cond inſti. Et ex iſto ſigno colligitur ratio quare copula poſita inter orōnes ꝓfectas, nō copulat vniformiter, ſeu nō repetit qualitates ꝓcedentes, vt ꝓbatur in l. qui fundum. ff. de ꝫh. empt. Ea. n. rō eſt. q̄a nō ſtat copulatiuè, ſcdm Bar. in d. §. Caio. Qđ ſequit Soc. cōſi. 53. col. 4. lib. 1. & conſi. 22. videbatur. & cō ſi. 23. lib. 3. Cor. conſi. 129. in fin. lib. 2. Sextum ſignū colligitur ex abſurditate, q̄ ſeq̄retur, ſi ſtaret copulatiuè, ſm Bar. in l. Gallus.
57 §. ēt † ſi parēte. ff de liber. & poſth. Fel. hic, col. 15. Alex. conſi. 119. col. 1. li. & cōſi. 9. col. 2. & conſi. 2. col. 3. lib 1. Cur. conſi. 45. col. 2. Aliud ſignū colliges ex ſequētib. Alia poteris ſtudendo colligere, iſta ꝓ nunc ſufficiant. In iudicialib. copula non requirit
58 concurſum copulatorum, † q̄ñ oīa ad effectū, de quo agitur, nō ſunt neceſſaria, ſcdm gl. Pan. & alios hic, ita intelligētes iſtū tex. & tex. in c. exhibita j. de iud. & in c. cum ia dudum. j. d ꝓb. Rō diuerſitatis īter iudicialia, & extra iudicialia. ſecundū Bal. hic, eſt, q̄a in extra iudicialib actus recipit ītellectum à voluntate diſponentis, in iudicialib verò recipit intellectum à diſpoſitione iuris. Cùm igitur ius copulatiuè nō diſponat, nō erit neceſſarius copulatorum concurſus. Et ſi dixeris, quòd in tex. nr̄o reſcriptum recipit intellectum à voluntate reſcribentis. Rndent Mod. & bñ. ꝙ in dubio Papa reſcribendo vī ſe ꝫformare cum diſpoſitione iuris, vt dixi §. in rub. & reſcripta recipiunt interpretationem à iure cōi. c. cām q̄. j. eo l. ex facto ff. de vulg. & pup. Et in propoſito, ꝙ nunq̄ ꝓſumitur, ꝙ princeps velit grauare partem ad ꝓbandum non neceſſaria, ſcdm Pan. in c. ex parte B. col. 2. ꝓillum. tex. j. de for. cōp. Et ex hoc alias dicebam. ꝙ princeps ꝓ hæc verba, ſi caua'oti paſſim, & maximè in ciuitate Papiæ expendebant, non videbat voluiſſe arctare partē ad ꝓbandum, ꝙ alibi. q̄ in ciuitate Papię expenderēt q̄a nō erat neceſſarium. Ex hoc infert Pan. hic, ꝙ deducēs plura copulati
59 uè in libello ſupplicatione, vel in articulis nō vī ſe aſtringere ad ꝓbandum ea q̄ nō ſunt neceſſaria ad victoriā. ſequitur Bal. in l. Vulcinius. § cum autē ff ex quib. cauſ. in poſ. eaſ. cum ꝫcor. copioſè adducēs ꝓ Fel. hic, col. ix. verſ. fallit tertiò. Et vltra eum ita iſtum tex. intelligit Rota. deci. 68. Licet. c. in nouis. Et idem eſt in impetratione. nam ſi q̄s impetrat beneficiū tanq̄ vacās,
60 ꝓ morte, † & quouis modo vacet. ſufficit ꝓbare vnum modū vacationis, ſm Rot. deciſ. 83. ſi impetrās in nouis. quā allegat Fel. hic q̄ dicit iſtud verū. ſi ꝓbet primus modus expreſſus, nō ſi alius. Quia affirmando primū modū vacationis, cætetos vī negare, allegando Rotā deciſ. prę alleg. & Egid Beilam. in ſuis deciſ. Sed tu ꝫſidera. ꝙ ꝫria opinio, quā tenuit Ant. de But. in d. c. exhibita. circa fin. vī verior, q̄a vr oēs ꝫcedunt, copulatiuą in caſu iſto reſoluit in diſiunctā, diſiuncta verò, ſeu alternati-
61 ua, nō † magis affirmat vnā partē q̄ alterā, imò rē in dubio ponit. l. ꝓrodixit. ff. de iniur. c. inter cæteras. j. eod. Ampliat ēt
62 in reo, q̄ ſe aſtrinxit ad ꝓbandum oīa copulata † adhuc actore nō ꝓbante deberet abſolui. ſm Pan. hic p l. circa. ff. de ꝓbat. & c. vnico. vt eccleſ. benefic. & l. q̄ accuſare. C de edēn. qđ nota ad ampliationē regule illorū iurium. Sed hic cadit dubitatio, ꝙ ſi actor, ꝓbaſſet intentionē, & reus ſe adſtringeret ad ꝓbādum plures exceptiones, quarum vna ſufficeret, an deberet abſolui, ſi vnā tñ ꝓbaret? Pan. à ꝫrio hic ſenſit, ꝙ nō. Et ita tenet Baſig. hic, inferens, ꝙ ſi actor ꝓbauit mutuaſſe centum, & reus ſe adſtringat ad ꝓbandum ſoſonem & expreſſam liberationem, ꝙ & ipſe reus ꝓbando ſolam ſoſonem, deberet ſuccumbere, ꝙ nō poſſum credere, q̄a locupletaretē actor cū aliena iactura. ꝫl nam hoc nā ff de cond. indeb. Et q̄a iudex ex officio pōt abſoluere reū, quę videt abſo. uendū, licèt ipſe non petat, ſm Bar. in l. vbi pactum. C. de tranſact. & in l. 6. §. pen. ff de eo p quē fac. erit. Et q̄a iudex dēt ex officio repellere calūniosum actorē, licèt pars nō excipiat, ſcdm Inn. in c. j. de oſſ. vic. Amplia ſcdò, ēt ſi libellans, vel articulans iurauerit omnia & ſingula vera eſſe, ſm glo. in c. vt circa. & ibi Gem de elect. in 6. Amplia ēt in ſentētia, in qua ſufficiat vnam ex pluribus cauſis
63 copulatiuè expreſſis verā eſſe. ſm Innoc. n. c. cùm inter de re iudic. Pan. in c. j. column. 3. eodem tit. de re iudic. Bald. in l. 2. §. ignominiæ. ff. de infamib. Imol. in l. ſi is ad quem. ff. de acquir. hered. in l. ſi plagij ff. de verb. obliga. Et eſt generaliter verum, ꝙ ſi ad validitate actus concurrant plures cauſæ, quarum vna
64 vera reliquę falſæ, ſuſtinetur actus ex vera. l. ſcio. ff. de appel. §. ſi plures. Inſtit. de excuſ. tut. & §. ſi igitur omnes. & §. ſi ita. in authent. vt cùm de appellation. cognoſc. Notat Iaſon in authentica, non licet. Rod de liberis præterms. Facit regula.

§. affi-

§.affinitatis.insti.de nup.& c.ex tuarũ.de authori.& vsu pal.Limi.a.vt nõ ꝓcedat,qñ ꝓponuntur plura,quorũ vnũ, venit vt
65 accidẽs,seu qualitas ad aliud,†rũc oportet ꝓbare vtrũq; ſm Bar.an.& alios *cõiter* hic,ꝙ tex.in c.licet cãm.j.de proba.& in c. ſi ab eo.de elec.in 6.l.habebat.ff.de inſtit.actio.cu concord.de quib.ꝓ Fel.& Mod.Rõ vr̃ eſſe,qa qualitas ad actum dicitur idẽ cũ ipſo actu,& actus qualificatus dr̃ vnus ſolus, ſm Bart.in l. Aurelius.§.idẽ q̃ſiit. ff.de libe.lega.& iniuria qualificata, dicit vna ſola iniuria,ſm Bar.in l.item apud Labeonẽ.§.ſed quod dicitur.per illuſtr̃ tex.ff.de iniur.cum aliis authoritatib.de quib.ꝓ Fel.hic,& in d.c.licet cãm.col.21.Et vbi lex requirit actũ cũ
66 qualitate,nõ ſufficit probare actũ,†niſi ꝓbetur qualitas. c.j.d homicid.lib.6.c auditis.de preſcrip.l.j.§.quodautẽ.& ibi not. Bar.ff.ne quid in flumi.publi.& in l.Fulcinius.§.cum aũt.ff.ex quibus cau.in poſſ.ea.cum ꝯcord.de quib.per Iaſ.in l.1.§.in em.ff.ne quis eũ q & per Cur.latè in ꝯſi.74.col.2.facit qd dicit Bart. in l.1.§.ſi qs neget.col.3.in fi.ff.quemadmod.teſta.aper.de quo dicto plura ſcribit Fel.in c.cum loã eremita.col.7.de fide inſtr.& Cur.conſi.55.col.4.Ale.con.107.col.3.li.1.& conſi.3.lib. 2.& alibi ſæpe.& Cep.conſi 53.col.pe.& 59.col.6.& conſi.63. Eſto ꝙ in actis.Quòd ſi formetur inquiſitio de inſultu & vulnere illato in domo neceſſe eſt probare qualitatẽ, vide icet ꝙ in domo ſit factus inſultus,aliàs etiã ꝙ probaretur vulnus,dẽt ſequi abſolutio.facit deciſio Socy.conſi.256.Eleganter& ſubtiliter.col.1.lib.2.Poſſem de hoc impiere plures chartas,ſed ꝯ ſultò oĩa omitto,vt faciamus debitu ꝓceſſum.Nã has cumulationes poterit q libet facere,ſi in ocio noluerit marceſcere. Adde tñ,ꝙ ſi reus ſimpliciter ꝯfiteatur delictũ deductũ cũ qua
67 litate ꝙ adhuc nõ poterit puniri,†qa nõ cẽſet ꝯfiteri qualitatẽ,niſi ꝓbet,vt colligit ex dictis Ioan.And.in rub. de accuſa.& Signor.de Homod ꝯſi.10.In qõne verſ̃te.col.fi. entit Ro.ꝯſi. 167.Anto accuſ.Poterit tũ iudex ſi velit,punire,ſm Deci in c. at ſi clerici.col.4.j.de iud ſic intelligentẽ Bal.tenentem ꝯriũ i l.& ſi ſeuerior.C.de inſta.& Ang.in l.denunciaſſe.§.quid tamẽ ff.de adult.tenentes ꝯrium.Iſtã lĩrationẽ reſtringit Fel.decem modis,vt hic per eũ.Circa primã reſtrictionẽ,vt non proce
68 dat in mãdatis principũ,qa mandatũ qualificatũ † reſoluitur in duo.c.cũ dilecti.de dolo & ꝯru.l.Celſus.ff.de arbit. Adde,ꝙ iſtud põt ꝓcedere niſi qualitas apponatur ad expirationẽ preceptι.ſm Bal.ĩ l.1.col.5.ver.extra quæro.C.de his,q̃ pœnę nomĩatẽ vr̃ ꝓcedere qñ qualitas reſpicit vnum,& mandatũ principale aliud.Secus ſi qualitas ſit cõnexa cum mãdato principali ad eundẽ finẽ ſm Bal.in rub.ſ.eo. ibi Barb.co.pe.facit quod dicit Ale.in l.ſi mihi & tibi.§. in fi.ff.de leg.1.& quod decidunt Bar.& alij.in l.1.§ nunciatio.ff de noui ope.Circa ſedam,vt nõ
69 ꝓcedat in qualitate,q̃ tacitè ineſt,†addeq̃ dicit idẽ Fely.in c. examinata.col.3.j.de iud.& in cap.2.col.2.de exceptio. Circa
70 tertiã,vt nõ procedat qñ qualitas nõ eſt de ſubſtãtia, †vel no alterat factum,vl̃ nõ mutat ſpeciẽ actionis,vl̃ ſit talis qualitas ſine qua ad agẽdum vl̃ excipiẽdum fuiſſet admiſs9,qa talis ꝓt detrahi.l.in delictis.§ ſi detracta. ff. de noxalib. erg̃ libellas ſeu articulans nõ vr̃ ſe aſtringere ad eã ꝓbandã.Conſidera quęſtio quia in d.§ ſi detracta.qualitas alterabat factum,& naturam actionis,& tñ ꝓcedit detractio. Si ergo vbi eſt licita detractio, nõ videret qs ſe aſtringere ad probadum,ſeqret ꝙ deciſio Cy. in l.2.de prob.& Pan.in c.examinata.co.3.de prob.quẽ ſequuntur Mod hic,nõ eſſet vera qa qualitas effuſionis ſanguinis l3 alteret factum.videtur poſſe detrahi, ſicut detrahit qualitas ſcientiæ.in d.§ ſi detracta.Sed nõ credo qꝺ ntia.Fel.dumvultq; ſi qualitas ꝑt detrahi,ergo nõ videt ſe aſtringere.ſit vera. & ꝓ rium ꝓbat tex.in d.§ ſi detracta.Nã ibi,ſi qualitas ſciẽtię nõ detrahit ea nõ ꝓbata abſolvet dñs:ergo videbat actor ſe aſtrinxiſſe ad eam probandam.Circa quintam,niſi ſit ſubiecta clauſula
71 †ſaluo iure addendi & minuendi,quæ operatur vt nõ videat quis copulatiuè.oqui.nec ſe arctare adde eundẽ Fely.in c.inter dilectos.col.5 de fide inſtr.& in c.paſtoralis col.4.de exceptio.& Practi.Papien.in forma libelli in actione realι, in verſi. ſaluo iure addendi,& dixi etiam de iſta clauſula in c.cum M. Ferrar.ſ.de conſti.iſta etiam ſa lentia non videt vera,vt aduertit Deci.& confunditur per tex.in d.§ ſi detracta. vbi ſi nõ detrahitur probanda eſt,ſic & ſi preceſſerit proteſtatio.ſi nõ mi-
72 minatur probanda erit.Circa ſextam, niſi ſit appoſita clauſula, †non ſe aſtringens. Adde practi Papien.vbi ſ.in verſi.non ſe aſtringens.Iaſ.in d.l.1.§. in cum.ff.ne quis eum qui. Alex.conſi. 61.lib.2.Iaſ.inſti.de actio.§.n.co.21.Iſtam etiam reprobat Dec. quia proteſtatio non iuuat,vbi ſubeſt neceſſitas probandi,ſecundum Bal.in l.nõ eam.in fi.C.de liber.cau ſed tu rñdeas ꝙ hic nulla ſubeſt neceſſitas iuris,quo caſu proteſtatio nõ iuuaret.l. ſi alimẽta.C.de neg.geſt.ſed a principio totum dependet àvoluntate libellantis vtrum velit liberare ꝑiudĩm, vel diuiſim. Proteſtatio ergo,nõ ſe aſtringens operabitur ſuum effectum.

Adde etiã ꝙ iſta clauſula operatur aliũ effectũ.De quo per Panor in c.dilecti.co.ſi.j.de iudi. Vltra Fel.limitat Dec. niſi eſſet
73 appoſita clauſula†ſuper quib.omnib.& ſingu is petit ius & iuſtitiã.quia talis clauſula eſt diſtributiua,ſm Bal.in l.2.col.pe. de ꝓba.& Ale.ꝯſi.121.viſo ꝓceſſu cauſæ lib.j.cum aliis,de quib. hic per eum.Et vltra eũ idẽ dicendũ vr̃, ſi ſit appoſita clauſu-
74 la, †Singula ſingulis ꝯgruè referẽdo.q̃ eſt ẽt diſtributiua,ſecũdũ Bal.in l. Stichũ q me9 erit.ff.de leg.j Et licet Decius poſt Corne.ꝯſi.127.Viſa denunciatione.lib 2.iſtã reprobet. Tñ ſi ꝯſiderabis,q̃ dixi in ſexta lĩratione Fely.poteris ẽt iſtã ſaluare.
75 Potes ẽr vltra alios limitare,niſi eſſet oppoſita clauſula,†& Super quibus omnibus peto ius, & iuſtitiã miniſtrari coiũctim, diuium,copulatiuè,& alternatiuè.de qua clauſula per Iaſ.inſt. d actio.§.j.colum.20. Vltimò poſſes limitare,niſi eſſet adiecta
76 clauſula†Saluis aliis iuribus,actionibus,& defenſionib.quia talis clauſula æquiparatur clauſulæ,non ſe aſtringens,ſm Bal. in l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excuſa.tuto.Fel.in c.paſtoralis. col.4.de exceptio.Gl.inver.literas.vult ꝙ taciturnitas appellationis vitiet reſcriptum. Adde tex.& ibi gl.in ver nulla mẽtio. in c.ex parte S.j.eo.Dicam in c.ſuper literis.vbi Fel.tangit col. 7.j.eod.Gilo pen.opponit de c. dicenti ſacias.§.vniuerſa. xxv. q.2.reſpondet gl. ꝙ aliud ſm leges,& aliud ſm canones. vult dicere ꝙ diſpoſitio §.vniuerſa.eſt tranſumpta per Gratianum ex l.ſi.C.de diuer.reſcript. Et ideo non poteſt dici diſpoſitio iuris canonici. Sed ꝯ iſtam ſolutionem inſurgunt quãplures, quia illa lex eſt canonizata in d.§.vniuerſa ergo erit diſpoſitio iuris canonici,quia ea noſtra facimus,& c. ſi apoſtolicę.d præbend.lib.6.l.2.C.de vete.iur. enucle. Ad iſtud reſpondet dupliciter.Primò,ꝙ liber decreti non eſt approbatus.Secundò, ꝙ Gratianus nõ habuit poteſtatẽ canonizandi legem ꝯ canonicas ſanctiones.Pro reſolutione & veritate huius puncti,vidẽ
77 dum eſt primò,an liber decreti ſit approbatus† pro libro iuris authentico.Pan.tenet ꝙ ſic,& ego credo ꝙ dicat veritatẽ. Poſſem cõprobare ex plurib.rationib.quib.vtuntur cõmuniter docto.in præludiis feudorũ,ad probandũ, ꝙ liber feudorũ eſt liber authenticus,allegabilis ad deciſiones cauſarum,ſicut alij libri iuris.Sed his omiſſis vr̃ mihi d hoc eſſe caſum in c.cõtinebatur.in ver quod cum in decretis.de deſponſa.impube. Nec obſtat ſolutio Fel.& Mod.ꝙ tex.ille loquatur de decretis ſanctorũ patrũ,qa gl.ibi tenet, ꝙ tex ſe referat ad capitulũ, ſi qs accepit.33.q.j.& ſic referr ad librũ decretum,& debuiſſent iſti Mod.allegare in quo loco ſanctorum patrum illud habeatur,cum gl.al eget canonẽ decretorũ,in quo iſtud hr̃. Ad idẽ eſt tex.in clem.j.ver.& ſubſequenter.de iureiur. ibi, ſm formã traditã in decretis,quæ incipit,tibi dño. Non obſtat reſpõſio Decij,quia ibi cõtinetur approbatio ſpecialis canonis,tibidomino.lxiij.diſt.vt in ſimili facit Papa de dictis Salomonis.in c. j.de ꝓſumpt.qa replicatur,ꝙ Papa in d.c.j.allegat librũ decretorum, & canonem in ſpecie,& ideo tam librũ q̃ canonẽ approbare cenſetur.Sed in c.j.Papa allegat vnũ dictũ Salomonis & non librũ.Tertiò,ego allego tex.in extrauagan.loã.22.qa quorundã.verſi.& ſi q̃rit,ibi Auguſtinus.cuius dictũ inſertũ ẽ in decretis.de ver.ſig.Nec dicas,ꝙ loquit̃ de decretis ſanctorũ patrũ,quia ꝯriũ vult gl.ibi q̃ allegat canonem,habebat dñs.xij. q.j.Et ꝯriũ probat tex.inver.interrum.ſi rectè aduertas ex iſtis apparet,ꝙ ꝯria opinio dicentiũ,ꝙ non eſt approbatus qa nõ habet authorẽ authorizãtẽ nõ põt defenſari.qa habet tot põtifices authores,vt in iuribus præallegatis.Gabet ẽt coemvsũ, qa allegatur & legit̃r in ſcholis. Qui comunis vſus,ſicut põt facere,ꝙ credatur inſtrumẽtis,abſque ſuſcriptione & authorizatione,ſm Pan.in c.cũ dilectus.col pen.j.de fide inſtru.Ita dẽt poſſe facere,ꝙ vnus liber fidẽ faciat abſq; authore authorizante,dicam ergo cũ bal.in pludus feudo.Deſinant amodo §. latrare pertinaces.qa iſtud opus *cõiter* ob eruatur.Sedò vidẽ
78 dũ eſt,an dicta Gratiani inſerta in decretis†ẽt dicanẽ approbata.nõ inſiſtendo in verbis *cõis* ſęa eſt,ꝙ non.ſm Pan. & etiã cõiter docto.hic.Et dicta Gratiani reprobat gl. in ſumma xiij. diſt.& in ſumma.18.d ſt.& dicit gl.in c.Euphemiu.§. hinc colligitur.2.q.3.in verbo infamẽ. verſi.hic fateor planè te mẽtitũ Gratiane.Ex hoc ſequunt̃ plura.Primò,ꝙ licet rubr. aliorũ li-
79 brorũ iuris poſſint allegari,†vt no.gl.in prooemio 6.in ver.titulus.& Iaſ.plenè in rubr.inſti.de actio.Tamẽ rubr.decreti nõ poterunt,prima excepta,allegari,quia fuerunt fact̃æ per Gratianũ non habentem authoritatem legis cõdendę, ſecũdum Spe.& Ioan.And.in tit.de diſputa.& allegat.§.fi.in fin.& Felyn. hic,& ideo gl.in c abũt.l.diſt. reprehendit Gratianũ in ſuprascriptione illius capituli.Secũdò infertur,ꝙ leges quas Gratia
80 nus inſeruit in decretis dñr ſimpliciter regiſtratę,†non canonizatæ nec approbatæ in foro canonico.& iſtud eſt quod voluit gl.hic,quã omnes approbant,& gl.in c.j.de excep.Et ſi dixeris,quomodo ſciri poterit,ꝙ Gratianus inſeruerit,vel cano

nizatæ dicant pontificib. rñdet. Pan. hic, ꝙ lex dr à pontificib. canonizata qñ in canone reperitur incorporata, vt in c. in primis, vbi gl. 2. q. 1. & eſt alia gl. melior in c. 1 in verb. tractatus. de reb. eccle. non alienan. lib. 6. & inc. ſuꝑ eo. vbi Pan. & Fel. j. de teſti. & Fely. hic, qui alia adducit col. 17. & in c. eccleſia S. Mariæ. col. 15. de conſti. Iaſ. in l. 1. col. 9. & ſeq. C. de ſum. trinit. & fide catho. Tertiò infertur ꝙ confirmatio generalis facta de libro decreti, non ſe extẽdit ad dicta Gratiani, ſed ad dicta pontificũ & ſanctorum patrum. In dubio. n. confirmatio quæ poteſt referri ad actum validum & ad inualidum, intelligitur ſe ad va-
31 lidũ referre, † ſm Inno. & Ioã. And. in c. dudũ. de deci. Fely. latè in c. cum inter in ver. dicuſſo. j. de except. Iaſ. l. quâquã. C. de teſta. milit. Et confirmatio generalis nunquã trahitur ad repro-
32 bata ſpecialiter. † ſm gl. in l. 1. §. fi. ff. de his, qui ſunt ſuiuris. alie. iur. cum aliis adductis per Fel. in d. c. eccleſia San. Mariæ col. 1. & in c. ad noſtrã. col. 2. de proba. & per Iaſ. in l. more. col. 61. ff. de iuriſdi. om. iud. Alexã. conſi. 59. col. 4. lib. 1. & 125. col. 2. lib. 2.
33 Tertiò dubitatur, an deciſiones Rotæ ſint authenticę, † & habeant vim legis. Gemi. in c. duob. col. xj. de reſcrip. & in c. neq; 11. diſt. reſpondet, ꝙ non. ſequitur Fely. hic. Adde Gemi. conſi. 94. col. 2. in fi. vbi dicit ꝙ nõ tenemur eas ſequi, ſi iure aut bona ratione non fundantur. Ideo ſententia lata ꝑ deciſiones Rotæ valet, ſecundã Card. & Fel. col. 2. in c. paſtoralis j. de fide inſtru. Quartò dubitatur an regulæ cancellariæ Apoſtolicę habeant vim legis generalis. Anc. conſil. mihi. 297. Efficacib. & Car. conſi. 99. Dico, ꝙ acceptatio. q. os corruptè allegat Fel. hic, tenent ꝙ habeant vim legis in curia, non autẽ extra curiã. Sequitur Iaſon. l. j. col. 5. ff. ſi cer. pet. Fel. in d. c. paſtoralis. col. 2. inferens, quòd ſententia lata extra curiam contra regulas cancellariç, mero iure valet. Ego in facti cõtingentia reſpondi, quòd
35 regula cancellariæ de non verimili notitia, † habebit locum etiã in legato, & in quocunque ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris communis, videlicet ex rõne ca. deteſtanda. de conceſ. ꝓb. lib. 6. videlicet, vt tollatur occaſio alienæ mortis captandæ, & ne detur occaſio delinquendi. Ad præmiſſas authoritates reſpõdebã ꝙ debẽt intelligi de regulis extractis de corpore iuris, vel ex ratione naturali quia illę ligare debent generaliter omnes, ſicut regulæ iuris communis. Nec obſtat, ꝙ gliber ordinarius poſſit conferre beneficium ſub conditione ſi vacet, ignoranti vacationem, feciſdũ gl. & ſcrib. in c. 2. de elec. li. 6. Lapũ alleg. 6. Rota deciſio. 111 in antiquis. qa fateor iſtud. Sed maxima eſt ratio diuerſitatis, an conferatur beneficium ſub ꝓditione ſi vacet, & conferatur purè & ſimpliciter tanquã vacet per mortem cuius notitia eſt impoſſibilis & non verimilis. Primo caſu non poteſt argui ſuſpicio, quia impetras vel conferens fuerit conſcius conſpirationis vel tractatus facti in mortem alterius. quia conditionaliter loquẽs nihil ponit. l. ſi quis ſub conditione dãdorũ decẽ. ff. ſi quis om. ſ. cau. teſta. Et quia nõ cõfertur, tanquã magis vacet ꝑ mortẽ, quã aliter. Sed ſecũdo caſu, impetrans præſumitur cõſcius conſpirationis, ſeu tractatus in mortẽ alterius ſeu captaſſe mortẽ alterius, cũ aliter non ſit verimile ipſum habuiſſe notitiã mortis. Ideo habebit locũ regula facta, ad tollendũ votu captadę mortis alienę, vt ſ. dixi.

SVMMARIVM.

1 *Filius eſt ſacerdotis, ergo ſpurius ſex genitus in ſacerdotio non valet conſequentia.*
2 *Bartolus, & Ioannes And. tacitè fateri videntur ſe naturales.*
3 *Iaſon Maynus fuit ex ſpurua natus, licet ex patre nobiliſſimo.*
4 *Baſtardi prompti ſunt ad omnia deteriora.*
5 *Ioan. And. dicit fuerit naturalis, fons tamen fuit, & tuba iuris.*
7 *Filius natus ex muliere, quæ contraxit matrimonium ignoranter cum ſacerdote in faciem eccleſiæ, dicitur legitimus.*
8 *Filius natus ex muliere quæ contraxit matrimonium cum ſacerdote, quinque modis non eſt ſpurius.*
14 *Filius natus ante, quam pater eſſet rex, an dicatur primogenitus regis, ita quod ſuccedat in regno excluſo nato poſt regnum adeptum.*
12 *Filius ſacerdotis non legitimus, eſt incapax beneficiorũ, & idem in quolibet patiente defectum natalium.*
17 *Filius ſacerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, in quib. pater proximè miniſtrauit. nu. 18.*
20 *Filius ſacerdotis legitimus, poteſt eſſe beneficiatus in eadem eccleſia ſimul cum patre.*
21 *Beneficium illicite occupans, ab eo eſt removendus.*
22 *Int. uſus, & uſufructus.*
23 *Intruſus retinendo beneficium, & fructus beneficii furtum facit.*
24 *In alternatiuis ſufficit alteram partem verum eſſe. nu. 25.*
26 *Alternatiuæ dictiones, plures proprietates habent, vt decem not. ſeq. appareb.*
37 *Alternatiua quando non poteſt ſeruare ſuas proprietates tũc mutat naturam, & reſolnitur in coniunctam, vel expoſitiuam.*
38 *Alternatiua quòd ſuas proprietates ſeruare non poſſit quibus coniecturis dignoſcatur, cum 20. nu. ſeq.*
59 *Alternatiuè pœnæ impõnantur & verba dirigantur ad iudicem, electio erit iudicis. nu. ſeq.*
65 *Alternatiuè pœna impoſita, ſi verba dirigãt ad reũ, electio eſt ipſius rei.*
66 *Conſuetudo obligatoria, non inducitur in his, quæ ſunt meræ facultatis.*
67 *Alternatiue impoſita pœna, ſi verba dirigantur in parte ad reum, in alia parte alternatiuę ad iudicem, electio erit ipſius rei.*
68 *Occupare verbum, ſonat in malam partem.*
69 *In alternatiuis contractibus, electio eſt promiſſoris: Limitatur quadruplici. vſque ad nu. 74.*
75 *Argumentum à ſimili valet.*

INTER cæteras. Diuiditur & ſummatur vt per Pano. Nota primò, ꝙ non eſt bona ꝓbatio. eſt filius ſacerdotis, ergo ſpu-
1 rius, ſeu genitus in ſacerdotio & clarius † ꝓbatur in c. ad extirpandas. j. de filiis preſbyterorum. & exemplo Ioannis And. vt ipſe refert in rubrica de filiis presby. in additio. Specu. Subdit tñ Abb. ꝙ Ioan. An non aperuit ibi. vtrum fuerit de legitimo matrimonio natus, licet dicat ſe natum ex laico, poſtea effecto ſacerdote. Et dicunt Mod. ꝙ ẽt Bar. vius fuit ſimili modo loquendi in l. quidam cum filiũ. ff. de verb. ob. ibi non aperuit vtrum fuerit legitimus, vel ne. Et ſic iſti ſentiunt, ꝙ Ioan. And.
2 & Bar. tacitè fateri videantur ſe naturales. † Quod an verum ſit, no poſſum diſcernere. Vnum tñ ſcio quòd maximã ſpem dederunt baſtardis. quòd debeãt ſtudere, quia ea via poſſunt ſibi immortalitatis nomen comparare. vt fecit obſeruantiſſi-
3 mus præceptor meus d. Ia. † Maynus, vt accepi, ex ſerua natus licet ex patre nobiliſſimo. & ex fama de Mayno ex primariis Mediola Fuerunt & alij excellentes fure conſulti ex damnato coitu procreati, quorũ noĩa ſubticeo ne videar tale vitium approbare. Nam, vt inquit tex. in cap. ſi gens Anglorum.
4 lvj. diſt. Baſtardi prompti ſunt ad omnia deteriora, † nõ in bello fortes non in fide ſtabiles, nec in morib. ꝓmentes. Et quia Pan. detractat Ioan. And. ꝙ non aperuit ſe legitimum fuiſſe.
5 Adde, quòd quanquã fuiſſet naturalis. † fons tamen fuit & tuba iuris, ſm Ioã. Calderi. eius filiũ adoptiuũ in c. veſtra de cohabi. cleri. & multe & ſapientiã canonicã ſuis cõmẽtariis locupletauit, adeo vt oẽs cõmẽtatores ſuperauerit, ſm Ioã. Cald. in prœ. clemen. quod ex eo cognoſcitur ꝙ eius cõmentaria tanquã meliora fuerunt in corpore vj. & clemẽ. inſerta. Et inquit Lapus allegat. incip. Papa ſpeciale, ꝙ Io. And habuit mirabilẽ ingenii grauitatẽ, & ꝙ opiniones ſuæ ꝓcedunt ex fonte iuris. Et dicit Aug. in l. ſi certis annis. C. de pact. deferendũ eſſe Ioã. And. qa eſt iuris ſpeculũ. Et ait Bal. in c. cum olim. de rescriptis. vbi habeo opinionẽ Io. And. volo cedere à fundamento iuris. Et cũ ſubã & fontem iuris canonici appellat Bal. ꝑtĩ. 226. reperitur. li. j. Eũ rñ redarguunt doct. ꝙ dicta Oldr. ſui ꝓcepto-
6 ris ſibi appropriauerit, vt atteſtatur Cur. ꝑtĩ. 67. co. xj. redeũdo ad propoſitum, tranſgredi. n. libuit pp honorem, Io. An. dico, quòd iſta ꝙstio falſa demonſtratur ex toto ti. j. de big. n. nõ ordi. Fortius dico, ꝙ non tenet cõſequẽtia eſt natus ex ſacerdote, ergo eſt illegitimus. † Nam ad tollendõ ꝙstiam, ſufficit da
7 re inſtãtiã. §. pauonũ. iſti. de re. diui. gl. in c. ſicut vrgeri. 1. q. 1. Do aũt inſtantiã, qa natus ex muliere q̃ ignoranter ꝓxiſſet matrimoniũ cũ ſacerdote in faciẽ eccleſiæ † dr Itimus, vt pote natꝰ ex matrimonio putatiuo c. 2 &c ex tenore j. q. fil. ſint legi. & ibi Pan. vult tales ẽe legitimos ẽt quo ad oẽs ordines. ſm Bal. in c. j. §. nãles. ſi de feu. fue. ꝓpter ſtro iter do. & agnatas. Iaſ. ẽt dr Itimi, quantũ ad ſuccedendũ in feudis. Do aliã inſtantiam qa potuit
8 gñari ex ſacerdote orientali † cum licet vxore habere. c. cũ olim. j. de cle. ꝓiug. Do tertiã inſtantiã, qa potuit generari ex ſacer-
9 dote occidentali † habente vxorẽ ex diſpenſatione. c. de Siracuſanæ. 28. diſt. & ſi dixeris ꝙ diſpenſatio eſt facti, & nõ ꝓſumitur. l. in bello. § facte. ff. de capti. & poſtli. reuer. Rñdeo ſatis ẽ. quod ꝓbatio non eſt neceſſaria. Do quartã inſtantiã. Puta ſi ſacerdos
10 adoptaſſet ſibi filiũ. put ꝓt. ſm Ang. ĩ l. & ꝑ vxores ff. de ado. & Ale. in. Gallus. §. qd ſi is. col. fi. ff. de libe. & poſthu. Do qntã
11 inſtãtiã. Si ꝓiugatus ꝓmouear ad ſacerdotiũ † vt ĩ extrauaga. Ioã. 22. incip. Antiquę. ſub rub. de voto. Do vltimo loco ſex-
12 tã. Si vir ĩgreſſus religionẽ de ꝓſenſu vxoris, fluxta c. ꝓiugat. d. quer. ꝓiu. & ex vxore poſtea filiũ ꝓcreauerit, ſm Ant. de But. & Fan. ĩ c. literas. de fil. ꝓsby. Iſtud in nõ affirmo qa ꝓmũ tenet Goffr. & Hoſtien. ibi, & in c. dudũ de ꝙuer. ꝓiug. & gl. in c. miniſtri. lxxxj. diſt. Quã ſeqr & ſingulariter dicit Ro. ſing. 110 pen. inci. Martus & vxor. Card. in d. c. literas. ꝙ ordat opi. Aut qrit, an dicat legitimus quãtũ ad ſuccedendũ, & ꝓcedat opinio Anto. Aut quo ad ordines & bñficia, & ꝓcedat opinio Goffr. & aliorum. Secũdo nota ꝙ natus ab ſacerdotiũ. appellat filius ſacerdo-
13 tis & ꝓbat in d. c. ad extirpandas. † et inducitur ad qõnem, An-

14 filiꝰ natꝰ antequã pater esset rex, dicat primogenitꝰ regis, † ita ꝙ succedat in regno excluso nato post regnum adeptũ. Quæ dubitatio euenit in regno Franciæ, in filiis Philippi Frãcorũ regis, vt refert Bar. in l. imperialis §. his illud. C. de nupt. & refert Franci. Crem. in sing. 50. ꝙ audiuit istud disputari ad mensam ducis Mediolani. Vr, quòd debeat succedere natus añ adeptũ regnũ, ꝑ istum tex. & ꝑ tex. in l. senatoris filius. ff. de senato. Et istam partẽ sequitur Albe de Rosi. in 1. par. statut. q. 157. & Fel. hic. Contrariũ tenent gl. & ibi Bar. & Bal. in l. imperialis §. his illud. C. de nupt. per illũ tex. & Bar. in variis locis allegatis hic per Mod. Idẽ tenet gl. ī c. iã itaque. in ver. reatum. 1. q. 4. Crem. in d. sing. 50. Io. de Ana. in c. 2. ad fi. j. de Iudæ. Marti. Lauden. in tracta. de primogenitu. in 1. par. & Fel. sibi ꝓrius in capi. prudẽtiã. in prin. co. 2. j. de offi. deleg. & Car. Alc. in ti. de feu. marchię.
15 c. 1. col. 3. Basig. & Deci. hic, ꝙ dicit istã partẽ *communiter* teneri ꝑ doct., ꝓ qua adducitur primo text. in di. §. his illud. sed considera, ꝙ tex. ille in ver. si verò añ. in gñalitate sui ꝓbat, videt ꝯ riũ. Dr ibi, quod natꝰ post purgationẽ, nõ dr filius meretricis. Si verò añ purgationẽ, filius meretricis erit. Ponderaverbum, ante, qd in gñalitate sui põt ẽt intelligi añ ꝙ esset meretrix. vel ibi macula ꝯracta obsistit priuilegio, ſm Sal. ibi, nihil hic obstat successio. Secõ, allegat tex. in l. decurio. C. de decurio. lib. x. vbi dicitur, decurio fortunã ꝙ nascendo meruit suffragiis nõ mutet, sed facit pro, si aduertat. Tertiò, ĩducit tex. in l. ex libera. C. de suis & legiti. Sed ibi loqr in nato, ex libera, & seruo in odiũ sceleris, nos loqmur in legitimè ꝓcreato. Quartò, tex. in l. 2. §. in filiis. de decurio. Quintò tex. in l. si senator. C. de digni. lib. 13. Sexto tex. in c. Cenomanẽsem. 56. dis. Septimò facit qualitas adiecta verbo, debet intelligi ſm tps verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff de noxalib. & ita tenendo non obstat iste tex. & similes, ꝙa loquunt impropriè, secũdũ Fe hic, vel aliter ſm Fe. in d. c. prudentiã. Verũ est, ꝙ dici põt filius regis, sed tñ non dicit primogenitus, sicut dicitur in d. l. si senator. ꝙ est filius senatoris añ dignitatem natus, nõ tñ dicitur illustris, sicut dñr filij nati tpe dignitatis. Quid dicẽdũ? Mihi placet alia opinio. *Moueor* primò ꝑ tex. in c. ad hęc. j. de fil. ꝓsbyt. ibi à põtificib. gñatos, si nati sint ex legitimo mrimonio, & sic añ pontificatũ. Ecce, ꝙ nati añ põtificatũ dr gñati à põtifice, sic ergo natus añ regnũ dici cẽt primò generatꝰ à rege. Secò moueor, ꝙa vbi qualitas
15 adiicit verbo, à quo dispõ limit effectũ, † sufficit talẽ qualitatẽ adesse tpe, quo dispõ sortit effectũ, vt traditur ꝑ Bar. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. & sic sufficit ꝙ sit primogenitus tpe successionis. & isto argumento motus hanc partẽ tenuit Saly. in d. §. his illud. Ad istud tñ põt dici ꝙ qualitas primogenituræ nunq põt ꝯcurrere cũ regno, ex quo ante natus fuit. Tertiò ꝙa ratio quare põfertur primogenitus, est ꝙa tanquã grãdior põsumit, ꝙ melius debeat gubernare regnũ, ꝙ rõ militat etiã in nato ante, ꝙ esset rex. Quartò, ꝙa nõ est accusanda natura, cur eũ potius ꝓcreauerit ante, ꝙ post, argu. l. maximũ vitiũ. C. de libe. præt. Quintò, ꝙa sequeret ꝙ genitus ante ꝙ pater cẽt rex, nullomodo posset succedere, ꝙa nõ est filius regis, ergo mortuo genito tẽpore quo erat rex decederet rex sine filiis, ne possint in regno succedere, ſm Saly, sed istud est absurdũ, ergo &c. Istã partẽ tenet Iaco. de S. Georg. in tract. de feud. in 4 col. & seq. dicens, ꝙ si regno ꝓuideat per successionẽ, vera est ista opinio, si per electionẽ, deberet eligi is, qui natus est post regnum adeptum. & refert Iustinus. 2 lib. sui operis. ꝙ pro communi opinione fuit iudicatum in fauorem Zersis ꝯ Arimonẽ. Tertiò nota, ꝙ filius sacerdotis nõ legitimus, est incapax beneficiorũ. &
16 † idem in quolibet patiente defectum natalium. c. 1. j. de fil. preby. est ẽt incapax sacrorũ ordinum, etiã minorũ. c. 1. e. ti. in 6. Et ratio est duplex quia timetur in eo incontinentia paterna. c. literas. j. de fil. presby. facit text. in l. ꝙ si nolit. §. quia assidua. ff. de ædilit. edicto. vel quia illegitimi sunt infames, saltẽ infamia facti, secũdũ Azo. in summa. C. de infam. & infamib. non patet aditus ad ecclesiasticas dignitates. c inter dilectos. de excess. prę lato. l. 2. C. de dignitatib. lib. 12. Quartò nota ꝙ filius sacerdo
17 tis ꝓhibetur ꝓmoueri ad bñficia, † in quib. pater proximè ministrauit. Quod verũ est etiã si sit filius legitimus & naturalis. d. c. ad extirpandas. c. præsentiũ. &c. conquerente. eo. ti. intantũ ꝙ episcopus prohibetur cum eo dispensare, ſm gl. in c. 1. inver. si. talc. de fil. ꝓsbyt. in 6. Et ratio est, ne videatur dari successio in beneficiis, ꝯ constitutionem ꝯcilij. c. 2. de ꝯcess. præben. Hinc
18 est, ꝙ in ecclesia in qua pater mediatè ministrauit, non prohibetur filius ministrare. ꝯ. ex trãsmissa. de fil. preſb. † Et ex hoc ẽt infertur, ꝙ in dignitatib. etiã in singularib, data paritate, prefe-
19 rendus est is, ꝙ nõ est de eadẽ domo, † cuius erat prædeceſſor. c. venerabilẽ. in fine. j. de electio. & ibi Pan. dicit illum tex. esse norandũ ꝯ vulgi opinionẽ. Scias tñ, ꝙ filius sacerdotis legiti-
20 mus põt esse bñficiatus † in eadem ecclesia simul cum patre. c. ad hæc. j. de fi. presbyte. Sed illegitimus non capit. ad decorẽ & c. ad abolẽdã. e. ti. Rationẽ diuersitatis assignat Host. in summa eiusdẽ tituli. §. qui filij. Quintò nota ꝙ occupans illicitè
21 bñficiũ, † est ab eo remouendus dr. n. intrusus, ꝙ sine canonica institutione occupat beneficium secũdũ Pan. in c. ga diuersitatẽ. ꝑ illũ tex. in secũdo not. de ꝯcess. præb. Et qui habet titulũ,
22 si violenter occupat, iure suo priuatur. c eũ qui. † de pben. in vj. Et ibi Gem. dicit ꝙ occupans de facto beneficiũ, in quo ius nõ habet, dr intrusus. Si verò habeat ius. dr inuasor. & dicit Pã. ī c. ga clerici. de iure patro. ꝙ intrusus põt de facto priuari bñficio. Quod tñ damnat ꝑ Fel. in c. fi. col. 6. j. de præsumptio-
23 ni. Et ītrinsecus retinendo beneficiũ, & fructus beneficij, † fur tũ facit, secundũ Pan. in c. ꝓ inquisitionem, per illum tex. j. de electio. Et si impetret beneficium, in quo se intrusit, de tali intrusione non facta mentione, impetratio non tenet secundũ Panorm. in ca. cum iam dudum. j. de prebendis. facit l. authoritate. C. vnde vi. De quo per Fely. in c. postulasti. col. pen. & sequen. j. eo. Et de multiplici specie intrusionis, vide Fely. in ca. in nostra. corolla. 2. j. eod. Nota sexto, ꝙ ad veritatem alterna-
24 tiuæ, sufficit alteram partem esse veram. † regula in alternatiuis. de regu. iu. l. si quis ita stipulatur. ff. de verb. ob. l. ille, aut ille. ff. de lega. 3 hęc verba, ille aut ille de verbo significi. Et licet vtrunque alternatiuè promissum sit in obligatione, vnum tamen solum est in solutione. l illud ff de condi. pecu. & sic effectualiter vnũ tãtum debetur. l cũ illud, aut illud. ff. quãdo dies lega ced. Hinc est ꝙ q alternatiuè stipulatur, incertum dr stipulari. l. vbi autẽ non apparet. § q illud, aut illud. ff. de verb. obl. Et ideo petens vnũ ex alternatiuè ꝓmissis, dr ꝑ us petere, insti. de actio. §. huic aũt. Et ista cõclusio procedit in alternatiua affirmatiuè concepta Sed adverite ꝯ alternatiuæ negat uè conce
25 ptæ, † sufficit vnum factum non esse. l. si is qui ducenta §. vtrũ. ff. de reb. du. & d. l. si quis ita stipulatur. & l. si quis ita stipulatus fuerit in fi. ff. de verb. ob & ista est vna ꝓprieras orationis alternatiuæ. Et aduerte hic, inquantũ Pan post Car. dicit ꝙ ad veritatẽ alternatiuæ, requiritur neutrũ factum esse. Nã istud videt ꝯ ꝓdicta iura. & reperio, ꝙ Soci. in d. l. si is qui ducenta. §. cum ita, col. pe. expresse reprehendit Abb. hic. Secũda ꝓprieras est
26 attribuere actũ cuilibet parti disiunctiuæ in solidu. † l. si Titio. ff. de leg. 2. l. si ex toto §. j & §. fin. & ibi Bal. ff. de leg. j. Tertia ꝓ-
27 prietas est, reddere rem dubiam † l. prætor ed xit. §. quod aut. ff. de iniuriis. & ibi Bar & gl. in l. quoties ff. de verb. ob. l. in l. veterib. ff. de pactis. d. l. vbi aũr. §. qui illud. e. vt quis duas. de elec.
28 in vj. Et ista est ratio cur nõ admittit libellus alternatiuus † qa non redditur per talẽ libellũ reus certus, vtrũ cedat, vel cõtẽdat. c. 2. vbi Abb. & alij j. d libel. obl. De quo dic, vt per scriben.
29 ibi, & ꝑ Mod. inst de actio. § sed istæ co. xij. Similiter non † admittitur exceptio alternatiua, ꝙa alternatio red dit rẽ obscurã, & incertã. Exceptio aũt obscura, nõ est admittẽda. l. Titię textores. ff. de leg. j. Quod limita & declara, vt per Fel. in ca. tertio loco. col. j. de ꝓb. Similiter nõ admittunt articuli alternatiui,
30 † secundũ Inno in c. ex parte S. j. e. & in c. auditis de præscri. & Spe. ti. de testa. §. nunc videndum. colu fi ver. item articu i. Si r
31 sñia alternatiua nõ valet, secundũ gl. in c. latores de cleri. excõmuni minist. ꝙ vult, ꝙ nõ valeat ista sñia, suspendo te ab offi cio vel beneficio, nisi ferret sñia alternatiua in casu, in quo datur electio reo à iure, vt in c. cũ causa. de emptio & vẽd. & ibi Anto. col. 3 tradit per Bar. in l. j. C. de furt. per Alc. in l. vbi aũt nõ apparet §. q illud. ff. de verb. ob. & cõsi. 77. lib. 4. Similiter nõ
32 valet electio alternatiua. † c. 2. de elec. in vj. Si r ꝑsentatio à
33 patronis ecclesiasticis alternatiuè facta, † non tenet, ſm Inn. ī c. cũ aũt. de iure patro. Secus si à patronis laicis, ꝙa ipsi põt variare. ſm gl. fi. in clem plures. de iure patro. Gemin. & Mod. īd. c 2. de electi. Lap allega. 88. Fed. del Senis, consi. 289. Nõ ẽt valet collatio beneficij alternatiua. de quo infrà dicã. Quarta ꝓ-
34 prietas est alternare ī dubio æqualia, † vel parũ distãtia. l. j ff. de reb. dub. quã ad hoc põderat Bal. in l. ꝙuenticula. C. d epis. & cle. & in l. & si post tres, ff. si quis cautio. co. ix. inferẽs, ꝙ si ista tutũ imponat pœnã mille ducatorũ, vel aliã arbitrio iudicis ꝙ iudex debebit arbitrari æqualẽ, vel parũ distãtẽ à pœna mille ducatorũ. *Hinc* tota die dr, ꝙ vna pars alternatiuę dubia de
35 claratur ꝑ aliã † ꝑ tex. in d. l. j. & ibi Bar. quẽ ꝓ singula allegat Ro. consi. 221. Præmissorũ doctorũ. & Alex. in apostilis, ī l. si fugitiui. C. de ser. fugi. & Ias. in l. qui filiabus. ff. de leg. j. Soc. ꝯsi. 122. col. fi. lib. j. & consi. 13. col. 3. & col. vj. lib. 3. Quinta ꝓprietas
36 est alternare diuersa, † ſm gl. ī rub. ff. si ager vecti. vel emphyteu. peta. & in l. vbi pactũ. vbi ẽt Bar. & alij. C. de transact. cum sim. vbi verò videbis, ꝙ alternatiua ñ possit seruare suas ꝓprie
37 tates, † tunc mutabit naturam, & resoluetur in cõiunctã, vel expositiuã. Aut stabit trãslatiuè, vel tẽporaliter, aut dominutiuè. Quod ex sequẽtib. ꝯiecturis dignosci poterit. Prima ꝯie
38 ctura si alternatiua ponat inter psonas honoratas, † resoluit ī ꝯiunctã. l. cũ quidã. C. de ver sig. & ꝑ istũ tex. Archi. in c. pastora.

lis vij.q.j.infert,ꝙ si Papa ꝛfert beneficiū illi,aut illi vterq; habebit,& si mandet ꝛferri illi,aut illi vtrique ꝛferri debebit.Sequuntur Gemi.ibi,Fel.hic.co.pe.Ias.in d.l.cū quidā.& in l.vbi pacū.c.ij & in l.si extoto §.j.ff.de leg.j Et si dixeris,ꝙ nō est fienda lectio eiu dē beneficiu.c tuæ.&c.vacante.j de ꝓbend. Respodeō ꝙ Papa ꝛferendo idem beneficiu duob.videtur dispēsare ꝛ illa iura.Aduerte.q; a sectio beneficii ꝓhibetur † per 39 conciliū Turonēse.d.c.tuæ.Ergo nisi in gratia sit apposita clausula,nō obstante de positione concilij,non intelligetur dispēsatum,iuxta dicta ū Archid.in c.j de cōsti.li.vj.de quo per Fely. in c.nōnu li.j.co.Secdo habes ꝙ collatio alternatiua facta illi, 40 aut illi per inferiorē,† nō valet,qa inferior non habet ptātē intitu ā di duos in eodē beneficio c sicut vij q.j. valet tñ mādatū inferioris alternantiū ꝙ mandat,ꝙ ꝓcuretur alicui de illo,vel alio beneficio,& tūc alternatiua tollat ꝓprie.c.mandato. de ꝓben.li.vj.Ratio,qa tunc alternatiua est ponita inter res,& nō inter personas honoratas d.l.cū quidā.vbi vtrū quæratur de eis dē. Et si Papa mādaret alicui prouideri de beneficio specialiter nominato,qd esset simplex,vel alio certe non posset ꝓuideri de curato,vel dignitate,qa alternatiua alternat effectualiter æ 42 qualia,vel parū dissimilia,vt s dixi Et qa dictio,tali',alia,aliud, similiter finem imponat d.l.ū fugitiui C.de fer.fugi.ū glo.& in c.sedes.j.co.Secūa pięctura sit a creditor dans dotē ꝓ muliere stipulatur alteratiuē il à reddi mulieri,vel sibi.fauore dotis,† valet ista stipulatio.& ꝓsona stipulātis hr ꝓ nō adiecta. l.Caies.ff.solu.matri.fm Fe.hic & Bar.in d.l.cum quidā.in sexta fallētia Sed aduerte,qa textus ille nō dicit,ꝙ persona stipulātis habeat ꝓ nō adiecta,sed dicit,ꝙ fauore dotis actio acquiritur mo ieri,alterū nō ꝛū negat qa possit acquisita stipulari,& licet dicāt dari actionē mulieri,no hr dib stipulatoris,no ideo est,qa secūa pars alternatiuę habeatur ꝓ nō adiecta,sed qa desinat ordinē,vt mulier nominata cessēt hr̄e ꝓbationē iure 50 agēdi,fm Imo.Sole.& communiter doctores ibi,arg.l. quoties. ff.de vsufru.& pro hoc facit rex.in d.c.mandato de ꝓbend.in vj.Hinc est,ꝙ si mariti nomū dilabat̄ morte ipius muheris, 50 actio dat̄ stipulatori seu eius hr̄ibus fm docto.ibi.vt refert ibidē Ale.Licet Ian.de Ca.ibi,& Fely.hic teneant opinionē ꝛriam,& malè.Et sic ibi est specialē fauore dotis ꝙ oporteat primā partē alternatiuæ prius adimpleri,ꝙ primā proprietatē & naturā alternatiuæ.Tertio pięctura elicit si oratio fit coce 44 pta per subdistinctiuā.q.† nō est simplex alternatiua,cū verba tū,& non sensum mutuāgat,vt sint tres dictiones.seu & hinc, q̄ in dubio fāt augmentatiuę & nō copulatiuę.l.si quis ita stipulatur.ff.de verb obli Tu aduerte qa licet in vltimis voluntatib.ꝓmoriat interpretatio.l.in testamētis ff.de reg iur I.in legatis uet 45 fieri interpretatio.vt minus grauet hæres † q̄ sit posse.l.nummis ff.de lega.3.l vnū ex familia § si re ff.de leg.2 ergo nō vt ꝙ illa interpretatio fiat fauore legatarii,vt dicūt ibi & concordat eo sed quia ibi dictio,seu,cadit inter ea q̄ sunt eiusdē generis. Retento tū ꝙ sit speciale fauore legatarii addendē esse in ordinate 46 ria in qua fit larga † interpretatio.& sic in beneficiis principū et ꝓcederet ista pięctura,fm Ale.cons.195.Ex thimate pmissa.col.2.lib.ij.Sed dubiū est,an procedat in statutis.vt ꝙ sic, 47 quia statuta æquiparantur vltimis voluntatib.quantū ad faciē dam interpretationē fm Bart.in l.j.C.de his quib.vt indig & ita in casu eiusdē statuti decidit Soci.ꝙ si 63.Inca vertente.co.j.e.lib.j.Grīam in casu alterius statuti determinat Ioa de mo. cons.44.Ex intra scripto thema e col.2. dicerem, prout dicit Bal.cons.229. Primū dubiū.i.q̄ secundū subiecta materiam aliquando fiat disiunctiuē,vt l.generaliter C.de sacrosan.eccle.& in d.l.si quis ita cū similib Quādoque copulatiuē.Quinque expositiuē vt patebit ex sequentib.sed tamē in statutis deberet dare copulatiuē,per ea q̄ dicta in sequēti cōiectura. Ista cōiectura restringit fal.in d.l.cum quida.vt procedat q̄ in dis 48 iunctiua ponatur inter orationes plurālis numeri †Secus,si inter orationes singularis numeri.vt si dicat testator,lego Titio equum meum album,seu nigrū,tunc nisi vnus legatus intelligitur,allegat Bal.hic in h.Tu aduerte qa ista limitatio cōfundit̄ per rex.in l.si quis ita.c. per id quod decidit Cremē. sing.57 incl.Lego digestū seu Infortiatū,nec Bal.hic facit ista cō [illegible] sed dicit q̄ in exemplo proximo,quia ibi error loquentis fuit in singulari non habebat nisi vnum equū.Sec obstat dictio,seu quia ponitur inter pluresqualitates respectu vnius subiecti qualificandas.Quarta coniectura elicitur ex persona loquētis:nam si lex alternatiuē loquatur,tūc ex hoc co- 49 gnoscet,ꝙ lex alternatiua † stat copulatiuē vt est rex.in l.neque mutui C.quib non obst.long.temp.prescrip.l.ad protegendū. C.de in l.t.dā.tur.Et ratio est,qa lex nō debet nos relinquere sub dubio.c.erit autē lex.4.dist.& ff.quod vi,aut clam.in rub.& in d.l.cū quidam.Quinta coniectura colligitur ex ordine charitatis,nā alternatiua posita inter ꝓtonas,inter quas cadit ordo 50 affectionis.stat copulatiue ordine tamen seruato,secundum Bal.in c.j.in fi.de eo qui sibi & hæredib suis vbi dicit quòd si aliquis stipulatur pro se,vel heredib.dictio vel exponitur ꝓ & Sequuntur Fely.hic.& est tex.in l.cùm pater.§.ate.ff.de leg. 2.Alex cons.3.col.1.lib.2.Raph.Com.cōs.106.mater instituit. Cor.cons.200.libr.1.Dec.cō.95.in primo dubio per totum. Sexta coniectura extrahitur ex superfluitate,nam alternatiua 51 posita inter duo idem importantia,† resolvitur in expositiuā, vt per gl.in rub.ff.si ager vectig.vel emphyt.& in ca quoniam multa.ibi,carthechizari vel instructi.6.quæst.c.1.vbi Arch.de cogna.spirit.lib.6.ibi confirmatione,seu frontis chrismatione.c. ex ratione.de appel.vbi Archi & l.hæc consuetudo.in prin. C.qui testa.fac.pos.Similiter,si ponatur inter genus & speciē, 52 † resolvitur in expositiuā,vt per gl.in l.2.ff.ad leg. Aquil.& in d.l.vbi pactum.C.de transac.vel in communi.,vt in l.æque.ff. de ver.sig.& in l.Quintus.ff.de aur.& arg.leg.Et etiam resolui 53 ter in continentiam,† si ponat̄ inter rorū & parrē prædicamētalem,vt declarat Bar.in l.a.ff.de reb dub. Septima coniectura 54 sumitur ex verisimili intētione disponētis † l.si is q ducēta §.item si pater ff.de reb dub.generaliter.in prin.de insti.& substi.Et faciunt q̄ dixim cap.2.in 4 not.& est tex.in l.Lucius cum gl.ff.de hered.inst.Octaua coniectura capitur ex diuersitate 55 orationū.si † alternatiua posita inter diuersas orationes perfectas stat translatiue vt si dicat testator,volo ꝙ hęres det vxori centū,vel si nō dederit,ego eidē fundū.tūc in pœnā intelligitur facta trāslatio.l.1.C.de his q̄ pœnę nom.Lucio.ff.de leg. 2.& ibi not.Bal.Nona coniectura capitur à cessante affectio 46 ne,nā si ponat̄ alternatiua inter summas dispares,vel inter tempora inæqualia,tūc si mma maior & tps breuius hr̄ pro nō adiectis qa cessat affectio & electio data reo.l.si ita stipulatus fuero decē aut quinque.ff.de verb.obli & qa in stipulationibus semp inspicit̄ qd est minus.l.semper in stipulationib.ff.de 57 reg iur.Decima pięctura capitur ex disiunctiōe sermonis.† nā alternatiua posita ad disiungendum,exponit̄ aliquā.& sic stat temporaliter fm gl.in c.j.§ Caro.ff.de verb. obl. Undecima pięctura pięcturarum ex eo ꝙ nō hēt aliq̄d qd alternet, & 58 tūc quoq; ponit̄ ꝓ alter.l.seruo multo.§.pe.ff.ad Treb. & ibi gl.& c.decet.ibi vel capitis inc inatione de immu.eccl.ih vj. & ibi gl.Quinq; exponit̄ id est etiam.l.q si Ephesi.ff.de eo qd cert. loco.Habet etiā plures expositiones quas vide ꝓ Alb.in suo dictionario in verbo,vel in verb sine. Quærit Pan. cui deferendo in pœnis alternatiuē impositis.Ex cunctis dictis elicio tres principales conclusiones.Prima si verba dirigant̄ ad iudicē,ele- 59 ctio erit iudicis † fm gl.in c.à crapula.cū simil.de vit. & hon. cleri.comprobat̄ ꝓ id qd in simili dicit gl.in l.Lucio.ff.de leg. 2.& in l.si soror.C.de colla. Et cū ista cōclusione transeunt *communiter Doc.* cōclusionis est,qa pœna est cōuentionalis delicto.c.nō alteramus.22.q.1.l.respiciendum.ff.de pœnis.Istam argumentationē,nunq̄ facerem reus,qa semp eligerem minorem. arg.l.si ita stipulatus fuero decē aut quinq;.ff.de verb.obli.Ne igitur frustretur alternatiua,optio danda est iudici.Ista ratio,fm Mod.nō videt vera,qa etiā iudex debet eligere in alternatiuis pœnā minorē.fm gl.in c.sicut dignum.in gl.ā.j.de homic.Ad quā multa adducunt Fe.& Mod.hic.& rō pōt esse,qa melius est argui de misericordia q̄ de seueritate.c.alligant.xxv.q.vlt. & sic erit alternatiua vt frustrari.Sed facilis est solutio,qa illa conclusio,qiudex debeat eligere minorē pœnā,ꝓcedit nisi exercuistantius aggrauantib.delictum sibi videat maiorē pœnā esse imponendā fm Pan.in c.at si clerici.in prin.col.x j.de iudi. & sic vera est ista conclusio.Q; ampliabis tripliciter.Primo,vt 60 ꝓcedat non solū si plures pœnæ imponant̄ ꝙ lege alternati- uè,sed etiā dispositiuè † pvarios canones & leges varię pœnæ eodē de icto reperiant̄ impositę.ita loquat̄ gl.in c.fraternitatis.34.dist.allegata ꝓ Pan.hic. Secdo ampliatur etiā si pœnæ 61 alternatiuè imponant̄ ꝙ verba † impersonalia ꝓ pœna.c.q̄n frequēter.§.fin.j.et hē nō contest.rō qa verba impersonalia,in dubio intelligunt̄ relata ad cū,ad quē spectat,fm Aut.de But. & ibi Fel.in prin.d.c.at si clerici.§.de adulteriis. Punire aūt delicta spectat ad iudicē.l.egruit.ff.de offi.presi.c iusiur.23.quæ. 4.ergo,&c.Tertio ampliat,vt ꝓcedat,ēt si ex vi vnius verbi, 62 † concurrant̄ impositę plures pœnæ.Adhuc electio spectat ad iudicem,quatenus de [illegible].lig.limitat̄,vt nō ꝓcedat,qñ

ra p̄ aplam termini ad ſoluendū, vel alio mō, transfusa est in alie ā, tunc cessat electio iudicis, sed subordinata pœna p̄cisè ſt imponenda. Exēplū, ſi statutū puniat ꝑ primo furto ſuremin centū, vel ſi nō ſoluerit intra decē dies, amputet ibi manus, ſm Bar. in l. cū duobus. §. idē rndit. ff. ꝑ ſoc. & Pan. hic. Pro intelligentia, videndū est prius qūo cognoscat, ꝙ vna pœna trās
6 lata dicat in aliā. † Fely. hic versi quarta aduertentia, dicit ꝙ si cadē verboru ꝓceptione imponant plures pœnæ alternatiuè, p̄ ta, Soluat decē, aut fustigē tūc alternatiua stat ꝑpriè sed si sub diuersa oratione imponant, vt in exēplo primo loco dedu-ctō, tūc stat trāslatiuè. sed Bal. in l. Lucio ff de leg. 2. vult ꝙ vbi alternatiuè imponit pecuniaria, & corpalis pœna, tūc ſp dicat corpalis ſubordinata in defectū pecuniariæ. ꝑ text. in l. ſi. ff. de in ius voc. Pōt istud dcm̄ cōprobari, qa alternatiua ſm suā naturā dēt alternare similia vel parū diſtātia, vt s. dixi. Qd nō pōt facere isto casu, cū ois corpalis iniuria sit maior quacunq; pœna pecuniaria. l. in seruorū. ff. de pœn. Ergo dicamus, ꝙ stet trās latiuè, & nō alternatiuè. Sed aduerte, qa istud dcm̄ vī cōfundi ꝑ tex. in d. l. ſi. vbi ꝑbat, ꝙ ita demū dī corpalis apposita in defectū pecuniariæ. ſi exprimat. Ergo secus, ſi apponat pœna pecuniaria, & corpalis alternatiuè & simplr. Dicendū est igit, ꝙ visa pœna dicat in aliā translata, qñ seda est maior. & imponit in defectū alterius pcōtumaciā, vel impotētiā non ſolutæ, vt pulchrè declarat Cæpol. cōſi. 16. Licet in causa. colu. 1. & est de mente Pan. hic, & Bar. in d. §. idē rndit Ang. in tracta. maleſi in versi quas si nō ſoluerit. Redeundo ad limitationē quā ēt seqtur Bal. in l. cōmissoriæ. C. de pact. inter empt. & ven. ꝑ ea faciut infra scripta. Primò, postquā ꝑ statutū fcā est translatio, debet iudex arctari ad seruandū statutū. l. j §. ſi is q̄ nauē. ff. de exerci. Secundò, qa pœna est subordinata in locum primæ ꝓp contumacia, q̄ remanet impunita si iudex eligeret primā. Tertiò, qa facta nouatione in pœnalē dispōne ꝓp morā non admittit̄ purgatio moræ ēt creditore vocente ſm Bar. in l. j in fin. per illum tex. ff. de pen. leg Quarto, facit. l. translatio. ff. de adim. leg. arguē do de vltimis voluntatib ad statuta, ꝑ licet ſm Bart. in l. j. C. de his qb. vt indig. Quinrò facit, quia dispō respiciēs plura determinabilia. debet vniformiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. Sed ante morā non potuisset iudex eligere corpalē, ergo facta trāslatiōe ꝓp moram nō debet etiam posse eligere pecuniariam, aliàs dispō statuti non determinaret vtranque partē alternatiuæ vniformiter. Sexto, pœna corpalis ſubrogata debet ſeruare naturam pœnæ pecuniariæ, in cuius locum ſubrogat̄ l. ſi eum § q̄ iniuriarū. ff. ſi qs cautio ca ecclesia. vt lit. pen. Sed vbi est locū pecuniariæ an̄ morā, ab ea nō recedit, ergo post moram nō etiam à corporali recedet poterit. Cōtrariā opinione ꝙ vt iudex possit tcā translationē impōnere pœnam pecuniariam tenet Bud. Ro. in l. j. §. & post opis ff de no. ope. Maria. in c. sicut col. pe de iud. Fely. hic, dicēs ita tenere Bar. in d. §. idem rndit. & ita ēt ſm eos, cōſuluit idē Bart. idē tenet Ias. in ſti. de actio. § pœnales. col. vij. mouent̄ per tex tex. in d. §. idē rndu. Sed ibi dnium applicat̄ locio tenēti ꝓp metū eius fauorē, nimirū si ꝑt illi fauori renunciare l. ſi qs in cōſcribēdo. C. de pact. Sed pœna corporalis nō est ſubrogata l̄ locū pecuniariæ in fauorem iudicis, ſed in merum odium ꝙtumacis non ſoluen
§ tis pœnam pecuniariam. Pro ista parte, quæ videt magis cōs stringit talis rō. Inducta in odium non debent retorqueri in fauorem l. legata mutiliter ff. de adimen. leg. cum simi. ſed si dicamus, ꝙ iudex nō possit amplius pecuniariam imponere, erit in electione delinquentis ſoluere, quā pœnam velit ſi n noluerit ſoluere pecuniariam erit ꝙtumax, & arbitrio ſuo incurret corporalem quod non creditur fuisse mentis statuentiū. Retenta tñ prima opinione, ꝙ iudex nō possit, eam intelligunt ꝓcedere niſi nisc vel et remittere corpora ē, & acceptare pecuniariam. Ita Bal. in d. l. cōmissoriæ, quem ſequuntur *commu iter* doctō. Et
§ ita ꝙſuluerunt Aret. & Cor quos refert Dec hic, & hoc mo cō cordant opiniones. *Mouentur* quia translatio fcā fuit fauore fiſci creditoris, ergo ipſe dēt posset renūciare. Addūt ēt simile, quod hī ꝑ gl. in c. potuit. de locat. & quod dicit Bart. in l. quamuis. ff. de pig. act. ſed tu ꝙsidera, ꝙ fiscus nō vī dici posse creditor pœnæ corporalis, quia talis pœna imbursari non ꝑt; & fiscus ni-
64 hil aliud est, ꝙ quam bursa principis c. maiores xvj. q. vij. & hodie est saccus sine conscientia imbursans omnia mala acquiſita. l. in hæredem. vbi doctor. ff. de calum. nec etiam est creditor pecuniariæ, quia ſublata per trans̄ationem. Item in eius fauorē fiat facta translatio, ſed in fauore reipublicæ, vt delicta ñ remaneant impunita. l. ita vulneratus. ff. ad leg. *Aquiliam*. ergo eo volente non debet posse iudex pœnam corporalem remittere mittere. Comprobatur. qa ſolus princeps hēt ptā ē remittendi pœnam corporalē, ſm Bar. in l. acta. §. de amplianda ff. de re iudi. & in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordin. facien. Fely. in ca non liceat, co. 4. ∫. de præscrip. Nec obstat, ſi dicas, vt dicebat Aretinus in ꝙſ. 89. ꝙ fiscus nō dī remittere, ſd eligere. qa fiſco nō ſt ꝓpe tere electio. Probat̄, electio nō cadit niſi ī ꝑ plura l. ſi qñ §. j ff. de leg j. l. illud, aut illud. ff. le opt. leg. Sed tcā trāslati ne ſola pœna corporalis ꝑt imponi, vt supra ꝓclusum fuit igitur, &c. Non obstat simile gl. ī d. c. potuit. & alia ſimilia de quib. hic ꝙ Mod. qa ibi nō iponit̄ pœna caducitatis ſimplr, ſed dnovolēte. Itē in dictis casib. īponit̄ pœna ī merū fauorē remittēris, hic in odiū ꝙtumacis dilinquentis. & nō in fauorē fiſci, ſed reipublicæ. Ex qb. apparet, ꝙ ista restrictio & ꝓcordātia vī dubitabilis. Adduc te tñ circa ꝓdicta, quia ꝓcedunt qñ pœna pecuniaria applicaba tur fiſco. Sed vbi pœna applicat̄ parti, nūquā intelligit tcā trāsla tio in corporalē niſi parte volente l. ſi. ibi ex ꝙrela dñi. ff. de in ius vocan. & ibi nota. Bal. & Mod. Inno & alij in c. Odoard de ſolutio. Iaſ. in d. §. penales. col. vij. ¶ Scdò aduerte, qa ꝓdicta, ꝓ cedunt in pœna ꝑpriè, ſecus in pœna impropriè, vt est pœna pecuniaria impoſita pro intereſſe partis. Quia illa in dubio nunquā intelligitur translata per legē vel statutū, vt declarat egregiè Cæpol. in d. cōſilio 16. Secunda ſit concl̄o, vbi verba
6 ſ alternatiua dirigunt̄ ad reū, † electio est ipſius rei. l. quicūq; cū
5 gl. C. de ser. fugi. Bart. ibi, & in l. ij. ff de offic. Pan. & alij *cōiter* hic. Cōſidera ꝙ data diſparitate pœnarū, ſi electio ſit rei alternatiua fruſtrabitur, quia ſp reus eliget minorē. Limitat̄ multiplr, vt hic per *Fel.* & Mod. primò declaratur, vt procedat ſi verba dirigantur reo actiuè, ſecus ſi paſſiuè. ſm Pan. hīc per tex. in c. ſicut. in ſi cum gl. de Iudæ. Iſtam restrictionē impugnat Dec. quia verba pœnalia nō possunt dirigi reo, niſi paſſiuè. Sed dic, ꝙ effectu hñt ſe ſp per modū patiendi. Sed Abb. non loquitur de effectu, ſed de mō loquendi. Quaſi dicat, ſi verba relata ad reū ſonent, ꝙ ipſe agat vt in d. l. qcunq; ibi, cū alio pari vel viginti ſolidos reddat. ſecus ſi ſonent, ꝙ patiatur, & alius agat, vt in d. c. ſicut. vt ſi dicatur, ſuſtineat exilium, vel penam mille ducatorū. Secundò limitatur, ſi altera pœna esset mors, tunc nunquā reo ꝓperit electio. ſm Maria. in d. c. ſicut. qa morituro nō dēt dari electio mortis l aut damnū. §. proinde ff. dę pœnis. Et iſtam fallentiam extendit Fely vt procedat ēt ſi altera ſit corporalis, qa nemo ē dns mēbrorū ſuorum. l. liber hō. ff ad legē *Aquil.* c. contingit. j. j. de ſen. excom. Credo ꝙ iſta fallentia ſit periculoſa, qa licet inferior nō possit dare electionē mortis, tñ princeps, & lex pōt, vt exp̄ſſè vult tex. & gl. in d. §. pinde. Itē lex, & cōſuetudo est ſana mēbrorū l. ſaccularij. §. ſunt qdā. ff. de extraor. crimi. Cū ergo ꝑ statutū ſeu legem, ſit impoſita pœna alternatiuè, & data electio reo, tunc reus eligendo mortē, ſeu corporalē pœnā, dī auctoritate legis habentis ptātē in ſanguine ſuo hoc facere. Hinc dicit Anto in c. ſup his col. iiij. j. de accuſa. ꝙ quilibet ꝑt ſe obligare ad pœnā corporalē, à iure impoſitem. Tertia ꝓcl̄o, ēt ꝙ diu ꝙſuetum ſit imponi vnā pœnam ex
66 alternatiuis, nihilominus iudex poterit alterā eligere, † quia in his, q̄ ſunt meræ facultatis ꝙſuetudo obligatoria nō īducit, vt no. in c. ex parte Aſtēſis. de ꝓ eſ. ꝑbend dixi post Abb. in c. cū eccleſia Sutrina. ∫. de cau. poſſeſſ. & ꝓprie. & qa ꝑ nō vſum nō fuit abrogatū ſtatū alternatiuū, vt no. in c. Ioannes. de cleri. cō iuga. Istā cōcl̄onē reprehendūt Fel. & Dec. qa in pœnis ſeruanda est ꝙſuetudo ſm gl. in l. hodie. ff. de pœnis. Bar. in l. ſi. in prin. ff. de prima. delic. Pan. & ibi late Fel. in c. inquiſitionis. de accuſa. ſed ego nō recedo ab opinione Pan. qa in caſu iſto negatur ꝙſuetudo, ꝑ ꝓdicta. Nec obstat dum ipſi dīnt, ꝙ vbi actus pōt referri ad certū reſpectū, ꝙ tunc nō dīr meræ facultatis, ſm Bar. in l. cū de in rem verſo. ff. de vſur. Hic āt, ſm eos, pœnæ impoſitæ de, a Reū. Quin
ꝓterito, pōt reſpectuari ad mores patriæ, ergo, &c. Quia reſpō deo ꝙ cum ex cōtma ſtatuti daretur electio iudicib. videntur iurē ſuo & habito reſpū ad legē ꝙ edentē ſibi electionē impoſuisse illā pœnam. Et vbi animo obſeruandi legem aliquid obſeruatur, ex tali obſeruantia nunquam inducitur cōſuetudo, ſm Ant. & Fel. in c. j. in ſi. ſ. eod. Quarta, vltra Pan. concluſio, ſi
a verba dirigantur in parte ad reū, in alia ꝑte alternatiuæ ad iu
67 dicem, † electio erit ipſi⁹ rei, ſecūdū Fel. hic co. pe. posit Maria. in d. c. ſicut. allegat Bal. in l. data opera. C. qui accul. non poſſ. Iſta ꝙcl̄o vī probabilis, quia in dubio magis dignum trahit ad ſe minus dignū. c. ꝑ in dubiis. de conſecr. eccle. vel alta. Dēter go pars alternatiua q̄ dirigit̄ iudici, tāq̄ potētior prēualere. Et ꝙ iſtam limitationē vī tex. in di. ca. ſicut in fine, tenendo, ꝙ illa verba patiat̄, dirigit̄ reo, niſi dixeris, ꝙ ibi vna pars alternatiuę dirigit̄ reo paſſiuè, vt s. dixi. Ex gl. inver. occupauit. habes duo. Primò habes ſecūdū *Bal.* ꝙ accipiens bñficium de manu laici dī intruſus. De multiplici ſpē intruſionis ponit Fel. in c. noſtra.
68 corola ꝙ dixi in tex. Sedò habes ꝙ verbū occupare, † ſonat in malā partē, ſecūdū Barba. hic pōderātē ad hoc iſtū tex. q̄ ꝑbat potius oppoſitū. qa dicit occupauit illicitè. Tñ ſecūdū Deciū notabile ē ī ſe verū & ꝑbat ꝑ alia iura maximè ꝑ tex. ī c. ex fre. q̄ ētib. de ī. i. l. i. ff. q. l. ega. cū ſimi. & firmat gl. i c. gnali. de c. e. lib. 6. Circa, quam aduerte dū dicit, ꝙ immobilia dīr occupari, TROTT.

Reū. Quin
toqcūdo ad
neutrum di
rigūtur ver
ba ſed im-
pſonaliter
proferūtur.
tur. de hoc
dubitauit
Bar. & ſi v-
traque pœ-
na ſit corpo
ralis eligit
iudex, ſi v-
traque pe-
cuniaria eli
git reus. ſi
vna corpo-
ralis alia pe
cuniaria &
eligit reus,
niſi dictum
ſit ſecundū
qualitatem
perſonarū.
ta Clar. in
§. ſ. q. 85.
ſol. ēt.

immobilia

Ioannis Franc. Ripę super primo decret.

immobilia verò inuadi, ga ꝫriũ vī velle gl in c. dilecto in ver. occupare. de sen exc in vi quæ dicit, ꝙ occupare refert ad immobilia, spoliare ad mobilia. & bñ facit tex. Inst. vi bon. rap. §. pen. vbi dñr ꝓpriè mobilia rapi, immobilia verò inuadi. Scdò aduerte, ga vī, ꝙ occupare sit verbũ sui nã sonãs tã in bonã q̃ in mala partẽ. Quòd sonet in bonã, est tex. clarus in c. cũ Cornelius. factus viij. q j. & Inst. de rer. diuis. §. feræ. ¶ Gl. in ver. qđ cunq; diuidit in 3 partes. In prima, colligit argm̃ in scda. ꝫ il lud opponit in tertia, soluit scda ibi, argm̃ ꝫ tertia ibi, solutio.

69 Habes ex ista gl. qđ ī ꝫ vib. alternatiuis, ꝓelectio est ꝓmissoris, l. plerũq; ff. de iur. dot. l. qđ aũt §. si maritus. ff. de dona. int. vir. & vxo. l. si qs C. de cond. inde in tantũ ꝙ licet reo q̃cũq; variare, in eo qđ ꝓstiturus est. l. eũ q certarũ §. fi. ff. de verb. obli. Limitat̃ primo, vt ꝓcedat qñ vtrunq; est ī obłone, & solone, secus situum tm̃ sit in obłone, aliud verò opponat̃ ad cautelã creditoris, sm̃ Bal. in l. quis ff. de pig. act. vbi decidit ꝙ si qs ꝓmisit soluere mihi in pascha, aut dare pignora, ꝙ electio erit mei creditoris, & nõ rei, ne sit in facultate rei, an dẽat. Et istã

50 decisionẽ sequunt̃ communiter Dd. vt attestat̃ Ias. in l. j. co. ij. ff. q satisd. cog. & inst. de acti. §. huic aũt. col. 3 & Dec. cõsi. 11. ver. Icdò ꝓbat̃. Sed Dec. hic ad fin. impugnat istã decis. Bar. & ante eũ eã etiã impugnat Fulg. in l. quis. & Ias. in d. l. j. qa falsum est fundamentũ Bart. ꝙ in exẽplo ꝓmisso altera pars alternatiuę, vel dare pignora sit adiecta fauore creditoris, imò fauore debitoris, volẽtis posse differre solonẽ dãdo pignora. Nec obst. rõ Bar. dicẽtis, ꝙ isto mõe erat in facultate debitoris an dẽat, ꝫ l. nõ vtiq; ff. de eo qđ cer. loco. qa sm̃ eos, datis pignoribus debitor poterit cõpelli, vt soluat laplo ꝓpetẽti termino, licet statin nõ potlit cõpelli, vt ẽt declarat Sal. in l. qđ fauore. C. de leg. Et ex hoc infert Dec. ꝙ si ꝓ mittã tibi ꝙ possis accipere vnũ vel duo plaustra lignoru in meo nemore, ꝙ electio erit mei promissoris. Tu ꝓsidera circa primã decis. ꝙ datio pignorũ nõ est in obłone, sed in cautela tm̃. Dicere aũt ꝙ sit ad cautelã debitoris alternata datio pignorũ ad offerendã solonem, nõ vī ye risimile, cũ nõ sit aliqs terminus statutus, intra quẽ hẽat postea soluere. Vñ cũ etiã captis pignoribus in executione debiti non ꝓhibeat creditor agere ex stipulatu, vel ex reiudicata, vt est casus in l. 3. §. ex quentione. ff. de re iudi. necesse est dicere, ꝙ alternata sit datio pignorũ in fauorẽ creditoris, vt ꝛcludit Paul. de Cast. in d. §. ex cõuentione. Nã si captis pignoribus nulla data dilatione ad soluẽdum, põt nihilòmin⁹ agere, fortius poterit agere, pignoribus recusatis. ¶ Idẽ tenet Paul. de Castr. in l. si Stichum. §. idẽ Celsus. ff. de noua. Circa sm̃ ẽt teneas, ꝙ electio sit stipulatoris, qa verba diriguntꝫ ad ipsum. arg. l. Lucio ff. đ lega. 2. & maximè ꝓ cederet in ꝓmissione facta titulo donationis, q̃ vī regulari, sicut legatũ, qđ ẽ tã donatio. l. legatũ. ff. đ leg. 2. Et in legato, in dubio est electio legatarij l. plene. §. pe ff. de leg. j.

60 Et ita tenẽt cõiter oẽs Dd. maximè Ias. ī § plus. ver. qa ãt. Inst. đ act. Et credo hoc verissimũ, stantib. verbis illis, ꝙ stipulator possit & valeat accipere vnũ vel duo plaustra q̃ verba possit &

71 valeat, ītortãt datã ꝛ electionẽ, & arbitriũ, vt decidit Paul. de Castr. ꝓs. 213. si dicta pignora. col. 2. sm̃ antiquã impressionẽ.

72 Fallit scdò, nisi ꝓmissor sit in mora. l. ꝛ mancipiorũ. ff. de opt. lega. cũ alijs iurib. allegatis in gl. Tertiò ꝓcedit, si ꝓmissor ha

73 beat expeditã solonẽ rei electæ, ꝛ secus si nõ hẽat, & velit facere morã creditori post electionẽ. l. cũ res, in princ. & ibi Ias.

74 in xiij. no. ff. de leg. j. Quartò, ꝓcedit in alternatiua rerũ, ꝛ quã malit debitor soluere, secus ī alternatiua locorũ vbi gueniat̃, qa electio ẽ creditoris vbi petat l. 2. § & gnaf. ff. de eo qđ cer. loc. Cætera ad mãm alternatiuæ, q̃ diffusa est, nõ attingo. qa p alios hic nõ tractanẽ. Gl. ff. no. ex tex. ꝙ valet arg. à simili, vt ẽt

75 hꝫ in l. ꝛ nõ pũt. ff. de leg. de quo argmo latè p Ian. & alios in c. trãslato ꝫ de consti. & scias ꝙ tex. iste loquit̃ de similitudine exẽpli nã similitudines sunt plures. vt p gl. ī c. sacerdos. in ver. Deus. de pœni. dist. j. hic cũ loquit̃ de similib. exẽplis alternatiuis. & ideò Ian. in vlt. not. dicit, ꝙ sufficit dare vnũ exẽplũ, sicut ẽt sufficit allegare vnam legẽ. arg. l. scire oportet. §. fi. & ibi no. Nic. de Neap. ff. de exc. tut. & arg. tex. in c. tales. 23. dist. vbi gl. iueh t ꝫ allegã es multa. Imò sufficit ad vnũ ꝓpositũ vulgare dicere, iura sut notissima: sm̃ gl. & Car. ī cle. Iæpe. d ver. sig.

SVMMARIVM.

1 *Mandato iniusto facilimè quis turbatur.*

2 *Turbari non debemus ex acerbitate superioris.*

3 *Verba iudicis acerba sine causæ cognitione ꝓlata, nõ irrogãt infamiã. Et quando per verba aspera possit recusari iudex vt suspectus. vide dist. num. 4.*

5 *Qualitas negotij spectanda est ad considerandam iustitiam, vel iniustitiam præcepti.*

6 *Cõsideratio omnis facienda cũ diligentia, non autem transcurſoriè.*

7 *Non repellitur à productione nouorum testium super eisdem articulis, qui dicta testium tantum discurrit.*

8 *Posse non dicimur, quod de iure non possumus.*

9 *Causa idem est quod ratio.*

10 *Subditus non debet illico parere mandato iniusto superioris, sed debet rescribere & expectare responsum. & quid in intolerabiliter opprimente, num. 15.*

11 *Canonici obedientes prælato male viuenti, & perperam bona ecclesiæ administranti, præsumuntur etiam male viuere.*

12 *Ordinarius potest resistere delegato volenti exequi mandatum iniustum, & notarius actorum potest resistere officialibus volentibus facere quid illicitum. nu. 13.*

Et an iudex debeat parere extrauaganti editæ de noue. nu. 14.

16 *Delegatus an debeat adimplere rescriptum de nouo à tramite iustitiæ.*

17 *Delegatus an teneatur parere secundæ iussioni iniustæ.*

18 *Papæ an sit obediendum mandanti conferri beneficiũ notoriè indigno & quis adeò dicatur indignus, vt cum eo Papa nequeat dispensare. num. 19.*

20 *Actorum rationem quatenus quis teneatur reddere.*

21 *Testis sui dicti rationem reddere tenetur aliàs non probat.*

22 *Prælatus ratione officij tenetur cuicunque petenti reddere rationem: item negotiorum gestor, tutor & curator, & quilibet administrator. numero 23.*

24 *Ratio an de omnibus reddi possit, vide ibi. & nu. 25. 26.*

27 *Lex dura in foro conscientiæ seruanda est.*

28 *Ratio reddi patet de his quę consistunt in ingenio & iustitia naturali.*

29 *Ratio debet esse ostendens, aliquin ratio eadẽ cum dicto, nihil probat.*

30 *Sententia ꝓ incipiens habet vim legis.*

31 *Testes qui saluari possint à contrarietate.*

QUando ¶ istud cap. est aureũ, & memorãdum, secundum Card. hic, qđ fuit aditum ad obuiãdum multis inconueniẽtib. quæ accidũt quotidie ꝓ miseros ꝓlatos, qui ꝓ timiditatẽ vl ignorantiã exequunt̃ mãdata Papæ iniusta. Diuidit & summat̃, vt p Pan. Casus ꝓponi in iuribus allegatis p Barb. Nota

1 primò, ꝙ pp mãdatũ iniustũ facilimè qs turbatur, ꝛ vt in c. cũ adeò ī. eod. c. vera iustitia. xlv. dist. Scdo nota, ꝙ ex acerbitate

2 superioris ꝛ nõ dẽmus turbari. c. nũ oĩs. v. q. v. Ex hoc q̃rit Ioan.

3 And. an acerba verba iudicis sine cãæ cognitione ꝓlata, ꝛ irrogẽt infamiã & rõdet ꝙ nõ, p l. verbũ. C. de his q not. infa. Graua tur tm̃ pudor eius, ꝫ quẽ ꝓferunt. l. ob hæc verba. ff. eod. Scdò quarit̃ an p verba aspera iudex possit recusari tanq̃ suspectus.

4 ꝛ gl. in c. cum cessante. de appel. tenet, ꝙ nõ. Cõtrariũ tenet gl. in c. cũ sup. de offic. deleg. Pro ꝛcordia dicatis, ꝙ est arbitrariũ, consideratis psona iudicis, & qualitate verborũ, sm̃ Pan. in c. accedẽs. 2. ī. vt lit. nõ contest. Tertiò nota, ꝙ ad considerandã

5 iustitiã vl iniustitiã ꝓcepti ꝛ ꝫsideranda est qualitas negotij. & dicit Philosoph. accidentia magnã partẽ conferunt ad cognoscendũ qđ qđ est. ꝛ ro quo tacit tex. in c. & si qõnes. de sim. quẽ ad simile ꝓpositum inducit Pan. in c. sup literis. colu. fi. j. eod. Quartò nota, ibi diligenter, ꝙ oĩs ꝫsideratio debet fieri cũ dili

6 gentia, ꝛ & non transcurſoriè. Quod facit ꝓ dicto Sal. in l. si ex cautione. C. de nõ nu. pec. & qđ dicit gl. in c. perionæ. in verb. integraliter. de priui. in vi. ꝙ sola lectio priuilegij non dat mãm litigandi, sed lucubrata lectio. Ex quo infert Gem. ibi, ꝙ non dr

7 didicisse testificata q dicta testium tm̃ discurrit. ꝛ vñ nõ repelle retur à ꝓductione nouorũ testium sup eisdẽ capitulis, sm̃ Bal. in l. 2. §. inspecto. ff. quemad. testa. aper. Refert & sequit Fel. s. in prooem. col. v. Quintò nota, ibi reuerenter adimpleas. hic esse tex. ꝓ cõi stylo practicantium, q in ꝓductione rescripti dicũt, Quid. iudex cũ ea qua decuit, & decet reuerẽtia rescriptum aperuit & legit, &c. Sextò nota ibi, nõ possis, ꝙ nõ dicimur pos-

8 se ꝛ qđ de iure non possumus. Ad idẽ tex. in l. filius q. ff. de cõd. inst. vbi glo. allegat alia iura. & in l. nepos Proculo. ff. de verbo. sig. Septimò not. ibi, rationabiliẽ cãm, ꝙ cã debet esse rationabi

9 lis, ꝛ qa cã idẽ est, qđ ratio. l. cum hi. §. in cãæ. ff. de transact. l. j. C. de præd. cur. lib. x. Vltimò nota, ꝙ subditus non debet illicò pa

10 rere mandato superioris iniusto, ꝛ sed debet rescribere & expectare rñsum. Pro quo Pan. allegat tex. in auth. vt nul. iud. §. & hoc verè. & dictum Inn. in cap. inquisitioni de sent. excom. & Bal. allegat tex. in auth. de mand. prin. §. deinde competens. vbi gl. inuehit ꝫ miseros ꝓlatos, q statim literas Papæ iniustas exequunt̃. Et Car. Flor. ponit exemplũ in mandato Papæ Vrbani vj. facto populo Florentino contra Carolum regem Hierusalem & Siciliæ. & addunt Fely. & Mod. plura alia. Vltra quos dde, ꝙ canonici, q obediũt, & nõ resistunt prælato malè viuẽti

11 & administrãti bona ecclesiæ ꝛ psumunt̃ ẽt ipsi malè viuere, & ideò ꝓ eorũ culpã capitulum nõ succederet vacãte sede p remotionẽ prælati à ꝓlatura, sm̃ Pan. in ca. per inquisitionẽ. in j. not. per istum tex. j. de elect. Scdo adde, ꝙ ordinarius põt resi

12 stere delegato ꝛ volẽti exequi mandatũ iniustum, sm̃ Gem. n ca. tempore. de rescrip. in vi. Tertiò ad. e. ꝙ notarius actorũm

debet

debet ēt resp̄ere † officialibus, volentib. facere aliqd illicitū, c. ex. §. notarij. de hæret Quartò, ēt iudex nō debet parere ex
14 tr uagāri ed tæ de nouo, † si vi eat illam ab honestare deuia re, le & debet rescribere. capit pastoralis ī. de fide instrument. Itē dū Feli. hic dicit q̄ subditi nō tenent obedire dño suo non
15 obseruanti canones. † adde Bald. in proœm. digest vbi vult q̄ subditi nō teneant obedire superiori eos intolerabiter opprimenti, & ex tali cā posset Papa eū priuare dñio. Imò, sm S. Thomam in ij. sent. artic. pen. pōt subditi sine peccato eū interficere, dicēs q̄ta'e homicidiū erit meritorū: sed ꝯriū tenēt p'ures a ij Theologi, & ꝯriū fuit determinatū in ꝓcilio Cōtātiensi, vt refert Fel. in c. cum nobis. col. 3. ī. d. pscr. Contra illum tex. moueo plures difficultates. Primo, inquantū dr, aut adimpleas, aut rescribas. Opp. & vr. q̄ rescriptū deuiās à tramite iu
16 stitiæ nō dēat delegatus † adimplere. l. rescripta. C. si ꝯ ius. c. rescripta xxv. q. 2. Dant plures sol'ones. Prima q̄ ille text. debet ītelligi, q̄n rescriptū nō est simpl't ꝯ ius, tn iudex suspicatur q̄ sit. Secdò respondet, q̄ tex. nō ꝓsupponit, q̄ debeat adimplere si sit ꝯ ius, sed dicit q̄ ꝓsiderata pri' qualitate negotij poterit adimplere aut rescribere, & ille intellectus applaudet literæ. Secdò oppo. ad 1 am partē, q̄ nō debeat super edere, nec rescribere si sit ꝯ ius. sed debet reiicere. d. l. rescripta So'. verum si sit ꝯ ius expressè, secus & al'r ꝓtineat iniquitatē sm gl. ibi. Tertiò oppono, q̄ nō teneat rescribere, si rescriptū sit obreptitiū vel surreptitium. c. sedes. & d. c. sup iteris vbi dr. q̄ impetrans p
• fa sam suggestionē, vel al's ex malitia nullū cōmodū debet cō sequi ex ta i rescripto, & sic iudex debet illud reiicere So'. Cōtrariū credo verū, nec iste ex negat. Quartò oppo dr p Pan. q̄ debet expectare secdam iussionē. & sic ꝓsupponit ꝓ ipsum,
17 & oēs, q̄ secde iussioni iniustæ teneat delegatus parere. † Cōtra d. c. dns. & c. 4 re istit xj. q. 3. Nā eadē rōne qua nō tenetur parere primo rescripto, qa est iniustū, ea dē rōne nō debet teneri parere secdo. Potius em debemus oīa mala pati q̄ cōmittere peccatū. c. ira ne. xxxij. q. v. c. satis. ī. qd met. ceu. Attēto maximè, qa Papa nō pōt facere q̄ peccatū nō sit peccatū. c. j. xlj. dist. Pro resol'one distinguendū est. Aut dubitat an mandatū sit iniustū, aut est certū q̄ est iniustū. Primo casu, habita secda iussione tenet parere & credere mandatū esse iustū. c. si qd culpatur. xxiij. q. j. gl. in c. ad aures. ī. de temp ordi. quæ vult, q̄ ex cu sat subditus isto casu ēt si parum ter primo mandato, non expectata secda iussione, ꝓp bonū obedientię. & sic pōt intel igi ille tex. in i. parte alternatiuæ, aut adimpleas &c. Secundo casu princ pa'i. q̄n certum est ꝓceptū fore in ultū subdistingue. Aut ꝓcipit id, sup quo ꝓcipiens nō hēt facultatē di pen'andi, & tūc nō est obediendū ēt post secdam iussionē. ita loquit tex. in c. q̄ resistit. cū aliis allegatis in ꝯriū. Aut hēt authoritatē d. ſpenſandi, & tūc, si ꝓstet q̄ velit dispensare. obediēdū est ēt primo mādato, sm Host. & Pan. in c. significaunt. ī. de offi ordi. & Pan. in c. cū teneamur de prēb. & hic vbi dñt satis ꝓstare de voluntate dispēsandi. si rescribit ex certa scīa v per Pan. in c. veniens d. til pr esb. Posset tn illo casu vbi solū ex certa scīa potuit. tn esse q̄ ma è fuit instructus, & pōt ēt ꝯ rescriptū emanatum ex certa scīa opponi exceptio sm Fely. hic co. j. & latius in c. cū inter. col. 3 & seq. ī. de except. Aut nō ꝓstat q̄ velit dis ſpēsare tūc nō debet parere primæ, vt hic in secda parte alternatiuæ, ēt si mādet sub pœna excōicationis aræsinæ sm Pan. hic, & Bal. in d. c. cū teneamur, ēt si diceret pcisè, sic heri volumus. c. 2 §. eod. Sed bn tenet parere secdæ iussioni q̄ geminatio mādati hēt vim dispensationis, cū ꝓstet de certa scīa prīcipis, sm gl. in c. j. in ver. no cat. d. consti. lib. vj. Et hēt vim cl'ę nō obstāte sm Ant. in c. j. col. 4 §. eod. & in c. q̄ in ecclesiarū. col. pen. §. tit j. tradit ꝓ Fe. hic col. fi. Iuxta præmissa q̄rit Pan. an sit
18 opediendū Papę, mandāti ꝓferri bn̄ficiū † notoriè indigno. & licēt exp̄missis colligat dec sio, tn ꝓ clariori resol'one, rndeur, q̄ ēt ei obediendū, si ꝓstet de mēte, & possit dispēsare cū tali indigno, al's secus. Sed ꝯ istā decisionē obstāt duo, quibus re p. deas, vt ꝓ Dec. hic. Secdò, ꝓ intelligētia, videndū ēt qs di
19 catur tal'r indignus, † cū quo Papa nō possit sine peccato dis ſpensare? Fel. in c. inquisitioni. de sent. exc. exemplificat in īdigno, defectu literaturę. qa penitus illiterat' ꝓhibetur de iure diuino ꝓmoueri ad ordines, iuxta illud Osee 4. Tu scīam repulisti, & ego te repellā ne sacerdotio fungaris mihi. translati uè in c. nisi cū pridē § ꝓ defectu. ī. de renunc. Nihil em magis vtioſum offerri Deo pōt q̄ hominē illiterā um. c. illteratos. xxxv. dist. intātum q̄ Spec. de disp'. §. iuxta. vers. vj. dicit i literatum ordinatum non recipere characterē. Qd nō credo verū. & ꝯ um tenet vbi Joan. Andr. addi. & glo. in d. ca illiteratos. & ꝯrium ꝓbatur in c. fi. de ęta. & qual. & in c. fi. & ibi. Gem. de temp. ord. lib. vj & dicit Host. in cum nris ī. de concess. preb. q̄ à beneficijs magis repellit illiteratus q̄ homicida, qa collatio facta ā homiçidę mero iure valet. Sed collatio facta illiterato est ipso iure nulla. facit tex. in d. fin. de ęta. & qual'. Contra tn̄ prædicta obst. tex. in c. j. de renun. in vj in vers. insufficientē. iuncta gl. q̄ intellexit de insufficientia ꝓp defectū literaturæ. Fel. hic, col. fi. respōdet spāle in Papa, ne scādalizet ecclia ex depositione Papæ. Ista responsio nō placet, quia ꝓp scandalū nō recedit à iure cōi, q̄n est tale scandalū, sup quo nō cadit dispensatio. c. q̄ scandalizauerit. vbi gl. ī. de reg. iur. Vn̄ dico, q̄ ille tex. loquit de insufficiētia ꝓueniente ex imperitia, nō ex illiteratura. Differt em imperitus ab illiterato, vt ꝓ Bar. in tract. sed nouo iure. C. si cer. pet. Et suadet, qa loquit de Papa Celestino, qui sciebat legere, & sic nō erat penitus illiteratus, sed erat simplex & imperitus, vt dicit ibi Gem. ¶ Gl. pen. dividit in tres partes. In prima colligit notabilia. In secda, opponit. In tertia, soluit. Quęritur ꝓ intelligentia huius gl. de dolo. Primò, vtrū quilibet te
20 neatur † rōnem oīum gestorū suorū reddere. Secdò, an possit de omnib. reddi rō. Circa primā quæstionē, respōdet Pan. q̄ nemo tenetur reddere rōnē actorū suorū, nisi sit obligatus rōne officij. Primā partē huius rnsionis intellige verā in foro fori, secus in foro poli, in quo de omni verbo ocioso reddituri sumus rōnem, sm Host. hic. Secdam partē respōsionis, q̄ quilibet teneatur reddere rōnē officij & administrationis sui, ꝓbat
21 Pa. exēplo testis † q̄ tenet reddere rōnē sui dicti, al's nō ꝓbat. c. cū cām. ī. de testib. qd verū est, si interrogetur, sm gl. in l. solam. de testi. & iiij. q. iij. c. si testes. & in §. solā. hic in gl. allegata. Nam vbi nō interrogat, sustinet dictū licèt non faciat semiplenam ꝓbationē, ita q̄ deferri possit iusm in supplementū, sm Bal. in c. j. de consue. rec. feu. quē sequit Dec. hic & Fel. in d. c. cū cām. col. v. & Alex. cons. 32. col. ij. lib. j. Et si testis deponat sup his, quæ ꝓsistunt in iudicio intellectus, etiā nō interrogatus debet reddere rōnem, al's nō ꝓbat, sm Bald. in d. l. solā. Card. & Pan. in c. cū cām. de test. vbi dnt, q̄ testis deponēs sup valore nō ꝓbat, nisi assignet rōnem ēt nō interrogatus & sm in d. c. cām. vbi loqtur in teste deponente sup ebrietate, vel furore & Soc. cons. 42 col. ij. lib. j & cons. 143. col iiij. eo lib. dicit tn Soc. cons. 171 col. iij. lib. ij. q̄ si testis deponat supereo, qd facili discursu ꝓcipitur, ꝓbat, ēt q̄ nō assignet rōnem. si nō fuit interrogatus. Allegat Bar. in tract. de teste. col. iij & si testis deponat sup fama non ꝓbat. si nō assignat ronem ēt nō interrogatus, sm Socy. cons. 54. visa breui narratione. col. pen. lib. iiij. & data paritate testium, credendū est eis q̄ assignāt meliorē rōnē, sm Felyn. in c. licēt cām. col. viij. d. ꝓb. & est tex. in l. heres absens. §. pinde. ff. de iud. intantū, q̄ non valet statutū q̄ credat testib. deponētib. absque rōne, sm Bal. in l. si nō speciali. ad fi. C. de testa. Qd sequit Fely. in d. c. cū cām col. viij. & dato, q̄ valeret, debet intelligi si non fuerint interrogati, vel nisi assignēt malam rōnem, vt egregiè consuluit Deci. cons. 37. in causa rigorosæ. Similiter prælatus
22 rōne officij † tenet cuicunq; poscēti reddere rōnē. xxxvj. dist. c. qualiter & q̄n. & ibi gl. ī. de accus. Similiter tutor & curator, toto tit. ff. de tute. & rō distra. l. aduersus. l. rōnes. C. de admi. tut.
23 Sil'r negotiorū gestor. Sil'r quilibet administrator, † vt hic per Dec. allegantem ꝯ plura ꝯsilia, & ꝓ eundē, vbi alia adducit, ꝯsi. 1 rō. verè, vt puto. Et vltra eum adde text. in l. i & ij. C. vbi de ratione. agi opor. & Soc. cons. 24. & cons. 31. in j. lib. & ista est rō, quia officiales tenētur finito officio stare in loco sui officij ꝓ 50 dies, parati reddere rōnes suæ villicarionis. l. j. C. vt omnes iud. ram ciuil. q̄ crim. Et intantū tenent officiales stare in syndicatū, q̄ nō valeret statutū seu pactū, disponēs ꝯriū. sm Bal. & Ang. in l. si eruus vetitus. ff. de legat. j. & Ang. in l. si mora ff. sol. matr. operatur tn̄ ta e pactum, vel statutum. q̄ nō teneantur de malè gestis ex culpa lata, aut leui culpa, sm Fely. in c. si diligenti. col. vij. j. de fo. cōp. Et hæc sufficiāt ad hāc cōclusionē, quā tu discurendo poteris diffusius exornare. ¶ Circa secūdā qōnē, an de oīb. possit reddi rō, facias tres ꝯclusiones. Prima cō-
24 clusio. De secretis diuini iudicij † nō pōt reddi rō. c. Nabucho donosor in prin. & in §. de Tiriis. xxiij. q. iij. c. si ex bono. de pœnit. dist. iiij. & gl. in cle. j. de sum. tri. & fide cat. Alia adducit Fel. hic. Tu addes rōnē quare non possit reddi rō. q̄ voluntas Dei est essentia ipsius, & prima cā oīum. Sed Deus est imperscrutabilis c. j. ī. de sum tri. ergo ita eius voluntas. Ideo sapiens Cato inquit, Mitte arcana Dei, cælūq̄ inquirere q̄d sit. Cū sis mortalis quæ sunt mortalia cura. Et hf. Sapien iij. Altiora te ne q̄sieris, & fortiora non perscrutaberis, sed quæ ꝓcepit tibi Deus
25 illa cogita. Quæ notabis ꝯ istos fatuos † ꝓdicatores qui ꝯ doctrinam Apostoli quærunt p'us sapere, quam oporteat. Nam rectius facerent, si vitia acerrimè redarguerēt, & secreta Dei, q̄ busdā frīuolis ratiunculis animos fideliū peruertentib. nō inquirerēt. Secda conclusio de his quæ sunt positiui iuris dependentib à voluntate principis, non pōt reddi ratio † sm Pan qui
26 ita intelligit. l. non oīum. ff de legib. & est tex. in l. j. §. pueritiā, & ibi gl. ff. de postulan. cum concord. de quib. p Fe y. hic, colū. viij. Ideo aduocati nescientes assignare rōnē statuti, dnt iusti-

cit ſtatuẽtes ita ſtatuiſſe,& ita ſtatuerũt,qa ſibi placuit,ſm Bal. in l. Gallus §. ſi eius ff. de libe & poſthu S mulẽ rõnem aſſignat text inſtit. qui manumit poſ. in prin. & inſti. de vſuca. in prin. v bi allegat illud Iuue Sic volo, ſic iubeo, ſit ꝓ rõne volũtas. Pro quo eſt tex inſti. ſi quadru. paupe feciſ. dica. in prin. facit. l. j ff. d ꝓſti prin. & iſtud ẽt dicit gl. in c. ij. in verſi. vltra quatuor. de reſcrip lib. vj. Et dicit Iurecõ. in l. ꝓſpexit ff q & à qb. & Papa in c. in memoriã xix. diſt. q lex q̃uis dura ſeruanda eſt, quia ita ſcriptũ eſt, circa cuius l. ꝓſpexit intellectũ latè ſe extendit Fel. hic col. vij & oĩa eius dicta habuit ab Ale. in l. j §. nũciatio. ff d no.
27 ope nũci. Et adde, ꝙ lex dura ẽt in foro ꝙſcientiæ † ſeruãda eſt ſm Pan. in c. inq̃ſitioni. de ſent. excõ. Scdo adde ꝙ in q̃rtum vĩ tex. in l. ij. ver. ſed ꝓdura nimis eſt & ſq̃era iſta interꝓtatio. ff. d cuſtod. reo. Sed l. ꝓſpexit loqtur vbi q̃ſtat de mẽte legiſlatoris, & ĩ caſu certo. Ille loquit ĩ caſu dubio. Tertio adde, circa itel lectus relatos p Fel. cãcel. Dec. in l. oẽs populi in vj. q prin Bar. ff. de inſti. & iure. vbi q̃futat multa d ẽta p Fel. hic. Tertia ꝙclo
28 de his q̃ q̃ſtũt in ingenio & in iuſtitia nãli, ꝓt reddi rõ. † Ita loquit iſte tex. & tex ĩ c. coepiſcopi lxviij diſt q dicit, qđ rõne caret extirpandũ eſt, & tex. in c. q̃ſuetudo. j. diſt. vbi dr, ꝙ legẽtõ cõmendat. Et hõ qui nõ vtitur rõe, nõ eſt hõ ſed beſtia ſm gl. in auth. de monach. in prin. in ver. decẽtem. oẽ. n. diſputatione agitandum. & rõne iuuandũ eſt. c. vides. xxiij. qõ. facit text. in c. nulla rõ. j. de ꝓb. & q ſine rõne loquit, dr idẽdus eſt. l. ſed an vltro. § j. ibi ſed iſtã iniam. Celſus eleganter dr idet. ff. de neg. geſ. quẽ tex. allegat Bal. in prælu feud. co ꝓ̃ docto. q ꝙſulũt ſine le
29 ge & rõe. Et no. ꝙ tõ q̃ reddit, dẽt eſſe ꝙcludẽs. † Ex. eſt hic, in ver. rõnabilẽ cãm. Ideo teſtis aſſignans rõnẽ q̃ ſit eadẽ cũ dicto nõ ꝓbat, quia talis rõ nõ ꝙcludit. l. fi. ff. de offi. ꝓcu. Cæſa. l. qđ Labeo. ff de Carb. edic. Ita In. in d c. rũ cãm. Spe. tit. de teſte. § hũc videdũ ver. de vitu. Bal. in d. l. ſolã C. de teſti. Soc. cõſ. 42. col. ij. lib. j cõſ. 98. col fi. li. iiij. Et ſi rõ teſtis ſit falſa, eius dictũ ẽt falſum reputat, ſm Bal. in l. cõuenticula. C. de epiſc. & cle. Soc. cõſ. 114. col iiij. li ij Sicut. n. corpus regulat ab aĩa, vel ſaltẽ debet regulari, ita a. us noſtri debẽt regulari à rõne. Eſt. n ratio, aĩa cuiuſcunq; diſpõnis. l nõ dubiũ. vbi Bald. C de legi. Pan. in c. fi. col. iij. j. eo. gl. in l. ij. C. q ſit lõg. cõſuetu. Soc. pulchrè cõprobat dictũ tex. noſtri vno modo. In ſcda. alio mõ. In tertia concordat duo iura, q̃ pro q̃rtis allegauerat. In quarta infert Secũda ibi, nã & Vrbanus. Tertia ibi, ſed adeo. Quarta ibi, obediat.
¶ In eadẽ gl. ibi. l nemo Aduerte, qa obſtat quia ſnĩa principis
30 † habet vim legis l. fi. C. de legi. c. in cauſis de reſtitud Ideo Sal. ĩ
31 telligebat illã legẽ ĩ ſnĩa iferioris, & ita ẽt intellexit Hoſt. hic. Vel alr dic, ꝙ loquit in ꝓſiliis principis, ſecus in ſententiis. Vel loquit ĩ ſentẽtiis latis ab Imperatore q̃ius, nõ clauſis ĩ corpore iuris, quãs nõ tenemur ſequi. d. c. de cauſis vbi Fel. in j. falẽ. In eadẽ gl. ibi. c. nõ plures. de cõſc. d. 4. Nota ꝑpetuo iſtã gl. ad
§ 1 ſoluẽdũ teſtes, à q̃rietate: † quorũ vnus deponit, ꝙ fuit actus
ꝓ hibitus alter ꝙ nõ. Nã ꝑt ſaluari intelligẽdo, ꝙ vnus loquat̃ implicitè, alius explicitè, ſm Fel. hic. iiſdem modis quib. ꝙcordant iura, iiſdem modis ꝑſũt concordari teſtes, ſm Anto. in c. cum tu. j. de teſti. Im. in l. inter ſtipulantem. § j ff de vera. oblig. & l. modos. & vltrã poſuit Spe. in tit. de diſpu. & alleg ver. poſſt hæc autem ſatis. Et dunt gl. dicit, ꝙ implicitè dr̃ prohibitum, quod ex mente venit vide Fel. late in c j. poſſt gl. j. diſtin.

SVMMARIVM.

1 *Electus & confirmatus ante conſecrationem, nõ dicitur promotus ad epiſcopatum, quem admodũ non ſuſcepto pallio, non poteſt quis dici Archiepiſcopus. n. 2. 6, & 9. vbi dantur plures fallẽtiæ.*
2 *Electus in Papam ante benedictionem, coronationem & conſecrationem non poteſt intitulari Pont fex Maximus.*
Et quid de electo in Imperatorem. nu. 4.
8 *Epiſcopus poſt conſecrationem tranſlatus ad alium epiſcopatum, ſtatim ſequuta tranſlatione & confirmatione dicitur epiſcopus.*
10 *Electus ante confirmationem non habet exercitium iuriſdictionis, licet poſſit dici pr latus habitu.*
11 *Prouiſio Papæ habet vim electionis & confirmationis.*
12 *Prouiſionis appellatione propriè non venit electio.*
13 *Decanus eſt dignior Archidiacono, & quid ita.*
14 *Canonici ſoli ſunt de capitulo.*
15 *Capitulum dicitur, etiam ꝙ ibi non ſit epiſcopus, & caput ſuum.*
16 *Eccleſia ponitur pro capitulo.*
18 *Mandatum & præceptum interſe differunt, & quotupliciter, tam in quo conueniant. nu. 19.*
20 *Bonum omne procedit à gratia Dei. Gratia autem duplex.*
21 *Collatio dicitur gratia.*
22 *Data tẽporis conſideratur in beneficialib. vbi in conſideranda perſona executoris, inſpicitur tempus datæ. nu. 24. fallit tamẽ n. 23.*
25 *Tempus depoſitionis non tempus celebrati contractus inſpicitur ad cognoſcendam habilitatem teſtis.*
26 *Surreptio vitiat ipſo iure literas ad bñficia. ſuper quo vide limi. n. 27.*
28 *Archidiaconus & canonicus quis poteſt eſſe in eadem eccleſia.*
29 *Iudæus cõuerſus ad fidem Chriſti, eſt capax beneficiorum, etiam in eccleſiis cathedralibus.*
20 *Neophitus ꝓpter reliquias Iudaicæ perfidiæ, prohibetur à teſtimonio contra Chriſtianum. Nec admitti ur ad officia ſecularia. num. 31.*
3 *Conuerſus iamdudum, an cæteris paribus præferatur ſemper Chriſtiano. Et an ſimper bonus præferatur ei, qui aliquando fuit malus. 33. & 34. & 36.*
37 *Teſtis ſemp bonus in cauſa criminali præferẽ teſti emẽdato de delicto.*
38 *Delicti fructum nemo valet reportare, colligere, & referre.*
39 *Via non eſt danda ſeruis Dei, vt ſe facilius putent prouehi & eligi, ſi quando facti fuerint d teriores.*
40 *Bonus & honeſtus quis preſumitur ex antecedenti & ſubſequenti probata conuerſatione.*
41 *Intellectus iurium non ſunt trahendi ad gratiam.*
42 *Nullatenus, dictio quid ſignificet.*
43 *Singuli & vniuerſi, an pariſcentur quòd non.*
44 *Receptio in canonicum dupliciter poteſt conſiderari.*
45 *Vicegerens quis dicatur, & quis delegatus.*
46 *Mandatum factum vicegerenti, cenſetur factum ei, cuius vices gerit, quod limita nu. 47. & 47.*
49 *Capitulum non habet ordinariam, nec ſuccedit, quo ad collationes beneficiorum. & tu. 51.*
50 *Mandatũ factum capitulo, an dicatur factũ tanq̃ apoſtolico executori.*
52 *Mand tum factum capitulo, non ſe extendit ad epiſcopum. tur.*
53 *Canonicus præſumitur ſcire mo temſuipraſati. & ea quæ in eccleſia ge*
54 *Iudex, an poſſit procedere vi tute prorogationis ſibi factæ per ſenatũ vel reg m.*

EAM te ¶ Summatur, vr hic per Pan. dupl r. Tu aduerte qa ſtante, ꝙ in dubio mandatum factum capitulo vacante ſede intelligatur factum capitulo, vt vicegerẽti, primum ſumma rium qđ eſt, Ioa. And. ꝓcedit ẽt ſm cõem intel ſm. Nota primo ſm Pano. poſt lios ibi, an tuã ꝓmotionẽ, iuncto fi. ibi, nec ad-
1 huc eſſes cõſecratus. ꝙ electus & ꝙfirmatus an ꝙſecrationẽ † fñ dr̃ ꝓmotus ad epiſcopatũ. Aduerte ad duo. Primo ꝙ iſtud no. nõ bn colligit hic. qa, ſm oẽs. ipe datæ literarum, vacabat ſedes, ergo iſte no erat electus & confirmatus. qa non vacaſſet. c trãſmiſſã. j de elect. Scdo aduerte. qa vr falſum. Nam electus & confirmatus dr̃ ꝓmotus, licet non dicat̃ adhuc epſs. c. cum ĩ cunctis. § inferiora. in fi. j. de elect. & in c. ſup his. de accu. Habetis igit notare. ꝙ electus & confirmatus, an conſecrationẽ nõ ꝑt dici epſs. c. tua nos. j. de his quæ fiunt a ꝓla. ſine conſen. c. vbi Abb. in j not. & c. tã literis. vbi eiam Abb. j. de teſti. & gl. in c. i. de relig. do. cum aliis adductis p Fel. hic, & bn probat̃ in rub. j. de tranſlat. epiſc. vel elec. Non ẽt pontifex, vt per glo. in cle. 2.
2 de celeb. miſſ. Sic r ante ſuſceptionem pallij † non poteſt aliqs appellari archieps. c niſi. j. de autho. & vſu pal. ca. qđ autem. de
3 elect. Similiter electus in Papã † ante benedictionem, coronationẽ, & conſecrationẽ, n ꝑt intitulari põtifex maximus. ſeruus ſeruorũ Dei. ſm gl. in data ſexti, in ver. põtificatus & glo. fin. in ꝓœmio clemẽ Hodie rñ ſe pontificẽ & eõm appellat, gratias & diſpẽſationes facit an coronationẽ, & q dñt eũ n poſſe talia facere excõicat, vt in extrauagã. cle. incipien. qa nõnulli de ſent.
4 exc. Sic r electus in Imperatorẽ, † an coronatione non dr̃ Imperator, ſm gl. in data ſexti. p tex. in l. fi. exponẽdo verbũ ortum, ꝙ coronationẽ. C. de ſer. & p text. in l. bn à Zenone. in fi. ibi Ex q̃ Imperiales ſuſcepimus inſulas C. de quadr. põſcri. & ibi gl. not. ꝙ non valẽt priuilegia cõceſſa ab electo an coronatione. & idẽ voluit Bart. in l. ex eo. ff. de teſt milit. p tex. vbi electus non põt dici miles, an q̃ ſit deſcriptus in matricula. Adde text. in cle. i. circa medium. de iure. ibi, I go H. rex Rom. annuẽte Deo futurus Imp. & ibi gl. not. Et ex hoc interẽt, an electus in Imperatorem poſſit an coronationẽ exercere iura Imperii. de q̃ p gl. in d. cle. j in ver. reges & ibi Imo. & in c. indẽnitatibus. de elec. in 6. & in c. cãm. q fil. ſint leg. p Old conſ. 180. & conſ. 190. Pau. de Caſt. con. 105. Mart. Laud. in tract. ſuo de princip. ver. xxv. Pet. Roſel. in ſua monarchia. & Cor. conſi. 1. lib. 3. vbi tenet vnum magnũ, ꝙ ad eſſentiã Imperatoris ñ eſt neceſſãria corona. Sic r
5 ſcholaris examinatus & ſcentiatus † an impoſitionẽ bireti nõ ꝑt dici doctor, ſm Bald. in l. athletæ in princ. ff. de excuſ. tut. & Fel. hic. q alia adducit Et obligatus tenere vnũ vicariũ doctorẽ. nõ ꝑt tenere vnũ licẽtiatum, ſm Bal. ĩ l. pe ff. de teſt. mil. Fel. hic. Rõ huius no. eſt, qa epiſcopatus eſt ordo. c. cleros. vbi glo. 21. di. conſecratio aũt eſt illa q̃ ꝓfert ordinẽ & non electio, ſm gl. in ꝓœmio ſexti. ĩ verſ. epſs Pan. in c. quãto. de offic. ord. Illud notabile recepit nonnullas decſones Prima eſt. vt non poſſit dici epſs ratione ordinis, ſed bene ratione iuriſdictionis & peminẽtiæ, poteſt dici epſs. d. c. trãſmiſſam. vbi dr̃ ꝙ nondum conſecratus poteſt oĩa q̃ ſunt iuriſdictionis, licet n poſſit ea, q̃ ſunt ordinis, nec ea quę exigunt diſcuſſionẽ maioris inq̃ſitionis, vt

contio

cōuocare synodū. Et hac rōne añ cōsecrationē dī prælatus. d. c. tā literis. & ibi not. Pan. & Arch. in c. dilectissime. 8. q. 2. Are. in c. meminimus. de accus. Hinc est q̄ dispō. c cū ex eo. de ele. in vj. habet locū in electo & confirmato tm̄ sm̄ Io. And. ibi, quia dare licentiā studendi, est iurisdictionis. Hinc est q̄ dispō cle. j. de rescrip. habet locū in vicario electi, & nōdū consecrati sm̄ glo. & oēs ibi. Hinc dispō. cle. j. de foro cōpe. habet locū ēt in electo nondum cōsecrato expulso, sm̄ glo. approbata ibi. in ver. eps. Hinc ē q̄ dispō c. verū. j. de foro cōpe. licet loquat̄ in p̄secrato, hēt ēt locū in electo, sm̄ gl. & *cōiter* doct. ibi, & ponde-
So ra illū tex. ibi, ex quo eps fuit cōsecratus, qa vī p̄bare, q̄ nōdū cōsecratus dicat̄ eps, & istud ēt p̄bat tex. in c. aūt. in ver. de cōsecrandis epis. de elec. Hinc est, q̄ electus pt cōcedere indulgē tias: qa dare indulgētias, est dignitatis & iurisdictionis, & non ordinis, sm̄ Pan. in c. accedentibus. j. de excess. pl. & plura addu cit Fel. hic. Tu vide latius p Gemi. in c. j. colu. 2. de pœnit. & remiss. & p Imo. in cle. 2. de pœniten. & remiss. Ex præmissis infert̄, q̄ nō est verū vnū, qd̄ tenet hic Fel. q̄ dispō. c. fi. de re iud. ī vj. q̄ vult q̄ eps possit legēr sn̄iam p aliū, nō hēt locū in cle Io, p ut ibi ēt tenent Io. And & Gemi. Nā hoc vī falsum, qa legere sn̄iam, est de spectantibus ad iurisdictionē. Nec obstat, q̄ illud priuilegiū det epōpp dignitatis prærogatiuā, qa q̄tū ad iurisdi ctiōalia, electꝰ hēt prærogatiuā dignitatis p prædicta. Et dicit tex. in c. inter corpalia. j. de trāsla episcopi. q̄ ecclesia hūs electū, dī cōiugata quo ad qd. i. quoad iurisdictionalia, & viduata q̄ ad qd. i. quo ad sacr̄alia, & ea q̄ sunt ordinis, & sic intelligit p̄ silū Oldr. 194. Fact̄ tale est, allegatū per Fely. hic. col. 3. Hinc est, q̄ electus licet nō possit q̄ sunt ordinis, pōt tm̄ dispēsare circa ea q̄ sunt ordinis, qa dispensare est iurisdōnis, sm̄ Pan. quē alij sequuntur, in c. at si clerici. §. de adulteriis co. pen. j. de iud.
7 Sed̄ declara, vt nō dicat̄ episcopus ꝓpriè, sed largè †electus, nōdum p̄secratus, pōt dici episcopꝰ, sm̄ Car. in cle. j. vj. q. de pe. & ideo ī odiosis appl'one episcopi. ñ cōtineret̄ electus. sm̄ Bal. ī l. si nondū. C. de iurt. co'. j. vbi decidit, q̄ pœna. c. ita nos. 25 q. 2. nondū hēt locū in interficiētibus electū nondū p̄secratum. Sequunt̄ Fel. & Mod. hic. Tertiò intellige, vt ꝓcedat in eo, qui nūq̄ fuit cōsecratus. sed si episcopus p̄secratus trāsferet̄ ad aliū
8 episcopatū, statī sequuta translatione & p̄firmatione, dī † eps illius epatus, ēt quo ad ea, q̄ sunt ordinis, qa p primā p̄secratiōnē īpressus fuit character epatus ordinis, q̄ nō est reiterād', sm̄ gl. ī c. pinde. de ele. in vj. & in c. post p̄firmatiōē. de renū. Quar
9 tò ītellige, nisi electus esset ēt abbas, † qa tūc poterit ēt conferre minores ordines. 13. nō sit consecratus. Nā abbas minores ordines confert. c. cū p̄tingat. j. de æta. & qual. ita Gemi. in c. is, cui ꝓcurator. de elect. in vj. sequit̄ Fel. hic. Tu p̄sidera, an istud sit verū, qa Abbas solū hēt licentiā conferendi ordines minores in suo monasterio, ergo non deberet posse extra monasterium, qa limitata cā limitarū ꝓducit effectū. l. ī agris ff. de acqr. rer. dom. Et si posset vt abbas, nō debet posse vt electus, cum facultas sit restricta ad abbatiā. Vltimò, intellige prædicta oīa
10 in electo & cōfirmato: sed in electo, tm̄ † aliud dicendū videt̄, qa ipse electꝰ añ cōfirmationē nō habet exercitiū iurisdictionis licet possit dici prælatus habitu, sm̄ gl. in c. quanto. lxiij. di. De quo latè Fel. in c. cum Bertholdus. col. j. & seq. j. de re iud.
11 Habetis ēt elicere ex isto nota. Pan. q̄ ꝓuisio Papæ † hēt vim electionis & confirmationis, sm̄ Inn. in c. cū olim. de ca. possess. & ꝓprie. & istud firmat gl. 4. in c. j. de elect. lib. vj. ad qd̄ multa adducit Fel. hic. vltra quē adde Pan. in c. cum in cunctis §. cum vero, de elec. vbi dicit, q̄ Papa creat Episcopos solo verbo, & talis creatio dī ꝓuisio q̄ habet vim electionis & cōfirmationis.
12 Adde ēt, q̄ ꝓprie appellatione ꝓuisionis † nō venit electio. c. cum illis. §. illis. de pbē. lib. vj. Qd̄ est verū ꝓprie: sed largè continētur omnis modus p quē ꝓuidet̄ eccleſiæ, sm̄ gl. in cle. fin. de elect. q̄ sequit̄ Gemi in d. §. illis. & Fel. q̄ latè instat in c in nostr. corolla. xxxij. j. c. ¶ In tex. ibi, decano & capit. nota tex. in arg.
13 q̄ decanus † est dignior archidiacono. Nam hic Papa vacante sede scribit decano & capitulo, non archidiacono, & sic innuit̄ q̄ decanꝰ sit primus īecclesia post epm̄. & q̄ sit dignior, probat tex. in ca. cum in cunctis § inferior. arguēdo ab ordine literæ j. de ele. Sed in cōtrarium fortiter vrget tex. in c. ad hæc. j. de offic. archidia. vbi dicitur, q̄ est oculus epi, & primus post epm̄. Et in p̄rium facit tex. in c. rōne §. nec ēt. arguendo ab ordine literæ, de foro cōpe. lib. vj. & q̄ archidiaconus sit dignior, firmat gl. in rub. j. de offic. archidia. Ad istud rñdet Io. And. in c. cum in iure. j. de elect. q̄ de iure archidiaconus est dignior, qa decanatus no est dignitas de iure sed sm̄ cōsuetudinē tm̄, vñ regulat̄ a p̄suetudine. Qñq; n. est prima dignitas post epatū, vt hic. qñq; no, ꝓut ē hēt p̄suetudo. c. post electionē, de cōcess. præbē. & istud expressē vult Pan. in c. auditis. in 3. not. j. de elec. nā decanus ibi hēt primā vocē in eccl'ia. dicit Abb. ex consuetudine, non de iure. Et dicit Abb. in c. cum p̄tingat. char. pen. j. de foro cōpe. q̄ de iure decanus non hēt iurisdictionē aliquā. idē dicit gl. in c. dilecto. j. de sent. excō. & qñq; hēt solū offm̄. c. ex parte. de cleri. nō resid. c. j. ne p̄la. vic. suas. Aliqñ ponit̄ pro archipresbytero rurali. vt in d. c. ad hæc. de offic. archidia. dī ēt decanus, quasi p̄sit decē clericis, sm̄ Arch. in c. in capite. I. dist. sicut decanus de iure ciuili dī, q̄ pest decē militib. sm̄ glos. in rub. C. de deca. lib. xij. Nota ēt ex istis verbis, decano & eccleſie
14 exponēdo. i. capitulo q̄ decanus nō dī de capitulo, † nam soli canonici sunt de capitulo. c. j. j. de elect. c. cum olim. de reiud. c. ij. de instit. nisi p̄suetudo al'r se hēat. Et ita loquitur tex. in c. cū inter vniuersas. vbi Abb. in j. notab. j. de elect. vel nisi decanus eēt ēt canonicus, vt hic in fin. Nota ex eisdē verbis, q̄ appellat̄
15 capitulū, † ēt q̄ ibi nō sit eps & caput suū. ad idē tex. in c. j. j. ne sede vacan. Imo, appellatione capituli nō cōprehendit̄ caput, sm̄ gl in cle. vt hi qui. de æta. & quali. de quo abūdè p Fel in p̄emio Greg. in versi. Gregorius col. iiij. & seq. Iterū ex eisdē ver
16 bis nota q̄ eccl'a ponit̄ p capitulo. † De signatiōe huius verbi eccleſia, vide glo. in c. clerici Placentini, de verb. signi. & in c. fi. j. ne p̄la. vices suas. In text. ibi, meminerim Not. q̄ ēt Papā
17 fallit † obliuio. ad idē tex. in c. p̄terea. xxiij. dist. & p̄sumit̄, q̄ Papa nō recor'et̄ de his, q̄ paulo añ gessit. c. cæterū. s. eo. c. ex pte j. j. de offi. deleg. pp multitudinē negotiorū, qb. est īplicitus. c. ex pte. de capel. mona. tradit̄ p Gemi. in c. j. super gl. iij. de p̄stit. in vj. Ibi p̄ceptū dedimus, & mādatū. Nota sm̄ Pano. q̄ dria est
18 inter mādatū † & præceptū, vt hic per eū. Circa istud notabile aduertendū est ad duo. Primò, qualiter differāt, quantū ad tex. nām. Secundò, qualiter inter se gñaliter differāt. Circa primū Pan. post Ant. dicit hic, q̄ mādatū ponitur pro literis monitoriis. Præceptū, p literis p̄ceptoriis. Nā olim dabāt̄ tria paria lit'. rū, monitoriæ, p̄ceptoriæ, & exequutoriæ, vt latius declarat Pan. in c. cōstitutus. j. eo. Sed aduerte, qa iste sensus nō vī ꝓbabilis, qa si in lr̄is monitoriis apponatur verbū mādamus, qa dicat̄ vos monemus, & p apostolica scripta mādamus, tunc tales monitoriæ necessitant, & transeunt in p̄ceptorias, sm̄ Fe de. de Sen. consi. 240. Quia in p̄nti. Secundò, qa appet, q̄ forma mandati, & p̄cepti erat vniformis, vt M. q̄ de gente Iudæorū, &c. Tertiò, qa iste tex. vtit̄ pro synonymis istis duob. verbis, vt patet in vers. ipsi verò. & in vers. cū itaq;. Vñ Bald. exponat istū tex. præceptū dedimus & mādatū. i. p̄cipiēdo mādauimus. Circa sm̄, q̄tum ad inducendū necessitatē, mandatū superio-
19 ris & p̄ceptū nihil differunt, † vt ꝓbatur in c. j. de offi. deleg. & in rub. C. de manda. prin. Nā in superiore mādatū & iussus, nihil differunt. cle. j. & ibi Card. in viij. not. de iudi. Immo preces superioris habēt vim iussus, qa rogare ducum est spēs violēta iubendi, sm̄ gl. in l. j. ff. qd̄ iussū. Maiorē tm̄ hēt efficaciā præceptum q̄ mandatū, pp quinq; dr̄ias aggregatas hic per Felyn. & circa secundā dr̄iam adde. q̄ eā sequitur Card. in cle. procurator. de ꝓcu. & Ias. in l. ij. C. com. de leg. Sed eā reprobat Fel. sibi p̄rius in c. ī pro debilitate. in prin. j. de offi. deleg. ibi, Dei gra
20 ad fidē cōuersus. Not. q̄ oē bonū, † ꝓcedit à gratia Dei. Quid qd̄ habes mēti, ꝓuentrix gra donat. I. Deo nobis. C. de episc. & cle. & est duplex gra, Vna opans, vt homo velit bonū. Altera cooperans, ne frustra velit, sm̄ glo. in cle. j. de magist. ¶ Ibi quia
21 donatio. Nota q̄ collatio † dī donatio. c. relatū. de preben. Quod intelligē. vt p gl. & Pan. in c. inter cæteras. eod. tit. de pb. ¶ Ibi, si
22 datā. not. q̄ in bñficialib. inspicitur tps datæ † vbi in cōsiderāda p̄sona p̄xequutoris inspicit̄ tps datæ. Quod facit ad qōnem de qua p gl. in c. statutū. in prin. in vers. canonicus. de rescript. in vj. Quæ vult, q̄ ad cognoscendū an aliqs sit capax delegatiōis inspicit̄ tps datæ. & istud cōprobat Fel. in c. qm̄ abbas. col. ij. de offi. deleg. Eodē modo in considerando, quod beneficiū p̄sentē datur in rescripto, inspicit̄ tps datæ. cle. fi. de rescrip. vbi gratia ad vacaturā solū includit bñficiū creatū tpe datæ, nisi esset
23 clausula † cū se facultas obtulerit, qa clausula respicit futurum ēt q̄tum ad essentiā bñficij. scd̄m Gemi. cōs. 69. p totū. Itē in cōsideranda subreptione inspicitur tps datæ. c. cōstitutus. j. eo. Qd̄ intellige, vt p Ant. in c. seq. ad fin̄. Itē, in rescriptis ad lites, q̄tū ad vim cōprehensiuā inspicitur tps datæ. c. fi. j. eo. Itē q̄tum ad cognoscēdum quis ex plurib. impetrātib. debeat præferri. c. ti bi qui. & c. ī plurib. eo. titu. in vj. Qd̄ intellige & declara vt per gl. in c. sibi soli. & in c. si capitulo. de cōcess. pb. lib. vj. Cōtra istud notabile oppo. de c. ei cui. de preb. lib. vj. Pan. in c. dilectus. j. de præben. & Fel. hic rñdet, q̄ ista q̄l'o fallit q̄tum ad p̄sideratum habilitatē p̄sonæ impetrātis, quia q̄tum ad hoc inspicitur tps vacationis seu collationis, & ꝓbat p plura. Ego p̄firmo per id, qd̄ decidit Bar. in l. præcipimus. §. sanè. C. de appel. vbi si statutum det maius salarium doctori, quā licentiato, & p̄tingat q̄ tempore datæ p̄missionis sit licentiatus, si tm̄ tpe dati cōstitij
24 vel sn̄iæ sit doctor, debebitur sibi salariū † doctoris. sequit̄ Fel. in c. fin. col. j. j. de iud. Bertachi. in tract. de epis. q̄. x. Sed̄ p̄firmo, qa ad cognoscēdā habilitatē testis nō inspicitur tēpus ce

lebrat̄

Ioannis Franc. Ripę super primo decret:

lebrati act⁹,de quo deponit,sed tēpus † depositionis, ſm gl. in l.3 §.duæ aūt ſunt cauſæ ff.de Carb.edict.Bal.in l.j.p illum tex.C.de rei.& p l.ſi arbiter C.de ſent.Alex conſi.133.colu.j. lib.j.Circa iſtā reſpōſionē aduerte ad duo.Primò, qa vī confundi p tex in c.ſi eo tpe.de reſcript.lib.vj.vbi vī text.de directo ꝫrius.d.c eicui.Prozcordia horū iurium gl. & Dd valde laborāt.Sed vera eſt illa concordia, qꝫ in c.q. non exiſtens tpe datæ in ætate idonea ad beneficia curata impetrauit ſimpliciter gratiā ad beneficiū vacaturū quo caſu nō pōt notari ſua gra vitio ſubreptiōis.ſed in ca.ſi eo tpe.nō exiſtēs in ætate,impetrauit ſibi ꝫferri curatū,nō facta mētione d defectu ætatis. Ideò gra tāq ſubreptitia nō valet,& in cognoſcēda ſubreptione,inſpicit ps datæ.d.c ꝫſtituris.Ex qua ꝫcordia infert ad declarationē q.de qua i tex.qꝫ ſi iſte M.tpe datæ fuiſſet Iudęus, & tpe pſentationis Chriſtianus gra ſua nō facta mētione, qd eſſet Iudæus,eſſet nulla ipſo iure quia ſubreptio vitiat literas ad beneficia ipſo iure c.ad audiētiā.2.j.eo.In ꝫrium tñ facit, qd ſtatim dicā.Scdò ꝫſidera.q̄ poſſit eſſe ratio † diuerſitatis, quare in cognoſcēda capacitate delegati inſpicit tps datæ,& in cognoſcenda capacitate eius.ꝑ quo ſcribit,attenditur tps collationis.Et reſpōdeas ex mente Pan.in d.c dilectus.& Imo. in c.ſi j.eod.qꝫ delegato tpe datæ cōfertur iuriſdictio habitu, quā pp pſentationē ꝫferur exercitū.c.ſup eo ij de appel.c.paſtoralis.j eo.ideò illo tpe q̄ ꝫferur iuriſdictio,dēt eſſe capax. Sed p gram ad vacaturā nullū ius confert ei,ꝑ q̄ ſcribit.c.ſi.de conceſſ.præb.lib.vj.Sed confert p collationē,ideò inſpicit tps collationis.Et hac ratione in cognoſcēda capacitate electi,attenditur tps electionis.c.duda.j.de elect.qa p electionē mittatur matrimoniū inter electo & eccliā c.inter corporalia.j de tranſla.plat.Et hac rōne,ad cognoſcendū, an bñficiū comprehendat in gra de bñficio tanti valoris,inſpicit tps collationis & nō datæ ſm Oldr.con⁹.58.quidā impetrauit,& conſ.168. ad primā.qd ſemp intelligas,niſi poſſit gra argui de vitio ſubreptionis.vt ſ.dixi.Et qñ raciturnitas vī falſa expreſſio valoris vitiet,dicam in c.ſeq Ex iſtis poteſ elicere duas concłones ad concłonem factā.Quaſdā alias limitationes ponit Fel.hic. Vltra oēs limita etiā,vt nō ꝓcedat in gra † ſi neutri.qa q̄ umad eius effectū attendit euentus finitæ litis,& nō da ę,ſm Gemi. conſ.79 dñs Ioan.de dona colu.ſi.Ibi, ſicut q erat archidiaconus & canonicus.not.qꝫ qs pōt eſſe archidiacon⁹ † & canonicus in eadē eccl'a Ad idē tex.in cle ſi.de preb.Idē pōt eſſe eps & canonicus.c.cū in eccl'a tua.de præb. in vj.Et pōt cu libet dignitati eſſe annexa pbenda.c.ſæpe,eod.tit.vj.in c.ex literis d ꝓbat.Qd itellige verū iure ſingulari vel exꝫſuetudine,nō de iure cōi,ſm gl.p illū tex.in c.j.de conſuet.li vj.& eps etiā canonicus in actibus capituli,vt canonicus nō ꝓcedit archidiaconum,ſm gl.in c.à collatiōe de appel.in vj. quā dicit ſingularē Pan.in c.auditis col.3.de elect.& infert ex eo, qꝫ eps exiſtens in tuſulio,nō debet ꝓcedere rectorē.Vltimò not.qꝫ Iudæus cōuerſus ad fidē Chriſti eſt capax beneficior⁹ † & in eccleſijs cathedralib.Nec mirū,qa de Iudæis cōuerſis fundata eſt eccl'a Dei.c.in nouo.xxj.diſt.vt hic i gl.ſi.Cōtra iſtud notabile opp. oēs Mod.de c j & p totum.xlviij.diſt.vbi dr, qꝫ Iudæi nouiter ꝫuerſi ꝓhibēt ordinari duabus de cauſis.Primò, ne exiſtimēt eccliā eis plurimū indiguiſſe.Scdò, qa corruit murus cui pōdus tignorū ſuperimponit, humore nondū excitato.ergo & ꝓhibent hīe beneficiū,qd nō pōt ꝫferri puris laicis c.a.d iſti. c.cū adeò.j.eod Comprobat.qa Neophitus pp reliquias per fidiæ Iudaicæ ꝓhibet à teſtimonio † q̄ Chriſtianū,ſm Fel.i c. inde.p tex.in c.no pōt 2.q.vij & c.ſi ſi.de Iudæis. Augęt difficultas qa Neophitus nō admittit ad officia † ſecularia,ſm gl. in c.conſtituit xvj.q.4 quam reputat ſing.Lud Rom ſing.chij. incip.nunc veniamus ad lucra.in 2 parte.ergo nō etiā admitti poterit ad eccleſiaſtica.c.ſi officia.lx.diſt.in reſpōdet Fel.duplicit er Primò qꝫ iſte tex & not.dēt intelligi de ꝫſuetudine,& nō de Neophitō.Et ſi dixeris qꝫ eſt diuinatiua,rñdeo, qꝫ eſt etiā diuinare qꝫ in text.nro eſſet nouiter ꝫuerſus.Capiamus ergo intellm.p quē iura ꝫcordent.c.cū expediat d elect. lib.vj.Sedò rñdet,qꝫ Papa mandādo ex certa ſcīa, qꝫ ꝫferat beneficium Neophito,vī ſecū diſpenſare.c.venię de ſil.presby. Iſta ſolutio non eſt tuta,qa ꝓhibitio,de qua in d c.j.xlviij.diſt. eſt ꝓhibitio concilij Niceni,q̄ ꝓhibitio hēt annexā clauſulā derogatoriā ſm Archid.in c.j.de conſti.lib.vj.& vbi lex habet clauſulam derogatoriam,requirit ſpecialis& expreſſa derogatio,nec ſufficit certa ſcīa ſm Pan.in c.nonnulli.in prin.j.eo. Tertiò, reſpondet Baſig.& poſt eū Dec. qꝫ Neophitus ꝓhibet ꝓmoueri ad ordines maiores non aūt ad minores.ſm Gem. pot⁹ gl.in c.quicunq;.lxxvij.diſt. ergo ēt poterit ꝓmoueri ad canonicatū,q non exigit maiores ordines.Iſta ſol'o videt ſolida,tñ nō tollit argm de officijs ſecularibus ad eccleſiaſtica.Vñ Dec.reſpōdet,qꝫ eccleſiaſtica ꝫcedūt pp ordines præcedētes, nō ſic ſecularia.Sed tu cōſidera.qꝫ eccleſiaſtica bñficia pp præcedētes ordines maiores tñ cōcedunt nō pp minores.c. eps. j.de præb.Quartò,rñdet Dec.qꝫ Neophitus pp vitæ ꝓbitatē ap parentē poſt ꝫuerſionē, pōt ꝑmoueri ad ordines ēt maiores, ergo ēt ad beneficia.c.ſi qs ægritudinē vij di & añ eū iſta fuit ſol'o gl.2.hic.ſed eſt nimis diuinatiua Tenēda eſt igitur prima ſol'o.Iuxta iſtud notabile,ſe offert pulchra dubitatio,an cōuersus iamdudū cæteris paribus,pferatur † ſemp Chriſtiano? Iſta dubitatio pēdet ab altera.an ſemp bonus pferat † ei,qui aliqñ fuit malus.Circa quā Fel.hic,col.8.inſiſtit,ſed non ſe reſoluit. Gl.in § ſi.in gl.magna.in ſi.lxiij.diſt.& gl.in c obuentibus.ead. di tenet qꝫ emendatus pferatur ſemp bon.Segtur Pan.in c.at ſi clerici.§.de adulteriis.ad fi.j.de iud & in rub.ff.de iuſt.& iur. Pro iſta parte facit,qa Chriſtus pōtuit in apoſtolatu Pet.† emē datum Ioan Bapt.q non peccauerat.Omnis aūt Chriſti actiōnra dēt eſſet inſtructio.c.ſignificaſti.j.de electio l.&hoc Tiberius ff.de hær.inſt.Scdò facit,qa magis eligendus is,q miſeri. cors eſſe dicit, † vt exemplo tui ſciat aliis miſereri.iuxta illud poeticū,Aeneid.1.Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco Et hac rōne dī Chriſtum potius elegiſſe.Pet.q Ioan Ita inquit tex in c.conſiderandum.& in c.fideiorſo d ſt Et ſm g⁹ 4.ad Hebros,re atā per Fe'.impoſſibile eſt aff ictorum cognoſcere afflictiones,q doloris experimēto nō nouit. Tertiò facit dictum Luc.xv.c.trāſumptiue in c.qa ſanctitas tua.50 diſt.Gaudeo.inquit Deus magis ſuper vno peccatore pœnitētiā agēte,q ſup. xcix.iuſtis.Quartò,facit deciſio Lud.Ro.ſing.ccv.inc.Sunt electi.vbi data paritate vocū decidit ſcholarē aliqñ deuium reducētum ad frugē † in rectoratu præferendū ei,q ſemp fuit bonus ſcholaris.In ꝫrium qꝫ nat⁹ Chriſtianus ſit p ætate rendus Iudęo conuerſo,& tpe bonus emēdato,faciunt illæ duæ rōnes,de qb. in d.c.j.xliij diſt.Scdo,reſtringit tex.in c.teſtimonium de teſt. & ibi not,Pan.in 3 not.qꝫ in cā criminali prætertur teſtis ſemp bonus † teſti eſm emendato de delicto.Nemo em ſua pœnitētia nocēs eſſe deſinit.quis ſit fugitiuus in prin.ff de ædil.edi. & dicit gl in c ſerrū.50.d,qꝫ peccator pp pœnitentiā nō reuertit ad priorē ſtatū integra iter Tertiò,ex delicto † nemo valet fructum reportare l.itaq; fundo.ff.de furt Quod eſſet,ſi ꝑter emē dationem delicti pferretur.Quartò facit,quia ñ eſt danda via ſeruis Dei,vt ſe factius putēt eligi,ſi aliqñ facti fuerint † deteriores leg.xvj.q.j Quintò ꝑilla parte vī tex.in c.nos conſuetudinē in ñ.xij d.& ibi expreſſē Arch.decidit ꝫrium eius, quod decidit Lu.Ro in ſing ccv & ib āpartē tenet Præpoſitus Alex. in d.c.fideliores.& viſus eſt tenere Pan in c.dudū 2 co.vj.j. de elec. dicens exemplū Petri non eſſe trahendū ad conſequentias,qa in eo apparuit vera pœnitentia q̄ in nobis nō præſumitur verē interuenire Et ſm Præpo.in d.c.fideliores fuit factus caput Apoſtolorū,quia primus erat ĩter Apoſtolos meruit de Chriſto veritatē ꝓfiteri.Quid tenendū Dec.in d.§.de adulteriis diſtinguit.Aut agitur de ꝫlatione ad officia & dignitates hñtes iuriſdictionē,& coerctionē in ſubditos,& tunc ꝓcedat prima opin.quia in ꝓpoſito nō tota integritas cōſideratur ſed ēt miſericordia.c.qui eps. Aut de prælatione ad alia bñficia ſine iuriſdictione,& tūc ꝓcedat ſecūda qa integritas vitæ ibi tota cōtēplāt.arg.c de multa.de præb.Credo indiſtinctē ad officia hñtia iuriſdictionē,præ erēdu eſſe ę ſemp bonū.qa emendatus nō ita benè,ſicut ſemp bonus pōt auferre malū de medio eius,qui in delictū ſimile corruit Qua em fronte reprehenderet alios,cū tacitus ipſe ſibi reſpōdeat eadē q̄ miſſa,q̄ corripit?Ita inqt Papa in c.ſi xxv.diſt ¶ Gl.j.declarat tex.Aduerte qa text.vī ꝫtinere repugnantia.Nā primo dicit,primū mādatum fuiſſet emanatū ante tuā ꝓmotionē.deinde dicit.qꝫ primū mandatū dirigebat eccleſiæ ſibi ꝫmiſſæ,ergo poſt ꝓmotionē. Timore huius ꝫrij Aut ſubaudit dictionē nunc tibi ꝫmiſſę Qd notat ꝓcordia teſtium:ſic p ſubauditionē verbi tunc ſeu verbi quōtā ſm gl.in l.ſi ff de e.j.Bar.& Mod.in l.eius qui ff.de cer.pet.p Bar & ſcrib. in l.j.§ j.ff.de no.ope.p Fel.in c ex parte.colu.j.de foro compe. ¶ Gl.a.notat qꝫ ex ſub æquo honeſta ꝫuerſatione: & ex ante cedenti † p̄ſumitur qs honeſtus & bonus c.ex ſtudij.& c.māda ta.de præſump.Idem eā ex cōuerſatiōe mala antecedenti præſumitur quis malus:vt in l.3 §.ꝫri pōt.ff.de ſuſpect.tu.& l.ſi aliquid.C de ſuſcep.& archa lib.xij.per quē tex.Paris in tract.ſyndi.ver.ſyndicatur,vult officialem poſſe ſyndicari de geſtis in aliis officijs. Ad idem tex.in c.a poſtq.& ibi Abb.in vlt.not.de ele&.Et ſm Philoſophum qua is eſt qui q; talium conſortio delectatur.Et mala conuerſatio facit indicium ad torturā:vt per plura cōcludit Gand.in tract.malef.sub rub.de q̄ Et prętumit delictū amiſſum ab eo:qui frequēter conuerſabat in loco homicidij:ſm Alex.conſ.50.col.3.& ieq lib.j. ¶ Gl.tenet: qꝫ excuſatio capituli eſſet iuridica Quod ītelige verum,ſi mādatu fuit factū capło vt vicegerētes ecclīe ñ vt executori.c.cum alioquib. de reſcrip.lib.vj.alio etiam modo ſaluante excuſationē capti,

Imol &

ſmo.& Barb.hic,intelligendo mãdatũ fuiſſe factũ.c.vt ordinario collatori ſede vacante.Sed talis ſaluatio reprehenditꝑ Fely. hic col.xiij.verſ.ſi Papa.& bñ. Gl.iiij diuidit in tres partes. In prima,ponit vnu intellm.In ſcda,rñdet tacito ꝟrio,qd poſſet formari ꝟ illũ intellm.In tertia,dat aliũ intellm. Secunda ibi, ſed de hoc.Tertia ibi,vel dic.¶Gl.v.diuiditur in quinque partes.In prima,colligit vnũ not.in arg.In ſcda ibi, argm ꝟ Opp. ꝟ illd.In tertia ibi,& eſt argm.colligit aliud not. In quarta ibi, itẽ arg.colligit aliud In qnta ibi arg.ecõtra.oppo.ꝟ illud.Pro expeditione harũ gl.& ꝓ intellu huius tex.oppo.Pa.ꝟ text.qꝫ iſte electus eps nõ teneret ꝓuidere huic cõuerſo, qa mãdatũ dirigebatur capitulo,& nõ epo,& mandatũ factũ vni nõ extẽditur ad alterũ.c.fi.de ꝓben.lib.vj.Timore iſtius ꝟrij.dant varij intellꝰ ad iſtũ tex.Primus fuit intellꝰ glo.in ver.infecto negotio.in prin.qꝫ iſte eps non teneret de iure,ſed ſo ũ de honeſtate Intellꝰ iſte *cõiter* reprobatur plurib rõnib.Primò,quia hoc attento iſtæ ſecundæ literæ,quib.arguitur eps,qꝫ non exequutus fuerit mãdatũ,continerẽt gram,& ſic ſuperfluè iſta decretalis inſerta fuiſſet in hoc volumine,qa qd ob gram ꝓceditur, nõ eſt in ꝟtias trahẽdũ,regula.qꝫ ob gram.de reg.iur Hoc ãt nõ eſt dicendũ,qa in hoc ope nihil ſupflui inſertũ fuit,vt ſ.in prooemio,ergo,&cæ.Sed ò,quia in tex.iſto nullũ eſt verbũ,qd ſonet in gram,& qñ Papa vult gram facere, vtit verbis importantib.gram,vt in eo.j.ꝛ.qõ.v.Tertiò,qa intellꝰ iuriũ non ſunt
41 trahendi ꝛ ad gram,vt not.Io.And.in c.ex parte Adæ ſ.de teſti.& Pan.& hic,& in c.ij ꝛ de reſt.ſpol.Quartò,qa ſi iſte eps nõ fuiſſet obligatus,nõ fuiſſet reprehenſus per Papã,prout reprehendit in verſi.qꝫ nullatenus feciſſe deberes.Et ſi dixeris ,qꝫ non reprehẽditur ex eo.qꝫ nõ fuerit exequutus mandatũ. Rñdet ſm Ant.qꝫ ſi mandatũ nõ obligabat epm,vt epm,verũ ẽt eſt dicere,qꝫ ei nõ mãdabatur aliqd.Sed tenendo,qꝫ de honeſtate obligatus ſit,rñc ẽt verũ erit,qꝫ aliqd ſibi mandabat vñ aliter rñdetur,qꝫ ſi eps reprehenderet,qa diceret ſe nullũ recepiſſe mandatũ,nõ diceret Papa,qd nullatenus feciſſe deberes, ſed qd nul-
42 latenus dixiſſe deberes ſm Dec in ver nullatenus,ꝛ.nullo iure,ergo à ꝟrio tenebat omni iure adimplere, & ſic non ſolum ex hoc tenetur,ſed ẽt de iure cõi.arg.l.ũ qs Sempronia ff.de hære.inſti.facit tex.in c.qñ.in verſ.nullatenus abſoluatur.de immu.eccle.in vj.& gl.in c.ij verſ. nullatenus.de ſequeſtratione poſſeſſion.& fructuũ.Sed poſſet dici, qꝫ ſatis verificatur dictio nullatenus,i.nullo modo cõſiderata honeſtate. Sextò, qa ex ſcda reprehenſione,qꝫ nõ debebat dedignari,quia Iudæus fuerit,dat intelligi qꝫ iſte tex.nõ loq̃t in caſu ſpãli,ſm eundẽ Dec.ſed q̃libet reprehenſio habet ſpalẽ rõnẽ,ergo ex vna nõ re-
ctè infert ad alteram.Scds fuit intellectus gl.in ver.deberes,qꝫ eps teneret virtute mandati facti capitulo,qa ẽt intelligit mandatũ factũ cuilibet de capitulo,& ꝟ ſti epo,qui tunc erat de capꝰ,cũ eẽt archidiaconus & canonicus.iſtũ intellm dãnat
a Pan.qa falſum eſt, qꝫ mãdatũ factũ capꝰ cenſeat factũ ſingu-
43 lis de capꝰ vt ſingulis,qa aliud ſinguli,aliud vniuerſi.ꝛc.qui manumittit ff.de ius vocan.cũ aliis copioſiſſimè adductis ꝓ Fel.hic,cui adde,qꝫ ſi ꝓbet illos de vniuerſitate ſolitos ire ad cædẽdũ ligna in aliquo nemore,vel ad faciendũ paſci alia in aliquo paſcuo,non ſequitur cõcludenter ꝓbatũ eſſe vniuerſitatẽ eẽ in quaſi poſſeſſioe cædendi vel paſcendi,quia aliud ſinguli,aliud vniuerſi,ſm Cyno.in tract.ſeruit.ruſt.ſub rubr.de ſerui.iur.depaſcẽ.col.viij.Raph.Com.conſi.158 *Viſis inſtro*,&c.Cor.conſi.148. per totum lib.j.& conſi.63.& ſi in hac.lib.iiij.Et liberatio facta vniuerſitati,nõ liberat ſingulos de vniuerſitate,vt ſingulos, vt cõſuluit Dec conſil.61.col.iij.Poſſem plura alia addere , q̃ reſeruanda ſunt locis ſuis,nã hic inptinenter cumulantur,& hac rõne in executorialib.dr cõiter,vniuerſis,& ſingulis,&c.Et iſto modo loqueñdi vtuntur ſemper iura canonica,vt in c.nimis.j.de excep.præl.& in c.in generali.de elect.libr.vj. Defendendo iſtum intellm rñdet Hoſt.qꝫ iſta ꝟcluſio,aliud ſinguli,aliud vniuerſi, ꝓcedit in ꝓprietate rerũ,ſecus in mandato ſuperioris,cui pp bonũ obediẽtiæ qlibet tenet obedire,& factũ.c.intelligit ſcm cuilibet.Iſta rñſio nõ placet,qa licet qlibet non teneat parere, tñ debet intelligi collegialiter.Nullus.n.vt ſingularis,ꝓt exequ mandatũ factũ collegio.ſm Rot.de dolo & contum.deciſi.j.in antiquioribus.Alij ſaluant iſtũ intellm alio medio,dicentes qꝫ licet aliud ſinguli,aliud vniuerſi,tñ ſtat ſimul,qꝫ iſte epiſcopus ſolus teneat,tanq̃ ſibi ſoli etiam mandatũ dirigatur,eoqa omnib.aliis recuſantib.obedire totum ius collegij reſidet penes vnũ ſolũ,qꝫ vult obedire,ſm Hoſt in c.bonæ.ij.de poſtu.præla. Itẽ ſicut morte oium reſidet collegiũ in vnũ ſolũ ſuperſtitẽ.l. ſicut.ff.qd cuiuſq; vniuerſi nomi.tra omnib.delinquẽtib. vno excepto reſidet in illũ ſo ũ.c.cum Vintonienſis. & ibi Pan.in j. not.ſ.de elect.Et apud illos ẽt pauciores, qui adducũt cãm magis ronabilẽ,dr eſſe totũ collegium.c.j.de his, q̃ ſiunt à ma-
ior.par.cap.Ita dicimus in caſu nro , qꝫ ſolus volens obedire dicat nõ delinquere,dicat ẽt adducere cãm rõnabiliorẽ quã nõ volentes obedire , & ꝟ ñr in ipſo ſolo ꝟſiſtere ius collegij. Sed iſta defenſio nõ ſatisfacit.Tũ qa concludit,qꝫ iſte eps non collegij tenebat ꝓuidere huic cõuerſo,& iſte intellectus vult qꝫ teneat vt eps,& vt vnus ſingularis, Præterea,rñdeo qꝫ licet oibus priuatis iure capitulari, ſeu vocibus ſuis,ius cõllegij reſiderat apud vnũ ſolũ nõ priuatũ,tñ nõ repetitiure cautũ,qꝫ ſi aliqui de c.dicãt nõ eẽ parendũ mãdato , qꝫ ſint priuari iure capitulari,ergo nec nos dicere debemus.§.optimũ.in auth. de nõ elig ſecũdo nubẽ.mulie.Gl.in c.ũ.de iurepatro. & ꝟriũ vult Rota loco palleg. & dicit Pan.in d.c.j. qꝫ licet minor pars adducẽs meliorẽ rõnẽ poſſit impedire maiorẽ partem,ne ſtatuat,tñ minor pars nõic collegij nõ poterit ſtatuere ꝟtrariũ Tertio ſunt q ab iſto fundamento aliter ſaluãt hunc intellm, dicentes,qꝫ aliud vniuerſi aliud ſinguli, ꝓcedit qñ agit de aliquo actu iuris,ſecus ſi agat de aliquo actu facti,ſm Inn.& Pã & oẽs hic,vt refert Fel.col.vij &ad propoſitũ dicebat Inn.ic irrefragabili in princ de offi.ord.qꝫ actus facti,vt eſt eligere, eſt apud ſingulos.Actus iuris,vt eſt electio,eſt apd vniuerſos. Mãdatũ ergo recipiẽdi aliquẽ in canonicũ cenſet actus facti, ergo iniunctũ erit oibus,vt ſingulis.Pro reſolutione ſciendũ
44 eſt qꝫ receptio in canonicũ ꝛ dupliꝛ põt ꝟſiderari.Vno mõ , ꝓ collatione tituli,& iſta eſt iuris.Alio mo ꝓ inſtallatiõe,& iſta eſt facti,ſm gl.in c.cũ aliqb.in ver receptio.de reſcript.lib.vj. & Fede.cõſi.290.Quia in pñti.verũ mãdatũ factũ c.loqtur de receptione iuris,vt patet ex lra , ergo &c. Quartò , alij aliter ſaluant dicentes qd regula,aliud vniuerſi,aliud ſinguli,debet intelligi qñ mãdatũ potuerit ꝟtingere ꝟ tũ,vt vniuerſis, ſecus ſi aliàs eẽt inuita id.qa intelligit tunc factũ oibus, vt ſingulis.arg.c.abbate ſanè.de verb.ſign .& l.quoties.ff de rebus dub.Iſta ſaluatio nihil valet qa mandatũ benè valebat etiã ſi intelligeret factũ vt vniuerſis,niſi ſuiſſet electus eps Quintò Card.aliter ſaluat,dicẽdo qd mandatũ factũ capꝰ,nõ intelligit ſm epm.Nec econtra,debet intelligi in mãdato facto in literis executorijs.Et ita procedit text.in d.ca fin. Secus in literis monitorijs & ꝓceptorijs. Rõ diria eſt,ſm eũ,qa lræ executoriæ ſunt minus ꝓ udiciales,qa auferunt ptãtẽ ab ordinario. Secus in monitorijs,& ꝓceptorijs.c.mãdatũ.j.eo. Sed iſta diſtinctio Card.nõ eſt vera,ſm Imo.hic & benè.qa text.in d.c. fi.ꝓcedit ẽt in lris monitorijs & ꝓceptorijs,vt ꝓbat ratio decidendi ibidẽ aſſignata.Nã ẽt ꝓ monitorias,& ꝓceptorias gratiuat ordinarius: qa aufert libera facultas conferẽdi cui placet. Præterea ſequeret qꝫ ille tex.nõ hẽret locũ in executorijs datis ad cõpellendũ ꝓ quas ab ordinario nõ aufert ius cõferendi. d.c.ũ ſoli.qd tñ eſt falſũ Tenẽdũ eſt igit cũ Pan. qꝫ iſte intellꝰ nõ ſit verus,qd aliter ẽt ꝓbat Pan.Quia dato,qꝫ iſtud mãdatũ eẽt factũ oibus vt ſingulis,tñ erat factum ſingulis, vt canonicis,ergo ceſſante illa qualitate,qꝫ nõ ſint canonici , vt in caſu nro,qa iſte deſierat eẽ canonicus,cũ eẽt factus eps,non deberet amplius teneri.arg.c.venerabilem.in fi.de elect.Nec obſt. inquantũ Dec.dicit,qꝫ quantũ ad vim cõprehenſiuã reſpectu iudicis,cui ſcribit,ſufficit adeſſe qualitatẽ tpe datę ſm gl.in d. c.ſtatutũ.in verſi.canonicus.de reſcrip.lib vj. Quia rñdetur qꝫ ꝓcedit in delegatione facta cõtẽplatione qualitatis tm.ſm gl. j in cle.& ſi principalis.de reſcr.In ꝓpoſito nro mãdatũ factũ capꝰ nõ põt dici ſcm reſpectu alicuius pſonæ in ſpecie , ſed tñ reſpectu qualitatis capituli,ſeu canonicatus,ergo,&c. Tertius fuit intellꝰ gl.hic,qd eps eſſet obligatus ꝓuidere huic cõuerſo,qa ipſe eſt caput capꝰi, & ꝟ mandatum factum capꝰo ẽt ipſi tãquã capiti factũ vi.Iſte intellꝰ reprobat per Abba.ex tribus.vt hic p eũ.& vltra alios nõ placet,qa quãtum ad vim cõprehenſiuã reſpectu eius cui ſcribitur,attẽdit tps datæ, vt ſ. dictum fuit.Sed iſte tpe datæ nõ erat eps electus & cõfirmat⁹
☞ ſm *cõiter* ſniam,ergo nõ põt dici,qd mãdatũ factum capꝰo ſede vacãte,intelligit factũ iſti tanquã epo,& tãquã capiti,cũ tũc nõ eẽt nec electus nec ꝟfirmatus. Quartus fuit ĩ intellꝰ Inn.
§ h *cõiter* approbat⁹,qꝫ eps iſte teneret,qa mãdatũ erat factũ capꝰo,vt vicegerenti ipſius epi ſede vacante. Vñ ſupueniente nouo epo qa ceſſat ptãs vicegerẽtis,ipſe nouus eps debet ex equi mãdatũ fcm capꝰo,tãqua vicegerẽti ipſius epi Circa iſtũ intellm duo diſcutiamus.Primò,videamus fructus huius intellꝰ.Secdo,diſcutiamus veritatẽ ipſius.Circa primũ habes nõ
4 ſtare primo qꝫ non ſolũ dr vicegerẽs,ꝛq ĩ locũ abbatis vel mortui ad vniuerſitatẽ cauſarũ à ſupiore deputatur,l.2.C.de offi. eius q vic.alte ger ſed i le q ad vnicũ actũ deputat, ſi in alijs à lege erat ſubrogatus,& ad alias ſpẽs vicegerẽtiũ quas ponũt Alex.& *Mod* in rub.ff.de offi.eius cui mãda.eſt iuriſdi. cdò nor.qꝫ capitulũ cui ſede vacãte a Papa committit ptas ꝟferendi nõ ꝟtert auctoritate ꝓpria,ſed vt gerẽs vices epi. Tu aduerte, qa ſi ſubrogatur vt vicegerẽs à ſuperiore in locũ epi mortui,

ergo

a Singuli.rñ de ꝓcepto rem meum dñm Marc. mãtu. cõſu. 2.nu.75.quã cõtrariũ tenere videt tamẽ ꝓ hac cõcluſione Rip.vid Ruc. conſi. 102. vol.2.& eſt ab oibus recepta. vt aliud ſint ſinguli quã vniuerſitas. vnde debitũ vniuerſitatis, non eſt ſingulorũ nec ecõtra l.ſicut §.ſi quid. quod cuiuſ qꝫ vas.no.& procuratoris vniuerſitatis, non eſt ſingulorũ.l. ij.eo.ti.vt ꝓ *Dec.hic*, & vniuerſitatis nõ eſt angulorum.l. ſed ſi hac.§. qui manumit.de iure vocan. Nec põt vniuerſitas remittere iniuriã particularũ.Cra cõſ. 645 nu. 8. Nec põt pater ex facto parti culariũ.Cra. cõſ.21 nu. 8.& qualiter hoc procedat vt aliquando poſſit vid Decius. pede 88. nu.1 & 26. TROTT.

ergo capl'm hēt ordinariā, vt dī in d.l.2.& ꝓnr iure ꝓprio conferat,& nō alieno. Iſta eſt em dīa inter vicegerētē,& delegatū, q̄ vicegerēs ſuo noīe, delegat° vero noīe delegantis agit, ſm Alex.in d.rub.de offi eius. Sed ſaluādo Pan.rndēdum eſt nō eē bonā ꝓniam, hēt ordinariā, ergo agit noīe ꝓprio. patet in vicario epi.q hēt ordinariā.c.ſuā de offic.vicar.& tn agit noīe epi,
46 cogita tn. Tertiò nota, q̄† mādatum factum vicegerēti, cēſet factum illi, cui° vices gerit.& in hoc eſt iſte tex.ſingularis, ſm Ant.& Fel.hic.col.xij.inferētes ad qōnē de præpoſito Magalē ſi ſuccedēte in officio ſacriſtæ, vacāte ſacriſtia. Qd̄ nota.qa vī obſtare.qd̄ decidit Card.in cle.& ſi principalis.de reſcript.vbi vult, q̄ de cauſis delegatis vicario, nō poſſit eps ſe intromittere. Niſi dixeris aliud in vicario, aliud in vicegerēte, qa vicegerens cōſtituīt in defectum, vicarius verò nō. Sed hic ꝑt dubita
47 ri, qd eē.† An mādatum factum epo, intelligat factum vicegerēti.ex.lex.in l.more.§.fi.de iur.om.iud.decidit, q̄ ſic, p c.qm̄ abbas.de offi.deleg. Sed valde dubito.vtrum in ca'u huius capl'i ꝓcedat deciſio.ex.lex.crederē q̄ non, qa capl'm ſede vacāte non ſuccedit in collationib° beneficiorum.c.vnico, ne ſede vacāte.li.vj.ergo non etiā trāſibit mādatum de ꝓferēdo. Quartò nota,
48 q̄ in dubio †mādatum factum alicui gerēti vices alterius, vī factum illi in defectum illius cui° vices gerit,& ſic vt vicegerēti, qđ eſt no.ſm Abb.& ſm Fel eſt ſingulare. Circa ſm cōiter Dd
&c transeunt cum iſto intellectu, Dec.tn dicit, q̄ nō vī verus, qa rō illa qa tpe datæ erat de capl'o, nō ſeruiret in ꝓpoſito. Nā idē dicendum eſſet attēto iſto intellectu ēt ſi non fuiſſet de capl'o, & dicere, q̄ iſta rō ponit finem iuris miniſterio, eſt deſtruere iſtū tex. Sed ad iſtud reſpondebo j.& qa eſt diuinatiuus, ſm eum, ex alio nō vī verus, qa ſi fuit reſcriptum ca. vt vicegerēti, ergo vt ordinario collatori, qa vicegerēs hēt ordinariā, vt ſ.dixi, ¶3
49 q̄tum ad collatiōes bñficiorum† capl'm nō hēt ordinariā, nec ſuccedit.d.c.vnico ergo,& c. Et dicere q̄ in aliis iuriſdictionib° gerit vices, non ſeq̄t neceſſariò, ergo q̄tum ad ꝓferēdum, eſt ſibi mādatum vt vicegerēti. Quintus fuit ītellectus Dec. q̄ eps teneretē, qa mandatum factum capl'o.cēſet factum ſingulis de capl'o, caſu quo aliqs eorum eligeret in epm, declarādo vt per eum. Iſte ēt intellectus nō placet qa p̄ upponit, q̄ ſi electus fuiſſet vnus, q non fuiſſet de capl'o q̄ nō fuiſſet obligatus parere huic mandato. Itē ob.tex.in d.c.fi.cui nō rndet Dec. Conſide-
50 ra ergo, ſi dici poſſit, q̄† mandatum erat factum c.tq̄ Apoſtolico executori.qđ vī.qa vbi aliqđ addit iuriſdictioni ordinarij, tunc efficī delegatus.c.13.& ibi no.j.de offi ord. facit tex.in l. ius ciuil.vbi Mod ff.de inſti.& iur Verum cum Papa mandet ca
51 pl'o ſede vacāte, vt conferat bñficium, addit iuriſdictioni,† cū capl'm in collationibus bñficiorum non ſuccedat.d.ca.vnic.ne ſede vacan. Non obſt. fundamentum Pan, q̄ hoc modo ēt electo epiſcopo capitulum vti executor potuiſſet cō ferre.c.ſi ſoli. de concel. præbē. qa verum niſi fuiſſet cōceſſa executio in defectum epiſcopi mortui, qa ceſſante cā, & q̄r creato epo, ceſſare dēt eius facultas.c.cum ceſſante.de appel. Nō ēt obſt.tex. in d.c.fi.qa loq̄t qn̄ mandatum grauaret capl'm ad cōferenda bñficia ex conſuetudine. vel al's ad collationē ipſius capi'i ſpectantia, tunc non intelligitur grauatus eps, nec eē. Vel ꝓcedit ſi viuo epo mandet capl'o, vt ferat aliqd beneficium ſpectās adcollationē epi, tunc ab epo auferī poteſtas d.c.ſi ſoli. ſecus ſi grauet capl'm in defectum epi defuncti, vel abſentis: ad conterenda bñficia ſpectātia ad collationē ipſius epi: qa in effectu ipſe eps grauatus cenſet: nec ab eo iuriſdictio auferitur. Non obdeniq̄ ſi dixeris: q̄ ratio aſſignata nō faceret ad ꝓpoſitum: qa rndeo q̄ in tex. imo bene facit qa electus ſe excutabat, dicendo q̄ mandatum nullum receperat ex eo: quia dirigebatur ca-
52 pl'o, & non ſibi: & †mandatum factum capl'o: non ſe extendit ad epm d.c.fi. Ad iſtud reſpondet Papa q̄ ſi data literarū attediſſet, nu. latenus feciſſet hāc excuſationē: qa tpe datæ erat de capl'o, cū eſſet canonicus, & q̄r ſcire potuit mandatū fuiſſe fa-
53 ctum capl'o ſede vacāte, & in defectū epi, qa canonicus † preſumit ſcire mortē ſui prælati. & q̄ in ecclēſia ſua agunt. c. tertio loco. de præſump. Cū ergo ſciret tpe datæ ſedē vacare, & ſic ſcriptum fuiſſe capl'o in defectū epi debuit ēt ſcire mandatum extendi ad epm rōnibus prædictis. ¶ Glo. diuidit in 4. part. In prima notat. in ſcda q̄ illud notabile opponit, & de ſolutione remittit. In tertia iterum colligit aliud notabile. In quarta opponit & ſoluit qa oēs ſup traditis p hāc gl. ſe remittunt, nec ego aliqd dicam. Solum inſtabo ſup vna practicabili quæſti q̄ forma Baſig. h c. Senatus vel rex progat inſtantiam cāe, tpe
a data e iuberat inſtantia, ſed tpe præſentationis reſcripti elapſa erat. Dubitatur an iudex poſſit ꝓcedere virtute huius ꝓroga-
54 tionis: Ant.Baſig.dicit q̄ ſic: qa in tribuenda iuriſdictione inſpicitur tempus datæ: & non preſentationis.c.fi.j.e.& p Fel.hic, col.7. Credo q̄rium fore verius, qa in reſcriptis ſubintelligitur clauſula, ſi pars eo vti voluerit, vt per Fe'y.in c.cæterum colu. vij.in fi.ſ.eod. Sed poſtquam eſt acq̄ſitum ius parti, non pōt

aDatę pro ſuggatio nulla ē, quādo lapſus eſt iā termin⁹ l. ſed ēt ma. ācie de pre cai. Boe. de ci. 84.n.8. Rebuffum cō cord. in ut. pro. dila. in verb. prō roga. Crau. 979. nu. 3. vide nec ſ. ſi dicatur ꝓroga. intra 8 dies ſi mitte termin. And. Bar. in c.p.& g nu. 58. de offi. deleg. Sed i ſtud verū, q̄ p c. loquendo iā lis, quæ ſimpli citer pēdet à voluntate & pāte ꝓroganti vale. poſt ter minum tanquām nouā cōteſtio. vi de Dec. cōſ. 443. ib ver. quō ad vltimum. Reb. vbi ſupra I verbo renouat. Boeri. deciſ. 284. n. 19. & 284 nu. 12. vide tamē Tira. in tract. Retract. cōuēt. §. 3 gl. 7 nu. 14.

TT.

impetrans vti reſcripto c.ſin aūt.& c.plerunq;.j. eod. & quia debet eo vti tpe quo actus geri pōt. l. bonorū. ff rem rat. hab. Non obſt. q̄ in tribuenda iuriſdictione inſpiciat tempus datę, qa hic non agitur de tribuenda iuriſdictione, cum ordinarius nec delegatus.ap ſa inſtantia deſinat eſſe iudex. l. cum lite mortua. ff. iud. ſol. Pan. in c. conſuluit. col. iij. j. de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas eccleſiaſtica quomodo cognoſcatur.*
3 *Decani ſunt præferendi archidiaconis.*
4 *Dictio tanquam, denotat ſimilitudinem & improprietatem.*
5 *Perſonatus & dignitas ſunt ſynonyma.*
6 *Reſcriptum ſumit vires ab intentione reſcribentis.*
7 *Quærens & venans plura beneficia, dicitur moleſtare pauperes.*
8 *Beneficia minora debentur pauperibus clericis.*
9 *Verba iſta, vires nolumus obtinere, vel virib. non ſubſiſtat, nullitatem important ipſo iure.& nu. 10.*
11 *Præcentoria non eſt dignitas de iure, niſi de conſuetudine, vel ſtatuto eccleſiæ aliud caueatur.*
12 *Impetratio ſecundi beneficij quantumcunque minimi debet facere mētionem de primo.*
13 *Papa facilius concedit minora beneficia, quàm maiora.*
14 *Mentio expreſſa dicitur quæ fit verbis generalibus.*
15 *Expreſſio obſcura in materia ſurreptionis, vitiat reſcriptum.*
16 *Impetrans an teneatur facere mentionem de nobilitate. Item an contra de ruſticitate. nu. 17. Et quid de diuitiis. 18. Item an de cura animarum 19.*
20 *Poteſtatem habens abſoluendi cum homicidis & irregularib. ſuper retinendis beneficiis, non poſſet diſpenſare ſuper curatis.*
21 *Impetrans an debeat facere mentionem de reſidentia, quam requirit beneficium.*
22 *Impetrans an debeat facere mentionem de ordine annexo beneficio impetrando.*
23 *Impetrans an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda.*
24 *Impetrans an debeat exprimere valorem beneficij impetrandi.*
25 *Impetrans an teneatur probare valorem expreſſum in precibus.*
26 *Impetrans quia preſupponit certum valorem, an debeat ſuccumbere, ſi valor ſit maior expreſſo.*
27 *In valore beneficij quæ computanda veniant, & an diſtributiones quotidianæ. nu. 28.*
29 *Anniuerſaria mortuaria, queſtæ non computantur in valore bñficij.*
30 *Modus ſecurus exprimendi valorem beneficij quis ſit, ita vt impetrās non videatur ſe aſtringere ad probandum certum valorem.*
31 *Taciturnitas valoris cura vel reditus, an vitiet gratiam motu proprio conceſſam.*
32 *Iuri patronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu proprio conceſſam.*
33 *Motus proprius an defendat gratiam à vitio ſurreptionis.*
34 *Clauſula, ſupplentes omnem defectum, non operatur diſpenſationem ſuper defectu perſonali.*
35 *Diſpenſatio an quando dici poſſit fauorabilis.*
36 *Legitimatus reſtituitur primis natalibus.*
37 *Obſtaculo vno ſublato, non cenſetur ſublatum aliud.*
38 *Cura fori contentioſi non eſt dignior cura animarum.*
39 *Argumentum ab identitate vel maioritate rationis non valet in diſpenſationibus.*
40 *Diſpenſatus vt poſſit permutare ſuum beneficium cum alio, non poteſt permutare cum duobus aliis beneficiis.*
41 *Diſpenſatus an poſſit promoueri ad beneficium curatum, non obſtante ætatis defectu, non tamen cenſetur diſpenſatus vt poſſit adminiſtrare bona ipſius beneficij.*
42 *Diſpenſatus ſuper pluralitate, intelligitur etiam diſpenſatus ſuper re*
43 *Diſpeenſandi poteſtas eſt fauorabilis & extendenda.* (ſidentia.
44 *Impetrare reſcriptum poteſt pro alio quis ad beneficia ſine mandato.*
45 *Reſcriptum papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius.*
46 *Tacens veritatem puniendus eſt. quando propalare tenebatur. Et quid de parte. nu. 47.*
48 *Tacere plus quàm expediat in priuato eſt peccatum veniale, in prælato autem mortale.*

ADnotes ¶ Diuiditur & ſummatur, vt hic per Abb. Pro ma
1 iori euidentia infra dicendorū præmitto, † quomodo cognoſcatur dignitas eccleſiaſtica. Pa. hic in j. notabi. ſe remittit ad dicta per eum in c. de multa. de præb & per Archid. in c. j. de conſuet. lib. vj. vbi Gemi. Tu dic ex tribus tignis cognoſci dignitatem eccleſiaſticam, quæ latius declarat Aret. in conſilio 23. in præſenti conſultatione. col. j. Secundò præmitto, quæ di-
2 cantur minora beneficia, iſtud declarat Pan in c. maioribus. de præben. Sed aduerte, quia contra iſtam doctrinam eſt text. in §. inferiora c. cum in cunctis. j. de elect. Breuiter dic, quod ſm ſubie ama etiam beneficia quādoque dicuntur maiora, q̄nque minora. Nā hic appellantur minora omnia beneficia,

quæ

quæ non sunt dignitates.in d.§.inferiora. Appellant minora, respectu episcopatus oīa alia,ēt si sunt dignitates,vt archidiaconatus,& similes.& alibi dr q minora dnr.quorūvalor non excedit summā septē florenorū de camera.fm Pan. in cle. 2. de deci. Verius est,q sit arbitramētū,fm Gemi.cōsi.85.Sup primo quæsito.in fi.Nota primò ibi, decani. ex ordine literę, q.
3 †decani sint pferendi archidiaconis.De quo dixi in pcedent. & tenendo q archidiaconus pferat.ad istū tex.& similes respō det q argm nōvalet ab ordine literę in exēplis traditis p legē fm Fel.in c.cū dilecta.col.4 ī.eo.Scdò nota ibi,tanq,&c.q dic-
4 tio† tāquam denotat similitudinē & improprietatem, iuxta illud Dnicæ pāssionis,tanquā ad latronē,&c.& est tex.in l.pecuniā ff.si cert.pet.p quē ita dicit Bar.in l.omnes populi in vlti.char.ff.de iust.& iure.& tex.vbi gl.in versi.tanquā.in c. solitę.ī.de maio.& obedien. Aliqn tn est veritatis expressiua. c.ex ore.de priuil.& tex.s.in procemio.in ver.tanquā incertæ. & in cle.1 in fi.de summa trinit.& fide catho.& in §.si verò. in aut. vt omnes obed.iudi.puinc. Tertiò not.ibi,personatum,quod
5 †personatus & dignitas sunt synonyma.cōcordat tex.in c.cū accessissent.& ibi no.Pan.de cōstit. Sed in ꝓriū est text.in c.de multa.ibi,idē in psonatib.ī.de pben.& dicit Archidia.in c.1.de cōsuet.lib.6.q dignitas est administratio cū iurisdictione,per sonatus verò est q̄dā progatiua sine iurisdictione, officium verò est administratio rerū ecclesię sine iurisdictione vt sacrista. Istam tamen drīā dānat Pan.in d.c.de multa.p tex.in d. c.cum accessissent. & dicit.q fm psuetudinē locorū hęc noīa exaudiunt,aliqn differūt.aliqn nō.&idē dicit Gemi in d.c.1.Quar-
6 tò nota ibi,cū nō sit intētionis,&c.q† rescriptū sumit vires ab intentione rescribētis.ad idē tex.in c.si ibi nostra ferat intētio de præbē.ad mentē rescribētis recurrēdū est.l. ex facto. ff de vulg.& pupil.vbi dixi,latè tradit p Fel in c.cām quę.col 7.ver. secda declaratio.ī.eo.& in c.cū ecclesiastice.ī. de excep. Quin-
7 tò nota ibi,pauperes clericos īquietēt,q† quærēs habere plura bnficia dr molestare pauperes clericos: & ista est ratio fm Ant.quare ꝓhibeat pluralitas bnficiorū in codē,fm Pan.in c. extirpandę.§.quia verò.in 11.col.ī.de præbē. q pluralitas nullo casu reperit de iure pmissa, qa clericus est vsuarius tn.fm gl.in pnti.de offi.ordi.lib.6.si habet bnficiū, quod institutum ptæsumit ad vsum clerici illi deservientis.c.ecclesia. de consecra.dist.1.si mō q̄rit aliud beneficiū hre.dr quærere victū alio-
8 rū & diminutionē cultus diuini:cū tot sint īstituēdi, quot ex redditib.vinere pnt.c.1.de institu.& retinens plura beneficia q tinuò est in pcō,secūdū Host.in c.3.& ibi Pan.col.2.ī.de excē. An aūt quotidie incurrat vnū peccatū,tradit Gemi.consi.26. col.1.Sextò no.ex eidē verbis,q minora† bnficia debent pauperib.clericis.Sed q̄ non debet in ecclesia Dei fieri acceptio personarū.c.nouit.ī.de iud.Immo,qa pauperes magis egent, deberēt hre potius pinguiora beneficia.solu.tex.iste no negat ēt maiora deberi,sed dicit pauperes inquietari, quoties minora beneficia diuitib.assignāt,qa diuites hītes vn viuāt, nō dnr inquietari,sed bene pauperes.q deberēt illa saltē hre pro sustētatione vitæ eorū.c.si pauper clericus.de pben.lib.6.Vel tex.se adaptat ad id quod frequētius accidit.Rarò.n.reperit, q diues velit acceptare vnū beneficium minimū. Vel tertiò posset dici, diuitibus magis danda esse maiora beneficia,quia diuites sustentāt ecclesias.pauperes verò spoliant, vt diuites fiant,
9 secūdū gl.in c.q̄situm.2.de appel.Septimò nota ibi,vires† nolumus obtinere,q istaverba important nullitatē ipso iure.Ad idē tex.in l.2.C.qn ꝓpo.nō est necē.&in c.si motu ꝓprio.vbi not.Gemi.de pbē.lib.6.& idē est si dicat,virib.careat, secundū Fel.in c.Rodulph.col.16.in ver.carear virib.ī.eo. allegans istū tex.& tex.in c.qd sup his.& ibi no.Pan.ī.de fide instr. Idem ēt
10 si dicatur† virib.non subsistat.c.is cui.de prebend.libr.vj.& sic hābes corollariē notare quod subreptio vitiat ipso iure rescripta ad beneficia.ad idē tex.in c.ad audiētiā.vbi latè Fely.post alios.ī.eo.Octauò nota,secundum Pan.tria nomina beneficiorum tenentia in nomen dignitatis decanatus, de quo dixi in c.præceden. Archidiaconatus sine dubio dignitas est, etiam si secundum q uetudinē nō hēret iurisdictionē,secundum gl.in
11 c.pen.de offi.eg.lib.6.Et† præcētoria.Sed vr, q ista nō sit dignitas.qa nulā hēt iurisdictionē,iuxta nota.in d.c.1.de consuetu.Sol'o,de iure nō est dignitas,nisi de cōsuetudine vel statuto ecclesiæ aliud cauetur.& ita loquat iste tex.& in ca.cum olim.de consuetu.Et q non sit dignitas consuluit Gemi.consil.101.Quo ad primum.vbi dicit quòd dispō.c.de multa.ī. de præbē.non hēt locū ī pcētoria nec thesauria,nisi ex consuetudine vel statuto habeant & reputent dignitates. Vltimò no.se-
12 cūdū Pa.q† ipetrās secundum bnficium q̄tuncunq; minimū tenet facere mētionē de primo,vt hic lati⁹ p eū.Ego lati⁹ ꝓcedā q̄ q̄one.Quęro primò,an in supplicatione sit faciēda mētio de priorib.beneficiis iā obtētis?Breuiter, iura abūdāt in hoc q̄ sic,aliàs taciturnitas vitiat gr̄am ipso iure,vt hic & in cap.si motu proprio.& in c.non potest.de pben.in vj.& in c.si ꝓponēte.& in c.cum adeo.ī.eo.& in c.cū teneamur.ī.de pben. Amplia primò,vt etiā sit facienda mentio de beneficio nōdū acceptato fm Io.And.& Gemi.in ca.gr̄a.colu.4.de rescrip.libro vj.Rō est,qa per collationem ēt añ acceptationē acquirit ius efficax volente eo,cui fuit collatū, ita q interim alteri cōferri nō pōt.c.si tibi absenti.de præben.lib.vj.Et qa beneficiū est sibi debitū,licet nondum suum fm gl.in cle. auditor.de rescrip.& in cle.j.vt lite pendē.Ideo de tali iure debet fieri mentio,& generaliter non solum de iure in re,sed ēt de iure ad rē,est fienda mētio,fm gl.in cle.si Romani.de pben. in vers. obtinet. q latè cōmentatus est Fel.in c in nr̄a.col.3.ī.eo.Secūdò amplia,ēt si impetrans renuntiasset beneficio, sed nulliter. Vel nondū renuntiatio fuisset acceptata p superiorē. qa licet istis casib. renūcians ꝑdat possessionē bnficij non tn ꝑdit titulū, fm Inno. & Pan.in c.q in dubijs.de renūci.Ideo de isto bnficio renunciato est fienda mentio,fm Rot. in tit. de renuncia.decis.4.in antiquioribus.De quo p Fely.in d. c. in nr̄a.corolla.34.Quod ego intelligo,si renūciatio sit facta in manibus laici,vel sit facta in manibus clerici, & nondū sit à suo superiore acceptata:aliàs si esset facta in manibus clerici, & à suo superiore acceptata,nō vr necessaria mentio, p ea quę dicam in 4.ampliatione.Ita colligitur ex notatis in d.c.q in dubijs & p Gemi.q̄s. 125.Super primo. Tertiò amplia, vt de pensione fieri debeat mētio.c.ad audientiā.2 ī. eo. Quartò amplia, ēt vt sit facienda mētio de literis gratiosis, q̄bus impetrans renunciauerat, fm Pan.in d.c.ad audientiam in 4. not qa ex quo eorū vigore poterat p̄sequi beneficiū,& noluit,si Papa hoc sciuisset,difficilius p̄cessisset secunda gr̄am,ergo &c.c.postulasti.ī.eo. Sed q̄riū vr dicendū.qa de beneficio renūciato qn valuit renūciatio & fuit acceptata, nō est facienda mentio, fm Lapū alleg.89. Duo plau.& Fel.in d.c.in nr̄a.corollario.22. ergo nec ēt de literis,q̄bus est renuntiatū.Et q̄riū tenuit idē Pan.in d.c. in nr̄a. col.pen.nisi vigore dictarū literarū aliqd fuisset consequutus. d.ca.ad audientiā Quintò amplia, ēt si esset beneficiū manuale,qd solet ꝓferri ad tps,vt prioratus claustralis, de quo loquitur tex.in cle.j.in vers.reuocari de supplēda negli. p a.nam de tali bnficio ēt est mētio facienda,fm Io.Cal.in q̄.9 titu.de rescri.Alias ampliationes collige p te.¶Intellige & restrīge, primo,vt p̄cedat p̄missa pcō in bnficijs,quę impetrans obtinet in titulū,secus in his.q̄ tenet absq; titulo vt sunt vicarię tēporales,qa de illis nō est necessario faciēda mentio. c. postulasti. ī.eo quē sic intellexit Io.Cal.in d.q̄.s. Intellige tertiò verum esse,si impetrās sciebat se hre alia bnficia, secus si ignorabat, qa tūc taciturnitas nō reddit scām gr̄am subreptitiā ipso iure.c.gr̄a.de rescrip.lib.6. Sed p intelligē ia reuoco in dubiū, an sufficiat, q in impetratione fiat mentio prioris bnficij in gne,puta q petat sibi ꝓuideri de bnficio tali, non obstante, q aliud obtineat beneficiū?An verò dēat fieri spāis mentio de ipso bnficio?Cardi.& Barba.hic tenent, q sufficiat nominare beneficiū in gne.Mouent p iltū tex.dnr.n.q tex.hic vult impetrationem vitiari,qa se simplici noīe clericos appellabant, & sic nec ēt in gne se etiē beneficiatos dicebāt. Ergo si dixissent se habere alia bnficia in gne,valuisset impetratio.Sed Pan.hic tacitè improbat hunc intellm,qa tex.esset de indubitabili ita eum intelligendo.Nam satis notū erat p iura antiqua, q impetratio non faciens mentionē vllo modo de beneficiis obtentis,nihil valet.d c cū adeo,&c.ad audientiā.c.si proponente.ī.eo.cū simil.Itē iste text.se fundat in hoc, qa nō erat facta mentio dignitatis,& in hac subreptione nō se fundasset si nō esset facta mentio beneficij etiā in genere.Item tex.iste dicit, q se appellabant simplici nōie, tanquā nō haberent aliquem personatū. Ergo appellarūt se bnficiatos simplici nōie, aliàs tex.dixisset tanquā non haberent aliquod beneficium,nō tanquam non haberent aliquem personatū.Scdò pro hac parte And. Barb.alleg.tex.in c.is cui.in prin.de prēben.in vj Solutio. Ille text.loquitur in generali potestate ꝓferēdi cōcessa alicui, vt possit ēt cōferre beneficia personis ēt aliàs beneficiatis,vn sufficit generalis mētio,quia spālis nō pōt cōmodè fieri. Nos loquimur ī eo qui ipetrat,qui pōt de obtētis beneficiis facere mentionē specialē,& pro ista solutione faciunt q̄ scribit Fel.in d.c.in nr̄a,corolla.36.versi.& si diceret.& versi.6.no.ī.eo.Tertiò pro ista pte adducit tex.in c.non pōt.de præbē.lib.vj.vbi innuitur,q sufficiat impetrāti dicere nō obstante, q habeat bnficium.Solutio,fm Panor.ibi narratur factū implicitè,& non explicitè.Idem Papa rndet quid operetur gratia concessa cum tali clausula,nō obstante.&c.nō aūt refert forma'iter quid cō tineretur in præcibus.Cōrariā opinionē, q immò in specie
13 sit facienda mentio de bnficio,tenent Pan.& cōit. alij.Primò per istum textum,vbi expresse decidit quòd debet impetrans

exprimere in genere,ꝙ ſit beneficiat⁹. Ad iſtud tex.rñdet Carhic.ꝙ ſpeciale eſt,qñ exiſtens in dignitate impetrat exiguum benefic um Rō ſpecialitatis, quia exigua beneficia debentur pauperib.qui inquierant diuires per impetrationes ipſorum, & ideo no eſt veriſimile,ꝙ Papa cōceſſiſſet talia exigua beneficia exiſtenti in dignitate,ſi fuiſſet facta mētio dignitatis.Sed
13 †Inno.Ioan.And.Pan & alij reprobant hunc intellectum, qa Papa facilius concedit minora beneficia,quam maiora. vnde ſubaudiunt ad tex.ibi,ſuper minorib.verbum maximē, quaſi dicant,idē dicēdum in impetratione maiorum beneficiorum. Iſta tamen rāſio non caret cauillatione. Scdò mouentur per tex.in cle.ſi Romanus.de prēben.per locum à ſpeciali.Sed mihi non probat,qa licet velit,ꝙ ſpecialis ſit in collationib factis à Papa motu proprio,vt non ſit faciēda mentio de beneficiis obtentis,tamē quia ſpecialitas ꝙſiſtit in omnimoda taciturnitate,nō ſequit̄,ergo in collationib. quę fiūt ad ſupplicationē eſt facienda mentio in ſpecie,qa ſi dicamus, ꝙ ſufficiat facere mentionē in genere,adhuc ſtabit ſpecialitas illius tex.in collationib factis motu proprio,in quib.nō eſt vllo modo neceſſaria mentio aliorū beneficiorū prius habitorū. Tertiò adducit̄ tex.in c.in nra ibi,niſi expreſſam fecerit mentionem.j. eo. Ad
14 iſtū tex.rñdet Barba ꝙ expreſſa dicit̄ mentio †etiam illa,quæ fit verbis gñalib. Allegat doct.Bar.in l.1.ff.de vulg.& pup. ſubſtitutione,& qd decidit Bar in l.ff.ſi qs in ius vocatus non ierit.Defendendo cōem ꝑt dici,ꝙ doctr.Bar.in d.l.procedit in materia indifferenti,vel aliàs fauorabili. Secus in materia reſtringibili &odioſa,in qua nō dr expreſſum,qd verbis gñalib. exprimitur,vt eſt tex.cum gl.in c.inqſitores.de hæreticis.libr. 6.Sunt n.reſcripta ad beneficia ſtrictè interpretanda.c.quāuis.de prebē.lib.6.Quartò pro hac ſnīa vr caſus in cle.fi.de officio ordinarij,vbi dr ꝙ collatio habenti aliud beneficium,non valet,niſi de primo ſit facta ſpecialis mētio.Vbi autē requiritur mētio ſpecialis nō ſufficit ꝙ fiat mentioverbis gñalib ſecūdū gl.in cle.1.in ver.ſpecialiter.de iudi. & facit text. in l.ſiqñ.§.& generaliter.C.de inoff teſta.& ꝙ ibi not.Mod.dr putando dici poſſet,ꝙ etiā dr ſpecialiter exprimi qd verbis gñalib. exprimitur,vt eſt tex.cum gl.in l.ſi C. ꝙ cū eo & ibi Bar.in d.l.1.ff.ſi qs in ius vocatus nō ierit. Quinto facit,qa rō quare requirat̄ ſpecialis mentio eſt,quia ꝓſumit̄,ꝙ Papa non ꝓcederet beneficiū alicui,ſi ſciret eum hīre aliud beneficiū,vt hic.& in d cle.ſi Ergo eſt etiam facienda mentio de beneficio taliter quòd non poſſit dici,ſi Papa ſciuiſſet,non ꝓceſſiſſet.Ergo ēt de circunſtātiis & qualitatib.beneficij,q̄ haberent reddere Papā difficiliorem ad concedendū eſt facienda mentio c.poſtulaſti.in verſi. de leui.j. eo.Sexto,generalitas parit ambiguitatem & obſcuritatem.l.Titię textores ff.de leg.1.l.ita fidei.& ibi gl.ff.de iure fiſci.ſed in materia ſubreptionis de qua loquimur, ita expreſ-
15 ſio obſcura †& facta ſub verborū inuolucro,vitiat reſcriptū, ſicut omnimoda taciturnitas,ſm Pan in c.2.de dolo & contumacia.& ſenſit gl.in c.dilectus filius Abbas j. eo refert & ſeqtur Curt.qui plura alia adducit conſi.35.col.8.& conſi.74.eo. 31.in fi & ſeq.Nā ſm Bal.propter generalitatē & verborum involucrū effugitur mēs deliberata Pontificis.Ita Bal in c.cum dilecta.j.eo.Et ſic ſtat ꝓpo cōis,ꝙ de beneficiis habitis eſt facienda mentio in ſpecie,aliàs impetratio eſt nulla. Sed nūc ſe offert alia dubitatio,an ſufficiat nominare titulum beneficij, an verò neceſſe ſit exprimere eius qualitates & circunſtantias, & quas in ſpecie ¶ Et antequā deueniā ad hanc dubitationē expediā prius aliquas queſtiones.quas tangit hic Pan.in 2.notab.Et primo quæro,an impetrans teneat̄ mentionem facere
16 de notabilitate? †Pan.hic poſt Ioan And.determinat ꝙ non, & *coiter* ſequuntur doctos & idem firmat Fely.in c.in nra.corollario 4.col.8.j.eo.Rō quia taciturnitas eorū,q̄ expreſſa facilius induxiſſent ſuperiorem ad ꝓcedendum, non reddit gtā ſubreptitiam.d c.poſtulaſti.à ꝓrio j.eo.Sed Papa facilius concedit beneficia nobilib.quā rufticis.c.de multa.j.de prębend. Contrarium hic tenent Hoſtien & Barba.& ſenſit Lud.Rom. ſing.17.quorum rōnib reſpondet hic Fe.col.1.ideo nō refero.
17 Scdò q̄ro,an ſit facienda mentio de rufticitate. † Ex præmiſſis dicendum videtur,ꝙ ſic.quia papa non ita faciliter concedit beneficium rufticis,ſicut nobilib.Contrarium credo verius p tex.in c pen.j.de prębē.vbi dicit Pan.ꝙ licet data paritate nobilis ſit pferēd⁹ rō ſi ignobilis ſit ꝙque doctus,& ꝙq̄ bè moriger atus,magis eſt commendandus Et hoc eſt optimus tex.in c.nunq̄.56 diſt. Et duob.ꝓtendentib.de Papatu rādit alter obiicienti nobilitatem.piſcatori Petro filio fabri ſucceſſorem q̄rimus,nō Auguſto,vt refert gl.in c.qm̄ vet⁹.in verſi. inuidia.14.
18 q.1.Tertiò quæro,an de diuitiis †& patrimonio ſit facienda mentio? Et hic rñdet,ꝙ non.ſequit̄ Fel.col.1.arg.not.per glo. in c.cōſtitu is.de appellatio.& pro hac ſententia facit,quia taciturnitas nobilitātis generis nō vitiat impetrationem:ergo nec taciturnitas nobilitatis diuitiarum.Nā diuitię hodie nōbilitāt hoīem.ſm Bar in l.capitulū.§.ſerui ceſſi.ff.de pœnis. & in l.j.C.de digni.lib 12.Sed ſm Peripateticos.diuitiæ ñ nobilitāt hoīem,ſed veſtiūt virtutē, & nobilitat.ē animi. Licet Stoici deturpare hoīem & an mū à virtutib.alienare aſſerant.Verum apud miſeros rāto in prerio ſunt diuitiæ,& illis mediantibus non tm̄ nobiles,ſed immortales effici facilè credant. Dicentes,Vincant diuitiæ,ſacro nec cedāt honori. Nupin hanc vrbem pedibus qui venerat albis,qñquidē inter nos ſanctiſſima diuitiarū maieſtas,&c.Sed heu,inſulſa credulitas, quis res terrenas.fragiles & caducas,momēto perituras, ad immortalitatis gloriā falſò putat quicquā cōferre? Contrariū ꝙ ſit facienda mentio de diuitiis,vr ſic poſſe ſuaderi.Papa facilius cōcedit beneficia pauperibus.vt hic.Hinc dicimus, ꝙ reſcriptū, quo cōceditur beneficiū diuiti dr gratioſum. Sed illud quo conceditur pauperi dr de iuſtitia,vel in forma digniorum,vel in forma pauperum.vel ſm apoſtolum,vt declaratū fuit ſ. in rub Ego teneo,ꝙ non ſit neceſſaria mentio diuitiarum ſiue patrimonij,quia ēt diues clericus debet de altari viuere, & ſi ſibi concedatur beneficium dr cōceſſum in forma.c.cum ſm apoſtolum j.de ꝓben.tradit̄ per Pan.in c.eps eo tit.Limito tñ iſtā cōcluſionē nō procedere in clerico diuite ordinato ad titulū ſui patrimonij,qui accipiendo patrimoniū ſuū in titulū, vr liberaſſe ordinarium collatorem ab obligatione,qua tenebatur ſibi prouidere de beneficio.Ideo de illo matrimonio aſſignato in titulum loco beneficij debet fieri expreſſa mentio. Quia ſi Papa illud ſciret nō ita facile illud ꝓcederet beneficiū. Et idē à fortiori dicendū eſſet,ſi cōſtituiſſet patrimonium in beneficiū eccleſiaſticum,iuxta tex in c tua nos.de ſimo. & ita Fel.in c poſtulaſti col.7.j.c. Scdò,fallit in impetratione facta in forma pauperū,q̄ nihil valet ſi impetrās ſit diues, tanquam conceſſa ſit ex falſa cauſa.c.ſi pauper clericus.de præben.lib 6. Ita Inn.Ant.& Fely.hic.& idem Fely.in c. in noſtra.corollario 30 j. e. ꝙ euenio nunc ad qōnem valde vtilē, an ſit facienda mentio de qualitatibus beneficij impetrandi? Et primò quæ-
19 ro,an ſit facienda mentio de cura †animārum? Rñdet Panor. poſt alios ꝙ ſic,per tex in c cū in illis in prin de ꝓben intantū ꝙ nō ſufficit de cura mentionem fieri in clauſulis executiuis. Exemplum,ſi diceretur in bullis, ita tñ quòd animārū cura ñ negligatur,cle.j de præben.Secundò adde,ꝙ in omni materia odioſa nō cōprehenduntur beneficia curata,niſi de cura ſit habita mētio. Vnde habens poteſtatē diſpenſandi cū homicidis & irregularibus,ſuper retinendis vel habendis beneficiis,non
20 poſſet diſpēſare †ſuper curatis ſm Pan.in ca ñ de cleri pugn. in duel.Iſta deciſio Pan.vr periculoſa qa prās diſpenſandi cōtinet materiā fauorabilem.ſm Bar.& alios in l.2.in princ.ff.de ver ob.Pan.& Mode in c.at ſi clerici.§.de adulteriis.j. de iud. & ideo late interpretanda.Et ꝓtium tenet ibi Io.And. de auri. & facit,qa hūs prātē cōferendi beneficia pōt conferre curata,vt nota in c fi.& ibi Fel.de ſimo. Et ita etiā tenet Fel.in d.c. poſtulaſti.n.co.14 j eo. Tertiò adde ꝙ eſt facienda mentio curæ,ēt ꝙ impetrans nō teneat̄ ſeruire illi curę,vt ſi ſtatuto, vel ex conſuetudine eccleſiæ ſolitū eſſet illi deſeruiri per vicariū perpetuū.ſm Cardi.conſi.31.Quod ꝓbat Fel in d.c.in nra. corolla.x.Quartò adde,nō valere gratiā conceſſam motu proprio,ſi non ſit habita mentio curæ.c.in illis.de ꝓb. Et dicam.j. ſequitur Fel.in c.cām quæ,col.2.de teſt.Sed pro intelligentia, ſciendum eſt,qd̄ dicat̄ beneficium curatū.ſtud declara vt per Pan.in c de multa col.fi.de præben.& in c.dudū.2.c.4. de elec, & per Dec hic.ex cuius dictis habes limitationē ad hanc deciſionem.Sedò limita,niſi eſſet tale beneficium quod haberet curā annexam de iure.Exemplum,vt epiſcoparus & archidiaconatus,tūc ſm Rot.rit.de ꝓben.deciſio.xij.in antiquioribus. impetrans teneat̄ exprimere qualitatem beneficij puta de cura ei imminenti.Qd,ſequit̄ Fel.in d.c.in nra.corolla.4. Scdò quæ
21 ro,†an ſit facienda mētio de reſidentia, quā requirit beneficium? Rñdet Pan.& alij ꝙ ſic arg.c.fin.de cleri.nō reſid. Contra hanc deciſionem opponitur.De his,q̄ ſunt nota Papę,non eſt neceſſariò facienda mentio.c.j.de conſti lib.6.firmat Felin. in c.ſuper literis.verſi.ſecunda regula.j.eo. Ergo non eſt neceſſe facere mentionē de reſidentia,quia q̄libet beneficia ēt ſimplicia de iure cōi requirunt reſidentiam.ca.conquerente, de cleri.non reſidē.no.Abb.in d.c.fi. Ad iſtud rādet Fel. quòd habito reſpectu ad conſuetudinem generalē,quę eſt, ꝙ ſimplicia non requirāt reſidentiā debet mentione facere de ipſa reſidentia.Tu ꝓſidera qūo procedet iſta ſolutio,quia ſi de iure communi,requirunt reſidentiam,ergo qñ non exprimitur reſidentia,Papa debuit credere, quòd requirant reſidentiam, quia ita moris eſt.Ergo ſi non requirunt, & nihilominus Papa conceſſit,debemus dicere,quòd gratia valet,quia facilius conceſſiſſet,ſi requiſſet,ꝙ non requirit̄ reſidentia.Vnde teneo,ꝙ de

reſidentia

reſidentia nō ſit neceſſariò habēda mentio. ¶ Tertiò quæro,
22 an de ordine †annexo beneficio impetrando ſit facienda mē tio? Rñdet Pan. & alij, ꝙ nō, ꝓ tex. in c. ei cui. de p̄bē. in 6. Tu ad nerte, ꝙa ille tex. loquit in impetratione beneficij ī gñe, vnde taciturnitas qualitatū nō pōt dici fraudulenta, ſm Lap. allega tione. 84. d. Papa, & Pan. in c. noſtris. de cōceſſ. præbē. Itē aduer te, ꝙa hac rōne attēta dicēdū vī, ꝙ nō requirat mētio curæ a nimarū, quæ requirit ordinē preſbyteratus, vñ reſpondeas, ꝙ iſta ꝓclo non intelligit de beneficio ſacerdotali vel diacona li, ſed intelligit, ꝙ impetrās non tenet exprimere, ꝙ patiat defe ctus ordinū, quos requiri beneficiū, qđ impetrat. c. ſi pro cleri cis pauperib. de prębē. in 6. Et rō eſt, quia talis defectus eſt cito probabilis, cum intra quatuor tpa impetrās poſſit ſe promo ueri facere ad ordines requiſitos, ſm Gemi. in c. licet canon. d eleć. in 6. Immo hodie ſunt ſublata interſtitia tpm ſecundum gl. in cle. gñale. de æta. & qualita. Declarat Pan. in c. cū in cun ctis. §. inferiora. j. de elect. vbi dī, ꝙ ſi vitiū ætatis ſit cito pur gabile, tunc nō reqritur expſſio ætatis. ¶ Quartò q̄ro, an ſit fa-
23 cienda mētio de dignitate? †Rñdet Pan ꝙ ſic, ꝓ iſtum tex. ſed nō ꝓbat, ꝙa loquit de dignitate iam obtenta, nōs de obtinen da. Deciſio tñ vera eſt ꝓ tex. in c. fi. de p̄b. ¶ Quintò quæro, an
24 ſit neceſſariò exprimendus valor †beneficij impetrādi? Rñdet Pan. poſt gl. in cle. 1. de præben. ꝙ nō ꝙa beneficia ꝙfirmantur principaliter pp ſpiritualia, & nō pp temporalia. Ergo de tem poralib. q̄ veniunt acceſſoriè non eſt facienda mētio. c. ſup eo. de prębē. in 6. Et ꝓ iſta parte aliqui pōderant iſtū tex. in ñ. vbi impetratio vitiat pp taciturnitatē dignitatis, & tñ nō ꝙſtat, ꝙ eſſet facta mentio reditu. Ergo expſſio valoris non conſide rat. Contrariū tenent Baſig. & Deci. hic ꝓ rōnē. c. poſtulaſti. j. eo. declaratā vt hic ꝑ Pan. & benè. tenēdo iſtā ꝓtē, nō ob. rō. ſ. deducta, ꝙa debet intelligi de acceſſoriis nō neceſſariis, prout loquit tex. in d. c. ſup eo ſecus vī dicēdū in acceſſoriis neceſſa riis, vt ſunt tēporalia & ſpiritualia. c. ſi qs obiecerit. j. q. 3. Con ſidera ꝙ iſta rō ꝙcludit totū ḡrium, ꝙa acceſſoria neceſſaria ſunt magis nota, q̄ nō neceſſaria. Ergo ſi nō debet fieri mētio de acceſſoriis non neceſſariis, à fortiori nec de acceſſoriis ne ceſſariis. argu. eorū, q̄ ſ. dixi poſt Fel. in c. ſup literis. ver. ſcdare g. j. eo. Vñ ex alio vī, ꝙ illa rō nō ſit vera, quia ea attēta nō deberet fieri mentio de pēſione, quæ eſt quid temporale, cu ius ḡriū decidit in c. ad audiētiā. 2. j. eo. Nō etiā obſtat iſte tex. ꝙa qñ ꝙponit dubitatio ſup vno, in aliis præſupponitur oīa eſ ſe habilia. c. 1. de æta. & qua. i. lib. 6. ſic iſta opinio inſtituitur ex ſtylo curię. Nā ita ſtatuit Vrbanus 4 vt per Rot. deciſ. 292. incip. Licet impetrās. in nouis & Inno octauus in regula cancellariæ. 56. Amplia. vt non ſolū ſit facienda mentio de valore beneficij iam trādi, ſed etiā de valore beneficij iā obtenti. Ita de terminat in dicta regula. 61. Limita primo, vt nō ꝓcedat ī gra motu ꝓprio cōceſſa vt dicā. j. Secundò intellige, ꝙ ſit neceſ- 29 ſaria mētio valoris beneficij obtēti, qñ impetrās vult vtrūq; retinere, ſecus ſi velit primum dimittere, ſm Rot. loco prędalle gato. Tertio fallit, in cardinali, ſm Per. de Anch. conſi. 295. Pro clariori. & 267. Efficacius. Iſta limitatio depēdet ab alio dubio, an diſpō generalis cōprehendat cardinales. de quo latè ꝑ Feli. in c. cum in iure. j. de offic. deleg. & in c. qđ ſup his. de fide inſtrorū. Quartò fallit, in impetrationib. conceſſis ab ordinario, quia ordinarius præſumit ſcire valores bñficiorū ſuę diœceſis. cle. 2. de offi. ordi. Quintò fallit, in impetratione hoſpitalis, cu ius reditus non excedūt ſummā centum ducatorum de came ra, ꝙa abinde. j. nō ſoluit annata. ſm Fel. hic. Et pondera, ꝙ va lor exprimēdus vī pp ſolutionem annatę, qđ falſum videtur ꝑ
25 ea, q̄. ſ. dixi. Quartò quero, an impetrās teneat probare †valo rē expreſſum in precib? Pan. reſpondet ꝙ ſic, & idē voluit Pan. in c. fi. de præſumptio. Adde generaliter, ꝙ impetrans tenetur prębare oīa expreſſa in ſupplicatione. c. quia circa. & ibi Pan. in 3. & 4. notab. de conſan. & affini. De quo per Fel. in ca. con ſtitutus. col. 1. & ſeq. j. eo. Sed ḡ videt, ꝙ impetrās nō teneat ꝓ bare valorē, ꝙa ſatis videt ſi dicat ſe verū valorē expſſiſſe, & ꝙ pluris nō valet, ſm gl. ꝓ illū tex. in l. cū de lege. ff. de proba. Et i ſtud cōprobat Ias. in l. fi. §. licentia. col. 1. de iure deliberā. Et illā
26 gl. dicit *communiter* eſſe approbatā Curt. cōſi. 27. col. 8. verſ. ſed 2 huic difficultati voluit rñdere Fel. poſt Car. ī d. c. fi. col. 2. Sed cum non intelligo, dicit. n. ꝙ gl. in d. l. cū de lege procedit, qñ præſumptio concurrit cū aſſerente rē pluris non valere, in ca ſu iſto negat p̄ſumptionem eſſe pro aſſerente, quam ſolutio nem non capio, ꝙa fateor, quod bñficia præſumunt inſtituta cū aliqua dote. c. vt quiſque. vbi gl. de vita & honeſta. cleri. tñ ꝙ pręſumamus maiorem eſſe dotem, q̄ ſit expreſſum, nō appa ret, ꝙius ita p̄ſumat. Vñ pro reſolutione indaganda eſt alia du
26 bitatio, an exprimens certū valorem debeat ſuccumbere, ſi †va lor ſit minor, quàm ſit expreſſum, nā pręſuppoſita parte affir-matiua in iſto dubio remanebit diſſolutum argum. ſ. factum.

Et ꝙ nō debeat ſuccūbere, ſi expreſſit valorē, oſtendit, ꝙa qđ pluris eſt, vtiq; tanti eſt. l. cū furti. ff. de in lit. iurā. reg. ſemper. de reg. iu. in vj. Duodecimo, quia Papa facilius ꝙceſſiſſet, ſi ſci uiſſet ꝙ erat minoris valoris, ergo expreſſio ꝙ erat pluris, nō debet vitiare, ꝓ ea, q̄. ſ. dixi. In ḡrium. ꝙ expreſſio maioris red dat gr̄am inutilē, vī caſus in c. cui de nō ſacerdotali. de p̄ben. in vj. Per quē tex. ita renent *communiter* doct. relati per Fel. hic. col. 7. verſ. decima. ꝙclo. Et ita tenendo remanet reſoluta præ cedens difficultas, ꝙa ꝙclo gl. in d. l. cū de lege. nō pt ꝓcedere, qñ intentio dicentis rē pluris nō valere, eſſet fundata, ēt ſi va leret minus, aliàs ſecus, vt de ſe patet. Sed ita tenēdo, qđ rñde bimus ad argumenta. ſ. facta? Fely. in d. c fi. col. 2. dicit ſe non rñdere, ꝙa nō habuit ſatis tēporis ad cogitandū. In c. ſup lite ris. col. 3. j. eo. rñdet ad ſm argm, qđ ꝓcedit vbi expreſſio ſit ꝓ modum demonſtrationis, ſecus ſi per modum taxationis. Et ita dicit ꝓcedere tex. in d. c. cui de non ſacerdotali. & in c. ſuſ pecti. de reſcrip. in vj. Iſta ſolutio diuerſificat terminos, & non aſſignat rōnem diuerſitatis. Duas alias ſolutiones refert Ias. in l. j. §. ſi ſtipulanti. ver. 4. limita. de verb. obl. quas ipſemet repro bat. ideo nō refero. Ego teneo ſolutionem ibi aſſignatam in tex. ꝙ ideo gr̄a nō cōprehendit beneficiū minoris valoris, ꝙa mandatū Papæ non extendit ad caſus nō expreſſos, & ſic ad beneficiū non expreſſum in gr̄a. Ex quo infero, ꝙ ſi in gr̄a ex primeret certū bñficiū in ſpecie cū certo valore, iſto caſu gr̄a cōprehenderet illud beneficiū, ēt ſi eſſet minoris valoris, quia tunc non eſt opus gr̄am extendi. & iſtud eſt qđ volunt dicere Pan. Ioā de Luciano. & Gemi. in d. c. cui de nō ſacerdotali. dū dñt, ſi beneficia nō differūt ſpecie, ſed habeant ſe ranq̄ minus & maius intra eandē ſpēm, tūc non ꝓcederet ille tex. Et iſto caſu ſufficeret impetranti ꝓbare valorē ſm formā traditā per gl. in d. l. cū de lege. Et ſi vis ſcire qualiter ꝓberur valor benefi cij, videas hic per Fel col. fin. Et gñā iter ſi vis ſcire qūo probe tur valor rei, videas Bar. in l. 2. col. fi. C. de reſcin vend. & veli. poſt alios in c. cum cā. col. j. & ſequen. j. de teſti. & Soc. conſi. 8. col j. lib j. ¶ Quæro quæ ſint computanda in valore beneficij? Rñdeo, ꝙ oēs reditus, q̄ ſunt ſoliti cōiter percipi de corpore
27 †bñficij, computant in valore, ſm Petr. de Anch. in cle. j. de de
28 ci. ideo diſtributiones quotidianæ † non debent computari, ꝙa nō ſunt de corpore bñficii. ſed percipiunt rōne ſeruitij per ſonalis ſm Oldr. cōſi. 18. Ex virtute gr̄æ. & Fel. hic col. 8. & Rot. in hoc eo. tit. deci cxxxiiij. in nouis, qđ cōprobo ꝑ tex. in c. li cet vobis j. de p̄ben. vbi dī, ꝙ appellatione fructuum & redi tuum eccleſiæ nō cōprehendunt diſtributiones quotidianæ. Et ideo dicit g. not. in extrauag. Ioan. xxij. incip. Suſcepti regi minis. in ver. ꝙſueuit. de elect. ꝙ de diſtributionibus quotidia nis nō eſt ſoluenda decima papalis. qđ tenuit Gemi. conſi. 85. Sup primo dubio. col. pe. & cluij ī fi. Eodē modo mortualia an
29 nuerſalia queſtę nō computant † in valorē, ſm Oldr. conſi. 205. circa primū. niſi tales reditus ſoleant quotannis pro cer ta pecunia locari, ſm Fely. hic. An autem de valore ſint prius expenſa & onera deducenda. videas Fely. in c ad nr̄am. col. 2. j. de iureiuran Deci. ꝙſi. 156. Vbi ēt quærit, an ſit deducenda penſio. Sedò, q̄ro qs ſit ſecurus modus exprimendi valorem,
30 †ita ꝙ impetrans non videat ſe aſtringere ad ꝓbandū certū valorē? Pan. hic rñdet, ꝙ ſic dicat in ſupplicatiōe cuius reditus ſummā centū ducatorū non excedit. Sequit Gemi. poſt Ioan. Andr. in d. c. cui de non ſacerdotali. & iſto modo exprimendi vtit curia Sda practica ꝙ exprimatur certus valor cū clauſu la, vt aſſerit, ꝙa tunc ſufficit ꝓbare, ꝙ ita cōiter aſſerat, licet be neficiū ſit maioris valoris, ſm Pan. in c. fi. col. 3. j. de p̄ſum. Et de iſta clauſula, vt aſſerit, videas multa ꝑ Fel. & Barba. in c. iura uit col. j. j. de proba. Vltimò q̄ro, an taciturnitas valoris curæ,
31 vel reſidētię vitiet gr̄am †motu ꝓprio ꝓceſſam? Pan. rñdet ꝙ ſic, ꝙa motus ꝓprius non operat ꝙ p̄ſumptā mentē ꝙcedentis, ſm gl. in cle. ſi Romanus. de p̄ben. Sequitur Rot. deci. cxj. tit de p̄ben. in nouis. Confirmat, quia gr̄a motu ꝓprio cōceſſa non operat ꝙ diſpōnem c. mandatū. j. eo. ꝙa mens Papę non vī fuiſ ſe grauare ordinariū collatorē duabus collationibus, ſm Gē. in c. ſi motu ꝓprio. eo. tit. in vj. Facit ꝙa per reſcriptum motu proprio conceſſum non intelligit derogatū ſtatuto de certo canonicorum numero, iuro roborato, ſm *Imo.* in c. conſtitu tus. j. eo. ꝙa ſi derogaret, eſſet ꝙ mentē Papę. c. cū *M.* de conſtit. Tertiò, facit qđ decidit Gem. in c. ſi pp tua debita. col. 6 de re ſcript in vj. vbi ꝙcludit ꝙ diſpō. c. quamuis. el j. de præben. eo. lib. procedit ēt in reſcriptis motu proprio ꝙceſſis. Quartò fa cit qđ decidit Pan. in c. cum noſtris. de conceſ. p̄ben. quem ſe quit Fely. in c. in noſtra. corollario. xxxvj. j. eod. Quintò, facit deci. Bal. in l. fideicommiſſa. §. ſi ſeruo. de leg. 3. quem ſequitur Fel. in d. ca. in nr̄a. vlt corollario. Et ex his infert Pan hic, ꝙ per gratiā motu ꝓprio ꝓceſſam nō intelligit derogatū iuri patro-
32 natus laicorū. & idem decidit Rota in iſto tit. & deci. xvij. in

nouis facit tex.in d.c.quamuis.& quæ ſcripſit Fel.ī ſuo tract. de iurepatrona.cap & in cauſam quę.col.2.ĩ. de teſtib.adde vnum ſtupendum dictum Fely.in cū inter.colu.3.ĩ. de excep. vbi ampliat,etiam ſi Papa in verbis narratiuis fecerit mentionem de iure patronatus laicali, adhuc non cenſetur derogatum niſi in corpore gratiæ ſit expreſſa derogatio. & dicit ꝙ ita ſuo tpe fuit concluſum in Rota. Contra prædicta vī caſus in d.c.ſi motu proprio. vbi valet gra motu proprio conceſſa hñti aliud beneficium, ēt ꝙ de primo nulla ſit facta mētio. Et ꝙ taciturnitas curæ & reſidentię non vitiet gr̃am conceſ-
a ſam motu proprio.. tenent Rot. in iſto tit. deciſ.xxxij. & Io. And.in c.ei cui de prēben.in vj.& confirmat Fely.hic in verſi. tertia concluſio,ſi ſit taciturnitas valoris non annullat gr̃am motu proprio factam. Et ego comprobo per ea, quæ voluit Ioan. And.in addi.Spec.tit. de cau.poſ. & propr.§.quia verò. verſi.quid de colligentibus.vbi vult licet princeps nunquam pręſumat̃ velle grauare locum duplici pedagio,tñ fallit in cōceſſione exigendi pedagium motu proprio facta. Et ex præmiſſis vī,ꝙ concluſio & deciſiones pro corroboratione cōcluſionis adductæ,non ſunt iuridicæ.Quid tenendum?Fel.cō ſiderat quinq; caſus Ego breuius concludo. Aut quæritur,an
33 motus † ꝓprius defendat gr̃am à vitio ſubreptionis,& tunc rñdeo,ꝙ ſic per text.in d c.ſi motu proprio. Ex quo inferē,ꝙ reſcriptum concęſſum motu proprio, valet ēt ꝙ non ſit facta mentio valoris curiæ vel reſidentiæ. Et ita procedunt omnia allegata hic per Fel.in verſi.tertia concluſio. Aut quæriť, an motus proprius operet diſpenſationē:tunc dicendū eſt,ꝙ non,ſm gl.in d c.ſi motu proprio. Et ita ꝓcedāt quæ allegat Fely.hic,in verſi.primus caſus. Et ego confirmo,quia ēt clau-
34 ſula,ſupplentes oēm † defectū, operat̃ diſpenſationem ſuper defectu perſonali,ſm Archid.in ca.Cenomanēſem.lvj.diſtin. qđ dictum reputat ſing.Ro. ſing. ccccxix.incip. An verba reſcripti. equit̃ Fel.in c ij colu.xvij.ſ.eod. Ex quo infero,ꝙ ſi Papa motu ꝓprio concedat alicui aliud beneficium curatū obtinenti, licet gr̃a valeat,qa non poteſt opponi vitium ſubreptionis,tñ non operat̃ diſpenſationē,ꝙ poſſit vtrunque retinere.c.non pōt.in fin.de prēben.libr.vj. Quęrit Pan.vltimo loco,an de qualitatibus beneficij obtenti ſit facienda mētio? Et rñdet diſtinguendo, vt hic per eum. Circa cuius dicta aduerte.Primò, inquantum prę ſupponit, ꝙ diſpenſatio poſſit
35 dici fauorabilis † explicādo in diſpenſatione, ꝙ illegitimus promoueatur ad ordines. ꝯ iſtud dictum & exemplum Pan. eſt tex.in c.j de fil.presbyte. Et contra Pan.vrget ratio, nam diſpenſatio ideo dī odioſa,quia exorbitat à regulis iuris d.c. j.Sed omnis diſpenſatio exorbitat, erit ergo omnis odioſa. Item ꝯtra Pan.eſt gl.expreſſa.in c.literas de reſti.ſpolia.& ēt ꝯ Pan.facit,quia tex.in c.per venerabilē.infra,q fil.ſint legit. loquitur in legitimatione.quæ vī magis odioſa,ꝙ ſimplex diſpēſatio.Nam diſpēſatio ſolū offendit ius cōe.legitimatio verò offendit ēt ius tertij,qui ab inteſtato ſucceſſiſſet, & iſtud vlti-
36 mum fuit motiuū Fel.in c.poſtulaſti.col x.ĩ.eo.Sed poteſt rñderi,ꝙ legitimatio ſimpl'ex ꝯgeneralis eſt fauorabilis,† quia ltīatus reſtituit̃ primis natalibus,& iuri naturali remittit̃, ſm qđ nulla eſt dīa legitimorum & illegitimorū. §. naturalis. in aut̃. quib. mo.nat.effici. ſui. Et ideo talis legitimatio eſt amplianda,arg.eius,qđ no.glo.in c j in verſi.eligo.de poſtu. præla.in vj.Secus eſt in legitimatione ad aliquos actus particulares tm̃,quia illa eſt proprię diſpenſatio ſm Pau.de Caſt.& Iaſ. in l.ſed ſi hac.§.patronum.ff.de in ius vocan.Secundò,habes ex dictis Pan.concluſionem,ſublato vno obſtaculo,non cen
37 ſetur ſublatum † aliud. c. ex tuarū. de authoritate & vſu pal. j.ſi domus.ff.de ſerui.verb.præb. & ꝓ hac ꝯcluſione Deci.hic adducit nonnulla Tu adde benè facere text.in §. affinitatis.in ſtit.de nupt.Itē ądde,quod decidit Alex.ꝯſi.12. colu.4.libr.2. & Pau.de Caſtr.conſil 86.Dubitatio vertit̃.col.2.in j.par.Tertiò,no. ꝙ cura animarum licet ſit periculoſior, non tñ eſt di-
38 gnior perſonatu,ſm Pan.Adde,ꝙ hanc concłonem firmat Inno.in cle.j.de præben.dicens, ꝙ cura ſori contentioſi † eſt dignior cura annorū,quia magis appropinquat Papæ, qa exercet curā fori ꝯtentioſi. Sed ꝯ illud dī dignius,qđ habet ſubiectum magis dignū,ſm Pan.ī c.clerici.ĩ. de iudi. ergo cura animarū vī dignior,qa eius ſubiectū eſt anima, quæ omnibus rebus eſt ꝑtioſior.c.ꝑcipimus xij.q.j. Sola.ēt cura fori cōtentioſi habet animā pro ſubiecto,& ideo dignior vī ratione dignitatis,cui adhæret. Benè facit dictum Hoſtiē.in proœmio ſuæ ſummę co um.3.vbi dī,ꝙ doctores ſi rectè exerceant eorum officiū,magis merent̃ ꝙ mendicantes religioſi. Quartò colli-
39 ge.ꝙ in diſpenſ.nō valet argm̃ † ab identitate vel maioritate rationis.Et idē Pan.in c.at ſi clerici.§.de adulterijs.colu.3.ĩ.de iudi.Pro iſta cōcluſione ſolet allegari tex.in c.ſi.ĩ. de transla. epiſ Sed nihil facit,vt patet ex ratione ibi aſſignata. Ad idem allegatur tex.in c.cui de non ſacerdotali.de prēben.in 6. Ad iſtum tex.reſpondi etiam ſ.pro hac concluſione vide Felyn. in c.poſtulaſti.col.10.& 3.ſeq.ĩ.eo.& Iaſ.in l.ſi.col.7.de conſtitutio.princi. Vltra eos adde quod dicit Anto.de Butr.in ca.cum
40 venerabilis.de excep.vbi vult,quòd diſpenſatus,† vt poſſit ꝑmutare ſuum beneficium cum alio non poteſt permutare cū duob.aliis beneficiis.de quo vide Barb.in c.prudentiam.col.2.
41 de offic.deleg.ſimiliter diſpenſatus † vt poſſit promoueri ad beneficium curatum non obſtante defectu ætatis, non tamē cenſetur diſpenſatus,vt poſſit adminiſtrare bona ipſius beneficii,ideo agere non poterit,ſecundum Petr.de Anch.in c.1.de æta.& qualit.& Fel.in c.edoceri.verſ.ſolus prælatus.ĩ.eo.Limita primò vt non procedat qñ rō eſt expreſſa in diſpenſatione, quia tunc licitum eſt arguere ab identitate rationis, ſecundū Pan.in d.§.de adulteriis,quia tunc non dī extenſio cum ratio ſcripta diſponat & omnes caſus includat.qui ſub ea comprehendi pñt l.cum mulier.& ibi no.Alexā.ff.ſol.matr.& eſt gl.in c.primo in verſi Italiæ de tempo.ord.lib.6.Hanc fallentiam reprobat Fely.in d.c.poſtulaſti.col. 10. ſed ad eius fundamenta facilis eſt rñſo.Secundò limita,vt fiat extenſio quo ad acceſſoria neceſſaria ſecūdū gl.in c.quia in tñ.ĩ.de prēben.& in ca.ſi quis clero.6.q.1.vbi diſpenſatus ſuper pluralitate, intelligitur
42 etiam diſpenſatus ſuper reſidentia.† quod declara,vt per Cardi.in cle.1.9.q de ꝓben.Facit,quia diſpenſatus quoad ordinem preſbyteratus cenſetur diſpenſatus quo ad omnes ordines inferiores,ſecundum Fely.in c.ꝓterea.in fi.de offi.deleg.Facit, quod decidit Panor.in c cum in cunctis.§ cum verò. col.fin.ĩ. de elec.Et quod decidit Geminia.poſt alios in c.cum ex eo.de elect.in 6.Tertiò,intellige concluſionem procedere in diſpen-
43 ſatione,† ecus in poteſtate diſpenſandi.quæ eſt fauorabilis& extendēda c.fin.& ibi latè Fely.ĩ.de ſimo.per Bar.& alios.in l.2. in principio.ff.de verborum obliga.Vltimò collige,quod gratianon faciens mentionem de illicita occupatione beneficij nihil valet.Idem tenet Panormita.in capitu.ꝓterea.invlt.nota.de iurepatro.in c.cum iam dudum.ĩ.de præben.in 6.Felyn. capitu.in noſtra.corollario.2.infrà, eod. & pro hoc eſt text. in l.auctoritate.C.vnde vi.& gloſſ.in l.ſecunda.C.de fund. & ſalti.rei dominicæ.libro 11.Benè facit,quod decidit Barto. in tract de tyrāno in 10.q.princi.quam refert & ſequitur Iaſ. in l.clam poſſidere §.qui ad nundinas.colum.4.ff.de acquiren. poſſ.Gloſſ.j.non eſt alibi,ſecundum Panor.hic. Ex qua habes
44 ꝙ quis poteſt impetrare † reſcriptum ad beneficia pro alio ſine mandato.Sed certè gl.iſtd nō vult,ſed benè excludit, ꝙ qs pōt impetrare beneficiū ꝓ alio ſine ſpeciali mandato,& ſic vī velle, ꝙ requirat ltē generale mādatum.tñ opinio Pan.*com-*
§e *muniter* tenetur.vt ēt tenet idem in c.ex ore,de his quæ fiunt à ma.par.ca.Et Fel.latè in c nonnulli.q j.ĩ.eo. Glo.2. notet,ꝙ
46 reſcriptū † Papę nunquam intelligitur derogare iuri alterius, allegat plura iura.Adde optimum tex.in c.ſi pluribus. de præben.in 6.& in c.ſuper cō.vbi Fel.ĩ.de offi deleg.Tu pondera gl. relatam ad tex velle,ꝙ Papa non cenſeat̃ velle derogare iuri alterius ꝯſiſtenti etiam in ſola ſpe, vt hic. Sed in ꝯtrarium faciunt,quæ ſcribit Fely.in d.c in noſtra.corol.xxj.& corolla.28.
46 ĩ.eo Pro ſolutione cogitabis.Gl.3.no ꝙ tacens veritatē † puniendus eſt,qñ propalare tenebatur-cap.ex pœnitentibus.50. diſtinct.Tu conſidera,quomodo gl eliciat ex text. quòd puniatur.reſponde quòd gl.habuit reſpectum ad annullationē reſcripti,quæ annullatio dī pœna.c diſpendia.eo.tit.in 6. l.turpia,vbi Bart.de lega.j.Latè per Pan.& alios in c.2.ſ.tit.j.Item ꝓ iſto no habes tex.in c.j.de cri.fal.in l.qui teſtiñ.ff.de fal.quod not.procedit in obligatis ad probandum,vt teſtis & iudex,ſm Inno.& Pan.in c.officij de pœni.& remiſſ.& gl.in ca.quiſquis. xj.q.3.& Fel.in cap.2.de teſti cogen.vt etiam notarius,ſecundum Bal.in l.vbi exigitur.ff.de eden.& in l.iubemus.ad fin. C.
47 de teſt.Sed pars non tenetur reuelare † in prędicium ſui, ſecundū. glo.in c.ne quis arbitretur.32.quæſtio.2.Item ſcias,ꝙ ille ſolus qui eſt conſcius alicuius ſecreti,non tenetur reuelare,quia boni viri tacent,quod probare poſſunt. ca. plerunque, 2.quęſtio.7.c.placuit.6.quæſti.fin.Dixi latè in tracta. de peſt.
48 verſ.cxiij.Item ſcias,quòd tacere plus,quàm expediat † in priuato,eſt peccatum veniale.c.vnum orarium.§. aliàs ea demū. 25.diſtinct.In prelatis eſt peccatum mortale,ſecundum gl.per illum text.in capit.ſi Papa xl.diſtinct.& in capit. ſi rector. xliij. diſtincti.Et ex his habes cum laude Dei expeditam hanc Decretalem.

¶ Expliciunt Interpretationes Ioan.Franciſ.Ripæ in primam partem Decretalium.

a Proprio. Vide Rot.in nou dec.tit. & in Antiq. 445 loc cōſ. 115.vo.j.An aūt ꝑ clauſu lā motu prō prio tollant̃ defect' perſonę,ꝑuſę, vide Iaſ.ī li qs quęquā. in fi.princ fi qs caut.Pariſ.cōſ.1.in 99.vo.j. Dec.ĵl.3.nu. 3.quod quiſquerur.latiſſimè aūt de vi huj' clauſulæ motus proptij, vide per Ant. Gabriel lib. 6. titulo de clauſul' cōcluſ.

ꝟ RO TT.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

DE S. NAZARIO IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,

In secundum Decretalium librum Commentaria.

Nunc recens recognita ac sedulò repurgata, incipiunt fœliciter Et in primis super quotidiano, & practicabili titulo extra de Iudiciis, cuius rubricam legere incœpit cum maximo apparatu Auenione, die 9. Decembris. 158.

De iudiciis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Libelli oblatio sit ante litem contestatam.nu.2.& 3.*
4 *Iudicium ordinarium* non *consistit sine libello.*
5 *Continuatio an semper debeat fieri ad proxima.*
6 *Continuatio quid sit.Et quando dicatur fieri ad proxima.nu.7.*
8 *Cõtinuatio põt fieri ad remota,qñ tituli intermedij nõ sũt impetinẽtes.*
9 *Actio ad exhibẽdum est præparatoria rei vendicationis,& aliarum.10.*
11 *Præparatoria* non *debent trahere ad se præparata, sed potius econtra.*
12 *Vxor propter adulterium perdit dotem & bona paraphernalia.*
13 *Vxor an perdat dotem propter osculum luxuriosum,vel tactum mamillarum.*
14 *Adulterij præparatoria sunt,visus,alloquium,tactus,& osculum.*
15 *Extensio in pœnis non est licita.*
16 *Vidua committens fluxum* non *perdit dotem.*
18 *Vxor perdit dotem propter introitum balneorum communium cũ viris. Et etiam si ignorante marito accesserit ad conuiuia virorum vel ad theatra,& amphytheatra causa spectandi.nu.19.& 20.*
21 *Vxor,si interdictũ attentauerit,perdit dotem.*
23 *Maritus si inuiteretur vxoris adulterio,& ad id ad probandum deduceret osculum vel tactum,an deberet succumbere.*
25 *Maritus si ter denũciauerit alicui ne osculetur,vel alloquatur vxorẽ suã,si postea illã alloquẽtem inueneric,impunè poterit interficere.*
27 *Episcopus qui sit index causæ præparatoriæ habilitationis,an debeat ẽt cognoscere de causa rescissionis præparata.*
28 *Minus dignum cum magis digno coniunctũ aliquando ad se trahit magis dignum.*
29 *Habilitatio est duplex.*
30 *Tabellæ dicuntur iudiciorum instrumenta,& partium.31.*
32 *Iudex iudicare debet secundum leges,& secundum allegata & probata.*
33 *Contractus sunt de iure gentium.*
34 *Iudicia sunt de iure ciuili.*
35 *Nemo experitur sine actione.*
36 *Actio non est sine obligatione.*
37 *Iudicium quid sit,& nu.38.*
39 *Indefinita an & quando æquipolleat vniuersali.*
41 *Iudicio inquisitionis interuenire debent tres personæ.& nu.42.*
43 *Iudicium & causa quomodo differant.*
44 *Iudicium redditur in inuitum.*
45 *Iudicium* proprie non *dicitur ante litem contestatam.*
46 *Litis contestatio est caput & lapis angularis iudicij.*
47 *Iudicium ante litem contest.dicitur inchoatum.*
48 *Actor contumax post citationem põt reo petere se absolui ab instãtia*
49 *Negari* non *debet quod est minus,cui quod plus est cõceditur.iudicij.*
50 *Iudicium dicitur à iudice.*
51 *Iudiciũ quotuplex sit,Et iudiciorũ subdiuisiones.nu.59.77.88.& 89.*
52 *Iudicium ordinarium quo discernatur ab extraordinario.& numer.53.*
54 *Iudicium inquisitionis an dicatur ordinarium vel extraordinarium.*
55 *In iudicio accusationis vbi agitur ad pœnam citra relegationẽ procedi tur lite* non *contestata.*
56 *Iudicium inquisitionis cessat superueniente accusatore.*
57 *Onera à lege introducta dicuntur ordinaria.*
58 *Euangelica denunciatio est à lege introducta.*
59 *Onera extraordinaria quæ sint.*
60 *Iudicium super iure patronatus an dicatur mixtum.*
Et quare dicatur mixtum.nu.67.
61 *Ius patronatus an sit spirituale vel temporale.*
62 *Ius patronatus est concessum laicis de gratia.*
63 *Transactio in spiritualib.non est licita.*
64 *Simonia* non *cadit in temporalib.*
65 *Simonia cadit super iure patronatus:& in iure sepulchrorum. 66.*
68 *Patronus si præsentat secundum,& dicat se omnino recedere à præsentatione primi non valet secunda præsentatio.*
70 *Præsentato acquiritur actio ad expellendum intrusum.*
71 *Præsentato quem episcopus distulit instituere,competit actio contra episcopum ad interesse.*
72 *Præsentatio non tribuit ius respectu tituli,sed ad rem.i. ad petendum se institui bene acquiritur ius.*
74 *Spiritualia non possidentur à laicis,sed detinentur.*
75 *Ius semel effectum laicale debet perpetuò durare laicale.*
76 *Præsentatio non spectat ad sequestrum detentatorem.*
77 *Ius præsentandi spectat ad possessorem, & quomodo hoc debeat intelligi.*
78 *Incorporalia non possint possideri.*
79 *Ius patronatus potest præscribi.*
80 *Ius patronatus dicitur annexum.*
81 *Compromitti potest in laicum super iure patronatus.*
82 *Imperator potest legitimare naturales ad ius patronatus.& nume.83. non tamen ad emphyteuticum ecclesiasticam.nu.84.85.*
86 *Successio* non *datur in spiritualibus.*
90 *Iudicium super possessorio rei spiritualis an dicatur spirituale.*
91 *Iudicium criminale quomodo discernatur à ciuili.*
92 *Iudicium criminale quod dicatur,iudicium ciuile quod sit.n.93.& 94.*
95 *Bona occisi cuius nec nomen non vindicauit hæres in termino, applicantur fisco.nu.96.& sequen.*
99 *Iudicium mixtum quod sit.& nu.100.*
101 *Statuta loquentia de iudicio ciuili vel criminali, an habeant locum in iudicio mixto.*
102 *Pœna pecuniaria à lege propter delictum simpliciter imposita an debeat applicari fisco vel parti offensæ.*
203 *Pœna applicatur parti, vbi lex introducit accusationem.*
104 *Pœna applicatur fisco, vbi lex pro delicto imponit pœnam simpliciter* non *introducit de actionem.*

IN CHRISTI nomine. Circa hanc solẽnem rub. de iudi. sequendo vestigia Pan. examinabo sex principales quęstiones, quibus expeditis remanebunt enucleata omnia dicta scribentium hic.

a Eandẽ cõtinuationẽ facit Lapi stæin rubr. ff & C.e.& glo. in rub. extranagã. co. titu.

¶ Quęro igitur primò quomodo continuetur hęc rubrica. Panor. respondet tribus modis. Primò sic. s. visum est de preparatoris iudiciorum, nunc ad ipsa iudicia veniendum est. a Circa istam continuationem duo sunt discutienda. Primò vtrũ sit iuridica, secũdò vtrum aliquid possit inferri in practica. Circa primum mouẽtur quatuor difficultates. Prima difficultas. Libelli oblatio & competentia fori dicuntur præparatoria iudicij probatur, quia omnia quę fiunt ante litem contest. dicũtur prępreparatoria, secundum glo. ff. in § fi in auth. in med. lit. nõ fie. fac iuss. † Libelli autem oblatio sit ante litem contest. auth. offeratur. C. de lit. contest. similiter competentia fori. cum sit dilatoria exceptio discutitur ante lit. contest. capit. inter monasterium. infra de re iudic. l. ita demum. Ç de procur. ergo attenta ista continuatione tituli de libelli obl. & de fo. competerant præmittendi huic titulo. Respondẽt aliqui quòd continuatio debet intelligi de preparatoriis largo modo, vt de procuratoribus, de postulando, de syndicis, & non de preparatoriis necessariis, & stricto modo, vt est libelli oblatio, & fori cõpetentia. Ista solutio reprehenditur per Moder. vt hic per eos. mihi etiam non placet quia præparatoria præmittuntur ad habẽdam maiorem intelligentiam eorum quę dicturi sumus. l. j. si certum pet. l. fin. ff. de hæred. inst. verum præparatoria necessaria, & propria magis conferunt ad intelligentiam, ergo à fortiori erant præmittenda, & sic solutio comprobat argu. non soluit.

2 ¶ Secunda fuit solutio † Deci. quòd in isto titulo tractetur de iudiciis largè prout iudicium incipit à citatione. §. fin. Insti. de pœna temeliti. Et hoc modo intelligendo libelli oblatio, & competentia fori, quę sequuntur citationem, non poterunt dici præparatoria. ista solu. licet colorata non placet, ex tribus. Primò, quia libelli oblatio, quę fit iudici, præcedit citationem regulariter, vt tenent Bartol. in rub. C. de in

ius voc. Et iſto reſpectu ſol. non benè adaptatur. Secundò, qa libelli oblatio poteſt fieri ſimul cum citatione etiam ipſi parti vt declarat Pan. in c. 1 in 2. col. ĩ. de libel. obla. & iſto caſu falſum eſt dicere q̃ libelli oblatio ſequatur citationem, vt dicitur in ſolutione. Tertio, in iſto titu. tractatur etiam de iudic. propriè, vt eſt tex. in c. quia. V. in c. exhibita. ĩ. eod. cum ſi. ergo eodem modo erant p̃mittenda præparatoria iudicij propriè ſicut p̃paratoria iudicij largè. Quarto nouiter reſpõdeo, negando quòd libelli oblatio & exceptio incompetentiæ dicantur præparatoria iudicij falſitas ſic detegitur, Præparatio & p̃parata differunt ſicut ſeparata. l. ſi pecuniam. §. 1. ff. de cond. ob
3 cauſ. modo † ſic. libelli oblatio & exceptio incompetẽtiæ ſunt
4 partes iudicij quod ſic probatur. Illud † dicitur eſſe pars ſine quo totum poteſt conſiſtere. l. malum. ff. de verbo. ſigni. Sine libello autem non cõſiſtit iudicium ordinarium. c. cum dilecti. ĩ. de emp. & ven. c. j. de lib. obla. ſine competentia iudicis non poteſt ſtare iudicium toto tit. ſi à non compet. iud. &c. at ſi clerici. ĩ. eo. ergo oblatio libelli & exceptio incompetentiæ ſunt partes, & non præparatoria iudicij. Ad arg. ſi dixeris quòd iudicium incipit à litis conteſta. ergo ea quæ fiunt ante dicuntur præparatoria. Reſpondeo eſſe aduertendum, quòd aliud eſt iudicium inchoatum, aliud iudicium formatum, à litis conteſt. iudicium incipit habere formam, ſecundum Bald. in l. 2. §. ſimilique modo. C. de lat. liber. tol. & tunc dicitur formatum, tamen antea dicebatur iudicium inchoatum reſpectu originis, & fundamenti. argu. l. ſtipulatio. §. opus ff. de no. oper. nunc. Et ſic remanet reſoluta prima difficultas.

5 ¶ Secunda † difficultas, continuatio debet fieri ad proxima. l. 2. ff. de ſtatu ho. ſed iſta fit à remotis, videlicet ad titulum de p̃cu. & de poſtu. ergo malè. Sol. eſt duplex. Prima quòd in principiis librorum continuatio toleratur à remotis, ſecundum gl. ſingu. a in rubr. ff. de condit. fur. Iſtam ſolutionem damnat Dec. quia licet in principiis librorum non ſit neceſſaria continuatio, tamen ſi fiat, debet congruo modo fieri. Tu ſalua iſtam ☞ continuationem data communi *ſententia*, quòd in principiis librorum non ſit neceſſaria continuatio, quod ego credo verum, quando liber continet diuerſam & diſtinctam materiam
6 ab alio libro, vt in iſto lib. Nam † continuatio nihil aliud eſt quàm actus ſucceſſiuus ad perfectionem eiuſdem materiæ tendens. l. continuus. in prin. ff. de verbo. obliga. & ſuadetur ex vi verbi. vnde in iſta rubr. tractaute diuerſam & diſtinctam materiam à lib. præcedẽ non poteſt fieri continuatio eiuſdẽ ma-
7 teriæ. Sed benè ſubordinatio † materiæ ad materiam. & libri ad librum, & iſto reſpectu dicitur ad proxima. Itẽ dato q̃ fieret continuatio, vbi non eſt opus, propter hoc non refert quo modo fiet propter regulam. l. 1. C. de rei vxo act. & per gl. inſti.
8 de libe. in ver. in tranſitu. in §. ſerui verò. ¶ † Secunda fuit ſolutio, quòd continuatio poteſt fieri ad remota, quando tituli intermedij non ſunt impertinentes, allegata l. i. ff. ſi tab. teſt. nul. extra. & inſti. de leg. in prin quæ iura non probant, quia loquuntur de ſubordinatione materiæ ad materiam, quæ ſubordinatio benè poteſt fieri ad remota. l. 1. §. quartus. C. de ve iur. enuc. Tu ergo alleg. tex. in l duos reos. §. ſi. ff. de duo. re per quẽ tradi tur regula, quòd medium non impertinens non impedit extrema coniungi. Hanc etiam ſolutionem damnat Dec. quia ritul. de in integ. reſtitu. & arb. continent materiam penitus alienam à p̃paratoriis iudiciorum. Tu verò ſalua & dicas quòd tituli ſupradicti continent materiam p̃paratoriam includendi vel excludendi iudicia, vt declarat Bart. o. in rubr. C. de pact. & dom. Anto. de Butr. hic. & præſertim reſtitutio in integrum principaliter intentata dicitur præparatoria futuri iudicij, ſecundum Bartol. in l. qui proprio. §. item quæritur. ff. de procurat.

9 ¶ Tertia † difficultas mouetur, quia iuriſtæ in Digeſ. & in Cod. poſtpoſuerunt titulum ad exhibendum. titu de rei vend. & tamen actio ad exhibendum eſt præparatoria rei vendi. l. 1 ff. ad exhib. l ad rem mob. ſem. ff. de proc. ergo falſum eſt quòd præparatoria debeant p̃mitti. Iſtam difficultatem mouet doctor meus d. Iaſ. in rub. C. de eden. & ſibi adſcribit, licet ſit originalis difficultas d. Anto. de Ale. ibi, cuius dicta vt plurimum ſibi appropriat doctor meus. ¶ Circa iſtam diſtin. aduerte ad quatuor. Primò inquantum Dec ſaluat ordinem Digeſ. & Cod ea ratione, quia actio ad exhib. non ſolum datur ex cauſa reiuendicationis, quo caſu debuiſſet iſta actio ad exhibendum p̃mitti, ſed etiam datur ex pluribus aliis titulis, quorum reſpectu fuit poſtpoſita iſta ſolu. non ſatisfacit ex duobus. Primò potentiſſima cauſa & quæ magis ſit in vſu quare fuerit inuenta actio ad exhibendum & eſt cauſa reiuendicationis l. 1 ff. ad exhib. ergo iſtã cauſa tanquam potior debebat p̃ponderare & operari, quòd ei reſpectu. potius quàm aliarum cauſarum
10 iſta actio ad exhibendum debuerit p̃mitti. ¶ † Secundò, actio ad exhibẽdum eſt etiam præparatoria noxalis actionis communi diuid. & fam. ercis. quando competunt ad rem ſingularem mobilem. l. 3. §. ſi quis noxali. & §. ſciendum. ff. ad exhib. & tamẽ titulus de noxal. communi diui. fami. ercis. anteponitur. ſiue ergo habeas reſpectum ad cauſam rei vend. ſiue ad plures alios, omni reſpectu actio ad exhibẽdum tanquã p̃paratoria debet p̃mitti. Tertiò aduerte inquantũ Deci. ſecundò ſoluit, quòd licet iſte ordo quòd præparatoria ſint p̃mittenda, ſit probabilis, tamen præpoſteratoria ſint p̃mittenda, ſit probabilis, tamen præpoſteratio non vitiat. l. p̃poſteri. C. de teſta. iſta ſol. comprobat difficultatem. probo, ita ſe habet oppoſitum in oppoſito, ſicut propoſitum in propoſito. c. cognoſcentes. ſupra de conſti. l. ſi §. ſi filius. de leg. 3. ergo ſi ordo eſt probabilis, non ſeruare iſtum ordinem erit improbabile. & ſic iſta ſolutio vult quòd improbè rubr. ad exhib fuerit ſituata. Quartò & vlt. aduerte quòd noua ratione poteſt ſeruari ordo Digeſt. & Cod. vt dicamus quòd rub. de rei vend. fuerit antepoſita rub. ad exhib. quia ſecundum ordinem naturę prius ſunt in eſſe ſimplicia, quàm mixta, eſt doct. Pan. in c. j. in 4. col. ſupra de ſumma trin. & fid. cath. ſed reiuẽd. ẽ actio ſimpliciter realis § j inſt. de act. Actio verò ad exhibendum eſt perſonalis in rem ſcripta. l. 3. §. eſt autem perſonalis hec actio. cum glo. ff. ad exhiben. Item nunquam competit actio ad exhibendum niſi prius competat actio realis. dict. l. 3 §. Pompon ait. & §. eſt autem. meritò rei vend. tanquam ſimplex & tanquam præcedens fuit antepoſita actioni ad exhibendum mixtæ ſiue in rem ſcriptæ. Et ſi ſubtilis dicas, attenta iſta ratione actiones perſonales ſimpliciter erant etiã p̃mittendæ, & tamen contrarium ſeruatur. reſpond. quòd actio ad exhibendum fuit poſita poſt reales, non etiam poſt perſonales. quia realibus tantum deſeruit. d. § Põpo. ait.
11 ¶ † Quarta difficultas mouetur, quia p̃paratoria non debẽt trahere ad ſe p̃parata, ſed potius econtra. l. quod per manº. ff. de iure codic. predits. de leg. 3. cum ſi. huic difficultati reſpõdetur, quòd non eſt bona conſequentia. Ipſum eſt de p̃parato
12 riis, ergo † videndum eſt de præparatis, ergo præparatoria trahunt præparata. do inſtantiam ſiue exemplum; viſum fuit cuſtodiam reuerẽ. do. præcedere, ergo cuſtodia trahit dominum, non tenet conſequentia. & ex hoc patet reſolutio argumenti facti per Dec. hic contra iſtam ſolutionem.

13 ¶ † Circa ſecundum, videlicet circa practicam iſta continuatio inducitur ad duas quæſtiones primò ſcitis quòd vxor propter adulterium perdit dotem. c plerumque. intra de do. inter vir. & vxor. vbi gl. ſing plus dicit, q̃ perdit bona paraphernalia & l. conſenſu. C. de repud. patiturque varias dotalium pœnas, de quib. in aut. ſed hodie. C. de adul. & per Ro. in no. ſuo cxlviij. poſt ſing. inci Nos ſumus in materia nunquid pari modo per-
14 dat dotem, & incurrat prædictas pœnas propter oſculum luxurioſum, vel tactum mamillarum. Iſtã dubõnem mouet Bal. in c. tuę. ſupra de proc. & determinat quòd ſic. mouetur p̃ textum in c j §. j. quib. mo feu amit. in vſib. feu. iſta deci. facit p̃ſens continuatio, nam oſculum & tactus ſunt præparatoria adulterij, iuxta illud. viſus & a loquium tactus poſt oſcula factũ. ita dixit gloſſ. per illum text. in l. quod ait. in prin. c. ff. de adul. & eſt tex. in c ne aliqua. 27 q. j. vbi gloſſ. dicit ex iſtis præparatoriis præſumi adulterium contrariam opinionem tenet Dec. hic & do. meus in l. 2. in princ. ff. ſo mat. pro iſta parte adducitur primò
15 ſtale fundamentum † in pœnis non eſt licita extenſio, regula, odia. de reg. iu. in 6. Secundò nunquam iudex debet imponere pœnam priuationis iuri ſui alicui de inquenti, niſi expreſſo iure caueatur. allega rg. eſt. vulg. in c. fi. infra de iure pa ſed tex. eſt clarus in ca. inuentum. xvj. q. vlt. & in §. optimum, in aut. de non eligen. ſecun. nub. ſed nullo iure cauetur quòd vxor propter oſculum vel tactum debeat perdere dotem. ergo, &c. Iſta ſunt ſcripta doc. Vltra ſcribentes pro iſta parte adduco in primis deciſionem Alexand. in l. ſororem. C. de his quib. vt indi. vbi dicit quòd l. conſenſu & c. plerumque. non hñt locum in
16 vidua cõmittente ſtuprum, quia in pœnis non ſit extenſio. cum ergo loquantur illa iura in adulterio vero, nõ habebunt locum in vxore tñ de oſculante vel patiẽte tactum, & ſic in adulterio præſumpto. Sed ò ex probationib. præſumptiuis nõ dẽt vxor priuari dote. tex. ĩ §. fide adulterio. in verbo, vera eẽ oſtendantur. in auth. vt lic. ma. & auiæ. per quẽ tex. ita decidit q̃ſ. 221. incip. Nam qñq; in 2. parte. & Anch. cõſ. 48. incip. Probata tanti viri ſæuitia. ergo leges loquentes in adulterio vero, nõ habebunt locum in aduiterio præſumptio propter oſculum, & tactum. Quid tenendum? ego teneo opi. Bal. pro qua allego in primis auctoritatem Fel. in c. preterea. col. ſi. ĩ. de teſt. Secò ſtringo tex. in d. ca. j. alleg. per Bald. inducendo à fortiori. vxor eſt magis aſtricta ſeruare honeſtatem mariti, q̃ ſit vaſal.º
17 dño. proba ẽ, vxor ad hoc tenetur de iure diuino, ſm glo. in l.

2. §

a Iſtam gl. ſing. reputat Imo. in rub. ff. lo. ma. idẽ in rub. de le. j. & Aug. Aret. in proce iſti. in pe. to. laſ. mitto aureo tract. de act. Tuſ. in 2. co. circa fi.

2.§ sed si nõ propter.ff.si qs cau.& quantum ad hoc vxor dicit ſerua mariti.c.hæc inrago.c.manifeſtum.23.q.5.Si ergo vaſallus minus attrictus propter ſolum oſculum vel tactum mamillarum dominæ ſuæ perdit feudum,cur non idem dicamus in
18 vxore,vt perdat dotẽ?¶†Tertiò ꝙ debeat vxor perdere dotem,adduco tex.in l.ſi.C.de repud. vbi propter introitũ balneorum cõium cum viris vxor perdit dotem, ergo à pari modo propter tactum & oſculum,quæ ſunt magis propinqua adul-
19 terio.¶†Quartò induco tex.in d.l.conſenſu,dupliciter. Primò ſic dr ꝙ ſi vxor ignorante vel inuito marito acceſſerit ad conuiuia virorum,vel ad theatra vel amphytheatra ſpectandi gratia,ꝙ perdit dotẽ,ergo arg.à maioritate rationis, ſi libidinis cauſa paſſa fuerit pertractationem mamillarum vel oſculum luxurioſum,debet perdere dotem. Confirmo iſtas inductiones,qa diſpoſitio.§ iuſtas verò cauſas.in auth. vt cũ de ap
a pel.cog.recipit extenſionem à ſimili, a vel maiori†ratione.
20 Iſta eſt *communis* opi. Alex.& Mod.in auth.non licet.C. de lib.
☞ præter.¶†Secundò inducitur ſic.dicitur ibi ꝙ ſi vxor interdi
21 cta attentauerit,perdat dotem,ſed oſculum & tactus ſunt interdicta,vt eſt tex.in d.l.quod ait.in prin.ff.de adul.& in d.ca. ne aliqua.27.q.1.ergo ibi eſt caſus pro iſta parte. Non obſtant modo ꝓria.primo non obſtat deciſio Alex.in d.l.ſororem, qa eam impugnat Pau.de Caſt.ibi,& in l.fideicommiſſum.C.de fideic.&in conſi.121.inci.Reuocatur in dubium,ſecundum antiquam impreſſionem,& conſi.157.in 2.parte, ſecundum no-
22 uam impreſſionem.¶†Secundò poſito,ꝙ eſſet vera illa deciſio Alex.non tamẽ ſeruit in propoſito, eo quia diuerſa eſt ratio in vidua cõmittente ſtuprum à maritata cõmittente adul
terĩ,habet n.maritata vnde iuridicè libidinẽ ſatiet, quod nõ hẽt vidua ergo vidua minus peccat.arg.gl.in c.ſi.14.q.vlt.prẽterea vidua eſt minus attricta viduali toro,quia poteſt illud deſerere,ſecus in maritata.l.j.C.de ſecun.nup.Non obſtat ſecundo ꝙ in pœnis non fiat extenſio,quia rñdetur primo ꝙ ex ma
§ ioritate rationis ſecundum magis *communem* iniam licita eſt extenſio etiam in pœnalib.ſecundum Pan.in c.ſi.ſ.de reſcrip. & latè per Fel.in prooe.Grego.in verb.Gregorius.& per Ias.in l.ſi,ff de in ius voc.¶Sedò hic non fit extenſio,ſed eſt caſus expreſſus in d.l.conſenſu.vt ſ.induxi.Ad vltimum quòd non ſit ex præſumpta probatione vxor dote priuanda: reſpondeo faciẽdo aſſumptum,vnde dicó quòd ſi maritus inniteretur adul
23 terio† ad illud probandum deduceret oſculum vel tactum, deberet ſuccumbere. ſed ego teneo quòd ex ſolo oſculo vel tactu priuetur.ſit ergo cautus maritus quomodo libellum inſtituat.Declara modo & tempera rigorem huius deciſionis, vt procedat quando vxor libidinis cauſa ſe patitur oſculari vel tangi vel maniculari, ſecus ſi charitatiuè amicitiæ cauſa deoſcularetur extraneum virum l.ſi.ibi libinis cauſa.C.de re-
24 pud ¶†Secundò declara,vt non procedat in locis vbi eſt cõtraria conſuetudo.Ratio,quia conſuetudo excuſat à pœna tẽporali,etiam quòd ſit iniqua conſuetudo,gl.& ibi Pan.in c.cũ venerabilis ſ.de conſuet. non tamen excuſat à pœna æterna, vt eſt gl.in c.denique.4.diſt.de qua latè ſcribit Rely.in c.nõ ſatis.j.de ſimo.& d.Ias.in l.de quib.col.2.ff.de legi.& in l.ſingula
25 ria.col.antepe.& ſeq.ff ſi cer.pet.Vnum†tamen notate,quòd ſi maritus denunciaret trina denunciatione alicui ne oſcularetur vel alloqueretur vxorem ſuam,ſi poſtea illum alloquentem inueniat cum vxore,poterit impunè interficere. text. eſt in auth.ſi quis ei.& in corpore vnde ſumitur.C.de adult.
26 ¶†Tertio reſtringe iſtam deciſ.vt non procedat in clericis.ita viſa eſt tenere gl.in c.abſit.11.q.3.ſed credo quòd iſtud non ſit verum per tex.in c oportet.81.diſt.vbi clerici prohibentur intrare commune lauacrum cum mulierib.propter ſuſpicionẽ, cur ergo non idem prohibebuntur tangere mamillas & oſculari.& illam gl.etiam damnat Bald.& ibi Mod.in l. neque natales.C.de prob.& Angel.de Are.in trac.maleficiorum,in verbo che me hai adulterato la mia dõna.¶Vltimò intellige procedere marito pariter ſeruante honeſtatem,ſecus ſi maritus pari modo deoſcularetur alienas vxores,tunc mutua delicta pari cõpenſatione tolluntur.tex.eſt in c.intelleximus.j.de adul. & in l.viro atque vxore.ff.ſol.mat.facit in l.in arenã.C.de inofficioſa teſta.vbi gloſſ.dicit nihil doloſus doloſo, nihil Catilina Ce
27 thego.¶†Inducitur iſta cõtinuatio ad q.Titius prætẽdens ſe læſum ex contractu iurato, petit habilitationem iuramenti ab epiſcopo,iuxta text.in capa.& in c.debitores.infra de iure iu.Modo dubitatur vtrum epiſcopus,qui eſt iudex huius cauſæ præparatoriæ habilitationis, debeat etiam cognoſcere de cauſa reſciſſionis præparata.Iſtam dubitationem monet Bald. in leg.ordinarij.C.de rei vendic.& determinat quòd ſic per illum text.bene facit pro iſta deciſione præſens continuatio.idem tenent Mod.in l.quoties. C. de rei vendi. idem tenet Alexand.in variis conſiliis adductis per Mod. hic. Adde quòd idem tenet Fel.qui plura alia adducit in ca. cum ſit generale.in 4.column.infra de foro competen.&in capi.primo,dec ma
§ colum.infra de iureiu & iſta eſt *communis* opi.ſecundum eundem Fel.in c.præterea in xi colu.infrà de ſpon.Contrariam opi.tenent Pau.de Ca.in d.l.ordinarij,& Dec hic.pro iſta parte contra communem adducitur primo, acceſſorium tanquã minus dignum non debet trahere ad ſe principale, vt dixi ſupra in continuatione, ſed cauſa habilitationis præparatoria eſt acceſſoria &minus digna,ergo non debet trahere cauſam præparatam magis dignam ad ſe,ſed potius dicendum eſſet contrarium huic motiuo.
28 ¶† Huic difficultati reſpondet Dec.quòd aliquando minus dignum coniunctum cum magis digno trahit ad ſe magis dignum.§.ſi tamen alienam,inſti.de rerum diui Iſta ſolutio cõprobatur argu.qa tex in d.§.ſi tamen alienam.procedit quãdo magis dignum coniungitur acceſſoriè,tunc cedit minus digno.ergo in propoſito ſiue dicamus quòd cauſa abſolutionis à iuramento ſit magis digna,ſiue minus digna,tamen ſemper erit præparatoria & acceſſoria,& conſequenter debet cedere cauſæ præparatæ.comprobatur, quia finis tanquam dignior trahit ad ſe omnia quæ tendunt ad finem.l.& ſi non ſint.§.per ueniamus.ff.de auro & arg.leg.Secundò pro iſta parte, allegat Deci textum in l.j.C.ad exhib.Tertiò ego etiam pondero pro iſta parte textum in lege 2.§.ſed & ſi dubitetur.ff.de iudic.vbi iudex,qui cognoſcit de hoc articulo,an competat ius reuocandi domum, compellet legatum cauere de iudicio ſiſti coram iudice domicilij,& tamen ſi cauſa præparatoria traheret cauſam præparatam compelleret legatum cauere de iudicio ſiſti coram eo.Et tenendo iſtam partem non obſtat l.ordinarij cum ſi.quia in his iuribus iudex cauſæ præparatoriæ erat etiam competens cauſæ præparatæ in caſu autem noſtro iudex eccleſiaſticus inter laicos non eſt competens in cã præparata. c.cum ſit generale.j.de fo.compe.Quid tendum?ego teneo cõem ſententiam cum vna reſtrictione,procuius veritate habenda eſt videndum an diſpoſitio.c.fin.de for. cõpe.lib.6 quæ vult,ꝙ iuramentum addat forum foro procedat etiam ſi agatur ad reſciſſionem contractus.Dec.hic tenet ꝙ non.per text. in l.2.& quod ibi no.Bal.C.vbi & apud quos.contrarium credo verius per tex.in d c.ſi.in ver.cognitio cauſę,vbi dicitur ꝙ iuramentum addit forum foro,nõ vt cognoſcatur de iuramẽto an ſit licitum vel illicitum,ſed etiam vt cognoſcatur de cauſa,quę eſt contractus ſuper quo fuit iuratum,an ſit obſeruandus vel ne.& ita illum tex.ponderat Bellamera ibi.in 3.q.
Et ſi dixeris conceſſa habilitatione ſublati ſunt effectus iura-
29 menti.argu.c.cum ceſſante.de app.Rñdeo ꝙ†duplex eſt habilitatio.quædam plenaria per quam declaratur iuramentum illicitum.& propterea abſoluitur iurans.iſto caſu fateor quòd non cognoſcatur amplius de cauſa præparata per eundem epiſcopum quia functus eſt officio ſuo.l.iudex poſtea quam.ff. de re iu Secunda habilitatio eſt ad finem agendi, & iſta non tollit effectus iuramenti,ſecundum Pan.in c.j.& ibi Fel.col.7. j.de iureiur.& in iſtis terminis procedit deciſio Bal. & communis.ratio,quia cum ſit epiſcopus competens iudex ratione iuramenti in cauſa tam præparatoria quàm præparata,incipiẽdo cognoſcere de cauſa præparatoria præoccupat iuriſdictionem etiam in cauſa pparata.c.ex tenore.ſ.de reſcrip.l.vbi cæptum.ff.de iud.non obſtant contraria.Primo non obſtat argumentum,quòd minus dignũ,&c quia in materia præoccupationis non conſideratur iſta dignitas,cum præſupponatur cõpetentia,probatur in d.l.ordinarij.ſic in ducendo,cauſa petitorij eſt dignior q̃ ſit cauſa poſſeſſorij.l.j.& ibi no.C. ſi de mom. poſſ.fuc.app.& tamen iudex qui incœpit cognoſcere de poſſeſſorio,præoccupat iuriſdictionem etiam in petitorio.d.l.ordinarij. Ad l.j.C.ad exhib.reſpondeo primo quòd non probat per neceſſe,exeo ꝙ illa verba apud iudicẽ,poſſunt intelligi ẽt de iudice qui cognouit de exhibitione. Secundò reſpondeo quòd ibi iudex cauſæ præparatoriæ ad exhibendum erat incompetens in cauſa rei vendicationis præparata, quia ibi agebatur ad rem mobilem, quo caſu iudex rei exhibitæ non eſt competens, ſed eſt iudex domicilij,ſecundum gloſſ. in l.fina. C.vbi in rem act. Ad text. per me alle. in d. §. ſed & ſi dubitetur. reſpondeo quòd cauſa præparatoria ibi erat prejudicialis cauſæ præparatæ. Ex iſtis remanet defenſata communis, quam puto non procedere vbi iudex ſecularis ante petitam habilitationem incepiſſet cognoſcere de cauſa prępparata.rõ,quia tunc fundamẽtum præoccupationis retorqueretur contra epiſcopum.Et ſic remanet expedita prima continuatio. ¶Circa ſecundam continuationem aduerte,quia videtur defectiua.Nam iſta continuatio non adaptatur ad tit.de pac.& de tranſ Ideo ſi vis facere perfectam continuationem ad omnes titulos præcedentes,ſuppleas vt hic

a Simili. Ex quo infertur poteſt ꝙ cõmuni cõtra Rip.quod exalis cauſis ingratitudinis quam à iure expreſſis reuocari poſſit donatio, vt videbis notatũ per nos apud Rip.in l.ſi. n.456.C. de reuocan. don. TROTT.

Ioannis Franc. Ripę super secundo decret

per d. Ant de But. Item visum est de quibusdam præiudijs ad
iudicia excludenda. Secundò aduerte, quia non videtur fieri
ad proxima, v delicet ad titu. de arbi quia arbi ri nullam hnt
iurisdictionem. glo. in l notionem. ff de ver sig Solu. illa ver-
ba Pa. & potestatē iud candi, tollunt contrarium, quia arbitri
etiam iurant ea à iudicibus. ij. quæstio. vj. l. dieni proferre. §.
30 stari ff. de arbitr ¶ † Tertiò aduerte, quia attenta ista contr
nuatione etiam tit. de testi & de fide in tru. eran præmittien-
di. quia dicuntur etiam testes instrumēta iudic orum. ca. con-
tingit. infra de fide in tru Solu. Pan. loquitur de instrumen is
31 iudicum, † sed testes dicuntur instrumenta partium & si-
militer aliæ probationes. rex. est in l j. C de eden. Nec ob. si di
xeris, probationes fiunt iudici. i. quinquaginta. ff de proba.
ergo ī n instrumenta iudicum, quia respondet quod ista nō
est bona consequentia: probatur. libelli oblatio fit iudici, vt
dixi. ī. & tamen non sequitur, q libelli oblatio sit instrumen-
tum iudicis sed benè dicitur instrumētum partis, super quo
32 iudex iudicat mediantibus legibus. ¶ Alio modo soluit Ba
signan. q Pan loquitur de instrumentis, quibus iudices iudi
cant ex necessitate, oppositio verò loquitur de testibus qui
bus iudices non tenentur credere. l. tertia ff. de testib. ista re
spōsio nihil valet, quia sicut iudex tenetur iud care ſm leges.
c. cum æterni. de re iudi lib. vj c j ſ. de consti. ita tenetur iudi
care ſm acta & probata. l illicitas. ſ. veritas ff de of. præt. Nō
obſt. l. 3. quia verum est q iudex non tenetur credere testibus
subsistētē causa. Fa Barto. in l. Lucius. ff. de insa eodem modo
non tenetur ex causa sequi leges l. ad bestias. ff. de pœn. & est
singulare den Imo in d. c j & ibi Fely. Iatè. ſ. de consti. ¶ Ter
tia fuit continuatio Pan ſ. visum est de arbit. &c. Istam contr
nuationem impugnat Barba. hic, quia exemplar debet præce
dere exemplatum, l in testō. ff. de condi. & demonſt. Istam co
tinuationem nititur saluare Dec. sed nihil est & ꝑ stringo no
uiter aliud fundamentum. Nam attenta ista continuatione,
quia ſ. tractatur de arb. erat videndum de iudicibus & nō de
iudicijs, & tā tractatus de iudicibus anteponitur. Ego aūt no
uiter continuo dic. Visto de iudicibus tam ordinarijs q lega
tis, vt in titu. de referi. de ele. de offi. deleg. de offi. ord. & simi
libus, fuit conueniens videre de his quæ iudicibus assimilan
tur. Et ideo positus fuit titulus de arbit. Et visto plenè tracta
tu iudicum, & eorum qui iudicibus assimilantur. congruum
fuit videre de iudicijs. Vltimò videtur q ista rubr. sit malè si
tuata, & q titulū tractantes de contractibus, & de delictis de
buerunt anteponi, quia contractus sunt de iure gentium. l. ex
33 hoc iure. ff. de iustit. & iur. Iudicia verò sunt de iure ciuili, ꝑ l. ij.
§ deinde. ff. de orig iur. ergo contractus præ ferendi. §. singu-
34 lorum inſt. de rer. diui. Secundò, quia causa debet † præcede
re causitum. l. 3 §. ex pūribus. ff. de acqui. poſ. Nam ea est, ad
cuius esse sequitur a ia. l secundum Bar in l. vbicūque. col. 2. ff.
35 de interrog. tunc sic, sine actione nemo experitur † l. si pu
pilli §. videamus. ff. de nego. gest. Actio aūt non est sine obli
36 gatione † & obligatio sine cōtractu, vel quasi, delicto vel qua
si. inſtit. de obli q ex contra. vel quasi &c. Ergo contractus
& delicta sunt causa iudiciorum per regulam vulgatam, quic
quid est cā causæ est causa causati. l manumissiones ff. de iust.
& iu. Cogita quia cōsiderato diuersis respectibus poterit si
37 tuatio tolerari. ¶ † Secundò quæro quid sit iudicium. Rndet
Pan. q potest quatuor modis diffiniri, ex cuius dictis colligē
octo ꝓfones. Prima conclusio, iudiciū est nomē æquiuocū ha-
bens plura significata, q significata enumerat l. a. plura alia re
ferunt Moder. Tu adde quatuor. primo adde gloſſ. super rub.
cō. tur. in extrauag. cōibus. s. quę enumerat xv significata. Secdò
adde ad conclusiones alias significatione. aliquando etiam
ponitur pro contractu l iurisgentium ſ quimmo. & ibi gloſſ.
ff. de pact. a. ign pro ipsa lris contestatione, ſm g. o. in l. cū fun
dus. in prin. ff. si cert. per. aliquando sumitur pro causa. secun
dum Pan. in c. at si clerici in princ col. 2 j cod. ita intelligens
tex. in c. nulli. 2. quæſtio. Tertiò inquantum. Mod. dicunt quod
etiam exponitur pro sententia. Adde text. in l. j. ff. si ex noxa.
caū. aga per quem Gemi. in c. Fia ſ. fin. de excep. libr. vj. decidit
q procurator constitutus ad iudicia etiam intelligitur cōsti
tutus ad sententiam. Quartò & vltimò adde q Panor. videtur
sibi contrarius, primo dicit q vult diffinire iudicium prout
sumitur pro instantia causæ discutiendæ & sic in futurum. po
stea dicit q iudiciū est discussio de præsenti. Deci. hic nititur
saluare Pan. vt hic per eum. tu verò salua aliter, & dicas quòd
illud verbum, & partibus eius, tollit cōtrarietatem iuncta do
38 ctri. Bart. in l. 2. ff. de fur. vbi ponit partes iudicij. ¶ † Secunda
sit conclusio, iudicium est actus trium personarum iudicio
39 contendē. in fin ſ. mittas. ista diffinitio *communiter* approbatur. Ego aūt arguo contra quodlibet verbum ipsius, primo
non videtur vera, dum dicitur q est actus in singulari, quia
vnicus actus tantum non facit iudicium c. q̄m contra falsam
39 j. de proba. Sol. istud nomen actus, ponitur indefinitè, quę in
definita æquipollet vniuersali c. q̄a circa j. de priuil. l. si p̄ urib.
ff. de leg. 2. ista solutio non vī vera, quia indefinita æquipollet
vniuersa i duob. modis vel distributiuè, vel collectiuè, ecundū
Bar. in d. l. si plurib. co. fi distributiuè nō, hic, quia distribuendo
actus iudiciales partim reo partim actori, partim iudici, nō e-
rit verum q sit iudicium. collectiuè non, quia sequeretur, q si
reus esset semper contumax, quòd nō esset iudicium, quia nō
esset tunc connexio actuum trium personarum, cuius contra
riū videtur probari in c. 1. j. co iuncta rub Sol. dicas quòd stat
collectiuè. Ad arg respondeo, quòd verum est quòd reo contu
mace & non comparente non est propriè iudicium. ita probat
text. in l. properandum §. 1. C. eo n. ¶ Secundò non videtur ve
ra dum dicitur trium personarum. Nam in iudicio inquisitio-
nis ſpecialis non interueniunt nisi duę personæ, iudex & reus.
c. qualiter & quando j. de accu. & tamen est iudicium. solutū.
secundum Panor. hic, diffinitur iudicium secundum commu-
niter accidentia. nota prouecte, quòd valet diffinitio, quæ con
uertitur cum diffinito à communiter contingentib. istud etiā
firmant Imo. & Alexand. in rub. ff. soluto matrimo. idem tenet
Card. Alexan. in rub j. de appel. ista solutio non satisfacit pri-
mò quia hodie secundum quòd experientia docet magis cō-
muniter frequentatur iudicium inquisitionis quàm accusa-
40 tionis ¶ Item non credo verum quòd sufficiat diffinitionē
concludere à communiter contingentib. Et contrarium te-
net. d. meus in rub. solut matrimo. motus, quia nulla diffinitio
esset in iure periculosa si vera esset conclusio Abb. contra
regulam. ¶ omnis diffinitio. ff. de reg. iur. istud parum me mouet,
quia diffinitio nō dicitur periculosa respectu sui, sed respectu
eorum qui pertinaciter adhærent diffinitioni, sicut Bononien. ca
rocio. ita dicit gl. in dict. Omnis diffinitio. vnde allego in con
trarium esse tex. in d. l. 1. in ſ. solum. ff. de dol. sic inducendo. di
citur ibi q diffinitio quæ potest impugnari per obiectionem
doli boni, non valet, & tamen à communiter cōtingentib. do
lus rarissimè est bonus.
41 ¶ Secunda fuit sol. Pa dicentis q in iudicio inquisitionis etiā
interueniunt tres personæ. scilicet iudex reus & fama, quę lo
cum tenent accusatoris. d. c qualiter & quando. Ista sol etiam
non videtur tuta, quia licet adsit fama, non tamen contendit,
vt dicitur in diffinitione, non enim fama se inscribit, non
sui copiam facit, neque citatur, potest fortè dicere quòd fia è
contendē. Item si daretur iudicium inquisitionis vbi fama non
interuenit loco accusatoris, vt puta si inquiratur ad impedi-
dum ne promoueatur præiatus ad prælaturam, prout declarat
Pan. in c. j. in gl j de offi ord.
¶ Tertia datur solutio per Barb. hic q ista diffinitio debet in
telligi de iudicio ordinario, sed inquisitio est iudicium extra-
ordinarium, vt tenet gl. in c. q̄m ꝑ fa. fam. j. de prob. Ergo tu
adde q istam solu. et sensit gl. in c. i. 4. q 4 veritas huius solutio
nis pendet ab his quę dicam in seq. q. 1ª.
42 ¶ † Tertio non videtur vera dum dicitur trium personarum,
immo est actus quatuor personarum. c. 1. 4. q 4. vbi dicitur in
omni iudicio semper necesse est esse quatuor personas, iudi-
ces, accusatores, defensores, & testes huic difficultati dantur
plures solutiones. Prima solut. dat hic p Dec. post Azo. in summa.
C. eo. q testes non sunt necessarij nec de substantia iudicij, vt
concludit Bar. in l. prolatā. C de sen. & interlocu. om. iud. & Pa.
in c. cum dilectus. col. j. j. de fi. instr. latè Ely. in c. inter. cęteras.
col. fi. j. de re iud. Ad tex. in d. c. j. respondetur quòd illud verbum, necesse est, debet exponi. id est conueniens est prout ex
ponit gl. in c. nosce. lxxvj. dist. Ista solutio non placet q regulā
quæ est. quòd vna determinatio respiciens plura determinabi
lia debet æqualiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulg &
pup. ergo illud verbum, necesse est terminans omnes quatuor
personas, debet pari modo determinare. & sic quòd testes sint
ita necessarij sicut iudex & reus. Secundo modo respondet Ba
sig. hic quòd tex. in c. j. debet intelligi de iudicio iusto, diffini-
tio verò loquitur de iudicio valido. Ista solo est euidenter fal
sa, quia iudicium potest esse iustum sine testibus. c. afferte. j. de
præsumpt. l manifestę. ff. de iureiur. cum ſm. Secundò quia ille
tex. dicit in omni iudicio vniuersaliter ergo tam in iudicio iu
sto, quam iniusto. Tertio loqueretur, quòd ista diffinitio tan-
tum diffiniret iudicium iniustum. quod est temerarium dice-
re. Tertio modo respondet idem Basigna quòd in ista diffini-
tione dicitur trium personarum contendentium, non tamen
negatur quin debeāt esse testes in iudicio nō cōtendētes. Ista
solo nō placet, quia arguit defectuam esse defectiuam, si. n. sunt
necessarij testes vt dī d. c j quare nō fuerūt cōprehēsi in diffi-
finitione? Quarto rndet Dec. ad aliud propositum, quòd non
sequitur in diffinitione, non sunt omnia necessaria comprehe-
ri

ſi ergo diffinitio mala patet ſm eum, in iudicio eſt neceſſaria litis cõteſt. & tñ in iſta diffinitione non eſt cõprehẽſa. Et ſubdit q̃ ita no. in l.j. ff. de teſta, iſta ſol. diſplicet quia duo falſa cõtinet, eſt. n. falſum primum dictum dum dicitur q̃ in iſta diffinitione non comprehenditur litis cõteſt. quia illud verbum, actus indiffinite prolatus in diffinitione oẽs actus iudiciales cõprehendit ſm falſum eſt, dum dicit q̃ non eſt neceſſe, quòd omnia neceſſaria cõprehendantur in diffinitione. falſitas ſic oſtendit̃ diffinitio eſt demonſtratio quidditatis & ſubſtantiæ rei diffinitæ, ſm Pan. in rub. j. de ſen exco. Modo ſi neceſſaria omittant̃ in diffinitione, eſt impoſſibile q̃ ipſa diffinitio demonſtret perfectam ſubſtantiam, eo, quia omiſſio eorũ quæ ſunt neceſſaria vitiat ſubiectum. § pretiũ. inſti. de ẽhen. empt. & tradit Bar. in l.j. ff. de ven inſpi Quinrò ergo cogita ſi poteſt rñderi q̃ diffinitur iudiciũ prout in eſſe deducitur quæ diffinitio regulariter eſt melior ſm Bar. in l.j. in 2. colu. ff. de acquir. poſſeſ. Sed iudiciũ formatũ in eſſe deducitur p̃ litis ẽteſt. quo tpe nondũ teſtes p̃ſt intervenire in iudicio, vt j. ca. j. & p totũ vt lite nõ conteſt. Ad tex. in ca. j rñdeo q̃ loquitur de iudicio ꝓut p̃ficitur, non prout formatur. Iſta ẽt ſolutio non vr̃ tuta, quia Pa. dicit velle diffinire iudiciũ p out ſumitur pro inſtantia cauſæ diſcutiendæ & partibus eius. Sextò cogita ſi poteſt dici, q̃ iſta diffinitio ꝓtelligitur de perſonis veris. Textus verò in c.j. loquitur ẽt de fictis proho. in omni iudicio ſaltẽ debet eſſe iuris præſumptio loco teſtiũ. d. ca. afferte mih gladiũ. & d.l. manifeſtæ. iſtæ. n. præſumptiones ſunt liquidiſſimæ probationes, & repræſentant perſonas teſtium, ſm glo. in l.j C. de teſta. mil. Septimo cogita ſi poteſt dici, q̃ depoſitiones & ꝓductiones teſtiũ dicantur acta partiũ d. c. q̃n̄ contra. de ꝓba. l.j. C. de eden. Et ideo ſatis includuntur in diffinitione in illo verbo actus. non vr̃ vera dum dr̃ triũ perſonarũ, finge caſum q̃ ſunt plures litis ꝙſortes actores vel rei, vt eſſe poſſit. le.j. C. de contor. eiuſdẽ lit. no. gl. in c cũ *M.* Ferra. de conſti. Item pone q̃ ſunt plures iudices delegati in eadẽ cauſa. c. paſtoralis. §. de reſcript. nõne erunt p.uſquã quatuor? poterunt fortè eſſe viginti & tñ erit iudicium. Solu. iſtud verbũ, triũ perſonarũ, debet intelligi, id eſt̃ trium generũ perſonarũ vel triũ partiũ ita vꝰ uit glo. in l. ſeruus. C. eo Quintò vr̃ inepta dũ dr̃ in iudicio, vr̃. n. q̃ idem per idem diffiniatur quo nihil abſurdius, vt ſi dicerem homo eſt hõ. Sol. exꝑone verbũ in iudicio. i. loco vbi ius redd̃t, ſm Pan. & Mod. Sextò & vlt. non vr̃ conuerti dum dr̃, contendentium, quia põt lis coteſtari per confeſſionẽ, per quã nõ cõtenditur, ſm gl. in c. dudum. §. de elec. ſolutio colligitur ex ſcriptis Pan. in c.j. colu. 2.j de lit. conteſt. Tertiò colige aliam diffinitionẽ iudicij. ſm Fabia. hic. iſta diffinitio cõiter camnatur, quia conuenit decreto iudicis quod non eſt iudicium. l. magis puto. §. ne paſſim. ff. de rebus eo. Item quia conuenit cõpulſioni factæ per iudicem ad oſtendẽdũ malefactorem. de qua per Bar. in l. cinile. C. de fur & in cas qui cum fure. eo. ti. Item cõuenit iudicio inquiſitionis gñalis quod no eſt propriè iudiciũ, vt ſ. dixi. Item obſt tex. in d.c forus. quem Pan. voluit ſic inducere. iudiciũ, dic, dũ diſcutit̃, & ſic poſt litẽ conteſt. & tñ iudex ẽt ante litem conteſt agit, vt veritatẽ habeat. Sunt quidã q̃ rñdent, Zabarella diffinit iudicium largè, prout incipit à citatione, ſed non aduerunt q̃ Pa. affirmat diffiniri iudicium prout capitur pro inſtantia cauſæ & partibus eius.

43 †Quarto colligе aliã diffinitionem ſm Azo. & Card. Contra iſtam diffinitionẽ adducit̃ ẽt text. in d.c forus dum dr̃ q̃ cauſa eſt dum ꝓponitur, iudicium, dum diſcutitur, ergo malè dicit̃ in diffinitione, q̃ eſt cauſa. Sol. verbũ cauſa ponit̃ in diffinitione tanq̃ genus. Nã cauſa ꝓpriè dr̃ tam ante, quã poſt litẽ p̃ eſt. ſm gl. & ſcribẽ. in l cauſas. C. de tranſac. Secundo p̃ iſtã diffinitionẽ obſtat, qa nõ conuertitur cum diffinito. conuenit. n. arbitro, arbiter. n. neceſſariò tenetur ius reddere. lib. 3 §.j. ff. de arb. Sol. verbum neceſſariò intelligitur reſpectu partium, non

44 iudicis Nam †iudicium redditur in inuitũ. l inter ſtipulantẽ. §.j. ff. de verb obl. Arbitrium verò voluntariè ubitur, ſecundũ Moder. Conſidera q̃ etiam arbitrium reddi vr̃ in inuitum. licet. n. compromiſſum ſit voluntariũ in quam perſonã fiat, tamẽ ipſum compromittere cauſatiuè eſt neceſſarium ad effin effugiendi iudicij ſm Bar in rub. C. de pact & do. Anton. hic. Item audum arbitri ẽt ferẽ in inuitũ. l. cum antea. C. de arbitr. Præterea equerẽ q̃ ſi actor & reus conſentirent in iudicem non ſuum prout poſſunt laici liberè. c ſignificaſti & ca. ſi diligenti. j de foro compe q̃ iſto caſu coram eo non eẽt iudiciũ qđ eſt manifeſtè fatiſſimum. vt dicã in c.j.j. codẽ. Quinto colligе aliam diffinitionẽ: iſta ẽt vr̃ ſa. ſm Dec. quia conuenit decreto & ſic non conuertitur. Huic difficultati rñdet Baſig. & ſequutus poſtea fuit Dec. q̃ diffinitio Pan. debet ĩtelligi de iudicio large prout conuenit etiã decreto qđ non credo verum per ea quæ ſ. dixi. Rñdeo ergo aliter, q̃ illud verbum, co-

ram iudice, tollit ẽrium, nam diſcuſſio quæ fit in decreto, fit ab ipſo iudice. d. §. ne paſſim. Diſcuſſio verò in iudicio propriè

45 fit coram iudice vt dicit Abb. †Sextò colligе quòd ante litẽ conteſt. non dicitur propriè iudicium. A leg. Panor. gl. in l. iudicium ſoluitur. ff. de iud. & tex. in l. amplius non petit ff rem ratam hab. Pro iſta concluſione Mod. hic ad ducunt infinita. Tu adde gloſſ. in l. cum fundus. in prin. & ibi cumulat A exand. ff. ſi cer. pet. Et gl. quam ibi no. Abb. ad ſtatutum. in c. ſuper qõnum. in prin. in verbo, itis exordium. ſ. de offi. deleg. Et ex ita conclu-

46 ſione oriun ur tres aliæ Prĩa †q̃ litis conteſt. eſt caput & lapis angularis iudicij, ſm Pan. poſt Bal. in c.j. j de lit. cõteſt. & p d laſ. in l. naturaliter § nihil cõe. col. xxiij ff. de acq. poſ Secunda, q̃ oĩa q̃ fiũt ante litem conteſt. dr̃ præparatoria iudicij. de cuius veritate dixi ſ Tertia, q̃ ante litem conteſta. iudiciũ dr̃ futurum de quo per Bar. in l. ſi poſt litem ff. de except. Contr riam opi tenet gl. in rub C. de in ius voc. & Ang. in eg.j C. eo. Diſcutiamus fundamenta. Pro iſta parte contra cõem adducitur primo text. in §. ſi. inſti de pẽ temel tig Hinc rñdet Dec. quod ille tex facit pro. & non contra ponderando tex. ibi, & in verſi inſtituendarum actionum. quod eſt futuri temporis. Iſta ſolutio non placet, quia non ſequitur actio nondum eſt inſtituta, ergo iudicium non eſt inchoatum. Hæc. n. conſequentia confunditur ex illo tex. dum dicitur principiũ, quod non poteſt ſubtrahere, niſi lato a iquo ente. l eius qui. ff. ſi cer. pet. Ego aliter reſpondeo, quòd iudicium dicitur inchoatũ ante litem conteſt. tñ non eſt propriè iudicium, ſicut non tenet conſequentia domus eſt inchoata, ergo eſt propriè domus l. j §. cœpiſſe ff. de pollici. facit, quia non valet arg. à ſm quod ad ſimp iciter, quando ſm adiacens alterat primum. ut homo mortuus ff. de verbor. oblig. Bar. in l. Lucius. §. quæritum ff de lega iij. p eriè tra lunt Senen in rubr. ff de verb ſig & pup Secundo ꝙ cõem adducitur text in l. vbi cœptum. ff. de iud iuncta l. ſi quis poſtea. eo. tit. & c. pen. infrà tit. proximo Hinc reſpondet Dec dupliciter. Primò q̃ illa iura loquuntur largè, vel ſecundo q̃ loquuntur quantum ad effectum præuentionis, prima ſolutio non eſt reatis, ſecunda non habet annexam rationem, quare magis dicatur iudicium reſpectu p æuentionis quàm reſpectu alior m caſuum Ego ſtatim aliter reſpondebo. Tertio contra communem obiã. text. in l is qui ſe obtulit. ff. de rei. vend & in l ſi quis Romæ. ff de iud. vbi reus litem conteſtando dicitur acceptare iudicium. quod cer è non poſſet acceptare, ſi non eſt. d l. eius qui in prouincia. ff. ſi certum peta. Iite text. valde ſtringit. q id tenendum? Ego pro cl a reſo u-

47 tione omnium faciorres concluſiones †Pr ma concluſio, ante litem conteſta. iudicium dicitur inchoatum, ſed nondum formatum. vt probaui ſupra in prima continuatione. & ita loquitur bo us textu in d. . fina. Inſtit. de pœna temere litigantium. ¶ Secunda concluſio poſt citationem ante litem conteſta. reſpectu iudicis & actoris dicitur iudicium, non autem reſpectu r. i. a proc dit text in d.l. is qui ſe obtulit, & in d.l. ſi is qui Rom. Hinc eſt quòd reſpectu actoris, & iudicis er ſolam citationem inducitur præuentio, d.l. vbi cœptum, non autem reſpectu rei, qui a iàs habeat ius declinandi forum. l. non vide-

48 tur. ff. eo. tradit plenè Fel. in c. ex tenore. ſ. e relc †Hinc eſt q̃ actore contumace poſt citationem poteſt reus petere ſe abſolui ab inſtantia iudicij. auth quod fieri. C. de dila Tertia ſit concluſio, poſt litem conteſt iudicium dicitur formatum, tam reſpectu iudicis quam actoris & rei, ita procedat ext. in c. forus. de verb. ſig. & ita proceda cõis opin. Præmiſſa inducuntur ad duas qõnes, ſtat ſtatutũ in ciuitate, quòd minor. xxv. annis, maior tñ xviij. habeat legitimam perſonam ſtandi in iudicio, quæritur nunquid virtute p̃tis ſtatuti, ſi maior. xviij. fuerit confeſſus debitũ ante litem conteſt, an ꝙ eum poſſit fieri p̃ceptũ de ſoluendo tanq̃ ꝙ confeſſum in iudicio, iuxta l. ſi debitori. ff. de iud. vr̃ q̃ non quia verba ſtatuti ſunt propriè intelligenda. c. in nfa. j. de iniur. l. quicquid aſtringendæ ff de verbo. obl. Modo iſta confeſſio, cum ſit facta ante litem conteſt. non vr̃ facta in iudicio, ergo ſtatutum non habebit locũ in caſu noſtro, & ita decidit d Sign. de Homo. conſ. 163 incip. Statuto ciuitatis Mediolani. Iſtam deci damnat Dec. tali fundamento. cui concedi

49 tur quod †eſt plus, non debet negari quod eſt minus. l. nõ debet. ff de reg iur. plus aũt eſt eſſe in iudicio ꝓprio ſm eũ quã in iudicio improprio & extraordinario ar. gl. in l.j C. qui admit. Cõſidera, quòd ab iſto fundamento facil ter põt defendi opi. Sign. negando quantum ad terminos qõnis noſtræ minorem concluſionem, nã vbi non eruntur ordo iu icij, ibi fraus eſt, & non maturitas conſilij, vt ſcribit Hiero ſuper Hieremiã, quem refert Fely. in c. eccleſia. f. Mariæ xiij. colum de conſti. ergo poterunt moueri ſtatuentes ad cõcedendum quòd maior decem & octo annis poſſit ſtare in iudicio ordinario, quia ibi ceſſant fraudes, non aũt in iudicio extraordinario, in quo ſa-

ꝙ l. qui

ctiimè possunt minores decipi. Ex alio tamen potest redargui opido. Sign quia si per statutum cauetur cõfiteri post litem contestatã, & sic post principiũ litis, à fortiori debet esse licita confessio ante litẽ contesta. Et sic in principio litis aliàs daretur occasio calumnijs & prorelationibus litiũ: cõtra c. finẽ litium. j. de dolo & cõru. Sedò infertur ad aliã q. Dicit statutũ q forensis non audiat̃ nisi satisfecerit ante litẽ contest. de expensis restituend. s in casu succumbentiæ: forensis non satisfecit. Dubitatur an iudicium sit nullum. præmissa faciunt q non, quia ante litẽ contest. non est iudiciũ, ergo qd non est, vitiari nõ põt. l. si sub conditione. § post defectu. ff. de iniu. rup. & irri. rescis. Et ita determinat Bal. in l. arbitro ff. qui satisd. cog. & sequitur Alex cõsi. 77. colu. 2. vol 2. credo q ista decisio non sit vera, posito q reus opposuerit, & petierit satisdationẽ sibi præstari iuxta doctrinã Bart. in l. j. §. sub lata. ff. ad Treb. & Pan. de Cast. & Mod. in l. vniuersa. C. de precib. Imper. offeren. mouetur, quia ante litẽ contest. est iudiciũ inchoatũ. Itẽ ex parte iudicis & actoris dr iudicium, vt s. probaui. Ergo subest aliqd iudiciũ qd possit vitiari. f. principiũ iudicij, & ideo succedit illud, quę male inchoata sunt principio, vix est vt bono peragant̃ exitu. vt dicit tex. in §. sed non aliter. in authẽ. vt iudic. sine quoquo suffrag. ¶ Septimo no. q cõfessio facta ante litẽ cõtest. dr facta in iudicio. l. vouit. cũ gl. ff. de interrog. act. De hõc remitto me ad ea q dicent̃ in c. at si clerici, in prin. & ibi latè Pan. colu. 2. & v. j. eod. ¶ Octauo & vltimo nota etymologiã iudicij tradit̃ in d. c. fores. vel alr dic.

50 † q iudiciũ denominatur à iudice tanquam digniori & potentiori fm Bal. hic. Benè facit l. cum quæritur. ff. de sta. homi. & quæ tradit Bar. in rub. ff. sol. mat. ¶ Tertio quæro, quare dictum sit in rubrica, de iudiciis, & non de iudicio. respondet Pan. quia multiplex est iudiciũ. sunt qui dicunt, q solutio nõ tenet. quia dr in ff. de noui ope. nunc. & cũ multiplex est nunciatio. l. de pupillo. § meminisse. ff. de noui ope. nunc. Sed istud parum ad propositum, potius. n. tendit ad arguendum authorem Digestorum q rationem Pan. & quia vnica tantũ est nunciatio, quæ tribus modis practicatur vt dr in d. § meminisse. Vel aliter dicõ. q habito respectu ad singulas species iudiciorum rectè fuit dictum dẽ iudicijs, habito vero respectu ad ipsum genus rectè etiam fuisset intitulatum de iudi-

51 cio, capiendo iudicium in genere. Nam † posito genere posita etiam dicitur quælibet eius species l. si quid earum. §. inter emptum ff. de leg. iij. ¶ Iuxta hoc quæro quotuplex sit iudicium. Pan. respondet triplicem esse iudiciorum subdiuisionem primam aliud criminale, aliud ciuile. Esset hic videndum quomodo ciuile cognoscatur à criminali, sed quia Abb. j. ordine postposito examinat, ibi referuo. Secunda subdiuisio, aliud ordinarium, aliud extraordinarium. aduerte hic, inquantum Abb. q o extraordinario iudicio alleg. tex. in ca. nouit. j. eo. Videtur enim velle quòd iudicium denuntiationis iudicialis, de quo loquitur ille tex. dicatur extraordinarium. illud videtur falsum secundum do. And. Balignan. hic, quia in tali denuntiatione procedit ordinariè secundum Bar. in extrauag. ad reprimendum. in verbo de plano. Considera q videtur errare. primo in iudicio denunciationis iudicialis procedit officio iudicis. vt tenent omnes in d. cap. nouit per text. in l. j §. quod autem ff. de offic. præfec. vrb. ergo contra ordinem iuris, quo cauetur vt nemo agat sine actione, de quo statim dicam. Præterea vt fatetur Pan. in d. cap. nouit pe. co. in iudicio denunciationis iudicialis non seruatur

52 exactus ordo iudiciorum, ergo &c. ¶ Quæro ergo qomodo discernatur iudicium ordinarium ab extraordinario. Respondeo dupliciter secundum Bal. hic. omne iudiciũ, in quo procedit officio iudicis dicitur extraordinariũ. fm glos. in l. si is a quo ff. vt in pos. lega. in l. cũ prius familias. ff. si cert. pet. vbi videas. Ex qui ferè omnia adducit quæ adducũt Mod. Addidem facit tex. cum glo. in l. salarium ff. manda. in l. j. § ex hoc rescripto. ff. de vẽtre in pos. & text. cum glo. in princ. ff. de admin. tuto. Ratio conclusionis est, quia regulariter nemo experitur sine actione. l. pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. vbi ergo agitur ex officio sine actione, agitur contra regulas iuris. ergo erit iudicium extraordinarium. vel fm Bal. dicitur extraordinarium, quia vbi procedit officio iudicis, non

53 attenduntur apices iuris. Secundo † respondeo. q vbicunque procedit seruato iuris ordine, siue seruatis regulis iuris, dicitur iudicium ordinarium. vbi verò econtra procedit, dicitur extraordinarium. fm Moder. hic per text. in l. in causæ in princ. ff. de minor. ib. Hinc est priuilegium. quia est priuata lex. c. priuilegia. t. distin. dicitur ius extraordinarium. fm Bald. in l. pecuniam per illum text. C. de priui. fisci. Tu verò aduerte quòd text. in d. l. in causæ. potius probat quòd illud dicatur iudicium extraordinarium, quod in subsidiũ in-

re quodam speciali intentatur, quod verò communi iure exer-

54 cetur, illud dicitur ordinarium. ¶ † Quæro iuxta præmissa an iudicium inquisitionis dicatur ordinarium vel extraordinariũ. Super isto articulo variæ sunt doctorum sententiæ, Primo fuit opinio Innoc. in c. cum oporteat. j. de accusatio. quòd sit iudicium extraordinarium. istam sequuntur Pan. & communiter Cano. hic, sequuntur etiam *communiter* l. egistæ post Bar. in l. si maritus. §. si autem exiẽs. ff. de adulteriis. Bald. Ang. Paul. de Castr. in l. j. C. de liber. & eorum lib. Bald. in l. j § initio. ff. de officio præfec. vrb. & in l. etiam. C. de furt. Ang. in l. ea quidem. C. de accu. Et ante istos idem tenet glos. in c. quoniam contra falsam. j. de proba. in c. multi. 2. q. 3. in cap. j. 3. q. 4. in ca. cum speciali. in verficu. à iudice de appel. & in l. qui falsa vel varia ff. de testib. Et pro ista parte consuluerunt Cal. consi. 1. sub rubric. de accus. & consi. 1. de pœn. Anch. consi. 111. incip. Plura. Iul. consi. 136. inc. In causa. & cvij. Vitus & Cæp. consil. 6. Super articulo. Pro ista parte adducitur, primò illud dicitur iudiciũ extraordinarium, quod contra regulas iuris intentatur. Iudicium inquisitionis formatur contra iuris regulas ergo erit extraordinarium. maior propositio fuit supra probata, minor sic ostenditur: ad esse iudicij requiruntur tres personę, vt s. probaui, in iudicio inquisitionis non sunt nisi duæ. Item in iudicio inquisitionis procedit̃ lite non contest. d. cap. qualiter & quando. Ergo contra ius, videlicet contra tit. ulum infra. vt lite non contest. & quod procedit̃ contra ordines iuris, firmat Pan. in c. exhibita. j. eo. & in c. cum clamor infra. de testib. Huic fundamento respondet primo loco Arer. quod minor ista propositio est vera, quia in iudicio inquisitionis adest fama loco accusationis. Secundo, quia non est bona consequentia, procedit̃ lite non contest. ergo est extraordinarium. † Nam iudicio accusationis, vbi agitur

55 ad pœnam citra relationem procedit̃ lite non contesta. l. absentem ff. de pœna. & le. absentem. C. de accusatio. & tamen iudicium accusationis est ordinarium. tũ Arc. non probat istud vltimum quod iudicium accusationis, in quo proceditur lite non contesta dicatur ordinarium, immo ego dicam quòd est extraordinarium, quia contra ordinem iuris. Secundo respondet Deci. quòd licet in iudicio inquisitionis non procedatur cum tanto ordine sicut in iudicio accusationis ordinario, tamẽ proceditur cum aliquali ordine, ergo debet etiam dici ordinarium, quia plus & minus non inducunt differentiam specificam leg. in ff. de fund. instruc. Facit quod dicit Ioan. de Ana. in cap. qualiter & quando. 1. j. de accusa. colum. v. vbi dicit, quod iudicium inquisitionis absolutè est ordinarium, sed comparatiuè ad iudicium inquisitionis est extraordinarium. Ista solutio Dec. continet fallaciam, quia plus & minus in materia tantum non inducunt differentiam specificam, vt parua nauis, & magna nauis, ita loquitur d. l. fin. sed plus & minus in forma bene faciunt differentiam in specie, vt nauis & peluis, siue concha. Nam forma est illa quæ dat esse rei leg. Iulianus. ff. si quis omi. caus. testam. ergo vbi diuersa forma ibi diuersa entia. in proposito iudicium ordinarium & extra. differunt in forma, ergo bene plus & minus faciunt talia iudicia differre specie.

¶ Secundò posito q non differant specie, non concludit solutio sua, ergo vtrunque ordinarium dicit̃. quia stat ista simul. q vnum sit extraordinarium, & aliud ordinarium. tamẽ vtrũque iudicium, sicut scapha & nauis, vtraque tamen nauis.

¶ Secũdo principaliter facit, iudicium qd iudicis officio expeditur dr extraordinarium. Iudiciũ inquisitionis expeditur officio iudicis. ergo extraordinariũ. maior fuit. s. probata. minor est vera. d. c. qualiter & qñ. ergo cõclusio verissima. ¶ Huic rñdet subtiliter Dec. fallacia est in maiori. nam illud qd dr iudicium esse extraordinarium. qñ agit̃ officio iudicis. procedit qñ agitur ad vtilitatem priuatam. tunc. n. offenditur regula. l. si pupillus. §. videamus. ff. de nego. gest. Sed vbi agit̃ ad vtilitatem publicam. vt delicta puniantur, dr agi ordinario iure. l. congruit. ff. de offic. præsid. ergo erit ordinarium. ¶ Tu aduerte, quia fallacia est in tua rñsione, quia non sequitur, ordinario iure concessum est delicta punire ergo iudicium erit ordinariũ, quia ꝫ regulas iuris tale iudiciũ ad puniendum delicta concessum est. & illud j. clarius probabo. ¶ Tertiò & vltimò pro ista parte facit. illud dr esse extraordinarium ius, qd non competit, vbi est prouisum

56 de ordinario. d. l. in causæ. ff. de minor. ¶ † Iudicium inquisitionis cessat. & nõ cõperit superueniente accusatore, fm Bartol. in d. §. si aũt extraneus. ergo erit extraordinarium. ¶ Huic fundamento rñdent Mod. vt hic per eos. Vel aliter ego rñdeo quòd si in causæ vult illud dici remedium extraordinariũ qd à lege inducitur in defectum ordinarij nullo modo competentis. verum iudicium inquisitionis potest intentari, & quòd de iure sit possibile reperire accusatorem, vt de se patet. ergo non erit extraordinariũ. Et ita vides quòd fundamenta cõis sunt de facili pũt euitari. ¶ Secunda principalis opinio fuit eiusdem Inn. sibi cõtrarij

in c.

in c dilecto. ĩ de sen.excõmu. q̃ sit iudicium ordinarium. & istam tenẽt Ioan.And.in c.j.de rescrip.lib.vj. Guil. de Cug.& Alb.in l.ea quidem. C.de accusa. potissimum fundamentum est huiusmodi.Iudicium inquisitionis est à iure introductum, & habet certum & determinatum ordinem procedẽdi.d.ca. qualiter & qñ.ergo erit ordinarium. Cõprobant Mod. sic: onera à lege introducta dñr ordinaria.l.j. C. de vaca. munerũ.
57 l.omnes.C.de anno.& trib.lib.x.Tu dic,clarius,†onera à lege introducta,quæ habent certam, & determinatam præstationem ẽt respectu tpis,dñr ordinaria,vt declarat Bar.in l.j.colu. v.C.de mulier.& in quo loco.libr.x. Idem ergo ddm in iudicio inquisitionis à lege inducto cum certo & determinato procedendi ordine. Huic fundamento respondent Barb.& Mod.q̃ assumptum est falsum nam restõ in integ.est inuẽta à l.toto tit.de in integrum restitu.ff & C.s̃ eo.tit. & habet certum ordinem procedendi.l.3 §.si minor.ff de iureiur.¶ Item
58 denunciatio † Euãgelica est à lege introducta cum certa forma procedendi.ca.nouit.ĩ.eo.E. tñ ista sunt iudicia extraordinaria. Ego respondeo clarius,q̃ licet in iudicio inquisitionis seruetur certus ordo non tamen seruatur regularis ordo iudiciorum. & isto respectu dicitur extraordinarium. Non obst.simile de oneribus, quia illa certè forma præstationis à
59 lege inducta,non est contra regulares†præstationes,quinimmo si per accidens contingat imponi aliqua onera p̃ ordinarias præstationes,talia onera dicuntur extraordinaria, vt concludunt Bart.& Ang.in d. l. & Berthac. in tract. de gabel. in j. char.& Gemi consi. 116.colu.j.in nouis.¶ Alia & secunda solutio accommodatur per quosdam Mod. dicentes q̃ ipsa inquisitio est remedium ordinarium,quia à lege inuentum,sed eius iudicium est extraordinarium. Istam tolonem improbat. Mod quia iudicium dr ordinarium vel extraordinarium considerato remedio intentato.l.cum filiusfamilias ff.si certper.Mihi etiam displicet quia qua ratione isti dicunt inquisitionem esse remediũ ordinarium, quia inuentum à iure pari etiam ratione compelluntur fateri eius iudicium esse ordinariũm,quia inuentum à iure. ¶ Tertia fuit quorundam opin. facsentium dñam interius ciuile & canonicum & dicentium q̃ de iure ciuili procedit cóis opin.quia de iure ciuili non est concessa inquisitio indistinctè, sed solum in quibusdam casibus, de quibus in l. 2. §. si publico. ff. de adult. ¶ De iure verò canonico procedit ꝓria opin.q̃ sit ordinarium, quia eo iure est concessa indistinctè inquisitio.c.inquisitionis c.super his & d.c.qualiter & qñ de accu. Et istam opi.tenet Bal.in c.j. col.j.s̃ de off.ord.& in c.super literis.in vlti.char.s̃ de rescript. & in l.ea quidem col.x C. de accus. Et Cardi. Flo.in clem.sæpe.ad finem,de verb.signi.¶ Istam opin.Bal. impugnãt Aret. & Mod.quia etiam de iure canonico non pmittitur nisi præcedente fama, & sic non regulariter:sed ex hoc non meruit Bal.reprehendi,qa & si ad esse formandæ inquisitionis requiratur fama loco accusationis, non tñ sequitur q̃ inqsitio nõ sit regulariter pmissa.nam accusatio non conceditur sine inscriptione c.super his ĩ.de accu.Et tñ oẽs concedunt iudiciũ accusationis esse ordinarium,alias sequeret,q̃ in mũdo nullum ẽt esset remedium ordinarium, quia nihil est, qd sine forma concedatur:quæ forma propterea non facit q̃ actus non dicatur regulariter permissus, vt ꝓbat tex.in l.j. C. de sac.san. eccle. & in §. di ponãt. in auth.de nup.iuncta l.hac consultissima.C.de testa.Ex alio tñ viderur q̃ Bald.potuerit reprehendi,qanõ ell bona q̃a,ind stim è cõcedatur inquisitio, ergo est iudiciũ ordinariũ qa licet cõcedat indistinctè, concedit ꝑ regularem ordinem iudiciorũ.Itẽ non tenet q̃a.indistinctè non concedit.ergo est extraordinarium.patet, accusatio furti indistinctè non cõcedit.l non debet.ff.de dolo.l. si qd vxori.ff.de furt.probat tit.ff.rerum amot.& tñ nullus dicit,q̃ accusatio de furto nõ sit remediũ ordinariũ.¶ Tenendo cõem limita dupliciter.Primò nisi per statutũ indistinctè concederẽt inquisitio,tũc esset iudicium ordinariũ,ſm Bart. & Ang. in l si maritus.§.si extraneus.ff.de adult. Tunc.n quia ex statuto orit condictio ex lege,& regulariter ꝓceditur, vt ordinarium.Vt sequit Bal.in d.c.super literis.in vlt.char.& Are. hic. Tu verò aduerte qa non vr vera per ea quæ.s̃ dixi. Secundò, qa non vr verũ,q̃ oriatur condictio ex statuto, nã per actionem nõ puniuntur delicta publica.insti.de publ. iudi.in princ. Item vbi statutum diriget vendere iudicis,non orietur condictio.ſm Pan.in cap.j in fi.s.de off.iud.traditur in l si soror.C.de coll.¶ Secundo vltra scribentes limita.Quado in iudicio inquisitionis assisteret coadiutor seu promotor. qui seipsum obtulisset liti sponte non coactus,tunc esset seruandus ordo iuris & diceretur iudicium ordinarium istud colligo ex his quæ dicit Pan.in c.cum clamor.colum pen.ĩ de testament. ¶ Tertia subdiuisio inferiorum. Aliud spũale quando de re spirituali agit.c.exhibita.ĩ.e. Aliud tpale qñ de re tpali disputatur.c venerabilis.ĩ.eo.A tertio mixtum.qñ de re tpali annexa spũali differit.Sed an istud vltimũ sit verũ.s.q̃ sit dare iudicium mixtũ inter tpale & spũale,dubitat Pan. Et propterea reuoco in du-
60 bium vtrũ iudicium †super iurepatronatus dicatur mixtum, pro cuius veritate habenda necesse est inuestigare, an ipsum iuspatronatus sit spirituale,an verò tpale,an mixtum. Super quo puncto duæ sunt principales opi.¶ Prima fuit opin.Goffr. in summa huius titu.&d.Anto.hic,quòd iuspatronatus sit sua origine spirituale.Et ista opin erat cõmunis tẽpore Abb. Pro ista opi.adducam octo fundamẽta,& totidem pro altera. Pro ista opin.arguitur primo sic,denominatio potius est facienda ab ordinaria natura quàm ab accidenti.l.iij.ff.de ture.c.requisisti,infrà de testa.ius autem patronatus origine est spirituale,
61 †quia non potest vendi.c.quia clerici.c.de iure.ĩ.de iurepa.ergo iudicium super iurepatronatus erit spirituale attenta originaria natura rei,super qua fit iudicium.¶ Circa istud fundamentum aduerte.Primò q̃ nõ vr probari, q̃ iuspatronatus sit spirituale ex eo,quia vendi non possit, nam liber homo non potest vendi.toto titu.ff.& C.ad l.iul.pec.& tamẽ liber homo & iudicium super statu eius nõ sunt spiritualia,patet, quia de statu hominis cognoscit laicus.l.quoties.C.de iudi.cũ si.¶ Secundò aduerte inquantum Pan.reprehendit do.Ant.ea ratione,quia antequam ecclesia dispensaret cum laicis,vt haberẽt iuspatronatus in ecclesiis,non erat ipsum ius in rerum natura ergo fuit originarũ ſm eum cũ qualitate tpalitatis. Ista consideratio ſm quosdam non videtur vera.primo quia nõ probatur lege,nec ratione.Ergo erubescimus cum sine lege loquimur.l.illam.C.de colla.¶ Secundò,quia antequam dispensaretur cum laicis,erat concessum iuspatronatus clericis. Allegãt isti tex pro hoc in c.iij.ĩ.de iurepat.qui nihil penitus facit. Et ideo proprio ligone isti sunt feriendi,quia ipsi nec legem nec rationem pariter adducunt.Ego teneo quòd consideratio Pan.in hoc sit vera.probo,ab eadem potentia causæ debet par effectus procedere.l.si socer.in final.ff.sol.matr.per quam ita dicit Bal.in l.conuenticula.C.de epis.& cler.Causa autem producti ua iurispatronatus fuit,vt hoĩes allicerentur ad fundamentũ dotandum,& construendum ecclesias.ſm gl.in c.cum dilecti.in glo.magna.ĩ.de iurepat.quæ causa est proportionabilis,& æqualis tam in laicis quàm in clericis. Ergo concludendum, quòd vno & eodem tempore iuspatronatus fuit cõcessum tã
62 laicis quã clericis.¶ Secundo, †iuspatronatus est concessum laicis de gratia.c.vj.de iurepa.Ergo non est temporale, quia si esset temporale fuisset concessum de iure.Sol.tenet q̃a,est cõcessum de gratia,ergo non est temporale,sed non sequitur,ergo est spũale,quia si dicamus,q̃ sit annexum spiritualitati,erit concessum de gratia.sicut.n.laici nõ sunt de iure capaces spiritualium.c.sacrosancta.c.Massana de elec.ita nec connexorũ. c.quanto.infrà eo ¶ Tertiò quæ religiosis adhærent, religiosa sunt.l.quæ religiosis.ff.de reli. & sump.fun. Comprobatur qui adhæret Deo vnus spiritus est cũ eo.c.dãnamus.s̃. de sum.tri. & fid cath c.debitũ.ĩ.de biga.Ita ergo iuspatronatus adhærẽs spiritualibus erit spũale.Solu.ex mente glos.in d.l.quæ religiosis.adhærentia rei religiosæ,quorũ separatione res religiosa deteriorat vel extinguit,dñr religiosa.tanq̃ aliqd esse tribuãt rei religiosę.Adhærentia verò rei religiosæ vel spũali, quorũ separatione res ipsa religiosa melioraret,nõ dñr religiosa. ita vult gl.ibi.in proposito,sublato iurepatronatus ab vna ecclesia illa reducitur in libertatẽ secũdũ Pan.in c.querelã s̃.de ele. Ergo iuspatronatus tanquam adhærens non erit spirituale.
63 ¶†Quarto facit.in spiritualib.non est licita trãsactio.c.super eo.de transl.super iurepatronatus non ẽt licet transigere c.propterea.eod.tit.ergo iuspatronatus est spirituale. Solutio,falsa est ista cõsequentia.Nam sup adulterio nõ licet transigere. C.
64 de transl.tñ adulterium nõ est spũale.¶†Quintò facit,in temporalib.non cadit simonia,ſm Pan.in rub.ĩ.de simo.& Bart.in
65 l j.ff.ad leg.Julian.de ambi.verum † super iurepatronatus cadit simonia.c.veniens.& ibi not.Pan.ĩ.de testi.glo.in summa. j.q.j.ergo est spirituale.¶ Sextò facit,causa iurispatronatus est summaria,quia adhæret spiritualicle. dispendiosam. de indi. ergo videtur quòd etiam dicatur spiritua is. ¶ Ad ista duo respondeas,quòd si dicamus iuspatronatus esse annexũ,sequentur suprascripti effectus,quia cadet simonia,& causa erit summaria.d.c.quanto.& quòd in annexis spiritua ibus cadet etiã
66 simonia,probatur, †in iure sepulchrorum cadit etiam simonia,secundum Ro.consi.369.Et tñ ius sepulchrorum dicit̃ annexũ spiritualitati,vt not.glo in d.c.quanto.¶ Septimò facit ſm And.Sicu hic,qualitas effectus demonstrat qualitatẽ causæproducentis l.qd si nolit.§.qui mancipia. ff. de ædil. edict. Sed sic est quòd iuspatronatus est causa productiua electionis. c.ij.in verbo eligunt.& e à nobis.de iurepatro.quæ electio est

spiritualis

ſpiritualis·c.maſſana.ſ.de elec.ergo & ipſum iuſpatronatus erit ſpirituale.Solutio,minor eſt falſa,vt patet ex his quæ ſcribit Pan in d.c.ij.¶Octauò & vltimo ego arguo ſic, pp qd vnũ qdq; tale,& illud magis,aut multo magis.C.de ſac.ſan. Sed ſic eſt,ꝙ medio iuri ſpatronatus cauſat̃ inſtitutio,que eſt ſpiritualis.c.j.& c.auctoritate.j.de inſt.Ergo & ipſum iuſpatronatus erit ſpirituale.Facit ſimile,medio ignis cauſat̃ calor,ergo ignis magis calet.quòd autem iuſpatronatus cauſet inſtitutionem, probatur in c.decernimus.xvj.q.vij.vbi dr̃ quòd ſine præſentatione patroni inſtitutio non valet.Solutio, regula auth. multò magis.procedit qñ aliquid eſt tale immediatè,& nullo extrinſecus conſiderato,propter aliud tunc & illud magis,& ita procedit exemplum de igne.Sed ſecus eſt quando eſt tale mediatè,& aliquo extrinſecus conſiderato,vt eſt inſtitutio, quæ cauſatur immediatè ab ipſo epiſcopo medio tamen præſentationis,tolle etiam exemplum,tu ſtudes, quia paterte genera-
uit,ergo pater tuus ſtudet,nõ valet conſequentia,quia alia extrinſecus requiruntur q̃ pater.¶Scda fuit opinio Pano.& ſequacium,ꝙ iuſpatronatus origine ſit temporale annexũ ſpiritualitati,& quòd iudiciũ ſuper iure patronatus dicatur mixtum.Circa iſtã opi.ſunt videnda tria.Primò quare dicatur annexum Scdò quare mixtũ. Tertiò vtrum fundamenta huius opi ſint vera Circa primum d.Ant.hic & in d.c.quanto.reſpõ det ꝙ dr̃ annexũ,pp accidens,quia fuit cõmunicatũ lacis.Ira ratio eſt falſa,quia ſequeretur quòd iuſpatronatus cõceſſum clericis,non diceretur annexum,quod eſt manifeſtè falſum.d. c.quanto Præterea eiſdem rõnibus cõfunditur iſta ratio quibus fuit improbata opinio principalis eiuſdem dom. Antonij.
¶Secunda ratio aſſignatur per Panor.hic, quia iuſpatronatus parat viam ad obtinendam inſtitutionem ſpiritualem.c quod autem.de iurepatronatus.¶Iſta ratio reprehenditur per quoſdam Mod.hic,quia eſt ipſa præſentatio quæ parat viam,& aliud eſt præſentatio & aliud iuſpatronatus.c. conſultationib. de iurepatr. Tu defende rationem Pan.& dicas quòd iuſpatronatus producit iſtum fructum, qui appellatur præſentatio.d. c.conſultationibus. Et ſic iuſpatronatus medio præſentationis parat viam ad inſtitutionem, ſicut obligatio medio actionis parat nobis viam ad conſecutionem debiti. inſtit. de obligatio.in prin.¶Secundò habes ex iſta ratione notare ꝙ præparatoria & præparata dicũtur connexa.pro quo notabili videas conſilium Alexan.d.vlti; quod incipit,Circa primum.colũ.fin.
67 in j.vol.¶†Circa ſecundũ quare dicatur mixtum, reſpondet Pan quia participat de ſpiritualitate & temporalitate.nec magis accedit ad alterum extremorum Tu aduerte,quia in iure nõ reperitur tex qui dicat iuſpatronatus ẽe mixtum.ſm Car. in rub.j.de iurepatro.Secundò aduerte.quia ſi participaret de ſpiritualitate non deberet dici mixtum,quia natura ſpiritualitatis eſt ꝙ totũ ad ſe trahat,& ſic tota in toto & tota in qualibet parte totius.c.j de cõſecr.eccle.vel alta.vnde melius apparet annexum quam mixtum.¶Circa tertium adducitur primo per Pan.tale fundamentum,per præſentationem patroni nullum ius acquiritur præſentato.c.cum autem. c. quod autem. c paſtoralis.j.de iurepatr.ergo non eſt ſpirituale. Circa iſtud fundamentum aduerte ad quatuor primòquia tex.in c quod autem.non probat,licet ea im dicat negotium per præſentationem inchoari,non tamen aperit vtrum tale iudicium dicatur ſpirituale vel temporale.immo videtur probare quòd ſit ſpirituale.ſecundum Mod.arg.l.oratio. ff.de ſponſa. Tu con-
68 firma,quia †idem iudicamus de re deſtinata ad actum, quod de ipſo actu l.iiij ff.de fundo dota.& quia ſi finis eſt ſpiritualis ergo etiam principium,nec dicamus ꝙ vnum totum integrale,quod conſtat ex principio,medio,& fine, cenſeatur diuerſo iure contra regulam.l.eum qui ædes.ff.de vſuc.& c.maioribus infrà de præben.¶Secundo aduerte quia tex.in c.cum autem.non videtur bene induci per Pan.quia vr velle ꝙ ſi nõ licet variare ſeu melius accumulare,ꝙ cenſeretur ius acquiſitum præſentato,iſtud eſt euidenter falſum.Namclericis patronis non licet variare.d.c.cum autem.Item patrono laico, qui ſcienter præſentauit indignum,non licet alium accumulare, ſm Pan.in c.cum vos.de offic.ordi.Item patrono laico iurati in prima præſentatione de non variando,nõ licet accumulare, ſm Lapum allega. xxviij.col.iiij & Pau.de Caſt.cõſil.62.incip. Venerabilis vir.col.ij & ſenſit Bart. in ſua generalitate in l.omnes populi.in iij q̃ ver.circa tertiũ.ff.d iuſti.& iure. licet Alex. conſi 16.incipi.Ponderatis.volu.iij.teneat oppoſitum,quorũ opiniones alias ſic concordabam,vt opinio communis procedat,epiſcopo nolente admittere ſecundam præſentationẽ, ne ſit auctor periuris.opinio verò Ale.procedat ſi epiſcopus admittit cumulationem,quia multa facta tenẽt, quæ fieri nõ debebant.c.ad apoſtolicam.j.de reg.l.patre furioſo ff.de his qui
69 ſunt ſui vel alieni.†Item ſi patronus præſentet ſm,& dicat ſe recedere omnino à præſentatione primi , non valet ſecunda præſentatio , ſm Lapum in dicta allegatione.lxxviij.Et tñ illis caſibus non acquiritur ius præſentato in beneficio. Tu ſatua Pan.& dicas ꝙ voluit arguere à cõtrario hoc modo, non licet variare,ergo non eſt acquiſitum ius.à contrario vbi eſt acquiſitum ius non licet variare,& iſtud bene verum eſt.vt not.in ſerui electione.in princ.ff.de leg.i.& in Lapud Aud̃ium. ff. de opt.leg.non autem voluit arguere.ergo vbi non licet variare, eſt acquiſitum ius.

¶Tertiò aduerte,quia non videtur verũ ꝙ p præſentationẽ non acquiritur aliquod ius.Et in gratiã eſt text.in c.dilectus. ſ de offi.deleg & in c.cũ Bertholdus.j.de re iud.&ibi Pa.concludit ꝙ præſentato,ſi ſolus eſt,acquiritur actio contra epiſcopũ,
70 vt eum inſtituat.Item ei acquiritur actio ad expellẽdum intruſum.ſi verò ſint plures præſentati omnibus acquiritur actio cõtra epiſcopum,vt vnum ex eis inſtituat.argu. l.cum quidam ff. de leg.2. Fortius probat tex.in d.c.cum Bertholdus. Præſentato,cuius præſentatio fuit reiecta,ſi ſit idoneus,acquiritur actio contra epiſcopum vt eum inſtituat,& illum tex.ad hoc no.Bal. in Margarita ſua in verſic.patronus.Et Rota deciſ cexij.incip.
71 Secundum omnes.ſub rubri.de iurepat.¶Itẽ præſentato, quẽ epiſcopus diſtulit inſtituere,competit actio contra epiſcopum ad intereſſe.c.paſtoralis.& ibi not.Abb.j.de iurepa.Item vigore clauſulæ,ſi non eſt alteri ius acquiſitum,excluditur impetrator,vbi aliqs eſt præſentatus,ſm Rotã deci.xvj.ſub titu. de præb. in nouis.Et ideo tarditas præſentationis vitiat reſcriptum ad beneficia,ſm Fely.in c.in noſtra.corollario xxviij. ſ. de reſcrip.Solu.per præſentationem nullum ius acquiritur.ſ. in beneficio ſeu in re.ita loquit Pa.hic.qd etiã offendit illud verbũ
72 ſpirituale,de quo per Abb.Præſentatio†n.non tribuit ius reſpectu tituli,vt etiam dicit Abb.in d.c.paſtoralis. column.j. ſed ad rem.ad perendum de inſtitui,bene acquiritur ius.Et ita loquũtur iura allegata.qd etiã firmat Abb.in d.c.dilectus&in c.qñ. in x.q.j.de iurepa.Et Lap allegat.8.incip.Præſentatus.Et iõ di-
73 cebat Cal.conſi.ix.ſuper rub.de iurepa.†ꝙ per præſentationẽ contrahuntur ſponſalia de futuro,qd tamen procedit accedẽte conſenſu præſentati, alias non.l.2.ff.de ſpon.&ſequitur Cal. conſi.17.incip.Præſentato.ſub eod titul.de iurepa.Et ſeruiunt quæ cumulat Cur.conſi.75.colum.4.¶Quartò aduerte,quia data quòd non ſit acquiſitum aliquod ius præſentato in beneficio,non tamẽ Pan rectè infert.ergo iuſpatronatus ſua origine non eſt ſpirituale.Ita mordet Dec.Pan non tamen iſtud aliquã ratione probat.Ego aũt probo illationem hanc fore falſam, per tex.in c.ſi tibi abſenti.de præben in vj.vbi per collationem factam abſenti , nullum ius acquiritur in beneficio,& tamen collatio eſt ſpiritualis.immo etiam ſi per præſentationem nõ eſſet acquiſitum ius ad rem,etiam non teneret illatio Pan.Nã per poſtulationem non acquiritur ius etiam ad rem.quia poſtulatio innititur gratiæ.c.j.& ibi gl.de poſtula. prælato.in vj.& tamen poſtulatio ſaltem ſolennis vr actus ſpiritualis.cle. dispẽ. dioſam.de iudi.¶Vltra Pan.pro iſta parte Are.adducit tria fun-
74 damenta,quæ effectualiter non ſunt niſi duo. ¶†Primò ſic, iuſpatronatus poſſidetur a laicis.c conſultationibus.de iurepa. ergo non eſt ſpirituale.quia ſpiritualia non dñr poſſideri à laicis,ſed detineri.c.cum apoſtica.& ibi no.d.Ant.j.de his quæ fiũt à præla.Hinc argõ reſpondet Dec.tripliciter.Primo quod non eſt verum,quòd iuſpatronatus poſſit poſſideri à laicis indiſtinctè,ſed ſolum à patronis,& de gratia.Iſta reſponſio non ſatisfacit,quia non eneruat vim argumenti.Stat.n.verum argumentum adhuc in omnibus patronis laicis.¶Secundò,quia ẽt conceſſum eſt iuſpatronatus poſſideri ab omnib' laicis indiſtinctè. Nec ob.quòd ratio conceſſionis vt excitentur laici ad fundãdum & dotandum eccleſias.de qua per gl.in c.cum dilectus.de iurepatro.ſolum militet in patronis,quia verum eſt antequam eccleſia ſit fundata.& dotata & ſic ante conſtitutum iuſpatronatus.ſed poſtquam iuſpatronatus eſt creatum , tunc poſtea à quocũq; laico poſſideri põt.c.j.c.cũ ſeculã c.ex literis. j. de iu-
75 repatro.Et quia ius ſemel †effectum laica e , debet perpetuò durare laica e.l.pater §.xv.ff.de leg.3.Secundo reſpõdet,ꝙ in d. c conſultationibus.verbum poſſidere,debet exponi.i. detinere.vt in l.ſtipulo iſta §.hæc quoque.ff.de verb.obl. iſta ſecunda ſolutio eſt peior prima.Nam ad detentatorem , vt eſt creditor habens cum vniuerſitate iuſpatro. in pignore. Item ad ſeque-
76 ſtrum detentatorem†non ſpectat præſentatio c.cum Bart.Boldus,de re iudi.not.Abb.in c examinata.j.eod.ergo dum dr̃ in d.
77 c.conſultationibus.ꝙ†ad poſſeſſorem ſpectat ius præſentandi debet intelligi de vero poſſeſſore &non de detentatore.Præterea detentatores non faciunt fructus etiam conſumptos ſuos. l.1.C.de pac.pign.l.vt legatorum.ff.ex quibus cau.in poſſeſſ. ea. & tamen dr̃ in d.c.conſultationibus.ꝙ p̃ſentatus à poſſeſſore intitutus non dẽt remoueri qa ad bonæ fidei poſſeſſorem ſpectant

fructus

fructus consumpti,vt traditur in c.grauis.ĩ. de restit.spoli. Ter-
78 tiò soluit,q ibi possessio ponit impropriè,† quia incorporalia non possunt possideri l.seruus.§. incorporales.ff. de acquirendo rerum domin.istud nihil facit ad rhombum,quia incorporalia quasi possidentur l.3.in prin.ff.de acq.posse.Et de ista quasi possess.loquitur ille text.vnde fateor,q in iurepatronatus nō est illa vera possessio,quæ cadit in corporalibus, tamen est illa vera possessio,quæ cadit in iuribus incorporalibus.¶ Secundo
79 † Are.adducit,iuspatro.pōt præscribi.c.querelam. de electio. ergo non est spirituale,quia spiritualia nō pnt prescribi.c.cām quæ.ĩ.de reseri.soluit Dec. quòd assumptum est falsum,non.n. iuspronatus pōt præscribi,sm eum.allegat Archi. ita tenere in ca.hortamur,lxxj.distin.& Pan.in d. c. querelam. & in disputa. sua incip.Augerio.*Ista* responsio non est admittenda, quia *cōis*
§ opi.est quod possit præscribi.& istā dicit cōem Fely.in d.c.cām q̄.& in suo tractatu qñ literæ apostolicæ noceant patronis.vbi dicit ita tenendum in iudicando & consulendo. & ita consuluit Gemi.in consi. 123.& istam dicit *cōem* ipsemet Dec.cōsi.
§ 117.vbi respondet omnibus fundamentis contrariis.& idem consilio 124.& 129.134.Factor tm̄ q fœdere distinctionis possunt cōcordari opi.videlicet,vt cōis procedat in prciudicium veri patroni.Contraria verò procedat in præiudicium eccl'iæ. quæ non erat patronata,ita est de mente *Ioa.* And.in c.quod alicui.de reg.iur.in vj.& Alex.consi.75.inci.Visis.in fi.volum.4. &tacitè istud voluit Arc.hic,& sensit Spec.in titu.de iurepat.in fi.& Gemi.in c.j.ad fi.de iur patr.in vj.quod nota diligenter,qa practicantes indistinctè obseruāt cōem opi.& malè.vnde secūdo loco *Dec.* fortè sentiens suprascriptas solutiones suas non euacuare ar.aliter ad omnia fundamenta rñdet,quòd laici de gratia & ex priuilegio possident,& præscribunt iuspatronatus. ergo datur intelligi q non est temporale.Ista rñsio etiam non tollit argumenta quia tēporalia annexa spiritualibus dñr con-
80 cessa de gratia.d c quanto.& s̄.dixi.¶ Quintò † arguit Dec.i. ispatronatus dr̄ annexum.d.c.quanto.ergo non est spirituale, quia id quod annectitur,diuersum est ab eo cui coniungitur, argu.l.qd Nerua.ff.depo.&c.fi.ĩ.de insti.Et re vera istud est fundamentum Abb.Hic.si rectè consideres.Tu aduerte, quia pōt reforqueri,si dicamus q id qd̄ annectitur spiritualibus efficiatur totum spirituale.c.qd in dubiis.de consecr.eccle.vel alta.defendendo cōem pōt dici, q ea quæ annectuntur spiritualibus per confusionem,illa efficiuntur spiritualia.ita procedit text.in d.c.j.Ea verò quæ annectuntur per simplicem adhærentiam,ita q vnū possit secerni ab altero,non efficiuntur spiritualia, procedit tex.in d.c.quanto.Et ista est *communis* ꝯclusio,pro qua di
§ stinctione est tex.in l.idem *Pomponius* aliàs incipit,in rē.§.idē
81 scribit,ff.de rei vendi.¶† Sextò pro ista parte facit, de iurepatronatus potest compromitti in laicū.sm *Do.*& Card. in ca.t. §.in cæteris.de suppl negl.præla.in vj & sequitur doctr. Deci.in c.examinata.ĩ.de confir.vti vel inuti.per illum tex.in d.c.quanto.motus,quia laici sunt capaces iurispatronatus, ergo iuspatronatus non est spirituale,quia de spiritualibus nō potest fieri compromissum.c.contingit.de arbi.Ad istud respondeo negando,quòd de iurepatronatus possit fieri compromissum in laicum,Istud probo ex duobus.Primò per tex.in d ca.quanto. arguēdo de iudice ad arbitrum,nam ibi dr̄,q laicus non potest esse iudex de iurepatronatus,ergo etiam nec arbiter,qui etiam dñr iudices.c.à iudicibus.2.q.vj.Secundò probo, quia is demū pōt compromittere,qui potest de re liberè disponere. ca. cum tpe.& ibi not.Abb col.2.s̄ de arb & latius per di.Ias.in suo tra. de iure emphy.col.cij.qui est inserrus in tit.de iure emphyt.C. vbi per istam regulam concludit,q vasallus & emphyteuta nō possunt compromittere de feudo & de emphyteusi sine licentia domini.*Et* idem firmat Mar.Laudē.in tractatu de prin.ver.
261.vbi tenet quod dux & comes non possunt compromittere de ducatu & comitatu sine licentia superioris, & ideo datur regula,quod non est alienabile,non est compromissibile. leg. nulli.ff.de transact.comprobat Deci. consiljo 44. columna 2. ergo patroni non poterunt compromittere super iure patronatus quia non possunt de illo disponere,vendere nō possunt. capit de iure.infra de iurepatr. donare non pnt sine licentia episcopi.c.illud eo.ti Et ita tenendo non ob.tex.in d.c,examinata.quia erat persona ecclesiastica in casu illo,in quam erat factū compromissum,vt ibi tenent d.*Ant.*& Pan.& Fel.in dict.capit. quanto.*Et* si dixeris,attento defectu potestatis ex parte patronorum,non etiam potuisset fieri compromissum in ecclesiastī cum.*Rñdeo*,q ibi interuenerat cōsensus episcopi. & si replices, istud est diuinare.Triplicabo,quòd ibi solū disputatur de effectu cōfirmationis pontificis,& præsupponitur cōpromissum valere,vnde succedit regula.c.2.de æta.&qualit.in vj.quæ est talis vbi de vno tm̄ disputat̄,cætera præsupponuntur habilia,*Minus* obstat,dū dr̄ q laici sunt capaces iurispatronatus, quia verum est cūtum ad effectum vt possint presentare,& de gratia.c.iij.de iurepat.quæ gra non debet extendi,vt possint de causa iurispatronatus cognoscere.regula,qd̄ ob gram.de reg.iur.& quia priuilegia sunt stricte interpretanda.c.sanè.& c.porrò.ĩ.de priui.Et si ista ratio capacitatis operaretur,quòd laici possint esse arbitri eadem rōne dām esset q possint esse iudices. cōs est fallum.d.c.quanto.ergo & aīs arguendo à cōti destructo,qd̄ est optimū arg.m̄.l.apud antiquos.C.de furt.l.si ego.§.partem. ff.de publ.facit,quia si sit priuilegium concessum inferioribus circa ep̄m,vt possint conferre beneficia,tales nō poterunt vigore dicti priuilegij cognoscere de aliqua causa emergēti super eorum collationib.secundùm Pan.in c.iij.ad fin.ĩ. de resti.
82 spol.¶ † Septimò Fel.in d.c.quanto.adducit aliud fundamentū.Imperator pōt legitimare nāles ad iuspatronatus,sm Domi.& Card.c.j.x.dist.ergo iuspatronatus non est spirituale, qa Imperator non habet potestatem legitimandi ad spiritualia, secundùm gl.in c.lege.ea.dist.x.Pa.post alios in c.per venerabilē.j.qui filij sint legi.*Et* q Imperator possit legitimare ad iuspatronatus,concludit Bal.consi.383.vol.j.Pro rñsione aduerte ad duo. Primò, quia absque ltīmatione vr̄ quòd illegitimi sint capaces iurispatronatus,nāturerettrix pōt acquirere iuspatronatus.sm gl.in c.nō est pudēda j.q.j.& Pa.in c. ex trāsmissa. ĩ.de dec.*Et* reperio q ita tenet p̄ceptor meus do.Rochus de curte,nunc senator Mediolani meritissimus in tract.suo de iu-
83 repa.in verbo.competens.in ij.q.¶ † Secūdò posito, quòd nō sint capaces. Aduerte,quia possumus rñdere q istud dictum Domin.& sequacium non est verum,& in specie ꝑrium tenet domi.Phili.Simoneta in d.c.quanto.in addi.ad Felynum.motus subtili fundamento,vt ibi per eū.qd̄ tm̄ fundamentum nō
84 vr̄ tutū,quia *cōis* opinio est,q † Imperator possit legitimare ne
§ mine citato,per tex in l.j.ff.de nat.rest. Et istam dicit cōem Ias.in l.Gallus.§.& quid si tm̄.ff.de lib.& postlhu. *Ex* alio tu nō videtur verū, quia Imperator non pōt legitimare ad emphyteusim ecclesiasticam sm Bald.ĩl.generaliter §.fi.C.de insti.& substitu.nec quo ad feuda ecclesiastica,vt not. in c.j.§ nāles.si de feud.fuer.contro inter do.& agn vasall. & per Curt.consil. 13.inc.Statuto ciuitatis tm̄.col.j.Ergo à fortiori non poterit
85 legitimare ad iuspatronatus,quia plus † iuris habent laici in emphyteusi ecclesiastica concessa sibi pro suo & quibus dederit,quo casu possunt illam emphyteusim vendere seruata solēnitate.l.fi.C.de iure emphy.sm Ias.ibi col.ij.Et tm̄ patroni non possunt vendere iuspatronatus. d.c.de iure. Item feudum & emphyteusis nil habent spiritualitatis, ius autem patronatus est annexum spiritualitati.d.c.quanto. Si ergo Imperator nō potest in præiudicium ecclesiæ legitimare ad id qd̄ est minus, non poterit ad id quod est plus.c cum in cunctis in prin.s̄.de elec.*Et* si dixeris,vtile est ecclesiæ vt legitimati ab Imperatore possint fundare & dotare ecclesias. Rñdeo q in ista materia ptātis imperialis non consideratur vtilitas ecclesiæ, patet in emphyteusi ecclesiastica,quæ nō potest concedi sine vtilitate ecclesiæ.c sine exceptione xij.q.ij.Et tm̄ ad illam non pōt Imperator ltīmare.Item sequeretur,q attenta vtilitate ecclesiæ deberet ēt posse legitimare ad spiritualia, cuius ꝑrium est verius,vt s̄.dixi. Item cessat rō vtilitatis in iure patr.creato,quia damnosum est ecclesiæ,vt possit ltīmatus præscribere iuspa-
86 tronatus vel alio rit.illud acquirere.¶ † Vltimò pro ista parte facit,in spiritualib.non dat̄ successio.c.j.& ij.ĩ.de concess. præben.in iurepatr.cadit successio.c.j.c.cū seculū.ĩ. de iurepatr.ergo non est spirituale.Soluūt Mod. q in iurepa. cadit successio de gra.ista solutio non valet per ea,quæ dixi.s̄. in quarto fun-
87 damento. ¶ Quarta † iudiciorum subdiuisio,aliud vsle,aliud generale,aliud singulare,aliud cōe,vt declarat gl. & ibi Abb. in c.ij.ĩ. de libel.obla.glo.Bart.& Mod.in l.j.ff.de eden.Spec.in tit.de iud.quasi per totum.¶ Quinta subdiuisio,aliud publicū, aliud priuatum.leg.j.ff.de publi.iud.& gloss.in rub.inst.de pub. iud.¶ Sexta subdiuisio,aliud plenarium,aliud summarium, vt habetur in cle.dispēdiosam eo.ti.de iud.& in cle.sæpe,de ver. sig.& per gl.magistrā in l.iij.§.sciendum.ff.ad exhiben.¶ Septima subdiuisio,aliud principale,aliud incidens, aliud emergēs, sm gl.in l.de qua re.ff.de iudic.in l.qd̄ iussit.ff. de re iud.declarat melius Bar.in l.j.C.de ordi. cognitionum. & clarius Abb. in c.j.de ordine cogni.vlt.col.¶ Octaua subdiuisio aliud simplex,aliud duplex.l.in tribus ff.de iud. Ista tm̄ subdiuisio nō vr̄ necessaria,quia expressa.s̄.in l.iiij.aliud singulare,aliud cōe.
88 ¶ † Nona,aliud diuinum,aliud humanum c.si omnia. vj.qu.j. & iudicium istud diuinum semper æquum est & iustum,& in eo reuidentur iudicia humana iniquè peracta.c.cū æterni. de re iud.in vj.*Et* in iudicio diuino veritati, quæ nunquam fallitur,omnia adhærent.c.à nobis.ĩ. de sen.excomm.Et iudicium humanum debet quantum potest sequi diuinum. c. tunc vera.xj.q.iij.& sæpe à superiore accipit coronā qui ab inferiore

accipit

accipit ſententiã,c.ſi ad tẽpus, ea.cauſa.& q,& de iſto iudicio
89 di ino nõ loquit ꝛra rub. ¶ Vltima † ſubdiuiſio,aliud confeſſionis,aliud eccleſiæ,aliud cõſcientiæ,vt per Archid.in ca. a'iorũ.x.q.vlti.Et nota, ꝙ in iudicio cõſcientiæ vna & eadẽ perſona eſt iudex,actor,reus,& teſtis.l.ſi. C. de fideicom.& in iudicio conſcientiæ nunquã habet locũ miſericordia, quia conſcientia nemini parcit.Iuxta illud Saty. prima eſt hæc vlt o ꝙ ſe iudice nemo nocens abſoluit, improba quanuis gra fa lacis prætoris vicerit vrnã, & econuerſo.Iudiciũ perfectæ conſcientiæ inquit,gloria mea hæc eſt teſtimoniũ conſcientiæ meæ.¶ Quid n.ſi nõ oẽs laudant, & conſcientia nos liberos eſſe demonſtrat, ſm Pau. ad Corinth.ij. tranſumptiuè in c.inter verba.xj.q.3 vnde illud,conſcia mens recti fame mendacia ridet.Et ideo Bal.hic diffinit cõſcientiã hoc modo: conſcientia eſt mentis qua'itas ſeipſam dijudicans. Alias diffinitiones conſcientiæ ponit Ias.in § ſed iſtæ.col. xix. inſti.de act.
90 ¶ † Circa ẽt quæſtionem,de qua ſe remittit Pan.an iudicium ſup poſſeſſorio rei ſpũalis dicat ſpũale ve tpale,non inſtabo, ſed ẽt remiſſiue loquar.Cõisconcluſio eſt ꝙ dicatur tpale, & ita tenent g oſſ. Abb.& alij in c.literas j. de iura.calum.Ioan. And.& Cano.cũiter in c. ſi.j. eod. Et iſtud obſeruabant benè parlamenta Franciæ in omni poſſeſſorio, excepto poſſeſſorio adip ſcendæ.ita declarat d. Guid. Papæ deciſio. ſua prima. & vtrũ procedat in poſſeſſorio retinendæ,videas eundem dec.lxxxv.quæ incipit, Curia parlamenti. vbi concludit ꝙ ſic. Et ideo habes in fine ꝙ corã laico admittendi ſunt articuli reſpicientes petitoriũ & titulũ bñficij ꝓ corroboratione poſſeſſorij iudicij.vt ꝓcundẽ dec.lxxj.quæ incipit, Iudex laicus.
91 ¶ † Succeſſiuè quæro qũo diſcernat iudiciũ criminale à iudicio ciuili.iſta eſt vtilis inueſtigatio.Abb.hic latè examinat. ego omiſſa relatione & diſcuſſione opi. qa cenſeo me incuſari ꝙ nimium immorer in iſta rub.adhęrendo cõi opi.elicio
92 ex ſcriptis omniũ cõcluſionẽ bimembrẽ.¶ † Criminale iudiciũ dr,cuius finis eſt intereſſe publicũ ex vindicta veluti cõſequendũ. Ciuile verò dicitur,cuius finis eſt intereſſe priuatũ ẽt ex pœna delicti nõ corporea ꝓndũ,vel cuius finis eſt inter eſſe publicũ alia ea cauſa q ex vindicta delicti cõſequendum. ¶ Pro iſta cõcluſione habetis gl. Bart & cõmuniter Legiſtas in l.3.ff.de ſepul.vio glo.in l.aut damnum. in princ.ff.de pœn. glo in l.j.& ibi Alber.& Salyc. C de rap.virgi.gloſſ.in l. fin.ff. de priua deli.Cyn.& Baſ.in l.ſi qua per calumniam. C. de epiſco & cle Imo.in rub. ff. de pub iud. Alex.d.Ias. & *communiter* ſcribentes in rub.C.eo.& do.Lancel.Dec in rub.ff.eo.Immo. in c.qualiter & qñ.el 2.j. de accu Abb.in c.veniens.colu.3.j. de accu.d.An. & cõmuniter Canoniſtæ hic dom. Signo.de Homod.conſil.244 incip Quia per ipſum.Roman conſi.155. incipien.Præſens accuſatio. Alex.conſil. 132.incipiente, Super primo dub. in ii. parte. fundamentum huius concluſionis ſtat in § in ſumma. inſtitu de iniur. Ad idem tex.in c.quicunque.xj.q.j.iuncta glo.in verbo, publicet. Et not.ꝙ addidi
93 in deſcriptione iudicij criminalis,illa verba † ex vindicta delicti conſequendum,timore contrarij formati per Bald. in d. l.tertia ff.de ſepul.vio.& excludam, ſ.fiſcum agentem petitione hæreditatis,vel alia actione ciuili,quo caſu iudicium dicit ciuile,licet agatur ad publicã vtilitatẽ.l.prima & l. deferre.ff. de iure fiſci.¶ Itẽ addidi in deſcriptiõe iudicij ciuilis illa verba,vel cuius finis eſt intereſſe publicũ &c. timore errarij qđ poſſit formari de ſyndico ciuitatis agente ex ꝯctu ciuitatis, vt in toto titu.ff.quod cuiuſq; vniuerſita. nomine. ¶ Contra iſtã concluſionẽ do.Abb. adducit fundamentũ fortiſſimum in c per tuas.j. de ſimo.vbi agitur, vt prælatus remoueatur à beneficio,& ſic pœna non applicatur parti,& tamẽ iudicium
94 dicitur ciuile.¶ † Super iſto tex.inſudarunt doct.vlq; ad iſta tempora,Aret.hic rñdet dupliciter,ꝙ ille tex.loqtur in tertia ſpecie.l.qñ pœna nõ applicatur neq; parti,neq; fiſco. Et ita etiã rñdet doctor meus in rubri. C. & ante iſtos ita rñdet Abb. in c.ex parte A.in gloſ.2.j. deteſti. Adducunt ſimile ſi agatur ꝯ tutorem vt remoueatur à tutela cauſa eſt ciuilis: ſi verò agatur vt puniatur, cauſa dr criminalis.ſm Bar.in l.j.§.ſciendum. ff.de ſuſpe.tuto.& in l.nõ ſolũ.§.fi.ff.de proc. Iſta ſolutio non placet,quia vult ꝙ ſi pœna non applicetur neq; parti, neque fiſco,ꝙ cauſa dr ciuilis nam confunditur per illum tex.vbi ſi agatur vt prælatus ab ordine remoueatur, cauſa dicitur criminalis,& tamen pœna non applicatur parti neq, fiſco. Et ſimile nõ obſtat,quia ſi agitur vt tutor remoueatur, dr agi ad priuatam vtilitatẽ pupilli,nõ ſic qñ agitur vt prelatus remoueatur ab eccleſia.Itẽ ſi agatur, vt tutor puniatur pœna quæ applicatur fiſco,ſm gloſſ in d.l.j.& in l.3. ff.de ſuſpe.tut. Non ſic qñ agit̃ vt prælatus deponat ab ordinibus. Secundo rñdet Are. ꝙ illud verbum, ciuiliter,debet exponi non ita ſæuerè, vtroq; tñ caſu iudicium erit criminale.Iſta etiam ſolutio non ſatisfacit primò violat literam.ſecundò illa aduerſativa,ſed ciuiliter ſine copula denotat diuerſitatem in iure.l.marito. ff.ad leg.Iulia.de adult.& tñ iſto ca u nulla eſſet diuerſitas in iure in modo agẽdi,ſi vtroq; caſu diceretur agi criminaliter. Tertio verbum,ciuiliter ibi ponitur reſpectiuè ad verbum,criminaliter,non autem reſpectiuè ad rigorem. Tertia ſolutio accommodatur per quoſdam Mod. ꝙ ibi dicatur ciuiliter agi, quia non agebatur principaliter de crimine,ſed in conſequentiam. Principa iter.n.agebatur,vt deponeretur Abbas ab adminiſtratione, & pro cauſa adducebantur varia crimina contra abbatem.Et ſic volunt iſti ꝙ concluſio procedat, vbi principaliter agitur ad delictum,ſecus ſi principaliter agatur ad aliud, & in conſequentiam veniat cauſa delicti,iſto caſu erit iudicium ciuile,licet pœna non applicetur parti,neque fiſco.Tu aduerte, ꝙ iſta ſolutio confunditur per illum tex.Nam in primo caſu agebatur principaliter,vt Abbas deponeretur ab ordine,& pro cauſa adducebantur delicta,& tamen tex.dicit quòd iſto caſu iudicium eſt criminale. Quarta fuit ſolutio Baptiſtæ de Caccialuppis in rub.C.eod.ꝙ ibi cauſa eſt ciuilis,quia agebatur ad vtilitatem priuatam monaſterij.quia prælatus erat damnoſus monaſterio,& ſic facit pro,& non contra.Et iſtam ſequũtur Mꝓd. Papien. Tu aduerte ꝙ ſi agitur ad vtilitatem monaſterij,non poteſt dici agi ad vtilitatem priuatam ſecundum Dec.hic per tex. in ca.nulla ratio.intra de præben.& l.j.§.ius publicum. ff.de iuſti.& iure.Et comprobo quia contra prælatum damnoſum eccleſiæ actio vetur popularis.c.ſi quis presbiterorum. de rebus eccleſi.non a ien.cuilibet.n laico in negligentiam clericorum licitum eſt agere, vt prælatus damnoſus remoueatur ab adminiſtratione ſecundum Abba.in c.venerabili.in ca.fi.ſuprà deleg.¶ Tertiò aduerte,quia ibi nõ ſolum agebatur, quia eſſet damnoſus,ſed etiam quia immeritus, quæ immerentia erat cauſata propter de i. ũ ſimoniæ vt ibi clarè cantant illa verba

¶ Cogitate ergo ſi poteſt dici quòd cauſa illa dicatur ciuilis, quia agebatur principaliter ad vtilitatem monaſterij & non ad vindictam delicti.& ideo in deſcriptione addidi illa verba, vel cuius finis eſt intereſſe publicum, alia ex cauſa quam ex vindicta delicti. Vnde infero quòd ſi principalis pena delicti& eius vindicta conſiſteret in priuatione officij vel beneficij, quòd cauſa eſſet criminalis.& ita procedit tex.in l.3 ff.de crimin.ſtel.
95 ad fin.¶ Secundo † oppono de L. Cuius.ff.ad Silla.vbi pœna applicatur fiſco,& tamen cauſa dicitur ciuilis, nam dicitur ibi ꝙ bona occiſi,cuius necem non vindicauit hæres in termino applicantur fiſco. Nec ob ꝙ morte rei extinguatur crimen, quia cauſa eſt pecuniaria.Et exponit Barto.i.ciuilis.d.Deci. rñdet ꝙ expoſitio Bar.pecuniaria,id eſt ciuilis,non eſt vera,non tamen probat ratione.Tu verò aduerte ꝙ ratio Bar.& doctorum,propter quam exponunt pecuniaria id eſt ciuilis,non eſt bona.Nã vbi ſententia habetur pro lata contra mortuum, tunc morte rei non deſinit cauſa criminalis nec crimen,ſecundũ Bal.in rub. C.ſi pen.appe.mors intercur.& in l.j C.ne ex deli.defun cur.cõſi. 60.quod incipit, Dux Philippus.col.v. vbi præciſè allegat text. in d.l.Caius.Et ſi dixeris,qũo in l.Caius. habẽt ſnĩa prolata: rñdeo quod lata ꝯ occiſores ad accuſationẽ vel denunciationẽ alterius,habet effectum confiſcandorum bonorum contra hęredem ſecundum Bar.in l.j.ff.de his quibus vt indi. vnde ſtat ſimul ꝙ mortuus hæres ſit, & tamen cauſa dicatur criminalis. Sed tu defende Bar.quia ſi ſnĩa prolata habetur,ergo bona vigore ſnĩæ erant fiſco acquiſita.iuxta doctrinam Bart. in l.j.ff.de priua.deli.vnde videtur quodiam amplius non agetur de crimine,ſed agatur de cauſa bonorum actione petitionis hæreditatis vt dicit Bar.ibi.& in d.l.j.de his qui.vt indig. Vnde retento iſto intellectu rñdeo ad d.l.Caius,quod ibi non agebatur ad pœnam applicandam fiſco.ſed agebatur ad pœnam iam applicatam,& in patrimonio fiſci incorporatam conſequendam.,
96 ¶ † Amplia primo primam partem concluſionis etiam vindicta delicti conſiſtat in pœna pecuniaria ſecundum glo. & ſcribentes in d.l.3.de ſepul.vio reprobata glo.in l.ſi qua per calumniam.C.de epiſc.& cle.cum ii.Circa iſtam ampliationem Baſig.& Decin vlt.lec.adducunt quamplura iura tex.ſin authen. ſed hodie.C.de epiſc.& cler.& l.interrogari.C.de quæſtio. ponderando alternatiuam vel copulam inter mediam inter pecuniariam cãm & criminalẽ.Quibus oibus & ſimilibus ꝑt rñderi ꝙ ibi ponitur cauſa pecuniaria,prout diſtinguit̃ à cauſa,in qua tractatur de crimine & non de pecunia,prout diſtinguitur cauſa ciuilis à criminali. ¶ Sedo amplia ſedam partem concluſionis,etiam ſi agatur de crimine.ca.ſuper his.de accuſ.l. fin.ff.de fur.¶ Contra iſtam ampliationem obſt. tex.in c.item cum quis. de reſti.ſpo.Ergo ille tex.loquitur largè & impropriè ſm Mod. & vltra eos comprobatur. quia ibi deducebat̃ crimen per via exceptionis,ergo ciuiliter d cap ſuper his. ¶ Tertiò ampliatur ſecunda pars etiam ſi directa via agatur ad pœnam durius ẽm

ponenda.

ponendam quam fuerit possit,dummodo applicetur parti, iu
dicium erit ciuile,secundum Arc.& Mod.hic,ac Aret. & Ale.
& Mod.in rub.C.eo per tex.in l.infamem.ff.de publ.iud.& in l.
quod senatus.ff.de iniu. & plenè probatur in dicta lege,fina.ff.
de fur.vbi pœna quadrupli applicatur parti,& est durior pœna
quæ imponi possit respectu partis,& tamen iudicium est ciui
97 le.¶ Præmissa † inducuntur ad quæstionem,accusatus fuit Ti
tius de furto,& petitum ipsum puniri ad vindictam,& restitu
tionem rerum ablatarum ipsi accusatori,quod fieri potuit, se
cundum Bart.in l.interdum.§.qui furem.ff.de fur.pendente pro
cessu exhibetur indulgentia delicti.Quæritur an pp talem gra
tiam iudicium desinat esse criminale? vtilitas est euidès, pone
quod accusator petat accusatum torqueri pro suo interesse,
vt sciantur bona quæ surripuit,& participes criminis, si dica
mus iudicium non esse amplius criminale,accusatus erit rela-
xandus:si dicamus contrarium,erit torquēdus, videtur q̄ nō
sit amplius criminale,quia pœna delicti non est amplius fisco
applicanda,per ea quæ supradicta sunt,& quia gratia extinxit
crimen,& processum criminis.l.ij.C.de gene.abo.& l.si docue
ris.C.de fals.vbi videtur casus in simili.¶ Contrarium determi
98 nat Par.de Put.† in suo vti i tract.syndica in ver. torturā.ver.
pone quod aliquis,mortuus quia tortura ista non fit ad pœnā
remissam.l.ij.C de gene. abo. sed fit ad inuestigationem veri-
tatis.l.nullam,C.de infa.l.edictum.ff.de quæst.C.Et si dixeris,in
ciuilibus non habet locum tortura. Respondet, quòd causa
criminalis remissa incalescit ciuilis quantum ad effectum tor
turæ,& quia remanet criminalitas,licet impunita.Sed aduer-
te,quia istud videtur contra text.in d.l.si docueris,in ver.sopi-
tum.vnde alia ratio videtur melior,quòd princeps non videt
voluisse tollere ius acquisitum accusatori per processum cri-
minaliter institutum,arg.gl.in l.venia. & ibi Mod. C de in ius
voc.& est generalis regula, q̄ princeps nunquā per suū reseri-
ptū intelligatur velle tollere ius tertij.c.quis.de præb.in vj.l.ij.
99 § meritò.ff.ne quid in loco pub.¶ Videamus † mó qd sit iudi
cium mixtū.iudicium mixtū fm Alb.in quæstione præcedēti dici
tur q̄n agit de crimine ciuiliter per text.in c.tuæ §. de proc.&
in c.super his j.de accu. Aduerte quia istud dictū Abb. est cō
tra tex.in c.per tuas.de simo.vbi agitur de crimine ciuiliter,&
tñ iud cium non dr mixtū. Scdo aduerte,quia vr Abb.ꝯrius his,
quæ dixit statim, dum dixit iudicium dici ciuile si pœna delicti
applicatur parti. Tertio aduerte, inquātum alle.tex.in d.c.sup
his quia Abb & scribentes ibi sentiunt, q̄ iudicium illud sit ciui
le,& non mixtū. Quarto aduerte.quia ꝯ istud dictū facit, qa
illud dr mixtum quod participat d vtroq; partim capit ab vno
partim ab altero,fm Bar.in l.imperium col.4 versic.expeditis
de mero.ff.d iu.om iud.verū vbi agitur de crimine ciuili,licet
tractetur de crimine,nihil tñ capit de iudicio criminali, ergo
non poterit dici mixtū.¶ Concludas gr. q̄ iudicium dr mixtū
100 † q̄n agitur partim ad vtilitatē publicam,partim ad priuatā,
vt si pœna applicetur pro parte fisco,& pro parte priuato.fm
Alex.& Mod.in rub.C.eo & in cōl.65.Viso processu col j.vol.
j.Sed contra hoc stat forte tex.in c.tuæ.prealleg.vbi si agit ad
separationem tori iudicium dr mixtum,& tñ pœna pro parte
non applicatur fisco.Rndet Alex q̄ ibi iudicium dr mixtum,qa
participat de vtroq;.de criminali.f.quia pœna separationis to
ri est quidam vigor publicæ disciplinæ,iuxta tex.in l.licitatio.
§ qd illicitè ff.de publica. participat de ciuili, quia accusator
consequitur lucrum dotis.c.plerunq; j. de dona. inter virū &
vxorem.& iste fuit intell's Io And.d.Ant.& Abb antiqui in d.
c tuæ. Iste intell's non vr de iure procedere.Primo quia pœna
separationis tori respicit vtilitatem priuatā, vt læsus pp adul-
terium liberetur ab obligatione præstandi debitum carnis. c.
significasti.j.de diuort.Scdo,quia diuinat q̄ ibi ageretur ad lu
crum dotis.Et si dixeris lucrum dotis venit in cōsequentiam,
vt dicit Batig.Rndeo,q̄ ea quæ veniunt in iudicio in cōsequē
tiā,nō faciunt iudicium alias criminale vel econtra dici mixtū,
fm Bar.in l.interdū §.qui furem.ff.de furtis.Tertio aduerte, qa
cā diuortij vr ciuilis.arg l.licet.C.de repudiis. Ergo idē in cā
separatiōis tori subrogata loco diuortij.c.ij.j.de diuortiis Se
cunda fuit solutio Imolæ in d.c.tuæ,vt dicatur iudicium sepa
rationis mixtum quia non seruat nām criminalium, nec etiam
ciuilium causarum ¶ Istam solutionem improbat do. Lance-
lo doctor in rub.ff.eo quia ea attenta deberet dici neutrale nō
mixtum,quia non sequitur istud non est vinum,neq; est aqua,
ergo est vinum mixtum siue posca.Sicut etiam non sequitur,
iste non est homo non est fœmina,ergo Hermaphroditus, qa
potest esse pecus.¶ Sed aduerte quia alius fuit sensus Imolæ:
voluit.n. dicere,iudicium separationis tori non seruat nām iu
dicij criminalis in totū,non etiā nām iudicij ciuilis,sed seruat
mediā viā inter vtrūq; & sic debet dici mixtum. Innouiter pū
dera q̄ ille tex.nō dicit iudicium esse mixtū, sed accusationē eē
quasi mixtā,quā ego arbitror appellari quasi mixtā,quia pœ-
na separationis tori cōis est vtrique,cū vterq; perdat per talē
separationem ius exigēdi debitū ab altero, vt declarat Abb.
in rub.j. de diuortijs.sicut diximus actiones familiæ erciscun
dæ, cōi diuidundo,finiū regundorū dici mixtas eo quia vni-
cuique assignat aliquid de parte alterius, & qlibet dr actor &
reus.§.q̄dā.insti.de actio.l.in tribus ff.de iudic. ¶ Iuxta p̄mis-
101 sa quæro † de vtili quotidiana.q. An statuta loquentia de
iudicio ciuili vel criminali habeāt locū in iudicio mixto? exē
plū,affinis accusatus de possessione turbata, cuius pœna est.
c.librarum applicandarum pro parte fisco, & pro parte tur-
bato,perit cōpromissum virtute alterius statuti dictantis, q̄
inter affines vbi agetur de causa ciuili fiat cōpromissum,an
tale statutum procedat in ista,accusatione possessionis turba
tæ,cuius iudiciū est mixtū? Vr primo dām q̄ nō,qa statuta lo
quētia de iudicio ciuili vel criminali in materia exorbitāti nō
habēt locū in iudicio mixto.fm Alex.i rub.C.eo.Scdò,qa in
mā exorbitanti sub simplicibus non continet casus mixtus.l.
vim passam.§ præscriptiōe.de adult.Bart.& alij in l.2.in prin.
ff.de verb.obl Statutum autem q̄ affines teneatur cōpromit
tere,est exorbitans è regulis iuris.quia de iure nemo cōpellitur
cōpromittere,fm Bartō.in l furti.§.qui iussu. de insa.Abb.
in rub.s.de treu.& pace. Tertio quia in causa mixta cā fiscalis
dignior debet ad se trahere cām priuati,arg.l. quæ religiosis.
ff.de relig.& sum.funer.& c. quinto.j. eo.& per tex.in specie,
& ibi Bar.in l.j.C.de vend rer.fisc cōmu cum priua lib.x. per
quē tex.ita casum nr̄m decidit Alex.cōsi.82.inci.In cā vertē-
te inter Petrum.in vlt dub.in j vol.¶ Contrarium videtur de
terminandū, quia statutū de cōpromissis fiendis inter affines
est fauorabile,fm Bal.in l.qui e patris,& ibi Ias.col xxij.addu
§ cit alias auctoritates,& dicit ista eorum esse opinio.C. vndeli-
be.In fauorabilibus aūt sub simplicibus cōtinetur casus mix
tus.l.si ita scriptum.ff. de liber. & posth. cum suis concor.Tu
aduerte, quia istud fundamentū nec pro nec ꝯ vr benè addu
ci,quia nunquam quæritur vtrū sub simplicibus comprehen
datur casus mixtus qui non reperitur in lege facta dispositio
de omnibus simplicibus.l. hoc legatum ff. de leg. 3.l.legatis
Vxori ff.de leg.2 not.Ias.in l.Titiæ textores.ff. de legat.j. in 3.
colu.Cum ergo in statuto de compromissis non fiat mentio
nisi de vno simplici, frustrà & ineptè allegatur regula ca
sus mixti.Circa istam quæstionem reperio Ang. & Alexan.in
simili in l.eum qui §.in popularibus. ff. de iurisdict. qui in casu
delationis iuramenti tenent, q̄ pro parte fisci non possit de
ferri iurm,pro parte priuati sic videtur ergo concludendum
eodem mō,vt q̄ parte fisci non sit cōpromittendum, pro par
te verò turbati sic.ista distinctio non videtur probabilis quia
continentia eiusdem iudicij non est diuidenda. l.nulli,C. de
iudi. Quid ergo tenendum? ego arbitror inspicienda esse
verba primi statuti, si. n. verba statuti de possessione turbata
tantent isto modo,turbans cōdemnetur in c.libris, quarum
dimidia, &c.tunc procedat opi. Alex.in d consil. 82.Quia est
vnica condemnatio, vnicum iudicium, & cā fiscalis annexa
attrahit causam priuati.d.l.j. C. de vendi. rerum fisca. Si verò
statutum dicat,turbans incurrat pœnam librarum centum,
in quarum dimidia condemnatur versus fiscum,in altera ver
sus turbatum,procedat opin. Ang. & Ale.in d. §. in popularī-
bus.quia cum fiunt condemnationes separatim fiendæ, erūt
duo iudicia,vnum ciuile,& aliud criminale. ita reperio velle
102 Ana.he.in no lxx.incip.No q̄ si statutum. ¶ † Vltimò quæ
ro cui sit applicanda pœna pecuniaria à lege propter deli-
ctum simpliciter imposita an fisco,an parti offensæ? Ab.di-
stinguit, vt formaliter distinguit Bart.in l. Agraria. ff. de ter
mi.mo. & eandem distinctionem facit Ang.in tract.male.in
verbo,& dictum Sempronium in trecentis libris. Tu facias
tres conclusiones. ¶ Prima conclusio, vbi lex introducit ac-
cusationem,tunc pœna applicatur fisco allegat Abb. ex. in l.
mulctarum.C.de modo mulct.& addit Dec.text.in cap.j.quæ
sint rega. Sed aduerte,quia ista iura non vr probare, quia de
accusatione ibi nullum verbū.vnde Dec conat inducere hoc
modo,ibi dr multas applicari fisco, ergo agitur criminaliter,
si criminaliter ergo per viā accusationis, quæ propriè locū
habet vbi agit criminaliter,fm gl. instit.de publ. iud. cum con-
cordan.alleg. per Alexan. & Mod.in l.qui accusa. C. de eden.
Ista inductio mihi nō satisfacit,quia hoc modo probaretur ibi
q̄ pœna applicatur fisco, non eo q̄ competat accusatio, sed
quia ibi esset expressum q̄ applicetur fisco, immo quia hoc
est expressum q̄ applicet elicit q̄ competat accusatio,& non
econtra. Præterea præsupponit Dec.q̄ ad multā agatur solum
per accusationē,ita ostendit sua inductio. sed hoc est falsum,
quia etiam agitur actione in factum, vt tenent Ang. & Fulg.
& Ias.col.pen.in l.ij.ff. si quis in ius vocatus non ierit. Et stāte

hoc

hoc habes vnã ampliã ad hanc concluſionẽ, vt ꝓcedat etiam ſi cum accuſatione ſit inſtituta actio ad pœnã. Secundò ampliã, ẽt ſi lex introducat accuſationẽ ꝓ delicto, pro quo principaliter lædatur priuatus ſm Pan. hic in ſui generalitate, ad quod bene aduertunt Mod. Et rõ eſt qa etiã res publica dr̃ lædi ex ipſo delicto. l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publ. Limita modo duplr, primò qñ pœna fuit impoſita p noĩa multiplicatiua, puta dupli, vel tripli, vel quadrupli, ſm Are. Fel. & Mod. hic & Imo. ĩ §. qui verò contra. in auth. de ſan. epiſc. ſed ille text. nihil facit, quia tex. expreſſè dicit exactæ per ſonæ duplum deberi. Hæc cõcluſio loquitur, vbi ſimplr pœna imponitur, non exprimẽdo cui applicetur. Allegat ſcõdo loco Fel. rex in c. cũ deuotiſſimã. 22. q. 2. & in c. qſquis inuentus. 17. qõ 4. Iſta iura parum faciunt, quia vltra ꝙ ibi pœna imponitur per nomina multiplicatiua, ſubſunt aĩę coniecturæ, ex quibus apparet quòd applicat̃ parti dicunt. n. ſacrilegus damnum nouies componat, & ſic pœna imponit reſpectu dãni, quo caſu certum eſt quòd applicatur parti, vt dicã in tertia concluſione. Item dicunt, prædã in quadruplũ reſtituat. verbum reſtituat, ſatis oſtendit pœnã dandã parti, cui fienda venit reſtitutio ſimpli. l. videamus. §. in Fauiana. ff. de vſur. Adducunt etiam rationẽ, qnia in ſimplũ ineſt duplũ. l hoc edicto. §. fin. ff. de pub. illi ergo debeat̃ duplũ & triplũ cui debetur ſimplum vt ſic determinatio ſit ęqualis, ſm regulam l. iam hoc iure. ff. de vulg. ¶ Sed contra de l. ſacrilegij. j. & l. penul. ff. ad leg. Iul. pecu. ĩmõ a gl. ibi Ergo põt dici ex natura tituli, quòd nulla alia pſona in caſu illarũ legũ læſa erat, niſi fiſcus. ¶ Secundo fallit in caſu in quo iam eſſet prouiſum de pœna applicanda fiſco rõne offenſæ factæ reipublicæ, & nulla eſſet facta prouiſio de pœna rõne offenſæ factæ priuato, tunc applicatur parti, etiã ꝙ lex introducat accuſationẽ ſm. Aret & Mod. hic. Ratio, qa omnis prouiſio legalis debet intelligi facta in caſu neceſſario. l. j §. dixerit aliquis. ff. de publi. Ego amplius dico ꝙ generaliter vbi ex aliquibus coniecturis appareat, ꝙ lex impoſuerit pœnã contemplatione partis offertæ indiſtinctè poena erit applican
103 da parti per ea quæ ſtatim dicã in vltima cõcluſione. ¶ † Secunda concluſio, vbi lex introducit actionẽ, pœna applicat̃ parti. l. 3. vbi gl. & Bar. ff. de lepul. vio. ¶ Amplia primo. etiam ſi lex dicat iudiciũ dabo, quia tm̃ eſt actũ dixit et actionẽ dabo. l ſi qs. id ꝙ in princip. & ibi latè Legiſtæ tentant iſtam materiam. ff. de juriſd. om. iud. ¶ Amplia ſecundo. ẽt ſi ex imponat pœnam pro intereſſe publico vt in actionibus popularibus, in quibus lite conteſtata pœna applicat̃ parti l ſi cui pp. de verb. ſign. ¶ Amplia. & tertio in omni pœna impoſita ex edicto prætoris, quæ ſemper applicat̃ parti ſm Ale. in d. l. ſi quis id quod. & ſequuntur Mod. hic. Rõ, qa ex dictis prætorum orit̃ actio in factum. §. fi. inſti. de interdict. ſed quænam fuit ratio huius ſecundæ concluſionis? rñdent oẽs rõnẽ eſſe, quia actio eſt ius proſequendi quod ſibi debet̃. inſti. de act. in princ. ſi ergo agit priuatus ad pœnam, dicendũ eſt ꝙ ſibi debeat̃. Et ex iſta ratione infert vnum ſingulare dictum Bar. g. hic, licet regulariter pœna confiſcatiõis bonorum vel alicuius quotæ applicet̃ fiſco ſm gl. in l. iubemus. §. is quoq;. C. de ſac. ſan. eccl. qa cõfiſcatio eſt de regalibus. ca. j. quæ ſint rega. quæ regalia nõ cõueniunt priuato, niſi lex concedat, ſm Bar. in l. j. C. de bon. vac. libr. x. Attamen vbi lex daret actionẽ alicui ad confiſcationem bonorũ, iſto caſu confiſcatio applicaret̃ parti agenti, quaſi lex tacitè cocedat pœnam cõfiſcationis priuatæ, quo caſu nõ habet locũ glo. ſt. in d. l iubemus vt eſt tex. expreſſus in l. j §. finaut̃. C. de rapt. virg. ¶ Nota iſtud dictum, quia multũ importat. ſed aduerte, quia videtur dubitabile, quia ſubiecta materia confiſcationis oſtendit ꝙ debeamus impropriare iſtud verbũ actionẽ, & exponere i. accuſationem, vt exponitur in rub. C. qñ actio ciui. præiu. crimi. verba n. ſecundum ſubiectam materiam interpretantur & impropriantur. le. ſi olei. C. loca. cum ſimi. Limita vt nõ procedat in pœna impoſita eo caſu quo iam eſſet prouiſum pœnæ offenſæ, p ea quæ diximus in præcedenti concluſione. Limita ſecundò niſi actio daretur fiſco ita poteſt intelligi dicta. l. ſacrilegij & dicta le. pen.
104 ¶ † Tertia concluſio, vbi lex ꝓ delicto imponit pœnam ſimpliciter nõ introducẽdo actionẽ vel accuſationẽ, pœna applicat̃ fiſco. Abb. allegat tex. in l. 3. C. de ſepul. vio. ed ibi dr̃ expreſſè ꝙ applicatur fiſco: voluit forte inducere. d. l. 3. iuncta l. ſequ. Pro iſta cõcluſione Bar. in d. l. Agraria allegat tex. in d. l. militarum. & d. c. j. quæ ſint regal. Et ex hoc colligo id quod ſupra dixi, quòd Abba. & Dec. ma. ẽ allegant iſta iura pro prima concluſione. ratio huius concluſionis eſt ſm Aret. quia in iudicio publica vtilitas eſt præferenda priuatæ. c. bonæ. ſupra de poſtulatione prælatorum. l. vtilitas. C. de primipi. lib. 12. Nec obſt. tex. d. l. non puto. ff. de iure fiſci. quia procedit vbi agitur de damno priuati, & de lucro fiſci: ecus vbi agitur de pari damno, & de pari lucro, tunc præferẽ emper fiſcus. l. j. C. de iure fiſci. ſm vnã lectu. quam teg-

tur ibi Bar. & Alex. & Mod. in l. j. ff. ſolu. matri & Fel. in c. paſtoralis. col. iij ſ. de reſcr. vel aſt rñdeas vt hic per Mod. qui aſt limitant d. l non puto. ¶ Fallit niſi pœna reperiatur impoſita cõtemplatione partis offenſæ, vel in recompenſationem damni ſeu iniuriæ. ita procedit tex. in l pe. ff. de in ius voc. ſecundùm vnam volut. Ange in d. ſi quis id quod. ſed ille tex. non probat, eo quia pro illa pœna tex. introducit actionem in factum. §. penales. inſti. de actio. & ibi in ſpecie d. laſ. reprehendit Ang. col. vij. allegatur etiam text. in l. fi. C. de litig. ſed ibi hoc clarè exprimit. vt ẽt aduertit Bar. in d. l. agraria. allegat̃ etiã text. in c. quibuſdã. j. de pœn. Sed ibi non poterat alteri applicari veriſimiliter. ¶ Tu ergo melius allega regulam. l. ſeruo. §. fi teſtõr. & l. ſi cui. §. ſi Tirio. ff. de leg. j. q̃ eſt, ꝙ vbi diſpoſitio fit contemplatione alicuius priuati, tunc actio ſibi cõpetit ex illa diſpõne, licet nõ exprimatur, & bene no. Rom. ad ſtatuta conſ. 32. in iij. dub. ĩ ver. hoc idem probatur. Si ergo dicamus parti competere actionẽ ergo ſibi adplicabitur per ea q̃ dixi in præcedenti concl̃one. ¶ Limita ſcõdo de iure canonico, quo pœna in dubio applicat̃ iudici, qui ſi voluerit euitare ſuſpicionem cupiditatis debebit eam erogare pauperibus vel conuertere in pios vſus, ſm Abb. in c. licet. j. de pœnis & hoc de pœnis legalibus. Cui aũt applicentur pœnæ in noſtro appoſitæ videas p Bar. in l. vxorẽ. §. hfs. ff de leg. iij & remiſſiuè per laſ. inſti. de act in prin. in verbo, actio. & Bar. conſ. 29. & Alex. conſ. 138. col. ſi. vol. j. Cui autem debeant applicari pœnæ conuentionales, ponunt Bal. & Mod. in l. ſi quis maior. C. de tranſ. vbi concludunt quod applicantur parti attendenti niſi aliter expreſsè caueatur. Et ex his fœliciter ſit expedita præſens rub. die xvj. Ianu. 1519.

SVMMARIVM.

1 *Concilium, etiam ſi in eo non intercueniunt omnes epiſcopi totius mundi tamẽ; per hoc nõ obſtat, quin dicatur concilium generale.*
2 *Concilia, Nicænum, Calcedonenſe, Conſtantinopolitanum, & Epheſinum dicuntur principalia.*
3 *Concilium, ſynodus, cœtus, & conuentus quid ſint, & quomodo interſe differunt.*
4 *Ex concilio & in concilio, quomodo differãt.*
7 *Concilio ſacro approbante, quid ſignificent iſta verba.*
8 *Conſtitutio vtrũ dicat̃ papalis, an conciliaris, quid cõferat ſcire.*
9 *Exceptione declinatoria non vti promittens aduerſus iudicem pœnitere non poteſt.*
10 *Concilium prouinciale, & ſi non poteſt epiſcopum deponere, poteſt tamen proceſſum formare, & de cauſa criminis cognoſcere.*
11 *Aduerſarius meus dicitur, qui me cum in lite contendit.*
12 *Subrogatus in lite dicitur aduerſarius.*
13 *Aduerſarius dicitur omnis, qui contradicit. vide alia vſque ad n. 20.*
15 *Iudex à me iuſte recuſari poteſt, ſi in alia cauſa meum litigat.*
16 *Prælatus in cauſa eccleſiæ poteſt recuſari iudex tanquã ſuſpectus.*
17 *Litigans lite pendente in cauſa criminali an repelli poſſit a teſtimonio contra aduerſarium litigatorem.*
19 *Aduerſarius meus in cauſa ciuili ẽ lite pendente non prohibetur teſtificari contra me in alia cauſa.*
20 *Citatio non valet, niſi fiat parte petente.*
21 *Iuriſdictionem an declinare poſſit quis, ſi interrogatus an cũ aduerſario velit experiri, reſpondet quòd ſic.*
22 *Concilium prouinciale, an excommunicare poſſit epiſcopos licet nõ poſſit deponere.*
23 *Excõmunicatus donec ſatisfecerit, an ſola ſatisfactione ſit liberat⁹. num. 24.*
25 *Subſenſus donec ſatisfecerit, an ſola ſatisfactione liberetur.*
26 *Iudex, an poſſit multare contumacem etiam nemine petente.*
27 *Excommunicatus propter ſolam excommunicationem, an debeat priuari beneficio.*
28 *Beneficio an priuari poſſit reſidentium non faciens propter aliquod impedimentum.*
29 *Excommunicatus declarari quis poteſt abſque contumacia quãdo de lictum ſit notorium.*
30 *Contumax is eſt, qui illicentiatus antetẽpus recedit, vſque ad n. 33.*
33 *Iudex an poſſit ferre ſententiam per verbum, videtur.*
34 *Sententia lata per verbum, credo, an ſit valida.*
35 *Sententia lata hoc modo, ita iudicamus ſecundum noſtram conſcientiam an valeat.*
37 *Teſtes propriè non dicuntur, qui deponunt de peritia artis.*
38 *Reſcriptum non vitiat falſa latinitas, quæ per figurã ſaluari poteſt.*
39 *Iudex non poteſt reiicere exceptiones calumnioſas, & ad vlteriora procedere appellatione non obſtante.*
40 *Concilium prouinciale, an & quando poſſit in totum recuſari.*
41 *Concilium totum an poſſit recuſari vbi caput eſt ſuſpectum.*
42 *Concilium, vbi præſidentes ſunt ſuſpecti, an poſſit recuſari etiã ſi caput non ſit ſuſpectum.*
43 *Iudex renocari poteſt, vbi aſſeſſor eſt ſuſpectus.*

44 Epiſcopus an poſſit recuſari propter ſuſpicionem vicarij,& econtrario.
45 Concilium generale,an poſſit recuſari.
46 Epiſcopus volens recuſare concilium debet adducere & probare legitimam ſuſpicionis cauſam.
47 Dictio,aliquando,quandoque denotat regulam eſſe in contrarium,quã doque facit regulam.
48 Pactum prerogatiuum iuriſdictionis iudicis non ſui,an ſit reuocabilevſque ad litem conteſt.
49 Pactum de non declinãdo iuriſdictionem proprij iudicis,eſt irreuocabile & ſtatim obligatorium.
50 Iuriſdictio,quæ declinari poteſt,non videtur habere perfectum eſſe.
51 Iudex prorogatus,antequam incipiat vti iuriſdictione,non cenſetur ordinarius prohibitus cognoſcere de cauſa.
52 Pactum de non declinando etiã factũ extra iudiciũ eſt obligatorium.
53 Confeſſio ſine cauſa facta,an quando ſit nulla tanquã indiſcretè facta.
55 Pœnitẽs i calib.in quib.eſt licita pœnitẽtia,an teneatur ad intereſſe.Et an pœnitẽs poſſit queniri ad tale intereſſe corã iudice prorogato.& n.56.
57 Iuramentum habet vim clauſulæ,rato manente pacto.Et iuramentũ ſuper mutuo ciuili non tollitur per exceptionem non numeratæ pecuniæ quæ ſecundum materiam ſubiectam poterat opponi.
58 Iuramentum interpoſitũ ſuper actu reuocabili nõ impedit reuocationẽ.
59 Inramẽtum obligat præciſe,& facit quòd in contractib.innominatis nõ ſit licita pœnitentia.
60 Reſpondere,verbum in contractib.idem eſt quod ſoluere,in iudicialib. vero idem eſt quod comparere.
61 Obligatus poteſt conueniri præciſe in loco deſtinatæ ſolutionis non obſtante pœnitentia.
62 Locus deſtinatæ ſolutionis dicitur locus ipſius contractus.
63 Forus foro additur per deſtinationem ſolutionis ad alium locum.
64 Promiſſor in loco deſtinatæ ſolutioni non poteſt conueniri,niſi ibi reperiatur,& hoc,niſi renunciatũ eſſet priuilegio.Limita nu.65.66.67.
68 Clericus an poſſit conueni.i in loco contractus ſeu deſtinatæ ſolutionis, etiamſi ibi non reperiatur in caſib.in quib. non renuntiaſſet priuilegio fori,vel iuraſſet,vel promiſiſſet ſe ibi repræſentare.
69 Soluere promittens in plurib.locis ſpecificè copulatis,intelligitur promiſiſſe partem ſoluere in quolibet loco ad ratam locorum.
70 Soluere promittens in plurib.locis ſpecificè copulatis adiecta clauſula generali & vbique locorum,intelligitur promiſiſſe ſoluere totum in vno loco.Et nota quòd virtute talis clauſulæ non poterit conueniri in loco magis remoto,quàm ſint loca expreſſa.nu.71.
72 Soluere promittẽs,vbicunque fuerit inuẽtus,poteſt vbicũque cõueniri.
73 Promittens reſpondere in aliquo loco,vel vbicunque,non põt conueniri niſi in locis,vbi conueniri poterat.
74 Excommunicatus propter contumaciam debet abſolui,ſi præſtet cautionem de parendo iuri,& an ſufficiat cautio iuratoria.
75 Excommunicatus pro manifeſta offenſa non eſt abſoluendus,etiamſi velit ſatisdare de ſatisfaciendo,niſi actualiter.& nu.76.
77 Perſeuerans in excommunicatione per annum habetur pro confeſſo & conuicto.Et an ſit priuatus vel priuandus beneficiis.nu.78.
79 Sententia excommunicationis valet etiam quod excommunicatus non fuerit citatus ad audiendam ſententiam.
80 Contumax non poteſt multari abſque noua citatione.
81 Citatio trina non requiritur in ſententia excommunicationis ferenda contra manifeſtum contumacem.
82 Excommunicari poteſt ſine trina citatione monitus in ſynodo.
83 Contumax manifeſtꝰ an dicat.q rndit nuncio ſe non velle cõparere.
84 Contumax non leditur in aliquo propter condemnationem expenſarum ob contumaciam.
85 Iudex an poſſit delinquentem multare,& pœnam ordinariã imponere.
86 Citari non poſſunt illuſtres perſonæ à nũcio ſine ſpeciali commiſſione.
87 Furẽ in furto deprehenſum,an & qñ liceat occidere,ſi telo ſe defẽdat.
88 Procurator creditoris,an poſſit capere debitorem fugitiuum.
89 Iudex ſi non poteſt aliter veritatem habere,poteſt vti ſimulationib.& reo promittere,& nihil obſeruare.
90 Nũcio dicẽti i relatione ſe citaſſe de cõmiſſione iudicis,an credẽdũ ſit.
91 Excommunicationem an importent hæc verba,nullus ei communicet.
92 De quovult deo quid ſignificet.
93 Doctor,vt quis dicatur,quæ requirantur.
94 Scholaris intrans & nõ aduertens vel non ſtudens vel inhoneſtè viuens an gaudeat priuilegiis ſcholarium.95.
96 Nomina verbalia ſonantia in delictum vnico actu verificantur.
98 Nomina ſignificatiua alicuius officij,quod quis propria authoritate aſſumit,non verificantur ex vnico actu.
99 Mercator quis dicatur,& an Mercatore noſtrit pis,qui ſtant domi,& mutuant ſub vſuris,debeant gaudere priuilegio mercatorum. 100.

DE Quovult deo.¶Antequã veniam ad tex.Quero qd velint illa verba,ex concilio Africano,poſita i ſupraſcriptione. Pro pleniori intelligentia, quæro primò quid ſit iſtud concilium Africanũ?rnde vt habetur in c.prima annotatio.xvj.diſt.

¶Secundò quæro,quot ſint ſpecies conciliorum? reſpõdevt per gl.in ſumma,xvij.diſt.& Abb.in c.graue j. de præbẽ.& no. licet oẽs epiſcopi totius mundi non interueniant in concilio generali,tñ propter hoc non reſtat,quin dicatur generale, quia apud intereſſentes,licet minor pars ſit,totum concilium reſidet.c.quod ſicut.s.de electio.& dicit Pet.de mõte, in trac. de poteſta.Papę.col.xvj.ver.vj.quero, data contumacia maioris partis poteſt minor pars pronunciare ſe conſumare concilium generale.ſequitur Fel.in c.nonnulli.co ũ.x s. de reſcr. Dec.conſi.151.inci.Maximi ponderis materia.& conſi. ſequ. Dicuntur ergo generalia concilia,quia oẽs epiſcopi deberẽt intereſſe,licet actu aliquando non interſint.Aliqui tñ ſunt q dicunt, dr generalia,quia illis præeſt Papa generalis ſponſus omnium eccleſiarũ.c.cuncta per mundũ.ix.q.3.qđ non vr verũ,quia poteſt fieri concilium ꝙ Papã,maximè hæreticũ eo inuito.& cõtumace.iuxta tex in c.ſi Papa.xl.diſt. quod firmat Bal.in c.olim s.de reſcri.& doct.in d.conſi.& latius.do. Anto. de Roſellis in ſua monarchia.Vel aliter tu dicas, q appellãtur generalia,quia ſtatura in illis oẽs ligant.c.j.s.de cõfeſſ ſecũdũ
2 Abb.in c.ſicut.in prin.j.de acc.¶†Quæro tertiò, quæ ſint cõcilia principalia?rnde quatuor.Nycẽnũ,Calcedonẽ.Conſtantinopol.& Epheſinum.& dr principalia,quia in eis, velut in quadrato lapide,omnis ſanctę fidei ſtructura conſurgit, & cui uſlibet actionis,vel vitę communis norma conſiſtit.ca.2.xv.
3 diſt.† Quarto quæro quid differant iſta nomina concilium, ſynodus,cœtus,& conuentus?rndeo,q canones vtuntur pro ſynonimis.c.j.ea diſ.& ibi hr etymologia horum verborum. dic tñ q conuentus propriè eſt congregatio religioſorũ,capitulum verò clericorũ ſecularũ.ſm Abb.in c.edoceri.vt no. s.
4 de reſcri.& Gemi.con.130.col.2.†Quæro quintò,quę differẽtia ſit inter iſta verba,ex concilio,& in concilio?rnde ſm Feli. & Mod.qñ dr ex concilio,datur intelligi q illa conſtitutio eſt cõciliaris,qñ verò dicitur in concilio.datur intelligi quòd eſt papalis,vt declarat Abb.in c.j s. de pact &in cap.conſenſu.j.de reb.eccle.non alien.& in c.j j.de ipõſalib.& in ca. Ozius eps, s.de elect.& ratio i primo caſu eſt,quia dictio ex.denotat cãm proximam.l.ex eo tempore.& ibi Bar.ff.de pecu. c.inter dilec-
5 tos.& ibi Abb.col.3.j de fide inſtr.†Sextò quæro,qd ſi dicatur de concilio concilij? doc.hic rndent,q dicitur papalis,ñ cõciliaris.ſm Abb.in ſermone ſuo habito Baſileę in vlti.par. eo, quia actus non attribuit conſultori,ex eo q conſultus nõ tenetur cõciliũ ſequi.c.cum olim.s.de arbitr.Tu adde Dec. Are. de reſcri.lxxiij.vbi ſi collatio ſienda ſit per epiſcopum cũ concilio capituli,tota dr ſpectare ad epm. Scdò adde qđ decidit Abb.in c.non põt.col.ſi.& ibi Fely.j.de re iudi.vbi habens interuenire tanquã conſultor,non põt dici collega. Tertiò adde Bal.in l.j. C.de manumiſ.vin.vbi facit differẽtiã, an dicatur de concilio concilij,an cum concilio concilij Primo caſu dictio,de,denotat ſubſtantiam.Secũdò caſu dictio,cum,ſtat ac-
6 ceſſoriè.†Quæro ſeptimò,quid ſi dicatur,cum conſenſu concilij? Dec.hic inſtat concludenter contra Abb.in dicto ſermone ſuo q dicatur papalis & non conciliaris, p regulã, q aliud ſit facere,aliud facienti conſentire.l. aliud eſt vendere. ff. de regu.iu.& l pater.de manu.vindic.& per alia de quibus hic per eum.& mens probatur in cap.vnico.§.j. ne ſede vacan. lib. 6. Hinc adde quòd per illum tex.dicit Archi.& Ioan.And. in ca. cum illis. & Gemi.ibi in §.fin.colum.j.lib.6. vbi dicunt, quòd ſufficit impetranti exprimere collatorem, licet nihil dicat de conſenſu aliorum qui habent conſentire. & ſequitur Felyn.in c.eam te.col.xiij.s de reſcript.& dicebã ppter hoc aliàs quòd reſcriptum impetratum per minorem ſuper reſciſione contractus non erat ſubreptitium,licet fuiſſet tacitũ propinquos conſenſiſſe contractui.
7 ¶†Quero octauò quid ſi dicatur,ſacro approbante cõcilio? reperio Gem conſi.44.quod incipit,Dominus noſter Papa, determinare q dicatur conſtitutio concilij per illam regulã, ea noſtra facimus, &c.l.2.§.ſed quia C.de vete.iure enu.c. ſi apoſtolicę de præben. in 6.videtur tamen q ma è dicat, quia vbicunque conſtitutio originatur à Papa,papalis dicitur,licet concilium approbet,ſm Pan.in d.c j.de ſponſa.& ꝙ Gem.allego tex.in ca.nimis.j.de iureiu.in verbo,ſacri authoritate concilij prohibemus iuncta ſubſcriptione quæ dicit, in concilio generali. Nec obſtat regula prallegata.quia loquitur qñ impartitur authoritas,alicui non habenti facultatem actus celebrandi,ſed Papa habet poteſtatem legis condendæ.c.j.s.de cõ
8 ſtitu.ergo,&c.†Vltimò quæro,quæ ſit vtilitas ſcire an conſtitutio dicat papalis,an cõciliaris? reſponde q eſt multiplex. Primò,omnis cõſtitutio concilij habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta,ideo clauſula generalis, nõ obſtãte al qua lege,non eſt ſufficiens ad derogandum conſtitutionibus con-

cilij,niſi de eis fiat ſpecialis mentio,ſecundum Arch.in c. 1.de conſti.lib 6.& Fely latiſſimè in ca.nonnulli.col.3.& 4 ſ̃.de reſcrip.¶Secunda vtilitas,licet epiſcopus in plurib poſſit diſpẽſare contra conſtitutiones Papæ,ſecus tamen contra conſtitutiones concilij,ſecundum gl.in c.cum di ecti.in ver. ætate.ſuprà de electio.¶Tertia vtilitas , quia legatus de latere non poteſt derogare nec diſpenſare p̃ conſtitutiones concilij. c.dilectus.j̃.de præb.iuncto c.2.de conceſſ.præben.& glo.& Abb.in c.1.eo.ti.Et horum omnium rõ eſt,quia firmius reputatur,qd̃ à plurib.ſancitur c.prudentiam.in prin.j̃.de offic.deleg.& magis integrum iudicium eſt quod plurimorũ factis confirmat. c.extra conſcientiam.64 diſtin.& c.per hoc.§.verum.de hęre. in 6.& iſtam rationem adducit Deci.conſi.152.col.2.¶Declarata ſupraſcriptione venio ad tex.Pro cuius clariori intelligẽtia prẽmitto quatuor Primò quòd verbum,de quovultdeo,legitur trib.mod.Primò modo,quòd ſint dictiones, de, ſcilicet, & iſta ſit prępoſitio.Secunda quovultdeo,&iſta ſit nomen proprium ablatiui caſus,& tunc ſubaudiendum eſt verbum,ſtatutum eſt.ſecundum Tant.Secundo modo legitur,vt ſint duę dictiones vt ſ̃.ſed nihil ſit ſubaudiendũ,& tunc regitur à verbo, placuit.Tertiò modo legitur vt ſit vnicum verbum , & vnica dictio,& ſit nomen proprium,& ita intelligit gl.hic, & ſecundum iſtum intellectum erit datiui caſus.tamen iſte intellectus non placet Abb.j̃.col.pe.quia tunc illud relatiuũ idẽ de quo in tex.eſſet ſuperfluum.Secundò prẽmitto q̃ text.in relatiuo quẽ.multipliciter hr̃ impreſſus,aliqui habent quẽ,& tũc ſalua tur latinitas per figuram anthiteſim,vt dicam in gl. aliqui habent qui,& litera plana eſt,aliqui habent quoniam, & iſta videtur melior,ſecũdum Io.And.& doct.Tertiò prẽmitto, quòd illa verba.interrogatus,an cum eo &c.dupliciter intelligũtur. Primò q̃ iſte epiſcopus fuerit vocatus,& interrogatus & excõmunicatus à concilio prouinciali.& ita intelligit Abb.ĩ c.1.& 6.no.& *communiter* ſequuntur doc. Secundò legitur tex q̃ fuerit vocatus,interrogatus,& excommunicatus à concilio generali,& iſto modo intellexit Abb.in figuratione caſus, qui iſto modo eſſet contrarius niſi ſalues q̃ figuratio caſus fuit Bernardi gloſſatoris, ego infrà tentabo tertium intellectum dare.ſcilicet q̃ fuerit vocatus à concilio prouinciali interrogatus ab aduerſario,& excommunicatus à concilio generali. Vltimò prẽmitto quòd iſte tex.timore contrarij l.ſi conuenerit. ff de iuriſdictione omnium iudicum,legiturvariis modis,& ſecundum varietatem lecturarum variantur ſummaria, communiter autem ſic ſummatur.¶ † Promittens non vti exceptione 9
declinatoria aduerſus iudicem alias ſuum,pẽnitere nõ poteſt, & hoc ad vnum effectum vel ad alium hoc dicatis.Contumax in non comparendo poteſt excommunicari,nõ autem beneficio priuari attentis iſtis ſummariis Conſidera ſubtilius quare hæc decretalis fuerit ſituata in hoc tit.Nam reſpectu primi ſummarij melius fuiſſet poſita in ti.de fo comp. vt fecit Iureconſultus in ſituatione d.l.ſi conuenerit.reſpectu verò ſecun-
di ſummarij melius ſtabat in ti.de dolo & contumacia.¶† Di- 10
uiditur vt hic per Abb.Not primò ſecũdum Pan.q̃ cæ etiam epiſcoporum olim tractabantur in concilio prouinciali,citati legitima exceptione ceſſante tenebantur rndere.ca.2.6.q.3. Circa iſtud not.aduerte ad quatuor.Primò q̃ nõ videtur probari hoc,ſm Deci.qui intelligit tex. q̃ epiſcopus fuerit vocatus,interrogatus,& examinatus,& excommunicatus à concilio Africano,qd̃ potuit eſſe generale,immo ſine dubio fuit generale.d.c.prima annotatio.16.diſt.& q̃in tex iſto cã tractare tur in concilio generali,probat trib.mediis.Primò quia tex.in fin prẽſupponit.q̃ epiſcopus potuiſſet deponi , ſi fuiſſet de cã cognitũ,hanc aũt depoſitione non põt facere concilium prouinciale.c.accuſatus 6.q.3.ergo dicẽdũ q̃ cã tractaretur in p̃cilio generali.¶Sed ad iſtud rndeo clarè,q̃ licet epiſcopus nõ poſſit deponi à p̃cilio prouinciali.põt tamen p̃ciliũ prouinciale proceſſum facere,& de cauſa criminis cognoſcere,vt p̃batur ind.c.accuſatus.& c.ſeq.Vel aliter dico,q̃ p̃pter hoc quia non poterat deponi habitus fuit recurſus ad p̃cilium generale,vt vult d.Ant in figuratione caſus,& licet Deci in vltima lectura ſentiens in rnſionẽ,dicat q̃ iſtud eſt diuinare tñ ita neceſſariò dicendum eſt.vt ſtatim demonſtrabo.Secundo mouetur,qa iſta deciſio eſt hic inſerta pro canone generali , ergo edita à p̃cilio generali.ſed iſtud ego fateor,q̃ fuerit edita à generali p̃cilio propter recurſum habitũ ad ipſum.Tertiò mouetur qa verba debent intelligi in potentiori ſignificatu l.j.ff.ſi ager vectig.vel emph.per c.pe.j̃.de ſent.excom.Ergo verbum illud ad p̃cilium,de quo in tex.erit intelligendum de concilio generali potentiori.Sed reſpondeo q̃ iſta regula procedit in dubio, vn̄ attende,quia dico quòd ille text.in prima parte neceſſariò debet intelligi de cõcilio prouinciali. Nã ſecundũ omnes Quo u rdeus poterat declinare examẽ cõcilij,& propter hoc fuit interrogatus ſi volebat p̃ſentire in eius iuriſdictionẽ.Hoc ſic p̃ſuppoſito dico q̃ loquitur de cõcilio prouinciali.q̃ ſi loquereꝛ de generali,nullo modo iſte epiſcopus potuiſſet declinare.non quidẽ ratione deficientis iuriſdictionis, qa eſt iudex cunctorũ xvj & ſeq diſtin.per totũ nõ etiã poterat recuſari tanquã ſuſpectũ,vt concludit.j̃. Abba & eo maximè,quia caput eius eſt Papa,q̃ non põt recuſari vt ſuſpectus, ſm Abb. in c.querelam col.2.de elect.& Fely in c.cũ veniſſent.col.3.j̃. eo.immo Papa põt cõmittere cauſam ex certa ſcientia iudici ſuſpecto cũ clauſula,recuſatione remota,ſm Abb. in c.ex trãſmiſſa.j̃.de foro cõpe.non etiã ratione priuilegii,qa priuilegiũ cõceſſum alicui,ne teneatur reſpondere corã Papa,nõ valet, ſm Ioan. And.in c.cũ inſtantia.j̃.de cenſi.ſequitur Fely.in c.2. col.16.ad ſi.ſ̃.de reſcrip.Non etiã ratione impedimenti , quia iſte epiſcopus iã venerat ad iſtud cõcilium.& poſtea diſceſſit. ¶Secundò aduerte inquantum Abba. dixit q̃ olim cauſæ epiſcoporum tractabantur in cõcilio p̃uinciali,vr̃ innuere q̃ hodie nõ tractent,quod eſt falſum.& contrarium tenet idẽ Abba.in cap graue.j̃.de præben.deſendendo rñdet Baſig.q̃ hodie non tractantur de conſuetudine,ſm Fiden.Tu autem dicas,q̃ Abba non negat q̃ ẽt hodie nõ tractẽtur,ſed ideo dicit olim, vt oſtenderet q̃ diſpoſitio huius tex.nõ eſt noua,vel ad excludendum opinio.eorum qui dicebant q̃ ſolũ cauſę inferiorũ clericorũ olim tractabantur.quod patet ex implicatiua.ẽt,vel dixit olim,qa cauſæ epiſcoporũ de iure antiquo ẽt quo ad depoſitionẽ expediebant in concilio p̃uinciali.c.epiſcopus.cum gl.xj.q.3 & Pan.j̃.in 3.notabili.& ſi intelligamus text. noſtrũ loqui ſm illa iura antiqua,poſſumus dicere q̃ iſte epiſcopus fuerit vocatus,interrogatus,& excõmunicatus à cõcilio prouinciali & verbũ,placuit,ſcilicet cõcilio generali,intelligatur cõfirmãdo iſtam cõcilij p̃uincialis Tertiò aduerte ſi intelligamus illa verba legitima exceptione ceſſante,id eſt remota. Ab.videret malè loqui,quia ipſe j̃.dicit in 3.col.q̃ concilium prouinciale põt recuſari,ſecundò ſi legitima exceptio nõ obſtabat,fruſtratoria fuiſſet interrogatio.ergo poſſumus dicere q̃ tenebatur rndere,id eſt , cõparere allegaturus exceptiones declinatorias iuxta l.ſi quis ex aliena ff.eo ti.Vel poſſumus intelligere,vt illa verba ceſſante,&c.ſint ablatiui abſoluti, qui faciunt ꝺditionem id eſt,ſi ceſſauerit l.euictis agris.ff.de vſuris. ¶Quartò potes ex iſto notabili inferre.q̃ archiepiſcopus qui nõ põt ſolus cognoſcere de cã ſubditorũ ſui ſuffraganei , niſi per viã appellationis c.paſtoralis.ſ̃.de offi.ordi.tñ in concilio vna cũ aliis ſuffraganeis pt.& p̃ hoc not.videatis gl.no.in ca. multis.xvij.diſtinct.quã multũ extollit Bo.conſi.52.1.qd̃ inci-
pit,Circa p̃poſitam p̃ſultationem.† Scdò nor. q̃ aduerſarius 11
meus dr̃,q̃ mecũ in lite cõtendit a.l.idẽ tex.in c.aduerſarius.j̃. de eo q̃ mit.in poſ.& in l.ſi aduerſarius.C.de fid.inſtr.cum ſi. ¶Amplia octo modis.Primò ſm Bar.vt procedat etiã añ in choatum iudicium.§ omniũ.inſti. de pœn.temer.liti. & probat̃ in titu.iſto ſm Mod.Tu adde tex.in ca.ñ.j̃.de foro cõp. ¶Aduerte tñ,qa iſta iura videntur improprie loqui.qa aduerſarius dr̃ qui p̃dicit intentioni alterius ſm Abb.in c.in literis.j̃.de reſti.ſpol.Ergo antequã cõtradicat,non debet dici aduerſarius, cum poſſit deliberare nõ velle contendere.l.j.ff.de eden.¶Secundò amplia,vt ẽt ſubrogatus in lite dicatur aduerſarius.c.ſi. j̃.vt lite pend.Adde tex.in l.item ſi res.§.ſi.in verbo, moleſtum aduerſarium proſe ſubiiceret ff.de alie.iudi.mut.Tertiò amplia,vt aduocatus & procurator aduerſarij mei etiã dicantur aduerſarij.l.j.cũ gl in verbo,aduerſario.ff.de calũ. & de p̃cu.Adde tex.in c.2.de p̃fe.li.2.Hinc eſt q̃ procurator & aduocatus nõ ſint idonei teſtes in cauſa,in qua patrocinium p̃ſtãt, ſm gl.in ca. Romana.de teſti.li.6.& Bar.in l.deferre.ff.de iure fiſci.& Fel.late in c.à nobis.& ibi alij.col.ſi.j̃.de teſtib.Quartò amplia,vt etiã omnis qui pt à ſnĩa appellare,vocatur aduerſarius, ſm Bal.in c.qm̃.j̃.de teſti.quem allegant Moder. hic , ſed non reperio q̃ iſtud dicat,benè aũt iſtud tenet Barb.in c.fin.j̃. q̃ metus cauſ.Sed aduerte,quia aduerſarius denominatur ab actu,licet ergo poſſit tertius appellare à ſnĩa p̃ ſuo intereſſe. c.cum ſuper.j̃.de re iudi.ante tñ quã appellet,non deberet dici aduerſarius,cum poſſit non appellare.Quintò amplia, ſecũdum Dec. vt etiã iudex dicatur aduerſarius.l. appellationem. cũ gl.C.de app.Tu conſidera q̃ ibi iudex ideo dicitur aduerſarius.qa pars intendebat p̃ eum agere,quia nõ admiſerat eius appellationẽ.iuxta l.qm̃.eo.ti.non autẽ quia iudicauerat in cã
12 principaliter.¶Secundò† allegat Dec. quia ſubrogatus in lite dicitur aduerſarius,vt ſ̃.dixi,ergo iudex inquirens iſto caſu ſaltẽ erit aduerſarius.qa ſubrogatus in locũ accuſatoris quod ipſe ſic p̃bat,qa oẽs exceptiones quę poſſunt opponi p̃ accuſatorem poſſint opponi p̃ iudicem.ſm Bar.in l.2.§.ſi publico.ff. ꝺ adul. Sed aduerte qa fallit̃ eſt q̃ iudex dicat ſubrogat⁹ locõ accuſatoris qa eſt fama ꝓ accuſatoris.c.qualiter & qñ.j̃.de accu.eſt

cu. ſit ēt falſa cōſequentia ſua, qa omnes excep. q̄ poſſunt opponi ꝙ teſtem, poſſunt opponi ꝙ iudicē, ſm gl. in c. cum R. canonicus ſ. de inoffi. deleg. & tn̄ iudex non dicitur ſubrogatus loco teſtis Melius ergo facit pro iſta ampliatione diffinitio iudicis, quā poſuit Panor ſ. in rub. In ꝯtrariū ꝙ iudex nō dicatur aduerſarius, facit tex clarus in c. cum epiſcopali. ĵ. de appel. & licet Deci. nitatur reſpondere, tamen rn̄ſiones nō tranſeunt ſine cauillatione. ¶ †Secundò adduco rationē, ſi iudex facit iuſtitiam, facit ꝙ vterque litigatorū petit, ergo nullius intētioni aduerſatur, & ꝙr nō erit aduerſarius. Hinc dicimus ꝙ nō grauat partem, qui iuriſdictionem exequitur. c. nouit. ĵ. de appel. juris. n. executio non habet iniuriā l. iniuriarū. in prin. ff. de iniur. Vnde poſſumus diſtinguere. Aut iudex nōdū iudicauit & non dicitur aduerſarius, ita loquitur tex. in d. c. cum epiſcopali. Aut iudicauit & iuſtè, & iſto caſu non dicatur aduerſarius litigantib. qm̄ iuſtitiæ acquieuerunt. c. propoſuit-ĵ. de appel. reclamantib. verò dicatur aduerſarius ita loquitur tex. in c. non eſt crudelis. 23. q. 5. Aut iniuſtè iudicauit, & dicatur aduerſari⁹. ita loquitur tex. in d. l. appell. ¶ Sexto amplia, vt litigans dicatur aduerſarius, ſiue agatur criminaliter, ſiue ciuiliter. c. propoſuiſti. & ibi not. Abb. in 4. no. ſ. de foro compe. ¶ Septimò extende, ſiue agatur actione perſonali, ſiue reali. c. aduerſario cū ibi no. ĵ. de excep. ¶ Vltimò pro nunc extende, generaliter, vt omnis qui contradicit alteri dicatur aduerſarius, ſm Mod. hic allegantes. Bal. in l. 1. col. 3. C. qui admit. ſed *Bal.* loquitur in iudicialib. tantum dicit. n. ſi nullus citatur, nemo eſt aduerſarius ſi nullus eſt aduerſarius, nullus eſt ꝺictor, quia omnis qui cō dicit aduerſarium ſe facit, ſm Inno. in c. cum inter. ĵ. de excep. Ex iſto notabili inferuntur duo, ſm Abb. hic. Primò ad ſtatuta facientia mentionem de aduerſario nota hanc illationem ex qua habes, ꝙ litigator in iudicio ꝓpriè dicitur aduerſarius, aliàs non haberet locum ſtatutum, cuius verba ſunt propriè intelligēda. c. in noſtra. ĵ. de iniur. l. quicquid agendæ. ff. de verbo. obli. Secundò infertur ꝙ ex contentione ſuridica, & ex facto à iure non improbato oritur quandoque inimicitia. Baſign. hic dicit ꝙ iſtud non ſequitur neceſſario, quia poteſt quis litigare mecu, & tamē non erit meus inimicus. Saluat Deci. ꝙ Abb. non loquitur ſimpliciter ſed cum temperamēto quādoque. Vel aliter dicas ꝙ tenet illatio à cōiter cōtingētib. & hoc ſufficit ſecundū gl. in l. cum dotem. C. de iure dot. & in l. itaq; natales. C. de proba. & eſt tex. in c. 1. & ibi Abb. in not. ĵ. de cle. non reſid. & ideo in ciuitate, in qua communiter exercentur vſurę, valet conſequentia eſt de illa ciuitate, ergo vſurarius, vt de Alten. dicit Bal. in l. cum oportet. in prin. C. de bo. quæ lib. & doctor meus in l. non hoc. C. vnde legi. ſed iſtis omiſſis, quę parum̄ proſunt, collige ex dictis Abb. ſex vtiles concluſiones,

14 ¶ Prima †concluſio non eſt inſpiciēda cauſa inimicitiæ, an ſit iuſta vel iniuſta, nec à quo procedat, ſed ꝙſiderandus eſt effectus producus. odium & animi rācor. c. meminimus. ĵ. de accu. cum aliis alleg. per Alb. & Mod. & idem tenet Abb. in ca. cū

15 P. manconella. & in c. repellant. eo. tit. & eſt *communis* ſcriben. ſententia. & nota pro ampliatione, ꝙ ſufficit ſubeſſe odiū latens, licet apparenter non demonſtretur, vt faciunt iſti Gauli, ſecundū Inn. in c. cum I. & A. ĵ. de re iud & Fely. in c. quoties. col. 2. ĵ. de teſtib. *Ex* iſta concluſione infertur, ꝙ author inimicitiæ poterit illam allegare ad intentionem ſuam fundandam puta ad recuſandum iudicem vel teſtem, vt eſt tex. in c. veniēs. 2. ĵ. de ſpon. & ibi not. do. Ant. & Alex. conſi. 99. inci. In cauſa inquiſitionis. co. pe. vol. 1. & benè facit gl. in l. athletę §. ſi. ff. de excu. tuto. quam dicit Bal. ibi non reperiri alibi. hinc eſt ꝙ propter ſuperuenientem inimicitiam inter legatarium & teſtatorem reuocantur legata, etiam ꝙ inimicitia ſuperuenerit culpa teſtatoris, ſecundum do Iaſo. in l. ſi filiam. C. de inoff. teſt. & in l hæreditas. ſ. de his quib. vt indig. & ita ampliat tex. in l. 4 ī fi. ff de adimen. leg. & mihi placet iſta opinio, quia tacita volūtas propter quam præſumitur reuocaſſe legata, ratione inimicitię, videtur ſubeſſe etiam ꝙ ſuperuenerit ex cauſa teſtatoris. & ex hoc apparet ꝙ Bar. in l. cum tabulis. §. quoniam. ff. de his quib. vt indig. non videtur rectè ſenſiſſe. Nec obſtat ille tex. qa ibi nō eſt talis cauſa ſeu inimicitia, quæ habeat inducere odiū vel rancorem. non quidem ex parte teſtatoris qui vidit legatarium appellatum de impudicitia perſeuerare in actu virtuoſo. Non autem ex parte legatarię, iuxta illud Ouidij Quę dāt, quæque negant, gaudent tamen eſſe rogatæ. & facit tex. in l. item apud Labeonem. §. appellare. ff. de iniu. vbi non facit contitiū, qui honeſtis & blandis verbis attentat pudicitiam virginis. Præmiſſa etiam faciunt ad quæſtionem. An petenti cautionem de non offendendo ſibi dari à ſuo inimico, obſtet exceptio, quòd petens dedit cauſam inimicitiæ? præmiſſa faciunt ꝙ non, & ita tenent Barto. & Alex. in l. qui bona. §. ſi quis iuxta. ff. de dam. infe. Abb. in c. 1. in 6. not. ĵ. vt lite non conteſta. & in c. literam. in gl. fin. ĵ. de reſtit. ſpol. & Fel. in rubr. ſ. de treug. & pac. col. pen. in fin. & ſeq. vī caſus in c. de Benedicto 32. qu. j. Contrarium tenent Angel. & Rom in d. §. ſi quis iuxta. & Paul. de Caſt. in d. l. qui bona. §. qui damni. pro quibus faciunt infraſcripta fundamenta. Primò text. in l. ſi mulier. in prin. ff. qđ met. cauſ. Tenendo communem, reſpondeo quòd procedit quādo allegatur metus vel inimicitia ad effugiendum iuſtum grauamē, ſecus ſi allegatur ad euitandum grauamē iniuſtū. l. nec timorem. ff. qđ met. cauſ. & in iſtis terminis loquitur nr̄a quęſtio. & ita reſpondit Alex. conſ. 47. in cauſa prædicta. vol. 4. Secundò facit ꝙ communem regula trita, ex delicto & culpa non debet quis commodum reportare. l. itaque fullo. ff. de fur. ca. 2. de collu. deteg. ſed reſpondeas ꝙ principaliter culpa non debet patrocinari, ſed in conſequentiam poteſt ad commodum allegari. l. relegatorum. §. fin. ff. de interdic. & releg. l. ſiue hęreditaria. in fi. cū glo. ff. de neg. geſt. vel ꝓcedit qn̄ culpa fuit ordinata ad finem conſequendi illud cōmodum, ſm *Bar.* in l. 2. §. fi. ff. ſi quis cau. poſt gl. & *Gem.* in c. ſtatutum. §. cum verò. de reſcrip. in vj. & Ang. in diſput. incip. bonorum. verſ. ſuper primo. & eſt bonus tex. in c. decętero. & ibi not. Abb. ĵ. đ ſēt. excom. & ideò ſmiſſa debent limitari, vt non ꝓcedant, qn̄ qs principaliter ded iſſet cauſam inimicitiæ ad illum effectum, ad quem allegatur, eo quia affectata inimicitia non prodeſt, vbi als non affectata ꝓdeſſet. l. tria onera. ff. de excuſ. tut c. eo. in princ. de temp. ord. in vj. & ita concludit *Bar.* in l. 2 §. cum quis. ff. de quæſt, vbi non eſt repellendus teſtis, cui data eſt alapa ad effectum, ne teſtificaretur & ſequitur Abb. in d. c. meminim⁹. & Fel. latè in c. ſi. ĵ. de teſtib. Tertiò in ꝙrium adducitur tex. in d. l. q bona. §. ſi quis iuxta. ſoluunt *Bar.* & Alex. ibi, quòd loquitur in cautione, q̄ petitur propter periculum ad rem nos loquimur in cautione, q̄ petitur ꝓp periculum perſonæ ad perſonā, quę ſolùm formaliter non deſtruit ꝙrium, ideò reſponde ſic, ꝙ ædificans indebitè, cēſetur tacitè remittere cautionem dāni infecti, ſm gl. ibi. Sed in caſu iſto dans caſum odio non poteſt remittere cautionem de non offendendo. cùm non ſit dominus membrorum ſuorum. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. vnde in criminalibus accuſatus non pōt renunciare exceptionibus ſuis, vt concludit Felin. in c. cùm veniſſent. col. 3. ĵ. eod. Vltimò allegatur text. in c. cauſas. in auth. vt cum de app. cog. vbi filius non poteſt allegare inimicitiam, quæ prouenit ex culpa ſua ad impugnandam exhæredationem paternam. Solue, vt

15 ſ. dixi, ad contrarium. l. ſi mulier. Secunda † cōcluſio, iuſta eſt cauſa recuſandi iudicem, quia mecum litigat in alia cauſa, ſm gl. in c. cum ſuper. de offic. deleg. & ibi Abb. & Felyn. idem cōprobat *Petr.* in c. poſtremò. ĵ. de appel. & eſt *cōis* opinio. Amplia primò in litigante, non ſolum in cauſa propria, ſed etiam ſuæ eccleſiæ. ita loquitur gl. in d. c. cū ſup. Pan. hic. & ratio eſt, qa prælatus dicitur vſurius bonorū ſuæ eccleſiæ, ſm glo. in c. præſenti, de offic. ord. in vj. Ampliat ſecundò etiam lite finita, quia odium ſemel ꝙctum preſumitur durare, niſi ꝓbetur extinctum. l. in ipſius. C. famil. erc. & ibi not. Bal. & ſequitur Bar. in l. non ſolùm. §. ſi mandato. verſ. quid ſi mādaut. ff. de iureiu. & Bal. in aut. ſi dicatur. C. de teſtib. *Iſtam* ampliationem *Mod. De* cret. tenent, quia procurator & aduocatus in vna cauſa lite finita non poſſunt recuſari in alia d. c. poſtremò ergo nec ille q principaliter al's litigauit, poterit recuſari. Baſig. reſpondet. ꝙ non reperitur iure cautum, ꝙ ex officio poſtulandi, etiam in cauſa capitali oriat̄ inimicitia, ſicut ex litigio partis & ego cōprobo, qa aduocatus & procurator etiam pendente lite non poſſunt recuſari in alia cauſa. d. c. poſtremò. & ratio eſt, ſm gl. ibi, qa in cauſa, in qua patrocinant̄ ſolùm recuſant̄ pp affectionem, quā præſumunt habere in illa cauſa, quę ratio ceſſat in aliis cauſis. & licèt *Dec.* in lectura noua voluerit ſe excuſare, qa negare non poſſumus, ſm eum, ꝙ nō oriatur aliqua inimicitia ſaltem preſumpta ꝙ aduocatos. ſed ego dico, ꝙ poſito, ꝙ oriretur, ꝙ eſt conſiderabilis, vt ꝓbatur in l. ſi cum maior. §.

16 penul. ff. de bon. liber. Tertia † concluſio, prę̄latus in cauſa ſuæ eccleſiæ poteſt recuſari iudex tā q̄ ſuſpectus. idem tenet Abb. in c. cùm veniſſent. vlt. col. ĵ. eod. & qa ille eſt locus ſuus, ad ibi

17 dicenda me remitto. † Quarta cōcluſio, lite finita in cauſa criminali non repellitur qui litigabat à teſtimonio ꝙ collitigatorem. ita Abb. poſt *Ioan.* And. in addit. Specul. in rubr. de teſtib. verſ. ſexto ꝓbatur. in §. ſi quis verò dicatur. in verſ. donec de cauſa criminis iudicetur. in auth. de teſtib. Contrarium tenēt Aret. & *Barb.* hic. quia cauſa odij ꝙcti, licèt ſit extincta non tn̄ preſumitur extinctum odium ꝓ tex. in d. l. in ipſius. C. famil. erc. ſic. fortius etiam videtur, ꝓ etiam inimicus reconciliatus nō poſſit eſſe teſtis, vt probatur in c. accuſatores. 3. quæſt. v. & de hoc eſt gl. in cap. per tuas. ĵ. de ſimo. & tenuit *Ioan.* And. in addit. Spec. in tit. de leg. §. ſupereſt. vbi dicit nouiter reconciliatum poſſe recuſari in iudicem. & bn̄ facit text. in c. j. xlviii diſt.

vbi nouiter conuersus ad fidem,& sic nouiter reconciliatus cum D'o non potest promoueri ad ordines sacros propter reliquias antiquæ perfidiæ & inimicitiæ iter ipsum & Deũ.& idem tenet Abb in dicto capi.cum oporteat.& Alex.in consi. 63.& 99. volum.1. & Roman. consilio 482. & ita tenendo respondet Are.ad rex.in d § si quis verò dicat. ꝙ debet suppleri,vel donec effectus litis,id est inimicitia duret. Sed ista solutio arguit Imperatorem ꝙfuerit defectiuus,quod nõ est credendum, ideo ego concordarem opiniones sic distinguẽdo, ꝙ lite finita ex toto nõ repellatur.& ita procedit opin.Abb. hic,sed sit in arbitrio iudicis,quanta fides sit ei adhibenda.& ita procedat opi.Are.& Barb.hic.& pro ista distinctione pondero tex.in § si verò aliter odiosus, qui sequitur immediatè. post §.si quis verò dicat. intelligendo illa verba,si verò aliter quàm ratione litis pẽdentis in causa criminali,& sic si causali
18 tis præteritæ dicatur odiosa. ¶ † Quinta conclusio.aduersarius in causa criminali lite pendente in totum repellitur à testimonio contra aduersarium d §.si quis verò dicat. Amplia vt procedat etiam pendente lite in causa ciuili omnium bonorum vel maioris partis,quia ex illis litibus etiam oriuntur inimicitiæ capitales,facit tex.in §.itempropter litem.instit.de excu.tut.& in c.j.de resti.spolia.facit quia bona dñr secundus sanguis.l.aduocati.cũ gl.C.de aduo.diuer.iudi.& ibi not.Bal. hinc est ꝙ ita licet occidere aggressorem ad defensionem bonorũ,sicut ad defensionẽ personæ,vt tenet gl.ĩl.vt vim.& ibi Iaſ.colu.v.ff.de iusti&iure.probatur in l.4.ff.ad legem Aquil. Quod intelligo vt ibi.ſ. cum moderamine inculpatæ tutelæ. Aduerte tamen vltra alios ad duo.Primò nò, ꝙ ista ampliatio videtur confundi per tex.in d.§.si verò aliter odiosus.& ibi glo. in verbo quæstiones,quę vult ꝙ sit arbitrarium.Secundò aduerte inquãtum Abb.dicit inimicitias,quæ oriuntur propter litem bonorum omniũ vel maioris partis dici capitales.Cõtrarium tenet Bar.in l.2 §.fi.ff.de adimẽ.leg.vbi facit differentiam inter capitales& grauissimas iniurias,capitales appellat subortas ex lite criminali vel ex homicidio consanguinei:grauissimas verò nominat ortas ex lite omnium bonorum. & videtur sequi Abb.in c.accedens.2.col.2.vt lite non contest.licet addat ꝙ videretur relinquẽdum arbitrio iudicis,an sit orta capitalis vel grauissima ex lite omniũ bonorũ.qd facit ꝫ ea
19 q̃ hic dicit. ¶ † Vltima ꝙ.Po,aduersarius meus in cã ciuili ẽr lite pendente nõ ꝓhibet testificari ꝫ me in alia causa,erit tamẽ arbitrarium, quãta fides sit ei adhibẽda.d.§ si verò aliter.Pa. hic.& in c.cũ oporteat.&in c.inquisitionis.j̃.de accusa.& nul
20 lus discrepat,& per hoc sit expeditũ ſm notabile. ¶ † Tertio nota.ꝙ citatio non valeat nisi fiat parte petẽte ſm Ab.&alios hic.ad idẽ tex.in l.ad peremptorium.ff.de iudi.& in ca.licet.j̃. de accus.& in l.fi.C.de bon.autho.iudi possi in l.properandũ. §.& si quidẽ.in verbo,requirente parte.C.e.gl.in l.fancimus. in verbo,contumacia.C.ad Trebellia.Bar.& Alex in l.si finita. §.Iulianus.ff.de dam.infec.& melior tex.in c.ꝓposuisti. in verbo,ad petitionẽ partis legitimæ.j̃.ri.proximo.& ibi Abb. fallit multis modis.Primo vt procedat parte opponẽte, secus si compareat & nihil opponat,ſm Bald.in l.vnica C.vt quæ desunt aduo.Adde pro ista fallẽtia gl.& scriben. in l.j. in verbo, sententia.ff.de ser.quæ vult ꝙ spontanea cõparitio validet citationẽ inualidam,ad quod videatis Fel.in c.illud.in ver.quarta declaratio.j̃.de præscrip.& Ale.ꝙſ.123.Viso processũ.volumi.ij.Secundo fallit fauore publico, ſm Pan.in c.proposuisti. & gl.in c.fi.in verbo inanes.de elect.in vj.& ratio quia fauore publico iudex potest procedere ex officio.c.bonę.s.de postu. præla.Tertiò fallit in causis fiscalibus,ſm Ro.notab. xliiij.per tex.in l.2.§.senatus.ff.de iure fisci. quem ad hoc reputat singu. Quarto fallit vbi iudex videret instantiã periturã,tunc potest imponere perẽptoriũ parte non petente,ſm Bar.in l.Scius & Augerius.ff.ad leg.Falci.cum aliis adductis per Aret. & Mod. & vstra quos adde ꝙ idem tenuit Abb.in c.ñ col.ñ.j̃.eo.Fel.& Barb.in c.ꝙsultationib.vlti.not.& in c.consuluit.col.fi.s.de offic.deleg.Ratio põt esse duplex.Prima vt lites expediantur,qđ concernit publicum interesse.l.quidam æstimauerũt. ff. si cer. pet.c. finem litibus.j̃.de dolo & contu.vel quia ꝓt iudex ex officio prouidere,ne iudicium reddat eluſoriũ.c.cãm q̃.j̃.e. Vltimò fallit in oĩbus casibus in quibus iudex põt ꝓcedere ex officio,qui connumerant per Bar.& Legistas in l.3.§.hoc ãt.ff. de dãno infect.& per Abb.in d c.bonę.ita dicit & limitat Bal. in d.c.bonæ.& Ale.ĩ d.§.sed Iulianus.Sed iuxta hoc quæro,an ꝓsumat ꝙ citatio fuerit facta ad instantiam partis? Concludit Abb.ꝙ sic. & sequuntur do.Ant.ſmo.Are.Barb.& Fel. hic.&
21 est eorũ opinio ſm Barb.Fundamentum huius cõclusionis est quia petitio partis est necessaria ad validitatẽ citationis,ergo præsumitur interuenisse l.sciendum ff.de verb.ob.Istud fundamẽtum retorquetur per Dec quia solennitas intrinseca bene præsumitur quia necessaria.d.l.sciẽdũ. Sed solennitas extrinseca non præsumitur l.quæcunque.§ fi.ff.de pub ic. Sed petitio partis dicitur extrinseca citationis solennitas,ergo non præsumetur.Et propter istud fundamentum Ro.in d.l.sciendũm. & Deci.hic declinant à cõmuni sententia. quid tenendum? non discedas à communi.Ad argu.rñdeo secundũ Are.quòd solẽnitas extrinseca non præsumitur nisi requirat impensam,quia tunc præsumitur actus gestus cum tali solennitate ab eo cui' intereat l.cum seruus.ff.de verb.obli.l.fi.C.de ali.pupil.præstan. cum aliis allegatis per Mod.& latius per Fel.in c.nonnulli.§.fanè.& alij.col.27.s.de referip.& in c.sicut.col.pen.j̃.de re iudic. Sed actus citationis requirit impensam,ergo præsumitur celebratus impensis eius,cuius interest,& sic ad eius requisitionẽ. Nec obstat replicatio doct.quòd de impensa citationis modica non sit curandum,per regulam l.scio.ff.de in inte.restit.& c. & si quæstiones.j̃.de ſmo.quia procedit in casib.expressis à iure tantum,secundum Cardin.Zaba.in proœ.cle.vel aliter licet non sit curandum de modica impensa,est tamen curandum à quo sit facta propter effectus,qui sequuntur.vel aliter dato ꝙ de minimis non sit curandũ,nõ tamen sequitur, ergo modica impensa præsumitur facta ab alio,quã ab eo cuius interest, qa si dicamus factam ab alio,ꝙcurrent plures præsumptiones ad idem contra ius quod non est dicendum.l.1.C.de dot.promis.Primo ꝙ præsumatur facta ab alio.Secundò. ꝙ inutiliter, ex quo citatio non valebit.Tertiò,ꝙ animo donandi seu abutendi.q̃.l.cum de indebito.ff.de prob.Dantur duę alię solutiones,sed quia reprobantur per Fely.in d.c.sicut.c.pe.aliter non instabo.Ista conclusio procedit sine dubio concurrente diuturnitate temporis,quo casu etiam præsumitur ipsa citatio, ſm Imo Host.& alios in c.Albericus.j̃.de testib.& ibi re.consi. 26.inci.Casus talis est & Decius ꝙsi.36.col.1.hodie tamen ad euitandam disputationem cauti practicantes faciunt in actis registrari.ꝙ citatio fuit facta parte instante & requirente, ſm gl.in l sancimus.C.ad Treb.& Ange.in d.l. ad peremptorium. esset etiam hic videndũ an citatio facta sine iussu iudicis valeat,
22 sed quia Abb.j̃ in vlt.char latius tradit,ibi reseruo. ¶ † Quartò notat Abb. udicem posse interrogare,&c.Circa istud not. aduerte ad plura.Primò quia non videtur probari in tex.secũ dum Deci.ex eo,ꝙ non apparet ꝙ interrogatio fuerit facta à iudice,quia aliàs tex.dixisset cum illo, pro nõ cũ eo. Bal.ſigna. verò nititur sustinere ꝙ fuit interrogatus à iudice,cũ sit secuta responsio,quam iudici & non parti.interrogatus tenebatur dare,ſm gl.in c.pe.de iuramen.calum.Ista consideratio nõ cõcludit per necesse sed præsumptiuè tantũ.ego credo ꝙ fuerit interrogatus à parte.& pro fundamẽto præsuppono ꝙ illa verba interrogatus an cũ eo,&c.sunt verba cõcilij. hoc ꝓsuppositio dico ꝙ si fuisset rogatus à concilio tex. dixisset cũ ipso vel corã ipso,nõ autẽ cũ eo,quia istud relatiuũ,is,est relatiuũ tertiæ personæ,& istud clarius apparebit ex his quæ j̃ dicam.Secundò aduerte inquantũ Abb & cæteri præsupponunt,ꝙ si interrogatus an cũ eo velit experiri,rñdeat,ꝙ sic,ſi poterit postea declinare iurisdictionẽ.Ego valde dubito,quia ſm gl.istud verbũ,experiri ponitur pro defendere,sed sic est ꝙ qui promisit se defendere corã iudice, non videtur ꝓhibitus declinare,cũ declinando se defendit.c.cũ inter.j̃.de excep.&l. sed si susceperit.in verbo aliis defensionib.vsus hic cõmisit.ff. d iud.&ideo gl.in c.exposuit.j̃.de dila.notabiliter determinat ꝙ constituens procuratorẽ ad respondendũ corã aliquò iudice nõ censetur consentire in eius iurisdictionẽ. Tertiò aduerte intelligendo ꝙ fuerit interrogatus à iudice,hic esse tex.procaut.Capo.cxxiii.quod ego intelligo procedere si interrogatio & rñsio sit facta per verbũ vis seu volo litigare.& ita loqtur Ale.in l.quidã cõsulebant.col.fi.ff.de re iudi.secus si p verbũ experiri vel rñdere.& ita ꝓcedant quę s.dixi. Ad istũ text. rñdebo.j̃.in prima gl.Quartò aduerte intelligẽdo ꝙ fuerit interrogatus à parte,hic esse tex.ꝙ rñsio facta parti, licet nõ esset necessaria,obligat tñ respondentẽ,sicut si esset facta in iudicio,& sic est tex.pro gl.in c.pe.j̃.de iura.calũ. Quintò aduerte inquãtũ Abb.alleg.text.in c.scitote.voluit allegare gl.in d. §.exceptio.3 q.vj.Sextò aduerte circa notabile ꝙ iudex ꝓt interrogare litigantes,vbicũque æquitas suadet.l.vbicũque.ff. de interrog.c.e.ſæpe.§.sed quia de verbo.ſigni.Illud notab ante litẽ ꝓtest.circa ordinatoria iudicij procedit de plano ꝑ text. in l.j.vbi gl.enumerat vndecim casus.ff.de interro.Quos casus prosequere vt per ꝺpe.sub rub.de interr.quę fiunt ante l.tem cõte.& procedit intantum ꝙ si iudex omisit per oblitionem ĩterrogare ante litẽ ꝓtest.poterit nihilominus post litẽ cotest interrogare.ſm Bar.in d.l.j & Abb.in d.c.pe.co.3. & quotidie videmus iudices interrogare partes an apocha sit scripta manu propria vel ne,cui interrogationi tenetur interrogatus respondere cum iuramento ſm Bal.in arth.contra[illegible]
in fi.C.

ih fi.C.de non num.pe.& in aut.ſi quis.C.qui potio.in pign.habean.& Io.de An.conſi.23.In caſu premiſſo.Ro.conſil. 373.In caſu propoſito.Itē etiam de plano procedit poſt litem conteſtat.vſque ad concluſionem in cauſa.ſed dubitatio eſt, an poſt 23
concluſionē in cauſa iudex poſſet īterrogare? Varij & inuicem contrarij ſunt doct.in iſto puncto.do.Ant.de Butr.tenet quòd poſſit pertex.in d.l.vbicunque.& per tex.in l generaliter poſt prin.C.de reb.cred.Idem tenet Gemi.in c. 1.col.fi.de confeſ.in 6.Alex.conſi.53.In cauſa vertente.co.fi.vol. 1.vbi dicit plus, q̄ etiam parte non petente poterit iuramentum in ſupplementum deferri idem tenet Alex.in l.4.§.hoc autem.ff. de dam.infect.& Deci.hic qui dicit vnum magnum verbū,quòd iſta *opi.* ☞ eſt mągis *cōis*.allegat ad idem Bald.in l.ſi accuſatorib.col.fi.C de accuſ.qui loquitur in criminalib. in quib.eſt ſpeciale.vt j̄ dicam.allegat etiam Bal.in l.vnica.C.vt quæ deſunt aduoca.q̄ dicit potius oppoſitum.& Rom.conſi.20.qui loquitur quantum ad declarationem actorum dubiorum,quo caſu eſt etiā ſpeciale.Allegat etiam Rom.conſi. 176. ſed loquitur in ſummariis,in quib.eſt ſpeciale.Vltra eum idem videtur tenere Oldr.conſi.325.Circa primum.& Nat.in repe.cle.ſæpe.in gloſ.in verbo,interrogabit.de verbo.ſign.Contrarium tenent Inn. in d.c.cum Ioannes eremita,& glo.in auth.de teſti.in §.illud.Spe. in tria.de poſitio.§.4.ver.regulariter.& in ti.de teſte.§.ſatis vtiliter.ver.quid ergo.Petr.de Ancha.in c.1.colū.4.de confeſ.in 6. Car.in d.c.cum Ioannes.& conſi.74.Titius nunc ſum.Idem tenet Gemi.ſibi contrarius.in c.2.col.fi.de in integ reſtit.in 6.& Bal.in d.l.vnica.& Roma.in d.§.hoc autem.Felyn.hic & in d.§. hoc autem.& ī d.c.cum Ioannes.vbi dicit quòd iſta opi. in practica eſſet ſuſtentabilior propter auctoritatem Inn.& ſi certè computes auctoritates,videtur magis communis, & eo maximè,quia roboratur authoritate gl.quæ eſt præferenda cuiuſlibet etiam ſupremi viri auctoritati,ſecundum Bar.in l.vt vim. ff.de iuſtitia & iure.& pro iſta opinione benè facit tex.in ca.cū dilectus. Nec obſtat quòd iudici non concludātur in cauſa, quia dico,quòd vbi iudex ad priuatam vtilitatem vult procedere ex officio,debet in termino limitato partib.procedere,ſecundum gl.in l.filiusfa §.veterani.ff.de procu.& in l.ita demū. C.eo.Primò limita in omnib.caſib in quib. licitum eſt probare poſt concluſionem in cauſa,quos Fely.enumerat. in d.c.cū dilectus.& Ias.poſt alios.in l.admonendi.ff.de iureiur.Hinc eſt quòd in criminalibus in quibus,licitum eſt ſemper probare. l.j.§.qui vltimo ff.de qō.iudex poterit etiam interrogare.& ita loquitur Bal.in d.l.ſi accuſatorib.hinc in ſummariis non procedit iſta concluſio ſecundum gl.in cle.ſepe. in verbo,interrogabit.de verb.ſign.& ita loquitur Ro.in d conſi. 176.Secundò limita,vbi interrogatorio fieret ad declarationem actorum dubiorum.Ita loquitur tex.in d.ca.c.m Ioannes.& ratio eſt,quia declaratus nihil nouū facit.l.hæredes palam. verſi. ſed
22 ſi notum.ff.de teſta. ¶ †Quintò not ſecundum Abb.quòd cō cilium prouinciale poteſt excōmunicare epi copos,licet nō poſſit deponere,comprobo vltra alios,quia ſolus Metropolitanus pōt excōicare ſuum ſuffraganeū c.venerabili,& ibi not. Abb.& c.ſacro.j̄ de ſent.excom.& c.quia cognouimus. 10.q. 3.ergo etiam poterit concilium,in quo eſt ipſe Metropolitanus tanquam caput.Secundò adde, q̄ eps ob reuerentiam ſacrificij nō eſt ex abrupto excommunicandus,ſed ſeruādus eſt ordo.c.2.de offi.deleg in 6.Tertiò dum Abb. dicit quod cōcilium prouinciale non poteſt deponere.Adde q̄ ratio eſt ob reuerentiam ſacri officij ſm Inn in c grauē.j̄. de præben. & Ab. in c.nō pōt.j̄.de re iud.Item licet non poſſit deponere, poteſt tamen facere proceſſum & diſcutere cauſam criminis.c.diſcutere.3.q.6.Item licet cōcilium poſſit de cauſa cognoſcere,non tamē pōt cognitionem alteri delegare ſm gl.in c īquiſitores. de hēret.in 6.Item legatus de latere non pōt auctoritate ſuæ legationis epm deponere ſm gl,in c.2.de offi.leg.&in c.ſi quis autem.24 diſt.& in c.decreto.2.q.6.& ſequuntur Mod.hic.An ☞ autem cōcilium prouinciale poſſit epm abſoluere, *communis* eſt q̄ non, vt tenet gl.in d.c.accuſatus & latè Felyn.in d c.non poteſt.& ibi abb.An autem poſſit cōcilium prouinciale pronūciare epm deponendum.gl.in c.biduum.2.q.6.tenet quòd ſic. Contrarium tenet abb.in c.2.j̄.de accuſ.per tex.in d.c.diſcutere.& ſequitur Fel.qui alia adducit in d.c. non poteſt.& ego addo quod decidit Bal.in l.2.C.vbi & apud quos.vbi decidit quòd de cauſis non cōpromiſſibilibus nō poteſt fieri cōpromiſſum ſub iſta forma q̄ arbiter pronunciet quid agendum ſit p iudicē.Vltimò aduerte q̄ abb.in ſi vī velle q̄ concilium gñale vacante papatu non poſſit epm deponere.ita vult abb.ſi referas verbum illud hoc fortius ad proxima prout relatio fieri debet.l.ſi idem cū eodē.ff.de iuriſd.omn. iud. *Hoc* autē vī falſum,quia ſede vacāte tantā poteſtatem habet cōcilium gñale quātā haberet papa ſi viueret ſm archi.in c.porro.66.diſtinct. & Inn.in c.ſi. de ſacra non iteran.& contrarium in ſpecie ſecidit Gemi.conſi.65.d ſcutiam quælibet.col.3. Et ſi ſic res q̄ verba Abb.ſint referenda ad remota,tunc erit dictum Abb, 23
ſine dubio.†Sextò no.ſm Abb.q̄ excōicatus donec ſatisfecerit ſola ſatisfactione non eſt liberatus ſed requiritur abſolutio,licet ſit ſecus in ſuſpenſo ſm gl.in cle.j. de decimis. Circa illud no.aduerte,quia non videtur probari in tex. ſm Dec.ex eo q̄ hic excōicatio erat lata ſub alia forma.ſ.donec prędicta ſatisfactione fuerit abſolutus,immo aliàs dicebā q̄ iſte tex.videtur probare oppoſitū inducendo ſic, verba ſententiæ debent aliquid operari l.3 ff de iureiu.vbi *Mod.*c.ſi Papa de priuile.in 6.Verum ſi excōicatus,donec ſatisfecerit nō liberatur ſecuta ſatisfactione fruſtratoriè concilium in ſententia ſua addit illa verba,donec fuerit abſolutus.Nunc aūt conſideraui, q̄ Panor.non not.ſimpliciter,ſed dicit eſſe arg hic,quod arg.hic pōt colligi coniecturando q̄ ſententia iſta preſumitur conformis iuri cōmuni,ſecundū gl.in l *Herennius* ff.decu. & & c.in præſentia.s̄ de renuncia & plenè Fely.in c qīn contra falſam.j̄.de probat Fac.igitur ex dictis Abb duas concluſiones Prima,excōicatus donec ſatisfecerit,ſola ſatisfactione non liberatur à vinculo excōmunicationis.tex.eſt hic in argu & tex clarus in ca.ad aures & ibi Abb.j̄. de ſimo.& in c.cū deſideres.§ fin j̄.de ſent.excom.& ibi aſſignatur ratio.Amplia primo vt procedat etiā in excōmunicato ad tēpus,qui elapſo tēpore non eſt liberatus,niſi obtenta abſolutione,ſecundū *Inn.*&alios in c.cum bonæ.s̄.de etate & qualit.cum aliis de quibus hic per Moder.
24 ¶ Amplia †ſecundò etiā in excommunicato à Papa ſecundū Abb in c.fi.de matrimo contract.contra interdict.eccl.& Gem.in c.in primis.2.q.j. ¶ Amplia tertiò etiam in interdicto donec ſatisfactio facta fuerit,requiritur.n. ſecuta ſatisfactione relaxatio.cap.quāquam in fi.de cenſi. in vj & voluit gl.in d. cle.j.& in c.cum tu.in verbo donec.de vſur. Limita primò vt nō procedat in excōicato authoritate canonis,quē Papa mandat haberi pro infecto,tunc talis abſolutione opus nō eſt, ſm Fely.& Mod.hic allegātes gl.ſing.in cle.j.in verbo. q̄ infectis. de immu.eccle.ad quā excōmunicandā vide Fely.in c.fi. colu. 3 & ſeq.s̄ de conſtitu.Sed aduerte quia illa glo.relata ad text. potius probat oppoſitum,dicit text. conſtitutionem Bonifacij,& quicquid ſecutū fuit ex eo haberi volumus pro infecto. dicit glo.& iſto caſu abſolutione opus non eſt.Pondera q̄ bi non ſolū caſſatur tex.ſed et ā effectus iam cauſatus vnde ſecus videretur dicendū,ſi ſimpliciter caſſaretur lex,quia tunc debe ret effectus cauſatus remanere,vt eſt tex.in l.iuoemus. C. de teſta cum ſimi.Secundo limita vt procedat in foro eccleſiaſtico 25
cus in foro poli.c.à nobis.el 2.j̄. de ſenten. excom † Secūda concluſio,ſuſpenſus donec ſatisfecerit, ſatisfaciēdo liberatur abſq; abſolutione,ſm gl.in d.cle.j.& in c.qui meritò.11.q.3. &in c.fi de off.ord in vj.& in c.qui ſunt.& ibi Arch.lxxxj diſt. ☞ ſequuntur Mod.hic,& eſt *cōis* opi Contrarium tenet Abb.in d c.cum bonæ.quia apud iudicem poſſunt oriri dubitationes an ſatisfeceritve integrè ſatisfecerit,ideo requiritur quòd ſuſpenſus adeat iudicē,& ſi fidē faciat de ſatisfactione abſoluat̄. c.presbyter ſi à plebe.2.q 4 Sed tenēda eſt cōis quæ ſanè intellecta effugit iſtud arg.nā liberatus eſt is qui ſatisfacit requiritur tn q̄ adeat iudicē qui proferat facti declaratoriā.ſ.q̄ ſatisfecerit ſm gl.in d cle j facit c.cū ſecundū.de hæreti.in vj.& l.ſi quis maior.C.de tranſac.Sed quæ pōt eſſe ratio diuerſitatis inter excōmunicatū & ſuſpenſum? Ioan.And.Abb & alij in d.c. cum bonæ dicūt rationem eſſe,quia in abſolutione ab excōicatione requiritur certa forma de qua in c.a nobis.el 2 in fi.j̄. de ſent.excom.que non requiritur in abſolutione à ſuſpēſione,meritò ſuſpenſus ſtatim cenſetur abſolutus.Iſtam rationē improbant Imo & Pau.de Leaza.in d cle j.quia etiam in abſolutione à ſuſpenſione requiritur certa forma c.ſuper eo. & c. venerabili.j̄. de ſenten.excōmu.Sed tu ad aduerte q̄ iſta iura hoc non probant nam in c.ſuper eo.illi Græci erant ſuſpenſi & excommunicati, & propter excommunicationē ſeruatur illa forma.in c.venerabili.requiritur forma iuramenti.propterea,quia dubitabatur de cauſa abſolutionis, in caſu noſtro loquimur vbi cōſtat clarè de cauſa q̄ ſatisfecit.Sed ex alio iſta ratio non valet qa abſolutio ab excōicatione etiā non ſeruata forma tenet de iure,vt ꝯcludit Abb.in d.c.cum deſideres. ad fi,ergo ſuper tali forma non eſt faciendū capitale. Itē ſentētia interdicti exigit relaxationem,&tamen non reperio quod in relaxatione interdicti requirat̄ certa forma.Propterea ego aſſigno aliam rationem,excommunicatus eſt extra eccleſiam eiectus,effectus aſinus Diaboli.c.audi denique.xi.q.3.ſuſpenſus verò non, q̄ cum non ſit priuatus communione hominum,nec participatione ſacramentorum.c.veritatis.&ibi no. Abb.j̄ de dolo & contumac.ideo excōmunicatus eget vt introducatur medio abſolutionis,ſuſpenſus verò non. Aduer-

te tamen inquãtum dixi ꝙ requiritur declaratoria facti, quia fallit in trib. casibus. Primus est vt procedat in suspenso ab homine, secus in suspenso à iure, secundum Imo. in c. sicut. de cohabitatione clerico. & mulier. & Archidi. in c. sacerdotes. quinta distinctio & in d. c. qui meritò. dominus Anto. & in d. c. cũ bonę. eodem. quia mitius agitur cum lege, quàm cum homine. l. Celsus. ff. de arbi. c. cum dilecti. de dol. & contumacia. Contrarium tamen tenet Gemi. in c. ad hęc. 24. dis. & sequitur Fel. hic, tamen ista differentia videtur probabilis, quia leuior est suspensio iuris quàm hominis patet, supensus ab homine est ineligibilis etiã actiuè, & tamen supensus à iure non, secundum gl. no. & ibi doct. *communiter* sequuntur in c. apostolicę. j. de excep. Item suspensus ab homine ab officio tantum inteligitur etiam suspensus à beneficio, secus in suspenso à iure secundum Abb. in c. cupientes. de electio. Item suspensus à canone, si celebrat non est irregularis. & tamen secus est in suspenso ab homine, secundum Ioram in titu. de senten. excommu. deci. 367. in antiquis. Secundus casus est in suspenso ad tempus, qui elapso tempore poterit celebrare absque vlla facti declaratoria, secundum Abb. in d. c. cum bonæ. facit decis. Bal. de confinato ad tempus. vt statim elapso tempore possit redire in patriam, quam ponit in proœmio Digesto. & reputat notandum Franciscus Crem. in sing suis sing. 154. Tertius casus est quando suspensus donec satisfecerit, satisfeciſſet coram iudice. Ratio, quia tunc satisfactio est necessaria, acta. n. faciunt notorium c. cum olim. de verb. signi. l. gesta. C. de re iudic. & ideo suspensus, donec comparuerit, vel positionib. responderit facta comparitione vel responsione est plenè liberatus absque vlla facti declaratoria, secundum do. Anto. & Ioan. And. in d. c. cum bonæ. ex hoc infertur limitatio ad regulam. d. c. cũ secundũ. cum simi. vt non procedant quando constaret notoriè de delicto quam limitationem sequitur Gem. & alij ibi. Iuxta prędmissa dubitatur vtrum absoluens, si satisfecerit intra decem dies, non satisfaciendo in termino reincidat ipso facto in excõicationem absque eo ꝙ iudex declaret cũ reincidisse? videtur ꝙ non, quia iura quæ de reincidentia loquuntur ad factum iudicis conferuntur. c. ad nostram. j. de apppellatio. c. ad reprimendã s. de officio ordina. ibi. in excõmunicationis sententiam reducere procures. Contrarium verius videtur per ea quæ s. dicta sunt in ver. secundus est casus est. n. ista absolutio potius quædam suspensio excommunicationis ad tẽpus quo elapso statim cessat vt s. dixi. Et probatur in c. preterea. e. 2. j. d appel. & ita concludunt Mod. hic. & idem Deci. in consil. 145. Quæritur in effectu per totum. ¶ Ad contraria respondeas, vt hic per ipsum. & adde quę de oratorib. absolutis donec fungãtur officio, dicit Fel. in c. apostolicæ col. 1. j. de excep. An autem absolutus cũ hoc ꝙ si similia attentauerit, reincidat in excõmunicationem. ꝙ faciendo statim reincidat? respondeas ꝙ nõ: quia talis adiectio reiicitur, cum non possit aliquis excõicari pro futuris culpis. c. Romana. §. caueant. de sent. excõmun. in 26 6. & ita tenet Fel. in c. 2. de testib cogendis. ¶ † Septimò nota iudicem posse mulctare contumacem etiam nemine petente, immo secundum Ian. parti nulla competit actio respectu mulctę imponendę, sed totum expedit ur officio iudicis, secundũ Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. Contrarium ꝙ etiam ꝙ petat actio, tenet idem Bar in l. 1. col. 3. ff. si quis ius dicen. non obtemper. & sequitur ibi Pau. de Cast. & Ang. in l. fi. ff. si qs in ius voc. non ierit. Ful. & Jas. in d. l. 2. Fundamentum istorum est, quia mulcta imponitur ex edictis prætorum, ex quib. oritur actio in factum. §. fi. insti. de interdic. & istam sequitur Dec. hic. Arbitror opin. Abb. hic esse verior em per fundamenta Bar. in d. l. 2. Non obstat inquantum dicitur ꝙ actio in factum competit contra contumacem, quia cõcedo, sed dico ꝙ ilia actio competit parti ratione sui interesse l. 1 §. fin. ff. si quis ius dicẽti non obtemper. Aduerte etiam inquantum Abb. colligit ex tex. iudicem posse mulctare, nam in tex. de mulcta verbum nullum, sed dicas ꝙ excommunicatio appellatur mulcta c. sacro. in prin. j. de senit. excõmu. ¶ Ex hoc corollariè infero Abb. vel le, ꝙ ad imponendam excommunicationem nulla competat actio, quod non credo verum, si agitur vt quis excõmunicetur ratione sui interesse, per ea quę statim dixi. ¶ † Octauo nota ꝙ excommunicatus propter solam excommunicationem non debet priuari beneficio Istud intelligevt dicam. j. in glo. post Abb. pen. chart. An autem excommunicatus sit priuatus fructib. beneficij Pan. se remittit *Communis* est cõclusio, vt sit priuatus fructib. ipso facto. vt per abb. in d. ca. pastoralis & per Fel. in c. apostolicæ. col. 5. de exceptio. facit, quia vsusfructus finitur maxima & media capitis diminutione. §. finitur. insti. de vsufr. Ergo etiam per excõmunicationẽ, ¶ quę dicitur maxima capitis diminutio, fm gl. in §. maxima insti. de capitis diminutio. ¶ † Circa nonũ notabile habes tria colligere. Primò ꝙ non faciens residentiam propter aliquod impedimentum, non põt priuari beneficio. text. est hic ad idem in c. inter quatuor. & c. fi. de cle. non resid. vbi impedimẽtum infirmitatis & inimicitię capitalis excusat à residentia. Silr aeris intemperies & iustum impedimentum fm gl. in cle ne in agro. §. fi in verbo, rõnabil s. de statu monacho. Pro qua allego tex. in c. ad supplicationem. & ibi gl. s. de renun. & quod no. Bar. in l. de ætate. ff. ad Trebel. cum aliis adductis per Fel. in c. accedens. el 2. col. 4. j. vt lit. non contest. ¶ Amplia primo etiam si tale impedimentum præcessisset culpa cum residentia, vt hic, & in c. quia diuersitatem. infra, de concess. præben. Contra istam ampliationem obstant duo. Primo, quia nõ excusatur à casu vbi culpa præcessit casum. ca. tua. & ibi nota infrà de homicid. l. is cui. ff. de act. & oblig. cum vulg. respondet Abb. contrarium procedit quando culpa fuit immediatè causa impedimenti, aliàs secus in casu ãt nostro impedimentum non causatur immediatè ex culpa, sed expęna cu pæ. i ab excommunicatione. Vel aliter dicas, ꝙ ꝫrium procedit, vbi culpa principaliter fuit ordinata ad casum, aliàs secus. l. non omne. ff. de statu libe. & faciunt quę dixi. s. in secundo not. & quæ scribit Fel. in c. cum inter. col ix. j. de excep. Secundo obstat doc. Abb. in c. 2. in 4. not. s. de arbi. quam prius adduxit Basig. hic. & refert inter dentes Dec. in 2. lect. & respondet ꝙ debet intelligi de exule, qui pt se facere eximi de banno, & nonvult, quo casu tunc exilium videtur ordinatum ad non faciendam residentiam meritò dicitur priuari per ea quę statim dixi &, j. subtilitã de excõicato. ista solutio in se vera est, tamen diuinat. Nouissimi autem hic alter respondent, quod ib exilium & sic non residentia processit ex culpa, sed non aduertunt quòd termini sunt pares, siue quis non resideat propter excommunicationem, siue propter exiliũ Nã vtroq; casu dr causa remota. Alij aliter respondent, ꝙ Abb. ibi loquitur de exule voluntario, non de exule necessario per sntiam, vel propter timorem, iuxta tradita per Nellum in trac. de bannit. in prima parte primi tẽpo. in 3. qu. Sed nec ista solutio est vera, quia verba Abba repugnant dũ dicit, non valent facere residentiã, vnde cogita si posset aliter respõderi. ꝙ ibi Abb. istud nõ velit, dicit. n. Abb. exul nõ priuatur beneficio nec fructibus bnõrũ j, subdit intelligo nisi culpa exulat. intelligo ego hoc vltimum, quòd priuetur fructibus si sui culpa fit exul. non autem ꝙ priuetur beneficio. & reperio quòd istud in effectu voluit Abb. in ca. inter quatuor, vbi dicit ꝙ absens propter ea ꝙ dederit operam rei illicitæ licet non priuet beneficio, aliter tamen punitur, quod ego intelligo scilicet vt priuetur fructibus beneficii Limita non procedere quando excõmunicatus esset in mora perendi absolutionẽ. arg. c. fi s. de electio. & ita limitatur per Moder. hic. Considera quare excõicatus propter moram in non petendo absolutionem potius debeat priuari beneficio quàm pp moram in non satisfaciendo. Secundo collige, ꝙ non faciens residentiã ãbiq; cã põt priuari beneficio. Intelige præmissa monitione & requisitioe 29 iuxta tradita per Abb. in c. ex parte. j. de cler. nõ resid. † Circa. x. not collige 4. vtilia Prima concio Propter contumaciam quilibet excõmunicari potest. Amplia sex modis, primo amplia siue contumacia sit in non comparẽdo, vt in c. qm frequẽter j. vt lit. non contest. siue sit in non parendo. cap. ex parte. j. de verb. sign. Secundo vt procedat, siue non ꝙ paruerit, siue cõparuerit, & illicentiatus recesserit vt hic. & in c. certum. xj. q. j. ¶ Tertio vt procedat siue cõtumacia surgat ex re magna, siue ex re leui fm gl. sing. in c. duo sunt. xcvj. distin quæ nõ est sing. ad hoc, sed est sing in eo dum dicit, ꝙ tanto maior est cõtumacia. quanto ex re leuiori surgit. Et ad hoc eam dicit sing. Abb. in d. c. ex parte. & in c. sanè. in 4. no s. de offi. dele. & facit gl. in c. fi. 14. q. vlt. Quarto vt procedat in tm ꝙ ꝙ sola contumacia ab homine potest ferri excõmunicatio fm gl. in c. episcop. xj. q 3 & Pan. in d. c. ex parte. & in rub. j. de sen. excom. & in cathecro. per il. tex. eo. tit. Scias tm ꝙ in notoriis ex sola monitione extraiudiciali constitui potest quis in contumacia fm Panor. in c. cum sit romana. colum. fin. de appel. Secundò scias ꝙ potest quis declarari excommunicatus absque contumacia qm delictũ est notorium, vt per Fel. in c. cũ no ab homine. colu. pe j e. & Lud. Rom. cõ. 481. & Cur. gl. 20. col. 7. Tertio scias ꝙ licet ab homine no possit aliquis pro delicto excommunicari potest tm suspendi fm Abb. in c. reprehensibil. s. j. de app. & est tex. in c. at si clerici. & ibi no. Arc. j. eo. Quinto amplia etiã pro præsumpta contumacia fm Panor. in c. tenor. col. 1. j. d reiud Septimo amplia vt procedat in tantum, vt non valeat pactum, ꝙ sine ctumacia possit excõmunicari. fm Inno. & Pan. in c. P. & G. col. 3 de offi. deleg. & ibi videas cautelam. per quã poteris impetrare denunciationem sine contumacia. Limita fm Abb. hic vt procedat pro cõtumacia ex leuiore in nõ cõparendo, secus ex grauiori pro leui re in nõ parendo, quia pro illa

a Excõmunicationem iustã tamẽ & ex eis redimb. ne quidem alimẽta percipere põt cleric̃s ob excõmunicationem priuatus, quãuis alia ex cã priuatus posset. vt pulchre per *Didac.* Couarruu. lib. 3 resolut. c. 14. num. 3. TROTT.

illa nõ poterit excõmunicari, adde glo. in summa. 3. q. 2. Secundò a fuerte, q̃ ratio adducta per abb. q̃ ꝓtumacia sit maior, quę
30 ex leuiori causa surgit, ꝓfundit istam fallen. ¶ Secunda †conclusio, contumax appellatur, qui ante tempus sine licentia recessit. c. certum. xj. q. iij nõ. n. dicitur venisse, qui non steuit fm Bar. in l. consentaneum. C. quomodo & qñ iud. vbi allegat iura parum probantia. Ideo tu adde tex. ad literã. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tu. & ibi Bal. & in l. 2. §. fi. ff. ex quib. caus. in poss. eatur. in c. constitutis. & ibi Abb. s̃. de procu. & in c. pro ut. & ibi Abb. j̃. de do. & contu. & in c. missas. de cõse. dist. 5. & & abb. in c. cum nobis. col. 5. vt s̃. de elect. Amplia primo, vt etiam dicatur manifestè contumax. cap. venerabilib. §. secus. de sent. excõ. in 6. sequuntur Ant. de Butr. & Mod. hic, quod nota ad multa. ¶ Amplia & secundo, vt dicatur nunquam comparuisse, secundũ gl. in c. cupiẽtes. § quòd si per viginti. in verbo, comparere. de ele. in 6. ¶ Amplia & tertio etiam actore, qui nõ steterit vsque ad terminum. l. & post edictum. ff. de iud. Innoc. in c. calumnia j̃. de pœnis. Alexan. consil. 72. col. 3. volu. 3.

¶ Amplia quarto etiam si stetisset vsque ad terminum taxatũ, sed non vsque ad finem termini prorogati secundũ Ab. in c. ꝙsuluit. col. 2. de offi. deleg. ¶ Amplia quinto etiã si recessisset ante tempus de licentia iudicis sibi data, sine causa, secundum Ror. in tit. de dolo & cõtu. deci. 1. facit gl. in c. præsentium. 7. q. j. Limita vt procedat aduersario accusante contumaciã recedentis ante terminum vel non comparentis. aliàs secus. l. perandum. §. j C. de iudi. quem ibi nota. ad hoc Rapha. Pau. de Cast. & Ias. & ante eos Bar. in l. consentaneum. C. quomodo & quãdo iudex. & in l. si finita. §. Iulianus. & ibi latè Alex. ff. de dã. infec. & in l. arbiter certo die. vbi assignat rationem. ff. de arbit. Ex hoc iustificatur practica cõis aduocatorum dicentium, & hoc pũte & accusante contumaciam, &c. ¶ Ex hoc infertur q̃ non probatur contumacia eo ipso q̃ reperitur citatio sine cõparitione in actis registrata, contra gl. in l. sanc̃imus. in verbo, contumacia. C. ad Treb. quam pp hoc reprehendit Ias. in d. §. j. ¶ Amplia etiam fallentjam vt procedat etiam in criminalib. secundum Bar. & Imol. in l. inter accusatorem. ff. de publi. iud. quõd intelligo verum, vbi proceditur per viam accusationis, secus si procedatur per viam inquisitionis, per ea quæ statim dicam, & per dictũ Bar. in l. absentem. §. 1. ff. de pœn. Sublimita vt non procedat quo ad effectus, qui ipso iure resultant ex dispositione iuris vel statuti, vt q̃ contumax habeatur pro confesso, quia habebitur pro confesso dato q̃ non fuerit accusata contumacia. fm Bal. in l. si tutor. C. de interdi. matri. quem sequitur Ias. in d. §. 1. Arbitro illã sublimitationẽ fore periculosam propter rationẽ Bar. in d. l. arbiter. licet. n. statutũ velit cõtumacem haberi pro confesso, requiritur tamẽ pronunciatio iudicis, fm Abb. in c. 4. j̃. de iur. calu. no. per gl. in c. 2. de cõfes. in 6. [illegible] pronunciationem nõ poterit facere iudex nisi pars petat, iuxta gl. in l. scimus. C. de inoff. test. & in c. fi. vbi abb. s̃. de rescrip. & si pars petat obstabit sibi exceptio, q̃ non accusauerit contumaciam alterius. ¶ Secundò statutum recipit interpretationem ẽt passiuã à iure cõi. l. j. §. lex falcidia. ff. ad ad l. Falc. ¶ Cum ergo à iure isto non reputetur contumax p ea quę s̃ dicta sunt ergo in eo non habebit locum statutum. accedat q̃ istud statutũ est contra ius & strictè interpretandũ vt de isto statuto dicit Bal. in c. nullus. & ibi Fel. in fi. j̃. de præ-
31 sump. ¶ †Tertia cõclusio. Contumacia est peccatũ mortale. c. sciendum. 6. q. 1. c. si quis sum. 6 1. dist. adde q̃ ꝓtumacia dr̃ de lictum. l. omne delictum. in prin. ff. de re mil. l. properandũ. § & si quidem. C. de iud. & ideo stante statuto, quòd condemnatus pro delicto possit impunè offendi, ẽt condemnatus per contumaciam offendi potest, fm Bar. & alios in l. j. §. fi. ff. si quis us dicẽ. non obtempe & ibi Ale. & per eundem in l. si mora. solu. ma. & per Gand. in tract. maleficiorum, tit. de banni. pro maleficio. col. ij. & seq. sed aduerte, quia vr̃ quòd non sit delictũ, per ea quæ hic dicit Abb. nam ab homine pro delicto nullus excomunicatur, pro contumacia vero sic, ergo contumacia nõ est delictum, & ita arguit Fely. in c. ex literis. col. xij. s̃. de cõsti.
§ vbi dicit quòd cõis opinio est q̃ contumacia nõ sit delictum de se, nisi in quinque casib. & ideo Fel. in c. super eo. el j. in fin. infrà de testib. decidit, q̃ banniti pro contumacia non repelluntur à testimonio, nisi statutum aggrauaret contumaciam, quia velit contumaces haberi pro confessis, quod bene signa.
32 ¶ †Quarta conclusio, maior est contumacia in non comparendo, quàm contumacia in non parendo, secundum glos. in clem. j. de dolo & contu. & in l. creditor. §. iij. ff. de appel. Confirmat Deci. quia contumacia in non parẽdo non est propriè contumacia, per tex. in l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interroga. act. qui mihi probat oppositum in verbo contumax omnino est. pondera verbum, est, quod denotat proprietatem, secundum Bart. in l. si maritus. §. legis. ff. de adult. Adducit etiam, qa cõtumax in nõ cõparendo magis vr̃ contemnere. arg. l. si qs ex aliena. ff. de iu j. poterat cõprobare, qa leuius est cõparere q̃ parere. nam q̃ cõparet nihil exhibet, nisi præsentium quã retinet. l. contumacia. § j ff. de re iudi. facit quia facilius qs seruit de persona q̃ de rebus fm gl. in l. hę operæ. ff. de oper. libe. cũ ergo facilius sit cõparere, certè magis contemnit, qui non comparet, arg. glo. in ca. fi. 14. dist. & in c. fi. 14. q. vlti. & eorum quæ scribit Fel. post Abb. in c. cum quidam. col. 4 j̃. de iureiu. Istã conclusionem impugnat solus Are. per tria, quib respondet Dec. hic. Aduerte tamen inquantũ Deci. respondet secundo argumento, q̃ solutio non videtur vera: nam si verum est q̃ contumacia in non cõparendo sit species contumaciæ, in non parendo est necesse fateri q̃ dicatur propriè cõtumacia in non parendo quia species propriè continetur sub genere suo. l. cum lege. ff. de testa. vnde videtur verior solutio, q̃ licet contumacia in nõ cõparendo sit species contumaciæ in non parendo. tamen qa est duplicata, cum non pareat, nec pareat, dicitur maior. Tertiò arguit Deci. de æquiparatione q̃ facit tex. in c. certum. xj. q. 3. & soluit, q̃ illa æquiparatio procedit in non obediendo sacerdotalibus præceptis. & sic pro re non leui, quę solutio nõ est tuta, cum possit fieri præceptũ à sacerdote ẽt pro re leui. Aliter ego puto respõdendum, q̃ licet ibi æquiparẽtur illa tria quãtum ad pœnã excommunicationis, non tamen rectè infertur. Ergo non est maior altera. quia excõmunicationis pœna nõ cõmensuratur delictis, cũ sit medicinalis. c. j. de sent. excom. in vj. & tradit ur in c. at si clerici. j. e. Vltimò ego arguã q̃ istam conclusionẽ, qui in iudicio iussus à iudice parere recusat, dicitur manifestus contumax. c. venerabilis. § secus. de sent. excõ. in vj. per quem ita dicunt & Ant. & Are. hic. citatus verò vt compareat in iudicio regulariter si nõ cõparet, dr̃ manifestè contumax fm gl. in d. clem. j. sed sic est q̃ manifesta ꝓtumacia est maior q̃ non manifesta, vt probant dicta Abb. j̃. col. ix. & est tex. in simi. institu. de obli. quæ ex delinasc. §. j. magis. n. delinquit qui palam facit, q̃ qui clam ratione mali exẽpli c. præcipuo. 11. q. 4. c. 1. de veter. lib. 6. l. 3. C de sum. trin. Potest dici q̃ argumentum procedat cęteris paribus, verum contumacia in non comparendo, quia duplex est isto respectu grauior. † Vltimò no. q̃ iudex potest ferre sententiam
33 per verbũ, videtur. Circa istud no. aduerte plura. Primò secundum Dec. non videtur probari in tex. propter adiunctum verbum, iure Considera q̃ talis additio nulam addidit certitudinem verbo, vr̃. nam etiam subintelligebatur, si non fuisset expressum. l. fideicò §. quanquam. ff. de leg. 3. Fely. in c. j. col. 4. s̃. de consti. Considera etiã q̃ ex alio non videtur probare, quia simpliciter non dicit, cõcilio vr̃, sed dicit, nulli pòt iure videri. Pondera verbum põt, cum negatiua præcedenti, quod tollit omnem dubitationem, vt no. in l. nemo potest. ff de leg. j cum simil. Secundò aduerte q̃ vltra allegata per Decium hic, quę omnia habuit à Basigna, sunt etiã alia iura. vnde adde ī primis q̃ valet sententia & concilium, etiam si iudex dixerit, non video, cur non sit condemnandus, secundum Bart. Ang. Pau. &
§ Mod. in l. j. §. si quis ita ff. de verb. oblig. & est cõis opi. vt per Fely. in c. cũ venerabilis. col. xvj. versi. neque credas. j̃. de excep. Secundò adde tex. in l. si pupilli. §. sed si ego. ff. de nego. gest. in verbo, & mihi videtur. & ibi no. Ang. Are. doctores consulentes, & illum tex. videtur etiã no. Ias. in l. plane. § si eadem. ff. de leg. j. Tertiò adde q̃ idem est si diceretur, ita prima facie videtur, si postea contrarium nõ determinetur. l. vnica. §. si verò nõ omnes. C. de cad. toll. c. dilectis filiis. § preterea. j̃. de app. l. alienæ. §. fi. ff. de fideic. li. Quartò adde idẽ si dicatur, prima fr̃ote vr̃ detur. l. quinquaginta. ff. de prob. & ita in contingentia facti attestatur consuluisse Ias. in l. cum seruus. §. si Titius. in vj. not. de lega. j. Quintò adde idem si dicatur. ita fortè videretur, quia verbum fortè, est verbum philosophicum, fm g. in l. si duo. ff. de arb. & in c. 2. de testa. vbi latè Barb. & ita concludit Ale. ex in l. substitutione. ff de vulg. & Fely. in c accedens. el j. col. fi. j̃. vt
34 lit. non contest. ¶ †Et transgrediendo vlterius quæritur, an valeat sẽtia lata per verbum, credo. Rñdent Mod. quòd sic, adducentes infinita, vt hic per eos. Adde tex. in c consuluit. in verbo, credidimus distinguendum. s̃. de offi. delega. & Alexa. in d. l. in substitutione. Idem si feratur per verbum existimamus, secundũ Mod. vltra quos est tex. in l. existimo. ff. de verb. ob. Idẽ si feratur per verbum putauimus. l. non putabã. ff. de condit.
35 & demõ. & l. puto. ff. famil. ercis. † Quærit ẽt Dec. an valeat sententia, si feratur hoc modo, ita iudicamus secundum nostram conscientiam? & rñdet q̃ non, quia iudex debet iudicare fm acta & probata, & non fm conscięntiam. l. illicitas. §. veritas. ff. d offi. præsid. & ita tenet Bal. in c. nisi cum pridẽ. de renun. & in c. j. §. sacramentum. de consue. rec. feud. Adde q̃ idẽ tenet Ias. in §. sed iste. col. 22. insti. de action. Sed aduerte, quia ꝑium vr̃ posse suaderi præsuppositio vna regula q̃ illa interpretatio est

capienda-quæ facit actum valere-l.quoties.de rebus.dub.&l. quoties.de reg.iur & de ſententia te.et gl.in l.& puto.in verbo,non communicari.ff.famil.erciſcun dum ergo dicetur in ſententia ſecundum conſcientiam noſtram,debemus intelligere de conſcientia legibus informata, & ſic de conſcientia, quæ reſultat ex actis.Probo in ſimili ſi fiat delegatio alicui,vt iudicet ſecūdum ſuam conſcientiam,valet delegatio & intelligitur de conſcient a iuribus informata,ſm Bald.in l.j. C.qui accu non poſ.& in diſputatione incipien.Statuto cauetur,fœnerator & doctor meus in l.fin co.pe.C.vnde legit.ita etiam
36 dicamus in ſententia,vt valeat.¶† Tertiò aduerte inquātum Abb.dicit ꝙ creditur doctori afferenti ſcholarem ſuum idoneum ad doctoratum per verbum, videtur. Adde ꝙ creditur etiam ſi dixerit eum videri ſufficientem,ſecundū ꝙ fragillitas humanæ naturæ patitur.per tex in c j.ſ.de ſerut.Item ſufficit promotores iurare de credulitate, ſecūdū Fel in c propoſui ſti.j.de proba & Ias.in l.admonendi.col.lxxx.ff.de iurei..& ꝙ credatur promotoribus de ſufficientia ſuorum ſcholarium, eſt tex.in l.nemini C.de aduo diuer iudi An au em epiſcopus poſſit reprobare non obſtante teſtimonio promotoris, videatis Fe..in c.ex literis.col.fi ſ.de conſtitu Cauent tamē domini ſcholares,ne perant indigę doctoreum gradum, quia incurrerent delictum præſumptionis.ſecundum glo.tertiam in cle fi.de magiſt.& Abb. in c.cum in cūctis in principio.ſ.
37 de elect on..¶ † Quartò aduerte inquantum Abb determinat quòd peritus in arte poteſt deponere per verbum, videtur,adde ratione eſſ.,quia deponit de his quæ percipit iudicio intellectus.ad hoc adde quæ ſcribit Fely in c.cauſam.col. v.j.de teſtibus.& Ias.in rub.ff de iureiurá colum.ij.¶ Quintò aduerte inquantum Abb.facit differentiam inter peritos in arte,& teſtes:ex hoc datur intelligi quòd deponentes de peritia artis non ſunt propriè teſtes &illa eſt veritas,vt probatur in c.quia iudicante in verbo agrimenſoris.j de præſcrip &in l.certi iuris.C.de iud & ita tenet Ias in l.j.§ nn.& ibi dixi ff.de verbo.obli.vnde infertur ꝙ licet teſtes non poſſent deponere dictum ſuum in ſcriptis,c reatum.v.q.l in tamen periti in arte poterunt d pone e per ſcripturam in l pe.§.fin ff ſi m nſ.fal.
38 mo.dixe ¶ † Ex gl.ij & dictis Abba ſuper ea habes ꝙ falſa latinitas quę poteſt ſaluari per figuram,non vitiat reſcriptum. & ita limitatur cap.ad audientiam & ibi Mod ſ.de reſcript.s. Adde ꝙ falſa latinitas quæ cōtingit ex variatione vnius literę,non vitiat reſcriptum neque etiam defectus literę vel ſyllabæ,qñ conſtat de intentione ſcribentis c.ex parte.& ibi Abb. & Mod.j de fide inſtr.Similiter falſitas in orthographia nō vitiat reſcriptum.Socinus cōſi.15.in fine,& hodie curia no admittit exceptionem falſę latinitatis ſm Card conſi.95.Nobilis & præſtans amice.& ſequitur Fel in c ex parte indignum. n eſt nos arctari regulis Donati.c indignū.xxviij diſtin. vtinus em eſt veriores q̄ diſertiores proferre ſermones c ſedulo.eadem diſtin.vbi gl.dicit ꝙ infirmus non quęrit medicū eloquē tem,ſed ſapientem,non eſt tamen iuriſcōſultorum grauitati ꝑ ri m allegare grammāticos,ſm Fel.in d.c.Rodulphus.coiū. xv.ſ.de reſcrip.& in legendo & punctuando literam, ſtadum eſt grammatici s ſm Bal in l.j in princip C.de libe. præte. hæc poteritis addere ad copioſè ſcripta per Fely.in d.c. ad audientiam.¶ Glo.3.diuiditur in duas partes.In prima timore contrarij ponit vnam rationem quare fuerit facta interrogatio. In ij.aliam.ſecunda ibi,vel fortitan Rurſus ſecūda tuod uidit in tres particulas in prima facit quod dictum eſt in ſecunda ſe reſtringit,in tertia quantum ad intellectum ext.reprobat ſecundam rationem ſecūda ibi,niſi a iquid,tertia ibi, ſed illa.
39 ¶ † In ea gl.ibi,ex ſuperabūdanti &c.habes nam rationem interrogationis,ex qua habes reportare ſm Abb.ꝙ iudex pt interrogare ad cautelam,vt præcludatur via exceptionib.facti. argu.c.peruenit.ſ de arb facit vulgata regula abundans cautela omnino ñ nocet.l.teſtamenta omnia.C.de teſta.videt tñ ꝙ æquitas non ſuadeat fieri hanc interrogationem quia ſuperfluas interrogationes iudex ex officio tenetur reuocare,ſecundū Spec tit.de poſitio.§ x in prin Ergo ipſe non debet ſimiles facere,& quia ſi interrogatus reſponderit negatiue tollet delu ſus a iudice,quæ deluſio non videtur toleranda, argu.l.ſi domus ff.de lega.j.& ſi dixeris,non eſt ex toto ſuperflua,quia p cludit viam exceptionibus facti,reſpondeo ꝙ non ſit in poteſtate iudicis reuocare exceptiones calūniоſas, & ad vlteriora procedere appellatione non obſtante. ſm Iuno.in c. poſt electionem de conceſ.prębend.& eſt tex.vbi Abb.in c.ex parte.j. ſ de offi.deleg.non videtur de talib exceptionib. curandum. ¶ In ea gl.in fi.hab.s.ꝙ vnum collegium non potin totū tanquā ſuſpectum recuſari iſtam concluſionē reprehendit Abb. vt hic late per eum.Ex cuius dictis,vt clarius veritas habeatur
40 fac quinq; cluſiones.¶ † Prima cōcluſio,C.cōcilium prouin ciale poteſt in totū recuſari.c.licet.j.ri.ꝑxi.Sed aduerte quòd ibi nō apparet ꝙ illi conſules collegialiter iudicarent tāq; vniuerſi.Ad idem tex in c.ꝙ ſuſpecti.3.q.5.Sed ſecūdū Barb. etiā non ꝓbat,quia ibi ſpecialiter erat concilium congregatum ꝑ Ioan. Chryſoſtomum quo caſu patenter apparebat odium. Nec obſtat ꝙ etiam ibi dicat ꝙ Anaſtaſius recuſauit cōcilium Chalcedonenſe,qa ibi dicitur ꝙ cā erat decidēda à Patriarcha ſolo & inimico Anaſtaſij,& ſed ſi tota ſynodus habuiſſet iudicare,tex.non aperit ꝙ potuiſſet recuſari.poteſt fortè dici,ꝙ imò probatur,dum dicitur ꝙ Do Ioan.recuſauit,nec obſtat ꝙ fuiſſet concilium ſpeciale cōgregatum ꝑ eum,quia eſto, ſatis ex hoc elicitur,ꝙ totum vnum concilium poteſt ex cauſa inimicitiæ recuſari.& benè ꝓbatur in cle.paſtoralis.§. Piſana.de re iudic.ſequitur Spec.tit.de requi.concil in prin.verſi.ſcias.& Cald.conſi.6 in tit.de appel.quam all gant & ſequuntur Mod. hic.Idem tenent alex.& Mod.in l.aperriſſimi.C.de iud.& Peruſ. in c.poſtremò verſ octauò & vltimò & in c.cum ſpeciali.verſ. decimò quæritur.j de appel.f.cit tex.in capi. ſtatutum.§.cum verò.de reſcrip.in 6.Proiſta concluſione Felyn adducit rationem:à concilio poteſt appellari.c multis 17.diſti. Ergo etiam poterit recuſari,quia appellatio & recuſatio à pari procedūt. c.ſuper eo.j.de appel.Sed parum facit, quia appello à iudice in quem conſenſi.& tamen non recuſo.c.inter monaſterium. j.de re iud.intellige iſtam concluſionem,apparente probabili cauſa,aliàs præſumeretur recuſari in fraudem.ſecundum Bal. in l.hoc modo.ff.de cond.& demonſtr.iſta declaratio Bald.parum operatur de iure canonico,quo iure requiritur quòd cognoſcatur de cauſis ſuſpicionum.d.c.cum ſpeciali.Sed de iure ciuili quo proponitur recuſatio per ſolum iuramentum recuſantis,ſecūdū gl.& Bar.in l.quia poterat.ff.ad Trebel. declaratio Bal.eſt vtiliſſima,& ex ea infertur ad dictum Spec.præallegatum,ꝙ non ſufficeret iurare omnes doctores vnius ciuitatis eſſe ſuſpectos,niſi conſtaret de probabili cauſa.¶ †Secunda concluſio, vbi caput eſt ſuſpectum, poteſt totum cilium
41 recuſari.d c ꝙ ſuſpectus.Attende,quia ibi caput erat iudex ſolus & alij coepiſcopi aſſeſſores.Iſtam cluſionē ſequitur Bald.
50 in l.i.C.ſi rector prouin.& tranſeunt *communiter* Dd.hic.idem tenet Alex.conſi.40 incip.perſpectis verbis.col.2.Fel.in c.cauſam quæ col.1.de offi.deleg.Dec.ſi.1.col.9.facit c.inſinuāte.de offi.deleg.In contrarium arguo ſic, archiepiſcopus,qui iud cauit in cauſa principali,videtur ſuſpectus in cauſa appellation.l.eos.in princ.C.de appel.not.glo.in c.querelam ſ.de elect.Fely.in c.inſuper.col.v.j.de teſti & tamen ſi appellet ab eo cōſtitutum eſt,ꝙ appelletur ad concilium prouincie, in quo ipſe eſt caput.c multis cum gl.xvj diſtin.c omnis 2.q 6. qd nullatenus ſtatutum fuiſſet,ſi ꝓpter caput totū concilium poſſet recuſari.Cogita ſi ex ſequentibus reſultat ſolutio,intelligo ergo vt ꝓcedat qñ caput eſſet tale cui alij de collegio nō auderent ꝑdicere.aliàs ſecus.ita Bal.hic.& uoteñ ſequūtur. Secundò intelligerem ꝓcedere, vbi concilium remoto capite non valeret de illa cauſa cognoſcere ſecus vbi poſſet, tunc ſolum caput eſſet remouendum.ꝓ ea quæ dicam in ſeq conciu.
42 ¶ † Tertia concluſio,vbi præſidentes concilio ſunt ſuſpecti, poterit totum concilium recuſari,etiam quòd caput non ſit ſuſpectum.arg.c.fin.ſ de ꝓcur.intellige ꝓcedere, ſi præſidentes cōcilio,ſint ꝑiudices,ſecus ſi interſint tanq aſſeſſores, tūc erit arbitrium an tota ſynodus poſſit recuſari conſiderata qualitate capacitatis quomodo autem cognoſcatur, an epiſcopi ſint coiudices an aſſeſſores,videatis Pan.& alios in cap. non poteſt.j.de re iudi.& Fely in c.irrefragabilis.ſ.de offi ordi.tñ placet ꝙ dicant aſſeſſores tm qñ concilium fuit congregatū pro aliqua cauſa ſpeciali ſolùm prout voluit Arch.in ſumma. 3.q.8.& ꝓbatur in d.c.quod ſuſpecti vbi Patriarcha ſolus erat iudex.Intellige ſecundò,qñ remotis præſidentibus non remanet cōcilium perfecto numero requiſito ſm qualitatem cauſę,aliàs ſolùm ſuſpecti eſſent remouendi.argu.c gratum.cum glo ſ de poſt.præb & c.ꝙ ſicut ſ de elect ita Abb.hic,& alij nō impugnant qualis autem debeat eſſe numerus epiſcoporum, ſm qualitatem cauſæ declaratur per gl.in ſumma.15 q.7.&
43 Abbas in d.c.non poteſt.¶ † Quarta concluſio propter ſuſpicionem aſſeſſoris poteſt iudex recuſari.ſequitur.Bal in l.j. C. ſi quis.c.præd.por.vbi reſpondet ad illum text.quem ad hoc allegat Barb in contrarium,& ſequuntur Moder.ratio eſt, ſm Abb. quia eo ipſo ꝙ ſuſpectum aſſeſſorem non remouet,ipſum ſuſpectum reddit, & oīs cauſa eſt ſufficiens ad recuſandum iudicē ſm gl.in c.cū R.canonicus.ſ.de offic deleg.intelligere ꝓcedere,ſi iudex ſit literarum ignorans,ſecus ſi ſit iurisperitus,ſm Ant.hic.quia ſapiēs falli nō poteſt.ſm gl.in l. iuſtitia.ff.de iuſtit.& iure ego crederem,ꝙ ſi iudex non remouerit aſſeſſorem ſuſpectum,eſſet ꝙ eſſet peritus,poſſet recuſari per
44 rationem s allegatam † an autem ep ſpoſſit recuſari pp ſuſpi-

cionem

pem fui vicarij? rñdeo q̃ nõ, per tex. in c. si cõtra vnũ. in fi. de offi. deleg. in vj. quid ecõtra, an ꝓp suspicionẽ epi possit recusari vicarius? Bal. in d. l. j. determinat q̃ nõ; sequit Dec. hic. Contrariũ est verius, & cõtrarium tenent *cõiter* doc. Sal. Soc.
§ in d. l. j. Ab. Imo. & Fely. in d. c. tu insinuante. per illum tex. Bal. in l. apertissimi. in 4. col. C. de iud. & ratio est manifesta, potest. n. eps reuocare vicariũ suũ pro libito, fm glo in cle. fin. de ꝓcu. & Gemi. in c. j. de offi. vicar. in vj. est ergo verisimile q̃ vicarius trahet in sententiã epi ne remoueat. & ex hoc infero, quòd si vicarius epi esset cõfirmatus à Papa, q̃ non posset recusari. rõ, quia tũc nõ ꝑt per epm remoueri fm d. Ant. in ca. nouit. j. eo. vbi scripsi in vj. no. & in istis terminis posset saluari opin. Bald. & Dec. & ita voluit Peru. in c. dilecti ij. j. q. iiij. j. de appell. vbi videas qd de aliis vicarijs. An aũt in causa dele. vicario ꝑ Papã procedat ista cõclusio? Car. in cle. 2. in 8. qu. de rescri. tenet q̃ nõ, & sequitur Fely. in d. c. insinuante. Ego valde dubito, quia militat eadẽ rõ ne eps trahat eum in suã sentẽriã rõne officij
45 vt s. dixi. ¶ † Quinta cõclusio, cõcilliũ gñale nõ põt recusari.
§ in *ista conclusione* trãseũt oẽs, aduerte tñ, qa rõ assignata q̃ ec clesia Dei nõ possit errare. c. à recta. 24 qu. j. nõ vr̃ vera. primò nõ probat in d. ca. à recta. qa ibi solũ dr̃, q̃ nõ constat eccleſiã errasse. Secundò qa eccleſia nõ ꝑt errare, s. in articulis fidei, nã ꝓ illa orauit Christus, sic deficeret fides sua. §. j. ad fin. xxj. dist. c. maiores. de baptismo. Sed in alijs ꝑt errare. c. à nobis, & ibi
* Abb. j. de sent. excõ gl. in c. j. de reliq. & vene. san. Secundò procedit in eccleſia vniuersali vera, cuius caput est Christus, non in eccleſia repræsentata ꝓ concilio fm Abb. in c. significasti. s. de elect. & in c. j. §. vna. & ibi Fel. s. de sum. trin. & fide cath. vnde alij aliã rationẽ assignant, qa cõcilio generali præest Papa, qui nõ põt recusari, fm Abb. in c. querelã. in glo. j. s. de elec. & dixi suprà. Sed aduerte, qa ista rõ etiam non videtur vera. licet eñ Papa regulariter nõ possit recusari, tñ si recusetur, ex probabili causa tenetur lege honestatis eam alteri delegare, fm glo. in c. nullã. 2. q. v. qua extollit Rom. consi. clxxj. incip. Circa propositũ. Secundò, qa attenta ista ratione sequeretur, q̃ si contẽderet inter duos de papatu, iuxta tex. in c. si duo. lxxxix. disti. q̃ posset concilium recusari, qa ibi non præest papa, cuius contrariũ vult Abb. hic in versi. maximè hoc puto. An autẽ papa possit recusare concilium congregatum contra se. Barb. tenet hic q̃ sic, contrariũ videtur per supradicta. & quia supra cõcilium nemo est alius, vix vnquam concilium cognosceret de cã Papę.
¶ Istis præmissis remanent expeditæ duæ rõnes gloss. quare fuerit eps hic interrogatus, videamus an aliæ possint assignari.
¶ Tertia ratio assignatur per Vincent. & Philip. hic, vt fuerit interrogatus ad excludẽdũ ius reuocãdi domũ declarãdo, vt hic per Abb. Aduerte, qa iste intellectus nullatenus videtur verus. Primo qa in tex. non dubitatur de viribus citationis. Ergo dicendũ est q̃ fuerit legitima, & sic obiecta crimina in ipsã citationẽ iuxta tex. in c. j. de ætate & qual. in solu. ¶ Secundo vbi agitur de electione prælati cessat ius reuocandi domũ, fm Abb. in c. fin. col. fi. j. tit proxi. Ergo idem vbi agit̃ de remouendo malo prælato, tum quia militat eadẽ ratio, tum qa cõtrariorum eadẽ debet esse disciplina. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. cũ si. ad tex. in c. præsenti, respondeo q̃ ibi non dicitur q̃ cõperat ius reuocandi domum. ¶ Quarta ratio assignatur. q̃ uerit interrogatus ad tollendam exceptionem, q̃ huiusmodi causa esset remittenda ad papam, cum sit de maioribus causis. c. vt debitus in fin. de appel. Istã impugnat Pan. ratione de qua hic per eum, quam potestis sic comprobare. vbi delegans reseruat sibi aliquam cognitionem respectu reseruationis, nõ possunt partes prorogare iurisdictionẽ delegati iudicis, fm Inn. in c. inter dilectos. de excc. præla. & cl. in c. P. & G. de offi. dele. colu pen. & quia illa sola iurisdictio põt prorogari, quæ habetur in subdito, vt not. in l. testamenta omnia. C. de testa. Quinta ratio interrogationis adducitur, quia erat alterius prouinciæ. Sed istã reprobat Abb. & benè, vt hic p eum.
46 ¶ † Sexta ratio assignatur per Pet. de Anch. & Imo. hic, q̃ eps habeat ius eligendi an velit conueniri corã concilio vel corã Papa. c. neminem. in fi. ibi, nisi sit prælatus. 3. qu. vj. ad tollendum istud ius eligendi fuit interrogatus eps, & ante istos ita intellexit hunc tex. Spec. tit. de cõpe. iudi. adi. §. j. versi. sed nunquid. & sequitur Dec. hic. quare conueniens est, q̃ si eps velit causam tractari coram Papa, cui est reseruata decisio d. ca. accusatus. debeat audiri. ne causæ continentia diuidatur. l. nulli. C. de iud. Ego credo, q̃ assumptum istorum sit falsum, ꝓ text. in d. c. q̃ suspecti. 3. qu. v. vbi si episcopus vult recusare concilium, oportet q̃ adducat, & probet legitimam causam suspicionis, quam certè frustratoriè probaret, si haberet ius eligendi. Non ob. tex. in d. c. neminem. quia illa exceptio, nisi sit prælatus, debet referri ad verbum terminetur. ¶ Septima ratio vr̃ posse assignari, q̃ fuerit interrogatus ab aduersario, an eũ vellet experiri ad tollendas exceptiones obiiciendas cõtra personã ipsius accusatoris, de quibus in l. qui accusare, & in l. qui iudicio. ff. de accu. & fm istũ sensum cessabit ardua difficultas.
47 l. si cõuenerit. de qua statim subiiciã. ¶ † In glo. in verbo, experiri. ibi, aliquando pro agere. Pan. dicit q̃ istud est regulare, pro quo vltra copiosè adducta per Moder. adde optimũ text. in § additio. in verbo siue experiantur, siue conueniãtur. instit. de vsuca. & in l. si longius, cum glo. ff. de iud. Sed aduerte, quia ista glo. vult totum oppositum, dum dicit aliquando pro agere, dictio, aliquando, denotat regulã esse in contrariũ. l. aliquando. ff. ad Velleianũ. Credo tamẽ verius esse quod dicit Abb. & ad gl. posset responderi q̃ dictio, aliquando, facit quandoque regulam. instit. quib. mo. re contra. obli. in princ. ¶ Aduerte etiam inquantum Abb. assignat rationẽ, quia prouocando reum ad iudiciũ actor experitur iura sua. Ista ratio non videtur vera, quia ea attẽta etiam reus propriè diceretur experiri, nam proponendo exceptiones suas, etiam ipse experitur iura sua, hinc est quòd in exceptionib. reus dicitur actor.
48 l. j. ff de excep. ¶ † Glo. in verbo, placere. opponit de l. si conuenerit. Ista est fortis oppositio, & super ea consistit ferè tota materia huius capituli dantur plures solutiones, prima fuit solutio glo. quòd regulariter sit locus pœnitentiæ, per tex. in c. cũ laici. j. de iure patro. nisi pœnitentia sit præiudicialis tertio. l. nemo. de reg. iu. istam solutionem damnat Abb. vt hic per eũ. Ex cuius dictis habetis notare duo. Primò q̃ licitum est venire contra factum proprium nulliter gestum, & ita notat Abb. in l. c. cum laici. ad idem tex. in c. quia presbyterorũ. j. de reb. eccle. nõ alie. & in c. diuersis. j. de cler. coning. de quo videatis doctr. Bart. in l. post mortem. ff. de adop. repilogata per Panor. in c. noster. suprà de electio & per Felyn in c. ij. col. iij. j. de exceptio. Secundò habetis limitationem ad cap. cum autem. j. de iurepatro. & ad ea quæ diximus in rub. s. quòd nõ est licitũ patronis in totum variare & discedere à prima præsentatione, vt procedat quando prima præsentatio tenet, secus si nulla fuit. ita vult Abb. hic: sed certè aduertatis, ista etiã solutio mihi non placet, quia etiam q̃ sit licita pœnitentia, tamen pœnitens tenetur ad interesse suo aduersario, vt j. latè discutiam. Secunda fuit solutio Gofredi, q̃ ille tex. loquitur in pacto de litigando coram iudice non suo. iste verò in pacto de non declinando iurisdictionem iudicis sui, quam fortè subsistente legitima causa suspicionis vel priuilegio poterat declinare. istã
§ solutionem sequuntur *cõiter* Canonistæ hic, & Legistæ in ꝓtrario g o. & Bar. in l. hæres absens. in § proinde. ff. de iudi. Pro clariori intelligentia facio duas distinctas conclusiones, quibus expeditis erunt omnia scripta doctorum, ni fallor, bene enucleata. ¶ Prima conclusio: pactum prærogatiuum iurisdictionis non sui est reuocabile vsque ad litem contest. ita loquitur d. l. si conuenerit. Contra istam conclusionem obstat regula, quod semel. de reg. iur. & regula l. sicut. C. de act. & obl. ¶ Pro resolutione inuestiganda est ratio huius conclusionis. Quidã dicunt rationem esse, quia pactum continet obligationem facti, ad quod nemo præcisè compellitur, sed soluendo interesse liberat. l. stipulationes non diuidũtur, ver. Celsus. ff. de verb. obli. Ista ratio non vr̃ vera, quia ea cõsiderata sequeretur idẽ dicendum in pacto de non declinando, cuius contrarium dr̃ in textu isto, & dicã in seq. conclusione. Præterea non est vsq; adeo expeditũ q̃ agi possit ad interesse, vt j. dican. ¶ Secunda ratio assignatur per Io. And. in ti. de cõp. iud. adi. §. j. ver. quid si promisit, q̃ ideo sit locus pœnitentiæ, quia nõ accessit ꝓ sensus proprij iudicis c. significasti. j. tit. proxi. Ista rõ nõ vr̃ bona qa dispositio c. significasti procedit in clericis tantum. l. si conuenerit. loquitur ẽt in laicis. ¶ Secundò non bona vr̃, quia ea considerata sequeretur q̃ post litẽ contest. esset ẽt licita pœnitentia, cuius ꝓrium dicitur in d. l. si conuenerit. ¶ Tertia rõ assignatur ꝑ Are hic, acquisitio iurisdictionis est acquisitio iuris corporalis, incorporalia autem non acquiruntur sola quẽtione, sed requiritur traditio vel quasi. l. iij. §. dare. ff. de vsufruc. q̃ traditio fit per vsum & patientiam. quoties. ff. de seruit. Ante quam ergo iudex incipiat vti iurisdictione prorogata, licitavr̃ pœnitentia. Istam etiam impugnat Ias. quia nõ agitur de noua iurisdictione danda, sed de proroganda. cui obiectioni posset rider, vt j. dicã. ¶ Sed ex alio nõ placet quia ratio Are. solum procedit quãtũ ad acquisitionem dominij & quasi possessionis iuriũ incorporaliũ, sed q̃tũ ad acquisitionẽ actionis ad rẽ seu ad ipsum ius sola conuentione acquiritur actio. §. fi. inst. de seruit. vnde nõ vr̃ licita pœnitentia, sicut in rebus corporalib. in quib. etiam q̃ non sit translatum dominium, nec possessio, tñ nõ licet pœnitere, sed agere actione psonali, vt ꝙctus adimpleatur. l. ex empto ff. de act. emp. cũ simi. ¶ Quarta rõ assignatur per Bal. & Ang. in d. l. si conuenerit, qa iurisdictio est iuris publici.

publici.l.j.§.ius publicũ.ff.de iust.& iu.& in.his q̃ sunt publici iuris facta priuatorum nihil possunt.l.priuatorũ.C.de iurisd. om.iud.l.ius publicũ.ff.de pact.Istam reprehendit do.Ias.ibi, quia lex priuatorum ꝓcedit,vbi agitur de dãda iurisdictione penitus nõ habenti,secus si agatur de proroganda iurisdictione illius.q habet.vnde patet in l.ij.ff.de iudic.& in c.P.& G.de offic.deleg.cum simil. defendẽdo istam rationẽ posset dici,ꝙ iurisdictio ꝓrogata dicitur noua iurisdictio,& nõ eadem,ſm Bal.in l.si à te.C.de pact.inter empt.& vend.& Fel.in c.de causis.col.ij.de offi.deleg.Ex alio non vr̃ vera, quia ea cõsiderata sequeret̃ ꝙ etiam lite contestata esset locus pœnitẽtiæ.¶Item sequeret̃ ꝙ partes nunq̃ possent ꝓrogare iurisdictionem iudicis non sui q̃ iura præallegata.Posset tamen dici,ꝙ efficaciter iudici non acquiritur iurisdictio prorogata virtute pacti, sed virtute litis contestatę,sicut ꝓcuratori efficaciter nõ acquiritur ius in lite virtute mãdati,quin semper possit reuocari,nisi sequat litis cõtestatio.l.post litem.ff.de ꝓcurat.Quinto loco Alb de Rosibi,& Dd.hic videntes nõ posse assignari probabilem rationem,dederunt nouũ intellectum ad l.si conuenerit. vt intelligatur ꝙ sit licita pœnitentia de consensu ambarum partium iste intellectus vltra ꝙ est indubitabilis,nõ vr̃ verus, qa ille tex vult ꝙ post litem contestatam non possit voluntas mutari.& tamen si intelligeret de consensu ambarũ partiũ, istud esset falsum quia etiam à iudice ordinario post litẽ contestatam de eo consensu vtriusq; partis licitũ est recedere & ire ad alium iudicem ſm Inno.in c.cum N.de constit.& Fely. in c.ex tenore.col.ñ.ſ.de rescript.ita limitates.l.vbi cœptum.
49 ff.eod ¶ † Secunda conclusio,pactum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis est irreuocabile,& statim obligatorium.Circa istam conclusionem aduertendum est ad plura primo,an ꝓbetur hic:secũdo,an alio iure:tertiò, an authoritate.quarto,an similiter:quintò,quę sit ratio diuersitatis inter istam conclusionem & præcedentẽ:vltimò,an aliquid obstet ꝓ istam conclusionem ¶ Circa primũ,Dec.hic in lectura Pisana dicit nõ ꝓbari.nisi velimus diuinare,sed postea in lectura Papiensi se correxit,quia necessariò iste text.debet intelligi,ꝙ ille episcopus esset sub iurisdictione cõcilij,propter ea quę dicit Abb.s.versus tertiò posset dici.¶ Circa ſm dicas.ꝙ ad idem est tex.in l.si quis in conscribẽdo C.de epis.& cler.¶Circa tertium dic,ꝙ istam conclusionem sequũt Dd.antiqui.& Mod. hic,& in d.l.si conuenerit.Anto.de But in c.significatib. col. ſi.de offi.deleg.glo.in ñ.l.ff.si quis in ius voc.nõ ier.¶Circa quartum dicas facere quatuor simil a.primum prorogãs iurisdictionem iudicis non sui per errorem potest docto de errore reuocare consensum.l.si per errorem.ff.de iurisd.om.iud & tamẽ omittens declinatoriam per errorem,non potest ad eam redire.ſm gl.in l.ij in verbo consensus.ff.eod.Abb.post Inno. in c.ad petitionẽ.vers.nota bene.& ibi Host.col.iij.de accus. Sal in l.j col.vij.C.de iud.Pau.& Ias in d.l.si per errorem.Addo fortius.ꝙ si quis omisit declinatoriam & peremptа instantia, vel lata absolutoria ab obseruatione iudicij,iterum conuenia tur coram eodem iudice, non poterit amplius declinare.ita notabiliter determinat Guil.de Cun. in l.eum q.ff.de constit. pecu.per tex.in l.ũ quis repetere.ff.ad Turpil & istud dictum reputat sing.Rom.singul.clvj.Vltimo dico tibi in meo,char.vij. col.4.secundum simile,clericus non potest ꝓrogare iurisdictionẽ iudicis nõ sui sine licentia superioris de.ca significastis. & tamẽ potest consentire in iudicem suum,cuius iurisdictionẽ poterat declinare absq; licẽtia alterius iudicis sui,ſm Abb. cons.25 attingam.col.j.vol.j sequunt Mod.hic.Addo tertium simile.petẽs copiam libelli, non vr̃ prorogare iurisdictionem iudicis non sui.l.non vr̃.ij.de iudi.& tamen petens copiam libelli vr̃ renunciare declinatoriæ, ſm Ang.in l.sed si suscepерit.ff.de iud.ſequitur Alex.in apost.in d.l.non vr.Addo quartum simile:viator ꝓhendo non vr̃ ꝓrogare iurisdictionem iudicis ī loco,in quo ꝓhit,nec ibi fortitur forũ ratione ꝓcessus. l.hæres absens.ff.de iudi.& tñ vr̃ remittere declinatoriam sibi aliquo priuilegio competentem ſm Ab.in fi.ca.col.x. post d.
50 Ant.j.de foro compet.¶ † Circa quintũ assignant plures rationes.Pan ponit quatuor.Prima,quia facilius conseruat iurisdictio esse deducta,q de nouo inducat,iux reg.patre furioso.ff.de his q̃ sunt sui vel alieni iuris.c.ad apostolicam.de regul.Cõsidera,qa ratio nõ vr̃ subsistabilis, quia iurisdictio, q̃ potest declinari non vr̃ habere perfectum esse,cum paria sint nullam habere,vel habere talem quę possit exceptione tolli.l. nihil interest.ff.de reg.iur.vnde eadẽ difficultate aliquid conseruatur,qũ non habet perfectum esse,qua de nouo inducit, ſm Ias.in l.in testamento.C.de testa.milit.col.xj.pro qua facit
51 tex.inc.sup his.j.de accus.¶† Secuda ratio,q̃ implicitè ponitur in prima,est,qa odia sunt restringenda,regula od a.de reg. iur.l.cum quidam.ff.de liber.& posthu pactum de prorogan-

do est odiosum,quia derogat iurisdictioni ordinariæ,sicut dicimus,ꝙ iurisdictio delegata est odiosa quia derogat ordinariæ,ſm gl.in c.j.in verbo processus & in c.2.in gl.2.de rescrip. in vj.Pactum autem de nõ declinando est fauorabile,quia cõseruat iurisdictionem ordinariam.Aduerte, quia Abb.in ista ratione vult,ꝙ ꝑ pactum de ꝓrogando sit derogatum iurisdictioni ordinariæ.Istud non vr̃ verum simpliciter: nam anteq̃ iudex prorogatus incipiat vti iurisdictione,non censetur ordinarius prohibitus cognoscere de causa cum iuri dicto idem per intelligatur concessa cumulatiuè,& non priuatiuè.l.fi.C. de iurisd.om.iud.l.j.C.de offic.præfect.vrb.Item in criminalibus,vbi ꝓceditur ꝙ viam inquisitionis, non ꝓhibetur ordinarius inquirere pendente ꝓcessu coram iudice prorogato, ſm Ioan.And.in addit.Spec.in titu de comp.iudi adi.§.j.vers.sed nunquid.sequitur D.Ant in c.si diligẽti.col.xj.de for. comp. Aret in c.ad petitionem.colu.2.j de accusa.¶ Tertia ratio,ſm Pan.est,quia in ꝑacto de non declinando agitur solum de abdicanda quadam exceptione parti competente,ideo pars solo pacto pót renunciare.d.l.si qs in scribẽdo sed in pacto prorogatiuo agitur de dando iurisdictionem iudici,quæ non potest ei tribui,nisi acceptet.ergo ante acceptationem licitu vr̃ pœnitentia.argu.l.si absenti.ff.de donat.Istam rationem reprehendunt *Mod* quia in prorogatione non requiritur consensus iudicis.l.2.§.conuenire.ff.eod Sed aduerte,quia licèt in pacto concipiendo non requiratur consensus iudicis d.l.2.§.conuenire.tamen ex hoc non sequitur,quin iudex possit non acceptare.argum.l.tertiæ ff de arbitris.& quod iudex possit non acceptare,vult expresse Ab.hic.& ita tenendo habetis limitationem ad legem munerum.§ iudicãdi.ff.de muner.& honorib.vt procedat inter subditos, secus inter non subditos volentes eius iurisdictionem prorogare.Quarta ratio,secũdum Pan.est,quia in pacto de prorogãdo agitur de modico præiudicio:sed certè idem in pacto de non declinando, & sic ratio falsa.¶Quinta ratio assignatur ꝑ Bald.in d.l.si cõuenerit. quia ꝑ pactum de non declinando prorogatur exercitium iurisdictionis,quod facilime extenditur:in pacto verò de prorogando extenditur ipsa iurisdictio,quæ difficilius prorogatur, ſm Inno.in c.prudentiam.§.sexta.s.de offic.deleg. ¶ Sexta ratio assignatur per Ias.in l.si per errorem.ff.de iurisd.om.iud. quia facilius tollitur ius singulare,q̃ commune.l.eius militis.§. militia missus.ff de testam.mil.sed exceptio declinatoria non potest competere,nisi iure quodam speciali:ergo citius tollitur per pactum de non declinando.Considera an exceptio recusationis,quæ est etiam declinatoria, competat de iure communi.quod vr̃,quia omnibus passim subsistente causa conceditur.d.c.quod suspecti.l.apertissimi.C.de iud ¶ Septima ratio vr̃ posse assignari.quia per pactum de non declinando iurisdictio reuertitur ad suum ordinarium & naturalem statũ: per pactum verò de prorogando iudicio abdicatur a naturali iudice,ideo primo casu non est licita pœnitentia:secundo sic, nam quælibet res de facili reuertitur ad naturã suam. c.ab exordio.36.dist.l.si vnus.§.pactus ne peteret ff de pact. & istam
52 rationem posuit Abb.in d.cons.25.colu.j.¶ † Circà vltimum obstat vnum quod adducit Barb.hic,priuilegio fori generalis renunciatio nõ præiudicat l.j.& ibi gl.ff.si quis in ius voc.non ierit.requiritur enim ſpecialis renunciatio:per pactum autem de non declinando non vr̃ renunciatum in ſpecie priuilegio fori,ergo,&c.*Respondet ipse*,soluat apollo.Secundo respondet,quod hoc operatur calor iudicij. Sed aduerte, quia ista solutio non valet,quia Dd *cõtra* volunt,ꝙ pactum de non declinando etiam factum extra iudicium sit obligatorium. Secundò non videtur verum,ꝙ calor iudicij operetur,ꝙ generalis renunciatio extendatur ad priuilegium fori.& in contrarium est casus in d.l.j.& ibi Ias.in fine ponderat: vnde ego responderem,ꝙ pactum de non declinando habet vim ſpecialis renũciationis.Nam quod venit ex natura actus,dicitur ſpecialiter deductum,secundum Fely.qui declarat in ca.translato.s. de constit.Ad hoc autem vt pactum de non declinando valet, ex natura ipsius pacti videtur sublata declinatoria. & ideò Bald.& Moder.in d.l.j dicunt,quòd si fideiussor promisisset tibi ꝓrere mandatis iudici intelligeretur renũciasse priuilegio fori.quod non est ex alio,nisi quia ex natura promissionis de parendo includitur renunciatio priuilegij fori. Tertia fuit solutio Hostien.quod iste textus non contrarietur.l.si conuenerit.quia non negat licitam esse pœnitentiam.*Ista communiter*
53 damnatur,& mihi etiam nõ placet, quia notum erat concilio isti episcopo competere declinatoriam: si ergo fuisset licita pœnitentia,nõ potuisset excommunicari,secundum Bart.in l.2.colum.j.ff si quis in ius vocatus non ierit.¶ Quartà fuit solutio Ioan.de Lig.quòd lex,si conuenerit. loquatur in pacto prorogatiuo facto extra iudicium:iste verò loquatur in

pacto

pacto ꝓgatiuo facto in iudicio. Circa iſtã ſolutionem Abb. multũ inſiſtit ordinatè ꝓcedendo diſcutienda ſunt tria. Primum, an per pactũ factũ ante litẽ conteſtatã inducat̃ ꝓgatio. Secundũ, an ſit vera in ſe iſta cõcluſio, ꝙ pactum ꝓgatiuũ in iudicio factũ ſit irreuocabile. Tertium, an iſta ſolutio poſſit ad tex. noſtrũ applicari. Circa primum *cõis* concluſio eſt ꝙ iuriſdictio etiã pactus factos ante litem conteſtatam ꝓrogẽt. l. j. ff. eodem. cũ alijs allegatis per Abb. & Moder. iſtam dicit cõmunẽ Ale. in l quidã cõſulebant. col. pen. ff. de re iud. & Fely. in c inter monaſterium. col. 3. j̃. de reiudi. & ratio illa vt efficacior, qa proponens dilatorias vt velle, ꝙ iudex ꝓnunciet ſup eis, & ꝓ̃ videt approbare eius iuriſdictionem. Cõtrarium vult Areti. hic. & Fulg. in d.l. ſi conuenerit. & alij quos referunt Alex. & Fel. in locis prælega. Adducunt plura, tria tantũ ſunt quæ ſtringunt. ¶ Primò, inducta ad impugnandũ, debent operari ad probationem. l. Titia. § fin. ff. de manu. teſt. facit l. legata inutiliter. ff. de lega. j. opponens autẽ dilatoriam etiam ꝙ petat per iudicem pronunciari ſuper illis, tamẽ petit ad fugiendũ iudiciũ, ergo nõ operabitur ꝓ̃rium, ſ. vt iudex poſſit procedere. Arbitror poſſe reſponderi, quòd inducta ad vnũ effectum nõ operentur contrarium, niſi cõtrariũ ſequatur in neceſſariam conſequentiam. l. cum ex oratione. ff. de excu. tutor. in fi. quam ad hoc notat Bald. in l. quod fauore. ff. de legibus. Sed in cõſequentiã ſequit ꝙ ſi iudex pronunciet dilatorias nõ obſtare ꝙ debeat alter procedere. quod ꝓbatur, quia inducta ad diminutionẽ. operantur augmentũ, qñ aliàs diſpoſitio nõ poſſet habere effectum. l. denique. §. interdum. ff. de pecu. legã gl. in c. dixit Sarra. xxxij. q. 4. pronũciatiões dilatorias nõ obſtare nihil operetur, ſi perſona iudicis non cenſeretur approbata. facit, quia qui vult aliquem eſſe iudicẽ cauſę præparatoriæ, debet etiã velle, ꝙ ſit iudex cauſæ præparatæ. l. ordinarij. C. de iudi. & ſupra dixi. in rub. ¶ Secundo pro iſta parte à minori ad maius affirmatiuè non valet arg. c. cum in cunctis. §. j vbi gl. magiſtra. ſ. de elect. non ſequitur, conſentit ſuper dilatorijs, quæ ſunt modici præiudicij, ergo conſentit ſuper peremptorijs, poteſt reſponderi ꝙ argumentum procederet, niſi maiora ſequantur inconuenientia. arg. l & ſi non ſunt. 9. perueniamus. ff. de auro & argen. lega. ¶ Tertiò ſic: limitatus cõſenſus debet operari limitatum effectũ. l. in agris. ff. de acq. rerũ domi. c. cũ ordinẽ. ſupra de reſcrip. cũ ergo ſit limitatus ad dilatorias nõ debet operari vltra limites. facit gl. in cle. ſæpe. in verbo partibus de verb. ſign. fortificatur per id quod dicit Abb. in c ſi in clericũ. col. viij. ver. ſed circa prædicta. j. tit. pxi. & iſtud maximè ꝓcedit in iudicialibus, ꝓ ea quæ ſcribit Fel. in ca cũ dilecta col. ij. ſupra de reſcrip. Mod. pro reſolutione negant ꝙ quantũ ad perſonam iudicis conſenſus dicatur limitatus, non tamen hoc iuſtificant. niſi fortè dicas, quòd non eſt iuſtificari ex his, quę ego dixi ſuprà ad primũ argumentũ. ¶ Retenta igitur cõmuni ſententia limita multis modis primo niſi dilatoria ſit oppoſita contra perſonam iudicis. c. ſuper literis. ſupra de reſcrip. Secundò limita in cauſis criminalibus, vbi procedit̃ per viam inquiſitionis. ſecundũ Bald. in l. j C. de ſicar. & in l. pen. C. vbi de crimi. agi opor. laſ. in d.l. ſi conuenerit moti ſunt, quia in prorogatione requiritur conſenſus ambarum partium, qui non poteſt haberi in iudicio inquiſitionis, in quo deficit accuſator. iſta fallentia eſt falſa, & contrarium tenet Archid. hic, & in c. ad petitionem. colu. viij. j̃. de accu. & Sal. in d.l. j. vbi de crimi. agi oportet. ratio, quia conſenſus duorũ exigitur, vbi tractatur de præiudicio duorum. ſed vbi tractatur de præiudicio vnius tantũ ſufficit ſolus eius conſenſus. l. Neſennius. ff. de nego. geſt. Bar. to. in l. non ſolum. §. morte. in prima ſpecie proteſtationum. de ope. no. nun. Tertio fallit in ruſtica muliere & alijs qui excuſantur ratione iuris imperitiæ, ſm Spec. tit. de compet. iudic. ad. §. j verſ. decimus caſus. Bald. & Ang. in l fin. C. de excep. plures alias fallen. videatis per Fely. in d.c. inter monaſterium. ¶ Circa ſm *communis* eſt cõcluſio, ꝙ pactum prorogatiuum iuriſdictionis factum in iudicio iudice præſente & acceptante ſit irreuocabile. Pro iſta concluſione adducitur primo iſte tex. ſed non probat, vt ſtatim dicam. ¶ Secundo allega ur ratio. quia pœnitens falleret fidem duobus, parti, & iudici, ergo debet præcisè cõpelli. ſecũdũ gl in l. filiusfamilias §. fi. ff. de ꝓcur. cũ ſimil. Conſidera, qa rationẽ videt̃ bona, qa ea attenta ſequeretur ꝙ ſi extra iudiciũ ꝓmiſſio eſſet facta parti & notario ſtipulanti nomine iudicis, ꝙ non eſſet licita pœnitentia. cuius ꝓ̃rium ſentiunt oẽs, dum exigunt ꝙ promiſſio ſit facta in iudicio. Reperio tñ quod Abb. in c. ſignificaſti. in 2. notab. j̃. ti proximo, tenet idem eſſe ſi pactum ſit factum extra iudicium præſente iudice & acceptante. ergo idẽ videt̃ ꝑnte notario & acceptante nomine iudicis. ¶ Tertiò adducit̃ ratio qa promiſſio facti applicandi in iudicio obligat præcisè, ſm, Bar. in l. ſtipulationes non diuidũtur. in viij. queſt. ff. de verborum obligatio. Conſidera etiam, quia iſta ratio non videtur tuta, nam ea attenta dicendum eſt idem ſi pactum ſit factum abſente iudice, quia doctrina Bart. non exigit niſi quòd factũ veniat explicandum in iudicio, litigare autem ſemper venit in iudicio explicandum. Ergo ſemper præcisè obligaret: videtur ergo quòd iſtæ duæ rationes debeant ſimul iungi, & non ſeparatim conſiderari. Quarto adducitur text. in d.l. ſi conuenerit. in verbo, priuſquam adiretur arguendo à contrario ſenſu. poteſt reſponderi, quòd referendo illa verba, priuſquam adiretur, ad illa verba mutata voluntas, non concludit argumẽtum à contrario. ¶ Quinto allegatur text. in l. eſt receptum ff. de iuriſd. om. iud. Ad iſtum tex. & ſimiles reſpõdetur, quod loquuntur de prorogatione reuocabili, ſecundum Bal. ibi, dicentem illam legem debere intelligi ſi conſenſus perſeuerauerit.

53 ¶† Sexto facit præcedens concluſio, ex qua elicitur quòd tacitus conſenſus reſultans ex actis inducit prorogationẽ irreuocabilem, ergo conſenſus expreſſus debet idem operari. l. cum quid. ff. ſi certum pet. ¶ Ad iſtud reſpondent Mod. verum eſſe, niſi ratio diuerſitatis ꝓ̃rium ſuaderet. Nam peracta res deſinit eſſe integra, ſecus per ſimplex pactum Secundo rñdetur, ꝙ nõ debet haberi reſpectus ad conſenſum expreſſum, aliàs idem dicendum in pacto extra iudicium. cuius ꝓ̃rium dr̃ in d.l. ſi conuenerit ¶ Vltimò facit, quia calore iudicij actus nullus roboratur, nam confeſſio ſine cauſa tanquam indiſcreta eſt nulla. c. ſi cautio. j̃. de fide inſtrumentorum. l. cum de indebito. ff. de ꝓbatio. & tñ calore iudicij fomentatur, ſecundùm gl. in l. j ff. de interrogat. actio. & ad iſtud faciunt plura quæ cumulãt Mod. in l. pacta nouiſſima. C. de pactis. Ad iſtud rñdẽt docto ꝙ regula eſt in contrarium, vt notatur in l. j ff. de ver. obli. Tu aduerte ꝙ in l. j ſtipulatio erat nulla ex defectu formæ, & ideo calor iudicij non operatur, quia forma non poteſt adimpleri per æquipollens. l. iij. de libe. & poſth. tamen ꝙ regula ita ſit. ſ. ꝙ calore iudicij non validetur actus inualidus, probat tex. in l. ſiue apud acta. C. de tranſa. Sed iterum aduerte, quia poſito ꝙ regula ita ſit, tñ limitatur, vt non procedat qñ pactum factum in iudicio tendit ad coadiuuandum iudicium ſecundũ gl. in l. eum pro quo. ff. de in ius vocan. & in authen generaliter. in verbo, conſcribat. C. de epiſc. & cler. Sed tale vt eſſe pactum de litigãdo coram iudice non ſuo, quia tendit ad cõualidandum iudicium alias nullum ex defectu iuriſdictionis, vnde aliter rñdeo ꝙ præſentia iudicis operatur, qñ actus fit in figura iudicij vt declarat Fel. in d.c ſi cautio. col. x. verum pactum factum corã iudice incompetenti, non põt dici factum in figura iudicij, immo nec in iudicio, cum tunc iudex eſſet incõpetẽs. c. at ſi clerici. j̃. e. Et ex hoc infert̃ ꝙ ibi nullus calor iudicij. Ex hoc vñr reſoluta omnia adducta ꝓ cõi, qua tñ retenta limita non procedere vbi promiſſa fuiſſet pœna, ſi non litigaret: nam iſto caſu electio eſt promiſſoris litigare vel ſoluere pœnam. ſm Bald. in l. non codicillum. C. de teſta. & Alex. in d.l. ſi cõuenerit. Iſta fallentia videtur periculoſa, qa regulariter pœnalis ſtipulatio non nouat præceden. l. qui Romæ. § Flauius. de ver. oblig. & ſi dixeris, falli vbi præcedẽs obligatio originatur à cauſa lucrativa. l. j. ff. de pe. leg. reſpondebo, ꝙ iſtud non tollit arg. in totũ.

☞ ¶ Circa tertium. *cõis eſt opinio* ꝙ in textu noſtro nõ fuerit pactum de prorogando, ſed de declinando per rõnes Abb. hic. Nec obſtant reſponſiones Dec. quia non eſt veriſimile ꝙ concilium citaſſet eꝑm alterius prouinciæ, vt dicit Abb. ſ. in gl. ij. Itẽ non eſt credendum ꝙ conſenſus archiepiſcopi ſuperioris interuenerit. patet, quia à cõcilio fuit interrogatus. Certè ſi dicamus eꝑm eſſe alterius prouinciæ, impoſſibile tunc fuit ꝙ cõſenſus archiepiſcopi abſentis potuerit interuenire. Et ſi dixeris eꝑm citatum detuliſſe ſecum licentiam, dicam iſtud deuiũ

54 eſſe ab omni ratione, † quia reorũ eſt fugere. l. inter ſtipulãtẽ. § j ff. de verb. obli præterea inquantum Decius dicit ꝙ paciſcendo de prorogando vt ibi contrahere, quo caſu non requiritur licentia ſuperioris. c dilecti. j̃. tit. j. Iſtud eſt manifeſtè cõtra tex. in d.c. ſignificaſti. cuius diſpoſitio eſſet ludibrioſa, ſi De cij arg concluderet, & contrariũ firmat Cald. hic, reſpondẽdo

55 ad d.c. dilecti. ¶† Iuxta præmiſſa quæritur per Abbatem de pluribus, primò, an pœnitens in caſibus, in quibus eſt licita pœnitentia teneatur ad intereſſe & refert tres opiniones, vt hic per eum. Circa cuius dicta ſunt examinanda duo, primò, an pœnitẽs teneatur ad intereſſe Secdò an teneatur, ſiue promiſerit ſtipulationẽ, ſiue pacto nudo. Circa primum *cõis* opinio eſt ꝙ tenetur ad intereſſe. ita firmant Abb. & cõiter Cano. hic, & Legiſtæ in d.l. ſi conuenerit. fundamenta præcipua ſunt tria. ¶ Primò adducitur regula. l. ij. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publico, cum aliis adductis per Abbatem extendentẽ regulam, vt procedat etiã in priuilegiis cõceſſis motu proprio, quã extenſionem comproba, vt per Fel. in c. cæterũ,

ver. ſe

verſ.ſeptima reſtrictio.& in c.ad aures.verſ.quinta cõcluſio.& in c.cãm verſ.interpretatio priuilegij ſ̃ de re cp. Ad iſtud reſpondet Dec.quòd aduerſarius etiã poterit pœnitere,& ideò non poteſt intereſſe prætendere arg.l.de fideicommiſ.C.de trã ſact.Sed iſta reſponſio non congruit tanto viro, quia in contractibus innominatis is qui adimpleuit pro parte ſua, ſi pœnitere,& ni habet actionẽ ad intereſſe ꝙ alium non adimplẽtem, vt not.in l.ſi pecuniam.de condi.ob cauſam.Præterea iſta ſolutio non euacuat arg.ſed ſolùm vbi pactum eſſet reciprocum & vltro citroque obligatorium,ſed vbi reus promiſiſſet ſolum prorogare,prout loquitur.l.ſi conuenerit.ſolutio nihil facit.¶Secundò allegatur tex.in l.diem proferre.§. fi.ff.de arbit.& in c.per tuas.tit.eod. Ad iſta iura reſpondet Dec.quòd loquuntur in obligationibus,in quibus non conceditur pœnitentia ſimpliciter,ſed qualificatè cum hoc quod ſoluatur intereſſe.Sed in l.ſi conuenerit.pœnitentia ſimplex conceditur. Iſta ſolutio poteſt euitari,dicẽdo quòd licèt in l. ſi cõuenerit, non dicat pœnitentẽ teneri ad intereſſe.tñ debet ſũppleri per rationes adductas per Abb.Tertiò facit l.ſi pacto quo pœnam. C.de pact.ſolutio imputet ſibi,qui pœnam ꝓmiſit,ſecus in intereſſe,ad qd nõ debet teneri,ne deceptus remaneat authoritate legis cõcedentis pœnitentiã arg.l j.C.de h s quib.vt indi. Contrariam opiñ.tenent Petr Cyn.in ſi qui ex conſenſu.C.d epiſcop.& clericis.& Ioan.And.in addit. Spec.in tit. de cõpet. iud.additio.§ j verſ.quid ſi promiſit.& ꝓrium contuluit collegium Pa au nam,teſte Card.hic.Pro iſta parte primò facit regula.l Gracchus.C.de adult.poteſt dici,ꝙ intereſſe nõ eſt propriè pœna ſm glo.in l.j.§ ſi plures.ff de eo per quem fact. erit. ¶Secdo poteſt reſponderi,ꝙ in l.e lita.C.d. eden.lege permittente eſt licita variatio & mutatio libelli,& tamen variatus tenetur ad intereſſe ſm Bar.ibi.& cõiter ſcribentes.¶ Tertiò dico ꝙ non eſt permiſſa pœnitentia ſimpliciter,ſed cũ qualitate ꝙ ſo uatur intereſſe ecundo pro iſta parte ponderatur tex.in d.l.ſi cũ conuenerit l.verſ.nemo compellitur huic conuentioni ſtare Sed re pondetur,quòd loquitur de coactione præciſa,& non cauſa ina vt loquitur,qñ promiſſio erat nuda, vt ſta mdicã.¶Quartò,ſi pœnitens teneatur ad intereſſe, nulla erit ſpecialitas inter illum caſum l.ſi conuenerit.&a ias obligationes pactorum poteſt reſponderi quid inde ſi caſus ille comprehendatur ſub regula.¶ Quintò,ſunt qui arguunt hoc modo, ſi dicamus pœnitentẽ teneri ad intereſſe,etiam poſt litem cõteſtatam.erit licita pœnitentia,quia vbi vnſi eſt in obligatione tunc ſoluendo intereſſe.etiam poſt litem cõteſtatã liberat ſm Bar.in d.ſtipulationes non diuidunt.col j.conſequens eſt falſum d.l.ſi conuenerit.ergo & antecedens arguendo à conſequenti deſtructo.Sed iurando eſt de fundamento,quia in caſu noſtro per litẽ cõteſtatã,deſinit omne intereſſe,& ſic nihil adhi ombũ.Ex his remanet defenſata cõmunis.¶ Circa ſm,an ꝓmiſſio nuda obliget pœnitentem ad intereſſe.breuiter, ſi loquamur de iure canonico eſt expeditum ꝙ ſic, quo iure agitur ex pacto nudo.c.j.§.de pact.Si verò loquamur de iure ciuili res eſt aliquantulum dubia.Abb hic concluſit, agi poſſe ad intereſſe actione de dolo,& idem tenet Bar.in d.l.ſi conuenerit per tex.in l.qd eleganter.§.ſeruus pactionis.ff.de dolo. vbi ꝓpter actum nudũ agitur de dolo ad intereſſe.& ſequitur Barro. & Bald.in l.cùm mora C.de tranſact.Ang.conſ.1.in fi.Alexan. conſ.41.col.j.vol iij Contrarium in caſu noſtro videnter tenere alij hic,& in d.l.ſi conuenerit.ita intelligentes iſtũ tex. & quia in caſu noſtro, ſi non agitur de dolo ad deductum in pacto principaliter,minus agi poterit ad intereſſe acceſſoriũ. Ad tex.in d.§.ſeruus pactionis.reſpondetur, ꝙ loquitur in caſu ſpeciali.& Mod.hic dicunt ſpecialitatẽ eſſe,quia ille tex.loquitur in damno extrinſeco,ſi pactum non ſeruetur, ſecus ſi petatur intereſſe,quia pactum non ſeruetur Ego nõ bene gulto iſta verba,vnde intelligo illum tex.loqui in intereſſe cauſato immediatè ex ipſo pacto,non in cauſato ex inobſeruãtia pacti.Præterea ibi promittens pacto nudo erat effectus locupletior,quia conſequutus fuerat libertatem inæſtimabilem.l. libertas.ff.de reg.iur.Meritò ex equitate ſuccurritur expromiſſori actione de dolo.ne ſit in damno.& aliter in lucro. Sed in caſu noſtro,promiſſori nihil adeſt,ideò tanta æquitas nõ ſuggerit ꝓmittentem pacto nudo teneri.Sed hic ſubponitur dubitatio,quid ſi actor ꝓmiſit pacto nudo nõ ſoluere reum. niſi coram certo iudice,an teneatur ad intereſſe reo excipiente non poſſe conueniri coram alio iudice,niſi prius ſoluto intereſſe. vt ꝙ ſic,qa ex pacto nudo ꝓpetit exceptio d.§.igitur nuda.& ita tenẽt Ant & Pan & cæteri ptrã cãt. Cõtrariũ videt poſſe ſuaderi,quia ꝓtus non debent claudicare l.litigatores §.pen. ff.de arbit.gl.inſt.de auth.tut.in prin.Nec debet licere reo,qd actori non conceditur.l.non licet.ff.de reg.iur.Et iſtud videt tenere Bart.in d.l.ſi conuenerit.vbi dicit,ꝙ pactũ nudum de litigando nihil operat,qd eſſet falſum,ſi ꝓduceret exceptionem, niſi dixerit,ꝙ tum ad exceptionẽ tale pactũ potetiam prodeſſe actori,qd quõ poſſit verificari in caſu iſto tuipſe cogita.

57 ¶Secdo† quærit Abb.an ad tale intereſſe poſſit pœnitens ꝓ ueniri coram iudice ꝓrogato.cõs opin.eſt,ꝙ poſſit, tõne deſtinatæ ſolutionis ꝓtius intereſſe in loco illius iudicis.l.cõtra xiſſe.cũ ſimil.ff.de act.& oblig Circa iſtud fundamentũ aduerte plura ¶Primo,quõ ꝓbetur ꝙ ſit deſtinata ſolutio in illo loco.Credo ꝙ Pan.voluit ꝓbare ſic,q ꝓmittit litigare, ꝓmittit duo:vnũ expreſſè,ſcilicet facũ:alterũ tacitè,ſcilicet intereſſe. Sicut ergo expreſſum eſt deſtinatum ad locũ illius iudicis.ita etiam tacitum.¶Secdo aduerte,qa iſtud fundamentum nõ ſ concludere,qa iſtud qd dr ꝙ quis poteſt cõueniri in loco deſtinatæ ſolutionis,ꝓcedit vbi agitur de obſeruantia ꝓctus,ſecus vbi agitur de reſciſſione.l.2.vbi Paul.de Caſtr C.vbi & apud quos ita arguunt Mod.hic.Sed ſuſtinendo Ab.reſpondeo, ꝙ ſi agitur ad intereſſe,agi dr ad obſeruantiam ꝓctus qa intereſſe eſt etiam tacitè promiſſum,vt ſ̃ dixi.Hinc dicit Barro.in l.certi condictio.in principi col um 3.ff.ſi cer pet.ꝙ ad iſtud intereſſe agitur dicta actione ex ipſo tractu proueniente ¶Tertio aduerte quia iſtud fundamentũ confunditur ex doctrina Bart.in l.ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.col.2.ff.de verb. oblig. ꝓ quam infert ibi Imo.& ſequitur Alex.ibi.colu antepe ꝙ locus adiectus ſorti ꝓmiſſæ non intelligitur repetitus in obligatione pœnæ acceſſoriæ,q d eſt de directo ꝓ dictum Pan. Dec. reſpondet ꝙ illa theorica Bar.&deciſ.Imo non eſt bene expedita,qa Aret.ibi multa adducit in oppoſitum.Ego credo ꝙ deciſio Imo.ſit valde periculoſa,per tex.in l.ſi vt ꝓponitur.ff.de fideiuſ.vbi locus adiectus in obligatione principali, intelligitur reperitus in obligatione fideiuſſoria q̃ eſt acceſſoria. Et illum tex.Dec.in conſ.2 col.1 extendit addiem:tñ theorica eſt communis:ideo Dec.tranſit ad aliam ſolutionem, ꝙ ratione ſubrogationis non autẽ repetitionis cẽſeat ibidem deſtinata ſolutio.qa intereſſe ſubrogatus loco facti Iſta ſolutio cõfunditur p text.in l prædia ff.de act. empt.vbi pœna ſubrogat locofacti,& tñ q̃tum ad pœnam locus non intelligitur ſubrogatus:vt dicit Imo.niſi forte dixeris,ꝙ pœna ſubrogat ab homine,intereſſe verò à lege,quę ſolet plenius ꝓuidere.¶Secdo pro iſta parte allegat tex.in clem.1.de reſcrip.& gl.in c.fi.ſ̃ d reſcr. vbi,q non eſt iudex in cauſa principali eſt tamẽ iudex in condemnatione expenſarũ acceſſoria,reſpõdẽt Mod.ꝙ in caſu d. clem.j.& d.gl.emittitur iudex ꝓ indebitam vexationem.arg.l. nullum.C.de reſt.in caſu vero noſtro nulla vexatio.Sed certè pœnitens citatus indebitè agit,nõ reſpondẽdo coram illo iudice.& hoc modo vexat aduerſarium: ergo ſolutio nõ bona aliter ergo reſpondeo,ꝙ in caſu ꝓrio,licèt non eſſet iudex in cauſa principali,erat tñ iudex in cognoſcendo de viribus reſcripti,an eſſet falſum,vel ne.c.ſup literis.ſ̃ de reſcri & ideò etiam erit iudex ſup expenſis, ſunt rõnes illius articuli.in caſu noſtro oppoſita declinatoria nulla remanet cognitio vel iuriſdictio:vel aliter in addẽnatione expenſarũ hoc ſpecialiter conceditur,nec ex lite lites fiant,vt dicit gl.in d.c.fi Vltimo adducunt conſil. Aret. lxxxiij quoniam multa.in j.dub vbi ꝓplura concludit ꝙ ille q eſt iudex ſup pacto eſt etiam iudex ſup intereſſe,qd ſuccedit loco facti.conſidera ꝙ iſtud arg.videt concludere oppoſitũ,qa inuitus nõ cogitur litigare ſuper pacto, ergo nec etiam ſuper intereſſe ſubrogato,niſi dixeris,ꝙ intereſſe ſubrogat loco facti adimplendi,nõ ſequuta pœna. ¶ Tertiò quærit Abb.an diſpoſitio d.l.ſi conuenerit,procedat in pacto iurato.& concludit poſt d Ant.ꝙ ſic.mouet primò p text.in l fin. ff q ſatiſd cog q nihil facit,qa loquitur qñ cauſa legitima ſupuenit poſt iurm,caſus noſter loquitur,qñ cauſa ſuberat tempore iuramenti,&erat nota iuranti.quo caſu venit ſeruandũ iuxta c.quis.de pact in vj.cum ſimil.¶ Secdo mouet ꝓdictum Inno in c.ꝓ tuas.ff.de arbitr.ſed illud dictum reprehendit ibi Pan.& Fel.hic,& idem Fel.in c.ad noſtram.col.ſ̃.j.de iureiur. qa iurm habet vim clauſulæ,rato manente pacto.l.ſi quis maior.C.de tranſact.vel aliter reſpondet,ꝙ in caſu Innoc.iurans ſtare laudo non conſentit in aliquo certo,ſed in genere,ſed ĩ caſu iſto potè cõſentit in aliquo certo:ſcilicet litigare coram illo iudice.ita reſpondet Ab.in ca.veniens colu.ſi.j. de iure.u. aſſignans rationem.¶ Tertiò mouetur p text.in l.nn.C.de non num pec.vbi iurm ſuper mutuo ciuili nõ tollit exceptionem non numeratæ pecuniæ,q ſm ſubiectã materiam poterat poni,ergo nõetiam tollet pœnitentiam q ſm ſubiectam materiam eſt licita. Ad iſtud reſpondet Aret. ꝙ iurm regulatur ſm ſubiectã materiam primordialem,non aũt accidentalem. arg l.itẽ veniunt.§.cùm prædiximus ff.de petit.hæred.& gl.in l.certi condictio.in princ.ff.ſi cert.pet Hanc reſponſionem impugnat laſo.in d.l.ſi conuenerit.qua pœnitentia videtur eſſe de primordiali natura pacti, quod non crederem verum, qa

primor

primordialis natura pacti potius vī esse, ꝙ fides seruetur. l. j. ff. de pact. Hanc etiam improbat Dec. qa exceptio non numeratæ pecuniæ est de accidentalibus, cū natura confessionis sit, ꝙ confitens obligetur in effectu. Aduerte, ꝙ istud nō videtur verum, quia natura cōfessionis est ꝓbare, nō obligare. l. Publia. ff. depositi. nisi dixeris speciale in confessione mutui, ex qua oritur obligatio. Inst. de liter. oblig. ꝓ totum. quod tamē negat Bar. in. l. j. §. si quis ita. in fi. ff. de verb. oblig. vbi hoc examinaui. Alio modo respondent Imol. hic, & Alex. & Mod. in d. l. si conuenerit, ꝙ in casu d. l. fin. iuramētum non tollit exceptionem non numeratæ pecuniæ, qa consensus non dirigebatur ad illas. secus in casu nostro. & ita respondet Bar. in l. si quis ꝓ eo. in 8. casu. ff. de fideiuss. Istam etiam reprobat Dec. quia in d. l. si. iurans consentiebat obligari. Sed quia habebat priuilegiū ꝙ non arctaretur probare negatiuam: scilicet pecuniam non fuisse numeratam, talis facultas non intelligitur per iuramentum illata. Tu verò considera, ꝙ licèt confitens consentiat se obligari, consensus tamen ibi non erat simplex, sed conditionalis, si sequeretur numeratio, quia conditione deficiente, deficit & cōsensus. vnde clarè respondeatis, ꝙ qñ iuramentum præstatur habito respectu ad aliquod sequuturum, tunc recipit conditionē. si illud sequatur. c. peruenit. el 2. de iureiurando. & in istis terminis loquitur illa lex, in casu verò nostro iuramentum fuit interpositum super pacto, ad quod complen-
58 dum nihil habet sequi. ¶†Quarto mouetur per D. Ioā. And. in regul. scienti. voluit allegare in regul. quod semel. de regul. iuris. vbi iurans non reuocare testamentum, poterit reuocare non obstante iuramento, & sequitur Bartolus in le. si quis in princip. testamenti, & ibi latè *Mo*der. ff. de legat. 3. *Ista* decisio nihil facit, quia ibi iuramentum tollit liberam testandi facultatem, & sic est contra bonos mores. l. stipulatio hoc modo concepta. ff de verb. obliga. Ideò non est obligatorium. regul. non est obligatorium. de reg. iur. secus in casu nostro. Præterea in casu *Ioan. Andr.* nihil fuit promissum, in casu verò nostro sic: & ideò ibi licet contrauenire, quia nemini fides frangitur, hic autem sic. Ex alio tamen videtur iustificari conclusio Abb. primo ex dicto gl. in c. si. de procur. in vj. ad quam gl. videas Fel. in c. ex parte decani. colu. v. s. de rescript. & ex dicto Ioan. Andr. in ca. pen. de offic. vicar. in vj. vbi decidit, ꝙ episcopus poterit reuocare vicarium, non obstante iuramento. & sequitur Fel. in c. si diligenti. colu. pen. j. tit. j. Alex. cons. 18. col. fin. vol. 2. & ex dicto Bar. l. omnes populi. colu. xj. vers. circa tertium. ff. de iust. & iure. ¶ Ex quibus omnibus patet, ꝙ iuramentum interpositum super actu reuocabili non impedit reuocationem. ad ista omnia potest responderi, vt ꝓ Ab. in ca. intellecto. j. de iureiur. vel aliter respondetur, quòd premissa loquūt in actu reuocabili sui natura, nos autem loquimur in actu reuocabili ex speciali concessione legis. dicta l. si cōuenerit. arg. l. cūdis militis. §. militia missus. ff. de testam. mili. Ex his liquet, &
59 opinio Abb. non habet fundamentum. ††quo subsistat: & ideò contrarium tenent Imol. *Aret* Barb. Fely. & Mod. hic. Angel. Fulg. Paul. Alex. & Mod. in d. l. si conuenerit. Fely. in d. ca. ad nostram. colum 4. & ista est *communis*: pro qua faciunt infrascrip.
60 Primò, quia iuramentum obligat præcisè, & facit, ꝙ in contractibus innominatis nō sit licita pœnitentia, ſm gl. in l. si pecuniam. ff. de condi. ob caus. quæ est communiter approbata, vt ibi per *Mod.* ad istud respondet *Dec.* quòd licèt iuramentum obliget præcisè ad pactum, tamen secus videtur in casu isto, in quo duo concurrunt: primum, ꝙ non possit compelli: secundum, quod sit licita pœnitentia, sicut in simili dicit Alex. in le. stipulationes non diuiduntur. penul. char. ff. de verb. oblig. Tu defende communem, & dicas, ꝙ licèt in casu nostro videantur duo, tamen vnum descendit ab altero: ideò remoto vno, scilicet ꝙ possit nunc compelli cessat pœnitentia. sed in simili addicto ꝓ Alex. sunt duo separata, fauor scilicet libertatis, & ꝓtractus innominatus: & ideò vno remoto aliud remanet.

¶ Secundò facit, quia iuramentum debet aliquid operari. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. 2 potest dici, ꝙ satis operatur, si addat forum foro. c. fi. de for. compet. in vj. Tertio facit, iuramentum habet vim litis contestatæ. l. nam & postea. §. si is qui. ff. de iureiur. lite contestata non admittitur pœnitentia. Ergo nec etiam interposito iuramento. Solutio, regula ꝓcedit in iuramento litis decisiuo, secus in confirmatorio ꝓtractus, ſm Mod. hic, quod diligenter nota. ¶ Quartò sic, iuramētū & sententia æquiparantur. l. 3. ff. de iureiur. condemnatus ꝓ sententiam tenetur præcisè facere, ſm glo. in l. qui restituere. ff. de rei vendi. ergo idem vbi est iuramentum. Solutio, hæc regula ꝓcedit in iuramēto litis decisiuo, secus in cōfirmatorio, ſm *Ias.* in d. l. si pecuniā. col. 8. ¶ Quinto sic, q ꝓmisit in iudicio tenetur præcisè litigare, ne fallat fidem duobus, vt ꝑ. conclusum fuit. Ergo idem si iurauit, quia duobus vī ꝓmisisse: parti scilicet & Deo, cui per iuramētū principalis obligatio acquiritur. c. debitores. j. de iureiur posset dici, quòd respectu obligationis acquisitæ Deo pars non potest se iuuare. ¶ Sextò sic, iuſm debet adimpleri in forma specifica. c. ad nſram. vbi latè Fel. j. de iureiur. Ad istud respodet Dec hoc verum esse, vbi agit de præiudicio tertij, si nō adimpleat in forma specifica, alias secus. c. ex parte tua. & ibi Abb. de cler. non resid. hic aūt nō agit de præiudicio tertij, ex quo vult soluere interesse. Ista solutio non placet, quia ea attenta sequeret, ꝙ iuſm nunq obligaret præcisè ad factum ꝑ cōem cōclusionē, de qua ꝑ. in fundamēto. ¶ Vltimò sic, iuſm habet vim expressæ renunciationis, ſm gl. in c. ex rescripto. j. de iureiur. Sed vbi promittens renūciasset expressè beneficio. l. si conuenerit. non posset pœnitere ſm Abb. & *D.* Ias. ibi. in vij. fallen. Ergo idem si iurauit, & ꝓ hoc tutior & verior vī ista cōis: contra quam vltimo loco insurgit D. Rochus de Curte, præceptor meus, dicens, quòd licèt sit in se vera, tñ vī frustratoria, cùm possit peti habilitatio à iuramēto, qua obtenta poterit pœnitere, sed pace tua dixerim, hæc consideratio est bene frustratoria & vana, quia sine causa non cōceditur habilitatio. c. si verò. j. de iureiur. Item etiam ꝓcessa habilitatione non credo verū, ꝙ possit pœnitere, quia habilitatio solùm tollit obstaculum periurij, non autē effectus causatos virtute iuramenti, ſm Abb. in c. j. col. an rep. & ibi Fel. colū. v. j. de iureiur. ¶ Item dicit, ꝙ est inutilis, qa recusans litigare contrauenit iuramento, ꝑueniendo incurrit pœnas. l. si quis maior. C. de transact. & consequenter cadit à causa & cōmodo ꝑ.ctus. Si cadit à cōmodo contractus inutiliter, cōcluditur non posse pœnitere. Sed ista etiam consideratio non vī vera. Primò, nō credo verum, quòd cadat à casu principali, quia l. si quis maior procedit vt cadat à causa ꝓtractus, cui ꝑuenit, non autem à causa alterius ꝑ.ctus: separatorum enim separata debet haberi ratio. l. fi. ff. de calum. conuentio autem de litigando, cui iurās ꝑuenit, & ꝑ.ctus super quo litigatur sunt penitus diuersi. fortificatur, quia dispositio d. l. si quis maior, est pœnalis, ergo restringenda. reg. in pœnis. de reg. iur. Præterea etiam ꝙ caderet à causa principali, est tñ cōclusio vtilis, quia vbi posset pœnitere, non caderet. Item super declaratoria ferenda an
60 ceciderit à commodo contractus poterit conueniri coram iudice prorogato, non obstante pœnitentia. ¶†Circa oppositio. c. dilecti. habetis reportare duos intellectus ad textum illū. Tertium intellectum dedit Alex. quòd verbum, respōdere, ibi importet idem quod verbum soluere, prout voluit gl. in l. iij. C. de procur. Adde ꝙ Bal. in l. i. ff. de in ius vocād. dicit, quòd verbum respondere, in contractibus idem est, quod soluere in iudicialibus, idem quod comparere, & ſm hoc, verba illius text. essent verba cōtrahentium, & ſm istum intellectum illa alternatiua, vel, debet resolui in expositiuam: id est, quia ponitur inter duo idem importantia, sicut dicitur de copulā in l. j. ff. de pact. & secundùm intellectum Abb. debet resolui in cōiuncta, vt etiam resoluitur in l. vbi pactum. C. de transact. & in rubr. ff. si ager vectig. vel emphy. peta. Quartum intellectum dedit Ias. in d. l. si conuenerit. quòd verbum, respondere, intelligitur per literas Cambij, & sic per alium, vel soluere per seipsum: & iste intellectus mihi placet, quia alternatiua debet cadere inter æqualia, vel parum distantia. l. j. ff de rebus dubiis. quem ad hoc not. Bald. in l. & si post tres. ff. si quis cautio. & alibi sæpe. & ſm quemlibet intellectum nihil obstat, quia loquitur in pacto de
61 soluendo & nos loquimur in pacto de litigando. ¶†Circa locum destinatæ solutionis Panormit. latè instat: ex cuius dictis eliciam nouem cōclusiones. Prima in loco destinatæ solutionis potest obligatus conueniri præcisè, non obstante pœnitentia. ita *Abbas* hic, in tribus locis, per textum in d. cto c. dilecti. & transeunt cæteri. ¶ Amplia quatuor modis, vt hic per Moder. Quintò amplia vltra eos etiam in loco destinatæ solutionis à l. vnica. C. vbi fideicom. pet. & in l. si fideicommisso. ff.
62 eod ¶†Secūda conclusio, locus destinatæ solutionis dicitur locus ipsius contractus. l. contraxisse. ff. de acti. & oblig. Similiter dī locus quasi contractus, etiam quòd à lege sit ibi solutio destinata. d. l. fideicommissum. Sed hic cadit dubitatio, an dicatur propriè locus ipsius cōtractus, an verò fictè & impropriè? videtur quòd impropriè per textum in d. l. contraxisse, in verbo, intelligitur, quod verbū importat fictionem. c. ex studiis. j. de præsumpt. Barto. in l. si quis pro emptore. in iiij. char. ff. de vsucap. & per illum text. ita concludit Abb in c. si colū. ix. tit. j. Contrarium, ꝙ dicatur verus locus contractus, probatur sic: contractus perficitur consensu. l. consensu. l. actionum genera. ff. de act. & oblig. Consensus autem non circunscribitur loco, sed ibi est, vbi esse vult. l. retroceditur. ff. de capti. & postli. reuer. l fin. in fin. C. de præscript. longi temporis. Ergo sequitur, quòd locus destinatæ solutionis dicatur verus locus contractus, quia animus ibi est: & ideò stāte statuto, quòd de quo

libet

Ioannis Franc. Ripę super secundo decret.

libet ꝯctu celebrato in regno soluatur gabella, aliàs ꝯctus nō valeat, solutio gabellæ nō erit facienda in regno, vbi ꝯctus celebratur, sed Auenioni, si ibi solutio destinetur, ſm Bald. in l. multum. C. si quis alteri vel ibi. sequitur Alex. in l. sit vt proponit. in apostolis. ff. de fideiuss. Ioan. Berta. in tract. de gabellis. in 4. quæst. sextæ partis. Quid tenendum? teneatis ꝙ dicatur fictus & improprius locus, prout tenet glo. in l. cū qui. §. j. ff. de constitu. pecu. do. Anto. & Moder. hic, latius Areti. in d. c. fi. colu. pen. & quòd gabella nō sit soluenda in loco destinatæ solutionis, tenet idem Bald. in l. j. C. de eo quod certo loco. Ad argumentum respondet Areti. quòd non procedit, quia sequeret in omni actu, vbi cadit obligatio, actus fictus haberetur ꝓ vero. contra regu. l. 3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. vel aliter respondeo ego, quòd licet dicatur verus locus respectu intentionis agentium, non tñ dicit verus habito respectu ad actum factū, quod factū vt contemplatū à statuto, dum in eo dr̃ pro quolibet ꝯtractu celebrato in regno, vt ꝓbat text. in l. 3. ff. de bon. auctorita. iudi. possi. in verb. quo negotium gestum est. non quo solutio facienda venit. & pro ista decisione facit alia decisio Bal. in authen. habita. co. ii. j. ver. quęro quid de scholari. C. ne filius pro patre. vbi vult ꝙ scholaris contrahens extra locum studij non habeat priuilegia il-
63 lius authen. licet destinauerit solutionē à loco studij. ¶† Tertia cōclusio colligit ex illis verbis, accumulans forum foro, quòd per destinationem solutionis ad aliū locū addit forus foro. & sic Abb. videt velle, ꝙ promissor possit conueniri tā in loco ꝯctus q̄ in loco destinatæ solutionis Sed aduerte, qa si ita inteligis, male intelligeres. nam isto casu nunq̄ pot conueniri in loco celebrati ꝯctus, sed solū in loco solutionis, ſm Bal. post glo. in l. j. C. vbi conue. qui cer. loco dare promis. & gl. in l. hæres absens. ff. eo. Bar. in l. j. ff. de eo quod certo loco. & in l. quæro. ff. de solu. ꝓ illū tex. & Pan. in d. c. fin. col. v. & sic potius videtur ꝙ fiat cōmutatio fori celebrati contractus in forū destinatæ solutionis, vnde inte ligas ꝙ addit forus de stinatæ solutionis foro domicilij d. l. hæres absens. §. fi. Posset etiam in elligi ꝙ addatur forus celebrati contractus foro destinatæ solutionis. quando dest natio fieret ex interuallo: isto casu & in loco celebrati cōtractus, & in loco solutionis & in loco domicilij poterit cōueniri ſm do. Anto. in d. c. fi. colu. v.
64 ver. in quantū dixi. & sequunt Moder hic. ¶† Quarta ꝯclusio in loco destinatæ solution s non pōt promissor conueniri, nisi ibi reperiat ſm Pan. ita ampliantem text. in c. Romana. §. contrahens. de foro competen. in sexto qui text. loquitur in loco celebrati con ractus. ¶ Amplia secundò idem in loco quasi contractus. l. hæres absens. in prin. ff. eodē. ¶ Tertiò amplia idem in oco destinatę solutionis à lege, ita sentit gl. in l. quod legatur. ff. de iudic. ¶ Quartò amplia idem esse in loco originis, ſm Bar. in l. assumptio. §. j. ff. ad municipa. ¶ Quintò amplia etiam si ibi haberet procuratorem ſm Bal. cons. 367.
65 incip Verba dicunt. volum. j. ¶† Limitatur hæc conclusio, primo ſm Pan. nisi esset renunciatum priuilegio fori. ita glo.
§• sing. in l. j. ff. si quis in ius voc non ier. Et cōmuniter approbat per Legistas ibi, & Canoni. hic. & in c. fi. vbi idē Abb. col. xj. s. tit. proximo intel ige ꝓcedere quādo renuncians nullū aliud priuilegiū forū declinādæ solutionis habebat nisi ratione huius conclusionis secus si habuisset aliud priuilegium sibi specialiter indultū, tunc videretur illi soli renūciatū & ratio est, quia renunciatio est stricti iuris, & quāprimū est aliqd operata, debet restringi vt vlteriusnō operet ſm Pa. d Cast. q. 236. incip. Dub ratio orit. ꝓ tex. in l. si domus ff. de seruitu. vrban. ꝓdio. & si dixeris quare magis vt sublatū priuilegiū speciale? re pondet qa debilius l. eius militis. §. militia missus. ff. de testam. milit. & quia non est insertū in corpore iuris, arg. glo. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet Et stante ista restrictione nihil obstant argumēta Ang. & Fulg. in d.
66 l. si conuenerit. ¶† Secundo limitat vt procedat si agat actione personali, secus si petat missio in possessionem bonorum existentiū in loco solutionis. d. §. ꝯtrahentes. & l. Titiū §. tutores. de administrat. tut. facit. l. ij. C. vbi in rem actio. ¶ Tertiò limitat nisi etiā promissor ꝓmisisset se ibidē repræsentare, ſm Bald. in l. cū Archimedorā. C. vt in possess. lega & dñs. laſ. in d. l. si conuenerit. Mod. hic. Fel. in d. c. fi. col. xj. Quartò limitatur, nisi promisisset certo die, puta in nundinis in certo loco solvere secundū Bald. in c. j. col. 3. de mili. vas qui cō. est. sequitur do. laſ. in d. l. si cōuenerit. & Moder. hic. & ratio est, quia si ibi se nō reperiat, vel mittat certo die, videtur ꝓ dolū abesse. arg. l. is qui dolo. ff. de rei vendi. ¶ Quintò fallit nisi ꝓmisisset solvere in certo loco cū iuramēto, ſm Bal. & Ang. in §. si vero ini tū in auth. de exhiben. reis. & Fel. in d. c. fi. col. xj. Lud. Roma. sing. clxxxij. regula est. ¶ Sextò limitatur, vt non procedat data nimia contumacia promissoris ſm Fel. in loco prę-
alleg. & Roma. in d. sing. alleg. ad hoc Bald. in l. cōtinentaneum. C. quō & qn̄ iudex. Sed aduerte, qa Bald. loquit qn̄ ante litē ꝯtestatā fuit ibi repertus & iudiciū inchoatum, quo casu ratione ꝓuentionis fienda est remissio ad iudicē solutionis, ſm Innocen. in c. 2. j. de dilatio. & loquit in alio casu, vt possit personaliter capi, & traduci ad iudicē solutionis pp nimiā contumaciam. ¶ Septimò fallit, nisi turpiter latitet, ſm Bartol. in d. l. hæres absens. §. j. sed istā reprobat Ang. ibi, per tex. in d. §. contrahentes. ¶ Octauò fallit, vbi agitur de reddenda ratione administrationis. l. j. C. vbi de crimine agi opor. Et Soc. cōsil. 31. col. fin. & Panor. in d. ca. fi. ¶ Nonò fallit, vbi agit de causa status, & existens in possessione seruitutis aufugit ad aliū locum, & ibi in libertatē se vendicat. l. j. C. vbi causa status. ¶ Decimo fallit, vbi agit de obligatione personæ quæ ꝓmisit seruire alicui collegio, à quo aufugit. l. j. C. vbi quis decur. vel cohor.

¶ Vndecimò fallit in debitoribus fiscalibus l. 2. C. vbi qs decur. vel cohor. Vltimò intellige quantū ad effectum vt iudex contractus siue solutionis nō possit citare ꝓmissorem extra territoriū, sed benè ꝓ literas in subsidiū iuris impetratas à iudice domicilij poterit ipsum citare, ſm do. Ant. & Fel. in d. ca. fi. quia tūc cessat rōne violetur territoriū alterius, ex quo ille
§• imponit citationem. Sed ista fallentia cōiter damnatur ꝓ Ioā. And. & alios in d. §. ꝯtrahentes. & ꝓ Panor. in d. c. fin. quia per indirectum eneruaret dispositio d. § cōtrahentes. Saluando potest dici, ꝙ non ita passim eluderet dicta dispositio, nisi iudice domicilij cōcedente, vt si dicamus ꝙ in ciuilibus indistinctè habeat locū remissio ad iudicē ꝯctꝰ, si iudex domicilij voluerit, sed in criminalibus ad locū de icti fiat remissio ēt inuito iudice domicilij. §. fi verò cōprehē sorū. in auth. de exhiben. reis.

67 ¶† Iuxta ꝓmissa occurrunt duæ dubitationes prima, an prædicta conclusio procedat in clerico, vt possit cōueniri si ibi reperiatur absque licentia sui superioris. Decius hic determinat, ꝙ non. ꝓ tex. in c. significasti. j. tit. j. C. cōtrariū credo verius ꝓ tex. in d. c. dilecti. qui loquit in clerico & loco destinatę solutionis. secundo, quia ratio, qua clericus possit prorogare sine licentia sui superioris cōtrahēdo illa est, qa inducit ista ꝓrogatio à lege & non à clerico ſm Pan. in d. ca dilecti. Ista ratio puncꝛualiter militat, ꝙ possit clericus prorogare destinando solutionem alibi, qa iudex solutionis constituitur iudex à lege d. l. contraxisse, nec videt verū ꝙ prorogatio dicat verbalis rōne destinatæ solutionis, vt dicit Decius sed solum ex vi & fomento iu-
68 ris causatur, vt de se patet. ¶ †Secunda dubitatio an clericus possit conueniri in loco cōtractus seu destinatæ solutionis ēt si ibi nō reperiat in casibus ī quibus non renunciasset priuilegio fori, vel iurasset vel ꝓmisisset se ibi repræsentare. Abb. in d. ca. fi. tenuit ꝙ non, quia potuit renunciare neq; promittere se repræsentare sine licentia superioris. d. c. significasti. sequuntur Fely. ibi, & Mod. hic. Contrariū tenet Mart. in d. c. dilecti. in vlt. char. sequitur dñs Lancel. Decius in d. hæres absens. Et ista vltima opin. magis placet, & eam confirmo tribus modis. Primò, qui vult totū, vtique vult partem. l. si quis cū totū. ff. de exceptio rei iudica. sed ex vult clericum posse contrahere sine licentia superioris. d. c. dilecti. ergo etiam vult ꝙ possit promittere se repræsentare & renuntiare priuilegio fori, quia talis renunciatio & promissio apposita in contractu censetur pars contractus. l. fundi partem. ff. de contrahen. emptio. ¶ Secundo ratione contractus & destinatæ solutionis erat iā prorogata iurisdictio. d. §. contrahentes. sed competebat exceptio, si non fuisset ibi repertus. ergo potuit clericus renunciare huic exceptioni declinatoriæ. vt dixi ꝛ. tenere. Pan. consilio 35. ¶ Tertiò, iurisdictio iam prorogata isto casu videtur augeri, ergo istud augmentum conferri debet eiusdem iuris,
69 cuius est principale. l. etiam. C. de fundo dota. ¶† Quinta conclusio, promittens soluere in pluribus locis specifice copulatis, intelligitur promisisse partem soluere in quolibet loco ad ratam locorum l. 3. §. si quis ita. ff. de eo quod certo loco. ratio est quia natura copulæ est æqualiter distribuere copulata. le. reos. § cum in tabulis. ff. de duobus reis. Quid autem si promisit soluere in pluribus locis specificatis alternatiuè? Pan. omisit istum casum, dic ꝙ creditoris electio est vbi petat, & ante petionem id est litis cōtesta. electio est debitoris, vbi soluat. d.
70 l. 3. in princip. ¶† Sexta conclusio, promittens soluere in pluribus locis specificè copulatis, adiecta clausu a generali, & vbique locorū, intelligit promisisse soluere totū in vno locò, ſm Bar. Bald. & Mod. in d. §. si quis ita, Ab. hic. & sequuntur cōiter
§• alij. ratio est, qa si fieret diuisio pro rata cuiuslibet loci, obligatio redderet eluſoria, & esset quasi in ptāte debitoris, an deberet, ꝯ tex. in d. l. 3. ¶ Aduerte, qa ista ratio, & ꝙn̄r cōclusio nō videt vera in casu præsuppositō pp copulā &, coniungentem clausulam generalem, & loca specificata, vnde exempli gratia promittēs soluere Romæ, Rothomagi, Lugduni, & vbique locorum

locorum,pp copulam q̃ copulat equaliter,vī ꝓmisisse quartā partē in quolibet loco specificato & vnā quartā in vno loco cōprehēso in clausula generali,& hoc modo obligatio non erit elusoria.*Et* istam partē tenuit *Mari.Soc.*in d.c dilecti in vj.q.prin.Cōis autē posset procedere,vbi nullis specificatis locis ꝓmisisset soluere vbiq;.& in istis terminis loquitur in d.§.si qs
71 ita.licet eū falsò referat Pan.vt patet ad oculum.¶†Septima conclusio, promittens soluere in pluribus locis specificatis subiecta clausula generali,& vbique locorū,virtute talis clausulæ non poterit conueniri in loco magis remoto quàm sint loca expressa.& ista cōclusio est ēt *cōm*.rō est, quia sub clausula generali non comprehendūtur maiora expressis.c. sedes.s. de rescrip.c.nō pōt.de procur.in vj.Et quia generalitas declaratur ab specificatis.l.ñ. §.cui dulcia.ff.de vino tritico oleoq; legato. Contrarium tenent Imo.& Dec.hic, quia vī fuisse de mente partiū,ꝙ in quocunque loco possint cōueniri, non tñ aperitur vnde colligatur ista mēs partium. Ego pro ista parte contra cōem pondero tex.in d.l.Titium §.tutores.ff.de administratio.tuto.vbi debitor prouincialis,qui promiserat soluere Rōmæ & vbicunq; petitū fuisset,ꝑt conueniri p totā Italiā, & tñ in Italia sunt loca magis remota quā sit Roma. Tenēdo istā partem non obstat,ꝙ sub clausula generali nō includātur maiora expressis,qa nō est clausula generalis, sed vniuersalis,
§ sub qua veniunt maiora expressis,ſm *Gemi.*& alios *cōiter* in c.cū multis.de rescrip.in vj.¶Non obstat tex.in d.§.cui dulcia. qui facit pro & non contra.Nam ibi omnia veniūt quæ sunt dulcia ita hic oīa includūtur quę sunt loca.¶ Iuxta premissa moneo nouā dubitationē,pone ꝙ in locis specificatis nō procedat executiuè,& cōueniat promissor in aliquo loco virtute clausulæ generalis,vbi procedat executiuè,an poterit promissor declinare forū tanquam in eo loco non seruetur ius cōe, prout seruatur in locis specificatis? vī quòd non possit declinare stante cōi sētia,de qua in præcedenti conclusione.Cōtrariū vī suaderi posse,quia copula copulat vniformiter.l. Seiæ §.Caio.ff.de fundo instruc.& bñ quadrat decisio Bar. in l. si legatarius §.cū ita.ff.de lega.iij.vbi si testator legauit decē corbes frumenti & decem aureos, decē aurei erunt soluendi tpe quo soluitur frumentū pp copulam,& sequitur *Rom.*sing ccc lxxx.incip.Reditus reliquit.& in cons.231.incip.Premissorum doctorū.Sicut ergo qualitas temporis pp copulam intelligit repetita,ita dicamus ꝙ qualitas locorum intelligatur repetita in clausula generali arguendo de tempore ad locum,quod argumentum est validum.l.vinū.ff.si cert.pet. & istud videtur tenere Abb.hic dum dicit ad loca similia, & sic vbi nō eodem modo ēd durius ꝓceditur, cogita tñ, quia est aspera decisio.
72¶†Octaua conclusio,promittens soluere vbicūque fuerit inuentus potest vbicunq; conueniri,ſm Bar.in d.§ tutores. Alex. in d.l.si conuenerit.vbi alia adducit.Et istam dicunt *comm*.Moder.hic. Ratio, quia talia verba generalia censentur apposita ad ampliandam facultatem conueniendi. Adde idem si dicatur,vbi voles.l.Lucius.& ibi Bar.ff depo.Idem si dictum fuerit vbicunque reperieris.d.§ tutores quem sic intelligit Ab.hic, tamen ibi erat specificatus vnus locus. ¶Hic cadit dubitatio, an illa verba,vbicunque fuerit inuentus, vel fuerit petitum, intelligantur de petitione iudiciali, an etiam extraiudiciali? respondet *Bal.*in l.ab eo.C. quomodo & quando iud.quòd debet intelligi de petitione iudiciali. Nam verbum, inuenire, intelligitur per apprehensionem iuridicè factam l.ſi Barsatoram.C.de fideiussor.& verbum petitum, intelligitur per litis contestationem.l.amplius non peti.ff.rem ratam habe.Subdit tamen quòd isto casu sufficit sola citatio,quia verbum, petere, est appositum super præparatoriis.l. item veniunt.§. petitam ff.de pet. hære. Et istam formaliter sequitur Maria.in d.c dilecti.in vij.q.prin.j.titu.j Declaratur ista conclusio vt procedat quando promissio de soluendo est facta per suprascripta verba vel alia importantia liberam voluntatem,secus si sit facta per verba denotantia arbitrium boni viri. Et quæ sint ista verba declarat Abb.hic,& latius *Fel.*in c.j.in vlti. char. supra de constitut.tunc promissor solum poterit conueniri,vbi bonus vir esset arbitraturus.Sed hic cadit dubitatio,quem locum debeat arbitrari bonus vir.Pan.non aperit,videturtamē sentire quòd non possit arbitrari promissorem posse cōueniri in quolibet loco.Ex quo facit dīam inter verba,& verba.Bartol.& Alex.in d.l.si conuenerit.aperiunt expressè firmātes ꝙ solum possit conueniri in loco domicilij vel vbi aliàs de iure poterat.ratio istorum est,quia bonus vir est iudex.l.vir bonus. ff.iudi. olui.iudex autem non potest arbitrari contra ius, ſm Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verbo,videri. & Alexan. cons.233.colū.j.volumi.j.Mirabilis est ista decisio, sic enim illa verba,vbicunque placuerit nihil operabantur.c̄.fin.qū.ff.de lega.j.q̄ ꝓcedit ēt in c̄tibus ſm *Bal.*in rubri.C.de contrahen. emptio.in xxij.q.vbi in c̄tibus nulla syllaba censetur apposita sine ministerio operandi.Et ꝓpea non vī mihi vera, cōtra quā videt tex.in d.§.tutores. vbi verbum illud, petitū fuerit, nihil a iud importat,nisi vbi placuerit petere, & tñ intelligit in quocunque loco,illum tex.ponderat Fulg.in d.l.si conuenerit.Item in c̄riū vrget, qa solutio est destinata vbiq;.Ergo bonus vir dēt arbitrari vbiq;,posse cōueniri,qa sic ius disponit.d.l.c̄xisse.Item videt fuisse de mente partium ampliari facultatē cōueniendi,licet locuræ fuerint per verba importātia boni viri arbitrium.Et istam partē ēt tenet do.Ias.in d.l.si conuenerit.Fateor tñ saluari posse distinctionē.*Abb.*iter verba liberæ voluntatis, vt tunc promissor possit vbiq; cōueniri etiā si nimium grauarēt,& verba sonantia in arbitrium boni viri,& tunc nō possit cōueniri in loco, in quo nimiū grauarēt,quia hic nō esset vir bonus arbitratus.Finge casum ꝙ ferè tanta sit impensa in transmittendo domum ꝑ habenda pecunia debita,quantū capit propria summa debita, certè durū videretur posse ibi conueniri si ille fatereꝰ debitū, arg l. mediterraneæ, & ibi Bar. C.de anno.& tribu.lib.x.& eorū q̃ scribit Fel.in ca.
73 nonnulli.in prin.s.de rescrip.¶†Noua & vltima sit conclusio,promittens respondere in aliquo loco, vel vbicunq; non pōt conueniri nisi in locis, vbi aliàs de iure poterat,quia idem est ꝓmittere rñdere,qđ litigare,q̃ promissio nō est obligatoria. d.l.si conuenerit.intellige nisi ꝓmisisset rñdere de pecunia,qa tūc intelligit ꝓmisisse soluere,ſm Pau.& Ale.in d.l.si conuenerit. ¶ Sedo ego intelligerē nisi esset mercator. q promisisset soluere in loco vbi habet suos rñsales,tūc intelligere ꝓmisso soluere p responsales.d.c.dilecti,secundum d.l.at. quē supra confirmaui.Et qa verba debēt intelligi ſm conditionem personā
74 rum.l.plenū.§.equitij.ff.de vsu & habi ¶† Glo.in verbo, donec.diuidī in quinq; partes.In prima refert ius nouū.In quarta ponit limitationē iuris noui.In quinta limitat qđ dixerat in secūda solutione.Secunda est ibi,& ſm istā literā.Tertia ibi,hodie. Quarta ibi,nisi in casibus.Quinta ibi,& nisi qs.¶ In ea.glossibi satisfactione, id est satisdatione,habetis notare duo.Primo ꝙ excōicatus propter contumaciā dēt absolui,si ꝓdet cautionē de parendo iuri.d.c.ex parte. Sed hic cadit dubitatio, an sufficiat iuratoria cautio? videt ꝙ sic,per tex.in c cū desideres & in c.cum à nobis.j.de sent.excō.Contrariū determinat *Abb.*in c.qua fronte.in fi.j.de app.eo.qa cautio de parendo iuri est ꝓtoria, quæ cautio ꝓtoria dēt eē sufficiens,id est per pignora vel fideiussores.l.j.§.prętoriæ.ff. de ꝓto.si ip.l.j.§.caueri.ff.de collat. bonor. Fallit ista cōclusio in excōicato ꝓpter cōtumaciā manifestā, qui non a est absoluendus, nisi actualiter satisfecerit parti de expensis.c.venerabilibus.§.secus.de sent.excō in vj. Secundò habetis ꝙ ille dī satisfecisse,qui satisfiat vel offert pignora. & pro hoc est text.in l.ītē liberatus. in prin.& in §. q paratus.ff. qb.mo pig.vel hypo.sol.& in l.satisfactio.ff. de sol.& ideo istā te statuto,ꝙ si cō tēnatus pecuniariter ꝑ delicto nō satisfecerit intra decē dies,fustigeē,si intra terminū dederit fideiussores vel pignora,eū tabit fustigationē,ſm *Bal.Lud.Alex.*& Mod.in l.j.ff q satisd.cog ītelligeistā cōclusionē,ꝓcedere,qñ verbū satisfecero,ꝑferī à lege secus si ab hoīe ī c̄tibus,ſm Bar. in d.l.j.ꝑ tex.in auth.si qñ.C.de cōsti.pecu.sequit Fely.in c.pastora §.ii.s.de offi.deleg,Secundò intellige, nisi in lege addat verbū integrè satisfecerit.c.fi.de immu.eccle.in vj.& ibi glo. Tertiò intelige nisi diceret in lege de pecunia satisfecerit. arg.eorū quæ supra diximus de verbo, rñderit.& ideò stante p dicto statuto cōdēnatus nō euitaret fustigationē,si vellet fideiubere eo casu quo statutū requireret ꝙ integrè satisfaceret vel de pecunia Sed qd si statutū diceret,si nō soluerit intra d cē dies fustigeē?rñdeo ꝙ tūc nō sufficit dare pignora vel fideiussorē ſm Pau de Cast.in l.ꝓmissor.§.si pillū tex.ff. de cōsti. pec.& idē tenet Bal.in c.cū aliqbus.j.de re iud. Quid āt si statu ū diceret, si soluere nō poterit? vī ꝙ isto casu sufficiat dare pignora vel fideiussores,qa nō dī non posse soluere q repit fideiussorē.l.nemo dubitat.ff.de reg iur.& ita determinat Ia. de Ca.in d.§ fi.c̄riū vī determinare *Bart.*in l.j.C.de custo.reo. motus qa possibile ē ꝙ fideiussores efficiant nō soluēdo,& iō cū pœna corpalis debeat solui in defectū si nō poterit soluere pecuniariā,omnino erit c̄dēnatus liberādus per præstationē fideiussorum.Considera si possint concordari opiniones, vt procedat opi.Bart. vt non sit liberandus à carceribus, prout loquitur Bar.tamen datis fideiussoribus non erit fattigandus put loquit Pau.& non interim expectabit donec fideiussores soluāt vel efficiant nō soluēdo vel aliter.Aut statutū pōxit terminū,puta si no poterit soluere intra decē dies, & tūc procedat opi.Bar.qa verū est in termino non potuisse soluere,licet dederit fideiussores.Aut statutū simplr loquit,&tunc ꝓcedat

opin.

ôpi.Pau.quia tunc verum eſt ipm poſſe ſoluere,ſi fideiuſſorẽ reperit.¶In ea gl ibi.c.per tuas.habes ꝙ excommunicatus dicens ſe iniuſtè excipicarum non dẽt audiri,niſi prius pẽtat ab ſolutionem:ratio aſſignatur ibi in tex.& alia per Pan.ibi,&in c.cum contingat.de offi. deleg.& ibi videas gl.aſſignantẽ rationem,quare poſt abſolutionem diſputetur adhuc ſuper iniuſtitia excõicationis Amp̃lia etiam ſi dicat ſententiam iniuſtam per procuratorem.ſm Abb.& Mod.in ca. intelleximus. col.3.j̃.eo.¶Limita dupliciter,vt legitur in d.c.p tuas.Itẽ limita vt per glo.vit.& ibi Abb.in fi.ca.ſignificaui.ſ. de offic.ordi.

75 ¶†In ea.gl.ibi.ca.ex parte no.ꝙ excommunicatus pro manifeſta offenſa non eſt abſoluendus,etiam ſi velit ſatisfacere de ſatisfaciendo, niſi actualr ſatisfaciat.d.c.ex parte.Fallit in excõmunicato conſtituto in articulo mortis ſm Abb.in c.fi.per illum tex.j̃.de ſepul.& in c.literis.de rap.Secundo fallit,ſi ſatisfactio exigeret longũ tractatũ,puta ſi fuiſſet excõicatus, quia non feciſſet conſtrui eccleſiam,non ſufficit ſatisfacere de ſatisfaciendo.c.quoni.& ibi no.Abb j̃.de appel.Tertiò fallit,ſi impoſſibilis eſſet ſatisfactio,arg.c.Odoardus.j̃.de ſo Ita determinat.Ray.titu.de ſponſa.§.in ſumma.Quarto fallit quando fuit excõmunicatus pro manifeſta iniuria illata ſoli Deo ſm Car. in c.qua frõte.j̃.de app.& Abb.in d.c ex parte.Quintò fallit,niſi ſatisfactio eſſet talis quæ nõ ꝙueniret excõicato,puta ſi fuiſſet excõicatus,quia non fecit ſe ad ordines ꝓmoueri ſm Inno.Pan.& alios in c.p illorũ de pben.& gl.in c.ſolet.in verbo,

76 emenda.de ſen.excõ.in vj.¶†Glo.fi.diuidit in tres ptes in prĩa ſm Pan.rñdet tacito ꝺrio.in ſcda augẽt oppoſitionẽ.In tertia de mã ſe remittit.Scda ibi,maximè tertia ibi,d hac materia.Sꝫ aduerte ꝙ Abb.dum expedit gl.per viam oppoſitionis, nõ vt benè ea intellexiſſe quia in tex iſto nõ dr ꝙ excõicatus ñpoſſit priuari beneficijs,ſed ſolũ dr ꝙ ptumax ante cauſæ exitum nõ dẽt priuari epiſcopatu,ſed excõicari,vnde ergo dico ꝙ gl. in prima parte ampliat tex.In ſecũda ampliatiõẽ auget.In tertia ſe remittit.Ampliatio format ſi dr in tex.ꝙ contumax nõ dẽt beneficio priuari ante cauſæ exitũ:Amplia vt et cõtumax excõicatus nõ debeat priuari niſi perſeueraueriꝫ p annũ in ex

77 cõicatione.cap rurſus &c.ſcq.xj.q.3.¶†Circa duos articulos quos Abb ſimul diſcutit diſficilè procedendo, circa primum ☞ ꝓcludas ꝙ eius opi.eſt ꝙ p ſeuerans per annũ in excõicatiõe hr̃ ꝓ quieto & abſolto de crimine de quo fuerat imputatus,ſm Spe.tit.de accuſ.§.ſequit in prĩ.Hug.in d.c.rurſus.do.Anto.in c veritas de dolo & ꝓtu.Gl Gemi.& Peruſi in c cũ ꝓtumacia. de hære.in vj.Card.& Abb.in c.excõmunicamus. j̃. de hæreti. Panor in ca.fi j̃.de pœn Panor & Moder hic Pro iſta opiñ.allegat tex.in d.c.rurſus Sed aduerte qa ibi ante lapſum anni iputati de crimine erãt ꝓ cõuictis habiti & ꝓfeſſis:quia defecerãt in purgatiõe.Sꝺo adducit tex.ĩ d.c.cũ ꝓtumacia Iſte tex. nõ ꝓbat.qa loquit in excõicato ꝓ contumacia remiſſa in crimine hæreſis in quo crimine pſeuerãtia in excõicatio.efficacior vt ad ꝙincẽdum perſeuerãtẽ q in aliis criminibus,nam perſeuerantia in excõmunicatione propriè arguit cõtemptũ fidei.c.fi.j̃.de pen.& ſic direcꝫè reſpicit ipſam hæreſim, & nõ ſic alia delicta & ideo nõn vr bonum argumentũ in iſta materia de crimine hæreſis ad alĩa crimina.Cõtrariã opi.tenet In. in c.cũ bonæ de æta.& qualita.Archi.in d.c.rus.Collecta.in c. contingit.de dolo & contu d.Anto hic ꝓ text in l 2. C.de requi.re.Ad quẽ tex tenẽdo coẽm reſpondeas ꝙ loquit in bannitis,& de bãnitis ad excõicatos nõ va et argm.vt ꝓbat Ab.i c.paſtoralis.j̃ de appe Rerẽta igit cõi amplia.vt ꝓcedat in tm̃ ꝙ elapſo anno poterit ferri ſnĩa condemnatoria lite non ꝓteſtata ſm Pan in d.c.veritati.in vj.inte lectu.declara mõ & reſtringe vt ꝓcedat vbi agit̃ criminaliter vl̃ iuiliter de crimine ſecus ſi cauſa ꝓ cuius ꝓtumacia fuit excõmunicatus erat mere ciuilis,tũc ꝓfeuerãs et ꝓ mille annos nunq̃ hr̃ ꝓ cõuicto & ꝓfeſſo ſm gl.i d.c.cũ ꝓtingit.quã Ab.ibi,& hic multũ no.& eã dicit ſin.Ro.ſing.ccuii.incip.De hoc erit.& do.Phili. de Perugio in d.c.cũ ꝓtumacia.in fi & ꝓ illa gl.benè facit tex in c.qũ frequẽter in fi.vt lit.no ꝓteſta. Addẽtñ ꝙ in ciuilibus ſiꝫa perſeuerantia operat̃ ꝙ aduerſarius poſſit mitti in poſſeſſiohẽ ex prĩo decreto:ita ꝙ iaciat fructus ſuos ſm Abb in d.c.cũ cõtiñgit.in 2.co.¶Sꝺo reſtringe vt habeat̃ ꝓ quieto de illo crimine non tñ hr̃ ꝓ hæretico niſi fuiſſet excõicatus ꝓ cõtumacia ꝓmiſſa in crimine hæreſis.d.c.cũ ꝓtumacia,vbi glo.&Peruſi.& gl.in c.excõicamus j̃.de hære.No tñ ꝙ excõicatus ꝓ cõtumacia in alio crimine quam hæreſis ſi perſeueret per annum eſt ſuſpectus etiam de hæreſi.d.c.fi.de pœ & talis ſuſpicio operatur ꝙ ſi deficiat in purgatione indicta,poſſit tãquã hæreticus condemnari.argu.cap.nos inter.ĩ.de purg.cano. & iſtud vult Abb in d.ca.fi.¶Tertio reſtringe vt habeatur pro confeſſo & conuicto quantum ad hoc ꝙ ſit fundata intentio accuſatoris ñ tñ quantũ ad hoc qn ipſe poſſit ondere &iuſtificare eius innocentiam,ꝓ ea q̃ dicit Bald.in l.error.in fin.C.de iur. & fac. igno.& in l.ita demũ.colũ.fi. C.de procu & hoc vr rõnabile & æquũ.& ita tenendo non obſtãt tex.in d.c.rurſus. & c ꝙcũq;. qa debẽt intelligi ꝙ nõ audiãtur ſi velint ex negatione grauare accuſatorem onere ꝓbandi,ſecus ſi ipſi velint ꝓbare ſuam innocentiã ꝓ ꝓdicta.Cogita tñ,qa huic ſolutioni obſtat illa di

78 ctio vniuerſalis,nulla corũ vox penitus audiat̃.¶† Circa ſm an pſeuerans in excõicatione p annum ſit priuatus vel priuãdus bñficiis?Abb.facit tres caſus,vt hic ꝓ eũ,& iſtã diſtinctionẽ reperit in plurib.locis,& iſta diſtinctio fuit de mẽte Car. in c.ꝓpẽdimus.de ſen.excõ.& cum iſta tranſeũt oẽs Mod. Tu verò ꝙcludas vno verbo ꝙ pſeuerãs p annũ ñ priuat̃ bñficiis ꝓp pſeuerantiã,ſed ꝓp crimẽ,ꝓbatũ ex ficta ꝙfeſſione reſultãte ex ipſa pſeuãtia,ita vult Abb.ꝓ rõnẽ ſuã,cũ dicit ꝙ pœna ex pœna non dẽt procedere.c.quia diuerſitatẽ.de ꝙceſ.pbẽ.& iõ Dec. non debuit in ſecunda lectura recedere ab opi. Abb.q̃ ſic intellecta effugit ſua argumenta,& cui non obſtat ꝙ nõ debeat qs priuari beneficiis pro delicto,de qb non cõſtat niſi ex ſola ꝓtumacia.c.pe.de purg.cano.qa verũ eſt, ſi de eis ꝓſtat ex ſimplici cõtumacia,vt dicit gl.in c.nullus.de præſump. ſecus ſi cõtumacia ſit aggrauata excõicatione & pſeuerantia in ea p annũ,vt hic Abb.q benè ſenſit iſtud argm̃,& iſta eſt pura veritas licet Inno.& cõiter antiqui vt refert Card.ind.c.perpẽdimus. teneant quòd poſſit priuari pp pſeuerantiã annualem. Retẽta cõcluſione ꝙ nõ ſit priuatus nec priuandus,intellige ꝓpter pſeuerãtiã anni:ſecus ꝓp pſeuerãtiã triẽnalẽ,ſm Abb.hic p text. in d.c.cum bonæ.ſed iſtud reprobat Car in d.c. perpendimus. qa in d.c.cũ bonæ.Papa priuauit illos clericos de plenitudine poteſtatis,ſed iſtud nihil eſt,quia in dubio Papa non præſumit̃ vti plenitudine poteſtatis,ſm Abb.in c.illa quotidiana qõ.ſ. de cle.Item illi clerici ibi erant priuati ipſo iure à lege, vt fatet̃ in alio ꝓpoſito Dec põderando verbũ, aliquatenus retinere qd̃ eſt ꝓciſum c accepimus.ſ. de pac.& verbum ſpoliare,qd̃ denotat,executionẽ facti.c.ex parte.vbi no.Abb.j̃.de cle. non reſi. Et tenẽdo iſtã fallentiã intellige eã ẽt in excõicato in cã ciuili pſeuerante ꝓ triẽniũ.ita loquit̃ ille tex.ſm Abb. ibi,in vlti.col. ¶Aduertendũ tñ eſt,vtrũ iſta fallentia procedat gñaliter,quia in d.c.cũ bonæ ſuſpẽſio erat Papalis,ergo in iſta mã odioſa r vr licita extẽſio ad ſuſpenſos & excõicatos abinferiori,qa nulla lex eſt q̃ hoc dicat,vt dicit text in ſimili ĩ mã priuationis in l.& ſi qs §.diuus.ff.de relig.& ſump.funer.& glo.in c.fin.j̃.de iure patr.& maximè,quia ille text.ſe fundat in contemptu apoſtolico.¶Secundò declara vt procedat niſi excõicatus fuerit citatus vt ſe purget cum cautione.ꝙ ſi non ſepurgabit ſit priuatus bñficiis,iſto caſu deficiens in purgatione,& durãs in excõicatione p annum,erit priuatus ipſo iure,ſm Abb.in d.c.cũ bonæ.in fi ſic intelligens tex.in d.c.rurſus.& fuit de mente gl. ibi.Vltimò quia ſ.dictum fuit ꝙ excõicatus ꝓſt annum. &qñcunque auditur volens ondere ſuam innocentiã, an iſto caſu detecta iniuſtitia excõicatiõis recuperabit beneficium?vr qd̃ non ꝓ tex.in l j.C.de requi.reis.Iſtud verum arbitror,vbi beneficium iam eẽt alteri collatum.arg.c.quis.de reſcript.in vj.& ĩ l.fi.C.de ſentẽ.paſ.& iſtud vr velle Abb.in c.tuæ.j̃.de cleri.non reſiden.Sed vbi non eſſet alteri collatum, crederem ꝙ illud recuperaret,arg.l j.§.fi.ff.de qõ.& d.c.quis.cum ibi no. Nec obſtat tex.in d.l.ij.quia bona ibi fuerunt ꝙfiſcata propter ꝓtumaciam,& non propter crimen In caſu vero noſtro excõicatus non perdidit pp perſeuerantiam,ſed pp crimen, vt ſ.vidiſtis. Sꝺn ãt re mutatur noua prouiſio? arbitrarer ꝙ ſic per ea quæ dicit gl.ĩ d.c.quis.cogita tñ.Addeẽt ꝙ epiſcopus poterit bona pſeuerantis in excõicatione tradere hoſco, ſeu prædæ exponere,ſicut ſi eſſent bona rebellis ſm Ioan.And.in c.j. de homi. in vj.Sequit̃ Archid.in c qualiter & qñ.§. ad corrigendos.col. iij.j̃.de accu.& licet ipſe loquatur tñ excõicato pro contumacia in cã criminali tñ Ioan.And.vr loqui in quocunq̃ excõicato poterit ẽt epiſcopus inuocare brachium ſeculare,ſm

79 Pan.in d.c.cum bonæ.¶†Extra gl.Pan.opponit de c. ſacro & ſoluit vt per eum,ex cuius dictis habetis quatuor ꝙcluſiones. Primò collige limitationem ad c.conſuluit.ĩ.de offi.deleg.cũ ſi.vt non procedat in ſententia excõicationis, q̃ imponitur ꝓ ſola contumacia,valet.n.ſnĩa excõmunicationis etiam ꝙ excõicatus nõ fuerit citatus ad audiẽdã ſententiã.idẽ tenet Ab. in c.cũ ſit romana.colũ.fi.j̃.de app.per iſtũ tex.Sed aduerte, qa ĩ ꝓtrarium obſtat tex.ĩ c.cõſtitutionem de ſen.excõ.ĩ vj.ĩ ver.aliis tñ rectè ſeruatis põt dici,ꝙ iſta verba,a iis rectè &c.ſunt intelligenda quantum ad conuincendam cõtumaciam, quæ ſatis ꝙuincitur abſque eo quòd in citatione exprimãtur iſta verba,ad audiendũ ſententiam. Secundò aduerte,quia iſte text.

80 nõ probat̃ niſi contra contumacem manifeſtum.¶† Secũ.la a ꝙcluſio,cõtumax nõ põt mulctari abſque noua citatione ad allegandum quare mulctari,&c.idem tenet Bart.in l.ij. in fi.ff.

aCitatione. an aũt cõtumax qui dixit nolle cõparere,ſit vlterius citandus videtur quòd nõ.ex cõi ſententia,vt not. Ale.ad Bar. in l.tres denũtiatiões. C.quom. & quãdo iud. Contard.in repeti.l diffamari.nu. 68.in limitationib. C. de ingen. man. Boer. deciſ. 206. Sed contra tenet Alex. in l. contumacia.de re iudic.& F.l. in c. conſuluit de appellat. & in c.ad petitionem. col.pe nu. de accuſat. qui dicũt hac eſſe cõem. Matia. in tract. Citatio. ĩ ar te. 27 q 2. diſtinguit. vt citatus dixit nõ volo, aut non credo, aut nolo venire.& hoc vltimo caſu non eſt amplius citandus ſi fuit citatus ad totã cauſam. & hanc diſtinctionẽ eſſe cõmuniter receptam dicit Gabriel in tract. Concluſiõ.lib.1. tit. de citat. cõcl.i.num. 418 Sed tu aduerte, qa inter nõ volo & nolo, ego non video d ſtere etiam quicquid gl. dicat in l.j.§. ſcientiã. de tribut.act. præterea ſi plus ſtatum eſt facto ac verbis mentem indicare l de gb. ff de legib. neſcio cur mus ſit citandus qui verbo negauit ſe venturũ quã qui tacẽs nõ veniendo fuit cõtumax. ideo tenet ſe ci dam opinionem. vt retinerem. TROTT.

§ ũ qs in ius voc.nõ ierit.& ſequunt cõiter Legiſtæ.ĩ l.1.ff.ſi qs ius dicẽ.non obtẽ.ꝓbat in d.l.2.in ver.ex cã mutabit.& in l. q̃uis.& in l.ſed ſi hac.§.ꝓtor ait.in verſi cã cognita.de in ius voc. iuncta regula,ꝙ vbi requiritur cauſæ cognitio,ibi requiratur & citatio.l.in cauſæ.§.cã cognita.ff.de mino.& ratio ꝯclusionis eſt duplex.Prima,qa poſſet ꝓtumax põtendere legitimã excuſationẽ.Scda,qa mulcta imponit arbitrio iudicis.l.ſi qua pẽna.ff.de ver.ſig.& qa in arbitrãdo poſſet ꝓtumax grauari.Ideo iterũ eſt citandus.¶Limita primò niſi in primo citatorio eẽt cõminata mulcta in ſpecie,puta ſi eſſet dc̃m,cõpareas tali die ſub pœnã centũ aureorũ,alioquin ꝓcedetur ad mulctam, ſm Bar.in l.impuberib.§.fi.ff.de ſuſpe.tut.quẽ ſequũtur Ale.& alij in l.ſi finita.§.Iulia.ff.de dam.infec.& in d.l.1.ad fin.princ.& eſt § cõis opi.Iſtã limitationẽ dicit dubiã Dec.qa ꝯ eã militat prima ratio ꝯclusionis,qa nõ ꝓſtat de cauſa ꝓtumaciç.tu reſpondeas contumaci imputandũ,ſi non miſit excuſatorem,ex quo ſciebat ſibi mulctã ꝓminatã,intelligetamẽ ꝓcedere ſi mulcta fuerit ꝓminata in ſpecie,vt dixi.ſecus ſi in genere,puta ſi eſſet dictum,alioquin procederut ad vlteriora.ita loquitur Bart.in l.eius qui delatorẽ.ff.de iur,fiſ.& Abb.hic,q dẽt ita intelligi,aliàs videretut ꝯrius.¶Limita ſecundò niſi ꝓſtaret de contumacia manifeſta per iſtum tex.& per regulã l.2.§ quod de frumẽtaria.ff.de admi.re.ad ciuit.perti.ad quam videatis Fel. in c.cũ olim.col.5.& plurib.ſeq. ĩ. de re iudi.facit prędicabile dictum Ang.in l.ædiles.§.ſciendum.ff.de ędil.edic.facit, quia in notoriis ordo ęſt ordinem non ſeruare. c.ad noſtram.ĩ.de iureiur. faciunt quæ dicam in ſequenti concluſione.Hanc fallentiam Mod.reſtringunt procedere tm̃ in mulctis legalib.& aliis pœnis à iure determinatis,vel in mulctis cõminatis.tec' in nõ ꝓminatis,vel à iure non expreſſis,quia requiritur noua citatio tunc,ex quo in arbitranda mulcta poteſt contumax grauari,
81 facit l.de vnoquoque.ff.de re iudi.¶+Tertia concluſio,in ſententia excommunicationis ferenda ꝯ manifeſtum ꝯtumacem nõ requirit trina citatio,& ita dẽt limitari tex.in c.ſacro. de ſent.excõ.cũ ſimi.ſequit Lap.alleg.73.incip.Prelatus regu- § laris,& communiter tenẽt vt hic p Fe.col.3.Iſtã ꝯclusionem declarat Gẽmi.in c.1.col.3.de off.deleg.in 6.vt nõ requiratur trina,tamẽ requiratur vnica,Iſtã reſtrictionẽ damnat Dec.i.p iſtũ tex.vbi nõ ꝓceſſit citatio ſm ęũ,quod vr̃ falſum, vt patet ibi ĩ tex.quem cũ petiſſet,&c.¶Secundo mouetur,qa ratio quare nõ requiratur trina eſt,qa ꝓſtat de ꝓtemptu manifeſto.hæc ratio ꝓbat ꝙ ẽt vnica non requiratur,ſed dicas ꝙ niſi vnica requiratur,q̃o poterit conſtare de manifeſta cõtumacia? ꝯcordando opi.põt dici ꝙ Dec.loquit de citatione ad allegandum, quare excõicari &c.Gemi.verò loquit de vna citatione ad cõuincendã cõtumaciã.Vltra Dec.vr̃ etiã ꝙ vnica citatio non requirat,& aliàs nulla eſſet ſpecialitas ꝯ ꝯtumacẽ manifeſtum: qa regulariter in ſententia excõicationis vnica citatio ſufficit ꝓ omnib.c.ꝓſtitutionẽ.de ſen.excõ.in 6,Saluando Gem.reſpõdeo,ꝙ qñ vnica ſufficit pro omnib.termini debent eſſe diſtincti.d.c.cõſtitutionẽ ſed ꝯ ꝯtumacẽ manifeſtum ſufficiat vnica citatio & vnicus terminus.& in hoc cõſiſtit ſpecialitas Secũdo declara,vt procedat in excõicatione lata ꝓ ꝯtumacia manifeſta,ſecus ſi pro offenſa manifeſta, quia tũc requiritur canonica & trina monitio,vel vna pro omnib.vt ſ.dixi ſm,Ab. ꝓſi.43.Vr̃ prima facie.col.fi.in fi.in prima parte: motus,qa ab homine nõ põt ferri ſnia excõicationis,niſi pro ꝯtumacia,ſm gl.in c.epi.in 1.q.1.ſequitur Cur.Sen.qſi.20.col.7.& conſil.ſeq. col.pen.vbi multa accumulat ad hoc. Intellige iſtud verũ niſi ꝓ illa offenſa manifeſta eſſet ipſo iure excõicatus,tũc poſſet denunciari abſque vlla monitione.c.peruenit.& ibi Abb.no.ĩ. de appell.& in c.reprehenſibilis.eod.ti.vbi Abb.determinat ꝙ excõicatus pro delicto à iure põt iterũ excõicari ab hoĩe abſq; vlla monitione.quid aũt operetur iſta ſecunda ęxcõicatio hmũſs,videatis gl.in c.ita quorũdã ĩ.de iud.¶Secundo intelli ge in excõicatione,ſecus in ſuſpenſione,q̃ in pœnã delicti imponitur,nam criminoſus ꝓ crimine poterit ſuſpendi ab homine abſque trina citatione.ſm Inn.quẽ ſequũtur ibi Peruſi. & do.Præpo.in d.c.reprehenſibilis & in c.ad hęc qñ.eo.ti.& eſt tex.in c.tam literis.ĩ.de teſti.& notabis vnũ pro declaratione § præmiſſorũ,ꝙ in caſib.in quib.abſque citatione põt aliquis excõicari,vel excõicatus denunciari pro notorio delicto dẽt intelligi ꝙ ẽt ſit notoriũ delinquenti nullam defenſionẽ competere.alioquin citãdus eſſet etiã ꝙ delictũ eſſet notorium,ita ꝓcedat gl.in cle.præſenti.in verbo,conſtiterit.de cenſi. & in cle. 1.de pœn.& in c.licet epiſcopus.de ꝓben.in 6.ita ꝯcordat diſcordantes Doct.Dec.in d.conſi.20.Et Peruſi.in d.c.reprehenſibilis.& videatis.Fel.poſt Ab.in c.cũ nõ ab homine.col.pen.ĩ.
82 eo.¶Vltimò notate,ꝙ monitus in ſynodo põt excõicari ſine trina monitione,ita tenet Rota in ti.de dolo & cõtu.dec.vlt. in nouis.ſequitur Fely.in c.quoniam frequenter.§.porro.col.
83 pe.ĩ.vt lit.nõ ꝓte.& ita fortè põt intelligi iſte tex.¶†Quarta ꝯclusio,rñdens nuncio ſe non velle cõparere,dr̃ manifeſtus cõtumax,& ideo nõ eſt amplius citandus.c.venerabili.§ ſecus.de ſent.exc.in vj.&ꝙ dicatur manifeſtus ꝓtumax,tenet glo in l.fi. ff.de in integ reſti.per l.tres denunciationes. C. quomodo & qñ iud.cle.j de dolo & ꝓtu.Bar.in l.conſentaneum.C. quo & § qñ iud.& eſt cõis,vt patet ex his quæ ad ſaturitatẽ ſcribit Fel. in c.inquiſitionis.col.pen.& fi.in § ad petitionem.ĩ. de accu. Contrariũ tm̃ renuit Io.And in addi.Spec.tit.de contuma.§.j. & ſequuntur plures alij relati per Fel.in loco prędicto.quos ipſe ſequitur,in tantũ ꝙ idem Fel.in c conſuluit.col 4.ſ.de offi.dele.auſus eſt dicere iſtã ſecundã opinionem eſſe communem, quod nõ credo verũ, ſi fiat recta computatio auctoritatum. Quicquid ſit,credo opinionem Abb hic eſſe veriorem. Et ad ꝯria fundamenta reſpondebo.ĩ. Contra iſtam ꝯclusionem ad ducitur primo tale fundamẽtũ,citatus perſonaliter qui nihil reſpondebit,ſi non comparet,ipſo facto dr̃ reſpondere ſe nolle venire.c.dilecti de appel.& tm̃ eſt iterum citandus,quia non eſt manifeſtus contumax,ſm gl.& ſcriben.in d.l.fi.huic rñdeo ꝙ eſt diuerſa ratio inter non reſpondentẽ,& reſpondentẽ non velle venire Primo caſu non conſtat iudici de voluntate contumacis.Secundo caſu ſic,qa verba ſunt notę earũ, quæ ſunt in animo,paſſionũ.l.Labeo.ff.de ſupelle.lega.¶Scdò allegatur in ꝯrium ratio.Nã illa verba,non velle venire,debent intelligi.ſ.ad illã citationẽ,& illa vice,arg.l.boues § hoc ſermone.ff. de verb.ſig.attento maximè cũ ſciat citatus requiri trinam citationem.l.ad peremptorium.ff.de iudi.& d.c ſacro. ergo qui reſpondet non velle venire,eo ipſo facit ſe indignũ vlteriori citatione,ſecundum Bal.in d.l.tres denũciationes.& facit tex. in c.2.de dolo &ꝓtu.in ratione decidendi.vel aliter reſponde, ꝙ illud verbũ non volo,debet determinari ab infinitiuo verbo,venire,quod reſpicit futurũ,quaſi dicat,nunc,& in futurũ venĩã.facit gl.in l.ſtipulationũ aliæ.§.ſtipulatio.ff.de verb. ob. & ita reſpon. Bald.in d.l.ea quæ C.quomodo & qñ iud.facit, qa ſemper capienda eſt illa interpretatio.quæ nocet ꝓtumaci. l.de ętate.§.qui tacuit.ff.de interroga.act. ¶Tertio facit in ꝯriũ deciſio Bar.in l.eius qui delatorẽ ff.de iure fiſ vbi determinat ꝙ recuſans parere iudici in eius cõſpectu,non dicitur manifeſtus ꝓtumax,& ideo iterũ citandus,qa licet liqueat iudici de ꝓtumacia non tm̃ liquet de cauſa ꝓtumaciæ.Ad iſtud reſpõdet Aret.hic,ꝙ Bar.in hoc,ſalua eius reuerentia, male loquit, qa eſt imputandũ ꝓtumaci,qui exiſtens corã iudice non allegauit cãm,ſi eã habebat cur parere nõ teneret. & faciũt dicta Ba.in l.propoſitione.C.de epi.&cleri.Quartò in cõtrariũ ſtringit,quia hęc verba nõ vel'e venire,nõ denotant põcisè voluntatẽ,ſed quandã carentiã voluntatis,ſm Abb. in c.prudentiã. in vj.& vlt no.ſ.de offi.deleg.& ſic videtur reſpondiſſe ſe potius velle deliberare.Comprobatur,quia verbũ,non volo, eſt mediũ inter velle & nolle ſm gl.in ſumma.xvj.q.j.& in l.quã Tuberonis.§.fi.ff.de pec.Cum ergo non videatur reſpondiſſe ſe omnino nolle cõparere non videtur rationabile ꝙ debeat reputari manifeſtus cõtumax.Ad iſtud rñ.Fely.in d.§ ad petitionẽ ꝙ nunciis citantibus reſpondẽt vulgariter,& in ſermone vulgari non reperitur diſtinctũ verbũ,nolle adverbum,non volo Sed iſta reſpõſio nõ eneruat ꝯriũ poſito ꝙ fieret reſponuncio latino,vel ſi daretur reſpõſio latinè in ſcriptis deferẽda.Prętera ꝙ in vulgari nõ reperiat verbũ nolo,tunc propter hoc non video quare verbũ,non volo,vulgariter prolatũ debeat mutare ſuã naturã.vnde ego clarè reſpondeo, ꝙ verba illa nõ volo venire,& ſi non importent omnimodã renitẽtiã, ſed quandã deliberatiuã mentẽ,tunc ſi in termino citationis non cõpareat,vr̃ deliberaſſe oĩno nolle cõparere.&ideo reperio Iaſ.in l.ſi ex toto.§.fi.ff.de lega.j. dicentẽ taliter rñdentem debere expectari vſque ad fi termin põfixi in citatorio. & reperio ẽt Abb.in c.ab excõicato.col 4.ſ.de reſcript. determinare idẽ eſſe ſi rñderit per verbũ,nolo venire, quod vr̃ dubitabile, qa talia verba denotant põcisam renitentiam,& ideo non videretur expectãdus.¶Quærit iuxta ꝓmiſſa Abb an in condemnatione expenſarũ pro contumacia requiratur noua citatio? § In iſta.q.communis opi. eſt ꝙ non,& ita ꝯcludũt omnes hic,& Legiſtæ in l.ſancimus.C.de iud.& Ale.in l.ſi finita.§.Iulianus. col.xvj.ff.de dam.infec.mouentur per tex. in c,conſtitutis. & ibi no.gl.&alij.ſ.de procu.Sed aduerte qa videtur loqui in cõtumace manifeſto,dũ dicit ꝙ illicentiatus receſſit allegant ẽt tex.in ca.cum dilecti.& ibi no. Bald.ĩ.de dolo & contu.ſed ibi præceſſerat citatio generalis ad totam cauſam. allegatur etiã per Dec. hæc ratio,quia in cõdemnatione expenſarum non poteſt iudex grauare contumacem,cum iura mandent contumacem debere condemnari ex expenſis.Iſta ratio parum valet,quia iura mandant contumacem debere mulctari, & tamen ad mulctam requiritur noua citatio.præterea iura non

mandant ꝓtumacem impeditum debere ꝯdemnari in expensis c. querelã s. de procu. & d. l. sancimus. Ergo cum possit lẽdi casu quo fuisset impeditus, dẽt necessariò citari ꝓ ea q̃ dicta sunt de multa, & ꝓ l. de vno quoq; ff. de re iud. & ꝓp hoc sol⁹ Ias. in d. l. sancimus. declinat à cõi sẽtia quam nititur Dec. tueri. rñ. ꝙ aliud in multa q̃ non imponit nisi ꝓ vna ꝓtumacia. l. j. §. fi. ff. si quis ius di. non obtẽ. in ista. n. requirit citatio vt appareat de vera ꝓtumacia: aliud in ꝯdẽnatione expen. quę põt fieri pro ficta ꝓtumacia ſm Cy. Bal. & alios in d. l. sancimus. Tu aduerte, qa ꝓ opin. doctoris mei facit. qa in ꝯdẽnatione expen. requiritur cãæ cognitio, vtrũ cõtumax fuerit impeditus vel ne. d. ca. q̃relam. ergo requirit citatio. l. in cãę. §. cã cognita. ff. de mino. & ꝓ ista opi. multũ facit æqtas ꝓp quam dicit Spe. in tit. de expen §. fi. ver. vlt. ꝙ de æquitate iudex nõ deberet ꝯdẽnare in expẽ. ꝓtumacẽ nõ manifestũ alio nõ apparẽte, tũ qa ꝓ reẽ ꝙ citatio nõ puenit ad eius notitiã, tũ qa potuit nõ venisse ꝓp legitimum impedimentum. Quid tenendum? ego nõ teneo cõẽ. Et ꝓ responsione ad arg. cõsidero ꝙ si cõtumax fuisset de nouo citatus oĩno fuisset cõdẽnatus, nisi ꝓbasset impedimentum. d. c. querelã. Sc̃do ꝓsidero, ꝙ illemet iudex q̃ cõdẽnauit ꝙstito de impedimẽto poterit suã sc̃iam reuocare, ſm Spe. in d. § ſiverò, vltimo. Et ex istis sequit ꝙ ꝓtumax in aliquo ꝓp talẽ ꝯdẽnationẽ expen. non lẽdit cum in oẽm euentũ siue ante condemnationẽ expen. siue post oĩno teneat probare impedimentũ, secus in mulcta. quia si citatus ad a legandum quare mulctari non debeat ante mulctam ꝓpareat, & ꝓtumaciam purget aliquo non probato euitabit ipsam mulctam. l. & si post tres. ff. si
84 qs cautio ¶† *Ista cõclusio declaratẽ*, si in citatione ad causam sit apposita clausula comminatoria procedẽdi adv̄ teriora. d. c cũ dilecti. & l. ꝙsentaneum. C. qũo & q̃n iud. secus si simpliciter fuisset citatus ad defendendũ, ſm Bar. in l. nõ ignorat. C. de fru. & lit expens. & Abb hic, ratio, quia aliud diceret̃ agi q̃ in citatione exprimeret. l. aut qui al⁹. in princ. ff. quod vi aut clam. Istam declarationẽ reprobat Dec. quia ea considerata sequeret̃, ꝙ etiã nõ valeret, si esset apposita cõminatio, qa talis ꝓminatio dẽt intelligi respectu cãe principalis non expensarum, & sic ẽt isto casu aliud diceret̃ agi, sed ipse non probat assumptũ suum. s. ꝙ illa cõminatio intelligat respectu causæ principalis tm̃, immo ꝯrium ꝓbat tex. in d. c. cũ dilecti. Sc̃do impugnat. qa attenta ea etiã dicendũ restat ꝙ requirit̃ citatio in ꝯdẽnatione expẽ. cuius ꝯrium dr̃ in ꝙstione sed ẽt huic faciliter rñdetur, ꝙ non requirat̃ citatio in ſpecie, ita loquit̃ ꝙstio, sed benè requirit̃ ꝓminatio in genere, ita loquit̃ restrictio, & ideo cauti practicãtes in fine citatorij solent apponere hãc clausulã, compareatq; viturus fieri & expediri q̃cunq; fiẽda & expedienda venient in ꝓmissis. & circa ꝓmissa. Aduerte tn̄, qa de mẽte aliorũ doctorũ etiã ꝙ ẽt non requirat̃ talis ꝓminatio, & ita tenẽdo ꝓt rñ. fieri ad rõnem. l. aut q. al⁹. r. ꝙ ꝯdẽnatio expẽsarũ est de accessoriis ad ꝓcessum. l. terminato. C. de fru. & li. expẽ. & iõ non v̄ agi ad aliud. Vltimò aduerte inquantũ Abb. dicit ꝙ si præcessit trina citatio vel monitio iudicis in facie, ꝙ nõ requiritur cõminatio ꝓcedẽdi ad vlteriora istud v̄ falsum. licet. n. præcessisset trina monitio vel in faciẽ, tn̄ verũ est dicere, ꝙ si fiat ꝯdemnatio expen. ꝙ ad aliud agit̃ ¶ Vltra Abb. quærit̃ an in taxatione expen. requiratur noua citatio. Gemi. in c. 1. de restit. ſpo. in 6. determinat ꝙ sic. & sequit̃ ſmp⁹ Dec. ego cõprobo, qa taxatio expen. est liquidatio primę ſntiæ ſm Bar. in l. ab executore. ver. item p̃dicta ff. de ap. & in declaratione ſntiæ requirit̃ citatio, vt not. Cy. in l. 2. C. qũo & q̃n iud. Bar. in d. l. ab executore. ver. ꝯro qualiter. in ꝯrium facit, qa taxatio expen. est ẽt pœna ꝓcedẽtis ꝓtumaciæ, ergo sicut nõ requirit̃ citatio in ꝯdẽnatione, nõ ẽt dẽt requiri in taxatione, ſm Bal. in c. 1. in prin. col. 2. si de feu. fue. ꝓt. inter do. & vasal. Sc̃do, quia taxatio expẽ. est de accessoriis. vt s. dixi. & iõ citatus ad ꝓcessum cẽsẽt̃ citatus ad taxationẽ expẽsarũ Pro ꝯcordia distinguatis vt ꝓ Bal. in d. l. termina
85 to. ¶† Secundo q̃rit Abb. quoties iudex possit delinquentem mulctare? verũ qa eius dicta nõ seruãt̃ de ꝙsuetudine. ſm Mod. hic al⁹ nõ intĩsta. An aũt iudex possit deliquẽtẽ mulctare, & ẽt pœnã ordinariã imponere. vide Ale. cõsi. 35. co. fi. vol. 2. Tertiò q̃rit Abb. an valeat citatio sine iussu iudicis? cõcludit ꝙ nõ valet. l. nemine C. de exhi. reis. & in §. si verò q̃dã iurant. in auc. de exhi. reis. Ita cõclo. de plano ꝓcedit in citatione reali, eo qa captura nõ p̃t ꝓcedi, nisi cã cognita. l. nemo carcerẽ. C. de exactri. & istud icqt̃ Io. An. in c. si clericus. de sen. exc in 6. verũ nuncius nõ p̃t de cã cognoscere, cũ sit merus executor. l. si vt proponis. C. de exec. rei iu. Ergo sine iussu iudicis non poterit realiter citare, tn̄ ista cõclo et ampliatur, vt procedat in citatione verbali secundũ Abb. hic, Bar. & alios in d. l. neminẽ. gl. Abb. & Mo. in c. cũ sit Romana. j. de app. Inno. in c. quoniam ꝯ falsam. in verb citationes. j. de probati. do. Ias. in §. quadrupli. col. 2. insti. de act. & probat. in l. clerici. & in l. omnes. C. de epis. & cle. & in l. ꝓperandũ. §. & si q̃dẽ. C. de iud. & in c. ex parte. s. de reseri. Ampliat̃ sc̃do vt nõ ſufficiat gn̄alis citatio citandi quoscunq;, sed requirit̃ ꝓmissio in ſpecie ſm Bar. in d. l. neminẽ. Pan. & alios hic, ꝓ tex. in l. j. C. de iur. do impet. & istud firmãt Ange. & Ias. in l. nn. C. de edic. d. Adri. tol. & probatur ratione, qa nũtius est ranq̃ organũ ꝓpãs nudũ ministeriũ, sed si virtute gn̄alis cõmissionis descẽderet ad ſpecialia nõ ẽet tũc organũ, sed ꝙ ſe aliq̃d faceret. Ista sunt verba Bart. in l. qui aũt. §. fi. ff. de ꝙsti. pec. Ista ampliatio optimè ꝓcedit in citatione reali, qa in ea requirit̃ cãę cognitio. & bn̄ facit, qa gn̄alis ꝓcurator ñ pt petere aliquẽ incarcerari nisi hẽat ſpeciale mandatũ ſm Bart. cõ. 83 incip. *In* cã Stragij. ꝓ tex. in l. nõ solũ. §. fi. ff. de ꝓcu. quẽ tex. ad hoc reputat singu. Ro. singu. cccl xxxviij. incip. Ad petẽ-
86 dum. & ĩ cõ. 241. col. fi. ¶† Sed dubiũ v̄, an ista ampliatio ꝓcedat ĩ citatiõe verbali, cõe doc. tenẽt ꝙ sic. idẽ tenet Gand. in trac. maleficiorũ. in ti. de citatione, & Ro. ꝙs. 497. inci. Diligẽter. in vlt. col. ꝯriũ v̄ verius ex j. scriptis. Primo talis licentia gn̄alis nihil operatẽ. qd nõ est dicẽdũ l. si qñ. d. le. j. rñdet Are. ꝙ operabit̃ virtute electionis ipsius nuncij. Sed mihi non placet ista solutio, qa nos p̃supponimus, ꝙ ista gn̄alis commissio data sit nũcio, q̃ nõ diceret̃ nuncius, nisi iã esset electus. Sc̃do in ꝯriũ facit tex. ſm Are. in l. j. C. de ſpor. Sed aduerte, qa nõ ꝓbat, licet. n. dicas ꝙ idẽ nuncius dẽat citare quo ad oĩa acta, q̃ citauit. in prin. nõ rñ dicit̃ ꝙ sine speciali mãdato hoc possit, vel aliter ibi quãtũ ad personã citandã hẽbat in principio ſpeciale mãdatũ. Tertiò in ꝯriũ allegat̃ regula l. oẽs. C. de p̃script. 30. vel xl an. & in c. q̃ gn̄aliter. de ꝓcu. in vj. Et tenẽdo istã partem q̃ tenet Ang. in d. §. quadrupli. in vij. col. & Imo. hic saluari poterit opi. Inn. ĩ citatione verbali. Tn̄ pro cõcordia aliter dicas, aut in citatione verbali requirit̃ aliqua causę cognitio, & isto casu ꝓcedit cõmunis opi. Aut nulla requiritur cognitio, & tunc ſufficiat gn̄ale mãdatũ. & isto casu ꝓcedat opi. ꝯria, q̃ vt intel⁹ go de ꝙsuetudine seruat̃. Et probat̃ in argumentum ĩ aut. sed libellũ. C. de lit ꝓte. vbi executor recipit cautionem ꝓtestãdi litẽ sine licẽtia iudicis, quia ibi non versat̃ causæ cognitio. Sil⁹ notarius recipit ꝓductione libelli sine cõmissione iudicis, qa productio fit sine cognitione, ſm Bald. in l. ꝙcipimus. C. de appel. & istam distin. approbat Bald. in l. si quando. in xij. q. C. de testi. Adde tn̄ ꝙ illustres ꝙsonę nullo casu p̃t à nũcio citari sine ſpãli cõmissione ſm Ioã. de Pla. in l. quoties. C. de dign. lib. xij. p illũ tex. q vult illustres personas non debere citari nisi inscriptis. & pro ista fallen. facit tex. cũ gl. in c. in-
87 quisitores. in verbo expresse de hære. in vj. ¶† Amplia tertiò ꝙ itm̃ ꝓcedat, vt cursor citãs sine mãdato possit puniri pœna falsi. l. q nomẽ ff. de fal. quem reputat singu. ad hoc Ro. singu. cccxiij. inci. Hodie fui interrogatus ¶ Primo fallit ſm Pan. in casibus à iure ꝓmissis capiendi propria authoritate. Qui autẽ sint isti casus, Abb. enumerat aliquos, circa quos ista bo. plures alios referã sub cõpendio. Primus casus est in deprehẽtio in flagranti crĩe. l. j. C. de rapt. vir. Circa istum casum aduerte an ꝓce ar gn̄aliter, nam tex. in d. l. j. sentit ꝙ non. qa ſpãliter quibusdã ꝓnis ibidẽ expressis hoc cõcedit. ¶ Sc̃dò quia talis facultas v̄ ibi ꝯcessa ꝓpter atrocitatem criminis, tn̄ Abb. sentit sic indeterminatè loquendo, ꝙ sit licitum capere quẽlibet criminosum in flagranti crimine & à quolibet. & idem Bart. & clarius Bald. in dicta l. neminem & probat tex. in l. generali. & ibi expresse Barto. C. de decu. vbi dicitur quòd pro bono publico licitum est capere, ergo pro quolibet delicto, quia interest reipublicæ delicta puniri. c. vt famæ. de sent. excom. l. illud. ff. ad l. Aquil. Pro ista fall. Ab. Alle, ẽt tex. in l. si quis in seruitute. in fi. ff. de fur. Sed aduerte quia non probat referendo illa verba an quilibet trãsiens apprehendet̃ ad rẽ furtiuam nõ ad personã furis, vnum melius probat tex. in l. 3. eo. tit. Adde etiã ꝙ nõ solum est licitum capere furẽ deprehẽsum in furto, sed etiam occidere nocturnũ vel diurnũ, si se telo defendat. l. itaq;. ff. ad l. Aq. nisi esset fur rei modici valoris. l. si ex plagis. in prin. ff. ad l. Aqui. quẽ reputat not. Matthe. no. cxxxix. Vel nisi fur deprehensus in furto esset cognitus taliter iudici ꝙ eidem posset fieri fides de furto ſm Bar. in l. furẽ ff. de ſicar. de quo per Fel. ĩ c. 2. de homi. vbi videtur isto casu ẽt velle ꝙ non possit sibi auferri res furtiua, quod non credo verũ ꝓ tex. in d. l. si ex plagis.
88 §. j. & ꝓ tex. in l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi arma. ¶† Sc̃dus casus est in debitore fugitiuo. l. ait ꝓtor §. si debitore. ff. de his quæ in frau. cred. Sed aduerte quia tex. & gl. ibi relata ad text. solum probat ꝙ sit licitum capere bona asportata per fugitiuum, non autem personam fugitiui, voluit vt credo Panor. al-
89 leg. notata p Bal. ib. ista cõclusio tn̄ est cõe, vt patet ex alle. per Fel. hic & p d. Ias. in tit. de act. in prĩ. co. ix. & seq. ¶ Amplia prio vt procedat in præparatis ad fugam ſm Bald. in l. pe. C. de pig. act. post gl. ibi, & Fely. hic, versi. quinta cõclo. vbi alia adducit. & Ale. in l. diuortio. in prin. col. 3. ff. solmat. ¶ Amplia secũdò vt etiam

a Verbali, & ita cõmuniter doctores tenent vt p̃t Villalob. in trac. cõ. opi. In verbo citatio nu. 15. & ita de cõsuetudine obseruatur. secũdũ Bal. in l. fin. n. 4. C. de exhib. reis.

etiam procurator creditoris possit debitorem fugitiuũ capere ſm gl.in l.j.C.vbi quis decu.vel cohor.quã dicit ſin.d.Iaſ.in loco pal. ¶ Amplia tertiò etiam die feriata in honorem Dei ſm gl.in l.fi.C.de feriis.& Bar.in d.§.ſi debitorem.ad quam gl. vide cumulara p d.Iaſ.in l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.qui ſatiſd. cog. & procedit etiam in die ſolēniſſimo,puta in feſto natiuitatis,ſm Bal.in c.fi.j.de fer.vlt.col.Sed iſtud non placet Fe.in c.fin.col. fi.j.eo.per tex.in c.licet.j.de fer.nec mihi,& p text.in l.3.C.de epiſ.aud.ibi,nullum carcer illa die teneat ĩcluſum.Et ad iſtam ampliationem vide Ale.conſi.159.col.2.& 135.&ſeq.vol.4.& Cur.in tract.de ſequeſtris.q.10.& ſeq. ¶ Amplia quartò vt etiã in loco prohibito capi possit,puta in domo,ſm Bal. in l.plerique.ff.de in ius voc.ſic limitãs illã.l.vel in eccleſia,ſecundũ Iaſ. in l.vinum.col.3.ff.ſi cer.pet.,quo adducitur p̃cedens amplia tio arguendo de tempore ad locum,vt d.l vinum.quod argumentũ eſt licitum. Item facit arguẽdo de perſona ad locũ,qđ argũ etiã valet.l.1.§.filius.iuncta l.2.ff.ne quis eũ qui.Sed cleri cus in ſacris fugitiuus poteſt capi à creditore etiam laico ſm §o cõem opi.doct.in c.cũ nõ ab homine.j.eod. Ergo etiam capi poterit ĩ loco ſacro.Sed iſta ampliatio de eccleſia nõ videtur mihi vera.Primò nõ licet capere delinquentẽ in eccleſia, vbi de fauore publico agitur.c.inter aliam.j. de immu.eccle.Ergo minus poterit capi ,p delicto priuato.poſſet fortè reſponderi ꝙ illud ,pcedat,ne ſanguine hominis maculet eccleſia vbi delinquens puniret,quę ratio ceſſat qñ capit̃ ,ppter delictum.Se cundò in p̃rium eſt tex.in l.præſenti.C.de his q ad eccle.confug. Tertiò in p̃rium adduco tex.in c.definiuit.17.q.4. Quarto tex. in §.publicorũ.in auc.de mã.prin.vbi vt ſpeciale,quòd in eccle ſia liceat exigere tributa Cæſaris.Ergo in p̃riũ erit iª cõmune. Iius ſingulare.l.quod verò p̃.ff.de legib. ¶ Quintò amplia in omni ſuſpecto de fuga,ita Iaſ.in d.l.vinum.& inſtitu.de act.in prin.allegãdo gl in d.l.quæſitum.ff.de pig.Dubito ergo,qa dato ꝙ re vera debitor ſit ſuſpectus,nõ tamẽ põt iudex p̃cedere licentiã capiendi.niſi facta fide ſummariè de ſuſpicione legitima,ſm Bar.in d.§.ſi debitorem.& Alex.& Iaſ.latè in l.ſi ab arbitro.ff.qui ſatiſd.cogan. ¶ Sexto amplia etiam lite pendente, ſm Ang.in d.l.nemo carcerem.& ita limitatur titulus.j.vt lit. pen. ¶ Septimò amplia ĕr pẽdente appell.ſm Ang.vbi s.& Iaſ. in d.l.vinum.& ita limitatur tit.ff.nil noua.appel.pen. ¶ Octa. uo amplia ĕt pendente die vel p̃ditione,ſm Bar.in d.l.queſitũ. & Bal in d.l.ſi debitori.ff de iud.& ita limita.l. cedere diem.ff. de verb.ſig. Sed aduerte,quia tex.in d.l.quæſitũ loquitur in debitore in diem ſecus vbi in debitore ſub p̃dit.qa antep̃ditionis euentũ nulla ſubeſt obligatio.& p̃rium tenet Alber. de Ro.in d.l.quæſitum.& Iaſ.in l pecuniã.col fi.ff.ſi cert.pet. Videtur tñ prima opi.ſuſtentabilis,qa ſicut fugitiuus debitor põt capi ad effectum,vt caueat de ſoluendo aduenſente die,ſic vt poſſe ca pi ad effectũ vt caueat de ſoluẽdo aduenięte p̃ditione,arg l j.§. ſi ſub conditione.ff.vt leg.nom ca. ¶ Amplia nonò,vt etiam hę res intra tẽpora cõficiendi inuẽtariũ poſſit debitorẽ fugitiuũ ſecundũ Ang.in d.l.nemo carcerem.& ita limitatur l.fin.§.do nec.C.de iur.deli. ¶ Decimo amplia, vt etiam clericus fugitiuus poſſit capi ,ppria auctoritate à laico,ſm Ab.& alios in c. cũ ũ ab hoĩe.j.eo. ¶ Vndecimò amplia,vt ĕt excõicatus creditor poſſit capere debitorem ſuũ fugitiuũ, ſecundum Abb.in c.cũ ĩter.j.de exce.vbi ĕt dicit ꝙ excõicatus poterit implora- 89 re brachiũ iudicis,& ita limitatur c.intelleximus.j.e. ¶ †Limita primò & intellige,dũmodo capiẽs nõ detineat vltra 20.ho ras,aliàs incideret in pœnã priuati carceris,ſm gl. vul.in l.5. ff. de adul.Scdò intellige, dũmodo captus in d.termino viginti horarũ ducat̃ ad iudicem,ſecũdũ Bar.in l.cũ eo.ff ad l.Iul.pec. aliã non duceret̃,ĕt ꝙ captũ relaxaret in termino,immo poſt horã teneret̃ de priuato carcere.ita aliàs de iure rñdi. & ſic ,pbabl̃,captura cõceſſa fuit cũ iſta qualitate,ꝙ captª traducat̃ ad iudicem,ſecũdũ Bar.in d.l.cũ eo & ,pbatur l.1.C.de fal.mone ta.Ergo capiens relaxando abſque eo,ꝙ eũ traducat ad iudicẽ violat finẽ ,ppter quẽ fuit cõceſſa captura,ergo puniendus, ſecũdũ Ab.ĩ c.relatũ.ad fi.ne cler.vel mon.& Fe.in c.qñ p̃.co. 5.j.de ,pb.& poſtea reperi ita tenere Dec.cõſi.100.col.3. verſ. opponit. ¶ Tertiò intellige ſi nõ poſſit hĩ copia iudicis ante quã fugiat,aliàs ſecus,ſecũdũ Bart.in d.§.ſi debitorẽ,& in d.l. gnali.Idẽ tenet Bal.in l.1.vbi qs decur.vel cohor. Alex.p̃ſi.135. col.2.volu.1.facit dictũ Bar.in d.l.rẽ. ¶ Quarto intellige ĩ debi tore notabilis quãtitatis,ſecus in debitore ſummæ parue.arg. d.l.ſi ex plagis.ita Bal.in l.1.col.2.C. loc. ¶ Quintò intellige in debitore fugiẽte cũ bonis,aliàs nõ,ſm Io.de Pla.in d.l.neminẽ. Quod ego intelligerẽ vbi dimitteret bona ſufficientia ad creditum,aliàs iſta cõcluſio poſſet de facili fraudari. ¶ Sextò intel lige,niſi fugiẽs etiã tẽpore p̃fectus fuiſſet de fuga ſuſpectus.l.ſi creditores.ff.de priuil.credit & in l.ſi is à quo.ff. vt in poſſ.leg. & vtrobique Bartol. ¶ Septimò intellige dummodo creditor ciuiliter capiat,& nõ vulneret fugiẽtem,aĺs ſi vulneraret, creditor ,pderet ius ſuũ,& captus deberet relaxari,ſm Bald.in auc.& oĩno.col.pe.C.ne vxor p mari.niſi eĕt officialis capiẽs debitorẽ reip.nã iſto caſu licet officialis teneat̃ de vulnere, tñ captus nõ eĕt liberatus à debitore,nec eĕt relaxãdus, ſm eũ. ¶ Ităverum ẽ iſtud niſi fugiens telo ſe defenderet.arg.l.ptẽ.ff. ad l.Agl.ita Bald.in l.cũ allegas.C.de vſu. ¶ Octauo intellige, vt poſsit citari realĭr.nõ tñ verbaliter,ſm Ab.hic, &in c. ,ppoſuiſti.j.de fo.p̃pe.p rones de q̃bus hic p eũ,circa quas aduerte, qa illa rõ,ꝙ citatio realis ſit facti, verbalis verò iuris,non vĩ vera,nã actus citãdi,,put fit à nuncio vtroq; caſu eſt facti.ſi ve rò p̃ſideret̃ citatio,,put parit effectus iuris,vtraq; erit iuris, cũ vtraq; pariat effectus iuris.Alia ãt rõ ꝙ citatus à pte ñ teneat̃ cõparere ſm gl.& ſcrib.in c.cũ ſit Romana.j.de app. non etiã vĩ vera,quia glo.& doct.ibi,nõ loquunt̃ in pte citante fugitiuũ,in terminis tñ in q̃bus loqtur Ab.ſ.quãtũ ad p̃uẽtionẽ poſſet ,pcedere iſta reſtrictio,qa effectus p̃uẽtionis cãtur ex eo,ꝙ iudex incæperit prius vti iuriſdõne.c.gratũ de offi. deleg. quæ ratio ceſſat qñ pars ,ppria auctoritate citauit. ¶ An ãt iudex poſſet pte requirente abſque citatione p̃cedere licentiã capiẽ di fugitiuũ vel de fuga ſuſpectum,videatis plenè per Iaſ.in l.ſi arbitro ff.qui ſatiſd.cog. Pari.de Puteo in trac. ſynd. in verbo, captura. & Bapt.de ſ.Seueri.ĩ trac.de debitoribus fugi. ¶ Tertius caſus eſt ſm Pan.pp defectum iuſtitię, licet ,ppria auctoritate capere,& ſibi ius dicere,ſm glo.in l.nullus. C. de Iudæ. & in c.iuſgẽt.j.diſt. & Inn.in c.olim cãm.de reſt. ſpol. vbi decidit,ꝙ in defectũ iuſtitię poſſumus auferre ,ppria auctoritate ex interuallo rẽ furatã ſurripere,vel æqualentẽ,ſeqt̃ Abb. in c. qualĭr.in j no.j.e & in c poſtulaſti.col.pe.j.tit. ,pximo.&in c.j. col.3.j.de dolo & q̃tu.& in c.j.ſ.qđ met.cã,vbi determinat, ꝙ creditor qui nõp: ,pbare creditũ p̃t in occulto ſibi ſatisfacere.& Ale.p̃ſ.135.Circa primũ,col.j.in j.vol.dicit iſtud dictum Inn.ſępe allegari à Theologis ſed qđ eſt periculoſum, & poſi to ꝙ ſit verũ,ſanè eſt intelligendũ,dũmõ via iudiciaria ñ poſ ſit p̃ſequi credit̃,& dummõ nõ oriat̃ ſcãdalũ vel ſuſpitio p̃ aliã pſonam,ſubdẽs vnũ verbũ verè notãdum, ꝙ ſurripiens non poterit iſto caſu puniri de furto,ex quo nõ raput lucri faciẽdi gra.l.j.ff.de fur. Adde ꝙ capiẽs nõ incidit in pœnã l.ſi quis in tãtã.C.vñ vi,ſm Alex.ibi in j.apoſtil.Itẽ adde Pau.de ca. cõſ. 25.inci.Anteq̃ iura fierẽt.vbi p̃ſuluit pro ingrediente caſtrũ ſuũ & expellẽte detentatores ,ppria auctoritate in defectum iuſtitię.& Ale.p̃ſ.11.colũ fi.vol.j.vbi p̃ſuluit in fauorem mercatoris,ꝙ propria auctoritate in defectũ iuſtitiæ incarcerauit debitorem.& per iſtud d.Innocen.determinat Bald.& Iaſ.in l. j.col.v.C.de teſtamen.quòd hæres, qui non poteſt probare ſe hæredem cũ bona conſcientia poteſt furari bona hęreditaria. & ego examinaui in l.filiusfam.§ diui.poſt Mod.ff. de lega. 1. Hinc dicit idem Innocen.in dicto cap.cum dilecti.s.de elect.ꝙ nonpeccat qui rẽ ſolutam in executione iniuſtæ ſententiæ ſurripit.& ſequitur Ang.in l.Iulia verum debitorem.ff.de cõdi.indebi.& generaliter dicit Abb.in c.j.in fi.s. de in inte. reſti. ꝙ q̃libet cum bona p̃ſcia p̃t retinere qđ iure nãli debetur, li. cet iura ciuilia repugnẽt.de quo latius p Fel.in c j col.xix.s.de p̃ſt.& d.Iaſ.inſt.de act.§ ſed iſtæ.col.xxj.& Pe.de Anc. in reg. peccatũ.in v.q.de reg.iur.in 6.Hinc eſt ꝙ aduocatus p̃t bonã cãm,ſi aĺr obtinere non poſſet dolis & cautelis tueri, ſm gl.p illum tex.in c.dõs nr̃.23.q.2.Hinc iudex,qui non p̃t aĺr veritatem habere,p̃t vti ſimulationibus & multa reo promittere,& nihil obſeruare,ſm Archi.in c.vtile.m.xxij q ij.de quo per Fel. in c.afferte mihi gladium.in j.no.de p̃ſum & in l.ſi mora.in 3. no.ff.ſol matr.Hinc eſt quòd Papa apoſtaticus p̃t eiici,& de fa cto deponi,quia iudex non inuenitur, cuius offo ſubmoueat. §.pater.3 q.1.Hinc Papa p̃t iudicare in cauſa propria,quia nul lus ſuperior eſt,qui ſibi ius dicat,ſecũdum gl.in c.Guiliſarius. 23.q.2.Iſta tamen rõ non eſt neceſſaria cum poſſit ſe ſubiice re inferiori.c.nos ſi incompetenter.x.q.1.l.eſt receptum.ff. de iuriſd.om.iud.Hinc eſt quòd vbi deficit copia iudicis, licet vi & clam opus demoliri.l.ſi alius.§.belliſsime.cum gl.&ibi Bar. ff.quod vi aut clam.& dicit Bart.in l.hoſtes.colu 2.ff.de ca.& poſtli.reu.copia iudicis deficiente licitum eſſe priuatis indice re bellum ,p recupationẽ rerũ ſuarum.Et idem dicit Bald. in l.ſi quis ad ſe fundũ.C.ad l.Iuliam devi.Et ob hanc cãm paſsim conceduntur repreſaliæ,q̃ ſunt licitę ſeruatis debitis ſolennitatibus de quibus per Bart.in ſuo tract.repreſaliarum. ¶ Vltra Abb.eſt alius caſus in l.j.C.de fal.mone. alij caſus enumerantur in l.j.& 2.C quando licet ſine iudi. ſe vindi. Alios caſus enumerat Bar.in l.gnali.C.de decur.lib.x. Alios refert Spec. in 90 tit.de actio § j.ver.qui vult. ¶ †Quarto quærit Abb.an præſumatur,ꝙ citatio fuerit fcã de commiſsione iudicis? & conclu- §o dit ꝙ non,cũ eo tran ſeunt communiter alij hic,ſequuntur Bar. & Legiſtæ in l.ſciendũ.ff.de verbo. obliga.Et iſtã dicit cõem

Ioannis Franc. Ripę super secundo decret.

Aret.consi 33.incip.Consultatio ꝓmissa.col. antepe. Eam dicit cõem Fel.in c qm̃ ꝛ ia fam col.v.ĩ.de prob. Et sequitur Alex.consi. 123.inc.Viso processu,vol.ij.probatur, quia solennitas extrinseca non præsumit.l.quecunque.ꝯ fi.ff.de publ.& maximè si sit solennitas,q̃ habeat actũ producere.gl. in l j.C. de fide instr.& iur.hast fisc.li x.Et quia cessat omnis præsumptio solennitatis adhibitæ per iudicem, qñ in actis nõ reperitur solennitas enunciata,ſm Inn.in c.cum sedem. de rest. spolia.& Io.And.in d.c.qm̃ ꝛ falsam.& Bart. in l.hi,qui ad ciuilia. C.de appellationibus.¶ Amplia primo, etiam si notarius in relatione nuncij enunciaret citationẽ factam fuisse de commissione iudicis,ſm Are.in d.consi.33.ꝓriam tñ opin. in hoc ꝛcludit Ang.in tra. malefici in verbo,iudex cõmisit.¶ Pro cõcordia põt distingui. Aut nondũ lata est sententia,vel est lata, sed nondũ transiuit in rem iudicatã,& tunc procedat opi. Are. Aut transiuit in rem iudicatã,& tunc ꝓcedat opin. Ang.ita distinguit Roma consi 497 col.fi.per tex.in c.cum inter.ĩ.de re iudi. Sed aduerte,quia ꝓ hanc distinctionẽ obstat vna vulgata deci.Bal in l.ij C si exhal.instr.quã approbant Ludo.& Ale. in d.l sciendũ.ſ.ꝯ nũquã ẽt ꝓcurtum mille ann. ꝓsumitur mãdatum quod etiã sequit Ale.consi. 1.in 4.parte. Defendendo dist.possumus dicere verũ esse dictũ Bald. nisi in instrumento enunciatiuè fuerit facta mentio de mandato,tunc concurrẽte aliqua ꝛiectura ꝓsumitur mandatũ,ſm Deci. consi. 26.col. 4.in fi. Sic ergo ĩ casu nostro,vbi cũ verbis enũciatiuis ipsius notarij ꝛcurrit trãsitus in rẽ iudicatã,per quã omnia ritè acta ꝓsumũtur.d.c.cũ inter qd nota,quia vtilis limitatio ad d.Bal. ¶ Amplia & secundò,etia si appareret de commissione iudicis in genere,sed non in specie,cui nũtio esset facta adhuc nõ ꝓsumeretur facta illi,etiã si notarius hoc ĩ relatione attestaretur,ſm Are.in d.consi.33.¶ Tertiò amplia,ẽt si nuncius ĩ relatione dicat se citasse de cõmissione iudicis, quia non creditur ei,ſm Spe.tit.de citatio.§ sequitur.versi sed nunquid creditur.& Bar.in l.j.§ cura carnis.ff.de offi.ꝓfec.vrb.Et est regulare,ꝯ non creditꝫ ascribenti sibi auctoritatẽ vel officium. Iomnibus. C.de testi l j.C de man.princi.¶ Limita primo,secũdũ Abb.hic nisi agatur de modico præiudicio,& nuncius sit bonæ famę alle. Abb.gl.in c.ea nos.ĩ.de his q̃ fiunt à ꝓla. Sed aduerte,quia illa gl. *cõiter* damnat̃,nisi dixeris ꝯ ꝓt saluari,vbi agitur de modico ꝓiudicio eccl̃siæ,ſm Abb.hic.Et adde ibi, & bene facit tex.in auth nisi breuiores C de senten ex bre.reci.cũ alle.per Fel.in d.c.qm̃ ꝛ falsam.co.j.¶ Limita & secdò nisi esset ꝛsuetudo in loco de non scribẽdo cõmissionẽ iudicis, tunc ꝓsumeretur ipsa cõmissio ſm Inn.in c.cũ parati.ĩ.de appel.Et ideo hodie parum seruit ista cõmissio, qa de ꝛsuetudine similes cõmissiones non restringuntur in actis,ſm Io.An. & Pan.in d.c.qm̃ ꝛ falsam.¶ Limita & tertiò,nisi citatus cõparuisset,& non opposuisset defectũ cõmissionis,tunc spontanea cõparitio validaret citationẽ inualidã,ſm gl.ĩ l.j.ff.d fer.
91 de qua latius.§.dixi.¶ †Quintò quærit Abb.an ista verba,nullus ei cõmunicet:importẽt excõicationẽ?& ꝛcludit ꝯ nõ.sequit̃ Io.de Ligna.do. Ant.& *communiter* alij ex quo nõ improbant.ratio est,qa,talia verba sunt apta importare aliã sententiã c.fi.de immu.eccl.in d.vj.sed aduerte,ꝯ ibi gñaliter nõ de negatur cõio,sed tm̃ quidã actus particulares interdicuntur. ¶ Secdò aduerte,ꝯ ista ratio nõ ꝛcludit ꝯ suprascripta verba nõ sint apta importare sentẽtiã excõicationis, sed bñ ꝯ sit dubiũ,cũ possint aliud importare. Secdò mouet Abb.quia ꝓhęc verba non dr̃ obseruata forma.ꝓsidera qd facit ad propositũ, na cũ dubitet̃ solũ an ista verba importẽt excõicationẽ,cętera ꝓsupponũt̃ habilia c.j.de ætate & qualita.Itẽ finge seruatã solennitatẽ de qua in c.j.de sentẽ.excõ.in vj.ꝯ talia verba sint prolata in scriptis,& expressa cã,tunc ergo importabũt excõicationem. Præterea omissio formæ non vitiat ſniam excõicationis,vt ipse Abb ꝛcludit.Credo ꝯ Abb voluerit dicere,si fi sit seruata forma excõicationis,verba sunt dubia, sed si esset obseruata forma,tunc ex obseruatione appareret de mẽte ꝯ iudex vellet excõicare.Sed iterũ aduerteꝯ forma de qua in d. c.j.ſ.refertur in scriptis ꝛuenit etiã aliis sententijs c. fi. de re iud.in vj.Similiter forma,de qua in c.sacro.d. senten.excom. videretur ꝛuenire aliis sentẽtijs,iuxta no.ĩ l.ad perẽptorium. ff.de iudi.Ergo ẽt per obseruationẽ formæ l. quidò non appareret de mente iudicis,& sic vides ꝯ ꝛcludo efficaciter nõ ꝓbat̃. Contrariũ tenet Dec per duo fundamenta.¶ Primò,qa excõmunicatio dicitur extra cõmunionẽ positio,ſm Abb.in rub. ĩ.de senten.excõ.sed istud nõ obstat,qa arguit ab etymologia vocabuli affirmatiuè,qd non licet,vt ĩ.per Pa.¶ Secdò,qa per alia similia verba proferẽ exc.vt si dicatur, cõmunio illi denegetur.c.episcopi.xj.q.3.vel à cõione habeat̃ extraneus.c.si diligenti.ĩ.de foro compet.vel à cõmunione remoueat̃.c.ij.de statu monachorũ Adde vel à cœtu fidelium sit alienus.c.monasteria.ĩ.de vita & hon.cler.& ante Dec.idem tenet Fel.in c. Rodulphus.co.xj.ſ.de sent.excõ. Quid tenendũ:teneo cũ Abbatio qa ista verba sunt ambigua,vt s̃ dixi.& probat̃ in l.hi q sanctã.C.de apostat.q tex.non ꝛsequitur in excõ.vt dicit Deci. qa Imperator nõ hẽt potestatẽ excõicãdi, & ideo cũ sint dubia in foro fori,sunt interpretanda ꝯ nõ ligent,ſm Inn. in ca. cũ ru.ĩ.de test.& ista est clara intentio Abba. ad oĩa s̃ allegata rñdet̃,ꝯ ibi ꝛstabat de mente legis vel hominis excõicãtis ꝓ similia verba intellige ꝛclusionẽ ꝓcedere in dubio,secus si ꝛstaret de mẽte & potestate ꝓferentis talia verba, ꝯ vellet ꝓferre excõ.ſniam,nam tũc verba deseruirent intẽtioni.c.2.requiritis. ĩ.de appe.l.cum virũ.C.de fideic. Qualiter autẽ dicat̃ apparere de mẽte,habes duas coniecturas hic explicitas ꝓ Abb.Prima,si talia verba fuerunt prolata cũ isto adiũcto.ſ.donec satisfactione fuerit absolutus.per istũ tex.Istã ꝛiecturã dãnat Deci. quia absolutio pariter ꝛuenit aliis sentẽtiis.Sed aduerte,quia ĩ aliis sententiis latis contra non satisfacientem, solutione tollitur obligatio sententiæ & debiti.instit.quib.mod. tol. oblig.in prin.Sed non tollitur vinculum excommunicationis-ca.cum desideres. in fin.ĩ.de sent.excom.Ideo talia verba addita iuris ministerio verificantur in excommunicatione,aliàs si intelligeremus de alia ſnia esset ꝓ ius.Seda ꝛiectura,si talia verba sint prolata ab existente in apparatu excõicãdi,ex apparatu.n.ꝓmisso cognoscitur qd ꝛsequitur.l.ĩ ff.de hære.instit.& istud ꝛsequuntur d.Ant.& Abb.in ca super specula.ĩ.ne cler.vel mo.. Tertia coniectura potest dari,si iudex fuisset solitus excõicari p eadẽ vel similia verba,arg.l si seruus pluriũ.§.fi.ff.de leg.1.cũ
92 ꝛcor.¶ †Vlt.quęrit Abb.qd importet istud nomen, De quo vult deo, & in expositione vagatur circa plura impertinentia, ideo breuib.instabo inquantũ dicit ꝯ est nomẽ propriũ,& addit similia nomina. Adde aliud simile nomen ſ. Donadeus,de quo in c.cum Ioan eremita.ĩ.de fide instru. inquantũ dicit ꝯ gloriandum est de pulchro nomine,vt facit Accur.& Ioã.An. Adde ꝯ etiã d.Iaſin l.1.col.5.ff.si cer.pe. & Fely. in c.2. col. 18. & seq.§ de rescri.dñt ꝯ Inn.habuit ſgnificatum in hoc nomine,quia fuit pater & organum innocentis veritatis. ſmiliter Gregorius,qui interpretatur vigilans,& ideo suis vigiliis per doctrinam & ꝛpositionẽ Decretaliũ gregẽ suum optimè rexit,ſm Abb in proœ Decre.in verbo,Gregorius.& idem dicit gl.de Bonifacio,qa bonũ opus fecit illuminando ius nostrum. ſm gl.in proœ.Sexti,& audiui à doctore meo Fran.de Are. iure meritò Fran.nominari,quia suo ingenio ius francũ fecit à morsib.cauillantium,ideo Card.in c.cum ſm.de præbẽ. dicit quòd nõ posset esse maior paupertas,q̃ de pulchris nominib. facere inopiam,nam ex turpi nomine nascitur suspicio mala, ſm Ioã.And.& scri.in c.grauis de depos.& ideo imputãdũ est ei,q ꝓfidit de hõte turpe nomẽ puta Beliã,vt dr̃ in d.c.grauis. vel Nascaro.c.per inquisitionẽ.s̃ de ele. Et refert Ioã.And.ibi, & Iaſ.in rub.ſo.mat.ꝯ pulchra nomina ẽt pretionũ mario essent emẽda teste Milantia vxore Ioã.And.& illud testatur Plutarchus in lib.de liber.educãdis.& ob hoc dñt quidã ꝯ Io.An. debuit erubescere alleg.auctoritatẽ vxoris suæ.sed istud nõ est incõueniẽs,quia Socrates eximius philosophus multa profes sus se didicisse ab Aspasia muliere,teste Leonardo Are.quẽ refert Barb.in d.c.grauis.ideo ego desiderans aliquando procellosum iuris pelagus tranquillari, desiderans ſgnificatũ in nomine filium meum Tranquillũ appellari iussi.¶ Succesſiuè dũ Ab.prosequitur,an valeat argumẽtũ ab etymologia vocabuli. Aduerte ad plura.Primo dum dicit,ꝯ nõ valet in nominibus propriis.Istud intelligẽ cõcludẽter,alĩ quã tñ suspitionẽ facit per ea quæ s̃.dicit idẽ Abb.aliàs esset sibi ꝛprius.Secdò intelge ꝯ non valeat nec affirmatiuè neque negatiuè,aliàs dubitationẽ non haberet,quia affirmatiuè ẽt nõ valet in nominibus affirmatiuis,vt ĩ dicit Abb. Secũdo inquantũ abb. ꝛcludit,ꝯ valet argumentũ ab etymologia negatiuè in nominib. appellatiuis,quæ nominantur ab essentiali natura rei.Deci. istud reprobat,quia esset quærere vtrum valeret ex parte post & ante nõ haberẽt certa doctrina.Sed tu aduerte,quia argumentũ ꝓt dupliciter ꝛsiderari.Primo ad demonstrãdam.ſgnifi. vocabuli,& isto casu ĩ nominib.appellatiuis valet etiã affirmatiuè, nã si volo demonstrare ſgnifi. verbi mutuum,potero arguere affirmatiuè, vt de se patet.Secdo potest ꝛsiderari ad demõstrãdũ actum facti,quo nomine ille actus debeat appellari:exẽplum, si volo demõstrare quid importet actũ traditionis decẽ ducatorum,isto casu necesse est arguere ab etymologia negatiuè, nã potest esse ꝯ sit actus donationis & non mutui,& isto casu necesse est disputare ex parte post. & ſm istum casum loquit̃ Abb. ¶ Itẽ inquantum vult abb.ꝯ cõmunis vsus loquendi ꝓualeat proprię ſgnificationi,vide Fel.post Abb.in proœ.Grego.& in c.per tuas.col.j.& seq.ĩ.de ꝓb. Bar.& alios in rub. ff.d no.oper.nunc. Scias tñ vnum verbum notandum,ꝯ verba vulgariter

gariter prolata,& ꝑ notariũ in ſcriptis redacta debent intelligi ſm iuris interpretationem,& non ſm coem vſum loquendi,ſm Bar.in l.ſi qs filiab.1.ff.de teſta.tut.cuius dictũ ſequitur Ale.cõſi.2.col.9.& con.87.volu.2.iſtud dictũ vr̃ mihi durũ, ꝙa notarij ſunt,vt plurimũ literarũ ignari,& ideo eorũ verba potius ecẽt intelligenda ſm cõem vſum,q̃ ſm ius,cuius ſcientiam nullã penitus hõt, & in ꝯrium facit,ꝙa diuina ſcriptura redacta ad latinitatẽ recipit interpretationẽ à cõi vſu.c.maiores.j̃.de bapt.& ſic ſtatuta latinè edita recipiũt ĩterptationẽ à cõi vſu.ſm Pan.& Fel.in d.proœ.Greg.Ale.& Mod.in d.rub.& Rom.conſi.4 & Pan.conſi.74.col.4.in 1.par.& Barb.conſi.34. co.17.vol.2.cur non ẽt inſtꝛa notoriũ? Scias ẽt ꝙ allegãs cõẽ vſum tenetur illũ probare,ſecundum Io.de Ana.in ca.1.de fagit.& Pau.de Caſt.conſi.284.incip.Præſuppoſito quodam ſtatuto ſe cũdũ antiq̃ impreſſionẽ.Alex.conſi.2.co.8.vol.1 Adde, ꝙ tenet ꝓbare talem vſum fuiſſe tpe cõditi ſtatuti, aliàs ꝓbõ non ꝯcluderet,ſecundũ Ale.in l.5.in prin.ff.de ver. obl.& Ful. ꝯſi.165.col.pen.Iſtud ẽt vr̃ alienũ ab omni rõne, finge ſtatutũ fore antiquiſſimũ iã annis.ſ.200.editum,qũo poterit tunc ꝓ bare cõem vſum à prin.editi ſtatuti?iõ dic melius, vt ꝙ Soc.in l.Gallus.§.ſi eius.col.fi.ff.de liber.& poſthu.Quòd ſufficit probare cõem vſum ſic fuiſſe ꝙ tm̃ tpis ſpaciũ,cuius initij memoria hoĩum non ſit in ꝯrium,& iſta ſigna,ꝙa de pane lucrãdo.

93 ¶†Succeſſiuè circa noĩa verbalia in quantũ Abba. ꝯcludit ꝙ nõ dr̃ doctor,eoipſo ꝙ doceat,ſed requirit ẽt ꝙ fuerit graduatus optimorũ ꝫſpirante ꝯſenſu,p l.magiſtros.C.de profeſſo.& med.lib.10.& ibi gl.enumerat neceſſaria ad doctoratum ex iſtis verbis ꝙ duo requiruntur ad hoc vt dicatur doctor, & legat,& hẽat inſignia doctoratus.Adde ꝙ is q̃ nõ legit, non dr̃ ꝓprie doctor.ita Card.in ꝙœ.cle.col.3.& iõ Bar.in l.medicos. C.de ꝓf.& medi.determinat ꝙ priuilegia illius l. ſolũ cõceſſa intelliguntur doctorib.legẽtib.Ego adderẽ aliud.ſ.ꝙ bñ &vtiliter legat,nam doctor debet hr̃e peritiã docendi, facundiam dicendi,ſubtilitatem interptand.vna cum copia diſcernendi. l.1.C.de profeſſo.qui in vrb.Conſtan.libr.12.per quã ita dicit Abb.in c.propoſuiſti.col.fi.j̃.de ꝓba.Sed qs eſt hic,& laudabi museum?& iõ Bar.dicit in l.2.C.de profeſſ.&medi.ꝙ doctor, qui nõ legit vtiliter ſcholarib ꝓt reprobari.ad quod vide Fel. in c.literis.ſ.de conſti.& in c.ſciſcitatus.col.6.ſ. de reſcript.& doctor qui neſcit legere,non debet habere ſalarium ſecundũ Bar.in l.1.C.de anno ciuil.li.11.& ideo priuilegia conceſſa doctorib.non cõpetunt doctorellis,qui neſciunt docere.de quo per Fel.in cã.1.col.2.de maiori.& obe.& ſi vultis ſcire qualiter debet ſe habere doctor in legendo,videatis Ab. & Barb.in caquærenti.ſ.de offi.deleg.& Abb.ſ.i ꝓœ.i priu.& Barb.in capinã cõcupiſcentiã.co.4.ſ.de conſti.poſſent plura ad iſta ſ.dicta reducere,ſed reſecanda ſunt ſuperflua per legẽtes,vt dicit Ab. in d.c.ꝙœ.ideo viſis aliquib.de ſubiiciẽda ſunt aliqua de ſcho-

94 larib.¶†Et dum Abb. hic dicit quòd ſcholaris intrans nõ aduertẽs &non ſtudens non gaudeat priuilegio ſcholarium,ad de vltra adducta per Mod.hic,& per Alex.& Mod. in l.ſerinarios.C.de teſt.mili.quòd iſtud firmat Alb.in l.necnon.ff.ex quibus cau ma.Sed contrariũ tenet Bar.in l.1.C.de tyroni.lib.12. vbi licet gl.ibi dicat,ꝙ ſcholaris vagus nunquam efficietur doctor,tamen non perdit priuilegia ſcholarium.Quid tenendũ? videtur quòd opi.Abb.ſit verior,ꝙa tex.ĩ auc. habita. C.ne fil. ꝓ pa.concedit priuilegia,quia ſcholares ſunt exules amore ſciæ,ꝙa eorũ ſcia mũdus poterit illuminari, ceſſante ergo cã, ꝙ non ſtudeant debent ceſſare priuilegia.l.Titia.§.vſuras.ff.de leg.2.Poſſent fortè concordari opi.diſtinguendo,aut eſt omnino vagus & nihil ſtudet,& iſto caſu ꝓcedat opi.Abb.q̃ bñ probat̃ in c.gñal'r.17.q.1.Aut non eſt oĩno vagus,quia aliqualiter ſtudet,licet parũ,& iſto caſu ꝓcedat opi.Bar.& faciunt ꝓ iſta diſt.quæ dicit gl.in c.non oportet.el 2.de conſe.diſt.5.¶Ad de ſecundò ſcholares qui non ſtudẽt non debeant percipere fructus beneficiorum ſuorum,quos al's ex priuilegio in abſentia perciperent,ſecundum Bar.in l.ſi quis Titio.ff.ex quib.cau. ma.Et Alb.de Roſ.in l.in ambigua.ff.de legi.probat text.in ca. cum ex eo.de elec.in 6.Sequeſtrati igit̃ ab omni negotio literarũ ſtudio adherere deberis,ſi ad doctoratus gradum cõſcendere exoptatis,ita vos admonet text.in l.milites. quem ibi ad hoc not.Io.de Pla.C.de re mil.lib.12.ideo prouidi parẽtes volentes filios proficere,eis tenue viaticum aſſignent:ꝙa pecunia eſt cã laſciuiæ,ſm Fulg.in l.cum filiuſa.viaticum.ff.ſi cert.

95 pe.facit gl.in c.prophetauit.1.q.1.¶†Itẽ ꝓbari dicit ꝙ ſcholaris inhoneſtè viuens non gaudet priuilegiis ſcholarium. l.per illud tps C.de dedu.& ſtatio.lib.12 iſtud ſequuntur ibi Ioã.de Pla.Card.poſt Io.de Ligna.in ꝙœ.cle. ſolus Deci. ꝯdicit,quia priuilegia cõceſſa ſcholarib non fuerunt conceſſa intuitu honeſtatis,& ob hoc infert,ꝙ ſcholaris tenens meretricem vel ꝯcubinam in domo non perdit priuilegia,ſed abſit quòd iſtud admittat̃.nec ꝙ credant tm̃ licentiæ vobis concedi,ſaluis priuilegiis.Crede igit̃ opi.Abb.veriorẽ.ad argm̃ rñdeo,ꝙ priuilegia fuerũt conceſſa ob bonũ publicũ,vt ſcia ſcholarium reſ publica bñ gubernet̃.d.auth.habita.Sed qũo viuẽs inhoneſtè poterit ſciam cõparere,cũ ſcriptũ ſit,q̃ amat vilia, ſcientiam ſcripturarum non amabit.ſm Abb.in c cũ in iuuentute. j̃. de preſumpt facit illud,Non bñ conueniunt,nec in vna ſede morantur Maieſtas & amor.& illud, In os maleuoli non intrabit ſapientia.Nam q̃ Chriſtum deſerit,& vitia amplectit̃, ſcientiæ theſaurum nõ inuenier. c.q̃ ſcire xxvj.q.2 ceſſante ergo cauſa ſcilicet ſcientia,quæ præſumptiuè ceſſat inviuẽte inhoneſtè, ceſſabũt priuilegia,vt ſ̃ dixi. Prærerea ſcholaris etiã doctus,ſi malus ſit,nõ præſumit̃ vtilis reipubl.tanq̃ credat̃ ꝙ ſit vſurus ſcia in malũ,& ideò doctorari ꝓhibet̃.d.l.magiſtros. & not.in

96 d.c.ꝓpoſuiſti.col.fi.¶†Itẽ not.ꝙ nomina verbalia ſonãtia in delictũ vnico actu verificant̃,vt ꝓuaricator.l. athletas §. ꝓuaricator.ff.de infam.vt graſſator,venenator l.capitalium.§.venenarij ff.de pœn.vt expilator.l.j.§.expilatores.ff.de expila. & licèt Abb.loquat̃ de nominibus verbalib.tm̃,tñ Lud. Ro. conſ. 304. In caſu ꝓpoſitæ conſultationis.ponit tria in quibuſcũque nomin b.delictũ ſignificantib.vt fugitiuus,leno, & ſimilia.l.mariti.§.q quæſtũ.ff.de adult.& ibi Bart.Sed in ꝯrium vr̃ text.in c.vidua.34.diſt.vbi dr̃ meretrix,q̃ multorũ libidini patet,& ſm d.Præpoſi & Archid.Illud verbũ multorũ debet verificari,ſaltẽ in tribus, & iſtud determinat Soc. conſ. 34. viſis teſtib.c.2.ſol. quędã ſunt noĩa ſonantia in delictũ. q̃ denominantur ab actu,& tunc ſufficit vnicus actus,vt homicida, calumniator,& ſimilia ita ꝓcedat cõcluſio,quædam ſunt nomina.q̃ denominant̃ ab effectu reſultante ex actu,vt meretrix,q̃ dr̃ à merendo libidinis ſtipẽdia, ſm Arch.in d.c.vidua.& tunc requirunt̃ plures.ſimile in fœneratore, q̃ nõ rectè fœnerator appellat̃ ſi ſemel tm̃ fuerit fœneratus,ſm Pari.de Put.in tract.

97 ſyndicatus.in ver.ꝯhere.in ver.an officiales.¶†Not tñ,ꝙ mulier,q̃ vnũ ſolum admiſit dr̃ inhoneſtę vitę.ſm Cepol. conſil. 58.Fran.de Villariis.Et iſta faciunt ad ſtatuta,quædam ſunt verba,q̃ denominant̃ ab exercitio,ſeu vſu & tunc talia verba requirunt plures actus,vt luſor & aleator,ſm Bald.in rubric. de conſt.pec.ad fin.Et inquantũ Abb.dicit,ꝙ iſta concluſio fallit in abigeo,intelligе vt no.in l.oues.ff.de abig.Inquantũ dicit, ꝙ fallit in plagiario.Iſtud reprobat Saly.in d.l.ſi abducta.& bñ ꝓtex in l.pen.C.ad l.Flauiam de plag.& ſi vis ſcire differentiã

98 inter furẽ & plagiariũ,vide gl.in l.2.ff.de plag.¶†Inſuper nota,ꝙ vna mercãtia non facit vnũ mercatorẽ.l.j.§ j ff de trib.& ibi Bar.& latè Alex.& Are.in l.cętera §.ſi q̃.ff de eg.j. & Fel. in proœm.Gregorian. in verbo,Gregorius.col.fi.Tu dicas generalius,ꝙ nomina ſignificatiua alicuius officij,q̃d quis ꝓpria auctoritate aſſumit,non verificant̃ ex vnico actu,ĩ Bar.in l.mariti.§.q queſtus.ff.de adult.ideò Par de Put.in loco præallegato,dicit officialẽ nõ poſſe puniri pœna ſtatutaria, ſi tm̃ vnam mercantiã fecit intellige verum, niſi præcedat matricula,ſm

99 Bal.in d.rub.& ſequuntur Moder.hic.¶†Nt.ꝙ mercator non appellatur,niſi q̃ habet maiorẽ partẽ fortunarum ſuarum in mercibus.l.ſemper.§.negotiatores.ff.de iureiur.&ibi not.Bar. idem firmat Bar.in rub.C.de naui.lib.xj.& Alex.conſ. 108. in 4.vol.Abb.conſ.78.col.2.in 1.parte.Sed aduerte,quòd text.ĩ in d.c.negotiatores.nõ ꝓbat,ꝙa loquit̃ in mercatore deputato ad ſuccurrendã annonã reipubl.Et ꝓpterea volentes ſe excuſare ab oneribus publicis, iſto caſu fauor publicę vtilitatis & natura matrimonii exigunt,quòd mercator habeat maiorem partẽ fortunarum in mercibus.Nec ſic videtur dicendum in aliis mercantiis.poſſem in iſta materia multa contexere,ſolùm addas ꝙ ex etymologia vocabuli,quę reſoluit verbum in ꝓprium ſignificatum,ſm Bal.in c.j.§.ſi qs de manſo.de contr. inueſt.Mercator ꝓprię dicit̃,qui mercibus emẽdis & vendendis vias facit ad alienas regiones quaſi mercium vector.Et ob iſtam cauſam,ꝙa in itineribus &in vecturis mercium magnis periculis ſe ſubiiciunt,inter miſerabiles perſonas nuncupant̃, & habent omnia priuilegia miſerabilibus cõceſſa.ſm Inn.in c.ſignificantibus.de offic.deleg.& Fel.in c.cũ ſit generale.col.

100 8.de for.cõp.¶†Ex hoc infero,ꝙ mercatores noſtri temporis qui ſtant domi & mutuãt ſub vſuris,non debent habere priuilegia mercatorũ,imò dicit Bal.conſ.382.incip.In q. Martini.in v.parte.Quòd ſtatim q̃ primum mercator mutuauit ſub vſuris,ſtatim caſſat̃ de matricula,quantũ ad priuilegia,nõ q̃tũ ad odia.Opinio tm̃ vulgi in iſta materia eſt multũ conſideranda.l.ſciendũ.§.aliud.ff.de ędil.edict.Et ex his ad laudem virginis,cuius feſtum heri celebrauimus,vtiliter puto,quòd impoſitus ſit finis huic Decret.

SVMMARIVM.

1 *Negotia eccleſiaſtica per prælatos eccleſiarum ſunt diſcutienda.*
2 *Laici qui ſint,& curiꝫta dicantur.*

Ioannis Franc. Ripę super secundo Decret.

3 *Hospitalarij, templarij, & similes, an dicantur laici, vel clerici.*
4 *Iudex laicus habens clericum detentum, non tenetur eum relaxare, nisi prius facta fide de clericatu.*
5 *Argumentum à contrario non tenet, quãdo resultat prauus intellectus.*
6 *Tractare verbum, quid significet.*
7 *Argumentum ab ordine lectionis an & quando sit validum.*
8 *Laici ecclesiastica negotia tractare non possunt, vide n.16.17.& 18.*
9 *Imperator & eius comites Palatini, an possint legitimare filium sacerdotis adhuc effectum, vt succedat ipsi sacerdoti & eius hæreditate.*
10 *Laicus an possit esse tutor clerici.*
11 *Tutor vel curator laicus si à iudice laico fuerit datus alicui minori, tunc etiam laico, an illo minore effecto clerico finiatur ipsa tutela vel cur.*
12 *Laicus an possit esse arbiter in causis ecclesiasticis. nu.13.& 14.*
15 *Consuetudo potest dare iurisdictionem non habenti.*
19 *Clericus rõne rei sitæ fortitur forũ ecclesiasticũ in loco, vbi res est sita.*
20 *Laicus an possit in causa reconuentionis cognoscere contra clericum.*
21 *Feudum si fuerit à secularib. feudatariis ecclesiæ donatum, & postea inter prælatos, vel inter dominum feudi, & ecclesiam vertatur differentia, quis de hoc cognoscet an Papa, vel Imperator.*
22 *Creditoris conditio ex persona hæredis non debet fieri deterior.*
23 *Episcopus executor datus ad distribuendum bona inter pauperes potest conueniri tanquam executor coram laico, coram quo pauperes etiam conuenire potuissent.& nu.24.*
25 *Iudex laicus an sit competens contra laicum fideiussorem clerici.*
26 *Iudex secularis an possit cognoscere de causa falsi testimonij, quod clericus deposuit coram eo.*
27 *Iudex secularis an possit compellere coram clericum ad perhibẽdum testimonium coram eo.*
28 *Laicus an possit cognoscere in possessorio.*
29 *Seculares nitentes cognoscere de causis ecclesiasticis, qua pœna puniri debeant.*
30 *Abbas an veniat appellatione prælatorum.*
31 *Abbes an connumeretur inter maiores dignitates, an inter inferiores.*
32 *Prælati eccle. propter prohibitionẽ Laicorum non debent dimittere iustitiam.*
33 *Arbiter non arbitratur iure proprio, sicut nec delegatus.*
34 *Episcopus an possit delegare causas ecclesiasticas laicis.*
35 *Substitutus non potest esse is, qui non potest esse principalis.*
36 *Papa non potest derogare priuilegio fori concesso clericis.*
37 *Laicus in causis spiritualib, an possit esse delegatus simul cum clerico.*
38 *Laicus de mandato Abbatis an possit aliquem recipere ad professionẽ.*
39 *Laicus de mandato episcopi an possit ponere clericum ad torturam.*
40 *Papa an possit causas spirituales laico delegare.*
41 *Statutum puniens præsumentem turbare possessorem in sua possessione an habeat locum in laborantib. qui nomine alieno turbant, laborando in possessione alterius.*
42 *Statutum vel lex pœnalis loquens per verbum præsumpserit, an includat contrauenientem legi vel statuto per ignorantiam.*
43 *Prælati an teneantur delegare causas ciuiles vel criminales laicis.44.*
45 *Prælatus si procedat in causa sanguinis, an valeat processus.*
46 *Prælati an possint esse delegati laicorum.& nu.47.*
48 *Clericus delegatione laici ad vnam causam, an ea expedita possit aliam assumere.*
49 *Laicus in causis eccl. an possit esse procurator clerici. syndicus ecclesiæ.*
50 *Laicus an possit constitui procurator ad eligendum prælatum.*
51 *Laicus an possit esse procurator ad negotia spiritualia extraiudicialia.*
52 *Laicus an possit esse administrator generalis ecclesiæ, puta œconomus.*
53 *Laicus an possit esse fabricerius in ecclesiis.*
54 *Laicus an possit constitui ad vendendam vnam rem ecclesiæ.*
55 *Laicus an possit colligere oblationes spirituales.*
56 *Laicus an possit esse vicarius episcopi.*
57 *Laicus an possit esse assessor iudicis eccle. & quid in doctore iuris ciuilis tantùm. nu.58.*
59 *Ecclesiasticus an possit esse laici assessor.*
60 *Laicus an possit esse notarius in causis ecclesiasticis.& nu.61.*
62 *Laicus an possit prædicare.*
63 *Prædicans sine licentia superioris est excommunicatus.*
64 *Clericus coniugatus, an possit esse delegatus episcopi in causa saltem criminali contra clericum.*
65 *Clericorum consensus an requiratur in casibus in quib. potest episcopus causas ecclesiasticas laicis delegare.*
66 *Laicus an possit esse rector hospitalis, & an custos ecclesiæ, seu altaris. 67.*
68 *Laicus an possit habere possessionem super beneficio ecclesiastico.*
69 *Laicus an possit habere prælectam, & an possit propria authoritate cõferre capellam, quam erexit in sua domo vel castro.*
70 *Laicus an in casu necessitatis possit de spiritualib. negotiis se ĩpedire. Et si tempore necessitatis laicus possit baptizare, an cessante necessitate sit postea recurrendum ad sacerdotem pro baptismo.*
71 *Clericus confessus in mortis articulo potest examinari in testem coram iudice laico sine superioris licentia.*
72 *Moribus sit inflante mortis periculo amisso vocis officio signa contritionis coram laicis fecerit, communis gratia eis non est deneganda.*
73 *Laicus an ex priuilegio Pãpæ possit spiritualia negotia tractare.*
74 *Papa an possit vni clerico concedere, quòd non teneatur dicere horas.*
75 *Laicus, an possit præscribere iura spiritualia.*
76 *Iudex secularis an possit cognoscere de controuersia decimarum inter laicos in casibus, in quibus laicus de iure possidet decimas.*

DECERNIMVS ¶Dicitur & summatur cõiter, vt hic per Abb. Sed quia Barb. mordet istud summarium. & ipse ponit aliud prolixius isto text. ideo ego summo sic. Negotia
1 †ecclesiastica laicorum prohibitione non obst-per plat̃os ecclesiarum non per laicos nec laicorum iudicio sunt discutiẽda. ¶In tex. ibi, decernimus, exponas-i. declaramus. nam antea idem statutum erat, vt patet in iuribus alle. in gl. & ĩc nota, q̃ verbum decernimus nõ ẽ sp noui iuris promulgatiuũ. ad idẽ tex. in c. ad audientiã & ibi no. Host & Card. ĩ. de cler. non residẽ. rPr tñ denotat ius nouũ fm gl. in cle. p lras. de p̃b. & in cle. 2. de reb. eccl. non alien. & in cle. ñ. de æta. & quali. & in cle. 2.
2 de appella. & ĩ. Pan. ad fi ¶ †In tex. ibi, vt laici qui sint laici, & quare ita nominentur, declarat texr. in c. duo sunt. 12. q. 1. Sed hic cadit dubõ, an clerici biugati in casu huius tex. sint reputãdi clerici vel laici? vF q̃ dẽant numerari inter clericos, per illud qd̃ dicit Io. And. in c. Ioan. ĩ. de cler. coniug vbi vult q̃ statutũ excõicãs certo casu laicos non includat clericos coniugatos. ¶Secundò facit quod dicit Abb. in c. i. de vita & honest. cler. vbi vult quòd ille tex prohibens laicos stare in choro, vel intra cancellos altaris dum officia celebrãtur, non censetur excludere clericos coniugatos Contrarium credo verius, quia cã prohibitiua, quam assignabo ĩ. in i. no militat ẽt in clericis coniugatis, & quia excepto priuilegio fori clerici coniugati reputantur puri laici. c. vnico. de cle. biug. in vi. Et de hoc est tex. in c. 2. ĩ. de cle. coniu. ¶Non obst. allegata, quia loquunt in odiosis, sed dispõ huius tex. ẽ merè fauorabilis & fauore ecclesiarum introducta. vt. ĩ. patebit. ¶ †Scdò dubitatur an hos
3 pitalarij, templarij, & similes dicãtur laici vel clerici? vF quòd sint clerici, quia sunt Deo deuoti. d. c. duo sunt. Contrarium vF determinare Inn. in c. i. de cele. missa Pro cõcordia distinguas vt per d. Præpo. in c. mulier. xxiij. dist. & put habetur in decisi.
4 Tholo. dec. 17. ¶ Tertio dubitatur † an in dubio præsumatur laicus vel clericus. Inn. in c. super his. de accu. in ñ. determinat, q̃ in dubio quilibet p̃sumatur laicus, & iõ dicit q̃ excipiens p̃ electum, q̃ non sit clericus hẽt intentionem fundatam. sequitur Abb. in c bonæ j col. pe. s. de cle. & in c. i. col. i. ĩ. de lit. con te. & in c qm̃ p̃ ĩ. de prob. assignans rõnem, quia de promotione ordinum debet fieri scriptura. c. legum. 2. q. 1. & ĩ. de cle. peregri. per totũ, & vbi non apparet scriptura, p̃sumitur quod actus nõ fuerit celebratus. d. c q̃m p̃ idẽ tenet Car. in c. ppẽdimus. in 3. char. ĩ. de sen. ẽ. ex cõica. & Deci. cons. 125. incl. In cã expoliationis. qa qualitas clericatus non interest à nã. & p̃batur per tex. in c. cum adeo. s. de rese. & in c. ex lr̃is. s. de tralac. iõ iudex laicus hñs clericum detentum non tenetur eum relaxare nisi facta fide de clericatu. fm Fulg. cons. 120. incl. Præsuppositis statutis. & qualr debeat p̃bari iste clericatus, q̃tum ad hunc effectum, optimus ẽ tex. in c. si iudex laicus. de sent. ex
5 com. in vi. ¶Sed coram quo fiet hmõi probõ? *communiter* doc.
a in d. c. si iudex laic⁹. tenẽt q̃ fieri debet corã ecclesiastico, seq̃ Bal. in l. si qua p calũniã. C. de epis. & cle. & Fulg. in d cons. 120.
b Qd̃ limita nisi sit ꝯtrouersia de habitu clericali tm̃. tũc. talis cognitio spectat ẽt ad laicũ fm Gui Pap. q. 138 & vltra eum idẽ voluit Gem. in c. i. ĩ. de cler. biug. in vi. & Soc. p̃si. 122. colum. 3. in i. pte. Declara ẽt vt in decis. Tholo. decis. ciiij. & cxvij. in gl. Qualr ãt & qũo possint p̃bari clericatus & ordinũ collatio p̃ testes nõ determino, quia qõ p̃dẽt de facto videatis Fel. in c. cũ cãm. col. 3. & in c. Alb. col. fi. ĩ. de testib. & Gem. p̃si. 91. in cip. Premitto, q̃ possessoriũ. An ãt lræ bñficiales enunciantes ordines fidẽ faciãt, videas Abb. & Fel. in c. nõnulli. §. sunt & alij.
5 col. 4. s. de rescr. ¶ †In tex. ibi, ecclesiastica negotia. Ergo à ctrario secularia laici poterũt tractare. Sed p̃ inter secularia cõnumerantur ebrietas, & alearum vsus, & ũmilia c. i. ĩ. ne cleri. vel mona. & tñ ista nõ vñr cõcessa laicis, vt in tit. de alea p totum. ergo non tenet argm̃ à ctrio, qñ resultat prauus intellus. tex. est hic, & allegat̃ gl. ost. in l. cõuenticula. C. de epis. & cler. vel alr negotia secularia. & negotia ecclesiastica p̃t tripl̃r p̃siderari, vt p̃ Ab. in rub. ĩ. ne cler. vel mona. & capiendo. 2. & 3. mõ. ctrarium nihil obst. hoc n. verbũ negotia ecclesiastica, debet expo
6 ni, id est, iudicia seu causas rerum ecclesiasticarum, probatur quia negotium propriè dr in causis, negotiatio in commerciis. c. forus. de verbo. signi. ¶Et qa debet exponi fm nãm tit. iuxta l. Imperatores. ff. de in diẽ addicta vt exponere, istę tex. in verbo ecclesiasticã iustitiã. ¶ †In tex. ibi, tractare, p̃t expo-

nid

§ Ecclesiastico sequitur & dicit hanc opinionẽ seruari in Hispania Dida. q. practicarũ. c. 4. n. 1. eã tamẽ in Gallia ob seruari dicit Mart. & Gallię cõsuetudines tanq̃ iuridicę ac tales cõsuetudo Methonensis, vt p̃ in Cla. in pract. crim. § fin. q. 36 ver. regolan ter.
TROTT

b Laicũ de qua re. & qs dicatur habitus clericalis nẽpe, ex quo iure d̃ carer clericus à populo statim ac videtur habes per Clar. vbi supra, ver. Odi, si clericum.
TROTT

ni.l.consulere,vt in l.si auia.C.de inge.& manu.ibi,si cum peritioribꝫ tractarū habuisses,& ſm Bald.exponitur.i.consilium,& ex hoc habes hic rex.ꝙ laicus non potest esse assessor in causis ecclesiasticis.¶Secundò pōt resolui.i.examinare,& votum dare.c.tua.ī.de his quæ fiunt à prelat.cū gl.& secundum istū sensum vī hic esse tex.ꝙ laici nō possunt dare vocem, nec interesse in tractatib.q̄ fiunt in venditione rerū ecclesię,quod ꝓbatur in c.bene quidem.96.dist.¶Tertiò pōt interpretari.i.custodire.l.eleganter.§.pen.ff.de pign. act. & secundum istum intellectum habes hic tex. ꝙ laicus non potest esse sacrista nec œconomus rerū ecclesiasticarum.¶Quartò potest intelligi.i. colloquium habere.c.fi.& ibi Fel.ī.de probat.vnde vulgò dicitur, multa tractant, quæ nō ꝯcludunt.l. fi voluntate. C.de rescind.vend.c.1.de reb.eccles.non alien.in 6.testes deponentes de tractatu nihil ꝓbant,ſm Alex.consi.13.co.pen.& consi.28. col.2.vol.1.& Dec.133.col.5.& 159.col.4. & ſm istam expositionem habes,quòd clerici de negotiis ecclesiasticis non debent habere colloquium cum laicis,qa posset laicus confabu
7 lando peruertere eorū iudicium.¶†In tex.ibi,pręsumāt ſonat in malā partē,& ideò gl.exponit ſua auctoritate de proprietate & natura huius verbi præsumere.dicam ī.post Abb. in tex. ibi archiepi.aliqui libri habent archidiaconi,ſm primam literam habes notare,ꝙnō valet argm̄ ab ordine litere & ad hoc not.istum tex.Soc.consi.9 col.5.in 1.parte.Sed intellige vt procedat,qn̄ talis ordo ponit exemplificatiuè, vt hic.& ita declarat Card.arg.l.obligationum ſubſtātia.§.fi.ff.de act.& oblig.& ad hoc ad tex.in c.cum in cunctis.§.inferiora. s̄.de elect.secūdū verò aliā literā habes,ꝙ Abbas est dignior archidiacono,
8 qđ non ꝓbatur isto tex.ſtatib.prędictis,de quo latius infrà dicā.¶†Nota primò ſm Abb.ꝙ laici negotia ecclesiastica,maximè ſpiritualia tractare non possunt principaliter, nec ministraliter.i.nec iure proprio,nec ministrando consilium vel auctoritatē.& ratio multiplex est,prima,qa qđ vni creditum est, alius non debet ſubtrahere,ne ꝓm ſcuis actib.rerum turbentur officia.l.consulta diualia.C.de testa. ¶ Secūda qa non est concedenda auctoritas imperādi his,quos obsequedi manet nec essitas.c.ecclesia S.Marię.s̄.de consti. c.cum laici. ī. de reb. eccle.non alien.& quia indecorū esset laicos iudicare laicos. §.in nona.16.q vlt &quomodo q reb.humanis pſunt,de his p quos diuina ministrantur iudicare præsument.c. denique. 96. dist. Alia ratio fuit propter ſuſpicionē:ſunt.n.laici oppido infesti clericis.c.laicos 2.q.6 c laicis.de immu.eccles.in 6. & ideò dicitur quòd de ecclesia malè iudicat,qui quęrit iudicium laicorum.c.placuit.11.q.1.Et in ſpiritualib. ſi alia ratio fortior, quia laici ſunt incapaces ſpiritualiū.c.Massana.c. sacroſancta. s̄.de ele.& ꝓpea text.dicit maximè ſpiritualib.Iuxta istud not. de plurib.dubitatur.¶Primò nunquid tex.procedat in Imperatore? videt ꝙ non:quia Imperator est constitutus à Deo in terris omnium magiſter auth.habita.C.ne filius pro patre.Est n.Imperator Dei vicarius,ſm Bal.in l.1.C.de iur.aureo,annu.& dicitur Dei legatus & proconſul,vt per Cur.consi.65.colū.6. ¶Contrariū est verius,ſecundum Abb in d.c.ecclesia S.Marię. in 3.not.per illum tex.Et ita tenet Dec.cōſi.160 incip. viſo the
mate.in fi.vbi decidit,quòd Imperator nō pōt formare inquiſitionem de vſuraria prauitate contra aliquem, hac ratione, Imperator non debet interesse in concilio generali clericorū. c.cum virū.96.dist.Pan.in c.cū M.in 4.col.s̄.de cōſti.hac ratione,Imperator non potest concedere priuilegium fori ecclesiastici,ſecundum gl.& Abb.in c.nuper nobis ī. de test.Ad ꝟrium respondetur,ꝙ est vicarius Dei in temporalib.& prophanis,non in ecclesiasticis,maximè ſpiritualib.c.nouit.vbi Abb. in 7.no.ī.eo.c.certum.gl.10.dist.& lepra percutitur Imperator,
9 ſi ecclesiastica tentet vſurpare c.Imperiū.ead.dist.¶†Secundò dubitaſur,an iste tex.cedat etiā in negotiis ecclesiasticis, quæ expediūtur per viam voluntariæ iurisdictionis? videtur ꝙ ſic, nam Imperator & eius comites Palatini non possunt legitimare bastardos ad ſpiritualia,ſecundum gl.in c.1.10.dist.Pan. & alios in c.per venerabilem.qui filij sint legitimi nec quo ad feuda ecclesiastica,vel emphyteuſim ecclesiasticam, vt dixi s̄. in rub.fortius non possunt legitimare clericum ad temporalia,puta ad hereditatem paternam etiam patre conſentiente, ſm Deci.consi.150.per totū.& licet possint legitimare filium sacerdotis,ſm Ioan.Andr.& Card.in d.ca per venerabilem.& Cald.consi.4.ſub rubr.qui filij sint legitimi. & Bald.in l.q ꝟ.C. de nup.Pau.de Cast.in l.ſi qs̄ posthumos. ff. de lib.& posthu.& in consi.225.incip.notandum est.ſm antiquam impreſſionē. tamen non possunt legitimare filium sacerdotis ad effectum, vt succedat ipſi sacerdoti,& in eius hereditate, ſecundū Soc. consi.65.incip.Super ꝓposita q.in 3.colum.in 3. par. quia nullam habent iurisdictionem in patrē sacerdotē,nec in eius hæreditate.Est verum ꝙ in hoc idem Soci.vī ꝟriari in l.Gallus.in §.forsan.in fi.ff.de lib.& posthu.Et ꝟrium visus est tenere Bal. consi.363.inci.Quęriē vtrum filius.in v.parte. Contrarium in principali dubio vī dđm, qa iudex laicus potest interponere decretum ſuum in emancipationibus clericorum,ſm Rot.de ci.7. isto tit. quam ſequitur Ge.in c.fi.§.primo.eo.tit.in vi. ¶ Ad istud tenendo aliam partem rñdet Dec.in d. consi.150. col.3. ꝙ emācipatio est actus patris & non iudicis.Ista ſolo in ꝓposito nō vī tuta,quia reſpectu decreti nō potest negari quin sit actus iudicis.Et ſi dicat interponitur ſuper actu patris. Aduertat.qa emācipatio vī actus cōis patris & filij,requīt.n.ꝙ ſenſus vtriuſq;.l.iubemus.C.de emā.liber.Et ꝓpeavī potius adeūdus iudex filij patientis,q̄ patris agentis,vt dicimus in ꝑtētiosa iurisdictione.ca.ſi clericus laicum.ī.tit.j.l.iuris ordi.C.de iurisd. om.iu.istud valde ſtringit ꝯ Dec.niſi dicamus ꝙ in volūtaria iurisdictione ꝓtemplamur potius pſonā agētis.qđ ego demōſtro. Nam ſi laicus donet clerico, iudex laicus insinuabit talē donationem.ſi verò clericus donet laico,iudex ecclesiasticus insinuabit.Similiter ſi laicus minor velit alienare in laicum ꝓhibita bona alienari ſine decreto,iuxta tit. de rebus eorum.p totum,isto caſu iudex laicus interponet ſuum decretum. ſi verò clericus minor velit alienari in laicum, tunc ecclesiasticus iudex auctorizabit ipſam alienationem. ita determinat Soc. in c.j.in 18.fallen.infra de fo.compet.Et ex istis infertur,quod ſi pater emancipās eēt clericus & filius laicus,tūc iudex ecclesiasticus deberet auctorizare ipſam emancipationem. & ita
10 debet intelligi Rot.quæ oīa bn̄ ſigna,quia quotidiana.¶†Secundò in ꝟrium facit,qđ decidit Bald.ꝯſi.40.in 3.parte.vbi tenet quòd laicus potest esse tutor clerici duabus rationibus, Primò,quia clericus potest esse tutor laici.c.peruenit.86. dist. ergo idē eꝫ Secundo,quia clericatus retorqueretur in odium. contra l.quod fauore.C.de legi.Si ergo laicus potest esse tutor clerici, à fortiori etiam iudex in dando tutorem. Ad istud potest rñderi,ꝙ non est verum per illum tex. Nam tutor dat̄ perſonæ.insti.qui testa.tut.dari poſſ.§.certæ rei.& laici ſuper ꝓſonam clerici nullam habent potestatē Et ꝟrium tenet Dec. in allegato ꝯſi.col.pen.& Maria.in c.j.in 21.ampl infra tit. 1. & quod laicus non possit dare tutorē clerico, tenent Anch. & Ge.& Peruſi.in c.fi §.j.de iud.in vi Quę decisio etiam procederet non obst.ꝙ laicus possit esse tutor clerici.nam laicus pōt eē ꝓcurator clerici & ſyndicus ecclesiæ.c.j.s̄.de procur. & c.j. s̄.de ſynd.& tn̄ non pōt esse iudex.Item laicus pōt eē hoſpitalarius,vt s̄.diximus.non tn̄ ſequitur ergo potest constitui rector hoſpitalis à iudice laico,& ideo tenet decisi Bal ꝙ laicus possit esse tutor.& probo,quia laicus datus tutor clerico à lege vel à parte in testō debet ꝯfirmari,ſm Gem.in d.c.fin.§.j.Si ergo laicus pōt esse tutor ltīmus vel testamētarius,eo mō poterit eē dariuus,cū nulla ſubſi rō diuersitatis.Tertio in contrariū facit quia iudex laicus pōt dare curatorem clerico, ſm Rot.dec.cciij.inc.Clericus.Solu.procedit illa decisio in casu ſuo tm.ſ.qn̄ lis pendet coram laico,iuxta tex in c.ſi clericus laicum.infra tit.j tunc n.clericus ſubiicitur iurisdictioni laicali in causa principali,& ꝟrie etiam in accessoriis, & sic in decernendo curatorem,intelligit illam decis.Peru. in d.§.primo. & bn̄ probatur.in l.fi.§.primo.C.de admi. tut. vbi determinatur ꝙ iudex causæ principalis est etiam iudex in dando curatore. Sed iudex laicus excepta lite coram eo vertente non posset dare curatorem gn̄alē ad alias lites ipſi clerico,ſm Old.consi. 59. Vertitur in dubium.& Soc.in d.c.j.xxij.ampl.¶Iuxta prędmiſſa
11 †suboritur alia dubō.Pone ꝙ à iudice laico fuerit dat9 tutor vel cura.laicus alicui minori tūc ēt laico,An illo minore effecto clerico finiat̄ ipſa tutela vel cura,& sit dandus alius tutor vel curator clericus?vī ꝙ ſit extincta tutela vel cura, qa res devenit ad eū caſum,à quo incipere n̄ poterat.l.interſtipulantē. §.ſacram.ff.de verbo.obl.In ꝟrium facit, qa tutor laicus vel curator legitimè ꝯſtitutus ꝯfirmādus venit ab ecclesiastico iudice,vt s̄.dixi.& istud puto verius p illud qđ dicit Bar.in l. ſi ipu-
12 beri.ff.de tut.& cura.dat.ab his.¶Tertio†dubitat̄ an iste tex. ꝓcedat in negotiis ecclesiasticis expediendis p viā ſimplicis notionis,& sic q̄rit̄,an laicus possit eē arbiter in causis ecclesiasticis?vī ꝙ nō,per tex.istum in verbo,tractare,qđ ꝯuenit arbitro.Solu ꝙ in causis ſpiritualibus clarum est, ꝙ laicus non pōt eē arbiter.c.ꝯtingit.s̄.de arbi.Sed hic q̄ritur an saltem posſet eē arbiter in causis ſpiritualibus vna cum clerico?vī ꝙ nō per tex.in l.Pedius.ff.de arbi.in ꝟrium est tex. in ca. per tuas.s̄. tit. ꝓxi.Ad tex.in l.Pedius.rñdet ibi Ab. quę ſolutio licet *communiter* teneat̄,nō tn̄ transit ſine ſcrupulo,vt infra dicā.Iterū dubitat̄,an eo casu quo factū eēt cōpromiſſum in ſolū laicum đ ſpūali,& tpali vitiet̄ compromiſſū in totū? qō hēat dubium ſciendū est ꝙ clerici de rebus ſuis ꝓpriis pōt compromittere in laicum ſine conſenſu ſui epi,ſm gl.in c.ſi diligenti.de fo.cōpe.& probat̄ in aut.licentiā iubeat.C.de epiſco.& cler. & ſi ſit

de rebus ꝓpalibus ſue eccleſię in caſibus alꝫ permiſſis poſſunt cõprom ttere in laicũ vt eſt tex in c.expoſi a.s.de arb.q tex. ꝓcedit ẽt ſine cõſenſu ſui epi.ſm d.Ioan.Bapt. generũ Bar in tract.de arbi in 4 libr.c xv. Ad quæſtũ mõ reſpondẽdo, vr ꝙ vitiet in totũ, qa in ſpiritualib. vtile ꝓ inutile vitiat, vt in ſimili caſu cõſuluit Gem.cõſi 32 incip. ꝓ examinatione ꝓdictorũ. col.fi. vbi conceſſio capellæ maioris cũ ſepultura facta ꝓ epm in laicũ in totũ eſt nulla, qa iuſpatr. in eccłia cõſecrata nõ põt cõcedi laico, ſm gl in c.piæmentis xvj.q vij. & licet ſola ſepultura cõcedi poſſit tñ, qua conceſſa cũ cappella ꝓhibita ẽt cõceſſio ſepulturæ vitiat, &c. Sic ergo dicendũ in caſu nro, ſed iſtis & ſimilibus nõ attentis credo ꝙ ſtineat cõpromiſſum, q̃tum ad ꝓalia, ꝓ tex. in c cũ tpe s. de arbit. & ibi not. Abb. ꝙ tot ſunt cõpromiſſa quot res: & ideò in ſeparabilibus vtile ꝓ inutile nõ vitiat l j § ſi ſtipulanti ff de verb obl. ad decif Gem. reſpondet ꝙ loquit in individuis rõne dependẽtiæ, iuxta tex. in l j ff de ꝓcu. leg. erat em in caſu illo ſepultura cõceſſa accẽſorię: & ideò vitiato ꝑncipali, vitiat accẽſorium. l. cũ prin
3 cipalis. de reg iur. ¶ † Quarto dubitat an laicus poſſit eligi arbitrator in caſibus ſpiritualibus vr ꝙ no pſitũ tex. in verbo tractare maxime ſm vltimã expoſitorem. Secdo ratione incapacitatis. Tertiò, qa de ſpiritualibus nõ põt tranſigi c. ſuper eo. s. de tranſact. ergo nec cõpromitti, qa cõpromiſſum in arbitratorem nihil aliud eſt q̃ quædã tranſactio. ſm Doct. in auth. ſi vero cõtigerit & in corpore vñ ſummẽ C. de iudi. Quartò, qa ratio aſſignata in d.c. cõtingit. qa nõ decet vt laici ſpiritualib. arbitrentur, militat etiã in arbitramẽto, & ita firmat ibi Abb. & Ro. in l. Titia. fol mihi & conſ. 299 incip. In ꝓpoſita cõſultatione loquẽs in cauſa matrimoniali, ſequit Barb. hic. Iſtis nõ
4 obſtantibus communis opi. eſt in cõtrariũ ſm Mo. hic allegãtes Spec. in tit. de arbit. s. reſtat. verꝙ de ſententia. Sed certe Spec. ibi ſentit oppoſitũ, dũ dicit in iudicẽ tñ poſſe cõpromitti, vtim arbitratorem, ita ꝙ iudicet ſm ius in cauſis ſpiritualibus, & quantum ad expenſas, & reliqua arbitramẽta Ponderanda ipſum velle ꝙ cõpromiſſum fiat in iudicẽ, ergo in eccleſiaſticũ, qa alꝫ eſſet iudex. & iſto modo vt loquit Hoſtien. in c. exhibita. j. de ſer. perm. Itẽ pondera cũ dicit, ꝙ debeat iudicare ſm ius ergo non erit arbitramentũ. Ad idem allegat Ang. conſ. 34. incip. In hac cauſa, q̃ loquit in cauſa decimarũ, & in conſ. 98. q̃ loquitur in cauſa vſuraria. Ac ex conſ. 91. vitis ad is. vol. ij q̃ etiã loquit in cauſa vſuraria. Ro. conſ. 171. q̃ loquit ind ſt. Alex & do. Iaſ. in d.l. quoties. vbi iſta & alia adducũt. Fel in c cũ ſit generale col.
5 j. fin. ¶ Tu illa opi. deo adducunt. Primo laicus põt de pacto ꝙ via confeſſionis in ſpiritualib. ꝓcedere ſm Spec. in ti de conſuet. & recon. § nec dicamus verſ. ſed numqd. Ergo etiam debet poſſe cognoſcere p viã amicabilis compoſitionis. Sed cõſidera, qñ cõſtat de conuentione, nõ eſt cognoſcere ſed cognitum ex q̃ l. ꝓinde. ff ad leg. Aquil. arbitrator añ cognoſcit p viã ꝓdictionis, ergo de vno ad aliud non rectè infert. ¶ Præterea nõ ꝓcedit, via qꝙ iudex laicus poſſit ſuper tali confeſſione principis ꝓnũciare, vt j. dicã. Secdò laicus põt cognoſcere de cauſis ſpiritualib. vbi ſum. matrimõ ꝓcedit. ſm Spec. in tit. de primo decreto § reſtat. verꝙ de actione quẽ ſequit. Bal. in auth. ei q̃ iurat. C. de ſacroſanct. eccl. vbi poſt col. viij illud etiam nõ memouet, qa decif Spec. reprobãt ꝑ Io. And. in addi. Spec. in tit. qui ſint legitimi. lex in d.l. Titia ꝑ Mod. hic, & Felyn. in d. c. cũ ſit gñale col. ult. Quid tenendũ credere ſaluo iudicio melioꝝ, ꝙ in cauſis ſpiritualib. in quibus eſt licita tranſactio poſſit compromitti in laicũ arbitratorẽ, alꝫ nõ ideò infero, ꝙ in cauſa matrimoniali nõ poſſit fieri cõpromiſſum etiam in clericum arbitratorẽ, qa in ea nõ valet tranſactio c. ſi j. de tranſact. l. ij. § quæcunq; ff de iureiur. Et ſi dixeris, imo valet tranſactio qñ fiat ꝓ matrimonio ſm Bar & gl. & alios in l. ſi. C. de tranſact. reſpõdeo, ꝙ valet in vim noui cõſenſus, nõ ꝙ faciat retro fuiſſe matrimonium qđ nõ erat. & in iſtis terminis loquit Ro. in d.l. Titia. & ind conſ. 99 imo cauſa matrimonialis nõ poteſt cõprom ttere in arbitrũ clericum. text eſt in c cauſa s. de in integ. reſt. Siſr in cauſa matrimoniali nõ valet tranſactio. nec cõſtituit s. de tranſact ideo non valebit cõpromiſſum in arbitratorẽ verum ſup decimis ꝑteritis, vel etiã futuris in ꝓiudiciũ tranſigentiũ tenet trãſa Bio. c. ex mo tipici c. ſuggeſtũ, cũ ſimi. j. de decim & in c ve
6 nions. j. de tranſact ideò ſup illis valebit cõpromiſſum in laicum. Et in iſtis terminis loquit. Ancha. in d. conſ. 34. Siſr ſuper vturis ꝑteritis valet tranſactio, & ideò valebit cõpromiſſum in aliquo, ſm Ian. in d.c cõtingit s. de arbi. & in iſtis terminis
7 põt ꝓcedere conſ. Ancha. in d conſilio 98 & Alex in d.conſ. 91. ¶ † Secundo illã diſtinctionẽ nõ obſt. s. allegata in cõtriũ. Ad iſtũ tex. reſpondet ꝙ intelligit ꝑ viam iurisdictionis contẽtioſę, ꝙ ea q̃ dixi in verbo negotia eccleſiaſtica. Ad rationẽ. incapacitatis dico ꝙ ꝓcedit iudicando, nõ cõponẽdo. Tertiũ de c. ſup eo. ꝓcedit, vt patet ex diſt. Ad vltimũ, quod magis ꝙ ger, videlicet ad rõnem d.ca contingit põt dici, ꝙ ꝓcellũ tranſactione, ceſſat ratio inconuenientiæ ſeu inhoneſtatis. ¶ Quinto dubitatur an iſte tex. ꝓcedat in cauſis quę ex forma ſtatutorũ editorũ ꝑ laicos ſunt ſpirituales, nõ ex forma iuris Pontificij. Pau. de Caſt. conſi. 11. incip. viſis & ponderatis omnib. de terminat ꝙ nõ qa nõ eſt quæſtio iuris canonici, ſed municipalis. ſꝫtur Ias in d.l. quoties. exemplificãtes in ſtatuto diſponẽte ꝑ actum ex certis coniecturis ꝑſumi fœneratitiũ. Credo ꝑtũ eſſe verius, & in primis aduerte circa exemplũ, quia tale ſtatutũ nõ valet, vt in terminis conſuluit Fel. de Senis. in cõſi. quẽ ſequit Abb. in c. quę in eccleſiarum. co. 3 & in c. eccleſia San. Marię. col. 3. verſ. ſeptimus caſus. s. de conſtit. ¶ Secdò poſita validitate ſtatuti dico, ꝙ illa eſt cauſa vſuraria ſpiritualis de iure canonico, & licèt modus ꝓhãdi tradit à ſtatuto, nõ propterea infert, ꝙ dicatur qõ ſtatutaria, imo eſt qõ iuris ſpiritualis. Itẽ ſi ſtatutũ nõ ꝓximatur iuri canonico, cenſet ꝓbatum etiam de iure canonico c. 1. de no oper. nun. Ergo erit qõ ẽt iuris canonici. Itẽ licèt valeret ſtatutũ quatũ ad ſui diſpoſitionem, nõ tñ valeret, quantũ ad hũc effectũ, ꝙ vturaria poſſet tractari corã laico, quia non valeret etiã ſtatutũ cõi. vt j. dicã. ¶ Ex ò dubi
8 tatur ſi an valeat conſuetudo ꝓ diſpoſitionem huius c. vr q̃ ſic qa conſuetudo põt dare iurisdict. onẽ nõ hab. ff. l. viros. C. de diuorth. lib. 2. c. cũ contingat. vbi Abb. & alij. tri. gl. & doct. in l. & quia ff de iuriſd. omn. iud. ꝓbatum eſt verius per text. in ca. ad noſtram s. de conſuet. in c clerici. j. eo. qđ eſt verũ in cõſuetudine tãti tpis, cuius initij memoria non ſit in cõtrariũ. ſm Abb. in c. nouit. in 6 col. j. eo. etiã ſi Papa ſciret & toleraret. ſm Ioan. de
9 Lig. & Cal. hic, qđ refert Soc. in c. 1 in 19. fall. s. tu 1. ¶ † Septimo dubitatur, an ſaltẽ laicus in cauſis ſpũalib. poſſit interrogare ptẽ ad effectũ, ꝙ ſi ꝓfiteat poſſit ſup confeſſione procedere Spec. in titulo comm. & recon. § nunc dicamus. verſ. ſed nũquid, determinat ꝙ ſic. ſequit Bal. in l. vbicunque. ff de interr. act. & in rub. s. eo. & in l. 1. C. de ſen. q̃ ſine cer. quanti. Bal. & Alex.
10 in d.l. Titia. Anc. in d. conſ. 98. Ro. conſ. 91. Et iſta eſt communis. Cõtrariũ tenet Ro. conſi. 99. incip. ꝓtende. Anch. in reg. ea q̃. 14 q. de reg iur. & Dec. hic. Quod cõfeſſio ſꝫa corã iudice in cauſa tenenti nõ ꝓbat eat ſi clerici s. eo. alle. Dec. idẽ tenere Io. de Ana. in c. poſſ miſerabilẽ in 4 col. j. de vſur. qđ tenẽdum? Concordari põt opi. ſi dere d. ff Aut agi principaliter de cã ſpũali, & iſto caſu ꝓcedat vltima opi. Aut agit incidẽter, puta agit petitione hæreditatis. nec deter querit de legitimatione filij, & tũc de matrimonio iſto caſu iudex laicus poterit interrogare ad effectũ. vt nõ ꝓnuntiet de matrimonio, ſed ad effectũ, ſi pars confiteat. poſſit ꝓcedere in cã principali. Iſtã cõcordiã tradit Fel. in c. cũ ſit gñale. col. 3. j. tit. ¶ Qđ bñ not. in actu practico, & ꝓpea dicit Bal. in auth. ad hæc. C. de Lat. lib. tol. q̃ iudex laicus põt iudicare de cauſis ſpiritualib. ꝓ modũ cãe. puta ꝓnuntiando hẽditatẽ defuncti ꝑtinere ad Titiũ, qa eſt eius filius natus de ltimo mrimonio & ſequit Paul. de Caſtr. ꝑ. 151. ſm an-
11 tiquam impreſſionem. ¶ Octauò † dubitat an laicus poſſit de cauſis ſpiritualib. cognoſcere incidẽter. vr ꝙ ſic. ꝓ ea q̃ ſtatim dixi, & ꝑ tex. in l. quoties. C. de iudi. Contrariũ eſt verius ꝙ tex. in l. tuam. j. de ord. cog. in c. lator. j. q. iũ. ſint legi. in c. ſi iudex
12 laicus. de ſent. exc. & ita ſemper cõcludit. qđ intelligo verũ, ſi incidẽter vertat cõtrouerſia ſup iure ſpũali. puta an mrimoniũ valeat, vel q̃ctus ſit vturarius, ſecus ſi ſup facto, puta an fuerit pactũ factũ de retrouẽdo, ꝙ eſſet pignus. vl venditio, & ſimilia ita declarãt Bar. & alij in d.l. Titia. & plures ita ꝓfluerunt quos refert Dec. hic & d. Ias. in d.l. quoties & añ eos plures authoritates adducit Mar. in d.c cũ ſit gñale. ī vj. col. & ſeq. quibus adde Cal. ꝑ. 3. in ti. de fo. cõpe. Paul de Caſt. conſ. 3. in nouis. & 331. in antiqs. Soc. ꝑ. conſ. 219. Ale. 76. col. 2. vol. 3. Pan. conſ. 64. col. 4 & 71. col. 2. in 1. par. Cor. conſ. 227. in 3 par. Contrarijam opi. tenuerunt Imo & Raph. in d.l. Titia. & Imo. in d.c. cũ ſit. Et iſtorũ opi. vr approbare Dec. hic. mouet. qa ex facto ius oritur. vulgata l. ſi ex plagis § in cluo. ff. ad l. Aquil. ꝓfirmat Dec. quia qõ iuris hꝫt mixturã inſeparabilẽ. ꝓ ea q̃ ſcribit Fulg. cõſ. 134. ad fi. Et ideò ratione ꝓnexitatis ẽt qõ facti venit tractãda corã iudice eccleſiaſtico. arg. c. quãto. j. eo. Sed ad iſta oĩa reſpõdet d. Ias. in d.l. quoties. Quòd licèt ex facto oriat ius nõ tñ oritur ius ſpirituale, de quo ꝓtendat. & iſta ſolo rectè intellecta ẽ veriſſima. nec obſt. replicatio Dec. q̃ cã facti eſt ſpiritualis, qa reſpõdeo. ꝙ de cã facti nõ diſceptat. ſed de ꝓpoſito facto, & ex hoc apparet, q̃ qõ facti eſt ſeparabilis à qõne iuris licèt qõ iuris à
13 facto ſeparari non poſſit. ¶ Nono dubitat an laicus poſſit cognoſcere de cauſa ſpirituali, puta vturaria vertente inter Chriſtianum & Iudęum? videtur quod non. ꝓ tum ex & ſimiles, qui loquuntur generaliter, & text. generaliter loquens habet locum in Iudeis. j. de Iudæis. Contrarium determinat Petrus Anchoranus in regula ea quæ ꝓ regulam ſequuntur

Alex.

Alex.in d.l.Titia.mouent per tex.in ca.post miserabilē.de vsu. & ga de eis q̄ foris sunt,nihil ad nos.c.gaudemus.j. de diuor. qd tenēdū?Crederē primā opi.veriorem p gñalitatem huius tex.& ga laici sunt incapaces spūaliū ca.Massana.s de electio. & ga si agit̄ qō matrimonialis inter Iudæos,ecclesiasticus tm cognosceret,fm Fel.in c.cum sit gñale,col.8.j.titu.j.Ergo idem in aliis causis spūalibus,cum nō det̄ rō diuersitatis.Non obst. text.in d.c.post miserabilē.ga ibi erat qō super iure spūali,fm Ab.ibi in no.Nō obst.p ecclesia non curat de his q̄ foris sunt, ga verum est quantum ad excōicationē.nam Iudæi satis sunt excluſi ab ecclesia,& ideo non possunt amplius excludi. Sed quātum ad reliqua lex curat de Iudæis.cap.de terris.j.de dec. Hinc dicit *Host.*in d.ca post miserabilem. p omnibus modis quibus Christiani efficiunt̄ de foro ecclesiæ,eisdem modis ēt
19 Iudæi.¶† Decimo dubitat̄ an iste tex. procedat ēt in actionibus realibus:vī p nō,quia si agatur in rem,non p̄supponitur clericus obligatus.§.j insti.de act.& ideo non vī cā ecclesiastica.& istam partem tenet Collecta.in ca.qualiter.j.eod.refert Host.in sum.de fo.ppe.Contrarium est verius,& ꝓrium tenēt
§ Ioan.& alij *cōiter* in d.ca.qualiter.Bn verum est p rōne rei sitæ clericus fortitur forum ecclesiasticum in loco rei sitæ, & sic mutatur forus,non qualitas iudicis.c.fanè.j.de fo.cōpe.& ita
20 tenet Arch.in c.clericum.xj.q.j.& Old.cōs 84.¶† Vndecimo dubitatur,an in cā reconuētionis laicus possit cognoscere ꝙ
§ clericum.Iste est dubius passus.*cōis* vī opi.p in cā mere ciuili & ꝓphana possit reconueniri clericus coram laico. istā dicit
o cōem Fel in c.at si clerici.j.eod.& in ca.j.j.de mu.pet. in trib. locis.examinat ad plenū iste dubius articulus,quē n discutio, ga fm Io.An.in dubiis stādū est ꝙuetud ni.q̄ est optima legū interpres.l.si de interpatiōe.ff.de leg.mihi tn placet ꝙcordia Are.in d.c.at si clerici.vt distinguamus,Aut clericus reconuenitur corā laico ꝓ eo,vel cōnexo facto,& tunc procedit cōis
21 opi.Aut ꝓ fcō diuerso,& tunc ꝓcedat opin.ꝓria.¶† Duodecīo dubitatur,an iste text procedat in cā feudali.Barb.in cap. cæterum.j.eo.determinat per plura argumenta.p sic,dicens tenentes oppositum esse in magno errore.Sed fallit̄,quia dicit ꝙ casum legis,est.n.in ꝓrium tex.in c.ex trāsmissa. & in ca. verūs de fo.ꝓpe.vbi Papa remittit cās feudales vertētes inter clericos ad dūm feudi laicū.Quod amplia non solum si sit qō inter vasallos clericos,sed etiām si sit qō inter clericos, & ipsum dūm feudi laicum,tunc pares curiæ ēt laici cognoscent de ista cā.fm Bald in c.j.de ꝓtro.feu.apud pares term. per illū tex.in c.j.§ pterea de proh feu.alie.per Fed.cum si. sequuntur Mod.in d.c ex trāsmissa.& Soc.ꝙsi.xij.col.pe.in j pte.qd nota. qua parlamenta de ꝓnet.successerunt in locum istorum parium,ita dicit Guid in suis.q.& ex istis hēs p iura feudalia ligāt ēt clericos.qd voluit Bal.in p udijs feu.col.3.Anch.consi.
172.inci d.Lazarinus.Alex consi.10.viso instō inuestituræ, col.j.in 3.vol.Dec ꝙsi.131.colu.3.incip.Reuocat̄ in dubium.& intm procedit ista decisio,p si feudū fuerit à secularibus feudatarijs ecclesię donatū,si postea inter prela.os vel inter dūm feudi & ecclesiam vertatur dria,tunc Imperator,& non Papa erit iudex ꝙpetēs,fm Inn.& Abb.in d.c.verū. interētes p si ab epō feudatario rōne feudi secularis ꝙtingat appellari.talis appellatio deuoluitur ad Imperatorē,non ad Papam idem tenet Abb in c.dilectus filius.el.2.j. de ꝓben.Ecclesia.n. Romana licet dicat mr Imperij,tn si hēt feudū ab Imperatore dr eius vasalla,fm Bald.in l.fed& si.§.si liberto.in fin.ff.de in ius voc Et ꝓ feudis secularibus ecclesia tenet ad ea omnia,ad q̄ tenent̄ cæteri vasalli ēt laici,fm Bal in l.fi.ad fi.C.sine censu vel rei.¶ Intellige procedere,si qō sit feudalis:al's secus,fm Soc.in consi.
12.facit ga limitata cā limitatum producit effectū c.cum ordinē.s.de resci.l.age.C.de transa.Scdo intellige,si agat̄ ꝓtroversia inter ꝙuasallos, & vterque ꝓtendat se subesse eidē do. laico,alias iudex rei esset adeūdus,c.j.§.si verò.&§.seq.de pace tenen.Tertio intellige,si qō feudalis esset ciuilis, secus si criminalis,quia de crimine clerici laicus nullo mō ꝑt cognoscere c.at si clerici.j.e.Et iō si dominus feudi laicus prætendat clericū rōne delicti vel feloniæ esse priuatū vl priuādū feudo,tūc pares curiæ laici non erunt iudices,fm Inn.& Abb.in d.c.verum.sequuntur *communiter* scribentes in d.c.cæterum. & in d.
22 ca.ex trānsmissa.& Soc.in d ꝙsi.11.Quarto intellige,si agat̄ inter clericum & dūm vel alium ꝙuasallū,secus si inter clericū & alium non conuasallum,tunc ordinarius erit iudex.ca.j.de inuesti.in mari.facta.& d.§.ꝓterea.Alex.consi.j.in 3.vol. Maria. c.ex trānsmissa.in ver.circa tertiū.& in istis casibus saluatur
22 opi.Barb.¶ Decimoterrio †dubitat̄ an iste tex. ꝓcedat si clericus ꝙueniatur tāq̄ hēs laici?vī p nō,quia hēs repræsentat psonā defuncti.auth.de iureiu. amorien.ꝑsti.in prin.Itē ex persona hērdis nō debet ꝙdō creditoris fieri deterior.l.2.§.ex his. ff.de verb.ob.& quia hēs sequitur forū defuncti.l. hēs absens.
§ in prin.ff.de iud.Cōtrariū ꝙcludunt Bar.& *cōiter* alij in d.l.hēs absens.p tex.in authē.statuimus.C de epis.& cle.Qd singulariter amplia ēt si iā instantia esset inchoata cū laico defuncto,
23 fm Abb.& alios in c.ga V.j.eo.in vlt.co.¶† Decimoquarto dubitatur,an procedat iste tex.si clericus agat vel conueniat nōie laici pura tutorio vel curatorio nōie?vī p sic, p ea q̄ dixi in ꝓxima dubōne.*In* ꝓriū facit text.in l.q̄situ.ff.de in ius voc. & istā partē tenent Io.And.in c.Ioan.j.de testa.vbi ifortiorib. terminis decidit,p eps executor ad distribuendum bona iter pauperes poterit ꝙueniri ranq̄ executor corā laico,corā quo ēt pauperes ꝙueniri potuissent,fm Inn.in c.signantib.s.de offi deleg.& istud sequit̄ Maria.in d cap.1.in 28.fallen.& seq.j.de
24 fo.cōpe.¶ Decimoquinto†dubitat̄. an si agat̄ ꝙ laicū hērem cām à clerico corā iudice laico, an si cōpareat ad defensionē causæ rōne sui iuris & interesse,an talis cā erit remittenda ad ecclesiasticum?vī p nō per tex.in l.venditor.ff.de iudi. Contrarium determinat gl.in c clericum.1.q.1.& ibi Archid.sequitur Spe.ti.de primo decreto.§.restat.ver.quid si dominus. reperio d.Ant.in c.qm frequēter.§ si tamen.j.vt lit.non contest. distinguēt̄,Aut clericus fuit noīat̄ in iudicio p reū tāq̄ necessari⁹ defensor,& procedat deci gl.in d.c.clericum.Aut clericus directè & sua sponte venit ad defensionē,& tunc procedat tex. in d.l.venditor. q̄ distinctio non vī tuta,quia vtroque casu clericus subit defensionem rōne sui iuris & interesse,propter qd cā debeat remitti iudici ecclesiastico,eo ga clericus ēt p viam spontaneę cōparitionis nō ꝑt prorogare iurisdictionem iudicis laici.c.significasti.de for.cōpe.Saluando possemus sic dicere.Aut iudicium substantiatur in personam laici conuenti,& isto casu clericus coparens ad defensionē illius dicitur defendere illū coram iudice laico,corā quo incœptum est iudiciū. ita procedit d.l.venditor.Aut iudicium non substantiatur in personā laici ꝙuenti,puta p nōiet clericum in iudicio asserēs se nōie clerici possidere,& isto casu procedit gl.in d.c.clericū.
25 Ita declarat Ang.in l.non solū.§.qd vulgo ff.de vsuc.¶† Decimosexto dubitat̄ an iudex laicus sit iudex cōpetens ꝙ laicum fideiuss.clerici?vī p non,ga exceptio ꝓpetens clerico principali ꝓperit ēt fideiussori.§.except.insti.de repl. Et quia fideiussor no ꝑt i pl⁹ obligari,q̄ principalis.l.Græcè.§.illud.ff.de fideiu.In cōtrarium facit,ga creditor secutus fuit fidem fideiussoris,& non clerici,cum quo fuisset al's ꝙcturus. l.si creditor.C.si tut. vel cur.inter.Et istud vltimū est verius.Et ita tener. Spe.in tit. de compe.iud.adi.§.1.ver.sed pone clericus & d.Gui. Papæ.q. 362.in fi.nō obst.p except.cōpetēs principali,cōpetat fideiussori,ga verū in except.realib.secus in personalib.vt est except.fori declinatoria.l except.ff.de except.Et de exceptiōe fori est casus in l.si reus.ff.iud.fol.& in l.sed si restituatur.inj.resp ff.de iud.& Rot.in no post sing.629.non obst p non possit in plus obligari,quia isto casu nō obligatur in p us,sed efficacius q̄ fieri pōt
26 vt no.in d.§ illud.¶ Decimosept.† dubitatur, an iudex secularis possit cognoscere de causa falsi testimonij, quod clericus deposuit coram eo?vī p nō,per istum tex.Et quia de crimine clerici laicus nunq cognoscit.c.si clerici.j.eo. Contrarium determinat gl.j.l.nullū per illū tex.C.de testi. Tu cōcorda opi.distinguendo. Aut agitur de crīe falsi ad effectum hūdæ veritatis,& poterit laicus cognoscere. Aut ad effectum puniendi clericum,& isto casu nō poterit,ita distinguit Abb.in c.verū.col. iiij.j.tit.j.& Sal.in d.l.nullum.Et pro primo mēbro facit,ga secularis potest cognoscere de crīe obiecto ꝙ cler. productū in
27 testē coram eo,fm gl.in c.multi.ij q.j.¶† Decimooct.dubitat̄, an iudex secularis possit compellere clericū ad perhibendū testimoniū corā eo:Gui.Pap.q.64.mouet dubōnem, & nihil alleg.dicit,p ꝙsueuerūt cogi p secul.per arrestū sui equi,vel aliā leuē coercōnē,& n p grauē,ga essent excōicati grauē coercionē inferēdo.vulg.c.si quis suad.diab.Credo,p nullo pacto possent cogi à laico,p tex.in c.q̄q. & ibi gl.14.q.2.in subsidiū p propriū ep̄m p̄nt ꝙpelli,& testificentur corā laico.c.sup eo.cū gl.j.de testi.cog.Nec ob.si diceres,p Guido se fundat in cōsue.
28 ga nō valet,vt dixi S.in vj dub.¶† Decimonono dubitatur,an laicus possit cognoscere in possessorio?istā dubit. quia quoti-
29 dianā,reserno inferius examinandā.¶ Vigesimo †quæro qua pœna puniri dēant seculares nitentes cognoscere de causis ecclesiasticis?Rndeo,si altera p̄te reluctāte ꝓtendāt cognoscere, vel de manu iudicis ecclesiastici causam auferre, sunt excōicati ipso facto.c.q̄m.de im.eccl.in vj.Si verò laicus excepto casu necessitatis vsurpet sibi oficium baptizandi, vel ordines ꝓferendi,debēt puniri pœna falsi monetarij.c.qd quidē.§. illicitā. j.q.j.Possem pl'a alia ad mām faciētia cōtexere, dicā examinatis prius dictis Ab.& Mod.hic,sit ips supfuerit añ festū pascha
30 tis.¶† Nota ij.p Abb venit appel.prælatorū ad idē text. in c.j.de æta.& qual.& tex in c q̄s deinceps,16.q.7.& i c.apl'icæ.de pri

priui.ī vj & multa allegāt mod.Et sic habetis,q Ab. dī hīc dignitatem.& vltra mod.adde tex.in c.si quis Abbas in versi.à suo arceatur honore.xviij q.2.Bñ facit, quia prior claustralis ēt dī hīc dignitatē.fm gl.in c nullus. de elect. in vj.quē ornat Fel.in c. insup.col j.ī de testi.In ꝑriū q sit offm.& ñ dignitas, allegāt rex.in c.si à subdiacono 93.dist. vbi Abb. dī subiectus ostiario.Glo.ibi ñdet,q loqr fm antiquā pa.,p qua facit,qa hodie Abbates pñt ī claustro suis monachis,ꝑferre primā tō surā c.j.lxix.dist.q sit officium ēt allegāt tex.in c.j.de supplen. negli.pla confirmant Mod p plura, & dicit Fel hic in princ.q
30 ita ꝓnunciauit Clemens Papa in ꝙsistorio. Sed cōis est sntia q sit dignitas. Ad iura ꝓria ñdet,q licet dicant q sit offm,non tñ negāt q sit dignitas. Vnde dico q Abbatia est nomen honoris,oneris,laboris,fm gl.ī c.fi.ī.de corpo.vitia.nā Papatus est ēt offm & onus.c.j.ī.de maledic c licet de viranda. ī de elec.patiter epatus ē nomē honoris.ca.ad honorē.d auc.&vsu pal.Et tñ papatus & epatus etiā sunt dignitates,immo digni-
31 tatū culmina,fm glo.in ꝓ.vj & cl. ¶† Iuxta hoc dubitat,an Abbatia ꝓnumerēt inter maiores dignitates,an inter inferiores?vī q in maioribus.p tex.in d.ca. si qs deinceps. per quem ita colligit Lap.alleg.84 incip.dñs Papa.ad fi.nec mirū,qa ipse erat Abbas. Contrariū tenet Abb. qui licet ēt esset Abb.noluit tātā ꝓrogatiuā attribuere suæ dignitati,sed eā ꝓnumerāt inter inferiores in c.p tuas.ī.de simo.Quid tenēdū? Dec.hic ponit aliā opi.dicēs q Abbatia tenet mediū inter superiores, & inferiores.Et idē tenent Ioā.Andr.& Abb.in c maioribus. ī.de prebē.tñ non respondent ad tex.in d.c.si quis deinceps. ¶ Pro ñsione dico q si distīguamus oēs dignitates eccl'esiasticas à maxima vsque ad infimam Abbatia erit inter medias ita loquitur Abbas in d.c.maioribus.Si verò loquamur cōparatiuè,tunc si comparatio fiat ad inferiores Abbatia computabit inter maiores ita sequitur tex.in d.c.si quis deinceps.Si verò comparatio fiat ad maxima,puta ad epatum,tunc computatur inter inferiores.c cum in cunctis.§ inferiora. ī.de e-
32 lect.¶ † Insuper esset vidēdum, an Abbas ꝓferatur Archidiacono.& aliis inferioribus plat'is,sed Abbas.j.examinat, ibi reseruo.¶ Vltimò not q prēlati ecclesiastici ꝓpter ꝓhibitiones laicorum non debent dimittere iustitiam. Adde q poterunt per censuras tueri suam iurisdictionem.c.j ī.de offi.deleg.& compellere laicos,vt desistant à talibus prohibitionibus c cū laici.de reb.ecc e.non alien.Sed ibi Ioan.Andr.Host.& Barba.dicunt,q plati quærentes transitoriam pacem, vt canes, non auderent procedere ꝑ tales.& dicit Bertran.q rectores.& pontifices instituti,de iure suo male tuti, vel cum sint cor-
33 nuti non audent cornibus vti. ¶ † Glo.2 diuiditur in quatuor.In j.resoluit vnum ꝑriū.In ij. ꝑrium ampliat. In iij. idem facit In iiij.le remittit.ij ibi Papa.3.ibi,vī etiam.4.ibi,de hoc. Ex prima parte habes,q arbitrator ñ arbitratur iure proprio sicut nec delegatus. Considera qūo istud procedat,si.n dicis q iudicat auctoritate partium à quibus habuit prātem. Je.non distinguemus §.de offic ff.de arbi. sequeretur, q arbiter non possit partibus imperare sicut nec delegatus imperat delegāti,& quia tunc partes sibi ipsis viderentur imperare, qd fieri non potest.l.pe.ff.de arbi. Iō vī ddm q arbitretur iure ꝓprio. salua glo. dicas q illa verba glo. auctoritate propria, debent exponi.i.absque cōmissione,nā ex commissione legis, ꝓtium
34 vel principis laici pōt iudicare,vt ī videbimus.¶ † In ea gl.in prin.pro clara expeditione huius glo.& corū quę dicunt Ab. & doc.quæro vtrum eps possit delegare causas mere ecclesiasticas laicis Cōmunel'o est q possit delegare cās merè ciuiles tm̄.& non spirituales a Spirituales.adde Et si vellet laicus iudex delegare, non tamen posset causas criminales aut spirituales, vt communiter tenent doct. secdm Dec. hic,nu. 5. & post illū Ro. a Valle cōs. 4 nu 14.vo. ī & non spirituales vel criminales.ita gl.& oēs hic & īc. peruenit.xcv.distin.& in locis alleg hic per Abb.& Mod. Cōtrarium tenet Barb.hic & in consi xcv.col.iij. vol.ij.per plura quib.ñdent Basig.& doct hic.Contra istā ꝙsonem stringit tex.iste,vbi expresse dī,q ꝑlati d causis ecclesiasticis iudicio laicorū non disponant:verū si possent delegare causas laicis, disponerent laicorum iudiciū,nam delegatus iudicat suo iudicio.c.prudentiam.§.Illa quippe.ī.de offi deleg. Dec.ñdet q iste tex intelligit de iudicio laicorum simplici quod insurgit ex proprio motu,non autem de iudicio laicorum fomētato ex delatione epi ita solu.non vī tuta,quia sequeretur q laicus posset esse vicarius epi,quia tunc iudicium laici esset fomentatum auctoritate epi,cuius ꝓrium.ī.cōcludūt oēs,Ego aliter ñdeo,q iste tex intelligitur de iudicio laicorū imperatiuo,secus de iudicio subiectiuo,qd vī probare verba literę ibi,nec pp eorum prohibitionem.&cæ.q.d.secus si laici non prohiberent.sed suaderent iustitiam fieri.tē probatur,qa laicus posset esse assessor epi,vt ī.dicā post Abb.Item licet tex. dicat q ꝑlati non disponant iudicio laicorum, non tamen negat quin laici possint disponere iudicio ꝑlatorum, vnde sensus erit quòd prēlati ex delegatione laicorū nō iudicauit de causis ecclesiasticis,sed quòd laici non iudicent ex delegatione ꝑlatorū.tex.non prohibet.¶ Ad argūm de vicario epi qd vī militare ꝙ hanc solutionē.ñdeo q alia rōne ꝓhibet, tum qa est iudex ad vniuersitatem causarum,tum qa in ipsa vniuersitate insunt causæ spirituales.de quibus ꝓhibet rōne incapacitatis & honestatis iudicare.¶ †Sed a ꝙ istam opi. vrget regula
35 l.parabolani.C.de episc.& cler.quæ vult q ille qui non potest esse principalis,nō pōt esse etiam substitutus.Ad idem.le. 1.C. de prin.agen.in reb.lib. 12.Solu.illa regula ꝓcedit in subrogato iure proprio,secus in subrogato qui proprium nihil habet,vt in delegato.Ita ñdēt Basic.Dec.& fuit de mēte Abb.dū respondet ad c.significasti.Et ita declarat Bal in rub.ī. de offi. l.parabolani.,ꝓcedit ī subrogato in vniuersum ius: secus si ad vnā causam,prout nos loquimur.&facit,quia prohibitus habere iudicaturam in propria patria. iuxta.l.2.ff.de offic. præsi. non prohibetur esse delegatus.cap.statutum.de rescrip. in vj.
36 ¶ †Vltimò ob.quia Papa non pōt derogare priuilegio ori cōcesso clericis,fm Abb.in c.at si clerici in prin.co.7.j.eo. quia est de iure diuino,fm glo.in c.si Imperator.xcvj.dist.sequitur Fel.in c.si diligenti.colum.v.j.titul.j.ergo minus poterit epus. Solu.delegando non derogat,qa fingitur vice delegantis.ca. sanè.ī de offi.deleg.¶ Ex his patet cōem posse sustineri quæ limitatur vt procedat quando nō reperiuntur clerici idonei, fm Fran.Versel.p tex.in argūm in c.relatū.j.ne cler.vel mona. comprobant Mod.per alia quatuor similia,vt hic p eos. Et facit etiam,qa epus debet prius distribuere bona inter pauperes ciuitatis testatoris,si reperiantur l.nullus §.si autem.& l.si qs ad declinandā.C.de epi.& cler.Sed aduerte,qa ista fallēria nō vī vera qa in defectū clericorum laici pōt iure ꝓprio tractare spiritualia,fm gl.in c.pastoralis ī.de offi ordi.& quæ dicā.vnde ista cōclo in defectum clericorum nō haberet dubium,& hac rōne credo q Abb dixerit q cōiter non tenetur, pōt tñ procedere de honestate,vt dicunt Mod.¶ Secundò limita vt procedat quo ad vnam vel p'ures causas particulariter, secus ad vniuersitatem causarum,fm Aret.hic per tex in c.in noua. xvj.q.vlt.faciūt similia de qbus ī in j.dubōne extra glo.¶ Tertio limita vt procedat ꝙsentientibus clericis,quorū causæ delegantur,aliàs secus fm Aret.hic Contrariū tñ vult Ab.j. vbi dicā.¶ Quarto intellige, q possint delegari causæ ciuiles per episcopum,non tñ possit eps simpliciter cōsentire q laici iudicarent,fm Archi in c.benè qdem.ad fi.xcvj.dist.Fel.in c.fi.ī. de offi.or.¶ Iuxta ꝓmissa dubitāt.an clerici cōiugati possint esse delegati eporum in causis spūalibus?Istud tangit Abb. ī.ibi
37 reseruo.¶ Secūdo †dubitat,an laicus in causis spūalib.possit esse delegatus simul cū clerico.vī q sic,p tex.in c.p tuas.ī.de arb.arguēdo de arbitro ad delegatū iuxta.ca.vno delegatorū. ī.de offi dele Et ita tenēt Imo.&Barb.hic,& Fede.de Senis ꝙs. lxv.inc.Infrascriptæ qōnes.Cōtrariū tenēt oēs alij.hic. Pan.in d.c.ꝙtingit &in d.c.pertuas Arch.ī c.mēnā.2 q.v.Host.ī sum. de off.dele.§.cui possit vers.qd si deleget.Ge.ī c.2. de hær.ī vj. & ī c.2.§.j.de iud in vj.mouent,qa laici sunt incapaces spūaliū ēt data mixtura clericorū.vulgato c.massana ī.de elect.Et qa solū in casib.à iure expressis laici pōt de spūalib se impedire,fm glo.in c.h.24.q.vlt.ad tex.in d.c.per tuas.ñder ibi Abb. quòd loquitur in arbitrio & isto casu non valet argumentū de arbitro ad delegatum,quia subest ratio diuersitatis:nam ipm iudicare est spirituale,ideo prohibetur.ipsum autem arbitrari non est quid spirituale, ideo cum clerico simul conceditur. Tu aūt considera qūo procedat ista solo, nam aut considera mus ipsum iudicare & ipsum arbitrari in abstracto. Et certè tunc vtrunque est separatum à spiritualitate,& vtrunque cōsistit in voluntate laici.Aut in concreto,& tunc,cum vtrunque annectatur rei spirituali,vtrunque deberet dici spirituale.c.quanto.j.eo.Sed certum est,quòd in concreto nō consideramus ipsum arbitrari.d c.cōtingit. ergo nec etiam ipsum iudicare,immo videtur quòd potius laicus possit esse delegatus cum clerico quàm arbiter, quia delegatus non disponit suo iudicio puro;cū repræsentet vices delegāris,& tñ arbiter suo puro iudicio & iure ꝓprio iudicat,vt ī.demonstraui. Co-
38 gita ergo si velis defendere cōmunem. ¶ †Tertio dubitatur, an laicus de mādato Ab.possit aliquem recipere ad professionem.Præmissa faciunt q nō.Contrar.decidit.Io.de lig. in cap. ad applicā.j.de reg.sequit Fel.ī c.fi.ī.d offi. delig.,p quib.facit, quia ipsa receptio vī nudum ministerium fidei.Item facit, qa ipsa ꝓfessio non dicitur sacm ecclesiæ:sed qdam ꝓmissio de obediēdo:fm Fald.in ca.j.ad fi.de eo qui arma belli.depoī. in vsi.feud.sequit Fel.in c.fi qñ.col.4.ī.de rescr.Et hac rōne cōsiderata:vt q laicus etiam sine mandato abbatis possit ꝓfessionem recipere noīe monasterij:quia fauore ecclesię quilibet pt ꝓ ea stipulari:fm gl.in c.quoties cordi.2.q.vij.quam sic ītelle

xit Bal.ī l.illud.co.prima.C.de ſac.ſan.eccl. Credo tñ ꝙ laicus non poſſit benedicere veſtes,quę tradunt in profeſſione, iuxta tex.ī c.ſtatuimus.& in c.ex parte.j.de reg.¶ Quartò dubi
39 tatur † vtrum laicus de mãdato epi poſſit ponere clericũ ad torturam? vr ꝙ non, qa eps non ꝑt delegare laicis cauſas criminales clericorũ,ſm gl.in c.prętер.§.verũ.xxxij.diſt.¶ Secũdò,quia laici verberantes clericos de mandato etiam epi incidunt in cenſuras.c.vniuerſitatis.j.de ſen.excõ.Ergo nõ poterunt torq̃re,cũ in tortura in ſunt verbera & cruciatus.¶ Tertiò qa ꝑp odiũ qđ hñt laici aduerſus clericos.c.laicos.ij.q.vij. veriſimile eſt ꝙ nimium ſæuerè torquebunt clericos.& p iſta
a §ꝰ ma pars ſit verior a per tex.ī d.c.vniuerſitatis.Et iſta vr cõis, quam ſi velis tenere, amplia vt etiam non valeat ſtatutũ epi ꝓrium diſponens ſm Curt.ꝑſ. 80.inci. Sup art.an Abbas. mihiq̃ vr ꝙ opinio Bald.ſit ſuſtentabilior. pro qua adduco ca. ſnĩam ſanguinis.j.ne cleri.vel mona.p quem infero ꝙ clerici non poterunt torquere clericos,cum ex tortura poſſit ſequi. mors,vt experientia docet,ergo hoc tm laicis ꝓcedẽdũ erit. Adduco ẽt deciſ. Gem. in c.ſi ne cle. vel mona.in vj. vbi vult, ꝙ epſ nõ dẽt cõmittere clẽrico, vt vice ſua iuſtitiariũ deputet,qa clericus deputando iuſtitiariũ eſſet irregularis.Tenendo tñ cõem limita dupl'r.Primò,niſi clericus eſſet ī corrigibilis,ſm gl.& Archi.in ſum.xlv.diſt.Sed in ꝓrium facit tex.in c. cum ab hoĩe.j.eo.¶ Secundò limita,niſi in ꝓrium eſſet ꝓſuetudo,ſm Curt.in d.cõli.lxxx.& ſm Abb.in locis prælle. cõis cõſuetudo vbiq; eſt ꝓ iſtam cõem ſnĩam,ſubiicit tñ ꝙ malèfa
40 ciunt ꝑlati ſeruare talem ꝓſuetudinem.¶ Quintò †dubitatur an Papa poſſit cauſas ſpũales laico delegare? Gl.nr̃a tenet ꝙ ſic per tex.in d.§.verũ.ſequit Abb.allegans tres glo.ſ.text.ind. c.mennã. per quemampliat vt ẽr poſſit delegare fœminæ. & dicit gl.in ſum.xvj.q.vij ꝙ Papa põt dare authoritatem laicis conferendi beneficia.de quo j.dicam latè.Contrarium vr tenere gl.in c.peruenit xcv.diſt.¶ Pro concordia diſtinguas in ter ea quæ ſunt iuriſdõnis,& iſta poterit delegare laicis,& ea quæ ſunt ordinis,vt ꝓſecrare,baptizare,& ſimilia.& iſta non. ita ꝓcordat Abb.in c.quanto.s̃.de cõſue.Et rõ eſt,quia nimiũ denigraret vlis ſtat' eccleſiæ ſi ea quæ ſunt ordinis poſſet Papa laicis delegare, quem ſtatum eccleſiæ non ꝑt Papa deturbare.c.ſi illã j.q.vij.¶ In c.a glo.ibi,propria auctoritate.habemus notare ꝙ verbum,præſumere,refertur ad eos qui propria auctoritate faciunt actum prohibitum.Ad idem tex.in c.pruẽtiam.in fi.princ.& ibi Barb.s̃.de offi.deleg.&tex.in c.Iudeæ.j. de teſt.vbi glo.Ab.& Fel.adducunt omnia, dequibus hic per Mod.dicentes ꝙ propriè verbum,præſumere,denotat actum fieri de facto,& non de iure.Addetex.in c.Iudæi.j.de Iudæ.& Abb.in c.cum veniſſent col.v.s̃.de in inte. teſti. dicens,ꝙ eſt verbum ſonans in malam partem. & Fely.in c.nõnulli.§.ſunt & alij:col.viij.s̃.de reſc.dicens ꝙ denotat dolum & temerita
41 tem.¶ Ex hoc inferunt plã.Primò † ſm Abb ꝙ tex.diſponẽs ne qs præſumat aliqd facere,debet intelligi ſuo noĩe,nõ autemnoĩe alieno,qđ ſatis ꝓbatur ex his quæ s̃.diximus de laicis delegatis.Et ideo Aret.hic in primo not decidit ꝙ ſtatutũ puniens præſumentẽ turbare poſſeſſionem in ſua poſſeſ. non intelligitur punire laboratores qui noĩe alieno turbant laborando in poſſeſ.alterius.alle.gl. vulgatam in l.in rem.§.tignũ. ff.de rei ven.quam ibi Bar.& alij ſequuntur.idem vult Bal.in l.non eominus.col.prima.C.de accu.& in conſi.314.inci.Caſus taliş eſt in prima par.& Bar.in l.non ſolum.§.ſi mandato. ff.de iniur.quam gloſſ.& ꝓnr hanc illationem declara,vt non procedat quoties poſſeſſor inhibuiſſet ipſis laboratoribus & miniſtris ne laborarent in ſuo prędio, ſm Bar.Ale.& alios in l.de pupillo.§.nũciationem.ff de non. ope.nunc.& Ale.in ꝑſ. 36.in c.viſis his. col.prima.¶ Secundò lĩta vt non procedat quoties laboratores eſſent ꝓducti ad faciẽdum opus illicitũ, puta ad adimendos agrorum terminos ſm Iaſ. in d.§.nuntiationem.Et ſic no.ꝙ illatio Abb.debet intelligi qñ actus.q. fit alieno noĩe,eſt de genere permiſſorũ,ſecus ſi eſſet de genere ꝓhibitorum.ita dicit Sali.in d.l.nõ eo minus.in prima q.¶ Limitatertiò vt non ꝓcedat in laboratoribus & miniſtris prius [illegible] turbatum poſſidere,tunc ꝓp ſcĩam non effugiunt dolum & temeritatẽ,ſm Gandi.in tract.malefi.tit.de pœnis, col.xviij.ver.pone ꝙ ego ideo ſi operarij eſſent vicini prędio vicini perturbati,iſto caſu tenerentur,quia vicinus præſumitur habere notitiam de poſſeſ.vicini.c.quidam.j. de pręſum. l.ſi filiũ ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iu. & ita determinat Bal. conſ.ſtatim allegando.¶ Vltio lĩta vt non procedat quoties operarij exceſſiſſent fines operis demãdati,ſm Bal.cõſ.426.in
42 cipien.ꝑſuppoſito ſtatuto cõis Papiæ.in v.parte.¶† Scdò inferr ꝙ lex vel ſtatutũ pœnale loquẽs p verbũ ꝑſumpſerit,non includit ꝓueniẽtem legi vel ſtatuto p ignorãtiã, ſm Car.ī cle. j.in xxxix.q.đ priui.dicẽs ꝙ diſpõ illius cle nõ l gat ignorãtes diſpõnes illius.Et ita ꝓcludit Fel.in rub.j.de ꝑſum.inferens ꝙ diſpõ.c.ẽpm.de priui.in vj.non hẽt locũ in eo, qui ignorãter celebrat aſtantib.excõicatis,vel in loco interdicto.Et idem fit
43 mat Fel.in c.ij.col.iij.j.de exce.Quæ oĩa bñ nota.¶† In ea.gl. ibi.c.teq̃dem.Pro expeditione huius partis formo qnq; dubita.¶Priò vtrũ ꝑlati teneañ delegare cãs ciuiles laicis? vr ꝙ ſic, ne dũ vacant ꝑlati ciuilib.cauſis diſtrahant à diuinis.d.c.te qui dẽ.In ꝓrium facit,quia delegare eſt facultatis.c.paſtoralis.in prin.s̃.de offi.dele.l.à iudice.C.de iudi.Itẽ ꝓriũ apparet in multis iurib.vbi epi cognoſcũt de cauſis metè ciuilib. maximè in c.ſi duob.j.de app.Sol.aut quaritur an teneañ delegare de Iobl'one præciſa,& ddm eſt ꝙ nõ.ita procedat.ij.opinio. Aut de lege honeſtatis,ddm ꝙ ſic.ita procedat tex.in d.c. te quidem.
44 ¶† Scdò dubitatur an ꝑlati teneañ delegare cãs criminales laicis,vr ꝙ de lege ꝑciſa nõ teneañ,qa delegare eſt facultatis, vt s̃.dixi.In ꝓriũ vr caſus in c.ſi.ne cle.vel mona.in vj.Sol.Aut cã criminalis nõ requirit pœnã ſanguinis,& nõ tenenr̃.Aut venit imponẽda pœna ſanguinis,& tenenr̃.c.fin.& c.ſnĩam ſanguinis.e.tit.Et ꝓbar̃ diſtinctio in c.in archiepatu.j.de rap.Sed hic q̃ritur,an iſta diſtinctio ꝓcedat in Papa? vr ꝙ non, qa eſt s. ius.c.propoſuit.j de cõceſ.ꝑben.& ꝑt æquare quadrata rotundis,ſm Bal.in c.cũ veniſſet.j.eod.& in plu.ſeu.Contrarium vr determinare Bal in c ij.col.fin.s̃.de ma.& obe. dicens ꝙ Papa non ꝑt citra irregularitatẽ imponere pœnã exequendo, licet poſſit ſtatuẽdo.¶Succeſſiuè oppono ꝓ diſtõnẽ,vr ꝙ non poſſint ꝑlati delegare cãs ſanguinis,nã exercitiũ talis cãæ eſt eis interdictũ,ergo qđ non hñt nõ poterunt delegare.l. traditio.ff. de acq.rer.do.& ꝙ nõ hñs exercitiũ nõ poſſit delegare eſt gl.ī
45 c.paſtoralis.in gl.fi s̃.de reſcrip. Cogita p te ſol'onẽ.¶† Tertiò dubitatur.ſi ꝑlatus ꝓcedat in cã ſanguinis,an valeat ꝓceſſus? vr ꝙ valeat,qa eſt verè iudex,vt hic dicit Ab.in aliis cauſis.Sed cũdò,qa imponit pœna irregularitatis ipſi epo, ergo non erit ꝓceſſus nullus,p doctrinam Bar in l.ꝓtor ait.§.j.ff.de noui op. nũ.& Ab.in c.de cauſis.s̃.de offi.deleg.Cõtrariũ vr tenere Paris de put.in trac.ſyndi.fol.xxij.quẽ refert & ſequit Fely.in c.ſi qñ.col.ij.s̃.de reſcrip.vbi docẽt cautelã,ꝙ captus faciat iraſci prælatũ ad ſi.vt ipſum ꝓdẽnet,qa ſnĩa erit nulla,& captus relaxandus,vt euenit in pſnã Hoſt.& Io.xxiij prout refert Io. de lig.in d.c.ſnĩam ſanguinis vbi dicit ꝙ Hoſt.dicit capto,maledictus q te docuit.Et pro iſta pre facit tex.in d.c.ſi.in verbo,debẽt,qđ eſt ꝑciſum.c.j.vt eccl.bñfi.l.ſæpe audiui. cũ gl.ff. de off. præſi.Sũt q ꝓcor opi.diſtinguẽdo,aut fert ſnĩa abſolutoria,& valebit,aut ꝓdẽnatoria:& nõ valebit.q̃ diſtĩctio nõ vr ꝓbabilis,qa iudiciũ nõ dẽt eſſe in pẽdẽti,ire nõ dẽt claudicar̃.l.litiga
46 tores.§.pe.ff.de arb.¶Quartò dubitat̃ † an prælati poſſint eſſe delegati laicorũ? vr ꝙ nõ ꝑ tex.in d.c.te qdẽ.Scdò,qa nõ debẽt laici ptãtẽ imperãdi clericis,q̃ ptãtẽ hẽrent,ſi prælati eẽnt eorum delegati:cũ delegatus poſſit cõpelli delegationem ſuſcipere.c.paſtoralis.s̃.de offi.deleg.Itẽ ꝑt ꝓhiberi ne ſuſceptã delegationem exequatur.l.iudicium ſoluitur.ff.de iudic.Et pro iſta & p qđam alia ſatis leuia ita ꝓcludit Barb.in rub ff.de offi. deleg.Contrarium tenẽt alij cõiter p tex.in c.ſępe.xxiij.q.viij. vbi ꝑlatus ẽt in criminalib.poteſt ẽẽ delegatus principis,ſi de legãs iureiurando ꝓmittat imponere pœnã ſanguinis.Scdò ꝑ tex.in c.in archiepiſcopatu.de rap. Tertio addo tex.in ca.inter dilectos.ibi,ex delegatione Regis Ludouici.& ibi no.Ab. & Fel.j.de fi.iſt.Quarto ꝑ tex.in auc.ſiqs litigãti.& in corpore vñ ſumit.ibi,ex imperiali iuſſione.C.de epiſ.& cle.Quintò per tex.in l.nõ diſtinguemus.§.ſacerdotio.ff. de arbit.arguẽdo de arbitro ad delegatũ.Sexto,qa edictũ de of.dele.eſt prohibitoriũ,ſicut edictũ de teſtib.l.j.ff.de teſti. & ſicut edictũ de ſpõ.c. cũ apud.de ſpõ.&edictũ de procu.c.j de procu.in vj.Et p iſtud ita ꝓcludit Spe.in tit.de of.dele.§ ꝓſtituit.& Cal.cõſ.vj.eo.tit.
47 ¶† Quid tenendum? Cõcludo ꝙ pñt eſſe delegati laicorũ per
b fundamenta vltio loco deducta.Nõ ob. ꝓria,qa ex declaratiõibus ſequẽtib.apparebit omnũ reſol'o.Declara ergo vt procedat deſtrictio iuris viculo ſecus de honeſtate,ſm d.Ant.Abb. & alios hic,ſic intelligentes tex.in d.c.te quidem.Et bñ probatur in l.cõſulta diualia.C.de teſt.ibi,maximè clericis,quib.opprobriũ eſt,&c.Scdò declara vt ꝓcedat quo ad vnã vel duas cãs,ſecus ad vniuerſitatẽ cauſarum,ſm Abb.in c.ſed nec.& c. clerici j.ne cle.vel mona.argumento illorũ iuriũ. dicens ẽt,ꝙ clericus nõ põt eẽ officialis vel locũ tenẽs principis ſecularis. Sic'e videm ꝙ clericus nõ põt eẽ ꝓcurator gñalis alicuius laici.d.c clericis & tamẽ põt eſſe ꝓcurator ad vnã cauſam,ſm Innocẽt.in c.j.de obli.ad ratioc.Sic'e videmus,quòd clericus nõ

potẽt

a Verior.cõtraria tamẽ obſeruatur de cõſuetudine,vt aſſerit Diaz.in pract.crim. c.117.n.6. Soler ꝑpta. crimi.folio 260.nu.11. & omnino tenenda ne iuſtis pœnis exeant criminoſi ob defectũ miniſtrium. TROTT.

b Larcorũ. Vide tu ad hoc Didac. Couarruuias ī clem. ſi furioſus. §.v.n. 8. de homici. TROTT.

ſit eē legatus principis ſecularis.c.cū parati.infra de appel.vbi doctor.Peruſi.Simile et ā,clericus ꝓhibet negotiari lucri cā.c. primo.infra ne cleri.vel mona.& tn nō ꝓhibet facere vnū ꝛctū.Deci cō. 115.col.xiij.Ex hoc pareť rōnio ad ꝛriā rōnē,quia retraheretur à diuinis.Nā talis rō, ꝓcederet ſi eſſet ad vniuerſitatem cauſarū de legatus,ſecus ſi ad vnā cām.Vel aſſr ſit forte dici ꝙ illa nō ſit finalis rō quia ea attenta nō poſſet eē ēt delegatus Papæ vel epi.Itē aduerte circa iſtā declarationē ad duo. Primo ꝙ ſm mēbrū vī tex.in d.c.in archiepatu.vbi eps erat delegatus Regis Sicilię ad vniuerſitatē cauſarū ꝛSaracenos.Pro reſoponereſtringe iſtud mēbrū,vt nō ꝓcedat qn derogat bono publico totius Chriſtianitatis,ſm intell'm Ab.hic. Vel aſſr ſm alīū intell'm ibi reſtringe vt non ꝓcedat & ad vniuerſitatē cauſarū mixtifori.ſcdo ꝙ primū mēbrum vī tex.in d.c.te quidē,in verbo,vlla nā illa dictio,vlla,ēt verificat in vna cā ꝗtuncunq; minima,ſm gl.in cle.j.de ſo.cōpe.Sol. Licet illud dictū ſit gnale tū reſtringi dēt ad limites rōis, ne ꝓuocatus hoīum curis verbo Dei vacare non poſſit.Rō.n.declarat & reſtringit
48 dictum.l.cum pī.§.dulciſſimis.de leg iij.¶†Hic.n.ſuborīt dubō,an clericus delegatus laici ad vnam cām ea expedita poſſit aliam aſſumere?Fel.in c.cū l.& A.col ñ.j.de re iu ꝛcludit ꝙ ſic Cōtrariū tenet Dec.hic.qa in effectu nimiū in negotiis ſecularib ſe immiſceret.ꝛ mentē d.c.te qdē. Sed vt ſ. dixi,licet vacet ſuccetliuè vni cauſæ,tn nō ppea remouebit a diuinis.ſubiicit ēt ꝙ ex cupiditate lucri videret aſſumere ta ē cām ſucceſſiuè.Sd iſtud nihil eſt,qa nos diſputamus vtrū poſſit eſſe delegatus,nō aūt ꝗrimus vtrū præſumat inhibitio. ¶ Vltra ea ꝗ tanguntur in gl.Abb.proſequendo mām dubitat de pluribus.
49 ¶†Prima dubō,an laicus in cauſis eccleſiaſticis poſſit eſſe procurator clerici & ſyndicus eccleſiæ.vī ꝙ nō p illū tex. In ꝛriū eſt caſus in c.vnico.ſ.de ſyndi.& in c.primo.de ꝓcur in vj. Ad iſtū tex.rndet Ab.hic,& gl.in d.c.primo.ꝙ dēt intelligi ꝓprio noīe.ſecus noīe eccleſiæ. Adducit ſimile.c.qui gnaſſr. de proc. in vj ¶ Circa iſtā ſolu.aduerte,qa nō vī vera qa text.nī prohibet ꝙ ꝓlati nō diſponāt iudicio laicorū:verū ſi agerent,vel defenderent,diſponerent iudicio laicorū vtēdo eorūminiſterio. Nā procurator ipſe eſt q libellat,excipit,articulat & rndet. Itē ipſe eſt dñs litis poſt litē ꝛteſt.l poſt litē.ff.de ꝓcu. Scdo aduerte,ꝙ ſi'e retorquet,nā filiusfa.nō pōt eſſe in iudicio ſuo noīe, quia eſt prohibitus fauore ptis,verū laicus eſt ꝓhibitus fauore eccleſię,ne diſponat de negotiis eccleſiaſtū:ergo noīe eccleſiæ intelligitur ꝓhibitus eſſe in iudicio.Tertio aduerte, qa in c.vnico nō ꝓtlat ꝙ Fauſtus eſſet laicus,ergo ne ꝛriet huic tex. ego intel igā ꝙ eſſet laicus.Nec ob rō illius tex.in fi.ibi,qa dicet,&c.quia illa rō militat tm in monachis,ſm Card.ibi.Aliàs clerici nō poſſent eſſe in iudicio noīe eccleſiæ ꝛ oīa iura mūdi.Vnde aſſr rndeo,ꝙ iſte tex.debet intelligi de iudicio imperatino,vt ſ.dixi,vel aſſr dēt intelligi de iudicio laicorū in iudicando.per qd iudiciū t.ñ diſponitur:ſecus in iudicio litigādo, quia magis accedit ad iudicium facti miniſteriū ꝗ aſſr.Amplia ergo vt eriā poſſit eſſe ſyndicus & procurator ad cās ſpūales. d.c.j Itē amplia vt poſſit eſſe gnalis ſyndicus & procurator ad o'is cās.d.c.vnico.ibi,cui cōſtituo omnia negotia.quod no.qa Abb.j poſt Arch.in c.in nona,xvj.q.vij.ꝛcludit oppoſitū.¶Secōdo dubiratur an laicus poſſit eſſe ꝓcurator ad negotia ſpiritualia extraiudicialia:vī ꝙ ſic,ſicut ad iudicialia, cum no de tur probabilis rō diuerſitatis.Scdo,quia laicus pōt eſſe procurator ad recipiendū profeſſionē,vt ſ.dixi.Tertio qa laicus pōt eſſe ꝓcurator ad reſignandū bñficia,ſecūdū Rot.de ꝓcu.deci. 104.in nouis ordine.ſucceſſiuo.Quarto,qa laicus pt eſſe procurator ad ꝓmutandū bñficiū,ſecudū Rot.deciſ.513.in nouis. Quinto,qa laicus pt eē procurator ad acceptandum bñficium ſeu collationē,ſm Pan.& alios in c. accedēs j.de pbē.& Card. eo.ti.ꝛ.j.Mod.hic.& Fel.in c.apl'icæ colum.4.j. de exce. & Te-
50 ru.in c.ſi tibi abſenti.In 4.col.de pbē in vi.¶ In †ꝛriū facit qd dicit Pa.j poſt Io.And.in reg.ei qui.de reg.iu.vbi decidit quòd laicus ñ pt ꝛſtitui ꝓcurator ad eligendū ꝓlatū.ſequunt But.& Mod.hic.& Ge.in c.primo.de procur in vj. Scdo facit pro iſta parte deciſi Pan.in c.cām.in j q.ſ.de elec.vbi ꝛcludit, ꝙ capl'm nō pōt ꝛpromittere in laicū vt eligat ꝓla ū noīe capli. Quid tenē dū,p ꝛcordia diſtinguas, aut laicus habet exhibere nudū miniſterū nec hēt reducere ius ſpūale ad aliqd eē, & poterit tūc eē ꝓcurator,ita ꝓcedūt adducta prīo loco.Et rō ē, qa tunc ſpūa ia trāſeūt p manus laici tāq aqua per canale lapideū.c.ſi fuerit.j q.j Aut laicus habet exigere ſuū iudicium, & reducere ius ſpūale ad eē,& tunc nō poterit eē ꝓcurator, quia diſponeret ſuo iudicio.ita ꝓcedunt allegata vltimo loco, electio.n. ꝓcedit ex ꝓprio iudicio laici, licet hēat mādatū ad eligendū.
51 c.ſi ꝛpromissarius de elec.in vj. ¶ † Et ex hoc infertur.Primo ꝙ ſi laicus hēret mādatū ad eligēdū certā pſonā ſimpl'r, vel ad ꝛterendū certū bñficiū noīatæ pſonę purè,& ſimpl'r,tūc mandatū valeret ſm Baſig.& De.hic,& añ eos ita tenet Fel.licet ñ bene ſe firmet in c.apl'icæ.col.4.j.de exce ¶ Scdò infertur, ꝙ laicus poterit eē merus executor bullarū apl'icarū, qđ voluit Fel.in c.fin.col.pe.infra de pſum.¶ Tertiò infertur, ꝙ valebit mandatū factū laico ad pſentandū,qa laicus eſt capax talis iuris pntandi,ſm Ge in c.j §.cæteri.ver.ex his.de cle.ꝛiu.in vj. & iſtud ſequunt Mod.hic. ¶Vltimo nouiter infero,ꝙ laici ꝙerſi poterunt eſſe ꝓcuratores ad eligendū,qa ſunt capaces iuris ſpūalis,& qa pnt pſcribere ius eligēdi & ꝛferēdi,ſm gl.in c.ex eo.§.in eccleſiis.& ibi Ge.de ele.li.vj. Pan.& Fel.in cap.cām. de pſcr & Pan.in diſpu.ſua incip.Augerio.& Ro.ſing.clvj.& d.Io. Sylua.optimus do.Citramon.in tract de bōficio.qu.xix.2.par-
52 tis.¶Tertiò†dubitat an laicus poſſit eſſe gnalis adminiſtrator bonorū eccleſiæ puta œconomus?Iſtam dubitationē latiſſimè diſputant Moder.poſt Abb.videt ꝙ ſic ex pluribus.Primò,qa pt eſſe gnalis ꝛductor etiā decimarū.c.ꝗrelam.infra ne pla vices ſuas.c.veſtra.de lo.Scdo quia vī honeſtus,quòd clerici mittant laicos ad ſolicitandū & ꝓcurandū eorū negotia, ꝗ ꝙ ipſi vadant vel alios clericos mittant,attēto maximè ꝙ clerici debēt vacare vitæ ꝓtēplatiuæ.c.primo.de cele.miſ.Tertiò vī caſus in c.in ſingulis.ibi defenſores eccleſiæ,q ēt ex laicis fiunt.lxxvj.diſt.¶ Quartò,quia pt eſſe gnalis ꝓcurator ad cās etiam ſpūales.vt ſ.dixi.ergo etiā ad negotia. In ꝛrium vī tex.in c.iu licatū.lxxxix.diſt.per quē ꝛrium tenet De.hic poſt ant quos ſic eū ſtringens ibi Papa pp ſuſpicionē,ne laici depēdētur bona eccl'iæ,ꝓhibet vt cura bonorū demandet laicis. Attenta hac rōne non obſtant arg infra ad l.ultra, maximè ꝙ laicus poſſit eſſe ꝛductor,qa in ꝛductore ceſſat hmōi ſuſpicio, cum ſoluat penſionē æquualentē fructibus,ſm Bar.in l.cotē ferro.§.q maximos.ſ.de pub.Sed aduerte qa licet hoc ſit coloratum,non tn obſtat.In primis ꝛ'ſidera,ꝙ ille tex.loquit p modū ꝛcilij.dū ingt.cauendū eſſe decætero ne laicis viris ſub regula epi non degētibus cura cōmittatur,pō dera verbū,cauendum,qđ ſonat in cōciliū.pōdera inſup illa verba,ſub regula à ꝛrio.ergo laicis q ſunt ſub regula.ſub iuriſdōne epi poterit cura bonorū committi.ſcdò ꝛſidera ꝙ rōnio De.non vī vera:nam ea attenta ſequeret ꝙ laici nō pnt eſſe coloni partiarii,qa pnt fructus deprædari,cuius ꝛrium vult glo.& approbat cōſuetudo in c.pp.ſterilitatē.infra de lo.Scdò in ꝛrium vī caſus in cain nona.xvj.q.vij.ibi.Calcedo.patrum decreta in proprio clero œconomū &c.Tertio tex.in c.qñ.ea cauſa & qu.Quarto ad idē tex.in c.nullus.ea.cā & q.Quinto tex in c.2.de æta.& quali. Sexto,quia rōne gnalis adminiſtrationis laicus hēret quandā ꝓeminentia ſ.clericos,qđ non licet.c.eccleſia ſ.Mariæ.de ꝛſti. Et hanc partē tenēt Inn Ho'.Io.And.d.Ant.Are.& Imo.hic, gl.in c.cū ſimus ix.q.3.Spe.rit.de œconomo.§.j. ver. ītē ꝙ eſt laicus.Grana in ſum.89.diſt.in ñ ibi,neq; ſecularibus viris res eccleſiaſticas gubernadas cōmittat.Quid tenendum?Pan.hic poſt Cald.cōcor.opi.diſtinguēdo vt hic p eū.Contra quam ꝛcordā inſurgit Are.hic dicens,ꝙ ēt in tpalibus tm laicus non pōt eſſe gnalis adminiſtrator,p plura.Primo ponderat ſcdam rōnem aſſignatā in d.c.in nona.videlicet rōnem diſparis ꝓfeſſionis ꝗ militat ēt in tpalibus,dato ꝙ ceſſet rō præeminētiæ. Rndet De.defendendo Ab.qrō diſparis profeſſionis non eſt principalis,ſed potius nō primæ rōnis.alias ſm eū,ſequeret ꝙ laicus ēt non poſſet eſſe ꝓcurator nec ſyndicus ꝛ tex.in alle. ca.primo. Vetè iſta rñſio vī ſubſtētabilis,eſſet.n.ineptū dicere laicos non hēre ꝓeminētiā in clericos quia ſunt diſparis ꝓfeſſionis.nam ea.ratione clerici non hērent præeminentiā in laicos.ꝛ tex.in c.nouit.j.eo. Vñ aſſr rndeo.illa rō intelligitur qñ hoīes diuerſæ profeſſionis ſociantur ad idē & in eod.officio, quod ſatis probat verbū ſocienē,& figura de qua ibi.non arabis cū boue,& aſino & probāt,in cle.j.de elect.Verū qñ laicus adminiſtrat noīe ꝓlati non dñr ſocij in eodē officio,clericus. n.mādat:& laicus exequitur:& quod ſint diuerſa officia ſ.rmat Bald.hic cōſiderando terminum à quo, & terminum ad quem.Secundo Are'.ponderat tex.in d cap.in nona.in fi. ſed huic rnde vt per De.hic.Tertio ponderat tex.in d.c.iudicatum. cui patet ſolutio ex ſupradictis.Quarto ponderat tex.in c.cum te,nam ſi poſſet adminiſtrare tpalia,non mandaret,ibi Papa laicum ex toto remouendū,ſicut diximus ſ. de laico arbitro. In ſecūda dubitatione primi notabilis reſpondet Dec.ꝙ intētio ſuperioris conſtituentis ibi œconomum,fuit ꝙper vnum ſolum res eccleſiaſticæ gubernarentur,& ſic vult dicere ꝙ ibi ſumus in iudiciduis rōne voluntatis. voluntatem autem ſic ꝓbat.qa ſegnius expediūt ꝛmiſſa negotia plures.l.ſi plures.oporteat.ff.de admi.tu. Aduerte ſubtilis iſta rō,quia ſegnius &c.cōcludit oppoſitum eius qđ Dec.cōcludit,nam ea attenta ſpūalia & ſpūalia nunquam poſſent tanq indiuidua,& inſeparabilia à ſpūalibus cōmitti laico ꝛ ſuam intētionem.Itē rō nō cōcludit,quia procedit qñ vnum vel plura negotia ſunt commiſſa

missa pluribus,secus si vnum vni, & alterũ alteri.& ita vides in quanto turbine versẽt pñs art.Ego igit̃ pro cõcordia puto sic distinguendum. Aut quærit̃ an laici pñt esse gñales administratores bonorũ ecclesiæ,ita ꝙ suo iudicio habeant disponere.& isto casu non possit,& ita procedit opi.cõis. Aut q̃ritur an possint esse gñales administratores tãquã nudus minister, pura tanq̃ Castaldus,ita ꝙ habeat disponere de bonis tpalib⁹ ſm voluntatẽ prælati.Et isto casu ꝓcedat opin.Pan.qui ita seipsum declarat in c.vnico.s̃. de syndi.Intellige rñ dümõ cura non demãdetur alicui cõsanguineo seu affini ipsius plati.Nã prælatus cõmittens curã tpalium suis cognatis est excõicatus per annũ,& amouendus à cura.c.decenter.89.dist. Et rõ est, quia lex suspicat̃ ꝙ prælatus patiat̃ propinquum spoliare ecclesiam,vt inde dicet̃.c.eps.x.q.2.Nec est verisimile,ꝙ prælatus verã exigat rõnẽ administrationis à suo ꝓpinquo,aut quibuscumque modis.C.de sac.san.eccl.Istud tamen tẽpera, nisi cognatus prælati esset vir bonæ famæ,& approbatæ vitæ,sicut diximus ꝙ cõsanguineus põt esse iudex in cã cõsanguinei rõne bonæ famæ,q̃ tollit suspicionẽ,ſm do.*Ant.* Pan. & *Mod.* in c.postremò.de app.siꝛ põt esse testis ſm do.Ant.in ca.cum oporteat.j̃.de accus.cum cõcor.& similibus,de qbus p Fel.in c.
53 cãm quæ.s̃.de offi.dele & B.arin c.insinuãte.e.ti.& do.Ias.in l. admonendi.col.lxvj.ff.de iurciur.¶†Quarto dubitatur an laicus possit esse fabricerius in ecclesiis.d. *Ant.* determinat quòd non,qa laicus habet disponere tanquam fabricerius de reditibus ecclesiæ ad libitũ suo iudicio,qd non licet, vt hic.Contrarium tenet Pau.pluribus rõnibus.Prima, qa cura tpalium pt laico cõmitti,ergo etiam cura fabricæ.Istud parum facit,quia cura tpalium non põt laico committi arbitrio suo,vt s̃. dixi. Sed a rõ,qa laici ad opus fabricæ sunt magis experti,sed ratio ista non cõcludit per necesse.Tertia,ne clerici intenti fabricę à diuinis arceantur,sed ista nõ ẽ sufficiẽs, qa ea attẽta indistincte clerici tenerẽtur demãdare laicis curam bonorũ suorum tpalium,cuius ꝓrium.s̃.fuit conclusum.rñ cum ista opin.Abb. concurrit,& cõis opinio,& cõsuetudo,pro qua cõsuluit Cal. consi.j.tit.de consue.& consi.18.ti.de præb.& *De.*cõsi.129.co.
4.Quid tenendum si rectè inspexeris verba Pan. concordabis opi.& dices ꝙ opi.Ab.procedit tribus cõcurrentibus. Primo ꝙ fabricerius nullã habeat præeminentiam s̃. clericos,aliàs si esset officium in ecclesia,prout Senis & Gebẽnis, ꝓcederet ꝓria opi.Secdò ꝙ non habeat distribuere reditus ecclesiæ nisi in fabricam. Tertiò ꝙ sit redditurus rõnem prælato ipsius ec-
54 clesię:aliàs,vt dixi.ꝓcederet ꝓria opinio.¶†Quinto dubitatur an laicus possit constitui procurator ad vendendũ vnam rem ecclesiæ?vr̃ ꝙ sic,qa põt esse ꝓcurator ad resignandum ergo & ad vendendum.Sedò,qa alienare rem ecclesiæ,seruatis seruandis non reperit̃ laicis interdictum,ergo cẽseri debet permissum,tanquam istud edictum sit prohibitoriũ, sicut edictũ de ꝓcuratoribus.c.j.de ꝓcu.lib.vj.Sed aduerte,quia non vr̃ ꝙ istud edictum sit prohibitorium,vt Ab.dicit,immo vr̃ ꝓmissorium per istum tex.& est gl.in c.fi.23.q.j.Defendendo fundamentum Abb.dicas ꝙ edictum alieno non est prohibitorium d.ca.j.sed ꝓprio nomine est ꝓmissorium.ita loquitur ille text. & gl.in d.c.fi.addit Abb.duo alia fundamenta persuasiua tantum,vt hic ꝓcum.Contrarium renet Butr.hic, quia laicus nõ põt esse procurator ad eligendum,vt s̃.dixi, ergo nec ad vendendum.quia disponeret suo iudicio.sequitur Barb.per tex in c.indicatum.§ ꝓpinquis.qui nihil facit,vt dicunt *Mod.*qd tenendum?Concordari possunt opiniones distinguendo sic,aut constituitur laicus procurator ad vendendum certam rem determinato ꝓrio,& procedat cõmunis opi.qa tunc vendit tanquam nudus minister.Aut constituitur procurator ad vendẽ dum vnam rem ecclesiæ in genere vel in specie non specifica tq̃ pretio,& procedat opin.But.& Barb. quia tunc disponeret suo iudicio.istam concordiam faciunt *Bal*signa. & De. quam confirmant per decisi.Bartol.in l.in vsucap.§.j de diuer.& tempo.præscri.Et vltra allegata per eos videas Pan.in c.fi.§.fi.s̃. de offi.dele.qui reprobat ipsam decis.Batto.No.ista diligenter ad ꝓcuratores laicos gñal̃r constitutos à prælatis etiam ad inuestiendum & alienandum,qa non pñt virtute huius mandati, nec inuestire in perpetuum,nec locare ad longum tps,quia talis emphyteusis & locatio dr alienatio.l.fi.C.de reb.ecc.e.non alienan. c.nulli.j.de rebus eccle non alienãdis & vide Bal.pel.
55 138.¶Sexto dubitat̃,†an laicus possit cẽ collector oblationũ spũaliũ?vr̃ ꝙ nõ,qa spũaliũ laici sunt incapaces c. cãm. de præscr.& ita tenet Archid.in d.c.in nona.d.Ant.hic,& ista est.
Sed communis ſm Are.,ꝓ qua facit tex.in c.hãc ꝙsuetudinẽ.&c.sanctorũ.x.q.j.Itẽ facit,qa oblationes vendi nõ pñt,ſm gl.in c.altare.j.q.j.ꝓ illum rex.q vult ꝙ sit simonia,sequitur *Dec.*hic post Ro.in singularib allegatũ ꝓ eum.Cõtrariã opin.tenet Pan hic quem sequunt̃ Are.& Dec.hic.& Dec.consi.148.in 2.dubio. vbi dicit ꝙ in istis fraternitatib.& oratoriis stãte maxima consuetudine pñt laici recipere oblationes, dümõ eas conuertãt in piam cãm.sequit̃ Ro.cons.166.quẽ etiã alle.Dec.Quid tenẽ dum?Concludaris,aut q̃rit̃ an laicus possit esse collector oblationum iure proprio.ita ꝙ hẽat ius aliqd vel iurisdonẽ ī iure colligendi ip'as oblationes,& ddm ꝙ non.ita procedat opi.d. Aut.& sequa.& ita loquuntur iura ꝓtius alle.ita ẽt procedit gl.in d.c.altare.Aut quærit̃ an possit colligere oblationes nomine ecclesiæ vel plati ꝓbendo nudum ministeriũ & est ddm ꝙ sic.itã ꝓcedat opi Pan.& suorum sequa.Et cõprobo sic,quia
57 fructus oblationum pñt vendi etiam laicis,ſm d.*Ant.*in c.j.j̃. de vita & hone.cle.& Barb.in c.ecclesia.S.Mariæ col.xiij.de cõsti.vbi dicunt quòd laici emptores poterunt eas colligere dũ modo non recipiant eas super altare,& sequitur Archi.in d.c. sanctorum.& reperi Maria.in tract.oblationum.libello.xix.dicentem verum est,nisi res oblata esset sacra, subiicens ꝙ esset prophana,puta panes,ꝙ prælatus vel laicus poterit dare canibus,nisi essent panes sacrati,vt erant panes propõnis,de quib. fit mentio Exod.c.xix.transumptiuè in d.c.hanc consuet. sed non est verum in prælatis qui prohibentur tenere canes.c.j.j̃. de cleri.vena.Ista faciunt ad qõnẽ.an oblationes factæ imagini existenti super muro alicuius laici applicari debeãt ipsi laico dño muri?& per prædicta ddm ꝙ non,quia oblationes nõ pñt esse in dñio laicorũ, per tex.in d.c.hanc cõsue. & pro hoc est tex.quem ponderat ibi Alex.in apo.in l lege Iulia.§.j.ad legem Iul.pec.& tex.in §.œconomos.in auth.de sanctiss.epis.de quo videas per Pan.& scriben.in c.pastoralis.j̃.de his q̃ fiunt à præla.Ang.in dispu.sua inci.In refulgenti palatio.& Maluc-
56 tius in tract.oblationum.in iij.& in iiij.dub. ¶†Septimo du-
Sed bitatur an laici possint esse vicarij epi?*coiter* concluditur ꝙ non,& apud me nõ habet dubium & ita determinat *Io. Bert.* in tract.de epis.in vij.par.iiij.lib.q.xvij.Istã opi.restringit Abb. vt non procedat quantum ad iurisdõnẽ tpalem, quã hẽr epus in aliquo loco,in quo poterit deputare laicũ in temporalib. vicarium,per tex.in c.fin.ne cle.vel mona.lib.vj.sequuntur alij excepto Barb mihi etiam non placet ista restrictio Abb. quia laicus non potest esse delegatus ad vniuersitatem causarum tpalium,vt s̃.cõclusi post Are.ergo minus poterit esse ordinarius,vt est vicarius.c.fnam cum cõcordã s̃ de offi.vicar. nõ obstat text in d.§.fi.quia loquit̃ quo ad casus criminales tm̃,ſm *Bar.*& bñ,cui non refragat̃ rñsio Deci.dicentis ꝙ illatio ibi fit gñal̃r ad oẽs cãs tpales.Nã ista rñsio conuincit̃ de falsitate pp relatiuum eas,qd est restrictiuum.l.j.C.de sum.trin.cum similib. Secundo declarat Barb.vt non procedat in laico magnæ sanctimoniæ,sed istã rephendunt.Mod.& bñ,ideo videas eos. Ego nouiter limitarem nisi laicus cõstitutus vicarius epi confirmaret̃ à Papa ī fora solẽni,qa Papa pt cãs spũales ẽt delega
57 re laicis.§.verum.xxij.dist.& s̃.latius dixi.¶†Octauo dubitatur an laicus possit esse assessor iudicis ecclesiastici? vr̃ ꝙ non,per istum rex.in ver.tractare.& in vers.iudicio laicorũ.& ita tenet And Sicu.hic.ꝓrium ꝓcludunt oẽs alij hic, qa offm assessoris est solũ ꝓsulere,ſm gl.in l j.ff.de of.assesso.& Spe.e.tit.§.offm. Hinc est ꝙ assessores dñr ꝙsiliarij l.cõsiliarios.C.de assess.vñ ꝓhibitus ꝙsulere non poterit cẽ assessor,ſm Bald in l.nemini.C. de adu.diue.iudi.& Paris ītract de syndi.ī §.assessor.col.iij.non prohibent̃ aũt clerici hre ꝙsiliũ à laicis.ſm Inn.& alios hic,ergo non ꝓhibent̃ eligere eos in assessores.& facit tex. in c.si habes.xxiiij.q.iij.& in c.fi.xxxviij.dist.& istã opi.tenet *And.* Sicu. sibi ꝓrius in c.sup qõnũ §.intentionis.co.fi s̃.de offi.deleg.quã ꝙclonem puto verã,n si laicus allegaretur suspectus, tunc iudex ecclesiasticus non debet suspectum assessorem deputare, immo deputatum dfet remouere.c.statutum.§ assessorem.de rescrip.in vj.Et hoc modo tollitur principale fundamentum *Barb.*Sed hic insurgit dubõ.an ista sola cã,quia laicus sit sufficiens cã recusationis?vr̃ ꝙ sic,per ea quæ dixi in primo not. Dec.sentit ꝙ si causa sit inter duos clericos,ꝙ non sit trima cã eo ꝙ par affectio tollat suspitionem.l.non solum.ff.de rit.nup. Als si vertat̃ inter clericũ,vult quòd sit sufficiens cã. Ego cre-
58 do ꝓrium p text.in c.si clericus laicũ.j.de fo.cõpe.¶†Secũdo occurrit dubitari an iudex ecclesiasticus possit eligere in assessorem legum doctorem iuris ciuilis tm̃? Gem. in c. statutũ in fi.prin d.: præscri.dicit ꝙ nõ,si sit purus Legista: sequitur Dec, hic.Adde ꝙ si causa sit vt lis & difficilis etiam doctor vtriusq; iuris,si sit grossus & insufficiens,non deberet eligi in assessorem,secundum Bald.in fin.q.xvj.C.de hære.insti.Fel.in c. ex literis.colum.iiij.s̃ de consti.Et econuerso ũ sit doctus, licet nõ doctor poterit esse assessor, secundum Par.in tract. syndica-
59 tus.§.assessor.versi.sed cum potestas.colũ.ij. ¶† Tertio dubitatur an ecclesiasticus possit esse assessor laici? videt ꝙ sic,per regulam.Cõtrariũ est verius,ſm Spe.in tit.de offm.assesso.§ debet.sequunt̃ *Mod.*& d.Ias.in rub.ff.de offi.assess.faciunt q̃ dixi

mus

mus de clerico delegato & procuratore laicorum. Cõsidera tñ, quia dare ꝓsilium ignorantibus est opus meritoriũ, quod
60 maximè præ atis ꝙuenit. c. j. xxxix di. cum si. ¶ † Nonò dubitatur an laicus possit esse notarius in causis ecclesiasticis maximè spũalibus Host. Ab. antiquus & Aegidius volũt ꝙ in spũalibus non possit, ga non debet in spũalibus interuenire. c. ga propter de elec. Contrarium tenent Compostella. Papiensis & alij cõiter in d. c. ga ꝓpter. Bald. Fel. Barb. & Mod. Car. Butr. & Pan. in c. sicut. j. ne clerici vel mona. Pan. & Fel. in c. cum dilecti col. pe. & fi. j. de fid. instr. Bal. & Fel. in c. pastoralis. eod. tit.
§ & ista est *communis*. Pro ista cõi adducit̃ sibi de procuratore. c. j. de procu. li. vj. Sed aduerte, ga procurator agit noĩ alieno, notarius vero ex proprio offo. Itẽ procurator non põt ita faciliter trãsgredi mandatum suo arbitrio, sicut notarius alterare instrm. ¶ Secõ arguitur de teste ad notarium, nam laicus põt esse testis ꝙ clericum. c. exparte. vbi Abb. in 4. no. j. de test. Ergo etiã poterit esse tabellio, cũ sit etiã ipse testis. l. Domicius. ff. de test. Sed etiã aduertatis, ga laici non admittũtur in testimoniũ simpl'r ꝙ clericũ Primo non recipiũtur in cã crĩali. ca. de cætero. j. de testi. Secõ non admittuntur nisi omni exceptõe maiores. c. licet vniuersis. & ibi Abb. j. de testib. Et sic videretur, ꝙ istud simile non cõprobet istam sententiã cõem in criminalibus, & nisi notarius sit omni exceptõe maior. Dec. sustinendo cõem gñaliter rñdet, ꝙ arg in de teste ad notariũ, valet affirmatiuè non aũt negatiue, ideo obiectio non valet. probat p text. in l. si pr. ff. de fal & qd ibi Bart dicit iuncta l. parentes. C. de testi. Ista rñsio non est tuta, ga rõ quare negatiuè non va et ꝙsistit in voluntate partium, quæ elegerũt notariũ, non testẽ quæ ratio cessat in casu nostro, in quo clerici non pũt prorogare iurisdictionẽ laici etiã voluntariam. fm eundemmet Dec. hic arguentẽ Bal. in l. gñaliter. C. de epi. & cler. sed notarius habet iurisdictionẽ voluntariam, fm Bal. in l. j. ff. de iudi. cum solitis ꝙor ergo. &c. Et retento hoc fundamẽto ꝙ notarius habeat iurisdictionẽ, nõ vr̃ q. possit esse notarius in causis clericorũ, ga sic haberet prę̃eminetiã in clericis. Insuper nõ vr̃ bonũ arg in de teste ad notarium, ga sic arguitur de minori ad maius nã notarius maiorẽ habet auctoritatem quàm duo testes. c. quĩ ꝙ. de ꝓba. ¶ Tertio pro cõ arguit sic, offm tabellionatus denegatur clericis. d. c. sicut. ergo ꝙceditur laicis. c. nõne. j. de ꝓsum. Sol. intelligo, ꝙ denegetur clericis inter laicos, secus inter clericos quãtũ ad ecclesiastica negocia, fm gl. & alios in d. c. sicut. q. qd si de cõsuetudine seruat cõis opi. quę absque dubio ꝓcedit vbi non reperiũtur clerici no-
61 tarij, arg. corũ quæ scribit Fel. in d. c. quĩ ꝙ. col. xx. in fi. ¶ † Retenta cõi subor t dubita io. an regrat ꝙ laicus fuerit creatus notarius à Papa, an verò procedat etiã in notario imperiali? vr̃ ꝙ sit necesse ꝙ sit notarius Papalis, arg. c. p venerabilẽ. j. q fil sint leg. & corũ quæ s̃ dixi. Et ita tenet Host. & Io. Andr. an
§ d. c sicut. Contrariũ tenet Pan & *communiter* alij ibi, ga ꝙficere instra est iurisdictioni voluntariæ quę põt exerceri in nõ subditos, volentes ponderare istam ronẽ pro Bald. ꝙ Dec. qua attenta corrueret ꝙsi. Dec. ꝙsi. 150. de quo. s̃. istam etiã opin. tenet Io. And in cap. Romana de fo. cõpe. lib. vj Quid autem in cã hereſis an regrat ꝙ notarius sit clericus? videas text. in c. vt
62 offm. § verũ. de hęre. in vj ¶ † Decimo dubitat an laicus possit ꝓdicare? vr̃ ꝙ sic, ga verbũ dñi non debet esse alligatũ. ij. ad Timot. ij. Et ga hoc gaudeo & gaudebo, siue Christus p veritatem, siue per occasionẽ annuncier. j. ad Philip. Et quia non refert, qs ꝓdicet, sed qualia. c. secundum. xxix. dist. Item videbatur ca us in c mu ier. xxiij di. vbi laici prohibent soũ ꝓsenti-
§ bus clericis ergo eis absentibus vr̃ ꝙcessum. Contrariũ *communiter* tenetur per tex. in c. adiicimus. xj q. Secundo p tex. in c. cũ ex iniuncto. j. de hęre. Tertio per tex. clariorem in c. sicut in vno. eo tit. Quarto ga offm prędicandi hẽt annexã curam animarũ, fm gl. in cle. j. de reg & in cle. dudũ. de sepul. & in ca. in sancta. xcij dist. & est tex in c. inter cęteras. s̃. de offic. ord. & in c. j. de censib lib. vj. vbi dr̃ ꝙ prędicare propriè est officium
63 epi Immo † ꝓdicans sine licentia superioris est excõicatus. c. excõicamus. s̃ quia vtro. j. de hęre. & dicit glos. in d. c. adiicimus. quod offm prædicandi cõperit rõne prælationis nõ rõne ordinis sequit Fe. in c. eam te. col. 3. s̃. de reseri. & ista opi. est verior ¶ Ad ꝓria ñdetur, vt p gl. & Imo. in d. cle. j. de reg. Intelige de prędicatione in publico, sed priuatim laicus põt docere etiam epos cli habes xxiij qõ. 3. ¶ Secundo intellige auctoritate propria, sed de licentia Papę vel epi bene poterit prędicare, secundum gl. in d. c adiicimus. & in ca bene quidẽ. xcvi. dist. Et istud volunt omnes hic expresse. videtur tamen mihi ꝙ episcopus non possit delegare officium prędicandi laicis, qa actus spiritualis ex eo ꝙ habet curam annexam, fm Card. in dicto cap. sicut ergo nõ poterit delegare, per ea quę dixi. s̃. in glo. in verbo. præsumant. & facit text. in c. ñ. §. fi. s̃. de offi. deleg. vbi expresse dicitur ꝙ officium ꝓdicandi nõ est delegabile. Cogita tñ, sed hic dubitat an mulier possit prędicare d licẽtia epi. gl. in d. c. adiicimus. tenet ꝙ sic. Cõtrariũ tenẽt Pan.
§ & *communiter* alij p tex. in d. c mulier. xxxiij. dist. & in d. c. inter cætera. in ver. viris idoneis. & p rõnẽ de qua hic p Abb. & licet super istis fundamẽtis posset instari, tñ ptranseo, ga hæc res ẽ modicæ vtilitatis vnũ non omitto, dũ dicũt Mod. ꝙ ista ꝙsilio ꝓcedit inter viros, p tex. in d. cap. mulier. vbi Gemi. hoc no. ex presse istud vr̃ periculosum, ga rõ Abb. hic, ꝙ detraheret honori Christianitatis. & ga faci iter pp imbecillitatẽ sexus possent errare, concludit etiam ꝙ non possit inter mulieres. Et p ista snia ꝙ Mod. acit ex in c. noua. j. de pœni. & remiss. vbi dr̃ ꝙ etiam abbatissa non põt inter moniales publicè ꝓdicare, ga absonũ est pariter & absurdũ. Et ita tenẽdo ad tex. in d. ca. mulier põt rñderi ꝙ non ꝓbat, nisi à ꝙrio, qd argm à ꝙrio cessat, qñ resultat absurditas fm gl. in l. quenticula. C. de epis. & cler.
¶ Sed hic qrit̃ qua pœna puniantur ꝓdicãtes sine licentia superioris? credo puniendos pœna arbitraria p epm loci, in quo ꝓdicant imponenda, cle. fi. de pœni. & remiss. & insuper oĩa lucra acqsita occasione ꝓdicationis ab eis sunt auferenda & ęc-
64 clesiæ applicanda, fm glos. in d. c. adiicimus. ¶ † Undecimo dubitatur, an clericus ꝙiugatus possit eẽ delegatus epi in cã saltem criminali ꝙ clericũ? vr̃ ꝙ sic, ga nõ est merè laicus, sed clericus. Secundo ga clericus ꝙiugatus ex dispensatione epi põt hr̃e simplex bñficium, fm Abb antiquum in ca. Ioannes. j. de cler. coniu. ergo etiam poterit habere delegationem causarũ,
* qd est minus. Contrariũ tenent Pan. & cõiter alij, quia clericus ꝙiugatus reputat purus laicus nec gaudet priuilegio clericali nisi in duobus de quibus in c. vni. de cleri. cõiu. in vj. Nec obst. dictum Abb. antiqui, ga non est verum fm Pan. in d. cap. Ioan. vel dato ꝙ posset eps dispensare cũ clerico coniugato quo ad bñficium, non tñ infertur ergo etiam quo ad cãs, qa in dispensationibus nõ valet argm à maioritate rõnis, fm Pa. in c. at si clerici. j. eod. & in d. ca. Ioannes. Et ista opin cõis placet, per ea q̃ dixi in apostilatione literæ in verb. laici. quibus ad de ꝙ si clericus ꝙiugatus detentus à iudice laico petat se relaxari, ga clericus, tenet ꝓbare nõ solum clericatũ, sed etiam ꝙ ꝓxerit cum vnica & virgine, fm Rot. decis. cij. sub rub de cle. ꝙiuga. in nouis. qd vr̃ verũ, ga psumit ꝙ fuerit virgo, nisi probet oppositum, fm Pan. in c. j. j. de adult. Ideo dicerẽ qd satis hoc ꝓbat eo ipso, ꝙ ꝙrium non verificat̃ Plura dicẽda occurrunt circa clericos ꝙiugatos, sed quia hic tra at̃ de facultate
65 laicorum non transgrediar materiam. ¶ Duodecimò † dubitatur, an in casibus in quibus eps põt cãs ecclesiasticas delegare laicis requiratur ꝙsensus clericorũ quorum causæ delegant? Archi. in d. c bene quidem. tenuit ꝙ sic, sequit̃ Aret. hic. ꝙriũ determinat Pan. hic, quia delegare est iurisdictionis. q̃ põt exerceri inuitis partib c. sanè j. ti. j. l. C. qui ꝓ sua iurisdi. alij pertranseunt, credo ꝙ opi. Pan sit verior ꝓ qua allego tex. in ca. super qõnũ. §. fi. vbi Abb in j. nor & in c. cum vigesimũ. vbi Ab. in 2. not. & idẽ Ab in d. c. sup qõnũ. §. qm̃ verò in fi. s̃. de offi. de lega In quibus locis ꝓbatur, quòd delegatio & subdelegatio potest fieri partibus ꝓdicentibus & reclamantibus.
66 ¶ † Decimotertiò dubitat an laicus possit esse rector hospitalis? Gl. in cle. quia ꝙtingit. in ver. secularib. de relig. domib. & Pan. ibi, Imo. & Card. ꝙcludũt quòd sic, p tex. in c. quidam. in fi. xviij. q. 2. sequunt Mod. & ego pondero quod istud ꝓbat tex. in d. cle. quia ꝙtingit. ibi, viris prouidis. & ibi, eos teneri conuertere redditus in vsus pauperũ, & reddere rõnẽ episcopo, ergo censetur nudus administrator redituũ, quo casu non cẽsetur laicus ꝓhibitus per ea quæ dixi. s̃. de fabricerio. sequitur Bar. in l. qd ꝙstitutum. ff. de testa mili. Item addequod Ludou. Roma. singu. eccl. inci. Tu cis. ampliat dupliciter. Primò etiam si hospita e sit fundatum auctoritate epiſcopi. Secundo etiam si laicus habeat vxorem & filios. Alleg. Hostien in summa, de regu. & domi. Anto. in capi. 2. infra titu. j. Contrarium in hoc vltimo tenent Stepha. & Imo. in dicta cle. quia contingit. per illum tex. in ver. viris prouidis. quòd nõ sit ver simile &c. Sed verisimile est, quòd laicus habens filios studebit eos thesaurizare. c. de Syracusanis xxviij. dist. ergo & c. Card. ibi ꝙcordat, vt fieri non debeat de honestiare, si tñ electus fuerit rector, valebit electio. Ergo crederem ꝓdirandam esse qualitatem personæ, vtrum oneratus familia esset pauper. an diues, an malæ opinionis, & famæ, an verò approbatæ vitę per ea quæ supra
67 dixi. ¶ † Decimoquarto dubitatur an laicus possit esse custos eccl. seu altaris? Bal Fel. & Mod. rem̃ quòd sic, mihi allegantes põterant adducere quia laicus põt seruire presbytero ĩ missa, fm Io. And. in c. vt q̃sque. de vita & honest. cler. Et not. in cap. sed duo. xxxviij. dist. Non tamen laicus potest in magna missa cantare simul cũ clericis ca. j. & d. c. vt quisque. de vit. & hone cle. quod ego intelligo iuxta naturam illius tituli. Item facit

quia

¶ Cõtrariũ. V de quæ dicta sunt s. n. 4 & adde quòd papa bene potest delegare etiam merè laicis causas spũales & criminales & ita omnes tenere asserit Bero. q 7. nn. 1. non tamen posset cõferre iurisdictionẽ ordinariã, vt per Vasch. in trac. vlti. volunt. lib. 3 § 22. in n. 60.

quia laicus potest habere officium pulsandi campanas in ec-
68 clesia ſm Pan.in c.Ioan ĵ.de homi.¶†Decimoquinto dubita
tur an laicus possit hre pensionem ſuper beneficio eccleſiaſti
co,vr quòd non,quia est incapax beneficij eccleſiaſtici.c.ij.ĵ.d
inſti.c.cum adeo.s̄ de reſcri Contrarium vr verius,quia pen-
ſio non est quid ſpirituale ſicut beneficium, ſed est quid mere
tpale,ſm Pan.vbi latè Mod.in c.ad audientiam.ij.s̄.de reſcr.Et
ita opi.amplectitur Car.in fortiorib.terminis in cle.j.§.eadē.
de ſupplenda negligen.præla.vbi vult ꝙ laicus ducens vxorē
non perdat pēſionem prius habitam, quia non est beneficiū,
neſcio tamen an iſtud curia admittat.facit doctri.Pan.in c.Ioā
nes,de cle.coniug. vbi concludit quòd clericus coniugatus
non deferens tonſuram potest hre ſtipēdium in eccleſia,licet
69 non poſſit habere beneficium in titulum. ¶†Decimo ſexto
dubitatur an laicus poſſit hre pbēdam:vr ꝙ non per text. in c.
in eccleſia.de pb.lib.vj.& in c.dilecto.eo.tit.in antiquis.vbi dr
ꝙ pbenda est ius ſpūale,ergo laicis incapacib. ſpūalium cōce-
di nō potest.Br distinguatis,aut pbenda est annexa canonica-
tui,& iſto caſu laicus est incapax,aut est ſeparata & diſtincta
conſiſtens in tpalitate,& iſta laicis concedi potest ſm gl. Pan.
& alios in c.cum M.Ferrarienſis.s̄.de cōſtit.ſequit Car.conſil.
143.inci.Poſt hoc cōſiliū.bene facit tex.in c.poſſeſſiones.xvj.
q.j.vbi fructus vnius pdij eccleſiaſtici pnt aſſignari laico pau-
peri.¶Decimoſeptimo dubitatur an laicus poſſit propria au-
ctoritate conferre capellam,quam erexit in ſua domo vel ca
ſtro:vr ꝙ non:quia laicus beneficia eccleſiaſtica conferre nō
potest.c.quiſque.s̄ de elec.cū ſi.ſpectat. n. collatio ordinario.
c.oēs Baſilicæ. xvj.qu.j.adeo ꝙ nō valet fundator in fundatio
ne contrarium diſponere.c.cum dilectus vbi Pan.in iij. not.s̄.
de conſuet.Fel.in c.cū venerabilis.col.x.ĵ.de excep. Dec.cōſil.
135.col.ij.in iſto puncto.d.Gui.Papa.q.187.inc.An capellaniæ.
diſtinguit,aut capella fuit erecta de licentia epi, & tunc eam
laicus conferre non potest, quia pp auctoritatem epi benefi-
cium fuit effectū eccleſiaſticū.c.ad hæc.ĵ.de reli.domi.glo.in
cle.j.in ver.beneficium.de hære.Aut ſine licentia epi, & tunc
poſſit,nihil allegat niſi quòd ita ſit de facto per nobiles Fran-
ciæ.Tu verò vide Bald.cōſil.18.inci.Poſito pro conſtanti.in v.
parte.vbi vr velle,ꝙ laicus poſſit deputare vnum ſacerdotem
ad officiandum non tn poſſit dare capellam in titulū. Ex quo
infert ꝙ deputatus ad libitum poterit remoueri,qd bene not.
70 ¶†Decimo octauo dubitatur, an laicus in caſu neceſſitatis
poſſit de ſpūalib.negotiis ſe impedire:vr ꝙ non nā laicus tpe
neceſſitatis non pt chriſmare c.manus.de cōſec.diſt.v.gl.in c.
ad limina.iij q.j.Item non potest conferre extremam vnctio-
nē nec tacīm euchariſtia morienti ēr in defectum ſacerdotū,
ſm Inno.& Pan.in c.gto.s̄.de cōſue.Itē edituū est permiſſoriū,
ergo laicus non poterit niſi reperiat ſibi cōceſſum, vt per gl.
in c.ſi.xxxiiij.q.j.toties allegata.in ōrium facit,quia laicus tpe
neceſſitatis pt baptizare.c.qd quidam.j.qu.j immo et mulier
baptizat tali tpe.c.mulier.de cōſec.diſ.iiij.et mr d.c.ad limina.
immo ēt hæreticus poſſet,ſm gl.in c.ſanctū de ꝙſec. diſ.iiij ſic
ēt eadē hora,qua neſcit,ſi mortis periculum immineat, pt na
tus baptizari.c.baptizari.v.diſt.al's expectādū cēt vſq; ad octo
dies,vt legitur Leuitici.xij.octaua die circūcidatur infantulus.
ſil'r tpe neceſſitatis pōt laicus audire cōfeſſiones,ſm gl.in c.pa
ſtoralis.vbi Pan.s̄ de offi ordi.& in c.veniens s̄.de tranſac.& eſt
tex.in c.quem pœnitet.de pœni.diſt.j.quem notat ad duo. Pri-
mo ꝙ licet laicus indante neceſſitate poſſit audire ꝙfeſſiones
nō tn potest abſoluere.Secundo,quòd Deus tācito non mo
uetur ad miſerendum his,qui confitentur laicis tpe neceſſita
tis,quàm his qui fuerūt abſoluti à proprio ſacerdote.Et ideo
nemo ponat ſe in neceſſitate,indignus enim est miſericordia,
qui culpa propria peruenit ad neceſſitatem.l.de die.l.ſi fideiuſ
ſor.ĵ.qui nec eſſaria.ff. qui ſatiſd. cog. Similiter laicus potest
abſoluere excōicatū conſtitutum in art.mortis ſm glo in d.c.
paſtoralis.§.fi.& in c.à nobis ij.vbi Abb.ĵ.de ſent excō. ¶ Sed
dubitatur an ceſſante neceſſitate ſit poſtea recurrendum ad
ſacerdotem pro baptiſmo:certum est quòd non,quia impreſ
ſus est ſemel character.ideo non est reiterandum d.c.quod q-
dam.& ſupra de ſacr.non reiterand.per totum, niſi eſſet ba-
ptizatus tantum in aqua, quia poſſent poſtea ſuppleri certæ
ſolennitates,puta catechiſmus & alia.§.ecce aliquando. i q.j.
Confeſſio verò non est reiteranda,ſecundum Hoſt.in ſum.de
pœni & remiſ.§.cui confitendum.in fi.& Mod. hic. An autem
abſolutus ab excōmunicatione ceſſante neceſſitate reincidat
in excōicationem,ita ꝙ ſit opus noua abſol'one.videat's tex.
in c.ad eos.de ſen.excōic.libr. vj. Sil'r pp neceſſitatem pnt va-
ſa ſacra ēt laicis pignorari.c.nullus.vbi glo.& Barb.addit aliā.
ĵ.de pig.Sil'r pp imminēs periculū pnt clerici & eccleſiæ gra-
uari collectis,ſm Bar.in l.nullus.C.de cur.publi.lib. xij.Pan.in
c.non minus.ĵ.de immu.eccl.ad fi.latè d.laſ.in l.placer. col.iij.
71 & ſeq.C.de ſac.ſan.Similiter†clericus cōſtitutus in periculo
mortis potest examinari in teſtem coram iudice laico abſq;
licentia ſuperioris,ſm Ange.in l.cum hi.§.tranſactiones. ff.de
trāſanct.Similiter propter neceſſitatem licitum est comedere
carnes tpe & loco ꝓhibitis,ſm gl.in cle.2.in verbo.regulatē.
de cenſi.& gnaliter neceſſitas facit licitum qd alias erat illici
tum.c.qd non est.ĵ.de reg.iur.hinc dicimus ꝙ neceſſitas non
habet legem cui ſubijciatur.l.j.in fi.ff.de of.eius.& l.j.ff.de of.
conſu. receditur ab omni iuris regula propter neceſſitatem.
l.j.C.de ope lib.& pla alia ad hoc congerit.d.laſ.in § itē Ser-
uiana.col.xviij inſt.de act.& in l principalibus col.2.&ſeq.ff.
ſi cer pe.& in l. admonendi.colum.lxxvij.ff.de iu.Adde tex.in
72 c.multiplex.§ his autem de pœn diſt.j.vbi † ſi inſtante mor-
tis periculo moriens amiſſo vocis officio ſigna cōtritionis co
ram laicis fecerit,communis gratia ei non est deneganda.fa
ciunt etiam quæ s̄.dicta ſunt in quarta dubi.præcedenti.Nō
obſtant quæ in contrarium s̄.allegaui,quia illa nō ſunt de ne-
ceſſitate ſalutis,niſi contemnantur, ſaluatur enim fidelis in fi
de baptiſmatis.c.debitum.de baptiſmo.ideo ſine neceſſitate
baptizatus & confeſſus excuſatur à cōtempt u,ſi non recipiat
ſacrum chriſma & euchariſtiam, vel ſacram vnctionē ab in-
habili,quia omittentem excuſat neceſſitas,qs em recipiētem
accuſaret fortè temeritas ſm Hoſt.in d.c quanto.s̄.de cōſue.
73 ¶†Decimonono dubitatur an laicus ex priuilegio Tapę poſ
ſit ſpiritualia negocia tra[illegible]arcipēdet ab illa dubitatione, quā
diſcuſſimus, an Papa poſſit delegare cauſas ſpirituales laicis.
concluſum fuit ꝙ potest cauſas quæ ſunt iuriſdictionis,& nō
quæ ſunt ordinis.Sic ergo concludamus ꝙ laicus ex priuile-
gio Papæ poterit ea quæ ſunt iuriſdictionis,Et in ſpecie hoc
determinat Card.in c.perpendimus.de ſent.excom.vbi tenet
ꝙ Papa licet non poſſit in totum tollere priuilegium fori,qa
est de iure diuino,potest tn dare priuilegium vni principi ſe-
culari cognoſcendi de certis cauſis eccleſiaſticis contra cleri
cos.Et hac ratione attenta rex Franciæ in regno ſuo præten
dit poſſe cognoſcere & punire clericos de portatione armo-
rum,de infractione ſaluægardiæ.de iniuria facta per clericos
officialibus regijs,& de vſurpatione iuriſdictionis regię.Et ad
hoc alleg priuilegium & concordata.ramen Guid.Papæ.quę
ſtio.77.iudices ſeculares tentantes punire clericos pro ruptu
ra ſaluægardiæ ſunt excommunicati,quia non conſtat de ali-
quo priuilegio.Sed tu aduerte quòd non ſunt excommuni-
cati, licet de priuilegio non appareat, tamen ſatis est quòd
Chriſtianiſſi.rex fuerit in poſſeſſ.per tantum temporis ſpatiū,
cuius memoria non ſit in contrarium. excurſu em tanti tem
poris præſumitur priuilegium,ſi allegetur,ſm Bart.in l.cū de
in rem verſo ff de vſur.Pan.in c. pœnit de cēſi & in ca.cura.
de iurepa.Fel.in c.cum ex officij.col.v.de ꝓſcrip.Old.ꝙſi. 396.
74 Alex.conſi.vj.vol.j.De.ꝙſi.85.col.ij.† Sil'r Papa pōt ꝙcedere
vni clerico ꝙ non teneat dicere horas. licet nō poſſit genera
liter ſtatuere ꝙ clerici non teneātur ad horas quia eſſet in to
tum tollere ius diuinum quo cauetur in die ſexies dño canē
dum.c.j.de celeb.miſ.Ita ꝙcludunt Car.& Imo.in cle.ij.de ce-
le.Simil'r ex priui egio pōt laicus ꝙferre beneficia,ſm glo. in
c.imperium x.diſt & in ſum.xvj.q.vij.& Gem.in c.ij.de pben.
lib.vj.vbi dicit ꝙ rex Frāciæ ex priuilegio Tapę in multis ec
cleſijs ſui regni confert pbendas,exēplificat in eccleſia Lugd.
qd tamē intelligo in eccleſia illa non eſſe verum.Sed do.Ioan.
de Sabia,in tract.de beneficio.in xxiij.q.ij,partis exemplificat
in eccleſia Carnotēſi.ſed de hoc sūt plura iura.videlicet tex.
in c.dilecti.ĵ.de teſtib.vbi Comitiſſa Flādrenſis ex priuilegio
confert præbendam.& in c.dilectus.3.de pben.c. qd ſicut. de
elect. c. qd in dubijs. c.ad ſupplicationem. vbi mo.de rerum
concor.adductis per lo.de Sabia loco allegato, imo ex pri-
uilegio la cus pt hre bnficiū in eccla ſm Pa.in c.extirpādę.§.
ga verò.col.xiiij.de pbē.vbi dicit ꝙ Rex Frāciæ est canonicus
in eccleſia ſancti Hilarij ciuitatis Pictauien.gl.in pragmatica
ſanctio.ſub rubr.de annatis.in verbo regalia. Similiter pt lai-
cus ex priuilegio poſſi ere decimas.c quāuis, & ca.prohibe-
mus de deci ĵ.ca cau am ĵ de preſcr.p. cum cōcordā adduc-
tis ibi per Fel.col 2.& iſtud est clariſſimū. ideo vlterius non
75 inſiſto.¶† Secundo dubitatur.an laicus poſſit ꝓſcribere iura
ſpūalia,puta ius ꝙferendi veleligendi,vel decimandi ſaltem
ſpatio tanti temporis cuius, initij non habeatur memoria:ꝙ
ſic,qa omne quod est acquiſibile per præſcriptionem tanti temporis, de quo non ſit hominū
memoria.ca.cum cōtingat.ĵ.de fo.cōpe.&c.duo ſimul.s̄.de
offi.ordi.¶ Secundo quia poſſeſſio tanti tēporis hēt vim pri-
uilegij.l.j.§.ductus aquę ff.de aqua pl.arcē.c.ſuper quibusdā.
§.ꝓterea.ĵ.de ver. ſigni. ſed ex priuilegio pōt laicus poſſidere
ſpiritualia,ergo ēt poterit ꝓſcribere.Contrariū est verius per
tex.in d.c.cām.de preſcr.Ad ōria rndetur,quòd illę duę regu-

læ pro-

Ioan. Franciſ. Ripæ ſuper ij. Decret.

læ ꝓcedunt data capacitate poſſidẽ. is, alꝫ ſi nõ ꝓt poſſidere, nõ ꝓt ꝓſcribere, rꝛa, ſine poſſeſſ. de reg int. & tñ ꝓt ſibi cõcedi priuilegiũ, vt patet ex prædictis Et ita limitat Fel. in d.c.cãm. & in c.accedẽtes. col. 3. ver. fallit ſecundo. de ꝓſcrip. poſt Ioan. And. & Gem. & alios in c.2. de ꝓbẽ. in vj. Et ideo ſis cautus, ꝙ alleges priuile. & ad ꝓbãdum deducas curſum longiſſimi tẽporis de quo nõ ſit memoria in cõtrariũ, non ãt alleges ꝓſcriptionem, qa ſuccũberes, vt patet ex ꝓmiſſis, q̃ bñ ſignabis ad actũ practicũ. Et ex his bñ infert ꝙ laicus q̃ tenuit & poſſedit decimas tãq̃ vaſallus ecc. ꝓ tñ tps cuius initij memoria nõ exiſtit, ꝓſumit̃ inueſtitus ſeu infeudatus ante concilium Lateranẽſe, quo tpe laicus poterat poſſidere decimas. c. cũ apoſtolica. de his q̃ ſunt à ꝓlatis. ſi alleget inueſtituram & ad cã ꝓbandã dedu
§ cat poſſeſſ. ĩmemorialẽ. Ita cõiter cõcludunt do. Pan. poſt alios ꝓ eum allegatos, maximè Io. And. Bur. & Imo. ibi, licet Fel. in d.c cãm, velit ꝙ ẽt teneat̃ ꝓbare famã. ꝙ eas hẽrent ante cõciliũ Lateranen'e. & ꝙ ſufficiat ꝓbare poſſeſſ. ĩmemorialẽ abſq; ꝓbõne famæ, tenet Alex. ꝓſ. vj. col. ñ. in j. vol. Raph. Cuma. ꝓñ. 83. Quia cãm decimalis. Barb. ꝓſ. 35. inci. Sapiẽter ſcribit. vbi dicit iſtã cẽ cõem. & hãc tãq̃ cõem ſequunt̃. Taurinẽſes in tract. ſup ꝓſcr. poſſẽt fortè ꝓcordari opi diſtinguẽdo de qua fama. aut. n. loqmur de fama ꝙ fuerit laicus infeudatus añ ꝓcilium Laterane nenſe, ꝙ tũc nouit̃ nẽceſſaria ꝓbõ eẽt. n difficile hoc ꝓbare. ꝙ ita ꝓcedit cõis opi. aut loqmur de fama ſimplici & ĩmedia ta, ꝙ fuerit inueſtitus ab eccleſia & tunc reqrãt̃ ꝙ articulẽt̃ & ꝓbẽt̃. & ita ꝓcedit opi. Abb. & ſequa. ita ẽt vt ſentire Capella
76 Tholoſa. deciſ. 129. ICLite fuit q̃ſitũ. ¶ Secũdo ꝛdubitãt an iudex ſeculariꝫ poſſit cognoſcere de ꝓtroverſia decimarũ inter laicos in caſibus, in quibus laicus de iure poſſidet decimas: vt ꝙ ñ, qa cauſa decimarũ ẽ ſpũalis. Et ꝙ vertãt̃ ĩter laicos, ſm Ro. dec. xlvj. ſub rub. de deci. vbi dicit ꝙ diſpõ. c. ſi annũ. de iudi. lib. vj. hẽr ẽt locũ in laico maiore. 14. annis defendente decimas ſibi conceſſas ex priu. legio vel añ ꝓcilium Lateranẽſe. Et facit, qa ꝓ hoc ꝙ laici effecti ſint capaces decimarũ, non ꝓprie de cimæ ſpũales execratæ fuerũt, ſicut dicimas de iure patron at⁹. c. quanto. ĩ. eo. Pro reſolone diſtinguas, aut agitur de fruct⁹ decimarũ, & quia ipſi fructus ſunt qd tpale, põt laic. cognoſce re, arg. c. veſtra. de loca. Et iõ in l. lõgobarda de deci. l. qcũque. ſtatutũ eſt ꝙ cõpulſio ſolonis decimarũ ꝓ laicũ ſit mixti fori. ſi verò agat̃ de iure ipſo decimarũ: & tũc ſecularis non ꝓt cognoſcere, qa eſt ſpũalis. ẽ, ita diſtinguunt Cald. ꝓſ. 19. ſub rub. de iudi. & ſo. cõpe. inci. an iudex ſecularis. ſeu ꝓſ. 346. Ioa. And. in reg. ea. q̃. in v. q. de regulur. li. vj. ¶ Reliqua q̃ ſuperſunt dicam aliàs poſtquam video vos optare me tranſitum facere ad Ru ri. de cauſa poſſeſſ. & proprie.

¶ De cauſa poſſeſſionis & proprietatis qué titũ. legere incœ pit die. 4. menſis Maij. 1519. Magni. d. Ioan. de Ripa cum maximo apparatu.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio quid ſit. nu. 11. & 12.*
2 *Detentatio eſt facti.*
3 *Poſſeſſio an ſit iuris vel facti.*
4 *Exceptio debet eſſe de regula.*
5 *Poſſeſſio non cadit in ſeruum.*
6 *Poſſeſſio eſt ſimpliciter ius.*
7 *Poſſeſſio retinetur animo.*
8 *Beneficiatus, cui Papa conceſſit vt poſſit teſtari de acquiſitis ex iuribus ſui beneficii, an iſte talis poterit etiã facere teſtamentũ de fructibus.*
12 *Incorporalia proprie non poſſiuentur ſed quaſi.*
Emphyteuta vel conductor inſiſtens animo poſſidendi ſibi nõ poſſidet, nec præſcribit.
13 *Alternatiua vel, poſita in diffinitione tollit contrarium.*
14 *Vſusfructus quomodo diffinitur.*
15 *Poſſeſſio quare potius fuerit a pedibus denominata, quàm ab alia parte corporis. nu. 16. & 17.*
18 *Poſſeſſio quotuplex ſit.*
19 *Poſſeſſio ciuilis quid ſit.*
20 *Poſſeſſio naturalis quid ſit.*
21 *Poſſeſſio corporalis quid ſit.*
23 *Poſſeſſio ciuiliſſima quid ſit.*
24 *Poſſeſſio præſumitur continuata, etiam ſi per conductores non ſit ſolu ta penſio.*
25 *Quaſi poſſeſſio quid ſit.*
26 *Poſſeſſio de præterito an præſumatur ex poſſeſſione de præſenti*
27 *Poſſeſſio ſola animo amittitur.*
28 *Delicto ſine naturaliter ſine ciuiliter poſſidenti competit interdictum vnde vi.*
29 *Verbum ciuiliter, quomodo intelligi debeat.*
30 *Poſſeſſio iuncta non cauſat præſcriptionem, iuſta vero ſic.*
31 *Dictio nulla, præſupponit plures poſſeſſiones, ſ. differẽtes numero nõ ſpecie.*
32 *Poſſeſſio ciuiliſſima an dicatur naturalis, aut ſpecies ſeparata.*
33 *Poſſeſſionis accidentia ſunt infinita.*
34 *Poſſeſſio vacua quid ſit. Et qui promiſit reddere poſſeſſionem vacuam an teneatur reddere cum fructibus, 35. & 36.*
37 *Poſſeſſio colorata quid ſit.*
38 *Poſſeſſio non colorata quid ſit.*
39 *Poſſeſſio pacifica quid ſit.*
40 *Poſſeſſio quot modis ſumatur in iure.*
41 *Proprietas quid ſit, & vnde dicatur. nu. 42. & 43.*
44 *Dominium propriè cadit in rebus corporalibus.*
45 *Dominium vtile quid ſit.*
46 *Dominium quaſi directum, & dominium quaſi vtile quid ſint.*
47 *Quaſi proprietas quot modis dicatur.*
48 *Proprietas nuda quid ſit.*
49 *Poſſeſſionis & proprietatis cauſa quæ ſit, & quotuplex. nu. 50.*
51 *Cauſa quomodo ſumatur in rubrica iſta.*
52 *Rubrica de cauſa poſſeſſionis & proprietatis, quomodo continuetur.*
53 *Iudicium poſſeſſorium quid ſit.*
Et quid petitorium.
54 *Iudicium poſſeſſorium quotuplex ſit.*

¶ Apparatus ſuper Rubrica.

SVBTILEM, Vtilem. & ſpeculatiuam aggredimur mãm, pro declaratione & intelligentia verborum, de quib. in rubrica totius huius tituli examinabo quãplures qõnes. ¶ Quæro primo ꝛquid ſit poſſeſſio? periculoſa eſt omnis diſputatio q̃ circa diffõnes verſatur. l. omnis diffo. ff. de reguliis iuris. at præſens diffõ ſuper omnes, pericula & difficultates patitur, merito dicit gl. in l. ſtipulo iſta. § hæc quoq; ff. de verb. obl. ꝙ peritiſſimi non auſi fuerunt determinare quid ſit poſſeſſio. Ego tñ reperi plurimos fuiſſe audaces, qui poſſeſſionem diffinire nõ dubitarunt, & in effectu reperio. xiiij. diffõnes. tres poſuit glo. in l. j ff. eo. tres addit ibi Batt. vbi omnes reprobat excepta ſua. Tres alias refert ibi Alex. quatuor adducunt Mod. Peru. aliam ponunt hic Mod. Valen. de qua ĩ. dicam vnum verbum. Ego omiſſis omnib. inſiſtam circa diffõnẽ Bar. quæ eſt talis. Poſſeſſio eſt ius inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri, ſubdit Bart. ſe
2 dixiſſe ius ꝛad dẽiam detentationis, quæ eſt facti. Conſidera ſi ita eſt, q̃ in iſta diffõne non ponitur aliquid verbum, tanquam genus. ¶ Secõ dicit inſiſtẽdi, ad dẽiam dñii, quod eſt ius diſponendi. l. ſi quis vi. §. dẽia ff. eo. Aduerte etiam hic, quia etiã poſſeſſor hꝫ facultatem diſponendi. l. ſi rem aliquam. ff. eo. l. ſi in emptione. §. ſuæ rei. ff de ĩh. emp poſſet fortè rñderi ꝙ poſſeſſor nõ hẽt ius integrè diſponendi. ſicut hẽt dñs. l. ex empto. ff. de act. emp. Dixit rei nõ ꝓhibitæ poſſideri ad dẽiã rei ſacræ & religioſæ. q̃ ꝓhibẽt poſſideri. l. inter ſtipulãtẽ §. ſacrã. ff. de ver.
3 obl. ¶ Contra iſtam diffini. obſtãt multa. ꝛPrimo dum dr, ꝙ eſt ius ꝓ imo facti, ꝙ ſit facti, eſt text. in l. j. §. ſed pupillus. ibi, eam. n. rẽ facti nõ iuris eſſe ff. eo. Secõ eſt tex. in d. l. j. §. ſi vir. ibi, qm̃ ea res facti, &c. Tertio tex. in l. poſſeſſionem pupillum. ff. e. ibi, qd n. facti eſt, &c. Quarto ad idẽ eſt tex. in l. deniq;. ibi, qa pluri mũ facti hẽt. ff. ex quib. ca. ma. Quinto tex. in l. j. §. Sceuola. ibi, hꝛdita. poſſeſſionẽ non hẽt, qa facti eſt. ff. ſi qs teſt. lib. eſſe iuſ. fuc. Sexto text. in l. in bonæfidei. §. j. ibi, quia il ud ad factum tẽdit ff. de acqr. rer do. Septimo ad idẽ tex. in l. iij. §. j. ff. de bo. poſ. vbi tex. dicit ꝙ bonorum poſſeſſio nõ eſt poſſeſſio rerũ, quia bonorũ poſſeſſio iuris magis q̃ facti eſt, quaſi velit ꝙ poſſeſſio rerum ſit facti. Octauo facit rõ, principia eſſentialia ipſius poſ ſeſſionis cõſiſtunt in facto, ſcilꝫ & corpus. l. iij. in prin. ff. eod. medium etiã cõſeruandi. i. ꝫ eſt facti. d. l. in bonæ fidei. ſubiectũ ẽt poſſeſſionis ideſt ipſa res corporalis eſt facti, ergo etiã ipſa poſſeſſio eſt facti. ita arguit Rom. qui hanc partẽ tenet, & ſequunt̃ do. lac. Pur. Papi. & d. Pet. de Bezutio Mediola. tñ iſta
4 vlt. rõ parũ valet, ſi rectè cõſideres. ¶ ꝛPro quarta opinione q̃
5 ſit iuris, q̃ tenet Bar. & ſequuntur cõiter doc. adducitur in primis tex. in l. peregrè. in ver. ius poſſeſſionis. ff. e. Secõ tex. ĩ. l. nõ eo minus. ibi, in conceſſum poſſeſſionis ius. C. de libera. cau. Tertio tex. in l. ſi ea res. ibi, qui prius ius poſſeſſionis apprehẽdit. ff. de act. empt. Quarto ad idem tex. in l. liber homo. §. j. ibi, excepto eo qd ius eſt. & gl. dicit. i. poſſeſſio. ff. de acquir. rer. do. Quinto tex. ĩ. l. poſſeſſio quoque. in prin. ibi, poſſeſſio plurimũ à iure mutuatur. & in §. primo. ibi, aꝫ ius eſt. ff. eo. Sexto tex. in l. nemo. C. eo Septimo tex. in l. cum hæredes. in prin. ff. eod. vbi dr, quòd omnia iura hæreditaria tranſeũt in hæredes excepta poſſeſſ. ergo poſſeſſio eſt ius, aꝫ non eſſet bona exceptio, quæ
5 debet eſſe de rꝛa. l. nam qd liquidè. §. ſi. ff. de pe. lega. ¶ ꝛUltimò facit, quia poſſeſſio non cadit in ſeruo. d. l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoq; ergo poſſeſſio eſt ius. l. qd attinet. ff. de reg. iu. ¶ Quid tenendum?

nẽdum? Arc. dicit q̃ poſſeſſio hẽt mixturã iuris & facti, ꝓbat p
tex. in d. l. poſſeſſio quoque. ibi, poſſeſſio plurimum à iure mu-
tuatur, ergo aliqd à fcõ. ¶ Scdò ꝓbat, qa fictio poſtliminii ꝯpa
tur reſtõnẽ oĩum iurium, q̃ ſunt ſimpl'r iura, & tñ nõ reſtituit,
neque fingit reuerſum ab hoſtib. poſſediſſe. d. l. denique ergo
dat intelligi q̃ poſſeſſio nõ eſt ſimpl'cius, & iſta fuit rõ Bart.
in l. ſi is qui pro emptore. in 2. oppoſi. in 2. char. ff. devſuc. ¶ Ego
6 teneo † cũ cõi, q̃ poſſeſſio ſit ſimpl'ris, nec ob. q̃ hẽat annexũ
factũ. qa nõ ſequit̃ ꝓp hoc q̃ ſit facti, tolle exemplũ, ignis hẽt
mixtũ calorem, nõ tñ ignis eſt ipſe calor, neque calor ignis.
vñ ꝓ ꝯcordia iuriũ diſcordantiũ hẽmus ꝯſiderare tria, primò
ipſam apprehenſionẽ, & ſic modũ acquirẽdi, & iſto mõ ſump-
ta poſſeſſio eſt facti, ita loquit̃ tex. in d. §. ſed pupillus. ita ẽt lo
quitur tex. in d. §. ſi vir vxori. ¶ Secundò hẽmus ꝯſiderare retẽ
tionẽ poſſeſſionis apprehẽſę, & ſic modũ ꝯſeruandi, & iſto mõ
intelligendo poſſeſſionẽ erit ẽt facti. quia poſſeſſio retinetur
7 aĩo. l. clã poſſidere. §. q ad † nundinas. ff. eo. qui aĩus eſt facti. d. l.
in bonæfidei. & iſto mõ loquũtur tex. in l. poſſeſſionem pupil
lum. & d. l. l. § Scæuola. & in d. l. denique. ¶ Tertiò hẽmus ꝯſide-
rare poſſeſſionẽ ĩ eã ꝓductã p apꝓhẽſionẽ & retẽtionẽ, & i-
ſta eſt ius, & iſta eſt illa q̃ parit effectus iuris acq̃ſitionẽ dñij, fa
ctũ, & ĩterdicta poſſeſſoria de quib. j. dicemus, & ita procedat
☞ cõis opin. Et iſtã ꝯcordiã in effectu voluerũt ſubtiles Senen-
ſes. Vñ ſi reperias al'qua iura q̃ velint poſ. in eã ꝓductam eã fa
cti, reſpõdeas q̃ loquũt̃ inſpecta origine acquiſitionis, vel me
dio retẽtionis. Si verò reperias aliqua iura q̃ velint poſſeſſionẽ
reſpectu apꝓhẽſionis, vel retentionis eã iuris, rñde q̃ loquuntur in caſib. in quib. iuris miniſterio ſine aliquo corpore vel
animo ꝓprio acqrentis acqrit̃ poſſeſſio, vñ ſcias q̃ q̃dã eſt poſ
ſeſſio, q̃ inſpecta apꝓhẽſione dr̃ hre plurimũ iuris, & iſta eſt il-
la q̃ acqrit̃ p filiũ vel ſeruũ ex cã ꝓculiari dñi vel patri ignorã
ti, de iſta loq̃t̃ tex. in d. l. poſſeſſio quoque. & dr̃ hre plurimũ iu
ris, qa in iſta plus ꝯpat̃ ius q̃ factũ. Nã ignorans miniſterio iu-
ris acqrit iſtã poſ. & miniſterio iuris ſine aĩo ꝓprio retinet &
vſucapit. l. 2. ff. pro ſo. quædã dr̃ hre multum iuris & multum
facti, ita q̃ ſi excederet ius & factũ nõ vñr, & iſta eſt poſſeſſio
quæ acqrit̃ p ꝓcuratorẽ dño ignoranti, licet dñs ignorans nõ
vſuc. l. 1. C. eo. q̃dã dr̃ hre plurimũ facti, & iſta eſt, q̃ p noſmetip-
ſos acquirim⁹, & retinem⁹, & de iſta loqtur tex. in d. l. deniq;.
dr̃ aũt habere plurimũ facti inſpecta origine, qa req̃rit corp⁹
& animus ipſius requirentis. dr̃ tñ hre aliqd iuris, qa per apꝓ-
hẽſionẽ vnius glebæ miniſterio iuris acquir. ẽ poſſeſſio totius
fundi. l. 3. in princ. ff. eo. & iſtos terminos declarat gl. in c. cum
nr̃is. de ꝯceſ. ꝓben. & gl in l. j. C. eo. ¶ Et ſi dicat̃, ad quod valet
iſta inueſtigatio? rñdeẽ q̃ põt ſeruire ad qõnẽ, Reſcriptum di
cit, cognoſcat Titius de iure, q̃ hẽt ſupplicãs in bñficio, certè
virtute huius reſcripti poterit delegatus cognoſcere de poſſeſ
ſorio ꝓ ꝓdicta. & ita determinat Inn. in c. coeꝑi. de reb. ecc. nõ
alie. ſeq̃t Bal. in l. iub[illegible]us. § ſanè. C. de ſacroſ. eccle & in l. ſi qs
ad ſe fundũ. C. ad [illegible]e vi. & Fel. in rub ☞. de reſcrip colum. 3.
8 ¶ † Secundò facilio[illegible]iã qõnẽ, Papa ꝯceſſit beneficiato vt poſ
ſit teſtari de acquiſitis ex iurib. bñficij, iſte talis poterit ẽt face
re teſtm̃ de fructib. quia fructus dñr acquiſiti ex iurib. benefi-
cij. i. ex poſ. per ꝓdicta, & ita determinat Alex. conſi. 15. quod in
cipit, reueren. domine. vol. 2. ¶ Secundò contra diffinitionem
Bar. arguit Ang. dicẽs, q̃ nõ cõuertit̃ ex eo q̃ detẽtio etiam ſit
ius inſiſtendi rei. p tex. in l. ſi finita. §. qs metu. ff. de dam. infect.
vbi miſſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto, licet tm̃ detineat,
hẽt tñ ius maximè recuperãdi tenutã, & ẽt hẽt detentator ali
q̃n ius pignoris. l. nõ eſt mirum. ff. de pig. act. l. 2. ĩ prin. ff. pro hr̃
de. Immo detinens aliquando acquirit fructus vt colonus. l. ſi
ſeruus. §. locaui ff. de fructib. & aliq̃n hẽt interdictum recupe-
randę. ¶ ſi colonus ff. de vi & vi armata propterea Ang. al'r dif
finiuit dicẽs q̃ poſſeſſio eſt inſiſtendi rei aptũ natũ ad acqui
ſitionẽ dñij, & oĩum corũ q̃ ſequuntur ex eo. & iſta ſequuntur
Imol. & Pau. de Caſt. ſed defendendo Bar. dicatis q̃ falſum eſt
detẽtationẽ eſſe ius, immo eſt meri facti. patet, quia ſeruus de
tinet. l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoque. ff. de verb obl. & tñ ſi eſſet
ius, non poſſet detinere. l. qd attinet. ff. de reg. iur. & q̃ ſit facti,
☞ firmat Bar. & cõiter Legiſtæ. in d. l. 1. Ad ꝯria ☞. alle. reſpondeo,
q̃ nuda detentatio, de qua loquimur non parit illos effectus
iuris, ſed eſt cã detentionis. i. ti. locati, primum decretum, vel ſi
miles, & iſto reſpũ dr̃ q̃ detinens habet ius. non q̃ ipſa deten-
tatio ſit ius. ¶ Tertiò arguit Imo. dicẽs, q̃ nõ conuertitur, quia
[illegible]ſtructus eſt ẽt ius inſiſtendi rei. Nã cũ ſit ius vtendi fruen
di fortius ẽt dr̃ ius inſiſtendi, vñ al'r ipſe diffiniuit. Poſſeſſio eſt
ſimplex ius inſiſtendi rei aptũ natũ ꝓducere interdictum recu
perãdæ. Defendendo Bar. rñdet Ariet, q̃ vſusfructus non eſt ius
inſiſtendi principal'r, ſed in ꝯtiã, iõab eo nõ fit denominatio.
l. j. §. ſi rogauero. ff. depo. Al'r etiã rñdent Señ. ſed non curo.
9 ¶ Quartò oppo. verb[illegible]rei, † eſt gñale comprehendẽs ẽt incor-
poralia iura. l. rei appel. ff. de ver. ſig. incorporalia ãt non ꝓpriè
poſſidentur. ſed quaſi. l. ſi ſeruus. §. incorporales. ff. de acq rer. do.
ergo, &c. Sol. verbũ inſiſtẽdi tollit ꝯriũ. ¶ Quinto opponitur
q̃ illa verba nõ ꝓhibitæ poſſideri, genus nõ alterat̃ pp accidẽ-
tia. patet in diffõne hoĩs ĩ gñe. Hõ eſt aĩal rõne, &c. Si mõ det̃
fatuus ſine rõne, non tñ alterat̃ diffõ ſi dicamus q̃ licet per ac
cidens ſit aliqua res. q̃ non poſsit poſsideri, non tñ alterabit̃
diffõ, ergo illa verba nõ ꝓhibitę poſsideri, ſuperfluò fuerunt
appoſita, patet in diffõne ſtipulõnis, de qua in l. v. §. ſtipl'o. ff. de
verb. obli. & in diffõne teſtĩ, de qua in l. j. ff. de teſt. vbi non ſunt
illa verba non prohibitæ, &c. & tñ res ſacræ non ſunt in com-
mercio ſtipulatorum & reſtantium. d. l. interſtipulãtẽ §. ſacrã.
eẽnt ergo detrahenda illa verba, nõ prohibitæ poſsideri, & il-
lis detractis nõ multum diſcrepabit diffõ Bart. à diffõne Io. gl.
5 quam cõiter doct̃ ſequũtur, poſſeſsio eſt ius detinendi rem ſi-
bi. Aliam diffõnem facit Rapha. Co. Aliam Mod. Peruſi. in d.
l. Aliam mod. Valentini hic, q̃ eſt talis; poſſeſsio eſt inſiſtentia
cã poſsidendi facta. quæ diffõ non valet, quia non conuertit̃.
Nam ſeruus inſiſtens animo poſsidendi nõ poſsidet. d. §. hęc
10 quoque. ¶ Item emphyteuta † vel conductor inſiſtens animo
poſsidendi ſibi non poſsidet, nec p̃ſcribit. l. malè agitur. & ibi
glo. C. de præſcrip. xxx. vel xl anno. Quid ergo cõcludendum?
dixi ☞. q̃ poſſeſsio põt tripl'r cõſiderari. Primò prout in eẽ pro
ducitur. Secundò ꝓut conſeruat̃. Tertiò pro ipſa poſſeſsione,
q̃ apprehẽſione & retentione cauſatur, & ſic ꝓut eſt in eẽ ꝓdu
cta. Vñ cum terminus ſit ꝯuiuocus, nõ põt rectè vnico mõ
diſſiniri, ita q̃ cuilibet ſignum ꝯueniat, ſm Paul. in rub ☞. de
iudi. eẽt ergo vnicuique ſignificationi accõmodãda particu
ralis diffõ. Ego vereor ne arrogãtię labe polluat ſi nouas diff-
õnes afferre tẽtauero poſtq̃ lurecõſ. & peritiſsimi non fuerũt
auſi diſſinire. Dicã tñ quid ſentiã, vt poſteris ineptias noſtras
conſiderantibus pateat inueſtigandæ veritatis occaſio. Prĩa
prout in eẽ ꝓducit̃ ſic pt̃ deſcribi. poſſeſsio eſt corporalis rei
vera ſeu ficta apprehenſio animi & iuris adminiculo cõcurrente. dixi corporalis rei ad dr̃iam incorporalium. d. §. incorpo
rales dixi vera, qa requirit̃ vt acquirat̃ pedũ appoſitione. l. j. in
prin. ff. eo. dixi ſeu ficta, quia p ꝯſtitutũ acquiritur poſſeſsio &
fingitur appræhenſa. l. quod meo. in prin. ff. eo. & ſimiliter per
ꝓcarium, vt ff. de ꝓcar. p totum, & maximè in lege, certè. ſil'r
p teſeruationẽ vſusfructus. l. q̃ſq;. C. de dona. dixi, animi. quia
vltra apꝓhenſionem corporalẽ requirit̃ aĩus poſsidendi. l. 3. in
princ. ff. eo. dixi, iuris adminiculo, ꝓp poſſeſsionem q̃ acquirit̃
per ꝓcuratorem vel ſeruũ, aut filiũfam iuris miniſterio igno-
ranti, vel quia ex apprehenſione vnius glebę auxilio iuris ac-
11 quiritur poſſeſsio totius. d. l. 3. ¶ Secundam † ſic deſcribo, poſ
ſeſsio eſt corporea & mentalis, vel mẽtalis tm̃, vera vel ficta in
ſiſtentia in re corporali poſsidendi gra. dixi vel mentalis tm̃,
quia ſolo aĩo retinet̃ poſſeſsio. d. §. qui ad nundinas. dixi vera,
quia regulariter ſine animo proprio non retinet̃ poſſeſsio. l. j.
C. eo dixi, ficti ꝓpter poſſeſsionem acquiſitam ex cauſa pecu
liari patri & dño ignoranti, nam illam retinent ſine proprio
animo etiam ignorante, & iuris miniſterio fingũtur inſiſtere
mediante aĩo filij vel ſeruĩ. l. 2. ff. pro ſo u. dixi poſsidendi gra
tia, quia, inſiſtens ſine animo poſsidẽdi amitti poſſeſsionem,
12 l. tertia § in amittenda. ff. eodem. ¶ † Tertiam poſſumus diffi-
nire prout diffiniuit Joan. vel prout Bart. vel aliter; Poſſeſsio
eſt ius inſiſtendi rei corporalis tuendi, vel vtendi fruendiq̃ue
rebus corporalibus ſuis vel apprehenſis vt ſuis. dixi tuendi.
propter interdicta retinendæ & recuperande. dixi vtendi fruẽ
diq̃ue, ad dr̃iam detentationis, & ſi obiicies de prædone, qui
poſsidet. c. in literis. j. tit. j. & tamen non facit fructus ſuos. Reſ
pondeo, quòd licet prędo teneatur ad reſtõnem fructuum, ta
men dum perſeuerat in poſſeſsione vtitur & fruitur, & iſto
reſpectu p̃do ratione poſſeſsionis habet ius vtendi & fruendi,
13 Vel al'r † reſpondeo quod alternatiua, vel, poſita in diffõne tol
14 lit contrarium. dixi ſuis, ad dr̃iam vſusfructus qui eſt † ius vtẽ
di & fruendi rebus alienis. l. j. ff. de vſufru. dixi, pro ſuis, propter
inuaſores & ſimiles.
15 ¶ Quæro † vnde dicatur poſſeſsio? Reſpondet Paulus Iuriſ-
conſ. in d. l. j. poſſeſsio dicta eſt à pedibus, &, Labeo ait, quaſi
pedum poſitio. Iuxta iſtam etymologiam occurrunt duæ du-
bitationes. Prima, quare poſſeſsio potius fuerit denominata
à pedibus, quàm ab alia parte corporis. Secunda, quare magis
à corpore quàm ab animo maximè cum animus ſit dignior.
Circa primam reperio aſsignari tres rationes. Prima fuit
Bald. dicentis poſſeſsionẽ dici à pedibus, quia pedes ſunt to-
tius corporis firmum ſubſtẽtaculum, & habent ſe ad reliquũ
corporis tanquam baſes ad columnas, quæ in aere ſtare non
poſſunt. l. quod conclaue. ff. de damno infecto. & licet aliqui
mordeant, quia oculo etiam acquiritur poſſeſsio. d. l. j. §. ſi iuſ
ſerim. & etiam manu. d. l. j. §. tamen poteſt defendi, quia vl'r

pedes vñ necessarii ad oẽm apprehẽsionẽ, non sic oculus &
16 manus. ¶ †Secũda fuit rõ Paul. de Cast. qa possessio, q̃ pedibus
acqrit̃ est dignior, cũ p pedes acqrit̃ possessio rerũ immobiliũ,
sed per manus acqrit̃ possessio mobiliũ, q̃ est vilis & abiecta. l.
rem quæ nobis. ff. eo. ista non est tuta, quia oculo acquirit̃ ẽt
possessio rerũ immobiliũ. d. §. si iusserim. Tertia fuit rõ d. Azo.
vt dicatur à pedib. quia ab ipsis ꝓcessit origo possessionis, qđ
calcabat pes tuus. tuũ erat, ista rõ nõ est tuta. quia nõ est gñalis
prout esse debet. l. Pa. §. cũ quis. ff. de iur. & fac. igno. non enim quic
quid possessioni rerum mobiliũ, quas pedib. calcando, & nõ ap-
prehendendo sponere videmur. § item lapilli cum glo. insti. de
rerũ diuisi. teneas ergo rõnẽ Bal. Circa sedam reperio assigna-
ri duas rõnes. Prima fuit Paul. de Ca. in d. l. 1. §. 1. quia corpus in
acquirenda possessione potentius operat̃ q̃ animus, fm gl. ibi,
sed ista rõ nõ placet doctori meo, qa animo solo retinetur pos
sessio. d. § qui ad nundinas. ergo potentius agit animus, quàm
corpus. Defendendo Paul. põt replicari q̃ in acquirẽda fortius
agit corpus, & ita loq̃t Pau. In retinenda verò magis operatur
aĩus, & ita ꝓcedit ꝛ̃ntiũ. Tñ vñ q̃ pariter ambo operent̃. l. 3. in
17 prin. eo. ti. ¶ †Secũda fuit rõ do. doctoris mei, q̃ magis deno-
minet̃ à corpore tanq̃ ab origine & inuẽtione. sed nec ista pla
cet, quia ab origine ẽt aĩus reqrebatur. d. l. 1. §. 1. vñ considera
ui tres alias rõnes. Prima rõ fuit cã euitãdæ ęquiuocationis,
nã si fieret denoĩatio ab aĩo, ꝙueniret dñio, qđ nõ acqrit̃ ẽt sine
aĩa. l. inuito de reg. iur. in l. 1. de acq. rer. do. & ꝓ ista rõne fa-
cit qđ de stipulatione dicit Pau. de Ca. in rub. ff. de ver. obl. di
cẽs stipulõnẽ potius à verbis denoĩatã, q̃ à cõsensu, quia con
sensus requirit̃ gñaĩr in oĩ actu. l. ꝙsensu. ff. de act. & obliga. Se-
cunda rõ quia corpus magis patitur & laborat q̃ aĩus, pro qua
rõne adducto tex. in simili in c. ex literis. j. de ꝙuer. infide. ¶ Ter
tia rõ, qa ex actu facti implicitè demrat aĩus nõ ęꝙ l. Labeo. ff.
de suppellec. lega. l. Paul. ff. rẽ ratã hab. l. de quib. ĩ. ff. de legib.
18 ¶ † Ĩ certiò quæro, quotuplex sit possessio? variæ sunt docto.
sententiæ, vna fuit opi. Bar. q̃ sit triplex, naturalis. s. ciuilis, &
corporalis. ista cõ ter tẽnat. Alia fuit opi. Io. q̃ sit duplex, vna
naturalis, quę animo & corpore acquirit̃, altera ciuilis, q̃ aĩo
50 retinetur, ista est cõis. Alia fuit opi Azon. q̃ vna tñ sit pos ses-
sio naturalis, q̃ approbatione iuris, dr ciuilis ista sequunt̃ Bezu
tius, & subtiles Senenses. & istam intẽdo sustinere, Sed prius
videamus quid sit possessio naturalis, quid ciuilis, quid corpo-
ralis, quid ciuilissima, quid quasi possessio, & quid detentio.
19 Bar. in allegata l. 1. eas sic describit ¶ † Ciuilis possessio est
ius insistendi rei non prohibitæ possideri aptum producere ci
uiles effectus respectu veri domini, quia ciuilis est illa quę cãt
vsucapionẽ p̃scriptionem. l. qui fundum. in prin. ff. pro emp. &
di. l. 1. §. per seruũ qui in fuga & quia producit effectum acqui
sitionis fructuũ. l. 3. §. ex ꝛ̃rio, & ib not. ff. eo. dixit ẽt veri domi-
nii ad dñam naturalis quæ ꝓducit effectus separatos à vero
dñio. ꝛ̃ illam arguit doctor meus dicens q̃ simplex proprieta
rius possidet ciuiliter. Sciẽdũ §. qui solã. ff. q̃ satisd cog. & ta-
men non insistit, nec facit fructus suos, sed est vsufructuarius,
qui insistit & fruit̃, nihil rñdet. Tu aũt rñdeas q̃ vsufructuarius
quo ad ius proprietatis insistit noĩe proprietarij tanq̃ eius pro
curator. l. 1. §. fi. ff. de no. op nũ. vnde satis ipse ꝓprietarius dr in
sistere l. qđ meo §. procurator. ff. eo & licet talis ciuilis possessio
durante vsufructu nõ producat effectum acquisitionis fru
ctuũ non tamẽ diffinitio est mala, quia in ea non dr̃ quis cãt,
sed aptũ cãre. ¶ Sed dò oppono de l. 1. ff. eo. vbi ex naturali pos-
sessione rerũ. quę in nullius bonis sunt, cãt dominiũ, ergo ẽt na
turalis producit ciuiles effectus respectu veri dñij, & sic diffini
tio falsa, qa nõ ꝙuertitur. nec cirẽa alr rñdeꝛ, nisi q̃ illa naturalis
possessio, de qua in d. §. l. ẽt ciuilis ẽ & si hoc verũ sit ꝓut ẽ, erit
ibi tex ꝓ op Azo. q̃ vna tñ sit possessio naturalis q̃ quatenus
20 approbat̃ à lege ẽt ciuilis ꝓapprobõnẽ nuncupa. ¶ †Natura-
lis possessio est ius insistendi rei nõ ꝓhibitę possideri aptũ ꝓ-
ducere ciuiles effectus respũ alicuius iuris à dñio separati, &
respũ naturaliũ accessoriorũ, vt emphyteutæ, vasallo, vsufru-
ctuario & sil'. b. isti. n. possidet naturaliẽ. l. naturaliter, in prin. ff.
eo. & virtute naturalis possessiõis p̃scribũt. l. ꝙpetit. C. d. p̃sc. 30.
vel 40. & l. fi. eo. n. & ꝓducit acqsitionẽ fructuũ, vt not. ĩ aur. nisi
tricẽnalis. C. de bon. mat. Tu aduerte ad pña, primo ob. vnum
qđ tamen dicebã. ¶ Secundò Bar. vult naturalẽ & ciuilẽ differre
effectu tñ. qa ciuilis parit effectum veri dñij: naturalis verò
nõ ꝛ̃ vñ q̃ diuersitas effectũ nõ faciat possessiones differre spe
cie. nã fm ipsum tenet Bar. possessio naturalis emphyteutæ & va
salli nõ differt specie à possessione vsufructuarij, & tñ naturа-
lis possessio emphyteutæ, & vasalli cãt præscriptionem vtilis
dñij naturalis vsufructuarij cãt p̃scriptionẽ iuris vẽdi & fruẽ
di. & nõ vtile dñiũ fundi, qa vsufructuarius nullum dñium ha
bet, fm Senẽ. in l. naturaliter. in prin. ff. e. facit exẽplũ naturale
fœminarũ, q̃da fertiles, q̃da steriles, oẽs tñ mulieres specie non
differentes, sed numero tñ. Et istud põdero ꝓ opin. Azon. q̃
vna tñ sit possessio naturalis q̃ non differat à ciuili pp minо-
res effectus vt vult Bart. sed sicut magis naturalis approbat̃ à
iure ciuili, maiores effectus parit; vñ quia naturalis emphy-
teutæ approbat̃ respũ vtilis dñij ꝓducit hunc effectum, quem
non ꝓducit possessio naturalis vsufructuarij, qa ad hoc non
approbat̃, vñ possessio naturalis, q̃ est apud malæ fidei posses-
sorem, qa reiicit̃ à iure non parit istos effectus ꝛ̃ dñm, sed ap-
probat̃ ꝛ̃ tertiũ, ꝛ̃ ipsum operat̃ effectũ retentionis & rẽpera-
tionis. l. j. ĩ fi. ff. vti possid. in c. lris j. tit. j. isto respectu ẽt ciui-
lis dici põt. vt not. in l. cã possidere. §. fi. ff. eo. Tertiò aduerte,
21 † in quantum Bar. cõcludit q̃ vsufructuarius p̃scribat ius vtẽ
50 di fruendi q̃; virtute naturalis possessionis. In hoc cõiter repro
batur, qa præscribit rõne quasi naturalis, & quasi ciuilis pos-
sessionis, quas habet in iure vsusfructus, fm gl. in l. ait ꝓtor. §.
item. ff. ex quibus cau. maior. & ita vult Bar. sibi ꝛ̃rius in l. natura
22 liter. in prin. ff. eo. † Corporalis possessio est ius insistẽdi rei nõ
prohibitæ possideri retentionis & temperationis producens
effectum quã hẽt ingrediens possessionem fundi absente pos
sessore. De ista loquitur l. clã possidere. § qui ad nũdinas. & in
23 l. si id qđ. ff. eo. l. De ista dicimus. j. in puncto, an sint tres. † Ci-
uilissima possessio non diffinitur per doctores, quia non est
species separata de per se à ciuili possessione fundi, cũ differat
ab ea tñ in mõ acquirendi fm do. Ar. c. Are. & sic describitur
tñ sic, Ciuilissima possessio est illa q̃ iuris ministerio absque
vlla apprehẽsione acquirit̃ de ista loquit̃ tex. & ibi Pan. in c. 2.
ꝛ̃. de cõsuet. & in l. fi. C. de sacrosanct. eccl. in l. raptores. C. de epis.
& cle. & istam appellat Bal. d. hic artificiosam possessionem. sed
aduerte, quia rerum opi. Bar. & ipsorũ Aler. & Mod. q̃ posses-
sio differens effectu differat ẽt specie, vñ concludendũ q̃ ciui-
lissima spẽs differat à ciuili, qa sola ciuilis parit effectũ recu-
24 perationis. l. j. §. siue ãt. ff. de vi & vi ar. † Ciuilissima verò non
ꝓducit istum effectũ. ergo, &c. Vñ state statuto q̃ possessio de
functi cõtinuet̃ in hẽdem si aliquis post mortẽ ingrediat̃ pos-
sessionẽ & ꝓhibeat intrare hęredem, non poterit hęs tanquã
spoliatus intẽtare interdictum recuperandæ. fm Bal. d. in aut.
defuncto in 3. qu. C. ad Tertul. & Io. Fab. in §. fuit. insti. de hęre.
qua. & differen. & Ale. consi. 37. In causa mota. volu. j. & con-
sil. 83. Visa facti narratione vol. 2. & in l. in suis. col. 3. de lib. &
50 posthu. vbi dicit istam esse *communem* opi. & do. Iaſ. post Alex.
in l. si sorori. C. de iur. deliber. *Contrarium tamen determinat*
Soc. in l. rem quæ nobis. in v. q̃ ff. de acquir. pos. per duo vrgen
tia fundamenta, & q̃ effectualiter det̃ interdictum recuperan-
dæ, sentit Bal. hic dum dicit q̃ hęs intentet remediũ l. fin. C.
de edic. diui Adria. tollẽ. non poterit ei opponi exceptio nul-
la ꝓprietatis, ẽt si offerat̃ probõ incõtinenti, eo quia ꝓ statu-
tum ꝓallegatum remedium huius legis, habet tunc naturam
interdicti recuperandę & sequitur Dec. cõs. 84. quod incipit,
25 Excellentissimi doctores. † Quasi possessio est illa quæ habe
tur in iuribus incorporalibus. de qua in [illegible] ecclesia Sutri-
na. j. eo. vbi dicemus. & fm Imo. post A[illegible] scribitur sic. qua
si possessio est potentia quędam deducens [illegible] exercitium ipa
iura quasi pos. quæ corporibus quandoque adhęret, & dicitur
quę corporibus, &c. propter seruitutes prædiales l. seruitutes.
ff. de serui. dicitur autem quasi possessio. quia non est propriè
possessio, cum in iuribus incorporalibus non cadat pedum
positio. l. si seruus §. incorporales. ff. de acquirẽ. rer. do. ista ali-
quando dicitur impropria, aliquãdo magis impropria, aliquã
do impropriissima. vt declarat gl. o. in l. regulariter. ff. de peti.
hære. & quòd sit impropria possessio, videatis tex. & ibi glos.
magistrã. in c. cõquestus. supra de fo. compe. alibi dicitur intel-
50 leo ualis possessio. l. si ædes. j. in fi. de ser. vrb. pręd. quòd tamen
non sit dare quasi possessionẽ probari vñ sic. Ista est possessio
ficta & intellectualis, verum super impossibili per naturam
non cadit fictio, § nunorem. inst. de adop. sed impossibile est
quòd qualitas sit sine subiecto. l. ei[illegible] qui prouincia. ff. si cer. per.
modo sic, possessio seu quasi accidens est ad proprietatem,
in incorporalibus autem iurib. res corporalis, cui ipsum ius
applicatur, non est subiectum quasi possessionis, quia esset ve
ra possessio, non etiam ipsum ius incorporale, quia tunc qua
si possessio etiam iuris permisceretur cum ipso iure contra.
l. perm sceti. ff. eodem. & quia si subiectum esset ipsum ius,
qua possessio esset qualitas sine iure. quod est falsum, quia
quasi possessio est ius causans præscriptionem. Omnes. C. de
præscr. xxx. vel xl. anno. c. de quarta. ꝛ̃ de præscript. Pro re solu-
tione videndum est. quod sit subiectum huius quasi possessi-
onis variæ reperiuntur opi. Prima fuit opi. Azo. nentis q̃
ipsum ius sit subiectum. inferes ex hoc, quod de iectus à quasi
possessione alicuius iuris incorporalis non restituitur, nisi
probet vere vel præsumptiuè sibi illud ius competere sed
50 reprobatur *communiter* per textum in cap. querelam. supr d

elec-

elect.& ĩ l.j.ff.vti possid.& in l.2.ff.si ser. vendi.ita fuit determinatũ Bononiæ in fauorẽ Hugo.q̃ Azo.vt refert Spec. in tit. de rest ſpol.§.nũc dicamus.verſ.quid in aliis.& Bart.in l.3.§.vnde vi.ff.de vi & vi arm.& ita cõcludit Dec.per plura conſ.136. per tot.Secunda fuit opi.Inn.in c.j.ĩ.eo.q̃ actus ipſius iuris ſit ſubiectũ,& iõ ſm eũ debemus dicere nos eſſe in quaſi poſſeſſione pñtandi & eligẽdi,nõ autẽ in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi vel eligendi.¶Tertia fuit opi.Bar.in d §.vnde vi.q̃ ſubiectũ ſit vſus ipſius iuris, qui cauſatur à patientia aduerſarij.
§ l.quoties ff.de ſer.& iſta eſt cõis.& iſtã amplectitur do.Ant.in c.fi.in 3.col.ĩ.e.vbi latiſſimè ſtãtib.prędictis infertur ad plura. Primò q̃ interdicta quæ cõpetunt ẽt pro iurib. incorporalib. inſt.de inter.in prin.nõ ſunt propriè interdicta poſſeſſoria, ſed quaſi,vt eſt tex.in d.l.quoties. Item talia interdicta ſunt vtilia
26 non directa,vt declarat Bar in l.j. ff.vti possid. ¶†Secundò infertur ad ſtatuta loquẽtia de poſſeſſione ſeu poſſeſſore, vt nõ procedant in quaſi poſſeſſione,quia ſunt verba ſtatutorũ propriè intelligenda.capi in nra.ĩ.de iniur.& ita tenet do.Anton.
§ in d.c.fi.col.iij.ſequitur Alex.& *communiter* Mod.in l.iij.in prĩ. ff.eo.adducentes alia fundamenta,vltra quos facit deciſio Bal. in l.cogi.C de per.hær.dicens q̃ ſtatuta pœnalia loquentia in poſſeſſore,nõ hñt locũ ĩ eo,q̃ habetur pro poſſeſſore, de quo per Io.And.in reg.pro poſſeſſore.de reg.iu.ĩ mercurial. Scdo facit deciſ.Bar.in l.apud Iulianũ.§.ſi pupillus.ff.ex quib.cauſ.in poſ.eat,& Pan.in c.qua frõte.ĩ. de app.que vult, q̃ ſtatuta loq
§ quentia in ẽctu,non hñt locũ in quaſi ẽctu,& iſta eſt *communis*,vt per Alex.& Mod.in l.more.& in l.nutu.ff.de acq.hære.& per laſ.in l.Barbarius.col ij.de of.præt.ẽrium tenet Are.in rub. ff.eo.ad ſi.& in conſ.30.Viſo themate.col.pe.per tex.in l. ſi pro curatoris.ff.de proc.iuncta deciſ.Bar in l.j col.pen. ff. de act.& obl.& per gl.in l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.& bene facit etiã deciſ.Bar.in l.j.ff.vti poſſid.Pro concordia dicerẽ inſpiciendã eſſe rõnem ſtatuti,ſubiectámq; materiã, prout in ſimili dicit Bal.ĩ l.j.C.ẽmu. de vſuc.dũ dicit,q̃ ſtatuta loquẽtia de poſſeſſione,aliq̃ intelliguntur de nãli,aliq̃ de ciuili,aliq̃ de nuda detẽtatione,prout ſubiecta materia patiẽ.bñ facit l.ſciẽdũ.§.j. & ſeq.ff.qui ſat cog.Sic ẽt libellus ẽcludens in poſſeſſione ſal natur,& intelligitur de quaſi poſſeſ.c.olim.3.de reſt.ſpo.c.licet. de prob.Pan.in c.2.de reſt.in integ.Gem.in c.2.de teſta.in 6.in 7.colũ.& ratio eſt quia verba libelli impropriantur,vt ipſe libellus ſuſtineatur l.ſed ſi poſſeſſori §.itẽ ſi iurauero.ff.de iure iur.vb. latè Mod.ſic q̃ ẽt ſaluaẽ ſnĩa loquẽs in poſſeſſione,quia impropriaẽ p̃ quaſi poſſeſſione,vt eſt tex.in c.accedẽs.ſ.vt lit. nõ cotel.& ita determinat Pan.in d.c.ẽquestus,& rõ eſt, quia ſnĩæ impropriantẽ,vt actus ſuſtineaẽ,ſm gl.reputatã ſingularẽ in l.& puto.ff.famil.erciſ.p̃bat tex.in c.his.ĩ.de ver. ſigni.¶Detentatio eſt nuda facti iuſiſtentia in re corporali cuſtodiæ & cõſeruationis gr̃a facta.q̃ ſit facti,probatũ fuit.ſ q̃ fiat cuſtodiæ cã, p̃bat.in l.vt legatorũ.ff.ex quib.cau.in poſſ.ea.largè tñ animo tñ inſiſtens.& ſic qui ciuiliter poſſidet,dr̃ detinere ſm gl.in l.3.§.ex ẽrio ff.eo.& ſm Imo.ita ſe habet cõis vſus loquẽdi,inferẽs q̃ ſtatutũ tenens de detinẽte hẽret locũ in poſſidente ciuiliter,q̃a ſtatuta recipiũt interpretationẽ à cõi vſu loquẽdi l.Labeo.ff.de ſuppel.leg.& ſequuntur Ale.& Mod. ad idem eſt gl.in c.cãm q̃.& ibi Fel.col.4.in fi.ĩ.de p̃ſcrip. Venio modo ad diſcuſſionẽ articuli,q̃ opi ſit verior:opi *Bar.*q̃ ſint tres poſ
§ ſeſſiones *communiter*,vt dixi,reprobaẽ,q̃a corporalis poſſeſſio quã hẽt iniuſtè poſſidens nõ differt à nãli,quã hẽt vſufructuarius & ſimiles,niſi tanquã plus & minus,vnde non dr̃ differre ſpẽ ſm Imol.p regulam.l.ſi.ff.de fundo inſtr.pondera quòd iſta rõ facit p̃ opi.Azo.q̃a naturalis & ciuilis ẽt nõ differunt, niſi in plus & minus.Scdò ẽ Bar.ẽriũ inducit Pau.de Caſtr.q̃a poſſeſſio naturalis vſufructuarij nõ eſt illa,q̃ cãt effectũ p̃ſcriptionis & acq̃ſitionis fructuũ,ſed eſt quaſi poſſeſſio ciuilis,vt ſ.dixi.¶Naturalis aũt poſſeſſio vſufructuarij cãt tñ interdictũ retinendę & recuperandę,ſicut iſta corpalis, ergo non differunt ſpecię nec effectu.¶Tertio ego arguo,q̃a ſi reuertentem dñm ingreſſus admittat,dñs recuperat poſſeſſionẽ occupatã d.§.qui ad nundinas.ſed illa eſt ſine dubio naturalis, ergo etiã occupata p̃ ingreſſorẽ erat naturalis.¶Secũda opi. Io.& cõis q̃ ſint duę,p̃bat multis mediis,principale fundamentum ſtat in d.§ q̃ ad nundinas.ſic inducendo,duo non pñt eãdem rem inſolidum poſſidere.l.3.§.ex ẽrio.ff.eo.ſed ĩ d.§.qui ad nundinas dr̃ q̃ ingreſſus hẽt naturalẽ,& dñs abſens animo retinet poſſeſſionẽ ſuã,ergo ciuilẽ,aliàs duo haberẽt eandẽ naturalẽ. Ad illud rñdeꝺ q̃ diuerſis reſpectib. duo pñt eandem rem poſſidere.l.ſi.vti poſſid gl.in d.§.ex ẽrio,ſic dico q̃ ingreſſus poſſidet naturaliter corpore,& iſto reſpectu ſua naturalis poſſeſſio dr̃ corpalis.l.ſi id qd.ff.eo.abſens verò poſſidet naturaliter aĩo & quia ſua poſſeſſio eſt fomẽtata à iure, & eſt poſſeſſio ſuperior. l.ſi duo.ff. vti poſſid. iſto reſpectu dicitur ciuilis,& q̃ ſit nãlis probaẽ ſic,retinere p̃ſupponit habitũ. *Modo* dicatur ab his,qui dñt hãc aĩo retentã eſſe ciuilẽ & nõ nãlẽ,vñ fuerit habita;certè neceſſe eſt fateri q̃ habita fuerit ab app ehẽſione. l.3.§.Neratius.ff.eo.verũ illa eſt nãlis,ergo ẽt ea retẽta erit naturalis.Et ſi dicatur,qũo ẽ poſsibile q̃ ſit nãlis?rñdeẽ ſm ſubtiles Senen.q̃ dr̃ nã is,qa retinet inſtro corporis.i.animi, qđ eſt facti.l.in bonæ fidei.ff.de acquir.rerũ domi. probaẽ ẽt , qa ſi is qui hẽt naturalẽ tñſe abſentet à re,retinet illã naturalem aĩo,
§ ſm gl.*cõiter* approbatã. in d.l.j.in prin.Si ergo prior poſſeſsio erat nãlis,& ciuilis ſimul,ſic eadem aĩo retinetur.Scdò p̃ iſta opin.allẽg.tex.in l 2.§. qđ vulgò.ff.pro hær. vbi dr̃ neminem poſſe mutare ſibi cãm poſſeſsionis ſiue ſit naturalis ſiue ciuilis,ergo duæ.reſpondet Bart.q̃ debet ille tex intelligi, dum loquit̃ de nãli i.de detentatione pp illationẽ q̃ ſequit̃ de colono qui detinet tñ.iſtũ intellectum dãnat doct meus,quia ibi illatio venit à fortiori hoc modo , ſi hñs naturalẽ vel ciuilẽ nõ p̃t ſibi mutare cãm poſſeſsionis, à fortiori nõ poterit colonus hñs ſolã detentationẽ,& ſm eũ ita arguit tex.in l.non ſolũ.§.qđ vulgo.ff.de vſucap.Tu aũt conſidera q̃ arg. à fortiori non benè p̃t ibi formari, qa eſſet arguere de minori ad ma-
27 ius negatiuè,quod arg.non valet,† ſm gl.in c.cum in cunctis. ſ.de elect.nã facilius colonus mutat cauſam detentationis, q̃ poſſeſſor poſſeſsionis d.l.nõ ſolũ.§. qđ vulgò. vbi Iuriſcon. arguit affirmatiuè.vnde bene ſequitur q̃ nõ valet negatiuè p
28 p̃dicta,vel aliter rñdeas vt ĩ.generaliter dicã.Tertiò † adducitur tex.in l.j.§.deiicitur.ff.de vi & vi ar.vbi deiecto ſiue naturaliter ſiue ciuiliter poſsidenti cõperit inrerdictũ vnde vi. Bar.rñdet vt.ſ.ſed ſua rñſio q̃fundit̃ p id qđ de colono ibi ſubiicitur, vñ aliter rñdeẽ,& iſta ſit generalis rñſio ad oĩa ſimilia iura, q̃
29 †intelligũt̃ de naturali poſſeſſione nuda,verbũ,ciuiliter,ĩtelligit̃ de poſſeſsione naturali,veſtita veſtimẽto iuris ciuilis,ſicut dicimus de pacto nudo & veſtito. & ita intelligit illũ tex. gl. ibi,dũ dicit q̃ verbũ,naturaliter,exponi dẽt.i.iniuſtè, ciuiliter, i.iuſtè.Vel alr̃ põt exponi.nãliter.i.corpore,ciuiliter, aĩo.d.l.j.
30 §.ſiue aũt.vtraq; tñ naturalis,vt p̃baui.& ĩ.probabo.† Quartò text.in l.acquirit̃.ff.de acquir.rerũ domi.vbi dr̃ q̃ naturalis poſſeſsio nõ cauſat effectũ p̃ſcriptionis,ergo eſt ciuilis quæ cauſat,ergo duæ.rñdent Senen.q̃ iſta qualitas q̃ a tera pariat effectum præſcriptionis , altera non,facit eas differre ſpecie. patet qa poſſeſsio iniuſta non cauſat p̃ſcriptionem,iuſta verò ſic.c.fi ĩ.de p̃ſcrip.& tñ poſſeſsio iuſta & iniuſta non differunt ſpecie.d.§.ex ẽrio.Vel clarius rñdeẽ q̃ naturalis non parit effectũ p̃ſcriptionis,qñ non eſt veſtita veſtimento iuris, aliàs ſic.
31 †Vltimò omiſsis aliis vt tex.in l.quemadmodum in verſ.nulla poſſeſsio.ff.eo. Solu.Dictio,nulla,præſupponit plures poſſeſsiones.ſ.differentes numero non ſpecie.Vltima opin. Azo.q̃ ſit vna tñ nãlis.q̃ fomẽtata à iure,illa eadẽ dr̃ ciuilis p approbationem vel extenſionẽ,ſicut dicimus q̃ ius naturale extenſum à iure ciuili dr̃ ciuile.l ius ciuile.ff.de iuſtit.& iure.ſic dicimus hæreditatẽ ex teſtamẽto delatã obuenire p iuris approbationẽ.l.lege obuenire.ff.de verb.ſigni.Et p iſta opi omiſsis, leuib.adducit̃ tex.in l.3.§.gña.ver.& in ſumma vnũ genus eſt. ff.eo.intelligẽdo vnũ genus.i.vna ſpecies,quia illud quod Logici appellãt ſpẽm,Iuriſtę genus dñt,ſm gl.in l.2.§.mutui. ff.ſi cert.peta. eſt verũ q̃ daẽ alius intellectus ad illum tex.per Bar. & ſequaces,ſed nõ trãſi: ſine cauillatione.Scdò tex.in l.q̃ bona.§.j.ff.eo.vbi dr̃,nemo incumbẽs aĩo & corpore poſſeſsioni, &c pondera q̃ incũbẽs aĩo & corpore alio non ob. poſsidet ciuiliter & nãl'r.l.3.in prin.ff.eo. & tñ ille tex.dicit incumbẽs poſſeſsioni in ſingulari.Nec ob ſi dixeris q̃ loquit̃ in genere, qa rñdeẽ,q̃ genus nõ reperit̃ in eſſe,licet diffiniaẽ, ſm *Bald.* in rub.C qui admit. vñ poſſeſsioni in genere nõ eſt poſsibile incũbere.Tertiò ĩduco tex.in l.j.§.ſiue autem.ff.de vi & vi arm. vbi dr̃ q̃ de ecto à ciuili poſſeſsione daẽ interdictũ vnde vi. vẽrum ſi nõ eſſet nãlis ẽt qñ vi adẽpta diceret?Vel ſic, p interdictum vnde vi,is qui aĩo poſsidebat,recuperat poſſeſsionẽ toto.tit.ĩ.de reſti.ſpol.ſi ergo illa poſſeſsio eſſet ciuilis tm̃ ſolum reſtituereẽ ad illã ciuilẽ,ergo ſpoliãs remaneret ĩ naturali, qđ
32 eſt puerile dictũ,& ẽ.l.j.C.ſi p vim vel alio mõ.†Quartò poſſeſsio ciuilis eſt p̃priè poſſeſsio ſm oẽs,ergo naturalis, & ẽr̃ pedũ politio,aliàs non eſſet p̃priè poſſeſsio,arguendo abetymologia negatiuè.l.2 §.appellata.ff ſi cer.peta.& ſi dixeris. vbi eſt poſitio pedum,cũ ſit abſens à ꝓſpectu rei?rñdeo q̃ dr̃ poſſeſsio à pedibus.i.à qualibet parte corporis,verum abſens habet aĩum poſitũ in re,ergo,&c.Quintò ſic inſiſtens in re nõ ẽs poſſidere p̃dit poſſeſsionẽ naturaliẽ ſolo animo,ergo ẽt naturalis ſolo aĩo retinet,nã ſi eſſent duę,vna naturalis, quæ corpore, alia ciuilis,q̃ aĩo,certè iſiſtẽs nõ perderet naturalem ſolo aĩo. cuius ẽriũ dixit tex.in l.3 §.in amittenda.ff.eod. Retenta opin. Azo.inſurgit dubõ,an ciuiliſsima poſſeſsio dicatur naturalis, aut ſpecies ſeparata; vẽ q̃ non ſit naturalis,quia nũquam fuit

apprehenſa corpore & iõ ꝓ ea nõ ꝙpetit interdictũ recuperã
dę. ſm cõem In ꝙriũ facit, qa ciuilis aĩo retẽta dicitur natura-
lis. vt ſ. ꝓbaui, ergo ciuiliſſima aĩo acqſita & legis auxilio, videt
naturalis. ¶ cõ ꝓ iſta parte facit l. ꝙ ī princ. ff. eo. arguẽdo de
parte ad totũ. ¶ Tertio facit, vbi poſſeſſio ẽ apud aliũ, ſolo ver
bo illius ꝙſtituẽris ſe tenere trãſferẽ naturalis in eũ, cui fuit ꝙ-
ſtitutũ. l. certè. ff. de ꝓca. ergo vbi eſt vacans poſſeſſio, verbo le
gis ẽt naturalis videret poſſe trãſferri in hñtẽ aĩũ acqrẽdi. Co-
33 gitatñ ¶ Quarto † quæro, an ſint alia accidentia poſſeſſionis?
rñdeo infinita. l. ꝙ. §. gña. ff. eod quædã vtiliora referã. ¶ Primò
34 alia eſt poſſeſſio vacua, alia non. † Poſſeſſio vacua dicitur, quę
à nemine aĩo vel corpe occupatur, ſm gl. Bar. & alios in l. fi. C.
vñ vi. & iõ vẽditor obligatus traderevacuã poſſeſſionẽ nõ libe
ratur, ſi tradat poſſeſſionẽ in qua ſit miſſus alius cã rei ſeruan-
dę. l. 2. §. vacua poſſeſſio ff. de act. empt. tradũt Pan. & alij in c.
cũ Ioan eremita ſ. de ĩde inſtr. idẽ nõ dicitur vacuã tradere, q
nõ tradit tu. ſ. ſm Bar. in l. rõ. §. 1. de act. emp. per tex. in c. Piſa-
nis. j. tit. 1. qđ ego intelligo tutã à ſe nõ ab alio, ſm Bal. in l. fin.
C. de pact. inter emp. & vẽd. & intelige tutã à ſe & ꝑ ſe, vnde
qui tradit poſſeſſionẽ aditã violenter videt vacuã tradere, ſm
Ang. & Mod. in l. in quẽtionalib. §. ſi rem vacuã. ff. de ver. obli.
35 † an aũt teneatur tradere cũ fructib. tex. eſt ꝙ ſic in l. ſi ſtipula-
tus. in prin. ff. de vſu. qđ intelige, vt ꝓ gl. in d. l. rõ. §. j. Alia eſt poſ
ſeſſio plena, alia ſemiplena, vt declarat gl. inſti. de vſuc. §. quod
autẽ. in ver. vacãti, quã dicit ſingularem Ang. in d. l. ſi me in va
cuã. ff. e. t. & do. Ias. inſti. de act. §. actionum. co. 22. ſed an teneat
36 is qui ꝓmiſit tradere plenã & vacuã tradere † etiam liberam
ab omni ſeruitute? dic ꝙ non, ſecundum Bar. in l. Męuius. §. fũ-
do. ff. de leg. 2. & in d. l. 2 §. & ideo practici notarij hodie appo
nunt clauſulã magis prægnantem, videlicet promittens trade
re plenã, vacuã, liberã, & expeditã, quę quãti ſit effectus, patet
37 ex prædictis ¶ † Alia eſt poſſeſſio colorata, alia non colorata.
colorata poſſeſſio dr apud eũ, qui poſſidet ex titulo conceſſo
ab habente prãtẽ cõferendi, ſed ꝓ defectũ ipſius recipientis,
vel aliã ſimilẽ cãm titulus eſt minus iuſtꝰ, exẽplũ in ca. cũ nris.
38 de ꝙceſſ. ꝓbẽ † Nõ colorata verò dr apud eũ qui ſine vllo titu-
lo poſſidet vel cũ titulo, quo fuit ꝓſnĩam iuris vel hominis pri
uatus, licet nõ ſit ſecuta amotio ita declarat Imo. in d. c. cũ no
ſtris. col. 12. & ſap. al. eg. 16 per totum. & iſtud eſt vtile ad intel
lectum d. c. cũ noſtris. ad cuius declarationem vide plenè Fel.
39 inc. in nra, corollario 5. de reſcr. ¶ † Alia eſt poſſeſſio pacifica,
alia non. Dr pacifica ſup qua nulla mota fuit controuerſia iu
ris vel facti in iudicio vel ex ſm gl. Pau. & Cardi. in cle. gratiæ.
de reſcri. gl. & Archi. in c. commiſſa. de elect. lib. 6. Gemi. cõſil.
78. incip Fernat. col. pen. & fi. & con. 82. col. 1. quod not. ad re-
gulam de trien. poſſeſſore & ad iura loquentia de pacifica poſ
40 ſeſſione. ¶ † Quinto quæro quot modis in iure ſumatur poſſeſ
ſio? tres ſignificationes ſ. expoſui. Quarta ponitur pro deten-
tatione l. cõi. §. neque. ff. cõmu. diuid. cũ ſi. Quintò ſępe ponit
pro corpore ſeu ipſa re. l. interdũ. ff. de verb. ſig. l. 2. C. de prob. l.
locorum. de omni agro deſer. lib. 11. l. filij. §. fi. ff. ad municip. ca.
officij. vbi Pan. de pœn. & remiſ. c. ad noſtram. vbi Pan. in 1. not.
de iurciur. c. ꝙſultationib. vbi Barb. in vlt. not. de offic. deleg. c.
poſſeſſiones. de reb. eccle. nõ alienan. ca. quoniam frequenter.
§. quod ſi ſuper reb. vbi Abb. ſ. vt lite nõ cõteſt. Hinc dicit do.
Ant. in c. quod ad ſedem. col. 1. j. tu. proxi. ꝙ ſi teſtator legat ali-
cui poſſeſſionẽ ſuã, intelligitur legaſſe proprietatem, & nõ ad
fuſtinendos libellos. ſi ſit petita reſtitutio poſſeſſionis vt intelli
41 gatur etiã intentatũ peritoriũ. ¶ Exrò † quæro, quid ſit ꝓprie
tas? do. Ias. in §. oĩum. col. v. inſti. de act. dicit ꝙ Paul. de Elea. hic
ſic diffinitur. Proprietas eſt dñiũ multis modis qſitũ. quidã hic
impugnat, quia diffinit originem non eſſentiam, mihi etiã nõ
placet, quia ꝑſupponit ꝙ dñium in genere & proprietas ſunt
idem qđ nõ eſt verũ ſimpliciloquendo. l. proprietatis dñiũ. C.
de ꝓba. l. ſi ꝓcurator. ff. de acq. rerũ do. & ſi tu quæras in quo
differunt, reſpondet Bal. in c. §. 1. de inueſt. de reb. alie fac. ꝙ ſignifi
catio proprietatis eſt magis nuda & ſtricta quàm ſignificatio
42 dñij ¶ † Dominium enim cõprehendit tam vtile, quàm dire
ctũ l. 4. ff. de vſufr. Proprietas verò ꝙprehendit ſolum directum
quaſi propriè tua. & alibi dicit Bal. ꝙ illud nomen proprietas,
eſt adeo dreuũ ꝙ nunquam obligat. ita Bal. in l. cũ res. C. de
43 ꝓb. in l. pen. co. 2. C. ſi à nõ cõpe. iudic. ¶ † Aliter attentarunt
diffinire Valent dicentes ꝙ proprietas eſt ius rei cohærens &
vni ſoli competens. ponunt ius tanquam genus, cętera tanquã
differentias. dñt. ius re inhęrens. ad differẽtiã dñij adhærentis ꝑ
ſo. ex. ad quã ſpectat, ſm Ioan. Fab & d. Ias. in d. §. oĩum. per tex.
in l. ſi tibi. quẽ admodũ. vſufr. amit. & ſequit Soc. in pulchro ca-
ſu, cõſi. 176. col. pe. dñt inſuper vni ſoli cõpetens ad differentiã
directi dominij. quod poteſt eſſe apud plures inſolidum. vide-
licet apud vnum in vniuerſo, apud aliu in particulari, vt dicit
Bartol. in procem. Digeſt. & in l. j. §. per hanc. ff. de rei ven-
di. cũ ſimil. Aut nõ intelligo, aut credo iſtos equiuocare. pro
clariori demonſtratione ꝓmitto ꝙ proprietas dupliciter põt
ſumi. Aut ꝓ directo dñio c. j. vbi Abb. in 2. not. j. eod l. j. §. hu-
ius aũt. ff. vti poſſi. Aut pro ſubſtãtia ſeu corpore ipſius rei. d. l.
ſi ꝙibi. vbi vtrunque ꝓbat. & declarat Saly. in d. l. ꝓprietas. Hoc
præmiſſo infero ꝙ iſta diffinitio non eſt iuridica, in quamuis
partẽ capiat proprietas. ſi. n ſumat pro directo dominio tunc
falſum erit ꝙ rei cohæreat, & ꝙ vni ſoli competat. vt ipſimet
Valen. de dñio cõcludunt. ſi verò capiat pro corpore ſeu ſub-
ſtantia rei, falſum erit dicere ꝙ ſit ius. inſtit. de rebus cor. in
princ. Quid ergo dicẽdũ? arbitror neceſſe prius ſcire quid ſit
dominium, & quotuplex ſit. Et his cognitis patebit quid ſit
proprietas. & pro pleniori intelligentia præmitto ꝙ habemus
plura. quorũ vnũ nõ eſt aliud, & tñ oĩa cõcurrunt circa eãdẽ
rem Habemus. primo ipſam rẽ corporalẽ ſeu ſubſtãtiam rei,
& iſtud ꝙſiſtit in facto, habemus rẽ corporalẽ, puta electionẽ
& pñtationẽ. Itẽ ꝓprietatẽ nudã, itẽ vſumfructum, itẽ poſſeſ
ſionẽ, item dominiũ, & hic aduertendũ, qa habemus dñium,
item quaſi dominium, itẽ dñiũ directũ, itẽ vtile. Dñiũ aliqñ ſu
mit largiſſimè, aliqñ ſtrictè. & ꝓpriè. largiſſimè cõprehendit
ẽt iura incorporalia, vñ qui habet vſumfructũ vel aliquam ſer
uitutẽ dicere ſe habere dominiũ illius iuris. l. ꝙ vſumfructum.
ff. ſi vſusfr. pe gl in vñ. ff. §. nihil cõe. ff. eo. l. 4. ff. de vſufru. decla
rat Bar. in l. qui vſumfructũ. ff. de verb. obli. Alibi dicit glo. in
l. ſi longius in vlt. gl. ff. de iud. ꝙ poſſumus dicere nos habere
dñium act. onum. & dicit Paul. de Ca. in l. ſi quis vi. §. dña. quòd
poſſumus dicere habere dñium poſſeſſionis. ſed iſtud eſt im-
propriè, & ꝓpea pro iuribus incorporalibus non competit
directa nec vtilis rei vend catio, ſed dat confeſſoria vel nega-
toria. §. æquè. inſti. de act. o. l. ſi ſeruus vbi Bar. latè ff. de no. op.
44 nunci. in c. cũ eccleſia Sutrina. j. eo. † Dominium verò pro-
priè cadit in rebus corporalibus, & iſtud ſtatim diffiniã. Quaſi
dñium dr illud qd hꝫ bonæ fidei poſſeſſor hñs titulum à non
dño. c. abbate. j. cęterum. de re iud. in vj. & pro iſto dñio compe
tit publiciana. ff. de publ. act per totum. Vtile verò dominium
ſm Bart. in d. § dña. eſt duplex. vnũ quod recognoſcit directũ,
alterum quod aduerſatur directo, & ſm Saly. in l. traditionib.
C. de pac. eſt aliud tertiũ vtile, quod eſt ſimile directo, & ſequi-
tur Ale in d. §. dña. vtile, quod recognoſcit directum hñt em-
phyteutæ, vaſalli ſuperficiarij. & ſimiles. l. j. §. quod autem. ff. de
ſuperfi. l. j. §. fi. ff. ſi ager vectig vel emphy. peta. vbi dr, quòd iſti
hñt vtilẽ rei vendicationẽ, & iſtud appellatur dñium inferius.
directum verò dr principale, auth. ſi verò dñs C. de hæret. ſm
qđ ꝙriatur directo, habet is qui preſcripſit rem, nam ex ꝑſcri-
50 ptione ſm *communem* ententiam acquiritur vtile dñiũ, ſm gl.
Bar. & alios in aut. niſi tricẽnale. C. de bon. matern. exceptis no
uem caſibus quibus acquiritꝫ directum, quos vide per Fely. in
rub. j. de præſcr. col. j & tribus ſeq. dr aũt ꝙriari directo, quia ſi
directus dñs agat, repelli põt exceptione ꝑſcriptionis. l. ſi quis
emptionis. C. d ꝑſc. 30. vel 40. & ex hoc habetis colligere intel
ligẽtiã ad duas gl. videlicet gl. ĩ l. 3. §. expluribus. ff. e. & in l. ſi æ-
des. j. §. i. ff. de ſerui. vrb. ꝓd. q dñt ꝙ vtile acqſitũ ex ꝑſcriptione
occidit directũ. debet intelligi. i. impedit effectũ directi, nõ aũt
ꝙ penitus extinguat, & ſi tu quæras q̃ vtilitas reſultet ex hoc?
rñdeo maxima, nã ſi res præſcripta deueniat ad manus tertij,
directus dñs rõne ſui directi dñij, adhuc exiſtentium rerũ natu
ra poterit ſuã rem vẽdicare ab illo tertio. Itẽ ſi res præſcripta
deueniat ad manus ipſius directi dñi nõ poterit ab eo vẽdica
50 re ꝑ illũ qui ꝑſcripſerat, vt eſt caſus ſm intellectũ Io. *coiter* ap-
45 probatꝰ in d. l. ſi quis emptionis. ¶ Tertiũ vtile † dñium direc-
to ſimile nõ recognoſcens nec ꝙdicens habet is, cui ceſſa eſt
rei vẽdicatio à directo dño. iuxta tex. in l. ſi. C. de hęre. vel act.
vend. Iſtud dependet ab alio dubio, an ꝓceſſionem rei vẽdica
tionis trãſferat vtile dñiũ. & Dy. iſtud examinat ĩ reg. ꝓ poſſeſ
ſore. j. de reg. iur. ꝙcludẽs ꝙ nõ. & ſequit Sal. in l. j. in vlti q. C.
de act. & obl. reuocãs hic qđ dixerat in d. l. traditionibus. Simi
liter ſciendũ eſt ꝙ habemus quaſi dñiũ directũ & quaſi vtile.
46 † Quaſi dñium directum eſt illud qđ habet is, qui habuit titu
lum à non dño pleno iure de quo ſ. dixi. Quaſi dominium vti
le dr illud, quod habet is, qui accepit rẽ in emphyteuſim vel
in feudum à non dño ſm Alex in d. § dña. col. 4. Iſta ſic deliba
tis venio ad diffinitionẽ dominij. Dominium ſm Bart. & *com-*
50 *muniter* ſcribentes in d. §. dña. eſt ius de re corporali perfectè
diſponendi, niſi lex prohibeat. dixi ius ad differentiã corporis
ipſius rei. dixi de re corporali, ad differentiam dominij impro-
pr j, de quo ſ. dixi. dixi perfectè diſponendi, quia in re ſua qui
libet eſt moderator & arbiter. l. in re mandata. C. manda. dixi
niſi lex prohibeat, ꝙ res minorum alienari prohibitas ſine
decreto toto tit. ff. de rebus eorum. iſtam diffinitionem mor-
det Are. quia emphyteuta & vaſallus non põt libere diſpone-
re de vtili dñio. l. fin. C. de iure emphy. & de prohib. feu. alie.

per to[rum]

per totū,& ppea dixit addēdū diffinitioni saluo iure tertij. Tu cōsidera ꝙ Bar.voluit diffinire verū & ꝓpriū dñiū,sed vtile dominiū emphyteutæ & vasalli nō est verū dñiū,ſm Bar. in l.i.ff. eo.& ibi do.Ias.col.13.dicit notādum inferens ꝙ petens rem sibi adiudicari rone veri dñij nō obtineret ꝓbando se emphyteutā vel vasallū qđ vltimū credo falsum ꝓ illud quod dñt Pa. & Fel.in c.cōquestus.de fo.cōp.& s.retuli. Vel a iter pōt respōderi,ꝙ illa vltima verba,nisi lex ꝓhibeat,tollunt fundamen tū Aret.Aduerte tn,qa posset dici ꝙ illa verba,nisi lex ꝓhibeat nō debuerūt de necessitate apponi,ꝓ ea q̄ dixi. s. in diffinitione possessionis, vnde remotis illis verbis dico diffinitionem bonā,nō ob.arg.ti.de reb.eo.& l.fi.de iure emphyt.cū si.quia licet requiratꝰ certa forma in dispōne,ꝓp hoc non ptat quin dicaꝰ libera faculras disponēdi.l.i.C.de sac.san.eccle.l.hac cōsul
47 tissima.C.de test.instī.de exhæ.lib.in prin.¶†Eodē modo diffiniri debet proprietas capiendo proprietatem ꝓ dñio.si autem capiaꝰ ꝓ corpe rei tūc patet ad sensum qđ si eodem modo,sicut dñiū largissimè sumit ꝓ dñio iuriū incorpaliū, ita ꝓprietas.& hoc modo capiꝰ in ista rub.iuncto c. cū eccl'ia Sutrina. ī.eo.Eodē modo est repire quasi ꝓprietatē,dr̄ aūt quasi proprietas tripl'r.Primo casu ꝓprietas in iurib.incorporalib.c.fin. & ibi Pan.in v.nō.s.de iudi.Secdò in locis sacris & religiosis,ꝓ quib.cōperunt interdicta hūtia annexam cām quasi proprietatis.l.3.§.quedam.ff.de interd.Tertio hns titulū à non domino potest dici hre quasi ꝓprietatē.i.quasi dñiū.vt s.dixi. hēm⁹ insup dñiū plenū.i.rē cū vsufr.casuali.l.qui vsumfructū.cū glos. ff.de verb.obl.ita ēt hēmus ꝓprietatē plenā qđ idē est.l.fœminæ.§.illud.& ibi Bal.ꝓ illū tex.dicit se rndisse pōtificī. C. de se-
48 cund.nup.¶†Nuda aūt proprietas dr̄ nudū dñiū abvsufructu separatum.l.si fructuarius.ff.vsuf.quēad.ca.l.si cuius.& l.æquissimum.§.fructuarius ff.de vsufr.in dubio appellatione proprietatis intelligimus de nuda,ſm Fel in c.Rodulphus. ver territorio s.de rescr.habemus insup dñiū directū & dominium vtile, tamē hēmus ꝓprietatē vtilē,qa repugnant figūto ꝓprietatis,ꝓ ea quæ s. dixi.& ista est dria inter ꝓprietatē & dñiū.Propterea infert Bal.in l.2.ff.de qd.instī.si in libello concludetur proprietatē ad libellātē spectare,si ꝓbet postea se emphyteutā, debet succūbere qa nō est dare ꝓprietatem nisi directam, secus si dixisset dñiū ad se spectare,sequit Alex qsi.159.In cā & lite col. fi.vol.5.& d.Ias.in l.traditionib.C.de pact.& in l.naturalr,§ nihil commune.col.2.ff.eo.sed ꝓriū tenet idē do.Ias.in l.sed & si possessori.§.itē si iurauero.ff.de iureiu.& d.Ale.in l.si finita.§.si de vectiga.col.2 ff.de dāno infect.& in d.§ dria.col fi.& ista opi.placet vbi ex aliis narratis in libello apparere posset ꝙ egisset tanq̄ emphyteuta,prout loquit Alexan in d.§ si de vectiga. debent n.verba deseruire intentioni.c.secundò requiris.ī.de
49 appella.¶†Septimò quero q̄ sit cā possessionis& proprietatis? Respondet Bal.hic ꝙ causa possessionis & proprietatis potest dupl'r qsiderari.Primò ex parte ante pro causa causante,& isto mō dñium ē cā possessionis,quia si sum dominus possum vendicare.§.aliæ.inst.de act.& eq̄,cā dominij est ipsa possessio,qa ex ipsa possessione mediante præscriptione & vsucapione cā-tur dñium.sed qsidera quo sit possibile quòd mutuo se inuicem producāt,fortè qsiderādo dñia & possessiones tanquam diuersa numero,cessabit difficultas. Secundo modo potest cōsiderari ex parte post pro cā causata,& nunc dñiū vel vsucapiēdi qđ erit cā causata ab ipsa possessione,ꝓ exempto ff.de act.
50 emp.¶†Octauò q̄ sit cā & quotuplex sit?lōga esset disputatio.ī & impertinens,ideo me rmitto ad Pan.& apostillantes ad cū proœ.s.col.7.& ad gl.& scrib.in rub.ff.de condit. & demonstr. & Barto.in l.vbicunque.ff.de inter.act.colūn. 1.vbi dicit quòd cā est,ad cuius esse sequtur aliud.Aliter ēr diffinit Bar. in l. de-
51 mōstratio falsa.§ qui aūt.ff.de cōdi.& demō.† Nonò qro, qūo formaꝰ verbū causa,in rub.nra.Lanfr.Oria. hic rnder,quòd ponitur pro qōne seu controuersia,& sic stat largè, ſm glos. in l. causas.C.de transl.Tu verò cōsidera ꝙ in duobus Ori. vr errare.Primò dū dicit ꝙ cā propriè est post lit. contest. Contrariū firmat Alex.in d.l.causas.dicēs etiā aſ esse cām ꝓ tex.in l.properandū.in prin.C.de iudic. Cōtrariū ēt tenet Fel. in c. super qōnū in prin.& in §.i.ꝓ illū tex.s de offi deleg.& ibi Barba. inducit ad d. statutū disponit ꝙ absente aduocato cāæ non procedaꝰ,sed sint feriæ,tūc ꝓp absentiā aduocati erūt feriæ lite ēt non ꝓtestata.& ꝓbaꝰ in c.forus.de ver.sig.Secdò vr peccare dū vult ꝙ qō dicaꝰ ra aſ q̄ post litē ꝓtest. nā ꝓriū tenet Bart. in l. amplius nō peti ff.re ratā hab.dicēs ꝙ verbum,qō, prolatum à lege intelligiꝰ lite ꝓtest.alleg l.4.cū gl.C.finiū reg. tn pro opin. Oria.vr tex.in l.si tibi.C.de liber.caus. Cēteras significationes horū verborū & similiū nō prosequor,qa impertinentia sunt,
52 & videas *Modern.hic.* & in d.l.causas.vbi plenissimè.¶† Decimò quero qūo continuetur rubrica ad præcedentem?rndetur
53 pluribus modis.Primò per Pan.hic post Goffr. & ista est cōis. Alio modo ſm Host.in sum. Alio modo ſm nouissimos hic, sed quia modicæ sunt vtilitatis,& de natura continuationum diximus s.in rub.de iud.id-o nunc trāseo.¶† Vndecimo pro
54 intelligentia quæro,quid sit iudiciū possessoriū, & quid petitoriū?rndeo,possessoriū dicitur,vbi de possessione tractaꝰ. Petitorium verò vbi de dñio.l.is qui destinauit.ff.de rei vendica.¶†Duodecimò & vlt.quæro quotuplex sit iudicium possessoriū?rndeo,triplex.§.sequens.inst.de interd.declarat gl.in capastoralis ī.eo.Sed aduerte,qa addēdum vr quartū,videlicet iudiciū conseruandę l.iij.§.missum.ff.de Carb.edict.& in l.j. C.eo.de Carb.edict.& ita dicit Bald.in c.fi.de prohib.feu.alie. per Fed.arguens Imperatorē in d.§.sequens.de diminutione. reperio ꝙ Lud.Rom & Alex.in d.l dñt ꝙ iudicium ꝓseruandę includitur sub interdicto retinendæ.Sed tu qsidera ꝙ interdictum retinēdę daꝰ inter duos qtendētes se possidere.§.retinēdæ.instī.de inter.sed iudiciū qfirmādæ,de quo in d.l.j.dat ēt si aduersarius n qtendat se possidere,vt ibi dicit.Item istud iudiciumqfirmandę rr quenit ꝓ turbatione q̄ fit ī iudicio.vt declarat d.Alex.in l.si finita.in prin.col.pe & fi.ff.de damno infe. & consū.5.col.fi.vol.ij.Paul.de Cast.consi.307.In cā capturæ. Dec.qsi.192.in cā q̄ agitaꝰ col.fi.Relinqtur ergo concludendū, ꝙ datur ꝓ molestia & turbōne extudiciali.Saluando Imperatorem possumus dicere ꝙ loquitur de interdictis,& ista sunt tria,verū istud iudiciū qseruandę,licet sit possessorium,est extraordinarium,nō tamen ē interdictū,igit̄,&c.& ita ad laudē xij.apostolorum,ex istis xij.qōnibus sit expedita ista rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Inuocatio spiritussancti in electione non est de solēnitate substātiali,nec de iure,& eius omissio non vitiat electionem.*
2 *Omissio crucis in inuentario non vitiat inuentarium.*
3 *Electio dicitur vnanimiter celebrata,quando nullus contradicit.*
4 *Ecclesia secularis potest dici conuentualis de iure & ꝓprietate vocabuli.*
5 *Electio episcopi & similiter cuiuslibet alterius prælati spectat ad capitulum illius ecclesiæ ad quam eligitur.*
6 *Confirmatio habet vim diffinitiuæ sententiæ contra contradictores, vel contumaces.*
7 *Iudex non debet admittere libellos contrarios.*
8 *Sententia potest ferri pro clericis sine libello super exceptionib, vel sub petitione canonicorum.*
9 *Quasi possessionem iurium incorporalium perdendi modus.*
10 *Testium fidei detrahunt tria.*
11 *Quasi possessio actus collegialiter exercendi est apud collegium seu apud omnes,vt vniuersos non vt singulos.*
12 *Electio facta exclusa vel contempta maiori parte mero iure valet.*
13 *Consensus simultaneus & collegialis requiritur in his,quæ spectant ad plures vt vniuersos.*
14 *Querela quid sit.*
15 *Processus & sententia absque libello coram Papa valent.*
16 *Spoliatus agens rei vendicatione contra spoliantem tenetur probare se fore dominum,aliàs succumbit.*
17 *Victoria cum victoria debet compensari.*
18 *Exceptio spoliationis an impediat spoliatorem agentem.*
19 *Libellus generalis & incertus valet si ex probationibus appareat quæ actio fuerit proposita.*
21 *Sententia lata super deductis incidenter per modum causæ præiudicat, ita demum in alio iudicio,vbi de illo incidenti principaliter agitur, si sit plenè cognitum.*
23 *Mutatio voluntatis non præsumitur in dubio.*
24 *Filius qui possedit bona post mortem patris præsumitur in possessione p- seuerasse vsque ad mortem.*
26 *Possessio de præterito,an præsumatur expossessione de presenti.*
27 *Possessio solo animo amittitur.*
28 *Nemo compellitur subire iudicium rei vendicationis.*
Et an & quando liceat cuilibet dicere se nō possidere.nu.29.&30.
32 *Spoliato agenti possessorio recuperandæ sufficit probare quòd aliquādo possedit ante spolium,licet non probet quòd possideret in die spolij.*
33 *Dictio,tunc,denotat extremitatem temporis.*
35 *Possessio præsumitur continuata quando allegans continuationem possidet ce præsenti.*
37 *Asserenti etiam ea quæ consistunt in animo suo, non creditur, quando alia præsumptio est in contrarium.*
38 *Probare initium possessionis,& allegare possessionem de præsenti sufficit ad probandam præscriptionem.*
39 *Quasi possessio iurium incorporalium nūquam acquiritur per actus qui fiunt iure familiaritatis.& nu.40.41.*
42 *Rusticus,qui longo tempore soluit alicui nobili vnum par caponum singulo anno nulla causa adiecta,si cessat soluere,nobilis non habebit aliquod remedium possessorium.*
45 *Quasi possessio iurium incorporalium nūquam acquiritur per actus,q*

Ioan. Fran. Ripa super secundo Decret.

fiunt iure facultatis. Et ibi habes plura exempla de aqua, quæ per fundum meum decendebat in puteum alienum Item de molendino, de furno, de macellario, de tabernario, de religiosis qui lõgo tempore soliquæ fum fecerunt in aliqua villa nu. 41 45 46. 47. & 48.

48 *Quasi possessio in corporalium acquiritur per actus, qui fiũt iure suo. Et quomodo cognoscatur, an actus fiat iure suo, aut iure facultatis vel familiaritatis. nu. 50.*
Et an per vnicum actum acquiratur ista quasi possessio. nu. 52.

51 *Populus licet nunquam iuerit ad venandum, non tamen dominus loci dicitur esse in quasi possessione venationis, nisi volentes venari prohiberit.*

53 *Quasi possessio seruitutis tigni immittendi per immissionem vnius tigni in parietem tuum acquiritur.*

54 *Quasi possessio iuris collectandi probatur per vnicam solutionẽ collectę.*

55 *Quasi possessio non acquiritur per vnicũ actũ, qui solet fieri promiscuè.*

56 *Quasi possessio per vnicum actum, immo per plures, immo mille, qui cõmuniter solent fieri iure familiaritatis & amicitiæ, non acquiritur.*

57 *Exercitium circa præparamenta ad vsum sufficit ad acquirendam quasi possessionem.*

58 *Inductio in possessionem, an referatur ad translationem iuris, patientia verò ad translationem quasi possessionis.*

59 *Publiciana an competat pro seruitutib. constitutis per traditionem.*

60 *Quasi possessio, an acquiratur per solam traditionẽ, an requiratur vsus cum patientia.*

61 *Quasi possessio seruitutis an acquiratur per precarium.*

62 *Quasi possessionem iurisdictionis acquirit proconsul per solum ingressum prouinciæ absque alio vsu.*

63 *Quasi possessio iurisdictionis acquiritur & retinetur per erectionẽ furcarum.*

64 *Vsus solus ad acquirendam quasi possessionem, an sufficiat.*

65 *Scientia vasalli vel emphyteutæ vel directi domini, an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.*

66 *Scientia vnius ex pluribus habentibus rem communem, an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.*

67 *Præscriptionem allegans tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur, an teneatur probare scientiam & patientiam aduersarij.*

68 *Iure suo non iure facultatis seu familiaritatis, an præsumatur fuisse vsum ex vsu tanti temporis, cuius initij memoria non reperiatur.*

70 *Diffinitio negatiuę, & quod est triplex. 72.*

71 *Diffinitio affirmatiuæ.*

73 *Negatiua facti aliquando est vaga, aliquando coarctata, aliquando prægnans.*

74 *Negatiua regulariter per rerum naturam est improbabilis. vsque ad nume. 90.*

77 *Testes asseverantes negatiuam, an possint puniri de falso tanquam periuri.*

78 *Testis, vt possit de falso puniri, oportet quòd probatio falsitatis necessariò concludat.*

79 *Negatiua probatur octo modis. & nu. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. & 87.*

89 *Testib. duob. affirmantib. magis creditur quàm mille negantib.*

90 *Quasi possessio iuris eligendi, an acquiratur ex vnica electione, & quasi possessio iuris præsentandi ex vnica præsentatione. nu. 91.*

92 *Sex requirantur ad acquirendam quasi possessionem cum vnica electione vel præsentatione factam.*

93 *Possessor malæfidei tenetur ad restitutionem fructuum.*

94 *Possessio vbi est contra ius præsumitur malafides.*

95 *Malæfidei præsumptio ex coniecturis probabilib. tollitur.*
Et illas coniecturas vide nu. 96. 97. 98. 99. & 100.

102 *Rerum appellatione veniunt iura incorporalia.*

103 *Petitorium non absorbet possessorium respectu fructuum.*

104 *Violentus dominus ratione violentiæ perdit ius, quod habebat in fructib. rei suę.*

105 *Exceptio dolo facis, non obstat agenti possessorio recuperandæ.*

106 *Electio dicitur fructus iuris eligendi extans viuente electo.*

107 *Legislatori sufficit dicere, ita iure cauetur.*

108 *Notior debet allegare legem.*

109 *Iudex potest condemnare victum in expensis non petitis. 110.*

111 *Actione reali vel personali proposita verum intelligatur deductũ omne ius suum competens de præsenti.*

112 *Actione reali vel personali proposita an veniat etiam ius de futuro.*

114 *Consensus quorum requiratur ad inducendam consuetudinem. Et an consensus superioris intervenire debeat.*

115 *Consuetudo dicitur præscripta ex solo cursu legitimi temporis.*

116 *Actus quot requirantur in inducenda consuetudine.*

117 *Præscriptionem cum malafide non admittit ius canonicum, sed ius ciuile.*

118 *Contra ecclesiam non præscribitur, nisi spatio quadraginta annorum.*

120 *Patientia habetur loco tituli in præscriptione rerum incorporalium.*

121 *Prohibitus alienare, censetur prohibitus seruitutem imponere.*

124 *Præscriptio & consuetudo quomodo differant.*

125 *Vsus solus sufficit in consuetudine inducenda.*

126 *Titulus, an requiratur in præscriptione seruitutis vel alterius magni præiudicij.*

127 *In bonis nostris, ex bonis nostris, & extra bona nostra, quæ dicuntur. n. 128. 129.*

130 *Electus vel præsentatus à bonæ fidei possessore est præferendus electo vel præsentato à vero proprietario.*

131 *Electio facta à proprietario alio existente in possessione eligendi cum malafide est cassanda.*

133 *Præscripto iure postulandi intelligitur præscriptum ius eligendi.*

CVM ecclesia Sutrina. Ista decretalis est sertilissima, & habet materiam subtilem & quotidianam, diuiditur & sumitur vt per Pan. hic. Nor primo tibi, sicut moris est, ꝙ inuocatio spiritussancti in electione non est de solennitate substãtiali, nec de iure, sed ex laudabili ꝯsuetudine introducta, vt ẽt ꝓbat in c. quia pp. s. de elect. Circa istud aduerte, quia ex hoc infertur quòd eius omissio non vitiat eius electionem, & ꝙ hoc adduco quatuor similia. Primo de consuetudine in publicatione electionis solet decãtari hymnus Ambrosij & Augu. s. Te Deũ laudamus, & tñ eius omissio non vitiat electionem, ſm Spec. ti. de ec. §. j. ver. & ꝑñr. & ver. celebrata. seqr̃. do. Ber. in tract. de ep̃o. in ix. q. 3. li. Scd̃o facit, qa Abb. post electionem est benedicẽdus, tñ omissio benedictiõis nõ annullat electionẽ, ſm Pan. in c. quãto in 3. col. de offic. ord. & Card. in cle. attẽdentes in v. qõ de statu mona. & Fel. in c. eã te. co. 4. s. d̃ resc. Tertiò facit qd̃ dicit Bar. & alij sequuntur in l. fi. §. j. d̃ iure deliber. vbi cõcludit, ꝙ licet in inuentario sit ꝑmittẽdum signum eruc 2 cis, † tñ omissio eius non vitiat inuentarium. Quarto facit, in instris debet inuocari prius nomen Dñi ſm gl. in l. gñale. C. de tab. li. x. & in auth. vt ꝓpona. no. Imper. in vers. autẽ. & tñ eius omissio non inualidat instrm. ſm Bar. in l. si quis ex argẽtariis. § si initium. ff. d̃ edẽ. Pan. in c. j. de fide instr. & ista est cõis opi. ſm Alex. in rub. ff. de no. oper. nũc. co. 4. & rõ est, qa dñr solennitates leues, quarum omissio rei non vitiat actum. l. j. §. fi. de 3 ven. ĩspi. ¶ † No. scd̃o quòd electio dr̃ vnanimiter celebrata qñ nullus ꝯdicit. c. bonę. 2. & c. fi. d̃. postu. ꝓ. a. Adde idem eẽ si dicaꝫ concorditer, intelligitur ẽt nemine discrepãte. c. innotuit. s. d̃ elect. in ver. cõcorsc apli electio. gl. in c. cupiẽtes. §. ad hæc. vbi Gem. de elect. in vj. & in cle. ne Romani. eo. tit. ꝯ istud obstant quamplura iura, pro quorum omnium resolõne videas vsque ad saturitatẽ Fel. in c. nõ pót. j. d̃ re iudi. co antep. & seq. Et vltra adde quòd dr̃ vnanimiter facta electio, ẽt quòd aliqs citatus ad electionẽ, q ex cõtumacia nõ interfuit, postea ꝯdicat, ſm Pan. ĩ c. cum nobis. ꝓ illum tex. s. d̃. elec. Sed aduerte, qa ꝯ istud obst. decisio Alex. ꝓ. 124. co. 2. vo. 2. vbi cõcludit, quòd ſnĩa lata ꝓ duos arbitros, tertio nolẽte interesse, non dr̃ ꝙcorditer lata. & ideo ꝯ formã cõpromissi, in quo erat ꝓmissũ stare tali ſnĩæ ab oibus cõcorditer latæ. credo q decisio ꝓcedat, quia verbum cõcorditer, erat relatũ ad oẽs res. Circa tertium 4 † no. Pan habes q ecclesia secularis propriè ꝑt dici conuentualis ꝛqueniẽdo c. ĩn ſi. xv. dist. & hoc de iure & de proprietate vocabuli. secus d̃ cõi vſu loquẽdi, quo ecclesiæ religiosorum tñ appellantur ꝙtuales. Adde Pan. in c. edoceri in vlt. no. s. de resc. vbi dicit q de iure inter capitulũ & ꝙtũ non ẽ cõia, qa ꝯgregatio clericorũ secularių ẽt ꝑt dici ꝙtus, licet de cõi vſu loquẽdi ꝙtus dicaꝫ ꝯgregatio religiosorũ tm̃. Et capitulũ ꝯgregatio clericorũ secularių. Scd̃o adde q ꝯ riũ tenuit Gemi. ꝙ. 131 incip. Qm̃ bñficia. col. 2. vbi decidit, ꝙ ꝑstitutio Papæ disponens prioratus conuentuales vacare, si electi nõ fuerint intra sex menses promoti ad ordines requisitos. non cõprehendit ecclesias collegiatas secularių. qa appellatione ecclesiarum conuentualium de proprietate sermonis nõ continentẽ ecclesiæ clericorũ secularių, alleg. Pau. in cle. j. de reb. ecl. nõ alie. Credo decisio ꝯ em verã, sed eius rõnẽ fallam. verã qa verba illius constitutionis sunt intelligenda ſm cõem vſum loquẽdi. l. Labeo ff. d̃ supel leg. l. libr. rum. § qd̃ tñ Cassius. ff. de le. 3. & maximè in casu illo in quo mã ẽ exorbitãs & restringẽda c. licet canon iuncto c. statutum. d̃ elec. ĩ vj. Falsam rõnẽ pr̃dicta. ¶ Circa quartũ not. dicã. j. ĩ apparatu ¶ † Circa quintũ 5 aduerte qa tex. non cõcludenter ꝓbat, ꝙ electio epi spectet ad canonicos tm̃. qa tex. dicit ꝙ spectat ad clericos ecclesiarũ cathedraliũ, ergo ẽt ad capellanos, nam appellatione clericorum oẽs cõprehẽdunt. c. j. & ibi no. Abb. s. d̃ iur. cal. in rubro, & nigro j. d̃ vita & hone. cler. dicatis quod electio epi spectat ad capl̃m eccl̃ę cathedralis. c. in Genesi. c. Cumana. de conuersatione s. d̃ et. ec. sil̃r electio cuiuslibet alterius prælati spectat ad capl̃m illius eccl̃ę ad quam eligitur. c. cũ dilectus. & ibi no. Abb. in 2. no. s. d̃ consue. & d̃ electione archiepi ẽt ex. in c. bonę. s. d̃ pestu. pl. & iõ Bal. in l. quicunque. C. d̃ bon. quæ libe. dicit qꝛps

elect

dēt esse electiuus nō datiuus. Cōtra istud nota. obsta. tex. in c. 1. 12. q. 1. vbi dr̄ spectare ad Papā. Sol. ꝓcedit de iure antiquo, secus de iure nouo. ita voluit gl. in c. quamq̄. de elect. lib. vj. vl̄ al'r posset forte dici, q̄ ille tex. nō ꝓbat, sed loquitur de erecti-
6 one dignitatis episcopalis, non aūt de electione. ¶ † Sexto no, q̄ sup eodē facto admittūt libelli q̄rij, nā canonici petebāt ꝯfirmari à Pap. Clerici vero petebant q̄rium. s. infirmari. Circa not. aduerte ad quatuor. Primò vr̄, q̄ ꝯfirmatio de buerit peti à metropolitano, c. cū sit. de elect. in 6. c. cupientes. inducēdo à spāli. c. ti. & lib. gl. in c. qm̄. 100. dis. Car. fatetur op posi. tū, & rn̄det, q̄ ecclesia Sutrina est vicina Romæ, & sic hēt Papā in metropolitanū. Vel al'r posset forte dici, q̄ sicut pōt ap pellari ad Papā omisso medio. c. dilecti. 2. j. de app. ita possit pe ti ꝯfirmatio à Papa omisso medio. arg. c. cunctā per mundū. 9. q. 3. Scdò aduerte inquātū Abb. p̄supponit, q̄ canonici essent actores, istud vr̄ ineptè dcm̄, nā canonici erant illi qui spolia uerant clericos, qūo ergo, & ad quid agebāt? Breuiter sciendū est q̄ in ꝯfirmatione electionis requiritur eāæ cognitio, & sic citatio. c. fi. de elect. lib. 6. vnde fortè edicto emanato clerici ꝯ-
dixerunt, ob qd̄ cano. petierunt à Papa ꝯfirmari electionē non obst. q̄dictionib. clericorū, vel fortè ad instantiā canon. clerici
11 fuerunt citati in specie allegaturi quare electio ꝯfirmari non dēret, & hoc ad tollendas discordias in futurum. Cōfirmatio. n. hēt vī snīæ diffinitiuę ꝯ q̄dictores vel ꝯ q̄tumaces, ſm gl. in d. c. fi. in verbo, inanes. & Inn. in c. q̄stitutus. de app. & Gemi. ꝯf.
7 119. incip. Punctus vacāte canonia. ¶ † Tertiò inquantū ꝯcludi tur, q̄ admittuntur libelli q̄rij. In q̄rium ob. decisio Inno. in c. cū ꝯtingāt. s. de offi. deleg. q̄ vult q̄ iudex non debet admitte re libellos q̄rios, eo qa possent sequi diuersæ snīæ super eod. casu. & sequitur Pau. de Ca. in l. in trib. ff. de iud. & Ang. in l. sed cū ambo. eo. tit. Imo. hic respondet q̄ dict̄ū Inn. ꝓcedit vbi pe titiones nō sunt de directo q̄riæ sed per obliquū, secus si sunt directo q̄riæ, vt hic. & rō est, qa isto vltimo casu ex decisione vnius sequitur determinatio alteriūs. l. Pōponius. §. sed & his. ff. de ꝓcu. & ideo snīa lata super vna iudex erit functus suo of ficio super vtraq; l. sudex posteaq̄. ff. de re iud. ergo nō poterūt sequl diuersę snīę, secus si libelli essent q̄rij per obliquū. Vl'al'r ꝑt rn̄deri, q̄ dictū Inn. ꝓcedat in diuersa instātia, tunc. n. est pos sibile q̄ sequātur diuersæ snīæ, secus si in eadē instātia & eodē iudicio, nā tūc sufficit ferre snīam sup vna petitione, & q̄ ad-
8 mittātur libelli q̄rij, firmat Bar. in l. si vt proponis. C. qūo & qn̄ iudex. & in l. si expressim. ff. de app. Fel. latè in c. ea. j. de re iud. est verū q̄ loquīt in secda instātia. ¶ † Quartò vr̄ q̄ libellus clerico rū fuerit superfluus, nā ēt sine libello super exceptionib. vel su per petitione cano potuisset ferri snīa pro ipsis clericis ſm Inn. d. Ant. & Pan. in c. ex ꝙquestione. j. de resti. spol. ꝑ tex. in c. cum sup. j. co. ad qd ergo ꝓdest porrigere q̄rium libellum? ꝓ resolo ne videas Pan. & alios in d. c. ex ꝙqōne. vers. 3. q. & Rotā decis.
15 in nouis. sub rubr. de proba. ¶ † Septimo nota vnum mo-
9 dū perdendi quasi possessionē iuriū incorporalium, vz̄ q̄ quasi possessor nō admittat ad exercendū actum illius iuris. ad idem tex. in c. quæreda. s. de elec. in c. fi. s. de ind. in ca. suborta. j. de re iud. Sed ꝯ opponitur fortiter. possessio retinetur aīo. l. licet. C. eo. & maximè in iurib. incorpalib. quia alteri non pōt acquiri quasi possessio absque patientia primi possessoris aduersarij. l. q̄ties. ff. de serui. Augetur difficultas ex dicto Inn. in c. olim. 3. j. de rest. spo. vbi ꝯcludit q̄ eps, cui popl's denegat obediētiam nō pdit quasi possessionē, si resistat eū excōicādo, ergo idē in casu isto in quo clerici retinebāt. Timore hui⁹ q̄rij Bal. in l. 2. C. de serui. & aqua. facit longā distinctionē, & ēt Pan. in d. c. olim. Credo, q̄ solo sit facilis & q̄ nulla sit dr̄ia inter possessionē re rū corpaliū & incorpaliū. In isto casu igitur dico, quòd omni casu possessio retinetur aīo, neque pdit̄ur sine aīo, & dum dr̄ q̄ resistēs nō hēt aīum pdēdi, ergo alteri ñ regrit, ꝯcedo si sit talis resistētia, qua mediāte resistens nō arbitret se posse repel li, immo suspicet posse ꝯseruare vl' īcōtinēti recupare. l. 3. §. eā q̄. ff. de vi & vi arma. & ita ꝓcedit exēplū Inn. verum vbi resistēs arbitrat̄ se posse repelli, tūc pdit. & istud cognscitur, si sit talis resistētia quæ nō sit apta ad retinēdā vl' incōtinēti recuperādā possessionē. l. clā possidere. §. q ad nundinas. ff. eo. & ita loquīt tex. nr̄ & iura p̄alleg. Sed hic cadit dubō, an isti clerici ꝓ ꝯseruāda sua quasi possessione potuerint frāgere ōstiū ecclesiæ, ī qua fiebat electio. Inn. in c. 1. j. de immu. eccle. mouet istā q. & plures sīles, & determinat q̄ nō. & seqtur ibi Car. fundamētis de quib. ibi. Cōtrariū tenēt d. Ant. & Pan. ibi ea rōne, qa licitū est de facto ꝓ vim recupare suā possessiōē, & ꝓpulsare psonas aduersantiū. l. 3. §. eū igitur. ff. de vi & vi ar. ergo à fortiori lice-
bit ꝓpulsare ostia & remouere impedimēta. Vltra eos facit gl. in l. 1. §. interdictum. ff. vti possi. & in l. j. C. vūvi. & in §. retinēdę. inst. de interd. q̄ gl. volunt q̄ hñs ciuilem potest propria autho
☞ ritate recuperare nātem, & sequuntur *communiter* doct. in d. §. qui ad nūdinas. Quid tenēdū? posset fortè sustineri opi. Inno. ꝓ tex. in l. si alius. §. bellissimè. ff. qd̄ vi aut clā. vbi non licet de struere murū factū in fundo ꝓprio, vel aliū fortè ad impedien dū ingressum nisi ex magna cā. ergo ñ licebit frāgere ostia ec-
clesiæ. Præterea nō vr̄ q̄ sit licitū frāgere ostia ecclesiæ pro in-
10 iuria. fcā à cano. qa nō repellerent vim cū moderamine, prout dūt. l. j. cū gl. C. vñvi. Cogita tn̄. ¶ Octauo no. † tria detrahentia fidei testium. s. vacillatio, variatio, & si qs sataget ꝓbare negatiuā. pro intęsligētia videatis Barto. in l. eos. ff. de fal. vbi declarat q̄ dr̄ia sit inter variare, & q̄riari. *V*trū aūt testes varij ꝓbēt, videatis Fel. ī c. cū in tua. j. de test. vtrū aūt q̄rij, ꝓ eūdē in c. cū tu. eo. tit. & testi. de tertio dicā. j. Nono not. q̄ dictio taxatiua, tm̄, ponit respū eorū qb, annectit, cętera vèrò negat, & quo plenè ꝓ Bar. ī l. j. & ibi Mo. ff. si quis ius dicē. ñ. obtemp. & istud no. Pa. hic ad dicta testium. Pondera q̄ vult si testes ꝓducti ex ꝑte cano. deposuissēt cano. ītersuisse, tm̄ in electiōib. videret ex hoc ꝯcludere, q̄ clerici ñ interfuerūt, sed ꝯ ob. qa taxatiua nūquā excludit cōsocios. c. plerūq;. cū gl. 2. q. vij. & gl. in c. sub, mittit. xj, dist̄. Sol. illę ꝓcedunt ī dubio, sed hic sumus in claris. qa articuli, sup qb. testes deposuerūt, rendebāt ad exclusionē
11 cleri. ¶ Decimo † no. q̄ ꝓcedētes ad actū, quē habebant col-
legial'r exercere cū alijs diuerso iure dñr spoliare alios, si eos nō admittant, secus si eodem iure. alleg. Par. Inn. ī c. q̄rel. s. de elec. & Fede. ꝯsi. 97. Ista sunt obscura verba. subtilissima tn̄. vñ ꝓ intelligentia p̄mitto, q̄ quasi possessio actus çollegial'r exer cēdi ē apud collegiū seu apud oēs vt vniuersos, ñ vr̄ singulos. l. sed si hac. §. q manumittit. ff. de in ius voc. Scdò p̄mitto q̄ is demū dr̄ spoliatus, q̄ erat in possessione. c. consultation. d̄ off. deleg. Ex his infert rō, quare vbi pl'es eodē iure eligūt, nō dñr spoliare ñ admissos, qa oēs eodē iure veniētes reputant vnū collegiū, vñ singuli nō admissi nō p̄nt dici spoliati, qa nō possi deāt, nō ēt collegiū dicet spoliatū, qa p alios retinet quasi pos sessio nōie collegij. si verò diuerso iure eligāt, licet quātū ad il lū actū videaī vnū collegiū, qa tn̄ veniūt iure diuerso reputāt diuersa collegia, & iō si alij veniētes diuerso iure non admittēt dicent spoliati, qa nō erit q̄ noīe sui collegij teneat quasi pos sessionē. Et ex hoc infert q̄ si aliq̄ ex clericis ꝙuētualib. fuisset ī casu nr̄o admissi, aliq̄ nō, tūc nō admissi, non dicerent spolia ti, sed ꝙtēpti. c. q̄ sicut. s. de elec. bñ facit ꝯ. Pa. 54. Casus cōtin-
gētia. co. fi. in j. p. q̄ tenet q̄ p p̄ntationē factā ab vno ex patro-
nis cōseruat̄ possessio aliorū non p̄ntātiū. & istud etiā voluit Gem. & post eū Io. An. ī c. j. d̄ iurepa. in vj. & ꝓ p̄missis facit l. cōis seruus. ff. de acqr. poss. Iuxta præmissa dubitat̄, an clerici dicerent spoliati, si eis nō vocatis canon. ꝓcessisset ad electio nē? Rndeo br̄ q̄ nō, qa possessio maximè in īcorporalib. nō ꝑ dit sine aīo, vt diximus s. in vj. nor. Et istud tenet Inn. ī d. c. q̄relā. & Cal. ꝯsi. 51. ti. d̄ iurepa. vbi dicit q̄ si duo bis p̄ntarunt, & bis fuerit cassata p̄ntatio alia ex cā q̄ defectu possessiōis, si po-
stea alter nō p̄ntet, nihilominus ꝯseruat, & retinet possessionē. negligētia tn̄ multiplicata induceret p̄sumptionē depōnis aī, ſm Bal. ī l. 2. co. 7. ver. q̄rit, an negligēs. C. d̄ ser. & aqua. *V*nde-
12 cimo no. † q̄ sicut electio fcā aliqb. ꝯtēptis mero iure valet, ita electio fcā aliqb. spoliatis, & exclusis. Ego pondero istum tex. vl'e vnū qd̄ ē fortius. s. electio fcā exclusa vl' ꝯtēpta maiori ꝑte mero iure valet, nā verisiī oēs clerici eccl'iarū ꝙuētualiū ciuitatis Sutrinæ spoliati faciebāt maiorē nūerum q̄ cano. ca-
thedrales, & tn̄ dr̄ hic q̄ valuit electio q̄ vr̄ mirabile ꝓ c. ec-
cl'a. s. d elec. possumus dicere q̄ cano faciebāt dimidiā, & cle-
rici al'iā dimidiā, qa noīe collectiuo vocabanē, vt ī si. d̄t Abb. ī c. postulatis. col. fi. d̄ ꝯcel. pb. & ꝓbat̄ in l. si p̄r. vbi latè Mo. ff. d̄ vul. & pup. tū adhuc est hic tex. q̄ valet electio fcā exclusa, vel ꝯtēpta dimidia ꝑte. qd̄ no. ad am. pliationem. d. c. q̄ sicut. j. de elec. ad quē videas Bert. ī tract. de eūo, in 3. ꝑte. li. q. 7. Duo alia
13 notabilia colligit Abb. de qb. j. dicā † Decimoquarto vltra Pa. nota ibi, gueniētes ī vnum q̄ electio debet fieri collegialiter, ad idē tex. ī c. j & ī c. in Gene. & in c. bonæ. s. de elect. vñ infert q̄ oīno valeret, si q'libet canon mitteret suffragiū in scriptis, vl' ꝑ nūciū. *I*n his. n q̄ spectāt ad pl'es vt vniuersos, requiritur si multaneus & collegialis ꝯsensus. l. 2. C. d̄ decur. li. x. & ita tenet Bal. ī l. j. co. ampe. vbi ponit q̄ sint d̄ fora electiōis. C. q̄ admit. se qt̄ Bert. ī d. trac. in 32. q. 3. partis. j. li. sed Imo. hic tenet, q̄ istud non sit d̄ suba, arg. c. qa pp. s. d̄ elec. sed primum credo verius p p̄dicta. Anaūt hñtes eligere tanq̄ singuli dēant ī vnum con uenire? ponit Bar. ī l. si tibi. §. vnus. ff. d̄ opt. lega. In prīo āt loco an hñtes eligere dēant ꝯuenire? ponit Pa. in c. cū terra. s. d̄ elec.
14 Decimoqnto † no. ibi, suam q̄relā dr̄ petitio spoliatorum, ad idem tex. in c. q̄relā s. d̄ elec. & in c. quęrelam. j. d̄ iureiu. & dixit Deci. ꝯsi. 125. incip. *I*n cā spoliationis. quòd quærela dr̄ oppres sorum reclamatio iudici porrecta, & si statutum dicat q̄ proce-
dat̄ p solā q̄relā, tunc sufficiet verbo petere, & rogare nota-
riū q̄ scribat, ſm gl. ꝑ illū tex. ī l. si qs se iniuriā. C. de accusa. de

qua facit festū Bal. in l. 1. C. vt in poss. leg. & eā dicit sing. Rom.
15 in not. incip. Dicit statutū. in pen. char. ¶† Decimosexto, nota q̄ in interdicto recuperādæ p̄cedit libellus absq; p̄clusiōe. ita istū text. ad hoc notauit gl. in c. quia p̄sulatus. 4. q. 1. sequitur Imo. in c. examinata. §. de iud. sequūtur Lu. Ro. & Mod. in l. j. ff. de eden. sed iste tex. nō p̄bat plurib. de causis. Primò, ga hic erat p̄clo quare peto electionē infirmari, in qua petitione etiā p̄cludit in possessorio. vt j. dicet. Post Ab. Scdò ga hic agebat cā coram Papa corā quo r̄r valet p̄cessus, & snīa absque libello, vt p̄cludit Inn. in c. 1. de litis p̄test. Host. & alij in c. 1. de lib. obl. Mod. in d. l. 1. de edē. Tertio, ga decretalis ista verisimiliter fuit resecata in narratione facti sicut aliæ, vt dicit Io. And. in proœ. §. vnde cum nō disputetur de validitate libelli, est p̄sumēdū q̄ fuerit legitimus. c. 1. de ēta. & quali. in 6. Quartò verbū, q̄relā, positū in tex. obtinet vim p̄clōnis, sm Bald. in l. edita. in 12. col.
16 C. de ed. ¶† Vltimò nota, q̄ spoliatus agens reivēdi. p̄spoliātē tenet p̄bare se fore dōm, aliàs succūbit, & istud est regulare. l. vnica C. de alie. iud. mutā. cau. fac. ita tenent Hosti. & Imo. in
☞ c. pastoralis. j. eo. & ista opi. est magis *communis* sm d. Alexā. & Mod. in l. naturaliter. in §. nihil cōe. sup. 2. mēbro primæ p̄bina tionis. Bar. ff. de acq. post. principale fundamētū cōsistit in isto tex. cui rñdet do. Ias. q̄ nō probat ex quo loquit̄ in beneficialibus, in quib. vt spāle, ne det in eis vitiosus ingressus. c. 1. j. de regu. iu. istud parum facit, ga tex. nr̄ loq̄t̄ iure eligēdi qđ potest p̄scribi sine titulo. vt j. dicemus. Scdò rñdet q̄ in text. isto erat fundata intētio spoliatoris de iure cōi, meritò spoliatus grauatur onere p̄bādi dñiū, argu. c. ad decimas. de restit. spo. i 6. sed et istud nihil facit, ga tex. nr̄ se fundat ī regula, actore nō probante, &c. q̄ regula locū hēt ēt si nō sit fundata intētio rei, vt hic dr̄ expresse, & in l. qui accusare. C. de eden. Scdò p̄ ista parte allegat tex. in c. significauerūt. j. de test. vbi ex petitione possessorij nō dicit liquere de p̄prietate, iō dicit esse p̄cedēdum ad liquidationē, hinc pōt facilimè rñderi, q̄ p̄cludenter nō probat, si rectè aduertatis. Cōtrarium tenet Imo. in d. c. pastoralis. Raph. & Ro. in d. §. nihil cōe. pōderātes Bar. ibi ita tenere. Sed verè Bar. illud nō vult, vt ēt ibi aduertunt Senē. allegatur etiam Bar. in l. 4. in §. Cato. in 3. opp. ff. dever. ob. Sed nec Bar. ibi istud sensit, vt aliàs dixi. sed bene istud voluit Bar. in l. pe. ff. de condi. insti. ¶ Pro ista parte allegatur tex. in l. si quis emptionis. §. sed hoc super illis. C. de p̄scr. 30. vel 40. an. qui tex. nihil facit, ga ibi p̄stabat de dñio spoliati cāto ex p̄scr. 30. vel 40. ann. Sed ga tale dñiū nō erat sufficiens ad intētandā reivēdicationem p̄ directū dōm odio spoliatoris, tale dñiū efficit idoneū ēt p̄ dire-
17 ctū dōm. Scdò ‡ allegā tex. in l. vis eius. C. de proba. vbi ex fuga serui est fundata intētio dñi agētis rei vēdicatione. Sol. negant Pet. & Dy. q̄ ibi ageretur petitorio. sed iste intellectus *communiter* dānatur pp verba literę ibi, vis eius, q̄ de dñio p̄tēdit. Aliter ergo rñdet sm Are. q̄ est spāle pp frequentē fugā seruorū, arg. l. requirendi. C. de ser. fug. Quid tenēdē? Tropcordia p̄ derādi sunt plures casus. Prim⁹ est, q̄n spoliatus agit petitorio tm̄, & isto casu tenet p̄bare, dñiū. l. is cui. ff. de rei vendi. Secundus casus, q̄n spoliatus agit possessorio recuperādę, & petitorio simul, & tūc aut spoliatus succubuit in possessorio, & etiā clarū est, q̄ tenet p̄bare dñiū, aliàs pariter succumbet in petitorio, & isto mō p̄t intelligi tex. in d. c. significauerūt. Aut obtinuit prius in possessorio, & in hoc stat altercatio īter doct. q̄ altercatio sedari pōt fœdere distinctionis. Aut q̄rit vtrū ferēda snīa p quā adiudicet res spoliatori, & decidēdū, q̄ nō, quia possessio transfundit onus probandi in spoliatorē, & isto respectu ex possessione fundata est intentio spoliati. & ita procedit tex. in d. l. vis eius & dict̄ū Bar. in d. §. nihil commune. nisi iuris præsumptione esset fundata ītētio spoliatoris. vt hic. Aut quærit, an snīa sit ferenda p̄ spoliato, & ddm, q̄ nō, ga ex sola possessione nō dr̄ p̄batū dñiū, & ita procedāt cōis opi. sed hic suboritur alia difficultas. si neuter p̄bauit, dr̄ q̄ nō est ferēda snīa p q̄ adiudicet res. nec reo nec actori. quo ergo formabit snīa īrn deo p̄derandos duos casus. Primus, q̄n spoliator est reus tm̄. & isto casu absoluet reus à petitis, & p̄dēnabit spoliatus actor in expensis. sm d. Ant. & Pan. in c. cum dilectus. j. eo. Secund⁹ casus, q̄n spoliator reconuenit actorē petendo pariter sibi rē adiudicari, & isto casu victoria cum victoria cōpensabitur. l. p perandum. §. finautem cum ibi no. C. de iudi. ¶ Gl. 2. diuiditur ī tres partes. In 1. opponit. In 2. soluit. In 3. arguit clericos. Secū da ibi, sed dicas. Tertia ibi, & in hoc. ¶ In ea. gl. ibi, sed dicas. Ista sol. non vr̄ bene procedere, quia præsupponit q̄ clerici fuerint illi, qui principaliter euocari fecerint canonicos in iudicio. nā istud est diuinare, immo p̄ tex. in versi. & consequenter fuā, &c. ex ista tm̄ solutione habemus elicere vnam fallentiā ad regulam. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. &c. in literis. j. tit. prox. ¶ Fallit vbi ipse spoliatus proposuisset petitorium & possessoriū simul, secundū glos. Quam fallentiam intellige veram, nisi spoliatus vellet suspēdere petitoriū, donec ēet expeditum possessorium, sm Bar. in l. nā r̄. in §. nihil cōe. in j. p̄binatione. ff. eo. & hodie p̄ illa opi. factus tex. in c. le. eo. tit. & bā p̄bat
18 tex. in l. j. vbi Ale. & Mod. C. de Carb edic. ¶† Scdò opp. tenendo q̄ cano. eēnt actores. de c. cū dilectus. §. de ordi. cogn. vbi tradit r̄la q̄ exceptio spoliationis impedit spoliatorē agentē, cuius p̄riū dr̄ hic. huic p̄rio accōmodant̄ quatuor sol. Pria fuit Hostie. p̄fitētis p̄riū, sed dicētis q̄ in tex. isto clerici spoliati nō excipiebāt, sed recōueniebāt. No. istā solutionem ad ampliationē tex. in c. j. tit. j. & ex istis Cæp. dat cautelā nu. 32. incip. Regula ē. & segt̄ Ale. p̄s. 77. co. fi. vol. 2. d. Ias. in l. j. in prin. col. v. ff. d. no. ope. nūci. ¶ Scda fuit sol'o Inn. hic dicētis, q̄ exceptio spoliationis excludit agētem, q̄n spoliatus excipit tanq̄ reus necessarius, secus si excipiat tanq̄ reus volūtarius, vt hic, ibi petebat electio p̄firmari implorādo officiū iudicis, non autem actiō dirigebat̄ specialr̄ p̄ ipsos clericos. ita declarat̄ Pan. in d. c. cum dilectus. vers. quart⁹ casus dubito valde de ista sol'one. Prīo nō p̄cedit vbi clerici spāl'r fuissent citati ad opponēdum electioni, īterī cēnt rei necessarij stimulati stimulo canonicorū, & in isto tex. credendū est clericos fuisse nōiatim citatos, ex q̄ à principio p̄dicebāt. & r̄la est, q̄ vbi appet de certo p̄dictore ille ēt spāl'r citandus. sed sufficeret citatio p edictū gña le. si eo tpe. C. de remiss. pig. & est text. in casu isto in c. fin. de elect. lib. 6. Scdò nō vr̄ vera rō q̄ opponēs se electioni dicatur reus volūtarius, nā excōicatus p̄t se opponere p̄ peritā confirmationē electionis sm Pa. in c. exhibita. col. pe. §. de iud. Imo. & alij in c. dilecti. de exce. & tñ si esset reus voluntarius nō admitteret. iux not. in c. intellexim⁹. §. d iud. Tertia fuit solutio Pan. post d. Ant. q̄ clerici nō simpl'r opposuerunt exceptionē spolij, sed à principio petierūt electionē infirmari & p modum causæ deduxerunt petitorium & possessorij, de q̄bus ī p̄secu
19 tiōe causæ fuit plenè cognitum. † Not. q̄ ex p̄secutione causę cognosc̄ t̄ q̄ act⁹ fuerit ītērata. hīc dicim⁹ q̄ libellus gñalis & incertus valet si ex p̄bationibus appareat q̄ actio fuerit p̄posita sm gl. in l. j. §. si qs argētū. ff. depos. Pa. & alij declarāt in
20 c. significantibus. §. de libel. obl. ¶ † Tertio opp. īnia dēt esse p̄ formis libello. c. licet Hely. j. de simo. l. vt fundus. ff. cōmu. diuid. & sup nō petitis nō valet snīa c. qual'r & q̄n. 2. j. de accu. l. fi. C. de fideic. liber. ergo snīa lata p̄ clericos in petitorio non debuit valere, ga hoc nō fuerat petitū in libello. Sol. sm Abb. r̄la p̄cedit vbi nullo mō ē deductū, nec pecuniariter, nec per modū cāę, secus si p modū cāæ aliq̄d deducat in libello, & postea in p̄secutione cāæ plenè & non summariè de eo cognoscat. l. si iudex. cū gl. ff. d nis q̄ sunt sui vel alie. iuris. Aduerte, ga p̄ istā sol'onē valde ob. q̄ scribit Abb. in ca. ex cōqōne vers. 3. qō. j. tit. p̄xi. no. tñ istā sol'onē ad duo. Prīò ad limitationē di-
21 ctæ r̄læ l. vt fundus. Scdò no. † q̄ snīa lata sup deductis incidēter p modū cāę p̄iudicat, ita demum in alio iudicio, vbi de illo incidenti principal'r agatur, si sit plenè cognitum, al's secus. de q̄ videatis Bar. in l. q Romæ. in §. duo fratres. in v. oppo. vbi latè scripsit. de verb. obl. & in l. j. C. d ord. iud. & p Ang. in §. p̄iudiciales. co. j. īsti. d act. Vnū tñ scias p intelligētia q̄ ista cōcl'o q̄ vult, q̄ si sit summariè cognitū, nō p̄iudicet, dēt intelligi summariè respū p̄bationū, nō aūt summariè respū modi p̄cedēdi, sm Ale. in l. sæpe col. xx. ff. de re iud. & Pan. p̄s. 50. in j. p̄te. & Dec. p̄s. 96. incip. Viso pūcto. Cætera omitto, ga imp̄tinē
22 tia. ¶† Scda fuit sol'o Bal. q̄ r̄la p̄dicta fallit in Papa, nihil alleg. vide ergo Fel. in d. c. licet Hely. xlj. fallē. vbi alias authoritates adducit. & refert Io. And. in c. cum inter. in verb. irritanda. d p̄fuer. q̄ ita Papa rñdit Cōpostellano cōquerēti de eo q̄ reprobasset p̄fue allegatam p comitē Britānię, d qua nihil dilectum erat in p̄cessu, & p ista falsētia ē casus ī c. cū veniissent. d instit. p quē Iud. Ro. sing. 470 inci. Qđ iudex determinat Papā posse restituere ī integrū nō petētē. & istud voluit Bar. ī l. j. C. vt quę desunt adno. vbi dicit Papā peccare si iudicaret sm acta om. issa veritate. & corā Papa potius attēditur veritas, q̄ iudiciorū ritus sm Bal. in l. rescripta. col. 2. C. de precibus Impe. offer. & de istis vide plenissimè Curt. p̄s. 60. Sup p̄missa narrōne. col 4. & seq. vbi extēdit ad oēm ñ recognoscentē superiorē vel hñtem iura īperii, vt dux Mediolani. ¶ In ea gl. ibi, & in hoc aduerte, ga si vr̄ clericos fuisse redarguēdos ex eo q̄ p̄posuerint petitorium & possessoriū, cū potuerīt an p̄ exōnē ī cā p̄sequi possessoriū tm̄ suspēso petitorio. c. pastora. j. eo ergo potius arguēdi erāt q̄ fuerint p̄secuti vtrūq;. & reperio q̄ ista rōne d. Ias. ī d. l. nāliter. §. nihil cōe. co. 18. arguit p̄ filiū iuramenti traditū in d. l. s q destinauit. dicēs videri vtilius intētare vtrūque, vt si actor post ea viderit ñ posse p̄bare in possessorio, p̄sequat̄ petitoriū, & si poterit p̄bar, omittat petitoriū. Sustinendo cō filiū iuramēti, rñdeo, licet sit ī facultate actoris suspēdere petitoriū, ñ tñ est ī facultate discedere ī totū, auth. q̄ semel C. quo & q̄n iud. & p̄ea licet obtineat in possessorio arctabit̄ p̄seq.

petito

petitorium,& ſi nõ probabit dñiũ,ꝑdemnabit in expẽſis,prout.ſ.dixi.& in iſto tex.Clerici valde arguendi veniũt ꝙ intẽta uerint petito.cum ſcirẽt intẽtionẽ canon.eſſe fundatã de iure
23 cõmuni.¶†Gl.tertia diuiditur ĩ duas partes.In j.declarat verbum,vltimo,In 2.verbumimmediatè dicta huius gl.impugnat Abb.ex cuius dictis elicio tres ꝙcl'ones.Prima ꝙcl'o,ex poſſeſſione de ꝓterito ꝓſumitur poſſeſſio de pñti,idẽ tenet Ab.& ſe-
✻quuntur *cõiter* do.in c.cũ ad ſedẽ.j.tit.j.gl.Bar.& alijin l.ſiue poſſidetis.C.de proba.*Bal.* in l.Celſus.ff.de vſucap.fundamentum ſtat in hoc,poſſeſſio retinetur aĩo,ergo affirmãs ſe continuaſſe poſſeſſionem,habet intẽtionẽ fundatã,qa in his q̃ ſunt animi,ſtat dicto ſuo,ſm glo.in §.ſed iſtæ.inſti.de act.in c. ſignificaſti.j.de homi.Confirmatur,quia in dubio nõ ꝓſumitur mutatio voluntatis.l.eum q̃.ff.d ꝓba.l.cũ hic ſtatus.§.j.ff.d̃ do.inter vi.c.maiores.de bap.c.cũ Marthæ.de eccle.miſ.ẽt ꝓl gum tps:l.ſancimus.&ibi no.d.Ia.C.d̃ teſt,& maxiè ĩ his in qb.mutatio eſt dãnoſa.l.cũ de indebito.ff.de ꝓba.& ideo tex.in l.3.§.in amittẽda.& §.cum ſeruus.ff.eo dicit eouſq; nos poſſidere cõſtat,quouſq;de fundo nr̃a voluntate diſceſſerimus,aut vi deiecti fuerimus.Amplia ẽt in poſſeſſione rei mobilis,q̃ poſſeſſio licẽt facilius ꝓdatur.l.rẽ q̃ nobis.ff.eo.tñ aĩo etiã retinetur.ita tenet Saly.in d.l.ſiue poſsidetis.& Pan.ĩ c.cum ad ſedẽ.Ex iſtis colligo rõnẽ quare in interdicto retinendæ ille obtineat,q̃ ꝓ
bat de antiquiori poſſeſſione.iuxta tex.in c.licet cãm. j. de ꝓba.rõ.n.eſt,qa antiqua poſſeſsio ꝓſumitur ꝙtinuata,ergo iunior poſſeſſio aduerſarij ꝓſumetur clandeſtina,vt ibi dr̃ & declarat Bar.in l.ſi duo.ff.vti poſſ.& Oria.in rub.ſ.eo.verſi.4.cõcl'o. Bar.ꝙſi.112.Accuſat°.Anch.ꝙſi.275.Ad declarationem.& Bal, in l.ordinatij.col.4.C.de rei vend Et ex hoc elicitur ſecunda ampliatio,vt ꝓcedat ꝙcl'o ẽt ſi ꝙſtaret ꝙ medio tpe ali° fuiſſet in quaſi poſſeſſione,qa ciuilis nõ ꝓſumitur deperdita pp aĩum quo retinetur,qd ꝙcedit Cur.cõſi.24.Sup eo.col.2.vbi limitat niſi ꝓbaretur,ꝙ alius p x.annos poſtea poſſediſſet.nã tũc ꝓſumitur depdita,vt tenet Bar.in d.l.Celſus.co.3.&in l.ſi de eo.§. ſi fortè.ff.eo.& Inn.in c.ſæpe.j.ti.ꝓxi.arg.l.peregrè.ff.eo.& ita tenet Bal.ꝙſi.20.col.fi.volu.v.ꝙ vltimum intelligerẽ verũ niſi ex eõiecturis appareret antiquũ poſſeſſorẽ ſuſpicatum fuiſſe ſe poſſe repelli à iuniori poſſeſſore,iuxta tex.in l.clã poſſidere. §.qui ad nũdinas.ff.eo.& ita conſuluit Ful.conſ.194.Proponitur.co.2.Tertiò ampliari ꝓt etiã ſi ꝓ forma regretur determinata ꝓbatio certi tẽporis adhuc ſufficeret iſta preſumpta probatio ſm Are.cõſ.51.Vr̃ prima facie dicẽdũ.quẽ ſequitur.d.Iaſ. in l.nõ hoc.col.4.C.vnde le.tex in c.ꝓpoſuit.j.de cler.excommini.& p iſtã cõcluſionẽ ꝙſuluit Ale.cõſi.80.Examinato proceſſu.col.3.vol.2.ꝙ teſtes deponẽtes ꝙ Titius poſſeditiã ſunt x.anni,intelliguntur de ꝓximis,qa ꝓſumitur ꝙtinuatio poſſeſ
24 ſionis.†Hinc ñlius,q̃ poſſedit bona poſt morte patris,ꝓſumitur in poſſeſſione pleueraſſe vſque ad mortẽ,ſm gl.in l.j.C.de ſer.fug q̃ ſequitur Bal.cõſi.120.Quidã d *Matth.* in j.parte.& dixit Socy.cõſi.106.Libẽti aĩo.in 3.pte ꝙ poſſeſsio præſumitur cõtinuata,ẽt ſi ꝓ ꝙductores nõ ſit ſoluta pẽſio,niſi ꝓbetur ꝙ poſſeſſio fuerit interuerſa.¶Declaratur iſta ꝙcl'o vt ꝓcedat dummodo allegetur poſſeſſio de pñti,aliàs ſecus,ſm Pan.hic.& in d.c.cum ad ſedẽ.& ita tenet Bar.in l.certũ.§.j.ff.d ꝙſe.Sic intelligens tex.in d.l.ſiue poſſidetis.ſequitur Fel.qui alia adducit in c.afferte.col.2.de ꝓſump.arg.text.in l.ſi adulterium cũ inceſtu. §.idẽ Pollioni.ff.de adul.Cõtrarium tñ tenet Alex.ꝙſ.133.col. 2.vo.j.de cuius veritate vide Fel.in c.ſcribã co.fi.j.de præſum. ¶Scdo intellige dũmodo ꝙſtet de poſſeſſione antiqua aliter q̃ per confeſsionem aduerſarij,ſm glo.& Bar.in d.l. certum.§. j.quia tũc cõfeſsio nõ recipit extenſionẽ ꝙ ꝙfitenté, arg.l.ſi qs intentione ambigua.ff.de iudi-ſequũtur d.Ant.& Imo. in c.2
25 d libel.obl.& Fel.in d.c.ſcribã.in ñ.†Verba.n ꝑteriti temporis in aduerſario maximè dñr abnegatiua pſentis.l.3.§.lege Iuli. ff.de teſt.¶Tertiò intellige qñ quis ſe fundat in poſſeſsione ꝓpria,ſecus ſi ſe fundet in poſſeſſione tertij ad elidendã intẽtionem aduerſarij,ita Anch.conſi.297.Efficacibus & quaſi incõ
26 uincibilibus,col.pe.ver.non obſtat.¶†Quartò & vltimo intelligo,vt j.dicã.An aũt ex poſſeſſione ex præſenti ꝑſumatur poſſeſsio de præterito?reſpondeas ꝙ nõ,quia ex ꝙtingenti ꝙ habet ſe ad diuerſa non ꝓcedit illatio.c.in præſentia.j.de proba. & ita tenet Bal.in d.conſi.12.quæ oĩa bene no.quia quotidia
27 na.¶†An autem negans hodie poſſidere præſumatur poſſidere pp poſſeſſionẽ de præterito?*communis* ꝙcl'o eſt ꝙ nõ,quia ſolo aĩo amittitur poſſeſſio.l.3.§.in amittenda.ff.eo.& ita tenet *Bar.* in d.l.ſiue poſſidetis.in fi.& Pan.poſt alios in d.ca.cum ad
28 ſedem.Hinc †eſt ꝙ nemo cõpellitur ſubire iudicium rei vendicationis,quia licet cuilibet dicere ſe non poſſidere.l.ſi.ff. de rei vend. ¶Fallit ſi probetur ꝙ poſſidebat tpe motæ litis.lege non ignorabit.C.ad exhiben.ſm intellectum lo.approbatum vel etiam probetur ꝙ poſſidebat paulo ante litis initium.leg.
ſi rem.ff.de excc.rei.iud.quã ſic intellexit Saly.in d.l.nõ igno
29 rabit.&†qualiter intelligatiſtud paulo ante,erit arbitrarium iudici.l.j.ff.de iure delibe.Ego credo ꝙ nõ præſumat poſſidere,ſed benè ꝓſumat dolo deſijſſe poſſidere,vt vult text. in d.l. ſi rem.in ver ſine dolo.& eſt de mente glo.in d.l.nonignora-
30 bit,in ver.in litẽ.¶†Fallit ſcdo ſi negãs habuerit cãm ab acto re.l.ſi creditor.C.de pig.act.qd itelligas ſi negans habuit cãm ꝓpter quã teneat ad reſtitutionẽ.nam tũc præſumitur dolo deſijſſe poſſidere,niſi probet ſe amiſiſſe ſine dolo, ita loquit d.l.ſi creditor.aliàs ſecus,arg.l.ſi quis *Titio*.ff.de rei vendi. Itẽ ſublimita ſingulariter,vt nõ procedat qñ ad eum,qui habuit ab actore.non apparet rem petitã vere & realiter peruenisſe, ſed tm̃ iuris ꝓſumptione qñ ꝙuenit hæres defuncti vel dñs ꝓ ſeruo ex cã peculiari,nã tunc creditꝝ negãti cũ iuro. l. prætor, §.ſed ſi ſeruus.ff.de eden.l.fi.de fide inſtr.C.& ita cõſului hoc anno. &ante me conſuluit *Aret.* ꝙſi.119.incip. Procedendo. & ita etiã reſtringẽs ſequentẽ limitationẽ ¶Fallit tertio ĩ negante ſe poſſidere rem mobilẽ,ſm Pan.in d.c.cũ ad ſedẽ.mo-
uetur pp fraudes quas pñt negãtes facere ĩ rebus mobilibus, arg.l.ciuile.C.de fur.æqua eſt iſta limitatio,licet d.Ant.& alij in d. c.cũ ad ſedẽ. ſentiãt oppoſitũ. Cogita tñ vtrũ poſſit reſtringi ꝙ non ꝓcedat qñ ꝙſtat ꝙ olim poſſidebat ipſe negãs ex cõfeſſione ipſiuſmet ſola negãtis,p ea q̃ §.dicta ſunt. & vr̃ ꝙ ſic,nam tunc ceſſat mala ſuſpicio, qa ſi habuiſſet animum fraudandi,ſicut negauit poſſeſſionẽ de præſenti, ita negaſſet
31 poſſeſsionẽ de ꝓterito.&†pro hoc facit ſingulariter.d.Pa. in c.auditis.col.pe.j.de præſcri.vbi ſi aliquis ꝙſteatur cõmiſiſſe homicidiũ ad ſui defenſionẽ,ſi nõ cõſter de homicidio aliter quã per ſuã cõfeſſionẽ,nõ erit puniẽdus pœna capitis, quia veriſimile eſt ꝙ ſicut dixit veritatem ꝙ occidit,etiã verũ dixerit in eo,ꝙ fecerit ad ſui defenſionẽ.& ſequitẽ Dec. in l.j. col.iiij.ff.ſi cer.pet.qd intelligerẽ ſanè, niſi ꝙſeſſio facta fuerit
32 metu probationũ.ſm glo,in c.j.xv.q.vij.¶†Scda ꝙcluſio co rollaria,ſufficit ſpoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ ꝓba re,ꝙ aliq̃ poſſedit ante ſpolium, licet nõ probet ꝙ poſſide-
b ret in die ſpolij, ♭ ſm Pan.& alios cõiter hic.& in d.c. cum ad ſedem fundamentũ ꝙſiſtit in concluſione præcedendi & in c. olim.iij.ibi,vel prius etiã poſſideret.j.tit.j. quẽ ibi oẽs notãt, ☞ maximè Imo.dicens iſtam eſſe *cõem* ſnĩam & alias auctoritates alleg.Alex.in d.ꝙſi.133.Contrariũ tenet glo.hic & in d.c. cum ad ſedẽ.Inn.in c.qualiter & qñ.j.de accu.Odl.cõſil.1.co. j.Ang.inſti.de act.§.quadrupli.in iiij.char.& Curt.conſilii. 17. Super controuerſia.col.ij.fundamentũ iſtorũ eſt.l.j.§.interdi
33 ctum.ff.de vi & vi.ar.in verb.tunc. quod denotat ☞ extremitatem tpis,l.ij ff.de cõdi. & demon. ſed huic rñdent tenentes cõem ꝙ verum dñt, ſed probando olim poſſediſſe præſumptiuè probat ſe poſſidere tpe ſpolij. Quid tenẽdum? videt ꝙ cõis non procedat,quia ad conuincendũ aliquem de delicto
34 † non ſufficit præſumpta probatio.l.ſciant cuncti.canoniza-ta.ij.q.viii.c.ſciãt cuncti.& xxxij.q.j.c.dicit.& xxxv. q.vj. c.j.C. de proba.ergo non ſufficiet ad probandã violentiam quę eſt delictum.l.j.ff.ad l.Iul.de vi.iuncta rub.de pub.iud. ¶ Secũdò ꝙ cõem opinionẽ eſt iſte tex.dũ pro rõne ſnĩę latę in poſſeſſorio ſe fundat ꝙ clerici ſpoliati probarunt,ꝙ in proximis elec-
35 tionib, interfuerũt,ſi eĩ vera eſſet cõis,ſufficiebat dicere, qa aliq̃ interfuerũt.ad argumẽta ꝙria rñdetur.¶† Et primo ad ꝙcluſionẽ prędcentẽ rñdeo , ꝙ præſumit cõtinuata poſſeſſio.qñ allegans ꝙtinuationẽ poſſidet de pſenti,ſecus ſi non poſſidet ſed agat.ita vult Bar.in l.ſi.col.fin.C.de ędict.diui Adria.tollen.& facit quod dicã in prima fallẽ.ſeq. cõcluſionis.
36 ¶†Scdo rñdeꝝ qđ ſto caſu nõ debet ſtari aſſertioni ipſius ſpoliati aſſerẽtis cõtinuaſſe poſſeſſionẽ pp ꝙriã præſumptionẽ, quę eſt ꝙ nemo præſumit delinquere.l.verius. ff.de proba. l. meritò.ff.pro ſoc.& vbi ſunt duę p̃ſumptiones ꝙrię, vna ofuſcat aliã l. diuus. cũ vulgaribus, ff. de integ. reſtit. & poſito
37 ꝙ †non credatur aſſerẽti etiã ea quę cõſiſtunt in aĩo ſuo, qñ alia præſumptio eſt in ꝙriũ,tenuit Bart.in l.inter oẽs.§.rectè. ff.de furt.Itẽ non ꝓcedit qñ animus põt per exteriora ꝓbari, ſm gl.in cle,j.in fi.de pœ.cũ ergo animus poſsidendi poſsit ꝙ exteriora probari nõ ſtabitur aſſerenti,niſi aliter probet animus.Ad tex.in d.c.olim.rñdetur,ꝙ ibi ſatis fuiſſet probare ꝙ antea poſſediſſet,qa tpe ſpolij apparebat de animo poſsidẽdi per exteriora,videlicet per excõicationem latã in parochia nos,aliàs ceſſante illa excõicatione nõ fuiſſet ſufficiẽter probatum,& ſic ille tex.facit pro & non ꝙ.vnde tutum non eſſet
38 in iudicando recedere à communi.¶ Tertia † concluſio, ad probandam prędſcriptionem ſufficit probare initium poſſeſſionis.& allegare ꝙſſeſsionem de prędſenti ſecundum Panormi & omnes hic, & in dicto capitul. cum ad ſedem. Bartol.& alios in dicta l.Celſus. *Bald.* in dicta l. non ignorabit. & doct.in varijs ꝙſilijs de quibus. j. & Aret. conſi.68.& Ale.47.

Circa

a Præſenti. *Vide ad hoc Ale.* dicti ꝙſẽ in tract. præſump. regula 2.præſumpti. 21. nu.2.& vide per Ant.Gabrian tracta. cõnũ concluſ. titulo de præſum. concl.x. TROTT

b Spolij. Hanc opin. quã communem dicit Rip.hic, tenet Rot. in noua deciſi. 124.Ruy. cõſ 49.nu. 2.vol.4. *Didac* ĩ c. poſſeſſor.parte. 2. §. 1. n.4. de reg. iur.ĩ 6 Rot. à val. cõſili 6.nu. 36.vol. 2.& alij.ſed contrariam tenet glo. & *Ri.*hic,*Ang.* in §.quadruplı.n.20.ĩſti. de act. Cur. ſeu.conſ.71. col. 2.Dec. cõſ. 671. Rube°.cõſ.167 numer.. 2.& eſt ĩ rationabilior nã,cũ multis modis poſſit cõtingere priuatio poſſeſſionis, vt cõcludatur ꝑ viã ſpolij aliquẽ fuiſſe priuatũ, debet probari tempus ſpolij.alias ſequeretur vt quiſque poſſit alium eo gere edocete de titulo & quòd ſpolium & ſic delictũ probabitur per præſumptiones, & alia multa quæ ſunt contra iuris regulas, quæ hic cõgeretur locus non patitur. TROTT.

Ioan. Franciſ. Ripæ ſuper ij. Decret.

Circa primũ.col.4 vol.j. Amplia vt procedat ēt in ſucceſſore vniuerſali vel ſingulari allegante ſe p̄ſcripſiſſe mediāte poſſeſſione ſua & auctoris ſui,nũ ēt ſufficit probare initiũ poſſeſſionis defuncti,qa præſumitur poſtea cōtinuata poſſeſſio de p̄ſona auctoris in ſucceſſorē,ita volũt d.Ant.& Pan.in d.c.cũ ad ſedem.& Bar.in l.Pōponius.§.fin.ff.de acqr.poſ. Sed tu aduerte qa iſtud nō vt verum,nam rō quare præſumat cōtinuatio,eſt,qa creditur aſſerenti quæ cōſiſtunt in aīo ſuo, & ratio ceſſat in ſucceſſore,qa ei nō eſt credendũ de aīo alterius.& ꝫ iſtud facit qđ dicit Anch.in d.conſi 297.Ergo dicendũ reſtat, ꝙ ſucceſſor teneat probare poſſeſſionē auctoris ſui fuiſſe cōtinuatã,qđ tenet Are.in d.l.Pōponius. §.fi. fortè dici poſſet ꝙ viuo auctore p̄cedat opi. Are. quia pōt tunc ſciri animus viuentis ab eo, ſed opin. cōis procedat auctore defuncto & ita loquit Pan.in c.cũ ad ſedē.Declara primo vt procedat ſi allegans præſcriptionē poſſideat de præſenti, & ſic ſit reus: ſecus ſi eſſet actor non poſſidens de præſenti, nam tunc teneretur probare extremitates.ſm Math.in no cxvj.inci. Nota mirabilē doctri.Et i iſtis terminis loquit gl.nr̄a,&gl.in c.volumus. xvj q.4 & hoc facit pro opi quã tenui in p̄ceden.concl.¶ Secundò declara vt ſufficiat agenti p̄bare extremitates, initiũ & cōplementũ p̄ſcriptionis vt p̄cedat in præſcriptione decennali,ſecus in præſcriptione.xx. vel xxx. an.iſto caſu oportet probare initiũ & extremitatē cuiuſlibet decēnij,eo qa ciuis poſſeſſio nō p̄ſumit cōtinuata vltra decennũ,niſi conſtet de poſſeſſione nāli.l.peregrè.ff.de acq. poſ.ita declarat Math. in loco præalle.ſequunt Ale.& Mod.in d.l.Celſus.ff.de vſuca. ¶ Gl.in verbo voce Diuidit in 4. partes. In prima ponit vnũ requiſitũ ad acquirendã quaſi poſſeſſionem iuriũ incorporalium.In ij.aliud.In 3. quærit. In 4. remouet tacitum contrarium.Secunda ibi,hoc enim.Tertia ibi,īmo in dubio.In quarta ibi,nec enim vtiliſſimus eſt iſte tractatus qualiter acquiraſ quaſi poſſeſſio.Circa quem late inſiſtit Panor. poſt Inno.hic. Ex quorum dictis clarè procedendo elicio infraſcrip.cōcluſones.¶† Prima cōcluſio per actus,qui fiunt iure familiaritatis nunquã acquiritꝫ quaſi poſſeſſio incorporalium,ſecundũ oēs hic,& in c.bonę.ſ.de de poſtul.prælat exemplũ in amico hoc ſpitante in domo alterius.†l.& haber.§. hoſpites.ff.de preca. l.ſi mulieri.ff quēmo vſusfruc.amit.Idem in poſſeſſione rerum corporalium l.qui iure familiaritatis & ibi Bart.infert, ꝙ filius qui longo tempore fuit per fundum matris, & percepit fructus,nō dr̄ poſſidere,quia iure familiaritatis iuiſſe p̄ſumitur.l.generaliter.ff de acquiren. poſſeſſ ratio concluſionis eſt, quia ex parte eius,cui deberet acquiri non eſt animus acquirendi,ex parte alterius non adeſt patientia, ſine qua quaſi poſſeſſio iurium nō acquiritꝫ.l.3.§.dare.ff.de vſufr.Ex hoc ſequitur quòd vtens iure aliquo ratione amicitię ſeu familiaritatis nunquam p̄ſcribit,regula.ſine poſſeſſione. de reg.iur. & ita concludunt Pan.& alij maximè Fely.in xij.col.in c.de quarta. j.de præſcr.†Ex hoc iuſtificat qō de ruſtico. qui longo tempore ſoluit alicui nobili vnum par caponũ ſingulo anno, nulla cauſa adiecta.nam ſi ceſſet ſoluere nobilis non habebit aliquod remedium poſſeſſorium, quia amicitiæ gratia ſoluiſſe præſumitur,ſecundum glo.in l.ſolent.ff.de offic.procon.Bar. in l.cum de in rem verſo.ff.de vſuris quam deciſionem declara vt per Alex.conſi.124.Super primo queſito.vol.4.& Pan.in c.peruenit j.de cenſi & per Mod.in l.ſi certis annis.C. de pact. ¶†Secunda concluſiꝙ per actus qui ſiunt iure facultatis,nũ quam acquiritur quaſi poſſeſſio iurium īcorporalium,ſecundum Inno.Pan. & d.Ant.hic & in d.c.bonæ.nihil allegant.poterant allegare tex.in l.j.§.denique Marcellus.& in l. ſi in meo fundo.ff.de aqua plu.arcen.&in l.fluminum.§.item videamus & in l.Proculus.ff de dam infec. vbi ſi fodiam in fundo meo, ita quòd diuertam aquam à puteo vel fonte tuo, non tamen dicor te ſpoliare,qa iure facultatis aqua per fundum meum deſcendebat in puteũ tuũ.Per iſtã cōcluſionē †infert, ꝙ ſi aliquis ceſſet venire ad molendum ad tuũ molendinum, ad qđ longiſſimo tempore venerat,nō dicitur te ſpoliare, quia iure facultatis veniebat.& ita determinat Pan.in c.abbate S.Siluani.j.de ver.ſign.& in c.quod ad tranſlationem.ſ.de offi.leg. & Bal.in l.j.in 2 col.C.de fer.& aqua. †Secò infertur quòd ſi populus vel vna familia longiſ.tempore iuerit ad coquēdum ad tuum furnum,non p̄cea eſt tibi acquiſita poſſeſſio, neque ius prohibendi,ne fiat nouus furnus,& ꝙ volentes non vadant ad illum,ita decidit Cæpo.in tract.ſeruitutum vrbanarũ,c.30. ſub rub de furno,ſequitur d.lac.de S.Georg.in trac.feud.ī ver. &cum molendinis,& d.Guid.Pap.qō.ccxviij. incip. Poſſedit. ¶†Tertiò infertur quòd macellarius, ad quē populus eſt ſolitus accedere pro carnibus,iam longiſſimo tempore, nō poterit compellere aliquem ne vadat ad alium macellarium vt no.in c.ſignificante.j.de app. ¶†Quartò infertur ad taber-

nariũ,vt ꝙ Bal.cōſi.cxxix.in 2.par.¶Quintò † & vltimò infertur,ꝙ ſi aliqui religioſi lōgiſſimo tpe ſoli fecerũt cōſtum in aliqua villa,non p̄cea poterunt p̄hibere alios volentes cōſtuare. ſm Bal.conſi.277.In quadã diœceſi.in 2.par. diſtinguendo tñ vt pr̄eũ.Sextò facit qđ decidit Anch.conſi.clvij.Sũmæ prudentiæ.p totũ.vbi cimatoribus ſolitis ire ad apothecas vnà cum volētibus emere pānos,nulla dr̄ acqſita quaſi poſſeſſio tanꝙ p̄ſumant iuiſſe iure facultatis.¶†Tertia cōcluſio p actus qui fiũt iure ſuo acquiritꝫ quaſi poſſeſſio incorporaliũ. text.eſt hic & in l.ſi.ff.quēad.ſer.amit.cũ multis ſimi.ſed pro intelligentia iſtarũ cōcluſionũ videnda ſunt quatuor.Primò,qũo cognoſcat an actus fiat iure ſuo,aut iure facultatis,ſeu familiaritatis? Secundo an p vnicũ actũ acqrat iſta quaſi poſſeſſio? Tertio,an ſufficiat exercitiũ illius iuris,an requirant oīa de quibus hic p Abb.†Quartò,an p vſum tanti tpis,cuius initij memoria nō ſit in p̄riũ,p̄ſumantur oīa neceſſaria interueniſſe? ¶Circa primũ dicatis ſic,qđã iura negatiua,vt ſeruitus altius nō tollendi, ius nō eundi ad aliud molendinũ,furnum,& ſimilia. Quædam ſunt iura affirmatiua,vt ſeruitus aquæ ducendæ,itineris &proſpectus,ius p̄ſentandi & eligēdi,&ſimilia.In iuribus negatiuis habes cōcl'onē,ꝙ actus temper p̄ſumunt fieri iure facultatis, niſi volēs facere actũ fuerit p̄hibitus,& p̄hibitioni acqeuerit, vñ ſi tu habeas domũ tuã altã,ego vero habeo iã mille annis dep̄ſſam,nō tñ tu diceris in quaſi poſſeſſione fruitutis altius nō tollēdi,niſi ego voluiſſem altius ædificare,& à te p̄hibitus acqeuiſſe,nã tunc à die qua acqeui tuæ p̄hibitioni,incipies poſſidere,ita declarat gl.in l.q luminibus.ff.de ſerui.vrba. prędio. Et iō in oībus qōnibus.ſ.p̄miſſis ſi volētes ire ad alium furnũ vel molēdinum p̄hibiti ne accederēt acqeuiſſent,iſto caſu ſiã die p̄hibitionis eēnt decurſa legitima tpa ad p̄ſcriptionē cauſandã,poſſent compelli ne alio accederent,vt eſt tex.&ibi no. Ab.in c.ſignificante infra de appel.& ita ēt vult Pan.in d.c. abbate.& in c.fi.de reſti.ſpol.& rō cl'onis eſt,qa natura horũ iurium p̄ſiſtit in actu p̄hibitiuo.ſm Bal.in l.j.C.de ſer.& aqua. Et ex †hoc infert,ꝙ licet pr̄s nunꝙ iuerit ad venandum non tñ dñs loci dr̄ eſſe in quaſi poſſeſſione venationis.niſi volētes venari p̄hibuerit,& p̄hibiti acquieuerint imō p̄hibitioni, ſm Dec.conſi.cxcvij.In cã inquiſitionis.colu.2.¶†Circa ſm facio tres cl'ones Prima ſit,per vnicum actum,qñ ſolet fieri niſi à poſſeſſoribꝫ eiuſdē iuris,acquiritꝫ quaſi poſſeſſio.d.l.j.§.ꝙ autē. & p̄pea aliàs conſului ꝙ per foueam factam in fundo vicini, in quo oriebantur fontes ſcaturientes aquam naturali curſu deſcendentē in fundum illius.qui foueam fecerat eſſe acquiſitam quaſi poſſeſſionem iuris ducendi aquam.& hanc dubitationem latè p̄ſequitur Cæpo.& ita decidit in tract.ruſticorum p̄diorum,in tit.de aquæ ductu in 8.qō.ver.ex p̄dictis.& ita fuit iudicatum ī fauorem comitum Gābaranæ.hinc ex vnica p̄ntatione & ex vnica electione acquiritꝫ quaſi poſſeſſio iuris p̄ntandi & eligendi,ſm gl.in verbo,trium.vbi abunde dicam. Hinc p immiſſionem †ſolã vnius tigni in parietem tuũ acqritꝫ quaſi poſſeſſio ſeruitutis tigni immittendi.l.ſicuti.§.ſi quęraſ. ff.ſi ſer.vend.hinc p vnicã ſol'onē p̄ſionis acqritꝫ quaſi poſſeſſio iuris exigendi,ſm Lud.Ro.conſi.311.In caſu p̄poſitæ conſultatiōis in fi.hinc p vnicã ſol'onē collectæ p̄bat quaſi poſſeſſio iuris collectādi,†ſm Bal.conſi.241.in v.parte,incip.Sententia. & conſi.150.in 3.parte.¶†Secda cl'o per vnicum actũ q ſolet fieri promitt.i.aliqñ rōne facultatis vel familiaritatis, aliqñ rōne iuris ſui nō acqritꝫ quaſi poſſeſſio, ſed req runt tot actus, q verisimiliter excludāt p̄ſumptionē facultatis, aut familiaritatis.d.l.j.§.hoc interdicto.& ibi Bar.& Pan.hic,& ideo limitarem deciſionem Bar.in d.l.qui iure.ſi filius pluries percepiſſet fructus in fundo matris alio exportādo quam ad domum matris,immo fortè vnica perceptio probaret poſſeſſionem, qa non eſt talis actus,qui ſolet concedi de gra vel iure amicitię, per ea q dixi in p̄cedenti cōcl'one.& ita fuit de mente Are.in d.j.qui iure.& in iſta cl'one bene verſabitur arbitriũ iudicis, vt dicit Inno.¶†Tertia cōcluſio,per vnicum actum immo p plures,immo mille, q cōmuniter ſolent fieri iure familiaritatis & amicitiæ,nō acquiritꝫ quaſi poſſeſſio,ita Pan. poſt Inno. hic & dixi.ſ.& ideo infertur ꝙ ſi vicinus hauriat aquã de puteo vicini,propterea non erit ſibi acquiſita quaſi poſſeſſio,qa hoc ſolet cōmuniter cōcedi ratione vicinitatis.ideo cōſuluit Card conſi.38.Redemptoris noſtri.circa medium,nullã fuiſſe acquiſitam quaſi poſſeſſionem nauigandi cuidam nobili,qui varijs & diuerſis vicibus nauigauerat per lacum alterius nobilis.ideo dicerem,ꝙ ſi cōmuniter ſolet concedi venatio,in fundo alterius,non eſſe acquiſitam quaſi poſſeſſionem venandi per plures & plures actus, & ideo liberum eſſe domino fundi prohibere,iuxta leg.diuus.ff.de ſeruitu.ruſtic.prædio & per iſta remanent diſcuſſa dicta Abb. ¶†Circa primum requiſitum vltra ſcribentes hic,adde quòd ſufficit ad acquirendam

qua

quasi possessionem exercitium circa præparamẽta ad vsum.l. si partem.ff.quẽad.serui.amit.vbi faciendo riuũ vel fossam acquirit quasi possessio ducendi aquã.ꝫ istã ꝓclonẽ ꝙ requiratur de necessitate vsus,moueo quinq; difficultates.¶ Prio oppo. de l.3.§.dare.ff.de vsufru.vbi per inductionem in possessionem fundi acquirit quasi possessio vsusfructus,sicut in rebus corporalibus.Timore huius ꝫrij Pau.de Ca.in l.3.in prin.ff. co.in relligit ꝓclonẽ ꝓcedere in iuribus incorporalibus,q̃ exercentur circa ꝑsonas,vt ius eligendi & filia,secus in iuribus q̃ exercent circa rẽ.Ista solo cõfundit ꝑ tex.in l.quoties.ff.de serui.& in l.rõ.§.si iter.ff.de act.emp.vbi tradit rra ꝙ iurium incorpo-
58 ralium traditio nulla est.¶†Scdo rndet Are.ꝙ ille tex.facit ꝓ, quia copulatiuè loquit,dictio.n.illa patiaturvè,stat copulatiuè.l.si quis ita.vbi Bar.ff.de iniust.rupto & irr.Ista solo non vr posse stare, quia ꝑsupponit ꝙ de necessitate requirantur ista duo,inductio & patientia,ꝫ tex.in l.2.C.de serui.& aqua. sustinẽdo dicas ꝙ requirunt ista duo,si incipias à traditione,vt loquit ille tex.si verò incipias ab vsu & patientia,nõ requirit inductio.¶Tertiò rndet ſm eundũ Aret. ꝙ inductio in possessionem refert ad translationẽ iuris,patientia verò ad translationẽ quasi possessionis.sed nec ista vr secura,qa absq; translatione possessionis iuriũ incorporaliũ non transfertur ipsum ius.d.l.si partẽ quẽad.serui.amit.¶Quarto rndet ſm Senen.ꝙ inductio in possessionẽ refert ad trãslationẽ nãlis ipsius fundi.Patientia verò refert ad translationẽ quasi possessionis ipsius iuris vtẽdi fructẽdi.hẽt.n.vsufructuarius oẽs istas possessiones,vt declarat Bar.in l.nãliter.in prin.ff.eod. Ista ẽt solo non transit sine cauillatione, qa lex vnica determinatione per inductionem & patientiã dicit transferri vsumfructum,& nõ nãlẽ possessionẽ fundi,vñ cõsidera si dici possit ꝙ vsufructuarius intrãdo fundũ dicatur facere actũ saltẽ ꝓparatoriũ illi vsui.dato ꝙ fructus nõ capiat:& iõ cũ ille actus sit ꝓparatorius conueniatque vsui dr acquisita quasi possessio.argu.d.l.si partẽ.& ꝓ illa solone facit l.arboribus.§.de illo.ff.de vsufr.dum dicit ꝙ vsufructuarius arãdo acquirat quasi possessionẽ,ẽt ꝙ fructus
59 nõ capiat,facit qđ ꝫ.dicã.in v.oppo.¶†Scdo oppo.de l.si ego. §.1.ff.de pub.vbi cõperit publiciana ꝓ seruitutibus p traditionẽ vel patientiã cõstitutis.ergo per solam traditionem acquirit quasi possessio,cũ publiciana nõ detur nisi bonæ fidei possessori.l.eum qui §.j.& l.ait ꝓtor.ff de publ.rndent Senẽ.quod tex.ille intelligatur hoc mõ p traditionem. i. per cautionẽ de nõ impediẽdo vtj seruitute,q̃ cautio dr perfecta traditio horũ iurũ.qa hẽt cãm successiuã vel patientiã.f.nudam à cautione,q̃ patiẽtia nõ dr pfecta traditio,qa si tu poteris hodie poteris ꝓhibere cras.& de ista duplici traditione loquitur text. in d.l.quoties.sed aduerte ꝙ ista declaratio prẽsupponit,ꝙ per cautionẽ solã acquiratur quasi possessio,qđ est falsum,& ꝓtramentẽ oĩum,& ꝫ tex.in d.l.quoties.¶ Scdò rndetur ꝙ mens illius tex.refertur ad ius seruitutis,nõ autem ad quasi possessionem.istud demonstrat verbum constitutis,de quo ibi.fuit ergo sensus illius literæ ꝙ publiciana cõpetat pro seruitutibus cõstitutis p traditionẽ.i.p expressam constitutionẽ seruitutis
60 vel patientiã.i.tacitã ꝓstitutionẽ.¶†Tertio oppo.de l.j.§ fin.ff. de ser.rust.ꝓdio.soluit glo.ibi resoluendo copulam in expositinam,vel ſm Senen.verbum,traditio,debet exponi.i.vsus.sed istæ duæ cauillãt tex.alr rndet Are.ꝙ incipiendo à traditione copulatiuè vtrũque requiritur.s.traditio & vsus cũ patientia. ad argm,ꝙ per solũ vsum cũ patientia acqrat quasi possessio, rndetur verũ esse si incipias ab vsu:secus si à traditione, prout loqtur ille tex.& ista solo potest etiam accõmodari ad dictam
61 l.3.§.dare.¶†Quarto oꝑ p.de l.2.§.fi.& l.seq.& l.& hẽt.§.2. ff.de pẽ.vbi p pcariũ acquiritur quasi possessio seruitutũ,sicut acqrit possessio rerũ corporaliũ:pondera æquiparationem, item p.cariũ,ergo sine vsu.sol.loqtur in pcario sequẽte vsũ ex quasi po.& nõ ꝫ.Si vero ꝙratur,an p ꝓstitutũ possit acqri quasi possessio iuriũ:rndeo aut vsus pcessit,&isto casu pt acquiri iurib. pallegatis,aut nõ pcessit,& tũc subdistingue.Aut ꝓstituens añ quasi possidebat tale ius.& iterũ ddm ꝙ sic,qa cẽsetur ꝓtinuare ĩ vsu noĩe alteri⁹.exẽpliũ,si venditor ꝓstituat se quasi possidere iurisdictionem venditã noĩe emptoris.Aut ꝓstituens antea nõ quasi possidebat:exemplũ aliqs ꝓstituit seruitutẽ itineris ꝑ fundum suũ tibi,& ꝓstituit se tuo noĩe possidere,isto casu nõ acqrit quasi possessio.rõ est,qa sine vsu nõ acqritur quasi possessio.an ât ꝓstituens nõ fuerat vsus illa seruitute,qa ĩ re ꝓpria nõ cadit seruitus nec ẽtã is cui factũ ꝓstitutum vsus fuerat.ergo sequt ꝙcessante vsu cessabit quasi possessio.ita declarat Bar. in l.qđ meo.ff.de acq.poss.in 4.q.& ibi latat istud vltimũ in cõcedente vsumfructum fundi sui, & constituente se tenere & possidere dictum vsumfr.Sed aduertite:qa istud vltimũ vr periculosum.nã dominus fundi nunq̃ fuit in possessione vsusfructus formalis.l.vti frui.ff.si vsusfruct.pe.ergo constitutum non valuit,qa is demum ꝑt ꝓstituere se possidere nomine alterius q tpe ꝓstituti possidebat,ſm gl.in l.q̃is.§.si ꝓductor.ff.eo.sustinendo Bar.potest fortè dici ꝙ dns ꝓstituens antea possidebat vsumfructum casualem,qui pp alienationem effectus fuit formalis,& ideo ꝓsiderata causa transformata,vt ddm illam quasi possessionẽ fuisse apud ꝓstituentẽ.In casibus aũt,in quibus dixi p ꝓstitutum acquiri quasi possessionẽ, intelligo ꝓcedere si ꝓstitutum fiat ab eo qui possidebat,secus si ab eo qui possidebatur,arg.d.l.q̃is.& sequit Bar.in l.qđ meo.& per hoc decidit qõ,subditi alienant iurisdictionem dñi sui,& constituũt se possidere nomine alterius,in q̃ alienauerunt,q̃ritur an quasi possessio iurisdictionis & subiectionis sit illi p tale constitutũ acquisita?ddm est ꝙ non,qa subditi possidebantur,& non possidebant,& ita tenet Inno.in c.olim cã.j.tit.j.& Pan. in consi. 62.inci.In controuersia vertente inter ducẽ Burgundię. col. iiij.in 2 parte. In contrarium tamen fortiter obst.tex.in l.iij.§. quod seruus.ff.eod.vbi seruus se tradendo alteri,priuat dñm possessione,& ꝓtrarium tenuit Bal.in lib.meo.in l.ab omnib. § illo.ff.de vsufruct.sed respondeas ꝙ nõ habet locum in quasi possessione,quia non acquiritur nisi per patientiam eius,à quo pendet potestas transferendi.ita rndet d.Ant.in c. fi.in 4.
62 char.j.eo ¶†Quintò oppo.de l.1.ff.de offi.proco.vbi per ingressum prouinciæ proconsul acquirit quasi possessionẽ iurisdictionis absque alio vsu.Solo,verũ si ingrediatur cũ apparatu iurisdictionali,ſm Guil.ibi,qđ satis probat textus in ver. insignia.& tunc contrarium non obst.quia talis introitus cum apparatu tangit actum ꝑeminẽtiæ & iurisdictionis. hinc dici-
63 mus ꝙ per erectionem furcarum acquiritur & retinet quasi possessio iurisdictionis ſm Alb.in l.foramen.in fi.ff. de ser.vr. præd.& Bar.in l.in filiis.C.de decur.lib. 10.Inno.in c. cum dilectus.de ca.mona.Bald.in c.1.col.5.quid sit inuest.in vsib.feudo. & in l.à procuratore C.mandati.& in d.§.de illo bene facit l.si partem,per quam s. diximus,ꝙ per præparatoria ad vsum acq
64 ritur quasi possessio.¶Venio ad tertium, † an sufficiat solus vsus:Pan.& alij *communiter* concludunt ꝙ non, dicentes tria alia fore necessaria.¶Secundò ergo requiritur scientia aduersarij.l.2.C.de serui.& aqua.ratio est,qa subiectũ huius quasi possessionis est vsus & patientia aduersarij, prout dixi s. in rubr. Patientia aũt non ꝑt adesse,nisi data scientia, ergo scientia erit necessaria,& ꝓpea Bart. in d.l. instruit nouos practicantes. q̃ hẽant articulare de scientia & patientia. & ita ẽt docet Pa. consi.19.in cã & qõne.col.fin.vol.ij.vbi decidit pulchrum casum & cõsi.23.col.fi.eo.volu. & ideo eps non dicitur in quasi possessione cõferendi beneficia spectantia ad collationẽ alterius,vel ad prescriptionẽ patronorũ qñ contulit illis ignorantib.ſm Inn.in c.ij.s. de ĩ integrũ restit.nec prẽsentãtes dnr in quasi possessione iurispatronatus qñ prẽsentarunt ignorantib. veris patronis,ſm Cald.cõsi.vlt.sub rub.ista, & ꝓp hoc ausus est dicere Bar.in l.j.§.denique.ff.de aqua plu.arcen.& nulla civitas est in Italia, quę ꝑscripserit merũ & mixtum imperium ꝓp ignorantiã Imperatoris, qui à longo tpe citra non fuerat in Italia,de quo videatis pleniſſimè Fel.in ca.cũ non liceat.de ꝑscr.& Mod in l.imperium.in ix.colu.& seq.ff.de iurisdi.omiud.pro ista ꝫclusione videatis Pan.in c.de quarta.col. fi. de ꝑscrip.fallit autem in iurib incorporalibus,quę sola negligentia non vtentis prẽscribuntur,vt est ius libertatis.l.si partem. § si per fundũ.ff quemad.serui.amitt.¶ Secundò declara, vt procedat in iuribus incorporalibus formandis, secus in formatis.l.fi.in fi.C.de præscri long.temp.quem tex.sic intellexit d.Ant.de Butr.in c.pueuit.v. col.j. de censib. Bt ât ius incorporale formatum,qñ fuit cõstitutũ à non dño,tunc hns cãm ab eo prẽscribit ꝫ dominũ ignorantem.& in istis terminis loquit tex.in l.si ego.§ j.ff.de publi.& ita declarat Pau. de Ca. in l.seruitutes.magna.col. pe.ff.de ser. & in l.j.in fi C. de ser.& aqua.& Cępo.in trac.serui.vrba.cap. xx & Fel.in d. c. de quarta.co.fi.& ante oẽs Alber.in d l.ij.C.de ser. & aqua. ¶ Tertio declara vt procedat si aduersarius possidebat ante, tunc requritur eius scientia,secus si possessio vacat, ſm Inn.in d.c. bonę. de postu pręla.& Fulgor in d.l.seruitutes.in l.si cõem. ff.quẽad. ser.amit.¶ Quarto declara vt procedat in seruitutibus habẽtibus cãm cõtinuã,secus in seruitutib. habentibus causam discontinuam,pro quib. quantum ad interdictum de itinere actuq; priuato,non requiritur scientia,nec quasi possessio, sed sufficit solus vsus, ſm Bart.in d.§. hoc interdicto quod bene no.in actu practico.nam in hoc vtilius est intentare istud interdictũ,de itinere,&c. quàm remedia restitutoria, videlicet
65 interdictum vñ vi,& similia. ¶† Iuxta ꝑdicta occurrunt plures dubitationes.Prima,an sufficiat scientia vasalli,vel emphyteutę,an ẽt requiratur scientia directi dni? vr ꝙ sufficiat scia vasalli vel emphyteutę,per tex in l.seruitutes.ff.de serui.& in l.4.C. eod. & vtroblque Pau.de Cas. ita ꝯcludit, quod est

verum

verum durãte emphyteusi vel feudo, sed eis extinctis non p̃
iudicatur directo dño.c.j,cũ gl.de inuest.de re alie.fact.& itã ẽt
66 declarant Mod.in l.de pupillo.§.Sextus.ff.de no. ope.¶ † Secũdò dubitatur an sufficiat sciẽtia vnius ex pluribus hñtibus rem cõem,ita ꝙ noceat omnib.an cẽ, ignorantia vnius prosit omnibus?vr ꝙ sufficiat scientia vnius,p tex.in l.de pupillo. §.si pluriũ.ff.de no.ope nun.pender decisio huius ꝯtrouersiæ ſ loquamur in indiuiduis,ab his q̃ habentur in l.ij.§ ex his.&
67 in §. Cato.ff de verb.ob.¶ † Tertiò dubitat an allegans p̃scriptionẽ tanti tpis,cuius initij memoria nõ reperiat, teneatur ꝓbare sciẽtiam & patientiã aduersarij?Fel.in c.de quarta.col. ſ tenet ꝙ nõ,alleg.Pau.de Ca.in d.l.ij.qui in meo lib.hoc mõ
a dicit,istã tñ opi.dicit cõem Ale.p̃s.vj.Viso themate.co.pe.vo.j. dicens ꝙ in p̃scriptione tanti tpis nõ requirit scientia, allegg. Bal.in c.q̃ sint rega.vbi Bal.determinat ꝙ ius exigendi lõgissimo tpe acquirit absq; scientia Imperatoris, & hoc,ꝙ nõ requirit scientia,dicit ẽt teneri cõiter Deci. p̃s.85.col. ij.dubito valde,qa p̃scriptio iurij nõ causat sine quasi possessione,qua si possessio nõ habet sine scia & patiẽtia. Ergo ẽt in ista p̃scriptione tãti tpis &c.requrat scia.& ꝙ requrat sciẽtia, firmat Bar, in l.j.§. denique, ff.de aqua plu.ar & in l.si publica §. final.de pub.& Pau.de C.in d.l.seruitutes.magna.co.pe.& Ro.consi. 218.Præsens casus.in ſ.Pan,p̃s.61.In cã & q co.fin.vol. j.Ale, sibi p̃rius p̃s.16.In cã & lite.col.v.in v.parte.Bal.in c. j.in fi.s. de p̃st.Mar.Laudẽ.in trac.de prin.ver.171.& tenent antiqui, quos refert Ale.in d.cõs.16.Ad glo in l.hoc iure §. ductus aq. de aqua quoti. & æstiua. rndetur sm Ale. ꝙ ꝓcedit in p̃suetudine,& ita põt saluari alia opinio,secus in p̃scriptione.¶ Sed subortꝫ dubitatio,an ex cursu tanti tpis præsumatur sciẽtia? doc.in locis p̃allegg.tenentiũ ꝙ non,immo exp̃sse aliqui volũt ꝙ non præsumat̃ dicam in 4 q. Tertio requirit̃ ꝙ vtatur iure suo.istud fuit ſ discussum.Quartò requirit̃,ꝙ credat se vti iure suo,& sic requirit bona fides.Sed aduerte,ne erres, qa,bona fides non exigit̃ quãtũ ad effectum acquirendæ quasi possessionis,quæ ẽt violẽter acquirit̃ c.in literis. j.tit.j.sed requiritur quantũ ad effectus quosdam.qui resultant ex ipsa quasi possessione Primò exigit̃ bona fides quantũ ad effectũ p̃scribendi iura incorporalia sm gl.& scriben.in d l.ij.& Pan.& alios in c.si diligenti j de p̃scrip Are.p̃s.30. Viso themate.col. ij.& istud est clarũ de iure canonico per rñam tnalæ fidei.de reg.iur.& c.fi.j de p̃scri.¶ Secò exigit quantũ ad interdictũ de aqua quotid.& æsti & quãtũ ad interdictũ de itine.actuq; priua.l.j.§.Aristo.ff.de aqua quoti. & æsti.& l.j.ff de itinere actuq; priua.¶ Tertiò exigit bona fides quantũ ad interdictũ retinendæ,requirit̃ enim ꝙ nõ vi aut clã vel p̃cario possideat ab eo qui sibi aduersat̃.l.j §.fin. ff.vti possid.non ãt ꝙ tertium licet Guido Papæ.cons.67.In cã dudũ.col.iij.in j.parte videatur tenere ꝙriũ.Sed an idem in interdictis de itine.actuq, priuato, & de aqua quoti. Crederem ꝙ sic pp verbum,ab illo, quod ponit̃ interdictis.¶ Quarto exigitur bona fides ad effectum faciendi fructus suos. Nam mala fides possessor non facit fructus suos.c.grauis j.tit.j.l.ex diuerso.ff.de rei vend sed quãtũ ad effectũ interdicti recuperandæ non refert qua fide possideat.d.c.in literis. nisi notoriè cõstaret iudici de mala fide spoliati agentis.sm Inno.& Pa.hic, pro quibus adde ꝙ exceptio iniquitatis& iniustitiæ notoria excludit agẽtem interdicto recuperandæ.c.significasti.j.de diuor. cũ ꝯcor. a leg per d. Jas.in l.naturaliter.§.nihil cõe.col.v.ff. co.imme exc udit remediũ attentatorũ sm Inn.in c.ꝙtitutus.de filiis p̃sby. quem sequitur Rot decis.lv.sub rub. vt lite pende. in nouis. & hoc clarũ in bñficialib ne detur viri,posus ingressus.c. qm. de filiis p̃sby.In aliis ãt casib ꝓcedit,si notoria exceptio apponatur a q̃no rei.de qua agit,alias secus l.j § si prædo.ff.depo & rõ est qa q̃ excipientẽ de non iure spoliati tñ potest spoliatus replicare, quid ad re.l.loci. §. competit. ff. si ser. vendi. ¶ Venio
68 † ad vltimũ,vtrũ ex vsu tanti tpis cuius initij memoria non reperitur.præsumatur fuisse vsum iure suo.& non iure facultatis seu familiaritatis & vt quæstio habeat dubium ꝓbabile, intelligo eam in his quæ cõiter solẽt fieri iure facultatis aut familiaritatis.Inn.Pa.& cõiter alij in exemplo de hospite,dũ dns etiam si mille vicibus sentiunt ꝙ non præsumatur vsus iure suo.& idem clarius explicat Cepo.in rub.de furno.in tract.ser pi.vrba.ꝙrium voluit Bart in l.cũ de in rem verso. ff. de vsur. & Fel in c.cum M.Ferrarien.col.iiij. de cõstit. Bñ pro concordia & perfecta intelligẽtia ꝙfidero plures casus.Primus casus erit in iuribus incorporalib.negatiuis.& isto casu nunq̃ præsumatur vsus iure suo,ita procedat decisio Cepo.& ea q̃ s. dixi in prima q̃stione & seq. S. rõ est,qa ad acquirendã quasi possessionem iuris negatiui requirit ꝓhibitio volẽtis acquirere, & ꝙ prohibitus acquiescat,sm gl.o.in d.l.luminib. ff.de seruit. vrba p̃dio. ꝓhibitio ãt est facti,quæ facta nunq̃ p̃sumitur nisi ꝓbẽtur.c.cum in iure.§.de offi.deleg.Scds casus erit in iuribus affirmatiuis & tunc subdistinguerẽ:aut vsus illius iuris habitus fuit absque facto hominis:exẽplum,ꝙ mille annos aqua per venas subterraneas,vel ẽt super terrã per fundum meum ẽt me sciente naturaliter lapsa fuit in pũteum p fundũ tuum absq; eo ꝙ in fundo meo tu feceris aliquod opus,isto casu ẽt nõ p̃sum ẽt vsus iure suo,ita ꝓcedit tex.in d.l.Proculus.& in d. l.si in meo fundo.ff.de aqua plu.arcen.cum si.Aut vsus illius iuris fuit habitus mediante facto hominis, puta pp foueam factã in fundo vicini aqua decursa fuit in fundũ tuum, isto casu præsumeris vsum fuisse iure tuo.ita procedat tex.in l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aqua quotid.& æst.& in l.j §.fi.ff. de aqua plu.arcen.ita ꝓcedat decisio Bar.in d.l.cũ de in rem verso.
69 ¶ † Glos.in verbo,vacillasse.diuiditur in duas.In prima remouet tacitum ꝙrium.In secda aliud.Secda ibi,quandoque tamen habetis ex gl.reportare,ꝙ varietas verbalis tñ,&non substantialis nihil derrahit fidei testium.c.nihil obst.de verb.sig.& ibi Ab pro ista ꝯpone videatis plenè d.Jas.in l.2. C.de bo.pos.sm tab.& in l.q exrinsecus.ff.de verb.obl.& Fel.in c.licet ex qua dã.col.3.j.de test.in quibus locis tradit vna fallentia,vt nõ ꝓcedat qñ agit̃ de probanda formalitate verborũ.tunc nõ sufficit testes ꝯcordare in effectu,si discordarent in forma verborũ.sequitur Ale.cõsi.150.In cã & lite.col.2.vol.v.quã fallẽtiã, ne erres,tibi sic declarabo videlicet vt ꝓcedat qñ tu articulatum de verbis formalibus & factæ interrogationes de forma verborum, secus si a seipso testis deponat super formalitate verborũ,tunc nõ nocet,ẽt si alij deponãt per diuersa verba.ita Corn.cõsi.172.Primus p̃sultationis articulus.colu. 7.in 1.parte.& cõsi.14.In hac cõsultatione.co pe.in 3.parte.p Deci.in p̃s.163.In cã matrimoniali.col.x.An ãt diuersitas verborum vitiet ꝙtractum,habetur in l.j §.fin.ff.de ver.obl.& in d.l. quæ extrinsecus,non prosequor,quia hæc materia est imper
70 tinens.¶ † Gl.in verbo,negatiuã.exẽplificat qualis eẽt horũ testiũ depositio negatiua.Circa qd exẽplũ latè instat Pan.j.sustinebo illud exemplum, sed pro intelligentia præmitto tria. Primo præmitto quid sit negatiua,& quid affirmatiua.Negatiua dicitur quæ priuationem dicit,& non ens. Affirmatiua
71 † verò quæ ponit aliquod ens,nec refert quibus verbis concipiatur,sed quem sensum verba demonstrent.l.inter stipulantem.in prin.ff.de verb.obli sic declarat Bar.in l.de ætate.in 3.q. prin.ff.de minor.vel sm Bald in l.actor.colum.2.C.de proba. Negatiua est entis negatio:Affirmatiua verò entis propositio.
72 † Secundò præmitto ꝙ triplex est negatiua,q̃dam facti,quædam iuris,q̃dam qualitatis,vt declarat gl.in c.bonæ j.s.de elc. & in c.actor.vj.quæst v r.& in l.2.ff.de ꝓb.& latius p Spe.titu.
73 de prob §.j.¶ Tertiò præmitto † ꝙ negatiua facti aliqñ est vaga nullo loci vel tpis termino ꝯarctata & ista est per rerũ naturam improbabilis.Aliqñ est coarctata parũ qñq; perfectè, vt declarat Bald.in d.l.actor.co.2.C.de prob.Aliqñ est ꝓgnans habẽs in se inclusam affirmatiuã,& istis duobus modis negatiua dr probabilis,vt patebit ex j. dicendis. Istis sic præmissis
74 subitio regulã,negatiua † rr p rerũ naturã est improbabilis d.l actor. regulrata in c.actori.vj.q.vlt.& d.c.bonæ.& ca.super hoc de renun.& c.qm̃ q̃ falsam j de ꝓb.rõ est qa negatiua nõ
75 se offert sensui,ergo nec ꝓbationi.† omnem.n. ꝓbonem validam per sensum corporis fieri cõstat.l.testiũ.C. de testibus.3. q.ix.c.testes.& iõ iura p̃allegata dñt ꝙ est improbabilis p rerũ naturã.qd dẽt exponi.i.per cãm nãlẽ,&nõ sm cõem cursũ cãrũ,vt exponit gl.in d.l.actor.nã sm philosoph. oẽ qd est impossibile in sensu, ẽ ipossibile intellu.pp qd egregiè dicebat Bal.
76 in c.licet cãm.co pe. j.de ꝓba.ꝙ testes deponentes † negatiua dnr asserere,qd ignorat,qa negatiua sensus dẽ ẽ ꝙ ignorantia.¶ Amplia primo vt ꝓcedat nõ solũ in negatiua explicita,sed ẽt in implicita.tex.est hic sm exemplũ Inno.sed aduerte,ꝙ istud exẽplum,videlicet ꝙ deponerent electionẽ tñ spectare ad canonicos,implicitè includat negatiuã,ergo ad clericos.tñ illud esset exemplum negatiuæ iuris.super qua negatiua iuris nõ dẽnt testes admitti.vt per Bar.in l.j.ff.si cer. pet.nõ Bar.in l.j.in prin ff.si quis ius dicen.non obtem.& consi.incip. Comunc Lignani.& d.Jas.post Are.in l.3 §.ex pluribus.in 3. not.ff de acqui.poss.affr exemplificant,videlicet ꝙ testes deponerent canonicos tantum fuisse in quasi possessione,& cõsequenter negarent fuisse clericos.sed aduerte qa istud exẽplũ non quenit huic literæ qa p̃supponit̃,ꝙ isti testes in possessorio ltimè deponerent,nora tamẽ ampliationẽ ex qua reprobatur communis practica aduocatorum articulantium hoc mõ, itẽ ponit ꝙ fuit absq; eo &c.Nam ista verba licet sint affirmatiua implicitè,tñ asseuerant negatiuã,& hanc practicã dãnat Bal.in c.vltra tertiã.col.j.j.de testib.Reprobat Fel.q alia adducit in d.c.qm̃ contra talsam.in v.colum.¶ Ampliatur † secundò,vt nõ solum ꝓbatio reiciatur,qnimmo testes asseueran-

tes

a Scientia. manet esse ſ form ẽt esse tit Pa.cõ.xy. ii.83.vol.j. & tenentes hanc videapud Trag. trac.de nobil.c.14 nu. pro confratia tamẽ parte vt non requiratur Jc ẽtia vide Soc.in c.cũ ſtingat.de lo. cõpe.Et distinguẽtẽ vide Crau. in trac.Anti quit.tẽp.par 2.4 in cap. absolutis. nu.14 & 15. Latiùs de hac reſcribẽ tes vide per An.Gabriel. in trac.cõiũ cõclu.lib.j. tit.ul. de præſcri. conclu. j. Sed tu dic qõnẽ esse ociosam. Quia aũt nõ requiritur ſcientia aut ſi requiritur tam i la omniũ conſenſu præſumitur hac præſcriptione. Dec. conſil. 185. Crau. & Gab. vbi ſupra.

¶ KOTT.

tes negatiuã tanq̃ periuri possunt de falso puniri, ſm Inno.& Imo.hic,& Ang.& Fulg in l.pe.§,docere.ff.ne qs eũ qui.Ang. in l.Lucius ad fi.ff.de inſa.& in l.teſtiũ.C.de teſtib.Cur.conſil.
78 66.Super ꝓceſſu.co.ix Sed aduertite †qa ꝛrium vr verius.Nã ad hoc vt teſtis poſſit de falso ꝓuniri oportet,ꝙ probatio falſitatis neceſſario concludat ſm glo.in l.iuriſgentiũ.§.qd ferè, q̃ ibi exonerant Mod ff.de pact. In caſu ãt nro dato quod teſtis aſſeueret negatiuam,tñ neceſſario nõ ſequit,ergo falſum dixit,& hac rõne moti ita tenent Ale & d.Ial in l.j,in prin.co. vſ ſi quis ius dicen.nõ obtẽpera.& Alex.q̃ſi.65,Habita ſuper cõtentis col.4.vol.j & cõſi.136. Viſo & examinato proceſſu. colu.4.co.vol.nec placet cõcordia Panor.diſtinguendis an deponant ſuper negatiua omnino vaga,aut ſuper negatiua aliqualiter licet nõ perfectè coarctata,qa rõ ꝓdicta militat ĩ qua cunq; negatiua.vñ dicerẽ ꝙ cõcordia Pan.ꝓcedat iſto mõ,videlicet vt primo caſu teſtis puniat extra ordinẽ,prout cõcludunt Alex.& d.Ial.in d.l.j.& Ange.in l.plagij criminis.C.ad legem Flau.de plagia.Scõo caſu nullo mõ puniatur:iſta regula vera eſt intelligendo eã in negatiua vaga, ſeu in ꝓbõne directa,& neceſſariò q̃cludente.verùm in negatiua coarctata, vel in ꝓbõne indirecta,aut iuris præſumptione cõcludẽte,plures ꝑñt reperiri modi ꝓbandi negatiuã, quorum octo ſuccinctè referam tibi,alios curioſus doct. poterit reperire. ¶ Primus
79 †modus vt probetur oppoſita affirmatiua ſcẽdum Pan. hic:exẽplũ,ſi volo probare ꝙ Titius à decẽ annis citra non poſſedit fundũ Sempronianũ, ꝓbabo ꝑ oppoſitã affirmatiuam probando,ꝙ fuit alius q̃ à dicto tpe citra ꝑ poſſedit. & intantũ iſta probõ valida eſt ꝙ Ioan.And hic dixerit,ꝙ iſta ſit directa probõ,quia percipit̃ ſenſu corporis,ſed ego credo ꝙ potius percipiatur ꝑ remotionẽ à ſenſu.Aduerte etiã ꝙ Pan.in exẽplo ꝓdicto nõ poſſet ſaluari intelligendo ꝙ Titius nõ poſſederit ciuiliter,qa ſtat ſimul ꝙ teſtes viderit aliũ corporaliter poſſidere, & ꝙ Titius poſſideret animo,& ſic ciuiliter, vt declarauimus
80 ſ in rub.¶ †Secundus modus eſt vt probet̃ implicita affirmatiua ſm glo.in l nõ codicillos.C.de codic.& in ca.ſup hoc.de renunc.& iſte modus eſt facilis & notandus,qa ferè oĩs nega
81 tiua p̃gnans eſt hñs incluſam affirmatiuam.¶ Tertius †modus eſt,ꝙ ꝓbet̃ negatiua ꝑ teſtes qbus oppoſita affirmatiua veriſim liter non ꝓt cẽ o culta,exẽplũ:volo ꝓbare ꝙ qs nõ eſt de collegio, ꝓbabo per collegiatos.l.non aliter. & ibi Bart.C.de aduo.diuer.iud.Siſr ꝓbabo per teſtẽ teſtamentariũ nihil tibi fuiſſe relictũ in teſta.ſm Bar.in l.fi.C.de reb.cred ſiſr ꝓbabo ꝑ vicinos te non eſſe diuitẽ.ſm Lud.Ro.cõſ.145.ad finẽ.faciunt tradita per Abb.& I ci.in c.cum Ioan.cremita.ĩ de fide inſtru.
82 ¶ †Quartus modus,ꝙ exhibeat̃ ſcriptura qua mediante coarctat̃ ipſa negatiua,exemplũ in l.Titiæ textores.ff.de leg.j.&ibi Bartol.aliud exemplum ponit & alia ponunt̃ per Mod. vltra quos adde,ꝙ ꝑ regiſtrũ donationũ ꝓbatur donationẽ non eẽ factã vel inſinuatã.ſm Bar.q̃ſi.81.qd incipit,Marti. Franconiſir ꝑ regiſtrũ collationũ ꝓbat triẽnalẽ poſſeſſorẽ fore intruſum ſeu titulũ non hẽre,ſm Fel.in c.illud.colu.3.ĩ de præſum. & iſtũ modũ ꝓbandi negatiuã approbat Pau'.de Ca.in auth.ſi
83 qs in aliquo.in fi.C.de eden.¶ †Quintus modus tradit ꝑ gloſ. in l.cũ de lege.ff.de ꝓba.videlicet dico in bonis defuncti non eẽ niſi talia,& talia bona,& nõ plus,tũc illa negatiua nõ plus ꝓbat̃ eo ipſo,ꝙ ꝛrium nõ ꝓbatur. & ꝑ illã dixit Bar.in l.ſi conſtante.co.j.ff.ſo.u.mat.ꝓbari bona mariti ꝑ iſtũ modũ non ſufficere ad exactionẽ doris,eodẽ mõ ꝓbatur principalẽ non eẽ ſoluẽdo ſm Bart.in l decẽ ff.de verb ob.Eodẽ mo ꝓbat̃,ꝙ in villa non fuerunt reperti plures teſtes tpe teſtamẽti ſm Bar.in l.conficiuntur.in § codicilli.in fi.de iur.codic.iſtũ modũ exornat d.Ial.in l.fi.§.licentia.C.de iu.delib & dicit Bald.cõſil.318. Practica ſic ſe hẽt,in prima parte ꝙ dicens ſe nõ hẽre pecunia ꝓbat eo ipſo ꝙ ꝛrium non probat̃.Iſtũ modũ reſtringit d.Ial. in d.§.licentia.vt procedat vbi p̃ſumptio militat ꝑ negante,aliàs ſecus,qd ſi verũ eſt nõ ꝓcedunt oĩa exẽpla ſ relata. Et vltra.d.Ialſita tenuit Alex.in rub ff.de no.ope.co.pe.&ego etiam
84 credo verũ,aliàs eluſoria eẽt quaſi regula,qua dr †ꝙ fundans ſe in negatiua teneẽ eã ꝓbare.c.hoc iure.&le.in illa.ff.de verb. ob.c j de cõfeſ.li.vj reperio tñ ꝙ Cur.cõſi.22,col.8.verſi.ſed ꝛ.
85 dicit gl.in d.l.cum de lege.*cõiter* approbari ẽt ꝙ ꝑ negante nõ ſubſit aliqua iuris p̃ſumptio,qd not.qa magnũ verbum apud
85 iudices ignaros.¶ Sextus modus †per inſpectionem ſubiecti, cuius qualitas negat̃,ꝓbatur negatiua qualitas,puta te non eſſe albũ & ſimilia.ſm Bald.in d.l.actor.qui dicit ꝙ ꝑ viſum probat̃ aliquẽ non hẽre dentes,ſed ego credo ꝙ non ꝓbetur ꝑ vi
86 ſum ſed ꝑ remotionẽ à viſu.¶ †Septimus modus eſt ꝑ teſtes deponentes ſup negatiua perfectè coarctata.l.optimam,C. de ꝛhen.& cõmit.ſtipul.c.3.loco.ĩ de prob.& hoc modo voluit loqui gloſ.in l.j §.hoc interdicto.ff.de iti.actúque priua.ſed ꝑ veritate loquit gl.in negatiua parũ coarctata.in iſtis terminis
ẽt ꝓcedat gl.in l.Pantonius.§.reiperduellionis.& ibi Bar.ff.de acqui.hñd.Sed hic dubitaẽ an dicaẽ directa ꝓbõ.Bart.in l.j.C. de cano fru.vrb.Romæ.li.xj determinat ꝙ ſic,qa tale iudiciũ eſt cõiter oĩbus notũ.Cõtrariũ tenet ibi Ang.& iſtud verſus, qa omnis negatio eſt priuatio & nulla priuatio cadit in ſenſu,ſed remouetur à ſenſu,ergo nõ directa probõ.¶ Octauus
87 mod' † ꝑ relationẽ exploratorũ ſm gl in auth.de exhib.reis. § ſi verò adminiſtrent.in verſi.examinent.ſm Bart.& alios in d.l.in illa per tex.in l.cũ qdã §.fi.cũ l.ſeq.ff.de leg.ij.& in l. ita ſtipulatus.magna.verſi.quid ſi ab initio.ff.de verb.obl. q̃ iura
88 pro veritate parũ probãt,*communiter* tñ modus iſte eſt approbatus,ſed ꝛriũ tenent Imo.& Roma.in d.l.in illa & Bald. in l. cũ mulier.ff.ſolut.matr.qa ſi negatiua vaga poſſet hoc mõ ꝓbari,falsò diceret̃ ꝑ Legiſlatorẽ negatiuã eſſe improbabilẽ, ſed iſtud nihil eſt,quia legiſlator intellexit de ꝓbõne directa, & naturali, non ãt de probõne interdicta.vel aliter intellexit de ꝓbõne q̃cludente per neceſſe, non de probõne præſumptiuè q̃cludente, vt eſt probõ per exploratores facta,quorũ relatio
89 ſufficit ſi q̃cludat ꝑ veriſimile,ſm Bart.& cõiter alios in d.l.in illa.& in l.eum qui.§.duobus.ff.de acqr. hñd. & contra horũ relationẽ faciliter admitit̃ ꝛria probõ,ſm Bald.in l.ij.C.quãd
88 fiſcus vel priua.¶ Nota † tñ ꝙ in omnibus caſibus in quib. ꝑ teſtes ꝓbatur negatiua,dẽntipſi teſtes ẽt nõ interrogati red dere rationem eorum depoſitionis, aliã nõ ꝓbant,ſm Bald. in l.cũ hi.§.ſi integra.ff.de tranſac.Ale.conſi.136.col.3.volu. j.Bar.q̃ſi.102.Clariſſime.d.Dec q̃ſ.173 colum.ij.quod nota ad limitationem eorum quæ tradunt̃ in l. ſolam. C.de teſtib. & in c.cauſam quæ.j.de teſtibus,Ratio autem iſta,quia pñs fui, vidi,audiui,& intellexi.non eſt bona, niſi addatur ꝙ aliter fieri non poterat quin ipſe teſtis ſciuiſſet,ſm Ang.in §.in nobis. in auth.de hæred.& Falci.quem ſequitur Deci q̃ſi.94.in fin.&
89 101.colũ.fi.& 177.colũ.ij ¶ † Vltimò ſcias,ꝙ illa regula,ꝙ magis credatur duob. teſtibus affirmantibus quàm mille negãtibus,de qua per gl & Bar.in l.diem proferre.§.item quę ritur.ff de arb.debet intelligi in teſtibus deponentib. ſuper negatiua vaga &ſimprobabili,ſecus in deponentib,ſuper negatiua probabili.vel intelligi debet in teſtibus negantibus & nõ reddentibus ronem negationis,aliàs ſtãdum eſſet maiori numero,ſm Pan.in c in noſtra.col.fi & ibi Fel.col.ij. & ſeq,ĩ.de teſt.Pan.in d.c.bonæ.d.Ant.hic,Bar.in l.heredes palã.ĩ princ. col.ij ff.de teſta.d.Ial.in l.vt vim.colu.ij.ff.de iuſt.& iure.Bal. q̃ſi.158.Tres fratres.Card.q̃ſi.x.Ial.col.fin.Cur.conſi.73.Ma-.
90 gnifice vir.col.4.Dec.q̃ſi.173.col.fin.& in iſtis terminis proce dit Col.ĩ c.clerici.81.diſt.¶ Gl † in verb.trium.diuiditur in tres partes.*In* prima notat.In ſecunda quærit & determinat. In tertia ꝛ determinationem opponit & ſoluit. *Secunda* ibi, ſed quid ſi ſemel.*Tertia* ibi,nec obſt.¶ In ea gl. ibi,ſed quid ſi ſemel habes ꝙ ex vnico actu acquiritur quaſi poſſeſſio iuriũ incorporaliũ. de hoc ſatis ſ. dictum eſt,hic ſolum videndũ eſt an ex vnica electione acquiratur quaſi poſſeſſio iuris eligendi, & ex vnica præſentatione quaſi poſſeſſio præſentãdi.
91 in hoc puncto cõmunis opi.eſt ꝙ ex vnica electione & † vnica p̃ntatione acquiratur iſta quaſi poſſeſſio.c.querelam.ſ. de elec.c.conſultationib.& ibi no.ĩ de iurepatro. & iſta concſo de plano procedit interuenientib. alijs, quæ requiruntur ad
92 hanc quaſi poſſeſſionem acquirendam,vñ † ſcias ꝙ requirũ tur ſex,ſm Calde.cõſ xij.ſub rub.de iurepatr. Primo requiriẽ realis p̃ntatio vel electio, nõ.n. ſufficeret coadunatio patronorum,aut eligentium, &mandatum factũ ad p̃ſentandũ vel eligendũ,ſm Gemi.cõſ.117.incip Pro clariori determinatione.ad finẽ.nec ſufficeret interfuiſſe electioni, niſi vocem dederit,vt ſ.in glo.in ver.vocẽ.¶ Scõò requiritur ſcia eorum q̃ bus p̃dicatur,de quo ſ.abundè firmat Deci.conſi.126. in fi. ¶ Tertiò requiritur,ꝙ p̃ntantes vel eligentes credãt vti iure ſuo,& hoc ſ expeditũ fuit.¶ Quartò requiritur, ꝙ electio & p̃ntatio fuerint factæ bona fide,aliàs ſequens p̃ntatio vel electio nõ eſſet admittenda,immo & fcã & admiſſa qñcũque cõſtito de mala fide caſſari dẽret,ſm Pan.hic,& in d.c. q̃ſtatio-
93 nib.vbi aſſignat rationem,† quia malę fidei poſſeſſor tenetur indiſtinctè ad reſtõnem fructuum c.grauis.ĩ.titu.proxi. cum itaque reſtõ horum ꝓfructuum iuris eligendi vel p̃ntandi fiat per remotionem electi & inſtituti,hũ ſequitur ꝙ caſſanda veniet electio ſeu p̃ntatio.Iſta rõ vr periculoſa, qa ea attẽta ſequetur ꝙ ẽt electio vel p̃ntatio facta à bonæ fidei poſſeſſore apparentibus veris patronis deberet ẽt caſſari, cuius ꝛrium dr in d.c.cõſultationibus.nã bonę fidei poſſeſſor ẽt tenetur ad reſtõnem fructuũ nãlium.l.fructus.ff.de vſur.itẽ tenet̃ ad fructus induſtriales extãtes.l.certum.C.de rei vendi. firmat Bar. in l.ex diuerſo.ff.de rei vend.cum ergo p̃ntatio & electio extent vel dicantur fructus naturales apparente vero domino vel patrono,deberent per remotionem inſtituti vel electi re

ſtitui

stitui, ꝙ hoc Pan. in d.c. ꝙsultationibus. negat vtrunq;, & vult ꝙ electio & præsentatio dicãt fructus industriales, quia requiritur industria hoïs in eligendo idoneũ intra tps legi. imũ. & etiã ꝙcludit ꝙ dicant fructus ꝙsumpti, sed de vtroq; dubito. nã non est bona ꝙña, requiritur industria in pñtãdo tempore ꝙgruo, ergo pñtatio est fructus industrialis. nam in colligẽdis pomis tpe ꝙgruo, & in amputãdo arborẽ requirit industria. & tñ poma sunt fructus nãles, qa ex se nascũt, sic ipsum eligere, ipsum pñtare, nãl'r nasci vt post mortẽ immediati ꝓdecessoris. & posito ꝙ sint fructus industriales, dico ꝙ extãt in suo nãli esse, & in eo statu in quo creati fuerint, & si non extarẽt qũo restituerent à malę fidei possessore ꝓ remotionem electi & pñtatiõnã certè si essent ꝙsumpti teneret malæ fidei possessor ad æstimationẽ, non ãt cassaret electio. nescio al'r rñdere, nisi ꝙ bonæ fidei possessor facit fructus industriales mero iure suos. sed ex æquitate tñ tenetur illos restituere, ſm Bar. in d.l. ex diuerso. q̃ æquitas cessat in casu nr̃o, cũ nulli alij fructꝰ ꝓducant quos possi bonæ fidei possessor lucrari. ¶ Quinto requirit ꝙ electio & pñtatio habuerint effectũ, & sic ꝙ fuerit secuta ꝙfirmatio & institutio ſm Inno. in d.c. ij. & in c. dilectus. in glo. magna. ĩ. de ꝓben. Oldr ꝙsi. 312. Thema qõnis. Fede de Senis ꝙsi. 234. Sup prĩo pũcto. Pan. ꝙsi. 94. Vt prĩo i j. pte. Deci. ꝙsi 110. 2. col. & 124. col. j & 127. in prin. & 129. colum. 3 & 149. In cã iurispatro. ¶ Sexto requirit ꝙ electus & institutus adepti fuerint possessionẽ bñficij ſm Cald. i d. ꝙsi. xij. & Dec. in d ꝙsi. 117. 124. & 127 sed dubitat an requiratur ꝙ probentur oia ista quarum ad ꝓiudicium eligentium vel ꝙpatronorum qui simul ꝓsentarunt & elegerunt? credo ꝙ illa oia requirant qñ agitur de ꝓiudicio ordinarij collatoris, vel eorum ad quos spectat, q nõ interfuerunt in eadem electione vel ꝓsentatione. secus quantũ ad ꝓiudiciũ eorũ, q admisẽrũt istos non admittendos ad eligendũ, vel pñtandos simul cũ eis, illo casu sufficit probare solam electionem vel pñtationẽ. text. ẽ hic. & istud volunt Abb. hic in ver. item dignitas. ¶ In ea. gl. ibi qđ hẽt iustam cãm ista foro gl. nõ est bona respectu primi capitis illius interdicti, quia sufficit solus vsus. d l. j. §. hoc interdictum non ẽt vt̃ bona respectu secundi capitis. qa incipiendo à probõne seruitutis sufficit semel iuisse, ſm glos. in d. l. j. §. hoc interdictum. non tñ hoc affirmo, quia gl. postea discessit ab illa opinione. & ideas ig. ẽ ꝙ ire ꝓfundũ alterius est actus, qui cõiter solet ꝓcedi gratia familiaritatis, meritò nõ sufficit vnicus actus p ea quæ s. d xi. Vlterius dubitatur an respũ secundi capitis requiratur probõ seruitutis, si illo anno semel fecisset iter, & nunc in eadem forma vellet reficere? credere sufficere ꝙ ꝓbaretur vnica refectio illius anni qa reficere iter non est actus q̃ soleat ꝓcedi iure familiaritatis. l. j. §. qđ ẽt. ff. de aqua quoti. & æsti. ergo sufficit vnicus actus. hẽbit ergo iter dictũ mixtã cãm ꝓprietatis nisi appareat ꝙ ille q̃ est vsus itinere ẽt illud retinuerit, qđ probo per tex. in l. 3. §. fieri ff. de itin. actuq; priua à cessante rõne illius tex. ¶ In ea. gl. ibi, nisi cõstet ꝙ vi, &c. habes ex gl. q̃ in dubio non ꝓsumitur qs possidere vi, clã, vel precario. Circa illud Pan hic aliqua dicit, sed plura posuit in c. si diligenti. ĩ. de ꝓscrip. vbi ẽt late Fe. ex quorũ dictis elicio duas principales ꝙclones. ¶ † Prima ꝙclo, vbi possessio est ꝙtra ius ꝓsumitur mala fides. c. quę ꝙ ratura. dè re. iur. in vi. l bona fides ff. e tit. ¶ Amplia etiã si sit ꝙtra iuris ꝓsumptionem. c. ad decimas de resti. spol. in vi. l. liberis. ff. de libe. cau. ¶ Item ampliatur si possessor hẽat titulum cõtra ius seu à iure reprobatũ l quemad. C. de agric. & censi. li. xj. & ibi no. Bar. sequitur Abb. c. ſi 46. col. fi. volu. 3. ex hac concl'one infert Abb. in d. c. si diligẽti. ꝙ emptori rei ecclesiasticæ absq; solemnitate. c. sine exce. xij. q. ij. ꝓsumit ĩ mala fide pro quo adde text. cum gl. in l. j. in verbo. malæ fidei. & ibi Bar. C. de fide instru. & iure hastæ fiscali. lib. x. & in terminis Soci. ꝙsi. 29. Viso quodam instrumento colu. x. in prima parte. ¶ Prędicta ẽt ꝙclo inducit ad illam qõnem. Statutũ prohibet mulierem, & minorem cõtrahere sine certa solennitate. quærit. si mulier vendiderit, & tradiderit. & res tradita casu fortuito iterierit, ad quẽ spectabit periculũ interitus: vt̃ ꝙ ad mulierẽ qa emptor erat in mala fide ꝓhendo nõ seruata forma statuti: si ĩ mala fide, ergo nõ facit fructus suos. l. certũ. C. de rei vẽd. cũ ergo ad mulierem spectet o' ꝙmodũ, pariter spectabit incõmodũ. l. ſm nãm. ff. de reg iur. & pulchrã rõnem ita determinat d. Lan. Deci. in l. non omnis. §. si pupillus. col. ij. ff. ſi cert. pet. Contrariũ tenet Lud. Ro. per glo. ibi, quæ vult quod periculũ interitus non spectet ad eum qui remanet dñs de iure speciali. & ita tenendo non obst ratio d. Lan. quia non includit. nam malæ fidei possessor dẽt esse melioris condõnis quàm bonæ fidei. c. eum qui. de ꝓben. li. vi. ꝓsumerem tñ opinionẽ do. Lan. posse sustineri si constaret rẽ eodẽ modo fuisse ꝓscriptã penes mulierem. tunc n. cessaret ratio gl. in d. §. si pupillus. intelige illam conclusionẽ procedere in possessore q̃ ius actui resistens, secus in possessore ꝓter ius actui nõ resistens. ſm Bart. in l. sed si lege. §. scire. ff. de pe. hæred. Contra hoc ob. tex. noster. Solu. quasi possessio clericorum non est q̃ ius actui resistens, sed ꝓter ius. Contra istã solutionẽ, & istum tex fortiter ob. tex. in d. cap. ad decimas. vbi ius non restitit ꝙ alius possit denũciare in aliena parochia. cacum in tua. ĩ. de de. & tamẽ præsumit mala fides. Solutio qua si possessio declinandi in aliena parochia offendit ius, qđ disposuit neminẽ posse decimare in aliena parochia, ne fines parochiarum confundantur. c. cum sint hoïes. ĩ. de dec. sed quasi possessio iuris eligendi in aliena ecclesia nõ offendit ius. licet enim ius dispo'uerit electionẽ spectare ad capl'm illius ecclesiæ, non tñ dispo'uit ꝙ clerici non possint cum capitulo simul eligere, immo ius laudat, & ius ꝙsuluit canonicis, vt alios admittant. c. obeũtibus. lxiij. dist. merito in c. ad decimas. ꝓsumitur mala fides, hic vero bona, tñ retenta ista solutione adhuc restat turbida doctri. Bar. in d §. scire. qa lex non resistit quominus qs possit hẽre ius decimandi in aliena parochia. id. c. cũ in tua. necesse est dicere quòd non restitit possessori cum bene resistat possessori sine tit. Al'r etiam cõcordabo ista iura inse 95 rius & istã sequit Bellamera cõsi. 3. col. 4. ¶ † Secunda ꝙclo, ex cõiecturis ꝓbabilib. tollitur præsumptio malæ fidei, ſm Pan. post Inno. in d. c. 2. & Pan. ind cap. si diligenti post Bart. in d. §. hoc interdicto. ego referam aliquas. ¶ † Prima cõiectura, fama publica, ꝙ ius eligẽdi, vel pñtandi, aut alterius iuris seruitutis cõpetat possessori, excludit ꝓsumptionẽ malæ fidei, ſm Barto. & Pan. vbi s. ꝙ ista cõiectura est tex. quẽ ibi no. Bart. in l. 2. C. si ser. vel liber. ad decur. aspira. lib. x. & tõ aliàs dicebã, stante fama publica ꝙ exercitus Christianissimi regis nõdũ trãsceenderat alpes. licet re vera ps illius transcẽdisset ꝓ vias occultas, excusari cõductorem equi illac trãseuntem, cui fuit equus ablatus & pro hoc est decisio Pan. & ibi Fel. in cũ contingat. s. de rescrip. si ẽt fama excusat à ꝓsumpta calumnia, ſm Bart. in l. cũ quidam. § quod dr. ff. de acqui. hær. & Fely. in c. sup his. col. 4. de accu. interens cautelã ad euitandã pœnam talionis. & idem tenet Fel. in c. quia non est verisimile col. ĩ. de præsumpt. item fama ꝙ homo bñficiatus est mortuus excusat ab intrusione, ſm Oldr. consi. 3 o. intrascriptæ rõnes. col. 3 sequitur Fel. in c. nostra. colum. 7. in fi. s. de rescrip & dicit Barto. in le. Celsus ff. de viuc. famã, ꝙ res erat maiorũ ruorum inducere bonam fidem. & pro illa coniectura cõsuluit Ale cõsi. vlti. volu. j. Barb.
96 cõsi 4. col. 2. cum duabus seq. ĩ j. parte. ¶ † Secũda coniectura, assertio boni & legalis viri affirmantis mihi ius cõpetere excusat à mala fide, ſm Bart in d. §. hoc interdicto & in l. Celsus. co. 2. rõ quia bono viro credendũ est, ſm glos. in l. Titio fundus. ff. de cond. & demonst. q̃ dicit singularem Ange. in l indicia. C. de re vend. sed est ꝙsocia in ca. cum contingat. & ibi no. Tan. & cõprobat Fel. 2. co. in c cum ꝙtingat. de rescr. quib. adde Bar. & Ias. in l. de pupillo. § si quis ipsi. ff. de no oper. nunc. in 8. q. vbi determinat testẽ excusari à pœna falsi, qui falso dicit se scire ꝙ à probo viro audierat a'legat Anch. consi. 23. Visa inquisitione vide ẽt eundem do. Iasi. admonendi. col. 27. in fi. & sequen. ff de iureiur. & in proposito nr̃o Cur. consil. 72. incip. Princeps defuncti. ver. restãt duo & Fel. post Bald. in ca. veniens. col. 2 ĩ. de testib. vbi credens consuloni & valẽtis doct. excusatur in syndicatu. & pro illa gl. allego bonũ tex. in l. si res pupillaris ff de admi. tut. facit tex. in c. si essent viri prouidi.
97 ĩ. de ꝓbẽ. ¶ Tertia ꝙiectura. † signa itineris aquæ ductus vel alterius iuris tollunt ꝓsumptionẽ malæ fidei ſm Barto. & Pan. in locis prælegatis. Adde in mã nostra ꝙ si arma seu insignia tua essent depicta vel sculpta in ecclesia, facerent præsumi ꝙ bona fide esses in quasi possessione iurispat. argu. l. j. C. nemini licet. alie. reb. impo. melius facit tex. in l. 2. in prin. & in l. 3. §. fin. ff. de ope. pub. quẽ no. ibi Bart. ĩ. religiosos facientes abradi arma alicuius de ecclesia, & poni arma alterius. nã istud fieri pro habẽt ꝓ illũ text. quẽ dicit singularẽ Rom. ad hoc sin. 473. anc. Eorum arma. Similiter literæ sculptæ ĩ marmore, qualr capella fuit ædificata & dotata ab antecessoribus suis excludũt malã fidem, immo ꝓbant iuspatro. ſm Bal. consi. 310. Antiu patro. in v. parte. & Dec. cõsi. 35. Ad iustificationẽ bullæ. & facit text cũ glos. & ibi late Fel. in c. cũ cãm. ĩ. de testib. nec mirum qa per indicia & per solam famã probat̃ ẽt iuspatro. ſm Bald in c. cum sup. C. de rei ven & Ale. ꝙsi. 4 co. v. vol. 2 & Deci. consil. 164. in fin. firmat Per. in c. j. col. 2. ĩ. de app. faciunt quæ scribit do. Iaso. in §. pœnales. column. 2. insti de act similiter antiqui annales seu cronicæ referentes, ꝙ prædecessores tui cõstruxerunt vel dotarunt ecclesiam, excludunt malam fidem, per ea quæ scri-
98 bit Fel. in ca. 2. col. xx. s. de rescrip. ¶ † Quarta coniectura titulus præcedẽs in dubio includit bonam fidem, & excludit malam fidẽ, ſm Tan. hic. pro quo est casus in l. pe. C. de euict. quẽ notat ad hoc Ale. in rub. ff. de no. ope. col. xj. ¶ Amplia etiã si

titulus

tit⁹ius nō erat legitimus,tñ credebatur,exemplum,in instro alienationis rei ecclesiasticæ narratur q̄ interuenerunt debitæ solēnitates,q̄ re vera non interuenerunt, tñ p̄ titulū putatiuum causarur bona fides,ſm Rotā de prescrip. dec.iij.in nouis.sequitur Fely.in c de quarta.col.vj.& ſ.q.vbi de hoc. ꝯ.de
99 præscrip.per *Bart.*& Mod. in l.Celſus ff.de vſuc ¶ † Quinta, cursus longi tpis in dubio tollit p̄sumptionem malæ fidei ſm d.Ant & Pan hic per tex.in l.3.§.per seruum.ff. de acqui. poſſ. qui tex.iudicio meo non ꝓbat,quia loquitur in poſſeſſione libertatis,quæ hēt p̄sumptionem iuris pro ſe:nos āt loquimur
[illegible] in poſſeſſione q̄ ius.Iſta. n.opinio eſt cōis,ſm.d. Iaſ.in l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.col.ij ff.de acqui.poſ.vbi allegat quām plura consilia Are..& vltra eū idē tenet Pano. conſ.89. In qōue quæ ad pñs col.3.in prima parte.& Barb.q̄ſi.41. col. xj.vo j q̄ſi. 50.col.x.cod.vo.& Curt.q̄ſi. 83.Decet prius. col.ij.
a vbi plura q̄gerit.Et ꝓ iſta concl'one bn facit itte tex. ſed dubitatur quantū tps dicatur longū?Pan.hic poſt Inn.dicit eſſe arbitrarium.Barr.in l.ſi in ſi.C.vñ vi.dicit requiri decurſus ann. 30.Gl.verō in d. §.p ſeruū. videt velle q̄ ſufficiat decennium. ¶ Pro q̄cordia pono aliquos caſus.Primus in curſu tanti tpis cuius initij memoria non habet, oēs q̄cordant q̄ tollatur ſuſpicio malæ fidei.c.j.de p̄scri.lib.vj.Barb in d.cōſi.95. ¶ Scds caſus in curſu.30.anno. ēt doct. ſunt cōcordes excepto Imo. in c.fin.ꝯ.de p̄scr.& in d.l.Celſus.¶ Tertius caſus in decennio.
b & iſto caſu vī cōis,q̄ non præſumat bona fides,ꝯ q̄opinio ſanè ꝓcedit apparēte antiquiore poſſeſſore,nā nunc ſcda p̄ſumitur clandeſtina.c.licet cām.de proba & dixi.ſ.in rub.ſed nō apparente antiquiore poſſeſſore, tūc ſtarē cū opinione Pan. q̄ ſit arbitrarium.arg.l.j.ff.de iure deliberan.Et intellige ſp vbi verè non apparet de mala fide,ſecus ſi verè appareret,ſm Sal. in d.l.ſi.&do.Iaſ.in d.§.qui ad nundinas. al's mala fidēs nūq̄ā
100 impediret p̄scriptionem ſi curſu tpis purgaret.¶ † Vltimò bona fides nō ſolū ex iſtis q̄iecturis,verū ex oībus cauſis ēt temerarijs & iniuſtis cāri pt,ſm gl.notabilē in l.j. C. vbi cau.ſta. quā ſequit Ale.q̄ſ.127.Viſa inquiſitione.co.iij.vo.iiij.Pro qua gl.Are.ponderat tex.in l clā poſſidere.& ibi Iaſ.in vij.not.ff.d acquj.poſ.Bart.in l j.§.per ſeruū qui in fuga ff.eo. Barb.q̄ſ.18.
101 col.antepe.notab.ij.¶ †Gl.ī verb.quaſi poſſederit.diuidit in quas.In prima declarat. In ſecunda opponit. prima pars fuit expedita.ſ.in rub.in iij.q.ver.quaſi poſſeſſio.In ſcda parte ibi, a q̄ iij q.j.c.reintegranda.Pan.dicit argm dērc formari q̄ tex. dū dr q̄ remediū reſtitutorium q̄petit p̄ iurib. incorporalib. q̄ d.cap.reintegranda.ſed certè in tex. illo nō dr q̄ remediū illius canonis dē pro rebus corporalibus , ſed ſimpl'r pro reb. eccleſię vel' propriis .appl'one āt rerū veniunt iura incorporalia.inſti de reb.corpo.& incorpo.ergo nō meruit adduci pro ꝯtrario.Et ꝓpterea Io.And.dicebat q̄ ille tex.non negat dari illud remediū p̄ rebus incorporalib. Et ex iſtis ergo habetis notare q̄ remedium canonis , reintegranda ēt q̄petit pro iurib.incorporalibus.& ita q̄cludit Soc.poſt.Barto.in l rem quæ nobis.in v.q ff.de acqui.poſ.Ponderando tex.in d.ca. reintegrāda.in ver.omnia & tex.in c.cum eccleſia.3.q.ij.& in c.accedens.vt lite conteſt. Sed dubitatur an conpetat directum vel vtile:vī q̄ directū,q̄a verba canonis q̄ueniunt, iuxta doctrinā Cy.*Bal.*& aliorū in l ex placito.C.de rerū permu.Pan.in c.examinata.co.4.ſ.de iudicijs. ¶ Scdò oppo.Abb.de.l j.§.hoc interdictū.ff.de vi. ſo'nit Pan. dupl'r. Primo q̄ pro iurib. incorporalib.nō q̄petit illud interdictum intelligendo de directo, ſed bn q̄petit vtile ſed Bar.in l.3.C.vñ vi.ff eo.ſicut dicit gl.in l.ſi quis in tantam.C.†ñ vi dari vtilē q̄dōnem ex il'a.l.p iurib. incorporalib.ſic ēt dē vti'e interdictū vri poſſidetis,ſm Bart. §. in l.j.in prin.ff.vti poſſideris.& eſt cōis opi.Circa qđ non inſiſto,quia quantū ad effectū nihil intereſt,an detur vtile vel directū ſm Pan in d.c.examinata.col.3.& Bar.in l j.§ ſi. colu.2. ff.de no.ope nunc.p l.actio.ff.de neg.geſt.¶ Scdò ſoluit Abb. q̄ alia remedia cōpetūt ſpoliato vltra interdictum vñ vi & remediū canonis.reintegranda Cōpetit.n.offīo iudicis & cōdō ex canone.c.querelā.de ele.vñ in iſto text. potuerūt clerici intentare vnū ex iſtis remedijs,de quib remediis dicā in c.ſæpe. ꝯ.tit.j & ibi videbimus cui dē condō ex d.c q̄relā.& offīo iudicis,q̄a ſunt q̄ renēt oppoſitū.¶ Gl.in verbo, reducētes.ē facta timore fortiſſimi cōtrarij vī q̄ clerici ñ debuerūt reſtitui ad quaſi poſſeſſionē iuris eligendi.Et ſic q̄ iſta ſnīa Papæ tuerit inutilis q̄a in cōtinēti ipſis clericis imponitur ſilētiū in petitorio,& nō dr reſtitutū qđ incōtinēti fuit ablatū.l. q̄ ſic.ff. de ſolu.Glo.fatetur q̄rium. vñ intellexit tex. q̄ verbo tm fuerint reſtituti.Iſta ſol'o non admittitur q̄ doct, q̄a lex nō debet eſſe verbis impoſita,c.cōmiſſa.de ele.in vj.l.j.in fin. C. Cōm.
102 de lega.† Natura.n.legis ē determinare realiter,& nō diſputare verbaliter,ſm Bal.in rub.ff.de rerum diui.Scda ergo fuit ſol'o Tancre.& Hoſti.q̄ vtilis fuit iſta reſtitutio propter ceſſationē electionis.Iſto em modo fit ſm eos reſtitutio iſta etiam ſolutio reprobatur p̄ Lan & Calderi. q̄a p̄ caſſationē electionis ad nullū actum quaſi poſſeſſionis fit reſtitutio.¶ Secūdo, q̄a caſſatio etiā fieri debuit abſque reſtōne poſſeſſionis rōne q̄ēptus,iuxta tex.in c.qđ ſicut.de elect.¶ Tertio,q̄a tex.iſte p̄ ſupponit prius caſſatā fuiſſe electionem,deinde factam fuiſſe reſtōnem.¶ Circa iſtam rñſionem aduerte ad duo. Primo dū dñt q̄ electio potuit caſſari rōne contēptus:iſtud quantum ad textum noſtrū non credo verū,tum q̄a hoc non fuit petitum ergo nō potuit ſup eo ꝓnūciari.c.j.ꝯ.de libel.obla.c. licet *Hel-*de ſimo.tum q̄a,vt s.ꝓbaui,aliud eſt contemni,aliud ſpoliari. ¶ Scdō vī præſupponere q̄ in iſtis incorporalib.reſtō non fit per caſſationē electionis.Contrarium tenet ipſe Pan in c.conſultationibus.de iurepatro. Sol.per caſſationem electionis fit reſtō fructuū nō quaſi poſſeſsionis.ita debet intelligi Pan. ibi, ſed quia reſtitutio debet fieri integra. i. poſſeſſionis & fructuum.c.accedens.2.vt lite nō conteſt.& c.cōquerente.ꝯ.eod. iō videtur q̄ reſtō reſpectu poſſeſſionis non fuerit facta per ſolam caſſationem electionis,& q̄r videtur q̄ iſta etiam ſecū da ſol'o nō ſit bona,quia quantum ad reſtōnem poſſeſſionis vī inutilis.¶ Tertia fuit ſol'o gl.in c.ſequen.q̄ fuit vtilis in hoc quia ſatisfactum iuri volenti,q̄ de qua recognouerit p̄ or,de eadem dēt iudicare.l.de qua re.ff.de iudi.Iſta etiā ſol'o non tollit contrarium,quia non debuit ius hāc inutilem ſatisfactionem deſiderare,vt dicitur in cōtrarium.¶ Quartò fuit ſolutio eiuſdem glo.in d.ca.ſequē.q̄ iſta reſtitutio fuit vtilis propter fructus.Iſta ſol'o vltra Pan.non vī admittenda quantū ad tex. noſtrum,quia reſpū iuris eligendi non p̄ñt cōſiderari aliqui fructus,niſi ipſa electio,quæ fuit prius hic caſſata, ergo quantum ad reſtōnem poſſeſſionis non fuit vl'a vtilitas quo ad fructus.¶ Quinta ſol'o vī poſſe accōmodari q̄ fuerit vtilis propter expenſas litis,quæ veniunt ēt in reſtōne.d.c. accedēs.Iſta ſol'o etiam non ſatisfacit,quia condemnatio expenſarum fit acceſſoriè.l.terminato.C.de fructibus & lit.expen.Cum ergo eſſet lata ſnīa per quam erat caſſata electio,vt petebatur,certè etiā erat acceſſoriè fienda q̄demnatio expēſarum. ¶ Sexto q̄ſidera ſi dici poſſit q̄ fuerit vtilis propter fructus. i. propter caſſationem electionis,vt dicit gl.in d c.ſeq ſic declarādo: clerici hic in iud cio deduxerunt omne ius ſuum,& q̄r petierūt ſe reſtitui ad quaſi poſſeſſionem , ad quam aliàs erant,& ob hoc etiam petierunt electionem caſſari,ſed iſta petitio caſſationis erat acceſſoria,quia per eam reſtituuntur fructus , qui veniunt in q̄ntiam ad reſtitutionem poſſeſſionis petitam,d. c. accedens ergo neceſſariò ſi debuit fieri iſta reſtitutio fructuū, fuit neceſſe ferre ſnīam ſuper principali.le.j &'d.l. terminato. C.de fructib.& litiū expen.ſi non fuiſſet declaratum clericos fuiſſe in quaſi poſſeſſione eligendi,& ad illā quaſi poſſeſſionē reſtituendi,cum iſta eſſent in iudicio deducta. quomodo potuiſſet debito iure caſſari electio?Nec obſt. dum dr q̄ in text. noſtro præſupponitur prius caſſatam electionē,q̄ rñdetur in tex.iſtud non probari,immo potius ꝓbat oppoſitum. ſi ponderetur litera in illo participio reducentes.Scdō rñdetur q̄ in eodem inſtro ſententiæ non datur prius,nec poſterius.le.qui dam teſtō ff.de pecu.leg.¶ Retenta igitur iſta ſolutione q̄ fuerit vtilis ꝓpter caſſationem electionis,oppo. iterum,& vī q̄ fuerit iniqua,quia hi fructus non erant reſtituendi,& q̄r electio non debuit caſſari. qđ ſic probatur: fructus extātes ſi ſint naturales iure actionis realis,ſi ſint induſtriales officio iudicis tenetur etiā bonæ fidei poſſeſſor reſtituere.l.certum. C. de rei vend.ergo agētibus clericis obſtabit exceptio,dolo facis, &c. l.dolo facis.ff.de dol.excep.Augetur difficultas , q̄tra agētem interdicto recuperandæ , obſtat exceptio notoriæ iniuſtitiæ, vt ſ.dixi in glo.in verbo,vocem.ſed hic obſtabat in petitorio de iniuſtitia clericorum agentiū,ergo &c. ¶ Comprobatur, quia ſpoliato patienti cognoſci de petitorio denegatur reſtitutio q̄ſtito de iure ſpoliatoris.c.j.ꝯ.titu.j.Hic autem clerici & paſſi fuerunt cognoſci de iure canonicorū,& ipſi ēt cōpoſuerunt petitoriū,ergo &c.¶ Contrarium eſt verius in tm quòd d.Ant.fuit coactus fateri q̄rium.Pan.āt rñdet ſic fuiſſe ſtatutū
103 in odium violenti ſpoliatoris.† Nota perpetuò iſtam ſolonem,ex qua poſſumus elicere quatuor notanda.Prīo q̄ petitorium nō abſorbet poſſeſſorium fructuum , & ita etiam de-
104 terminat Panor.in c.ſignificauerunt.ꝯ.de teſtib.¶ †Scdò, q̄ violentus dñs ratione violentiæ perdit ius,qđ habebat in fru-
105 ctib.rei ſuæ.¶ Tertiò q̄ †agenti poſſeſſorio recuperandæ nō obſt.exceptio,dolo facis,& ita expreſſè voluit Bar.in l. ſi quis conductonis,tit.C.loca.& in auth.item poſſeſſor.C.qui potio.
106 in pign.habe.¶ †Quartò quòd electo dicitur fructus iuris eligendi extās viuente electo.Contrarium tenuit Abb. in ca conſultationibus.de iurepatro infrà. ſed iſtud quod hic dicit Abb.eſt verius,& ſupra.comprobaui.ſed ſupereſt adhuc diffi

a Conclusione. *Pro qua vide Pari.cō* ſ.17.n.81.vo in 1. TROTT.

b Fides.imo potī' eſt cō munis vt p̄ſumat *Gab.* inter cōes concl.lib.7. titulo de cri minalib.cō cl.2. nu. 29. TROTT.

Ioannis Franc. Ripę super secundo Decret.

a Futuro. Etiam si ante litis cõtestationem modo post libelli oblationé superueniat vt p Alber. ĩ d.l. non põt in fi. sed hęc opinio vera non est nec placet Lãcelloto decio ĩ d.l. non põt. Ius aũt reo superueniẽs ex cã noua pẽdẽte iudicio, pdest ad absolutiõẽ. Bart. in l.1 ĩ 3 casu de except. Pari. cõsi. 8 n. 50 vo. 3. & si agatur de publica vtilitate, pderit ius nouum superueniens Lãcel. De. in l. non quicquid modũ. verũ ego plus dico ꝙ iud Et mãdatũ supueniẽs cõsulidat iudiciũ. Car. iun. cõsi. 63. nu. 6 Paris cõsi. 143 nu. 32 vo. 4 & si sit mãdatũ a principe curatore vt stet ad Paul. Cast. in l. fu

cultas quare in casu c. nisi canonici pp violẽtiam perdiderũt fructus & nõ ius ipsum eligendi vł n. ꝙ ẽt debuerint perdere ius eligendi per l. si quis in tanta C. vñ vi. q̃ habet locũ etiã
50 in iuribus incorporalib. fm gl. & cõtera alios ibi puto posse rñ deri ꝙ dispõ. d l. si quis in tantam. procedat solũ in non possidente, q̃ inuadẽdo rem suam spoliat possessorẽ, secus in possidente nõ admittente cõpossessorẽ. Tex est hic adnotandus. Et rõ est, qa talis ñ dł inuadere & ex hoc colligo ĩtellm ad gl. in d.l. si qs in tantũ q̃ vult ꝙ dispõ illius legis hẽat locũ ẽt ĩ inuadente rem cõem debet. n. intelligi altero socio tm̃ possidente, aliàs secus. & sic illã gl. declarat Alex. cõsi. 152 co. v. & sequ. vol. j. & quæ dicã in c. ĩ expe. j. titu. proxi. ¶ Gl in verbo, id venire. diuidit ĩ in xij particulas. In prima recitat ius ciuile. In secda
107 ibi, † illa. n. exemplificat rł am huius tex. in iudicio spãli. In tertia ibi, nec est ꝫ remouet ꝫrium. In quarta ibi, sed rł a. exemplificat in iudiciis gñalibus. In quinta ibi, nisi fiat. restringit exemplũ. In sexta ibi & hæc vera limitat rł am. In septima ibi. simile, idẽ facit. In octaua ibi, sic ẽt idem facit. In nona ibi, argũ. ex hoc elicit ex præmissis notabile. In decima ibi, argumẽtum ꝫ opponit ꝫ illud notabile. In vndecima ibi solo soluit. In vltima ibi, ũ aliqñ ponit vnum dcm̃ ꝫrium. ¶ In ea. glo. ſ. in prima parte habes ꝙ licet legislatori sufficiat dicere, ita iure cauetur
108 vt hic. & in c. scriptũ est, in ivj qõ. 3. † Tamen do. pt allegare legem, vt facit gl. hic in prima parte, alias posset dici, erubescimus & c. l. illã. C. de colla. nõ. n. authoritas doct. est necessaria licet sit probabilis fm gl. in l. j. C. de leg. Vbi tamẽ iura sunt notissima posset ẽt scholaris dicere ita iure cauetur, fm Card. in cle fæpe. in prin. de verb. sig. Itẽ sufficeret dicere, ita iure cauetur vbi rõnalis adduceret qa qrere. vbi nãliter sentimus nihil aliud est q̃ infirmitas intellectus, fm Mod. in d. l. i lã. allegãtes ad hoc philosophum. ¶ In secda parte ibi. illa. n. habes ꝙ in rei vendicatione alicuius fundi veniunt fructus, ẽt ꝙ non sint expresse petiti ꝫ hoc obst tex. in l. fundi. ff. de except. Solo ꝓtrarium est verius, nisi fructus essent pendentes tempore libelli fundentque lite pẽdẽ & percepti, nã tunc officio iudicis essent restituendi ablq; alia petitione l. ædiles. §. item sciendũ. ff. de ædil. edic. Et ĩ istis terminis ꝑt sẽ uari gl. quid ãt in aliis iudiciis, an veniant fructus non petiti? ponit Bart. in l. ex diuerso. §. vbi ãt. ff. de rei vend. & in l. 2 C. de peti hære. Bald. in l. j. co. fi. C. de
109 fru. i. & lit. expen. Tan. in c. grauis. co. pe. j. titu. ꝫ roxi. ¶ Habes insuper ꝙ iudex põt ꝯdemnare victum in expẽsis nõ petitis. idẽ tenet gl. ĩ fi. vbi Abb̃ de rescr. Bar. in l. 4. §. hoc ãt. & ibi Alex. ff. de dam. ĩfec. Fel. in c. ſignificauerunt. colu. 3. j. de excep. hinc dicit Bar. in l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expen. † quòd iudex nulla lite exhibita, nulla probõne facta, pt condemnare victum in expensis, sequitur Ale. consil. 27. col fi. vo. 2.

¶ In quarta parte habes ꝙ iudicũ petitionis hæreditatis dł gñale. ru dic melius ꝙ est vniuersale, prout tenet glo. sibi contraria in c. 2 §. de lib. obla. & glo. in l. j. ff. de edẽ. & in l. quo tẽpore. ff. de peti hær. In ea parte habes ꝙ regula huius tex. procedit generaliter tam in iudicijs spãlib. q̃ generalibus vel vniuersalibus. Pro intelligentia huius glo. quæ obscurè loquitur
111 cõsidera tres casus. ¶ Primus casus quando quitur, vtrũ proposita actione reali vel personali intelligatur deductum omne ius suũ cõperens de pñti. idem ipe motæ litis ad effectum, si actor succũbat posſit iterũ agere ex alia cã. Ad idẽ non obst. exceptione rei iudicatæ, vt in isto casu: distingue vt per Barto. in l. si mater. in prin. & in §. seq & seq. ff. de except. rei iudi. & per Pan in c. 2. col. 3. & seq. §. de lib. obla Et in istis terminis loqui
112 tur glo. nõa. in j. iiij. v. & vj. partibus. ¶ † Secundus casus est qñ quęritur an proposita actione reali vel personali veniat etiam ius de futuro? dein quod superuenit actori post litem cõtestatam Et isto casu facias rł am negatiuam ꝙ in iudicio non intelligitur deductum ius de futuro. leg. non potest ff. de iud. Et a
isto casu loquitur gl. in ix parte Fallit pluribus modis. Primò in his quæ accessoriè veniunt ad rem petitam. l. ædiles. §. item sciendum. ff. de ædi. edi. & ita procedit glo. in 2. parte.

Secundo fallit qñ ius passiuum superuenit actori post litem contestatã in personã rei l. si naute. §. possidere. ff. de rei vẽd. de quo opponit glo. in vi. parte. Ad idem tex. in l. signi §. si quis. ff. ad exhiben. ¶ Tertiò fallit qñ ius superueniens post litẽ contestatã sub actione ꝓposita fuit nã includebatur. & in isto casu loquit tex. in l. 4. & in l. si quo tpe ff de peti. hære. de quibus pariter opponit gl. in x parte Nam in illis iuribus erat proposita petitio hæreditatis vniuersaliter & sic fuit natura cõprehendebat ius de futuro. secus ergo si fuisset ꝓposita petitio hæreditatis spãliter. qđ nota ad litationẽ illorũ iurium, q̃ sic declarat Pan. in d. c. 2. colum. 8. ¶ Quartò fallit qñ ius superuenit actori ex causa de præterito in iudicio tamẽ deducta. l. si rem. j. ff. de pign. act. & ibi Bar. inferens ad qõnem & p Bal. in l. per diuersas. in 5. & 14 quæst. C. manda. Vltimò fallit in actione reali ge-

neraliter proposita, in qua venit ius superueniens actori etiã ex noua causa. c. abbate sanè. de re iud. li. vj. quod procedit de benignitate canonica, ſ fm strictas iuris ciuilis regulas fortè non procederet, fm Bald. in l. j. col j. C. de alie. iud. mutan. caus. fa. Et iõ ꝫrium visus est tenere Bart. in d. l. si rem. §. Quid aũt
113 econtra, † an reus possit iustificare exceptiones suas ex iure superueniente? dic per Bar. in l. j. col. i. ff. de excep. & d. Ant. & alios in c. ij. §. de ord cog. ¶ Tertius casus est qñ in libello est expressa certa res & certa causa, & quæritur an actor possit addere aliam? & ista est materia Ledra. C. de edẽ. & in istis
114 habetis declaratam gl. ¶ Gl. in verbo, de consuetudine. † Aduertite, qa in tex. nostro non põt dici propriè cõsuetudo, qa per eam acquirit ius vłe, sed potius debet dici præscriptio, quia per eam acquiritur ius ꝫ tertium tm̃, vt declarat j. Pan. in pen. co. & in c. cũ dilectus. col. fi & in c. fi col. j. ſ de consue. Ex hoc bene sequitur ꝙ in casu huius c. requiritur scientia aduersarii p ea quæ dixi ſ. in glo. in verbo, vocem quorum autem consensus requiritur in inducenda consuetudine, propriè declarat Abb. in d c fin. Et an requiratur consensus superioris ẽt tradit Ias. in l. de quibus. col. viij versi. 4. no. ff. de legibus. ¶ In ea.
115 gl. ibi, & necesse est ꝙ fit præscripta Not gl. † ꝙ ex solo cursu legitimi temporis consuetudo dicitur præscripta. Contrarium tenet glo. in d. l. de quibus quæ requirit ꝙ talem semel fuerit obtentum in ꝫ dictorio iudicio fm illã consuetudinẽ.
☞ Iste est longus articulus & extrauagans à materia nostra cõis opi. est cum gl. nostra, fm Pan. in d. c. fi. & d. Ias. in d. l. de quibus. ad ibi dicta me remitto. ¶ Gl. in verbo tertio diuiditur in tres. In prima notat. In secunda remouet contrarium per viã fallentiæ. In tertia idem facit. Secunda ibi, nisi. Tertia ibi licet teneatur. ¶ In ea. glo. in prima parte vt dixi nõ benè colligit notabile, quia in text. nostro non tractatur de consuetu
116 dine, sed de præscriptione. ¶ † Quot autem actus requirantur, in inducenda ꝓsuetudine propriè? dicas ꝙ tot requiruntur arbitrio iudicis quod sit verisimile deuenisse in notitiam populi, fm Bart in d. l. de quibus. & ẽ vnicus actus habens cãm successiuam sufficerit. c. cum de beneficio. de præb. in vj. ¶ In ea. glo ibi nisi criminalib. melius dicas ꝙ tex. ind. l. iij. & sim̃lia iura non loquuntur de consuetudine, prout est iuris, sed loquuntur de consuetudine prout est facti. dł enim delinquere quo ad factum qui bis de inquit. d. l. iij de epis. aud. vbi Bart. & alij. quod ego intelligerẽ verũ, ſ delictum fuit reiteratum ex proposito & deliberata mẽte, aliàs secus, perid qđ decidunt Cy. Bal & Sal. in l. ij. C. de rebus cred. qui dicunt ꝙ non
pòt dici consuetus blasphemare, qui quandoq; in ludo blasphemat per iracundiam qñ pdictus sequitur Dec. consi. 163. In
117 causa matrimoniali. c. olim. ix. ¶ † Glos. in versi. temporis, diuiditur in duas ptes, prout dupłr opponit. Prima oppõ. de l. si ſi. ff. quemad. ſer. amit. no vł benè formari ꝫtra tex. qa nõ sequit, tex. vult ꝙ ius eligendi præscribat ĩmo tpe, ergo non exigit duplicatum tps. immo vbi exigeret duplicatũ tps, dicerem illud esse legitimũ tps. & ꝫr tex. iste concordaret, sed posito ꝙ tex. velit ꝙ sufficiat tps xl. annorum & non duplicetur, videamus qũo possit contrarium dissolui. Ex dictis Pan. habemus quatuor solones. Prima fuit gl. hic, ꝙ ꝫrium procedat de iure ciuili tm̃, ista solo non tenetur, quia non est faciẽda differentia inter ius ciuile & canonicum, nisi expresso iure caueatur. c. j. de noui ope. nunc. & fm Pan. in c. de quarta. j. de pscriptio. in materia pscriptionis vnica tm̃ reperitur differẽtia inter ius ciuile & canonicum, nã ius canonicũ non admittit pscriptionem cũ mala fide. c. fi. j. de præscrip. Ius aũt ciuile sic. l. pẽs & l. fi C. de pscripto. xxx. vel. xl. anno Præterea sequiretur, si duplicitaretur tps de iure ciuili, ꝙ in terris imperii saltem citius curreret pscriptio ꝫ ecclesiam quam ꝫ priuatum, qđ non est dicendum. aut. cassa. C. de sac. san. si tm̃ velimus sustinere hanc solonem, posset dici ꝙ de iure ciuili in habentibus cãm discontinuam fit duplicatum tps in odium malæ fidei possessoris, secus ãr de iure canonico pp bonam fidẽ possidentis, tm̃ nõ satisfacit, qa præscrip. 30. anno q̃ de iure ciuili currit cum mala fide. fuit inuẽta in odiũ negligentis rem suam fm gl. in fi. C. de edi. diui. Adr. tollendo. & sic lex ciuilis nõ ꝫtemplat malã fidẽ, sed potius negligẽtiã do. Itẽ rõ quare duplicet tps assignata in d. l. si fit. qa quotidie vti nõ pt seruitute, militat ẽt ꝫ bonæ fidei possessorẽ. Secunda fuit solutio, ꝙ ius eligẽdi dicatur habere causam quasi continuã aptitudine qa electio fieri posset quotidie si quotidie vacaret ecclesia, sicut dł de stillicidio ĩ l. foramẽ. ff. de seruit. vrbanorũ ꝓdiorũ. mihi ẽt non placet, quanq̃. n. electio fieri posset, quotidie tm̃ in vsu iuris eligendi requirit factũ hominis, ergo dł habere causam discõtinuam sicut seruitus itineris. prout declarat Bar. in l. ij. C. de seruit. & aqua. Tertia solutio ꝙ dispositio d. l. si fit. procedat in seruitutibus realibus, non autem in personalibus vel

mixtis

a Item si agatur de publica vtilitate, pderit ius nouum superueniens Lãcel. De. in l. non quicquid modũ. verũ ego plus dico ꝙ iud Et mãdatũ supueniẽs cõsulidat iudiciũ. Car. iun. cõsi. 63. nu. 6 Paris cõsi. 143 nu. 32 vo. 4 & si sit mãdatũ a principe curatore vt stet ad Paul. Cast. in l. fu

hanus. ꝙ 24 vel. nga. n nõnora fint principales ꝙ ga. Ba. hęredes Rom cõ. 7. vo. 2 Sicẽli. 8 n. 4 vo. 4. & ita multi tenẽt quod ergo non admittere cũ Cur. iun. cõ fi. 63. & in l. 1 §. 1. n. 8 de iud. de iure aũt canonico si cã non fuerit ĩ libello expressa spãliter aut cãtãtũ pro xia, superueniens ex p dest. Bellam. dec. 102. In inf de act. § omniũ. nu. 86.

TROTT.

mixtis reprobatur. & bene per Pan. in d. c. de quarta. tribus rationib. quas adde hic. Quarta solutio quòd tempus decem vel
118 viginti annorum duplicetur. † Sed de iure canonico contra ecclesiam nō præscribitur nisi spatio xl. anno. c. illud. j. de præscriptio. & sic tempus fuit duplicatum à lege, meritò amplius non debet fieri duplicatio duplicationis, sicut nō admittitur retortio retortionis, secundum Bart. in l. post legatum. in vlti. col. ff. de his quib. vt indig. ista solutio cōiter approbatur, & eā confirmat Cæpo. titul. de serui. vrbanorum prædiorum. sub rub. quemad. ser. amit. mihi nō videtur iuridica in præscribenda seruitute discontinua. vnde aduerte, quia considerandi videntur duo casus: aut quæritur an in præscribenda seruitute discontinua duplicetur tempus, aut verò queritur, an duplicetur in præscribēda libertate ab ipsa seruitute. Primo casu ego nō reperiō duplicari tempus, nam tales seruitutes sine titulo non præscribuntur, nisi spatio tanti temporis, cuius initij memoria non sit in contrarium, secundum gl. Bart. & omnes in l. seruitutes. magna. ff. de ser. per tex. in l. j. §. fi. ff. de aqua plu. arcē da. quod spatium tanti temporis clarum est non duplicari cū
119 titul. vero habito. † A tertio præscribitur spatio decennij inter præsentes, & xx. inter absentes. l. si ego. §. 1. ff. de pub. confirmat Fel. in d. c. de quarta. in pen. colū. quod esset falsum si tempus duplicaretur. Secundo casu quando agitur de prescribenda libertate, regulariter etiam non duplicatur tempus, nisi seruitus, cuius libertas prescribitur, fuerit constituta per interualla dierum. ratio assignatur, quia ille in cuius præiudiciū pscribitur libertas non potest quādo vult vti seruitute habente interualla temporum. iste est proprius sensus d. l. si sit. & l. fin. C. de serui. & aqua. Istis stantib. patet clarissima solutio ad l. si sit. quia loquitur in seruitute discontinua, & etiā continua perdenda. tex. verò noster loquitur in seruitute acquirēda, in qua non duplicatur tempus, vt d. dixi. est enim quodammodo seruitus q canonici teneantur in electione secum admittere forinsecos, vt j. dicam. Secundò oppon. vnà cum gl. de cap. 1. de prescrip. in 6. vbi clarè legitur q non currit prescriptio sine titul. quando ius commune siue iuris præsumptio facit contra præscribentem, hic autem ius commune facit cōtra clericos. & tamen dicitur, q si peruenissent ad legitimum tēpus quòd præscripsissent, & sic sine titu. cū in tex. non appareat q clerici allegarent aliquem titulum. Huic contrario dantur decem so-
120 lutiones relatę per Abba. ¶ † Prima fuit solutio gloss. limitans tex. in d. cap. j vt procedat in prescriptione rerum corporalium, secus in prescriptione rerum incorporalium, in quib. patientia habetur loco tituli. l. si ego. §. 1. ff. de pub. Ista solutio non placet doc. nec mihi primo, quia ratio. d. ca. 1 militat etiā in iurib. incorporalib. Secundò, quia in contrarium est tex. in in c. si diligenti. j. de præscrip. & ibi glos. & contrarium tenuit gl. ibi approbata. in d. c. 1. Tertiò, quia non debet plus operari titulus fictus contra ius, quàm titulus verus. l. filius familias. ff. si cer. per. sed titulus habitus à canonicis sine debita solennitate dicitur contra ius. cap. constitutis. s. de elect. qui titulus contra ius non prodest ad præscribendum. l. nunquam. j. ff. de vsuc. ergo non etiam proderit titulus fictus proueniens ex patientia. Circa istud argumentum Pan. aduerte, quia non videtur concludens, non enim sequitur, prelatus non potest alienare iura ecclesiæ sine solennitate, ergo non potest pati quòd præscribantur, licet enim prælatus non possit preiudicare ecclesię faciendo, potest tamen præiudicare negligendo, secundum gl. in c. placuit. 16. q. 3. & Pan. in c. 1. j. de dolo & contu. Secundò aduerte inquantum Abb. vult quòd capitulum non possit concedere ius colligendi forinsecis sine debita solennitate. istud non videtur probari in d. c. constitut. infrà de electio. allegato per ipsum tenendo intellectum Hosthien. aut Ioannis Andreæ ibi. vel si dicamus, quòd cōcessio non valuerit ibi, quia facta in translatione & electione illius monachi in Abbatem in quib. non admittitur conuentio, vt not. in c. ex parte prima. supra de officio deleg. quicquid sit an ille tex. probet vel ne, mihi placet opinio Panormitan. quam sic comprobo, concedere ius coeligendi non habenti est imponere seruitutem capitulo, vt non possit absque illo eligere. ca. auditis. s. de electio. &
121 prohibitus † alienare censetur etiam prohibitus seruitutem
122 imponere. l. fi. C. de reb. alien. non alie. l. de pupillo. §. Sextus. ff. de no. ope. & si opponas de emphyteuta † qui nō potest alienare irrequisito domino directo. l. fin. C. de iure emphyteut. & tamen potest seruitutem imponere. l. 3. ff. de serui. cum glo. replicabo quòd potest in preiudicium sui tantum, non autem in preiudicium directi domini. c. j. §. quid ergo. in titul. de inuesti. de re alie. fact. in vsib. feu. & sic canonici non poterunt in præiudicium ecclesiæ & futurorum canonicorum ius colligendi concedere sine debita solennitate. Ex istis sic enucleatis habemus colligere duas limitationes ad l. si qs diuturno. ff. si seruus vend. Prima vt procedat nisi ius cōe sit contra præscribentem, de qua dicetur in vltima solutione. d. Anto. Secūda nisi patiens sit talis persona quæ non habeat facultatem transferendi seruitutem & vsucapiendi conditionem. ¶ Secunda solu. eisdem rationibus confutatur quibus præcedens. Tertia & quarta solutio quę fuerunt Ioā. And. nihil valent, quia vna inducit iurium correctionem. Altera diuinat. Quinta solu. eiusdem Io. And. quòd prescriptio iuris coeligendi non sit cōtra ius. s. capit. obeuntibus. vj. dist. mihi placet, nec obst. text. in contrariū adductus per Pan in c. cum dilectus. supra de cōsuetud. quia statutum de quo ibi non dicitur contra ius ex eo solum, quòd monachi alterius monasterij haberent simul coeligere, sed ex eo quia electio erat fienda de gremio alterius monasterij, contra tex. in c. obitum. & in c. nullus. lxj. dist. vel dicit contra ius, quia erat conditum ab episcopo sine capitulo cōtra tex. in c. j. infra de his quæ fiunt à præla. non enim obstat q fit contra ius alienare iura ecclesiæ sine solennitate, quia verū est per contractum vel per statutum, secus per solam patientiam, quia negligendo absque alia solēnitate prælatus potest ecclesiæ præiudicare, vt supra dixi.
123 Sexta † solutio eiusdem Io. And. quòd hic non debeat sumi argumentum à contrario, quia resultaret contrarietas iurium si teneamus, quòd spatio quadraginta annorum nō prescriberetur sine titulo, satis potest tolerari, pro qua solutione est gl. in c. cupientes. §. quod si per xx in versi. fatere. de electio. in vj. & in l. conuenticula. C. de epis. & cle. quas gl. extendit Soc. procedere etiam in contractibus, in quibus etiam non est licitum arguere à contrario sensu contra ius. ita Soc. consi. 9. in prima parte. ¶ Septima solutio Panor. quòd iste tex. intelligatur de legitimo tempore, cuius initij memoria non sit in contrariū, & si concordet, de plano procedit, si teneamus quòd dispositio. d. c. j. non sit dispositio noui iuris, alias solutio non procedit. Item ista solutio præsupponit quod ius coeligendi nō prescribatur sine titulo spatio. xl. annorum. quòd videtur contra communem opinionem.

¶ Octaua solutio Hosti. quòd iste tex. loquatur in consuetudine, ille verò in præscriptione, reprobatur per Abbatem, quia hic agebatur de acquirendo iure cæteris personis & non cuilibet de populo, ergo iste tex. loquitur in præscriptione. tu cō sidera quòd in casu huius c. acquirebatur ius omnibus clericis ciuitatis Sutrinæ secundum Abb. supra in notabilibus. Ergo cuilibet de clero. & consequenter erit consuetudo & non prescriptio. & si diceres consuetudo requirit quòd ius acquratur in publicum, trahatur ex publico, maiè diceres, quia non refert vtrum trahatur ex priuato vel publico, dummodo acquiratur in publicum. l. venditor. §. si constat. ff. commu. præd.
124 declarat Ab. in d. c. fin. col. pen. supra de consuetud. Not. † tamen ex istis dictis duas differentias inter præscriptionem & consuetudinem. Prima est, per præscriptionem acquiritur ius particularibus personis tantum, per consuetudinem verò cuilibet de populo, sequitur idem Abb. in dicto capitulo fin. & in c. cum dilectus. col. fin. eo. tit. Gem. consi. 124. incip. Pro clario ri declaratione.
125 ¶ Secunda † differentia, in inducenda præscriptione contra ius requiritur titulus, secus in inducenda consuetudine, quia sufficit solus vsus. hoc etiam voluit g. in ca. super quibusdam. §. præterea. infra de verb. sign. Ioan. And. & Archi. in c. j. de rescrip. in vj. Ias. in l. de quibus. col. xij. ff. de legib. Old. consi. 284. In quodam monasterio. Fel. in c. si diligenti. vers. 3. rescripto. infra de prescr. Gem. in d. consi. 123. Calder. consi. vlti. in tit. de consue. Alex. consilio vj. vol. 1. & 124 in quarta parte. ¶ Tertia differentia, consuetudo extenditur ad similia, prescriptio verò non, secūdum Inn. & d. Ant. in dicto c. dilecto, infra de præ. Fel. in c. auditis. vers. quinta declaratio. infra de prescrip. Quasdam alias differentias ponit Hosti. in tit. de consuet. §. fi. in summa. quas non refero, quia eas reprobat Imo. in c. fi. colu. 6. & seq. infra de consuet.

¶ Nona solutio Pau. quòd tex. in c. j. procedit quando prescriptio fundatur in sola negligentia, iste verò procedat quando fundatur in actu positiuo, reprobatur per Card. refert Abb. in contrario cap. ad decimas.

¶ Decima resolutio Card. quòd tex. in d. c. j. & d. c. ad decimas. procedunt in casibus in quibus prælcriptio fundatur in patiētia eorum, qui non possunt aliquo modo rem alij communicare, vt ius decimandi, isti verò tex. loquuntur in præscriptione fundata in patiētia canonicorū, q poterant ius colligēdi alij cōicare. hāc insequit Pan. per tex. in d. c. constitutis. Tu verò q sidera q licet canonici non possent concedere ius coeligēdi in perpetuum tamen possunt concedere tempore imminētis electionis. c. scriptum. s. de elec. & isto respectu eorū patientia haberi potest loco titul, sed ius decimandi non potest præ-

latus alicui expressè concedere sine debita solennitate, & propterea etiam patientia non habetur pro titulo. facit l. si quis diuturno. ff. si seruit. vendi. vbi patientia domini habetur loco tituli, quia ipse dominus posset expressè seruitutem cõstituere in fundo suo. Vndecima & vltima fol. d. Ant. & tex. in d. ca. j. loquitur in præscriptione rei magni præiudicij, vt de præscriptione proprietatis, ille verò textus loquitur in præscriptione modici præiudicij, videlicet iuris coeligendi, sic etiam loquit l. si quis diuturno, scilicet in præscriptione seruitutis, quæ est modici præiudicij, reiicitur periter per Abb. quia est cõtra generalitatem d. ca. j. sed illud parum viget. Secundò, quia exigit titulus ad exclusionem malæ fidei; quæ ratio militat etiã si agatur de modico præiudicio, & istud benè stringit, sed tu aduerte quod iure modica militat præsumptio donationis l. fili. C. de donati. inter vir. & vxor. quæ præsumptio excludit præsumptionem malæ fidei prælatus. n. potest res minimas alienare sine solennitate. c. terrulas. xij. q. 2. & etiam donare. ca. cæterum. j. de dona. & istam solutionem sequitur *imo* hic. & in d. ca. si diligenti. vbi etiam Fel. col. v. sequitur Roma. in l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuc. & Pet. de Anchara. in regu. sine possessione. de reg. iu. inferentes ex hoc quod si ageretur de præscriptione totius iuris eligendi ad exclusionem capituli, tunc requireretur titu
126 lus. similiter. si ageretur de præscriptione † vsusfructus vel alterius seruitutis magni præiudicij non procederet. l. si quis diuturno quod est bene notandum. Ex §. scriptis habetis tres limitationes ad dictum ca. primum. alias nonum. Adde Fel. in d. c. si diligenti habens etiam vnam declarationem & duas limitationes; ad l. l. si quis diuturno. habetis insuper quod ius coeligendi præscribitur spatio. xl. annorum sine titulo, sed ius eligendi in totum exclusa capitulo non procedit sine titulo, nisi interueniat tantum tempus, cuius initij memoria non sit in contrarium. & ita reiecta opinione Panor. concludunt Mod. Taurinenses in trac. de præscript. in v. parte principali. versi. 4.
127 quero quanto tempore † Glo. pen. oppo. & non soluit. p solutione oportet declarare quæ dicantur in bonis nostris, & ex bonis, & quæ extra bona. In bonis nostris dicuntur ea, in quibus habemus actionem ad recuperandum, & exceptionẽ ad retinendum. l. rem in bonis. ff. de acquir. rer. domi. l. bonorum. §. in bonis. ff. de verborum signifi. quem tex. reputat notabilem Roma. in norabilibus post singularia, notabi. ccx. incip. Obligo tibi omnia bona mea, ad hoc quod in generali obligatione bonorum veniant bona, bona fide possessa, & isto re
128 spectu seruitus potest dici in bonis nostris. ¶ † Ex bonis vero dicuntur quæ sunt in dominio alterius, sub periculo tamẽ nostra ratione detentationis vel alicuius iuris, quod habemus in eis. §. sanè institu. vbi bono. rapt. Et isto respectu fundus ser-
129 uiens potest dici ex bonis nostris. † Extra bona dicuntur quæ non sunt in commercio nostro, vt res sacræ & similes, vel quę sunt penitus alienæ. Et isto respectu seruitus non dicitur extra bona maximè cum sit æstimabilis. ad text in d. l. j. ff. de vsu fructu legato. qui dicit quod seruitus non est in bonis, nec extra. Respondetur quod loquitur diuerso respectu & ea ratione, quia seruitus est accessio fundi dominantis, vnde sicut accessio rei rem facit accessam rem dici amplius non esse. l. rerum mixtura. ff. de vsucapionibus. Ita seruitus accessa fundo dominanti dicitur non esse in bonis nostris, sed ipse fundus dominans tãtum. secundum glos. & Barto. in d. l. j. & istud est quod vo'uit Abb. hic, dum dicit quòd seruitus non est pars bonorum, quia separari non potest à fundo dominante. §. ideo autem.
130 nisi de seruit. ¶ † Circa primã q̃stionẽ colligo conclusionẽ quod electus vel præsentatus à bonæ fidei possessore. est præferẽdus electo vel præsentato à vero proprietario. Ista conclusio
131 est cõmunis, quam approbant doct. hic & in cap. Cumana. de electionẽ. & Pan. in consi. 54. in j. volu. & in c. consultationibus. j. de iure patro. & Rot. tit. de præben. decisio. v. in antiquis. Ista conclusio procedit de plano si ante confirmationem vel electionem non constet in iudicio de iure veri patroni seu proprietarij. sed dubium est an procedat, si constaret etiam de iure proprietarij. Pan. hic sentit, immo expresse vult idem dicendum, dum pro parte contraria arguit quod non debet confirmator attendere possessionem alterius, vbi constat de proprietate, arg. l. bona fides. ff. depositi. contrarium tenet idem Pano. in d. c. consultationibus. per tex. in c. cum dilectus. j. eo. sequitur Dec. consi. 139. In causa iurispatronatus col. 2. ista opin. videtur æquior. præceptor meus in trac. de iure patrona. in verbo competens. alicui. in xix. q. perpendit de ista contrarietate, & dicit se dubitare. Ego considerauit posse cõcordiam sedari, vt dicamus. aut constat de iure proprietarij, & non constat de non iure possessoris, & tunc procedat opin. Panor. hic, qui debet intelligi quando non erat lis cõtestata super iure proprietaris eligendi, licet constaret de proprietate canonicorũ propter iuris dispositionem. Aut constaret de iure proprietatis taliter quòd etiam liquet de non iure possessoris. Et isto casu procedat opin. Pan. in d. c. consultationib. Et in istis terminis loquitur tex. ĩ d. c. cum dilectus, & ratio distinctionis est, quia antequam sit cognitum de non iure possessoris, debet possessor tueri in sua possessione. c. licet causam. j. de proba. sed post quã ius est deductum in iudicio, satis possessor constituitur in mala fide, si fidem nõ faciat de meliori iure, & istud sentit Rota in ti. de tarepa. decisione 141. in nouis.

132 ¶ † Ex secunda quæstione colligo, quòd electio facta à proprietario alio existente in possessione, etiam cum mala fide est cassanda, quia non licet proprietario spoliare possessorẽ malæfidei propria auctoritate possessione. ca. literis. j. tit. l. si quis in tantam. C. vnde vi. quæ conclusio venit declaranda eo modo quo præcedens. ¶ Ex tertia quæstione collige quod electio facta à proprietario vacante, possessione iuris eligendi valet, & est confirmanda pro ista conclusio. adde tex. in d. c. cõsultationib. quem ad hoc ibi not. Abb. in 2. notab.

¶ Secundo adde gl. & Barto. in l. ij. C. vnde vi. In contrarium tamen obst. tex. & quod ibi dicit Barto. in l. j. C. quorum lega. potest responderi quòd ibi ex toto non vacabat, quia hereditas iacens retinet possessionem loco defuncti seu heredis. l. hęreditas. C. de posit. vel ideo est, quia legatarius propter detractionem falcidiæ non ex toto certus dicitur de proprietate.

133 ex qua q † elicitur quòd admittitur libellus hoc modo conceptus peto electionem cassari, quia ad me spectat ius eligendi de iure communi. Nec obst. quòd ad proprietarium nõ spectat ius eligendi, quia verbum spectare. & verbum, retinere etiam conuenit possessori. & sic transeunt *communiter* scribentes. Adde Pan. post dom. Anto. in c. j. de sequestra. pos. & fructuum col. 3. vbi determinat. quòd delegatus per ista verba, cognoscat de causa talis rei, quam Titius asserit ad se spectare, possit cognoscere tã de petitorio quam possessorio. Sequitur Rota in illo tit. in nouis. dec. 3. & 6. inci. Committatur. & Fel. in c. inter dilectos. per illum tex. col. 2. j. de fide inst. ru. vbi limitat post Bar. Est enim verbum spectare, vel pertinere latissimum. l. verbum pertinere. ff. de verbo. signi. c. cum ad sedem. j. tit. 2. adeo quòd etiam importat ius ignoris secundum practicum Pap. en. in forma libelli in actione reali in verbo, spectare, immo etiam importat ius luendi, secundum Are. in consi. 6. in 2. dubio. & in consi. 9. col. 1. & ideo qui libellat isto modo, quia ad se spectat, poterit in prosecutione causę deducere omne ius suum melius sibi competens. vt dixi. §. in glo. in verbo, id venire.

134 ¶ Circa vltimam † quæstionem habetis conclusionẽ, quòd præscripto iure postulandi intelligitur præscriptum ius eligendi, secundum Pan. post Goffre. per tex. in c. cum in tua. j. de elect. & per alia de quib. hic per eum, quib. non obstantibus contrarium credo verius quia præscriptio tanquam odiosa, & iniquissimum remedium, non est extendenda. c. audiuis. vbi latissimè Fel. intra de præscrip. ponit Bar. in l. §. si quis. ff. de in. act. priua. vbi concludit quòd præscripto iure exigendi pedagiũ pro vino non intelligitur præscriptum ius exigendi pro frumento, nec econtra, quia tantum præscriptum quantum possessũ. sequitur Ioan. Ferra. in tract. de gabel. in 7. col. primæ partis. facit quod dicit Panormit. in ca. cum olim. colum penultim. per illum text. intra de præscrip. & quod dicit Gemi. in c. nemo. de elec. in 6. & quod idem consuluit. in consilio 45. colum. tertia. quod incipit, Consuetudo taliter. vbi is qui præscripsit quòd episcopus aliens preces conferat beneficia, non intelligitur præscripsisse, quod in autorizanda permutatione requiratur eius consensus prout requiritur in aliis patronis, de quo per Fel. in c. cum accessissent. colũ. 6. supra de const. & ita tenendo non obstat iura Pan. Primo non obst. tex. in d. cap. cum in tua. quia ibi præscriptio non extenditur de re ad rem, seu de actu ad actum cõsiderato iure decimandi præscripto in illo fundo. ita respondet Anto. de But. in c. fin. in pe. char. j. eo. Nec etiam obst. tex. in c. 1. de reg. do. & in l. is qui. ff. quemadmodum ser. amit. quia ibi agitur de conseruando iure in genere per vnum actũ in specie continuatum. In casu autem nostro agitur de acquirendo iure in genere per vnũ actum in specie. vnde non bene arguitur de casu ad casum, quia facilius conseruatarius, quã de nouo acquiratur. c. ad apostolicã. j. de reg. Item in conseruando iure suo non ita præiudicatur tertio sicut in acquirendo, igitur &c. minus facit tex. in ca. post translationem. de renun. quia loquitur de alia actione per quam nullum ius acquiritur postulato. nos loquimur in electione, per quã acquiritur ius electo, vt declarat gl. in c. in ver. vera postulatio de postul. præl. lib. 6. Ex his cum laude Dei, & beati Ioãnis, cuius festũ heri celebrauimus, remaneat vtiliter, vt puto expedita hæc decretalis.

SVM

SVMMARIVM.

1 Spoliatis possessione rerum immobilium de iure ciuili dantur sex remedia pro recuperanda possessione.
2 Commodum est possidere.
3 Appellare de iure ciuili an liceat à sententia in possessorio lata.
4 Dominium & proprietas differunt.
5 Dominium difficilimè probatur.
6 Dispositio iuris canonici in cõcernentib. periculũ animæ præfertur dispositioni iuris ciuilis, etiam si de peccato veniali agatur.
7 Ius rigorosum dicitur quando non succurrit cum possit.
8 Interdictum vnde vi vtrum competat contra singularem successorem.
9 Iudicis officium an competat aduersus singularem successorem scienter succedentem in rem vitio violentiæ affectam.
10 Spoliato an sit vtilius intentare remedium canonis, sæpe, an remedium canonis, reintegranda. vsque ad nu. 13.
13 Officium iudicis an competat contra tertium possessorem, ad quem violenter peruenit res violenta.
14 Officium iudicis an competat ei qui cecidit à possessione culpa vel negligentia propria, aut alia iusta causa.
15 Officiũ iudicis non competit cadenti à possessione ex iusta causa, fallit tamen in personis quib. de iure competit beneficium restitutionis in integrum. nu. 16.
17 Officium iudicis aut aliud remedium pro recuperanda tenuta, an competat cõmodatario, inquilino & similib. qui non possident, sed detinent.
18 Actio ex locato ad interesse ꝓpetit colonꝰ ꝑ dñm spoliatẽ seu de scientẽ.
19 Remediũ canonis, reintegranda, an det̃ contra singularẽ successorem.
20 Remedium nouum possessorium distinctum ab aliis anteà introductis, an inducatur per canonem, reintegranda.
21 Remedium canonis, reintegranda, pro quib. reb. detur. Et an pro reb. incorporalib. nu. 22. & quib. competat. vsque ad nu. 29.
29 Actio de dolo an detur contra singularem successorem habentem notitiam spoliũ tempore successionis.
30 Remedium nouum possessorium an inducat̃ per l. si coloni. C. de agri. & cẽ. lib. 9 & pro quib. reb. competat & quib. & contra quos. vsque ad n. 36.
36 Remedium quod metus causa, an competat in singularem successorem.
37 Agenti actione quod metus causa contra eum, qui non intulit metum, obstat exceptio proprietatis.
38 Actio quæ detur contra singularem successorem habentem notitiam violentiæ quæ sit.
39 Actio in factum nascitur ex remediis prætoriis.
40 Condictio ex cap. sæpe. contra quos detur, & quib. vsque ad nu. 54.
44 Vicinus præsumitur scire facta vicini.
50 Agenti remedio huius canonis, an obstet exceptio proprietatis.
51 Inuadens rem proprium perdit ius suum.
52 Conuentus conditione ex canone. c. sæpe. an eximatur de iudicio nominãdo dominum, vel primum possessorem in iudicio.
54 Possessori primo seu domino an subueniatur aliquo remedio possessorio contra occupantem rem vacantem.
55 Remedium l. cùm quærebatur. C. vnde vi, an competat etiam pro rebus mobilib. Et an competat pro recuperãda possessione natu. ali ei qui retinuit ciuilem animo. Et an competat prælato pro reb. ecclesiæ occupãtis vacante ecclesia. Et vtrum habeat locum in re hæreditaria occupata. nu. 56. 57. 58.
59 Condictio ex l. cum quærebatur. C. vnde vi, an detur ei, per cuius iniuriã seu errorem possessio vacat.
60 Remedium l. cum quærebatur. C. vnde vi, an competat prædoni. An competat singulari successori. n. 63. Et an reuerso ab hostib. pro recuperanda possessione occupata tempore captiuitatis. n. 62. Et an detur contra tertium possessorem. nu. 63. An etiam detur contra eum qui occupauit rem vacantem credens se esse suam, puta quia erat fama publica, quòd illa res erat maiorum suorum. nu. 66.
64 Possessor primus & occupator primus, si concurrant contra secundum occupatorem rei vacantis, vter præferatur.
66 Condictio ex l. cũ quærebatur. C. vnde vi, præscribitur spatio xxx. annor. Et an illa præscriptio procedat de iure canonico. nu. 67.
68 Remedium l. si quis in tantam. C. vnde vi. pro quib. reb. detur.
69 Possessionem beneficij vacuam apprehendens propria authoritate sine executorialibus, siue ante fulminatum processum, an perdat ius suum.
Et an illud habeat locum in eo, qui accepit equum soliuagum in pascuis. nu. 70. Et an procedat in reb. quas spoliatus incontinenti recuperauit. nu. 71.
72 Inuasor pœnitentia ductus si antequam conueniatur fecerit restitutionem rei spoliatæ, an euitabit pœnam l. si quis in tantam.
73 Spoliatus si ex interuallo spoliauerit spoliatorem, an perdat condictionem l. si quis in tantam.
74 Affectans priuari an incidat in pœnam l. cum querebatur. C. vnde vi, in præiudicium legitimę filiorum.
75 Intrudens se vel violenter occupans beneficiũ priuatur à lege ipso iure.
76 Condictio l. si quis in tantam. C. vnde vi, an procedat in peculio aduẽtitio, quod filius familias inuasit, & quibus detur, vsque in fin.
87 Ingrediens per vim auctoritate licentiæ concessa an & quando excusetur à pœna. Et an hoc competat contra mulierem. nu. 88. & 89. Et an mulier excusetur à pœna prætextu ignorantię. nu. 90.
91 Conditio mulierum & masculorum in damnis euitandis parificata est.
92 Error iuris naturalis non excusat mulierem à pœna.
93 Condictio l. si quis in tantam. C. vnde vi, an competat contra fideicommissarium qui de facto occupauit res legatas vel fideicommisso subiectas.
94 Filius occupans vnam rem hæreditariam pro sua legitima an priuetur iure suo.
95 Ecclesia propter violentiam prælati non incidit in pœnas.
96 Condictio. d. l. si quis in tantam. C. vnde vi. an detur contra socium qui per vim occupauit rem communem. Et an detur contra hæredem instituntum sub conditione, qui propria auctoritate ante euentum conditionis occupauit bona hæreditaria. nu. 97.
99 Verba futuri temporis non sunt latè sententiæ sed ferendæ.
100 Violentia in beneficialibus est odiosior quàm in temporalibus.
101 Beneficium violenti occupatoris an possit ante sententiam declaratoriam alteri conferri.
102 Appellari an possit à sententia lata super condictione l. si quis in tantam. C. vnde vi.

¶Sequitur solenne. c. Sepe. de restit. spoliatorum. extra. repetitum per eximium dominum de Ripa. die 16. Iunij. 1519.

1 SAEPE ¶† Diuiditur & summatur istud c. sæpe. vt hic per Abb. pro facilori intelligentia premitto quatuor. Primò quod possumus perder̃ possessionem propter violentiam & sine violentia, & quot sint genera violentiarum quibus perdatur possessio, traditur per gl. in l. j. C. quod met cau. Secundò præmitto, quòd de iure ciuili spoliatis possessione rerum immobilium sunt prodita sex remedia pro recuperanda possessione, quę enumerat Spec in isto tit. §. j. versi. sed vt in hac materia. Tertiò præmitto quod de iure ciuili ad recuperandum possessionem rei mobilis non est proditum aliquod interdictum possessorium, secundum gl. in l. rem quæ nobis. ff. de ac. poss. licet sint inuenta plura alia remedia, de quibus ibi ꝓ Bar. & Alex. Quarto præmitto, quòd de iure canonico fuerunt introducta duo remedia possessoria, videlicet remedium huius canonis, & remedium canonis reintegranda. 4. q. j. super quib. duobus versatur farrago huius libelli, in quo discutiemus qd de nouo afferant ista remedia. Pro quibus rebus dentur. Quibus personis & contra quas. Quis sit modus libellandi & procedendi in eis, & alia plura ad materiam pertinentia. †In text. ibi, commodo possessionis amisso. Nor. quòd commodum est possidere. §. retinendæ. insti. de interdi. vbi duo commoda recitantur. Primum quia actore non probante is qui possidet, obtinebit enim possessio aduersarium actorem. l. j. C. de alie. iud. mu. cau. fac. quam allegat ad hoc Bal. in l. fi. in 6. q. C. de edicto diui Adr. tollend. hoc etiam probat iste tex.
¶ Secundum, quia in pari causa pro possessore semper est iudicandum. regu. cum sint partium iura. de reg. iu. lib. 6. Bonus, tex. in c. cum ad sedem. de præb. lib. 6. facit decisio Bart. in l. j. §. non autem ff. de bonorum poss. fm tabul. & quod decidit Fel. post Bal. in c. capitulum. in xv. col. j. de rescrip. ¶ Tertium commodum corollariũm est, quia possessio transfert onus probãdi in aduersarium vt hic, & l. circa. ff. de prob. & l. vis eius. C. eo. tit. & in l. liberis. §. fi. de libera. causa. de quo per Bar. in l. j. in 3. oppo & duabus eq. 3. partis. ff. de no. ope. Quartũ commodũ est, quia si duo habentes causam ab eodem simul contendãt, ille præfertur qui prius habuit possessionẽ dato quòd alter sit prior in titulo. l. quoties. C. de rei vend. l. siue autem. §. fi duob. ff. de public. quòd tamen non procedit in beneficialibus. c. capitulum. s̃ de reseri. nec in matrimonio. c. fi. j̃. de sponsa. & de isto commodo plenè tradũt Mod. in d. l. quoties. & Pan. in ca. continebatur. j. de his quæ fiũt à præla. ¶ Quintum commodũ est, quia ex possessione præsumitur dñium, si de eo incidenter agatur, secundum Bar. in l. pe ff. de condi. insti. Pan. post d. Ant. in c. cum ad sedem. s̃ e. Sextũ est, quia præsumitur pro possessore quòd acquisierit rem ante adeptam prelaturam, & sic de bonis suis & non ecclesiæ, secundum gl. in c. j. xij. q. 2. Pa. in ca. cum esses. in 3. char. de testa. Roma, consi. 169. per totum. Are. in l. qui iure familiaritatis ff. de acq poss. ¶ Septimum est, quia possessio rerum immobilium tollit suspicionẽ fugę, & releuat ab onere satisdandi de iudicio sisti. l. sciendum. & ibi late Mod. ff. qui satisd. cog. ¶ Octauum commodum, quia ex diutina possessione beneficij præsumitur quis legitimè institutus secundum Inn. Pan. & alios in c. illud. j. de præsump. & ho-

die facta eſt regula de triennali poſſeſſore. ¶ Nonum eſt, quia is præfertur in iure offerendi, qui pignus poſſidet. l. Paulus. §. qui pignoris ff. quibus modis pign. vel hypotheca ſol. & in l. j. C. eod. ¶ Decimum eſt, poſſeſsio producit actum acquiſitionis fructuum, vt not in l. 1. §. ex contrario. ff. de acquirend. poſſeſſ. ſecundum tamen diſtinctionem Barto. in l. ex diuerſo. ff. de rei vendi. & Pan. in cap grauis. ſuprà eo. ¶ Vndecimum, poſſeſsio cauſat acquiſitionem dominij mediante vſucapione vel preſcriptione. l. qui fundum. in princip. ff. pro empto. gloſſ. in auth. niſi tricennale. C. de bo. mater. plenè per ſcribentes in regula, ſine poſſeſsione de regu. iur. in vj. Fel. in c. j. ℣. de preſcrip. ¶ Duodecimum & vlti. pro nunc, ex poſſeſsione diuturna diuiſim obſeruata præſumitur diuiſio facta inter fratres, ſecundū gl. in l. ſi maior. C. commu. diui. quæ glo. *communiter* approbat ſecundum Deci. conſi. 78. col. ſi. & Soc. conſi. 144. colu. in. vol. 2. & ex poſſeſsione diuiſim obſeruata præſumitur ratificata diuiſio nomine abſentis ſecundum Socy. con. 159. Viſis proceſſu & ſententiis. colu. 2. eo. vol. † Ex premiſsis redditur dubitabilis vna communis concluſio, quæ habet q̄ de iure ciuili à ſententia lata in poſſeſſorio non appellatur. l. j. C. ſi de momē. poſſ. fuerit appellatum. & ſecundum quam conſuluit Dec. cōſ. 28. per totum. quæ concluſio fundatur iſta ratione, quia iudicium poſſeſſorium eſt modici præiudicij. iſta ratio tollitur p prædicta fundatur etiam quia ſententia in poſſeſſorio eſt interlocutoria, à qua de iure ciuili non appellatur. l. ante ſententiam. C. quo appel. non recip. Iſta etiam ratio confunditur, poſito enim quod eſſet interlocutoria, quòd non conceditur, tamen propter difficultatem probandi dominium eſt apta parere præiudicium irreparabile per diffinitiuam in petitorio, & ideo deberet etiam poſſe appellari de iure ciuili, vt dicitur in d. l. ante ſententiam. & ideo fortè verior eſt iſta opi contra cōmunem. quam veriorem dicit Pan. per iſtum text. in conſi. 55. Inci. In cauſa quæ ad præſens colum. j. vol. 2. & Ang. in conſi i. 107. Iacobellus & Lucas. & ita etiam tenuit Barto. in l. 2. ff. de appel. recip. ad tex. in d. l. j. reſpondetur quòd ſententia habet effectum, quia nō differtur executio appellationis, tamen recipitur. verum tamen quòd manifeſtus ſpoliator nō appellat etiam de iure canonico. capit. Romana. §. præterea j. de appel. prout conſuluit Roma. conſilio 324. incip. *In* propoſita conſultatione confunditur etiam id quod dicit Barto. in l. admonendi. col. pen. ff. de iureiur. q̄ in cauſa poſſeſſorij rei etiam maximi valoris ſit locus iuramento in ſupplementum, quia cauſa poſſeſsionis eſt vilis & modici preiudicij. iſta ratio non videtur vera per illum tex. prædicta. ¶ † In tex. ibi, iuris exponi debet ſecundum doc. i dominij, & ſic habes q̄ dominium & proprietas differunt, de hoc dic vt dixi. ſ. in rub. de cauſ. poſſ. & proprie.

¶ *In* tex. ibi, effectum. vera litera ſecundum Innoc. eſſe debet effectum ablatiuo, ſed tunc eſſet falſa latinitas niſi in tex. eſſet verbum. ius proprietatis, & non iuris, ſecundum communem literam ſtat in accuſatiuo & tunc exponas effectum. i. vſum, quia ex admiſſione poſſeſsionis nō perditur dominium, vt in c. cum eccleſia. ſ. de cauſa poſſ. & proprie & in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poſſeſſ. ſed bene perditur vſus, qui eſt vnus effectus dominij, & ex hoc not. Pan. quòd ipſa poſſeſsio eſt effectus dominij, & eius commodum. ſed tu conſidera quòd tex. contrarium præſupponit, dum vult q̄ amiſſo commodo poſſeſsionis aliquādo admittantur effectus iuris, ergo aliud eſt commodum poſſeſsionis, aliud effectus dominij, licet ex amiſsione vnius aliquando ſequatur amiſsio alterius. † In tex. ibi, p̄pter difficultatem probationum. not. q̄ dominium difficillimè p̄batur, ideo vtiliſsimum fuit conſilium Iuriſconſ. traditum in l. is qui. ff. de rei vend. † In tex. ibi, non obſtante. habes q̄ diſpoſitio iuris canonici in concernentib. periculum animę præfertur diſpoſitioni iuris ciuilis. & in hoc procedit vulgata regula, quòd leges non dedignantur ſacros canones imitari. de qua in c. clerici ſ. de iud. quod procedit etiam ſi agatur de peccato veniali ſecundum Pan. in c. ſi. col. j. ℣. de præſcr. lex. q̄ nutritiua peccati non ligat, immo eſt ipſo iure nulla. c. ex parte. ſ. de cōſue. de quo plenè p̄ Fely. in c. eccleſi. S. Mariç col. xv. & ſeq. ſ. de conſt. Iterum ibi non obſtante iuris ciuilis rigore oppo. videtur quòd ius canonicum admittat hunc rigorem. vt in c. cum ad ſedem. ſuprà eo. credo q̄ rigor de quo hic, nō cōſiſtat in eo q̄ interdictu, vnde vi, nō detur ad terius ſingularē ſucceſſorem, ſed rigor conſiſtit in hoc, qa ius ciuile non prouidit de remedio poſſeſſorio contra ſingularē ſucceſſorem ſuccedentem ſcienter in vitio cum poſſet, & deberet & ex hoc habetis † notare q̄ rigoroſum ius dicitur, q̄n non ſuccurrit, cum poſsit. facit tex. cum gl. in c. vt conſtituere tur. 30. diſtin. Item ibi non multum intereſt. no. parū intereſſe quantum ad periculum animę quo grie peccati delinquat. ratio eſt, quia quodlibet pcm̄ mortale mortificat aīam. §. alias ea demum. 25. diſt. reliqua notabilia dimitto, quia expedientur cum apparatu. ¶ Gloſſ. 1. effectualiter format 4. op. fatendo omnia contraria ſcilicet, quòd ante hanc decretalem ſpoliato ſubueniebatur aduerſus tertium ſingularē ſucceſſorem, ad quem ſcienter res violenta deuenerat officio iudicis cōdictione ex canone, reintegranda, actione de dolo, & actione quod met. cauſa, ſi fuerat ſpoliatus per violētiam compulſiuam. pro reſolutione videndum eſt de quolibet iſtorum remediorum vtrum dentur contra ſingularem ſucceſſorem & ob quam cauſam, & vtrum competant alia remedia ad effectum vt cognoſcamus an iſtud remedium, de quo tex. ſit nonum & pinguius aliis, vt dicitur in litera. ¶ † Quæro igitur primò vtrum interdictum vnde vi, competat cōtra ſingularem ſucceſſorem. gl. 1. & cæteri fatentur q̄ non. per tex. in l. cum à te. ff. de vi & vi ar. & in c. cum ad ſedem. ſ. eo. & ob hanc cauſam tex. dicit q̄nō ſubueniebatur antea, ſed per interdictum, vnde vi. Sed hic aduerte, quia etiam de iure ciuili ſpoliatore non exiſtente non ſoluendo, dabatur in ſubſidium contra ſingularem ſucceſſorem, ſecundum gl. Bar. & ſcrib. in d. l. cum à te. contra verò ipſum ſpoliatorem, qui dolo deſierat poſſidere. indiſtinctè competit interdictum, ergo effectualiter ſpoliatus non poterat rem perdere, contra tex. noſtrum Solutio, ſpoliatore exiſtente ſoluendo, ſpoliatus perdebat in effectu dominium licet a ſpoliatore per interdictum æſtimationem conſequi poſſet. & iſtud eſt quod voluit iſte tex. An autem interdictū, vnde vi, detur contra vlem ſucceſſorē videtur quòd non, quaex delicto defuncti non conueniuntur hæredes, toto ti. C. ne ex delic. defunc. In contrarium eſt tex. in l. ſi plures. ff. de vi & vi arma. Ad contrarium reſpondetur quòd hæredes non conueniuntur ex delicto defuncti, tanquam obligatio ſit merè hæreditaria, ſed qa res ad eos peruenit, & ideo is ſolus hęres, apud quem eſt res. in ſolidum conuenitur. hęc. l. ſi plures. quod ſic declarant Aretin. & Mod. in l. 4. §. Cato. in 3. opp. Bar. ff. de verb. oblig. ¶ † Quæro ſecundò, an officium iudicis competat aduerſus ſingularem ſucceſſorem ſcienter ſuccedentē in rem vitio violentiæ affectam? gl. tenet quòd ſic. per tex. in c. quia V. de iudic. & in c. bonę. ℣. de appel. quæ opi. confirmatur, quia officium iud. competit, vbi equitas ſuader. c. 1. & 2. ℣. de of. iud. l. Quintus. §. Pomponius. ff. de ann. legg. Cōtrarium tenent Abb. & *communiter* ſcribē hic per iſtum tex. qui aliàs malè diceret ſi ſubueniretur ſpoliato officio iudicis. Ad contraria reſpondetur, primo ad c. qa V. quòd debet intelligi ſecundum tempora huius canonis, cum ſit vterque canon editus ab eodem. & ſic ambo loquuntur de remedio huius canonis. & non de officio iudicis. Ad arg. de equitate reſpondet Cardi. verum eſſe, vbi equitas ſuadet. & nulla ſubeſt obligatio, ſecus ſi ſubſit obligatio, vt hic p̄ pterſcientiam ſuccedentis in vitio, qua mediante obligatur, patet quia competit actio. vt dicitur in tex. ergo ſubeſt obligatio. l. licet. §. ca obligatio ff. de procu. Ad text. in cap. bonæ reſpondetur quòd loquitur in ſpoliante appellatione pendente, & ſic in caſu ſpeciali, in quo attentata lite appellatur, vel lite pendente benè retractatur officio iud. quia ſpoliator ſcienter ſuccedens in locum ſpoliati offenderat iudicem, ius, & partem c. pe & fin. ℣. vt lite pendente. ¶ † Tertiò quęro iuxta hoc an vtilius ſit ſpoliato intentare remedium attentatorum, an remedium huius canonis, ſiue canonis, reintegrāda: reſpōdeo q̄ vtilius eſt intentare officium iudicis ſiue remedium attentatorum pluribus rationib. Primò, quia intentans remedium huius canonis habet neceſſe p̄bare, q̄ ſingularis ſucceſſor ſciret rem eſſe affectam vitio violētiæ tpe quo eam recepit, vt ℣. dicam. intentans verò remedium attentatorum ſolū tenetur p̄bare q̄ tpe litis motæ vel appellationis interpoſitæ poſſidebat. d. c. bonę. Secundò, quia ad excludendū remedium huius canonis, & canonis reintegranda. obſtat exceptio alterius ſpolij. c. ſ. ſ. de ord. cog. Sed exceptio alterius ſpolij nō excludit remedium attentatorum. ſm Pan. in d. c. bonæ. Tertiò quia in iudicio remedij huius canonis, vel canonis, reintegranda. ſeruādus eſt ordo iuris ſaltem requiſitus in cauſis ſummarijs c. accedens. vt lit. non conteſt. ſed in iudicio attentatorum nullus ordo requiritur. ſm gl. in cle. 2. vt lit. pen. ſubiicit nō Cardi. hic, quòd iſta remedia hnt ſe tanquam excedentia & exceſſa, quia contra officium iudicis obſtat exceptio proprietatis. ſed contra remedium huius canonis, quod ſucceſſit loco interdicti vnde vi, non admittitur exceptio proprietatis, ſicut non admittitur contra interdictum. c. literis. ſ. eo. credo q̄ reſpectu attentatorū inaduertenter loquatur, quia in † contrarium eſt caſus in d. ca. bonæ in fi. & qa odioſior eſt ſpoliatio, quæ ſit lite vel appellat pendēn. q̄ ea quæ fit ante. vt comprobat Aret. in l. naturaliter. §. nihil cōe. in 3. combinatione Bart. ff. de acq. poſſeſſ. † Itē potius dicēdū videtur q̄ agenti ꝓdictione ex iſto cano-

ne obſtet exceptio proprietatis,ſiue exceptio dolo facis,quia iſtud remediū datur ex æquitate,quę æquitas ceſſat, ſi tertius q̄ non,ſpoliauit,ꝓponat exceptionē dolo facis, quę exceptio fundatur in ſumma ęquitate,vt dicit tex.in l.q æquitate. ff.de exce.do.Item ratio iſtius tex.fundat in periculo animę, quod periculum vī ceſſare,qñ tertius poſſeſſor dicit ſe dominū, argu.eorū q̄ ponit Ale.in l ſi quis in tantam.in addi. ad Bart. C. vnde vi &c.Et hanc opi ꝯ Card.ſequitur Cæpo.ꝯſil.60. Omiſſa facti ſerie.col.3.reperio tū ꝙ Soc.conſi.22.*In* cauſa quæver titur.col.7.in 2.part.tenuit opin.Card.quod non obſtet exce-
13 ptio dominij, cōtra remedium huius canonis.¶*Quartò*†quæ ro an officiū iudicis competat contra tertium poſſeſſorem,ad quem ignorāter peruenit res violenta?ſcribentes hic ſentiunt quòd non,quia officium iudicis non competit vbi prouiſum eſt de alio remedio.l.in cauſæ 2.ff.de mi.ſed aduerſus tertiū poſ ſeſſorem ſine vitio competit remedium canonis, reintegranda.vt ꝯ.dicā,ergo,&c.Ex hoc patet ꝙ officium iudi.nō datur ꝯ ſpoliatorem,quia contra eū eſt proditum ordinariū remediū
14 l.interdictum,vnde vi.¶†*Quintò* quæro an officium iudi. cō petat ei qui cecidit à poſſeſſione culpa, vel negligentia propria,aut alia iuſta cā?vī ꝙ ſic,qa huic nō ꝑpetit aliquod remediū poſſeſſoriū, nā ei nō cōpetit ēt reme riū.c. reintegrāda, ſm cōmunē opi de qua ꝯ.ergo ex æquitate dabit officiū iudi.Cōtrariū ſentiunt d.Ant.& Imo.hic, dum dīt ſpeciale eſſe in fauorē eccl̄e, ꝑ recuperāda poſſeſſione perdita culpa & negligē tia ꝓlati.c. accedens.ſm vnū intellectū ſ.vt lit.non conteſta.& ibi Pan.extendit ſpecialit rē illā ad omnes, quib.cōperit bene
15 ficium reſtitutionis in integr.Vnde facias ꝯcluſionē†ꝙ nō cō petit officium iudicis cadenti à poſſeſſione ex iuſta cā. & com proba.per ea q̄ dicit A.ex.cōſi.6.inci.Circa proceſſum. col. pe-
16 vol.3.† ¶ Falſit ꝯcluſio īperſonis,quib.cōpetit de iure benefi cium reſtitutionis in integ.d.c.ad ſedem.& ita determinat So ci.conſi.39.In queſtione quę vertitur.col.2.in 3.patt.& ex hoc infertur,ꝙ amiſſo beneficio reſtitutionis etiam talib.perſonis non dabitur officium iudi.quia extincta cauſa priuilegij extin guitur priuilegiū.l.Titia.§ vſuras.ff.de legat.3.& ſic conſuluit
17 Soc.ꝯſi.266.col.9 in 2.parte.¶†*Sextò* quæro an commodata rio,inquilino,& ſimilib.qui non poſſident,ſed detinent,competat officium iudicis,aut aliud remedium pro recuperāda te
18 nuta?Rndeo ꝙ nō ſuccurrit eis ꝑ aliquod remediū poſſeſſori um,quia non poſſident,ſm gl.in l.ſi de fundo.C.loc.q̄ dicit ꝯ †dominū ſpoliantē eu deficientē colono ꝑpetit actio ex loca to ad intereſſe.ſi aūt ſit tertius q̄ deiecerit, habet actionem ꝯ dīm,vt ſibi cedat īterdictū,ſed ex ſua perſona nō habet reme diū poſſeſſoriū.Cū ergo ita ſit,& ęquitas dictet eis ſubuenien dum,merito concludendū eſt ſibi dari officiū iudicis.& ita te-
net gl.in l.Aquilius Regulus.ī gl.fi.& ibi Bar. dicēs de dicta gl. feciſſe magnum feſtū.ff.de don. Ad idem gl.l.non tm̄.ff.de pe. hęr.& pro gl.vī tex.quē ibi not.Bar.in ł de vſu.ff.de var. & ex traord.cogn.ꝑ quē ante Bar.ita tenuit Spec.in ti.de offi.om iu di.§.j.ver.item imploraī.Et per dictā gl.dicit Bar.in l.cotē.§ qui maximos.in 6.q̄ ff.de pub.ꝙ publicani,qui emerūt reditus ga bellarum,habent officiū iudicis ꝯ ſpoliantem.*Et* idem tenuit Bart.in d.l.rem quæ nobis de ac.poſ. vbi dicit eis dari officiū iudi.vel actionē in factū.& per d.gl.dicit *Bal.* in l.ędem.colū.2. C.loc.ꝙ colono ſuccurritur officio iudicis ꝯ dīm,qui de facto deiecit eū à tenuta.ſequitur Ori.in repe.rub.de cauſ.poſ.& ꝑ pr.col.4.ver.quinta concluſio.vbi ēt docet modū libellandi ī iſto officio iudicis.¶ An autem cōmodatario & ſimilib.ſuccur
19 ritur remedio canonis,reintegrāda dicet.j.loco ſuo.¶†*Se* ptimò quęro an remedium canonis reintegranda det ꝯ ſingu lārē ſucceſſorē?gl.& *communiter* ſcriben.hic volunt ꝙ ſic. & iō Pan.vt tollat ꝯrium dicit illud dari tm̄ ꝯ tertium pro reb. eccleſię veſ clericorū.Iſtud aūt,de quo in tex.eſt pro reb.laicorū. Pro perfecta intelligentia & reſolutione ꝯrij plura veniunt diſcutienda.Primò an remediū reintegranda,ſit nouum reme dium.Scdo pro quib reb.competat. *Tertiò.* quib.perſonis det
20 †*Quarto*,ꝯ quos.¶*Venio* ad primū & quero,an per d. canonē reintegrada,inducat nouū remediū poſſeſſorium diſtinctū
§ ab aliis antea ītroductis?*communis* opinio eſt,quòd inducatur nouum pinguius omnib. aliis.Et ſic ꝙ cōpetat ꝯ ſingularē ſuc ceſſorē etiā bonæ fidei.ita cōiter concludunt doct.hic.& in c. cum ad ſedē.ſ eo.& in d.c.reintegranda.& per *Legiſtas* in d.l. rē quæ nobis.& iſtā dicit cōem Abb.in d.c.cū ad ſedem col.7. poſt *Lap.* alleg.lij.incip.Lætatus ſum.& ibi dicit ꝙ in inducen do & conſulendo non eſſet ab ea recedēdū,quia minimè ſunt mutanda &c.l.minimè.de leg.Et iſtā dicit cōmunē Ale.cōſi. 91,In cā & lite.col.fi.vol.5.Contrariā opi.ꝙ non inducatur nouū remediū,ſed ſit diſpoſitio declaratoria antiquorū, tenuit Inn.in d.c.cū ad ſedem.& iſta mihi placet, licet altera apud do ctor.& apud practicantes iam ſit canonizata. Pro iſta parte ꝯ

cōem ſtringit iſte tex.q̄ apertè vult ꝙ añ hāc decretalē nullū eſſet proditū remediū ꝯ tertium poſſeſſorē. ergo impoſſibile ē ꝙ remediū d.c.reintegrāda īducat aliqd de nouo, qa ꝯ ſpoliatorē antea ꝓuiſum erat.nec placet rñſio Goff. ꝙ diſpō huius canōis ſit declaratoria remedij.c.reintegrā a. facta ad tollendas opi.doct.quia iſte tex.pro ꝯſtanti ꝓſupponit,ꝙ iſtud re medium huius canonis nouiter ſit introductū, & ſi tu intuea ris verba literæ in tribus locis text.hoc vult.¶*Scdò* pro parte facit tex.in d.c.cū ad ſedē.inducēdo vt ibi ꝑ Abb.nec ob.ſolu tio Sen. ꝙ ex medio concludendi apparet intentatū fuiſſe in terdictū,vñ vi.qa eſt ꝯ lītam q̄ ponit ibi remedium concluden di,qa diutius poſſederat,qđ conuenit ēt remedio,c.reintegrā da.& dato ꝙ mediū cōcludendi fuiſſet cōceptum, vt ipſi dīnt, quia vi fuimus ſpoliati, ſi tm̄ ꝯ tertiū antea fuiſſet prouiſum ꝑ canonem reintegranda.non debuiſſet ferri ſnīa contra hoſpitalarios,quia non ꝓbaſſent reum conuentū ſpoliaſſe,vel ſpo liū ratū habuiſſe.qa in remedio c.reintegr.ſufficit ꝓbare ſpo liū à quouis factum & reū poſſidere, quæ duo erāt ibi ꝓbata. ¶*Tertio* ꝯ cōēfacit tex.c.cū eccleſia.3.q.2.vbi referunt verba canonis,reintegranda. litera tm̄ dicit legibus oīa ſunt reinte-
21 granda.i. ſm leges ſi ſm leges,ergo nō eſt nouum remedium. ¶†*Venio* ad ſm & q̄ro,ꝑ quibus rebus dē?Pa.hic. & in d.c. cū ad ſedē.fuit in iſta opi.ꝙ dēt tm̄ ꝑ rebus eccl̄ie vel clerico rū.Et iſtā partē ſequunt gl.& Io.Calд.ipſe Pa.Imo.in ea cū ad ſedē.Io.de Ligna.& Cald hic. & d.Ant. in c.bonæ.col.iij.ꝯ. de app.Aegi.de Bellamera ī deci.Rotę.xvj. Pau.de Caſt.ī l. & iō §.Neratius.ff.de cod fur. Ancha ꝯſi.30.t.inc. Tres magnifici viri.Cor.ꝯſi.56.in c Licet in hac.col.fi.vol.2.Et dicit Ale. in d. l.rem quæ nobis.ꝙ iſta opi eſt verior in puncto iuris, licet ꝯ-rium ſeruetur in practica.prout dicit ēt Lap. alleg. lij. Fundamentum iſtorum eſt, quia diſpō dicti canonis, reintegranda. eſt exorbitās,& ꝯar nō extendēda,regu.ea q̄.de reg.iur.lib.6. l.q̄ verò ꝯ de reg.iur.ſed iſtud negat d.Ant. quia non corrigit ius cuile,ſed addit nouū.Secundū fundamentū eſt, quia verba canonis loquuntur in rebus eccleſię vel clericorum, quæ ſunt ꝓſonę fauorabiles.l.ſunt ꝓſonę.de rel.g.& ump funerū. ergo nō extendit ad res laicorū quia ſic argueretur de maio re ad minus affirmatiuè,qđ non licet. vt no.ī c.in cūctis.ſ. de elect nota argm.quia eo arte to ſequeretur,ꝙ ēt non hāret lo-
cum in rebus clericorū inferiorū,qa loquit in rebus ꝓpriis epi coporū,quibus magis ꝓgatiua debet Huic tm̄ fundamē-
to rndent aduerſantes,ꝙ licet verba non cōueniant, rō tm̄ & mens conuenit,& iō idem diſpoſitū cenſeri debet. l nois & rei §.verbū ex legibus ff.de verb.ſig quæ rñſio nō placet. & eā ſtatim ſubuertā.Contrariam opinionem, ꝙ ēt dēt pro rebus laicorum,tenet d.Ant. in d.c.cum ad ſedem. ſequuntur Bart. Ang.Ro.Ale.Arc.& oēs *Mod.* in d.l.rē q̄ nobis. Ang.conſi.157. *In* qōne predicta.Ale.conſi.50.Viſo.vol.j.conſ.60.in 2.dubio vo.3.& cxviij.vol.2.& ꝯſi 90.cum quatuor ſequentibus.vol.
§ v.& iſtā dicit *coem* Soc.in d.conſi.260. col.8.Fundamentum huius opinionis ſtat in hoc,qa diſpō canonis, reintegranda. vī inducta rone corrigēdi pcm̄ ſpoliationis q̄ rō peccati militat ēt in rebus laicorū,ergo militabit diſpoſitio.vulgata l.à Ti tio.ff.de verb.obl. comprobat qa in correctoriis fauore aīę fit extenſio de caſu ad caſum ex identitate rōnis,ſm Bart. in aut. ſacra puberum. ver quæro ſi an iſta auth. C.ſi aduer.vend.& Pan.in c ex tenore.qui fil j ſint leg.& in c.quæſiuit.de diuor.
¶ Contradicentes rndent huic fundamento negando eā fuiſ-ſe rōnem canonis,probant,quia ſequeretur ea attenta, quòd non deberet dari remed.d.c.reintegranda, contra bonæ fidei poſſeſſorem.Cuius ꝯrium concludunt ipſimet tenentes iſtam partem.Soc.in d.l.rē quę nobis.volens ſuſtinere cōem,rndet quòd licet à principio litis non militet ratio peccati ꝯ bonæ fidei poſſeſſorē,tn quampr mum lite conteſtata,incipit conſtare de iure agentis,efficitur malæ fidei poſſeſſor,quæ ſuper-uenientia malæ fidei debet ſufficere,iuxta no.in c.fi.j.de ꝓſcri. & ꝑ *Bar.* in l.nāliter.ff.de vſucap.mihi vī ꝙ iſta rñſio non ſit iu ridica,quia ad rnēvt quis poſſit agere remedio illius canonis, oportet quòd actio ſit orta vel ſaltē ſperetur oriri in ipſo litis exordio.l.ſi Titius ff.de verb.ob.Hæc aūt rō peccati quę facit dari condictionem ex canone ſm eos,non ſubeſt tpe quo bo næ fidei poſſeſſor conuenitur,neque in litis exordio,neque in medio,ſed demum publicatis atteſtationibus,ergo quantum ad ꝯſequēdam condictionem ex illo canone pōt conſiderari rō peccati contra bonæ fidei poſſeſſorē,q̄ non ſubeſt tpe cō-gruo.verior ergo vī ro aliorum ꝙ diſpoſitio illa fuerit inuen ta ſpāli fauore eccleſiarum.arg.c. presbyterorum de reb.eccl. non alie.vel ipſorum clericorū.arg.d.l. ſunt perſonę. & ideo
22 non habebit locum in rebus laicorū. ¶† An autem compe-tat pro rebus incorporalibus?dixi in c cum eccleſia Sutrina.
§ s.titu.j.An autem competat pro rebus mobilibus?*commu is*

Opinio est q̄ sic, qa ille tex. loquitur indefinitè, ergo vīr. l. si plu
ribus. de leg. 2. & ita concludunt Sen. in d. l. rem quę nobis. in
23 5. q. ¶ †Venio ad tertium & quæro an remediū canonis, rein
tegranda, competat malæ fidei possessori. d. Ant. hic determinat q̄ sic sequuntur Ro. & Are. in d. l. rem q̄ nobis. Ale. in d. cōsi. 6. col. 4. Ratio istorum est, quia pinguius est remediū canonis reintegranda. q̄ sit interdictū, vñ vi. sed interdictum datur malæ fidei poss. c. in literis. ş. eo. ergo pariter dabitur condictio ex d. canone. Ista ratio parū stringit, quia in multis interdictū, vnde vi, excedit remedium dicti canonis. vt j̄. patebit. Contrariam opinionem tenent Imo. hic. Alex. sibi contrarius consi. 94. vol. v. Soc. in d. l. rem quæ nobis. in 4. dub. 2. q. principa. & in consi. 39. col. 3 in 3. par. mouentur plurib. rationib. Primò, qa verba canonis non conueniunt propter istud verum, substantias proprias, sed istud me non inclinat in suam sententiam, quia eo attento sequeretur quòd etiam non competeret bonæfidei possessori, cuius non est res propria, vñ intelligo substantias proprias. i. possessiones proprias. Secundò mouentur, quia in pari causa melior debet esse conditio possidentis. l. sine autē. ş. si duob. ff. de pub. sed istud potest negari in remedio recuperādæ. d. c. in literis. Tertiò mouentur, quia remedium l. si coloni C. de agri. & censi. lib. 11. & remedium canonis, reintegranda. æquiparātur, secundum Inn. hic. sed remedium d. l. si coloni non competit malæ fidei possessori, vt dicitur expressè in litera ibi, bonę fidei possessori celeri remedio succurri oportet. ergo non competit etiam aliud. Ad istud potest responderi quod non equiparantur in omnibus. vt j̄. patebit. vnde non valet argūm ab æquiparatis, nisi ostendat̄ equiparatio in casu, de quo agit̄, fm gl. in c. post q̄. ş. fi. & in c. licet canon. de elec. in 6. & in l. omnes dies. in verbo, apostolicæ. C. de fer. ¶ Quarto vltra eos pt adduci rō peccati super qua fundat̄ dispō dicti canonis, quę rōsi obiiciatur possidenti, q̄ quē agitur, replicabit ipse nihil doloſus doloſo, &c. l. in arenā. C. de ioffi. test. sed huic etiā pōt rñderi, vt dixi in alio proposito. Quid tenendum? si te
neamus hanc vltimam partem nota diligenter cautelā ad excludendū agentē remedio dicti canonis, vt excipiat q̄ eum de mala fide. Et in hoc vtilius erit malę fidei possessori intentare interdictū, vnde vi. cui non obstat talis exceptio. d. c. in literis.
Verumtamen q̄ istam opinionē vt mihi casus, qui non allegat̄. in c. si. 3. q. 1. & ideo transeo cum alia opinio. d. Ant. q̄tra Sen.
24 ¶ †Sedò dubitat̄, an cōperat colono, inquilino, & similib. vī q
nō, quia est remedium possessorium, & isti nō possident, ergo
&c. Cōtrariū determinat Spe. tit. de petitorio. ş. 1. ver. sed nunquid depositarius sequit̄ Io. And. ibi. per tex. in d. c. reintegrāda. in verbo, e ectis qd conuenit etiam detinentib. sed ista ponderatio tollitur p̄ tex. in c. si eps. 3. q. 2. in ver. à propria sede eiectus. Itē verbum, epis confundit ponderationem, idem tenent Sen. in d. l. rē quæ nobis in 4. dubitatione. 2. quęstionis principalis. motiq̄ canonicum sequitur ęquitatē iuris ciuilis, & non rigorē. ca. dilecti. ş. de iud. sed de ęquitate iuris ciuilis colono & similib. cōperit officiū iudicis fundatū in ęquitate. l. planè. & l. fi. de pe. hære. & dixi. ş ergo de iure canonico competeret conditio ex canone. ¶ Aduerte, quia ista ratio retorquetur nam ille tex. se fundat in æquitate, & tñ à contrario sensu negat istud remedium competere detētatorib. Item remedia iuris canonici fuerunt inuenta ad prouidendum, vbi ius ciuile non succurrebat, verū in casu isto de iure ciuili erat prouisum de officio iudicis, ergo debet cessare æquitas, super qua se fundat ius canonicum. Adducit etiam Soc. tex. in ca. cum ecclesia. 3. q. 2 ponderando tex. ibi. possessiones vel rem. sed genitiuus
25 episcopi. ibi positus tollit suam ponderationem. ¶ †Tertio dubitatur, an competat cessionario? Mod. Sen. in d. l. rem quæ nobis. determinant quod sic. quia quòd est transibile ad hęredes,
b est ita cessibile. l. ex pluribus. ff. de admini. tut. Ego idem teneo b non propter suum fundamentum, quia potest respōderi q̄ nō procedit affirmatiuè, vt ipsi arguūt, sed negatiuè tñ, vt per plura probat d. Ias. in l. j. ş. fi. ff de no. oper. nunc. Sed sequor suam opinionem per tex. in l. Quod si in diem ş. Julianus. ff de pe hę. vbi dicitur q̄ interdictum vñ vi pōt cedi, ergo etiam cōdictio ex canone subrogata in locum interdicti. & istud fuit de men
26 te Bal. consi. 110. Sup quo pūcto vol. 3. ¶ †Quartò dubitatur, an cōperat singulari successori, in quē spoliatus alienauit rē sine cessione iurū? Senenses in loco allegato determinant q̄ sic, quia condictio ex dicto canone est in rem scripta, datur n. q̄ quencunque possessorem, sed actiones in rem scriptæ transeunt in singularem successorem. l. si tertius. ş. si priusquam. ff. de aqua plu. arc. Tu aduerte, quia non est expeditū q̄ transeat in quēcūque possessorē. vt j̄. subiiciam. ¶ Secundò esto quod actio esset in rem scripta, tñ pro damno de præterito transit in singularē successorē. d. ş. si prius. Præterea iura possessoria nihil habent cōe cum proprietate. l. aliter. ş. nihil commune. ff. de
acq. pos. ergo. in alienatione proprietatis non debent intelligi cōprehēsa iura possessoria maximè de præterita, ideo cogi-
27 ta. ¶ †Quintò dubitat̄, an cōperat ei q̄ iusta ex cā cecidit à pos
ş sessione? cōis sententia est q̄ non, per tex. ibi, spoliatis & deiectis, vel eis qui per quascunque iniustas cās possessionem perdiderunt, q̄ verba non conueniunt eis qui iusta ex cā perdiderunt, puta ex sua cā, vt p̄ Ale. in d. consi. 6. vel ex suo p̄tractu, vt p̄ Ale. in d. consi. 90. ex negligentia, vt p̄ Sen. in d. l. rē quæ nobis. Et cū ista opi. transeunt Pa. & alij in c. accedens. j. ş. vt lit. nō conte. ¶ Vltimò dubitatur, an cōperat ei qui fictè possidebat p̄ sua ficta seu ciuilissima possessione occupata? dicas de hoc, vt plenius dixi in rub. de causa posse. & pp. in 3. q. ver. ciuilissi-
28 ma possessio. ¶ †Venio ad quartū & quæro, an remediū canonis, reintegranda, cōperat q̄ singularē successorē? ista qē habet duo capita. Primū, an cōperat q̄ singularem successorem malæfidei. Secm, an competat contra singularem successorem
ş cum tit. & bona fide. ¶ Circa primū cōis est q̄ sic, sed in contrarium obstat iste tex. cui non satisfacit rñsio. Abb. quia cōiter damnatur, licet ego sustinuerim, reperio q̄ Soc. in d. con. 266. col. 6. aliter rñdet, dicens q̄ remedium canonis, reintegranda. competit contra singularem successorem habentem causam ab authore vitioso, puta à spoliatore vel ab alio successore, q̄ scienter successit in vitio, non aūt q̄ habentem cām à bonæ fidei possessore. Istud aūt remediū canonis sæpe competit q̄ quēcunque scienter succedentem in vitio, ēt si habuerit cām à bonæ fidei possessore etiam si per mille annos ambulauerit. & in hoc pinguius est istud remedium. diuersitas ista bona esset, nisi diuinaret. Iste etiam tex. aliqualiter contradicit, quia præsupponit q̄ etiam q̄ singularē successorem habētem cām ab isto spoliatore antea non succurretur. ¶ Circa fm casum Bar. in d. l. rem quę nobis. determinat quòd non detur contra successorem cum tit. & bona fide sequuntur Ang. & Imo. ibi And. de Bar. & Io. de Platea in d. l. si coloni. Pau. de Ca. in l. & ideo. ş. Neratius. ff. de cond. fur. Imo. hic, Ang in consi. 116. incip. Dictus libellus clvij. In qōne prædicta. Bar. in l. manifestissimi. C. de fur. & Bal. in l. 2. C. eo. Spe. tit. de per. & poss. ş. j. ver. qd si peto. Ale. consi. 118. In causa & lite col. j. & 2. volu. 2. Soc. in d. consi. 226. col. 6. & in d. consi. 39. dicens q̄ ista opi. est magis
5c cōis apud Legistas, fundamentū istorū est super l. sive autem. ş. si duobus ff. de pub. vbi hīs titulum à non dño non pōt per publicianam aduocare possessionem ab alio pariter hōte titulum à non domino, quia in pari causa melior est cōditio possidentis, ergo minus aduocabit per aliquod remedium possessorium. Respondet d. Ant. hic quòd actor ibi nunquam fuerat in possessione ideo præfertur possessor cum titulo. Istam rñsionem improbat d. Ale. in d. l. rem quæ nobis, quia non datur publiciana, nisi ei qui q̄q̄ possedit. l. eum qui. ff. de pub. Alr rñdet Abb. q̄ ibi agebatur petitorio, & constabat de non iure proprietatis vtriusque, ideo præfertur possessor. quæ solutio etiam non est tuta, vt statim videbitis. Contrariam opi. tenent Inno. & cōiter Cano. hic. & in d. cap. cum ad sedem. & ibi Abb. dicit istam esse cōem, & eam dicit etiam cōem, Al. consi. 91. col. fi. vol. v. & sequitur Panor. in c. si diligenti. j̄. de præscri. Are. & Mod. in d. l. rem quæ nobis. Soc. sibi q̄rius consi. 89. col. fi. vol. j. Anch. consi. 302. Circa recuperandam. Dec. consi. 57. Diligenter consideratis omnibus col. pen. & q̄si. 136. col. fi. Ista opi. fundat̄ ea ratione, quia iunior p̄sumitur clandestina. c. licet cām. j̄. de probat. Aduerte, quia in hoc stat punctus. ista rō multis modis vī posse subuerti. primo confunditur per tex. in d. ş. si duobus. Nec ob. rñsio Abb. quia si antiquior possessor cum titulo in pari causa non habet ius q̄ possessorem cum titulo, à fortiori possessor sine titulo non habet ius contra possessorem cum titulo & bona fide. Etsi dixeris q̄ agētem possessorio tñ, non obstat exceptio tituli, replicabo verum esse si exceptio tituli opponat̄ principaliter ad excludēdum agentē ratione dñii secus si deducat̄ titulus ad tollendum vitium clā destinitatis, & si ad iustificandam possessionem. Secundo confunditur, quia titulus tollit vitium clandestinitatis. l. clā possidere in prin. ff. de acq. poss. Tertiò subuerti t̄, quia vitiū clandestinitatis est personale, & non trānsit in singularē successorē fm gl. in l. Pōponius. ş. cū quis ff de acq. poss. Quid tenendū? non vī recedendum à cōi. pro qua allego duos tex. in sui generalitate, videlicet tex. in cap. 2. 3. q. 1. in verbo, ab ęmulis aut quibuscunque. & in c. cum ecclesia. 3. q. 2. in verbo, quocūque. nisi dicatur q̄ illa iura debent intelligi in quibuscunque possessoribus. f. cum vitio, tamen videtur nimia restrictio, tenendo tamen opi. Bat. & sequacium intellige eam procedere, nisi in bonæ fidei possessore habente causam à violento possessore immediatè. Nam contra istum bene competit, remedium reintegranda, quia adhuc respicit rem affectam vitio violentię propter malam fidem spoliatoris. arg. authen. malæ
fidei.

a Cōtrariū. ita cōtraria sit cōis secū dū Rip. in l. ş nobis. ff. de ac
a quir. poss. q̄ valet quoribi addidi. nam hoc remedium cōpetere detentori. cōstat vt ij Ale. n. 1. j. Cu. 6 de acq. pos. Rot. decis. 158. Rui. cōs. 12. in fi. vo 4 & vera opinio est. nemo. n. magis propriè spoliat, quā qui rē ipsam hēt & tenet. Quis cōtrariū sē tem Barba. cō. 24 & vi. Antiq. dec. Rot. 56. quę dicit detēto ri de iure cōmuni officiū iudicis, q̄ aūt q̄ precario tenet habeat hoc remedium cōmuniter tñ spoliātē, sed nō cōtra dñm. vi. Antiq. decis. d. Rot. primā. TROTT.

b Teneo idem etiam Tiraq. tract. Retrac. pte. 1. ş. 28. glo. 9. num. 18. TROTT.

fidei.C.de præſcri.Ion.tempo.reliqua dicentur. ĩ.in diſcurſu.
29 ¶†Trãſeo ad aliud remedium actionis de dolo, & quęro an actiõ de dolo detur ꝯ ſingularem ſucceſſorẽ habentẽ notitiã ſpolij tẽpore quo ſucceſſit.gl.nr̃a vr̃ velle ꝙ ſic,qa ĩ dolo fuit, qui ſcienter recipit rẽ affectã vitio violentię. Contrarium tenent Pan.& Card.hic per iſtũ tex.qui malè diceret nõ ſubueniri de iure ciuili,ſi daretur actio de dolo. Ad argumentũ rñdet Abb.ꝙ non eſt bona ꝓña,ſcienter recipit rẽ vitioſam,ergo eſt in dolo.Iſta ſolutio non euacuat argm̃ in totũ. vñ aliter rñdet Pan.ꝙ ad hoc vt cõpetat actio de dolo, oportet quòd nulla alia actione ſit prouiſum volenti agere.l. 1.§.1.ff. de dolo.ſed in caſu iſto ſuccurſum erat ꝓ ĩterdictũ,vnde vi,ſpoliato ꝯ ſpoliatorem ad ęſtimationẽ rei.l.ſi vi me deieceris.ff.de vi & vi arm. ergo non competebat actio de dolo. Nota magnam ampliationem ad d.l. 1.§.1.vt procedat, ſi nulla alia actio cõpetit pro re vel ęſtimatione rei.Sed hoc vr̃ mihi ꝯ tex.in l.& eleganter.ĩ prin.ff.de dolo.vbi dr̃,ſi res alia actione ſalua eſſe nõ poſſit, & ſic videretur ꝙ ſcienter recipiens rem à violento poſſeſſore teneatur actione de dolo.Ad iſtum tex.rñdeo ꝙ elapſo biennio extinguitur actio de dolo.l.ſi.C.de dolo.&ideo fuit neceſſariũ poſt biennium introducere remedium huius legis, quod eſt perpetuum,ſecundũ Inno.& alios hic,& ideo text. dicit,ſæpe contingit.i.aliqñ puta lapſo biẽnio & extincta actione de do-
30 lo.¶Cõdeſcendo ad†remediũ.l.ſi coloni.C.de agri.& cenſi. lib.11.&quęro primò an per dictã l.inducatur nouũ remedium
§ poſſeſſoriũ? *communis* opi.doc.eſt ꝙ ſic Pan.verò hic ſentit, ꝙ ita agatur remedio ordinario,quod põt intelligi de actione ĩ factũ,ſeu interdicto,vnde vi,qa colonus aſcriptitius negando ſe colonum ſpoliat dominũ poſſeſſione, & facit furtum ſui ipſius.l.cũ ſatis.C.de agric.& cenſi.Iſta ratio nõ videtur concludere,quia colonus eſt res mobilis,& pro poſſeſſione rerũ mobilium nõ erat ante illam legem ꝓditũ illud interdictũ,vt uot. in d.l.rem q̃ nobis.tñ tenendo cum Pan.põt dici ꝙ iſti coloni aſcriptitij dicuntur pars fundi.d.l.cum ſatis.& cõputantur ĩter immobilia.l.iubemus.2.in prin.cum gl.C.de ſacr.ſan. eccle.vñ pro recuperanda eorũ poſſeſſione ita diceret competere interdictum vñ vi ꝯ ipſum ſpoliatorẽ ſicut ꝓpetit pro immobilib.
31 ¶†Secundò quęro retenta cõmuni pro quib. reb. competat?
§ Bar.& *cõmuniter* ſcrib.ibi tenent ꝙ ꝓpetat pro quibuſcunque rebꝰ tam mobilib.quàm immobilibus.Pan. videtur cõcludere quòd cõpetat tm̃ pro reb.animatis, quia loquitur in colono fugitiuo.idem ſentit gl.ibi dicens ꝙ ibi erat vitiũ rei & animi. Idem tenuit Cor.conſi. 59.co.pe.in ſecunda parte dicẽs,quòd ibi vitium conſiſtebat ex ipſa re. Itẽ loquitur in colonis ſolo aſtrictis,in quib.multa ſpecialia ſtatuuntur ob publicũ fauorẽ agriculturę.l.quemadmodũ.C.eo.vnde non videtur extendenda,c ea q̃ ꝯ.de reg.iu.Item loquitur in fugitiuo, & ſic poſſum⁹ dicere ſpeciale odio fugæ,iuxta notata in l.vis eius.C.de pro
32 bat.¶††Tertiò quæro,an competat contra ſingularem ſucceſſorem habentẽ notitiam violentię furti vel rapinę?Inn.& do. Ant.hic determinãt ꝙ ſic.Sequit Orianus in tub.de cauſa poſ. & proprie.col.4.verſi.tertia concluſio. dicens differentiã eſſe inter remedium.l.ſi coloni.& remedium iſtius capituli, videlicet quia in l.ſi coloni. ſufficit ꝙ ſingularis ſucceſſor ſciat rem eſſe alienã,licet ignoret violẽtia.In iſto verò oportet ꝙ ſciat vtrũque,& ibi docet modum libellandi. mihi videtur ꝯrium fore verius per iſtũ tex.ꝙ de rigore iuris ciuilis non ſubueniebatur contra talem,& ideo fuit neceſſarium iſtud remedium, & contrarium tenet ĩ.Pan.verſi.& quęro ſi aliquis. niſi reſpõdeas.vt ſ.dixi in remedio reintegranda.verſ.venio ad quartũ.
33 ¶† Quartò dubitatur an competat contra bonæ fidei ſucceſſorem cum titulo?Inn.hic tenuit ꝙ ſic,& ſequitur gl. in l.2. C.de furtis.Pan.& Fel.in c.ſi diligenti.ĩ.de pręſcr.Contrarium tenent And.Barb.Ioan.de Plat.& Ang.in d.l.ſi coloni. Paul.de Caſt.in d.l.2.Bar.& Mod.in d.l.rẽ quæ nobis. & in l.manifeſtiſſimi.§.ſed cum in ſecunda.C.de furt.& ibi limitatur.veritas dependet ab his quæ dixi ſ.in vlt.q.remedij reintegranda.
34 ¶†Quintò dubitatur an competat malę fidei poſſeſſori? concordes ſunt doct.ꝙ non,per text.ibi,quod bona fide poſſidebat,& ibi,bonæ fidei poſſeſſori,&c.ſed aduerte quia ſecũdum
§ *cõem* opi.& ſecundum illum tex.agenti condictione ex illa l. nõ obſtat exceptio proprietatis,ergo pariter non deberet obſtare exceptio malæfidei.arg.c.literis.ſ.eo.niſi dixeris ꝙ conſe
35 quentia non tenet per tex.in c.fi.ſ.de ord.cogn.¶†Sextò dubitatur an cõpetat depoſitario & ſimilib.?concordes ſunt etiã ſcribentes quòd non,quia tex.etiam dicit,bonę fidei poſſeſſori ergo non detenta[illegible]i.Et quia depoſitario & ſimilibus erat ſuccurſum officio iudicis,vt ſ.dixi in primo remedio,& ita ſir
36 mat Ioan.de Platea & alij in d.l.ſi coloni. ¶†Aſſumo modo remedium quod metus cauſa, & quæro an competat contra ſingularem,ſucceſſorem?glo.2.determinat quòd ſic,per text. in l. ſi cum exceptione. §.aliquando.ff. quod metus cau.ad idem text.in c.Abbas.& in c.ad audientiã.ſ.quod metus cauſa.quæ iura probant dari actionẽ,quod metus cauſa,etiã contra ſingularem ſucceſſorem cum titulo & bona fide, & ideo actio,quod metus cauſa, dicitur in rem ſcripta. l. metum.§. hæc actio.ff.qđ met.cau. §. præterea quaſdam.inſtit. de actio. Nõ.tñ ꝙ contra ſucceſſorem ex cauſa oneroſa nõ datur niſi in ſubſidiũ.Contra verò ſucceſſorem ex cauſa oneroſa lucrativa datur niſi indiſtinctè ſm gl.in d.l.ſiue autẽ §.in hac.quam approbat Ange.in d.§.aliquando.Nec ob.iſte text.inquantum dicit,ꝙ antea non ſubueniebatur, quia loquitur in ſpoliato violẽtia compulſiua.Illa verò iura loquuntur in ſpoliato violẽtia compulſiua.ſed hic poſſet dubitari,an remedium huius canonis,ſæpe.competat ſpoliato per vim compulſiuam? doct. maximè Abbas ſentiunt ꝙ non.nam dicunt ꝙ iſte tex.loquitur in ſpoliato per violentiam expulſiuam.Crederem ego contrarium per rationem peccati,de qua in tex.quæ militat etiã contra ſingularem ſucceſſorem habentem notitiam violen-
37 tiæ compulſiuæ.¶†Nota quia vtiliſſimum verbum eſt, nam agenti actione,quod metus cauſa,contra eum qui non intulit metum,obſtat exceptio proprietatis.ſm *Io.* And. in addi. Spe.in tit.quod met.cau.in gl.in ver.rei vẽdicatione. ſed contra agentem remedio huius canonis,vel canonis reintegran-
§ da.non obſtat exceptio proprietatis,ſm *cõem* doct. ſiam de
38 qua.ĩ.¶Nunc me conuerto ad remedium†noſtri canonis, & quęro primò,quę actio ſit iſta quę datur contra ſingularem ſucceſſorem habentem notitiam violentiæ? Gofre. hic tenebat quòd daretur actio in factum,quæ datur loco cuiuſlibet interdicti.§.ſi.inſt.de interdi.& ſic vult, ꝙ Papa per iſtum tex. extenderit interdictum vnde vi.ẽt contra ſingularem ſucceſſorem cum vitio.&iſtud tenuit gl.in c.cum ad ſedem.ſ.eo.Iſta opi.fundatur in text.iſto in fine dum dicit per beneficium reſtitutionis ſuccurratur.iuncto principio ibi,dum dicit nõ ſubuenitur per reſtitutionis beneficium,quod intelligitur. ſ.per interdictum,vnde vi.Contrarium tenet gl. 3.hic,&*communiter*
§ doct.hic,quia ſic eſſet ddm quòd corrigeretur. d.l. cum à te. ff.de vi & vi arma.quæ correctio eſt euitanda.c.cum expediat. de elec.in vj quod nihil eſt,quia tex.expreſſẽ dicit,non ob.iu-
39 ris ciuilis rigore.¶Secundò,quia†actio in factum naſcitur ex remediis propriis,vt no.in l.ex placito.C.de rerum permu.ſed nec iſtud ſtringit,qa ꝓextẽſionẽ iuris ciuilis vel canonici nihil prohibet,quare non oriatur actio ĩ factum.¶Tertiò, quia in ꝯrium eſt tex. in c.cum ad ſedem.ſ.eo.per quem apparet ꝙ hodie proponens interdictũ,vnde vi, ꝯ tertium ſucceſſorem debet ſuccumbere.ſed ego intelligo contra tertium bonæ fidei poſſeſſorem.*Ita* loquitur ille tex.¶Vltimò,quia vbi lex inducit obl'onem.nec pudet de noĩe actionis,tunc oritr̃ condictio ex lege.l.vnica.ff.de cõd. ex lege. & ſic ddm eſt ꝙ oriat ꝯdictio ex iſto canone,ſed huic rñdet Gofre.ꝙ ſatis in tex. exprimit dari actionẽ in factũ põderãdo text.vt in fundamento ipſius Gofre.hinc capta occaſione Pan. impertinenter intrat materiã.d.l.vnicæ.quã ego reſeruo poſt expeditionẽ principa-
40 lis mãæ huius capituli.¶†Scdò q̃rit.an ꝯdictio ex iſto canone det ꝯ ſucceſſorẽ ignorantẽ ſpoliũ?& *cõiter* doct. cõcludunt ꝙ non,& hoc eſt expeditũ,qa ceſſat rõ peccati.ſubdit gloſ.ꝙ ꝯ ignorantẽ cõpetit ꝯdictio ex canone,reintegranda. & ſi dicat ſi cõdictio illa dat ꝯ ignorantẽ,à fortiori ꝯ ſcientẽ. ergo ꝯ iſtũ tex.q dicit ꝙ antea nõ ſubueniebat.Imo pr̃es alij pp iſtud ꝯrium fatent ꝙ diſpõ huius tex.non fuerit neceſſaria, ſed fuit vtilis ad tollendã dubitationẽ eorũ,qui pertinaciter dicebant ꝙ condictio ex canone,reintegranda non dabatur in foro ſceleris,qa falſum dicebant rõne peccati de qua in tex. ſed iſta conſideratio non placet,qa tex.iſte cõſtanter affirmat, ꝙ antea non ſubueniebatur, & quòd iſtud eſt nouum remedium, quod etiam probat verbum,ſancimus,quod eſt noui iuris ꝓ-
41 mulgatiuum, vt no.in c.decernimus.ſ.de iud.¶† Tertiò quæro,an detur contra ſucceſſorem,qui expoſtfacto incœpit hr̃e ſciam violentię? reperio Cępo.conſi. 60.col.3. tenentẽ quòd non ponderantem iſtum tex.in ver.ſciẽs receperit. iuncta regula.ꝙ qualitas adiecta verbo debeat intelligi ſm tps verbi. l. in delictis.§.ſi extraneus.ff. de noxa. quam ẽt ponderat Abb. hic alle.tres gl.iuris canonici,vt hic per eum.Iſtã partẽ vr̃ tenere gl.in c.quia.ſ.de iud.& *Bald.* in l.j.C.de reuoc his quæ in frau.cre.q tñ hoc exp̃ſſe nõ affirmat.ꝯriam opi.tenent d.*Ant.* & Pan.hic,qa rõ peccati militat ẽt q̃n ſcia ſuperuenit ex poſt. Quid tenendum?Dubia videtur deciſio Pan.& d. Ant. in ſucceſſore ex cã oneroſa à principio bonæ fidei.Prętereà ſi conſideremus rationẽ peccati ſuperueniẽtis ex poſt, reſtaret concludendum quòd ſi eſſet inuentata condictio huius canonis contra ignorantem, quòd factis probationibus de violentia, & publicatis atteſtationibus deberet ignorans condem-

nari,quia publicatis atteſtationib.ſibi ſuper ſcia, & ſic in effectu remedium huius canonis ita daretur ꝙ ignorãtem ſicut ꝙ ſcientem,cuiꝰ ꝯrium concludunt oẽs,vt dixi in proxi. q. Item ꝙ Pan. & d. Ant.facit,quia tex. ſe fundat in iſta ratione,quia habens ſciam ſpolij,quaſi ſuccedit in vitium, qui data ignorãtia tẽpore ſucceſſionis non poteſt dici ſucceſſiſſe in vitiũ,ex quo cauſa vitij nõ ſuberat tpe ſucceſſionis, vt in ſimili de verbo, ſuccedat decidit Soc.conſi. 30.col.9.in 1.parte.videtur igr dicendũ ꝙ non oĩs ratio peccati fuerit cã inductiua huius remedij,ſed ea ſola quæ ſuberat tempore ſucceſſionis. & ſi dixeris, quare magis illa ꝙ altera: reſpõdeo ꝙ p illam vr in vitio ſuccedere,non p alteram & iſtud eſt,qđ voluit dicere litera ibi,cum ſpoliatori,quaſi ſuccedat in vitium,& hoc bene nota, quia a-
42 lij non aduertunt. ¶ †Quartò quæro,an detur ꝙ eum qui ſcit rem eſſe alienã,tñ ignorat violentiam: Imo. hic in fine vult ꝙ non.dic t.n. ꝙ agens remedio huius canonis tenetur probare ſciam q ualificatam.i.ſciam rei alienæ,& ſciam violentiæ.idem tenet Ang.in d.conſi. 157.quẽ ſequitur Ori.in rub.de cau.poſ. & ꝓpr.ver.ſecunda concluſio.in 1.char.In ꝯriũ facit rõ peccati,quæ militat etiã in ſciente rem eſſe alienã, tñ tenendo ꝙ-
ꝯriam,quę vr cõis,põt rñderi vt ſ.q tex. nõ ſe fundat ĩ pcõ ſm pliciter,ſed qualificato,ita ꝙ ꝓpter illud peccatum videatur recipiens ſuccedere in vitium,in quo certè vitio nõ põt ſucce-
43 dere,niſi habeat notitiã ipſius vitij. ¶ †Quintò quæro an ter-
tius ſucceſſor præſumatur habere ſciam violentiæ? cõis ſentẽtia eſt q. non, ꝙ Hoſtien.ratio eſt,quia in dubio prẽſumitur ignorantia.ſecu.plumĩ de reg.iur.libr.6.maximè in facto alieno.l. ſi.ff.pro ſuo.c.ab excõmunicato.vbi latè Abb ĩ.de reſcri.iſtam cõem opi.tripliciter reſtringit Abb.primo vt non procedat in violentia notoria,argu.c. 1.ĩ.de poſtul.prela.& in c. cũ in tua. ĩ.qui ma.accu.poſſ Iſta reſtrictio placet in ſucceſſore immediato ipſius ſpoliatoris,ſed in ſucceſſore mediato eſt videndũ,an veriſimiliter potuerit quærere vitium violentiæ fuiſſe purgatum,prout dicit Abb.in ſeq. q. An autem credendum ſit aſſerẽri ſe credidiſſe vitium fuiſſe purgatum? doc.non aperiunt, neceſſaria tñ eſt & vtilis inueſtigatio. vr ꝙ ſic,quia hoc depẽdet ab eius animo,ergo credendũ eius iuramẽto,iuxta gl. vulg in ĩ.ſed iſtæ inſt.de act.& in c ſignificaſti.ĩ.de homi.Contrarium videtur dicendum,quia fuit in culpa ex quo ſciebat violentiã nõ inueſtigare,an fuerit purgatum vitium,qua culpa ſubſiſtẽte non debet ſtari eiꝰ iuramẽto.c.innotuit ĩ.de ele. per quod ira dicit Abb.in c.paſtoralis-col.2.ĩ.de excep. Secundò reſtringitur vt non ꝓcedat in ſucceſſore ꝙanguineo inuaſoris,quia coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti. l. octaui. ff. vnde
44 cogna.l.de tutela C.de in integ reſti.mino.c.cõſtitutis ĩ.de teſti.ſunt qui dñt hanc reſtrictionẽ fore falsã,q ꝙiunctus non ꝓ ſumitur ſcire,niſi ea facta q hñt factũ ſucceſſiuũ,nõ aũt momẽtaneũ,maximè ea q nõ ſolẽt fieri niſi ſecretè,vt ſpoliũ, ſecundũ Bal.in l.qui.C.de iure delib.& d.laſ.poſt alios in l. 1 col. 1.ff. ſi cer.pe.poſſer fortè dici opi.Pan.veriorẽ in coniuncto ucceſſore ſine titulo,vel cũ tit.lucratiuo,arg.eorũ quæ dicit Bart.ĩ l.poſt ĩ.ctũ.ver ſecũda pẽſumptio.ff.de do. Contraria verò ſentẽtia ꝓcedat in ꝙanguineo ſucceſſore cum tit. oneroſo l. pe-
45 C.de cuic.cum ſi ¶ Tertiò †reſtringitur ſm Abb.in ſucceſſore vicino,qa vicinus prẽſumitur ſcire facta vicini.c.quoſdã.& c. quãto.de prẽſump.c.cũ dilectus ĩ.de purg.cano.l.filium. ff de his q ſunt ſui vel alien.iur.iſta reſtrictio eadẽ rõne põt impugnari,qua ꝓcedens,qa vicinus tm præſumitur ſcire facta habẽtia tractũ ſucceſſiuum,ſm Bald in l.conuenticula.in 2.col.C. de epiſ.& cle.Ang.& Moder in d.l.1.Alex.conſ.80.Examinato ꝓceſſu.col.3.vol.4.Aduertite,qa reſtrictio põt dupliciter intelligi.Primo in vicino ſpoliatoris,& tunc ꝓcedat rõ prædicta.Secundò põt intelligi in vicino rei,quia alius fuit ſpoliatus,& tũc crederẽ opi Pan poſſe ſuſtineri,qa ꝓlentia rei eſt quoddam obiectum ipſius vicini,& ideo pẽſumit ſcire quis poſſideat rem vicinã.c.i.§.ſi tres.& ibi not.Bal.de pace tenen.in vſib.feud.& de iſta mã an vicinus pẽſumat ſcire facta vicini,plenè traditur per
46 Fel.in c.literis.per totum ĩ.de præſump. ¶ †Sextò q̃ro.an det ꝙ reũ q ſcienter recepit rẽ vitioſam vacãtẽ? iſta q. põt dupliciter intelligi.Primo,an det ꝙ recipientẽ rẽ vacantẽ nunq poſſeſſam à ſpoliatore.vt in caſu l j.§ q à me.ĩ.de vi&vi arm.Secdò,ꝙ recipiẽtẽ rem vacantẽ q̃q; à ſpoliatore poſſeſſam. vr primo caſu ſaltẽ ꝙ nõ,qa verba iſtius canonis nõ ꝙueniũt, ergo nec ẽt diſpõ.l.4.§.toties.ff.de dã.infe.dicit n.litera,re p ſpoliatorem in aliũ trãſlata.ĩtẽ ſi ſciẽs receperit.i.iterũ cœperit,iuxta no.in rub.ff.ſol.mat quæ verba non cõueniunt eo caſu, quo ſpoliator nunquã apprehẽdiſſet poſſeſſionẽ. Iſtis nõ obſt. Inn.& Pan. determinant oppoſitũ,qa rõ cõuenit,nã ſciens vitiũ omni caſu vr ſuccedere in vitio. Sed adꝛte,qa in ꝯriũ vr caſus in l.3. §.proinde.ff.de vi & vi ar.Solũio,ibi deiectus nõ põt dici ſpoliatus,qa terror armorũ non erat ad hoc ordinatus,& ideo deciſio põt limitari,vt nõ procedat qñ violentia nõ erat ordinata ad ſpoliandũ poſſeſſorem,nam ſicut non competit interdictũ vnde vi, vt ibi ꝙ ſpoliatorem, ita non competit condictio ex
46 iſto canone ꝙ tertiũ poſſeſſorem. ¶ †Septimò quæritur, an det ꝙ quẽcunque ſucceſſorem? vr dari ꝙ eum tñ, qui immediatè habuit cãm à ſpoliatore.vt d. in litera ibi,per ſpoliatorem in aliũ trãſlata.ꝯrium ꝙ detur ꝙ quemlibet etiam milleſi-
47 mum ſucceſſorem,firmãt *communiter* doct.hic poſt Inn. qa rõ peccati militat in quocunq; ſcienter ſuccedente in vitio. ſed hic ſuborit dubõ,qđ ſi vnus ex iſtis poſſeſſoribus fuerit in bona fide,& ipſe fuerit ſpoliatus,an ſibi, an verò primò ſpoliato competat condictio ex iſto canone? Inn.hic ſentit ꝙ cõpetat ſoli bonę fidei poſſeſſori. Contrarium ꝙ cõpetat vtique, tenuit d.Ant.hic,& iſtud credo verius,ſi vltimus poſſeſſor ſciebat violentiam vtrique illatã tũc verũ eſt dicere, ꝙ quaſi ſucceſſit in vitiũ ẽt reſpectu primi ſpoliati. Sed iterũ dubitatur, ſi vterque agat,qs prẽferatur.d. Ant.determinat ꝙ ſcds bonę fidei poſſeſſor dẽt præferri,qa conuentus hẽt ab eo poſſeſſionem,& non à primo.exiſt mo ꝯriũ eẽ verius pp rõnẽ peccati, ex quo reus ſcit primũ prius fuiſſe ſpoliatum,quo caſu potius dr indebitè detinere reſpũ primi q̃ ſcđi.arg.l. bona fides. ff.depo.Scđo,qa attenta rõne d. Anto. ſequeret quòd is q ſpoliauit primũ ſpoliatus ab altero eſſet præferendus ei quẽ ſpoliauit,qa vltimus poſſeſſor hẽt ab eo poſſeſſionẽ, cuius ꝯriũ vo-
47 lunt oẽs vt ĩ.ſubiicitã. † Octauò quæro,an ꝙdõ huius canonis det ſpoliatori ꝙ eũ,qui ſcienter recepit rem à ſecundo ſpoliatore? Pan.decidit ꝙ nõ,quia iſtud remedium fuit inuẽtum ſolum in fauorem primi ſpoliati pp periculum aiarum,vñ ſpoliator in pcõ inuolutus non vr ſe poſſe fundare in pcõ alterius indebitè detinẽtis. ꝯrium puto poſſe iuridicè ſuaderi quia ratio peccati militat in iſto ſucceſſore ſciente violentiam illatã ſpoliatori iſta ratione,quia ſpoliator tenetur ad æſtimationẽ primò per eum ſpoliato.l.cum vi me deiecerit.ff.de vi & vi ar. cuius obligationis reſpectu ſucceſſor dr indebitè detinere ẽt
48 in præiudicium ſpoliatoris. ¶ Nonò quæro, † an condictio huius canonis detur malæ fidei poſſeſſori nõn violento. Pan. determinat ꝙ ſic poſt Inn.quia intereſt poſſeſſoris malæ fidei ꝙ-ſequi rem,vt illam poſſit reſtituere vero dño. Arbitror quòd iſtud intereſſe in malefidei poſſeſſore non violento non ſit conſiderabile.qa nõ fuit ꝙ detinens dicatur in pcõ, cum ipſe pariter poſſit reſtituere rẽ vero dño immo magis peccaret,ſi reſtitueret malæ fidei poſſeſſori non ſecutus de reſtõne fienda vero dño.arg.d.l bonæ fidei.ĩtẽ malæ fidei poſſeſſor nõ violentus non tenetur ad eſtimationem ſpoliato.l.cum à me. ff.
de vi & vi ar. & ſic non ꝓ prætendere reũ eſſe in pcõ reſpũ ſui,fortè ꝓcederet deciſio Pan. ſi malę fidei poſſeſſor caueret
49 de reſtituendo rem primo ſpoliato.arg.c.q quàm.de vſur.lib.6. ¶ †Decimò quæro,an detur bonæ fidei poſſeſſori ꝙ bonę fidei poſſeſſorẽ? Pan poſt alios cõcludit ꝙ non, quia ratio peccati ceſſat. Tu aduerte,quia obſtat. l.vitia. C.de acq. poſ.vbi dr ꝙ vitium violentiæ tranſit cũ re in quẽcunque ſucceſſorem. Sotrãſit q tũ ad effectũ impediendi ꝓſcriptionẽ longi tpis.auth. malę fidei.C.de ꝓſcr.long.tẽp.nõ q tũ ad remedia poſſeſſoria. d.
50 l.cũ añ.& l.bona fides.§.fi.ff de acq.rer.do. ¶ †Vndecimò quæro,an agenti remedio huius canonis obſtet exceptio ꝓprietatis.iſta qõ põt dupliciter intelligi.Primò,an obſtet exceptio dñij alterius. Scđò,an obſtet exceptio dñij proprij? Primò caſu docto.vnanimiter concludunt ꝙ non, & iſtud arbitror veriſſimum,p tex.in l.ſi ſocer.§. Lucius.ff.ſol mat.& qđ ibi dicit Bar.& quia exceptio iuris tertii,nõ etiã iſto caſu excluſiua intẽtionis agentis ipſo iure,iuxta doctri.Bart.in l.2.ff.de excep. rei
51 iudi. Scdo caſu apud me magna vr difficultas,nam cõis opi.eſt quòd agenti remedio,reintegranda vel l.ſi coloni.non obſtet exceptio dominij proprij,ſm Ale.in variis cõſiliis.ĩ.alleg. & eam dicit cõem Dec.in conſi. 57.colu.pen. ergo idem ddm, ſi agatur iſto remedio.confirmat,qa ſpoliator nõ põt opponere exceptionẽ proprij dñij l.ſi quis ad ſe fundũ.C.ad l.Iul.de vi c j.ĩ.eo cum ſimil.ergo nec ẽt poterit is qui ſcienter ſucceſſit, quia odium violẽtię militat ꝯ iſtã rõnem ſcię. Corroboratur
52 quia cõis opinio eſt ꝙ clandeſtinus poſſeſſor nõ poſſit opponere exceptionem proprij dñij agenti remedio recuperandæ, ſecundum Bar.in d.l.ſi coloni.quam dicit cõem Alex.in l.naturaliter §.nihil cõe.in 3.char ff.de acqui.poſ. ergo nec etiã poterit iſte qui participat de vitio violentię propter ſciam,& cũ iſta opi.vñr tranſire Senen.in d.l.rem quę nobis.in ix.q. Contrariũ tñ in puncto iuris arbitror poſſe ſuſtineri per ea quę ĩ. dicta ſunt in gl.ĩ.in 1.qu.officij iudicis.& pro hac mea opinione iterum pondero iſtum rex ibi, quia non multum intereſt quantum ad periculum animarum indebitè detinere aut inuadere alienum.pondera verbum, alienum, ergo ſecus ſi proprium. Et ſi obiiciatur quòd ſequeretur quòd de iure canonico in

co inuadens rem propriam posset opponere exceptionē proprij dominij. Cuius contrarium disponunt infinita iura, im-
51 mo ¶† inuadens rem propriam perdit ius suum. ca. placuit. xv. q. vj. c. eum qui. de præben. lib. vj. Respondeo illud fuisse statutū, ne daretur occasio veniendi ad arma. le. non est singulis. ff. de regu. iur. c. literis. s. ēod. quę ratio cessat in successore, qui non spoliauit, nec spoliari mandauit, licet haberet scientiam rei a-
52 lienæ. ¶† Duodecimò quæro, an conuentus condictione ex isto canone eximatur de iudicio noīando dominum, vel primum possessorem in iudicio? Pan. post Vincen. & Hostien. concludit ꝙ non, quia conuenitur ex proprio delicto, cum sciens se intruserit. illud arbitror verissimum, quia possessor suo nomine non habet beneficium noīandi dm̄. l. j. C. vbi in rem act. immo de iure canonico dubium est, an in iudicio possessorio sit locus noīationi. & glo. in c. quæcunque. xij. quæ. ij. tenet ꝙ non, & sequitur Felin in ca. edoceri. in 3. col. s. de rescrip.

53 ¶† Decimotertiò quæro, an condictio huius canonis competat raptori p̄ eū q occupauit rem raptā vacantem. Inno. quē sequitur Abb. decidit ꝙ nō, dicens ꝙ sibi succurritur remedio l. cum quærebatur. C. vñ vi. si dolosē occupauit. tu verò dicas ꝙ immo competit condictio ex isto canone, vt dixi in 8. quæ. proxi. p̄ced. & ꝙ ei non competit remedium d. leg. cum quære-
54 batur. vt statim subiiciam. ¶† Transeo itaque ad remedium le. cum quærebatur, pro cuius introitu q̄ro an p̄ occupantem rē vacātem succurratur possessori primo seu domino aliquo remedio possessorio? vī ꝙ non, quia interdicta recuperandæ exigunt violentiā. c. cū ad sedem. s. ēod. l. j. §. 2. & §. interdictum. ff. vñ vi. & l. j. ff. vi bono. & interdictū ꝙ vi aut clàm, exigit aliqd esse fcm̄ vel inuasum. & ꝙ metus cā. requrit violētiā cōpulsiuā. Sol. fateor p̄rium, ꝙ olim nō competebat, sed hodie competit condictio ex d. l. cum quærebatur. quæ est vna ex quinquaginta p̄stōnibus nouis editis per Iustinianum. Quæro igitur, ꝑ quibus rebus competat, quibus detur, & p̄ quos? & vtrū agēti obstet aliqua exceptio, & quanto tpe p̄scribat̄ illa condictio. Cir-
55 ca primam dubitatur. Primò, an † cōpetat ēt ꝑ rebus mobilibus. gl. & Sal. ibi tenent ꝙ non. Contrarium firmat ibi Bar. post ✱ Rofre. in suis libel. & istam sequitur, & *cōem* dicit Alex. in l. rē quæ nobis. col. 1. ff. de acq. pos. ponderat ad hoc tex. illū in verbo. res. qđ est gn̄ale p̄hendens ēt res mobiles. l. j. ff. si cer. pe. l. rei appellatione. ff. de ver. sign. ponderat etiam similitudinem furti. de qua in d. l. Contrarium puto verius, quia remedium illius legis est subsidiariū p̄petēs eo casu tm̄, quo nulla actio prę-ter rei vendicationem competebat, vt ibi in princ. dī. Sed pro re mobili vltra rei vendi. p̄ occupantem rem vācantē dabatur actio furti, p̄dictio furtiua, & plures aliæ, de quibus p̄ Bart. in d.
56 l. rē quæ nobis. ergo &c. ¶† Scdo dubitat̄, an cōpetat pro recuperanda possessione nāli ei qui retinuit ciuilē aīo. Bart. ibi tenuit ꝙ sic, & ista fuit opi. Hug. de porta Rauennata glossato q̄ intelligebat possessionem dici vacuam quæ corpore nō tenebatur. Contrarium tenet gl. & sequtur Alb. ibi. intelligēs vacuā pos-✱ sessionem, q̄ nec animo, nec corpore retinet̄, & hāc dicit *cōem* d. Ant. hic, & ista est vera, quia ꝑ nāli occupata si hns ciuilem non admittatur, cōpetit interdictum vñ vi, tanq̄ tūc spoliatus vtraq; l. j. §. siue aūt. ff. de vi & vi arm. & l. 3. §. si quid aūt. ff. eo. & ista p̄cederet sine dubio, si teneremus ꝙ vnica tm̄ sit possessio in mundo, prout ego tenui in rub. s. de caus. poss. & proprieta.
57 ¶† Tertiò dubitatur, an p̄petat plato, ꝑ rebus ecclesiæ occupatis vacante ecclesia: istam dubōnē mouet Spe. ti. de pet. & pos. §. j. ver. sed pone vacante ecclesia. & decidit ꝙ nō, quia nō p̄nt dici vacare, ex quo ecclesia quæ nunq̄ moritur. c. si gratioſę. de rescrip. li. vj. p̄ inuo dī possidere. l. raptores. de episc. & cle. & le. iubemus. §. si q̄n. C. de sacrosanc. eccl. Sequtur d. Ant. hic, & An. in d. l. cum quærebatur. licet p̄rium voluerint Pet. & Alb. ibi,
58 dū dñt ꝙ ēt illa lex habet locū ꝑ re sacra occupata. ¶† Quarto dubitatur, an hēat locū in re hrditaria occupata. Ista qō p̄t tripliciter intelligi. Primò an cōpetat hæredi pro re hrditaria vacante & occupata ante mortem defuncti? & iste casus est clarus. Scdò p̄t intelligi ꝑ re hrditaria occupata hæreditate iacē te: & isto casu vī ꝙ non competat: quia illud remedium dat̄ p̄ occupantes res alienas vacātes, sed res hrditariæ hæreditate iacente dñr in bonis nullius l. j. §. j. ff. de rer. diui. ergo &c. Et per §✱ istam rōnem ita tenent gl. Bar. Sal. & *cōiter* scribentes ibi Contrarium tenent primo Old. & Albe. quia hrditas facens repræsentat psonā defuncti, & sic hrditas ꝑ domino reputat̄. l. in eo. §. fi. & l. seq. & l. hrditas in multis. ff. de acq. rer. d. Quid tenedū? Amplector communem. pro qua adduco decisionem Bart. in similibus terminis in l. ex re. §. fi. ff. de stip. ser. vbi decidit ꝙ statutum puniens intrantem vineā alterius, non habet locum in intrante vineam hrditate iacente, quia verba legis debent intelligi in casu vero: & nō in casu fic̄o. l. 3. §. hæc verba ff. de nego. gest. Secundò pro cōi adduco aliud remedium d. le. cum q̄ rebatur. quod est subsidiarium, sed pro re hæreditaria occupata hæreditate iacente competit actio expilatæ hæreditatis. l. fi. C. de cri. expi. hære. ergo cessabit remedium d. l. ad p̄trarium rndeo verum esse ꝙ hrditas pro dño reputatur, sed fictè. Item ipsa hrditas dicitur possidere sicut defunctus possidebat. l. coeptam. ff. de vsucapio. sed etiam fictè, & dato ꝙ verè, tunc retor queo fundamentum, quia si possidet, ergo non vacat, si nō vacat, ergo non habet locum. l. cum quærebatur. Tertiò p̄t intelligi in re hereditaria occupata, ad l. hrdi. sed nondum apprehensa possessione, & isto casu Azoin sūma. C. vñ vi. determinauit ꝙ sic, quia tūc heres dicitur dominus. l. cum hęredes. ff. de acq. pos. sequuntur Bart & Ang. in d. l. cum quęrabatur. d. Ant. hic, Inn. & Hostien. in c. in p̄tia. colu. j. j. de prob. contrarium tenent Old. Alb. & Saly. ibi, quia requiritur quòd prius fuerit possessa, si dici debeat vacare respectu agentis. Secundò ꝙ paria sunt hæreditatem non fuisse aditam. vel ad tam, & nō apprehensam fuisse possessionem. l. ij. ff. de cri. expi. her. Tertiò quia isto casu succursum est hæredi de aliis remedijs. Primò per interdictum quorum bonorum. l. j. ff. & C. quo. bon. Secundò per remedium. l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. Tertiò per actionem expilatę hrditatis. dl. fin. C. de cri. expi. hær. ergo cessabit
59 remidium. d. l. subsidiarū. ¶ † Venio ad sedam principalem, qō nē circa quam dubitatur primò, an condictio ex illa lege det̄ ei cuius per iniuriam seu errorē possessio vacabat? Vī ꝙ sic, qa rō illa, scire. n. debuit, &c. militat ēt isto casu. Contrariū tenet Bal. in l. improba. C. de acq. poss. dicens sibi tūc succurri remedio l. inuasor. C. eod. & ista est vna differentia inter illas leges.
60 ¶† Scdò dubitat̄, an remedium illius legis cōpetat prædoni. Pan. hic post Inn. vult ꝙ sic, & istud vī probari, quia remedium dictæ legis est introductū ad similitudinē interdicti, vnde vi, quod competit prædoni. c. in literis s. eod. Et istam partem se-§✱ quunt. gl. Bar. & *cōiter* doc. ibi. Cōtrariū videtur verius qa, lex illa dicit dari condictionem contra occupantes res alienas, & sic oportet ꝙ agens tempore occupationis esset dñs. ista etiā opinio comprobatur per similitudinem furti adductam per Iustinia. pro ratione & decisione legis. Et istam partem tenuit ibi Ang & si dicatur remedium esse inutile, quia si oportet ꝑbare dominium melius est agere petitorio, respondet Ang. & istud benè nota, ꝙ in petitorio oportet probare dominium verè, sed in condictione illa possessoria sufficit probare dñium præsumptiuè, quod probabitur probando possessionem solam, ex qua resultat p̄sumptio dominij, iuxta docti. Barto. in l. pe. ff. de cond. insti. ex istis infertur quòd beneficium illius legis, nō competit malæ fidei possessori nec cōmodatario, aut
61 similibus det̄atoribus. ¶† Tertiò dubitatur, an competat singulari successori? pendet decisio ab his quæ dixi. s. in 4. dubitatione remedii. d. c. reintegranda. est. n. cōdictio d. l. cū q̄rebat̄.
62 etiam in rem scripta fm cōem &c. j. dicam. ¶† Quartò dubitat̄, an competat reuerso ab hostibus pro recuperanda possessione occupata tempore captiuitatis? gl. in l. pen. C. de capti. & postl. reuer. dubitat & nō resoluit. Albe. in d. l. cū q̄rebat̄ determinat ꝙ sic, quia in eo militat rō legis. Cōtrariū tenet Ang. ibi & Saly in d. l. pe. quia captus pp captiuitatē p̄diderat dñium, & sic tpe occupationis res non erat in bonis suis, ergo ei nō dabitur p̄dictio sicut diximus supra in re hæreditaria occupata hæreditate iacente. & ista opinio placet, quia reuerso succurrebatur per legem Corneliam. ergo cessabit condictio subsidiaria.
63 ¶† Circa tertiā qōnē princip. dubitat̄ primò, an det̄ p̄ tertiū possessorē? ista dubitatio p̄t intelligi dupl̄r. Primò, an detur p̄ singularē successorē q pariter occupauit vacantē, quia primus fortè occupator cecidit à possessione. & isto casu *Io.* & Accu. & gl. tenuerunt ꝙ non dat̄ primo possessori seu dño p̄ istū singularem successorē, quia nō dicebatur vacare à primo, sed ab alio occupatore. *Itē*, quia interdictū, vñ vi, ad cuius similitudinē fuit introducta p̄dictio ex illa lege non competit p̄ singularē successorē. l. cum à te. ff. de vi & vi arma. ergo nec ēt p̄dictio il-§✱ la. Contrarium tenent Bat. & *cōiter* alij, quia rō legis militat. Nec ob. l. cū à te, quia in hoc p̄dictio illa nō assimilatur interdicto, vnde vi, cum sit p̄dictio ipsa in rem scripta. nō tñ probant ꝙ dicatur in rem scripta. Arbitror tn cōem esse veriorē, quia l. cū à te. loquitur cū successor habuit cām iustā vel iniustā à spoliatore. In casu verò nro successor occupauit vacantē, quā dñs poterat ꝑpria authoritate apprehendere, meritò dī occupasse vacantem etiam ab ipso dño, ergo eidem dabit̄ cōdicō. Scdò modo potest intelligi in successore, qui nō occupauit vacātem, sed habuit causam ab ipso occupatore, & isto casu Innoc. & Pan. vt supra dixi voluerunt quòd sic. Contrariū credo verius, quia non occupauit vacantem, & quia isto casu fm veteres leges non agebat̄ possessorio p̄rra tertium d. l. cum
64 à te. ergo nec etiam p̄dictione ex illa lege. ¶† Scdò dubitatur, qs p̄ferat̄ si primus possessor, & occupator primus cōcurrāt

cons.

contra ſm occupatorem rei vacantis retenta opinione mea q̃ remedium illius legis non detur occupatori, fruſtra de hoc diſputatur, ſed retenta communi dicas ſm Bar. & alios q̃ præfertur primus poſſeſſor qui iuris præſumptione hꝫ pro domino. argu l. bona fides. ff. depo. & hoc facit contra d. Ant. prout dixi in vij. qu remedij huius canonis. ¶ Tertiò dubitatur, an detur contra occupatorem primum amplius non poſſidentem. Bar. cum quo concordant cæteri, tenet q̃ ſic per text. in le. j. §. reſſiſſimè. ff. de vi & vi arma. quod intelligo ad intereſſe, l. ſi vi me deiecceris. ff. eo. prout dicit Pan. hic in fi. & licet loquatur in interdicto, vnde vi, tñ idem in cõdictione ex illa lege in
65 ducta ad ſimilitudinem interdicti. ¶ Quartò † dubitatur, an detur contra eum qui occupauit rem vacãtem credens eſſe ſuã puta, quia erat fama publica, q̃ illa res erat maiorum ſuorum? glo. & doc. concludunt q̃ non, quia ceſſat ratio legis q̃ debuerit ſcire alienum quod ſuum non erat. & ſequuntur Pan. & alij. Sed tunc videndum eſt, quo remedio ſuccurratur domino? reſpondet gl. & alij q̃ tunc ſuccurritur cõdictione l. inuaſor. C. eo. & ſic no. ſecundam dr̃iã inter iſtas duas leges, condictio eſt̃ l. inuaſor. datur ꝯ ingredientem rẽ alterius ſine dolo, cõdictio verò le. cum quærebatur. datur ꝯ ingredientem cũ dolo. credo dr̃iam veram: exemplum tñ q̃ l. inuaſor. loquatur in eo qui credebat rem eſſe ſuam, non videtur bene conuenire illi literæ, quæ videtur loqui in occupatore, ſine vi ſciente rẽ eſſe alterius. Et ſi dixeris, quomodo poteſt eſſe ſine dolo, qui occupat rem quam ſcit non eſſe ſuam? reſpondeo, quia probabiliter credat dñm habuiſſe eam pro derelicta ex quo nõ accedebat ad agrum, & patiebatur illum ſtare incultum. ar. l. quod ſeruus. & quod ibi Bart. ff. de ſtip. ſeru. ¶ Eſt alia differentia, quia cõdictio, l. cum quærebatur competit etiam ad fructus, ſecus in condictione l. inuaſor. ſm Bar. & communiter alios in d. le. cum quærebatur. ¶ Circa 4. qu. an agenti condictione ex illa l. obſtet exceptio proprij dominij? videtur q̃ non ad ſimilitudinem interdicti, vnde vi. contrarium determinat glo communiter approbata in d. l. cum quærebatur. ponderando tex. ibi, ſcire. n debuit alienum, quæ ponderatio facit pro opinione, quam tenui ſ. contra communem in xj. q. remedij noſtri canonis. quod intellige, dummodo probatio dominij offeratur in continenti, iuxta l. ſi is à quo. ff. vt in poſſ. leg. & hoc puto verũ, quia ſi vacabat res propria occupatoris, ſequitur q̃ ẽt vacabat ab eo quo caſu ſi alius occupaſſet, habuiſſet dñs actionem, vt ꝯ. dixi in . dubitatione . q. prin. ergo à fortiori habebit exceptionem, quia cui datur actio, &c. l. j. §. his aũt. ff. d̃ ſuperfi. ĩmo tenendo opi. q̃ p̃dicto ex illa l. nõ competat malæfidei poſſeſſori, vt ſ. tenui dico q̃ etiam obſtat agẽti exceptio malæ fidei.
66 ¶ † Circa quintam & vlt, rñdet tex. ille in fi. q̃ cõdictio d. l. præſcribitur ſpatio. xxx. ann. tanto, n. tpe tolluntur oẽs perſonales actiones l. licut. & l. oẽs. C. de præſcri. xxx. vel xl. ann. Fallit aũt in eo qui occupat prædium, qui præſcribit ſpatio biennij, ſi p̃pria authoritate intrauit. l. qui agros. C. de omni agro deſert. l. xj. Et ſi intrauit de licentia cenſitoris vel peræquatoris, præſcri
67 bit ſpatio ſex menſium. l. fi. C. de cenſi. & cenſito. e. lib. ¶ † Sed hic ſuboritur dubitatio an iſta præſcriptio procedat d̃ iure canonico d. Ant hic poſt Bar. in d. l. cũ quærebat. voluit q̃ ſic: ſequunt Pan. & Fel. in c. vigilanti. j. de p̃ſcri. in fi. mouentur qa ĩgrediens fundũ vacantẽ p̃ſumitur eſſe ĩ mala fide, q̃ p̃ſumptio tollit̃ ſpatio. xxx. ann. ſequit̃ Arc. conſi. 112. Conſideratis diligenter. & Cur. cõſi. 83. In primo. aduerte diligenter, quia iſtud eſt magni effectus, ſi p̃ſupponamus à principio doloſum ĩgreſſum, prout intelligunt doc. in d. l. cum quærebat. tunc ego nõ video qũo p̃ ſpatium xxx. an. tollatur mala fides, cũ aliquid nõ ſuperuenerit quare debuit ingreſſus mutaſſe malum aĩum. & ideo iſto caſu tenerẽ ꝯ Bar. & ſequa. ꝯ quem tenet Imo. c. fin. in 2. char. j. de præſcr. & in l. Celſus ff. de vſuca. ſi verò præſupponamus q̃ ĩtrauerit ſine dolo, vt in caſu l. inuaſor. & tunc certi iuris eſt, q̃ p̃ſcribit: ſi vero ſimus in dubio, & ingreſſus alleget q̃ credebat fuiſſe habitam p̃ derelicta, dicerẽ q̃ p̃cederet opi. Bar. nam tunc ſpatio tanti tpis cũ allegatione bonæ fidei tolleret ꝯ dr̃ia p̃ſumptio, per ea q̃ d cit Bald. quẽ ibi ſequit̃ Fel in d. c. fi in 3. char. p̃dicta vera ſunt ĩ ipſo occupatore rei vacãtis: ſed in hñte cãm ab ipſo occupatore ſeruãda eſt diſtinctio authẽ. malæ fidei. C. de præſcri. long. repo. cui erẽ ẽt q̃ in caſu d. l. qui agros. & d. l. ſi currat p̃ſcriptio dato q̃ occupans ſciat alienum, qa ĩtrat authoritate legis, q̃ ita ſtatuit fauore tributorũ exigendorũ & fauore agriculturæ, p ea quæ dicit Pau. de Caſ. in l. ſequitur. §. ſi viam ff. de vſuc. ¶ Primò q̃rit Abb. ſi ſpoliatus recuperauerit rem à ſingulari ſucceſſore, vtrũ poſſit agere ꝯ ſpoliatorem ad pœnam l. ſi quis in tantam. C. vñ vi. & cõcludit q̃ ſic, qa vna eſt ciuilis, altera criminalis ſeu pœnalis. le. j. C. qñ ciu. actio p̃iud. cri. Aduerte ĩquãtũ Abb. p̃ſupponit q̃ agẽs q̃dõne l. ſi qs in tantam. dicat̃ agere criminaliter, iſtud non eſt verum, qa pœna applicatur parti. ergo ciuilis eſt actio ſm gl. in l. iij. ff. de ſepulch. viol. & Pan. ſ. in rub. de iũd. Nec ob tex. in d. l. j. qa loquit̃ in pœna legis Iuliæ de vi, q̃ applicat̃ fiſco. l. ſi qs ad ſe fundũ. in fi. C. ad l. Iul. de vi. dicã de veritate huius cõnis,
68 ꝯ. loco ſuo. ¶ † Aggredior itaq; remedium d. l. ſi quis in tãtã. Et primò quæro, pro quibus reb det̃. Scdò quibus. Tertiò ꝯ quos. Quartò qñ. Quintò an inuaſor incidat in pœnam illius legis ipſo iure. Primò, nunquid habet locũ q̃ reb. mobilibus? vr̃ q̃ non, quia interdictũ, vñ vi, ſub quo eſt̃ ſituata illa lex nõ dat̃ niſi pro rebus ſoli. l. j. §. illud itaq;. ff. de vi & vi ar. In ꝯriũ eſt caſus in §. quia th. inſti. vi bo. rap. & ibi eſt ẽt caſus alterius dubitationis, an habeat locũ in immobilibus. Itẽ dubitat̃, nũ-
§ quid p̃cedat in iuribus incorporalibus? cõis *opi. eſt* q̃ ſic, & dixi in c. cum eccleſia Sutrina. ſ. de cau. poſ. & proprie. Item dubitat̃, an q̃petat in beneficia. lib. tex. eſt q̃ ſic in c. eũ qui. de p̃bẽ. in vj. & ĩ c. placuit. xvj. q6. vj. Sed hic ſuborit̃ alia dubitatio, an habeat locum in eo q violẽter expulit poſſeſſorẽ à bñficio ſibi à ſede apoſtolica reſeruato. Vr̃ q̃ non, qa reſeruatio Papæ inficit non ſolum titulũ, ſed ẽt poſſeſſionem alterius. c. ſi eo tpe. de ele. lib. vj. c. vt noſtrum. cum materia. vt eccl. benefi. & ppea dicit q̃ agẽti ẽt remedio reintegrãdæ, obſtat exceptio reſeruationis, ſm Pan. in c. in literis. ſ. eo. & iſtam dñt cõem Senen. in d. l. rẽ quæ nobis. in ix. q. ff. de acq. poſ. Cõtrariũ credo verius p gñalem rõnem d. c. eum qui. notantis audaciã & temeritat̃. Nec ob. q̃ reſeruatio inficiat poſſeſſionem, quia antequã ſit cognitũ de viribus reſeruationis, non placet reſeruatori iſtud aſſeuerare. c. licet eps. de præb. e. ti. vel eſto q̃ inficiat ciuile: negari tñ nõ põt qn nãlis ſit apud alium, pro qua nãli violenter occupata habet locũ pœna. d. c. eum qui. & d. l. ſi
69 quis in tantam vt ꝯ. dicetur. & licet ſtante reſeruatione nõ ſit fienda reſtitutio ſpoliato nõ hñti titulũ. non tñ ſequitur q̃ ingrediens non amittat ius ſuũ, & ſic q̃ Papa poſſit beneficium alteri p̃ferre. & ita determinat collector Rotæ, licet iſta nõ ad
69 ducat in deci. xvj. ſub rub. de reſtit. ſpol. in nouis. ¶ † An autẽ apprehendens poſſeſſionẽ beneficij vacuã propria authoritate ſine executorialibus, ſeu añ fulminarum proceſſum perdat ius ſuũ? conſului iſto anno q̃ non, immo dixi q̃ licet propria authoritate intrare ea ratione, quia in bñficiis collatiuis tãtũ operat̃ collatio quantũ in electiuis electio, ſm Pan. in c. dudũ. col. 3. in fin. de elec. no. in ca. eum olim. de cã. poſ. & propr. ſed electus põt p̃pria authoritate apprehẽdere poſſeſſionẽ abſq; periculo amiſſionis iuris ſui. c. auaritiæ. de ele. in vj. c. noſti. cã. qualiter. e. ti. in antiq. ergo ẽt poterit is, cui eſt̃ facta collatio, maximè per Papam, quia illa tribuit plenum ius, ſecundum Pan. & Fel. in c. eam te. col. ij. ſ. de reſcrip. & ita decidit Pan. in c. tranſmiſſa. de elec. & Peru. in d. c. eum qui. facit deciſio gl. oſ.
§ *cõiter* approbatæ in l. ſi. C. vñ vi. eſt verum q̃ Aegid. Bellam. cõſi. x. colu. v. dicit q̃ auditores curiæ practicant contrarium, q̃ non ſit licitum intrare propria authoritate, non tñ dñt quòd
70 priuetur iure ſuo. ¶ † Quintò dubitat̃, an habeat locũ in eo, qui accepit equum ſoliuagum in paſcuis. Illa q. poteſt triplici ter intelligi. Primò in eo qui accepit equũ alienũ in p̃prijs paſcuis pro damno dato, & iſto caſu non incidit in pœnam, ſm Gand. in tract. malefi. ſub rubr. de pœnis. colũ. iij. Scdò põt intelligi in eo qui accepit equum aberrantem. & iſto caſu, quia poſſeſſio equi deſiderat eſſe apud poſſeſſorẽ. l. iij. §. Neratius. ff. de acq. poſ. non habebit locum pœna. d. l. Tertiò põt intelligi in capiente equũ in paſcuis cõibus vel proprijs ipſius poſſeſſoris, vel cuiuslibet alterius & iſto caſu gl. & Bar. tenẽt q̃ incidat in pœnam. Contrariũ tenent ibi Old. Ab. & Sal. qa nulla interuenit violentia, & iſtã ſequunt Mod. Peru. in d. §. Nerua.
71 ¶ † Sexto dubitatur, an procedat in rebus, quas ſpoliatus in continenti recuperauit, iuxta l. iij. §. cũ igit̃. ff. de vi & vi ar. videtur q̃ non, quia nõ dr̃ ſpoliatus qui incontinenti recuperauit. l. tertia. ff. de dinor. & ita tenent gloſſ. Per. Cyn. Alb. Bart. & Saly. in l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad legem Iul. de vi. gloſſ. & Bart. in l. qui poſſeſſionem. ff. de vi & vi arma. mouentur per text. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. & pro iſta pte facit deciſio Iac. de Are. in l. mancipia. C. de ſer. fugi. quã ſequitur d. Iaſ. in l. j. colu. ij. ff. de iuſti. & iur. Contrariũ credo verius, quia d. l. fuit facta ad puniendũ audaciã & violentiã. Ad. tex. in d. §. qui furti. rñdeo retorquẽdo q̃ ibi punit̃ violentia, licet nõ teneat̃ furti. Si dicamus q̃ puniat̃ pœna. l. ſi quis ĩ tãtã. pp delictũ violentiæ conſummatũ. licet non teneat̃ ad reſtõnẽ, qa non ſit ſe
72 cuta ſpoliatio. ¶ † Septimò dubitat̃ quid ſi inuaſor pœnitẽtia ductus anteq̃ conueniat̃ fecerit reſtõnem rei ſpoliatę, an euitabit pœnam illius legis præmiſſa deciſio facit q̃ nõ. ad idẽ facit tex. in c. ſicut dignum. §. eo. & quod ibi no. Pan. ꝯ. de hom. ſed ibi loquitur in foro poli. ad idẽ. l. j. C. qñ ciui. act. ſed ibi loquitur in reſtituẽte inuito, & in pœna fiſco applicãda. ad idẽ facit, qa in delictis ĩ faciẽdo mora eſt ĩpurgabilis. l. j. §. ſi rẽ. ff.

depo.

d. po. Bart. in l. si insulã. in vj. q. ff. de verb. ob. & istud credo verũ, si spoliatus in actu restitutionis fuerit protestatus, saluo iure pœnæ. arg. l. si debitor. §. si in venditione. ff. quib. mod. pign. vel hypo. solu. Sed dubitatio remanet, an spoliatus sponte rẽ recipiens sine ꝓtestatione censeat remisisse pœnã? vr̃ ꝙ sic. per rex. in l. si duo. ff. si quis cautio. & in l. post diẽ. ff. de l. cõmissio. & per vnã cõem sententiã de qua per d. Iaſ. in l. ij. in lxiij. col. C. d iure emphy. Contrariũ puto verius per tex in l. pen. ff. vi bon. rap. & in l. q ea mente. ff. de furt. Non ob. iura præallegata, qa loquunt in pœna cõuentionali, cuius exactione tollitur actio sortis, & econtra. l. fi. ff. de ꝓto. sip. § nõ solũ. insti. de verb ob. & traditur in. §. Cato. ff. eo. Nos aũt loquimur in pœna legali. nõ etiam obstat decisio cõis, qa loquit in pœna cõmissa in ñ faciendo, nos loquimur in pœna cõmissa ꝓpter delictũ in faciendo. & inter ista est magna differẽtia. Grauius est. n. delictũ in faciendo, iuxta gl. in l. si mora. ff. sol. mat. & ideo in illis non admittitur purgatio moræ, secus in cõmissis in non faciẽdo, & ideo dñs recuperãs pensionẽ ab emphyteuta, sine protestatione, videt cõsensisse purgari morã, q̃ ratio cessat i casu nr̃o.

73 ¶ †Octauo dubitat, quid si spoliatus ex interuallo spoliauerit spoliatorẽ, an perdat cõdictionẽ d. l. si qs in tãta? vr̃ ꝙ sic, quia dolus cũ dolo dẽt cõpensari. l. qui duo. ff. de dolo. l. viro atque vxore. ff. sol. mat. c. plerũque. j. de dona. inter vir & vxor. & ꝓ ista parte facit tex. in l. si aliud. §. bellissimè. ff. qd vi aut clam. ⁊ rium determinãt gl. Bar. & alij in l. si quis ad le. C. ad leg. iul. d vi. & in d. l. q possessionẽ. p tex. in l. q vas. in prin. ff. de fur. ad ⁊

74 ria rnde, vt ꝓ Bar ĩ locis allega. ¶ Nono †dubitat. an affectãs priuari incidat in pœnã. d. l. in præiudiciũ legitimæ filiorũ? vr̃ ꝙ sic, qa ꝯhendo ꝓt alienare oia bona sua ẽt in ꝓiudiciũ legitimæ filiorũ, ſm Bar. in hæreditariũ. ff. de bon. auth. iud. poss. ergo & delinquẽdo: arguendo de ꝯctib. ad delicta l. j. §. oẽm. ff. de ind Facit qa legitima est tertia vel semis ſm numerũ filiorum eius quod reperit in bonis patris tẽpore mortis, deducto ære alieno. l. Papinianus. § 4. ff. de inoff. test. l. cũ quæritur. & auth. nouissima. C. e. In ꝓrium facit quod dicit Bal. in l. j. in fi. C. siqs. in fraud. parr. ¶ Adde d. Iaſ. in §. item si qs in fraudẽ. in j. col. in ver. & an si pr̃ amisit. insti. de actio. vbi si pater amisit omnia bona sua in ludo aſardi, filij poterunt reuocare vsque ad corũ legitimã. & idẽ voluit Bal. in rũb. C. de cõdi. ob tur. cau. sequit̃ do. Iaſ. in l. si arrogator. in ix. col. ff. de adopt. si cõstaret de fraude res esset clara pro filijs, per tex. in l. fi. ff. si qs in frau. patr. Si aũt non appareret, dicerẽ ꝙ si propter inuasionẽ sequeretur priuatio omniũ bonorũ, ꝙ præsumeretur fraus. arg. l. oẽs. §. Lucius ff. de his q̃ in frau. cred. & ibi Bar. Nec obst. decisi. Bar. in d. l. hæreditariũ. qa eã reprehendit Ang. in d. §. quarta. & Roma. in notabilib. post singularia, notabi. xc. incip. Quidã cardinalis. & Alex. cõs. 54. col. ij. vol. j. Sal ẽ non est vera illa decisio in alienatione bonorũ facta ex cã lucratiua, vt tenet ipse Bar. in l. nõ vsque adeo. ff. si quis à parẽ. fue. manu. & in isto casu ꝓcedit thema quæstionis nostræ, qa omne qd alteri acquirit ratione pœnæ, dicit acquiri ex cã lucratiua, ſm Bar. in l. Mæuius.

75 §. duob. col. pe. ff. de leg. ij. ¶ Decimo † dubitatur, an ꝓsit ista cautela volenti renuntiare beneficio inuito episcopo & se intrudere vel vi beneficiũ occupare: vr̃ ꝙ sic, qa intrudens se vel violenter occupans priuat̃ à lege ipso iure. d. ca. eũ qui. in ꝯriũ facit trita regula, inducta in odiũ nõ debẽt retorqueri in fauorẽ. nec econtra. c. inter corporalia. §. quod nec exceptione. s. de trãsla. ꝓla. facit l. quod fauore. C. de legi. & inducta ad vnũ effectũ non debent operari ꝯrium. l. legata inutiliter. ff. de leg. i. & istã partẽ tenent Ioan. de Lign. Gemi. & Peru. ibi, pro qua

76 allego bonũ tex. in arg. l. fi. de renũciatio. in vj. ¶ † Vndecimò dubitatur, an cõdictio. d l. procedat i peculio aduẽtitio, quod filius familias inuasit? vr̃ ꝙ nõ, qa filius non põt illud alienare sine consensu patris habentis vsumfructũ. l. cũ nõ solũ. §. filij. C. de bo. q̃ lib. Contrariũ tenet Iac. de Are. qa ratio. d. l. militat ẽt in filio cõmittente violẽriã. Nec ob. ꝯrium, qa nõ est filius, qui alienet, sed ipsa lex. Quid tenendum? Bar. ibi dicit se fuisse tantę audacię, ꝙ ausus fuit consulere ꝯrium, motus quia in ꝯ fiscatione bonorum non veniunt bona ꝓhibita alienari fauore tertij, l. quicunque ff. de bo damn. l. si finita. §. si de vectigalibus ff. de dam. infec. sequitur Ale. cõsi. 23. col. 1. vol. 1. Dubito de audacia Bar. Primò, qa filius no prohibetur alienare peculium aduẽtitium pricipaliter fauore patris, sed fauore suo, ne propter iuuenilẽ calorẽ tristẽ exitum sentiat. d. §. filij præterea ĩ omni alienatione etiã in cõfiscatione bonorum ĩtelligit̃ saluo vsufructu alteri debito l. si postulauerit. §. iubet ff. de adul. Secundò ꝯ Bar. facit, qa pater tenetur de peculio profectitio pro inuasione & violentia alteri facta. l. in peculium. ff. de re iu. l. iij. §. idẽ scribit. ff. de pec. ergo a fortiori debet procedere pœna violentiæ in peculio profectitio saluo vsufructu. cum habeat pater plus iuris in profectitio quam aduẽtitio l. profectitia. ff. de iur. dot. cũ simi. & extollitur fundamentum Bart. qa posito ꝙ in confiscatione bonorum non veniret peculium aduentitium (qd nõ credo) tñ deberet venire in actione ciuili. l. si quis in tantã. C. vnde vi. qa ẽt pater pro violentia tenetur de

77 peculio iurib. palleg. ¶ † Circa secundã principalẽ quæstionẽ. dubitatio ꝓt habere duplicẽ sensum. Primò, an detur ꝯ domino. Secũdò ꝯ extraneo. Primo casu gl. Bar. & *coiter* cæteri cõ§ cludunt ꝙ non, quia dñs ipse possidet. l. si colonus. ff. de acqu. poss. cũ simi. ergo non dicet̃ cõmissa violentia in possessione alterius, prout requirit̃ in d. l. videatis vos tex. ĩ §. fi. inst. vi bon. rap. vbi dr̃ q nõ dat̃ istis cõdictio, vt dominiũ consequant̃, sed solũ ad interesse. Ista decisio limitat̃, nisi colonus vel cõmodatarius interuerterit possessionẽ dñi, quia tũc ipsi dicerent̃ possidere, & nõ dñs. Ista limitatio est satis iniqua, qa hoc modo melioris est cõditionis malus colonus quã bonus. ꝯ. l. qd Seruius. ff. quod vi aut clã. Scdò casu dicas cõdictionẽ dari dño possessori & nõ ipsis detentatoribus, quia apud eos non est constituta

78 possessio, prout requiritur in d. l. si quis in tantã. ¶ †Secundò dubitatur an detur clandestino possessori ciuili apud alium remanente. Alex. cõsi. 80. incip. Examinato processu. vol. 3. In simili casu tenet ꝙ non, dicit. n. ꝙ statutũ puniens turbantẽ aliũ in sua possessione dẽt intelligi de possessione ciuil. alleg. Bal. in l. j. C cõmu. de vsucap. Credo verã decisionẽ, vt nõ detur clandestino possessori ꝯ eũ qui ciuiliter possidebat, per id qd decidit Cæpol. cautela. cxxiij. incip. Nota diligenter tu aduocate. vbi instruit partẽ q̃ confidit habere probationes possessionis suæ ꝙ violenter expellat aliũ possessorem, quia si probabit se possidere, non incurret pœnam d. l. q̃ procedit ꝯ inuadentes possessionẽ alienã, non si suã teneantur. & hoc voluit Ab. in c. j. ĩ. de immu. eccl. & hoc procederet sine dubio tenendo opin.

79 Azo. ꝙ vnica tñ sit possessio. ¶ †Tertio dubitat̃, an competat ciui iter possidenti. quẽ reuersum non admittit clandestinus possessor: Cyn. & Alb. tenent ꝙ sic, & hoc verum qu a ciuilis possessor non admissus, dr̃ violenter expulsus. lib. j. §. siue aũt. ff. de vi & vi arma ¶ †Quartò dubitat̃, an detur furi ꝯ dominũ?

80 gl. in d. l. si quis in tantã, rndet ꝙ nõ, si dominus abstulerit per vim antequã fur cũ re peruenerit ad locum destinatũ. le. 3. ff. de furt. l. qui liberã. C. qñ lice. sine iud. se vindi. Alij verò aliter distinguũt, aut dñs abstulit incontinenti, aut ex interuallo, sed in idẽ reincidit, intellige verũ nisi in defectum iustitiæ, quo casu licet ẽt ex interuallo, ſm gl. in c. humanum genus j. distinct. de qua dixi in c. j §. de iud. Secundò intellige in foro fori, secus in foro poli, dummodo sine scandalo auferatur, ſm Inno. in cap. olim. j. de resti. spo. & Pau. de Ca. consil. 329. Prius quã iura fierent, ſm antiq impressionẽ. Ale. consi. 125. vol. j. Pan. in c. j. colu. 2. §. quod met. cau. d. Iaſ. in l. j. col. v. C. de testam. Bal. in ca. sicut. 3. de iureiur. & d. Ant. de But. in c. j. de dolo & contu. & in cap. plerique. de immu. eccl. Facit gl. sing. in c. fraternitas. xij. qu. 2. de qua per Fel. in c. audiuimus. j. de simo. & in c. j. §. de constit. Tertiò intellige nisi dominus incontinenti rem suã furi ablatã iudici cõsignauerit. l. qui vas. in prin. ſm vnum intellectũ. ff. de

81 furt. sequitur Sal. in d. l. si quis in tantam. colum. 4. ¶ † Quintò dubitatur, an cõdictio d. l. cõpetat filio ꝯ patrẽ, & liberto ꝯ pa§ tronum? Glo. Bart. & cõiter doct. tenent ꝙ non, quia infamat saltẽ infamia facti, & actiones famosæ non dantur ꝯ partẽ vel patronũ. l. nõ debet. ff. de dolo. Facit text. in le. j. §. interdictum hoc. ff. de vi & vi arma. no. rationẽ, qa ea attenta dicendũ est ꝙ ẽt non detur plebeio aduersus cõsularẽ virũ, neque vlli aduersus nobilẽ bonæ famæ & approbatæ vitæ, vt dr̃ in d. l. non dẽt. neq; etiã aduersus parentes spirituales, ſm d. Iaſ ĩ l. gñalr̃. ff. de in ius vocã. & Fel. in c. cæterũ. co. 4. §. de iud. vbi etiã Pan. col. v. dicit non dari vasallo ꝯ dñm. Contrarium tenent Albe. & Bal. quia in delictis reuerentia nihil operat̃ qd nihil est qa nõ operatur si crimina liter agatur, secus si ciuiliter ad pœnã parti applicandam. l. j. ff. rerum amot. melius ꝓ sua opi. facit text. ille in sui gñalitate in verbo, si qs. iunctis his q̃ notã. ĩ l. si qs maior. C. de trãsa. & in verbo apud quosliber. nisi dixeris ꝙ illa gñalitas dẽt restringi pleges antiquas. l. nõ est nouũ. & l. sequẽ. ff. de

82 legib. ¶ † Sextò dubitat̃, an det̃ priuigno ꝯ nouercã & vitricũ? vr̃ ꝙ non, quia parentum loco sunt. §. affinitatis. insti. de nup. Contrariũ est verius per tex. in l. q̃ nõdum. & l. de his. C. de fur. posset tamẽ ꝓbabiliter dici ꝙ actio famosa nõ detur ꝯ nouer

83 cam viuente patre arg. l. j. §. fi. ff. de iniur. ¶ † Septimò dubitatur an cõpetat patri ꝯ filium, & patrono ꝯ libertũ: gl. & alij tenent,

84 ꝙ sic. ꝓ tex. in l. si qs vxori. §. si filius. ff. de fur. ¶ Octauo † dubitatur, an cõpetat creditori pro pignore sibi violenter ablato per debitorem: videtur ꝙ non, quia debitor dominium pignoris possidebat. l. j. §. p seruum. ff. de acq. poss. Contrarium tenent gl. & doct. in d. l. si quis in tantam. quia debitor ficte & quo ad quid tñ possidet, sed vere possidet creditor. l. qui pignori. ff. d

acq.

Ioan. Fran. Ripa super secundo Decret.

acq. poss. & d. §. per seruũ Ego intelligo istã decisionẽ procedere in pignore conuentionali, secus in pignore prætorio, p tex. in l. j. § creditores. ff. vti posside. Secũdò intelligo in pignore conuentionali tradito, secus in pignore nondũ tradito, per l. si rem. § propriè ff. de pign. act. seruata tñ distinctione, an debitor incõmenti vel ex interuallo abstulerit. ¶ †Nonò dubitatur, an econtra competat debitori ꝙ creditorem, qui violẽter expulit eum de possessione pignoris? doct. post g. concludunt ꝙ sic, quia verum est dicere creditorem inuasisse possessionem rerum apud alium constitutarum, sed hic attende, qa talis creditor punitur per edictũ diui Marci in amissione crediti. l. extat. quod metus cau. ergo non debet puniri etiam pœna l. si quis in tantã. nemo enim est triplici pœna puniendus. ca. at si clerici. in prin. § de iudi. Pro resol'one quida dñt ꝙ per l. si quis in tantam. priuatur iure pignoris, per edictum verò priuatur credito & sic non erunt duæ pœnæ, quia vna est inclusa in altera, perdito enim credito principali extinguitur ius pignoris l. fi. referẽte ff. quibus mod. pign. vel hypothe. solua. Ista intelligentia non placet quia quantum ad istum casum. l. si qs in tantam hoc modo intellecta esset frustratoria. Alij dñt ꝙ p edictum priuatur credito per l. si quis in tantã. tenetur ad æstimationem, sed nunc stat contrarium, ꝙ esset nimis acerba pœna. vnde respondeã, licet violentus inuasor incurrat vtrunque, electa tamen vna actione ad vnam pœnam tollitur altera. l. pia cum glo. ff. de actio. & oblig. Contra tñ istã sol'onẽ obstat tex. in l. j. ff. vi bono. rapto. sed responde vt per Bart. in l. j. §. dixerit aliquis ff. de publi. ¶ Retenta igitur ista opinione ꝙ detur creditori ꝙ debitorem, intellige nisi creditor abstulisset à debitore fugitiuo. l. ait prætor § si debitorem. ff. de his quæ in frau. credi. de quo dixi vt dixi in c. j. §. de iudi. ¶ Secundò intellige nisi ex pacto esset data licẽtia creditori capiẽdi pignus propria authoritate l. 3. C. de pigno. secundum glo. ff. Bart. & alios in d. l. si quis in tantum. Sed aduerte, quia pactum huiusmodi debet intelligi dummodo non inueniat resistentem ſm Bar. in d. l. 3. in 4. q. Pan. in cap. verum. ad fi. § de for. comp. cum ergo vigore pacti nõ licuerit intrare cũ violentia, debuit incidi in pœnam, sicut spoliatus qui ex interuallo violenter recuperat suam possessionem. sed hoc non obstãte adhuc vr tenẽda opinio gl. quia violentia vr potius facta pro defensione iuris sui quam ad spoliandi alterum, quo casu violentia non est punibilis. l. 4. ff. ad leg. Aquil. Facit decisio Bald & al. in l. si vt allegas. C. de licar. & in l. neminem. C. de exhib. reis. vbi creditor non tenetur de vulnere illato debitori fugitiuo se tele defendenti & posito ꝙ incideret in pœnã d. l. tñ negari nõ pt qn debitor pariter violentiã fecerit creditori in quasi possessione iuris intrandi ergo & ipse incidit in pœnã & sic esset cõpensatio dãnorũ facienda, vt declarat Bar. in l. si quis ad se fun- 86 dũ. C. ad leg. iu. de vi. ¶ Decimo† dubitat, an cõperat debitor creditorẽ, qui inuasit possessionẽ prextu licentiæ de intrãdo propria authoritate sibi a iudice vel a principe concessæ? ista dubitatio põt dupliciter intelligi. Primo in licentia intrandi propria authoritate simpl'r concessa. Secdo põt intelligi in licentia cessa ẽt intrandi cũ violentia. Primus casus põt subdividi. Aut loquimur in licentia cõcessa citata parte ꝙ seruatis seruandis, & sic valida. Aut loquimur in licentia nulla vel iniusta. si loquimur in ista valida tñc Bar. & alij cõiter in l. iustè possidet. ff. de acq. poss. concludunt ꝙ incidat in pœnã. quia talis licentia concessa parti de intrando propria authoritate debet intelligi sine violentia. qd ẽt tenet Bar. in d. l. 3. in 4. q. Ian. & Fely. in c. de cætero. j. de rei vindi. Contrariũ tenet Imo. in d. l. iustè possidet. gl. & Sal. in d. l. si quis in tantã. Fel. in c. cũ cãm. § de officio deleg. & hoc puto verius per ea q̃ dixi in creditore intrãte ex pacto. nã in omnibus idẽ ddm qd in debitore intrãte de licentia iudicis valida, quia facit iudicis ltimum censetur factum partis. Lob cãm. C. de evict. l. si pignoris. ff. famil. ercis. ltẽ per tex. in d. l. meminerint. C. vñ vi à ꝓrio sensu. si verò intrauit de licentia nulla defectu citationis, certũ est ꝙ incidit in pœnã. d. l. meminerint. ẽt si præcessisset citatio generalis, de remiss. pign. sed dubiũ est quia ũ erat nulla alia ratione? gl. ibi tenet ꝙ isto casu incidat ꝓrium tenet gl. in d. l. si quis in tantã. sequuntur Bar. & cõiter doct. in d. l. iustè possidet ꝙ oẽm tenet Bal. in disputatione sua incip. Accusatus de vi. quæ sequit Ro. in d. l. iustè. ego credo opi. Bal. quantũ sit respectu pœnæ. l. si quis in tãtam. posse de iure sustineri: quia l. si quis in tantam. est facta ad puniendũ audaciã & temeritatẽ, quæ temeritas cessat stante licentia licet iniusta, per ea q̃ dicit gl. in c. i. in verbo. presbyteri. & ibi Imo. & Card. de priui. Item dubium est quid si licentia erat valida & iniusta, dic ista est ꝙ talis licentia excuset, nisi esset notorie iniusta quo casu non excusat sicut si esset nulla, ſm Archid. in summa. 2. q. 2. lo. And. in addi. Spe. in tit. de petitio. & hostiel. § q̃. Oldr. cõsi. 27. incip. De toto themate. Facit gl. o. & ibi Abb. in c. conquerente. ñ. eo. & quę congerunt Mod. in l. i. in prin. col. 5. ff. de noui oper. nunc. Item scias ꝙ si constat spoliatum nullu ius habere, tunc ingrediens authoritate licẽtię nulle etiã defectu citationis non incidit in pœnam. d. l. meminerint. ſm Deci. consi. 191. col. fi. sed certè nõ video qũo possit iudici constare possessorem nullũ ius habere omissa citatione. vt dicit in simili tex. in cle. pastoralis. de re iudi. Itẽ licet possessor ferri sñia parte non citata, qñ notorie constat de non iure suo, ramen talis sententia lata ab inferiore nõ præstat causam intradi propria authoritate per vim vt j dicetur. Item in contrarium facit d. l. meminerint. & d. l. si quis in tantam. vbi præsupponitur ingredientem ius habere, & ideo de hoc dicto Dęci. ego dubito. Benè verum est ꝙ si spoliatus virtute licentiæ concessæ parte non citata pariter missus fuisset in possessionẽ alio nõ citato, ꝙ isto casu ingrediens nõ incideret in pœnã d. l. meminerint. secundum Inno. in c. querelam. ñ. de elec. Bal. in l. si pacto quo pœnam. C. de pact. & Rom. in notabilib. post singularia nos. 366. quod incipit, Possessio. in antepen. char. vbi allegat tex. in l. pen. § hoc edictum ff. si mulier ventr. nomi. Tu adde bonam gl. in l. minor. §. 1. ff. de euic. & Philip. Fran. in c. 1. licet episcopus. de præben. quod ego intelligo verum semota violentia, aliàs si vterque committisset violentiam, vterque incidisset in pœnam d. l. si quis in tantam. vt ñ. dixi tenere Bar. in 87 l. si quis ad se fundum. C. ad leg. Iul. de vi. ¶ †Tertio calu, si quis ingrediatur authoritate licentię concessę expresè intrãdi etiam per vim si concedatur talis licentia à principe ex certa scientia ingrediens per vim excusatur à pœna dictarum legum, ſm Alb. in d. l. meminerint. & Deci. in d. consi. 191. Benè facit tex. in d. l. ait prętor. §. si debitorẽ. ff. de his quę ĩ frau. credi. arguendo de lege mortua ad principem. qui lex viua in terris. §. nos autem. in authen. de consul. Si verò concedatur ab inferiorib incideret in pœnam, ſm distinctionem. ñ. traditã, quòd ☞ cõis opi est quod inferior non potlit concedere licentiam parti intrandi per vim, ſm Ang. in l. qui restituere ff. de rei vendi. per illum text. & do. Iaso. post alios in d. l. iustè possidet. circa 88 tertiam principalem quæstionem. ¶ †Dubitatur primo, an ꝙ petat contra mulierem. viderur quòd non, quia loquitur per verbum, si quis masculini generis, & in pœnalib masculinum non cõcipit fœmininũ. l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. notat Bal. post alios in l. quicunque. C. de seruis fugit. Contrarium firmant glo. Bart. & alij in d. l. si quis in tantam. quia masculinũ etiam in pœnalibus concipit fœmininum. l. si quis id quod. vbi plenissimè do. Iaso. ff. de iurisd. omn. iudi. cap. generali. vbi glo. magistralis de elect. lib. vj. Benè facit l. si quis maior. C. de trã fac. iunctis his quæ ibi scribit do. Iaso. post Fulg. Facit etiam, quia lex pœnalis loquens in masculis gratia frequentioris v- 89 sus, habet† etiam locum in fœminis, ſm glos. singu. in l. j. in verbo, sponsam. C. de raptu virgi. per quam dicit Fel. in c. causam. colum. fi. j. de proba. ꝙ si sponsus litigans in cã matrimoniali cum spõsa timeat per vim mitere in possessionẽ mulieris luxuriosæ, ꝙ ista sponsa sequestranda erit in monasterio. sicut si ipsa timeret violentiam sponsi. Ad ꝓmã rñdetur, ꝙ loquitur in odiosis odio irrationabili, nos verò loquimur in materiã differenti. & in odiosis odio rationabili & ad illam solutionẽ & ultãm videas plenissimum consilium Curt. Sen. consi. 9. per totum. Card. in cle. j. in ii. iij. & iiij. q. de elec. Fel. remissiue in c. demoniacalibus. j. de sentẽ. excom. Barb. ĩ sua hierarchia. in ij. 90 char. & seq. & d. Iaso. in l. Gaius in pri. ff. de li. & posthu. ¶ †Iuxta hoc dubitatur, an mulier excusetur à pœna. d. l. prætextu iuris ignorantiæ? ista dubitatio habere põt duplicẽ sensum. Primò, an excuset qñ inuadit alienũ, & in hoc omnes concordãt ꝙ non. quia inuadens alienum est cõtra ius naturale, cuius iuris ignorantia neminem excusat. l. si aduersarium. §. i. ff. de adulte. sed an excusetur, quia inuadit rem propriam credens de iure sibi licere. Roffre. Iac. Butr. bart. & ba. ibi determinant, ꝙ sic, quia inuadere rem propriam non est contra ius naturale. patet, ante illam legẽ inuasor rei ꝓprię nõ puniebat. § pe. in iii. vi bon. rap. ꝓriũ tenet gl. l. regula. in princ. ff. de tur. & facti igno. Rocle & Bal. in d. l. si quis in tantam. Ale. in d. iustè possider. col. pe. & in consi. 101. Videreẽ prima cõsideratione dicendũ col. vi. vol. j. dicẽs idẽ in rustico minore & muliere fundamentũ istiorũ est quia mulieres nõ excusan ut prætextu iuris ignorantiæ, nisi in casibus à iure recitis. l. fin. C. de iur. & facti ignoran. Quid tenendum? ego sequor hanc vltimam partem, pro qua videtur casus in d. l. si pe. tic in decreto, ergo ẽ ꝙ dispositio illius § & d. l. si quis in tantam. habent locum in mulieribus. cum ergo ibi dicatur imprudens iuris non excusatur. & verbum imprudens intelligitur etia in femina. Fatetur dicendum ꝙ ibi detur casus contra Bar. ¶ Secundò, mo 91 ueor, in damnis euitandis parmeana est cõditio masculorum & masculorum per legem antiquam, vt quilibet excusetur. l. error ff.

ror.ff.de iur.& fac.ign.lex ergo noua ſuperueniẽs videlicet l. ſi quis in tantã.loquens in maſculis,vt nõ excuſetur,habebit locũ ĩ fœminis,quia vbi duo ſunt equiparata à lege antiqua, lex loquens in vno habebit locum in altero, ſecundum gl.in l.ſi quis ſeruo.C.de fur. & in clem. conſtitutiones. de regula.
92 etiam in pœnalibus,ſecundum Pan.in cap.fin.columna iij.de reſcript.¶ † Tertiò nota,quòd dicere ſibi ius propria auctoritate per vim videtur contra ius ſaltem quaſi naturale, quo ſure inuenti ſunt iudices, ne locus eſſet audaciæ.l.ij. §. j.ff. de orig.iur.ſed error huius iuris quaſi naturalis non excuſat mulierem. l.venia. C. de in ius vocan. & per iſta conſului in ciuitate Arelatenſi mulierem non excuſari à pœna. l. non eſt dubium.C.de lega.quia legatum debet accipi de manu hæredis,vt dicit text.in §.legatum.inſti.de lega.in fi. dum dicit ab hærede præſtanda, niſi teſtator dederit licentiam accipiendi propria auctoritate.eſt verum q̃ d. Alex. in d.l.iuſtè poſſidet. & in d conſi.103.intelligit iſtud procedere ſi potuit cõſulere peritiores,quod intellige ſi in propinquo ſunt,aliàs ſecus,iuxta tradita in l.iuris ignorantia.C.qui admit.quę opinio eſt equa,fundamenta tamen prædicta aliqualiter refragãtur.¶Se
93 cundò † dubitatur,an competat contra fideicommiſſarium. qui de facto occupauit res legatas vel fideicommiſſo ſubiectas.Soc.in conſilio 33.quod incipit,Proſequendo ordinem. columna vij.volumine primo,diſtinguit,Aut occupauit ante aditam hæreditatem, & non competit. Aut poſt, & tunc contra eum comperit triplex remedium. Primum l. non dubium.Item d.l.extat.Item d.l.ſi quis in tantum.Tu verò conſidera differentias inter iſta remedia,nam condictio l.non dubium. licet detur ad pœnam, non tamen videtur competere ad recuperandam poſſeſſionem.¶ Secundò datur contra legatarium vel fideicommiſſarium occupãtes res legatas, nõ autem contra occupantes res hypothecatas pro delicto, vt probat text. ibi pro portione competenti. Item conſidera quòd condictio d.l.extat.non videt dari cõtra occupãtes res proprias ſed ſolum contra occupantes res debitas: ſed condictio d. l. ſi quis tantam. competit tam contra occupantes res proprias,quàm obligatas,& penitus alienas,& tam ad pœnam quàm ad reſtitutionem poſſeſſionis, & ſic pinguius prouidet quàm reliqua remedia. Item aduerte,quia non videtur verum quòd condictio.l.ſi quis in tantam.detur contra legatarium,per text.in d.§.pen Inſti.vi bon rapt.vbi dicitur quòd
94 antea occupãs rẽ propriam abſoluebatur,quod non eſt verũ in occupante rem legatam. d.l. non eſt dubium.& totius tit. ff quorum legatorum. ¶ † Tertiò dubitatur, an filius occupans vnam rem hæreditariam pro ſua legitima priuetur iure ſuo? Breuiter conſiderandi ſunt tres caſus.Primus eſt quando filius eſt hæres inſtitutus & grauatus de reſtituendo,iſto caſu poteſt propria auctoritate eligere legitimam ſuam in vna re, & de illa diſponere arbitrio ſuo non citatis fideicõmiſſariis, ſecundum Barto.in l.Marcellus. ff. ad treb. cùm enim ſit creditor in ſua legitima,ſi que etiã hæres, poterit ſibi ſoluere.l. fiſtulas.§.qui fundum.ff. de contrahen. emp. Secundus caſus eſt quãdo eſt inſtitutus filius in certa quota pro ſua legitima, & iſto etiam caſu poteſt propria auctoritate occupare,ſecũdum Bal.in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffi.teſta.qd intellige verũ hærede vniuerſali non exiſtente in poſſeſſione totius,ſm Cur ſe niorem conſ. 13.incip.Statuto Ianuæ cauetur col iij.in fi.Tertius caſus eſt quãdo filius eſt inſtitutus ſimpliciter in ſua legitima,vel aliàs præteritus, qui non vult annullare teſtamẽtũ, ☞ & iſto caſu cõis opinio eſt q̃ aliquid non poſſit occupare propria auctoritate,ſm Bar.in l.ij.C. quãdo & quib. quarta pars. lib.x.& in l.ſuus quoq; ff.de hæredib.inſtituen. Ale.conſ.134. Attentis narratis.vol.iij.Are cõſ.156.Diligenter.col.fi.& iſto caſu dicerẽ q̃ ſi per vim occuparet aliquam rem expulſo hærede vniuerſali poſſeſſore,non incideret in pœnam d.l.ſi quis.
95 & d.l.extat.¶ † Quartò dubitatur,an detur contra eccleſiã p̃ pter violentiam prælati? Multa forent dicenda ſuper iſto puncto,ſed propter inſtantes vacationes procedã concluſiuè. Sit
a ergo concluſio q̃ propter violentiã prælati a eccleſia nõ incidit in pœnas dictarum legum.per tex.in regula.delictum per ☞ ſonę.de reg.iur.lib.vj.& iſta eſt cõis,quam ſequuntur gl.& Legiſtæ in d.l.ſi quis in tantam.gl.& Cano.in c.j.ĩ.de dolo & cõtu.Fçl.in c.nouit.col.viij.s̃.de iudi.Facit dictum Spec.in tit.de dona.§.j.ver.quid ſi Abbas.vbi propter ingratitudinem prelati non reuocatur donatio facta eccleſiæ,ſequuntur Pa.& alij in c.fi.ĩ.de dona.intellige quantum ad pœnam priuationis iuris ſui,ſeu quantum ad æſtimationem, ſed benè eccleſia tenetur ad reſtitutionem poſſeſſionis.ita procedat tex.in c. cũ dilectus.ĩ.de ordi.cog.& in c.cum ad ſedem s̃.e.Secundò declara.q̃ non teneatur eccleſia,ſed benè tenetur ipſe prælatus,ſm gl.& Pa.in d.c.j.per tex.in c.placuit.xvj.q.vj.ſed ille tex. loquitur in diuerſis terminis: videlicet quando prælatus occupat nomine proprio & pro iure ſuo, prout etiam loquitur text. in ca.eum qui.de præben.in vj.Sed nos loquimur in prælato occupante rem eccleſiæ nomine ipſius eccleſiæ. melius facit tex.in ca.ſi epiſcopum.xvj.quæſt.vj.Tertiò intellige q̃ non incidat eccleſia in pœnam perpetuo,ſecus pro vita prælati.cap. j.§.fin.de cap.Corra.in vſib feud.facit quod conſuluit Roma. conſil.284.incip.Triplici ex capite.vbi decidit quod propter ingratitudinem prælati reuocatur donatio facta eccleſiæ pro tempore vitæ ingrati prælati,ſed iſta limitatio quam ſentiũt Abb.& alij,non videtur mihi vera,quia ſicut delinquendo nõ poteſt prælatus alienare perpetuò,ita non debet poſſe ad vitã ipſius.capitu.2.de reb.eccleſ.non alie.lib.vj.& quia ex delicto prælati eccleſia nullum debet pati damnum d.cap. epiſcopũ. & ſequen. At in caſu iſto pateretur damnum,quia non conuerterentur fructus in vtilitatem eccleſiæ,vt fieri debet.capit. fina.de offic.ordina.libro xj.Nec ob.tex.in dicto capitulo fin. quia ibi talem pœnam inducit natura contractus feudalis & fauor publicæ vtilitatis,ſecũdum Bald ibi,qui tacitè inclinat in iſtam partem.Quartò declara ſi prælatus deliquit ſolus,ſecus ſi communicato conſilio cum capitulo & de eius conſenſu,ſecundum g'o.in d.regula,delictum,& in d.l.ſi quis in tan-
§ tam.& iſta eſt *communis* per tex.& ibi Barto.in l.iubemus nullam.C.de ſacroſan.eccleſi.ſed tu dicas quòd illa lex nihil facit, quia loquitur in delicto prælati commiſſo in non faciendo, quo caſu eccleſia tenetur.cap.Imperatorium.capitul.fin s̃.de iura.calum.nos autem loquimur in delicto in faciendo. Item ibi delictum commiſſum fuit in præiudicium reipublicæ,& in caſu in quo eccleſia tenebatur facere quod fuit per prælatum omiſſum,ſecus in caſu noſtro.contrariam opinionem tenent Card.& Pan.in d.capitu.j.quia ſicut non poteſt prælatus cum capitulo alienare bona eccleſiæ ſine ſolennitate capituli cap. fine exceptione.xij.quæſt.2.ita non debet poſſe tacitè delinquendo, ſed propter hoc non recederem à communi, quia bona minoris non poſſunt alienari ſine ſolennitate.l. magis puto.§ ne paſſim.ff.de reb.eorum.cum vulga.& tamen minor inuadendo incidit in pœnam dictæ l.Quid tenendum? *commu-*
§ *nis* opinio videtur mihi periculoſa,per tex.in dicto capitulo primo.§.fina.quod habet locum etiam ſi prælatus commiſit feloniam cum conſenſu capituli,ſecundum Pan.& alios communiter in c.verum s̃.de foro comp.& ſtringe illum text. inducendo à fortiori eo modo quo deduxi s̃. in præcedenti reſtrictione.¶ Retenta tamen communi inſurgit alia dubitatio, an prælatus cum capitulo occupans per vim bona prælati defuncti adita hæreditate & remiſſa poſſeſſione per hęredem incidat in pœnam d.l.ſi quis in tantam. Innoc.in ca.cum in officiis.j.de teſta diſtinguit,aut clarè conſtabat q̃ prælatus defunctus dicta bona tenebat noĩe eccleſiæ.& tunc non incidit, qa ciuilis poſſeſſio erat penes eccleſiam,& ſic non dicetur inuaſiſſe poſſeſſionem alterius,ſed ſuam defendiſſe. Aut clarè conſtabat q̃ eã tenebat nomine ſuo proprio,& tunc eccleſia incidit in pęnam,per ea quæ dicta ſunt s̃.in proxima dubitatione. Aut dubitatur,& nunc excuſatur,quia iuſtam habuit cauſam præſumendi, q̃ prælatus defunctus talia bona acquiſierit de bonis & nomine eccleſiæ ca.j.xij.qu.3.& ſequitur Bal.in auth. licentiam.poſt glo.ibi.C.de epiſc.& cleric.& iſte caſus euenit in hærede celeberrimi poetæ & præſtantis philoſophi Franciſci Petrarchæ,vt per Cardi.conſi.79.quod incipit,Thema tale eſt diuinus,vates &c.Ex hoc elicio q̃ habens aliquam præſumptionem credendi ſe poſſidere, ratione talis præſumptionis excuſatur à pœna.d.l quod tenuit Cępo.conſi.4 in fi.& expreſſe glo.& Bar.in d.l.ſi quis in tantam.Et hoc verum puto quicquid dicat Bar.in l.ſequitur.§.ſi fundum.ff.de vſucap.
96 ¶ † Quintò dubitatur,an detur cõtra ſocium qui per vim occupauit rem communem? dixi in c.cum eccleſia Sutrina.s̃.ri.j. Et ibi dictis adde Cæpo.in d.conſil.3. Secundò adde q̃ in caſu quo conſtaret ſocium per vim ingredientem velle totum occupare,q̃ indiſtinctè incurret pœnam,ſm Abba.ibi, pro quo facit deciſio Gemi.in dicto ca.eum qui,in verſi.quid de clerico
97 capellæ.¶ † Sextò dubitatur,an detur contra hæredẽ inſtitutũ ſub conditione,qui propria authoritate ante euentum conditionis occupauit bona hæreditaria.d.la.ſi in l.inter omnes.ĩ fi. ff.qui ſatisd.cogant.decidit q̃ non, per illum tex.ſm vnũ intellectũ gl.quẽ ponderat ibi Bald.ſed aduertite qa gl.& Bal.nõ loquuntur in hærede occupãte per vim alio poſſidente, & ideo credo q̃ incideret hæres cõditionalis in pœnam.d.l.ſi violentiam inferret,per ea quæ dixi.s̃.in quæſtione de fideicõmiſſa
98 rio,& quia incideret etiã ſi eet purè inſtitutus.¶ † Circa quartam quæſtionem principalem reſponſum fuit ſupra in vltima
99 dubitatione 2.q.princip.quod incurritur omni tempore,niſi ☞ poſt licentiam intè & recrè conceſſam. ¶ Circa quam † cõis

a *Prælati.* Vide Gabr. lib.5.tit.de acqui. poſſ. conc.prima n.68.& dic. vt ibi,niſi eſſet facta ſi eõmunicato cõſenſu capituli.& vid. regulã 291 TROTT.

omnium

Ioan. Franci. Ripa super ij. Decret.

omnium sententia est,q̃ non incurratur ipso iure per sententiam condemnatoriam propter verbum amittat futuri temporis,verba enim futuri temporis non sunt latæ sentẽtiæ,sed ferẽdæ,fm gl.in l.in criminali.C.de iurisdict.omn.iud.&in c.ĩ penis de reg.iur.in vj.Glo.&Bart.in l.obtemus.2.§.sanè.C.de sac.san. eccl.gl.& Pan.ibi.col.v.in c.si diligẽti.§.de fo.cõp.& q̃ verbũ, amittat.requirat sententiam,firmat Bal.in c.j.§ j. ad fin.de feu. sine culpa.&c. Card.& Pan.de Cast.consuluerunt,quos sequitur Fel.in c.Rodulphus col.xix.de rescrip.Nõ ob.decisio Pan. in c.cum in cunctis,§.fi.col.fi.§.de elect.vbi dicit q̃ verbũ amittat,ibi positum est latæ sententiæ,quia non requirit factum alterius.Et in contrarium faciunt quæ scribit d.Raf.in l.rem quę nobis.in fi.ff.de acq.poss.vbi concludit q̃ verba futuri temporis privativa important ipso iure,vt verbum cadat.Credo cõmunem esse veram,quia in multis casibus violentiam faciens non incurrit pœnam d.l.vt patet ex prædictis. Cum ergo omni casu violentia nõ sit delictum,sequitur q̃ requiritur causæ cognitio.ergo etiam sententia.l.de qua re.ff.de iudi.¶ Secundò,quia in text.l.mem.merito.in simili materia vtitur verbo, privabitur,quod est ferendæ sententiæ,vt firmat Pan.in d.c.si diligenti.¶ Tertiò quia tex.in d.c.cum qui.addidit verbum eo ipso amittat nam si verbum.amittat,de se importasset ipso iure.frustratoriè fuisset illud verbum,eo ipso, q̃ denotat etiam sententiam à iure latam.c.nullus.c.si religiosus.de elect lib.6. ¶Quarto,quia in pœnis benignior interpretatio capiẽda est. l.interpretatione ff.de pœnis.Ad contrarium,videlicet ad decisionem Pan.& similia potest responderi q̃ procedunt, vbi actus qui per legem punitur,est omni casu illicitus,vt conferre beneficia curata nõ idoneis,secus si actus potest esse licitus & illicitus.Et in casu nostro sequitur istam opi.Gemi. col.23. Quod ibi ampliat etiam si lex dicat sub pœna amissionis, & 100 cũ verba sint etiam ferendæ sententiæ.† Stat igitur conclusio q̃ pœna d.l.incurritur per sententiã, pœna verò canonis, cum qui incurritur ipso iure,& sit violentia in beneficialibus odiosior quàm in temporalibus & prophanis.Scias tamen q̃ licet incurratur pœna ipso iure,tamen exigi non potest nisi secuta sententia declaratoria facti.l.si quis maior C.de transac. 101 ca.c.de hæret.lib.vj ¶† Sed dubitatur hic,an beneficium violenti occupatoris possit ante sententiam declaratoriam alteri conferri videtur q̃ non:per tex.in d.ca.cum fm.in contrarium est casus in c.j.de notitia lib.vj.per quem not.ibi Gemi. q̃ vbi tex.imponit pœnam privationis beneficiorũ ipso iure, tunc statim beneficia possunt conferri tanquam vacantia,etiã ante declaratoriam etiam non citato possessore. Item voluit gl.in c.committitur in verbo motio.de elect lib.vj.& in c.is cui.in fi.de præb.in vj. Ad tex.in c.cum fin.respondeatur q̃ debet intelligi de executione reali Nam privatus beneficio ipso iure non debet à possessione de facto amoueri,nisi eo citato&cauto ita cognita.licet episcopus.de præb.e.lib.¶† Vltimò dubitatur,an à sententia lata super conditione.l.si quis in tantam. possit appellari.Super isto puncto tres reperio opiniones.Prima fuit q̃ non,quia est remedium possessorium à quo de iure ciuili non appellatur.l.vnica.ff. de mouen.poss.fuer app. Et si dicatur,est remedium pœnale,respondetur q̃ causa principalis penalis videtur accessoria.ergo principale nõ debet ꝓpter accessorium mutare naturam.l.nuda.C.de contrahen. & commit.ff.ipsi.Item pœna inuenta fuit in odium violentiæ, vnde non debet retorqueri in fauorem vt propter pœnam liceat appellare.c.inter eximios.§.de iud.l.fi.C.de iura calum.¶ Secũda fuit opinio gloss.in d.l.j.& in l.momentaneæ. C. vnde vi q̃ a possit appellari.& ista est cõis fm Sal. post Bad.quia regulariter appellatio censetur permissa,nisi reperiatur prohibita.l. & in maioribus.C.de appell.Non ob.d.l.1. quia loquitur in petitorio secus in possessorio habẽte mixtam causam ꝓprietatis Item loquitur in causa momentaneæ possessionis in qua grauamen est reparabile per diffinitiuam in petitorio, sed in casu nostro possessio in pœnam violentiæ perpetuo est remansura penes victorem,& sic cessante ratione d.l. 1. cessabit dispositio c.cum cessante.ĩ de app.Illud est vnum fundamentum.sed cõsidera quòd tantum concludit in sententia lata contra dominum inuasorem,sed in sententia lata contra inuadentem possessionem rei alienæ, in casu quo grauamen esset reparabile per illud possessorium.adhuc militaret ratio. d.l. 1. finge quòd prędo condemnatus in pœnam d.l.si quis in tantam.prius fuisset à victore spoliatus.nõne facta restitutione & soluta estimatione poterit recuperare suam possessionem.certè sic. c. in literis.§ eo.Et si dixeris,nõ est reparabile respectu pœne.Respõden,appellet quo ad pœnam tantum,vt statim dicam.¶ Tertia fuit quorundam sententia,quòd appellatur à pœna tantum,& nõ à sententia restitutionis.quia tot sunt sententiæ quot sunt capita.l Carmelia pia.ff de iure patrona.l.etiam. §. 1. ff.de minor.Et ideo licet respectu possessionis non teneat appellatio, valebit tamen respectu pœnæ,quia in separabilib. vtile per inutile non vitiatur.l. j. sed si mihi.ff.de verbo.obligat. Aduerte quia veritas dependet ab isto fundamento.Saly.negat ista esse separabilia.quia ita.e sententia super possessione,à qua non liceat appellare,necessariò sequitur decisio super articulo pœnali.bene facit l.prima & 2.ff.de pecu.legat. Vnde concludit, quòd ratione pœnæ in separabilib.liceat appellare etiã à possessorio,cum cesset tunc ratio d.l. 1. Et propter hoc alias quidam magnus aduocatus (Nota pro d.Bonifacio Girardi) dicebat quòd à sententia lata in possessorio cum condemnatione expensarum,vel restitutione fructuum poterat appellari,quia damnum expensarum vel fructuum non est reparabile per diffinitiuam in petitorio.allegabat Bal.in d.l.j.versi.sed pone, q̃ in possessorio qui hoc non vult.licet dicat respectu fructuum posse appellari.sed benè illud expresse dicit Saly.ibi in vltimis verbis.Quid tenendũ in casu proposito mihi placet ista vltima opinio quia pœna d.l.si quis non venit in consequentiam restitutionis,nec dependet ab ista restitutione,cum principaliter fuerit imposita ratione violẽtiæ.Stat enim simul q̃ inuasor teneatur restituere possessionem, & tamen non teneat ad pœnam,vt patet ex dictis supra in tertia dubitatione. 2.q.prin.vet.rerenta tamen communi.& quia in dubio appellationi est deferendũ.fm Bal.in l.de statu.ff de testa. & in l. properandum §. finautem reus.C.de iud.Pau.& Mo.in l.j. ff. Si quis cau.Et quia non puto.q̃ illa communis opi.q̃ a possessorio de iure ciuili non appelletur procedat sine scrupulo,vt dixi in notabilibus in iudicando non recederem ab opinione Bal.& communi. de iure autem canonico cessat ista dubitatio,quia eo iure appellatur ab omni possessorio.cle. 1.ĩ causa poss.& propri.c.cum ad sedem.§ eo.Verum de vno potest ꝓbabiliter dubitari,an in terris imperij possit à sententia lata super remedio canonis reintegranda.inter laicos appellari? videtur q̃ sic,quia in terris imperij non appellatur à possessorio d.l.vnica Contrarium determinat singulariter Io.l'e. de terra, prachens Papiensis in forma libelli in causa spoliatæ possessionis in verbo per vestram sententiam. dicens se vidisse ita consultum à Bald.ea ratione quòd vtens aliquo iure debeat vti cum suis qualitatibus & circumstantiis arg.l fi.§ & si prætaram. & §.finautem hoc.C.de iure deliber.Multa restant ad complemẽtum huius materiæ dicenda, quæ superuenientibus vacationibus impedior prosequi,ab aliis latiori dabitur occasio examinandi.

* Appellari. Vide q̃ hæc opinio sit regul. 24. & Dec.cõs. 80. 1 TRotT.

Fuit impositus finis.c.Sæpe,die penultima mensis Iulij.1519.Ad laudem Dei.

IO ANNIS FRANCISCI RIPAE

A SANCTO NAZARIO IVRISCONSVLTI Celeberrimi.

Iuridicus de Peste Tractatus vtilissimus Valde, & perquam necessarius, editus ab ipso Autho re iura interpretante in florenti Academia Auenionensi.

Nunc recens summa diligentia recognitus atque repurgatus incipit feliciter.

***

SVMMARIVM.

1 *Aequiuoca recte diffiniri non possunt.*
2 *Morbus seu infirmitas quotuplex sit.*
3 *Infirmitas corporis carnis, & animæ, quomodo diffinitur.*
4 *Morbus ob id morbus dicitur, quod mortem causet.*
5 *Morborum genera quot sint. Et morbum iuxta locorum diuersitatem, diuersa sortiri nomina.*
6 *Morbus, & vitium quomodo inter se differant.*
7 *Pestifera appellatione quid veniat.*
8 *Pestifera seu contagiosa loca sine causa iusta habitantes, peccare censentur, vti Deum tentantes.*
9 *Pestis flagellum maius ac horribilius est quàm belli. Et ibi, an & quando valeat argumentum de bello ad pestem.*
10 *Pestē causantia quæ, & quot sint. & 11. sequētib. vsq; ad finē capituli.*
13 *Ranarum copia maximam vt plurimum pestem adfert.*
21 *Peccatorum causa multoties aduersa nobis infliguntur.*
22 *Dæmones interdum nutu Dei mortalibus pestem, & multa id genus mala immittunt.*
23 *Magi à nonnullis creduntur dæmonibus, vt morbos mortalibus inferant, imperare.*

PROCEDAMHOC ordine. Primum pestis præludia, dehinc pestis priuilegia, à quibus omnipotēs Deus sua nos velit pietate liberare: demum pestis uridica remedia compendiosè explicabo, põposa iurium & similitudinum superfluitate doctis odiosa, & cunctis onerosa, penitus semota. ¶ Venio ad primum, & quæro quid sit morbus. Ista dictio plura significat, ideo nõ rectè põt
1 diffiniri, quia nomen æquiuocũ in suo genere nõ tutam susc-
2 cipit diffinitionem secundum Pan. in rub. extra de iudi. † Significat enim tam animæ q̃ corporis languores. c. cũ infirmitas. de pe. & remiss. no. Arch. in c. pia de excep. lib. vj. Nã alia est
3 infirmitas corporis, alia carnis, alia animi. † Infirmitas corporis est febris, & similia. Carnis verò est cõcupiscẽtia. Animi aũt est ignorantia. &, obliuio. xvj. q. j. in summa. Si ergo quęratur, quid sit morbus animæ, respondebo salua diffinitione Theologorum, Morbus animæ est labes aiam mortificans, & vsum eius faciens deteriorem, vt probatur in c. vnum orarium. §. alias ea demum. xxv. d. verba huius diffõnis aliter nõ declaro, quia nõ attinet ad rem nram. Si verò quæratur, quid sit morbus corporis. rndebo cum Sabino, Morbus corpis est habitus cuiuscũque corporis contra nãm, q vsum eius ad id faciat deteriorem, cuius cã nã nobis sanitatem eius corporis dedit. l. j. § sed sciendum. ff. de ædil. edi. ¶ Secundò quero vnde dicatur.
4 Morbus? † rndeo ex eo morbũ noiari, q̃ inde nascatur mors, secundum Archid. in c. legitima. de appell. li. vj. ¶ Tertio quę
5 ro, quot sint morborum genera? † Respond. cum Satyrico, Tot sunt, quorum nomina si quæras, promptius expediam, quot amauerit Hippe mœchos. plura autem referuntur in titu. ff. de ædi edic. extra de cle. ægro. & corp. vitia. Quatenus tamen ad propositum nrm attinet, duo sunt morbi principalia gña. Vnum eñ est personale, qui personam non egredit. alterum in rem, quia & res & loca inficit, de subiecto in subiectum pertransit, & hunc alij pestem siue pestilentiã, alij epidimidiã, alij, vt Auenionenses, boxulã noiant. & hic morbus oẽs alios magnitudine superat. c. sicut simoniaca. extra de simo. Est tñ sciendum, q̃ aliud est morbus, aliud corporis vitiũ.
6 † Nam morbus est imbecillitas corporis talis. Vitiũ verò est perpetuum corporis impedimentum. l. inter stuprũ. §. verũ. ff. de ver. sign. Et morbus corporis debilitatem tantum, vitiũ verò etiam animi & intellectus defectũ respicit. l. ob vitia. ff. de ædi. edi. & not. gl. inl. j. in ver. dixisse. ff. co. ti. ¶ Quartò quæ
7 ro, quid sit pestis? Respondeo pestis est † morbus contagiosus à nutrimentorum, vel aeris procedens infectione. Quòd sit morbus, patet ex præmissis: q̃ sit contagiosus notum est intantum, q̃ prudenter dicit Pan. in c. dilecti. col. v. de do. & contu.
8 † q̃ Deum nititur tentare, qui in loco contagioso contendit habitare. Quòd procedat ab infectione aeris, & nutrimentorum, patebit ex dicendis in seq. q. Vel potest sic describi, pestis est bellum Dei, cui hũanæ vires nequeunt resistere. Quòd sit bellum Dei volunt Bar. & scrib. in l. naturaliter. colu. fi. ff. de vsuc. Anto. de But. Pan. & Fely. in c. ex transmissa. de præscrip. But. &
9 Imo. in c. non liceat. eod. titu. † Et maiorem esse causam epidimiæ quàm belli humani, dixit Bald. in l. cũ notissimi. §. immo. col. fi. C. de præscr. xxx. vel xl. an. Et q̃ maior sit hostilitas Dei quàm hoium, voluit Cor. consil. 128. Videtur primo aspectu. col. 2. li. 2. & propterea doct. concludunt valere argu. de bello ad pestem, prout arguit Bar. in d. l. naturaliter. & in l. fi. ff. de bono poss. ex test. mili. Alex. consi. 30. Ponderatis. col. 2. lib. v. Pan. consi. 3. q. xviij. lib. 2. & consi. 18. col. fi. eo. libr. & ita arguit text. Basilien sis. consi. 52. in § locum sub rub. de auctoritate generalium conciliorum. Quod verum est subsistente rationis identitate, aliàs non tenet. arg. fm Ale. in l. fi. col. 2. C. de testa. Quin
10 to quæro, vnde causatur pestis. † Ista est quæstio Physicalis Iureconsul. non conueniens, dicam tamen quæ in iure nostro
11 scripta comperio. ¶ † Procedit, vt dixi ab aeris intemperie. ca quorundam. xl. distin. l. 2 §. penul. ff. si quis caut gloss. in cle. ne
12 in agro. §. fina. in ver. rationabili. de stat. mon. ¶ † Secundò cãtut ex aqua putrida seu corrupta, fm Apia. Alex. libr. v. de bel-
13 cini. † vel ex multitudine ranarum & garratarũ fm eund. Ap. referentem hac de causa maximam pestem fuisse in Illyria. & idem retulit Io. Firma. in tract. de gabel. q. 24. secundæ partis.
14 ¶ † Tertiò ab immundicijs & à colluuie persæpe originatur: cœlũ enim pestilens, inquit Iureconsl. minãtur immundiciæ cloacarum. l. j. §. j. ff. de cloacis. Necnon ab omni fœtore generatur. l. 2. § idem ait. ff. ne quid in loc. pub. Putredo enim in viscera terræ ex corporibus defunctorum, & animalium venenosorum causata, vapores generat, inficientes aquas, & terræ nascentia. lib. 2. ff. de via & itin. pub. Idem facit putredo existens in superficie terræ, quam generant corpora suspẽta malè sepulta cimiteria, cloacæ, aquæ stagnosæ repletę iũcis, paludosæ, & in quibus linum, spalatum, & his similia madefiunt, vel in quibus coria purgantur, & omnia denique malè olentia sunt apta hunc morbum producere. l. ædiles. §. fin. ff. de via publi. in fi. ¶ Quartò, quandoque subor. ex tristi imaginatione concomitata timore, nam spiritus tristis conturbat viscera. † & casum facit imaginatio. cap. j. vj. distin. ¶ † Quintò ex
15 16 immoderato coitu aliquando sumit initium, vt in auth. de le
17 no. circa medium ibi, pestiferos lenones. ¶ † Similiter ex superfluo exercitio quandoque procreatur, Nam qui nimium emũ
18 git elicit sanguinem. cap. denique. 4. dist. † vnde cauendũ est
19 ne quid nimis, † quia oẽ nimium vertitur in vitium, fm gl. in auth. vt determinatus sit numerus clericorum in princ. & melius est pauca agere quàm multis periculosè ĩtereſſe in auth. de tabel. circa medium. ¶ Sextò huic morbo causam præstat
20 vbertas, quæ sequitur immediatè post penuriam. † Nihil eñ horribilius & populo perniciosius ipa inedia. ca. 2. de obserua, ieiu. ¶ Septima causa & omnium maxima, à qua morbus iste proueniet, est societas hominum & dæmonum ex pẽs contra ta quæ admodum est pestifera cap. illud autem. in fi. xxvj. qu. 2. Est enim non minus verum quàm vulgatum prouerbium,
21 † quòd propter pcã veniunt aduersa. cap. Nabuchodonosor. xxiij. qu. 4 & ciuitates cum habitatoribus propter hominum scelera disperdit Deus. in auth. vt non luxur. contra naturam.
22 §. j † Accipiunt enim dæmones propter nostra demerita potestatem à Deo, vt morbos immittere, & ipm aerem vitiando morbosum reddere, habitaque pẽtate nocendi, quæ facturi
23 sunt prædicant. cap. sciendum. xxvj. qu. 4. † Sunt qui etiam affirmãt, magos accitis dæmonibus imperare, vt morbos incutiant.

Tract. de Peste Ioan. Frän. Ripę.

hant. & homines interimant. Vnde Lucanus ait, Mens hausti nulla fanè polluta veneni Incantata perit. Refert Augustinus de Ciuitate Dei transumptiuè in c. nec mirum. xxvj. q. v.

De priuilegijs contractuum causa pestis. Cap. I.

SVMMARIVM.

2 Pestis an & quando excuset à mora. Et ibi, quòd omnis iusta causa metus excuset à mora.

4 Pestis si in loco solutionis fienda vigeat, an & quando possit compelli debitor vt soluat alibi. vide vsque ad nu. 6.

6 Pestis an & quando excuset à periurio.

7 Debitor qui tempore contractus iurauit soluere tali loco, etiam si ibi tẽpore solutionis pẽdente vigeret pestis, an excusetur à periurio si ibidem dicto tempore diffidus soluere propter metum pestis. vide nu. seq.

11 Pestis an & quando excuset à pœna.

12 Emphyteuta qui pestis metu non soluit pensionem in loco contractus an excusetur à pœna propter moram commissa.

13 Pestis si vigeat in loco, vbi fieri solent bulletæ an, & quando excuset à pœna. Statuti punientis mercatores transeuntes cum mercibus, vel eũ tria ad volendum sine dictis bulletis.

14 Gabellam ignorans soluit in loco, per quem transit, & non soluens, nõ excusatur à culpa.

15 Gabellarius an & qñ teneantur monere transeuntes vt soluant gabellã.

17 Pestis an & quando excuset colonum recedentẽ ab agrorum cultura.

18 Pestis metu an & quando possit inquilinus recedere à domo conducta, ita quod cessante peste non teneatur amplius stare contractui.

19 Contractum deferere nemini licet, nisi propter exceptiones, si quæ in ipso exprimantur. vide nu. seq.

20 Inquilinus impeditus vtifrui propter casum fortuitum, an teneatur soluere locatori pro rata temporis, quo impeditus fuit, an pro rata tẽporis, quo non est vsus. vide etiam nu. 24.

22 Locator an & quando teneatur remittere pensionem inquilino impedito vtifrui propter pestem.

23 Inquilinus qui non denunciauit locatori velle recedere à re conducta pp pestem, an & quando faciendæ veniat remissio pro rata temporis, quo non potuit vtifrui.

26 Inquilino recedenti à re conducta propter iustam periculi suspicionem debetur remissio, licet etiam nullum subsit euidens periculum.

27 Inquilinus, qui scholasticorum in contubernio tenendorum, vel hospitum aduenarum gratia magnam conduxit domum, an facienda sit remissio, si aduenientes pestis recesserint scholares, hospitesque non aduenerint, ipse tamen continuò domum ipsam inhabitauerit. vide similes quæstiones vsque ad nu. 42.

31 Conductori impedito exercere artem suam in domo conducta an debeatur remissio.

32 Locator, qui domum suam locauit vsurario manifesto, an veniat poniendus. Et an sub prætextu quòd artem exerceat prohibitam, poterit ipsum expellere à domo cõducta, & quid dicendum q locauit meretrici. 39

33 Conductori domus, hospicij, gabellæ, vel similium, an & quibus casibus veniat deorsũm remissio aduenientes peste. nu. 36. 38. 40. 41. 45. & 45

37 Conducens gabellas in ciuitate limitropha, q̃ quotidie solita est pati hostiles incursus, propter quos nõ soluitur gabella, an debeatur remissio.

39 Casus neminem excusat, vbi casum culpa præcessit.

42 Miles qui belli tempore suscepit custodiam castri, tenetur ad damnum etiam si castrum absumptum eidem fuerit per vim.

43 Conductori agrorum in confinibus inimicorum existentium non debetur remissio, licet stipendiarij fructus depraedati fuerint.

44 Conductori, qui belli tempore conduxit prædia, non debetur remissio propter guerram.

46 Emptor omnium redituum & prouentuum percipiendorum ex domo & gabellis alicuius ciuitatis per decẽ annos, an petere poterit remissionem sibi fieri secundũ quod ipsum parum vel nihil percepisse de dictis datur vel gabellis vno anno ratione pestis. nu. 65.

47 Contractus talis præsumitur, qualem verborũ proprietas demonstrat.

48 Pretij vocatio in dubio emptionem arguit. 55.

49 Pensionem annuam vel incertum constitutum pro fructibus arguit locationem. nu. 54. 55. 56. & 66.

50 Contractus innominatus regulatur secũdũ naturã cõtractus nominati.

51 Emptor & locator an & quando eisdem regulentur regulis.

52 Emptori superficiei an debeat pẽsiõis remissio pp superficiei ipsius ruinã.

53 Locat. an possit quare admittenda remissio, in casu emptionis & vẽditionis.

57 Contractus natura potius est aduertenda quàm verba.

58 Verbum, emptio, interdum pro conductione ponitur.

59 Pretium aliquando pro mercede interpretatur.

60 Verba si quæ percipiantur scilicet fructus, in contractu locationis posita conditionem, & spem locatam esse significant.

61 Datiũ seu pedagia census censẽtur missa fructuũ propriẽdorũ cõmoditatẽ.

62 Locationum natura an & quando requirat fieri remissionem impedito vtifrui fortuita vel casu.

63 Datium aliquando exponitur pro reditibus, qui ex datio percipiuntur, aliquando pro ipso actu perceptionis.

64 Pretiũ vnicũ cõstitutũ p tpe in cõtractu notato an arguat locationẽ vel vẽditionem, si solutio dicti pretij sit æqualiter diuisa p tpa. Et quid si sit cõstitutũ vnicũ pretium semel vel æqualiter soluendũ, ita q dicat cõditio, & contingat propter pestem tertiã partem redituum deperire, an fieri dẽat remissio conductori, an pretij excompatatio emptori.

67 Conductor si specialiter & expresse in se ipso susc. pestis periculũ an teneatur ad pẽsionem p tempore, quo durat ipsa pestis. Et quid si generaliter susc. in se periculum cuiuslibet casus. Et ibidem, quid si suo periculo.

68 Casus fortuitus quis dicat. Et quãdo dicat insolitus & nõ puis. nu. 99. & 100.

71 Periculi appellatione an veniat pestis.

72 Periculum & casus fortuitus quomodo differant.

73 Cõductor datiorũ an teneatur de casu fortuito propter superueniẽtẽ pestẽ vel aliã ob causam si datia conduxit suo periculo. Et ibi, an susceptor in se oẽ periculum cẽseatur suscepisse periculum, casus fortuiti & nam. 74. 75. & 76. vbi quid significet resignum, vereschium, raschia, & spinela. Et quid si suscepit omne periculũ cũ iuramẽto. nu. 82.

77 Conductor susceptis nu in se vnum casum fortuitum specificè, adiecta clausula generali, & omne aliud periculum, an censeatur suscepisse etiam casum pestis.

78 Casus quis dicatur similis, & quis maior casu expresso.

79 Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicantur similia.

80 Periculum in re susceptum, in genere si aliàs tenebatur de culpa leuissima illo casu tenebitur etiam de casu fortuito. Et an idẽ dicetur, si casus fortuitus contingat culpa aduersarij.

83 Iuramentum an & quando habeat vim specialis & expressi consensus.

84 Iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum.

86 Periculum aduersi casus an & quando spectet ad conductorem, locatorem, emptorem, vel venditorem. & nu. seq.

88 Conductori, qui propter inimicitias locatoris passus est damnum, debet à locatore tale damnum resarciri. &c.

89 Iniurium passus non tantum actionem habet contra iniuriantem, sed etiam contra eum occasione cuius passus est iniuriam.

92 Captus pro reperssaliis propter factum communis, habet ius repetendi expensas ab ipso communi.

93 Fideiussor qui per violentiam superiorem coactus est soluere indebitum occasione principalis, habet actionem contra ipsum principalem.

94 Debitor qui propter iniuriam creditoris coactus est alteri soluere, cõsequitur liberationem ope exceptionis.

95 Gabellam vendens censetur dare iuris promittere nihil se facturũ, propter quod impediatur gabellæ exactio.

96 Conductor vel emptor, qui susceperant in se periculum, an teneantur de casu occurso, quem locator & venditor poterant amouere, & non amouerunt.

97 Conductor qui suscepit in se casum, diuersamque fortunam, an teneatur de casu insolito.

98 Emens frumentum ad credentiam pretio quo valuerit mense Maij tenetur ad summam immoderatam propter euentum caristiæ insolitæ.

100 Iuratus non contrauenire dolo ratione alicuius lesionis non præsumitur intellexisse de enormissima lesione.

102 Casus fortuitus rarissimè euenire dicitur, qui in centum annorum spatio non nisi semel euenisset.

103 Tempus longissimum dicitur tempus quadraginta annorum.

104 Iudicis arbitrio an relinquendũ sit, quod dicatur tps lõgissimũ. n. 105.

106 Francorum regis potentia omnibus anteponenda.

107 Iudicis arbitrio relinquẽdũ è, vbi lex dirigẽdũ eẽ verisimilitudinarie.

108 Cõductor q̃ suscepit in se omnẽ casum fortuitũ tã præuisum & cogitatũ quã nõ præuisum & non cogitatum, an teneatur etiã de casu insolito.

109 Trãsactio tracta ad incogitata an censeat etiã tracta ad non præuisa,

110 Cõductor vel aliàs cõtrahẽs, cũ eo q̃ in se susceperat aduersã fortunam, spectat periculũ casus fortuiti, an teneatur de casu insolito.

111 Doctori cõducto ad legẽdũ, qui propter pestẽ definit legere, an debeat integrum salarium, an pro rata tẽporis quo legit. &c. 123. 124. 127.

113 Miles interceptus ab hostibus an petere dẽat salariũ p tpe captiuitatis.

113 Nauclero, qui casu fortuito impeditus nequiuit nauigare, an debeatur integra merces totius nauigationis.

115 Doctor vel aduocatus, q̃ operas suas locarunt, si pendente anno locationis moriantur, an hæredes eorum percipient salarium totius anni.

117 Doctores & aduocati non dicãtur operas locare, cum inter eos nõ cõtingat vel dicatur operarum locatio, sed potius honoris consequutio.

118 Salariũ architectori vt pictori, omissum p ædificanda & pigẽda domo, an ipsis debeatur integrum si p pestem aufugerunt opere imperfecto.

119 Doctori se absentanti tempore lecturæ non debetur salarium, si id fecit absque superioris licentia.

120 Doctores cõsueuerunt legere tempore quo vacant de licentia superioris.

122 Auctoritas patris à matre est & falsa scriptura.

125 Argumentum de tempore ad rem est validissimum.

126 Argumentum de toto ad partem valet.

128 Doctor qui durante pestẽ potuit eodem vel maiori pretio alibi legere, & noluit, an debeat consequi salarium à primo stipulatore.

129. Credito

129 *Creditum suum nemo mutare cogitur.*
131 *Stipulator vel præses aut alius quispiam cui doctores non possunt ex causa pestis operas præstare, an & quando possit alteri operas illas locare.*
132 *Tempus, quo dubitatur, an vigeat pestis, accedere debet tempore pestifero. Et quid de tempore quo dubitatur de bello, an accedere debeat tempore belli. & nu. 133.*
134 *Belli suspicio an haberi debeat pro bello.*
136 *Pestis causa, an & quando liceat à beneficio recedere. 138.*
137 *Prælatus, qui tutè in loco beneficij morari non potest, an illud renũciare potest.*
139 *Superioris licẽtia si negatur inferiori iusta ex cã cõpetenti quid agere dẽt ipse inferior, ne impediatur ei recessus licitus. Et an semper requiratur quòd petatur licentia, & obtineatur, & nu. 140.*
141 *Periculum vbi est in mora, licitum est in opere procedere spreta nunciatione. nu. 31. Et ibi an liceat contrauenire proprio iuramento, vbi periculum est in mora ante habilitationem.*
142 *Superioris vel alterius consensus ad aliquem actum necessarius, an ex necessitatis causa possit omitti. & nu. 143.*
144 *Beneficij sui fructus an percipere debeat residentiam facere impedimẽto iusto impeditus. Et ibi quid de distributionibus quotidianis, an & quando eas percipere debeat sic impeditus, & numero 145. 146.*
147 *Rector animarum curam habens, an pestis tempore possit à beneficij loco aufugere nullo constituto vicario.*
148 *Dominus an & quando teneatur subditos suos tueri & defendere ab inferentib. eis bellum.*
149 *Miles armatæ militiæ si tempore pacis militiam deserat, venit gradu deponendus. Et idem dicendum de milite cœlestis militiæ tempore pacis curam sibi creditam deserente. & nu. 150.*
151 *Pestis an & quando excuset à præscriptionis cursu. nu. 152.*
153 *Vasallum, qui intra annum non petiit inuestituram à domino, excusat pestis à finali priuatione.*
154 *Pestis excusat electionem prælati, & quemlibet alium actum alibi gestũ quàm in loco solito & necessario, si ibidem vigebat ipsa pestis.*
155 *Canonici tempore pestis residentes, an & quando possunt recipere canonicum in possessionem, & ei dare stallũ in choro, licet non faciant maiorem partem, & absentes non citauerint.*
156 *Pestis excusat fugitiuos propter pestẽ, qui non habentes quo declinẽt, possunt hospitari in ecclesia, maxime campestri, & ibidem conuiuari, quod alias de iure non possunt.*
157 *Pestis priuilegium est iis qui prohibiti à statuto facere arengas seu propositiones pro collectis fiendis, eam facere possunt peste ipsa vigente.*
158 *Gabellam an soluere teneantur fugientes propter pestem pro reb. quas exportant à loco contagioso.*
159 *Statutum disponens, quòd pro animalib. quę intromittunt in territorium debeat solui certum datium, an comprehendat animalia timore latronum in idem territorium introducta 162.*
160 *Gabellam an soluere teneantur qui propter incursum hostium vel piratarum in alienum territorium fugientes eo res suas importarunt vel inde exportauerunt.*
161 *Gabellam soluere non tenentur qui coacti sunt propter siccitatem ad alienum molendinum venire ad molendum.*
163 *Represaliæ, an & quando exerceri possunt in fugientes à suo domicilio propter pestem. Et an habeant locum contra eos qui vi ventorum compulsi sunt venire ad locum represaliarum. & nu. 164.*
165 *Contractus qui propter omissum solennitatem à statuto requisitam solet esse nullus, & an & quando robur accipiat propter pestem.*
166 *Instrumentum receptum à notario non matriculato pestis tempore est validum, licet ad huiusmodi actum statutum requirat notarium matriculatum.*
167 *Pestis excusat pastorem ab interitu pecudum cæterorúmque animaliũ propter epidimiam mortuorum. Et quomodo probabit pastor vel socedaneus animalia ex peste esse mortua. & nu. 168.*
169 *Romanorum rex potest extra vrbem Romanam coronari, si in ea vigeat pestis. Et idem dicendum si pestis sit Mediolani, & nu. 170.*
171 *Donatio tẽpore pestis facta, censetur donatio causa mortis, licet in ea nulla sit facta mortis mentio.*
172 *Donatio causa mortis, sola pœnitentia reuocari põt, quod in donatione inter viuos non toleratur.*
172 *Infirmus censetur, qui degit in loco contagioso cum sit morti propinquus.*
174 *Donatio facta ab infirmo in dubio censetur donatio causa mortis.*
176 *Donatio in qua fit mentio de peste vel infirmitate debet præsumi donatio causa mortis.*
180 *Pestis excusat dominum non soluentem decimam pro animalibus parochiano, ad quem ipse cum animalibus diuertit propter ipsam pestem, nec & pro animalib. ibidem natis, & cui debeatur ipsa decima.*
181 *Natus extra ciuitatem tempore pestis censetur natus in ciuitate, à qua mater aufugerat. & vide nu. seq. 182.*
184 *Statutum an quando intelligi debet in casu vero, & quando in casu ficto.*
185 *Possessio alicuius rei an & quando per aspectum acquiri possit. numer. 187. & 189.*
186 *Possessio alicuius rei an possit cuipiam tradi per nuncium stantem in conspectu ipsius rei. vide alia vsque ad nu. 196.*
196 *Possessio vera quid vtilitatis afferat plusquam ficta. 197.*
198 *Canonica portio quæ regulariter debetur parochiæ in qua corpora assumuntur, an debeatur parochię, in qua aufugit propter pestem, & ibi mortuus est, an parochię, à qua aufugit.*
199 *Gabellarij, qui consecuti sunt notabile lucrum ex gabellis, finita locatione tenentur iterum in subsidium eas reconducere, nisi subsit pestis vel guerra.*
200 *Baptizari nemo potest, nisi in ecclesia in qua sacri fontes sunt specialiter deputati, nisi ibidem vigeat pestis.*
201 *Maritus licet teneatur sustinere mulierem, etiam quid horribile patientem, & ei debitum reddere, an teneatur ei reddere, & cum ea habitare, si sit peste infecta. Et de quibus ipse maritus debeat ei sic labefactæ subuenire nu. 202.*
203 *Maritus si pestis tempore aufugit muliere infirma relicta, & de alimentis, medicinis, ac aliis necessariis ei non prouidit, priuatur donatione propter nuptias & lucro dotis, quod ex statuti forma debetur. Et idem est dicendũ si dicto pestis tempore maritus aufugiat vxore sana relicta. nu. 204.*
205 *Vasallus relinquens dominum in bello perdit feudum.*
206 *Filius patrem in captiuitate existentem non liberans, cum possit, priuatur hæreditate pestis in captiuitate morientis.*

VENIO Ad secundam partem. i. ad specialia seu priuilegia pestis. Istã partem subdiuido in tres particulas, in prima videbimus specialia contractuum, in secunda specialia vltimarum volun. in tertia specialia iudiciorum. Contractuum
1 specialia plura sunt. Primò † pestis excusat à mora. Nã qui promisit aliquid dare vel facere hoc paschate in ciuitate Auenionensi, excusatur si non dedit vel fecit propter pestem, q̃ nunc ibi viget. cum nemo teneatur accedere ad locum pestiferum. c. negotiatorem, lxxxviij. dist. & quia omnis iustà causa metus
2 excusat à mora. l. sciendum. ff. de vsur. † Sed dubitatur an stante peste in loco solutionis faciendæ debitor: compelli possit alibi soluere? Videtur quòd non, quia non potest compelli creditor alibi recipere solutionem. l. is qui. ff. de eo quod certo loco. ergo non etiam debet compelli debitor alibi soluere, aliàs contractus claudicaret, quod esse nõ debet. l. litigatores. §. idẽ
3 Iulianus. ff. de arbi. Contrarium † credo verius per tex. cum gl. in l. vsuras. C. de sol. vbi bannitus à loco solutionis potest cogere debitorem vt alio loco soluat, & illum tex. cum gl. reputat sing. Lu. Ro. sing. lxij. exordien. Tu Senensis cui decẽ. & istud de bannito sequuntur ibi Bart. & Bal. d. Ias. in l. 2. col. 2. de iure emphy. Et licet Cy. & Saly. ibi contradicant, quia bannitus potuit ad locum solutionis mittere procuratorem, arg. l. si cum dotem. §. si patri. ff. sol. mat. tamen cum ad contagiosum locũ etiam procuratorem non possit bannitus tutè mittere, ex eorum mente dicendum est, cogendum esse debitorem alibi soluere. & videtur casus in l. j. ibi. vel quia aliis locis necessario distringeretur. ff. de eo quod cer. loc.
4 ¶† An autem hoc casu habenda sit ratio interesse creditoris quanti sua interest recipere potius solutionem in loco destinato? Respondeo, si debitor fuit in mora soluendi in loco destinato tempore quo locus sanus erat, habenda est ratio interesse creditoris, aliàs nõ, quia cessante mora satis grauatur debitor, si cogatur alibi soluere, secundum gl. in l. 3. §. nunc de of-
5 ficio. ff. de eo quod cer. loco. † An aũt habenda sit ratio interesse debitoris, cuius interest magis soluere in loco destinato? Refert an debitor fuerit in mora, & tunc nulla habet ratio sui interesse, ne mora debitoris noceat creditori. l. mora. ff. de re. iur. Aut non fuit in mora, & tunc sit habenda ratio sui interesse, secundum gl. in d. §. nunc de officio. & ibi clarius Bart. Pau.
6 de Cast. & Ias. in d. l. j colu. 2. ¶† Secundò pestis excusat à periurio secundum gloss. in c. si verò lo j. de iureiu. nam si excusat à mora, ergo à periurio, quia quicquid excusat à mora etiam prodest ad excusandũ à periurio, secundũ Bar. in l. continuus. §. illud. ff. de ver. ob sequit Barth. Veron. in tra. seruitutum vrb.
7 sub rub. de cloacis circa medium ¶† Sed dubitat̃ si debitor iurasset soluere in loco, ẽt si ibi pestis vigeret, an incurrat periurium, si non soluat in eodẽ loco die aduenient? Crederem q̃
8 nõ, quia qui non adimplet iurm temerarium, iam non pua-

ticatur,sed temeritatē emēda c.diffinitio.22.q.4. & bene probatur in §.fi.22.q 5 & ita tenent Io.And.Imo.& Pan.in d.c.si verò dicentes quòd Galli,qui ꝓmiserunt morari de mēse Augusti in ciuitate Rom.pñt absq; metu ꝓiurij discedere,si medicorū iudicio aer Roma.sit ꝑiculosus.prouteſt cōiter, Gallis maxime † & hac de cā illo tpe fiunt vacationes in curia,& se curiales aliò transferūt. ¶ Prędicta ītelligo vera,nisi ꝓmissor posset ibi soluere ꝓmissalem seu ꝑ literis cābij.tunc nō excusaret à ꝓiurio, qa iusm sp adimplendum est, si fieri possit absque interitu aīæ vel corporis c.quēadmodū.de iureiu.facit tex.in ca. dilecti.ibi,certo loco rnderevel soluere.de for.cōpe.secūdum ītellectū,quē tenui ī c.1 de iudi.Et q † iurauit se ꝓtinuò stetisse ī ciuitate,nō est ꝓiurus ēt ꝙ steterit ꝑ octo mēles absens ꝓp pestē.Lud.Ro.cōsi.263.Viso pūcto. qa stetisse vī in ciuitate q ex iusta cā recessit,dumō aīm habuerit reuertēdi.l.si quis. ff.d ꝓdi.& dem. ¶ † Tertiò excusat à pœna.l.1.ff.si quis cau Qđ verū est in casib.in quib.pœna ꝓmittit ꝓp morā,nam si excusat à mora,& ꝓnt à pœna. l. Celsus.ff.de ar.secus in casib.in quib.pœna ꝓmittitur ex conditionis euētu,tūc impedimentum nō excusat.Et iō si obligō ícipiat à ꝑcedēti,ꝓdōne,puta si in pascha re Auenioni nō adero, ꝓmitto pœnæ noie dare centum.tunc pœna cōmittit,ēt ꝙ ꝓp pestē fuerim impeditus adesse.l.in illa stipl'one.ff.de ver.obl qđ ērvoluit Bar.in l.ꝓtinuus § illud.in fi. ff.eo.tit.sequunt Imo.& Cano.in c.breui.de iureiu. ¶ Et ex istis infertur † ꝙ si emphyteuta fuerit impeditus soluere pensionē in loco destinato ꝓp pestē,ꝙ excusabit à cōmisso seu caducitatis pœna,quę ꝓp morā cómittit.c.potuit.de loc.l.2. C. de iure emphyt.ibi,spōtanea voluntate.secus ergo subsistente impedimento.& ita ꝓsuluit Fulg.consi.7.Iam plurib.annis. col.4.Et dato ꝙ comm ttteretur pœna,tñ emphyteutæ danda est restitutio ꝓp ītīmū pestis impedimētum,iuxta notata ꝑ glo Bar. & alios in l.cū filius.§.in hac.ff.de ver.ob. ¶ Infertur † etiā ad mercatores transeuntes cum mercib.vel adeūtes ad macinandum sine bulleta pub'icanorū tpe pestis,excusantur.n.à pœna statu ii punientis euntes ad macinandū vel ꝑtranseuntes sine bulleta,si ꝓp pestē nō fit tutus accessus ad ciuitatē,in qua solent fieri bulletæ,quiavbi non est culpa,ibi nulla pœna.l.si qua pœna. ff.de reg.iur.l absentē.in fi.ff.de pęn.Et nō est in culpa qui nō vadit ad locū suspectum de peste. c.ad supplicationem. de renunc.l.sed sciendū.ff.ad Treb.& ista decisio verissima est si dabatiarij in alio loco tuto bulletas nō faciāt. At si ad tutum locū diuerterent,& ibi bulletas faciant,non excusabūtur,† qa qui tenet aliqd facere sub pęna,in culpa est si oēm diligentiā non adhibeat,vt illud facere possit c.ad falsariorū.de cri.fal.& non est sine dolo q nō īquirit,vbi fiāt tpe pestis bulletę, quas tenetur hēre l. Iolus.ff.māda.§ fi.ff.de custo,reo. Et sic ſignanter cō suluit do.Phil.Cor.consi.109.Primo aspectu.lib.2.† Et vltra eū ꝙ sit in culpa q nō explorat,si in loco ꝑ quē transit, soluat gabella,& vbi stent officiales gabellę tenuit Bal.in l.3. C. de naut. fę.† Nā gabellarij nō tnt interpellare trāseūtes vt soluāt gabellam,quia transeuntes scire dnt se teneri.l.fi § diui.& ibi Bar.de publ. nisi esset gabella nouiter instituta,secundum Bald.in l. Iegesla 3 ff.delegi. ¶ Quartò ꝓstat colono † iustā cām recedendi à cultura agrorū,& à domo cōducta ꝑ gl.Bar.& communiter scribē l.si in lege.§ si domus ff.loca.ꝑ tex.in l.1. §.si pensio.ff.de m grā facit tex.in l.itē quærit.§ exercitu.ff.loca.fugiendus est enim ꝓtaminatus locus.d.c negotiatorum.& facit illud Verg. Heu fuge crudeles terras.Nā iustissimus est timor pestilētiæ.l. metus.ff.ex quib.cau.ma. ¶ Sed hic occurrunt plures dubitationes.† Primò dubitat an inquilin⁹ possit migrare è domo cōducta propter pestē,ita ꝙcessante peste non teneat amplius stare ꝓui? Pan.ī c.propter sterilitatē.de loca.vī velle ꝙ sic. arg.il.i⁹ tex.nā si ꝓp necessitatē l3 locatori auferre domū à ꝓductore, d.c.ꝓpsterilitatē ēt dēt licere inquilino ex eadē cā domū dimittere.Subdit Pan.ꝙ ista opin.vī vera,sed ꝙ in practica vix poteris obtinere ꝙ obseruet.& ꝑ ista ptę facit tex.in l. forma. ff.de censi.ꝑ quē Gaspar Cald consi. 5 ī allegādo dixit, ꝙ cōductor nō tenet stare locationi,si ꝑter ꝓsuetudinē rei locaræ aliqd accidat.ex quo dānum patiat,& hāc Pan.op.sequit gl.cōcilij Basil. in §.locū.de authoritate gnā iū ꝓciliorū.Ego autē credo quòd hæc opi.nō sit iuridica,ex plurib. ¶ Primò regla est gnalis † ꝙ non licet à ꝓctu discedere.l.sicut.C de act.& oblig.rla.quod semel.de reg.iur.nec à rla reperit fcā exceptio ꝙ ex cā pestis vel impedimenti liceat recedere. Scdò qa in ꝓrium vī tex.in l.si fundus ff.loca.† vbi impedito vtifrui ꝓp casum fortuitū, nō dat repetitio,nisi pro rata tpis,quo fuit impeditus,nō pro rata totius tpis,quo nō est vsus,& tñ si liceret à ꝓcto discedere totī⁹ tēporis,repetitio ꝓcederet,& ita ꝓsuluit Lud.Ro.ꝓsi.432.Quo ad primū,vbi ad hoc ēt inducit tex.in l.si vnó.ff.loca. & in l.exceptio.C.eo & in l.domum.ff.de ꝓh.emp.& idem tenuit And. Sicul.in d.c.propter.col.3.licet de prędictis mentionem nō faciat.Non ob.ꝓria,quis.n.liceat dño ꝓp supueniente sibi necessitatem à ꝓcto discedere,nō tñ dēt licere ēt conductorꝭ, quia subest eadem rō.Habet em dns in re pinguius ius,rōne.n.dnij ꝓceditur dño expellere inqlinū.l.ædē.C loc.Et ideo inqlinus, 21 † cui ducēda est vxor vel alia supuenit necessitas conducēdi ampliorem domū,nō pōt à domo cōducta migrare, & à ꝓtractu recedere,licet dns eadē de cā possit inqlinū expellere,ſm Nico.de Matta.quē refert & sequit And.Sicul.in d.c.ꝓpter.co. 4.non ob.tex.in d.l.forma.qa loqtur de dāno hñte cām continuā,& sic qđ non cessat cessante casu,vt si res locata pro par- 22 te perierit. ¶ Scdò † dubitatur an colono & inqlino impedito vti frui pp pestem teneat locator remittere pēsione.m pro rata tpis? Bī. rndet ꝙ sic per casum ī l.habitatores.§.fi.& l.item qrit §.exercitu.ff.loc.& si inqlinus vel colonus soluit, hēt repetitionē ꝑ rata tpis,quo vti frui nō potuit.l.si fundus.e.tit.& ita ꝓsuluit Gaspar Cald.consi.5.sub rub.de loca.& Soc. consi. 44.In pñti cōsultatione.lib.1.dicēs sæpius ita vidisse consultū per dóctissimos viros.& ita consuluerūt d Tho. Do. & Fran. §. de Arc.cōsi. 139. Quia cōsultatio & ista est cōis opi.vt patet- 23 bit ex his q dicā.ī.in qō.de emp.gabel. ¶ † Sed subortī dubitatio an inqlino q nō denūciauit locatori velle recedere pp pestē sit ēt faciēda remissio? Crederē in hoc dubio considerandū an locator pp omissam denunciationē passus fuerit aliqđ dānū.Nā si cōstet eū fuisse dānū passum,id totū cōsequī actione locati.l.itē qrit.§ exercitu.ff.loca.remissio tñ conductori ñ denegat.argu.l.qđ si domus.§.idē iuris.ff.e tit.Iō exceptio interesse passi retardabit executionē remissionis,donec de ea sit cognitum.Et ideo si ꝓductor vult euitare hanc exceptionem, offerat claues,& denūciet velle recedere ſm Io.Bapt.de S.Se- 24 uerino in l.diē functo in xl.q ff.de offi assesso. ¶ † Sed hic alia subintrat dubō.an ēt pro vno mente inqlino sit faciēda remissio,si vno mése tñ viguit pest stvī ꝙ non, qa colonus modicum damnū ꝙuo aīo ferre dēt.l.si merces.§.vis maior.ff.loc. 25 † Dī aūt in ꝓposito modicū dānū qñ nō cōtingit læsio in dimidia parte pensionis.ſm Bar.in d.§.vis maior.Bar.& Bald.in l.licet.C.eo.gl.in l.si vno.eo.tit.d.Ant.in d.c.pp.vel qñ contingit læsio in tertia parte,ſm Pan.d.c.propter. Alex.gl.108.Perspectis verbis. co u. fi.lib.3 Aret.consi.51.Visa consultatione. in 2.dubio.vel melius dicitur modicū dānū,qñ percipit dimidium eius,qđ solitū est percipi.ſm Azo.in summa.C.loc.Ale. consi.3.col.4 lib.1. Cor.consi.128 vī pr mo.li.2.In contrarium 26 fortiter facit tex.d.l.habitatores §.fi.vbi dī † inqlino m granti ꝓp iustā ꝑiculi suspicionē remissionē dēri,ēt ꝙ verè nullum subesset ꝑiculū,ergo multò magis dēbit,vbi ꝑiculū subest,licet ꝓp mē em tñ durauerit.Scdò ꝑ hac parte facit text.in d l. habitatores.in prin.in rōne,vbi dī ꝙ ꝓp magnā incōmoditatem inhabitādi supuenientem ex reparatione necessaria facienda est remissio inqlino,nō ꝓp aliq particulā īcōmodi. Sed abesse à domo ꝓducta tpe pestis nō ꝑt esse magno incōmodo, vt experientia docet.ergo,&c. Tertiò facit text.in l. ꝙ si domus. in prin.eo.tit.à ꝓrio sensu dī ibi.ꝙ si inqlinus domū,q ruinā minabat ꝙquè inhabitauerit,remissionē ñ hēt,ergo à ꝓrio si non inhabitauerit remissionē hēbit,dato ꝙ intra mentem refecta fuerit.Et ista opi.verior vī in pūcto iuris.Nec ob.tex.in d.§.vis maior.qa loquitur in colono,nos in inqlino. Rō diuersitatis ibi assignat qa colonus nō tenet restituere lucrū qđ cōsequit ex vbertate fructuū,vñ ꝙuū est ꝙ ēt sentiat modicū damnū, inqlinus āt ex inhītatione nullū lucrū ex vbertate fructuū ma- 27 gis ꝙsequit vno anno q altero,ergo &c.Sed pone ꝙ † inquilinus ꝙduxerit magnā domū ꝑ tenēdis scholasticis ī ꝙtubernio, vel ꝑ aduenis hospitādis,& ꝙtigerit pestis ꝓp q scholares recesserunt,& hospites nō aduenerint,ipse tn ꝙtinuo domū inhabitauerit,an illo casu sibi vlla sit faciēda remissio pēsionis? Vī ꝙ nō,qa inhabitauit,& vbi inqlinus vtit & fruit domo ꝙducta ēt cum aliquali incōmoditate sibi nō debetur aliqua remissio.d.l.hītatores,in prī Puto ī hoc pūcto distinguendū esse ꝓut distīguit Bar.l.cū pl'es.ī prī.ff.loc. aut ꝙstat ꝙ inqlinus cō duxit domū prīcipal'r ꝑ sua hītatione,licet cogitaret secū hospites hre,& tūc n est sibi facienda remissio.d.l.hītatores. Aut cōstat ꝙ ꝙduxit domū vt principal'r faceret tabernā vel cōtuberniū,& tūc sibi debet fieri remissio, qa ad vsum destinatum fuit īpeditus vtifrui re cōducta.& in fructu ꝙtigit sterilitas ꝓp pestē,ꝓp quā sterilitatem remissio fieri debet.d. §. vis maior. & d.§.ꝓp sterilitatē.Aut dubitat,& tūc recurrendū est ad cōiecturas.Prio considerāda est qualitas inqlini. Nā si erat solitus exercere offīn cauponæ,vel facere duodenā,seu tenere scholares in cōtubernio,ꝑsumēdū erit ꝙ ad istū vsum cōduxerit.arg. l.plenū.§.equitij.ff.de vsu & habi.& ideo facienda erit sibi remissio,ſm Bar.hic.cōsuluit Lud Ro.consi. 178.Pro decisione 28 casus ꝓposuit † ꝙ aromatario impedito exercere artem suam in domo cōducta debet remissio, qa in dubio ꝑsumitur conduxisse

duxiſſe domũ ad vſum artis ſuæ.alleg.gl.in c. 1.verſ.ad fœnus.
29 de vſur.lib.6.q̃ vult† ꝙ locans domũ vſurario manifeſto puni tur pœna,de qua ibi,qa debuit cogitare ꝙ vſurarius ꝯducebat domũ ꝓ exercendis ibidem vſuris. Ex quo infert ibi Gemi.ꝙ dñs non poterit poſtea illũ ſub ꝓtextu ꝙ exerceat artẽ prohibitã expellere à domo ꝯducta.Eodẽ mõ infert ibi d.Philip.de
30 Peru.† ꝙ locator nõ poterit expellere meretrices,quib.domũ cõduxit,qa ad illũ vſum meretricãdi domũ conduxiſſe preſumitur.item ꝯſiderãda eſt qualitas domus locatæ,an propè pla team ciuitatis,in qua ſolebat fieri hoſpitiũ,tũ ex hac cõiectu-
31 ra† ꝓſumendũ eſt ꝙ eã cõduxerit ad vſum tabernæ,ſm Barto. ibi,quẽ ſequitur Alex.conſi.107.Pro inueſtigatione col.pe. lib.2 cõſ.106.Magnifice ꝓtor.col.an̄pe.li.3.Itẽ ex qualitate do
32 mus & inquilini ſimul colligit ꝓbabilis ꝯiectura. ¶† Nam ſi pau ꝓ hñs modicã familiã ꝯduxerit amplã domũ,erit preſumẽ dum ꝙ ꝓ ſcholarib.hoſpitandis eã cõduxerit,ſm Alex.in d.cõ
33 ſi.107.¶† Sed pone ꝙ cõductor hoſpitij vel aliquis ex ſua fa milia moriatur peſte,& ob id claudat hoſpitium illud tm̄ ciui uitate in ſanitate pmanente,an tũc ſit illi remiſſio faciẽda: vr̃ q nõ:qa qñ cõductor impedit caſu ſupueniẽte in pſonã ſuã vti re cõducta non ſibi ꝯcedẽda eſt remiſſio.l.ſed addes. §.fi.ff.loc. & ibi Bar.p q̃ dixit Io.Firma ĩ trac.de gabellis.q.25.ſecũda parte. ſe conſuluiſſe quòd furnariis,quorum vnus fuit infirmus peſte nõ:dẽbat remiſſio,licet ꝓ peſtem fuerint alij impediti vti fur no.Ego aũt hoc caſu crederẽ faciendã eſſe remiſſionem hoſpi ti,quia militat rõ.ĩ.p Bar.aſſignata.videlicet quia caſu fuit im peditus vti frui,& idẽ dicerẽ in qõne de furnariis.Non ob.tex.
34 in d.l.ſed addes §.fi.qa loq̃t in conductore operarum,cui non dẽt fieri remiſſio niſi ſtet ꝓ locatorẽ, quominus opæ ſibi præ ſtentẽ l.q opas ff loc.Et rõ diuerſitatis patebit ex his quæ dicã
35 ĵ in qõne doctorũ legentiũ.Aduerte tm̄,† qa ſi inq̃ in⁹ in cui⁹ domo peſtis tm̄ irrepſit,eõt vir ſceleratus,puta publicus vſura rius,blaſphemator,vel ſodomita.fortè ſibi denegãda eſſet re miſſio,tanq̃ ſit ꝓſumendũ ꝙ ꝓ eius ſcelera morbo illo correpta fuerit,vt dr̃ in authen.vt no lux.ĝ nam, & faciunt quæ di xi.ſ.in ꝓludiis in vlt.q.Et ad ꝓpoſitum bñ ſeruit deciſio Ioan.
36 And.& Hoſt.c.pp.ſterilitatẽ.de loca.vbi ꝯcludũt† non eſſe re miſſionem facienda conductori nõ ſoluẽti decimas, quia p̃ ſumit eius culpa,qa decimas Deo nõ obtulit,pueniſſe ſterili tatẽ c.reuertimini.16.q.1.ſequũt gl.Gem.& Peru.in c.1.de de cim.li.6.Et ex his elicit caſus in quo remiſſio denegatur colo no,& inquilino impeditis vti frui re ꝯducta.Sunt & alij plures caſus,quos ſubiiciũ,quatenus faciunt ad ꝓpoſitũ nr̃m de pe-
37 ſte.¶ Scds ergo caſus quo remiſſio nõ debet,eſt, ſi locus eſſet nãr peſti ſubiectus† & ſciẽs cõdõrẽ loci ꝯduceret hoſpitium, domũ vel gabellas,tunc ꝙa caſus peſtis eſſet ꝓmeditatus, non eſſet ꝯductori remiſſio facienda,ſm Io.Igneũ doctorẽ pitiſſimũ in ſua repetitio.l ĝctus.col.14.ff.de leg.iu.arg.l.ſi fundum.
38 C.de ẽdil.act.† Et idem dicit ſi qs ꝯduxerit gabellas in ciuita te limitropha,q̃ ſolita ſit pati quotidianos hoſtium incurſus, iuxta tex.in §.publicorũ.in auth.de mãd.princip.alleg.tex.in l. ex ꝯducto.§.ſi vis in ar.& ibi Bal.ff.loc melius facit.text. in l.ſi quis domũ.§ fi.ff.co.ti.ibi,quia hoc euenire poſſe ꝓſpicere de
39 buit.¶ Tertius caſus eſt,† ſi culpa ꝯductoris locus efficeret pe ſtilentioſus puta ſi ſcienter acceſſiſſet ad ꝯtagioſum locũ,& ſe
40 cũ detuliſſet peſtem in ciuitate. † Nũq̃.n.qs excuſatur ꝓp ca ſum qñ culpa p̃ceſſit caſum.l.ſi vt certo.§ nũc vidẽdũ.ff cõmo da.l.ſi nulla culpa.ff.de pig.acti.& qa nulla debet remiſſio cõ ductori impedito vti frui ſcõ proprio.l.ſi in lege.§.ſi domus.ff.
41 loc.& l dñs horreorũ.§ fin. eo. ¶ Quartus caſus, † quãdo cul pa alicuius de familia ipſius ꝯductoris ſuperueniſſet peſtilẽtia, tunc ẽt ꝯductori denegari poterit remiſſio, vt ꝓbatur in l.qui inſulã.§.fi.ff.loc ẽt ſi pacto conuento eſſet ꝙ ꝓp peſtẽ dẽat fieri remiſſio,vt ibi legitur & ad hoc illũ tex.reputat ſing.Lud.Ro. ſing.30.incip.Si qs ꝓmiſerit.& d.laſi l.ſed & ſi quis. §. quæſi-
42 tum.ff.ſi qs caut. ¶ Quintus caſus eſt,† ſi tpe peſtis cõductor ꝯ duxiſſet domum vel gabellas tunc ẽt non poterit allegare ca ſum peſtis,qa ꝓmiſſor ſoluẽdo pẽſionẽ dẽt intelligi ſm ſtatũ tpis,qui vigebat tpe promiſſionis,ſm Io.And.in addi.Spec.ti.
43 de loc ſuper rubrica.vbi determinat,ꝙ† miles q tpe guerrę ſu ſcepit cuſtodiam caſtri,tenet ẽt ſi violenter ab eo caſtrũ aufe ratur.Et dixit Soc.conſi.22.Quidã Iacob.lib.4.† cõductor a
44 grorũ in cõfinib.Florentinorũ nõ põt petere remiſſionẽ,caſu quo ſtipẽdiarij deprędẽt fructus,qa ſoliti ſint ſingulo anno ſti pẽdiarij ipſorũ Florẽtinorũ ſiſes robarias facere.Idẽ tenet Bal.
45 in l.ſi ea lege.col fi.C.de vſu.† vbi ꝯductori,q tpe guerrę con duxit pdia,remiſſio ꝓp guerram nõ debet.arg.l.qui bona.§.de illo.ff.de dam.infec.& idẽ firmat Alex.conſi.6. Videret.ad fin.
46 lib.2.¶ Sextus caſus eſt,† qñ inquilinus q migrauit è domo ꝯducta aliã domũ gratis inhabitaſſet.ſm Raph.Fulg.in d.l.ha bitatores.Eſt verũ quòd Guid.Papæ deciſio.630. exordiente, Theſaurarius.dicit ꝙ doct.in l.de ætate.§.fi.ff.ad Treb.iſtud ad mittũt,qa ſatis eſt ꝙ inquilinus fuerit caſu impeditus vti frui. Quod credo verius.Sed alia ſe offert dubitatio ardua & difficilis.† Nobilis Alexius piper emit oẽs reditus & ꝓuẽtus q̃ ꝓci
47 pienẽ,& ꝓcipi poterunt ex datiis & gabellis ciuitatis Auenĩo. vſque ad ãnos x.p̃rio.xvj.M. florenorũ ſoluendorũ quolibet anno.contigit ꝙ hoc ãno parũ vel nihil ꝓcepit ꝓp peſtem,q̃ri tur an ei ſit facienda remiſſio?Hãc qõnẽ diſputauit Bart. in diſ pu.incip.Publicanus qdã.& licet loquat in publicano qui ni hil ꝓcepit ꝓp guerrã,tm̄ non refert quantũ ad punctũ cum pe ſtis ẽt dicat bellũ ſeu guerra,vt dixi.ſ.in ꝓludiis. Pro reſolutio ne huius dubitationis vidẽdũ eſt qs ꝯtractus ſit iſte, nam ſi ſit locatio & cõductio,remiſſio erit ſibi facienda,ꝓ ea q̃ ſupradi cta ſunt.Si verò dicatur emptio & venditio, videret dicendũ
48 nõ eſſe remiſſionẽ ei concedendã rõnibus q̃ pluribus.Primò, qa poſt pfectũ ĝctũ emprionis periculũ ſpectat ad emptorem. l.id quod.& l.neceſſario.ff.de pericu.& cõmo.rei vend. & l.1. C.eo.Scdò,qa qñ vẽdit ſpes ſeu futurus euentus ꝑiculum eſt emptoris,ẽt ꝙ nihil ꝓcipiat.l.ſi iactũ.ff.de act. emp.l. nomine. l.nec emptio.ff.decõtr.empt.Tertiò qa trãſlatũ fuit ius per cipiendi reditus datiorũ vſq; ad x.ãnos,& ſic ad lõgũ tps,& ꝑõr vtile ſaltẽ dñiũ trãſlatũ fuit in Alexiũ,ergo ad eũ ꝑtabit pe
49 riculũ,qa res perit ꝑiculo eiuscuius eſt.l.q̃ fortuitis. C. d pig. act.cũ ſimi.ꝙ ãt iſte ſit ĝctus emptionis, appet ex verbis quib.
50 vſi ſunt ĝhentes.¶† Talis.n.p̃ſumit ĝctus,qualem verborum ꝓprietas demõſtrat.l.intereſt.ibi quãtũ lectio ꝓbat. ff. de ſol. & tenor diſpõnis oñdit qualis ſit ĝctus ſm Pau.de Caſt.conſ. 200.Ad primũ.circa finẽ.& cõſ.251.pñs dubiũ.in fin. Barb.con ſi.2.conſi.11.conſi.25.37.62.lib.2.Cur.conſi.53.Super articu o. col.1.& alibi ſæpe.Ex lectura aũt ĝctus appet quòd ẽ emptio.
51 qa dr̃ ꝙ nobilis Alexius emit.itẽ dr̃ ꝓ p̃tio.† & vbi fit mentio p̃tij,in dubio intelligit emptio.l.fi.C.de p̃d.cur.& voluit gl. in l.cum dotẽ.C.de iure dot.quã ibi not.Bal. inferens ad ſtatutũ diſponens, ꝙ de p̃tio cuiuſque rei deductæ in ĝctu ſoluat ga bella,nã tale ſtatutũ de ĝctu emptionis tm̄ intelligẽdũ eſt, ſm eũ,& illã glo.ad hoc dixit Iaſ.ſing.in l.j.col.v.C. de iur. emph. Sed ꝓdictis nõ obſtantibus Bar.in alleg. diſpu. determinat ꝙ
52 ſit locatio,& qñr fieri debeat remiſſio,† qa vbi ĝſtituit p̃tium annuũ vel mẽſtruũ ꝓ fructib.dr̃ locatio,ſm gl.in d.l.j.C.de iu re emph. p quã Bar.& Sal.ibi idẽ determinãt.ſequit Soc.conſ.
53 156.Pro fundamẽto.ĩ prĩ.lib.2.dicẽs ꝙ iſta opi.eſt cõis.Ab hoc fundamento dependet ver.tas,ideò diligenter aduertendum. Imol.in l.cotẽ ferro.§.q maximos ff.de pub.dicit non eſſe ve rum ꝙ dicat locatio,vbi ĝſtituit p̃tiũ annuũ vel menſtruũ, & exprimit ꝙ ſit emptio,qa nihil ꝓhibet quominus poſsit emi & vẽdi ꝓceptio fructuũ ꝓ plurib.annis, licet ſolutio ꝓ ſingu los annos ſit diſtributa.Cũ igitur vẽditio fieri poſsit,& cõſtet de mẽte ĝhentiũ ex verbis,debet iudicari emptio, non loca-
54 tio.Nõ obſt.gl.in d.l.j.qa ꝓcedit in dubio,& vbi ĝhentes non ſunt vſi verbo emptionis & venditionis,ſecus vbi exp̃ſerunt verbũ emptionis,qa in claris nõ eſt opus cõiecturis. & ita de bet intelligi gl.in l.Põponius.in ver.amitti.ff.qbus modis vſuf fru.amit. Alia igitur rõne mouet Bar.qa poſito ꝙ iſte ẽt con tractus emptionis,tm̄ regulari debet ſm nãm ĝctus locationis
55 cui aſsimilat.Sed nec iſta rõ tuta vr̃,† qa licet ĝctus innomi natus reguleť ſm nãm ĝctus noĩati cui aſsimilat.l.j.§.ſi qs ſuũ. ff.depo.tm̄ cautũ nõ reperit, ꝙ vnus ĝctus noĩatus reguleť & regat à nã alterius ĝctus noĩati.ſubdit ergo Bar. ꝙ emptio &
56 locatio† eiſdẽ regulis regulant.l.2.in prĩ.ff.loc. Sed nec iſtud ſatisfacit,qa verũ ẽ ꝙ eiſdẽ regulis regulant,niſi ĝriũ deciſum repiat Sed in ꝓpoſito ĝriũ clarè deciſum appet,qa in emptio ne piculũ ꝓtinet ad emptorẽ,in locatione ad locatorem, non ad ꝯductorẽ,vt pater in iuribus ſ. allegatis,nã ad emptorem gẽbẽ inundationis & tẽpeſtatis ꝑiculũ ſpectat,ſi aliter cautũ nõ ſit.l.fillulas.§.frumenta.ff.de ĝhẽ.emp.& tm̄ nõ ſpectat ad ꝯductorẽ ꝓrari.l.ex ꝯducto.§.j.ff.loc. Adducit ergo Bar.tertio lo co text.in l inter quos.§.dãni.ff.de dã.infect. vbi ſuperficiario
57 † ꝓp ruinã ſupficiei fit remiſsio pẽſiõis,& tm̄ ꝓt eſſe quòd ti tulo emptionis erat ſupficiarius, cũ ĝſtet ſupficiẽ emi poſſe ſicut locari l.j§.j ff.de ſupficie.Sed tu ĝſidera.an Bar.inaduertẽ ter loquat,nã licet empta ſit ſupficies,tm̄ pẽſio ſolui vr̃ ꝓ con tractu locationis habito reſpectu ad ſolũ alienum, ꝓ quo ipſa pẽſio ſoluit.d.l.j.in prin.Quarto mouet Bar.quia vbi eſt eadem
58 rõ,ibi dẽt eſſe eadẽ iuris diſpõ.l.à Titio.ff.de verb.obli.† Rõ au tem ꝓp quã fit remiſsio in ĝctu locationis, & nõ in cõtractu emptionis & venditionis, ea eſt,qa de nã emptionis eſt vt res ꝓpetuò ſit penes emptorẽ,& eius ſit ſp oẽ emolumentum, ni mirũ ſi ad eũ ſpectat ẽt oẽ periculũ.Sed de nã ꝯductionis eſt, ꝙ emolumẽtũ ſit ꝯductoris ad tps tm̄,nimirũ ſi dãnũ cõicat cũ locatore,apud quem res locata ꝓpetuò remanet, ſm Cy. in l.legẽ.C.loca.Vel ea rõ eſt,qa res vendita debet tanq̃ ſpe-

ió eius interitu vẽditor liberat l. si ex legati cã ff. de verb. obl. Sed in locatiõe debet patientia, q̃ est de futuro, & q̃ pstari non ꝑt per locatorẽ, vbi fructus deficiũt, iõ cõductori neri dẽt remissio. licet locator nõ teneat ad interesse, qa ꝑ eum non stat quominus pstet patiẽtiã. in emptione ãr gabellarũ eędem rõnes militare vñr, q̃ in locatione, ergo, &c. ¶ Tu aduerte, quia attentis istis rõnibus idẽ ddm, si venditi eẽnt fructus oĩum. x. anno. vnico ꝓtio, cuius ꝯriũ tenẽt Bar. & cõiter alij, vt statim subiiciã Ergo arg nõ ꝙcludit, nisi mdeas vt statim dicã. ¶ Item aduerte, qa nõ vẽ verũ ꝙ hmõi rõnes militent in venditione fructuũ & redituũ gabellarũ, eo qa censẽt empta spes pcipiẽdi reditus. q̃ spes succedit loco rei, & q̃ nõ pit neq; diminuit, ẽt ꝙ oẽs fructus intereãt. imputet ergo ibi ꝙductor, qui sola spe ꝙtentus fuit d. l. nec emptio. Et ppea Imo. & Lud. Ro. in d. § q maximos. tenuerunt ꝯ Bar. & sequaces, idẽ tenet Imo. in c. pp. col. pe. de loca & Lud. Bolo. in addi. ad ꝙsi. Io. de ana. cõsi. 74 Visis & põderatis ¶ Passus iste est scrupulosus. & super eo multa verba effundi pñt Ego ꝓ dilucidatione & ꝙcordia multarũ decisionũ, q̃ in hoc puncto videnẽ aduersæ, licet sint diuersæ, cõsidero quatuor casus principales. Primus, qñ ꝯhẽtes nõ sunt vsi verbo locatiõis & cõductiõis, neq; verbo vẽditionis & emptionis. puta si fuerit dictũ, cõitas ꝙcessit Alexio piperi gabellas vsq; ad x. annos ꝓtio xvj. Ar. florenorũ singulo anno. Secũs, quando vsi sunt verbo locationis & conductionis. Tertius, qñ vsi sunt verbo venditionis & emptionis. Quartus qñ vsi sunt simul & ꝑmiscuè vtroq; verbo locationis & ven-
54 ditionis. ¶ Circa primũ oẽs cõcordãt, † ꝙ in dubio dicat ꝙtractus locationis, vbi ꝓtium ꝑ fructibus pcipiendis in singulos annos diuisum reperitur, ẽm glo. in d. l. 2. C. de iure emphyt.
55 ¶ † Circa ẽm ẽt concordant, qa si in dubio ꝓsumitur locũ, remissioq; concedit, multò magis vbi cõstat ex verbis ꝯhentiũ ꝙ voluerũt facere ꝯctũ locatiõis iudicabit locõ, nec a verbis recedendũ erit. l. nõ aꝑt. ff. de leg. 3. Et hoc intelligo sue locati sint fructus dati ꝑ certo ꝓtio singulis annis, siue ꝑ vno pretio simul pstando ꝑ oĩbus annis, vel sit facta locõ pro vno anno ẽm Pau. de Ca. in d. § q maximos, & in l. 2 § adeo. ff. loca. icet Bal. in l. ff ea lege. C. de vsu. teneat ꝯrarium & malè. Saluari tñ posset opi. Bal. ꙗ non sit facienda remissio, licet contractus dicat locõ eo casu quo conductor ꝑ fructuũ percipiendorum & non fructus pcipiendos cõduxisset, quia tunc casum aduersamque fortunã ꝙduxisse videret. d. l. nec emptio, & hac rõne mouet Bald. in l. licet. in 3. q. C. loca. de qua qõc. Bal. j. plura dicã. Circa tertiũ casum, qñ verba ꝯctus sonant in venditionẽ, distinguendum est. an ciuitas vẽdiderit reditus & prouentus datiorũ constituto ꝓtio in singulos annos vel menses, aut ꝙstituto vnico ꝓtio, ꝑ oĩb annis. Primo casu Bar. in d. disputa, &
56 d. l. j. † tenet ꙗ dẽat iudicari locõ, & ẽnt ꙗ sit facienda remissio, ẽm & sequunt̃ *communiter* doc. ꝑ fundamenta & rõnes ꝑ allegatas idẽ tenent Io. Firm. tract. de gabellis. in j. q. 2. partis. Alex. con. 108. Perspectis. li. 3. & in d. cons. 3. lib. j. Socy. ꝙs. 88. col. j & seq. Considerata ꝓdicta facti contingentia. li. j. & Io. de Imo. sibi ꝓri, consi. 7. In casu ꝓmisso. Pet. de Anc. in d. c. pp. & in consi. 403. Plurib rõnibus, Corn. consi. 128. Vĩ primo aspectu. lib. 2 & cõsi. 28. Vĩ. eo. li. & consi. 38. quamuis. eo. lib. & consi. 12. Licet diffuse. li. 4. Et ita tenendo non ob. adducta in ꝯrium. Primò non
57 ob. ꙗ verba sonent in venditionem, † qa magis attendenda est nã ꝯctus q̃ verba. l. si insulã. ff. de ꝑcri. verb. l. si olei. C. loca.
58 nã † verbũ illud, emit, exponitur qñq;, i. conduxit. l. hi. C. qloca.
59 l. ea lege. § locaui. ff. eo facit tex. in d. § qui maximos. † Sic etiã verbum illud. ꝓtio, ꝑt exponi. i. mercede d. § locaui. & l. insulã. § qui ædẽ. eo. ti. Non ẽt obstat dñ ꝑ. dicebam, quòd censeturvẽdita spes, quia illud non est verum, qñ empti sunt reditus percipiendi, cum intelligant̃ empti fructus soliti cõiter percipi. d. l. nec emptio. & l. interdum. ff. de ver. ob. adeò si fructus non ꝑcipiantur, remissio est faciẽda. d. § vis maior. Et ex hoc infero ꙗ si venditi essent reditus gabellarũ, si qui percipiuntur, quòd nulla debet fieri remissio seu ꝓtij excomputõ, tanq̃ dicat ven-
60 dita spes seu alea, † illa verba, si qui percipientur, condõnem & spẽ locarã oñdunt. l. ꙗ in venditione. ff. de hær. vel actio. vẽdi. & hoc volũt Bar. & Pau. de Ca. in d. § qui maximos. Secò casu qñ ꝑ vnico ꝓtio, & tunc vera venditio reputatur, & connt ad emptorem damnum spectabit, iuribus præallegatis, habita tñ distinctione, an reditus sint percipiendi ab ipso emptore an à venditore. Nam primo casu fieri non debet excõputo ꝓtij, quia ius vsusfructus vĩ emptũ. l. cum ita. ff. de vsufr. lega. l. si qs ita. ff. de vsufr. Secõ casu fieri debet excomputõ pro rata temporis, quo reditus nõn fuerunt præstiti per venditorem ipsi emptori ẽm Bar. arg. l. si venditor. § veriſimile. ff. de contrahẽ. empt. ¶ Sed pone ꙗ sit venditũ datiũ siue vectigal aut gabella pro x. annis. an debeat eodẽ modo distingui, an sit venditũ constituto ꝓtio in singulos annos, aut pro vnico prętio totius
61 tpis? Rõ dubitandi est, † qa si quis emit datiũ seu pedagiũ, censet emisse pceptionẽ seu ꝑmoditatẽ pcipienti fructus, ẽm Bar.
62 & *communiter* scribũ. d. § q maximos. ꝑ tex. in l. si vsusfructus. ff. de iure dot. Emptor aũt pceptionis censẽt emisse ipm actum pcipiendi, & sic ipẽ. l. si iactum retis. ff. de acti. emp. & d. l. nec emptio. & bene probat in d. l. si vsusfructus. in fi. & in l. necessario. ff. de acti. emp. videtur ergo indistinctè ddm ꙗ emptor sola spe debeat esse cõtentus. d. l. nec emptio. ¶ In ꝯrium facit, quia si in
63 singulos annos sit ꝙstitutũ ꝓtiũ, dẽt dici locatio ẽm *cõem* sen tẽtiã doc. de qua ꝯ. † Si locatio sit, ergo remissio deberur, quia de nã locationis est ꙗ ꝙductori impedito vti frui casu seu fortuna fiat remissio. d. § vis maior. Bal. in d. l. licet. in 3. q. tenet ꙗ sit facienda remissio, qa ꝙductor casum aduersamque fortunã conduxisse censetur, & ita intellexit vel'e Bar. in d. § qui maximos. Et clarius hoc voluit Paul. de Cast. ibi, qui fortius subiicit quòd idem erit si quis emerit datium & omnes redit' qa illa verba, & oẽs reditus, vñr adiecta in ꝯñam prioris dispositionis. ¶ Quid tenendũ? si dicamus ꙗ ꝙductor ꝙduxerit vel emerit spẽ pceptionis, ꝑculdubio ddm est remissionẽ non ꝺeberi cũ videat emendo spẽ suscipere in se omne periculũ. l. si quis fundũ. l. prĩ. ff. loca. Reperio Ale. in d. cõsi. 108 lib. 3. determinare ꝯrium. s. ꙗ remissio fieri debeat. & dicit ita velle Bar. in d. l. q maximos. Ad decisionẽ Bal. rñdet ꙗ Bal. se fundat in dicto Bar. in d. § qui maximos. & constat Bar. ꝯrium dicere. tamen Ale. non respondet ad rõnem Bal. quæ rõ etiam fuit de mente Bart. in d. § q maximos. ꙗ censeat emisse casum aduersamque fortunam, eo ꙗ verbũ datiũ capiẽ ꝑ actu pceptionis redituũ ipsiu
63 datij. Ego adhæreo opi. Alex. & credo ꙗ verbũ, datiũ, † debea exponi. i. reditus, q̃ ex datio percipiuntur. vt not. in rubr. C. de vectig. & cõmis. & ita capitur in l. 1. § 1. de publ. & ista est veri similis intentio ꝯhentiũ, ergo ita verba sunt capienda. l. si debitor. § veriſimile. ff. de ꝯh. emp. Præterea cũ istud verbum datiũ possit intelligi tã pro reditib. qui percipiuntur ex datio. q̃ pro ipso actu pceptionis, certè in dubio facienda est interpretatio ꝯ locatorẽ qui potuit lrgẽ aptius dicere. l. Labeo. ff. de ꝯhen. emp. Insup ista opi est benignior. ergo in dubio ampletẽda. l. sp. ff. de reg. iur. Nã etiam cum reditus cõstituto ꝓtio in annos singulos vẽditi sunt ꝑt esse vẽditio vt s. demonstraui post
64 Imo. & tñ doct. *cõmuniter* interpretantur ꙗ sit locatio, qa ista interpretatio benignior vĩ, ex eo ꙗ in locatione remissio conceditur, idẽ ergo dicẽdũ qñ vẽditũ fuit datiũ. ¶ Nõ obst. doct. Bar. in d. § q maximos. dñ vult ꙗ venditio datio censeat̃ vendita spes seu actus percipiendi, & sic remissio nõ debet̃ qa Bar. loquit qñ pro vnico ꝓtio tpis vẽditio facta fuit, tũc vẽditio censẽt & nõ locatio, quo casu actus percipiendi, vẽditus intelligit ꝓ rõnes Bar. Sed qñ vẽditio cã fuit ꝙstituto ꝓtio in annos singulos locatio reputat̃ & qa locato datio ẽt ꝑ intelligi locatũ id, qđ ex datio pcipit̃ ex fundo, idcirco facienda est interpretatio in partẽ hãc. ꙗ cẽseat locatũ, d qđ pcipit̃ qa talis interpretatio est benignior, vt s. dixi. Et opi. Bal. et reprobat d. Io. Igne' in repe. l. contractus. co. 12. & seq. ff. de reg. iur. ea ratione, quia etiam ꙗ censeretur locata spes seu actus pcipiendi, nõ tñ conductor teneret̃ de casu pestis veniẽs non cogitatæ. De quo ꝯ. abundè dicetur. ¶ Sed hic alia subortã dubitõ. Pone quòd ab
64 initio † sit constitutũ vnicũ pretiũ ꝑ omnib. decẽ annis, videlicet pro quinquaginta millib. scutis, & postea solutio sit diuisa per tpa, ita videlicet ꙗ de dictis quĩquaginta millib. soluat̃ quolibet trimestri summa mille ducãtum quinquaginta. An erit venditio vel locatio? Barr. in d. disputa. quidam visus est velle ꙗ sit locatio, vt, inquit, ꙗ propter vnum pretium constitutum ab initio, licet præstatio sit diuisa & propter vnã annorum numerationem quòd sit emptio, & tñ Bar. postea ꝯcludit ꙗ est locatio subiiciens ꙗ si pretium est vnũ & certum, & merces verè soluit p singulos annos. locatio erit. licet ꝯhentes vsi fuerint verbo vẽditionis & emptionis. quia illa merces solui vĩ ꝑ patientia, q̃ singulis annis præstatur. & ita dicit intelligendam esse gl. in d. l. 2. C. de iure emphy. & verba Bar. ita etiam intellexit do. Ale. in d. consi. 108. & idem tenet Cor. in d. consi. 11. lib 4. Ego crederem opi. Bart. verã esse, si solutio diuisa per tempora, puta per trimestres. sit vniformis quocunque trimestri, sed si sit difformis. tenerem, quòd esset venditio, quia tũc apparet solutiones fuisse diuisas gratia comodioris præstationis, & non pro patientia. quæ præstatur. cũ non appareat ratione quare plus soluti debeat pro patientia vnius trimestris quàm pro patientia alterius. & istud fuit de mente Corn. in d. consi. 12. Et
64 † hanc arbitror fuisse mẽtẽ gl. in d. l. 1. & Bar. in d. disputatione dum dicitur locationem esse. si constitutum sit vnũ pretium, quòd annuatim soluatur. nam si præstatio fiat difformiter, non erit verum quòd vnũ pretium annuatim soluatur propter diuersitatẽ præstationum, quę faciunt videri diuersa prætia. arg. l. quinquaginta. ff. de probat. ¶ Sed adhuc alia sub-

65 ſtrat dubitatio,† Pone q̄ p̄ oīb. 10. annis ſit conſtitutū vnicū
p̄tium ſemel vel per plures diſpares p̄ſtationes ſoluēdū, ita q̄
dicat vēditio. & ꝓrigit q̄ ꝓpter peſtē tertia pars redditū om
niū decē annorū deperierit, retēta opinione illorum q̄ tenent
q̄ ſi ꝑtingit læſio in tertia parte fieri dēat remiſſio ꝙductori, an
ēt in iſto ſit facienda pretij excōputatio emptori? Vī q̄ non,
qa in ꝯctu emptionis periculum eſt emptoris. l. id qd. ff. de pe-
ricu. & ꝓmo. rei ven. & in hoc differt à ꝯctu locationis ſm gl.
in d. l. 1. C. de iure emphy. & dixi. ſ. In ꝓrium facit, quia qñ p̄tiū
eſt ꝙſtitutum in ſingulos menſes, ſit remiſſio tanquam merces
ſoluatur ꝓ patientia, q̄ ſingulis menſib. p̄ſtatur, ergo idem in
caſu nſo. qa vnicū p̄tiū vī ſolui patiētia omnium x. annorum,
vñ idē iuris eſſe debet in toto, qd eſt in parte. l. quæ de tota. ff.
de rei vend. Pōt dici q̄ in locatione patientia venit ꝓ principal'r,
in venditione principal'r venit datio, in ꝙtiā venit patientia,
vt declarant Bar. & alij in l. 2. ff. ſi cer. pet. & Bar. in d. diſputatio
ne. in verſi. ſolutio &c. Cōſidera tn̄ tu ſubtilis, q̄ ſit iſta datio q̄
in venditione gabellarū principal'r ex parte venditoris debet.
¶ Circa quartū caſum, qñ ꝯhentes vſi ſunt ſimul & promiſcuè
66 † verbo, venditionis & locationis, ſi p̄ſtatio ſit vniformiter
diuiſa in ſingulos menſes vel annos, clarum eſt quòd reputa-
bitur locatio per prędicta. & firmat Imo. in d. §. q̄ maximos &
Ale. in d. ꝙſi. 108. ſi verò ꝙſtitutū ſit vnicū p̄tiū ꝓ toto tēpore,
Imo. & Ale. nihil dīt. Ego arbitror ꝯhentes hoc caſu voluiſſe
facere ꝯctum locationis, & nō venditionis, qa ſubiecta mate-
ria magis ꝙuenit locationi quā vēditioni. Præmiſſa q̄ ſit faciē
da remiſſio, ꝓcedūt vbi emptor vel ꝙductor nō ſuſcepit in ſe
periculū caſus aduerſęque fortunę. Si aūt in ſe ſuſcepit piculū
aliud dicēdū vī. Et qa nobilis Alexius ſuſcepit in ſe periculum
peſtis, & cuiuslibet aduerſi caſus, & qa paſſus iſte frequens eſt,
latius arbitror inſiſtendum. ¶ Quæro prīo qd ſi ꝯductor ſpā
liter & expreſsè ſuſceperit in ſe periculum peſtis, an teneat ad
penſionē pro tpe peſtilētiæ? Vī q̄ nō, quia peſtis enumeratur
67 † inter caſus fortuitos ſm Bal. & Sal. in l. q̄ fortuitis. C. de pig.
68 actio. dī aūt caſus fortuitus, † cui humana mens non pōt ob-
uiare. d. l. quæ fortuitis. & l. 1. §. ſi eo tpe. ff. de admi. rerū ad ciui
tatē pertinentiū. ergo ſuſcipiens ſi ſe casū fortuitū ſuſcipere dī
69 obligationē impoſſibilē, † ipoſſibiliū āt obligatio nulla eſt. l. ī
poſſibiliū. ff. de regul. iur. ¶ In ꝑriū eſt caſus deciſus in l. ſi quis
fundum. in prin. ff. loca. ¶ Ad argm̄ rndet q̄ regula l. impoſſibi
lium, ꝓcedit in obligatione merè impoſſibili, caſus aūt fortui
ti eueniunt ꝓtingenter, & nō neceſſariò, ideò ſequitur q̄ ꝓui-
ſio aduerſus caſus fortuitos eſt poſſibilis, licet propter defe-
ctum noſtræ cognitionis neſciamus occurrere, & debitè reſi
ſtere, vnde magis hic verſatur difficultas, quā impoſſibilitas,
ſm Sal. in l. 1. in fi. C. ꝯmo. Vel aliter pōt dici q̄ arg. continet fal-
laciam, licet n. mens humana non poſſit præuidere caſus for-
tuitos. pōt tn̄ hō ſe obligare ad nō allegandum caſum fortui
tum in ſui fauorem, & iſtud eſt poſſibile & facillimū. & iſta eſt
obligatio, qua obligatur ſuſcipiens in ſe caſum aduerſamque
70 fortunam, l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cautio. ¶ † Sed
quid ſi conductor expreſsè nō ſuſcepit in ſe caſum peſtilētiæ,
ſed gñaliter ſuſcepit in ſe periculum cuiuslibet aduerſi caſus?
dicas idem rndendum. d. l. quæ fortuitis. & ita reſpondent gl.
Barto., Ang. Sal. Raph. Paul. & Mod. in d. §. quæſitum. & iſta eſt
cōis, ſententia, licet varię fuerint doctorum opi. vī licet intue
ri ex ſcriptis per Saly. in l. 1. C. cōmo. Ale. & Mod. in d. §. quęſitū.
& idem tenuit Cor. conſili. 128. Videtur primo aſpectu. col. 3.
lib. 2. ¶ Sed quid ſi conduxit ſuo periculo? Videtur idem reſpō
71 dendum, † quia appellatione periculi etiam videtur comprehē
di caſus peſtis. l. item quęritur. §. ſi gemma. ff. loca. & l. litis §. 1. ff.
de neg. geſt. quam allegat do. Iaſ. in d. §. quæſitum. Et ibi Paul.
de Caſtr. vult quòd periculum in plus ſe habeat quàm caſus
72 fortuitus, quia caſus † fortuitus propriè comprehendit caſus,
qui ſine propria culpa obueniunt, & qui prędeuideri non potue
runt. Periculum verò eſt nomen magis generale comprehen-
dēs omnem caſum ſiue ex propria culpa proueniat, ſiue non.
ff. de peric. & commo. rei ven. in rubr. & nigro. maximè in l. q̄
ſi neque. §. fi. ff. eo. & ſic periculum eſt genus, caſus verò fortui
tus dicitur ſpecies ſecundum Alexā. in d. §. quæſitum. & iſtud
clarum eſt, licet do. Iaſ. in d. §. quęſitum, dicat quòd glo. vbique
& Barto, habuerunt pro conſtanti quòd appellatione periculi
non comprehendatur caſus fortuitus. Quod credo non eſſe
verum. imo. gl. & Bar. pro conſtanti volunt contrarium, vt ex
verbis eorum potes cognoſcere. & ſi tu q̄ omnia ponderas, ad
uertas, videbis veritatē. ¶ Redeundo ad punctum ꝙcludo, po-
ſito q̄ de ſignificatione vocabuli appellatione periculi poſſit
73 includi caſus fortuitus, † tn̄ adhuc dico cōductorem datiorū
qui conduxit datia ſuo periculo, non teneri de caſu fortuito
ꝓpter peſtem obuenientem vel alia de cauſa. iura ſunt mani-
feſta, videlicet text. in l. 1. §. ſæpe. ff. depoſi. & in d. l. litis §. 1. ff. de
neg. geſt. & in d. l. opus. cum multis ſi'bus. ¶ Ampliat iſta con-
cluſio ēt ſi in ſe ꝙductor ſuſcepērit oē periculū, adhuc nō cen-
ſetur ſuſcepiſſe ꝑiculū caſus fortuiti. l. nec ſi'r. ff. de magi. ꝙue.
iuncta l. 2. §. ſi eo tpe. ff. de admin. rerum ad ciuit. pert. ad idem
tex. cū gl. expreſſa in l. iuriſgentiū. §. itē ſi qs. ff. de pact. Et ea rō
eſt, nō quia appellatione periculi nō ꝑtineat periculum caſus
fortuiti, vt credidit do. Iaſ. & malè. Sed qa nō eſt credendū, q̄
aliquis voluerit ſubire periculū caſus fortuiti niſi liquidò cō
ſtet. Et ideo quia periculū eſt nomen gñis aptū cōprehēdere
tā periculū obueniēs culpa q̄ à caſu, nō credit q̄ ſuſcipiens in
gñe omne periculū voluerit ſe obligare ad caſum fortuitum.
Et iſta eſt propriè ratio d. §. q̄ſitū. vbi promittēs ſiſtere omni
exceptione remota, nō intelligit renunciaſſe exceptioni com
petituræ ꝓp caſum fortuitū. Ex hoc apparet nō eſſe faciēdam
dſiam inter iudicia & ꝯctus, ꝑ Bar. & ſequaces ibi. ſm Saly. &
Cyn. in l. j. C. cōmo. quorū opi. ad terminos prædictos relata
74 verior vī per p̄dicta. † Sit ergo cōcl'o q̄ ſuſcipiens in ſe omne
periculū vel promittens ſoluere penſionem oī exceptione re-
mota, nō intelligit ſuſcepiſſe in ſe periculū peſtis nec alterius
75 caſus fortuiti. † Et idē ſi ꝙduxerit datia vel fundum ſuo reſigo
& periculo, ſm Socy. cōſ. 124 lib. 4. quia iſtud verbū, reſchiū,
eſt ēt generale ſicut verbū, periculū, & hoc voluit Bar. in l. ſi is
76 qui. ff. de acquir. here. † Et idē ſi ꝙduxerit datia cū ſuis raſchis
& ſpinelis, quia caſus fortuitus nō dī raſcha neq; ſpinela, ſm
Alex. conſi. 108. col. pen. lib. 3. ¶ Iſta concluſio fallit pluribus
77 modis. † Primò limitat, niſi cōductor ſuſceperit vnum caſum
fortuitū in ſpecie, & poſtea adiecta ſit clauſula generalis, & oē
aliud periculū. Exemplū, ſi conductor ſuſceperit in ſe pericu-
lū incurſionis hoſtiū, & oē aliud periculū, tunc ſub illis verbis
gñalibus, & oē aliud periculū, cōprehendit caſus peſtis & cu-
ſlibet aduerſitatis, gloſ. & cōiter docto. in d. §. quæſitum. arg.
c. qui ad agendū. de ꝓcu. lib. 6. & ita ēt tenent Dyn. in l. ꝯctus.
ff. de reg. iur. Bal. & Saly. in d. l. j. C. cōmo. Ant. de But. Imo. &
communiter Cano. in c. j. eo. tit. de commo. Quod intelligit verū
Bar. quantū ad caſus ſimiles caſui expreſſo, non aūt compre-
henduntur caſus fortuiti maiores expreſſo, per text. in ſimili,
in c. ſedes. de reſcr. ſequunt alij per tex. in l. ſi §. cui dulcia. ff. de
vino tri. oleoq; lega. & in cle. non pōt. de ꝓcu. & q̄ tradit Bart.
in l. quæſitū. § pen. ff. de fun. inſtru. & Fel. in d. c. ſedes. vbi com-
probat pluribus ſimilibus, vt per eū. & idē tenuit conſulendo
78 Alex. cōſi. 28. li. j. ¶ † Sed pro intelligentia quęro, quis dicatur
caſus ſimilis caſui expreſſo, & quis dicat caſus maior? Alexan.
in d. cōſi. 28. ſentit q̄ is caſus dicatur maior, qui rarius contin
git. Sed Cor. conſ. 128. col. 2. lib. 2. q̄ dicatur caſus maior qui
periculoſior reputatur. Ego crederem relinquendum arbitrio
79 iudicis. † nam quę ſimilia dicantur iudicis arbitrio declaratur
ſm Inn. Hoſt. & Pan. in c. cauſam. lo. 2. de iudi. Cyn. in l. non pt.
80 ff. de legi. Fel. in c. tranſlato. de cōſti. ¶ Limitatur ſcdō niſi † ſu
ſcipiens in ſe periculum in gñe, alīàs teneretur de culpa leuiſſi
ma, iſto caſu tenebit etiā de caſu fortuito, qa niſi intelligeretur
ſuſcepiſſe in ſe periculū fortuitorū caſuū, pactū nihil operare
tur, qd nō eſt dicendū. l. ſi qñ. ff. de lega. j. & pro hoc eſt caſus
in l. & Ariſtoni. ff. manda. & ita ēt tenēt gl. Bar. & alij in d. §. q̄-
ſitū. & Cano. in d. c. j. & Ludo. Ro. ſing. ccccxxxvj. incipiente,
tu habes caſum in l. opus, &c. allegat tex. quem dicit ſing. in l.
item q̄ritur. §. ſi gemma. ff. loc. Sed non eſt ſing. qa de hoc eſt
81 ēt tex. in d. l. & Ariſtoni. ¶ † Ex iſta rōne infert, q̄ ſi ſuſcipiens
in ſe periculū, ſi aliàs tenebatur de caſu fortuito, tunc, tenebit
ēt q̄ caſu fortuitus culpa aduerſarij prouenerit, dum tn̄ dolus
abſit, vbi aliàs nō tenebatur leg. ij. C. de naut. fœno. & hoc ne
pactū reddat fruſtratoriū. & pro hoc eſt caſus in l. qui officij.
§. fi. ff. de ꝯhē. emp. Quod reſtringit Corn. conſil. 38. Quamuis.
col. pen. lib. 2. vt ꝓcedat ſi caſus fortuitus obueniat culpa ad-
uerſarij in non faciendo, ſecus ſi obueniat culpa aduerſarij in
faciendo, qa ſatis eſt q̄ pactū aliquid operari poſſit, tn̄ minus
debet operari q̄ ſit poſſibile. ſm Bar. in d. §. quæſitū. Et eadem
ratione ſi periculū ad eū ſpectabat, nūc tenebit de caſu, ne pa-
ctum ſit eluſoriū. l. periculi. ff. de naut. fœn. Et eadē ratione ſi
poſſeſſio rei, cuius periculum in ſe ſuſcepit, nō tranſeat ad eū
tenebit de caſu, quia de culpa pactū nō pōt veriſimiliter intel-
ligi, cū in re, quā qs apud ſe nō habet, nō cadat veriſimilis cul
pa. pro quo eſt tex. in l. in vēditione. in prin. ff. de pericu. & com
82 mo. rei ven. ¶ Tertiò limitat, † ſi qs ſuſceperit in ſe gñaliter om-
83 ne periculū cū iuro, tunc ēt tenebitur de caſu fortuito † quia
iurm habet vim expreſſi ſm Bald. in l. j. 2. qō. C. cōmo. & eſt ad
hoc bonus tex. in c. ex reſcripto. de iureiur. vbi iurm habet vim
expreſſæ renunciationis. Et dixit Angel. in l. ſenium. C. qui
teſta. fac. poſſ. quod iurm habet vim ſpecialis & expreſſi con
ſenſus, ſequitur Curt. conſi. 70. do. Lud. colu. v. Et qa, vt ſupra
dixi, ſub gñalitate huius verbi, periculum, includitur etiam pe
riculum caſus fortuiti, vñ cum in gñe iurans potuerit cogitā-

re. de casu fortuito infirm. det eũ astringere ẽt ad casum fortuitum. arg. l. qui iure mutuari ff. de test. mil'. & ꝓbác rõnẽ ita tenẽt Imo in c. eũ ꝙ tangat char. 18. de iureiu. & Corse. in rep. rub. de iureiu. prim. egio 38 col. 9. ¶ Contrariã opiõ tenent Bar. Bal. Abb. de Rota. Ang. Fulg. Alex. & d. Ias. in d. §. quæsitum. ☞ Io. And. & cõn. Cano. in d. c. 1. Alex. in d. consi. 28. li. 1. & cõs. 84 31. lib. 2. Et ita est rõs opi. Cuius rõ est, quia iuramentum ꝓ nõ ampliat dispositionem vltra consensum iurantis. l. fi. C. de nõ nu. pec. secundum Bar. in l. si quis pro eo. ff. de iudicijs. tenet cõsi. 34. Quatuor debet coẽre. consensus autem suscipientis in se periculũ id gẽs. vel renunciantis omnib. exceptionib. nõ se extendebat ad casus fortuitos, de quib. non cogitabat, vt s. dixi. ergo &c. ¶ Non ob. quod infirm. habebat vim expressi. quia verũ est quod ea cogitata, secus quod ad nõ ꝓmeditata, vt probat do. Ias. in d. §. quæsitum & in l. Tancinus. colũ. 2. C. de rem. & in l. fi. ibi. & ibi §. fi. de leg. 1. ¶ Non ob. dum dr quòd potuit saltem in gẽre cogitare, qa lex præsumit q̃ in genere nõ cogitauerit de periculo casus fortuiti, aliàs gẽalis renũciatio obligaret ab. q; 85 iuro. Cuius ꝓrium disponunt iura pallegata. ☩ Ter tis n. aduersaque fortuna nõ solet esse in ꝓsiderone. l. inter stipulãtem. § sacram. ff. de ver. obli. Iulianus ff. qui & à quib. ¶ Quarto limitatur si ꝙheus in se susceperit periculũ & fortunã. ☩ licet in fortuna capitali sæpè ꝙbonã ptẽ l. licet. C. de pac. l. fi. C. de ꝓpo. app. & l. 1. C. qũ Impe. inter pup. & vid cum simil. in quib. sæpè etiam capit in malã. l. si vẽdices. C. de pœ. nõ rõne subiectæ materiæ vt suscepisse in se fortunam aduersam, sm Bart. in l. 1. is qui ff. de acq. hæred. quẽ simplr sequitur d. Bal. in d. §. fi. colũ. pro quo ad duco bonã lectionem in l. reddatur. ubi q fortunæ vim ferre ꝓhibetur. C. de profess. & medi. lib. 10. ¶ Aduerte tñ in subditis dagatos, qa in l. her stipulãtẽ §. sacrã. ibi casum aduersam q; fortunã expectare. ff. de ver. obl. Itẽ ob qa in dubio capienda est interpretatio negatiua, q̃ censeat̃ se suscepisse animaduersionem, vt patet ex supradictis. Nã vbi qs suscepit periculũ interpretamur ꝙ non susceperit casum fortuitũ. licet ex vi verbi aliud dicendũ videatur. Dicamus ergo quòd verbum, fortuna, qd ẽt, ꝓprie ꝑt intelligi de bona, déat capi ꝙ cõmodo, & in sensus, q̃ susceperit periculũ & fortunã. i. ꝙmodũ & incõmodũ. Nisi forte respondeat, q̃ ita intelligendo verbũ fortuna nihil opabit̃, qa ais ad eũ ꝙmodũ spectabat ad qd posset replicari, sed nõ ibi labo, qa ꝙmunis opi. est cũ Bar. in d. fi. is q. sm q̃ ꝑsuas. Cor. consi. 33. ff. col. pe. lib. 2. & consi. 38. col. antepe. eo. lib. Habes itaq; ex pmissis, qũ ꝙductor teneat ad pensionẽ ꝛpe pestis vel alterius aduersi casus. ¶ Sed ꝓ pleniori intelligentia, qa ꝑ. tradit̃ sunt quãplures fallentiæ ad istam negatiuã, q̃ est q̃ suscipiens in se periculũ, vel renuncians omnib. exceptionib. non teneatur de casu. nisi in casib. expressis in dictis fallentijs. Nunc illi casus & generalis ꝓcessus, ꝙ periculum aduersi casus spectet ad conductorem vel emptorẽ recipiunt q̃ plures restrictiones ¶ Prima restrictio ni 87 si culpa aduersarij obuenerit ☩ casus. l. 2. de naut. fœn. l. qui officij. §. fi. ff. de ꝙhen. emp. quas leges dicit Roma. vendidisse oc. o ducatis in fig. 435. exordiente, Tu scis q̃ quis. Si pestis ergo insurgeret culpa locatoris remissio deberet fieri ꝙductori, etiã ꝙ animaduersionem ꝙduxisset facere tex. in l. si merces § culpę ff. 88 loca. vbi Bar. & alij notãt. ☩ q̃ si ꝙductor propter iniquitas locatoris dãnum patiatur, liberale dãnum det̃ à locatore refarciri, put̃ ꝑsuluit Socy consi. 70. Intl. fm identitatis col. 2. libr. 1. ¶ Secda restrictio, nisi facto aduersarij suscipiens in se casum incidat in periculum ☩ Qd intelligo, vt ista restrictio differat à ꝓcedenti etiã si factum aduersarij sit iustum & a culpa remotũ. Exempli gratia, locator iustè bellum mouet. vel ei mouetur iniustè, cuius belli occasione ꝙductor dãnum patitur, huius certè dammi habẽda est ratio, etiam quod conductor animaduersionem ꝙduxerit secundum Pau. de Cast. pol̃ Bar. in l. eos qui ro. §. qui maximos ff. de publ. & in d. disp. icip. Publicanus qui 90 dam. & 7 et. de Auchar consi. 414. Viso instrumento. ☩ nam si tui occasione ego iniurier ab aliquo contra te mihi darur actio ad dãna Iulianus ff. de neg. gest. ☩ Et ibi no. quod si 91 vnus ex plurib. captiuis fuerit relaxatus cum pacto redeundi, & pro omnib. taleam conuentam afferendi & cõpingat quod non reuertatur. & alij compellantur pro eo soluere, certe cõtra ipsum eis competet actio negotiorum gest. etiam ꝙ esset indebitè captiuatus. cum propter eos factum coacti sunt soluere. & illum tex. reputat vnicum in iure Bal. in c. ex rescripto. col. 1. de iurem. Et illam l. determinat ibi Bar. quem alij sequun 92 tur ☩ quòd captiuus pro repressaliis propter factum communis habet ius reperendi quęcunque expendit ab ipso communi. & idem dixit Bar. in l. 2. § fi. vbi Mod. ff. de verb. oblig. & in tract. represaliarum. & Pan. consi. 21. In quæstione, q̃ ad præsen. lib. 2. vbi infert ad aliam pulchram quæstionẽ, quam tu ipse videas. Et per illam l. decidit Pan. consi. 60. Quonã satis abundè. ll. 1. 93 12 debitor coactus soluere indebitũ per iniuriam & violẽtiã superiorũ hẽt regressum cõtra principalẽ, qa talis violẽtia processit facto ꝙsius principalis. Et dicit Bar. in l. creditor. ff. 94 de solut. & in tract. de tyran. ☩ q̃ debitor coactus ꝓp iniuriã creditoris alteri soluere, ope exceptionis ꝓtequit̃ liberationẽ. sequitur Ang. consi. 64. in cã quę vertit. Alex. consi. 57. col. fi. lib. 3. Et no. dicit Cor. consi. 12. Licet diffusè. col. 3. ib. 4. quòd tale factũ hr ꝓ culpa, & q̃ culpa careat. Et idẽ dixit Corn. consi. 23. Vr. lib. 2. adducẽs Bal. in c. 1. §. ad hæc de pa. iur. fir. vbi cõclu 95 dit ☩ vẽditor gabellæ censet̃ ꝓmittere datiariis nihil facere ꝓp q̃ impediat̃ gabellæ exactio. & idẽ firmat Corn. consi. 28. quis. 96 col. pen. eo. lib. ¶ Tertia restrictio, si locator vel venditor ꝑt casum occursum amouere, & nõ vellet, tũc cõductor q̃ suscepit in se periculũ nõ teneret̃ de casu. l. si fundus. ff. loca. ꝓ quẽ ita decidit Bal. in l. si ea lege. C. de vsu. Corn. in d. consi. 12. Lud. Ro. in d. consi. 178. Et ideo si dñi cõsules Auenion. fuissent interpellati, vt includerent vel expellerent auctionatorẽ pr̃cij, qui pestẽ intromisit, & recusassent, procul dubio datiariis restaurũ deberet̃, & q̃ in se susceperint casum fortuitũ. Quarta 97 restrictio, ☩ si casus esset insolitus, conductor qui suscepit in se casum aduersamq; fortunã de tali casu insolito nõ teneret̃, sm 98 Bar. & cõtr. scrib. in d. §. qũ. ibi per tex. in l. fi. tabulas. § frumenta. ff. de cõtrahen. empt. idẽ tenet Barto. in l. 1. cio. § medico. ff. de annu. leg. Bal. in l. falsus, col. pen. C. de furt. Bal. & Saly. in l. licet. C. loc. Ang. consi. 174. ☩ Tenendum est. Alex. consil. 28. in 3. dubio lib. 3. vbi consuluit conductorẽ nõ teneri de casu nec itatis insolitæ, & ibi ampliat ẽt si intercedat iuramentũ, qa de tali casu nõ intelligit̃ cogitatũ & instrumentũ nõ operat̃ vltra consensum. vt s. dixi. idẽ tenet Ab. ex cõsi. 108. col. pe. lib. 1. vbi concludit datiaris remissionẽ esse faciendã si occurrat pestis insolita & extraordinaria, ẽt q̃ in se susceperint casum fortuitũ, idẽ tenuit Socy. cõsi. 22. Circa presentem consultationem. 3. lib. 4. Bart. in tract. de gabellis. q. xxv. 2. partis allegans l. fin. C. de actio. & obiter idem vltus est velle Ab. de Ros. in d. §. frumenta. Inferens ad statutum Padę disponẽs q̃ vil a teneat̃ ad emendationẽ dãni dati ex incendio, si fulgor de cœlo cadat propter quẽ ignis insolitus exoriatur. dicit villam non teneri, per illũ tex. & idẽ tenet Alb. in d. §. medico. sequitur Fely in c. fedes de reser. Fulg. consi. 183. Factum sũper quo consilium petitur. invlt. dubio. vbi cõsuluit conductore molendini q̃ in te omnem casum susceperit, nõ teneri si flumen mutauerit alueũ, quia de tali casu nõ vr cogitatũ. Idẽ volunt Imo in l. prena rerum. ff. ad 98 leg. Fal. ad si. vbi tenet q̃ temens frumentum ad credẽtiã ꝓ quo valuerit de mense Maij, non tenetur ad summã immoderatã si eueniat caristia insolita. sequit̃ Ideo Ialo. in d. §. quæsitum, quod nota, qa est practicabile & quotidianũ. ¶ Contrariam opi. tenent Bal. &c. Fulg. Pau. de Cast. & Alex. ibi ipsis contrariantes in d. §. quęsitũ. & Imol. in d. c. i & Alex. in d. l. pretia rerum. in fi. vbi reprehendit Imol. dum vult q̃ debitor post moram non teneatur ad ꝓtium quanticunque plurimi valuit frumentũ tpe superuenientis caristię. & quantũ ad debitorẽ morosum forte Alex. melius loquitur. Adueniẽ oẽs isti per tex. in d. §. frumenta. quẽ dicunt facere pro hac secunda opi. licet Bar. & sequaces eum adducant pro contraria parte. difficultas ergo ducitur ad intellectũ. d. §. frumenta ¶ In primis Bald. dicit, q̃ nõ probat intentionẽ Bar. quia venditor qui ibi suscepit in se casum tẽpestatis solũ tenetur si immoderatæ niues præter cõ suetudinẽ tempestatis frumenta corruperant, nõ si niues euenerint sm consuetudinẽ regionis. qa tunc no potest dici casus fortuitus, qui stante regionis consuetudine potuit præuideri. Adde q̃ si illa verba. ꝓter cõsuetudinẽ regionis, ad corruptionẽ frumenti referant̃ ꝓut referenda videnť, cũ non sit verisimile q̃ in regione eẽt consuetudo, q̃ frumenta niuibus corrumperentur, tunc nullo modo ibi probabitur opi. Bar. immo retento q̃ dicatur casus fortuitus et ille qui est cõsuetus euenire. cẽter ibi casus ꝓ opi. Bar. qa decideret ibi venditorem q̃ suscepit in se periculũ teneri de insolita corruptione frumẽti nõ de solita. Cuius ꝓriũ est dicẽdũ retenta opi. Bar. & sequaciũ. Ideo Saly. in l. licet. ad fi. loca. circa illũ tex. dixit q̃ vẽditor q̃ suscepit in se casum tẽpestatis, intelligit̃ suscepisse casum notabilis tẽpestatis, q̃ reducat fructus ad exiguitatẽ, nõ casum modicæ & cõsuetę tẽpestatis, & re vera ita fuit sensus Legislatoris. Mihi tñ placet opi. Bar. nõ ꝓ illũ text. sed ꝓ rõnẽ ꝓallegatã qa de casu fortuito insolito non ꝑsum t̃ cogitatum. Ad arg. Bal. dicentis q̃ oĩs casus fortuitus est insolitus, alias nõ eẽt 99 fortuitus, ☩ rñdẽt q̃ casus fortuitus ꝓt dici insolitus, & non ꝓuisus duplr. Primo in specie si eoq̃ debeat euenire, tñ in gẽre potuit ꝓuideri. ex in ibi dictis terminis tenet Bal. Secdo mõ ꝓt dici insolitus & nõ ꝓuisus in gẽre nec in specie, vt qa imaginatione suscipiẽtis casũ esse ibi nõ cadebat. & isto mõ ꝓcedat opi. ☞ Bart. q̃ est cõis vt patet ex ꝓmissis. Et hanc concordiã tradidit Cor. ꝑ. 12. Licet diffusè col. 2. libr. 4. vbi no. dixit q̃ omnis casus

ſus fortuitus ꝑt dici inſolitus. d. §. frumẽta. ſm vnũ intell'm. Sed
al qui ſunt inſoliti, q̃ licet in ſpecie ꝓuideri non poſſint, tñ in
gñe ꝓcogitari potuerunt veriſimiliter, vt in ſiſi dr̃ in l. qui iure mili
tari, ff. de teſt. milit. Aliqverò ſunt ĩſoliti in ſuperlatiuo gradu,
& iſti ſunt de quib. in gñe nec in ſpecie ſuſcipiens in ſe caſum
nõ ꝓſumit cogitaſſe, merito ad iſtos nõ extẽdit pactum. Sicut
in ſiſi dr̃ per d. An. de But. Imo. Pan. & Cano. in c. cum contin-
gat. & in c. Quintauallis. de iureiu. ꝙ iurans non contrauenire
100 †laudo rone alicuius leſionis nõ ꝓſumit cogitaſſe de enor-
101 miſſima læſione. & iſta eſt optima q̃cordia. ¶ †Sed punct' eſt
poſſe diſcernere qs dicatur caſus inſolitus, de quo nõ ꝓſumi-
tur cogitatum. Bar. in d. §. Seio. dicit ꝙ ille dr̃ caſus inſolitus q̃
nõ ſolet ſemel euenire in mille annis. Quæ verba cũ myſterio
poſita arbitrat Dec. cõſi. 8. col. pe. ſed do. Ale. in d. q̃ſi. 108. dixit
Bar. loq exẽpl. icatiuè. & ꝓpea illud exẽplũ nõ reſtringere. l. dã
ni infect. §. fi. ff. de dam. infe. vñ q̃cludit, ꝙ ille dicat caſus inſo
litus, q̃ nõ ſolet cõiter q̃tingere & de iſto nõ ꝓſumitur cogita
tũ ſm eũ. Cor. aũt in d. q̃ſi. 12. dixit in ꝓpoſito, caſum dici inſo
litum q̃ euenit ꝑter oẽm veriſimilitudinẽ & cogitationẽ pru-
dẽtis viri, licet fortè à prudẽtiſſimo & diligentiſſimo præuide
ri & imaginari potuiſſet vt in caſu ſuo, ꝙ Florẽtini occiderint
legatum Cardinalẽ, vel ꝙ Turca veniret Romã. ¶ Breuiter in
hoc puncto pñt pl'a trutinari, ſi caſus ſit inauditus, eſt expedi-
tum q̃de eo non præſumitur ꝯgitatũ, ſi verò talis caſus q̃nq;
euenit, ſed nõ in illa regione, & tũc ẽt de eo non ꝓſumit cogi
tatũ, q̃a vtrũ ſit caſus ſolitus vel inſolitus ad conſuetudinẽ re-
gionis recẽutrẽdũ eſt ſm gl. in d. §. frumenta. Si verò ſit caſ' q̃
euenerit q̃nq; in regione, tũc inſpiciendũ eſt à q̃to tpe euene
rit. Dec. in alleg. q̃ſi. vſ̃ velle ꝙ reqrat ꝙ à mille annis non euene
rit niſi ſemel. Alex. vt s̃. dixi, tenet ſatis eſſe ꝙ cõiter nõ ſoleat
euenire. Credo ꝙ dicat caſus inſolitus, de quo cogitatũ nõ ꝓ-
ſumat, ſi rariſſimè ſoleat euenire, vt eſt de mẽte Bar. in d. §. me
dico. dũ inter caſus ĩſolitos enumerat immoderatas niues, &
idẽ voluit Cor. q̃ſi. 182. in hac conſultatione. col. 4. libr. 4. dum
pluuiã inſolitã q̃putat inter inſolitos caſus, de quib. cogitatũ
102 nõ ꝓſumit, ſi rariſſimè in regione ſoleat euenire. †Dr̃ autem
rariſſimè caſus euenire. ſi in cẽtũ annis nõ eueniat niſi ſemel,
ſm eũdem Corn. q̃ſi. 23. Vſ̃. col. pe. lib. 2. & Soc. conſi. 123. lib. 4.
eũ caſum rariſſimè putat euenire ſi longiſſimo tpe viſus non
103 fuit, & ſic q̃ ab annis. 40. nõ euenit. †Tps. n. longiſſimum dr̃
104 tps annorũ. 40. vt not. in rub. C. de ꝓſcri. lõgi tẽp. ¶ †Credo tã
dẽ ꝙ iudex dẽat arbitrari tps q̃ſideratis qualitatib. & circunſtã
105 tiis caſus fortuiti. †Quid. n. ſi à 10. annis remotiſſimus Perſa
rum rex venerit cum maximo exercitu ad depredandã Galliã:
& q̃tingat ꝙ iterũ hoc anno reuertat, & multa dãna inferat, e-
xiſtimabitne iudex iſtũ caſum ſolitũ & de eo à q̃hentib. cogita
tũ? Videret ex ꝓmiſſis ꝙ ſic, q̃a à pauco tpe euenerat. Ego tñ ar
bitrarer q̃rium, q̃ſideratis circunſtãtiis & qualitatib. huius ca-
ſus. Quis. n. exiſtimaſſet tã remotiſſimum regẽ, etiã ꝙ ſemel in
Gallia irruperit arma mouere q̃ Chriſtianiſſimũ Frãcorũ regẽ?
106 Certè nemo, conſiderata locorum diſtãtia & ĩuictiſſimi † Frã
corum regis potentia, cõtra cuius vexilla nemo dẽt ſibi hono
rem preſumere, teſte Bal. conſi. 217. Ego puto quòd ab iniuſta
107 ſnĩa. lib. 3. Eſt. n. vera q̃cl'o † ꝙ vbi lex dicit agẽdũ eſſe ſm veri
ſimilitudinẽ, tũc ad arbitriũ iudicis oportet recurrere. q̃ arbi-
trabit vtrũ ſit veriſil'e vel ne, ſm Car. in cle. cãm. verſ. verũ. in 1.
not. ꝑ illũ rex. de elec. & vbi tps nõ eſt determinatum, relinqui
tur arbitrio iudicis. l. 1. ff. d iure delib. cũ ſolitis q̃cor. Vera igr̃ ſit
opi. Bar. & cõis, ꝙ ſuſcipiẽs in ſe caſum nõ intelligit ſuſcepiſſe
108 caſum inſolitum. ¶ Sed hic alia dubitatio ꝓponit. †Pone, ꝙ
q̃ductor ſuſceperit in ſe oẽm caſum fortuitũ, tã ꝓuiſum & co-
gitatũ, q̃ nõ ꝓuiſum & nõ cogitatũ, an tũc teneat ẽt de caſu m
ſoliso? Repio Cor. in d. q̃ſi. 24. lib. 2. dicẽtẽ ꝙ ſi occurrat caſus
de quo nullus, q̃uis prudẽtiſſimus cogitaſſet q̃ductorẽ no te-
neri. Nec ob. verba pacti. q̃ nõ ꝓuiſum & non cogitatũ, q̃a ſunt
intelligẽda de caſu nõ ꝓuiſo & nõ cogitato à viro prudẽti, nõ
de caſu nõ ꝓuiſo ẽt à prudentiſſimo. ¶ In q̃rium tñ facit doct.
Bar. in l. ſi de certa. C. de trãſa. & in l. cũ Aquiliana ff. e. vbi vult
109 † ꝙ ſi dicat in ſpecie, ꝙ trãſactio trahat ẽt ad incogitata, tũc
oĩa ẽt nõ ꝓuiſa includũt. Niſi dixeris ꝙ deciſio illa Bar. in d. l. cũ
Aquiliana recte intellecta ꝓbat diſtinctionẽ Cor. nam inquan
tum Bar. ibi vult, ꝙ cõpromiſſum vel trãſactio cum clauſula,
qẽt ad incogitata trahatur, q̃prehẽdat ẽt ea de quib. non erat
lis, talis deciſio ſanè dẽt intelligi, videlicet de his de quib. non
erat lis de pñti, poterat tñ ꝓbabiliter moueri, nõ aũt trahi dẽt
ad ea, de quib. lis eſſe nõ poterat probabiliter. i. ad ea q̃ liquida
erant & decila, q̃a de illis etiam prudentiſſimus in genere nõ
110 cogitaſſet, ſm d. laſ. in l. 1. col. 2. ff. de trãſ. ¶ †Item dubitari põt,
quid ſi alias ad eum qui ſuſcepit in ſe aduerſam fortunam ſpe
ctabit periculũ caſus fortuiti, an teneat de caſu inſolito? Vide-
tur ꝙ ſic. vt pactũ aliq̃d operetur. l. ſi quando. ff. de legat. 1. ¶ In
q̃riũ facit, q̃a ſatis eſt ꝙ aliud opet, aut ꝙ teneat de caſu ẽt ob
ueniente culpa locatoris. l. qd officij. §. fi. ff. de q̃hẽ. emp. & s̃.
dixi. ¶ Venio ad cõductores operarũ, Et primò q̃to, An docto
111 res † qui iſto anno nõ legerũt pp peſtẽ debeat habere inte-
gra ſtipẽdia, ã ꝓ rata tpis quo legerunt? Vr̃ ꝙ pro rata tpis tm.
Nã q̃ductori dationũ & ꝓdionũ remiſſio debet, vt s̃. concluſum
fuit. Ita q̃ductori operarũ ſalariũ remittendũ dicamus. Secun
dò, q̃a intuitu laboris ſalariũ vr̃ doctoribus debitũ, labor † ãt
112 & tps diuiſionẽ recipiũt. l. Seio. in prin. ff. de ann. leg. ergo
ꝓ rata tpis ſalariũ debebitur. bñ facit tex. in l. j. C. de re mil. lib.
113 xij. ꝑ quẽ decidit ibi Bar. ꝙ ſi miles † caſu ab hoſtibus ꝯapiat,
q̃ſeq nõ dẽt ſalariũ durante tpe captiuitatis, q̃a nõ ſeruit. Et ꝑ
d. l. Seio. infert Bald in l. j. C. de leg. ꝙ ſi doctor debeat duas ſe-
des regere, & nõ regat niſi vnã, vel debeat legere ꝓ annũ & nõ
legat niſi ꝓ ſex mẽſes, ei nõ debet ſalariũ, niſi ꝓ rata laboris &
tpis. Immo idẽ Bal. in l. edẽ. col. 3. C. loc. tenuit ꝙ doctori q̃ le-
git ꝓ ſex menſes tñ, nihil debeat. Et idẽ dicit ĩ medico q̃ducto
ad medendũ, q̃a vnus caſus tñ ꝑt valere quãtũ mille. ¶ Tertiò
114 facit ꝓ hac ꝑte tex. in l. ſi vno. §. itẽ cũ q̃dã. ff. loca. † vbi vecto
ri impedito nauigare caſu fortuito integra merces totius na-
uigationis nõ debet, & ſoluta repetit, licet ꝓ eũ nõ ſtetit quo-
minus nauigaret. In q̃riũ ꝙ debeant doctoribus integra ſala-
ria, vr̃ caſus in l. q̃ opas. ff. loca. & in l. j. §. diuus. ff. de va. & ex-
traor. cog. vbi dr̃, q̃ opas locauit, totius tpis mercedẽ hr̃e dẽt,
q̃a ꝓpm nõ ſtetit quominus opas ꝑſtet. Ad idẽ facit tex. in l.
pe. & fi. C. de q̃di. ob cauſ. vbi dr̃ datũ ob cauſ. aduocationis ñ
repeti, ſi caſu aduocatus ꝓhibeat operas ꝑſtare. & in l. 3. C. de
agẽti. in reb. & in l. ſi qs. C. de prin. agenti. in reb. & in l. fin. C. de
dome. & ꝓtect. lib. xij. Quid tenendũ? Iſtam qõnẽ format Bar.
in d. §. diuus. & q̃cludit ſalariũ integral'r deberi ꝓ toto anno, ꝑ
iura vltimo loco allegata. & añ eũdem decidit Inn. in c. pp ſte
115 ſſl. 70. col. fin. ideo ſi doctor legens † ſe abientet tpe lecturæ
abſq; licentia ſuperioris. nõ debet habere ſalariũ, ſm Bal. in au
120 th. habita. C. ne filius pro pat. col. 8. ¶ Sed pone, ꝙ † diu per-
duret peſtis, ita ꝙ non ſolum per annum ſed ẽt per biennium
doctores impediant legere, an pro vno anno tñ, aut ꝓ toto
tẽpore quo durabit peſtis cõſequãtur ſalarium? Videt quod ꝓ
toto tpe, q̃a militant rõnes ꝓallegatæ, cũ ꝑ eos nõ ſtat, & quia
ꝓptr probitatẽ ingenij debet. Bar. in d. §. diuus, mouet du-

bitationē,& rōdet distinguēdo. Aut erat vna pstatio facienda pro toto tpe,& pro toto habebit salarium. Aut erat facienda prestatio annua.& tunc pro eo anno trn quo doctores incœperunt legere,per tex.l.post duos.C.de aduoc.diuer.iud. Nā si doctorib.sit promissum certū salarium pro quolibet anno,tot censentur obligationes,quot sunt anni,fm eum. Et sic in effectu vult,q si pro trib.annis sit cōstitutum salarium trium millium ducatorum,q dicat vna obligatio,& vna locatio,& pōr debeat integrum salarium omniū triū annorum. Si vero sint promissa mille p quolibet anno, debeat salarium illius anni tm,quo legere incœpit idē firmāt Bal.& Saly.in d l.post duos. & Saly.& in l.sed addes.§.fi.ff.loca.¶ Quodvltimō declara procedere,si salariū & pstatio sit diuisa p annos.vt in exēplo pmisso,secus si salariū sit vnicū.& pstationes diuisæ Exēplum,si doctori sit pstitutū salariū triū millium ducatorū p integro tpe totius locationis.& postea sint diuisæ pstationes p annos vel menses,tunc vna esset obligatio.& salariū p toto tpe deberet. arg.l.lecta.ff.si cer.pet ¶ Secdò declara procedere, nisi doctor sit pductus ad legēdū vnū volumē, pura Infortiatū: in quo casu,qa obligatio limitat respectu certi facti,vna erit obligatio.l in lege.§. locaui.ff.loc.fecūdā Bar.in d.§.diuus.sequitur d.Io.Bapt de Sā. Seuer.in l.diem fūcto in x.q ff de offi.assess. ¶ Tertiò declara pmissa oīa,si obligatio legendi erat restricta ad locum, in quo propter pestē legere impediunt. Secus si doctores sint conducti ad legēdū in loco vbi nūc vigeat pestis,vel alibi vbi placuerit reip. Auenion. Nā isto casu,si nō deputet doctoribus alius locus ad legendū.cum tunc non stetur p eos,nec ppcatum,sed p pter factū eius,qui dēt salarium non assignantis alium locum idoneū debebit indiscrete doctoribus salarium p toto tpe.d.l. q opas.& l.si in lege.§ si domus.& l. dns hortorum §.h.ff.loc. fm Bar.post gl.in d.§.itē cum qdā.& Dec.in d.cō.70. col. pen. ¶ Quartò declara procedere,si propter casū nō incœperūt anno illo legere,secus si licētia superiorū diffulerint initiū legendi.& interim superuenit pestis vel guerra.isto casu studium habet
121 pro inchoato,† qa doctores dēt legere eo tpe quo vacant de licētia superiorum,fm Bar in l.hac lege.per illū tex. C. de proxi.sacro.scrin.lib.x Bal.in d.auth.habita co.8.& in l.si ea conditione.C.de ed.inter. ¶ Quintò declara,vt procedat si doctoribus promissum fuit annuum salarium simpl'r,secus si promissum fit ēt tpe pestis & guerrę,qa tūc eis debet salariū ēt p eo anno quo legere nō inceperunt,aliàs pactum esset frustratorium, quod non est ddm,fm Bar in l.sed & si quis §.quæritū.ff.si quis caut. & dixi.s. Et ita respublica Auenionē gaudet mecum, aliàs non
123 venissem ad legēdū pp casum pestis, quē intellexerā si equēter occurrere in regione hac alioquin amœna,& admodū pacifica,ac ēt vt arbitror.salubérrima.si meliores teretur regimine. ¶ Sed hic quæro,† qd si vnus ex doctoribus pendente peste iuerit ad legendum in Vniuersitate Valentina,vel alibi, an debeat habere salarium ab vniuersitate,à qua discessit pp pestē, pro anno vel toto tpe.mō quo s̄ pclusum fuit.Et idem puncti' tornari pōt in aduocatis,assessoribus & similib.Breuiter concludendum puto.q nō debeat psequi salarium eius tēporis,quo prestitit operas alteri vniuersitati per tex.in l sed addes.§.fi.ff. loca.& in l.diē functo.ff.de offi.assess.vbi Bar assignat rationem, quia qñ doctor non pstitit alteri operas,lex fingit cum legisse ex quo per eum non stetit. Sed qñ secum alius legendum collocauit,lex nō potest fingere,cum nemo possit duobus dominis seruire.l.nemo C.de offi assess.& super impossibili lex non tingit,vt per Bar.in l.fi is qui pro emptore ff de vsuca.per text.in §.minorem.insti.adop. vel ea pr esse ratio,quia cessat interesse doctoris cum ab alio mercedem acceperit,vt dicitur in d.§. finam etiam doctores agunt ad interesse.l. ex conducto.ff.loc.
124 ¶ Sed subaritur dubiū.† Quid si doctor legit alibi pro minori salario,an residuum psequi potent à primo,cui ppter pestē
5o non pstitit operas.Bal,Pau.& communiter doct.in d.l.diem functo,cōcludunt q possit cōsequi à primo.quanto minus conlecutus fuit à secundo.arg.l.fi quis à socio ff pro socio.l.prædia. ff.de actio.emp.Sed recolendę memoriæ do Lancelo.Dec sunt in ctria sententia,quia si doctor seruierit alteri nō potest fingi per legem q duob.seruierit.d.l.nemo.cum ergo cesset ratio assignata per Bart. cessare dēt ēt dispositio,vulgata l adigere.§ quis.ff.de iur.patrona.& sic est necesse fateri,q pdicta decisio non est vera.aut q rō Bar.est falsa. ¶ Ergo non discedentem vllo pacto ab hac decisione communiter approbata quam comprobo,† arguendo de tpe ad rem,quod est validissimum arg.l.miles ita.ff.de testam.milit. Sed pro rata temporis,quo vacauit p pter pestem,antequam alibi legere inceperit, omnes concedunt salarium sibi à primo debere,ergo ēt ādebebitur pro rata rei.Secundò corroboro.quia tex.in d.§ fin. ad hoc vt sibi non debeatur salarium pro tpe impedimenti casualis,exigit q impeditus operas pstare non receperit mercedem ab alio,vnde si nihil recepisset doct.verū esset à primo totū salarium dēri.Et
126 go idē de parte dicā† arguendo de toto ad partē.l.q de tota. ff.de rei ven ¶ Ad ōriū rndeo,q licet cesset rō Bart. tn militat rō interesse,vn nō dēt cessare dispō.ex quo vna ex duab.rōnibus permanet.§.affinitatis.instit.de nup.vel fortè cordari pōt opiniones distinguendo. Aut doct. promisit operas pro tpe, quo erit impeditus eas primo pstare,& tunc procedat cōis opinio. Aut pmisit operas sedo vsq; ad certū tps simpl'r, & tunc procedat opinio d. Lancelo. Rō diuersitatis est, quia primo casu promittendo operas pro tpe impediméti tm,non censetur doctor discedere à primo pactu,cū cessante impedimento velit psto esse ad seruiendū primo.Secdo casu promittēdo vsque ad certū tps simpl'r censet velle discedere à primo contractu, cū nō sit possibile si cessaret impedimentū eo tpe quo promisit secdo,q eo casu vtriq; eodem tpe seruire posset.d.l. nemo. Sit ergo doc. cautus ne alteri pmittat,nisi pro tpe impedimēti,aliàs perderet residuū salarii.Immo si cessaret impedimentū, teneret alteri ad interesse, qa per ipm staret quominus vtriq; operas pstaret,l.aduocationis.C de adi.ob can.l.2.C.loc. & re-
127 net expresse gl.in d.§ itē cū quidā. ¶ † Sed quid si à tedo maius salarium pequat q à prio,an supra plus teneat doctor dare primo stipulatori? Vī p sic,qa q in vno grauatur,in alio dēt a leuiari.l.cū q.ff de iureiur. Sed primus tenet doctori resarcire q to minus psequitur à secdo,ergo x quē vī,vt primo debeatur emolumētum q ti pluris.l.scit tex.in §.illud.instit.pro soc. & in l.fm nām.ff.de reg.iur. ¶ In ōriū facit qd decidit d. Ioan. Baptis. de S.Seuerino in d.l.diem fūcto.q.xvi.vbi vult q hæredes ptoris nullum ius hēant in supra pluri,quod cōsequuntur assessores ab altero ptore,cum quo tuortuo primo se collocarunt. Nisi rndeas.q decisio ista de assessoribus tō procedit, qa mortuo primo ptore assessores sunt liberi ab obligatiōe pstādi operas.d l.diē functo,ppea pōt eas alteri p arbitrio pmittere. Secus in doctoribus impeditis legere pp pestē,q non pōt absolute opas alteri pmittere,vt s. dixi. Secdo facit, qa industria & diligentia doctoris,qui noluit stare otiosus, dēt sibi & non alteri pdesse l.j.C.de palud.Quid tenēdum? Ego dicerem, quod doctor nō teneat dare illud supraplus primo stipulatori,quia diligētia sua dēt sibi prodesse,& quia non interest primi petere illud supra plus p illo tpe.Sed ad supraplus, qd cessante impedimēto pestis fuit doct psecutus dicerē eum teneri, vel ad interesse in electione primi.d l.2.cū similibus.C. loca. ¶ In super
128 dubitatur † quid si doctores potuerūt pendente peste cū eodē vel maiori salario legere in alia vniuersitate,& noluerunt, an tūc dēant hre salariū à primo? Gl.quā cōiter sequūt doct. in d l.diē functo.in assessoribus determinat,q nihil nunc petere & consequi dēant à primi prætoris hæredibus, quia paria sunt q operas alteri locauerint.vel per ipsos steterit quominus eos locauerint.quę rario idē videtur concludere in doctoribus. Sed in ōrium facit,† quia nemo cogitur mutare suum
129 creditorem.l.si mandato.ff.mandat. post prin.pp quam rōnem tud. Rom.in d.l.diem functo.tenuit cō glo. & æquaces. Et pro
130 ista opinione facit,qa† nemo appellitur ægrere ad vtilitatē sui creditoris,l.qui ita.o prin.ff de his q in fraud.cre. ¶ Et ita tenendo nō ob.decisio gl.in d.l.diem functo. qa loquit in assessoribus liberis totaliter ab oblōne pstandi operas pp mortē prætoris.Nos loquimur in doctoribus nō dissolutis ab oblōne legendi pp impedimētū pestis.Et si replicaueris q istud diuersificat factū,nō ut reddit rōnē diuersitatis. Rndeo q ex hoc resultat clara diuersitatis rō.Nā qa assessores liberi sunt ab oblōne, videbat q hæredes ptoris ēt liberi esse deberent ab oblōne pstādi salariū.ctrium tm statutū fuit in d.l.diem functo. & qua grauant hēdes ptoris pstare salarium pro toto tpe releuantur in alio q si assessores vel alteri seruire vel se seruire excusent possint cōpensare cū salario pstando id totum q assessores cōsequi potuerunt ab altero arg.l.eū qui. ff de iureiur. q rō cessat in doctoribus,q dēnt semper esse parati seruire cessante peste cuius oblōnis rōne psequūt sua stipendia pro tpe pestis. Sicut. n.doct. pp pestē nō possent invito prio à ctrio discedere, ita ēt ipsi non debent inuiti cōpelli à ctrio discedere,& oblōnē cō-
131 mutare. ¶ Item alia occurrit dubitatio. An prius,cui doct. nō pōt ex cā pestis operas pstare,possit alteri illas operas cedere vel Breuiter,aut docto.promiserunt legere in certo loco, aut vbi placuerit.Prio casu,quia obligatio facti ēdi est restricta ad locum certum est q non potuerit cōpelli legere.l. j. §. Iulia. ff.de eo quod cert loco fm Dec.in cons.60.colu.1. Secundo casu recurrēdum est ad doctrinam Barto.in l. si non sortem. §.libertos.ff.de condi.inde. ¶ Vltimò iuxta præmissa quæro. Quid si in ciuitate superuenerit falsus rumor pestis, & propter hunc falsum rumorem doct.cessauerit à lecturis, recesserint scholares,mercatores & alij non accesserint ad ciuitatem, an talis falsus rumor debeat nocere gabellariis & cōductoribus an

bus an locatoribus? Credo q debeat nocere locatoribus, & fieri debeat remissio ꝛductoribus ac si verè pestis viguisset in loco, qa sufficit timor pp quem idē successit effectus. l. iiij §. armis de rectum & §. proinde. ff. de vi & vi arma. duo. n. sunt tpa
132 Ītps sanitatis ō. tps pestilentiæ. Tps aūt quo dubitat, †an vigeat pestis, vel sanitas, accedere dēt tēpori pestifero magis q̄ sano, qa ad ꝓuidēdū ispicere debemus qd ē tutius. l. gnaliter. § si hoī libero. ff. de statuli. sicut dicimus q ē dare tps pacis, & tps
133 belli, & tps treugæ. c. j. de treu. & pa. † Tps aūt quo dubitatur de bello, dr̄ accedere potius bello q̄ treugæ aut paci, qa peior
134 ē bello, timor ipse belli, ſm Sene. in tragedijs, & suspicio; habē pro bello. arg. l. Pedius. in prin. & l. j. §. si suspicio. ff. de incē. rui. nauf. per q̄ iura cōsuluit Pet. de Anc. cōsi. 88. Præmissa facti serie, gabellarijs esse faciendam remissionem pp dana passa timorem belli ac si verè gestū fuisset bellum. Nā ſm Cic. in oro
135 ne ꝓ Cn. Pōpe. † in vectigalibus nō solum aduētus mali, sed ēt metus ipse affert calamitatem. Nā cū hostiū copiæ nō lōge absint, ēt si irruptio nulla facta sit, tn̄ pecora relinquunt, agri cultura deseritur, mercatorū nauigatio, & itineratio ꝓquiescit, qua re sæpe totius anni fructus vno rumore piculi & vno terrore belli vel pestis amittit. Et hæc de quarto spāli dixisse sufficiāt. ¶ Quintò pestis excusat à residentia. † Nā ꝓpp pestem licet recedere à bñficio, ſm Hosti. in summa. de cler. non resid. §. fin. & ꝓbatur in c. ad supplicationem. de renun. in arg. vbi dr̄
137 † q̄ si ꝑlatus tutè morari non possit in loco bñficij, ꝑt illud renunciare. Et melius ꝓbatur in c. passo. vij. q. j. vbi pp inimicitias licitè ꝑt ꝑlatus se absentare. Ad idē text. in c. bonæ memoriæ. de elec. & est tex. clarus in cle. nec in argro §. fi. iuncta glos. in ver. rōnabili. de statu mona. quā ad hoc allegat Fel. in ca. accedens. ij. ver. sexta pcl'o. vt lite nō ꝓtest. & d. Jas. in l. ij §. pen. ad fi. ff. si quis cau. Nam q ex iusta cā discedit fingit̄ esse in ciuitate. l. cū hrs. §. Stichus si hr̄di. ff. de statulibe com simi. ¶ Sed dubitat̄
138 † an liceat discedere nō obtenta licentia à superiore? vr̄ quòd nō, p tex. in c. relatum de cle. nō resid. p quē dicit ibi Io. And. q nō sufficit ex iusta cā petere licentiā recedēdi nisi impetretur. ¶ Et si dicat̄, ergo superior poterit semp impedire recessum li
139 centiatum. † Rñdetur succursum esse ei, cui indebitè denegat̄ licētia p recursum ad superiorē, q exigente cā poterit cōpellere ꝑlatum, vt ꝑstet licentiam discedendi argu. c. nullus. de iurepat.
140 ¶ † Et q requirat̄ q peratur licentia & obtineat̄, vt̄ tex. in c. cū ex eo. de elec. lib. vj. & hoc tenuit gl. in c. nō oportet. de cōsecr. dist. v. & vr̄ gñaliter rl'a, q vbi lex requirit licētiā superioris, intelligatur reqrere duo. l. q petatur. Itē q obtineat. l. ij. iuncta gl. C. de in ius voc. p quā ita ꝯcludit do. Jas. in §. pœnales. col. iij. ꝑ illum tex. inst. de actio. ¶ Quid dicendum? Arbitror distinguendū inter petitionē & impetrationē. Dico. n. licentiā esse petēdā, si copia superioris faciliter & sine periculo hr̄i possit, alʒ secus, cū rps & locus sæpe non patiantur licentiā petere. l. j ff. de exerci l tutor q repertorijū. ff. de admin̄ist. tuto. ſm Io And. & Panor in d. c. relatum. ¶ Quo ad impetrationem puto indistinctē bñficiatum posse discedere subsistente cā pestis inuito &
141 renuēte superiore. † qa vbi periculū ē in mora licitū est ꝓpria nunci. ꝓcedere in ope. l. de pupillo §. si qs riuos ff. de no. ope. nuncia. Et vbi periculū est in mora aī obtentā habilitationem licitū est ꝯuenire ꝓprio iudice ſm Fel. ī c. at si cler. § d adul co ij. de iudic. adducit no. per Inn. in c. venerabilem. colu. ij. de elec. & ita tenent Ant. de But. Card. & Pan. in c. inter quatuor. per illum text. de cler. non resid. Fel. in c. ꝓterea. col. fin. de sponsa. bene facit dcm̄ gl. & Card in c. fi. per illū tex. eo. ti. vbi ꝯcluditur q si clericus discessit sine licentia & iusta cā, si supueniat pestis excusatur, ēt si monitus nō reuertatur ad residētiā. Quod ēt tenent Pan. & alij in d. c. inter quatuor. & idē tenet Fely. in c. cū
142 accessissent. colu. vij. de ꝓsti. vbi ex multis ꝓbat † q ex cā necessitatis ꝑt omitti ꝓfensus superioris, vel alterius necessarius ad actū. & possem ex pluribus alijs cōprobare. sed non curo, qa iste modus implendi chartas silibus & authoritatib. solet lectorē à ꝓpōsito legēdi diuertere & fastidiū gñare. Et ista no
143 tanda sunt à cōsiliarijs, † qui nō ꝑt sine licentia superioris à loco discedere. l. si qs decurio. & ibi Bar. C. de decurio. vigente tn̄ peste poterunt nō impetrata licentia à pestifero loco fugere, p̄dicta. Sed quæritur an absentes ex cā pestis dēant recipere fructus bñficiorū suorū? Fede. de Senis ꝯsi. 246. exordiente, De iure cōi determinat q sic. p text. in c. vnico. de cler. non resid. ibi, nisi corporalis aliqua necessitas eos excuset. Quę verba ſm Archi. Ge. & Mod. coprehendunt oē iustum impedimentū. c. ij. qui. de cōsec. dist. iiij. Et ſm doct. cōiter est ibi casus
144 † q impeditus iusto impedimento residentiā facere, non solum ꝑt percipere fructus sui bñficij, sed ēt ratā distributionum quotidianarum, & per il ū tex. Io. And. Gem. & Perus. inferunt q non audens morari in loco bñficij pp partialitates, si se illis non immiscuit, licitè ꝯsequitur etiam distributiones quotidianas, ḡa necessitas defendēdi corpus suū eū cogit abesse. Et facit qd vult gl. in c. statutū. §. j. verb. non audeas. de rescript lib. vj.
145 ¶ † Sed istud de distributionibus quotidianis intellige verū stante consuetudine q absentes ex iusta causa eas ꝓcipiāt, prout loquitur ille l. ex. alias absens non pōt petere tales distributiones, q̄ interessentib. tm̄ debent̄. c. licet de ꝓben. c. decætero.
146 de cleri. non resid. ¶ † Sed pone q ꝓbendæ non sint distinctę, sed singulis diebus dātur cuilibet interessenti tot panes, tot vini Amphoræ & certa pecuniæ quantitas, sed non interessentibus nihil præstatur, an absentes ex cā pestis aliquid percipere debeant? Vr̄ q non: quia tales reditus solum interessentibus debent̄, & sic tāq̄ de distributionibus quotidianis iudicandū de eis vr̄. ¶ In ꝯrium q debeant eos percipere facit, qa hmōi reditus loco præbendæ sunt, alias esset canonia siue ꝓbenda, qd esse non pōt, vt not. in c. cum M. Ferra. de constitu. in c. dilectus. de ꝓben. Fructus aūt præbendæ cō'equitur absens ex iusta causa, vel aliàs impeditus residere. d. ca. vnico ergo ēt hoc ꝑse qui debebit. Et ita vident̄ tenere glo. Gem. & alij in d. ca vnico.
¶ Mihi placet q si nō habeat q discessit ex cā pestis vñ viuat, q vsque ad alimenta ꝓcipere debeat tales reditus. arg. eorū q̄ not. glo. & doc. in d. c licet. de prob. & in c. olim. de verb. sign.
147 ¶ † Sed dubitatur ēran rector, q curā habet ꝯanimarū nullo cōstituto vicario possit fugere à loco bñficij pestifero? Concessum enim est curatis ex cā deserere per vicarium. ca. extirpan dæ. §. quia verò. de præben. & ca. cum ex eod. de elec. lib. vj. vr̄ q sic, nam ēt rectoribus curatis morbus iste nō parcit. & doctrinæ, iura, & rōnes ꝑallegatæ militare videntur ēt in curatis. Nā & Petrus & oēs discipuli pp metum Iudæorū relicto dño aufugerunt. Et dixit dns, si vos ꝑsecuti fuerunt in vna ciuitatē, fugite in alienā. Matthe. x. Et fugit Christus in Aegyptū, ac abscōdit se, & exiuit de templo. Et Paulus p murū submissus fuit in sportā. Actor. ix. ca. ¶ Sed in contrarium facit dictum Saluatoris, Io. x. Bonus pastor aīmā dat ꝓ ouibus suis. habet̄ in c. tres personas. 3. q. 4. Item exemplum dedit Christus sacerdotibus suis, vt quemad. ipse fecit ita & ipsi facerent. cap. significasti. de elec. Ip'e aūt est verus & optimus pastor. §. ecce. 2. q. 7. animam posuit ꝓ ouibus suis, & factus est obediens vsq; ad mortem. Item facit, quia qui exercitui præest, tenetur ex officio vigilare pro salute exercitus. l. officium. §. offiū. ff. de re milit. ita officiū eius, qui præest saluti animarū esse deberet insudare ne anima
148 rum salus lædatur. Sic ēt † dns tenetur subditos suos tueri & defendere ab inferentibus eis bellum. c. j. de for. fidel. in fi. aliàs priuatur ꝓprietate feudi, ſm gl. & Feudistas cōiter in §. fi. hic ſi.
149 nitur lex Corra. Et † si miles armatæ militiæ in pace militiā deserat, gradu deponitur. In bello idē admissum capite punien
150 dum est. l. non omnes §. qui pace. ff. de re milit. † Sic miles cœlestis, si in pace curā sibi creditā deserat, a beneficio deponitur. cap. ex parte. c. fi. de cleric. non resi. In bello ergo pestilentiæ in quo maiori cura & diligentia opus est, si munus suæ militiæ subire detrectet duriori pœna, meo q̄dem iudicio, plectendus vr̄. d §. qui pace. Nam pro salute animarum tot martyres coronam acceperunt, alij secti sunt, alij exusti, alij veneno occisi, alij verbera, & varia mortis genera experti. Et reperio hanc sñiam tenere Ioan. de Imo. in d. c. fin col. 2. vbi concludit q si ecclesia patiat̄ defectum in diuinis, absentem posse tpe pestis compelli reuerti ad residentiā, allegat not. in c. pen. eo. tit. ecclesia patiē te defectum in diuinis absentes cum licentia, & ex iusta causa redire ad ecclesiā coguntur. ¶ Ad ꝯria s. allegata & ſmilia quæ copiosius possent adduci, rñdet Papa in c. aduersitas. 7. q. 1. fugiat q specialiter quæritur, dum per alios sit firma salus animarum. Secus, si gñaliter periculum oībus immineat, & animarū salus salua esse non possit. Dicebat. n. Apls, Quis infirmatur, &
151 ego nō infirmor? ¶ † Sextò pestis excusat à curtū præscriptionis. & sic à negligentia, vt est text. arguendo de guerra ad pestem, in c. pria act. o. xvj. qō. 1. & in c. ex transmissa. de præscrip. dormit enim præscriptio tpe pestis, ſm Bar. in l. naturaliter. eo. fi. de vsuc. Pan. & Fel. in d. c. ex transmissa. Ant. de But. & Imo. in c. cum non liceat. eo. tit. Bal. & Ang. l. cum notissimi §. immo. C. de præscrip. xxx. vel xl. aun. Alex. consi. 81. Reuocatur in dubium. lib. v. Pan. consi. 3. q. 18 & consil. 18. col. fi. & consi. 41. ad fi. & consi. 67. col. pen. & consi 94. in 4. dubio. lib 2. Fel. in c. ac-
152 cēs. 2. versi. nona conclu. vt lite non contest. † Et contra impeditum ꝓpter pestem postulare, vel pētare intra tempus determinatum non currit præscriptio & ꝑt non deuoluitur ius ad eprm, ſm Bal. in consil. 169. Sanctissimæ recordationis. libr. 4.
¶ Ista conclo de piano ꝓcedit, si ex causa pestis non reddat̄ ius in loco, qa non valenti agere nō currit præscriptio. l. fin. C. de anna. excep. ¶ Sed dubiū est, qd si ibi reddatur ius? Glo. in clem. quamdiu. de appel. sentit q tunc pestis non impediat curſum præscriptionis, & hoc expresse voluit Io. And. in c. cum dilecta. de do. & cōtu. exemplificans in vrbe Romana, in qua tpe pestis

solet

Tract. de Peste Ioan. Franci. Ripę.

seiet ius reddi & sequitur d. Ant. de Butr. dicens q tpe pestis, si ius dicat in loco, non excusat appellans à psequenda appone sed currūt fatalia de quo. j. subinde loco suo. Et ista ēt fuit intē tio Bar. in d. l. naturaliter, dū se restringit ad mortalitatem anni 1347 q maxima fuit. Et p hac opinione faciunt q dicentur in spālibus iudicibus. ¶ Sed Pan. in d. c. cum dilecti. restringit hāc sniam. vt nō procedat, qn pestis occurrit pp vehementem aeris corruptionē & cōplexip eius. ꝫ quē pscriptio currit eēt talis, q verisīr, si illuc accederet, de eius morte dubitari posset. Quā mortem debet nō fugere quantum pōt, deinde se Dei misericordiæ cōmendare. c. si missa. 23. qu. 8. Et sic vult q modica aeris corruptio nō excuset, vbi ius redditur in loco. Nec ēt vehemens aeris intempies excusabit sm eū, si talis sit cōplexio plonæ q verisīr non debeat mortē incurrere, & sequit. d. Ale. in l. de ætat. § fi. ff. ad Trebel. ¶ Ego in isto puncto ꝫtidero duos casus. Primus est in pāte & cōmorante in loco pestifero in quo ius redditur. Et isto casu vt dicendū, q cū pestis non excuset, qa pt agere, nec admittitur ad allegandum periculū pestilētię, cū ꝫ tacto ibidē cōmorando ostendat se nō timere secundū Bal. in tract. pscr. in 2. parte sextæ partis prin. ¶ Secūdus casus ē in absente. Et tūc si pestis sit vehemens, siue procedat ab aeris infectione, siue à cōtagione, dicerem indistincte, nō cōsiderata cōplexione plonæ absentē excusari à cursu præscriptionis. Quia vnusquisq; debet, si prudens sit fugere pestilentē locū. c. negotiatorē. 88. dist. Nec pp fortitudine & bonitatem complexionis debet cōsiderare, & se morti exponere sm do. Phili. de Perusio in c. ex parte. col. pen. de appel. & Fely. in d. ca. extrāsmissa. colu. 2. vbi dīr, q experiri fortitudinē pp complexionis est potius suadendū q practicandum. Si verō pestis ñ multū sæuiat, & ab aeris corruptione proueniat, tunc pōt procedere opinio Pan. q attendēda sit cōplexio personarū. Quid. n. si sit talis persona, cuius cōplexio ferre non posset aerē loci, ēt si corruptus nō esset? certē excusaret. Quia ad locum sibi nō tutū nemo tenet accedere. d. c. accedens. vt lite nō cōtest. cle. pastoralis, de iudi. ¶ Reperio etiā Gem. cons. 153. incipien. Pro intellectu. aliter distinguentem. Aut ius nō redditur in loco pp pestē, & tunc pscriptio dormit. Aut ius redditur, & tunc si absque periculo ñ pateat accessus, præscriptio currit, sed cōpetit restitutio in integrum ex clausula gnali. si qua mihi iusta cā &c. Et ppter conclusit aduersus præscriptionem exceptionis non numeratæ pecuniæ, q opponi non potuit pp aeris corruptionē, dandam eē restitutionē. Quod ēt voluit Pan. in d. ca. ex trāsmissa. & ad ista vide quæ dicentur. j. in qōne, an excuset à cursu fatalium, & an à cōtumacia. ¶ Septimō † excusat pestis vasallum q à dño nō petiit inuestiturā intra annū à primatione feudi, iuxta text. in c. j. quæ fuit prima causa beneficii. amittit. ita Bald. in § vasalli per illum text. de pace Constan. Facit, quia excusat à pœna, vt ff. in 3. spāli. ¶ An autem excusetur vasallus, si de impedimento non fuerit certificatus, dicam. j. in 3. particula huius secundę partis in vj. q. primi spālis. ¶ Oct. quo † valet electio prælati & quilibet actus factus alibi qnām in loco solito & necessario, si ibidem non sit tutō habitare pp pestē. Electio. n. prælati fieri debet in ecclesia. c. cū terra. vbi Pan. & c. cum nobis. de elec. Si mō in loco vigeat pestis poterūt canonici, qui aufugerūt electionē facere in alio loco. ca. in nomine dñi. 23. dist. & §. locum. de authorignālium conciliorum, in pragmatica sanctione. Dum tñ fiat ī loco honesto. l. fi. cū dies. §. si arbiter. ff. de arbi. & dummodo absentes faciant maiorem partē aliàs ad residentes in loco pestifero spectat electio sm Inn. in c. cum ex iniuncto. de nou. oper. nunc. vbi dicit q si maior pars sit expulsa per tyrannū, debent intrinseci accedere ad forinsecos. & in aliquo loco honesto electionē facere. Si verō sit expulsa minor pars, dēnt intrinseci facere electionē in ecclesia & loco solito, sequit. Bald. in auth. decernimus. in fin. C. de sacr. eccle. & Ioa. Firma in tract. de epūc. in 2. parte primi lib. Et qñ collegiati sunt dispersi pp pestē, vel alia iusta cā, is ad quē spectat cōuocare, vel aliàs maior de collegio seu ca. conuocabit eos. c. 1. de maio. & obed. Et quilibet venire tenet dummō in loco apto & cibus conuenienti conuocent. Quid. n. si fugitiuos à ciuitate Auenionensi vellet conuocare in Lōbardia? Certē non tenerent accedere. arg. c. cū inter vniuersas. de elect. Et quær & per quos sit facienda cōuocatio huiusmōi dispsorū, videas Inn. in d. c. cum ex iniuncto. & Inn. Pan. & alios in d. c. j. Bart. in l. j. ff. de albo scrib. Sed vidi dubitari † residentes tpe pestis, esse q non faciāt maiorē partem capituli possint recipere canonicum ad possessionem, & ei dare stallum in choro, & locum in capitulo, & sibi de suffragibus respondere, non citatis absentibus? Et tunc consultus rñdi q poterant, qa ista est receptio facti, quæ etiam non capitulariter à singularibus fieri pt secundum Inn. & Io. And. in c. bonæ. de postu. prælā. Inno. & Pan. in ca. cum te. de rescrip. Fede. de Senis cons. 281. Quæ in præsenti. co. v. cum multis aliis auctoritatib. cōgestis per Fely in d. c. cū te. col. 8. cui adde Gemi. cons. 84. Quia istud dubium. col. 2. ¶ Nono pestis priuilegium est, † quia fugitiui pp pestē, nō hōtes vñ declinent possunt hospitari & guiuari in ecclia maximè campestri, vbi alias de iure non possent. c. non oportet. & ca. nulli. 41. dist. ¶ Decimo pestis priuilegiū est, † quia excusat facientē arengā seu propositionē in consi. p collecta imponenda à pœna statuti prohibentis sibi sales arēgas sub certa pœna. sm Ang. in l. duus. ff. de petitio. hæred. quē sequit. d. Ias. in l. principalib. ff. si cert. pet. ¶ Undecimo † excusat à datiis & gabellis. Fugientes n. propter pestem solucre gabellā pro reb. quas à loco ꝫtagioso auferunt, non tenētur. l. fi. §. si pp necessitatē. ff. de publ. per quē decidit ibi Paul. de Cast. ¶ Item statutum disponēs pro animalib. quæ introducuntur in territorium, soluendū esse certum datium non hēt locum in animalib. quæ timore latronū introducunt. & facit text. in l. Cæsar, ff. eo. tit. Quod n. ius pt fiscus siue datiorum conductor pretendere in alia calamitate, vt de rētā luctuosa ꝫpendiū ꝫrat. l. j. C. de naufrag. lib. 11. per quē infert ibi Bar. ad casum nostrū sub dens. † si pp incursum hostiū vel piratarum vicini fugiant in territorium alienum absque gabella, pōt res suas importare. † Sil'r vicini qui tpe æstatis pp siccitatem cogūt venire ad tuum molendinū ad vllā gabellā soluendā cōpelli nō pōt, qa necessitate famis venire, sunt cōpulsi. & sequit ibi Joā. de Pla. & idē voluit Bal. in l. 2. ad fi. C. de nau. fœno. dicens q si metu latronum vel impetu maris aliquis nō seruet locū nauigii vel itineris, non erit in aliquo puniendus, pro. in d. l. Cæsar. & idem determinat Bal. in l. hmōi. §. legari si arguatur. ff. de leg. 1. † Et statutum puniens introducentē suos per quandam portam, non hēt locum ꝫ eum, qui fugiēs deprædatores eos introduxit sm Albe. de Rosa. in 2da parte statutorū. q. 14. sequit Fel. in c. 2. col. fi. de rest. & Io. Firma tract. de gabellis in secunda parte. 8. partis prin. q. 7. ¶ Duodecimo † epidimia defendit fugientes à represaliis, qui capi nō possunt eo quòd casu discedere à suo domicilio compellūtur. argu. aut. naufragia. C. de furt. & d. l. Cæsar. cum similib. ¶ Represaliæ. n. exerceri nō possunt contra eos, qui vi ventorū cōpelluntur illuc venire, secundū Bar. in tract. represaliarū. in 10. q. 7. q. prin. sequūt Alb. & Fel. in locis suprà alleg. Quod credo verum ñ fugientes pp pestem al'r fugere non poterant q per territorium in quo represalię fuerunt indictæ. ita loquit. text. in d. l. Cæsar. Secus ergo si voluntate illuc cōfugiant, tūc non excusabuntur. Decimoterciò † pestis tuetur ꝫcum alias nullum pp omissam solennitatē à statuto requisitā. Nā si statutum velit ꝫcum mulieris vel minoris non valere, nisi intercesserint in ꝫfectione duo notarij, certē tpe pestis fuit nebē ꝫctus, in cuius ꝫfectione nō interuenit nisi vnus notarius, quia illo tpe non reperiunt qui velint de facili interuenire. sm Ang. in § quod autē per illū text. in auth. de nō alie. sequūtur Bal. in l. fi. C. de rescis. & in fili Bal. in l. ad egregias. ff. de iureiur. Fel. in c. pposuisti. colu. 2. & in c. causam. in vj. no. de proba. facit quod volunt Bar. Alex. & alij in l. j. §. fin. ff. de verb. ob. Et si dicat q illæ decisiones procedunt qn vnus tñ reperitur, rñdeo q tpe pestis dicens plures non reperiri, qui voluerint interesse hēt intentionē fundatā, qa ꝫsumendum est q nemo velit se in discrimine vitæ ponere, qa nāliter quilibet mortē timet. Iudex q illius periculum euadere c. nolite timere. aj q 3. cū gl. & talis timor est adeò à nā mentibus hoīum impressus, q nulla ratione euelli pt. sm Pa. ip c. j. col. 3. de summa trin. & fide catho. Præterea ꝫcientes pp inimicōs periculum iuste pōt abhorrere multitudinem periculorū. Et sic decisio vera vī, & q in loco adessent plures notarij, cū partes possint pbab liter ꝫiectare vnū esse sanū, & cęteros fore de cōtagione suspectos, super quo tñ cogitabis. Et q dicēs plures nō potuisse reperiri tpe pestis habeat intentionē fundatā, tenet expresse Cor. cōsi. 131. in hac. lib. 4. & ante eum Bar. in l. conficiunt. § j. in fin. ff. de iure consult. bñ facit dictum glo. in l. cum de legat. ff. de proba. & q cumulat d. Ias. in l. fi. § licentia. C. de iure de ib. & Alex. cons. 41. colum. fin. lib. 3. † Eodem mō si statutum requirat notarium matriculatum tūc tpe pestis valebit instrūm etiam de quo fit rogatus notarius non matriculatus. sm Ang. in l. fi. vacantia. § fi. verū item patet ex prædi. C. de bo. vac. quem sequitur Ale. in d. l. fi. C. de testa. & Io. Firma in trac. de gabellis qu. 24. sedę partis. & adde quæ dicam j. in priuilegiis voluntatum. ¶ Quartō decimo † si epidimia sit inter alia bruta exculatur pastor ab interitu pecudum cæterorūque animalium. l. fi. quis fundum. §. Imperatores. ff. loc. Et dicit Bal. in l. j. C. de fruc. q mors naturalis & fatale damnum non est imputandum pastori. mortem ēt naturalem appellat etiam quæ ex aeris intemper. c. procedit. Ad quem autē spectet periculum interitus animalium datorum in socidam, tractatur per d. Philip. Cor. in reper. l. fi. pascenda pecora. C. de pac. † Sed quomodo pastor vel socidarius probabit ani-

bit animalia fuisse mortua morte naturali seu ex peste? Io. de Platea post Bar. in l. cū ad pōs. C. de murileg. lib. xi. distinguit, aut tractāt de morte vnius, aut duorū animalium q̄ gregatim non pascebantur, & tunc oportet pastorē clarè ꝓbare mortē. d. § Imperator. & l. si creditor. ff. de pig. actio. Aut agitur de morte plurium, q̄ gregatim pascebant, & sufficit probare illo anno euenisse mortalitatē inter animalia p̄ text. in d. l. cum ad
169 pōs. ¶ Quintodecimo † si pestis vigeret in ciuitate Romana, posset Rex Romanorum coronari extra vrbē, quia locus coronæ dēt esse tutus Imperatori & suis, vt speciali ter de erminant Pau. Gemi. & Moder. in c. Statuimus. p̄ illū text. de offi. deleg. lib. vj dicentes Papā Clementē coronasse Henricū Imperatorē extra vrbē, cū ꝓp potentiā Regis Roberti non dare tur tutus accessus ad ecclesiam S. Petri in vrbe in qua ordina
170 tū erat Hēricū debere Imperiali diademate īsigniri. Et eo dem modo si esset pestis in ciuitate Mediolani, vel Dux Medio lani esset inimicus potentissimi Caroli Regis Romanorū, posset sua maiestas coronam, qua debet exornari ī ecclesia diui Ambrosij, a ibi sumere, vt ꝓbatur in c. vbi periculum. §. porro. de elēc. libr. vj. & pluribus alijs iuribus allegatis per Lud. Rom. in simili. q. consilio 433. exordien. quo ad primum vbi consuluit. q̄ licet ex regulis cācellariæ publicatio acceptationis bñficij debeat fieri in loco ipsius bñficij, tñ qñ ad eum locu nō dat tutus accessus, sufficit q̄ alibi fiat. bñ faciunt q̄ dicta sunt
171 s. in octauo speciali. ¶ Sextodecimò † donatio facta tpe pestis in dubio cēsetur donatio cā mortis, & non inter viuos, da to quod nulla sit habita mentio mortis. Vtilitas est maxima,
172 † qa donatio cā mortis sola pœnitentia reuocat. l. non oīs. ff. si cer. per. donatio inter viuos reuocari non pōt. l. perfectā. C. de donat. quæ sub modo. ita signanter decidit do. Phil. Cor. consi. 124. licet in hac. libr. iiij Mouetur, quia vbi verbo fit mē tio mortis, præsumitur donatio cā mortis. l. Scia. de dot. præ leg. l. Scia. ff. de donat. causa mortis. Idem ergo si fiat demonstratio & mentio mortis ipso facto, ita datur voluntas intelligi sicut verbo. l. reprehendenda. C. de insti. & substi. l. de quib. ff. de legibus. & non minus debet operari tacita voluntas q̄ ex pressa. l. cum quid. ff. si cert. per. Existens autem in loco pestifero satis cogitatione mortis donare videt ꝓp instans mortis periculū. Dicamus ergo q̄ dicatur donatio cā mortis. ac si verè esset facta mētio mortis. Et licet ipse loquatur in infirmo ex
173 peste † tamen rō periculi vī militare in quolibet existente in loco contagioso. quia dicit in periculo mortis constitutus, & dixi supra, & probat in l. aut per insidiosa loca. ff. de donat.
174 cā mortis ¶ Et ꝓp hac sñia Cor facit tex. in l. ij. ff. eo. tit. † vbi Iureconsultus secundam donationis spēm eam esse dicit p quā donans periculo imminentis mortis ita donat vt statim accipientis fiat ¶ Secundo facit tex. in c. ij. de ꝓsue. vbi Papa mandat donationes factas ecclesiæ à constitutis in bona valetudine irreuocabiliter obseruari, ergo à cōtrario vult factas ab in
175 firmis posse reuocari. Et p illum text. notat ibi do. Ant. † q̄ donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur donatio causa mortis. ¶ Tertiò facit tex. in c. de his. de sepul. vbi si sanus se & sua bona dederit loco religioso, si decedat, nulla de bonis dedicatis debetur quarta parochiano. Secus si infirmus se & bona sua dedicauerit, tunc si ex illa infirmitate decedat, quarta debetur. Ratio diuersitatis est, quia primo casu vī pro anima liberè donasse bona sua. Secundo casu cēsetur donasse cā mortis, ideò debetur quarta, tanquam de bonis relictis occasione mortis & sepultura. Et ita per illum text. decidit ibi Io. An. quòd donata ab infirmo p̄sumātur in dubio donata cā mortis, sequit d Alexan. consi. 81. Viso instrumento. li. j ¶ Sed contra Corn & hanc decisionem vī casus in l. Scia. §. fin ff. de
☞ dona. cā mort. vbi fm *cōm* intellectum donatio facta à constituto in extremis vitæ suæ reputatur donatio inter viuos, ni si fit facta mentio mortis & per illum tex. Imo. in d. c. ij reprehendit do. An. ibi. Et q̄ donatio facta ab infirmo non p̄sumatur donatio cā mortis, tenēt Bar. Bal. Imol. Alexan. *cōiter* doct. in l. quæ dotis. ff. sol. matr. & ibi do. Alexan. in spē reprobat opinionē do. Ant. in d. c. ij. sequitur Soc. consi. 130. Visa facti contingentia. col. pe. lib. j. & consi. 135. colum. pen lib. ij. ¶ Quid tenendum: Io. And. in d. c. de his. dixit tenēdam esse primam opinionem, nisi infirmus donet filio vel alteri personæ valdè dilectæ. & in istis terminis loquit text. in d. l. Scia. §. fin. fm eum, ista opinio displicet do. Card. Flo. quia rō. d. § fi. est generalis, &
176 militat ēt si infirmus donet extraneo. ¶ † Ego in isto pūcto putarem, q̄ si donans fecerit mentionem de peste vel de infirmitate q̄ debeat p̄sumi donatio cā mortis, per text. in l. iij. ff. de do cau mor. & quia isto casu implicitè videtur facta mentio
a mortis. Aliàs crederem q̄ dicatur donatio inter viuos a per text. in d. l. Scia. §. fi. in ver. absolutè donaret. quasi si fiat mētio
177 mortis ēt implicitè non dicat absoluta donō. † Posset tū ex cōiecturis iudicari donatio cā mortis etiā q̄ nulla fuerit habita mortis mētio, puta si diceret donans. ego tibi relinquo bastitā meā, tunc ꝓp verbū relinquo, iudicari deberet donatio cā mortis. fm Dy. in li. j C. de reuoc. d. quem sequit Guido Papæ.
178 singu. ccccl vij. inci. Si qs dicat. Et rō est, † qa verbū relinquo, ad morientes tm̄ ptinet. l. j. §. fi. ff. de tab. exhi. & gl. in § fi. in tu ta quib. ex causis manumit. lic. vel non. Et ex hoc dicto iustifi-
179 catur qd. s. dixi de implicita mētione mortis. ¶ † Itē si donatio non posset valere vt donatio inter viuos, p̄sumēdū esset q̄ voluerit donare cā mortis, vt actus valeat. le. quoties. ff de reb. dub. l. quoties. ff. de reg. iu. vñ si maritus cōstitutus in periculo mortis donaret vxori, & eē, quia inter coniuges non valet donatio inter viuos. l. j. ff. de dona. inter virum & vxor. esset arbitrādum q̄ voluerit donare causa mortis, q̄ donatio inter coniuges sustinetur. l. si mortis. ff. de dona. cau. mor. fm Lud. Rom. in d. l. q̄ dotis. per tex. singu. in l. apud Celsum. §. j. de excep. doli. Et licet gl. ibi voluerit dicere q̄ ibi fuerit fcā mortis mentio, & sequat Alex in d. l. q̄ dotis. tñ Socy. & Cor in allegatis cōsiliis approbant decisionem Lud. Rom. & per plura ꝓbant simi-
180 lia quę à teipso videas ¶ Decimoseptimo, decima † animaliū non debetur parochiano loci ad quē dñs animalium aufugit pp pestem. etiam de aīalibus q̄ ibi nata fuerunt. Sed debetur parochiano loci, à quo aufugit. fm Bald. & Imo. in de. l. hmōi. §. legatu. ff. de leg. j. p illum text vbi ꝓbat q̄ fugitiuus in p̄iudiciū tertij nō dicit abesse. & bñ seruiunt q̄ dixi s. ī xj spāli. ¶ De
181 cimooctauò † natus extra ciuitatē tpe pestis, fingit natus in ciuitate à qua mater aufugerat pp pestē. d. l. hmōi. § legatum. p quā Petrus Cy. Bal. Ang. Nico. de Neap. & Pau. de Cast. interunt
182 † ad statutum disponens nul um ēre admitti in collegium, nisi sit natus in ciuitate, vel nisi sit ciuis originarius, vel q̄ nullus possit esse primus ꝓsul, nisi sit originarius ciuis, vt Aucnionensi statuto cauetur. An natus alibi à casu, poterit ēe consul, vel de collegio? Rñdent ipsi, q̄ sic, per illum tex. Non obst. text in l. ciues. C. de incol. li. x. quia loquit in nato in loco, in quo parentes cōstituerunt domiciliū. Nos loqmur in nato alibi à casu, fm Bart. in l. filios. C. de municip. & orig. Ibi tñ Bar. non ausus fuit hanc decisionem firmare, sed Io. de Platea ibi, audacter eam approbat, quia mī q̄ aīum reuertendi hēbat, fingitur sem per fuisse in ciuitate. l. j. & l. retro credit ff. de ca. & postli. reuer. & sic fingitur peperisse in ciuitate, vnde aufugit, sequitur Pan-
183 in c. Rodulph. de reseri. & † ibi Felyn. attestatur ita fuisse practicatum in sua persona, cui casualis origo fuit ex Felyna oppido Regiēti, origo verò vtriusque parētis ex Ferraria vrbe, in qua viget hmōi statutū, quo nō obstante fuit receptus in collegiū p̄dicta. Idē expressē determinat do. Lāc. Decius in l. hæresab-
✱ sens §. proinde ff. de iudic. dicēs q̄ ita opinio est cōis, fm Aug. de Arim. in d. §. legatum. Adducit decisionem Barto. in l. j. ff. ad municip. vbi vult quòd comitatensis qui non caret oīmoda ciuitate. l. qui ex vico ff. ad municip. natus in ciuitate sua à casu non efficiatur ciuis. Multominus ergo efficiatur ciuis non Comitatēsis ibidem natus & consequenter remanębit origi narius ciuis ciuitatis à qua aufugit mī, & ibi parentes habebant domicilium. ¶ Cōtrariā sñiam tenet Imo. Raph. Cor. do. Alex. ac Pau. de Cast. in secunda lec. in d. §. legatū, & fuit de mēte gl. in d. l. filias. in sui ḡnalitate licet Bar. & Io. de Pla. eā restringant. Idē tenet Rapha. Co. in l. cætera. §. fi. ff. de leg. j. vbi attestatur se consuluisse p̄ Bar. & q̄ ita seruari putat per text. in d. l. ciues. & qa in acquirēda orgine cōsideratur veritas nō patris destinatio l. assumptio. ff. ad munici. Als sequeretur, q̄ si quis iret Parisijs cā ibi habitandi & in itinere vxor pareret, q̄ filius eēt originarius Parisiensis, vbi p̄ nunq̄ fuit: quod est absurdū fm eū. ¶ Ad tex. in d. §. legatum rñdet Imo. q̄ in casu illius § partus fingitur natus in loco à quo mater aufugit, quia nisi ita fingeretur, frustraretur intentio testatoris. In casu nostro, licet natus alibi à casu non fingatur natus in loco domicilij, non offenditur legis dispositio, sed obseruatur dicta l. ciues. Ad argu, q̄ attēdēda sit destinatio p̄fis habentis animū reuertēdi, rñdet Rapha verū esse quo ad regulādā dispōnē ipsius, nō aūt quo ad regulādā dispōnē legis. ¶ Quid tenēdū? Prima opinio, vt dixi est *cōis*, quæ mihi vī vera, si ñ ius fuit ꝙceptus in loco domi-
✱ cilij, & natus alibi à casu, qa vbi agit de fauore filij, ꝙceptus habetur pro nato. l. q̄ in vtero. ff. de statu homi. Sed si fuit natus & ꝙceptus in loco ad quē à casu pp pestē aufugit. fortè cōtraria opinio sustētabilior erit. cū nō possit fingi natus ī loco domicilij, in quo neq; ꝙceptus, neq; natus fuit. l. j. C. de capti. & postli. reuer. ¶ Sed remanet vna difficultas, quia q̄ dicatur natus in lo
184 co domicilij procedit ex fictione, † statuta autem intelligi dent in casu vero, & nō in casu ficto. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. Sed defendendo p̄dictas decisiones & sīles rñdet, q̄ vbi casus fictus reperitur, æquiparat p̄ius cōi, casui vero tunc statutum loquens in māiuris hēt locum etiā in casu ficto. ca. ad audien-

a Inter viuos. tuēt cō muniter teneri dr Clar. lib. 4. recep. sent. §. donatio. q. 4. vers. & hęc quidē & quòd non solū requiratur mentio mortis vel ī firmitatis sz eram quòd referatur in tēpus mortis secundū oēs ad hoc vt dicatur do. cā mortis, vide ibidē, versiculo cæterum.

IROTT.

ſcietius reddi. & ſequitur d. Ant. de Butr. dicens q̄ tpe peſtis, ſi
ius dicat in loco, non excuſat̄ appellans à p̄ſequenda appōne
ſed currūt fatalia de quo. ſ. ſubintrā loco tuo. Et iſta ēt fuit intē
tio Bar. in d. l. naturaliter. dū ſe reſtringit ad mortalitatem anni
137 q̄ maxima fuit. Et q̄ hac opinione faciunt q̄ dicentur in
ſpālibus indictorū. ¶ Sed Pan. in d. c. cum dilecti. reſtringit hāc
ſniam, vt nō p̄edat. qñ peſtis occurrit pp vehementem aeris
corruptionē & cōplexiō eius. ℞ quē p̄ſcriptio currit eēt talis,
q̄ veriſimile, ſi illuc accederet, de eius morte dubitari poſſet. Quā
mortem debet nō fugere quantum pōt, deinde ſe Dei miſeri
cordiæ cōmendare c. ſi nulla. 23 qu. 8. Et ſic vult q̄ modica ae-
ris corruptio nō excuſet, vbi ius redditur in loco. Nec ēt vehe-
mens aeris intemperies excuſabit ſm eū, ſi talis ſit cōplexio p̄ſo-
næ q̄ veriſimile non debeat mortē incurrere, & ſequit. d. Ale. in l.
de ætate. §. ſi ff. ad Trebel. ¶ Ego in iſto puncto quidero duos ca
ſus. Primus eſt in p̄ſte & cōmorante in loco peſtifero in quo
ius redditur. Et iſto caſu vī dicendū, q̄ cū peſtis non excuſet,
quā p̄ſagere, nec admittitur ad allegandum periculū peſtilētię,
cū ℞ to facto ibidē cōmorando oſtendat ſe nō timere ſecūdū
Bal. in tract. p̄ſcr. in 2. parte ſextæ partis prin. ¶ Secūdus caſus ē
in abſente. Et tūc ſi peſtis ſit vehemens, ſiue procedat ab aeris
infectione, ſiue à cōtagione, dicerem indiſtinctē, nō cōſiderata
cōplexione p̄ſonæ abſentē excuſari a curſu præſcriptionis.
Quia vnuſquiſq; debet. ſi prudens ſit fugere peſtilentē locū. c.
negotiatorē. 88. diſt. Nec pp fortitudinē & bonitatem comple
xionis debet cōſiderare. & ſe morti exponere ſm do. Phili. de
Perugio in c. ex parte. col. pen. de appel. & Felv. in d. ca. ex trans-
miſſa. colu. 2. vbi dūt, q̄ experiri fortitudinē cōplexionis eſt po-
tius ſuadendū q̄ practicandum. Si verō peſtis nō multū ſeuiat,
& ab aeris corruptione proueniat, tunc p̄t procedere opinio
Pan. q̄ attendēda ſit cōplexio perſonarū. Quid. ſi ſit talis per-
ſona, cuius cōplexio ferre non poſſet aerē loci, ēt ſi corruptus
nō eſſet. certē excuſaret. Quia ad locum ſibi nō turū nemo te-
neť accedere. d. c. accedens. vt lite nō cōteſt. cle. paſtoralis. de iu
di. ¶ Reperio ētiā Gem. conſ. 153. incipien. Pro intellectu aliter
diſtinguentem. Aut ius nō redditur in loco pp peſtē, & tunc p̄-
ſcriptio dormit. Aut ius redditur, & tunc ſi abſque periculo ſi
patēat acceſſus. præſcriptio currit. ſed cōpetit reſtitutio in in-
tegrum ex clauſula gñali. ſi qua mihi iuſta cā &c. Et ppea con
cludit aduerſus præſcriptionem exceptionis non numeratæ
pecuniæ, q̄ opponi non potuit pp aeris corruptionē, dandam
eē reſtitutionē. Quod ēt voluit Pan. in d. ca. ex trāſmiſſa, & ad
iſta vide quæ dicentur. I. in gōne, an excuſet à curſu fatalū, &
an à cōtumacia. ¶ Septimō ſ. excuſat peſtis vaſallum, q̄ à dño
nō petiit inueſtituram intra annū à priuatione feudi, iuxta text.
in c. i. quæ fuit prima cauſa beneficii amittendi. Bald. in §. vaſalli. per
illum text. de pace Conſtan. Facit, quia excuſat à pœna, vt §. in
3. ſpāli. ¶ An autem excuſetur vaſallus, ſi de impedimento non
fuerit, p̄teſtatus, dicam. I. in 3. particula huius ſecundę partis in
vi. q̄ primi ſpālis. ¶ Oct. quo ſ. valet electio prelati & quilibet
actus factus alibi q̄ām in loco ſolito & neceſſario, ſi ibidem
non ſit turū habitare pp peſtē. Electio n. p̄lati fieri debet in ec-
cleſia. c. cū terra. vbi Pan. & c. cum nobis. de elec. Si mō in loco
vigeat peſtis poterūt canonici, qui ſe fugerūt electionē facere
in alio loco. ca. in nomine dñi. 23. diſt. & §. locum de authori.
gñallium conciliorum, in pragmatica ſanctione. Dum tñ fiat ī
loco honeſto. l. ſi cū dies. §. ſi arbiter. ff. de arbi. & dummodo ab
ſentes faciant maiorem partē aliàs ad reſidentes in loco peſti
fero ſpectat electio, ſm Inn. in c. cum ex iniuncto. de nou. oper.
nunc. vbi dicit q̄ ſi maior pars ſit expulſa per tyrannū, debent
intrinſeci accedere ad forinſecos, & in aliquo loco honeſto
electionē facere. Si verō ſit expulſa minor pars, dēnt intrinſe-
ci facere electionē in eccleſia & loco ſolito, ſequit Bald. in au-
th. decernimus, in fin. C. de ſacr. eccle. & Ioa. Firma. in tract. de
epiſc. in 2. parte primi lib. Et q̄ū collegiati ſunt diſperſi pp pe-
ſtē, vel alia iuſta cā, is ad quē ſpectat cōuocare, vel aliàs maior
de collegio ſeu ca. conuocabit eos. c. i. de maio. & obed. Et qui
libet venire tenetť dummō in loco apto & oībus conueniēti
conuocent. Quid. n. ſi fugitiuos à ciuitate Auenionenſi vellet
conuocare in Lōbardia? Certē non tenerent̄ accedere. arg. c. cū
inter vniuerſas de electi. Et quaer & per quos ſit facienda cōuo-
catio hmōi diſpoſitū, videas Inn. in d. c. cum ex iniuncto. & Inn.
Pan. & alios in d. c. i. Bart. in l. i. ff. de albo ſcrib. Sed vidi dubita-
ri an reſidentes tpe peſtis, eſſo q̄ non faciāt maiorē partem
capituli poſſint recipere canonicum ad poſſeſſionem, & ei da-
re ſtallum in choro, & locum in capitulo, & ſibi de functibus
reſpondere, non citatis abſentibus? Et tunc conſultus rūdi q̄
poterant. quia iſta eſt receptio facti, quæ etiam non capitulari
ter à ſingularibus fieri p̄t ſecundum Inn. & Io. And. in c. bonæ
3. de poſtu. præ. a. Anno. & Pan. in ca. cum te. de reſcrip. Fede. de
Senis conſi. 481. Quæ in præſenti. co. v. cum multis alijs aucto-
ritatib. cōgeſtis per Felv. in d. c. eā te. col. 8. cui adde Gemi. con
ſi. 84. Quia iſtud dubium. col. 2. ¶ Nono peſtis priuilegium eſt,
156 † quia fugitiui pp peſtē, nō hātes vñ declinent poſſunt hoſ-
pitari & guiuari in eccłia maximè campeſtri, vbi aliàs de iure
non poſſent. c. non oportet. & ca. nulli. 41. diſt. ¶ Decimo peſtis
157 priuilegiū eſt, † quia excuſat facientē arengā ſeu propoſitio-
nē in conſi. p collecta imponenda à pœna ſtatuti prohibentis
ſiles arēgas ſub certa pœna ſm Ang. ī l. duus. ff. de peritio hæ
red. quē ſequit̄ d. Iaſ. in l. principalib. ff. licent. pera. ¶ In decimo
158 † excuſat à datiis & gabellis. Fugientes n. propter peſtem ſol
uere gabellā pro reb. quas à loco ſuagioſo auferunt, non tenē
tur. l. ſi. §. ſi pp neceſſitatē. ff. de publ. per quē decidit ibi Paul. de
159 Caſt. † q̄ ſtatutum diſponēs pro animalib. quæ intromittunt̄
in territorium ſoluendū eſſe certum datium non hēt locum
in animalib. quæ timore latronū introducunt̄. & facit text. in l.
Cæſar. ff. eo tit. Quod n. ius p̄t fiſcus ſiue datiorum ductor ſi-
tendere in alia calamitate, vt de retā luctuoſa ppendiū ſrat. l. i.
C. de naufrag. lib. 11. per quē infert ibi Bar. ad caſum noſtrū ſub
160 dens, † q̄ ſi pp incurſum hoſtiū vel piratarum vicini fugiant
in territorium alienum abſque gabella, p̄t res ſuas importa-
161 re. † Siſr vicini qui tpe ætatis pp ſiccitatem cogūt̄ venire ad
tuum molendinū ad vſū gabellā ſoluendā cōpelli nō p̄ſt, qa
neceſſitate famis venire ſunt cōpulſi. & ſequit ibi Ioā. de Pla. &
idē voluit Bal. in l. 1. ad fi. C. de nau. fœno. dicens q̄ ſi metu la-
tronum vel impetu maris aliquis nō ſeruet locū nauigii vel i-
tineris, non eſt in aliquo puniendus, p̄ter in d. l. Cæſar. & idem
determinat Bal. in l. hmōi. §. legatū arg. alluſus text. ff. de leg. 1.
162 † Et ſtatutum puniens intra oppidum ſuos per quandam portā,
non hēt locum ꝛ eum, qui fugiēs depredatores eos intro-
duxit. ſm Albe. de Roſa. in ſecūda parte ſtatutorū. q. 14. ſequit Fel.
in c. 2. col. fi. de p̄ſti. & Io. Firma tract. de gabellis in ſecunda par
163 te. 8. partis prin. q. 7. ¶ Vndecimo epidimia defendit fugien
tes à repreſaliis qui capi nō poſſunt eo quòd caſu diſcedere à
ſuo domicilio compellūtur. argu. aut nauigia. C. de furt. & d. l.
1641 C. de nauſr. & d. l. Cæſar. cum ſimilib. ¶ repreſaliæ n. exer-
ceri nō poſſunt contra eos, qui vi ventorū cōpelluntur illuc ve
nire, ſecundū Bar. in tract. repreſaliarū. in 10. q. 7. q. prin. ſequūt
Bal. & Fel. in locis ſupra allegatis. Quod credo verum ſi fugientes
pp peſtem aēr fugere non poterant. q̄ per territorium in quo
repreſaliæ fuerunt indictæ. ita loquit̄ text. in d. l. Cæſar. Secus
ergo ſi voluntate illuc cōfugiant, tūc non excuſabuntur. De-
165 cimotertio † peſtis tuetur ℞ctum alias nullum pp omiſſam
ſolennitatē à ſtatuto requiſitā. Nā ſi ſtatutum velit ℞ctum mu
lieris vel minoris non valere, niſi interuenerint in ℞ctione
duo notarij, certe tpe peſtis fuit nebē ℞ctus, in cuius ℞ctiōe
nō interuenit niſi vnus notarius, quia illo tpe non reperiunt̄
qui velint de facili interuenire, ſm Ang. in § quod aūt per illū
tex. in auth. de nō alie. ſequūtur Mod. in l. ſi. C. de teſta. & in ſili
Bal. in l. ad egregias ff. de iureiur. Fel. in c. ppoſuiſti. colu. 2. &
in c. cauſam. in vi. no. de proba. facit quod volunt Bar. Alex. &
alij in l. i. §. fin. ff. de verb. ob. Et ſi dicat̄ q̄ illæ deciſiones proce-
dunt q̄ū vnus tñ reperitur. Rñdeo q̄ tpe peſtis dicens plures
non reperiri, qui voluerint intereſſe hēt intentionē fundatā,
qa p̄ſumendum eſt q̄ nemo velit ſe in diſcrimine vitæ pone-
re, ea nāliter quilibet mortē timet, fugiendoq; illius periculum
euadere c. nolite timere. xi q. 3. eſt igi. & talis timor eſt adeò à
nā mentibus hoīum impreſſus, q̄ nulla ratione euelli p̄t, ſm Pa.
in c. i. col. 1. de ſumma trin. & fide catho. Præterea ℞ntes pp
imminēs periculum iuſtè p̄t abhorrere multitudinem perſo
narū. Et hæc deciſio vera vī. ēt q̄ in loco adeſſent plures nota-
rij, cū partes poſſint ꝓbabiliter p̄ſumere vnū eſſe ſanū. & cę-
teros ſore de cōtagione ſuſpectos, ſuper quo tñ cogitabis
Et q̄ dicēs plures nō potuiſſe reperiri tpe peſtis habeat intentio-
nē fundatā, tenet expreſsē Cor. cōſ. 131. In hac. lib. 4. & ante
eum Bar. in l. conficiunt̄ §. i. in fin. ff. de iure codicil. bū facit di
ctum glo. in l. cum de lege ff. de proba. & q̄ cumulat d. Iaſ. in
l. fi. §. licentia. C. de iure delib. & Alex conſ. 41. colum. fin. lib. 3.
166 † Eodem mō ſi ſtatutum requirat notarium matriculatum
tūc tpe peſtis valebit inſtrm etiam de quo ſit rogatus notarius
non matriculatus, ſm Ang. in l. ſi vacantia. §. ſi. ver. item patet
ex prædi. C. de bo. vac. quem ſequitur Ale. in d. l. ſi. C. de teſta.
& Io. Firma. in tract. de gabellis qu. 24. ſcē partis. & adde quæ
dicam I. in priuilegiis vtilitatum voluntatum. ¶ Quartò de-
167 cimo † ſi epidimia ſit inter alia bruta excuſatur paſtor ab
interitu pecudum cæterorūque aīalū. l. ſi quis fundum. §. Im-
pera. ff. loc. Et dicit Bal. in l. i. C. de fruc. q̄ mors naturalis & fa-
tale damnum non eſt imputandum paſtori. mortem ēt natu-
ralem appellat etiam quæ ex aeris intemperie procedit. Ad
quem autē ſpectet periculum interius animalium datorum
in ſocidam, tradunt per d. Philip. Cor. in repet. l. ſi paſcenda pe
168 cora. C. de pac. † Sed quomodo paſtor vel ſocidanus proba-
bit ani-

b[ ]t animalia fuisse mortua morte naturali seu ex peste? Io.de Platea post Bar.in l cũ ad pñs.C.de murileg.lib.xi. distinguit, aut tractãt de morte vnius, aut duorũ animalium q̃ gregatim non pascebantur, & tunc ꝓportet pastorẽ clarè ꝓbare mortẽ. d.§ Imperator. & l.si creditor.ff. de pig.actio. Aut agitur de morte plurium,q̃ gregatim pascebanť, & sufficit probare illo anno euenisse mortalitatẽ inter animalia ꝓ tex.in d.l.cum ad
169 pñs ¶ Quintodecimo † si pestis vigeret in ciuitate Romana,posset Rex Romanorum coronari extra vrbẽ, quia locus coronæ dẽt esse tutus Imperatori & suis, vt specialiter determinant Pau.Geni.& Moder.in c.statuimus ꝓ illũ text.de offi. deleg.lib. vj dicentes Papã Clementẽ coronasse Henricũ Imperatorẽ extra vrbẽ,cũ ꝓp potentiã Regis Roberti non daretur tutus accessus ad ecclesiam.S.Petri in vrbe in qua ordina
170 tũ erat Hẽricũ debere Imperiali diademate ĩsigniri. Et eodem modo si esset pestis in ciuitate Mediolani,vel Dux Mediolani esset inimicus potentissimi Caroli Regis Romanorũ, posset sua maiestas coronam, qua debet exornari ĩ ecclesia diui Ambrosij,a ibi sumere,vt ꝓbatur in c.vbi periculum §.porro. de elẽc.libr.vj.& pluribus alijs iuribus allegatis per Lud.Rom. in simili. q. consilio 433.exordien. quo ad primum vbi consuluit, ꝙ licet ex regulis cãcellariæ publicatio acceptationis bñficij debeat fieri in loco ipsius bñficij,tñ qñ ad eum locu nõ ẽt tutus accessus,sufficit ꝙ alibi fiat.bñ faciunt q̃ dicta sunt
171 s. in octauo speciali. ¶ Sextodecimò † donatio facta tpe pestis in dubio cẽsetur donatio cã mortis,& non inter viuos, dato quòd nulla sit habita mentio mortis. Vtilitas est maxima,
172 † qa donatio cã mortis sola pœnitentia reuocat.l. non oĩs. ff.si cer.pet.donatio inter viuos reuocari non põt.l. perfecta. C.de donat.quæ sub modo.ita signanter decidit do.Phil.Cor. consi.124.licet in hac.libr.iiij Mouetur, quia vbi verbo fit mẽtio mortis, præsumitur donatio cã mortis.l. Seia.de dot.præleg.l. Seia.ff.de donat causa mortis. *Idem ergo* si fiat demonstratio & mentio mortis ipso facto,ita datur voluntas intelligi sicut verbo.l.reprehendenda.C de insti. & substi.l. de quib. ff.de legibus.& non minus debet operari tacita voluntas q̃ expressa.l.cum quid.ff.si cert.pet.Existens autem in loco pestifero satis cogitatione mortis donare videt̃ ꝓp instans mortis periculũ. *Dicamus ergo* ꝙ dicatur donatio cã mortis ac si verè esset facta mẽtio mortis.Et licet ipse loquatur in infirmoex
173 peste † tamen rõ periculi vĩ militare in quolibet existente in loco contagioso,quia dicit in periculo mortis constitutus, & dixi supra,& probat̃ in l.aut per insidiosa loca. ff. de donat.
174 cã mortis ¶ Et ꝓ hac sñia Cor facit tex.in l.ij.ff.eo.tit. † vbi Iureconsultus secũdam donationis spẽm eam esse dicit ꝙ quã donans periculo imminentis mortis ita donat vt statim accipientis fiat ¶ Secundo facit tex.in c.ij.de ꝓsue.vbi Papa mandat donationes factas ecclesiæ à constitutis in bona valetudine irreuocabiliter obseruari, ergo à cõtrario vult factas ab in
175 firmis posse reuocari. *Et* ꝓ illum text. notat ibi do. Ant. † ꝙ donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur donatio causa mortis. ¶ Tertiò facit tex.in c.de his.de sepul.vbi si sanus se & sua bona dederit loco religioso, si decedat,nulla de bonis dedicatis debetur quarta parochiano: Secus si infirmus se & bona sua dedicauerit,tunc si ex illa infirmitate decedat,quarta debetur.Ratio diuersitatis est, quia primo casu vĩ pro anima liberè donasse bona sua.Secundo casu cẽsetur donasse cã mortis,ideò debetur quarta, tanquam de bonis relictis occasione mortis de sepultura. Et ita per illum text. decidit ibi Io. An.quòd donata ab infirmo præsumãtur in dubio donata cã mortis,sequit̃ d Alexan.consi.81.Viso instrumento.li.j ¶ Sed
contra Corn & hanc decisionem vĩ casus in l.Seia. §. fin.ff.de
dona cã mort.vbi fm *cõem* intellectum donatio facta à constituto in extremis vitæ suæ reputatur donatio inter viuos,nisi sit facta mentio mortis: & per illum tex. Imo in d.c.ij reprehendit do.Ant.ibi.Et ꝙ donatio facta ab infirmo non ꝓsumatur donatio cã mortis,tenẽt Bar.Bal.Imol.Alexan.*cõiter* doct. in l.quæ doris.ff.sol.matr.& ibi do Alexan.in spẽ reprobat opinionẽ do.Ant.in d.c.ij sequitur Soc consi. 130. Visa facti contingentia.col.pe.lib.j.& consi.135.colum.pen lib.ij.¶ Quid tenendum? Io.And.in d.c de his. dixit tenẽdam esse primam opinionem,nisi infirmus donet filio vel alteri personæ valdè dilectæ & in istis terminis loquit̃ text.in d.l.Seia.§. fin. fm eum, ista opinio displicet do Card.Flo.quia rõ.d.§ fi.est generalis,&
176 militat ẽt si infirmus donet extraneo ¶ † Ego in isto pũcto putarem, ꝙ si donans fecerit mentionem de peste vel de infirmitate ꝙ debeat ꝓsumi donatio cã mortis,per text.in l.iij.ff.de do cau mor. & quia isto casu implicitè videtur facta mentio
a mortis. Aliàs crederem ꝙ dicatur donatio inter viuos per text.in d.l.Seia.§.fi.in ver.absolutè donaret. quasi si fiat mẽtio
177 mortis ẽt implicitè non dicat̃ absoluta donõ. † Posset tñ ex cõiecturis iudicari donatio cã mortis etiã ꝙ nulla fuerit habita mortis mẽtio,puta si diceret donans,ego tibi relinquo bastitã meã,tunc ꝓp verbũ relinquo,iudicari deberet donatio cã mortis fm Dy.in li.j C de reuoc.d.quem sequit̃ Guido Papæ.
178 singu.ccccl vij.inci. Si qs dicat. Et rõ est, † qa verbũ relinquo, ad morientes tm̃ ꝓtinet.l.j.§.fi.ff.de tab.exhi.& gl.in §.fi.instituta quib.ex causis manumit.lic.vel non. Et ex hoc dicto iustifi-
179 catur qd.s.dixi de implicita mẽtione mortis. ¶ † Itẽ si donatio non posset valere vt donatio inter viuos,ꝓsumẽdũ esset ꝙ voluerit donare cã mortis,vt actus valeat.l.e.quoties.ff de reb. dub.l.quoties.ff.de reg.iu.vñ si maritus cõstitutus in periculo mortis donaret vxori,& eã,quia inter coniuges non valet donatio inter viuos.l.j.ff.de dona.inter virum & vxor.esset arbitrãdum ꝙ voluerit donare causa mortis,q̃ donatio inter coniuges sustinetur.l.si mortis.ff.de dona.cau.mor fm *Lud.Rom.* in d.l.q̃ dotis.per tex.singu.in l.apud Celsum.§.j.de excep doli. Et licet gl.ibi voluerit dicere ꝙ ibi fuerit fcã mortis mentio,& sequat̃ Alex.in d.l.q̃ dotis.tñ Socy & Cor in allegatis consiliis approbant decisionem Lud.Rom.& per plura ꝓbant simi-
180 lia quę à teipso videas ¶ *Decimoseptimo*,decima † animaliũ non debetur parochiano loci ad quẽ dñs animalium aufugit ꝓp pestem.etiam de aĩalibus q̃ ibi nata fuerunt. Sed debetur parochiano loci,à quo aufugit: fm Bald.& Imo. in de.l.hmõi. §.legatũ.ff.de leg.j.p illum text vbi ꝓbat ꝙ fugitiuus in iudiciũ tertij nõ dicit̃ abesse.& bñ seruiunt q̃ dixi s.ĩ xj spãli. ¶ De
181 cimooctauò † natus extra ciuitatẽ tpe pestis, fingit̃ natus in ciuitate à qua mater aufugerat ꝓp pestẽ.d l.hmõi.§ legatum.ꝓ quã Petrus Cy.Bal.Ang.Nico.de Neap.& Pau.de Cast.inferunt
182 † ad statutum disponens nul um dẽre admitti in collegium, nisi sit natus in ciuitate,vel nisi sit ciuis originarius,vel ꝙ nullus possit esse primus ꝓsul,nisi sit originarius ciuis,vt Auenioneusi statuto cauetur. An natus alibi à casu,poterit ẽe consul, vel de collegio? *Rñdent* ipsi, ꝙ sic,per illum tex. Non obst.text in l.ciues.C.de incol.li.x.quia loquit̃ in nato in loco,in quo parentes cõstituerunt domiciliũ. Nos loqmur in nato alibi à casu,fm Bart.in l.filios.C.de municip.& orig.Ibi tñ Bar.non ausus fuit hanc decisionem firmare,sed Io.de Platea ibi.audacter eam approbat,quia mĩ q̃ aium reuerrendi hẽbat,fingitur fem per fuisse in ciuitate.l.j.& l.retro credit̃.ff.de ca.& postli.reuer. & sic fingitur peperisse in ciuitate,vnde aufugit,sequirur Pan
183 in c.Rodulph de rescri.& † ibi Fely.attestatur ita fuisse practicatum in sua persona,cui casualis origo fuit ex Felyna oppido Regiẽsi,origo verò vtriusque parẽtis ex Ferraria vrbe,in qua viget hmõi statutũ,quo nõ obstante fuit receptus in collegiũ ꝓ dicta *Idẽ* expresse determinat do Lãc. *Decius* in l.hæres ab-
sens §.proinde ff de iudic.dicẽs ꝙ ista opinio est cõ fm Aug. de Arim.in d §.legatum. Adducit decisionem Barto.in l.j.ff.ad municip. vbi vult quòd comitatensis qui non caret oĩmoda ciuitate.l.qui ex vico ff.ad municip.natus in ciuitate sua à casu non efficiatur ciuis. Multominus ergo efficiatur ciuis non Comitatẽsis ibidem natus & consequenter remanębit origi narius ciuis ciuitatis à qua aufugit mĩ, & ibi parentes habebant domicilium. ¶ Cõtrariã sñiam tenet Imo,Raph.Cor.do. Alex.ac Pau.de Cast.in secunda lec.in d.§.legatũ,& fuit de mẽte gl.in d.l.filias.in sui gñalitate licet Bar.& Io.de Pla.eã restringant. Idẽ tenet Rapha.Co.in l.cætera.§.fi.ff.de leg.j.vbi attestatur se consuluisse ꝙ Bar.& ꝙ ita seruari putat per text,in d.l.ciues.& qa in acquirẽda orgine cõsideratur veritas nõ patris destinatio l.assumptio.ff.ad munici. Als sequeretur, ꝙ si quis iret Parisijs cã ibi habitan i,& in itinere vxor pareret, ꝙ filius eẽt originarius Parisiensis,vbi pẽ nunq̃ fuit: quod est absurdũ fm eũ. ¶ Ad tex.in d.§.legatum rñdet *Imo* ꝙ in casu illius § partus fingitur natus in loco à quo mater aufugit,quia nisi ita fingeretur,frustraretur intentio testatoris. In casu nostro, licet natus alibi à casu non fingatur natus in loco domicilij, non offenditur legis dispositio,sed obseruatur dicta l.ciues. Ad argu, ꝙ attẽdẽda sit destinatio pris habentis animũ reuertẽdi,rñdet Rapha.verũ esse quo ad regulãdã dispõnẽ ipsius,nõ aũt quo ad regulãdã dispõnẽ legis. ¶ Quid tenẽdũ? *Prima opinio*,vt dixi est *cõis*,quæ mihi vĩ vera,si ñ ius fuit ꝰceptus in loco domi-
cilij,& natus alibi à casu,qa vbi agit̃ de fauore filij,ꝰceptus habetur pro nato.l.q in vtero.ff.de statu homi. Sed si fuit natus & ꝰceptus in loco ad quẽ à casu ꝓp pestẽ aufugit,fortè cõtraria opinio sustẽtabilior erit,cũ nõ possit fingi natus ĩ loco domicilij,in quo neq; ꝰceptus,neq; natus fuit.l.j.C de capti.& postli. reuer. ¶ Sed remanet vna difficultas,quia ꝙ dicatur natus in lo
184 co domicilij procedit ex fictione, † statuta autem intelligident in casu vero,& nõ in casu ficto l.3.§. hæc verba.ff.de neg. gest.Sed defendendo ꝓdictas decisiones & sĩles rñdet, ꝙ vbi casus fictus reperitur,æquiparat̃ ꝓ ius cõ, casui vero tunc statutum loquens in mã iuris hẽt locum etiã in casu ficto.ca.ad audien-

a Inter viuos. Itaẽt cõmuniter teneri dt Clar. lib.4.recep. sent.§.donatio.q.4.vers. & hęc quidẽ &quòd non ꝓbatur requiratur mentio mortis vel ĩfirmitatis ꝙ etiam quòd referatur in tẽpus mortis secundũ oẽs ad hoc vt dicatur do.cã mortis,vide ibidẽ,versiculo cæterum.

TROTT.

ſeiet ius reddi & ſequitur d. Ant. de Butr. dicens q̃ tpe peſtis, ſi ius dicat in loco, non excuſat̃ appellans à p̃ſequenda appłone ſed currũt fatalia de quo. ī. ſubinde ī loco tuo. Et iſta ẽt fuit intẽtio Bar. in d. l. naturaliter, dũ ſe reſtringit ad mortalitatem anni 1347 q̃ maxima fuit. Et p̃ hac opinione faciunt q̃ dicentur in ſpãlibus iudiciorũ. ¶ Sed Pan. in d. c. cum dilecti. reſtringit hãc ſniam, vt nõ p̃cedat, qñ peſtis occurrit pp vehementem aeris corruptionẽ & cõplexio eius q̃ quẽ p̃ſcriptio currit eẽt talis, q̃ veriſimile ſi illuc accederet, de eius morte dubitari poſſet. Quã mortem debet hõ fugere quantum põt, deinde ſe Dei miſeri cordiæ cõmendare. c. ſi nulla. 23. qu. 8. Et ſic vult q̃ modica aeris corruptio nõ excuſet, vbi ius redditur in loco. Nec ẽt vehemens aeris intempies excuſabit ſm eũ, ſi talis ſit cõplexio perſonæ q̃ veriſimile non debeat mortẽ incurrere, & ſequit. d. Ale. in l. de ætate, ff. ad Trebel. ¶ Ego in iſto puncto duo duos caſus. Primus eſt in põte & cõmorante in loco peſtifero in quo ius redditur. Et iſto caſu vñ dicendũ, q̃ cũ peſtis non excuſet, qa p̃ agere, nec admittitur ad allegandum periculũ peſtilẽtię, cũ p̃rio facto ibidẽ cõmorando oſtendat ſe nõ timere ſecũdũ Bal. in tract. p̃ſcr. in 2 parte ſextæ partis prin. ¶ Secũdus caſus ẽ in abſente. Et tũc ſi peſtis ſit vehemens, ſiue procedat ab aeris infectione, ſiue à cõtagione, dicerem indiſtinctè, nõ cõſiderata cõplexione p̃ſonæ abſentẽ excuſari a curſu præſcriptionis. Quia vnuſquiſq; debet ſi prudens ſit fugere peſtilentẽ locũ. c. negotiatorẽ. 88. diſt. Nec pp fortitudinẽ & bonitatem complexionis debet cõſiderare, & ſe morti exponere ſm do. Phili. de Peruſio in c. ex parte. col. pen. de appel. & Felv. in d. ca. ex tranſmiſſa col. 2. vbi dñt, q̃ experiri fortitudinẽ cõplexionis eſt potius fugiendũ q̃ practicandum. Si verò peſtis ſũ multũ ſeuiat, & ab aeris corruptione prouenerit, tunc põt procedere opinio Pan. q̃ attendẽda ſit cõplexio perſonarũ. Quid. n. ſi ſit talis perſona, cuius cõplexio ferre non poſſet aerẽ loci, ẽt ſi corruptus nõ eſſet: certę excuſaretur. Quia ad locum ſibi no tutũ nemo tenet̃ accedere. d. c. accedens. vt lite nõ cõteſt. cle. paſtoralis. de iudi. ¶ Reperio etiã Gem. conſ. 151. incipien. Pro intellectu aliter diſtinguentem. Aut ius nõ redditur in loco pp peſtẽ, & tunc p̃ſcriptio dormit. Aut ius reddatur & tunc ſi abſque periculo ſũ pateat acceſſus, præſcriptio currit, ſed cõpetit reſtitutio in integrum ex clauſula gñali, ſi qua mihi iuſta cã &c. Et ppea concludit aduerſus præſcriptionem exceptionis non numeratæ pecuniæ, q̃ opponi non potuit pp aeris corruptionẽ. dandam eẽ reſtitutionẽ. Quod ẽt voluit Pan. in d. ca. ex trãſmiſſa, & ad iſta vide quæ dicentur. ī. in qõne, an excuſet à curſu fatalĩ, & ſi an à cõtumacia. ¶ Septimò excuſat peſtis vaſallum q̃ à dño nõ petiit inueſtituræ intra annũ à priuatione feudi, iuxta text. in c. i. quæ fuit prima cauſa beneficii. amittatur Bald. in §. vaſalli. per illum text. de pace Conſtan. Facit, quia excuſat à pœna, vt §. in. ſpãl. ¶ An autem excuſetur vaſallus, ſi de impedimento non fuerit p̃teſtatus, dicam. ī. in 3. particula huius ſecundę partis in §. 4. vi. q̃ primi ſpãlis. ¶ Oẽtauo valet electio prelati & quilibet actus factus alibi q̃ãm in loco ſolito & neceſſario, ſi ibidem non ſit tutò habitare pp peſtẽ. Electio. n. p̃lati fieri debet in eccleſia. c. cũ terra. vbi Pan. & c. cum nobis. de elec. Si mò in loco vigeat peſtis poterũt canonici, qui ſufugerũt electionẽ facere in alio loco. ca. in nomine dñi. 23. diſt. & §. locum. de authori. gñalium conciliorum, in pragmatica ſanctione. Dum tñ fiat ī loco honeſto l. ſi cũ dies. §. ſi arbiter. ff. de arbi. & dummodo abſentes faciant maiorem partẽ aliàs ad reſidentes in loco peſtifero ſpectat electio ſm Inn. in c. cum ex iniuncto. de nou. oper. nunc. vbi dicit q̃ ſi maior pars ſit expulſa per tyrannũ, debent intrinſeci accedere ad forinſecos, & in aliquo loco honeſto electionẽ facere. Si verò ſit expulſa minor pars, dẽnt intrinſeci facere electionẽ in eccleſia & loco ſolito, ſequit. Bald. in auth. decernimus. in fin. C. de ſacr. eccle. & Ioa. Firma in tract. de epiſc. in 2 parte primi lib. Et qñ collegiati ſunt diſperſi pp peſte, vel alia iuſta cã, is ad quẽ ſpectat cõuocare, vel aliàs maior de collegio ſeu ca. conuocabit eos. c. i. de maio. & obed. Et quilibet venire tenet̃ dummò in loco apto & oĩbus conuenienti conuocent. Quid. n. ſi fugitiuos à ciuitate Auenionenſi vellet conuocare in Lõbardia? Certè non tenerent̃ accedere. arg. c. cũ inter vniuerſas de elec. Et quære & per quos ſit facienda cõuocatio hmõi diſpſorũ, videas Inn. in d. c. cum ex iniuncto. & Inn. Pan. & alios in d. c. i. Bart. in l. ff. de albo ſcrib. Sed vidi dubitari an reſidentes tpe peſtis, eſto q̃ non faciãt maiorẽ partem cõpetunt poſſint recipere canonicum ad poſſeſſionem, & ei dare ſtallum in choro, & locum in capitulo, & ſibi de functibus reſpondere, non citatis abſentibus? Et tunc conſultus rñdi q̃ poterant, qa iſta eſt receptio facti, quæ etiam non capitulariter à hoguſtaribus fieri p̃ ſecundum Inn. & Io. And. in c. bonæ. de poſtu. præb. funo. & Pan. in ca. cum te. de reſcrip. Fede. de Senis conſ. 251. Quæ in præſenti. co. v. cum multis alijs auctoritatib. cõgeſtis per Felv. in d. c. eã te. col. 8. cui adde Gemi. conſi. 84. Quia iſtud dubium. col. 2. ¶ Nono peſtis priuilegium eſt, 156 †quia fugitiui pp peſtẽ, nõ hãtes vñ declinent poſſunt hoſpitari & quiuari in eccłia maximè campeſtri, vbi aliàs de iure non poſſent. c. non oportet. & ca. nulli. 43. diſt. ¶ Decimo peſtis 157 priuilegiũ eſt, †quia excuſat facientẽ arengã ſeu propoſitionẽ in conſi. p collecta imponenda à pœna ſtatuti prohibentis ſiſes arẽgas ſub certa pœna ſm Ang. i. l. duus. ff. de petitio. hæred quẽ ſequit̃ d. Ias. in l. principali. ff. ſi cert. peta. ¶ Undecimo 158 †excuſat à datiis & gabellis. Fugientes. n. propter peſtem ſoluere gabellã pro reb. quas à loco fugioſo auferunt, non tenẽtur. l. ſi. §. ſi pp neceſſitatẽ. ff. de publ. per quẽ decidit ibi Pau. de 159 Caſt. q̃ ſtatutum diſponẽs pro animalib. quæ intromittunt̃ in territorium, ſoluendũ eſſe certum datium non hẽt locum in animalib. quæ timore latronũ introducunt̃ & facit rex. in l. Cæſar, ff. eo tit. Quod. n. ius p̃ fiſcus ſiue datiorum ductor p̃tendere in alia ca. amitate, vt de retã luctuoſa ꝑpendiũ q̃ rat. l. i. C. de naufrag. lib. 11. per quẽ infert ibi Bar. ad caſum noſtrũ ſub 160 dens, †q̃ ſi pp incurſum hoſtiũ vel piratarum vicini fugiunt̃ in territorium alienum abſque gabella, põt res ſuas importa- 161 re. †Silr vicini qui tpe ſtitatis pp ſiccitatem cogũt̃ venire ad tuum molendinũ ad vſũ gabellã ſoluendã cõpelli nõ p̃ſit, qa neceſſitate famis venire ſunt cõpulſi. & ſequit ibi Ioã. de Pla. & idẽ voluit Bal. in l. i. ad fi. C. de nau. fœno. dicens q̃ ſi metu latronum vel impetu maris aliquis nõ ſeruet locũ nauigii vel ſtineris, non eſt in aliquo puniendus, p tex. in d. l. Cæſar. & idem determinat Bal. in l. hmõi. §. legatũ arg. illius text. ff. de leg. 1. 162 †Sit ſtatutum puniens introducentẽ ſues per quandam portam, non hẽt locum q̃ cum, qui fugiẽs deprędatores eos introduxit. ſm Albe. de Poſa in 1ma parte ſtatutorũ. q. 4. ſequit Fel. in c. 2. col. fi. de poſſi. & Io. Firma tract. de gabellis in ſecunda par 163 te. 8. partis prin. q. 7. ¶ Quodecimo epidimia defendit fugientes à repreſalijs, qui capi nõ poſſunt eo quòd caſu diſcedere à ſuo domicilio compellũtur. arg. aut nauigia. C. de furt. & d. l. 164 i. C. de naufr. & d. l. Cæſar. cum ſimilib. ¶ Repreſaliæ. n. exerceri nõ poſſunt contra eos, qui vi ventorũ cõpelluntur illuc venire. ſecundũ Bar. in tract. repreſaliarũ. in 10. q. 7. q. prin. ſequũt. Alb. & Fel. in locis ſuprà alleg. Quod credo verum ſi fugientes pp peſtem aliter fugere non poterant q̃ per territorium in quo repreſaliæ fuerunt indictæ. ita loquit̃ text. in d. l. Cæſar. Secus ergo ſi voluntate illuc cõfugiant, tũc non excuſabuntur. De- 165 cimoterciò † peſtis fuerit ſ̃ctum aliàs nullum pp omiſſam ſolennitatẽ à ſtatuto requiſitã. Nã ſi ſtatutum velit ſ̃ctum mulieris vel minoris non valere, niſi interuenerint in ſ̃ctione duo notarij, certè tpe peſtis ſufficiet ſ̃ctus, in cuius ſ̃ctione nõ interuenit niſi vnus notarius, qua illo tpe non reperiunt̃ qui velint de facili interuenire, ſm Ang. in § quod. aũt. per illũ tex. in auth. de nõ alie. ſequũtur Rod. in l. ſi. C. de teſta. & in ſili Bal. in l. ad egregias. ff. de iureiur. Fel. in c. pposuiſti col. 2. & in c. cauſam. in vi. no. de proba. facit quod volunt Bar. Alex. & alij in l. j. §. fin. ff. de verb. ob. Et ſi dicat q̃ illæ deciſiones procedunt qñ vnus tñ reperitur. rñdeo q̃ tpe peſtis dicens plures non reperiri, qui voluerint intereſſe hẽt intentionẽ fundatã, qa p̃umendum eſt q̃ nemo velit ſe in diſcrimine vitæ ponere, qa nãliter quilibet mortẽ timet. Iudexq; illius periculum euadere. c. nolite timere. xi. q. 3. cũ gl. & talis timor eſt adeò à nãturalibus hoſtium impreſſus, q̃ nulla rõne euelli p̃t. ſm Pa. in c. j. col. 3. de ſumma trin. & fide catho. Præterea ꝑſentes pp imminẽs periculum iuſtè p̃nt abhorrere multitudinem perſonarũ. Et hæc deciſio vera vñ. ẽt q̃ in loco adeſſent plures notarij, cũ partes poſſint, p̃ab liter pręſumere vnũ eſſe ſanũ, & cęteros fore de cõtagione ſuſpectos, ſuper quo tñ cogitabis. Et q̃ dicẽs plures nõ potuiſſe reperiri tpe peſtis habeat intentionẽ fundatã, tenet expreſsè Cor. cõſ. 131. In hac. lib. 4. & ante eum Bar. in l. conficiunt. §. in fin. ff. de iure codicil. bñ facit dictum glo. in l. cum de lege. ff. de proba. & q̃ cumulat d. Ias. in l. ſi. §. hæc ita. C. de iure de lib. & Alex. conſ. 41. colum. fin. lib. 1. 166 † Eodem mò ſi ſtatutum requirat notarium matriculatum tũ tpe peſtis valebit inſtrm etiam de quo ſit rogatus notarius non matriculatus, ſm Ang. in l. ſi vacantia. §. ſi. ver. item patet ex prædi. C. de bo. vac. quem ſequitur Ale. in d. l. ſi. C. de teſta. & Io. Firma in trac. de gabellis qu. 24. ſcõę partis & adde quæ dicam ī. in priuilegiis vltimarum voluntatum. ¶ Quartò de- 167 cimo † ſi epidimia ſit inter alia bruta exeſtur paſtor ab interitu pecudum exterorbque alia. l. ſi quis fundum. §. Impera. ff. loc. Et dicit Bal. in l. j. C. de fruc. q̃ mors naturalis & fatale damnum non eſt imputandum paſtori. mortem ãt naturalem appellat etiam quæ ex aeris intemper. e proceditur. Ad quem autẽ ſpectet periculum interius animalium datorum in ſocidam, traditur per d. Philip. Cor. in reper. l. ſi paſcenda pe- 168 cora. C. de pac. † Sed quomodo paſtor vel ſocidanus probabit ani-

bit animalia fuisse mortua morte naturali seu ex peste? Io. de Platea post Bar. in l. cū ad pōs. C. de murileg. lib. xi. distinguit, aut tractāt de morte vnius, aut duorū animalium q̄ gregatim non pascebantur, & tunc oportet pastorē clarè p̄bare mortē. d. § Imperator. & l. si creditor. ff. de pig. actio. Aut agitur de morte plurium, q̄ gregatim pascebant, & sufficit probare illo anno euenisse mortalitatē inter animalia p̄ tex. in d. l. cum ad
169 pōs. ¶ Quintodecimo † si pestis vigeret in ciuitate Romana posset Rex Romanorum coronari extra vrbē, quia locus coronæ dēt esse tutus Imperatori & suis, vt specialiter determinant Pau. Gemi. & Moder. in c. statuimus p̄ illū text. de offi. deleg. lib. vj dicentes Papā Clementē coronasse Henricū Imperatorē extra vrbē, cū pp potentiā Regis Roberti non daretur tutus accessus ad ecclesiam S. Petri in vrbe in qua ordina
170 tū erat Hēricū debere Imperiali diademate īsigniri. Et eodem modo si esset pestis in ciuitate Mediolani, vel Dux Mediolani esset inimicus potentissimi Caroli Regis Romanorū, posset sua maiestas coronam, qua debet exornari ī ecclesia diui Ambrosij, a ibi sumere, vt p̄batur in c. vbi periculum §. porro. de elec. libr. vj. & pluribus alijs iuribus allegatis per Lud. Rom. in simili. q. consilio 433. exordien. quo ad primum vbi consuluit, q̄ licet ex regulis cācellariæ publicatio acceptationis bñficij debeat fieri in loco ipsius bñficij, tñ qñ ad eum locū nō dat̄ tutus accessus, sufficit q̄ alibi fiat. bñ faciunt q̄ dicta sunt
171 s. in octauo speciali. ¶ Sextodecimò † donatio facta tpe pestis in dubio cēsetur donatio cā mortis, & non inter viuos, dato quod nulla sit habita mentio mortis. Vtilitas est maxima,
172 † q̄a donatio cā mortis sola pœnitentia reuocat̄. l. non oīs. ff. si cer. pet. donatio inter viuos reuocari non pōt. l. perfectā. C. de donat. quæ sub modo. ita signanter decidit do. Phil. Cor. consi. 124. licet in hac. libr. iiij Mouetur, quia vbi verbo sit mētio mortis, præsumitur donatio cā mortis. l. Seia. de dot. præleg. l. Seia. ff. de donat. causa mortis. Idem ergo si fiat demonstratio & mentio mortis ipso facto, ita datur voluntas intelligi sicut verbo. l. reprehendenda. C. de insti. & substi. l. de quib. ff. de legibus. & non minus debet operari tacita voluntas q̄ ex pressa. l. cum quid. ff. si cert. pet. Existens autem in loco pestifero satis cogitatione mortis donare videt̄ pp instans mortis periculū. Dicamus ergo q̄ dicatur donatio cā mortis ac si vere esset facta mētio mortis. Et licet ipse loquatur in infirmoex
173 peste † tamen rō periculi vī militare in quolibet existente in loco contagioso, quia dicit̄ in periculo mortis constitutus, & dixi supra, & probat̄ in l. aut per insidiosa loca. ff. de donat.
174 cā mortis ¶ Et p̄ hac sñia Cor facit tex. in l. ij. ff. eo. tit. † vbi Iureconsultus secūdam donationis spēm eam esse dicit p̄ quā donans periculo imminentis mortis ita donat vt statim accipientis fiat ¶ Secundo facit tex. in c. ij. de p̄sue. vbi Papa mandat donationes factas ecclesiæ à constitutis in bona valetudine irreuocabiliter obseruari, ergo à cōtrario vult factas ab in
175 firmis posse reuocari. Et p̄ illum text. notat ibi do. Ant. † q̄ donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur donatio causa mortis. ¶ Tertiò facit tex. in c. de his. de sepul. vbi si sanus se & sua bona dederit loco religioso, si decedat, nulla de bonis dedicatis debetur quarta parochiano: Secus si infirmus se & bona sua dedicauerit, tunc si ex illa infirmitate decedat, quarta debetur. Ratio diuersitatis est, quia primo casu vī pro anima liberè donasse bona sua. Secundo casu cēsetur donasse cā mortis, ideo debetur quarta, tanquam de bonis relictis occasione mortis de sepultura. Et ita per illum text. decidit ibi Io. An. quòd donata ab infirmo p̄sumātur in dubio donata cā mortis, sequit̄ d. Alexan. consi. 81. Viso instrumento. li. j. ¶ Sed contra Corn & hanc decisionem vī casus in l. Seia. §. fin. ff. de
176 dona. cā mort. vbi fm *cōem* intellectum donatio facta à constituto in extremis vitæ suæ reputatur donatio inter viuos, nisi sit facta mentio mortis? & per illum tex. Imo. in d. c. ij reprehendit do. An. ibi. Et q̄ donatio facta ab infirmo non p̄sumatur donatio cā mortis, renēt Bar. Bal. Imol. Alexan. *cōiter* doct. in l. quæ dotis. ff. sol. matr. & ibi do. Alexan. in spē reprobat opinionē do. Ant. in d. c. ij. sequitur Soc. consi. 130. Visa facti contingentia. col. pe. lib. j. & consi. 135. colum. pen. lib. ij. ¶ Quid tenendum? Io. And. in d. c. de his. dixit tenēdam esse primam opinionem, nisi infirmus donet filio vel alteri personæ valdè dilectæ & in istis terminis loquit̄ text. in d. l. Seia. §. fin. fm eum, ista opinio displicet do. Card. Flo. quia rō. d. § fi. est generalis, &
177 militat et̄ si infirmus donet extraneo ¶ † Ego in isto p̄ūcto putarem q̄ si donans fecerit mentionem de peste vel de infirmitate q̄ debeat p̄sumi donatio cā mortis, per text. in l. iij. ff. de
a donat. cau. mor. & quia isto casu implicitè videtur facta mentio mortis. Aliàs crederem q̄ dicatur donatio inter viuos a per text. in d. l. Seia. §. fi. in ver. absolutè donarer. quasi si fiat mētio
178 mortis et̄ implicitè non dicat̄ absoluta donō. † Posset tñ ex cōiecturis iudicari donatio cā mortis etiā q̄ nulla fuerit habita mortis mētio, puta si diceret donans, ego tibi relinquo bastitā meā, tunc pp verbū relinquo, iudicari deberet donatio cā mortis, fm Dy in li. j C. de reuoc. d. quem sequit̄ Guido Papæ.
178 singu. ccccl vij. incī. Si q̄s dicat. Et rō est, † q̄a verbū relinquo, ad morientes tm̄ p̄tinet. l. j. §. fi. ff. de tab. exhi. & gl. in § fi. institu. ta quib. ex causis manumit. lic. vel non. Et ex hoc dicto iustifi-
179 catur q̄d. s. dixi de implicita mētione mortis. ¶ † Itē si donario non posset valere vt donatio inter viuos, p̄sumēdū esset q̄ voluerit donare cā mortis, vt actus valeat. le. quoties. ff. de reb. dub. l. quoties. ff. de reg. iu. vñ si maritus cōstitutus in periculo mortis donaret vxori, & eē, quia inter coniuges non valet donatio inter viuos. l. j. ff. de dona. inter virum & vxor, esset arbitrādum q̄ voluerit donare causa mortis, q̄ donatio inter coniuges sustinetur. l. si mortis. ff. de dona. cau. mor. fm Lud. Rom. in d. l. q̄ dotis. per tex. singu. in l. apud Celsum. §. j. de excep. doli. Et licet gl. ibi voluerit dicere q̄ ibi fuerit fcā mortis mentio, & sequat̄ Alex. in d. l. q̄ dotis. tñ Socy. & Cor in allegatis consiliis approbant decisionem Lud. Rom. & per plura p̄probant simi-
180 lia quę à teipso videas ¶ Decimoseptimo, decima † animaliū non debetur parochiano loci ad quē dñs animalium aufugit pp pestem. etiam de aīalibus q̄ ibi nata fuerunt. Sed debetur parochiano loci, à quo aufugit: fm Bald. & Imo. in de. l. hmōi. §. legatū. ff. de leg. j. p illum text. vbi p̄bat̄ q̄ fugitiuus in p̄iudiciū terrī nō dicit̄ abesse. & bñ seruiunt q̄ dixi s. ī xj spāli. ¶ De
181 cimooctauò † natus extra ciuitatē tpe pestis, fingit̄ natus in ciuitate à qua mater aufugerat pp pestē. d. l. hmōi. § legatum. p quā Petrus Cy. Bal. Ang. Nico. de Neap. & Pau. de Cast. inferunt
182 † ad statutum disponens nullum debere admitti in collegium, nisi sit natus in ciuitate, vel nisi sit ciuis originarius, vel q̄ nullus possit esse primus p̄sul, nisi sit originarius ciuis, vt Auenionensi statuto cauetur. An natus alibi à casu, poterit ēe consul, vel de collegio? Rñdent ipsi, q̄ sic, per illum tex. Non obst. text in l. ciues. C. de incol. li. x. quia loquit̄ in nato in loco, in quo parentes cōstituerunt domicilium. Nos loqmur in nato alibi à casu, fm Bart. in l. filios. C. de municip. & orig. Ibi tñ Bar. non ausus fuit hanc decisionem firmare, sed Io. de Platea ibi. audacter eam approbat, quia mī q̄ aium reuertendi hēbat, fingitur fem per fuisse in ciuitate. l. j. & l. retro credit̄ ff. de ca. & postli. reuer. & sic fingitur peperisse in ciuitate, vnde aufugit, sequitur Pan-
183 in c. Rodulph. de reseri. & † ibi Felyn. attestatur ita fuisse practicatum in sua persona, cui casualis origo fuit ex Felyna oppido Regiēsi, origo verò vtriusque parētis ex Ferraria vrbe, in qua viger hmōi statutū, quo nō obstante fuit receptus in collegiū p̄dict̄a. Idē expresse determinat do. Lāc. Decius in l. hæres absens §. proinde ff. de iudic. dicēs q̄ ista opinio est cōis, fm Aug. de Arim. in d. §. legatum. Adducit decisionem Barto. in l. j. ff. ad municip. vbi vult quòd comitatensis qui non caret oīmoda ciuitate. l. qui ex vico ff. ad municip. natus in ciuitate sua à casu non efficiatur ciuis. Multominus ergo efficiatur ciuis non Comitatēsis ibidem natus & consequenter remanębit originarius ciuis ciuitatis à qua aufugit mī, & ibi parentes habebant domicilium. ¶ Cōtrariā sñiam tenet Imo, Raph Cor. do. Alex. ac Pau. de Cast. in secunda lec. in d. §. legatū, & fuit de mēte gl. in d. l. filias. in sui gñalitate licet Bar & Io. de Pla. eā restringant. Idē tenet Rapha. Co. in l. cætera. §. fi. ff. de leg. j. vbi attestatur se consuluisse p̄ Bar. & q̄ ita seruari putat per text. in d. l. ciues. & q̄a in acquirēda origine cōsideratur veritas nō patris destinatio l. assumptio. ff. ad munici. Als sequeretur, q̄ si quis iret Parisijs cā ibi habitandi & in itinere vxor pareret, q̄ filius eēt originarius Parisiensis, vbi pr nunq̄ fuit: quod est absurdū fm esī. ¶ Ad tex. in d. §. legatum. rñdet Imo. q̄ in casu illius § partus fingitur natus in loco à quo mater aufugit, quia nisi ita fingeretur, frustraretur intentio testatoris. In casu nostro, licet natus alibi à casu non fingatur natus in loco domicilij, non offenditur legis dispositio, sed obseruatur dicta l. ciues. Ad argu. q̄ attrēdēda sit destinatio p̄ris habentis animu reuertēdi, rñdet Rapha. verū esse quo ad regulādā dispōnē ipsius, nō aūt quo ad regulādā dispōnē legis. ¶ Quid tenēdū? Prima opinio, vt dixi est *cōis*, quæ mihi vī vera, si filius fuit ꝫceptus in loco domi-
184 cilij, & natus alibi à casu, qa vbi agit̄ de fauore filij, ꝫceptus habetur pro nato. l. q̄ in vtero. ff. de statu homi. Sed si fuit natus & ꝫceptus in loco ad quē à casu pp pestē aufugit. fortè cōtraria opinio sustērabilior esset. cū nō posset fingi natus ī loco domicilij, in quo neq; ꝫceptus, neq; natus fuit. l. j. C. de capti. & postl. reuer. ¶ Sed remanet vna difficultas, quia q̄ dicatur natus in loco domicilij procedit ex fictione, † statuta autem intelligident in casu vero, & nō in casu ficto. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. Sed defendendo p̄dictas decisiones & files rñdet, q̄ vbi casus fictus reperitur, æquiparat̄ p̄ius cō, casui vero tunc statutum loquens in mā iuris hēt locum etiā in casu ficto. ca. ad audien-

a Inter viuos. ita ēt cō muniter tenent ēt Clar. lib. 4. recep. sent. §. donatio. q. 4. vers. & hęc quidē & quòd non solū requiritur mentio mortis vel ī firmitatis sed etiam quòd referatur in tēpus mortis secundū oēs ad hoc vt dicatur do. cā mortis, vide ibidē, versiculo cæterum.

IROTT.

d. etiã vbi Imo. & Pan. de cleri. non resi. declarat Ale. in l. j. §. lex Falci. ff. ad legẽ Falcidiã. d. Ias. post Ale. in l. q se patris. co. xxiij. C. vnde lib. & ita rñdet Fel. in d. c. Rodulph. & in c. at si clerici. eo. iij. de iud. Casus aũt fictus est æquiparatus vero à lege, vide-
188 licet per tex. in d. l. qui ĩ vtero ergo &c. Decimonono † siqs ꝓp pestẽ nõ audet accedere ad adipiscẽdã possessionẽ rei suæ vel bñficij sibi collati, poterit ascendere pinaculũ, vel montẽ, vñ videre possit rem illã, & ꝑ aspectũ possessionem apprehendere. ſm Alb. de Rosa. ĩ l. j. §. si iusserim. ꝛ. de acq. pos. p illũ text. & ꝑ tex. in l. quod meo. §. si p vẽditorẽ. ff. eo. tit. & ꝑ text. in cap. ꝓtingit. de do. & ꝓtu. dicens se ita in facti ꝓtingentia cõsuluisse cuidã amico suo. ¶ Sed do. Ias. ibi reprehendit istud ꝓsilium, qa ita demũ aspectu acqrit possessio, si tradẽs possessionẽ ꝑ aspectũ ipse possideat: Secus si res à nemine possideat, tunc oculis
189 possessio acquiri non potest secundum gl. in l. prima. in princi. ff. eodem, per textum in l. iij §. Neratius ff. eodem. vbi no. Ludo. Roma. Ad tex. in d. c. contingit. rñdet ꝙ ibi speciale est odio aduersarii non patientis ꝛ se fieri executionẽ ſniæ. vnde casus ille non est trahendus in ꝓniã. l. ius singulare. i. qd vero ꝛ. ff. de legi. Quid dicẽdũ? Pro resolutione vidẽdum est, an iure cõi possessio possit acqri solo aspectu. & isto modo loquitur d. Ias. nam de iure cõi non acquitur solo aspectu nisi cõcurrat animus possidentis volentis transferre possessionẽ in aliũ solo aspectu. d. l. iij. § Neratius. Et ꝓpea Spe. i. de primo & scdo
190 decreto. § iã de effectu. in prin. tenet, † ꝙ nũcius stãs in conspectu rei non possit tradere possessionẽ alteri. sequit̃ do. An. in c. cũ veniſſet. ad fi. ver. vnũ non omitto de restit. spolia. Bal. & Pau. de Ca. in l. non est mirũ. ff. de pign. act. p illũ text. ꝑ quẽ declarãt iura volẽtia possessio. trãsferri ꝑ aspectũ, vt ꝓcedant qñ possess. trãsferẽ ꝑ possidentẽ. secus si ꝑ nunciũ vel alium nõ possidẽtẽ. & hæc est cõis doc. ſnia, vt patet exp̃ditis, & ex allegatis p Ale. in d. l. j. col. antepe. & p Fel. in c. cũ aliquib. de re iu
191 di. ¶ † Sed dò videndũ est, an subsistente iusto impedimento puta pestis vel guerræ seu capitulũ inimicorũ possit acquiri possessio ꝑ aspectũ. & in istis terminis loquit̃ Albe. de Rosa. q dixit veritatẽ, ꝙ subsistente legitimo impedimento acquiri p̃t possessio per tex. in l. quãuis. ff. de bo. auctо. iud. possi. & in l. si finita. §. illud q̃ritur. ff. de dam. infec. per q̃ iura ita determinat Bart. in d. l. j. in prin. col. pen. ver. qd si executor. ff. de acqui. pos. quẽ sequunt ibi Are. Alex. & d. Ias. & Ang. in d. l. quãuis. Pano. in c. ij. de ꝓsuet. do. Ant. & Fel. in d. c. cũ aliqbus. Bal. in l. maritum. C. ne vxor pro mari. Vbi decidit primum & ſm decretum posse interponi verbotenus, qñ propter potentiam tyranni non potest apprehendi possessio. Sed Imo. ꝓs. 116. In causa spectabilis militis. co. iij. intelligit dicta iura ꝓcedere, quantum ad effectũ primi decreti, vt ꝙ hat pignus ꝓtorũ, nõ autẽ quantum ad effectũ acq. pos. respectu scdi decreti & exterorũ effectuũ. Et re vera illa iura loquuntur respectu primi decreti. Docto. tñ ea extendunt generaliter ad quamlibet apprehensionẽ possessionis ſm Fely. in d. c. cum aliquibus Ideo à cõi opinione nõ esset tutũ recedere. ¶ Sed pro dilucidatione, quia passus est aliquãtulum obscurus puto aduertendũ esse ad plura. Primo considerandũ est, an possessio sit vacua aut occupata? Si vacua sit, ego credò indubitãter, ꝙ per nuncium vel executorem & similes possit in alium trãsferri possessio per aspectũ maximè subsistente impedimento. Nam rõ quare tex. in d. §. si iusserim. exigat ꝙ transferens possessionẽ per aspectũ sit in possessione, illa fuit, quia oportet ꝙ transferens possessionem per aspectũ dicat se vacuam & expeditam possessionem tradere. d. l. quod
192 meo. § si per venditorẽ. ergo possessio non sit occupata & executor seu nuncius habens authoritatem transferendi possessionem, per aspectũ transferat, non video quare alteri non acquiratur, & in illis terminis ꝓcedit decisio Ioã. And. in c. transmissam de elec. & Pan. in d. c. cũ aliquibus. volentiũ † ꝙ p investituram factam à collatore in conspectu beneficij, transferatur possessio, qa eps seu alius collator hẽt custodiã ecclesiæ vacãtis. c. cũ vos. de offi. ordi. Ecce ꝙ loquuntur qñ ecclesia vacat, & possessio ab alio nõ occupat̃, & ita ẽt dẽt intelligi cõsi. Lud. Roma. ꝓs. xxxvij. Quo ad primũ. & cõs. 482. In casu præ-
193 misso. ¶ Scdò † casu, qñ ab alio est occupata possessio, tunc si causa cognita ꝛ occupantem lata sit snia, cuius executio propter pestẽ vel aliud ĩpedimentũ fieri non possit, poterit ꝑ executorem transferri possessio solo aspectu. ita ꝓcedat decisio
194 Bar. cõiter approbata in d. l. j. immo hoc casu si per aspectũ ẽt transferri nõ posset, sufficeret verbalis traditio sola extra aspectũ. ſm Fely. in d. c. cũ aliquibus & probat̃ in d. l. cũ vnus. §. fin. ff. de bo. auctо. iud. possi. & in d. l. si finita. §. pen. & in l. damni in fecti. §. non solũ. ff. de dam. infec. si verò alius possideat & non sit lata snia ꝛ cũ. tunc neq; iudex, neq; executor, neque nũcius poterit transferre possessionẽ in aliũ p aspectũ, qa ẽ necesse ꝙ possessor priuet, si dẽt ĩ aliũ transferri, cũ duo nõ possint eãdẽ rẽ insolidũ possidere. l. 3. §. ex ꝛrio. ff. de acq. pos. non ꝓt autem alius priuari, nisi deiiciatur corporaliter de fundo, vel suspicetur se posse repelli. l. clã possidere. §. q ad nundinas. ff. eo. tit. Nihil ergo agit qui inuito vel insscio possessore vult illi' possessionem in alium trãsferre p aspectum. ¶ Et hãc distinctionẽ colligo ex d.
195 Io. And. & cõpost. in d. c. transmissam. † vbi volunt ꝙ ita demum executor p investiturã factam in ꝛspectu transfert possessionem bñficij, si nullus possidebat, vel si ꝛ possessorẽ erat lata snia, al's secus. sequitur Pan. in d. c. cum aliqb'. Bñ facit decisio Rotæ. viij. in ti. de restit. spol. in antiquioribus decisio j. de cau-
196 poss. & ꝓprieta. in antiquis, & est. cccij. ordine successiuo. † ꝙ executor ꝓt per tactum annuli portæ ecclesiæ c. causæ transferre possessionẽ, quia annulus est pars rei ff. de actio. em. l. fundi. in prin. etiã ꝙ alter habeat claues & custodiã ecclesiæ. Secus si alter hẽat possessionẽ qui p solũ annuli tactũ sua possessione deiicinon ꝓt. sequit̃ Socy. cõsi. 131. In pñti cõsultatione. col. j.
197 j. ij. ¶ Alia etiã rõne istud cõprobat̃, † Traditio q̃ fit p aspectũ est traditio ficta, ſm Bar. in d. l. j. colu. pe. quem ibi Alex. & Mod. sequuntur, sed fictio nõ admittitur nisi ęgras suadeat. l. denique. ff. ex qb. ca. maio. Non vt aũt æquũ aliquem priuari sua possessione cã non cognita. l. meminerint. C. vñ vi. iõ † lex solum cã cognita & snia lata fingit possessionem traditã per aspectum in ꝓiudicium alterius. ¶ Et si dixeris ꝙ hac rõne attenta etiam possessio vacans nõ deberet transferri p aspectum, cui' contrarium conclusum fuit ꝛ Rñdeo etiam hoc casu subesse æquitatem quia æquum est ꝙ hũs ꝓtãtem trãsferendi possit. si velit,
198 transferre. Subest etiã necessitas ꝓp impedimentum, & † vbi necessitas expostulat. lex fictionem admittit. l. denique. & l. nec vtilem ff. ex quib. cau. maio. Vel fortè dici posset, ꝙ traditio p aspectum dicatur vera traditio, cum ita traditione & acquisitione interueniat animus & corpus acquirentis & trãsferentis, Sunt enim oculi pars corporis. l. quarundã ff. de acqui. pos. per q̃ Ang. & Imo ibi tenent ꝙ traditio per aspectum sit vera traditio. ¶ Nec ob ꝙ text. in §. si iusserim. & in d. l. quarundam. vtatur verbo, vt. importante fictionem, quia qñque veritatem importat. l. naturaliter in prin. ff. de acqu. poss. quę loquitur in nostra mã, & l. iciendum, vbi Bar. in 2. no. de ver. ob. Sed si per aspectum transferat̃ possessio p executorem cã cognita, & lata snia ꝛ possessorem, tunc fictio cõsistit in hoc, qa fingitur deiect' possessor, qui verè deiectus ñ fuit, non autem in eo ꝙ vera non sit traditio per aspectum. cõis tñ opinio est ꝙ dicat ñcta traditio,
199 iõ cogitabis. ¶ Item aduertendum puto, an tradatur per aspectum vacua possessio ab executore & sit ', an occupata. Primo
200 casu, l. 3 † traditio dicatur ficta rõ ipsa possessio tradita est vera possessio, d. l. §. si iusserim. Sicut possessio acqsita per constitutum est vera possessio. l. certè. ff. de ꝓcar. licet traditio facta per ꝓstitutum sit ficta traditio. l. qd meo. ff. de acqui. poss. ¶ Scdo casu si tradatur occupata, erit etiã ficta possessio, ſm Bart & scribent. in l. quis. ff. eod. ti. nisi reus ꝓpter eius potentiã vel dolum impediat quominus fiat executio sententię, tunc in odium inobedientis actor ꝛstituitur verus possessor à lege. ſm Card. in
201 c. contingit quem sequtur Fely. in d. c. cum aliquibus. ¶ † Et si ꝙras q̃ vtilitas resultet an dicatur vera vt ficta possessio? Rñdeo, vtilitas est maxima quia ficta possessio non ꝓdest ad inchoandum ꝓscriptionem, vera autem sic. ſm gl. fi. in l'a, fine possessione. de reg. iur. li. vi. q̃ in terminis nris dixit sing. Lud. Rom. sing.
202 cccxiij. incipien. Lex quis. † Item ficta non parit effectum recuperandæ, vera ãt parit, ſm Alex. & Mod. in l. si sorori. C. de iure deliberan. de quo dixi in rub. de cau. pos. & ꝓprie. & istud in ꝓpositonto vult Rota de rest. spolia. decisio. 8. in antiquiorib'.
203 ¶ Vigesimo † licet tr̃ quarta canonica debeatur parochię in qua corpora assumuntur. c. in nra. ca certificari. de sepul. Tñ si quis moriatur in loco, ad quem diuertit ꝓpter pestem, quarta non debetur parochiæ, in qua decessit, sed parochiæ à qua au-
204 fugit ꝓpter pestem. ſm Ioa. An. Gemi. & cõiter scrib. in c. is qui. per illum tex. de sepul. Et ita consuluit Gaspar Cal. consi. 3. sub rub. de sepul. ¶ Ad rãm rñdetur, ꝙ ꝓcedit in decedẽte in loco in quo defunctus statuerat dom. cibũ perpetuò, vt ad certum tps. Et p ista opinione facit qa ad hoc vt canonica portio debeat parochiali ꝓsbytero, oportet, ꝙ ille ꝓsbyter sit parochianus ꝓsbyter defuncti. d. c. in nra. & c. e. dudum. §. hmõi eod. titu. Presbyter ãt parochianus loci in quo fugitiuus ꝓpter pestem obiit, non ꝓt dicere se esse parochianum defuncti, qui neq; aio neque facto se illi summiscerat, nec ibidem ꝛstituerat domicilium. l. domicilium ff. ad muni. ergo &c. Et ita tenuit Hostien. tie. de parochia § pe. ad fi. Quod intelligit verum d. Phili. Frã. in d. c. is qui. si fugitiuus decessit durãte peste: secꝰ si ea finita: quia tunc ꝓsumitur alius defuncti fuisse velle habitare in illo loco:
205 & transtulisse domicilium. ¶ Vigesimoprimo † licet gabellarij: qui ex conductione gabellarum notabile lucrum fuerunt ꝛ secuti: finita ꝛductione teneãtur sub eisdem legibus & reconuentio

uentiõib.reçõducere,si tãti nõ possint alteri locari.l.cõtẽ ferro.§.q̃ maximos.ff.de publ.Tñ si finita ꝓductione subesset pestis vel guerra,nõ tenent recõducere,ſm Firma,in tract.de gabel.in v.q.2.par.qa dispõ.d.l.cotẽ ferro. dẽt intelligi rebus sic ſe hñtibus,& non mutatis à tpe prioris locationis.l.quod Seruius.ff.de condi.ob cau.cum aliis plenè reductis ibi per Mod.

200 ¶Vigesimosecũdò†licet de iure nemo dẽat baptizari, nisi in ecclesia in quà sacri fontes sunt ſpaſr deputati,vt in authe. vt in priua.domi sacr.miste.nõ fiat.tñ fallit tpe pestis,quo periculosum est ire ad ecclesiã,tunc poterit sacrũ baptisma in priuata domo ꝓferri.cle.j.de baptiſ.& glo.ibi exemplificat tpe hoſtilitatis.Quod etiã de hostilitate Dei.i de peste intelligo iuxta

201 tradita.§.ĩpludijs.¶Vigesimotertiò†licet maritus nõ possit negare debitum vxori etiã leprosæ,nec ab ea discedere.c.2.de ꝓiug.lepro.Tenet.n.maritus vxorẽ morbis & doloribꝰ cõfectã, &.q.q.d ẽt horribile patiẽtẽ sustinere.c.vxorẽ.xxxij.q.v. Nõ tñ crederẽ ꝙ teneret reddere debitũ, & habitare cũ vxore pestifera labe maculata.pea q̃ dixi s.in qnto priuilegio,arguẽdo de mrimonio ſpũali ad carnalẽ.c.inter corporalia.de trãſla.pla.Licet ãt liberet ꝓiugẽ à debito carnis,nõ tñ credas ꝙ pestis cõiu

202 gẽ liberet ab aliis seruitiis &onerib.cõiugalibus.Et iõ†tenet subuenire ꝓiugi morbosæ de medicinis,cibariis,& aliis necessarijs.l.q̃d in vxorẽ.C.de neg.gest.ẽt si vxor sit indotata.l.pe.ff. vt in poſſ.lega.l.q̃d si nulla.ff.de relig.& sumpti.tunc & ita ꝓsuluit Rom.cõsi.67.In casu ꝓpositæ ꝙsultationis.ĩj.dubio.Alex. ꝓli.7.col.j.li.2.tradit ꝑ Bar.& alios ĩ d.l.q̃d in vxorẽ.& in l.si cũ

203 dotẽ.§.sinãt in sæuiſſimo.ff solu.ma.iõ †si maritus tpe pestis aufugeret vxore infirma nõ ꝓuiso sibi de alimẽtis, & medicinis,priuaretur donatione ꝓp nuptias & lucro dotis,q̃d ex forma statuti debet ſm Bal.Raph.Alex.& Mod.in l.si ab hostib.§.j.ff.ſol.ma Nec isto casu donatio facta ab vxore marito consit maret morte,cũ possit culpa imputari marito cur vxor fuerit mortua.ſm Bald.in l.si tibi.C.de donat.añ nupt. quem ſegtur Ric.in c.ĩ nostra.corollario.xxxvij.in si.de reſcri.Et ita limitãda est l.cũ hic status.§.j.cũ simi.ff.de dona.inter virũ & vxo.Idem

204 †d cerẽ,si maritus aufugisset ꝓp pestem non traducta vxore ſana ſecũ,ſed ea volente ſecũ venire dimiſſa in loco pestifero. Nam si moriantur tunc expeſte etiam pderet lucrum dotis, & donationem ꝓpter nuptias,nec donatio sibi facta morte ꝓfir-

205 maretur.Nam vaſallus † relinquens dñm in bello humano perdit feudũ.c.j.quibus mod.feud amit.Sic dicamus in marito

206 relinquente vxorem in bello Dei.Sic†ẽt filius derelinquens pẽm in captiuitate,quẽ poterat liberare, priuat hrditate ꝑis moriẽris in captiuitate §.si vnũ,de ꝑdi.auth.vt cũ de app.cog.

¶De priuilegijs vltimarũ voluntatum causa pestis. Ca.II.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum tempore pestis factum cum minori numero testium ad id requisitorum,an & quando valeat.& seq.*
2 *Priuilegium rusticis concessum,quod ruri possint condere testamentum cum quinque testibus,an & quando valeat.Et ibi,an testamentum ciuis ruri conditum cum quinque testibus valeat.& nu.3.*
4 *Argumentum belli Dei ad bellum hominum,an & quando valeat.*
5 *Testamentũ militis absque iuris solennitate conditum,an & qñ valeat.*
6 *Extensio in priuilegijs non est l cita etiam ex maioritate rationis.*
7 *Testamenti solennitas,scilicet quòd vnico contextu fieri debeat,an & quando remitti possit.*
8 *Codicillandi facultatem,an habeat qui & testandi,etiã si non inueniat sufficientem numerum testium.*
9 *Extensio ex rationis identitate conceditur in limitatoriis.*
10 *Testamentum,in quo propter humanam violentiam non potest haberi testium numerus à iure requisitus,non valet.*
Et idem argumentum censetur,vbi concurrit diuina violentia.ibidem.
11 *Pestis vt priuilegijs à iure sibi concessis gaudeat notabilis esse debet,nõ autem leuis contagio.*
12 *Pestis,si in terris ecclesiæ fœuiat,& sit magna,quot & qui testes requirantur in confectione testa.& ibi,quid si grassetur in terris imperij.*
13 *Testandi facultas ne tollatur in dubijs opinionibus,tenenda est ea per quam testamentum.*
14 *Testandi facultatem cum duobus testibus ij habent qui pestis tempore resident in ciuitate pestilenti pro tuenda repub.& pro subueniendo egenis ac infirmis.*
15 *Milites ex malitia pro repub militantes possunt dum sunt in acie testari quomodo velint,aut possint,habentque substituendi facultatem.i.u.16.*
17 *Medicus qui pro reipublicę salute ac pro subueniẽdo egenis ac infirmis, in ciuitate remanet pestilenti,gaudet priuilegijs standi, cum quibus potest testibus & immunitate ab omnibus muneribus.*
18 *Mulier,an & quando possit esse testis.& nu.22.*
19 *Mulier,an & quando testis esse potest in subsidium.*
20 *Specialia non sunt multiplicanda.*
21 *Testis qualiter dicatur deponere in subsidium.*
23 *Mulier potest esse testis in multis testamento.*
24 *Mulieres etiam duæ tantũ possunt esse testes in testamẽto inter liberos.*
25 *Testamentum mulieris tempore pestis conditum absque præsentia duorum proximorum,an valeat,*
26 *Statutum disponens ꝙ mulieris testamentum non valet, nisi adsint duo proximi,intelligitur si eos habeat.*
27 *Proximos habere non dicitur, qui tempore contractus habet absentes.*
28 *Testamentum tempore pestis cum quinq; testibus vel absentibus proximis conditum,an valeat,si testator qui testamentum condidit superuiuat,& euadat pestis periculum.Et quid de testõ militis in acie facto cũ duob testibus,an valeat,si miles saluus domum reperat.n.29.*
30 *Priuilegij causa cessante cessare debet & priuilegium.41.*
31 *Statutum quòd mulieris testamentum absque præsentia duorum proximorum non valeat,an habeat locum in testamento,quod mulier ante dictum statutum condidit.*
32 *Testamentum in peregrinatione conditum cum minori numero septem testium,an valeat si post conditum testamentum domum reperat.*
33 *Statutum quod conditio ne & tẽporis necessitate.cõditum fuit, an & quando cessante dicta necessitate debeat & ipsum cessare.& num.40.*
34 *Testamẽti cõditi tps est inspiciẽdũ quãtũ ad solẽnitates ĩ eo adhidẽdas.*
35 *Testamẽtum ruri conditum cum quinque testibus an irritetur si post cõditum testamentum rusticus effectus sit ciuis & ciuitatis incola.*
36 *Testamẽtũ militis ad hoc vt iure militari valeat quot requirãt.& n.37.*
38 *Testamentum secundum formam antiquam conditum,an valeat, si noua legis dispositio postea euenerit.*
39 *Noua lex quando ligare dicitur.*
42 *Testamẽtum tempore pestis conditum.an valeat si testes in eo nominati non fuerint rogati.*
44 *Conditio mixta si propter casum deficiat,an & quando habetur pro impleta.& nu.45.*
46 *Donatio causa mortis quinque testium præsentiam requirit,nisi tempore pestis.*
47 *Statutum disponens ꝙ in testamento sufficiant quinque testes an censeatur disponere quòd in codicillis sufficiant tres.*

VENIO Ad secundam particulam secundæ partis principalis,videlicet ad ſpãlia vltimarũ voluntatũ. ¶ † *Et primo*

1 a ꝙro.an testũ factum tpe pestis cũ minori numero septem testium valeat:Bal.Saly.& d.Iaſ in l fi.C de testa rñdent ꝙ sic.idẽ tenent Raph Comẽ.in l.conficiunt.§.codicilli. ff. de iure codi. Flor.de S Petro ĩ l.milites.C de testa.mili.Alex.in l.scriniarios per gl.ibi.C.eo tit.Ang.in §.fi inſti. de testa. dicens idem velle Bar.in l.j.ff.de bon.poſ.ex testa mili.licet plures sint qui Barto. aliud velle dicant.Sequitur Christo.Por.inſti.de testa.mili.vbi voluit ꝙ pestiferatus possit testari cum duob. ẽt non rogatis, ſanus autem existens in loco cõtagioſo possit testari cũ duob. testib.dũ tamen ſint rogati. Et istam opinionem ſequitur Bar.

2 in c.cum esſes.col.viij.de testa.Pro hac ſnĩa adducuntur plura. Primo tex.in d.l.fi.vbi † concedit rusticis testari cum qnq; testib.qa in rure pauci testes repiunt. Idem ergo tpe pestis quo tpe pp imminens piculũ pauci repiunt q̃ velint esſe testes. Ad istud fundamentũ rñdent aduersantes ꝙ sola inopia testiũ nõ est cã finalis,quare rustico sit ꝓcessum testari cum qnque testibus,ſed cã finalis fuit ſimplicitas & impitia rusticana,vt in pfatione d.l.fi dr.Quę pfatio denotat cãm finalem.l.fi. ff. de here. inſti.Ex quo inferũt ꝙ dispõ illius legis nõ hẽt locũ in ciue habitãte ciuitatẽ q̃ testant in rure, ſm Iac.de Are Fulg.Aret.& d. Iac.ibi.¶ Tu vero aduerte inquantũ isti dñt ꝙ ſimplicitas rusticalis fuit cã finalis quare remiſſa fuerit solẽnitas numeri septẽ testiũ,Nã nõ vident rectè ſenſiſſe qd sic oñdo. illa lex ſm doc. & cõiter ꝓcedit tã in testa.in ſcriptis q̃ in testõ nũcupatiuo,vnde fateor ꝙ solẽnitas ſcripturæ, q̃ exigit in testãte & testibus,fuit remiſſa ꝓpter ſimplicitatẽ & imperitiã. Sed solẽnitas numeri testiũ fuit remiſſa pp inopiã ipſorũ testiũ. Hinc est ꝙ si sit tale rus in quo sit copia hoĩm nõ cẽſet in tali loco hæc solẽnitas remiſſa,vt expreſse ibi dr in lra.Itẽ ibi duæ rõnes aſſignantur,

3 ergo ſufficit vnã militare.§.affinitatis.inſti de nupt.† Vnde vr faſſum,ꝙ ciuis nõ possit ruri facere testũ cũ quinq; testibus, & ꝓtiũ tenẽt Cyn A be.Bal.& Saly in d.l.fin.Et dato ꝙ nõ poſſet ꝓcedere qñ ciuis eſſet ſanus & posſet reuerti in ciuitatẽ ad testandũ,vel q̃ potuiſſet ſe cũ testes à ciuitate ducere.Secus si à caſu ibi infirmaret,& vellet ibi testari,tũc qa ꝓp necessitatẽ impediret hẽre plures testes,valeret testũ cũ qnq; testibus,vt dr in d.l.fin. ¶ Scdò adducit in d.l.milites.& in d.l.j.ff.de hon.poſ.

4 ex test.mili.& l pe.C.eo.cũ simi.arguẽdo † de bello hoĩum ad bellũ Dei.Ad istud rñdet Alex.ꝙ argũ nõ valet isto caſu.quia

5 nõ militat cadẽ rõ.Nã † militib.ꝓcedit testari absq; iuris solẽnitate ꝓp publicã vtilitatẽ, qa ꝓprio corpore rẽpublicã defendunt.

a Pestis.Vna fuit opinio ꝙ valeat testamẽtũ cũ duobus tenib.cõiter reprobata vt per Cor. cõſ.297.vo. 4 Secunda fuit quòd valeat cũ quinque testib. & hæc dicitur reõbis per Dec. consil. 189.n.5.Io. dilect.de arte testã. tit. 2.caut.2. Barb.cõſili. 82.li. 4 par. cõſi.32.nu. 6.&cõſi.33. nu.6.vol.2. Tertia fuit quòd requirantur septẽ.& hãc dicit cõem Rip. hic,nu. 7.Soc.cõſil. 85.nu.6.li. 4.Affli.decis.25.nu.2. Boer.decis. 228.alij,distinguũt. ego nõ recederẽ à secũda,ſi locus eſt ſuſpectus,quia tunc omnes morbus eſt ſuſpectus te ſtib.

TROTT

dunt, q̃ rō cessat in ciuibus tpe pestis. Pōt ēt alr rñderi ꝙ milites ex priuilegio testanť cū duobus testibus, dū sunt in expe-
6 ditione. In priuilegijs † aūt non est licita extensio, ēt ex maioritate rationis, ſm glo. in l., bñ à Zenone. in ver. cū n. C. de quadrien pscr & in l. à diuo Pio. in gloss. ij. ff. de re iud. & bene facit tex in l. j. ff de constit. princ. ¶ Tertiò allegatur tex. in l. casus. in
7 arg. C. de testa. vbi si propter † contagionem seu morbum superuenientem in personam vnius testis necesse sit interrumpere ptinuationē testamēti, sustinet testamētū. Et sic propter necessariū impedimētū remittit solennitas. q̃ est ꝙ vnico contextu fiat testamētū. l hac consultissima. §. at cū humana. C. de testa. Eo ē modo dicamus remissam esse solennitatē numeri testiū. Sed tu aduerte. qa tex. in d. l. casus. in fin. vr aperte decidere ꝙ pp necessariū impedimētū nō possit omitti numerus septē testiū. Et si dixeris ꝙ ille text. non loq̃t de morbo pestifero. Rñdeo ꝙ loq̃t de morbo q̃ solet testes deterrere. Et ego intelligo de isto ꝓgioso. qa alię ægritudines nō solēt facile deterrere testes. ¶ Cotrariā opinionē ꝙ non valeat nisi interueniāt
8 septē testes a, tenēt Raph. Fulg. Fau. de Cast. Fran. de Are. & do. Alexan. in d. l. fi. adducentes exemplum. do. Aquilię. vxoris do. Signo. de Homo. Mediolanen. doctoris insignis, q̃ peste pcussa non valens habere testes fecit se portare in viā publicam vt haberet testes audientes suam voluntatem. sequitur Lu. Ro. in repe. auth. similiter C. ad leg. Falc. in xxxiiij. speciali. & Ang. in d. l. conficiūtur §. j Raph Comē. in l. fin. C. de testa. mili. Alex. consili. 70. Viso consi. col pe. lib. ij. & consi. 127. Viso thernate. col. iij. cod. li. Et vtrobique dicit ꝙ ista opinio est cōis, & idem etiam tenuit Ioan. Firma in trac. de gabellis. q. xxiiij. ij. partis. & Barb in rub. de testa. ver. xxxix. consi. 58. col. vij. & seq. libr. j. Mouent in primis auctoritate Barto. in d. l. j. ff de bo. pos. ex testa, mil, dicentes ꝙ Bart. in illis verbis bonum esset prouidere ꝙ testamētū valeret, inuit ꝙ si noua lege nō valet idē ꝙ sit nullum. Sed certē Barto. ibi voluit ꝓriū, vt s. dixi, in eo dū dicit, & facit ista lex. ꝙ valeat testamētū tempore pestis cū duobus testibus. Et licet subdat, q̃ bonū esset ita statuere, non tñ recedit ab argumento sumpto ex illo tex. sed dixit bonum esse ita statuere, vt oīs dubitatio tollatur. Præterea & si Bart. vellet non valere cum duobus testib. nō tñ negat ꝙ non valeat cū quique, vt alij. s. pro contraria parte allegati concludunt per. text.
8 in d. l conficiuntur §. codicilli. ibi † dicitur ꝙ habens facultatē testandi de iure habet etiam facultatem codicillandi, tametsi tempore quo codicillatur facultatem testandi de facto non habeat, vt quia sufficientem numerum testium non inueniat. Ecce tex. clarum ꝙ defectus septem testium impedit facultatem testandi, vnde non valebit testamentum etiam ꝙ pp pestem non possit haberi perfectus numerus testium. Considera si possit responderi, ꝙ ille tex. loquitur de eo qui tempore codicillorum non habeat sufficientem numerum testium actu, vt probatur in ver. eo tempore quo codicillatur, quasi dicat, tunc & in extremitate illius temporis. l iiij. ff. de cons. t. & demō habere tamen potuisset intra aliquod breue tempus. Nos loquimur quando propter pestem non est spes intra breue tempus habendi testes, vnde cum existens in loco pestilenti dicatur in periculo mortis constitutus ſm Cor. consilio 13. In hāc. libr iiij. quo ad eum impossibilitas reperiendi sufficientem numerum reputatur perpetua, sicut si rus aliquod inhabitaret. d. l fi. ¶ Tertiò inducunt tex in d. l fi. per locum à speciali. Nam si concessum fuit rusticis, vt cum quinque testibus: militibus existenbus in acie cum duobus, & similiter peregrinis, dum sunt in peregrinatione, cum duobus testari possint, in aut. omnes peregrini. in ver. liberam habeat facultatem. C. com. de succes. quem Ang. ibi, & in §. ꝙ autem. in auct. de non alienan. ad hoc notauit. Ergo in alijs stabit firma regula quòd requirantur septē testes ad euitandas falsitates l. fi. C. de fideicommi. Sed ad illud potest responderi quòd text. in d.
9 l. fi C. de testa. continet dispositionem limitatoriam, & † in limitatorijs licita est extensio ex rationis identitate. l. libertus. §. senatus ff. de ri nupti. Bartol in l. si constante. in ix. q. t. par. ff. solut. matrim. Panor. in cap cum omnes colum. v. de constit. Socin. consilio 18. column. 2. libr. 1. Ratio autem ibi assignata consistit super inopia testium, quæ maximè militabat tempore pestis, ergo &c. Et pro ista opinione adduco quod consu-
10 luit Bald. consilio 281. Si quis iurisciuilis libro 3. vbi † consuluit testamentum factum ab eo qui erat in quodam castro, ad quod non patebat accessus (ex eo quòd dñs castri instituebat in primo testamento neminem patiebatur ingredi) non valere propter carentiam septem testium dato ꝙ ex interuenerint. Et pro ista decisi. Bald. est casus in l. si quis dolo. ff. si quis aliq testa prohib. quam Bald. non allegauit. De quo miror, cum nihil ignorauerit. Ille text multum stringit pro hac parte. Si enim non valet testamentum, q̃n integer numerus habe-

a Testes Vide quæ supra co. nu. 1. notauit. & latius vide Ant. Gab. in ter cōes cōcl. li. 4. ti. de testā, cōcl. 8. & videbis repugnātiā doctorum. TROTT.

b Sententia, Idē Par. cōs. 51. nu. 3. li. 1. Bellon cōs. 24. n. 3. Dile. de atte. test. tit. 2. cau. 2. n. 8. Intelligevt procedat ēt si terris imperij foro ecclesiastico & interris ecclesiæ in foro seculari. ita enim cōsiderdoctores tenere asserit Cor. cōs. 168 post prin. li. 1 & cons. 157. in 1. vol 4. TROTT.

ri nō pt ppter violentiā humanā, eadem ratione nō debet valere, q̃n haberi nō potest propter violentiam diuinam. Potest rñderi ꝙ ille tex. nihil facit, quia vult ꝙ non valens habere testes non possit testari, & istud conceditur. Sed iste non est punctus noster. quia nos dicimus ꝙ habens quinque testes tempore pestis rectè testat. Nec text. ille hoc negat, nec se ad numerū septenarium restringit. Ad deci. Bald potest dici ꝙ non est vera & contrariū tenuit idē Bald. in d. l. fi. & sequuntur Nico. de Mat. & Saly. ibi. Quid tenendum? Ego in hoc puncto distinguerē. Aut pestis nō est magna, & tunc non valeat, nisi interueniant septem testes, & ita procedat secunda opinio. & ita intelligo tex. in d. l. casus. vbi propter morbum vnius testis
11 nō remittitur solennitas numeri septem testium. † Et gñaliter, vbi dixi pestem habere specialia, intelligo de peste notabili, quia leuis contagio non excusat, ſm Card. Alex. in c. peruenit. xviij. distin. facit quia leuicula febris non facit seruum morbosum. l. j. §. proinde. ff. de ædili. edic. nec leuis quartana excusat à contumacia. l. quæsitum. ff. de re iudi. Aut pestis est magna, & valde sæuit in loco. Et tunc, aut sumus in terris ecclesiæ, & tūc
12 † sufficiunt duo testes cum parochiano etiam tempore lanitatis. c cum esses. de testa. vbi Pan. & alii, & ista est cōis sententia
b b Cano. licet aliqui contradicant, ſm Corn. consi. 31. lib. 2. Vel coram quatuor testibus sine parochiano, ſm Pan. & Barbat. in d. cap. cum esses. Iud. Rom. in authen. similiter in xxxiiij. speciali. C. ad leg. Falci Aut sumus in terris imperij, & tunc teneo ꝙ tempore pestis valeat testamentum factū coram quinque testibus, per tex. in d. l. fin. C. de testa. Nec obstant rationes Mod. quia tolluntur ex supradictis. Et ista opinio est magis æqua, maximè cum faueat testamentis, quorum conseruatio publicam respicit vtilitatem. l. vel necare. ff quemad. testame. aperi.
13 † Et in dubiis opinionibus tenenda est illa ꝓ quam testm sustinetur. l. si pars. ff. de inoffi. testa. Et si aliter diceremus, esset tempore pestis quasi interdicta testādi facultas qua nihil dulcius, & quæ nulli est deneganda postquam iam aliud velle non potest. l. j. C. de sacrosan. eccle. E bonū esset, dicit Barto. ꝙ statuere tur testamentū tempore pestis valere cū duob. testibus ou m tamen essent omni exceptione maiores. ¶ Illud autem scias ꝙ
14 illi, qui remanent in ciuitate pestilenti pro tuenda republica & pro subueniendo infirmis & egenis, vt nuper fecit nobilis d. Ioan. Pugetus do. loci de Castolio. habeant priuilegium testandi cum duobus testibus ſm Ale & d. Ias. in d. l fi. quia isti nō minus pro republica militant in bello Dei. quàm milites armatæ
15 militiæ in bello hominum. quos milites † constat dominum sunt in acie, habere priuilegium testandi quomodo vel-nt, & quomodo ꝓ ostlint. l. fi. ff de testamen mili. l. j. C. de bon poss. ex testam. mili. & l milites. C. de testa mili. Et si istud dictum verū est summè notari debet, qa cū talibus hmōi priuilegiū concedat pp vr æ diferimen, in quo pp salutem reipublicæ se constituunt, dicendum vr ꝙ ēt eis concedi debeant cætera priuilegia militibus in testando concessa. Quæ plura sunt & traduntē p Bar. in l. neq;. n. ff. de testa. milita & p Bal. in d. l. milites. Poterunt ergo tales substituere directo maiori, iuxta text in leg.
16 † Centurio. ff de vulg & pup. Quod addere poteris ad ea quæ
17 scripsi anno præterito post nouissimos. Credo † etiam ꝙ medici qui remanent ad curandum infirmos, habeant ista priuilegia, & immunitatē ab omnibus muneribus l. j. C. de profes. &
18 medi. lib. x ¶ Secundò q̃ro, an † mulier tēpore pestis possit esse testis in testō. Tēpore-n, sanitatis non est idoneus testis in testō. l. qui testo. §. mulier. ff. de testa l fi. C. de fideic. dos. Iaf. in d.
19 l. h. determinat ꝙ sic. quia in subsidiū † mulier admittitur ad testimonium in casibus, in qbus aliàs nō admittitur ſm Ioā. An. in addi. ad Spec. tit. de peste §. j. Alex 2ū. 24. Animaduersis. iol. 3. lib. 2. ¶ Contraria inīam firmat d. Alex. consi. 70. Viso consi. lib.
2 per tex. in c. cum esses. de testa. vbi de iure canoni. fuit diminutus numerus testium, & tñ requirit ꝙ sint idonei. Sic etiam in testam. facto rure fuit diminutus numerus pp inopiā testium. d. l. fin. & tñ requiritur quòd testes necessarij alias sint idonei, vt ibi oēs cōcludūt. Et licet pp pestē dispē atū sit super numero nō tñ sup idoneitate reperit aliqd immutatū. ergo cur stare phibebit le. pcipimus. C. de appel. Et pro hoc bene facit, quia
20 † spalia non sunt multiplicanda. l. si qñ. C. de inoffi. testa. ¶ Non obst. ꝙ mulier qñ mares nō habent. in subsidiū admittan in te-
21 stē, qa concedit ur. sed dē † in subsidiū qñ masculi testes haberi non possunt habitu & potentia. Sed qñ masculi haberi possunt potentia licet actu non reperiantur, non habet locū regula subsidiaria ſm d. Ant. de But. in c. rer. io. loco. de prob. Pan. in c. de cætero. de testi. vbi vult ꝙ laici possint esse testes in subsidiū contra clericū. Et dē in subsidiū, q̃n nulli clerici habitāt in loco illo & sic q̃n, nec actu nec potentia verisimiliter possunt reperiri q̃ testimoniū phibeam, secusi in loco illo plures essent clerici, dato ꝙ actui de quo q̃rit: pntes non fuerint. Et idē docent

docēt Pan. & Fel.in c.j.in fi.& in ca.ſup eo.de teſti. cogen.& d. Iaſ.in l.j.col.fi.& in 2.lec.col.xj.C.de ſumma tri.& fide catho.& latius in l.fin.C.de his quib.vt indign.Alex ꝙſi.64.colū. fi.lib j. Tpe aūt peſtis actu & potētia veriſi'r maſculi magis q̄ fœminæ pñt reperiri, ergo dici non pōt ꝙ mulier admittat in ſubſi-
22 diū.Faterer† tñ mulierē admitti in teſtē in teſtō eius q in ciui tate ꝓmanſerat,vt labenti reipublicæ ſubueniret,ſicut in teſta.
23 militis,in quo mulier pōt eſſe teſtis.† Quòd ſic ꝓbari pōt,vbi remiſſa eſt ſolēnitas iuris poſitiui,ibi ſufficiunt duo teſtes etiā fœminæ,ſm Bar.in l.hac ꝙſultiſſima.§ ex imperfecto.C. de te-
24 ſta.vbi cōcludit tēſtm̄ inter liberos cū duobus teſtibus etiam fœminis valere,qa in teſta.inter liberos remiſſa eſt ſolennitas iuris poſitiui.qd ēt tenent glo in auth.ꝙ ſine.C.eo.Ale ī d.ꝙſi. §. 70.& in ꝙſi. 140.li.j.Pan.ꝙſi.93.& ꝙſ.105.col.4.lib.2. & eſt cōis opi.q̄ ēt ſequit̄ Guido Papæ deci.ccccxxxviij.In teſta.āt militis remiſſa eſt ſolennitas iuris poſitiui.l.j.ff.de teſta.mili. ergo ſequit̄ ꝙ in eo mulier poterit eſſe teſtis.ſi in teſtam.militis pōt, ergo etiam in teſtō eius,qui militat in bello Dei,per ea quæ ſ.
25 dicta fuerunt.¶† Tertiò quæro,an ſtatutum diſponens teſta-mentū mulieris factū abſque pñtia duorū ꝓximorū nō valere hēat locū etiā in teſta.mulieris facto tpe peſtis? Cor.cōſi.131. In hoc lib.4.& cōſi.53.eo.lib.determinat teſtm̄ factum abſque pñtia ꝓpinquorū tpe peſtis valere,nō obſtante ſtatuto. ¶Sed tu aduerte,ꝙ ſi prætendat teſtm̄ valere,qa ꝓpinqui oēs aufu-
26 giſſent,tunc deciſio Cor.erit veriſſima,qa † ſtatutū ꝙ mulier teſtari nō poſſit abſq; pñtia duorū ꝓximorū,itel'r ſi eos hēat, ſm Bal.in l.j.C.vnde vir & vxor.& d.Iaſ.in l. Stichū q meus.ſ.
27 de lega.j.Fely.in c. ꝓpoſuiſti.colu.3.de proba.hñe † āt ꝓximos nō dī q eos hēt abſentes tpe quo actus expeditur.ca.pñtata.& ibi Fely.poſt Pan.no.de teſti.Si verò proximi ptēdantur eē pñ tes,tunc iſta deciſio Cor.erit valde dubia & pendet ab his quę dicta ſunt in prima quæſtio.huius particulæ,& vide q̄ dixi ſ.in xiij.ſpeciali.j.particulæ huius ſecūdæ partis.¶Quartò quæro,
28 quid† ſi teſtator qui ꝙdidit teſtm̄ tpe peſtis cū qnq; teſtibus vī abſque pñtia ꝓximorū ſuperuiuat,& euadat periculū peſtiſē
29 tiæ,an tale teſtm̄ rūpatur & irritet? Vī ꝙ ſic,qa † teſtm̄ militis factū in acie cū duobus teſtibus irritat̄,ſi miles ſaluus domū re petat.l.pe.C.de teſta.mili.& inſtitu.eo.§ illis.vbi gl.dicit quòd
30 † ceſſante cā priuilegij dēt ceſſare priuilegiū & facit tex.in le. Titia.§.vſuras ff.de lega.2.¶Secundo ꝓ hac pte facit qd̄ decidit Ang.in §. ꝓuinciarū.in auth.vt factæ no.cōſti.p illū tex.Po-
31 ne,† mulier fecit teſtamentū poſtea facta cōſtitutio quòd teſtm̄ mulieris nō valeat ſine pñtia duorū agnatorum,dicit An. Aret.ꝙ ſi poſt cōſtitutionē mulier habuit facultatem mutan-di teſtm̄,& adhibēdi pñtiā agnatorum,& illā n adhibuit teſtm̄ irritabitur.Idē dicam' in caſu noſtro cū ceſſante peſte potue-rit teſtator adhibere debitas ſolēnitates.& idē voluit Ang.in auth.vt cum de app.cogno.in prī.& hāc deciſionē Ang.ſequit̄, & dicit eſſe valde notādā Fel.in c.ſi co.3.de ꝙſt.¶Tertio facit qd̄ dixit Paul.de Ca.in l.nutritorib.C.cōmu.de ſucceſſ.vbi vult ꝙ
32 † teſtamētum peregrini ꝙditum in peregr natione cū minori numero ſeptē teſtium valeat,ſi pegrè moriatur,ſec'ſi domum
33 repetat.¶ Quartò facit,qa qd̄ ꝓ † neceſſitate tēporum ſtatutū fuit,ceſſante neceſſitate dēt euaneſcere.c qd̄ ꝓ neceſſitate.j.q. j.& hanc opinionē tenet do.Chriſt.Por.conciuis meus in §.j.
34 Inſtit.de teſta.mili.¶Pro ꝓtraria ſnīa facit,qa † q̄tum ad ſolen-nitates adhibēdas in teſta.inſpicimus tps cōditi teſtamenti.l.j. C.de teſt.¶Scdo facit qd̄ in terminis nīris decidit Bal.in l.ſi qs
35 hæredē.C.de inſti.& ſubſti.vbi † vult ꝙ teſtm̄ fcm̄ ruri cum qn que teſtium nō irritetur,licet teſtator efficiatur ciuis & incola ciuitatis,ſequuntur Iaſ.& Mod.in l.fi.C.de teſta.Sicut ergo nō irritatur teſtamentum ruſtici propter abundantiam teſtium ſuperuenientem,ita non irritabitur teſtm̄ factum tempore pe ſtis,licet ſuperueniat ſanitas.Et ita reperio tenere Corn.conſi. 3.In hac.col.fi.lib.4.& hanc ptem credo veriorem.Pro qua vī tex.in §.ſed hactenus.inſtit.de teſta.milit. Et pro qua facit rō, quia numerus ſeptē teſtium & agnatorū pñtia exiguntur ī teſtis ad euitandas ſalūtates.l.fi.C.de fideic.ſi modo dicamus teſtm̄ fcm̄ cum minori numero teſtiū & ab'q; agnatorum pñtia vale re tpe peſtis,ſi moriat̄ tūc teſtator,quaſi tunc pſumatur nō iter uenīſſe facultatē,certè ſi ſupuiuat,& in eadē voluntate pſeue-ret multò magis dēt valere qa pp perſeuerantiā euidētius ve ra ꝙbatur voluntas.argu.le.arheletæ.§.dat remiſſionem.& quod ibi no.per gl.ff.de excu.tu.¶Non obſtant adducta in con trarium.Et primo fundamentum ꝙ irritet teſtm̄ militis factū in expeditione non eſt verum. & in contrarium eſt textus in d.§.ſed hactenus.¶Ad tex.in dict.leg.milites.& in d.§.illis.cum ſimi.tñ dētur ꝙloquuntur in teſta.militis facto domi,quod nō valet,niſi ſeruata iuris ſolennitate, non autem quòd irritetur factum in caſtris iure militari,ſi reuertatur domum.d.§.ſed ha ctenus.Et ſi dicatur tex.in d.§.ſed hactenus.probat̄ q̄rium, qa dicit,ꝙ poſt annū irritet̄.Rñdeo ꝙ ad hoc vt poſt annū irrite-tur,eſt neceſſe ꝙ ēt teſtator fuerit miſſus à militia. Et ſic poſt miſſionē & poſt annū irritat̄ nō per ſolū lapſum anni.Vñ ſcias
36 † ꝙ ad hoc vt teſtm̄ militis valeat iure militari duo requiruntur,vnū ꝙ teſtet̄ in caſtris:ſm ꝙ ſit miles.Iſta ſcda qualitas re qritur per modum cauſę permanentis.iō ea ceſſante ceſſat pri uilegium d.§.vſuras,vñ poſt miſſionem nō valet niſi miles mo riat̄ intra annū.d.§.ſed hactenus.Prima aūt qualitas ꝙ teſtet ī caſtris vel in loco peſtifero,requiritur per modū cāę principiā tis ſeu habilitantis,iō eſto ꝙ miles reuerſus fuerit domū, niſi
37 miles ſit miſſus à militia,teſtm̄ ſuſtinebit̄, † quia ceſſante cā requiſita per modū principiantis nō ceſſat diſpō,ſm Inno.in cle.2.dereſcr.Et dicebat Bal.aut qualitas acquirit̄ per modum cāæ fiēdi,aut per modum cāę eſſendi.Primo caſu qualitate ceſ ſante nō ceſſat diſpō,ſed ſcdo caſu bñ ceſſat.Ita Bal.in d.l.ſi qs hęredem.C.de inſti.& ſubſti. Qd̄ latius cōprobaui in l.ex fa-cto.ff.de vulg.& pupil.¶Ad deciſionē Ang.in d § prouinciarū. rñdeo ꝙ non eſt vera,& q̄rium tenet Pau.de Caſt.per tex. cla-rum in l.iubemus.C.de teſt.Nec ob.pōderatio quam ibi facit d.Iaſ.per Ang.dum dicit ꝙ illa verba qd.n.peccauit, qui nouę legis inſcius priſtinā formā ſeruauit: à q̄rio ſenſu innuunt, ꝙ is q ſuperuixit poſt legē nouā,peccauit,qa ſciuit legē,& eā nō ſeruauit,qa iſta ꝙſideratio meo iudicio nō eſt digna viro. Nā arguēdo hoc modo,lex illa nō haberet dubium,dicit ille tex.
38 † teſtm̄ factum ſm formā antiquā valeat non obſtante diſpo-ſitione nouę legis dantis aliā formā.ſi tu intelligas iſtam legē caſu quo teſtator moriatur añ habitā notitiā nouę legis,vt in tellexit d.Iaſ.Rñdeas mihi,an tunc ſit neceſſe fateri illam legē
39 fruſtra fuiſſe editam,quia † noua lex ante notitiam veram vel præſumptā neminē ligat.c.cognoſcentes,de conſti. Nam niſi lex ſit publicata, & lapſi duo menſes è die publicationis,non li gat ignorantes.poſt verò lapſum duorum menſium à die pu-blicationis omnes ligat,quia quilibet præſumitur habuiſſe il lius notitiam,vt in auth.vt factæ no.ꝙſtit per totum. Secundò rñdeo ꝙ d.Iaſ.non benè ſumit argūm à q̄rio eo modo quo ipſe arguit,quia illa verba quid peccauit qui huius legis inſcius pri ſtinā formam ſeruauit,hñt relationē ad tps præteritū,& ſic Le giſlator voluit ſatis eſſe ꝙ teſtator eſſet inſcius nouę legis tē-
40 pore quo priſtinā formā ſeruauit.& ita cōiter intelligitur ille tex.Et deciſionem Angel.etiam reprehendit Corn.in d.conſil. 53.retorquens illum text contra Angel.quia licet text. dicat ꝙ plerunq; teſtatores poſt legē nouam repente decedūt,non tñ debet ſumi argūm à cōtrario ſenſu. Ergo ſi teſtator repētè poſt legē nō decedat,teſtm̄ nō valebit,qa lex diſponens aliqd ratione frequentioris vſus,& qa plerumq; cōtingit, habet ēt locū eo caſu quo illud aliter contingat.l meminerint.cum gl. & ibi Bar.C.vnde vi.Vel dato ꝙ deciſio Angel eſſet vera, non faceret ad caſum noſtrum,quia habet diuerſam rationem di-cendi ſm Corn.¶Ad deciſionē Pan.pōt rñderi ꝙ non eſt iuri-dica,vt patet ex præmiſſis.¶Ad tex.in d.c quod pro neceſſita
40 te.rñdeo ꝙ † ceſſante neceſſitate debet ceſſare ſtatutum ex cauſa neceſſitatis quo ad actus futuros, nō autem quo ad a-ctus perfectos & abſolutos.c.quod qd̄ā j q. j. vbi baptiſmum collatū à laico tpe neceſſitatis non ceſſat neceſſitate ceſſante,
41 qa † effectus iā eſt cōſummatus, & effectus iā conſummatus non ceſſat ceſſante cā.l.ſcripto.ff.vñ lib.Et in oēm euentum,ſi in eo eſſet appoſita clauſula codicillaris,ſuſtineretur ſaltem in vim codicillorū,iuxta plenè tradita p Bart.in l.i.ff.de iure co-
42 dicil.¶Quinrò † quęro,an tpe peſtis valeat teſtm̄, ēt ꝙ teſtes nō fuerint à teſtatore rogati? d.Chriſti. Por.inſti. de teſta.mili. col.4.in prin.dicit ꝙ non valet,niſi teſtator eſſet tpe conditi teſtamenti peſte percuſſus. Ego credo indiſtinctè non valere, quia nulla ſubeſt cā quare magis infirmo ex cā peſtis cenſeri debeat remiſſa ſolennitas rogitus.q̄ aliis infirmis,& qa priui-legia non ſunt in eadem pſona multiplicanda.d.l.ſi qn. Sextò
43 quæro, † teſtator legauit Titio fundum,ſi aderit tpe mortis ipſius teſtatoris,& cadauer ad ſepulturā aſſociauerit. Moritur teſtator abſente Titio,quæritur an legatū ſibi debeatur? Videt nō deberi,qa defecit ꝙ Titio legati.Et ſi dicat̄ ꝙ dēt haberi ꝓ impleta ex quo iuſto impedimento legatarius impeditur cō ditionem implere.l.quę ſub condōne.§.quoties.ff.de condi.in ſtit.Rñdetur ꝙ illa lex loquitur in ꝙdōne ptātiua, & quam oī-no grauatus impediebat̄ adimplere.Nos loquimur in cōdōe mixta,quā potuiſſet legatarius adimplere,licet cum periculo, eſt.n.hæc ꝙdō,ſi aderis in ciuitate,vel ſi ī ciuitatē redieris,ꝙdō mixta,qa multa pñt oriri impedimenta ad impediendum pñ-
44 tiam vel regreſſum.l.ſi pī.C.de inſti.& ſubſti.† Et in condōni-bus mixtis,ſi condō deficiat pp caſum nunquam habet̄ ꝓ im pleta.l.legatum.C.de ꝙdi.inſer.l.j.& ibi no.C.de inſti. & ſubſti. l.in teſtō 2.ff.de ꝙdi.& demō.¶In contrarium vī textus in l. ſi qs Titio.ff.ex qb.cau.maio.vbi hæc condō,ſi legatarius adeſ-

ſet

ſet in ciuitate caſu quo abſit ex cā probabili ſaltē ope reſtitutiōis hēri dēt ꝓ impleta. ergo eodē mō ſi abſit ex ca peſtis, erit hñda ꝓ impleta. & bñ facit tex. in l. Iulianus. §. cū quoq;. & ibi Bar. ff. eo tit, Quid tenēdū? Ego dicerem ſi teſtator tpe ꝙditi teſtamenti erat in loco peſtiléti, ꝙ defecerit ꝙditio, nec haberi
45 poſſit ꝓ impleta. rō eſt, qa † vbi ꝙſtat de mēte teſtōris ꝙ velit ꝙdōne verè impleri. nunq̄ habet ꝓ impleta, ēt ſi nō ſtet p implere debentē, niſi actu verè adimpleat. l. in his & l. Iulia. ff. de condi. & demon. & firmat Bald. in d. l. ſi pater. in ij. q. Sed teſtator voluit eam implerietiam tempore peſtis. Quod ex eo conſtat, quia exiſtens in loco peſtifero dicitur in periculo mortis, vt ſ. toties dixi, vnde legando in tali periculo ſub conditione, ſi legatarius aſſociauerit funus ad ſepulturam, cenſetur cogitaſſe de morte ſibi imminente ex cauſa peſtis. arg. l. fin. cum ibi not. C. de poſt. hære. inſtitu. Si verò fecit teſtm in loco ſano, puto cōditionem ptātiuā haberi ꝓ impleta. §. quoties. Mixtam verò defeciſſe, ſed ope reſtitutionis pro impleta haberi. d l. ſi qs Titio. Non enim credendum eſt teſtatorem huius propoſiti fuiſſe ꝙ legatarius cui ob amorē legauit. l. nec adiecit. ff. ꝓ ſoc. deberet cum periculo vitæ ad funeralia ipſius accedere. Nam ſi teſtator ab hærede quicquam reſtitui vel ſolui certo loco iuſſerit, ita demū ibi ſolutionem fieri voluiſſe creditur, ſi eō legatarius tutē accedere poſſit. l. de ætate. & l. recuſare.
46 §. fi. ff. ad Trteb. ¶ Septimò q̄ro, an tempore † peſtis valeat donatio cā mortis facta coram duobus teſtibus quæ alias corā quinque fieri dēt. l. fin. C. de dona. cauſa mor. Iſta quæſtio dependet ab his quę ſcripſi in q huius particulæ ſi enim remiſſa eſt ſolennitas duorū teſtium in teſtamentis, & ſtatutum ꝙ valeant cū quinq;, certè ēt eadē ſolennitas remiſſa videbitur in donatione cauſa mortis. Et ſic valebit cū trib. teſtib ꝓ tex in l. Marcel. nōt. ff. de dona. cau. mor. vbi Iulia. ita arguit, ſi data eſt libera facultas filijsfamilias militibus teſtandi. quō velint, credi poteſt ea etiā eſſe remiſſa, quæ in don. cau. mor. fieri dent.
☞ ¶ In contrarium vrget deciſ. Bar. *communiter* approbata in l. ij.
47 ad fi. ff. de leg. j. vbi † q̄rit ſi ſtatutum velit quod in teſta ſuffici
4 ant quinque teſtes, an videatur velle quòd in codicillis ſufficiant tres? decidit Barto. quòd non, quia non reperitur facta regula, quod in codicillis, ſufficiant duo teſtes minus quam in teſtamentis. & pro hoc allegat not. in l. illud. C. de ſacroſ. eccle. & in l. tam is. § j per gloſſ. ff. de donat. cau. mor. ¶ Super qūo tu cogitabis, quia contra Bartoj. valde ob. text. in d. l. Marceſlus quem alij non adducunt.

¶De priuilegijs iudiciorum cauſa peſtis, Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Citatus ad locum peſte conſectum, an teneatur comparere. Et quid ſi in dicto loco contagioſo ius dicatur. nu. 2. Et an teneatur pro ſe ad eundē locum mittere procuratorem. nu. 3.*

2 *Citatus ad locum peſtilentem ad quem ire non tenetur, an veniat excuſandus, ſi quis obtulit ſe iturum, & illic pro reo reſpōſurum, & admiſit.*

5 *Citatus ad locum vbi peſtis viget, qui ſemel illuc comparuit, an iterum comparere teneatur.*

6 *Exceptio loci non tuti eſt dilatoria, & poteſt opponi in quacunque parte iudicij. nu. 11.*

7 *Citatus ſi ſemel comparuerit vbi ſententia eſt nulla, an & quando conualidet iudicium, quod prius erat nullum. & nu. 13.*

8 *Exceptio dilatoria ſi poſt litem conteſtatam ſit ſuborta, poteſt etiam poſt litis conteſtationem opponi. Item ſi grauamen habeat cauſam ſucceſſiuam. nu. 9. Et talis exceptio quæ obſtet actui gerendo, nu. 10.*

14 *Exceptio feriarum, licet per partē non fuerit oppoſita quo ad litis cōteſtationem impediendam, an poterit poſtea opponi ad impediendum vlteriorem proceſſum.*

17 *Citatus, qui malioſè diſtulit opponere exceptionē loci non tuti, an veniat condemnandus in expenſis.*

18 *Citatus ad locum non tutum propter peſtem, an teneatur comparere, vt ibidem proponat exceptionem loci non tuti.*

19 *Notorium, in quo quis allegare teneatur, licet probare non aſtringatur.*

20 *Exceptionē loci non tuti, an poſſit quilibet ſine mādato allegare ꝓ citato.*

21 *Citatus licet non teneatur cōparere an ſufficiat quòd corā honeſtis viris proteſtetur quòd libenter compareret, niſi locus eſſet ſuſpectus.*

22 *Impeditus, niſi de impedimento expreſſe proteſtetur, an excuſetur.*

23 *Appellatio, an remaneat deſerta ſine ſpe reſtitutionis, ſi appellans qui non habet indicis copiam de impedimento non proteſtetur.*

24 *Proteſtatio ob quā cauſam fiat. Et an & quando proteſtatio impedimenti ſit neceſſaria. num. 26.*

27 *Proceſſus factus contra citatum ad locum notorie non tutum, an & quā do teneat. Et quid ſi ſit ſi non conſtat notorie, iudici tamen conſtat. n. 29.*

31 *Impeditus parere an ſemper dicatur inobediens.*

32 *Iudicis voluntas talis præſumitur qualis eſſe debet.*

33 *Citatus ad locum non tutum, an & quando poſſit appellare, an requā excipiat de loco non tuto. & nu. 34.*

35 *Peſtis quandiu viget ſopitam tenet inſtantiam.*

36 *Reſtitutio in integrum aduerſus inſtantiæ lapſum competit impedito cō parere propter peſtem.*

37 *Fatalium curſum impedit peſtis, ſi ea ante peſtem currere non cœperant. Et ibidem quid ſi iam currere incœperunt.*

38 *Iudex delegatus cui cauſa commiſſa fuit decidenda certo loco, an ꝓp peſtem ibi vigentē poterit omiſſa mādari forma alibi de illa cognoſcere.*

39 *Iudex fugitiuus ꝓp peſtē, an & qn̄ poſſit ius dicere in alieno territorio.*

40 *Iudex fugitiuus cauſa peſtis, an poſſit ius dicere inter ſubditos ratione delicti, vel contractus. Et an ſubditi ratione delicti vel contractus dicantur propriè ſubditi. nu. 41.*

42 *Iudex ad quem gradatim deuoluitur appellatio ſi ſit in loco peſte infecto, ad quem deuolui debebit ipſa appellatio.*

43 *Iudex cauſarum ciuilium poteſt de cauſis criminalibus, & criminalium de ciuilibus cognoſcere, vbi alter ipſorum abeſt tempore peſtis.*

44 *Teſtes tempore peſtis poſſunt ante litis conteſtationem examinari, quod alio tempore non licet.*

45 *Licet clericus eſſe non poſſit coram iudice ſeculari ſine ſui ſuperioris licentia, eſſe tamen poteſt tempore peſtis.*

46 *Laicus poteſt abſoluere ab excommunicatione peſte laborantes, & in articulo mortis conſtitutos. Et am habita facultate taliter abſoluti teneā tur denuò à ſuperiore abſolui. nu. 51.*

47 *Morti proximus, vel in articulo mortis conſtitutus is dicitur, qui grauiter laborat morbo; vel cui iuſtus imminet naufragu vel latronum timor.*

48 *Laicus an poſſit audire confeſſionē infirmi pp peſtē. Et an habita facer dotis copia teneatur dictus infirmus reiterare confeſſionem. nu. 49.*

50 *Miſericordiam non merentur, qui ex propria culpa in neceſſitatem inciderint.*

52 *Iudex tempore peſtis poteſt ius dicere ad feneſtram domus ſuæ.*

CONDESCENDO ad tertiam particulā ſecundæ partis principalis, videlicet ad ſpecialia iudiciorum, quæ plura ſunt. ¶ Primò citatus ad peſtilentē locum excuſat ā ptumacia,
1 † ſi nō ꝙpareat. cle. paſtoralis. de re iud. cle. i. de for. comp. c. ex parte. de appel. l. quæſitū. ff. de reiud. c. accedens. 2. vt lite non ꝙt. Quod verū eſt, ēt ſi citat⁹ pmiſiſſet ſiſtere in loco i⁹. l. 2. §. fi. ff. ſi qs cau. Et ēt ſi in inſtrō cautū eēt, cū vbiq; poſſet ꝙueni ri, qa talis ꝙuentio nō intelligit de loco nō tuto, ſm d. Ant. in c. j. de iu. Ang. & Ale. in l. cum reus in prin. ff. de leg. j. ¶ Sed circa
2 iſtud ſpeciale dubitari pōt de plurib. Et † primò an ꝓcedat, ēt ſi in loco ꝙtagioſo ius dicat. Super qua dubitatione dic vt ſ. ſeri
3 pſi in vij. ſpali j. ¶ Secdo dubitat an teneat ſa⁹ tē mittere ꝓcuratorem? Bf cum locus ēt ꝓcuratori tutus nō ſit, liquidò conſtat eum nō teneri ꝓcuratorē mittere, vt eſt tex. in d. c. ex parte quē Pan. & alij notāt. & Ang. in diſpu. exordiente. Honoratę quidā. Imol. & Alex. d. l. de ærare. Bal. in tit. de pac. Con. in verbo ſuiæ
4 quoque. ¶ † Sed qd ſi aliqs offerat ſe ire, & p ipſo citato rñdere, an tūc excuſabit ſi nō mittat? Vī nō excuſari, qa nō pōt allegare locū nō eſſe tutū ꝓcuratori, cū reperiat idoneū ꝓcuratorē volentē ſuſcipere cāæ patrocinium. Et ita vī tenere Ang. in d. diſp. & Ioan. in c. cū dilecti. de doi. & con. Imo. & Ale. in d. l. de ætate. inquantum dñt, ſi locus ſit tutus procuratori & cāæ, ꝙ dēt ꝓcuratorē mittere. Sed ꝙrium vī verius p tex. in d. c. ex parte. ibi, tu vel tui. & ibi glo Imol. Ioan. & Per. ad hoc not. & gl. in c. bonæ. in ver. ſecurè. de cleri. & bonus tex. cū gl. in c. ſi nō cō iugij. 24. q. 2. Et ratio eſt euidēs, qa cum dñs habeat legitimam exceptionē dilatoriā rōne loci nō tuti, nō debet cōpelli cām, quā vult defendere p ſeipſum, tueri p aliū, maximè ſe offerentem, q ꝓp ſuā oblationē liſpectum ſe facit. l. q ofa ff. de ꝓcur. Quod clariſſimū eſt in caſibus in quib. non teneret ꝓcuratorē mittere, ēt ſi locus ſanus eſſet, de quib. p Bar. in l. i. §. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis cau. Et licet ꝓcurator velit accedere, non tamē
5 ſequitur, ergo locꝰ eſt ei tutus, vt de ſe patet. ¶ Tertiò † dubitatur, qd ſi ad locū peſtiferū citatus ſemel cōparuerit, an iterū citatus teneat cōparere, intantū q ſi nō cōpareat mulctari poſſit? Videt ꝙ ſic. qa † exceptio loci nō tuti eſt dilatoria, ergo qa in exordio litis nō fuit oppoſita, vī remiſſa. l. ita demū. C. d ꝓc.
7 c. inter monaſteriū. de reiud. ¶ Et qa vbi citatio eſt nulla, ſi citat⁹ ꝙpareat ſemel, cōualidat iudicium. l. j. cum gl. ff. de fer. cū aliis adductis p Fel. in c. gratum. col. 2. de offic. deleg. Et quia ſi liceret poſtea hanc exceptionem opponere, eſſet in arbitrio citati grauare actorem laboribus & expenſis, quod non eſt tolerādum. Sed iſtis non obſtantibus in contrarium eſt ipſa veritas,
8 quia exceptio dilatoria † poſt litem conteſtatam poteſt etiam poſt conteſtationem litis opponi. c. inſinuante. de offic. deleg. Sed iſta eſt huiuſmodi, quia quoties qs citatur ad locum non tutum, toties grauatur, & ſic talis exceptio naſcitur propter citationem, ergo ad ipſam citationem opponi poterit, ſecundum Archi. Ioan. And. Gem. & Per. in ca. ſtatuimus. dē officio
9 deleg. lib. vj. Et quia † vbi grauamē habet cauſam ſucceſſiuam ꝓ litis conteſtationem, nō ꝙſumitur ius excipiendi, ſm Io. An.

& Mod.

10 & Mod in c.dilectus. 2.de reſcr. Sic† vbi grauamen habet cām ſucceſſiuā lapſu decem dierum non extinguitur ius appellandi,ſm Spec.tit.de appel §.reſtat.colum.fi.Bal in l.2.C.de epi.aud. & traditur in variis locis,maximè per doctō.in l.eum qui §.in popularib.ff.eo.Et pro iſta opi.eſt caſus in d.c.ex parte ibi,quo
11 ries citatur,per quem tex.Imo.& Mod concludunt† quòd exceptio loci non poteſt opponi in quacunque parte iudicij. Et idem tenet Bal in l.peremptorias.colum.v.C.ſen.reſcin. nō
12 poſſe,quia per† geminatam citationem geminatur grauamē, non autem conſummitur.& idem voluit Spec.ti. de cita §.1.ver. quid ſi reus citatus Imo.in cle.cauſam.de elect.colū. o.Fely.in d.c.accedēs.col.4.ver.decima concluſio.vbi alia adducit,quæ per te videas.¶ Non obſtant contraria.Et primò quod exceptio iſta ſit dilatoria,quia reſponſum fuit ſ Non ob quod ſpō
13 tanea comparitio validauerit iudicium,quia† verum quantū ad acta & geſta tēpore comparitionis, non autem quo ad gerenda in futurum,ſm d.Ale.in d.l.1.per illum tex. in ver.alte-
14 rutro per quē dicit† q licet pars non oppoſuerit exceptionē feriarum quo ad litis conteſtationem impediendam, poterit poſtea opponere ad impediendum vlteriorem proceſſum. nā
15 † in iudicialib.qui conſentit in vno actu,non intelligitur cōſentire in reliquis,ſm gl.in clem.ſæpe.in verbo,partib. de verbo.ſign quā magni facit Pan.in c.quoniā contra falſam.col.fi.
16 de proba.& in c.præſentiū.col.iij.de teſti.Sic† ēt tacita renunciatio in vna inſtantia non nocet in alia,ſm Inno in c.cum veniſſent.ad fi.de teſti Anto.de Butr.in c.cum olim.co.xj. de cen
17 ſi.Ad fatigationem actoris reſponder† q citatus, qui malitioſè diſtulit opponere exceptionem loci non tuti, cōdēnabitur in expenſis.c exceptionem.de excep. Quo reſpectu condemnationis expenſarū procedit generaliter,ſecundū Inno. in c.
18 inter monaſteriū.de re iu. ¶ Quarto dubitatur, an† citatus ad locū infectum teneatur comparere ad effectum proponendi exceptionē loci non tuti. Breuiter agendo circa iſtum punctū conſiderandi ſunt tres caſus.Primus quando notorium eſt locum eſſe contaminatū,& iſto caſu non tenetur etiā proponere exceptionem loci non tuti.cle.paſtoralis §.Piſana.de re iu. per quem tex.ita decidunt Bart. & alij in d.l.de ætate.idē tenet Bar.in l.ſciendū.§.fi.per illū tex ff.de leg & firmāt Hoſt. Imo. Pan.& Mod.in d.c.ex parte.Inn.Pan.d.Ant.& Imo.in cā.prætere.a.de dila.Iaſ.in l.ſi vero.9.fi.ff.qui ſatiſ.cogan. Nec obſt.ſi di-
19 catur,quòd† tenemur allegare notorium,licet non aſtringamur probare.l.ſi adulterium cum inceſtu §.idem Pollioni.ff. de adul.& no.per gl.in cle.appellanti.de appel. quia fallit in exceptione loci non tuti notoria,quæ prodeſt, ſi non allegetur. Et ratio fallentiæ eſt,quia citatio ad locum notoriè non tutū eſt ipſo iure nulla,quia eo ipſo grauat, quòd ad comparendū arctat,& quia grauamen cauſatur ex notorio in comparendo, non eſt ęquū quòd allegetur,quia in allegando requiritur cō paratio,in qua ineſt ipſum grauamen,quod non eſt reparabile per appellationem,& ſententiam cum agatur de periculo vitę, ideò non eſt exceptio notoria alleganda,ſecundum Fely.in c. cum ordinem.col.9.de reſc.Ex quo apparet non obſtare ſi dixeris citatum teneri allegare notoriam exceptionem ſuſpicionis,ſecundum Io.And.& alios in d.c.præterea, quia citatio ad comparendum coram iudice ſuſpecto non grauat, & ſi grauaret,poſſet grauamē reparari per appellationem à diffinitiua.ſecundum Imo.& Mod.in d.c.ex parte.¶ Secundus caſus eſt quā do non eſt notorium,tamen iudici conſtat locum eſſe infectū & tunc etiam citatus non teneturhanc exceptionem loci nō tuti proponere ſecundum Cardi.Pan.& Mod.in d.ca.ex parte. Imo.& Alex.in d.l.de ætate,quia vbi impedimentum eſt notū iudici,impeditus excuſatur à contumacia l.quęſitum.vbi Bar. ff de re iud.Bar.in l.2.in fi.ff.de in ius voc. Tutius tñ eſt quòd citatus mittat excuſatorem,ſi poteſt,ſecundum Rot deci.15. ī antiq.¶ Tertius caſus eſt,quando iudex ignorat locum eſſe contagioſum.Quod vix credendum eſt niſi contagio eſſet leuis & modica.Et ſi leuis,teneretur comparere per ſe,vel procuratorem,iuxta ea quæ ſ.dixi.Si eſt magna,tūc propter iuſtum impedimentum citatus habet iuſtam cauſam non comparendi.Sed proceſſus contra eum factus non tenebit. iuxta ea quę
20 ſtatim ſubiiciam.¶† Quinto dubitatur, An quilibet ſine mādato poſſit pro citato hanc exceptionem loci non tuti allegare? Punctus huius dubitationis pendet à doctrina Bar.in l.pen. §.ad crimē.ff.de pub.iu.dicit ibi Bar.q ad excuſandum abſentē propter exceptiones neceſſarias,vt quia abſens eſt infirm⁹,vt ī d.l.quęſitum.vel quia abſens eſt in carceribus. quilibet admitti debet pp abſente,etiam ſine mandato.Sed ad excuſandum abſentē pp exceptiones voluntarias,vt quia locus non ſit tutus propter inimicos,non audit excuſator ſine mandato.Et ſic vides Bar.velle nō admitti excuſatorem ſine mādato. Sed In.in c veniēs.de accu.dat aliā doctrinā,aut excuſator allegat exceptiones iuris,puta q̄ iudex eſt excōicatus,& tūc nō dēt audiri ſine mandato:aut allegat exceptiones meri facti,& dēr audiri. cū itaq; allegās locū eſſe contagioſum ꝓponat impedimētū facti tm̄,videt q̄ ſit admittēdus & ita tenet Imo.in d.c.veniēs. qa hæc ē talis exceptio,cui eſt nō veriſimile abſentē dēre renūciare.Deſiperet em q̄ ꝑſū crederet, cum peſtē humana fugiat ratio,cum contagio de more vitet. & ita ēt tenet d. Phil. de Peru.in d.c ex pte.& Ang.in l.exigendi.in prin.C.de ꝓcu.Sex-
21 tò dubitatur,licet citatus non teneat comparere,an ſaltem dēat ꝓteſtari corā honeſtis viris,q̄ compareret niſi locus eſſet infectus? Vī q̄ ſic,p tex.in c.fi.in ver.ꝓteſtatione facta. de app. & l.fi.C.de his q̄ p met iu.nō app.Bar.in l.de pupillo. §. ſi quis
22 ipſi prętori.ff.de noui ope.nū.Per quæ iura† doc.in variis locis concludunt impeditum nō excuſari,niſi de impedimento expreſſē proteſtet.ad idem facit tex.in l.2.ff.de nau.fœno.& in l.mulier.ff.de lege commiſ.Et iō gl.in c.cupientes. §.quod ſi p viginti.in ver.propoſitum. de elec.lib 6.determinat q̄ impeditus in termino actum expedire,dēt de impedimento proteſtari,ne de negligentia notetur.Et ibi Ge.infert q̄ ſi† appellās, q̄
23 non hēt copiam iudicis non proteſtetur de impedimento, appellatio remanebit deſerta ſine ſpe reſtitutionis. ſequitur Ale.ꝑſi.19.Viſo proceſſu.lib.j.cōū.154.Viſo proceſſu.col. fi. lib. 2.& in l.ꝓperandū.§.ſinautem vtraque.C.de iu.Et omiſſis pluribus aliis ſil'bus ad terminos nr̄os facit quod decidit Ale.ꝑſi. 152.Viſo themate ſupraſcripto & allegationibus lib.7.vbi cōcludit impedimentū peſtis & guerræ non excuſare impeditū à curſu præſcriptionis,niſi fuerit de impedimēto proteſtatus. Quia aliter probare non poterit ſe fuiſſe inchoaturum iudicium,ſi peſtis non fuiſſet,allegat & alios ita tenere in c.ex trāſmiſſa.de præſcrip.& do.Ant.in c.cum non liceat.eo.tit.Cōtrariam opinionē q̄ non ſit neceſſe proteſtari tenent Alex.&do. Iaſ.in l.2.§.quod diximus.ff.ſi quis caut.per illum tex.qui non
24 exigit niſi impedimentū.Et ſubdit Alex.q̄ proteſtatio† fit ad demōſtrandū impedimentū & animum impediti.Vnde ſi alio modo pōt apparere de impedimento,& de animo, ſatis erit, quia nihil refert qd ex æquipollentibus fiat. Et ponderat do. Ale.iſtud voluiſſe ibi Bar. dum dicit q̄ conſuetudo eſt quòd fiat huiuſmodi proteſtatio.Et alibi Bart.dicit quòd eſt de conſilio q̄ impeditus proteſtetur.ita Bar.in l.2.§.dies. ff. qñ app. ſit. vbi dicit,licet qñ ſtat per iudicem non currat tps appōnis,tamen conſulo q̄ appellans interponat appōnem in termino, & proteſtetur corā honeſtis perſonis.ſequitur Lanfr.de Oria. in tract.de arbit.q.xx.Et hanc partem ſequitur Aret.conſi.162. Verum eſt.col.3.vbi decidit q̄ impedimentum prouenies ex perſona creditoris excuſat debitorem à mora, ēt quòd debitor nullam fecerit proteſtationē.ꝛ Pau. de Ca. in l.ad diē.ff.de verb.ob.& in l.ſi reus paratus. ff.de procur. Idem videtur te
25 nere Bal.in addi.Spe.tit.de app.ver.non fallunt.dum dicit,† q̄ proteſtatio coram iudice appōnis dēt fieri de cōſilio, ſi de cō ſilio,ergo ſm do.Iaſ.ad bñ eſſe dicit Ang.in authen.ſedilis. C. de tempo.app.q̄ appellantes ad Papā pulſant ad portā audito rij ꝑ cauſa introducenda in cōſiſtorio,& ſi hoſtiarij denegāt eis introitū ſolent ꝓteſtari in p̄ſentia teſtiū, rogantq̄ notarium,vt de ꝓteſtatione & impedimento ꝛtificiat inſtm̄.Pōdera ſm Iaſ.verbū,ſolent,ergo nō de neceſſitate iuris cōis.Et ita ēt tenet Pan.in d.c.ex tranſmiſſa.dicens vtile eſſe,q̄ fiat proteſtatio.& ita ēt dicit ibi Inn.licet ꝛdicentes malè eum allegent ꝓ ſe.Idē vult Panor.in c.plerunque,de reſc.dicens q̄ impeditus dēt probare feciſſe diligentiam aduerſus impedimentum,quę diligentia probāt̄ p proteſtationē.& ſic proteſtatio eſt de forma probatoria,non de forma eſſentiali.Et iſtud expreſſē vult Pau de Caſt.in cōſi.21.In cā deſertionis.col.pē dicens q̄ impeditus ꝓſequi appellationē in termino anni,reſtitui dēt, dato q̄ de impedimento fuerit ꝓteſtatus.Idem ꝛcludit d.Iaſ.in d.§. ſinautē vtraq;.ſubdit tm̄ q̄ cautius eſt ꝓteſtari pp multa iura, quæ exigunt proteſtationē,& ſic pertrāſit more ſuo nō rñdē do contrariis,nec ſe reſoluendo.¶ Sed Io.de Imo:optimus legū interpres in d.c.fi de app.quem ibi ſequitur do.Phi.de Peru.& Car.Alexan.dat doctrinam.Aut impedimentum procedit facto iudicis,& tunc opus eſt proteſtari.ita procedat text, in d.c.fi.& in d.l.2.& in d.§ ſi quis ipſi prętori.& gl.in d.c. plerunque.Aut impedimentum procedit ex perſona eius qui debet actum facere.puta quia eſt infirmus vel abſens ex cā probabili,& tunc non eſt neceſſaria proteſtatio l quæſitum.ff de re iu.d.l.j.cū ſimil.ff.ex quibus cau.maio. quę iura nō exigūt vllā ꝓteſtationē.Aut impedimentum prouenit à caſu fortuito,vt quia occurrit guerra,peſtis,tēpeſtas & tunc ēt ſm eum nō eſt neceſſaria ꝓteſtatio,licet Bart.in d.§. quod diximus. vī velle ꝛrium,quod non eſt verū,vt ſ demonſtraui Mouetur Imo: per tex.in l.qui commeatus. ff.de re milit.vbi probatur q̄ ſufficit impedimentum ante impedimentum feciſſe debita præ-

Paramenta, ex quib. potuisset actum expedire, si impedimentum non superuenisset. Mouetur etiam per tex. in d. l. 2. quam s. induxi. ¶ Sed ista doctrina est defectiua, quia non concludit casum impedimenti prouenientis facto aduersarij. Item non est vera indistinctè in primo membro, quando impedimentū procedit ex facto iudicis, vt patet ex s. dictis & j. dicendis. Vn de magistraliter procedendo subiicio regulam cum fallentiis. Impeditus in termino actum facere excusatur dato quòd nō fuerit de impedimento protestatus. Et sic regula est quòd protestatio impedimenti non est necessaria d. l. 2. ff. si quis caut.

16 †Et pondera q̄ loquitur tam de impedimento proueniente à casu, quā ex persona iudicis, vel citati. ad idem tex. in l. 1. §. si re⁹. ff. de eo per quem fact. erit. qui loquitur de impedimento causato dolo & facto aduersarij ad idem tex. in l. arb ter si calend. s. ff. de arbit. qui loquitur de impedimento causato propter mortem iudicis, & etiam facto aduersarij quem text. latius in duxit Are. in dicto cōsi. 162. ad idem tex. clarissimus in l. quib. dieb. in prin. ff. de cond. & demon. vbi legatarius impeditus facto hæredis parere conditioni excusatur, dato quòd nullā impedimenti protestationem fecerit, posse m aliis iurib. comprobare, sed non expedit.

¶ Et hæc conclusio maximè vera est vbi impedimentū foret notoriū, & diligentia aduersus impedimentum nihil proficeret. sm Pau. de Cast. consi. 286. Visis his quæ superius narrant. col. pen. aliàs est cons. 209. vbi loquitur de impedimento pestilentiæ, & dicit non currere præscriptionem, etiam q̄ nulla facta fuerit protestatio, quia nō tenetur quis facere illud quod factum non releuat. l. fi. ff. quis ordo in bono. poss. seruc. Adducit etiam tex. in d. l. arbiter. & l. 2. cum gl. in fi. ff. si quis in ius vocat non ierit quę iura loquuntur in terminis nostræ quæstionis. cum igitur probari possit impedimentum, videtur quòd protestatio sit frustratoria. Et consuluit Card. consi. 128. incip. In quęstione quæ vertitur contra. And. q̄ tempus anni dati vasallo ad petendam inuestituram à nouo domino nō currit impedito etiam q̄ de impedimento non fuerit protestatus. Allegat gl. Iaco. de Belu & Feudistas in c. 1. quo tempo. miles.

¶ Fallit primò quando impeditus vult facere actum in alio loco & coram aliis personis, quàm coram illis coram quibus tenebatur, tunc debet protestari quòd ibi & coram illis personis actū facit, quia est impeditus coram personis. & in loco à iure deputatis illum actū expedire, & ita procedit tex. in d. ca. fi. & in dicto §. si quis ipsi prætori. & in ca. pastoralis. de of. ord. sic etiam intelligo l. si reus paratus. & quod ibi not. ff. de proc. & tex. in l. fi. C. de vsu. pup. Ratio huius fallentiæ est, quia cum ille actus possit fieri & prò libito voluntatis, & ex necessitate impedimenti: item ex diuersis causis & ad diuersos fines, ideo requiritur protestatio animi declaratoria, vt sciatur q̄ ex necessitate & ad certum effectum actus ipse expeditur. ita dicit Imperator in d. l. fi. ibi, voluntatis vestræ rationem declaratæ. &c. ¶ Est verum quòd Are. in d. consi. 161. aliter intellexit text. in d. l. si reus paratus, & in d. l. fi. Inquit. n. quando ex facto suo quis vult non solum se excusare à mora, sed etiam vult nouū ius acquirere in preiudicium aduersarij, vel aduersarium constituere in mora, requiritur protestatio d. l. si reus paratus. & l. Labeo. ff. de nau. fœno. Secus si solum velit à mora excusare, tunc enim non requiritur protestatio, oblatio, nec consignatio. l. si fundum. §. fi. ff. de lege cōmiss. & not. in l. a. t prætor. §. sed hodie. ff. de mino. Nec obst. tex. in l. fin. ff. de lege commiss. quia secundum Are. ibi narratur facti contingentia. non autem ponitur iuris ministerium. Et quòd ad excusandum à mora non sit necesse debitorem protestari, consuluit Ale. consi. 92. Perspectis his. col. pen. lib. 1. licet Bar. in l. in illa ff. de constit. pecu. voluerit q̄rium contra quem recolo aliàs me fecisse amplum consilium. Et sm hunc sensum Areti. habes secundam fallentiam, tamen magis mihi placet præmissa declaratio, quia quoties fit cōsignatio, & depositio, videtur necessaria protestatio, si talis consignatio & depositio debet effectum parere d. l. fin. de lege commisso. Tertiam fallētiam posuit Card. in d. cōsi. 28. Sed quia non credo eam veram & confunditur ex præmissis, ideò non refero.

27 ¶ Septimò dubitatur, an †teneat processus factus contra citatum ad locum non tutum. In hoc artic. etiā plures casus sunt considerandi. Primus est, quando constat notoriè locum non

28 esse tutum, & tunc processus est nullus. quia citatio †cōtinēs notorium grauamē est ipso iure nulla. cle. pastoralis. §. pisana. de re iu. & ita concludunt Inn. & alij. in c. 2. de dila.

29 ¶ Secundus † casus est quando non constat notoriè, tamen iudex scit locum non esse tutum, & tunc etiam processus nō valet. l. quęsitum. vbi Bart. de re iudi. & ita etiam tenet Bartol. in l. 2. ff. de in ius voc. in fin. & in extrauag. ad reprimendum. in ver. neglexerit. & in l. 1. C. quomodo & quando iudex. Est verum q̄ Bar. in l. fi. col. 4. ff. de int. rest. intelligit istud procedere quo ad sniam diffinitiuā, secus quo ad interlocutoriam, quā scia iudicis habentis notitiam impedimenti nullo modo annullat sm eum. Sed contrarium tenent gl. d. Ant. Pau. & Fel. c. 2. in gl. in versū. inuitabili. de testi. cōcludentes examinationem testium esse nullam, si iudex sciebat citatum ad videndū recipi testes nō posse venire. tex. in d. l. quæsitum. & in c. si duobus. de app. & not. in c. querelā de procur. & in istis duobus casib. idem consuluit Gem. cōsi. 135. exordiente. Opponitur q̄ d. Alf. ¶ Scias tn q̄ licet sīa iudicis de impedimēto ptis annullet processum, & sniam, tn scia iudicis de impedimento testiū nō hēt vitiare processum neque sniam, sm Bald. in c. vltra tertiam, & ibi Fel. col. 2. de testi. ¶ Tertius casus est, qn neque notoriè constat de impedimento, neque iudex hēt notitiam q̄ locus sit contagiosus. vel citatum fore aliter impeditū. & isto

50 casu doct. *communiter* concludunt processum valere, nisi citatus compareat, & accipiat de impedimento, & vbi non audiatur, appellet, sm gl. Bar & cōiter scribētes in d. l. quæsitum. per tex. in d. l. fi. ff. de in integ. rest. vbi dī impeditum esse restituendū. ergo processus, & snia valent. Idē firmant Pan. & Can. in d. c. 2. de test. & idē concludit d. Phi. de Peru. in d. c. ex pte. de app. p tex. clarum in c. constitutus. eodem tit. vbi dī impeditum per vim debere appellare. ergo gesta valēt. ad idem tex. in d. c. querelam. cum gl. de procu. & in l. quia absente. ff. eo. & l. j. C. ex quib. cau. maio. bō facit tex. in c. cū Bertholdus. de re iu. Hinc

30 dicit tex. c. venerabilibus. §. porrò. de snia excōi. lib. 6. quòd †impeditus comparere propter contumaciam excōicatus debet absolui, ergo ligatus erat. Est bñ verum q̄ facillimè constituto de impedimento absoluendus est. sm glo. in c. quisquis. 4. q. 5. in c. 2. vbi late Felyn. post alios de test. cogen. & in c. P. & G. §. post Inn. de off. delega. Et ista opinio est *cōis*, quicquid dixerit Spe. tit. de cōtu. §. pen. ad fin. vbi tenuit q̄ constito de impedimento non sit opus absolone. & cū sequuntur Ho. & Bald. in d. c. si *Quorum*. op nio potest procedere in foro poli, non in foro fori, sm Pa. in d. c. 2. quia quo ad Deum constat impeditum non deliquisse. c. j. de re iu. lib. 6. Itē pt procedere qn impedimētū erat cognitū iudici, per ea q̄ s. dicta sunt. Item pōt procedere in excōicatione lata pro contumacia de præterito, prout loquitur tex. in d. §. porrò secus in excōicatione lata p cōtumacia de futuro, vt si iudex c tet aliquē sub pœna excōicationis latæ snīæ seu cum cl'a, in quā pœnā ex nunc put ex tūc in his scriptis proferimus si inobediens fuerit, nā talis snīa nō

31 ligat impeditum, quia nō †dī inobediens, qui fuit impedit⁹ parere. sm gl. in c. quam sit. in verb. distulerit. de elect. lib. 6. Et licet Pan. in d. c. 2. intelligat istud vltimum, qn ex verbis sentētię apparet de intentione iudicis volentis punire solum contēptum vt quæ dixerit si contēpseris, si distuleris, si inobediens fueris, si parere recusaueris & similia. Tamen ego crederē gñaliter istud procedere, quia volūtas iudicis debet esse talis, quę

32 velit punire contemnentem tm̄, aliàs iniusta foret, ergo †talis præsumit̄ qualis esse debuit, vt not. in l. ex fcō. ff. de vulg. & pupil. Et propterea dicebant Bald. & Host. q̄ snīa excommunicationis non ligat impeditum ex defectu voluntatis nō ex defectu protestatis, & isto mō saluari poterit opinio d. Ant. & Pan. in c. Odoardus. de solut. dicentes non esse opus absolutione, vt dicebant Inn. Host. & Bal. nam in sententia lata pro contu-

33 macia de futuro isti rectè sentiunt. ¶ Octauò dubitatur, †an citatus ad locum non tutum possit antequam excipiat de loco non tuto appellare? Et istam dubitationem intelligo in casib. in quibus processus valet contra non comparentem, aliàs q̄ō esset inutilis. Pan. in d. c. ex parte. refert octo opiniones. Tu verò resolutè loquendo quantū ad terminos nros, facias conclusionē, q̄ vbi locus nō est tutus sibi nec procuratori, aut sibi nec cauę liberè pōt citatus appellare coram honestis pērsonis, iuxta formā. c. si iustus metus. de ap. Si verò cōpareat per se vel per procuratorem, teneo q̄ prius dēat proponere exceptionem loci non tuti. Quæ si non admittatur, liberè postea poterit appel are. Ita ego intelligo tex. in d. c. ex pte licet Pan. & quidā alij propter verbū liberè. ibi positū velint q̄ etiā ante

34 ꝓpositā exceptionē possit appellare, quasi, si † teneretur pri⁹ excipere, nō diceretur hīe liberā facultatē appellandi, vt not. in l. licet eps. de præben. li. 6. cū aliis ad hoc adductis per And. Sicu. in c. j. de of. ord. Quia rñdeo q̄ illud verbū liberè hō fuit ibi positu respectu exceptionis ꝓponendæ, sed respectu probationis faciēdę. nam ibi tenebatur excipiēs ꝓbare exceptionem loci non tuti. modo si absque ꝓbatione non admittatur exceptio, quā tutè nō pt ibi probare, poterit liberè. i. absque iustificatione exceptionis appellare, vt sonant verba literę, ibi nisi iudices locū alligent idoneū, & securū. Illa em exceptio, nisi limitat liberam potestatem appellādi. si ergo nō licet appellare quādo iudex vult reuocare grauamen, necessariò dicē-

dum

dum eſt q̃ grauamen ſit prius proponendum.¶ Secundum iu
35 diciale peſtis†priuilegium eſt,quia facit dormire inſtantiam donec peſtis ipſa vigilat,iuxta ſcripta.s.in 6.priuilegio cõtractuum.Vel dato q̃ inſtantia currat,tanquam tẽpus inſtãtiæ ſit continuum,vt no.in l.q̃perandum in princ.per illum text.C.
36 de iu.tamen†impedito propter peſtem aduerſus lapſum inſtantiæ competit reſtitutio in integrũ.ſm Maria.Socy.in c.pe. articulo.23.de iu.quem refert & ſequitur Ioã.Firm.in tract de gabel.q.25.2.partis.& idem firmat Socy.conſi. 31.Proſequendo ordinẽ.col.4.lib.1.per tex.in l.ſed ſi per prætorem.§ ait prætor ff.ex quib.cau.maio & in l.2 ff.ſi quis cau.& facit quod de reſtitutione huiuſmodi ſcribit Alc.cõſi.42.In cauſa & lite.co.
37 4.lib.3.¶Tertium priuilegium eſt,quia† peſtis impedit curſum fatalium q̃æ antea currere non incœperant,ſecundum d.Phil.de Peru.in c.ex ratione.in 5.impedimento.vers.quarto quęritur,de app.Si autem iam currere incœperant perſeuerat eorum curſus,ſecundumgl.in cle.quandiu.in verſi. aliàs.de appel.tamen decurſo primo fatali ipſo iure & abſque vlla reſtitutione datur ſecundum.c.quam ſit.de app.l.fi.§.illud.C.de tempo.app.&in auth.de his qui ingredi.ad app.§.ſi quid tamen.declarat idem d.Phil.in d.c.ex ratione.in primo.& vltimo impe-
38 dimento.¶Quartũ priuilegiũ,quia†legatus cui cauſa q̃miſſa fuit decidenda & cognoſcenda in certo loco, poterit propter peſtem omiſſa forma mandati alibi de illa cauſa cognoſcere & diffinire.c.ſtatuimus.de of.dele.lib.6.& faciunt quę dixi.s.i 8 & 15.ſpeciali primæ particulę.Et per illum tex.Fe.in c.cum dile.col.17.verſ.limita ſeptimò.de reſc.determinat formã poſſe adimpleri per equipollens,quando propter periculum verè impleri non poteſt.¶Quintum peſtis iudicia e priuilegium
39 eſt,quia fugitiuus propter†peſtem poteſt ius dicere in aliena diœceſi & alieno territorio ĩ quo morã trahit, cle.j §.eiſdẽ.de for.comp.Quod eſt verũ ſi in aliquo loco ſuæ diœceſis per ſe, vel per alium non poſſit iũs dicere,vt puta ſi tota ſua diœceſis ſit contaminata,ita,quòd ſubditi qui in alienam diœceſim ꝛ fugerunt,non habeãt tutum acceſſum pro iuſtitia obtinenda ad aliquem locum propriæ diœceſis,aliàs ſecus, vt ibi probatur.Item verum eſt petita licentia ab ordinario illius loci,licet non obtenta,vt eo.ca.§.voſtumus. Sed poteſt probabiliter
40 dubitari,an poſſit†ius dicere inter ſubditos qui ratione delicti vel contractus poſſunt conueniri coram ordinario loci,in quo fugitiuus propter peſtem moram trahit?Et videtur quòd non,quia iſtud priuilegium conceſſum fugitiuo debet intelligi ſine præiudicio ordinarij,vt dicitur in d.cle.1.§.fi.& in c.ſuper eo.de of.dele.Ratione autem delicti vel contractus iuriſdictio fuit acquiſita ordinario loci.c.fi.de for.comp.l.1.C,vbi de crimine agi opor.ergo ab eo nõ debet auferri per fugitiuum. Et quia iſtud priuilegium conceſſum eſt ne ſubditi ob defectũ iuſtitię damnum patiantur.d.clemen.1,quæ ratio ceſſat quando ab ordinario loci delicti vel contractus poſſunt conſequi iuſtitiæ complementum.¶.Sed præmiſſis non obſtantib.contrarium videtur verius,quia expulſi à peſte vel tyranno.(Nam diſpoſitio dictæ cle.procedit in quocunque violẽter expulſo, ſm Aug.Paul.de Caſt.& Mod.in l.fi.de iuriſd.om.iud.& Inn.ĩ c.nouit.de iu.)poſſunt omnia quæ poſſent exercere in ſuo territorio vel diœceſi,ſi ibidẽ reſiderent.d.§.eiſdem & ibi gloſ.& Card.in verſi,omnimodam.In ſua autem diœceſi poſſent præuenire ordinarium loci contractus vel delicti.d.l.1. & c.ſignifi caſti.de fo.comp,ergo,&c.Et ita determinant Io. de Ligna, & Car.ibi.in 9.q.

¶Ad contraria reſpondetur.Ad primum dico q̃preueniendo ordinarium loci non tollit ius ipſius ordinarij ratione priuilegij.ſed ratione ſuæ diligentiæ,qua fuit vſus præueniendo.Vnde cum fuerit vſus iure ſuo,ei non dicitur intuliſſe iniuriam.c.cum eccleſia Vulterana.de elect.l.iniuriarum.§.ff.de iniur.

¶Ad ſm reſpondetur,quòd non tam fauore ſubditorũ,quàm etiam ipſius expulſi conceſſum fuit.vt ibi & in princ.canonis probatur.vndecum militet fauor expulſi& ratio priuilegij,mitrabit diſpoſitio,licet ceſſet fauor ſubditorum.l.ſi ventri.ff.de priuileg.credi.§.affinitatis inſtitu.de nuptiis. Intelligas tamen iſta procedere ſi vterque,actor & reus ſint ſubditi ipſius expul
Sco ſi,ſecus ſi alter tantum,ſecundum glo.& *cõiter* ſcribentes ibi
41 in verſi. ſubditos.Item†intellige ſi vterque ſit ſubditus expulſi ratione domicilij,ſecus ſi ratione delicti vel contractus tantum,quia tales non dicuntur propriè ſubditi. ſecundum Car. Imo.& communiter alios ibi.Et quòd ſubditi ratione contractus vel delicti,non dicantur propriè ſubditi,tenet Pan.in cap. nuper.de ſent.excom.& ex plurib.comprobat Fely.in c.fi col. 12.de foro compe.quem videas. ¶ Sextum priuilegium eſt, quia licet de iure ciuili ſit gradatim appellandum.l.Imperatores.ff. de app.l. prima. ff. quis & à quo. & etiam de iure cano. præter quàm ad Papam.c.dilecti filij. vbi latè per doc.de appe-
42 Tamen†ſi iudex,ad quem gradatim deuoluitur appellatio,eſſet in loco peſtifero,poſſet appellari ad alium omiſſo medio. Ita voluit Bar.in l.j.§.ſi quis,ff.de app.& in l.vbi abſunt.ff.de tuto.& curato.datis ab his.& Roma conſi.501.ad fin.Fely.poſt Pan.in rub de app.col.4.per tex.in c.ſi is cui.& in c.ſi à ſubdelegato.de offi.dele.lib.6.

¶Septimum priuilegium,quia licet iudex cauſarum ciuiliũ non poſſit cognoſcere de cauſis criminalibus,nec econtra iudex criminalium de cauſis ciuilibus,l.ſolemus.§. latruncula-
43 tor ff.de iudiciis.Tamen†tempore peſtis in abſentiam & fugam alterius,alter qui permanſit poterit de cauſis ad abſentis iuriſdictionem ſpectantibus cognoſcere & terminare,ſecundum Ang.in l.ſi vacantia.C.de bonis va.lib.x. quem refert & ſequitur Fel.in c.querelam.col.fi.de iuiu.Octauũ eſt,quia licet
44 regulariter†teſtes ante litemconteſt. examinari non debeãt, eodem tit.vt lite non conteſt.tamen exiſtentes in loco contagioſo recipi poſſunt ante litem conteſt.iuxta formam c.quoniam frequenter.vt lite non conteſtata.quia probabiliter dubitari poteſt de illorum morte,vt toties dictum fuit per tex.in
45 l.vel per inſidioſa loca.ff.de dona.cau mor.†Nonum,licet clericus non poſſit perhibere teſtimonium, nec in teſtem recipi coram iudice ſeculari ſine licentia ſui ſuperioris,vt traditur p Inn Pan,& Cano.in c.ſi q teſtium.& in c.cum nuncius.de teſti. & per Pan.in c.j.de iura.calum.Tamẽ fallit in clerico infirmo morbo peſtilentiali,ſecundum Ang.in l.cum hi.§. tranſactiones.ff de tranſac.per tex.in l.quoties.C.de naufrag.li.11.Et idẽ dicerem,in clerico exiſtenti in loco infecto abſente ſuperiore,cum poſſit eſſe periculum in mora ſi differatur examẽ. per ea quę dixi ſupra in quinto priuilegio.1.particulę. & in 3. 2.
46 particulę,†Decimum priuilegium eſt,licet enim laicus non poſſit ſpiritualia tractare.ca. decernimus.de iudic,tamen põt abſoluere excommunicatum conſtitutum in articulo mortis ſecundum gl.in c.paſtoralis.vbi Pan.& Mod.de of. or. & in c. à nobis.2.vbi etiam Pan,de ſent.excom.Et ſic poterit abſoluere peſtiferatum ab excommunicatione,quia ratione infirmitatis peſtilentialis dicitur conſtitutus in articulo mortis, ſecũ
47 dum Bar.& Mod.in l.j.C.de ſacroſ.eccleſ.Dicentes cum† dici conſtitutum in articulo mortis cui veriſimiliter eſt proxima mors,vel ratione periculoſæ infirmitatis,vel quia imminet iuſtus naufragij,vel latronum timor.& hoc etiam voluit Bal. in d.c.paſtoralis.bene facit tex.in l.alumnæ.§.fi.ff. de adimen. le-
48 gat.Eadem†ergo ratione videtur dicendum quòd laicus poſſit audire confeſſionem peſtiferati,quia dicitur cõſtitutus in articulo mortis per prędicta.Quod autem laicus poſsit audire in confeſſione conſtitutos in articulo mortis,tenent gl.& omnes ſcrib.in d.c.paſtoralis.& in c.veniens.de tranſactio. & eſt tex.in c. quẽ pœnitet.diſt.j.Quod ego intelligo verum vbi ſacerdos tunc haberi non poſſit,quia in defectum & propter imminentem mortem hęc poteſtas laico conceditur, & non aliàs. d.c.quem pœnitet.

49 ¶† Item intelligo dummodo poſtea habita ſacerdotis copia reiteretur confeſſio,aliàs non iuuaret.ſecundumHoſt.in ſum. de pœn.& rem.§.cui confitendum.in fi.Caueant tamen exiſtẽtes in lococontagioſo,ne differant confeſſionem vſque quo reperiantur infecti,vt illo prætextu confiteantur laicis, quia
50 †conſtituti in neceſſitate ex propria culpa non ſunt digni miſericordia.l.de die.l. ſi fideiuſſor.§.qui neceſſaria.ff qui ſattid. cog.Et licet laicus poſſit audire confitentem,non tamen poteſt abſoluere,nec tam cito Deus moueturad miſerendum confeſſis laico quàm confeſſis ſacerdoti propter abſolutionẽ ſemel à ſuo vicario impartitam,vt probatur in dict.ca. quem
51 pœnitet.†Item quòd de abſoluto ab excommunicatione per laicum tempore peſtis intelligo verum ſi oblata facultate illã poſtea iterum à ſuperiore impetrauerit,aliàs ſi data opportunitate non petierit ſe à ſuperiore abſolui ipſo iure in eãdem reincidit ſniam.c.eos.de ſen.excom.lib.6. Vndecimum datur
52 priuilegium. Quia†licet ſententia ſit ferenda à iudice ordinario ſedente pro tribunali in loco maiorum. l. cum ſententia. C.de ſent.& int.om.iu.teneatúrque iudex in loco publico & ſolito ius dicere.l.pen.ff.de iuſt.& iure. Tamẽ tempore peſtis poterit ius dicere ad feneſtrã domus ſuæ,vel vnius turris,litigantibus exiſtentibus in via publica, vel in curia domus ſuę, ſm gloſſ.in l.j.C.de ſent. ex peric. reci. & ibi Bald. & ſcri. ſequuntur.& idem voluit d.Iaſ.in l.fin.C.de teſt.Quod eſt verum ſi partes fuerint citatæ ad illum locum,aliàs ſententia nõ valeret,ſecũdum Sal.in d.l.j.per tex.in l.ſi vt proponis.C.quomodo & quando iudex.Ideo conſilium erit quòd tempore peſtis iudex eligat tribunal in domo ſua,vel in aliqua turri,in qua ius dicat ex feneſtra,& faciat ſcribi in actis,quòd eligit illum locum propter periculum peſtilentiæ,vt docet Bal.& Saly.in d.l.j C.de ſent.ex peri.reci.

Tract. de Peste Ioan. Fran. Ripæ

¶ De remediis præseruatiuis contra pestem. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Causa remota remouetur effectus.*
2 *Pestis tempore eligendus est locus saluberrimus, in quo quisquis cupit ab ea præseruari, domicilium sibi eligat.*
3 *Minor quēadmodū cōsequitur restitutionē aduersus restitutionē rei eo q fuerat maiorum suorum, ita & prædium eo q situm sit in loco salubri.*
4 *Vendens prædium in quo propter aeris amœnitatem cadit affectio, an & quando possit ex coniecturis talis contractus argui simulatus, si vendens alia habet prædia.*
5 *Aeris salubritas qualiter dignoscatur.*
6 *Aqua inter cætera est aperiue vsui humano necessaria.*
7 *Aqua fœtida nihil deterius, vsque ad nu. 20.*
8 *Aqua quæstigos hydor nuncupatur in Arcadia sola vngula mulina contineri potest, ea ferunt vrcatum Alexandrino.*
9 *Aquarum ratio quare alia sint fœtæ, alia pingues, alia venenosæ.*
10 *Fontium quorūdam & fluminum natura oleum emittentium in Cicilia, India & olim Papia, ac alijs regionib. nu. 11. 12. 15. & seq.*
13 *Aquæ bonitas & salubritas quibus signis cognoscatur. 14. 16. 17. 18. 19.*
20 *Aquarij & aquarum custodes, an & quando sint immunes ab onerib. personalib.*
21 *Aquæ cursus, an & quando faciat dominos agrorum per quos defluit esse immunes ab onerib. extraordinarijs, quæ pro illis prædijs imponuntur.*
23 *Aquæ pub. an & quando traduci possit per agros priuatorum ipsis inuitis, & de materia vsque ad nu. 27.*
24 *Aquam priuatam nemini licet per fundum alterius eo inuito traducere, nisi statuto loci aliter cautum.*
27 *Aqua publica ne minuatur, corrumpatur, deterior ue fiat, datur actio cuilibet de populo aduersus contrafacientes.*
28 *Priuilegium alicui concessum fauore publico non extenditur ad ea, per quæ publica vtilitas læditur. 29.*
30 *Priuilegia publicæ vtilitati damnosa non sunt recipienda.*
31 *Aquam publicam, atque pro incolarum vsu acceditur spurcantes quæ pœna puniri debeant. 32. & seq.*
35 *Aquam priuatam spurcantes tenentur damno actione iniuriarum, & ad interesse.*
36 *Aqua vt possit haberi, ad vsum publicum, potest collecta imponi vel certum datium de nouo constitui. & seq.*
39 *Pecunia deputata ad vsum pub. an possit in alium vsum conuerti.*
40 *Datium nouum, an & quando possit ciuitas arrigere, & seq.*
43 *Priuilegium immunitatis ab omni munere, an eximat priuilegiū ab onerib. quæ imponuntur pro aquis pub. habendis vel aquæductib. purg.*
44 *Ecclesia, an & quando teneatur ad onera, quæ imponuntur pro aquis pub. habendis vel aquæductib. purgandis*
45 *Aquæductuum per quem aqua publica labitur purgare vel riuos purgare qui teneantur. 47.*
46 *Pedagia colligentes qui teneantur itinera & vias tenere securas, si id nō faciant, quæ pœna puniri debeant.*
48 *Cloacarum vsus ad fœtores removendos à ciuitate est inuentus.*
49 *Cloaca quid sit. Et ibi quid etiam veniat appellatione cloacæ.*
50 *Pestem vt plurimum causat cloacarum penuria.*
51 *Auenionensis ciuitas est magnifica.*
52 *Cloacas pub. an & quando quis possit construere.*
54 *Vias pub. nemini licet impedire & an & qñ possunt habentes molēdina pñt ad ea ducere aquam per vias pub. nec iuxta eas facere cluses.*
55 *Cloacæ publicæ expensis ciuium reficiendæ & purgari debeant.*
56 *Cloacarum vsus ne impediatur, deterior ue fiat prouisum est cuilibet de populo rā interdicto prohibitorio quàm restitutorio, ne quid in ipsas immittatur. Et cui competat interdictum de cloacis. 57. 58. & 59.*
60 *Cloacarum causæ coram quo iudice agitari debent.*
63 *Cloacas quo tempore & qua parte temporis liceat aperire. nu. 65.*
64 *Aeris corruptio facilitèr ex fœtore causatur, præsertim tempore æstiuo.*
66 *Actio in factum competit vicino contra vicinum in domum suam fœtorem immittentem.*
67 *Cloacam priuatam, cui & in quo loco liceat construere.*
68 *Sterquilinium, per quod putredo descendat in vicini ædes, an possit quis facere in proprio fundo. 78 & 79.*
69 *Cloacam priuatam, an & quando liceat immittere in publicam.*
70 *Cloacam purgantè vel reficienti an & quando obstet noui operis nunciatio.*
71 *Cloacam nouam vel domum ruinosam faciendi, an & quando possit nunciatio ruinosum opus.*
72 *Interdictū de cloacis vtilius ac funerabilius est quā interdictū de riuis.*
73 *Interdictum de cloacis, an & quando competat ei, qui vi vel clam possidet cloacam.*
75 *Pestis vt plurimū originem sumit à locis, vbi coria sinūturi facere sicut Auenione in vicina, quæ corearia dicitur. Et vbi lauātur vegetes, in quib. fuerunt viua fœtida, & aqua illo immittitur in viā pub. 76. Et vbi lauatura ollarum, & fontellarum descendit in viam publ.*
77 *Seruitus proijciendi non extenditur ad illum qui proijcit vrinam, stercora, & huiusmodi fœtentia ex fœtore quorum domus quæ seruitutē patitur, reddatur pestilentiosa.*
81 *Aquam quæ ex restagnatione nocet vicinis, an liceat retinere in agro rustico. Et ibi, an in via publica.*
82 *Ædificare, an cuipiam liceat, si ex ædificio restagnet aqua in via publica, quæ cito corrumpitur.*
83 *Fimum seu lutamen, an liceat in via publica tenere. Et an liceat fimum tenere iuxta murum communem, aut alienum. nu. 84.*
85 *Viam publicam, an liceat paleis seu alio quouis stramine, vt ibi marcescat, impedire seu deturbare.*
86 *Pelliparij, sulpharij, & id genus negotiatores, an & quando possint in domo suas artes exercere. Et an dominus proprietatis possit prohibere vsufructuario ne huiusmodi artes exerceat in domo. 87.*
88 *Animalia fœtentia, fera venenosa, vel aliàs quælibet nociua non sunt in ciuitatibus tenenda. Et qua pœna puniantur circumferentes talia animalia si alicui damnum intulerint. 89. & 90.*
91 *Vias publicas qui & quam ita tenentur purgare. & seq.*
94 *Domorū cōductores seu inquilini, an & quādo teneātur reficere & purgare viā iuxta eorum habitationem. Et quid si à repub. coacti fuerint ad expēsas purgationis, an possint illas ex pensione deducere. num. 95.*
96 *Aquam vel aliud quidpiam immundum in viam proijcientes qua pœna puniantur nu. seq.*
98 *Sepulchra quam obrem à maioribus nostris sint inuenta.*
99 *Sepulchra in ciuitatibus cōstruentes quæ pœna affici debent. Et ibi quo modo puniantur magistratus patientes talia fieri. Et an possit quis monumentum in via publica construere. 100.*
101 *Creditores defuncti, an possint petere sibi satisfieri antequam ipsius cadauer tradatur sepulturæ, seu illud petere loco debiti, & de materia. nu. seq.*
102 *Vsurarij cadauer sepeliri prohibētes antequā vsuræ exortæ restituantur, an incidant in pœnam latæ sententiæ, & nu. seq. C. de sepul. viol.*
106 *Interpellatio facta tempore exequiarum, an & quando constituat de bitorcio in mora.*
107 *Excommunicatos ad sepulturam sociantes, & qui eorum funeralia celebrant excommunicationis sententiam incurrunt.*
108 *Parochianus sepulturam impediēs, donec pro sepultura loco sibi satisfiat simoniæ delictum incurrit.*
109 *Parochianus, an & quando possit post exactia funeralia aliquid exigere pro exequijs & terra cœmiteriata.*
112 *Parochianus, an & quando possit aliquid recipere à sponte dantibus pro sepultura. 113.*
114 *Funus per vim rapientes, aut alio quouis modo impedientes, ne sepeliatur, qua pœna sint puniendi, & quid de sepulchrorum violatorio. 115.*
116 *Sepeliendi officium, an & quando possit quis subire compelli.*
117 *Officium aliquod ignominiosum suscipere, an & quando possit quis cogi. nu. 118. 119. 126.*
120 *Sepeliendi officium suscipere coactus dicitur affectus maiori ignominia totius mundi*
121 *Reipub. vtilitatis causa possunt naues cuiuslibet priuati capi, ità plaustra, boues, & alia animalia pro cōducendis blado, vino, & similib. ad exercitum, seu ad locum pestiferum. Et an non habentes huiusmodi animalia possint cogi ad ea emenda vt ea reip. commodent. 122. & 123.*
123 *Respublica potest cogere ciuem vt equum vel asinum suum commodet pro conducendo fasciculum mitratum per ciuitatem, vel trahendum malefactorem ad condignum equi*
124 *Reipublica vtilitatis causa, an possint cogi subditi ad conducendum delinquentes ad carceres.*
126 *Carnificis officium, an cogatur vilis & abiecta persona suscipere. & supra. 127.*
128 *Defuncti hæres si sit vilis persona, an cogi possit ipsum defunctū tradere sepulturæ.*
129 *Pestis tempore, an & quando possit vilis persona cogi ad sepeliendum mortuos.*
130 *Damnatus ad mortem vel in metallum, an possit cogi ad sepeliendos mortuos tempore pestis, vel suscipiendum carnificis officium.*
131 *Funeraria actio, an sit proprium actionis nomen, vide alia nu. seq.*
134 *Actio funeraria, vi competat marito contra hæredes vxoris vel contractus ad quos reuertitur dos. Et an possit maritus pro impensa funeris mulieris retinere dotem pro rata. nu. 135.*
136 *Marito turpe valdè est si mulier viro careat sepultura.*
137 *Appellari non potest ad finem, ne defunctus sepeliatur.*
138 *Noui operis nunciatio, an habeat locum contra facientem sepulturā pro sepeliendo homine iam mortuo.*
139 *Sepultura priuatio computatur inter maximas pœnas. 140.*
141 *Anatomia quo tempore fieri debeat.*
144 *Excommunicatorum cadavera, an & quando possint exhumari ex terra sacra, & in profanam sepeliri. nu. 145.*
146 *Pendentes carnes putridas, pisces corruptos, & cætera huiusmodi victualia fœtentia, qua pœna plectiri debeant.*
147 *Aromatarij vendentes quid pro quo, quomodo puniri debeāt. 150. 151.*

148 *Venditor*

148 *Vēditor fructuū qui in ſummitate calati vel ciſtæ poſuit bonos fructus & in medio malos corruptos,qua pœna puniatur.*
152 *Leproſi ſeu alio morbo cōtagioſo affecti ſunt extra ciuitatē abijciēdi.*
155 *Timor ſeu ſuſpicio mali euentus,ac etiam mortis,& ſi omni tempore eo tamen præſertim quo de peſte dubitatur,abligandus eſt à cogitationib. noſtris.*
157 *Ludus & iocus neceſſarij ſunt ad effugandos melancholicos affectꝰ & cogitationes.In hiſtñ mediocritas eſt obſeruāda & laudabilis. n.149.*
161 *Lenones,lenæ,& communes caſtitatis vaſtatores,ſunt extra ciuitatem abijcien di,præſertim vbi de peſte viget ſuſpicio.*
163 *Meretrices tempore peſtis expellendæ ſunt extra loca.*
164 *Meretrix vicinis reclamantib.poteſt expelli de vicinia.*
165 *Mēdicantes validi tempore peſtis expellen di ſunt extra locum.*
166 *Mēdicantes validi,an poſſint cogi purgare vias publicas & plateas. nu. 177.& 178.*
168 *Filio qui poteſt ex induſtria parere ſibi victum,an poſſit pater alimenta negare.*
179 *Peccatorib.publicis non arctatur quis eleemoſynam facere. num.171.*
161 *Mendicantes qui medicaminib.tibias ſibi intumeſcere faciunt,qua pœna ſunt plectendi.*
173 *Debilitans ſe aut filium vel alium,vt habilius mendicetur,graui pœna venit plectendus.*
175 *Medici inſtruentes mendicantes validos qualiter ſe poſſint debilitare, qua pœna teneantur.*
186 *Nobilis non habens vnde ſtatum ſuū & dignitatē ſeruare poſſit, pauper dicitur,licet habeat vnde viuere poſſit.*
180 *Annonæ ratio qualiter ſit habēda.Et an poſſit collecta imponi pro ipſa habenda tempore cariſtiæ. nu.182.*
183 *Ciuitas perfecta dici non poteſt quæ vacat pauperib.*
184 *Priuilegia ceſſant,vbi peſtis & bella vigent.*
185 *Neceſſitatis tempore,an poſſint cogi pecunias habentes illas reipublicæ mutuare,& quando.*
186 *Salarium nemini conſtitui poteſt de pub.pecunia ſine licentia ſuperioris niſi miſſis ad alienas prouincias pro frumento comparendo tēpore cariſtiæ.*
187 *Annonæ ratio vt habeatur poſſunt cogi ciues adportandum ſingulo die certam bladi menſuram ad plateam,vt ibi vendatur.*
188 *Vendere rem ſuam nemo cogitur,niſi cariſtiæ tempore.*
189 *Statutū q̄ quilibet mercator teneatur intra certum tempus præſentare præfectis annonæ tot ſextaria frumenti,an valeat.*
190 *Annonam vt in ciuitatem deferant,an & quando cogendi ſint comitatenſes.Et an a què grauandi ſint remotiores vt propinqui. n.191.*
192 *Comitatenſes ſi nequeant ciuitati ſubuenire tēpore cariſtiæ an poſſint cogi vicini etiam alterius prouinciæ à ſuo ſuperiore, vt eodem alimenta deferant.*
103 *Annonæ præfecti an poſſint ordinare,q̄ cuilibet qui portauerit frumentū,vinū & ſimilia ad vrbem,det aliquod pretium pro ſuo labore.*
194 *Annonam,vt carior vendatur,impedientes quomodo ſint puniendi.*
195 *Annonæ præfecti an & quando poſſint taxare pretium vini,frumēti, carnium & aliorum victualium.*
196 *Eleemoſynam facere,an & quando diuites cogi poſſint.*
197 *Furari an & quando liceat pauperib.pro victu.*
198 *Annonæ ſeu victualium pretij taxatio an & quo tempore à præfectis annonæ fieri debeat.Et ibi qualiter puniri debeant qui ea pluris vendiderint quā ſit taxatum.Et quid ſi pluris non vēdiderint,ſed ementes fraudauerint in menſura. nu.199.*
200 *Forenſib.an & quādo poſſint ciues & incolæ res vendere cariori pretiò quàm habitatorib.*
202 *Dardanarij qui dicantur,& qualiter & quando puniendi ſint.*
103 *Monopoliū facientes quò annona carius vēdatur,quo puniendi ſūt.*
204 *Annonam vel aliquid aliud cariori pretio quàm valeat emētes,vt cæteri eodem pretio ad emendum incitentur,qui propriè impoſtores dicūtur,quo crimine teneantur.*
205 *Incātatores ſeu magi fructus pendentes arte damnata vaſtantes qua pœna affici debeant.*
206 *Agrorum cultura ſummè vtilis eſt reipublicæ,propterea fauore agriculturæ multa ſtatuta fuerint ſpecialiter,quæ videre poſes ab hoc numero vſque ad nu.236.*
207 *Agricolæ vt operas ſuas congruis temporib.exequantur cogendi ſunt ab annonæ præfectis.*
208 *Ruſtici an poſſint ab onerib.ſuis diſtrahi,& ad aliud obſequium.*
209 *Ruſtici qui dicantur,vide alia vſque ad nu.212.*
212 *Ruſtici non tenentur dare gratis alimenta bariſellis exactorib. & nūcijs per comitatum incedentib.nec ipſis animalia commodare.*
213 *Ruſtici,an cogi poſſint à feudarijs vt tēpore guerræ ſibi pecunias dent pro equis emendis.*
214 *Ruſtici nō pñt cogi vt alimenta pſtent militib.& aliis iter facientibus maximè iudicib,imo epiſcopis ſponte dantib. non ſunt acceptanda.*
215 *Ruſtici non tenentur hoſpitari milites cæteróſque iter agentes fauore publico,niſi per vnum diem & noctem.*
216 *Ruſtici ſeminum,vindemiarum,& meſſium temporibus excuſantur ab omnibus muneribus extraordinarijs.*
218 *Ruſtici,an poſſint & debeant vexari pro debitis fiſcalibus, quibus tenentur eorum domini.*
2119 *Ruſtici cogendi non ſunt pignori dare terras bonas & pecora creditoribus,à quibus mutuati ſunt frumentum,hordeum,& ſimilia.*
220 *Ruſticis frumentū hordeū & ſimilia mutuantes non poſſunt vſurarū nomine niſi octauam modij partem ab ipſis exigere,& ſiliquā pro quolibet aureo,immo nihil hodie ab ipſis vſurarum nomine exigere licet.*
221 *Ruſticorum boues aratra & cætera inſtrumenta,an & quādo poſſint pro executione rei iudicatæ pignorari.Et an ex conuentione poſſint pignori dari,222.*
223 *Ruſtici boues aut agri inſtrumenta violenter capiens,inuadens aut auferens,qua pœna puniatur.*
22 *Ruſtici agricultores,dum villas habitant, & agros colunt an detineri poſſint pro debito.*
225 *Ruſtici portantes pullos,ouа,frumentum,& ſimilia ad ciuitatem,vt ea vendāt,non debent permitti diutius ibi immorari, ſi non inueniāt cui vendāt,ſed debent cogi reuerti rus ad opera ruſtica & venalia apud aliquem vrbanum cuſtodienda vel vena ia reponere.*
226 *Ruſtici ſi litis cauſa agant vel conueniantur coram iudicibus ciuitatis eſt illis ius dicendum ſummariè & velociter.Et ſi plures ſint litis conſortes,an debeant omnes vel vnus ipſorum retineri & cæteri ad negotia remittendi.*
228 *Ruſtici tempore meſſium vrbes incolentes an cogi poſſint vt rus petāt & blada ſecent.*
229 *Ruſticitas ruſticum excuſat à vera contumacia.*
230 *Ruſticus verè contumax excuſatur à mulcta,quæ pro vera contumacia imponi debet.*
231 *Ruſticus contumax,an contumacia non obſtante poterit appellare.*
232 *Ruſticus excuſatur à dolo præſumpto, itē à præſumpta vſurarū fraude.& nu. 233.*
233 *Ruſticos,an & quando liget regula,qui contra iura mercatur, in dolo eſſe præſumitur.*
234 *Ruſticus teſtis qui contraria depoſuit,an poſſit puniri pœna falſi.*
235 *Ruſticus qui ſcriptur is contrarias in iudicio producit, an poſſit productionem reuocare.*
236 *Ruſtico,an currat tempus præfinitum ad agnoſcendum bonorum poſſeſſionem.*
237 *Ruſticus an & quando poſſit poſt litem conteſtatam opponere exceptionem declinatoriam quæ debet opponi ante litem conteſtatam.*
238 *Ruſticū,an & quando excuſet iuris ignorantia.& n.244.245.& ſq.*
239 *Ruſticus an poſſit reuocare confeſſionem ſui aduocati.*
240 *Ruſtica mater ad ſecunda vota tranſiens,an excuſetur propter iuris ignorantiam,&c.241.*
242 *Ruſtici,an & quando excuſantur ab his,quæ ſunt ad rigorem iuris cōſeruandum producta.*
251 *Agros deſertos an & quando liceat vnicuique fauore agriculturæ propria auctoritate occupare.*
252 *Preſcriptio rei immobilis,an & quando fauore culturæ agrorum curat ſpatio duorum annorum.*
253 *Præſcriptio,an,& quando competat poſſeſſori malæ fidei de iure can.*
254 *Statutum q̄ ſuſcipiens colonum vel maſſarium alicuius abſque domini licentia teneatur ad omnia damna & intereſſe, an & quando valeat.*
255 *Emphyteuſis eccleſiaſtica,an & quando tranſeat in hæredes extraneos.*
256 *Emphyteuſi finita an & quando teneatur dominus colonum pro primo pretio reinueſtire,& ſeq.*
257 *Dominus volens emere à colono fructus rei locatæ,an & quando debeat cæteris preferri.*
263 *Opinio communis ita eſt interpretanda ne reddatur eluſoria.*
264 *Clericus an expelli poſſit à terra eccleſiæ quam ex ſterili fecit fertilē, aut ex vinea quam ipſe plātauit,licet propter delictum fuerit beneficio priuatus.*

ACCEDO Nunc ad vltimam partem tractatus,videlicet ad iuridica remedia.In qua primò videbimus remedia neceſſaria ad prouidendum ne locus inficiatur.Secundò videbimus remedia opportuna ad liberandum locum infectum à tanta morbi calamitate.Et ſic in prima parte tractabimus de remediis præſeruatiuis.In ſecda de remediis curatiuis. Aggrediar primam particulā.Quā vt planius abſoluā,q̄ ſ. in pludiis aliquas huiꝰ morbi cauſas retuli,eas ſtudebo ex ordine remo
1 uere.Veriſſima.n ē & vulgata ꝯcluſio,q̄ remota cā † remouet effectus.c.cū ceſſante.de app.c.cū ifirmitas.de pœ.& re.l.generaliter.C.d epiſ.& cle.l.adigere.§.quāuis.ff.de iu.pat.Dixi hunc
2 morbū plerūq; ab aeris infectione ꝓcedere. Quęrat † ergo q vult pſeruari à peſti ētia,locum ſaluberrimum, in quo ſibi eligat domicilium.Nam loci opportunitas mirum in modū cōfert ad ſanitatem corporis ꝯſeruandam.l.j.§.ſed rem.ff. ſi quid in fra u.pat.Per quem tex.ſingulariter decidit Bart. Veronen.

Tract. de Peste Ioan. Franci. Ripę.

Cępola nuncupatus in tract. seruitutū rusticarum sub rubr. de
3 aere. ꝙ sicut † minori ꝯcedi ur restō ꝫduersus alienationē rei,
ex eo ꝙ res illa fuerat maiorū suorū. l. si em tionem. ff. de min.
eodem modo ꝯcedenda est eidē restitutio aduersus alienatio
nē ꝑdij ex eo ꝙ situatū sit in loco salubri, & magis expedit mi
nori vendere prædiū alio loco sitū. Et per illū text. dixit idem
4 Bar. Veron. trac. sim. ꝛc. præsumptione 15. ꝙ hns † plura ꝑdia, si
vēdat illud, in quo cadat affectio ꝓp aeris amęnitatē, ex hoc
argui pōt, ꝙ animū vendendi nō habebat. Ideo additis qbusdā
aliis coniecturis argui poterit ꝯctus de simulatione. ¶ Digno-
5 scere aūt † possumus locū esse salubrē, ſm Vitr. si is locus sit ex-
celsus non nebulosus regiones cœli spectans, neque ęstuo-
sus, neq; frigidus, cui nulla noceat paluſtris vicinitas. Nā auræ
matutinæ q̄ sole oriente ex palude ad oppidū nebulis quibus-
dā adiūctis pueniūt, spirit* bestiarū paluſtriū venenatos cū ne
bula mixtos in habitatorū corpa spargunt sicq; locū efficiunt
pestilentē. ¶ Dixi ex aqua putrida pestē gnari. Statuat ergo, qui
pest. lētiā vult euitare, sibi domiciliū in loco vbi sit aquarū salu
6 britas & vbertas. Nulla. n. ex † omnib. reb. tātas vt habere ad
vsum necessitates. quātas aqua, ideo quod omniū animaliū
natura, si frumenti fructu priuata fuerit, arbustis, aut carne, aut
piscatu. aut ēt qualibet ex his reb. vtendo vitā tueri poterit, si
ne aqua verò, nec corpus animaliū, nec vlla cibi virtus nasci,
vel nata cōseruari pt. l. fi. ff. de riuis refi Si aquarū penuria, nec
armenta ītare possunt, qd erit si in loco aqua sit tœtida & ve-
7 nenosa vt in Thessalia, ibi † vt aiunt, fons est duos riuos ꝓfluēs,
8 quorū alter mortiferā aquā dr̄ habere. Et † in Arcadia aqua ē,
stigos hydor nuncupata. quā sola mulina vngula pōt ꝓtinere,
9 ex q̄ Ale. necatū fuisse legimus. Et † eā rōnem assignāt natura-
les philosophi, ꝙ ea aqua p maleficū succū terræ ꝑcurrat reci-
10 piatq; in se vim venenatā. Sicut † percurrens p salifodinas
salsa efft, & p pingues terræ venas oleo similis, vt flumē Liparis
11 in Cilicia, in quo natātes & lauantes aqua ipsa vnguntē. Et † in
India fons esse dr̄, q̄ sereno cœlo magnā emittit olei quantita
12 tē. Sed † & Papia dulcissima patria mea, vt à maioribus accepim⁹
in suburbiis fontē oleo abundantē diutius habuit, nūc loc' il-
le ampliata ciuitate intra mœnia est cōstitutus & Burgus olea
13 rius à fonte nomen retinet ¶ † Ad cognoscendā aquæ purita
tē salubritatemq̄ maiores nostri inſpiciebāt iecinora peco
rū q̄ his locis pascebāt. & pluries experti, si liuida vel vitiosa re
perīebant ex aqua & pabulo malignis id euenire arbitrantes
iudicio mutabant regiones, dubitātes aquā illā humanis cor
14 poribus pestilētē futurā. Probat ēt † aquæ bonitas ex aspectu in-
colarū, si sint corpe robusti, colore nitidi, nō gibosi, nō strumo
15 si, nō vitiati crurib. nō lippis oculis, nō fatui. Est † n. quoddam
aquæ genus ī Italia equicolis & pōtiscurioni, quā q̄ biberint,
16 efficiunt turgidis gutturib. Et † ī insula Chio fons qdā est, vt re-
fert Herod. ex quo q̄ biberint fiunt insipientes, & ideo in eo
scriptū est epigrāma iucūdā esse potionē fontis, sed b̄ bētes sa
17 xeos futuros. ¶ Probat † insuper aqua, si invas æneū vel corin
theū sperſa maculā nō fecerit, neq; ī fundo vasis arena limūs-
18 ve inueniat, si † legumina cū ea aqua ꝯiecta, & ad ignē posita
19 celeriter percocta fuerunt. ¶ Cognoscitur deniq; si lympi-
da & plucida fuerit, & quocunque ꝓfluxerit locū ab oī īquina-
mēto mūdū reliquerit, neq; muscū, neq; iuncos ꝓduxerit,
his signis aqua tenuis & in sūma salubritate nobis ondit. Inter
est ergo reip. in ciuitate salubres & optimas esse aquas, cuius
rei gratia plurima statuit legū venerāda maiestas. ¶ Sancitum
20 primo fuit ꝙ † aquarij & aquarū custodes, q̄ hydrophilati no
minant, fauore publicę vtilitatis omniū onerū psonalium im
munitate ꝑfruant. l. decernimus. C. de aq̄duc. lib. xi. per q̄ legem
21 dnt ibi Bar. & Io. de Pla ꝙ † gna e bannū regis vocās quēlibet
ad bellū, nō ꝓhendit hos aquarios & aquarū custodes, qui
ab eorū officio nō dnt amoueri. Intelligo tn̄ istud ꝓcedere in
aquariis deputatis p principē seu eius vicariū ꝓ habēda & cu
stodiēda aqua ad vsum pub. secus in aquariis nostri tpis, q̄ ope
ras locāt ad tps alicui cōmunitati. ꝓbat in d. l. decernimus. vbi
exigit, ꝙ in eorū manib. sit Imperatoris nomē impressum, &
sic dnt esse matriculati & ī numero officialiū ipsius principis
22 aggregati. † Sed ꝺ ꝯcessa fuit immunitas p̄diorū. per quorum
fines aqua ad vsum pub. ꝑcurrit ab oīb onerib extraordinariis
& supindictionib q̄ ꝓ illis p̄d is imponunt. l. 1. C. de aq̄educ.
lib. xi. Qd̄ ō statutū fuit, qa possessores p̄diorū, p q̄ aqua publ.
defluit tenent suo sumptu aquæ ductū purgare. vt ibi, ex quo
infert ꝙ expensis pub. aq̄eus purget, vt cōiter fieri solet, tunc
23 dni p̄diorum nulla habebunt immunitatē. ¶ Tertiò † statutum
ꝙ liçeat transducere aquā p primatos agros dnis inuitis, vt ꝓ-
bat in l. si locus §. cū via. in arg. ff. quēad. ser. amit. & clarius in
d. l. 1. C. de aq̄duc. Qd̄ verū est satisfacto dnis p̄d orū ꝓ damno
dato iuxta l. vēditor §. si ꝫstat ff. ꝫmu. p̄dio. & ita expsse decidit Fel. in c. q̄ in eccl'arū. col. 9. ī prin. d ꝫsti. vbi alleg. Bal. & plu-
res ita tenētes, quos breuitatis gr̄a nō refero. Et istud verū est
24 si ad vsum pub. aqua trāsducat. Nā ad vsum † priuatū nō licet
p fundū alterius eo inuito aquā traducere. l. quēadmodū. §. si
ꝓtectū. ff. ad leg. Aql. licet p decreta ducalia Medio. al's sit ꝓui
25 sum. ¶ † Quarto interdictū fuit dnis p̄diorū, p q̄ aqua pub. cō-
meat, ne plātēt arbores ꝓpe aq̄ductū, nec natas vel renatas te
neāt p xxv. pedes. d. l. j. C. de aq̄duc. Rō ibi assignat, ne arborum
radices fabricā formæ corrumpant. Ex quo dat intelligi istud
tm̄ ꝓcedere qn̄ aqua ducit p canales lapideos, ligneos vel plū
beos, secus si cōducat p patentes alueos, quorū ripę arborū
radicib. magis muniunt q̄ corrumpant. arg. l. j. §. oportet. ff. ne
26 qd in flu. pub. ripave eius fiat. ¶ Quintò decisum fuit † ꝙ qui
ex pub. aq̄ductu ad suū fundū aquā diuerterit sine licētia prin
cipis, vel ad quē spectat fundum amittat, & fisco acquiratur
l. 2. C. eo. & vsurpatā aquā restituat. d. l. decernimus. & ēt libra-
rū. x. mulcta plectat. l. fi. C. eo tit. Et ꝯ eos q̄ ī dānū accolētium
qcq̄ ī flu. pub. ripave eius faciunt ꝓdi tū fuit remediū & interdi
27 ctū ff. ne qd in flu pub ripavę eius fiat. p totū. Et quia † ītereſt
reipub ne aqua pub. minuatur, corrūpat, deteriorve fiat, cuili-
bet de pp'o ꝓdita est actio aduersus ꝯ faciētes. l. j. §. hoc interd
28 dictū. ff. eo. Sextò † priuilegiū extrahendi aquā ex publico a-
q̄ductu fauore publico restringit ad aquā superfluā & supera-
bundantē. l. si qs diutinā. C. e. tit. & si ois aqua sit reip. necessa-
29 ria, priuilegiū nihil tr buit. Qd facit † ad indulgentiā pregem
ꝯcessam Ianuensib. vt possint ex̄here de comitatu ꝓuinciæ &
Forcal'q̄rij. vel de ducatu Medio. certā quantitatē frumēti. Nā
talis īdulgētia dēt intelligi, si talis quantitas supereſt ab vsu ha
bitātiū, & sic recipit ꝯdōnē si re'p. nō indigeat. ſm Bart. & Io.
de Pla. ibi. Et meritò, qa priuilegiū alicui ꝯcessum, nō extendit
ad ea p q̄ publica læderet vtilitas. l. fi. C. d of. mag. mil. humilio
30 rib. C. de suscep. & arc. l. 2. C. de priui. sch. nā priuilegia † publi-
cæ vtilitati dānosa nō sunt recipienda. l. nec dānosa. C. de p̄ci.
Impe. off. Septimò, qa aquarū malignitas q̄nq; inficit ciuita-
31 tē. † dnt q̄ curā reip hnt, ꝓhibere ne in pub. aq̄ductu, ad quem
ꝓ incolarū vsu necessario accedit qs res immūdas, piiciat, ne
mulieres pānos cæteraq̄; sordida, ne seruitores, mulas, equos,
& reliqua hmōi lauēt, nevè porcos admittāt, iuxta illud. Heu
liqdis immisi fontib. aprū. nevè ī eo qs natet vel se abluat. nisi
forte in inferiori parte & secreto modo, vt est text. in l. cum š.
32 virentē, vbi Bar. & Io. de Pla. C. de re mil. lib. xii. Et qui † ꝯtrauc
nerit & quouis modo aquas pub. spurcauerit, arbitrio iudicis
33 grauiter est puniendus. l. j. §. j ff. de extraord. crimi. Imo † non
licet hōti fontē seu aquam priuatā, eā aliquo mō spurcā red-
dere, si cū eadē spurcitia in aquam vel fundū defluat alienū. l.
apud Treba. in prin. ff. de aqua plu. arcen. Et ꝯ artē cerdonum
34 cōsuluit Are. cōs. 30. Viso themate. in primo dubio. lō † non
licet lauare vētres & pānos in riuulo descendente ad cōuici-
35 nos ſm Bar. Veronen. in trac. seruit. sub rub de fonte. † Et si in
puteū priuatū vl' in fōtē aliqs quicq̄ immiserit, quo aqua de-
turpet. deterior vè fiat, iniuriarum & ad interesse dño fonti, &
putei tenet. l. is qui in puteū. ff. qd̄ vi aut clam. l. pe. ff. de iniur.
Erant & aliæ leges pœnales antiquitus editæ ꝯ corrūpentes a-
quas pub. quas refert Frontonius li. quē de aquis in vrbē īfluē
36 tib. eleganter trad dit. Octauò pro fontib. cōstruendis & aqua
hnda ad vsum pub possunt decuriones collectam imponere,
vt j. latius suo loco dicam, dū gn̄a'r pro ciuitate purganda &
à peste cōseruanda collectas in ici posse demonstrauero. For
37 tius † dico, ꝙ ꝓ hnda & manutenēda aqua ad vsum pub. pt
ciuitas certū datiū erigere & deputare, puta ꝙ pro qualibet
rōne reddita & calculata certū qd solu at, vt est casus in l. ad re-
38 parationē. C. de aquæ duc. † Poterūt ēt ordinare ꝙ dni offales
in prin. sui officij donēt aliqd cōuertendum in cām aquarum
pub. Sic em̄ facere solebāt ꝑsules Romani, q̄ centiū libras au-
ri sui cōsulatus initio in hanc cām donabāt. l. nemini. & l. pen.
39 C. de cōsu. Quæ pecunia † ad hunc vsum deputata nō pt de iu
40 re in aliū vsum ꝯuerti. l. hac lege. C. de aq̄duc. Id † ā t qd dixi ci
uitatē posse cōstruere certū datiū, intelligo nō solū de ciuita
te nō recognoscēte superiorē, quā cōstat posse noua datia in
stituere, ſm Bal. in c. j. de pace Cōstan. & in l. fi. C. de vectig. &
cōmis. Bar. in auth. p̄sides. C. de epis. aud. & in l. quo minus. in
2. q. ff. de flu. & d. Ant. in c. sup qbusdā. § ꝓterea. de verb. sig. Sed
41 ēt intelligo de ciuitate recognoscente superiorē. Nec † ob. ꝙ
sine licētia superioris non possint noua imponi vectigalia. l. 2.
C. no. vect. initi. nō posse. qa verū est qn̄ cōitas superiorē recog-
noscēs vellet gn̄a'r nouū vectigal omnib. ēt forēnib. impone
re, secus si inter se ꝓ necessitatib. loci velint nouū munus im-
ponere, qa pnt ſm Bar. ī l. j. C. de supin. lib. x. & ī l. j. §. fi. ff. qd cu
iusque vni. no. gl. & ibi Fel. & alij in c. cum dilecta. de resc. Ale.
ꝫs. 124. Sup primo. lib. 4. Card. cōs. 12. In dubiis ꝓmissis Gem.
ꝫs. 116. Quia prædicti. col. 1. tradit ꝓ Ang. Imo & Mod. in l. 4.
§. actor. de re iudi. Quod verum dummō talis impositio noui

datij

42 datij fiat per adunātiā gñlēs totius populi,qa † ſolus decurio nū ordo nó pt nouas gabellas inducere , niſi habeat poteſtatē à conſilio generali,ſecundum Saly.in l.vectig.C.no. vectig.inſti.non poſ.p tex.in l.phibere.§.planè.ff.quod vi aut clā.¶No
43 nò † priuilegiū immunitatis ab omni munere,nó eximit priuilegiatū ab onerib.q imponūt p aquis pub.hñdis,vel p aquę ductib. purgandis , aut reficiendis.l.ad portus.C. de ope. pub.
44 Nā † ad talia onera ēt eccleſia tenet.l.ad inſtructionē.C.de ſacroſan.ecc.ſm Io.de Pla.in d.l.ad reparationē. C. de aquæduc. adduci ēt tex.in l.abſit.C.de priuile.do.Aug. & in l.ij. C.de immunemi.cōced. li x.Pan.tñ in c.non minus.de immu.eccl.diſtinguit de quo.j.ſubiicīā.Sed p enucleatione huius materię
45 † qro quis teneat riuos reficere,& aqductū purgare? loquor de aquęductu & riuis per quos labit aqua pub.nā de aqua priuata in pſentiarū nihil tractabo. Vr q onus reficiendi & purgādi ſpectet ad dños prediorū p q aqua defluit.l.j.C.de aqduc. & l.ediles §.ſtruunt.ff.de via pub.reſi. vbi dr q quilibet tenet purgare viā & aqductū iuxta domū ſuā. ¶ In ꝫrium q debeat reſici & purgari expenſis pub.vr tex.in l.ij.C.de immu.nemin. cōce.Quidā dnt iſtud onus ſpectare ad principem,ad quē ſpectat emolumentum vectigaliū & pedagiū. Br diſtinguendum eſt.Aut certa pecunia eſt deputata,ad hunc vſum, & ex illa facienda eſt refectio& purgatio. d.l.ad reparationē. Aut nulla ē pecunia ad hoc deputata & tunc ſi aqua ſit principis,& ex ea capiat al quod emolumentū,puta cētū annua, tūc iſtud onus ad eū ſpectat,qa capit cōmodū.l.fm nām.ff.de reg. iu. & idem ſm aliquos,ſi aliquod vectigal exigeret à tranſeuntib.occaſione dictę aquę.argu.eius qd dixit Arch.in cap. ſi quis Romipe-
46 tas.xxiij.q.ij.decidit q colligēres pedagia tenent † itinera & vias tenere ſecuras,alioquin ad dānorū emendationē pnt ꝫueniri.& idē tenēt Hoſt.in ſumma de cenſi.§.ex qb. Bal.in l.ne qd. ff de incend.rui.naufra. Bal.in c.j.in fi.col.pe. de pace iuramen. firm. Flor.in l.j.§.ſumma ff.de his q dei. vel effu. Gui. Papę deciſio.ccccxij.& ita tenet Io.de Pla.in vnica.C.de offi. iud. Alexā.per illū tex.& Io.Bert.in tract.de gabellis.in vij.q.iiij.partis.
47 † Sed veritas eſt,q ſi incolæ habēt a principe vſum aquę per gratuitū,q ipſi cogi pnt ad refectionē & purgationē.p tex. in l.ij §.viarū.ibi,qa vſum vtilitatemq; cōem habet.ff. ne quid in lo pub.& in l.ij.C.de colla fund.patri.li.xj.& in d.l.& ad portꝰ. C.de op.pub.cū ſi ¶ Non obſtat text.ind.l. vnica.qa immunitas ab onerib.aquarū fuit īcolis ex ſpeciali priuilegio cōceſſa, ergo in contrariū eſt ius commune. Vel ibi princeps percipiebat datiū ēt ab incolis nauiganti.in flumine , ſecus ſi nihil ab incolis ſoluereť.Si verò aqua eſt vniuerſitatis,refectio dēt fieri expenſis vniuerſitatis.Et ſi vniuerſitas in cōi nō hēat modū pōt collectā imponere ad ratā patrimonij.ita procedat textus in d l.ij.C.de immunitate nemini cōcedenda.& d.l.ad portus. ¶ Nō obſtat text.in d.§.cōſtruant qa loquit de purgatione & reparatione aquęductus ad effectū vt iter per ciuitatē liberè fieri poſſit,nō ad effectu habendę aquę ad vſum pub.vel loquitur de aqductibus per quos aqua pluuialis decurrit,vt ciuitas mundet nō per quos decurrit aqua ad vſum bibendi, mo'ēdi & irrigādi ratio diuerſitatis eſt,qa purgatio aqductus recipiētis aquā pluuia'ē oēs grauat,cū vbique aqua pluuialis defluat. & ſic eſt perinde ac oīb. collecta imponeret. Sed purgatio aquęductus recipiētis aquā ad vſum hoīum bibendi,mo'endi, & irrigādi,oēs nō grauaret,ſi fieret à dñis domorū,iuxta quas aqua decurrit cū illa aqua nō vbiq; defluat,ideòab his ſolis fieri nō dr,ſed paſſim ab omnib.d. §. viarū. Tertiā cām peſtis exſtore dixi p uenire ꝫ hanc cām remediū ē à iure p ditū, q lo
48 cus ab oī putredine mūdus,& nitidus ꝑſeruet.Hac † de cauſa
49 inuctus fuit cloacaru vſus.Eſt.n.† cloaca locus concauus per quē colluuies defluit.l.j.ff de cloa & appellatione cloacę etiā
50 tubus & fiſtula ꝫtineat.d l.j §.cloace.¶ † cōſulo ergo dominis meis conuentionalib.vt in locis neceſſarijs cloacas fieri faciāt, q bus ſordes ſeclariorū in ſorgiū ꝫducāt,aliàs ratò erūt ſine pe
51 ſte, vt dicit Iureconſultus in d.l.j. §.cura. Donec † em Roma cloacis vſa eſt,ſanum fuit & ſalubre ibi habitare,ſm gl.c.qualiter.vij.q.j.Antiqui.n.Romani maximā cloacarum curam habebant,ſm Cæpo.in trac.de cloa.Et Fraut.in libro de aquis in vrbem influentib.Nunc autē,qa Roma cloacis caret , periculoſum eſt ibi habitare.ſm gl.in c.ſi verò.de iureiu.& dixi s. in ij.
52 parte.in ij.ſpeciali.j.particulę. Et † in magnificis ciuitatibus, vt eſt ciuitas Auenionenſis deberent eſſe tam priuatę q publicę cloacę, de quibus primò de publicis , demū de priuatis
53 aliqua diſcurramus ¶ Quęro primò,an † ſine licentia principis decuriones poſſint facere fieri cloacas publicas? Videt q non qa vię publicę ſunt de regalibus.ca.j.quę ſint regal. ergo eas aprari p cloacis faciendis non licebit inconſulto principe. Et p hoc vr tex.ī l.fi.ff.de clo.vbi ſtatuit,q volēs nouā cloacā facere,prius dēat ediles curul ꝫſulere.In ꝫrio facit, qa p cloacas publicæ viæ purgant. Vias aūt pub.cuilibet priuato purgare ꝫceſſum fuit dūmō via deterior nō fiat.l. 1.in prin.ff.de via pub.ergo ēt ꝫceſſum vr maximè decurionib. nouas cloacas facere.Sed primā ptem arbitror verā , qad principē ſeu eius officiales, qb' cura hęc fuit demādata,ſpectat cognoſcere an expediat cloacam fieri in via pub. Et vr de hoc caſus in l. ſi in publico.§.fi.ff.de aqua plu.arcē.vbi ſtatutū fuit ne qua ſine iuſſu principis ducatur pervias pub.Et per illum tex.dicit ibi Bal.
54 † q hntes molendina non pnt aquā ducere ad molendina p vias pub.nec pnt iuxta eas facere cluſas ſine licētia ſuperioris,
55 licet ꝫrium ſępe viderim Papię de facto ſeruari ¶ † Scdò quęro,cuius expenſis reſici& purgari dēant publicę cloace? rñdeo cōi impēſa populi.d.l.1.§ viarum ff ne quid in loco pub. & l.1. §.hocīterdictū.ff.de cloa.qd intelligo,niſi ex cā cloacarū princeps hēat certū emolumentū,vel niſi in hāc cām ſit conſtituta certa pecunia,vt dixi in 2.remedio in vltimo ſpāli. Sciendū
56 † ēt eſt prouiſum eſſe tā interdicto p hibitorio q reſtitutorio, ne quid immittatur in publicas cloacas,quo vſus earū impediat deteriórve fiat,& ſi qd ſcīm immiſſum ve ſit reſtituat.l.1.in prin.& §.deīde.ff de cloa.Et ſi culpa vicini cloaca deterior fiat, ſolus ipſe ad reparationem tenet,vt latè conſuluit do.Ant.de But.ꝫſi.14.incip.Requiſitus ego Ant.&c.¶ Tertiò qro,quib.det iſtud interdictum? Rndeo vt in ſiſi rndet gl.in l.2.§.pe.ff.ne qd
57 in loco pub.fiat.q ꝫpetit † cuilibet de ppło.& ſic hæc actio in ſcm eſt popularis,quia ius publicum tuetur.l. 1.§. de po. actio. Cura.n.cloacarum ad pub.ſalutē ſpectat.l. 1.§.hoc autē īterdictu.ff.de cloa.Et nō ſolū cuilibet de illo ppło,ſed ēt cuilibet alienigenæ,ſi p pub.agat vtilitate,ſm Cæp.trac. de cloa. in 7.q. Sed Bar.in d.§.pe.vr eē in ꝫria ſnia.Inquit.n.quilibet pt agere p intereſſe pprio,& hoc reſpectu actio nō eſt popularis,& ita procedit ille tex.& tex.in l.pe.eo.ti.Sed qa agit quilibet vt nihil fiat,vt ſcm tollat qd publicā cōcernit vtilitatē, hoc reſpectu pt dici actio popularis.Et ex hoc infert q ſi agat ad publicā vtilitatē principal'r,tūc ſyndico vniuerſitatis,& nō cuilibet de populo ꝫpetit actio.Sed ego credo q cuilibet de ppło etiā cōpetat,& ſic p publica vtilitate qlibet poterit agere. ne qd fiat aut ſcm immittatur in pub.cloacas,& in publicas vias flumina,& cætera ſīlia.& vt in ſcm immiſſum ve tollat p tex.clarū in l. 1.ff.de via & iti.pub.& in l.1.§.hoc interdictū. ff.ne quid
58 flu pub ripáve eius fiat.† Refert tñ,an actio p ponat p intereſſe priuato aut p publico.primo caſu exceptio rei iudicate cū vno nō nocebit alteri,ſcdo āt caſu nocebit.l.2.ff.de pop.actio.
59 Item † ſcdo caſu mulier & pupillus agere non poterunt , niſi ſua pticulariter interſit.l.muneri. ff.eo. tit. Quartò qro, quis
60 † in cauſis cloacarū ſit iudex cōpetēs? Gloſ.& Bar.in l.fi.ff.eo. dnt corā quolibet p'ore agi poſſe interdicto de cloacis.Quod verū credo,niſi ſint deputati iudices ſpāles,vt ſunt Papię iudices viarū pub.hoc caſu ſi iſtis iudicib.ſit cōceſſa iuriſdictio priuatiuè,corā illis tñ egēdum eſſet.Si verò eſſent certi iudices cloacarū ſimpliciter deputati,tunc locus eſſet præuentioni,
61 qa iuriſdictio † intelligitur conceſſa cumulatiuè non priuatiuè,ſm Bar.in l.j.per illū tex.C.de of.pfec.vrb.& Anch.cōſ.143. De viribus & efficacia.Lud.Ro con.393,Træſens conſultatio. & tradit per d.Iaſ.in l.quod in rerum.§.ſi quis poſt.ff. de leg. 1.
62 & per Paridem de Put.in tract.ſyndi.in verſ.arbitrium.Et † iſtud verū vr etiam ſi ſpeciales iudices cloacarū eſſent conſtituti taxatiuè,puta ſi eſſet dcm,talis ſolus vel dū taxat cognoſcat de cauſis cloacarum & viarum pub.adhuc locus erit ꝑuentioni tanquam cumulatiuè & non priuatiuè ſit ei cōceſſa iuriſdictio l.viros.C.de diu.of.lib.xij.l.fi.vbi cau.fiſc.& latè conſuluit Dec.conſ.3.col.j.& ſeq.Eſt bene verum q huic ampliationi obſtat deciſio Ang.in l.j per illū text.C.vbi & apud quē.& p pterea hāc ampliationē dicit Dec.fore periculoſam, licet cū ea tranſeat.ſed ego credo q nō ſit vera qa dictio taxatiua debet aliqd operari. Et tex.in l.d.viros.allegatus p ꝫria ſnia fundat ea rōne,qa iuriſdictio alteri cōpetebat ex conſuetudine , cui derogatū nō cenſet,niſi expreſſè dicatur.ca.j. de ꝫſti.lib.6.Vel ibi expreſſè reſeruata fuit iuriſdictio illis,quibus ex conſuetudine cōpetebat,quaſi tex.ille innuat q ēt iuriſdictioni eorum fuiſſe derogatum,niſi ſpecialiter fuiſſet excepta & conſequē-
63 ter tex.ꝫtra Dec.pt retorqueri. Quintò qro,an † liceat aperire cloacas quocunque tpe? Non inuenio tps purgationis fuiſſe determinatum,credo tñ q tpe æſtatis purgari non dēant pp fœtorē quo aer corrūpitur,ſm gl.in l.pe.ff. quod vi aut clam.
64 Quæ aeris corruptio † ex fœtore habilius gnat,ęſtimo tpe , qa à trigitate oīs malus odor reſtringitur,à calore autem relaxatur.Hinc videmus regiones æſtate peſtilentiſſimas in hyeme effici ſalubres,eo q à refrigerationib. naturales virtutes ſolidantur,à calore vero diſſoluuntur , feruoręque inoleſcentes, & imbecilles efficiūtur, ſm gl.in c.cū dilecti,per illum tex.de do.& contu & ideo in æſtate, Nos genus ignaūū tecto gau-

demus & vmbra. † Et eadem ratione dicerē clocas de nocte potius q̄ de die aperiendas, & purgādas esse. sic ēt sterquilinia nocturno tpe mūdanda fore existimo, ne malus odor noceat
66 vicinis quib. cōpetit actio in factū p̄ vicinū in domus suas fœtorē immittentē. l. 2. §. itē ait si odore. ff. ne quid in loco pub. Quod etiā idē Cępo fieri voluit in trac. de cloac. & de necessa
67 rio. in fin. ¶ † Sextò q̄ro, an cuilibet liceat facere priuatā cloacam? Ista qō habet tria capita. Primū an liceat in ꝓprio fundo, & constat licere. l. altius. C. de seruit. & aqua. & quia in re propria quilibet habet liberum arbitrium. l. in re mandata. C. mā.
68 ¶ † Secūdū caput est, an liceat facere cloacā in ꝓprio fundo, q̄ in vicinorū ædes veniat. Videtē prima q̄sideratione dicendū nō licere, ga regula est q̄ non est licitū in suo quicquā facere, qd aliquid immittat in alienū. l. sicut. §. Aristō. ff. si seruus vend. l. si qñ. §. fin. & in fluminum. §. fina. ff. de dam. infe. Hinc dicimus
69 † non licere in proprio fundo facere sterquiliniū, p qd putredo in vicinas ædes descendat fm Floria. ī d. l. si qñ §. fi. & Cæp. in rub. de necessario. in 2 q. ¶ Iſis nō ob. contrarium decidit Iureconsul. in l. 1. §. vnde Flauius ff. de cloa. vbi notāter dicitur interdictū q̄petere, vt in vicini ædes veniat, & rescindat pauimēta purgandę cloacę gratia & licet tex. ille loquatur de purganda, & reficienda cloaca, tamen etiam interdictū locū hēt, vbi de noua cloaca facienda agitur, qa eadem est vtilitas, eadēq; rō. l. fi. ff. eo. ti. Quod sanè est intelligendū, dūmodo volens cloacam immittere in vicini ædes paratus sit soluere omne dānū qd vitio operis fcm erit. d. l. 1. §. verēdum. & §. si qui purgant. Rō aūt quare q̄cessum fuerit immittere cloacā in vicini ædes, & pauimēta rescindere, est pub. vtilitas, q̄ nō solū in pub. cloacis, sed ēt ī priuatis q̄sistit, cū ex colluuie priuata ēt labes hęc pestifera possit generari vnde rōne cōis salutis hæc facultas q̄cessa fuit. d. l. 1. §. curau t. ¶ Tertiū caput est an liceat in publicā cloacā immittere priuatā. Et respōdendum est q̄ sic. l. 1 §. idem Labeo. ff. de cloac. nisi ex immissione pub. cloaca, aut via deterior fiat. l. 2. § si quis cloacā. ff. ne quid in loco pub. Et qa posset ex immissione via publi. deterior fieri: noua cloaca priuata in pub. immitti non debet sine īnīa superioris. d. l. fi. de cloa. Et licet Bar. ibi sentiat nō esse necessariā īnīā, tū q̄riū verius mihi
70 vī per illū tex. & per rationē ꝓximè adductā. ¶ † Septimò quęro, an reficienti, vel purganti cloacā obstet nunciatio no. ope? Vī q̄ sic per tex. in l. 1. in prin. & in §. 1. in fi. generaliter. ff. de no. ope. nunc. Contrariū tñ decidit in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. eo. & in l. 1. §. si quis purgāri. & l. fi. de cloac. l. 4. §. pen. ff. d riuis. Rō speciali tatis est fauor pub. vtilitatis, ne sordes, & immūditiæ locū reddāt pestilētē. d. §. si quis riuos. ¶ Octauò quæ-
71 ro, † an facienti nouam cloacā, vel nouum riuū possit nūciari nouū opus? Gl. in d. §. si quis riuos. rñdet q̄ non per rationē de qua ī. Contrariū tenent Bar. & *Porter* scribi. ibi per tex. in l. 1. §. fi. ff. de riuis. Sed pro opi gl. vī mihi casus. in d. l. fi. ff. de cloa. Vn de Pau. de Ca. in d. §. si quis riuos. distinguebat, aut nulla subest necessitas faciendi nouā cloacā, vel nouū riuū, & tunc procedat opi. Bar. aut subest necessitas, & tunc ꝓpter pub. vtilitatē ꝓcedat gl. nihil tñ allegat. sed poterat adducere tex. ind. l. fi. Vel p̄t dici aliud in riuis de nouo faciēdis. d. l. 1. §. fina. aliud in cloacis, quia vtilius, & fauorabilius est interdictum de cloacis,
72 † q̄ interdictū de riuis, vt dictā in seq. q. ¶ † Nonò q̄ro, an et q
73 vi, vel clā possidear cloacā cōpetat interdictū de cloacis? Videtur q̄ nō, qa interdicta dari non solent possidentib. vi aut clam ab aduersario insti de interdi quasi per totū, & quia possidenti vi aut clam non datur interdictū de riuis. l. 1. in princ. ff. de riuis. Sed in q̄rium decidit casus in l. 1. §. qa aūt. ff. de cloac. Et hoc fauore pub. vtilitatis quę maior versatur in cloac. q̄ riuis.
74 ¶ † Decimo quęro quid si sprета nūciatione q̄s fecerit, vel refecerit cloacam, aut riuū, exindeque q̄stiterit nunciatū nō habuisse ius faciendi, vel reficiendi, an opus erit demoliendum? Pau. de Ca. in d. § si q̄s riuos. rñdet opus non demoliēdū, si interest reip. id in suo esse q̄seruari. subdit tñ damnum passum p nunciantē de pub. refarciendū esse. arg. l. vend. tor. §. si constet. ff. cō. prēd. Quod p̄t ꝓcedere in eo, q̄ fecit vel refecit cloacam pub. aliàs si quis fecerit vel refecerit priuatā cloacā de proprio tenetur ad emendationem damnum passi per nunciantē. d. l. 1. §. vnde Flauius. nisi nunciatus esset paratus opus destruere. & reipub. pro cōi salute nō vellet q̄ destrueretur. Et hæc satis de purgatione riuis & cloacis fit diuisse sufficiat. ¶ Transeo ad alia remedia prodita pro mundanda vrbe ab omni inquinamento. Hēmus primò interdictū, ne q̄d in loco public. qd cō-
75 perit. † q̄ illos qui immittunt immunditias in viā pub. l. q̄diles. §. fi. ff. de via pub. reti. vbi dī. nō permittāt ædiles in viis publi-
76 ster. ora proiici, neq; morticina, neq; coria iacere. † Qd facit q̄ officiales Auenionē. q̄ patiuntur cor. iacere in porcataria, ideo vt plurimū originat pestilētia in illa infœlici vicinia. Nā si odore soli locus pestilētiosus fiat, ait Legislator nō esse ab re de eo interdicto vti. l. 2. §. idē ait. ff. e. ti. Hac ratione nō licet ēt ī domo ꝓpria lauare vegetes, ī quib. fuissent vina fœtida, & aquā illā immittere in viā pub. fm Cęp. in tract. ser. vrb. sub rub.
77 de cloac. in v. q. † Et per illū tex. infert q̄ habēs seruitutē proiiciēdi nō poterit vrinā, stercus, & similia fœtētia ꝓicere, ne ex fœtore domus q̄ seruitutē debet reddat pestilentiosa fm eun-
78 dē Cæp. sub rub. de ser. proiic. in 4. q. Et per illū tex. † infert ēt q̄ hñs sterquiliniū in domo propria cuius humor & putredo noceat vicino, cōpel ī illud obturare, fm Ioā. Pet. de Ferra. in for. libelli quo ag ī ꝓ hīdi. vel re sing. diuid. In vers. & in futu-
79 rū. dicentē ēt † nō licere sterquilinū facere in pariete cōi, ne aliquo modo ex fœtore vicinus incōmodet. & sequit idē Cæp.
80 sub rub. de necessario † Et per illum tex. teneo q̄ nō liceat ex aquariolo seu seclario immittere lauaturā ollarū, & scutellārū in viā pub. Quia talis lauatura i lico corrūpit. & trāseuntib. ꝓp fœtorē stomachū mouet, locusque ex tali odore efficit pestilentiosus & maxime qñ aqua ipsa fœtida restagnat, p ea q̄ scri
81 bit idem Cæp. in rub. de aque duc. in 8. q. prin. † Vbi concludit nō licere in agro rustico retinere aquā, q̄ ex restagnatiōe noceat vicinis. min' ergo licebit ī via pub. si restagnatio, & aqua ipsa noceat trāseuntib. Et ad hoc adduco tex. clarū in l. 2. §. p-
82 inde ff. ne quid in loc. pub. Imo nemo p̄t † in suo ædificare, si exędificio aqua restagnet ī via pub. qa aqua stās, cito corrūpit, maximeq; fœtet, & transitū iberū esse non sinit. d. l. 2. §. si quis in suo. ad illud q̄so aduertant dñi mei Auenion. quia hinc ar-
83 bitror locū persæpe effici pestilentē. † Itē infertur non licere in via pub. tenere fimū seu letamē. qd bñ ꝓbatur in d. l. ædiles.
84 §. fi sed † nec ēt licet tenere fimū iuxta murū cōem, multomin' alienū, imo nec ibi propè, si fimi colluuies decurrat ad murū alienum vel cōem. l. si qñ. § fi. ff. si serui ven. & l. fistulam in
85 prin. ff. de ser. vrb. pd. Nec † ēt licet ponere paleas in via pub. vt ibidē marcescāt. & in fimū q̄uertant. ī si ex hoc via pub. lędatur. Ait n. p̄tor, ne qd in viā pub' immittas, quo illi dānū dē. l. 2. in
86 prin. ff. ne qd in loco pub. Item ex † hoc infert pellipartios, sulpharios, & similes posse prohiberi ne in domo sua exerceant moltitiā, sulphariā, & hmōi fętētes artes, quia malus odor noceret vicinis, trāseuntib. fm gl. in d. l. ædiles § fi. & Cæp. sub rub. d
87 aere. & bñ ꝓbat in l. equissimū, § si tñ. ff. de vsufr. Et † ibi Alb. de Ros. & Flor. ꝓcludunt q̄ dñs ꝓprietatis p̄t ꝓhibere vsufructuario, ne faciat cādelas, vel pelli par. ā aliámve artē fętentem
88 in domo sua. † Itē ex hoc infert q̄ hñres regimē sanitatis poterunt edicere, ne qs porcos aliud vel fœtidū aut venenosum aīal teneat in ciuitate, qa eorū flatus p̄t locū reddere pestilē
89 tem, vt dixi ſ in j. remedio. † Et gñaliter quilibet p̄t ꝓhiberi ne vllū aīal qd alteri nocere possit retineat in ciuitate, siue solu-
90 tū siue ligatū. l. generaliter. cū l. seq. ff. de ędil. edic. Et ideo † mimi & ioculatores secū ducētes fera aīalia ligata arceri p̄ūt ab ingressu ciuitatis p illā l. & gñaliter. Sed dubiū est, qd si eis cōcessus fuerit ingressus & aīalia eorū aliquē īteremerint, an mimi ipsi teneant de homicidio? Tu diceres q̄ sic. qa qui occasionē dāni dat, &c. l. q occidit. §. pe. ff. ad l. aqui. Sed ḡrū decidit in l. q vulgò. ff. de ædi. edi. vbi Iureconsul. talē circulatorē pęna cc. solidorū plectendū esse dicit. quē tex. ad hoc repu. sin. Iud. Ro. in sing. suis char. xliij. & est in sing. meis. in 2. par. sing. clxxxvj. incip. Quæro à te. & ibi dicit speciale esse pp tacitum ꝓsensum populi. Sed tu vide. ex. in l. fi. ff. de extraor. cri. vbi dī ēē ordinē esse castigandos. qui serpentes circūferunt, si cui ob eorū metū damnū datū sit. Hēmus ēt fm interdictū de via pub. reficien-
91 da, p qd † ꝓuisū fuit, vt vnusquisq; possit aperire, reficere, & purgare viam pub. dū ne ea via iteruè deterius fiat. l. j. ff. de via
92 publ. † Et si non sint q̄ reficiant purgēt q̄. p̄t iudex cōpellere habitatores loci captis pignoribus & mulcta indicta, vt vnusquisque viā iuxta domū suā reficiat & purget. l. pen. §. construant.
93 ff. de via pub. Et si † dominus domus soluēdo nō sit, pro eo ꝓtribuere tenentur eius vicini, fm gl. in d. l. pen. § fin. in vltima
94 glo. Sed † probabiliter posset dubitari, an inquilini seu cōductores domorū teneant ad reficiendam purgandamque viam iuxta eorū habitationē? Vī ad momentaneā purgationē ꝓstat eos teneri. l. 3. §. i ff. de impē. in reb. dotal. fac. ad ꝓpetuam verò
95 nō tenentur, fm Bar. in d. l. ædiles † Et si à repub. inquilini coacti fuerint facere expensas purgationis perpetuæ, poterunt expensionē illas deducere. fm Flor. in l. si pendentes. §. sed quid
96 si cloacarij. ff. de vsufructu. † Est ēt à p̄tore propositū edictum ꝓdeiicientes, & ꝓicientes res immundas in viā pub. l. j. ff. de his
97 q̄ deiecerūt vel effuder. p quē tex. dicit ibi Flor q̄ † dñs domus tenet in duplū ei, cuius vestem vel caputiū maculauit pedisequa ex lauatura ollarū, quā ꝓiecit in viā pub. sequit Cæp. ī tra.
98 seruit. vrbana. sub rub. de aquæ ꝓiectu. † Ad remouendum ēt fœtorē ex cadauerib. prouenientē à maioribus nostris inuenta sunt sepulchra, nō defunctorū causa, qa quo ad eos facilis iactura sepulchri, sed viuentium gra instituta. quib cadauera

ribus

99 ribus fœtida,& oculis infesta occultarent. Et † qa sepulchra,
vt plurimū fętēr,malè olēt,statuit diuus Adrian.pœnā xl. au-
reorum in eos,qui in ciuitate sepulchrū faciūt,locūq; publica
ri iussit,& corpus inde transferri eadē magistratib.patiētib.pœ-
100 na imminēte.l.iij.§.diuus Adria.ff.de sepul.vio.¶† Sancitū
ētest ne in via pub.monumētū extruat.l.ij.ff.de loc.& iti.pub.
q̄ iura de cōsuetudine malè videmus obseruari. Et quia reip.
interest ne corpora mortuorū insepulta iaceant ꝓ cōseruāda
ciuitate à pestilentia,quā fœtores producunt,vtile putaui hic
interserere qualdā q̄stiunculas q̄q; in facti contingentia oc
currētes inter hīdes,&agnatos defuncti,de cuius sepultura ꝛ
tendit ex vna,& creditores,vel parochianū sacerdotē ex alte-
101 ra.Et † primò q̄ro an creditores possint petere sibi satisfieri
anteq̄ defunctus tradat sepulturæ,seu petere cadauer loco de
biti:Br̄ndendū est ꝙ non,imo talia petentes olim pœna 50.
librarū auri mulctabant,hodie verò 3.pars bonorum suorum
cōfiscat cadúntque ab actione,& tantundē hīdib. defuncti e-
rogare tenent,& infames efficiunt.l cū sit iustū.& auc.seq. C.
102 de sepul.vio.†Qua pœna nō plectūt ꝓhibentes sepeliri vsura
rium manifestū,anteq̄ vsuræ extortæ restituant.c.q̄q.de vsu.li.
vj.Quod credo verū si prendant manifestū vsurariū no debe-
re sepeliri in terra sacra:secus fortè si ēt contenderent ne sepe
liret in terra ꝓfana,quia interest reip.ne ēt anathematizatorū
corpora insepulta iaceant.sunt eīn,vt ś.dixi,narib. fœtida, &
103 oculis infesta.¶†Scdò q̄ro,an liceat creditorib.saltem ab hī
dib.petere vt post traditū sepulturæ cadauer immediatè sibi
satisfaciant?Rndeo q̄nō licet hīdes nec eos qui funus associāt
aī exequias celebratas in ius vocare.l.ij.ff.de in ius voc.Sed an
104 creditores†temerariè in ius vocātes hīdes aī cōpletas exe
quias incidāt in aliquā pœnā.Rndetur ꝙ non,sed acta oīa nō
solū gesta die exequarū sed ēt intra nouē nā seu nouē dies à die
obitus numerandos sunt nulla.§.meminimus.in auth.vt cum
105 de app.cogn †Et nota ꝙ si creditor exegerit ab hīdibus fi
deiussor tpe nouenæ, ꝙ fideiussor non tenet vt ibi dr. Sis er-
go cautus,si à te petatur debitū tpe exequiarū ꝙ offeras cau-
tionē,dummō tibi velit terminū solutionis ꝓgare.nā fideius-
sor efficaciter nō obligatur,& sic pro nihilo obtineb sdi atio
106 nē.Eodē mō†interpellatio fcā tpe nouenæ nō cōstituit de
bitorem in mora,tanq̄ incōgruo tpe fcā ſm Bar in d.l.non so
lum.§.morte co.pe.ff.de no ope.nun. & probatur in d. §. me-
minimus & ego dixi in c. cum M. Ferra.de cōst. Quod credo
verum,nisi defunctus cuius exequiæ celebrārur decessisset ex-
107 cōicatus q̄ casu sepeliri nō debuisset.c.sacris. de sepul.† Nā
& qui faciunt funeralia,&qui funus excōicatorum associant,
incidunt in censuras,ſm gl in c.ad hæc.de priui q̄ ad hoc ddt
sing. Lud.Ro.sing cxxij in ij part. ſnci. Dicam tibi dubia. Item
id qđ dixi de nouena, intellige verum si defunctus sit agnat.
vel cog secus si sacrificus vel seruiens,tunc faciētes funeralia ꝓ
prima die tm̄ ꝓhibent in ius vocari, ſm Alb.de Ros.in d.l.4.
108 ¶ Tertiò q̄ro,an † liceat parochiali sacerdoti īpedire sepul
turam donec lectus ipsius sepulti sibi ꝓsoluatur, vt mos est in
quibusdā par'ib Br̄ asus est decisus in c.abolendæ.de sepul.&
in c.non satis.& seq.de simo. vbi statuit ꝙ ꝓ terrra cimiteria
ta,& ex cā sepulturæ nihil exigat à parochianis aliàs delictū in
109 currit simō niæ quacūque ḡria ꝙsuetudine nō obst.†Sed du
bitat an saltē post sepulturā possint parochiani ꝓ exequiis,&
terra cimiteriata vigore consuetudinis aliquid exigere? Istam
dubitationē mouet Panor.in d c.cum M.Ferrar.de cōst.& di
stinguendo rndet. Aut viget statutū,ꝙ aliquid soluatur, & tale
statutū nō valet.qa hēt principiū ꝓ suum,& necessitatiuū. Aut
viget ꝙsuetudo,& talis ꝙsuetudo post traditū sepulturæ funus
est obseruāda qa hēt principiū voluntariū.& ad hoc adducit
tex.in c.ad aplicam de simo.Et sic vult laicos posse cōpelli ad
obseruātiā huius ꝙsuetudinis.qđ ēt voluit gl.& Pan.in d.c. a-
bolendæ. Sed ego credo absque dubio ꝙ ḡrium sit verius, quia
hmōi ꝙsuetudo dānat in d.c.abolendę & in c. cum in ecclesię
tuę de simo.Et ꝙ talis cōsuetudo nō valeat probatur in ca ex
multis.i.q 3.Et ꝙ nihil exigi possit ēt post sepulturā ptextu hu
ius consuetudinis,tenent Ge & Mod.in d.c cū M.¶ Nec obst.
text.in d.c.ad aplicā. quia loquitur de laudabili cōsuetudine.
110 † vñ nō pt intelligi de ꝙsuetudine ꝙ dat tpale ꝓ spūali,quia
111 illa non est laudabilis.vñ † pōt intelligi de cōsuet. qua ppls
ꝙsuevit oī anno facere eleemosynam alicui pio loco. ista em
cōsuetudo est laudabilis,& valet, ſm Bar.in l.priuilegia.C.de
sacros.eccl.& Fel.in c.ecclesia ſ.Marię.colu.38.de consti. Et ꝙ
ille tex.non intelligatur de cōsuetudine dādi tpale pro spūali
volūt Inno.& Car.ibi,& Lu.Ro.in ꝙ.statim allegando. ¶ Nō
ob.ꝙ cōsuetudo hēat principium voluntarium,quia ad indu-
cēdum delictū simonię.quod ḡhiē recipiēdo tpale ꝓ spirituali,
inspicere dēmus tps receptionis, & tunc cōsuetudo iam in-
ducta necessitat.Et in spē ita consuluit Lud.Ro.consil. 314.In
casu propositæ consultationis.Propterea Host.Card.& Ant.à
quibus non discrepat Pan.in d c.abolendæ.dīt aduertendum
eē qualiter parochialis sacerdos format petitionē.Nam si pe-
tat ꝙ obseruet consuetudo dandi aliquid tpāle pro funeralib',
seu sepultura,malè agit. Si verò petat ꝙ seruetur consuetudo
dandi certum quid pro quolibet mortuo , tunc quia ista est
laudabilis consuetudo rectè agit.Et ita ēt consuluit do.Philip.
Cor.consi.296.Circa primum consultationis articulum.libro
4.vbi etiam declarat qualiter induci possit hmōi consuetudo.
112 †Sed ego amplius dubito,an sacerdos possit pro sepultura
recipere aliquid à spōte dātibus?Pan.in d.c.cum M.videtur vel-
le quòd absque vitio simoniæ liceat recipere sponte oblata,
per text.in ca.& si qōnes.de simo.& in ca dilectus.2. de simo.
& in c.placuit in summa j q.2.& alibi sæpe.Et hanc opi.sequun
tur Vin.Jo.Coffr & Archi.in c.eos.j.qui j &*communiter* scrib.in
d ca.cum *M*.Ego tamen semper credidi contrarium esse de mē-
te iuris,ꝙ non liceat recipere tpalia pro spūalibus etiam à spō-
te dantib.quia rōnes prohibitiuæ militant etiam in recipiente
sponte oblata Rō eīn prima ne quis credat donum *Dei* posse
pecunia possideri:altera quia qui pecuniam accipit,gratiā spūs
scī non habet.dicto c eos militant etiam isto casu, quia spon-
tè dās,si respectiuè pro spiritualib.det,credit donum Dei pecu
nia apparare.& accipiens,si respectiuè capiat,gram spūs scī con-
festim à se abdicat.Secundo videtur de hoc eē casum in d.cap.
emendari,qui loquitur in spōte dantib.prout solebant,&ramē
ibi sacerdos prohibetur recipere,ne videatur pretio distrahere
spūalia.Nec dicas,vt qdā dixerūt,ꝙ ille tex.loqtur in solvētib'
vigore pacti,qa nō est verū,nā si virtute pacti soluerēt, iā non
viderētur distrahere,sed verè distraherent.item non dicerētur
spōtè soluere,sed coacti ex oblone pacti.l.j.ff.de pac.&c.j.eod.
113 ti.Tertiò facit,†qa lex ꝓhibens aliquid recipi,quia est illicitū
ex parte recipientis,intelligitur etiam prohibere nequicquam
recipiat à volentib.spontè dare,ſm Bar.in l.inuitus.§.j.ff.de re
gu.iur.vbi ex hoc infert ꝙ notarius a clerū prohibitus aliquid
recipere pro scripturis,intelligitur etiā prohibitus recipere à
volentib.spontè dare.& hñ ꝓbatur in l.2.& ibi no.Jo.de Pla.C.
ne rusti.ad vllum obseq.deuo.lib.xj.Non obst.text. in d.ca.& si
qōnes.qa palefrenus de quo ibi,non fuit donatus cardinali ꝓ
palleo respectiue,sed alia intētiōe,vt cātat litera:ergo à contra
rio sensu si ea intentiōe,& sic respectiuè ꝓ palleo fratri traden
do donatus fuisset equus ḡtū fuisset vitiū simoniæ,vñ dico ꝙ
facit optimè pro mea opi.Non obstant alia iura,&similia ś.al-
leg.quia licet velint ꝙ licet capere munera gratis oblata,non
tñ aliquid faciunt ad punctū nostræ dubitationis,qa qđ respe-
ctiuè datur nō pt dici gratis oblatum,immo honestè facerēt sa
cerdotes si tpe quo ꝓferunt spūalia,nunq̄ caperēt tpalia,ne vi
deātur Dei donū ptio distrahere.d.ca.eos.Sed vereor ne auari-
tiæ cęcitas iuridicū,& honestū ꝓsiliū nr̄m derideat,vl eludat,di
cendo ꝙ pro eleemosyna capiunt,&nō ꝓ sepultura.Sed ipsi vi
derint q̄ sine spe ꝑmij vnicum nudum requiem non cātarent.
114 ¶†Quarto quæro qua pœna puniatur,q̄ p vim funus rapue-
rit,aut impedierit quo minus sepeliat:Rndeo pœna le.Iuliæ de
vi pub.l.qui cætu.ff.ad l.Iul de vi pub.Cuius pœna hodie est de
portatio.l.q̄ dolo.§.ti.e.ti.& bonorum ꝓscatio.§.pen.inst. eo.
item tenet pœna sepulchri violati.l.sepulchri.ff.de sep.vio.Est
aūt pena sepulch.vio.decē pōdo auri.l.si qs sepulchra.C.e.ti.&
215 ibi alię pęnę referūt. ¶Quintò q̄ro qua pena puniendi sunt
q̄ sepulchra aperiunt,vt cadauera spoliēt,& denudent:Rndeo
si manu armata id admiserint pœna capitis rei sunt.si sine armis
ī metallū dānant le.1.§ aduersus.ff de sep.vio.Et iudices negli-
gentes punire sepulchrorum violatores pœna.xx.lib.auri sunt
feriendi.l.si qs.C.eo reperiuntur & aliæ diuersæ pęnæ qb.vio.se
116 pul.plectunt,quas vide.ff.de sep.vio.p totum.¶ Sexto q̄ro†an
p superiorē possit aliquis ꝙpelli subire offiū sepeliendi,si nulli'
repiat q̄ spōte illd velit exercere:Vr̄ddm ꝙ nemo cogi possit
p tex.ī l.j.& p totum.C.ne qs li.inui.ac.reip.ger.ꝙpe.li.xj.p quē
117 dicit ibi Odofr.ꝙ nemo†liberē cogi mundare latrinas, vel
118 p ateas.Et dicit ibi Jo.de Pla ꝙ nemo pt†ꝙpe.i suscipere offi
cium carnificis seu manegoldi.Ad idē facit tex.in l.j C.de ope.
119 à coila nō exig.p quem tex.dicit gl.ꝙ nemo pt aretari ad com
modandum equum,ve.boucm reipublicæ ad aliquam aliā an
gariā,vl pangariā ergo multominus cogi poterit sepe ire mor
120 tuos.Quia coactus†ad hmōi sepeliendi offiū dr affectus ma
iori ignominia totius mundi ſm Bal.in l.fi C.de execu.rei iud.
Ad idem facit tex in l.j.& 2.C.ne rust.ad vllum obseq.deuo.li.
xj.p quem dnt ibi scrib.ꝙ nō debent rustici cogi ad ꝙducendum
res silvestres de loco ad locum,licet ſm gl.ma e illud obseruet.
121 ¶ In †contrarium facit tex.in l.2 de nauib.nō excu.lib.xj.vbi
pp necessitatem reip. conceditur capere naues cuiuslibet pri-
uati eo inuito.Et pet i lum tex.dixit Mar.i *Laud.tract de libel-*
lo.versi.23.ꝙ pro mittendo bladum,vinum,&similia ad exerci
tum,pnt

tum, ꝑñr capi boues, plaustra, & reliqua animalia subditorũ. & ꝑ hoc est tex. in l. fi. § patrimoniorum. ff. de mun. & hon. & ibi
122 Bart. & idẽ Bar. in l. iubemus. C. de sac. san. ecc. † Et si subditi ñ habeãt animalia possunt cogi emere, & reip. cõmodare, scdm Barto. & Ioan. de Pla. in l. non videtur. C. de mune. patri. libr. x.
123 † Qua rõne dicerẽ, ẽt plaustra, & animalia posse capi ab inuitis pro cõducẽdo victualia ad locũ pestifetũ. Ad idẽ facit text. in l. fi. § fi. ff. de pig. act. per quem dicunt ibi Guil. de Cu. Alb. de
124 Ros. & Bar. † ꝑ ciuis põt cogi cõmodare suũ roncinum, vel asinũ pro cõducendo salsariũ mitratũ per ciuitatẽ vel ꝑꝑ trahendum malefactorem ad caudã roncini. Ad idem & magis ad
125 rhombum facit text. in l. 2. C. de his qui latro. occul. † vbi ex causa publicæ vtilitatis possunt subditi cogi ad cõducendũ delinquentes ad carceres, cur ergo ẽt cogi non poterunt conducere ad lẽp ulturam? Quid tenendũ? Arbitror ꝙ ista vltima opi. sit verior, sanè tñ & modestè intellecta, intelligo ergo eam veram esse, si nullus reperiat, qui sponte velit tale offm exercere. Itẽ intelligo procedere in persona vili, & abiecta, secus in persona honesta, cui aliàs valde ignominiosum esset sepelire defunc. per tex. in §. si igitur monachus. in auth. de sanc. episc. per quem tex. Guil. Alb. Bart. & Mod. in d. l. fi. §. fi. concludunt vilẽ & abiectam personam posse in sul sidium cogi ad exercẽdum
126 offm carnificis, † & manegoldi. sequitur Bal. in d. l. fi. C. de exer. iud. & bñ probatur in leg. vnica. C. de mendi. vali. lib. x. & in Dñica pass. vbi Iudæi angariauerunt Cyrenẽũ quendã venientem de villa, vt tolleret crucẽ Iesu. Item intelligo verum præstito sibi condigno sa'ario. arg. l. 2. C. pro quib. cau. ser. lib. accip.
127 le. Lucius. ff. de eui & l. vẽditor §. si ꝙstat. ff. cõ. præd. cũ si. † Nã si officialis accepit boues alicuius pro trahendo seu taxinãdo hoĩẽ ad iustitiã, tenet respub. seu princeps soluere pretiũ illorũ boũ, qa dici solet à rusticis ꝙ dicti boues de cætero non arabũt, vel si arabunt terra arata non germinabit fructũ, ſm Parid. de put. in trac. syn. it. in verbo, captura. versi. an si officiales.
128 † Et crederem ꝙ si hrs defuncti esset vilis persona, ꝙ tam ad expensas funeraliũ. l. qui erar. ff. fam. erc. q̃ ẽt ad portandum cadauer ad sepulturam compelli possit. argu. l. & si quis. §. si cui mandauerit. ff. de relig & sump. fun. Sed suboritur dubitatio.
129 † An tpe pestis possit vilis, & abiecta persona cogi ad sepeliendos mortuos? Fauor publicæ vtilitatis suadet ꝙ sic, sed humanitas ꝛrium dictat. Inciuile eñ ẽ aliquẽ dinare ad opus qd salua salute cõsummare nõ possit. le. aut dãnũ. §. quicunque. & § sunt & aliæ. ff. de pœn. ita mihi inhumanũ vr dãnare aliquem ad sepeliendũ cadauera tpe pestis, maximè sine culpa sine qua
130 nemo dẽt puniri. c. cognoscentes. de cõst. † Vnde puto concludendũ ꝙ cogi nõ possit, nisi eẽt aliquis dãnatus ad mortẽ, vel in metallum perpetuò tunc posset cõmutari pœna fauore pub. & eum dãnare ad sepeliendos mortuos ẽt tpe pestis, ſm Bar. & Ange. in l. 2. ff. de pub. iud vbi concludunt crimin. osum posse condemnari ad cruciandum delinquentes in perpetuũ.

¶ Ex his constat cãm sepulturę esse valde priuilegiatã fauore public. ne corpora defunctorum iaceant insepulta. l. sunt personæ. ff. de reli. & sump. fun. Et vltra priuilegia, & fauores præ-
131 missos † prætor concessit cuilibet liberã sepeliendi facultatẽ & ad consequendas funeris impensas dedit et actionẽ quæ funeraria actio noĩatur. l. & si quis. §. hæc actio. & l. si quis sepulchrum. §. prætor ait. ff. de rel. & sump. fu. Est em actio funeraria nomen proprium actionis, ſm aliquos, sed ſm Spec. quem alij *communiter* sequuntur in § porro. in titul. de sepul. est adiectio ❀ quædam. Dr em actio in factum funeraria, quæ in plurib. est
132 priuilegiata. † Prio excedit nãm act. neg gest. quia competit contra hæredem prohibentem huiusmodi impensas fieri. l. &
133 si quis. §. idem Labeo ff. de rel. & sump. fu. ¶ † Scdò præcedit omnes alias act. etiam anteriores. leg. pe. ff. eod. titu. Et non solum præcedit actiones personales aliorum, sed etiam præfertur omnib. hypothecis ẽt anteriorib. l. & si quis. §. j. ff. eo. imo habẽda est prius ratio huius impensæ q̃ legatorum, imo res alteri legatæ vendi possunt pro exequijs faciendis. d. l. & si quis. § si
134 res legatæ. † Tertiò hæc actio datur marito q̃ hæredes vxoris vel q̃ eos ad quos reuertitur dos, iuxta text. in le. in eum. cũ
135 l. seq. ff. eo. † Quod procedit etiã si maritus promisisset restituere totã, & integrã dotem, quia adhuc ꝑt pro impensa funeris retinere dotem pro rata, ſm Lud. Ro. & Ang. in l. qui bona. §. qui pariete. ff. de dam infe. quos sequitur Cur. consi. 13. statu
136 to Ianuæ. colu. fi. † Et scias ꝙ valde turpe est & marito iniuriosum vxorẽ carere sepultura. l. ꝙ si nulla ff. de relig. & sump.
137 fu. † Et quia ꝓp fœtorem dilationem non recipit sepultura iterdicta est appro ad fines ne cadauer sepeliatur interposita. l fi. ff. de app. reci. cap. ex parte. de sepul. ſm Spe. titu. de app. §. 2.
138 versũ. viij. † Et hac rõne attenta nõ hꝛet locum nũcia. no. ope. q̃ faciẽtẽ sepulturã, ꝑ sepeliẽdo hoĩe iã mortuo. arg. l. de pupil lo. ꝙ. fi. qs riuos. ff. de no. op. nunc. & dixi s. in mã cloacarum. Et licet in multis casib. reperiatur interdicta sepultura in pœnam
139 enormissimi delicti, † est enim priuatio sepulturæ maxima pœna. l. fi. C. de his qui parẽ. aut lib. occid. ꝑ quã Bal. cõs. 42. li. j.
140 dicit † pœnam furcarũ esse maiorẽ pœna decapitationis, qa suspẽsi non solent tradi sepulturæ, tñ ad petitionẽ reip. suspẽsa corpora sepeliri pmittuntur, ne ꝓp fœtorem locus pestilen
141 tiosus fiat l. j. & fi. ff. de cada. pun. † Hac rõne dicerem ẽstimo
142 tpe nõ esse faciendã anatomiã † An aũt corpora dãnatorũ tradi de iure possint Chirurgis ꝑ faciendã anatomia? Dubitauit Bar. in d. l. fi. de cad. pun. Et rõ dubitandi esse potuit, qa corpora dãnatorum dilaniari ꝑ frusta nõ pñt nisi in quibusdã casib. ꝓp atrociss imum facinus. l. capitaliũ. §. famosos. ff. de pœn. l. ij. ff. arbo. fur. cęsa. Magnus aũt practicus Cur. & recolendæ memoriæ d. Lance. Dec. in l. imperium. col. ij. ff. de iur. om. iu. decidunt posse iudices delinquentum corpora tradere Physicis anatomatizanda rõne pub. vtilitatis, vt medici in cõseruandis
143 corporibus viuorum peritiores fiant. † Quæ. n. vtilitatis publicæ cã fiunt, & si in contumeliam alterius cadant nõ sunt redarguenda. neq; iniuriarum magistratus cõueniri possunt. l. qd reip. ff. de iniur. de consuetudine aũt exigitur principis, aut dãnati licentia. Solentq; Physici officia solẽnia pro anima anatomatizati decantari facere & ipsius ossa sepulturæ cum debitis funeralibus tradere, vt sæpe Papiæ vidi obseruari. ¶ Insuper ꝓp hãc rõnem ne corpora insepulta locũ reddãt contagiosum. d. l. ij. §. idem ait. ff. ne quid in loco pub. crederem ꝙ iura concedentia sepultos exhumari posse, vel debere, vt in c. sacris. de se-
144 pul. † vbi mandatur excõicatorum corpora exhumãda esse de terra sacra, dẽant sanè intelligi, primo dummõ exhumatio fiat de licentia pontificis. l. ossa. ff. de relig. & sum. fu. Secundò
145 † dummõ illicò exhumati sepeliantur in terra nõ sacra, vel in flumen proiciantur, nec nares, & oculos viuentium infestent. Præterea quia omnia malè olentia sunt apta nata ad ge
146 nerandum pestilentiã, † debet præfectus vrbis siue iudex ad hoc deputatus quẽ Papienses iudicem victualiũ appellant, solicitè prouidere. ne vendãtur putridæ carnes, pisces corrupti, & hmõi fœtentia. l. j. §. cura carnis. ff. de off. ꝓfc. vrb. Ex his enim hoĩum sanguis corrumpitur, stomachus laxatur, & inde pesti
147 lentiæ, & variæ ægritudinum species generantur. † Pari mõ dñt aduertere ne aromatarij vẽdãt qd pro quo, vt cõiter facere solẽt in maximũ reip. detrimentũ. Plures. n. hac de causa occũbunt. alij in grauiores incidunt infirmitates, dũ liberare se putant. Hos falsos aromatarios pœna stellionatus iura puniẽdos esse crediderunt. l. iij. §. si quis. ff. de crimin. stel. vel extra or
148 dinem. l. saccularij. in princi. ff. de extraor. crim. † Per quẽ tex. dixit Ioan. de Pla. eum qui in summitate cistæ vel calati apponit bonos fructus. & in medio malos & corruptos extraordinaria pœna teneri. Et si constare posset propter supposita medicamina aromatarij infirmum decessisse acerbissima eũ pœna plectendum arbitraretur. arg. l. si quis aliquid. § qui abortio-
149 nis. ff. de pœn. † Quos suppositos venditores ob negligẽtiã iudic. laici põt eps sua sæueritate compescere, ſm Ioan. And.
150 Pan. & *cõiter* scrib. Ic. j. de emp. & ven. vbi ex hoc inferũt † ꝙ eps ẽt pœna pecuniaria mulctare poterit aromatariũ miscentẽ tritas fabas cum cera, qd reputat sing. Lu. Ro. sin. vj. ij parte, ĩ
151 ci. Fuit interrogatus. char. 32 ſm meã impressionẽ. † Sed non minus castigãdi sunt aromatarij q̃ ex antiquis specieb. medicinã ꝓficiunt. Nociua est. n. talis medicina magis q̃ salutaris, ſm In. & Io. de Ana. in c. tua nos. de homi. infertes aromatarium nõ posse absq; dispẽsatiõe ad sacros ordines ꝓmoueri, si inde infirmus decesserit. Quartò dixi de tristi imaginatione aliqñ morbũ hũc causari. Fugiẽda ergo ẽ tristis imaginatiõis occa
152 sio. † Abiiciẽdi ex ciuitatẽ sunt leprosi. quorũ aspectu hoĩm corda mouentur ad tristitiã ſm Io. de Pla in l. cum supra viren tẽ, ꝑ illũ tex. C. de remil. li. xij. Sunt. n. leprosi, & similes à cõione bñ valentiũ separãdi. c. j de cõiug. lep. Suspicio mali & om-
153 nis pestilẽtiæ cogitatus est post terga ponend°. † Amplectẽda honesta lætitia, q̃ floridã ętatem facit. Prouerb. xvij. Lugere, de
154 plorare, lamẽtari, miserrimi hoĩs ẽ & pusillanimi, † exultare aũt, & in aduersis seipsum eleuare, ꝙstantis est, & magnanimi.
155 c. vbicunq;. xiij. q. ij. † Et sic tristis euẽtus quocunq; tpe à nra consideratione procul esse debeat. Inter stipulantẽ. §. sacrã. ff. de ver. obl. l. Iulianus. ff. qui & à quib. eo præsertim tpe quo de contagione dubitatur, a cogitationibus nostris est penitus alienandus. Absit omnino mortis timor: nam ſm Catonẽ. Qui
156 mortem metuit, quod viuit perdit idipsum. † Et mihi repugnantius, ne dicam insipientius, nihil magis vr quã mortem formidare. Nam qui hinc discedere non vult ad eum inuitus accedere recusat à quo æterna vita præmiis cœlestib. donari exoptat. quod q̃ stultum sit nemo non videt, ſm Cyprianum
157 transumptiuè in c. quam præpostere. xiij. quæstio ij. † Ad has autem melancolicas cogitationes effugiẽdas iocus & ludus ne

158 dus necessaria esse vñr.†locus aũt à ludo differt, quia hic in verbis ꝓtus versatur,ille facto expeditur,ſm Leon. Are. Et in
159 loco mediocritas†illa laudabilis est,quam Græci eutrapeliã vocant,nos verò quandoque festiuitatem,interdum iocunditatem,plerunque vrbanitatem,nonnunquam verò comitatẽ appellamus,ſm Soci.consi.16.Circa prædictam cõsultationẽ.
160 lib.j. † Colluctationes tamen,haſtiludia,coreas,pilæ ludos &c.hmõi quib.corpus fatigatur in pestilentia non conuenit exercere,vt in c.x.sui operis Cor.Celsus eleganter tradidit.
¶Quintam pestilentię causam in coitu immoderato constare
161 ꝺescripsi †Hæc autẽ cessabit,si sceleſtos lenones pestiferasque lenas,& cões castitatis vastatores extra vrbem esse iusserimus,vt in auth.de leno.§.j.& per totum.Cessabit inquã si has lenas,quæ non tñ verbale auxilium,sed etiam domum,ortũ que ad adulteria,& stupra commodant meritis pœnis iudices
162 castigauerint.†Eas etñ vltimo supplicio afficiendas esse constat.l.j.in fi.ff.de extraor.cri.Et licet lupanaria tolerentur,vt euitentur adulteria,sodomiæ,& deteriora scelera,ſm Pan.c in ter opera post gl.de sponſ.& probatur in c.nerui.§.fi.xiij. dist.
163 †Tamen vbi de contagione probabiliter dubitatur, etiam meretrices extra vrbem eiici posse,& debere non est dubitan
164 dum.†Nam vicinis reclamantib.iustè expellitur meretrix de vicinia,ſm Guil de Cug.Bal.Pau de Cast.& Mod.l ij.C.de sum. trı i.& fide cath.Gemi & alios in c j de vſu.li.vj. Et si oĩ tempore continendum sit fugiendaque libido, in pestilentia multo
165 magis,ſm Cor.Tacitum.†Sed si tabificus morb. immineat, non solum lenones,& meretrices,sed etiam mendicantes validos dñt qui curam reip.hñt,ab vrbe secludere.Hi enim sunt qui morbum introducunt introductumq; nutriunt, dum vagantur,dum singulos vrbis angulos circuneunt, dũ se ingurgitãt dum turpiter vitam agunt.l.vnica.C.de mendi. val quẽ tex no.ibi Io.de Pla dicẽs ꝙ si mora forensium mendicantiũ sit ciuitati dãnosa,quia vigeat caristia,& ipsi auferant victum pauperib.& infirmis de loco,vel si eorum mora sit ciuitati periculosa,vt quia pestis in vicina loca iam irrepserit, ꝙ omnes
166 expelli pñt.†Quinimo mendicantes validi, & corpore tobusti,ẽt nulla subsistẽte peste. nulláve causa explodendi sunt vel ad aliquod pub.ministeriũ exercendũ cogẽdi puta ad purgandas plateas viasq; publicas.§.si verò. in auth. de quæstore. Et si sine causa eiici pñt,quãto magis tpe caristiæ, & pestis,cũ domesticis prius succurrendũ sit ꝙ forensib c.nõ satis. lxxxvj.
167 dist.l.si ptes.C.de ser & aqua.†Rõ aut quare ẽt cessante pesti, vel caristia excludi pñt.patet euidẽter,quia cũ valeãt sibi proprio sudore victũ quærere,nõ est meritoriũ eis indebitè pstẽ
168 tib eleemosynã facere.c.nõ oĩs.y.q.v. †Nã ẽt filius, qui põt ex industria victũ ꝝrere,nõ est à pre alendus.l.si qs à liberis.§.
169 sed si filius.ff.de lib.agn.†Nõ parũ delinquit qui põt ex industria vel aliũde viuere,si eleemosynas ꝓpauperib. inualidis necessarias sibi vſurpet arg c.ad aures.de reſcr & d.c.non omnes.
170 †Peccatorib aũt etsi piũ sit bñfacere.c.gescamus.xlij.dist. qa tñ peccatores sunt,nõ arctamur eis eleemosynã facere.c. fra-
171 trẽ nostrũ.lxxxvj.dist.†Et fortè meritoriũ est illis eleemosynam denegare,quos ab ignominiosa mendicitate ꝙuenit auo
172 care,†optimũ eñ eleemosynæ genꝰ ẽ errãtes reprehẽdere.
173 c tria sunt.xlv dist.†Et nota ꝙ si mendicãtes validi vtũt herbis,& suppositoriis quib sibi faciãt tibias,vel manus intumescere.vt claudi,vel manib ꝯcti videanẽ cum non sint, non dñt inulti pertrãsire.sed graui pœna iudic.arbitrio taxãda sunt ca
174 stigandi,ſm Bar Ang.& Io de Pla.in d.l.vnica. †Et qui se ipsum vlñ,vel alium verè debilitat,vt habilius valeat mendicari acerrimè est puniẽdus.l fi ff.d his q sibi mortẽ ꝙsciuerũt.Et tã ꝙsentiens,& patiens debilitari q agens eadẽ pœna tenet,quia nemo est cõs mẽbrorũ suorum.l.liber homo.ff.ad l.aql.c.si ve
175 ro.de sent.exco.ita Bar.in l j §.vſq; adeo.ff.d iniur.†Ex cuius dictis colligo ꝙ medicus,& barbitõsor, qui docet qualiter debuitari quis possit,ſqueriſſimæ pœnæ venit subiciendus.l.iij.ff. de cri.stel.& bene facit tex.in l.dẽ utis.& ĩ l.itẽ si obstetrix.ff.
176 ad l.aquil.†Itẽ scias ꝙ nõ tñ officiales,sed ẽt pruatus quilibet põt inuestigare tactu,vel alio experimenti genere,an infir
177 mitas mẽdici sit vera.vel simulata.d.l.vnica.¶†Aduerte tñ in quantum.ꝯ.dixi mẽdicãtes validos posse ad purgãdũ plateas
178 & vias compelli,nã ſstud arbitror verũ†in rustico, vel aſsad laborãdũ assueto.Secus in nobili mẽd co ñ ꝙsueto laborare, maximè si latrociniis,aut calũniis,aut seditione populari,aut
179 à tyrãno oppressus fuerit.†Huic eñ miserẽdũ est.qa ĩter oĩs aduersitates fortunæ infeliciſſimũ genus infortunij est aliqñ
180 fuisse fęlicẽ.c.ꝙsiderãda,& ibi gl.lxxxvj.dist.†Et scias nobilẽ dici pauperẽ etiã si in bursa habeat centũ aureos.exquib.viuere posset,si dignitatẽ,& statũ suum seruare nõ valeat,ſm Bald. in l.si quis ad declinandã.col.ij.verſ.circa tertiũ.per illũ tex.C. de epiſc.& cler.¶Sextã huius morbi cãm ex alterna penuria,
181 & vbertate ꝓcedere diximus.† Hæc aũt remouebit si decuriones seu vrbis præfecti ſtatũ reip.& annonariã rõnẽ aliqñ sit mauerint.l.j C.de offi.prȩfec. vrb.& in auth.d defensoribus ciuita. §.deinde comperen..Firmabunt aũt,si tria quæ breuibus edocebo obseruare curauerint.Modũ ſvbertatis habẽdæ,normam vbertatis conseruãdę,& ordinẽ erogandę pub.annonę. Vberrima aũt & abundans ciuitas esse potest ex pub.quàm ex priuata annona,de qua, & primo de publ. breuiter aliqua deliberabimus. ¶ Publica annona,vel ex pub.prædijs percipit, vel ex pecunia pub.comparatur.l.j.§.ij.& §.ſeq. ff. de admin.re.
182 ad ciuit pertinẽ.† Si aũt resꝑpub.neq; prędia possideat,neque ærarium habeat,& vrgeat inedia,hic erit modus vbertatis habendæ,vt fiat collecta à q a nemo quantuncunque priuilegiatus excusatur quominus ſm ratam patrimonij conferre tenea
183 tur.l j.C.vt nemi.lic.in emp ſpec.se excuſ.libr.xj.interest enim reip.ne pauperes moriantur, † quia sine pauperibus non est
184 ciuitas ꝓ rfecta.l.ij.ff de mun.l † Sile nt enim priuilegia, nec loqui dñt tempore famis & guerræ l.pro tyronibus.C. de priui.do. Aug lib.xj Nam ſm Cicer.Offic. libr. ij.non est dubium propter ęrarij tenuitatem tributum esse conferendum,vt oĩs
185 intelligant pro salute reip. necessitati parendum † immo illud vti verissimum affirmo ꝙ tempore necessitatis habentes pecunias cogi possunt eas mutuare reip.non sub vſuris,vt plerique faciũt,quia omni iure sunt prohibitæ,sed gratis,& restitutionẽ expectare tenẽtur,donec fiat collecta ex qua sibi possit satisfieri,ſm Gui.de Cu.in l.neminem.C.de sac.ſan.eccl.per
186 text.in l.j.C.de omn agro deſer.in arg.lib.xj.& ibi expresse refert, & sequitur Io.de Pla.† Et si in prouincia sit sterilitas, poterunt præfecti annonę eligere vnum vel plures discretos, & expertos viros,qui pro frumento comparando se conferãt ad alienas prouincias,& eis sine iussu principis salariũ constituere.l.j C.de frum. Ale lib.xj.Nam aliàs decuriones, & similes sine licentia superioris non pñt alicui constituere salarium de pub.pecunia.C.de præben. sala.Si verò ciuitas nolit collectam imponere,vt quia cognoscat apud ciues locupletes esse sufficientem annonæ quantitatem, quam vendere differant, vel cariori pretio,quàm par sit distrahere contendãt, hic erit
187 ordo adhibendus † Primo prouidendum erit,vt quilibet ſm ratam facultatum,& bladorum recollectorũ ſingulo die mittat in p aream ad vendendam certam annonæ mensuram.l.j.
188 C vt ne.hic.in empt.spec.se excu.ſm tertium ĩtellectum. † Licet enim nemo regulariter cogi possit rem suã vendere. l.inuitum.C.de ꝙhe.emp.tñ fallit fauore pub.d. l.j. sic ẽt fauore pię causæ cogit quis vẽdere.l.si quis sepulcrũ.ff.de relig.& sump. fun-cũ ſi.Et ꝙ habẽtes annonã tpe caristiæ cõpelli possint eã vẽdere,firmat Bar.in l.annonã.ff.de extraord-cri.Bald. & Alb.
189 in l.j.C.de episcop.aud Fortius dixit ibi Sal.† ꝙ valet ſtatutũ ꝙ quilibet mercator teneatur intra certũ tps ꝓsentare præfectis annonę tot sextaria frumẽti sequiẽ ſ Parti.Laud.in tract.d offi-
190 cia.dñi.ver.xxiij.† Et nõ solũ ciues, sed ẽt comitatẽses ad deferendam annonã,& victualia in ciuitatẽ arctari põt,sicut cõpelluntur portare cõmeatũ ad exercitũ.l.ꝓ locis.C d anno. &
191 tri.li.x.† Minus tñ grauandi sunt remotiores ꝓp expensas,quæ maiores fiũt rõne longioris itineris,vt dr in d.l.pro locis.quã ibi no.Bar.ꝓ comitatẽsibus q quotidie grauantur deferre paleas,bladũ,& similia,vt minus grauari debeant qui longius distant.& bene facit tex in l.j.vbi Io.de Pla.C.de fun.limitro.& ĩ l.nemo.C.d ann.& trib.Viciniores ergo sunt primo grauãdi. arg l.quicũq;idoneum.verſ.illud.C.de omni agr. deſer.ſm Io. d Pla.in d.l.ꝓ locis.& bene pro hoc facit tex.in l.sicut.fieri.C. d ero.mil.anno.Et si propinqui passib.xx.milib põt sufficienter prouidere de annona necessaria non sunt remotiores vllo pacto vexandi.l.ij.C.e ti.de ero.mil.ann.& ibi no.Bar.ꝙ rustici nõ sunt cõpellẽdi deferre ſtramina,paleas lectos,& similia mi-
192 litibus hospitatis in loco distanti vltra xx miliaria.†Et si comitatenses nõ possint supplere necessitatib.ciuitatis,tũc vicini ẽt alterius ꝓuinciæ pñt a superiore suo ꝙpelli portare annonam ad ciuitatem egentem,ſm An.in d.l.ꝓ locis per tex.ĩ l.in nõe dñi.C.de off.pfec.Afric.Et quia tpe necessitatis oĩa debent esse cõia.l.ij.§.sed si.ff.ad l.Rho.de ia.ſ.Et sa tẽ isto casu relaxãdus esset deuctus,seu ꝓhibitio exportãdi frumentũ extra pro
193 uinciam.ar.l.ſigs diutinã.C.de aqued.& qđ ibi no.Bar.† Vt ãt exteri,& comitatẽses alliciant ad portandũ victualia ĩ ciuitatẽ poterũt ordinare ꝙ quicũq;,portauerit frumẽtum,vinum&similia ad vrbẽ,habeat ꝓ labore suos duos grossos ꝓ salmata.l.
194 j.C.de fru.Ale.† Item ꝓ debunt ꝙ dferentes ann.&c ad victum necessaria nullam ab icolis vim patiantẽ,neq; represa. capiãtur,tunc rõne dicti,vl contractus ꝙueniãtur, neq; gabellis portoriis pedagiis, vlla veĩpositione angariẽ.l.j.C.d naui.li.xj. facit tex.in l.j.ff.de nũd. Et Papiæ viget ſtatutũ ꝙ venientes dies Sabbati ad mercatũ nõ possint ꝓ aliquo dbito pub.vel priuato molestari,

195 molestari, vt hr̄ in statutis d regimine p̄ātis. tit. 14. ¶ Sed hic occurrit dubitatio, an præfecti annona possint taxare pretiū trumenti, vini, carnium, & aliorum victualium vendēdorū per ciues, & exteros in ciuitate? Vr̄ q̄ non. per tex. clarum in l. fi. §. item rescripserunt. ff. ad l. Iul. de annona. In contrarium videt̄ casus in l. j. §. cura carnis. ibi, vt iusto pretio vendatur ad officiū p̄fecti vrbis spectat. ff. de off. præfect. vrb. ad id̄ tex. in c. j. de empti & vend. & in l. j. C. de epi. audi. immo vr̄ q̄ liceat p̄fectis annonæ taxare pretium, etiam minus quàm res ipsa valeat. l. 2. ff. ad leg. rho. de iac. l. j. C. neminilic. in emp. specierum se excu-

¶ Quid dicendum? Breuiter pro cōcordia istorum iurium distinguēdum est, prout distinguit Bar. in d. § cura carnis. & Pan. in d. c. j. Aut subest necessitas, quia est tps caristiæ, & tunc taxare poterunt ēt minus quàm valeat arbitrio suo. ita procedant
196 iura vltimo loco allegata. † Nam tempore caristiæ diuites non solum cogi p̄nt vendere iusto pretio, sed etiam offic. iudi. p̄nt compelli facere eleemosynam, sm gl. in c. exigunt. j. q. viij,
197 & Pan. in cap. j. de cler. ægr. † imò si tali tpe diuites recusarent facere eleemosynam egētibus, liceret ipsis egenis furari, & derobare p̄ necessitate victus tm̄. c. si quis propter. de furt. c. discipulos. de consec. distin. v. Aut nulla subest caristia, tunc aut volunt taxare minus iusto pretio & non p̄nt. ita loquitur text. in d. § item rescripserunt. Aut volunt taxare iustum pretium, & p̄hibere ne carius vendantur, & tunc possunt. d. c. cura carnis. cum aliis. s. allegatis. & l. fi. § item episcopi. ff. de mun. & hono. ¶ Et ideò Bart. in l. j. C. de iru. vrb. Constan. dicit q̄ priores ciuitatis p̄nt ordinare qualiter, quanti & quo ordine vendi debeat fru-
198 mentum. † Hæc autem taxatio pretij victualium à p̄fectis facienda est immediatè post festū natiuit. ſ. Mariæ. § . post natale. de pac. ten. in vsib. feud. Qui q̄n̄ pluris ea vendiderit q̄ taxatum fuerit, si pœna per statutū limitata non fuerit, pœna xx. librarū puniēdus est. d. § post natale. vel extraordinaria pœna mulctandus. l. annona. ff. de extraord. cri. † Quid aūt si pluris nō vendidetit, sed ementes in mensura fraudauerit? Respondeo eadem
199 pœna est castigandus. d. § post natale vel pœna falsi comprimendus est. d. l. annonam. § . onerant. ¶ Sed vlterius moueo dubitationem, quam vidi de facto in loco Masani comitatus Venayſ
200 ſini. † Macellarij, & pistor volunt ciuibus fugitiuis p̄pter pestem vendere carnes, & panes cariori pretio quàm habitatoribus loci, cum quibus de pretio conuentum extiterat, quæritur an possint? Tunc consilius respōdi q̄ nō poterant forensibus carius vendere quam in pacto locationis datij contineretur, p̄ tex. in c. j. de emp. & vendi. vbi dicitur placuit, vt presbyteri admoneant plebes suas, vt hospitales sint, nec carius vendant q̄ mercato vendere p̄nt, & p̄ tex. in d. l. j. C. de epi. & aud. vbi tex. clarior. Mouebar ēt p̄ tex. in . cū ad præsens. sm vnū intellectum,
201 C. de murileg. li. xj. per quē dicit ibi Bar. & sequunt̄ alij † q̄licet cōuentum sit q̄ vastagarij, seu macellarij tenent̄ singulo die occidere tot animalia, nihilominus supueniēte casu q̄ aduenit multitudo forēsiū, poterunt cogi mactare tot quot sufficiāt omnibus. & idē dicit de piscatorib. seq̄t̄. Fel. in c. nōnulli. in prin. ver. ad euitandos de reſcri. Alex. in l. si ex toto. in princ. ff. de l. j. Ego nūc dico, q̄ si p̄tiū p̄uentū nō sit iustū, quia multò pluris vaticāt carnes, & sic eēt damnosum vastagario eodē p̄tio vēdere forensibus, q̄ p̄fecti annonæ poterūt arbitrari pluris vendēdas esse ipsis forensibus, per tex. in l. si pendētes. §. sed si quid municipio. ff. de vsufr. vbi dr̄, solent aliq̄n̄ possessores fructuū viliori pretio municipibus fructus adiicere, nō tn̄ honestū vr̄ eodem pretio eos teneri alijs vēdere. Si verò pretiū cōuentū sit iustū, tūc nō licet forēsibus carius vēdere q̄ habitatoribus loci. d. c. j. cū simi. Et pro ista distinctione bene facit tex. & quod ibi no. Ioā. de Pla. in l. animalia. C. de cursu pub. libr. xij. vbi mandatur prouincialibus, ne spelrā auenā, & fœnū carius vendat militibus q̄ cæteris, sed omnibus æquū sit p̄tiū. & sic tex. se refert ad iustū p̄tiū quo aliis vēdit, nō ad iniustū. ¶ Insuper diligēter animaduertēt præfecti annonæ ne Dardanarij transeāt impuniti.
202 † Sunt em̄ Dardanarij emptores omnis annonæ. q̄ inueniunt in p̄uincia ea rōne totū ementes, vt soli postea pretio quo velint eā vendere possint. dicti Dardanarij à Dardano authore, pena autē in istos variè statuitur. aliq̄n̄ relegant̄. interdū si humiliores sint ad opus pub. dānant̄ q̄n̄q; negotiatione priuātur. le.
203 annonæ. ff. de extraord. cri. † Et q̄ monopolium faciūt quò annona carior fiat, pœna xx. aureorum puniunt. l. vnica. C. de monop. & qui quam faciunt quò annona carior vendat̄, & qui dolo impediunt quominus ad ciuitatē deferatur. l. Iulia de au-
204 nona tenentur. l. 2. ff. ad l. Iul. de ann. † Et q̄ impositurā faciunt i. qui publicè emunt annonā, vel aliq̄d aliud pluris q̄ valeat, vt cæteri eodē pretio ad emēdum incitētur, renēt̄ crimine stellio
205 natus. l. 3. § . itē si quis sm intellectum Bar. ff. de cri. stel. ¶ † Prouidebunt ēt nefructus pēdētes per incaratores, & magos arte dānata vastent̄. prouidebunt autem si p̄euauerint tales capite trūcari, vt merētur. l. iiij. C. de malefi. & mathem. Sed super oīa qui volunt vbertatem fructuū habere in ciuitate dēt exactissimè p̄uidere, ne agrorum cultura deseratur. l. j. C. de agr. & cē.
206 lib. xj. † interest. n. reip. vt rustici agriculturæ sedulo vacēt. l. j.
207 C. de colla. fun. patri. eo. lib. ¶ † In primis curandum est, vt rustica opera suo tempore fiant, quia intempestiua cultura agrū deteriorē facit. l. si merces. §. cōductores. ff. loc. Et hac de causa in fauorē agricultorū, & rusticorū plurima statuit nostra iuris
208 prudentia. ¶ † Primò sancitū fuit ne rustici à rusticanis operib. distrahant̄. & ne ad vllum obsequiū deuocent̄. l. j. & per totum, C. ne rust. ad vllum obse. deuo. pœna exilij, & confectionis honorū imposita officialib. cogentib. rusticū, aut eius seruos, vel animalia ad aliquod obsequiū. l. ij. C. eo, Qua pœna est etiā puniendus rusticus spōte exequēs, & officialib. obtēquēs. d. l. ij. ad fi. Ex quo datur intelligi q̄ fauore pub. prohibent suo carī ab operib. ruralib. aliàs possent impunè parere iussionib. officialium, & iuri suo renunciare. l. si quis in conscribendo.
209 C. de pact. c. si diligēti. de foro cōpe. † Sed expedit hic videre qui dr̄ rustici. Bar. in l. officiunt ff. de iur. codi. intelligit oēs rusticos appellari qui morantur extra muros ciuitatis, vel castri
§ per tex. cū gl. in d. l. j. sequūt̄ *cōiter* doc. in l. fi. C. de testa. vbi cōcludūt rusticanos esse habitātes ruri ēt si nobiles nati sint. Sed in ppōsito nostro rustici dr̄ qui quotidie sunt i rure agri co-
210 lendi causa, † & differūt ab adscriptitiis, qa rustici liberi sunt & dñi prædiorū suorum, adscriptitij aūt sunt solo adstricti ad
211 vtilitatem alterius, sm Io. de Pla. in d. l. j. C. de agr. & cēn. † Hi aūt rustici agriculturæ intendentes sunt ab omnib. iniuriis, &
212 oppressionib. defendendi. l. ij. C. de luc. aduo. lib. xij. † Et ppea malè faciunt barisselli exactores, & nuncij incedentes per cōmitatū pro malefactorib. inquirendis, vel pro exactionib. collectarum qui grauant rusticos, vt sibi prestent alimenta, vel vt cōmodent sibi equos. non. n. hoc dr̄ pati iudices. d. l. ij & ibi ad hoc allum tex. no. Io. de Pla. quia non tenentur rustici dare alimenta istis barisellis & similib. l. animalia. C. de curs. pub. l. b. xij. nec grauari p̄nt etiam à suis dominis, vt sibi commodent
213 equos, & boues. l. cōperimus. C. eo. † Quod facit q̄ feudatar. nostri tēporis, qui tpe guerræ extorquent pecunias à subditis pro equis emendis, quod non licet sm Io. de Pla. in d. l. cōperimus. † Nec dr̄ milites nec alij iter facientes maximè iudices
214 hospitantes in domib. rusticorū alimenta, aut aliquid aliud ab ipsis rusticis ēt spōte dantib. recipere, & qui q̄ fecerint x. librarum auri mulcta sunt feriendi. l. deuotum. C. de meta. libr. xi. Quæ oīa notanda sunt, sm Ioā. de Pla. q̄ quosdam magist. os extraordinarios, ducatus Med. qui cōuiuantur splendide expēsis rusticorum, & singula milliaria singulis diebus conficiunt, vt
215 ventrem implent, & se oīno saginent. † Et milites cæteriq; iter agentes fauore publico nō dr̄ nisi per diē, & nocte in eadem rustici domo hospitari. d. l. deuotū. & l. vnica. C. de fab. hosp. non p̄b. & l. fi. §. sui etiam. C. de re mil. Quæ iura (proh dolor) malè obseruantur in maximā populorum perniciē. Quo fit, vt principes, odio subditis sint, & statuum reuolutionibus
216 eos infestos persæpe sentiāt. † quia interest reip. ne rustici distrahantur à suis operib. excusantur agricolæ tpe seminū messium, & vindemiarū ab oīb. muneribus extraordinariis. d. l. j. C. de agr. & censi. Et parimodo tpe quo arāt, retricant, fossata faciunt, & similia præparatoria ad fructus necessaria excudandi sunt, quasi idē iudicandū sit de tali tpe, qd̄ de tpe seminū. arg. l. diuortio. §. non solū ff. solu. matr. & quia militat eadē rō sm
217 Io. de Plat. † Ex hoc ītero q̄ rustici, & similes psonæ vacātes agriculturę nō p̄nt cogi, vt pro guastatorib. vadāt in exercitū.
218 bene facit tex. in l. j. & in l. fi. C. de col. fun. patri. eo. li. † Itē nō p̄nt rustici neq; dr̄ ēt pro debitis fiscalib. quib. tenentur eorū domini aliquo mō vexari neque inquietari. l. colonos. C. eod. tit. de agr. & censi. Et ibi assignāt̄ rō, quia nec momēto à quibus sunt auocandi. Istud tn̄ malè solet obseruare. d. Louin. qui angariat colonos, & massarios pro collectis impositis dominis p-
219 diorum. ¶ † Item fauore agriculturæ sanctum fuit, vt creditores qui pro frumento, hordeo, & similibus quæ rusticis mutuarunt, non accipiant pignori illorum terrulas, boues, & pecora sub pena priuationis sui crediti. aut. ad hæc. & i corpore
220 vnde famil. C. de vsur. ¶ † Item eodem fauore statutū fuit, vt mutuantes frumentum, hordeū, & similia rusticis, nō possint vsurarum noīe vltra viij. partē modij exigere, & vltra siliquam pro aureo. alias cadāt ab actione vt in auth. vt nul. cre. ag. p̄ totū. & in d. auth. ad hæc. hodie aūt nihil vsurarum noīe exig-
221 p̄nt. c. j. & p totum de vsur. Itē † boues aratra, & cętera instrumenta agrorum nō p̄nt ēt pro executione rei iudicatæ pignorari. l. executores. C. q̄ res pigno. ob. pos. Et licet ille text. videatur solū loqui de bobus, & instrumentis agrorū tributorum
Sc ne solutio tributi retardet. Tn̄ sm gl. Bar. & cōiter dicendū est ēt si prædia nō sint tributaria, quia licet cessat ratio

solutionis

solutionis tributorũ,militat tñ alia rõ,scilicet ne sterilitas fructuũ dãno sit reip.arg.l.j.§.de opere.ff.de aqua plu.arcen.¶Sed quid si rusticus in bonis nihil aliud habeat q̃ boues & aratra? Glo.ibi respondet tũc ea pignorari posse,p text in l.stipẽdi.C.d exec.rei iud.Sed Cy.Pet.& Alb.de Ros.ibi tenẽt cõtrariũ,nisi vnà cũ prædio capiãtur.Quę opinio posset ꝓcedere si prędiũ esset ipsius rustici.Sed si non haberet nisi boues,& instra vt in Italia vbi massarij sunt pauperes,tũc puto opi.gl.prędualere.Et sic vides q̃ boues,& instrumenta fundi capi nõ põt ꝓ pignore prætorio vel iudiciali.¶† Sed an possint ex q̃cõtione pignori tradi.Glo.in l.pignoratũ.C.eo.ti.tenet q̃ sic.Contrariũ determinãt Cy.Odof.Pet.& Alb.ibidẽ cõcludentes ẽt in istis nõ valere pignus q̃uentionale,p text.in d.l.executores.i ver.aut creditor.& credo q̃ glo.idẽ voluerit licet doct.aliter eam referant & ita eam intellexit ibi Bart.dũ alleg.tex. in auth.nul.cred.agri.¶† Item qui boues,aut agri instrm aliquod violenter cæperit,invaserit,abstulerit,in quadruplũ tenet rustico,notã infamię ipso iure incurrit,& nihilominus arbitrio iudicis mulctari põt, aut agricult.& in corpore vñ sumit.C.q̃ res pig.ob.pos.¶† Item agricultores,dũ villis insidũt,dũ agros colũt,nõ põt pro debito detineri,sed securi esse dñt quacunq; parte terrarũ.d. authen.agricultores & ibi per *Bald*.¶Item rustici †portantes pullos,oua,frumentum,& similia ad ciuitatem si illi co nõ reperiant emptorem,cogi possunt subito reuerti ad opera rustica,& quæ portarũt dimittere penes aliquem vrbanum qui ea vendat,ne dum in foro sedent, agricultura destituatur l.2. ff.de nũd.Quod credo procedere fm terminos illius leg.vide licet qñ rustici ex iussu superioris portarũt victualia ī ciuitatẽ. Tũc.n.officium superioris esse debet non teneri rusticos diu occupatos. sed debet ꝓuidere de officiali, qui importata vendat nõie rustici.Secus ergo vbi dicendum,qñ rustici voluntariè veniunt ad vrbẽ,tũc quia p̃sumuntur venire eo tempore quo vacare põt ab opere,non tenetur officialis prouidere de vrbano. qui importata per rusticos vendat.¶Item intelligo ꝓcedere in rusticis masculis secus forrè in mulieribus quæ in ciuitatem veniunt nõ pro pullis tm vendendis,sed vt complaceant dño suo vel mercatori,qui sibi ꝺonat crustas,& bindellos. In mulieribus.n.vel cessat rõ.d.l.2.vel interest reip. eas longiorẽ moram in vrbe facere.vt ab vrbanis & nobilibus impręgnentur.arg.l.j.ff.solu.mat.¶† Item si agricolæ litis causa,vel agãt, vel conueniantur coram iudicibus ciuitatũ,est illis summariè & velociter ius dicendum.§ j.in auth.de quæsto.† Et si plures sint litis consortes vno ad litem peragendam retento, cæteri sunt remittendi ne ex absentia plurium agricultura dãnum patiatur.§.si vero forsitan.eod.tit.de quæstore.¶† Item tempore messium põt rustici incolentes vrbes cogi rura petere,& bladа secare,quia officium superioris est ꝓuidere, vt fructus opportuno tpe colligant.l.j.C de agr.& censi.& ibi illum text.ad hoc not.Io.de Pla.col.fi.¶Habet et rusticitas plurimas aliàs prerogatiuas.† Primo excusat rusticum à vera contumacia.l.2. §.ff.si quis in ius voca.non ierit.& l.j.§.fi.ff.de edẽ † Et hac de causa rusticus excusabitur à multa quæ nisi pro vera contumacia imponi debet.l.j.§.j.ff.si quis ius dicen nõ obtẽ.† Ex hoc ẽt sequitur q̃ rusticus contumax poterit appellare contumacia nõ ob.qa adhoc,vt cõtumax excludatur à beneficio appellandi,oportet q̃ sit verus contumax.l.ex cõsensu §.fin.& ibi not.ff.de app.l.& post edictũ.§.fi.ff.de iud.modo rusticus excusatur à vera contumacia,ergo appellare poterit,fm Bald Paul. Alex.& Mod.in d.l.2 §.fi.& Imo.in d.l.ex cõsensu.§.fi.cũ aliis cõ cor.allegg.p Alex.in d.l.2.¶† Secdò rusticitas excusat à dolo p̃sumpto.l. si quis id qd̃ ff.de iurisd.om iudi.vbi p̃sumitur rusticũ potius p simplicitatem,q̃ per dolũ corrupisse album ptoris, & ibi ad hoc plura congerunt Mod. & optimè ad practicã de. duxit Cor.p̃si.215.Vī prima frõte.col.3.lib.2.† Hinc est quòd rusticus excusat a p̃sumpta fraude vsurarũ, fm gl.in l.cum alle gas.C.de vsur.nã si emerit fundũ cũ pacto de retrouẽdendo, & pro modico pretio non creditr in fraudẽ vsurarũ emisse,licet in vrbano q̃rium p̃sumatur & traditr in c.ad nostam.de empt.& ven.& ita determinat Raph.Ful.in d.l.si quis id qd̃.& sequitur ibi Dec.& Cæpol.in tra.de simul.q̃ctuũ in vj.casu principali. col.vj.¶ *Hinc* Tho.Ferrat.docuit vsurarios vnã cautelã,vt sumittãt rusticos,q̃ eorũ nomine absq; tñ mãdato,de quo fides fieri possit,emãt cũ tali pacto,nã secuta ratihabitione fundus erit ipsius cuius nõie fuit emptus.l multũ.C. si quis alteri, vel sibi,eritque tut⁹ à p̃sumptione vsurarũ, cũ ipse non q̃xerit nec suo nõie q̃ctũ eo modo fieri mandauerit, vt docet idem Ferra. caut.xvj.incip.Magna est quæstio.Sed certè ista cautela ẽt fieri poterit paliã personã non rusticã,quæ q̃xerit alterius nõie, si de mãdato fides fieri non possit. *Habes* tñ istud notare ad regulã,qui q̃ iura,mercat.in dolo esse p̃sumit.l.quẽadmodum.C. de agr.& cẽsi.nã ista regula nõ vendicat sibi locũ in rusticis,vt etiã ibi visa fuit velle glo.p tex.in l.j.C.nõ li.hab.metro.& firmat.Cor.q̃s.147.qa causa.co.ij.li.ij.vbi cõsuluit rusticũ,vbi nõ emit rẽ nõ seruata forma statuti non p̃sumi mala fide emisse. † Hinc est q̃ rusticus testis, qui deposuit q̃ria excusandus est à præsumpta falsitate,qa p simplicitatem variasse præsumitur,fm Ang.in §.& licet.in aut.de testi.colu.ij. sequit Ferrat.in d.cau.xvij.Sed q̃riũ tenẽt Ioã.And. in c. cũ Ioãnes eremita.de fide instr.& *Bal*.in l.scripturæ.C.eo.tit.& d.Ias.in d.l.si quis id quod.quia nõ põt esse simplicitas vbi est q̃rietas.Et ista opi.vī verior,qa rusticus vacillãs p̃t torqueri.§.si verò ignoti.in aut. de testi.Prudẽs tñ,& circũspectus iudex cõsiderabit nãm p̃sonæ ipsius rustici,& qualitatẽ facti sup quo vacillauit,& omnibus rectè pensatis amplectat quã opin.fm rei exigentiã veriorem esse existimabit.† *Hinc* ẽt dixit *Bal* in d.l.scripturæ q̃ rusticus,q̃ ꝓduxit q̃rias scripturas p̃ ꝓductionẽ reuocare, quia rusticanæ simplicitati est aliquid indulgendum. Sed Sal.ibi q̃rit tenuit,qa nemo põt à iudice fidei iã factã tollere. seqt Fel. in c.imputari col.ij.de fide instrum.

¶† Item rustico non currit tempus præfinitum ad agnoscẽdum bonorũ possessionẽ,quia præsumitur ignorare ius, quæ iuris ignorãtia sibi nõ debet nocere.l.pe. C. qui admi.Hinc est q̃ licet excep. dilatoria sit opponẽda ante lit. contest. maximè si sit declinatoria.l.si cõuenerit ff.de iurisd.omn.iud.c.inter mo nasterium.de re iud.† In rusticus põrẽt post lit.cõtesta.opponere declinatoriam, quã præsumitur omittisse pp iuris imperitiã fm Spec.tit.de cõpet.iud.adi.§ j. verſ.sed nunquid Ang.in l.fin.C.de except.sequit Mart.Laud.in d.l.si conuenerit.Sed do. Ias.ibi reprobat hãc decisio quia rusticus debuit consulere peritiores.Quod est verũ,si peritorũ copiam habere potuit,vt j. dicã.Sed si nõ potuit, stabit firma decisi. Vnde alia rõne eã reprehendit d.Ias.† quia ignorantia iuris nõ excusat rusticum, nisi in casibus à iure expressis.l.fi.C de iur.& fac ign.Quod an sit verũ.j. fiubiciã.Itẽ licet is qui nõ reuocat cõfessionem sui aduocati incontinenti sibi præiudicet.l.j. & ij.C de erro. aduo. no.in.error.C.de iu.& fac.ign. † Tñ fallit in rustico qui põt aduocati cõfessionem q̃cunq; reuocare,qa p̃sumit illico nõ reuocasse pp imperitiã,fm Bal in c.fi.col.vj.de cõfes.& in ca.si cautio.de fi. instr. Item licet mater transiens ad secundas nupt. priuet hæreditate filij pupilli,si nõ institerit,vt tutor ab ea petitus cõficeret legitimũ inuentariũ.l.ij.§ idoneos. & §.seq.ff.ad Tertul ac ẽt p̃iuetur donatione pp nup legatis, & fideicommissis à marito sibi relictis,auth. eisdẽ pœnis, & aut. itẽ ea.C. de secũ.nup. † Tñ fallit in matre rustica, q̃ excusat pp iuris ignorantiã,si non fuerit q̃fectum inuentariũ per tutorẽ,vel nõ fuerit seruatus legitimus ordo ī creatiõe ipsius tutoris,puta si tutor administrauerit anteq̃ fuerit sibi decreta administratio. ita q̃suluit Mar.d Se.q refert idẽ q̃suluisse Pau.de Ca.d.Honof. de Peru.q̃si,39.Visis,& inspectis.lib.j. Sed q̃rium facit qd decidit Bal.in l.fi.& in prin.col.fi.C.d iure delib.† vbi vult q̃ mulier vel rusticus nõ excusetur si nõ confecit inuentariũ.sequũ tur.Alex.& Mod.in l.iuris ignorãtia.C.qui admi.† quia in his quæ sunt ad rigorẽ iuris q̃seruandũ inducta rusticitas non prodest,fm gl.in §.j.xxxviij.dist. Cosilera aũt si dici possit q̃ decisio Bal.ī d.l.fi.ideo ꝓcedit qa si rusticitas excusaret,p̃iudicaret creditoribus certatibus de dãno euitãdo in casu Soc.p̃iudicat solũ alijs veniẽtibus ab intestato certãtibus de lucro captãdo. vnde non vī par ratio lucri,& dãni.l.fi.C de codi.† *Item* licet ex diuina p̃statione p̃sumat q̃ a obl'o.l cum de in rem verso. ff.de vsu.† Tñ fallit in rustico fm Spec in tit de testi.spo. §.nunc dicamus.ver.si aũt nõ sint. Et idcò si rusticus q̃ decẽnium continuum soluerit omni anno vnũ par caponũ, vel vnum plaustrũ lignorũ,si postea soluere derrectet, q̃ eũ nulla datur actio, neque interdictũ nisi cauta,& obl'o aliter ꝓbetur,vt p Spec.ti. de cã poss.& ꝓpri.§.ij verſ.certũ si quit Aud.Rom.in l.qui alie na in prin.ff.de acq.hær & Bal in l.solent.in fi.ff.de ossi.ꝓcõs q volũt q̃ in rustico requirat p̃statio xxx.an ad hoc vt p̃sumatur obl'o.Quod ẽt voluit Soc.consi.115.Circa primũ.col.ij libr.j. & Barb consi.9.col.xv.libr.ij. Possem alia plura interserere in quib.rustici excusant pp iuris ignorãtiã.Sed oĩa missa faciam, qa a quantũ impertineter hic tradi viderentur.Solũ declarabo qũo intelligat q̃ iuris ignoꝛ.excusat rusticos,& similes. Vn- de scias duas tradi regulas.† Vna est q̃ in damnis euitãdis iuris ignoꝛ rusticis,& alijs nõ nocet.l.error.ff.de iur. & fac ign altera est q̃ iur.ign.in lucris captandis nõ ꝓdest rustico nec mulieri.l.iuris ign.C.qui admit. Quæ rta procedit qñ rusticus, & mulier potuerũt q̃sulere peritiores.aliàs si non potuerũt,iuris ignorantia eos excusat sibiq; prodest.l. bonorũ. ff. de bo.pos. tit.generali.¶ Scias duas alias in hac mã dari regulas primo aspectu q̃trarias,Prima est,iuris ignorantia rusticos solum excusat in casibus expressis à iure.l.fi.C.de iur. & fac. ign.q text. licet loquatur in mulieribus,extẽdit tñ à doct. vt ẽt ꝓcedat in rusticis,

ruſticis. ſic eũ extendit gl. in §. fi. j. q. iiij. & d. Ant. in c. ij. colu. iiij. de conſtit. do. Alex. conſili. 14. viſo & conſiderato, lib. ij. & in l. ſi quis id quod ff. de iuriſd. omn. iud. & in d. l. iuris ignorantia.
246 & vbique do. Iaſ. & idem Iaſ. in d. l. fin. & alibi ſæpe. ¶ † Altę ra regula eſt q̃ ignorantia iuris poſitiui regulariter excuſat ruſticos, niſi contrarium à iure ſtatutum reperiatur, quam regulam tradidit gloſſ. in c. ſuper literis, & ibi Panor. de reſcrip. per text. in l. cum de indebito ff. de proba. & in l. j. §. fin. de eden. & ibi benè probatur, & adde text. in l. fin. ibi, ruſticitati ſemper cõſultum ẽ. C. de teſta. ¶ Credo q̃ iſtæ duæ regulæ nõ ſint aduerſæ, ſed potius diuerſæ. Primã em̃ ſic inteiligo, q̃ ignorantia iuris non excuſat ipſo iure, niſi in caſibus expreſſis à iure. i. immediatè iuris ignorantia non releuat ruſticos contrauenięntes iuri poſitiuo, niſi ita ſtatutum reperiatur. ita procedat tex. in d. l. fi. C. de iur. & facti ignoran. Secũdą verò debet intelligi q̃ iuris ignorantia excuſet ruſticos, & mulieres, & offic iud. implorato ex æquitate Et iſtud eſt quod volunt iura dicere dum dñt ruſticitati ſubueniẽdum ſ. vbi æquum iudici viſum fuerit ſimplicitati ruſticanæ eſſe indulgendum. d. l. j. §. fi. de eden. & d. l. cum de indebi. o. § inautem is, cum ſimi. Vel prima debet intelligi in his quæ ad rigorem iuris cõſeruandum inducta ſunt, in quibus ruſticitas non conſideratur, ſicut nec ætas. l. properandum ad fin. C. de iud. § pupillus in authẽ. de hære. & falc. niſi in caſibus expreſſis à iure, vt in l. fi. C. de teſta. ita dñt Bald. & alij in d. l. iuris ignorantia. & glo. in d. §. fin. j. quęſtione iiij & p d. Iaſ. in d. l. ſi quis id quod. & in l. fin. column. cxxxvij. ver. xvj.
247 quero. C. de iure emphy. ¶ † Plus dñt Moder. maximè d. Iaſ. in d. l. iuris ignorantia q̃ in his quæ ad rigorem iuris conſeruãdum ſtatuta ſunt, non excuſatur ruſticus, etiam qui non potuit conſulere peritiores. Quod verum eſt ipſo iure, & immediato legis beneficio, ſed ei tunc ſuccurritur beneficio reſtitutionis in integ. non ex cauſa iuris ignorantię, ſed quia peritiores conſulere non potuit, ſm Bartol. Sal. & Iaſ. in l. j. C. de iur. & fac. ign. Alex. Pau. & Mod. in d. l. iuris ignorantia. & Petr. de Anch. conſilio 375. Viſa diligenter gratia. ſuper quo aliquando dubitaui, propter text. in l. in bonorum. ff. de bon. poſſ. vbi
248 tempus † ad agnoſcendum bonorum poſſeſſ. cenſeri debet de forma. authen. quæ ſupplicatio. C. de prec. imp off. & tamen ruſticus qui non potuit conſulere peritiores excuſatur ipſo iure abſque beneficio reſtitutionis. Sed nunc conſideraui quòd tempus ita demum dicitur de forma, ſi apponatur ad ſubſtantiandum actum, ita quòd remoto tempore actus de ſe nihil eſſet. l. j. §. ſi quis ſimpliciter. ff. de verborum obligatio. Secus ſi tempus apponitur non ad actum ſolennizandum, ſed ad actum tollendum ſeu excludendum. d. l. in bonorum. Vel dici poteſt quòd tempus propriè non eſt de forma, ſed largo modo, ſecundum Paulum de Caſtro. in dicta authen. quæ ſupplicatio. præcedens tamen ſolutio magis ſatisfacit. Secunda verò regula intelligenda eſt in alijs non inductis ad rigorem iu
249 † ris conſeruandum neque pro forma. ¶ Scias etiã quòd iuris ignorantia ſolum excuſat ruſticos ſimplices, non autem ſagaces, & ſeu ſecundum Baldũ ſcilicet quadratos eſt textus
250 † in l. athlętę. §. finali. ff. de excu. tut. Et coram vicarijs ruralibus, & baiulis caſtrorum proceditur ſimplici via, nec curatur de aptitudine libelli, nec de tot iuris apicibus ſecundũ Baldum & Saly. in authen. niſi breuiores. C. de ſen. ex bre. recit. Alexand. conſilio 71. Viſo proceſſu cauſę vertentis inter Ioan. columnã penulti. libro ſecundo, & dõ. Iaſ. in l. j. ff. de offi. aſſeſ. Quod videtur contra premiſſa, nam ordo iuris inductus videtur pro forma ad iuris rigorem conſeruandum. & tamen iſti volunt quòd ruſticitas excuſet, niſi fortè dicamus quòd ideò in cauſis quę coram magiſtratibus ruralibus agitantur, relaxatę ſint iuris ſolennitates, quia breues ſunt, & reputantur. dicta authen. niſi breuiores. Quod credo verum, licet domi. Alexander, ſentiat indiſtinctè coram iudicibus caſtrorum ignorantibus iura, non eſſe diſputandum de iuris api-
251 cibus. Sed iterum ad culturam reuertamur. † Cuius fauore etiam ſancitum fuit, vt propria authoritate liceat cuilibet occupare deſertos agros, & ad culturam illos reducere, ſiue ſit vicinus, ſiue non, ſiue ager ſit omnino habitus pro derelicto, vt ff. pro derelicto. per totum, ſiue ſimpliciter deſertus ſit à domino. l. qui agros. C. de omni agro deſer. libro xj. Quòd ſi dominus deſertum fundum rehabere voluerit, reſtitutis expenſis intra biennium auditur. at poſt bien
252 nium omnino excluditur, vt ibi. † Et ſic habemus caſum in quo fauore culturę res immobilis preſcribitur duorum annorum curriculo cum mala fide, & ſine titulo contra communes preſcriptionis regulas. ¶ Eſt verum quòd gloſſa ☞ & *communiter* doct. ibi, & Bartol. in l. rem quę nobis. ff. de acquir. poſſ. intelligunt illum textum procedere in agris tributarijs tantum fauore tributorum exoluendorum, quorum fauore etiam lapſis ſex menſibus poſt propoſitum, ſi nullus compareat. qui ius in agro deſerto prætendat, ſecurus eſt occupator. leg. locatorum. C. de omni agro deſer. Sed certè dicta lex. qui agros. loquitur indiſtinctè. & licet ibidem dicatur ſic fuiſſe determinatum propter priuatum publicumque compendium, tamen intelligendo de publico compendio ideſt de publica vtilitate, quæ conſiſtit in agricultura. dicta lege 1. & l. colonos. C. de agri. & cenſi. lib. xj. & lib. j. §. de opera. ff. de aqua plu. arcen. lex illa locum habebit omni caſu.

¶ Sed vltra hic dubitari poteſt an d. lex. qui agros. ſit correcta
253 per ius canon. † quo iure malæ fidei poſſeſſor nullo tempore poteſt præſcribere. regula, poſſeſſor. de regu. iur. lib. vj. cap. fi. de præſcrip. fortè verius eſt, quòd non corrigatur, quia ex cauſa lex poteſt auferre dominium vni, & dare alteri. Item ſi verberatum. ff. de rei vendi. lex enim priuat dominum dominio fundi deſerti in odium negligentiæ, & illud tranſfert in diligẽtem qui agrum excolit, quod facere poteſt. Sed etiam ex cauſa lex poteſt ſtatuere quòd mala fides non obſit præſcribenti, ſecundum Bald. in ſua diſput. incip. Statuto cauetur quòd fœnerator. & Petrus de Ancha. in dicta regula, poſſeſſor. colũna xix. & domi. Ioan. Bapti. de S Seue. in l. omnes populi. columna xxiij. ad fin. ff. de iuſt & iure. Dicamus ergo vt verior ſit ſtatus publicus, quod poſſeſſor malæfidei agrum deſertum præſcri-
254 bere poſſit. † Item excolendorum agrorum fauore valet ſtatutum quòd ſuſcipiens maſſarium, vel colonum alterius abſque domini voluntate, teneatur ad omnia damna, & intereſſe, & ad omnia debita per maſſarium, & colonum domino à quo inuito receſſit Quod ſtatutum viget in ducatu Med. & Papien. comitatu. & bene probabatur in argumentum in l. omnes. C. de agr. & cenſi. Et ibi no. Ang. q̃ ſuſcipiens colonum alterius tenetur ad tributa. ad quæ tenebatur dominus derelictus qui ſoluendo non eſt.

255 ¶ † Item licet emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſeat ad hę redes extraneos, ſm opi. Barto. in l. quod dicitur. ff. de verb. ob. & Pan. in cap. in præſentia. de proba. Tamen fallit ſi emphy. à principio conceſſus fuerit fundus ſterilis. qui cura & diligentia emphyteutæ redactus ſit ad culturã, & fertilitatem, tunc fauore & priuilegio culturæ tranſit ad extraneos, ſecundũ Bar. in l. quicunque C. de omni agro deſer. per illum tex. & ante eũ idem vius eſt velle Andr. de Baru. licet non firmauerit prout nec Bartol. auſus fuit firmare, ſed Ioan. de Pla. audacter ibi ita concludit, & ſequitur Ludo. Roman. in rubr. ff. de arbitr. in ix. char. ad fin. Et dictum Bartol. in d. l. quicunque reputat ſingul. Lu. l. Rom. ſing. cccl xix. incip. Fundus ſterilis. ibi tamen ſubdit ſufficiat tibi authoritas Bar. quaſi ſentiat quòd non ſit verum. Et illud reprehendit idem Lud. Ro. in l. etiam in princ. ff. ſolu. matr. per tex. in c. ad aures. de reb. eccleſi. non alien. vbi dicitur quòd prælatus poterit in emphyteuſim hæreditario iure concedere ei qui ſyluam ſterilem reduxerat ad culturã. Pondera quòd non tranſit, quia ſi iure communi tranſiret fruſtra impetratum fuiſſet, vt ibi præſupponitur. Item pondera verbum poterit, quod denotat liberum arbitrium. l. ſępe audiui Cęſarem. cũ gl. ff. de offi. pcon. ergo non arctatur platus dare in emphy. ſi nolit. Et ſic iſte tex. videtur deſtruere dictum Bar. ſecundum Andr. Sicu. ibi. licet dicat ſe vidiſſe conſilia maximorum docto. qui conſuluerunt ſecundum opini. Barto. Et contra Barto. tenet Alexand. in dicta lege quicunque. in addi. Sed ego reperi quòd Paulus de Caſtro conſulendo ſecutus fuit opin. Bart. cõſilio 63. Videtur dicendum. & Cur. conſi 48. exordiente, Super controuerſia. columna ſecunda. Et iſta ſententia Bar. tanquam benignior magis placet, attento maximè quod eſt altercatio inter docto. an emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat ad hæredes extraneos. & plures tenuerunt quod tranſeat. vt Felin. & alij quos ipſe refert in dicto capitulo in præſentia. Quorum opin. in caſu iſto ſuſtinendam puto, & quæ ex ſequenti optimè iu-
256 ſtificatur † Nam ſi cultura coloni vel emphyteutæ ad longum tempus fundus ſterilis effectus fuit fertilis dominus tenetur finita locatione, ſeu emphyteuſi eundem re inueſtire pro ſimili pretio, & ad ſimile tempus etiam quòd à tertio offeratur maior penſio, ſecundum Paulum de Caſt. in dicto conſilio 93. Mouetur per text. in d. l. quicunque, quæ lex ſm eum non videtur intelligenda in eo cui in perpetuum fundus locatus fuit, quia ab eo fundus auferri non poteſt, etiam quòd illum fertiliorem non reddiderit. l. cotem. § agri. ff. de public. & pro hoc facit tex. in l. fi. C. de omni agro deſer. vbi decidit emphyteutam. cuius diligentia fundus melior effectus fuit, non poſſe grauari maiori penſione, quàm à princ. conuentum fuerit. Quem text. notat ibi Bartolus. contra inſatiabiles prælatos. Et ratio eſt. quia cultores non debent deplorare ſuas operas.
257 leg. fina C. de alluuio. ¶ † Eſt enim inſpiciendus valor, & reditus fundi tempore primæ inueſtituræ, non tempore quo

res

res reperitur meliorata lib.3. C. de prædi.nauí vbi caſus,& ibi not.Barto.quòd emptor qui rem alteri hypothecatam melio rauit,offerendo tantum quantum detractis melioramentis res ipſa valet priori creditori,habet ius retentionis. Et etiam illũ text.no.Andr.de Baru & Ioan.de Pla.contra auaros prælatos alienantes,vel dantes in emphy.rem ſterilem,vel domum ruinoſam,& poſtea cum vident rem effectam pretioſiorem,& meliorem aſſerunt eccleſiam eſſe læſam,& hoc prætextu nituntur reuocare ſuos contractus.Non enim poſſunt neque debẽt, quia inſpicienda eſt æſtimatio, quæ erat tempore alienationis,vt ibi,& l.ſi voluntate.C.de contrahen emp. & cap.tertio, extra eodem titulo & quòd augeri non debeat penſio colono cuius induſtria res melior reddita fuit,eſt caſus in l.2.C.de fun. rei priua.& ſalt.diuin.dom & in l.2.C.de loca.præd, ſic quem etiam Bartol.ibi not. contra prælatos. *Bene* facit quod dixit Bartol.in leg.cognouimus.C.de mulie.& colo.patri. libro xj.

258 †vbi vult emphyt.eccleſiæ non poſſe expellere colonum repertum in fundo emphyteuticario,qui diu laborauerat,& cultiuauerat fundum illũ ſterilem:aliàs priuari debet emphyteu-

259ſi ¶Iſta deciſio Paul.de Caſtr.duriſſima videtur,†quia finita emphyteuſi finitum eſt ius emphyteutæ, & finita locatione finitum eſt ius coloni.l.fina.§.ſanè.C.de loca.præd.ciuili.Et finito tempore locationis,& inueſtituræ poteſt dominus aperire hoſtia etiam claudente colono,ſecundum Inno.in capitulo primo de immu.eccleſi.& Bald.in capitulo 1.in fi.de cõtrouer. inter dom. & fideic.nec habet colonus iuſtam conquerendi cauſam ſi dominus nolit ſibi renouare inueſtituram finitam cum nemo inuitus contrahere compellatur.le.ſicut. C.de act. & oblig.& pro hoc videtur caſus in l.nec cui.C.loc.Et contra Paul.videtur quæſtionem decidere gloſſ.in l.2.C.de loc.præd. ciuil.quæ relata ad tex.contrarium expreſſe determinat.Et cõtrarium probat text.in dicto capitu.ad aures.de reb.eccle.non alien,in verbo poteſt.

¶Eſt verum quòd ſuper iſto text.non eſt faciendum magnum fundamentum,quia ſecundum Andr.Sicu.poſt antiquos, verbum.poteſt,non fuit ibi poſitum, vt denotaret liberam poteſtatem dandi in emhyteuſim ſyluam redactam ad culturam induſtria coloni. Sed vt denotaret prælatum impunè poſſe res ſteriles dare in emphyteuſim eis,quorum cultura effectę ſunt fertiles,non obſt.legis prohibitione,& iuramento de non alienando.&c.nec ibi determinat,an finita locatione prælatus teneatur pro eodem pretio dare rem ipſam in emphyteuſim.Vnde conſideraui ſuper iſto puncto diſtinguendum eſſe:aut quis confiſus de domino rei ſterilis abſque pacto,& vlla inueſtitura reduxit fundum ſterilem ad culturam,aut prius accepit fundum ſterilem in emphyteuſim,& poſtea eum reddidit fertilẽ.

¶Primo caſu, aut dominus vult ſoluere expenſas factas in cultiuando,& fundum pro ſe retinere,& poteſt ſecundum omnes Canoniſt.in dicto capitu.ad aures.dùm voluntillum text. ideò procedere,quia ibi præceſſerat conuentio de inueſtiendo.& iſtud optimè probat tex.in le.qui agros.C. de omni agr. deſer.Aut dominus non vult pro ſe retinere,ſed vult ſoluere expenſas,& alteri dare in emphyteuſim,& tunc ſi is qui cultiuauit,vult eandem ſoluere penſionem,quam alius offert,dico eum ex æquitate præferendum.argumen.l.congruit.C.de loc. præd.ciuil. Et fundus ſit eccleſiæ,prælatus ſine licentia Papæ non poteſt illum dare in emphyteuſim alteri quàm ipſi cultori,ſecundum Card.Flor.& Panor.in dicto capitulo ad aures.

¶Secundo caſu ſubdiſtinguendum arbitror.Aut is qui reddidit agrum fertilem fuit inueſtitus in perpetuum,aut ad tempus:ſi in perpetuum,conſtat quòd ab eo non poteſt auferri.dicta lege ſecunda cum gloſſ.& l fina.C.de locatio.prædio.ciuil. neque ſibi penſio augeri.leg.fin.C.de omn.agrum.deſer.Si ad tempus aut finito tempore petit ſe inueſtiri offendo tantum quantum ab alio reperitur:& tunc audiendus eſt,& præferendus,tum ratione prioris culturæ,tum quia antiquus colonus cæteris paribus eſt præferendus nouo conductori,di.leg. con-

260gruit.†Sicut econtra dominus volens emere à colono fructus rei locatæ eſt alijs anteponendus,ſecundum Barto.& Ioã. de Pla.in l.j.& ibi Io.de Pla.per illum text.C.de met.libro xj.& ita tenuit Bart.in l.j.permittitur.ff.de aqua quot.& æſti.vbi dicit q̃ finita emphyteuſi per generationem pñt deſcendentes petere ſibi renouari emphyteuſim,& ſi dñs deneget,poterunt a tali denegatione appellare,quia grauantur,& iniuriantur,& iudex appellationis debebit compellere dominum ad renouãdum eis inueſtituram.alleg.text.in capitu.bonæ.de poſtu,præla.& inducit text.in dicto §.permittitur. & in leg.nullus. C.de decur.libro x.& idem tenet *Bartolus*.in leg. ſi mihi.& Titio.ff. de verborum obliga.vbi do.Alexand.latè inſtat,& tandem dicit opi.Bart.habere in ſe magnam æquitatem,& q̃ in practica ita ſemper vidit obſeruari.Et ſm opi.Barto conſuluit *Ludoui.* Roma.conſi.22.Pro propoſitæ mihi conſultationis,&c. *Alex.* conſi.80.Viſo & optimè animaduerſo.lib.1.& conſi.9.Viſis dicto themate.columna 5.libro 2.Imo.conſi.38.In caſu præmiſſo.vbi reſpondet ad contraria quòd procedunt de rigore.opi. verò Bart.procedit de æquitate.& idem latius conſuluit *Imo.* conſilio 68.In caſu premiſſo.& ibi loquitur in emphyteu. finita per lapſum temporis,idem conſuluit Petr.de Ancha.conſilio 171.Dom.Lazar.& Cur.conſi.48.Super controuerſia per totum.vbi dicit quòd ferè tota iuriſprudẽtia tranſit cum opi. Barto.& quòd ita in practica obſeruatur.idem tenet Barb. cõſilio 18.colum.3.libro 2.Dec.conſi.131.Reuocatur in dubiũ, vbi ex plurib.oſtendit opin.*Bartol.* eſſe *comunem*. Aut non

a Cõmunẽ, quod ẽt aſſerit Gozad, cõſi.99.nu. 2. Ripa in l. cum bona. nu.6.de priuileg.credit. Tiraq.ſi trac. retract.municipalis in præfatione. nu.42. Gabr.lib.3.cõcluſ.j. Rol.à Val.conſi.3. nu.19.vol.j. quod extende poteris extra deſcẽdentes ad alios primip res agnatos vt per Dec. conſ. 151. paulo ante fi. qd forte cõiter non tenere tur,vt per Soc.ſen. conſ.9.nu. 2.vol.3. Extendes etiã ad feudum vt per Rip. in l.paterr nu.6.de priuileg.credi. & ibi ſerip.

5 vult ſoluere tantum quantum a ius offert,ſed petit renouari inueſtituram pro ſolita,& prima penſione,& tunc credo q̃ dominus non teneatur renouare contra Pau.de Caſtr.per iura,& rationes ſupra alleg.Et contra Paul.videtur tex.in d.l.cõgruit,à contrario ſenſu.Non ob.tex.in d.l.quicunque in ratione decidendi,quia finito tempore locationis,& inueſtituræ nõ excluditur à domino & fructu laboris ſui,ſed ex pacto excluditur,& ſic ex proprio conſenſu.l.1.ff.de pac.facit tex.in l.fina. ff.de condi.inſtit.

¶Et ponderatio Pau.quod ille tex loquatur neceſſariò in cõductore ad tempus,quia ſi in perpetuũ conduxiſſet, non poſſet expelli,etiam q̃ rem ſterilem non melioraſſet.di.l.corem.§.

161 agri. non videtur iuridica †Nam ego crederẽ à conductore perpetuò rem ſterilem auferri poſſe,ſi monitus intra congruũ tempus eam non reduxit ad culturam arg.l.quicunque.& l.q agros C.de omni agro deſer.ſi.n.cuilibet extraneo licèt occupare res ſteriles delectas & eas redigere ad culturam inuito domino,quanto magis licebit ipſi domino?& eo maximè,qa conductor rei ſterilis tacitè videtur ſe obligare ad redigendum ipſam rem ad culturam.¶Quòd ſi non facit,vt potè contraueniens promiſſis, non video quare expelli non poſſit ab emph.auth qui rem.cum ibi no.C.de ſacro.ſan. eccleſ.Et hoc eſſet expeditum ſi in inueſtitura promiſiſſet emphyteuta rem ipſam meliorare,vt communiter fieri ſolet.Fortè ſaluari poſſit opi Pau.quando labores & impenſæ eſſent maiores quàm fructus percepti tempore locationis & emphyt.finitę,vel parum deductis impenſis eſſet ſupralucratus, tunc ex æquitate, & ex ratione d.l.quicunque.& l.ſi.C.de alluuio. ſcilicet ne ingemiſcat operas ſuas putarẽ ſibi renouandam eſſe inueſtiturã pro eadẽ penſione.Ita enim fiet, vt cultiuator quandoque fruatur,& gaudeat ſuis operibus ſuóque labore.Sed hic pro-

262 babiliter dubitari poſſet, †Quid ſi dominus finita emphyteuſi velit fundum pro ſe retinere? Videtur poſſe eum retinere,quia dicitur in alpibus, pereat qui ſe plus diligit vllum.l.pẽſes.C.de fer.& aqua capitulo niſi.de auth.& vſu pal. & ita tenuit Pan.in cap.bonæ.2.col.pen.de poſtu.præla.dicens ita reſtringendum eſſe dictum *Bart.*in d.§.permittitur. Sed contrarium reperio conſuluiſſe Dec. cõſi.131. Reuocatur in dubiũ, quia ſi dominus poſſet pro ſe retinere,eluſoria eſſet communis opin.Bart.& doct.in d.§.permittitur.nam poſſet dominus

263 ſemper dicere,vollo pro me retinere. † *Eſt* autem communis opi.quòd quælibet diſpoſitio ita interpretanda, ne reddatur eluſoria,vt in ſimili arguit Pan.in ca.quæ in eccleſiarum.colu. fin.ver.limitarem tamen.de conſti.benefacit text.in l.j.§. pecuniam ff.de calum.& in c.ſi ciuitas excom.libro 6. ¶Quid tenendum? Certè videtur contemplandam eſſe æquitatem, ſuper qua fundatur communis opin. nam ſi emphy. reddidit fundum ſterilem ſua cultura fertilem, æquitas videtur pro emphyteuta,& eius hęredibus ne lugeant amiſiſſe fructus laborum ſuorum.Sed ſi emphyteuta recepiſſet fundum fertilẽ in emphyteuſim quæ eſſet finita tempore vel generatione,dicerem æquitatem eſſe pro domino qui vult gaudere fructib. rei ſuę.Poſſem plura alia circa dictum Barto. in dicto. §. permittitur,hic congerere,quę omitto,quia non bene ſeruiunt ad propoſitam agriculturæ materiam. Vltimò ſciendum eſt

264 †quòd clericus qui terram eccleſiæ incultam ſua diligentia fertilem fecit,vel qui in terra eccleſiæ ſterili plantauit vineã, vſque ad eius obitum poteſt illam retinere,etiam quòd propter delictum beneficio fuerit priuatus.Et hoc fauore agriculturæ,& ne lugeat perdidiſſe ſuos labores,vt eſt tex in capitulo fina.de pecu.cler.ſecundum intellectum Inno.quem ſequũtur Pano.& *Moder.*Et hæc ſufficiant quantum ad modum vbertatis habendę.

¶De remediis ad conſeruandam vbertatem. Cap.V.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitates ex malo regimine,& inordinata adminiſtratione, vt plurimũ depau-*

Tract. de Peste Ioan. Fran. Ripæ

depauperantur, fame & pestilentia pereunt.

2 Annonæ thesaurarij, seu susceptores cuius qualitatis, & cõditionis esse debeant. Et in principio officij iurare debent omnem iniunctam sibi solicitudinem obseruare remotis omni fraude & dolo. nu. 3.

5 Annonæ susceptores seu thesaurarij debent librum conficere, in quo describantur annonæ susceptæ & pecunia frumentaria.
Et quid fieri debeat de libro illo.

7 Præsumptio eadem est contra non conficientem librum rationum, quæ est contra non conficientem inuentarium.

8 Annonæ susceptor seu thesaurarij si aliquid omiserint scribere, qua pœna puniantur.

9 Annonæ susceptor, seu thesaurarij debent cuilibet deferenti annonã frumentariam, vel pecuniam apocham fauore de susceptæ summæ.

11 Annonæ thesaurarij, vel susceptoris negligentia si quicquam ex publica annona deperierit, ad ipsius debet damnum referri.

12 Annonæ alicuius rei administrator censetur in maxima culpa constitutus, si eius negligentia res sibi commissa pereat aut deuastetur. & quid si culpa ipse substituti id euenerit, an veniat excusandus. nu. 13.

15 Annonæ præfecti, & thesaurarij aliquid de publica annona in vsus proprios conuertentes, qua pœna puniantur.

16 Officiales qui de pecunia communitatis, vel de frumento faciunt mercias, quam pœnam subire debent. Et an lucrum inde proueniens debeat communitati applicari nu. 17.

17 Thesaurarij seu susceptores, quibus non licet pecuniam frumentariam in alios vsus conuertere quam in emptione frumenti, an & quando possint ipsam pecuniam mutuare pistoribus, qui artem pistoriam aliter exercere nequeunt, nisi ipsis subueniatur. & de materia numerisequent.

18 Thesaurarij seu susceptoris officium quanto tempore durare debeat, & sequẽt. Et an & quãdo post finitum officiũ possint ad illud reassumi, 21.

20 Thesaurarij vel susceptores, an & quando teneantur reddere rationem de administratione ipsis imposita. Et quis ordo seruari debeat in ratione reddenda?
Quique conueniri debeãt si malè administrauerint seu dispensauerint. nu. 25. & 26.

27 Thesaurarios seu officiales de pœna suspectos, an possit ciuitas vel communitas ab officio submouere, & alios subrogare. & qua pœna puniri dedent si conuicti fuerint fraudem in officio commisisse. nu. 28.

29 Annonæ publicæ susceptores seu thesaurarij, an possint frumentum primatum in horreis annonæ publicæ reponere.

30 Massarij, agricolæ, an & quando possint aliena animalia in terris dominorum suorum intromittere.

31 Nautis an & quando liceat in naui publicas merces deferente quicquam priuati imponere.

32 Equi conductor, qui ex impositione valisiæ, siue malæ, aut socij, equum conductum deteriorem fecit, qua pœna tenetur.

33 Debitores reip. ex causa frumentaria, an cogi possint immediate postredditam rationem ad pretium soluendum. Et an habeant dilationem quatuor mensium indicatis à iure concessam. nu. 35. Et an eorum bona cẽseantur tacitè ciuitati hypothecata. nu. 37.

36 Debitores debitorum, an fauore vbertatis conseruandæ cogi possint ad soluendum.

38 Thesaurariorum seu administratorum bona regulariter censentur reip. obnoxia.

40 Annonæ descriptio quando, qualiter & à quibus fieri debeat. Et an discussores ipsius aliquid à subditis extorquere. nu. 41.

41 Annonæ præfecti, an & quando edictum facere possint, ne quis extra prouinciam annonam deferat sub pœna.

42 Frumenti appellatione, an veniat farina.

45 Lanæ appellatione, an veniat lana filata.

46 Frumenti & farinæ eadem est vsia.

47 Pecuniam numeratam mutuare prohibitus filiofam, an poterit mutuare frumentum vel farinam.

48 Extensio fauore publico in pœnalibus est licita ex identitate rationis. 50.

51 Caballam sine exactiones an & quas liceat fraudare.

52 Frumenti appellatione, an contineantur panis, legumina, hordeum, spelta, auena, & similia. & seq.

58 Pisalium appellatione quid veniat. nu. 59.

60 Vini appellatione, an veniant vuæ, vinũ aquaticum, seu limphatũ, quod poleam seu trampum vocant, ceruisia, vina artificalia, & acetum. & nume. sequen.

69 Regula legis, oratio. ff. de sponsa. an & in quibus habeat locum,

70 Argumentum de toto ad partem, an & quando valeat.

71 Statutum puniens exportantem vinum vel bladum, an & quando comprehendat repertum in via portantem huiusmodi prohibita.

72 Virgo, quæ iter arripuit vt corrueretur, an amplius possit virgo appellari.

74 Extensio in pœnalibus, an & quando sit licita.

76 Delictum cœptum, sed nondum consummatum quomodo puniri debeat.

77 Index in pœnarum impositione cautus esse debet, & omnia ad vnguem considerare.

78 Coniecturis & præsumptionibus quãdo & quibus sit locus. n. 78. 80. & seq. vsque ad versi. Nono quæro quid si statutum, &c.

79 Via insolita & inusitata non est eligenda, aliàs præsumitur cõtra reportos ire per ipsa deuia, nisi via solita & recta esset occupata, vel alias suspecta. vsque ad nu. 87.

86 Vias publicas & itinera secura tenere obligatus, an teneatur de casu & damno eius qui per iter insolitum eundo talia passus fuit.

88 Via breuior nisi sit suspecta & terrestris potius q̃ naualis est eligenda.

105 Deprehensus. an dici possit is, qui conuictus est testibus.

106 Testium diuersimodè deponentium dictum, an & quando valeat.

107 Statutum vetans sub pœna ne quis extrahat frumentum extra territorium, an & quando liget agricolas forenses, ne possint partem suam frumenti exportare ad domũ suã. Et an ciuis qui agricola existens vẽdidit partem suam, possit dictam partem impunè extra territorium mittere vel portare. nu. 108.

109 Statutum prohibens sub pœna ne frumentum extra territorium extrahatur, an & quando liget ciuem, sed & familiam absentantem à territorio, quo minus expertet frumentum ad vsum familiæ necessarium. Et qualiter probabit quod vsus sui gratia dictum frumentum exportet. nu. 120.

112 Propositum siue initium primum, an & quando spectandum est. numero 113.

114 Statutum, an & quando liget portantem extra territorium frumentum illud aliundè aduectum.

115 Statutum prohibens pannos forenses intromitti in ciuitatem, an comprehendat pannos illuc intromissos transitus gratia.

116 Transitus debet esse liber mercatoribus. Et an militibus volentibus transire absque incolarum damno negari possit transitus. nu 117.

118 Statutum vetans forẽses ducere vinum cum plaustro ad ciuitatem, an & quando vim habeat in ipsos forenses.

120 Statuti ignorantia, an & quando excusẽt forenses. Et an & quando forensis præsumatur ignorare. nu. 121.

122 Statutum prohibens frumentum extrahi de ciuitate, an & q̃n liget personas ecclesiasticas. Et an & quando liget ipsarum colonos. nu. 134.
Et an liget eos qui ab ipsis emerant frumentum. nu. 129.

126 Statutum, & coloni teneantur soluere collectas pro ecclesia, an & quando valeat. & nu 129. Et an teneatur soluere decimas fructuum collectorum super possessionibus ecclesiæ exemptæ. nu. 128.

130 Statutũ si puniat exportantes frumentũ de territorio sub pœna confiscationis frumenti, an appellatione frumenti confiscabitur & saccus.

131 Confiscatæ an censeantur res, quæ sine corruptione subiecti separari possunt à re confiscata.

132 Statuto prohibente aliquid exportari sub pœna confiscationis plaustrorum & animalium cum quibus exportantur, an & quando comprehendat animalia & plaustra commodata exportanti. Et an & quando in similibus ignorantia excusset. nume. 133. & seq. Et quid si dicto statuto duo successiuè sunt reperti cum eisdem animalibus & curru exportantes res prohibitas. nu. 136.

138 Statuto punienti pœna amissionis plaustrorum & boum seu aliorum animalium quemcunque exportantem frumentum de territorio sæpius cõtrauenies, an & quãdo incidat in pœnã quoties toties cõtrauenerit.

139 Annonæ publicæ erogatio à quibus, qualiter, & quibus sit facienda, & seq. vsque ad nu. 181. inclusiuè. Et qualiter appellari possint officiales seu erogatores dictæ annonæ. nu. 139.

140 Actuarij seu officiales ad erogandam annonam deputati, quale iuramẽtum præstare debeat. Et de istorum officio habetur ab hoc nu. vsque ad nu. 181. inclusiuè.

142 Annonæ publicæ erogatores quos fructus & quanto tempore retinere, & quos erogare debeant. Et qualiter conferẽdã sit dicta annona. ab hoc nu. 141. vsque ad nu. 181. inclusiuè.

143 Vini veteris erogatio quo tempore fieri debeat. Et ibi quæ pœna punitur tutor vinum vetus dans familiæ tempore veteris.

146 Aromatarius, an & qñ possit licite ceram corruptã cum nouæ miscere.

147 Frumentum vel pecunias an & quando dare possit capitulum obligatã, ad tot panes & amphoras vini pro singulo die canonicis interessentibus diuinis. nu. 148.

149 Clerici abutentes bñficiorum. Et ad restitutionem tenentur, ac si fures essent & latrones. nu. 151. quomodo de reditibus possint, & qbus subuenire. nu. 162. 166. 167. 168. 169. & seq.

152 Eleemosynæ quanus immensitatis mensura dici possit in pauperes.

153 Ciues sunt præferendi alienigenis tam in eleemosynis, quàm in collationibus beneficiorum & officiorum & beneficiorum.

155 Beneficium impetrans à Papa nulla facta mentione de natione sua vel patria, subreptitiè impetrasse censetur, & impetratio est nulla.

158 Moniales ĩ eleemosynis faciũdis pferẽdæ sũt viciosis ẽt religiosis. & 15.

160 Pauperes nobiles cæteris pauperibus præferendi sunt rusticis in erogatione eleemosynæ. & senes iuuenibus. Et an & quando præferẽdi sint consanguinei pauperes reliquis pauperibus. nu. 161. & seq.

163 Testamentorum executores quomodo & quibus pauperibus distribuere debeant eleemosynas, & bona à testatore in testamento pauperibus relicta. nu. 164. & 165.

170 Prælat:

170 Prælati,an & quando possint infeudare consanguineis suis res eccle siæ etiam solitas alijs infeudari.
171 Papa,qui bona ecclesiæ dat agnatis vt diteſcant,& c. quibus sit pœnis dignus. nu.172. nu.173.
175 Annonæ publicæ siue cuiusp̃iam alterius facultatis erogatorem seu di spensatorem ratione & prudentia fultum esse oportet.
177 Princeps,an possit cogere subditos,vt res suas præsertim sal & similia emant,vel locent pluris,quàm communiter vendi vel locari soleant.Et quid de huiusmodi exactoribus contra quos omnia iura insurgunt.nu me.178.
179 Annonæ seu cuiusp̃iam alterius rei erogatores seu actuarij debent vi licationis suæ reddere rationem soli semotis numerarijs seu calculato ribus.Et de erogatione facta pauperibus tenentur intra triginta dies fidem facere per publicum instrumentum.Et quittantias singulorum demonstrare. nu.180.181.
182 Pestis ex participatione & conuersatione cum morbosis contrahitur.
183 Pestilẽtiosi,ac de peste suspectiq; eorũ bona decẽt ab ingressu loci arceri.
184. Custodes portarum à quibus sint eligendi.
185 Medicorum electio ad quos pertineat.
186 Electio custodum bannerioru seu saltuariorum, obstetricum, & si milium ad quos spectet,& pluribus sequenti. Et quæ requirantur ad hoc,vt custodes electi dicantur sufficientes. nu.194.
188 Custodia clauium portarum ad quos pertineat.
190 Custodes portarum electi à decurionibus sunt à domino loci confirmã di.Et quid si dominus recuset eos confirmare. nu.193.
192 Irenarcha quid sit.
196 Custodes portarum electi debent in manu domini eos confirmantis fi delitatis iuramentum præstare.
97 Electores si scienter elegerint inhabilem, qua pœna debeant puniri. Et quam pœnam incurrant patroni qui huiusmodi custodes repræsenta runt. nu.198.& 199.
201 Custodes,an & quando in negligentiam subditorum possint eligi à dominis loci.Et quis ordo sit ab ipso domino seruandus in electione custodum dicto casu.nume.202.203.204.Et an & quando ipse domi nus possit alios addere custodes.nu.205 & 207.
206 Dominus proprietatis, an inuito vsufructuario possit ponere saltua rios seu camparios ad custodiam prædiorum.
208 Custodes,an & quando possint subditi cassare,si tempore pestis domi nus alios custodes apposuit.
210 Custodiam facere: an quilit et cog possit tempore pestis,& seq.vsque ad nu.225.inclusiuè.
211 Custodia portarum est officium vilissimum.
212 Scholares elapsis xxv. annis non præsumuntur proficere. Et ideo non excusantur ab oneribus personalibus.
214 Literarum professores,an & quando excipiuntur ab omnibus muneri. bus ciuilibus & publicis.
216 Priuilegium immunitatis ab oneribus custodiendi portas censetur cõ cessum fuisse ratione dignitatis.
218 Doctore seu aduocato iniquo nil pernicioſius.
119 Licentiati tantum,an & quando excusentur à muneribus personalib. Et an æquiparantur doctoribus vel scholaribus.& seq.
221 Mechanicas artes ad docendum admissi in ciuitate,an & à quibus mu neribus sunt exempti.
222 Senes 55. annos nati excusantur à custodia portarum & cæteris onerib. personalibus.Et idem dicendum de fœminis, ac valetudinarijs. nume. 223.Quorum omniũ excusatio cessat propter ciuium inopiam vel nisi consuetudo contrarium induxerit.nu.224.& 225.
226 Collectã soluere qui teneãtur tẽpore pestis.& seq. vsque ad nu.236.
231 Pestis tempore nullum calamitosius.
237 Custodes portarum,an tempore pestis possint quoscunq; arcere ab in gressu loci.Et quæ actio competat contra eos, si intromittendos non susciperint. nu.238.
243 Verbum,libere,quid importet.
244 Repræsaliarum actio non habet locum in peregrinis & rusticis, qui eundo & redeundo plena securitate gaudere debent.
248 Custodes an possint denegare introitum domino loci peste infecto.& ad nu.225.inclusiuè.
249 Pactum factum inter subditos & dominum suum quòd non possit nisi cum certo armatorum numero locum intrare,an valeat.
250 Vasallus iurans defendere dominum aduersus quoscunque non intel ligitur comprehendere seipsum, neque patriam,nisi constaret dominũ iusta arma mouere contra ipsam.nu.251.Et an teneatur iuuare domi num malè operantem. nu.252.
253 Dominus suis subditis tenetur ad illa sex de quib.in iuramento fideli. tatis.quæ not.in c.1.de forma fideli.& c.de forma 22.q.5.
256 Custodes,an & quando tempore pestis possint etiam denegare territo rium infectis de peste.
258 Defendere se potest quilibet etiam cum damno tertij.
259 Sanus quilibet præsumitur, nisi constet de contrario.
263 Sanitatem qualiter quis probare debeat.
264 Iuramento decidenda est quæstio in causis summarijs.
265 Iuramentũ purgationis eis deferendũ est,de cuius procuratione q̃rit.
266 Iuramento eius qui res defert in ciuitatem standum est, an eas vsus sui causa deferat.
268 Bulletino quod alio nomine dicitur literę dimissoriæ probatur aliquẽ non esse de peste suspectum.vide vsque ad nu.289.
277 Saluus conductus,qui alio vocabulo dicitur salui gnardia,per scriptu ram solum probari potest.
278 Instrumentum & maximè protocollum debet esse scriptum manu no tarij de eo recipiendo rogati,aliàs præsumitur falsum.
280 Bulletinum albũ si officialis det amico suo,qua pœna veniat puniẽdus.
281 Bulletinum quare sic noïetur,& quo sigillo signari dẽat & seq.Et si si gillum non sit bñ impressum bulletino nõ erit dãda fides. nu.286.
285 Bulletini data debet scribi extensè nõ per literas abachi seu Ciphras. Et si inter custodes & volentes intrare oriatur controuersia super ve ritate bulletini,quis erit de hac quæstione competens iudex, nu.287.Et an à sententia talis iudicis si forte non videatur iuridica licebit ap pellare. nu.288.
289 Iudici de facto resistendum est,vbi cõstat de eius iniustitia, & damnum est irrepa rabile.
290 Iudex mandans custodib.sub pœna fustigationis ne quenquam suspe ctum de peste & præsertim Titium intromittant,& modo venit Titi9 cum bulletino legitimo,quem custodes intromiserunt, an possit dictos custodes dicta pœna afficere.& seq.
239 Præcepto nudo,an & quando parendum sit.
293 Custodes,qui accepta pecunia sinunt venientes sine bulletino intra re locum,qua pœna sint puniendi.
295 Proditores,qui inimicos intromiserunt deprædandi & occidendi cau sa.qualiter sint mulctandi.
296 Custodes,si dum confabulantur vel ob eorum negligentiam aliquis in grediatur locum,an sint puniendi,Et quid si poterant resistere & non restiterunt. nu.299.
297 Custodes,quib.commissus est populus,debent esse vigilantissimi.
298 Custos equi vel alterius animalis,si ipsum dimisit in pascuis,qua pœna teneatur domino animalis,si perditum fuerit.
300 Statutum q̃ nemo audeat sub pœna exire locum sine licentia deputa torum vel sine bulletino,an & quando valeat.
301 Statutum domini loci quòd nemo audeat exire territorium pro molẽ do vel laborando est iniquum,& non obseruandum.
302 Statutum quod nemo audeat exire locum,nisi secum duxerit vnum ex incolis loci,an & quando valeat.
303 Statuto cauẽti sub certa pœna q̃ nullus receptet forẽsem in loco vel ca stro,an contraueniat recipiens forensem in sua cassina extra castrum.

DEVENIO Nunc admodum & normam vbertatis conser uandæ.Est enim modus & ordo in rebus agendis adhi
1 bendus,maximè in conseruanda vbertate,quia †ex inordina ta administratione,& malo regimine ciuitates depauperant, fame,& pestilentia destruũtur.l.j.C.de frum.vrb.Constan. lib. xi.sic ex imprudenti regimine patrisfamilias sæpe dilabuntur facultates.Ius alimentorum.ff.vbi pup.edu.de. & in authen. vt deter.sit numerus cle.§.cum vero.vers.nam si aliquis. & c. cum Apostolus c.sopitæ.ca.nuper.de censi.Qui ergo conser uare vbertatem voluerit,prius & ante omnia idoneos susce ptores,qui annonam & pecuniam frumentariam suscipiant, & custodiant eligere procurabunt.
2 ¶†Debent aũt susceptores esse nobiles,prudentes, fideles, bo næ conscientiæ,& optimæ integritatis.l.j.C. de codic.in pub. hor.l b.x.habere etiam debẽt rerum experientiam. C. de no.
3 Cod conſir.§.sed cum sit necesse.Qui†in principio officij iu rare teneãtur pro iustitiæ ratione omni dolo & fraude remo tis iniunctam sibi solicitudinem peracturos.l. per hanc. C. de
4 ero.mil.anno.†Sic etiã iurant tutor & curator.§.fi.in auth. vt hi qui obl.se perhi.habere res mino.tradit Bar.in l. legitimos. ff.de legi.tut.Idem faciunt executores testamentorũ.l.de crea tionibus.C.de epiſc.& cleri.Et idem faciunt rectores hospita lium.cle.quia contingit.de relig.do.Iurãt etiam iudices in au then.iusiu.quod præsta.ab his.in prin.quod iuramentum etiã notarij subire tenentur.c.ad audientiam.de præscri ¶ Debent
5 autem† susceptores annonę susceptę & pecuniæ frumenta riæ librum cõficere,& illum tradere decurionibus,qui ipsum ponant in archiuo publico,vt cum opus fuerit,cognosci pos sit quantitas annonę reliquæ frumentariæ.l.excellentia. C. de
6 ero.mil.ann.l.j.C.de apo.pub.& in authẽ.de coll.in prin. † Sic etiam tutores librum rationum conficere,& pupillo reddere tenentur.l j.§.officio.ff.de tut.& ratio.distrahen. Sic quilibet obligatus habitorum & gestorum rationem reddere, codicẽ rationum conscribere debet.l. si quis sub cõditione rationũ. ff.de statuli.facit l.inter cetera.§.fi.ff.de libera.lega. Aliàs extra non cõficientes librũ iurari põt in litẽ secundũ Bal.in d.§. offi cio.& in l.tutor q repertoriũ.in prin.pillũ tex.ff. de admi. tut.

7 † Ita.n.ꝓsumit ꝙ nō ꝓficiētē libr̄ũ,sicut ꝙ nō cōficiētē inuenta
8 riũ.fin Soc.ꝙsi.46.cũ in pn̄t.in ij.dub.lib.j.† Et si fusceptores & thesaurarij aliquid scribere omiserint,in duplũ reip.tenent̄. d.l.excellentia.quē tex.dicit sing.Lu.Ro.sing.cccl xxv. exordiē te.Positus ad scribēdũ.vbi dicit ꝙ positus ad scribēdũ introitus cōis,si deficiat in scribēdo aliquē particularē,sibi manus é amputanda,vt in auth.de manda.princ.§. coges. Sed si scribit diminutiuè,ita ꝙ rotaliter nō omittat,tenet̄ in duplũ eius,qđ
9 omisit.d l,excellētia.¶ † Tenent̄ ēt fusceptores cuilibet anno nā vel pecuniā frumentariā deferenti apochā de summa recepta facere.l.frumēta.C de fusceꝑ. & arca. Cui apochę ꝓstatur plena fides ꝙ ipsum fusceptorē, adeo ꝙ ꝙ ipsam apocham non pōt opponere exceptionē nō numeratæ pec l in ꝙctib §. qm̃. C.de non nume.pecu.& l.j.C. de apo. pub.& l. f curitates. C.
10 de fusce.& arca.† vbi And de Baru.& Ioā.de Pla.inferunt,qđ camerarius regis vel ciuitatis ꝓfiteat̄ se debitū recepisse a debitore regis vel ciuitatis illico debitor est̄ liberatus,licet re vera non soluerit licet in subsidiū agi possit ꝙ debitorē camerario existente nō soluendo.Quod an verū sit,videndus est Sal.in d.
11 l.in ꝙctib.§ qm̃.vbi optimē distinguit.¶ † Vbi aūt fusceptoris negligēria quicquā ex publica annona deperierit, ad damnū ipsius referendū est,max mè si primis stillicidio cadentib.fru
12 mentum fuerit deuastatum.l.2.C.de ꝙ l.in pub.hor.† Est.n.administrator in maxima culpa & negligentia si domos & horreanō inspexerit,& sarta tecta reparari nō fecerit,intantum ꝙ nō erit excusandus ēt qđ idoneum factorē ad custodiā dimisserit,qa sarta tecta per seipsum inspicere debuit,vt ibi dr̄ per Im
13 peratorē,& clarius ꝑ Bar expl cat̄ Et † sic nota ꝙ licet aliàs administrator magni patrimonij excuset,si substitutum,quē factorē vulgariter dicimus cō æstimatione idoneū in administ. ꝓ se posuerit l.argentū.ff ꝙmoda.l. C.de ꝙdit.in pub.hor tn quo ad ꝓuidendū circa sarta tecta & domus reparationē non excusatur,si substitutus nō reparauerit.d.l.2.vbi Bar & alij no-
14 tant.† Quod facit ꝙ tutores q ruentes domos pupillorū non reficiūt,nā tenēt̄ ad oīa damna & interesse.l.lex q̄ tutores.§.ergo
15 & domus.C.de admi.rut ¶ † Fusceptores ēt & annonæ præfecti,q aliqđ de publica annona quęruntur in ꝓprios vsus & qui cūq; alius q annonā publicā subtrahit bonorum publicatiōis, & deportationis pœna plect̄.l.fi.C de ꝙd in pub.hor. licet al's
16 ꝑ furto sit imposita pœna arbitraria.l.fi.ff.de furt.¶ † Quæ oīa notāda sunt ꝙ officiales,q de pecunia cōitatis de frumento faciunt mercātias.nā ꝙ ta es durissimè agūt iura,& acriter sunt castigādi.l.2.C.đ his q ex pub.coll.illa sunt nō vsur.Et vt tra criminales pœnas ēt reip.tenent in quadruplũ.l.i.& 2.vbi Bar.C. de his q ex pub.ratio pecu.mu. acc ep. vniuersalitatē in duplũ. l.2.C.de frumē.vrb.Cōstan facit tex.in l.2.§ ꝙ de frumentaria.
17 ff.de admi.rer.ad ciui ꝑti.& l.fi C.de cano.fru. vrb.Ro ¶ † Sed q̄rit̄ qđ si fusceptores seu thesaurarij ex pecunia pub.vl ex frumēto publico mercati fuerint,an lucrū inde factū ab eis auferri debeat & cōitati applicaris Bar.in l.1.C.de auri pub.percu.ꝑ illũ tex.determinat q tale lucrū acqrat reipu. Inquit.n.nota q isti publici exactores nō pōt pecuniā fusceptā red gere in florenos vel florenos in pecuniā sine licētia superioru, & sic oē lucrū inde ꝓceptū dēt esse publicū. Vñ q tale lucrū retinet, ꝑ ꝙ scientiā facit,& fiscus seu respublica pōt repetere. Nā lucrū dēt esse eius,cuius est pecunia ex qua ꝓuenit.l apud Labeonē.ff.đ
18 ꝓscr.verb.& ff cōmo l.si is q.§.si quē & idē tenet Bart in l.diu minime.C.de fusceꝑ.per illũ tex ¶ Ex quo colligit arg ꝙ eos q pub.pecunias retinēt & ex eis mercāt̄.Et idē dixit Bar in l.1.& 2.đ his q ex publicat.quē notat ꝙ mutuātes pecunias cōitatis vel in ꝓprios vsus ꝙuertentes.¶ Sed ī ꝙriū facit qđ decidit Bar.ī l.Titiũ,aut Mæuiu.§ altero.veri q̄ro d.xi.ff.de admi tu.vbi dicit
19 ꝙ si tutor est debitor in gñe de certa pecunia,lucrū talis pecuniæ esse debet tutoris,qa ēt dānū ad eū spectat,cū sit debitor in gñe,& genus perire nō pt.l.incendiū.C.si cer.pe Sic ergo dicendū vt in exactorib.& fusceptorib. q vñr debitores in gñe pecuniæ vel q̄titatis annonæ.Et ꝙ lucrū ut exactorū,licitéque possit retineri,ꝙsuluit Raph.Cō ꝙsi.178.Thesaurarius ī 2.dub.
20 ¶ Quid igit̄ tenendum? In pecunia frumētaria & publ. annona teneo primā opi Bar ꝙ lucrū totū cē debeat reip. qa pecunia frumētaria & ipm frumētū sp dūt esse parata ad vsum destinatū.l.2.C.de fru.vrb.Cōstā.& l.2.§.frumentariæ. ff. de admi. rer.ad ciui ꝑti.Et qa expresse ꝓhibet fusceꝑ.ne ex pub.annona pecuniaq; frumētaria mercent̄ d.l.1.& 2.C.de his quę ex publi.coll.illa.sunt,&c.& l.ꝙperimus-C.de naui.¶ Ad ꝙriū respōdet ꝙ ꝑt ꝓcedere in thesaurariis,& exactorib. q nō tñr sp prōptā hñt pecuniā reip. ꝓvsib.publ.vt sunt exactores.q se obligāt
21 intra certū terminū dare reip.tātā pecuniā,& ipsiā à pub.debitorib paulatim exigūt,isti bñ sunt debitores ī gñe.& iō lucrū ad eos dēt spectare,quia nihil ad rēp.si volūt cū debitoribus eisdem cōsignatis mercari, vel aliter ex pecunia exacta lucrari.Nos aūt loqmur ī fusceptoribus & thesaurariis.qbus pecuniæ pub.ꝓsignant̄ ad effectus vt eas custodiāt,& sp paratas hēant ꝓ necessitatibus reip.& in istis terminis loquūt iura nota.ꝑ Bar.Et ita ꝙsuluit Dec.ꝙsi.6.ꝑ totū.vbi tñ subdit,ꝙ ī dubio thesaurarius vel fusceptor nō ꝓsumit lucrū fecisse de pecunia pub vt voluit Bar.in l.facultas.C.de iure fisc.lib.x. Cy.& Guil. in auth licentiā.C.de epis.& cle.Bal.in l.si qs ꝑsbyter.C.eo.tit.
22 ¶ Vnū † tn notādū est ad limitationē ꝓdictorū, ꝙ fusceptores & thesaurarij licet nō pōt pecuniā frumētariā in alios vsus cōuertere,q̄ in emptionē frumēti, tñ pōt hāc pecuniā mutuare pistoribus q aliter nō pōt offin pistrini sustinere,nisi sibi sub̃uenīat.Rō est,qa tale mutuū quodāmō tēdit ad fines ad quos ꝓparata erat pecunia frumentaria,arg.l.ad rē mobilē.& l ad legatu.ff.de ꝓcu.Et ꝑ hoc est casus in l. 2.C.de frum.vrb Cōstā.
23 & ibi no.Bar.& alij,† inferentes ꝙ thesaurarius hñs pecunias pub.ꝓ soluēdis stipendiis doct. & militū. licitè pōt mutuare illas pecunias sine licentia superioris doct.& milit.indigentib. libris armis & equis vt valeāt melius officiū eorum exercere.
24 ¶ † Officiū autē fusceptoris & thesaurarij debet esse annale,& non vltra,nisi ꝙsuetudo ciuitatis,aut authoritas ordinis decurionū illū ꝑ biennium in officio permanere cōpellat.l. neminē.
25 C.de fusce & are.† Et vbi ordo voluerit fusceptorē, thesaurariū,& similes ad biennū reñrmare,oēs dēt cōsentire. Aliàs vno re uctāte nō valebit confirmatio,vt est tex.vnicus in iure in §.fin in auth. de defen. ciui.quem sing.dixit Lud.Ro.sing. xcvj.Heri fui interrogatus.& in not.cxlvij.Ad intelligēdū.Fel. in c.cū oēs.col.x.vers.fallit.j.de cōsti.vbi alias authoritates adducit,quas repetit d.Ias.in l.iurisgēriu.§ fi.ff de pac.Et illū tex. adduxit Lud.Ro.ī ꝙcilio Basiliē.si ꝙ dominos meos Auenion. vt patet ex suo ꝙsi.43.Quær ē primo nūqd dñi Auenionēses.
26 † An aūt elapso biēnio ordo decurionū iterū possit fusceptorē in officio reñrmare? G.in d.l.neminē determinat ꝙ non,& sequunt̄ doc.ibi nevideat̄ fusceptor vsurpare dōiū dicti officij, & bn̄ ꝓbat̄ in d.§.fi.in vers.modis omnibus.& ibi g. ita expresse ꝙclūdit.Nō cñ ciuitas vllo mō debet eligere officiales perpetuos.nisi velit rēp,occupatā & oppressam teneri.l.j.& per totū,C.de mune.& hono nō ꝓtinuā declarant rōnes & causas
27 Tan.& Fel.in c.fi.col.2.de iud.† Fusceptores & thesaurarij nūquā dūt post finitū officiū ad illud reassumi,nisi prius reddiderint rōnē admini.Et generaliter nullus q ex aliqua administ.ꝑtē datur debitor reip ꝑt ad honores in eadē ciuitate ꝓmoueri.l.
28 rescripto.§.debitores.ff.de mun.& honorib.† Debentq; fusceptores & similes illico post finitum offin rōnes reddere, vt si fuerint inuēti in furto facilius queāt recentē reintegrare iacturā d l neminē.& facit tex.in l j C.vt oēs tā ciui,q̄ crimi ind.
29 † In rōne aūt reddēda tñ edocere ꝙbus titulis fusceptа dispē sauerint i. qbus notāt̄ traditerint,cām traditionis,& diē.l.2.C. de naui.& ibi Bar.dixit not.hic esse tex q docet modū ꝙcien-
30 darū rōnū ¶ † Pro mala administ.& ꝑstatione reliquorū ex ordine primo ꝙuenit fusceptor,mox eius fideiussor,demū ī subsidiū notator.l.2.C.de fusceꝑ.& l.2 quo quis ordi.cōue. † Si ēr ciuitas dubitauerit officiales esse de ꝓba suspectos poterit offin interdicere,& alios subrogare.l.2.C.de fru.Ale. Et idem in suspectis tutoribus & curatoribus.qurbus administrō interdici pōt.l.si minoris.ff.de admi.tut.in fin.& de suspec.tut.ꝑ totū.fa-
31 cit tex.in l.fi.C.de luc.a duo.† Et fusceptor vel thesaurarius q fraudē ī officio commisse convictus fuerit,efficit̄ ineligibilis ad q̄cūq; officia. l.2.C de pala.sacra.Iarg l si cui.§ his.ff.de acc. & idē in notariis.& similibus,sm Io.de Pla.in l.si aliqd ꝑ illū tex.C.
32 de fusceꝑ.¶ † Illud ēt not.est,ꝙ fusceptores annonæ pub. nō dūt in horreo pub.annonæ reponere aliqđ frumētū privatū
33 l.frumenta.C.de fusce.quē tex.inducit † Io.de Pla ꝙ massarios, qin terris dñi intromittunt aliena aīalia.nō pōt hoc facere sine licentia dñi,facit tex.ī l.unica C.ne qđ oner. pub.impo. † vbi natura ꝓhibet in naui deferēte publicas spēs imponere qcq̄
34 qđ sit alicuius privati. Et illū tex inducit Bar ꝙ eos q in dorso eq ꝙducti sup imponūt validiā siue malā,aut focū vel qđlibet aliud.qa no pōt.Et si equus deterior fieret,tenerēt̄ ad dāna &
35 interesse.† Item sciendū est ꝙ debitores reip ex cā frumētaria tñr posse solvere,nec exceptionē cōpēsationis opponere pōt l.3.& l.si ex venditione.C.de cōpēs.Et ea rō est,quia pecunia frumen.nō debet in alios vsus cōuerti,vt sp ciuitas vberta.seruare valeat.Et ꝓpter dationi nō possent opponere exceptiotē cōpēsationis ꝙ reip.Auenion. pro summa salariorū nōrū, qa in alios vsus ea summa ꝙuerti nō ꝑt vt decidit expresse Alb. d Rosa ī d.l.3.pillū tex.in ver.neq; eius q statutis sumptuariis. ad idem bonus tex in l.2.§.ad frumenti.ff.de admi.rer.ad ciui.
36 pt.ad idē est tex.in l.auferē.§.vt debitoribus.ff.de iure fis.† Nec debitores ex hac cā frumētaria hñr dilationē quatuor mēsiū, quæ iudicatis à iure cōcedit,sed illico cogi pōt præcise solvere,quia pecunia frum.morā sortis nō accipit.l.2. §. frumentaria

36 tria.ff.de admi.rer.ad ciui.p.†Et ꝯ debitores debitorū fauore vbertatis cōſeruādę exactio fieri pt.d §.frumentaria. ſecundū vnum intellm,& facit tex.in l.in fraudē.§.multa.ff.de iure fiſc. Et debitor ex hac cā poſt morā ad vſuras ſemiſſes olim tenebat.d.l.2.§.ſi indēnas.Et ſi frumentariā pecuniā ſuſceptor in vſus ꝓprios cōuertiſſet,ad centeſimas vſuras conueniri pote
37 rat.l.q ſine.ff.de neg.geſt.†Et licet rēr ciuitas nō hēat tacitā hypothecā in bonis debitorū ſuorū,l.ſimilē.ff.ad muni.tradit per gl.& Bal.in l.2.C.in quib.cau.pig.tac.ꝯha.tū bona debitoris ex cā frumentaria ſunt reip.tacitè hypothecata.l. Imperatores. §.itē reſcripſerūt.ff.de admi.rer.ad ciu.p.& p̄cipuè bona ſuſce
38 ptoris ꝓmala adminiſt.nā†bona adminiſtratorū rēr ſunt tacitè obnoxia reip.ſm gl.Pan.& Can.in c.2.de pig.Bal. Il. pignꝰ. ff.q poc.in pig.hab no.in l.2.C.de iure reip.& in l.ſi.C. de deb. ciui.Quorū debitorū bona & capi,& diſtrahi pñt iuxta formā traditā in l.1.& 2.C.de cap.& diſtra.pig.trib.lib.x.ſm gl.in d.§.i-
39 tē reſcripſerūt.At ſi†ſuſceptores & theſaurarij laudabiliter officio functi ſint,à munerib.perſonalib. immunitatem conſequunt.d l.Imperatores.§ itē reſcripſerunt Sicomas,alꝫ ſitomocas.i.curā annonæ hntes,vt clariſſi.& eloquētiſſi.collega me
40 And. Alc.annotauit lib anno.c.2.¶Inſuper†pro cōſeruanda vbertate p̄fecti annonę pñt,cū expediēs videbit mittere diſcuſſorem qui prouinciā viſitet,diſcutiat,&diligenter inquirat q̄tita ē annonæ:& ſingul.capita numęrumq; deſcribat, vt ſciat an tantum annonę ſit in prouincia,q̄ę ſing.neceſſitatib. ſuffi ciat.An verò vrgeat neceſſitas præuidendi aduerſus ingruentem inediam,qūa nihil durius,& populo perniciоſius, vt di-
41 xī in prę̄ludiis in 5.q.†Quam bladorum deſcriptionem facere dñt abſq; dāno ſubditorū nec qcquā pro eo dñt extorquere.§ deinde ꝑpetēs ibi,pro vbertate neceſſarium.iuncto.§.illud tū ibi,ſed p quādā occaſionē.in auth.de defen.ciui. faciūt
42 quę dix.s.in hoc remedio.ver.& malè faciunt bariſelli.¶†Ex vbi deſcriptione facta cognouerint nō plus annonæ in ꝓuincia eſſe quam ſit neceſſariū vſib.prouincialiū,poterunt edictū proponere,ne quis extra prouinciam annonam deferat ſub pœna quæ eis conuenire videbitur.Valet.n.tale edictum& obſeruandū e t,pœna ꝯfacienti īminente.l.ſi qs poſt.C.de ædiſi. pri.l.cotē terro.in prin.ff.de publ.l. 1.& 2.C.quæres expor. non deb.Sed qa ſup hmói edicto ſiue ſtatuto exoriunt ſæpe variæ dubitatiōes,nō ipertinēter ſtatui quaſdā qōnes ad decoratiōnē eiuſdē ſubnectere.¶Quęro igit primo,ſi ſtatutum puniat exportantem fru.an ēt intelligat punire exportātes farinam? Vī ꝙ nō qa verba ſtatuti nō ꝯueniunt,ergo nō etiam conueniet diſpoſitio.l 4.§.toties.ff.de dam.infe.l. qd conſtitutum.ff.
43 de reſt.mil.†Nā appellatione frumenti nō ꝯtinetur farina, qa frumenti potētia permutationē in farinā adeo victa eſt,ꝙ ad ſuas vires ſuáq; initia amplius reuerti nō pōt. l. Iulianus.§.ſed ſi qs.ff.ad exh.b.l.q̄ſitū.§.illud.ff.de leg. 3. & ibi ita determinauit Dy.& ſequit Alb.Gand. in tract. male.ſub rubr.de reb.non portā.ꝯ deuetū.q.4 ver itē pone.dicens ita fuiſſe iudicatū Paduæ.Et pro hac parte ſnīa facit,quia à verbis ſtatuti non eſt recedendū.l.non aliter.ff.de leg.3 præſertim cū ſub vocib. ēt largo modo ſumptis caſus emergens cōprehendi non poſſit.ſm Cy.in l.1.C.quæ ſit longa conſue.& Inno.in c.literis.de reſcrip.
44 ¶†Tertiò facit,quia per remediū nō ꝓhibitū fieri pōt tranſitus in effectū nō permiſſum.l.& piuſiurandū.§.& ſi fideiuſſor. ff.de acce.Et ꝓpterea dixit Fel.in c.eccleſia S.Mariæ.col.42.de cōſti.ꝙ portando farinā fraudari poterit ep̄s,cui ex conſuetudine vel priuilegio debet certa parua mēſura frumenti ꝓ quo libet modio,qd portat in ciuitatē alleg. Rotā in ſuis deciſ.& eſt in meo lib.deciſ.435.in antiqu.¶Pro ꝯria opi.ꝙ habeat locū ſtatutū p̄ plura adduci pñt.Et primò adducit tex.in l.ſi cui lana.ff.de leg.3.†vbi lanæ appellatione ēt ꝯprehenditur lana fi-
45 lata,q̄ temper lana dī donec ponat in tela.Sic ergo dicam⁹ ꝙ appellatione frumēti ꝯtineat farina,donec ꝯuerſa fuerit in panē,& ſic donec peruenerit ad finē deſtinatū.Et p hunc tex.&
46 hanc rationē ita determinant Ray.& Bar.in d.§.illud.†Corroborat quia fru & farinę,eadē eſt vſia.l.in venditionib.§. fi.& l. ſeq.ff.de ꝯhē.empt.immo,qd dī de lana fortius dicendum vī de farina,q̄ nō vī noua ſpēs à frumēto,ſed ea q̄ prius latitabat, detecta potius apparet.l.adeo.§.cū quis.ff.de acq.rer.do.¶Se-
47 cundò alleg.tex.in l.ſed Iulianus.§.mutui.ff ad Macedo.† vbi prohibitio Sena.Macc.de non mutuando pecuniam numerata filiofamilias extenditad fru.& farinā ne fiat fraus legi.Idem ergo in caſu nō dicendum vī,& multò magis,qa non tm̄ diſtat fru.à farina ſicut farina à pecunia nume.& per iſtā rōnem ita determinat Bal.in l.nō dubiū.col.3.C.de legib.&idē voluit Bal. in l.qd nō rōne.ff.eo.¶Tertiò facit,qa rō & mens ſtatuentium fuit ꝓuidere,ne ꝓueniat cariſtia pp exportationē fru.q̄ rō prohibitionis ēt militat in exportatione farinæ,ergo et militabit diſpō.l.à Titio.ff.de verb.obl.l.illud ff. ad leg. Aquil.Et huic opi.adhæreo ī caſu nr̄o,quā firmat Io.Ber.in tra. de gab. in xj.q.2.partic.7.part.prin.¶Ad ꝯria rñdeo verū eſſe,ꝙ appellatione frum.de proprietate vocabuli nō continet farina. Et ſi alicui legatum ſit frum.non cenſetur legata farina,ſm Bal.ī l.j.colu.3 C. de fruc.& lit.expen.& Bart.in d.§.illud.vbi ēt gl.iō ego non dico ꝙ ex vi verbi intelligatur prohibita exportō farinæ.Sed dico ꝙ ex mēte ſtatuentiū prohibitio extenditur ad fa
48 rinā.†Quæ mēs nō minus eſt obſeruāda q̄ verba.l.noīs & rei. §.verbū ex legibus ff.de ver.ſig.Et ſi dicat ſtatutū eſt pœnale, & odioſum,ergo nō extēdēdū,reg.odia.de reg. iur. & reg. in penis.e.tit.rñdeo ī primis ꝙ iſtud ſtatutū cōcernit pub.vtilita-
49 tē,†& vbi agitur de fauore publico licita eſt extēſio ex idēitate rationis.l.illud.C.de ſac.ſanc.eccl.ēt vbi agit̄ de fauore publico ſecūdario.l.hoc mō.in fi.ff.de condi.& demō.Etiā in pœnalibus.l.cætera.§.hoc ſenatuſcōſultū.& ibi Raſ.in v. not. ff. de
50 le.j.tradit ꝑ Fel.in c.trāſlato.co.v.de ꝯſti.† ſtatuta eñ pœnalia,& exorbitātia ex idēitate rōnis extenduntur de ſiſtibus ad ſiſtia,ſm Bal.in c j.§.porrò.q̄ ſue.j.cau.bñf.amit.Et licet ſint q ꝯ-
§ rīū velint,tū iſta eſt cōis doc.ſnia,ſm d.Raſ.in l fi.ff.de in ius vocā.& Fel.in proē.Greg.in ver.Gregorius.col.v.& c.fi.col.ix.de conſti.& in c.non pulſ.co.xx.de reſc.Ad tertiam ꝙ per mediū non prohibitum poſſit fieri tranſitus in effectum non permiſſum,conceditur dummodo dolus,& fraus abſint.l. per diuerſas.& l.ab Anaſtaſio.C.mand.Ad deciſio. Rote reſpondetur quòd Rota non ſe firmat,ſed arguit hinc inde,& collector in
51 ſumma tenet ꝙ eps dēat habere debitam portionem etiā de farina.Præterea ibi non agitur de fauore publico,meritò, in caſu illo non eſt faciēda extenſio†cum talia datia & exactiones de rebus quę portant̄ in ciuitatē,ſint ꝯ ius,& ꝓpriæ extorſiones quas ꝓpea licitū eſt fraudare,ſm Bar.in l.vectigalia.ff. de pub. Quod intelligendū eſt qñ tales exactiones non fiunt ad pub.vtilitatem,aliàs nō liceret eas fraudare,ſm Inn.in c. innouamus.de cen.Et q̄ dicta ſunt ꝯ exportantē farinā, ītelligo
52 ēt ꝓcedere ꝯ exportantē panes.†Licet eñ appellatione frumenti nō ꝯtineat panis.l j.vbi no.Bar.C.de frum.vrb. Alex.lib. xij.tñ ex idēitate rōnis idem ddm in exportante panē qd eſt diſpoſitū in exportāte fru.& maximè ne fiat fraus ſtatuto. l.
53 fraus legi ff.de leg.†Scdò q̄ro ſtante prędicto ſtatuto an licebit exportare legumina? Vī ꝙ nō.qa fauore publico & ex rationis idēitate extenſio faciēda vī ēt ad legumina.p ea q̄ dixi in prędecē q.In ꝯrium facit,quia fru.appl'one nō coprehendunt legumina.l.frugē.§ frumenti. ff.de ver.ſig.Et iſtud credo verius.¶Nō ob.rō publicæ vtilitatis.qa nō ſubeſt eadē rō,ſeu
54 ſaltem tanta prohibendi legumina ſicut fru.vnde cū non † ſit ęqualis rō non debet fieri extenſio,vt declarat Chriſto. Por-
55 inſt.qb.mo.ius pa.po.ſol in prin. †Sed qd ſi ſtatutū puniat exportātē triticū,an ēt puniri dēat exportans legumina? Dicerē ꝙ ſic.qa triticī ſignō ampla eſt,cōprehendens cē qd terra teritur,& ſic ēt legumina.& ēt milicā,ſm gl.in l. triticū.ff de verb.
55 ob.& ibi doc.ſequunt̄.†Sed qd ſi ſtatutū prohibeat exportari bladū,an ēt legumina exportari ꝓhibeāt? Rñdeo ꝙ ſic,ſm gl. & Bar.ī l.j.§.de eo.ff.de aq̄ plu.arcē.& Io.Ber.ī d.tract. de gab.
57 loco p̄alle.¶†Tertiò q̄ro an ſtante p̄dicto ſtatuto ꝙ nō liceat exportare frum an ſaltē licebit exportare hordeū,ſpeltā, & auenā? Vī non licere,qa ꝯtinent ſub appl'one frum. qd comprehendit oē qd ariſta in ſe continet.d.l.frugem.§.frumētū & ibi gl.ex hoc infert ꝙ hordeū,ſpelta,& auena ſunt de gñe fru.qa in ariſta ēt clauduntur.In ꝯriū ꝙ ſtatutum locum non hēat vī tex.ī l.modios.C.de ſuſce.& arca.li.x.& ibi no.Io.de Pla.ꝙ appl'one fru.nō venit hordeū.¶Bī ſi tollas cōem vſum loquendi.j.opi.ꝓualebit.Sed de cōi vſu loquēdi appellatione frumēti nō cōprehendūt hordeum,ſpelta,& auena,ideo ſtatutum locum non hēbit,quia dēt intelligi ſm cōem vſum loquendi.l. cū de lanionis.§.aſinā.ff.de fun.iſtr.Et ſm cōem vſū loquēdi ꝓcedit tex.in d.l.modios.ſm Imo,Ale.Are.& Mod.in d.l.triticū. vbi ēt inferunt ad eū qui accuſauit Titium de furto frumenti, & ꝓbauit hordeū furto fuiſſe ſubtractū,an dēat obtinere? & Alex.credidit ꝙ ſic.p d.l.frugē licet Ang.& nonnulli ꝯrium aſ
58 ſeuerent.¶†Quartò q̄ro an ſtatutū ꝓhibens exportari victualia intelligat̄ ēt ꝓhibere ex̄hi fœnū.auenā, hordeū, & ſimilia ad victū equorū deputata? Vī ꝙ ſic,qa dicit canō viſitatori, dāda eſſe victualia & ſub hoc noīe includunt̄ hordeum,fœnū, & ſiſtia neceſſaria ꝓ equitaturis.c.cū Apoſtolus de cenſi. ca.ſi ep̄s.de off.ord.lib.6.Reperio Bal.conſi.192.Quidā noīe Vicius. lib.v.formare ſimilē qōnē,videlicet an auctionatores prohibiti emere victualia añ horā nonā poſſint añ illā horam emere hordeum,fœnū & ſiſtia? Rñdet ꝙ inſpecta proprietate vocabuli non pñt,ſed attento cōi vſu loquēdi poterunt emere hor
59 deū fœnū,& his ſiſtia,qa ſm cōem vſum loquēdi appl'one victualiū ſolū neceſſaria ad victū†hoīs cōprehēdunt̄ per excel
60 lētiam.l.verbo victus.ff.de ver.ſig. ¶† Quintò q̄ro an ſtatutū

ꝑuniens exportantē vinū habeat locū in exportante vuas? Dē ꝓprietate ſermonis arbitror locū nō hꝫe. l ñ. §. cui dulcia. ff. de viuo triti. oleoq; le. Sed ex mente. & ne fiat fraus ſtatuto, puto ſtatutū extendendū ad exportātē vuas, ꝓpea q̄ dixi. §. de farina.
61 & ita decidit Bal. in l. ꝙ nō rōne. ff. de legi. † Sed an p̄dictū ſtatutum puniens exportantē vinum ēt intelligiē punire exportātem aquarū ſeu poſcā, quā Auenion. trāpā appellāt. Ioa. Ber. ī trac. de gabell. q. 7. 2 partic. 8. partis prin. tenet ꝙ nō, dicens ita ꝙſuluiſſe d. Simonē Siculū p tex. in l. ſi quis vinū. ff. de vi. trit. oleóque lega. q̄ mihi hoc non ꝓbat. immo potius facit in ꝯriū. Vñ crederē ꝙ ſi vinū ꝓualeat aq̄, ſtatutū locum habeat. al's de
62 facili poſſet ſtatutū fraudari. ⁊ l. fraus. ff. d legi. † Sed an hēat locū ⁊ exportantē ceruiſiā, Zidronicū, Zitu aromatitiu, & ſimilia
63 vina artificioſa? Bꝛ caſus eſt ꝙ nō. in d. l. ſi qs vinum. † An autē ſaltē ꝓcedat ⁊ exportantē acetū? Rñdendū eſt ꝙ nō, qa appellatione vini nō ꝯtinet acetū. d. l. ſi qs vinū. §. itē acetū. gl. Bar. & ſcrib in l. 1. ff. co. ti. & ita rñdet Sal. in l. 2. C. de peric. & ꝯmod. rei vēdi, ſequit̄ Io. Ber. vbi ſ. & Io. de Pla. in l. 1. per illū tex. C. de ero.
64 mil. ann. lib. 12. ¶ † Sexto q̄ro an exportans fialā cā guſtus incidat in pœnam dicti ſtatuti. Bal. in l. j. C. q̄ res expor. non poſſ. p illum tex. tñdet ꝙ ſic, ſed Saly. ibi ꝯrium dicit eſſe verius. Ad il lū tex. rñdet ſpāliē in illo caſu, qñ deferēt vinum ad barbaros hoſtes guſtandi gra. nul ā tñ adducit rōnem ſpecialitatis, ſed ea eſſe potuit, ne eius liquoris guſtu admoniti barbari arma in nos vertant, vt de Gallis ſcripſit Titus Liu. lib. v. in hęc verba, Gētē Gallorū tradit̄ fama dulcedinis frugū, maximè vini, noua tñ voluptate captā alpes tranſiiſſe, & inuexiſſe in Gallā vinum illiciendę gentis cā. ¶ Quid tenendū? ꝙ Bal. facit, qa vno ꝓhibito cēſetur oē ꝓhibitū p q̄d pueniē ad illud l. oratio. ff. de ſpōſ. c. ꝓſtitutus c. ex tenore de ꝓceſ. pb. Qđ ēt in pœnalib. vꝛ lo
65 cū hꝫe, ꝓpea q̄ volūt gl. Pau. & alij. in c. 1. de poſtu. ꝓlato. Pro Saly. aūt facit, † qa pena impoſita ꝯhenti mrimoniū, non cenſet impoſita ꝯhenti ſpōſalia p quę ad mrimonium pueniē, ſm gl. cōiter approbatā in cle. 1. de ꝓſang. & affi. Bal. in l. pe. §. docere.
66 ff. ne qs eum q. & ꝯſuluit d. Ale. † ꝙ ꝓhibitus facere molendinum ſub pœna nō incidit in ſtatutum faciendo aq̄ductum. ita Ale. ꝯſi. 196 Cōſideratis verbis inſti. lib. 2. Et per iſtud vltimum reperio ꝙ hanc opi ꝯ Bal. firmat d. Iaſ. in l. col fi. ff. de iur. om. iu. l. de Saly. mentionem nō faciat. Et hāc Sal. opi ēt tenet Io. Ber. in d. tract. de gabell. qu. 17. in 2. partic. 8. partis prin. Et illa
67 op. tanquam humanior etiam mihi placet. Pro † quo facit qa ſtatutum illud nō vꝛ debere verificari in eo, q aliqd mod cum
68 vini vꝛ bladi exportauit. † Sicut ſtatutum puniens falſificantē monetā nō habet locum in eo, q quoſdā bagarinos paruos falſificauit, ſm d. Ale. ꝯſi. 104. Statutum loquens. col. 2. lib. 1, p tex. ī l. ſenatus §. Marcellus. ff. de leg. 1. facit qa ſtatutū ꝓhibens alienationē rerum immobilium in forenſes ſub pœna, nō hēt locum ī eo q alienauit rē vilē & medicā, vt p d. Iaſ. in l. ſciēdum. in prin. col. 9 ff. q̄ ſariſda. cog vbi pꝛa reducit ſiſia, quæ poſsēt
69 hic addi. ¶ Nō ob † rīa l. oratio. ff. de ſpō. qa nō hēt locū quo ad pœnā, ſm gl in d cle. 1. & d. Iaſ. in d. l. 2. & latius p eundē in l. quominus. in 9. no. ff. de flu. Et dato ꝙ ēt ꝓcederet in pœnalib. ꝓut tenēt gl. & Pan. in d. c. 1. de poſtul. p illud verum eſſet, vbi eadē rō militaret ēt in eo, p q̄d pueniē ad ꝓhibitum, al's ſecus. l. j. C. ſi rect. ꝓtum. vbi Cy. & Bal. ita declarāt hāc rām. Ale. in d.
70 conſi. 196. adducens ſiꝛe † arg. de toto ad partem, qđ nō tenet, vbi nō ꝯcurrit eadem rō in parte, quæ eſt in toto. l. ſed ſi lege. §. adeo. ff. de peri. hęred. In propoſito rō ꝓhibitiua exportationis vini & frumenti fuit rō auertendæ penuriæ quæ non mili-
71 tat ꝯ exportantē quid modicum vini cauſa guſtꝫ. ¶ † Septimò quæro an repertus in via cum frumento vel vino exportari ꝓhibito poſſit puniri pœna ſtatuti? Ista qō hēt duo capita. Primum eſt qñ ꝯſtat ꝙ repertus in via volebat exportare. ſm eſt qñ dubitat. ¶ Circa primū vꝛ. ꝙ puniri poſſit per tex. in l. corē ferro. § dōs nauis ff de pub. vbi ex ſola impoſitione rerum prohibitarum exportari in naui confiſcatur nauis Ad idem facit tex. in l. 3. §. & qui volens. ff. de re mil. vbi repertus in fuga & apprehenſus capite punitur, acſi ad hoſtes aufugiſſet. & ad idem
72 eſt tex. in l. ſi quis ſit fugitiuus. §. item Celſus. ff. de ędi. edi. † Et virgo dicit̄ corrupta, quæ iter arripuit ad faciendum ſe corrūpi. 3. q. 1. c. ita notandum §. 1. Nam prohibitus in termino, cenſetur etiam prohibitus in via, p q̄ peruenitur ad terminum. c. nā ꝯcupiſcentiam. de ꝯſt. & ibi Bal. in ſpē infert ad hanc qu. & ꝯcludit ꝙ repert' in via puniri debeat. Pro ꝯria parte ſtringūt plura. Primò tex. in l. qui falſam. C. de fal. vbi falſi pœna punit̄, q incœpit facere monetam falſam, & ſi nondum illam falſificauerit in totum. Sic ergo qui cœpit exportare, licet non peruenerit ad locum, vꝛ puniēd'. ¶ Secdò facit qa conatus non punitur niſi in atrocioribꝫ l. ſi qs non dicā rapere. C. de epiſ. & cler. Sed iſtud delict̄ nō eſt de atrocioribꝫ. ergo, &c. ¶ Tertio facit, quia iter eſt de preparatoriis neceſſarius ad exportationem, ergo pœna īpoſita exhenti nō dēr ītelligi īpoſita ēt faciēti ꝓparatoria, ſm gl. in d. cle. j. de ꝯſan. & affi. Sicut ēt dicimus ꝙ pœna īpoſita ꝯmittēti adulteriū nō eſt extendēda ad oſculātē li-
73 b dinis gra, vt no. Mod. in rub. cꝛ de iud. † quia in pœnis non eſt licita extēſio, reg. in pœnis de reg. iur. Quod ego credo verum, ſi nulla rō adducat̄ q̄ fundamentū extenſionis, vt latè de dux. in d. rub. de iud. ¶ Quid tenendū? doc. in iſto puncto dāt cōiter in picienda eſſe verba ſtatuti. aut em̄ ſtatutū loquit̄ per verba ꝑteriti pfecti, ſeu pluſq̄ pfecti, vt ſi qs exportauerit, vel extraxerit, & tunc repertus in via nō pōt puniri pena ſtatuti.
74 ¶ † Quia verba ꝑteriti pfecti vel pluſq̄ pfecti regrunt actū cōſumatū. l. j §. hæc verba. ff. qđ q̄ſq; iur. reptus aūt in via nō dē exportaſſe, ſicut lupus q̄ exit ſylvam, non rñ exiuit ſm gl in l. arborib. § idem tractat. ff. de vſufr & ita rñdet Alb. Gan. in tra. male ſub rub. de teb. nō portā ꝯ deue. & Bal in d. l. ſi qs nō dicā. & in l. ſi fugitiui. & ibi latè Bar. Vero. C. de fur. Bal. in l. 4. C. de nau. foe. & in l. nō dubiū. C. de leg. Fel. in c. ſignificauit ad fidē iud. d. Iaſ. in l. ſi qs id qđ. col. 6. ff. de iur. om. iud. Et iſtud ex multis ꝑt cōprobari q̄ reduxit Fel in c. ad hæc. de reſcr. & in c. ſignauerūt. col. ſi de teſti. & Iaſ. in d. l. j. §. fi. ff. qđ q̄ſque iur. Aut
75 ſtatutū † loquitur p verbum futuri indicatiui puta ſi qs exportabit, quod rē cæptā ſignificat l. cū hꝫdei. & l. qui teſtō. ff. de fideic. lib. & tradit Bar in l. filiusfamilias. §. diui. col. 2. & col. v. vbi Ale. & Mod. ff. de lega j. Vel ſi loquatur p verbum pūtis ſubiūctiui, vt ſi qs exportauerit iſtis cauſibus repertus in via de
§ beret puniri pœna ſtatuti. Et iſta opi. eſt cōis quam ſequitur ēt Ioan. de Pla. in l. qui fiſcales. C. de naui. li. xj. & ibi alleg. idem tenere Bal. in d. l. arboribus §. de illo ff. de vſufruct. & d. Alex. in l. qui Romæ §. Calimachus. ff. de ver. ob. Ego tñ valde dubi
a to ſuper iſta diſtinctione, quia video ꝙ non ſeruatur de conſuetud. ſed oēs repti in via eadē pœna puniuntur, ac ſi exportaſſent, quia cenſentur delictum cōſummaſſe. cū p ipſos non ſteterit, quominus cōſummauerint. vñ vār puniendi ſicut is q̄ inchoauit facere falſam monetā. Vñ ꝑt aſſ. d. ſtingui, aut reptus in via ſponte iā retrocedebat qñ fuit reptus. & tunc nullo mō puniē. ſm Imo in c. 2. ad fi. de cōſt. & Bar. in d. l. qui falſam. Aut repertus fuit in via ꝯtinuando iter in exportando. Et tūc aut captus in via cōfitet̄ ꝙ exportaſſet niſi fu ſſet ꝓhibitus, & tūc puniendus eſt pœna ſtatuti ſm Alb. de Roſ. in d. l. ſi fugitiui. & Io. Ber. in tract. de gabellis. q. 14. vltimæ partis. ver. circa p̄dicta. Aut nō cōfitet̄, licet pſumptio ſit ꝯ eū, nō tñ venit pœna ſtatutaria puniendus, qa poterat pœnitere antequā ꝓfectè exportaſſet, & in iſtis terminis ꝓcedit opinio cōis. Pōt tñ ēt in ſto caſu alia pœna mitiori arbitrio iudicis caſtigari, ſm Vber. de Bob. quem refert & ſequitur Alb. Gand. in d. rub. de reb. nō por. ꝯ deue. p tex. cū gl. in d. l. ſi fugitiui dicens ꝙ ſi pœna ſtatuti eſſet amiſſio bladi, & decē librarum, altera iſto caſu ſuffi-
76 ciet. ſequitur Bal. in d. l. 3. † qa nō eſt ſine crimine, q incipit de linquere, licet nō pfecerit l. j §. 5. ff. de extraordi. cri. ſeqꝫ Barth. Vero. in d. l. ſi fugitiui. Spe. tit. d cōſti. §. i. Sal. in l. j. C. d rap. virg. ¶ Circa fm caput, qñ dubitat̄ an repertus ī via vellet exportare vel ne. Exēplū, repertus in via cū frumēto aſſerit ꝙ volebat illud portare ad molēdinū vel ad caſſinā ſuā ꝓ ſeminando, an tunc euitabit oēm pœnam? Alb. Gād. in loco præallegato arbitratur recurrendum eſſe ad coniecturas. Et vbi nulla ſubſit cōiectura, ex qua prę ſumi poſſit, ꝙ voluerit portare extra territorium. abſoluendus eſt, quia in dubio prōptiores eſſe debemus ad abſoluendum q̄ ad cōdēnandū. l. abſentē. ff. de pę. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. Et maximè ſi molendinum vel caſſina eſſent vicina arg. l. Pedius §. pe. ff. de incē. rui. naufr. & ſi reperit̄ in loco nō ſuſpecto, ſtādū eſt iuſo ipſius reperti, ſm Bal. in d. l. ſi quis non dicā. col. 3. p tex. in l. j. C. de iti. & litto. cuſt. li.
77 12. † Dēt em̄ iudex in pœnis imponēdis vti circūſpectione, & oīa cōſiderare l. reſpiciēdū. ff. de pœ. Vbi verò ſubſunt aliquæ cōiecturæ ꝓbabiles, qbus pſumi poſſit ꝙ voluerit trāſportare ex territoriū arbitrio iudicis erit puniendus modo q̄. ſ. dixi. Quæ aūt & quales cōiecturæ ſufficientes ſint ad hanc pſumptionē
78 inducendā, † prudens iudex examinabit. & nos aliquas hic ex
79 planabimus. † Prima cōiectura colligit̄ ex loco in q̄ repertus fuit cū frumēto. Repertus em̄ ire p deuia & ex vias vīratas, pſumit̄ exportare ꝯ deuetum. l. ſi qs publicū. C. de cur. pub. lib.
80 12 & ibi no. Bar. & idē firmat Bar. in l. 2. C. eo tit. † Sic ēt pſumit̄ ꝯ eū q egredit̄ vel ingredit̄ arc̄ q̄ per portas. l. ſi. ff. de rer. di-
81 ui. Ideo dicebat Io de Pla. in d. l. 2. ꝙ † repertus recedere à loco cōmiſſi delicti, pſumit̄ culpabilis ſi fuerit inuētus recedere p deuia & loca nō ꝯueta q̄ pſumptio iuncta cū alia qualitate erit ſufficiens ad torturā ſm eū. Ad idē facit tex. in l. qui fiſcales. C. de naui. li. xj. vbi Bar no. & ꝺt quaſi ibi eſſe caſum d hoc.
82 & ꝙ ex eadē lege infertur practica d. l. ſi fugitiui. ¶ † Notat ēt ibi Bar. illū tex. ꝯ ambaſiatores q̄ vadūt p vias tranſuerſas & in directas, vt diutius ſtēt in legatione & magis lucrentur. No em̄

pro

ę S. quæritur. Et hoc idē tenuit nō ob ſeruatiā Clar. in pract. cri. lib. v. § fin. q. 82. ſtatuto. 7. pœnali. verſ. pone ꝙ ille, & quid ſi cōſideres mēte ſtatuti quæ fuit cō ſeruandi an poną, fatuū ent permittere vt exeat terr. totū & poſtea puni re deferē ē, vnde ego ca pūdiſtinguę ꝓ ipſe inter cū qui iter fa. & nō longè abeſt a fi ne territorij, & cū qui abeſt adhuc longius quā deliberatur. ¶ FINIT.

pro tali tpe ſalariũ ſibi debeť.ꝑ quo eſt optimus text.in l.non
83 ſolũ.ff.de exc.tut.quẽ ibi no.Iac.de Are.† ⁊ apparitores &nũ
cios quibus ſoluitur merces ad rõnem miliarium,vt attendẽ-
da ſit via recta & vſitata, iuxta no.in l. rem non nouam. C. de
iud.& nihil debeant habere ꝑ circuitibus.Et ⁊ eos eſt ẽt tex.in
84 l.veteres.& ibi no.Bar.ff.de itin.actuq; pri.† Ẽt iſta faciunt ⁊
vecturales.q omiſſa recta & ſolita via iter faciunt ꝑ deuia &ꝑ
85 circuitus,qa ñ plus dñt ⁊ſeq.q̃ ſi iuiſſent ꝑ viã rectã.† Quinim
mo ſi eundo per inſolitas vias fuerint deprædati, & ſpoliati,
vel aliud periculum incurrerint,caſus ille cedit eorũ piculo.l.
qua actione.§.j.ibi,negligẽtius ꝑ lubricũ trãſierint.ff.ad l.Aql.
& iſtud expſsẽ dixit Bal.in l.iij.C.de nau.fœ.& Ange.in l.Impe
86 rator.ff.de app.¶Hinc eſt ꝙ dñs †loci,qui teneť ad emẽdatio
nẽ dãnorũ,ſi nõ teneat,vias ſecuras vt dixi.ſ.in ij.remedio,tñ
excuſatť à violentia & rapina fcã trãſcũti ꝑ vias indirectas&in
87 uſitatas ſm Bar.ĩ l.j.ff.d his,q deie.vl effu.†Quę oĩa ſanè ſunt
intelligẽda,ſi via recta ſit ſecura,aliàs ſi eſſet aqs inũdata,vl ab
hoſtibus occupata,tunc excuſatť,q vadit ꝑ viã inuſitatam &in
directã.& ceſſat ſuſpicio ⁊ eum,arg.l.ij.§.ſi qs tñ.ff.ſi qs cau.l-
88 imo.ff.de lib.cau.& ita dixit gl.in l.eos.§.fi.de fal.voluit Bar.in
d.l.veteres.† vbi concludit ſp eligẽdã eſſe viã breuiorẽ,niſi ſit
ſuſpecta,quo caſu eundũ eſt ꝑ longiorem.Eſt em̃ ſecurior via
potius eligenda,ſm Bar.in l.contĩuus.§.cũ ita.in fin.ff.de ver.
89 obl.† Et terreſtris,qa eſt tutior am̃ electẽda potius q̃ naualis,
ſm Io.And.in c.olim.j.de except.& ĩmo. in d. §.cum ita.alle-
gat gl.in l.peritorio.ff.d rei ven.& idem dixit Imo.in c.nõnul-
li.in prĩ. co.j.de reſc.Et hac de cã dicebat Egi.Bella.deci.cccc.
lxxxvij.ꝙ curſores euntes per vias diſtortas ꝓp guerras,vt hoc
infelici tpe faciunt ꝓp bella,q̃ inter regem Rom.& Regem Frã
cię(prohdolor)circũſonãt,hñe debẽt pinguius ſalariũ. Quod
ẽt voluit Sal in d.l.iij.C.de nau.fę.& Bart. Vero,in d.l. ſi fugiti
ui.& facit quod in ſiſi dixit gl.in l.nõ ſolũ.§.j..de excu. tuto.ad
idẽ bo.tex.in l.tps.ff.de vac.mune.Et ꝓhibitus exportare frum.
per vias indirectas non punitur eundo per illas, ſi vię rectę nõ
ſint tutæ,ſm Alb.de Roſ.in j.parte ſtat.q.lvij.ſequitur Bart.Ve
90 ro.ĩ l.3.co.viij ff.de ver.ſig.¶† Si ergo aliquis reperiatur cũ
frumento in cõfinibus territorij ꝑ cuſtodes deueti, ꝑſumitur
ꝙ velit exportare,ſm Bal.ĩ d. l.ſi fugitiui.&Flor.ĩ l.arboribus.
91 § idem tract.ff.de vſufr.† Et idem præſumẽdũ eſt ſi fuerit re-
pertum frum.in littore maris vel flum. vbi adſint naues para-
tæ ad exportandũ,ſm Bal.in l.penul.C.q̃ res vẽdi nõ poſſ.ꝑ illũ
92 tex.¶† Sed pone ꝙ cum rebus prohibitis reperiať aliquis in
cabana ſeu tugurio ibi morã fortè trahẽs vel ꝓp pluuiã, vel ad
dandum ꝓabulum ſeu præbendam eqs.an credendũ ſit ei aſſe
renti ſeipſum pœnituiſſe & velle transferre ad domũ res ipſas
ita ꝙ euadat oẽm pœnã iuxta ea q̃.ſ. ⁊cluſa ſunt:Bť rñdet ꝙ ar
bit. iudicis puniri poterit,ſm Io.And.in addi.Spe. tit. de ⁊cti.§.
93 j.ſequitur Io.Ber.ĩ d.tra.de gab.q.xiiij.vlt.par.¶† Sęda cõiectura
elici ꝓt ex verbis antea prolatis per exportantẽ,puta ſi probe-
tur ꝙ prius dixerit velle extrahere frum. nã ſi poſtea repiatur
in actu exportationis,nõ ꝑſumitur mutata voluntas.l. eum a-
94 ctum.ff.de ꝓb.immo ꝑſumitur ꝙ velit ꝓpoſitũ exequi,qa ne
mo† ꝑſumitur dixiſſe qđ facere nõ ꝓpoſuerit.l. Labeo. ff. de
ſup.leg.Et ita decidit Bal.in d.l.ſi fugitiui.Flor.in d.l.§. idẽ trac.
Ber.in xiij.q.vlt.pr.ver.& ſubdit Sal.in l.iij.C.de nau.fę. Vel ex
95 verbis ꝓlatis ꝑ deprehenſum in actu apprehenſionis† puta ſi
dixerit ſe deferre illud fru.ad domum ſeu caſſinam alicuius vi
cini,& ille neget,ſunc ratione mendacij conuincitur , ſm Sal.
96 in d.l.iij.& bn facit dcm̃ Barto.in l.ſi. ff. de qõ.¶† Tertia con-
iectura ſumitur ex qualitate perſonæ deferentis , puta ſi fuit
aliàs ⁊uictus de ſiſi exportatione,arg.l.nõ oẽs. §. àbarbaris.
ff.de re mi. facit regula,ſemel malus.de reg.iur.ad quã poſſem
infinita reducere,ſed nõ expedit ea hic tranſportare ne incidã
in pœnam deuetus, qua alios puniendos affirmo.¶ Quarta cõ
iectura† elicitur ex qualitate & q̃titate rerũ quas reperitur
97 exportare.arg.l.q̃ro.§.fi.ff. de ædil. edic. Quid em̃ ſi pauper re-
periatur ĩ via cum x.aut xx.equis oneratis fru.& dicat ſe velle
ire ad molendinum:certe hoc non eſt ꝑſumẽdum nec veriſi'le,
98 cum pauper ruſticus nõ egeat tanta nec tali farina.† Nam ſo
lẽt ruſtici comedere panẽ ex hordeo fabis milica,millio, &ſi
bus cõfectũ,nõex puro fru.ſm gl.in l.ſeruis vrbanis.ff.de leg.
99 iij.& Fel.ĩ c cum oẽs.co.xvij.de cõſt.¶† Quinta colligitur cõ
iectura ex mõ & ordine deferẽdi. Quid em̃ ſi aliqs reperiať cũ
ſocijs armatis exportare res ꝓhibitas,& dicat ire ad caſſinam
vel molendinum:certè qa arma aſſumpſit,ergo preſumo ꝙ ea
aſſumpſerit aĩo reſiſtendi ⁊cuſtodes deueti caſu quo vellet eũ
100 capere.† Nam deferens arma in dubio ꝑſumitur deferre aĩo
101 ma ꝑ agendi.l.j.ff.ad l.Iul.de vi.† Et maximè ⁊ ruſticos vrget
hac ꝑſumptio,qa ipſi oĩno ꝓhibentur arma deferre, vt in §.ſi
102 quis ruſticis.in ti.de pac.te.in vſi.feu.¶† Octauò iuxta præ-
miſſa quęro quid ſi non reperiať in via , ſed reperiatur occul-
taſſe fru.in aliquo loco extra ciuitatẽ,puta in ſuburbiis vel in
cãpis.an aliqua pœna tencať:Videreť fortè ꝙ nõ qa licet occul
tauerit,nõ tñ repertus fuit exportare, ſol. pœna ſtatuti nõ vl
poſſe puniri,ſed alia mitiori arbitrio iud. eũ caſtigandum cen
ſeo.arg.l.qs ſit fugitiuus.§.idem ait, ſi interrogatus. ff. de ædi.
edi.Et idẽ rñdet Bar.Vero.ĩ d.l.ſi fugitiui.co.antep.Paria.n.ſũt
vel ꝙ fuerit repertus in actu exportationis,vel ꝙ reptus fuerit
occultaſſe cã exportandi.l.ſi ⁊cubina.§.res amotas.ff.rer.amo.
103 ¶†Subdit tñ idem Bar.Vero.cũ puniri nõ poſſe,ſi ſolum rep-
tus fuerit aptare ſalmas & prꝑarare equos,qa talia ſunt prę-
paramenta remota nec faciunt rẽ deſinere eſſe integrã.l. ſi pe
cuniã.in prin.ff.de ⁊d.ind.& dicit ita notare Bal.in d.l.arborib.
in apoſtil.¶Nonò quęro quid ſi ſtatutum dicat,ꝙ inuẽtus por
tare fru.&c.puniať,&c.Et ꝓbeť per teſtes ꝙ exportauit,an poſ
ſit puniri pœna ſtatutaria? ℞ ꝙ ſic,qa rõ ſtatuti ne reſpub.ca-
reat annona.militat ẽt ⁊ exportantes.q nõ fuerunt capti & ap
104 prehenſi in via.In ⁊riũ facit,†qa inuentus non dr, niſi is qui
fuit perſonaliter apprehenſus.l.ſiBarſatorã.C.de fideiuſ.Et per
illum tex.infert ibi Bar.ad ſtatutum puniens inuentũ deferre
a arma,vt ſolum comprehendat captum a cum armis,& alle. ẽt
tex.in l.j.in prĩ.de acq.poſſ.q mihi ꝓbat oppoſitum vt j. ſub
iiciã.Et hãc dec.Bar.ſequunť Imo.Pau.Ale.& d.Iaſ.ĩ d.l. & fuit
deci.Cy.in l.licet.C.de acq.poſſ.Et per illã.l.ſi Barſatoram. in-
fert.ibi Alb.de Ro.ad ſtatutum puniẽs ĩuẽtum ludere ad taxil
los,vt nõ ꝓcedat niſi inuentus capiať ꝑ officiales in ludo. & i-
dẽ dixit Albe.in 2.pt.ſtatu.Et p tex.in d.l.ſi Barſatorã.deciditur
ꝙ ſtatutum puniẽs mulieres artificum ĩuẽtas portare plas, &
gẽmas,nõ hẽt locum niſi ⁊ mulieres actualiter apphenſas.ita
Bal.in l.item lapilli.ad fi.ff.de rer.diuiſ.ſeq̃t Iaſ.in l.1 col.6.vbi
ſiſes deci.adducit.Et vltra eũ facit qđ ⁊ſuluit Cæp.⁊ſi.23. Spe
ctabiles dñi ꝓtores.col.i.vbi ⁊ſuluit ꝙ ſtatutum puniens reper
tum ꝓmittere fraudẽ in arte lanæ,nõ hẽt locum niſi ⁊ repertũ
actualiť,nõ ⁊ quictum ꝑ teſtes,ꝑ tex in d.l.ſi Barſatorã Et ſtatu
tum puniens inuentum in domo alterius de nocte, intelligiť
de inuento apprehenſo,no cõuicto ꝑ teſtes,ſm Ale. conſi 24.
Animaduerſis.col.9.lib.2.Et ſi ſtatutum dat prꝑmium inueniẽ
ti bãnitum,intelligiť de eo qui bãnitum ceperit ſm Guil. Alb.
Ang.& Mod.in l. 1.§.fi.ff.qđ quiſq; iur. & ad idẽ adducit tex.in
l.3.§.Neratius.ff.de acqui.poſſ.& ibi d. Ale.comprobat ex plu-
rib.Ad idem facit tex.in l.ſi fullo.iuncta gl.ff.de ⁊d.ſine cauſ.&
ibi Pau.de Caſ.infert ad q.de qua per Bar.in d.l.ſi Barſatorã. Et
ꝑ hac parte facit d.Ang.in §.reuerendiſſimis.in aut.de ſan.epi.
vbi ⁊cludit,ꝙ ſi inuentio non faciat delictum,ſed detegat.tũc
verbum inuentus debet intelligi de viſo & conuicto, ſecus ſi
ex forma ſtat.ipſa inuentio crimẽ inducat,nã tũc dẽt intelligi
de apphẽſo nõ de ⁊uicto ꝑ teſtes.Pura ſm eũ,ſi ſtatutũ puniat
inuentũ portare arma,tunc qa ſtatutũ nõ punit portantẽ ar-
ma,ſed inuentũ portare,debet intelligi de apprehenſo, qa in-
uentio hoc caſu crimẽ inducit.Sic dicendũ vñ in caſu nſo, qa
exportare fru.nõ ẽ delictũ,niſi ꝑ ſtatutũ inducatur, & ita viſus
ẽt tenere Bar.Ver.in d.l.ſi fugitiui.col.pen.C.de ſer. fu. ¶Quid
tenendũ?mihi magis placet ⁊ria opi. ꝓp rationẽ ſtatuti đ qua
ſ.& q̃ op.ẽt tñt Ang.& Im.in d.l.3.§.Neratius.& Lu. Ro. in d.
l.j.in prin.dicentes,ꝙ verbũ inuenire de ſui ꝓpria ſignificatio-
ne nõ reqrit corporalẽ apphẽſionẽ,ꝑ tex in l.j. C.de rap virg.
ibi,ſi in rapina inueniať,& apphenſus fuerit.& ꝑ tex.in ca.j. de
dil.ibi,ſi iudex inuenerit rẽ ita ſe hñe.qđ intelligiť ꝑ ꝓbões.Et
licet d. Ale.ad iſta iura coneť rñdere in d.§.Neratius. tñ rñſio-
nes ſuę ñ ſunt iudicio meo,reales.Dũ n.ẽt ꝙ verbũ inuenire,
in d.l.j.ſtat large,ne ſequẽtia verba reddanť ſuperflua, certè in
hoc apertè redarguit Legiſlatorẽ đ ſuperfluitate,ꝙ nõ cõue-
nit doc.Si.n.verbũ,ĩueniať,includebat de proprietate ſm oẽs
apprehenſionẽ,neceſſe ẽ fateri ꝙ Imperator ſuperfluo addide
rit verba ſequẽtia,& deꝑhẽſus fuerit.Dũ ẽt rñdet ad c.j.de dil.
ꝙ ibi verba dirigebanť ad inuicẽ,ideo ſm ſubiectã mãm dẽt in
telligi đ inuẽtione ꝑ ꝓbões.Iſtud retorqueť, qa licet in caſu
nſo verba referanť ad ptẽ tñ rõ ſubiectæ mãę ne ciuitas rema
neat deſtituta annona ſibi neceſſaria,ſuadet ꝙ ẽt puniri dẽat
exportãs ñ apphenſus,ſed cõuictus,aliter de facili poſſet fieri
fraus ſtatuto,qa volens exhere poterit eſſe ita fortis,& potẽs
ac ſociis ſtipatus,ꝙ ñ erit poſſibile eũ apprehẽdere. Et ꝑ iſta
opi.⁊ cõem allego caſum in c.ſi q̃ſquã.inverb.inueniať fabula
ri aut aliquo mõ ⁊uerſari.de vi.& ho.cler.vbi verbũ inueniať,
intelligiť.i.teſtib.cõuincať.Non.n.reqriť ꝙ clericus inuẽtus cũ
muliere ſuſpecta ⁊uerſari,& fabulari actualiter apphẽdať, ſed
ſufficit ꝙ ⁊uicať teſtib.ꝙ fuerit ⁊uerſatus ſm Doct.ibi, & hoc
ẽt ⁊ſonat.Et ex illo tex. ꝓfundiť doc.Ang.ĩ d.§.reuerẽdiſſimis.
qa ⁊uerſari & fabulari cũ mulieribus ñ eſt de gne ꝓhibitorũ.Cõ
fundunť ẽt quãplures deci. ex ꝓdictis.Et ꝙ verbum inuenire
itelligať ẽt ſolo viſu ꝓbať in d.l.j.ff.de acq.poſſ.ibi diciť , la⁊illi
inuenti in littore maris non efficiuntur inuentoris, niſi appre

a Captũ.Et hãc eſſe cõmunem ſententiã dicit Bello.cõ.49 nu.4.& Ale. in l.1.ſ.prin. de acq poſſ. nu 77.Vide inter cões opi in verbo ſtatutũ,& vi de quæ notaui poſt Rip. in d.l.j. nu.53.de acq. poſſ.

TROTT.

hendantur pondera ꝙ lapilli dñr inuenti, licet nõ fuerint apprehensi. Quæ apprehensio regrit ad effectũ, vt dñium trãsferat in inuentorẽ, & ꝙtum ad effectum acqrendi dñium ẽt loqẽ tex. in d. § Neratius. cui ex hoc patet rñsio. Sit ergo ꝙclusio ꝙ statutũ puniẽs inuentũ exportare frum. intelligitur punire tã ꝙuictũ testib. ꝙ psonaliter apprehẽsum. Nec ob. te. in d. l. si Barsatorã. qa rñdet p d. Jas. in d. l. 1. colũ. 16. ꝙ ibi verba diriguntur ad inuenientẽ, qui ꝓmiserat inuenire Barsatorã, quẽ constabat esse latronẽ meritò talis ꝓmissio intelligit de inuentione
105 per apphensionẽ, aliàs fuisset fruſtratoria. ¶ †Ampliat ꝙclusio etiã si statutum puniret deprehensum exportare frum. nã tũc etiã ꝙuictũ testib. ꝙprehendit, ª fm gl. *cõiter* approbatã in l. 2. C. vbi sena. vel clar. & in l. 1. C. de pe. bo. sub. & ibi Bar. Quod intelligit verũ Pau. de Cast. ibi si statutũ dicat, cũ qs fuerit deprehensus exportare. Secus si dicat si qs fuerit deprehẽsus cũ frumẽ vel cũ armis, qa tũc requirit realis apphẽsio, & isto modo ꝓt ꝓcedere dictũ Ang. & Barth. Vero. in d. l. si fugitiui. q dicebãt ꝙ si statutum vtat verbo deprehensus, ꝙ solũ intelligat, punire captũ & nõ ꝙuictum testib. & dixit Bar. in d. l. si Barsatoram.

ª Cõprehẽdit. Contra ius tamẽ fert natur. vt nõ pũi captus cũ armis pũiatur quãpis cõuict⁹ vt per Dida. quæ 3 q. 4 i fi. & 6. ¶ ¶ ¶.

106 ꝙ ita ꝙsuetudo interpretat. ¶ †Sed hic subintrat dubitatio. Pone ꝙ vnus testis dicat vidisse Titiũ in via exportantem fru. alter testis dicit eũ vidisse exr territoriũ cũ frumẽto, an isti duo testes ꝙiungant & ꝓbẽt ad ꝙincendum. Titiũ de exportatiõe frumẽri? Bal. in l. obseruare. C. quorũ app. nõ reci. determinat ꝙ isti testes nõ sint ꝙiungẽdi ad faciendã perfectã ꝓbationem, sic quit Lud. Ro. ꝙsi. 91. Viso themate. col. fi. de quo dicẽdũ est vt
107 per Fel. in c. licet ex quadã col. pe. de test. ¶ †Decimo quæro stãte ꝓdicto statuto, an agricultores forenses poterunt suam partẽ frumẽti, quã recolligerũt in territorio exportare ad domũ suã? Ego paucis agendo rñdeo ꝙ sic, qa in eis cessat rõ statuti. Nã rõ ꝓhibitiua fuit ꝙseruãdæ vbertatis, quę vbertas magis ꝙseruabit si ciuitas nõ impediat laboratores exportare suã portionẽ qa ex hac exportatione incitanẽ forẽses ad cultiuãdum agrum ciuitatis, ex qua cultura maior ĩsurgit vbertas. Et
108 ita ẽt rñdet Cor. ꝙsi. 241. In cã inquisitionis. co. 2. lib. 4. ¶ †Sed pone, ꝙ laboratores vẽdiderint suã partẽ vni ciui an ille ciuis poterit eam frumẽti partẽ exportare? Vr ꝙ sic, qa ex quo frumẽtum semel effectum fuerat exportabile, dẽt ꝓpetuò durare exportabile. l. pr. § quindecim. ff. de leg. 3. Hoc no obst. ꝙrium determinat Cor. in d. consi. 141. qa hmoi ꝓhibitio nõ est in rẽ, sed
109 in pson̄, & priuilegiũ personale ꝙcessum laboratorib. eorũ p sonam nõ egredit. l. qa psonale. ff. sol. mat. & optimè facit tex. in l. licitatio. §. fiscus. & qd ibi no. F. de pub. ¶ † Vndecimò q̃ro quid si ciuis extrahat cã vsus sui ¶ Pone ciuis ex causa necessaria vel voluntaria non multũ curo se absentat cũ sua familia exr territoriũ, an sibi obstabit ꝓhibitio, quominus prov-
110 su suo possit exportare fru. Bar. & *cõiter* scrib. in l. cætera. §. sed & si qs. ff. de leg. 1. per illũ tex determinãt prohibitionẽ nõ obstare. Et ꝓ ista sñia vr casus in l. vniuersi. C. de vect. & cõmiss. vbi possidẽs prædia exr territoriũ, ꝓt exportare absque vectigali soluendo frum. necessariũ ad seminandum suã pdia, qa vsus sui gra exportat, bñ facit tex. in l. si publicanis. §. de reb. ff. de pub.
110 †Sed qualiter probabit exportãs ꝙ vsus sui gratia exportat? Rñdeo p iurm ꝓprium cui in hoc standũ vr fm gl. ĩ cle. pñti. d censi. q̃ ibi sequitur Car. in 4. q. Bal. in l. 3. C. de nau. fœ. & in d. l. vniuersi. & in l. fi quis non dicam rapere. in fin. in 4. oppo. C. de episcop. & cler. & ibi alleg. bonum text. in l. 1. C. de litto. & iti. cust. lib. 12. sequuntur Ale & Moder. in d. § sed & si quis. & Io.
111 Ber. in trac. de gab. q. 2. 1. pt. 7. partis prin. †Sed quid si à principio ciuis exportet fru. vsus sui cã, & postea mutato proposito illud vẽdiderit, an reincidat in pnã statuti? Huic dubitationi rñd. vt in simili rñdet Bar in l. cætera. §. sed si parauerit. ff. de leg. 1. Pone statutum est in ciuitate, ꝙ nullus emere possit frumẽtum in ꝑatea nisi ꝓ victu suo, cõtingit ꝙ scholaris emit ꝓ vsu suo postea mutauit ꝓpositũ, quia vult recedere & vendere frumẽtum sine metu pœnæ statutariæ. Rñdet Bar. post Guiliel. de Cu. ꝙ vendere poterit impunè. qa primum propositum fuit bonum, & licitum. ad idẽ facit tex. optimus in l. 1. §. vñ quærit Offilius. ff. de exercit. actio. & ibi Guil. & Bal. fac. de Bel. & Alb. idem rñdent arg. illius tex. & l. 1. §. illud. ff. de aqua quoti. & æstiua. sequitur Albe. in 1. par. ff. ar. q. 86. & in 2. par. q. 203. Ale. in d. §. sed & si qs. Moder. in d. §. sed si parauerit. Io. Be. in in tract. de gab. q. 1. 2. par.
112 8. part princ. †Facit qa in delictis inspicimus initium. l. qd ait. §. fi. & ibi Bar. de adul. Et ꝙ primum propositum sit attendendũ. voluit gl. in l. 2. in prin. ff. si cer. pe. & ibi Pau. de Cast. in fert ad hanc q. sequitur Alex. consi. 7. Viso themate. in fi. lib. 3.
113 †Intelligẽ hanc decisi. procedere si cõstet de primo proposito ꝙ extraxerit cã vsus sui, aliàs ꝓsumitur ab initio habuisse ꝓpositũ vendendi, put factum reperitetur, fm Bar. in d. §. sed si parauerit. per tex. in l. sed & Iulianus. §. proinde. & §. sed si ab initio. ff. ad Maced. & idem voluit Bald. in l. 1. §. ne autem. ff. de
114 exer. act. Duodecimo †q̃ro an exportãs fru. ex alieno territorio illic aduectum incidat ĩpẽnam dicti statuti. Bñ distinguendũ puto, aut illud fru. fuerat cã trãsitus aduectũ in territorium & tunc non habet locum statutũ l. si quis post hanc. vbi Bal. Saly. & alij ita firmant. C. de edifi. priua. & idem p illũ text rñdẽt Bal. Ang. Pau. Ale. & *Mod.* in l. cætera. §. sed si qs ad opus. ff. de lega. 1. Ale. consi. 86. Visa inquisitione. lib. 4 Pet. & Imo. in c. 1. de cle. non resi. Io. Ber. in tra. de gab. qu. 8. v. ptis. Et dicit Albe. de Ros. in d. l per hanc ꝙ sæpe obtinuit ꝙ mercatores possent exportare merces suas non ob. prohibitione statuti, aut frum. fuerat aduectũ in territoriũ, vt ibi ꝑpetuò esset, & tunc exportãs incidit in pœnã statuti. arg. l. ex tcõ. ff. de hẽr. insti. vbi hæc distinctio bene probatur. Præmissa intelligo ꝓcedere, vbi statutum punit exhentem fru. de territorio, secus si puniret portantẽ fru. per territoriũ, nã tunc ẽt portans ex cã trãsitus incideret in pœnam, fm Iac. de Are. & Alb. in d. l. si quis post hãc. Ang. Alex. & *Mod.* in d. § sed si quis ad opus. Sed Imo. ibi tenet mercatorem, q cã trãsitus portat, puniri non posse, quia non interest reip. ipsorum statuentiũ, vñ non vr statutũ de tali frumento intelligendũ. d. l. si q̃is post hãc, & sequitur Pau. de
115 Cast. in d. § sed si quis ad opus. † vbi decidit ꝙ statutum prohibens pãnos forenses intromitti in ciuitatem sub certa pœna dẽt intelligi de pãnis qui intromittuntẽ vt ibi sint, non si cã
116 trãsitus fuerit inuectus, arg. l. Cæsar. ff. de pub. † Et istud credo verius. qa si aliter diceremus non esset liberũ iter mercatoribus
117 ꝓut eẽ dẽt. §. fi. de pa. tem vsib feu. † imò denegari non põt trãsitus exercitui siue militib. volentib. transire absque dñi & incolarum dãno, fm Ang. in l. venditor. § si constat. ff. cõi. pd.
118 †Et pro hac sñia facit qd decidit Alber. Gand. de reb. nõ portã. ꝙ deuetũ. ver. sed statutũ Cremonæ, ꝙ nullus forensis ducat vinum cũ plaustro Cremonã sub pœna vini. quęritur si forensis duxerit vinum cũ plaustro incidat in pœnam? Rñdet quòd non, quia nec forẽsis nec plaustrum sunt de iurisdictione Cremonensi. arg. l. fi. ff. de offi. ꝓcur. Cæsar. licet Cremonenses pos-
119 sint remittere vinum & plaustrum fm eum. ¶ † Decimotertiò q̃ro an tale statutum liget forenses? Super hac qõ. possent multa dici quæ traduntur in l. cũctos populos. C. de sum. tri. & § fi. c. Sed definitiuè rñdeo, cõis est nr̃orum patrũ sñia ꝙ statutũ quatenus prohibet extrahi fru. & silia, ligat forenses, cũ ciues possint quã volunt reb. suis legem imponere. l. j. C. d̃ ꝙh. empt. l. j. & per totũ. C. q̃ res expor. ꝓh. & l. cotẽ ferro. ff. de pub. bñ facit tex. in c. à nobis. de sen. exc. & in c. j de cõst. lib. vj. & ita concludit Albe Gand. in tra. male. sub d. rub. de rebus non portan. ꝙtra deuetũ. Moder. in d. l. cunctos pop. Ale. in d. cõsi. 86. col. pe.
120 lib. 4. ¶ †Ignorantia tñ statuti excusat forensem à pœna d.
121 c. j. & l. si ff. de decr. ab ord. fac. † Et in dubio forensis ꝓsumitur hãc ignorantiã huius statuti, attento ꝙ ipsa exportõ nõ est de gñe ꝓhibitorũ, vt not. in d. c. j. Nisi talis forensis fecisset longã morã in loco statuentium fm d. Ale. in d. consi. 85. Vel diu cõuersatus fuisset in ipso loco l iubemus. C. de lib. cau. Vel nisi in locis circunuicinis esset cõiter sñs ꝓhibitio, fm Io. And. in d. c. j. in nouella, & doc. in l. si. § & licet. ff. de pub. & Alex in ꝑalle:
122 cõsi. † Decimoquartò quęro an liget personas ecclĩasticas exportantes vel exportari facientes eorum annonã? Bñ si vinũ vr frum. sit recollectũ ex prędiis ecclĩæ, clarũ est ꝙ statuta laicorũ nõ ligãt ꝑsonas ecclĩasticas nec bona ecclĩarũ. ca. ecclĩa S. Mar. de cõst. Si verò fru. & silia exportari prohibita sint pri-
123 monialia ipsorum cleri. dubitari posset Bal. consi. 198. Statutũ ciuitatis Trigeste. lib. 2. tenet statutum non ligare ẽt bona primonialia ipsorũ p tex. in l. sacrosancta Thessalonicensis ecclĩa C. d̃ sac. sanc. eccles. q̃ parũ facit. ¶ Bñ resolutio † stat ĩ hoc, an clerici in bonis primonialib. gaudeãt priui. eccl̃astico, de quo ddm est vt per Pan. in d. c. ecclĩa S. Mar. col. 3. vbi latè And. Sic. & p Pan. in c fi. de vi. & ho. cle. & in ca ex lr̃is. de pig. Decimo-
124 quinto q̃ro † an istud statutum liget colonos ecclĩarum? Vr ꝙ nõ, qa si nõ ligat ecclĩas nõ ligat earũ colonos, qui coloni gaudẽt priuil. ecclĩæ. c. nõ min⁹. de ĩmu. eccl. l. 2. C. de epis. & cle. c. ecclĩarũ suos. xij. q. 2. Hinc dicebat Bar. in l. priuatæ. C. d̃ exc. mu. lib x. per illũ tex. ꝙ emph. ecclĩæ nõ tenet ad aliquam collectã, q̃ imponit ꝓ bõis q̃ tenet ĩ emph. ab ecclĩa. Et ꝓ hac op. facit, qa si nõ liceret colõis ecclĩarũ liber exportar fruct⁹ ꝓceptos sup bõis ecclĩæ p̃ idirectũ læderetur ecclĩa, q̃ nõ inueniret colonos ita faciẽs nec q tãto ꝓtio cõduceret pdia ecclĩasti-
125 ca. † Sratuta ãt, q̃ p ĩdirectũ lędũt ius ecclĩæ, nõ valẽt q̃tenus
126 ecclĩæ ꝓiudicãt. c. fi d̃ ĩm ecc. lib vj. † Et iõ nõ valet statutũ ꝙ coloni teneãt ꝓ ecclĩa soluer collectas, qa p ĩdirectũ ꝓiudicat ecclĩæ, fm Bal. ĩ l. j. C. d̃ epis & cle. Ang. ĩ aut. d nõ alie. § qa verò.
127 Sed istis ñ ob. put ñ ob. credo q̃riũ eẽ verius. † Quia coloni ecclĩæ, quo ad fructus à solo separatos q sũt ĩ dñio ipso nõ gaudẽt ꝓ ut ecclĩæ, nec eius ĩmunitate, fm gl. Imo. Car. & alios ĩ cle.
5 ꝓpñi. de cẽs. Ge. n. & Phi. Frã. in c. q̃q. e. ti. ĩ vj. Dy. Imo. & *cõiter*

Legi

Legistas in l.licitatio.§.fi.ff.de pub,Sal.in l. vniuersi. C. de vec. & ꝑm.Prac.pap.in forma libelli quo agitur ad solꝰnē pedagij. Barto.ī l.1. de nau.lib.11.Io.Ber.in tract.de gabel.in. q.7.partis.Gui.Papæ.dec.128.Fed.de Sen.consi.3.Quæstio talis est Bal. consi.496.Punctus quęstionis.lib.4.Car.cōsi.12.Et possunt plures rationes assignari,sed illa fundamentalis videtur, qa onus gabellæ & prohibitio exportationis respicit fructus,qui sunt in dñio coloni.l.1.& ibi no.Bar.C.de ann.& trib.& ideo colo-
128 nus ligatur statut,†Sicut dicimus ꝙ onus decimę respicit fructus,& ideo colonus ecclesiæ exēptæ tenet ad decimas, licet ipsa eccl'ia nō teneat,ſm In.ī c.cū nō sit.de dec.¶Non ob.ꝛia. Et primò non ob.tex.in d.c.non minus,&ecclesiarum seruos. cum ff.qa loquuntur in colonis ascriptitiis &seruis perpetuis ipsius eccl'iæ,nos verò loquimur in colonis liberis,inter quos est longa distantia.ſm Fed.in d.ꝓsi.3.& Gem.in dict.c.ꝗꝗ.ad fi. ¶Nō ob.dec.Bar.tū qa nō est Bar.ſm Ang.tū qa loquit in onerib.ꝙ imponunt emphy.eccleſię,ꝑ prædiis emphy.quorū dirɛctum dominiū ex eccleſiæ, nos loquimur in expottatione fructuū,qui sunt ipsius colon. Et ꝛ deci. Ang.consuluit Barb. consi.14.lib.1.refert Cur.cōsi.13.col.fi.¶Ad rationē verò ſ.alleg.ꝙ grauaret eccleſia ꝑ indirectū,rndet Bald.in d.consi.496. ꝙ ista rō ꝓcederet,ſi eccleſia ꝑ indirectū dānū pateretur.secus ſi ꝑ indirectū lucrum auferat,vt in isto,in quo portio coloni ꝑ hibet exportari,arg.l.ſi venditor. fi.ff.de ser.expor.Et qa non
129 tenet ciuitas ꝑ ꝑmodis eccleſię in ſ.b.suis difficultates inueni re.l.2.C.de ser.& aqua.Et ex hoc† inferꝛ ꝙ istud statutū ligat etiā cos,ꝙ emērūt frumē.ab eccleſia qđ firmat Bald.consi.30.
130 Statuto ciui.Astensis.lib.1.¶†Decimo extò ꝙro,qd ſi statutū ꝑhibeat exportari fru.sub pęna confiscationis ipsius frumenti an ēt saccus ī quo fru.exportabat,ī confiscatione ꝑprehēdat? Vī ꝙ ſic,arg.l.ꝙ saccū.ff.de fur.Et qa saccus est qd accessorium ad ipsum frumētum,ergo dēt sequi suum principale. l.eos.C. de vsu.cū vulgar.Contrariū decidunt Bald.& Salyc.in l.3.C.de nau.fę.quia in pœnis facienda est strictissima interpretatio. l.
131 interpretatione.ff.de pœ.inferentes†ex hoc ꝙ confiscata naui nō intelligit ꝑ confiscata scapha,nec ꝑ confiscata salma censetur ꝑ confiscatus asinus,nec ecōtra,Et gñaliter ꝙ res sine corruptione subiecti pñt separari à re ꝑ confiscata nō ꝑprehendunt in ipsa ꝑ confiscatione,sequit Io.Ber.in tra.de gabel.q.12.& seq.vlt. par.Bñ facit tex.in l.nā ꝙ liqde.in prin.ff.de pen.leg.vbi in legato pœnaris,qđ est fauorabile,non veniunt vasa,ergo in confiscatione odiosa confiscato frumento nō censebuntur confiscata vasa.
132 ¶†Decimo septimò ꝙro,qd ſi statutum ꝑhibeat exportatiōnē sub pœna ꝑ confiscationis plaustrorū,& aīalium cum quib. exportāt,an ēt boues animalia & plaustra ꝑmodata exportāti ꝑprehēdātur in ꝑ confiscationē? Istā ꝙ.mouet Alb Gād.in d.suo tra. & rndet referre an dñs ꝑmodauerit sciēter ad illū vsum aut ignoranter.Primo casu veniunt in ꝑ confiscatione,ſcdo casu non, quia ignorans nō deliquit.l.ex malefici.§.ſi quis.ff.de act.& obl.& allegat ad hoc tex.in ar.in §.ſi quis in ſua.in auth.de eccle.ti.& tex.in l.cotē ferro.§.dñs.ff.de pub.& ibi Bar.ita expreſ
133 sē distinguit licet de Alb.mentionē non faciat.¶†Et ibi subdit ꝙ ſi statutū vl' ꝑ suetudo dictaret,ꝙ aīalia cuiusuis ꝑ confiscent, tūc dñs qui ignorāter ꝑmodauit sua animalia habebit regreſsum ꝑ exportantē.ar.l.fi.in fi.& ibi no.ff.de pig.act.& l.2.C.de
134 nox.†Sed ſi ille nō sit ſoluendo fortè danda erit dño ignorāti restō in integ.aduerſus statutū ex cl'a gñali,ſi qua mihi, ſm Lud.Ro.Imo.& Ale in d.§.dñs.qui mouent authoritate Inn.in ſi'i rub.ex.de ꝑ sue.Et istā dist.Bart.ſimpl'r sequit Io.Ber.in tra. de gab.in 9.q.vlt.par.& Ioā de Pla.in l.1.C.de deſer.mil. libr.12.
135 †Sed ſi quid ſi nō appareat de ſcīa vel ignorantia? Rndeo in dubio ignorātiā ꝓsumi,reg.ꝓsumit.de re.iur.Vel stabitur iurꝰ ipsius dñi.l.ꝓtor.§.ſed ſi inſcio.ff.de eden.l.pñti.§.ſic vbi. C. de his qui ad eccle.ꝑ confu.l.fi.§.Inīa.C,de iure deli.& ita volunt Alb.
136.Gand.& Io.de Pla.in locis ſ.alleg.¶†Decimo octauò quæro ſtāte ꝓdicto statuto,duo ſucceſſiuē cum aīalib.& ſup eo .plaustro exportarūt fru.anvterq;ꝓdere dēat plaustrū cum aīalib.ita ꝙ bis dēat fiſco? Et sic quęrit an vn⁹ teneat ad æstimationē, & alter ad ꝓstationē plaustri & aīaliū? Istam qō.format Bar.in l.Ęuius.§.duob.ff.de lega.2.& respondet, Aut primus soluit æstimationē,& tunc ſcds tenet ad plaustrum cum aīalib. Aut primus ꝓsta⁹ fiſco plaustrū & aīalia,& tunc alter liberat ꝑ rl'ā
137 de duab.causis lucratiuis.†Nā ea quę ex cā pœnæ acquirunt, ti.lucra.hēri dñr.l.mulctarū.C.de mō mulct.l.ex rōne & l.placet.ff.ꝺ iure fiſ.& l.1.C.de priui.fiſc.Sed aduerte,qa ſi animal erat alterius,tunc ēt ꝙ primus ꝓstiterit ęstimationem,nō vī ꝙ ſcds teneat ꝓstare plaustrū & boues alteri⁹,quia vt ſ. dixi tale statutū dēt intelligi,ſi plaustrū & boues sint deferentis. Et iō ista deciſio Bar.vī itelligēda ſm ea quę ſ.dixi.Sed quid ſi vna & eadā ꝑsona cū plaustro & animalib.ſæpius exportauerit,v-
138 trum†toties incidat in pœnam,quoties contrauenit? Bart.in d.§.duob.rndet ꝙ non tenet niſi ſemel, qa vbi pœna ꝑ sistit in certa spē,nō hēt locum multiplicatio l.Lucius §.impubere.ff. de leg.2.& qa obst.rl'a de duabus causis lucratiuis.¶Plura alia
a dubia circa istud statutū ꝑsiderari posſūt,a pleraq;ēt ꝙ vberta te cōseruanda addēda hic essent,sed ea oīa prudentiſſimo prę fectorum annonæ iudicio relinquere cōsultò statui, ne tracta tulus hic nr videat velle de regimine ciuitatis titulū sibi arrogāter vēdicare.Quædā tn q̄ publicæ annonæ erogationē cōcernūt,&quę hic exarare.ſ. pollicitus fui,brębibus explicabo. ¶Videmus igit à quib. qual'r, & quib. erogatio sit facienda?
139†Ab officialibus ad id ſpecial'r deputatis,ꝙ actuarij pñt noīari erogāda est publica annona,ſm Io.de Pla.ī l.ne diutius. C. de nu.& act.lib xij.per illū tex.Eligēdi aūt sunt erogatores eo mō &ordine quo annonæ ſuſceptores seu custodes eligēdos
140 esse.ſ.descripſimus.†Qui actuarij in prin.officij idē ꝓstabunt iuſm,ꝙ ſuſceptores ꝓstar dre docuimus.Et vlterius iurabunt se ꝓpria manu,& nō ꝑ aliū quicquā erogaturos.l ꝑ hāc.C. de
141 erog.mil.¶Et aduertendū†maximè est ad istud erogationis offm aliquis eligat,qui sit in dignitate cōstitutus,ne rōne dignitatis fiat audacior ad fraudandū publicā vtilitatē.l.nemini.
142 C.de nu.& actu †Fraudenter aūt erogatores officiū suū exercebūt,ſi nihil de nouis fructibus tangant priusquā veterē erogauerint annonā.l.j.C.de cōd.in publ.hor.Quod de frumen-
143 to & similibus est intelligendū nō ār de vino,qa†vini veteris erogatio post cal'. Nouēb.dispendiū affert.l.iubemus. C. de eroga,mili.ann.quam legem dixit sing.Lud.Ro.sing. ccclxxvj. incip.Scires tu mihi ꝓbare.& ibi refert Bal. fuisse à duce Mediola,interrogatū quo tpe incipiendū sit potare vinum nouum,& quia Bal.bn studebat,sciuit ibi allegare dictam legem. Et dñt ibi Bar.& Ioan.de Pla.ꝙ tutor q̄ cal'. Nouēb. dat familię vinum vetus,cū possit dare nouū, tenetur actione tutelæ emēdare dānū pupillo.Qd est admittēdū, nisi qualitas familiæ ipsius pupilli exigeret vinū vetus,ſm do.Lāce.Deci in l.cū qđ.ff.ſi cer.pe.dicēs scira Senis obtinuisse,arg.l.seruis vrbanis. cū gl.ff.de leg.3.& in l.idēque §.Labeo.ff.manda. bn faciunt q̄
144 scribit Pan.in c.cū omnes.col.3.de cōsti.¶Item † aīaduertēda est fructuū qualitas,nā ſi tales sint qui diu cōseruari nō possint ij.aū oīa quamprimū vel distrahendi sunt vel erogandi.l. is aūt.§.q legatorū seruandorum,& ibi gl.ff.vt in poſſ.lega. Et
145 ſi †frumentū vetus vel nouū sit adeo corruptū,ꝙ de ꝑ se vēdivel erogari ſine querela licitè nō possit,tūc licebit actuariis illud corruptū cū frumento bono miſcere.ita em fiet ꝙ velata corruptio rēpub. à dāno conseruabit.d.l.j.C.de ꝑdi.in pub. hor.Sic ēt opportunum est miſcere malum venenum cum bono,qa hoc modo fit optimū & antidotū.l.qđ.ſæpe. §. veneni. ff.de ꝑhen.emp.&l.qui venenum. ff de verbo. ſig.Et ſi datur talē mixturā in ſepcm hr̄e ꝑ ea q̄ dixi.ſ.in fi.3.remedij. Rndet ſm Io.de Plat.in d.l.j.ꝙ illa ꝓcedunt qn̄ corrupta cū in corruptis tal'r incorporant,ꝙ sciri vel diſcerni non pōt mixtura seu fraus,tūc qa ꝑhēs decipit pcm est,sec⁹ qn̄ mixtura patet & cognoſci pōt.Nō em tūc pōt ꝑhens allegare dolū vel fraudē.l.j.
146 l.ſi intelligatur.& l.q̄ritur.§.fi.ff.de ædil.edic.†Et iō dicebat An.ī d.l.j.licere aromatario miſcere cerā corruptā cū cera noua,vt velamento nouæ vendat corruptā.Quod intelligo sanè procedere niſi nouam desuper corruptā ponat tal'r ꝙ emptoribus.non pateat mixta corruptæ ꝑ ꝓdicta.Item†vtilius & salu
147 brius est ī pane cocto potius q̄ in frumento erogationem facere,ne ſi detur frumentū pauperib.illud dispergāt, & in alios
148 vſus conuertant.l.j.C.de fru.vrb.Conſt.lib.xj.†Ex hoc infero ꝙ capitulū obligatum ad dandum tot panes & tot vini amphoras ſingulo die intereſſentib. in diuinis, non poterit dare frumentum vel pecunias,ſcd̄m Io.de Plat.in d.l j. Quod malè obseruant canonici Auenionē. Nā ſi panes & vinum dictim acciperent,q̄ vſui supereſſent,pauperibus piè erogarent, ſed quia frumentum recipiunt,& ꝓtio qn̄que thesaurizant, & ex
149 auro aurum quærunt.†Quod non conuenit maximè viris ecclesiasticis,qui aliena rapere conuincunt̄,ſi quicq̄ vltra neceſsaria ſibi retineant.c.ſicut hi.xlvij. di.& in ſumma,dist.xlij.Oē
150 em̄ †qđ malè possidetur alienum est,malè autē possidet qui malè vtitur.c.quid dicā.14.q.4.malè aūt vtuntur eccl'iastici reditib.eccl'ię,ſi detractis alimētis cætera pauperibus non erogauerint,vel in fabricā eccl'ię non conuerterint. c. de reditib.
151 12.q.2.& §.fi. 12.q.1.†Et ex iſtis iuſtificatur celeberrimū d. Archi.in.c.j.xlviij.dist.vbi notabiliter determinat clericos abutentes reditib.eccl'asticis obligatos esse ad restitutionem,ac ſi fures essent & latrones. De quo ꝑ Fel.in c.postulasti. colu.8.de reſcr.vltra quem addere poteris text.in c.ꝙ ſicut.in fi. de elec. & quę scribit Soc.con.32.col.2.lib.1.Est autem publica annona uerunt decuriones ſeu annonæ præfecti.l.his ſcholaribus. C. de erog.mil.ann. Si ciuitas velit annonam vel potius panem

a Possent.veluti an statū puniēs exportationē grani extendatur ad exportātē farinā.quod affirmat Bart. in l.quæſitū §.illud.de leg 3. & Iaſ. in l. non dubium.n.4 fC. de legib. Viu.intercōmunes opin.in vērbo ſtatutū prohibens n.1 ego tamē distinguerē inter prohibitionē factā ad cōseruādā annonā ſimpliciter, & factam ad cōseruandū reditum molendinorū. nam ſecundo caſu diuerſa ratio aliud ſuadet.tu conſidera. TROT.

coſtū. vtſ dictū fuit, tpe peſtis inter pauperes diſtribuere, hūc ordinē adhibere poterit. primo erit inquirendū quot & quales ſint pauperes in ciuitate, & ſi facultates ſuppetant, & pium
152 erit oīb. ſubuenire. ¶ † Eſt. n oīs donationis immēſitas in pauperes menſura. § finimus, in auth de nō alie. Quorū pauperum noīa & ſingulorū habitationes in vno lib. debent deſcribi, & cuilibet aſſignandi ſunt vnus vel duo panes ſingulo die ſm vires redituū ipſius ciuitatis, arg l ſi C. de fru. Alex. Qui panes debent per hominē ad id electū deferri ad habitationes ipſorum pauperum, ne pro eleemoſyna ętagioſi pauperes diſcurrant
153 vrbem, & diſcurrendo alios inficiant. † Quod ſi redituum tenuitas obſtet quominus omnib. ſubueniri poſſit, ſolum deſcribantur pauperes originarij electis forenſib. l. ſi. C. de ann ciui.
a Verior vt etiā dicit laſ. in l. de his qui feu dare poſſe. j. nu. 12 & obſervatur certe ſic dubio quotidie vt per Cla. in §. feudū. q. 14. ver. vltim. ¶ p QT.
§ ☞ ſm intellm Bar. cōiter approbatum. Sic epiſcopus legalis executor & quilibet alius deputatus ad diſtribuendum bona defuncti inter pauperes, tenetur prius prouidere pauperib. loci, vbi teſtator habebat domicilium, quàm aliegenis. l. nulli. & l. ſi quis ad declinandā. C. de epiſ. & cle. traditur per Bar. in l. quę ditio. §. cum ita. ff. de ꝙd. & demon. Et dicere ſolebat Cicero, potiores nobis ſint ciues q̄ peregrini. Sic beneficia ciuib. magis q̄ forenſib ſunt cōferenda. c. bonæ ij. ibi, nec vellemus perncere alienū. de poſtu. prę. la. Iin eccliſis. C. Rec epiſ. & cle. & 71. 72.
154 diſt. per totū, &c. n. de cle. peregri. † Et ideo ſi alienigena impetret beneficium à Papa non expreſſa ſua natione vel patria, impetratio vrporè ſubreptitia nihil valet, ſm gl. & Pan. in c. ſi pro
155 ponente de reſcrip. Valet ergo ſtatutum quo prius ciues q̄ extranei vocant ad honores & officia. l. vt gradatim. §. & ſi lege. ff de mun & hono. Quod optimè ſeruant ſapientiſſimi Ve
156 neti. ¶ † Si verò omnib. originariis & ſcolis nequeat reſpub. ſuccurrere, tunc infirmis & inualidis prius eſt ſubueniendum. § ſi qs aūt vnum. in auth. de eccle. tit. & d. l. ſi qs ad declinandā.
157 † Ita data paritate erogatio eſt facienda pauperib. magis dignis, ſm Io. And in c. 1. de teſta in nouel. arg. l. cum quidā. ff. de legat. 1. & ita etiā dixit Feder. de Sen. cōſ. 288. Factum tale eſt. Et magis digni ſunt qui maioribus abundant virtutib. l. 1. C. de ann. ciui. nā licet omnib. miſericordia debeatur, iuſto amplius. 86. diſtin. Et pauperib. monialib magis q̄ viris et religioſis eſt fa-
158 cienda eleemoſyna. † qa indigentia in monialib eſt magis piculoſa. c. 1. de ſta. reg. lib. 6. Et qui a viri cōuenientius poſſunt operari q̄ fęminæ. l. quiſquis. ver. ad filias. C. ad leg. Iu. maieſt. ita
159 determinat Bald. in l. cū mulier. C. de donat ante nupt. † Vbi et ſubdit q̄ in dubio monaſteriū monialiū præſumitur pauperius, ideo præferendū eſt in eleemoſynis faciēdis. d. §. ſi quis v-
160 nū. Et hoc et ante Bal. dixit Fede. in d. cōſilio 282. † Et potius pauperib. nobilib. erogāda eſt publica annona, q̄ ruſticis vt dixi in quinto remedio. Et potius ſenioribus q̄ iuuenib. c. conſi-
161 deranda. 86. diſt † Et ſi ordinatum nō ſit quib. in ſpecie ſit erogatio facienda, culpandus nō vt erogator, qui ſuos conſanguineos pauperes aliis anteponit, ca. eſt probanda. eadem diſt. Nā et plati licitè pōt de reditib. eccleſiæ ſubuenire conſanguineis indigentib. c. omnia. cum gl. 31. diſ. & ca. 1. de coha. cle. &
162 mulierū. † Et et pōt forenſes & affines inopes dotare de pro-
163 uentib. eccleſiaſticis ſm Pan. in c peruenit. de arbi. † Sic etiam teſtōrum executores licitè diſtribuunt bona teſtatoris ī ſuos ꝙſanguineos. ſm Pet. de Anch. cōſi. 387. in themate. Quinimo
164 † pt executor ſibiipſi erogare, ſi ꝓ veritate ſit pauper, ſecūdū Pan. de Eleaza. in cle. vnica de teſt. Cuius opinio ſequit Soc. ꝙſulendo cōſi 11. Circa præſentē. lib. 1. licet plures ſint qui ętrarium teneant, maximè Pan. in c ſi de inſti. Hęc eſt. n. naturalis, & ordinata charitas. l. ſi p̄les C. de ſerui. & aqua. & ca. qui vult ordinare. de pœni diſt. 5. Et quāto fortius eſt naturale vinculū, tanto maior eſt ob. Io. authen. itaque. C. cōmu. de ſucceſſ. Quæ oīa intelligo ꝓcedere, vbi ꝙſanguinei erogatoris ſunt in euidēti neceſſitate cōſtituti. ſm Bal. in l. id quod pauperib. C. de e-
165 piſ. & cler. & Anch. in d. conſi. 387. ¶ Itē intelligo † procedere, du mō ꝓlatus erogator ſeu executor ꝙſanguineis ſuis moderatè cōferant, nō ſi immoderatè & cā eos ditādi, bona in eos ꝓ fundāt. c peruenit. 1. q. 1. nā paupertas & nā ſunt q̄ cām erogationi p̄lant nō ęqa nec affectio. d. c. ꝙſiderāda. Non. n. licet de bonis q̄ Dei ſunt cognatis quicquā dare q̄ſi pauperes ſint, eis vt pauperib. largiat, nō ſub paupertatis occaſione q̄ ſunt eccle-
166 ſiæ defraudentur c quiſquis. 12. q. 2. † Sic plat is ꝙceſſum fuit ꝙ ferre bñficia eorum cognatis merentib. dūtamen intuitu meritorū nō carnalitatis affectu moueāt. c. graue. de pbē. traditur ꝓ an. in d. c. ſi. de inſti. Sed hodie plati ſunt cęci circa nepotes
167 ſm gl. in d. c. peruenit. † Et hodie raro & ſanguis, non ſpūs ſcūs reuelat pontificib. vt plurimos Cardi. de ſua agnatione faciāt, quaſi ambitā Papatus dignitatē velint in familia ꝙſeruare, ſm
168 Bal. in l. tutor. §. q̄ tutorib. ff. de execut. tutor. † Et iſta notāda ſunt ꝙ platos, qui ex pecuniis & reditib. eccleſiæ emunt prędia in perſonam conſanguinei. Hos. n. ex anathemarizauit. c. ſpo-
169 ſtolos. & c. quicūque. 12. q. 2. † Et ſi alleget p̄ſonā ꝙſanguinei fuiſſe ſuppoſitam in fraudē eccleſiæ, agi poterit coram iudice eccleſiaſtico. Et ꝙ laicū poſſidentem, ſm Pan. in c. cū ſit gnale, col. 3. de fo. cōpe. per rex in c. inquirendū. de pec. cler. & idem
170 tenuit Lap. allega. lxxvij. Per † pd cta addm vſ, q̄ plati nō poſſint infeudare alicui ſuo conſanguineo res eccleſiæ et ſolitas aliis infeudari, q̄ tenuit Bar. in aut. quibuſcunque modis. per illum tex. C. de ſacroſ. eccl. ſequitur Fulg. cōſi. 220. Nobiles de
a Forciate. Sed in hoc opīo ꝙria eſt forte verior, a quam tenuit Bal. in c j. col. 3. qui feu. dare poſſ & in d. aut qbuſcūq; modis.
§ ☞ Fed. de Senis conſi. 52. Quidam platus. Et hanc dixit eſſe cōem ſnīam inſignis lureconſul. pī & præceptor meus obſeruandiſſimus. d. Franc. Cur in ſuo eleganti tractatu de feudis. qu. 7. 2. partis. declarando vt ibi per eū. Et vltrà adducta per eum hanc etiā opinionē ſeq̄t Pan. conſi. 41. Videnduin eſt in effectu. lib. j. Barb. conſi. 44 colu. 3. lib. 2. Et licet ſm cōem doc. ſnīam poſſit infeudare conſanguineos, nō tñ debet facere q̄n pt pbabiliter p̄ſumi q̄ hoc exēplo alii prelati inducent ad dandū bona eccleſiæ et ſuis cognatis minus ſmerentibus, vel vbi aliud ſcandalū poſſet ſuboriri, ſm Thom. ſm quolibeto quarto, quē refert
171 & commendat Cardi. Ale. in c decenter. 89. diſt. † Et ideo Papa qui agnatos & affines bonis eccleſiaſticis impinguescit tot mortibus dignus eſt ac ſi ſit ad ſubditos pernicioſa exempla
172 trāſmittit c. magnæ de ſponſo. † Nam et Papa peccat, ſi pecuniam eccleſiæ det agnatis, vt palatia cōſtruant, vt bella faciāt, vt Italiā (proh dolor) ſubuertant, ſm Archid. poſt Hugo. in c. non liceat Pape xii. q. 2. Pan. in c. conſtitutis. col. 4. de relig. domi. & in ca. dudū. 3. col. penul. de elec. Vnum mirabilius dixit idē
173 Pan. in c. cū veniſſent. col. 4 de iudic. q̄ † Papa poſſet deponi, ſi in dādo terras eccleſiæ ſuis attinentib. eēt incorrigibilis, ſequitur Fel. in c. ad audientiā. in princ. de p̄ſcript. & in c. q̄ in eccleſiarum. col. 4. de conſtit. Non plura de his quę ſ. nos Chriſtus, vt ſpero, tuebit cām ſuam, & ſpūm tandem infundet ſucceſſoribus vt ipſi bene conſtruant, & euertant à prędeceſſoribus
174 malè conſtructa. ¶ Item intelligo p̄m ſa data paritate paupertatis, tunc cognatis eſt magis ſubueniendum, ſecus ſi alii ſint in extrema neceſſitate, & cognati non, tūc extraneis prius
175 ſuccurrendū eſt ſm gl. i d. c. no ſatis. Et in ſumma † modus erogationis optimus erit ſi ad tria erogator aīaduertat, videli
cet ad honeſtum, neceſſarium, & debitum. nā aſſignare determinatā p̄lationis ſm ſam in ſingulis impoſſe vſ, quia ſingulares ꝙditiones q̄ cōſiderādæ ſunt dinumerari facile nō pſt. Eroga-
176 torem ergo doceat rō & prudentiæ cōſilium. † Sed quid ſi ciuitas habeat annonā nō diſtribuendā inter pauperes, ſed quā ꝙſeruabat, vt obuiaret futuræ inediæ, & ꝙtingat tāta libertas, q̄ expediat forte pp vetuſtatē eam vendere. nec ſit q̄ velit emere q̄ reipub. indēnitati erit ꝙſulendum? Reſpōdeo, poterit reſpub. ordinare, q̄ q̄libet ciuis teneat emere certū ꝙd de dicta annona plus & minus, & ſm ratā p̄timonij. text. ad hoc ſing. ſm intellm Bar. in l. j. C. vt nemi. licet in emp. ſpe. ſe exc. li. x. Qd dicit Bar. ſe practicaſſe in ciuitate Peruſij ꝓ ſale reipub. vēdendo. Qd ſane arbitror intelligendū, vbi neceſſitas vendē di vrget ita clarè cantāt verba d. l. ſecus ſi cauſa lucri & mercimonij ciuitas vellet grauare ciues, qa non poſſet. l. nec emere.
177 C. de iur. deli. † Ex hoc colligit, q̄ principes q̄ cauſa lucri mercantur ſal, & ſubditos compellunt illud emere ꝓ numero capitum, nō iure agunt, max mè qa angariant eos emere pluris q̄ valeat. Qd eſt peccatū mortale. pp qd Papa & Metropolitanus poſſent interponere partes ſuas, & ꝓhibere ne de cætero maiori pretio vendant q̄ ſit iuſtus valor. c. i. de empt. & vend. Et q̄ princeps remota neceſſitate nō poſſit ſubditos cogere vt emant, vel locēt res ipſius. nec pluris q̄ cōmuniter venderē tur, vel locarentur D. Adrianus reſcripſit, in hæc verba: Valde inhumanus mos eſt iſte, quo retinent conductores veſtigaliū publicorū & agrorū, ſi tantidē locari non poſſint. l 3. §. diuus Adrianus. ff. de iure fiſci. & fuit de mente And. de Iſer. & Alu. in c j q̄ ſint reg. dū dicēt, q̄ hodie principes vſurparūt ius vendendi ſal eorū ſubditis certo modo. Sed heu miſeræ Inſubrię, recum deterius agūt exactores, q̄ debitores ſalis ſæuiſſimis extorſionibus acerbiſq; concuſſionibus excoriant, vt ego re-
178 ferendario Papienſi aſſiſtēs reipſa aliquando cognoui † Fit licet ꝙ tales exactores iura inſurgāt. l. j. & nemo carcerē. C. de exact. trib. & l ꝙ nra C. de exec. & exact. tñ ꝓfecti officio ſalis qa participes pdæ ſunt, vel talia ſcire diſſimulāt, vel ſi ſibi denuncietur falſa eſſe cōclamant, & querelantes inuoluunt litibus & ꝓceſſibus. Quō fit, vt nullus audeat querelare. † Vltimo loco erogatores debent villicationis ſuæ rationem reddere ſoli, & abſque nullo numerario ſeu calculatore, ne aſtutia ſua doceant actuarios calculando facere Trebel. i. detrahe
180 re Trebel. Inemo diutius. C. de num. & actua. lib. xii. † Et ſi erogauerint pauperibus, tenētur intra triginta dies de et. g.
tuis

tione fidem facere per publicum instrm. l. actuarij. C. de erog.
181 mili. ann. † & breues. i. quittantias singulorum demonstrare. l. excellentia. C. eod. tit. Et qualiter & quãdo ꝑ erogatores agẽ
182 dũ sit, docet Saly in l. nulli C. de epis. & cler. ¶ † Septima causa, quæ ex participatione & conseruatione cum morbosis cõ trahitur. l. ædiles. §. Pedius ff de ædil. edi. facilè submouebitur,
183 † Si contagiosi & suspecti ac eorum bona ab ingressu loci arceantur. Cõstat enim eis ingressum posse denegari, ne grex totus in agris vnius scabie cadat & prurigine porci. ¶ Circa istud remedium tria principaliter sum facturus. Primo disputabo ad quos spectat elect. custodum. Secũdo qui ad onus custodiæ grauari possint. Tertio videbimus quale esse debeat officium eorum, qui ad custodiam portarum sunt deputati. Et circa quamlibet quæstio. princip. annectam accessorias q̃stiũ
184 culas, quæ mihi in mẽtem venient ¶ † Quæro igitur primo an elec. custodum spectet ad ordinem decurionũ, an ad dñm loci? Vr ad dñm spectare. Inquit em Cæsar, salutẽ ciuitatis nulli magis arbitror conuenire, quàm mihi. l. nam salutem. ff. de offi. præfe. vrb. Tenetur em dñs custodire territorium & suos tueri ab omni malo, aliàs ad dãmna iustè conuenit, ſm Bar. in l. ne qd ff. de incẽ. rui. naufr. qa hac rõne dñat, ac iurisdi. & pedagiorum emolumenta consequitur, ſm Arch. in c. si quis Romipetas. xxiiij. q. iij. & dixi. s. Cõuenit ergo vt ad eũ spectet custodum electio ad quem spectat custodiendi onus. ¶ In ꝓrium
185 ꝙ ad decuriones pertineat, vr casum in leg j. ff. de decre. ab or. fac. † vbi dicitur ꝙ ius eligendi medicos in ciuitate nõ, quinciæ præsidi, sed ordini concessum est, quia conuenit vt ipsi eligant qui se liberosque suos in manu medicorum constituũt. Ipũ ergo eligant custodes, qui vitam in manu custodum po-
186 nunt. † Et bñ facit, quia etiam electio professorũ, obstetricũ & similium spectat ad decuriones. leg. j. §. j. ff. de var. & extraor.
187 cog. ¶ Ad idẽ † facit, quia elect. saltuariorũ & custodum agrorum. l. quæsitum. §. saltuarium. ff. de fund. instr. & l. instr. in fi. ꝙ. ti spectat ad vniuersitatem, ſm Antipolũ in trac. munerum. in vlt parte. vbi hos saltuarios appellat bannerios. Sic eos Galli
188 nõiant. Itali verò cãparios dñt. ¶ † Ad idẽ & quarto, facit. qa custodia clauiũ spectat ad syndicos vniuersitatis. ſm d. Guid. Pape q. j. In actio. negato. col. iij. p l. tutores. C. dope. pub. q̃ lex parũ facit. Et ꝓrium qdã tenuerunt p tex. ĩ l. offiñ § offiñ tribunorũ. ff. de re mili. ibi. claues portarũ suscipeñ qđ in pñtiarũ nõ examino. Sed quantũ ad q. nñam ꝙsuetudo obtinuit ꝙ elec. custodũ spectet ad decuriones. Et fortè ista opi. cõsuetudine approbata est ẽt in puncto iuris verior. Et ꝑ resolutione ꝓriorũ distingnendũ puto qdam sunt officiales hãtes nudã administrationem bonorũ ipsius reipub. vel nudã custodiã corpum, vt sunt syndici, mediçi, thesaurarii, ꝓfessores, custodes annonæ, & sitis & horũ oĩum elec. spectat ad decuriões ciuitatis. l. ij. & l. noiation. C. de decu. lib. x. l itẽ eorũ. §. si decuriones. ff. qđ
189 cuiusq; vni. no. † Quidã sunt q hñt exercitiũ iurisd. seu eorũ q̃ sunt ꝙsecutiua vel ꝑambula ad iurisdict. exercẽdã, vt sunt magistratus, apparitores, & similes, & istorũ ele. spectat ad dñm loci. l. iij. ff. de iurisdom. iud. & ita ꝓcedunt ꝓria & ita dixit Ioã. de
190 Plat. ĩ rub. C. de admi reip. lib. xj. ¶ † Crederẽ tñ custodes portarũ electos ꝑ decuriones esse à dño loci ꝙ firmandos, qa offiñ custodiendi portas hẽt in se ꝑeminentiã q̃dam, & in ꝙam habet inclusam iurisdi. Quia quiq; deferũt iuñm volentib. ingre-
191 di an à xl dieb. fuerĩt in loco suspecto, † q̃ delatio iuris iurisdi. eẽ vr vt ex diffõe iurisdic. de qua in l. j. ff. de jurisd. om. iud. manifestè colligit. & ꝓbat in l. admonẽdi. ver. solẽt aũt. ff. de iureiur. Et quia arcere aliquẽ ab ingressu portarũ sapit ꝑeminentiam, vt j. subiicã. Et qa ẽt agit de interesse dñi, ꝙ locus suus à pestilẽtia ꝑseruet. d. l. nam & salutẽ. Et ꝙ custodes portarũ sint à superiore in offõ ꝙfirmandi, vr mihi in simili tex. in l. j. C. de ire
19 na. li. x. vbi decidit ꝙ irenarchæ † q̃ disciplinę publi. & corrigẽdis morib. ꝑficiũt. l. ti §. irenarchæ. ff. de mu. & ho. sunt ab ordine decurionũ eligẽdi, & iudicio ꝑsidis idonei dñt reputari, &
193 sic ꝑsidis iudicio sunt ꝙfirmãdi. Sed subintrat † dubitatio, qd si dñs recusset electos cõfirmare, an donec de cõfirmatione discep'atur, electi possint eorũ offiñ exercere? Vr ꝙ non per tex. l. reus. §. eũ ꝓ quẽ. ff. de munc. & hon. & per tex. in arg. in c. auaritiæ. de ele. lib. vj. Põt fortè dici ꝙ ea q̃ sunt nudæ custodiæ poterunt exercere sed non ea quæ sunt iurisdõnis. Et sic deferre non poterunt iusiurandũ, arg eorũ q̃ not. in c. venerabilẽ de elec. & in l. bene à Zenone. C. de quad. præscr. & in c. transmissam. de elec. Nisi opponeret notorius defectus ꝓsonã custodis electi, nã tũc dicerẽ eũ ñ posse interim exercere ẽt ea quæ sunt nudæ custodiæ. qa ꝑ suspectũ custodẽ posset ciuitas contaminari, arg. l. tutor quoq;. §. præterea. ff. de suspe. tut nã & custodes confirmati, si apparet de eorũ insufficiẽtia vel suspicio
194 ne, dñt remoueri. c. j. de off. cust. ¶ † Sed quæ requirantur ad hoc vt custodes electi dicant sufficientes & idonei? R fidẽ [illegible]ia esse necessaria. s. ꝙ sint discreti, industrij & fideles. cle j §. sanè.
195 & ibi no. Card. & Imo ĩ hær. † Et tu ẽt notabis illũ tex. ꝙuo dñt esse custodes por arum, sicut ibi dicit Papa, qa nõ ita frau
196 dãdi patet occasio duobus sicut vni soli. † Debẽt ẽt custodes electi in manibus domini cõfirmantis iurare ꝙ oẽm diligẽtiã & oẽm quam poterunt solicitudinem adhibebunt circa custodiam, præstabuntque iuñm fidelitatis de exercendo legaliter, & fideliter eorum offiñ. d. cle. j. §. porrò. Qui enim custodit ciuitatem, non dormitabit, neque dormiet. ſm Psalmi. & cap. o-
197 portet. lxxxj. dist. ¶ † Sed quid si decuriones elegerint scienter inhabiles, an pro ea vice saltem ius eligẽdi deuoluatur ad dñm loci? Videtur ꝙ sic, per tex. in c. cũ in cunctis. §. cleri. & c.
198 innouit. de cle. † Et non solum eligentes, sed etiam patroni præsentantes scienter indignum sunt ea vice priuari ꝓtãte pñ [illegible]tandi, ſm gl. Pan. & *communiter* scrib. in c. cũ vos. de offi. ordin. Et idem in postulantibus scienter indignum, ſm glo. Pan. & alios in c. j. de postu. præla. Quod ius eligendi & ad superiores deuoluitur gradatim. ca bonæ memoriæ. de elect. ¶ Contra-
199 rium fortè ddm est in casu isto, † quia nulla lex est, quæ talem pœnam imponat, vnde nec nos impositam fuisse dicere possumus, ſm gl. in [illegible] iurepatr. pro qua est tex. in l. at si quis. §. diuus. ff. de re[illegible]g. & umpt. funer. & in 9. optimum. in auc. de
200 nõ eligen. secundo nuben. ¶ † Et istud maximè verum, esset si aliqui ex ordine electioni non consensissent, quia tunc ad superiores deuoluitur ius eligendi iuxta tradita per Pan. post alios in ca dudum. col. 3. & in c. cum Vinton ensis. in j. not. per illum tex. de elec. Et illi qui non consenserunt, poterũt nouos idoneos custodes eligere. & si placuerit secum ad electionem faciendam poterunt omnes admittere. d. ca. cum Vintonien-
sis. & ibi Abb in ij. not. ¶ Ad tollendum ergo omnem dubitationem cum dubitatur ne ex electione generetur eligentibus aliquod prejudiciũ, cautela salubris est, quod aliqui contradicant, ex quorum ꝓtradictione ius co legii cõseruabitur.
201 ¶ † Sed pone, ꝙ cõitas negligat vel nolit custodes deputare, quid agendum tunc per dñm loci? Respondeo duplici vtẽ
202 remedio. † Primò per pœnas & mulctas. & captis pignoribus poterit compellere syndicos, & consiliarios ad deputandum custodes. c. peruenit. de immu. eccl. in ver. compellantur. & l. fi. in prin. & §. j. ff de mu. & hon. Per quæ iura d. Guido Papæ in deci. parlamenti decl. 631. incip. In quadam causa. in v.
203 dub. determinat subditos † posse per dominum cogi face
204 re guaytum & echarguaytum. i. excubias. † Secdo poterit ꝓcipere consiliarijs, vt intra certum terminum habeãt deputare custodes, cum cõminatione ꝙ elapso termino ipse deputabit tunc elapso termino & constito de negligentia decurionũ dominus poterit ipse eligere & deputare custodes. c. irrefragabili. de off. ordi. facit tex. in l. si eo tpe. ff. de remi. pign. & in c. j. &
205 per totum de sup. negl. præla. ¶ † Sed qd si semel sunt electi per decuriones, & ꝓfirmati ꝑ dñm, an ipse dñs possit alios custodes addere? Ego dicerem ꝙ si dñs non confidat de custodibus primis posse alios deputare, quia sua ẽt interest locum non iniici. ¶ Et pro hoc adduco tex. singularẽ in l. si ita legatus.
206 §. dominus proprietatis. ff. de vsu & habi. † vbi concedit dominus proprietatis ponere saltuarios ad custodiam prędij inuito vsufructuario. per illu. text. determinat ibi Alb. de Ros. ꝙ incolę habentes vsum nemoris alicuius nobilis possunt ap-
207 ponere custodes si dubitẽt ne nobilis ligna incidi faciat. † Et dñt ibi Albe. de Ros. ꝙ dominus si dubitet de subditis, vel de inimicis potest inuitis vasallis tenere milites in loco q̃ ipsum custodiant. sequuntur Bal. & Card. Alexa. in c. j. § quid ergo. de inuesti. de re alie. facta. Quod verum est, dummodo dominus sine dolo & fraude ac malo ingenio tales custodes apponat. c. qm. de prohi. feu. alie. per Lotha. & dummodo custodiam cõi-
208 tatis non eijciat. l. pe. ff. vfufr. quemad. caueat. † Sed pone ꝙ subditi velĩt reuocare suã custodiã, ex eo ꝙ dns alios custodes apposuit, an eã reuocare possint inuito dño? Bar. in l. si vt certo. §. si me. ff. cõmo. in fi. casu cõcludit, ꝙ pñt, p tex. çũ g. ĩ. d. l. pe. & idẽ tenet d. Card. Ale. in d. §. qd ergo. & clarius Bal. ĩ l. ex diui. C. loc. vbi distinguit aut dns prius posuit custodes q̃ subditi, & isto casu vr in ic custodiã suscepisse. Aut adhibuit custodes post, & tũc nõ cẽsẽt remisisse custodiam, ergo bn sequit ꝙ
209 subditi isto casu suã custodiã nõ poterũt auocare. ¶ † Secdo ꝙro principaliter an dominus, aut subditi teneat satisfacere custodibus? Videtur ꝙ dominus tenetur, quia obligatus est custodire territoriũ, vt s. dixi. Contrariũ credo verius p text. in l. fin. §, inter personalia. ff. de mu. & hono. & quia iustum vr vt custodes mercedem ab eis rec piãt. ꝑ quorũ salute laborãt. c.
210 cũ ſm. de ꝓbe. & hãc opi. ꝙsuetudo approbauit. ¶ † Sed q̃rit an qlibet cogi possit ad custodiam tpe pestis, aut saltem cõferre ꝑ impẽsis, q̃ in custodiẽdo hũt. Et si ꝙro. an clerici, doctores & illes tpe pestis excusent ab hoc munere ꝓsonali custodien-

di

di portas. Est enim istud onus regulariter ꝑsonale. d. l. fin. §. inter
211 personalia. Decisiuè ꝓcedendo facio conclusionem † ꝙ clerici, doctores decuriones, & similes excusationē hñt ab hoc munere, quia est munus vilissimum, ſm gl. in l. ne quis. C. de dig. li. xij. constat autem existentes in dignitate ab oī sordido & vili offō excusari. l. maximarum. C. de excu. mu. lib. x. & l. j. C. a quib. mu. nemi. li. se excu. Et qa humilioribus officiis non conuenit doctores, clericos, decuriōes, & sīles occupari. l. humiliorib. C. de fusce. & arca. lib. xj. & ibi expresse Io. de Pla. dicit decuriones ad custodiam portarum non teneri, quia est vile offm. Sed neq; ēt scholares puto teneri, quia studentes artibus liberalibus à muneribus personalibus excusantur. l. j. C qui æta. & ibi Bar. in spē exēplificat illum text. in onere custodiendi. Quod verū est vsque ad xxv. an. Post verò scholares excusationem non hñt,
212 vt Imper. ibi determinat, quasi ſm Bar. præsumaē † ꝙ elapsis xxv. an. nō possit scholaris ꝓficere. nā Impera. in le. j. C. de it. d. li. vrb Romæ iubet adolescentiam liberalibus artibus instruē
213 dam, non senectutem neque iuuentutē. † Nouitia em̄ mancipia simpliciora sunt, & ad oīa ministeria aptiora & dociliora, trita verò & veterana difficile est reformare vt inquit Vlpian. in l. ꝑcipiunt. ff. de ædil. edic. Nā qui in tenera ætate nō didicit, nunq̄ poterit eē ꝑfect[illegible] ſm gl. fi[illegible] in fi. C. de athle. li. xo. Et sæpe à nr̄is rusticis Italicis prouerbialiter loquēdus audiui hęc verba, ann. 20. natus ignorans, 30 nihil hñs. xl. nihil potēs, igna
214 rus ſp paup, & īpotēs erit. ¶ † Medicos insup grammaticos, & cæteros ſtaru ꝓfessores ab oībus muneribus ciuilibus & publicis ac ēt ab onere fusc̄ piendi milites certum est immunitatē hic l. medicos. C. de profes. & med. Et ſm Bar. post glos. lex illa quantum ad onera personalia est generaliter intelligenda, licet quo ad patrimonialia restringat legē illā ad legentes tantū, qd hic non discutio quia pendet difficultas ab hoc an priuilegium immunitatis concessum doctoribus censeatur concessum rōne exercitij, & magisterij, an verò rōne dignitatis.
215 ¶ † Constat enim doctoratum esse dignitatē. c. q̄ro. de magist. & ibi Pan. & voluit Bar. in l. fi. C. de iud. & in j. const. C. & in le.
216 oēs. C. de decur. li. x. † Constat ēt priuilegiū immunitatis ab onere custodiendi portas fuisse cōcessum rōne dignitatis. d. l. humilioribus. & d. l. maximarū. bñ ergo seq̄t ꝙ doc. ētactu nō legentes ab hoc munere excusant. & vt calus in l. sancimus. C. de aduo. diuer. iu. & ibi no. Bal. Et si clerici immunes sunt, ne ab offō diuino distrahat. l. prorsit. ver. vel si q̄ sacerdotū. ff. de vac. mu. Sic ēt scholares vacationē hñt, ne à studio auertant̄, cur ēt
217 immunes nō erūt aduocati? † Qui si, vt decet, postulādo legibꝰ vtāt̄ meliorē duriorēque vitā agunt q̄ frēs ꝓdicatores, & mēdicantes, ſm Host. in ꝓr. ſuæ ſummæ. col. 4. Et ſm Cassiod. Quid dignius aduocationis offō, ꝙ peregrinū negotiū ad suas trahit
218 molestias, vt laboribus subueniat alienis? † Sed heu misera tē poris ꝙdō hodie ad subuersionē veritatis nō ad lucidationem iustitiæ exercet, ideo exclamat o cum Bar. de ꝙsideratiōe li. j. Miror quemad. aures diuinę audire pñt hmōi disputationes aduocatorū, & pugnas verborū: corrige Deꝰ prauum morem, ꝓcidę līguas vaniloquas, & labia dolosa claude. hi sunt q̄ docuerunt linguas suas loq̄ mendaciū, discreti aduersus iustitiā, eruditi ꝓ fallitate, sapientes sunt vt faciant malū, eloquentes vt ꝛpugnēt verum, hi sunt q̄ instruūt à qbus fuerāt instruendi, astruunt nō ꝓperta, sed suas struunt calumnias innocentiæ, destruunt verita
219 tis simplicitatem: & obstruunt iudicij vias. ¶ † Sed dubitat̄ qs posset: nunqd licentiatus tm̄ excusēt ab hoc onere: Vī ꝙ non: qa licentiatus nul ā hābet dignitatem, & ideo priuilegia ꝓcessa doctoribus non comperunt licentiatis, ſm Bal. in l. athlete. ę. p illum tex. in vers. coronati ff. de excu. tu. & in auc. habita. colu. 4. C. ne fi. pro pūc. & ita vī determinasse d. Pet. Antibolus antiqſsimus doct. ptinciæ Massil. en. in suo tract. de muneribꝰ. Sed ego credo ab onere custodiendi portas etiā licētiatos excusari,
220 qa si dicamus † ꝙ in fauorabilibus lniatus habeat ꝓ do. vt tenuit Bal. in l. j. col. pe. ff. so. mat. & Pe. de Anch. in ꝓ. Sexti, quorum sniam dixit *communiter* approbari Ale. in l. mulier. §. nō dubitādum. ff. ad Tre. & seq̄t Fel. in rub. de mato. & obe. post prin. tūc necesse est fateri, ꝙ etiā ipsi licentiati excusentur. Si verò dixerimus ꝙ scholares adhuc reputent̄, vt tenuit Bal. in d. au. habita adhuc hēo ꝓpositum qa scholares immunes sunt, vt dcm̄ est. Si autē dicat ꝙ tertiā spēm faciat, tunc q̄ro an lniati a tiorē gradum sint ꝓ securitate icio ꝙ nemo negabit licētiatos dgniores eē q̄ sint scholares, ergo eq̄t ꝙ ēt isti immunes erunt, qd eo for
221 titꝰ ddm vī. † qa oēs artifices ēt fusarij docētes artes mechanicas admissi ad docendum in ciuitatē ab onere hmōi excusāt. l. fi. ff. de iure immu. in l. j. in fi. C. de excu. artifi. cur ergo licentiati ēt approbati iudicio doctorum non sint excusandi, nulla rō
222 proponi posse videtur. ¶ † Senes quoque an. lv. nati à custodia cęterisq; oneribus personalibus excusationē hñt. l. fin. C.
223 qui ætate. † Sed & fœminæ quibus ꝛporalia munera sexus ipse denegat, ad custodiam non tenentur. l. qui originem. §. corporalia. ff. de mune. & hon. Excusantur etiam valetudinarij. l. j. C. qui morb. & plures alij de quibus. C. de excu. mu. & ff.
224 de vac. mu. & C. qui æta. ff. de iure immu. † Quorū oīum exemptio & excusatio debent cessare vbi ꝓp tam maximam cōuicinorum contagionem tantum periculi immineat, ꝙ absq; auxilio exemptorum locus facilè custodiri nō possit, tunc vocat labor vltimus omnes. & istud est quod decidit Papa in ca. peruenit. de immu. eccl. vbi deciditur clericos teneri ad custodiam murorum, & ad excubias pro defendenda ciuitate ab incursu & inuasione Saracenorum. Ad idem tex. in l. ij. C. q̄ si æta. vbi dicitur ꝓp inopiam ciuium scholares, senes, & minores cogi posse ad ꝑsonalia munera, à quibus aliàs excusantur. Ad idem text. in l. vt gradatim. §. quoties. ff. de muner. & hono. & in l. cum te. C. quemad. ciui. mu. ind. In subsidium ergo exem-
225 pti pñt cōpelli subire onus custodiæ. † Ad quā ēt ꝓdicti tenētur si ex consuetudine obtētū sit eos teneri, quia ꝙsuetudo derogat cuicunq; immunitati. l. ij. in prin. ff. de vaca. muner. & l. nō tm̄ §. fi. ff. de decur. ¶ Discussa hac q. de munere personali restat discutere qnē de onere patrimoniali, an ad impensas necessarias pro conseruanda & liberanda ciuitate à pestilētia q-liber collectari possit. hanc q. hæc. subdiuido in duas partes.
226 ¶ † Prima est an ad expensas quæ fiunt in salariis custodum quilibet teneatur ꝓrata ēi si sit immunis ab onere personali ipsius custodiæ. Vī ꝙ sic, ſam collecta dr onus patrimoniale, l. muneru. §. patrimonia ff. de mu. & ho. declarat Bar. in l. j. versic. venio ad ſm C. de mulierib. & in quo loco. vnde dato ꝙ aliquis sit immunis à personalib. non tamen sequitur ꝙ ēt immunis esse debeat à patrimonialib. l. in honoribꝰ. §. Philosophis. ff. de vaca. mune. Vnde puto animaduertendum an custodes, pro quorum salariis fuit imposita collecta fuerint deputati ad releuandum onus personale singulorum. i-ne singuli die tim vocarentur ad custodiam & tunc immunes ab onere custodiæ personalis non credo teneri contribuere in huiusmodi
227 collecta ſubrogata in locū muneris personalis: † nā ſubrogatum debet seruare naturam eius in cuius locum ſubrogat̄. l. fi. eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. ecclesia. vt lit. pend. alias exempti ꝓp non exēptis grauarētur. Quod fieri nō dēt. l. j. C. vt nul. ex vica. pal. deb. &c. & ita decidit Bar. post Guil. ī d. l. j. ver. ꝙro ergo vtrū. C. de mu. & in quo loco. Aut alia ex cā fuerunt deputati. fortè quia magis expediebat custodire & ꝓtinuo locum per expertos q̄ dietim ꝓ singulos, & tūc exēpti ab onere
228 ꝑsonali nō excusabuntur ab hac collecta † quia qñ ad diuersum finē fit ſubrogatio, non habet locum regula d. l. fi. eum. §. qui iniuriarum. ſm Bar. in l. ſi pater. col. vj. ff. de inoffi. test. & facit qd decidit d. Iaſ. in l. qd [illegible] rum. § fi. nauem. ff. de leg. j. ¶ Se
229 cūdo quæro † an ad alias collectas, q̄ imponunt̄ pp pestē, teneantur hi qui hñt gñalem immunitatē ab oīb. muneribꝰ. Vī deretur prima consideratione ddm eos non teneri, quia collecta imposita pp pestem dr onus extraordinarium cū per accidens imponatur. † Ea em̄ onera q̄ nō hñt certā & determi
230 natam formā ꝓstatiōis ēt respectu tpis extraordinaria dñr, ſm Bar. in d. l. j. ver. item q̄ro cū in iure. Gem. consi. 116. colū. j. ab extraordinariis āt priuilegiū immunitatis gñale absq; dubio defendit priuilegiatum. l. in onerib. §. qui muneris. ff. de vaca. mu. ¶ Item pro hac parte facit, quia bñficia principū sunt latè interpretāda. l. fi. ff. de const. prin. c. cum dilecti. de dona. ꝓ quam rōnē decisum fuit ꝙ priuilegiū immunitatis à decimis, ēt de decimis prædiorum acq̄rendorū intelligatur. c. quia circa. de priuil. ¶ Itē facit, quia vt dixi in ꝓludiis bonū est. arg. de bello ad pestem. Sed hñtes priuilegium immunitatis ab oib. oneribus nō tenēt̄ur ad onera q̄ imponūtur rōne guerræ, ſm Ray. Io. de Imo. Pau. de Cas. & Are. in l. ſi ex toto. ī prin. ff. de leg. j. ergo ēt non tenebuntur ad onera, quæ indicūtur rōne pestis, & maximè, qa cōcedēs potuit saltē in gñe cogitare casum pestis, ergo ad ipsum ꝓcessio gñalis extendēda videtur. arg. l. q̄ iure militari. ff. de testa. mil. & ita reperio cōsuluisse d. Ale. cō. 30. Ī ōderatis narratis. lib. v. ¶ Sed prætermissis non obstā. contrarium & ꝓbabilius & æquius existimo. Et in primis retorqueo fun-
231 damentū s. factum de bello ad pestem. † nam cōis est doctorum sniam q̄ gñalis immunitas ab oīb. onerib. non extendatur ad onera imponenda rōne guerræ, ſm Dy. Alb. de Ro. Saly. & d. Ale. d. l. Iaſ. & Mod. in d. l. ſi ex toto. & ita consuluit Ale. ex. consi. 215. Nec arguendi sumus. col. vj. lib. ij. idem tenuit Ioan. Andr. in addit. Spec. rit. de consu. §. ij. ver. sciendum est. & do. Ant. de But. in c. peruenit. de immu. eccl. ¶ Mouentur omnes per text. in l. j. C. vt nemi. licē. in empt. ſpērum se excu. qui optimè probat in rōne decidendi, ibi, vrgente necessitate publica. Et licet loquatur de necessitate causata ex inedia, tñ idem dicendum est de necessitate causata ex peste, cum vtraque concernat salutē publicā. ad idē bo. tex. in l. ij. C. à q. mu. nemi. licē. se excu.

ibi,

ibi, vt cum tps exegerit priuilegio, nõ obſtãte collationi ſuc-
232 cumbant.† Sed certè, vt docet experiẽtia, nullũ tps magis exi
gere vr priuilegiorum derogationem q̃ tps peſtis quo nullum
calamitoſius d.ci põt.¶ Tertio facit tex.in l.iubemus. C. d̃ ſac.
233 ſan.eccl.& per illã dicit ibi Bal.† q generalis immunitas nõ
includit caſum publicæ vtilitati ꝯrium. Quarto ſi clerici ad in
ſtructionẽ murorũ & pontium tenentũr.l. ad inſtructionẽ. C. de
ſac.ſan.eccle. ea ratione, quia etiam de ipſorum clericorum in
tereſſe agitur q ciuitas muris cincta ab oppreſſionibus & ho
ſtiũ incurſionibus tueatur, eadem rõne ddm vr q etiam te
234 neãtr patriam tueri à peſtilentia.† Et licet Pan.in c.non mi
nus. de immunita.eccl. voluerit d.l. ad inſtructionem eſſe cor-
rectam, tñ cõis opinio eſt ꝯ ipſum, nam ꝯriũ tenent Petr. Cyn.
Bal.& cõiter alij in d.l.ad inſtructionem. Inn. Card. Ioã. Andr.
& cõiter alij in d.c.non minus. Bald. conſi. 246. libr. iiij. vbi ſic
exorditur, Antiqua querela laicorum eſt, quia eccleſiæ de die
in diem ditantur, & laici ab oneribus ſtrangulantur. & idẽ te-
nuit Bal. conſ. 312. Si de iure cõmu. lib. iij. & Cępo. in tract. ſer-
uitutum. rub de ſerui. viæ. char. vlti. d. Iaſo. in l. placet. C. de ſac.
ſan. eccle poſt Sal. ibi Alexand. conſi. 68. Viſo & benè diſcuſſo,
col. vij. li ij. Cor. conſi. 72. In hac l. lib. iiij. dñs Guid. Papæ deciſi.
lxxviij. vbi atteſtatur ſe fuiſſe obſeruatum ſuo tpe, quo guer-
ra vigebat inter Delphinum & Ducem Sabaudiæ.¶ Et dato q
eccleſiaſtici ad reparationem murorum nõ tenerentur, tamẽ
ad collectas impoſitas pp peſtem nullam poſſe vñr excuſatio
nem prætendere, quia tales collectæ in hanc vtilitatem princi-
paliter & pietatẽ reſpiciunt, quo caſu, ꝯm ipſummet Pan. ẽt ec
cleſia obligatur. Et hoc modo ſaluat d. Bar. in l. nullus. C. d̃ cur
ſu publ. vbi dicit eccleſiam teneri ad collectas inductas pro ex
pellendis hoſtibus, qui occidendo, & deprædando vadũt per
comitatum, quia tales collectę reſpiciunt principaliter vtilita
tem etiam ipſius eccleſiæ. Et illud d. Bar. etiam ſequitur d. Iaſ.
in d.l. placet. quia ſi vrgente neceſſitate tenentur ad onera per
ſonalia. d.c. peruenit. eadem rõne ẽt tenebuntur ad collectas.
illud d. Bar. commendat Barb. ꝯſi. j. lib. iij. & idẽ conſuluit Pet.
de Anch, licet de Bar. non faciat mentionẽ. conſi. 96. Super d.
dubio. Et quod eccleſia teneatur ad onera reſpicientia cõem
vtilitatem, facit quod dixit Io. de Pla. in l. ad reparationem. per
illum tex. C. de aqueduct. lib. xij. & retuli ſ. in ij. remedio, ¶ Cõ
cludo itaque ad collectas, q̃ ob peſtẽ imponunt, etiã teneri hõ
tes exẽptionem gñalem ab oneribus perſonalibus, realibus &
mixtis, ẽt in forma, quã docet Bar. in l. is qui. ff. de iure immu.
Quod intelligo vrgente neceſſitate, aliàs ſecus. d. l. j. ibi, vrgen-
235 te neceſſitate.¶ † Item intelligo niſi exẽptio cõceſſa ẽt tpe
quo ia vigebat peſtis in loco, qa tũc apparet ꝯcedentem cogi
taſſe ẽt caſum peſtis, ſm Dy. in d.l. ſi ex toto. Tertio eadem rõ-
ne intelligo, niſi locus ipſius priuilegiati eẽt ſui natura, & à cõi
ter contingentibus ſubiectus peſtilentię, quia apparet ex hoc
q concedens voluit concedere immunitatẽ ẽt tẽpore peſtis,
arg. l. ſi fundũ. C. de ædi. edi. & eorũ quæ dixi in iij. ſpãli ꝯctuũ.
236 ver potes tñ notare.¶ Quarto † intelligo illud quod dixi de
clericis procedere dũmodo auctoritate ordinarij eccleſiaſtici
ad talia opera cõpellantur, quia notũ eſt q laici nullam coer-
tionem hñt in clericos. c. eccleſia. ſ. Marię de conſti & c. ſi dili-
genti. de for. cõp. & ita tenent Pau. & alij in d.c. nõ minus dñs
Iaſ. in d.l. placet. Bal & alij in d.l. ad ĩſtructionem.¶ Aggredior
tertiam principalem q. quod & quale eſſe debeat officium ho
237 rum cuſtodũ.† Et primo quęro an poſſint arcere quouſque
ab ingreſſu loci. In hoc puncto ꝯſiderandi ſunt tres caſus. Aut
conſtat volẽtes ingredi non eſſe contagioſos nec de cõtagio
ne ſuſpectos, aut conſtat eſſe contagioſos, aut dubitatur.
¶ Primo caſu clarum eſt & expeditum q repelli non pñt, quia
238 ꝯ non ſuſpectos ceſſat cã cuſtodię & ſi † arcerẽtur ab ingreſ
ſu eis competeret vel interdictum de locis & itineribus publi
cis. l. j ff de loc. & iti. publ. & l. ij. ſ. fi. ff. ne qd in loc. pub. vl' actio
iniuriarũ. l. iniuriarum ſ. ſi me qs ꝓhibeat. ff. de iniur. ¶ Sed po
239 † ne q ab ordine fuerit factum decretũ, q nullus forenſis re
cipiatur in locũ vſq; ad octo dies, q̃ritur an hmõi decretũ va-
leat, & obſeruationem mereat? Videtur prima facie, q nõ va-
240 leat, † tum quia ꝓhibere ne quis ingrediatur, & tranſeat per
vias publicas, eſt de regalibus. c. j. quę ſint rega. ergo ſpectat ad
principem ꝓhibere non ad conſiliũ ciuitatis, tum qa decre-
tũ vr iniquum & inhumanum, ergo &c. Non em eſt lex quę iu
241 ſta non eſt c. erit aũt. lex. iiij. diſt.† Quid enim pt magis eſſe ꝯ
charitatẽ, quàm hoſpitium denegare aduenis & peregrinis, q
bus eccl'ia in ſubſidium portas aperit. c. nulli. xlij. diſt. iniquiſ-
ſimum, quippè eſt alij facere quod nobis fieri non vellemus. c.
j. j. diſt. ¶ Et pro iſta opinione videtur text. in §. omnes pere-
grini. de ſtatu. & cõuet. ꝯ liber. eccl. condi. in feud. & in auth.
omnes peregrini. C. cõia de ſucceſſio. Dr ibi, aduenę & pere-
grini liberè hoſpitentur, vbi velint ꝯrijs ſtatutis, conſuetudini
bus, & priuilegiis nõ obſtãtibus. põdera q ſtatuta nõ obſtant.
242 † Qd ẽt de ſtatutis futuris intelligẽdum eſt, ſm Bar. in l. ſi mi-
hi & tibi. §. fi. ff. de le. & fideic. j. & ibi latè Mod. & Alb. de Roſ.
243 in l. ſi ſeruitus. ff. de ſerui. vrba. põdio. in fin. † Põdera ẽt verbum
liberè, & idem eſt, ac ſi dictum eſſet abique vllo impedimento
& abſque vlla ꝯdictione. c. licet eps. de pben. lib vj. c. j. vbi diffu-
244 ſè p Barb. de officio ordinarij. † Ad idẽ vr tex. in cap innoua-
mus. de treuga & pace. vbi peregrini & ruſtici euntes & redeũ-
tes plena ſecuritate lętent, ergo eis introitus nõ eſt denegan-
dus, nec p repreſaliis capi pñt. Qd Bal. & cæteri affirmant in d.
auth. oẽs perigrini. ¶ In ꝯrium facit, qa quilibet põt prohibere
ne quis iter faciat per agrum ſuum. l. p agrũ. C. de ſerui. & aqua.
Et pro hac parte vr clarus tex in l. mercatores. C. de commer. &
merca. vbi dr mercatores poſſe ꝓhibere ne in ꝓuinciam ſe cõ
ferant. & hoc ne illius regni ſcrutent arcana. Quid tenendum?
Circa hanc dubitationẽ duo ſunt cõſideranda. Primo, an facul
tas ꝓhibendi cõpetat populo. Scdo an prohibitio ſit iuſta vel
ne. Circa primum, aut vniuerſitas non recognoſcit ſuperiorẽ,
& tunc quia hẽt regalia, non eſt dubiũ, q põt oĩa quæ põt prin
ceps ſm Bart. in l. in tamẽ. ff. de pub. iud. & Pan. in c. q̃ in eccleſia
rum. col. 2. de conſ[illegible] recognoſcit nullámque
habet iuriſdictionem, & tunc vr q non potuit ꝓhibere ingreſ-
ſum alicui, ſed ius ꝓhibendi ſpectat ad principem hñtem rega
lia. d.c.j. q̃ ſint reg. Et qa ius terrendi. i. ſummouẽdi à territorio
ſpectat ad dominũ territorij. l. pupillus §. territoriũ ff. d̃ verb. ſi-
gn. Et quia ſtatuere circa ea q̃ nõ cõcernunt admin ſtrationẽ
ipſius populi eſt iuriſdictionis, iõ populus carens iuriſdictione
non vr poſſe talia ſtatuta facere. ſm Bar. in l. oẽs populi. in j. q. ff.
de iuſtit. & iure. Niſi fortè vniuerſitas tale ius ꝓhibendi præ-
ſcripſiſſet. c. ſuper quibuſdam. §. ꝓterea. de verb. ſig. Et in pleriſ-
que locis ſimiles ꝓhibitiones fieri vidi noĩe vniuerſitatis. Põt
245 † eã in iſtis plurimum ꝯſuetudo, q̃ dat iuriſdictionẽ nõ hñti.
l. viros. C. de diuer. offi. cum ſuis concor.¶ Circa ſm dico, q tale
decretũ ſine cauſa, vt potè iniquiſſimum non valet, per iura pri
mo loco deducta. Cum cauſa verò tenet & obſeruandum eſt,
d.l. mercatores. ibi, ne regni ſecreta ſcrutẽ ur Sil'r ſi dubitet ne
forenſes admiſti vſurpent imperium, pt eis domin' denegare ĩ-
246 troitum. † habet Numeri. xx. & 21. c. & ita in propriis terminis
diſtinguit And. de Iſer. in rub. q̃ ſint regalia. & ibi addit quod ſi
rex dubitet ne exteri inficiant aĩos ſubditorũ, eos tunc arce-
re põt à ſuo regno, & eis introitum denegare. Qua de cauſa vi-
247 demus q ſæpe expellunt † Iudæos. Et hac rationę crederẽ &
hi q venerunt ad habitandum in ciuitate, vt ſuperſtitiones &
vſuras exerceãt, quas in ſua patria tutè exercere non poterant,
vel exercere erubeſcant, oẽs eiici & ab ingreſſu repelli poſſint,
ne ſubditos imitatione deteriores reddant. l. ædiles. §. qd ergo.
ff. de ædi. edic. Scdo caſu q̃n conſtat petentes ingreſſum eſſe cõ
tagioſos, tunc ẽt clarum eſt, q cuſtodes dñt eos non admitte-
re: quia ẽt admiſſi eiici & expelli pñt, vt dicam. j. de remed. cu-
ratiuis. nam turpius eiicit, q̃ non admittitur hoſpes. c. quẽad. de
248 iureiu. † Sed hic occurit dubitatio, an ẽt domino loci, quẽ ꝯ
ſtat eſſe infectum, poſſint cuſtodes denegare introitum? Vide-
tur fortaſſe dicendum q non pp iurm fidelitatis, quo ꝓmiſe-
runt vitã domini tueri, & vtilitatem ipſius ꝓcurare. Sex. n. cõti
net iurm fidelitatis, quæ ſunt noriſſima. c. j. de form. fid. & c. de
forma. 22. q. v. Domino ergo infirmo dñt opem ferre, nõ aũt eũ
à ꝓprijs laribus & à ſua domo expellere Et p domino facit qd
decidunt Ioan. And. & Gemi in c. grandi. de ſuppl. ne gligen.
249 pla. p illum tex. Dñt † . n. nõ eſſe audiendos ſubditos q volunt
paciſci cum domino ſuo, q non poſſit niſi cum certo numero
hominum armatorum locum intrare. refert & ſequitur. d. Iac.
de ſ. Geor. in tracta. ſuo feud. ſub rub. de Roydis. colum. ſi.
¶ Item pro domino facit, quia cuſtodes tenentur eum tueri
etiam aduerſus proprium filium & aduerſus fratres. ca. j. hic fi-
nitur lex Fed. & c. ergo etiam aduerſus oẽs & ſingulos de loco
cum debent tueri, non autem ingreſſum prohibere. In contra-
rium facit, quia licitum eſt vim domini contraria vi repellere,
250 ſm Archid. in d.c. de forma. Cardi. in d.c.j. ¶ † Item qui iura-
uit defendere dominum, nõtamẽ tenet aduerſus ſeipſum, qa
in generali ſermone non cõprehẽditur perſona loquentis. l. in
quiſitio. C. de ſolu. & eſt tex. in terminis in c. petitio. vbi glo. de
iureiu. ſequitur Fel. in c. ego N. col. 3. c. ti cum igit agat ẽt de pe
riculo vitæ ipſorum cuſtodũ, vr q poſſint reſiſtere domino pe
ſtilẽti ne ingrediatur, & loçum contaminet.¶ Scdo p hac pte
facit, qa ſubditi magis patriæ tenẽtur q̃ domino. l. minime. ff. de
251 relig. & ſumpt. funerũ p quam dixit Alb. ibi q † vaſallus nõ ob
ſtãte fidelitatis iuro tenetur patriam defendere aduerſus arma
domini: niſi ꝯſtaret q dñs iuſta arma moueret. & idẽ tenuit gl.
in d.c. de forma. & ibi Archid. & firmant And. d Iſer. Car. Alex.
& alij in cap j. de forma fide. & Iac. Alua in d. capit. j. hic finitur
lex Feder. &c. traditur per Mod. in l. veluti. in fe. vt vim. ff. de iu-
ſti. &

sti. & iure. Non ergo custodes ad interitū patriæ intromittere
252 dñt dñm infectum. ¶ †Tertiò facit, quia subditi ad malū p-
agēdū nō dñt dño opē ferre d.c.hic ñnit lex Feud. nec ꝫ iustitiā
tenent ei auxiliari. c. Iulia. c. qui peccantibus. xj. q. 3. cum igitur
dñs velit iniustē virus pestiferū in patriā immittere, æquū est,
& iustū prohibere, & ei nō cōsentire. Et ista opinio verior est
& tutior, vt patebit ex resolutione ꝓriorū. Et primò non obst.
iurm fidelitatis, quia iurans non intel igit ꝓmisisse dño defen
sionem aduersus seipsum nec aduersus patriā, vt in primo &
secundo fundamentis factis pro hac parte dictū fuit, nec etiā
si dñs velit alios indebitē opprimere, vt in tertio fundamento.
253 † Præterea pari modo tenetur dñs ad illa sex de quibus in
iurō fidelitatis, licet ipse nō teneat sibi iurm subditis præstare.
d.c.j.§.fi.de for.fide. Et si dñs nō defendat subditos cū possit pri
uatur proprietate feudi. c.i. qual.do.prop.feud. priue. potest ergo
ergo subditi dño infecto volenti intrare, & sic locum pestifera
tem reddere. opponere exceptionē. l cum proponas. C. de pa.
254 ¶ †Attamen crederem subditos non posse dñm suum infec-
tum ex toto expellere, quia licet teneantur salutem ꝓpriam
saluti sui dñi anteferre, sm gl. o. in c.j. in prin. qua feud. amit. & ī
ca.j.§.fi.de ali. feu. per. & vtrobiq; doc. Sī tñ salua salute pro-
pria dñm periclitantē non adiuuerint, ꝓ uniri dñō. c.j.§. item si
dñm quæ fuc. pri. cau. bona amit. Prouidebunt ergo dño suo in
aliquo loco territorii de congrua & separata habitatione, nec
255 prætextu impensarum vllo modo pōt se excusare. †quia do
mino existenti in periculo mortis, tenetur vltro suis sumptib.
subuenire. c. licet si de feu. fuer. controuer. inter domi. & agna.
256 vasal. ¶ †Item dubitatur qd si forenses a loco infecto fugien
tes petant, ꝙ eis liceat facere casulas in territorio alterius, an
eis istud possit denegari? Ad quibus rñdendo: ego arbitror ꝙ si
aer proprii territorii, a quo fugiunt, non sit corruptus ꝙ non
solū ingressus loci, sed ēt territorii & casulæ possint denegari,
per ea quæ dixi ī. in j. casu. Si verò in proprio territorio sit aer
corruptus, dubito, ꝙ teneāt territorium & casulas concedere,
nam ex parte fugientiū iusta est fuga c. negotiatorem. lxxxviij.
dist. l. 2. §. pe. ff. si quis cau. Ex parte incolarū loci ad quem con-
fugiunt iniusta vī expulsio. ¶ Quod sic ostenditur. Qui potest
subleuare proximum à periculo mortis, & non vult, homicida
257 esse cōuincitur. lxxxiij. dist. in summa. Dilectio †enim proximi
cadit sub ꝑcepto. Inquit enim dñs, diliges proximū tuū sicut rep
sum. ca.j.j. dist. & etiam benè facite his qui oderunt vos. ca. hęc
aūt vita. 23. q. 4. Si dilectio ꝓximi est in ꝑcepto, ergo & omnia,
sine quibus ipsa ꝓximi dilectio conseruari nō potest, erūt sub
ꝑcepto. Ad dilectionem autē proximi spectat non solum ꝙ ei
bene velimus, sed ēt vt ei bonum operemur. Ioan. 3. Non dili-
gamus verbo neque lingua, sed etiā opere, & veritate. Ad hoc
aut ēt vt velimus & operemur ꝓximo bonum, oportet vt illius
necessitatibus subueniamus. c. pa ce. lxxxj. dist. & in c. quante. de
sent. excō. l vel necare ff de lib. agnoscen. cum similibus. Cōpa
tiamur, inqt Ambr. alienis calamitatibus, aliorum necessitates
quantū possimus subleuemus, & amplius interdū q̄ possimus.
c pulchra. lxxxvj. dist. ¶ Et pro hac parte facit, quia eiiciendi nō
sunt qui vi ventorum in alienum portum impulsi sunt. l. Cæsar.
ff. de publ. nec repellendi veniunt qui meru hostium ad vicinos
confugiunt immo, vt quis se saluet ab incendio, pōt absque in
258 iuria ædificium vicini diruere. Non enim †alteri facit iniuriam
qui se tueri vult ēt cū damno terrij. l. 3. § quemad. ff. de incē. rui
na nau fr. & facit tex. in l.j. C. de nau fr. lib. xj. Ergo et expellendi
non videntur qui ꝓp aeris corruptionem, a qua se tueri non
pōt, confugiunt ad salubrem locum. Et si dicatur neminem te-
neri proximo subuenire cum periculo propriæ vitæ vt dictum
fuit in ꝓxima dubitatione. Respondeo verum esse. Sed in casu
isto possunt fugientibus subuenire absque periculo capitis cō
cedendo illis particulam territorij, in qua casas sibi valeant p
parare. Et si dicatur, vagari poterunt & vagando per territo-
rium incolas inficere? Respondeo, adhibeant custodes qui cu-
stodiant & prohibeant ne discurrant per territorium.

¶ Et si replicetur ex hoc grauari propter expensas faciēdas
in custodiendo, talis replicatio non est admittenda, quia non
dēr apud te plus valere tua pecunia quām vita morituri. c non
sanis. xxxvj. dist. & medicus tenetur suis sumptibus mederi æ-
grotis à quibus eorumque hæredibus actione nego gest. mer-
cedem & impensas repeter, sm gl in summa. lxxxiiij. dittin. per
tex. in l. Pompo. ff de nego. gest. ¶ Et hæc opinio humanissima
259 est & amplectēda. †contrariā aūt sniam. quia misericordiam
verat, neque tenere neq; audire debemus. c. pōdere. in fin. l. dist.
Et vt securi ab hac dira clade & à Deo misericordiam conse-
qui velimus, dicamus prius aliorū misereri. Beati, inquit dñs,
erūt m sericordes, quia misericordiam ꝓsequētur. d. ca. hæc au-
tem 21. q. 4. ¶ Tertio casu q̄ dubitatur, vī dicendum custo-
260 des debere præstare ingressum petentibus, † quia in dubio
quilibet præsumit sanus. l. semel. C. de remiss. libr. xij. Et qui in-
firmitatē allegat eā ꝓbare tenet, sm Bar. in l. q̄sitū. ff. de re iud.
261 ¶ †In ꝗriū facit, †qa via pro salute corporis tutior eligenda
vī. l.ij. §. si qs tñ. ff. ū qs cau. l. immo. ff. de lib. cau. Bar. in l. conti-
nuus §. cum ita. ff. de verb. ob. Sic in dubio capiēda est opinio
q̄ facit pro salute aiæ. c. iuuenis. de spōsa. c. paruulos. de conse-
262 cra. dist. iiij. †Et ad ꝓuidendū declinamus in deteriorē par-
tem, sm gl. in c.j. de scru. & ꝓbat in l. gñaliter. §. si homine libe-
ro. ff. de ñdeic. liber. & in §. j. Insti. de obl. quæ ex delict. nascun.
tradit per Ale. in l. nā & postea. §. si minor. ff. de iu. iu. & p Ia. l. si
arrogator. col. iij. ff. de adop. Et vbi de maiori agitur periculo,
cautiori remedio opus est. l.j. §. & si quis. ff. de Carb. edi. c. vbi
263 periculū. de elec. lib. vj. †Et quia sanitas est fundamentū petē
tis ingressum, iō sibi asserenti se sanum, onus probandi vī in-
cumbere. l. ei qui. ff. de ꝓba. & ista pars vī verior. Sed quær itī-
nerator ꝓbabit se sanum? Respondeo. si alr modus ꝓbādi non
sit consuetudine introductus, iurō ipsius standum esset, quia
exī iudicialr agit & dilationē ꝓtrouersia nō admittit vt in sil
decidit Spec. tit. de app. §. nunc bī transcurrendum. versꝰ quid
ergo si appellator. vbi vult ꝙ si quis nō habeat testes paratos
quib probare possit allegata infirmitatē tunc eius iuro dari
debeat plena fides in speciē cāe & personæ qualitate. arg. c. fi.
qđ me. cau. Si modo infirmitas attenta nā causæ & conditio
ne personæ probatur periturm infirmi. cui non ēt probabit sa
nitas, cuiuris ꝓsumptio adminicula? Et bñ facit tex. in l. the-
264 saurus. ff. ad exhibē. per quē cōcludūt doc. ꝙ †in causis sum
mariis est q̄ decidendū iurō, nisi persona cui deferendū est, sit
alias suspecta, sm Bal. in l. cum qui. C. de ꝓcura. si em suspecta
sit, non est eius iurō standum. l. non oēs. §. a Barbaris. ff. de re mi
265 li. cū simi. Nam istud vī iurm purgationis: †ergo ei deferen-
dum, de cuius purgatione q̄ritur. l. pūi. §. sic vbi. C. de episco. &
266 cleri. c.j. de purg. ca. †Et pro hoc facit, quia standum est iurō
deferentis res in ciuitatem, an vsus sui cā deferat, sm gl. Cardi,
267 & Imo. in cle religiosi. de deci. †Sed quia ab experientia quę
est omniū rerū magistra. c. q̄ sit. de elec. lib. vj. clem. dispendio-
sam de iudi. c. multis. xliij. dist. & C. de Iusti. Co. confir. §.j. com
pertum fuit itinerantes periuria passim subire, ne in campis p-
noctent. Dicebat. n. quidam amicus meus, ꝙ Iupiter omnipo-
268 tens periuria ridet euntis. †Idcirco consuetudo adinuenit
alium modum probandi itinerantes non esse de pestilētia suf
pectos, videlicet per scripturam. i. per literas dimissorias, quas
vulgus bulletinum appellat. Et sic vsu obtentum fuit quod q-
cunque has literas secū non detulerit, repelli possit ab ingres
su loci. Valet em hmōi consuetudo. l.j. C. de litto. & iti. cust. lib.
xij per quam l. dñt ibi Bar. & Bal. ꝙ deferentes has dimissorias
cum frumento, vel aliis reb. alias deferri prohibitis non sunt
à custodib. territorij vllatenus inquietandi. Simile etiam vide
mus ꝙ clerici alienæ diœcesis non sunt ad ordines mouendi
sine literis dimissoriis. c. primatus. lxxj. dist. & c. nullus. de tēpo.
ord. lib. vj. & benè facit tex. in l.j. C. de naui. libr xj. & in l. iij. C.
269 de cursu publ. lib. xij. ¶ Iuxta hoc de plurib. dubitatur. †Et pri
mò à quo hēdæ sint hmōi literæ dimissoriæ siue bulletinū? Di
cas ꝙ ab officiali ad hoc deputato, cui discedens debet denū
ciare recessum. & iter quod facturus est, & locum ad quem tē
dit. l.ij. C. de curiosis & statio. lib. xij. vbi bonus text. ad propo-
situm, & probatur etiam in d. l. vnica. C. de litto. & iti. custo. Ad
quos autem spectet electio dicti officialis, patet ex his quæ s.
270 dicta sunt. †Secūdò dubitatur qualis sit & esse debeat tenor
& forma bulletini? Respondeo deber primò continere diem di
271 scessus à loco, & nomen loci à quo dimittitur, †& isto respū
hmōi lfæ pōt dici dimissoriæ. d. l.ij. & nomen loci ad quem di-
272 rigitur iter. l.j. C. de trac. & statio. lib. xij. †Et isto respectu pos
sunt nuncupari tractatoriæ, quasi designetur qualiter tractan
dus sit is, qui in eis noīatur. i. qualiter sit recipiendus cum lite
ras sanitatis deferat. Et ego sum istius sniæ, ꝙ ēt enunciare de
beant horam discessus, vt cognosci possit an à tpe recessus vs
que ad horam, qua noīatus in eis applicuit ad locū ad quem
273 potuerit diuertere ad circunuicina loca infecta. †Nam si ab
hora discessus vsque ad horam accessus insit intercapedo tāri
tēporis ꝙ ad loca infecta se cōferre potuerit, tunc bulletinum
seu lfæ tractatoriæ executionem non merentur. qa nō durāt
nisi p illud tpis spatiū, quo verisīr applicari potuit ad locum
ad quē dimittit. arg. d. l. vnicæ. Sunt em paria nullā habuisse li-
centiam vel habuisse, & tps transactum fuisse. l. euictiones. C.
274 de cur. publi. †Et licet hora regulariter nō sit apponēda in
instris, sed sufficiat apponere diem, sm gl. in l. gñali. C. de trib.
lib. xj. & in aut. vt ꝓpo. nomen Impera. & in c.j. vbi Can. de fide
inst. tñ malè faciunt notarii qui eam non apponūt, qñ expedit
ꝙ apponat, sm Bal & Fel. in c. ego N. per illū tex. de iureiur. al-
275 leg. gl. in l. si ex plurib. ff. de solu. ¶ †Item debet continere no
mina, & cognomina discedentiū, vt in aut. de quæstore. §. i in
tantum

tãtũ q nõ vr sufficere si dicat. Titius c i duob. socijs &c. p tex. in d. l vnica. in versi. cũ necessarijs sum. Et ratio est ne detur occasio habenti similes tractatorias associãdi sibi aliquem morbosum accepta ab eo pecunia: obuiandũ est quantũ fieri põt hominũ malitijs c. sedes. de rescrip. Et remouenda est ois pec-
276 candi occasio. l. cõuenire. ff. de pac. dota. ¶ Itẽ †bulletinũ dẽt esse scriptũ & subscriptũ manu officialis deputati cũ appõne nominis ipsius officialis. Constat. n. q bulletinũ dẽt esse in scri-
277 ptis, platũ, iuribus præallegatis. Et probat bono simili †nam salarijs cõductus loco p cessus, vt nõ molestẽt à militib. trãseuntib. q saluaguardia in Gallia nuncupatur. p scripturam solũ p bari pt. l. fi. C. de eroga. mil. anno. Sic etiá scriptura tm verificari põt itinerantẽ venire à loco nõ suspecto vt ẽt cõsuetudine obtentum fuit, aliàs itinerantes faciliter possent colludere, & vnus ab altero testimoniũ mutuare. Et hos duos casus requirẽtes scripturã addere possumus ad gl. inc. j. de censi. lib. vj. vbi plures alij enumerantur, nulla de istis duob. habita mentione. ¶ Cũ ergo scriptura sit d essentia bulletini, sequit q si alterius manu q illius ad quẽ spectat, scriptũ reperiatur, q ei fides adhi-
278 benda non erit. Sicut dicimus † de instrõ scripto aliena manu q per notarium de eo rogatũ, nã tale instrumentũ pfumit falsum, & ei credendũ nõ est. §. & quod sæpe in auth. de trien. & semis. quẽ pro singulari allegat Iud. Rom. sing. ccxx. incip. An diuersitas scripturæ. §. ij. in Auth. de fid. instr. Et maximè p tocollũ, nã illud totũ scribi dẽt manu ipsius notarij, & non al-
279 terius. §. nos. in auth. de tabellio. ¶ Nõ tn negauerim q bulletinum scribi non possit per alium, dummtamẽ subscribatur p officiale, qui in subscriptione attestetur se scribi fecisse p aliũ specialiter nominatũ, sicut notarius aliis negotijs impeditus põt facere exẽplũ scribi per aliũ, dum tamen in subscriptione attestetur de impedimento & de nomine scriptoris, sm Spec. tit. de instr. edi. §. instr. ver. item q habet. Inn. in c. qm̃ g. de proba. Bald. Sal. in l. ḡctus. C. de fid instr. & per Socy cõ. 24. Vitis & diligenter examinatis. col. viij. li. j. ¶ Et hæc oĩa notãda sunt ga de consuetudine malè seruant, & ideo falsitates plures in istis
280 bulletinis quotidie reperiuntur. † Et maximè ista notanda sunt g officiales bullerinorũ, qui amico suo dant album bulletinũ. Nã extra ordinẽ sunt punendi, arg. l. j. ff. de extraordi. criminib. & bonũ esset p statutum imponere eis pœnã cõdignã tanto facinori. Nã, vt intellexi, plures sunt qui quæstũ & mercimoniũ faciũt de talib. bulletinis, sicut de rescriptis Papæ dicit
281 in c. fi. de rescrip. ¶ †Debet ẽt esse sigillatũ sigillo publico. Et isto respũ appellatur bullerinũ, quia bullatũ esse debet, sm Luc. in de penna in rub. C de tractatorijs. lib xj. Et vt facilius dignoscat sigillũ. cõsuetudine introductũ fuit, q bullet bullo seu sigillo cõitatis loci à quo discedit. & bulletinũ suscipit. Nã cũ tales tractatoriæ lrę fiant officialib. electis noĩe cõitatis, iustũ ẽt vr vt eiusdẽ cõmunitatis sigillo signẽtur. l. j. C. vt nemi. lic. reb.
282 alien signa impo. c. post cessionem & ibi no. de p̃ba. † Ex quo infertur q si alterius persone sigillo ẽt epi vel dni loci bullatũ esset, nullã fidẽ faceret, qa sigillũ epi, vel dñi non est ad hoc institutũ sm Bal. in rub. C de fid instr. col. pe. ver. ij. supplementũ. ¶ Illud ẽt qd dr q licet signare sigillo alieno. §. pũt. instit. de testa. & ad tstiũ. § ij. e. t. i. verũ est si sigillationib. faciendis nõ sit deputatũ de pub. o ppriũ sigillũ, sm Bal. per tex. in c. Romana. § pe. d fo. cõpe. li. vj. Nã vbi ppriũ habet sigillũ, vtẽdum ñ est alieno Spec. tit. de instr. edi. §. restat. ver. itẽ q sigillum. traditur p Fel. post Inn. & alios in c. ij. co. pe. de fid. instr. ¶ Ex his satis instructi pũt esse custodes, an verum sit vel suppositũ bulletinũ. Tenent. n. diligenter aduertere, ne sub fictitijs tractatorijs quisque ingrediat. l. ij. C. de de. er. li. xij. Considerabunt ergo horã discessus, & horã accessus, & prudenter cogitabũt si interim ad egregiosa loca potuerit verisimiliter diuertisse. Interrogabũt illico applicantes ad portam de nominib. & cognominib ipsorũ & hoc pr usquã inspiciat bulletinũ. Et si in noĩe vel cognomine variatione cognouerint, suspectas arbitrentẽ literas tractato-
283 rias, qa †in noĩe & cognomine proprio nõ est verisimile quem quã errare. l. fi. C. de hære. inst. Et si custodes suspicentur aliquẽ fas tractatorias afferre seà principio faciles exhibeat, nec eũ diligenter examinent, sed cũ iam pedẽ intra locũ intulerit, tũc eũ appellent qualiter vocet, quo cognomine nuncupat, quid acturus veniat, nã tunc facile variabit cum de introitu incœperit non dubitare. ¶ Examinabunt insuper an literæ tractatoriæ sint scriptæ characteribus officialis ad eas scribendas deputa-
284 ti, & vtrum sint in aliqua parte abrasæ vel vitiatę. † Nã propter rasurã vel cancellationẽ arguitur falsitas literarũ. l. fi. C. d edicto diui Adria. tollen. ca. licet. de crimi. falsi. ¶ Et super oĩa illarum datam diligentius animaduertant. c. eam te. de rescrip.
285 ¶ † Quòd si eam datã breuibus literis, & vt aiunt, in abacho scriptam viderint, tũc benè oculos aperiant, quia ex alteratione vnius literæ variat sensus, & facilimè lra abachi pt alterari.

Si ergo ipsam in aliquo corruptam depressam, lineatã vel aliqualiter variatam conspexerint, suspectum credãt bulletinũ. c. inter dilectos. de fide instr. traditur per Panor. & alios in c. ex parte eo. tit. Idcirco vtilissimum esset prouidere, q data horũ bulletinorum scriberetur extensè, quia tunc non poterunt tã faciliter falsificari, vt in simili dixit Spec. tit. de rescrip. pñ. §. j. ver. quid si ex forma & est ad propositum nrm optimus text. in l. fi. paulo ante finem. C. de vete. iur. enucl. ¶ Præterea sigillum fideliter intueri dẽt, an sit sigillũ cõitatis à qua discessum fuit.
286 †Et si non erit, vel sit deprauatum aut aliàs non bñ impressum, ita q de veritate dubitari possit, tunc non est bulletino
287 vlla fides danda. d. c. inter dilectos. †Sed quid si inter custodes & volentes ingredi suboriat discordia super veritate bulletini, quis de hac cognosceret controuersia? Rñdeo paucis, q iudex custodum erit competens iudex. quia volentes ingredi sunt actores, cum petant ingressum, & actores tenent sequi forum rei. Iuris ordinem. C de iurisdi. om. iudi. c. cũ sit gñale.
288 de fo. comp. †Sed pone q iudex pronunciet bulletinum esse ltĩum, cũ forte sit supposititicium, an à tali licentia licebit appellare? Credo q non quia tps appellationis consummaret effectum sententię l. §. de appellationib. recipiẽ. l. si quis. C. quorũ appel. non recipi. ñ. C de sepul. viola. Specu. titul. de appella. §. in quib. versic. viij. ¶ Dices tu, ergo erit in facultate iudicis intromittere infectos arbitrio suo si vniuersitati non succurratur remedio appellationis. Respondeo, vbi probabiliter constaret bulletinum esse de falsitate suspectum, vel aliàs de ltĩa contagionis suspicione appareret, licitum esset populo appellare,
289 & post appellationem de facto resistere † Nam vbi apparet de iniustitia, & damnum est irreparabile, licet aduersus iudicem de facto resistere c non dẽt. & ibi gl. xj. q. iij. c. non inferẽ da. xxiij. q. iiij. tradit Bar. in l. si alius §. bellissimè. ff. quod vi aut clam. & plenè per Fel. in c. si qñ & in c ex literis. vbi bonus tex de offi. deleg. & per Lamber. de Rapo. in suis dist. super off. vet.
290 in j. dist. ¶ †Sed quid si iudex mandet custodib. sub pœna fustigationis & centum marcharum argenti, quòd nullum suspectũ intromittant, & præsertim Titium, mò Titius venit nõ ltĩo bulletino, & à custodib. recipitur. Quærit an iudex possit hos custodes fustigari facere. Illã qõnẽ vidi in facto. Pro parte custodũ & syndicorũ loci quorũ mandato Titius intromissus fuit, allegabat, q ipsi erant in quasi possessione custodiẽdi, & venientes cũ bonis bulletinis admittendi, & q priuari non debebãt sua quasi possessione. Ad qd rñdebã q virtute edicti nõ priuabant sua quasi possessiõe. qa aliud est custodire, aliud edicere ne suspecti. & p certum ne Titius ĩtromittat. Primũ facti est. Alterum iurisdictionẽ hẽt inusitatam. ¶ Secũdo dicebat q iudex non poterat pœnã fustigationis cõicare. quia pedaneus iudex erat. Sed istud negabat qa hẽbat merũ & mixtũ imperiũ, & licet eẽt vnus ex magistratib. municipalib. non tn dici poterat iudex pedaneus. Differunt enim inter se iudices pedanei, & magistratus municipales. vt ex titulorum diuersitate dilucidè apparet. Magistratus ãt municipes de consuetudine pũt exerce-
291 re ea †q sunt minimi gradus meri imperij, sm Bal. in l. pe, C.
292 commina. epist. fustigatio † aũt ẽ minimi gradus meri impe-
293 rij, sm d. Jas. in l. imperiũ. ff. de iurisd. om iudi. ergo, &c. ¶ †Tertio dicebat q erat pceptum nudum, cui parendũ nõ erat. l. j. & p totũ. C. cõmina. epist. tradit p Bar. in l. filiusfa. §. diui. ad fi. ff. de legat j. Sed rñdebã tale pceptũ fuisse factũ ad aggrauandũ culpam custodũ super his quæ pectabãt ad offm iud cis, quo casu valet. ẽt si non sit expressa cã. l. j §. cũ patronus. ff. de offõ prę fecti vrbis. l. nã salutẽ. ff de offi. pfect. vig. ¶ Quarto dicebat prę ceptũ dẽre intelligi, si Titius veniisset sine legitimo bulletino, aliàs esset iniustũ. ¶ Ad istud rñdebã, q pceptũ quo ad Titium erat præcisum & absolutum, iõ præcisè & absolutè intelligendum. l. j. §. & gñaliter ff. de leg. præstan. Ad id quod pceptum esset iniquum, rñdebã verũ si cã prohibitionis cessaret ex eo q afferret bulletinum. Sed alia rõne potuit iudex moueri ad pcipiendũ ne Titius admitteretur, ergo in dubio parendũ fuerat, aut instandum q prę cepti cã exprimeret. c. si qñ. de rescrip. Potuit. n. iudex præceptum facisse. quia sciebat paulo ante Titium fuisse ꝑseruatum cũ infectis, ex qua ꝙuersatione suborit probabilis suspicio, cum dici soleat q vna conspecta iuorem ducit ab vna. Et sic cum sanis sanus eris. aliàs morbo nõ carebis, vt dixi. §. & probatur in c. postquam. de elec. Potuit etiam moueri iudex qa cognoscebat Titiũ esse ceruicosum. & si fuisset admissus, non potuisset faciliter custodiri quin occultè ad infectum locum vicinũ, vñ oriundus erat, & à quo aufugerat, qñq; se transportaret, ex aliis ẽt causis moueri potuit. de quib. dixi §. in iij. q. principa. huius remedij. vel ex aliis quas tu ipse
294 ꝙsiderabis. ¶ †Insuper dubitare qs posset qua pœna puniẽdi sint custodes, qui accepta pecunia g ordines ingredi patiũtur veniẽtes sine bulletino, vel cũ bulletino, qd sciũt eẽ suppositi-

tium

tium & falsum? Rndeo si agrorũ & territorij custodes patiantur aliena aĩalia intrare territoriũ,& ibidem depasci, grauissimo puniunt supplicio.l.j.C.de fund.rei priua.& salti.rei diu.lõge maiori pœna puniẽ si veniũt custodes portarũ. Et si ex tali intromissiõe locus pestilẽtiosus redderet,nulla tã acerba pœna excogitari posset quæ ad tñ scelus puniendum sufficere videatur. Proditores n.patriæ sunt,acsi inimicam gentem intro
295 misissent deprædãdi & occidendi cã, †quàm qui intromittũr, viui sunt comburendi.l.si quis barbaris C.de re milit.lib.xij.facit.d.Bal.in c.j.col.v.quib.mod feud.amit.& facit tex.in l.carcere
296 ri.& l.milites.ff.de custod.reorum. ¶†Sed quid si aliquis sine bulletino intrauerit clandestinè,dum custodes fabulantur in portis an custodes sint tuti ab oĩ pœna? Rndeo ꝙ nõ,si sint salariati de publico. Qui n.mercedem pro custodia recipiunt ad exactissimam tenentur custodiam,& sic etiã pro leuissima
297 culpa sunt puniendi.l.qui mercedẽ.ff.locat.†Oportet.n. custodes,quib populus cõmissus est cum magna constantia vigilare.c.oporter.lxxxj.dis. Si custos esses,quæ acta sunt scires,sed quia animia desidia & torpore deprimeris cum tuo dedecore, &c.plura narrantur.c.si custos.xxvij.q.j. Nam pastor non excusatur,si lupus oues comedat,& ipse peruigilet.c. quis de reg.iur.
298 ¶†Hinc dicebat" ꝙ famulus qui dum pascit quũ in pascuis quem lupus comedit vel fures abigerunt tenetur dño ad æstimationem,nisi esset consuetudo in loco dimittendi equos in pascuis sine custodia.ita Bal.in l.nemo deinceps ad fi.C.de epil. audien. Cautigandi ergo sunt custodes pro modo culpæ.l.mulieres & l.fi de cust.& exhi.re ¶Sed qd
299 †si aliquis intrauerit sine tractatoris inuitis custodib.an tũc excusandi sint? Dic aut custodes potuerunt resistere,aut non,arg.l.item quæritur.§.exercitu.& l.in lege.ff.loca.& d.l.milites. Tenentur.n.pro viribus resistere.l.j.§.j ff.ad Sil. si aũt resistere nõ pñt,nihil eis põt imputari,quia aduersus vim custodia parum prodest. l.si ea res. in prin.ff.de act.emp. Ex his satis constat valere statutũ ꝙ sine
300 bulletino nullus locum ingrediatur. ¶Sed nunc quæro†an valet statutum quòd nullus audeat sub pena exire locum sine licentia deputatorum,vel sine bulletino? Rndeo ꝙ statutum valet,si ex causa imminentis pestilentiæ vel alia rationabili cã fiat fm Bar.in l.mercatores per illum tex.C.de cõmer. & mer
301 ca. Si verò sine iusta causa fieret,non valeret,†puta si dns loci vellet statuere,quòd nemo exeat territorium pro machinando vel laborando ad effectum quod quilibet ire compellatur suum molendinum,vel vt per indirectum cogantur laborare in prædiis ipsius dñi. Est n.hmõi statutum iniquum & non tolerandum,fm Soc.consi.272. Non prosequendo ordinẽ. lib.ij. vbi ita declarat.d.l.mercatores.& ad propositũ facit pulchra decisio d.Io.Bap.de S.Seuerino in l.oẽs populi.col.xxxv. ff.de
302 iusti.& iure.†Et ex hoc infero ꝙ si cõitas ordinet, ꝙ nullus forẽsis audeat locũ exire,nisi secũ duxerit vnũ ex incolis loci, ꝙ talis ordinatio nõ valet,qa facta cã lucri ipsorũ incolarũ, nisi forte alienigenæ essent suspecti, vt qa essent de loco ꝓtagioso ibidẽ vicino,a quo aufugerũt pp pestẽ. ¶Insuper qa tpe pestis solent fieri edicta,ꝙ nullus audeat receptare in castro vel
303 in loco aliquẽ forẽsem sub certa pœna †Quærit qd si aliqs receptauerit forensem ex castrũ in sua cassina seu bastita, an incidat in edictũ? ¶Istã qõnẽ formant Iaſi Alb.de Ros. in iij.pte statutorũ q xciij.incip Quid si statuto caueat,& determinat ꝙ sic,considerata rõnis idẽtitate.sequit d.Iaſ.in l.pleriq; col. j.ff.de in ius voc. ¶Sed quarenus attinet ad ꝓpositũ duo sunt ꝓsiderãda,Primo an militet eadẽ rõ in cassina,q militat in ipso castro,Scdo an in pœnalib.sit licita extensio ex rõnis identitate? Rndeo quo ꝓ Fel.in ꝓ Greg.& Iaſi in l.fi.ff.de in ius voc.& al qd dixi.§.Restant duo alia remedia,q̃ mihi occurrũt, sed quia cõia sunt tã ad curandũ q̃ præseruandũ,ea statui in fine reseruare vt fecit Imperator.C.cõmu.de leg.& C.communia de succes.

SVMMARIVM.

1 *Pestilentia est omnium agritudinum regina.*
3 *Peste infectos an & quando liceat extra locum eiicere.*
4 *Peste infecti an per vim expellendi sint loco licet ipsi malint includi in propria domo Et quid si malint ad aliquod prædium rusticũ seu cassinam transferri quàm ad hospitale.*
5 *Peste infectos & de peste suspectos,qui sunt eiiciendi de domo,an magister sanitatis poterit transferre ad eundem locum. Et an poterit masculos cum fœminis collocare.& nu.7.Et quid fiendum si hospitale vel locus non sit tam amplus vt separari possint,nu.10.*
6 *Iudex si videat duos non posse sine discrimine vitæ idem iter ire, puta quia inimici vel rixales,an possit eis sub pœna indicere ne eãdem viã, sed diuersam vadant.*
8 *Scholares an vno ex socijs reluctante possint gancas in domo tenere.*
9 *Pestem quæ est coitus.*
11 *Hospitalia,in quib.curantur infirmi præsertim pestilentiosi,debent extra muros cõstrui.Et quid si ciuitas nulla loca possideat extra muros, & nemo reperiatur vendere voleas locum pro construendo dictum hospitale,num.12. Et quid si non inueniantur loca commoda prope ciuitatem nu.14.*
13 *Fundi dominus an fauore publico cogi possit ad vendẽdum dictum fundum,vt ibi erigantur furcæ.*
16 *Nobilibus præsertim infirmis sunt meliora hospitia assignanda.*
17 *Hospitalis ædificandi causa potest imponi collecta seu talea,à qua nemo excusatur.Et quid si consuetudo vetat taleam imponi.nu.19.& 20.*
21 *Pestem ex mala reipub.administratione, vt plurimum causari suspicatur operis author.*
22 *Hospitaliorum construendorum causa solent summi pontifices cõcedere fabricæ fructus primi anni beneficiorum vacantium.*
23 *Legatus de latere,an possit cõcedere fabricæ hospitalis, vel etiam vni laico fructus beneficiorum vacantium.*
24 *Statutum quòd pro fabrica hospitalis debeatur xx. vel quinquagesima legatorum & hæreditatum,an & quando valeat.Et de quibus hæreditatibus intelligere censeatur statutum.nu.25.& seq.in quibus videre licet plures exceptiones quas patitur dictum statutum.*
36 *Statutum quod fabricæ hospitalis debeatur quinquagesima dotium nubentium extra territorium, & mulierum forensium nubentium in territorio,an val.at.vide alia nu.seq.*
40 *Hospitalarij gaudent priuilegio,ne teneantur ad munera personalia.Et dicuntur personæ ecclesiasticæ.n.41.Et secũdum aliquos gaudent priuilegijs,quibus gaudent hospitalia & clerici.nu.42.*
41 *Hospitalarij possunt cõstituere collegium.& recte ac syndicũ eligere.*
44 *Legata quæ in vsus pauperum fiunt,lõge laudabiliora & Deo acceptiora sunt,quàm quæ fiunt ecclesiæ.Et ibi assignantur causæ.*
45 *Domus pestem contaminatæ purgandæ sunt & bona mobilia quæ aqua mundari nequeunt,cõburenda,ciuitas vel locus quinuis à peste seruetur. & seq.Et an & qn magister sanitatis possit iuxtis dñis eorum bona cõburere.Et an ciuitas possit de ipsis ordinare.Et quis teneatur ad pretium dictarum rerum combustarum.nu.47.& 48.& seq.*
46 *Leprosorum domos & bona mobilia quæliter purgabant patres antiq.*
52 *Pestis optimum remedium est locum mutare, & ad montana diuertere castra.nu.54.*
53 *Pestem longe & cito fugiendam att etiam vulgus.*

DEVENIO Itaque Deo ꝓpitio ad extremã ptẽ huius nri opusculi,videlicet ad remedia curatiua. ¶Regina est oĩũ
1 †ægritudinũ pestilẽtia.c.sicut.de sim.& oĩum ẽt insolẽtissima, seruis stipata superbis,quos alloq quilibet formidat. Quo fit vt oĩbus odibilis sit,& ꝓtẽptibilis,& rarissimus reperiatur medicꝰ, qui illius curã velit suscipere. Quisqs ergo in hanc inciderit infirmitatem,si medico careat,hunc plegat libellum,nra vratur cura,nec fruatur antidoto antequam pestilens venenum intima penetrauerit. Subitò †enim eradicanda sunt huius morbi
2 mala semina,& principijs obstandum est,aliàs serò medicina paratur.c.ad hæc.de rescriptis.c.mala consuetudo. viij.distin.
3 ¶Primum remedium erit infectos eiicere†extra locum. Inqt enim Hierony in canone,resecandæ.24.q.3. Resecandæ sunt putridæ carnes,& scabiosa ouis à caulis repellenda,ne tota domus,massa,corpus,& pecora ardeant,corrumpantur, putrescant,intereant. Nam immedicabile vulnus,fm Ouid.ense rescindendũ est,ne pars sincera trahat. Morbida enim pecus totum corrumpit ouile. ¶Et ꝙ infecti possint expelli de ciuitate, firmant Bald.& Pau.de Ca.in l.2.C.de summa tri.& fide catho. argu illius tex.Lud.Ro.Ale.& d.Iaſ.in l.casus: per illum tex C. de resta.& Cæpo.in tract.serui.sub rub.de pascuis.in vi.qu. Nisi enim cito eradicetur amaritudinis radix,tota plebs contamina
4 ta trifflabit.c.j.21.q.4. ¶Sed hic se offert dubitatio,†quid si infecti malint includi in domo propria,an tunc inuiti expelli possint? Videretur fortasse ddm ꝙ non,qa cessat rõ publicæ vtilitatis cum inclusi non valeant alios coinquare,ergo &c. Item durum videtur & inhumanum aliquem inuitum trahi de domo sua.l.plerique.ff.de in ius vo.l.nemo.ff.de reg iu. Decisio huius qõnis est magni ponderis,ideo intensius animaduertendum.

¶Putarem plura esse considerãda. Primò an in eadem domo sint alij non infecti,quos magister sanitatis non vult expellere, & tunc infecti eiici poterunt,qa subest ratio electionis.ſ. ne reliqui corrumpant.q̃ rõ stat ẽt ꝙ non infecti ꝓtẽtarentur includi cum infectis,cum non sint dni corporum suorum.arg.leg.liberhõ.ff.ad leg.Aquil.c.si verò.de sent.excõ.& pro ista consideratione adduco casum in c.ipsa pietas.23.qu.4. ¶Si verò omnes sint infecti & oẽs malint includi, tunc ad duo aduertendũ est. Primo an ex inclusione militet timor corruptionis vicinorũ, & tunc oẽs eiiciẽdi sunt:aut nullus subest timor,& tũc ꝓsidera da sunt loca ad q̃ magister sanitatis eos transferri vult.nã si talia sint in quibus eorũ saluti opportunius ꝓuideri ꝓssit,tunc ad ea loca inuiti traduci poterunt.d.ca.ipsa pietas. Si verò sint loca magis infecta,& vbi ferè nulla sit spes salutis,tũc crederẽ

c d

q̃ de domo inuiti nõ poſſint trahi.al's magr̃ ſanitatis appellan
5 dus erit magr̃ mortalitatis.¶Sed hic† q̃ro an eo caſu quo magr̃ ſanitatis vult de domo trahere tã ſuſpectos quàm infectos an poſſit oẽs ſimul ad eundẽ locũ transferre, & omnes in eadem camera collocare? Reſpondeo q̃ nõ,q̃a ſeparãdi ſunt ſo-
6 cij qui ſibiipſis inuicẽ ſunt damnoſi.l.ſi cõuenerit.in ſi.ff. p̃ ſocio.Bñ facit,† q̃a ſi iudex videat duos nõ poſſe ſine diſcrimine vitæ ire p̃ eandẽ viã,vt q̃a fortè riuales ſint,vel aliàs inimici capitales,tunc poterit & debebit præcipere cuilibet ſub formida bili pœna,q̃ vnus vadat per vnam viam,& alter per aliam taľt q̃ ii non poſſint ſibiipſis obuiare,ſm Iaco.de Aret.Alb.de Roſ.& d.Iaſ.in l.fi.per per illum tex.ff.de offi procu.Cæſ. ſequitur idẽ
7 d.Iaſ.in l.quod iuſſit,in glo.j.ff.de re iudi.¶Sed an ſimul† poſſit collocare maſculos cum fœminis? Reſpondeo non eſſe ſimul maſculos & fœminas commiſcendas.l.non aľr.ff.de vſu &
8 habi.per quam l.dicit ibi glo.ſcholares † vno ex ſocijs reluctãte non poſſe ganeas in domo tenere.facit tex.in c.j.de cohab. cleri.& muli.Nec quiſquam dicat ratione infirmitatis tolerãdum eſſe vt ſimul ſtare poſſint,quia nec ratione humilitatis & officij cõceditur frequẽter clericis intrare domos matronarũ c.c ericus nullus.lxxxj.diſt.Et intellexi tpe peſtis fuiſſe patrata infinita carnis delicta,& mortuis maritis ſeductas fuiſſe pleraſ que ad contrahendas ſcẽdas nuptias cũ inæqualibus & paupe-
9 ribus.† Et eo maximè ſeparandæ ſunt fœminę à maſculis,quia coitus auget hanc infirmitatẽ,vt dixi ſ.in quæſtione de cauſis. ¶Hæc aũt intelligo vera eſſe,niſi eſſent tales mulieres, de quibus nãle fœdus nihil ſiniſtri nos ſuſpicari p̃mittit.l.eũ qui.C.de
10 epiſc.& cle.¶† Sed q̃d ſi ciuitas non habeat hoſpitale tam amplum,in quo poſſint includi infecti ſeorſum à ſuſpectis, & fœminæ ſeparatim à maſculis.quid tunc agẽdũ? Rñdeo q̃ranť aliqua loca vicina ciuitati q̃ muro,vallo aut foſſa ſint circũſepta, ibdem ſeparatim & diuiſim collocanť.¶Dixi vicina ciuitati & nõ intra ciuitatẽ,q̃a periculoſum eſt retinere infectos intra ci-
11 uitatem.† Et iõ hoſpitalia,in quibus curãtur infirmi,q̃ noſocomia nuncupanť,ſm gl.in l.illud.C.de ſac.ſan.ecc.ſunt extra muros vrbis cõſtruenda,ſm Io.de Pla.in l.cũ.ſ.virentẽ.C.de re mi-
12 li.xij.& dixi ſ.in v.remedio p̃ſeruatiuo.¶† Sed q̃d ſi extra muros ciuitas nulla loca poſſideat? Rñdeo,ſibi emat vel conducat. Et ſi dixerit nõ reperiri qui vendere minũ ue locare velint.Rñ deo fauore publico dños locorum habilium ad includendos ægrotos cogi poſſe ad vendenũ vel locandũ.l.ſi qs ſepulchrũ, ſi.de relig.& ſump.fu.l.lege Cornelia.ff.ad Sylla Et p̃pterea di-
13 cebat Ioan.And.in addi.Spe.ſuper rub.de exec.ſen.ad fi.† q̃ fauore publico cogi pot dominus vendere fundũ, in quo erigat furcæ pro iuſtitia facienda ſequitur.d.Alex.in l.2.in fin.prin.ff. ſo.ma. Nã ẽt faciore publicæ vtilitatis domini p̃nt cogi locare eorum domos ſcholaribus &doctoribus,legentibus,ſm Bald.
14 Ang.Imo & Mod.in l.j.ad fi.ſol.mat.¶† Et ſi forte propè ciuitatem nulla inueniantur loca cõuenientia,tunc neceſſitas reddat præfectos ſanitatis induſtriioſos. faciant ergo fieri caſas & cabanas,ad quas tranferãtur infecti.Sunt aũt hmõi caſæ faciẽdæ in loco,vallo, foſſa aut aqua circundato,ne inde exire ad ſanos vel ſani ad eos accedere valeant niſi de licentia præfecto
15 rum Papiæ in inſula quadam Tacini amnis fieri ſolẽt. ¶† Sed quid ſi ſuſpecti vel infecti malint trãſferri ad aliquod prædium ruſticum,ſeu ad caſſinam vel baſtitã quam ad noſocomium & cabanas.an audiendi ſint: Videtur q̃ nõ,q̃a poterunt inde vagari,& alios inficere.Ego exiſtimo q̃ ſi velint à cuſtodibus deputandis per præfectos ſanitatis cuſtodiri,q̃ cum eis ſit humaniter agendum.Nam cum ceſſet ratio,ne ſani corrumpantur attenta cuſtodia ceſſare ẽt iuris diſpõ dicta nec os ad noſocomiũ tranſportari debere.ca.cum ceſſante de appel.l.adigere.§.quãuis.ff.de jure pat ¶ Quæ facultas diuertendi ad aliquam caſſinã
16 maximè patricijs & nobilibus eſt cõcedenda †.Sunt enim nobilibus aſſignãda meliora hoſpitia.l.2.& l.fin C.de mera.& epi.lib.xij Sic abbas monachis nobilibus infirmis gratiam facere põt,vt alibi quam in cõi infirmatorio victum ſumere valeãt. cap.cum ad monaſterium §.porrò de ſtatu mona.
¶ Cõſulo itaque dñis meis Auenio.ſi velint præmiſſas difficultates euadere,&ciuitatem nõ q̃taminari cõtagioſo morbo cuiuſlibet ẽt infirmi piſcatoris,vt nup eueniſſe dolenter conſpicimus q̃ conſtrui faciãt vnum amplũ,& ſplẽdori tam excelſæ vrbis q̃ eſſens hoſpitale.Nec quemquam terreat operis impẽſa,quæ fructũ cũ fœnore eſt allatura.Minima eñ videbiť ſi cũ
17 damnis,& incõmodis conferatur,q̃ pp peſtilentiam ẽt modicã cines patiuntur.¶† Sciendum aũt ẽ eſt q̃ pro rata patrimonij quilibet nul o priuilegio obſtante ad conſtructionẽ huius publici p̃eris cogi re tenebiť.l.ad portus.C.de ope pub Concernit eñ ſingulorum vtilitatẽ,& vrbis decorẽ. ergo quilibet ad contributionem compelli põt,vt dixi late.ſ ¶ At dicet aliquis, in ciuitate Auenionenſi,nulla vt quã fuerit impoſita collecta,vn
de nõ vľ tolerandũ,q̃ mala conſuetudo inducaťr.ita mihi rñdit quidã amicus meus.ſed ſalubrius certè fuiſſet collectas,angarias,& perangarias ſuſtinuiſſe,q̃ diram peſtẽ. Eſſet eñ vrbs opulẽtior & populoſior.Laudabilis namque eſt conſuetudo,
28 quę † ad bonũ publicũ tendit & maximè q̃ quilibet in pia m cãm aliquid annuatim conferre teneaťr.ca.ad apoſtolicam.de ſimo.not.Bar.in l.priuilegia.C.de ſacr.ſan eccl. Et ſi tua te vincat auaritia,q̃ nolis pati collectam imponi,p̃ſule teipſum ſi aliunde haberi poſſit pecunia ad conſtruendum opus tã pium
16 tam laudabile & Deo gratiſſimũ.† Ego ſtuderẽ occurrere his qui publicos reditus deuorant,& q̃ ad iniquũ malitiæ cõpendiũ tradi hactenus ſolita ſunt in hanc piã cãm conuertenda ex
20 clamarẽ.¶ † Sed horrendũ certè,hi q̃ deberẽt patriã defendere,& ab oppreſſionibus ſubleuare, inueniunť opprimere. §.ſi verò refutauerit.in auth.vt diffe.iudi.Hi ſunt furibus deteriores.nã fures timentes furantur,legis laqueos formidãt,iſti autem audaćter delinquunt, & quicquid agunt, legem putant.
21 † Hinc primã contagionis cãm ſuſpicor exoriri, hinc omnis mali labes initiũ.nã cũ in rempublicã delinquãt, cũ publica ſine pudore prædentur,& nullus in populo ſit qui reſiſtat,congruum ẽt eſt,vt publica [illegible] populus affligatur. c. q̃ erravérat.xxiij.q.v.& pp regentiũ ſce era[illegible]um flagellaſſe plebẽ ſuã perſępe legimus.¶ Supplicarem ſanctiſſimo dño nro Papæ vt dignareť concedere fabricæ huius hoſpitalis fructus primi anni oĩum bñficiorũ vacantium in archi[illegible]patu ſaltem p
22 dimidia.† Solẽt eñ pietiſſimi pontifices ſimilia priuilegia indulgere.c.ſi pp tua debita.de reſcri.li.vj.& in extrauaganti Io. xxij.q̃ incipit.Suſcepti regiminis.vbi gl. in ver.fabricę.atteſtaťr tale priuilegium aliàs fuiſſe cõceſſum hoſpitali Pontis. Nam ſi alię vrbes q̃nq; illud impetrauerunt anne putas ciuitatẽ Auenio.quę eccleſiam pleno iure recognoſcit idem conſecuturã? ¶ Certus eñ ſum hanc vos gram habituros à Reuer. D.D. Frã.de Claromonte Car. & Auenionẽſi Legato meritiſſimo,q̃
23 vos veſtram q; ciuitatẽ ſingulari amore p̃ſequitur.† Nam ipſe ẽt habet ptãtẽ.c.vnico,vt eccl.bene.ad fi.firmãt Io And.& alij inc.ſi tibi p̃ceſſo.de p̃b.li.vj.in d.c.ſi pp tua debita.& glo in d. extraua.ſuſcepti regiminis.q̃ vult q̃ ſolus Papa poſſit concedere fructus bñficiorũ vacantiũ vni laico,puta regi Fracię pp aliquam neceſſitatem fabricę aut hoſpitalis.Et iam inferiores p̃nt pro arbitrio fructus beneficiorũ vacantium in ſua diœceſi donare.Q̃d ẽt tenet Spe.ti.de diſpẽſa.§.nunc de eporũ ver. cvij.¶ Laudarẽ ẽt q̃ fieret ſtatutũ q̃ xx.vel q̃nquageſima legatorũ,& hæreditatũ debeatur huic fabricę.† Va et eñ huiuſmodi p̃ſtitutio,& licet lex Papia q̃ vigeſimã hæreditatũ fiſco deferebat,tanquam iniqua fuerit p̃ ſuſtinia ſ. blata.l.fin.C. de edi.diui Adri.tol.nõ tamen idem ddm in caſu noſtro,quia nõ eſt par ratio Chriſti & fiſci. Nã hæc lex ad vtilitatẽ publicã & laudẽ Chriſti,illa ad pniciẽ ciuiũ & cõmodũ fiſci,hęc ad ſaluẽ populi,illa ad ruinã edita fuerat. ¶ Et q̃ iſtud ſtatutũ valet, firmãt Bal.Sal.& Mod.in d.l.fin.ſequunť vbiq; doc. vt patebit ex j.dicendis.& tale ſtatutũ viget in ciuitate Ceſenę,prout referunt Mod.in d.l fi.Sed q̃a multa dubia circa intelligentiam dicti ſtatuti ſuboriri p̃nt,vtile putaui ſubijcere nonnullas de-
25 clarationes.¶† Prima declaratio eſt vt ſtatutum p̃cedat ĩ hľditatibus extraneo delatis,nõ aũt in hľditatibus debitis filio exiſtenti in ptãte p̃ris tpe mortis.in quem dľ dñium c õtinuari non hľditatem deferri l.in ſuis ff de lib.& poſt.& ita ibi exp̃ſſe decidũt Ang.Raph.& Im.ſequiť Io. de Pla. in p̃ę.inſti.in verſi. Alemanicus.Plus voluit Ioã.de Imo.in d.l.in ſuis, q̃ de hľditate delata deſcendentib.vel aſcendentib.nulla debeať vigeſima quæ ex forma ſtatuti al's ſoluenda eſt,q̃d æquum vľ, verba tñ ſtatuti cõueniunt p̃riæ ſnĩ.e,ergo ẽt gueniet diſpoſitio l.q̃ q̃-
26 ſtitutũ.ff.de teſt.mi.¶† Sed dò intelligi dẽt iſtud ſtatu deductis prius ſumptib.& onerib.incumbentib.hľdi & legatario,q̃a ſtatutum conſiderauerit lucrum hľdis & legatarij. Illud aũt dľ lucrũ,† q̃d ſupereſt deductis impenſis & onerib.l.Lucius.ff.pro ſocio.& ita exp̃ſſè decidũt Bar.& alij in l.non amplius.in prin. p̃ illũ tex.ff.de leg j.& ibi d.Iaſo.adducit ſeptẽ ſiles deciſ. quas
28 videbis cum facere voluĕris † vnum grande conſilium,& facere quòd tibi ſoluatur ad rõnem chartarum,vt multi ſoluunt & malè,q̃a cãm dãt conſulto tib.prorumpendi in multiloquium & verboſitatẽ, q̃ ſæpe optimam conſultationem offuſcat, & iudicis ſtomachum mouet,ſenſum onerat,iudiciũ & ĩtellm p uertit ſm Hiero.ſup Hierem.li ij p̃ quo facit tex.in l.fi.C.d appel.Et vltra illas ſeptẽ deciſ.vide ples al's ſoles reductas per Felv.in c.ad aures.de reſcri.vbi ego etiã quaſdã addidi,& eas, vt
29 ſpero aliq̃n videbis ¶ † Ex hac decľone inferťr vigeſimam nõ deberi de l.quę nullũ lucrũ afferant vľ p̃legato dotis fcõ vxori à viro quatenus ĩ dote erat,vxor nõ tenebiť ad vigeſimã ſm
30 Bal.in l.iij.C.de fal.cau.adiec leg.† Nec pro legato liberationis,facto debitori prius liberato ſm Bald.in l.3.in ñ.C. de leg.

Nec pro

31 †Nec pro legato liberatiõis facto debitori tuto exceptione,
32 ſm Bar. in l. creditor. per illum tex. ff de l. b. leg. †Nec pro legato nullo & inutili. l. non dubium. ff. ad l. Fal. Secus ſi liberationis lucrum afferat, tunc quatenus in lucro eſt vigeſima fabri-
33 cæ debebit. l. q̃rebatur, vbi Ang & ſcrib. ff. ad leg. Fal. ¶ †Hinc ſi teſtõr grauet hæredẽ ad vendendum Titio fundum valoris xx. aureorum pro decem. tunc de aliis Titius tenebitur, qa eius lucro cedunt, ſm Ang. & Mod. in l. qui fundum. ff. eod. tit.
34 ad leg. Fal. ¶ †Tertiò reſtringendum eſt ſtatutum vt non procedat in legatis & hr̃ditatib. relictis alicui alteri piæ cauſæ, qa talia relicta non poſſunt in alios vſus conuerti quã à teſtõre fuerit ordinatum. cle. qui a contingit. de relig. domi. ſecundum Bal. in l. nulli. C. de epiſ. & cle. & ideo bonum eſſet q̃ ſtatuẽtes diſponerent etiam de relictis cuicunque pię cauſę, deinde ob
35 t nerent confirmationẽ ſtatuti à ſanct. do. noſtro Pap. ¶ †Dico à Papa, quia dubiũ eſt an teneren. do Legatus poſſit diſpẽſare q̃ legata pia conuertantur in alĩ vſum & Card. in d. cle. quia contingit in v. q poſt Lapum tenuit q̃ nõ poſſit niſi ſit ſi
36 bi ſpãliter conceſſa facultas † poſſet etiam ciuitas ſtatuere q̃ fabricæ, hoſpitalis debeatur quinquageſima dotium mulierũ, quæ nupſerint extra territorium. Valet enim tale ſtatutum, vt
37 per Cor. conſi. 106 q̃ quam in tract. li. i. j. ¶ Sunt etiam alij modi, & aliæ viæ quibus in hãc cauſam pecunia haberi poterunt, vt ſi ſtatuatur q̃ quilibet artifex in prin. quo artẽ cepe-
38 rit exercere, teneatur aureum fabricæ ſoluere, & q̃ quilibet
39 certum quid ſoluere [illegible] cat q̃ gradu doctoratus. ¶ Et quicũque voluerit eẽ de numero hoſpitalariorũ ſo uat. x. florenos. Hñt. n. hoſpitalarii priuilegio ne teneantur ad munera perſonalia. c. tributũ. xxiij q. vi. j. ver vniuerſis. † Dñi enim perſonę eccleſiaſticæ licet non ſint clerici, ſecundum gl. in c. ſciant cũcti.
41 de elec. li. † vj. & ſm aliquos gaudent priuilegiis qb gaudẽt hoſpitalia & clerici ſm gl. in c. qui ſquis. xviij. q. iij. de quo q̃ Bar. in l. ſemper § fi. ff. de iure immu. & in l. quod conſtitutũ. ff de teſta. mi. li. & d. Ant. de But. conſilio 30 Statuto ciuitatis. aliasin ci. Nul a dubõ. Solent etiam habere indulgẽtias & priuilegia
42 ſpecialiter conceſſa à ſummis pontificibus. † Et poſſunt conſtituere collegium, & rectorem, ac ſyndicum eligere c. inter dilectos. de don. Non erit ergo iniquum ordinare quòd quicũque voluerit ingredi collegiũ hoſpitalariorũ teneatur ſoluere decẽ florenos quam ordinationẽ ſeruant hoſpitalarij San-
43 cti Matthæi in ciuitate Papiæ. ¶ †Conſulerem etiam vſurariis & omnib. aliis qui volunt exonerare ſuas conſcias pro incertis malè ablatis, vel qui ex deuotione vel pro anima parentũ & benefactorũ intendunt aliqua elargiri ad pias cauſas, q̃ ea omnia erogarent huic fabricæ, & pro alimentis pauperum ibidem degentium. non ecc eſiæ pro cõſtruẽdis capellis ſeu miſſis celebrandis. ſatis enim aur ſummo ſatis veneni habet eccleſia c. aurum haber. xii. q. ij. Cuius enim animi putares eſſe pios fundatores, ſi ſuos deſcendentes conſpicerent mendicari, & capellanos lautè epulari, ſi nudos intuerentur amicos in grabato iacere & prælatos magnificè indutos cum ſcorto luxuriari. Quid ſi æſtimaſſes Conſtantine, liberalitatem tuam qua pro Chriſti gloria, pro Chriſtianæ religiõis aug. mẽto vſus es, ad interitum Chriſtianorum, ad infamiam eccleſiæ, ad ruinã Italiæ quandoque ceſſuram? mutaſſes credo propoſitum. Nõ pſa. digito cõpellor labellum compeſcere. ¶ Concludam tamen laudabiliora, & Deo acceptiora eſſe legata quæ in vſus pauperum relinquuntur, charitate, pietate, hoſpitalitate, refulgent: ex his ſubleuantur miſeri, curantur infirmi, ſaturantur famelici, triſtes conſolantur, diſperſi cõgregantur, peregrini recipiuntur, anilem non præbent auaritiæ, cauſam non præſtant
44 ambitioni, gulæ & luxuriæ mãm non miniſtrant. ¶ Secundum & præcedenti proximum remedium eſt, poſt electionem infectorum illico eorum domos purgare & contagioſa bona mobilia quæ aqua mundari nequeunt, vt ſunt pelles, le-
45 cti, & his ſi pa comburere, & igni purganda mandare. † Nam pẽs noſtri ſi de lepra per picuè conſtabat leproſi veſtimenta comburebant, eoſdem domum radebant intus & per circuitum, & pulverem raſuræ ſpargebant extra ciuitatem in loco immundo, & luto nouo eandem domum linebant. Quod ſi in eadem reuerſa fuiſſet lepra, tunc à fundamentis deſtruebatur, ligna lapides. & cæmenta extra vrbem proiiciebantur in locum immundum, vt habetur Danielis iij. cap. & Ionæ iij. &
46 pergit in c. voluiſſent inqn verſi. lepra de pœnit. diſt. j. ¶ †Sed hic quæro an magiſter ſanitatis poſſit inuitis dominis bona ipſa contagioſa coburere? Breuiter, niſi ſpecialiter ſit conceſ-
47 ſa facultas, arbitror quod non poſſit, † quia nunquam ciuitas cenſetur alicui dare poteſtatem priuandi alterum iure ſuo etiam ex cauſa publicæ vtilitatis, niſi expreſſe hoc dixerit, ſecũdum Bar. in l. tot. ſ. § ſi cui. ff. de poſt. & in conſi. 172. Dubia occurrunt. & Fely. in c. quæ in eccleſiarum. colum. x. de conſti.
48 ¶ Sed quæritur † an ipſa ciuitas poſſit ordinare, quòd mobilia bona infectorum comburantur? Videtur quòd non, quia ciuitas per ſtatutum non poteſt auferre alicui dominium rei ſuæ. l. ſi priuatus ff. qui & à quibus. & d. l. toties. §. ſi cui. Contrarium credo verius per tex. in c. in noſtra. de iniur. vbi pro ſedãdo bello humano ciuitas per ſuum ſtatutum priuauit ciues, q̃ damna paſſi fuerant actionibus ſuis. Idem ergo facere poterit pro ſedando bello diuino. Et quia in his, quæ reſpiciunt adminiſtrationem bonorum ſuorum, & quæ communem tangunt vtilitatem, ciuitas liberam habet ſtatuendi facultatem. l j. & le. ambitioſa. ff. de decre. ab ord. fa. traditur per Barto. in le. omnes populi in j. q. ff. de iuſ. & iu. Et quòd ciuitas poſſit, patet ex his quę de veſtimentis & domibus leproſorum ſacra dixit ſcriptura. ¶ Non obſt. quòd ciuitas non poſſit alicui auferre dominiũ rei ſuæ, quia verum eſt faciendo legem particularem contra certos, ſed faciendo legem poteſt. l. venditor. §. ſi conſtat. ff. cõmu. præd. l. Anthiochenſium ff. de priui. cred. l. Lucius. §. fi. ff. ad
49 municip. ¶ Viterius † quæritur an communitas teneatur ad pretium bonorum combuſtorũ ipſis dominis? Videtur quòd ſic per text. in d. l. venditor, §. ſi conſtat. & in l. ſerui. & l. fi. C. pro quibus cauſer. liber. acci. Hinc dicimus quòd princeps qui ex cauſa poteſt alteri auferre rem ſuam leg. item ſi verberatũ. ff. de rei vend tenetur ſatisfacere domino de pretio rei ablatæ, ſecũdum Archi in cap. per venerabilem. ix. qu. 3 Bald. in d. l. ſerui. & in d. l. item ſi verberatum Ang. in l. fi. col. 2. ff. de app. reci. & ſe-
[illegible] quuntur *communiter* doct. vt patet ex adductis per Fel. in c. quę in eccleſiarum. colum. 8. verſi. prima declaratio de conſtit. Sed iſtis non attentis contrarium verius eſſe puto, quia vrbis præfectus putridas carnes & corruptos piſces nullo pretio perſoluto ſæpe comburit & in Rhodanum proiicit, etiam mulcta dominis indicta. l j. & cura carnis. ff. de offi. præfect. vrb. Exurenda enim ſunt contaminata bona, ne totum corpus omnisve
50 reſpublica pereat. c. reſecandæ. 24. quæſt. 3. ¶ †Fortius dicendũ videtur, quòd domini ipſorum bonorũ cogi poſſint proprijs impenſis comburere bona impurgabilia, & mundare purgabilia propter periculum mortis imminentis ex contagione ipſorum bonorum. Debet enim ſuperior ex officio prouidere ne quis ſibiipſi mortem conſciſcat. leg. j. & per totum. ff. de his q̃ ſibi mortem conſciuerit, poteritque, & hibere ne quis ingrediat domum, in qua ſunt bona contaminata, niſi prius mundata domo & cõbuſtis bonis, quæ in ea ſunt, vt eſt tex. clarus in ſi. in c. ipſa pietas. 23. q. 1. nam quilibet cõpellitur tenere aquã in domo q̃ extinguendo igne. l. nã & ſalutem. §. fi. ff. de offi. pfect. vigil. Ergo & pro igne peſtifero depellendo quilibet cogi poterit ſordida bona liquare, & impurgabilia cõburere. ¶ Nõ obſt. iura pa legata, quia procedunt q. princeps vult a ſubditis auferre dominiũ rerũ, q̃ vtiles ſunt ipſis dñis & eas ſibi vel alteri appropriare, tunc tenet ad pretiũ ſecus qñ vult auferre dñium rerum quę ipſis dñis perniciosæ ſunt, & eas cõburere q̃ ſalute ſubditorũ, tunc nõ tenetur ad pretiũ. d. le. nam & ſalute. ¶ Loci
51 quoque † mutatio optima eſt medicina. Nã morboſus exercitus nullo ſalubriori remedio vti põt q̃ frequẽti caſtrorũ mutatione, vt atteſtatur Flauius Vegerius de re milit. lib. 2. Et hæc obſeruatio, vt inquit Cor. Cælius, neceſſaria eſt qua quis in peſtilentia vti debet adhuc integer. cũ tũ ſecurus eſſe non poſſit, tũ igit oportet peregrinari, nauigare, & vbi non licet geſtari, & ſubinde leniter ambulare, vertãt ergo ſoluũ. fugiant in recta loca. cap. negotiatorẽ lxxxviij. diſt. Recedant exeant, & immundum
52 quicquã nõ tãgant. 23. qu. 4. c recedite. ¶ † Vulgò enim fertur citò & lõge fugiendã eſſe peſtẽ. Nã teſte Appiano Alex. de bellis ciuilibus lib. v. Antarij populi quadringentorũ lx. paſſuum milibus longe à peſte peſtilenti diſceſſerunt. Et Celtæ vſque ad pireneos mõtes fugerunt. Quorũ exempla Io. Fir. tract. de gabellis q. 22. 2. partis inducit p̃ nos Italos, qui ex ciuitate contagioſa fugimus in villas & caſtella vicina, & ideo parũ nobis fuga prodeſt. Ad remota ergo & ſana loca fugam properemus. Sũt autem ſalubriora loca ea q̃ s. in j. & 2. remedio prę ſeruatiuis
53 demonſtrauimus. † Et ſalubrius eſt ad montana caſtra diuertere. Dei enim Angelus dixit Loth, in montẽ ſaluum te fac, & Petrus exãs in monte dixit, Dñe bonum eſt nos hic eẽ. Mat. 17.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Medicorum auxilio ſæpe ſanantur qui alias morituri erant.*
2 *Medicorum electio ad quos ſpectet. Et quot medicos debeat ciuitas habere, & reliqua loca, nu. 3. 4.*
5 *Medicus quis dicatur. & qui Medicorum appellatione veniant. & nu. ſeq vſque ad num. 17.*
7 *Vulnerans nõ tenetur de homicidio, ſi vulneratus moriatur eo caſu quo fecit vulnus incantari.*

8 Me[illegible]e

8 Medicus an possit quis dici, etiam si non sit doctoratus.
14 Medicus nouellus, qui vt plurimum dici solet parentum occisor, an cõputari possit in numero eligendorum pro ciuitate.
15 Aduocatus nouus litium confusor.
16 Tyronis appellatione comprehenditur quilibet, quantumcunque inexpertus.
17 Senis vmbra, vt vulgus ait, iuuenis superat eloquentiam.
18 Iuuenes sunt gloriæ cupidi, prõptiores & perspicaciores quàm senes.
23 Medicus debet artis peritiam ad vnguem scire.
24 Medicorum errores cum mortuis sepeliri dicuntur.
25 Medici imperiti homines inofficiosissimè occidere dicuntur.
26 Medicina, secundum Lucam de Penna, est ars, in qua coniectura praua let rationi.
27 Medicos honorare decet propter necessitatem.
28 Medicus imperitus tanquam sicarius est cauendus.
29 Medici imperiti vnico medicaminis genere omnes ægritudines sanare se putant.
30 Doctores indocti omnia argumenta vnica solutione resoluunt.
31 Medici peritia quomodo & quib. indiciis cognosci possit, & seq. vsque ad finem tractatus medicorum.
33 Medico licet interdum se laudare, & seq.
34 Medici imperiti quare parabolani dicantur.
37 Medico debent infirmi obtemperare, aliàs peccant. Et quãdo excusentur, si aliquid nocturum medico prohibente sumunt. n. 38.
39 Medicamina congruo tempore exhibita prosunt, nimis autem properata vel retardata nocere solent.
42 Medicamina multa adinuenit præteritorum malorum experientia.
43 Medicina pluries reiterari, nisi vrgeat necessitas, non debet.
44 Medici scientia parum prodest, nisi adsit sortia.
45 Medicus vt perfectus possit dici, quib. opus habet, & seq.
46 Doctori cõsulenti tria sunt necessaria, vt perfectus possit appellari, & num. 50.
47 Medicus peritus & diligens debet adesse aromatario componenti medicinam, ne, vt fieri solet, immisceat quid pro quo.
48 Medicus debet adesse infirmo in mortis periculo constituto, nec excusatur, si minus idoneum ad custodiam dimisit. Et an teneatur ad personalem custodiam infirmi de morte non suspecti. nu. 49.
50 Doctor aduocationis officio fungens ad nullum aliud officium vacare debet.
51 Medicum oportet bonis & Christiano necessariis morib. esse præditum.
52 Iudæi operam infirmitatib. suis implorantes, mortem magis quàm vitam optare credendum est. Et ibi, quam sint & Christo & Christianis inimici Iudæi, & nu. seq. Vbi qui corpus vitamque suam Iudæo committit, excommunicari debet.
57 Iudæorum medicorum operã an & quando liceat implorare. Et vtrũ Iudæi & Christiani perfidi vita deterior sit. nu. 58. & 59.
60 Medico plus cæteris conuenit esse mansueto, pudico & sobrio. nu. 61.
64 Medico vt mors infirmi non imputetur, quot & quæ requirãtur, & numero 65.
66 Medicus imperitia cuius mortuus est infirmus, qua pœna veniat multãdus. & seq. Et ibi, an valeat argumentum de iudice ad medicum.
73 Iudex qui de facto vel per imperitiam fecit hominem suspendi, vel decapitari, an teneatur similitudine supplicij, & nu 67.
76 Medicus an teneatur de homicidio, si ob eius negligetiam sit mortuus infirmus, & nu. 80.
77 Negligentia an & quando adscribatur culpæ.
78 Medicus qualiter conuincatur insidiatum fuisse vitæ defuncti. Et an quando isto casu teneatur ad damna & interesse. & nu. 79.
81 Medicus qui leuem infirmitatem magnam fecit, & breuem longam, qua pœna plecti debeat, & nu. 82. & seq.
85 Libelli forma contra medicum colligitur ex Spec. tit. de magistris. circa finem.
86 Medico non licet pacisci de salario cum infirmo, nec cũ eo cõtrahere.
87 Doctor seu aduocatus, qui ex industria litem protrahit, vel qui in aliqua exceptione patitur sevinci, vt sibi augeatur salariũ, est infamis.
88 Medicus an & quando possit cogi mederi. 90. & seq.
89 Doctor an & quando cõsilli potest vt litigantib. consulat. & nu. 92.
93 Medicus an & quando teneatur medicari gratis. & nume. seq. vsque ad num. 102.
94 Doctor an & qñ possit vendere iustum consilium, & aduocatus iustum patrocinium. Et an & quando teneatur gratis consulere, ibi. & nu. sequen.
95 Medicus non debet ex arrogantia salutem infirmo polliceri.
96 Doctor non debet clienti pro mittere victoriã, quæ iacet in iudice, nõ in ipso.
102 Medicus salariatus de publico pauperũ curã quẽadmodũ & diuitũ facere dẽt, alias priuãdus venit salario, & expellẽdus ab officio.
103 Medicus an possit mederi infirmis volentib.
104 Medicus an dare debeat infirmo medicinam, de qua dubitat, an vtilitas, vel damnum ex ea proueniat.
105 Medicus contrahens matrimonium cum relicta defuncti, quem curauit, est suspectus de morte.
106 Medicus quis & quando æquiparetur obstetrici. & nu. seq.
109 Medicus si liber est, æquiparatur professoribus artium liberalium, maximè quo ad salaria, & ea gaudet immunitate, qua legum doct.
110 Medicus Papæ vel imperatoris æquiparatur duci.
111 Medicus salariatus de publi. an & qñ possit ab infirmis aliquid exigere. & multis seq. Et an poterit à sanis oblata recipere. n. 119. & seq.
115 Mutuans an post solutum mutuum possit licitè, quod sibi sponte offertur suscipere.
116 Notarius episcopi an & quando possit aliquid recipere pro instrumẽtis ordinum collatorum.
117 Iudex an post latam sententiam possit licitè accipere, quæ sibi sponte offeruntur.
118 Doctor salariatus de publico an à particularib. possit aliqd recipere.
121 Sanis non sunt administranda medicamina, nec medicinaliter viuere debent. & nu. 122
123 Medicus conductus à communitate, qui finita locatione medicatur vt prius, an intelligatur tacitè reconductus.
124 Medico an & à quibus debeatur salarium, licet non sit conuentum.
125 Medico nõ salariato de pub. quo casu merces ei det ab infirmo, ã & qñ petere & exigere debeat. vide quæ proxime sequentis n. 126. & seq.
128 Argumentum de aduocatis ad medicos valet.
129 Medico forensi cui constitutum fuit salariũ diurnum, an debeatur salarium pro eo tempore quo steterit in itinere. & se. Et an possit petere salariũ pro die feriata in honorem Dei. n. 131. & se. Et quid si vno die egit iter trium dierum quod erit ei dandum salarium. nuin. 134.
133 Doctor Iurista an licitè petere possit honorarium pro consilio, quod fecit die festo.
135 Medicus forensis cui cõstitutum est salarium diurnum, & qui in itinere est infirmatus, an debeat consequi tantum salarium, qd sufficiat pro reuertẽdo ad domũ. Et quid si equa ab ipso cõducta ei derobetur in itinere, an sibi cõpetat actio cõtra infirmũ ad pretiũ. n. 136.
137 Medicus qui salarium recepit pro curando podagra alicuius qui paulo post occisus fuit, an teneatur restituere dictum salarium.
138 Medicus, qui cum infirmo vel repub. conuenit curare infirmos tẽpore pestis pro certa mercede sibi post liberationẽ exoluenda, an & quãdo teneatur ipso eodem pretio eos liberare, si paulo post infirmus recidiuauit, vel pestis est reuersa. & seq. vsque ad nu. 146.
140 Recidiuans incontinenti præsumitur ex causa præcedentis infirmitatis recidiuasse.
141 Equus qui intra triduum à tempore venditionis vel locationis mortuus est, præsumitur mortuus ex morbo quo tenebatur dicto tẽpore locationis vel venditionis. & nu. 143.
142 Vulneratus si intra modicum tempus moriatur, præsumitur mortuus ex vulnere, secus si decedat longo interuallo post.
144 Crapula est omnium infirmitatum fomes.
147 Medicis qualiter constitui debet salarium, vt citius infirmi liberationem consequantur. Et à quibus repetere poterit respub. dictũ salarium, & qua actione, nu. 149.
148 Auri sacra fames quid non mortalia pectora cogis.

1 MEdicorum Auxilio etiã hæc summouetur infirmitas, † namq alias moreretur, auxilio medici sepe sanat. c. fi. de pœni. dist. vij. ¶ Hic tria breuiter perstringã. Primò quot & quales & à quib. sint eligendi. Sdcò qb. sint pœnis plectendi si in exercitio eorum peccauerint. Tertiò de ipsorũ salariis aliqua subii
2 ciam. ¶ † Circa primum medici sunt à decurionum ordine eligendi. l. j. ff. de decre. ab ord. fact. Posset tñ medicorũ electio vel ex consuetudine vel ex rescripto principis ad alterum spectare. l. parabolani. C. de epi. & cle. ¶ † Quot aũt medicos hre possit ciuitas, tradit ĩ l. q duas. §. j. ff. de excus. tut. vbi dr, Maximæ ciuitates decem habeant medicos. Maiores septem. Minores
4 vero qnque. † Maximæ autem dñr metropolitanæ. Maiores q̃ cognitionem cãrũ hñt tam ciuilium quàm criminalium. Minores quæ nullam hñt cãrũ cognitionem, sed ad superiorem præsidẽ recurrunt, fin Io. de Pla. in l. nec infra. C. de profes. & medi. Sed veritas est, qꝙ in ciuitate pñt esse tot medici, quot ibi sine salario habitãr velĩt. Sꝫ cũ salario publico, & cũ ĩmunitate nõ pñt decuriões retinere ĩ ciuitate plures medicos quã s. dictũ fuit. l. j. C. de pfes. & med. nã in Alexandria erãt sexcẽti
5 de collegio & numero ordinario. d. l. parabolani. ¶ † Sed pro intelligentia q̃ro qs dicatur medicus? Rñdeo medicum accipimus, q̃ alicuius partis corporis vel certi doloris sanitatẽ medi
6 cinæ scientia & experimento pollicetur, † non incantationib. aut impcationib. Etsi multi sint q incãtationes & impꝛecatio
7 nes sibi profuisse affirment. l. i. §. j. ff. de var. & extraor. cog. † Vnde si vulneratus faciens se curari per incantatores moriatur, non poterit vulnerans intitulari de homicidio, tum quia vulneratus non dr adhibuisse medicũ, qui vulnus curaret, tũ qa p

artem damnatam cura sui ꝓcurauit. sic fuit in culpa, ſm Bar. Soc. consi. 78. primo aspectu. col. fi. lib. 2 qui poterat alleg. tex. Aug in c quoniam. 88. dist. Matres, inquit, Aug infideles filiis dolentib. quærunt ligaturas sacrilegas, & incantationes, oīa
8 ista peccata sunt hominum. ¶ †Sed hic suboritur quęstio, an ad hoc vt dicaē medicus, requiraē ꝙ sit doctoratus & approbatus? Bar. in l. sciendum. §. dictū. ff. de ædil. edict. tenet ꝙ non, inferens ad declarationē c. j. de statu regu. lib. vj. Cauēt ibi, ꝙ nullus, quantumcunque honestæ vitæ possit sub excōmunicationis pęna ingredi monasteriū monialiū, nisi sit medicus, dicit Bar. etiam non graduatus, q̄ se med cum ꝓfitetur, īgredi potcrit. sequitur d. Alex. in l. j. in addi. ad Bar. ff. de ven. insp.
9 & cons. 13. viso processu. col. fi. lib. j. vbi cōprobat, †quia serui medici esse possunt l. j § ne autē. de commu. seru. ma. & tñ serui non possunt ad doctoratus dignitatem ꝓmoueri. l. j. & l. fi.
10 C. qui milit. non poss. ¶ †Hinc in cōi sermone habeē, ꝙ medicū & stultū quilibet se poteſt appellare Nā obstetrix etiā medica nuncupaē. l. j § j ff. de var. & extraor. cog. l. item si obste
11 trix. ff. ad leg Aquil. †Sed etiā chirurgici medici dicunē. c. tua
12 nos. de homic. †& nō solum curantes hominū corpora. sed etiam curātes animalia bruta medici appellāē ſm gl. in l. j. C.
13 de excus. artif. Item Non tñ appellantur medicorum comprēnci dunt barbitonsores ſm gl. in d. c. j. Idem rationabilis causa. de sta monach. lib vj. ¶ Debent autē animaduertere q̄ medicos eligere volunt: primò ad ætatē & experientiā. Eligēdi. n. sunt medici senes & experti, nō iuuenculi, vel tyrones,
14 ſm Ang. in l. j §. pueritiam ff. de postu. †vbi dicit non esse cōfidēdum de medico nouello quia est occisor parentū Nec de
15 †nouo aduocato, quia est litium cōfusor. ¶ †Sciendum autē
16 est, quemlibet inexpertū tyronē dici ſm Vegetiū de re mil.
17 Miles. n. non exercitatus semp tyro est. † Et dici solet, ꝙ plus valet vmbra experti senis, q̄ eloquētia iuuenis, ſm Bal. in c. j.
18 de renun. & Ioa. Ana in rub. de delict puer. ¶ †Laudo tñ ꝙ simul cū antiquis & exercitatis eligaē aliquis iuuenis medic', quia iuuenes sunt cupidi gloriæ, & propterea cū maiori diligentia ægroti sanitatē ꝓcurant. Autriqui aūt vt plurimū sunt desides & remissi. Sicut de aduocatis dixit Spe tit. de aduoc
19 §. nono. ver. item cautus sit antiquus. † Promptiores. n sunt do ctores iuuenes tanq̄ ex studij fornace nouiter educti. arg c li-
20 quidò. de consc. dist. 2. Solent †etiam esse perspicaciores, †qa
21 memoria in iuuene tenacior est, iuxta illud Senecę Solebat mihi bonæ fidei esse memoria & quæ ei concesseram citò re stituebat nunc autē ætate cassata, & longa desidia, quę iuue
22 niles animos dissoluit q̄ noua audio † Sicut ēt ī iuuene sensus acutiores & ad capiendum velociores ſm gl. in l Gallus. in prin ff de lib. & posth & in l. cùm qd. ff. si cer. pet not. Pan. ī c. quoties, in 3. not. de rest. ¶ Scdò aduertant ad artis peritiam.
23 † Debet n medicus hre scięntiā medicinalē. l. j. ff. de decret. ab ord. fac. & in scrinio pectoris tenere traditiones artis, c. ad au
24 res de ętat. & qual. ¶ Sed qualiter sciri porerit medicū esse peritū, cum errores medicorum sepulti esse dicaē cum his, quos interemerunt. Et si in eorum manib. qs in fata cocedat, necessarias ꝓducunt rōnes, quib. apertè ostendunt ꝙ vita il-
25 lius nō erat vlteri9 ꝓtelāda. † Et hi sunt ſm Iuc. de Pen. ī rub.
26 de ꝓfe. & medi q̄ homines officiosissimè occidunt, † nā secundū eū, medicina dr ars, in qua plus valet cōiectura q̄ rō. & fuit dictū Macrobij in Saturnal. ꝓpe fin. ¶ Sed absit ꝙ ego
27 detraham medicinali scientiæ & medicis eruditis, † quos saltem pp necessitatem debemus honorare, vt hr i. celesia. 37. nam publicæ necessitati sæpè consulunt, & sanitatem ęgroto
28 restituunt. l fi. C. in quib cau. cess long temp. prescrip. ¶ †Imperiti aūt medici nō minus q̄ sicarij odio sunt habendi. Hi eñ sunt q̄ rempubl. destruunt. l. illicitas §. sicut. ff. de offic. præsid. Hi sunt q̄ iā morbis, quos longa inedia ꝓdiderunt, subiuncu
29 las faciunt, & delicatos cibos. | Hi sunt, qui vno collyrio om-
30 nium oculos sanāt. c. fi 39. dis. & ibi gl. dicit, †sic faciūt indocti Legistæ, qvnica solutione quæcunq; argumēta resoluunt. Et si malum medicū volueris rationib. & opprobriis ꝓfusum reddere, ad Plinium Senecam, Sodonium, & Fran. Petrarchā
31 recurras. † ¶ Cognoscitur autē medici peritia si ægritudinis cās sciat exprimere, secundum Hypocr in prologo Progno-
32 sticorum. † Et q̄ se medicina peritum esse affirmat, tria scire ꝓsupponit, videlicet in singulis ægritudinib ꝑterita i. vñ infirmitas originē traxerit. Præsentia. i. in quo statu & gradu existat ægritudo Futura. i. vtrum curabilis sit, an mortalis, secundū Car Flo. ī d. c. ad aures sed qs est hic, & laudabim9 eū? Pauci quos æquus amauit Iupiter. ¶ Multi tñ sunt, qui se peritos in hac medendi arte profitētur, sed anverū sit, Deus ipse nouit, se tñ vt eruditos exhibēt, vt dr in d. c. ad aures, & ibi not. Car.
33 ꝙ † licet medico se laudare. Qd plurimi faciūt, quib. vt refert Lucas de Pen. in rubr. de profes. & medi. nihil deesse videtur
pręter effectū operis, si is desideraē. Ab eis singularū rerū nās sanitatis & ægritudinis causas accipies, ipsi ęgr tudinis initiū, augmentū, statū, & diminutionem indicant Quid plura? cùm
34 eos audio, videtur mihi posse mortuos suscitare. † Nec mirū, parabolani em̄ appellant, quia multas habent parabolas, ſm
35 gl. in l. parabolani C. de episcop & cler. ¶ †Non puto tñ exercendos peritos medicos, q̄ apud ignotos modicē se profitentur teneremedicinæ scientiam Licet em̄ apud incognitos se laudare nam ꝓconsul in sui commendationē transmittit ꝓuincialibus literas, priusq̄ prouinciam ingrediaē. l. observare. §. anteq̄ ff de offic. ꝓcons. & apud Didonem se extollebat Aeneas, dicēdo *Sum pius Aeneas raptos qui ex hoste penates, Clas*
36 *se veho mecum fama super æthera notus.* ¶ †Crederent etiā, quòd liceret se pro veritate laudare in præsentia ægroti volentis sumere nocitura ꝑ mandata ipsius ad effectum, vt retrahat infirmum ad rectam normam viuendi, sicut faciebat Paulus, qui vt infideles traheret ad catholicā fidem, palàm dicebat se habere Spiritum sanctum c sicut en m. xxviij. q. j. Sic nos edocuit dñs noster Iesus Christus, dum dicebat: Sancti estote, qa ego
37 dñs vester sanctus sum. c tenere. xxxj dist ¶ †Peccant em̄ graniter infirmi q̄ ꝑ medici præcepta sumunt nocitura, qa ꝑ charitatem faciunt, q̄ vult, ꝙ sibi non noceant. c. si non licet. c. pla
38 cuit. xxiij q. v. c non æstimamus xiij q. j † Sed nitimur in veritum Et interdū grauior est sitis, q̄ febris, & doloris impatientia sæpe cogit patientē in seipsum sęuire. l fi. § si quis autem ff. de his q̄ sibi mor. consciu. ¶ Cognoscitur etiam medici peritia si o portuno tempore nouerit languentibus medicinam
39 præbere. † Nam propterea nim s vel retardata remedia non ꝓfutura præstant. c. cū absit. 50 distin. Temporibus medicina valet, data tpe ꝓsunt Et data non apto tpe vina, nocēt, nā oīa tpa habent, & suo tpe sunt singula exped enda. c. qs ignoret,
40 32. q. 4 Iop. Iudices C. de feriis. Iustas. C. de iure fisci. † Probatur etiam med cū habere sōiam, si nouis morbis noua sciat antidota præparare. c cæterum. de iuram. cal. l. j. de ven inspic. Sciunt em̄ optimi medici ꝑ quemlibet morbū ꝙ gruam inue
41 nire medicinā c. qualiter & qñ § verū. de accus. † Prudens em̄ medicus considerata qualitate psonę, causa infirmitatis, tpe, & loco medicinam adhibet opportunam. c. sciendum 29. disti. debet etiam experim ta præteritorum ante oculos suos ꝓpo-
42 nere, quia vt scribit August. ad Bonifac. † Cogunt nos multas inuenire medicinas multorum experimenta maloru. c vt cō-
43 stituerēē 50. dist † Nec toties medicinam reiteret, si necessitas non vrgeat. Toties em̄ reiterata nocet, potius q̄ ꝓsit ca. quis.
44 de pœnis. dist. iij † Tertiò electores diligenter aduertāt, an medicus sit diligens, qa sola scientia nō sufficit in medico, n sicū
45 scientia sit ꝓiuncta solertiæ, vsui, & qualit. | vbi not. Tan. tria ad faciendo perfectè medicum esse necessaria, primò, ꝙ sit eruditus, secundò, ꝙ experiaē ſm artis traditio-
46 nes, tertiò, ꝙ sit diligens in artis exercitio. † Quæ tria etiam exiguntur in iurista consulente, qui debet esse peritus. item debet consulere ſm coes opin non aut ſm sophistas, tertiò debet esse diligens in examinando bene factum. Medicus em̄ circa curā infirmi tenet o m diligentiam adhibere. c. tua nos. de homic. & ibi Inno & Ioan. de Ana. d cut non satis esse, ꝙ medicus preparet bona medicinam. ſm canones physicales, n si etiam aduertat, ꝙ aromatarius non immisceat qd pro quo, & non conficiat medicinā ex corruptis, vel vetustissimis specie
47 bus, quæ magis nocere solent, q̄ prodesse. † Ideò concludūr, ꝙ medicus debet esse præsens, quando aromatarius conficit
48 medicinam † Item medicus videns infirmū in periculo mortis, si vult, quam debet diligentiam adhibere, non debet à latere infirm. discedere, quia ad custodiam tenetur, nec excusatur, etiam si alium, minus idoneum ad custodiam dimiserit, ſm Hostien. in summa, de ætat. & qual §. ord. vers. ex postfacto. p
49 text. in c. ea quę. de offic. archi. n arg † Vbi autem ęgrotus nō est in discrimine vitæ constitutus, non tenetur medicus ad psonalem custodiam, sed sufficit ꝙ ægrotum visitet bis in die, & ei dictet regimē & dietā, ſm Host. & Card in d. cap. tua nos.
50 Caueat † ergo medicus, ne tot suscipiat curas, ꝙ omnib. vacare non possit, nam pluribus intentus minor est ad singula
51 sensus. cap diuersis fallaciis. de cler. coniug. † Sic aduocatus in suo officio vti debet solertia, & ideò dum aduocationis officio incumbit, ad nullum aliud officium potest aspirare, ne cū in vtrunque festinet, neutrum bñ peragat. l. nemo. C. de assess.
52 Quartò tu poīa elect debēt aduertere ad mores medici, quia oportet prius animas q̄ linguas fieri eruditas. l. magistros. C. d profes. & medic. Et ideò Vlpianus alloquitur decuriones his verbis, Certi de probitate morū, & artis peritia medicos eligatis, quibus vos vestrosque liberos in ægritudine corporum committatis. Ego aūt alloquor Auenionenses, qui se suósq; liberos infirmitatibus committunt ludæis perfidis & Christia-

notū inimicis,nā si Christū persecuti sunt,credendum est, q̄ nos ēt p̄sequent̄,al's si q̄riū creditis, critis illis sil'es, q̄ Christum mendosum & ꝓphetam asseuerāt,ego aūt Christianus sum,& agnósco veritatē Christi dicentis. Si me p̄secuti sunt, & vos persequent̄,mortē ꝓfecto appetit qui à Iudæo sanitatē exquirit,qa sine auxilio Christi se sanū fieri putat. c.quisine.xxvij.q.ij.¶Bonus medicus prius monet & inducit lāguē tem adimplorandum auxiliū Christi,ad p̄fessionē,ad pnīc bñ dictionē,q̄ viaticum appellamus.c.cū infirmitas.de pēn. & re mi.hæc' qual'r docebit Iudæus, nisi in contēptū Christianæ religionis Et si tu ægrotus patiaris redēptorē nr̄m ludubrio sē noīari per Iudæū mortal'r peccas,& iō in assidua ægritudi
53 ne pmanebis.¶†Prohibentur.n.Iudęi nomē Christi inuocare,qa illum,quē inuocāt,negligunt & cōtemnūt.fm Bart. &
54 scrib.in ꝓœ.digest.†Sūt.n.Iudæi inimici nr̄i & crucis Christ. c.licet vniuersis.de testi.ergo Christianus qui se Iudæo inimico suo cōmittit,vitæ renuntiat.l.princeps.C. de prin.agen.in reb.lib.xj.Fidei nr̄æ hostes sunt Iudæi.c in ciuitatē.& ibi glo.
55 de iud. blasphemi noīs Cr̄i.c.cū sit nimis.eo.ti.†ac peiores& deteriores sunt omnib.gentib.& omnib.sodomitis. c.nōne. j.q.j.¶Sed quid rōnib.ꝓtendo persuadere Christianis ne cor-
56 pus vitámq; suā credāt Iudæis,† lege ipsa sub excōicationis pœna prohibitū est Cr̄ianis ne in eorum infirmitatib. vtant̄ opera alicuius Iudæi. Audi ergo quid sancta synodus septima disposuerit,nullus eorum qui in sacro sunt ordine,aut laicus azyma Iudæorum manducet,aut cum eis habitet,aut aliquē eorū in infirmitatib.suis vocet,aut medicinā ab eis p̄cipiat, cū eis in balneo lauet.Si verò quisquā hoc fecerit,si clericꝰ
57 sit,deponat̄,si laicus sit,excōicet̄.c.nullus xxviij.qō.j.¶†Reperio tñ q̄ Fel.in d.c.tua nos.intellexit istū ꝓcedere,vbi reperiant̄ medici Christiani,sed vbi non reperiunt̄,tunc in subsidiū & ꝓp necessitatē excusāt̄ infirmus,q̄ implorat auxilium
58 à Iudæo.argu.c.discipulos.de cōsecr.dist.v. ¶†Ex præmissis satis edocemur ne perfidū Christianū in medicū assumamus qa mali Chr̄iani deteriores sunt q̄ Iudæi,cum minus peccet qui viā dñi non agnoscit,q̄ qui post agnitā retrocedit. ca. qui
59 dam.de apostat.c.si refugientes.de pēn.dist.4.†Vir.n.scelestus, lippus est,nec causas morborū potest discernere,qa carnalis vitæ operatio illius sensus hebetes fecit,& illius oculos carnalia desideria obscurarūt Cuius n oculi studere & recta videre p ingenium poterant vsu prauorū actuum alligantur.c. hinc etenim.ver in lippis.xlviij.dist.¶Sed medicorū vitia am
60 plius nō execremur,ingramus virtutes.†Mansuetus medicꝰ esse dēt,nec illi magis q̄uenit mansuetudo q̄ medico.Nā qui vulgaris sananda[illegible] oleo vti.Exemplo Samaritāni,q̄ in vino mortium discretionis adhibuit, in oleo mollicie,pietatis.Pervinū mundant̄ putrida p oleū sananda fouē
61 tur c.disciplina xlv.dist.†¶Sobrietas & si ab omnib.seruāda sit à medico est maximè amplectenda,quia venter pinguis,& vino æstuans facilè dissumat in pniciē ægrotantiū.c.6.die.35,
62 dist.¶†Pudicitia valde medicū exornat. Luxuriosus medicꝰ à populo hr̄ odio,pudicus autem omnib charus existit.c.p̄ter hæc.32.dist.in fi.Non.n.potest toto corde ęgrotantib. medicari,qui fęminarum nexib.alligatur.c. hospitiolum tuum. ca
63 causa & qō.†Cauant ergo medici ne in cura formosæ mulieri sese verbo aut actu impudicos ostēdant nec causas morbi per candida brachia qnærant. ¶ Nunc videamus quando mors infirmi sit medico imputanda,& qua pœna puniēdus sit, si eius culpa ægrotans occūbat.Pro expeditione huius q.intendo commentari.l.illiciras.§.sicut.ff.de offic.præsid. Cuius tenor seqū.¶Sicut medico imputari euentus mortalitatis nō dēt,ita q̄d per imperitiā cōmisit,imputari ei dēt : prætextu.n. humanæ frāgilitatis delictū decipiētis in periculo hoīs innocxium esse non dēt.¶ Vt sensus huius tex.perfectè habeat̄,formandi sunt quāplures qōnes ex qbus pefecta cognitio resultabit.
64 Quero igit primo loco,† an excusetur medicus à casu mortis infirmi quē curabat.rndeo si quæ s. dicta sunt obseruauit, certū est eum excusari,vt dr̄ in primo rnso huius tex. & quia non est in medico semp̄ releuet̄ vt æger.glo.in c.ad aures.de
65 æta. & qual.¶.Et fm Inn.in d.c.tua nos.ad hoc† vt mors nō possit medico imputari , quatuor sunt necessaria. Prīò quòd ars medica sibi congruat,id est q̄ sit laicus,non clericus, aut religiosus,cui non q̄uenit ars chirurgiæ.c.fīam sanguinis.ne clerici vel mona.& d.c.tua nos.Secundò,q̄ fm artis traditiones medicinam ægroto ꝓpinauerit.d.c.ad aures.Tertiò q̄ oēm diligentiā adhibuerit. Quarto q̄ ægrotū informauerit
66 de oībus,q̄ ægritudini ḡria sunt.¶ Quæro ij.† qua pœna puniri debeat medicus, ex cuius imperitia mortuꝰ est ægrotās? Nam ei isto casu mors imputat̄,vt in ij.rnso huius.§.¶ Mart. Silli.& Alb.de Ros.hic dicunt medicum ex ordinem esse puniendum.arg.l respiciendū.§. delinquunt. & q̄ ibi tradunt. ff. de pœnis.idem tenet Augu.de Ari.in addi.ad Ang.in trac. malefi.in ver.fama publica.in vij.q.vbi arguit de iudice ad medicum,nam secundū cū,si iudex per imperitiam aliquem posuerit ad torturam,& tortus ex tali tortura moriatur , tunc extra
67 ordinem est puniendus.¶†In ḡrium,q̄ medicus tenet̄ pœna homicidij,& sic legis Corn.de sicariis, probari vī sic. Iudex q̄ de facto facit aliquē sustinēdi,tenet̄ similitudine supplicij fm Bar. in rub.C.de pœna iudi.qui malè iud.Et istud vī voluisse glos. in l.ij.ff.q̄ quisq; iur.dum dicit idē in medico qd in assessore q̄ per imperitiam cōsūluit.Facit qd decidit Bar.in l.lege Cornelia.ff.de sica.¶Et istā partē tenuit Iac.de Are. quia in dolo vī
68 medicus,qui asseuerauit se peritū in arte cū nō esset. †Tacitè enim se peritū asseuerat,qui se in medicū eligi patit̄.l.Iulianus.§.qd tñ.ff.de act.cmp.l.si quis fundum. §. si quis vitulos.in arg.ff.loc.& hoc dixit gl. in d.l.ij.Et quia non p̄ōt medicus allegare imperitiam cū se peritum asseuerat, vñ vī dicendū, q̄ p̄ dolū ḡria medicamēta exhibuerit,si dolo occidit,ergo reus
69 est mortis,vt j.subiiciā.¶†Facit,qa medicus qui secuit per imperitiā,tenet̄ ex maleficio,non aūt ex quasi maleficio,vt tenetur iudex.l.ex male[illegible] q̄ iuncto §.si tñ iudex, ff.de act.& obli.& bñ facit tex.in l.idē iuris.§.[illegible] vbi dr̄,nemin[illegible]n dre affectare id , in quo scit vel scire dēt im-
70 peritiam suam alteri nocituram.¶ † Et hanc sn̄iam seruant Aegyptij,vt scribit Herodotꝰ de antiquorum gestis lib.ij. Mit enim Aegyptiaca lex,Medici ex publico victu sumant,ęgros, fm legē curent ab antiqs medicis cōprobatisq; scriptoribus traditā,siqs normā sacri libri secutus infirmū sanare nequerit omni caret culpa,si p̄ter ea,quæ libris continentur,illum curauerit,morte puniat̄.¶ Quid tenendū? amplector primā partē per tex.in l.3.§.j.ff.de sica.vbi dr̄,qui poculū amatoriū libidinis cā dedit,ex quo mulier quæ illud bibit deceisit,relegeē nō pœna legis Corneliæ feriat̄. Sic dicendum vī in medico, qui animo sanandi non necandi p̄ imperitiā malā medicinā pro-
71 pinauit.¶†Sedò,quia pœna homicidij non tenetur, nisi qui dolum cōmisit l.cum aūt excipitur.ff.de ædil. edi.tradit Bart, in l.quid ergo.§.pœna grauior.col 4.ff.de infa.do.Ias.in l.j.col. pe.ff.de legibus.vbi pl'a ad istud congessit , quæ repetit in l.in actionibus.ff.de in lit.iurando.& in l.4.§.qd prætor. ff. ne quis
72 eum q̄.& idem firmat Dec.consi.9.p̄ totū.Impitia†aūt culpæ adscribit̄ & non dolo. d.l.si quis fundū.§.si qs vitulos.ff.loca.
73 ¶†Hinc dicebat Alb.de Ros.in d.l.ij.q̄ iudex qui p̄ imperitiā decapitari iussit vnū vel plures,non est ipse decapitandus,nisi probetur dolus,qa in dubio potius ex imperitia q̄ ex dolo p̄sumit̄ iudicasse ꝑ ius. Qd dicit facere ꝑ Cremonenses, q̄ decapitari fecerunt suū p̄trem.qd est bñ notandū.¶Nec ob.decisio Bal.in d.rub.C.de pœna iud.qa loquit̄ in iudice qui de facto sine debito ꝓcessu suspendi iussit hoiem. & sic potest intelligi qñ vt priuatus per dolū fuisset,nos loq̄mur qñ p̄ imperitiam iudicauit.¶Quod intelligas ꝓcedere,nisi statuto cauere tur q̄ qui homicidium quocunq; mō cōmiserit,decapitet̄,tūc ēt qui p̄ latā culpā illud cōmiserit decapitari poterit , fm Sal,
74 in l.ij.col 3.C.de noxa.& d Ias.in d.l.ī actionibus.col.vij. † Ex his satis liquet medicū esse reum mortis,si p̄ dolum ægro dederit ḡria medicamenta,ex quibus mortuus sit.l.iij.in princ.& l.lege Cornelia.ff.de sica.Et ita intelligēda est decisio do. Car. Alex in c.absit.in fi. 50.dist.vbi vult medicū de homicidio teneri,& vti homicidā esse puniendū.& ita ēt tenuit Ang. in l.
75 necessarios §.fi.per illū tex.ff.ad Sylani.¶†Tertiò q̄ro an infirmus in dubio præsumat̄ mortuus culpa medici?Rndeo pro medico faciendā esse præsumptionē. arg.l. Herennius.§.caia. ff.de euic & bñ probat̄ in d.c.tua nos.&hoc exp̄sse vult Speculat.de dispens.§.iuxta p̄positionis.ver. itē exercēs artē chirur-
76 giæ.per tex.in c.de occidendis. xxiij.q.v. ¶ Quartò †q̄ro an medicus,cuius negligentia mortuus est ægrotus tenet̄ de homicidio?Constat.n.medicū ad exactam diligentiā teneri , vt
77 dixi. s.ver.tertio aduertant. ¶ † Bī videret̄ idem concludendum.qd de imperitia dictum fuit p̄ eadē fundamenta, nā negligentia ēt culpæ ascribit̄ non dolo.l. idem iuris.in princi.ff. ad leg.Aquil.Crederē distringuendū inter negligentiā & negligentiam.Quædam enim est negligentia quæ accedit malitiæ.c.per tuas,&ibi no Pan.de testib.& isto casu si medicus exmalitia deserat curā infirmi,pœna legis Corneliæ tenet̄ quia dolo non caret.Dissoluta.n.negligentia dolus est.l.magna culpa.ff.de ver.sig.Et propter negligentiā dissolutā ita degradat̄ sacerdos,sicut p̄ delictum dolosè patratū.c. dictum, lxxxiij.
78 dist.¶ † Duobus enim modis probat̄ medicū insidiatū fuisse vitæ infirmi.Primò si illi adulterina medicamina sciētet p̄buerit.Secdò si tēporib. opportunis neglexerit infirmū curare.l. necessariò. §.fi.ibi,si vēl iniuria vel insidiis medici necatus fuerit.ff.ad Sylla.& ibi ita expresse decidit Ang.¶.In foro autem poli,certum est medicū qui negligit medere ægroto

existenti in ꝑiculo teneri ac si ipsum occidisset. c. j. lxxxj. disti.
79 & ibi hoc clarissimè firmat. d. Card. Alex. ¶† An ãt medicus isto casu teneatur hꝛdibus defuncti ad damna, interesse & expensas? Iac. de Are. in d. l. qua actione. § fin. ff. ad legẽ Aqui. distinguebat Aut infirmũ gratis curabat, & tunc non tenet, qa potuit qñ voluit curam relinquere Aut erat salariatus de publico vel ab infirmo, & tunc tenet. ¶ Alb. de Ro. saliter & melius, vt puto, distinxit. Aut medicus assumpsit expresse curam illius, aut expresse dixit se nolle teneri ad visitandum & curandum, aut nihil dixit, sed simpliciter incœpit illius curam hꝛe, & postea deseruit vel neglexit. Primo casu constat eum teneri ad damna & interesse, ẽt si gratis medicabatur, ranquàm ęgrotus videatur sui curam illi mandasse, & ipse mandatum susceperit, quo casu etiam de culpa tenetur. l. procuratore. C. mandа. Scdo casu constat non teneri. Tertio casu perseuerare tenebatur, quia incipiendo simpl'r curam infirmi vꝛ totum onus suscepisse, cum cura infirmi sit vnum totum ꝯnexũ. arg.
80 l. tres tutores. §. idem in eo. ff. de admi. tut. ¶† Scias etiam ꝙ magis peccare vꝛ medicus si ꝓp eius negligentiã moriꝛ infirmus, q̃ si ꝓp imperitiam, nã qui negligit facere iustitiam, tenetur ad totale interesse. l. 4. §. [illegible] dano. infec. & tñ qui iudicat ꝓp imperitiam, solum tenetur ad id, quod iudici æquum visum fuerit? quod minus est q̃ integrum interesse. l. si filius. ff. de iudi. insti. de obligati. quæ ex quasi delic. in prin. Rõ esse ꝑt, qa negligentia non ita faciliter excusari ꝑt sicut imperitia, nisi fortè imperitia esset supina, tunc. n. ad verũ interesse teneret, ſm gl. insti. de obli. quæ ex quasi delic. in princ. Ale. in
81 l. fin. in apostil. ad Bar. ff. de var. & exor. cogni. †Quinto quero qua pœna sit castigandus medicus, qui leuẽ infirmitatẽ fecit magnã, & breuẽ fecit longã per aduersa medicamenta, vel al'r
82 vt ægroti bursam vacuaret. † Solent. n. auari medici multas excogitare fraudes vt languẽtes excorient, ſm Plinium iunio rem in princ. sui operis. ¶ Bꝛ rñdeo arbitrio iudicis puniendũ esse. l. medicus, ibi, in ciuile factũ præses prouincię coerceat.
83 ff. de var. & extraord cog. ¶† An autẽ teneatur ægroto restituere pecunias extortas? Dicas ꝙ sic per d. l. medicus, vbi deciditur ꝙ ęgrotus qui vendidit medico prædium compulsus ꝓp medicamenta aduersa, officio iudicis obtinebit rescissionẽ contractus. & traditur per Bald. in l. interpositas. C. de tran-
84 sac. ¶† Plus dixit Pan. in c. qa plerique. in x. q. post Inn. de imm. eccl. ꝙ medicus non solum in foro animę tenetur restituere omne id quod vltra debitum accepit, sed etiam tenetur in foro fori. per tex. in dict. l medicus. quia oẽ datum medico vltra debitum præsumiꝛ datum ꝓp sanitatem recuperandam, & ꝓp euitandum periculum mortis, quinimo ẽt tenetur ad damna & interesse passa ex dilatione infirmitatis. l. idem iuris. & l. itẽ si obstetrix. §. i. ad l. Aquil. ibi, persuasum alicui medicamentũ
85 infuderit. vel ore, vel clystere. Et si velis scire † formare libel-
86 lum ꝯ medicum, vide Spe. tit. de magistris circa fi. † Ex istis bene sequitur ꝙ promissio facta medico per infirmum non est obligatoria, tanquam præsumatur meticulosa, & sic non licet medico pendente infirmitate pacisci cum infirmo super salario, vt est tex. in l. archiatri. C. de profes. & med. sicut etiam non licet aduocato pacisci de quota litis. l. quisquis §. præterea C. de postu. Sicut etiã nõ licet aduocato vl'ũ ꝓctum inire, vel vllum pactum facere cũ eo, quẽ in propriã recepit fidem, neque iurgiũ ex industria protrahere. c. infames. § ꝓterea. iij. q.
87 7. & d. l quisquis. † Et dixit gl. in d. §. præterea, ꝙ infamis est aduocatus, qui patitur se vinci in aliqua exceptione. vt asserat non posse touere diutius cãm, nisi sibi augeatur salarium. Ad
88 ducit exẽplum medici de quo in d l. medicus. † Sexto quero an medicus cogi possit inuitus mederi. Rñdeo ꝙ medicus lege præcepti tenetur, alàs mortaliter peccat, & est ſm legem De reus homicidij, si infirm⁹ moriaꝛ. quia mortẽ inferre cõ uincitur, qui eam cũ possit non excludit. c. j 83. dist. in. & ibi do. Car. Ale. hoc pluribus comprobat rõnib. poterit ergo compelli per cẽm, vt à peccando desistat. c. nouit. de iud. Sed etiã credo ꝙ offõ iudicis cogi possit mederi & ægroto cõsulere.
89 † Sicut doctor cõpelli ꝑt cõsulere litigantibus, ſm gl. in l. 2. C. de proxt. sacro. scri. & proba. in l sancimus. C. de aduo. diuer. iud. vbi Bar. & Saly. no. licet Bal. ibi ꝯrium teneat, & malè, nã
90 ꝯ operi. gl. & Bart. est verior & magis cõ⁹, ſm Fel. in cap. si pro debilitate. co. fi de offi. dele & Pari. de Put. in trac. de syndica-
91 tu. ver. potestas cũ esset in officio, † Postquàm enim medicus offm medicandi assumpsit, vꝛ posse compelli vt operas præstet, quia est munus publicum, qd quilibet inuitus subire tenetur. l. munerum §. iudicandi. ff. de mun. & hon. & l. pe. §. duo.
92 ff. de vaca. mu. † Sed quid si desperet de salute infirmi, an tunc medicus etiam tenebitur medicari? †Vꝛ quòd non, quia doctor iurista nõ debet neq; arctari potest suscipere ꝓtectionẽ cause desperatæ. l. rẽ non nouam. §. proni. C. de iud. c. si habes. xxiiij. q iij. & hoc ẽt dicit gl. in l. j. §. diuus. ff. de var. & extraor. cog. ¶ In contrariũ est ipsa veritas, quia medicus suscipiendo curam desperatã neminem lædit sicut aduocatus qui protegendo cãm iniustam lædit aduersariũ, pares ergo nõ sunt ter
mini ſm S. Thomã. 2. q. 73. art. 3. quem sequitur Felin. in cap
93 pastoralis. col. 3. in fi. de iud. ¶† Sed quæritur an teneatur mederi gratis, an ita demũ si salariũ condignũ sibi præstetur? Vꝛ ꝙ gratis teneatur, aliàs incurrat simoniã. Giezi. n. gratiã sanitatis Naamam Siro vendidit, eandem gratiam Eliseo vendicantem leprosus factus amisit. c. qui studet. j. q. j. & Prouerbio rũ. 24. Noli vendere sapientiã doctori. & intelligentiam, gra-
94 tis accepistis, gratis date. c. j. de magistris. ¶† ſn ꝯrium facit, quia licet doctori vẽdere iustũ ꝓsiliũ. & aduocato iustũ patrociniũ. c. nõ licet. 11. q. 3. l. vni. C. de suffra. Facit, qa si merces nõ esset, nemo studeret, nã metu inopiæ etiam iustitia deseritur. c si qs. 1. q. 2. c habeat. xij. q. j. Nec facilè inuenies multis exemplis vnum, Virtutem pretium qui putet esse suum. & dicitur Prouerbiorum xvij. De fructu oris replebitur venter eius, & c. 12. de fructu oris eius quisque replebitur bonis. & dicit Sapientia. c. 8. Diuitię mecũ sunt, & dicunt iuristæ. Dat Gãlenus opes, & ſactio Iustiniana. Ex aliis paleas, ex istis collige grana. ¶ Et ista pars verior est pro qua est tex. in c. non sanè. 14 q. 5. nã si doctor nõ tenetur gratis ꝓsulere. vt ꝛ. dixi, nec aduocat⁹ postulare. l j. § ait ꝓtor. ff. de postl. multo minus tenebitur medicus gratis mederi, quia & si professorũ & medicorum eadẽ causa videaꝛ iustior, tñ est causa medicorũ, cum hi salutẽ hominum agãt. illi studiorũ curã. l. j. §. medicorũ. ff. de var. & extraor. cog. & ita tenent gl. & scrib. in d. c. qui studet. Pan. & alij in d. c. ad aures. de rap. & quali. ¶ Ad ꝯria respondet gl. in d. c. qui studet. q̃ medicus nihil debet recipere pro sanitate restituenda infirmo, cum illud sit gratia. & ita ꝓcedat ille tex. sed pro labore ſm̃ licitè recipit, sicut ꝓfessor recipit salariũ pro
95 suo labore, non ꝓ scientia quã docet. ¶† Qd facit ꝯ arrogãtes medicos. q ſnt̃ sanitatẽ pollicẽt ægrotis. c. qñ. 83. dist. Nã sanitatẽ promittere nihil aliud est q̃ gratiã polliceri, quæ nõ est in medico, sed in Deo. c. potrò. ver. hic autẽ, & ver. nun-
96 quid med. ci reluscitabunt mortuos. de pen. dist. 1. ¶† Malè ẽt faciunt consultores & aduocati, qui clientulo victoriam repromittunt. Quia victoria non est in aduocato, sed in iudice. l. 1. ff. de abol. & §. norandum. ij. q. iij. nec semper laborẽ sequit̃ effectus. c. nisi cũ pridẽ. §. quippe. de ren. ¶ Itẽ respondet eadẽ gl. ꝙ nihil medico debetur ꝓ sanitate. sed pro honore ꝓ qua facit tex. in d. c. non sanè. ibi. nec medico reddere volunt honorẽ suũ. Sic etiã propheta in signũ honoris munera recipit. c iudices. 1 q. . Sic deus in ſignum honoris recipit decimas. c. decimæ xvj. q. . Et hac de causã [illegible] debentur honoraria dicuntur, non mercedes. l. 1. §. proinde. & §. in honora-
97 riis. ff. de var. & extraor. cog. & dixi ſn in 2. par. princip. ¶† Insuper dubitatur an medicus cui nota est cura & infirmitas absque reuolutione librorum teneatur gratis curare. gl. in d. c.
98 nõ licet. mouet hanc dubitationem in ꝙsultore. † & tenet ꝙ teneatur gratis cõsulere. secũ Spe. de salario. §. sequit̃ de aduocatorũ salariõ. in prin. idem ergo dicet dũ in medico. ¶ Sed in vtroque ꝯriũ verius est, & ꝯrium tenet Io. And. in addi. Spe. Io. co. palle. qa scribit maximũ absurdũ ꝙ deterioris ꝙditionis essent q bene laborabũt in studio, q illi qui parũ in scholis & in studio insudarunt, Itẽ deterioris ꝙditionis esset vir practicus, promptus, resolutus, & ingeniosus, q̃ grossus. & inexpert⁹. Vñ concludo habendã esse rationẽ ꝓteritorũ laborũ. l. studiorũ labor. C. de asses. nec tã pro labore quam pro honore hono-
99 raria debentur, vt statim dixi. ¶ Sed an pauperib. saltẽ teneaꝛ ſn gratis mederi [illegible] concluditur ꝙ sic. vt per Card. Alex. in c. 1. 83. dist Pan. & alios in d. c. ad aures. quia non debet apud medicum plus valere pecunia, quàm vita morituri. c. nõ satis.
100 86. dist. † Sic aduocatus tenetur gratis patrocinari pauperib. & doctor gratis consulere. secundum Host. & Pan. in ca. ꝛ. de offi. iud. & bene probatur in c. statutum. §. insuper in fin. de re c lib. 6. nec aliter possunt saluari. quia ab condunt talentũ domini sui, secundum Grego. super homilia Matthæi. 5. ¶ Subdit Pan. quòd si recusauerint mederi vel patrocinari, iudex poterit eos cogere interdicendo sibi officium postulandi vel medicandi, vel aliàs mulctando. sequitur Fel. in c. si pro debilita-
101 te col. fin. de offi. dele. † Nec debent medici deꝛignari pauperib. succurrere. quia laudabilius est ob equi tenuiorib. quã turpiter seruire diuitib. l. archiatri. C. de profes. & medi. & ibi Io. de Pla. dicit quòd cura pauperum honestissima, cura diuitum spe præmij omissis pauperibus medico turpissima est. Nam in medico nulla debet esse acceptio personarum, sicut nec in iudice. vt in auth. vt iudic. sine quoquo suffrag. §. eos quoque. † Et si medicus salariatus de publico, non ita bene curet pauperes sicut diuites, cassari & expelli

expelli debet, secundum Bar. in d.l. archiatri. per illum text.
103 ¶ Sed quid † si infirmus non velit ꝙ medicus vadat ad eū, an tunc teneatur mederi innuito? Respondent docto. etiam medicum teneri, quia infirmus recusans auxilium medici, præsumitur furiosus. c. fi. de succes. ab intest. l. quidam in suo. ff. de cond. instit. Furenti autem medicus, & pater filio indisciplinato tenentur medendo, ligando, cedendo succurrere. si autem eos negligāt huiusmodi falsa mansuetudo crudelitas reputatur. c. ipsa pietas. xxiij. q. iiij. & pro hoc facit bonus tex. in cap. j. & ij. q. Bona enim præstantur inuitis quando eorum consulitur vtilitati non voluntati. c. & qui emendat. xlv. dist. & ita expresse determinat Spe. in tit. de salarijs. §. ñ. ver. quid
104 si infirmus prohibet: & Card. Alex. in d. c. j. ¶ † Sed pone ꝙ medicus dubitet an medicina sit profutura vel nocitura, an tunc debeat propinare infirmo ipsam medicinam? Inno. & Io. de Ana. in d. c. tua nos. dicunt ꝙ nō, aliàs peccat quia melius est hominem relinquere in manu creatoris quàm ipsum
105 exponere dubitabili medicinæ. ¶ † Sed pone ꝙ in manibus medici moriatur infirmus, qui medicus intra annum luctus contraxit matrimonium cum relicta per defunctum, an ex hoc suboriatur indiciū contra medicum ꝙ insidiatus fuerit vitę defuncti? Videtur ꝙ sic, ex eo ꝙ tam repente traduxit relictam defuncti. Sicut tutor qui ante xxv. ann. traducit in vxorem pupillā suā, ꝓsumitur suspectus de dilapidatione. l. si patris, & l. pen. C. de interd. matri. Et ꝙ suboriatur aliqualis suspicio ꝯtra medicū ꝯtrahentem matrimoniū cū vxore defuncti ēt post annū luctus, tenet gl. in c. cōcubuisti. xxxij. q. vij. ¶ Ex hac tñ suspicione sola non credo medicū torqueri posse, nisi alię vrgentiores cōiecturę cōcurrant, puta si añ mortē mariti adulterabat eius vxorē. arg. ecclēsiā quæ no. in l. j. C. de mul. q̄ prop. ser. nup. Vel, si constaret ꝙ aduersa medicamenta ægroto dederit, vel per incuriā ipsius æger mortuus fuerit, tunc præsumptio oriret ꝯtra medicū saltē sufficiens ad tortu
ram. l. necessarios. §. fi. ff. ad Sylla. Et ex qualitate personę medici, & vxoris defuncti etiā coniectura probabilis fumi posset. l non omnes. §. à Barbaris. ff. de re mil. ¶ Sed iā de salarijs medicorum aliqua discurramus. Spe. in tit. de salariis. §. fin. plu
106 res qō. format, nos quasdā alias subnectemus. † dicit Spe. medicū nō esse maioris authoritatis q̄ sit obstetrix. per text. in l. fin in prin. C. cōmu. de leg. vbi obstetrices & medici pari
107 æstimatione, id est xl. solidis ꝓ quolibet appreciantur. † Et sic sentit Spe. ꝙ non est dandū medico maius salarium quàm vni obstetrici. quod ēt sensit gl. in c. nō sine. xiij. q. v. & Fel. in d. c. tua nos. & videtur probari in d. l. fi. Nam si est tanti valoris seqa obstetrix quanti seruus medicus, non videtur ꝙ plus lucretur medicus quàm obstetrix, alias pluris æstimaretur. l. si
108 quid vēditor. ff. de ædil. edi. ¶ Sed † nunquā istud crederem, vñ puto ꝙ tex. ille sanè sit intelligendus; videlicet ꝙ loquatur de medico seruo, q vnam morbi speciē tantū nouit curare, vt sunt articularij, dētarij, & similes q ēt medici noīant. l. j. §. j. ff. de var. & extraor. cogni. & s. dixi. isti bñ æquiparantur obstetricibus q̄ puerperijs tantū vacant. Sed Physici qui norunt omniū ęgritudinum causas & remedia, absit ꝙ eos pares esse
109 obstetricibus dicamus. † nam si liberi sint æquiparantur ꝓfessoribus liberaliū artiū, maximè quātū ad salaria, vt dicitur in d. l. j. § j. & eadē gaudent īmunitate qua legū doctores. l. me
110 dicos. C. de profe. & medi. ¶ † Et medicus Papę vel Imperatoris æquiparat̄ duci ſm Bar. in l j. C. de comi & arch. sacri pa
111 la. † Et si eiusdem dignitatis esset obstetrix, sequerēt ꝙ obstetrix reginę esset adæquata duciſſę, quod nullibi legit̄. ¶ Secū
112 do † quæro an medicus salariatus de publico possit ab infirmis aliquid recipere? Breuiter respondendū est ꝙ non, per tex. in l. archiatri. & ibi not. Bar. C. de profe. & medi. & idem
113 dicunt Inn. Pan. & alij in c. j. de post. ¶ † Sed dubitatur an possint recipere à sponte dantibus? Ang. & Io. de Pla. in d. l. archiatri. rident sponte oblata licitè recipi. & idē sentit Lucas de Penna, dū exponit verba illius text. qui sani sunt. s. circa ęgrotos. sequit̄ Io. de Ana. in c. tua nos. de homic. ¶ Contrariū tenet Fel. in d. c. tua nos. per eas quę scribit Bart in l. in uitus. §. fi ff. de reg iur. vbi tenet ꝙ si notarius salariatus de publico prohibeat̄ ex forma statuti ꝓ scripturis aliquid recipere, non ēt̄ q̄ ferit aliquid recipere à sponte dantibus. Sed ista deci. nihil obstat, quia procedit q̄n notarius expresse ꝓhibet̄ quicq̄ recipere, nos loqmur in casu quo medicus fuit simpliciter salariatus, & tūc quærimus an possit salariū recipere ab infirmis. Vnde fateor ꝙ si ex cōuentione medicus ēt̄ ꝓhibitus aliqd recipere, ꝙ ēt̄ à sponte dātibus non deberet accipere, qd etiam voluit Ioan. de Pla. in d. l. archiatri. Mouet̄ ēt Fel. quia infirmi & eorū cōsanguinei erubescunt nihil offerendo, vnde si liceret recipere oblata, de facili induceretur cōsuetudo dandi & recipiēdi. ¶ Ista ratio etiā concludit ſtāte prohibitione, sed vbi nulla est ꝓhibitio, nihil est qd ꝓponat̄ quare
114 ꝓsuetudo sponte dādi induci nō possit. ¶ † Posset dicere quia te cōuentione de nō recipiēdo quicquā, nihilominus medicus post restitutā sanitatē infirmo poterit recipe spōte obla-
115 ta. † sicut is q mutuauit gratis post dissolutū mutuum, licite suscipit, qd sibi spōtè offert̄, ſm glos. in c. ꝓsuluit. de vsuris.
116 † Sicut ēt notarius epi, q nihil dēr exigere ꝓ instrumētis ordinū collatorū c. j. de simo. tñ post reddita instrā licitè ea recipit q̄ ordinati spōtè offerūt, qa nō ex ambiētis petitione pro
117 cessit oblō. c. sicut epm. 1 q 2. † Sic ēt iudex post latā sniam licitè recipit qd sibi liberaliter offert̄, ſm Gemi. in c. statutum.
118 §. insuper. de reser. lib. 6. ¶ † Et ista notanda sunt ad aduocatū salariatum de publico, vt non possit recipere quicquam à particularib. litigantib. secundū Ang. & Ioan. de Pla in d. l. archiatri. Qd verū est si sit de publico salariatus tam pro causis cōitatis, quā singulariū p onarū, secus si ꝓ causis cōitatis tantū.
119 ¶ † Sed iterū dubitatur an medicus salariatus de publico & prohibitus aliqd recipere, possit q̄ à sanis offerūtur acceptare? Inn & Car. in d. c. j. de postu. dicunt à sanis oblata licitè recipi, p tex. in d. l. archiatri. & qa sanis non est salariatus de pu-
120 blico. ¶ † Nō. n. sanis opus est medico. Idem tenet Hāti. c. multi. 2. q 1. ¶ Sed tu ꝓsidera qua ex causa sani offerant, nā si ꝓ cōseruanda sanitate hoc faciunt, decisa ista de plano ꝓcedit, sed si offerant pro infirmitatib. futuris, tunc stante prohibitione ꝙ aliquid nō recipiant ꝓ curis ægritudinū, videretur ꝙ etiā à sanis non sit quicquā accipiēdū quia violatur finis & causa ꝓhibitionis, qui finis regulat actus agendi. l. verū. de furtis. & qa ꝓhibito vno censentur oīa ꝓhibita p quæ peruenitur ad
121 illud. l oratio. ff. de spons. nec vna via cōcedi debet quod alia via ꝓhibitum est. c. cū quid vna via. de reg. iur. ¶ † Et not. ꝙ san⁹ malè facit viuēdo medicinaliter, ſm Inn. Car. & Io. And. in d. c. tua nos quia oīa sana sanis, & quāplura insana ægro-
122 tis. † Non tñ malè faciunt sani, si xxiij. die Febr. faciant sibi sanguinē minui, quia secundū Io. And post Vincent. non possunt postea mori illo anno ex febrili distemperatione, dicente ab Angelo hoc fuisse reuelatum. sed d. An. & Pan. in c. cum ad monasterium. de statu reg. dicunt istud non indigenti non expedire, quia ex diminutione sanguinis diminuitur vita hominis, ſm traditiones peritorum. ¶ Et sicut medicus salariat⁹ de publ. pōt à sanis oblata recipere, ita aduocatus stipēdiatus
à communitate poterit à non litigantibus oblata munera
123 acceptare, ſm Host. & Car. in d. c. j. † Tertiò quero, medicus conductus fuit à cōmunitate ꝓ certo annuo salario vsque ad tres annos, finito cō ductionis tpe pseuerauit in curando infirmos, in omnibus & p omnia ꝓut tenebatur virtute præceden tis conduction's. Nunc dubitatur an censeatur renouata locatio & conductio, ita quòd sibi cōpetat actio contra cōmunitatē, an verò teneat̄ agere cōtra eos quos curauit? Vī ꝙ cōtra cōitatē nulla cōpetat actio medico. Nō. n. ex parte communitatis ꝓt dici renouata locatio, qa sola patientia non implet cō tractum locationis, sed requiritur aliud, vt declarat Bart. in l. itē queritur. §. qui impleto. ff. loca. & in l. si mora. ad fin. ff. sol. matr. Plus dixit Bart. in d §. q implero. ꝙ si conductor prediorū ipsius communitatis finita locatione perseuerauit in tenuta, non tñ censet̄ renouata locatio nisi probet̄ ꝙ illi qui habeant ptātē locandi sciuerint & passi fuerint, quāto magis idem dicendū vī in casu nro, in quo ēt ꝙ habentes ptātē conducendi medicū sciuerint & passi fuerint, tñ medicus non videt̄ pseuerasse in aliquo actu ꝯductionis quantū ad cōitatē, qa aliud singuli, aliud vniuersi l. sed si hac. §. q manumittit̄. ff. de in ius vo. ¶ Contrariū determinat Soc. cōsi. 196. Circa præsentē libr. ij. Mouet̄ primo qa ægroti ꝓ eorū curis nō soluentes nisi quæ prius durante locatione soluebāt, nō tantum ex patientia, sed etiam ex actu positiuo solutionis consensisse videntur, ergo renouata erit locatio. Sed parcat mihi, istud nihil est, qa licet ægroti fecerint actū positiuū ꝓ quē vnà cū patientia renouata esset conductio, si ptātē cōducendi habuissent, tñ cū ipsi nō habeant potestatē vl ā medicum conducendi noīe communitatis nullo modo dici pōt renouata ꝯductio, ſm Bar. in d. §.
124 q impleto. ¶ † Secundò mouet̄ qa medico debet̄ salarium etiā si cōuentū non sit. l. j § j. ff de var. & extraor. cog. tradit per Bal. in l j. C. mādati. Illud ꝯcedo, sed dico ꝙ debet̄ ab eis quos curauit. c. nō sine. 14. q. v. & d. §. j. vnde à particularibus debet̄ non ab vniuersitate. Tertiò mouet̄, quia ſm Barto. in d. §. qui impleto. licet locator operarum nō possit agere virtute tacitę conductionis, quia sola patientia non implet contractum, saltē potest agere actione negg. gestorū. Sed nō aduertit Soc. ꝙ Bar. loquitur q̄n locator ꝓstituit operas ad vtilitatē primi conductoris principaliter. tūc qa eius negotia principaliter gessit contra cū cōperit actio negg. gestorū. In casu aūt nro medicus principaliter gessit negotia eorum quos curauit. Nec dici pōt

q̄ n aliquo gessit negoria vniuersitatis principaliꝝ, qa aliud singuli aliud vniuersi. ¶ Vltimò moueꝝ quia saltē ex æquitate si bi comperit actio. l. si me & Titium ff. si cer. pe. Sed verū diceret si medico actio non competeret ꝫ eos quos curauit, sed cum habeat ꝫ eos actiones saluas d. §. j. cessat ꝗ tas d. l. si me & Titius cuius remedium est subsidiariū, vt ibi no. Verior ergo vr ꝫria opi. nisi medicus probet q̄ regentes hñtes ptātem reconducendi ipsum, sciuerint eū mederi vt prius, & passi fuerint, tunc forte ex æquitate defendi posset opin. Socy.

125 † Quartò quæro si medicus nō sit salariatus de publ. quo casu merces sibi debetur ab ifirmo, an tunc sibi debeat solui in prin. an in medio, an in fin. curæ? Medici dñt à prin. sibi esse satisfaciendum. Dicit enim Roff. q̄ ita cantat medicinæ aphorismus. Dum docet infirmus medicus sit pignore firmus & di
126 cit Ioan. Andr. v. † dum dolor est accipe quia passato lo pon
127 to. gabbato è lo sancto ¶ † Aegroti vt dicunt satisfacere velle in fine, quia consueuerunt medici expleto salario infirmū derelinquere l. Thais. §. Lucius. ff. de fideic. libe. Et quòd in fi. soluendum sit salarium medico tenent Inn. Car. do. Ant. & §◆ alii *conet.* in c. pp de loca. & Spe. ti. de salariis § nunc ātde procuratorem ver. hn, §. ita etiā & ccessit d. laf. in l. diem functò. cō. ff. de ōne aff. p tex. in d. l. archiatri. & qd bi not. Bar. sed ille tex. nihil facit, quia loquit̄ q̄n medicus est salariatus de pub. tunc verum est q̄ durante infirmitate nihil potest rec pere, sed nos loquimur in medico non salariato de publico. ¶ Vnde recurrerem ad consuetudinem, qua cessante distinguerem vt in aduocatis d. singu. Bart. in d. l. j § diuus ff. de
128 var. & extraor. cog. † Valer en, margin de aduocatis ad medicos qu a aduocati dñt medici animarum, sm gl. in c. cæteru, & ibi Pan. de iuramen. calum. & vb q; de med co corporum ad medicum animarum & cō arguūt canones, vt patet ex his
129 quæ s. dixi, & quę j. fabriciam. ¶ Quintò q̄ro an medico forensi, cui constitutu fuit certū diurnum salariu, debeat sl̄ariū pro corpe quo ifetit in itinere? Et dicendu est q̄ sic, vt est tex. ad hoc sing in l. qd nisi § ex prouincia ff. de opis liber. quę ibi ad hoc inducit Bart. & reputat sing. Lud. sing. cccl xxxvj quod incipit, Medico exñti. & sequitur Io. de Ana in d. c tua nos. & ibidem voluit gl. in l. deserto. 2. § fin. ad diem. ff. de re mi i. & idem in aduocato dicit Bal in c. C. de sutra & Felin. c. j. ad fi.
130 de libe. obla † Sed quid si medicus vel aduocatus à domo discedat hora iam tarda, an consequi debeat salarium pro integro die. Bald. in. Liberti. colu. 4 C. de ope. li. tenet quòd non, per tex. in l. j ff. de ann. lega. Contrarium tenuit Bart. in l. de diuisione in fin. formans quęstionem ambaiatore. ff. soluto matrimo. per text. in l. 3 ff. de verborum signi. & cum Bart. transeunt Imo. Are. & d. laf. ibi. sequitur Mar. Lan. in tract. de leg. princ. ver. xv. Sed opi. Bal. sequitur Lud. Pi. & fuit etiam opi. Dy. quæ æquior vī, & possem hic initiare circa intellm d. l. 3. & circa intellm d. l. 2 sed modum eorum, qui tractatus faciunt
131 excedere, si circa talia immorarer. ¶ † Sed qd si occurrat dies feriata in honorem dei, an p̄ ea die medicus possit salariū petere? Ī q. sic, quia concessum est medico mederi et die Dñi co vt hī fo. 7 c & expressē per d. Iac. Alvaro. in prælu. feu. col. 2. Obseruatio enim festorum non impedit ea quæ ord nātur ad hominis salutē ēr corporalē, sm beatū Thomam q. x j. artic fi. Si ergo opes medendi licitum est, cur et am licita no erit perceptio mercedis quæ debetur pp operas? sicut ruricolis q festis diebus intante necessitate frendendi agriculturæ, vī debi
132 ta merces. c licet. de feriis In contrarium facit, † quia omnis Christi act o nra debet esse instructio. l. & hoc Tyberius. ff. de hære. instit. cognificatū de elec. Sed Christus medicus gratis curabat sabbato, ergo idem faciant medici. ¶ Ego putarem q̄ medicus non possit petere salarium pro ea die, quia petendo tacitè aller t pp̄ præmium fecisse die festo opus seruile, quòd facere non licet. vt hr Leuit. xxiij. Opus seruile sabbato ne fe
133 ceris. † Sic doctor iuridica non licitè petit honorar um pro consilio, quod fecit diebus festis, quia studere & consulere propter lucrum dieb. festis, opus est seruile, sm Hostien. Car. dum Ant. Pan & alios, in c. j de feriis. & Alvaro. in prælu. teo. Sed si sponte sibi offeratur, licitè recipit, quia multa honestè capiūtur, quæ inhonestè petuntur. l. j. 6. pinde. ff. de var. & extraor. cogni. Et quia si quis princeps propter bonum finem operetur diebus festis, non peccat, etiam q̄ accessoriè & in consequen. ipm consequatur lucrum. l. si de magist. sm Pan. in d. ca. j. Sanctificent ergo doctores & medici festa Dei cum animi veneratione ea ar sanctificab mus si Deo vacabim⁹. c. ieiunia. de consecra distin. 4. Deo aūt vacabimus, si egrotis sanum remedium & quærentibus iustum consilium ad gloriam altissi-
134 mi dabimus. ¶ † Sed pone q̄ medicus vsus sit fore ici diplomate, q̄ veniat ad infirmum in vno die, & sm distantiam debeat morari p dies tres, quia distabat miliaribus sexaginta. l.
5. ff. de verbo signifi. c. cupientes. § qd si per viginti. de electio. lib 6 an tunc debeat habere salariū triū dierū vel vnius tantū. Videꝝ q̄ pro vno die tantū ꝗa salariū tꝑe cōmensuratū fuit, ergo vltra tēpus nō debeꝝ. Scio. ff. de annu lega. p quem tex. dixit Bal. in d. l. Lucius § ārte peto. ff. de leg. 2. q̄ si princeps dedit salarium ambasiatori pro vno mense & ipse reuersus fuerit in tribus hebdomadis q̄ tenebitur restituere quartā partē. sequitur Mart. Laud. in tract. de leg. principum. ver. xv. ¶ Cōtrarium q̄ debeat habere salarium triū dierum tenet expreſ sē gl. in l. eos § fi. de sal. sequitur Imo. in l. cōtinuus. §. cum ità. ff. de verbo oblig. & ibi etiam Aret & do. Alex. in d. l. de diuisione. in prin. Albe. de Ros. in d. § ārte peto. vbi distinguendo concordat opiniones. Aut ratione laboris fuit constitutū salarium ad numerum dierum, & tunc quia medicus itinerādo tantum laborauit vno die, quantum fecisset alius trib. diebus, etiam trium dierum salarium consequi debet. Aut fuit cōstitutum certum pretium ratione expensarum faciendarū singulo die per medicum vel ambasiatorem, & tunc pro vno die tantum consequitur salarium cōuentum, pro qua distinctione allegat tex. in l. antepe § cum inter ff. mandati. Aut fuit cōstitutum salarium ad ratam mensis vnius, & tunc si infirmus citius liberatur nō habebit salarium nisi ad ratam tēporis &
135 sic ita procedant no. in d. § ārte peto. ¶ Vlterius † dubitatur, qd si medicus in itinere infirmetur, an debeat habere salariū p̄ tanto tempore quo domum reuerti posset? Bart. Alb. Ang. & §◆ *comunit.* docti in l. si cui § tandiu, per illum tex. determinat quòd sic. ad idem facit tex. in l. fi. § pen. ff. ad legem Rhodiam de iactu. nam iuuare dicitur medicus etiam eo tempore quo ifetit infirmus. l. cō hæres. §. Stichus. ff. de statu libe. & ibi Alb.
136 ¶ † Quid aūt si eq̄s cōductus à medico sibi derobetur in itinere, an sibi ad tempus cōperat actio cōtra infirmum? Fel. in c. j. de libel. oblā respondet q̄ non, alleg. Bald. in l. nihil ff. de
137 rei vēd. quē nō reperio ifud dicere. ¶ Sed quid † si medicus recepit salarium pro curanda podagra alicuius, q̄ paulò post fuit occisus an teneatur restituere salariū? Breuiter casus est decisus q̄ non in l. per C. de cond. ob. cau. de quo dic, vt ibi per doct. & per Bar. & alios. in l. si vno § item cum quidam. ff.
138 loc. ¶ Insuper quæro medicus cum infirmo q̄enit de certa mercede sibi præstanda pro ifi liberatione, vel conuenit cum republica curare ifirmos tempore pestis liberatur infirmus sed illico recidiuat, vel cessat pestis per aliquot dies. sed breui reuertitur. dubitatur an medicus pro eodem merc salario teneatur iterū curare? Videtur quòd non, quia obligatio secuta liberatione finit extincta ergo amplius non potuit renouisscere. l. qui res. § ream. ff. de. sol. ¶ In cōtrarium facit, quia non dicitur infirmitas discessisse, quæ citò redit. Auortiū ff. de di-
139 uor. regist. de pœn. dist. j. c. diuortiū. ¶ † Illam q̄ format Spe. tit. de salariis. §. fi. & determinat q̄ si incōtinēti recidiuauit vel reuersa est pestis q̄ iterum pro eodem salario teneatur curā suscipere, quia non dicit̄ liberatus qui incōtinenti recidiuat.
140 ¶ Et sic vult Spe. q̄ recidiuans incontinenti præsumatur ex causa & radice præcedentis infirmitatis recidiuasse, quod etiam voluit Bar. in l. Martius. per illum tex. ff. loca. Et ibi etiam gl. quę vult quòd si podagra, à qua medicus promiserat patiē tem liberare breui reuertatur c̄petit infirmo actio ex conductio, quia medicus non extinxit angustias infirmitatis, sed eas cessare fecit tñ. argu. l. qui tertiana, aut quartana febre. ff. de ę dil. edic. Et dicit ibi Paul. de Cast. q̄ podagra breui reuersa præsumitur processisse ex primis humorib. ī ex interuallo, præsumitur ex nouis & ex mala custodia prouenisse. Idem decidit Io. And. in reg. contractus. de regu. iur. Idem tenet Io. de Imo. & Alex. in l. si ita stipulatus essem abs te. ff. de ver. ob. idem cōcludit Fel. in d. c. tua nos de hom. & fuit de mente gl. in c. adhuc instat. in ver. centies. de pœnit. dist. 3. ¶ Pro qua dist. bene facit qđ decidit Io. And. in l. Spe. tit. de emp. & vend. §. ićien
141 dum ver. de illo. vbi decidit q̄ † si equus intra triduum moriatur præsum. f. q̄ p̄ venditionis vel locationis morbosus §◆ esset secus si ex interuallo longo. sequuntur Imo. Ale. *conser.* scribo in l. si qs cū alt. ff. de ver. ob. de quo p. Bal. in l. 1. in 2. q. C.
142 de resein. vend. ¶ † Si si vulneratus intra modicū tempus moriatur, p̄ simile mortuus ex vulnere, secus si decedat longo interuallo post. sm gl. in l. C. de emend. seru. quæ dixit sing. d. Iac. in l. lecta col. 14 ff. si cer. pet. Sed est gl. contra ibi in ca. p illum tex. de ele. percus. & ibi Pan. dicit istu. vltimum esse verum. si is qui ex interuallo occubuit, visus fuerit aliquando à vulnere conualuisse, secus si semp vulneratus in deterius p̄cessit, & tandem mortuus est. De quo ītā fuit iudicio medicorū sm Bar. in l. si. ff. de fisca. Alex. consi. 14. excellentissime dominus. lib. 1. Anch. consi. 489 in casu præmisso. Cep. cōsi. 25. & consi. 2. per totum. & consi. 3. colum. 5. Imo. per el. in cap. præterea. de homi. vbi post Sal. in d. l. prima, opti-

ſuè diſtinguit.¶Prædicta vera ſunt,niſi conſtaret q̃culpa ipſius ægroti recidiuaſſet,per tex.in d.l.martius. vbi promiſſor non tenetur reædificare opus q̃d conſtat terremotu & non
143 vitio operis deſtructũ fuiſſe.¶Idem dñt de equo† mortuo ĩ continenti poſt emptionem,vt non teneaẽ,vẽditor,ſi conſtet mortuum,quia comedit herbas venenoſas,vl̃ qa nimia itinere oppſſus fuit,ſm d.Alex.in d.l.ſi quis cũ al̃r.Et iõ ſi infirmus iam liberatus indulſerit appetitui nimiũ comedendo vel bibendo,non teneretur medicus mederi,niſi ſibi nouum
144 cõſtituatur ſalariũ.Quia ex† crapula ſolent omnia morborum gña prouenire,& ex ea præſumitur liberatum recidiuaſſe.c.ne tales.de conſec.diſ.v.vbi Hier.aiſle.Hippoc.in aphoriſmis.& Galenum Hipp.interpretẽ doctiſ.qui athletas quorum vita & ars fagina eſt,non poſſe diu viuere nec ſanos eſſe,niſi gulæ impatientia remedium afferant,&quod turpiter ingeſſerant turpius eiiciant.Et dr̃ eccleſia. 127.in fi.ꝓpter crapu. plurimos vitam cum morte cõmutaſſe.abſtinentes autẽ clõgaſſe vitã.& ſm Hier.ad Ruſticũ,multæ ex deliciarũ epulis mo-
145 leſtiæ gñantur.¶†Idẽ fortè ddm eſſet,ſi infirm⁹ poſt recuperatã ſanit.illico ad vomitũ reuerſus eſſet,puta ad vſuras,concubinatũ, vel blaſphemias,nã præſumẽdũ eſſet,q̃ pp eius ſcelera recidiuauerit non culpa medici.arg.c.quæris,de ꝑſe.diſt. 3.& eorum quæ dixi.ſ.in 3.ſpeciali.2.par.prin.ver,aduerte tñ. ¶Sed dubitatur qñ dicaẽ incõtinẽti infirmitatẽ rediiſſe,velex interuallo?Br̃ non poteſt dari certa doctrina.ergo arbirrio iudicis relinquendum.l.j.ff.de iu.deli.l.ſi ita quis.§.Seia.ff.deverbo.obl.c.de cauſis.de offi.deleg.vbi multa ad hoc reduxi.&ita in ꝓpoſito nr̃o dixit Pan.in c.2.de cleri. percuſſo. Et dicit do. Alex.in d.l.ſi ita ſtipulatus eſſem abs te,in fi. quòd iudex ſe à peritis informabit.Peſtis aũt ſi intra quadraginta dies reſurgat,præſumitur ex cã veteri renouata,ita vulgò circũfertur.
146 †& ab experientia edocti ſumus.Sed quia chirurgi,& medici deputati tempore peſtis ad curãdos ægros certi de ſalario deſides ſunt,& niſi noua ſalaria offerãt,infirmi deſerũtur,& hac de cauſa differt̃ contagio,& plures moriuntur, qui ſana-
147 rent̃,vtilius† eſſe puto cõſtituere ſalarium medicis pro numero eorũ,q̃ curant̃ ab eis,& dare maius ſalariũ ꝓ eo q̃ libe raẽ q̃ ꝓ eo q̃ moriẽ,puta ꝓ quolibet liberato aureũ, ꝓ quolibet mortuo florenũ.Siç,vt intelligo,fecerunt Auraiſenſes,& bene ſibi profuit,quia cito euaſerunt hanc calamitatem, & peſtiferatorũ amplius numerus euaſit.Inſatiabilis. n.ç upido auri vrget medicos ad liberandum quantum in eis eſt,cũ videant maius præmium ſibi præparatum pro liberatione quã pro morte.l.j.C.quib.ex ca.ſer.ꝓ præmio lib.accip.Ad omnia
148 † mim miſeros mortales cogit auri ſacra fames.l.ſi quem-
149 quã.C.de epi.& cle.& reſpublica ſi ſibi debitur,poterit ſoluta repetere ab his ſaltem qui liberati ſunt actione neg.geſ. l.Pomp.ff.de neg geſt.

Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Remedium optimum & efficaciſſimum contra peſtem.*
2 *Aqua viua proficiens tempore peſtis.*
3 *Charitas quid ſit.*
4 *Aqua viua proficiens peſtis tempore, vbinã locorum inueniri debeat.*
5 *Aquam viuam bibere quid ſit, & quid deguſtare.nu.6.*
7 *Lachrimarum virtus quanta ſit,*
8 *In definita æquipollet vniuerſali.*
9 *Lachrimarum plura genera.& nu.ſeq.*
10 *Lachrimæ vnius,an & quando valeant ad ſalutem alterius.*
11 *Lachrimæ pœnitentiæ quæ dicantur.*
12 *Lachrimarinon valenti,an ſuperſit locus ad pœnitentiam.*
14 *Lachrimæ quot ſint neceſſariæ ad bene diluenda peccata.& nu.13.*
15 *Pœnitentia quam ſequens culpa coinquinat,eſt inanis.*
16 *Peſtis,apoſtema,ſeu bozula,qua te veniat curanda,& quomodo ſpiritualiter intelligi debeant.*
17 *Conuerſio vnde dicatur.*
19 *Paſſionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti frequens memoria omnia quãtumlibet dura,& aſpera æquo animo tolerare facit.*
20 *Oleum ſalutis & virtutis herba ad peſtem ſanandam neceſſaria quænam ſint,& nu.148.& 149.Et apud quem medicum quæri debeat.*
Et quomodo vniri & miſceri debeant vt incorporentur.nu.150.
22 *Sacerdos vnde ſic dicatur.Et ibi,quare confeſſio ſacramentalis fuerit inuenta.*
23 *Peccator dum peccat, tres perſonas offendit.*
24 *Confeſſio eſt ad animæ ſalutem neceſſaria,& eſt de iure poſitiuo.*
25 *Officia quæ ſint.*
26 *Sacerdotum authoritas ex ipſorum numero vileſcit.*
27 *Confeſſio eſt ſacramentũ vnũ de quinque neceſſariis ad animæ ſalutẽ.*
Papa dicitur epiſcoporum caput.Et Papa & epiſcopi ſacramentalia, quæ ſunt honoris,ſibi retinuerunt.Sacerdotib.autem ea,quæ ſunt oneris,communia eſſe voluerunt.
29 *Prælati eccleſiæ pauperum bona deuorãt,ſic ſacerdotes paꝛperrimi populi peccata comedunt & nu.135.*
30 *Prælati plenã ꝓlaturæ poſſeſſionẽ fuiſſe adeptos,ſeque ꝓlatos eſſe minime credunt,niſi latum ventrem populo,inflatasque genas oſtentent.*
31 *Sacerdos quilibet,& quando poſſit pœnitentiam abſoluere,*
32 *Sacerdos proprius quis dicatur.*
33 *Papa eſt omnium prælatorum & ſacerdotum diœceſanus.*
34 *Minores & prædicatores habent ex priuilegio poteſtatem confeſſiones audiendi & abſoluendi. Et an & quando cuilibet pœnitenti licet abſque proprij ſacerdotis licentia recurrere ad ipſos fratres prædica. & minores.nu.35.*
36 *Confeſſorem eligendi poteſtatem habentes,an debeant id ſuo ordinario denunciare,& ab eo confirmationem obtinere.Et an poſſint eligere ſacerdotem curam animarum non habentem.nu.42.*
37 *Conſuetudo quòd quis poſſit eligere confeſſorem an valeat.*
38 *Confeſſiones audiendi & abſoluendi priuilegium habentes,an & quãdo habeant poteſtatem abſoluendi in caſibus ſuperiori reſeruatis.& nu.40.*
39 *Caſus epiſcopo reſeruati qui ſunt.*
41 *Pœnitentiarij Papæ,an & quando poſſint abſoluere pœnitentem in caſibus reſeruatis.*
43 *Confeſſus ſemel in anno proprio ſacerdoti,an poſſit deinceps ſine eius licentia alieno ſacerdoti confiteri.*
44 *Laicus in foro pœnitentiali non poteſt ſui iudicis iuriſdictionẽ ſine eius licentia prorogare.*
45 *Confeſſus puro laico,quem credebat eſſe ſacerdotem, an in foro animæ cenſeatur eſſe confeſſus & abſolutus.Et an habita notitia erroris teneatur confeſſionem reiterare.nu.46*
47 *Confiteri an teneatur quis ſacerdoti,in cuius parochia deliquit, an ſacerdoti,in parochia cuius habitat.& nu.48.*
49 *Confeſſiones parochianorum ſuorum audire & eos abſoluere, an & quando poſſit proprius ſacerdos extra ſuam parochiam.& nu.53. Et an & quando idem poſſit facere eius vicarius.nu 50.*
51 *Vicarius epiſcopi,an poſſit extra ſuam diœceſim beneficia conferre.*
52 *Notarius regius, an poſſit extra regnum inſtrumenta conficere.*
54 *Confeſſorem cuius vitæ & morum eſſe oporteat.*
55 *Cõfiteri an quis debeat ſacerdoti,quẽ ſcit eſſe virum facinoroſum & malæ vitæ.& nu.56.*
57 *Confeſſor exiſtens in peccato mortali,niſi ipſum pœniteat, an mortaliter peccat pœnitentem abſoluendo.& nu.58.*
Sacerdotem ſuum,quem quis ſcit eſſe in peccato mortali ad ſacramenta miniſtranda inducens mortaliter peccat.
59 *Confitens conſocio criminis,vt citius abſoluatur, an veniat dicendus plenè abſolutus.*
60 *Miſſam audire an debeat quis à ſacerdote,quẽ ſcit eſſe in peccato mortali.*
61 *Confeſſio ad hoc vt verè & idoneè confeſſio dici poſſit, quot & quas qualitates habere debeat.Et vt confeſſio ſit ſimplex,quæ ſint neceſſaria.nu.62.& ſeq.vſque ad nu.70.*
62 *Confeſſio debet eſſe clara,& non ambigua.i.ſine inuolucro & plica verborum & nu.ſeq.*
63 *Hypocrita quis dicatur.*
64 *Teſtis depoſitio ſi ſit obſcura non releuat producentem.*
66 *Teſtis ambigue deponens non probat.*
68 *Teſtis moroſe & cũ difficultate reſpõdens,habetur ſuſpectus de falſo.*
71 *Confeſſio,vt ſit humilis,quæ requirantur.nu.72.& ſeq.*
73 *Confeſſio,an quando fieri debeat genu flexo & capite diſcooperto.*
74 *Confeſſio pura dicitur,quæ ſit ſine dolo.*
75 *Confeſſio fidelis dicitur,vbi pœnitens in Dei miſericordia confidit.*
76 *Confeſſio frequens quæ dicatur.*
77 *Confeſſio quibus caſibus ſit reiteranda.*
78 *Confeſſio diſcreta quæ dicatur.Et ibi,qui tententur cõfiteri.& n.80.*
79 *Confitens ſe,& non alios etiam criminis ſocios accuſare debet.*
81 *Confeſſio libens quæ ſit.*
82 *Voluntas licet coacta,voluntas dicitur.*
83 *Meriti & demeriti par ratio non eſt.*
84 *Voluntas non dicitur niſi ad bonum,aliàs,hoc eſt ſi ad malum declinet concupiſcentia dicitur.*
85 *Verecundia in confeſſione ſignum eſt contritionis & pœnitentiæ.*
86 *Verecundia in adoleſcente optimam ſpem pollicetur.*
87 *Verecundia ex delicto proueniens magnam pœnam cauſat.*
88 *Confiteri an poſſit quis per perſonam interpoſitam vel per ſcripturam.*
89 *Mutus qualiter confiteri debet.*
90 *Confiteri an poſſit per interpretem,qui idiomatis eſt ignarus.*
91 *Confeſsio integra quomodo diffiniatur.& nu.95.*
92 *Confitenda an & quando ſint venialia peccata.Et ſuffragio vel media quarum rerum deleantur peccata venialia.nu.93.*
94 *Venialium peccatorum genera quot ſint.*

96 Confiteri, an debeant peccata confessori nota.
97 Confitens qui in confessione subticuit vnum delictum, an & quando teneatur denuo confessionem iterare.
98 Confitens palam peccata sua, nisi causa subsistat, fatuus reputatur.
99 Confessor, an & quando possit pœnitentis confessionem reuelare. & nu. seq. vsque ad. n. 115. Et ibidem, quibus pœnis sit plectēdus cōfessionē reuelās absque causa legitima. Et quid de cōfessore laico, an possit impunè confessionem sibi factam reuelare. & nu. 117. & 118.
100 Cōfessor nihil scit de confessione sibi facta vt homo. Et ideo productus in testem vt confessionē reuelet, licet adstringatur iuramēto, nihilominus dicere potest se nihil scire. & nu. 117.
103 Confessor quo ad actum confitendi est maioris dignitatis, quàm Papa non confessore.
105 Confessionem casu audiens, vel scienter post parietem auscultans, si contra confitentem deponat, an valeat eius depositio.
106 Sacerdos tanquam persona publica potest pro absente restitutionē vsurarū stipulari. Hoc tamen intelligendū videtur procedere, vbi sacerdos extra pœnitentiā stipulatur, vel quando aliquis in pœnitentia confitetur peccatum notorium, & promittit sacerdoti pro absente stipulanti illi satisfacere.
107 Confessori testificanti de his quæ sibi dicta fuerant in confessione seu pœnitentia licet laicloquendo non sit fides adhibenda, fallit tamen in casu notorio, & in causa matrimoniali. itē pœnitentis, qui delictum confessus fuit, consensus accedit.
109 Sacerdoti asserenti se licentiam habuisse à confitente vt peccatū aliquod qđ confessus fuit, reuelet, an credendum sit, si id postea à cōfitente negetur.
111 Sacerdoti negānti se audiuisse relata in confessione, an & quando credendum sit.
112 Sacerdoti dicenti se audiuisse extra cōfessionem, quare potius creda tur quàm pœnitenti se dixisse in confessione.
118 Laicus cui sub cōfessionis sigillo amicus propalauit penes se habere nonnulla bona ad se spectāna vigore cuiusdam apochæ manu eius cuius bona erant scriptæ, an debeat huiusmodi cōfessionē reuelare, si eius cuius bona erāt hæredi ab intestato publicari fecerūt monitorium generale ad ipsorum instantiam super huiusmodi detentatione & contra scientes. & num. 119. 121.
119 Veritatem tacens falsum committere dicitur. & nu. 128.
120 Confessionis & secreti commissi sigillum in quo differant.
122 Monitoria generalia contra detinentes, & de præmissis veram notitiam habentes de quibus intelligere censeantur. & nume. 123. 124. 127. & seq.
125 Tacens quod probare non potest, boni viri officium explet.
127 Tacens proditionem, quam scit contra principem fiendam, & quam prohibere non potest, an incidat in pœnam l. quisquis. C. ad legē Iul. maiest.
129 Confiteri sępe quàm sit salutiferū, licet de necessitate quis nō adstringatur statuto, nisi semel in anno confiteri. nu. 150.
131 Confessio fortia quæ dicatur. Et quæ accusans. nu. 232. Et quæ parere parata. nu. 133.
134 Sacerdos habet a lege arbitrium iniungendi pœnitentias.
135 Peccata populi comedere quid sit.
136 Sacerdos inique arbitrans, vel sine causa dispensans, an faciat pœnitentiā tantum quo ad Deum? Et an posset ad arbitrium reuocare pœnitentiam per errorem impositam, & aliam imponere. nu. 141. & seq.
137 Sacerdos in pœnitentia imponenda debet esse cautus, debētque confitentium qualitas diligenter examinare, vt quam verisimiliter sustinere possint pœnitentiam iniungat. & nu. seq.
144 Sacerdos an possit cautionem exigere à pœnitente de adimplēdo pœnitentia. & nu. seq.
145 Sacerdos vbi de imponenda pœnitētia agitur, non potest vt sustineus à confitente recusari. Et idē de inquisitoribus, quando agitur de imponenda pœnitentia pro peccatis. nu. 146.
151 Ieiunij virtus quodammodo ineffabilis & laus.
152 Mortem assiduè meditari est summè philosophari.

Ed Quia vsu videmus medicos & medicorū scientiā huic morbo cedere, & quia in plu
dijs diximus hominū scelera pestilentiæ cām esse, cui causæ occurrere nō est medicorū, idcirco statui vnum certum verū probatū & indubitatum remediū pau
cis edocere, & inde libellum nrm concludere. ¶ Recipere er-
1 go syrupū aquæ viuæ † quē bibas, deinde recipere lachryma rū vnciā vnā, & apostema siue bozulā laua, quā dilutā gladio scinde, & emplastrū ex herba salutis, & oleo virtutis perfectū superimpone. qđ nō amoueas, nisi te liberū perfectè cognoscas. ¶ Vt credas firmiter hoc eē tutū & verū remediū rōnibus, au
ctoritatibus & exēplis iustificabo illud singulas remedij pres
2 declarādo, vt scias infirmitate tibijpsi cōsulere. ¶ †Dixi syrupū aquę viuę, id est charitatis, quę est illa aqua, de qua Dñs ait in euangelio Ioānis iiij. Si quis biberit aquam, quam ego dabo,
3 non sitiet in æternum. c. charitatis. 2. de pœnit. dis. 2. Est †autē charitas rectavolūtas ab omnib. terrenis penitus aliena. Hęc est mors criminum, viravirtutum, virtus pugnantium palma victorū, arma sanctarum mentium, cā meritorū bonorū, sine qua nullus sanatur, nullus viuere pōt, neq; Deo placere, fluctuosa in pœnitentib. læta in proficientib. gloriosa in perseue rantib. operosa in omnib. omnino fidelibus, ex qua quicquid est boni operis, viuet ſm Prosperum in lib. de vita contempla
4 tiua, transumptiuè in c. charitas. j. de pœn. di. 2 ¶ †Si apud tuū aromatarium hanc aquam non inuenias, ad fontem timoris accedas, ibi eam reperies. Metus. n. æternæ mortis charitatē introducit, sicut seta filum. c. sicut. ea. cau. & quæst. ¶ Dixi quē
5 bibas, quia non satis esset degustare. Bibit † enim hanc aquam
6 qui in charitate radicem figit. degustat. † qui aliqualiter cum ea communicat, sed tamen delinquendo ab ea recedit. c. ali⁹. ea. cau. & quæst. ¶ Dixi lachrymis lauandam bozulam, qua liberantur à morte, qui fletib. se mundant a peccato. c. baptizantur. de pœn. dis. 2 & non † solum lachrymæ liberant à mor
7 bo ꝯacto, sed etiā a futuro præseruant. Quia fleuit Achab in ꝯspectu meo, non inducam mala in dieb. eius. 3. Regum. c. xxj. ¶ Sed hic dubitare aliquis posset, an omnes lachrymæ prosint ad sanitatem huius morbi? Diceres, quòd sic, quia † indefinitè
8 locutus sum & indefinita æquipollet vniuersali. l. si plurib. ff. de leg. 2. c. quia circa. de priuil. ¶ Sed aliter ego sentio. Declare
9 † ergo me ipsum non loqui de lachrymis crocodili, non de lachrymis improbæ mulieris, quę insidias plorando instruit, vt inquit Cato, non de lachrymis ingemiscentis propter indignationem vel timorem supplicij corporalis de quib. in l. obseruandum. ff. de off. præsid. non de lachrymis deplorantis amissam pecuniā iuxta illud Satyrici. Plorat lachrymis amissa pecunia veris. loquor de lachrymis Petri nō de lachrymis Iudæ: internæ vnius fuerunt pœnitentiæ lachrymæ c. Petrus. de penit. dist. 1. alterius animi violenti indignationis. c. Iudas. de
10 pen. dist. 3. ¶ † Sed an lachrymæ vnius valeant ad salutem alterius? Vt ꝙnō, quia inquit Psal. lachrymis meis stratum meū rigabo. Ponder a verbū meis. Meum. n. non est, qđ est alterius. l. si ita. ff. de auro & argen. lega. no. in c. quo iure. 8. dist. & in l. j. ff. quod cum eo. & istud euidentius cōprobatur, quia inutiles sunt lachrymę, quę ex corde dolentis non procedunt, cū nō
11 sint lachrymæ pœnitentiæ. q nihil † aliud est quam quædā dolentis vindicta puniens in se qđ dolet commisisse. c. pœnitentia. de pœni. dist. 2. In contrarium facit, quia lachrymis Moysi & eius pœnibus placata fuit ira Dei, qui populum Israeliticū pestilentia & gladio delere statuerat. c. disciplina. xlv. dist. Et orationibus ac lachrymis Aarō ꝙ flendo pro populo secum turribulo opposuit incēdio, & ira Dei præcauit. j. Regū. c. xvj, a 6. q j. denique. Solutio. Quantū ad sempiternam sanitatem. i. quantū ad gloriā par. dist. lachrymę vnius non sansfaciunt p altero. ita procedat tex. in d. c. pœnitentia. Sed quantū ad transitoriā sanitatē, & sic ꝙtū ad liberādā ciuitatē à pestilentia, gladio, incendio, fame, & similibus, lachrymæ vnius sancti viri possunt ira dñi placare, furorē mitigare, & denique ab eo misericordiam obtinere. ita procedant vltimo loco allegata, dixit enim dñs se paratū Sodomæ & Gomorræ flagellū remittere, si decem viri boni reperti fuissent. Nā sicut vno peccante furor Dñi super vniuersum populum quoque diffunditur. c. sed illud. xlv dist. Nam peccato Achor plebs Israelitica in manibus hostium tradita est. Et peccato filiorum Heli populus in manibus Philistinorum corruit. j. Regum. c. 4. & Iosue. 7. transumptiuè in capi. ecclesia. § item peccato. 1 qu. 4. Sic econuerso orōnibus & lachrymis vnius sæpe placat ira Dei quo ad oēs, ex persona vnius alius sępe consequitur pmium & honorem, quem ex sua persona consequi non posset. l. Aristo. vbi gl. allegat alia iura ff. ꝙ res pig. obl. g pot. traditur per Mod. in l. si emācipati. C. de collat. & per Fel. in cap. 1. de prescrip. Amat em dñs quod pro vno multi defleant, quia p vidua multi plorabant, eius filium resuscitauit. Lucæ 7. c. & fleat pro te. de pœnit. dist.
12 1. Sed qđ † si aliquis sit tam duri cordis & tam exsiccati cerebri, vt nō valeat lachrymulā qđē emittere, nec inueniat qui sibi lachrymas mutuet, an huic superūt vllum remedium? Breuiter respondebo. Si dāna tēporis, si amici mors cordis sui duriciam aliqñ mollificant, & lachrymarum fontē exprimunt, nō vt excusandus q peccati dolorē flendo nequit ondere. c. sunt plures. de pœnit. dist. 3. Dices hanc sniam nimis esse sęueram. Ego āt iustissimam credo, si rectè intelligatur, nā si ex duricie cordis & voluntatis non possit lachrymas effundere, iō non potest, quia non vult. si ergo vitam non vult, iustum est quòd mortem habeat, & in peccato suo moriatur. Sed si ex defectu naturæ fiere nequeat, satis est quòd lachrymis mentis per ve
ras & per curim ad bozulam transmittat lachrymas, quia cor contritū & humiliatū Deus non despicit, qui magis cordis ge
mitus:

mitum q̄ oculorū riuulos reſpicit.c.quem pœnitet. de pœn.
13 di.j.¶ Dixi vnciã,quia octo ſaltem †lachrymas arbitror neceſſarias ad bene perfectéque diluẽdum morbum.Octo enim drachmæ vnciã conſtituunt,vt not.per gl.in l.ij.C.de metalla.& met lib.xj.qbus octo drachmis æquipollent octo pniæ lachrymæ.Nam ad diluendum ſeptẽ peccata mortalia,ſeptẽ ſaltem lachrymæ ſunt neceſſariæ.Minor enim numerus nõ ſufficeret,nec peccatorũ numero ꝓportionabilis eſſet.Quid enim ꝓdeſſet peccatum luxuriæ plangere, & adhuc auaritiæ æſtibus anhelare?Oportet enim oĩum pœnitere.Qđ oſtendit Chriſs,qui ſeptem dęmonia eiecit à muto & ſurdo.Matth.xij. & Marcj.v.Parum enim fuiſſet ſex expellere,&vnũ dimittere.
14 c.ſi plures.de pœn.d.iij.Octaua † ãt lachryma, quæ futurorũ ſcelerum dolorem & abſtinentiã deſignat,niſi ꝓiungatur ſeptem lachrymæ parum inuabunt,neq; à peſte liberabunt, neque vllam afferẽt ſanitatem.Oportet.n.ꝓperrata delicta plangere,& plangenda nõ perpetrare.Nã qui plangit peccatũ,& iterum admittit,quaſi lauat crudũ laterẽ quẽ qto magis abluit,tãto magis lutũ facit.c.illam pœnitentiã.de pœni d.iij. Et Iſidor.de ſummo bono his verbis nr̃am ſniam cõprobat.Irriſor eſt non pœnitens,qui adhuc agit qđ pœnitet. Canis reverſus ad ſuũ vomitũ eſt pœnitens ad peccatũ.Multi enim lachrymas indeſinenter fundunt,quia inconſtantia mẽtis nõ peccati recordatione deflent.Inquit Iſaias,lauamini & mundus eſt qui peccata plangit,& flenda iterũ non admittit.Lauaſ,& nõ eſt mundus,neq; ſanaſ qui plãgit q̄ geſſit,nec deſerit,& poſt lachrymas quæ fleuerat repetit.Et ſm Aug.in li.ſo-
15 liloquiorũ,inanis † pœnitentia,quam ſequens culpa coinquinat vulnus iteratum tardius ſanaſ, & nihil proſunt lamẽta ſi replicẽt peccata.Et ſm Grego.qui amiſſa plangit nec tñ deſerit pœnæ grauiori ſe ſubiicit,qa ipſam,quã flendo impetrare potuit veniam,ꝓtemnit.¶Dixi bozulã gladio ſcindẽdã,
16 quia †non ſatis eſt morbum lauare exterius niſi vniuerſa ſanies & putredo,quæ intus eſt incutiatur, propterea clamat Ꝓpheta,Scindite cõrda vr̃a,non veſtimenta vr̃a,oñdens cõtritionem cordis quæ in eiuſdem ſciſſione intelligitur,& interiori dolore peccata remitti.Cordis eñ laceratio vera eſt
17 ꝙuerſio,vera pœnitentia.†Nam cõuerſio nihil aliud eſt,quã
18 cordis vndique verſio.¶Tribus † ãt ſciſſuris eſt bozula lacerãda,quia dolor peccati,ſm Bernar.debet eſſe triplex,acer,acrior.& acerrimus.Acer,quia Deum oĩum creatorem offendimus.Acrior,quia patrem noſtrum cæleſtem qui nos multipliciter paſcit,impugnauimus Acerrimus,quia iterum peccando crucifiximus redemptorẽ nr̃m,qui nos proprio redemit ſanguine,à peccatorum vinculis liberauit,& qui à crudelitate dęmonũ & ab acerbitate gehẽnę potẽter eripuit.¶Et ſi bozula tribus dilaniata vulneribus omnem putredinẽ non euomuerit,iterum punge,etiam ſi oportuerit ſpinis, lanceis & aliis quibus ipe Chriſtus pro te punctus fuit in cruce.Cor enim totum contritum conciſum debet habere peccator pnimia anguſtia,dolore,ira indignatiõe aduerſ⁹ peccata.Nec tibi tot puncturæ tot vulnera,tot gemitus,tot ſuſpiria moleſta videbuntur,ſi Chriſtum in cruce tot verberib.percuſſum tot plagis confoſſum,tot vulnerib.laceratum tot iniuriis affectum,tua & non ſua culpa pendentem aliquantiſper con-
19 templaberis Nam ſm Greg.nihil † eſt tam durum & aſperũ qđ ęquo animo non toleretur,ſi paſſio dñi ad memoriã reuocetur.¶ Gladio itaq;.i.propria voluntate ſcindamus, corda nr̃a laceremus,& in fruſta partiamur, ſi à peſtifera labe,ſi à crudeli mortis furore,ſi ab horrida fame liberari & præſeruari exoptamus.Si cor nr̃m omnem ſordem exuerit,& vndique à malo ad Deũ converſum fuerit,Deus ipſe ad miſericordiam,converſus nobis peccatorum noſtrorum pſtabit indulgentiam,quorum primo præparabat vindictam. ¶ Ad hanc ſciſſuram & contritionem nos per propheram inuitat dominus dicens.Conuertimini ad me in toto corde veſtro,& ego conuertar ad vos libenter.inquit Ambr.lib.de paradiſo, dominus ignoſcit, prõptè indulget, & magis miſericordiam amat quam ſacrificium.¶Dixi emplaſtrum ſuperimponendũ, ſed quia æger infirmitatis dolore vexatus ſibipſi non poteſt
20 opportunè mederi,& quia ſæpe ægrotans † oleum virtutis & lectam ſalutis vel ex ignorantia, vel ægritudinis impedimento non dignoſcit.c.nullus de pœni.diſt. vij. Quærendus
21 † eſt ergo medicus, qui emplaſtrum conficiat,& oleum vir-
22 tutis,& herbam ſalutis edoceat.Is autem † erit ſacerdos,qui ideo ſacerdos dicitur,quia ſacras virtutes docet. l.j.§. ſacerdores.ff.de iuſtitia & iure.Saluator enim nobis pollicitus eſt medicinam aduerſus peſtem medicorum ſuorum.i.ſacerdotum miniſterio.c.final de pœnit.diſti.j. Et propterea dixit leproſis.Ite oſtendite vos ſacerdotibus. Lucæ xvij. Non enim ſufficit ſola ꝓtritio,niſi ſubſequatur oris confeſſio.d.ca.fin.&
23 c.omnis vtriuſque ſexus.de pœni.& remiſ.¶ Qđ etiam †rõne probaſ.nã pcõr peccando tres ꝑſonas offendit,Deum, eccleſiam,& proximum,niſi ergo omnibus tribus ſatisfecerit, venia dignus non erit.l.licitatio.§.qđ illicitè.de publican.ſ. ſatisfit autẽ deo per ꝓtritionem,eccleſiæ per ꝓfeſſionẽ, proximo per reſtitutionẽ perfecta pnĩa.de pnĩa diſt.iij.¶Item qui vult ingredi vitã,dẽt ſeruare mandata.Ab eccleſia autẽ mandaſ,ꝙ ſemel ſtatim in anno quiſque ꝓfiteatur.d c.omnis vtriuſque, ergo qui non ꝓfitetur mortaliter peccat,quia eccleſiæ ꝓceptũ ꝓtemnit c.ij.de maior.& obed.Et hac de cã gl.ĩ ſumma de pœnit.diſ.j.& Hoſt.in ſumma de penit.& remiſ.§. quia. ver.illud autẽ.tenuerũt ſola cordis ꝓtritione Deo ſatisfieri, qui verè ꝓtritis per gr̃am peccata dimittit.Dixit.n.Cananeæ &Magdalenæ,fides tua te ſaluam fecit,vade& amplius noli peccare.Nec iſtis & aliis plurib.quib.peccata dimiſit,dixit,oñditevos ſacerdotib.Sed quia contritus ꝓtemnens præcepta eccl'æ non confitendo cum poſſit mortaliter peccat,contritio precedens ad
24 ad ſalutem non prodeſt,nam qui mandata eccl'æ ꝓtemnit veram contritionem non hr̃e conuincitur.¶ † Eſt ergo neceſſaria confeſſio,quia eſt in præcepto.Et ſic iſti volunt ꝙ confeſſio ſit de iure poſitiuo.Qđ expreſſe fatentur gl.& Are. in ſumma de pœn.diſt.v.& Pa.in d.c.oĩs.vbi tñt ꝙ Græci, q ſolo Deo confitentur in ſecreto non peccãt,quia conſtitutio oĩs vtriuſque ſexus non fuit eccl'a Orientati recepta,ſicut nec lex ſacerdotib.prohibens mr̃imonium.¶Hæc tñ opi.à plurib. Theologis dãnatur tenentib.confeſſionẽ eſſe de iure diuino, de quo per S.Thomam in iiij.ſnĩarum diſt.xvij.art.j.& art.ij. circa medium.& diſt.xxj.q.iij art.j.& diſt.xxij.q.ij.art.iij.ad ſi.Qđ non diſcutio,quia ſiue præceptum Dei,ſiue eius vicarij omnino nos Occidentales ligat.¶ Vera ergo eſt nr̃a propoſitio peinferatũ oportere implorare auxilium medici ſacerdotis qui emplaſtrũ ꝓficiat,& morbo ſupimponat.Qđ certè ñ poterit ſupimponere,niſi morb.ſibi fiat manifeſt⁹.Nã qui operã medicantis expectat,oportet ꝙ vulnus detegat,vt ait.ſ.Seuer.Sedq; facer-
25 dotum alij † ſacra docent alij ſacra miniſtrãt.d.l.j.§.ſacerdotes.
26 Et † quia ſacerdotũ numerus in tñ creuit,ꝙ ſacer auctoritas vileſcit in turba.c.j.de priui.c.legitimus,93.diſt. vt ſciãt ignari ad quẽ dẽant ſacerdotẽ recurrere,opportunũ erit,ꝙ ego cui, licet immeritò data fuit auctoritas ſacra docẽdi,paucis admoneã ęgrotantes,peſtilẽtiali morbo laborãtes quẽ & qualẽ medicũ ſibi debeãt eligere qualiter illi vulnera ſint detegẽda.De inde inſtruã imperitos ſacerdotes,quos libentius deponerẽ,ſi poteſtas darẽ,qualiter dẽant huiuſmodi emplaſtrũ coficere, qualiter dẽant illud morbo ſupimponere.¶Circa primum,qa
27 † de ꝓfeſſione tractamus,q̄ eſt ſacramentũ eccl'æ,& eſt vnum de quinq; neceſſariis,ſm gl.& ſcriben.in c.veniens.de trãſa.recurrẽdũ eſt ad ſacerdotẽ,q hẽat auctoritatẽ miniſtrãdi huiuſmodi ſacramenta,ꝓtẽ dimittendi peccata.Hãc aũt facultatẽ tradidit Chriſtus omnib.Apoſtolis,dũ dixit, Accipite ſpiritũ ſanctũ,quorũ remiſeritis peccata,eis erũt remiſſa.Io.xx.& ſic data fuit oĩb.epiſcopis repr̃ſentatib.Apoſtolos.c.videntes. xij.q.
28 j.¶† Sed Papa caput Eporũ,& ipſi Epiſcopi ſacramẽtalia,quę ſunt honoris,ſibi retinuerunt,quę verò ſunt oneris,ſacerdotibus communia eſſe voluerunt,& vtinam cõiçaſſent, nõ abdicaſſent:nam qui cõicat partem retinet.l.ſi.§.Lucius.ff. de leg. ij.Sed hodie pontifices temporalibus adeo inhærent,ꝙ de ſpi-
29 ritualibus nulla eſt ſibi cura.¶† Religioſi ergo mendicantes pauperrimi ſacerdotes ſoli ſunt,qui confeſſiones audiunt,&
30 ſoli ſunt qui peccata populi comedũt.Prælati † aũt bona pauperum devorant,& niſi latum ventrem inflataſq; genas oſtentent,ſe prælatos eſſe & plenam prælaturæ poſſeſſionem adeptos fuiſſe non credunt.¶ Sit concluſio quòd ſacerdotes habent poteſtatem confeſſiones audiendi,& peccata dimittendi.¶Circa quam concluſionem de pluribus contingit dubita-
31 ri.Et primo,an † quilibet ſacerdos poſſit pœnitentiam abſoluere,Breviter licet quilibet ſacerdos in ſua ordinatione & inſtitutione recipiat hanc poteſtatem,tamen hæc poteſtas ligata remanet auctoritate legis,vt eam ad actum non poſſit deducere,niſi à lege,vel à Papa,aut ab his ad quos ſpectat data fuerit licentia.¶Quæro ergo quib.a lege detur hæc facultas? Reſpondeo datur proprio ſacerdoti.d.c.omnis vtriuſque ſe-
32 xus.¶Sed † quis dicitur prõprie ſacerdos:reſpondeo preſbyter parochialis,item epiſcopus,cui tota diœceſis parochia eſt. c.licet.& ibi no.Pan.de feriis.c.regenda x.q.j.Item archipreſbyter eccleſiæ cathedralis,qui in hoc eſt vicarius epiſcopi.c. ad hæc.de offi.archiepiſ.Item eadem ratione vicarius generalis ipſius epiſcopi. Item legatus in tota prouincia,& Papa in
33 vniverſo.Omnium † enim diœcesanus eſt Papa.c. auctoritate. de priuile.Item pœnitentiarij Papæ cle. ne Romani. §.ceterum.de electi.& de iſtis eſt glo.magiſtralis in capitulo ij. de pœ-
34 ni.& remiſ.libr.vj. Data etiam eſt † ex priuilegio hęc poteſtas

fratribus minoribus & prædicatoribus. c. dudum. de sepult.
35 ¶ Sed † hic dubitare qs posset, an ad minores, & ꝑdicatores possit quilibet recurrere absq; licentia proprij sacerdotis? Istam dubitationem mouet Fel. in c. j. col. vj. de rescrip. & respõdet se vidisse ꝓsilium do. Andreæ Bẽtij aduocati consistorialis concludentis necessariũ esse licentiã proprij sacerdotis. Nec ob. tex. in d. clem. dudum. in verbo, labore. quia illud priuilegiũ ꝙ possint liberè cõfessiones audire, intelligitur respectu ipsorum, qui alꝫ non potuissent virtute sui priuilegij cõfessiones audire, nisi obtenta licentia à sacerdote parochiali, fm glo. in cle. j. de priui. mõ propter verbum, liberè poterunt absque licẽtia. Sed ipsi parochiani non sunt in aliquo priui-
36 legiati, ergo tenentur licentiam petere. Ex hoc † dicit se ꝓsiluisse, ꝙ habentes priuilegium liberè eligendi confessorẽ, tenentur postquam elegerint denunciare ordinario loci, & ab eo confirmationem obtinere. Non ob. verbum, libere, qa intelligitur respũ electionis, non respũ confirmationis. quod diligenter notabis, quia plures sunt qui cõtrariũ obseruant. ¶ Quantum tñ ad priuilegium concessum minoribus & ꝑdicatoribus hodie declaratum fuit, ꝙ ipsi parochiani nõ teneãtur petere licẽtiam à ꝓprio sacerdote, vt in constitutione Eugenij quarti, quæ incipit, Gregis nobis credit. confirmata per Nicolaum quintum in constitutione, quæ incipit, Prouii-
37 sionis nostræ. ¶ Posset etiam in dubium reuocari an † valeat cõsuetudo, ꝙ quilibet possit eligere sibi cõfessorem absque licẽtia proprij sacerdotis: Et dicendũ est ꝙ non, vt est casus
38 in ca. ij d pœni. & remiss. lib. vj. ¶ Insuper dubitatur, an † habentes priuilegium confitendi & absoluendi possint ꝓsitentẽ absoluere gñaliꝫ à quibuscunq; peccatis? Rõ dubitandi patet de se, deciditur tñ ꝙ non ꝑnt absoluere in casibus ẽpo & Papæ reseruatis d. cap. ij & d. cle. dudum. §. per hmõi. Rõ decidẽ di fuit, quia in gñali ꝓcessiõe nõ veniũt ea q̃ ꝓcedẽs in spẽ ve risiꝫ nõ esse ꝓcessurus. c. in gñali. de re. iur. Generalis. n. dispõ, nũquã ĩcludit ĩpricipi reseruata, c. qd ad trãslationẽ. d. off. le. nisi in casu tradito p Fel. in c. q̃ in ecclĩarum. col. x. & seq. de
39 cõst. ¶ Sed fortè q̃ris scire, q † sunt casus ẽpo reseruati. Ego ñ possem dare certã doctrinam, qa dependet ab eorum volũtate, & ex eorum statutis. Aliq tñ reperiunt̃ expĩi iure, quos refert *Host.* in summa de pœnit. & remiss. § cui cõfitẽdum. ver. in hoc. Et his verbis denotat. Qui facit incestum, deflorans, aut homicida, sacrilegus, percussor, et sodomita. Transgressor voti, periurus sortilegus q̃. Et mentita fides, faciens incẽdia, prolis oppressor, blasphemus, hereticus, omnis adulter. Põtificẽ sup his sup detẽt' abibit. Casus ãt Papales referũ tur per Spe. tit. de leg. §. nunc ondendum. ¶ In articulo tamẽ
40 † mortis pñt fratres minores & cæteri hñtes auctoritatem confitendi quẽcunque absoluere, ẽt in casibus reseruatis, vt
41 in extrauag. inter cunctis. de priuile. ¶ Sed hic q̃ro, an † pœnitentiarii Papę possint ẽt in casibus reseruatis absoluere pœnitentem. Pro resolutiõe sciendum est ꝙ pœnitentiariorũ quidã sunt maiores, & isti pñt absoluere in casibus reseruatis etiam Papæ. quidam sunt minores, & isti pñt absoluere solum in casib. reseruatis ẽpo, fm Car. in cle. ne Romani. §. eo ãt ipso. de elec. & isti licet possint absoluere à censuris latis per modum statuti, non tñ pñt absoluere à censuris latis in vim iñę,
42 fm Car. in d. §. eo ãt. ¶ Sed pone † parochianus hẽt priuilegium eligendi confessorẽ, an possit eligere vnũ fratrẽ minorẽ, an verò teneat̃ eligere aliũ sacerdotẽ habentẽ curã animarum? Gl. in cle. j. in ver. ꝑãli. de priuileg. rñdet parochianum debere eligere sacerdotẽ habentẽ curã animarũ. Sed q̃rium tenet *Host.* tit. de pœni. & remiss. § cui confitendũ. ver. tu. tamen. & Pan. in d. cle. j. Archid. in c. j. xxvj. q. j. & Iaſ. in l. si qs per erro-
43 rem. col. j. ff. de iurisdi. om. iud. ¶ Quid si qs † fuerit ꝓfessus semel in anno ꝓprio sacerdoti, an deinceps possit sine licentia confiteri alieno sacerdoti? Pan. in c. q̃ ãt. de pœnit. & remiss.
44 rñdet ꝙ non, q̃ in foro † pœnitentiali laicus non potest prorogare iurisdictionẽ iudicis non sui sine licentia superioris. d. c. qd ãt Sicut nec clericus in foro iudiciali. c. significasti. de fo
45 ro compe. ¶ Sed pone ꝙ † aliquis confiteatur ignorãter ei qui communi æstimatione reputatur sacerdos, & tñ nõ erat, an valebunt confessio & absolutio? gl. Inno. & *cõiter* Cano. in
50 cap. dudum. ij. de elec. tenẽt ꝙ si habebatur pro sacerdote, & tolerabatur in quasi possessione sacerdotij à superiore, tunc valeant absolutio & confessio, ne anima decepta remaneat. c. nonne. viij. q. iiij. sequitur d. Iaſ. in l. Barbarius. colum. xiij de officio prætо. & dicit Panor. quòd propter fidem sacramen-
46 ti errantes saluantur. ¶ Sed quid si † ante obitum defectus potestatis perueniat ad notitiam cõfessi, an debebit cõfessionem iterare? Ioan And. tenet ꝙ sic. Sed Pan. distinguit, aut cõfessus fuit ei qui nullam vnquam habuit potestatem, & procedit ꝓprie Io. And. aut cõfessus ei q qñq; habuit ptãtẽ sed ex cã priuatus erãt, & tũc si tolerabat̃ in exercitio, non est necessaria reiteratio. ¶ Tutior tñ est opinio Ang. de Clau. in sua sum. in ver. confessio. &. ibi ponit decẽ casus, quib. reiterãda est ꝓfessio, quos tu ipse videre po-
47 teris. ¶ Quæro † in sup an ratiõe delicti delinquẽs sortiatur forũ pœnitentiale in parochia delicti, sicut sortit forum iudiciale. c. fi. de for. cõpe. Istã dubitationẽ resoluit gl. in c. placuit. xvj. q. j. dicẽs ꝙ nõ sequit̃ Pan. in c. qd aũr. de pœn. & remiss. & in c. j. de rap. assignãs rationẽ diuersitatis inter forũ iudiciale & pœnitentiale. Nã in foro iudiciali pœna imponit̃ causa satisfaciendi reipub. quã scandelizauit ꝓ delictu, ideò sequit̃ forum illius reipubl. in qua deliquit. Sed in foro pœnitẽtiali imponitur pœnitentia causa satisfaciendi *Deo*, quẽ offendit, & qa habet sacerdotẽ ꝓprium loco Dei, ab illo, nõ ab alio, dẽt iudicari. Itẽ interest ꝓprij sacerdotis cognoscere vnũquẽ suorum parochianorũ. Eos enim melius redarguere põt, qa ipsorũ notitiã habet. Qd facit ꝙ eos, q quærũt religiosos vt euitent verecundiã, quã hñt in confitendo ꝓprio sacerdoti. Malè em̃ faciunt, qa verecundia est maxima pars pœnitẽtiæ. c. quẽ pœnitet. de pœni. dist. j. licẽt istæ rationes sint p uasiuæ. Alia mĩni vꝛ ratio posse assignari, qa si ratione delicti qs sortiretꝛ forum pœnitẽtiale, sequeretꝛ maximũ absurdũ, tã si qs commisisset decẽ peccata in diuersis parochiis, teneretꝛ cuilibet sacerdoti illius parochiæ ꝓfiteri, & sic esset necesse vel ꝓfessionẽ diuidere q̃ sui natura indiuisibilis ẽ, vt j. dicẽ, aut decies integraliter oĩa peccata cõfiteri. Qd ẽt inconueniens vꝛ, qa, vt dicit Ang.
48 de Cla. lex obligãs † reiterare cõfessionẽ integrã & perfectã,
49 nõ obligat in foro animæ. ¶ Quæro etiã, an † sacerdos extra parochiam possit suorũ parochianorũ confessiones audire, & eos absoluere? Host. in sum. de pœni. & remiss. §. cui cõfitendum. determinat ꝙ sic, qa absoluere & confessiones audire, est iurisdictionis voluntariæ: ergo extra diœcesim põt exerce ri. l. ij. ff. de offic. ꝓcon. not. p gl. in c. nouit. de offic. leg. & istud
50 sequũt̃ *cõiter* Can. ¶ Sed ego aliqñ † dubitaui, an deputatus à ꝓprio sacerdote in locũ sui, q vicarius parochialis appellat̃, ẽt possit extra parochiam cõfessiones audire & absoluere. Vꝛ ꝙ sic p ea q̃ scripsit Rota in tit. de offic. vicar. decis. fin. in anti
51 quioribus. vbi vult † qd vicarius ẽpi possit cõferre bene ficia extra diœcesim. sequit̃ Clem. in c. fi. de offic. vicar. libr. vj. ¶ Sed
52 ꝙ in ꝓrium facit qd volunt Alb. Bar. Bal. & cõiter Legistæ in d. l. ij. p illum tex. vbi concludunt, ꝙ habens iurisdictionem voluntariam ab inferiore a principe, nõ potestẽ exercere extra diœcesim & territorium concedentis. Et in specie Bal. ibi infert q̃ Rotam ꝙ vicarius ẽpi non potest instituere præsentatum à patrono extra diœcesim, sequitur d. Philip. Franc., in d. c. fi. & Barb. in di. c. nouit. Iaſ. in l. ter ii nacꝫ j. ff. de iu ius voc. d. Maria. Soc. in c. fi. in vj. artic. char. x. de foro comp. Et facit,
53 quia † notarius creatus a rege non potest extra regnum cõficere instrumenta, licẽt istud sit voluntariæ iurisdictionis, secundum *Bar.* in d. l. ij. & in l. cunctos populos. in vij. quæ. C. de summa trinit. & Rotam decis. ccxcj. sub rubr. de sid. instrum. in nouis. ¶ Ego in vicario rectoris teneo, ꝙ possit audire cõfessiones, & absoluere suos parochianos extra parochiam, quia ipse non habet hanc potestatem a rectore, sed virtute ordinum sibi collatorum, à rectore autem fuit sibi materia exhibita tantũ. vnde sicut ipse rector in illã materiã, id est, in subditos poterat exercere iurisdictionem voluntariam extra parochiam, ita poterit eius vicarius, nam talis vicarius authori
54 tate † ꝓpria absoluit, non authoritate sibi delegata, fm Ang. de Clau. in sua summa. verſ. confessio. §. 1. verſ. sed nunquid. Et ideò habẽs priuilegium eligendi confessorem, poterit cõfiteri extra parochiã cui velit. Quos debeat infirmus anima rũ medicos perquirere. nũc quales eos esse oporteat, discur-
55 ramus. Confessorem † vita integerrimũ, sciẽtia peritũ discretum & modestum esse oportere statuit Clemens in concilio Viennensi, vt legitur in d. clem. dudum. & exemplo eorũ, q̃ de medico corporũ supra dixi, iustificat̃ Clemẽtis sñia. Ideò astr
56 nõ instabo. ¶ De vno solum quæro. an † qs debeat confiteri sacerdoti suo, quẽ scit esse virum sceleratum & malæ vitæ? Respondet ꝙ nõ, sed tunc ad religiosos recurrendũ est, hñtes priuilegium liberè confitẽdi, &c. ¶ Sed q̃d si vir ille malus sacerdos nolit licentiã impartiri? Respondet, sufficit tũc pe-
re, fm Pan. in d. c. oĩs vtriusq; sexus ꝙ quo facit doctrina Bar.
57 in l. si cum dotẽ §. eo ãũt tpe. ff. solut. matr. ¶ Sed q̃d † si parochianus scienter cõfiteat̃ suo sacerdoti indisciplinato, & malorum morũ. an cõfessio & absolutio ꝑfint confitẽti? Ratio dubitandi est, qa cũ possit bonũ confessorem adire, cõtingit de negligentia in eligendo confessorẽ. Et † qa confessor existens in peccato mortali, nisi ipsum pœniteat mortaliter peccat absoluendo confitentem, fm Bonauenturam in 4. sententiarum quæst. xij. & probatur in c. fin. de temp. ordin. Iudicans, q iu-

dicandus

dicandus est seipsum ꝙdemnat. §. item in euangelio. iij. q. vij. & de pœni. distin. iiij. c. j. ergo cessante necessitate peccat mortaliter, qui inducit suum sacerdotē existentē in peccato ad sacra
58 menta ministranda. Bē † dicerē, aut ꝙfessus sciebat proveritate sacerdotem esse in peccato, & poterat alteri ꝙfiteri, & tūc credo ꝙ non sit tutus in foro ꝙscientiæ, rationib. ꝓallegatis, & qa nō ꝓt aliorū ęgritudines sanare, qui seipsum curare nescit, vt vt Ciceronem scribit Seruius Sulpitius. Nō em̄ aliorum delicta valet diluere, quem propria deuastāt. c. j. in fi. xlix. dist. Ideo Iudas, quia iuit ad Pharisęos, & reliqt Apostolos, nihil auxilij inuenit, sed desperationis augmētū. Et ab ista sūa nō vī dissen
59 tire Pan. in d. c. oīs. dum † dicit, ꝙ ꝙfitens sacerdoti ꝙsocio criminis, vt citius absoluat nō est tutus. *Bn̄dictio* enim maligni sacerdotis in maledictionē ꝙuertitur, & oratio in peccatū. c. si qui sunt. lxxxj. dist. Si aūt ignorabat, vel poterat cogitare, ꝙ sacerdos esset attritus, & delicti pœnitens, tūc ad salutē ꝓderit confessio, faciunt q̄ tradunt ꝓ Pan. in c. vestra. de cohab. cler. &
60 mul. vbi quærit, an † sit audienda missa a sacerdote existenti in peccato: & distinguit, aut delictum est notorium, aut occultum, vt ibi ꝓ eum. ¶ Demonstrauimus succinctè quis & qualis esse debet medicus facturus emplastrum: videamus modo qualiter ab infirmo sunt vulnera detegenda. Istud exigeret lōgum tractatum. Ne videar falcem ponere in alia messem, pau
61 cis absoluam. *Dicunt* Dd. † veram confessionē sexdecim qualitatibus egere, quæ his versibus panduntur,

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, lachrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

¶ Omnes tñ p̄dictæ qualitates non sunt de essentia, sed quędā sunt de congruitate. Idcircò vt scias q̄ sint de essentia, & q̄ nō, eas oēs breuius, quo fieri potuit, explanabo. ¶ Dixi simplex, i.
62 sine verborum inuolucro, seu sine plica. clem. sæpe. & ibi gl. in ver. simpl'r de verb. sign. *Debet* enim pœnitens ita clarè confi-
63 teri, ꝙ ꝓia & singula ꝙfessor plenè itelligat: hypocryta † enim esse conuincitur, qui verborū tergiuersatione sua peccata leuigare contendit. c. qd quis. de pœni. dist. j. in fi. ¶ Dixi etiā simplex, qa debet pœnitens loqui ꝓ verba clara expedita, non per
64 verba obscura. Sicut † depositio testis obscura nō releuat producentē. c. cum clamor. de testib. & not. per Bar. in l. ea q̄ ff. de contrah. emp. sic obscura confessio non releuat confitentem. ¶ Dixi simplex, quia nō dēt pœnitens ambigue, nec amphibologicè loqui, alias ꝙfessio simplex nō est. c. j. cum gl. in ver. sim
65 pl'r. de sum. trin. & fide cath. Sicut † ambigua testificatio non [illegible] non hoc. C. vn legitimi. ¶ *Dixi* † simplex, quia non debet, qui cōfiteтur, loqui per verba inexquisita, & subtili elegātia fabricata, vt ꝙfessor nō intelligat, vt verecūdia delicti verbis fucatis effugiat, & si aliter faciat, non erit ꝙfessio simplex. c. dilecti. cū gl. in ver. simpliciter, i. sine pernicioſa subtilitate. de iudic. ¶ Di
67 xi † simplex, quia non dēt ꝙfitens morosè & cum difficultate loqui, nec expectare ꝙ confessor ex gutture sua peccata artificiose extrahat, qd̄ si secus faciat, nō erit confessio simplex. §. sed quia. cum gl. in vers. simpliciter. i. sine difficultate. iiii. de
68 fide c. liber. Na etiam † testis, q̄ morosè respondet, & cu difficultate, suspectus hr̄e ponderer. 50. dist. traditur ꝓ Pa. in c. cū cām. col. vij. de testib. per Fely. in proœm. Greg. in prin. ¶ Dixi
69 simplex, i. sine malitia, iuxta verbū dni: Estote simplices, sicut columbæ. Malitiosa em̄ ꝙfessio ad interitum valet, non ad salutem. Quid prodest auaro confitenti se cētena aureorū milia subvturis mutnasse, si ex malitia, i. vt diues videatur, nō ex proposito pœnitendi confiteatur, qd̄ si homicida, vt ttrenuus appare. ☞, delictū ꝙfessori manifestat. Amē dico vobis, receperut mercedē sua. Na q̄ sit graue crimē illorū, q̄ cū malē fecerint, gloriant̄, nullus est q̄ ignoret. c. q̄ graue. de excess. prælā. ꝙquos
70 ēt P'al. clamitat. Quid in malitia gloriamini? ¶ † *Dixi* denique simplex, quia nihil impertinens addendum est, vel intermiscē dum, alias ꝙfessio nō foret simplex. Iubemus. ibi, nihil adiectu sit. sed simpl'r. C. de appel. l. fi. & ibi Bar. C. de dot. promis. c. fin.
71 de testa. lib. vj. ¶ † *Requiritur* secundo, ꝙ sit humilis, nam peccator si reatum suum cognouerit, e omnium vilissimum esse intelliget, & se monstrum, non hominē videbit, vt Seuerinus de ꝙfessione lib. iij. sapienter ꝓbat, ꝓ quo facit tex. in c. si em̄ inquis. de pœnit. dist. ij. Humiliabit ergo e pœnitens, q̄ pp peccatum effectus erat seruus diaboli. c. no oīs qui dicit. iij. qu. vij. & exemplo publicani coram confessore, non audeat oculos eleuare. Humiliari. n. nos oportet sub potēti manu Dei, vt nos
72 liberet in tpe tribulationis. c. nulli. iij. q. j. ¶ Itē genib. flexis, & capite discooperto peccatorem se fore iudicabit, & scelerum suorum veniam postulabit. c. sanè. celeb. miss. Et licèt Claua. in sua summa, & plures alij teneant, quod genuflexio non sit de necessitate, sed de congruitate: tñ ego arbitrarer pœnitentiam eius, q̄ stando, vel deambulando, aut sedēdo, parem se exhibet sacerdoti, non esse fructuosam, neq; veram, & parum confitēti ꝓdesse, qa q̄ sine humilitate virtutes cōgregat, quasi in ventum puluerē portat, ſm Gregor. quē refert gl. in clem. j. de relig. domi. ¶ Item humilis debet esse confessio, qa nō debet, q̄ confiteт, gloriari coram confessore, ꝙ bis in sabbato ieiunet, ꝙ eleemosynas det, ꝙ iustum cor habeat. Temerarium quippe est virtutes dño polliceri: nam si dixerimus, ꝙ peccatū non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis, nō est: doleat ergo loquēdo, seipsum accusęt, dicendo cū Psal. *Ecce* in iniquitatibus ꝙceptus sum, & in peccatis ꝙcepit me mater mea. Concludendum est ergo in pœnitente humilitatem necessariam, qa nisi se peccatorē dixerit, veritas in eo
73 non erit, & † vbi non est veritas, ibi nulla pōt esse humilitas.
74 xxij. q. ij. c. cū humilitatis. ¶ Tertiò requiritur, ꝙ sit pura: id est, sine dolo. c. pura. iij. q. ix. Debet em̄ pœnitens cōfiteri recta intentione non ꝓp vanam gloriam. Sed aduerte, qa istud satis includebat̄ in primo requisito, vt ibi ostendi. ¶ Quartò
75 † exigitur, ꝙ sit fidelis: i, ꝙ pœnitens confidat in Dei misericordia, & credat ꝓ pœnitentiam sibī peccata remitti: nam apud Deum nullas patitur moras veniæ ꝙuersio. c. multiplex. de pœn. distin. j. Et ſpecies hæresis est desperare de misericordia Dei. c. agnouimus. xxvj. q. j. ¶ Alij dicunt ꝙ debet esse fidelis: i. vera, qa non debet falsitatem immiscere, & delictum, qd̄ non fecit confiteri. Et potest vtraq; expositio tolerari, pri
76 ma tamen magis conuenit. ¶ Quinto requiritur, ꝙ † sit frequens: i. toties resurgat ꝓ confessionem, quoties cecidit propter peccatum: non solùm septies, sed septuagies septies delinquenti, si conuertatur ad pœnitentiam peccata donantur. Matthæi xviij. & c. septies. de pœnit. dist. iij Nam quæ frequenti ptæuaricatione iterantur, sunt frequēti sententia damnanda c. j. de pœnis. Sed an illicò post commissum peccatum debeat confiteri? Dicam j̄. in xiij. requisito. Quidam etiam dicunt eadem peccata frequenter esse confitenda, quia tantò facilius quis consequitur gratiam remissionis, quantò magis pluribus sub spe veniæ turpitudinē confitetur. c. quem pœnitet. de pœnit. dist. j. Sed̄ istud consilij est ad maiorem gratiam obtinendam nō autē præcepti neq; obligationis, quia semel confitendo dissoluitur delicti obligatio, & funiculus, quo ligatus tenebatur, disrumpitur: ergo amplius obligatio extincta reuiuiscere nō potest. l. qui res. §. aream. ff. de solut. c. si qs. de pœn. distinct. vij. *Et* diuina clementia peccata semel dimissa, iterum in vltionem venire non patitur. c. si illic. xxiij. q. iiij. *Et* ꝙ sufficiat peccatū semel confiteri, deciditur in §. non ita
77 de pœni. dist. j. Sunt tamen † quidam casus speciales, in qbus reiteranda est confessio, quos refert Host. in summa, de pœn. & remiss. §. an peccata semel confessa quos non ꝓsequor, sed ſublimitati Theologorum discutiendos relinquo. ¶ Sexto, debet esse nuda à verbis palleatis & obscuris, sed istud abundat, qa si simplex est, oportet ꝙ ab omni verbo inuolucro fucatoq; sermone sit nuda, vt s. abundè dictū fuit. Alij dicūt ꝙ debet esse nuda ab omni mendacio, & ab omni velamento, qa ſm Aug. veritas de terra: i. de peccatore orta est, & iustitia de cœlo perspexit: i. à Deo data iustificatio pœnitenti. Nam q̄ se excusat, à Deo accusat̄, qui autem se accusat, excusatur. Ignoscimus, inquit Dominus, ei qui sibi non ignoscit. c. veritas de pœnit. dist. j. ¶ Septimò, oportet quòd sit discreta: i. cum
78 iudicio facta, & † ideò impuberes, qui discretionem. i. animi iudicium nō habēt. §. præterea. Insti. quib. non est permis. fac. testam. non tenentur confiteri, nisi sint doli capaces, q̄i cùm sciant se errare, vtique scire debent se emendare. c. j. de delict. puer. ¶ Veratur aūt discretio in pœnitente tam in eligendo sacerdotem, qui sciat soluere & ligare. c. j. de pœn. dist. vj q̄ in
79 exprimēdo & confitendo peccata, qa nō † debet manifestare socios criminis, sed ęipsum tñ accusare. Inquit em̄ Psalm. Delictum meū cognitū tibi. Dixit em̄ meū, non conscij. c. fi. de pœni. dist. j Nunq ergo nominabit ꝓ nomen, cū qua peccauit, nisi necesse sit ad offendēdā peccati magnitudinē, vt si filia cū pre, vt filius cū matre peccauerit, ſm Richar. in iiij. sentē.
80 dist. xxvij. articul. iij. q. vlt. ¶ † Item debet confessio esse discreta: i. diuisa & separata. Ita em̄ exponitur in c. cupientes. §. ad hæc de elect. li vj. & in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. Debet em̄ ꝙfitens ꝙfessionē suā bene ordinare, & eā saltē diuidere in septem partes, sicut sunt septē peccata mortalia, nō aūt simul
81 & confusè oīa ꝙfiteri. ¶ † *Octauò*, debet esse libens: volun-
82 taria, ex quo sequit̄, ꝙ coacta ꝙfessio nihil ꝓdest. Licèt † em̄ voluntas coacta voluntas sit. l. si mulier. ff. qd̄ met. cau. c. maiores. in fi. de bapt. namē vbi requiritur ab oluta voluntas, ibi debet interuenire omnimoda libertas. c. cū locum. de pons, omnis ergo coactio siue p̄ci a sit, siue conditionalis impedit

effect-

83 effectū ꝓfessionis sacramentalis.Ex quo elicio† ꝙ nō est par
rō meriti & demeriti.nā voluntas coacta violētia ꝓditionali
demeretur,c.j.xv.q.j.& tñ nō meretur.¶ Vel aīr ꝓfessio debet
eē voluntaria:ad finē ordinatū facta,nō ad finē malū &per
84 uersum.Nā voluntas nō pōt esse nisi ad bonū,al's,si ad malū
declinet,nō est voluntas,sed cōcupiscentia, ſm Pan.post gl.
in proœ.Greg.in vers.rex pacificus.col.2.in fi.prin.seq.¶ No-
nō,verecunda esse dēt,qa q erubescit ꝑ Christo, dignus est
misericordia.Dignus em̄ est misericordia,q spirituali labore
85 perit gratiam.c.quē pœnitet.de pœn.dist.j.Verecundia† em̄ si
gnum est ꝓtritionis & pœnitētiæ,nā verecundia castigatam
86 mentē ostendit.l.j.C.de maiuma lib.xj.& in adolescente † op-
timā spē pollicet̄,vt scribit Senec.ad Lucil.lib.j.epist.vlt.Vel
87 debet esse verecūda,qa † verecūdia delicti pœna est magna.
Laborat em̄ mēs patiēdo.d.c.quē pœnitet.Hac ratione prohi
bitum est ꝓfiteri ꝑ interpositā psonā,nam q ꝑ vos peccastis,ꝑ
88 vos etiam erubescatis.Hac ēt † rōne ꝓhibitū est ꝓfiteri ꝑ scri
ptura.d.c.quē pœnitet.Qd̄ ꝓcedit etiā si peccator corā sacer
dote velit scripturam legere.ſm Arch.& Fel.in c.de testib.co.
pen.de test.reprobātes gl.in c.qualis xxx q.v.q̄ ꝓtium tenuit.
89 Mutus † tñ ꝑ scripturā vel nutu pōt ꝓfiteri,ſm In.in d.c.om-
90 nis.¶ An aūt † ignorās idioma possit ꝓfiteri ꝑ interpretē? vi-
deretur ꝙ sic.arg.l.j.§.fi.ff.de verb.obl.Cōtrariū tenēt Theo
logi in iij.sente.maximè Scotus,q vlt.qa pōt ꝓfiteri ꝑ signa,
91 sicut mutus.¶ Decimò,oportet ꝙ † sit integra,& ꝙ oia & sin
gula peccata ꝓfiteatur,nō enim Deus nouit opus imperfectū.
92 c.si plures.de pœn.distinc.3.¶ † Sed quæritur an ēt venialia sint
ꝓfitenda gl.in c.vnū orarium.in ver.qa facilè.xxvj dist.vel
93 le ꝙ nō,tū qa nullus ꝑ venialibus dānari nō pōt,tū qa ꝑ o-
rationem dominicā,qa ꝑ aspersionē aquæ benedictæ,ꝑ modicū
ieiuniū,vel ꝑ eleemosynā dimittunt̄.de cōsecr dist.3.c.aqua.
& de pœn.dist.4.c.de quotidianis.vel ꝑ extremā vnctionem.
c.vnico.de sacra vnct.Vel ꝑ eucharistiā deuotè susceptā.c.ij.
& c.cū oē.de consecr.dist.j.Vel ꝑ deuotā peccatoris tonsio-
nem.c.tres sunt.de pœn.dist.j.Vel ꝑ benedictionē prælati.ca.
maledicā.& c.dictum.j.q.j.& not.in salutatione Sexti.¶ Sed
Host.in sum.de penit.& remiss.de quib.distinguit inter ve-
94 nialia.nā venialiū tria sunt genera,ſm gl.in d.c.vnū orariū,
s.al's ca demū.in verb.ligna.Quæda cum sunt maiora,vt q̄iā
in ꝓsuetudinē abierūt,& hæc sunt ꝓfitenda,qa nullū est adeò
veniale,qd ex ꝑ se nequidme nō efficiat mortale d.c.vnū orariū.
§.criminis.Quæda sunt minora,& illa sufficit cōfiteri in gene-
re.d.c.de quotidianis.Quędā sunt minima q̄ in sola cogita-
tiōe cōsistūt,& ad deliberatū cōsensum nō puenīūt,& ista de
lētur & mundantur modis quibus s.¶ Prædicta vera sunt,nisi
ex statutis siue ꝓfessionis esset astrictus peccator confiteri ve
nialia.vel nisi dubiter.an peccatū sit veniale,vel mortale.vt
cōcludūt Theologi maximè Claua in sua summa.s.cōfessio
95 sacramentalis.vers.xxvij.¶ † Integra etiam esse debet,re pe-
ctu qualitatū criminis.Tenet enim circūstātias peccati ex pri
mere.c.Deus qui.& ca.omnis.s.sacerdos.de pœnit.& remiss.
Circunstātias dico siue cōcomitātes siue alliciētes.c.j.d pœn.
d.v.Laudabile tñ tacere circunstātias q̄ speciē delicti non mu
tāt.& audientē alliciūt ad turpitudinē licēt delictum agi grā
uent.Itē fatuū est cōfiteri circūstātias.q̄ ad grauitatē delicti ni
96 hil faciunt,ſm B.Thomam.& cæteros,in 4.sen.¶ An aūt † de
licta nota cōfessori sint ēt cōfitenda? Vr ꝙ nō,quia rei demō
stratæ frustra fit demōstratio.j.j.fi.ff.de dote præl.In q̄rū est
veritas.qa delicta nō sunt nota confessori, vt *Deo* & iudici,
nisi in foro pœnitētiali ꝓfiteant ergo sunt cōfessori in pœni-
tentia cōfitēda.c.j.de off.ord.& ibi Pan.Illiciras § veritas.
97 vbi Bar.ff.de ofi.ꝑsid.¶ † An aūt is q̄ suppressit vnū peccatū,
teneat̄ iterū oīa cōfiteri? Discordes in hoc sunt Dd.sed omis-
sa relatione opinionum,illa est cōis.q̄ si confiteat̄ alteri sacer
98 doti,teneat̄ iterū oīa confiteri,secus si eidē.ſm Archid.in c.
fi.in si de pœn.dist.3.Tan.in d.c.ois.in j.not.& in cap ex parte.
eod.tit.Caueat tñ pœnitens,ne diuidat confessionē ex malti-
tia.vt quidam factūt,q̄ cōsiderātes magnam peccatorū suo-
rum congeriem,erubescunt oīa simul confiteri,& ideo par-
tem vno tpe partē alio tpe eidē confitent̄.nam talis confes-
sio nō ꝓdest qa nō est pura & simplex,vt esse debet.¶ † Vnde
cimò,debet esse secreta,si occulta sint peccata.de pœnit dist.
j.c.non tibi dico.vt te in publicum prodas,nam si peccatum
occultū est,sufficit illud in notitiam sacerdotis referre.c.quē
pœnitet.& c.seq.ea.causa & q.alias fatuus reputatur, q erro-
99 rem suū publicè confitet̄.c.ex literis de diuor.¶ Exigitur † ēt
ꝙ sit secreta ex parte sacerdotis q̄ non dēt confessionē reue-
lare,nam in foro cōfessiōis mori dēt peccatum.Significatio.
n.sacramenti confessionis est significatio occultæ extinctio-
nis peccati,vñ qui revelat,facit irritum sacramētū ſm Theo
logos,ideo dicit ex.in d.c.oīs.Caueat oīno sacerdos ne ver-
bo aut signo aut alio quouis modo prodat peccatorē, quod
si ꝓsumpserit revelare,nō solū a sacerdotali officio deponā-
tur,sed ad agendam pœnitentiam in arctum monasterium de
trudatur.ad idem text.in c.si sacerdos.de pœni.dist.vj. vbi alia
pœna de iure antiquo imponebatur,videlicet vltra depositio
100 nē cogebat̄ perpetuo peregrinari.¶ Et in tantū † secreta dēt
esse confessio ꝙ si sacerdos producatur in testem,poterit secu
rè dicere se nihil scire,quia non scit vt Deus.c.ij.& ibi not.Pā.
101 de offi.ord.Nec † cogi potest ab ēpo testificari super his q̄ ꝑ
102 audiuit in cōfessione c.dilectus.de excess.pla.Et † si per ēpm
excōicet̄,nō timeat censuras,quia non ligant cū non sciat vt
homo.Nec tenetur obedire Papæ præcipienti ꝙ sibi manifestet
103 delictum cōfessatū in pnīa,ſm Pan.in d.c.dilectus.qa † in hoc
sacerdos est vicarius Christi specialis,ergo maior est Pa pa vi
cario gñali quo ad illam spēm.c.studuisti.de off.lega.ēt si Pa
pa diceret illud recipere in ꝓfessionē,qa nemo debet delictum
104 alterius in pnīa cōfiteri,vt supra dixi.¶ † Sed qd si sacerdos
receptus in testem reuelauerit peccatum sibi ab altero in pnīa
cōfessum,an eius testimonium fidem faciat? Rñdeas ꝙ nō,qa
alter nō fuit sibi ꝓfessus vt homini,sed vt Deo,ſm Bald.& Pau.
de Cast.in l.archigerōtes.C.de epis.aud.quē sequit̄ Fel.in c.j.
105 col.j.de excep.¶ † Sed qd si aliquis existens post parietē vel
a casu pertrāsiens audierit cōfitentem in pnīa sacerdoti,an
ipsius testimonio ꝑbeat aliqd ꝑ cōfessum? Tindarus in suo dia-
logo de test.char.xx.determinat ꝙ nō,sequit̄ Fel.in d.c.j.Illud
dictum vrgēti rōne nō fundatur,qa audiēs a casu nō audiuit vt
Deus.Et licet audierit confitentē in foro pœnitentiæ coram
Deo,hoc solū nō vī tollere fidē dicto testis alias integri. Sed
honestum vī ꝙ tali testi nō credatur,ne dēt occasio malis sa-
cerdotib. supponēdi testes post parietē.qui audient & postea
reuelent.¶ Ex præmissis redditur dubitabile dictum Bar.in l.j.§.
106 huius ff.de iusti.& iure,vbi Bar.dicit ꝙ sacerdos,qa est pso
na publica,pōt stipulari pro absente restitutionem vsurarum.
Quæ stipulatio prodest absenti,qui vsuræ extortæ fuerunt, nā
istud videtur falsum,cum nō credatur sacerdoti de confessa-
tis in pœnitentia.& hac rōne motus d.Ia. sibi dixit dictum Bar.
non esse verum.Sed tu dicas ꝙ istud dictum Bar.est verissimū.
¶ In primis ēt ꝓcedere q̄n sacerdos stipulatur ex pœnitentiā.
Vel pōt intelligi q̄n aliquis in pnīa cōfitet̄ delictum notoriū,
& promittit sacerdoti stipulanti pro absentib.illis satisfacere.
Ita probat tex.allegatus per Bar.c.qq.de vsuris.li.ij.qui loquitur in
vsurario manifesto.Et ſm legem allegatam dēt intelligi dictū
doct.secūdū Bar.in l.in ambiguo.ff.de reb.dub.Vel intelligen
107 do dictum Bar.q̄n ita rñdeas vt statim subticiam.¶ Sit er-
go conclusio ꝙ non credēt sacerdoti testificanti de his quæ sī
bi dicta fuerunt in pœnitentia.¶ Fallit in casu notorio, per ea
q̄ statim dixi.Fallit secūdo in cā matrimoniali,ſm glo.ſing.in c.tua
nos in verb.ꝓfiterit.de ꝓsponsa.quam ad hoc dixit singularem
Lud.Ro.in l.si nō spāli.C.de testa.equitur do.Ias.in d.§. huius
studii.& in l.ꝓfe furioso.col.iij.ff.de his q̄ sunt sui vel alieni iu
ris.vbi dixit ꝙ nullus Canonistarum vnquā ponderauit dictā
gl.Sed certè nullus Canonista vnquā eā ponderauit, quia illa
gl.non dicit hoc neque sensit,nam illa gl.loquitur in foro pœ
nitētiali,in quo cuilibet est credēdum.c.significasti.de homi.
Sed q̄m ad forum fori nihil ꝙ † illa gl.velit q̄rium.Et istud
voluit Papa in d.c.tua nos, qui rndet quidā ēpo in foro fori,
qualiter tibi confiteri nō videmus,quasi dicat de aīo & pro-
posito in mente retento,non videmus qualiter tibi constare
possit,quasi dicat nullo mō pōt tibi constare, qd falsum esset,si
per ꝓfessionem sibi factā in pnīa stare sibi vt iudici potuisset.
108 ¶ Tertio fallit,si † accedat consensus eius qui fuit in pnīa cō
fessus,nam de ipsius licentia pōt sacerdos reuelare confessionē.
§. c.significasti.de adulte.vbi Pa.& alii not.& ista est *cōis opi.* ſm
Fel.in c.testimonium.col.xj.de testi.qcqd dixerit Claua in sua
summa,q̄ q̄rū tenet & male.Dēt tñ aduertere sacerdos, ne so
cio criminis manifestet,vt dī in d.c.significasti.in ver.nomen
adulteri celans.& in istis terminis procedit dictum Bart. in d.
§.huius studii,nā pœnitens vī dare licentiā sacerdoti stipulanti
109 pro absentibus eidem stipulationē revelandi.¶ † Sed hic in
surgit dubitatio,an credendum sit dicto sacerdotis attesten-
tis se habuisse licentiam revelandi si illa negaretur? Istam du-
bitationem resoluit Lap.alleg.xciij.dicens tñ dum esse ꝓbandū
sacerdoti quantum ad euitandam pœnam d.c.oīs vtriusque
110 sexus.sequit̄ el in c.j.col.j.de excep.† dicēs credendum esse
dicto sacerdotis,asserentis absoluisse excommunicatum ante
mortem,quantum ad euitandum pœnam.cle.ne.j.de sepult. Be-
ne facit quod decidunt Host.& Pan.in d.c.omnis.vbi conclu-
111 dunt † standum esse dicto sacerdotis,negantis se audiuisse
reuelata in confessione quantum ad euitandā pœnam illius ca-
nonis.Ego arbitror,quod ista decisio Lap. debeat sanè intel-
ligi vid.licet quando tacitus negat sacerdotem habuisse licen
tiam

tiã.Secus ſi confeſſus negaret,aliàs pęna d.c.oĩs.eſſet ludibrio ſa,quia eſſet in facultate ſacerdotis illam euitare dicendo ſemper ſe habuiſſe licentiam,quod dicendũ nõ eſt ſm Pan.& Fel.
112 in ſimili,in c.inter cæteras.de reſcrip.¶†Item aduerte,inquãtum ſuprà dixi.q̃ magis creditur ſacerdoti dicenti ſe audiuiſſe extra confeſſionem,q̃ dicenti audiuiſſe in cõfeſſione, quia verum eſt,niſi ex cõiecturis poſſet iuſtificari c̃rium, ſm dñm Card.in d.c.oĩs.inferẽs q̃ ſi ille eſſet proprius ſacerdos,& pec
[illegible]tum eſſet aliis occultum,probarétque,dicẽs ſe dixiſſe in cõfeſſione ſe fuiſſe illi confeſſum, tunc ſm eum poſſet ſacerdos ſubiici torturæ,iuxta formam c.ſi in cõtẽplatione.de reg. iur.
113 ¶Quartò fallit,ũ†ſacerdos egeat prudentiori conſilio,tunc pro conſilio obtinẽdo perſona nõ nominata poterit peccatũ
114 reuelare.d c.oĩs.& c.officij.eod.tit. ¶† Quintò,ſacerdos in genere poterit peccatũ reprehendere exemplo Chriſti,qui reprehendit Iudã,dicendo,Vnus veſtrũ me traditurus eſt.c.ſi ſacerdos.de offic.ordi.caueat tñ confeſſor, ne taliter loquat,q̃ de perſona peccatoris poſſit apparere.d.c.omnis.¶Sed quid ſi
115 †aliquis confiteatur velle interficere Titium,dicendo ſe nõ poſſe reſiſtere voluntati,an iſtud ſacerdos poſſit reuelare? Quidam,vt refert Archi.in c.ſacerdos.de pœnit.diſtinct.vj.tenent quòd non.Sed contrarium tenent Inno.& Pan.& in d. c. oĩs. qa hoc peccatũ nõ dr detectũ in preſentia,cũ peccator nõ habeat c̃tritionẽ.Itẽ quia cõmittendũ eſt nõ cõmiſſum vnde ad impediendum debet poſſe reuelare.Imò Claua.in ſua ſumma vult,q̃ ſacerdos teneatur reuelare ſub pęna peccati mortalis, vt obuietur ſcãdalo & malo futuro.¶Sed Card.in d.c.oĩs.credit licere & debere reuelare,dũ tamẽ nõ prodat peccatorẽ.Et ſi videt,fieri non poſſe,quin reuelando peccatũ committendum nõ etiam reuelet peccatorẽ,dicit Card. ſacerdotẽ debere omninò tacere.Quæ opinio placet,qñ confitens ſe habere animum interficiendi Titium,rogaſſet ſacerdotem, vt oraret Deũ pro eo ad finẽ,vt ea voluntas auferat̃ ab eo,tũc quia aliquod ſignũ c̃tritionis oſtendit,nõ credẽ licere ſacerdoti nominare peccatorẽ,aliàs ſtarem opinioni Inno.& ſequacium.
¶Sed quid ſi quis confiteat laico,qđ licèt aliqñ, puta in caſu
116 neceſſitatis:an laico licebit†reuelare confeſſata? Cano. reſpondent *cõiter* q̃ nõ,qa etiã ipſe ſcit vt Deus, nõ vt homo.
Ex quo ſequitur,q̃ etiã ipſe cogi nõ poſſet ſuper his teſtifica
117 ri,per ea q̃ ſuprà dixi.¶†Sed quid ſi reuelauerit, qua pęna veniat puniendus? Dubitatur, quia pœna d.c.oĩs pœa nõ conuenit laico.Ideò Inn.& Card.reſpondent, q̃ eſt mulctandus pœna arbitraria.arg.c.de cautis.de offic.deleg. ¶ In'up quæro de
118 quæſtione,quã vidi in facto. †Mæuius peregrè profecturus depoſuit certam pecuniarũ ſummã penes Titiũ,cui fecit apo[illegible],per q̃ reoſtrabat q̃ ſm Mæuius peregrè moreretur, quòd illam pecuniã donabat eidem Titio.Mortuo Mæuio in peregrinatione,Titius oſtendit dictam apochã Sempronio amico ſuo,petens ab eo,q̃ ſub ſigillo confeſſionis oĩa ſecreta teneret,promiſit Sẽpronius,quia dicit,ſe pro certo ſcire,q̃ illa eſt apocha ſcripta & ſubſcripta manu dicti Mæuij, quæſitum fuit,an ſtante monitorio generali,publicato ad inſtantiam venientium ab inteſtato ad hæreditatẽ dicti Mæuij, teneatur Sẽpronius reuelare dictum depoſitum.¶Vr̃ prima conſideratione dicendũ q̃ ſic,quia ſcit Titiũ habere penes ſe dictas pecunias,ergo parere debet monitorio, iuridicè ꝓpoſito.c.is q̃ fure.de furt.c.dilectus.& vtrobique Pan.de excel. prælat, aliàs nõ propalando duo delicta cõmittit.Primũ inobedientiæ, qa
119 non paret ſuo ſuperiori.c.ij.de maio.& obed.ſm falſitatis, qa tacens †veritatem falſum cõmittit,ſicut ſi falſum diceret.c. j.de crim.fal.l.qui teſtamentum.ff.de fal. Nec obſtat ſi dicat̃ q̃ Sẽpronius habuit ſub ſigillo confeſſionis,qa licèt ſibi dictum ſit in ſecreto & ſub ſigillo cõfeſſionis,nõ tñ ſibi fuit reuelatũ vt Deo,ſed vt amico affini,quo caſu dicũt Inn.Car. Pan.& alij
120 in d.c.oĩs.q̃ †talis amicus poteſt cogi teſtificari,qa aliud eſt ſigillum confeſſionis,aliud ſigillum ſecreti.& idem tenet Pã. in d.c.ſi ſacerdos.& in d.c.dilectus.& ita p plura firmat Felyn. poſt Pan.in c.intimauit.de teſti.& ita ẽt conſuluit Card. cõſi.
121 38.quidã hñs vnum filiũ.¶In c̃rium q̃ non teneat̃ reuelare facit.quia ſciens alium iuſto & debito iure rem detinere,non tenetur reuelare,ſm Claua.in ſua ſumma.§.furtũ.verſ.xlj.& li-
122 cèt ipſe nõ dicat,ſatis ꝓbatur,qa †edictum c̃ detinentes de[illegible]gi de detinẽtibus iniuſtè,aliàs eſſet notoriè iniquũ & iniuſtum,& c̃tineret manifeſtũ iuris errorẽ, quo caſu nõ ligat.c.ptuas.de ſent.exc.c.venerabilib.§.pen.eod.tit.lib.vj.c.cũ cõtingat.vbi Pan.in pen.not.de offic.deleg.c.ab excõicato. de reſcrip.Sed in caſu præſuppoſito Titius licite detinet hãc ſummam ſibi cã mortis donatã:ergo &c.Et dato,q̃ hmõi ſcriptura fortè non probet in foro fori,tñ in foro poli,& in foro con
123 ſcientiæ,de quo quæritr̃,†oĩs q̃ hẽt voluntatem defuncti pro ſe,licèt non ſolennẽ,pòt ſibi relicta retinere,ſm Inno.& Can. in c.quia pleriq;.de immun.eccl.quẽ ſequunt̃ Bald. Alexan.& Mod.in l.nemo põt.ff.de leg.j.¶Scdò pro hac parte facit, quia
124 †edictũ in genere c̃ ſcientes intelligit̃ de his, q̃ probare poſſunt,q̃ ipſi ſciunt,& denunciare iubentur.c.placuit.vj.q.ij.c.ſi peccauerit.ij.q.j.c.plerũque.ij.q.vj.gl.in c.ſi ſacerdos.de pœni. diſt.vj.& ita in ſpecie c̃cludit Car. Alex.poſt gl.in c. nerui. xiij. diſt.allegãs idẽ tenere S. Thomam.& idẽ Clau. in ſua ſumma.
125 §.denunciatio.verſ.ſi.nam†boni viri tacent qđ probare nõ poſſunt.d.c.plerũque.Bene facit qđ decidit Fel. in d.c.de cæte
126 ro.§.ſi.de re iudi.†Vbi cõcludit q̃ c̃ſtitutiones epiſcopi, vel Papæ mandantes quibuſcunque ſcientib.aliquẽ tenere & poſſidere beneficium cũ ſimonia,vt debeant propalare ſub pęna excõicationis latæ ſententiæ, non ligat ſcientes,qui non pñt
127 fidem facere.Et ſciens † proditionem tractatam c̃ principẽ, q̃ probare nõ pòt,ſi tacear,nõ incidit in pœnam.l. quiſquis.C. ad leg.Iul.maieſt. ſm Ang.in tract. malef. & iſtã partẽ in caſu præmiſſo latius c̃ſulendo cõprobaui.¶Ad contraria reſpõdebam,ad primum,q̃ ſit parẽdũ præcepto ſuperioris,patet ſolutio,qa preceptũ nõ intelligit̃ emanatũ cõtra detinẽtes iuſto titulo,nec c̃ ſcientes detentionẽ,quã probare non poſſunt.Nõ
128 obſtat q̃ ſit†falſarius,q̃ tacet veritẽ,q̃ ꝓcedo in eo qui iurauit dicere veritatẽ,in aliis non,ſm gl.in c.ne qs arbitretr̃. xxij. q.ij.per quã ita dixit dom.Iaſo.in l.j.in fin.ff.ſi ex nox.cauſ.aga. ¶Non obſt.deciſio Inno.& ſeq.in d.c.oĩs.qa cõcedo quòd requiſitus vt ferat teſtimonium,tenetur dicere q̃ ſibi dicta ſunt ſub ſigillo ſecreti,ſed tñ non tenet̃ denunciare. Aliud eñ eſt denunciare,aliud teſtificari. ¶ Duodecimò,requirit̃ q̃ ſit lachrymabilis ex corde,vt ſ. dixi:nam vera pœnitentia eſt dolor cordis & animæ amaritudo.c.ecce de pœni.diſt.j. Rugiebam, inquit Pſalm.à gemitu cordis mei de pœnit. diſt.iiij.c. ille rex.
129 ¶Decimotertiò,†accelerata eſſe debet, quia neſcimus qua hora dñs noſter vẽturus ſit.Et quis ſcit,an adiiciant hodiernæ craſtina vitæ,tempora dij ſuperi? Acceleret ergo peccator, nec expectet qñ peccare non pòt.Arbitrij quærat libertatem, vt delere poſſit commiſſa non neceſſitatẽ.Quem eñ morbus vrget,& pœna tenet ad veram vix venit ſatisfactionẽ,ſm Aug. in lib.de Pœnitentia tranſumptiuè in c.nullus de penit.diſt.vj. Si tamen in vltimam neceſſitatem conſtitutus ad Deũ cõuertatur per contritionem & cõfeſſionẽ Deus cõuertetur ad eũ, qa quacũque hora ingemuerit peccator amplius,inquit Dominus,iniquitatum eius non reminiſcar.ſed vt dicit Aug.vix eſt vt ad verã perueniat pœnitentiam.Meritò Aug.dicere ſolitus erat,Non dico tibi damnabitur,ſed nec dico ſaluabitur. Vis ergo à dubitatione reſolui,vis à peſte pſeruari, age pœ i tẽtiamdum ſanus es,ſi hoc agis,dico q̃ ſecurus es, qa pœnitentiam egiſti,qñ peccare potuiſti.ſi aũt vis agere pœnitentiam,qñ iam peccare non potes,re peccata dimiſerunt, non
130 tu illa.c.ſi quis.de pœnit.diſt.vj.Et †ꝓpterea ſtatutum fuit, q̃ quilibet teneatur ſemel in anno confiteri.d.c.omnis. Monachi aurẽ tenent̃ cõfiteri ſingulo menſe ſemel ſaltem.clemne in agro.§.ſanè.de ſtat.regul. Ex quo apparet peccatorem non teneri ilicò poſt commiſſum reatum illi confiteri.Sunt tamen quidam caſus,in quibus data opportunitate tenetur ſtatim confiteri,quos refert Claua.in ſua ſumma.§.confeſſio ſacramentalis.verſic.xxx.¶Decimoquartò,fortis eſſe debet aduerſus verecundiam,q̃ peccatori taciturnitatem imperat.
131 l.ſi.ff.de furt.Hæc † eñ verecundia,ſm Philon.iiij. ſenten-
132 tiarum,non conuenit viris.¶†Decimoquintò,accuſans & non excuſans,vt dixi in ſexto requiſito.Accuſans ſcilicet ſeipſum non alios vt faciunt loquaces fœminæ,q̃ vicinarum errores vnà cum ſuis enunciant,& malè,vt in vij.requiſito de-
133 duxi.¶Vltimò debet eſſe parata parere,nam†pœnitens debet exhibere ſe paratum ea facere,iubente ſacerdote,pro recipiẽda vita animæ,quæ faceret pro euitanda corporis morte,& ea faceret immortalis futurus,quæ faceret pro.differenda morte moriturus.c.conſideret.de pœnit.diſtin. v. Datum
134 enim † eſt à lege ſacerdoti arbitrium iniungendi pœnitentias.c.menſuram,de pœnit.diſtin.j. ca. tempora pœnitudinis. xxvj.quæſt.vij.& ei conceſſa fuit poteſtas diſpenſandi cõtra canones pœnitentiales,ſecundum Panor in c. at ſi clerici.§. de adulteriis.colu.ij de iudiciis.Qui debet arbitrium ſuum regulare ſecundum arbitrium boni viri & ex cauſa diſpenſare.
135 Et dixit Panor.in c.Deus qui.de pœnit.& remiſſio.quòd†ſacerdotes dicuntur comedere peccata populi, quia eorum orationes & bona opera valent ad remittendam pœnitentiã
136 peccatorum.c.ipſi ſacerdotes.ij quæſtio.j.¶Sed quid† ſi ſacerdos iniquè arbitretur,vel ſine cauſa diſpenſet,an confeſſus erit tutus quò ad Deum.Gloſſ.in capi.menſuram.de pœniten.diſtinctio.j.quam ſequitur Panorm in dicto.cap.Deus qui.diſtinguit aut confeſſus credebat confeſſorem eſſe peritum,& erat paratus ſuſcipere iuſtam pœnitentiam,&tunc excuſatur.

cusatur. Aut sciebat eum esse ignorantem, & tunc peccata dimissa erunt, sed perficiet in purgatorio condignam pœnitentiam. idem tenuit gl. in extrauag. antiquorum in ver. cõfessus. quæ tenet confessum fore absolutum quo ad pœnam æternã propter fidem sacramenti, licet teneatur in hoc seculo vel in purgatorio facere debitam pœnitentiam. ¶ Aduertet ergo sacerdos qualiter arbitretur. Melius, enim est redarguide misericordia quàm de sęuitia, nam si graue pœnitentiæ pondus imposuerit, aut pœnitens reiiciet pœnam, aut suscipiens dum sufferre nõ põt scandalizabitur, & magis ad peccatũ pronus erit.
137 c. alligant. xxvj. q. vij. ¶ † Nec auferant sacerdotes in pœniten-
138 tia iniũgenda, vt iusti appareant. Sed talem † imponant qualem præsumant peccatorem posse peragere. cap. ij. de pœnit. &
139 remis. vnde † reprehendendus est qui iniũgit pœnitentiam peccatori, quam verisimiliter arbitrari potest eum non factu rum. cap. pœnitens. 50. dist. quam ad hoc no. Felyn. in c. scribebam. de præsum. Ideo considerabit ætatem confitentis. d. c. tẽpora plenitudinis, qualitatem ipsius. an delicatus sit an robu-
140 stus. cap. deus qui. de pœnit. & remis. & ad † contritionem diligenter aduerter, quia posset esse tãta, quòd absolui posset cõtritus & confessus absque vlla satisfactione exterioris pœnitentiæ, fm gl. o. in c. baptismi vicem de consecr. distin. iiij. & in extrauag. antiquorũ. de pœn. & remis. Host. & Pan. in d. c. Deus qui. & Archi. in §. si ergo. xxv. q. j. qui dicit se audiuisse à Theologis qui melius sciunt q̃ iuristæ q̃ tãta posset esse peccatoris contritio, q̃ propter maximam creatoris misericordiam peccator absque vlla pœnitentia exteriori & pœna purgatorij vi-
141 tam æternam consequi poterit. ¶ † Sed quid si sacerdos fuerit iniquè arbitratus. an poterit arbitrium reuocare, & aliam iniungere pœnitentiam? Videtur quòd sic. arg. l. quod iussit. ff. de re iudic. In contrarium facit text. in l. iudex posteaquam. ff. eo. tit. ¶ Reperio gl. o. in cap quod super his in ver. impotẽs. quàm ibi sequuntur d. Ant. Pan. & *communiter* alij de voto & vot. redemp. tenere quod possit reuocare & pœnitentiam
142 commutare, & sic sententia † confessoris videtur interlocutoria, quia potest reuocari. d. l quod iussit nam etiam in foro fori pœna potest auctoritate principis commutari. l. acta.
143 §. de amplianda. ff. de re iud Quinimo † absente confessore posset confessus non valens facere iniũctam pœnitentiam propria auctoritate illam commutare capit. licet vbi Host. &
144 Pan. de pœnitent. & remissi. Nec † potest sacerdos exigere cautionem à pœnitente de adimplendo pœnitentiam, ad quam peragendam monendi sunt peccatores, non cogendi. c. fin. de tempo. ordi. nisi pœnitentia publica imponatur pro manifesto peccato, tunc exigi poterit à peccatore pœnalis cautio. fm Pan. in c. literas. per illum tex. in pen. nota. de præsum. Et licet iudex suspectus possit recusari l. apertissimi. C. de iudi. c. cũ non speciali. & c. postremo. de app. ca qđ suspecti. 3.
145 q. v. tñ in † foro pœnitentiali, vbi de pnia iniungenda tractatur, nõ põt sacerdos vt suspectus recusari. qa si maiorẽ q̃ debeat pœnitentiam imponat, vtile erit animæ peccatoris si eã peragat, quã si pagere nõ possit, illam peragat quam ferre potest, fm Gemi. in c quia plerique. de offi ordi. libr. vj. inferens
146 post Arch. q̃ † inquisitores nõ possunt recusari tanq̃ suspe-
147 cti, quãdo agit vt imponat pœnitentia pro peccato. Et † vbi agitur de imponenda pœnitentia, ordo iuris & iudiciorũ solẽnitates omitti possunt. c. cũ l. & A. vbi Fely. col. iij. ver. no. 4. post Pan. de re iudi. ¶ Sed iam satis arbitror patere qualiter vulnera sint detegenda. Nunc opere precium est demon-
148 strare oleum virtutis, & herbã salutis. Optimi † mores sunt oleũ virtutis. Matthæi. xxv. Prudẽtes virgines acceperũt oleũ in vasis suis cum lampadibus. Oleum, id est candidos mores:
149 in vasis suis, id ẽ in cordibus suis. c. j. d. sacr. vnct. ¶ † Eleemosyna autem est herba salutis. Sicut. n. in præceptis medicinę medicamentũ quidem herbas multas accipit, vnã autem dominatissimam. Sic pœnitentia cæteris potentior & dominatior est herba, quam elemosynam dicimus, vnde scriptura diuina inquit, date elemosynam, & omnia munda vobis erunt. c. medicamentum. de pœni. distinct. j. Ex his oleo & herba commixtis conficitur emplastrum. Non. n. infirmo sat esset eleemosynis vacare, si multis iniustitiis deseruiret, vel forte linguam in detractionibus exerceret, aut alio virij genere animam macularet. c. Titius. de pœni. distinct. ii. Ambo autem vnita & simul incorporata optimum faciunt medicamentũ.
150 ¶ † Veniunt autem, & incorporantur ieiunio, quod men-
151 tem eleuat, virtutem largitur & præmia. ¶ † O sacrum ieiunium, o abstinentia virtutum triumphatrix & regina, tu dæmones comprimis, tyrannos confundis, fortissimos ferarum vngues excludis, leonum ora contundis. Magna est ieiunii, & speciosa militia, fm Ambro. ieiunium mentes purgat, sensum subleuat, carnem spiritui supponit, cor contritum facit humilitatum, concupiscentiæ nebulas dissoluit, libidinem extinguit, castitati lumen portat, verbositatem non amat, humilitatem commendat, hominibus denique præstat vitam beatam fm August. Vniuntur etiam & incorporantur domini timore, qui mortem & pestilentiam non seruantibus mandata minatur. Vnde alta voce cantat Psal. Initium sapientiæ est timor domini. Vel cogitatione mortis vniuntur. Recordare nouissi-
152 matua & in æternum non peccabis, assidua † enim mortis meditatio summa est philosphia. Mortis commemoratio omnia mundana ostendit esse vana. Quid pius Æneas, quid diues Tullus, & Ancus? Puluis & vmbra sumus. Dicas quæso inquit Bern.) vbi sunt amatores huius mundi, qui ante pauca tempora nobiscum fuerunt? Considera quid sint & quid fuerint. nihil ex eis remansit nisi cineres & vermes, homines tamen fuerunt, sicut tu, comederunt, biberunt, riserũt, duxerũt in bonis dies suos, & in puncto ad inferos descenderunt.
Quid profuit breuis lætitia, inanis gloria, mundi potentia, carnis voluptas falsæ diuitiæ, magna familia, mula concupiscentia, vbi risus, vbi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia? De tanta lætitia, quanta tristitia: post tantam voluptatem, quanta miseria: nihil eis accidit, quod tibi accidere non possit, quia homo es, homo de humo, & limus de limo.
¶ Iam, vt arbitror cognoscitis oleum virtutis & herbã salutis. Iam, vt credo, didicistis incorporale emplastrum. Restat si vultis à pestę liberari q̃ super apostema emplastrum imponatis, non amouendum donec in hac infirmitatum valle permanseritis. Persiste ait Augusti. & bonam vitam, quam accepisti, tenere non desinas, propositum tuũ vitæ continua rũgiter: nam qui perseuerauerit vsque in finem saluus erit. Matthæi. x. Qui autem emplastrum illud à se amouerit, proculdubio peribit. Niniue prædicante Iona meruit veniam. Sed quia iterum ad vomitum rediit, passa est ruinam. c. sicut. de pœnit. distinct. iij. Agamus itaque pœnitentiam, conuertamur ad dominum, qui sanat contritos corde, & ipse liberabit nos à peste, nec amplius patietur flagellum appropinquari tabernaculo nostro. Longitudine dierum replebit nos, & tandem si mãserimus in Christo & verba sua seruauerimus, videbimus gloriam Dei & regnum possidebimus paradisi. Vbi sensus amicitia, concordia, plena potestas, pax secura, decus & gaudia sunt animabus. Et vbi corpora sanctorum fulgebunt fortia, pulchra, libera, sana, sita, sine fine manentia læta. de pœniten. distinctione quarta, c. si ex bono. §. denique, & §. finis. Laus Deo & eius immaculatæ genitrici, cuius intercessione dignetur omnipotens & misericors Deus nos à pestę & omni malo defendere.

RES-

RESPONSA IOAN. FRANCISCI

RIPAE, IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI

IN PRIMVM LIBRVM DECRETALIVM.

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita & castigata incipiunt fœliciter.

De constitutionibus & statutis.

RESPONSVM PRIMVM.

STatutum Remouens appellationem à sententia,vel simpliciter, licet intelligatur de diffinitiua,& non interlocutoria,tamen in ꝓposita qõne statutum appellationem ab omni ꝓcessu remouet ,quare & appellationem ab interlocutoria remouere constat,& ideo à diffinitiua remouetur ꝓpter celeriorem litium expeditionem.quæ ratio inutilis foret, si ab interlocutoria appellare liceret:nã magis militat in interlocutoria quàm in diffinitiua, & prẽsertim cum appellatio de qua agitur,inanis sit ,quia à nullo grauamine est interposita. Nec per denegationem publicationis testium pars eos producens grauata dici potest.Sed potius pars aduersa,quę nihil contra personas ac eorum dicta opponere potuit.Et cum publicatio etiam non fuerit legitimo tempore petita,meritò Iudex eandem non admisit.Nullo etiam iure sententia nulla dici potest,tanquam lata non visis testibus, iuxta *cõmunem* sen-
§o tentiam:quia non Iudicis negligentia,sed partis videri non potuerunt,cui meritò adscribendum est.

SVMMARIVM.

1 *Statutum remouens appellationẽ simpliciter,solùm intelligitur remouere appellationem à diffinitiua.*
2 *Statutum remouens appellationem à diffinitiua , ex mente eiusdem etiam ab interlocutoria appellationẽ remouere censetur,ne cõtrarietas in ducatur.*
3 *A denegatione publicationis testium licite appellari potest ,si producens publicationem petierit.*
4 *Publicatio testium non petita tẽpore in rescripto cõtento,iustè denegari potest,nam iniuriam non facit qui ius exequitur.*
5 *Rescriptum subreptitium non valet.*
6 *Tertius subrogatus sapit naturam subrogati.*
7 *Testes non publicati nullam fidem faciunt.*
8 *Appellatio frustratoria de iure reijcienda est.*
9 *Sententia lata non visis testibus ob negligentiam iudicis , est nulla, secus si ob negligentiam partis videri non potuerunt.*

Qui veritas est,me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpretatio.

ARticulus Decidendo breuissimus est Iudex integerrime,& Iurisconsultorum Tinensium (pace dixerim) nulli secunde: ꝓpterea omnium allegationum pompa omissa, breuibus subtilia motiua resoluere conabor.

¶ Et primò non obstat decisio Perusini in c. pastoralis.de appellã.col.viij.in vj.q.disponens , ꝙ si statutum remoueat appellationẽ à sententia,vel simpliciter,ꝙ intelligitur solùm re-
1 mouere † à diffinitiua,non ab interlocutoria,quia statutum nostrum remouet etiam appellationem à processu : & si non sumus in decisione prælegata.ꝙ autem ita sit, videãt verba statuti.Cantant enim hoc modo, ꝙ ꝓ Vicariũ ad instantiam litigantiũ, vel alterius cuius interierit,debeat procedi,cognosci,& terminari, appellatione, & querela qualibet remota.illa.in declaratio appellatione remota , respicit plura determinabilia,scilicet processum & sententiã, ergo pariformiter de hoc determinare,ita ꝙ appellatio intelligatur remota à processu,per regulam l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pupil.substit. cũ concord.quę regula habet etiam locum in statutis, secundũ Angel.consil.143.incip.tria sunt.in fin. & dicit Barto. in l.iiij. §.eritque differentia.ff.vi bono. raptor. quòd quoties plura reguntur ab eodem verbo , quòd qualitas quæ respicit illud verbum,vniformiter respicit quo ad omnia , quæ in eadem oratione ponunt. & Bar.ibi loquitur in materia statutaria. Et secundò respondetur,ꝙ licet statutũ non remoueret appellationem à processu,tamen est remota per l.ante sententiæ.C.quo.appel.non recip.& per aliud statutũ,siue decretũ. Et si dicatur,immò non est remota,quia l.ante sententiæ.nõ habet locũ quando grauamen non est reparabile per appellationem à diffinitiua.ſm Bart.in l.ante sententiã.ff.de appe. recip.Respondetur,ꝙ doctr.Barto.& aliorũ loquitur in diuersis terminis,videlicet,quando est concessa appellatio à diffinitiua , sed grauamen est tale quod non potest per appellationẽ reparari,vt est quæstio serui,vel alterius hominis , sed vbi statutum tollit appellationem à diffinitiua, ꝙ censeatur appellatio permissa ab interlocutoria,certè nullã lege bene probari potest.Immo contrarium videtur verius,quia statutum inductum ad correctionem iuris permittentis appellari
2 posse à diffinitiua,vt sic lis citius expediatur,operaretur † cõtrarium,si censeretur concedere appellationẽ ab interlocutoria.contra regulã l.legata inutiliter ff.de admen. lega. *Itẽ* tale statutum extenderetur ad correctionem iuris. contra l.j. C.de inoffi.doti.& c.cum expediat de elect.lib.vj.extenderetur enim ad correctionem d.l.ante sententiæ.C. quo.appell. non reci.& alterius statuti.Vel tertiò respondetur,ꝙ si ratio quare fuit remota appellatio à diffinitiua,militat in appellatione ab interlocutoria runc statuens censetur etiam remouere ab interlocutoria ſm Paul.de Cast. consil. 24.viso puncto.vol.ij.& sequuntur Perusi.in d c.pastoralis.in vj. quæstio. modo si rectè intueatur statutũ,videtur ꝙ tollat appellationẽ à diffinitiua ꝓpter celeriorẽ expeditionẽ litiũ,vt colligit ex illis verbis,q̃ summarius,& expediti⁹,&c.sed ista ratio magis militat in appellatione ab interlocutoria , ergo &c. Vel quartò,appellatio frustratoria à nullo grauamine censeẽ vnquam permissa.c.cũ appellationibus frivolis.de appell.in vj. sed ista fuit frivola,& à nullo grauamine interposita.vt ꝙ probabo,ergo &c ¶ Et dum postea subdit.M.V.ꝙ saltem debuit posse appellari tanquã à notorio grauamine, de quo dicitur in actis constare,quia iudex denegauit publicationem testiũ. Respondeo primò.ꝙ pars aduersa in hoc non potest dici grauata,cum ipse produxerit testes,sed potius videtur ꝙ sit pars mea,quę debebat opponere contra ꝑsonas & dicta testiũ. ex hoc enim ꝙ testes non fuerunt publicati,nõ lædit pars ꝓducens testes,sed lædit pars contra quã producuntur,quia ꝑ denegationẽ publicationis tollit sibi facultas opponendi contra dicta& personas.non autem tollitur parti quæ testes produxerat,quia contra eorum dicta & personas nihil potest pars producere,vel opponere,c.de testibus,vbi Panor. colu. ij.de testibus.Vel secundò respondetur,ꝙ illud quod dicitur ꝙ à denegatione publicationis testium potest appellari , in-
3 telligitur si pars † publicationem petierit.Ita Felyn. in c.cum I.& A.de re iud.hic autem non fuit petita,ergo &c.& si dicatur,immo fuit petita die xix.Ianuarij,tunc ego respõdeo , ꝙ non fuit petita legitimo tempore,quia non fuit petita in termino quindecim dierũ prorogato per rescriptum,ita quòd non erat saluum ius reprobandi parti meæ in ipso termino,
4 & sic non erat seruata † forma rescripti.meritò iudex potuit denegare publicationem,nec denegando partem grauauit, quod demonstratur apertius,qui iuris dispositionem exequitur,grauare partem non videtur.c.nouit.de appel.iuris enim exequutio nullam habet in se iniuriam.l.iniuriarum. §.j.ff.de iniur.modo cum in termino triũ mensium per statutum limitato non ostenderit de iure suo,quia in eo termino nullos testes produxit,meritò stante statuto potuit iudex & receptionem,& publicationem testium denegare,tanquã post terminũ ꝓducti.l.scire.§ consequens.ff.de excu.tu.Bar. & alij in l.fi.ff.de iniur.Immo si admisisset , potius diceretur grauata pars in ea,ſm Barto.in d.l.ante sententiam.col.fi.ff. de appel. reci.& si dicatur,statuẽtium terminus fuit prorogatus per rescriptum

scriptum. Rñdetur, ꝙ subreptitium † est rescriptum, & ideo non valet. c. super literis. de rescrip. non enim fuit expressum principi in supplicatione, ꝙ hæc esset causa cridarũ, & ꝙ statutum assignaret tam longum tempus, scilicet tres mẽses pro termino ad ostendendum de iure suo. Item non expressit, ꝙ elapso dicto termino trium mensium statutũ denegaret posteà audientiam. licet ergo in genere fuerit narratum de statuto, & facta mentio facti, tamen ex quo nõ fuerunt expressæ qualitates facti, nec statuti, rescriptum tanquam subreptitium inualidum censeri debet. secundum glo. in c. dilectus filius ꝑ. & ibi Fel. de rescrip. Et propterea Lud. Rom. consi. 229. col. ñ. concludit, ꝙ non valet rescriptum impetratum super absolutione iuramẽti, licet sit facta mentio de iuramẽto, quãdo fuerat iuratum etiam non petere absolutionem, quia omnes qualitates non fuerunt expressæ, & dixit Bal. in l. præscriptione. col. ii. C. si contra ius. quod rescriptum impetratũ super compositione condemnationum non valet, si non fuit expressa causa condemnationis. sequitur Alex. consi. 114. incip. ponderatis his. in j. vol. & idem Bal. in l. eã quã. C. de fidei com. dicit ꝙ nõ valet legitimatio facta de spurio, nisi fuerint expressæ omnes qualitates spuretatis. & sequitur Cu. senior consi. 35. col. viij. & est ratio, quia generalitas parit obscuritatem, & magis adducit vitium subreptionis, quàm tollat. vt in specie concludit Franc. Curt. in d. consi. 35. col. 7. & consi. 50. & consi. 73. vel posito ꝙ rescriptum valeret (quod non creditur) tamen ex quo terminus rescripti, erat terminus prorogatus, seu prorogato loco termini statutarij, certè in tali termino prorogato debebat Nechus ius suum ostendere prout tenebatur in termino statutario, quia prorogatio facta intelligitur cum suis qualitatibus, ſm Bartol. l. j. §. & post operis. ff. de oper noui nunci. & tex. in l. lecta. vbi Alex. colu. v. ff. si
6 cert. pet. vel si est terminus † subrogatus tanquã subrogatus sapit naturã. l. si eum. § qui iniuriarum. ff. si quis cau. Sed Nechus nec etiã in termino rescripti subrogato ius suum ostendit, ergo &c. & si dicatur, testes produxit. dico ꝙ per hoc nõ
7 dicitur ius suũ ostendisse nisi ipsis publicatis quia † testes nõ publicati nullam fidem faciunt. Bar. in l. gesta. C. de re iudi. & si dicatur, quo ad iudicem sunt semper publicati, dico ꝙ non sequitur, ergo iudici ostendit ius suum cum pars non possit opponere contra dicta & personas testium, & ea inualidare. & propterea Saly. in l. fi. C. de fide instrum. & Bar. in extrauag. ad reprimendum. dicũt, ꝙ instrm nõ dicetur fidem facere iudici, nisi data copia, & assignato termino ad opponendũ: sic ergo per exhibitionẽ testiũ nõ dr̃ fides facta iudici, nisi termino dato ad opponendũ. cũ ergo Nechus in termino nõ fecerit testes publicari, nec terminũ parti meæ statui ad opponẽdum, immo nec publicari perierit, certè non potest dici in termino ostendisse ius suũ. Præterea, stante practica & stylo nostro, ꝙ testes examinẽtur per interrogatores electos de consensu partiũ, non dicuntur etiã testes publicati iudici, nec ẽt ꝑt dici, ꝙ iudex sciat dicta eorũ, & sic ꝙ ipsi iudici fuerit ostẽsum de iure suo, nisi essent publicati. Ita Ang. in l. ꝑlatã. C. de sen. cuius dictũ est rationi congruũ valde. Præterea statutũ ñ dicit ꝙ sufficiat iudici ostẽdere ius suũ. debet. n. etiã pars litigans scire qd aduersarius ꝓ eum intendat. vel dato etiã ꝙ prędicta nõ militarẽt, examinare i termino tñ certè debuit saltẽ Nechus testes suos rali tpe examinari & publicari facere, qđ parti meę esset saluũ ius in ipso termino reprobãdi, iuxta formã rescrip. Sed Nechus examinari fecit testes suos i fine termini. adeo ꝙ ẽt si pars mea voluisset, nõ poterat opponere. Sed nec in termino vnquã publicationẽ petijt, ergo &c. cum ergo Nechus nec in termino de iure suo non ostẽderit, vel si ostẽderit, ius reprobãdi saluũ nõ erat parti meæ, sequit ꝙ nõ admittẽdo publicationẽ. ꝑ ꝓcessum ad vlteriora, nõ dicitur
8 ipsum Nechũ grauasse, merito ꝑ appellationẽ tanquã † frustratoriã & à nullo grauamine interpositã reiecit, & quod est frustratorium, nõest ꝑ M. V. admitten. Stantibus præmissis tolli tur etiã vltimum motiuũ, vnde dicitur, ꝙ sententia lata est nulla, tanquam lata nõ vtis testibus Nechi. iuxta doctr. Bar. in d.
9 l. ꝑlatã. quia rñdetur, ꝙ illa doctrina nõ ꝓcedit quãdo † pars cuius testes fuerunt maximè fuit negligẽs in producẽdo, & eius iudici ostendendo, vt fuit Nechus. Ita Fely. in cap. eccle. tia sanctæ Mariæ. in prima fallen. de consti. Laus Deo.

RESPONSVM. II.

POssessori Super suo beneficio litem habẽti, qui altari seruit, & horis vacat canonicis, quotidianæ distributiones non sunt denegandæ. Quamuis ecclesiæ statutum disponat, quod capitulum non teneatur beneficiato litem habenti responderede fructibus, reditibus, & obuentionibus quibuscumque, quorum significatione quotidianæ distributiones minimè demonstrantur. Quæ si seruientibus subtrahantur, diuinum cultum subtrahi aut minui necesse est.

SVMMARIVM.

1 *Citatio legitimè executa, non inducat litis pendentiam.*
2 *Fructuum obuentionum appellatione, non veniũt distributiones quotidianæ.*
3 *Super statuto ab vsu non recepto, nullum fundamentum fieri potest.*
4 *Iuramentum factum super obseruatione statutorum, non extenditur ad statuta moribus vtentium non recepta.*
5 *Confirmatio statutorum, ad statuta non recepta, porrigitur.*
6 *Confirmatio statutorum à superiore simpliciter facta, non impedit, quo minus statuentes potuerint prædictum statutum tollere.*
7 *Spoliatus ante omnia venit restituendus.*
8 *Restituere fructus tenetur qui ausu temerario eos percepit.*

Respon. interpreta.

IN sequendo Schedulam productã contra d. Ant. Galiardi, demonstrabo ipsum d. Ant. fore restituendum ad quasi possessionem iuris percipiendi distributiones quotidianas, quæ canonicis diuinis interessentibus debentur, non obstantibus deductis in ipsa Schedula. ¶ Fundamẽtũ d. Prępositi. & ꝙ capitulũ, seu ecclesia. l. Desiderij, non teneat̃ alicui bñficiato litẽ habenti super suo beneficio rñdere de fructibus, reditibus, & obuentionibus quibuscunq;. nisi talis litigans fuerit in possessione pacifica per sex menses ante litẽ motã. Dr̃ aũt, ꝙ d. Ant. habet litẽ super suo canonicatu. cum d. Ant. Tertullio, motã anꝙ esset ī possessione pacifica, per sex mẽses. ergo &c. Istud fundamẽtum tollitur, & subuertit̃ pluribus rationibus. Et primò, quia probatũ non fuit, ꝙ dictus Galiardi hẽat litẽ super suo canonicatu. Licet. n. dicatur, ꝙ per citationẽ le-
1 gitimè executã, inducatur † litis pendentia, quãtum ad effectum, vt interim nihil sit innouandũ. clemen. j. vt lite pend. Istud tñ sanè intelligendum est, videlicet, si dummodo facta fuerit relatio citationis iudici citati. ſm Car. zab. ibi in vlt. q. quia nõ sufficit ꝙ q. fuerit citatus, nisi iudici ꝓstet hæc aũt. §. j. ff. quibus ex cau. in possessi. eat. Fortius dico, ꝙ non dr̃ inducta litis pendentia, ẽt per citationem executã. & iudici ꝓsentatã, nisi actor (ad cuius instantiam facta fuit citatio) comparuerit in termino citationis: quia si non cõpareat, circunducit̃ citatio. l. ad perẽptorij. ff. de iud. & ibi Bal. & Pau. de Ca. no. Facit tex. in c. j. de do. & cõtu. lib. vj. Licet ergo appareat de citatione, & citationis intimatione facta dicto Galiardi, tñ quia nõ constat, ꝙ citationis executio [illegible] præmissa, & ꝙ nõ constat, ꝙ actor in termino coram iudice se prẽsentauerit, non põt dici ꝓstare de aliqua litis pẽdentia. ¶ Secundo, qa statutũ priuans beneficiatos habentes litẽ super beneficijs, à quibuscunq; fructibus & obuentionibus, & nõ debet hãc interpretationẽ recipere, vt ẽt priuet canonicos residentes di-
2 stributionibus quotidianis. Tum qa † appellatione fructuũ, & obuentionũ, nõ continent̃ distributiones quotidianę. quę ꝑ diurno labore interessentibus debent̃, vt est tex. in c. licet. de præben. & firmat Gemi. consi. 75. colu. iij. & consili. 153. ad fin. & maximè in casu huius statuti odiosi, & cõtra ius, quod strictè venit interpretandũ. l. ij. cũ gl. C. de noxa. c. cũ dilectus. de ꝓfue. Tum ẽt, quia maximũ sequeret̃ absurdum, si de distributionibus quæ seruientibus debentur, intelligeret. Nã si cõtingeret oẽs canonicatus fore litigiosos prout possibile est, & de facili cõtingibile, cũ hodiernis tẽporibus vix sine lite beneficiũ acquiratur, si nullus esset q distributiones percipere-t pp litis pendentiam, desereret cultus diuinus, quia etiam nullus esset qui ecclesiæ in diuinis vellet deseruire, cũ sciret se ex seruitio altaris viuere non posse. arg. cum secundum. de præben. Nam gratis pœniret esse pium. ca. si quis. j. q. i. c. habebat. xij. q. i. Immo dici fortè posset, ꝙ statutum ita generaliter intelſm nõ valet. tanquã ꝓ vtilitatem ecclesiæ. c. j. de his, quæ fiunt à maio. par. cap. c. j. de consue. ¶ Tertiò, quia (vt mihi ꝓsupponitur) prædictum statutũ nunquam fuit moribus vtẽ-
3 tium comprobatum. Vnde super tali statuto ab vsu non † recepto, nullum põt fieri fundamentũ. c. in istis. §. legis illi. dist. traditur per gl. Pau. & alios in c. j. de treuga & pa[illegible] per Cu. consi. 259. impugnant̃ electio. & alibi sępe. ¶ Non ob. ꝙ dic. Galiardi iurauerit seruare statuta ecclesię, tam edita, quã edẽ-
4 da, quia tale iuramentum † non extenditur ad statuta moribus vtentium non recepta, vel contraria consuetudine abrogata. ſm Bald. in prełudijs Feudor. colu. v. verſi. item nos dicimus. per text. vbi Imo. & alij in c. j. de his quæ fiunt a maio. par. cap. Item non extenditur ad statuta edita con[illegible] ecclesiæ, vt est ꝓsens statutũ. si ita crudè intelli[illegible]

de iureiu.lib.6.¶Nō etiā obstat,q̄ d.Rutinen.Episcopus *Vice*legarus q̄firmauerit statuta p̄dictæ eccleſiæ,qa talis cōfirmatio† ad ſtatuta non recepta,vel aliàs abrogata nō porrigitur: quia nō ſunt amplius ſtatuta,ſm gl.ſing.vbi Bar. & alij in l.ſi quis priore.ff.ad Treb.facit,quia generalis ſtatutorum cōfirmatio nō trahitur ad ſtatuta inualida,ſm d.Ale.conſi. 59,col. 4.lib.j.& fuit deciſio Inno.Ioan.Andr.& aliorū in c. dudum. de deci.cum concor.allegatis per Iaſ.in l.quanquam.C.de te ſtamili.¶Præterea confirmatio ſuperioris, ſimpliciter facta † ab eque clauſula decreti(vt eſt huiuſmodi)non impedit,quo minus ſtatuentes potuerint,prędictum ſtatutum tollere,vt p̄ Pan.in c.cum acceſſiſſent.de conſti.& licet impediat ſtatutū tolli per vnicum vel binum actū p̄rium,non tamen impedit, quòd per contrariam conſuetudinem tolli non poſſit,ſecundū cōmunē Doc.ſnīam licet aliqui requirant lapſum ann.40. vt per Fel.in d.c.j.verſ.ſeptima,& vltima declaratio.de treug. & pace.¶Inſuper R.D.Vicelegat⁹ reſeruauit ſibi poteſtatē aliter ordinandi,diſponendi,corrigendi,& interpretandi,& q̄d non q̄firmauit abſolutè.Vñ arbitror d.Aptenſem Vicelegatū pro ſua æquitate & eminenti ſcientia.iudicaturum huiuſmodi ſtatutū,quod eſt p̄ eccleſiæ vtilitatē,quod non fuit morib. vtentiū receptū,qd q̄ſtat p̄ria q̄ſuetudine abrogatū,qd de diſtributionib.non loquitur, nullatenus videri approbatū,nec confirmatū per illam generalem q̄firmationem do.Rutinen. epiſcopi.¶Accedat alia ratio,q̄ dictus Galiardi ſemel fuit admiſſus ad quaſi poſſeſſionē percipiendi diſtributiones quotidianas,in qua quaſi poſſeſſione perſeuerauit pacificè per mēſes & annos,vnde non debuit neque potuit de facto ſpoliari per D.Præpoſitum.Quo fit.vt ante omnia† ſit reſtituendus.l. ſi quis ad ſe fundū.C.ad leg.Iu.de vi.c.j.de reſti.ſpol.cum ſimi. ¶Nec ob.ſi dicatur ſtatutum velle,q̄ talis habens beneficiū litigioſum,teneatur reſtituere fructus:quia non propterea ſequitur ergo de facto venit ſpoliandus.c. in literis.de reſt.ſpol. præterea ſtatutū vult cum teneri ad reſtitutionem fructuū, & redituū,qui auſu temerario,& ſic ita propria auctoritate & de facto,fructus percepit.Ita.n.ſonant illa verba,†auſu temerario.clem.cupientes.de pœnis,cle j.devſu.nō autē vult eū teneri,qui de licentia &beneplacito capituli fuit ad quaſi poſſeſſionem admiſſus.Vnde concludendum eſt dictum Galiardi reintegrandum& reſtituendum eſſe ad ſuā quaſi poſſeſſionem.Et ita iuris eſſe rñdeo ego Io.Franc.Ripen.à S. Nazario, iura interpretans in florenti Academia Auenionenſi.

RESPONSVM III.

SIcut Nō poteſt à quodā moleſtari,qui per triennīū pacificè poſſedit bñficiū,ita nec in eo ſuccedens per mutationis cauſa,quia ſuum ad ſucceſſorem iure redibit beneficium,ſi ab eo euincatur permutatum.

SVMMARIVM.

1 *Iura prædeceſſorum in beneficialib.non tranſeunt ad ſucceſſorem niſi lite cœpta.& nu.2.*
3 *Præſcriptio non currit impedito agere.*
4 *Præſcribitur actio, & ius cuique cōpetens in rectoria,ſi fuerit poſſeſſa ſeptem annis cum titulo colorato.*
5 *In beneficialib.licitū eſt vti iure prædeceſſoris,quod eſt excluſiuū intētionis agentis.*
6 *Poſſeſſor triennalis pacificus,dicitur habere optimum ius in præiudiciū eorum qui ius ſuum intra triennium non deduxerunt in iudicio.*
7 *Poſſeſſor triennalis à quoquam moleſtari non debet in poſſeſſorio nec in petitorio.*
8 *Beneficium ſi ſit euictum ab aliquo,is iure redibit ad ſuum, quod titulo permutationis reſignauit.*
9 *Moleſtari quis dicitur,ſi moleſtetur,qui habet regreſſum contra eum.*
10 *Succeſſor poteſt vti defenſionib.auctoris ſui,contra quē habet regreſſum de euictione.*
11 *Proteſtatione p̄miſſa,debet agere,volens inſinuare poſſeſſori impedimentum cauſatum,ex eo quòd inſtrumentum occultabatur.*
12 *Amicus & familiaris vicarij,præſumitur ſcire collationem ſibi à vicario factam.*

Reſpon. interpreta.

IN cauſa Beneficiali vertente inter Raymundum de Suco agentem,& Iacobum Cambij ſe defendētem,illud etiam quæritur,an dictus Iacobus vti poſſit beneficio regulæ de triennali poſſeſſore,ſeu beneficio conſtitutionis Baſilienſis de pacificis poſſeſſorib. Et punctus ſtat in hoc, an Iacobus poſſit vti acceſſione ſui auctoris,qui tot annos pacificè poſſedit.Et videtur quòd non. Primò quia(vt dixit glo.in pragmatica,titu.de pacific. poſſeſs. in ver. poſſedit) in beneficialibus nihil de iure p̄deceſſoris tranſit in ſucceſſorē † niſi ſola lis incœpta,vt not.gl.in extrauag.Ioan.xxij.ſuſcepti regiminis.in ver. vacantium.Nā dicta regula continet ius perſonale eius,q̄ pacificè poſſedit,quod non trāſit† in ſucceſſorem.l.qa tale beneficium.ff.ſol.mat.*Maximè* in ſucceſſorem in beneficio, q̄ meritur ius nouū,tam reſpectu tituli,q̄ poſſeſſionis,vt not. in c. 2. vt lite pend.lib.6.Secundò,quia dicta regula non vr̄ p̄cedere dato legitimo impedimento prætendentis nō potuiſſe agere in termino triennij,vt ſonāt verba *Baſilienſis* concilij.ibi. Excepto hoſtilitatis caſu,vel alterius legitimi impedimēti.Conſtat aūt ignorantiam allegatā p̄ Raym.aſſerētem ignoraſſe vſque ad hæc tempora quis fuerit notarius q̄ ſumpſerit inſtrm collationis ſibi factæ,cauſare legitimū impedimentum ,quia ſine inſtrumēto collationis nō potuit tutor agere. Impedito autē agere† nō currit præſcriptio.l. 1.in fi.C.de annali excep. Et vbi decurſa eſſet præſcriptio ex capite ignorātiæ, reſtituendus vr̄,vt tradit Bar.in l.j.§.ſi qs autē. ff.de itinere actuq; priu. & latè Fel.in c.extranſmiſſa.de præſcript. ¶Sed iſtis non obſtantibus,procliuior ſum in contrariam ſententiā,tribus p̄ſertim conſiderationibus.Et primū conſidero,q̄ do.de Sepibus, q̄ hanc rectoriam ſpatio ſeptē annorū pacificè poſſedit, † cū titulo colorato,virtute regulæ de triennali poſſeſſore,& *Baſilienſi* conſti.de paci.poſſeſ.præſcripſit actionē,& ius cuicunque competēs in dicta rectoria,ſm Pan.in c.contingit.colu.3. de dolo & contum.Exceptio aūt præſcriptionis,eſt excluſiua intentionis dicti Raym.ergo ea vti poterit do.Cambij,qa(vt ſ̄ dixi)ſufficit in beneficialib.excludere petitorē,p̄ exceptionē iuris non ſui,ſm Compoſt.& Ioan.Andr in c. mandatum. de reſcript.& ſi dicaē.q̄ hæc exceptio competit dño de *Sepibus*, & non do.Cambij,reſpondēt Comp Ioan.And.& Card. in d. c.mandatū.q̄ in beneficialibus licitum eſt vti iure prædeceſſoris,† quod eſt excluſiuum intentionis agentis.Et idem tenēt Imol.& Fel.col.ix.in c.capitulum,eod.tit.de reſcrip.per illum tex.¶Sed ò cōſidero,† q̄ triennalis poſſeſſor pacificus , dicitur habere optimū ius in p̄iudicium eorū,q̄ ius ſuum intra triennium in iudicio nō deduxerunt,vt clarè diſponūt regulę prædictæ,& Baſil.conſtitutio.Si hoc verū ſit(,put eſt) ſequitur corollariè,q̄ beneficium in præiudiciū negligētis vacabit p̄ ceſſum,vel deceſſum poſſeſſoris pacifici p̄ triennīū cum titulo colorato,quia quantū ad negligentes,titulus colorat⁹ pacifici poſſeſſoris p̄ triennium ,p̄ vero & iuſto titulo reputatur.Vnde ſicut non poteſt Ray.impugnare tit.do. de Sepibus triennalis poſſeſſoris pacifici cum titulo,ita nō poterit impugnare titulum ſucceſſoris,cui collatū fuit beneficium,tanquā vacans p̄ reſignationē dicti de Sepibus. ¶Tertiò conſidero, concilium Baſil.nonvult triennalem poſſeſſorē à quoq̄ moleſtari poſſe in poſſeſſorio,nec petitorio† qđ eſt intelligēdum directò,nec p̄ indirectū regula,cū quid vna via.de reg.iur. lib. 6.Ex hoc ſequit̄,q̄ etiam non poterit moleſtare d.Cambij,cui ex cauſa permutationis collata fuit huiuſmodi rectoria de Olenſiaco,quia p̄ indirectum &effectualiter moleſtaret dictū de *Sepibus*.Nam ſi à Cambio euincat̄ beneficium,de iure redibit ad ſuum† qđ titulo permutationis reſignauit dicto de Sepibus,ſm Ioan.Andr.in c.vnico.de rer.permut.lib.6.& Gemi. conſ.45.in vltim.dub.& Fed.de Senis in tractatu de permut. benef.q.8.Quod etiam expreſſē cautum extitit in prouiſione facta p̄ *Ro.Pont.*d.Cambio.Et quòd dicatur moleſtari de Sepibus,† ſi moleſtetur is,qui habet regreſſum contra eum , clarè probatur in l.ſi controuerſia.cū ibi not. & in l.ſi permutationis.C.de euicti.Dicamus ergo,q̄ prædicta regula proſit huic ſucceſſori,rationibus prætactis,& maximè,quia ſucceſſor poteſt vti defenſionibus authoris ſui,† contra quē habet regreſſum de euictione.*emptori*.C.de euict.cum ſuis concor. ¶Non obſtant adducta p̄ contraria parte,& primò,q̄ nō poſſit ſucceſſor in beneficio vti acceſſione p̄deceſſoris, qa verū, quando ſucceſſor ex titulo,& poſſeſſione prædeceſſoris, vult fundare ius ſuum ſine nouo titulo,& nouo iure.Secus,quando ſucceſſor ſe fundat in titulo p̄prio,&ad elidendum titulū alterius excipit de iure ſui p̄deceſſoris,per iura & rationes prędictas. Non obſt.allegatum impedimentum ignorantię, quia reſpondet q̄ licèt dictus de Suco fortè ignoraret nomē notarij,nō tamē ignorabat collationem ſibi fuiſſe factam.Debuit igitur impedimentū cauſatum ex eo,q̄ inſtrumentū occultabatur(proteſtatione præmiſſa)inſinuare dicto de Sepib. poſſeſſori.iuxta clem.cauſam.de elect.& hoc modo non pati, q̄ pacificè poſſideret p̄ triennium.qđ cum non fecerit, nō eſt amplius audiendus,vt declarat glo.in pragm.de pacifi.poſſ.in ver.teneant̄.Et ſi dicatur,quis reuelauit, q̄ dictus de Suco ſciret collationem ſibi factam? Reſpondetur conſtare ex euidētiſſimis coniecturis,& ex confeſſione propria.Nam cum ſemp fuerit p̄ſens in ciuitate,ſiue caſtro,vbi fuit facta collatio,vel

vbi ꝓpè, vt ꝑtendit, & nō longè distans à loco domicilij conferentis, credendū est, ꝙ sibi fuerit notificata collatio. c. quosdam. de ꝓsumptiō. Itē cū dictus de Suco esset amicus, & familiaris d. vicarij, q sibi fecit collationē, ꝑsumendum est, ꝙ certior factus fuerit ab ipso vicario. l. de tutela. C. de in integ. rest. min. Et ita in donatione facta absenti consulunt d. Guid. Pap. cons. 23. viso facto. col. ix. ver. iste contractus. Et ꝙ non sit veri simile, ꝙ vicarius occultauerit collatiō d. Rayn. amico & familiari suo. ꝓbatur in c. cōstitutus. j. de testi. Et bñ faciunt q̄ scribit Pan. in c. causam eod. tit. Et esset ab omni naturali sensu alienus, q ꝛrium assueueraret. Constat etiā de scientia collationis ex cōfessione eiusdē de Suco, de qua in xv. art. exordiēte, Itē & qn a col at. vbi ponēdo, ꝙ ignorabat nomē notarij, tacitè & implicitè censet ꝓfiteri, ꝙ sciebat collationē sibi factā licèt ignoraret nomen notarij. c. nonne. de ꝓsumpt. l. cum ꝓtor ff. de iud. Intelligo ēt testes sup sciētia ꝓcludēter deposuisse. Sed qa attestationes nō vidi, sup eis non facio fundamentū, maximè, quia apud iudicē integri iudicij predicta debent sufficere.

RESPONSVM IIII.

RECIPIENDA Est Pontificis ꝓstitutio, quæ emptionē annui reditus abvsura defendit, cum certū nō sit emptorem peccare. Quòd si ex annuas frumenti vini, olei, cæterorumque frumentuum pēsiones, quę decursis annis 14. sortem excedunt, licitas esse decernat, pecuniæ quoque numeratæ reditus non nullos pronunciasse creditur. Alioquin lex fraudari, illudiq; facilimè posset.

SVMMARIVM.

1 *Statuere non possunt summi Pontifices, quod peccatum non sit peccatum, & quòd fœneratio non sit peccatum. nu. 2.*
2 *Determinatio cuius est, cui data est potestas ligandi & soluendi, discernē dique. nu. 4. & 5.*
3 *Emptio annui & perpetui reditus, an sit de iure permissa, & ab omni fœnore aliena. nu. 7. & 8.*
4 *Prohibita an sit exactio pecuniæ, per quam fructus æstimantur.*
10 *Prohibita exactione pecuniæ numeratæ, quando censeatur prohibita exactio frumenti, & aliorum fructuum.*
11 *Oppositorum eadem est disciplina.*
12 *Constitutio non debet esse ludibriosa, nec de facili fraudabilis.*
13 *Prohibita exportatiōe vini, ꝑsetur prohibita exportatio vuarū. n. 14.*
15 *Extensio licita est in exorbitantibus ex identitate rationis.*
16 *Ratio expressa continet omnes casus, qui sub ea comprehendi possunt.*
17 *Extensio fauore animæ permittitur, etiam in odiosis.*

Responsi interpret.

BONAE Memoriæ Iuliani legati Auenionensis constitutione cauetur, quòd nullus audeat sub excōmunicationis pœna exigere annuos reditus, consistentes in frumēto, & aliis fructib. vltra septē pro centenario. Modò quidam emit annuam pensionem, consistentem in pecunia numerata ad rationē florenorū x. ꝙ centenario. Ideò quæritur, an exigere valeat dictā annuam pensionem ꝓstitutione premissa nō obstante? Et prima facie respondendū videt, ꝙ sic. Quia Calixtus & Martinus, Pontifices Max. in extrauag. 1. & 2. de emp. & vend. ad rationē 14 ꝙ centenario annuos reditus emi licitè posse statuere. Nec dicat hos Pontifices nō potuisse statuere,
1 ꝙ peccatū † nō sit peccatū, vt cōcludit Richar. de Media villa,
in 4 sent. dist. 33 q. 1. art. 2 & cōprobat Fel. in c. q̄ in ecclesiarum.
2 col. 6. de const. Nec potuisse statuere, † ꝙ sit licitum fœnerari, ca super eo. de vsu. traditur per Ioan. And. in rl'a peccatum de reg. iur. lib. 6. & p Mod. in l. j. C. de sacr. san. eccl. Quia istud verū est, vbi liquidò constat de peccato. Sed si hæsitetur, an aliquid sit peccatu, siue an ꝓctus sit licitus, vel illicitus, ei⁹ est determi
3 natio, † cui data est potestas ligandi & soluendi. Matt. xviij. Et
4 cui data est potestas † discernendi inter leprā, & leprā. c. p venerabilem qui filij sint legitimi. & ad quem spectat † ambiguitates dissoluere. c. inter alia. de sent. excom. Satis autem constat inter Doctōrs Canonistas, q̄ Theologos, nō paruā esse discordiam, an emptio annui & ꝑpetui reditus sit licita, vel ne, ergo per Dei vicarium potuit fedari huiusmodi altercatio. Quinimò Canonistæ magis
5 ~ communiter arbitrantur emptionem annui, &
6 perpetui reditus, † esse de iure permissam, & ab omni fœnoris suspicione alienam. Ita concludunt Inn. Ioan. Andr. Card. Dom. Ant. Pan. & alij communiter in cap. in ciuitate. de vsu. Et firmat Laur. de Rodulphis in c. consuluit. q. xj. & seq. eo. ti. Licita ergo vt exactio florenorū pro centenario. Nec ob cōstitutio Iuliani, quia loquitur in exactione annui reditus consistentis in frumento, & aliis fructibus. Nos verò loquimur in exactione annui reditus consistentis in pecunia numerata. Vnde
7 cum constitutio Iuliani sit exorbitans, & limitatoria † dictarum extrauagantium, non vt extendenda ad istum casum. regula, q a iure, de reg. iur. in 6. l. quod verò ꝛ ff. de legib. ¶ Præmissis non obstantib. in ꝛriū est ipsa veritas, quam explorib.
8 ostendo. Primò, quia ratio expressa in cōstitutione ea est, † ne patrimonia egentium breui tempore deuorentur, & ne animarum pericula damnabiliter incurrantur. Quę ratio etiam adaptatur ad pēsionem ꝙsistentem in pecunia numerata, ergo in tali pensione locum habebit dispositio l. illud. ff. ad leg.
9 aquil. l. à Titio ff. de verb. oblig. ¶ † Secundò, quia ꝓhibet exactio vltra septē pro centenario, habita consideratione ad ꝙstimationem quæ consistit in pecunia. Ergo etiam cēset ꝓhi
10 bita exactio ipsius pecuniæ, † per quam fructꝰ æstimātur. l. j. ff. de ꝛhen. emp. ¶ Tertiò, quia prohibita exactio frumenti, & cæterorū fructuum. qñ per fructuum exactionē pōt prohibitio defraudari. l. sed & Iulianus. § mutui dationē. ff. ad sena. ꝙs.
11 ~ acce l. Ergo vt oppositorū † eadem sit disciplina. c. cognoscētes de ꝙsti. l. fi. § si filius. ff. de leg. 2. cum simil. dicendum est, ꝙ prohibita exactione fructuum videatur ꝓhibita exactio pecuniæ, q̄ distractis fructib. percipi pōt. Alioquin ꝓstitutio ipsa
12 ludibriosa foret, † & de facili fraudabilis, quod nō est permittendum. l. fraus legi. ff. de leg. Qua rōne dicimus ꝙ ꝓhibita ex
13 portatione vini, † censetur prohibita exportatio vuarum. ex quib. fit vinum. ſm Bald. in l. quod non ratione ff. eo. ti. Et ea-
14 dem rōne si prohibeatur extractio frumenti, † intelligitur prohibita extractio farinæ ſm Bal. in l. non dubiū. col. 4. C. eo. tit. Et nihil ad rem facit, quòd constitutio Iuliani sit exorbitans,
15 quia etiā in exorbitantib. † licita est extensio, ex rationis identitate. l. libertus. § senatusconsulto. ff. de iur. nup. Maximè, vbi rō est expressè scripta in lege, quo casu nō dꝛ neri extensio. Quia
16 ratio expressa † ~ tinet omnes casus, qui sub ea comprehēdi pōt, etiam si sequeretur legum correctio, ſm gloss. in c. j. de tē por. ordi. lib. 6. & in cle. in ver. eligatur. de elect. traditur per Bal. & Moder. in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccl. & p Cur. senior. cons. 6. Ticinensis statuto. col. 6. & maximè, vbi agitur de fauore animæ. vt in pōsti casu. nā fauore animæ etiam
17 in odiosis permittit ꝛ extensiō, vt not. maximè p Alex. consil. 225. col. 8. lib. 1. & ad remouendas fraudes lex porrigitur ad casum non expressum. d. §. mutui dationem. Et ex quo prohibetur exactio respectu æstimationis. quę ꝙsistit in pecunia, proculdubio vetita etiam est exactio pecuniæ.

RESPONSVM V.

ARELATENSIS Ecclesiæ statuto, capellanos cōuentualib. præferente, capitulum cōcessit conuentualib. nudum canonicale nomen, & habitum suo arbitrio amouendum. Quærebatur num his vestib. ornati, conuētuales essent capellanis anteponendi vestib. simulatoque nomini honorem præstandum.

SVMMARIVM.

1 *Canonici digniores sunt capellanis. 6.*
2 *Canonici ecclesiæ cathedralis, in processionib. debent anteire abbatē, & cæteros prælatos ecclesiarum.*
3 *Canonici sunt pars corporis ꝓpi. ideò à suo capite separari nō debēt. 4.*
5 *Capitulū potest augere numerū canonicorum etiā contra statutum de certo numero absque licentia Papæ.*
7 *Canonicis ecclesiæ cathedralis cūr delegari pōt, nō aūt capellanis.*
8 *Cōuentuales vere canonici, canonicalem habitū deferētes de licētia, & cōsensu pl. ti. no tñ debent assuefieri cum clericis in processionibus.*
9 *Statutum debet intelligi reb. sic stantib.*
10 *Maior, & minor dici potest, vnus & idem, diuersis respectib.*
11 *Consuetudo & statutum dans primum locum cui placet. n. 12.*
13 *Capellani ratione maioris administrationis, præferendi sunt conuentualib. habentib. duntaxat officia. 15. 16. 17.*
14 *Archidiaconus præferatur archipresbytero, propter maiorē administrationem, licet sit minor in ordine.*
18 *Canonicatum vel beneficium habere non dicitur nisi cui ita cōstet vt perpetuò illud habeat. 19 20.*
21 *Canonicus non potest esse sine ꝓbenda.*
22 *Canonicus electus supra numerum etiam à capitulo habet ius agendi coram superiore ad ꝓbendam. 23.*
24 *Canonici nomē si sit nudū, & vanū, & vētosū, non est de eo habēdum ꝓ fratre.*
25 *Nomina debent habere rerum consequentiam. 26.*
27 *Canonici fictitij & simulati dici non possunt canonici. 28. 29. 30. 31.*
32 *Canonici nomē non pōt quicunque vsurpare, nec de consensu capituli.*
33 *Monachum non facit cuculla, sed professio.*
34 *Canonicorum habitum cōuentualis sumentes, vt ratione habitus præcedunt capellanos, cogi possunt dimittere habitum.*
36 *Clerici vel laici, qui habitum mutant, vt eleemosynas extorqueant, acriter puniendi sunt. 37.*

Respon.

Respon interpret.

A Relatensis Ecclesiæ cōstitutione cauet, quòd in processionib. canonici præcedant capellanos, & capellani antecedant quentuales. Nunc autem canonici dederunt, & concesserunt duob. conuentualib. habitum canonicalem, absque vlla canonia & præbēda. Qua de re suborta est altercatio super processu inter capellanos ex vna, & cōuentuales ex altera. Nam conuentuales ratione habitus canonicalis prætendūt debere præcedere. Ideò q̄rit responsum iuris. ¶ Pro conuentualib. faciunt plura. Primò facit, q̄ canonici tam ex forma statuti q̄ ex forma iuris q̄
1 munis, digniores † sunt capellanis, & vti digniores debent præcedere, ram in processionib. q̄ aliis actib. vt not. Gem. in c. quāuis. in §. quanquā de præben. lib. 6 vbi fortius dixit, quòd ca-
2 nonici ecclesiæ cathedralis, in processionib. debent anteire abbatem, & cæteros prælatos aliarum ecclesiarū: sequit Fel ī
3 c. pastoralis. in fi. prin. de offi. deleg q̄ sunt pars † corporis Episcopi. l. j. C. de pet. bon. subl. lib. x. & ibi not. Bal. q̄ canonici di-
4 cunt collaterales Episcopi, & cū sint membra Episcopi, † nō debent à suo capite separari. c. 1. 12. dist. c. nouit. de his q̄ fiunt à prælat. Cùm igitur hi conuentuales sint creati canonici, au-
5 thoritate capituli, q̄d potuit augere numerū canonicorū, † ēt ꝯ statutū de certo numero absq; licētia Papæ c. cū accessissent. & ibi Pan. & Fel. col. 4. de consti. concludendū vī ipsos præfe-
6 rendo. Et q̄ canonici, sunt digniores capellanis, † primo visitandi sunt canonici q̄ capellani. c. 1. de censib. lib. 6. Et hinc est,
7 q̄ canonicis ecclesiæ cathedralis p̄nt delegari causæ, † nō aūt capellanis, quia dicuntur esse in quasi dignitate. ca. statutū. de rescri. lib. 6. ¶ Secundò facit, q̄ cū isti duo conuentuales, vel
8 canonici deferant habitū canonicalē † de licētia & ꝯsensu prę lati, & capituli, & sic ex legitima & rationabili cā c. 2. ne clerici vel monach. lib. 6. cle. 2. de vit. & hone. cler. nō vī rationi cōgruū, q̄ in p̄cessionib. associent cum clericis diuersi habitus. clem. cū rationi nō cōgruat. de elect. Et ita tenendo nō obstat statutum præferens capellanos conuentualibus quia statutū
9 debet intelligi † rebus sic stantib. l. quod seruius. ff. de cond. ob cām. c. cum M. Ferrariensis. de constit. not Bal. in l. clari iuris. C. de fideic. Et sic debet intelligi, nisi conuentuales efficiātur canonici. vel nisi habitum deferant canonicalem. Vel respondetur, q̄ tanquā conuentuales non intendūt p̄cedere, sed tanq̄ canonici, & habitū canonicalem gestātes, se præferēdos dīnt.
10 Diuersis em̄ respectib. vnus, & idem † potest dici maior vl̄ minor altero. c. sanè iij. vbi Abb not de offic. deleg c. cū ecclesia tua. de præbend. lib. 6. gl. in c. si collatione. de appel. eod. lib Et tradit p̄ Fel. in c. ex literis. col. . de probat. ¶ Pro capellanis faciunt etiam plura Primò, facit statutum ecclesiæ præferēs ca-
11 pellanos cōuentualib. statuētes em̄ potuerūt p̄ferre, † quos voluerunt. c. statuimus. de maio. & obed. ¶ Secdò facit, q̄ capel
12 lanis consuetudo, † quæ dat primū locū cui placet. c. auditis, & ibi Pan. in 3. not. de elect. c. ad hæc. de offi. archi. iuncta glo. in c. ad hæc. de excess præl. Facit tex. in c. fi. de consuet. libr. 6. Et q̄ scribit Fel. in d. c. statuimus. col. 1. Tertiò facit, quia capellani habēt officia, ac administrationē in ecclesia, cōuētuales ve
14 rò habēt duntaxat officia, ergo † p̄ferēdi sunt capellani ratione maioris administrationis c. transmissam. de elect. Qua ra-
14 tione archidiaconus † præfert archipresbytero, q̄ archidiaconus habet maiorē administrationem, licèt sit minor ordine, ſm Archi. & Domi. in c. quāquā. 2. q. 6. ¶ Quartò, præferēdi sunt capellani, q̄ conuentuales hīnt simplex officium, capellani verò hīnt officium, & bñficiū, & p̄nt tanq̄ sint in ecclesia in
15 titulati, † debent præferri nō titulatis, vt not. in c. cum M. de consti. & in c. dilectus. de præben. vbi canonicus prebendatus præferēs canonico non præbendato. & not. p Doc. in c. Episco
16 pus. 17. dist. ¶ Quintò, hi præferendi sunt, † qui maiora stipendia consequuntur. C. de offi. mag. offi. l. nemo. quā ad hoc adducit Pan. in c. clerici. de iud Alex. & Mod. in l. cū quid ff. si cert. pet. Sed capellani habent beneficia in stipendium sibi data. ca. Episcopus. de præben. conuentuales verò nullum habent beneficium, ergo sequit capellanos debere anteire. ¶ Sextò, capellani sunt presbyteri seculares, ergo debent præcedere con
17 uentuales, ratione primæuæ institutionis. c. legi epistolam. c. alia. 16. q. 1. traditur per Doct. in c. nimis. ij. de excess. præla. & in c. qualiter & q̄n. 2. de accus. p Ioan. And. in re. delictū. de reg. iur. lib. 6. p Gard. Ale. in d. c. Episcopus. 17. dist. Quid tenendum? Nisi cōuētuales essent creati canonici, pro capellanis procul-dubiò respondendum esset. Difficultas ergo consistit ex eo, q̄ conuentuales consecuti sunt de nouo nomen & habitū canonicorum. Sed (ſm ea quæ ꝓponuntur) tale nomen & talis habitus, nō vident suffragari ipsis conuentualib. Ad quod demonstrādum præsuppono q̄ ipsis auferri potest habitus & nomē arbitrio capituli, vt in facto præsupponitur. ¶ Quo stante infero q̄ ipsi nō possunt verè canonici nominari, ex pluribus.
Primò, quia non dicitur habere beneficium, nec canonicatū,
18 † nisi cui ita conferē, vt perpetuò illud habeat. c. cum ex eo. de elect. lib. 6. & not. in c. peruenit. de appel. Hinc dicimus, q̄ ha-
19 bens vicariam temporalem † nō dicit beneficiatus, vt tradit p̄ Fel. in c. postulasti. p illū tex. col. 2. de rescrip. Et hac ratione consuluit Ioan. Cald. cons. 30. in tit. de præbend. q̄ deputatus p capitulum ad officium sacristę cū hoc, q̄ habeat dimidiam præbendā, nō pōt appellari sacrista, & in impetratione faciendā de aliquo beneficio, non tenet facere mentionē de tali sacrista, à qua pōt arbitrio capituli remoueri. Et est ratio, quia
20 natura beneficij est, † q̄ conferat in perpetuum. ca. præcepta. lv. dist. sequit Fel. in c. in nostra. corol. xix. de rescr. pt. ¶ Secun-
21 dò, quia nō pōt esse canonic' † sine præbēda, i. sine expectatione præbēdæ. c. relatū. de cler. nō resid. & p gl. in c. 1. in verb. receperint. de cleric. nō resid. lib. 6. & c. dilectus. de præben. not. in d. c. cum M. Ferrar. Sed isti conuentuales non expectant præbendam, cū sint so o nomine vocati canonici, cū pp ipsos factus non fuerit antiquus numerus canonicorum & præbēdarum, cū etiam nō habeāt vocem in capitulo, nec aliud emolumentum ratione huius nudi & vani nominis. Nec obst. q̄ aliquis possit eligi in canonicum supra numerū q̄ taliter elect'
22 etiā à capitulo † habet ius agēdi coram superiore ad præbendam & hoc respectu dī verè canonicus, vt tradit p Host. Ioā. And. Imol. & alios in d. c. relatū. & p Pan. in d. c. cū M. Fer. super gl. in ver. vltra numerum vbi dicit, q̄ canonici supernumerarij hīnt ius quoddam præparatorium ad integrū ius obtinen-
23 dum. Et tradit per Fel. in d. c. in nostra. col. 3. vbi concludit † de tali iure ꝓparatorio esse faciendam mentionem in impetratione alterius beneficij. Quæ ratio cessat in istis conuentualibus, q̄ nullum ius habēt de præsenti in canonia, nec præbēda nec quicq̄ expectant in futurum. Non obst. itaq; q̄ nominent ca-
24 nonici, quia tale nom' est nudum, † vanū & ventosum. Ideò de tali nomine nō est habēda ratio. C. de no. iur. quir. tol. l. vni
25 ca. & ibi not. Bal. q̄ nomina debent habere † rerum ꝯniam. alioquin nō debēt dici nomina. Quod dicit facere ꝯ Episcopos nullatenēses, q̄ tñ habēt plus iuris in suis episcopatibus, q̄ habeāt isti quentuales in canonicatib. Nā episcopi nomine habent titulum, & spem, casu quo à manibus infidelium recuperantur episcopatus. Qui proh dolor, in maximū opprobrium Christianorum inter se continuò certantium iam tot annis ab immanissimis Catholicæ fidei hostibus vsurpant, & qui re
26 priuant † nec nomen habere merent. c. coepiscopi. & ibi glo, lxviij. dist. & c. si cupis. xvi. q. j. c. dicat aliquis. in fi. xxxij. q. 4. l. à nullo. C. de feriis Item fictitij & simulati canonici, nō possunt
27 dici, nec nominari canonici, sicut nec homo mortuus nomi-
28 natur homo. q̄ † secūdum adiūctū destruit primū. l. si homo mortuus. ff. de verb. obl. sicut etiam instrm simulatū, † nō appellatur instrm, quia est quoddā corpus sine spiritu, ſm Bal. in l. j. C. plus val. qd agit. q̄ qd simul. concip. Nomina em̄ simula-
29 ta † sunt nomina abusiua. l. 2. § testamentum. & ibi Bald. Ang,
30 & Imol. ff. quemad testa. apc. quia simulatio † nihil aliud est, q̄ imago quædā, nullam veritatis medullā habēs, ſm Bal. in l. ei
31 q̄ C. de distr. pig. qua ratione dicimus q̄ ꝯctus † simulatus, nō est ꝯctus, cū deficiat in substantialibus, ſm Bar. & Mod in l. ne mo pōt. ff. de lega j. & Bald. in l. ab Anastasio. in 4. not C. man. vbi not. dicit, q̄ ꝯctus simulatus, dī depictus & coloratus extrinsecus apparens, intrinsecus verò substantiam non habēs. ¶ Præterea sine vero rit. canonicorum non potuerunt conuētuales etiam de consensu capituli sibi taie nomen vsurpare in
32 † præiudicium capellanorum. l. j. C. de mu. nomi. & l. falsi nominis. ff de falsis. Alioquin esset in facultate capituli nominare quos vellet canonicos, & facere q̄ sub tali commētitio nomine p̄cederent capellanos qd est absonum dictu Et eisdem rationibus respondet ad habitū. Vel dicit q̄ habitus non facit conuentuales esse canonicos. Sicut dī etiam, q̄ cucullanō fa-
33 cit † monachum, sed p̄fessio. in authen. de monach. § j. coll. 1,
Vel aliter respondet. q̄ conuentuales, q̄ assumpserunt habitū canonicorum, cū non sint canonici, vt ratione habitus præce-
34 derent capellanos, † cogi possunt dimittere habitū, nisi verè efficiantur canonici, vt est tex. in c. vt clericī de regular. & ibi
35 infert Pan. ꝯ hypocritas. † q̄ assumunt habitum sanctitatis, vt appareant sanctiores in conspectu populi, nam possunt cogi dimittere talem habitum, ne populi conspectus illudatur. & bene facit tex. in l vnica. § sed & si quid domini. C. de la lib to.
36 Et hinc clerici, vel laici, qui habitum mutant, † vt exorqueāt eleemosynas, puniendi sunt acriter, vt tradit Lap. allega. xviij, ergo idem dicendum in istis conuentualibus, qui non sunt canonici, habitum tamen deferunt canonicalem in fraudem capellanorum, & illusionem totius populi, vt saltem cogi possint dimittere talem habitum. debent enim conuentuales ha-

vbi ꝓpè, vt ꝑtendit, & nō longè d'stans à loco domicilij conferentis, credendū est, ꝙ sibi fuerit notificata collatio. c. quosdam. de ꝓsump. Itē cū dictus de Suco esset amicus, & fami-
12 liaris d. vicarij, q sibi fecit collationē, †ꝑsumendum est, ꝙ certior factus fuerit ab ipso vicario l. de tutela. C. de in integ. rest. min. Et ita in donatione facta absenti consuluit d. Guid. Pap. cons. 23. viso facto. col. ix. ver. iste contractus. Et ꝙ non sit veri simile, ꝙ vicarius occultauerit collatum Rayn. amico & familiari suo, ꝓbatur in c. cōstitutis. j. de testi. Et bn faciunt q scribit Pan. in c causam eod. tit. Et esset ab omni naturali sensu alienus, q ꝛrium asseueraret. Constat etiā de scientia collationis ex cōfessione eiusdē de Suco, de qua in xv. art. exordiēte, Itē & qua collatione vbi ponēdo, ꝙ ignorabat nomē notarij, tacitè & implicitè censet ꝓfiteri, ꝙ sciebat collationē sibi factā licèt ignoraret nomen notarij. c. nonne. de ꝑsumpt. l. cum ꝓtor ff. de iud. Intelligo ēt testes sup sciētia ꝙludēter depositisse. Sed ga attestationes nō vidi, sup eis non facio fundamentū, maximè, quia apud iudicē integri iudicij prędicta debent sufficere.

RESPONSVM IIII.

RECIPIENDA Est Pontificis ꝓstitutio, quæ emptionē annui reditus abvsura defendit, cùm certum nō sit emptorem peccare. Quòd si ex annuas frumenti vini, olei, cæterorumque frumentuum pēsiones, quę decursis annis
14 sortem excedunt, licitas esse decernat, pecuniæ quoque numeratæ reditus non iniustos pronunciasse creditur. Alioquin lex fraudari, illudique facilime posset.

SVMMARIVM.

1 *Statuere non possunt summi Pontifices, quòd peccatum non sit peccatum, & quòd fœneratio non sit peccatum. nu. 2.*
2 *Determinatio cuius est, cui data est potestas ligandi & soluendi, discernē dique. nu. 4. & 5.*
3 *Emptio annui & perpetui reditus, an sit de iure permissa, & ab omni fœnore aliena. nu. 7. & 8.*
4 *Prohibita an sit exactio pecuniæ, per quam fructus æstimantur.*
10 *Prohibita exactione pecuniæ numeratæ, quando censeatur prohibita exactio frumenti & aliorum fructuum.*
11 *Oppositorum eadem est disciplina.*
12 *Constitutio non debet esse iudibriosa, nec de facili fraudabilis.*
13 *Prohibita exportatiōe vini, cēsetur prohibita exportatio vuarū. n. 14.*
15 *Extensio licita est in exorbitantibus ex identitate rationis.*
16 *Ratio expressa continet omnes casus, qui sub ea comprehendi possunt.*
17 *Extensio fauore animæ permittitur, etiam in odiosis.*

Responsi interpret.

BONAE Memoriæ Iuliani legati Auenionensis constitutione cauetur, quòd nullus audeat sub excōmunicationis pœna exigere annuos reditus, consistentes in frumēto, & aliis fructib. vltra septē pro centenario. Modò quidam emit annuam pensionem, consistentem in pecunia numerata ad rationē florenorū x. ꝙ centenario. Ideò quæritur, an exigere valeat dictā annuam pensionem ꝓstitutione premissa nō obstante? Et prima facie respondendū videt, ꝙ sic. Quia Calixtus & Martinus, Pontifices Max. in extrauag. 1. & 2. de emp. & vend. ad rationē 14 ꝙ centenario annuos reditus emi licitè posse statuere. Nec dicat hos Pontifices nō potuisse statuere,
1 ꝙ peccatū †nō sit peccatū, vt cōcludit Richar. de Media villa, in 4 sent. dist. 33 q. 2. art. 2. & cōprobat Felin. c. q in ecclesiarum.
2 col. 6. de const. Nec potuisse statuere, †ꝙ sit licitum fœnerari, ea super eo. de vsu. traditur per Ioan. And. in rē peccatum de reg. iur. lib. 6. & ꝑ Mod. in l. j. C. de sacr. san. eccl. Quia istud verū est, vbi liquidò constat de peccato. Sed si hæsitetur, an aliquid sit peccatu, siue an ꝛctus sit licitus, vel illicitus, ei⁹ est determi
3 natio, †cui data est potestas ligandi & soluendi. Matt. xviij. Et
4 cui data est potestas †discernēdi inter leprā, & leprā. c. p venе-
5 rabilem qui filij sint legitimi. & ad quem spectat † ambiguitates dissoluere. c. inter alia. de sent. excom. Satis autem constat inter Doctōrū Canonistas, q Theologos, nō paruā esse discordiam, an emptio annui & ꝑpetui reditus sit licita, vel ne, ergo per Dei vicarium potuit sedari huiusmodi altercatio. Quinimò Canonistæ magis cōtrarium arbitrantur emptionem annui, &
6 perpetui reditus, †esse de iure permissam, & ab omni fœnoris suspicione alienam. Ita concludunt Inn. Ioan. Andr. Card. do. Ant. Pan. & alij communiter in cap. in ciuitate. de vsu. Et firmat Laur. de Rodulphis in c. consuluit. q. xj. & seq. eo. ti. Licita ergo vt exactio florenorū pro centenario. Nec ob cōstitutio Iuliani, quia loquitur in exactione annui reditus consistentis in frumento, & aliis fructibus. Nos verò loquimur in exactione annui reditus consistentis in pecunia numerata. Vnde
7 cum constitutio Iuliani sit exorbitans, & limitatoria † dictarum extrauagantium, non vt extendenda ad istum casum. regula, q à iure, de reg. iur. in 6. l. quod verò ꝛ ff. de legib. ¶ Præmissis non obstantib. in ꝛriū est ipsa veritas, quam ex plūrib.
8 ostendo. Primò, quia ratio expressa in cōstitutione ea est, †ne patrimonia egentium breui tempore deuorentur, & ne animarum pericula damnabiliter incurrantur. Quę ratio etiam adaptatur ad pēsionem ꝙsistentem in pecunia numerata, ergo in tali pensione locum habebit dispositio l. illud. ff. ad leg.
9 aquil. l. à Titio ff. de verb. oblig. ¶ †Secundò, quia ꝓhibet exactio vltra septē pro centenario, habita consideratione ad æstimationem quæ consistit in pecunia. Ergo etiam cēsebit ꝓhi-
10 bita exactio ipsius pecuniæ, †per quam fructꝰ æstimātur. l. j. ff. de ꝛhen. emp. ¶ Tertiò, quia prohibita exactio frumenti, & cæterorū fructuum, qñ per fructuum exactionē pōt prohibitio defraudari. l. sed & Iulianus. § mutui dationē. ff. ad sena. ꝛc.
11 Nunc ergo vt oppositorū † eadem sit disciplina cognoscētes de ꝙsti. l. fi. § si filius. ff. de leg. 2. cum simil. dicendum est, ꝙ prohibita exactione fructuum. videatur ꝓhibita exactio pecuniæ, q distractis fructib. percipi pōt. Alioquin ꝙstitutio ipsa
12 ludibriosa foret, †& de facili fraudabilis, quod nō est permittendum l. fraus legi. ff. de leg. Qua rōne dicimus, ꝙ ꝓhibita exportatione vini, † censetur prohibita exportatio vuarum, ex quib. fit vinum. ſm Bal. in l. quod non ratione ff. eo. ti. Et ea-
14 dem rōne si prohibeatur extractio frumenti, † intelligit prohibita extractio farinæ. ſm Bal. in l. non dubiū. col. 4. C. eo. tit. Et nihil ad rem facit, quòd constitutio Iuliani sit exorbitans,
15 quia etiā in exorbitantib. † licita est extensio, ex rationis identitate. l. libertus. § senatusconsulto. ff. de ritu nup. Maximè, vbi rō est expresse scripta in lege, quo casu nō dr fieri extensio. Quia
16 ratio expressa † tenet omnes casus, qui sub ea comprehēdi pōt, etiam si sequeretur legum correctio, ſm gloss. in c. j. de tē por. ordi. lib. 6. & in clem. in ver. eligatur. de elect. traditur per Bal. & Moder. in authen. quas actiones. C. de sacrosancto eccl. & p Cur. senior. cons. 6. Ticinensi statuto. col. 6. & maximè, vbi agitur de fauore animæ. vt in pōti casu: nā fauore animæ etiam
17 in odiosis permittit extensio, vt not. maximè ꝑ Alex. consil. 225. col. 8. lib. 2. & ad removendas fraudes lex porrigitur ad casum non expressum. d. §. mutui dationem. Et ex quo prohibetur exactio respectu æstimationis, quę ꝙsistit in pecunia, procul dubio vetita etiam est exactio pecuniæ.

RESPONSVM V.

ARELATENSIS Ecclesiæ statuto, capellanos cōuētualib. præferente, capitulum cōcessit conuentualib. nudum canonicale nomen, & habitum suo arbitrio amouendum. Quærebatur num his vestib. ornati. conuētuales essent capellanis anteponendi vestib. simulatoque nomini honorem præstandum.

SVMMARIVM.

1 *Canonici digniores sunt capellanis. 6.*
2 *Canonici ecclesiæ cathedralis, in processionib. debent anteire abbatē, & cæteros prælatos ecclesiarum.*
3 *Canonici sunt pars corporis ep̄i, ideò à suo capite separari nō debēt. 4.*
5 *Capitulū potest augere numerū canonicorum etiā contra statutum de certo numero absque licentia Papæ.*
7 *Canonicis ecclesiæ cathedralis cāt delegari pñt, nō aūt capellanis.*
8 *Conuentuales vt canonici, canonicatum habituū deferētes de licētia, & cōsensu pl. ti. no tñ debent associari cum clericis in processionibus.*
9 *Statutum debet intelligi reb. sic stantib.*
10 *Maior, & minor dici potest, vnus & idem, diuersis respectib.*
11 *Consuetudo & statutum dans primum locum cui placet. 12.*
13 *Capellani ratione maioris administrationis, præferendi sunt conuentualib. habentib. dunt. taxat officia. 15. 16. 17.*
14 *Archidiaconus præfertur archipresbytero, propter maiorē administrationem, licet sit minor in ordine.*
18 *Canonicatum vel beneficium habere non dicitur nisi cui ita cōfertur vt perpetuo illud habeat. 19 20.*
21 *Canonicus non potest esse sine prębenda.*
22 *Canonicus electus supra numerum etiam à capitulo habet ius agendi coram superiore ad ꝛæbendam. 23.*
24 *Canonici nomē si sit nudū, & vanū, & vetorū, non est de eo habēda*
25 *Nomina debent habere rerum consequentiam. 26.* [ratio.
27 *Canonici fictitii & simulati dici non possunt canonici. 28. 29. 30. 31.*
32 *Canonici nomē non pñt conventuales vsurpare, nec de consensu capituli.*
33 *Monachum non facit cuculla, sed professio.*
34 *Canonicorum habitum cōuentuales sumentes, vt ratione habitus præcedunt capellanos, cogi possunt dimittere habitum.*
36 *Clerici vellatici qui habitum mutant, vt eleemosynas extorqueant, acriter puniendi sunt. 37.*

Respon.

Respon interpret.

A Relatensis Ecclesiæ cõstitutione cauet, quòd in processionib. canonici præcedant capellanos, & capellani antecedant ꝙuentuales. Nunc autem canonici dederunt, & concesserunt duob. conuentualib. habitum canonicalem, absque vlla canonia & præbẽda. Qua de re suborta est altercatio super processu inter capellanos ex vna, & cõuentuales ex altera. Nam conuentuales ratione habitus canonicalis prætendũt debere præcedere. Ideò q̃rit resp̃sum iuris. ¶ Pro conuentualib. faciunt plura. Primò facit, qa canonici tam ex forma statuti q̃ ex forma iuris ꝙ
1 munis, digniores † sunt capellanis, & vti digniores debent prę cedere, tam in processionib. q̃ aliis actib. vt not. Gem. in c. quãuis. in §. quanquã de præben. lib. 6. vbi fortius dixit, quòd ca-
2 nonici ecclesiæ cathedralis, in processionib. debent anteire abbatem, & cæteros prælatos aliarum ecclesiarũ: sequit Fel. ĩ
3 c. pastoralis. in fi. prin. de offi. deleg. qa sunt pars † corporis Epi scopi. l. j. C. de pet. bon. subl. lib. x. & ibi not. Bal. ꝙ canonici di
4 cunt collaterales Episcopi, & cũ sint membra Episcopi, † nõ debent à suo capite separari. c. 1. 12. dist. c. nouit. de his q̃ fiunt à prælat. Cùm igitur hi conuentuales sint creati canonici, au
5 thoritate capituli, qđ potuit augere numerũ canonicorũ, † ẽt ꝙ statutũ de certo numero absq; licẽtia Papæ c. cũ accessissent. & ibi Pan. & Fel. col. 4. de consti. concludendũ vr ipsos præfe-
6 rendo. Et qa canonici, sunt digniores capellanis, † primo visitandi sunt canonici q̃ capellani c. 1. de censib. lib. 6. Et hinc est,
7 ꝙ canonicis ecclesiæ cathedralis pũt delegari causæ, † nõ aũt capellanis, quia dicuntur esse in quasi dignitate. ca. statutũ. de reiscri. lib. 6. ¶ Secundò facit, qa cũ isti duo conuentuales, vel
8 canonici deferant habitũ canonicalẽ † de licẽtia & ꝙsensu prę lati, & capituli, & sic ex legitima & rationabili cã c. 2. ne cleri ci vel monach. lib. 6. cle. 2. de vit. & hone. cler. nõ vr rationi cõ gruũ, ꝙ in ꝓcessionib. associent cum clericis diuersi habitus. clem. cũ rationi nõ cõgruat. de elect. Et ita tenendo nõobstat statutum præferens capellanos conuentualibus. quia statutũ
9 debet intelligi † rebus sic stantib. l. quod seruius. ff. de cond. ob cãm. c. cum M. Ferrariensis. de constit. not Bal. in l. clari iuris. C. de fideic. Et sic debet intelligi, nisi conuentuales efficiãtur canonici. vel nisi habitum deferant canonicalem. Vel respondetur, ꝙ tanquã ꝙuentuales non intendũt p̃cedere, sed tanq̃ canonici, & habitũ canonicalem gestãtes, se præferẽdos dũt.
10 Diuersis em̃ respectib. vnus, & idem † potest dici maior vl mi nor altero. c. sanè. iij. vbi Abb not de offic. deleg c. cũ ecclesia tua. de præbend. lib. 6. gl. in c. si collatione. de appel. eod. lib Et tradit p Fel. in c. ex literis. col. . de probat. ¶ Pro capellanis faciunt etiam plura. Primo, facit statutum ecclesiæ præferẽs ca-
11 pellanos cõuentualib. statuẽtes em̃ potuerũt p̃ferre † quos voluerunt. c. statuimus. de maio. & obed. ¶ Secdò facit, ꝙ capel
12 lanis cõsuetudo, † quæ dat primũ locũ cui placet. c. auditis, & ibi Pan. in 3. not. de elect. c. ad hæc. de offi. archi. iuncta glo. in c. ad hæc. de excess. præl. Facit tex. in c. fi. de consuet. libr. 6. Et q̃ cribit Fel. in d. c. statuimus. col. 1. Tertiò facit, quia capellani habẽt officia, ac administrationẽ in ecclesia, cõuẽtuales ve
14 rò habẽt duntaxat officia, ergo † p̃ferẽdi sunt capellani ratio ne maioris administrationis c. transmissam. de elect. Qua ra-
14 tione archidiaconus † præferẽr archipresbytero, qa archidiaconus habet maiorẽ administrationem, licèt sit minor ordine. fm Archi. & Domi. in c. quãquã. 2. q. 6. ¶ Quartò, præferẽdi sunt capellani, qa conuentuales hñt simplex officium, capellani verò hñt officium, & bñficiũ, & ꝓñr tanq̃ sint in ecclesia in
15 titulati, † debent præferri nõ titulatis, vt not. in c. cum M. de consti. & in c. dilectus. de præben. vbi canonicus prebendatus præferẽr canonico non præbendato. & not. ꝙ Doc. in c. Episco
16 pus. 17. dist. ¶ Quintò, hi præferendi sunt, † qui maiora stipendia consequuntur. C. de offi. mag. offi. l. nemo. quã ad hoc adducit Pan. in c. clerici. de iud. Alex. & Mod. in l. cũ quid ff. fi cer. pet. Sed capellani habent beneficia in stipendium sibi data. ca. Episcopus. de præben. conuentuales verò nullum habent beneficium, ergo sequit capellanos debere anteire. ¶ Sextò, capellani sunt presbyteri seculares, ergo debent præcedere con
17 uentuales, ratione primæuæ institutionis. c. legi epistolam. c. alia. 16. q. 1. traditur per Doct. in c. nimis. ij. de excess. præla. & in c. qualiter & q̃. 2. de accus. ꝙ Ioan. And. in re. delictũ. de reg. iur. lib. 6. ꝙ Gard. Ale. in d. c. Episcopus. 17. dist. Quid tenendum? Nisi cõuẽtuales essent creati canonici, pro capellanis procul-dubiò respondendum esset. Difficultas ergo consistit ex eo, ꝙ conuentuales consecuti sunt de nouo nomen & habitũ canonicorum. sed (fm ea quæ ꝓponuntur) tale nomen & talis habitus, nõ vident suffragari ipsis conuentualib. Ad quod demonstrãdum præsuppono ꝙ ipsis auferri potest habitus & nomẽ arbitrio capituli, vt in facto præsupponitur. ¶ Quo stante infero ꝙ ipsi nõ possunt verè canonici nominari, ex pluribus. Primò, quia non dicitur habere beneficium, nec canonicatũ,
18 † nisi cui ita confert, vt perpetuò illud habeat. c. cum ex eo. de elect. lib. 6. & not. in c. peruenit. de appel. Hinc dicimus, ꝙ ha-
19 bens vicariam temporalem † nõ dicit beneficiatus, vt tradit p Fel. in c. postulasti. ꝙ illũ tex. col. 2. de rescrip. Et hac ratione consuluit Ioan. Cald. cons. 30. in tit. de præbend. ꝙ deputatus ꝙ capitulum ad officium sacristę cũ hoc, ꝙ habeat dimidiam præbendã, nõ põt appellari sacrista, & in impetratione facienda de aliquo beneficio, non tenet facere mentionẽ de tali sacrista, à qua põt arbitrio capituli remoueri. Et est ratio, quia
20 natura beneficij est, † ꝙ conferat in perpetuum. ca. præcepta. lv. dist. sequit Fel. in c. in nostra. corol. xix. de rescript. ¶ Secun-
21 dò, quia nõ põt esse canonic' † sine præbẽda, i. sine expectatione præbẽdæ. c. relatũ. de cler. nõ resid. & ꝙ gl. in c. 1. in verb. receperint. de cleric. nõ resid. lib. 6. & c. dilectus. de præben. not. in d. c. cum M. Ferrar. Sed isti conuentuales non expectant præbendam, cũ sint so o nomine vocati canonici, cũ ꝓp ipsos factus non fuerit antiquus numerus canonicorum & præbẽdarum, cũ etiam nõ habeãt vocem in capitulo, nec aliud emolumentum ratione huius nudi & vani nominis. Nec obst. ꝙ aliquis possit eligi in canonicum supra numerũ qa taliter elect'
22 etiã à capitulo † habet ius agẽdi coram superiore ad præbendam. & hoc respectu dr verè canonicus, vt tradit ꝙ Host. Ioã. And. Imol. & alios in d. c. relatũ. & ꝙ Pan. in d. c. cũ M. Fer. super gl. in ver. vltra numerum vbi dicit, ꝙ canonici supernumerarij hñt ius quoddam præparatorium ad integrũ ius obtinen-
23 dum. Et tradit per Fel. in d. c. in nostra. col. 3. vbi concludit † de tali iure ꝓparatorio esse faciendam mentionem in impetratione alterius beneficij. Quæ ratio cessat in istis conuentualibus, q̃ nullum ius habẽt de præsenti in canonia, nec præbẽda nec quicq̃ expectant in futurum. Non obst. itaq; ꝙ nominent' ca-
24 nonici, quia tale nom' est nudum, † vanũ & ventosum. Ideò de tali nomine nõ est habẽda ratio. C. de no. iur. quir. tol. l. vni
25 ca. & ibi not. Bal. ꝙ nomina debent habere † rerum ꝓñiam. alioquin nõ debẽt dici nomina. Quod dicit facere ꝫ Episcopos nullatenẽses, q̃ tñ habẽt plus iuris in suis episcopatibus, q̃ habeãt isti ꝙuentuales in canonicatib. Nã episcopi nomine habent titulum, & spem, casu quo à manibus infidelium recuperantur episcopatus. Qui proh dolor, in maximũ opprobrium Christianorum inter se e continuò certantium iam tot annis ab immanissimis Catholicæ fidei hostibus vsurpant, & qui re
26 priuant † nec nomen habere merent. c. coepiscopi. & ibi glo, lxviij. dist. & c. si cupis. xvij. q. j. c. dicat aliqu s. in fi. xxxij. q. 4. l. à nullo. C. de feriis. Item fictitij & simulati canonici, nõ possunt dici, nec nominari canonici, sicut nec homo mortuus nomi-
27 natur homo, qa † secũdum adiũctũ destruit primũ. l. si homo
28 mortuus. ff. de verb. obl. sicut etiam instrm simulatũ, † nõ appellatur instrm, quia est quoddã corpus sine spiritu, fm Bal. in l. j. C. plus val. qđ agit. q̃ qđ simul. concip. Nomina em̃ simula-
29 ta † sunt nomina abusiua. l. 2. § testamentum. & ibi Bald. Ang.
30 & Imol. ff. quemad testa. ape. quia simulatio † nihil aliud est, q̃ imago quædã, nullam veritatis medullã habẽs, fm Bal. in l. ei
31 q. C. de distr. pig. qua ratione dicimus ꝙ ꝫctus † simulatus, nõ est ꝫctus, cũ deficiat in substantialibus, fm Bar. & Mod. in l. ne mo põt. ff. de lega j. & Bald. in l. ab Anastasio. in 4. not. C. man. vbi not. dicit, ꝙ ꝫctus simulatus, dr depictus & coloratus extrinsecus apparens, intrinsecus verò substantiam non habẽs. ¶ Præterea sine vero tit. canonicorum non potuerunt conuẽtuales etiam de consensu capituli sibi tale nomen vsurpare in
32 † præiudicium capellanorum. l. j. C. de mu. nomi. & l. falsi nominis. ff de falsis. Alioquin esset in facultate capituli nominare quos vellet canonicos, & facere ꝙ sub tali commẽtitio nomine p̃cederent capellanos qđ est absonum dictu. Et eisdem rationibus respondẽt ad habitũ. Vel dicit ꝙ habitus non facit conuentuales esse canonicos. Sicut dr etiam, ꝙ cuculla nõ fa-
33 cit † monachum, sed ꝓfessio. in authen. de monach. § j. coll. 1. Vel aliter respondẽt, ꝙ conuentuales, q̃ assumpserunt habitũ canonicorum cũ non sint canonici, vt ratione habitus præce-
34 derent capellanos, † cogi possunt dimittere habitũ, n si verè efficiantur canonici, vt est tex. in c. vt clerici de regular. & ibi
35 infert Pan. ꝫ hypocritas. † q assimunt habitum sanctitatis, vt appareant sanctiores in conspectu populi, nam possunt cogi dimittere talem habitum, ne popu i conspectus illudatur. & bene facit tex. in l vnica. § sed & si quid domini. C. de la lib to.
36 Et hinc clerici, vel laici, qui habitum mutant, † vt extorqueãt eleemosynas, puniendi sunt acriter, vt tradit Lap. allega. xviij, ergo idem dicendum in istis conuentualibus, qui non sunt canonici, habitum tamen deferunt canonicalem in fraudem capellanorum. & illusionem totius populi, vt saltem cogi possint dimittere talem habitum. debent enim conuentuales ha-

Resp̃onsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre.

37 bitu & incessu professionem suam plebi demonstrare,† non vestibus canonicalibus decorem quærere. c. fi. xlj. dist. ¶ Ioan. Fran. Ripen à S. Nazario, Auenione.

RESPONSVM VI.

CONSTITVTIO, Qua prouisiõnes beneficiorũ certis mensibus vacantium Papę reseruantur ad cuiusuis collationem, prouisionemque pertineant, ad beneficia prius reseruata, aut ad prouisionem legati Cardinalis ob dignitatis prærogatiuam, vel Papę vicarij non porrigitur, ne à seipso ipsi reseruasse videatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia reseruata nec legatus, neque vllus inferior conferre potest.*
2 *Derogatio generalis facta per viam legis, derogat indulto, & priuilegio domini legati.*
3 *Reseruatum semel, amplius videtur non posse reseruari.*
4 *Beneficia vacantia per mortem alicuius prothonotarij sunt Pontifici reseruata.*
5 *Reseruationes sunt odiosæ.*
6 *Dispositio generalis in odiosis etiã relata ad psonas cuiuscũq; sine statu, dignitatis, & prœminentiæ, nõ comprehendit dominos Cardinales.*
7 *Papa licèt reseruasset beneficia spectantia ad collationem legati non tamen videtur reseruasse beneficia spectantia ad collationem vicarij sui, & vide rationem nu. 8.*

Responsi interpret.

INCAVSA Canonicatus & præbendæ Auenionensis, vertente inter do. Iac. de Peruisio reum, & dom. Anton. Alueria cum id solùm inquirendum videtur an regula Adriani Pontificis, de qua in themate, obstet tit. 8. Iac. Et prima facie videt̃ q̃ sic. Quia p eandẽ regulã oĩa beneficia vacãtia de mense Aprili reseruant̃ sedi Apostolicæ. Constat aũt, q̃ nec legatus,
1 nec vllus inferior† põt conferre beneficia reseruata. c. 2. & c. si beneficia. de prebẽd. lib. 6. Nec obst. si dicat̃, q̃ R. D legatus hẽt specialem facultatem gerẽdi beneficia etiã reseruata, qa illi derogatũ fuit p d. regulam, vt patet ex illis verbis, Et q̃ priuilegia, & indulta, quibuscuis personis, & collegiis. cuiuscunq; sint status, dignitatis, ordinis, & cõditionis, p sedẽ Apostolicã concessa nullatenus suffragent̃. Quæ generalis derogatio etiã videtur derogare priuilegio, & indulto dolegati. clem. dudũ de
2 sepul. maximè cũ sit facta p viam legis,† q̃ efficacius derogat, fin. Cald. in tit. de priuil. conf. 11. & Bel. in accedens colu. 3. de præscr. Sed hoc non obst. Ꝛrium respondendũ puto, rationibus subsequentibus. Primo qa dicta regula intelligenda est de beneficiis, q̃ ante editionẽ eiusdẽ regulæ reseruata non erãt, vt patet ex illis verbis, ad collationẽ, & prouisionẽ. c. cũ in illis. §. 1 de præben. in 6. Nã q̃ semel sunt reseruata, frustra iterũ reseruant̃, cùm lex & natura nihil agant frustra. l. 2 C. commu. de leg. l. quibus idem. ff. de verb. obl. Et quod iam fuit reserva
3 tum,† nõ videtur amplius posse reseruari. Inam & si sub conditione. §. posit defectum. ff. de iniust. rupt. irritóque testa. Canonicatus autem, & præbendæ huiusmodi, vacantes per mor
4 tem d. Ioan. de acuto, erant reseruati, cùm esset. SS. R. E. † prothonotarius. vt in extrauag. ad regimen. de præben. Secundò,
5 quia reseruationes† sunt odiosæ, vt ostendit Gemi. conf. 94. Clemens 7. in fin. & conf. 116. super j. dub. in princ. In odiosis
6 autem generalis dispositio† etiã relata ad personas cuiuscunque status, dignitatis & præeminẽtiæ, nõ comprehendit dominos. Card. c. j. de schis. ma. li. 6. quẽ ibi ad hoc not. Ioã. Mona. Qua ratione consuluit Pet. de Ancha. q̃ regula cãcellariæ de expressione veri valoris, non ligat Card. conf. 295. p̃ clariori. vbi varias adducit rationes, quas non transcribo, qa videri p̃nt. Et eas transcripsit And. Sic. in tract. de præstan. Card. in 7. q. basilica. & ic quitur Pan. in cle. j. in prin. de excess. pla & Lud. Rom. con. 498. in casu quo quæri. col 2. vbi quasdam rationes adducit, quas breuitatis gratia omitto. Et vltra allegata per eos, adduco in p̃posito authoritatem glos. in capitu. inquisitores. ī verb. expressè. de hæret. in 6. Tertiò, qa R. d. legatus in ciuitate Auentionis, & Comitatu Venaissini est vicarius Papę. Vn
7 de licèt papa reseruasset† beneficia spectantia ad collationem legati, nõ tamẽ videtur reseruasse beneficia spectantia ad collationẽ vicarij sui, q̃ repræsentat eius personã. c. 2. de cõsuet.
8 lib. 6. qa sic à seipso† sibiipsi reseruasset, quod est dictum absonum, d. c. 2. vbi, nec ab eodẽ ad seipsum, &c. Imò impossibile, sicut à seipso sibi legari non potest. l. planè. §. si duob. & l. legatum. §. 1. & 2. & quidem totum. ff. de legat. j. Cætera quòd surreptionem grauẽ dicti Anto. concernunt, non attingam, quia vulgatissima sunt.

RESPONSVM VII.

LICET Conferri possit beneficiũ sub conditione, si vacat, tamen propter præsumptam necis conspirationẽ nõ valet collatio facta prius, quam mors prælati verisimiliter innotescat.

SVMMARIVM.

1 *Regula de non verisimili notitia, non est exorbitãs à iure communi, aliàs non esset regula.*
2 *Ordinarius potest conferre beneficia sub conditione si vacãt, etia ignoranti vacationem.*
3 *Præsumitur asseuerans mortem ante verisimilem notitiam, esse cõscius alicuius conspirationis.*
4 *Collatio facta sub conditione si non vacat, non tenet collatio.*
5 *Conditionaliter loquens nil ponit.*

Respon. interpreta.

1 REGVLA De nõ verisimili notitia, non† exorbitat à iure cõmuni, alias non esset regula. l. j. ff. de regu. iur. Immo est secundum ius commune. & secundũ rationẽ, & naturalẽ sensum, vt aliàs dixi. ī. lib. 3. c. 1. Non ob. q̃ ordinarius possit q̃
2 ferre beneficium sub conditione si vacat,† etiam ignoranti vacationem, secundum gl. & scriben. in c. j. de elect. libr. 6. & Iap. alle. 6. quia istud fatcor, licet multi aduersentur. Tamen est maxima ratio diuersitatis inter casum collationis factæ pure, & assertiuè. de beneficio vacante per mortem beneficiati, cuius obitus notus esse non poterat impetranti, nec collato
3 ri. Nam asseuerans mortem ante verisimilem notitiam† præsumitur conscius alicuius conspirationis factæ in mortem alterius, & accelerasse impetrationem, ne præueniretur, & ista propriè fuit ratio dictę regulæ. Hæc autem ratio cessat, quan
4 do nt collatio sub conditione,† si vacat, nam si non vacat, nõ tenet collatio, quia facta de beneficio viuentis. c. 2. de cõcess. præben. Si vacat, cessat præsumptio conspirationis, vel tractatus facti in mortem alterius. Quia conditionaliter loquens
5 † nihil ponit. l. si sub dõne dandorum decem. ff. si quis omis. cau. test. Et quia non impetrat tanquam magis vacet p mortem, quàm aliter, sed generaliter si vacat. Ex qua generalitate non potest inferri concludens præsumptio, sicut quando impetratur tanquam vacet per mortem. Et si ista ad sensum naturalem conferantur, prouideri debet. l. scire oportet §. sufficit. ff. de excu. tu. verissima videbuntur.

¶ De rescriptis.

RESP. VIII. & de Rescript. I.

MANDATVM Apostolicum præcipiens prouideri seu conferri beneficium, iuxta formam, mentem & tenorem alterius dispõnis nullum sortitur effectum, nisi constet de mente, forma, & tenore dispensationis relatæ: cùm referenti non credatur, nisi constet de relato, sine quo dispositio nulla esset. Nec verbis narratiuis Papæ creditur, cũ narrat rem sibi fuisse suggestam. Commissio seu exequutio officiali, seu vicario episcopi Valentini commissa, intelligitur solum commissa officiali principali & generali. ideo d. Morelli deputatus vicarius in casum absentiæ Vicarij principalis, in rescripto nequaquam comprehendi manifestũ est, quapropter & si mandatum exequatur, officio functus non est.

SVMMARIVM.

1 *Verbis narratiuis Papæ, seu enuntiatiuis credẽdum est, & quomodo intelligatur, vide nu. 3.*
2 *Mandata prouidendi iuxta formã aliarũ literarũ nihil operatur, nisi q̃. fiat de aliis literis, quia non creditur referẽti, nisi cõstet de relato.*
3 *Verbis enuntiatiuis Papæ non creditur, si se referat ad suggestionẽ partis. cùm semper subintelligatur, si suggesta vera sint.*
4 *Gratia principis latissimè est interpretanda.*
5 *Executio commissa officiali seu vicario, intelligitur de vicario seu officiali generali & principali non de subrogato.*
6 *Executores non dantur, nisi qui in dignitate constituti sunt, & ibi vide qui dicantur esse in dignitate.*
7 *Vicarius & vicegerens differunt, ideo rescriptum loquens de vicario ad vicegerentem non extenditur.*
8 *Executor non dicitur functus officio si inutiliter, vel contra formã mãdati exequatur.*
9 *Intellectus ad cõstitutum, de rescrip. cum sua materia.*

Respon. interpreta.

EX NARRATIONE Facti quinque dubia resultant. Primum, an per præsentationem mandati apostolici factam pro Claudio abb. sancti Ruffi. fuerit affectum beneficium de Scalpi. ita quòd alia facta collatio non valeat. & ratio dubitandi resultat ex eo, quòd mandatum

datum directũ ꝓdicto abbati nõarctabat ſimpl'r ipſum abbatem ad ꝓfirmandũ, ſed iuxta formã & tenorẽ cuiuſdã diſpenſationis, de qua nulla facta fides fuit ipſi abbati. ¶ Secũdũ dubium, an ꝑ negligentiã d. Claudij, q̃ nõ petit ſecundũ beneficium vacãs ſibi ꝓferri, fuerit extincta ſua gratia. ¶ Tertiũ dubiũ, an vigore literarũ preceptoriarũ, ĩ quib. officialis epiſcopi *Val.* ꝓſtitutus fuerat executor, potuerit d. Morelli ꝓſtitutus vicarius in caſum abſentię alterius vicarij, ꝓferre dictũ beneficium ipſi Claudio. ¶ Quartũ dubiũ, an dictus do. Morel. conferendo beneficium vacaturũ ꝑ formã mandati dicat fũctus officio ſuo. ¶ Quintũ dubiũ, poſita parte negatiua in pendenti, an idẽ Morelli potuerit ſubdelegare ſubexecutorẽ nõ conſtitutũ in dignitate, nec vicariũ alicuius epiſcopi. Qui veritas eſt, me dirigat in viã lucis & veritatis. ¶ Circa primũ viſũ fuit prima ꝓſideratione dicendũ, ꝙ nõ fuerit neceſſariũ exhibere diſpẽſationẽ ex plurib. Primò ꝙa Papa ĩ lr̃is gr̃oſis atteſtatur ſe feciſſe hmõi diſpẽſationẽ, ergo ſatis dr̃ facta fides: ꝙa verbis
1 Papæ † fẽr enunciatiuis eſt credendũ. cle. vnica. d ꝓba. Scdo, ꝙa in dictis gratioſis literis referr̃ diſpẽſationis tenor, & ſic ſum⁹ certi de diſpẽſatione, & de tenore: vñ ſuccedit concl'o Bart. in l. admonẽdi. col. ij. ff de iurei. ꝑ illũ tex. & in l. eum q. §. Iulia. de conſti. pecu. ꝙ ſi pſona in ſua diſpẽſatione faciat ꝓfectè mentionem de alia diſpẽſatione, q̃ ꝓſiſtit in ſua volũtate, & ptãte, ſic non eſt neceſſe fidẽ facere de relata diſpẽſatione inferius quẽadmodũ ſi princeps mandat ſolui collectã infra x. dies, ad pœnã, q̃ti pluris, iuxta formã ſtatuti, ꝙ nõ erat neceſſe exhibere ſtatutũ, ſequit̃ Alex. in auth. ſi qs in aliquo. C. de edẽ. col. fi. & ꝓ iſto fũdamẽto magis ad terminos nr̃os facit dictũ In. qd̃ dictũ ſequunt̃ *communiter* doc. in c. inter dilectos. d fid. inſt. vbi
50 vult, ꝙ ſi in priuilegio confirmatorio referat̃ tenor alterius cõfirmati, nõ eſt neceſſe fidẽ facere d ꝓfirmato. & cõprobat ibi Fel. col. iiij. ex multis, q̃ nõ refero. & bñ facit deciſ. Paul. d Caſt. cõſi. 220. ĩ cã decimali. vbi decidit, ꝙ iſta verba, iuxta formã antiquarũ inueſtiturarũ, nõ faciũt inueſtiturã conditionalem, ſi cõſtat de certo mõ decimãdi. & ad ꝓpoſitũ conſuluit Dec. conſ. 149. col. iiij. ꝙ ꝑ iſta verba Papæ, poſſit talis conferre ſicut cõuenerat eps, fundata ꝑ intẽtiõ primi legati, et ꝙ nõ ꝓbet qual'r eps ſit ꝓſuetus ꝓferre. Tertiò facit, ꝙa iſta verba, ꝓ ut, & ſimilia, appoſita ĩ aliqua diſpẽſatione dñt intelligi, ꝙ ſint potius caſual'r q̃ conditional'r. c. abbate S. Siluani. d verb. ſign. & ꝑ Bar. ĩ extrauag. ad repr. in verb. ꝓut. ¶ Præmiſſis & ſimilibus nõ attẽtis, puto ꝙ hiçante purificatã gr̃am ꝑ exhibitionẽ diſpẽſationis, potuerit ordinarius collator ꝓferre dictũ beneficium d Alpib d. Claudio. iuñ. cle. j. d conceſ. ꝓb. q̃ cle. ꝓcedit ẽt ꝙ in gr̃a appoſitũ ſit decretũ irritãs, &c. ſm *Rot.* dec. 115. ſub rubr. d conceſ. ꝓben. in nouis. ꝙa nõ tenebatur d. Abb. virtute hmõi mãdati ꝓuidere ipſi Claudio ꝓfeſſo alterius ordinis, cõſtiro ſibi ꝙ ipſe Claudius eſſet diſpẽſatus ad beneficia obtinẽda alterius ordinis. c. cũ ſingul. §. ꝓhibemus. d ꝓben. lib. vj. Videamus ergo an ꝑ dictas lr̃as gr̃æ ꝓhibet̃ diſpẽſatio. & ex ĩfra
2 ſcriptis arbitror ꝙ nõ. & primò ꝙa cõmiſſio ſeu mãdatũ † cõferendi ſeu ꝓuidendi iuxta formã aliarũ literarũ nihil operat̃ niſi ꝓſtito de alijs lr̃is. ſm gl. ĩ c. j. in gl. fi. d fid. inſtr. Scdò, ꝙa nõ credit̃ docũmẽto raciẽti de alio mentionẽ, niſi cõſtet de relato. auth. ſi qs ĩ aliquo. C. de edẽ. c. j. de fid. inſt. Tertiò, ꝙa dictio iuxta tenorẽ appoſita in confirmationib. ſtat in dubio ꝓditionalr̃. ſm gl. in c. q̃ abbas. in gl. fi. de offic. deleg. ꝑ quã ita in ꝓpoſito nr̃o ꝓſuluit Lud. Ro. con. 336. circa propoſitam. & iſta opin. veriſſima apparebit ex reſponſionib. accõmodandis ad ea q̃ ꝑ ꝓria opi. s. alleg. fuerũt. ¶ Nõ ob. j. ꝙ credat̃ verbis enun
3 ciatiuis Papæ, ꝙa verũ, niſi Papa † aſſerat narrata ꝑ ipſum ſibi fuiſſe ſuggeſta: ꝙa tunc nõ vult ſibi credi niſi de veritate appareat. c. ex lr̃is. de fid. inſtru. c. ſi Papa. d priuil. in vj. cle. ſi dignitatem. d ꝓben. ita declarat Car. in cle. lr̃is. de ꝓba. col. fi. in ꝓpoſito, modò Papa nõ ſimpl'r narrat diſpenſationẽ feciſſe, ſed addidit, hoc ſibi fuiſſe ſuggeſtũ, inquit em̃, cũ quo vt accepimus, &c. illa em̃ verba, vt accepimus, idẽ importãt. ac ſi diceret, ita eſt, vt nobis dictũ fuit. vnde niſi cõſtet ita eſſe, nõ debet gratia effectũ ſortiri. c. ꝙa circa. de cõſang. & affin. tradit̃ in c. ij. & in c. ꝓſtitutus. vbi Fel. in j. col. de reſcrip. & ſi ad iſtud animaduertatur, tollunt̃ oĩa fundamẽta partis aduerſæ. Ad ſecundũ, dum dicit̃, ꝙ narrat̃ totus tenor diſpẽſationis in lr̃is gratioſis, ideò credendũ eſt Papæ, ẽt ꝙ de diſpenſatione fides nõ fiat. reſpondet̃ multipl'r. Primò, ꝙ poſſet ꝓcedere ſi Papa ſup tali narratione ſimpl'r ſe fundaret: ſecus ſi dicat ita ſibi fuiſſe ſuggeſtũ, ꝙa ad partis narrationẽ tunc videt̃ ſe referre ita reſpondet in ſpecie Lud. Ro. in d. conſ. 336. Scdò rñ. ꝙ illud qd̃ dr̃. ꝙ ſi conſtat de tenore relati, ꝙ diſpoſitio referens plenè ꝓbat, ꝓcedit q̃n diſpoſitio de ſe valida eſt ẽt ꝙ falſum eſſet relatũ. ita loq̃t tex. in d. l. admonẽdi. cũ alijs ſ. alleg. ſecus ſi ſine relato diſpoſitio nulla eſſet, vt in caſu nr̃o. d. §. ꝓhibemus. ita Deci. cõl. 63. ĩ
2. dub. & ita ẽt volunt Ale. & oẽs Mo. in d. l. admonendi. & ad ſenſum ꝓſtat, ꝙ eſt veriſſimũ. Tertiò reſpõ. ꝙ ẽt ꝙ ſtãdũ eſſet verbis Papæ ſuper hoc, ꝙ dictus Claudius ſit diſpenſatus / nõ tñ ꝓpea ſequit̃ ꝙ diſpenſatio valeat. poſſet. n. aliquo ſubreptionis vitio laborare ꝓp ꝙ non valeret. vt per Gemi. q̃ li. 92. quaſi per totum. & ꝙſi. 33. col. 2. & ſe. & 128. in prin. Ale. q̃. 114. lib. 1. traditur in c. poſtulaſti. de reſc. & ad iſtum effectũ debuit exhiberi, & ſic gr̃a iuſtificaret. iuxta tex. in cle. 1. de ꝓcel. ꝓb. non ob. tex. in d. c. Abbate S. Siluani. quia, ꝓcedit in priuilegiis ſecus in reſcri ſm Lu. Ro. ind conſ. 336. Fel. in c. 2. de reſcri. col. 5. Itẽ ꝓcedit, q̃n Papa ſe ſimpl'r fundat in narratione diſpoſitiua: ſecus ſi ſe referat ad narrationem partis, quia tunc ſubintelligitur clauſula, ſi ita ſit. d. c. 2. de reſcri. vt §. dixi. ¶ Circa ſm non expedit inſiſtere ꝙa fuit facta gr̃a de bñficio, quod ipſe Claudius poſt præſentationem literarum duxerit acceptan-
4 dum, quo caſu eſt ĩ electione ſua † acceptare ſm. vel tertiũ, & ſic nulla poteſt ei imputari negligentia, ita Fel. in cã. capitulũ ſanctæ Crucis col. 4. de reſcri. hoc modo limitans diſpõ. ca. ſi clericus. de præ. lib. 6. cum ſi. ¶ Circa tertiũ non inſiſtendo in
5 verbis, rñ. ꝙ cõmiſſio, † ſeu executio cõmiſſa officiali, ſeu vicario epi Valẽtini intelligit̃ facta ſolũ officiali gñali & principali, ſm gl. in cle. & ſi principalis inver. principa. de reſcri. quã ſequunt̃ oẽs ibi, maximè Car. & Imo videndũ ergo eſt, an dictus *Morelli* deputatus vicarius in caſum abſentiæ officialis principa. & gñalis, dicat̃ ẽt ipſe principalis officialis, & q̃r dicat̃ ꝓhenſus in lr̃is executorialib. dicti Clau. & ꝓculdu. exiſtimo ꝙ nõ, ex iſtraſcriptis. Primò, ꝙa ex ſtylo curiæ ſolũ dñr exe
6 cutores gr̃arũ † ꝓſtituti in dignitate, ſm *Rot.* decif. 369. in nouis. ſub rub. de reſcript. & in hoc ꝓcedit diſpõ. c. ſtatutum. de reſcri. lib. 6. & ꝙa vicarius epi dr̃ hẽre dignitatem, ꝓceſſum fuit ꝙ poſſit eſſe delegatus & executor. d. cle. & ĩ principalis. Sed ꝓſtitutus vicarius in caſum abñtiæ alterius, non habet digni. vt ꝓbabo, ergo non erit ꝓprehenſus in reſcri. ꝙ aũt non hẽat digni. oñdit̃, ꝙa ꝓſtitut⁹ vicarius ad tps. i. durante abſentia alteri⁹, non põt dicere ſe principal'r vicariũ, ergo nõ erit in dignitate: ꝓbatur ꝙa digni eccl'iaſtica dẽt eſſe ppetua. vt not. in c. veniens. vbi gl. de filiis p̃sby. ĩ c. ꝑcepta. 55. diſt. Arch. in c. cũ de bñficio. de pb. in c. de multa. eo. ti. in anti. & ſi dixeris, vicarius epi põt ad nutũ epi reuocari, vt not. in c. ſua. de offic. vicar. & d. cle. & ſi principalis. rñ. quando deputatur vicarius ab eꝓo ſimpl'r, intelligit̃ deputatus ppetuò. i. donec vixerit. c. ſi gr̃oſe. de reſcrip. in 6. & ꝙr aptitudine dr̃ conſtitutus in dignitate perpetua, qd̃ ſufficit. Sed q̃n conſtituit vicarium ad tps certè nõ poteſt dici aliquo pacto in dignitate, cũ aptitudine neceſſentialr̃ poſſit dici habere officiũ ppetuò. & ita tenet Fel. in c. ex lr̃is. col. 7. d conſtit. vbi ꝑ pl'a cõprobat q̃ ſ. dicta ſunt. Secũdò ꝓbat̃ arg. de re ad tps qd̃ eſt optimum. arg. l. miles. ita. de re mil. ff. ſed vicarius conſtitutus ad certas cãs tm̃, nõ põt eſſe delegatus, ſm gl. & oẽs in d. clẽ & ſi principalis. in ver. foraneo. ergo nec etiam in vicario cõſtituto ad tps. Tertiò inconuinci
7 biliter probat̃, ꝙa deputatus à ſuperiore in locũ abſentis non dr̃ vicarius, ſed † vicegerẽs. l. 2. C. de offi. eius q vic. alt. ger. tradit Alex. ibi latè. Mod. in rubr. de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. ff. Cũ ergo differat vicarius epi, & vicegerẽs vicarij, nõ video qũo d. Morel, vicegerẽs & nõ vicarius, poſſet dici comprehenſus in reſcripto. Quartò, ſubſtitutus in caſum abſentię alteri⁹ non põt dici principalis, vt de ſe patet, ergo non erit cõprehenſus in materia, qd̃ intelligitur de principali. vt dr̃ in d. cle. & ſi principa. ¶ Circa quartũ reperio *Inn.* in c. j. de reiudi. formare queſtionẽ noſtrã, & dicentẽ, ꝙ ſi executor ꝑ errorẽ facti cõferat beneficiũ nondũ vacãs credẽs vacare, ꝙ nõ eſt funct⁹ officio ſuo. Si aũt ſcienter cõferat beneficiũ vacaturũ, vt in caſu noſtro, ſentit ꝙ expirauerit eius poteſtas. ſed Inn & *communiter* alij in c. lr̃is. de offic. deleg. indiſtinctè concludũt execu-
8 torem inutilẽ † exequẽtẽ nõ eſſe functũ officio ſuo. & maximè q̃n exequit̃ ꝙ formã mandati. ꝑ l. qd̃ tñ. de arbitr. ¶ Circa vltimũ, vr̃ ꝙ potuerit ſubdelegari executor nõ conſtitutus in
9 dignitate: ꝙa diſpoſitio d c ſtatutũ. nõ habet locũ in executoribus gratiarũ, ſm Io Mona. Arch. & Io, Andr. in d. c. ſtatutum. in § in nullo. & vr̃ ſequi Rota in decif. 292. in antiq. de execut. grat. ergo etiã nõ habebit locũ in ſubexecutorib. vt dicit Rota ibi, & in decif. 369. in nouis. ꝙ licet de ſtylo curię non deputentur executores gratiarum niſi ſint in dignitate, tñ talis ſtylus non recipit̃ in ſubexecutoribus ¶ Breuiter ꝙa nõ video executoriales, nõ poſſum dare certũ reſponſum, ſed diſtinguẽdo reſoluã dubitatione, dico itaq; faciendos eſſe duos caſus. Primus erit in meris executoribus, quib. tm̃ fact⁹ executio committit̃, & in iſtis non habet locũ diſpoſitio, d. c. ſtatutum. & in iſtis terminis loquunt̃ glo. *Archi.* & *Ioan. And.* in d. §. in nullo. Secũdus caſus eſt in executoribus & ſubexecutoribus mixtis, q habẽt ꝓcedere citatis citandis. & iſto caſu ꝓcedit diſpoſitio

d.c.statutũ, ſm Rot. decis. cccl xx. in nou. ſ. Gem. & Peru. in d.c. statutum. & ex hoc ſequit, q̃ executores & ſubexecutores, q̃ habẽt p̃cedere in forma iudicij iuxta not. p̃ Inn. & alios in c. fi. de præſcrip debent eſſe in dignitate, qa tales executoriales æquiparant literis contentioſis, ſm Gem in d c. ſtatutũ. & Fel. in c. poſtulaſti. col. 3. de reſcrip. dererminat q̃ literæ gratioſę date ꝯ eum qui non erat obligatus ad prouidendum vt in caſu noſtro æquiparãtur literis contentioſis. & illo caſu procedit diſpoſitio d c. ſtatutum.

RESP. IX. & de RESCRIP. II.

SEntentia Lata p̃ dñm Vicegerentem, tanquàm per iudicem ordinarium, cũ nullam per auocationem ordinariam iuriſdictionem habebat, nulla eſt. Nullo etiam iure ſententia do. Ant. de Fer. confirmatoria ſententię prędicti do. Vicegerentis ſubſiſtere poteſt, eo qa quod nullum eſt, confirmari non poſſe exploratũ iuris ſit, & ſm ea quæ proponuntur ex aliis nulla redditur.

SVMMARIVM.

1 *Per verba, audiat vicegerẽs, citet, reaſſumat, iuſtitiam faciat, & ratione præmiſſa procedat, iuriſdictio non conferetur, ſed ſolum excitatur.*
2 *Iudex delegatus, itemque ordinarius, poteſt ex vtraque iuriſdictione procedere.*
3 *Si ordinario cauſa vna ſpecialiter demandetur, delegatus illius cauſæ efficitur quia noua iuriſdictio ſibi impartitur.*
4 *Iuriſdictione ordinaria ſublata per reſcriptũ delegatã cedi neceſſũ ẽ.*
5 *Sententia ex defectu iuriſdictionis lata nulla eſt, nullitatiſque exceptio perpetuò opponi poteſt.*
6 *Sententia confirmatoria prioris inutilis, nulla eſt.*

Reſpon. interpret.

VIſo Proceſſu & quæ in prędicto longo themate recitantur, viſum fuit prima conſideratione ſnĩam ſuſtineri poſſe, quia per verba reſcripti ſolum vꝫ excitata iuriſdictio ordinaria, non autem conceſſa delegata cantant ea ſn̄ in
1 hunc modum, Auocamus, & audiat vicegerens, citet, reaſſumat, & iuſtitiã faciat, quę verba ſolum ſunt excitatoria, & non conferunt aliquam iuriſdictionem iudici ordinario, vt per canonicas in c. licet de offi. ord. & in cle. vnic. de offi. deleg. non eſt p̃ etiam, iuſtitiam facias, dat̃ al qua forma, ſed ſolũ quędã monitio. c. cũ dilecta de reſcrip. Fel. in c. ex officij. de præſcri. minus etiã confert iuriſdictio vꝫ datur noua forma p̃ iſta verba, cites, audias, & ratione p̃mia p̃cedas ſm Pan in c fi. de offi. deleg. p̃ Sal. in l. fi. col. penẽ C. vnde leg. merito ſnĩa lata videtur ab ipſo d. vicegerẽte, tanq̃ ab ordinario, cui aliter p̃ferrinõ potuerit. Præterea dato q̃ p̃ hmõi reſcriptũ fuerit conceſſa iuriſ
2 dictio delegata, cõis tñ erat concluſio q̃ delegatus & idemque ordinarius põt ex vtraq; iuriſdictione p̃cedere, ſm Inn. Ioan. And. & Fel. & coiter Doct. in c. cũ ex officij. de p̃ſcrip vbi Inn. Imol & Pan. & Fel extendat intantũ, q̃ poſſit in vna parte iudicij procedere ex delegata, in alia ex ordinaria. & hoc clariꝰ ꝯcludit de Inn. in c. niſi eſſent. col. j. de p̃ben ſic ergo potuit d. vicegerens p̃cedere, vt delegatus, poſtmodũ p̃nunciare tanq̃ ordinarius. Prædictis tñ & ſimilibus nõ attentis, ꝯrium arbitror de iure verius & p̃ faciliori reſolutione videndũ eſt an d. vicegerens per hmõi reſcripta fuerit conſtitutus delegatus. Et iſto puncto indubitãter teneo q̃ ſic, ex plurib. Primò, qua
cõmunis, eſt concluſio Inn. & aliorũ in d.c. licet & in d.ca. cũ ex
3 officij q̃ ſi ordinar o† committat̃ vna cã ſpecialis, q̃ tunc in illa cã efficiat̃ delegatus & ad tex. ĩ d c. licet. reſpondet̃ p̃cedere, qñ generaliter excitat̃ iuriſdictio ordinaria, ſecus ſi in certa cauſa. Scdò, qa qñ cauſa erat extra manus ordinarij auocata, & alter cõmiſſa, ſi poſtea Papa, vꝫ legatus, eandẽ cãm ipſi ordinario cõmittat dr̃ delegatus ea ratione qa datur ſibi noua iuriſdictio, cũ illa cauſa p̃ commiſſionẽ alteri factã iuriſdictionẽ nullã hẽat ita volunt Card. Imol. & Fel. in d.c. licet. & hoc veriſſimum in facto aũt p̃ſupponit cãm hãc prius fuiſſe demandatam d. Præpoſito de Alpibus. igit̃ &c. & ſi dicat̃ d. Præpoſitum de Alpibus tũc fore vicegerentẽ, reſpondet̃, q̃ cauſa non fuit ſibi cõmiſſa vt vicegerenti, ſed vt Prępoſito c. qñ abbas. de offic. deleg. Tertiò, qa ſi appareat ex verbis reſcripti legatũ velle, q̃ ordinarius cognoſcat authoritate ſua, tunc efficit̃ omnino delegatus. c. cũ aliquib inver. authoritate nr̃a. de reſcrip. lib. 6. vt in cauſa iſta clariſſime apparet, Legatũ voluiſſe, q̃ ex iuriſdictione delegata p̃cederet ĩ cauſa, ex eo q̃ in ipſo reſcri
4 pto dixit, Auocamus, p̃ quã auocationẽ oĩs† iuriſdictio ordinarij tollit̃ c. vt noſtrum. de appel. cum ſolitis concord. ſublata igit̃ iuriſdictione ipſius ordinarij, neceſſe eſt dicere, q̃ p reſcriptum fuit̃ noua iuriſdictio: & tũc q̃ voluerit d. legatus quòd ipſe vicegerens cognoſcat ex iuriſdictione noua & delegata ſibi cõceſſa. & iſta eſt ipſa veritas quã poſſem multis ſimilib. & authoritatib. cõprobare, quas omitto, qa res ipſa de ſe clara eſt. Ex iſtis infero nunc, q̃ ſententia eſt ipſo iure nulla, quia lata p̃ d. vicegerentem tãq̃ iudicẽ ordinariũ, qui nullam iuriſdi
5 ctionem† ordinariã habebat. tñ quia ſublata erat p̃auocationem, maxime propter p̃cedentẽ delegationẽ alteri factam, & ſic ex defectu iuriſdictionis ſententia nõ tenet, tot. t. C. ſi a non cõp. iud. & in terminis hoc ſic decidit Inn. in ca. cum M. Ferr. de conſti. Pan. in d.c. cũ ex officij. col v. & ibi Fel. col. 14 verſ. tertius caſus. vbi dicit hoc eſſe indubitatum cùm ſit ergo nulla ex defectu iuriſdictionis, reſtat concludendũ, q̃ hęc nullitatis exceptio perpetuò opponi poſſit. iuxta gl. ſingularẽ, licet vulgatã, in clem. nunc. de ſeq. poſ. & fruct. in propoſito ſine veritatis præiudicio q̃ d. viceregerens eſſet ordinarius & delegatus tñ, qa p̃nunciauit vt præmittit̃ ſe fore delegatũ & conſequenter velle p̃cedere tanq̃ ordinarius, ſententia nõ tenet, ſm Inn. ĩ d c. cũ ex officij. quẽ ſequit̃ ibi Fely. col. 9. Nec obſt. qd dictũ fuit ſ. q̃ ordinarius idemque delegatus poſſit variare. & modo p̃cedere vt ordinarius, & modo vt delegatus, quia verum ſi nõ eligit expreſsè qua via velit p̃cedere: tecus ſi ſemel elegit qa tunc nõ poterit variare maximè ſi eſt eccleſiaſticus. cle. 1. de renunc. ita reſpondet & declarat ibi Fel. Ex p̃miſſis etiã ſequit̃ q̃ nõ valet ſententia d. Anto. de Ferr. confirmatoria primæ ſnĩæ d. Vicegerentis: qa debuit pronunciare
6 ipſam nullam, nõ aũt cõfirmare † ſed aliis etiam rationib. dicta ſententia confirmatoria virib non ſubſiſtit. Prima ratio, quia lata ꝯ formã ſuæ commiſſionis quæ forma erat diligenter obſeruanda c. cùm dilecta de reſcrip erat. n. cauſa hæc delegata ipſi d. Ant. in terminis, in quib. erat coram d. Priore S. Põtij. qui pronunciauerat prius cognoſcendo de articulo attentatorũ. anteq̃ cognoſceret̃ de cauſa principali, cui interlocutoriæ acquieuerunt partes & merito, quia iuridica, vt eſt caſus in c. non ſolùm in fi. ibi, ante omnia. de appel. libr. vj. & pendente cognitione attentatorum inſtantia appellationis dormit ſm Pan. in c. ex ratione de appel. Relinquit ergo q̃ lata fuerit iſta ſnĩa confirmatoria, omiſſo articulo attentatorũ ꝯ jus. ꝯ interlocutoriã q̃ tranſiuit in rem iudicatam, & ꝯ ordinẽ reſcripti cõmittentis cognitionem & deciſionẽ ipſi do. Ant. ſecundum terminos, quib pendebat coram do. Priore. ergo nulliter l. 1. C. ſi p̃hoc non eſt neceſſ. & in terminis propriis reperio ita conſuluiſſe Gem. conſ. 57. incip. in Archid. col. 1. q̃ videat̃, quia cognoſcitur ex his dictis nullitas huius ſentẽtię. Secũda ratio nullitatis, quia lata lite nõ p̃teſtata inter partes, p̃ut ſignanter decidit Rota, deciſ. viij. in nouis. gl. & Pan. in c. Raynaldus. in ver. conteſtata. de teſt. lata etiã non ſeruato ordine iuris, nulla data dilatione ad probandum, ex abrupto, nõ concluſo in cauſa, ergo nulliter. l. prolatã. C. de ſent. & interl. om. iud. cum vulgatis & hæc ſufficiunt ad demonſtrandum quòd bene fuit de nullitate dictum.

RESP. X. & de Reſcrip. III.

CLauſula, Quòd ſi nõ omnes in recepto delegatorio apposita, concurſum omnium delegatorum in cognitione cauſæ requirit, niſi conſtet de legitimo impedimẽto. in qua legitimatione triplex interpellatio requiritur, nec ſcriptum extendit̃ ad perſonã, nec ad dignitatem in eo non expreſsam. hoc ideo reſcriptum cõceſſum Præpoſito Lumelli, do to. Georgium non complectitur cum non ſit dicti loci Præpoſitus, ſed Commendatarius. ¶ Clauſula, dummodo tempore datæ præſentium non ſit in eis alicui ſpecialiter ius quæſitum, in reſcripto non expreſſa, ſubintelligit̃ adeò vt prior in data præferatur priori in collatione. Sic etiam per clauſulam anteferri, non tollitur ius alteri acquiſitum ante præſentationem breuis & gratiæ, & ante acceptationem factam per habentem prouiſionem ad beneficia quæ duxerat acceptanda.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, quòd ſi nõ oẽs, operatur vere, ſine alio procedere nõ poſſit.*
2 *Reſcriptum delegatorũ non extenditur ad perſonam, nec ad dignitatem non expreſſam.*
3 *Cùm potui nolui, cum volui adimplere nequiui.*
4 *Proceſſus agitatur poſt exceptionem ſuſpicionis oppoſitam, an æquam de ſuſpicione cognoſcatur. eſt nouus.*
5 *Pariã ſunt aliquid eſſe per ſe, vel per relationem ad aliud.*
6 *Reſcriptum ſub repticium nullam tribuit iuriſdictionem.*
7 *Actio nulla ſine obligatione conſtitit.*
8 *Promittens de rato non tenetur ex contractu, ſed ad intereſſe.*
9 *Clauſula, dummodo tempore datæ præſentium non ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum in reſcripto non expreſſa, tacitè ſubintelligit̃.*

10 Scriptura

10 *Scriptura non est de essentia gratiæ.*
11 *Incorrectorius seu exorbitantib. non est licita extensio.*

Respon interpreta.

INTEGERRIME Assessor, in causa vertente inter hos reuerendos canonicos, puto do. Franc. de Girardis, & consortes reos coniunctos fore absoluendos à petitis per d. Ioã. Ang. Primò ex defectu iurisdictionis d Præpositi. Nã in rescripto delegatario dati
1 sunt tres iudices cum clausula, ꝙ si non †omnes, quo casu vn⁹ non potest procedere sine alio, nisi constito de impedimẽto. o. prudentiã. in prin. de offi. deleg. c. qđ plures. eo. titu. in 6. Nec obst. dum dicebaꝫ, ꝙ clausula operaꝫ, etiam qñ alij volunt ꝓcedere, quia satis tunc vn⁹ impediꝫ, cũ ali⁹ ꝓcedit, ex quo alij volunt secũ ꝓcedere, ꝓ tex. in d c. prudentiã. § adiicimus qa ego respondeo, ꝙ in casu nr̃o nõ ꝓstat legitimè ꝙ alij duo nolint ꝓcedere. nam regriꝫ ꝙter interpellati fuissent, vt debeãt ꝓcedere, si tũc recusassent, bñ posset ꝓcedere alius. ¶ Scdò, cã est cõmissa sub noĩe dignitatis trib. Præpositis inter quos noiaꝫ d. Præpositus Lumelli, sed pars mea negauit d. Io. Georg. fore Præpositũ Lumelli, vñ ante oĩa asserens cum Præpositum, tenebaꝫ ꝓbare ꝓ regulam. l. ei qui. de ꝓba. & idẽ in specie tenet Spec. in ti. de offi. deleg. §. excipi põt. vers. itẽ ꝙ nõ est cõstitutus. Nec huic obsi diceret, Papa in rescripto appellat Præpositũ, ergo talia verba Papę assertiua ꝓbãt cle. 1. de ꝓbat. cũ iis, q̃ copiosè dicit Fel. in c. cũ à nobis. col. 1. & seq. de resta. qa
13 Papa asserat in ecclesia Lumelli adesse Præpositũ, non tn asserit ꝙ d. Io. Georg. sit Præpositus illius ecclesiæ. Imò de ꝓprio noĩe d. Io. Georg. verbũ nullũ in rescripto. vñ succedit restrictio quã dat Gem. in consi. 53. col. pe ꝙ creditꝫ solũ expressis, & non omissis, etiã ꝙ sint omissa necessaria ad valitudinẽ expressorum Non obstat ꝙ Commendatarius ꝑpetuus, quia causa non fuit demandata Commẽdatario, sed Præposito. vñ
2 rescriptũ †delegatorũ non dẽt extendi ad personam, nec ad dignitatẽ non expressam. c. qa. de rescri. Tertiò, dato quòd rescriptum possit extendi ad Commẽdatariũ, tn adhuc est processus nullus, qa ꝓcedit tanq̃ Præpositus, nõ tanq̃ Commẽda
3 tarius. ergo succedit regula, †qđ potui nolui, &c. l. multũ. C. si qs alt. vel sib & facit, qa si aliquis põt inde ꝓcedere vt ordinarius, & ꝓcedat vt delegatus, si delegatio nõ valet, ꝓcessus ẽt nõ tenet, fm Io. And. & oẽs. in c. cũ ex officiis. de rescrip & Bar & legistas. in l. 1. C. q ꝓ sua iurisd. prætermissa opi. Barb. in consi. 2. quæ vt falsa. qa Cõmendatarius nõ habet dignitatẽ, vt per Soc. cons 31. vol. 1. Quartò, ꝓcessus est nullus, quia agi
4 tatus post oppositã exceptionem suspicionis †antequã fuerit cognitum de causis suspicionũ. c. suspicionis. de offic. deleg. c. cũ inter de except. c. si q̃ vnum. c. iudex ab Apostolica sede. de offi. deleg. in 6. Ale. consi. 89 diligenter. vol. 1. Fel. in d. c. suspicionis. Nec huic obst. cũ dicit ꝙ exceptio suspicionis non fuit legitimè oppositа, qa nõ fuerint expressæ causæ suspicionis, quo casu talis exceptio gñalis nõ debet releuare excipiẽtem. l. Titiæ textores. de leg. 1. qa rñdetur, ꝙ in specie fuerunt expressæ causæ quã plures in cõparendo ad præsentationem rescripti ad principiũ, postea fuit oppositа exceptio suspicionis in omnib & ꝓ oĩa, ꝓut antea fuerat oppositа, & sic etiã
5 dicitur specificè oppositа, qa †paria sunt aliquid de ꝓ se in specie opponere, vl ꝓ relationẽ ad aliud. l. in summa. ff. de re iud. l. 2. 3. & 4. C de sent q̃ sine cer. quant. Et si pars aduersa velit instare, ꝙ illa præsentatio rescripti fuit facta ad diuersam cãm. Aduertat itegritas vestra, qa etiã isto casu si pars diceret hoc, ꝓcessus nõ valeret, qa hmõi causa fundat q̃ rescriptũ, qđ si nõ esset præsentatũ, ꝓcessus non valeret. c. cæterũ. vbi Fe. col. 7. de rescrip. & tenet expressè Bal. in l. 3. §. qđ quisque iur. tn si pars aduersa negat illam presentationẽ esse in hac causa, nulla alia reperitur præsentatio, igitur, &c. Quintò, procedi nõ potuit ad præceptũ stãre exceptione refectionis expensarũ, q̃ est im
6 peditiua ꝓcessus. Sextò, rescriptum †surreptitiũ nullã tribuit iurisdictionẽ c. ad audientiã. el 2. de rescrip & in c. 2. de filiis præsbyt. ed hmõi rescriptum, est surreptitium. igitur, &c. minor ꝓbaꝫ qa nõ est facta mentio litis pendentiæ corã ordinario de qua fieri debuit. c. cæterũ. vbi Fely. col. 4. eo. ti. de rescr. & Fel. in c. super literis. col. 7. & seq. eo. ti. gl. & Pan. in c. prudẽtiã. §. sexta. de offi. deleg. c. inter monasteriũ. de re iud. Gemi. q̃sil. 120 col. 1. c. 2. vt lit. pend libr. 6. Est etiam nullus processus ex defectu actionis propositæ. Primò, q̃ d. Elisabet experitur d. Io. Angel. sine actione, vnde repellendus est. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. cum. n. nihil reperitur vnde nasci possit obl'o, q̃ re, aut verbo, aut consensu q̃ trahitur. instit. quibus mod. re q̃hit. obl. hæc eñ d. Elisabet in q̃ctu locationis re, aut
7 verbo nõ cõsensit, ergo nulla obl'o, & sic ẽt necessariò †nulla actio. l 13. §. ea obl'o. de ꝓcu. ff. q̃ vero d. Franc. & Guil. nulla ꝙpetit actio locati, qa nihil ꝙduxerũt suo ꝓprio noĩe, sed nomine dictæ d. Elisabet, ꝓ quo de raro ꝓmiserunt. & ꝙ ratificabit. q̃ ãt facientẽ q̃ctũ noĩe alterius cum promissione rati, nõ
8 daꝫ †actio ex q̃ctu, sed ꝙpetit actio ad interesse. l 2. ff. rem ra. habe. l. stipulationes nõ diuiduntur. ff de ver. ob in prin. Est etiam nullus ex mõ agendi, qa debebar offerri libellus non obstante statuto, qa &c. ¶ Septimo, qa in prouisione d. Bartholdi Esmini ẽ inserta clausula, dũmodo tpe datæ pñtiũ nõ sit in eis alicui
9 spãliter ius q̃situm, & dato ꝙ inserta nõ foret, tũ †subintelligitur. c. tibi qui. c. si duob. de rescr. lib. 6. cùm itaq; tpe datæ eẽt acquisitũ ius in ecclesia sancti Stephani de sancto Saturnino, d. Io. auctoritate apostolica, bñ segr̃ ꝙ tãq̃ priori in data, & in executione dẽat præferri dicto Bartholdo posteriori. d. c. duob. & in c. capitulũ. de rescrip. in anti. cũ solitis ꝓcor. Quòd ãt eẽt ius quæsitum in dicto bñficio p̃fato d. Io. ꝓbaꝫ, qa executor apostolicus illud in executione mãdati apostolici ꝙtulerat eidem d. Io. per quam collationẽ acceptatã plenum ius acquiritur in bñficio. c. fi. de concess. ꝑben. lib. 6. c. si ordinario. de ꝑben. eo. li. Imo per solam p̃sentationem mandati, & petitionẽ dr̃ acquisitum ius in bñficio, q̃ per executorẽ stetit quominus mandatũ apostolicum suũ debitũ sortiretur effectũ, adeo ꝙ is cui ex post facta fuit prouisio ꝑ Papam, cum clausula, si nõ est alteri ius q̃situm, non oportet ꝓferri, qui prius suum mandatũ insinuauit executori. fm Rot. de ꝙcess. ꝑben. decis. 2. in anti. & per Feli. in d. c. capitulũ. col 4. vers. quartus casus, &c. & plenè per Fel. in c. cãm quæ. co. xiij de rescri. ver. clausula anteferri. Quãtum ẽt sit respũ Antonij Terrul j nõ est dubitandũ, quia anteq̃ executor fulminauerit processum, & añ p̃sentationẽ suæ ꝓuisionis factã exęcutori iã erat acquisitũ ius ĩ re ꝑdicto d. Io. vt patet ex data executorialiũ literarũ, quæ fuit decima Iulij, & collatio fuit facta per executorẽ prædicto d. 1. die octaua Julij. vñ fm ius cõe, & fm regulas cancellariæ breue, & clausula anteferri, non tollet ius acquisitũ alteri añ p̃sentationem breuis, & gr̃æ habentis clausulam anteferri, & ante acceptationẽ factam ꝑ habẽtem prouisionem ad bñficia q̃ duxerit acceptãda. d. c. tibi qui. de rescrip. li. 6. tradunt Pan. & scriben. in d. c. capitulum. eo. tit. in anti. Quantũ ad Ioannẽ de Gaudiaco nihil dico, quia non vidi suam prouisionem, de iure sufficit signatura. Imo sufficit sola gr̃a ore põtificis prolata absque signatura
10 hoc mõ, fiat vt petiꝫ. qa de essentia gr̃æ †non est scriptura, fm Cal. in c. q̃squis. de elec. Bal. in l. j. in fi. C. de com. seruo manumiss. Fel. in c. Rodulphus. co. xvij. de rescrip. hinc est ꝙ collatio secunda põt mitti, vt ꝑ Bal. & Barb. in rub de rescrip. & dato ꝙ exigetur scriptura, vt potè in priuilegiis requiritur, vt dicit gl. in c. j. de censi. lib. 6. per tex. in c. porrò. de priuilegiis. satis iam & sufficienter dicetur dispensatio hmõi scripta, si scriptũ reperiatur verbum, fiat litera, & facta est. nec requritur aliqua expeditio literarũ, qa gratia ex sola signatura ꝓfecta est. c. instõnis. cũ gl. xxv. q. 2. & gl. in cle. dudum. § nos etem. de sepul. Pan. in c. nost. de elec. & in c. in nr̃a. de rescrip. Nec obstat regula cancellariæ. 29. in ordine, incip. item ꝙ oẽs. quia loquitur in commissionib. causarum & processib. habẽdis super gratiis ad beneficia, quorũ bullæ expeditæ non fuerunt vñ non est fienda extẽ
11 sio ad dispẽsationes, cũ dicta rl'a sit exorbitãs †& correctoria. l. qđ verò q̃ ff. de legi. & tradit ꝑ glo & scriben. in auth. quas actiones. C. de sac. san. eccle. & in c. translato. de constit.

RESP. XI. & de Rescript. IIII.

NON Prohibetur legatus beneficia ad collationem episcopi pertinentia, anteq̃ Eps possessionem adeptus fuerit, alteri conferre, quanquam indultum illi sit, nec sui Episcopatus beneficia à quoquam alio conferri possint.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus an possit conferre beneficia, & administrare, quàm primum est electus, etiam nondum naturalem adeptus possessionem.*
1 *Legatus proconsuli æquiparatur.*

Respons interpret.

QVAERITVR An indultũ reuerendissimi d. Cardinalis sanct i Adiani. Episcopi Tolonensis, prohibens ne per quemuis, etiam legatum de latere, conferantur beneficia spectantia ad eiusdem d. Episcopi electionem, institutionem, præsentationem, collationem, vel aliam similem vel dissimilẽ prouisionẽ, cum clausula decreti annullatiua, habeat annulla re collationes seu prouisiones beneficiorum vacãtium factas per R. d. Legatum Auenionen. antequam idem do. Cardinalis adeptus fuerit possessionem Episcopatus? Punctus propositę dubitationis stat in hoc, an ante adeptam possessionem possit prælatus conferre bñficia vacantia in sua diœcesi: nam si ante non habet ius conferendi, seu prouidendi, indultum effectu non habebit, qa prohibet duntaxat conferri bñficia ad ipsius

Responsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre.

Cardinalis prouisionē pertinēria. Prima facie videretur respōdē
dum ꝑ indulto, qa Inn. Io. And. Host. Pan. & *cōmuniter* Doct. ī
1 c. transmissam d electo. ꝑ illū tex. tenēt ꝙ Prælatus possit cōfer
re bñficia, & administrare, q̄ primū est electus & confirmatus,
seu ꝑ superiorē de ꝑlatura ꝓuisus, ēt ꝙ nodū nactus fuerit na
turalem & actualem possessionē. & sequit Pan. in c. cū super. d
caus. poss. & ꝓprie. & hāc dicit etiā esse cōem sn̄iam Io. de Se
lua in tract. de bñficio in 3. par. q. xv. sequūtur Gem. & Perus. in
c. eū q §. j de ꝑben. lib. 6. Præmissis nō attentis, fm ea. q̄ ꝓponū
tur, ꝫrium verius esse respōdeo, & p̄missam opin. Inn. & sequa-
ciū, quā facillimè demonstratem à veris terminis deuiare, &
quam reprehendit Archid. in d. c. eū qui. & Dy. in rꝛa j. & Pet.
de Anc. in regul. sine possessione de reg. iur. lib. 6. Dico ꝙ stan-
te consuetudine ꝓuincię, ꝙ Prælatus debeat possessionē nan-
ciscī anteq̄ administret, ad Prælatum nō spectasse, nec spectā-
re facultatē administrādi, ac beneficia conferendi ante adeptā
possessionem prelaturæ, fm Inno. in c. in literis. de restit. spol.
Pan. in d. c. transmissam. & Ioan. de Selua in d. tract. versic. pri-
mus casus. ꝑ tex. in c. in his. xj distin. & ita debet l mitari opin.
Inn. & sequacium. Vel aꝑ & secdò dico, ꝙ opin. Inn. nō ꝓcedit
in prꝫudicium alterius, q̄ sit in possessione regēdi, & admini-
strandi, vt fatent etiā ii, q̄ adhęrēt ipsi Inno. ꝑ tex. in c. licet. de
præben. l. b. 6. & facit, qa ante aduentū successoris non expirat
potestas proconsulis. l. meminisse ff de offi. ꝓcon. nec ēt ptās
2 legati, ꝙ ꝓconsuli æquiparat. ꝛc. 2. de offi. leg. in 6. Dico igitur
d. Legatum potuisse conferre beneficia vacātia ante adeptam
possessionē episcopatus. Nec obst. q̄ antea do. Cardinalis habe
ret administrationem, & sic ad eum spectaret ꝓuisio & collā-
tio eorūdē beneficiorū, q̄ istud negat duplici ratione. Primò
ꝓ consuetudinem ꝓallegatā. Secdò, quia dictus Legat⁹ vir
tute suę legationis erat in quasi possessione conferēdi benefi
cia vacantia, & regendi & gubernādi prędictū episcopatum,
in cuius prꝫiudicium d. Cardinalis & Episcopus ante adeptā
possessionem non potest dici habuisse, nec habere aliquā ad-
ministrationem, prouisionem, vel collationem. fm Doct. oēs
indifferenter in d. c. transmissam. & in d. c. eum qui ergo. &c.

RESP. XII. & de Rescrip. V.

IVlius Pont. fex Max. cum Abbate S. Victoris dispensa
uit, vt retinere posset quatuor beneficia vacatura
ad ipsius collationē, ꝓuisionem, institutionē, seu quamuis
aliam dispositionem communiter vel diuisim spectantia, si ꝑ
vicarium ad hoc deputatum, vꝫ deputandū (super quo eidem
facultatem concesserit) sibi canonicè conferrent, aut eligeretur,
prꝫsentaretur, vel aliàs assumeretur ad illa. Quæsitum fuit, an
vicarius Abbatis liberè potuerit eidē contulisse beneficium
electiuū? Respōdi fuisse cū Abbate duntaxat dispensatū, vt re-
tinere posset quatuor beneficia sibi collata ab eo, q̄ vices suas
gereret, modò in cæteris collatio esset canon. ca. Quod etiā
Alciatus compatet meus disertissimè probauit.

SVMMARIVM.

1 *Clausula illa Pape, ad collationem, prouisionem, &c. non includit beneficia electiua.*
2 *Consuetudo antiqua inspicienda est, ad cognoscendum an beneficium sit electiuum.*
3 *Vicarius & Commendatarius reputantur vnum corpus.*
4 *Priuilegium in eiusdem persona non debet extendi & multiplicari.*

Responsi interpret.

IVlius Papa his verbis dispensauit cū d. Roberto Presby
tero Cardinali, commendatario monasterij S. Vi-
ctoris ꝓpe Massiliā, vt quatuor beneficia cum cura, vꝫ sine cu
ra, secularia vꝫ regularia, ad tuam vel Abbatis, seu Commendata-
rij pro tpe existentis collationē, prouisionem, institutionem,
seu quamuis aliam dispositionem cōiter, vꝫ diuisim spectātia
& in futurū vacatura, si ꝑ vicariū tuū ad hoc deputatū, vꝫ depu
tandū, super quo tibi facultatē harū serie ꝓcedim⁹, aut aꝑs tibi
canonice ꝓferāt, aut eligaris ꝓsenteris, vꝫ aꝑs assumaris ad illa,
vna cū aliis beneficiis, q̄ possides, liberè valeas retinere. Super
qua dispēsatione orta fuit dubitatio, an vicarius prędicti d. Cō
mendatarij potuerit ipsi Comendatario ꝓferre beneficiū spe-
ctans ad electionē capituli, siue ꝙuentus dicti monasterij con-
tēptis electoribus. Si beneficiū, de quo in themate, sit electiuum.
Rñ nō esse ꝓsumptuosum in gra. Nam clausula illa, ad collationē
ꝓuisionē ꝓmotionē, institutionē, seu quis aliā dispositionē
1 cōiter, vꝫ diuisim spectātia, non includit ꝑ bñficia electiua. cle. j.
d ꝑben. q̄ vt ibi dicit gl., ꝓcedit ēt in bñficiis minoribus electiuis.
Et qa in formatione puncti dr, ꝙ statuto ecclesiæ, & antiqua
ꝓsuetudine electio Prioris spectat ad capitulū, vr absq; dubio,
ꝙ istud beneficium sit electiuū, fm doctrinā Io. And. in addi.
Spec. ti de act. & peti. §. sup petitionib. ad fi. ver. ꝓ literas quo-
que. vbi ꝓcludit, ꝙ ad cognoscēdā nām beneficij an sit electi
2 uum, ꝛ inspicienda est ꝓsuetudo antiqua, q̄ magnā inistisvim
hēt c. cū dilectus. de consue. Abb. & ibi no. de verb. sig. sequit
Fel. in c. in nostra. coro. 32. de rescr. Sed ēt si sola noīatio spe-
ctaret ad capitulū, nō crederē virtute p̄missæ clausulę, ī pervi
cariū tuū, &c. concessam fuisse vicario facultatē conferendi
bñficia quib. ad nominationē capituli solet prouideri. Ad qđ
demonstrandū ꝓsuppono ꝙ vicarius nō potuisset eidem do
3 ꝙmēdatario cōferre beneficia absque dispēsatione. ꝛ qa vica
rius & cōmendatarius, q̄ eū ꝙstituit vicariū reputantur vnum
corpus. c. 2. de ꝙsue. lib. 6. nam inter conferentem, & eum, cui
fit collatio, dēt esse differentia. c. si de insti. Itē Abbas nō ꝑt da
re vicario suo ptātem ꝙferendi sibi bñficia, qa ipse talem non
hēt facultatē. d. c. si. Hoc sic ꝓsuppositio dico, ꝙ per illa verba,
super quo tibi harum serie concedimus facultatem, non cē
set data vicario facultas ꝓferendi beneficia ipsi commenda-
tario, qa hæc facultas legitur ꝓcessa ꝙmendatario, non vica-
rio: ergo dēr intelligi respū persōnæ ꝙmendatarij. ſ. vt possit re
tinere quatuor bñficia sibi collata a suo vicario, q̄ aꝑs retinere
nō potuisset, vt ex præmissis patet. Nō aūt intelligendum est,
ꝙ vicarius possit beneficia conferre, quæ ad alterius electio-
nem vel nominationem pertinēt. Qđ ex eo ꝓbat. quia vicari⁹
habet necesse cōferre beneficia dñō ꝙmendatario, cum quo
fuit dispensatū vti vicarius. beneficia autem spectāria ad ele
ctionem vel nominationem alterius, nō ꝑt liberè conferre,
vti vicarius in prꝫiudicium habentium eligere, vel nominare.
c. querelam. de elec. & c. qđ sicut. & ibi no. c. ti. & c. decernim⁹.
16. q. 7. cum si ergo &c. Secundò, qa vicarius de iure non hēt
ius conferendi beneficia nisi ab ordinario sit sibi specialiter
ꝙcessum. c. cum in generali de offi. vicar. lib. 6. Ordinarius au
tem non ꝑōt dare suo vicario ptātem, vt sibi conferat benefi
cia nisi sibi sit à sede Apostolica indulti. d. c. si. de insti. Si mo-
dò talis potestas ordinario ꝙdatur, vt modo concessa ꝓten
ditur, talis concessio stricte est intelligenda, vt possit dare ptā
tem liberè ꝙferendi bñficia, q̄ liberè ad collationē & dispōnē
ipsius spectant, non ēt vt possit liberè conferre beneficia spe
ctantia ad electionē vel noīationē alterius alioquin in eiusdē
persona priuilegium multiplicaret & extenderet, quod non
4 cōuenit, vt notat per gl. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re. iud. &
in l. bene à Zenone. C. de quadri. præscrip. Comprobatur, quia
hęc dispensatio ex parte Commendatarij est ambitiosa, ergo
frigidè interpretanda c quamuis de præben. lib. 6. l. ex facto,
ff. de vulga. & pupil. Ergo dummodo in sensu explicito possit
aliquid operari, nō est vlterius porrigenda. c. pen. de fil. presb.
& plenè not. in c. fi. de simon. vbi ex hoc inferunt ꝙ Abbas,
cui est data potestas dispēsandi cum monachis ad beneficia,
non poterit dispensare cum scipio. Satis autem operatur hu
iusmodi dispensatiō, si vicarius possit sibi cōferre beneficia
collatiua absque eo quod etiam operetur, ꝙ possit conferre
beneficia electiua in prꝫiudicium habētium ius eligēdi. Ter
tiò mihi videt, ꝙ litera gratiæ istud cantet expresse. Inquit. n.
si pro vicario tuum vel aliàs tibi canonicè conferatur. Pon
dero aduerbium canonicè. i. fm regulas canonum. c. canon.
3 dist. quod etiam tacitè subintelligebatur, vt probat Gemi.
cons. 106. super dicto dubio. Beneficia autem electiua nō cō-
feruntur canonicè ergo, &c. Subsequitur in litera, aut eligā-
ris præsenteris, vel aliàs assumaris pondera alternatiuā, aut
eligaris quæ alienat diuersa, vt not. in rub. ff. si ager vecti. vel
emph. pet. Ergo datur satis intelligi, ꝙ præcedens clausula lo
quitur de beneficiis collatiuis, non electiuis, alioquin alterna
tiua non foret posita inter diuersa. Et hæc interpretatio pro-
cul dubio accipienda est, cùm in dubio non sit credendum,
quòd Papa voluerit derogare iuri eligendi tertio competen
ti. c. super eo de offic. deleg. 2. s. meritò. & §. si quis à prince. pe.
ff. ne quid in loc. pub. & in proposito facit textus in c. cùm in
illis § j. & §. seq. de præben. in 6. vbi si Papa mādet ordinario,
quod Titio aliqua conferat beneficia, tale mandatum nō por
rigitur ad beneficia spectātia ad electionem, aut nominatio
nem alterius, nec ad ea, quæ ad collationem ipsius & alterius
spectant cōmuniter. Et reperio, quod ita in terminis decidūt
Archid. & Dom. in c. licet. 8. q. 1.

RESP. XIII. & de Rescript. VI.

NIhil Proponitur, cur Papa non potuerit Paro-
chialem Ecclesiam vnire collegio Sācti Spi
ritus, etiam quod collegium non petierit ab ordi-
nario licentiam impetrandi vnionem. Alioquin
libera non esset suprema Pāpæ potestas. Collegio autem, cui
parochus

parochialis vnita fuit,non creditᷣ concessum,vt ꝑ vicariũ tẽporalẽ ab eo deputandum valeat parochiæ deseruire.Rectorem itaq; perpetuũ ibidẽ ab ordinario ĩstituẽdum arbitror, nec.n.præsumendum est Papã ordinarij iura lædere voluisse.

SVMMARIVM.

1 *Collegio spiritussancti concessum est regimẽ ecclesiæ in temporalib⁹, atque spiritualibus per vnionem parochialis ecclesiæ sibi concessam.*
2 *Ecclesia parochialis dignior an possit annecti collegio minus digno.*
3 *Collegium an debeat deseruire curæ parochialis ecclesiæ,per vicariũ temporalem,aut perpetuum,dist.in.nu.4.*
5 *Licentiã petere ab inferiore eundi ad Papã superiorem quis nõ tenetᷣ.*
6 *Papa potest vnire vnam ecclesiam alteri inuito,& nõ vocato ordinario.& quid in Legato de latere,nu.7.*
8 *Rector collegij cum licentia Papæ potest apprehendere possessionem ecclesiæ parochialis.*

Respon.Interpreta.

PRo resolutione Propositatũ dubitationum videndum est,quod ius fuerit acquisitũ rectori & collegio confraternitatis sancti spũs ꝑ vnionẽ parochialis ecclesię priouratus sanctæ mariæ montisculsi per Leonem x.ipsis factã.Bᷣ
1 dicendum est,ꝙ eidem fuerit ꝙcessum regimen†dictæ ecclię in spũalib.& tpalib.ad reditus & ꝓuentus eiusdẽ ecclíæ,secũdũ Host.Car.& Pan.in c.pastoralis.de priuil.hinc dicebat *Io.* de lig.ĩ c.exposuist.de ꝓb.ꝙ si ecclia parochialis vniat alicui collegio,tũc cura spectat ad collegiũ nõ ad singulos de collegio.ꝓtalẽ.n.vnionẽ nõ derogat antiquo statui ecclíæ. d.c. exposuisti.qd & in hac vnione spãl'r exprimiᷣ,& ẽ etiã tex.in c.sup e.de pbẽ.li.vj.His itaq; sic ꝓpositis ad q̃sita rñ.Ad primũ,dũ q̃ritur,an ecclia parochialis dignior annecti potuerit
2 huic collegio minus digno?Rñ.ꝙ sic,†per tex.in d.c.pastoralis.& in d.c.sup eo,vbi Gemi.in spẽ ita notat.facit text.in l. & si nõ sint.ſ perueniamus ff.de aur.&arg.leg.Ad secũdũ,an cura dẽat administrari ꝓ collegiũ?dr ꝙ nõ,sed ꝑ vicariũ ibidẽ deputandũ ꝓ collegiũ.c.extirpan §.qa verò.de pben. Ad tertiũ, an collegiũ dẽat deseruire dictæ curæ ꝑ vicariũ tpalẽ,aut perpetuũ? Vr ꝙ possit ꝓ tpalem deseruire arbitrio collegij remouẽdũ.Ita decidit gl.in cle j.in ver.ad mẽsam.de excess.ꝓla.Cõ
3 trarium verius vr† ptext.in d.§.qa verò.ꝙ in c.de monachis. de pbẽ. Nõ obgl.in d.cle j.qa loquiᷣ qñ aliquibus religiosis siue alicui collegio ꝙceditur ecclesia parochialis p'eno iure,
4 tec⁹ si simpl'r vnitur,quia tũc vnio intelligitur facta † absque ꝓiudicio ordinarij c.2.de relig.domi.& in c.in lateranensi. vbi Abb.de pben.habet igitur collegiũ sancti spiritus ius ꝓsentandi vnum ex suis ꝓsbyteris idoneũ Episcopo.& Episcopus hẽt cũ instituere in vicariũm ꝑpetuum ꝓuiso sibi de alimentis.Fructus ãt superabundantes erunt ipsius collegij.*Ita* concludunt Inn.& Pan.in d c.pastoralis. Ad quartum;vtrum valeat vnio facta per Papã nõ petita licentia vniendi per collegium ab ordinario seu Episcopo? Rñ. valere. non.n.tenetur
5 quis petere licentiam ab inferiore †eundi ad Papam superiorem,alioquin per potestatem concessam per Papam inferiori remaneret restricta potestas ipsius Papæ,quod nõ est ddm. c.dudũ de ꝓb.in vj.Et ꝙ Papa possit vnire vnã ecclesiã alteri
6 inuito & nõ vocato† ordinario,est tex.in c.ij.de relig.do.per quem ita consuluit Card.cons.65.thema tale est.Imo ẽt lega
7 tus de latere†potest inuito & non monito Episcopo vniões facere,secũdũ Lap.& Card.in cle.ne in agro §.ad hæc.de sta. mona.facit tex.in regula.qui ꝑ inuitis.de reg.iu.Ad vltimũ, an rector collegij potuerit apprehẽdere possessionem dictæ ecclesiæ sine licentia Episcopi,& non facta insinuatiõe bullarum? Concludo stante licentia concessa per Papã apprehendi
8 propria auctoritate rectorem potuisse,aliàs non,†vt est casus in d.c.pastoralis.vbi Card.Abb & alij.

RESP. XX. & de Rescrip. XII.

TItii Hebræi Creditoris iuramẽto Papa credi voluerit,tã sup pignore,q̃ debiti quantitate,si ĩ tres annos pignora redẽ ꝙta non fuerint,attamẽ fallaci Hebræorum verbo stari no utile rndi moderatum.n.hoc triennij tẽpus ratus est Papa,quo standum esset Iudæi iuramẽto,quod nec à iudice est recipiendum,vbi creditor de vsurario crimine diffamatus sit,vel aliàs fidei non probatæ.

SVMMARIVM.

2 *Test i doneus nemo est in propria causa.*
2 *Christiano non potest esse fidelis,qui Christo fuit infidelis.*
3 *Iudæi Christicolarum sanguinem sitiunt.*
4 *Priuilegiũ ꝙ credatur iuramẽto creditoris,qualiter sit intelligendũ.*
5 *Testes iurantes in facto proprio,an probent.*
6 *Fama publica concludenter probat infamiam.*
7 *Probatio per coniecturas admittitur ad probandum infamiam vsurarum tantem ex crimine fœnoris.*
8 *Creditor volens iurare,debet esse omni exceptione maior.& quid requiratur ad iuramenti factem.9.*

Respon.Interpreta.

ABsoluendum Puto tutorẽ Guilielmi Peroti à petitis per Mosen Iudeũ cum victoria expensarũ,quia Moses actor nõ probauit suam intentionẽ.l.qui accusare.C. de eden. c.vni co.vt eccl.bñ.Nã testes actoris non probant,tũ quia singulares.l.iurisiu.C.de test.tũ quia deponunt de ꝓfessione *Io*ãnis patris dicti Guilielmi fcã in absentia partis, quæ plenè nõ ꝓbat. l.certum.§.si quis me absente.ff.de confes.Tũ quia deponunt de ꝓfessione duorum scutorum auri,& sic de diuerso debito.l. quinquaginta.ff.de proba.Non etiam suffragatur dicto Mosi iurm præstitũ vigore indulti, Clementis extensi per R.d. legatum ad Hebræos Comitatenses,quia indultũ ꝙdõnaliter & lĩ tatiuè loquiᷣ videlicet,si ĩ tres annos pignora redẽpta ñ fuerint.Tũc.n.Papa voluit Hebræorũ iuris credi tã de quantitate crediti,q̃ de tpe impignorationis,qa post lapsum triũ annorũ Iudæi non ita ꝙmodè probões hẽre pnt.Ergo añ tps triũ annorũ credendũ nõ est Hebræorum iuris.Et sic stabit firma re
1 gula,†in cã ꝓpria neminẽ idoneũ testẽ esse.l.oĩb.C.de test.Nã ꝙcessa ad tps,post tps cẽsent ꝓhibita.l.qua ætate.ff. de test.moderatum.n.hoc triennij tps Clemens ratus est,quo standũ eẽt *Iud.*iuris.l.j.§.pueritiã.de post.Nec dicat,ꝙ ille ver.quodq; dicti Iudæi,&c.dẽt intelligi gñaliter, qa absurda esset & nimis aspera crudelis intelligentia & ꝙ expssa verba indulti.Fuisset. n.(vt ita loquar)inhumanus Papa Clemens,si gñal'r voluisset stari iuro Iudæi ꝙ Christianũ vsque ad summã.xxv.florenotũ
2 auri,cũ nõ possit Christiano esse fidelis,†qui Christo fuit infidelis.c.non potest.ij.q.vij.nihil.n.aliud egisset Papa,q̃dare pauperes Christianos in pdã Iudæis, qui Christicolarum sanguinem sitiunt.†c.licet vniuersis.de test.c nõne.j.q j.Sunt.n talia priuilegia vt potè odiosa,& ꝙ ius & honestatem strictissimè interpretanda.regu.odia de reg iur.in vj.c.in nra. de iniuriis.l. quicquid astringendæ.ff.de ver.obl.c porrò.de priuileg. Et ꝙ Papa voluerit solum credi iuro Iudæi post lapsum triennium & vendõnẽ pignorum,patet.i.qa ille versi qdque dicti Iudæi, qui stat ꝙtinuatiuè.Illa.n.ꝓiũctio q̃ ꝙgit & qualitates ꝑcedẽtes repetit in ꝙtinuatiua clausula seq. Nã copula copulat vniformiter.l.Seiæ.§.Caio.ff.de fun.instr.& ibi Bar.no.in gl. in l.si sic.ff.quemad.serui.amit.q̃ summariè cõmendat Ias.in l.ſi.col. pe.de succes.edic.Patet etiã quia in d.ver.quódque.assignatur rõ,qa debitum & impignorationis tps Iudæi ꝙmodè probare nõ pnt,& sic rõ priuilegij fundatur sup tpe.Fuit eñ Papa motus ad ꝙcedendũ tale indultũ ꝓ mora debitorum,& longam tpis interçapedinẽ.Cũ itaque nondũ transactum sit triennĩũ, nec vendita pignora,non erit locus indulto. Præterea, hmõi priuilegium,ꝙ credaᷣ iuro creditoris,dẽt sanè interpretari. Si
4 creditor sit vir†legalis & probatæ fidei:alioquin nõ hẽt locũ priuilegium,ſm Ant.de Ale.in l.qui accusare.C.de eden. & d. Ias.in l.admonẽdi.de iureiu.& ĩsti.de act.§ sed istæ.col.xix.Cõstat ãt ex depositionib.pluriũ testiũ,ꝙ Moses Iudæus est malæ & diffamatę vitę,ac publicus vsurarius.Et si dicaᷣ,ꝙ testes nõ probant,quia singulares,deponẽtes in facto proprio ad eorũ ꝙmodum,quia dicunt se vsuras soluisse eidem Mosi.rñ.ꝙ im-
5 mo probent, † qa asserunt se nolle ex sua depositione ꝙsequi bñficium recuperationis vsurarũ, ſm Bal.in l.dictantib.C.de testa.& Fel.in c.veniens.j colũ.pe.de test.Ferra.caut.xl.& alibi in variis locis.Insuper plures sunt testes qui assignent ꝙcludẽtes rõnes,maximè,qa dnt,ꝙ est publica vox & fama,ꝙ dictus
6 Moses est publicus vsurarius,quæ publica†fama concludente probat infamiam.Ad quam probandam non refert vnde fama originẽ traxerit,ſm gl.in cle.j.per illum tex.de offi.ordi. & Fel.in c.at si clerici.col.ij.de iudi.& maximè ad probandum infamiam resultantem ex crimine improbi fœnoris,ad quam
7 probari tam admittitur probõ†per ꝓiecturas,ſm Cæpo. tract. de simul.ꝑct.in vlti.ꝑsump.& Rodul.in trac.de vsu qu.88.& d. Phil.de Perusio,in c.j.§.& quia.de vsur.libr.vj. Vlteriusnegari nõ po est,quin ex depositionib.tot testium sit diminuta æstimat o.& bona fama dicti Iudæi,& ꝙñr non potest Iudeus iste dici omni exceptione maior,vnde non debet gaudere cõmodo dicti indulti,nam ad hoc vt sit locus priuilegio,oportet ꝙ
8 creditor volens iurare,sit†omni exceptione maior, ſm d.Ias. in d.l.admonendi.& in d.§. sed istæ.Item ad hoc vt credatur iu-
9 ro creditoris,oportet ꝙ†mandato iudicis creditor iuret, ſm Bald.& *Ia*so.in l.iij.ff.de iureiur.Sed quo colore iudex audebit mandare,ꝙ infamis Iudæus habeat iurare contra pauperem Christianum certè non video.Ideo repellendum puto hunc Hebræum à beneficio huiusmodi indulti.

RESPON-

Resp̃onsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre.

RESP. XV. & de Rescrip. VII.

INDVLTVM Episcopo Tolonensi concessum, vt beneficia ad suam electionem, præsentationem, vel quamuis aliam similem vel dissimilem dispositionem pertinentia (cũ sit strictissimè interpretãdũ) potestatẽ legati nõ afficit, quominus possit ꝙferre canonicatus, qui ad electionem capituli noscuntur pertinere.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio, est verbum generale.*
2 *Prouisio canonicatuum & præbẽdarum ad capitulum dupliciter pertinere potest.*
3 *Verba sunt late interpretanda in materia fauorabili, in odiosa autem, stricte,*
4 *Canonicatus de iure communi* non *eligitur, sed recipitur,*

Respon. Interpreta.

VIDETVR Quòd afficiat potestatẽ domini legati, vt non possit ꝙferre canonicatus, quia per indultum prohibetur ne legatus ꝙferat beneficia pertinẽtia ad electionem, ꝓsentationem, institutionem, collationem, vel ꝙuis aliam similem vel dissimilem dispositionẽ, ergo ẽt prohibẽt ꝙferre beneficia spectãtia ad confirmationem eiusdem, quia ad eius dispositionẽ dicunt pertinere, nã
1 verbum, dispositio, † est generale, comprehendens oẽm modum, quo prouidetur de beneficio. c. ij. de præbẽ. in vj. disponit. n. etiã is, qui confirmat, quia tribuit electo facultatem administrandi. c. transmissum. & c. qualiter. de elec. & hæc maximè vera videntur in casu præsenti, in quo prohibitio non solum includit beneficia spectantia ad dispositionem dñi Episcopi Tolonẽsis simpliciter, sed etiam ad dispositionẽ similẽ vel dissimilẽ electioni, ꝓsentationi, institutioni, & collationi: & sic non solũ ad dispositionem, per quã confertur titulus (vt est collatio, & institutio) sed etiam per quam tribuitur via ad obtinendũ titulũ (vt est præsentatio) iuxta no. p glo. & scribẽ. in cle. j. de supplen. negligen. Prælat. Præmissis non obstãtibus ꝙrium verius existimo: pro cuius clariori resolutione ꝓ-
2 mitto, ꝙ ad capitulum põt prouisio † canonicatuũ & ꝓbendarum dupliciter pertinere. Primò per viam electionis requirẽtis confirmationẽ. Secũdò, per viam electionis non requirentis aliquam confirmationem. Primò casu beneficia ꝓpriè dicuntur electiua. Secundò casu dñr collatiua, vt tradit per Fel. in c. in nra. corolla. 33. de rescrip. *Hoc* sic præmisso ostẽdo, ꝙ indultum non porrigatur ad huiusmodi canonicatus, quia si sunt electiui non comprehenduntur in illis verbis ad quãuis aliam dispositionem, vt est casus in cle. j. de prẽben. Et si dicat ꝙ in d. cl. j. non sunt adiecta illa verba, similem vel dissimilem, sed solum dictum erat ad quãuis aliã dispositionem, Re. põ. ꝙ illa verba similẽ, vel dissimilẽ, non pnt referri ad bñficia electiua, postq̃ non comprehendunt sub principali verbo, dispositionẽ. c. sedes. de rescri. Et ꝙ ita sit, patet ex tenore verborũ ipsius indulti dum dicitur, ad tuam electionem pertinentia, ergo à ꝙrio sensu dicendum vt ꝙ indultũ non porrigat ad beneficia ꝓtinẽtia ad electionẽ alterius. Valet n. argm à ꝙrio sensu ẽt in priuilegijs, & indultis ſm gl. in c. licet. de priuile. lib. vj. in qua gl. dixit singularẽ & aureã Cur. Seni. consi. xvj. col. vij. in prin. Si. n. Papa voluisset concedere indultum. d. Cardinali ẽt ad beneficia spectantia ad electionem alterius, facile ei fuisset dicere, ad ruam vel alterius electionem &c. quod cũ non dixerit, nec voluisse credendum est. l. vnica. §. finaut ẽ ad deficiẽtis. C. de cad. toll. Nec obstat, ꝙ verbum dispositio, sit verbum latissimũ. & ẽt beneficia electiua (quorum ꝙfirmatio spectat ad epis eo pum) includere videatur quia verũ in materia fauora-
3 bili, & vbi verba sunt latè interꝓtãda, secus in materia † odiosa & strictè intelligẽda, ſm Archi. Gem & alios in c. cũ in illis. §. j. c. vlt. de præben. in vj. & facit tex. in c. quãuis eo. tit. & facit, quia iurisdictio & potestas delegata, q̃ derogat iurisdictioni ordinariæ, dicitur odiosa, & ideo restringẽda, ſm glo. in c. j. in ver. ꝓcessus. & in c. ij in gl. ij. de rescrip. in vj Et hæc ꝓcedunt, si electio facta per capitulum exigat ꝙfirmationem, vt supra dixi. si verò non exigat aliquam confirmationem, sed habeat vim collationis, prout in facto mihi præsupponit, & ꝓut est de iure cõi. Nã canonicus de iure cõi non eligitur, sed recipit.
4 † c. cum in ecclesijs. de præben. lib. vj. c cum *M.* Ferra. de constit traditur per Car. consi. 103. casus super quo. ver. vij. in canonicalib. & Fel. in d. c. in nostro. d corolla. 32. tunc clarissimè liquet, ꝙ indultum conferens liberam potestatem conferendi beneficia spectãtia ad suam electionem, præsentationem, vel quamuis aliam similem dispositionem, nõ porrigitur ad beneficia spectantia ad omnimodam prouisionem c. vel alterius. vt est tex. in d. c. cum in illis. §. j. & in c. vlti.

RESP. XVI. & de Rescript. IX.

COllatio Facta Cogno, q̃ in castris militando oculum perdidit, virib. non subsistit. Cui nõ suffragatur legati dispẽsatio, quæ legitima cã non legitur vestita. & quæ super irregulariter ex intereſſentia ꝙcta ad irregularitatẽ ex homicidio vero, vel de liberatonon protenditur, nec corpore vitiatum ad ordines, & beneficia habilem facit.

SVMMARIVM.

1 *Miles nõ põt ꝓmoueri ad sactos ordines, nedũ ad beneficia eis annexa.*
2 *Miles præsumitur in conflictu intulisse violentas manus in hostes.*
3 *Probatio perfecta resultat ab effectu.*
4 *Inhabilitas maior contrahitur ex voluntate homicidij deducta ad actum, quàm ex simplici præsentiq & intereſſentia.*
5 *Dispensatus super defectu minori, nõ cẽsetur dispensatus sup. maiori.*
6 *Dispensationem non licet extendere ex maioritate rationis.*
7 *Dispensatio facta per legatum sine causa nullius est momenti.*
8 *Verba generalia non probant sufficientem causam in actu prohibito fieri absque causa.*
9 *Ordinarius præsupponitur esse in quasi possessione liberè conferẽdi beneficium.*

Respons. Interprẽta.

INhoc iudicio Possessorio quanquam habeat causam ꝓprietatis annexam iuxta rex. in l. ij §. quædam. ff. de interdict. sufficiẽtem dño Moreli excludere aduersarios per nõ ius suum, ẽt si suam non canonizaret possessionẽ ſm Cõp. in c. mandatũ. de rescr. & Rota decis. 419. in antiquis. Gem. cõ. 91. & consi. seq. vbi alia adducu. Meritò præ actus d. Moreli in suo elegãti cõ. nixus fuit demõstrare aduersarios nullũ ius habere in priorato de quo ꝙtenditur, quod ego secũdũ ea, q̃ proponuntur, verissimũ puto. Nã Cognus Monoculus, qui toties fuit in acie & conflictu militando regiis stipendiis, ad ordines sa-
1 cros ꝓmoueri nõ põt, † ergo nec ab bñficia, q̃ ordines hñt annexos. c. ꝓterea. de æta. & qual. c. si eo tpe de rescr. lib. vj. Tum, quia est corpore vitiatus, cum altero lumine careat. ca. cum de tua. de corpo. viria. Tum quia miles, qui ordinũ & bñficiorum incapax, nisi de consensu Principis sub quo militat obtineat absolutionem a vinculo iuramenti pereum præstiti. c. j. & ibi Car. Alex. 5. distin. Tum quia toties interuenit in conflictu belli vbi tot hominum milia cecidere, quo casu effectus fuit inhabilis ad ordines sacros ꝓmouendos, vt traditur per Ioan. Ana in rub. de torneamentis. Et si dicat verum esse si cõstaret ipsum aliquẽ interfecisse. vel ꝙ hostes talia immisisse. Rñdeo, ꝙ in du-
2 bio miles † præsumit in cõflictu intulisse violentas manus in hostes, ſm glo. & scribẽ. in c. iij. de cleri. percusso. alioquin argueret in milite crimen segniciæ, vel cõsumaciæ aut desidiæ, qd delictũ non ꝓsumit, nisi ꝓbetur. l. oẽ delictũ. ff. de re mili. l. moueor, C. si seruus expor. & in Cogno. patet ab effectu, qa
3 in conflictu oculũ ꝓdidit, ab effectu † ãt resultat ꝓfecta ꝓbatio. l. vnica. §. sed si qs homini. C. de la. liberta. tol. & in auc. de nup. §. si verò ab initio. Nec obstat dispẽsatio obtẽta. à d. legato qa rñdet primò, ꝙ talis dispẽsatio nõ porrigit nisi ad causam interessentiæ, vt patet ex verbis ipsi⁹ dispẽsationis. Sed Cognus nõ solũ ꝓp interessentiam in exercitibus & ꝙgregationib. armorũ est inhabilis, sed ẽt ꝓp homicidiũ, vt latè deduxit d. ꝙsultor super quo homicidio noluit d. Legatus dispẽsare, vt patet ex illi⁹ verbis, absq; eo ꝙ aliquod homicidiũ ꝙmiserit, & vbi homicidiũ non cõmisisset taltẽ tẽtasset ꝙmittere iniiciẽdo manus & tela ĩ hostes sup qua inhabilitate ꝙcta ex volũtate oc-
4 cidendi ad actũ ꝓximũ emissa non legitur, † Cognus dispẽsatus maior. n ꝙhitur inhabilitas ex volũtate homicidij deducta ad actũ q̃ ex simplici põtia & intereſſentia, vt est tex. in d. c. iij. de cleri. percusso. c fi. de torne & ibi no. & de se patet. Dispẽsa-
5 tus † ãt super defectu minori, nõ censet dispẽsatus super maiori. c. innouit. vbi Pan. co. j de elect. & regulariter de minori ad maius affirmatiuè non licet arguere, vt no. per gl in c. cũ ĩ cunctis. eo. ti. de ele. maximè in dispensationib quas põ licet
6 exrẽdere ẽt ex maioritate † rõnis ſm Host & alios cõiter ĩ c. postulasti. de re. scri. † an & mod. ĩ c. at si clerici §. de adulteriis. de iud. Fel. in c. fi. de simo. Secundo respondetur, ꝙ talis dispensatio nõ est admittenda Tũ qa facta absq; cã sine qua dispẽsatio
7 † facta per legatũ nullius est momẽti, ſm An. in d. c. innotuit. col ij. & in d. §. de adulteriis & Fel. in d. c postulasti. co. xiiij vbi dicit istud esse valde notandũ ad ĩfringendas mille dispẽsationes, quas faciũt legati cum personis indignis Et licet † inepta ꝓsumatur cautela, iuxta gl. in l. relegat. ff. de pœnis. tequs tñ in inferiore. ſm Fel. & Dec. in c q̃ in ecclesiarũ de ꝙsti. Et si dicatur legatũ dispensasse cũ Cogno ob singulares suas virtutes & castissimos & candidissimos mores. vt vr colligi ex ꝓfatiõe bul-

læ. qu

le,q̃ denotat mentẽ disponẽtis.l.fi.ff.de hæ.instit.l.Titia.§.idem rñdet.ff.de verbo ob.Rñdeo tripliciter.Primò q̃ illa prętatio. Morũ honestas & laudabilis vita,& c.soler apponi de ꝙsuetudine notariorũ,vnde nõ probat ita esse, vt dixit in simili Bar.
8 in l.j.in vj.q.ff.de iure cod.& Soc.consi.193.lib.ij.† Scdo,q̃ in actu prohibito fieri absque ea,verba generalia nõ ꝓbant sufficientem cãm,sicut dicimus in donõne ꝓhibita fieri, nisi ex cã meritorũ,q̃ verba illa ghalia pp benemerita non sufficiũt, nisi merita vera esse ꝓbenẽ.l.qui test.ff.de ꝓba. Tradit ꝙ Bar. in l.si fortè.ff.de castren.pecu.& in fortiorib.terminis ꝙ Deci.ꝙsi.20.per totũ.Tertio (ſm ea q̃ proponunt) ꝙstat Cognum indignũ esse tali dispensatione,vñ tanq̃ facta ex falsa ca,nihil valer.c.q̃ circa.& ibi Pan & alij no.de ꝙsang. & affin. c.q̃d super his.& ibi Fel.col.j.post Bal. de fide instr. Prętera, dato q̃ dispẽsatio valeret & esset obligata inhabilitas q̃cta pp militiã & homicidiũ,restat vitiũ corporis,ſuper quo nõ legit, secum fuisse dispensatũ.Cũ ergo plura sint quæ ipsum Cognũ inhabilitent,& solum sit remotum vnũ impedimentũ,reliquũ est, vt ꝙ aliud impedimentũ veniat repellendum.c.ex tuarum.de auctо.& vſu pal.l.ſi domus.ff de ſer.vrb. præd Et hęc sufficiũt ad inhabilitatem dicti Cogni. Quãtum verò ad terralẽ alterũ aduersarium placet ẽtoesolutio facta p ꝓfatũ dom. Cõsultorẽ,q̃ titulus ciusdẽ terralis sit nullus & inualid⁹ ex defectu ꝓfatis monachorũ, q̃ ipsum terralem elegerunt. Nam de iure cõi collatio huius prioratus spectat ad solũ ordinarium.cap. j.de ca.mona.c.oẽs Basilicę.& c.nullus.xvj q.vij.Ex quo sequitur,q̃ monachi non hnt ius eligendi, & posito q̃ ius eligẽdi, ex priuilegio spectaret ad monachos,attñ electio inualida esset,quia † ordinarius præsupponitur esse in quasi possessione
9 libere conferendi dictum prioratum. quo casu electio facta ab his qui nõ sunt in quasi possessione, cassanda est & irritanda.c.cum super.& ibi not. per gl.& c.cũ eccle. Sutri. de causa poss.& proprieta.c.querelam.de electio.cum similibus.

RESP. XVII. & de Rescrip. X.

Interdicto retinẽdę,obstat suppressi valoris exceptio,quæ incoloratũ titulum reAGerti dit,& de qua etiam iudex laicus cognoscere potest incidenter,cum purum contineat factum.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio inualidi tituli obstat contra agẽtem interdicto retinere.poſſ. beneficij ecclesiastici.*
2 *Rex & eius senatores possũt cognoscere de possessorio.Idẽ de tit.nu.3.*
4 *Titulus aduersarij redditur incoloratus ex negatione expressionis veri valoris.*
5 *Iudices seculares cognoscunt de exceptionibus consistentibus in facto,*
6 *Possessio posterior,pręsumitur clandestina.*

Respon. Interpretatio.

Si ad colorandum Possessorium curia velit incidenter cognoscere de tit.bñficij,tanquã nõ sit gcedẽdus vitiosus ingressus.c.j.de reg iu.li.vj.q̃ facto debet admittere exceptionem suppressi valoris, nam contra † agen-
1 tem interdicto retinendę possessionis beneficij ecclesiastici obstat exceptio inualidi tituli.c.audita querela.& ibi Abb.in j.not.de resti.spol.de qua exceptione solent parlamẽta Christianissimi Regis incidenter cognoscere,ſm Guid.Papæ decis, 71.quod sine dubio verum est si in parlamento sint aliqui senatores ecclesiastici. constat enim regem & eius senatum
2 posse cognoscere de possessorio, † ſm Pañ.& alios *cõiter* in
5 c.litteras.de iura.calum.Et si emergat quæstio tituli,† senatores clerici tanquam regis noĩe ius dicunt,possunt incidenter de tit.cognoscere, ſm Fel. in c.cum sit generale.ver.& vi di certari. de for.comp. Admittenda est igitur exceptio suppressi valoris.quod ex duobus etiam fundamentis corrobo-
4 ratũ.Primo quia ex † negatione expressionis veri valoris titulus aduersarij redditur incoloratus,sicut si negaret impetrantem esse clericum,quo casu impetrans tenetur probare se clericum,ſm Innoc.in c.super his.ad fi.de accu.Pañ.in c. bonę.j. col.pe.de elect. & pariter tenetur probare expressum ab eo valorem esse verum valorẽ,si negetur,ſm Pañ.in c.ad aures. de reſcri.& in c. fi.de præsum. facit tex. & ibi not. per Panormita.in cap quia circa.de consanguinita.& affi.& quæ diffusè scripsit Fel.in c.constitutus.colum.j.& seq.de reſcrip.si modo audiendus est, qui negat expressionem valoris esse veram, non ꝙ deo cur non sit audiendus, si velit suam negationem probare. Scdo q̃ exceptio impressi valoris est meri facti.ca. ad audientiam.de reſcr traditur per Panor.in d.c.ad aures.de
5 † exceptionibus autem consistentibus in facto cognoscũt iudices seculares,licet ex tali exceptione facti ĩferri possit decisio iuris spiritualis,de quo non contenditur; ſm Bal.in aut.& qui iurat.col.ix.vers.quæro qualiter.C.de ho.auc.in pos. nam & de q̃titate pretij & de pacto de retrouendẽdo q̃ facti sunt, cognoscit iudex laicus,licet ex his interatur ad decisũ iurarie prauitatis.c.ad nostrã.de emp.& ven.c.illo vos de pig. ſm Bar.
§ & alios *cõiter* in l.Titia.ff.lo ma.& in l.omni innouatiõe. vbi etiam Pau.de Cast.C.de sacros.eccl.cum concor.adductis per Alex.cons.ix.præstantissimę doct.lib.iiij.& Pan.cons.64. libr.j. Hinc est q̃ iudex laicus potest cognoscere opposita per beneficiatum q̃ patronos, q̃ iuri patronatus renunciauerit, q̃ia in facto consistit.c.significauit.quod ibi no.Car.& Fel.de test. licet causa iuris patronatus sit spiritualis,seu mixta.c.quanto de iud.Idem ergo respondendum in exceptione suppressi valoris,quæ magis in facto versatur,quã renuntiatio,quæ generaliter non reddit titulum inualidum.c.admoneт.& ibi no.de renuncia.sicut facit suppressio valoris,& traditur in regula Bonifacij.lxiij.exceptionem.Confirmatur,quia si licet actori corãm laico probare titulum & illum colorare ad iustificandũ possessorium,licere quoque debet reo probare exceptiones, ex quibus vult ostendere titulum non esse coloratum c.constitutus.& ibi Fely.in prin.de testib Facit regula non debet.de reg.iur.Si vero curia velit duntaxat cognoscere de nudo possessorio,& non de colore titulorum,certè debet manu tenere antiquiorem, qui probauit se titulũ habuisse ab ordinario collatore,qui dr titulus coloratus ſm Imo: & alios in c. cum nostris.de concess.præben.& Fel.in c.in nostra.col.xxxvj.de reſcri.Nam vbi constat de titulo colorato vtriusque qui prior possidet,potior est iure in possessorio iudicio retinendæ.c. li-
6 cet cau am.de proba.quia posterior † possessio pręsumitur clãdestina.secundũ Bart.in l.si duo.ff.vti possi.Bal.in l.ordinario. C.de rei ven col.iiij.Pet.de Anch.consũ.274. ad declarationẽ, Cur.Seni.cons.24. super eo.alibi sæpe de hoc.

RESP. XVIII. & de Reſcri. XI.

Vitertio Licitè affinitatis gradu cõiunctos ad q̃hendas nuptias potest habilitare cum eis quoque dispensare poterit,qui eodem affinitatis publica honestatẽ coniunctam habentis iunguntur, cum annexa sint adeo quòd seiungi non valent.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas aliquando licita est aliquando illicita.*
2 *Affinitas illicita non habet publicam honestatem annexam,sed licita affinitas habet adeo coniunctam honestatem,vt vnum ab altero separari non possit.*
3 *Dispensatio quantumcunque odiosa,extenditur ad coniuncta,& cõnexa.*
4 *Connexorum idem est iudicium,& eadem natura.*
5 *Priuilegij pars vna ambigua,debet intelligi secundum verba clarè posita in alia parte.*
6 *Extensio fit ex identitate rationis de casu ad casum etiam in facultate dispensandi.*

Respon.interpreta.

Videtur q̃ facultas dispensandi concessa domino Petro Sextoris per Leonẽdecimũ, eum tertio aut quarto affinitatis gradu, debeat intelligi de tertio gradu affinitatis absque publica honestate:per id quod dixit Io.And.in arbore affinitatis, vbi tenet,q̃ dispensatus vt possit ducere vxorem non obstante.q̃ sit in tertio affinitatis gradu,non censetur dispensatus vt possit ducere vxorem in tertio gradu affinitatis coniunctæ cum publica honestate,sequitur Pan.in c.non deber.de consan.& affini.& Gemi.cons.32.pro expeditione dubiorum.col.iij.coprobatur,quia dispensationes sunt odiosæ & strictè interpretandæ.d.c.j.de filiis presby.lib,vj.cũ ſi.Corroboratur, quia remoto vno impedimento non censetur remotum aliud,ergo, &c. c.ex tuarum.de auctoritate & vſu pal.l.ſi domus.ff.de ſer.vrb. præ.Dato ergo,q̃ per dispẽsationem sit remotum obstaculũ affinitatis,tñ adhuc remanet impedimentũ publicæ honestatis.Ex quib.vr,q̃ nob.Iaco.de Coereis,licitè recuset traducere honestam mulierem Ioannã Moretã,pp impedimentum publicæ honestatis,super quod.Petrus sextoris non vr potuisse dispensare.Præmissis & similib.non attentis ꝗrium respondẽdum arbitror,Et pro maiori dilucidatione præmitto, q̃ affini-
1 tas est aliquando † licita, aliq̃ illicita.Illicita est q̃ ghitur per illicitum coitũ inter consanguineos masculi & ipsam fœminã.c.veniens.de eo qui cognouit consan.vxo.suę.Licita verò est illa quæ ghitur per licitum coitum,puta cum sponsa de futuro,vel de præsenti.c.q̃ super his. & fere per totum. de ꝙsan.
2 & affini.Secundo præmitto q̃ † affinitas illicita non habet publicã honestatem annexã,sed licita affinitas adeo hẽt ꝙnctã publicam honestatem,q̃ vnũ ab altero separari nõ potest, vt

declara-

declarat Pa. in c. ſpõſam. de ſpon. Iſtis ſic præmiſſis deſcendo ad punctũ, dico q̃ d. Pet. hẽt expreſſam facultatem ſuper iij. & iiij. affinitatis gradu ẽt coniunctæ cũ publica honeſtate, quod ſic probatur. Sanctiſſimus d. nr̃ Leo Papa, q̃ceſſit ſibi facultatẽ diſpenſandi ſuper iij. & iiij. gradu affinitatis licitæ & illicitę, ergo etiam ſuper tertio gradu affinitatis coniunctæ cũ publica honeſtate, quæ ab affinitate licita ſeparari non poteſt, vt dixi in ſecundo præmiſſo, & iſtud ponit gladium ad radicem, quia
3 †diſpenſatio quantuncumque odioſa extenditur ad connexa. ſm Io. And. in addi. Spe. ti. de leg. §. fi. verſ. iiij. Hinc eſt, quòd diſpenſatus ad ſubdiaconatum & diſpenſatus ſuper pluralitate bñficiorum, intelligitur etiam diſpenſatus ſuper reſidentia ſm gl. in c. ſiquis in clero. vij. q. j. diſpenſatus ad bñficiũ curatum non obſtante defectu ætatis, videtur etiam diſpenſatus, vt non teneatur ſe promoueri facere ī. annum ad ſacerdotiũ iuxta concilium Lateranen. de quo in c. licet canon. de ele. li. vj. ſm Pan. in c. quia in tñ. de præb. poſt gl. ibi, quæ vult q̃ diſpenſatus ſuper canonicatu, intelligatur etiam diſpenſatus ſu
4 per præbenda. Facit, quia connexorũ †idem iudicium & eadẽ eſt nã. c. quanto. de iudi. l. eum actũ. ff. de neg. geſt. Et ſi hoc habet locũ in diſpenſatione, quæ eſt odioſa, multò magis ꝑcedet in facultate diſpenſandi, quæ eſt fauorabilis, & latè interpretanda, vt ſtatim ſubiiciam. Sed ſtatim dicet aliquis nõ conſtare, q̃ Papa cõceſſerit facultatem diſpenſandi, etiã ſuper tertio gradu affinitatis licitæ, quia Papa in ea parte, in qua dat facultatẽ diſpenſandi ſuper affinitate licita & illicita, ſe ipſum reſtringit ad forũ ꝓſcientiæ tñ. Ad iſtud rñdeo, q̃ etiam Papa ꝑceſſit facultatẽ diſpenſandi etiã in foro fori, quod plurib. rõnib. demonſtratur. Primo ex illa clauſula, qui ex quauis licita vel illicita, &c. quæ ad vtrumq; forũ refertur. Nec obſtat, q̃ poſtea inferius Papa dicat in foro conſcientię duntaxat quo ad illos, q̃ ad illos q in tertio aut quarto conſanguinitatis, aut affinitatis gradu exiſtentes ꝓxiſſent quia ibi Papa declarat & reſtringit facultatem ġnaliter cõceſſam, dicendo q̃ procedit generaliter in foro conſciẽtiæ, ſed in vtroque foro procedit tm quo ad illos, qui ſunt in tertio aut quarto, &c. Certũ autẽ eſt, q̃ reſtrictio & declaratio debet intelligi ſm terminos præcedẽtis diſpoſitionis. q̃ reſtringitur. l. fin. §. cui dulcia. ff. de vi. tri. oleo q̃ lega. l. nam quod liquidè. §. ſi. ff. ſole penu leg. not. per gl. & Bar. in l. j. ff. de re. iur. Et ſi iudex bñ aduertat ad verba priuilegij, caſus iſte ſibi videbitur clariſſimus. Corroboratur, qa
5 vna pars priuilegij †ambigua debet intelligi ſecundum verba clare poſita in alia parte. l. vtrum. vbi Bar. ff. de peti. hær. l. quem admodum. vbi etiam Bar. in §. hæc verba. ff. ad l. Aquil. & Panor. conſil. 37. videtur j. libro j. l. qui filiab. vbi Mod. ff. de lega. j. Verba ergo illa ſuper tertio aut quarto gradu affinitatis, ſi ambigua forent, ex verbis præcedentibus claris, declaranda & interpretanda forent, & maximè, quia præcedentia declarant ſequentia. l. talis ſcriptura cum vulgaribus. ff. de legat. primo. Secundo etiam ſi Papa non conceſſiſſet expreſſe facultatẽ diſpenſandi ſuper affinitate tam licita, quam illicita, ſed ſimpliciter, tamen in caſu occurrenti cenſeretur conceſſa facultas diſpenſandi ſuper affinitate etiam licita, & ſic coniuncta cum publica honeſtate, quia ex identitate vel maioritate rationis
6 fit extenſio †de caſu ad caſum, etiam in facultate diſpenſandi, quę fauorabilis eſt c. fi. de ſimo. c. ſi cui. de præbend. in vj. &
50 voluit Bart. quem alij cõiter ſequuntur in l. ij. in princip. ff. de iud. Fel. in c. poſtulaſti. col. xiij. verſi, limita iiij. de reſcrip. & latè in d. c. fi. Sed ſic eſt, q̃ Papa dedit ptãtem diſpenſandi ſuper ſecundo & tertio gradu ġſanguinitatis, ſuper quo difficilius ſolet diſpenſari, quam ſuper ſecundo & tertio gradu affinitatis licitæ. c. literas. & ibi notatur de reſt. ſpo. & traditur per Io. Lopis in tracta. de mat. in v. charta. verſi. ſed quæritur vlterius, ergo etiam dicendum, q̃ facultatem diſpenſandi conceſſerit ſuper eo, quod eſt minus. argu. regulæ, non debet. de regu. iur. Et ſic verba illa ſuper ſecũdo aut tertio gradu affinitatis ſumpto arg. à poteſtate maiori de qua. s. erunt interpretanda tam de affinitate licita quàm illicita. Et facit ad hoc, quia etiam in odioſis verba intelligenda ſunt in potentiori ſignificatu. cap. pen. de ſenten. excommunic. & ſic illud verbum affinitatis, intelligendũ eſt de affinitate licita, quę eſt potentior. ad & hoc ſeruit conſilium Calde. conſilio primo, ſub rub. de conſanguinitate & affinitate, vbi conſuluit, quòd poteſtas diſpẽſandi ſuper tertio conſanguinitatis gradu, intelligitur etiam ſuper tertio gradu ex vtroque parente. Nec refragantur premiſſa in contrarium deducta, quia loquuntur in diſpenſationibus odioſis, nos in ptãte diſpenſandi fauorabili. Item loquuntur in diſpenſatione ſuper affinitate ſimpliciter, nos in facultate diſpenſandi ſuper affinitate licita & illicita, ac etiam ſuper conſanguinitate.

RESP. XIX. & de Reſcript. XII.

ET Iuuonis gratia obreptitia nullius ſit momenti, nõ tamen religioſi qui prioratum Montiſclauſi eccleſiæ ſcī ſpũs vniri impetrarunt, obrepſiſſe dãr. Nec enim ſuggeſſerunt Leoni x. q̃ eccleſia foret collegiata, ſed q̃ ipſi collegium faciunt. Quod à vero conſtat non deuiare, cum ſimul conueniant, Rect. annalem habeant, & ſyndicum vnoque cõ fraternitatis ſcī ſpũs noīe nuncupentur. Quæ ad conſtituendum collegium abundè ſufficiunt, quanquam communi careant arca, dormitorio, & refectorio.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio & obreptio vitiant ipſo iure gratias ad beneficia & quã do literæ dicantur ſubrepticiæ, nu. 2.*
3 *Collegium quid ſit, & quid ad eius eſſe requiratur, nu. 5.*
4 *Priuilegium ex quanti temporis curſu præſumatur.*
6 *Prælatus ſpecialis an requiratur ad eſſentiam collegii, & quid præterea, nu. 7.*
8 *Presbyteri poſſunt conſtituere collegium in aliqua Eccleſia promiſſis dicendis.*

Reſpon. interpreta.

QVæritur An vnio facta de eccleſia prioratus Montiſclauſi eccleſiæ ſancti ſpiritus vitio ſubreptionis & obreptionis oppoſito, de quo in articulis mihi exhibitis, fuerit & ſit nulla. Certiſſimi enim iuris eſt quòd ſubreptio & obreptio vitiant
1 gratias ad beneficia † ipſo iure. c. ad audientiam. de reſcr. qui tex. etiam procedit in gratia vnionis beneficiorum, ſm Cal. conſi. vlt. ſub rub. de rebus eccle. non alie. Oldra. conſi. 262. ín qõne. quæ ponitur per Panor. cõſ. 101. in qõne. quę vertitur. in j. parte. & Dec. conſi. 168. Reuer. parer. column. j. vel ſaltem venit annullanda vt per Rotam, ſub rubri. de rebus eccle. nõ alie. deciſ. in antiquis. Videtur autem q̃ hmõi vnio dici poſſit ſubreptitia, & obreptitia, quia falſo dr expoſitum Leoni. x. Pontifi. Maxi. quod fratres Sancti ſpiritus faciũt collegium, & ob id Sanctiſſimus do. noſter motus videtur ad vniendum aliud beneficium eidem eccleſiæ ſancti ſpiritus vti collegiatæ, quam vnionem non feciſſet, vel non ita de facili, ſi ſciuiſſet non eſſe collegiatum. cap. poſtulaſti. ibi. de ſeui. de reſcrip. & c. ſuper literis. eo. ti. & ibi Fel. col. v. inquit, q̃ literæ vnionis
2 dñr ſubreptitiæ †, ſi cã expreſſa ad iuſtificandam vnionẽ non ſit vera. puta ſi aſſeraẽ. q̃ ecc eſia ſit pauper, cũ ſit diues, quod procedit etiam ſi vnio fuerit facta motu proprio, ſm Cardi. cõſi. 96. Papa vniuit. Verũ præmiſſis non obſtantib. puto cõtrarium de iure concludendũ, tum qa verũ eſt, q̃ dicti fratres conſtituunt collegiũ & collegialiter viuunt. Tũ quia, vnio facta fuit eccleſiæ ſancti ſpiritus, & non collegio. Quòd autem dicti fratres conſtituant collegium, ſic probatur. Cui conuenit diffinitio, debet ẽt cõuenire diffinitum. l. j §. dolũ. ff. de do-
3 lo. Diffinitur aũt collegiũ ſic, Collegium †eſt collectio corporum rõnabilium, ġſtituẽs vnũ corpus repreſentatũ. ſm Card. Floren. in c. dilectus. de exceſ. præla. vel Collegiũ eſt collectio plurium corporũ inter ſe diſtantiũ, vno noīe nuncupatũ. ſm Bal. in rub. C. pro ſoc. vtraq; diffinitio ꝓuenit ꝓgregationi horũ fratrũ, qa ſimul habitãt, & ſimul ꝓueniunt, & ġnr eſt collectio, ſm Bar. in rub. ff. de coll. illici. Conuenit etiã verbum corporũ. inſti. de rebus corpo. & incorpo. etiam adaptatẽ verbũ ꝑlurium, qa ſunt vltra tres, qui ſufficiunt ad faciẽdũ collegiũ. l. Neratius ff. de verb. ſig c. j. de ele. Conueniunt alia verba, ſci icet rõnabiliũ ad dñiã gregis, & armenti, & faciunt vnũ corpus repræſentatũ ſeu fictũ, qđ ꝓfraternitas ſancti ſpũs nũcupatur, vt expreſſe aduerſantes in ſuis articulis confiteantur. Et veritas nr̃æ cõſultationis clarius apparebit, ſi ſpãliter rollãtur q̃ in ꝓtatijs articulis deducuntur. Nõ obſtat igit̃, dũ dr̃ q̃ ex prima ua inſtitutione nõ fuit eccl̃ia ſancti ſpũs fundata, vt ibi eſſet collegiũ. quia eſto, & ita ſit, nõ ſequitur q̃ ex poſt nõ potuerit effici collegiata vel ex ꝓſuetudine, vel ex priuilegio. Nõ obſtat dũ negat cõſtare de aliquo priuilegio vl̃ ꝓſuetudine, qa poſſem primò rñdere, q̃ ex quo ipſi frẽs ſũt ī quaſi poſſeſſione iuris collegialis, iã tãto tpe cuius initij memoria nõ
4 hẽtur ex tali curſu tpis pſumit̃ †priuilegiũ, ſm Bar. in l. cũ de in rẽ verſo. ff. de vſur. Ant. & Panor. in c. peruenit. de cenſi. & in c. cura. de iure pat. Old cõſ. 296. Alex. cõſ. 6. lib. j. Sed oreſpõdetur, q̃ ex quo ſunt in quaſi poſſeſſione exercendi iura collegialia, iã tot annis, negari non ꝑt. q̃ ex tali poſſeſſione non ſit fundata eorum intẽtio, ita q̃ alio nõ apparẽte habenda eſt
5 pro collegiata †ſm Panor poſt alios in c. nobis. de iure patro. & Hoſt. in ſumma, de excel. præla § j. ver. ſubditi verò. ſub quo modo ſcietur. vbi concludit. q̃ ex vſu cognoſcitur vtrum

ſit

sit collegiata vel non. Si enim clerici ibidem deseruientes cō
sueuerūt syndicum eligere, tractatus facere, arcā communē
vel sigillum commune habere, collegiata iudicatur. Et maxi
mè hoc verū est, si ꝙ sueuerint sibi aliquē eligere in prælatū si
ue in caput. c. j. de elect. Ita Pan. in d. c. nobis & Cardi. in d. ca.
dilecto. Cū igit dicti fratres cōtinuò sibi Rectorē elegerint,
syndicū, & tractat' fecerit, aliáq; peregerint, quæ citra ius &
nomen collegij fieri non possunt, certè iudicandum est ꝙ ipsi cōstituant collegium. Nec obstat dum dr, ꝙ eorum Rector
annalis est, quia ad esse collegij nō requiritur, ꝙ habeant prę
6 latum † specialem, sm Inno. in c cum non ignores. de præb.
Pan. in c. j. de elect. Bar. in l sodales. ff. de colleg. illi. Bald. ī rub.
C. pro so cum concor. adductis per Fel. in c. ex literis. colu ij.
de consti. Cum igitur de essentia collegij nō sit, ꝙ vllus adsit
plat⁹ si mō deputet plat⁹ ad tempus, non desinet esse colle
gium, vt de Abbatissa dr, q̄ ad tps solet eligi. ita Archid. in c. si
cut in vnaquaque. xxj. q. 2. Non obst. deniq; dum dr, ꝙ isti fra
tres nō hnt arcā cōem. quā solēt hre collegiati. l. j. ff. ꝙ cuius
que vniuer. nomine. nec sigillum cōmune d. c. dilecta. nec re
fectorium, nec dormitoriū cōmune, iuxta text. in c. cum mo
nasterium. de statu mona. quare respondet, ꝙ licet ista sint q̄
dam signa collegij, tñ sunt & alia. s. syndicū creare, tractatus fa
cere, cōmuniter habitare, & alia plura. c. tertio loco. de pben.
c. inter dilectos de don. & ad faciendum collegium non sunt
necessaria omnia copulatiuè, sed aliqua ex eis sufficiunt, sm
Card. floren. in clemen. vt hi, qui, in 4. q. de æta & quali. & ita
7 cōcludunt † Host. & alij in locis allegatis alternatiuè loquē
tes. In casu autem nostro ferè omnia signa concurrunt, videli
cet electio syndici, tractatus, cōis habitatio, cōe dormitoriū,
cōis fraternitas, electio rectoris, si plura alia. quo sit vt sine du
bio rndendum sit eos collegium facere. vltimo & si ecclesia
sancti spiritus nō esset collegiata, nō tñ vnio dici posset obre
ptitia, qa in pcibus non dr ꝙ sit collegiata. Sed qd in ea adest
collegiū clericorū & psbyterorū ꝙ missis celebrandis, & ho
ris Deo psallēdis ibidē mancipatorū, & hoc verissimū est, nā
sm Inno. in d. c. dilecta clerici & psbyteri possunt constituere
8 collegium † pro missis celebrandis in aliqua ecclesia, licet ipsa
nō sit collegiata. & ibi Car. q. vij. decidit, ꝙ omnia collegia, q̄
intuitu pietatis puta ꝙ missis celebrādis, vel oppressis iuuādis
p̄stituūtur, sunt à iure approbata. & idem tenet Bar. in d. l j §.
sed religiōis. ff. de colleg. illi. & Bald. in d. rubr. C. ꝙ socio. Se-
q̄t ergo, ꝙ vnico caret vitio obreptionis & subreptionis, &c.

RESP. XX. & de Rescrip. XIII.

EXEQVENDA est Pontificis gratia & si scripta signa
táque non sit, si aliter cautum specialiter lege non reperia-
tur, quæ lex cum sit exorbitans, non est extra casum suū
aliqualiter protrahenda.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura non est de essentia gratiæ.*
2 *Collatio facta nutu, valet.*
3 *Gratiæ effectus consistit in verbo fiat.*
4 *Gratia perficitur ex sola signatura.*

Respon. Interpreta.

1 DEIVRE sufficit signatura, imo sufficit sola gratia oro
Potificis prolata, absque signatura hoc modo, fiat vt
petitur non. n. scriptura † est de essentia gratiæ, secun-
dum Card. in c. q. sqs de elect. Bal. in l. fi. C. de communi
seruo manu. Fel. in rub. de consti. col. pen. & in c. Rodulphus.
2 col. xvij. de re crip. hinc est ꝙ valet collatio facta nutu, secun-
dum Bald. & Barb. in rub. de rescrip. & dato ꝙ exigeretur scri
ptura sicut in priui legis. c. porro. de priui. & per glo. in c. j. §.
posti q̄ de censi. ib. vj. Satis tamen & sufficienter dr hmōi dispē
3 satio ꝙ ripra, si reperiatur scriptum verbum fiat, † quia in eo
cōsistit effectus gratiæ, iuxta illud Geneſis, fiat lux, & facta est,
vt per Felyn. in d. c. Rodulphus. nec requiritur aliqua expedi-
4 tio literarum. quia ex sola signatura † perficitur gratia. c. insti-
tutionis. cum glo. sol. xxv. q. 2. & in cle. dudum §. nos etenim. de
sepul. & Panor in c. nosti. de elect. in c. in nostra. de reseri. Nec
obst. regula cācellariæ xxix. in ordine incip. Item, quòd om-
nes, quia loquitur in commissionibus causarum & processi-
b⁹ habēdis super gratiis ad beneficia, quarum bullæ non fue-
runt ꝙ editæ, vnde non est facienda extensio ad dispēsatio
nes, cum talis regula sit exorbitans. l. ꝙ verò 2. & l. in singu-
lare. ff. de legi. cum vulgaribus.

RESP. XXI. & de Rescript. XIIII.

DENVO Impetrans nouā prouisionem super beneficio
simoniacè obtēto, licet nec de simonia, nec de c. licet ca-
non, nec de fructib. perceptis post annum ante promotionē
ad sacerdotium exprimere teneri non videatur. Nihilominus
hmōi qualitates de iure sunt exprimendæ, quia difficiliorem
reddere solent concedentē, vt impetrans impetratis gaudere
possit, nec princeps alicui simpliciter prouidens intelligitur
derogare iuri communi, nisi id ex certa scientia agat.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans nouam prouisionem super beneficio simoniacè obtento, tenetur exprimere ꝙ vacat ex capite. c. licet canon. & vide n. 4.*
2 *Beneficiū cogruè dici non potest vacare ex duplici cap. & vide n. 10.*
3 *Impetrans non tenetur exprimere nisi qualitates vacationis in iure expressas, etiam si non expresse aliquantulum difficiliorem redderent concedentem. & vide nu. 6. & nu. 12.*
5 *Simoniacus non potest ad beneficium dispensari nisi per pontificē ex magna causa, & misericordia.*
Simoniacus largè intrusus dicitur.
7 *Beneficium simoniacè obtentum de iure cōi non potest immediatè obtineri sine dispensatione, quæ non præsumitur, nisi probetur.*
8 *Bonæfidei possessor facit fructus suos, maximè consumptos.*
9 *Simoniacus tenetur verba facere de fructib. perceptis ante nouā impetrationem, cum illos sine titulo acquisierit.*
Simoniacus tanquam fur, tenetur ad restitutionem fructuum.
11 *Impetrans nouam prouisionē super beneficio exprimere dēt ꝙ non fuerit promotus ad beneficiū in primo anno post fruct. ceptos. Actus ex intentione iudicatur.*
13 *Vnio dupliciter fit aut per incorporationem seu adiectionē, aut per confusionem seu communem mixtionem.*
Ecclesiæ per incorporationem alteri ecclesiæ vnitæ, sunt tāquam pedisequæ illius cui vniuntur.
14 *In ecclesiis simul vnitis in dubio præsumitur illa principalis quæ plures habet conductus pro se, & ibi vide plura de ordine scripturæ ac nominationis.*

Respon. Interpreta.

QVOD Impetrans nouam promotionem super beneficio
simoniacè obtento, quod vacare dr etiam ex cap. c licet
1 canon. de elec. in vj. de tali vacatura † non tenetur facere men-
tionē, sed sufficiat dicere se simoniacè obtinuisse. Istud in pri-
§ mis probatur, quia cōis est doctorū sntia de mo vacationis nō
esse necessariò faciendam mentionem, sed sufficere simplici-
ter dicere beneficium vacare, cum per hoc omnis modus va-
cationis comprehendatur. vt est gl. in c. propter. de rescrip. in
vj. in verbo vacabunt. & in c. cupientes. de elec. lib. vj. Lapus al-
legatione vj. col. ij. Fel. in c. in nostra. in xxxvij. corolario, de re
scr. & ibi plures concordantes, vnde præsupposito ꝙ etiā hoc
beneficium quod impetrat, vacet ex dicta constitutione, tamē
de tali vacatione non oportet facere mētionē. Secundò pro-
batur, quia certum est quòd ex cap. simoniæ etiam per alium
vt in cio, & ignoranti commissæ, iam vacabat beneficium sal
tem de iure. tex. sunt ad hoc in c pe. de elec. in c. nobis. & in c.
de simoniacè, & ibi Ab. de simonia tex, in c. pntiū. & in c. qui-
cunque j. q. v. & extra c. ij de simo. cum ergo iam vacaret ex c.
2 simoniæ, non potest † dici amplius vacare ex c. licet canon. vt
tenet Rota in tit. de rescrip. Fely. in c. ij. & in c in nra. versi. scias
etiam. de rescriptis. & Rota in tit. vt lite pen. deci. vlt. Butr. con
si. 64. in Christi nomine. Tertiò, quòd ad hoc non teneatur, fa
cit rl'a generalis, quæ traditur in mā impetrationis bnficiorū,
3 q̄ est, ꝙ impetrans † non teneatur facere mentionem nisi de
qualitatib. in iure expressis, quas possūt glo. in cle. j. de præb. q̄
ibi sequunt oēs, & tenuit Cald. cō. vj. in ti. de præb. Inn. in c. su-
per literis. de rescript. & ibi Fel. versic. limita primò. & idem in
c. ad aures. eo. ti. cum concordantib. per eum adductis. quæ re-
gula ampliatur etiam si esset talis qualitas, quæ difficiliorem
redderet concedentē, vt voluit Aegyd. Bellamera decis. vj. qu.
viij. incipi. conclusio ex Roram, quem refert & sequitur Fely. in
c. postulasti. versi. declara etiam. de reseri & Rota eo. tit. decisi.
xxxij. in nouis. cum ergo ista qualitas non sit in iure expressa,
vt exprimi debeat, vr concludēdum dictum impetrantē non
teneri de ea facere mentionem, & quòd non teneatur, est do
ctrina Card. & Anch in clemen. si Romanus. de præb. quam re
fert. & dicit multos sequi Felyn. in d. c. postulasti. column. pen.
vbi voluit ꝙ intrusus imperrans beneficium non tenetur fa-
cere mentionem de sua intrusione. ¶ Sed his non obst. verita-
tem pro cui dubio crederem esse in contrarium. s. ꝙ teneatur

prædi⁹ tus

Resp̃sa Io. Fran Ripæ in lib. primum Decr.

prædictus impetrare volens de tribus facere mentionem. Primo, q̃ simoniacè beneficium tale obtinuerit. Secundò, q̃ fructus ex eo hactenus perceperit. Tertiò, q̃ bñficio priuatus sit
4 ex p̃stõne † c. licet canõ. ppria qualitate q̃ ad eius exp̃ssionẽ teneatur, facit. quia vt iam dixi. §. pp simoniã ẽt eo ignorante cõmissam cogit̃ bñficium dimittere, vt sunt tex. in c. p̃tium. j. q. v. & in c. sicut. in prin. cũ §. de simo Nec cũ tali simoniaco,
5 vt idẽ bñficium retinere possit, p̃t per aliũ q̃ per † pontificem dispensari fm Pan. post Anto. de Butri. in c. pen. in ij not. de elec. p̃ tex. ibi. & idẽ Pan. post Cald. ĩ c. de simoniacè. co. ij. ver. & ideo de simo Imo cũ tali simoniaco, ẽt nisi ex maxima misericordia per summũ Pontificẽ dispensat̃, vt dicit tex in d. c. quicunq;. j. q. v Host. & Pan d c. de simoniacè. cũ ergo hæc sit talis qualitas, q̃ de iure cõmu. impedit impetrãtem illud bñficium tenere, certè de ipsa erit faciẽda mentio, quia de omni
6 † qualitate in iure expressa est fienda mẽtio, ẽt si nõ redderet q̃cẽdentẽ difficiliorẽ. c. si motu. de p̃ben. in vj. c. si p̃ponente. de rescri. firmat latè Fel. post multos in c. super lris. col. ij. de rescr. à fortiori si nõ solũ difficiliorẽ redderet sed ad oĩmõ de negandũ induceret. Scdò adducit̃. nã certũ est q̃ de intrusione ad bñficiũ qd̃ ĩpetrat̃, est necessariò fiẽda mẽtio. fm Ab. in c. cũ iã dudũ. col. ij. de p̃bend. Dñs. in c. cũ qui. de p̃b. in vij. Fel. in c. in nra. col. viij. & in c. postu. in fi. de rescri. cũ q̃cord. Sed simoniacus largè intrusus dr̃. vt vult glo. & ibi Card. ita illa declarat in c. nisi. in prin. de renũ Dñs. in c. pp. xix. dist. vbi vult ileũ dici intrusum, q̃ licet hẽat titulũ à superiore venit tñ bñficio priuandus, & q̃ dicat̃ intrusus q̃cludenti arg. p̃batur p̃ Fel. in c. in nra. col. ix. de rescri. Cald. titu. de p̃b. q̃. xj. & eorum dcã p̃bantur ẽt respũ simoniaci ignorãtis. meritò ergo de tali simoniaca possessione erit fiẽda mẽtio. Tertiò & vltimo. istud q̃cludenter p̃batur. qa ad hoc vt valeat collatio istius bñficij, non sufficit sola collatio, sed requirit̃ ẽt dispensatio, aut q̃ collatio virtualr̃ in se grineat dispensationẽ, cũ de iure cõm. bñ-
7 ficium simoniacè obtentũ, idẽ non possit † immediatè obtineri. d. c. h. de simo. sed sit necessaria dispensatio, vt dixi. §. certè nisi Papa informet̃ de tali simonia non poterit dici q̃ferendo dispensasse, p̃ not. in c. de multa. §. q̃ verò. in ca. extirpande. de p̃b. vbi Trinceps q̃ferendo indigno, nõ vt dispẽsare nisi cõstet de certa scĩa indignitatis. vt tenuit Dñs. post Inn. in c. cũ q. vlti. col. de p̃b. lib. vi. Bart. in l. Barbarius. ff. de offi. prætor. Old. p̃fil. 125 Pan. in c. cũ in cũctis §. inferiora. s. de elec Fel. in c. postulari. versi. & ista limitatio p̃cedit, vbi expressè in terminis nris dixit, q̃ ad hoc vt valeat collatio facta ei q̃ iniustè possidebat, oportet illam possessionem exprimere, vel Papam ex certa scĩa cõferre faciũt multa, q̃ accumulat Fel. in d. c. postulasti. versic. circa quartũ. Ad secundam qualitatem deueniendo, q̃ est nunquid de fructibus p̃ceptis maximè post annum à tpe ademptionis teneat̃ facere mentionẽ, licet videat̃ prima facie dicendum q̃ non. cũ p̃supponit in facto eo ignorante simoniã cõmissam. & hactenus ignorasse dici deber bona fide
8 possedisse. & tanq̃ bona fide possessor fructus † fecisse suos. l. bonæ fidei. ff. de acq. rer. do. l. & ex diuerso. cũ gl. ff. de rei vẽd. grauis. de rest. spol. cũ ibi notatis, maximè si sint consummati, §. & si in rẽ. cũ gl. insti. de offi iudi. præcipuè cum isti sint fructus bñficij ratione seruitii in stipendium competentes. c. cum fm. de p̃b. vñ ad eorum expressionem vr̃ non teneri, cum nõ teneat̃ ad restõnẽ. arg. c. cũ q̃tingat. & ibi gl de offic. dele. l. ad p̃bõnẽ. C. de p̃ba. Scdo, p̃ ea pte facit doctri. Card. & Arch. in clem si Romanus. de p̃ob. vbi dñt q̃ si impetrans beneficium nõ facit mẽtionẽ de illicita fructuũ p̃ceptione, nõ inficit collatio. & corũ decisionẽ refert & sequit̃ Fe in d. c. postulasti. in fi. versi. primus casus ẽ & hãc doctrinã iã s. Allegaui. Tertio, p̃ ea pte adducit̃, nã cum in isto bñficio simonia interuenerit bñficiato ignorante, ipsiq̃ue illico vbi ad eius notitiã peruenit illud sit paratus dimittere, cum peĩat hoc sibi de nouo q̃ferri, nõ p̃t dici simoniã cõmisisse, nec illam ratã habuisse. c. de Paribus. de simo. c. j. q. v. l. consensisse. ff. de iud. & tali simoniaco ignoranti, ius solum mandat dimittere bñficium. vt in d. c. de Paribus. in verbo dimittãt. & in d. c. nisi cum pridẽ. in prin. imo nec dimittere posset sine superioris auctor. in cuius manibus hẽt resignare. & vtrobiq; tenet gl. Ant de But. & Pan. nõ vr̃ iste impetrãs ĩ aliq̃ deliqsse cũ iuris p̃cepto satisfecerit, vñ p̃ñs ad fructuũ legitimè p̃ceptorũ restõnẽ non venit astringẽdus. Quibus nõ obstãtibus p̃rium credo de iure
9 verius. s. q̃ immo teneatur de p̃ceptis fructibus † facere mentionem, p̃ quo adduco, certum. n. est q̃ ille titulus simoniacus virtute cuius iste impetrans fructus p̃cepit est inualidus, cum talis collatio veniat cassanda. c. nobis. cũ si. de simo. sed titulus inualidus hr̃ pro non tit. ẽt q̃tũ ad fructuum acquisitionẽ, p̃ut tenet Inn. in c. q̃sultationibus. in prin. de iure pat. cuius dictum approbat Bal. in l. ij. de serui. & aqua. Lud. Ro. q̃. 254. Fel. in c. cũ cã. col. iij. ver. & ex omnibus istis. de offi. deleg. & q̃ hẽat p̃ nõ tit. ẽ gl. in c. nõ liceat. xij. q. j. Abb. in c. 2. de reb. eccle. non alien. cũ ergo tales fructus sine ti. p̃ceperit, ad illorũ restõnẽ, aut saltẽ exp̃ssionẽ tenet̃. & ad hoc p̃bãdum facit gl. d. c. nisi. in prin. de renũ. q̃ vult simoniacũ dici furẽ, & tanq̃ fur tenetur ad furtum restituẽdum, vt dicit Ant. de But. in c. dudũ. el ij. in ij. not. de elec. q̃ q̃cũq; recipit fructus bñficij q̃ illud nõ ẽ iustè adeptũ, dr̃ fur, & furtum cõmittit. Immo fm Pan. ibidẽ. in v. not. furtum cum sacrilegio cõmittit̃ tales fructus retinendo Scdo, pro hoc adduco doctrinã Spec in titu. de dispẽ. §. dicendũ restat. circa fi. ver. sed pone q̃ aliqs vbi dicit q̃ nõ solũ de iniusta detẽtione, sed ẽt de fructuũ p̃ceptione tenet̃ impetras facere mẽtionẽ, nisi ipsos in vtilitatẽ eccle siæ q̃uertisset, & idẽ ẽt tenuit do. suus quẽ ipse allegat in c. postulasti. de rescr. & dicit Io. And in addi. ad Spe. in loco. s. allegato, q̃ cũ Papa Io. iustificasset titulũ cuiusdã schol. suĩ, voluit q̃ dimidia fructuũ p̃ceptoru cameræ suę applicaret̃ & illud dictũ Spe. sequit̃ Minus in reptorio, in verbo gram bñficialẽ refert & cõmendat Fel in c. in nra. co. viij. ver. tm̃ in hoc vltimo. de rescr. Idẽ tenet Io. And. in d. c. postulasti. Phili. Fra. in c. eũ q. col. ij. in gl. in verbo obtinebat. de p̃b. li. vj. Tertio p̃ hoc adduco, nã dispensatio supplalitate bñficiorũ nõ valet, nisi fiat mẽtio de illicita fructuũ p̃ceptione. vt tenet Io. And. & Cõpo. in c. dudũ. ij. de elec. Abb in c. ad aures. ver. p̃ hoc etiã dicas. de rescr. ita nec valebit collatio huius beneficij illicitè detẽti nisi fiat mẽtio q̃ illicitè detinebat fructꝰ ide p̃cipiendo, qa vt dicit Dñs. in c. nõ p̃t de p̃b. in vj. qualitates exprimẽdæ ĩ dispensationibus. veniũt in collationibus exprimendæ. & ẽt dicit Fel in d. c. ad aures. col. ij. & in ista impetratione interuenire hẽbat nõ solũ collatio, sed dispensatio virtualr̃ saltẽ. Vltimo adduco deci. exp̃ssam Fel. in d. c. postulasti. in fin. ver. sed in ij. vbi vult, q̃ si in impetratione beneficij illicitè detẽti fiat mẽtio de illicita detentione vt petatur de nouo q̃ferri valet collatio, licet de fructibus p̃ceptis nõ fiat mẽtio. in q̃ ordinarius potuit inquirere q̃ ipsum si nõ fuit facta cõpõ cum camera. & isto mõ intelligo supradicta, videlicet q̃ exp̃ssio fructuũ p̃ceptorũ est fienda non ad validãdã collat. sed ad impediendum ne ordinarius q̃ eũ amplius super p̃ceptione fruc. inquirere possit. Et pro complemento huius casus no eundo p̃ mendicata suffragia, adduco tex. in extra. Pau. 2. inci cũ detestabile in rit. de simo. q̃ vult simo. p̃ eros fructus suos nõ facere, imo ad illorũ oĩum teneri restõ. sem vt vr̃ ille tex p̃bare ẽt respũ simoniæ p̃ aliũ q̃ p̃ beneficiatũ q̃missæ, cũ i eõ casu vbi infligit excõicatiõẽ expressè dicat eos q̃ p̃ se, vel per alios dederit &c vbi verò grauat ad fructuũ p̃ceptorũ restõnẽ, indistinctè dicat de q̃buscũq; beneficijs simoniacè obtẽtis, vt ẽ tex. ĩ d. c. extra. cũ detestabile q̃ etiã extẽdit ad oculos sim. & sic teneo cõcludẽdo, dictũ impetrãtẽ teneri de fructib. p̃ceptis facere mẽtionẽ. Ad q̃rta facilis ẽ rñsio. quia ingtum in iurib. allegatis põderatur ignoratia simoniaci, vtrũd fiat respũ facilioris vr̃ difficilioris dispẽsationis. Item vt sciamus an sit simoniacus & simoniacè p̃motus, an simoniacè p̃motus tm̃, vt declarat gl. in c. p̃tiũ. j. q. v. Pan. in d. ca. de simoniace. de simo. Nec obstat illa decisio Car. & Anch. in cle. si Rodoga vt illã declarat Fel. in d. c. postulasti. in fi. p̃cedit q̃n impetratur fm beneficiũ, tũc. n. non est necessariò fienda mentio intrusionis nec p̃ceptionis fructuũ primi. cũ q̃ p hmõi ĩcẽ beneficij collati nõ adiuuẽt ĩiustus titulꝰ primi q̃ tunc ipso, & fructibus inde p̃ceptis priuari possit. Sed casus nr̃ loq̃tur de impetratione eiusdẽ beneficij q̃d illicitè detineretur. & ex quo fructꝰ indebitè fuerunt p̃cepti, quo casu per illã scĩdam collat. q̃ualitat̃ ille vitiosus ingressus ita q̃ de illo nõ poterit amplius inqri. vel melius, dico q̃ illa decisio p̃cedit tũmo respũ validãdæ collationis scĩdi beneficij, q̃ nõ incidit taciturnitate primi illicitè detẽti, sed vt dicit Fel. in d. c. postulasti. in fi. nõ impedit q̃n ordinarius possit postea cũ eũ inqrere de beneficio, & fructus ex eo p̃ceptis cũ priuari, & ita dico esse in casu nro q̃ taciturnitas fructuũ p̃ceptorũ nõ ĩficit collationẽ, tm̃ ens potuit nõ obstãte ista noua collatiõe inqrere de fructibus indebitè perceptis. ¶ Circa tertiã & vltimã. de quo dubitat̃, videlicet nũq̃d teneat̃ impetrãs facere mẽtionẽ de eo q̃ nõ fuerit p̃motus ad sacerdotium in primo anno, & post fructus perceptos licet videat̃ j. facie dñm
10 q̃ no, cum ex dupplici capite ide beneficiũ † vacare nõ possit, si semel vacet. vt voluit Fe. post Rotã in ca. . ver. allit tertio. de rescr, vt s. dixi. ¶ Cõclusiuè tamẽ p̃cedendo ĩ primis credo verius, & dico q̃ tã respũ validitatis impetrationis, quã et fruc. p̃ceptorum post annum retentionis oporteat de priuatione
11 † ex d. c. licet can. facere mentionẽ. p̃ q̃ concor. in primis. Certũ ẽ. n. q̃ ei q̃ priuat̃ est bñficio curato ob nõ promotionẽ ad sacerdotiũ. j. annũ, idẽ bñficium ĩterato ex eadẽ vocatione q̃ferri nõ p̃t, vt ex. in c. cõmissa. de elect. in vj. cũ papa in

dub.

dub.iure cōmuni derogare velle ñ p̄ſumat.Inn.in c.innotuit. de ele.Pan. in c.illa quotidiana.eo.tit.l. cēturio.& l. ex facto, & ibi nō.ff.d vulg.cū ſi.niſi de eius certa ſcīa p̄ſtet.c.ad hec,& ibi Dec.de reſcri.certè niſi fiat n ētio de iſtis inhabilitatibus nō valebit collatio ex defectu intētionis p̄cedentis.Scdo pro hoc adduco,q̄ huic impetranti obſt.duo vitia,ex quorū quo libet p̄hibet tale beneficiū hre.ſimonia.ſ.& priuatio,ca.licet can.poſito ergo q̄ exprimo.ſ. ſimoniacè obtinuiſſe, aboleatur diſpenſatiuè vitiū ſimoniacū,remanebit tñ alterū.ſ.priuationis qa p̄curente duplici vitio,& ſi diſpēſet ſuper vno, remanet tñ aliud,vt eſt tex.& ibi Dñi.in c.nō pt.de prębē.in vj. Ant.de But.in c.dudū.§.inſup in iij.no.de ele. p quo eſt deciſ. Bal.in l.eā quā.ver.ſed pone.C.de fideic.vbi dicit,q̄ ltīatio facta de ſpurio ſpurietatis facta mentione non valet,ſi erat natus ex adulterio & inceſtu,niſi de vtraq; inhabilitate ſit facta mentio,& ita dixit p̄ſuluiſſe Old.p̄ſi.247. factū tale eſt. & idē tenuit Io.And.in addi.ad Spe.ſuper rubr.qui fil ſint leg. Lud. Ro.in l.ſi verò.§.de viro.in xxxj.fallē.ff.ſol mat. Abb. in c. per venerab.col.viij q fi.ſint leg. Immo dicit Bal.in l.j. C.de fur.q̄ vbi ſint pl'a obſtacula non ſufficit mētio gn̄alis cū cl'a nō ob. niſi fiat mētio ſingl'orū defectuū.& dicit idē Bal ī.l.Barbari⁹, ff.de of.pret.ibi,& ſi dicat q̄ Papa nūq̄ p ſuā diſpēſationē p̄ſumit velle habilitare multipliciter inhabiles,& multa in propoſito adducit Fel.in d.c.poſtulaſti.col.iiij.Tertio iſtud p̄bat,niſi de hoc fiat mentio talis collatio corruet, tū ex vitio ſurreptionis,quia iſta eſt qualitas in iure exp̄ſſa,de qua mentio eſt
12 fienda,vt in d.c.p̄miſſa,tum qa ſaltē † difficiliorem redidiſſet p̄cedentē,meritò exprimenda.c.ſuper literis.cum gl.mag.de reſcr.Corruet ēt ex defectu intentionis,cū pp collationē nouā,aut quamlibet p̄firmationem nunq̄ cenſeatur p̄firmari beneficium qd illicitē detinebatur,per tex.in l.auctoritatem. & ibi Bar.C.vñ vi.& per gl.in l.ij.in verb. p̄feſſio,de fund.& ſalt. rei domi.li.xj.C.p q̄ gl.ita dicit expreſſe Ihi. Frā.in c.eū q de p̄b.in vj.Io.And.in d.c.ſicut.& Fel.in d.c.poſtulaſti.vñ ex ſ.dictis p̄clude q̄ de tali priuatione neceſſariò fienda eſt mentio, eo maximè,quia excep.ſimoniæ facilius ſecū diſpēſabit p̄tex tu ignorantiæ.ex hoc verò capite nulla ſubeſt iuſta cauſa diſpendandi ſaltem mihi deducta, & iſtæ rōnes concludunt non ſolum eo reſpū vt valeat collatio, ſed ēt vt fructus p̄ceptos retinere poſſit,qui cū ſint indebitè p̄cepti ex duplici vitio,certè etiam ſi purget vitium ſimoniæ,remanebūt tñ indebiti ex capite priuationis,ex ſ.deductis rationibus,maximè cum ex capite priuationis ſint magis indebitè recepti,attēta vacatione bñficij ipſo iure,ex qb.ſit caſus abſolutus. ¶ Sup Scdo art.in quo q̄rit,quę iſtarū triū eccleſiarū ſimul vnitarū. ſ.cāpeſtri dirupta,& ea q̄ eſt ī caſtro,in qua diuina celebrātur,& tertia q̄ diſtat ab iſtis per dietā,in qua ſacra pp̄lo per priorem adminiſtrant,dicat,cē princ.qa in facto nō deducit qua ſp̄ vnionis vnitæ ſint,& dubiū ñ ſit eam multipl'r fieri poſſe. Altera tñ ex duab.ſp̄ebus fcā vnione neceſſariò p̄cludendū eſt quarum vtraque cāpeſtrem & diruptā cē principalem probabit.habuit
13 n.harū eccleſiarū vnio fieri,vt duæ ipſarū tertiæ † vnirentur, ſiue pp̄arū pauptatem,aut pp̄i carentiam, aut fuit fcā vnio tal'i,q̄ ex ipſis trib fieret vni cū bñficium,eo q̄ in ſp̄ē vnionis deductæ p gl.Hoſt.& Pan.in c.j.ne ſede vacan. & in c.tpis.xvj. q.j.hic non cadūt.vñ dico concluſiuè procedendo,q̄ ex quauis iſtarū duarum p̄rum illę eccleſiæ ſint vnitæ q̄ iſta cāpeſtris dici debet p̄cip.ſi.n ſm primā ſp̄m fcā vnio fuit, ita vt duę eccleſię tertii eſſint vnitæ, clarū eſt q̄ cāpeſtris eſt princip. iſtud p̄bat qa eccleſiæ p incorporationē alteri eccleſiæ vnitę ſunt tanq̄ pediſſequæ illius cui vniunt̄,& p̄dunt nomē,& etiā oīno extinguunt̄,tex.in aut.vt iud.ſine quę quo ſuffra.§.illud. col.ij.vbi exp̄ſſè dr offm alteri vnitum priuari noīe, vt eſt tex. in c.recolentes.de ſta.mon.Bar.in l.ſi qñ.in fi.C de appell.Fel. in c.tranſlato col.iij.de cōſti.item oīa iura eccleſiæ vnitæ,tranſeunt in ipſam cui fit vnio,tanq̄ in p̄emſa.adoptātem.Pan.in c.iij.in iij.no.de reli do.pl.ſi adoptauero. de p̄c.vñ cū iſta eccl'a cāpeſtris principal'r noīet in q̄buſcunque actibus q̄ñūt p̄ prorē,& noīe ſuo ſoluat pēſionē,ñ p̄t dici nec ipſa extincta, nec eius nomen q̄ñr q̄ ipſa ſit princip.& ad q̄ fuit fcā vnio,p̄ſuadetur.Si verò ipſarum eccleſiarū vnio fcā fuit vt neutra alteri vniret,ſed oēs ſil'i p̄put declarat gl.& doc.ſ. alleg. tunc etiā dico p̄bari iſtā cāpeſtrē eē caput & principalē,p quo adduco qd voluit Anch.cōſ.114.inci. p impetrāte. vbi vult q̄ ex p̄libus eccleſijs ſil'i vnitis (vt ſciamus in dubio q̄ ſit p̄cipalis)re
14 currendū eē † ad cōiecturas p̄eminentiæ denoīationis,obſequiorum,& ſil'ia,cuius doctr.refert Fel.licet corrupte allegetur in d.c.tranſlato.vñ dico,q̄ cum iſta cāpeſtris eccleſia in pēſionis ſolone,q̄ ēt noīe ceterarum ſoluere p̄t,& in libro ſynodali p̄rius ceteris noīetur.Item in inſtris factis noīe ipſarum eccleſiarum ſemper prius deſcribebatur, q̄ ex hoc p̄cipalis eſſe arguit:pro quo facit tex.in c.fi.xvij.diſt.vbi ex ordine ſcripturæ arguimus maioritatē,& vt dicit Abb.in c.ſedes.colū.ij. ver.in gl.ij.in fi.de reſcri.ſi duæ perſonæ exprimātur in aliqua ſcriptura,primò expreſſa p̄ſumitur dignior,pro quo eſt gl.in c.quorundam.de elec.in c.fi.de pac.eo.lib.& gl.inc.bene quidem.in verbo Mediolan.xcvj.diſt.pro quib.eſt tex.in l.j. de alb. ſcrib.ff.& pro his faciunt multa,q̄ ponit Pet.de Monte in ſua monarch.xxiiij.col.ver.v.q̄ro.vbi ex ordine ſubſcriptiōis multarum decretalium arguit maiorem dignitatē pro quib.facit doctr.Bal.in l.pen.de verb.ſig.vbi dicit q̄ ille p̄ſumitur maior qui primo eſt noīatus.& tale argu.ex ordine ſcripturæ,ex multis cōprobat Fel.in c.cū dilecta.col.iij.de reſcri. & in rub. de maio.& obe.vbi ex ordine lr̄æ.c p̄nicioſa.xviij qu.ij.in quo prius noīatur rl'a S.Bñdicti,q̄ reg.S.Auguſt arguit eam eſſe digniorem.vt dicit Bal.in aut.hoc amplius.C de fideic. q̄ ſi reperiantur duo nominati in inſtro,primo noīatus p̄ſumitur principalis,vt dicit Ba.in l.ſi ſeruus cōis ff.de ſtipu.ſeruorum.q̄ ille qui eſt primo noīatus in inſtro ſocietatis preſumitur caput ipſius,pro quo adducuntur aliqua p Bal.in l.ſi duas. de excu.tuto.ff.lo.de Imo,in l.qui ſoluēdo.ff.de hære.inſti.& vt dicit gl. in verbo,viliores in ca.ſedes.de reſcrip.is qui ī aliqua ſcriptura præmittitur,maioris dignitatis eſſe præſumitur.c.prīa adnotatio.vj diſt.facit & q̄ a capite ſit edenda rō.l.argētarius §.ediff.de edend.cum ergo tā in inſtris ſolonis petitionum,quā in li.ſynodali,q̄ etiā ex tenore multorū inſtrumentorū in quib. prior noīe iſtarū eccleſiarum noīatur prius hęc campeſtris eccleſia,præſumitur eā eſſe principalem, probatum videtur eo maximè ſi concurrat ad hoc denoīatio.per gl.in cle. per lr̄as. de preb.vel poſſeſſio,per glo.ibi.& c.per tua.ex de proba.vel etiam fama ad hoc concurrente,vt per Anch.in d.conſi. 214. in fi.& Fel in d.c.tranſlato.Et præmiſſa maximè iuſtificantur, ſi dictæ duæ eccleſię ſeculares exceptæ eſſent à iurib.epiſcopalibus perſoluen.de quib.in c.conquerente.de offi.ord.ſicut eſt exempta dcā eccle.cāpeſtris regularis,nam ex hoc ſuboriretur liquidiſſima præſumptio,q̄ eccl.cāpeſtris eſſet principalis , qa vbi pl'es eccl'æ vniuntur,illa dr principalis cuius nām aliæ aſſumunt.vt not.in d.q̄ j.ne ſede vacan,Et in ſp̄ē dixit Gem.poſt Lapum in c.cum perſonæ.§.fi.de priui.in vj.col.fi.q̄ ſi eccl.exēpta vniatur exemptæ acquirit exemptionem cum ergo dicta eccl.campeſtris ſpectaret ad collationem Abbatis,aliæ duæ eſſent ſeculares & ſub epiſcopo,ſed modo exemptæ,ſatis datur intelligi q̄ fuerunt vnitæ eccl.campeſtri,& nonē & ita ſequitur & commendat Fely.in c.in nr̄a. corollario xxxiij.de reſcri, vbi declarat an ſit iſto caſu facienda mentio in impetratione omnium beneficiorum,&c. *Laus Deo.*

RESP. XXII. & de Reſcri. XV.

Licet ſuccedens in beneficio ad penſionē tertio aſſignatam,nullo iure eidem tertio quodāmodo teneri videatur,cū propriè ſucceſſor dici nō valeat,nam non in iure alterius ſuccedit, ſed in nouum quoddam ius ex ſuperioris auctoritate admittitur.Contraria tñ opinio verior eſt.nā inficiari nō pōt beneficium per deceſſum vacaſſe & per remotionem prædeceſſoris bñficiū cōſecutū eſſe reſpū tpaliū,quorū ratione penſio debetur, & cū penſio realis ſit,meritò obligat quoſcunque ad quos facultas percipiendi obnoxios reditus peruenerit.Iō clarum eſt D.Bartholomeum,cui S.D.N.cōceſſit regreſſum ad Canonicatum eccleſiæ Viennen.& vicarium ſancti Pauli per ceſſum vel deceſſum D.Ludouici teneri ad penſionem aſſignatam dño Honorato,per Iulium Pont.Max.de conſenſu dicti Ludouici longè ante dictum regreſſum.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor in patrimonialibus differt à ſucceſſore in beneficialibus in pluribus, & ibi vide.*
2 *Qui per remotionem alterius ad beneficium vacans regreditur vel ſuccеſſor appellatur.*
3 *Verbum vacare,præſupponit vacationem de iure,& de facto.*
4 *Penſio alicui aſſignata ſuper aliquo beneficio pro iure temporali & non ſpirituali debetur.*
5 *Penſio aſſignata ſuper reditib.alicuius beneficij realis eſt,& ſequitur quoſcunque ad quos peruenerit facultas p̄cipiēdi illos reditus.*

Reſpon.interpreta.

Quæritur in Effectu an dominus Barth.cui Sanctiſſimus do.noſter conceſſit regreſſum ad canonic.eccl.Vienē.& vicariū ſancti Pauli per ceſſum vel deceſſum dñi Ludou. teneatur ad penſionem aſſignatā domino Honorato per bonæ memoriæ Iulium Pont.Max.de conſenſu dicti Ludou. longè ante dictum regreſſum.¶ Super præmiſſo quæſito illud ſolum exquirendum puto, an dictus dominus Bartholom. ſit,

dicatur

dicatur successor dicti do. Ludo in dictis beneficiis, nam si dicatur successor, procul dubio tenebitur, qa. S.D.N. obligauit dictum do. Lud. & successores ad solonē dictæ annuę pensionis, vnde proclariori resolutione habenda p̄mitto, q̄ successor in
1 beneficio differt ꝓ̄ a successore in patrimonialibus in plurib. & inter cætera quantum ad rem n̄ram differt in hoc, quia successor in beneficio ius consequitur nō ab illo in cuius locū venit, sed à superiore, & sic nitit̄ ex nouo iure postea acquisito. Successor vero in temporalib. ius consequitur ab eo in cuius locum subrogatur, & sic metitur ius suum ex antiquo iure sui auctoris. vt declarat Pan. in c. j. de solu. in j. no. Cum igitur Bartholomæus prius ius habuerit à superiore quā dictus Lud. vt patet ex data titulorū, & ad iura sua regrediatur vigore regressus, non videtur q̄ vllo modo possit dici successor, quia non metitur ius suum ex tit. habito à superiore post dictum Lud. Confirmatur quia fideic. post mortem grauati non d̄r̄ successor ipsius grauati, sed testatoris, quia metitur ius suum ex tit. habito ante mortem grauati, & ab alio q̄ ab ipso grauato. l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vul. & pu. Confirmatur, quia ius Bartholomæi v̄r fuisse suspensum vsque ad cessum vel decessum. d. Ludo. & sic in diem incertum, qui pro condōne reputatur. l. dies incertus. ff. de condi. & dem. & sic v̄r delatum in euentū condōnis, quæ purificata retrotrahitur. l. potior. l. qui balneū. ff. qui potio. in pig. habe. l. necessariò. §. quod si pendente. ff. de peric. & cōmo. rei vend. ¶ Sed p̄missis non obstantib. p̄rium verius esse rnd. rationit. subsequentib. primò, quia regressus cōceditur vacantib. dictis beneficiis per cessum, vel decessum dicti Lud. ergo necessariò d̄r̄ successor† illius, quia per remotio-
2 nem ipsius do. Lud. consequitur ius in ipsis beneficiis, successor. n. Ludouici d̄r̄ non per repræsentationem, quia non succedit in aliquod ius ipsius, nec ipsum repr̄tat, sed per remotionem, quia eo mortuo sibi acquiritur ius succedendi in ipsis beneficiis. c. relatum. el ij. de testa. ¶ Secundò, quia dicta beneficia d̄r̄ vacare per mortem Ludouici, vt dicitur in regressu. si vacant ergo do. Bartho dicitur successor. c. p̄nti. de offi. ord. in vj. alioquin si virtute tituli anterioris titulo ipsius defuncti regrederetur ad dicta beneficia, non dicerentur vacare
3 per mortem Ludouici, quia verbum† præsupponit vacationē de iure, & de facto. c. cum nostris. de concel. præb̄. & traditur per Fel. in c. in nostra. col. xxiij. de re cr. & Gemi. con. 96. in causa. col. j. ¶ Tertiò, quia pensio debetur pro iure temporali† nō
4 pro spirituali, secundum Cardi. & Ant. de But. in c. cōstitutus. per illum tex. de relig. do. Sed Bartho. quantum sit respectu tēporalitatis, quæ cōsistit in possessione & perceptione fructuū ꝓcul dubio dicitur successor Ludouici, quia Lud. semper fuit possessor tam ante regressum, quàm post, vt ipse Barthol. post mortem Ludouici adeptus est possessionem. ergo in hoc est illius successor, vt est text. in d. c. cū nostris, meritò tenebitur ad pensionem. ¶ Quartò pensio assignata super reditibus alicu-
5 ius beneficij. realis† est & obligat quencunque ad quem peruenerit facultas percipiendi illos reditus. c. nisi essent viri prouidi iuncta gl. in verb. prioratus, de præb. Ludo. Ro. consi. 388. in casu propositi thematis, & Pau. de Cast. consi. 51. col. pen. & traditur per Fel. in c. ad audientiam. el ij. colum. v. vers. v. concl. de rescr. vnde non video quid obstet, quare etiam non sit obligatus do. Barth. ad quem peruenerunt beneficia, & facultas percipiendi reditus ipsorum beneficiorum. ¶ Non obst. ad ducta pro contraria parte, & primò non obst. dum dicitur q̄ Barth. non p̄ot dici successor Ludouici cū ius suum metiatur ex titulo anteriori, quia ad istud rn̄. q̄ oppositum destruit propositum, nam regressus ad dicta b̄ficia fuit eidem concessus longè post ti. Lud. & etiam longè post constitutā pensionem, vt patet ex data. Et si dicatur q̄ Barth. regreditur vigore tit. & iurium q̄ sibi competebant ante regressum, rn̄ q̄ istud est etiam a veritate alienum, quia Barth. omnib. iurib. sibi competentib. an̄ regressū cessit & renūciauit, vt patet ex lec. regressus, alioquin si vigore tituli anterioris regrederetur, nō dicerentur ipsa b̄ficia vacare per mortem Ludo. vt §. dixi. nec ad rem facit, q̄ reuertatur ad beneficia vigore regressus concessi ante mortem, nam is cui prouidetur de beneficio vacaturo habet tit. ante mortem, & rn̄ dicitur successor defuncti per cuius obitum consequitur beneficium. c. si soli. & c. auctoritate. de concess. præben. lib. vj. cum similib.

Resp. XXIII. & de rescrip. XVI.

COllatio Reuerend. do. Legati primò aspectu de iure subsistere non posse videtur: cum facta fuerit post præsentationem mādati apostolici insinuati Capitulo, & Ordinario Vapin. quare affecta videtur. Veruntamen cum eius collatio fuerit prior in data cæteris præferenda est, cuius potestas conferendi nullo iure affecta dici potest, cum eisdem mandatum apostolicū præsentatū non fuerit, nec præsentatio alijs facta eius ptātē ligauit. meritò ei⁹ collatio tāq̄ iusta ac ltīe p̄cessa tenet.

SVMMARIVM.

1 *Per solam præsentationem mandati, beneficium dicitur affectum.*
2 *Collatione beneficiorum, prior in data cæteris præfertur.*
3 *Præsentatione mandati eius tantum ligatur potestas, cui fit præsentatio.*

Respon. interpreta.

VBicunque Papa mādat ordinario, vt ꝓuideat alicui de canonicatu & p̄bēda, certo executore deputato ad ꝓuidendum in negligentiam ordinarij, vt in casu mādati emanati
1 pro Carolo de drosia apparet, q̄ per solā† p̄ntationē mādati b̄ficium d̄r̄ affectum: Ita q̄ alteri facta collatio nō tenet. c. p̄posuisti. de p̄cess. præb. c. si cap. e. tit. in vj. v̄r ergo q̄ collatio reuerendissimi do. post p̄ntationē mandati insinuati capitulo, & ordinario Vapinen. non tenet. ¶ Sed hoc nō obstāte teneo intrepidè collationem factam per legatum Gabrieli valuisse,
2 & tāquā† priorem in data cæteris prēualere. c. cap̄m. de rescrip. c. si à sede. vbi Io. And. de preb. in vj & ita concludit Cardi. Floren. consil. 6. inci. ad præmissa dubia, in tertio d̄bio. & ista sn̄ia apparebit verior ex rn̄sione accōmodanda infrascripto contrario. rndeo itaque q̄ p̄ p̄ntationē mandati factā ep̄o & capīo Vapin. Canoni. & p̄bēda fuerunt affecti re pū ep̄i, & capituli quibus erat in unctū mandatum, non autem respm reueren. do. Legati cui nullum mādatum directum fuit, nā per p̄ntationē mandati Canonicatus, & p̄benda affecti, quia ptās eius cui mandatur affecta & ligata remanet. sm Pan. d. c. proposuisti. in primo not. verū ptās do. Legati non potest dici affecta, neque ligata, quia sibi nihil mandatur. ergo &c. Secūdò
3 rndetur, q̄ per p̄ntationem† ligatur potestas eius cui fit p̄ntatio, sm Gem Philip. de Perusi & alios in d. c. si cap̄o. inferētes q̄ si soli vicario, vel soli cap̄o fiat p̄ntatio, q̄ ex hoc non erūt ligatæ manus ep̄i cū ergo reuere. do. Legato nulla facta fuerit p̄ntatio hmōi mādati non p̄ot dici quod sua potestas cōferendi fuerit in aliquo affecta neque impedita. Laus deo.

RESP. XXIIII. & de Rescrip. XVII.

LIcet acceptans sm b̄ficium q̄d alteri sciebat renuntiatum, vel prius collatum, ad prius renūciatum nullo iure reuerti posse rn̄ q̄ do. Tertius ignorabat sm b̄ficiū alteri collatū, vel referuatū, ad prius renūciatū reuerti iure desiderat. Nec cia ꝓcuratoris ex aduerso ꝓpositā dn̄o p̄iudicat, nam gesta ꝓcuratoris dn̄o p̄sumunt ignota ex quo p̄rium non ꝓbatur. & scīa in acceptante requisita ita certa esse deber. vt omni dubitatiōe careat, quare ad primum renūciatum Tertius redire poterit,

SVMMARIVM.

1 *Renūcians primo beneficio vt secundum obtineat, an ad priorem redire possit, & vide. nu. 8.*
2 *Legitime productum non dicitur nisi pars citata fuerit, & data copia, ac statutus terminus.*
3 *Cum scientia est fundamentum intentionis alicuius, necessario venit probanda.*
4 *Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*
5 *Principaliter p̄sumitur ignorare gesta per procuratorem.*
6 *Scientia procuratoris nocet domino in his in quibus habet procurator speciale mandatum alias secus.*
7 *Mandatum illicitum nunquam p̄sumitur.*
9 *Protestatio facta procuratori nunquam nocet domino, quando requiritur plena scientia domini.*

Respon. interpreta.

PAucis vtar, quia veritas verborū adminiculo nō eget. l. j. C. si aduer. vendi. Tunctus cōtrouersię de qua agitur q̄sistit in scīētia vel ignorātia d. Tertij Michaelis si. n. dicam habita notitia collationis seu reseruationis factæ per Papā de secundo beneficio p̄ do. Legatū. illico sine difficultate illud nō dimisisse nō
1 potuit† ad primū reuerti. si verò dicamus ipsum nō habuisse hactenus certam scīam collationis seu reseruationis Papæ, modo si certior factus vult dimittere sm. libere potuit ad primum renūtiatū reuerti. casus est de vtroque in c. cū beneficia. de præb. li. vj. videndū igitur est an d. Tertius habuerit scīam collationis, vel reseruationis alterius. & prima facie v̄r dōm q̄ sic. qa lata fuit sn̄ia in curia Ro. cōte, q̄ iuridicè terri nō potuit nisi producto tit. collationis sui aduersarij. c. cū dilectus. de nō mitt. Si ergo fuit ꝓductū instrm collationis, ergo p̄cludenter infert q̄ habuit scīam illius non. n. d̄r̄† legitimè producū nisi citata pte, data copia. & statuto termino ad oppo-

nendum

nendum.l.fi.C.de fid.inſtr.& Bar.in extrauag.ad reprimendũ. in ver.ꝺ plano.Modo ſi habuit copiã collationis,& habita co pia nõ dimiſit ſm.bn inferẽ ꝙ nõ poterit ad primũ reuerti.d. c.ſi beneficia,quẽ tex.ſic declarat Arch.Io.And. Gem.& Per. ibi.Verũ p̃miſſis nõ obſtãtibus,ſm ea q̃ ꝓponunt,p̃rium credo de iure verius,& ꝓ fundamẽto intẽtionis prædicti d.Tiertij p̃mitto,ꝙ aduerſarius offerendo dictũ Tiertium habuiſſe ſcĩam collationis reſeruationis debet hoc ꝓbare:qa eſt fun
3 damẽtum † ſuæ intentionis.l.ij.ff.de ꝓba.l.actor.C.de ꝓba.c. ſciant.ij.q. viij.& qa p̃ſumit ignorantia,niſi ſcientia ꝓbet.l.ve rius.ff.de ꝓba.c.præſumit.de reg.iur.lib.6.Alex.conſ.2.col iij. vol.iiij.& alibi ſæpe.Nõ obſt.allegata in p̃rium, dũ dr ꝙ lata ẽ ſentẽtia p̃ꝺo.Tiertium,& conſequẽter habuit notitiã dictæ collationis,qa reſpondeꝫ multis modis.Primò p̃ña non infer
4 tur neceſſarjò.potuit em ferri in contumaciã.vñ † non ꝓbat hoc eſſe qd ab hoc contingit abeſſe.l.non hoc.C.vñ legi.c.in p̃ſentia.de ꝓba.& ſic dicat ex tenore ſentẽtiæ apparere ꝙ lata ſit,qa lata fuit p̃ ꝓcuratorem d.Tiertij,& nõ in cõtumaciam, tũc reſpõdeo alr,& dico,ꝙ non ſequit,ꝓcurator habuit noti tiam collationis ergo principalis eius etiã intellexit:nã prin-
5 cipalis ignorare † præſumit geſta p ꝓcuratorẽ,niſi ꝓbet ſcĩa. l.qd vulgo.ff.de vſucap.,pempt.gl.in l.ſi res obligata.ff.de leg. j.l.ſi qs delegauerit.ff.de noua.Ale.conſ.42.ſup p̃miſſo.col.ij. lib.j.Cor.conſ.156.cũ in cã.col.fi.in iij.parte.l.item.§.petitã. ff.de pet.hær. nec ſcĩa ꝓcuratoris ĩ hoc caſu põt nocere dño,
6 qa requirit ſpeciale mandatũ †ad hoc,vt poſſit facere cadere dñm in pœnã.l ſi ꝓcurator.ff.d cond.inde.& vbi requirit ſpeciale mãdatũ,ſcĩa ꝓcuratoris nunq̃ dño nocet,ſm Phil. Cor. conſ.144.ſuperioribus.col.fi.iniiij.part.mandatũ em ꝓcuratoris ad litigandũ nõ ſe extendit,vt ꝓcurator viſa collatione alterius potiori,debeat in lite pleuerare,qa hoc modo cẽſet
7 mandaſſe illicita,qd nõ eſt † præſumendum,niſi mandatũ fue rit ſpeciale.d.l.ſi ꝓcurator.Preterea dixit Rot.deciſ.81.tit.vt lit.pend.ꝙ dñs nunq̃ dediſſe videat mãdatũ ꝓcuratori,vt lite pend.aliquid debeat attentari.ad hoc facit glo.in c.dilecto.in verſ generalis.de præben.Alex.conſ.129.pulchrè reſpondit. vol.iiij.& alibi ſæpe fortificat præmiſſa,qa ad hoc vt acceptãs ſm reſeruatũ,vel alteri prius collatum incidit in pœnã ptiua-
8 tionis † iuris reuertẽdi ad primũ,oportet ꝙ omni dubitatione careat,ſm.Ioan.And &Peruſ.in d.c.ſi beneficia.p tex.in c. certũ.xj.q.iij.c.de cætero.j.q.j.Sed qs dicet, ꝙ ſola ſcientia ꝓcuratoris ſufficiat ad hoc,ꝙ d.Tiert oĩ dubitatione caruerit? certè nemo.& ideò ſup ſcientia ꝓcuratoris non arbitror poſ ſe fieri fundamentũ ꝓbatur ex his q̃ ſcribunt Ale.& Mod.in l.nõ ſolum.§.morte.ff.de no.ope.nun.Fel.in c.cũ M.de conſt.
9 vbi dicũt,ꝙ ꝓteſtatio facta † ꝓcuratori nũq̃ nocet domino, qñ exigitur plena ſciẽtia vel qñ requirit ꝙ ſcientia cõſtituat dominũ in mala fide.p tex.in d.§.peritam. Laus Deo.

RESP. XXV. & de Reſcript. XVIII.

NVllo iure mulcta indicta eſt cõtra ſyndicos ac magiſtrum ſanitatis loci de Thoro ad inſtantiam fiſci exequenda eſt,cũ fuerit p ſnĩam declaratoriam indicta,q̃ p condemnatoriã erat inferenda.Nec clauſula illa ſub pœna xx.marcharũ argenti vim ſententiæ late habet.Quare vti nulla, nullã exequutionẽ meret, q̃ etiam ex iniquitatis capite nulla exequenda non eſt.Quare cũ licitè prædicti ſyndici,& reſcripti formã,ac conſuetudinẽ ſecuti,ciues Auenionenſes ad eos confugientes ſine ſyndico rum Auenionenſium literis teſtimonialibus non receperint, nullo iure mulctari potuerunt,nam quod iure fit nullam pœ nam meretur.

SVMMARIVM.

1 *Mulcta regulariter requirit condemnationem.& nu.2.*
3 *Hæc clauſula ſub pœna xx.marcharũ argenti, nõ habet vim ſententiæ lata ſed condemnationem deſiderat.*
4 *Hæc clauſula,quam pœnam ex nunc prout ex tunc,vel eo ipſo incurrãt habet vim ſententiæ latæ.*
5 *Mulcta ſolum pro contumacia & contemptu imponi poteſt.*
6 *An negans nolle comparere contumax ſit,& vide quando procedat.7.*
8 *Inobedientes non dicuntur,qui contra reſcriptum domini opponunt exceptiones legitimas.*
9 *Ingreſſus dicit denegatur volentibus ingredi vrbes,ſi literas teſtimoniales prout moris eſt,non deferant.*
10 *Actus qualificatus probatus dici poteſt, niſi & qualitas requiſita probetur.*

Reſpon. interpret.

EXecutionem non meretur mulcta indicta ꝓtra ſyndicos,& magiſtrũ ſanitatis loci de Thoro.Quia nulla mihi,& iniqua videt,vt ex ſequẽtib. euidentiſſimè approbo.

Nulla eſt,qa ſententia eſt declaratoria pœnæ incurſæ,& debe
1 bat eſſe condemnatoria:nam †mulcta regulariter requirit cõ demnationem.l.2.in verbo,damnabitur.ff.ſi quis in ius voca tus non ierit.not.Spec.in tit.de ſententia,& quæ ipſam ſequũ
2 tur.§.vtautẽ.verſ.ſiverò iudex.aliud eſt em †declarare aliquẽ eſſe incurſum pœnas,aliud condemnare aliquem ad aliquam pœnam.c.cum ſm.de hæret.lib.6.l.ſi quis maior.C.de tranſa. tradit plenè Fely.in c.cũ non ab homine.col.4.& ſeq.de iud. & in c.Rodulph.de reſcript.cum itaque in mandato reueren diſſimi domini præciperetur conſulib. & ſyndicis, ſub pœna xx.marcharũ argenti,quòd non deberent denegare introitũ dominis Auenionenſib.& ſic pœna comminata tantũ fuerit.
3 Iſta.n.verba ſub †pœna xx.marcharũ,ſunt cõminatoria,& importãt ſententiam eſſe ferendam,non autem latam eſſe ſecũdũ Gem.conſ.23.dñs aũt iudex non mulctauit,nec condemnauit,ſed declarauit eos incurſos fuiſſe pœnas prędictas,ergo male,rectè.n.declaraſſet,ſi reuerendiſs. dominus præcepiſſet ſub pœna xx.marcharum,cum cl'a in quam pœnam ex nunc,ꝓ
4 ut ex tunc incidiſſe intelligantur,quia cl'a eſt latæ ſententiæ, ſicut ſi eſſet dictum in quam pœnam eo ipſo incurrãt.clem.j. cum ſimilib.de elect.ſed non inſiſtendo circa nullitatẽ mihi etiã videt iniqua & inciuilis,quia non conſtitit,neque cõſtat iudici,ꝙ mulctati contempſerint parere mãdatis domini, nã
5 mulcta ſolum pro contemptu,vel ꝓtumacia † imponi poteſt. l.j.ff.ſi quis ius dicenti non ob.l.ſi qua pœna.ff.de verb.ſig.&ni ſi domino iudici conſtet de contemptu,iure procedit ad mul ctam.videamus ergo vtrum appareat ꝙ ſyndici & magiſter ſa nitatis de Thoro fuerunt contumaces in parendo mandatis domini.Videret fortaſſe.ꝙ ex rñſionib.datis executori per di ctos mulctatos,ſatis conſtet de inobedientia,cũ expreſſè re-
6 ſponderint, nolle ciues Auenionenſes recolligere,niſi ſi de bito temporis interuallo in baſtiris inuentauerint,vnde quid adhuc egemus teſtib. nam qui reſpondet nuncio nolle com-
6 parere,dicitur †manifeſtus contumax.ſm gl.in l.fi.ff.de in in- reg.reſt.quã ſequuntur *communiter* Doct.vt pater ex authori tatib.adductis per Fely.in c.inquiſitionis.col pe.& fi.de accu. & ego plenè ſcripſi in c.1.col.37.de iud ſed certè ex hac reſpõ ſione nullo modo poteſt dici conſtare de inobedientia.ad qd oſtendendum præmitto,ꝙ multa xx.marcharum fuit per re-
7 uerendiſ.dominũ comminata in caſum,in quẽ denegaſſent introitum ciuibus Auenionenſibus,nõ in caſum in quẽ dixiſ ſent non velle eos recolligere.aliud eſt em denegare introitũ aliud dicere ꝙ volunt denegare,ſed nolunt recolligere, ſicut aliud eſt aſcendere arborẽ,aliud velle aſcendere,& aliud ven dere,aliud velle vẽdere,ſm gl.in l.emẽtis.C.de cõtrah. emp. & iſta reſpõſio eueruat penitus intentionem fiſci.¶ Nõ obſt. ꝙ is q̃ dixit non velle comparere,dicatur contumax manifeſtus,& ob id abſq; alia citatione poſſit mulctari.c.venerabilibus.§.ſecus.de ſent.exc.lib.6.qa reſpondeꝫ ꝙ non poteſt mul-
7 ctari ex eo quia dixerit nõ velle cõparere,ſed ex eo,qa † non comparuerit.nam ſi is qui dixit nolle cõparere, poſtea in termino,compareat,nullo modo poteſt mulctari, ſm Pan.in ca. ab excommunicato.colu.4.de reſcript.& d.Iaſ.in l.ſi ex toto. §.fin.ff.de leg.j.idem dicendum ſi dixerit,non velle parere, qa ex hoc non poteſt mulctari,niſi conſtiterit ꝙ non paruerit effectualiter.¶ Preterea ipſi mulctati non dixerunt præciſè nol le parere,quinimò obtulerunt ſe mandatis dñi parituros, vbi ea eſſet domini intentio, ꝙ Auenionenſes intromitterentur, ſed dixerunt cauſas quare parere non tenebantur, videlicet quia ea non erat intentio domini reſcribentis,qui nõ erat informatus de exceſſibus,qui obuenerant in dicta ciuitate. Nõ
8 enim dicunt †inobedientes,q cõtra reſcriptum domini oppo nunt exceptiones iuridicas,immo laudant ſubditi qui recuſant parere mandato,quod non credunt proceſſiſſe ab intentione mandãtis.c.ſi qñ.de reſcript. ¶Sed dato ꝙ conſtaret ꝙ denegaſſent introitũ aliquibus ciuibus,nõ tñ ex hoc mulctari potuerũt,qa vt mihi in fcõ ꝓponit,nõ conſtat neq; ꝓbari pot, ꝙ vnquam denegauerint introitum ciuibus afferentibus literas atteſtatorias à dominis conſulibus ciuitatis Auenionẽſis, quas tempore peſtis volentis ingredi tenebatur ſecum afferre tam ex forma mandati quã †ex conſuetudine.argu.l.j.C.de
9 tracto.& ſtat.l.j.C.de litto.& iti.cuſto.l.2.C.de curio. & ſtatio. lib.xij.cum itaq; potuerint introitum denegare ciuibus non habentibus dictas literas atteſtatorias,quas bullerinum appellamus,bñ ſeqt ꝙ procurator fiſcalis dicens contra formã mã
10 dati ciuibus introitum fuiſſe denegatum † tenet probare ciues detuliſſe buletinum,alſ non eſt audiendus,vt ꝓbatur in iurib.prẽallegatis.& in l.3.C.de curſu pub.lib.12.& in l.1.C.de nauic.lib.9.ei n.qui dicit onus probandi incumbit.l.ei qui.ff. de ꝓba.& cum denegantes introitũ ciuibus non delinquant niſi in certo caſu,bene ſequitur ꝙ dicẽs denegantes deliquiſ-

sc quòd ipse debet probare qualitates necessarias ad faciẽdũ q̃ denegatio sit delictum ita Bar. in l nõ solum §. sed vt ꝓbari, & ibi late Mod. ff. de no. ope. nun. tradit plenè p Fel. in c. ex part. tex. el. Lj col. xij de rescrip. & in c auditis, col. pen. de rescrip. & alibi sæpe. Laus Deo.

RESP. XXVI. & de Consuetudine I.

Ex impensis in fabricã ecclesiæ, quas parochiani reperũt, cõsuetudo nequaquam potest inducta videri, quæ onus fabricæ in plebem transtulisse dicat. Et si ecclesia adeò sit arcta, quòd populum non capiat vniuersum, ad eam ampliandã reficiendámque etiam p retentionẽ decimarum prælatum cogi posse non dubito. Tenetur Prælatus qui curã habet animarum in suo residere bñficio p̃ria cõsuetudine non obstante. Qui aũt seruiunt Pontifici Max. ecclesiis quib. præsunt, seruire creduntur. Horũ igitur absentia consuetudo non residendi induci minimè potuit. Consuetudo quòd Prælatus plebi sibi creditę non teneatur per se, vel p alium prædicare, irrationabilis est, & animabus perniciosa. Consuetudo quoque q̃ p Euangelica doctrina detur concionatori aliquid temporale, simoniaca non caret labe.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo inducitur in his quæ sunt præter ius, ex cursu decem annorum & tacito consensu populi. n. 2.*
3 *Consensus non est, vbi animus non est, & à quo dependet. & nu. 4.*
5 *Cõsuetudo casualiter ꝓponitur quãdo popul⁹ varijs vicib fuerit vs⁹ actu.*
6 *Consuetudo inducitur ex vnico actu habente causam successiuam.*
7 *Alimenta sunt taxanda, iuxta licitũ arbitrio.*
8 *Audiendus non est prætextus de reditibus ecclesiæ, cui non deseruit.*
9 *Contineri ne teneatur Præpositus in fabrica facienda pro ampliãda ecclesia. nu. 10.*
11 *Præpositus licèt nõ valeat se excusare à solutione impẽsarũ pro sua rata factarum, poterit tamen allegare pro parte impensam ad erogatũ esse.*
12 *Actio aduersus Præpositum non datur, nisi vniuersitas probet erogata lapidicinis & operarijs fuisse vtiliter impensa.*
13 *Compensatio non admittitur, nisi debitum sit liquidum.*
14 *Decima est debita iure diuino & humano.*
15 *Decimarum retentio licita est, vt Præpositus teneatur conferre in fabricam ecclesiæ propter quam decimas recipit.*
16 *Temporalia sunt debita prælatis ob cansam.*
17 *Decimas indignus est, qui ecclesiam ampliare & restaurare recusat.*
18 *Decimas dare clerico, non tenetur laicus, nisi seruienti.*
19 *Spoliatus ante omnia venit restituendus.*
20 *Spoliatus ob seruandam animarum, non venit restituendus.*
21 *Decimarum retentio facta ob iustam causam, non causat interdictum possessorium.*
22 *Lex & natura nihil agunt frustra.*
23 *An præscribatur immunitas, à futuris oneribus lx. annis. num. 24. 25.*
24 *Collecta an clericis imponi possit.*
25 *Collectam vnam soluens, non sibi præiudicat in alijs.*
28 *Clerus pro rata cogi potest contribuere in fabricam ecclesiæ.*
29 *Consuetudo de non residendo, valet.*
30 *Residere & deseruire dicuntur Cardinales & Curiales beneficio, dũ sunt in seruitio papæ.*
31 *Residere in monasterio nõ põt Cardinalis, cũ sit vocat⁹ ad mai⁹ tribunal.*
32 *Residentia nisi in vno facere non potest. ad plura beneficia promotus.*
33 *Consuetudo de non residendo in beneficijs curatis non valet.*
34 *Residere quomodo compellatur beneficiatus.*
35 *Reditus præpositurę, etiam cum consensu capituli diminui nõ possunt.*
36 *Reditus alterius beneficij nõ possunt diminui, etiã ad tempus sine cã.*
37 *Papa habet plenissimam potestatem disponendi de reditibus ecclesiæ.*
38 *Papa non potest auferre bona vni ecclesiæ, & dare alteri sine causa.*
39 *Prælatus tenetur plebem sibi creditam, verbo Dei pascere.*
40 *Cursus temporis cuius hominũ memoria non reperitur, non solũ sufficit ad inducendã cõsuetudinem sed etiam vim habet constituti. 41.*
42 *Officium prædicandi habet curam animarum annexam.*
43 *Consuetudo qua remouetur curatus ab officio curę non valet.*
44 *Consuetudo an valeat, quòd populus teneatur præstare alimenta prędicatoribus deputatis per Prælatum.*
45 *Consuetudo an valeat q̃ prędicatori aliquid detur vltra alimẽta. n. 47*
46 *Consuetudo quæ est peccati mater, ipso iure est nulla.*

Responsi interpretes.

Plura quæsita & dubia formantur, quæ ex consilio meo laborta esse cognosco. Consului d. Prepoti insulanum teneri quartam partem redituum suę eccl̃æ convertere in fabricam eiusdem eccl̃æ, nisi cõsuetudo, onus fabricæ transtulisset in populũ. Nũc à me quęritur an exnarratis in p̃nisso themate possit dici inducta q̃ uetu lo q̃ onus fabricæ in populum trãstulisse dicat? Prima q̃stio ra videtur resolui, inducta fuisse legitima q̃ uetudo, q̃ in themate p̃supponit, q̃ ab annis xxx iã fluxis, ppls q̃suenit facere impẽsas necessarias ad fabricã & ab eo tpe citra fuit p̃fectus p̃byterorũ. Nã in his, q̃ sunt p-
1 teritꝰ, ex cursu decẽ annorũ, & tacito q̃sensu ppli † inducitur q̃suetudo fm gl. in c. q̃suetudo. ff. dist. & in c. fi. de q̃sue. lib. 6. tradit p Pan. in c. fi. col. 7. vers. quãtũ vero tps. eo. tit. & p Bart. & alios in l. de quib. ff. de legib. ¶ Sed hoc nõ obstãte (fm ea quę proponuntur in q̃riũ arbitror esse veritatẽ, qa ad hoc vt exsu p̃ppli inducat q̃suetudo p̃la requiritur. Inter cætera requiri
2 tur q̃ populus fuerit in tali vsu † ãio inducẽdi tã q̃suetudinẽ fm Pan. in d. c. fi. & patet de se, qa q̃suetudo ex tacito ppli q̃sensu inducitur. Qui q̃ensus nõ est, † vbi nõ est animus à quo dependet.
3 l. q̃ser. fu. ff. de act. & obl. l. si qs per errorẽ ff. de iurisd. omn. iud. Quòd aũt ppls non fecerit q̃strui p̃byterũ ãio inducẽdi cõsuetudinẽ constat ex eo q̃ añ p̃fectum opus plures interpellauit d. Præpositũ vt vellet q̃tribuere ad expẽsas operis pro rata sua, ppter quã interpellationẽ † q̃stat q̃ ppls nõ fecit expẽsas ipsius p̃byterij ãio donãdi, & reuocandi p̃fatum Præpositũ à debito quo tenebaẽ. l. Nesennius ff. de reg. gest. l. q̃n aliena. §. fi. ff. de acq. hær. Sedo requiritꝰ q̃ populus varijs vicib fuerit
5 vsus actib. † ex quib. causata proponitur cõsuetudo, vt notat in c. nos. diffi. & in rub. C. q̃ sit long. cõsuet. & in l. i. ff. de epis. aud. & per gl. Bar. & scrib. in d. l. de quib. & per Pan. in d. c. fi. In casu nostro populus solum fieri fecit illud p̃byterũ. Quo ꝛt,
6 vt ex vnico actu hñte causam successiuã inducatur q̃suetudo. c. cũ de bñficio de p̃bẽ. in 6. Rñdeo q̃ ibi ipsum præcise veritꝰ hẽat cãm pmanentẽ nõ tñ agit de ipso opere, ed de impensa operis, q̃ momẽtanea cãm hẽt. vñ ex vnica impẽsa vni⁹ operis, nõ. põt videri inducta. Sedò rñ q̃ nec vnicus actus interuenit. qa ad hoc vt ex vnico actu dicatur inducta consuetudo, oportet q̃ ille vnicus actus habuerit effectum, d. c. cum de beneficio. & ita declarat Pan. in d. c. fi. Sed hic actus faciendi impensas nõ habuit effectum, cũ ppls contendat has impensas repetere. Vñ si Præpositus velit se tueri ab onere fabricæ oportet q̃ probet ex alijs actib. & cursu tpis præcedentib. inductã fuisse consuetudinem. Et ista esset veritas clara & sirida, & ideo latius nõ insistã. Circa fin. ad quas impensas & pro quanta summa teneatur Præpositus non expedit intistere, quia resolutio patet ex primis rñsis quib. concluso D. Præpositum teneri ad quartam partem reddituũ detractis oneribus ecclesię incumbentib. i,
7 alimentis ipsius D. Præpositi & seruitorum, quę alimenta † taxanda sunt arbitrio boni viri consideratis facultatib. ecclesiæ & dignitate D. Præpositi. l. alimẽta ff. de alimen. & cibaria. no. i. c. Eps. de pœn. Et est verum q̃ in casu occurrenti d. Prepositꝰ non vꝫ posse deducere alimẽta, quia p̃supponitur ipsum non deseruire ecclesiæ nec residentiam facere, & habere pingues reditus aliorum bñficiorũ & amplum patrimonium. quib. stãtib. non est audiendus de reditib. ecclesię † cui non deseruit, fm
8 Pan. in d. c. Eps. & in disputa. exordiente, Titius Archidia. in c. illi qui. 12. q. 2. Fel. in c. postulasti. col. 7. & seq. de rescript. Arbitror tamen, quòd d. Præpositus non teneatur pro tẽpore, quo
9 soluebat † pensionẽ (vt p̃supponitur) æquiualentẽ reditib. ipsi⁹ præpositurę, p ea, q̃ i simili consuluit Dec. cons. 156. statutum cathedralis ecclesiæ. vbi allegat iura & auctoritates, quas brevitatis causa non refero. ¶ Ex præmissis patet resolutio sexte q̃ dubõnis, qua quæritur an d. Præpositus teneatur contribuere in fabricã faciendam pro ampliandã ecclesia. Nam si intran
10 tum excreuit populus, † q̃ primum p̃byterium nõ possit eum capere, clarissimi iuris est q̃ tribuere debet. ca. præcipimus. 16. q. 1. c. ad audientiam. c. de ecclesiis ædifican. & ita seruatur in regno, vt hꝫ in dec. Tholosanis, dec. 490. ¶ Ad tertium quæsitum an d. Præpositus valeat se excusare à solutione impensarum factarum pro sua rata, sub p̃textu q̃ non fuerit vocatus in q̃clusione de p̃ficiendo dictũ p̃byterium, & in cõstitone salariorũ p̃fandorum lapidicinis & operarijs. Rñdeo q̃ nõ, sed solũ
11 poterit allegare fortè fuisse impensum in fabricã † plus q̃ oportet. l. si quis negotia. ff. de negotiis gestis. Et ideo vniuersitas quæ intendit repetere impensas, tenebitur ꝓbare erogata lapidicinis, operarijs & similib. fuisse vtiliter impensa, a-
12 liàs actio † non datur. l. sed an vltrò §. i. & l. q̃ vtiliter ff. eo. Articulabit ergo vniuersitas se fecisse impensas, ad quas tenebaẽ d. Præpositus animo repetendi. Item articulabit tales impẽsas fuisse vtiliter factas. Et isto modo resultabit concl̃usio, &c. Quarta dubitatio an populus possit decimas retinere? d. stinguendũ arbitror, an velut retinere ꝓ impensis factis in p̃sbyterio. Aut pro impensis faciendis pro ampliatione ecclesię. ¶ Primo casu crederem non esse permissam retentionẽ, quia
13 talis retentio fieret animo compensandi. Quæ compensatio non admittitur † nisi debitum sit liquidũ & clarum. l. i. C. de q̃pens. Debitũ aũt impensarum nondum est liquidatum, nec scitur ad quantum ascẽdat. Ergo non venit compensandum

cum

14 cum debito decimarũ,qđ est plus q̃ liquidũ, qa debitũ † iure
diuino & humano,vt habet Numeri 18.c.& Leuit.c.vlt.& to
to.ti.de decimis.¶Scdo casu crederẽ licitã esse retentionem,
quia talis rerentio fieret ad effectũ compellendi d.Præpositũ
15 conferre in fabricã ecclesiæ,†ꝓpquã decimas recipit. arg.c.
fi.de paroch.vbi in specie Pan.determinat , ꝙ populus potest
opponere ꝙ Prælatum agentẽ ad decimas,ꝙnon administrat,
neque exerceat officiũ suũ,ꝓut decet,qa temporalia sunt de
16 bita Prelatis ob causam.Ideò causa nõ sequuta non dẽt.ff.
de cond.ob cãm.l j.& ꝓ totũ.Et dixit Lap.alleg.67.ꝙ si presby
ter parochialis nõ exhibet sacra sicut debet,si petat decimas
poterũt parochiani excipere.Qui nõ facit qđ debet,non reci
pit qđ oportet.sequit Pan.in c.cũ inter.de excep.&Gem.in d.
c.1.§.fi.de restit.spo.lib.6.& dicit ibi d.Phil. Franc. idem esse,si
exhibeat sacra cum incommoditate,vt in casu nostro. Quo
præsupponit,ꝙ maior pars populi nõ potest interesse diuinis
nisi amplieẽ ecclesia.Et q ecclesiam ampliare vel restaurare re
17 cusat,†idignus est decimis.c.vnio.x.q.3.c.Vulteranæ.12.q.2.
& dicit Hosti.in Summa,de decimis,§ & quare.in fi.quòd lai-
18 cus non tenetur dare decimas†clerico non seruienti. ¶Nec
19 obst.si dicat,ꝙd. Præpositus tanq̃ spoliatus†erit ante omnia
restituendus.l.si qs ad le fundum.C.ad leg.Iul.de vi.quia respõ
detur,ꝙ [illegible] est)fomentatũ est legis auxilio, vn-
de restitutio non concedit.l.3.§.cùm igit.ff.de vi & vi arma.l.
Gracchus.C.de adult.& qa factũ foret tale spolium ob salutẽ
20 animarũ quo casu denegat restitutio,†quæ salua salute ani-
marum fieri nõ põt.c.literas.de restit.spol.Et quia talis reten
21 tio†nõ causat interdictum possessoriũ,cũ nõ sit facta animo
spoliandi,sed ob iustam cãm ſm Pan.in c.querelam. de elect.
Alioquin sequeretur,ꝙagenti nõ obstaret talis exceptio,si eo
ipso,ꝙ exceptio ꝓponitur,diceretur actor spoliatus.Quod q̃
sit absurdum,qs nõ videt?Præterea,frustra lex concederet re
tentionem,si ꝙ agentẽ possessorio recuperãdæ,non liceret ex
22 primere,quod nõ est dicẽdũ,qa lex & natura†nihil agũt fru
stra.l qui bis idem.ff.de ver.obl.¶Circa quintũ,quo quæritur
vtrum d.Præpositus præscripserit immunitatẽ ab onerib.quę
imponuntur pro reparationib.pontium,murorum & viarum
publicarũ?videretur respondendũ quòd sic,quia decursi sunt
anni centũ & vltra,ꝙ nullus Præpositus soluit talia onera, &
23 ad præscribendã immunitatẽ†ꝙ Rempublicã sufficit cursus
lx annorum,si dicto tempore fuerunt impositæ collectæ,&ni
hil fuerit solutũ ſm Bar.& Imol.in l.licitatio.§.carũ.ff.de pub.
& vectig per tex in l oẽs.C.de præscrip.30.vel 40 anno.Idem
consuluit Bar.consi.59.commune Spoleti.col.fin.Rom.cons.
252.pro decisione.in 4.dub.Alex consi.30.ponderatis narra-
tis.in 5.dub libr.5.& Cor.consi.22.in præsenti consultatione.
col 6 lib.3 per tex.in l.fi.C.de fund.patrim.libr.11.vbi dicunt
esse casum.¶Præmissis non obstantib.contrarium respondẽ-
dum existimo.Quia ad hoc, vt aliquis possit præscribere im-
24 munitatem ab onerib.†plura sunt necessaria.Primo requiri-
tur,quòd prætendens præscripsisse.aliquando fuit requisitus
vt solueret onera.l.cũ scimus.iunctis not.per Barto. ibi.C.de
agri.& censi.lib.11 ¶Secundò,requirit ꝙ requisitus denega-
uerit solutionem.l.hæc aũt iura.ff.de ser.vrb.præd.no.in l.qui
luminib.ff e.ti.& in l.1.C.de serui.& aqua.¶Tertiò, requiritur
bona fides præscribentis.c.fi.de prescrip.¶Quartò,requiritur
scia & patiẽtia eorum,qui Rempubl.gubernant.c.cum eccla
Sutrina de caus.poss.& propriet.& ibi no.firmat Bar.in l.1.&
Anto.de But.latè in c.peruenit.de censi.Et ꝙ copulatiuè hęc
quatuor requirant,firmat Alex.consi.134.in causa & lite.lib.
2.In casu autẽ occurrenti præsupponitur,ꝙ nullus Præposit⁹
fuit vnquã requisitus,quia nullus fecit residẽtiam in loco, &
consequenter nec etiã vllus vnq̃ Præpositus recusauit solue-
re.Itẽ ꝓponit,ꝙ Præpositi ꝓpte sciebãt se teneri ad talia o-
nera.& ꝓsequẽter erãt in mala fide.Et ex istis patet responsio
ad ꝓria.Et magis in specie respondetur,distinguendũ esse, an
25 subiit titulus,†licèt inualidus,& tũc spacio xl. annorum præ-
scribitur immuniras,etiã ꝙprescribens nõ fuerit requisit⁹,qa
ti.præstat iustã cãm prescribendi.& in istis terminis procedit
ꝓria opin. Aut nullus subest titulus,& hoc casu requiruntur
illa quatuor,de quib s.ſm Bal.in tract.præscri.in 1.par.5.par.
q.7.Circa septimũ,quo quærit an dñi de clero teneant contri-
buere impensis fabricę?Ista dubitatio põt dupl'r intelligi.Pri
mò an teneant ꝓtribuere eo modo quo faciũt laici,& ſm for
mam iuris,non habito respectu ad collectã impositã ꝓ vniuer
sitatem.Primo casu,arbitror dominos de clero non teneri ꝓ-
tribuere: Tum quia obstat transactio,tum quia clerici à laicis
26 †collectari non possunt.auth.item nulla communitas. C.de
episcop.& cler.¶Nec obstat quòd clerici soluerint primam
collectam vnius grossi pro quolibet & qualibet hebdomada.
27 Quia soluens vnam collectam†non sibi prejudicat in aliis.l.
2.& ibi gl.&Barto.ff.de priuileg.veter.l.2.& ibi gl.Cod.de his,
qui spon.mu.subeũt.libr.xij.l volũtatiè.Cod.de excu.tut.tra
ditur per Pan.in c.cum accessissent co.fi.de consti.&per Alex.
consi.33.ponderatis.li.v.Secundo verò casu , dico quòd cleri
rus seu quilibet de clero,cogi põt auctoritate Eps cõtribuere
28 in fabricam ecclesiæ†pro rata redituum.c.fi.de his,q̃ fiunt à
maio.par.capituli.vbi Abb.& alij.& capitul.si monachus.xvi.
q.j.& dixi latius in primis responsis.¶ Circa octauũ dubium
quo q̃ritur,an d.Præpositus cogi possit facere residentiã? De
iure communi clarum est, quòd Prælatus cogitur facere resi
dentiam,maximè,quia hæc prepositura hẽt curam animarũ.
c.fi.de cleri.non resident.Sed quia presupponitur, ꝙ ab annis
quinquaginta citra,nullus Præpositus fecit residentiam, vide
tur ꝙ sit inducta consuetudo de non residendo, quę consue-
29 tudo†valet.c.cum omnes.& ibi Pan in j.no.de cõst.c.dudum.
2.de ele.no.in c.gratia.de rescri.in 6 Verum,secundum ea quę
ꝓponuntur,in casu pũti crederem non posse dici inductam
aliq̃ consuetudinem,&inductam nõ valere.Quod autem non
fuerit inducta consuetudo,oñditur ex eo ꝙ Præpositi dictæ
insulanæ ecclesiæ,fuerunt à quinquaginta annis citra, vel Car
30 dinales,vel curiales,qui dum sunt in seruitio papæ,† dñr resi-
dere,& deseruire bñficio.c.ad audientiam.de cle. non resid.fir
mat Host.in summa eiusdem tit.§.j.ver item qui in seruitio pa
31 pæ.Et Cardinales tenentur †residentiã facere in suo tit. c.2.
de cler.non residen.Ideo censentur dispensati,vt non teneantur residere in aliis beneficiis,cum promotus ad plura nõ pos
32 sit nisi in vno†residentiam facere,ſm glo. & scrib. in ca. non
põt.de præben.lib.6.traditur ꝓ Fel.in c.postulasti.col.xij. de re
script.ꝓ Ias.in l.fi.ff.de consti.princ.Cùm igitur prepositi autho
ritate legis hactenus videant residentiam fecisse,dici non po
test inducta consuetudo de non residendo.¶ Fortius dico, ꝙ
hoc casu consuetudo de non residendo non valeret, qa præ-
33 positura habet curã animarum,& in beneficiis curatis,† non
valet consuetudo de non residendo,tanq̃ minus preiudicialis
ecclesiæ & animabus.c.licet canon.de elect.libro 6.Et latè cõ
probat Fely.in d.c.cùm omnes.col.xvij ver.primus est. vbi am
pliat vt etiam non valeat consuetudo deseruiendi in benefi-
ciis curatis ꝓ vicarium.allegat Archid.Gem.& plures alios ita
tenere,quos non transcribo.¶Concludo itaque d.prepositum
teneri ad residentiam,nisi cum eo sit dispensatum.Et qa quæ-
ritur de modo compellendi eum ad residentiam faciendam,
34 respondeo eum duabus viis,†cogi posse. Primò per subtra-
ctionem redituum.c.pen.de cler.non resid.poterit cũ popu-
lus reseruare decimas,vt dixi s.in 4.dubio. Secundò poterit
populus instare,vt moneat ꝓ Epm ad faciendã residentiam,&
si in termino monitus non paruerit,poterit Eps eum spoliare
prepositura.c.fi.eod.tit. Circa nonum,quo in effectu quærit
modus minuendi reditus præpositurę,& augendi reditus præ
bendarum.Breuiter,qa d.præpositus ꝙdicit.clarissimi iuris est,
quòd Eps etiã cũ consensu capituli non poterit dimittere re
35 ditus præpositurę,†vt augeat reditus præbẽdarũ clem.si vna.
cũ gl.de reb.eccl.non alien.ꝓ quẽ text.ita concludunt Ant. de
But.Imol.& Mod.in cap.cũ accessissent.de constit. Et eò ma-
ximè,qa post taxatum numerũ canonicorũ, & post constitu-
tionem prębẽdarum.& post creatam dignitatem huius præ-
positurę,& assignationẽ redituũ,nulla causa ꝓsupponitur su-
peruenisse,cur diminuendi sint reditus præpositurę.Nam infe
36 rior nõ potest reditus alicuius beneficij sine causa diminue-
re etiam ad tempus c.vnico.vt eccle.benefi.sine dimin. conf.
& ibi not per Ioan.Andr.Panorm & Imol. Necesse ergo est,
ꝙ vniuersitas porrigat preces sanctissimo dño nro papę, qui
37 habet plenissimam†potestatem disponendi de reditibus eccle
siasticis.c.2.de pręben.lib.6.clem.j.vt lit.pend. Sed quia plures
tenent,quòd etiam papa non possit sine causa auferre bona
38 vni ecclesię,+& dare alteri,vt tenent gl. Archid.& Dom. in c.
j.x.distinct.glosſ.Archid.& Gem,in c.j.in verb.iustitiam. xxiij.
dist.& sequit Fel.in c.quæ in ecclesiarum.de cõstitu.& ꝓsuluit
Fed.de Sen.con.200 quod permutatio.in supplicatione igitur
narrarẽ sanctiſ.do.nro,ꝙ reditus pbẽdarum sunt adeò tenues,
quòd canonici non possunt honestè viuere,& sicut decet,ec-
clesiæ deseruire,& ꝙ reditus ꝓpositurę sunt adeo pingues , ꝙ
pstant præposito materiam vagandi,& deserendi ipsam eccle
siam,in qua procul dubio resideret, si pars redituũ ꝓpositurę
applicaret mensę capituli,& diuideret inter interessentes diui
nis,& duplicata portio daretur ipsi præpo.residenti , & deser-
uienti diuinis.Circa vlt.quo q̃rit,an præpositus teneatur pro
uidere populo de prædicatore?Certum est,ꝙ de iure prælatus
si nõ sit idoneus,alʒs per aliũ valẽtem opere & sermone tene-
39 tur plebem sibi creditam† verbo Dei pascere. c.inter cætera.
vbi Host.& alij de off.ord.Sed quia in themate ꝑsupponit, ꝙ
à tanto tpe cuius initij non hꝫ memoria,populus sibi ipsi ꝓui-

dit de p̃dicatore, q̃ritur an inducta sit p̃suetudo talis, q̃ transtulerit onus ꝓuidendi de prædicatore in ꝓpulum, & exemerit Prepositū ab officio prædicādi p se, vel p alium? Et prima facie videt inducta cōsuetudo, qa cursus tanti temporis, cuius non reperit hominis memoria nō solum sufficit ad inducen-
40 dam. consuetudinē, † sed habet vim constituti. l. j. §. ductus a-q̃. ff. de aqua quo. & estiua. c. sup quibusdā. §. ꝓterea de ver. sig.
41 Et talis consuetudo laudabilis est, † ergo à laicis obseruanda. c. ad Apostolicam. de simon tradit p Bart. in l. priuilegia. C. de sacrosancte. In ꝓrium ꝙ talis consuetudo non valeat, sic probatur d. Præpositus ex officio sibi iniuncto, tenetur prædicare, aut de sententia Episcopi de idoneo prędicatore prouidere d. c. inter cetera & c. qđ Dei timorem vbi Pan. & alij no. de stat. reg. ꝙ tenet̃ d. Præpositus rationę curæ animarū ad tale o-
42 nus prædicādi. Nā officium † prædicādi habet curā animarū annexam, ſm gl. in clem. j. de reg. & in clem. dudum. de sepul. & in c. in sancta v. dist. Consuetudo aūt qua remouetur cu-
43 ratus † ab officio curæ, non valet. d. c. licet canon. & dixi s. in §. dubio. Pro concordia puto distinguendū. Aut quæritur, an ualeat consuetudo, ꝙ Prælatus non teneat̃ p̃dicare p se, vel p alium, & tunc credere nō valere qa esset animabus pernicio sa. Aut quærit an valeat consuetudo ꝙ populus teneat̃ prestare alimēta †
44 re alimēta † prædicatoribus deputatis p Prelatum, & tunc arbitrarer valere p tex. in d. c. ad Apostolicā. & p not. p Fel. in c. ecclesia S. Marię. col. 18. de consti. Non crederem tn valere cōsuetudinem, ꝙ daret̃ vltra alimenta aliquid prædicatori, pro
45 predicationibus, quia esset simonia, † vt not. per Inn. & alios *communiter* in c. cū voluntate. de sent. excom. Cōsuetudo enim
46 continens simoniam † cùm sit peccati nutritiua, est ipso iure nulla. c. abolendæ. respon. de sepult.

RESP. XXVII. & de Consuet. II.

Laudabilis creditur consuetudo quòd ad anniuersarium pro defuncti salute celebrādum certa Prelato soluatur pecunia. Sed pro sepultura ex more quicquam exigendum nō est, etiam quòd exactum soleat in anniuersarium à Prelato conuerti. Nec em̃ simoniæ vitium, quòd malè accipiendo contrahitur, bene dispensando dissoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo soluendi decem pro anniuersario, an sit valida. n. 3. & sequentibus.*
4 *Prior an teneatur soluere sumptus lampadis ardentis ante sacram Eucharistiam.*

Responsi interpret.

Ad primum quęsitum, an prior iure possit cogere hęredes defunctorum volentium sepeliri intra ecclesiam ad soluendum florenos decem, pro vno anniuersario celebrando? Respondeo animaduertendum esse qualiter consuetudo allegata per priorem se habeat, nam si
1 sit consuetudo soluendi decem pro anniuersario, † credideri m hanc consuetudinem esse laudabilem c. ad Apostolicam. de simon. Si verò sit consuetudo soluendi decem, p sepultura facienda intra ecclesiam conuertenda in vnū anniuersarium, non putarē consuetudinē valere. Quia qui malè accipit, vt
2 bene dispenset, † potius grauatur, quàm iuuetur. c. ex multis. j.
3 q. 3. malè autē accipit, † qui p sepultura sumit temporalia. c. abolendæ. de sepul. & latè probaui in tractatu de peste, titul. de remed. præseruat. numer. 108. & sequentibus. Ad fm, an idē
4 prior cogi possit ad sumptus lampadis † ardentis ante sacram Eucharistiam, Respondeo eum teneri cap. sanè §. fi. de celebr. missa. & de sacra. Eucha. Nisi ꝙsuetudo transtulisset onus ho-
5 rum sumptuū in populum, † quia valet talis consuetudo, & est rationabilis ſm Inn. in c. fi. de his, q̃ fiūt à maio. par. cap. & Pan. in c. j. d eccle. ędif. Sed si q̃rat, an d catur inducta consuetudo ex eo, ꝙ alig particulares ex deuotione fecer̃t hactenus hos sumptus? Respondeo, ꝙ non. Tum qa oportet, ꝙ hi particulares tales fecerint impensas animo inducendi cōsuetudinem & nō ex particulari deuotione, ſm Pan. in c. fi. col. 4. & col. 9. de consuet. Ant in c. j. de rescrip. Tum quia requiritur, ꝙ tales impensę fuerint factæ sciente, & consentiente vniuerso popu
6 lo, † vel maiori parte eiusdem, ſm Cyn. in l. 2. C. quæ sit longa consuet. Pan. & alios in d. c. fi. gl. Bar. & communiter Legistas, in l. de quib. ff. de legi. Soc. cons. 7. colum. pen. lib. j. Quę omnia præsupponuntur cessare in occurrenti casu, ergo, &c.

RESP. XXVIII. & de Consuet. III.

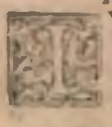

Vs excommunicandi prælatis & inferioribus à canone concessum, per solum non vsum nullo iure abrogatū dici potest, nisi in actu excōicatio-nis prælati & inferiores ꝓhibiti fuerint, ac ꝓhibitioni acquieuerint. nam eo casu ex quo non vsus habet actum implicite directè contrarium legi, indubitati iuris est per huiusmodi non vsum legem abrogatam.

SVMMARIVM.

1 *Legi per non vsum abrogatur, si talis non vsus habeat actū implicitū directè contrarium legi, aliàs secus.*

Respon. interpret.

1 PEr non † vsum solū abrogatur lex, si talis nō vsus habeat implicitum actū directè ꝓrium legi, aliàs secus, ſm Ioan. And. in c. Ioannes. & ibi clarius per Imol. de cler. coniug. & Felv. in c. i. de treug. & pac. in proposito nostro dico, ꝙ iste non vsus excommunicandi non directò contrariatur legib. & canonib. p mittentib. & concedentib. ius excommunicandi prælatis & inferiorib. qui collegiis præsunt, vel quia potuerint non excōmunicasse, quia sibi placuit non excommunicare, sed aliter corrigere excessus subditorum, vel quia non occurrit casus, qui sibi visus fuerit dignus excommunicatione. Sic respōdet Card dicens quòd si Patriarcha à mille annis citra nō cognouit de causis appellationum, non propterea perdidit ius cognoscendi, quia potuit non cognouisse, quia ad eum nō fuit appellatum, sed ad Papam, vel quia non placuit sibi de eis cognoscere, vnde iste nō vsus nō tollit legem dante nobis iurisdictionem cognoscendi in eum in notis cauarum, not. 146. ad excludendum. Nisi ergo probetur ꝙ præpositus voluerit excommunicare & fuerit prohibitus, respondeo non fuisse ex tali non vsu legem abrogatam. iuxta glos. in l. qui luminib. ff. de ser. vrb. præd. & dicta Pan. & aliorum in d. c. Ioannes. & Fel. in d. c. i. Laus Deo.

De Electionibus.

RESP. XXIX. & de Elect. I.

VAcante Canonicatu & præbenda in ecclesia Cistercien si, Prępositus excōmunicatus habens ex statuto ecclesiæ duas voces & vnus canonicus Saluatorem elegerunt. Duo autem sua in Raymundum vota direxere dubitatum fuit an vtriusque electio irrita foret, quod plerisque visum fuit. Tum quòd vocari nō fuerint absentes, qui etiam secundum statuta ecclesiæ fuerant vocādi. Tum quod duæ partes in capitulo minimè interfuerint. Ego verò Raymundi electionem canonicam potiorēmque respondi, cùm in cum conuenerit maior pars eorum qui residē tiam faciebāt. Et cum sex tantùm residerent, satis fuit duas illorum partes interfuisse. Nec refert, quòd absentes vocati nō fuerint, cùm hi, qui vocādi erant, contemptum minimè prosequantur.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta non vocatis absentib. mero iure valet, nisi non vocati cō temptum prosequantur, qui etiam possunt ratificare electionē. nu. 2. vide oppo. nu. 3.*
4 *Residentes solum in electione sunt vocandi, non absentes in remotis partibus. 5.*
6 *Remoti qui dicantur, standum est arbitrio iudicis.*
7 *Statutum desiderans in electione vocari canonicos existentes in prouincia, recipit iuris intellectus.*
8 *Excommunicatus est ineligibilis actiuè & passiuè.*
9 *Præpositus ratione participationis cum excommunicato, ius eligendi non habet.*

Respon interpreta.

ELectus à maiori & saniori parte capituli, prærend̃ est electo à minori parte capituli. c. ecclesia vestra de elect. Vidēdum ergo est, quis dicat̃ electus à maiori parte, an d. Saluator Michaelis, an verò do. Saluator Garini. Et prima facie videretur dicendum Saluatorē Michaelis habere maiorem partem pro se. Nam in capitulo ecclesiæ Cistercien sis interfuerūt quatuor Residētes, apud quos erat tota potestas capitularis. Et d Præpositus habens ex forma statuti duas voces, ac Raymūdus Catsius elegerunt ipsum Saluatorem Michaelis & sic habet tres voces. Garinus autem non habet nisi duas, ergo constat Saluatorem Michaelis tanquam electum à maiori parte præferendum. Sed premissis rejectis, respondeo Garinum potiora iura habere, tanquam electum à maiori parte capituli. Nam ex his qui interfuerunt in capitulo, duo ipsum elegerunt, & postea electionem ipsius ratificarunt alij duo absentes, & sic habet pro se quatuor voces. Pro parte autem Saluatoris nulli electores re-

perimuntur.

periuntur,qui tũc ius eligendi haberẽt,vt probatio,ergo &c. Et veritas huius nostri responsi perspicuè apparebit,si quę in facti narratione in contrarium adducuntur de medio submoueantur. Dicit primò,ambas electiones nullius esse momenti tanquam factas nõ vocatis absentibus.prout tam de iure, quàm ex forma statuti eccl.vocari debuerunt, cum plus officiat vnius ꝓtemptus, quàm ꝯdictio multorum.c. venerabilẽ. c.bonæmemoriæ.de elec.Ad istud respondetur,ꝙelectio fcã
1 non vocatis absentibus mero iure valet,†nec est irritãda,nisi non vocati prosequantur contemptum.c.quod sicut.& ibi
2 no.Pan.de elect.Et ideo non vocati possunt ratificare † elec. d.ca.qđ sicut.& c.eccl.vestra.el.ij.eo. tit. non obstat si dicatur
3 quòd in capitulo non interfuerunt duæ partes † ex tribus.cũ ex xij.nõ interfuerint nisi quatuor,ergo,vtraque electio nulla est,vt tenent Innoc.in c.ĥ.de no.ope.nun. & Pano. in capitulo,auditis.de electio.per text.in l.nominationum. C.de decurio.libro x.& in l.nulli.ff.quod cuiusque vniuersi. nomine. quia respõdetur quòd sufficit in capitulo interfuisse duas partes eorum qui vocandi erant.Ita procedunt prædicta,vt declarat Pano.in capitulo,cum nobis.de electionibus.Vocandi
4 autem non sunt,nisi residentes,† ſm glo.in cap.ij.in versi.ipsorum.de resti.libro vi.& cum glo.stat communis doc.sentẽtia,teste Fely.in cap.cum omnes.colu.xj. versi prima fuit opinio gloss.ordinarię. de constitu. vel ſm aliorum opinionem sufficit in capitulo interfuisse duas partes eorum, qui cõmodè vocari potuerunt. Dicuntur autem commodè vocari pos
5 se hi,qui sunt in loco propinquo.nam absentes † in remotis partib.non sunt vocandi,cap. quia propter.de electio. Immo nec omnes existentes in prouincia dicuntur commodè vocari posse si prouincia sit multum lata,tunc existentes in vlt.parte prouinciæ non dicuntur posse vocari commodè, ſm Pan. in cap.coram. eo.tit.vbi tandem concludit esse standum superhis arbitrio † iudicis.Valebit ergo electio Garini,cũ duo
6 tantum essent in prouincia,qui electionem ipsam ratam habuerunt.Non obstat statutũ ecclesię,quia loquitur in electione Præpositi & canonicorum, non in electione Capellani. Præterea statutum non annullat electionem,licet velit vocari canonicos existentes in prouincia , vñ debet recipere iuris
8 intell's,† vt electio veniat irritanda cõtemptis petentibus & contemptũ prosequentibus.c. cum dilectus. de ꝙsuet.l.si serui vestri.cũ ibi no.C.de noxali.l.j.§. lex facidia. ff. ad leg.falci. Nõ obstat,ꝙ Præpositus hñs duas voces,& Raymud.Casius organo & ministerio pfati præpositi elegerint Saluatorẽ , ꝙa
5 præsupponitur, ꝙ Raymundus erat excõicatus † & ineligibilis actiuè & passiuè.c.cum inter R.de elec.c.constitutis.vbi gl de appel. c.si celebrat. de cleri. excom. minist. Immo vĩ ꝙ
6 etiam d.Præpositus ratione participationis † cum ipso Raymundo excõicato etiam ius eligendi tunc non haberet,vt sit mat glo.in ca.fi.ix.q.j.quam sequitur Ioañ. Firma. in tract. de Epo.in iij.q.iij partis primi libri.Quod non firmo ,quia contrarium tenet Archid.& Card.Alex.in d.c.fi. Nec ob.noua ꝓuisio obtenta per Saluatorem à Reuerend.do.Legato. quia ꝓ talem prouisionem non intelligitur derogatum iuri iam acquisito ipsi Garino per electionem,iuxta glo.in c.quãto. lxiij. distin.De qua latè Fel.in c.cum Bertold.col.j.de re iudi.

RESP. XXX. & de Elect. II.

Electionem factam sub conditione,si Papæ placuerit, inualidã existimo.Licet enim hæc conditio insit resolutiuè & contra voluntatem eligentium,quia tamẽ suspensiuè & secundum volũtatem legitur expressa,constat electionem non esse puram.

SVMMARIVM.

1 *Potestas summi Ponti.in omni dispositione intelligitur reseruata.*
2 *Expressio conditionis,quæ tacitè inest,non facit electionem conditionalem,& quid operetur si eo modo quo inest exprimatur, aut econtra.*

Respon.interpreta.

Cæritur an electio do. Cõradi sit nulla ea ratione,quia facta fuit sub cõditione, si placuerit summo Pontifici.Nã illa verba,accedẽte beneplacito snmmi Põtificis,prolata per ablatiuos absolutos ꝯdõnẽ important.l.à testatore.ff.de ꝯdi &dem. l.euictis agris.ff.de vsur.Istud quæsitũ hẽt duo capita.Primũ, an sit nulla tãquã facta sub ꝯditione,iuxta tex.in c.ij. de ele.in vj.Secõ,vtrũ sit nulla tanquã defecerit conditio,cum non appareat de beneplacito summi Pontificis.Ad primum videtur prima facie respondendum,ꝙ talis electio valeat tanquam facta sub conditione,quę tacitè insit,nã in omni dispõne intelligitur reseruata†voluntas summi Pontificis.c.veniẽtes.de iu
1 reiu.l.fi.ff.qui satisf.cog.Expressio aũt conditionis†quę tacitè
2 ineſt,nõ facit electionẽ conditionalem,ſm gl & communiter scrib.in d.c.2.& in c.ad audientiam.de rescri.& in c.significasti.de elec.Archi.in summa.8.q.3.Archi.& Io.And.in ca.1. de iureiu.in 6.& in reg.actus legitimi de reg.iur.Gem. consi. 84.Quia istud dubiũ.per tex.in l.2.ff.de leg.1 & in l conditiones extrinsecus.& in l.aliquando.ff.de cõd.&dem.¶Sed hoc nõ obstãte ꝯrium verius esse rñdeo,quia electio facta sub cõditione non valet.d.c.2.nã electio ex parte eligentis debet esse certa,ideo concludunt Gemi.& alij cõiter ibi,ꝙ votum eligentis Titium in canonicũ si maior pars capli ꝯsenserit,nõ computatur in numero tanquã incertũ.Non obstat,ꝙ valeat electio sub conditione,quę tacitè insit,vt est cõditio,si vacat, si solitũ iuramentũ prestiterit,si priora beneficia dimiserit,vt exẽplificãt doct.in locis prędallega. quia respõdetur,quòd prędicta procedunt,quãdo ꝯditio quę tacitè inest,exprimitur eo
3 mõ quo inest.secus si aĺr †exprimatur.ꝙ insit.l.si ita.§.illi sivolet.ff.de leg.j.l.Titia.ff.ad leg.Fal.no.gl.& Gem.in d.c.2. Pan.in d.c.significasti.in proposito autem nostro.fuit aĺr expressa.ꝯditio,ꝙ inesset.Ergo debet operari,ꝙ electio dicatur conditionalis,& ꝯnr nulla.d.c.2.Quod autem sit aĺr expressa,quàm in sit,ostendo clarissimè , nã beneplacitum summi pontificis in est ꝯ voluntatem eligentium.d.c.venientes, & in l fi.modo expressum dicitur ex voluntate ergo debet operari , vt est casus in d.l.Titia.vbi facultas detrahendi Falcid. inest ꝓtra voluntatem item voluntas Papę tacitè inest resolutiuè,quia Papa pt (si velit)priuare electum iure sibi acquisito ex electione. c. fi. de concess.pręb.traditur latissimè per Fel.in c.quæ in ecclesiarum.de consti.modo aũt expressa fuit.suspensiuè.ergo reddere debet electionem conditionalem. d.l.si ita.§.illi volet.

RESP. XXXI. & de Electio. III.

Canonici quorum electio plenum tribuit ipº electo, vel quorũ eligẽdi potestas generalib. Papæ reseruationibus non afficitur. ius eligendi priuilegiatum habere dicuntur. Ad hos igitur episcopi electio,non ad Regem pertinebit nominatio, cum noua cõcordatorum lege excipiantur,quibus exprivilegio ius competit eligendi.Canonici quoque qui Basilienſi cõstitutione hactenus vsi sunt , eligendi priuilegio renuntiasse nõ videntur,cum animo nõ renunciandi ea potuerũt sanctione vti Et si ingratº mereatur priuilegiis ſpoliari,ante quàm tamen fuerit ſpoliatus,illorum beneficio carere non debet. Canonici autem Mimatẽses , qui statum & habitum regularem mutarunt in seculatem,priuilegium eligendi episcopum intuitu religionis & vtilitatis ecclesiæ concessum perdiderunt, cum translatio pro maiori ecclesiæ commodo in statum excelsiorem facta fuerit authoritate Pontificis Maximi,qui habitum regularem in locum secularis cum priuilegiis creditur subrogasse.

SVMMARIVM.

1 *Electio episcopi spectat ad canonicos de iure communi,ad Papã de antiquo.nu 2.*
3 *Priuilegium quid,& quatenus dicatur priuilegium.*
4 *Papa potest reseruare sibi prouisionem qualiumcunque dignitatum,etiam episcopalium.Et ad quos porrigat illa effectum suum.nu.5.*
6 *Omnino dictio reseruationes excludit,& quænam eius vis.*
7 *Ordinarius & delegatus potest ex vtraque parte iudicare.*
8 *Priuilegium vt perdatur interuentu alterius priuilegij,quid requirat.*
9 *Legis beneficio est indignus,qui committit in legem.*
10 *Priuilegia cõcedẽs potest illa si velit,reuocare ratione ingratitudinis.*
11 *Ignorantia ab ingratitudinis vitio releuat ignorantem.*
12 *Papa disponens super priuilegiis abrogatis quorum abrogationi partium non fuit censetur priuilegia confirmasse & renouasse.*
13 *Priuilegium concessum ratione professionis vel officij eatenus durat qua eius durat officium.& vide nu.14.& 15.*
16 *An mutatione personæ mutetur priuilegium.& vide nu.24.*
17 *Priuilegia concedi solent à papa ecclesiæ,propter publicam vtilitatẽ principaliter.*
18 *Priuilegij reliquias superesse sufficit,vt priuilegium remaneat.*
19 *Mutatio status in melius,auget ius antiquum,non autem auiert.*
20 *Canonici seculares sunt digniores regularibus, eisque præferuntur.*
21 *Priuilegia prius concessa parochiæ,nõ perdit eccl. parochialis erecta in cathedralem.& nu.22.*
23 *Papa dicitur lex viua in terris.*

Responsa Io. Fran. Rip. in lib. j Decre.

Respon interpreta.

PROPOSITA dubia nō leuia sunt, quibus succinctè respondebo omissa superflua & pomposa iurium ac auctoritatum copia, qua nec vti soleo, nec si vellem, possem hoc tempore quo libris careo ob pestem Auenionensem fugitiuus. Primum dubium stat in hoc, an per illa verba, decedente epō &c. canonici Mimatenses dicantur habere facultatem eligendi epm ex priuilegio, ita quòd possint & valeant se iuuare beneficio concordatorum. Et prima consideratione visum fuit,
1 quòd non, quia de iure communi ius eligendi epm † spectat ad canonicos ecclesiæ cathedralis. c. sacrorum canonum. § ex his lx ij. dist. c. cum in veteri. c. in genesi. de elect. c. cum ecclesia Sutrina, de caus. poss. & proprie. Ergo Calixtus secundus non videtur vllum indulsisse priuilegium canonicis nec enim
2 dicitur priuilegium, si nihil præter generalem legem indulgeatur. c. fi. §. fi. 45 q 1. quod etiam ex distinctione priuilegij apertè demonstratur. Nam priuilegium nihil aliud est, quàm ius singulare contra ius commune indultum, sm Host. in sum ma de priu. leg. quę diffinitio nō conuenit huic concessioni, ergo nec etiam conueniet diffinitum l. 1. §. dolum ff. de dolo. Istud probat etymologia vocabuli, à qua licet arguere negatiuè. l. 2 §. appellata. ff. si cer. pet. a. Dicitur. n. priuilegiū, quasi priuata lex c. priuilegia. 3 dist. cum igitur huiusmodi concessio non contineat legem priuatam, sed communem, non continebit priuilegium, vt etiam traditur per Bart. & Mod. in l. fin. ff. de constitutio. princip. & per Moder. in rub. de rescr. Sed præmissis non obstantibus, contrarium verius esse respondeo. Et pro hāda clariori decisione præmitto, q de iure
3 antiquo ad Papam spectabat electio epi †c j 22. dist. per quem tex. ita concludunt gl. & scribunt c quanquam. de elect. libr. 6.
4 Item premitto q Papa potest sibi reseruare † prouisionem quarumcunque dignitatum etiam epalium. ca. si eo tempore. de rescri. in 6. & in extrauag. Bnd quæ incip. ad regimen, cum sequen. de preben. Vltimò præmitto, q concessio Papæ cōtinēs prima facie idem quod ius commune, debet taliter interpretari q aliquid noui indulgeat c. in his. de priuile. li. j ff. ad municip & traditur latè per Fel. in ca j col. 1. verū. priuileg. de rescr. Illis sic præmissis ondo ad oculum, q concessio Calixti secundi, aliquid noui ptinet, & q̄rerit priuilegium. Aut. n. Calixtus cessit ius eligendi epm canonicis Mimatensib antequam ius eligendi esset commune omnibus canon. prout ex data priuil. constat cōcessisse, & planū est, q talis concessio à princ. continebat priuilegium, aut concessit post, & tunc ēt talis cō cessio continet gratiam. qa gnalis reseruatio quarumcunque
5 † dignitarum facta per Papam, non porriget effectum suum ad ecclesiam Mimatensem in præiudicium canonicorū eiusdem ecclesiæ. quibus ex spāli concessione copetit eligendi facultas, iuxta nō per gl. in c j. de cap. mona. lib. 6. & in terminis nostris per Gem consi. 30 Bonifacius nonus. facit quia generalis derogatio quorumcunque priuilegiorum non trahitur ad priuilegia alicui spāliter concessa l. 3. & ibi g. o. no. C. de sil. li. xij. c. cū ordinem. de rescr. cum concordan. alle. per. lex. conti. 101 colu ij. lib. j. nec huic rationi ob. q post Calixtū fuerit per iura noua cōcessum ius eligendi omnibus canonicis, quia non propterea sequitur, q confusum fuerit & sublatum priuilegium eligendi spāliter concessum canonicis Mimatensib sed potius auctum & corroboratum, quia vbi prius habebant ius eligendi ex priuilegio, mō hñt ex spāli priuileg & generali indulgentia, & ideo sublata gratia generali, quā aduersantes ius cōe appellant, & minus bene, per ea, quæ traditur per gl. in c. in fine. de simo. & per Arch. & Do. in c. indulgentia. 2. q 3. nō tamen censetur sublata gratia spālis, vt interminis q̄soluit Alex consvlt. col. fi. lib. 4. bene facit text. in l. si domus ff de seru vrb. pd. & in l. hæres. ff. de condi & dem. & in c. extuarū. de auctor. & vsu pallij. Et q mēs Calixti fuerit cōcedere canonicis Mimaten. ius eligendi Episcopum non obstantib reseruationib quibuscunque. patet quia aliàs cōcessio nihil operaretur. quod non est dicendum. c. si Papa. de priui. li. 6. & clarius apparet ex illis verbis, vña volumus omnino electione constitui. Illa. n. dictio omnino, reseruationes exclu-
6 dit, quia tm̄ est dicere omnino, q omni casu, & sic etiā stantibus reseruationibus sm gl. in l. si cū exceptione § quòd si homo ff. quod me cau. &c. ex parte j de offi. dele. & firmat Card. in clem j. q ix de vita & honest. cler. & Bar in l. Græcè. §. illud cōmune. ff. de fideiuss. & si Papa ius alteri omnino cōcedat, nihil sibi intelligit reseruasse, pp verbū, omo, sm Io. Andræ. & Host. in c. si beneficia. de pb. in 6. & Fel. in d c. ex parte Propter quod dicitur, q per illa verba, vestra omo volumus electione cōstitui, q Papa voluerit, q electio canonicorum tribuat plenū ius electo, & habeat vim electionis & confirmationis. Et qđ ita sit, suadetur, quia exp̄sè vult papa Calixtus, q sola electione electus, intelligatur subrogatus in locū defuncti, quæ subrogatio non diceretur facta nisi talis electio vim confirmationis haberet c. auaritiæ. de elec. in vj. c. transmissam. eo. tit. in antiquis. Ex quib. apparet, q canonici Mimatenses hñt ius eligē di priuilegiatum, & de tali iure intelligenda sunt concordata. Immo fortè intelligenda de iure eligendi ex spāli cōcessione papæ etiam q non sit aliter ius eligendi priuilegiatum, alioquin frustratoria redderetur exceptio, de qua in concordatis, quia semper dici poterit, q canonici habent ius eligēdi Epm de iure communi. Secundum dubium est, an dici possit canō amisisse priuileg. eligendi, vel quia hactenus elegerunt in vim pragmaticæ, vel quia mutauerunt statum regularium in secularem. Et quia istud dubium habet duas partes, prosequar quā libet de p̄te. Circa primam partē duo sunt discutiēda. Primò, an canonici dicantur renunciasse priuilegio vtēdo beneficio constitutionis Basilienſis? secundò, an perdiderint priuilegiū eo quod commiserint in Pontifices maximos. vtendo tali cō stitutione reprobata & damnata per ipsos Pontifices? Ad primū breuiter rn̄. q canonici etiam si vsi fuissent beneficio pragmaticæ, non propterea censerentur renunciasse priui. quia priuile. & pragmatica inuicem se compatiuntur, & ideo vniuselectione alterum non tollitur. [illegible] gere. ff de trib. ac. l. in comodato. §. duab. ff. cōm. & facit quod no. gl. in cle. epe. in verb. partib de ver. sig. Quinimo poterunt
6 canonici dicere, se vtroque iure elegisse, † nam ordinarius & delegatus potest ex vtraque potestate iudicare, secūdū Inn. & omnes alios, excepto But. in c. cum ex officij. de præscrip. quē Inn. etiam sequitur Imo. in c. nisi essent. de præben. Sic etiā arbitror, q delegatus potest vti vtraque prāte. c. si inter pares. &
8 ibi Bal. de lege Corr. Ad hoc n. vt perdat priuilegiū † p vsum alterius beneficij oportet q talis vsus directò contrarietur priuilegio. c. Ioan. de cle. coniuga. traditur per Pan. & alios in c. cū accessissent. de constit. & dixit Aut. de But. in c. accedentibus. col. ij de priuileg quòd duo sunt necessaria ad hoc vt p vsum alterius iuris tollatur priuilegium. Primò, q talis vsus sit incomparibilis cum priuilegio. Secundò, q in tali vsu nō cadat alia præsumptio quàm renunciationis. In casu autem præsenti, eligentes in vim pragmaticæ non fuerunt vsi beneficio cōtrario neque animo renunciandi, ergo &c. Ad alterum caput huius primæ partis videretur primo aspectu respondendum, quòd canonici perdiderint priuilegium, quia cōmiserunt in
9 Pontifices, indignus enim est beneficio legis, † qui committit in legem c. quia frustra de vsu. l. filio patroni. §. j ff de ritu nup. & in simili ita consulunt Soc. cons. 59. Viso elegantissimo. col. 1. l fi. & seq. lib. 1. Sed hac consideratione non obstante. in ōrium veritatem esse puto. quia canonici vtendo pragmatica nō cōmiserunt in legem priuilegij. sed in successores concedentis, & quamuis ingratos se superiori suo aliqualiter reddiderint, nō tamen per ingratitudinem perduntur priuilegia ipso iure
10 † licet concedens ratione ingratitudinis possit si velit ipsa reuocare, arg. l fi. C. de reuocan. donat. Ad quod allego tex. qui loquitur in priuilegio non gratuito, in l. Titius puerum. ff. de obseq. à lib. patro. præsl. per quem ita decidit Paulus de Cast. in l. digna vox. C de legi. Et Soc. consi. 4. ver. postremo. libro 3. & idē dixit Bal. in l. 2 in fin. C. de liber. & eorum libe. Non constat autem Pontifices reuocasse istud priuilegium. igitur &c. Preterea non constat, quòd ante cōcordata fuerit abrogatio concilij Basilien. publicata in regno Francię, ergo poterunt ca
11 nonici se excusare prætextu ignorātiæ, † q ab ingratitudinis vitio releuat ignorantem. l. ex maleficijs in fi. ff. de actio. & obligatio. l. si ignorans. ff. loca & ita dixit in specie Corne. consilio 92. Licet clarum. libr. 3. Sed posito. quod per vsum pragmatica vtentes fuissent priuati priuileg. attamen per concordata sibi fuissent renouata. Nam Papa Leo. cum quō nita fuere concordata sciebat quòd prælati & canonici ecclesiæ Gallicanæ nunquam voluerunt parere abregationi, neq; monitis Innocen. & Iulij, vt apparet ex lectura proœmij ipsorum concordatorum, & sc̄ sciebat eos commisisse in ipsum & prædecessores, sēque indignos priuilegijs reddidisse, & nihilominus super ipsorum priuilegijs dispoluit. Quo fit, vt ipsa priui
12 legia confirmasse & renouasse censeatur. † capitul. ex ore. de priuileg. cle. attendentes. de statu mona. & ita concludit Panormi. in c. veniens. column 3. de fil. presbyt. Circa secundam partem, an per mutationem status expirauerit priuilegium. ista est difficilior & probabilior dubitatio. super qua latius insistam arguendo ad vtranque partem. Et pro affirmatiua arguitur primò sic. Priuilegium concessum ratione professionis vel officij caetenus durat quatenus durat † officium. l. maximarum. C. de excusatio. li. libr. 10. & ibi not. Bar. & l. qui
13 sub prætextu. vbi etiā Bar. C. de sac. ſan. ecc. l. semper. §. quibus-

dam

dā.& ibi quoq; Bart.ff.de iure immu. notat in l.scriniarios.C. de testō milita.& p Fel.in c.clerici.col.2.de iudi.istud aūt priuilegium fuit ꝯcessum rone ꝓfessionis vt patet in salutatione ibi canonicā vitā ꝓfessis,eorūq; succesſorib.in eadem religione victuris.Ex hoc.n.ꝙ priuilegiū dirigit canonicis ꝓfitentibus rl'am beati Augusſ.colligit intētio ꝯcedentis,ꝙ voluit priuil.ꝯcedere canonicis regularib.vt in simili casu consuluit Alex.cōſ.86.In cā datiorum.col.j.lib j.Præterea ēt in verbis dispositiuis ibi,vobis vtriusque succesſorib.in canonicæ vitæ obseruatione mansuris.papa vī restringere priuilegium ad succesſores regulares,ergo cessante religione, expirauit priuile-
14 gium,†religionis intuitu ꝯcessum,vt est tex.clarus.in c.Abb. sancti Syluani.de verb.sig.& in c.ex parte.& c.licet. & ibi notatur de decimis.& c.ita nos.§.fi.25.q.2.Secundò arguitur sic,
15 finita cā priuilegij†finit priuilegiū.l.Titia.§.vsuras.ff.de lega. 2.l.cura.§.deficientiū.ff.domu.&ho.c.gnal'r.16.q.1.traditur p Lud.Ro.cōsi.404.In casu ꝓpositō.& Soc.consi.150.co.9.ver. 6.ꝓfirmat.lib.1.& alibi sæpè.Cā autē priuil.vī fuisse professio rl'æ B.Augusſ.quā rl'm cū pntes canonici minimè pronteant,
16 non vī eis cōpetere priuilegiū.Tertiò sic,†mutatione persone mutat priuilegium.l.Paulus rndet,al's incipit, per procuratorem.& ibi Bar.Lud.Rom.& alij no.ff.de acq.hære.Ad idem ter.in l.Si pronus.ff.de leg.2.quē ad hoc pōderauit Soc. cōsi. 153.Pulchra& subtilis.col.v.lib.ij.maximè,qn persona fuit immediata cā priuilegij,tunc.n.cū persona sp extinguitur priuilegium.rl'a in oīb.ff.de reg.iur.Hinc dicebat Soc.ꝙ beneficiū statuti augētis legitimā filiorū,non transmittitur ad hēdes hī ditate pfis nō adita,qa ꝯtēplatione filiorū editū fuit statutum. Ita Soc.pſ.116.Nō pt negari.col.6.li.1.Sic in ꝓposito,cū istud priuilegiū fuerit ꝯcessum canonicis rl'arib. debet cessare fcā trāslatione rl'aritatis in secularitatē.Præmissis non obstantib. ꝟrium rndendū vī infrascriptis rōnib.Primò,vbi duæ cōcurrunt causæ,vna sola cessante,nō cessat dispō l.siventri.§.in bonis.vbi Bar.ff.de priuil.credi.& instit.de nup.§.affinitatis.Papa autem non ex ea cā tm,qa canonici erant rl'ares,motus vī ad hmōi priuilegiū ꝯcedēdū,sed propter vtilitatem ecclesiæ, vt aptè sonāt verba priuilegij ibi,vt ecclesiastica vtilitas Apostolicæ sedis fauore vires capiat,& accrescat.q cā vtilitatis eccle
17 siæ potentior,& principalis fuisse præsumit.†fm Calde.cons. 8.sub rubr.de priuileg.& pſumit finalis,qa futura respicit.vt ī aut de non alienā.coll.1.in prin.& l.j §.sexū.ff de postul.tradit per Bar.in extraua ad reprimendū.in ver.ne ex eorum.& quia mags vīs & perpetua,quā rō religionis,vt notatur perBal.in l.gnal'r.col.2.C.de epiſc.& cler. Licet ergo canonici dixerint esse rl'ares qa tn ecclesię vtilitas permanet in canonicis secularib.permanebit &priuilegium.c.requisisti.de testamentis.c. dilecti de for.compet.l.si ventri.§.in bonis.vbi Bart.ff.de priuileg.credi.l.liberorū.§.notat.ff.de his qui notā.infamia. firmat Feder.de Senis,cons.68.Super eo. Quòd aūt vtilitas ecclesiæ manet & pseueret in canonicis secularib.& lōgè maior, quā in canonicis rl'arib.patet,quia mutatio siue translatio status regularis ī seculatē facta fuit Apostolica auctoritate pp eccle siæ vtilitatē,sic statib.verbis translationis ibi,cum per canonicos seculares iura ecclesiæ melius tueri & defendi possint.Secundò pro hac parte arguit sic,hmōi priuilegiū fuit ꝯcessum canonicis tunc regularib.& sic qa canonici,&quia regulares. cū itaque remanserint canonici,pmanebit & priuilegium. cū
18 sufficiat reliquias†priuilegij supereſſe.l.fi.ff.de decurio.l. 2.& seq.ff.rerum amot.l.vnius.§.seruus.ff.de qō.notat p Io. Andr. in rl'a,decet.de reg.iur.lib.6.& p Ias.in l.sciendū.§.fi. col.fi.ff.q statild.cog.& per Fely in c.q in ecclesiarū.col.39. de constitu-
19 tio.Tertiò arguit sic,mutatio status†in melius auget ius antiquū,†n aūt aufert.l.pen.ff.de sena.l.falsa demonstratio.§.sed si cui.ff.de condi.& dem.gl.in c.ex parte,in ver. andegauen de for.comp.Canonici autem seculares sunt digniores, præferū
20 turque†canonicis regularib.cap.legi epl'am. & c.alia. 16.q.1. gl.in c.qualiter.secundo,de accuſ.Io.And.in rl'a delictum. de reg.iur.in mercurialib.Fel.in rub.de maio.& obe.colū.2.status ergo dignior superueniens non mutabit priuilegia concessa canonicis rl'arib.Et bn facit,qd ꝯsuluit Gemi.cons.152.Dubia siue conclusiones.in 8 dubio,vbi vult quòd ecclesia parochia
21 lis erecta in cathedralem,non perdat priuilegia†prius cōcesſa parochie,& idem consuluit Old.consi.267. Quod domino epo.col.j.Quartò canonici rl'ares eligunt Epm,non quia sunt monachi,sed quia canonici,alioquin si tāquam monachi eligerent,electus non diceretur Episcopus, sed Abb.vt demonstrat Pan.in c.causam quæ.de iud.Ex hoc elicio, ꝙ priuilegiū eligendi Epm,intelligitur concessum canonicis,vt canonicis, non vt monachis,sed qualitas canonicatus nō fuit mutata,ergo nihil proponitur,quare debeat mutari priuilegium. Quinto,posito ꝙ priuilegium ab initio fuisset concessum canonicis regularibus,quia tamen canonici seculares fuerūt subrogati in locum,& ius canonicorum regularium,etiā in priuile
22 giis† subrogati intelliguntur.§ fuerat. institu. de actio. vbi actio ex stipulatu sui natura stricti iuris subrogata in locum rei vxoriæ etiā in priuilegiis subrogata videtur,& propterea habet priuilegia actionis bonæ fidei,& tacitę hypothecæ, vt ibi legitur.bene facit text.in cle.j.de supplen.neg.prelatorum vbi episcopus subrogatus in locum monachorum ad eligendū Abb. intelligitur subrogatus eod.modo & forma, quib. monachi eligere debebant,& istud probat Fel.post Calder.in c.cum accessissent.de constitu.vbi plura congerit. Sic dicamus, quòd canonici seculares subrogati ī locum regularium idem ius eligendi habent.& facit generalis regula de subrogatis,que est, vt sapiant naturam eorum,in quorum locum subrogantur. l. si eum.§.qui iniuriarum ff.si quis cautioni.cap.ecclesia.vt lite pendēt. & magis ad rem dixit Soc. ꝙ subrogatio facta à lege, semper intelligitur facta cum priuilegiis, facta autem ab homine non nisi agatur de fauore & vtilitate ecclesiæ. Ita Soc. consi.93.Eleganter & subtiliter.lib.3.Sed hic agitur de vtilitate ecclesiæ,vt s.probaui.itē subrogatio fuit facta à lege, idest,
23 à papa,qui dicitur lex viua in terris.†§.final.in auc.de consue. in fi.ergo &c.Et magis in specie facit,quod decidunt Ioā. An. Gemi.& alij.in c.j.§ ad hæc.de religio.domi.lib. 6. vbi dicunt, quòd is,qui donauit religiosis certa prædia sub conditione,ꝙ redirent ad eum,si contingeret ipsos religiosos mutare habitum,vel à loco recedere,non habet ius repetendi donationē, si mutatus fuit habitus de licentia papæ,quia habitus de licētia papę,censetur subrogatus loco alterius.Sextò,cum canonici sint in quasi possessione eligdi vigore hmōi priuilegij, vt patet ex electionibus quamplurimis etiam antiquissimis, debent in sua quasi possessione conseruare.ca. cum personæ.de priuileg.in 6.donec aliter per papam fuerit declaratum.ca.cū venissent.de iudi.vt etiam in proposito consuluit Cardi. Flor. cons 52.Dominus Gregor. Et si dicatur non constare, quòd electiones fuerint factæ in vim priuilegij.Respō. quòd in dub. presumendum est canon.elegisse invim tituli præcedentis habiti à summo Pontifice,nisi contrarium probetur.l. quædam mulier,& ibi notatur.ff.de rei vend.firmat Bart.in l 2.C.de acquir.posse.Ex istis apparet quòd opin. negatiua verior est, & sustentabilior,quæ clarior remanebit,si ad contraria specialiter respon.Non obstat igitur prima ratio, quòd cessante professione debeant cessare priuilegia,quia talis ratio procederet si priuilegium concessum fuisset ratione solius professionis,sed istud fuit concessum etiam ratione vtilitatis ecclesię quę non cessat,vt dixi.s.in primo fundamēto partis negatiuæ. Si enim priuilegium indulgeatur non solum respectu priuilegiatorū professionum aliquam artem, sed etiam fauore vniuersitatis vel collegij,permanet priuilegium, etiam quòd priuilegiati desinant exercere illam artem.l.j.C.de collegia & nummu. li. xj.vel dicta ratio procederet,niſi professio translata fuisset in aliam digniorem,vt in tertio fundamento, vel nisi professio foret subrogata in locum primæ, vt in quinto fundamento. Non etiam obst.secunda ratio,quòd finita causa priuilegij expiret priuilegium.quia professio sola non fuit causa priuilegij,vt in primo fundamento partis negatiuæ,vel quia durant reliquiæ ipsius causæ,vt in secundo argumento,vel quia negari potest quòd professio fuerit causa priuilegij. vt in quarto argumento,vel quia mutata fuisset professio in melius, vt in tertio.Vel quia auctoritate Papæ professio secularis fuit subrogata in locum monachalis,vt in quinto.Non denique obstat tertia & vltima ratio,quòd mutatione personę extingua
24 tur priuilegium,quia verū quando sola fuit persona immediata causa priuilegij,†fm Dyn.ī regula priuileg um,de reg. iur. in 6.per tex.in l.non solum.ff.de in integrum restitutio.&in l. ea quæ. C.de tempo.in integr.restit. Sed personæ regularium non fuerunt immediata causa huius priuilegij, vt s.probaui per quatuor fundamenta,ergo &c.Item illa regula,quòd mutatione personæ expiret priuilegium, procedit in priuilegiis stricto modo,quæ contrariantur iuri communi.Secus in priuilegiis largo modo,quę magis accedunt beneficio,secundū Bart.in l.si pater s.de serui.leg.& Moder.in d. regula, in omnibus.Istud autem priuilegium,quia solum præiudicat concedenti,vt suprà dictum fuit,latè debet interpretari.l. fina. ff de constitutio.princi. capitu.cum dilecti.de donatio. Præterea, cum personæ canonicorum secularium sint subrogatæ in locum regularium,etiam in priuilegiis subrogatę intelliguntur vt deduxi in quinto fundamento. Ex quibus puto electionē capituli approbandam esse & confirmandam. ¶Et ita respondeo iuris esse ¶, ego Ioannes Franciscus Rip. iura Auenioni interpretans.

Respon.d Io.Franc.Ripæ. P 4 R

Resp. Ioan. Fran. Ripæ in lib. primum Decr.

RESP. XXXII. & de Elect. CIII.

Non Probat ecclesia ignorantiam eligentium indignũ, cum ipsorũ officij sit prius examinare mores & vitã electi. Quod si iusta ignorantiæ causa fecerint, aut communi famæ crediderint, eos constat excusari. Et non tantum eligentes indignum priuati sunt ea vice eligendi potestate, verum etiam, qui in scrutinio dignum elegerunt, & indigni electionẽ postea comprobarunt. Electio autem facta à minori parte capituli contempta maiori, vel contra formam iuris viribus nõ subsistit. Is verò qui iurauit eligere idoneum & sufficientem mihi videtur fm formam constitutionis Basilien sis iurasse, cũ huiusmodi affirmatiua à negatiua differat vocis sono duntaxat.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia an sit probanda in electione indigni, & quando excusetur.*
3 *Scire & scire debere, paria sunt.*
4 *Cõsentientes elec. factæ de indigno, priuati sunt hac vice eligendi ptãte.*
5 *Elect. facta à minori parte capituli, cõtẽpta maiori, est ipso iure nulla.*
6 *Negatiua implicitè, non differt à negatiua explicitè.*
7 *Electio secunda facta non cassata prima, non subsistit.*
8 *Electio vt dicatur facta inspiratione vel quasi, quid precedere debeat.*

Rosponsi interpret.

Præsuppositò Quòd prima electio non valet tanquam facta de illegitimè nato, quæritur de duobus. Primò an eligentes sint ea vice priuati potestate eligendi. Secò, an secda electio facta per duos ex monachis qui primæ electioni consenserunt valeat, an pariter sit ipso iure nulla. Ad primum videretur prima considerationẽ rndendum, quòd non, quia eligentes indignum ita demum priuantur eligendi ptãte, si scienter elegerint, non si ignoranter. c. cũ in cunctis. § fi. & ibi Pan. de elect & c. perpetuo. eo. ti. lib. 6. Electores autem presumuntur ignorare defectum natalium ipsius electi. tũ qa præsumitur ignorantia, nisi probetur scientia. regula, psumitur. de reg iu. in 6. maximè in facto alieno. l. fin. ff. pro suo. c. ab excõ cato de rescri. Tum, qa electores habuerunt iustã cãm credẽdi electũ fore legitimum, cum aliis dignitatibus fungeretur. l. Barb. ff. de offi prætor & quia nõ debuerunt electores psumere delictũ in parentib. electi. c. i. de scrut. l. merito. ff. pro socio. Prædictis non attentis, ẽrium rnsum verius vr, & ẽriũ determinauit Innocẽ. tertius in cap. innotuit.
1 de electio. † Ad ẽria. s. formata rndet ibi Papa, dicẽs nec ꝓbare cogimur ignorantiã, cũ electores ex debito eorũ officij teneren tur indagare de motibus, & vita electi. vbi aũt qs teneꝛur
2 scire ex necessitate † officij, nõ excusat ptextu ignorãtiæ, p illũ tex. in d. c. innotuit quẽ ibi no Pan. & alij, semp ad hoc solet allegari, & ita eũ alle. Alex cõs. 103. Visis scriptis. col. v lib 2 paria
3 eũ sũt scire † vel scire debere l si duo. vbi Pau. de Cast. & Mod. ff. de acq. hær. & in culpa est, q non inquirit qd faciliter põt inueniri, fm gl. in l. locus. ff de acq. pos. Facit tex. in l qui cũ alio. ff. de reg. iu. Et hac rõne doc cõcludit, ꝙ eligentes indignũ, in dubio debẽt iudicari priuati facultate eligẽdi, nõ habita rõne ignorãtiæ tanquã teneant scire Ita Inn. in c. cũ inter. de elect. quẽ refert & sequitur Bal. in margarita. inver. elec. Bar in l. ũ patronus. p illũ tex. ff. de ꝓfir. tut. & Io. Bertachi. in trac. de ep. in 28. q. 2. partis primi lib. & Fel in c cũ olim. de testib. Et ita tenendũ, nisi electores probẽt ignorãtiã, quã poterũt probare, si tpe electionis electus reputabat cõiter pro legitimo nam si talem cõem reputationẽ ꝓbauerũt, excusãbuntur. arg. d. l. Bar. vel si ꝓbauerint sese fecisse debitã diligentiã in ingrẽdo de vita, & p ona electi fm Inn. in d. c. innotuit. arg. c. ad falsariorum. de crimine falsi. Vel forte potuerunt ꝓbare ignorantiã per iuramentũ, arg. c. primi. de scrut. Et ita tenent glo. Card. Imo. & Mod. in d. c innotuit. & Io Bertach in d q. 28. Item ex alio priuati vñr. qa non seruarunt formã sacri Concilij Basil. id est, non iurauerunt tam affirmatiuã, quã negatiuã. prout disponitur in ẽ. & ea humano de elec in pragmatica. Circa fm, videretur primo aspectu dicendum scdam elec. legitimã fore, nam si hi, qui elegerunt ind gnũ, sint priuati eligendi ptãte, vt s. conclusum est, sequitur, ꝙ ad illos duos. s. Pau. & Brond. qui iurarunt affirmatiua & negatiuã iuxta formã sacri Concilij, & qui in scrutinio idoneũ noũarunt, fuerit deuolutũ ius eligẽdi. c. cũ Vintonien sis. & ibi Pan. in j not de elec. & Pan. in c dudum col. 3. eo. tit. & c. bonæ. eo. tit. Cũ itaque ad hos duos deuolutum propo natur ius eligendi, & ipsi idoneũ elegerint seruata forma sacri Concilij, nihil opponi posse vr, quare eorũ secunda electio non valeat, maxime cum dicatur facta ꝓuiã spiritus sancti, quã
omissio solẽnitatũ aliàs à iure requisitarum non inualidat, fm Lud. Ro. ꝓsi. 345. Circa primũ col fi. qa quæ spiritu Dei aguntur, nõ sunt sub lege c. 13. de reg c. duæ sunt. xix. q. 3. Sed p dictis non obstantib. arbitror etiã hanc secundam elec. virib. omino carere, rationib. subsequẽtib. Primo qa etiã ipsi Paul. & Brõ
4 del. qui consenserunt † electioni factæ de indigno, priuati sunt hac vice ptãte eligendi. Nã per solũ suffragiũ in scrutinio prestitũ, nõ imponitur pena priuationis. Sed per electionem. cap. perpetuo de elec lib. 6. Licet ergo Pau. & Brondel prestiterint in scrutinio suffragiũ p digno & idoneo, nõ tn perstiterunt in eadem snia, sed electioni factæ de indigno ꝓsenserunt, ergo & ipsi in eadẽ sunt damnatione. c. si ꝓpromissarius. eo. ti. lib. 6. Et istud de plano procedit, si teneamus eligentes fuisse priuatos. Si verò dixerimus, ꝙ nõ sint priuati, vt qa possint iustificare ignorantiam, quo ad eos iterato reuertitur eligendi facultas. c cũ terra. de elec. extra. c. si electio. eo. ti. in 6. Tunc dico, ꝙ alia rõne non tenet secda electio, qa facta à maiori parte cap. aliis contẽptis & non vocatis licet. n. electio facta à maiori parte capituli aliquib non vocatis mero iure valeat. c. auditis eo.
5 titu in antiq. tn facta † minori parte ptẽpta maiori, est ipso iure nulla. qa in capitulo saltem adesse debent duæ partes ex tribus. l. nulli & l. planè ff. qd cuiusque vniuer nomi. & l. ꝓmination. C de decurl lib. 10 & ita in spẽ declarat Pan. in c. bonæ, secdo. in v notab. eo ti de elec Nec ob si dicat ꝙ alij ꝓcuratores priuati remanserunt, qa nõ iurarũt fm formã sacri Concilij, quia nõ iurarunt negatiuam, qa rndetur, ꝙ iurarũt eligere idoneum & sufficiẽtẽ, qđ nihil aliud est, q̃ iurare, ꝙ nõ eligent, quẽ veriſi militer scierint ꝓmissione, ꝓcessẽ vel ptio electionẽ ꝓcurasse: cũ talis dicat simoniacus, & ꝓnr nõ idoneus. c. veniens. c. Matheus de simonia. c tuã de æta. & quali. Satis ergo vr ꝙ iurave
6 rint negatiuã implicitè, q̃ nõ differt à negatiua explicitè. c. cũ ecclesia. sutrina. & ibi scripsi. col. 17. post Inn. de cãpos. & propric. hæc. n. affirmatiua. iuro eligere idoneũ & sufficientẽ, hẽt implicitã negatiuã. i. iuro nõ eligere ind gnos & inhabiles. q̃ affirmatiua hoc loco à negatiua nõ differt, nisi in sono vocis, & figura verborũ, vt notat in c. super hoc de renũ. & in l. nec codicillos. C de cod. De forma aũt verborũ & figura hodie nõ curat l. j. C. de formul. alia etiã rõne non subsistit secda electio,
7 qa facta fuit non † cassata prima. c. cõsiderauimus. eod. tit. nec ob si dicatur, valet secda electio nõ cassata prima, q̃ est ipso iure nulla. in c. cũ terra. e. ti. qa verũ, si prima sit euidẽter nulla, aliàs secus, fm Pan. in c. auditis. col. pe. e. ti. Nõ põt aũt dici euidẽter nulla electio facta ab ignorantib. defectum natalium: cũ de ipso vitio euidẽter nõ ꝓstet, vt patet de se, & est de mẽte gl. & Card. in d. c inotuit, ergo &c. Alia insuper rõne vr nulla. qa nõ fuit seruata forma c quia propter. de elect Nec ob. si dicatur ꝙ illa forma non est seruanda in elec. facta per viam sancti spiritus qa negatur, ꝙ hmõi electio fuerit celebrata q̃ in spiratione. nã
8 ad hoc vt dicatur facta per inspirationẽ † vel quasi, opus est ꝙ nullus præcesserit tractatus, fm Hosti. Pan. & alios in d. c. quia ꝓpter. & Spe. eo. ti. § fi. In præsenti autem electione interuenit tractatus vt legitur ex tenore electionis, ibi, matura inter eos habita deliberatione, ergo &c.

RESP. XXXIII. & de Elect. V.

Electio Facta de nocte, & ante q̃ sepulta fuerit defũcta Abbatissa, nullum tribuit ius electẽ, quia incivilis est, & honestis morib. aduersat. Electionis etiam confirmatio, quæ sine causæ cognitione facta fuit, nullius est efficaciẽ etiam si electio ex præsumpta inspiratione facta proponatur, cum spiritu Balaam eligentes nonnũquam moueantur. Cæterum, quasi inspirationis electio dici non potest, quæ tractatu præcedẽte, præstitisve gradatim suffragiis celebratur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio interposita à confirmatione electionis, non impedit effectũ electionis & confirmationis. & nu. 6.*
2 *Collatio quę habet vim electionis & confirmationis, nõ vitiatur ex eo quòd fuerit facta de nocte.*
3 *Electio clandestinè & de nocte facta, est nulla, nisi forte interuenerint tria luminaria. 5.*
4 *Electio facta ante sepulturam defunctę abbatissæ est nulla.*
7 *Benedictionis maior est virtus quàm naturę.*
8 *Electio inspirata aut procedit ex spiritu sancti inspiratione, aut ex præsumpta*
9 *Viri a sese virtutes esse, persępe mentiuntur.*
10 *Electio quasi inspirationis non fit per vnam post alium, nec cum matura & opportuna deliberatione.*

Respon

Respon. interpreta.

1 APpellatio Interposita † à confirmatione electionis non impedit effectũ electionis & confirmationis, maximè quando in appellatiõe nõ deducit causa rationabilis, vt videtur in pñti casu. ca. constitutis. 2. de appell. Nam dña Antonia appellans, in sua appellatione nihil in specie deducit contra formam electionis, nec contra personam electam. Ideo videtur, ꝙ talis appellatio reddat frustratoria, & quòd appellans non possit nouas causas deducere. c. vt circa. de elec. libr. vj. Nec illa exceptio, ꝙ electio fuerit celebrata de nocte, videtur iuridica, quia collatio q̃ habet vim electio-
2 nis & confirmationis, non vitiat † ex eo, ꝙ fuerit facta de nocte. c. vnico. & ibi notatur. vt eccle. beneficia. sine di. confer. ergo nec etiam vitiabitur electio. Præmissis non obstãtibus arbitror tam electionem, q̃ confirmationem eẽ ipso iure nul-
3 las & inualidas. Electionem dico nullam, quia clãdestinè † & de nocte factam. c. quia pp. §. fi. de elec. per quem ita in terminis dicit Pan. in c. j. de clandest. desp. sequitur Fel. in consuluit. col. vj. de offi. delega coadiuuatur nullitas quia hmõi electio facta fuit ante sepulturam defunctæ Abbatissæ, vt constat ex serie instrumenti ipsius electionis ibi, nuperrime, & immediatè defunctæ. Si. n. inter mortem & electionem nullum interuenit medium, vt sonat verbum, immediatè, ergo electio facta fuit ante sepulturam, & antequam ad aliquem alium actũ deuentum fuerit. l. si ex duobus. ff. de duobus reis. Electio au-
4 tem facta ante † sepulturam defunctæ Abbatissæ, non valet, ſm Goff. Vinc. Rof. & Host. per tex. in ca bon. 2. de elec. sequitur Ioa. Fir. in trac. de epo. in 3. qõ. primæ partis Et licet Inno.
5 & Card. Pan. & *communiter* alij teneant electionem ex hoc solo non vitiari. Dñt tñ, ꝙ electio est inhonesta, inciuilis, & quantum ad coadiuuandum aliam nullitatem multum operari. Ex quo satis oñditur, ꝙ spiritus sanctus non fuit causa huius clandestinæ & immodestæ electionis non. n. dici põt electio per quasi inspirationem facta, quæ cum vitio reperitur celebrata. d. c. quia propter. ver. nisi fortè. &c. Præterea, vbi electio de nocte fieri potuisset (quod doc. non concedunt) tamen de-
5 bebant interuenire tria luminaria. † l. j. § tria luminaria. ff. de ventre inspi. aliàs actus de nocte celebratus nullius est momẽti, ſm Bar. in l. non minorẽ. C. de transa. Nec creditur notario conficienti instrm de nocte sine tribus lumina. sicut non creditur testibus deponentibus se aliquid vidisse de nocte, nisi probetur, ꝙ ibi aderant luminaria, vel ꝙ Luna ita clara lucebat, ꝙ testes comprehẽdere potuerunt ea, q̃ deposuerunt. vt traditur per Ias. post Bal. & alios per eũ relatos in l. si non spãli. ad fin. C. de testib. Confirmationem etiam puto inualidam tanq̃ factã sine cãæ cognitione, nulla præcedente inquisitione de vita & moribus electæ, iuxta formã c. postq̃ de elect. nõ visa neque examinata electiõe, nullo emanato edicto gñali. vel spãli. iuxta formã c. fi. de elec. lib. vj. Nec obstat, ꝙ appellatio à confirmatione nulla expressa causa vti frustratoria non impediat effectũ electionis & confirmationis d. c. constitutis. q̃a
6 verũ, si confirmatio sit valida & legitimè fcã, secus si † clandestinè & ex abrupto, ſm Pan. in c. pen. col. fi. de cau. possess. & propriè Phili. de Peru & Car. Alex. in d. c. cõstitutis. allegãtes AEgid. Bel. amerã dec. 62. o. incip. capi'm. & d. c. fi. de elec. in vj. Nõ ob. vnum, super quo (vt intelligo) se fundat do. Magdalena, ꝙ dispõ. d. c. fi. de elec. in vj. non procedit in electione facta p inspirationẽ spiritus sancti, quæ non indiget confirmatione, cum
7 maior sit virtus † benedictionis, q̃ naturæ. c. re vera de cõsc. di. 2. & quæ spũ Dei aguntur, nõ sunt sub lege. c. nisi cũ pridem. §. verũ. de renũ. Ad illud rñdeo dupliciter. In primis põt audaciter negari, ꝙ ha electio fuerit facta per inspirationem vel quasi,
8 quia electio inspirata † aut processit ex vera spũs scĩ inspiratione, aut præsumpta Prima dr̃ electio inspirationis. Secunda quasi inspirationis. Electio inspirationis dr̃ qñ constat de reuelatione & infusione spiritus sancti, vt constitit in electione Ambrosij, Nicolai, & Seueri. ca. statuimus §. his omnibus. 61. dist. Et in ista fateor non habere locum dispõnem d. c. fi. sed de hoc nos loqui non possumus, quia columba, quæ solebat afferre fcãm spũm, fuit occisa per coruum, ſm Host. & Card. in d. c. quia propter. vers. nisi fortè. Electio quasi inspirationis dr̃ quæ remine discrepante sine aliqua dissensione, vllóve tractatu celebratur, secũdum Pan. post Host. & alios in dict. vers. nisi fortè. Et hanc dico indigere cõfirmatione canonica, ſm spetit. de elec. §. fi. Card. in dict. c. quia propter. Ioan. Fir. in tract. de epo. in viij. q. ij. particulæ 2. partis prin. Et si instet, quòd id solum in hac confirmatione discutiendum est, an electio processerit ex cœlesti inspiratione, vt dixit Card. in d. c. quia pp. in genis concedam. sed si inferatur, ergo non requiritur, ꝙ in tali confirmatione seruetur forma d. c. fi. illationem audẽter reiiciam, quia potest esse, ꝙ electio quæ dr̃ per inspirationem præsumptam, fcã fuerit suggestione diabolica, cum vitia sese
9 virtutes † esse persæpe mẽtiãtur. c. sæpe. xlj dist. & per Iceles os improbosque miracula qñque fiant. c. j. de reliqui. & venera. sanctorum. Requiritur ergo examinatio & discussio, vt veritas intelligatur, in qua discussione mores electi rutinandi, eius vita excutiẽda est. d. c. postq̃. & hac ratione edicta sunt proponenda, citandi si qui velint q̃dicere, & non repente, contra doctrinam apostoli ad confirmationem prosiliẽdum est d. c. fi. Confirmatur intẽtio nra, quia q̃ electionem quæ quasi fcã pponitur per inspirationẽ, opponi pt, quod sit simoniaca, ambitiosa, coniurata, conspirata, & quod ex spũ Balaam non sancto processerit. d. §. nisi fortè, & cap. officij. & capit. cum ad nostram. eod. tit. Sed quis talia non opponet, si clandestinè & ex abrupto fiat. Item qũo canonicè probabitur (vt vult Card.) si nemine vocato clãculum celebretur? Insuper fateri oportet, ꝙ dispõ dicti cap. fin. procedat in electione fcã in concordia, quia ita expressè cantat litera, ergo etiam locũ habebit in electione facta per quasi inspirationẽ. Et dicere, ꝙ etiam per scrutinium electio fieri potest in concordia, nihil est, quia text. in d. c. fi gñaliter loquitur in quacunque electione facta in cordia, & sic siue per scrutinium, siue per quasi inspirationem. l. de pretio. ff. de publ. in rẽ actio. & eo maximè, quia rõ finalis illius cap. militat etiã in electione fcã per quasi inspirationem, ergo etiam militabit dispositio legis, à Titio. ff. de verb. obl. Ex his liquidò constat, ꝙ hmõi electio nõ fuit fcã per veram inspirationem: & ꝙ licet esset factã per inspirationem præsumptam, attamen confirmatio nullius esset momenti. Verum, libet vlterius progredi & demonstrare, ꝙ hmõi electio dici nõ possit facta per inspirationem præsumptam, quia ad hoc vt dicatur electio quasi inspirationis, † oportet ꝙ sine vllo tractatu vllóve suffragiorum discussione fuerit celebrata. secũdùm
10 Pan. Host. & alios in d. c. quia propter. & Spec. in §. fi. co. titu. di cẽres propterea cessatam fuisse electionem Parmensis electi, quam Bern. gl. dictauerat, quia dicebatur, habito diligenti tractatu fuit per inspirationẽ seu quasi electus. Et ex hoc infert Card. Floren. ibi, quòd si interrogentur aliqui, vultis eligere talem, vel si vnus sigillatim post alium eligat, non per quasi inspirationem sed hominis suggestione fcã præsumitur. Idẽ cõcludit Spec in d. §. fi. vbi tria dicit esse necessaria ad hoc, vt dicatur electio fcã per quasi inspirationem. Primũ, ꝙ nulla præcesserit noïatio. Secundum, ꝙ nullus tractatus. Tertium, ꝙ omnes sir̃ vna voce eundem elegerint. idem tenet Pan. in d. c. quia pp. Et licet Old. consi. 155. visus sit tenere q̃rium, tñ concedit, ꝙ si inter nominationem vnius & alterius fuerit aliqd interuallum, ꝙ non potest dici electio quasi inspirationis. In instro autẽ huius electionis legitur, ꝙ vna post aliam cum matura & opportuna deliberatione, & per ordinem, quo inter se sedere & incedere solent, elegerunt & nominarunt d. Magdalenam
11 Pondera illa verba, vna post aliam, † ergo cũ aliquo interuallo temporis, & non vno ore. c. cum causam. ibi, vnus post aliũ. de elec. Item pondera illa verba, vna post aliam cum matura & opportuna deliberatione, ergo cum aliquali discussione & temporis intercapedine, vna post aliam deliberauit, quia sine temporis interuallo non potest fieri matura deliberatio. l. j. §. j. de exerci. act. tradit Barto, in l. serui electione. in princip. ff. de leg. j. Item nota illa verba, eo ordine, quo inter se sedere solet, ergo sigillatim & separatim quælibet monialis elegit & nominauit Magdalenam, & non omnes vno ore, aliàs non diceretur ordo seruatus. l. si fuerit. ff. de rebus dub. Cõstat ergo electionem fuisse factam cum discussione, cum tractatu, cum nominatione sigillatim & separatim à qualibet facta. Quis igitur erit, qui audeat dicere, quòd præsens electio fuerit facta per inspirationem, attento maximè quòd clandestinè & ante sepulturam defunctæ Abbatissæ celebrata extitit? nam vitium clandestinatis etiam opponi potest contra electionem factã per inspirationem præsumptam. d. capitulo, quia propter. §. fi. referendo vltimum versi. ad omnia præcedentia, prout referri debet. l. talis scriptura. ff. de lega. primo, l. doli clausula. ff. de verborum obligationibus. Ex premissis etiam relultat clara conclusio, quod d. Magdalena se ingerendo administrationi post confirmationem inualidam, incidit in pœnam cap. auaritiæ. de elec. lib. vj. & firmant glo. & omnes scrib. in d. capit. fin. in ver. inanes. Nec obst. text. in cap. indemnitatibus. §. si verò, & §. cæterum eod. titul. quia procedit in casu suo tantum, secundum Ioan. Andr. Gemi. & alios communiter ibi, & Card. cõsilio 31. cum inter religiosos. Posito ergo, quòd electio valeret, & electæ ius tribueret, prout non tribuit, cum sit nulla & inualida, attamen domi. Magdalena esset priuata omni iure sibi acquisito vigore dictæ electionis.

RESP.

Respõsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre:

RESP. XXXIIII. & de Elect. VI.

ETiam Quasi inspirationis electio est canonicè confirmanda. Electa autem in Abbatissam probare tenetur se triginta annos natam esse, alioquin cassanda est eius electio.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa eligi non potest nisi maior triginta annis, & asserens ipsum minorem tenetur id probare.*
2 *Electio facta per inspirationẽ etiã præsumptã nõ eget cõfirmatione.*
3 *Electionis cõfirmationem petens, tenetur ætatem legitimam probare, aliàs electio cassabitur.*
4 *Ætas testibus probatur, sicut instrumentis.*

Respon. Interpreta.

NOn videntur obstare duo, quorũ alterũ contra electionem nobilis Grilæ, alterum contra confirmationem opponitur.
1 Prima enim exceptio q̃ Grila sit minor† xxx. annis, & sic eligi non potuerit in Abbatissam c. indemnitatibus. in princip. de elect. libro vj. non videtur probata, nam qui dicit electũ non esse ætatis legitimæ, tenetur probare, quia ætas ẽ fundamentum suæ intentionis. l. de ætate. & ibi Bar. ff. de minor. l. cum te. & ibi no. C. de proba. & in terminis nostris ita concludunt Pano & Fel. in capitulo, ĩ præsentia. de proba. Secunda exceptio, quę opponitur contra confirmationem nm. nõ
2 etiã vĩ iuridica, q̃a dispõ c. fi. de ele. in vj.† nõ videt habere locũ in elect. facta per inspirationem etiam præsumptam, quæ confirmatione non videtur indigere, cũ maior sit virtus benedictionis quàm naturæ c. re vera. de consecr. dist. ij. Item nõ videtur locum hꝫ in electio. Abbatissę facta in cõcordia, vel à duabus partibus contra quam nulla admittitur exceptio, q̃ hẽat cõfirmationem impedire vel differre d. c. indemnitatib. sentio electionem & cõfirmationem esse ipso iure nullas, q̃a electio Abbatissæ minoris xxx. annis nihil valet d. c. indemnitatibus. tum quia confirmatio non seruata forma d. c. fi. est ipso iure inualida, vt ibi dicitur. Supereſt vt tollantur contraria ex quorum rõ patebit veritas. Et ordine postposito probabo prius. q̃ dispositio dicti c. fi. procedit etiam in electione Abbatissæ, quod ex eo constat, quia ratio dispositionis militat tã in elect. Abbatissę, quam Abbatis. l. illud ff. ad l. Aqui. Et quod habeat locum etiam in elec. Abbatissę, tenet gl. ab omnib. approbata in d. ca. in indemnitatibus, in verb. nõ obstante. quę respondet ad rationes s̃ in contrarium factas, quòd licet nulla exceptio opponi possit contra personam electæ in concordia tamen multa opponi possunt contra personas eligentiũ, de quibus ibi in gl. & hoc respectu proponendum ẽ edictum discutiendúmque negotium. Ad aliam rationem q̃ forma d. c. fi. non sit de necessitate seruanda in confirmatione electionis factæ per inspirationem: respon. Assumptum verum, sed minorem falsam esse. Nam electio Grilę non dicitur facta per inspirationem se per quasi inspirationem, cùm non constet de infusione spũs scilicet vno ore fuerit celebrata, vt declarãt Ioan. Card. Pan. & alij in c. quia propter vers. nisi forte de ele. licet ergo dici possit electio quasi inspirationis, tamẽ in hmõi electionis confirmatione seruanda est forma d. c. fi. fm Spec. in §. fi. eo. titu. Car. Flor. in d. c. quia propter. & Io. Fir. m. in trac. de Epo. in viij. q. ij. particulæ. j. partis assignantes rationem, q̃a potest esse quod electio, quæ dicitur facta per quasi inspirationem, siue per inspirationem præsumptã, potius fcã fuerit per diabolicam suggestionem, cum vitia sæpe virtutes se esse mẽtiantur. cap. sæpe. xlj. dist. Hinc est, quod contra elec. factã per inspirationem præsumptam opponi potest excep. simonię, coniurationis & conspirationis. & sic dici potest, quod ex spũ Balaã processerit, nõ ex spũ sancto d. c. ga. ppter. &c cum ad nostram. c. officij. co. tit. Restat ergo concludendum quod talis electio egeat canonica confirmatione, & sic seruanda sit forma d. c. fi. Alioquin quo cognosci poterit an ex suggestione diaboli, an ex spũ sancto processerit? Sequitur ergo quòd omissio formę d. c. fi. habeat hanc cõfirmationem inualidare. Est etiam nulla electio, quia non cõstat. quod Grila electa sit gratis. xxx. annorum. Nec obst. q̃ d. Ioãna commendataria huius monasterii sci Cæsaris Arel. tensis se fundãs in minori ętate teneatur illã probare, quia rñ. dupl'r. Primò q̃ Grila nondũ
3 ltĩẽ cõfirmata † si petat cõfirmationẽ, prout tenetur, c. quã sit. ad fi. de elec. in vj. tunc ipsa Grila tenebitur probare se esse ætatis ltĩæ. alʒ cassanda erit electio, fm Fel. post alios in c. in præsentia. colũ. xj. de prob. quia tunc ętas est fundamentum suæ intentionis. Secundò respon. q̃ plurimorum testimonio ap-
5 paret Grilã nõdũ esse ætatis xxvij. annorũ. nã ætas ita † testib. ꝓbat, sicut instrfis. l. excusantur. ĩ prin. ff. de excus. tut. tradit p bar. in d. l. de ętate. p Sal. in l. minorẽ. C. de in integ resti. minorũ. vbi post multa cõcludit ætatẽ ẽt p indicia & p̃sumptiones ꝓbari, p̃ tex. in l. cũ de ætate. ff. de ꝓbõnibus. Et si dicãt testes ꝗ Crilã non ꝙcludenter probare, cũ non deponant de die natiuitatis eiusdem Grilæ. Rñdent Bar. & docto. q̃ ad probandum minorem ætatem non est necesse probare diem natiuitatis veræ, quia partus editur in occulto, & eius dies paucis innotescit, sed satis est quod probatio concludat in genere, vt consuluit Antonius de Burrio consi. 46. domina Orabilis.

RESP. XL. & de Election. VII.

CAnonica Mihi videtur eiusdem secunda electio, prima etiam non cassata, cùm nihil proponatur, quare ecclesia cum eodem nequeat matrimonium reiterare.

SVMMARIVM.

1 *Electio secunda prima non cassata facta, cur non teneat*
2 *Papa potest in electores præuenire.*

Respon. interpreta.

VIa Assiduę lectionis pondus me premit & prę sens casus respectu capituli nullam vel modicam habet dubitationem, quid sentiam, frenibus
1 explicabo. Ratio quare secunda electio† facta post primã nõ cassatã, licet sit in causa cassationis, non teneat est quia per primam ꝓtractum fuit matrimonũ inter ecclesiam & electum. c. cum inter canonicos. de electio. Et ideo ipsa ecclesia durante priori vinculo nõ põt in alium consentire. Hæc ratio cessat in casu occurrenti, in quo secunda electio proponitur facta de eodem, nihil in hoc casu obstat, quare ecclesia non possit comprobare & confirmare vinculum semel cõtractum, licet non possit esse vnicum matrimonium & ideo Papa in c. vt quis duas. eod tit. in vj. non dubitauit. an capitulum potuerit facere duas electiones de eodem, sed solum dubitat, an electus possit petere confirmationem vigore vtriusque. & determinat eẽ in facultate electi, ex qua malit petere se confirmari. Non dubitent ergo canonici. sed dubitationem relinquant electo. Præterea, id quod dĩ non vacare secundam electionem, nisi prius cassata prima c. consideravimus. eo. ti. verum est, vbi prima valet, secus si sit ipso iure nulla. c. cum terra. eo. tit. no. Pan. in c. auditis. in fua dist. eod. titu. Mihi autem vĩ fm ea quæ proponuntur q̃ prima electio sit ipso iure nulla, quia facta de beneficio vacante in curia per resignationem sponte factam in manibus ponti. maxi. & hic de beneficio reseruato. c. ij de præben. lib. vj. Nec obst. si forte dicitur q̃ stante Concilio Basilien. esset dispositio d. ca. 2. quia hæc opinio non est vera. & contrarium tenet excellens doc. Io. de Silua, in tract. suo de beneficio in j. q. ij. partis. Imo per ex ipsomet Concilio Basilien. tit. de collat. § j. ver. nec tamen. &c. disponit,
2 q̃ in electiuis† papa possit electores præuenire. Cũ itaq; ꝓponatur papam præuenisse, sequitur concludendum, q̃ electio subsequuta tanquam facta de beneficio non vacante, sit ipso facto nulla. c. j. de cõcess. præbẽ. quod maximè verũ erit, si concordata sequi voluerimus, &c.

RESP. XXXVI. & de Electio. VIII.

SPurius Ad dignitates dispẽsatus, promoueri non poterit ad episcopatum, qui omnium dignitatum culmen est.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatis appellatione in materia restringibili non comprehenditur episcopatus.*

Respon. Interpreta.

QVia In materia restringibili vt in dispensationibus, quę sunt stricte interpretandę, dignitatis† appellatione nõ comprehenditur Epatus, quia
1 est dignitatum culmen fm glo. in c. a. de præben. lib. vj. Respondeo d. Iacobum Tripeti dispensatum, vt non obstante defectu natalium, possit promoueri ad dignitates personatus & officia, nõ poruisse in eẽm eligi, fm Spec. tit. de dispen. §. postremò, vers. quid si dispensatum. & Inn. Card. Imo. & Pan. in c. dilectus de concess. præben. & Pan. in ca. cum Vintonien. col. 2. de elec. Dec. in c. at si clerici. § de adult. col. fi. de iud.

RESP. XXXVII. & de Electio. IX.

QVia Generales ponti. Maximi reseruationes beneficiorum ad ecclesiam Albien. speciali gratia non porriguntur, nisi specialiter exprimatur: vtilium mihi fuit, quòd lege concordatorum ad canonicos spectaret

ſpectaret prælati electio, cum ipſorum ius eligendi priuilegiatum eſſe noſcatur.

SVMMARIVM.

1 *Electio epiſcopi de iure communi ſpectat ad canonicos cathedrales.*
2 *Papa poteſt ſibi reſeruare prouiſionem quaruncunque dignitatum.*
3 *Argumentum à contrario ſenſu in correctorijs & odioſis validiſſimum eſt.*
4 *Reſeruationes ſunt odioſæ, & ſtrictè accipiendæ.*
5 *Diſpoſitio generalis nō extenditur ad ius confirmatum per habentem poteſtatem derogandi iuri confirmato.*

Reſpon. interpreta.

FAcultas Conceſſa capitulo & canonicis eccleſiæ Albienſisper Bonifaciū, eſt cōformis iuri communi. Ergo nō poſſunt canonici prætendere q̄ habeant ius eligendi paſtorē ex priuilegio. Aſſumptū manifeſtè liquet, nā d iure cōmuni ius
1 eligendi epm †ſpectat ad cano. cathe. c. ſacro. §. ex his. lxxiij. d. c. in geneſi. c cū in veteri. de elec. cū eccleſia ſutrina de cā poſ. & ꝓpriè Minor quoque ꝓpō notoria eſt, & eam facit tex. in c. fi. xxv. q. j. ibi, neque. n. eſſent priuilegia, ſi p̄ter gn̄alē legem nulli qcquam ſpāle indulgeretur, priuilegiū. n. nihil aliud eſt, q̄ ius ſingulare, p̄ ius cōe indultum. fm. Hoſt. de priuil. §. j. vnde dī priuilegium quaſi ex priuata, ſiue legem priuans. c priuilegia. iij. d ſt. tradit̄ per Pan. & alios in rub. de reſcr. per do. Alex. in l. quia tale. ff ſol. mat per Bart. & Mod. in l. fi. ff. de cōſti. prin. Verum altius mihi cōtemplanti p̄rium verius viſum fuit. Pro cuius veritatē hñda p̄mitto, q̄ Papa p̄t ſibi reſeruare
2 † prouiſionem quaruncūque dignitatum etiam Archiepō & Patriarch. c. ſi eo tpe. de elec. in vj. & in extraua. Bñdicti xij. ad regi. & ex eo patet, q̄ de iure antiq̄ electio epi ſpectabat ad Papam. c. j. xxij. diſt. per quē tex. ita dixit gl. in c. quāquā. de elect. in vj. Sed Papa poſtea electionē cōceſſit canonicis, ergo non dubium, q̄ per reſeruationes potelectionem ad ſe euocare, cum Papa poſſit priuilegia ſubditis ꝓceſſa reuocare. c. veniēs. de p̄cri. Hoc ſic p̄miſſo dico, q̄ facultas ꝓceſſa capit. Alb. cōtinet priuilegiū, ḡa de iure cōmuni gn̄alis reſeruatio tolleret, ius eligendi ipſi capit. nūc pp̄ hāc facultatē gn̄alis reſeruatio non porriget vires ſuas ad cap. Albien. Ex hoc ſequit̄, q̄ capitulū hēt ius eligendi priuilegiatum. maiorem nullus p̄t negare minorem quiſque inficiabitur, niſi probetur. ergo quia in conceſſione Bonifacij dicitur, reſeruatione facta, ſi tunc vacabit, vel antea vacaret, ea vice in ſuo robore ꝑmanente, ergo à ꝓrio ſenſu vult Boni. q̄ ea vice excepta reſeruationes locū non habeāt in eccleſia Albien. validiſſimū n. eſt argm̄ à cōtrario ſenſu. l. j. § huius rei. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſ. d. c. j. vbi gl. ix. diſt. c. cū apoſtolica. vbi Abb. de his quæ fiunt à pla. ſine cōſen. cap. qd eo magis procedere debet in caſu iſto, in quo ſi non ſumamus argm̄ à ꝓrio, cōceſſio Papæ nil cōfe-
3 ret cap. Argm. n à. cōtrario ſenſu † valet etiā in correctorijs & odioſis, q̄n diſpō in ſēcu directo nihil operat̄. auth. ex teſtō & ibi Lu. Rom. & Mod. C. de collatio. Sed fortè aliquis dicet, & ſi Bonifa diſpoſuerit, q̄ reſeruationes ceſſent in eccleſia Albien. non tñ ſequit̄ q̄ generalis reſeruatio non porrigitur ad eccleſiam Albien. Rndeo, q̄ immo ſequit̄ p̄ntia ſ. facta. Primò quia per gn̄alem reſeruationem nō derogatur priuilegio ſpāli. l. iij. C. de ſilen. li. xij. c. cum ordinem. de reſcr. nor. gl. in ca. j. de ca. mo. in vj. Ale. conſi. vlt. libr. iiij. Gemi conſi. xxx. in prin. Scdò, quia conceſſio Bonifacij (vt ſ. deduxi) ꝓtinet in ſe clauſulam derogatoriam ad futuras reſeruationes. ergo opus eſt ſpāli & indiuidua derogatione. c. nonnulli. in prin. vbi Pan. &
4 Fer. latē de reſcr. Tertiò, quia reſeruationes † ſunt odioſæ, & ſtrictè interpretandæ, fm Gemi. conſi. 94 Clemens ſeptimus. in fi. & conſi 36. Super primo dubio. non ergo porrigendæ ſunt ad eccleſiam Albien habētem ſpeciale indultum, quòd in ea non habeant locum reſeruationes. Quartò, quia genera
5 lis diſpoſitio non extenditur † ad ius confirmatum per habētem poteſtatem derogadi iuri confirmato, ſecundum Ioannē Andrea in additi. n. Specul. titu. de teſt. ſuper verb. Gemi. in capitu. primo. colum penultima. de fil. preſbyte. lib. vj. Præmiſſa quoque iuſtificantur, quia conceſſio prima facie continens idem, quod ius commune, taliter debet interpretari, vt al quid noui afferat. capitu. in his. de priuileg. leg. prima. ff. ad munit. p. capitu. primo. & ibi Fe. yn. colum. quarta, de reſcri. Dicamus ergo. quòd per hanc conceſſionem fuerit derogatū futuris reſeruationibus, quo caſu generalis reſeruatio, de qua in concordatis, non erit extendenda ad eccleſiam Albien. ex præmiſſis clarè colligitur reſolutio contrariorum, ideo ſpecialius non reſpondebo.

RESP. XXXVIII. & de Electio. X.

MOnachi nolentes eum eligere, quem Rex eligendum iuſſerat, compromiſerūt in Rom. Pontificem qui in Abbatem elegit Cardinalem clericum ſecularem. Quæſitum fuit, an huiuſmodi electio iure ſubſiſteret? Rndi electionē nullius fore roboris. Nec enim compromiſſarius Papa ſecularem regularibus præficere debuit, cum diuina humanáque lege non ſit cū boue & aſino arandum. Et licet myſtica Dei præcepta in ſuperficie ſint mutabilia, quantum tamen ad moralem quam ſemel receperunt intelligentiā, mutationem neſcire probantur. Sed an monachi, qui hanc electionem ſcienter ratā habuerunt, ea vice fuerint eligendi poteſtate priuati, & an priuilegijs monaſterij renunciaſſe videantur. Ego nec hos eligendi facultate, nec priuilegijs priuatos puto, cum ex reuerentia metúque electionē admiſerint. Alioquin ſi monachos dicamus ſecundum ſacr. Boni. Octaui conſtitutionem ea vice perdidiſſe ius eligendi, eadem quoque lege fateri cogeremur' apam à collatione beneficiorum triennio ſuſpenſum eſſe, quod quàm ſit abſurdū, quis non videt?

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum factum in Romanū Pontificem precibus ac minis Principis laicalique potentia an mero iure valeat.*
2 *Spiritualia metu geſta, ſunt ipſo iure nulla.*
3 *Electio non videtur, vbi non eſt libera voluntas.*
4 *Papa poteſt præuenire ordinarios collatores & electores.*
5 *Papæ poteſtas in beneficialibus eſt abſoluta.*
6 *Papa poteſt ſine cauſa priuare quemcūque beneficiis eidem collatis.*
7 *Diuerſitas profeſſionis, & habitus, ſolet generare ſcandalum.*
8 *Loci conſideratio nos admonet, quæ à maioribus & anteceſſoribus, noſtris vtiliter ſtatuta ſunt, non infringere.*
9 *Cardinalis non poteſt in monaſterio reſidere, cū ſit vocatus ad ma iue tribunal.*
10 *Compromiſſarius ad eligendum vti procurator & nomine compromittentium facit electionem.*
11 *Deus voluit contractus eſſe in manu principum.*
12 *Papa licet non ſit ſub lege, eſt tamen in lege. & nu. 14.*
13 *Papa & Imperator neceſſitantur ſeruare iura, quæ ipſi condiderūt, & id lege honeſtatis.*
15 *Papa ligatur lege diuina & naturali.*
16 *Myſtica ſunt mutabilia in ſuperficie.*
17 *Diſpenſatio cōtra ius diuinū nō fit niſi ex magna cauſa. 18. & 19.*
20 *Deus ſua promiſſione etiam obligatur.*
21 *Gallorum affectionis integritas & merito non meruerunt, vt Baſiliēſis ſanctio malè reformaretur.*
22 *Princeps nullum maius aut ſplendidius ornamentum habere poteſt, quàm fidem rectam.*
23 *Papa priuilegium conceſſum ſubditis reuocare poteſt ante ius quæſitum, aliàs ſecus.*
24 *Priuilegio renūciatur per cōtrarium factū, ſicut per verba expreſſa.*
25 *Monachi non conſentientes compromiſſo poſſunt, ſi velint priuatos poteſtate eligendi admittere.*
26 *Priuilegiis renunciatum nunquam dicendum eſt, quando alia conicctura, quàm renunciationis, capi poteſt.*
27 *Conuentus mandato Papæ admittens aliquem in Abbatem vel canonicum contra priuilegia eccleſiæ, cenſetur id facere potius animo obediendi, quàm renunciandi.*

Reſponſi interpret.

EX præmarrato Themate quatuor reſultant dubia. Primum, an cōpromiſſum factum in Rom. Pontificem precibus ac minis principis laicalique potētia mero iure valeat? Secūdū data validitate cōpromiſſi, an ſanctiſſimus d. noſter Papa (vti cōpromiſſarius) potuerit in abbatē eligere Cardinalē clericū ſecularē? cōtra cle. cū rationi. de elect. ꝓtra denique noua cōcordata, & cōtra formam cōpromiſſi, in quo dicebat̄, ita q̄ de idoneo & ſufficiēti prouideatur &c. Tertiū, an monachi, qui ratā habuerūt dictā electionē vel metu principis, vel ratione cuiuſdam tranſactionis initæ cum electo Cardinali, qua q̄rtū exitit, q̄ idem Cardinalis elect⁹ ſine ꝓſenſu q̄ētus nō poſſit in fauorē alicui ius clerici ſeculatis Abbatiā reſignare, ſibi p̄iudicauerint in aliquo, & an ex compromiſſo, electione & ratihabitione ſubſecuta derogatum fuerit eorum priuilegijs ſuper electionibus futuris? Quartum, an data validitate electionis & ratihabitionis, ſi idem d. Cardi. reſignaret Abbatiam in manibus pontificis ꝑ conuenta & promiſſa. an eo caſu electio eſſet Papæ, vel q̄uentus? Ad primū ſi p̄ces & minæ principis tales fuerint, q̄
1 iuſtū metū habeant inducere, q̄ erit † arbitrarium cōſiderata natura & conditione principis, ſecūdum gl. Panor. & alios in cap. cum dilectus. quod metus cauſa. & Geminia. conſilio 15.

Sape

Responsalo. Fran. Rip. in lib j Decre.

2 Super primo dubio. Crederem compromissum nullū, qa † spiri
tualia metu gesta sunt ipso iure nulla c. cum locū. de sponsali
bus, & maximè electio. cuius libertas nullatenus est restringē
da in tātū ꝙ non valet consuetudo, per quam derogatur li-
bertati eligendi. c. cum terra. vbi Pan. de electio Nec. n. dicitur
3 electio. vbi † non est libera voluntas. c. vbi periculum. §. cæte-
rum. de ele. lib 6. Cum itaque electio cōpromissarij immò ve-
rius electio Abbatis per viā ꝓmissi facta dicatur meticulo
sa ꝯcludendum est ꝙ sit ipso iure nulla, vt ꝯcludit Pan. in c. li-
cet de vitanda. col pen. eo. tit. Ad secundum, si verum sit, quòd
sancti ssimus dñs nr elegerit Abbatē vti cōpromissarius, arbi
tror electionē nullā, vel qa cōpromissum non valet, vel quia
vti cōpromissarius debuit eligere idoneum. qđ cū non fecerit
electio redditur ipso facto inualida c. cām. de elec. c. si compro
missarius. eo. ti. in 6. & maximè, qa in compromisso datur for
ma, videlicet ꝙ debeat de idoneo & sufficienti prouidere, qua
forma non seruata, actus redditur nullus. c. cum dilecta. de re-
scrip. l. diligenter ff. mādati. Quòd aūt secularis non sit idoneꝰ
ad regimen ecclesiæ regularis, satis de se notum est. c. cū de be
neficio. de præb. in 6. cle. cum rōni. de elec & etiam in habilē
faciunt noua ꝯcordata. Iò aliter non probabo. Et si obiciatur,
ꝙ papa ꝑt dispēsare ꝫ cle. cū rōni. quod an sit verū in casu pro
posito, statim subiicia & scienter ꝓcuidendo ecclesiæ regulari
de clerico sc'lari, videat secū dispensare. c. veniens. de filiis pres
by. Respondebo, ꝙ non eligit hūc d. Car. vt papa, sed vt cōpro
missarius. Vñ dico qđ potuit noluit. & c. l multū interest. C. si
quis alte. vel sibi. c. cum super. de offi deleg. Si verò ꝑsupponatur. ꝙ ꝯtulerit abbatiā ꝑfato Cardinali, vt papa, tunc vr ꝙcol
4 latio valuerit. qa papa pōt ꝓuenire † ordinarios collatores &
electores tanq ꝯcurrat cum quocūque ordinario. c. 2. de ꝓbē.
lib. 6 & signanter determinat pan. in c. j. in j. not de ele. ꝙ papa
pōt ꝓuenire electores & conferre dignitates illiteratis. & in c.
quia diuersitatē. col. 2. de ꝓcess ꝓb. Et non solū pōt ꝓuenire, sed
etiā reseruare. c. si eo tpe. de elec. lib. 6. & in extrauag. ad repri-
mē. Nec mirū, qa posset ipsam abbatiā supprimere, vt notatur
in c. cū accessissent. de ꝯsti. Et in beneficialib nō est dubitandū
5 de ptāte papæ, quia est absoluta, † & eam hēt, quā hre vult. cle.
1. vt lit. penden. nā cū collationes, & prouisiones sint iuris posi
tiui. cap. 1. 22 distin. not. per g' in c. quanquam. de elect libr. 6.
papa oīa poterit, quia ells. ius positiuum c. ꝓposuit. de ꝯce ꝓb.
Et licet ꝯcesserit priuilegium Capitulo siue cōuentui, tñ ꝑt qū
velit illi ꝓuenire c. veniens. de ꝓscrip. c. qa sæpe. de ele. libr. vj. &
licet facta fuerint noua ꝯcordata, teneaturq; Papa lege ꝫctus.
c. j. de proba. l Cæsar ff. de publ. tñ Papa pōt reuocare donatio-
nem facta subdito, cū facto ipsius Papæ subditus ius illud acq-
sierit, sm Fel. in c. q in eccl'arū. col xiij. ver. tertius casus de co-
sti. Ius ät eligendi concessum p Papā cōuētui, dr gratiosum; pa
tet, nā a prin. cōpetebat soli papæ, ꝙ postea gratiosè illud cōi-
cauit cōuentionib. & capitulis, sm gl. in d. c qq. ergo reuocabi
le erit per ꝓdicta. & bn facit qa papa pōt de ptāte absoluta sine
6 cā priuare; quēcunque bñficiis eidem collatis sm Archid. in
tract. de hæresi. in xv. char. & Ant. in c. ꝙstitutus. de religio. do.
& illā puto veritatē, si loquamur (vt dixi) de absoluta ptāte, ꝫ
q me nolle, nec posse scribere protellor, sacrilegij. n. crimine
forte notarer, si dicere auderē papam non hre in bñficialibus
oīmodā ptātem. c. si qs suadente. §. cōmittit. xvij. q. iiij. l. ij. C. de
crimine sacrilegij. Verum, quia a me q̄ritur, vt scribam an papa
teneatur de honestare ex dictamine rōnis stare cōcordatis &
priuileg is spretio concessis dictis monachis, nō ingratum fu-
turū arbitror iustissimo pōtifici, si qđ honestas suadet, si qđ le
gis rō velit, paucis exposuero cum digna vox sit maiestate re
gnantis se legib. alligatū prōtert l. digna vox. c. de legi. l. prin.
ceps. ff. de leg. Decet. n principem legib. obtēperare suis, tunc
n. iura sua ab oīb seruanda existimet, cum ipse illis reuerentiā
præbet. c. iustū ix. dist. Prædictis non obstantib. ad honorē xij.
Apostolū ex xij rōnib probabo, ꝙ do. nr papa non debuit eli-
gere Cardinalem clericū secularem, in Abbatem ecclesiæ re-
gularis Primo, non debuit rōne prohibitionis, lege. n. diuina
prohibetur. dicente dño per os Moysi, nō arabis cum boue &
asino. i. homines diuersæ professionis in eo offō nō sociabis.
Deuter. xxij. c. per translationem. & in c cum causam. de elect.
Secdò rōne scandali, diuersitas. n. professionis, & habitus scan-
7 dalum † solet generare. c. illa. xij. dist. c. qđ deo. xxxiij q. v & nō
solum scandalizatur religionis status, sed etiam Abbatis per-
sona, qui dum inuitus recipitur, aut odio habetur, aut cōtem-
nitur. Sed etiam sanctissimi d. nostri maiestas læditur, dū oīa
ad suum trahit molendinū. Hinc detractionis causa, hinc pe-
richtationis timor, hinc omnis mali labes, vt pulchrè ostēdit
Ludo Rom. consi 380. qō est, &c. Tertiò rōne mali exempli.
Abbas. n. qui vult ꝑ rout tenet instruere monachos ad obser
uandā regulam, exēplo domini prius debet facere, quam do-
cere, Sed qūo alteri⁹ professionis Abb. regulam monachalē
obseruabit? nec. n. vtranq; secularem & monasticam, vtpotè
repugnantes ꝑt adimplere. Si Cardinalis secularem virum se-
quat. non poterit honestè monachos solitudinē fugiētes re
prehendere, cū tacitus sibi respondeat, eadem q̄ corrigo, ipse
cōmitto. c. primum. xxv. dist. c. vna rō. xxvj. dist. Nā qui aīr fa-
cit, q̄ prædicat (Lactantio teste) ꝓceptis suis detrahit pōdus, &
si aliena peccata corrigere voluerimus, necesse est, ꝙ ea ipsi n
cōmittamus, alioquin non veritatis discipuli, sed qđ dolētes
dicimus) erimus erroris ꝑ cæteris magistri. c. nos si incōpeten
ter ij q. vij. Quartò, rōne impossibilitatis, cohærere. n. & cōiū
gi nō ꝑnt, quibus vota sunt diuersa. c. in noua. xvj. q. vij. Quin
tò, rōne confusionis. Ordo. n. ecclesiæ ꝓfunditur, dum sua vni
cuiq; ecclesiastico ordini iurisdō non seruat. c. pœnit. xj. qu. j.
Sextò ratione authoritatis Pont. max. cōseruandæ. Inquit. n.
Stephanus quintus, loci nostri ꝑsideratio nos admonet, q̄ ab
8 aīcessoribus nostris vtiliter statuta fuerunt, † nō in ringere c.
loci nr̄i. xxxv. q. ix. nimis. n. aīperum & bonis sacerdotum mo
ribus inimicum, quæ bñ sunt ordinata rescindere, & exemplo
docere cæteros sua q̄q; posse dissolui statuta c. instōnes. 25.
q. ij. papa. n destruens quæ antecessores iustè statuerunt, non
cōstructor. sed euersor ꝓbatur. c. si ea. eadē ꝫ & qō.
Septimò rōne decet. n. priuilegiū a principe datum ꝑpetuò
esse mansurū. §. si in aut. consti. q̄ de digni col. vj. Nam priuile-
gia monasteriorū & ecclesiarum sanctorum patrum auctori
tate instituta nulla ꝑnt improbitate cōuelli, nullaue nouitate
moueri. c. primo & ij. xxv. q. ij. Octauo, rōne varietatis euitan-
dæ, quæ in ꝑlatis maximè reprobat. cle. cum illusio. de renun.
mihi inquit Gregorius iniuriam facio, si fratrum meorum
perturbo priuilegia. xxv. q. 2. c. qđ verò. oīs em̄ ratio ciuilis &
naturalis dictat. vt qđ semel placuit, amplius nō debeat displi
cere. rō. qđ semel. de reg. iur. c horrendus. & 2. q. v. Nonò, rōne
periculi animarum ipsorum monachorum. scriptum. n. est, qab-
sente pastore antiquus hostis oues insidiādo dilaniat. dist. c.
postq. Reueren. aūt d. Cardinalis non pōt in monasterio resi-
9 dere, † cum sit vocatus ad maius tribunal. c. per venerabilem.
qui filij sint legit. mi. teneaturq; (nisi velit deponi) residētiam
facere in tit. sui Cardinalatus. c. ex gestis. de cleri. non resīden.
hinc signater dixit alibi tex. ꝓsbyteros, q ecclesijs quoquo
modo militant, Abbates per monasteria e'gi non permittas
c. presbyteros. xv. q. j. satis. n incongruū. si cum vnum pro sui
magnitudine non possit exp'ere officiū, ad vtrunque velle vi
deri idoneus hac ratione sanctè statuit concilium Lateranē.
ꝙ conferent s dignitatem ecclesiasticam non valenti residē
tiam facere, sint ea vice priuati conferendi facultate. c. qa non
nulli. de cle. non resīden. Decimò ratione detrimenti & ruinę
monasterij euitandæ. solent. n. dom. Card. & epi. Abbatias re-
gentes ad varios ꝓpos (vtilitate monasterij nō pensata) mona
sterij bona dispergere. Hæc ego nō dicam, dixit aīn me Grego
rius xvj q. j. c. hinc est. loquens de quodam monasterio sito
in regno Franciæ. & fortè de illo cui concessum fuit priuile-
gium, ne Abb ad epatum promoueri posset, ne ratione epā-
tus abbatia aliquid detrimenti pateretur. Vndecimò, ratione
acceptari compromissi & fidei datæ monachis. Nam accepta
do compromissum sanctissimus d. noster cēsetur permisisse
electionem facere nomine conuentus. Compromissarius n.
ad eligendum vti procurator, & nomine compromittētium
10 † electionem facit. cap in causis. de elect. ca si compromissa-
rius. eo. ti in vj Non igr debuit vt papa eligere, & monachos
præuenire. qua non debent decipi qui cum vti virum bonū
disceptatorem inter se elegerunt, vt inquit Iurisconsul. in l. 3. §.
j. ff de arb. Nec debet inde iniuria nasci, vnde iura nascuntur.
l. meminerint. C. vnde vi. Duodecimò, rōne conuentorum &
cōcordatorum cum ecclesia gallicana, vt regularia, regulari-
bus, secularia secularib cōferantur. Quid n. magis naturæ hu-
manæ conuenit, q̄ pacta seruare? l. ff. de pact. qbus etiam liga
tur Papa. c. primo de prob. cuius contractus omnes iudicant
bonæfidei. sm Bal. in ti. de pa. consti. §. si qua verò. cum Papa
sciat in quo bonā fidē exuberare oportet. nec enim Deus vo
11 luit ꝫctus † esse in manu principum. secundum Bald. in l. ij C.
de terr. & aqua. ex illis liquidò constat Papam non debuisse
Cardinalem eligere ī Abbatem. Et si dicatur sufficit potuisse:
quia multa facta tenent quæ fieri prohibentur. c ad apostoli-
cam. de reg l. patre furtio. o. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iuris.
Iam prædixi me non disputare de potestate, sit tamen fari
licet, fortè nec etiam potuit. Ita quēdo de potestate regulata,
quod clarissimè patebit ex resolutione contrariorū. Non ob-
stat igitur, quod Papa sit solutus legibus, & supra ius positiuum,
12 quia licet non sit sub lege, est tamen in lege. Nam ea ratio-
ne astringitur quæ est patere legem, quam ipse tulisti. Capitolo
cum omnes. se constituerio. propterea dicebat Bald. papam

nō esse solutum dictamine rationis, quia nemo pōt facere, ꝙ non sit animal rationabile. Ita Bal. in l. ij. co. viij. C. de seru. & aqua. Ex quo alibi idem Bal. affirmauit Papam esse vnū pecus, si ꝯ sationem dispēset. Ita Bal. in c. j ver. filij nati. si de feu. fue, contro inter do. & agna. vasal. & ſm Bar. in l. Imperiū. col.
13 ij. ff. de iūril. om. iud. Papa & Imperator † necessitātur lege honestatis seruare iura, quæ ipsi cōdiderunt. sequitur Mart. lau. in tract. de prin. & ideo. s. Thomas in j. ij. q. xcvj. ar. vj. cōcludit, ꝙ Papa respectu virtutis directiuæ ad bonum, ligatur legibus & canonibus & probatur in c. nos si incompetenter ij q. vij.
14 Papa. n. est. s̄ † ius tanquam minister Dei non tanquam dns. Ideo non ea facere debet, quæ dns noster non esset concessurus, ſm glo. in extrauag. antiquorū. in vers. quolibet. de pœn. & remiſ. Cōsideret modo parumper qui vel modicum iudicium habet si Deus ꝯ tot rationes, tot iura in scandalum, in malū exemplum, in pernicie animarum, in damnū monasterij contulisset hāc abbatiam vni cardinali clerico seculari. Cōsideret ēt sanctissi. dns noster Papa, seque conformet cū iudicio eius cuius vices gerit, prout tenetur, qa ró q̄ nō mouet delegantē, nō debet mouere delegatū. c. super literis. in fi. de res-
15 cri. Secundò rndetur ꝙ Papa ligatur lege diuina † & naturali vigesima quinta quæ j. c. sunt quidam. Videtur aūt de iure diuino facta prohibitio, vt in j. ratiōe dictum fuit, ergo &c. Et si dicatur præceptum istud arabis cum boue & asino, esse misti cum &, non morale. contra quæ mistica constat Papam pos-
16 se statuere, vt per Pan. in c. fi. de consue. Rndeo mistica † esse mutabilia in superficie in qua deuiāt à iure naturali, sed quātum ad moralem intelligentiam mutabilitatē nescire probātur c. fi. § his ita. vj. di. Cum igitur hmōi præceptum, non arabis. & c. quātū ad moralē eorum hāc semel intelligentiā receperit vt hoies diuersæ professionis non sint sociandi. d. c cum cām talis moralitas debet esse immutabilis. Tertio rndetur, & si Papa possit dispensare contra diuina pcepta mistica, hoc tamen sanè interpretandum est. s. ltīma cā subsistente, ſm In. in c quanto. de consue. & ibi Pan. subdit, ꝙ si ratio naturalis non suadeat mistica præcepta mutari, nulla lex nulláve cōtra
17 ria consuetudo obseruanda est. & contra ius diuinū † non dispēsatur nisi ex magna cā, ſm Bal. in l. j. ver si dubitetur. C. de iure aureo. annu & oīs dispensatio sine causa dr dissipatio, ſm Arch. in c. pns. xj. dist. Pan. in c. significasti. de ele. & in c. de mul-
18 ta. de præben. & s. Tho. 2. 2. q xcvij. ar. vlt. Quinimo † dispēsatio contra ius canonicum fundatum in aliqua rōne debet cēdere à iure diuino, vel à dictamine rationis naturalis, nō est admittenda, nisi cā subsistente. ſm Pan. in d. c. de multa. Inuesti-
19 ganda † ergo est hoc loco causa, quare contra præceptū dni, ꝯ ius canonicū diuina & naturali ratione roboratum, fuerit dispensatum, nūquid talis cā sit pp quam concedendū fuerit scandalum, roserandum malum exemplum, damnificandum monasterium, perdendæ aīæ monachorum, ac pontificali authoritati derogandum? credo certissimè nullam subesse, nec posse allegari cām ltīmam Et si fortè dicatur in papa pſumi cām, esto, ꝙ de ea nō appareat, ſm gl. in l. relegati. ff. de pœnis, Cy. in l. fi. C. si ꝯ ius vel vti pub. Pan in c. cū venissent. col v. de iud. & in c. in causis. in 2. no. de re iud. Rndeo verū esse qn̄ dispensat ꝯ ius simpliciter positiuū, quia in ta i dispensatione voluntas sufficit pro cā, ſm Inn. in c cum ad monasterium. circa med. de sta. mon. & Pan. in c. fraternitati. de schis. ma. cum li. Secus autem qn̄ dispensat ꝯ ius diuinū vel canonicū rōe diuina vel naturali fundatū, tūc requiritur ꝙ cā sit expressa in dispēsatione, ſm Pan. & cōiter doct. in c. quæ in ecclesiarū. de cōsti. Immo ſm Dec. ibi oportet, ꝙ sit expressa & iusta ac vera, qđ incuitabiliter probatur. quia vbi aliquid est ꝓhibitū, nisi ex certa cā, non satis est cām exprimere, nisi ēt cā ipsa vera esse prōbetur, vt docet Bar. in l. si fortè. per illum tex. ff. de cast. pec. & in l. si donatione. vbi latè Mod. C. de col. alioquin esset in arbitrio papæ fingendo cām & illam exprimendo, oīa iura diuina & humana subuertere, Insuper dici pōt, ꝙ in papa nō præsumitur cā qn̄ nulla bona pōt imaginari, ſm Ant. et Imo. in c. nam concupiscentiā. de const. et Fel. ind. c quę in ecclesiarum. Quis aūt in prōposito casu ꝯ tot rationes posset imagi-
20 nari ltīmam cām? certè nemo. Quarto rndetur ꝙ papa nihil poteſt ꝯ legē ꝯctus, † cū Deus ēt sua ꝓmissione obligetur, ſm magistrū sententiarū, quē alleg. Bal. in l. j. ff. de pac. & sequitur Pan. in d. c. quæ in ecclesiarum. nec etiā de plenitu. ptātis, licet papæ à suo cōtractu discedere, ſm Bal. in l. princeps. ff. de leg. & pau. de ca. in l. digna vox. C. de legi. & Soc. consi. 86. co. fi. lib. iiij. alias non reperiretur, qui cum eo contraheret, & sic careret hominū consortio, quo nihil grauius l. hi qui. C. de apos. Et ita dicit Lud. Rom. consi. 352. quæritur primo. & Cur. consi. 70. sanctissimæ Trinitatis. Barb. consilio 1. & latè Sal. in l. ciuitas. ff. si cer. pet. & alibi sæpe. Pensiter modo ecclesia Gallicana, aduertat vniuersa Gallia. an concordata eis sint obser-
21 uanda: hoccine meruit sincera Gallorum affectionis † erga Pont. Max. & ecclesiam Ro integritas, meruerunt eorum præclara merita, ꝙ sanctissima Basilienſis sanctio Gallis & regno saluberrima malè reformaretur? Nunc regnicolarum puritas, & deuotionis sinceritas hoc beneuolo fauore digna vī ꝙ sīt cum reformatione penitus aboleatur? Hęc sunt priuilegia? hę prærogatiue, quib. Clemens Gallos dignos esse testatur. in extraua. meruit. de priui. Non ob. ꝙ Papa possit electores præuenire, quia verum dummodo præueniendo prouideat de idoneo. Præterea, cum per acceptionem cōpromiſſi se obligauerit ad eligendum noīe compromittentium, nō debuit datam fidem violare, cum nihil magis in principe splendeat q̄ recta fi-
22 des. † epistola inter claras. C. de sum. tri. & fi. ca. & latè ostendit Io. And. in c. j. de concess. præben. & Soc. cons. 32. lib. j. Item verum, nisi obstaret conuentio, de qua in concor. vbi ius eligendi ex priuilegio illibatum conseruarur electionibus, & quo ad hoc sacra pragmatica in suo permansit robore. Non etiā ob. ꝙ Papa possit priuilegiū subditis cōcessum reuocare, quia ve-
23 rum ante ius acquisitum: sed postea non pōt † nisi ex causa: vt p. Abb. & alios in c. nouit. de iud. Item verum, nisi priuilegiū sit pretio cōparatum, quia tunc est irreuocabile, tanquā trāsiuerit in contractū, secundum Bal. in l. qui se patris. C. vn̄ libe. nisi ex causa ingratitudinis, ſm Lud. Ro. sin. cclvij. exordiente, an iudex. Dnr aūt monachi emisse multò ære istud priuilegium, ergo, &c. Circa tertium quæsitum vī ꝙ ex ratihabitione electionis seu prouisionis factæ per pontificem de indigno, monachi priuati remanserint hac vice potestate eligendi, & hoc si præsupponamus Papam elegisse d. Card. vt cōpromissarius per tex. clarum in d. c. si compromissarius de elect. lib. vj. Si verò præsupponamus, quòd vti Papa elegerit, vī quòd ex ratihabitione facta absque vlla protestatione conseruatoria monachi renunciauerint eorum priuilegiis. Nam per contrariū factum renunciatur priuilegio, sicut per verba expressa. ca si de
24 terra. de priui. † c. cum accessissent. de cōsti. traditur per Bar. in leg. j. C. de his, qui ꝑpon. mu sub. Verum istis non attentis cōtratium rndēdum vt. Et primo aduertēdū est, an aliqui ex monachis cōtradixerint compromisso. quo casu ad cap. m iterū deuolueretur electio, vt per gl. Gem. & alios in d. c. si compromissarius. quod bene probatur in c. cum vintonien̄sis. de elec. & traditur per Pan. in c. dudum. eb. col. iij. co. tit. & licet hi, qui consenserunt sint ea vice priuati, tn̄ illi qui non consenserūt,
25 poterunt si velint, priuatos admittere, † ecundùm Pan. in d. c. cum vintonien̄sis. in ij. no. Scdò aduertēdum est an monachi præstiterint consensum cōpromisso per metū, vel metu compromissum & electionem d. Card ratam habuerint, quo casu locus non esset dispōni. d. c. si compromissarius iuxta not. per gl. & Pan. in c. quisquis. de elec. & in d. c. cum vintonien̄sis, vbi Abb. col fi. Cū itaque in themate præsupponatur metus, ergo &c. vel terrio, non crederem dispōnē d. c. si compromissarius. procedere Papa eligente ēt vti compromissario, quia si essent priuati monachi. potestas eligendi deuolueretur ad cpm. c. bo næ. de ele. c. quāq̄. e ti. in vj. & pariter ipse Papa esset suspensus à collatione beneficiorum per triennium. d. c si compromissarius. & sic electio interim staret in suspenso. Quæ oīa q̄ sint absona, nemo videt Dicamus ergo hoc loco cessare pœnam d. c. si compromissarius. Si verò elegit do. Car. vti Papa, etiam non vī derogarū priuilegiis: non quidem per cōpromissum, qa cō promittēdo quentus censetur eligere. d. c. cum cām. & in c. qa pp. de ele. cū aliis s̄. allegata. Nō ēt per ratihabitionē, quia vbi pt aliā coniectura capi q̄ renūciationis, nunq̄ dicendū est fuis-
26 se priuilegiis renunciatū | ſm Cy. & Bal. in l. voluntarie. C. de exc. tu. & d. Ant. in c. accedentib. de priuil. in specie infert ad casum nostrum si Papa mandet aliquem recipi in Abbatem, vel canonicū ꝯ statuta, & priuilegia ecclesiæ, si conuētus admiserit, nō cēsēt renūciare priuilegiis & statutis ecclesiæ, qa ꝓsumit
27 † potius cā obediētiæ, & reuerētiæ admisisse quā aīo renūciā di. sequitur Sal. in l. fi. col. pe. ff. de const. princ. Possem aliter instare, sed non curo, postquā psupponit sanctiss. do. nr̄m de nouo innouasse priuilegia monasterij. Ad vltimum patet rn̄sio ex præmissis. Si. n. dicimus prouisionem nō tenere, vacabit Abbatia adhuc per mortem prædecessoris, & sic electio spectabit capitulo. Si verò præsupponimus prouisionē tenere, inspicienda erunt concordata & priuilegia in quibus si nō fiat mētio de vacatione in curia, crederem electionē spectare ad pontificē, per tex. in c. ij. de præb. in vj. qui procedit etiā in electiōe Abbatis ſm Ge. & cōem doc. in īam. & sic curia interpretatur, & facta est rn̄a cancellariæ, non obstā concordatis quæ strictè sunt interpretanda. l. quicquid astringendę ff. de verb. ob. cum cōcor. Ex debito tn̄ officij sanctissimus do. noster debeat prouidere de regulari, vt suprà abundè probatum fuit.

¶ De

Responsa Io. Fran Ripæ in lib. primum Decre.

¶De offic. deleg. & appel.

RESP. XXXIX. & de Offic. deleg. I.

CVm Delegatus principis sit potior in re legata quocunque ordinario, & maximè qñ delegatio hoc mõ ꝙcepta est, cognoscęs prout cõiter iuris fuerit, nulli dubiũ est, nãque hoc ad delegatum oẽ negotium & causæ principalis, & appellationis spectare, tum etiam qa partes super negotio principali eundem delegatũ consenserunt, tum qa ex potestate sibi concessa poterat cãm auocare, & alteri delegare. Quare super vtroque negotio simul & semel procedere potuit, iuris ordine non obstante, nam appellatio de qua agitur nullum negotio principali præiudicium parit.

SVMMARIVM.

1 Per *appellationem ab interlocutoria iudex* non *desinit esse iudex in negotio principali.*
2 *Iurisdictio delegata est odiosa, ideo restringenda est.*
3 *Iudex ordinarie procedere debet.*
4 *Ex delegatione facta sub hac forma, cognoscat, prout cõiter iuris fuerit, omne negotiũ mãdatũ videt* tã *negotii appellationis, q̃ principalis.*
5 *Ordo iuris est vt prius discutiatur causa appellationis quam principalis, & vide quomodo procedat.*
6 *Iurisdictio cui non obstat sententia, non obstat litis pendentia.*

Respon. interpretatio.

PRo Resolutione eius quod à me q̃ritur, præmitto ꝙ iudex delegatus cui cõmissa cã appellationis ab interlocutoria, duabus rõnibus impedit cognoscere de causa principali. Primo, qa per † appellationem ab interlocutoria iudex à quo non desinit esse iudex in negotio principali, cũ talis appellatio non deuoluat
2 nisi articulũ. c. non solũ. de app. li. vj. Scdò, qa delegatio † est odiosa, nõ præiudicat iurisdõni ordinariæ, ideo restringenda, vt non extendat vltra cõprehensa in rescripto delegatorio, c. cum olim Abbas. de offi. deleg. traditur per Mod. in rub. eo. ti. Tertiò præmitto, ꝙ de iure iudex ad quẽ deuoluta est appellatio ab interlocutoria cũ toto negotio principali debet
3 ordinatè † ꝓcedẽdo expedire prius appõnes ab interlocutoria. c. i. de appel. in vi. ¶ Istis sic ꝓmissis, vt ꝙ do Gubernator delegatus in cã appellationis ab interlocutoria, qua pronunciatũ fuit, proclamationes fore edendas actori ꝙ cõitatẽ Mõtilii seu notarium actorum, nõ possit cognoscere sil' & semel super vtroque ꝓcedere. hoc de iure ꝓstat ex ꝓdictis Nec obstat reciprocũ, q̃ mandat ꝙ cõiter ꝓcedat, quia adiecta est cla. ꝓut iuris tuerit. q̃ cla importat monitionem quandã, vt si de iure possit cõiter ꝓcedere procedat als non. c. cum dilecta. de rescri. Fel. in c. in literis. col. j. de offic. deleg. facit tex. in l. ij. C. de ijs qui latro. vel alijs cri. re. occul. ¶ Cõtrariũ fm ea quæ proponunt credo verius, & pro dilucidanda veritate iciendu est, ꝙ si appellat ab interlocutoria ad R. d. Leg & ipse recipiat appellationem & si appellatus ꝓsentiat, ꝙ iudex ad quẽ, cognoscat et de negotio prĩcipali, tũc iudex ad quẽ erit iudex veriusque cãæ. d. c. cordi, no. gl. Pan. & alij in c. interposita. eod. tit. in antiq. Rot. decis. cciiij de app. in no. Hoc sic ꝓmisso, dico ꝙ virtute delegationis factæ sub hac forma, Cognoscat prout cõi-
4 ter iuris fuerit, vt per Re. do. Leg. demandatũ † vtrumque negotium. s. appõnis. & causæ principalis, tũ quia Re. legatus ad quem fuerat appellatum recipiendo appõnem factus fuit iudex ẽt negotij principalis, vel ẽt qa appellatus consensit ꝙ iudex ad quẽ esset iudex negotij principalis, vñ bñ sequit ꝙ Re. legatus de iure potuit ẽt negotiũ principale delegare tñq ẽt ex ea prãte delegationis ꝓt cãm auocare à iudice à quo, & alteri delegare. c. fanè. de offi. dele. & quantũ ad hoc ꝙ non censeatur ꝓfunctus delegat⁹, nihil ob. clausula prout iuris fuerit. c. de causis. §. ꝓt erea. vbi Fel. in prin. de of. dele. Et ex istis sunt sublata quæ in primo ꝓmisso dicta fuit in fauorẽ partis ꝓtic. ¶ Restat rñdere ad ea q̃ in secõ præmisso dicta sunt. Et in hoc versatur oĩs difficultas. nã licet per cla. ꝓut iuris fuerit, cẽsetur cã delegata, tñ censetur delegata cũ ista qualitate, ꝙ seruet ordo iuris. & postea fm iustitiam iudicetur. vt per Fel. in
5 c. cãmq;. col. j. de test. ordo † aũt iuris est ꝙ prius discutiat arti. appõnis, & eo discusso cognoscat de cã principali. d. c. cordi. de app. in vi. ad ista rñ. in forma & dico, ꝙ pendente art. appõnis ab interlocutoria nõ põt procedi in ca principali sil' & semel, qñ appello fuit interposita ab aliqua interlocutoria, q̃ est ꝓiudicialis negotio principali, puta si appellet ab interlocutoria lata super exceptione dilatoria, qua ꝓnunciatum fuit iudicem nõ eẽ cõpetentẽ, vel super aliqua exceptione peremptoria. q̃ cõtinet cãm prin. ita ꝙ sine ea causa principalis non possit expediri. Secus si appõ fuit interposita super alĩq emergento, sine quo cã principalis possit expediri. vt est tex. in c. super eo, ĩ. de app. & ibi Bal. infert ad casum nr̃m. pone appellatur à receptione, vel relectione aliquorũ testiũ, an interim differat ꝓcessus cãæ principalis? Rñdet ꝙ si ex aliis testibus ꝓstet de veritate poterit ꝓcedi non obst. appõne ab interlocutoria. ita certè ddm in casu nr̃o, cũ ꝓstet de veritate ꝓclamatio nũ absque editione, sup qua lata fuit ĩterlocutoria, poterit ãt ꝓcedi ad expeditionẽ cãæ principalis, & ẽt iudex à quo pariter potuisset. d. c. sup eo. & sic cũ ordo iuris nõ repugnet, & cã sit delegata, sequit cõclo manifesta ꝙ vtraque simul & semel potè-
6 rit expedirĩ: qa † iudicio cui nõ obst. lĩa. non obst. litis pẽdentia. l. sed si aĩ. ff. de excep. Verũ lĩa ferenda sup artic. appellationis. s. ꝙ cõitas teneatur ad edendum, vel non, non potest in aliquo obstare iudicio causæ principalis. ergo non obstabit litis pendentia & istam puto meram veritatem saluo iudicio cuiuslibet melius sentientis. Laus Deo.

RESP. XL. & de Offic. deleg. II.

LIcet Ex collationibus eadem die factis ea potior videatur ex qua prius possessio adepta fuit. Verum etsi delegatus legati ad vniuersitatẽ cãrũ ꝓut erat d. Galeotus possit subdelegare particulares cás, non tñ ꝓt oĩmodas vices suas alt[illegible] ordinarij exẽplo, q̃ non potest oĩmodas vices suas subdelegare. Quare collatio facta per Rodulphũ subdelegatũ prædicti Galeoti viribus non subsistit. Vnde cum in beneficialibus sufficiat reo excludere actorem per non ius suum, absque eo ꝙ doceat de suo iure, nam regula iuris vulgata est, reus absoluẽdus venit, & maxime in propositã facti specie, in qua de iuribus Claudij rei manifestè constat.

SVMMARIVM.

1 In *beneficialibus sufficit reo excludere actorẽ per nõ ius suũ absque eo quod canonizet suam possessionem.*
2 *Delegatus legati an possit subdelegare, & vide nu. 6.*
3 *Delegatus ad vniuersitatem causarum, an subdelegare possit, & vide nu. 4.*
5 *Delegatus ad vniuersitatẽ causarum, & vicegerens seu vicelegatus differunt.*
7 *Potestas delegata in dubio restringenda est, & non amplianda.*
8 *Legatus potest exercere voluntariam iurisdictionem antequam ingrediatur prouinciam.*
Confirmatur est iurisdictionis voluntariæ.
9 *Legatus in pluribus prouincijs non dicitur habere plures legationes, & facta vnius prouinciæ potest in alia exercere, etiam si eam nõ dum fuerit ingressus.*
10 *Per aduentum legati vicelegatus desijt esse vicelegatus.*
Notoria ignorare non licet.

Respon. Interpreta.

QVæritur In cãpositurę Aquesextiis, an sun data sit ĩtẽtio do. Io. Caroli ex ꝓductis & deductis in processu? Nã vbi iustificata nõ sit, ab eo uendus erit ab impetitis dom. Claudius reus, per regulã vulgarem actore non ꝓbante, &c. l. qui accusare. C. de eden. c. j. vt eccle benef. c. cũ ecclesia Suttrina. de cã pos. & 1 propr. Nã ẽt ĩ beneficialibus sufficit reo excludere actorẽ ꝙ nõ ius suũ, absque eo ꝙ canonizet suã possessiõẽ vt no. per ✻ Cõpostel. & alios *citer.* in c. mãdatũ. de rescr. ꝓ Host. in c. audita de resti. spo. ꝓ gl. i. c. post electionẽ. de cõcess. ꝓb. & ꝓ Spec. in ti. de teste. §. nũc videndũ. ver. itẽ agens. ꝓ Rot. dec. 419. in anti. ꝓ Ge. ꝓ. 92. in cã canonicatus. Pũctus ergo est in dagare an ti. exhibitus cuius vigore d. Io. agit, sit iudiciarius, seu iuridicus, & ĩmus titulus, nõ obst. exceptionibus deductis pro parte d. Claudij. Et prima facie dicendum vr ꝙ sit ĩmus titulus, & potior titulus ipsius d. Claud. quia die xxj. Ianuarij anno 1503. d. Rodul. subdelegatus à d. Galeoto de Ruere delegat⁹ R. d. Iuliani Cardinalis & legati de Latere in Aquẽsi prouincia cõtulit dictã præposituram Frã de Pererio, q̃ vigore dictæ collationis pri⁹ possessionẽ adeptus est q̃ Michaeli Bondet, cui d. legatus Rothomag in ciuitate Lugdun. cõtulit dictam præposituram eadẽ die xxj vnde constat ꝙ do. Io cui per resignationem d. Frã fuit collata præpositura habuit potiorem iurã q̃ Claudius, cui postea ꝓ resignationem Michaelis, & successiuè per resignationem Ioan. dicta præpositura pariter collata fuit, vt est casus in c. si à sede. de præben. libr. vj. ¶ Non obst. si dicatur ꝙ d. Galeotus de Ruere delegatus do. Iuliani, tunc legati Auenio. non potuit subdelegare dictum d. Rodulphum ad conferenda beneficia c. cum causam. de appel. iudice. de iud. C. qa illa
2 iura non ꝓcedunt † in delegato legati, tum quia legatus ꝙ equiparatur ꝓconsuli. c. ij de offi. leg. lib. vj. Delegatus aũt procon

sul

sulis potest subdelegare.l.obseruare. §.fi.cũ l.seq.ff.de of. procõ.ergo delegatus legati etiam poterit subdelegare, tũ quia dom.Galeotus erat delegatus ad vniuersitatẽ cãrum, & dele-
3 gatus ad † vniuersitatẽ cãrum pt subdelegare.l.cum ptor.§.j. ff.de iudi.l.i.ff.qs & à quo.Et q delegatus legati de latere possit subdelegare,tenet Spe.tit.de iud.dele.§.iam nunc dicendũ. ver.sed nunquid subdelegatus.& Pan.in c.cum Bertoldus. de re iud.Ant.de Bu.in c.super q̃num.de offi.dele.Phil Franc in c.cum cãm.Ang.in l.more.ff.de iurisd.om.iu.Ias.in d.l. à iudi-
5 ce.& ista est cõis doct.sn̄ia. Præmissis non obstantib amplector contrariam sn̄iam,rõnibus subsequẽtibus. Primò, quia delegatus legati ad vniuersitatem causarũ, prout erat do.Galeotus licet possit subdelegare particulares cãs,non tũ potest
4 omnimodas vires suas in totum † subdelegare,& ad vniuersi tatem cãrum subdelegatũ facere exemplo ordinarii qui non potest oĩmodas vices suas alteri demãdare.l.legat⁹.ff. de offi. præsi Ita signãter determinat Io.de Imo.in c.super q̃nũ.§.si verò.super gl.in ver.nec causam. de offi deleg. & sequitur latius declarando Phil.de Perusi.in c.cũ cãm.col.fi.de app.dicẽs istud esse notandum. Non ob.si dicatur,q̃ do.Galeotus erat vicelegatus, non delegans,& vicelegatus habeat ordinariam iurisdictiõnem non delegatam, & oĩa facere potest, quæ põt legatus cuius vices gerit.l.ij.C.de offi.eius q vic.alterius gerit. quia istud negatur.Et pro intelligẽtia teriorum sciẽdum est, q̃ inter delegatum ad vniuersitatem causarum,& vicegerentem,seu vicelegatũ eaest † dria,quia delegatus dr cui legatus,
5 vel alius habens ordinariam committit vices suas, & de isto nos loquimur.vicelegatus,seu vicegerens,siue locum tenens dicitur ille qui à Papa,vel Imperatore,aut à Rege subrogatur in locum alterius non valentis officio vacare:& de isto locũ tenẽre,siue vicelegato loquitur d.l.ij.C.de ofĩ.eius qui vices alte-gerit.Ita hos terios declarat Bart.in.l.j.§.ij qbus.ff.de leg. iij.& Tau.de C. in l.ij.ff.de offi. eius cui man. est iurisd.Ale. & Mod.in rub eiusd.tit.Cum igr do. Galeotus esset deputatus locumtenens à legato,ergo dici debet delegatus & non vicele-
6 gatus.Et sic bñ sequit̃.q̃ non potuit † alium locumtenentem facere.nec alterioĩmodas vices suas committere,vt concludunt Imo.& Perus.& si dicat̃ q̃ Alexander Papa confirmauit de putationem & locumtenentiam factam per Iulianum legatũ de dicto Galeoto,vñ debet censeri tanq̃ legatus Papę quia ea nra facimus qbus auctoritatẽ nr̃am impertimur.l.ij §.sed qa, C de vete.iure enuc.c.si Apostolicæ de præben,lib.vj. Rñdeo
7 q̃ Papa † confirmãdo nihil noui cessit.l.& qa.ff.de iurisd. omiu. & confirmatio confirmat prout actũ est.c.j.& ij.de confir.vti. vel inuti.Et confirmatio nihil aliud est,q̃ iuris prius q̃siti comprobatio,fm Gofr.& Host.in summa eiusdẽ tit.Sed Galeotus ante confirmationem erat delegatus Iuliani,& nõ vicelegatus, & solũ iurisdictionem delegatã acqsierat, vt supra ostentum fuit:ergo illa sola iurisdictio delegata dr confirmata,& nõ ordinaria de nouo cessa,vñ cum Galeotus nõ habeat iuri dictionẽ ppriam & radicatã in sua persona, sed solũ vsum habeat ex persona legati,restat cludendum q̃ esset delegat⁹ Iuliani, & nõ vicelegatus constitutus à Papa in locum Iuliani corroborat̃,qa si fuisset cõstitutus vicelegatus habẽs ordinariã iurisdictionẽ à Papa nõ potuisset Iulianus ad beneplacitũ reuocare ipsum Galeotũ ab officio, nec iurisdictionẽ sibi auferre. d.c.j.& ibi Dec.in tertio pmisso post Pan & Fel in ca. cum accessissent. de cõsti.Cuius ctrium cãtat subrogatio facta de ipso Galeoto,qa est cõstitutus locũtenens ad bñplacitũ ipsius Juliani.Et si pertinaciter instetur,q̃ Iulianus dedit ipsi Galeoto facultatẽ exercendi iurisdictionẽ sibi cõcessam ẽt paliũ,& Papa ẽt cõfirmauit.Rñdeo aduertendũ esse,q̃ Iulianus olũ cõcessit,q̃ Galeotus posset p se,vel alium exercere officium rectoriatus comitatus Venaysini.Sed q̃ possit in puincia puinciæ exercere officiũ legationis paliũ,non legit in deputatione,vñ nõ est ampliãda ptãs delegata,imo in dubio restringenda,nec extendenda vltra cõprehensa in delegatione.c.cũ olim.el.j.de of. dele.Et si iterum instetur q̃ concessit Iulianus Galeoto eãdẽ ptãtem,quã ipse hẽbat,ẽt quo ad subdelegãdum.Rñdeo q̃ licet Iulianus haberet facultatẽ faciẽdi vnum delegatũ ad vniuersitatẽ cãrum,siue vnũ locum tenentẽ,nõ tũ hẽbat facultatem dandi suo delegato,siue locũtenenti ptãtem faciẽdi aliũ locũtenentem,vñ cum dederit Galeoto ptãtem eam quã habebat subdelegandi,non censet dedisse hanc quam nõ habebat,maximè cum in gñali concessione non comprehendant̃ impossia seu aliàs interdicta cedẽti l.lucius.§.Impator.ff ad muni c.à nobis.vbi Abb.de sent.excom.¶ Confutato tit.Io. super † t oñdamus,titulum Claudij fore canonicum ad hoc vt occurratur gra si neutri.Discutiamus igitur an R.d Cardi. Rothomagen.potuerit cferre hanc ppositurã in ciuitate Lugduni anteq̃ ingressus esset limites prouinciæ Massilien Et prima consideratione qui prima fronte ẽderet nõ potuisse, quia facultas exercendi legationẽ sibi reperitur concessa, cum limites suæ legationis fuerit ingressus.ita clare cãrant lr̃æ legationis, & etiam iuris est.l obseruare.§.post hæc.ff.de of.procon.Ego
8 tñ sum in cõtria sn̄ia duabus rõnib.Primo,quia † legatus potest exercere voluntariam iurisdictionem antequam ingressus sit prouinciam,fm Spe.in ti.de leg.§ nunc dicamus q̃n.in princi. per tex.clarum in l.ij.de offi.procon.& q̃r põt conferre beneficia,quia conferre est iurisdõnis voluntarię c.post electionẽ. de concess.præben.c.qua fronte.de appel.per quæ in ra gl.Inn. & alij in c.nouit.de ofĩ.deleg.dicunt legatum exĩtem ex suã prouinciam posse beneficia cõferre,& idem dixit Spe. in d.§. nunc dicamus.ver.potest etiam ex̃ sibi decretum. Secũdo qa cũ esset Re.legatus Lugduni,dicebatur ingressus limites suæ legationis,qd sic probatur.legatus in plurib.prouinciis nõ dr
9 hre † plures legationes, ed vnicam tm̃.c.nouit.de of.lega ibi, nondum terios suæ legationis erat egressus,cũ non solũ in regno Francorum,sed Vienen.Lugdu.&Bisuntina prouinciis legationis solicitudinẽ suscepisset,sic dicamus q̃ vnica est via,licet extendatur ad plura prędia.l.vna est via.ff.de serui.rust.prędio.Et ideo dicit Pan.in d c.nouit q̃ legatus in plurib. prouinciis potest facta vnius prouinciæ exercere in alia, quia vnica est legatio,& no.ibi Ioan.de Imo q̃ iurisdictio cõtinens plura territoria dr indiui dua,& tota ĩ toto,& tota ĩ qualiber parte totius:q̃ etiã sequit̃ Pan.licet velit q̃ legatus plurium prouinciarum non possit iurisdictione contentiosa trahere inuitũ ex̃ suam prouinciam c.neminem iij.q.vj.Cũ igitur d. Car. Rothomagensis esset constitutus legatus Frãciæ,Vienen.Lugdunen.Aquen.Nerbon.omniũque Galliarum prouinciarũ, quã primũ ingressus fuit aliquã prouinciã Galliæ dr limites uę legationis ingressus.d.c nouit.vbi tex clarus. qui cauillari non põt.Et ex hoc corollariè duo sequuntur.Primò q̃ valeat collatio dictæ præpositurę facta Lugduni Scdò,q̃ nõ valeat collatio eadem die facta per Rodulphum Francisco de Terrerio,
10 nõ solum rõnib.s.deductis,sed etiam qu a idẽ Rodulphus de siisset esse vicelegatus † quam primum R.do.legatus Rothomag.ingressus eẽt limites suæ legationis.l.meminisse.ff.de of. procon. Et si dicatur istud verum esse,si idem Rodul. ciuisset aduentum d.Rothomagen.l.si fortè.ff.de of.præs.quę scia nõ præsumitur nisi probetur.reg.præsumitur.de reg.iur.in vi. Rñdeo q̃ non licet notoria ignorare c.j.de postu. prelat. & quis existimabit Rodulphum ignorare aduentum do. Rothomag. qui plurib.dieb.& hebdomadis iam aduenerat in Delphinatu,& Lugduni prouinciis finitimis prouincię Aquen.& ciuitati Auenionensi certè nullus.c.quosdam c.quanto.de prębs. & facile erit,vt puto,probare, quòd ea die fama publica erat in ciuitate Auenionensi,q̃ do. Cardinalis erat factus legatus in ciuitate Auenionensi,q̃ do. Cardinalis erat factus legatus etiam in prouincia prouincię,& quod aduenerat,& Lugduni moram faciebat. Laus Deo.

RESP. XLI. & de Offic.delegat. III.

REuerendus Dñs Nicolaus Crulli vrbem ingressus, suspensam iurisdõnẽ hẽt.Nã lex fi.ff.de offic.procons.interpretationẽ recipit ab officio iurisdictionis etiam volũtarię exercendę in vrbe,ratione honoris & dignitatis supremę,nisi animum redeundi prouinciã mutarit legatus Potestas,seu clausula derogandi omnib regulis canonicis legato concessa,non extenditur ad regulas Lateranensis concilij de non verisimili notitia,nam cõcedens ipse dictę regulę nullo iure derogare potuisset quare clausula supplentes omnem defectum, ad ius positiuum restringitur,nam explorati iuris est pontificem,nec contra ius naturę minuique diuinum,(nisi maxima & vrgente causa subsistente) disponere aut prouidere posse.

SVMMARIVM.

1 *Per vrbis ingressum legati iur sdictio non extinguitur, sed suspenditur.*
2 *Potestas derogandi omnibus canonicis regulis legato concessa,nõ extenditur ad regulam de non verisimili notitia.*
3 *Dispensatio per quam inducitur votum captandæ mortis,est nulla, cum iuri diuino,ac naturali rationi repugnet.*
4 *Ratio est anima legis.*

Respon.Interpreta.

1 EX fi.ff.de offi.proconsul intelligitur quãtũ † ad exercitium siue actum iurisdictionis exercẽdæ in vrbe.exercitium.n.deponit legatus etiã q tantum ad voluntariã iuri dictionẽ,& qtũ ad insignia ob præ

ob præsentiã & reuerentiam Papæ, à quo iurisdictionẽ habet, non autem quantũ ad habitum, quia non perdidit iurisdictionem in sua prouincia. Ita Sal. in l. in hac. C. de do. hoc vult Spe. tit. de leg. § finitur. ver. item q̃ cito. q̃ l. fi. intelligatur quantum ad exercitium in vrbe, non in prouincia sua. & in prin. ibi, sed si egreditur vt statim reuertatur iurisdictio intermittitur, nõ finitur: & ſm hoc intellige. ff. de offi. procon. l. fi. meritò delegatus. d. legati existente legato in vrbe potuit conferre beneficium de quo agitur. nec obst. tex. in c. fi. de offi. leg. vbi dr̃ q̃ de legatus legati nihil potest quamprimum legatus egressus est prouinciam, nisi iurisdictio delegari iam fuerit perpetuata, qa loquitur ille tex. quãdo legatus egreditur aĩo non redeundi, quo casu iurisdictio sua expirat etiam quo ad habitum, secus si egrediat aĩo reuertẽdi, ſm Host. & Car. ibi in iij. no. & Card. in c. nouit. in vj. q. c. ti. vbi præcisè tenet q̃ in casu d. l. fi. per ingressum vrbis suspenditur iurisdictio legati, non autem extinguitur, & ista est veritas, & ita l. illam fi. intelligunt gl. Bar. Alb. & cõiter alij ibi, & in variis locis, quæ non refero. & ideo parcat mihi Re. do. Nico. Caroli christianissimi Regis Fran. & ducis Mediolani ordinarius capellanus meritissimus, si non concurro in sententiam aliorum qui pro eo allegarunt. An vigore potestatis derogandi omnib. regulis canonicis, possit d. legatus derogare regulæ de non verisimili notitia? vr̃ q̃sic, quia in specie nõ reperitur inter regulas decretales, nec sexti libri, ergo erit regula canonica. vt in simili dr̃ in §. act. insti. de acti. quia ex rationibus iuris antiqui, videlicet c. ij. de concess. præben. & c. ne captandæ. & c. ij. eo. tit. in vj posset colligi hæc regula. facit l. j. ff. de regu. iur. glo. in rub. in vj. ex quo sequitur q̃ huic regulę potuit d. legatus derogare. & si dicatur q̃ huic nõ possit derogare tanquam sit regula iuris pontificij, certè nec aliis regulis poterit, quia omnes sunt extractæ de corpore iuris, sed q̃s quilibet fatebitur falsum, ergo & antecedens, arguendo à consequen. destructo. l. apud antiquos. C. de furt. l. si ego. §. partem. ff. de publ. act. Sed præmissis non obstan. contrarium suaderi potest rationibus vt arbitror concludentib. Prima ratio, legatus ex sua generali potestate non potest derogare q̃stõnibus † concilij. c. dilectus, primo. de præben, & ibi Abb. in fi. iuncto d. c. ij. de concess. præb. Hinc est q̃ generalis cl̃a derogatoria non obstante, non sufficit ad derogandum constitutionibus concilij. ſm Arch. in c. j de const. lib. vi. cũ aliis alleg. per Fel. in c. nonnulli. col. xxvj. & seq. de rescr. verũ & qui confert beneficia defuncti ante verisimilem notitiam obitus dr̃ q̃ cõstitutionem Lateranen. concilij impetrare, ergo &c. Minor iustificatur per tex. in c. ij. de concess. præb. lib. vj vbi probatur, & ibi no. Phil. de Peru. q̃ omnis impetratio per quam directè vel indirectè induci potest occasio captandæ mortis † nulla est ipso iure, tanquam contra constitutionẽ cõcilij obtenta, sed ista est hmõi, & ea ratione ne detur occasio caprandæ mortis alienæ fundatur illa regula, vt ibi concludit glossator, & verum dicit, igitur, &c. Secundo sublata lege non tamen intelligitur sublata ratio legis, si talis sit ratio naturalis. l. eas obl'ones. ff. de cap. dimi. licet ergo R.d. Car. Legatus potuerit derogare rationi naturali † ipsius regulæ, & sic præstare occasionem captandæ mortis alterius. vt per Fel. in c. j. col. fi. de resc. Tertio qa facultas dispensandi vel derogandi iuribus, licet aliàs latè sit interpretanda. c. fi. de simo. vbi Abb. Bart. o. & alij in l. ij. in prin. ff. de verb. obl. tamen non vsque adeo extendenda est vt intelligatur in prohibitis à iure diuino, vel naturali, etiam si facultas q̃cessa sit per verba prægnantia ſm Bal. Ang. Imo. Ale. & Mod. in l. filius a patre. § fin. ff. de lib. & posth. solummodo intelligitur concessa facultas derogandi iuri positiuo, hinc clausula, supplẽtes omnem defectum intelligitur, (iuris positiui. Abb. in c. inter dilectos. col. viij. de fide instr. Spe. in tit. de lega. § nũc ostendendum. ver. xviij. Ale. cõsi. 79. in j. parte, & alibi sæpe sed regula de non verisimili est introducta ratione naturali, videlicet vt tollatur occasio delinquendi, & data etiam fauore animę, vt dixit gl. in d. regula. ergo quantum ad illam regulã nõ se extendit potestas legati, nisi esset expressa, & specialiter cõcessa, vt dixit Specu. in d. versi. xviij. Quarto & vlt. si R.do. Legatus habuerit facultatem derogandi, tamen non potuit sine cã apparenti illi derogare, quia facultas dispensandi cõcessa per Papã inferioribus, intelligitur subsistente causa, quę appareat tempore dispensationis ſm Inno. in c. dudum. ad fin. d. elect. & ibi Anto. & Panormit. in c. at si clerici. §. de adul. de iud. & in c. preterea. col. pe. de test. cog. cum aliis alleg. per Fel. in c. ad audientiam ij. col. iij. & sequ. de rescr. & in c. postulasti. colũ. xvj. vers. fij. casus. co. ti. vbi dixit, no. hic perpetuò in foro contentioso ad infringendum mille dispensationes, quas faciunt legati cum personis indignis. Credo autem quòd nec fuerit expressa ratio, nec fortè subest legitima causa dispensationis, igitur, &c.

¶ De transactionibus.

RESP. XLII. & de Transactionibus L.

ETſi Non liceat in omnibus casibus super quota decimarum ratione simoniæ transigere, tamen in casibus licitis cõposita transactio si substantialibus careat, nullo iure tenet, vt putasi in ea desit capituli ac superioris consensus, si desintque duæ partes ex tribus in ea præsentium. Ideo dato, licet non concesso, q̃ transactio d. Pet. Fran. de Malagrip̃a tunc prioris facta fuerit in casu licito. & confirmata auctoritate capituli, tamen cum careat substantialibus nulla est.

SVMMARIVM.

1 *Transactio decimarũ facta sine consensu capituli & superioris est nulla.*

2 *Capitulariter quicquã statui non potest nisi duæ partes ex tribus præsentibus inter sint in capitulo cum auctoritate Abbatis.*

3 *Asserenti incumbit onus probandi.*

4 *Papa dicitur diœcesanus monachorũ & monasteriorum exẽptorum.*

Respons. Interpreta.

POsito q̃ super quota decimarũ fieri possit trãsactio in certis casibus de q̃b⁹ per Abba. in c. statuimus. de transa. & essemus in aliquo ip forum casuum, qđ tñ non affirmo. Quęriẽ an stantibus iis quæ in narratiõe facti proponunt̃ valuerint trãsactiones s̃ mentionatæ. Omissis superfluis de prima non est dubiũ
1 q̃ est mero iure nulla, quia facta † sine consensu capituli & superioris. c. j. & per totum. de iis q̃ fi. ã præla. etsi valeat non potuisset valere nisi pro tempore vitæ illius prioris cum quo inita fuit. c. veniens. vbi casus expressus, de transac. & de ista etiã video q̃ nõ hæsitatur ex quo p̃scedam abea recessum vr̃. l. pacta nouissima. C. de pac. sed dubitatio tota consistit super secunda, q̃ dr̃ facta per d. Pe. Fran. de Malagrippa tunc priorẽ, & cõfirmata auctoritate capituli, in quo tñ intrauerunt prior claustralis tanq̃ caput & decem & octo monachi ex xl. & sic minor pars abbate suo capite legitimo spreto & nõ vocato. Hic aduertendũ est, vtrũ Abbas & omnes xl. monachi essent præsentes, & tunc sine dubio videtur dđm transactionẽ non valere ex p̃uribus. Primo quia facta sine cõsensu capituli. d.
2 c. j. nõ. n. capitulariter † põt aliquid fieri nisi duæ partes ex tribus eorum qui sunt præsentes interſint in capit. l. nonnulli. & ibi glo. ff. quod cuiusq; vni no. l. nominationũ. C. de decu. lib x. Inn. & Pan. in c. ecc eña vestra. de elect. & in c. cũ oẽs de cõst. & alibi sæpe. Secundo quia sine auctoritate abbatis p̃sentis non potuit conuocari & congregari capitulum iuxta plenè tradita per Inn. & Pan. in c. j. de maiori. & obe. Tertiò posito q̃ potuerit congregari, quia tamen cõtemptus fuit abbas capituli, nihil rectè, neq; ritè agi potuit. Pollem multis rationibus & iuribus hoc comprobare, sed sufficiat allegare text. in c. nulla. xviij. q. 2. Si verò abbas & alij monachi erat absentes, vr̃ dicendũ transactionẽ valere, tanq̃ ltĩmè confirmatã & ratificatã p̃ capitulũ. c. ꝓtingit. de transl. nec ob. q̃ abb. & alij nõ fuerũt vocati, qa absntes nõ sunt vocandi q̃n agit̃ de alienatione rei ecclesiasticæ. c. iij. §. huius porrectũ. x q. 1. aũt. huiusmodi porrectũ. C de san. eccl. Fel. & alij Mod. in c cũ oẽs. de ꝓsti. tñ adhuc puto ꝓcludendum transactionẽ hanc viribus nõ subsi
3 stere. Et in primis aduertẽdũ est, q̃ qui dicit † abbatẽ fuisse absentẽ, debet ꝓbare. qa præsumit̃ fuisse in monasterio in quo residere tenebatur. ſm Pau. de Lea indi'putatio. inci. capitulũ petit. de qua meminit Fel. in c. ex literis de proba. facit doctr. Bar. in l. relegati. in prin. ff. de pœ. & q̃ dixit Gan. in maleficiis, sub rubri. de multis quęsitis. col. viij. ver quæro pone. Secũdò aduertendũ est, q̃ in themate p̃supponitur monasteriũ esse
4 ptum. quo casu Papa † dicit̃ diœcesanus doctorũ monachorum, & monasterij exẽptorum, ſm gl. in c. authoritate. de priuileg. lib. vj. vñ sicut trãsactio facta p̃ abbatẽ & monachos nõ exẽptos sine consensu epi diœcesani non tenet. c. statuimus. & c de cætero de transac. & c. abbatibus. xij. q. ij. cũ fi. ita non tenet facta p̃ abbatẽ, & capitulũ exẽptum sine consensu papę sui diœcesani. ſm gl. & scri. in cle. j. de reb. ec. non alie. Ale. cõsi. 17. inc. viso instrõ. col. j. in iiij lib. Barb. cõs. 40. p̃clarè scribitur. col. 4. in prin. Ge. cõs. 83. incip. opponit̃. vbi p̃soluit cõpròmissum factũ p̃ abbatẽ, & conuentũ exemptũ sine consensu Papæ nõ valere, ergo nec ẽt tenebit transactio. compromissum. n. dr̃. trãsigi. aut. si verò cõtigerit. C. de iudi. & si fortè dicatur q̃ p̃dicta procedunt q̃n monasterium exẽptum nõ est pleno iure submissum abbati. cui iurisdictio epalis concessa nõ extitit. secus si Abbas ex priuilegio exemptionis habea̅ iurisdictionem quasi epalem, tunc sufficit auctoritas ipsius Abbatis

tis ſecundum gl.in d.clc.j.reſpondeo eſto ꝙ ita ſit,quia tamẽ non interuenit etiam ipſius Abbatis conſenſus remanet cõcludendum omni ex capite hanc tranſactionem carere debitis ſubſtantialibus.Præterea licet ipſum monaſterium ſit exẽptum,non tamen credo Abbatem ipſius habere iuriſdictionem quaſi epiſcopalem,ſed illam fore penes generalem,& ſupremum miniſtrum ſeu Abbatẽ,cui omnia monaſteria eiuſdem ordinis ſubſunt ,ſecundum Card.conſi. 47.inci. Reuer. patet.& Barb.in d.conſi 40 ex iis patet non obſtare quæ dixi s.ꝙ Abbates non ſunt vocandi, quia verum ſi præſentes poſſunt ſoli actum ipſum expedire.Sed Prior Clauſtralis cum illis decem octo ſine auctoritate Papæ,aut ſui generalis vel ſaltem Abbatis nõ poſſunt auctorizare trãſactiones quæ fiũt d & ſuper rebus monaſterij.d.c.nullam. cũ alijs s.alleg. merito qđ per eos ſolum actũ eſt,viribus non ſubſiſtit.Laus Deo.

¶ De procuratoribus.

RESP. XLIII. & de Procuratoribus.I.

QVemadmodum Enim ad futurã litem procurator dari põt,ita etiam ad futura ſeu obtinenda,& renuntianda beneficia procurator cõſtitui poteſt,& maximè cũ nõ ſit,qui inficietur ad acceptanda beneficia Procuratorẽ conſtitui poſſe,& licitum ſit de acceptatione ad renũciationem arguere:nec argumẽto opus eſt,vbi renũtiationis verba ſunt clara,quę ſi clara eſſe negentur,non dubia eſſe manifeſtè probatur,cum procuratorium ſit conceptum cum libera,& ſub illis verbis,quicquid dominus facere potuiſſet,& ſub hac promiſſione,promittit enim conſtituens gratum, & ratum habiturum quicquid per procuratorẽ factum fuerit, quæ operantur procuratorem cum libera , & procuratorem conſtitutum ad renuncianda datum cenſeri.

SVMMARIVM.

1 *Procurator etiam ad futuram litem conſtitui poteſt.*
2 *Procurator ad acceptanda,& renuncianda beneficia conſtitui poteſt,*
3 *Argumentum à contrario ſenſu,validum eſt in iure.*
4 *Reſcripta ſunt reſtringẽda,ne circõueniatur cõcedens, procuratoria verò latè ſunt interpretanda.*
5 *Procurator cum libera renunciare poteſt beneficia,*
6 *In clauſis non eſt opus coniecturis.*
7 *Ratihabitio domini non eſt neceſſaria in reſignatione facta per procuratorem habentem ad id mandatum,aliàs ſecus.*
8 *Officia non repugnantia ab vno & eodem exerceri poſſunt.*

Reſpon.Interpreta.

EX propoſito Themate illud potiſſimè in dubiũ reuocatur,nunquid valeat renunciatio beneficij facta per procuratorẽ ad futura , ſiue obtinenda beneficia,ſiue renuncianda conſtitutum?Et breuiter ſcribendo videtur ꝙ nullo modo valeat , in primis per tex.in l.item eorum.§ ſed ſi ita. ff. quod cuiuſque vni. no. vbi actor conſtitutus ad quaſcunque quæ incidiſſent controuerſias ipſo iure nullius momenti eſt. vnde ſi iſtud eſt in actore, qui ad prophana & ſecularia negotia conſtituitur , à fortiori debet eſſe in eo in qui ad beneficia,&ad ſpiritualia eſt cõſtitutus.arg.c.vbi periculum.de ele.lib.vj.¶ Ad idem & ſecũdò ꝓ iſta parte adducitur arg.de reſcri.ad procuratoria , qđ bonũ eſt,vt volunt domi.de Rot.dec.ccccclxiij.inci.vtrum procuratorium.in antiq.Fel.in c.relatum.de offi.deleg.col.ij.Inn.in c. cũ olim Abb.eo.ti.l.& quia.de iur. om.iud.Sed fic eſt ꝙ ipſa reſcripta nec ad lites futuras,nec ad futura beneficia extendãtur.c.ſi.de reſcrip.cle.ſi.e ti.ita nec etiã ipſa mandata procuratorum ad obtinẽda in futurũ beneficia ſe debent extendere. ¶ Tertiò adducitur,ꝙ ad renunciandum beneficia requiritur ſpeciale mandatum,vt no.Car.in cle j. in vij. no. & in j. oppo. de renun.arg ca.ſi.de procu.lib.vj. arguendo de matrimonio carnali ad ſpirituale,de quo bonum eſt arg.c.ſicut vir.vij.q.j. & tale mandatum ſpeciale ſuper beneficio nondum obtento interuenire non potuit, cum qualitas non poſſit eſſe ſine ſubiecto.c.cum Marthę.de cele.miſ.non debet igitur tale mandatum ad futura beneficia renũcianda valere & pro iſta parte facit tex.in l.ſi quis mihi bona.§.ſed vtrum.in princ. ff. đ acq. hæredi.& quod decidunt do. de Rot. dec. ccccclxiij. in antiq. ¶ Iſtis tamen non obſtantibus contrariam partem credo de iure veriorem , & ꝙ immo poſſit dari procurator ad futura beneficia renũcianda,probatur in primis per tex.in l.iiij.ff. de
1 proc.vbi & ad litem † futura poteſt dari procurator, & iſtud non habet dubium.Imo vt voluit Spe.in ti.de procu.aut fuit procurator ſimpliciter conſtitutus,etiam ad futura conſtitutus cenſetur,vt etiam tenuit Pau.de Leaza.in cle.j.de procu li
§ cet de hoc vltimo cõis ſit in ꝓriũ,tñ Ro.in ti.de proc. deciſ. ccccxij fuit dubitatũ.dicit quòd ꝓ maiorẽ partẽ dñorũ fuit ita concluſum & determinatum,& Spec.in d.ritu. de procura §.3.ver.ſed quid ſi procuratorium.dicit ita fuiſſe obtentũ.ſi ergo ſimpliciter datus extendit ad futura quãto magis vbi hoc expreſſè cauet prout expreſſè caurũ fuit in caſu nro.vbi & de obtentis & obtinendis & renunciãdis fuit data facultas,vt in mandato procuratorio continet.ad id ꝓbandũ adduco , nam cũ idem ius ſit acceptandi & renunciandi. argu. l. datũ.& ibi Bal.ad hoc not.C.de le.& in l.3.§.cum Titio.ff.de adi. leg.& eſt in ar.tex.in ca.verbum.de pœ.diſt.1.Et clarum ſit procuratorẽ
2 beneficia acceptanda† conſtitui poſſe,vt probant dec.Rot.171. no.ꝙ in antiq.& 173.no.ꝙ in eiſdem.& Rot.in dec. 529. vtrũ poſſit.in eiſdem.& in deci.Ro,in nouiter collectis deci.4.in ti. de proc.vtrum quis.in ti.de proc.in nouiter collectis & tenuit Arch de conceſ.præb.c.ne captandæ.lib.6.ergo eodem modo poterit conſtitui ad renunciandum.Tertio & vlti. pro hoc adduco expreſſè deci.Ro.in primis.deci.529.in ti.de procu.in anti.vtrum poſſit quis conſtituere procuratorem ad acceptandum & permutandũ beneficia in poſterũ obtinenda. & rñdet quòd omnes domini tenuerunt quòd poſſit . ad idem eſt alia deciſio Ro.in nouiter collectis.deci.4.in tit.de procu. vtrũ qs poſſit.Idẽ dicit ꝙ oẽs dñi ẽt ita tenuerũt.pro quo eſt etiam alia deciſ.Ro.242.inci.nota ꝙ vbi quis.in ant.dũ vult quòd cõſtõ procuratoris facta adrenunciandum certũ bñficiũ,qđ tpe
3 ꝓſtõnis non erat cõſtituẽtis,nõ valet,ẽt ſi tpe permutationũ eſſet dñs,quaſi innuat ſecus† eſſe ſi ad incertum bñficiũ fuerit ꝓſtitutus,qa tũc valebit ẽt ſi ex poſt facto ad cõſtituentẽ puenerit.Nec ob.alleg.in ꝓriũ,in primis non obſt.tex.in l.item eorũ.§.ſed ſi ita,quia illud iõ eſt pp trãſgreſſionẽ mãdati.vt vult ibi gl.& gl.in l.3.de proc.Nec obſt.& ſecundo arg.de mandato procuratoris ad reſcriptum delegatorium.quia dico quòd licet in multis conueniant,in hoc tñ differunt,vt expreſſè dicit Fely.in c.relatũ.ver.ſexta dña.de offi dele.licet.n. prohibitum
4 ſit per legem reſcriptum extẽdi† ad futuras ꝓtrouerſias. c.fin. de reſcr.tñ hoc nõ inuenit ꝓhibitũ in ꝓcuratore,ĩmo permiſſum,vt ff.de ꝓc.l.1.2.& 3.& rõ diuerſitatis pt aſſignari , qa in impetratione reſcriptorũ ſæpè circũuenit ꝓcedẽs,& vt plurimũ ſurreptitia ĩpetrant,idcirco adeo ſtrictè intelligunt.ca.ſedes.de reſcri.extra.& c.cũ in multis.de reſcrip.in 6 ſed non ſic in mandato procuratoris,qđ fit à cõſtituẽte, & nõ impetrante.ideo in fauorẽ ipſius ꝓſtituentis latius eſt interpretãdũ.Nõ ob tertio dum dr ꝙ ad renũciandũ requirit ſpãle mandatum, &c.Nã rñdeo ꝙ iſte procurator,q renunciauit habuit ad hoc ſpãle mandatũ,vt expreſſè cãtant verba proceratorij inſtri.ibi ſpãliter & expreſſè ad ipſius,&c.Et poſito,ꝙ illa verba deeſſẽt,
5 adhuc tñ cũ datus ſit procurator† cũ libera,renũciare potuiſſet,iuxta tex,in c.qui ad agendũ de ꝓcu.&iſte liberam habeat, ꝙ illa verba in inſtro appoſita,qcqđ dñs facere potuiſſet ſi præſens eſſet.quæ verba faciunt procuratorẽ cum libera , vt vult Bar.in l.procurator cui libera.ff.de ꝓc.& idẽ Bal ibi,& Bald.in l.j.C.de bo ma & Ant.& Inn.in c.fi.de dila.cum concor.adductis per Phil.Fran.idẽ tenentẽ in d c.qui ad agendũ. Et poſito adhuc quòd illa verba deeſſent,ſunt tñ alia in inſtro mandati quæ ẽt hoc important,promittit.n.conſtituens id gratum & ratũ habiturũ,qcquid p procuratorem factum fuerit. q verba important mandatũ cũ libera.vt dicit Bar.in d. l. ꝓcurator. p tex.in l.creditor §.Lucius.ff.man.& cuius doctr.ſequitur Phil. Franc.in allegato c.qui ad agendũ.in vltimis verbis. vnde ex oĩb.s.adductis reſtat tale mandatũ fuiſſe ſufficiens ad renũciã dũ beneficia poſtmodum obtenta. Ad ſm,dũ dubitat nunqđ illa clauſula,toties quoties,aliquid operet &c.dico ꝙ opatur, & iſtud eſt clarũ per l.ſicut in annos.ff.qui.mo. vſufr. amit. & l.fideicomiſſa §.ſi qs deçẽ.iuncta gl.ff.de le.3. Et poſito quòd nihil operetur,tñ per hoc non minus ipſum mandatũ exten-
6 ditur ad beneficia obtinenda cũ illud† expreſſis verbis contineatur in inſtro mandati procuratorij.Ad tertium in quo dubitatur nunquid reſignatio facta virtute mandati egeat ratihabitione dñi?Breuiter rñdendo dico† quòd non.cũ iã extructa ſit & firma abſque alia ratihabitione,per text.& ibi not.in l.licet.ff.de iudi.& not.in c.cauſam.de teſti.& tunc tantummodo eſt neceſſaria ratihabitio, cũ reſignatio fit per eũ qui non eſt procurator,vt vult Arch.in c.cum in tua.de conſue. libr.6. & Rota deci.cclxxxix. incip. no. quòd non procurator in antiq.¶ Ad quartum,dum dubitatur nunquid vicarius cum eſſet conſtitutus procurator ad reſignandum potuerit conferre? breuiter reſpondeo quòd ſic,dummodo habeat ſpecialem facultatem beneficia conferendi.iuxta ca.ſi. de offic.vic.lib.6. nec aliquid ſibi obſtat quòd ſit procurator conſtitutus ad reſignandum,tum quia non reſignauit,tum etiam quia cum hic ſimus in voluntariis potuiſſet & reſignare & conferre , cum
8 iſta† adinuicem ſibi non repugnent.iuxta l. ſi conſul. ff. de adop.& l.accipientis.ff.de author.tuto.cum vulg. ¶ Ad quin-

tum quo quæritur, an mandatum ſit ſuffic'ens ad actionem in eo comprehen'am dico, q̃ ſic, tum quia adeſt ſpeciale mandatum cum libera, tum quia expreſſe conſtituens dat facultatem procuratoribus agendi quicquid ipſe dominus poſſet, promittens illud & ratum & gratum habiturum, & etiam in ſpecie fuerunt conſtituti ad renunciandum quecunque beneficia conſtituentis ſiue obtenta, ſiue in poſterum obtinenda

De arbit. & arbitrato.

RESP. XLIIII. & de Arbit. I.

LICET Arbitratores etiam die feriata in honorem Dei laudare & arbitrati poſſint etiam citatione peremptoria ad ſententiam audiendam prætermiſſa. Nihilominus compromiſſum per dom. Anto. ex vna, & diſtributorem ac capitulũ ex altera collatum in Re.do. electum Apienſem & d. Guliel. nullo iure ſubſiſtere potuit, nam do. Anto. pupillus ſine tutoris auctoritate compromittere non potuit, minúſque etiam diſtributor ſine conſenſu capituli aliquid agere non valuit. Ideo compromiſſum huiuſmodi ſubſiſtere non poſſe indubitati iuris eſt. Nec diſtributiones quotidianas, quę tantum interſentibus & diuinis deſeruientibus debentur, prædicto do. Anto. deberi conſtat, licet ætatis diſpenſationem obtinuerit, & conſequenter fructuum, ac diſtributionum quotidianarũ, niſi ſaltem per aliquem ex forma diſpenſationis, & ſecundũ fundationis legem, & conſuetudinem deſeruiuerit in diuinis.

SVMMARIVM.

1 *Sententia arbitratoris lata die feriata in honorem Dei tenet.*
2 *Sententia arbitra. tenet alſique citatione peremptoria ad audiendum ſententiam.*
3 *Pupillus ſine auctoritate tutoris compromittere non poteſt.*
4 *Beneficiatus non poteſt fructus beneficij ad vitam alienare, niſi neceſſitas vel vtilitas eccleſiæ id exigat.*
5 *Diſtributer, non poteſt aliquem ad diſtributiones quotidianas ſine conſenſu capituli admittere.*
6 *Arbitri & arbitratoris poteſtas à compromiſſo dependet.*
7 *Diſpenſatus ſuper ætate etiam quo ad fructus, & diſtributiones cenſetur diſpenſatus.*
8 *Diſtributiones quotidianæ debentur ſolum intereſſentibus, & in diuinis deſeruientibus.*
9 *Teſtator poteſt capellã patronatus in diuinis conditionem imponere.*
10 *Laudum contra iuris regulas, conſuetudinem, ac mentem ſtatuentium latum, eſt nullum.*
11 ¶ *Non adimplenti non eſt adimplendum.*
12 *Diſpoſitio reſtens intellegitur omnia includere quę in relato continentur.*
13 *Argumentum à contrario ſenſu etiam locum vendicat in diſpoſitionibus beneficiorum.*

Reſponſi interpret.

CONTVLIT Re.do. legatus capellaniam Antonio olim minori x. ann. cum diſpenſatione ſuper defectu ętatis, cu derogatione iuris patronatus clericalis, & cum derogatione fundationis, qua cauetur dictam capellaniam non debere cõferri, niſi idoneo ad celebrandum, &c. Et cum hoc quòd dictus Anto. teneatur per idoneum preſbyterum in diuinis deſeruiri facere, iuxta fundationis continentiam vſque quo erit ætatis legitimæ, mandauitque dicto Anto. de fructibus reditibus, & iuribus vniuerſis plenariè reſponderi, ad cuius capellæ poſſeſſionem receptus fuit per capellanum d. eccleſiæ, & cũ hoc, quòd idem do. Anto. deſeruiri faciat dictę capellæ iuxta continentiam iuæ prouiſionis. Exinde ſubrogata eſt lis, & controuerſia inter diſtributorem ac capitulum ex vna, & dictum Anto ex altera, ſuper diſtributionibus quotidianis, & annuerſarius, quas capitulum prætendit non deberi dom. Anto. Super qua differentia extitit compromiſſum in Re.do. electũ Apienſem, & do. Guliel. de Giraudis canonicum Vaſionenſem, qui tulerunt laudum & ſententiam, per quam in effectu ordinarunt dicto Anto eſſe reſpondendum de laudemiis & anniuerſariis vna cum arreragiis tanquam viro beneficiato & aggregato in eccleſia inſulana. Quę ſententia lata fuit, vt prętenditur, non vocatis canonicis, neceitato capitulo, & die feriato ob feſtum dum Hiero. Nunc quæritur de duob. Primo, an laudum ſit iniquum? Secundo an ſit iniquum? attento quòd ex fotma fundationis, & ex tenore ſtatutorum, & etiam creditur de iure quòd beneficiarius tenetur deſeruire eccleſię, aliàs nõ debet percipere reditus eiuſdem.

Qui veritas eſt, viam veritatis mihi manifeſtare dignetur.

¶ Videtur præmiſſum laudum valere non obſtantib. quæ in premiſſa facti narratione deducuntur. In primis nõ ob. q̃ ſit latum die feriata in honorem Dei, quia licet ſententia iudicis lata tali tempore non valeat. l. ſi. C. de feri. neque etiã ſententia arbitri, ſecundum gl. in l. ſi de meis. §. ex compromiſſo. ff. de arbi. ſententia tamen † arbitratoris tenet, quia laudum arbitratoris habet inſtar tranſactionis, quæ die feriato etiam in honorem Dei fieri poteſt. l. non minorem. C. de tranſact. & in d. l. ſi. in verbo. tranſactiones loquantur & ibi in ſpecie not. Bal. tex. ad hoc. Et idem tenuit ſpec. in tit. de arb. §. ſequitur. verſ. ſed nunquid amicabilis compoſitor. & Barro. in l. ſi feriatis. ff. de arb. Bald. in l. fina. C. de contrahend. empt. & in ca. 1. de fer. Pan. in c. quintaualis in decimaterria differentia. de iureiur. & ſic iſta eſt *communis* doct. ſententia vt per Lanf. de Oria. in materia de arbit. car. 6. ver. 14. ¶ Non etiam obſtare videtur dum dicitur non fuiſſe citatos canonicos ad audiendum proferri laudum quia licet non valeat ſententia iudicis parte non citata peremptoriè ad audiendum ſententiam c. conſuluit. de offi. deleg. l. properandum §. & ſi quidem. C. de iud. & l. ad peremptorium ff. eo. neque etiam valet ſententia arbitri. l. idem profert. §. ſi quis. Rugarorum ff. de arbit. tamen abſque citatione peremptoria ad ſententiam audiendam valet ſententia, ſiue laudum arbitratoris, qui prius iudicis partibus fuit informatus de negotio ſecundum Bal. in l. ſi. C. de contrahend. empt. & Lanfranc de Oria in d. tract. de arb. char. 6. q. 10. ¶ Sed altius conſideranti mihi contraria opinio viſa fuit, verior rationibus ſubſequentibus. Et primo quia Anto. olim ſine auth. tuto. non potuit compromittere. cum fuerit † pupillus. l. ſi pupillus. ff. de arbi. quod eſt verum etiam ſi compromiſſum ſit factum à pupillo in caſibus in quibus alàs iure quodam ſpeciali haberet legitimam perſonam ſtãti in iudicio. ratio quia qui nõ poteſt alienare non poteſt compromittere. c. cum tempore. de arbit. & dicam q̃ licet ergo pupillus poſſit in caſu illo ſtare in iudicio, non tamen ſequitur q̃ poteſt compromittere, & ſic alienare. ita ſignanter determinat Ioan. Bapt. de Peru. in tract. de arb. lib. 2 ca. 19 nec obſt. ſi dicatur verum eſſe niſi ſit promiſſa pœna, & datus fideiuſſor de non temperando, vt dicitur in d. l. ſi pupillus. quia illud quod ibi dicitur procedit quantumad effectus, quod pœna poſſit exigi à fideiuſſore, nõ quòd valeat compromiſſum, neque laudum. ſm do Io. Bapt. in loco præallegato. Sed do nõ video q̃ ille tex loquatur in ſi. in pupillo proximo pubertati qui naturaliter obligatur, merito pro tali obligatione poteſt intereuenire fideiuſſor. l. fideiuſſor obligari §. dicẽdum. ff. de fideiuſſ. Secus autem eſt in pupillo fideiuſſore proximo infantiæ, qui etiam naturaliter compromittendo obligatur. l. i. ff. de noua quia quicquid videt ignorat l. 1. C. de falſo. & ita tenet gl. in d. l. ſi pupillus. In caſu aũt noſtro cũ præſupponatur Antonium eſſe in 8 aut 9. anno dicitur eſſe proximus infantiæ, ſm gl. in l. pupillum. in prin. ff. de reiu. & intlit. de ſtip. §. ſed quod diximus declarat Barro. in l. 1. ff. de nouat. vbi vult quòd diuiſo tempore quod ſupereſt ab infantia vſque ad pubertatem per medium cognoſcatur an quis ſit proximus pubertati an infantię. ¶ Secundo beneficiatus † non poteſt ad vitam ſuã alienare fructus beneficij. cle. 1. de reb. eccle. non alienandi niſi neceſſitas, vel eccleſiæ vtilitas ita exigat, vt ibi dicitur. ergo etiam non poterit ſuper fructib. ſeu reditib. compromittere, quia regula eſt approbata, q̃ is qui non poteſt alienare, non poteſt compromittere. c. cũ tpe. vbi Pan. no. de arb. tradit Dec. conſil. 44. col. 2 & in ſpecie quòd beneficiatus nõ poſſit ſuper fructib. beneficij futuri compromittere, voluerunt Ant. Imo. & Pan. in d. c. cum tempore. Sec. in conſi. ſtatim allegando.

¶ Tertio ſic, pbatur, diſtributor ſine † conſenſu capituli nõ poteſt aliquem ad diſtributiones quotidianas & ſimilia iura admittere. c. quanto. c. paſtoralis. de iis quę fiunt à prælat. ſine cõſenſu. c. non ergo poſſunt compromittere. coſequentia patet ex iis quæ ſ. ſcripſi. nam qui non poteſt alienare, non poteſt q̃promittere. d. c. cum tempore & maxime compromittere de iure & de amicabili compoſitione in arbitratores, vt factum fuit, nam tale compromiſſum habet inſtar tranſac. §. 1. in auc. vt diff. ind. in gl. c. expoſita. de arb. vbi gl. conſilat autem diſtributorem & punctuatorem habentes nudum officium diſtribuendi & punctuandi ſibi à capitulo conceſſum non poſſe ſuper diſtributionib. & obuentionibus eccleſiæ tranſigere ſine conſenſu capituli. c. de cætero. c. veniens. de tranſac. ergo non etiam poterunt cõpromittere. imo dominus Præpoſitus prælatus d. eccleſiæ ſolus ſine conſenſu capituli, non poteſt ſuper fructib. & obuentionib. ad ipſum & capitulum ſimul ſpectantib. compromittere, ſecundum Spec. tit. de arbit. §. reſtat. verſ. ſed numquid Cicinus & Socin. in conſilio 28. proſequendo or-

do ordinem.col.12.lib.1.minus ergo compromittere potuerunt punctuator & distributor. Et licet quidã canonici cõpromissum approbauerint, nihil refert, postquam capitulariter non consenserunt. ad hoc enim vt consensus canonicorum noceat capitulo, oportet quòd talis consensus sit præstitus in communi, secundum gl. in l. sicut. ff. quod cuiusque vni. no. & in cap. cum omnes. vbi Abba. & alij, de const. Inno. in ca. in Genesi & in c. auditis. de elect. Ex iis apparet compromissum fore nullius momenti, & communiter (vt dictum est) laudum super eo latum nõ valere. l. Pedius §. i. ff. de arbi. nam † arbitri & arbitratoris potestas à compromisso dependet. l. non distinguemus. § de officio. ff. de arb. cum igitur partes nõ potuerint dare potestatem arbitratorib. arbitrandi, concluditur arbitramẽtum latum fuisse per non habentes potestatem, ergo. &c.

¶ Circa secundum videtur dicendum quòd dicta sententia fuerit iuridica, & iusta, quia licet aliàs de laudemniis, anniuersariis, & distributionib. quotidianis nihil deberetur canonico nec beneficiato non valenti propter ætatis defectum deseruire in diuinis, tamen fallit nisi sit cum eo plenissimè dispẽsatum super ætate, puta si fuerit in dispẽsatione dictum quòd per omnia habeatur pro maiori, secundum Pan. in c. ex ratione, in fi. de æta. & qualit. immo glos. ibi videtur velle quòd dis
7 pensatus super ætate † etiam ad fructus, & distributiones quotidianas censetur dispensatus. In proposito casu Re. do. Legatus dispensauit specialiter super ætate quo ad fructus vniuersos, & reditus, & iura de quib. voluit sibi plenariè responderi. Põdera verbũ vniuersos, ergo etiam de laudemiis, & anniuersariis, quia qui totum dicit nihil excludit. l. à procuratore. C. mand. cap. solitæ. de maio. & obe. Ponderandum est etiam verbum plenariè de omnib. sibi responderi. c. quanquam. in verbo, plenariè restituat. de cens. libr. 6. faciunt quæ ad propositũ Fel. in cap. conquestus. de for. compet. ¶ Verum mihi medulliter consideranti tam iuris regulas, quàm mentem fundatoris ac etiam Reu. do. Legati contrarium verius visum fuit. Primo
8 de iure communi distributiones † quotidianæ, quæ beneficia manualia dicuntur, debentur solum interessentib. in diuinis deseruientib. cap licet. de præb, adeo quòd contraria consuetudo non valet. cap. vnico. de cler. non resident. lib. 6, similiter anniuersariorum. & mortuariorum emolumẽta solum deseruientib. præstanda sunt. d. c. vnico. §. fin, cum igitur Anto olim per se, nec per alium deseruierit, non video causam quare sibi de huiusmodi mortuariis, & distributionibus, distributor teneatur respondere. Secundo ex præcepto fundatoris tenetur deseruire personaliter & interesse omnibus horis canonicis, & missam celebrare & aquam benedictã super tumulo ipsius fundatoris deuota mente spargere, & in casu contrario ordinauit alium idoneum præsentari debere & consequenter voluit non deseruientem ipso iure beneficio esse priuatum, nam si vult alium præsentari, in necessarium antecedens vult beneficium de iure vacare, quia non potest præsentari ad beneficium nisi vacet saltem de iure, vt vult Gemi. per illum text. in c. licet episcopus de præben. lib. 6. & Rota decis. cccclxv. de iure patro. Aud. Rom. cons. cccclxv. in repræsenti. potuit enim testa
9 tor ordinare † quòd non deseruiens capellæ suæ patronatæ in diuinis sit ipso iure priuatus, maximè accedente consensu episcopi. cap significatum. vbi Abb. de preb. qui consensus episcopi præsumitur interuenisse saltem ex diuturnitate temporis, secundum Arch. in c. nemo. de consecra. distin. 1. Ro. consi. 477. in casu propositæ consultationis. Fel. in c. de quarta. colum. 4. de præscrip. Pan. in c. de cura. de iure patr. ¶ Tertiò, ex statutis & consuetudine ecclesiæ tenetur beneficiatus interesse & deseruire in diuinis, aliàs priuatur distributionibus quotidianis & anniuersariis, pro rata temporis quo cessauerit à seruitio. quæ statuta cum sint rationabilia, & canonicis non obuient institutis, proculdubio obseruanda sunt. c. cum omnes. de cõsti. c. cum aliquibus. de rescri. lib. 6. c constitutum. de verb. sig. eo lib. cũ igitur secundum iuris regulas, secundũ statuta eccle
siæ secundũ voluntatẽ fundatoris non debeantur distributio
10 nes ei qui non seruit, non possum approbare † laudum dominorũ arbitrorum, qui hanc capituli, & distributoris exceptio
11 nem non admiserunt. Quarto, non adimplenti † nõ est adimplendum. l. cum proponas. C. de pac hit autem Antonius fuit receptus cum hoc q̃ seruiret per alium in diuinis. Item cum hoc q̃ solueret capam iuxta formam statuti, quare cum non ad mpleuerit pro parte sua, rationabiliter denegantur sibi ecclesiæ prouentus. & si dicatur statutum non valere tanquam inducens simoniam c. Iacobus. de simo. respondeo verum, si solutio capecederet ad commodum bursale canonicorum & beneficiorum. secus si cedit ad ornamentum diuini cultus, vt in casu nostro. c. significasti. de elec. c. significatum. de præb. & ita declarat Pan. in d. c. Iacobus. quare cum istud statutum valeat, dico esse casum ad literam à contrario sensu in d. ca. Iacobus. quod capitulum potest retinere obuentiones & distributiones non soluenti capam iuxta ser em statuti. Nec Anto nio suffragatur dispensatio do. legati, quia facta fuit sub cõditione si per alium idoneum deseruierit vsque quo peruenerit ad legitimam ætatem. Potuit enim collatio & dispensatio fieri sub tali conditione. c. relatum. de cleri nõ resi. per quem ita determinat Gem. consi 84. inci quia istud dubium. colũ. 2. quare cum hactenus non deseruiret per idoneum vicarium, & sic defecerit conditio, videtur q̃ non solum obuentiones & distributiones possint denegari, quinimmo, q̃ à beneficio possit amoueri, vt dicitur in d. ca. relatum. accedat q̃ Re. do. lega. non solum voluit q̃ per idoneum vicarium deseruiat in diuinis, sed vnum plus voluit, q̃ deseruiat iuxta cõtinentiam fundationis, & cõsequenter q̃ nisi deseruiat per alium, q̃ sit ipso iure priuatus beneficio, quia ex serie fundationis non deseruiens ilico ipso facto priuatur, vt s. probaui. Nam cũ Re. do. legatus se referat ad fundationẽ, perinde est ac si specificaret omnia & singula quæ in ipsa fundatione disponuntur, secundum Bal in l. si defensor. § qui interrogatus. per illum text. ff.
12 de interro. acti. quia dispositio † referens intelligitur omnia includere quæ in relato continentur. l qui sic. ff de verb. obli. Tanta enim debet esse obligatio in termino referente, quanta est in termino relato, ſm Ba. & Ang. in l si prior. per illum text. ff. sol. mat. vel dato quòd do. legatus dispensauerit, quòd possit omnes reditus & prouentus cõsequi deseruiendo p alium idoneũ, nõ tamẽ dispensauit quòd nõ deseruiendo per aliũ possit prædictas distributiones & obuentiones obtinere. Immo à cõtrario sensu, Re. do. legatus voluit quòd nisi deseruiat per alium idoneum, quòd nihil habeat. quod argumentum à cõtrario sensu est validissimũ. l j. § huius rei. ff. de offic. eius. &
13 etiam habet locum † in dispensatione ad beneficia, & in quibuscunque literis gratiosis, & priuilegiis, ſm gl. in c. licet. de priui. lib. 6. Ex hoc apparet quòd est fragile fundamentum, si dicatur, quòd hic puer vult deseruire per ipsum, tamen quia nõ est idoneus iuxta tradita in c. super ordinata. de preb. & in c. ex eo. de elect. lib. 6. Ideo Re. do. legatus ita demum voluit de fructib. sibi respõderi, si p aliũ idoneũ iuxta continentiam fundationis deseruiuerit in diuinis, vt s. aliunde ostensum fuit.

Respon. acutissimi I. V. D. Io. Franc. Ripen. à Sancto Nazario explicit Lib. j.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Decretalium Librum Secundum absolutissima Responsa.

Nunc postremò maioris quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata.

***

De resti.spo.& remed.Cano.reintegranda.

RESP. XLV. & de Restitut.spoliat.I.

CVm Gaucherius bonæ fidei,iustiq; tituli sit possessor,Quintella verò malæ fidei existat, certetq; de expresso dolo, & lucro captando in præiudicium dicti Gaucherij, certe ex aduerso nihil proponi potest,cur ipse Gaucherius à petitis dictæ Quintellæ non sit absoluendus,nec remedium reintegrandæ malefidei possessori contra iusto titulo,bonaque fide possidentem ex communi sententia competit.

SVMMARIVM.

1 *Remedium canonis reintegranda non competit malæ fidei possessori.*
2 *Prouisio hominis facit cessare prouisionẽ legis,& quomodo procedat in*
3 *Nemo se iuuare potest ex eo quod nititur impugnare.* (*donatione.*
4 *Iuramentum habet vim clausulæ rato manente pacto.*
5 *Non obseruans contractum,ipso iure cadit à commodo contractus.*
6 *Donatio rei alienæ quomodo valeat.*
7 *Iudex in iudicando non habet recedere à communi opinione doctorum, alias facit litem suam.*
9 *Exceptio doli & fraudis quando obstet agenti recuperandæ.*

Respon. interpreta.

1 REmedium canonis reintegranda.iij.q.j.non †competit malæ fidei possessori secũdum Imo. in c.sæpe. de rest.spol. Soc.in l.rem quę.in iiij. dubitatione. ij. q.prin.ff.de acq.poss.& in consi.39.col.iij. Alex. consi.49.li.v.ideo dixi illud remedium non competere Quintellæ,quia mala fide possideret,si possessio aliqua apud eam esset quod non credo,vt j ostendam.quòd sit in malafide,ostẽdo, quia sciebat Tonetam esse excommunicatam ex eo quia contrauenerat donationi sibi factæ per Peronam,in nõ alimentando eam vt iurauerat. etiam consequenter sciebat dominium bonorum donatorum retrotranslatum fuisse in ipsam Peronam.iuxta l.j. C.de dona quæ sub mo. & l.si quis maior. C.de transf.quod autem sciret Tonetam contrauenisse, & ob id fuisse excommunicatam, probaui in consilio meo, quia nemo potest prætendere ignorantiam excommunicationis publicatu,cap.j.de postu.præla.Nec huic fundamento obstat dum dicitur quòd in casu isto non potest habere locum dispositio l.j.ex eo, quia in contractu donationis est appositum pactum, quòd Perona possit & valeat in casum contrauentionis capere de fructibus bonorum donatorum pro
2 †se alimentando. vnde talis prouisio hominis debet facere cessare prouisionem legis.leg.fin.C.de pac. conuen. maximè quando prouisio legis est inducta de iure speciali, vt in casu d.l. fm Bar.in l.si cum dotem.in prin ff. sol.mat. & in l.& hẽr. ff.de preca.quia ad istud respondi, quòd illa regula procedit quando pactum per quod quis sibi prouidet est obligatorium.nam tunc tenetur illi prouisioni stare:secus si prouisio sit collata in libertatem sibi prouidentis.nam tunc est in arbitrio suo illi stare,aut ad prouisionem legis reuerti,verba enim prouisionis sonant quòd Perona possit capere,quod verbum possit,denotat liberam facultatem, q.d.si velit possit capere. fm autem aliter sibi prout iuris fuerit prouidere. fm glo.in l. saepe audiui ff de offic. præsi. Paul.de Castro.cons.295.si dicta pignora.col.ij.fm antiquam impressionẽ,cum igitur hæc prouisio non sit præcisa,sed facultatis,nihil habet obstare præmissa regula.Secundo respõdeo, q̃ dicta regula procedit vbi prouisio hominis esset generalior & pinguior, quàm prouisio legis secus econtra secundum glos.& Sal. in d.l. Sal. in l.ij. C de iur.emph.Lud.Ro. sing. suo 592. in ij. parte incip. legatarius dicit enim Rom.licet testator pro legato dederit legatario specialem hypothecam,nõtamen cessabit hypotheca generalis à lege introducta speciali fauore legatorũ, vt in l.j. & j.C.com.de lega.ad hoc alleg tex.singularem in l. fundus. de an.leg.ff.facit quia remedium ordinarium nõ facit cessare extraodinarium,qd prouidet pinguius & gñalius.in l in ꝓuincialibus §.q̃ si socius.ff.de no. oper. nunc. vbi Bar. & scrib. & imo dicebat Bal.in l.vbi adhuc.C.de iu. dot. q̃ si mulier prouideat sibi de spãli hypotheca in certo fundo in casum dotis restituendę,non tñ cessabit ꝓuisio legis,quę vult spãli fauore dotis cætera bona fore hypothecata.in casu nro pinguior & gñalior est ꝓuisio d.l.j.qa prouidet tam circa fructus,q̃ circa dñiũ, & possessionẽ.Tertio rñdet q̃ ꝓuisio hoīs facta ī vno casu, facit cessare ꝓuisionẽ legis in casu ꝓcisso,nõ ī alio.fm Bar. in l. si ꝙstãte.in prin ī v.q ij. ff.sol ma.Ale ꝙs. 136 col.ii.li.v. & Bar. in d.l.si cũ dotẽ vbi dicit q̃ ista rõa ꝓcedit vbi prouisio hoīs, & legis tendũt ad idem:secus si ad diuersa. In casu aũt ꝓposito, prouisio hois tẽdit ꝓuidere ī casu quo donãs velit illare ꝓtractui ꝓuisio legis tendit ad ꝓuidendũ casu quo donãs velit discedere a ꝓctu.ergo cũ tẽdãt ad diuersa,vna no facit cessare aliã.Non ob.dũ dr q̃ pena d.l.j & l.si qs maior C de trãs.censet remissa p Peronã coipso q̃ egit ad obseruantiã ꝓctus, sicut dno q̃ periit pensionẽ ab emphyteuta qui ceciderat a iure suo, nã prẽdo vt caducitatẽ remittere,vt p Alb.& Mod.in l.2.C.de iu.emph.qa ad istud ẽt rñdeo multipliciter Et primo,q̃ posset ꝓcedere si Tonetа accepta sset petitionem,& se satisfacere,& adimplere cõuenta obtulisset,secus sr petitionem impugna-
4 uit,& petita adimplere ꝓtẽp sit.vt prout fecit ex eo.n.†q̃ qs impugnat nõ potest se iuuare,regulã ex eo de reg.iur.in 6 cũ suis ꝓcor.Sedo rñdeo,q̃ si ẽt petendo obseruari quẽra censeatur remissa pẽa resolutionis ꝓctus.causata pp cõuentiones prædictas ꝑteritas,non tñ censet remissa pena pp conuentiones futuras sicut nec dñs remittendo caducitatem cãtam, intelligitur remittere caducitatem cãtam pp pensiones in futurũ nõ soluendas,vt p gl.& doc.in d.l.2.In proposito licet Perona per petitionem suam prẽdo obseruari cõuenta,cẽseatur remisisse pẽnã resolutionis donõis cãtam tpe petitionis pp denegata alimenta,tñ quia Toneta exinde post iudiciũ inchoatũ & finitum,cessauit in solone alimentorũ ipso iure resolutã iteratò fuisse donatio.& si ꝙrium diceremus contumacia, & mora ipsius Tonetæ in non parendo iudicio,& non adimplendo si biforet proficua,& damnosa Peronæ instãti ꝙ c.mora de reg. iur.in 6.& petitio iudicialis,quæ magis habet grauare moram debitoris, induxisset liberationem à mora, si amplius non posset Toneta morosa incidere in pœnam. posset mo ista comprobare ex pluribus,sed quia patent ad sensum naturalem nõ aliter instabo,sequendo tex.in l scire oportet § sufficit. ff. de exc.tu & frustra leges,& similia allegamus, vbi nãliter sentimus fm Philoso.relatum per Mod in l.illam.C. de col. Ter-
4 tio quia iurm †habet vim clausulæ rato manente pacto.d.l.si quis maior.si conuentus ad obseruantiam contractus, recusat parere,quis dubitabit qd is qui obseruauit contractũ pro parte sua virtute clausulę rato manẽte pacto, poterit saltem ex eo quod alter requisitus nõ adimplet, allegare aduersariũ incidisse in pœnam d.l.si quis maior.non obstante petitione sua,qui alter contradixit,seu parere contempsit & est casus in d.l.si quis maior.& in l.qui fidem ff de trans. Ad tertium dum dr,quod error iuris intricati excusat à periurio,aliter non respondeo quia indubitati iuris est,quod non obseruans contra
5 ctum †iurat ipso iure cadit à cõmodo contractus.d. l.si quis maior & expeditum est,qd si donatarius non prestat alimenta promissa etiam simplici promissione absque alio q̃ ipso iure perdit commodũ donationis.d.l.j.& vbi est casus legis nulla potest subesse dubitatio.Lancille.& ibi Bal.d.C de iur.& sic cum Toneta & Quintella scirent donationem factam per Peronam esse resolutam & dñium retro translatum in ipsam Peronam,benè sequit q̃ cum mala fide Quintella acceperunt donationem bonorũ,quæ sciebat aliena merito ei debere denegari remedium canonis reintegranda.vt dixi.s Ex alio ẽt dico remedũ dicti canonis nõ competere ipsi Quintellæ qa ꝙtutũ cuius prextu ꝓtendit se fuisse in possessione est falsũ,ex eo quia

qa ꝫctus donationis factæ Quintellæ non valuit, vt ꝓbaui latius in alio cõsi. Non ob. dũ dicitur ꝙ donatio ✝ rei alienæ valet, qa rñdeo, ꝙ donatio rei alienæ nõ valet, qa donatio est do ni datio. i. dñij translatio: qđ dñium nõ põt transferri per non dñm, & ꝙ nõ valeat est tex. in l. in ædib. § fi. ff. de dona. & si dicatur, valet saltẽ quo ad transferendũ vsucapiẽdi ꝫditionẽ, & sic quantũ ad translationẽ possessionis, toto tit. ff. & C. ꝓ dona. Itẽ valet quantũ ad obligandũ donantẽ de euictione. l. Aristo. §. Labeo. ff. de dona. rñdeo dupliciter. Primo ꝙ procedunt præmissa qñ donans donat rem alienã ignoranti eam esse alienam, secus si scienti, tũc talis ꝫctus à lege dãnat, nec ẽt transfertur vsucapiendi ꝫditio. l. 2. ff. ꝓ dona. nec ẽt donans ei tenetur de euictione, fm gl. in d. §. Labeo qñ ergo donatur res aliena scienti, donatio maximè in ꝓiudiciũ dñi est totaliter nulla. d. l. 2. ergo ẽt ꝫstitutum erit nullũ. & si dicatur, licet ꝫctus non teneat in ꝓiudiciũ veri dñi, tn possessio transfertur. l. sialiquam rẽ. ff. de acq. poss. qaverũ est si transferatur perverã traditionẽ, secus si per fictã, puta per precariũ, vel ꝫstitutũ, secundũ Paul. de Cast. & Soc. & in l. j. §. si vir vxori. de acq. poss. ff. cũ ergo Toneta donauerit bona aliena Quintellę scienti. vt s. ꝓbaui, seqt ꝫclusio ꝙ donatio non tenuit, & ꝫsequenter nec constitutũ. Quarto dixi remediũ canonis reintegranda, nõ cõpetere ꝫtra
7 Gaucheriũ possessorẽ ✝ cũ tit. & bona fide, fm Bar. in l. rẽ quæ nobis. ff. de acq. pos. Non ob. dũ replicat ꝙ plures sunt q tenẽt oppositũ, qa respondeo dupliciter. Primo ꝙ opinio Barto. est
§ Cõis secundum Soc. in ꝫsi. 309. in tertia parte. vnde in iudican
8 do ab ea nõ est recedendũ, aliàs iudex ✝ faceret litẽ suã fm Bar. in l. cũ ꝓpatris. ff. de re iud. Secdo rñdeo, ꝙ istud ꝫriũ debet intelligi qñ singularis successor habuit titulũ à vitioso auctore. opinio Bar. & cõis loquit in singulari successore habente cãm ab alio bonæfidei possessore. Ita ego ꝫcordo opiniones istas ꝫrias in c. sæpe. de resti. spol. & reperio ꝙ hanc ꝫcordiã tradidit Soc. ꝫsi. 266. col. 6. lib. 2. Gaucherius aũt possidet cum titulo, & bona fide, & habuit cãm à do. Borelli auctore bonefidei. ergo &c. nec obstat dũ dicitur ꝙ opinio Bar. fundatur ī l. siue aũt. §. si duob. ff. de publi. & cõsequẽter debet intelligi eo casu quo titulus habet à diuersis personis, prout ille tex. loquitur. secus si ab eadẽ, quia tunc prior debet referri. l. quoties. de rei vendi. C. ad istud omissa disputatione, an cõis opinio q̃ generalis est debeat restringi ad istos terminos, tn nihil facit ad casum nostrum, qa Gaucherius habuit suũ titulũ à dicto Borelli. Quintella verò habuit à Toneta, & sic à diuersis, ergo sumus ī terminis dicti §. si duob. Quinto, dixi donationẽ factã Quintellæ, fuisse factã in fraudẽ futuræ donationis faciendæ. d. Borelli, & sic in fraudẽ futuri creditoris, rationib. de quib. abundè in primis allegationib. quib. non video aliquid obstare, ex iis quæ in ꝫriis allegationib. ad eneruandas coniecturas, & fraudes deducũt. Ideo aliter super hoc nõ insistã, sed circũspectus & prudens iudex ipse poterit omnia rimari & si factũ & seriẽ rei ꝫsiderabit diligenter, oculata fide cognoscet. Ad illud autẽ quod dicitur, ꝙ exceptio fraudis venit opponenda & discutienda in iudicio, petitur ex eo ꝙ ad reuocandum alienata in fraudẽ creditorũ agendũ sit actione reuocatoria. §. itẽ si quis in fraudẽ. instit. de act. Exceptio doli & fraudis non vꝫ obstare agenti remedio canonis reintegranda, cui nulla exceptio proprietatis obiici potest, fm Ale. ꝫsi. 90. & seq. lib. 5. Deci. ꝫsil. 57. col. j. ad istud. n. rñdeo ꝙ illud qđ dicitur, ꝙ exceptio ꝓprietatis nõ possit opponi agenti possessorio ✝ recuperandæ, procedit nisi sit talis exceptio, q ita ꝫcludat in possessorio sicut in petitorio, fm Bal. in rub. de pace constã. in verbo, restituit per ca. accepta. de resti. spo. Rotã decis. 16. in nouis. Alex. in l. naturaliter. §. nihil cõe. vbi etiã Bal. ff. de acq. pos. In ꝓpolito exceptio
9 fraudis. q̃ ꝫcludit ꝙ donatio fuerit facta in fraudem Borelli & Gaucherij codẽ modo ꝫcludit ꝙ ꝫstitutũ in ea donatione appositũ fuerit in fraudẽ factũ. Ideo sicut exceptio doli obstaret agẽti petitorio, ita obstabit agenti possessorio. Et ꝙ exceptio doli q̃ ꝫcludit ꝫ possessorẽ sit admittẽda voluit, Ang. in l. dolo. ff. de excep. Et maximè ꝫ agentẽ remedio canonis reintegrãda, quod non cõpetit malæfidei possessori, vt s. deduxi in primo fundamento. Satis ex iis puto resoluta q̃ latius ꝫ cõsultationẽ meã obiiciuntur, absoluẽdumque fore Gaucheriũ possessorẽ cũ titulo oneroso & bonæfidei à petitis per Quintellã, quæ cum mala fide, & expresso dolo certat de lucro capiendo in præiudicium & odium dicti Gaucherij. Laus Deo.

RESP. XLVI. & de Restitut. spoliat. II.

REMEDIVM Canonis reintegranda, non solum possidenti per constitutum competit, sed etiã fictè possidenti competere iudicatũ est, atque etiã prior vigore constituti possidẽs, posteriori actualiter possidenti etiam in petitorio prefertur.

SVMMARIVM.

1 *Remedium canonis reintegranda, competit etiam possidenti vigore cõstituti is verè possidet qui per constitutum possidet.*
2 *Remedium canonis reintegranda, etiam ficto possessori competit.*
3 *Prior possidens vigore constituti etiam in petitorio præfertur posteriori actualiter possidenti*

Respon. interpreta.

1 NON est dubitandum an remedium ✝ canonis reintegranda. 3. q. j. cõpetat possidenti vigore constituti, quia possessio acquisita per constitutũ est vera possessio, & dicitur verè possidere is qui vigore cõstituti possidet licet actus acquirendi possessionem dicatur fictus. l. quod meo. vbi Alex. & Mod. ff. de acq poss. Qui nimmo sunt qui velint, quòd remedium dicti canonis non solum competat vero possessori, vt est possessor vigore constituti, sed etiam cõpetit ✝ ficto possessori, vt est
2 possessor in quem sine vlla apprehensione per se vel aliũ eius nomine facta lex ipso iure transfert possessionem, secundum Soc. in l. rẽ quæ nobis. in v. q. ff. de acqui. poss. vbi istud expressè firmat præsupponens nullum dubium esse, quòd non competat possidenti in vim constituti, quia illa est vera possessio & ꝙ etiam datur tale remediũ ficto possessori, quod plus est, sequitur Bald in rub. de caus. possess & propric. & Deci. consi. 84. excellentissimi doctores. & ꝙ cõpetat possidenti in vim constituti, tenent Alex. & alij quos deduxi in meo cons. in hac causa reddito. Et pro certo in hoc non est hesitandum. & adducta pro Guid. Papæ. q. cxij. loquuntur in petitorio, videlicet in casu l. quoties. C. de rei vendi. & faciunt pro hac opinione, qa
§ Cõis est sententia, quòd prior ✝ possidens in vim constituti
3 præferatur in petitorio, iuxta terminos dictæ l. quoties. & ibi Ias. in quinta limitatione. Ergo idem dicẽdum in possessorio. Laus Deo.

RESP. XLVII. & de Restitut. spõliat. III.

LICE Tagens narrãdo proponat rem pleno iure ad se pertinere, ex medio verò concludendi petat se spoliatum reintegrari, ex huiusmodi propositione remedium canonis reintegranda, deductum videtur, cum qualitas actionis propositę ex medio concludendi dignoscatur. Ideo Ioannes Fabri proprietatis cessionarius possessionis iudicium intentatum rectè prosequitur vitio litigiosæ possessionis non obstante.

SVMMARIVM.

1 *Ex medio concludendi cognoscitur quod iudicium fuerit intentatum.*
2 *Remedium canonis reintegranda competit cessionario proprietatis.*
3 *Vitiũ litigiosi nõ inducit ꝓ cessionem proprietatis, de qua nõ cõtenditur.*
4 *Multa conceduntur in consequentiã, quę principaliter nõ cõcederẽtur.*
5 *Tertius pro iure & interesse suo, potest litem ab alio institutã prosequi.*

Respon. interpreta.

IN causa ꝑsenti, ꝫstat ex medio ꝫcludendi, intentatũ fuisse remedium canonis, reintegranda. 4. q. j. quia in conclusione
1 petitur spoliatum reintegrari, nam ex medio ✝ concludendi cognoscitur quæ actio fuerit intentata, fm Bar. in l. certi condictio. in prin. ff. si cert. peta. Nec refert, ꝙ in narratiua sit dictũ rẽ ad agentẽ pleno iure pertinere, quia nõ inspicitur narratio, sed ꝫclusio. ita in terminis nostris consuluit Deci. consi. 136. in cã reuerẽdi. hoc sic presuppositio, videt, ꝙ Io. Fab. cui fuit cessa proprietas vineæ, & domus de cuius possessione contendi tur, rectè possit prosequi iudiciũ intẽtatũ per Antoniũ de Ilia
2 cedentem, non obstante vitio litigiosi, quia ✝ in cessionarium proprietatis transit remedium canonis reintegranda, vt consuluit Bal. consi. 309. super quo. li. 3. & firmat Soc. in l. rem quę nobis. ff. de acq. pos. & comprobaui in c. sæpe. col. 6. ver. 3. quæ ritur, an competat cessionario de resti. spolia. Non obstat vi-
3 tium litigiosi, quia per cessionem ✝ proprietatis de qua non cõtenditur, non inducitur vitium litigiosi. auth. litigiosa. C. de litig. & si dicatur, vitium litigiosi esse super possessione de qua contenditur. Respondetur ꝙ Antonius de Ilia non põt dici alienasse possessionẽ quã non habebat, & quã non fecit per cessionẽ proprietatis alienã, vt de se patet. Iura. n. quę loquuntur de cessione possessionis litigiosæ, intelligũtur ex parte rei, nõ ex parte actoris. Et si instetur dicendo ꝙ actio siue condictio ex d. canone reintegranda, erat litigiosa, aduertendum est ꝙ Anto. de Ilia non cessit condictionem ex d. canone reintegrãda, nec possessionem principaliter, sed solum proprietatem cum iuribus ipsius proprietatis, & non condictionem ex dicto canone, quæ est actio personalis. insti. de actio. §. in personam. Et si dicatur, quo ergo iure Io. Fab. põt prosequi istud iudicium? Respondeo ꝙ hæc actio, siue condictio transit in ces-

sionarium proprietatis in consequentiam ne penes eũ sit proprietas inutilis, vt dixi tenere Bal. & Soc. vbi autem actio denegabatur transit in consequentiã proprietatis nõ incurriturvi
4 tium litigiosi, quia multa †conceduntur in cõsequentiam, q̃ principaliter non concederentur l. quidã. ff. de acqui. re. do. l. in modicis. cum gl. ff. de contra. emp. ponas exemplum in iure patronatus, quod transit in laicum in consequentiam venditionis vniuersalis, quod tamen de per se nõ potest alienari. c. ex literis. de iure patrona. & istud probatur in d. l. fi. C. de litig. vbi in consequentiam diuisionis transit res & actio litigiosa in alterum absque pœna litigiosi. Comprobatur, quia pendente lite super possessione, vel actione personali non prohiberur litigans alienare proprietatem. ca. j & ibi no. de confir. vtili vel inuti. ergo satis datur intelligi, q̃ nec etiam prohibetur alienare iura & actiones, quę trãseunt in emptorem siue cessionarium proprietatis, alioquin per indirectum nõ posset alienari proprietas. Præterea, cum dictus Ioan Fab. habeat p̃ prietatẽ absque vitio litigiosi, non prohibetur pro iure & in-
5 teresse suo prosequi litẽ ab alio instituta. q̃ cum super. d. re iud. c. veniens. de testi. tradit Bal. in auth. nunc si hæres. C. de litig. &c.

De causa possess. & proprie.

RESP. XLVIII. & de causa possess. & proprie. I.

COLLATIO facta ab ordinario Carpentoraten. existenti in quasi possessione quãdam capellam conferẽdi do. Hieronymo in præiudicium patronorum ipsorum institutione de do. Gulielmo secuta non obstante, sm ea quæ proponũtur de iure valida est. præsertim attenta quasi possessione scientia, vsu. & patientia dictorum patronorum comprobata. nam huiusmodi quasi possessio in humilibus causis singularis speculationis est.

SVMMARIVM.

1 *Collatio est fructus iuris conferẽdi, præsentatio est fructus iuris patronatus.*
2 *Ad possessorem seu quasi spectat ius conferendi in præiudicium eorum ad quos spectat præsentatio.*
3 *In materia collationis, præsentationis, & iuris patronatus, quasi possessio est principalis intentionis.*
4 *In qua possessione tria requiruntur, videlicet scientia seu patientia aduersarij item ius proprium, necnon & bona fides.*
5 *Malafidei possessor non facit fructus suos.*
6 *Scientia & patientia aduersarij & articulanda, & probanda est.*
7 *Episcopus præsumitur scire qualitates beneficiorũ existẽtiũ in sua diœcesi.*
8 *Vnicus actus electionis, præsentationis, & collationis, quasi possessionẽ ipsorum actuum acquirit.*
9 *Collationes sine scientia patronorum sunt ipso iure nullæ.*
10 *Beneficia in dubio præsumuntur libera, & non patronata.*
11 *Sola fama excusat à mala fide, necnon à causa temeraria & iniusta.*
12 *Extincta descendentium linea & sic agnatione, ius patronatus extinguitur, & ecclesia libera efficitur.*
13 *Ius patronatus non præscribitur contra ecclesiã, quæ semel libera fuit.*
14 *Ex nõ vsu quasi possessio iuris patronatus amittitur, & ecclesia libertatem ascribit.*
15 *Clausula si nõ sit alteri ius quæsitum in rescriptis tacitè subintelligit.*

Respon. interpreta.

IVNCTVS huius controuersię, vt mihi vr, totus consistit in quasi possessione vigore conferendi capellã de qua agitur. in qua quidem quasi possessione ordinarius Carpentoratensis esse prętenditur in præiudicium patronorum medio duarum vltimarum collationum immediatè præcedentium. Et vt cognoscatur quòd punctus ad hoc reducatur, subiicio
1 duas verissimas conclusiones. ¶ Prima conclusio, collatio †est fructus iuris conferendi, & præsentatio est fructus iuris patronatus sm Pan. post Innocen. & alios in c. consultationibus. de iure pat. Inno. & Ant. in c. 2 de in integ. resti. & in c. in literis, de restit. spo. & alibi sæpe. ¶ Secunda conclusio, ad possessorẽ
2 seu † quasi spectat ius conferendi in pręiudicium etiam eorum ad quos spectat præsentatio secundum Rotam Decis. cccclxxxj. de iure patr. in antiq. Innoc. & Pan. & alij in d. c. 2. de in integ. resti. & in cap. cum olim. & ca. cum ecclesia sutrina. de caus. poss. & proprietatis. cum solitis concord. quas breuitatis causa omitto. Ex his infertur q̃ si dicamus episcopum fore in possessione liberè conferendi, necessariò sequatur concludẽdum, q̃ collatio prędictæ capellæ facta per ipsum valuerit in præiudicium patronorum. hinc consuluit Car. quòd collatio facta per Papam etiam non facta mentione iuris patronatus, valet, quando episcopus est in quasi possessione liberè conferendi, & patroni in quasi possessione præsentandi. ita Cardi. consi. 69 quo ad primũ versi. ad sm dubium. Deci. consi. 117. col. 2. vbi alia adducit. Ex quib. ꝯcluditur, q̃ ista materia est at-
3 tendenda † quasi possessio, & in specie & in terminis nostris ita concludit Rota dec. 457. sub rubr. de impetra. & colla. in anti. Si verò dicamus episcopum non esse in quasi possessione liberè conferendi, collatio vt porè facta sine consensu patronorũ erit ipso iure nulla. c. decernimus. xv. q. vij. c. illud. vbi Pan. & alij de iure pat. cũ concor. ¶ Restat ergo discutere vtrum eps Carpentoratẽ dicatur in quasi possessione liberè conferendi in præiudicium patronorũ, & prima ꝯsideratione vilum fuit q̃ nõ, nã quasi possessio seu ius liberè cõferendi etiã cuiuslibet
4 rei incorporalis non acquiritur nisi trib. † cõcurrentib. primo nisi data scientia primi possessoris. l. 2. C. de seruit. & aqua. & in nris terminis tenet Bald. ꝯ. vlr. in tit. de caus. poss. & proprie. Pan. & alij in d. c. cum olim. & d. c. cũ ecclesia. sutrina. Bar. inl. j. §. hoc interd. ff. de iti. actuq̃ priu. & ratio est manifesta, qa subiectũ huius quasi possessionis est vsus & patiẽtia aduersarij. l. quoties. ff. de seruit. quæ patientia non pot esse sine scientia, ergo necessariò requiritur scientia. Scdò requiritur q̃ eps conferat iure suo libero, & non iure denoluto. l. fi. ff. quẽad. seruit. amit. Tertio requiritur q̃ bona fide conferat, credens sibi ius istud conferendi competere. l. j. §. Aristo. ff. de aqua quo. & æstiualtem quantum ad effectum, vt collatio valeat, sm Pan. in d. c. cum olim. & d. c. cum ecclesia sutrina quẽ oẽs nemine discrepante ibi sequuntur, & ratio est euidẽs, quia vt s. dixi. collatio
5 est fructus iuris conferendi, ergo malæfidei † possessor nõ facit tales fructus suos. c. grauis de restit. spol. l. in fundo. l. ex diuerso. ff. de rei vẽd. Constito ergo de mala fide collatio cassanda erit, vt per Abb. & alios vbi supra. ¶ His attentis, bene vr dicendũ episcopo per dictas duas collationes nõ fuisse acquisitã quasi possessionem liberè conferẽdi, qa nõ cõstat in processu quòd patroni habuerint scientiam geminatæ vocationis, & duplicatæ collationis. quæ scientia erat probanda pro parte dicti d. Oliuarii, vt concludit Bar. in l. 2. C. de seruit. & aqua. & in l. 1. §. deniq;. ff. de aqua pluuia arc. vbi instruit nouos practicantes vt articu-
6 lent de scientia aduersarij, & probent. sequitur Pan. cons. 23. colum. fi. in 2 parte. non etiam apparet de bona fide d. episcopi cõferentis, quòd crediderit vti iure suo, quia præsumitur q̃ sciret dictam capellam fore iuris patronatus laicorũ, nã episcopus † præsumitur habere notas qualitates beneficiorum existẽ-
7 tium in sua diœcesi secundum Host. & Io. And. in d. c. cum nostris de concess. præ. Fel. in c. in nostra. de rescrip. ista sunt quę tra do. Hieronymũ Oliuarium valde vrgent. ¶ Sed vlterius consideranti mihi contraria sententia visa fuit verior, qa ex vnica
8 † electione acquiritur quasi possessio iuris eligendi, & ex vnica præsentatione quasi possessio præsentãdi, & ex vnica collatione quasi possessio cõferendi, cũ sint actus q̃ cõiter nõ solẽt fieri nisi à possessoribus. secundũ gl. Inn. & alios in d. c. cũ olim. & d. c. cũ ecclesia sutrina. & probat in c. ex literis. de iu. patr. & in d. c. consultationib. eo. ti. & Inno. in c. 2. de in inte. resti. Pan. & alij in c. querelã. de elec. & alibi sæpe. Nec ob ꝑmissa, primò nõ obstat dũ dr, q̃ hæc conclusio procederet, si patroni sciuissent & passi fuissent, qa esto q̃ita sit, tñ ex serie facti cõstat de scientia patronorũ, & q̃sset, ostẽdit sic. patroni p̃sentauerũt do. Gulielmũ ad dictã capellã tanq̃ vacantẽ per mortẽ quòdam do. Claudij prædecessoris immediati, cui eps liberè, & iure suo ordinario contulerat tãquãvacaret per resignationem factã ex causa permutationis per Paulum. ex hoc colligo scĩam patronorũ, quia nisi ipsi sciuissent collationes factas, & illas approbassẽt, non diceretur vacare per mortẽ dicti Claudij, sed per resignationem Pauli qui ante dictas collationes ex præsentatione patronorum fuerat institutus. intantum quòd obtinẽs beneficium patronatus sine cõsensu patronorum dr vsurpator, & occupator. c. ex insinuatione. de iu. pat. & collationes etiam factæ sine
9 † scĩa patronorum sunt ipso iure nullæ, vt s. dictum fuit, & ibi not. Pan. sed per mortẽ vsurpatoris non dr, nec potest vacare, vt no. in c. susceptum. de rescri. in 6. necessariò sequitur si vacauit per mortem dicti Claudij, quòd valuerit eius collatio. valere autẽ non potest, nisi præsupponamus acquisitam quasi possessionem conferendi ipsi episcopo. acquiri autem non potest quasi possessio, nisi data scĩa & patientia. ergo à primo ad vltimum restat corollariè dicendũ, q̃ ipsi patroni sciuerunt & passi fuerũt. Non ob. dum dr. q̃ requiritẽ, q̃ eps contulerit bona fide credens ad se spectare ius conferendi, quia in casu isto etiã episcopus qui contulit, erat in bona fide. & credidit ad se spectare, quia omnia beneficia in diœcesi spectant ad eius collationem. c. omnes basilicæ. 16. quæst. 7. c. sic quidam. 10. quæst. 1. &
10 in dubio † beneficia præsumuntur libera. & non patronata, secundum Archidi. in c. decernimus. 16 q. 7. Panormita. in d. ca. querelam. in 3. not. Deci. consi. 117. colum. 1. & consequenter

cum

cũ ius cõe,& iuris ꝓsumptio sit pro ordinario collatore,legitimè potuit credere sibi decere iure suo ꝙferre.argumẽto.c.ad decimas.de resti.spol.lib.5.fortius ꝙcludit Pan.in d.c. cũ olim. dicto.c.Ecclesia surtrina & in c.si diligenti.de præscrip.& Bar. in d.§.hoc interdicto.ꝙ quælibet ꝓbabilis coniectura sufficit ad causandã præsumptionẽ bonæfidei, & excludendam præ-
11 sumptionem malæfidei,& in proposito dicũt ꝙ sola fama ꝙ ius conferendi cõperat alicui,excusat à mala fide,quanto fortius dispositio iuris cõis.Nec obstat ꝯria ꝓsumptio,ꝙ præsumitur scire omnes qualitates beneficiorum existẽtiũ in diœcesi,& sic scire capellã fore iurispatronatus laicorũ. Ad istud rũdeo multipliciter,& pro fundamento responsionum premitto vnam tritam & cõmunẽ ꝙclusionẽ,quòd bona fides nõ solũ ex iustis,sed ẽt ex temerariis & iniustis causis causari ꝓt.ẽm gl.in l.j.C.vbi cau.stat.quã ibi multũ commendat Bald. & sequitur Alex.cõs.127.visa inquisitione.col.iij.vol.iiij. & temeraria cã excludat malã fidẽ possessoris,est tex.quẽ ibi no.Arc. & Ias.in d.l.clam possidere.in prin.ff.de acqu.poss.& Bart.in l. j.§.per seruum qui in fuga.ff.eo.Barb.cons.18.colũ.antepe.vol. ij.redeundo ad propositum,si ordinarius qui ꝙtulit sciebat capellã de qua agitur esse iurispatronatus & sciebat ꝙ erat iurispatronatus ex fundatione Simonę relictę quondam Ioannis Pelizerij,ꝙ reliquit ius patronatus filiis & descendentibus Rostagni de Arnulphis aliàs de Buso,quorum descẽdentiũ linea
12 extincta† est,& consequenter extinctum ius patronatus,& ecclesia effecta libera,vt traditur in c.j.de iur.pat.hac de causa potuit legitimè credere sibi licere iure suo conferre dictã capellam,quia asserti patroni non sunt de descendẽtib. dicti Rostagni,nec de agnatione.& non esset ponere os in cœlũ, nec à iure deuiaremus tenere, ꝙ ad assertos patronos non spectat ius patronatus dictæ capellę.cũ(vt dixi)non constet ꝙ sint de descendentib.suprascriptis. Nec quicquã facit si diceretur ꝙ Ioanna Algesse mater Margaritæ quæ prẽsentauit d. Gulielmũ,
13 præscripserat iuspatronatus,quia ꝯ ecclesiã † semel effectam liberã nõ põt laicus præscribere iuspatronatus ẽm Pan.cons. 106.vers.secundo principaliter.in 2.vol.Card. in cle. si plures. in 6.q.de iure pat.Alex.cõs.75.visis in fi.vol.4.licet possit præscribere ꝯ veros patronos ẽm Io.And.in c.quod alicui.de reg. iur.& istam distinctionem comprobaui hoc anno in rubri.de iud.Ex iis apparet ꝙ dicta Margarita nec ius habet,nec quasi possessionem assertã iurispatronatus, meritò episcopus potuit iure libero conferre hanc capellam prædicto d. Hieronymo Iuario.Vel aliter dico ꝙ vbi agitur de acquirenda possessione libertatis,quę acquiritur ex non vsu priuilegiati,nõ exigit bonafides,sed ex solo non vsu perditur. c. cũ accessissent.vbi gl.de const.tradit Ant.in c peruenit.col.fi de cens. Ius aũt patronatus,quod habent patroni,est gratiosum&ex priuilegio ecclesiæ,vt per Pan.in c.querelam.de elec.ergo.&c.Et nisi di-
14 camus ꝙ ex non† vsu solo perdatur quasi possessio iuris patronatus,certè impossibilis esset communis ꝯclusio, ꝙ possit ecclesia præscribere libertatem aduersus ius patroni,quia opponi semper potuit ꝙ episcopus sciebat,vel scire ꝓsumebat ecclesiã esse patronatã,vel aliter posset responderi, ꝙ mala fides prælati non nocet ecclesiæ,cui per collationes liberas acquiritur quasi possessio,vt per gl.Panor.&alios in c.fin.de præscrip.Vel aliter respondetur ꝙ in facto præsupponitur has liberas collationes fuisse factas per vicarium & gubernatorẽ, in quib.non cadit præsumptio,ꝙ ipsi scirent ecclesiam esse iurispatronatus,quia ipsi non sunt qui visitent, propter quam visitationem epl'copus ꝓsumitur scire qualitates beneficiorum,vt declarat Fel.in c.2.col.1.de except.Deci.consil. 134.in fi.Ex istis liquido constat collationem factam do.Hierony.de iure validam fore.Quo fit,vt institutio d.Gulielmi postea secuta nullius sit roboris & momenti,& maximè attento,ꝙ est facta cum expressa clausula si nõ erat alteri ius quęsitum,quę
15 etiam tacitè subintelligitur c.super eo.de offi.delega.l.2.§.si quis à principe.ff.ne quid in loc.publ.cum igitur per collationem prius factam.d Hierony.per ordinarium esset ius acquisitum per prędicta,sequitur quòd institutio& prouisio domi. legati subsequens non habet aliquem effectum. Laus Deo.

RESP. XLIX. & de Caus possess.& propriet. II.

LICET In beneficialib.iudicia possessoria censeanẽ habere annexam causam proprietatis,tamen de titulo non est adamussim discutiendum,cum sufficiat habere titulum coloratum. Quare postquam illustris curia Ioannem Allardi in possessionem manu tenuerit prioratus de Calma, de tituli validitate vel colore amplius quærendum non est.Nam ei sufficit excludere Michaelẽ Rodulphi actorem per non ius suũ,cuius collatio, vt subreptitia & suspensio facta virib.non subtitit.Nec eidẽ Ioãni obstat ꝙ prioratus de quo agitur sit monachalis & regularis, qui non potest clericis secularib.conferri.Verum cum prædictus prioratus à duob.immediatè prędecessorib.secularib.clericis rect' ac gubernatus probetur,ideo secularibus in posterum clericis conferri posse decisum est.Quare manifestè constat Ioannem Allardi Michaele Rodulpho potiorem esse.

SVMMARIVM.

1 *In iudicio possessorio sufficit habere titulum coloratum , nec est de eo adamussim disputandum.*
2 *In interdicto retinendę is potior est,qui fidem facit de antiquiori possessione,& sufficit reo excludere agentem per non ius suum.*
3 *Ius conferendi de iure communi pertinet ad episcopum.*
4 *Collatio nulla nullum præstat titulum.*
5 *Gratia subreptitia est ipso iure nulla.*
6 *An verbis narratiuis seu assertiuis notarij credatur?*
7 *Collatio facta suspenso non valet.*
8 *An prioratus monachalis vel regularis conferri possit aliis quàm regularibus eiusdem ordinis,vel prioratus.*
9 *Paria sunt non habere titulum,vel habere sed inualidum.*

Responsi interpret.

LICET In beneficialibus iudicia possessoria censeantur habere annexam causam proprietatis.l.2.§.quędam.vbi gl. ff.de interdic.& ideo requiritur probatio tituli ad colorandã possessionem,ne detur vitiosus ingressus c.j.de reg.iur. lib. 6.
1 tñ in possessorio† iudicio nõ est de validitate vel inualiditate tituli adamussim disputandum,seu discutiendum,cum sufficiat habere titulum coloratũ , quod maximè procedit in iudicio retinendæ,in quo militat ratio dandi vitiosum ingressum , cũ iam ingressus datus sit, &maximè coram iudicibus laicis,qui solum cognoscere possunt de nudo & mero possessorio secũdum Panor.in c.literas.de iura.calum. Cum itaque excellens curia præcisè aliquãdo d.Ioan.Allardi manu tenuerit in possessione prioratus de Calma in vim tituli colorati, non videt quòd amplius sit quærendum de colore & validitate illius tituli.Sed id solum discutiendum est,vtrum in hoc iudicio retinendæ potior sit,an Michael Rodulphi actor , an ipse Allard. reus.Et paucis agẽdo intrepidè respondeo ipsum Allar.potiorem esse,quia,constat eum prius fuisse possessionem prioratus assecutum,& per curiam præcisè manutentum,annalem que possessorem & vltra fore ante litem motam per *Mic.* In
2 iudicio† autem retinendæ vincere is debet,qui fidem facit de antiquiori possessione,quia iunior ꝓsumitur clandestina. c. licet causam.de probat.vbi Pan.& alij.Et docet Bar.in l.si duo. ff.vti possi & Bald.in l.ordinarij.C.de rei vend.Sed si libet validitatem titulorum discutere,etiam potiorẽ esse puto d.Allardi,cui in hac causa reo satis est excludere agentem per defectum iuris agentis,absque eo quòd teneatur aliter suam possessionem colorare alio titulo.secundum Cõpost.& Io.An.in cap.mãdatum.de rescr.Rotam.dec.54.in antiq. Gemi.cons. 38.pro clariori.in princ.si modo demonstretur agentem nullum habere ius in dicto prioratu,apparebit d.Allar.iterum manutenendum in sua vera & iuridica possessione. ¶ Quod autẽ d.*Michael* actor non habeat titulum coloratum , probatur ex pluribus.Primò,quia titulũ habet à domino præpositio monasterij de plebe *Marterum* Vlciñ.ordinis.Sanct.Aug.&quo dicitur dependere prioratus iam dictus,ad quem præpositum nõ spectat ius conferendi,non quidem de iure communi, quia
3 de iure† cõi pertinet ad episcopum.c.omnes basilicæ.xvj.q.8. ca.cum episcopus.de offi.ord.li.6.c.2.de ca.mona.c.cum ex iniuncto.de hæret.Non etiam ex priuilegio de quo non cõstet. Non etiã ex consuetudine de qua non appareat.Quinimo ex productis collationibus,maximè vltimis,constat ius conferẽdi spectare & pertinere ad præpositum & capitulum simul & semel,vel saltẽ constat capitulũ esse in quasi possessione cõferendi simul cum preposito. *Ex* quib.sequitur nostra cõclusio, ꝙ collatio facta Michaeli à solo præpositio absque cõsensu capituli est ipso iure nulla,tanquã facta à non habente potestatẽ conferendi.c.cũ in illis.§.fi.de præben.li.6.c.postulastis. de cõcess.præben.& idẽ si collatio spectet ad solũ præpositũ cũ consensu capituli,quia collatio facta non habito consensu,etiam nulla est.ca.j.§.j. & ibi gl.in verbo,assensu.ne sede vacan.libr.6. Cum igitur collatio huiusmodi sit nulla,vt potè facta absque
4 capitulo,non præstat† titulum coloratum secundum Pa. in c. quia diuersitatem.de concess.præben.Secundo,nulla est assera collatio,quia facta Mich.vti monacho expressè professo.de cuius expressa professione nõ fuit facta fides legitimè prout

antiq. eo. mō, is cui est facta collatio, poterit sua auctoritate
2 possessionē ingredi Collatio. n. facta p † Papā, vel eius legatū (vt in casu isto) tribuit plenū ius, ēt in beneficijs electionis absque institutione. Pan. & Fel. in c. cā te col. ij. de rescrip. & ita vult Gem. in c. cū q. de præb. lib. vj. Ex ijs patet responsio ad ꝫ-tium d. c. auaritiæ, qa facit pro, & nō ꝫ inducēdo vt s. Ad dispositionē tituli, quorū legatorū special'r rndet ꝙ ꝓcedit vbi hrs ꝓtendit ex tali apprehensione fuisse sibi iudicatū in detractione falcidiæ, vt gl. & scrib. expresse ibi declarāt. verū cū nō tractaf de iudicio hrdis, de cuius manibus est capiēda possessio, cessat interdictū: at in casu isto cū nō tractet de ꝓiudicio executoris, de cuius manibus erat capiēda possessio, debet ēt cessare interdictū, & sic vr licuisse ipsi beneficiato cessante oī prohibitione intrare possessionē beneficij. Nō ob. l. nō est dubiū, qa loquit ī apprehendente possessionē ab alio occupatā, quo casu nō licet beneficiato spoliare aliū. in d. c. cū q. d ꝓb. li. vj. in casu verò occurrēti p supponit possessionē tpe introitus fuisse vacantem. & reperio, ꝙ ita concludit Gem. in d. c cū qui. &
5 Pan. ī. c. trāsmissam. de electio. dicit hāc esse *cōem* opinionē doctorū, quia tn multi tenent oppositū, & quia intelligo audito
3 res curię † practicare ꝫ istā opinionē, q̄ mihi nō displicet quā cōprobat Bellamera consi. 10. col. v. dico, ꝙ posito ꝙ apprehensio sine lnīa executoris. vel collatoris nō foret ltīa. quātū ad ꝓducendos effectus possessorios, attamē p talē apprehensionē nō dicitur intrusus, nec incidit in pœnā priuationis iuris sui. ita Arch. & Gem. & cōiter scrib. in d. c. auaritiæ. & in d.
4 c trāsmissam. & benè facit qa pœna † priuationis iuris sui nū quā debet imponi, nisi expsso iure caueat. c. inuentū, xvj. q. iij. § optimum. in auth. de non eligē. secun nub. gl. in c. fi. de iure patr. cum similibus. Circa fm, vr mihi parū expedire, ꝙ producatur instrumentum scdæ apprehensionis factæ in executione processus executorialis. & quia non vidi processum, probabo p argūa partibus sufficiter enumeratis, nā postquam Petrus solus est in possessione, est necesse si alter vult agere possessorio, ꝙ agat vel interdicto adipiscendæ, vel recuperandæ. primo casu si agatur adipiscendæ, sufficit Petro excipere de anteriori & meliori titulo: vt not. in c. pastoralis. de caus. poss.
5 & proprie. obstat. n. agēti adipiscendæ † exceptio dominij. si de vi. cum gl. ff. de iudi. Bar. in l. naturaliter §. nihil commune. ff. de acq. pos. Aut agitur interdicto recuperandæ, & tunc malè agit, cum & ante ipsum agentem, & post semper fuerit in possessione. c. consultationibus de offi. deleg. cum similibus. Circa tertiū, maxima est hæc dubitatio, vt ostendūt scriptores comentatoris, in rl'a de triennali possessore, q̄ est xxxiij. in ordine. verba em rlæ faciūt ꝓ possidere, dū dr in ea, antiquas lites penitus extinguendo, practica verò dominorū auditorū est in ꝫriū, vt attestat idē comentator: vñ minimè videnē mutanda, q̄ interpretationē certā semel habuerūt. l. minimè. ff. de leg. Et istā opinionē dominorū de Rota credo veriorē saltem in casu suppositō, ꝓ cuius opinionis veritate ostendēda, præmitto, ꝙ p solā citationē executā inducitur litis pendentia fm gl. in cle. ij. vt lit. pend. Pan. & Fel. in c. cām quæ. in fi. de testib. Soc. in cons. 38. colu. iiij. vol. j. Sedò pmitto, ꝙ ille cui post ap-
6 prehensam possessionē mota fuit lis, nō dicit † pacificus possessor. c. commissa. cū glo. de elect. lib. vj. Gem. cons. 78. col. iij. Istis sic pmissis, infero ꝙ Petrus post adeptam possessionē citatus nō potest dici pacificè possedisse p continuū triennīū: primo quidē triennio nō, qa in illo fuit turbatus p citationē. Secundo verò triennio, nec sequentibus, nō, qa is cui semel mota lis est, verisimiliter debet suspicari aduersarium persecuturum litē. arg. l. j. de eden. & donec suspicat turbationē motam duraturā non potest dici pacificè possidere. l. clam possidere. in prin. ff. de acq. pos. & si ita dixeris fm commētatorē, stante ista regula, elapso triennio suspicat aduersariū cessisse liti, tibi respōsio patet ex verbis regulæ, in verbo pacificè, qua verū est, elapso triennio, quo possessor pacificè possederit. sed mōta lite ante triennīū possessori, nō pōt dici de cætero ipsum pacificè possidere. vt s. ergo nō habebit locū regula. & si vlterius dixeris, tenēdo practicam curiæ, quid respōdes ad illa verba, antiquas penitus amputando, sup quib. se firmat commentator? Respōdeo ꝙ illa verba debēt intelligi de antiquis litib. pendētibus tpe rlæ motæ ꝫ eos q̄ iam possederāt pacificè per triennīū & sic regula illa trahit etiā ad lites pēdentes, arg. text. in l. antep. & fi. C. de sacr. sanct. eccl. & ꝙ ita sit clarè elicitur ex verbo motas, & est participiū pteriti, & ex verbis præcedentibus impetrationes quaslibet super beneficijs possessis pacifi cè factas & si iterum intret, natura legis est, ꝙ ꝓprie trahat ad futura negotia, nō ad præterita. c. fi. de cōsti. l. leges C. de leg. concedo & dico, ꝙ regula ista trahit ad lites antiquas motas tempore regulæ contra eos, qui iam possederant pacificè per triennium, quia in regula ita expresse cautū reperitur. vt in d. l. antepe & in fi. tamē trahi etiā debet ad lites futuras moven-
7 das, scilicet possessorij triēniū. & hoc modo † regula habet locū tam in litibus pendentib q futuris, motis & movēdis ꝫ eos q̄ pacificè iam p triennii possederūt. sed iste nō est casus noster. qa lis fuit mota ante triennīū. agit. & c. fm istum intellectū hæc regula nō erit ꝫ decis. Rot. q̄ vult ꝙ lis nūq finit nisi per rnām, non etiā erit ꝫ communē conclusionē quæ vult, ꝙ instantia de iure canonico nunq pereat. c. pen. de iud. & ideò iste ītellectus est tenendus, quia minus derogat iuri cōmuni, q̄ intellectus commentoris. c. cū dilectus. de consue. cū gl. & in l. cū servi vestri C. de noxa. cum similibus. Laus Deo.

RESP. LII. & de caus. poss. & proprie. V.

Vali possessio Curati de Spinatis licet iure cōmuni suffulta videat, ex quo territoriū de Altisripis sub sua parochia reperit. Verum enim verò cùm possessio tanto fortior existimet, quātò magis à iure & ꝓprietate foueatur, ideò nō ab re quasi possessio Curati de Roseto potior iudicata, cū is de antiquiori probauerit, & per plures ac potiores testes rem manifestam fecerit. Ex quibus ꝓbationib⁹ ius cōe dicti Curati de Spinatis prorsus elidē, præsertim cū de sua quasi possessione nullā fidē fecerit. minusque eundem de Spinatis iuuant sui testes, qui singulares dubia & incerta deponentes nihil præstant.

SVMMARIVM. 2

1 *In interdicto retinendę is obtinere debet, qui habet ius cōmune pro se. & vide nu. 4.*
2 *Tantò iustior est possessio quātò magis est à iure & ꝓprietate causata.*
3 *In interd. de retinendæ is potior est, qui antiquiorem possessionem probat.*
5 *Nova possessio ante antiquam, non relevat probantem: nam clandestina præsumitur.*
6 *Testes indefinitè deponentes debēt reduci ad concordiā, vt falsitas, seu periurium euitetur. & indefinita in dictis testium non æquipollet vniuersali.*
7 *Testes deponentes contra confessionem partis, nunquam reducuntur ad concordiam ad effectum probandi.*
8 *Testes singulares non probant.*
Intellectus capituli ad decimas. de restit. spoli. in 6.
9 *Iustè possidet qui authoritate Pontificis possidet.*

Respon interpreta

Petit Curat' de Roseto se manuteneri in sua quasi possessione exigēdi decimas in territorio de Altisripis & compelli Curatū de Spinatis cessare ab omni molestia. & consequenter agit interdicto retinendæ, in quo concludit vt in c. licet cām. de probat. & ibi Pan. nor. Et qa in tali interdicto ille debet obtinere, qui melius ꝓbat suam possessionē, idcirco videndū est, qs istorū contendentiū melius ꝓbauerit. videt primo aspectu dicendū ꝙ Curatus de Spinatis q̄ p xxxvij. testes nixus fuit ꝓbare suā quasi possessionē, debeat obtinere, qa vltra possessionē habet
1 ius † commune ꝓ se, ex quo territorium de Altisripis est sub sua parochia. c. ꝓ dec. & ita in isto interdicto vti possidetis concludunt Inn. & Can. in c. auditis. de præscr. dicentes rationem esse qa testes deponētes de possessione ejus, q̄ habet ius cōe ꝓ se, deponūt verisim. Et idē tenēt Io. And. & d. Ant. in ca.
2 licet cām. de ꝓb. consil. 271. inci. vis tota. tantò enim ꝫ iustior est possessor, quantò magis est à iure & proprietate causata. fm Bal. in l. data opera. colu. fin. C. q̄ accu. nō pos. & in l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expen. Et in ꝑpriis terminis nris vr casus in c. ad decimas. de restit. spol. lib. vj. vbi in interdicto recuperādæ, q̄d est favorabilius, nō restituit spoliatus quasi possessione decimādi, quā habebat in aliena parochia, nisi ꝓbet titulum suæ quasi possessionis, eo qa talis possessio seu quasi, habet ius cōe ꝫ se. sic ergo videt in interdicto retinēdæ, quo vterque contēdit se possidere, seu quasi: debet ergo Curatus Roseto succumbere, qa habet ius cōe ꝫ se, nisi ꝓbet cām suæ quasi possessionis q̄ non fuit ꝓbata in casu isto. fgit. ¶ Sed iis & similibus non attentis, arbitror Curatum de Roseto in isto interdicto retinēdæ habere potiora iura quia melius ꝓbauit suā quasi possessionē. ꝓbauit em possessionē diuturna etiam annorū 100. & sic tāti tpis, cuius nō est memoria in ꝫrium, &
3 in isto possessorio ille vincit, q̄ ꝓbat † de antiquiori possessione. c. licèt cām. de probati. vbi casus est clarè decisus & firmat Bar. in l. si duo. ff. vti possi. & in cōsi. cxij. incip. accusarus. & Bal. Cyn. & alij in l. penul. C. vti possid. & Bal. in l. ordinarij. colum. 4. C. de rei vendic. Anch. consil. 274. incipi. ad declarationem. Probauit etiam suam quasi possessionē per plures testes num. xl. & in isto iudicio ille palmā obtinet, qui per plures probat, vt formaliter concludit Pan. or. in consil. 5. in fin. in 2. parte. & Bartol. in dicta l. si duob. facit textus in capitu. nostra. de te-

ſti.& in l.ob carmẽ.ff.eo.Et q̃ melius probauerit,clarius appa rebit ex rñſionibus dãdisteſtibus ꝓductis pro parte curati de Spinaſijs,Non obſtant adducta ſ.in ꝓrarium,& primò, q̃ iu
4 illo poſſeſſorio il e debeat obtinere,q̃ hẽt ius cõe pro ſe,† qa verũ eſt data paritate probationũ vtriuſq; partis,ſm Ant. in d.c.licet cãm.in iij.co.poſt Io. And.de ꝓbatio. & in ca. in nr̃a, extra de teſti.verũ in caſu nr̃o curatus de Spinaſijs nullo mõ ꝓbauit ſe fore in quaſi poſſeſſ.vt ſtatim deducã.Imo ex ꝓfeſſio ne ipſius aptè conſtat curatũ de Roſeto eſſe in quaſi poſſeſſio ne decimandi vinũ vinearũ antiquarum in altis ripis:vnde in cõfeſſum nihil aliud reſtat.quã cõ ſẽnatio.l. ꝓinde.§.fi.ff.ad l. Aqui.cũ vulgaribus.nulla.n.melior eſt ꝓbatio quã partis aduerſæ cõfeſſio.c.p tuas de ꝓba.l.gn̄aliter. C.de nõ nu.pe.nec obſtant depoſitiones teſtiũ nu.xxxviij. productorũ p curatũ de Spinaſijs,qa nõ cõcludunt,nec aliqd ꝓbant. duodecim.n. ex eis ſup iure decimãdi ĩ Altisripis nihil deponũt.Itẽ dcẽ va riãt & ꝓrianẽ primis eorũ depoſitionib. factis in executione, vnde non probant.l.qui falſa,vel varia.ff.de teſti.Bar.in l.eos. ff.de fal.tres ſeu quatuor alij deponunt ſolum de poſſeſſione
5 annorum duorum,vel trium,quæ poſſeſſio † noua tã modici tẽporis ſtãte antiqua poſſeſſione, & lõgiſſima dicti de Roſeto,nihil opitulatur curato de Spinaſijs,qa præſumitur clandeſtina ſm Bal.in terminis huius ĩterdicti in l.arboribus. § nã & ſi agrum.ff.de vſufr.Bar.in l.j.C.vti poſſi.hic.n.qui prior eſt in poſſeſſione impedit ne ſequens poſſideat,ſm Bal.in c.ſi dili gẽti.de præſcr.& hoc quando ſequens nõ poſſedit per decennium,per Bald.in l.ſi minorem. C.de in integ. reſti. Bar. in l.ſi de cod.§ ſi forte.ff. de acq. poſſ. cum ſolitis concordantibus, quas omitto.vnus eſt frater ipſius de Spinaſijs,qui non probat ratione conſanguinitatis gl.in c.in literis.de teſtibus.& in c.j.iij.q.v.Sed & alij oẽs teſtes tribus ꝓfideratis nihil ꝓbãt, ad quorum euidentiam præmitto tria.Primo,q̃ in loco de Altis ripis colliguntur decimæ antiquarum vinearũ,& decimæ novalium,vt ex dictis teſtium, & confeſſione curati de Spinaſij apparet.Secundò præmitto diſpoſitionẽ c.cum contingat.& c.cum in tua.de deci. vbi decimæ novaliũ debent̃ curato ſub cuius parochia ſunt ſita novalia.licet alius præſcripſerit decimas antiquorum prædiorũ in ipſa parochia. Tertiò præmitto,q̃ ĩ dictis teſtiũ indefinita non æquip llet vĩ,ſm Innocẽ. & alios in c.auditis.de prẽſcrip. & tõ eſt, qa non cõcludit per neceſſe ſm Alex.conſi.108.col pe.vol.ij.& Fel.in c.cũ oẽs de cõſtit.His ſic p̃miſſis infero q̃ teſtes ꝓducti ꝓ parte curati de Spinaſijs nõ ꝓbẽt ꝓcludẽter,qa deponunt indefinitè ipſum p cepiſſe decimas,nec dñt oẽs,nec quas vnde debẽt ĩtelligi de decimis novaliũ,& nõ de decimis antiquarũ vinearũ, & hoc
6 mõ erũt † cõcordes cũ teſtib. ꝓductis p curatũ de Roſeto,& cũ confeſſione ipſius de Spinaſijs.&iſta interpretatio capienda ẽ & cõſonat auribus meis,& dictis ipſorũ teſtiũ.& per hãc euitat̃ falſitas & periuriũ.&ideo huic adhr̃ẽdũ.c.cũ tu.extra de teſti.vel poſito q̃ velimus capere deteriorẽ partẽ, q̃ intelliga t̃ de decimis antiquarũ vinearũ,tũc ẽt nõ ꝓbarẽt,qa tunc ꝓrianẽt confeſſioni partis,que eos produxit, quo caſu nunq̃
7 nulla admittit† ꝓcordia ad effectũ ꝓbãdi.Inn.in c. cũ ꝓtingat. in prin.de offi.delegã. Bar & alij.in l.ij §.creditũ. ff.ſi cert.pet. Pan.ĩ c.cũ Ioan.de fi.inſtru.Præterea non põt inficiari.q̃ hæc probatio nõ ſit dubia,cũ poſſit trahi ad alterã,vel alterã decimã,ergo nõ relcuabit ꝓbantẽ.c.in pñtia de.proba.l.nõ hoc. C.vnde legi.Itẽ aduertendũ eſt, q̃ ferè oẽs qui deponunt curatũ de Spinaſijs eſſe in quaſi poſſeſſione à tpe eorũ recordationis,ſunt oẽs ſingulares,pa dñt ſe ſcire,q̃ ipſi ſoluerunt cu
8 rato de Spinaſijs.ſunt.n.oẽs in dicto ſuo ſingulares.& † ſic nõ probant.Ita in terminis Pan.cõſi.42.qđ incipir,ex multis agitatis.vbi reprehendit alios qui aſſ intelligũt.Inno.in c. qualt &qñ.el.ij.de accuſ.Non obſtarẽt tex.in c.ad decimas.qa rñde
9 tur† multipliciter.Primò,q̃ loquit̃ qñ ſpoliat⁹ decimas quas poſſidebat ĩ aliena parochia pauco tpe poſſederat,ſecus autẽ ſi lõgo,vt in caſu nr̃o.Ita Gemi.&cotter alij in d.c.ad decimas. in verbo,aliquãdiu.Pan.&ſcribẽtes in c.cũ eccl̃a ſutrina.col. fi.de cau.poſſ.& proprie.ita intelligunt tex. in d.c. ad decimas. in verbo,aliquãdiu.Scdo loquitur qñ is qui habet i⁹ cõe pro ſe reperitur poſſidere,tũc denegatur ſpoliato reſtitutio,quia multa facta tenent quę fieri prohibentur.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.in ca.ad apoſtolicam. de reg. ſecus ſi is in cuius parochia ſunt illæ decimæ, non poſſideat. non enim danda eſt etiam domino rei licentia alterum poſſeſſorem ſpoliandi.l.ſi qs in tantã.& l.meminerint C.vnde vi.in caſu verò noſtro,conſtat etiam ex confeſſione ipſius de Spinaſijs,quod non poſſidebat.Ergonullo modo in iudicio poſſeſſorioeſt audiendus.Tertiò reſpondetur, quòd iuſtificata eſt poſſeſſio curati de Roſeto,ex curſu lõgiſſimi tpis,quæ habet vim tituli.l.iij.§.ductus aquæ.ff.de aqua quoti.& æſti.c. ſuper quibuſdã.§.ꝓterea,de verb.ſigni & ſic põt dici,q̃ quaſi poſſeſſio curati de Roſeto iuſtificat̃ extitul.p̃ſcriptionis, q̃ ex curſu annorũ quadraginta completa fuit.c.de quarta.de præſcrip. quod loquitur in preſcriptione decimarũ,& ſi dicatur,q̃ non potuit curatus de Roſeto præſcribere quia vt fuiſſe in mala fide,ex quo ius cõe ſemper fuit contra ſe,arg.l. quemadmodũ. C.de agric.& cenſi.lib.xj.ad hæc rñdet Oldra.conſi.244.quod incipit,ad obiectus.colũ ij.verſ.ſecundò opponitur q̃ ex quo Papa ſtatuit tale ius ſic poſſe præſcribi, non poteſt præſcribẽs
10 habere malã fidem,cum † authoritate Papæ poſſideat, cuius ſunt omnia.ix.qu.iij.c.cuncta per mundum.& ita etiam rñdet Hoſt.in c.ſignificauit,extra de cenſi.Prætetea ex curſu lõgi tẽporis præſumitur bona fides.ſm Inno.in c.cum veniſſent. de in integ.reſt.Bar.in l.fi.C.vnde vi.Alex.cõſ.151.col.ij.vol.ij.Panor.conſi.89.col.iij.vol.pe.Are.conſi.112.Curt.ſenior conſil. 71.cum multis aliis authoritatibus,quas conſultò omittam, ne folia ad oſtentationem videar implere Laus Deo.

RESP. LIII. & de cauſa poſſeſſ. & proprietatis. VI.

QVONIAM interdicta retinendæ & recuperandæ contraria ſunt,quia interdictum retinendæ agentem poſſidere,aliud verò actorem poſſeſſione ſpoliatum eſſe deſiderat. Ideo ſnĩam latam in fauorem Reuerendiſſimi d.Archiepiſcopi Arelatenſis in ea parte qua pronunciatum fuit eundem Reuerend.d.Epiſcopum & eius eccleſiam reintegrandam & reſtituendam eſſe in poſſeſſionem ſeu quaſi exigendi cẽſum ſalmararũ quatuor annonæ ratione molendini contentioſi nullam fuiſſe & eſſe reſpondi tanquam non conformis libello,& ſuper non petitis lata,nam Clauarius prædicti Reuerend.d.Archiepiſcopi propoſuit remedium duntaxat retinendæ, quare iudex nullo iure potuit pronũciare ſuper poſſeſſorio recuperandæ,repugnante regula contrarietatis,quæ huiuſmodi iudicia cumulari nõ patitur,etiam in ſummariis iudiciis,nec clauſula ius & iuſtitiam miniſtrari operatur remedia contraria deducta videri poſſe,quinimo libellus ita conceptus nullo iure defendi poteſt,nec etiam hmõi repugnantia ex dictione quatenus,quæ & cauſatiuè & conditionaliter accipitur defendi poteſt,quin iudex contrarius ſit ſaltem deſiſtendo,quæ etiam ſententia ob expreſſ⁹m iuris errorẽ ſuſtineri nõ poteſt.Nec ſecunda ſententia primæ confirmatoria cum eodem nullitatis laboret vitio de iure pariter admitti poteſt,tum etiã quia huiuſmodi ſententia iniqua ac iniuſta eſt,eo quia actor extrema dictorum(vt oportet)interdictorum non probauit. Nec õmnes pariter teſtes producti quicquam preſtant,cum pars eorũ varij,ſingulares,nonnulli contrarij,ebrij,& de diuerſis tempo ribus ac ſolutionibus deponant. Quare reſpondi Gardellam ream ſm ea quæ proponuntur,iniuſtè ac inciuiliter condemnatam fuiſſe,& ſententias ipſas nullas de iure eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non conformis libello,& ſuper non petitis lata, eſt ipſo iure nulla,& vide nu.5.*
2 *Interdicta retinendæ & recuperandæ cumulari non poſſunt,obſtante regula contrarietatis.*
3 *Clauſula ius & iuſtitiam miniſtrari,nunquam operatur remedia contraria deducta videri poſſe.*
4 *Sententia continens contraria eſt ipſo iure nulla.*
6 *Sententia continens expreſſum iuris errorem eſt ipſo iure nulla.*
7 *Secunda ſententia confirmatoria primæ ſententiæ nullæ eodem nullitatis vitio pariter laborans,nulla eſt.*
8 *Agenti interdicto retinendæ duo incumbunt probanda, videlicet poſſeſſio,ſeu quaſi & inquietatio tam tempore motæ,quàm conteſtatæ litis.*
9 *Quaſi poſſeſſio percipiendi annuos fructus per denegationem ſolutionis amittitur.*
10 *Agenti interdicto recuperandæ duo incumbunt probanda,poſſeſſio videlicet,& ſpolium.*
11 *Teſtes ſingulares,maximè in tempore,nihil probant,& vide n. 15.*
12 *Teſtis in vno falſus,non probat in reliquis.*
13 *Teſtis contrarius nihil probat.*
14 *Ebrius teſtis eſſe non poteſt,& ibi videre licet an aduerſarius rixoſus,iniurius,& inimicus admittatur in teſtem.*
16 *Res inter alios acta,aliis etiam quo ad dominium & poſſeſſionem non præiudicat.*
17 *Poſſeſſio aut dominium per cataſtrum non probatur.*
18 *An teſtes ſingulares ſufficiant quando agitur de probanda poſſeſſione in genere,& vide nu.20.*
19 *An interdicto recuperandæ ſufficiat probare poſſeſſionem de præterito,& allegare poſſeſſionem de præſenti.*

Reſponſi interpret.

EX lõgo & inflato ꝓceſſu cãæ vertẽtis inter Clauariũ Reuer.d.Archiepiſc. Arelatẽſis agẽtẽ:& honeſtã filiã Honora-

ratam Gardellam se defendentem. duo dubia resultant. Primũ an sententiæ latæ in interdicto recuperãdæ, seu sup remedio can. querelam, de electi. tanquam non sint cõformes libello possint dici nullæ. Secundum, an iniquæ siue latæ proponantur in possessorio retinendæ, siue recuperandæ. ¶ Circa primum videtur sententiam, in ea parte in qua pronunciatum fuit, Reuerend. Archiepiscopum & eius ecclesiam reintegrandam & restituendam in possessionem seu quasi exigendi censum salmatarum quatuor annonæ dicti molendini, &c. fuisse
1 & esse nullam, quia † non est conformis libello, & lata super non petitis, l. vt fundus. ff. commu. diuid. cap. licet heli. de simo. quæ conclusio procedit etiam in iudiciis summariis. cle. sæpe. de verborum ſignific. maximè in iudicio possessorio, vt consuluit Cor. consi. 56. licet in hac. col. 3. lib. 2. Nam in libello Clauarius petit se manuteneri in sua quasi possessione exigendi, & sic intentauit interdictum retinendæ, quod aduersatur possessorio recuperandæ, quia vnum præsupponit agentẽ possidere, alterum præsupponit totum cõtrarium scilicet reũ possidere, & actorem possessione priuatum, & ideo non pos-
2 sunt ista duo † interdicta simul cumulari obstante regula contrarietatis. secundum gl. in l. si de vi. ff. de iudic. no. etiam in l. in certi. C. de interdi. per Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirend. possess. cum igitur fuerit intentatum possessorium retinendæ, non debuit neque potuit iudex pronunciare super possessorio recuperandæ, nec huic conclusioni obstat cla illa vulgaris apposita in calce libelli, super quibus ius & iu
3 stitiam ministrari, quia talis cla † nunquam operatur q̃ actor videatur deduxisse remedium cõtrarium remedio intentato, quia si fieret transitus ad remedium contrarium, resultaret repugnantia, ad quam saluandam cla asserta nullam virtutẽ habet, secundùm Bald. in l. ij. C. de proba. & in l. edita. in fin. in repet. Perusina. C. de eden. quem refert & sequitur Dec. consil. 62. in causa quæ agitur. & in nostris terminis ita cõsuluit Soc. cõ si. 122. in causa dñę Iacobæ. col. j. in vlt. lib. Vlterius si pertinaci ter dicere velimus virtute clæ ius & iustitiam ministrari, intẽtatum fuisse possessorium recuperandæ, quod constat falsum esse, non tamen possumus dicere vtrunque remedium, videlicet tam retinendæ, quàm recuperandæ, fuisse cumulatum, qa vt s. dixi, regula cõtrarietatis obstat, vt etiã Bar. dicit in d. l. edita. in ij. regula impeditiua, & si fuisset vtrũque cumulatum, nõ posset libellus contraria continens saluari vllo modo, etiã prę textu dictæ clę, ſm Soc. in d. consi. 122. Hoc sic prę suppoſito, necesse est fateri inuitis dentibus q̃ sententia qua mediãte iudex pronunciauit Reuer. do. & eius ecclesiam fore manutenẽ
4 dam, & restituendam, sit nulla, nam sententia † continens contraria est ipso iure nulla. secundum glos. in cap. si is qui. §. cum ergo. ij. quę. iij. & Bart. in l. duo. ff. de re iud. Bald. in l. j. col. v. C. de fur. Nec ob. si dicatur quòd iudex non iudicauit Re. dominũ, & eius ecclesiam esse manutenendam & reintegrandam simpliciter, sed quatenus opus esset. Pronũciauit enim ecclesiam manutenendam, & quatenus opus sit reintegrãdam, quia nõ propterea euitatur contrarietas, aut enim illa dictio, quatenus, stat causatiuè, pro quia, vt in l. certum. ff. si cert. pet. & in l. si qs rogatus. ff. de fideic. liber. & tunc stat repugnantia, quia si opus est q̃ ecclesia restituat ad quasi possessionem exigẽdi cẽsum, ergo non possidet, & sic non debet manuteneri. Aut dictio quatenus stat conditionaliter. i. si opus est, vt no. p Bar. in l. j. ver. quero de aduerbiis quantitatis. ff. de condit. & demon. & no. in l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. j. & tunc licet iudex non sit contrarius persistendo, est tñ ꝓrius desistendo. ſm Bal. in d. l. j. col. v. versi. nota q̃ interdum. vult. n. index desistere & recedere à sñia p eũ lata de manutenendo ecclesiã in sua quasi possessione si opus sit. i. si non possideat, quo casu eam reintegrandam pronunciat. Et credo q̃ ista fuerit iudicãtis intẽtio. Sed tunc dico hanc sentẽtiam esse mero iure nullam, & inualidam, quia si dixerimus q̃ iudex verè & certitudinaliter recesserit à iudicio retinendæ, & solùm voluerit pronunciare sup possessorio recuperandæ, tunc clarũ est q̃ non potuit, neque
5 debuit, qa remedium † reintegrandæ non fuit in iudicio deductũ, neque peritũ, vt s. conclusum fuit Si verò dixerim⁹ quòd iudex non discesserit verè & certitudinaliter à iudicio retinẽdæ, sed sub cõditione si opus esset. i. si non esset ecclesia in possessione, & tũ sñia erit conditionalis, & incerta, ergo nulla. §. curare. insti. de act. l. j. & ij. C. de sent. q̃ si. cer. quanti. cũ si. ¶ Præterea dicta sñia continet expressum iuris errorem, dum in ea dicitur quòd cla, ius & iustitiam &c. facit contineri in libello interdictum restituendæ, cum hoc nullibi in iure scriptũ reperiatur, immo totũ oppositũ, vt hic deducitur, ergo ipso
6 † iure nulla. l. cum prolatis. ff. de re iud. l. 1. C. quã prouo. non est necessa. in prin. ff. q̃ sent. sine appel. rescin. in c. 1. extra de re iud. præsertim quia cõtinet iniustitiam. vt per Pan. in c. 1. & cap. in ter cæteras. col. 2. eo. tit. Et ista causa nullitatis fuit æquè principaliter deducta in ista causa appellationis, & ideo põt super ea. ferri sñia, nõ obstãte desertione appłonis, ſm Ang. de Are. in l. si expressim col. xij. ff. de appel. & maximè quia causa nullitatis fuit concessa. & super ea lis cõtestata & de ea cõstat ex processu, vt s. deductum fuit. Et quia sñia prima nulla ẽ, vt ex
7 prædictis apparet, cõcludendũ restat, q̃ ẽt scda † sñia cõfirmatoria, dicat ẽt nulla, quia vitiũ nullitatis, qd̃ est in prima, trãsfusum est etiã in scdam. Sed posito q̃ vitio nullitatis non peccarent, saltẽ retractandæ veniunt, quia iniquitatis & iniustitię morbo laborare vñr. Ad qd̃ ostẽdendũ pmitto illã vulgarem rłam, q̃ actore non probãte, reus ẽt si nihil præstiterit, est absoluẽdus. l. q accusare. C. de edẽ. c. j. vt eccle. benefi. c. cũ ecclesia sutrina. de cau. pos. & proprie. si mõ demonstrauero intentionem actoris nõ probari neq; iustificari ex iis quæ deducta fuerunt in processu, erit cõcludẽdum Gardellam reã iniustè & inciuiliter fuisse condemnatam. Agit Clauarius interdicto vti possidetis, vt ex medio concludendi apparet ſm Bar. in l. certi cõditio. in prin. ff. si cer. pe. & multoties idẽ Clauarius, siue eius procurator se intẽtasse dictum interdictum vti possidetis cõfessus fuit, vt apparet ex actis, & maximè in scedula exordiente ex hoc processũ. in quo interdicto debuit idem
8 Clauarius duo † probare. videlicet q̃ Reue. dñs turbatus fuit in sua quasi possessione, & q̃ tẽpore turbæ & litis contestatæ quasi possideret. l. j. §. interdictum. ff. vti possi. et licet cãm. de ꝓbat. Verũ nõ solum Clauarius non probauit Reuer. dñm, siue ecclam esse in quasi possessione tpe motæ litis, qui immo testes pro parte sua producti probãt totum oppositum, videlicet q̃ tẽpore motæ litis non erat in possessione, seu quasi exigendi dictum censum. Nam Ioannes peironis notarius testis productus pro parte ipsius Clauarij super. xiiij. art. in quo articulatur q̃ ipsa Gardella de soluendo extra iudicialiter requisita distulit & prolongauit solonem, eo modo possessionem ipsius reuerendissimi turbando, deponit, q̃ ipse nomine præfati Re. do. interpellauit ipsam Gardellam ante litem motam, quæ expressè recusauit velle soluere, qua recusatione stante, non põt dici Re. do esse tẽpore litis motæ in quasi possessione exigendi dictum censum ab ipsa Gardella, quia si antea in
9 quasi possessione fuisset, eo ipso quia sibi denegata † fuit solutio annui cẽsus dr amisisse suã quasi possessionẽ, vt est casus in c. querelam. de elect. & ibi Pan. in 3. no. qui dicit verũ si emphyteuta recusat soluere, quia noluit, secus si differat, quia ñ posset. intetuertit. n. possessionẽ dñi, qui sibi soluere pẽsionem recusat, vt etiã notat in l. malè agit. C. de ꝓscr. trig. vel quadra. anno. & in c. suborta. de re iud. & ista est ꝓclusio notissima. Et q̃ Gardella ante litẽ motã recusauerit, satis iustificat, qa ñ apparet q̃ ipsa vnquã aliquẽ cẽsum soluerit, & etiã ipsa in rñsione quã facit ad xiiij. articulũ expressè fatetur sp recusasse, & de nouo recusare soluere pretendens molendinũ pleno iure ad se spectare. patet igit interdictũ retinendæ malè fuisse impetratũ, & malè ac peius iudicatũ fuisse super eo. ¶ Restat vt inquiramus an interdicto recuperandæ, siue remedio reintegrãdæ fundata sit intẽtio actoris? Et licet superuacuum mihi videatur super hoc insistere, quia vt s. dixi, remediũ reintegrandæ non ꝓ pót dici vllo modo intentatũ, neq; iudex potuit sup non petitis iudicare, tñ vt exuberantius appareat de bono iure dictæ Gardellæ, libet vlterius vagari. Vñ ꝓsuppono q̃ agẽs inter
10 dicto † recuperandæ debet probare duo s. possessionem, & spolium. c. consultationibus. de offi. dele. quinimmo opus est articulare de die spolij, & ꝓbare q̃ eo die directus dñs possidebat. l. j. §. hoc interdictum. ff. de vi & vi arma. & tenet Inno. in c. qual'r & quando. 2. de accus. Cur. senior consil. 70. super controuersia. col. 2. Ego autem in processu non reperio articulatum de spolio, non etiam puto sufficienter probatum, q̃ Re. dñs vnquam exegerit censum dictarum salmatarum quatuor. nã testes examinati in fauorẽ Re. do. sunt oẽs in dicto, & rõne dicti singulares. qa quilibet deponit de diuerso tpe, & di-
11 uersa sol'one ꝓstat aũt q̃ testes † singulares nõ ꝓbant. l. iurisdi rãdi. C. de resti. c. tã lrĩs. extra eo. & maximè qñ sunt singulares ĩ tpe. c. nihilominus. iij. q. ix. c. cũ dilectus. de ele. cũ si. Et q̃ sint singulares ĩ tpe & ĩ sol'one. patet. qa Ioãnes Berẽgarij primus testis loquitur de sol'one sibi vt dicit, facta per Ioannem Gardellam de anno. 1493. quo tempore dicit dictum Gardellam habuisse molendinum ab hæredibus Bertrandi Bocrij. Nullus autẽ testis est, qui de solutione facta ipsi Ioanni Berengario, nec de tempore illius anni deponat, immo iste testis cõuincitur de mendacio & falsitate, qa ex instrĩs productis per ipsum Clauariũ, videlicet ex instro rogato p magrum Ioa. Peironum cõstat q̃ Ioannes Gardella de anno 1493. nõdũ tenebat, neq; possidebat dictũ molendinũ, immo hĩdes dicti Bertrandi tenuerunt & possederunt illud vsq; ad ann. 14[illegible]6. si bñ inspician-

tur

tur documēta exhibita pro parte Re.do.vñ nō probat in ali-
12 quo, qa testis falsus in †vno non probat in relīqs. ſm Ale. q̄ſi.
27. in cā & lite. lib 2. p̄ tex in c testimonium. de testibus, & per
alia deducta p̄ ipſum. itē est ſibiipſi q̄rius qa ī prima eius de
poſitione habita in prima inſtantia deponit, Bertrādus Boe
rij vēdidit alia medietatē dicti molendini Ioanni Gardellæ, ī
ſcda verò depoſitione dicit, q̄ hrdes dicti Bertrādi vēdiderūt,
13 ergo †nō probat. l. q falſa, vel varia. ff. de testi. c. cū tu. extra e.
cū ſi. Scds testis Albeleuſāq;, q deponit q̄ ipſe tāq̄ renderius
exegit cenſum à dicto Ioanne Gardella p̄ annos quatuor, vi-
delicet p̄ annis, 1494 & tribus ſequētibus, est etiā ſingularis,
qa loquit̄ de diuerſis ſolonibus, & diuerſis tp̄ibus, de quibus
nullus alius deponit. Itē est q̄rius Berēgario tertio testi, qa di
cit q̄ Ioan. Gardella habuit molēdinū ab hrdibus Bertrādi, &
Berengarius dicit q̄ habuit ab ipſo Bertrando, vñ neuter ipſo
rū p̄bat aliqd. l. q falſa. Tertius testis Berēgarius filius Bertrā
di Boerij (vt dixi) q̄riat̄ Abeli ſcdo testi. Item q̄riatur ſibiipſi,
qa ī depoſitione ſua habita in prima inſtantia, & in reſpōſio
ne ad ſecundū artic. dicit q̄ Ioannes Gardella habuit ipſum
molendinū à Bertrando patre ſuo, in reſponſionibus verò ad
octauum & nonum artic. dicit, q̄ Ioannes Gardella poſt mor
tem Bertrandi ſui patris habuit ipſum molendinum ab ipſo
& fratribus, ſeu à mre ſua tutrice ipſorum fratrum, in depoſi
tis verò in ſcda inſtantia, deponit totum oppoſitum, dicendo
q̄ pater ſuus p̄tendebat q̄ molendinū nō faceret cenſum. li-
cet coactus fuerit à Ioāne Gardella tūc rēderio p̄ arreragiis
remittere ſibi medietatē molendini. & p̄ expēſis ſoluēdis vē
didit eidem Ioanni Gardellæ poſtea aliam medietatem. Item
14 p̄bat̄ q̄ est q̄tinuo ebrius & temulentus. †Ebrius aūt non p̄t
eē testis, ſm Bal. & Fel. ī c. j. d̄ test. Itē cū habuit litē cū ipis Gar
dellis ſuper hoc molēdino. vñ non est integer testis q̄ Gardel
lam. § ſi verò aſſr. in aut. de testi. traditur p̄ Pan. in c. cum opor
teat. & in c. inqſitionis. de accuſa. & in c. j. in no. & ibi ſcripſi.
de iud. Item iactauit ſe velle iterum litem inſtaurare ſuper di-
cto molendino q̄tra ipsā Gardellā, ergo non est testis idoneꝰ.
dicitur. n. aduerſarius dictæ Gardellæ, etiā q̄ nondum litem in
choauerit, ſm And. Sicul. & Mod. in c. j. de iudi. Quartus testis
Iacobina aſtro, est ſingularis, quia deponit de ſolutione cēſus
facta per Seuerinum eius marisum, & ſic de diuerſis tp̄ibus,
diuerſis ſolutionibus, & à diuerſa perſona, de quibus nullus
alius verbum facit. Item non concludit eius depoſitio, qa di-
cit q̄ maritus ſuus & ipſa neſciebant qua de cā ſoluerēt ipſū
cenſum ſeu neſciebant an molendinum faceret dictum cen-
ſum, ſed ideo ſoluebāt, qa anteceſſores ſui ſo uerant ſp dictū
cēſum, vñ cū potuerint ſoluere alia de cā quā p̄pter dictum
moledinū, nihil q̄cludit, qa nō probat hoc eſſe, quod ab hoc
contingit abeſſe. l. non hoc. C. vnde legiti. c. in p̄ entia de pro-
bat. Itē probatum fuit q̄ est rixoſa, iniurioſa, & mala mulier,
ergo testis eſſe prohibetur. c. ſuſpectos. ℣. qu. v. quem text. ad
hoc reputat ſingularē Lud. Ro. ſing. 314. Itē est inimica dictæ
Gardellæ. ergo q̄tra ipſā ñ facit fidē. c. repellāt̄. de accuſ. Quin
t⁹ testis dñs p̄sbyter Geruaſius d̄ Iſtrio, pariter ē ſingularis, qa
deponit q̄ ipſe exegit vt renderius à Bertrando Boerij, & ſic
de diuerſis ſolonibus, & diuerſo tēpore. Sextus testis Raymū
dus Chalerij quantum ad quaſi poſſeſſionē dicti cenſus, ſolū
deponit q̄ Ioannes Gardella tanquam firmerius reddituū ar
chiepiſcopatus capere fecit medietatē dicti molendini a Ber-
trando Boerij tunc poſſeſſore dicti molendini pro arreragiis.
& in hoc q̄trariat̄ primo, ſecūdo, & tertio testi, qui dicunt q̄
Ioannes Gardella capere fecit medietatem dicti molēdini ab
hæredibus ipſius Bertrandi. Item tpe depoſitionis erat domeſ-
ticus & familiaris p̄fati Re.do. ergo non idoneus. l. 2. C. de te
ſti. cōn literis. extra eo. & c. cum P. Māconella. de accuſ. Item
erat, & est amicꝰ intimus, ergo inhabilis, & minus idoneus ad
teſtificandum pro amico. c. q̄nties. & ibi Pan. & alij de teſti.
c. ſi teſtes. § item teſtes. iiij q. 3. et propter intimam amicitiam
ex toto testis repellitur à teſtimonio, ſecundū Spec. ti. de teſt.
in prin. Bal. in c. j. eo. tit. Item erat tempore ſuæ depoſitionis
procurator fiſcalis, et negotiorum geſtor p̄fati Re, dñi. er-
go ſuſpectus. l. fina. ff. de teſti. ſeptimus et vlti. testis dñs Ant.
Barralis est etiam ſingularis, quia deponit de ſolutionibꝰ ſibi
factis tpe quo erat renderius, & de diuerſis temporibus. Item
cōtrariatur Ioanni Peironis teſti examinato in prima inſtan-
tia, quē ipſe ſeptimus testis in reſpōſione ad xj. articulum alle
gat pro conteſte. dicit. n. q̄ Ioannes Gardella ſibi vti renderio
ſoluit ſcuta duodecim pro arreragiis annorum quatuor in
p̄ſentia Ioannis peironis. Ipſe autem Ioannes peirones ſu-
per eodemmet arti. interrogatus, reſpondit nihil ſcire q̄ Ioā-
nes Gardella ſoluerit aliquem cenſum, niſi auditu dici. Item
tempore ſuæ depoſitionis erat & est magiſter domus præ-
fati Reuen. domini, familiaris, domeſticus, & amicus intimus
prout probatum fuit, vñ nulla fides ſibi est adhibēda. l. ēt C. de
teſti. & per ea quæ ſ. ſcripſi q̄ perſonam quinti teſtis. Cū itaq;
teſtes ſint variij, & q̄rij, ſuſpecti, & ſingulares, bñ ſequit̄ quod
non probant intentionem actoris. Immo ſi teſtes ſint tantum
ſingulares, vt quia vnus deponat de ſolutionib. ſibi vt rēderio
factis, alius de aliis ſolutionib. & aliis temporib. ſibi vt rēderio
15 factis, non probant ſufficienter †q̄ dominus cuius noīe exe-
gerunt ſit in quaſi poſſeſſione exigēdi, vt in ſpecie & in termi
nis noſtris conſuluit Phi. Cor. conſ. 315. vī in hac. libr. iiij per
tot. Nec ob. inſtrm inueſtituræ factum in Amadonū Capucij
de anno 1426. & recognitio facta per dictū Amadonum, quia
quātum ad Gardellam tertium poſſeſſorem est res inter alios
16 acta, quæ †in præiudicium tertij non probat dominium ne-
que poſſeſſionem. c. inter dilectos. ad fi. & ibi Pan. & alij de fi-
de inſtr. & l. ad probationem. vbi Bald. & Sal. C. locati. & in l. ad
probationem. C de proba. Non etiam ob. libet Cataſtri, ſiue
17 terrerij, quia per† Cataſtrū nō p̄batur poſſeſſio neque dñiū,
vt est tex. quem ibi no. Bar. & clarius Bal. & alij in l. ſi pater. C.
de act. emp. Non etiam ob. quod decidunt gloſſ. & Bar. in l. ob
carmen. §. fi. ff. de testi. quia procedit qñ agitur de probāda poſ
18 ſeſ. †in genere: ſecus ſi agatur de probanda poſſeſſione certi
temporis, quia tunc teſtes ſingulares non probant niſi ſint cō
teſtes in tpe, ita ſeipſos declarant gl. & Bar. & ita etiā vult Bald.
in l. fi. in xv. opp. C. de edic. diui Adri. toll. in caſu noſtro requi-
ritur probatio certi tp̄is, nā in interdicto retinēdæ requirit̄ q̄
p̄bet̄ agentē poſſidere tpe turbæ, & tpe litis coteſt. (vt dixi §.)
& firmat Bar. in l. j. §. fi. ff. vti poſſi. in interdicto recuperandę re
quirit̄ q̄ p̄bet̄ agentem poſſidere tpe ſpolij d. c. conſuitatio-
nib. de of. dele. & d. l. j §. interdictū aūt hoc. ff. de vi & viar. Et ſi
dicatur ſufficere q̄ probatio concludat præſumptiuē. i. q̄ ſuffi
19 ciat p̄bare †poſſeſſionē de præterito, & allegare poſſeſſionē
de p̄ſenti, qa tunc præſumitur poſſeſſio de præterito q̄tinuata
vſque ad diem ſpolij, vt cōcludunt Pan. & alij in c. cū ad ſedē.
de testi. ſpol. & in l. ſiue poſſidetis. C. de proba. Rñdeo, q̄ iſtud
est verum dummodo probetur poſſeſſio alicuius tp̄is pteriti,
& ſic probetur aliqd̄ initium ſuper quo fundari poſſit p̄ſump-
tio q̄tinuationis: ad probandū autem iſtud initium, oportet
q̄ teſtes ſint conteſtes in tpe ipſius initij, nec ſingulares teſtes
ſufficiunt, vt est tex. in c. licet cām. de proba. Et hoc expreſſe de-
cidit Bar. quē alij cōiter ſequunt̄ in l. Celſus col. fi. ff. de vſuc. Et
ita etiam cōſuluit Alex q̄ſi. 51. vī o & diſcuſſo proceſſu. ad fin.
lib. j. & q̄ſi. 27. inſpecto diligenter. col. iij. e. lib. & expſſius Corn.
in d. cōſi. 315. vbi loquitur in terminis noſtris. Quinimo Pan.
q̄ſ. 42 ex multis. lib. j. p̄bat p̄ plures vrgentes rōnes, q̄ nō ſuffi-
20 ciant †teſtes ſingulares, etiā q̄ agatur de probando aliqd in ge
nere, dicens, q̄ gl. & Bar. in d. l. ob carmen §. ſi. nō rēcte ſentiūt,
Præterea etiā q̄ teſtes ſingulares p̄barent poſſeſſionē, nihil tñ
ad caſum noſtrum, quia conſtat q̄ Reuerendus dñs Archiepi
ſcopus non poſſidebat tpe litis conteſtatæ, vt ſ. demonſtrauī,
vnde in interdicto vti poſſidetis intentato del et omnino ſuc
cumbere, vlterius teſtes non ſolum ſunt ſingulares, ſed varij,
contrarij, & tales quib fides non fuit, nec est adhibita, vt pa-
tet ex prædictis. Laus Deo.

¶De exceptio.

Reſpon. LIIII. & de Exceptio. I.

QVanquam Exceptio dñij & p̄prietatis op-
poni non poſſit locatori agenti
actione locati per q̄ductorem, cum videatur ex hu-
iuſmodi exceptione coductor locatorem ſua quaſi
poſſeſſione ſpoliare ſuam percipiendi penſionē, ſeu arrerągia,
nec de dñio alterius excipere, nec q̄ propriū iurm venire po-
teſt. Verū ſm ea q̄ p̄ponūtur q̄ria ſnīa verior est, quia hmōi lo
cator in bñficio de cuius fructib. agitur intruſus est, quare fru
ctus ſuos nullo iure facit, q̄nimmo ad perceptorū (vtifur, & la
tro) teſtōnē tenē. Ideo facilè q̄ſtat eidē obſtare regulā dolo fa
cis, ac exceptiones p̄pri dñij, intruſionis iuris & proprietatis
eccl'æ, intentionis, necnō tituli notoriū defectū, & actionē in
factum ex æquitate. Summo ergo iure Raymundo intruſo ad
penſionem & arreragia agenti exceptiones prædictæ oppo-
nuntur. Quæ pariter ceſſionario obſtare dubium non eſt.

SVMMARIVM.

1 An *locatori agenti ad penſionem ſeu arreragia opponi poſſit ex-
ceptio proprietatis & dominij & vide. nu. 2. 6, & 7.*

3 An *conductor teneatur locatori incluſo ex contractu locationis in-
rato, & an ei ſoluendo liberetur. vide. nu. 9. & nu. 3.*

4 *Intruſus in beneficiū non facit fructus ſuos, immo tenetur ad il-
lorum reſtitution m, vti fur, & latro.*

5 *Intruſo agenti actione locati obſtat exceptio doli, & quæ exceptio-
nes obiici poſſunt, vide nu. 8. & nu. 13.*

Resp̃onsa Io. Fran. Ripæ in lib. primum Decre.

Ratione cõiũctionis, potest re⁹ excipere de iure tertij cõiũcto cũ suo.
Sententi facit rem dici notoriam.
Quoties æquum est dari reo exceptionem, iudex semper debet audi re reum excipientem.
10 *Spolium in necessarium antecedens præsupponit possessionem vel quasi sicut priuatio habitum.*
12 *Si quis iurat soluere rectori, an teneatur soluere rectori intruso. & ibi vide an huiusmodi iuramentum sit obligatorium.*
14 *Exceptiones quę obstant cedenti, cessionario etiam obstabunt.*

Respon. interpreta.

IN causa quæ iamdiu vertitur inter magistrum Petrum Aliberti cessionario quondũ presbyteri Raymundi Clementis agentem, & do. Gulielmum Frãcolis reum & se defendentem, plura sunt exarãda. ¶ Primò, an ꝙ locatorem agentem actione locati ad pensionẽ, siue arreragia opponi possit exceptio ꝓprietatis, & dñij, prout ꝓponitur p̃ prefatum do. Guliel. dicentem redditus ad se spectare, quia fuit præsentatus à pr̃onis, & lr̃imè institutus rector capellanię, de cuius fructibus agitur, & non ad dictum presbyterum Ray. locatorem, stante sententia lata per Papã, per quam fuit declaratus inhabilis ad beneficia obtinenda in eccl̃ia fori. f. Iuliani, propter sacrilegium ab eo commissum. ¶ Secundò, vbi obstet locatori cedenti, an etiam obstet cessionario. ¶ Deueniendo ad primum, videretur quòd ex-
1 ceptio † dominij opponi non posset, pluribus rationibus. Primò quia denegans soluere mercedem locatori dr̃ eum spoliare sua quasi possessione percipiendi suam pensione. c. querelam. de elec. & ꝙr̃ non videtur audiendus super exceptione proprietatis, quæ contra spoliatum opponi non potest. l. si quis ad se fundum C. ad l. Iul. de vi. c. j. de resti. spol. Et quia cõtra agentem locatorem possessorio iudicio non obstat exceptio proprietatis. l. si quis conductionis titul. C. locati. Secundò, quia contra locatorem agentem actione locati ad
2 mercedẽ conductor † non p̃t excipere de dñio alterius. l. ita si fur ff. cõmo. l. creditor cum pignus. ff. de pign. acti. cum si. dñs autem Gulielmus hoc loco non videtur opponere exceptionem proprij dñij, ꝙ tempore arrendamenti non erat rector dictæ capellaniæ, licet ex post fuerit institutus rector. vnde cum eo tempore nullũ ius hr̃et, non vr̃ audiendus: quia excipit solum de iure eccl̃iæ, nõ suo. Tertiò, quia iurauit soluere mercedes, & pensiones ꝙentas, vñ excipiendo incurrit p-iuriũ, ꝓp ꝙd debet compelli prius soluere, sa ua sibi actione ad repetendũ. c. j. c. debitores de iureiu. Quartò, ꝙa is qui con-
3 duxit redditus ab ĩtruso, tenet † actione ex locato ei soluere, &c ei soluendo liberatur ſm Bar. & *cõiter* do. cin l. si vrbana. ff. de ꝙd. ĩdebi. Pañ. & alios in cap. nihil. & in c per inquisitionẽ. de elect. ¶ Prædictis non obstantibus, ſm ea quę proponuntur, ꝙrium verius eẽ r̃deo. & pro intelligentia eorũ ꝙ dictu-
4 rus sum, p̃mitto, ꝙ intrusus † in bñficio nõ facit fructus suos, imo tenet ad illorũ restõnẽ, vti fur & latro ſm Inn. Pañ. & alios in d. ca. p inqsitionẽ. Old consi lxv. hic agit de duobus. & no. in c. cum dilectus. de purg. cano. Et ex hoc sequitur quòd Raymũ. intrusus si mercedẽ siue pẽsionẽ exegisset à dño Gul. ꝙ ad restõnẽ illius teneret eccl̃ię, seu vero, & ltimo rectori. vt not. in cap. fi. de off. ord li. vj. & in c in lr̃is. de rest. spo. hoc sic
5 p̃missо, dico ꝙ ꝙ ipsum agẽrẽ ob. exceptio † dolo facis, ꝙa petis ꝙd es restituturus. l. dolo. ff. de dol. exce. & c. dolo facit. de
6 re. iure. in vj. Sc̃do agenti actione † locati ob. exceptio proprij dñij. l. qui rẽ. & l. ad probõnem. C. locati ergo Ray. agenti ꝙ Guliel. verum prælatum, cuius sunt fructus, obstabit exceptio ꝓprietatis. ¶ Tertiò si dicatur ꝙ fructus debentur eccl̃iæ, & non Guliel. qui tempore arrendamenti non erat rector, ipsi Ray. obstabit exceptio iuris & proprietatis eccl̃iæ, quã exceptionem potest opponere ipse Gu ielmus verus rector & possessor capellaniæ. ad quem ius agendi competit nomine suæ capellæ, secundum Inno. & alios in c. edoceri. & ibi Felin. de
7 reier. Sicut ergo conductor † potest opponere locatori agẽti actione locati exceptionem iuris tertij volente & assistente illo tertio. l. bona fides. ff. depo. & docet Barto. in dicta lege, si quis conductionis titu. Ita poterit prælatus siue rector opponere locatoris exceptionem iuris competentis eccl̃iæ suæ, tum ꝙa consentire dr̃ eccl̃ia ministerio sui rectoris. ſm Rot. de except. dec. xiiij. & d act. dec. xvij. in antiqs. Inn. in c. veniens. de præscr. & Feli. in dicto capitu. edoceri. tum quia ius eccl̃iæ est coniunctum cum iure ipsius rectoris, & ratione coniunctionis potest reus excipere de iure tertij cõiũcto cũ suo secundum glo. in l. indebiti. §. sed & si nũmi. ff. de cõd. ind. & docet Barto. in l. ij. ff. de excepti. rei iudi. ¶ Quarto contra
8 † intrusum agentem ad pensionem obstat exceptio intentionis, & notorius defectus tituli, etiam si agat interdicto possessorio. ſm gl. ĩ c. lr̃as de resti. spol & notatur in l. iij. § ibidem. ff. ad exhib. & per Pañ. ĩ c. in lr̃is. de resti. spol. & per Bar. & moder. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. vbi dñt ꝙ p̃tiã ꝙ intrusum agẽrẽ interdicto recuperandæ obstat exceptio defectus ti. quã opponẽs offert se ꝓbaturũ incõtinenti. Magis ergo obstabit agẽti actione locati. iuxta notat. in d. l. si quis ꝙductionis ti. vbi Bar. & alij ꝙcludũt exceptionẽ ꝓprietatis & dñij ꝓprij obstare agenti actione locati, ꝙ nõ obstaret si ageret remedio possessorio illius legis & maximè verũ est, si hæc exceptio opponat ꝙ intrusum nõ possidentẽ bñficiũ, put nõ possidet per Raymudũ, ſm Pañ. in c. nihil. co. pe. de ele. in casu aũt nõ cõstat de effectu tituli, & intrusione per instr̃m sn̄æ latæ ꝓ Papã, quæ facit rem dici notoriã. c. cũ olim. de ver. sig. & no. ꝓ Bal. in l. gñali. C. de sac san. eccl. gl. in c. licet cãm. in ver. euidẽtissimè. de ꝓbat. cũ si. de qbus ꝓ las. in l. admonẽdi. col. lv. de
9 iurei. ¶ Quintò, actori agenti obstat † exceptio ꝙ solone facta sibi reus nõ liberatur. l. quandiu. ff. de bon. liberto. l. ij. ff. de exce. rei iud. & ibi Bar. concludit ꝙ reus siue opponat exceptionẽ iuris sui, siue alterius tertij. ſp audiendus est, si dicat nolle soluere, ꝙa si solueret nõ liberaret̃, sed cogeret̃ alteri soluere. & hæc exceptio ex æqtate ipsa nasc̃ quoties enim æquũ est dari reo exceptionẽ, iudex ſp debet audire excipientem. l. qui æqtate. ff. de doli excep. Sed si Gulielmus conductor soluisset vel solueret pensionem huic intruso, vel eius cessionario, nõ liberaretur, vt probabo ꝙ. r̃ndendo ad vltimũ fundamentum pro ꝙria parte. ergo &c. Ex qbus apparet ꝙ ꝙ Raymundum locatorem obstãt quatuor exceptiones, videlicet do i mali proprietatis, defectus titu i, seu intrusionis. & factum ex æquitate. Nec obstant ꝙria superius formata & primo nõ ob. ꝙ spoliatus sit añ oia restituendus, ꝙa re pondet̃ multis modis. Primo, ꝙ hic nõ agitur possessorio recuperandæ, sed actione locati, ꝙ est personalis, vt apparet ex medio ꝙcludi. de quo in libello actoris ꝙ petit Gulielmũ ꝙductorẽ ꝙdemnari ad pẽsionẽ ꝙuentã, iuxta formã locationis, qđ est mediũ cõcludẽdi in actione locati, siue ex stipulatu, & hoc in piciẽdũ est ſm Bart. in l. si prius. in v. oppo. ff. de no. oper. nun. in l. certi condõ. ff. si cer. pet. in prin. Cõdictio aũt ex canone quere ã, est remediũ possessoriũ, vt in eo cõcludit ꝙa ꝓ denegationẽ rei actor fuit spoliatus sua solita quasi possessione ꝙcipiendi pẽsionẽ, & nõ quia pensio promissa fuit. vt traditur per Dec. pl. cxxxvj. in cã reueren. &c. ergo de vno ad alterũ nõ rectè infertur. l. naturaliter. § nihil cõe. ff de acq. poss. & eodẽ mõ r̃ndet̃ ad d. l. si qs cõductionis. ꝙloquit̃ in remedio possessorio ꝓ obtinẽda restitutione rei locatæ ꝙ conduct̃orẽ ꝙ finita locatione rẽ restituere detrectat. nec locũ hẽt in actione ex locato intentanda
50 ꝓ pẽsione habẽda, ſm Cyn Bal. Sal. & *cõiter* alios ibi. S. do respondetur, ꝙ ad hoc vt quis agere possit remedio possessorio ad pensionẽ, plura requirũtur, inter cætera requiritur ꝙ actor quando exegerit talem pensionem, alioquin non potest dici
10 † spoliari, nec turbari in quasi possessione exigendi pensionẽ, quã nunquã exegit vt patet ad oculũ & firmãt Inn Pad. & alij in d. c querelã & in c fi col. 3 & seq. de caus. pos. & proprie. in casu aũt nr̃o nõ cõstat ꝙ Ray locator vllo vnquã tpe exegerit aliquam mercedẽ, siue pẽsiõẽ à Gulielmo. ergo &c. tertio r̃nderur, ꝙ in istis bñcialibus ꝙ agentẽ interdicto possessorio
11 ẽt recuperandæ ob. † exceptio notorij defectus tituli, siue notoriæ intrusionis vt probatum fuit supra in quarto fundamẽto adducto ꝙtra actorem, qđ verum est etiã si agat̃ remedio. l. si qs ꝙductionis tit. ſm Ale. in l. si aliquã rẽ in vlt col ff. de acq. pos. & las. in d. §. nihil cõe & ibi scripti alias auctoritates colligendo, quas breuitatis cã non transcribo. Non ob. ſcdm fundamentum ꝙ Gulielmus nõ videatur posse excipere de dñio eccl̃iæ, cũ videatur opponere de iure tertij. Quia respondet̃ ꝙ opponit de iure suo & eccl̃iæ ſ̃, prout de iure potest, per ea quæ dicta sunt supra in ſecũdo. & tertio fundamentis. Non ob. iuſm, ꝙa Gulielmus iurauit soluere pensionẽ p̃dicto Ray-
12 mundo vti rectori dictę capellanię, non vti † intruso. & raptori. & ideo si recusat ei soluere vt intruso non dicitur cõtrauenire suo iuro, vt est tex. clarus inc. ego. N. de iureiu. vbi Pañ. in j. no. & alij post eum no. ꝙ iurans se aliquid daturum prælato & successoribus suis obligatur dũtaxat prælatis canonicè intrantibus. nã qui non intrat canonicè, & per ostium, non est rector & prælatus, sed fur & latro. vñ. quæst. t. non furem. & 23. q. 4. c. tres personas. & pro ista responsione adduco decisionem in terminis Pañ. in c. veritatis colu. fi. ver. an autem semper obligetur, de iureiu. vbi decidit ꝙ iurans soluere aliquid Titio vti episcopo. quòd nõ est periturus si recusat soluere Titio deposito ab episcopatu, quia iuramentum prębitum alicui sub contemplatione dignitatis, vel officij, cessante dignitate, vel officio non obligat iurantem. ar. ca. venerabilem. de ele. Et hęc salvo meo iudicio remouet omnem ambiguitatẽ.

¶ Secundo

¶ Scdo rñdet q̃ Gulielmus iurauit soluere, vt priuata persona, nõ vt rector dictę Cappellanię, nec vt capellanus, vnde cũ excipiat vt rector & noĩe suę capellæ & nõ vt priuata persona & suo nomine non dr̃ contrauenire suo iuramento. Aliud est se opponere vt rector, & Capellanus, aliud vt Gulielmus, seu vt priuata persona, & aliud se opponere noĩe suo proprio, & aliud nomine suæ capellę. l. furti. § si quis alieno. ff. de ijs qui no. infa. cum si. ¶ Non ob. quòd solutio facta intruso liberet conductorem, qui ab eo conduxit bona ecclesiæ quia verum si conductor ignorabat locatorẽ intrusum. Sed si sciẽter soluit non liberat fm Ang. Pau. & Iasi. in d. l. si vrbana. per text. in l. filiæ. ff. de solu & idem voluit Inno. in dicto cap. in literis. & Bal. in l. ij. ver. sed qd de sexto. C. de seru & aqua. Item aliud est quærere an solutio facta intruso liberet soluentem, aliud an possit opponi exceptio intrusionis. & ideo super hoc fundamentum non est insistendum. ¶ Circa fm, an exceptio doli, proprietatis, intrusionis, & in factũ ex æquitate qu asc õ stat ex premissis obstare cedenti, obstant etiam cessionario.

14 Et omissa disputatione, rñdeo † quòd sic, tum qa hmõi exceptiones sunt tales ex quibus soluti repetitio conceditur, ergo ẽt ꝯ cessionarium opponi pñt. ff. de doli exce. l. Iulianus. n ij. rñ so. & ff. de dona. l. si cum filiusfa § item si ei. & traditur per B. in l. doli. ff. de noua. tũ qa tales exceptiones cohærẽt rei. & competunt rei contẽplatione, ergo etiam obstare debẽt cessionario. l. in hoc iudicio § si inter. ff. com. diuid. l. fi. ff. de exce. rei iudi. cum si. vt traditur per Bar. in d. l. doli. & p Ale. cons. 54. col. fi. lib. ij. cum concordantibus infinitis, quæ adduci possent. Ita iuris esse rñdeo ego Io. Fran. de Ripa I. V. D. & in fidem subscripsi, saluo saniori iudicio.

¶ De sententijs, & quæ sit interlocutoria, & diffinitiua.

RESP. LV. & de Sentent. & quæ sit interloc. I.

Licet Appellatio ab interlocutoria debeat proponi in scriptis & cũ expressione grauaminũ tñ appellatio ab interlocutoria hñte vim diffinitiuę erat in scriptis redigenda, nec cum grauaminibus proponenda venit. quare cum sñia relaxatione iuramenti vim diffinitiuæ habeat, quia substantialem dirimit, nec scripturã, nec grauamina desiderat. Et licet non soluens in termino conuento vt iurauerat periurus sit, cum dies interpellauerit, & debitorem ĩ mora ꝯstituerit ab hmõi iuro absoluẽdus nõ vr̃ ne pseueret in periurio, tñ hmõi iuri relaxatio. postulata ď iure impartienda est, nam absentia creditoris à loco, in quo solo fieri dẽt debitorẽ excusat à mora, & ꝯñr à periurio à quo quelibet iusta causa excusat, p̃sertim mulierẽ, quæ errore iuris tuetur.

SVMMARIVM.

1 *Omnis sñia quæ negotiũ pricipale non diffinit, ĩterlocutoria appelletur.*
2 *Sententia relaxationis iuramenti licet sit interlocutoria, hẽt tamẽ vim diffinitiuæ. & ibi vide quomodo id procedat.*
3 *Qui non soluit in termino cõuento vt iurauit, periurus est, nec venit absoluẽdus. & ibi vide quãdo dies interpellet & cõstituat ĩ mora.*
4 *Relaxatio iuramenti rectè procedit ad effectum agendi & excipiendi, nisi periurium sit iam incursum.*
5 *Qualibet iusta causa excusat à periurio.*
6 *Absentia creditoris à loco in quo debet fieri solutio excusat debitorẽ à mora.*
7 *Mulieres ab errore iuris excusantur.*

Respon. Interpreta.

1 Omnis Sententia, quæ † nõ diffinit negotiũ principale pt dici interlocutoria fm gl. c. ei qui appellat. § diffinitiua ij. q. vj. & cle. j de seq. pos. & fruc. & Bar. in l. litia. ff. de acci. I Sententia relaxationis iuris ad effectum agendi & excipiendi non dirimit ipsum principale negotium, ergo est interlocutoria, meritò dispõ. c. j. de appell. lib. vj. q̃ appellatio ab interlocutoria debeat in scriptis proponi cum expressione grauaminum, videtur habere locum etiam in appellatione a sententia relaxationis iuramẽti. quia vt dixi est sententia interlocutoria. ¶ Sed præmissis & similibus non obstantibus, contrarium arbitror de iure verius,
2 qu a sententia † relaxationis iuramenti licet sit interlocutoria, tñ hẽt vim diffinitiuæ quod sic onditur, oĩs sententia quę fert super eo, quod pricipaliter de per se in iudicio ꝓponitur, licet nõ diffiniat totũ negotiũ tñ hẽt vim diffinitiuę fm Imo. in l. j. n. d pro. stip ff quẽ refert & sequit Fel. in rub. de re iud. col. iij. sed ista ẽ hmõi. vt de se patet, ergo, & c. Scdo, oĩs sñia q dirimit vnã partẽ substantialẽ, licet nõ diffiniat totũ, hẽt vim diffinitiuę vt sñia restitutionis in integrũ. l. intra vtile. ff. de mino. cũ ibi no. p Bar. hinc sñia remissionis ad forũ ecclesiasticũ vel econtra ad forũ ciuile, dr̃ interlocutoria habens vim diffinitiuæ, fm Fed. de senis. cons. 198. casus talis est. hinc sñia qua quis ꝓnunciat se cõpetentẽ, non dr̃ merè interlocutoria, sed hẽt natn diffinitiuæ fm gl. in aut. habita. C. ne fili. pro pr̃e. Bart. in l. ij. ff. de appell recip. Sed ista est hmõi quia dirimit vnã partem substantialem iudicij immo ferè totũ per indiuiduũ ergo, & c. benè facit gl. in cle fi. in glo. ij. vbi Card & Imo. de appell quæ vult q̃ omnis sententia lata super aliqua exceptione peremptoria habeat vim diffinitiuæ possem ex pluribus alijs cõprobare quæ congerunt Alex. & Mod. in rub. ff. de re iud. & Fely. in rub. eo. ti. cũ ergo talis sententia non sit interlocutoria simpliciter, sed teneat mixtã naturã inter diffinitiuã & interlocutoriã sequit q̃ d. sp̃õ d. c. j. in tali appellatione locum non habit. ita signanter decidit Io. And in c. peruenit. ij. de appel. Ab. & Car. in cle. appellanti. eo. ti. Ro. deci. xiij in nouis. Fel. in d. rub. de re iu. & clarius Socin. in suis regul. re xxx in ij fall. & hæc sufficiãt quantũ ad dubiũ incidens ¶ Circa dubitationẽ principalẽ, vr̃ q̃ sñia relationis iniusta fuerit qa d. Augustina
3 iam incursa fuerat piuriũ per lapsum diei ad soluendũ. † Qui n. non soluit in termino cõuẽto vt iurauerat periurus est. l. fi. qs maior. C. de transac. c. querelã de iu. iu. cũ suis cõcord. & tõ est, qa dies interpellat & ꝯstituit debitorẽ in mora. l. magnam. C. de ꝯhen. stipu. l. si ex legati causa. ff. de ver. ob. l. traiectitiæ. §. de illo. ff. de act. & oblig. vbi aũt ꝯhens incursus est periurium, non est à iuro habilitãdus, ne perseueret in periurio, & qa nõ est dignus absolutione q iã incidit in periuriũ fm Pan & Fel. in c. j. de iu. iu. post Fed de Senis cons. 190. quærit an dña. Imo. in c. debitores eo. ti. Ang. cons 198. prædictis subtiliter. Alex. cons. 83. interrogatus. in v. lib & alibi sępe Cor. cons. vi in hac. col. pen. in j. lib Nec ob. q̃ pro parte d. Augustinæ dr̃ q̃ dies nõ interpellat nec constituit in mora, quãdo debitor & creditor sunt diuersi fori, nam creditor vadit ad locum debitoris, & solutionem sibi fieri petit. l. illa. ff. de constit. pecu per quem oẽs ibi post Bar. ita firmant. & consuluit Alex cons. 49. in v. parte. Quia respondetur quòd solus dies constituit in mora, etiam si creditor sit diuersi fori. Ita procedit regula d. l. traiectitiæ §. de illo. cum si. quæ non limitatur per tex in d. l. item illa. sed declarat vt talis mora non habet nocere debitori, nã adueniẽte die adsit in loco debitoris creditor vel eius procurator cui solui possit, si vero non adsit aliquis ea die cui debitor possit soluere, tunc excusatur à mora. Sed ad hoc vt talis excusatio sit legitima videt̃ necessariè q̃ debitor adueniẽte die solutionis coram testib. protestetur in loco domicilij sui se paratum soluere si adesset qui solutionem reciperet ita declarat Bar. in d. l. item illa. qui dicit quòd debitor debet esse cautus, q̃ faciat suam protestationem redigi in scriptis per notarium. Immo Bart in l. si reus paratus. ff. de procu in fi. voluit q̃ debitor absente creditore adueniente die debeat protestari, & facere depositũ pecuniæ debitæ penes officiũ, vel ędẽ sacram pro quo vr tex in l. fi. ff. de le. commis. ¶ Sed præmissis non obstantibus credo de iure dom. Vicarium Rhegiensem potuisse relaxare
4 † iuramentum prædictæ dom. Augustinæ ad effectum agendi, & excipiendi iuxta tradita in d. c. j. & in c. debitores. & in c. quemadmodum. de iureiur. Solum restat videre, an d. Augustina tempore relaxationis, iam esset incursa periurium, quo casu relaxationis habilitatio nulla foret, per ea quæ supra adducta sunt pro parte contraria & non insistendo circa superflua dico quòd non duplici consideratione. Primo quia
5 quælibet causa † apparente iusta excusat a periurio c. breui de iureiur. traditur etiam in c. querelam. eo. tit. In casu nostro cõstat quòd etiam si voluisset dom. Augustina soluere die statuta non potuisset, quia non aderat creditor cui posset soluere, igitur &c & si dixeris, non constat q̃ creditor non adesset. Respõdeo cum creditor & debitor sunt diuersi fori. præsumitur creditorem abesse a loco debitoris, in quo loco debet fieri solutio, nisi probet se illa die abfuisse l. arbiter calendis. ff. de arbitr per quam ita determinat Barto. in d. l. item illa. & in l. continuus. § cum ita ff. de verbor. obligat. ¶ Secundo, nulla ratione dici potest Augustinam incursam fuisse periurium, nisi quia fuit in mora soluendi in termino conuento, sed clarè dicitur in tex in d. l. item illa & per Alex. and. in d. consilio 47. & Corn.
6 consi. 79. viso processu. col. fi. libr. iij. quòd absentia † creditoris à loco in quo debet fieri solutio excusat à mora debitorem, ergo corollariè excusabit à periurio. Et si dicatur absentiam creditoris excusare debitorem à mora, si fecerit legitimã protestationem & obtulerit se paratum soluere si adesset qui reciperet, vt dicit Bar in d. l. item illa. alias secus. ad istud in quo tota difficultas iacet respondetur multipliciter, & primo d. q̃ illa decisio Bar. est *communiter* damnata, vt per plura est in dic. Alex. doctor veritatis cons. 92. perspectis iis. col. pen. in j. lib. Secundo, esto q̃ in aliqua culpa fuisset ista mulier, qa non fuisset

pro

protestata,& de protestatione non fecit fieri instrumentũ,tñ non est talis culpa pp quã possit dici incurrisse periurium,qđ nõ incurritur sine dolo.l qui iurasse.in prin.ff.de iureiu.& no. Bal.in l.obseruare.§.proficisci.col.iij.ff.de offi.proconſ.Præterea si non fuit protestata processit ex errore iuris,qui excusat
7 †mulieres à protestationib.& editione instrumentorũ omnſ lis.l.j.§ fi.ff.de eden.& maximè ne incurrat periuriũ,in quo incurrendo vt dixi,exigitur dolus,& à dolo error iuris qui excusat,ſm gl.in l.j.C.ad l.fabi.d plagi.Quis.n.existimabit q̃ ista honesta mulier voluerit incurrere periuriũ,potius,q̃ dicere hæc ſimplicia verba,ſoluerem si creditor adesset certe nemo,dicamus igitur ea ratione saltem iuris ignorantia excusari, vt notabiliter vult Alex.in d.conſ.xcij ad fi. Laus Deo.

¶De Electionibus.

RESP. LVI. & de Appellat.I.

REcte Riteq; ab ordinatione seu interlocutoria vicerectoris appellatum extitit, nã cũ idẽ vicerector laicus foret,in causa spolij cõtra Ioannẽ clericum coniugatum ius dicere non potuit, & cuius iurisdictio nullo iure prorogata censeri potest iurib. repugnantib.& statuto id expresse prohibente,tum etiam,quia libellus generaliter conceptus est quare ad vlteriora ante singularem declarationem libelli iudex progredi non potuit,& eo quia vlterius processit,causam appellandi præstitit.

SVMMARIVM.

2 *Iudex laicus in clericum nullum ius dicere potest.*
2 *Clericus non potest iurisdictionem laicalem prorogare, cum non possit etiam cum iuramento huiusmodi iudicem sibi constituere.*
3 *Prorogatio non inducitur nisi verbis expressis,vel facto partis.*
4 *A pronunciatione processit e super gñalitate libelli recte appellat.*

Respon.interpreta.

IN causa appellationis interpositæ per Ioan. de chalusio ab ordinatiõe siue interlocutoria vicerectoris videtur bene appellatum,ga
1 cum ipse vicerector esset laicus† non videtur quòd posset in causa spolij ius dicere contra ipsum Io.clericum cõiugatum.c.vnico de cle.cõiug.lib.vj.Non ob.q̃ ipse Ioannes prorogasset iurisdictionem petendo se ab impetitis absolui,
2 quia non potuit prorogare† iurisdictionem laici.c. si diligenti.de for.compe.& hoc voluit gl.in d.c vnic.in verbo clericalis.& dato quòd potuisset, tamen stante statuto in actis allegato,quòd alterius iurisdictio nõ possit prorogari nisi expresse,isto casu cum non videtur expressè prorogasse, non censetur prorogata,quòd autem litigando simpliciter nõ subditus dicatur tacitè & no expresse prorogare.tenet gl.in leg.j. C.de iur.om.iud.l.j.C.vbi de cri.agi opor.& ratione suadetur, quia per contumaciam simpliciter nõ prorogatur iurisdõ. ſm Bal. in l siqui ex consensu.C.de epi aud.nec etiam per solam patiẽtiam partis patientis iudicem procedere cõtra se prorogatur iurisdictio,nisi interueniat aliquod propositum partis ſm Inno.in c.inter monasterium.de re iud.Declarat in specie Maria. Socin.in cap.significasti.in vj articul. princ. de for.comp. Est ergo necesse ad hoc vt inducatur prorogatio quòd vel verbis
3 †expressis,vel facto.i.propositiõe seu petitione partis id fiat,& ideo duplex est.i tacite & expresse fieri dicitur,secundum Bar. & omnes in l.j.ff.de iudi.ea autem quę verbis expressis fit,hoc modo fit,prorogo & consentio in iudicem, quam constat tacite non fieri:ergo alteram tacitè fieri necesse est. ¶Secundo, vr bene appellatum ex alio,quia petitio vr generalis in ea parte,in qua dicebatur molendinum fuisse in vos translatũ, nec specificaretur quo titulo,seu ꝑtu,ad effectũ vt sciret idem de chalusio an cederet,vel contenderet,q̃ tamẽ dñs iudex subaudiendo processit ad vlteriora.Nec obstare vr q̃ in causis summariis nõ requiratur libellus.cle.ſæpe.de verb.signifi. quia verum est q̃ non requiritur solennis,tñ requiritur petitio qualis qualis per quã certificetur reus quod ab eo petatur,& de qua reus possit cognoscere vtrũ cedat,vel ꝓtendat.l.j.ff.de eden.declarant Card.& alij in c.j.de libel obla.& in d.clem. ſæpe.verũ cum petitio vra in interdicto recuperandæ fundaretur super altituto,& annullato ꝓcessu,& cõstitutũ censeat inefficax, vr q̃ parte petente iudex deberet ordinare debere specificari articulum illũ in quo dicebat in gñe molendinũ in vos fuisse trãslatum & postea per constitutum translatam possessionem,qđ cum confecerit , imo procedendo ad vlteriora tacitè con-
4 trarium pronunciauerit, licitè appellari † potuisse videtur.l.a procedente.C.de dilat. & q̃ a gñalitate libelli possit appellari,
si non specificetur parte petente,est tex. in c. significantibus. de appellat.Laus Deo.

RESP. LVII. & de appell. II.

DOminus Castri noui licet in termino sibi assignato ad recipiendũ apostolos nõ comparuerit,non tamen suæ appellationi renunciasse videtur,nec clementinæ,quamuis contrauenisse videtur,cum bis ante comparuerit,nam prædictæ cle.satisfit,si bis compareat appellans.Verum cum prædicta cle.requirat binam comparitionem corã iudice grauaminis,ideo cum procurator dictidñi Castri noui non bis coram iudice grauaminis comparuerit,appellationi renuntiasse non dubitatur,attenta præsertim ipsius cõtumacia in termino sibi statuto non comparentis,recta sanctaq; fuit ordinatio,qua cautũ fuit,vt lite pendente nihil innouetur,ne partes insurgãt ad rixas,quare ab hmoi pronunciatione prouocare ridiculum est,cum à nullo grauamine appellatur, nam iudex non grauare,sed rixas sedare cogitauit.

SVMMARIVM.

1 *Vide intellectum cle.quamuis,de appel.& quomodo procedat regula quæ habet appellantem non teneri tertio comparere.*
2 *Appellatio frustratoria non deuoluitur.*
3 *Ab ordinatione iudicis partibus inhibitoria, ne quid fiat, vt rixæ euitetur appellari non potest.*

Respon.Interpreta.

ON videtur quòd do.Castri noui appellans renunciauerit suæ appellationi,ex eo quòd nõ comparuerit in secundo termino ad recipiendum apostos,quia dispõ cl.quamuis.de appella. non procedit quando appellans bis comparuit coram iudice à quo secundũ gl.per omnes,maximè Imo & Card. approbatã in di. cle.quamuis.in verbo videtur.de appel.sed procurator prædicti dñi licet non comparuerit in secundo termino,tamẽ ante bis comparuit coram do.Rectore pro apostolis recipiẽdis,& etiam semel in primo termino corã d.vicerectore,igitur &c. & hoc voluit dñs Guido Papæ decis.xxv.Sed pmissis non obstantibus credo appellationẽ desertam,& et nõ deuoluere: desertã quidem ea ratione,quia fuit ꝓtumax,in non veniẽdo in termino sibi assignato pro apostolis recipiendis,iuxta tex.in d.cle.quamuis & plenè tradi.per Perus.& Fel.ĩ c.personas. de appel.Nec obstat q̃ non teneatur appellans vltra binam vicẽ comparere,quia verum dummodo compareat coram iudice
1 quo fuit grauatus,vt probat tex.in d.†cle.quamuis. & in c.fi. de appel.in antiquis sed ĩ casu occurrẽti nõ reperio quòd coram vicerectore qui grauauit comparuerit nisi semel.igit &c. Nec ob.si dicatur q̃ domini rectoris,& vicerectoris idem est tribunal c.ij.de consuetu.lib.vj.non tamen Episcopus dicitur grauasse,si vicarius ipsius tulit sentẽtiam,vt est de se notoriũ. probatur ex nor.per Gemi.& alios in c.Romana.ĩ prin.de appellationibus.lib.vj.Præterea cle.ij secũdũ omnes intelligitur quòd debeat bis comparere corã iudice,qui est daturus apostolos,& hoc nemo negabit.cũ ergo dominus vicerector esset iudex in hac interlocutoria dãdi apostolos.ergo appellãs debuit bis coram eo comparere,quòd autem ipse iudex esset, patet ex sententia interlocutoria lata per dominum rectorẽ, qui remisit appellationem ad do vicerectorem,qui grauauerat.est enim omne verbum iudicis sententia interlocutoria. ſm glo.in §.ad excludendas in verbo interlocutionibus.de litigio c.ei cui & in aut.colla,viij.§.diffinitiua.2.q.vj.hæc autẽ interlocutoria transiuit in rem iudicatam,cum ab ea non fuerit appellatum.l ab eo.C quomo.& quan.iud.hoc ergo sic ꝓsuppositio q̃ do.vicerector esset iudex,& qui grauauerat,& q̃ de cõsensu appellatus iudex etiam in causa emergenti dandi apostolos, certè bene necessario sequitur quòd debuit appellãs bis coram eo pro apostolis saltẽ apparere.Quod cum nõ fecerit,proculdubio appellationi renunciauit d.cle. quamuis.quod& Mat.in notab.& Cæpo.in caute.optimè cõprobarunt. Insuper puto non deuoluere,quia appellans qui nõ detulit appellationi sui aduersarij innouando,ea non obstante non potest postea allegare suam appellationem.nec super ea se fundare,vt est text.& ibi Abã 4 not.in capit.bonæ memoriæ.j.de elect.sed dom.Castri noui non detulit appellationi,siue decurrit qui habet vim appellationis l.si ab arbitro.& ibi nota ff.qui satisdare cogantur.quia non obstat recursus,vt apparet ex processu,igitur &c. Præterea appellatio
2 †frustratoria non deuoluitur,iuribus notissimis,at ista videtur proculdubio frustratoria tanquam interposita à nullo

grauã

grauamine,considero enim q quælibet res præsumitur libera. l.altius.C.de serui.& aqua.si ergo lata fuit sententia q nō molestetur do.in sua quasi possessione libertatis,per modum interim.i.donec constiterit de quasi possessione seruitutis allegatę tamen non video in quo fuerit grauatus.Item cōsidero quòd inhibitiones continent illud idem quod disponit sentētia. At cum do.Castri noui acquieuerit inhibitionib. transiuerintque in rem iudicatam,non video in quo ipsa sententia lata pro cō seruatione inhibitionum grauauerit appellantem. Item considero hic non tractari de petitorio,nec de possessorio præiudiciali,sed solum †iudicium per viam inhibitionum ordinatum fuit ad effectum,ne lite pendente aliquid innouetur,& ne partes ad rixas & arma deueniant.iuxta l.æquissimum.ff.de vsuf. & vt ordinetur iis super possessorio vel petitorio.l.liberis.§.fi. ff.de lib.caus.habetur ista practica per tex.& Inn.in c.cū venissent.de instī.& ad hos fines etiam tendit dicta sententia. ergo non est præiudicialis,sed legitima & sancta,& à qua nō debuit appellari.

RESP. LVIII. & de Appell. III.

CVM Excommunicatus ab excōmunicatore veniat absoluendus,à præposito excommunicatus,qui ad vicariū appellaret,ab eodem vicario ad eundem præpositum remittendus est & hæc iniustè excommunicato procedūt. Si verò iniustè excommunicatus sit,nullo iure remittitur, vbi verò de sententiæ iustitia,vel iniustitia dubitari contingit,honestatis gratia,&non necessitatis lege remitti potest.Iure ergo à vicario absolutus fuit appellans.

SVMMARIVM.

Appellans à sententia excommunicationis,quando ad superiorē sit remittendus.

Præpositus de iure communi ordinariā iurisdictionem habet in clericos suæ ecclesiæ,vnde si rebelles & contumaces sint illos excōmunicare potest.

Respon. interpret.

QVIA In hac cā appellationis,quæritur inter Reuer d.Præpositum sancti Desiderij appellantem,& dominū Iudo.appellatum in prima instantia,in qua amplissimè scripsi,nunc recapilogando paucis aperiam in quib.cōsistat difficultas huius controuersiæ.Quę(vt video)principaliter consistit in duob.

Primò,an do.Vicarius debuerit remittere prædictam do. Iudo.excommunicatum absoluendum ab ip o do. Præposito à quo fuerat excommunicatus.Secundò,vbi dominus vicarius potuerit eum absoluere,an idem do.Præpositus habeat iurisdictionem in canonicos & alios de ecclesia delinquentes intra recta & ecclesiam suam,maximè circa diuina officia,ita q possit excommunicare rebelles & contumaces in non parendo eius mandatis.

1 ¶Prima dubitatio deciditur per tex.†in c.venerabilib.§. sanè. de senten.excommunicationis li.6.sed quia ibi distinguuntur tres casus.Primus est quando constat sententiam excommunicationis esse iniustam,& superior debet absoluere,& nō remittere.Secundus quando constat fuisse iustam, & tunc debet superior excommunicatum remittere suo excōmunicatori, Aut dubitatur,& tūc de honestate superior remittere debet, sed si nolit,potest absoluere.hæc decisio clarissima est. Sed dubitatur ad quem casum referenda sit huiusmodi cōtrouersia. Reueren.do.vicarius arbitratus est dubium esse an sententia excommunicationis in Ludouicū lata fuerit iusta vel iniusta. Ideo spreta honestatis lege maluit absoluere q remittere, vt dicetur in tertio membro d §.sanè.Ego autem arbitror de iustitia dictæ sententiæ constare,& hæsitari nō habuisse,nec debere,cū fuerit lata ex iusta causa,& pro manifesta cōtumacia. ca.ex parte,el primo,de verborum significa & alibi latè dixi.

¶ Circa secundum,si ad ius commune controuersia refricetur,certissimum est do. Præpositum †habere iurisdictionē ordinariā in canonicos & clericos suæ ecclesiæ,ac potestatem illos excommunicandi si contumaces fuerint & rebelles eius mandatis c.irrefragabili.c ad reprimendam. de off. ordi. vnde cū nihil proponatur in aduersum,seruāda est lex communis. c.primo.de constitu.At opponitur do.Præpositum de consuetudine non habere potestatem excommunicandi nec corrigendi excessus canonicorum.sed respondetur nō constare de allegata consuetudine,quæ cum sit facti probanda fuit.ca.primo,de constitu.lib.6.vt dicit Bald.in l.de quibus.ff. de legi. Et vbi constaret,responderetur quòd talis consuetudo non valet, nec seruanda est.d.c.irrefragabili.Dicitur etiam dom. Præpositum non posse canonicorum excessus corrigere, & eorum mores reformare absque assensu capituli sic disponētibus statutis ecclesiæ,sed ego non video exhiberi aliqua statuta, quæ istud disponant,immo ex tenore statutorum maximè primi in ordine apparet correctionem & iurisdictionem competere soli ipsi Prepposito.Et statuta quæ in contrarium allegantur nihil ad rem faciunt,vt ex illorum lectura euidenter dignosci tur,& ad illa alibi responsum fuit.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Decretalium Librum Tertium absolutissima Responsa.

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata.

* *

De institutionibus.

RESP. LIX. & de Institutionib. I.

IICET Do.Petrus de Arnis institutus per do. Legatum in quadam capella ad p̄sentationē Ioānis Caradi, præferendus videatur dc. Marino Anglesij instituto in eadem capella per reueren.do.Episcopum Carpentoraten.seu eius vicariū,ad præsentationem Ioānis Guasqui,Antonij,& Ioannis Gassini compatronorum,tū quia prior in data,tum etiam quia habens titulum à Legato præfertur habenti titulum ab ordinario. Veruntamē quia ex pluribus idem Petrus de Arnis inhabilis reperitur,& quia etiā idem reueren.do.legatus sine consensu omnium patronorū eundem de iure instituere non potuit,ideo sufficit ipsi Anglesio possessori expellere agentem per exceptionem iuris non sui,qui tamen canonicè,ac legitimè à vicario p̄dicti episcopi Carpentoraten.institutus fuit,qui vicarius de iure p̄sentatos ad beneficia iuris patronatus à patronis ad quos omne jus erat deuolutum instituere potuit.Igitur eundē Marinum Anglesij dicto Petro de Arnis incapella de qua agitur,vti potiorem,præferendum esse certi iuris est.

SVMMARIVM.

1 *An habens titulum à legato,præferatur habenti titulum ab ordinario. & vide nu.2.*

3 *Institutio facta ab ordinario de beneficio vel vacante per mortem quod per resignationem vacabat,non valet.*

4 *Beneficium in præiudicium patronorum vacare non dicitur, si institutus renunciauerit sine eorum scientia & voluntate.*

5 *Beneficia an p̄ferri possit ĩstituto cō. ꝙ forma fundationis. & vide.n.11.*

6 *An legatus sine consensu, & in præiudicium patronorum possit instituere semel tantum contra formam fundationis.*

7 *In re communi pluribus vt singulis exigitur consensus omnium, & in re communi potior est condicio prohibentis.*

8 *Penitus illiteratus incapax est omnū beneficiorū,adeo quòd nec Papa potest cum eo dispensare.*

9 *Institutio facta de debilitato,seu corpore vitiato non tenet.*

10 *Sufficit possessori repellere agentem per exceptionem iuris non sui.*

1 VISVM fuit prima consideratione dicēdum, quòd †institutus per do. Legatum ad p̄sentationem Ioannis Caradi,sit p̄ferendus instituto per episcopum Carpentoratensem seu eius vicarium ad p̄sentationem Ioannis Guasqui,Antonij,& Ioannis Cassini compatronorum,ex pluribus.¶ Et primò,quia prior in data,c. capitulum.de refer.c.duobus eo.ti.in 6.Secundò,quia,data pari
2 tate præfertur habens titulum à †legato habenti ab ordinario.c ii a sede.de præben.in 6.Nec obst.quòd Marinus Anglesij institutus ab ordinario fuerit præsentatus à maiori numero patronorum & sic videatur anteponendus.c 3. vbi doc.de iur.patro.quia respondetur ꝙ in iure patronatus & communiter Ioan.Caradi solus ex Ioanna Mazabonis successit in dimidia.& alij patroni ex Catharina Mazabonis in alia dimidia & sic æqualem vocem habent,ergo tantibus prædictis potiora iura obtinet institutus à legato.

¶ Tertiò capella de qua agitur,vacasse proponitur per liberam resignationem Petri Carati, & ad præsentationem dicti Ioannis Caradi,fuisse in ea institutum dominum Petrum de Arnis à reueren. do. legato , quod si ita sit , non teneret
3 † institutio facta per ordinarium,quia proponitur quòd fuit facta institutio ad præsentationem aliorum compatronorum tanquam vacaret per mortem domini Girardi de Fanis. ca.fusceptum.de re cript.lib. 6. Sed præmissis non obstantibus secundum ea quæ in themate recitantur,contrarium credo absque dubio fore de iure verius infrascriptis considerationibus.Primò considero , quòd in præiudicium patronorū
4 non dicitur vacare †beneficium,si institutus renunciauit sine eorū scīa & volūtate,ſm Inn.in c.fi.de renū.Pan.in c.signatū. in vlt.not.de pb.quātū ergo in p̄iudiciū Ioannis Ga qui & cō sortū,capella nō pōt dici vacasse p resignationē dicti Girardi.

¶ Secdò,considero ꝙ Petrus Caradi præsentatus per Ioannem
5 Caradi non erat cui posset p̄ferri dicta Capella,qa ex † forma fundationis requiritur ꝙ tpe præsentationis sit sacerdos. Ita probant illa verba,& aliū sacerdotem eligere.i. præsentare.c. 2.de iure patr.& sic tpe præsentationis exigitur quòd p̄sentatus sit sacerdos,qa generalitas adiecta verbo, debet verificari ſm tps verb.l in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa. l. ex facto.ff. de vul.& pup.vbi Bar.ipse aūt Petrus,vt præsupponit erat ętatis ann. 14.tantū ergo &c.Nec ob.si dicat,ꝙ de † consensu pa-
6 tronorum potest legatus pro vna vice instituere præsentatū
5 contra formam fundationis ſm Pan.& Cōteralios in c.cum accessissent.de cōsti.& ibi Fel.dicit se ita p̄suluisse Ferrariæ, qa (vt mihi dī) legatus nō d spēsauit,sed si dispensasset talis dispēsatio(vt puto) nō valeret,qa nō interuenit cōsensus cōpatronorū,prout necessariò deb interuenire ſm Imo. & Car. in cle. qa cōtingit in v.q.de relig.domi.Nec ob. si dicat ꝙ interuenerit cōsensus Ioannis Caradi vnius ex cōpatronis,quia nō suf-
7 ficit,sed requirit p̄sensus oīum.quia † in re cōi plurib.vt singulis,exigit consensus oīum, ita ꝙ non sufficit cōsensus maioris partis.reg.qd oēs.de reg.iu.iri 6.vbi glo.l.per fundum.ff.de serui rusti pdi.& quia in re cōi potior est conditio prohibentis.l.Sabinus ff.cōi diuid.& maximè si dissentiat ne locius vtatur re cōi ad vsum non destinatū,vt in casu nro.l parietē ff.de serui.vrb prædi.l.intantū.§ in cōe autē sepulchrū ff.de rerum diuis.tum quia legatus non potest disponere de iure patronatus laicorum in præiudiciū patronorū.c.dilectus.de offi.lega. c.cum dilectus.de iure patro.rinus ergo vī ꝙ dissentiente altero ex duob.compatronis possit in præiudiciū ipsius dissentientis derogare primæuæ fundationi testatoris,& cum istud ius derogandi non competat iure legationis,fundata est intē tio nostra,quòd legatus nō possit.nili doceat de potestate.De rogare enim vltimæ voluntati& fundationi testatoris est p̄tra ius,& soli Papæ conceditur de plenitudine potestatis secūdū gl.in d.cl.quia contingit in versi.apostolicæ,quāibi sequūtur Imol.& Card.

¶ Tertiò considero ꝙ dictus Petrus non erat idoneus alio respectu,quia penitus illiteratus,vt ponitur in facto. Illiterat⁹
8 † autem penitus est omnium incapax beneficiorum, intātum ꝙ Papa non potest cum eo dispensare,ſm Inn.in c. cū nostris. de concess.præbend.Felyn.in capit si quando.column.9.& seq. de rescri.& posito quòd Papa possit dispensare, si tamen non dispensauit collatio est ipso iure nulla,vt per Felyn.in c.quæ relata.de iureiu & in d.c.si quando.& in c.inquisitioni.de sen. excommu.ex illis bene & concludenter sequitur, quòd institutio de dicto Petro,facta per reueren do.legatum est mero iure nulla & inualida.Sequitur etiam quòd institutio exinde facta per prædictum dominum legatum de Petro de Arnis ad præsentationem dicti Ioannis ad dictam capellam tanquam vacantem per resignationem suprascripti Petri Carati,de iure virib.non subsistit,ꝙ iurib.rationib Primò,quia non vacabat per resignationem dicti Petri, ex quo nullum ius habebat in ea,sed vacabat vel per resignationē, vel per mortem dicti de Fanis.¶ Secundò,quia dictus Ioannes compatronus, per præsentationem factam de inhabili,& non ideo erat priuatus illa vice potestate p̄sentandi,& erat ius deuolutum ad alios compatronos secundū Host.& Pan.in c.cum vos. de off. ord. & in c cum autem. de iur.patr cum concordantib. quas omitto,quia istud est expediti iuris.cùm ergo ius p̄sentandi esset apud alios,non potuit do legatus sine cōsensu illorum instituere c.decernimus. 16.q.8.c.illud.de iur.pat & d. c. cum dilectus.eod.titu.vitio etiam personæ non caruit institutio & p̄
9 sentatio facta de dicto Petro de Arnis quia † mancus seu debilitatus. vno brachio , vt in facto narratur.capit. 1.& fin.de corp vitia.ca. p̄terea.de clerico ægrotante.¶ Et ista sufficerent ad victoriam Anglesij possessoris dato quòd titulum
10 suum aliter non iustificaret,quia sufficit † possessori repellere peten

re petentē perexceptionē iuris non ſui dato ꝙ de iure ipſius nullā fidē faciat,ſm Io.And.in c.mādatū.de reſcr.& Gemi.q̄ſ. 91.incip.præmitto ꝙ poſſeſſori.tñ demonſtrabo præſentatio nē & inſtitutionē dicti Angliſij fore canonicā,quia præſentatus fuit à patronis,ad quos(vt ſ.dixi)erat deuolutū totū ius p̄ſentandi pro illa vice,ſm Pan.in d.c.cū vos.& fuit inſtitutus à reuerendo domino vicario epiſcopi Carpentoratenſis, cui de iure ſpectat ius inſtituēdi prębentatos ad beneficia iuris patronatus ſuæ diœceſis.c.ex frequentib.de inſti.& etiam hēt ex poteſtate delegata per Reueren.do.Epiſcopū, ad quē ſpectat. d.c.ex frequentib.& c.cū vos.de offi.ordi. Nō obſtat dū dicit ꝙ fuit præſentatus ad dictā capellā tāquā vacantem per mortem deFanis,quod dicitur falſum,cūvacaret per reſignationē dicti de Fanis,quia reſpondetur ꝙ in præiudiciū cōpatronorum qui nō conſentiunt reſignationi,& qui poſtea præſentarūt dictū Angleſiū,nō dicitur vacare per reſignationem, vt ſ. deduxi in prima conſideratio.Non ob.etiam ſi dicatur ꝙ Angleſ.nō eſt ſacerdos,ꝓut ex fundatione requiritur, quia licet
11 non ſit†ſacerdos actu,eſt tñ habitu,cū ſit in ętate legitima,& velit ac poſſit infra annum promoueri ſe facere ad ſacerdotiū,& vbi ex fundatione,priuilegio,conſuetudine,vel ſtatuto eccleſia habet ordinē annexū,ſufficit ꝙ ꝯ.annū poſſit inſtitutus ad ordines requiſitos,ꝓmoueri,vt ī terminis nſis eſt caſus in c.2.de inſt.lib 6.Pan.ī c.dudum j.de ele,& in c.cū in cūctis. §.inferiora.eo.ti,Car.in c.nobis.§.cæterū.de iu.pa. Laus Deo.

¶ De prębendis.

RESP. LX. & de Trębend. I.

INFIRMARIVS Qui infirmarię renunciauit, vt obtineret eleemoſynariā,quā ſciebat eſſe in fauorē alterius,& ſi de facto collatā ad infirmariam renunciatā nullo iure redire poteſt,licet in acceptatione eleemoſynariæ proteſtatus fuerit ad infirmariā ſe habiturū regreſſum caſu quo eleemoſynariam obtinere non poſſet:nam proteſtatio in iis quæ dependent à iuris diſpoſitione proteſtanti non prodeſt.

SVMMARIVM.

1 *Infirmarius qui infirmariæ renunciauerit, vt obtineret eleemoſynariā quam ſciebat in fauorem alterius & ſibi de facto collatam,ad infirmariam renunciatam nullo iure redire poteſt.*
2 *Proteſtatio in iis quæ dependent à iuris diſpoſitione,non releuat proteſtantem.*

Reſpon,interpreta.

SIGRELVS habita notitia prouiſionis eleemoſynariæ in fauorem Barlaterij,ipſam eleemoſynariam de facto ſibi collatā illico abſque difficultate non dimiſit,indubitati iuris
1 eſt,quòd ad infirmariam†quam prius obtinebat, reuerti non poterit,vt eſt caſus in c.ſi beneficia.de præben.lib.6. Cum itaque proponatur Grilium habita notitia noluiſſe abſque lite dimittere,benè ſequitur quòd ad priora beneficia reuerti nō poterit,quia(ſi litem fecit)non diciturabſque difficultate,nec illico dimiſiſſe,vt per quam plura iura probāt Archi. Io. And. & Gemi.in d.c ſi beneficia.Nec eum excuſant proteſtationes in acceptatione eleemoſynariæ per ipſum factæ de habendo regreſſum ad ſuam infirmariam,quia tales proteſtationes recipiuntintellectum iuris,ſi omnidifficultate ſublata dimiſerit eleemoſynariam ſibi de facto collatam,cumproteſtatio in iis
2 †quę dependent à iuris diſpoſitione non releuat proteſtantē. c.cum M.Ferrarienſis.& ibi Pan.& alij.de conſti.& l.alimenta. & de neg.geſt.& contra ius commune proteſtatio non valet, ſecundum Pan.in c.præſentium.col.2.de teſti.facit tex.in l.nemo poteſt.de leg.1.bene verum eſt,ꝙ illa proteſtatio prodeſt quantum ad hoc,quòd ſi ſine difficultate dimiſiſſet eleemoſynariam,poſſet liberè reuerti,abſque noua collatione ad infirmariam,tanquam non videatur ſimpliciter reſignaſſe illā infirmariam.vt voluit Fed.de Senis in tract permutationum beneficiorum,in octaua quæſtione. Laus Deo.

¶ De conceſſ.præbend.

RESP. LXI. & de Conceſſ.præbend. I.

QVIA capitulū inferioris eccleſiæde iure cōmuni nullā poteſtatē habet conferendi beneficia,niſi ius iſtud ſibi competeret ex priuilegio,vel approbata conſuetudine cōprobari.Iv eritò dicendum eſt collationē factā Gaſpari cui Clemēs Bataglię reſignauit capellaniam de qua agitur per duos canonicos S.Agricolæ,de iure non valere, & Gaufredum potiorē eſſe.Ideo capellaniam ſecundum ea quæ proponuntur eidem adiudicandam fore.

SVMMARIVM.

1 Capitulū *inferioris eccleſię de iure cōi nullā habet poteſtatē cōferendi.*
2 *An collatio quæ communiter ad capitulum & prælatum ſpectat, mortuo,vel ſuſpenſo prelato ad capitulum pertineat. & vide nu. 3. & an abſens habeatur pro mortuo vide nu.4.*
5 *Ius capituli dicitur eſſe apud fugitiuos,non culpa propria,ſi maiorem faciant capituli partem.*
6 *Cōſenſus particularis nō ſufficit ad actū q collegialē ꝯſenſū deſiderat.*
7 *Ad accipiendam poſſeſſionem beneficij,per quam ius acquiritur requiritur ſpeciale mandatum.*
8 *Ratihabitio ſięda eſt eo tempore quo actus expediri pōt,aliàs eſt nulla.*
9 *Geſta à falſo procuratore tanquam nulla ratificari non poſſunt.*
10 *Capitulum non habet poteſtatem recipiendi reſignationes licet habeat poteſtatem conferendi.* Reſpon. interpreta.

VISO Et benè pro tenuitate ingenioli mei conſiderato præmiſſo themate,cognoui Gaufredū Iacobi habere potiora iura in Capellania de qua agitur, & ipſam capellaniam fore ſibi adiudicandam,& non Clementi Bataglię,neque Gaſparo,in cuius fauorem Bataglia reſignauit dictam capellaniā in manib.capituli ſancti Agricolæ.Demonſtrabo igitur collationem factam dicto Bataglię,fore nullā,& poſito quòd eſſet valida,oſtendam Gaufredum prеferendum eſſe.Nulla eſt collatio facta Bataglię per duos tantum canonicos.S.Agricolę capitulariter conuocatos ante portam dictæ eccleſiæ propter peſtem,quia facta per non habentes poteſtatē conferendi.&
1 iure cōi certiſſimum eſt ꝙ capitulū inferioris eccleſię nullam habet poteſtatē ꝓferendi,niſi ex conſuetudine,priuilegio,vel ſtatuto eccleſiæ à papa cōfirmato beneficiorū collatio ad ipſum ſpectaret.c.vni.§.vbi verò & ibi no.Gē.&alij,ne ſede vacli.6.Neceſſe eſt ergo,ꝙ capitulū prætendens habere facultatē ꝓferendi exhibeat priuilegia,vel fidē faciat de ꝓſuetudine legitima.Verū,vt in themate prеſupponitur,cum capitulū allegat priuilegiū Ioannis xxij.cuius tenor dicitur eſſe talis, hebdomadarię vero capellanię,& alia inferiora ipſius eccleſiæ officia ꝓferantur p ipſos decanū & capitulū abſque epiſco.videretur fortè dicēdū ꝙ vigente peſte in abſentia decani,& aliorū canonicorū potuerint illi duo canonici reꝓſentātes totum capl'm ꝓferre dictā capellaniā ipſi Bataglię, per tex.in d.c.vni. ī prī.vbi dr,ꝙſi collatio ſpectet cōiter ad capl'm & ꝓlatū,eo ca
2 ſu†ſolū capl'm mortuo ꝓlato,vl'ſuſpēſo poterit ꝓferre,ergo ēt ꝓferre poterit ꝓlato abſente,quia abſens q intereſſe nō poteſt pro mortuo hr.c.præſentata.& ibi no.p Pan.& alios. de teſti. ¶Sed his nō obſtantib.arbitror collationē fore nullā, tanquā factā à non habentib.poteſtatem ꝓferendi de iure cōi,vt dixi, nā capitulū S.Agricolæ nō habet poteſtatē ꝓferendi,non etiā habet ex priuilegio,ſ.nominato.quia priuilegiū nullā tribuit facultatē ſoli capitulo,ſed decano,& capitulo cōiter ꝓpopulam,& q̄ ꝓcurſum copulatorū ſimiliter regrit.l.ſi hīdi plures. ff.de ꝓdi.inſt.& q̄ copulat æqualiter.l.ſi qs Titio.ff.de vſufr.accre.l.teos §.cū in tabulis ff.de duob.reis.cū ſuis ꝓcor.& ꝙ virtute huius priuilegij collatio dicat ſpectare cōiter ad decanū & capitulū,firmant Hoſt.Io.And.Pan.& alij in c. poſtulaſtis. p illū tex.de cōceſ.pręb.& Fed.de ſen.ꝓſi.1.per totum.& per Iaſ. in l.ſi pater.la j.ff.de vul.& pup.Nec ob.ꝙ ſolum capitulū mortuo,vel ſuſpenſo decano potuiſſet ꝓferre beneficia ſpectantia
3 ad collationē ipſius capituli & decani cōiter,nō tñ abſente† ꝓlato poterit ſibi vendicare ius ꝓferendi inſolidū.vt ꝓbatur in d.c.vnic.§.ſi.dr ibi,ꝙ epiſcopus habens ꝓferre beneficiū cū cōſilio alterius,ſi ille ſit abſens nō poterit cōferre,niſi ꝓſter ꝙ abſens non ſit reuerſurus intra tpa data ad offerendū,nā tūc poterit liberè ꝓferre nō expectato abſente,qa in expectādo poſſet vacanti beneficio periculū imminere,ergo ſi is ad quē ſpectat collatio inſolidū,licet habeat ſpectare ꝓſiliū alterius non poſſit ꝓferre nō expectato ꝓſultore per tēpus legitimū,multo minus poterit capitulū nō expectato decano,ad quem ſimul collatio pertinet.Reſtat ergo dicendū,ꝙ il i duo canonici ſoli non poterūt illico poſt vacationē ꝓferre hanc capellaniā,cū ī expectādo nullū immineret periculū vacanti beneficio, & cū nō ꝓſtaret decanū poſſe in debito tpe ſibi à lege ꝓceſſo ad ꝓ-
4 rendū reuerti.Nō ob.ꝙ abſens ꝓ† mortuo reputet.d.c.ꝓſenta ta.qa verū ē,qñ ꝓſtat ꝙ nō pōt reuerti, & intereſſe actui celebrādo in termino ſtatuto.Ita ꝓcedit ille tex.ſecus ſi ſit poſſibile in termino adeſſe.d.c.vnic.§. fin.& ꝙ in propoſito abſentia non equiparet morti,vel ſuſpenſioni firmant exꝓſsè Gemi. & Phil.Franc.in d.§.ſi.& poſſem ex infinitis ſimilib.cōprobare,q̄ omitto,poſtquā in terminis queſtionis noſtræ habetur clara deciſio in illo tex.quē Gem.col.fin.& alij ponderant.Secūdò reſpondeo,ꝙ apud illos duos canonicos reſidentes tempore peſtis abſente decano,& maiore parte canonicorum,non remanſit poteſtas ꝓuocandi,neque auctoritas capituli congregandi,ſed poteſtas conuocādi. c.& cōferendi fuit, & erat pe-

nes maiorē partē canonicorum, qfugerūt pp pestē. ſm Inn. in
5 c. j. de no. op. nun. vbi ꝯcludit, ꝙ ſi fugitiui † a. ꝺſq; culpa ꝓpria
faciant maiorē ptē capituli, apud eos dr̄ eē ius ipſius capituli,
ſequit Bal. ī auth. decernimus. in fi. C. de ſac. ſan. ec. Io. Bapt. in
trac. de epo in ij. parte primi lj. & Im. in l. ſiquis filio. §. ſiq; plu-
res. aliàs est l. ſi qs plures ff. de le. j. Fel. in c. cū oēs. co. xiij. de ꝯſt.
& idem ego firmaui in tractatu meo de peste. priu. viij. primę
particulæ. ij. partis prin. vnde posito ꝙ essemus in casu in quo
capitulū posset ꝯferre abſq; decano, tñ qa ad illos duos cano-
nicos nō erat ius capituli, bñ sequit ꝙ collatio ab eis facta, est
mero iure nulla, vt dicit Im. in d. §. si quis plures. ff. de le. j. nec
ratificatio p̄cētoris, & alterius canonici absentium hēt cōua
lidare dictā collationē, tū quia facta fuit ralis ratificatio nō ca
6 pitulr, & ꝯsensus particularis nō sufficit ad †actū, qui collegia
liter debet expedirı. c. in genesi. de elec. tū qa si facta fuisset ra-
lis ratificatio collegialiter, à maiori parte capituli tñ non cō
ualidaret collationē vt ex tūc, sed vt ex nūc, ſm Pan. in c. audi-
tis. & in ca. quod sicut ſ. sup eo. post gl. de ele. iō non ꝓiudica-
ret collationi prius facte d. Gaufredi c. duob. de resc. li. vi. reg,
qui prior. de re. iu. li. vj. cum sim. Sed posito ꝙ apud illos duos
residentes fuisset ius capituli, & ꝯferre potuisset, nihilominus
adhuc adiudicādum esset beneficium do. Gaufredo, tāquam
habenti potiora iura. Nam collatio facta d. Gaufr. per reuer.
do. legatum eadem die qua fuit facta collatio per ordinariū
dicto Bataglię absenti ꝓualet propter concedentis maiorem
ꝓrogatiuam, vt est casus in c. si à sede. de præb. li. vj. Nec obſ. si
dicatur, ꝙ prius fuit apprehensa possessio per procuratorem
dicti Bataglię, quo casu collatio ordinarij propter ꝯmodum
possessionis ꝓfertur, collationi ipſius legati vt dicitur in d. c. si
à sede. in j. vers. quia respondeo dupl'r. Primo ꝙ illud verum
est si is q̄ prius acceptauit possessionē. et prius acceptauerit
collationem ibi factam, aliàs qui prius collationē suam acce
ptauit, ꝓferendus est habenti ab ordinario et si prouisus ab
ordinario prius fuerit adeptus possessionē. vt signanter deter
minat Fel. in cap. capitulum sanctę crucis. eo. xv. ver. de duab.
colla. de resc. Ex narratione facti mihi proponit ꝙ Gaufred⁹
acceptauit collationē sibi factam à d. legato, anteq̄ Bataglia ac
ceptauerit collationē sibi absenti factam ꝓ illos duos canoni-
cos, ergo &c. Sedò rñdeo, ꝙ Gaufredus etiā prius fuit adept⁹
possessionē. Nec obit. si dicat ꝙ Bataglia prius ꝓ procuratorē
suū accepit possessionem dicti beneficij, quia mihi ꝓsupponit
ꝙ nō cōstat de aliquo mādato, de quo tñ ꝯstare necesse est qa
7 ad accipiēdā possessionē bñficij † requirit ſpeciale mādatū ſm
gl. & Gem. in c. ſi tibi absenti. de ꝓb. libr. vj. Et l cęt Rot. deci.
ccxc. inci. ad reci. ſub rub. de ꝓc. & Phil. Fran. in d. c. ſi tibi absen
ti. restringant gl. predictam, vt procedat quantū ad recipien-
dam possessionē ꝓ quā acquirit ius in beneficio, & sic quantū
ad adipiscendā possessionē iuris: secus quantū ad adipiscendā
possessionem corporalē, q̄ est facti, qa illa pōt accipi per quē-
libet amicum, & negotiorum gestorē, tamē nihil facit ꝯ Gau
fredum. quia in casu nr̄o agit̄ de adipiscēda possessione bene
ficij ꝓ quā acquirit̄ ius in beneficio ipſi Bataglię, qui ante ade
ptā possessionem ꝓ nō legitimum procuratorē, nondū acce-
ptauerat collationē sibi facta. Sedò qa regrı ꝙ is cuius noīe
fuit apprehensa possessio ꝓ non habente mandatum, ratifi-
cet apprehēsionē re integra, id est antequā alius legitimè adi
piscatur ſm Phili. Franc in d. ca. ſi tibi absenti. & etiam voluit
8 Rota deci. ccxc. nam ratihabitio † debet fieri eo tpe quo actus
expediri potest. l. bon ff. rem ratam hab & plura ad hoc addu
xit Deci. conſ. 247. in cā mag. Baronis. in ij. parte. Tertiò deci.
Rotæ potest procedere qñ quis apprehēdit possessionē noīe
alterius, tāquam amicus ēt non habens mādatū. Secus ddm
est si quis tanquā falsus procurator fuerit missus in posſessio-
9 nem, quia non vr̄ ꝙ gesta ab eo possint † ratificari, maximè in
ꝓiudicium Gaufredi, vt scribit Fel. in c. ex parte. de resc. &
in c. cām. el j. de iudi. & Bal. in l. falsus co. j. & seq. C. de fur. ſu-
per hac tamen vltima resp̄sione nō facio magnā vim pp ea
quæ scribunt Card. Pan & Fel. in ca. nonnulli. § sunt & alij. de
resc & Ias. in l. licet. C. de procu. Stāte igitur præmissa ꝯclusio
ne ꝙ collatio facta Bataglię sit nulla, vel saltem nō habeat im
pedire effectum collationis factæ do. Gaufredo, sequitur co-
rolariè ꝙ collatio facta Gaspardo per Capitulum de hoc bñ-
ficio tanquā vacanti ob resignationē Bataglię nihil valeat. c.
suſceptum. de resc. lib. vj. falsum enim est ꝙ vacet ꝓ resignatio
nem Bataglię, vt patet ex p̄missis, & eo maximè quia resigna
10 tio facta ꝓ supponitur in manib. capituli quod nō hēt † ptātē
recipiendi resignationes, licet haberet ptātem conferendi, ſm
Panor post Inn. in c. accepta. in c. fi. de rest spol. & Inn. in c. qd
in dubiis. de renun. & etiam quia capitulum ab q; decano cō
ferre non potuit illud beneficium d. Gaspardo, vt patet ea ijs
quę s. abundè dixi. Laus Deo.

¶ De Depoſito.

RESP. LXII. & de Depoſit. I.

QVONIAM Ex contractib. initis inter Lancellotū & prælatum, ac capitulum S. Antonini manifestè cōstat eū dem prælatum cū consensu totius capituli, ac nomine ipſius ecclesiæ realiter & in pecunia numerata à supradicto Lancellotо libras lxxx. recepisse in emptione quorundam prędiorū exponendas ad vsum cuiusdam præbendæ: ideo indubitati iu ris est ex huiusmodi contractib. ecclesiam teneri, & si dictę pe cunię per eundem Lancellotum non probentur in vtilitatem ecclesię versæ, quia singulare est in mutuo, ergo in cæteris est ius cōmune, & maximè cū fuerint confecti ꝓctus inuestitu-ræ, & depositiones seu commode per ipſos do. Prepositū & ca nonicos capitulātes nomine & vice dictæ ecclesię animo de liberato, pluries cōicato ꝯsilio pro bono & vtilitate ipſi⁹ eccle się, prout legitur in instrumento. & eo magis qa de fructib. ec clesię do. Fran. Mondani prębendario satisfieri potest, nā eo casu eriā in mutuo, non cogitur mutuans probare mutuum in vtilitatem ecclesię versum esse, ecus si de distractione bo-no, immob. & prędioſorum ecclesiæ ageretur. Qui prępositus & canonici latis ex die interpellati sunt, & ideo morosi. Nec iniquum est prępositum & canonicos modernos. qui nullas pecunias receperunt, ad huiusmodi restitutionē teneri. quia nullo iure collegiū mutatū dici pōt per mortē prędicti & cano nicorū in cuius vices alij suffecti sunt. Quare respōdi moder-nos capitulares. & prępositum de fructib cōmunib. ipſius ec-clesię teneri dictam pecuniarum summam do Fran. præben-dario restituere. Quēadmodū n. tutor si ex pupillari pecunia prędia non emerit, ad interesse & legitimas vsuras tenetur, ita etiam prędictus qui ecclesię pecunias in emptione fundorū nō cōuertit, eidē ecclesię ad vsuras & interesse tenetur, cū minor, ecclesia, & pupillus de iure equiparentur quare moderni ꝓpo situs & canonici ad huiusmodi interesse & vsuras nomine ec clesię agere ac experiri poterunt. contra bona tunc domino-rum prępositi, & canonicorum, si quę sint.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia tenetur ex contractibus per prælatum cum consensu totius ca pituli nomine ipſius ecclesiæ celebratis.*
2 *Ciuitas indiſtinctè obligatur ex mutuo à ciuitate seu conſ. accepto.*
3 *Mutuans pecunias ecclesiæ quando teneatur probare pecunias versas fuisse in vtilitatem ecclesiæ.*
4 *Prælatus habet liberam adminiſt. fructuum & eos distrahere potest.*
5 *Depositū penes eccleſiā factum dicitur. ſi fiat pręsentib. prælato & ca.*
6 *Monitio an ſit necessaria ad constituendum quem in mora.*
7 *Collegiū mutatū non dicitur per ſubrogationem mode. cano. & prælati.*
8 *Prælatus in acquirendo potest deteriorem conditionem ecclesiæ facere aliorum administratorum exemplo, licet ad interesse teneatur.*
9 *Prælatus & canonici ſancti Antonini tenentur ad vſuras legitimas & interesse. d. Fran. Mondani, eo quia non collocarunt eius pecunias in empt. prędi. & ibi vide de tutore & cæteris adminiſt. & nu. 11.*
10 *Ecclesia minor, & pupillus æquiparantur.*

Reſpon. interpreta.

IN causa d. Fran. Mondani. ꝯ dominū prępositum & canoni cos ac capitulū ſancti Antonini, pro fundamento præſup-pono, ꝙ pecuniæ de qb. in inſtrumento inuestiturę depositæ & commendatæ fuerunt præpoſito & canonicis ibi. nomina-tis, & sic capitulo nomine ipſius ecclesiæ, si benè & accuratè notentur verba ipſius inſtrumenti. Nam in princ dicitur, con uocato & congregato capitulo dictę ecclesiæ, de mandato do mini præpoſiti, &c. in quo interfuerunt præpoſitus & tales ca nonici, &c. dicentes & proteſtantes quòd sunt & repræſen-tant totum capitulum ipſius ecclesiæ, &c. citatis aliis canoni cis ad cameras per hoſtiarium, &c. viſis prius per eos & diligē ter inſpectis, conſideratis. & examinatis expōne, & trib. tracta trib. factis per & inter ipſos dños præpoſitum. & canonicos, & capl'm, de quib. trib. inſtris &c. pro bono & euidenti vtilitate ip ſius ecclesiæ, &c. ſpontè & ex certa ſcientia, noīe & vice ipſius ecclesiæ & capituli inuestiuerunt &c. Lancellotum &c. cum pacto quòd ipſe Lancellotus teneatur & debeat ac obligatus sit, & ita ſolenniter promiſit eisdē dominis dicto nomine præ ſentib. ſtipulātib. & recipientib. exbursare dep enti libras lxxx. cā emendi tot terras, & ꝓprietates, q̄ perpetuis tēporib. sint & esse debeant ipſius ꝓbendæ &c. Circa finem verò ipſius inſtru menti dr̄, & inſuper ipſi dñi præpoſitus, canonici, & capitu-lum prędictum dictorum nomine, ſpontè & ex certa ſcientia

fuerunt

fuerint ꝓfeſſi manifeſtè habuiſſe & recepiſſe à ſupraſcripto Lā ciloto dictas libras octoginta,quas ibidē habuerunt re vera ī pecunia numerata auri & argenti conuertendas modo &forma,ac,ſm ea prout in d.inſtr.inueſtituræ,&c.Ex quib.verbis ſi mul iunctis & diligenter ponderatis clarè apparet ꝯctus huiuſmodi factos fuiſſe per prælatū cū conſenſu totius capituli
1 nomine ipſius eccleſiæ,quo fit vt eccleſia†ipſa teneat ex ipſis ꝯctib.iuxta no.in c.j.depo.& in c.qđ quibuſdam. de fideiuſ.& vtrobique ꝑ Pan.& alios.Idē in ſimili notatur ēt per legiſtas ī l.ciuitas.ff.ſi cert.pe.& ibi latè per Iaſ.adde inquantū Bart.ibi dicit ꝙ ſi ciuitas ſeu ꝓſiliū qđ totā ciuitatē repræſentat, ꝯhat
2 mutuū,tunc†ciuitas indiſtinctè obligatur ex mutuo, vbi latè per eos,& tanto magis cū facti fuerunt ꝯctus inueſtituræ, & depoſitiones,ſeu cōmendæ per ipſos dominos præpoſitum& canonicōs capitulantes nomine & vice dictę eccleſiæ,animo deliberato pluries cōmunicato ꝓſilio,videlicet trib. tractatib. præcedentib.ac pro bono & euidenti vtilitate ipſius eccleſię, vt apertiſſimè & expreſſē dicitur in ipſo inſtrumento, quo fit vt nō fuerit,nec ſit neceſſe dño Franciſco ꝓbare dictas pecunias verſas fuiſſe in vtilitatē eccleſiæ,vt dicit Pan.in d.c. 1.de po.q dicit ꝙ in caſu d.c. 1.fuit neceſſe ꝓbare verſum, qa pecunia nō fuit cōmendata eccleſiæ,ſed particulari de eccleſia,ſecus dē à ꝯrio ſenſu ſi fuiſſet cōmendata eccleſiæ,nā tunc commendata & depoſitapenes eccleſiā cū facti fuerint ꝯctus cū ꝑlato capitulo,q repræſentant eccleſiā.c.requiſiſti,de teſta. iuncto.c.ſcire.7.q.1.in gl.in d.c. 1.depo.in fi.¶ Præterea eſt ſpeciale id in mutuo,vt ꝓbē verſum in vtilitatem eccleſiæ,non aūt
3 in aliis ꝯctib.ēt ꝙ fuerit gratia ꝓcedentis tantū,ſm Inn.in d.c. 1.depoſ.qui licet primo dixerit ꝯriū,tū vt & ibidē refert Pan. poſtmodum dixit quòd eſt ſpecialein mutuo,in aliisverò ꝯctibus initis cum eccleſia,non eſt neceſſe ꝓbareverſum,qa nō reperitur iure cautū,niſi in mutuo.auth.hoc ius porrectum. C. de ſac.ſan.eccle.Si ergo vendo eccleſiæ vel emo ab ea vel commodatū cōcedo,potero agere ꝯ eccleſiā,licet nō probē verſum in vtilitatē ipſius,& eſt notab.dictū,&quotidie allegatur ſm Pan.ibi,q aſſignat rationem ſpecialitatis eſſe in mutuo,qa prælati ſunt prōpti ad recipiēdū mutuum,& feneratores prōptiores ad mutuandum,vnde ſi indifferenter teneretur eccleſia,tunc de facilibona eccleſiæ alienarētur,fuit ergo his caſib. obuiatum.Quinimo ſubdit ibidē Pan or.ꝙ immo ibidem idē Inn.ſm vnā opin.elegātiſſimè hoc dictū ſuum videtur reſtringere,dicens ꝙ cōmuniter in mutuo eſt neceſſe probare verſum,quādo pro ſatisfactione oportet peruenire ad diſtractionem rerū immobilium,quaſi ſecus ſit ſi poſſet ſatisfacere de fructib.x.q.3.c.ea n.§.hoc ius porrectū.in verſic. is creditor.qđ dictū dixit ibidē Pan.eſſe ſingulare.pro quo aſſignat etiā ratio
4 nem.quia†prælatus habet liberā adminiſtrationē fructuū, vt in c.cū nobis.de elec.& in c.is cui eo.ti.lib.6.Vnde quēadmodū pōt fructus diſtrahere de nouo ꝯhendo,ita dēt poſſe diſtrahere ꝓ ꝯctib.initis.Itē qa in fructib.agitur de præiudicio ipſi' quia ex eis viuere debet,de qua materia ſatius ēt per eundem Pan.in d.c.qđ quibuſdā.de fideiu.& per Ale.& Iaſ.latè ac alios legiſtas.in d.l.ciuitas.ff.ſi cer.pet.& latè etiam per Card.Flo.in cōſi.71.in pe.col.in ver.quantum principale quæſitum, & in cōſi.90.ī fi.& Cald.in cōſi.95.inci. Ab.in fi.qui omnino videatur.nunc aūt eſt cōſ.4.ſub ti.de locato,& latius ac plenius omnib.aliis per Ioan de Imo.in d.c. 1.depo.vbi latè examinat hāc materiam poſt Ant.de But.& Flo.ibi,in quib. verbis habet,&
5 *Note* *ſoiter* per præfatos doct concluditur,quòd ſi præſente prælato&capitulo fiat depoſitum,dicitur factū†penes eccleſiam,& obligatur eccleſia ad reſtitutionē,nec eſt neceſſe ꝙ per depoſitiones probet verſum in vtilitatem eccleſię,&tanto magis cū de fructib.poſſit ſatisfieri creditori,vt in caſu noſtro,cum caipſum habeat bona cōmunia,& fructus cōmunes,ex quib.poteſt ſatisfieri prædicto d.Franciſco præbendario,& ſic non eſt neceſſe ꝙ deueniat ad diſtractionem bonorū immobiliū,nec pretioſorū,quo caſu neceſſe eſſet probare verſum in vtilitatē eccleſiæ,vt dicit etiā Car.in d.cōſi.90.in fi.¶ Nec dicat ꝙ prædicti dñi præpoſitus& canonici tam mortui,q̄ ꝑſentes nō fuerunt in mora ſeu negligētia,cū nunquā interpellati fuerint ſuper empt.dictorum prædiorū,iuxta ea quæ habētur in l.id qđ pauperib.C.de epiſ.& cle.& per Are.in conſi.94.& per Card. Zaba.in conſi.55.& Fel.in ca.ſi autem. verſ. negligentia.extra de reſcript. Quia reſpondetur,quòd predicta procedant, & ſint vera diſtinguendo tamen,ſecundum pulchrā diſtinctionem quam ponit Bald.in auth.hoc amplius.in 2.col.verſ.quæritur vtrum monitio.C.de fideicō.vbi dixit,quòd ſi quæritur,
6 an ad conſtituendum quem in mora †requiratur monitio, diſtinguendum eſt,quia vbi eſt dies,non requiritur monitio, ſi vero non eſt dies,& tunc aut qs punitur ꝓpter factū,& idem. ſ.ꝙ non requirit monitio,aut ꝓpter negligētiā,vt eſſet in caſu noſtro,& tunc requirit monitio,ſm Inno.in c.extirpandæ de præb.& no.Arch.in c.pp.xviij.diſtinc.ꝑ dicta tñ limitauit & dixit Bal.ibi eſſe vera,niſi in iis q̄ debent eccleſiis, qa tunc ꝙdē mora irregularis,vt ff.de leg.2.l.Titia Seio §.vſuras. quo caſu benè eſſet neceſſe ꝓbare verſum in vtilitatē eccleſiæ, vt dicit ēt Car.in d.ꝓſi.98.in fi.Nec dicatur, ꝙ cū ꝓpoſitus & canonici, q habuerunt & receperūt ipſas pecunias mortui ſint, vī vniquū modernos ꝓpoſitū & canonicos teneri ad huiuſmodi reſtitutionē,qa rndet ꝙ nulla ſubeſt iniquitas,cū nō ipſi ſed eccleſia teneat ad huiuſmodi reſtitutionē,&de eius fructib.fieri debet ipſa reſtitutio,vt ſ.dictū fuit.nec illi q receperunt eo ꝙ ſint demortui habent in ꝓſideratione,cū idē ſit collegiū,qđ ī præſentiarū eſt,& illud qđ tūc tpis erat.nā p mortē illorū prælati & canonicorū,&p ſubrogationē aliorū modernorū non
7 dicet†muratū collegiū.l.ꝓponebatur.& ibi Bal.in 2.no. ff. de iud.q alle.Dyn.ad hoc in l.ſi ita.§.ſi domus.ff.de le.j. Non etiā obſtat ſi dicat,ꝙ delictū prælati non nocet eccleſiæ,iuxta ea q̄ habent per glo.& doc.in c.j.de dolo & ꝓtu.qa rndet, ꝙ immo
8 ēt ſolus†prælatus in acquirēdis pt deteriorē eccleſię cōditionē facere,nec in hoc exigitur aliqua ſolennitas, qa nō agitur de alienādo,vt firmat Pan.in d.c.1.de do.& ꝓtu.verſ.& generaliter,cū q̄ritur.ꝓ quo alle c.cū dilectus.iūcta gl.de ꝓſuc.c. qm. de decim.s.& qđ no.Inn.in c.2.de don.& gl.xvj q.6.c. fi.in fi. multò forti° præiudicat factū ꝑlati & capituli ī caſu noſtro,ſm Pan in d.c j.de do.& contu.ſubdens ꝙ nō eſt mirū, ſi hoc caſu.ſ.qū agit de nō acquirendo,ꝙ per factū iſtorū. ſ.prælati & capituli pręiudicet eccleſiæ,qa idē eſt in factis aliorū adminiſtratorū,puta tuto.& cur.l.quicquid.C arb.tutel alle. etiā bonū tex.iuncta gl.in c.2.xij.q.4.ꝓ quę iura dicit ſe putare quòd ſi ſolus pręlatus fuit ī culpa,ēt nō acquirēdo,tenet eccleſię de ſuo ad intereſſe,ſicut dicit in tut.& cur.p iura prædicta.Reſtituant igit & ſoluant moderni dñi capitulares de fructib.cōib. ipſius eccleſiæ do.Fran.præbēdario ſeu capellano , & poſtmodū agant ipſi ad recuperationē ipſarū pecuniarū &ad intereſſe nomine eccleſiæ ꝯ bona tūc dominorū præpoſiti & canonicorū,ſi volunt,ſi minus,agant ipſi,quia de eorū commodo &
9 incommodo burſali tractat.†Circa aliud autē de quo dubitatur.ſ.vtrū prædicti dñi præpoſitus & canonici S. Antonini teneantur ad intereſſe,& ſoluere legitimas vſuras prædicto do. Fran.ex quo non expenderūt pecunias prædictas.ſ.libras. 80. in emp.prædiorū,quæ eſſent præbendę prædictæ ſeu capellæ. Quòd teneant decidit pulchrè,& in terminis Pan.in c cōque ſtuis in fi.in verſ. 12. caſus eſt.de vſur. vbi dicit ꝙ ipſa ratione adminiſtrationis,tenebat quis collocare pecuniā in emp.prę. vt tutor,ſi eā non collocet pecunias pupilli tenet ad vſuras.l. tutor qui repertoriū.§.ſi poſt depoſitionē.& §.deponi.ff.de admi.tut.vbi Bar.alleg.ad hoc ēt glo.no.in §.mixta. alias eſt §. ex maleficiis.ver.in iudicium.inſt.de act.quā Iaſ. dixit ibidē perpetuò tenendā cordi,& eſſe ſingularē,quę dicit ꝙ ſicut fauore minoris mora ꝯhitur,vt ipſa abſque vlla interpellatione cōmittatur,vt eſt tex.in l.in mino.C in qb.cau.reſt.in inte.nō eſt neceſſ.& ad hoc dic eſſe tex.no.in l.Titia Seio.§.vſuras.ff.ꝙ le. 2.ꝙ idē eſt in eccleſia & aliis venerabilib.locis.&ſic ꝓſequēter illa gl.extēdit ſingulariter illā.l.in minorū.loquentē tm̄ in minore,vt habeat locū in eccleſia quā gl.etiā reputat ibi ad hoc valde no.Nic.de Neap.in xvij.q.eandē ēt ſententiā in eccleſia tenuit Lu.Ro.alle.illā gl.quā dicit eſſe valde ſing.in l.ſi ex legati cā.ff.deverb.obli.ꝓ qua gl.dicit Iaſ.vbi ſ.bene facere,quia minor & eccleſia æquiparantur,vt eſt gl.not.in l.reſpub. verſ.ſalēt,& ibi Bar.& alij.C ex quib.cau.ma.& dicit de hoc eſſe tex. expreſſum.& no.in c.auditis.in fi.extra de in integ.reſt.& ibi gl. no.in verſ.eccleſia fungatur iure mino.& in c.ſimiliter. xvj q. j.immo dixit plus ibidē Iaſ. ꝙ eccleſia nedū æquiparat minoti tm̄,ſed pupillo,ſm Io.Fa. Ang. Are.ibi pro quo dicit,ꝙ alleg. gl & nō bene.in l.ſi vt proponis.in gl.nō negabit.C.de rei vendi.quæ non loquit in pupillo,ſed in minore ſimpliciter. ipſe autē Iaſ.alle.pro hoc gl.not.et expreſſam in l.liber.in verſ. adminiſtrauerit.C.de exc.tu.q̄ expreſsè dixit ꝙ eccleſia loco pupilli eſt et gl.in d.l. reſpub.in ver.ſolet.ad fi.C.ex quib.cau. maio.et pro hoc ego alle.tex.expreſſum in l.orphanotrophos.in
10 prin.C.de epiſ.et cle.Cum ergo eccleſia æquiparetur† pupillo et minori,vt ex prædictis apparet,ex hoc ego infero et adduco gl.prædictā in verſ.in iudiciū.in d.§ mixta.inſt.de actio. ꝓ deci.Panor.in d.c.ꝙqueſtus.de vſur.et Bart.in d.l. tutor qui repertoriū.in §.ſi poſt depoſitionē.iuncto §.ſi deponi.ff. de admi.tu.de quib.§.qui voluerunt in effectu, ꝙ ſicut†tutor, qui
11 fuit negligens in emendo prædia ex pecunia pupilli depoſita, tenetur ad vſuras,quātum ex fructib.percipi potuiſſet,ex prædiis emptis,ita et prælatus negligēs ex pecunia eccleſię depoſita tenetur ad vſuras & intereſſe, vt ſuprà dictum fuit. Nam dicit illa gl.iūcto tex.ibi.ꝙ ſi debitor eccleſiæ fuit in mora ſol-

uendi legata ecclesię, currunt vsuræ, & fructus debẽtur ex mora, etiã re ipsa. i. sine interpellatione, quã morã dicit committi ad instar minorum, quibus legata debentur, vt in d. l. in minorum. in qui. cau. in integ. resti. non est necess. Laus Deo.

De Donationibus.

RESP. LXIII. & de Donat. I.

IACOBVS In lecto languens capellam titulo diui Iacobi construi ordinauit, cui pro dote donauit nomen debitoris ac florenos sexcentos, libros, vestes, & tapeta sua cum onere vnius missæ magnæ illic quotidie decantandę. Paulo post Titio interroganti, an vellet donationem irritã esse, si non adesset dominus Dalon, & an eam vellet reducere ad florenos mille. respondit, ita benè. Deinde capellę diui Iacobi construendæ ꝑ vna parua missa quotidie celebranda donauit libros, vestes, tapeta sua, & partem nominis dicti debitoris. Dubitabat, an à prima donatione discessum fuerit. Respõdi donationem ecclesia factam retractari non posse, etiam ꝙ ab aliquo acceptata non fuerit, cum Deo facta censeatur, præsertim cum Iacobus iurauerit nunquam se aduersus donationẽ quidpiã facturum. Sed nec ab ea discedere voluisse puto, nam cum Titij interrogatio ob repugnantiam nihil ponat, sequitur vt maximè languentis responsio nihil disponat. Per secundam autẽ donationem, si eidem capella facta proponatur, non potest videri à prima recessum, sed id queri potest, an idem redonatũ bis debeatur. Si verò alteri capellæ facta dicatur, quòd vix credidero, catenus primę ademptum erit, quatenus datum fuit secundę. Et quia ambas constat esse re coniunctas, cõcursu faciunt sibi partes.

SVMMARIVM.

1 *Donatio perfecta, in aliquo mutari vel retractari non potest. antequã autem sit acceptata, põt reuocari & mutari. 2. quod limita. n. 5. & 6.*
3 *Bona vbi plurib. donãt. ille ꝑfertur cui bona ipsa prius tradita fuerũt.*
4 *Omissio insinuationis an vitiet donationem ad pias causas. & nu. 10.*
7 *Donatio facta à constituto in extremis censetur donatio inter vivos, ni si sit facta mentio mortis.*
8 *Donator quando donauit certam rem ecclesiæ, tunc donatio facta ad pias causas valet, etiam quòd nullus sit præsens, qui acceptet,*
9 *Qua bis donata reperiuntur, an bis debeantur.*
11 *Iuramentum suppleat defectum insinuationis.*

Respon. interpreta.

PRIMA Dubitatio habet quatuor capita. primum, an valeat constitutio prima dotis & non secunda. Secundum, an valeat secunda & non prima. Tertium, an vtraque. Quartũ, an neutra. Et in stricta disputatione posset vnumquodque in dubium reuocari, sed quia veritas à me quritur, & non disputãdi modus, prępositis dubitandi rationib. hinc inde, breue subiũciã cõclusionem. Videtur quòd prima prævaleat, qa perfecta
1 †donatio in aliquo mutari vel retractari nõ põt. l. perfecta. C. de dona. quæ sub mo. d. Iacob. donauit bona descripta in prima erectione capellanię perpetuę pro dote dictę capellę, ergo ipsam donationem non potuit reuocare, nec alterare. Nã quę à principio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis. l. sicut. C. de act & obli. & maximè stante iuramento de non ãueniendo in totum vel in parte, quod iuramentum semper seruandum nisi vergat in dispendium salutis ęternę. c. si verò. c. quemadmodum. cap. cum contingat. de iureiur. Quod prę-
2 ualeat secunda facit. Primò quia donatio †antequã sit accepta põt reuocari et mutari. l. absenti. ff. de dona. l. qui absenti. ff. de acq. poss. etiã ũ sit donatio ad pias causas, quia nihil valet antequam fuerit acceptata fm gl. et doc. in l. illud. C. de sacrosan. ecc. Scdo facit, qa fundator seu erector capellanię paulo post ea reuocauit ad interrogationem d. Titij dicentis, nõne vultis expectare d. Dalon? et nõne vultis ꝙ fundatio ꝑ vos facta nihil valeat, nisi adsit. d. Dalon? et ẽt nõ vultis, ꝙ fundatio sit solũ de mille florenis? Respondit ouy bien. nã ad interrogationẽ alterius legatũ et donatio fieri possunt, dato ꝙ donans solũ respõdeat, ouy. l. Philo §. propositũ. ff. de leg. 3. Bart. et alij in l. i §. si quis ita. ff. de verb. ob. sicut ergo valeret donatio capellanię facta ad interrogationẽ. d. Titij, pari modo debet valere reuocatio & limitatio, qa omnis res per eadem causas dissoluitur, per quas etiam nascitur. c. j. de regu. iu. in antiquis. Nec ob. ꝙ donatio perfecta reuocari non possit, qa verũ est, postquã est perfecta, sed in isto casu psupponitur, quòd paulo post, & sic incontinenti reuocauit. Quę aũt incontinenti fiũt, cẽsentur inesse actui. l. lecta. ff. si cer. pet. & sic vt reuocata donatio & dotis ꝓstitutio antequã haberet pro ꝑfecta, quo casu à donatione licitum fuit discedere. l. contractus. C. de fid. istr.
3 Tertiò, vt ꝙ hęc scda ꝑualeat, qa qñ eadẽ bona plur. b. †donãtur, (vt in casu nostro) ille ꝑfertur, cui bona ipsa prius tradita fuerũt. l. quoties. C. de rei vendi. l. siue aũt. §. si duob. ff de publi. in casu isto capitulum prius acceptauit secundã fundationẽ, & fundator in fauorem huius secundę, prius vt ceſſisse iura sua ecclesiæ, ergo &c. Quartò, quia prima donatio fuit facta ab ipso fundatore tũc infirmo, quo casu talis donatio põt reuocari. donatio enim facta ab ĩmo, ex causa mortis facta cẽsetur, fm Ant. in c. 2. pillũ tex. de ꝑsuet. & idẽ tenet Io. And. in c. de his. de sepul. pillũ tex. seqt Alex consi. 81. viso ĩstrumẽto. li j. Quintò facit tex. in l. libertis quos. in prin. ff. de ali. lega. vbi vt reuocatũ legatũ maioris summæ, si eisdẽ legetur postea in alia volũtate minor summa. Quòd autẽ vtraque pquit sustineri, oñdit ex infrascriptis, nã ea sola rõne scda potior vt, quia capellę fundator donãdo eadẽ bona scdæ, quę prius donauerat primæ vr ademisse à prima. §. transferri. inſti. de adempt. lega. l. sicut. & l. trãslatio. ff. eodẽ. si modo oñdat quòd nihil fuit adẽptũ à prima, cessabit oĩs difficultas, vnde ꝑ fundamẽto huius opi ꝙ vtraq; vaļeat, ꝑsupponovnã ꝓclusionẽ, ꝙ si vni relinquatur certa quãtitas, & postea eadẽ quãtitas relinquat alteri, ꝙ à
§ primo nihil adẽptũ vt, fm Bar. & cõter scribẽ. in l. re coniuncti. in j. q. ff. de leg. 3. per tex. in l. quinquaginta. ff. de ꝓba. inducẽdo à fortiori. nã si in ꝑsona eiusdẽ, cui eadẽ quãtitas bis donat ꝑsumit multiplicatio donationis vt ibi, a fortiori idẽ ddm in ꝑsona diuersorũ, in quib. facilius ꝑsumit multiplicatio, quã in persona vnius. l. omnes. & l. si is qui. ff. de actionib. & obligationib. l. quid ergo. §. si quis duos. ff. de leg. 1. Et istud maximè debet locum habere, qñ donatur eccl'æ, cũ omnis immẽsitas quæ ecclesiis donatur mensura sit. §. sinimus. in authen. de nõ alienã. si ita ẽt oñ relinquit eidẽ vel diuersis eadẽ quãto magis idem dicẽdũ, si fuerit donata diuersa quãtitas, vt i casu nostro? Nã diuersitas quãtitatis, facit prẽsumere diuersitatem donationis l. triticum. ff. de verbo. obl. l. cũ centum. ff. de adi. leg. Siue ergo dicamus fundatorem eidem capellaniç eandẽ donasse quãtitatẽ, siue diuersis, vel diuersam, omni casu ꝑsumenda est multiplicatio donationis nec dicatur, quòd fundator nõ donauit eandem quantitatem, sed potius eandem speciẽ, quo casu præsumitur ademptio. nõ multiplicatio. d. §. trãsferri. quia ad istud respondetur multipliciter in primis, quantũ ad donationem cccc florenũ, in qua nobilis Aymarius tenet, nõ põt dici donata eadem species. nam prius donator donauerat capellaniç S. Iacobi per ipsum fundatæ, florenos sexcentos, recipiendos de bonis suis, videlicet florenos quadringentos super dicto nobili Aymario. Põdera, ꝙ demonstratio debiti ad quod tenet dominus Aymarius in prima donatione adiicitur executioni, nõ substantię donationis, qa donant florenos dc. & postea pro executione donator addit. ccc. esse recipiẽdos à prædicto. d. Aymario. quo casu demõstratio nõ restringit legatum nec donationẽ ad debitũ demonstratũ. l. quidã testamento. & ibi Bar. ff. de leg. 1. l. Paulo §. fi. ff. de leg. 3. quia nõ vr donator voluisse limitare donationẽ, sed demonstrare, vt de facilius summa donata haberi posset, vt dicũt illa iura. Idẽ certè voluit ille fundator, qui prius donauit florenos dc. de bonis suis i genere, & sic donatio fuit simplex, vñ licet postea in sequenti oratione addat recipiendos esse cccc. super nobili Aymario, non debent sequentia addita executioni limitare substantiam donationis, maximè cum sit facta ad pias causas, quo casu non restringitur legatum nec donatio, etiam si donãs, in eadem oratione demonstrauerit rem vel debitorem, à quo velit satisfieri fm Iud. Ro. singu. suo. cccexxix. incipiente quæritur an testator, vbi dicit, quòd talis demonstratio potiꝰ cẽsetur facta ad oñdendum, ꝙ illæ res siue illud nomen debitorum sit hypothecatum pro summa donata. & allegat tres gl. videlicet glo. in l. Caius. ff. de annu. lega. & in l. Lucius. ff. de alimentis legatis & in l. fi. ff. de contrahenda emptione. & sic fauore piæ cãæ talis demonstratio non taxat, neque restringit donationem, & ita limitatur l. si sic. §. ff. de legat. 1. quantum vero ad tapeta & vestes, respõdeo quòd pro dote vnius debebuntur libri & vestes, pro dote alterius videtur debita æstimatio, vel saltem pcurſu fient partes. l. si plurib. ff. de leg. 1. l. si Fortidianum. C. de legatis. Quòd neutra valeat ex eo oĩtẽditur, ꝙ neutra fuit insinuata. ergo vtraque nulla, cum ultra summã prætaxatam à lege. l. sancimus. C. de donationib. leg. illud. C. de sacrosan. ecclesiis. & ibi Bald. & Paulus de Castro expressè
4 volunt, quòd etiam omissio insinuationis †vitiet donationem ad pias causas. Ex istis patet, ꝙ hic articulus est totus nodis plenus.

Quòd

Quid ergo cõcludẽdum? ꝑ veritate habẽda duo ſunt diſcutiẽ da. Primũ, an fundator potuit recedere à prima donatione & fundatione? Secũdum, an voluerit ab ea diſcedere, & ſi voluit, an in totum vel pro parte primã dotẽ reuocauerit? ¶ Circa pri mũ dubiũ videtur ꝙ potuerit diſcedere, quia (vt ſupra dixi) pri ma donatio fuit facta ab infirmo. & ſic reputanda videtur do natio facta cauſa mortis, quæ poteſt pro libito reuocari. l. non omnis. ff. ſi cer. pe. l. j. ff. de donatio. cauſa mortis. Et quia etiam
5 donatio inter † viuos nondum acceptata retractari poteſt ma ximè incõtinenti, vt dictum fuit ſ. ¶ Sed his non obſtantib. pu to intrepidè ꝓriũ eſſe de iure verius, & pro fundamento ꝓmit to, ꝙ donatio inter viuos perfecta nullã recipit retractationem
6 nec mutationẽ, niſi ꝓſentiente † donatario. d. l. perfectã. & l. ſi donatione. & l. velles. C. de reuo. don. & dicit Ludo. Ro. conſi. 171. pro deciſione, ꝙ qui dicit donationẽ perfectã nõ poſſe re uocari, habet regulam pro ſe & intẽtionẽ fundatã, niſi allege tur lex ſpecialiter concedens reuocationẽ, quia in dubio ſtãdum eſt regulæ. l. 1. ff. de teſti. l. mutus. cum ſimilib. ff. de procu ratorib. Huiuſmodi autem prima donatio pro dote dictæ ca pellæ, eſt donatio inter viuos, facta in piã cauſam, & perfecta, ergo, &c. Primum quòd ſit inter viuos, oſtenditur ex eo quòd fundator promiſit notario ſtipulanti nunquã talem donatio nem reuocare, quo caſu etiam ſi eſſet facta in tali donatione mẽtio mortis, nihilominus cenſeretur donatio inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cauſa mortis, & conſuluit Alexan. ꝓ. 14. in primo dubio. l. 1. Bal. cõſi. 108, dña Ioanna. lib. 3. Quòd ſit perfecta, patet, quia interuenit ſtipulatio notarij pro eccle ſia. Dicitur autem perfecta donatio ſola ſtipulatione, etiam ꝙ traditio non fuerit ſubſequuta. §. perficiũtur. inſtit. de dona. & hodie etiam nudo pacto conficitur. l. ſi quis argentum. §. fi. C. de donationib.

¶ Non obſtant quæ ſupra in contrarium fuerunt adducta. & primò quòd donatio facta ab infirmo cenſeretur donatio fa cta cauſa mortis, tanquam facta ex cauſa & cogitatione mor-
5 tis, quia iſtud non eſt verum, & in contrarium eſt *communis* opinio, per tex. in l. Seia §. fi ff. de dona. cauſa mortis. vbi dona
7 tio facta † à conſtituto in extremis reputatur donatio inter vi uos niſi ſit habita mentio mortis. & per illum textũ ita tenet Imo. in d. c. 2 de conſuetu. reprehendens Anto. ibi, & etiam te nent Bar, Bal, Imola, & communiter doc. in l. quę dotis. ff. ſolu to matrimonio. & ibi Alex. in ſpecie reprobat opinio. Anton. & Ioan. And. & ita conſuluit Soci. conſi. 130. viſa facti contin gentia col. pen. li. 1. & conſi. 235. col. pen. & iſtam communem ſententiã latè defenſaui in tractatu meo de peſte. in xvj ſpecia li contractuum, & vbi aliàs præſumeretur donatio cauſa mor tis, tamen non procederet in caſu noſtro, in quo expreſsè do nator promiſit, & iurauit non reuocare, quo caſu dicitur do natio inter viuos, etiam quòd expreſsè ſit facta mentio mor tis. dict. l. vbi donatur. & tradit Bal. conſi. 108. domina Ioanna. libro iij.

¶ Nõ obſtat ſm ꝙ non fuerit acceptata, quia iſtud negatur: quia fuit acceptata per notarium ſtipulantem nomine eccle ſiæ, & ſufficit ꝙ donationem aliquis acceperet pro donatario, ſm Ludouicum Romanum in d. conſi. 171. maximè ſi ſit no tarius qui poteſt alteri ſtipulari. l. 3. ff. rem pup. ſal. fo. & maxi mè fauore piæ cauſæ, pro qua non ſolum notarius, ſed quili bet alius rectè ſtipulatur, ſecundum gl. in c quoties cordis. j q. vij. quam in hoc approbãt Bal. in d. l. illud. C. de ſacroſ. ecc. An ge. in §. cũ autẽ inſti. de adop. Ias. poſt alios in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verbo. oblig. Secundo reſpondetur, ꝙ iſta donatio fuit facta pro dote capellæ, & fauore dotis quilibet alteri ſti pulatur. l. Caius. ff. ſoluto matrimonio. l. pactum. C. de pact. con uen. Tertiò reſpondetur, ꝙ iuramentum de non reuocando & non contraueniendo, operatur quòd non poſſit reuocari, etiã ꝙ non fuerit facta preſente parte & acceptante. Ratio, quia iu ramentum videtur preſtitum Deo. ca. debitores. de iureiur. & Deus ſupplet preſentiam partis. c. 2. de arb. lib. 6. l. properandũ. §. ſinautem reus. in ver. Dei preſentia. C. de iudi. ¶ Facit, quia iſta donatio cenſetur facta Deo qui preſens erat, & pro ſua eccleſia acceptaſſe videtur. argu. l. nulli cum authentica ſequẽ ti. C. de epiſcopis & clericis. Preterea, ſecundum Alberi in d. l. illud. quando donator donauit rem certam eccle. tunc dona-
8 tio † facta ad pias cauſas valet, etiã quòd nullus ſit præſens, qui acceperet, l. fi. §. ſed & ſi in redemptionẽ. C. de ſacroſan. eccle. Si vero donauit quantitatem, licet non valet donatio quantum ad hoc, ꝙ cenſeatur translatum dominium, valet tamen quo ad obligationem perſonalem, ſecundum glo. in l. ſecunda. ff. de pollici. & ideo Bar. in d. l. illud dicit, ꝙ fauore piæ cauſę valet donatio in vim pollicitationis & cuiuſdam voti, & ſic obliga tur donator perſonaliter. d. l. ſecunda. de pollicit. & ſequẽ. Pan. conſ. 63. col. fi. libro ſecundo, quæ obligatio trãſit in hæredes, l. j. C. vt actio. ab hæredi, & contra hæred. incip. Non obſtat tor tium fundamentum, ꝙ fundator reuocauerit huiuſmodi do nationem ad interrogationem d. Tircij antequam illam ha buerit pro perfecta, quia etiam iſtud eſt à veritate & à iure de utum. contractus enim dicitur perfectus & abſolutus, & ex eo ius acquiſitum, quando per notarium fuit vulgarizatus & pu blicatus, ſecundum gl. & alios in d. l. contractus. C de fide in ſtrumentorum. Alex. conſi. 10. col. fi. lib. 1. vnde cum contra ctus donationis & fundationis dictæ capellæ tempore quo d. Tircius interrogauit fundatorem eſſet iam abſolutus & publi catus per notarium, non poteſt dici teſtatorem reuocaſſe do nationem incontinenti, & antequam habuerit contractum ꝓ abſoluto, ſecundum Sali. & Mod. in l. in bonæ fidei. C. de pact. & d. Alexãd. in d. conſi. 10. ad finem. ¶ Cum igitur donationis contractus eſſet abſo utus, & ius eccleſiæ acquiſitum, conſtat ipſum donatorem non potuiſſe amplius pœnitere. d. l. ſi dona tionem. & d. l. perfecta. Ex his liquido conſtat, quòd fundator non potuit reuocare primam donationem. Vnde nõ eſt opus inſiſtere. ¶ Circa ſm dubiũ an eã reuocare voluerit, ſi libet ſin gula intelligere, duo videnda ſunt. Primò, an per reſponſionẽ datam interrogationi d. Tircij, cẽſeatur fundator deceſſiſſe à prima donatione. Secundò, an ſaltem per ſecundam donatio nem & fundationem videatur retractaſſe primam. Et mihi vi detur, quòd non, quia interrogatio d. Tircij non habet vllum in ſe ſenſum, ergo nec reſponſio fundatoris. quia reſpõſio ſim plex ad terminos & ſenſum interrogationis refertur, & ab ip ſa interrogatione regulatur. §. præterea inſtitu de inutili ſtipu lation. l. de ætate. §. q interrogatus. ff. de interrog. actio. Quod aũt interrogatio nullũ contineat ſenſum, probatur ſic. ꝓria ꝓ poſitio nihil ponit, qa in nullo eſt ſenſus, ſm Bald. in l. j. col. v. ver. iuxta predicta quęro. C de furtis. Facit tex. in l. vbi repu gnantia. ff. de reg. iur. Sed d. Tircius in ſua interrogatione po nit duo ꝓria implicatiuè, ergo &c. dicit enim vultis ꝙ nihil va leat, niſi adſit dominus Dalon, & eo. contextu. dixit, nõne vul tis, ꝙ ſolũ fundatio ſit de mille florens? iſta duo implicant ꝓ prietatẽ, qa nihil valere, & pro ſumma mille florenorum vale re, ꝓria ſunt, quia vniuerſalis negatiua non põt ſimul ſtare cũ aliqua particulari affirmatiua. l. ũ is qui ducẽta. §. vtrum. & ibi Bar. ff. de reb. dubiis. Præterea, quando dominus fundator reſ pondit, ouy bien, erat infirmus, vt in facto præſupponitur. In firmi autem interrogati ab his, maximè quib. aſſiciuntur, ſo lent ſemper reſpondere, ouy bien, nõ ꝙ voluntatẽ ita diſponẽ di habeant, ſed quia infirmitate oppreſſi non habent aptius & dulcius verbũ, quo mediante reſpondeant, ſm Io. An. in addi. Specu. tit. de teſta. per illum text. in argu. & Pau. de Caſt. in d. §. ſi quis ita. Et ad hoc tenendũ me mouet experientia rerũ ma giſtra. clem. diſpendioſam. de iudic. cap. quã ſit. de elect. lib. 6. Inſuper, ſi pertinaciter aliquis inſiſteret dicẽdo, ꝙ in caſu iſto illa verba vltima, nonne vultis, ꝙ fundatio ſit ſolũ de mille flo renis ſtent correctiuè, & conſequenter ſtandũ ſit vltimo ver bo, iuxta textũ in l. Stichus, immo Pamphilus. ff. de manumiſ. teſtamento. quod qualiter fieri poſſit non video, tñ adhuc valeret prima donatio pro ſumma florenorum mille. Videa mus ergo, an per ſecundam fundationem & donationem di catur reuocata prima ſi teneamus, ꝙ per reſponſionẽ factam interrogationi domini Tircij prima fundatio & donatio re ducta fuerit ad quantitatẽ florenorũ mille, tũc abſque dubio vtraque fundatio & vtraque donatio valebit, qa per primam capellanię ſancti Iacobi cũ onere vnius magnæ miſſę dona tur quantitas certa. i. mille floreni in genere, quę quantitatis donatio nunquã per ſecundã donationem eidẽ factam ſiue d eadẽ quantitate, ſiue diuerſa, ſiue de certa ſpecie vel certo tpe intelligitur reuocata, cum vtraque valere poſſit. l. quinquagin ta. ff. de probationib. planè. §. j. ff. de lega j. l. cum centum. ff. de adimen. leg. nor. per Bar. & alios in l. triticum. ff. de verb. obli. ¶ Si verò teneamus, ꝙ per primam fundator donauerit certa corpora ſeu certas ſpecies, quod veriſſimũ credo, reſpectu do nationis totius eius ſummæ, quã debet eccleſia ſancte Crucis ſiue capitulum. l. ſi ſic. §. primo ff. de legatis primo. & ẽt reſpe ctu donationis librorum, veſtium, & tapetorum, tunc fruſtra quæritur an ſit inducta reuocatio, eo quòd eidẽ ſemper dona
9 ta dicunt̃, ſed eſt videndũ, an qa bis donata † reperiuntur, bis etiã debeãtur, & iſto caſu vt dicendũ ꝙ nõ, quia qñ eidẽ bis do natur eadẽ ſpecies, amplius q̃ ſemel non debetur. d. l. planè. §. j. & l. Mæius. §. eũ qui ff. de leg. 2. l. qui bis idẽ. ff. de verbo. obl. ve rum ergo eſt, ꝙ nullo caſu põt dici reuocata prima donatio. non obſtat tex. in l. libertis, quos. in prin. ff. de alimentis lega tis. vbi per legatum minoris ſummæ factum eidem, cenſetur reuocatum legatum maioris ſummæ, quia procedit qñ lega tur vel donatur minor ſumma eidem ex cauſa non reiterabi li, videlicet ex cauſa alimentorũ, tunc quia cauſa non admit-

tit reiterationē, censetur reuocata donatio maioris summæ, secus qñ donatur eidē secundo loco minor summa ex causa reiterabili, vt in casu nostro in quo causa donationis fuit peccatorū redēptio, ſm Bar. in l. alimenta. §. Basilicę. ff. de alimen. leg. Et si quispiã pertinax instaret, q̄ secūda donatio nō videatur facta eidē capellæ, præsupponendo, q̄ duæ capellaniæ sancti Iacobi fuerint institutæ per fundatorē, vna pro missã magna & altera p̄ missa parua. Rñdebo assumptū esse falsum. qa plura onera nō constituunt capellas duas, nec capellã S. Iacobi scindunt in duas, cum vna & eadē ecclesia possit variis oneribus grauari. cle. j. de iurepat. cū similib. & sic non est verū, q̄ secunda donatio censeatur facta alter & diuersæ capellę, & posito, q̄ ita esset, per secundã nō esset sublata prima, nisi pro summa donata secundæ capellę. l. cū quæstio. vbi glo. & scrib. C. de lega. fuit em̄ totū, quod debebatur fundatori, ab ecclesia sanctę Crucis donatū primę, pars verò dicti crediti fuit postea donata secundę, ergo solū pars adempta dicetur, vt tradit Bar. in d. l. re cōiuncti. ff. de leg. iij. in j. q. Quo verò ad vestes, libros, & tapeta, si p̄supponamus duas Capellanias, tunc erunt ambę res cōiunctę & cōsequenter concursu erit facienda diuisio. l. cōiunctim. & l. re coniuncti, ff. de leg iij. § si eadē. insti. de lega. l. triplici. ff. de verb. sig. & sic omni casu totū debetur capellę S. Iacobi, si sit vna tantū, prout est, vel omne qd fuit donatū primę diuidi debet cū secūda capella, si duę sint modo & forma p̄missis. Non obstat inquantū dixi, q̄ neutra videtur
So valere ex defectu omissę insinuationis, quia ſm *cōmunem* sen-
1 tentiã donatio † ad pias causas valet, etiam q̄ non sit insinuata, ſm Bar. & Alb. in d. l. illud. Io. And. in addi. Spec. in ti. de instru. edi. §. porrò. in add. sup verbo, illud, illa lex. Io. Cald. q̄si. 3. sub rub. de dona. per tex. in l. si quis pro redemptione. C. de dona. seq Lud. Ro. in l. Modestinus. ff. de dona. Abb. in c. relatū. de testamentis. Fel. post d. Ant. & alios in c ecclesia. S. Marię. col. xxx. de constit. vbi alias adducit authoritates Præterea vtraq;
11 donatio fuit iurata iuramentū aūt suppler defectū † insinuationis. ſm Io. And. in addi. Spec. in d. §. porrò. in vltima additione. Pan. in c. contingat. & ibi Imo. col. pen. de iureiu. Ede. de Senis q̄si. 181. Alexā. q̄si. 2. & q̄si. 125. lib. j. & q̄si. 63. lib. iij. Arc. q̄si. 2. Ale. & Mod. latè in l. nemo pōt. ff. de leg. j. Duo alia dubia nō discutiam tum qa frequentia nuncij non patitur, tū quia non puto stantibus p̄missis opus esse alia discussione.

¶ De Decimis.

RESP. LXIIII. & de Decimis. I.

QVEMADMODVM enim agēti ad decimas obstat exceptio adimplementi nō secuti pro parte agentis. Ita etiam huiusmodi agenti interdicto recuperandę obstabit, cū licitè & iuris auctoritate spoliatus fuerit, quare nullo iure restituēdus est. nam hmōi exceptio habet vim exceptionis prioris spolij, quę agentem omnino repellit, & ita excipiens ante omnia est restituendus cū primo fuerit spoliatus. Si ergo do. Præpositus agat tãquam spoliatus quasi possessione decimādi, recte Insulani excipient se prius spoliatos quasi possessione audiendi diuina, & percipiendi ecclesiastica sacramenta. Nec laici tenentur soluere decimas sacerdoti non (vt licet accesserit) seruienti: laici ergo decimę a particularib. retinentur, donec eisdem ecclesiastica restituantur.

SVMMARIVM.

1 *Laici nō tenentur soluere decimas sacerdoti nō faciēti debita seruitia.*
2 *Agenti interdicto recuperandę, obstabit exceptio quòd licitè & iuris auctoritate spoliatus sit, nec ita spoliatus restituendus est.*
3 *Remedium possessorium non datur contra negantes soluere decimas ex iusta causa.*
4 *Agenti interdicto recuperandæ obstat exceptio prioris spolij.*
5 *An qui adeundo iudicem & sic viam iuris, amiserit viam facti? & quo modo procedat.*

Respon. interpreta.

AGENTI Ad decimas obstat exceptio adimplementi non secuti pro parte agentis, vt aliàs respondi. Nunc reuocatur in dubium an huiusmodi exceptio obstet agenti interdicto recuperandę? & videtur quòd non, quia spoliatus ante omnia venit restituendus. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. de resti. spol. Sed hoc non obstante ꝓrium verius esse respondeo, quia istud spoliū est fomentatum iuris auxilio in fauorem spoliantium, quibus ex retentionem concedit, si prælatus non deseruiat in diuinis, & sacramenta debita non ministret, vel minus commodè ministret, vt dicunt doctores per me allegati. Et firmat Fel. in cap. cū inter. de excep. n fin. & Host in summa. de decimis.
1 & quare. in fi. vbi cōcludit † laicos nō teneri soluere decimas sacerdoti non facienti debita seruitia, sed eas debet dare superiori qui eas conuertat in vtilitatem ecclesiæ. Obstabit † igitur
2 agenti exceptio, q̄ licitè & iuris auctoritate fuit spoliatus, qa non adimpleuit pro parte sua. Spoliatus autem auctoritate legis non est restituendus. l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi armata. Facit l. Gracchus. C. de adulter. Insuper talis retentio (si spoliū dici possit) fieret propter salutem animarum. vt parochianis prouideatur de loco, vbi possint commodè audire diuina. & vt præpositus iam tandem inducatur ad ea faciendum, ad quę tenetur pro sua & subditorum salute peragere, quib. casib. restitutio non est facienda, nisi demum salua salute. c. literas. & ibi no. de restit. spol. Præterea exceptio retentionis decimarū ad fines p̄missos, non caulat interdictum possessorium, cū non fiat animo spoliandi, sed propter necessariam causam consequendi pabulum animab. salutare. Nam contra eos qui negāt soluere debitum canonem, vel pensionem annuam propter
3 iustam † causam, non datur remedium possessorium, sed solū contra eos qui sola voluntate moti detrectant soluere, vt dominum sua possessione spolient, ſm Pan. & alios. in c. querelã. de elect. Alioquin sequeretur, q̄ agenti nō obstaret exceptio solutionis, nec alia legitima exceptio, si agens eo ipso q̄ exceptio ꝓponitur, diceretur spoliatus. quod quàm sit absurdū, qs non videt? Sed vt omnib. cauillationib. præcludatur via q̄ agẽ
4 tem possessorio recuperãdæ hoc loco proponatur † exceptio alterius spolij c. fi. de ordi. cogn. Si ergo dominus præpositus agat tanquam spoliatus quasi possessione decimandi excipiãt insulani se spoliatos prius quasi possessione audiendi diuina. Nam dominus præpositus non exhibendo sacramenta, & diuina mysteria in loco vbi commodè quilibet possit interesse, dicitur spoliare suos parochianos quasi possessione audiendi & percipiendi ecclesiastica sacramenta, & officia diuina, secū dū Lapū in alleg. 67. & Fely. in d. c. cum inter. Paria. n. sunt non exhibere sacramenta, vel minus commodè exhibere. l. quoties. ff. qui satisdare cogantur. cum vulgarib. Si igitur proponatur spolium pro parte dñi præpositi, articuletur & excipiatur de alio spolio, & priori, & de exceptionib. s. deductis.

¶ Ad aliud quæsitū, An particulares hoc anno, & successiuè possint retinere decimas, donec ecclesia restaurata & ampliata fuerit? Prima fronte videretur respondendum q̄ non, quia
5 adeundo † iudicem super refectione & ampliatione videntur perdidisse beneficium retinēdi decimas propria auctoritate, p ea quæ scribit Bal. in l. 2. versi. x. quæro. C. de seruit. & aqua. tradit per Iat. in l. 2. col. 59. C. de iure emphyteu. vbi dicunt, q̄ is qui habet ius propria auctoritate expellēdi emphyteutam, si petat licentiam à iudice, non poterit amplius lite pendente expellere propria auctoritate, ne iudicium intentatum redda tur elusorium, & qui a qui viam iudicij eligit meticulosus videtur, ideo viam facti perdit. l. de pupillo §. meminisse. ff. de noui operis nunt. Sed hoc non obstante, secundum ea quę proponuntur, respondeo contrarium verius esse. ad quod demonstrandum dico multum interesse an quis inceperit vtivia iudicij, & tunc procedunt contraria. An verò inceperit vti via facti & postea pro conseruatione sui iuris, & eorū quæ propria auctoritate gesta fuerunt, itum sit ad prætorem siue iudicem & tunc dici non potest q̄is qui post viam facti iuit ad iudicē, videatur meticulosus. & ideo non perdit vllo modo viam facti. Casus est de vtroque in d. §. meminisse. quem allegat Bald. pro sua opinione. Nam qui iactu lapilli nuntiauit nouū opus, non perdit possessionem, & si postea prętor adeatur pro conseruatione suę nuntiationis factæ per iactum lapilli. Secus si nuntiatio prius fiat per prætorem. Cum igitur insulani incęperint retinere decimas, & ex post pro conseruatione suæ retentionis, & iuris retinendi adierunt iudicem, non video quare in sua quasi possessione retinendi, perseuerare nō possint. Nec video q̄ hoc loco iudiciū reddatur ludibriosum, cum fuerit ad hos fines intentatum. Forsitam benè redderetur iudicium elusorium & immortale, si insulani non valeant vti solita retentione, quod latiùs deducerē, nisi ipsi insulani oculos haberent &c. Laus Deo.

RESPON. LXV. & de Decimis. I.

ETSI præscriptione centum annorū omnis tollatur actio, attamen ius decimarum olei & amigdalarū nullo iure *Me*namenes præscribere potuerunt, & si per tempus immemorabile possiderint, tum quia iuri diuino, ꝑceptisq̄ moralibus nunquam præscribit, tū & qa ſm Canones maiores dei possessores nunquā ꝑscribūr, nec ex diuturnitate p̄s dni mutur, sed magis

magis augeꝫ peccatū. Nec ꝫria ꝫsuetudo valet, cū peccati nutritiua sit, nam iuri diuino humanóq; repugnat. Nec iura illa oīa canonica dicentia sup iure decimarū ꝫsuetudinē spectandā, repugnāt, qa in solutione, & quota ꝫsuetudo spectāda est, & hāc iura illa oīa interptationē habēt. Solutionē verò decimarū recte intuēti nō negāt. & si hmōi ꝫsuetudo extaret, ne quāquā à pōtifice toleranda est. Nec mutatio formæ prædiorū decimas eisdē pdiis impositas prius mutare potest, si dolo mutarint formā, secus si gratia cōmodi incolarum agri mutata fuerit forma cū de similibus prædiis ecclesię decimæ non debeant. Ad pteritas ēt decimas Menamenes teneri cōstat, licet pro annis elapsis peritæ nō fuerint, nam si peccatū est cū diminutione soluere, error peius priore est nihil soluere, sed totum retinere. & cum ex decimarum retentione locupletiores in dubio fiant, nihil ex aduerso proponi pt, cur nō teneantur, nā & bonæfidei possessor ad restitutionem fructuum tenetur, eō quia locupletior factus, saltē de fructibus à triēnio perceptis, qui præscribi nō potuerūt, ac extare præsumuntur. Quare Menamenes ad vigesimam tam olei, quàm amigdalarum, sicut de aliis fructibus solui consuetum est, tenetur præscriptione, & consuetudine non obstantibus.

SVMMARIVM.

1 *Oliuarum & amigdalarum Deo decima debetur de iure diuino, & humano. & vide num. 16.*
2 *Ius decimarum etiam per tempus immemorabile præscribi nō potest*
3 *Malæfidei possessor nullo iure præscribit.*
Diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget.
4 *Consuetudo non soluendi decimas vti reproba nō admittitur. & ibi vide quomodo procedat, & nu. 15.*
5 *Argumentum à contrario sensu nō valet, quando resultat absurdus intellectus.*
6 *Consuetudo nō soluendi decimas titulo trāsactionis vel priuilegio Papæ approbata, valet.*
7 *Lapsus temporis centum annorum inducit tempus immemorabile, de quo hom num memoria non est.*
8 *Libertas soluendi decimas an præscribatur spacio centum annorum. Idē operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito.*
9 *An mutantes formam fundi in fraudem decimarum à decimis liberentur. & vide quando mutatio dicatur facta in fraudem.*
10 *Laici pro annis præteritis an cogi possint ad solutionem decimarum retentarum, licet ad id interpellati non fuerint. & vide num. 12. Bonum est argumentum à consequenti destructo.*
11 *Ad destruendam consequentiam vniuersalem sufficit dare instantiā. Si peccatum est soluere decimas cum diminutione, maius peccatū est nihil soluere.*
13 *Bonæfidei possessor tenetur ad restitutionem frūctuum, ex quibus factus est locupletior. & ibi vide quando præsumatur locupletior. Fructus naturales dicuntur qui absque cultura & impensa percipiuntur, sed à natura potius producuntur.*
14 *Bonęfidei possessor tenetur ad fructuum naturalium restitutionem, quia ex eis factus est locupletior. Fructus vsque ad triennium pręscribi non possunt, & vsque ad triēnium præsumuntur extare. Consuetudo contra præcepta moralia legis diuinæ non valet secus si contra præcepta iudicialia.*

Respon. interpreta.

PRIOR Prioratus ecclesiæ sancti Petri de Menamenis, qui ab antiquo solitus est hactenus percipere decimas omnium, & quoruncunque fructuum in territorio dicti prioratus excrescētiū exceptis oliuarū vult de præsenti petere & exigere decimas oliuarū ibidē excrescētiū. Sed possidētes ibi oliueta recusant illas soluere eo prætextu, qa à cētū annis citra possident ibi oliueta, & nūq̄ soluerunt decimā oliuarū ibi dē excrescentium. Et ideo posito casu q decima de illis debeꝛ eādē præscripserunt nō soluēdo p tot tēpora cuius memoria in ꝫriū nō extat. ¶ Quæritur, vtrū possint cogi ad soluēdū dictā decimā non obstan. præscriptione & cōsuetudine non soluendi p tot tēpora. ¶ Item posito casu, q prædicta præscriptio, seu ꝫsuetudo nō soluendi locū haberet. Si quis habeat pdiū in quo crescat bladū, vel vinum, de quibus debetur decima, & soluit, & cursu tpis alteretur pditio pdij, plātādo, videlicet arbores oliuarū. aut in pratū cōuertēdo: Quærit vtrū debeat decima de ijs rebus videlicet oliuis. & fęno, vel aliis rebꝰ similibus, puta saꝛano, amigdalis, nucibus, & cardonibus ad parādum pannos, de qbus non debetur decima extāte dicta pscriptione seu ꝫsuetudine non soluendi. ¶ Item posito casu q debeat decima, an poterit peti & exigi pro annis pręteritis posito casu q debitores non fuerint requisiti & interpellati tempore cōgruo de soluendo dictam decimam. ¶ Item posito casu, q debeatur decima de dictis oliuis, & alijs similibꝰ rebus de quib. non fuit soluta decima durante prædicto tēpore, an poterit exigi ad rationem veræ decimæ. i. decimæ partis? An verò ad rōnē vigesimæ partis, ad quam prędictus prior olitus fuit & solet exigere decimas oīum fructuū in dicto territorio excrescentiū. ¶ Quia propositæ dubitationes notissimæ sunt & à doctoribꝫ sæpe discussæ paucis rndebo. Et pro fundamento præsuppono, q ēt olīuarū † & amigdalarū Deo debetur decima de iure diuino, vt hr̄ Deute. c. xiiij. ibi, Decima frumēti, vini, & olei ac primogenita de armentis. & xviij. & Leuiti. c. fin. ibi, de fructib. arborū. qđ etiā humano iure cōprobatū fuit. c. ad apostolicæ. c. nō est de decimis. Quo pſuppoſito rndeo q Menamenes nō potuisset pscribere † libertatē à soluōe decimarū olei, & amigdalarū, ēt per tempus immemorabile. Tū quia laici tenentur ad decimas rōne supremi dñi, qđ est Dei. Nā terra est dñi, & eā dedit filiis hoīum, retētis decimis ī signū maioris dñij. c. decimæ. c. reuertimini. xvj. q j. c. tua. de decimis. Vnde sicut emphyteuta nullo tpe præscribit ꝫ dñm l. malè agitur. C. de præscrip. triginta vel quadraginta annorum. Ita filij hominū nunq̄ pscribent ꝫ Deū, eorū verū & iustū dñm, & sicut possidens precario, quia dño possessionem restituere l. certè § j. ff. de precar. & nō pōt sibi præscribere. Iun gl. cōiter receptā, in c. cū nō liceat. de pscri. Ita nec nos mortales q à Deo tenemus oīa, ēt aīam, pscribere posse debem⁹. Nec. n. subditis permissum est præscribere ꝫ supremū dñm, sm Pan. in d. c cū non liceat. quare ergo licebit præscribere ꝫ Deū, qui est rex regum, & dñs dominantiū? Tū quia is qui decimas non soluit, mala fide agit. nā sacrilegiū cōmittit. c. qm̄. xvj q j oīmq; prædonū crudelitatē superat. c. decimas. xvj. q. vij. ergo pscribere nequit resistēte peccato, & † mala fide. c. fi de præscrip. regula malæfidei. de regu iur. lib. vj. & quanto magis decimas retinet, tāto magis infelicem aīam affligit. c. quanto. de pstitu. Nam diuturnitas tpis non minuit peccatū, sed auget. c. nō latis. de simo. Sed et ēt p hac sententia allegari tex. in c. cām. de præscrip. sed parū facit, quia loquitur in laicis volentib. præscribere ius decimādi in præiudicium ecclesiæ. Ita tn̄ oēs canonistæ ibi concludunt post Host. in summa, de deci. vers. an pscribi possint. Et Bal. firmat in trac. pscrip. in v. parte. ¶ Eadē quoque rōne, nō puto valere cōsuetudinē nō † soluendi decimas olei, & amigdalarū, quia est nutritiua peccati. d fi. & ꝫ ius diuinum & humanū vt §. probatum fuit. & Exod. xxij. Deut. xiiij. Leuiti xxvij. Nume. iiij. & c. j. de deci. in vj. & in cle. de deci. per totum. ¶ Non obstat si dicatur, q plura iura videantur determinare ꝫrium, videlicet tex. in c. cū sint homines, de deci. & c. ad apostolicæ & in c. fin. de paro. qa ista iura loquunt̄ de consuetudine soluēdi magis isti, q illi ecclesiæ: nos verò loquimur in cōsuetudine nō soluendi isti, nec illi ecclesiæ, quæ nō valet, quia est nutritiua peccati. Nō ēt obstat tex. in c. dilecti, eo tit. ibi de quib. decimas soluere consueuerunt, qa non probat, nisi sumat argumentū à ꝫrio sensu, qđ hoc loco non bene assumi pōtest. tum qa stat simul q Papa mādet solui decimā pdiorū de quib. ꝫsueuerunt soluere, & tn̄ nō approbet ꝫsuetudinē non soluendi de iis de quib. nō ꝫsueuerunt soluere, vel quia de illis voluerit sibi cognitionē reseruare, vel quia potuerint de aliis soluere alia rōe q̄ rōe ꝫsuetudinis nō soluendi, puta rōne priuilegij qđ excusat non soluētes rōne aliquorū bonorū. c. q̄is. c prohibemus. de deci. vel rōne transactionis. c. ex multiplici. eo. tit. c ij. c. veniens. de transa. Tū qa non licet † arguere à ꝫrio sensu, quoties resultat sensus iniquus, sm gl. Bar. & alios, in l quenticula. C. de epi. & cle. Impiū āt est, & iniquū q defendat ꝫsuetudo peccati nutritiua. d. c. fi. de consue. ergo, &c. ¶ Non autē aduersat tex. in c. aliquib. in fi. eo. tit. ibi, vel ex cōsuetudine loci approbata, quia loquitur de consuetudine soluendi alias decimas vltra eas quæ de lege diuina debent̄, nō autem de consuetudine nō soluendi decimas Deo debitas, ita intelligunt illum text. Hosti. d. An. & Pano. ibi, vel aliter potest responderi, q loquitur de † consuetudine loci approbata tranfactione, vel priuilegio Papæ, quæ pp titulū defenditur, vt §. dictum fuit. ¶ Et q non sit recipienda consuetudo non soluendi decimas in totum vel in parte firmat Hosti. in summa de deci. §. vj. quæritur. Gem. & Perusi. in c. ij. de deci. lib. vj. vbi Gemi. inquit non valere talem cōsuetudinē etiā si Papa sciuerit aut tolerauerit. Idem tenent do. Ant. Host. Pan. & alij *cōiter* in d. c. in aliquib. & in d. c. ad apostolicæ. post Inn. & Card. ibi. & Car. in clem. j quæstio vj de pœnis. Henr. Boic. in d. c. ex multiplici. Fel. qui alias adducit authoritates in d. c. cauſam. col. j. & vltra eundem idem respondet Alex. cons. 60. Romana ecclesia. lib. iiij. & hanc dicit esse communem Doct. sententiam Do. præceptor meus Rochus Curtius in d. c. fin. colū. vj. de consuetu. quam verissimam arbitror, quantum ad decimas prędiales, de quibus nunc agitur, sed quantum ad personales contraria sententia verior est, & crebrior, vt ex authoritatibus pręallegatis colligi facilè potest. Sunt etiam qui dicūt valere

valere consuetudinem super quota, licèt non valet super tota, qa sufficit ꝙ Deus recognoscat in aliquo, ſm Imol. in c statuimus. col. fi. de transact. qd. non discutio, quia in occurrenti casu agitur de consuetudine nihil soluendi de oliuis & amygdalis, ꝓ quibus conuenit, vt etiam Deus recognoscatur. Cõcludo itaq; Menamenes cogi posse ad solutionẽ decimarum præscriptione & consuetudine nõ obstantibus. Et si instetur ꝙ Menamenes non se tueat clypeo præscriptionis vel cõsuetudinis, sed priuilegij, aut tranſactionis, ad quæ ꝓbanda producunt consuetudinẽ ꝓpis immemorabilis, ex cursu ꝓpis præsumitur priuilegium, vel trãsactio. Si allegẽt c. cũ Apostolica. vbi Bal. Card. & Imol. not. de his q̃ fiunt à prælat. & docet Bar. in l. cũ de in rẽ verso. ff. de vsur. Ant. Pan. in c. puenit. de censi. Oldr. cons. 396. Alex. cons. vj. lib. j. cons. 74. col. ij. & in terminis consuluit Raph. Cu. cons. 84. qa causa decimalis. & Raph. Fulgos. consil. 166. in quæstione quæ vertitur. quia respondetur dupliciter. Primò, si verum est vt præsupponitur, quòd nondum sint centum anni, quòd oliueta & amygdala fructũ fecerint in terra illa falsum est assumptum, quod decursum sit tempus immemorabile. Oportet enim quòd decursi sint
7 centum † anni ad hoc, vt dicatur nõ extare, vel extare memoriam hominũ, ſm Innoc. Host. & Card. in c. quid per nouale. de verb. sign. vbi docent modũ ꝓbandi non extare hominis memoriam & docet etiam Spec. de ꝓbat. §. j vers. vlt. sequit. & seq. Secundò, respondetur, ꝙ non satis est ꝓbare & allegare cursum centum annorũ, & vltra, nisi etiam ꝓbetur & allegẽt fama priuilegij, seu tranſactionis, ſm Card. & Fel. in d. c. ij. §. sicut. de deci. Fel. in c. accedens. col. iiij. de præscript. & licèt Bal. in d. tract. dicat Doct. cõmuniter sentire contrarium, tamen
8 concordant † distinguendo inter specialem & determinatam famam priuilegij habiti à tali põtifice, aut tranſactionis initę cum tali prælato. Nam ꝓbatio talis specificæ famæ videt quodammodo impossibilis. Et isto modo procedat cõ opinionem Bal. & sequacium: & famam indeterminatã priuilegij, & tunc ꝓcedat opinio nostra: nam facilè ꝓbari potest, ꝙ fama est nõ soluisse Menamenes, qa priuilegiati fuisse dicũt. Alioqn si diceremus sufficere cursum temporis absq; ꝓbatione famæ, in genere nunq; ꝓcederet, nec verificari posset cõmunis & vera sententia Doct. ꝙ libertas decimas soluendi præscribi non potest. etiã cursu annorũ mille, qa semper allegabit priuilegiũ, & hoc modo ꝓhibitio præscriptionis erit vẽtosa & verbalis, cõ l. ij. C. communia de leg. & c. cũ causa. de elect. & dabit occasio fraudibus & malitiis cõ l. cõuenire. ff. de pact. dota. c. sedes. de rescrip. Ideò amplectẽda mihi videt huiusmodi distinctio, q̃ æquissima est. & hominũ malitis occurrit, quã visa fuit amplecti capella Tholos. decis. cccxxxix incip. itẽ fuit quęsitũ. & ego quoq; amplexus sum in c. ij. col. fi. d. ind. sed posita parte affirmatiua in præcedenti, quæritur secundò, an saltem debeatur decima de oliuis & amygdalis prædiorũ, quæ erãt cultiuata vel vineata, seu vitibus plena, de quibus decima solui consueuit, videret decimã deberi, ꝓ tex. in c. commissum. de deci. vbi dr, ꝙ si pascua cõuersa sunt in terras cultas, vel domus in vineas, soluenda est decima, sicut prius soluebat: & econtrà, si prius non soluebat non etiam modò soluenda videtur. Cùm igit prius de vino & frumento dictorum prædiorũ solueret decima de oliuetis & amygdalis, nũc quoq; soluẽda videtur, et pro hac sententia facit, qa nõ licet emphyteutę mutare formam rei, puta reducere formã in vineam, et domũ ad aream, ſm Flor. in l. hactenus. §. Cassius. ff. de vsufr. Ias. in l. j col. penul. C. de iur. emph. ergo nõ etiam licuisse vr Menamenẽsib mutare vineas et culturas in oliueta, in prędiudiciũ ecclesię. Tertiò facit tex. in l. repeti. §. fi. ff. quib. mod. vsusfr. amit. et ĩ l. si eo loco §. vsufructuarius. ff. si ſerui. vend. vbi dr, ꝙ proprietarius q̃ mutauit formã rei in damnũ vsufructuarij, de dolo actione tenet, qa eius facto extinctũ fuit ius vtẽdi fruẽdiq;. Sic quoq; nunc dicendũ videt in casu ꝓsenti, vt de dolo teneant Menamenẽses, qa eorũ facto extinctũ foret ius decimãdi. In cõtrarium facit, qa si oliueta, de quibus nulla debet decima, reducta fuissent in vineas, vel terrã cultam, soluẽda foret decima vini et bladi, vt decidit Card. Flor. in clem. j. q. vi. de deci. ergo ita dicendum econtrà, vt ita se habeat oppositũ in opposito, sicut ꝓpositum in ꝓposito c. cognoscendũ. de constit. l. fi. §. fi. ff. de lega. iij. Et qa contrariorum eadem est disciplina. l. j. ff. de iis q̃ sunt sui vel alien. iur. cum concor. Quid tenẽdum? mihi videt inspiciendã esse mentẽ Menamenẽsium: nam si mutauerint in
9 † fraudẽ, eos teneri, al's nõ. Ita vult Car. Flor. in d. c. cõmissum. ad fin. post Host. Ad cognoscendũ autẽ vtrum mutauerint in fraudem. puto inspiciendã fore naturarum prædiorum: nã si aptiora sui natura sint ad vineas & culturam, q̃ ab amygdala & oliueta, constat de dolo, quia commodo eorũ constat non fuisse mutatam formam prædiorum: si verò magis cõueniãt oliuetis & amygdalis, tunc non crederem conuersionem fa-
ctam in fraudem, quia licuit eis mutare & cõuertere formam, d. c. commissam. & suo commodo mutarunt: ergo nihil proponitur cur præsumenda sit fraus, vel dolus, q̃ regulariter nõ ꝓsumitur, nisi ꝓbet. l. quoties. §. qui dolo. ff. de ꝓb. nec ex hac mutatione potest ecclesia prætẽdere læsionẽ cũ non sit receptura decimas eorũ ꝓdiorũ, de quibus non debent, si commodo incolarũ redigantur ad culturã, vel vineas. arg. l. de fideicõmiss. C. de transact. & l. si pr puellæ. C. de inoffic. test. ¶ Ad tertium respondet Host. in summa, de deci. ver. viij. quæritur. vbi
10 dicit ad præteritas † decimas cogi posse consuetudine nõ obstãte, licet pauperibus sint remittende, donec ad pinguiorem fortunam peruenerint, per tex. in c. cum homines. ibi, & detentis satisfactionem facere procurent, de deci. Ad idem tex. clarissimus in ca. omnes decimæ. xvj. q. vij. & ad hoc iura abũdant. ¶ In cõtrarium facit, quod decidit idem Host. in c. à nobis. col. pen. eo. ti. de deci vbi dicit Papam censeri dispensasse quo ad præteritas, ne tot animæ remaneant illaqueatæ. seqẽ Panor. in d. c. in aliquibus. & clarius in summa Ange. ver. decima. Io. ij Item pro hac parte facit, quia decimę videntur debitę si petantur. ſm Archi. in c. j. de dec. lib. vj. ergo debitor non condemnabitur nisi à tempore petitionis. Hanc consequentiam in terminis facit Rota decisio. xxv. in antiquis. sequitur Fel. in c. ĩ autem. col. 4. de rescrip. quod etiam sequitur Bald. cum temperamento, si ita se habeat consuetudo, quòd non debeantur si non petantur, quasi censeat quòd de iure debeãtur etiam si petitæ non fuerint. Ita cõcludit in d. rra. in vij q. primę particulę quintę partis principalis quod vltimum. scilicet quod debeantur, etiam si non petantur, verissimũ mihi videtur, quia de ima videtur esse in domino ecclesię. ca. tua nobis & ibi no. Pano. de deci. In tantum quod potest vẽdicari, & pro eis agi contra nouũ & tertium possessorem, quia ꝓ decimis res ipsa fundus obligatus est sicut pro tributo, vt concludunt Host. Io. And. Panor. & alij, in c. pastoralis. de deci. nec est bona consequentia. quã facit Rota. Ita demũ debẽtur si petantur. ergo tenetur possessor ad præteritas, sed solũ à die petitionis qd sic ostenditur. non tenẽtur fratres sorori bus ad supplemẽtum legitimę, nisi petatur l. scimus. C. de inoffici. testamen. & tamen cum primum petitur, non solum tenentur ad fructus perceptos post petitionem, sed etiã ad omnes præteritos. papinianus. §. vnde si qs. ff. de inoff. test. & firmat Fabia. in repe. auth. nouissima, in vij. q. j. C. de inoffi. testa. Card. Flor. cons. 80 præsuppositio statuto. Alex. cons. 69. superprimo. lib. j. Cor. consil. 265 circa primum. colum j. lib. j. & cons. 265. in hac colum. fin. lib. iij. Similiter emphyteuta cum cadit in commissum, nisi petantur lib 2. C. de iure emphyt. & tamen si petantur, renetur ad fructus retro percepto s à die commissi. secundùm Spec. l. tit. de loca. §. nunc aliqua. versic.
11 j. Ex his destruitur præmissa consequẽria ad quam † destruendam, sufficit dare instantiam §. pauonum. Instit. de rer. diuis. not. per glos. in c. licet vrgeor. j quęst. j & in l. si ventri. ff. de priuileg. cred. vnde mihi videtur aliter dicendum. Aut †
12 quæritur, an tertius possessor possit conueniri ad decimas præteritas ab alio percepras, & tunc refert qua actione agatur, nam actione personali conueniri non potest. l prima. §. si heres. ff. ad Trebelianum. l. fin ff de cõtrahenda emptione. an verò reali, videlicet hypothecaria. & tunc licèt multi teneãt eum cõueniri posse, vt tradit ur in dicto cap. pastoralis. Tamen stante consuetudine. dicerem contra eos non posse hypothecaria conueniri maxime si petitæ non fuerint eo tempore, quo alius possidebat & illo casu procedat opinio Rotæ, & sequacium. Aut quæritur an is qui decimas nõ soluit, sed retinuit, possit conueniri ad retentas decimas, & puto intrepidè eum teneri per iura & rationes prędallegatas. Nam si peccatum est cum diminutione soluisse. c. ex parte. de decimis. vtique peccatum est nihil soluisse. sed posito quòd ita demùm debẽtur si petantur, adhuc is qui retinuit, debet cum petuntur, per odiere, si aliud non alleget, nisi quòd petitæ non fuerunt. dicta l. scimus. & si dicatur. quòd sint in bona fide do cc fuerint petitę, admittantur si ve is. Quid ergo sequitur dices sequi acquisitionem fructuum, quos bonæ fidei possessor facit suos, vt notatur per glo. & alios in fructus ff. de rei vend. Re-
13 spondeo verum, nisi sit factus † locupletior, secundùm Bart. & omnes ibi, Panor. & Cano in c. grauis. de restit. spol. In dubio autem præsumitur factus locupletior ex perceptione fructuũ, ſm glo. quam ibi summè notat ad hoc Ang. in l. vtrum. ff. de petit hęred. & illud verius est, quàm id quod dicit idem Angel. in consi. 116. domina Catharina. col. fin. vbi dicit contrarium, & malè. & ꝙ in dubio præsumatur factus locupletior quatenus fructus valuerint, firmat d. Alex. consil. 63. colum. 2. & Soci. consilio 82. lib. 4. præterea constat, ꝙ amygdala sunt fructus naturales, quia absque cultura & impensa percipiuntur, vt poma in quibus plus operatur natura, quã industria l.

ficius.

si eius fundi.ff.de rei vend.not.ꝑ glo.& Bart.in l.ex diuerso.ff.
14 eod.tit.Ad restitutionē aūt fructuū † naturalium tenet etiā
bonæ fidei possessor,ſm gl.Bar.& alios in d.l.& ex diuerso.&
Pan.in d.c.grauis.ꝓbatur in l.fructus.ff.de vsur. At dicet fru-
ctus fuisse à bonæ fidei possessore præscriptos,qd qualr in ca
su dici nō possit,nō video,cū possessor sciat se debere, saltē
si petant,attamē nullus negabit fructus à triennio citra perce
ptos deberi,qa antea prēscribi nō potuerūt.l.sequit.§.fructus.
ff.de vsuc.& vsq; ad triennīū præsumūt extare,qa tāto tpe du'
rare possunt.ſm gl.in l.j.C.si aduer.vsuc. vbi Bal.& not. Ang.
& Imol.in l.diuortio.§.interdū.ff.solut.matr.& in l.j.§. quæsi-
tum fuit.ff.ad treb. ¶ Ad vltimū dico de oliuis & amygdalis
deberi vigesimā,sicut consuetū est solui de alijs fructibus, qa
15 licet nō valeat consuetudo,ꝙ nō soluat decima,valet † tñ vt
soluat alia quota,q̄ decima.& ratio diuersitatis est,qa ꝙ solua
tur aliquid.& sic recognoscat Deus.est præceptū morale &
iudiciale,sed ꝙ soluat decima magis,q̄ alia quota, est præce-
ptum iudiciale duntaxat,q̄ aūt præcepta moralia legis diuinę
nō valet consuetudo.d.c.fi.& ſ.ꝓbatum fuit,sed bene valet q̄
præcepta iudicialia,quia talia sunt iuris positiui,ſm Host.in lo
cis præallegatis.Imo.in d.c.statuimus.& Pan.in d.c.in aliquib.
clarius in dicta summa.versij.§. decima.nec dicat ꝙ cōsuetu
do nūq̄ fuit de oliuis soluere vigesimā,sed de alijs fructibus,
qa respondet,ꝙ consuetudo de alijs extendēda est ad oliuas
16 & amygdala,qa nulla datur ratio † diuersitatis,ergo ex vi ra-
tionis idē est in oliuis dicendū,p ea quæ tradunt per Rochum
Curt.in d.c.fi.Car.xvij.versꝰ.vltimo limitatur,& etiam quia re
spectu decimę amygdala & oliuę equiparant à lege veteri cę
teris fructibus,vt ſ.probatum fuit:ergo consuetudo superue
niens super alijs fructibus habebit locum etiam in oliuis &a-
mygdalis,ſm gl.& Bar.in l.si quis seruo persuaserit.C. de fur.
& Rochum vbi ſ.versic.ij.limitatur.Ita iuris esse respondeo
ego Franc.de S.Nazario.

¶ De iure patronatus.

RESP. LXVI.& de Iure patronatus. I.

NVLLITER Facta prima fronte videt præsentatio &in
stitutio in fauorem Claudij Roberteti, tum quia patroni
non semel conuenerunt,nec simul eundem præsentarunt, tū
etiam qa præsentatus ,& institutus fuit antequam beneficiū
vacaret,q̄ constitutionem. c.j. de concess.præb. Verūm enim-
uerò cū ille Claudius à maiori parte patronorū & presentatus
& institutus fuerit,neminē latet cæteris præsentatis & enim
stitutis anteponendum,non obstātibus ex aduerso adductis,
quia patroni ex communi sententia,nec simul cōuenire , nec
præsentare tenentur , nec qui ignoranter ad beneficium ex
fama publica vacante presentatus & institutus fuit,inhabilis
dici potest,quia ignorantia & fama publica excusant à pœna
& dolo.& maximè cùm institutus sub hac conditione si va-
cat, non dicatur.si per rerum naturam non vacet.

SVMMARIVM.

1 Patroni in *presentando an tenentur simul conuenire & simul præsen-
tare.& vide.nu.4.*
2 *Præsentatio & institutio ad beneficium antequam vacet,est nulla,& præsentat⁹ ad huiusmodi beneficiū sit inhabilis ad illud obtinēdū.*
3 *Præsentatus & institutus à maiori parte patronorum an aliis præ-
sentatis & institutis sit preferendus.*
5 *Intellectus c.1.de concess.præb.explicatur.& vide nu.7.*
6 *Ignorantia iuncta cum fama publica excusat à dolo & pœna.*

Respon.interpreta.

VIDETVR Ex duobus, quòd præsentatio & institutio
in fauorem Claudij Reberteti nihil valeat. Primò , quia
præsentatio eiusdem Claudij facta fuit contempto& nō vo-
cata Nicolao Turquo , habente maiorem partem iuris patro
1 natus , vnde vī nulliter facta, quia in præsentando † patroni
etiam laici debent simul conuenire, & simul præsentare , ſm
Pan.c.qui.de iure patro.in fin.& in c.cum omnes. col. pen.de
consti.& in c in Genes.col.pen.& in c.venerabilē.in xiij. not.
de elect.Fely.in d.c.cum omnes.moti , quia etiam in actu qui
expeditur à pluribus vt singulis, vnus potest alterum trahere
in suam sententiā.ergo simul actus expediendus vī , ſm Bar.
in l.oēs populi.ff.de iust.& iur.Scdò ex alio non videtur vale-
re,qa idem Claudius ab eisdē patronis anteq̄ vacaret fuit pre
2 sentatus & institutus,& consequēter effectus fuit † inhabilis
ad ipsum beneficium postea obtinendū. c.j.de concess. præb.
præmissis nō obstantibus,teneo intrepidè præsentationē &
institutionē valere tanq̄ factā à maiori parte patronorū , ideò
3 censeo Claudium omnibus aliis † anteponendum esse.c.iij.de
iur.patr.cū similib.ad contraria respondeo clarissimè. Ad pri
§ mum respondeo,ꝙ *eius* opin.est ꝙ Pan. ꝙ patroni possint se-
4 paratim † præsentare, nec vnus alterū tenet requirere,ita cō
cludit Ioan. Andr.Ant.Card.& oēs alij in d.cap.3.Fed.de Senis
cons.102.nobilis quidā.Cald.cons.15. sub tit.de iur.patro. &
Pan.sibi ꝙrius cons.76.inuocato Christi auxilio. lib.10.vbi at
testatur ꝙ ista opinio est cōmunis,& ꝙ in practica obseruatur.
& sequit Dec in c.cū oēs.vbi etiam dicit,ꝙ ista opinio ꝙ Abb.
est cōis,& respōdet ad rationē suprà factam, ꝙ ꝓcedit in iudi
cialibus tm̄,vel aliter respondet,ꝙ opinio Pan. ꝓcederet,si pa
tronus non vocatus instaret prosequēdo contemptū,vt præ-
sentatio sine ipso facta irritetur,secus si eam ratificauerit, ſm
Roch.in tract.de iur.patro.in verb.honorificū.q.lx. circa me-
dium.& vltra eū comprobat:qa electio ratificata ab iis q̄ non
fuerūt vocati,valet,& manu tenenda est,ſm Pan.in c. ꝙ sicut.
de elect.& ꝙ ratificari possit præsentatio ab iis, q̄ præsentatio-
ni nō interfuerūt,ꝓbat ex iis q̄ dixit Ioan. Andr.in c.ꝙ vestras.
de iur.patr.vbi concludit,ꝙ collatio facta ab epo sine consen
su patroni,q̄ est ipso iure nulla.c.decernimus. xvi.q.vij. manu
tenenda est,si patronus postea eam ratificauerit. & sequitur
Gem.consili.45.consuetudo est Mutinæ.col.fi. Ad ſm respon-
5 deo,ꝙ dispositio d.c.j.de concess. præb. ꝓcedit † in eo,q̄ scien
ter ꝓmotus fuit ad beneficium viuētis,secus in eo q̄ fuit igno
ranter institutus & præsentatus ad beneficiū illius,quē crede-
§ bat esse mortuū,ſm glo.Hosti.Card.& *cōmuniter* oēs in d.c.j.ꝙ
illum tex.in ver.repellendi.ro est,qa ignorās nō delinquit, &
consequēter nō est puniendus.l.si ignorās.ff.loca.l.ex malefi-
ciis.§.j.ff.de act.& oblig.c.2.de consti.c.præsentium.7. q.j. c.in
electum.34.q.j.Et si dicat, ꝙ debet sibi imputari qui non inue
stigauit,an intitulatus in illo beneficio viueret.arg.l.q cū alio.
ff.de reg.iur.paria eñ vident scire , vel scire debere.l.si duo.ff.
de acq.hær & debuit in dubio credere eum esse viuū, qa quili
bet præsumit viuere vsque ad centū annos.l.fi. C. de sac.sanct.
eccle.vnde cū præsumptio sit q̄ Claudium ꝙ sciret,vel scire de
beret prædecessorē suum adhuc viuere,nō vī excusandus,nisi
iustam cām adducat , quare credere debuerit illum esse mor-
tuum,& illam cām ꝓbet.Sed ad istud etiā respondet, ꝙ Clau-
dius adduxit,& ꝓbauit famam publicam esse in eo loco,ꝙ ille
erat mortuus,quæ publica fama præstat iustā cām credulitatis
6 ad † excusandum ꝓmotū à pœna d.c.j.de concess. præben.ſm
Oldr.q in ꝓprijs terminis ita cōsuluit,con.ccciiij.j.scripturæ
allegationes.Nā fama ꝙ aliquis sit mortuus, quia naturæ con
sonat credibilis est.l fin.ff.de hæred instit.l.j.cū seq.ff.quis ord.
in bon.poss.serue.& istam decis.Old.refert,& sequit Fely. in c
in nostra.de rescrip Facit ꝙ fama excusat à dolo. l.cū quidam.
§.qd dicit.ff.de acq hær &excusat à delicto.c. quia verisimile.
in ver.loci fama.& ibi Fely.de præsump.l.miles.§. mulier. ff.de
7 adult.Secundò,respondet,ꝙ dispositio d.c.j. procedit † quan
do quis fuit promotus ad beneficium viuentis purè & simpli
citer,secus si fuit promotus sub conditione,si vacat. ſm glos.
§ *cōiter* approbatā,in c.2.de elect.lib.vj.Et istud maximè proce
dit in præsentationibus,in quibus admittuntur vota patrono
rum incerta.cle.fi.de iur.patr.& conditionalia , ſm Lap.alleg.
viij.quem sequunt Gem.& Petr.in d.c.2.& licèt Roch.in tra
ctatu de iure patron.in verb.honorificum.in 2.q. teneat,quòd
dispositio d.c.j etiam habeat locū in præsentationibus,tamen
de eo non est curandum,quia solus est,& quia mouetur mala
ratione,licet enim patroni teneātur præsentare infra quatuor
menses,non tamen sequit , ergo non possunt intra quadrime
stre præsentare sub conditione. Præterea quicquid sit,an dis-
positio d.c.j.procedat in præsentationibus,tamen nihil ad ca
sum nostrum,videlicet in conditione,si vacat,quia illa non te
net presentationem,neque electionem , vel institutionem in
suspenso,cū sit de præsenti certa per rerum naturam , si enim
tunc non vacat,non dicitur præsentatus,neque institutus , &
consequenter non potest habere locum pœna d.c.j. quod lo-
quitur in promoto ad beneficium viuentis , cùm promotus
sub conditione,si vacat,non censeatur promotus vbi non va-
cet.l.cùm ad presens.ff.si cert.pet. Laus Deo.

¶ De ecclesijs ædificandis, vel reparandis.

RESP. LXVII. & de eccles.ædifi. I.

BEneficiati Omnes quartam partem reddi-
tuum beneficiorum suorum ex
ponere debent pro reparatione ecclesiarum sibi cre
ditarum , nisi consuetudo onus fabricę in singu-
los clericos,vel populum transtulerit , nam huiusmodi con
suetudo seruanda est , & impensę necessariæ , siue vtiles per

popul-m

populum ad id nõ adstrictũ pro reparatiõe ecclesiarum factæ actione vel negotiorum gestorũ,vel in factum repeti possunt. ¶Heredes defunctorũ nullo iure cogi possunt clericis ꝓ lecto sepulturæ satisfacere.Ita Inno.iij.Alexãderq; iij.rectè sanctèq; statuerunt.Quinimmo nec pro sepultura quicquã exigi licere etiam à sponte dantibus,hoc vno probatur argumento,ne qui pro spiritualib.dat temporale,credat donum Dei pecunia comparari posse,quo nihil absurdius contingere posset.

SVMMARIVM.

1 Quarta pars *redditu*um beneficiorum applicanda est pro fabrica eorundem.
2 *Onus fabricæ ecclesiarum,in populũ transferri* põt ex cõsuetudine.
3 An quæ vtiliter à populo impensa sunt pro refectione ecclesiarum repeti possunt.
4 Pro sepultura defuncti quicquã clericis exigere non licet etiam si ipsis sponte detur,& ibi vide an valeat consuetudo in contrariũ.
6 *Ecclesia tenetur ad onera communem vtilitatem concernentia.*
7 *Clerici possunt compelli ad solutionem dacij vini impositi pro oneribus,ad quæ tenetur ecclesia.*
8 *Prælatus non potest sine consensu Papæ renuntiare priuilegio exemptionis,nec de ipso compromittere.*
9 *Prælato licitum est rem viliorem cum pretiosiore permutare,sine consensu capituli*
10 *Papa potest cõcedere laicis facultatem collectandi & talliandi clericos & ecclesias.*
11 *Papæ consensum necessarium ad validitatem actus interuenisse præsumitur ex cursu temporis.*
12 *Conductores prædiorum fiscalium & Cęsaris,gaudẽt immunitate.*
13 *Statutum quòd colonus ecclesię teneatur soluere collectas pro ecclesia,non valet.& quid de emphyteuta ecclesiæ.nu.14.*
15 *Persona inspicienda est,cui imponitur dacium.*
16 *Dacium vini respicit fructus,onus verò fructuum spectat ad colonũ, qui numis colit.*
17 *Negotiantes etiam clerici non habent immunitatem à solutione daciorum.vide contraria non obstantia.nu.18.& 19.*
20 *Dacium præsumitur inductum authoritate superioris.*
21 *Statutum quando obliget colonum ecclesiæ.*

Respon.interpreta.

QVAERITVR primò,an prior de Bouilis teneatur reparare ecclesiã? Ad quod breuiter rñdeo ꝙ tenetur cõ-
1 uertere quartam ꝑtem reditum prioratus in fabricam ecclesiæ.c.quatuor.c.seq.xij.q.ij.c.j.c.de his.ex de eccl.ædif. Nec enim ferẽdus est prior qui lucrum amplectitur & onus fabricæ subire recusat.l manifestissimi.§ pe.C.de fur.quod verũ est,
2 nisi consuerudo ꝓnus fabricæ transtulisset in ppłm,sm Inn. in c.fi.de iis q fi.à mai.par.cap.quẽ sequũtur Card.Flo. Host.& Pa.in c.j.eo.ti. ¶Quæritur secõ,an prior teneaꝫ ad impensas iã
3 factas? ad hoc etiam rñdeo,quod ꝓ si vtiliter,& non animo donandi populus facit impensas.actione negotiorum gestorũ, vel actione in factũ repetere poterũt ab ipso priore.l.si qs negotia.la ij.& l.sed an vltrò.§.j.& l,quæ vtiliter.ff.de nego.gest. ¶Quæriꝫ tertiò,& vlt,an hrdes defunctorũ cogi pñt soluere lectũ sepulturæ? ad qđ rñdet Inn.iij.in hæc verba.abolẽde ꝙ uetudinis puersitas inoleuit apud Mõtem pessulanũ,vt no prius permittaꝫ effodi sepultura,quã ꝑ lecto sepulturæ certũ pretiũ ecclæ persoluatur,ideo tibi Magalonẽsi epõ mãdamus quate-
4 nus inhibeas clericis tuæ diœcesis,ne ꝙquã oĩno plũmat exigere hac de cã.Ita cãtat tex.in c.abolẽde.de sepul.Idem determinauit Alexander iij.ita inquiens,Pro sepultura nulla cuiusque ptij exactio attẽretur,nec sub obtẽtu cuiusq; ꝙsuetudinis reatũ suũ qspiã tueaꝫ,qa diuturnitas tpis nõ diminuit peccata,sed auget.ità legit in c.nõ satis.& c.seq.de simo.Immo aliàs ego rñdi pro sepulrura ex more quicquã exigẽdum nõ esse, ẽt ꝙ exactũ soleat ąnniuersariũ à prælato cõuerti,qa vitiũ simonię,qđ malè accipiendo cõtrahitur, bene dispẽsando non dissoluit.c.ex multis.j.q.iij.Quinimmo sacerdoti nõ puto licere quicquã pro sepultura capere,ẽr à sponte dantibus, qa qui pro spiritualib.dat tpale.credit donũ Dei pecunia cõparare, ẽt ꝙ vltrò offerat,& accipiẽs terrena pro diuinis gr̃am sancti spiritus à se abdicat.d.c.ex multis.j.qu.iij.& ita latè probaui in trac.de peste.in §.accedo nũc ad vltimam partem.num.108.& seq.vers.tertiò quæro,an liceat parochiali sacerdoti, & ad ipi dictã me remitto,nam ea puto verissima. Laus Deo.

RESP. LXVIII. & de Eccles.ędificand. II

QVIA consuetudo(vt proponitur) onus fabricę in laicos nondum transtulit,respondeo de ecclesiasticis reditibus ecclesiam reficiendam. Quilibet enim in ecclesia Dei beneficiatus secundùm nouas veteresque sacrorum canonum traditiones quartam partem reditus sui beneficij in fabricam ecclesię conuertere tenetur. ¶Si gabella vini pro murorum,põtium,fontium,viarumque publicarum reparationibus sit ipstituta,aut laudo transactionéve clerici ab his oneribus fuerint ea lege liberati,vt vini dacium soluerent, inique agit Prępositus,qui contendit minutatim vinum vendere absque solutione gabellę.Et quanquam à gabella Prępositus immunis esset,eius tamen colonus nulla potest ratione ab huiusmodi dacio se defendere, cum vinum pro quo gabella debetur ecclesię esse desierit,cumque ęquum non sit eum, qui negociatur,perfrui ecclesiastica immunitate.

SVMMARIVM.

1 *Onus fabricæ & refectionis ecclesiæ,regulariter spectat ad ꝓlatũ.*
2 Laici nũ tenẽr̃ *de iure aliqd erogare in fabricã,vel refectionẽ ecclesiarũ.canonici verò & capellani tenẽtur pro rata reddituũ.n 3.*
4 *Prępositus non tenetur soluere dacium vini,quod ex vineis ecclesiis percepit.*
5 *Prælatus transigens,an possit obligare successores.*

Respon.interpreta.

EX Præmisso themate tria resultãt dubia.Primum, an dñs Præpositus teneatur ad onus fabricæ.Secundum,an teneatur ad solutionem dacij ꝓ vino,qđ minutatim eius nomine venditur.Tertium,an etiã cõductor reddituum præpositurę possit se eximere a solutione dicti dacij ꝓptter eccleſię priuilegium.Ad primũ respondebo,tradendo doctrinam magistra-
1 lẽ,cũ omnis hæsitatio ad ius referatur,onus fabricæ ꝓ & refectionis ecclesiæ,spectat regulariter ad Prælatũ,ꝙ percipit reditus ipsius ecclesiæ.c.j.& c.de his.de eccl.ædific.nec em ferẽdus est,ꝙ lucrum amplectiꝫ.& onus subire recusat.l.manifestissimi.§.pen.C.de furt.Hinc dici solẽt,Commodaq sentis,iungas onus emolumẽtis.l.fm naturam.ff.de reg.iur.Quarta em pars reddituum conuertenda est in fabricam ecclesiæ.c.quatuor.& c.seq xij.q.2.& ibi gl.dicit laicos ꝓ nõ teneri de iure a
2 liquid erogare in fabricam vel refectionem ecclesiarũ.& antiquorum canonum traditione tertia pars reddituum erat in fabricam conuertenda.c.decernimus.x.q.j.Et etiamcanonici & capellani ꝓ contribuere tenẽr̃ ꝑ rata reddituum.ca.si mo-
3 nachus.xvj.q.j.c.fin.de his quæ fiunt à maio.par.& ita consuluit Fed.de Sen cons.217.quem refert & sequit Card.Flor. in c. ad audientiam.in fi.de eccl.ædif quæ conclusio intelligenda est,scilicet detractis necessariis aĩmẽtis Prælati & clericorũ. d.c.de his.Item ꝓcedit,nisi consuetudo onus fabricæ transtulisset in populum,sm Inn.in d.c.fi.Hosti.Card.& Pan.in d.c.j. Item nisi ad hoc essent deputati certi reditus sufficientes ad fabricam.c.vnio.x.q.3.Et vbi redditus ecclesiæ non sufficiũt, honestum est,ꝙ laici parochiani adiuuẽt clericos,à quib⁹ recipiunt sacramenta,sm Pan.in d c.j.Ad fm videt,ꝙ d.Præpositus non teneaꝫ.Sunt em̃ clericorum& ecclesiarum bona ac personæ immunes ab omnibus collectis,angariis,& peranga riis.& dacijs vniuersis,tã de iure diuino,ꝙ humano,vt habetur Genes.cap.xlvij.& Esdræ capi.vij.& in l.placet.C. de sacr. sanct.eccl.& in auth.item nulla communitas.C.de episco.& cler.& in c.fi.de vit.& honest.cler.& in c.nõ minus.de immu. eccl.& in c.clericis.§.j.eod tit.lib.vj.& in c.quãquã. de censi. eod.lib.& in clem.j.eod.tit.Et ꝙ do.Præpositus non teneatur
4 soluere dacium vini,ꝓ quod ex vineis ecclesię percepit,etiam si de ipso vino negotiet,consuluit Fed.de Sen. cons.207.nos Grifolus.qa iura,quæ volunt clericos teneri soluere gabellas rerum,de quibus negotianẽr̃ maximè text.in d.c.quanõ.& in d.c.fi.sunt intelligenda de rebus ꝓpatrimonialibus,aut emptis causa negotiãdi,nõ de fructibus natis in prædiis ecclesiæ, sm eum,quia delictum Prælati negotiantis nõ debet nocere priuilegio concesso ecclesiæ.regula delictum.de reg. iur. Sequit Pan.in d.c.fin.& Gemi.in ꝙ c.quanõ Et ꝙ ecclesiastici possint vendere vinum suum minutatim,absque solutione gabellę, consuluit do Hier.Zanne.quem refert & sequit Ioan. Bert.in tract.de gabellis in vij.q.vij.par.prin.versic.an autem possint. & ita consuluit Pan cons.vi.Casus super quo ad fi.diſtinguẽs inter vinum natum in proprietatibus ecclesiæ,& vinum emptum causa negociandi.Nec huic conclusioni obstare videt̃ transactio,de qua in themate,per quam olim Præpositus obligauit se & successores ad dacium socheti,(sic em̃ appellatur à prouincialibus dacium vini,quod minutatim vendit̃)quia respõdet,ꝙ ille Præpositus transigens,nõ videt potuisse ob i-
5 gare successores.ꝓ c.veniẽs.de transact.Iubemus.ij.C. de sac. sanct.

ſanct.eccle.& not.in l.ſeruus.maximè per Mod.C.de pac. Sed prædictis nō obſtantibus,arbitror d.Præpoſitum teneri ad datium ſocheti & Reuam macelli,duabus vrgentibus &cōcludentibus rationibus.Primò,qa etiā eccleſia tenet̄ ad refectionem mūrorum,pontium, viarum publicarum,& ad omnia
6 onera†cōem vtilitatem tam clericorum,q̄ laicorum concernentia.l.ad inſtructiones.C.de ſac.ſan.eccl.p quē tex.ita communiter concludunt Legiſtæ ibi,& Canoniſtæ in d.c.non minus.de imm.ecc.& dixi latè reſp.168.ergo etiā tenebit̄ ad dacium vini,& carnium impoſitū ad releuandum clericos & lacos,ſicut ab oneribus pontium,murorum,& ſimilium(vt dicitur in puncto)& firmant in ꝓpoſito lac.But.&Bal.in d.l.ad inſtructiones,vbi dicūt eccleſiam teneri ad gabellam plauſtrorum impoſitam,ꝓ reparatione viarum publicarum. & ꝙ ad ſolutionem dacij vini impoſiti pro oneribus,ad quæ tenetur
7 eccleſia,poſſint compelli etiā clerici,† determinat in ſpecie Pan in d.c non minus,in fin.& benè facit doctr.Bar.in l.j.col. 4.C.de mulie.& in quo loco libr.x.& quæ traduntur p *Mod.* in lib.4.§.actor.vbi ſcripſi.ff.de re iudic.Secundò,quia contra clericos lata olim fuit ſententia arbitramētalis,quam cōſtat obſeruandam cùm ab ea non fuerit vnquam reclamatum l. cùm antea.C.de arbit.Nec obſtat,ſi dicatur,quòd laudum arbitratoris obtinet vicem tranſactionis.auth.ſi verò contigerit.& ibi not.& in corpore vnde ſumitur.C.de iud.quæ tranſactio nō nocet ſucceſſoribus,d.c. veniens. & eo maximè,qa
8 Prælatus non potuit ſine conſenſu Papæ renunciare†priuilegio exemptionis,nec de ipſo compromittere, vt eſt caſus in c.cum tempore.de arbit.quia reſpondetur,ꝙ predicta procedunt,quando Prælatus ſolus tranſegit ſine cōſenſu capituli, non etiam ſi tranſegit cū conſenſu capituli,legitur in d.c.veniens.In caſu autem occurrenti preſupponitur interueniſſe conſenſum capituli &totius cleri.ergo, &c. Item prædicta procedunt quando per laudum arbitratoris reperitur le a eccleſia,non ſi ſit eius conditio melior effecta(vt in caſu iſto)vt tradit Pan.in d.c.cum tempore Comprobatur in l filius pacis ſecundo.& in l.ſeruus.C.de pac.& in c.j.de tranſact eccleſia enim & eccleſiaſticæ perſonæ fuerunt per huiuſmodi laudum liberatæ ab oneribus murorum,pontium & ſimilium,& grauatæ duntaxat ad dacium vini & carnium vendendarum ab ipſis eccleſiaſticis perſonis minutatim quod eſt quid modicum grauamen reſpectiuè ad communem exemptionis ab oneribus prædictis à quibus fuerunt liberatæ & immunes declaratæ.ergo,&c.*Nam* prælato licitum eſt rem viliorem cum
9 precioſiori† permutare abſque conſenſu capituli.c.j & c.ad quæſtiones.de rerum permutatione.ac rem alienare pro alia maiori habenda cap.conſenſus.de rebus eccleſ.non alienan.l. Item prædicta non procedunt,ſi poſtea Papa ratificauerit ipſum laudum dicto c,cum tempore.Papa† enim poteſt concedere laicis facultatem colligendi & tallandi clericos & eccleſias.c clericis ibi,abſque authoritate ſedis eiuſdem. de immunitate eccleſi.lib.vj.Fuit autem huiuſmodi laudum authoritate Apoſtolica approbatum igitur,&c.Et ſi dicatur,nō conſtare de approbatione,reſpōdeo quòd ſatis eſt eam allegaſſe & iuſtificaſſe quaſi poſſeſſionem colligēdi,& collectas exigendi à perſonis eccleſiaſticis,à tāto tempore cuius initij non extet memoria hominum,vt in themate deducitur:nam
11 ex curſu temporis præſumit†conſenſum Papæ neceſſarium ad validitatem actus interueniſſe,ſi allegetur.c. cotinebatur. & ibi d.Ant.de But.circa fi.de his quæ fiunt à Prel.ſine cōſen. ſu cap & Soc.tradit,cōſi.15.lib.j & *communiter* tenēt Do.ꝙ ſolennitas neceſſaria ex diuturnitate temporis preſumatur interueniſſe in alienatione rei eccleſiaſticę,vt tradit Dec. conſ. 36.col.pen.& cōſi.135 col.j.Et ꝙ Papę confirmatio preſumatur ex tanti temporis deflexu,conſuluit idem Dec conſi.152. col.ĥ.& Barb.conſi.35.ſapienter ſcribit.col.antep.libr.ij.& eo maximè,qa ſedes Apoſtolica tunc reſidebat in ciuitate Auenionis ꝓxima ꝓ mediam dietā argu.ca.quanto. de preſumpt. Quis enim diceret genus clericorum auariſſimū.c. auaritię cæcitas.de elect.libr.vj.huiuſmodi angarias tanto tempore ſuſtinuiſſe,ſi à laudo reſilire potuiſſet?certè nemo,ergo nec nos dicere debemus.c.quia veriſimile.de præſumpt.Ex iſtis patet reſponſio ad contraria ſ formita:ideò aliter nō inſiſtam. Ad tertium preſuppoſito,ꝙ d.Præpoſitus eſſet immunis,videret eius colonū eadem debere immunitatę gaudere pluribus ra
12 tionibus.*Primò* qa conductores †prędiorū fiſcalium vel Cęſaris potiunt̄ immunitate l.ſemp.§.conductores.ff.de iur.imm. l.j.C.de priuil.dom.aug.lib.xj.ergo à fortiori debent eſſe immunes cōductores prędiorū eccleſiæ,argu.c,duo ſunt.97.diſt. Secūdò,qa iſtud datium videt extraordinarium.cum neque ſenatuſconſulto,neq; decreto principis fuerit indictum,ergo tranſibit̄ in conductorē priuilegium exēptionis,ſm doc.Bar. in l.licitatio.§.fi.ff.de pub.Tertiò,quia decreta cōitatis, quib. grauantur eccleſiaſticæ perſonæ, etiam per indirectum ſunt ipſo facto nulla & irrita.c.fi.de immu.eccl.libr.vj.ideo non va
13 let†ſtatutum, ꝙ colonus eccleſię teneatur ſoluere collectas pro eccleſia,quia per tale ſtatutum grauatur eccleſia per indirectum, non enim inueniret ſaltem eodem pretio colonum, quo inueniret ſi colonus nō grauaretur,ſm Bart.in l.hi penes. C.de agri.& cēſi.lib.xj.& Bal.in l.j.C.de epiſ.& cler.Aug.ī aut. de non alie.§ quia verò.& Ioan Ber.in trac.de gab.in vij.quæſt. vij.part.nō.n.debet licere per indirectum.quòd directè nō cōceditur,regula,cum quid vna via.de reg iu.lib.vj.ſic in propoſito ſi colonus dñi præpoſiti non poſſit minutatim vēdere vinum & carnes,abſque ſolutione gabellæ,non tanti conducet redditus eccleſiæ.Quarto facit tex.in l.primatæ.C.de exc.mu.
14 li.x.per q̄ determinat ibi Bar.quòd emphyteuta eccleſiæ †nō tenetur pro emphyteuticis prædiis eccleſiæ ſoluere collectā. Quinto,facit tex.in l.ij.C.de epi.& cle.& in c.eccleſiarū ſeruos. xij.qu.ij.& in d.c.non minus de immu.eccleſ.vbi deciditur,ꝙ ſerui & mancipia eccleſiarum eadem potiuntur immunitate, qua eccleſiæ.Sed præmiſſis non obſtantibus, arbitror in contrarium eſſe veritatem.Primò, quia iſtud daciū vini & carniū imponitur perſonæ pro rebus,quo caſu inſpiciēda eſt per ſo
15 na,cui imponitur.l.reſcripto.§.fi.de mun.& hono.l. indictiones.& ibi no.C.de anno.& trib.libr.x.& no.etiam in rub.C de mu.patri.eod.lib.hæc enim collecta imponitur vendenti vinū & carnes,& cum colonus vendens ſit laicus,eius perſona inſpicienda eſt,&non perſona dom.Præpoſiti,vel eccleſia.Secūdo,quia dacium vini reſpicit fructus, onus autem fructuum
16 †ſpectat ad colonum,qui numis colit, eo quòd fructus à ſolo ſeparati ſunt ipſius coloni.l.j.& ibi no.Bar.C.de agri.& cenſi.libro xj.& hac ratione deciditur,quòd onus decimę ſpectat ad colonum,cuius ſunt fructus,ſecundum Inn.in c. cum non ſit.de deci.& Card.in c.rua nos.eod.tit.Tertiò,quia negotian
17 tes†etiam clerici non habent immunitatem à ſolutione datiorum.c.fi de vi.& hone.cle.ergo neq; coloni, qui negotiādi cauſa conducunt redditus eccleſiarum,& ita per hanc ratio-
18 nem decidit glo.quam ibi Imo.& alij *communiter* ſequūtur in cle.præſenti.de cenſi.Et idem tenēt Archi.Io.And.Ge.& Phil. Franc.in c.quanquam.eo.tit.lib.vj.Sequunt̄ Spe.Io. And.in tl. de immu.eccle.ad fin.Dy.& Pau.de caſtro in l.licitatio.§ fin.ff. de pub.Sal.in l.vniuerſi.C.de vect & com.prae. Pap. in forma li.quo agitur ad ſolu.pedag Bar.in l.j.C.de naui.lt.xj. vbi idem determinat in emptore prædiorum fiſcalium. & Guido Papæ deciſ.ccviij iuxta materiam Ioā.Ber.in d.trac.in vij.qu.vij.partis:& ita conſuluerunt Fed.de ſen conſilio 111. Quæſtio talis eſt,an diœceſanus,& Bal.conſi.496.Punctus q̄onis talis eſt.libr. iiij.& Card.conſilio 12.Nec obſtant contraria.Primò, non ob.
19 tex.in l.ſemper.§.†conductores,quia loquitur de immunitate à muneribus perſonalibus ciuilibus,puta decurionatus,tutelæ, & huiuſmodi,à quibus conductores prædiorum arcentur fauore publico.Nam propter conductionem,in qua ſunt impliciti,non creditur talia officia eis conuenire.Non ob.text.in d.
20 leg.j.†quia ille tex.& ſil'es loquuntur de oneribus quæ imponuntur ratione proprietatis prædiorum fiſcalium aut Cęſaris: nos de oneribus,quæ imponuntur ratione fructuum à ſolo ſeparatorum,quæ ſunt ipſius coloni,ſm Sal in d.l. vniuerſi. Vbi cōcludit colonos fiſci teneri ad daciū fructuum, qui importantur in ciuitatē,ad qđ ēt tenentur coloni Eccleſiarum, ſm Fed. in d.cōſ.111.& Gemi.in d.c.qq̄.in fin.Vel aliter rñdetur,vt ſtatim ſubiiciam Non ob.etiam doct.Bar fundata in d.l.j quia reperio,ꝙ eā dānat Card.in d.cōſ.12.vel poſito,ꝙ eſſet vera,non ſeruit in propoſito,qa iſtud daciū poteſt dici ordinariū, cum habeat certam & determinatam prælationē, videlicet quartum denariū,& ſit impoſitum auctō.Pont.max.ſecū dùm doc. & Bar.in l.j.C.de muli.& in quo Io.& in d.licitatio §.fi. & Pa.in d.c.non minus.& Ias.in d.l.placet C.de ſac.ſan.eccle.Et ſi dicatur non conſtare de auctoritate Papæ reſpondeo ſatis conſtare ex inſtrumento compromiſſi,in quo legitur, ꝙ clerus fatetur auctoritate Clementis ſeptimi,& aliorum Pon.& d.legatorum Auenio. fuiſſe indictum,quæ confeſſio abundè probat.c.per tuas.de proba.l.generaliter.C.de non nu.pecu.Item
21 iuris preſumptione preſumitur †indictum auctoritate ſuperioris ſine qua indici non poterat.leg.prima,C.no.vecti. inſtituinō poſſe.Nam cum vniuerſitas ſit in quaſi poſſeſſione à tē pore immemoriali,credēdum eſt,& quòd impetrauerit licentiam exigēdi neceſſaria per ea,quę dicta fuerunt ſupra in ſecūdo dubio.Non obſtat tertia ratio,quia reſpōdet Bald. in dicto conſil.496.quòd procedit, quando onus imponitur colono in cōſequentiam obligationis eccleſię,quam conſtat nō teneri,tūc nec etiam tenetur colonus,& ſtatutū obligans colonū non valet.l.j.§.exceptiones.ff. quarum rerum actio nō datur.

Secus

Secus verò dicendum est quando onus imponitur colono ratione bonorũ vel fructuũ ipsius coloni, & ratione obligationis fundatę solum in personã suam, tunc valet statutũ, licet p indirectum auferatur ecclesię aliquod cõmodũ. l. si vendit or. § fi. ff. de seruis exportan. nec. n. cõitas debet pro alienis cõmodis pati iacturam. & in rebus suis difficultates inuenire. l. ij. C. de serui. & aqua. Ad decisionem Barrol. in d. l. priuatæ. respondetur, q̃ procedit in oneribus, quæ imponuntur colono pro rebus ecclesię, nos in oneribus quæ imponuntur colono pro rebus & fructibus ipsius coloni. Et contra istam decisionem consuluit And. Sicu. consi. xilij lib. j. quem refert Cur. cõsi. 72. col. fi. Ad l. ij & ad ca. ecclesiarum seruos. & similia, respondeq̃ quòd loquuntur in colonis ascriptitijs, & seruis ecclesię, nos in conductoribus liberis, inter quos maximè differt, secundũ Fed. in d. consi. 111. & Gemi. in d. c. quanquam, in fine.

De oblatio. eccles. & collecto earum.

RESP. LXIX. & de Oblat. ecclesiar. I.

LAICI Fabricerij nomine prælati nudum ministerium fabricæ exercere possunt, si id prælatus constituat, & clerici ab huiusmodi onere subleuabuntur. Nec ipsis laicis ob id officium vllum, aliquaue præeminentia ab episcopo impartitur q̃ suo noīe, suaque iudicio negotia fabricæ agere non possunt. Et quemadmodum regulariter quique pro gubernationibus creditis, ac negotijs quibuscunque conueniri potest ad rationem reddendã suæ villicationis. Ita etiã de receptis oblationibus rationem reddere astringitur. ¶ Quare cum Antonius Capusij, & cæteri sint merè laici, suóque noīe, ac iudicio fabricæ intendant, nec vllam prælato rationem reddere existiment, ab hmõi putatiuo officio remouendos esse, indubitati iuris est.

¶ Quoniam contingere posset dubitari, cui applicandæ seu adiudicandæ sint oblationes, quę imagini fiũt, an scilicet vniuersitati quæ capellam construxit, an episcopo, an verò rectori illius parochiæ in qua reperitur depicta imago: Ideo rectè decisum est ex communi sententia Rectori & parochiali ecclesis adiudicandas huiusmodi oblationes fore. & nõ cęteris.

¶ Cum cuilibet permissum sit sua agere negotia prout cauti⁹ potest. Ideo licere videtur fabricerijs blando sermone pios allicere homines pũ⁹ pro fabrica q̃ rectori & imagini offerre nisi versutia, fraude vel dolo huiusmodi eleemosynas procurẽt: nam eo casu p̃ damnis præteritis ad interesse cõueniri à rectore licitè possunt, pro futuris verò iudicis officio cogi poterunt ad desistendum ab huiusmodi dolis, versutijs, ac machinationibus.

SVMMARIVM.

1 Laici an *possit esse operarij seu fabricarij rerum ecclesiasticarum.*
2 Laici an *possint esse collectores oblationũ, quæ fiũt ecclesiæ & cuius sint oblationes quæ fiũt imagini existẽti in capella. & vide. n. 5. 6. 7.*
3 Laici *non possunt recipere oblationes consistentes in rebus sacris.*
4 Laici *non possunt recipere oblationes de altari.*
8 An *episcop⁹ possit eligere laicos fabricerios ꝓ voluntatẽ rectoris.*
9 *Episcopus non potest dispensare cum inhabili, nisi in casibus à iure expressis, quia contra ius statuere non potest. & vide nu.* 10
Episcopus custos est canonum.
11 *Delegati de casu sibi delegatis non iure proprio, sed delegantis nomine cognoscunt.*
12 An *valeat consuetudo, quòd laici possint esse collectores oblationũ, & quomodo procedat.*
Oblata pro fabrica, fabricæ acquiruntur.
13 *Fabricery an teneantur reddere rationes de oblatis.*
14 An *liceat allicere personas vt potius offerant fabricæ, quàm rectori & imagini.*
Cuilibet permissum est facere negotia sua prout melius potest.
Excommunicatione digni sunt religiosi, q̃ legata vel eleemosynas sibi vel suis monasterijs in præiudicium aliorum fieri procurant.
15 *Operarij seu fabricery si dolo fraudeue in aliorum præiudicium eleemosynas procurant, quomodo veniant puniendi. & quando fraus procurata dicatur. vide nu.* 16.

Respon. Interpret.

IN CAVSA vertente inter Antoniũ Capusij & consortes operarios ex vna, ac d. Gasparem Quirini priorem prioratus de Cobiniaco ex altera, sunt plura videnda. ¶ Et primò, vtrum † laici possint
1 esse operarij, seu fabricerij. Pan. in capit. decernimus. de iudic. respondet quòd sic, tribus rationibus. Primò, quia cura temporalium potest committi laicis, ergo etiam cura fabricæ. Ista ratio nihil valet, quia cura rerum temporalium ecclesiæ non potest demãdari laico, vt arbitrio suo disponat, vt in summa. lxxxix. distinct. & in c. iudicatum eadem distinct. Secũdò mouetur, quia laici sunt magis ad exercitium fabricæ experti. Sed nec ista ratio concludit per necesse. Tertiò mouetur, quia clerici distraherẽtur à diuinis, si fabricæ intenderẽt, ergo conuenit, vt laici potius sint fabricerij, quam clerici. Sed nec ratio ista vrget, quia ea attenta, clerici deberent omnem curam rerum temporalium demandare laicis, quam tamen curam ipsi clerici nõ prohibentur habere. ca. episcopum. xij. quæstio. j. x. quæst. ij. c nobis. & c. Vulteranæ. cum seq. Imol. & communiter scribent. in c. decernimus. de iudi. & hanc partẽ amplexus fuit Ioan. Calde. consil. 1. sub rubr. de consuetud. & consil. 19. sub rubr. de præbend. & Decius consil. 129. col. iiij. Contrariam sententiam, quòd laici non p̃ possint esse fabricerij, id est præpositi fabricæ ecclesiæ, firmat Anton. de But. per text. in dicto c. decernimus vbi dicitur, quòd laici non debẽt præsumere tractare negotia ecclesiastica. Secundò, quia non possunt laici suo iudicio disponere de rebus ecclesiasticis. d. c. decernimus. Tertio, quia dicerentur laici habere officium in ecclesia, quod constat interdictum laicis. c. Massana. de electi. Quid tenendum? Ergo ex dictis Panorm. & aliorum, in dicto c. decernimus. facio duos casus. Primus est, quãdo fabricerij habent nudum ministerium fabricæ, illud exercẽtes nomine Prælati, & secundum voluntatem eiusdem reddentes de gestis rationem ipsi Prælato, & hoc casu etiã laici possunt esse fabricerij. quia hoc modo releuãtur clerici ab hoc onere, & laicis nullum conceditur officium nullãque præeminentia in ecclesia, & in istis terminis loquitur Panorm. & in istis terminis procedat consultatio Ioan. Cal. quitamen loquitur etiam in laicis conuersis & deferentibus habitum clericalem, & ita etiam procedit consultatio Decij. aut fabricerij habent officium, & suo nomine, suóque iudicio gerunt negotia fabricę, & hoc casu laici non possunt esse fabricerij, quia præeminentiam haberent in ecclesia, & officium, quod non licet. Et ita procedat opinio dom. Anton. & ita vult Panorm. in c. decernimus. & ego etiam idem probaui ibi, colum. xvj. versi. 2. dubitatur. Vnde cùm Anton Capusij, & cæteri sint puri laici, suóque nomine & suo iudicio intendant fabricæ, nec vllam rationem Prælato reddant, mihi videtur ab huiusmodi officio eos fore amouendos. ¶ Secundò dubitatur, an † laici possint esse collectores oblationum? Pro resolutione huius dubitationis videndum prius est, cuius sint, & esse debeãt oblationes, quæ fiunt imagini existenti in dicta capella, an vniuersitatis, quę capellam cõstruxit, an episcopi, an verò rectoris illius parochię, in qua reperitur depicta imago? Super ista quæstione multa dici possunt, & etiã amplissimè Troylus Maluetius vt legitur in tractatu suo, de oblation. eccles. vel altar. in 3. dubio. Ergo omissa disputatione, adhæreo sententię Hostien. Anton. Panorm. & Imol. in cap. pastoralis. de his quæ fiunt à Prelatis sine consensu capituli. vbi per illum textum decidũt, oblationes deberi rectori & ecclesię parochiali, non autem episcopo, nec capellano illius capellę. & ad hoc adducunt etiam textum in cap. ad audientiam. infrà, de eccles. ædific. per quem ita decidit Anton. de But. & in rubr. de paroc. Ad idem facit textus in c. quoniam quem ad hoc ibi not. Panor. de decimis. & ad idem facit textus in c. ex transmissa. de præscript. quem etiam ad hanc quęstionem notat Panor. in reportatis suis & idem vult ibi Ioan. Andr. Idem etiam voluit Innoc. in rubric. de paroch. & Petrus de Perus. in sua canonica. capit. 4. § verſic. xvj. & sequent. & ista est *communis* sententia, teste prædicto Troylo, & licèt ipse aliter distinguat, attamen a communi non est recedendum. capi. ne innitaris. de constitut. & opinionem communem sequitur Decius, consi. 148. in 2. dubio, & hanc etiam sequitur. & dicit esse communem Socin. in tractatu oblationum. in xviij. libello, versicul. venio ad sextum. Hoc sic discusso, præsens dubium plura habet capita. Primũ, an laici possint esse collectores oblationum de iure communi. Secundo, vbi de iure communi non possint, an valeat consuetudo contraria. Tertiò, vbi nõ valeat consuetudo, an possint saltem colligere eas, quę offeruntur pro fabrica. Quartò, an de receptis teneantur reddere rationes priori, siue rectori an eis liceat in præiudicium prioris incitare deuotas personas, vt potius ipsis in fabricam, quam ipsi imagini & altari offerant. ¶ Circa primum ponam aliquas conclusiones, ex quibus resultabit clara dubitationis resolutio. Prima conclusio,
3 laicus † nõ potest recipere oblationes consistẽtes in rebus sacris. quia laicis sacra tangere prohibitum est. cap. nemo. cap. in sancta. & cap ligna. de consecrat. distin. prima, & est de mente Socin. in dicto tractatu, libro decimonono. Secunda conclusio

4 ciusio, † laici non possunt accipere oblationes de altari, secun
dum Archid. & Doct. in c. sanctorum. x. q. j. ¶ Tertia conclu-
5 sio, laicis iure † proprio, & ad suam vtilitatem nō potest col-
lector esse oblationum, quia laici incapaces sunt spiritualiū.
c. causam que. de præscript. & c. quamuis. de decimis. & ibi in
fert Abb. ad casum nostrum. & est tex. in d. c. sanctorum. & in
c. qua sacerdotes. & c. hanc consuetudinem. x. q j. Et has tres
conclusiones indifferenter approbant omnes in d. c. decerni-
6 mus. ¶ Quarta conclusio laici † contra voluntatem rectoris
nō possunt colligere oblationes, de quibus rector potest libe
rè & absolutè disponere, vt sunt hæ, quæ simpliciter offeruntur, non expresso in quam causam sint conuertēdę: nam cùm
sint rectoris absolutè, non debēt neque possunt laici se impe
dire de re aliena inuito domino. l. fin. ff. de neg. gest. Nec enim
quempiam decet rei alienæ se immiscere domino contradi-
cente. ¶ Quinta conclusio (& hæc aliquantulū ambigua) lai
7 ci † possunt esse collectores oblationū, quæ offeruntur fabri
cæ, & ad vsum fabricæ sunt conuertendæ, adeò q; in alium v-
sum conuerti non possunt. clem. ij. de relig. dom. Ista conclu-
sio potest dupliciter intelligi: primò, vt possit de licentia & be
neplacito Prælati, ac eius nomine, & tunc plana est, quia nu-
dum ministerium exhibent laici ad vtilitatem rectoris & ec-
clesiæ: nam & nomine Prelati possunt colligere decimas. c. ve
stra. de loc. & tradit Dec. post alios in d. c. decernimus. col. vj.
& ibi dixi col. xvij. vers. lextò dubitatur. Secundò potest intel
ligi, vt inuito rectore possit: & isto casu dubia videtur: nam
cùm rector sit administrator dictarū oblationū, & omnium
bonorum ecclesiæ, iuxta not. per Inn. & alios in c. cùm super.
de caus. pos. & propriet. & per gl. in ca. cùm ex eo de elect. lib.
vj. non videtur q; eo inuito possint laici dictas oblationes re-
cipere. & earum administrationem habere. contrarium tamē
videtur velle Panor. & Mod. in d. ca. decernimus. & Dec. in d.
cons. 148. in iij. dub. vbi concludunt, q; de licentia episcopi li-
cet laicis colligere oblationes, & eas conuertere in aliquam
piam causam, quia tunc laici exhibēt nudum ministerium no
mine ecclesiæ. Mihi videtur q; punctus difficultatis sit ad hoc
8 reducēdus, vtrū episcopus † possit eligere laicos fabricerios
contra voluntatem, & in præiudicium rectoris. & itte est ca-
sus notet. quia dominus episcopus dicitur hos laicos depu-
tasse operarios dictæ capellæ, qui operarij virtute huiꝰ officij
oblationes colligere dicuntur. Et videretur prima considera-
tione dicendum q; sic. quia episcopus potest delegare causas
§ ecclesiasticis laicis fm gl. & *communiter* Doc ī d. c. decernimus.
& in c. peruenit. xcv. dist. Ergo etiam debet posse laicis deman
dare opus fabricæ. Itē facit, quia episcopus potest dare laico
vnam prebēdam in ecclesia, fm gl. communiter approbatam
in c. cum M. Ferra. de constit. Ergo etiam sibi cōferre poterit
officium fabricæ. In contrarium facit, quia constitutio syndi
ci, procuratoris, œconomi & similium spectat ad rectorem,
nec episcopus potest solus defensorem deputare ecclesijs in
ferioribus, nisi in negligētiam inferiorum Prælatorum, vt fir
mant Innoc. Pan. & alij, in c. Imperatorem. de iur. calum. Ergo
etiam solus & sine consensu rectoris non potest constituere
operarios, seu fabricerios. Item facit, quia episcopus non po-
test aliquid statuere in præiudicium inferiorum Prę atorum,
& inferiorum ecclesiarum, fm Inn. & Pan. in c. vestra. de loca.
quem sequuntur do. Ant. Imol. & Felyn. in c. cùm omnes. de
constit. quid tenendum? Mihi videtur q; resolutio huius du-
bij pendeat ab ijs, quę dicta sunt in primo dubio: nam si laici
possint esse de iure operarij crederem q; ab episcopo eligi
possint, & deputari, quia potest episcopus subsistente causa
præiudicare inferioribus Prælatis, modò præiudicium nō sit
enorme, vt per glo & Pan. in c constitutus de relig. domi. &c.
ecclesię xvj. q. j. nam etiam laicis potest episcopus concedere
priuilegium liberę sepulturę in ecclesijs inferioribus, fm Ioā.
Andr. in c. certificari. de sepult. & cura omnium ecclesiarum
suæ diœcesis spectat ad eum. c. omnes basilicę. xvj. q. vij. ca. re-
genda x. q j. Si verò laicus de iure non possit esse fabricerius,
nō poterit episcopus eum habilitare in præiudicium prioris,
9 quia episcopus non potest dispensare cū inhabili, nisi in casi
bus expressis in iure c. dilectus filius. de remp. ordi. & c. fin. de
filijs presbyt. nec potest episcopus statuere contra ius. c. quod
super his. de mai. & obed. not. in c. cùm dilectꝰ. vbi gl. & Pan.
de consuet. nam cùm episcopus custos sit canonum, custodis
officium non dissipatoris debet præstare. c. cum quibus. & c.
10 seq. xxiiij. q. iij. & § j. xxj. dist. n. ex his constat episcopum † nō
posse eligere laicos in fabricerios, qui habeant officium, vel
præeminentiam in ecclesia, & qui suo arbitrio, suoque nomi
ne dispensant reditus fabricæ, absque cōsensu rectoris, cùm
laici de iure non possint habere aliquod officium in ecclesia,
vt conclusum fuit ſ. in j. dub. Non obstant contraria ſ. dedu-
cta, q; episcopus possit ecclesiasticas causas delegare laicis, qa
11 istud reperitur concessum, delegati † enim delegantis nomi-
ne, non autem iure proprio, cognoscunt de causis sibi delega
tis c. super literis. de rescrip. sic nos cōcedimus, quòd laici pos
sint nomine prioris intendere officio fabricæ, sed negamus
eis officium proprium, quod Ant. Capussij & consortes vsur-
pant, nam tanquam habētes officium in ecclesia, nomine pro
prij officij operariorum cuncta gerunt, non curantes de pri-
oris authoritate ac consensu. Nihil etiam facit, q; laicus possit
habere præbendā in ecclesia, quia non propterea dicitur ha-
bere aliquod officium, nec aliquam præeminentiam, sed dun
taxat certum temporalem reditum, qui cuicunq; pauperi la-
co potest assignari. Hinc est, q; talis laicus habens præbēdam,
non habet aliquam vocem in capitulo. fm Inno. & Card. in d.
c. cùm M. Fer. & si episcopus non possit, multo minus potuit
vniuersitas, quæ ius nullum habet disponendi de rebus eccle-
12 siæ. ¶ Circa secundùm, an valeat † consuetudo, q; laici possint
esse collectores oblationū, vī quòd non. per tex. in c. hanc cō
suetudinem. x. qu j. vbi huiusmodi consuetudo damnatur. Se-
cundò, quia non valet consuetudo, q; laici habeat iurisdictio-
nem, vel præeminentiam super clericos. c. c erici. de iudi. c. ad
audientiam nostram de consuet. Tertiò, quia non valet con-
suetudo contra honestatem. c. irrefragabili. & ibi not. Pan. de
offic. ord. c cùm decorem. de vit. & hone. cler. not. idem Pano,
in c. cùm inter. de consuet. vnde non valet consuetudo, q; lai-
ci simul cum clericis sedeant in choro. clem. j. de vit. & honest
cler. ergo non valebit consuetudo, q; laici colligant oblatio
nes, quia videtur contra honestatem q; laici habeant præemi
nentiam in ecclesiis, vt ſ dictum fuit. in cōtrarium facit, quia
consuetudo facit de incapaci capacem, & de ineligibili eligibi
lem c. nos consuetudinem. vbi glo. xij. distin. & c cùm olim. de
cler. conjug. & l, non tantùm. ff. de decur. in fine, & ita de facto
seruari videmus, vnde cùm ita sit consuetum, credendum etiā
est, quòd sit rationabile, quia in dubio pro communi obser-
uantia est præsumendum. c. illa. & ibi glo xij. dist. c. cor episco-
pi. lxviij. dist. Quid tenendum? ego ex mente Dec. d. cons. 148.
in iij. dubio colligo cōcordiam. Aut loquimur in ecclesiis, &
tunc valet consuetudo q; laici sint collectores oblationū no-
mine rectoris & ecclesiæ, non aūt valet q; suo iure & proprio
eorū officio, possint eleemosynas colligere per rationes præ-
allegatas. & credo quòd ita se habeat communis obseruātia,
vt de consensu rectoris eligantur operarij, qui nomine eccle-
siæ intendunt fabricæ, sed inuito rectore q; eligantur opera-
rij, qui iure proprio & nomine suo colligant oblationes, non
credo consuetudinem valere, nec probari posse. ¶ Circa ter-
tium aduertendum est, quia resolutio dependet ab officio fa-
bricerij: nam cum oblata pro fabrica acquirantur fabricæ, nō
autem priori, prout tenet Soc. in d. tract. oblationum. libr. xix.
vers. secundo loco. & vers. ad secundum. consequēs est, quòd
à fabricerijs possint colligi. vnde his casib. quib. laici possunt
esse fabricerij, eisdem casibus poterunt oblationes colligere.
Quando autem & quibus in casibus possint laici esse fabrice
rij, dictum fuit suprà. in j. dubio. & vtrum valeat contraria con
suetudo, patet ex dictis in præcedenti dubio. ¶ Circa quartū,
an teneantur fabricerij reddere rationes. Respondeo eos ab-
13 que dubio teneri de oblati, & receptis, rōnes reddere priori:
nam cum proprio nomine, & suo iure oblationes non reci-
piant, sed nomine ecclesiæ, & pro illius fabrica, constat eos te
neri rationes reddere priori dictæ ecclesiæ. Primò ex commu
ni regula qua cauetur, vt pro gubernationibus creditis, quis-
que conueniri possit ad rationes reddendas suæ villicationis.
l. rationes. C. de admin. tuto. l. j & per totum. ff. de tut. & rati. di
stra. & l. ij. ff. de neg. gest. Secundò per text. in §. œconomos. in
authen. de sancti. episcop. vbi etiam œconomus debet ratio-
nes reddere. Tertiò per text. in l. nulli. C. de episcop. & cler. vbi
etiam episcopus exequutor vltimarum voluntatum tenetur
reddere rationes bonorum, quæ distribuenda recepit. Quar-
tò per tex. in l. nec diutius. C. de num. & actu. libr. xii. per quem
ego dixi in tract de peste, sub rubr. de remed. ad conseruand.
vbert. numer. 179. versic. vltimo loco. q; erogator publicæ an-
nonæ tenetur rationes reddere reipublicæ, seu agentibus pro
ea. sic ergo operarij tenebuntur reddere rationes priori dictæ
14 ecclesiæ. ¶ Circa vltimū, an liceat † irritare deuotas personas,
vt oblationes eis dēt pro fabrica potius, quā priori, seu imagi-
ni? Videtur respondendum quòd sic, per text. in l. fin. ff. & C. si
quis alig. test. prohib. vbi permittitur, quòd quilibet possit blā
do sermone inducere testatorem ad sibi relinquēdum, vel do
nandum, quod etiam illecebris, precibus, hortationibus,
obsequiis, meritis, donis, & his similibus concessum videtur. l,
si quando. C. de inoffic. testa. l. in ipsius. C. famil. ercis. c. Et cui-
libet permissum videtur facere negotia sua, prout melius po-

teſt, ſm Bal. in c. ſi proponente. de reſcrip. pro quo facit tex. in
1 item ſi pretio, §. quemadmodum. ff. loca. nec reprehendendi videntur operarij, ſi fabricæ vtilitatem præferãt vtilitati dicti prioris. l. tutor. la j. §. primo, ff. de admi. tut. l. videamus. §. nec tutorem. ff. de in litem iur. l. præſes. C. de ſeru & aqua. In cõtrarium videtur caſus in clem. j. de priuil. §. pen. vbi excommunicantur religioſi, procurantes legata vel eleemoſynas ſibi vel ſuis monaſteriis fieri in præiudicium aliorum. Ad idem facit text. in l. Lucius. §. Sempronia. ff. de leg ij vbi contra eum, qui procurauit ſibi fieri legatum in præiudicium alterius, competit actio ad intereſſe, & illum text. not. Bart. & alij ibi. Ad idem tex. in §. in illis. aliàs incipit, & hoc puenit, in auth. vt nulli iudi. vbi phibet ne quiſpiã procuret ſibi donari, vel legari qđ aliis legandũ, vel donandũ fuerat. Ad idẽ facit text. in authẽ. vt cũ de app. cog. §. ſi coniũctus. Quid igĩr dicẽdũ? Quæſtio iſta vr̃ ſatis dubia propter inrium varietatem. Ego in hoc pũcto ſic diſtinguendum arbitror. aut operarij abſque vlla fraude & verſutia petunt ꝙ eleemoſynæ offerantur fabricæ, & tũc iure agunt, &
15 ita procedunt iura allegata pro operatiis. Aut †dolo, fraude, aſtu, vel machinatione procurãt ꝙ eleemoſynæ dentur fabricæ, non autem priori, & tunc pro damnis præteritis ad intereſſe conueniri poſſunt, pro futuris poterunt iudicis officio cogi ad deſiſtendum ab huiuſmodi verſutiis, ita procedũt allegata pro priore contra operarios. ita in ſimili diſtinguunt Cy. Bal. Alb de Roſ. & Salan l quicquid C. arb. tut. vbi dicũt tutorem, qui procurauit id ſibi legari, quod teſtator volebat legare ſuo pupillo, teneri ad intereſſe ſi dolo aut machinatione vſus fuerit, aliàs nõ. ſequitur Bar. in l. Titio ff. ad muni & Alex. & Mod. in l. j. §. qua ſitum. ff. ad trebel. ¶ Sed qualiter conſtare poterit ꝙ fraude procurent eleemoſynas ſibi fieri in præiudiciũ prioris? nam qui dolum allegat ipſe probare tenetur. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat. Ad iſtud poterit ſatis in propoſito con-
16 ſtare de dolo & fraude, ſi operarij tranſgrediantur fines verborum & actuum, quibus vti debent modeſti quæſtores, nam eo ipſo de dolo & fraude conuicti dicuntur, ꝙ eleemoſynas potius fabricæ, quàm priori faciendas dicunt, quia ex talibus verbis conſtat ꝙ in damnum prioris eleemoſynas q̃rũt, quod non licet. d. cle. j. đ priui. Itẽ de aſtu & fraude conſtare poterit, ſi ipſi operarij, vel alij ab eis ſummiſi, detraxerint bono nomi-ni, bonæq; famæ dicti prioris, dicendo non eſſe meritorium oblationes facere ad vtilitatem prioris, qui eas conuertit in malos vſus. Ita determinat Ange. in l. 4. ff. de noſtic. teſta. vbi dicit ſuggeſtiones, quibus ſuggeritur alicui, ne relinquat, vel donet priori, ſiue cuicũque alteri eo ſub colore qđ. ille ſit de tali eleemoſyna malè meritus, eſſe pernitioſas, & damnabiles, p illum tex. p quem dicit ſe obtinuiſſe auocari magnam hereditatem ab agnatis, qui perſuaſerant teſtatori, ne inſtitueret certos pauperes q erant malæ conditionis. & famæ, &c. ¶ Itẽ de aſtu & machinatione conſtare poterit, ſi probet operarios in petẽdis eleemoſynis vti callidis perſuaſionibus, quæ dolo & fraudi æquiparanr̃. l. ſi quis affirmauerit. §. j. ff. de dolo. Dico etiam non licere operariis vti importunis precibus, vt extorqueant oblationes in damnum prioris l. j. C. de pet. bon. ſubl. lib. x. ibi, quoniã plerunque inuerecunda petentium inhiatione conſtringimur, vt non concedenda tribuamus & c. cum in iuuentute. de purg. can. facit tex. in c. ſi quãdo. de reſcri. & ibi gl. not. ꝙ ea, quæ p nimiam ſolicitudinem extorquentur, non ſunt admittenda. allegat tex. in l. ſi priuatus. ibi, acclamatione populi. ff. qui & à quib. ma. libe. non ſi. & tex. in c. vnuſquiſque ſimplicem ſermonem proferat. xxiij. quæ 4. Sic ergo operarij ſimpliciter debent petere eleemoſynam pro fabrica non autem importunare volẽtes offerre, vt ſibi offerãt, neq; alia verba callida & aſſuta intermiſcere, alioquin eorũ ſermo nõ erit ſimplex. l. iubemus. ibi nihil huiuſmodi adiectum ſit, ſed ſimpliciter. C. de appel. l. ſi vbi Bart. C. de dor. promiſ. c. ſi. de teſta. lib. vj. & ad propoſitum bene facit quod decidit Ia. in l. j. §. ſi vir vxori. col. ſi. de acq. poſ. poſt Bald. in d. l. j. vbi decidit, ꝙ donatio facta vxori quæ aſſiduè virum infeſtabat, vt ſibi donaret, non confirmatur morte, quia donata ex frequẽti petitione, non creduntur ſponte ſibi data, ſed ex molestia & importunitate vxoris. Facit etiam quæ tradit Fel. in c. quę in eccleſiarum. col. xix. de conſtit. Ex quibus apparet appellationem domini prioris ab electione dictorum operatiorum, admittendam recipiendámque eſſe. Laus Deo.

Reſpon. acutiſſimi I. V. D Ioan. Franc. Ripen. à S. Nazario explicit lib. ſij.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Decretalium Librum Quartum absolutissima Responsa.

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum fit diligentia recognita,& repurgata.

* * *

De Sponsalibus.

RESP. LXX. & de Sponsalib. I.

LICET Beneficia per contractū matrimoniū ipso iure vacent,per sponsalia tamen contracta nullo iure vacare cōstat.nā prædictorū diuersa est ratio, minusque dicta de futuro spōsalia per oscula,munera & nexum copulæ transeunt in matrimoniū, nisi subsequatur,& eo casu beneficia vacare neminem latet. Nec Pontifex ex potestate ordinaria solet literas ad beneficia vacatura impartiri,licet de potestate absoluta omnia possit, cū sit supra ius.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens matrimonium ipso iure beneficio priuatur.*
2 *Per sponsalia de futuro, beneficia nullo modo vacant.*
3 *Sponsalia de futuro, non transeunt in matrimonium, nisi secuta carnali copula.*
4 *Papa non solet dare literas ad beneficia vacatura de potestate ordinaria, & ibi vide quid de absoluta.*

Respon.interpreta.

DE TRIBVS Effectualiter queritur consilium.Primò, an per spōsalia de futuro vacent beneficia? Secundò,an sponsalia de futuro per oscula,munera & nexum copulæ trā seant in matrimonium,ita quòd beneficia ex tunc vacare cen scantur? Tertiò,posito ꝙ non vacent,an Papa possit dare literas gratiosas ad beneficia,contrahenti sponsalia sub conditio ne si vacabunt per subsequens matrimonium? ¶Circa primū, videretur prima facie,quòd per sponsalia de futuro vacēt beneficia ipso iure,nam per contractum matrimonij vacant,&
1 †contrahē matrimonium est ipso iure priuatus.c.quod à te. c.diuersis fallaciis.de cler.coniug.ergo idem dicendum in cō trahente sponsalia quia prohibito matrimonio,censentur ꝓ hibita. .oratio.ff.de pont.& idem iudicandum est de princi pio principiante, quod de ipso principiato. l. maritus.C.de procu.vbi no.? au.de Cast.& Mod.& idē iudicandū de præpa ratoriis,quod de præparato l.ordinari,C.de rei vend.& tradi tur plenè per Mo.in rub.extra de iudi.

¶Præmissis non obstantib.contrariū,ꝙ non vacant,tenent §ꝯ *cōtra* Docto.vt attestatur Panor.in c.j de cler.coniuga.&Ro ta decis.16.in titu.de reser in no.& Frā.Pau.in trac.de sedeva ca in vlt præmisso.vers.3.per cōtractum.Ratio est,qa per spō salia non alligantur spōsi contrahere matrimonium,sed pñt mutuo consensu discedere à sponsalib c.1. de spon.sicut autē acceptans secundū beneficiū non priuatur primo, nisi plenè cōsecutus fuerit fm.c.cum in cunctis. de elect.Ita per sponsa
2 lia de futuro †non priuabitur sponsus,quia non dicitur plenè translatus de matrimonio spirituali ad carnale. requiritur.n. ad hoc vt vacent beneficia promori ad episcopatum quòd e- piscopus sit cōsecratus.& plenè translatus. c.si quis iā trāsla- tus.21.q.2.& ideo ante consecrationem & ademptam posse. non possent alteri sua beneficia conferri ca.post electionem. de concess.præb.Confirmatur,quia beneficia ingressi religio- nem ante professionē expressam,vel tacitam,non vacant per simplicem ingressum,quia j.annum pōt liberè exire,nec vide tur ante professionem plenè translatus ad religionē.c.bene- ficium.de reg.lib.vj.& ibi expressè dr ꝙ antè lapsum anni non debeant beneficia sua altericonferri sic ergo per sponsalia nō vacabunt,quia non videtur plenè ad matrimonium transla- tus,cum possit dari casus per quem nō sequet matrimonium. d.c. .& ista est ipsa veritas. ¶Circa secundū respondeo ꝙ spō salia de futuro per oscula, munera nexum copulæ non tran-
3 seunt in matrimonium nisi sequatur †copula carnalis.c.fin.de sponsa.c.1.de matri cōtrac.cont.interdict.eccl.Immo si spō sus de futuro traduxerit sponsam ad domum,dummodo eam perfectè non cognoscat i. non sequatur sanguinis commix- tio,non transeunt adhuc sponsalia de futuro in matrimoniū §ꝯ fm Pan.Card.& *cōtra* Doct in d.c.fi ex quo sequitur ꝙ etiam non vacabunt beneficia,nisi contrahatur matrimonium per verba de præsenti,vel interueniat copula. Ad tertium si quæ- ratur de potestate absoluta,nō negabo Papam posse: quia in beneficialibus Papa est ŝ.ius.c.proposuit de cōcess.præb.& ha- bet omnia beneficia sibi manualia.cle.j.vt lite pendē. Si quæ-
4 ratur de potestate ordinaria,dico ꝙ Papa non †solet dare lite- ras ad beneficia vacatura.c j.de concess.præb lib.6.nam de cō suetudine ratione curiæ beneficia electi & consecrati ante a- deptam possessionem episcopatus conferuntur, licet electus nō sit plenè trāslatus.fm glo in d.clem.j.in ver.colato. & Ro ma.consi.225.quo ad primum.non credo tamen ꝙ de consue tudine curiæ conferantur beneficia spon æ de futuro ante 2- tractum matrimonium,quia vt ŝ.dixi,sponsus potest discede- re à sponsalibus,non sic eps consecratus, quia ordo & cara- cter iam impressus,ab eo auelli non potest c.j.& per totum de sacra.non reiteran & si daret,non est dubium ꝙ ea poterit re uocare.l.eius est nolle ff.de reg.iu.nam ēt sine causa potest (si velit) auferre beneficium ei cui iam erat plenum ius in bene- ficio acquisitum,fm Ant.de But.in c.cōstitutus.de relig. domi & etiam priuilegia per ipsum concessa potest quando vult reuocare.c veniens.de præscri vnde esto ꝙ daret literas, reme dium erit ꝙ illi quibus voluerit sponsus resignare obtineant prouisionem à Papa cum derogationibus & reuocationibus quaruncunque concessionum in forma amplissima. Possem præmissa aliis iuribus,rationibus & auctoritatibus comproba re,sed quia omnia clarè procedunt,non implebo folia,vbi nō est opus. Laus Deo.

RESP. LXXI. & de Sponsalibus II.

LICET Ex iis verbis,promitto non accipere aliam in vxo rem,nisi ipsam Ioannam,matrimonium contractum dici non possit,quia verba in futurum concepta sint,minus quàm sponsalia ex vi dictionis nisi,nec vtrunque ex vi protestatio- nis factæ per ipsam Ioannam cōtractum videatur, ex qua pro testatione actus sequentes declarantur.Nihilominus secundū ea quæ ponuntur,non sine peccato Alex prędictam Ioannam dotatam famosamque eius vxorem, & ita ab eo appellatam, & cum qua diu cohabitauit,& ex qua liberos suscepit, nullo iure recusari potest.

SVMMARIVM.

1 *Verba menti deseruiunt & non intentio verbis, quare de verbis nō cu ratur si de mente constet.*
2 *Instrumētū dotis separatū à cōtractu matrimonij matrimonium probat.*
3 *Est in electione deflorantis virginem, aut eam capere, aut dotare, vel pœnam corporalem subire de iure canonico. Sed de iure ciuili, relega tur & dimidia bonorum suorum confiscatur.*
4 *Duo testes etiam fœminæ sufficiunt ad probandum matrimonium.*
5 *Mutua confessio coniugum pro matrimonio facta matrimonium probat.*
6 *Sponsalia de futuro secuta copula transeunt in matrimonium præsum- ptum, contra quam præsumptionem non admittitur probatio.*
7 *Nominatio, cohabitatio, & fama iuncta cum constitutione dotis ple- nè probant matrimonium.*

Responsi interpret.

IN causa Matrimoniali nobilis dñæ Ioannæ Bonæ, adeo co- piosè & subtiliter scripsit eximius Doctor do Petrus Alber- ti,vt vix quicquam addi posse videatur quia tñ exoratus fui vt iuridicam prædicti d. Alberti consultationem comproba- rē,hæc pauca volui pro eius desiderio,nō pro rei exigētia sub iungere. Solum in pñti causa dubitationem facere videntur verba illa negatiuè concepta,promitto non accipere aliā in vxorē nisi ipsam Ioannam.non.n. per hæc verba pōt dici cō-

ctũ matrimonium, quia de futuro, nec etiam videntur contracta sponsalia, quia dictio illa nisi ipsam, isto casu habitum tantum ponere videtur & non actum, dictio enim nisi, adiecta dispositioni negatiuæ illud tantum ponit, quod præcedẽs dispositio negabat. l. actione. C. de transc. cum accessissent. de constitu. verum in casu isto precedens dispositio negabat habitum, & potentiam solum, nõ actum, ergo dictio nisi, sequẽs ponet potentiam & habitum tantum, non autem actum, & sic sensus erit quòd ipse Alex. possit si velit ipsam Ioannam dispensare, & non possit aliam. Aliud etiam videtur dubitationẽ augere, quia d. Ioanna non erat presens quando fuerunt prolata suprascripta verba. & ideo licet ex post per signa exteriora ipsa do. Ioanna videatur consensisse, tamen consensus alterius ex interuallo subsequens vitiat contractum matrimonij, sicut etiam vitiat stipulationẽ. l. j. §. qui præsens. ff. de verbo. obli. Ita determinat Arch. in c. sufficit. xxvij. q. ij & tanto magis in casu isto, quia protestatio præcedens declarat quomodo gerantur actus subsequẽtes. l. Ne semnius ff. de nego. gest. l. qui in aliena §. fi. ff. de acquir. hær. sicut ergo prius do. Ioanna protestata fuit amorosè & non animo contrahendi matrimoniũ Alexandro sui copiam fecisse. hinc cętera ex post amorosè facta præsumuntur benè facit quod cõsuluit Gem. consi. 61. incip. super præmisso dubio vbi in terminis decidit, quòd si precessit protestatio per quam vir dicat, tu eris amasia mea, si postea dicat eidem cõsentienti, poteris ita te bene habere, quòd ego si solennizarem matrimonium in faciem ecclesiæ, per talia verba non etiam sponsalia contracta intelliguntur. nec matrimonium secuta copula. Sed iis & similibus non obstantib. quod §. pro veritate per prædictum clariss. do. Petrum conclusum fuit verius existimo ex fundamentis & rationibus per eũ ornatè recitatis, & ex instrumentis. Primo, quia illa verba, promitto non habere aliam in vxorem nisi Ioannam, licet sint de futuro, tamen vbi ex coniecturis potest apparere quòd valebat contrahere de presenti, inducitur matrimonium fm Car. Flo. in c. ex iris. & in c. ex parte. de sponsa. quia ineptitudo ver-
1 borum non vitiat consensum. c. tua nos. eo. tit. verba enim de seruiunt intentioni, & non intentio verbis cap. secundò requiris. de appel. l. cum virum. C. de fideicom & verba subsunt consensui tanquam suo originali. dixit Bal. in c. mandatum. de rescrip. In proposito casu non vna, sed plures subsunt coniecturæ, ex quibus apparet q̃ Alex. volebat contrahere de presenti. Prima coniectura est. quia inter ipsum Alex. & patrem dictæ Ioannę prius agebat de contrahendo matrimonio, vt dicunt duo religiosi, & duo laici, & ista sola est sufficiens ad declarandũ illa verba ambigua. ita Spec. in ti. de sponsa. in prin. ver. quid si ita dixero. quem sequunt Moderni in d. l. actione. Secunda coniectura est. quia in probatione & scriptura talium verborum fuit constituta & promissa dos, quæ non potest esse sine matrimonio. l. fi. C. de do. ante nup. l. 3 ff. de iur. do. hinc est, per ipsum dotis quo ad ipsas partes probatur matrimonium, vt est tex. singularis in § illud. in auth. vt fratrũ filij. colum. ix. quẽ singulariter ad hoc appellat Bal. in auth. si quis in aliquo C. de eden. Bal. consi. 195. in 3. parte. Imo. in cap. illud. de præsump. si
2 ergo instrumentũ dotis probat matrimonium quando est confectum separatum à contractu matrimonij, fortius probabit si dos fuerit constituta in ipso cõtractu vt clarè dicit Car. in d. c. illud. Tertia coniectura quia incontinenti in eademmet scedula Alex. appellat & nominat eam vxorem suam, vnde ex sequentibus declarantẽ precedentia l. seruũ filij. §. fi. ff. de leg. j. cũ alijs allegatis per Mod. in l. talis scriptura. eo. ti. Quarta coniectura quia in scedula ipsa matrimonali inest pactũ, per quod pater do. Ioanę obligat̃ retinere ipsam Ioannam in domo sua vsque ad beneplacitum ipsius Alex. ex quo pacto, arguendo à ꝑte ad ꝑtem sensu, qd argumentũ valet etiã in cõtractibus. l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pact. dot. qui tex. loquitur in pacto inter socerũ & generum, vt nos loquimur, ergo colligitur, q̃ dictus do. Franc. pater dictæ Ioannæ sit obligatus tradere dictã Ioãnam ipsi Alexandro volenti eam traducere. illud autem pactum implicitum necessariò ꝓsupponit verba illa, promitto non accipere aliam in vxorẽ, nisi Ioanam, importare matrimonium de presenti, qa si vult vnũ, vr velle oẽ necessarium ans ad illum. ff. de acq. he. l. 2. ff. de iurisdi. om. iu. c. de causis. de offi. de leg. facit l. oratio. ff. de spõs. nõ enim põt alius obligare patrem ad tenendum sibi filiam suam, nisi maritus. c. ex trãsmissa. de rest. spol. & c. literas. eo. tit. & nulli alteri conceditur vẽdicare filiam, nisi marito. l. j §. per hanc. & ibi legistę. ff. de rei vendi. no. Ĩ d. c. illud. de presum. per illum tex. Quinta coniectura colligitur ex copula præcedẽti, propter quam copulã ipse Ale-
3 tenebatur eam in vxorem capere cũ esset, vt presupponitur, virgo, aut dotare, aut pœnam corporalem subire & in electione ipsius est de iure can. c. 2 vbi Abb. & alij de adul. de iure ci. debuit relegari, & eius bona confiscari pro dimidia. inst. de pub. iu. §. 3. & si verò. Vnde cũ esset in electione ipsius Alex. vel dotare. vel eam sibi in vxorem deligere, dico, quòd ex verbis infinitiui temporis, vt sunt ista, promitto nõ ducere aliam, nisi ipsam, vt elegisse eam in vxorem, & ex electione inductum fuit matrimonium de presenti. ita in materia electionis probat text. in l. apud Iusidium. ff. de opti. lega. vbi si legatarius habens ius eligendi vnam ex plurib. reb. legatis, dicit promitto, vel volo accipere istã, ex hoc statim consummata est electio, & ex tunc illa res electa efficitur sua, ergo idem in casu isto. benè facit doct. Bar. in l. serui electione. in prin. ff. de leg. 1. cum ibi copiosè adductis per Mod. Simo. Alex. interrogatus à iudice dixisset promitto non accipere aliam nisi eam, videretur elegisse eam traducere, & non dotare sic idem si interrogetur à patre, idẽ rñdit, nam tunc verbum nisi, non potest ponere potentiam tantum, quia tenebatur alterum præcisè facere. d. c. 2. de adult. & quòd ista fuerit intentio partiũ constat ex dictis illorũ duorum religiosorum, qui subscripserunt se in dicta scedula, & qui apertè deponunt quòd Alex. tpe dictæ scedulæ, dixit & ꝓfessus fuit q̃d Ioan. erat eius vxor, & q̃ eam pro sua vxore renebat. istis n. duob. viris maximè religiosis plenè creditur. c. cõsultationi. de ꝓbationi. & q̃ credatur testib. q̃ se subscripserunt, quando deponunt perfectè de cõtentis in apocha. firmat Bar. in Auth. & si ꝑtus. de fide instr. Pan. in c. 2. eo. ti. Mod. præclarè in l. admonendi. de iure iur. & hoc quo ad scedulam, verum est ex solis testib. videtur concludenter probatum matrimoniũ,
4 pro cuius dilucidatione præmitto quòd duo † testes, etiam fœminæ sufficiant ad probandum matrimonium. c. super eo. el 2. de testi. si minè discurrant dicta testiũ diligenter, inuenietur probatum matrimoniũ non solum à duob. verũ ẽt à plurib. & non vno medio, sed diuersis. Primò, ex cõfessione ipsius Alex. de qua ponit Fran. Molini primus testis. & Lud Brito. & confessione ipsius Ioannæ, de qua ptiat ex dictis pluriũ, quæ con-
5 fessio † ꝓbat q̃ agitur de matrimonio. fm glo. Pan. & alios in c. super eo de eo qui cog. ꝓsang. vxo. suæ. & est text. in c. 2. & ibi not. Pan. de clandest. despons. Host. in summa de matri. col. 2. §. & qualiter. vers. sed ũ ambo. Rom. sing. 614. incip. Tu audisti. tex. in l. fi. C. de transc. Secundo nec ob. q̃ sit facta absente parte: quia quicquid sit de iu. ci. de æquitate canonica, non requiritur partis ꝓntia fm Ant. Cal. Imo. & Mod. in c. si cautio. de fi.
5 instr. & ista opinio est cõ. ita Dec. loquens in causa matrimoniali consi. 163 col. 3. in prin. Præterea ista cõfessio fuit reiterata præsente dicta do. Ioanna & acceptante, vt attestantur Ioãn. testis nonus. & Lud. decimus testis. Secundò constat de matrimonio ex dicto prædictæ Ioannę testis & Ludouici qui contestes clarissimè deponunt Alex. & dictam do. Ioannam in eorum præsentia per verba de pñti dicendo, Ego do tibi meum corpus in signum matrimonij. & tangendo sibi manum innicem contraxerunt matrimonium, per quæ verba cum consensum demonstrent, matrimonium legitimè contractũ fuit. c. si inter virum de spõs. Tertiò. posito q̃ ꝑ verba de quib. in scedula, nec per aliqua alia non esset ꝓctum matrimonium de pñti,
6 tamen negari nõ põt quin per talia verba de quib. in scedula, non sint ꝓcta sponsalia de futuro, quæ secuta † copula transiuerunt in matrimonium presumptum tali præsumptione contra quam non admittitur probatio in ꝓrium. ca. is qui fidẽ. de spons. & hoc latius deductum fuit per prædictum do. consulẽ tẽ. Et eo maximè quia vltra sponsalia & copulam, constat de cohabitatione, de constitutione dotis, de notatione, de osculo, procreatione liberorũ, de ꝓfessione parentum. de transmissione munerum, de tractatu matrimoniali. de fama quę licet singula non probent. vnita tñ probant. vt s. dixi, vt est casus in d.
7 c. illud. de præsumpt. vbi ex notatione, † cohabitatione & fama maximè si appareat de cõstitutione dotis dr̃ concludenter probatũ matrimoniũ. & quãquã in hoc casu ista cohabitatio non fuerit decennalis. tñ cõcurrunt alia plura indicia quæ operant tñ quantũ cohabitatio diuturna. Non enim diuturnitas cohabitationis est necessaria vbi alia indicia sufficienter concurrunt. vt cõcludit ibi Car. & Anto. ¶ Ex præmissis remanent resoluta s. in oppositũ deducta, & specialiter rñdendo ad primum dũ dr̃ q̃ verba illa sunt de futuro. & ꝑ tñ non inducũt matrimonium de pñti. Ego rñdeo verum esse, nisi aliter appareat de mente partium de qua apparet in casu isto, vt patet ex s. allegatis. nec retragatur quòd d. Ioanna esset absens, & con
☞ senserit ex interuallo, quia cõis opi. est contra Arch. quòd matrimoniũ valeat dato q̃ consensus alterius subsequat ex interuallo, fm Host. Io. And. & alios in ca. dilectus. de spons. Host. & Card. in c. ex literis. el 2. eo. ti. Præterea vt dr̃ pater dictæ Ioannę habebat mandatum speciale ad hoc. certum autem est q̃ ꝑ procuratorem, immo per nuntium matrimonium contrahi posset. c. fina. de procu. lib. 6. Pan. in c. ex parte. el 2. de conuer.

coniug.

coniug. non obstat eum dicitur, q̄ verba illa ponunt tantum potentiam, & sic non inducunt sponsalia de futuro, quia in q̄trarium est communis opinio, vt per Pan. & alios in d.c. ex literis. & si rectè considerentur prima verba negatiua abnegāt actum iuris, licet non actum facti, ergo dictio, nisi, subsequēs ponit potentiam & actum iuris. nō obstat q̄ ptestatio præcedens declarat quo animo gerantur actus subsequentes, qa verum in dubio, secus si clarè q̄stet de q̄riavoluntate prout q̄stat manifestè in casu isto. Tertio respōdet, q̄remota ēt scedula df ex testib. q̄stare de vero matrimonio, vt s. demōstraui. Ex qb. omnib. q̄cludendum restat d. Ale. non posse sine peccato recusare eam famosam vxorem, attento maximè (vt præmissum est) quòd liberos suscepit. Laus Deo.

RESP. LXXII. & de Sponsalib. III.

CVM Regulariter duo testes sufficiant ad probādū quodcunque negotiū, ideo videbatur prima fronte bene iudicatum, & ritè ac rectè delatum iuramentum suppletorium fuisse Ioanni Paulo: Qui matrimonium contractū in forma per verba præsentia inter eū & Gaspardam Chaberte per duos testes, probauit, etiam dato quòd vnus testis integer non esset, dummodo alter omni exceptione careat. Verū tamen quoniā fm ea quæ proponuntur, testes pro parte Ioānis producti non sunt omni exceptione maiores prout in matrimonio requiritur, sed varij & q̄rij sunt, ac vnus est amicus amicitia inordinata: Ideo nullam penitus fidem faciunt. Quid, q̄ etsi dictū matrimonium semiplenè probaret, nullo tn iure iurm suppletorium eidem Ioanni per iudicem erat deferēdū: quia iuramentum hmōi deferri non debet nisi probo viro, & cui nihil opponi possit, & maximè deferēdū nō est verisimiliter deieraturo. Sed Ioānem ob inteſtinum amorem quo dictā Gaspardam prosequitur nō deieraturū quis affirmabit? aut saltem non præsumat? cùm amantes amētes esse facilè constet. Quare malè iudicatum per iudicē à quo, & bene p Clementē à delatione prædicti iuramenti appellatum esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter duo testes sufficiunt ad probandum quodcūque negotiū. & quid in casu matrimoniali, vide, nu.* 4.
2 *An iramentum suppletiuū parti veniat deferendū, & quomodo procedat. & vide nu.* 18.
3 *An in causa matrimoniali liceat deferre iuramentū suppletoriū? & vide quomodo procedat. nu.* 15.
5 *Amicitia inordinata repellit testem à testimonio.*
6 *Testis habens affectionem ad causam generaliter repellitur.*
7 *Testis ratione conuersationis & familiaritatis repellitur à testimonio.*
8 *Testis ratione paupertatis redditur suspectus adeo quòd non est omni exceptione maior.*
9 *Testis contrarius non admittitur. & vide nu.* 11.
10 *Testis vilis exercens artem vilissimam non admittitur.*
12 *Testis viginti annis repellitur à testimonio in criminalib.*
13 *Testes contrarij reducuntur ad concordiam non vt probent, sed vt excusentur à periurio.*
14 *Testes vtentes eisdē verbis. eodēmque sermone subornati præsumunt.*
16 *An valeat argumentum de matrimonio spirituali ad carnale.*
17 *Decisio Panor. & sequacium in c. mulieri. quomodo procedat. Geminianus fuit maximus Canonista.*

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. Interpret.

VISIS Sententia, & attestationib. productis in causa matrimoniali, quæ vertitur inter Ioannem Pauli actorem ex vna, & Clementem de Puteo, & Gaspardam Chaberte reos ex altera. Prima consideratione videbatur mihi bene iudicatum, quia duob. testib. probat matrimonium prius fuisse contractū inter ipsum Ioannem & Gaspardam. *Regulariter. n. duo* † testes sufficiunt ad probādum quodcunque negotium. c. in omni negotio. de testib. vbi numerus. ff. eo. etiam ad probandum matrimonium. cap. super eo. el. 2. extra eo. tit. Duo enim testes, videlicet, Gregorius Martini, & Honoratus Baioli deponunt qualiter in itinere publico, (pres de celuy sain & Pierre de pierre,) dictus Ioānes dixit ipsis duobus testibus. (Vous autres me serez tesmoings comment Gaspard me donne son corps. Ne sais tu pas Gaspard? Laquelle respondit, ouy bien. Et idem Ioannes respondit, & (ie le reçois) Et postea ipse Ioannes dixit. (Et ie donne mon corps, en nom de mariage, & ipsa Gasparda respondit, & ie le reçois.) Et tunc se inuicē oscu-

lati sunt, &c. Per quæ verba cùm sint de p̄senti, & prolata in forma matrimonij, procul dubio videtur contractum verum matrimonium. c. ex literis. c. tua nos. de spon. Nec obstare videtur quòd Gregorius primus testis sit amicus & familiaris dicti Io. quia cum Honoratus alter testis sit integer, & omni excep-
2 ptione maior, potuit iudex à quo deferre † iurm dicto Ioanni in supplementum probationis, ex quo iuramēto suppletorio resultat perfecta probatio. l. in bonę fidei. C. de rebus cred. ca. fin. de iureiuran. & licet gl. in c. mulieri. eo. titu. & in l. ait prę-
§. tor. la j. ff. eo. tit. in fine princip. & ibi Bar & alij *communiter* concludant in causa matrimoniali non esse deferendum iuramē-
3 tum in supplementum, quia causa matrimonialis dicitur † causa ardua, secundum Spec. in tit. de reserip. præsenta. §. ratione quoque formæ. & Panor. in cap. causam matrimonij. de offici. leg. cum concordantibus, de quibus per Mod. in cap. si pro debilitate. eo. tit. Tamen vbi reperiatur actorem plusquam semiplenè probasse, potest iudex consideratis qualitatibus personarum & causæ deferre iuramentum in supplementum, puta si actor fuit vir optimę vitæ, neque sit inferior puella contra quam agit, & habeat duos testes, vnum integrum, alium non omnino integrum. ita formaliter concludit Panor. in capit, mulieri. colum. 3. versic. ego in dubio crederem. quem sequuntur Pau. Saly. Alex. & Ias. in di. l. ait prætor. la j. ad finem, princip. ff. de iureiur. & idem Ias. in l. admonendi eod. titu & Iacob. Aufreri. Tolosana decisi. 171. & Alex. consi. 119. alias 121, viso processu. lib. 2. & Bal. consi. 123. causa matrimonialis l b. 2. Quorum auctoritatibus do. iudex à quo motus fuit ad deferendum iuramentum ipsi Ioanni, & iudicandum pro eo. Præmissis tamen non obstantib. intrepidè respondeo malè & pessimè fuisse iudicatum, & benè appellatum. Et ad istud clarissimè demonstrandum duo faciam. Primò ostendam non fuisse semiplenè probatum matrimonium inter ipsum Ioannem & Gaspardam. Secundò demonstrabo etiam si fuisset plusquam semiplenè probatum non tamen iudicem debuisse, nec potuisse deferre iuramentum in supplementum ipsi Ioanni actori. Pro cuius dilucidatione prę̄suppono vnam con-
4 clusionem notissimam in causa † matrimoniali, maximè quando agitur de dissolutione alterius matrimonij requiruntur testes omni exceptione maiores fm glo. in cap. j. & ibi Pan. in quarto nota. de consangui. & affi. & in cap. in literis. in glo. fi. de testib. Andr. Sic. consi 45. column. j. lib. j. & consi. 54. column. 3. eo. lib. Decius consi. 310. visis diligenter. Et requiritur quòd sint rogati secundum Specul. titu. de testi. §. j. versic. Item quòd non fuit rogatus. & gloss. in capit. testes. §. de iis, 3. quæstio. ix. & in c. si testes. 4. q. 3. Andr. Sicul. in d. consi. 45. col. 1. & Decius in d. consi. 310 Istis sic præmissis, respondeo matrimonium non fuisse semiplenè probatum per Ioannem actorem. duo enim tantum deponunt de huiusmodi prętenso matrimonio. s. prædicti Grægorius, & Honoratus. & neuter potest dici testis omni exceptione maior. nam Gregorius primus testis est amicissimus ipsius Ioānis, vt patet ex depositione eiusdemmet Gregorij, qui deponit, quòd poneret vitam
5 pro ipso Ioanne. amicus enim † qui pro amico testificatur non dicitur integer testis, nec omni exceptione maior. secundum Ant. & Pan. Imo. & alios in c. quoties. de test. Ale. consi. 13. & consi. 18. lib. j. & Decius consi. 163. vbi dicit quòd testis benivolus parti, non potest dici omni exceptione maior. immo propter amicitiam inordinatam non solum fides diminuitur sed etiam potest testis à testimonio repelli. secundum Bald. in cap. j. de test Consideret autem integritas iudicis ad quem, an testis, qui affirmauit quòd poneret vitam pro Ioanne, sit ei amicitia inordinata. Nam si vitam poneret pro eo, etiam testimonium verisimiliter mutabit. Secundò, non est integer testis alia ratione, quia interrogatus respondit, quòd vellet ipsum Ioannem reportare victoriam. Ex hoc arguitur quòd habet affectionem ad causam in fauorem ipsius Ioannis. ergo eius testimonium reiiciendum. Ita in proposito decidit Cæpola caute. lxxiiij. testibus examinandis. & generaliter habens
6 † affectionem ad causam repellitur. l. fina. de testibus. maximè in causa matrimoniali, secundum Panor. in cap. videtur. qui matri. accus poss. & Decius in d. consi. 110. colum. 3. Tertia ratione suspectum est testimonium huius testis, quia est familiaris, & conuersatur quotidie in tabernis & popinis cum dicto Ioanne, vt ipsemet testis fatetur, & aliis testibus compro-
7 batur. Ratione autem conuersationis † & familiaritatis repellitur testis. c. repellantur. de accu. benè facit quod dicit Bart. in l. j. §. prævaricatorem. ff. ad turpilia. & traditur per Guido. in tract. maleficiorū. in tit. de presumpt. & indici. col. v. Item quae
8 ta rōne non est integer testis, quia nihil possidet, & sic † pauper. Ratione autem paupertatis testis redditur suspectus, ita quòd non potest dici omni exceptione maior. l. 3 ff. de testi. &

Responsa Io. Fran. Rip. in lib. quartum Decre.

in causa matrimoniali quę equiparat causę criminali pp eius arduitatē Nam de statu hominis & perpetua seruitute tractatur, fm Alexā. cōsi. 143. qm abundè. lib. ij. Item quinta rōne hic
9 testis nullam fidem facit, qa est sibi † ꝯrius. c. cū tu. de testi. l. q falsa vel varia. ff. c. nā prius deponit, qꝺ nesciebat an Ioannes esset talia facturus. postea in secundis interrogatorijs rndet, qꝺ in itinere Ioānes ei ꝓdixerat, qꝺ Gasparda expectabat eū ad S. Petrum, quæ volebat eum alloqui, & qꝺ deberet secum ire. Pluribus etiā alijs rōnib. testimonium huius testis nō est recipiēdum, quas seriosius deduxerunt prestantes dni aduocati dicti Clementis, ad quos me remitto. Secundus etiam testis Honoratus Baioli, non potest dici integer testis q̄ pluribus ēt rationi
10 bus. Primò, quia est vilis † persona, exercens artem vilissimā
11 macellatus. Secundo, quia est minor † viginti annis, qa in criminalib. repellit à testimonio. l. ī testimonium. ff. de testi. ergo etiam ī cām mrimoniali, quę cāæ criminali par est, vt s. dixi. Tertiò, qa priat Gregorio primo testi ī pluribus, vnd cum sint in-
12 ter se † ꝯrij, & varij neuter probabit. dic. c. cum tu. & d. l. qui falsa. Contrariant primò ī tpe, quia vnus deponit ꝯctum fuisse matrimoniū circa meridiem. s. xj. & xij. horam, alter dicit in tet meridiem & vesperas. discordāt ēt in loco, qa vnus deponit qꝺ Gaspardā erat in itinere propè oratorium. s. Petri, qñ Ioānes vocauit ipsos testes vt adessent mrimonio. Alter verò dicit qꝺ vidit Gaspardā dās le iardin de Carmentray. & qꝺ à via discessit Ioānes & accessit ad eā. & paulo post idē Ioānes vocauit ipsos testes, vt illuc accederēt. Ecce aperta discordia, & ꝯrietas, qa vnus dicit qꝺ transeūdo ante oratoriū. S. Petri inuenerunt ibi Gaspardā, & ibi fuerūt rogati vt essent testes. Alter dicit qꝺ eundo oēs tres versus. S. Petrū viderūt Gaspardā à lōge venientem du iardin de Carmētray. & qꝺ ab ipsis testibus recessit Ioānes, & iuit ad Gaspardam, & posteà ipsi testes vocati illuc ēt accesserunt, & sic discordāt in duob. Primò ī loco in quo inuenerūt Gaspardā. Secundò in loco in quo dī celebratum mrimoniū. Item in alio discordant, qa vnus deponit qꝺ ꝯcto mrimonio Gasparda iuit versus suū iardinum. Alter verò dicit qꝺ iuit versus S. Petrum. Nec vlla ꝯcordia vt posse adaptari. & vbi aliqua subtili ꝯsideratione possent ꝯcordari, tñ
13 talis ꝯcordia † admittenda foret solum vt testes euitarēt periurium, non vt probarēt fm Io. And. in addi. Spe. in tit. de test. §. iam de interrogatorijs. Ang. & Pan. in d. c. cum tu. Ale. in ꝯs. cxvj. lib. j. Adde qꝺ a'ia rone non videntur integri testes qa eis
14 dem verbis † eodémque sermone vtuntur in eorū depositionib quo casu subornati ꝓsumūtur. vt in cā mrimoniali rndet Dec. cōs. 163. Adde etiam qꝺ non fuerūt rogati prout requrit, & licet fuerint requisiti ꝑ Ioānē Pauli vt cessent testes, tñ hoc non sufficit q̄ oportet qꝺ ab ambabus partib. regent, vt ꝑ gl. in §. nos. aūt. in auc. de tab. & per Ang. in §. & licet. in auth. de test. sup hoc tñ non facio magnam vim, qa plures sunt q̄ volunt qꝺ in cā mrimoniali non requirat rogitus testium. Qd in ꝓposito refert Dec. cōs. 163. col. iij. Aliis ēt rōnib. reprobatur testimoniū huius scdi testis ꝑ dnos aduocatos d. Clementis, quas nō repeto. Ex quib. oīb. c. ariſsimè ꝯstat qꝺ nec plenè, nec semiplenè probetur hmōi clādestinum mrimoniū cū nullus adsit integer testis. Quibus stantib. nō oportet quærere de iuramento suppletorio, qd nunq̄ defertur nisi sit saltem semiplenè ꝓbatū. iuxta tradita ꝑ glo. Bar. & alios in l. admonendi. ff. de iureiu. Vt tñ veritas clarius eluceſcat, venio ad fm, & dico non fuisse nec esse deferendum ufm in supplementum d. Ioanni, ēt si plusq̄ semiplenè probasset intentionē suā, qa ī cā mrimoniali, vt potè in cā graui & ardua, in qua de statu homi
15 nis perpetuò agit, non defert iufm † in supplemētum. fm gl. §. & cōter Doc. in d. ait prætor. l. j. in prin. & ī d. ca. mulieri. Ale. consi. 149 q̄ abundè. li. ij. Gem. consi. 60. super ꝓmisso dubio. col. fin. Dec. in d. consi. 123. & cōs. 146. & cons. 310. Nec obstat dd qꝺ ē ī arbitrio iudicis deferre vel n ꝯsideratis qualitatibus ꝑsonarū & cāę fm Pan. in d. c. mulieri & alios ꝛ. allegatos. Quia rndet tripliciter. Primò qꝺ opinio Pan. & sequacium nō est vera. & ꝯriū tenent Card. & Imo. ī d. c. mulieri, vbi Car. ingt. qꝺ si Pōtifices voluissent in cā mrimoniali locū esse iuro suppletorio, verisimiliter statuissent ī aliquo canone, cū tot & tāta iura fecerīt in hac materia, & in ꝯriū adducit tex. in c. sup eo. de testi. & ꝯrium tenet Gem. in d. cons. 61. vbi erat ꝓbatū mrimonium ꝑ vnum testem ītegrum, & plures alias præsumptiones, & tñ rndet non esse deferēdū iufm ī supplementum, & idem voluit Dec. in d. consi. 113. & 110. Contrariū etiam ꝯsuluit Soc. in j. vol. consi. 136. Præstantissime doctor. qd est repetitū in ij. volu. consi. 155. pro quo ēt adduco Fel. in c. ve
16 niens. el. j. in vt. no. de testi. Et ego cōprobo arguendo † de mrimonio spirituali ad carnale, qd ē optimū argm. c. inter corporalia, de transla. præla. Nam in causis beneficialibus ad prebendum titulum non defertur iufm in supplementum, quia sunt causæ graues, & quia magnū est periculū quòd ecclesia regatur per intrusum. fm Bal. in d. l. bonæ fidei. & traditur in c. j. de reg. iur. lib. 6. est tex. & ibi no. per Gem. in d. c. 1. de eo qui mitt. in pos. cau. rei seruan. col. fi. ita ergo dicendum in cā matrimonij carnalis ad probandum titulū matrimonij, qꝺ non sit defe-
17 rendum iufm. Secundò rndetur, qꝺ decisio Pan. in d. c. mulieri. & sequacium, qꝺ sit arbitrariū, procedit qñ agitur solum inter virum prætendentem se ꝯxisse & mulierem negātem. quæ alteri nondū est desponsata. non aūt procedit quando agitur de dissolutione alterius matrimonij de quo legitimè constat. Ita notabiliter declarat Pau. de Ca. in d. l. ait prætor. in fi. prin. quem do. iudex à quo allegat pro iustificatione suæ sentētię. Sed eam destruit, vt patet ad oculum Et qꝺ ita sit intelligēda opin. Pan. & sequa patet euidentissimè, quia vbi agitur solum inter virum, & mulierem non nuptam alteri. probatio per vnum testem, famam & confessionem est sufficiens probatio. c. 1. de appel. c. veniens. el. j. & ibi no. de testi. Iuerò agatur ītер duos contendentes de fedère matrimonij eiusdē mulieris, si vnus probat prius ꝯxisse matrimonium clādestinum per vnum testem, famam. & confessionem mulieris & alter probat secundo loco ꝯxisse per duos testes legitimos, vel per instrumentū, dēt secundus obtinere & illi adiudicanda est vxor, fm
Vincen. do. antiquis. Ant. & alios cōter. excepto Cardinali in c. 2. de cland. despon. & ita tenet Soci. consi. cclxx. consideratis iis col. lib. 2. Pro ista opi. notanter decidit capella Tolosana decis. clxxj & clxxij. & ibi videat glos. quę optimè interminis cām decidit quā videre necesse est. Non ergo habet locū dilatio iufi. qñ agitur de sponsa duorum, & vnus plenè probauit, & alter non. & ita signanter cōsuluit Gem. maximus Canonista consil. 22. super dubiis. vbi distinguit aut disputatur inter duos de fedère matrimonij eiusdē puellæ, & tunc si pares sunt probationes, ferenda est sententia pro primo matr mo. c. si inter. de spon. & spon. duorum, qaasi per totum. Aut probationes non sunt æquales quia primum matrimonium nō est plenè probatum, fm aūt est plenè probatum, & tunc ferenda est sententia pro secundo matrimonio plenè probato. c. sicut. de testi. & c. tenor. & ibi gl. in verbo subarrasset. de re iudi. Tertiò rndetur qꝺ posito qꝺ aliàs in causa matrimoniali iudex possit deferre iuramentum in supplementum, oportet qꝺ actor q̄
18 petit illud sibi deferri, sit † vir optimæ vitæ, & cui nihil opponi possit. ita dicit ipsemet Pan. & probatur. quia (vt s. dixi) testes in cā matrimoniali debent esse oī exceptione maiores. Is aūt qui petit sibi iufm deferri succedit loco vnius testis. l. fi. C. de fideicō. ergo ēt ipse debet esse omni exceptione maior. Et non solum in cā matrimoniali, sed ēt in qualibet alia causa iufm non defertur in supplementum personæ vili vel alias infami, fm Bar. in d. l. admonendi. col. fi. vnde fœneratori non est deferendum, fm Io. Andr. & cōter Canonistas in d. c. fi & legistas in d. l. in bonæ fidei. Item istud iufm nunquam deferendum est verisimiliter deieraturo fm Bal. in l. j. in 2. no. C. de indic. vidu. tol. & in l. quæ sub ꝯditione ff. de condi. instit. Nec est, contra quem vehemens ex facti qualitate præsumptio insurgit. fm. Fel. in cap. 2. col. pe. de cōsti. & not. per gl. in l. j. C. qui & ad quos. Quæ omnia si considerasset do iudex à quo non detulisset, nec deferre debuisset iuramentum in supplementum Ioanni Paulo, verisimiliter deieraturo, cum esset & sit captus amore dictæ Gaspardæ, vt ex attestationibus plurimorum apparet. Amantes n. vt fruantur amica, vtque compotes fiant, cælum & terram destruerent, milleque periuria facerent vnde ait Amoris præceptor Ouidius, Iupiter ex alto periuria ridet amantum. & alibi inquit Poeta. Improbe amor quid nō mortalia pectora cogis! cum aliis adductis in silua nuptiali fol. 4. ad fi. 4 col. vbi inter cætera dicitur, quòd omnia vincit amor, qui miscet oē fas atque nefas, & quòd igneus est ille furor, qui nescit habere modum. hinc est quòd dictus Ioannes tentauit veneno, varijsque modis perdere ipsum Clementem, vt ex processu criminali dicitur apparere. Ex facti etiam qualitate insurgit vehemens præsumptio qꝺ nunquam contraxit matrimonium cum dicta Gaspardа, quia in termino bannorum non se opposuit. iuxta no. in l. fi. eo tpe. C. de remit. pig. &c. in. de clandest. despon. & c. cum in tua. qui mat. accus. poss. Item ex eo quod postquam scivit contractum fuisse matrimoniū in faciem ecclesiæ cum dicto Clemente protestatus est quòd ipse volebat quærere aliam vxorem, & quòd faceret dictam Gaspardā portare Laguilleie, & ire ad Lupanar. quæ sunt euidentissima. argu. qꝺ non contraxerit cum d. Gaspardа. Ex quib. & aliis de quibus in allegationibus deductis per alios dominos allegantes pro Clemente, mihi videtur pronunciandum benè appellatum, & malè iudicatum. & ita ego pronunciarē, si huius causę iudex esset, vt in simili causa matrimoniali attestatur Dec. in d. cons. 52. in fi.

Respon

RESP. LXXIII. & de Sponsalib. IIII.

NON creditur Ludouico asserenti se cognouisse Odiliã vxorẽ Andreæ fratris, nisi idoneis testib. vel aliis legitimis probationib. id comprobetur. Verũ cũ huiusmodi testes producti varij partim singulares, partim infames, & non verisimilia deponentes manifestè probentur, nihil ideo probãt, nullamque fidem facit Odiliæ confessio facta Iacobo parochiali presbytero, tum quia ambigua, tũ quia cõfessio coniugis cõtra maritum nullius est momenti, nisi contenta in cõfessione testes idoneos probentur, ne sit in facultate coniugis prosilire ad confessionem contra matrimonium, & hac captione à matrimonio pro arbitrio discedere, quare prædictum matrimonium nullo iure dissolui potest.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus c. de eo qui cogno. consang. vxor. fuę.*
2 *Testis varius non probat.*
3 *Concordia testium admittitur non ad effectum probãdi, sed vt excusentur à pœna.*
4 *Infames de iure à testimonio repelluntur, necnon viles personæ, & pauperes.*
5 *Confessio cõiugis cõtra maritũ nihil probat, nisi adsint idonei testes.*
6 *Testis singularis & non verisimilia deponens, idoneus non est.*
7 *Idoneus testis is dicitur, cuius fides nulla exceptione elidi potest.*

Respon. Interpret.

IN Dubiis causis maximè spiritualib. semper putaui periculosum facere iudicium. Et ideo in cã hac sperationis mrimonij lubentissimè recusassem respõdere, nisi probitas Odiliæ de pigono multiplici testimonio mihi fuisset commendata. Studendo breuitati conabor demonstrare non fuisse probatum, q̃ Lud. Germ. frater Andreæ vnquam cognouerit carnaliter p̃ dictam Odiliam, & ideo non esse dissoluendum matrimoniũ prætextu illicitę affinitatis. Et pro fundamento assumo tex. in
1 c. de illo. † de eo qui cog. consang. vxo. suæ. vbi dicitur q̃ non creditur fratri asserenti se cognouisse vxorem fratris ante cõtractum matrimonium, nisi aliis idoneis testib. hoc fuerit probatum, & in casu nostro fratris testimonium suspectissimum videri debet, ex eo quia frater neque dum tractaretur matrimonium, neque post per lõga tempora reuelauit fratri impedimentum affinitatis illegitimæ seu illicitæ. non. n. verisimile videtur, q̃ tanto tempore fuerit in mora dandi fraternã monitionem suo fratri. c. nouit. de iudi. est etiam suspectissimum ipsius testimonium, quia agitur de dissoluẽdo matrimonio fratris, qui diuitiis superat ipsam Odiliam pauperem comparatiuè ad ipsum Andream. arg. c. super eo. cl 2. de testi. meritò Papa voluit, q̃ vltra testimonium fratris requirantur alij duo testes idonei. Discutiam' ergo testes in hac causa examinatos, & videamus si duo sint idonei testes qui supercopula iter Ludo. & Odiliã contracta deponunt. Tres reperio testes deposuisse. Primus est Stephanus troleti, qui variauit, vnum dixit in iu
2 dicio fori, aliud in iudicio poli. Ideo tanquam varius † nõ probat. l. qui falsa vel varia. ff. de testib. c. si testes omnes. §. qui falsa, vel varia. 4. q. 3. Nec obst. si dicatur, standum esse primo dicto in iudicio fori. c. sicut. de testi. p̃ quem ita tenent etiam Cardi. in c. veniens. 2. col. pen. eo ti. & De. consi. 185. vbi varia consilia ad istud propositum adducit, quia concedo, quòd primum dictum pręualet, & ita loquuntur doct. tamen dico, q̃ primo dicto detrahitur fides per secundum dictum contrarium, & istud non negant doct. immo volunt, quòd talis testis nõ dicatur testis integer & idoneus, ita tenet Inno. in ca. præterea. de testi. cog. & Cardi. in d. c. veniens. vbi infert, q̃ ex dicto talis testis non potest iudex deferre iuramentum in supplementum. sequuntur Pan. & Fely. in c. cum in tua. de testi. Immo ibi volunt q̃ talis p̃ magnam suspicionem falsitatis possit subiici torturæ. Itẽ contrariatur Ludo. fratri, qui deponit se emisse ad dictam Odiliam vnã somatã bladi per dictum Troleti, ipse verò Troleti deponit q̃ misit solũ dimidiam somatã, item Ludouicus q̃ nullus aderat, qñ cognouit dictam Odiliam, nisi duo seruitores, quos in specie nominat, & inter quos non est nominatus idem Troleti, & tñ ipse attestatur q̃ erat præsens quãdo Lud. cognouit, ipsam Odiliam, & p̃r est vnus ex testib. ꝓtra Susannã. Nec ob. si quis vellet saluare huiusmodi p̃rietates p̃ actuum multiplicationẽ. iuxta not. in c. cũ tu. de testi. qa talis
3 concordia † nõ admittitur ad effectum q̃ testes probent, sed
5 vt excusentur à pœna falsi, ſm Bar. & *communiter* doct. in l. j. ff si cer. pet. & in l. j. ff. de noui ope. nũci. gl. & canonistæ in cap. in nostra. de testi. Anto. & Pan. in d. c. cũ tu. Alex. consi. 116. libr. j. cũ aliis infinitis auctoritatibus, quas omitto. Item idem Troleti faretur de mandato dicti Ludo. subtraxisse dictam mediã somatã frumenti patri ipsius Ludouici per furtum, quò fit vt ipse reus furti dicatur, tanquam opẽ furto dederit. l. is qui opem. ff. de fur. & pariter furti tenetur idẽ Ludo. l. si quis vxori. § sed si filius. ff. de fur. Fur aũt est infamis. l. non debet. ff. de do-
4 lo. ergo neuter † põt dici idoneus testis. l. 3. § lege Iul. ff. de testi. c. licet ex quadã. c. testimonium. eo. tit. Itẽ est vilis persona deponens in causa ardua, ergo minus idoneus ſm Spec. tit. de testi. §. j. versi. item quòd est artifex, & in spẽ quòd vilitas operetur, q̃ testes non dicantur idonei, firmat And. Sicu. consi. 32. colu. 8. lib. j. facit dictũ Bart. in l. j. §. idẽ Cornelio. ff. de quęstio. Item est pauper, ergo non integer p̃ præsumptionẽ, ne lucri causa fuerit testificatus, ſm Spec. in d. § j. versi. itẽ q̃ est pauper. & Barb. in d. consi. 32. col. 8. Secundus testis d. presbyter Iacobus parochialis sacerdos deponit, q̃ interrogata ab ipso si confessa fuerat Andreę eius marito, se antea fuisse cognitam à dicto Ludo. respondit, ipse scit cãm. hæc responsio negari non potest quin sit ambigua, & ideo declaratio spectat ipsi Odiliæ. l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. Et dato quòd sonaret in affirmatiuam. q. d. ipse Andreas scit causam quare fuerim cõfessa, tamẽ sonaret in affirmatiuam suspectam. q. d. ipse scit quòd non fui confessa spontè, sed fortè p̃ metũ, & minas, aut verbera, vel ob aliam causam compulsiuam. Prętera, dato q̃ ipsa
5 fuit confessa expressè, tamen confessio coniugis † cõtra maritum nihil probat, nisi contenta in cõfessione probentur per testes idoneos. c. super eo. de eo qui cog. consang. vxo. suæ. ne sit in facultate coniugis prosilire ad confessionem contra matrimonium. & hoc modo pro arbitrio discedere à matrimonio, vt ibi dicit Papa. Item ipse testis in hoc est singularis, & ad probãdũ cõfessionẽ requirũtur duo testes, vt in specie p̃ Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. Nec obst. q̃ ipsa Odilia promiserit stare eius dicto, quo casu vnus testis probat plenè, ſm Bart. in l. Theopõpus. ff. de do. præleg. quia verum in his in quibus pars potest renũciare probationibus, & sibi pro arbitrio præiudicare. Secus in causa matrimoniali, cuius dissolutio nõ pẽdet à facultate alicuius partis, ſm Pan. in c. mulieri. de iureiur. qui per istã rationẽ tenet, q̃ in causa matrimoniali non defertur iurm à parte parti, nec in supplemẽtũ probationũ. Gemi. consi. 33. ad fin. cũ solitis concor. & ea rõne quia propria confessio nõ probat contra matrimoniũ, eadẽ ratione non præiudicabit matrimonio consensus & promissio standi dicto vnius tm̃, nisi adsit alia sufficiens probatio. d. c. super eo. Tertius testis Petrus Gaudem deponit non verisimilia & sibi inuicem repugnantia, dicit enim quòd vidit Ludouicum tunc eius dñm volentẽ deflorare Odiliam, & eã amplexantẽ, & quòd se occultauit donec opus esset consummatũ, postea subiicit, q̃ ingressus dixit domino suo, vos estis bene infans. Consideret quilibet sensati cerebri, an sit verisimile seruũ reprehendere dñm de delicto, cui poterat obuiare, & noluit. Certè non cadit in mentem, non enim caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare, & error cui non resistitur, approbatur. c. error. & c. consentire. lxxxiij. dist. ca. qui consentit. xj. q. 3. Si ergo errorem fatetur approbasse, qũo verisimile est q̃ postea redarguerit magistrũ, qs credit hoc? Scriptũ est. n. apud apostolũ, maiorẽ te ne redarguas. cùm itaque
6 verisimilia non deponat, non est idoneus † testis, immo suspectus de falso, vt dicit Pan. in ca. quia verisimile. de p̃sum. Barb. consi. 47. n. 33. vol. j. Præterea est singularis, dicit. n. quòd vidit Lud. cognoscere Odiliam de die paulo ante vesperas, Troleti verò dicit, quòd vidit de nocte, & sic tanquam singulares nõ probant. l. iurisiur. C. de test. cap. in omni negotio. cum vulg. de test. sic. n. deponebant testes contra Susannam. vnus. n. dicebat sub pomo, alter sub ficu. Ex præmissis restat concludendum
7 q̃ nullus istorum testium dicitur idoneus. † quia is idoneus testis dicitur, cuius fides nulla exceptione elidi põt ſm glo. in §. item verborum. in verbo idoneus. insti. de inuti. stip. Restat etiã concludendum non fuisse probatam copulam Ludouici cum dicta Odilia, quia vltra confessionem ipsius Lud. requiruntur alii duo testes idonei. d. c. de illo. qui non repelluntur in hac causa, igitur, &c. Et credendum est, quòd si dicta Odilia haberet amplum patrimonium, quòd Andreas qui cum ea stetit spacio plurium annorum, non recusaret eam. d. c. super eo. de testi. Laus Deo.

Responsa acutissimi I.V.D. Ioan. Fran. Ripen. à S. Nazario explicit lib. 4.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Decretalium Librum Quintum absolutissima Responsa.

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata.

¶ De Adulterijs & purga.canoni.

RESP. LXXIIII. & de Adulter. I.

MONACHVS Adulter,& ex confessione propria de adulterio conuictus,& carceribus detentus,aliũ monachum simil'r de adulterio accusauit. Quęstio nis est,an præstet indicium sufficiens ad torturam? quod manifestè negatur.debet enim probatæ vitæ, & vinculis ac carcere solutus esse qui crimẽ obijcit:quinimo accusatus nec carceribus committendus,nec torquendus est,etsi mille indicia sufficientia existerent,si de huiusmodi crimine diffamatus aliter non apparebat,nam clericus ad pœnam purgandam nullo iure carcerari potest,nisi crimen confessus, vel de eo conuictus fuerit,licet facti infamiam purgatione canonica purgare habeat.

SVMMARIVM.

1 *Vn⁹ testis omni exceptione maior facit indiciũ ad torturã, aliàs secus.*
2 *Vinculis vel carcere detentus non admittitur ad testificandum contra aliquem in causa criminis.*
3 *Clericus etiam si adsint mille indicia sufficientia non est torquẽdus,nisi prius sit de tali crimine diffamatus.*
4 *In criminalibus probationes luce meridiana clariores requiruntur.*
5 *Clericus ad pœnam purgandam non potest incarcerari, nisi prius confiteatur vel de crimine conuincatur.*
6 *Purgatio canonica indicitur etiam ad tollendam infamiam facti.*

Respon.interpreta.

QVIDAM *Monachus adulter,& de adulterio ex cõ* fessione propria cõuictus,imputauit seu accusauit alium monachum similiter de adulterio. Item exi stente dicto monacho adultero in carcere,alius ab eo accusatus noctis tempore ad instigationem & vocationẽ alterius carcerati in contiguo carcere venit ad cellam dicti accusati,dicendo quòd accusator incarceratus volebat eum allo qui,& sibi narrare causas quare eum falso accusauerat,qui ad carcerem accessit,& quã primum ibidẽ fuit is qui eum vocaue rat carcerem clausit,pp quod Abbas velle videtur procedere ꝯ dictum monachum tam ob accessum,quàm ob accusationẽ dicti adulterij,& quia noctis tẽpore sine licentia iuit ad dictũ carceratum,quem iam quatriduo cum pane,& aqua, & quatriduo sine aqua in carcere detinuit.& qui exinde examinatus fuit relaxatus Nunc quęritur,an dictus adulter qui alium accusauit,qui ad eũ accessit tempore noctis faciat sufficiens indicium ad torturam siue ad detentionem in carcere cũ pane & aqua,seu habeat ipsum infamare,ita quòd necessaria sit purgatio canonica? Christi beatorumque Siri & Augustini Patronorum meorum implorato suffragio.Circa primũ, an faciat dictus adulter indiciũ ad torturã breuibus ꝯcludẽdo arbi
1 tror q̃ nõ.quia ad hoc vt vnus testis† faciat indiciũ sufficiens ad torturã,oportet q̃ ꝯ eum nihil possit opponi.l.maritus. vbi *Bar.ff.de quę.* At adulter non solũ non est integer testis,immo nullatenus admittitur,sed totaliter repellitur.c.constituimus.3.q.v.vbi casus expressus.& ratio est,quia est infamis, vt ibi dicitur.dignũ quippe est.vt vita innocentis pernicioso ac cusatore non maculetur.c.dignum.3.q.ix.& criminosus maxime ꝯ clericum repellitur à testimonio.ca. super eo.de testi. debet n esse probatæ vitę qui crimem obiicit.c.testimonium. c.licet vniuersis,& c.in literis eo tit.Secundò quia detentus ĩ
2 †vinculis vel in carcere non admittitur ad testificandum ꝯ aliquem in causa criminis.ca.si testes.§.item.l.Iul.4.q.3. Possem ad istud cõprobandũ infinita adducere,sed superfluum puto, quia clarũ & notoriũ est.Tertiò,quia de se confesso aduersus aliũ in eodẽ crimine nõ est credendum.c. veniens.el.j.de testi. & ibi Pau.in vlt.not. fortius etiam, si extarent mille indicia
3 †sufficientia,non debet clericus poni ad torturam, nisi sit de tali crimine diffamatus,ſm singulare dictum Abb.in c.grauis. de depo.sequitur Pano.in c.cum in cõtemplatione. de regu. iur.& Ioan.de Ana.c.1.col.8.de cler.percu. ergo hic clericus monachus nondũ diffamatus torqueri non poterit. Itẽ accusator est excõmunicatus,quia introduxit fœminam in claustro ꝯ statutũ monasterij.ergo eius testimoniũ nullam fidem facit.c.veniens.2.de testi.c.ii hæreticus.2.q.7.ca. infamis.3.q. 7.Non aũt aliquod indicium facit accessus noctis tẽpore ad carcerem,quia vt volumus dicere ꝙ accessit vt aliquã iniuriã inferret accusatori,& quantũ ad delictũ adulterij nihil operabitur hęc præsumptio.Aut volumus dicere,ꝙ accessit vt diuerteret accusatorem ab accusatione, siue testimonio probato contra ipsum,& tunc talis cõiectura potius interpretanda est in bonam partem,scilicet vt voluerit retrahere accusatorem ad veritatẽ,& à peccato.quia falso eũ accusauerat.l.meritò.ff. pro soc.c.fi.de præsumptem non negabitur quin huiusmodi pręsumptio non sit ambigua,ergo nullam fidem facit.c inpręsentia.de proba.l.non hoc.C.vnde cogna.& maximè in crimi
4 nalib.in quib.†probationes debent esse luce meridiana clariores.l.fi.C.de proba.& c.sciant cuncti.2.q.8.& ita in terminis ꝯ soluit Petr.de villa,aliàs de Anch.consi.253.in qu.presbyteri Caroli.Circa secundum,an faciat indicium sufficiẽs ad intrudendum ipsum monachũ carceribus? Respondeo etiam quòd
5 non,quia clericus†ad pœnã purgandam non potest carcerari, nisi fuerit confessus,vel de crimine conuictus.c.quãuis.de pę. lib.6.Circa tertiũ arbitror ꝙ dictus monachus ad tollendam
6 †facti infamiã debeat se purgare purgatione canonica.c.Mẽnam.&c.habet.2.q.v.Host.in summa de inquisit.§.quis sit effectus.versi sin aũt de crimine.Si tñ proponatur aliũ monachũ carceratũ sustinere vices accusatoris rñdeo purgationem canonicam non esse indicendã.quia purgatio canonica tunc demũ indicitur,cũ accusator deficit.c.si quis pbyter.c.quoties, de purg can.& si accusatus non esset de delicto diffamatus apud graues viros.etiã quòd accusatione destituisset, posset purgatio omitti.c.cum dilectus eo.ti.

¶ De Vsuris.

RESP. LXXV. & de Vsuris. I.

QVONIAM Iam constitutũ est pro florenis cẽtum annuam pensionem florenorum decem per Martinũ quartum & Calixtum tertiũ Ponti.max.constitui licitè posse:Ideo exceptio vsurariæ prauitatis ex aduerso proposita nullo iure admittenda est,& maximè cũ d.Capardi iustè se contẽdat indemnẽ ac illæsum ab eodẽ seruari pro summa florenorum xl. annuæ pẽsionis.pro quib.xl.iã idẽ Capàrdus ab eodẽ d.Honorato florenos.cccc.receperat quare nihil iustum, nihilq; sanctum ex aduerso proponi potest cur Capardus bonã fidem ti deiussoris agnoscere non teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus continẽtes pensionẽ annuam de decem pro centenario* cũ *pacto luendi,liciti iudicati sunt.*
2 *Fideiussor qui iurauit soluere pro alio,licitè eũ soluere potest, & illum repetere à fideiussore pro quo fideiussit.*
3 *Nemo iactare suum velle præsumitur.*
4 *Principalis tenetur fideiussorem indemnem relevare.*

Respon.interpreta.

DOMINVS Honoratus Ruffi pro florenis mille,vendidit pensionem annuã florenorum centum dominæ Abbatissę & monialib.sanctæ Mariæ de Nazaret ciuitatis Aquẽ. super omnib.bonis suis,& specialiter super castris de Ancono, & de Alamano cũ pacto luẽdi præsente domino Ant. Capardi,cui idem domi.Honoratus die immediatè seq.tradidit floren.quatuor centum ex dictis florenis mille.Proquibus idem

Capardus

Capardus vendidit eidem do.Honorato penſionem annuam flo.xl.cum pacto luendi.Et in omnib.&per omnia,prout ipſe tenebatur dictæ Abbatiſſæ & monialibus.Nunc do.Honoratus agit contra Capardum vt ſoluat penſionem quam ſibi cõ ſtituit & pro eo ſoluit præfato monaſterio. aduerſus hanc actionem Capardus opponit exceptionem vſurariæ prauitatis.

¶ Quæritur,an huiuſmodi exceptio ſit admittenda.¶Si argumenta & rationes hincinde quæ ſuper huiuſmodi dubitatione tam per iuriſtas, quàm per theologos adducuntur, in medium proponerentur,longus fieret tractatus,ſed quia quęſtio determinata fuit per Martinum quartum, & Calixtum tertium,vt patet in extrauagan.communib.ſub rub. de empt. & vendi.exordientib.regimini.Ideo non tentabo os in cęlum ponere.Deciſa eſt ibi hæc dubitatio, ꝙ huiuſmodi contract'
1 non reputantur† illiciti,nec in fraudem vſurarum confecti. Sed poſita,parte affirmatiuâ pro vera, mihi videtur quòd Capardus non bona fide agat proponendo exceptionem vſuriæ prauitatis contra dominum Honoratum,qui ſolum agit vt releuetur indemnis,& ſic vt non ſit in damno,non vt exęnoreditetur:& pro fundamento præmitto qđ fideiuſſor† qui
2 iurauit ſoluere vſuras,licitè eas ſoluere poteſt,& illas repetet à debitore pro quo fideiuſſit.cap.peruenit.& ibi gl.Pan.extra de fideiu.no.per Ioan.And.& alios in regula damnum. de regul.iur.libro 6.Et ratio ibi aſſignatur, quia non debet fideiuſſor damnum pati,vnde pręmium,& gratias deberet reportare.Ita videtur poſſe dicere dominus Honoratus, quire vera nomine ipſius Capardi fideiuſſit pro penſione xl.florenorum, licet ſuper bonis ſuis vẽdiderit illam penſionem prædicto monaſterio,ſpe ductus,quod dictus Capardus ſimilem penſionẽ ſibi faceret,& ea mediante eum indemnem releuaret. Quod ſic demonſtratur,vbi pecunia eſt ad aliquem peruentura, ſi alter pro ea pecunia ſe obliget,cenſẽ fideiubere pro eo ad quẽ pecunia debet peruenire.l.quamuis.§.ſi cum eſſem.ff.ad Velle. l.Sed & Iul.§.1.ff.ad Macedon.iſti autem quatuorcentum floreni recepti per dominum Honoratum à monialibus,quæ forte nolebant contrahere cum Capardo erant peruenturi in ipſum Capardum,prout illico peruenerũt,ergo dominus Honoratus cenſetur pro eo fideiuſſiſſe, & venditio penſionis florenorum quadraginta conſtituta ipſi do.Honorato ſuper bonis ipſius Capardi ceſſit in cauſam obligationis, quia Capar-
3 dus tenetur†indemnem releuare do.Honoratum l.inter cauſas.§.abeſſe.ff.mand.l.ſi pupilli.§.j.ff.de ſol.bene facit quod dixit Barto.in l. ſingularia.colũn.antepen.ff.ſi certum petatur.& Ludo.Rom.conſi.165.præſens.columna 2 corroborantur prę miſſa,quia idem Capardus ſimul acceſſit cum domi.Honorato ad monaſterium pro recipiendis dictis pecuniis, & die immediatè ſequenti recepit ab ipſo domi. Honorato florenos quatuorcentum,vnde præſumendum eſt quod mandauerit præfato domi. Honorato, vt dictam ſummam pro eo reciperet,quia quoties celebratur aliquis actus,qui communiter ſpectat ad agentem & alterum,tunc ſi alteri ſciat,& approbet, ſola voluntas ſiue approbatio mandatum inducit.l.1.ff mãd. per quam ita punctualiter concludit Bar.in l.poſt dotem,col. 2.verſi.6.modo,ff.ſol.mat.Et ſi negetur quod contractus celebratus cum monaſterio non ſpectat communiter ad ipſum Capardum & do.Honoratum,ſed ſolum ad ipſum do. Honoratum,reſpondeo quòd & ſi figura verborum oſtendat cõtractum ſolum ſpectare ad dominum Honoratum,tamen nullus erit adeo obtuſi ingenij,qui non dicat ad communem vtilitatem illum contractum fuiſſe celebratum quis. n. diceret vnquam do.Honoratum alioquin virum prudentem recepiſſe florenos quatuorcentum ſub annua penſione florenorũ decẽ pro cẽtenario,vt illos pro ſimili penſione traderet Capardo, niſi fuiſſet ad ita faciendum deprecatus per ipſum Capardum? nemo enim pręſumitur velle iactare ſuũ.l.cum de indebito.ff. de proba.præterea,ex eo ꝙ incõtinẽti dictus do. Honoratus habitis dictis florenis quatuor centum,illos tradidit ipſi Capardo,præſumitur actũ,& tractatum fuiſſe ꝙ Honoratus illos à monaſterio reciperet pro ipſo Capardo.l.iiventri §.in bonis. ff.de priuile.cred.cſimultis auctoritatib.quas adducere poſſẽ. & bene in propoſito facit quod conſuluit Deci. conſil. 182. colum.4.Et ſi dicatur quòd dom.Honoratus non dedit dictas pecunias incõtinen.immò fuit interuallum vnius diei:Reſpõdetur ꝙ interuallum vnius diei non impedit quominus actus debeat dici factus incontinen.ſm Cæp.in trac.de ſimulatis cõtractib.col.7.verſic.2.caſu.quod enim dicatur factum incontinen.relinquitur arbitrio iudicis ſecundum Ang. in d.§.in bonis.& Lud.Rom.in l.j §.j.ff.de verbo.obliga.Vltimò non video qua ratione iſte contractus debeat iudicari feneratitius, Cui enim nõ conuenit diffinitio,non conuenit diffinitũ. l.1.§.dolum.ff.de dolo.Vſura aũt eſt lucrum ex mutuo intentũ ſecũdum ſummiſtas.Et latè explicatur per Lau. de Rodulphis in tract.de vſur.in j.q.Ex parte aũt dñi Honorati nullum lucrum nullâve lucrandi intentio cum eandem penſionem pro illiſmet pecuniis faciat monaſterio,ergo,&c.agnoſcat igitur Capardus bonam fidem, & amicum ſuum releuet indemnem. Laus Deo.

De Sententia excommunicationis.

Reſpon. LXXVI. & de Senten.excommunicat.L.

QVIA Conſtat Ioannam de Bellacomba omne quod ex bonis mariti habuit reſtituiſſe,& ſi quid habet ex voluntate dicti mariti hẽt,non obſtantibus depoſitionibus teſtium in hac cauſa productorum, qui tanquam ſingulares, partim pauperes,partim inimici,& partim ſe referentes ad depoſitiones de quibus non conſtat,& partim non legitimè concludẽtes nihil probant,ideo monitorio non adſtrictam facile conſtat.Quare iterum reſpondemus à dicto monitorio ipſam abſoluendam fore,necnon eccleſiaſticis cenſuris, cui non obſtat,quòd plus frumenti ac pecuniarũ habere ac habuiſſe præſumatur quàm reſtituerit,quia excommunicatio non ex præſumptionibus,quę ex depoſitione ipſius Ioannæ eliſæ quodã modo videntur,ſed veris probationibus admittitur nec præſumptionibus temerè iudicandum.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium quod regulariter loquitur de indebitè,ac iniuſtè detentis habitis,& perceptis,ad licitè,ac iuſtè detenta ac habita non porrigitur.*
2 *Per ſententiam condẽnatoriam non probatur quis aliquid indebitè detinere,niſi quatenus conſtat ex actis,vel in executione liquidatur.*
3 *Aſſerenti incumbit onus probandi.*
4 *Teſtis deponens extra articulata,nullam fidem facit.*
5 *Allegans errorem tenetur illum probare.*
6 *Teſtis,qui tractat de ſe exonerando,& alium grauat,& qui in facto proprio deponit,nullam fidem facit,& vide nu.14.*
7 *Teſtis ſingularis non probat.*
8 *Teſtis inimicus pauper,& non productus in cauſa nihil probat.*
9 *Teſtis ſe referens depoſitioni de qua non conſtat,nihil probat.*
10 *Teſtis ratione incertitudinis,nihil præſtat.*
11 *Dominium,an ex poſſeſſione probetur.*
12 *Denunciatio iudicialis tendens ad ſalutem animæ & intereſſe partis non admittitur niſi pro notorio peccato.*
13 *Teſtis non reddens rationem ſui dicti nihil probat.*
15 *Teſtis ſe referens ad depoſitionem imperfectam,nihil probat.*
16 *Non probat hoc eſſe,quod abhoc contingit abeſſe.*

Reſponſi interpret.

ITERVM Mihi videtur honeſtã mulierem Ioannã de Bellacomba relaxadam à monitorio,& iudicio illius per rationes & fundamẽta iam deducta,ꝙ nec tantilla eliſa fuerunt ex replicationibus in aduerſum propoſitis,quibus non expediret rñdere,cum collatis hincinde ſcripturis reſolutio pateat manifeſtè,vt tamẽ petẽti ſatisfiat,ſuccinctè rñdetur. Dicitur conſtare Ioannam plura bona accepiſſe de bonis & hæreditate Plauterij ſui mariti ex inſtrumentis compromiſſi, & laudi inde ſecuti,quia in compromiſſo petit ſe manuteneri in poſſeſſionẽ bonorũ hæreditariorũ ſui mariti,& in laudo condẽnatur ad reſtituẽdum omnia bona mobilia dictę hæreditatis, ꝙ manutentio & reſtitutio,vt ex aduerſo pretenditur,præſupponunt ipſam Ioannam aliqua bona habuiſſe. l. decem. cum vulg.ff.de verb.oblig.Quia ad iſtud fuit multipliciter reſpon-
1 ſum.Primò,ꝙ †monitorium loquitur de habitis & perceptis illicitè,& indebitè c.per.tuas.de ſententia excommu. Petitio aũt Ioannę petentis ſe manuteneri loquitur de poſſeſſione licita,non vi,non clam,non pcario habita.l.j.in fin.ff. vti poſ.c. cauſam.de proba.& ſic petitio Ioannæ de qua in compromiſſo nihil facit ad probationem, ꝙ ipſa indebitè & illicitè quicquam detineat de bonis mariti.Non etiam probat laudũ quo fuit cõdemnata ad reſtituendũ bona mobilia hæreditaria ma-
2 riti,tum quia †per ſententiam condemnatoriam non probatur eã aliquid indebitè detinere,niſi quatenus in actis probatum legitur,vel in executione liquidabitur,cum in iudicio vnĩuerſali,ſiue petitione hęreditatis actum eſt,ſm Ioan. And. in addi.Spec.in tit.de ſen.§.qualiter.ver.quid ſi iudex. Bart in l. fin.C.de ſen quæ ſine certa quanti.profe.glo.in l.j.ff.de edend. Alioquin ſi ex actis in executione non appareat de quib. bonis,ſnia nullam meretur executionẽ.l.j.& 2.C.de ſen.quæ ſine

certa quãti.no,Bar.& alij i l.ait prætor.§.si iudex. ff. de re iud, Cum itaq; nõ appareat nec exactis nec exaiquibus testibus in executionẽ dicti laudi productis,aliqua bona esse penes dictam Ioannam, non possumus dicere q̃ sententia probet penes ipsam esse,quia sententia quæ condẽnat in genere ipsam Ioannam ad restituendũ bona quæ habet, nre ligitur si quæ habere constiterit,l Stichum qui meus erit.ff.de leg.j l.nuper. ff. de leg.iij Præterea cum fuerit paritũ lãdo, frustra impetratur monitoriũ. Quòd aũt paruerit, ꝓstat ex quitãcijs in actis
3 productis.Et qui velit †asseuerare eam habere plura alia quę non restituit,debet ipse probare.l.ei qui.ff.de probat. ¶ Non obstant assertæ depositiones testium, quia vt plenè & abũdè ostensum fuit,nullam fidem faciunt rõnibus per me & alios, qui pro dicta Ioanna allegarunt,clarè deductis,quę vt dixi ex replicatione & saluatione per partem aduersam factis in aliquo non fuerunt elisæ dicebatur primò,q̃ Ioannes de ponte primus testis non probat,quia non fuit receptus super articulo sexto vsurpationis, ideo sua depositio non facit fidẽ, quia
4 deposuit extra†articulum non iuratus.c.de testib extra de testi.l.ij qñ.C.eo.nam ipse fuit solum receptus super vij. & viij. & ipse deponit super sexto. Ad istud replicatur, q̃ notarius errauit, quia debuit dicere super sexto, sed istud nihil est,
5 quia qui† errorẽ allegat, tenetur illũ probare,vt per Bar.&alios in l.errore scribentis.C.de testa. maximè qñ notarius nõ ꝓponit errorẽ.iuxta no.per Bart.in l.ij. ff. de tab.exhi. præsumitur.n.pro notario,q̃ nõ errauerit nec aliter scripserit q̃ fuerit dictũ.arg.no.in l.j.quẽadm.testa aper.ff.cum concordantibus & licet hic testis se referat suę relationi.non tñ fuit receptus nec iuratus super cõtentis in dicta relatione. Et sic deponit extra articulum,vt dictum est.¶ Dicebatur secũdò,q̃ hic
6 testis †tractat de se exonerando,quia dixit se recepisse in custodiã aliqua bona à dicta Ioãna, ideo nõ probat. replicatur q̃ licet non sit ei credendũ quatenus se exonerat, saltem credendũ est ei quatenus onerat dictã Ioannam.voluissem q̃ ista theorica fuisset probata aliqua rõne,vel lege,quia Bar.in l.de ferre.de iure fisc,expresse concludit, q̃ ei nõ creditur quatenus alium grauat,& quia fides testis est individua,& qnia nõ creditur testi deponenti in facto proprio. l nullus ff. de test.
7 Dicebatur tertio.q̃ hic testis †est singularis.rñdetur q̃ immo habet præstẽ Ioannẽ de la Faude,sed si conferantur vtriusq; dicta non videbuntur contestes,immo singulares singularita
8 te obstantes.¶ Dicebatur etiã,quòd hic testis †inimicus,pauper non productus in causa,sed loco eius quidã Claudius de Ponte:ad ista nihil replicatur.Ex quibus stat nra ꝓpõ, q̃ huic testi nõ est,nec venit fides adhibenda.¶ Contra ea quæ aduersus extrũ & tertium testẽ opposita sunt,nihil replicat,ideo super quolibet ipsorũ nõ est faciendũ fundamentũ.¶ Dicebat etiã q̃ Matthæus Nagueti nõ facit aliquã fidẽ, qa se refert suæ
9 depositioni factæ corã Mũdanelli notario,de qua†nõ cõstat. replicat constare fol.processus xxxij. & seq. Sed ego non legi,nec video q̃ in dicto folio processus xxxiij & seq. idẽ testis fecerit aliquam depositionẽ coram Mundanelli, ideo iudex videat scripturã & sibi constabit quis factum melius viderit, & si deposuerit,nõ probat rõnibus in contrarium allegatis.
10 ¶ Secundò, ꝙ huic testẽ dicebatur,q̃ non probat †ratione incertitudinis, quia & si dicat q̃ dicta Ioanna portauit ad domũ suã vnum saccum plenum vtensilibus,subijcit tñ q̃ nescit quid intus esset,quia non curauit videre quid esset intus.replicatur q̃ satis est,q̃ sciat saccũ esse plenũ vtensilibus,qui aliacũque sint. Sed certè non aduertit dñs replicans, q̃ is qui dixit non introspexisse quid intus esset, nõ põt pro certo asseuerare saccũ esse plenũ vtensilibus,cùm non visa sint à sensu corporeo aliena.l testiũ. ff.de test. Et si dicatur Petrũ scire per tactum rñdeo hunc testem non deponere q̃ tetigerit,& vbi tetigisset ex solo tactu nõ põt certo sciri quid sit in sacco, quod expresè fatetur ipse testis,dũ subijcit,quid intus esset,se nescire.¶ Tertiò impugnatur depositio huius testis, quia nõ dicit q̃ vtẽsilia delata ad domũ suam essent vtẽsilia mariti, replicatur q̃ testis deponit saccum fuisse portatum à domo mariti Planterij, ideo probat q̃ vtensilia existentia in dicto sacco erant ipsius mariti, quia ea quæ sunt reperta in domo sua,præsumuntur fuisse sua, vt concludunt Bal.& Sal. in ob marito rum C.ne vxor pro mari.& Socy.consũ. 128. lustissime iudex. in tertia cõclusione. in j.vol. Quia ad istud triplicatur multis modis Primò quòd hęc præsumptiua probatio locum habet
11 qñ agitur†de dominio incidenter,tunc ex eo q̃ reperiuntur in domo alterius præsumũtur sua quia ex possessione præsumitur dominiũ,qñ de eo agitur incidenter,ſm Bart. in l.quidã in suo.ff.de condi.insti.& Pan.in cap.cũ ad sedem.col.vj.de testi.ſpol.& ita loquuntur Bal.& Sali.in d.l.ob maritorum, & Socy.in d.consi. 128.agebatur.n.ibi de executione rei iudicatę in bonis mariti reperiis in eius domo,& sic tractabat̃ principaliter de executione incidẽter aũt q̃rebat̃.an bona existẽtia in domo mariti essent mariti, vel vxoris volẽtis impedire executionẽ per exceptionem sui dñij:rñdetur q̃ ex possessione pręsumuntur mariti,quia quæritur de dominio incidenter.Et ita in proposito declarat Aret consi. 153 consultatio proposita. Sed vbi agitur principaliter de dominio, vt in casu præsenti, ex possessione non præsumitur,nec probatur dominium. l.cũ res.C de proba.& ibi omnes notant.c.fi.de causa poss. & proprie.no.Bar.& Pan.in locis præalleg. ẽt si esset probatũ quod possessor tenebat & possidebat bona de quorum dominio agitur principaliter pro suis & tanquam sua.ſm Bart.o in l.1.ff. pro suo.Ale.consi. 137.col.ij lib.2.ẽt si probetur quod tenebat̃ & reputabat̃ dñs palam & publicè ſm dominos de Rot. decis. cccxxx.in no.Soc.cõsi. 112.viso processu.col.fi.lib.4.¶ Secũdò respondetur,q̃ in iudicio conscientiæ de qua quæritur, ad præsens non põt quispiam denunciare nec declarare permanere aliquem in peccato,nisi appareat aperte & manifestè de ipso peccato c.nouit.de iudicijs.vbi Panor. & alij ita concludunt. non obstat dum dicitur id verum esse si ageretur euãgelica denunciatione,cuius finis est fauor animæ denunciati dũtaxat, vt liberetur à peccato, secus hoc casu quo agitur denũciatione iudiciali,cuius finis est fauor animæ denunciati & interes-
12 se partis quia istud retorquetur.Nam †denunciatio iudicialis tendens ad salutẽ animæ interesse partis,non habet locum nisi pro notorio peccato,pro quo non cõpetit actio parti de iure ciuili vel cano.c.episcop* 35.q.6.l ea quidem.C.de accus.declarat Pan in d.c.nouit.col.13.versic nunc condescendo Non põt aũt in casu nostro peccatum dici notorium cum nõ probetur vllo modo veré, nec præsumptiuè.vt dictum est.Et vbi præsumptiuè probaret,vt asserit aduersarius,no tñ esset notorium.ca.fi.qui matri.accu.pos.Et,dum subijcit̃. q̃d Bellacõbæ non reuelauit pertinẽter,quia dixit bona esse sua, nihil ad rẽ, quia cũ ipsa præsẽdat sua.non tenetur aliter exonerare suam conscientiã.Et si prætendat probatum esse q̃ sint mariti, agat via iuris,porrigat libellũ & discutiatur cuius esse debeant, non aũt insistat super conscientia ipsius Ioannæ.¶ Dicebatur etiã,
13 q̃ iste testis non ꝓbat,quia nõ reddit†rõnem sui dicti,prout tenebatur.etiã nõ interrogatus.ad istud nihil replicatur,adde q̃ hic testis tractat de se exonerando quia dixit dicta utensilia fuisse portata ad domũ suã.quo casu tenet̃ illa restituere ei cuius sunt,& vult se excusare,ex eo q̃ fuerũt ad se delata,cũ fortè ea dolosè sint puerit,ideo non ei credẽdum,vt dicit Bart.in d.l.deferre,¶ Succedẽtiuè ad defendendũ depositionẽ magistri Ioannis,dũ opponit̃ q̃ se refert relationi suę factæ coram dño vicegerente,de qua nõ constat,replicatur constare fol. 24. & seq.Sed aduertatur,q̃ relatio de qua fol.24.& seq.non legitur facta coram domino vicegerente,sed corã officiali,ergo non est illa ad quam se refert.Cæterum vbi esset ilia,non probaret,
14 quia tractat de se†exonerando.cũ deponat apud se esse duos saccos menagij,quos asserit ad se fuisse delatos per ancillam d.Ioannæ forsan suboꝛnatæ ab eo ad illa suffurada ipsi Ioannæ,vel heredibus mariti,ergo nõ probat ſm Bar. in d.l. deferre Item non probat,quia potuit ancilla portasse inscia dicta
15 Ioãna domina sua,nec etiã probat,quia se refert† ad depositionem imperfectã,videlicet ad relationẽ factã sine iuramento,quæ non affert testimonium,nec fidem facit,ſm Fely.in c. cum in tua,de testi.nec replicatio q̃ communis opi.sit in ꝙriũ quicquam facit quia vt dixit Fely.cõmunis opi. limitatur nõ procedere qñ testis se refert ad scripturam vel depositionem suam imperfectam.Item est singularis & licet Iannetta millona visa sit deponere q̃ vidit ancillam dictæ dominę Ioannæ portantem vnam copertã & vnam culcitrã penes ipsam Ioannam,non tñ dicit q̃ portauerit.aliud enim est vidisse portari aliud scire q̃ portauerit Item dato,quòd essent concordes in
16 hoc,tñ eorum depositio non probat,†quia nõ concludit, q̃ ancilla portauerit volente,sciente,& mandante dicta Ioanna. Ex quibus puto q̃ depositiones dictorũ testium non probent dictam Ioannam aliqua bona dicti quondã sui mariti retinere, maximè indebitè,& iniustè & si quicquam habuit restituisse constat.& dum dicitur,q̃ non est qui non præsumat eam longe plus bladi,& pecuniarum habuisse,quàm restituerit, nihil facit ad cãm.quare pręsumat tenere indicandum quicquam. modo ꝙscientia Ioannæ salua sit.nõ res,hæc præsumptionib. decidẽda est,nec integerrimus dñs Iudex in hac causa in qua debet sibi notoriè constare de peccato dictæ Ioannæ, habebit eam excommunicare absque veris probationibus. Posset aliter rñdere,videlicet depositiones dictorũ testium non facere villam fidem,Sed quia præmissa sufficiunt ꝙ Et dñs iudex,

dex,quæ omissa sunt pro sua diligentia supplebit, & cuncta rutinabit,ideo finem facio. Laus Deo.

Resp.ª LXXVII. & de Sentent.excommunic.I°.

QVONIAM Monitorio ac censuris ecclesiasticis illi tãtum adstricti censentur,qui contra voluntatem defuncti bona iniustè,ac indebitè occupant, ideo Ioanna de Bellacomba quæ ex voluntate defuncti bona habet & tenet,monitorio adstricta nullo iure dici potest,immo cùm sibi à testatore licẽtia data fuerit bona ipsa propria auctoritate capiendi,& alienandi iure potuit ea sine hæredis licentia capere ac distrahere.Nec testes cõtra eam producti secundum ea quæ proponuntur quicquã probant.quare relaxandã &absoluẽdam dictam Ioannam tanquã censuris in asserto monitorio comminatis non adstrictam esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante reus absoluendus est etiamsi nihil præstiterit.*
2 *Censuris ecclesiasticis nõ tenetur qui rem iniustè,ac legitimè detinet.*
3 *Testes mille singulares non plus præstant quàm vnus.*
4 *Referenti non creditur,nisi constet de relato.*
5 *Testis examinatus super articulis impertinentibus,nihil probat.*
6 *Relatio facta parte non citata & absque iuramento nihil probat.*
7 *Testi deponenti in sui exonerationem & commodum non creditur.*
8 *Testis non productus neque iuratus nihil probat,& vide num.13.*
9 *Testis singularis & deponens de credulitate,& nõ veritate nullam fidem facit.*
10 *Testis contrarius non admittitur,& vide quomodo procedat.*
11 *Ratio testis debet esse concludens.& vide quomodo procedat.*
12 *Probatio incerta non releuat probantem& vide num.14.*
15 *Testis imperfectè deponens nihil probat.*
16 *Testis deponens se vidisse de nocte reprobatur,nisi addat quòd luna lucebat,vel lumen habebat.*
17 *An qui compensat dicatur restitutionem facere.*
18 *Licentia à testatore cessa capiendi & alienandi bona propria auctoritate operatur bona ipsa de iure absque hæredis ministerio capi & vendi posse.*
19 *Monitorio non adstringuntur qui bona voluntate defuncti tenent & possident.*

Respon.interpreta.

1 DVRIBVS Rationibus relaxanda videtur honesta mulier Ioanna de Bellacomba,primò,quia †actore non probante reus absoluendus est,etiã si nihil præstiterit.l.qui accusare.C.de eden.c.ecclesia.vt lite pendente. Ex deductis autem productis non apparet Ioannam quicquam detinere de bonis hereditariis quondam Ioannis Planterij eius mariti indebitè & iniustè,ergo nõ est ligata †censuris cõminatis in asserto monitorio & exinde fulminatis,vt signanter decidit Clau.in sua summa § denunciatio. versi.fin. & dixi in tractatu de peste.cap.fin.versi.insuper quæro.nume.118.circa fin.non obst.depositiones assertorum testium, qui nihil penitus probant, quia sunt in eorum dictis omnes singulares, qui non 3 plus probant quàm vnus,etiam si essent †mille. l. iurisiu. vbi Bald. C.de testam.c.licet causam.de probat. cap.licet ex quadam.& vtrobique Fely.latissimè de testib. & quia sunt varij & contrarij quibus non est credendum.l.qui falsa vel varia. ff.de testamen.Et quia se referunt ad reuelationes eorum,de 4 quibus constat,ergo † fidem non faciunt nisi constet de relato.l.si quis in aliquo.C.de eden.l.admonẽdi.cũ glo.&ibi Bar. & alij.ff.de iureiu.& quia exceptiones generales non ita solent mouere sicut speciales, ideo libet accedere specialiter ad ipsos testes qui sunt xiiij. quorum nullus esset qui fidẽ faciat. ¶Primus testis Gulielmus de Ponte super sexto articulo qui de vsurpatione,occupatione,&indebita detẽtione loquitur, 5 non fuit examinatus,sed duntaxat super x.& viij.qui †nihil adrẽ faciũt.Et licet in relatione vidisus fuerit deponere,quòd habuerat aliqua bona mobilia in custodiã ab ipsa Ioanna, quæ eidem 6 postea restituerat,tñ relationi †nõ creditur,quia parte non citata & absq; iuramento facta c nuper nobis.de testi.l.si qñ.C. eod.tit.& quia est in dicto suo singularis d c.licet.& quia tractat de se exonerando,dum deponit restituisse. Testi autem 7 †aliquid dicẽti in sui exonerationẽ & cõmodum nihil creditur.l nullus.ff.de testi.l.omnibus C de testi.docet in terminis nostris Bar.in l.deferre.ff de iure fisci.Alex.cõsi.146.in causa. col.pen.& fi.lib.v.Item est pauper,ideo nõ est integer testis.l. iij.ff.de test.Item inimicus dictæ Ioannæ,vt ex depositionib⁹ duorum testium constat, ergo non probat.ca. cum oporteat. de accusa. c.repellantur.eo etiã si inimicitia suborta sit ex lite.§.si verò odiosam.in auth. de test.c.quoties. eod. tit. vbi latissimè Fely.præterea iste testis † non fuit productus,neque iuratus,sed solum quidam Claudius de Ponte eius frater. ¶ Secundus testis Ant Chartrosij qui deponit q dicta Ioãna post mortem mariti vendidit sibi xl.salmatas bladi videri suo.non 9 etiam fidem facit ex pluribus.primò,quia † singularis.Secundò,quia deponit per verbum videri suo, nam dicendo videri meo,deponit de credulitate,non de veritate,sm Bart.in l. quid tamen.§.si arbiter. ff.de arb. in l prima ff. de ventre inspi.& in tract.de peste, versi.ij. & tractatur plenè per Fely.in cap quoties.de testi.per Iaſ.in rubr.ff.de iureiur. & quia non deponit quod bladum esset dicti quondam Planterij,nõ probat, quia stant simul quòd emerit bladum à dicta Ioanna, & tamen nõ sit bladum dicti Planterij, & non probat hoc esse,quod ab hoc contingit abesse.capit.in præsentia. de probat l.non hoc. C.vnde legitimi.Immo in dubio præsumitur, qd sit venditoris nisi appareat de contrario.l.& magis.ff.de solu. Et licet in depositione tandem videatur se referre suæ depositioni factæ pro informationibus secretis,adhuc nõ probat, quia in ea de- 10 positione †aduersatur iis quæ deponit in vltima.Nam ibi dicit se emisse salmatas decem à domi.Ioanna, hic dicit emisse quadraginta.Et licet ista non videatur contrarietas repugnãs, cùm id quod pluris est,vtique tanti sit l. cum furti ff. de in litem iuran.& regula in eod.de regu.iur. tamen in teste dicitur contrarietas obstitura propter variationem,vt per Alexan.& Moder.in l prima.§.si stipulanti.ff.de verbor.obligat.Item vbi locus relationi esset,tamen non probatur ex relatione ad quã fit relatio,quod decem salmatæ de quib. reuelat sint de blado d Planterij,quia ratio in reuelatione assignata non concludit,nec est bona,inquit enim hic testis, quòd erant de blado quondam Planterij quia ipsa Ioanna erat in domo eiusdem 11 Planterij,& regebat bona.Ista ratio †nihil facit, quia stant simul,quod esset in domo & regeret,& tamen bladum per eam venditum non esset de blado defuncti mariti, vnde huic testi nulla est danda fides,tum quia dictum non concludit.d.l.non hoc.tum quia in probando dominio testis fidem non facit,nisi adducat sufficientem causam,etiam non interrogatus, cùm agatur de probando id quod non percipitur sensu corporeo. sm Inn.in c.cum causam,& ibi Fely.colum.ij in fin.de testi. & Bald.l.cum res.C de proba.Paul.de Castr.& Areti.in l. qui testamento.§.final.ff.de testa.Angel.in §.& licet.colla.vij.in authen.de testi.Item deponit se post mortem emisse absque determinatione tẽporis.Et sic potest esse,quòd emit post transactionem & traditionem. lxx.salmatas frumenti factam ipsi 12 Ioannæ per actorem, vnde † incerta probatio non releuat probantem.d.capitulo, in præsentia. ¶Tertiò testis se refert relationi factæ coram vicegerenti.Idem facit Petr. Queyroti sextus testis.Idem quoque facit Barth.septimus testis, de quibus reuelationibus non constat,ergo &cæ.Et posito quòd de reuelationibus constaret,non tamen eorum depositiones fi- 13 dem facerent,quia testis se referens ad id quod dixit †sine iuramento extra iudicium,vel coram arbitro non probat, quia refert se ad testimonium imperfectum ratione iuramenti deficientis vel forma iudicij,sm Saly.in l.final. C.de testibus.Idẽ ergo in casu isto cum reuelationes non sint testimonia, cum non sint factæ cum iuramento,nec in figura iudicij.Et ita vult Felyn.in capitulo,cum in tua,de testib. vnde non obst. quod dixit Barto.in l.eos.ff de fal. quia loquitur in teste, qui refert se ad id quod dixerat in alio iudicio, & in alia causa. ¶Matheus Nani quartus testis se refert depositioni factę corã eodem notario,videlicet coram Mondanelli, de qua non constat,licet enim coram Ioanne Bruneti substituto Dalmatiæ pro informationibus secretis deposuerit, non tamen reperitur quòd deposuerit coram Mundanelli, ad quem se refert. Et si tu velis intelligere quòd se referat ad depositionem secretam factam coram dicto Bruneti,quod verba non admittunt, adhuc respondetur quòd depositio ista nullam fidem facit, quia deponit quod dicta Ioanna post obitum mariti portauit ad domum ipsius loquentis vnum saccum plenum vtensilibus de domo dicti quondam Planterij subiungendo quod nescit quid intus esset.Iste testis in hoc nihil concludit, quia non ponit quænam essent vtensilia quæ erant in dicto 14 sacco,& sic †ratione incertitudinis probatio vitiatur.d.capitulo in præsentia.Et consuluit Alexand.consi 133.col v libr.j. Item non deponit qd vtensilia quę erant in dicto sacco essent de bonis dicti quodam Planterij.& vbi deponeret, fidem non facit,quia non assignat rõnem sufficientem.vt s. q dictum secundi testis.Præterea est singularis,ergo &c.Ex his patet q primus & septimus testes nõ probant,minus aũt probãt reliqui

septem

Resp. Io. Fran. Rip. in lib. quintum Decre.

septem. Nam octauus dicit nihil scire. Nonus videlicet Io. Rigandi. qui deponit Ioannam vendidisse vnam quadrigatam bladi dicti Planterij, vt sibi dixit dicta Ioanna est singularis, quatenus dicit ꝙ dicta Ioanna sibi dixit ꝙ erat bladū dicti Plāterij, & sic in hoc nō facit fidē. item singularis est in dicto, ꝙ ancilla Ioannæ portauerit ad domum Ioannis Nequeti certa bona mobilia in vno banastono, & licet ancilla portasset nihil ad rem facit nisi probetur de mādato ipsius Ioannę. Item ipsemet dicit, quòd nescit cuius essent dicta bona mobilia, quę erat in bonastono. Decimus testis Iacobus Iordani, qui deponit vid sie paulo post mortem dicti Ioannis ipsam Ioannam onerari faciētem vnam quadrigam de nocte bladi & bonis mobilibus dicti Ioannis Planterij, eidem rationib. non probat, quibus præcedētes dixi non probare. & vlterius non deponit quòd dicta Ioanna fecerit exportari bladum & 15 bona onerata super quadriga. Et sic deponit †imperfectè, ergo non probat secundum gloss. in l. Lucius. vbi scrib. not. ff. de infam. Bald. in ca. j. col. ij. si de inuest. inter do. & vassal. historia. Iason in l. hac consultissima § ex imperfecto C. de testam. Item dixit, ꝙ vidit de nocte, & est octogenarius. Testis autē 16 qui dicit se vidisse † de nocte naturaliter reprobatur nisi addat quòd luna lucebat, vel lumen habebat. secundum la' post Oldra. & Bal. in l. si non specialiter. col. fi. C. de testa. ¶ Vndecimus Iacobus Manche se refert relationi factæ coram domino vicegerenti, de qua constat. ¶ Duodecima Catherina Romera quæ deponit emisse vnum pistrinū, quod habebat in domo cōducta à dicto Planterij nō probat quia singularis, & quia tractat de se & maritum exonerādo ab onere obligationis restituendi in ipsum pistrinum quod restituere tenebat virtute dictæ locationis & cōductionis d. l. nullus. cum simi. ¶ Decimusterrius testis, Iammeta Manchete refert relationi factæ coram domino vicegeren. de qua non constat. Et si dicatur, quòd voluit se referre depositioni factæ super informationibus secretis. quod nō admittitur, quia verba repugnāt, & aliud est relatio quæ fit sine iuramento, aliud depositio in secretis quę fit cum iuramēto, attamen non probat, quia nescit quę vtensilia essent in sacco, vt s̄ dixi, & firmat Bart. in l. cum seruus, in fin. ff. de cōd. & demon. per tex. in l. j. §. si cinta. ff. depos. Item non dicit quòd dicta vtensilia essent quōdam Planterij, & si dixisset, non esset ei credendum nisi assignasset bonam & concludentem rationem. d. c. cum causam. vbi Fel. post alios ¶ Decimus quartus testis Iammeta Malanæ, quę deponit de duobus vestibus est singularis, nec assignat ratio ē quòd dictæ vestes essent dicti quondam Plāterij. quia stant simul quòd viderit eas penes dictum quondam Planterij. & tamen essent dictæ Ioannæ vxoris l. maritus. & ibi no. C. de procu. ex quibus satis constat ab oluendam Ioannam, quia actor non probauit. ¶ Sed ponamus esse probatum de vna quadrigata bladi de qua visi sunt deponere sextus, quint⁹, nonus, & decimus, dico quòd ex productis ipsius Ioannæ cōstat de restitutione non solum vnius quadrigatæ, sed etiam triū. Constat enim longè ante monitorium eandem compensasse viginti quinque salmatas bladi, quas ꝙfessa fuit habuisse de bladodicti Planterij. cum debito septuaginta salmatarum per actorem eidem dari promissarum. vt constat instrumētis, siue 17 arbitramentis. & quietantijs in actis exhibitis. Nam qui †cōpensauit dicitur restitutionem fecisse. l. si debitor. ff. qui pot. in pig. hab. l. vel permutauit ff. de libera. causa. & dato ꝙ constaret ipsam vendidisse vnum pistrinum, vel plura alia, id iure facere potuisset pro exoluendis legatis piis, & exequiis factē dis, cum esset executrix data & constituta per dictum Plauterij vt constat ex tenore instrumenti testamenti in erri in pro 18 cessu. item m† qui licentiam habet à testatore capiēdi bona propria authoritate iure potest ea capere, & vendere ab quę hæredis licentia l. Titia cum testamento. §. l. nec us. de lega. ij. non igitur potest argui de inobedientia quòd non reuelauerit & paruerit monitorio. quia id intelligitur immo expressè loquitur de detentionibus & occupationibus indebitè, non 19 †de voluntate defunc̄i, vt dixi s̄. & probatur in ca. per tuas. de sentēn. excommun. & in c. cum contingat. vbi Panor. nec. de offic. delega. Laus Deo optimo maximo. Ita iuris esse mihi Francisco de Ripa Iure consult. Papiensi videtur, saluo saniori iudicio.

Responsa acutissimi I. V. D. Ioan. Fran. Ripen à S. Nazario exp icit lib. v

IOANNIS

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Digestum Vetus absolutissima Responsa,

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata,incipiunt fœliciter.

¶ De iure gentium,ciuili,siue statutis.

RESP.LXXVIII. & de iure gent.&c. I.

STATVTVM Disponēs quòd contra instrumētum nulla admittatur probario,requisitam nihilominus qualitatem nullo iure reijcit quominus opponi possit & quemadmodum exceptio deficientis requisiti semper opponi potest,ita etiam exceptio qualitatis deficientis opponi poterit. Proinde admittenda veniunt capitula do.Gulielmi patrui honorand.non obstante statuto allegato,& maximè cum secundum ea quæ proponuntur in huiusmodi instrumento statutum nullo iure locum sibi vendicare possit.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas à lege,vel statuto requisita necessariò venit probanda.*
2 *Exceptio deficientis requisiti semper opponi potest.*
3 *Ad veritatem copulatiuæ,requiritur copulata omnia vera esse.*
4 *Instrumentū confectum super confessione recepti nō dicitur confectum super cōtractu,nā cōtractus propriè est vltrò citróque obligatorius.*
5 *Statutorum verba propriè sunt intelligenda.*
6 *Statutum loquens,quòd pro quolibet contracta soluatur gabella,non habet locum in stipulatione pœnali.*
7 *Instrumentū confessionis non habet executionem paratam de iure cō muni cum non sit confectum super principali debito,nec ex eo debitor dicitur,sed debitum subesse.*
8 *Confessio inter aliis facta alijs non præiudicat.*

Respon.interpreta.

ADMITTENDA sunt capitula do. Gulielmi de S.Nazario patrui mei honorandissimi,non obst statuto allegato, quòd ꝫ instrumentum non admittitur probatio.¶ Primo,quia statutum requirit quòd in instrō sit renunciatum probationibus testium, & sic non solum requiritur quòd sit instrm,sed requiritur quòd instrm qualificatum,videlicet,quod sit renunciatum, probationib. testium.vnde succedit trita conclusio,ꝙ qñ lex† vel statutum requirit annū cum qualitate,non sufficit probare annum,nisi probetur etiam qualitas.l.Ful.§.cū hoc.& §.quod si.ff.quib. ex cau.in poss.eatur.& in l.j.§ quod autem. ff. ne quid in flu. pub.Bar.in l.nō solum.§.sed vt probari.ff.de ope.no.nun.cum infinitis ꝑcordantibus de quibus per Felyn.in ca.ij. vers. restringēt.de rescri.& in c.licet cām & sequen.de proba.& in c.auditis.de præscr.vt per Ias.in l.j.§.in eū.ff.ne quis eū qui.& magis ad proxima in terminis nostris,tenet ita Felyn.in c.ex parte.in secūda fallē.quā dicit ad istud statutum de offi.deleg. allegat Bal.in l.iij.C.si pēd.app.mors interuene.sed in præsenti instrō non renūciauit do.Gulielmus probationi testium versus partem adūersam,igit &c.¶ Quoties statutū remouet exceptionē ꝓp aliquē actum,semper pōt opponi ꝙ ille actus nō interuenit,& sic † exceptio deficietis requisiti.ita Bal.in l.diuus.ff. de resta.mil.vbi dicit,si statutū dicit ꝙ ꝑ instrm publicū non possit aliquid opponi,non tñ intelligitur excludere quin possim opponere,ꝙ ille qui rogatus fuit de instrō non erat notarius:& sic ꝙ deficiat vnū requisitum. videlicet ꝙ instrm non sit publicum.¶ Secundò quoties simul copulatiuè† plura requiruntur à statuto,nunquā statutū habet locū nisi omnia interueniant.ita signanter Pan.in.c.licet de vitāda.col.iij.de ele. alleg.Bar.in l.oēs populi ff.de iust & iure.facit regula l.reos.§. cum tabulis.ff.de duob.reis.&l.si heredi plures.ff.de condi.in fi.Sed hic renūciatio ꝓbationibus testium deficit,igitur &c. ¶ Secundò principaliter dico ꝙstatutum non loquitur ,nec militat in casu itto.quia statutum dicit,ꝙ si in aliquibus ꝑcti bus renunciatum sit probationibus testium per instrumētū, &c.vult n.istud statutum.ꝙ instrm sit cōfectum super aliquo ꝑcto,sed instrm confectum super confessione recepti,non dr ꝑfectum super ꝑcto quia † ꝑctus propriè vltrò citroq; obligatorius.l.Labeo.§.ꝑctum,de verb.sign.vbi in specie Bar.dicit, nota quòd in statutis† verba sunt propriè intelligēda. Propter rea decidit Alex.post Bar.in l.siue apud acta.in prin.C.de transact.ꝙ si statutum dicat,ꝙ ꝑctus mulierū non valeant sine certa solennitate,nō habet locū tale statutū qñ mulier facit aliquam liberationem,quia liberatio nō est propriè ꝑctus, cùm non sit vltrò citróque obligatoria,vt per istam etiā conclusionem dixit Bal.in l.j.col.iiij.C.de iure emph.stipl'o pœnalis nō est ꝑctus,vnde statutū† loquēs quòd pro quolibet ꝑctu solua tur gabella,non habet locum in stipulationē pœnali. fortius gloss.& Bald.in l.ꝑctus.C.de fide instru.dixerunt,ꝙ donatio,& transactio propriè non sunt cōtractus,quia in eis finis nō est, vt nascatur vltrò citróq; obligatio:licet cōtingeret ꝙ obligētur aliqualiter.¶ Tertiò principaliter dico,dictum statutū non habere locum nisi sint talia instrumenta,quæ habēt executionem paratam,vt patet in vers.sed debiti executio præcisè fiat. Sed instrumētum †allegatæ confessionis nō habet executionem paratā nō quidē iure cōi. l. minor annis vigintiquinque cui fideicommissum.ff.de mino.nō etiam iure statuti, quia ad hoc vt instrm de iure nr̄o statutario habeat executionē,oportet ꝙ per instrm quis sit obligatus,& instrm fiat super debito principali.ita cantat statutum quintū ,sed per instrumentum confessionis quis non dr̄ debitor , sed benè debitum subesse. Probatur,quia ex cōfessione nulla oritur actio,sed solum probatio resultat.l.Publia.§.fin.ff.depo.Bart.& alij in l.triticum.ff. de verb oblig.cum ergo de obligatione non sit confectum in strm,ex quo agi possit executiuè,sed solum instrm confessionis ad debiti probationem,nō debet agi executiuè , ergo nec habet locum statutum quòd contra instrumentū,&c.¶ Quarto,quatenus dictum statutum instrumentis confessionem daret etiam priuilegium,vt contra ea probari non possit , debet tamen intelligi,quantum respiciat talis probatio præiudiciū illius cui est facta cōfessio,† nō autem respectu illius cuius interest.l.si pro te.& ibi in terminis Bal.C.de dot.promi.

Respon. LXXIX. & de iure gent.&c. II.

CVM legitima parentib.iure positiuo debeatur, dubiū nō est eādēm legitimam iure statutario penitus aboleri posse:nam iura ciuilia,contrario ciuili iure perimi, sæpe iudicatū est.Et ideo statutum Monitis Barutij matrem iure priuare potuit in totum à successione filij & legitima stantibus agnatis, licet verba stantib.agnatis,nonnunquam ex statuentium intētione,nonnunquam ex verborum statuti interpretatione filiorum,i.fratrum & sororum personas non egrediantur,adeo vt alij agnati matrem minimè excludant.

SVMMARIVM.

1 *Legitima de iure naturali debita,per statutum non potest in totum tolli,secus in legitima de iure positiuo debita.*
2 *Legitima,ascendentibus de iure positiuo debetur.*
3 *Statuta circa successiones facta sunt seruanda, & strictissimè interpretanda.*
4 *Statuta iuris communis correctiua sunt restringenda, vt quam minus fieri possit ius commune lædatur.*
5 *Fœmina est finis suæ fœminæ,& caput alterius.*
6 *Verba stantibus agnatis,ex statuentium intentione restringuntur ad agnatos primi gradus.*

Qui veritas est,me in viam dirigat veritatis.
Respon.interpreta.

REQVISITVS An stantib.agnatis per statutū montis Barutij mater potuerit in totū legitima priuari.Et quia præstantissimi dñi hinc inde allegantes adduxerunt varia doctorū ꝓsilia,q̄ inuicē vident aduersa:qd ego sentiā,breuib.aperiā.Dico igit hinc inde allegata nō esse aduersa sd diuersa,& hoc mō debere ꝑcordari præsertim de legitima debita descendētibus,

& quia

1 & quia legitima † talis est debita de jure naturali, non pōt per
statutum tolli in totum cū succedat in locum alimentorum,
ita loquit Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi.
& dem. cum aliis alleg. per d. aduocatum allegantem pro hac
parte, & Soc. consi. 5. in prin. & consi. 30. col. v. libr. j. Rota de-
cis. xviij. in nouis, & alibi sæpe. aut quæritur de legitima debita
ascendētib. vt in casu occurrenti, & isto casu potest legitima
2 in totum tolli, quia legitima † ascendentibus debet de iure po
sitiuo fm Bald. in l. j. §. ius naturale. ff. de iust. & iu. & istam dicit
§ esse *communem* opi. Pau. de Ca. quem refert Alex. consi. 68 vol.
iiij. & idem in fortioribus terminis cōsuluit Lud. Ro. consi. 32.
visa municipali constitutione. in vltimo dubio. Non omitto,
q Dec. cons. 19. col. pen. audacter affirmat q cōis est opi. quòd
etiā legitima debita filiis possit in totū tolli, & si hoc verum
esset, à fortiori idem concludendū in legitima debita ascēdē-
tibus, licet hoc affirmet qñ statutum nititur rōne. Verum con-
siderato & bene examinato statuto visum fuit mihi mentē sta
tuentium non fuisse priuare matrem à legitima, immo nec ēt
à luctuosa hæreditate filij pp agnatos, vt in puncto tractatur.
3 & licet statutum ab intestato priuat matrem, & statuta † maxi-
mè circa successiones facta strictissimè seruanda sunt, fm Bal.
in c. vni. §. j. vers. quæro quid de iure lombardo, q feu. da. poss. &
Bart. in leg. ij. versic. xxiiij C. quæ sit long. consu. Curt. cons. 31.
col. iiij. attamen, in casu primo vr suaderi posse, q statuentes so
lum voluerint priuare matrem à flebili hæreditate filij extāti
bus fratrib. filij defuncti, & non aliter, hanc fuisse statuentiū
4 intentionem sic demōstro, statutū huiusmodi est † correctiuū
senatusconsulti Tertulliani ergo restringendū, vt minus lædat ius
cōe quā fit possibile. l. si serui vestri. C. de noxal. c. cū dilectus.
de consue. minus aūt corrigitur ius cōe si dicimus matrem ex
cludi pp fratres de uncti, q per oēs agnatos, ergo &c. Secūdò,
tale statutum est odiosum inst. ad Tertul. §. j. Alex. consi. 114.
col. j. vol. iij. ergo restringendum. regula odia. de reg. iur. Dica-
mus ergo q debeat restringi, vt solum voluerit excludere ma-
trem extantibus fratribus defuncti, non etiam extantibus qui
buscunque agnatis. Tertiò, pōdero statutū in verbis decisiuis,
istud expresse velle in illis verbis, & si aliquis, vel aliqua ex di
ctis filiorū vel filiarū decesserit, mater nullo modo possit suc-
cedere, illud. n. verbum aliquis, vel aliqua, est partitiuū de pluri
bus, vt dñt grāmatici. & in pulchro casu comprobat Panor. in
cle. j. de præbē. quē refert & sequit Fely. in c. in nostra. de re. cr.
Erit ergo sensus q si ex pluribus filiis aliquis decesserit mater
non succedat, & sic extantib. fratribus mater reperitur exclu-
sa, & non aliter, & istud rationi congruit, qa fratres etiā de iu-
re excludūt matrem ab aliqua parte au . defuncto. C. ad Ter-
tul. nunc per statutū excluditur in totū. Contrarium aūt, q cē
seatur exclusa extantib. quibuscūque agnatis, etiā in decimo
gradu. iniquitati conuenit, ergo ista vltima interpretatio reij-
cienda c. erit aūt lex. iiij. dist. Quartò considero q statutū sim-
pliciter, & generaliter, nulla expressa causa excludit matrem,
quo casu cū generaliter excludat, generaliter deberet intelli-
gi, siue extantib. agnatis siue cognatis, siue non extantib. l. j §.
& generaliter. ff. de leg. præst. l. de pretio. de pub. ff. sed ille intel
lectus non cadit vt arbitror in sanum caput, quia sic statuen-
tes crudeles, & irrationabiles fuisse dicerent, quod nō est præ
sumendū, fm Bal. ī l. quod verò ff. de legi & in l. j. C. de sacrof.
eccl. Vnde necessariò tale statutū venit restringendum: vnde si
dicatur restringendum esse, vt velit excludere matrem fauore
agnationis conseruandæ, & extantib. agnatis tm, respondebo
q hæc ratio conseruandæ agnationis nō exprimit in statuto.
& ideo quod non fuit dictum, non præsumit cogitatum, fm
Bal. in l. vni. § fin aūt ad deficientis. C. de cad. tol. per illū text.
& si dicatur nulla alia ratio pōt assignari, nisi ratio conseruan
dæ agnationis Rndeo q nullā posse aliam rōnem assignari nō
est credendum, fm Saly. in l. si serui vestri. C. de noxa. & Ale. in
l. si constante. in princ. ff. sol. matr. Ias. in l. j. col. iiij. C. de succes.
edic. Curt. Iuni. cons. 81. col. pen. in fin. & q fauor conseruan-
dæ agnationis non fuerit ratio statuti sic manifestatur: extāti-
bus sororibus defuncti statutum vult matrē excludi. Ita vult
statutum in illis verbis, aliquis dictorum filiorum vel filiarū,
verum cum fœmina vocatur, ratio conseruandæ familiæ non
5 contemplatur, quia fœmina † est finis suæ familiæ, & caput al
terius. l. pronunciatio. § familiæ. ff. de ver. signi. cum simi. cum
ergo pateat q ratio agnationis cōseruandæ non est ratio mo
tiua statuentium, & sic restringendum statutum, certè necessa
riò dicendum, q debeat restringi, vt minus lædat ius commu
6 ne quam fit possibile, & sic q habeat † locum statutum extan-
tibus fratrib. vel sororibus defuncti, & non aliter, & eo maxi
mè attento quòd verba statuti conueniunt. l. iiij. §. tories. ff. de
dam. infecto. l. quod constitutum. ff. de testa. milit. solùm huic
intellectui obstare videntur illa verba statuti, relictis filio, vel
filiis, seu filia vel filiabus. ex quibus verbis cōprehēditur, q si
filius vel filia vnica sit, & moriatur, q adhuc mater dicatur ex
clusa. Huic cōsiderationi quæ fortiter vrget puto necessariò
sic debere rnderi, q illa disiunctiua, seu filia, debeat resolui in
coniunctam. iuxta glo. vulgarem in l. eas causas. ff. de cond. &
demon & sic sensus erit, qsi aliquis moriatur relictis filio vel
filia, vel filiis, aut filiabus mater excludatur. & q disiūctiua po
natur pro copulatiua est casus in l. cū quidam. C. de ver. sig.
vbi multa. & per Moder. in l. generaliter. in prin. C. de instit. &
substi. vbi fauore filiorum disiunctiua resoluitur in cōiunctā
ad exclusionem substituti. Ita etiam fauore matris in casu no
stro dicamus disiunctiuā resoluēdam esse in cōiunctā. & ex his
omnibus simul iunctis probabiliter concludendum videtur
matrem admitti debere exclusis agnatis vltra primū gradū,
& si exceptis fratribus & sororibus, qui sunt in primo gradu
de iure canonico. Laus Deo.

RESP. LXXX. & de iure gent. &c. III.

DEFVNCTO Nouissimè Carolo Alenconij Duce, & Pertici Comite quæsitum fuit an sorores etiam in duca tu, & comitatu iure succedant? Quæstionē monet lex Regni, qua fœminæ prohibentur succedere in his, quæ regno aliqñ vnita fuere, etiamsi in appanagium (vt Gallico verbo vtar) filiis regū donata ꝓponātur. Nā cùm huiusmodi ab Helia donati sint do. Philippo Francorum Regi, & à diuo Ludouico, Petro eius filio ea lege vt si decederet sine liberis ad hæredem suū, qui regnum possideret, iterè reuerterentur, & casus reuersionis euenerit, regno acquisiti dicebatur. Et cū exinde à Philippo Rege donati fuerint Carolo Valesio, cuius successo res masculi confestim sæpè fuerunt eos iure appanagij possidere, ad Regem reuersi putabantur, quod feudalibus cōstitutio nibus cōprobari quoque videtur. Ego verò ad sorores iure hæreditario pertinere rndi, quia Gallica consuetudine obtētum est, vt etiam in dignitatibus fœminæ succedere possint. Nec huic cōsuetudini, legem Salicam aduersari existimo, cū nō cōstet eas fuisse aliqñ regno vnitos. Donati enim fuerūt Philippo Regi vt illius essent proprium priuatúmque patrimoniū. Et licet non nulli ex successoribus Valesij quoque asseruerint habere ius, & priuilegiū appanagij, horum tn assertio veritati quicquam non detrahit, præsertim cū aliud sit Ducatū fuisse traditū in appanagium, aliud Ducibus fuisse ꝓcessum appanagij priuilegium. Et vbi de vnione constaret, alienationem quæ in consanguineos Regis, vel in euidētem regni vtilitatem facta proponitur, interdictam minimè puto. ¶ Præterea, cū Andegauensis, Cenomanēsis, Carnotensis, tres nobilissimę dignitates, hereditario iure cōmunes, titulo diuisionis obuenerint Philippo Regi pulchro, Alenconium autē, & Perticum Carolo Valesio interpolita euictionis stipulatione, ideo Magnanimū Franciscum Modernū, Philippi successorē, aut exceptione repellendū, aut ad nouā diuisionem condemnandum suadent iuris ratio, & summa æquitas. ¶ Cæterū vbi Ducatus ad regem secundū legē regni, seu appaganij naturā pertineret dubitabatur an castra quæ Ducū facto Ducatui accessere, sint Regi quoque adiudicanda? Quod plerique arbitrantur, propter vnionis naturam, quæ vnita ad eandem reducit essentiam. Sed quia apparebāt pecunia Ducū empta, & Ducatui vnita, vt in successores quoscunque trāsmitterētur, à Ducatu separanda, & sororibus assignanda respondi. ¶ Denique, quæritum fuit, an Ducis heredes, interdicto recuperandæ possessionis, ministerio fo ius ꝓtutudinis acquisitę ritè agant? Bal. (cui communis doctorum schola adstipulatur) interdictum restitutorium, pro ficta ciuilissimaq; possessione, hæredibus non competere docuit. Contra autē Soc. y. & Dec. acutissimi Interpretes, quorum sententiam nouis, & (vt arbitror) veris rationibus sum sequutus.

SVMMARIVM.

1 *Ducatus Alenconij & comitatus Pertici, an sint de demanio Regis Franciæ. & vide nu. 3. & nu. 9.*
2 *Donatio facta Regi, an cēseatur facta dignitati, an personæ. & vide nume. 5. & num. 6.*
4 *Vnio & incorporatio asserta cum sit quid facti, venit probanda.*
7 *Dignitas comitatus vnita regno per incorporationem extinguitur, aliàs secus.*
8 *Vnio non præsumitur, nisi probetur.*
10 *Bona eo iure ad substitutum pertinēt, quo ab instituto possidebantur.*
11 *An donatio Alenconij & cæterorū castrorū facta à Rege Ludouico, Petro secūdo aut tertio genito, censeatur facta tanquā de proprio patrimonio ipsius Ludouici, an tanquam de demanio Regis.*

12 *Actus*

12 *Actus ad poteſtatem agentis reſtringendus eſt.*
13 *Vnio nihil aliud eſt q̄ diſſipatio ſeu alienatio, & vide.nu.16.& n.37.*
14 *Ducatus Alēconij & comitat⁹ Pertici an cēſeant donati comitib⁹ & ducibus eorum in appanagium? & vide quid ſit appanagiū.nu.15.*
17 *Poſſidens præſumitur ex titulo precedenti poſſidere.*
18 *Appanagium vt propriè dicatur, quæ ſint neceſſaria.*
19 *Appanagiū non ex perſona patris, ſed liberorū, ipſis liberis cōpetit.*
20 *Hæreditario iure, aut pro legitima relictum iure dominij, ſpectat ad eum cui relinquitur, non iure appanagij.*
21 *Verba hac, ſine hæredibus ex ſuo corpore, comprehendunt tam maſculos, quàm fœminas.*
22 *Portionem cohæredibus faciens, eodē iure capit quo cæteri cohēdes.*
23 *Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet omnia pariformiter determinare.*
24 *Proprium dicitur, in quo alius ius pretendere non poteſt.*
25 *Diuiſio inter liberos, dicitur vltima voluntas.*
26 *Rex Franciæ dominus appanagij, tenetur ſubminiſtrare panem deſcēdentibus ex eo.*
27 *Princeps nō præſumitur tentare quicquam in præiudicium ſui regni.*
28 *An verba enunciatiua prolata à principe vel à rege, plenè probent?*
29 *Traditione ſequuta, transfertur dominium, vel vſucapiendi conditio.*
30 *Rex Franciſcus, hæres dicti Philippi, factū ipſius Philippi improbare nequit.*
31 *Verba hæc, & habentibus cauſam ab eis, admittunt quemlibet ſucceſſorem etiam particularem.*
32 *Verba hæc tanquam inſolidum hæredibus, oſtēdunt ſaltem feuda eſſe hæreditaria ſecundum quid.*
33 *Verba hæc, & habentibus cauſam ab eo, oſtendunt feuda eſſe hæreditaria ſimpliciter.*
34 *Reſeruatio ſolius ſuperioritatis, arguit nullū aliud ius regi cōpetere*
35 *Comitatus vnus, & idem non debet diuerſo iure cenſeri.*
36 *Vnio facta in fauorem, non debet in odium interpretari.*
38 *Appanagium non eſt tranſmiſſibile, neque ceſſibile.*
39 *Aſſertio erronea non debet nocere Ducibus, tractantibus de damno euitando. & nu.40.*
41 *Verba, & alijs priuilegijs, quid importent?*
42 *Inducta ad vnum effectum, non debent operari contrarium.*
43 *Ius ſpeciale, non tollit beneficium iuris communis.*
44 *Priuilegium non eſt ita interpretandum, quòd tollat beneficia competentia priuilegiato.*
45 *Electione arbitrorum, non videtur receſſum à iudice ordinario.*
46 *Poſſidere rem ex duabus cauſis, non eſt nouum.*
47 *Ordinarium, vel extraordinarium remedium, non facit ceſſare alterum, quod pinguius, & ſalubrius eſt.*
48 *Ad feudi ſuccēſſionem, fœmina venire poteſt.*
49 *Dignitates de demanio & appanagio regis p reges an alienari potuerint.*
50 *Ducatus Alēconij & comitatus Pertici à principio erant de ducatu Normaniæ.*
51 *Intellectus ad legem Salicam.*
52 *Alienatio omnium quæ ſpectant ad regnum, eſt regibus interdicta.*
54 *Actus per eaſdem cauſas diſſoluitur, quibus contrahitur.*
56 *Cohæres an teneatur cohæredi de euictione ſi bona feudalia vel appanagia ad dominū reuertātur? & quid ſi eo caſu fuerit ſtipulatum?*
57 *Alienationes factas per reges his perſonis, quæ non ſunt de genere, lex Salica non comprehendit.*
58 *Caſtra vnita ducatui Alenconij & comitatui Pertici an aſſumpſerint naturam appanagij. & nu. 59.*
60 *Contrahere prohibitus ſine conſenſu curatoris, vel propinquioris, nō cenſetur prohibitus contrahere, & alienare in ſui vtilitatem.*
62 *Fœminæ illuſtres ā poſſint de iure ſuccedere i dignitatib. feuda. n. 63.*
65 *Vnionis natura eſt, vt vnita reducat ad vnam efficaciam.*
67 *Vniri poteſt vnus res alteri, ita vt vtraque retineat ſua priuilegia.*
69 *Fœminę in feudis, regulariter nō ſuccedūt. fallit nu. 72. 74. 76. & 77.*
71 *Conſuetudo præſcripta, pro lege recipienda eſt.*
73 *Exceptiones feudi & appanagij an obſtēt agēti interdicto adipiſcēdæ?*
75 *Conſuetudine ſtante quòd poſſeſſio defuncti continuetur in hęredē, an competat hæredi interdictum recuperandæ.*
78 *Feudorum relatio ad ſtipitem facienda eſt.*
79 *Poſſeſſ. acquiſita iuris ſeu conſuetudinis miniſterio vera eſt.*
81 *Diſpoſitio ficta, in nullo differt à vera, in his quæ ſunt iuris.*
85 *Interdictum recuperandæ, competit pro recuperanda poſſeſſ. ex actu ficto reſultante.*
84 *Poſſidentes clam debent ſuccumbere in interdicto vti poſſidet.*
85 *Exceptio proprietatis admittitur in interdicto retinendæ.*

Reſpon. Interpreta.

PRO Reſolutione q̄ſtionis ꝓpoſitæ, ſex ſunt principaliter diſcutiēda. Primū, an ducat⁹ Alēconij, & comitat⁹ Pertici, de q̄b⁹ principaliter ꝓtenditur) ſint de demanio regio, q̄d lege regni (quæ Salica dicitur) in fœminas transferri prohibetur. Secundū, an ſint de appanagio, in quo fœminæ nō ſuccedunt. Tertium, poſito q̄ ſint de appanagio, an potuerint alienari per Reges? Quartum an caſtra vnita eisdē aſſumpſerint naturā appanagij. Quintū, vbi non ſint de Demanio, nec de appanagio, an fœminæ de iure in his poſſint ſuccedere? Sextum, an cōtra illuſtriſſimas ſorores defuncti Caroli agentes iudicio adipiſcendæ, vel recuperandæ poſſeſſ. obſt. exceptio proprietatis, & appanagij. In quorum reſolutionibus ea vtar breuitate, vt nec aliquid prętermiſiſſe, nec obſcuritatē videar affectaſſe. ¶ Circa primū videreē prima cōſideratione dicendū, q̄ ſint de Demanio, † ex pluribus. Primò, ex inſtro donationis, per Heliā ſororem, & hr̄dem Roberti, comitis Alenconij, Philippo Francorum regi his verbis factæ. Damus & ꝓcedimus dño nr̄o Philippo, illuſtri Francorū regi, & hr̄dib. in perpetuum, Alentiū, & Alenceneſiū, &c. Ecce q̄ donatio † fuit facta regi & ſic dignitati, & non perſonæ. Ergo Alentiū, & cætera donata, fuerunt regno acquiſita. l. quod principi. ff. de leg. ij. l. annua §. à Titia. ff. de ann. leg. Nec vr̄ referre, q̄ antepoſitū ſit nomen proprium, cū nō fuerit antepoſitū ſimpr̄, ſd̄ cū qualitate denotāte dignitatē, & dn̄ium, vt ſonāt illa verba, dño nr̄o, p̄cedentia nomen ꝓprium. l. ſi cōis ſeruus ita ſtipuleē. ff. de ſtip. ſeruo. Secūdò, ex inſtro donationis factæ p S. Ludouicū Francorū regem Petro filio ſuo, cui ita ſubſtituit. Quod ſi fortè ꝓtingeret eundē filiū nr̄m vel hr̄des ſuos, ſine hr̄di. ex ſuo corpore, ꝓcreatis decede re, p̄dicta oīa ad hæredē, ſeu ſucceſſorem nr̄m (quicunque pro parte regnū Franciæ tenuerit) liberè reuertant. Cui ſubſtitutioni locus fuit, q̄a Petrus ſine liberis mortuus eſt. Ergo ſequitur quòd ad reges regnum tenentes fuerint deuoluta. l. ex facto. §. fi. ad treb. l. filiusfamilias. §. cum quis. ff. de leg. j. ¶ Premiſſis nō obſtantibus, rn̄deo hos ducatū & comitatū, eſſe dignitates à regno † penitus ſeparatas. Quia ex tenore donationis factæ p Heliam Philippo regi conſtat q̄ ante dictam donationem nō erant de demanio. Vñ procurator regius, qui modo dicit has dignitates Philippo donatas, fuiſſe regno vnitas & acquiſitas, ipſe probaret. l. ei qui ff. de proba l. actor. C. eod. Et quòd vnio † & incorporatio probāda ſit ab eo, qui eam allegat, probatur in l. ſi vacantia. ibi, ſi de conſtiterit. C. de bon. vac. libr. x. Et rōne ēt oñditur. Nam incorporatio, eſt quid facti, quod non preſumitur, niſi probetur. l. in bello. § factæ. ff. de cap. & poſtli. re. cap. j. de conſti. lib. vj. Solum ſupereſt demonſtrare, q̄ ex productionibus allegatis per procuratorem regium, non probatur aliqua vnio ſiue incorporatio. Non quidem probatur ex inſtro præmiſſæ donationis factæ per Heliam regi Philippo, immo ex ipſius lectura apparet, q̄ non ſunt de demanio. Et pro clariori demonſtratione præmittendum eſt, q̄ reges Franciæ (qui in regno ſuo dn̄r Imperatores. c. per venerabilem. qui filij ſint legi.) hñt duplex p̄monium, ſicut imperator. Vnum priuatum & propriū, alterum imperiale ſiue regiū. l. ij. §. hoc interdictū. ff. ne quid in lo. pub. l. bene à Zenone. C. de quad. præſ. Quo ſic p̄miſſo, rn̄deo, q̄ Helia donauit has dignitates, Philippo regi, vt illi ꝓprium ac priuatum p̄monium, q̄d ex plurib. iuſtificatur. Primò, quia donauit Philippo, † vti Philippo & priuatæ p ſonæ, non aūt regiæ dignitati neq; regno. Quòd ex eo patet, quia prius fuit expreſſum nomen propriū, q̄ nomen dignitatis, quo caſu donatio creditē facta contēplatione perſonæ, nō aūt dignitatis. d. l. ſi communis ſeruus. & c q̄n Abbas. de offi. dele. Neq; illa verba, dño nr̄o, quæ p̄cedunt propriū nomen, referri p̄nt ad dn̄ium, reſpectu regni, neq; ēt ad regiam dignitatem, cum præſupponatur, q̄ Helia comitiſſa Alenconij, non eſſet tpe dictæ donationis ſubdita regi Franciæ. Iō talia verba honoris, aut amicitiæ, vel affinitatis gra prolata intelligūtur. Quo caſu donatio cenſetur facta perſonæ, & non dignitati, ēt ſi ſolum nomen dignitatis fuiſſet expreſſum. c. requiſiſti. de teſta. c. pontifices. xij. quæſt. iij, & not. per gl. in c. ſecundo. de teſt. lib. vj. & per Bar. in l. ciuibus. ff. de rebus dub. & per Pan. conſi. 95. in q. lib. ij ¶ Secundò, quia prædicti Comitatus fuerūt per Heliam donati Philippo Regi, & eius hæredibus in perpetuū. Ergo non fuerunt donati regię dignitati, † neq; regno, quod nunquam moritur. & q̄n̄ nō poteſt hæredem habere. c. ſi gratioſe. de reſcrip. libro vj. l proponebatur. ff. de iudi. alioquin ſi dignitati, non autem perſonæ donaſſet, fruſtra de hæredibus mentionem feciſſet, q̄d non eſt dicendū. l. ſi quando. ff. de leg. j. c. ſi Papa. de priuil. lib. vj. ¶ Tertiò, quia Helia donationem fecit, ea lege, vt quatuor parochiæ, & nonnulla alia Caſtra eſſent de dn̄io Alenconij, quod ſtare non poſſet, ſi voluiſſet Alenconium donare, & vnire regno. Quia per incorporationem dignitas Comitatus † vnita regno, abolita & extincta remanſiſſet. l. in rem. §. ſi quis rei ſuæ. ff. de rei vend. & §. illud tamen. in argu. in auct. vt iud. ſine quoquo ſuffra. colla ij. Et firmat Rota deciſ. cccl xx in antiquis. Et tradit̄ per Fel. in c. in nra. in xxxiij. corolla. de reſcr. Vñ cum ex hoc cognoſcat̄ intent. q̄ Helię do

nantis, ꝙ noluit Comitatum Alenco acquiri regno nō refert vtrum nomen dignitatis fuerit añpositū, vel duntaxat expreſſum, cum ex ſequentib. declarentur præcedētia. l. qui filiab. & l. ſi ſeruus plurium, §. fin. de legat. j. & ita firmant Pañ. & alij in dicto. c. quoniam Abbas. ¶ Ceterū, non ſequitur, facta fuit donatio Regi, ergo res donatæ ſunt de regno, quod ſuis finib. diſtinguitur. ſm Bal. in c. j. §. præterea Ducatus. ver. Sed quid ſit Marchionib. de prohibi. feudi alie. per Fed. vbi dicit, ꝙ non ſequitur ꝙ res donatæ Marcionib. ſint de Marchia, niſi vnitæ
8 fuerint † Marchiæ. Quæ vnio non ꝓſumitur niſi probetur, vt ſupra probatum fuit. ¶ Inſuper, & ſi conſtaret, ꝙ aliquando fuerint de Demanio, tamen ex quo annis ſupra tercentū ſteterūt ſub ſpālib. † dominis, deſiſſent eſſe de Demanio, etiam
9 in præiudicium fiſci & regni, ſecundum And. de Iſer. in d. §. preterea. ver nec dominus. col. iij. vbi etiam dicit, ꝙ onus probandi, ꝙ ſint de Demanio, incumbit procuratori regio, quando poſſeſſio eſt penes alium, vt in caſu noſtro, & dicam in vltimo dubio. ¶ Ex quib. omnib. facio hanc concluſionem ꝙ Comitatus Alenconii qui prius erat de Ducatu Normaniæ, peruenit fit lucrarino ad Philippum Regem Franciæ, non vti Regē ſed vti priuatam perſonam. ¶ Qua cōcluſione ſtante ſic (vt ſupra) comprobāta ſequitur clara ſolutio ad aliud argumentum ꝓcuratoris regii, tūdatū ſuper ſubſtōne facta Petro, filio ſancti Ludouici. Nam purificata ꝙdōne ſubſtitutionis Alenconium & cætera bona ſubſtitutioni ſubiecta, reuerſa fuerunt ad hæ-
10 redes Regis Ludouici, eo † iure quo prius per ipſum ſubſtituentē poſſidebant. Sed prius poſſidebant anteq̄ priuatū primonium, vt ꝓbatum fuit, ergo tanquam priuatum patrimonium reuerſa ſunt ad ſucceſſores. Et ꝙ ita ſit patet ex multis. Primò, ex natura ſubſtōnis quę in deficientis locum ſubſtitutum ponit. l. vnica §. finautem ad deficientis. C. de cad. tol. Ad Petrum āt qui deceſſit ſine liberis, & ſic qui defecit, bona ſpectabant tāquam proprium, & priuatum patrimonium. ergo etiā eod. iure ſpectabunt ad ſubſtitutos. arg. l. ſi cum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis caut. c. eccleſia. vt lite pen. Secūdò ex nā illius verbi reuertuntur, quo res reponitur in antiquū ſtatum, antiquumq̄ue dominium. l. ſi totas. C. de inoffic. dona. l. ſi vnquam C. de reuo. dona. Tertio, quia qualitas adiecta donationi factę Petro, intelligitur repetita ī ſubſtōne eidē facta. l. j. C. de impu. & aliis ſubſti. Et prima voluntas trahit ſe ad ſcdam. l. ſi mihi & tibi. §. fi. de leg. j. ſed diuus Lud. donauit Alēconiū, & cætera caſtra Petro, ac ſi eſſent de ꝓprio, ac priuato primonio ipſius regis, (vt ſtatim ꝓbabo) ergo neceſſariò ſequitur ꝙ vocauerit ſubſtitutos ad dicta bona, tanq̄ ad ꝓprium primoninm ipſius ſubſtituentis. ¶ Quòd aūt dictus Ludo. ꝙdicta donauerit Petro, tanq̄ eſſent de ꝓprio patrimonio, & nō de Demanio probo plurib. rōnibus. Primò, quia donauit & aſſignauit ꝓ portione ipſius Petri, vt ſonāt verba donationis. In Demanio autem Petrus ſcdo ſeu tertio genitus nullam habebat portionē. lege Salica ita diſponente, vt c. licet. de voto. Ergo dicamus, ꝙ donauerit pro portiōe proprij, & priuati. de primonij, in qua habebat portionē. Scdò quia ꝙdicto donauit & ꝙceſſit Petro in ſcudū ligium, qđ de ſui nā tranſit ēt ad fœminas, vt dicā. ī. ī tertio pricipali dubio. Ergo ddm, ꝙ donauerit tanquā eſſent propria & patrimonialia bona, non aūt tāq̄ eſſent propria & de Demanio, qđ in feudū ligium ꝙcedi nō ꝓt: quia actus ad poteſtātē agētis reſtringēdus eſt, & adaptādus. l. Lucius. ff. ad municipa. cum agēs præſumatur velle facere actum validū. l. ij. ff. de teſta. mili. Et ea ſup interpretatio capiēda eſt, q̄ facit actum valere. l. quoties. ff. de reb. dub. l. quoties dubia. ff. de re. iur. Tertiò, quia dicta bona donata voluit teneri & poſſideri per Petrum, prout tenebant̄ & poſſidebant̄ per ipſum Ludo. Sed per ipſum Ludouicū tenebantur et poſſidebantur, vt priuatū patrimonium, ergo &c. Ex quib. apparet, ꝙ voluit ꝙdicta ꝙcedere Petro in appanagiū, quod filijs ſcdo ge
12 nitis ſolet ꝓ leges aſſignari † loco alimentorum, iuxta tradita ꝓ Io. And. Pañ. & alios in d. c. licet. quia cōſtat, quòd ꝙceſſit in feudum ligium, quod ꝙſtat longè differre ab appanagio. Et ꝙa ſi dediſſet in appanagium, fruſtratoriè fuiſſet ſubſtitutio facta ſub condōne, ſi ſine liberis, cum appanagium nō tranſeat ad alios, quàm ad liberos maſculos, vt preſupponitur in themate. Et probatur, quia quæ ad vtendum fruendumq̄; donantur ad hæredes non tranſmittuntur. l. donationes. §. ſpēs & ibi notatur. ff. de dona. §. finitur. inſt. de vſufruc. l. antiquitas. C. eo. Nec prēmiſſis obſtāt illa verba, ad hēdes et ſucceſſores meos, qui regnum Franciæ tenuerint, quę vñr innuere, ꝙ ſubſtitutio fuerit facta ꝙtemplatione regni, ꝙa talīa verba fuerūt adiecta ad excludēdos cohēdes ꝓprij ꝓmonij, q̄ nō eſſent reges. Et ad excludendos cohēdes ꝓprij ꝓmonij qui pro tpe reges eſſent vano et nudo noīe. qui Reges nullatenenſes nominātē, vt de Epiſcopis nudo nomine dixit Bal. in l. vnica. C. de nu. iu. quiritum toll. Non āt adiecta fuerunt, vt oñderet ſe velle ſubſtituere Regem, q̄ nō eſſet cohēs ꝓprij patrimonij. Et ꝙ ita ſit probatur ex illo, qui regnū Francię tenuerint, poſito ſine copula, cuius natura eſt reſtringere ſuum antecedens, ſalua & retenta qualitate ipſius antis. l. cunctos populos, quos clemētię noſtræ regit imperiū, &c. C. de ſum. trin. & fide cat. l. ea tamen adiectio. ff. de le. iij. Senſus ergo fuit, ſubſtituere illum ſolū hēredē ꝓprij patrimonij, qui etiā eſſet ſucceſſor in regno, non āt ſubſtituere omnes cohēredes ꝓprij patrimonij. ¶ Et ꝓ iſto ſenſu non ſolum ſeruiunt verba, & fundamenta de quibus ſupra, ſed etiā rō naturalis. Quia nemo præſumitur velle diſſipare propriū. l. cum de indebito. ff. de prob. ergo non eſt præſumendum, ꝙ voluerit ſubſtituere regē, vt regem, & bona pro
13 pria vnire regno. Quia vnio † nihil aliud eſt, q̄ diſſipatio. cap. cua de his quæ fiunt à præla. cle. ſi vna. de reb. eccl. non alic. Et traditur per Ge. conſ. 87. col. j. Ex quib. patet reſolo primi dubij. ¶ Venio nunc ad ſcdm, An ex deductis & productis conſtet, quòd prædicti Comitatus fuerint dati Comitibus de Alē-
14 conio, & Pertici in † appanagium! Et (vt pūctus intelligatur) ego nomino appanagium illud, quod relinquitur vel datur à Regib. Francię, filiis ſecūdo, & tertio genitis, qui non ſuccedunt in regno, vt not. in d. c. licet. de voto. Quo ꝓpoſito, vñ ꝙ prædictæ dignitates Alēco. & Pertici ſint de appanagio.
¶ Primo, quia à diuo Ludouico Rege donatæ fuerunt Petro, deinde reuerſæ ad Reges donatæ fuerunt à Philippo rege Carolo Valeſio eius filio, à quo originem traxit Carolus nouiſſimè defunctus. de cuius ſucceſſione tunc agitur. Ergo erunt de appanagio, ſi verum ſit, ꝙ id dicatur appanagium, qđ a regibus eorū filijs ſcdo vel tertio genitis relinquitur vel donatur. ¶ Scdò, quia ex inſtro electionis Comitatus Alenconij ī Ducatum, apparet ꝙ duces alenconij, tenent dictum Ducatum à Regibus Francię, in paria ſeu paritate. Ex quo vñ, ꝙ ſit de appanagio & de demanio, ſicut Regnū. Aliogn nō eſſet alia paritas inter eos. l. apud eum. ff. de manumiſſ. & de notis feudorum. §. notandum. ¶ Tertiò, quòd ſint de appanagio, cōſtat ex propria confeſſione ipſorum Comitum, quæ eſt omnium probationū ſuplatiua. l. gēaliter. C. de non nu. pec. c. per tuas. de ꝓb. Nā in eorū variis ſupplicationibus aſſeruerūt ie prædictas dignitates tenere in appanagiū regale. Supplicātes autem cenſent fateri oīa in ꝓcibus narrata, vera eſſe. l. cum precū. C. de libe. cā. l. ꝙdōni. C. de inſt. & ſubſt. ſub cōdit. fact. & ibi Mod. & tradit̄ per Io. And. c. cū in poſitionib. de iureiu. li. vj & ꝓ Pañ. in cap. examinata. de iud. ¶ Sed & ſimilibus non attenti-
15 s rñdeo, prædictas dignitates non fuiſſe, nec eſſe † appanagium. Et pro clariori reſolutione ꝓmitto ꝙ ad hoc vt ꝓpriē
16 dicat̄ appanagiū † plura ſunt neceſſaria. Primum, ꝙ ſit datum vel relictum à Regibus filiis poſteriorib. qui non poſſunt in regno ſuccedere. Scdm, quòd datū vel donatū ſit de ꝓtinentib. ad regnū. Tertiū ꝙ datū vel donatum ſit pro pane quotidiano & ſic ꝓ vſu & alimentis, vt ſonat ipſum verbū, & traditur ꝓ Ioā. And. Pañ. & alios in dicto c. licet de voto. Hoc ſic ꝓmiſſo, demōſtro has dignitates nō eſſe appanagiū, qa deficiunt requiſita neceſſaria ad appanagium: deficit enim ꝫm requiſitum, qa non ſunt de regno, nec de ꝓtinentib ad regnū. vt abū dè oſtenſum fuit in ꝓcedenti dubio. Deficit ēt tertiū, qa non fuerunt ꝙceſſæ pro vſu & alimētis, ſed iure dominij, vt ex quā plurimis documentis apparet. Et incipiendo à Carolo Valeſio prīo Comite, à quo originē duxerūt cæteri Comites Alēconij, ꝓgenitores defuncti Caroli & dñarū ſororū agētiū, apparet publico inſtro. quòd eidē Carolo Valeſio relictæ fuerūt à Philippo Rege cr' pre. iure propio & iure dñij, nō ī appanagium, decē mille libræ annui reditus in terris, ꝙputato valore Comitatus Valeſij. Pro quibus quidem x. millibus libris ſeu illarum ſupplemento habuit Comitatū Alenconij à Philippo pulchro eius fratre Rege, & cohēde Philippi communis patris. Et ſi dicatur, quòd ex inſtrumento prædicto non apparet quòd Comitatus Alēconij fuerit aſſignatus præfato Carolo Valeſio, pro ſupplemēto dictarum x. millium librarum annui reditus, reſpōdetur ſatis conſtare ex eo, quod apparet per inſtrumentum diuiſionis, quam idem Carolus fecit inter eius liberos de cōſenſu & beneplacito Regis Philippi pulchr. eius fratris ipſum fuiſſe Comitem Alenconij & poſſediſſe Comitatum. Quoties enim pręcedit titulus ad rem & poſtea hūſ ti
17 tulum reperitur tenere & poſſidere, preſumitur ex titulo ꝓcedenti poſſidere. l. ij. & ibi Bar. C. de acq. poſſ. & eſt glo. ord. in l. quędā mulier. quā ibi no. Bar. & alij. ff. de rei vēd. & Ang. cōſ. 161. viſo pūcto. & Lu. Ro. cōſ. 228. ꝓ plena diſcuſſione. col. ij. ¶ Et ſi inſtetur, quòd ex inſtro aſſignationis dictarum librarū decē milium annui reditus in terris non cōſtat̄ quòd terrę fuerint aſſignatæ iure dūij, magis quā iure appanagij, rñdetur ſatis cōſtare, ꝙ non fuerunt aſſignatæ iure appanagij ex eo, ꝙ

fuerũt sibi assignatæ pro portione, & omni & toro eo, quod habere poterat, & debebat ī bonis & hæreditate Philippi Regis, eius patris. Pondero, ꝙ pater assignat filio secundo genito pro portione spectante in bonis suis. Quod intelligendum est in bonis suis priuatis, & non in regno, cuius nulla portio spectat filijs posterioribus. d. c. licet. & ibi notat. Item pondero, ꝙ assignatio facta fuerit pro iure hæreditario, & pro portione ipsi Carolo spectante, post decessum patris, & sic pro le-
18 gitima. Id aũt quod iure hereditario, † vel pro legitima datur, iure dñij spectat ad eum cui relinquit, non aũt iure appanagij. l. his verbis. ff. de hĩd. instit. l. scimus. §. repletionem. C. de inoff. test. Item pondero, ꝙ dictæ terræ reditus decẽ millium librarũ fuerunt relictæ Carolo, & eius hæredibus ex suo corpore descendentibus. Ergo iure appanagij, quod ad hæredes non potest transmitti, cum ad vtendũ fruendũq; tm̃ concedatur. l. antiqũitas. C. de vsufr. & licet liberi masculi videant̃ pri succedere in ipso appanagio, tm̃ non dñr hĩdes pris in ipso appanagio, cũ aliud sit appenagium pris, aliud liberorũ. l. stipulatio ista. § si quis ita. ff. de ver. obl. & l. repeti. ff. qb. mod. vsusfru-
19 ctus amit. Preterea, liberi masculi capiunt appanagium † iure suo, & non ex persona pris, neq; vt hĩdes, cũ eadẽ ratione qua Rex tenetur fratrib. prouidere de appanagio pro alimẽtis, eadẽ ratione teneat̃ filijs fratrũ. l. si quis à liberis. §. item rescripserunt, aliàs rescriptum est ff. de liberis agn. Itẽ pondero substitutionẽ factã dicto Carolo, si decederet sine hĩdibus ex suo corpore, q̃ fuisset superflua, si donatio erat assignatio esset eidem facta pro appanagio, qđ absq; substitutione reuertit̃ ad Regem, ca'u quo hñs appanagiũ moriat̃ sine liberis masculis. Non est aũt dicendũ, ꝙ pr̃ Philippus frustratorie substituerit. d. l. si qñ. ff. de le. j. cũ solitis ꝛcor. Itẽ põdero, ꝙ Philippus pr̃vo lu't substitutioni locũ esse si Carolus decederet cũ filia hære-
20 de. Illa. n. verba, sine heredibus † ex suo corpore, comprehendunt tã fœminas q̃ masculos l. ex facto. §. fin. ff. ad treb. l. j. et ibi notat. C. de condi. inser. Nec obstat, si dicat̃, ꝙ verbũ, sine heredibus ex suo corpore, ex natura appanagij, debet intelligi de masculis duntaxat, ac ẽt ex natura rerum feudalium. c. j. et ibi Bal. de succes. feu. c. j. quẽadmodum feudum ad filiam perti. quia resp̃detur dupliciter. ¶ Primò, ꝙ frustra allegatur natura appanagij, pro intelligentia illorũ verborum, sine hĩdibus, nisi prius probetur, ꝙ istud sit appanagium. Nam hoc est id, de quo disputatur, vnde pro fundamẽto frustra allegatur. Secundò respondetur, ꝙ huiusmodi substitutio non potest intellectum recipere ab ipso appanagio, cum eius natura nullam recipiat substitutionem, vt s. probatum fuit. Ad naturam rerum feudalium respondeo in penultimo dubio. ¶ Secũdo, ꝙ non fuerint concessæ prædictæ dignitates Comitibus Alẽconij, & Pertici iure appanagij, apparet ex instrumento diuisionis, quod ĩter liberos suos fecerit præfatus Comes Carol⁹ Valesius. Ex instrumento (inquam) primæ diuisionis, Comitatus Alenconij fuit assignatus pro portione hereditaria, filijs nascituris masculis ex ipso & Matilda terria vxore, vnà cum quibusdam alijs castris, quæ omnia voluit permanere ꝓpria hĩditaria ipsorum nascitur orũ. Pondero prædictum Comitatum relictum fuisse pro portione hæreditaria, ergo iure proprio, & non in appanagiũ. Nam qui portionẽ facit coheredi-
21 bus, † eodem iure capit quo cæteri coheredes. l. vnica. quando non peten. par & l. si duob. in principio. & §. fi. & l. huiusmodi. §. ũ Tertio. ff. de leg. primo. & si vocati ad Comitatum Alenconij, & cætera castra pro tua portione hereditaria, dñr vocati iure dominij & iure proprio, sicut vocati fuerunt ceteri cohẽredes ad reliqua bona pr̃monialia. quę ꝑstat nõ esse appanagiũ. Itẽ põdero, ꝙ filij nascituri vocati fuerũt ad dictũ comitatũ Alẽconij, & ad nõnulla alia bona, p̃sertĩ ad reditũ tẽpli Parisiẽsis pro sua portione hæreditaria. Ergo eodẽ iure vocati sunt ad Comitatũ, quo vocati fuerũt ad dictũ redditũ.
22 Quia vna determinatio respiciẽs plura determinabilia, † dẽt omnia pariformiter determinar̃. l. iam hoc iure. ff. de vul. & pup. l quãuis. C. de impub. Cõstat aũt, ꝙ ad dictum redditum & pleraq; alia castra vocati fuerũt iure hæreditario & ꝓprio, nõ ãt iure appanagij, ergo eodẽ iure vocati censentur ad dictũ Comitatũ. Itẽ pondero illa verba, permanebũt ꝓpria hĩditaria. ergo non in appanagiũ, quod non p̃t dici ꝓprium, neque hæreditariũ, cũ ad vsum duntaxat ꝑcedat̃, salua ꝓprietate regi. & coronæ. Id. n. propriũ † dr̃ in quo alius ius p̃tendere non p̃t. insti. de pat. pot. §. j. Et id propriũ est. qđ iure dñij, &
23 iure ꝓprietatis debetur, non ãt iure appanagij, & vsusfructus. l. si procurator. ff. de acqu. rer. do. & l. ii fructuarius proprietatem. ff. vsufr. quẽadmodum caue. Item pondero, ꝙ Carolus Valesius primus Comes iure institutionis & vltimæ voluntа-
24 tis disposuit de dicto Comitatu. Nam illa diuisio facta † inter liberos, dicitur vltima voluntas. l. ũ. C. fam. ercisc. notatur in l. licet. C. de pact. de quo verisimiliter non disposuisset, si fuisset sibi concessus in appanagium non transmissibile ad hæredes, vti veros hæredes, per ea quæ s̃. dixi. Item pondero in dicta diuisione filij iam nati, scilicet Philippus & Carolus patre requirente renunciarunt omni iuri sibijpsis competenti, & competituro in dicto Comitatu rõne successionis, & legitimæ portionis. Ex hoc elicio, ꝙ Carolus pater non tenebat neque possidebat dictũ Comitatum iure appanagij, quia in appanagio filij non habent aliquam legitimam, neq; ius succedendi patri, vt declarat Pan. in d. c. licet. Sed totum ius metiuntur ex perso-
25 na propria, cum rex Franciæ dñs appanagij, teneatur † submistrare panem descendentibus ex eo, & fratribus, fratrumque filiis. l. si quis à liberis. §. j. & item rescripserunt aliàs rescriptum est. ff. de lib. agn. quę iura licet loquantur in fratribus, tamen extendenda sunt ad filios fratrum, secundum Ioannem Crotum, in l. filius familias. §. diui. col. x. ff. de leg. j. possem ponderare plura alia verba posita in dicta prima diuisione, sed qa ferè omnia ponderabuntur in aliis diuisionibus, ideo reseruo ibi dicendum. ¶ Ex instrumento quoque secundæ diuisionis factæ per dictum Carolum, apparet, ꝙ Comitatus Alenconij, & Pertici, non sunt appanagium, rationibus, & ponderationibus, quibus supra. Et etiam quia substituit Ludouico, (cui reliquerat comitatum Alenconij & Pertici) si sine liberis decederet, Phil. & Carolum, ipsius Ludouici fratres, quã substitutionẽ facere nequiuisset si fuisset appanagium, qđ ad fratres non est transmissibile, iurib & rationib. & præal eg. consuetudine etiam (vt præponitur) approbatis. ¶ Ex instrumento etiam tertiæ diuisionis factæ per dictum Carolum qui tit. diuisionis etiam pro portione hæreditaria assignauit Comitatum Alenconij, & Pertici Carolo secũdo genito, cui (si sine liberis decederet) substituit Philippum primogenitũ, apparet ꝙ dicti Comitatus non fuerunt relicti in appanagium, rationib. quibus s̃. Et ẽt quia casu quo præmoreret Philippus, & Carolus, substituit superuiuentes in ea parte, & portione, in qua ẽm ꝑuetudinẽ patriæ succedere deberent. Et quia (casu quo præmoreretur Ludouicus sine liberis masculis) substituit filias, in ea portione quæ de ꝑsuetudine eis debeẽ pondero, ꝙ virtute harum duarum substitutionũ vocant̃ filiæ fœminæ. Ergo non est appanagiũ, qđ ad fœminas nullo casu est transmissibile. ¶ Et si dicatur, omnia fundamenta elicita ex diuisionib. & vltima voluntate Caroli, corruere, ex eo, ꝙ appanagium non erat in cõmercio Caroli, nec de eo quicquam poterat disponere in præiudicium coronæ. Rndetur dupliciter, Primò, ꝙ licet de appanagio nõ potuerit disponere, tm̃ procurator regius (q̃ dicit ꝙ Carolus tenebat dictos comitatus in appanagiũ) debet istud ꝓbare, cũ sit fundamentũ intẽtionis suæ, vt s̃. deduxi. Et facit,
26 qa in dubio bona † possessa per Carolũ, ꝑsumuntur fuisse propria, l. ij. C. ne vxor pro marito. & ibi Bal. notatur per gl. Bar. & alios in l. quidam in suo ff. de condi. instit. per Aret. consi. 154. consultatio præsuppositа. maximè cum fuerint possessa per dictum Carolum, & eius hæredes tanquam propria & hæreditaria, iam annis supra tercentum. l. si filius. C. de petitione hæreditatis. ¶ Secundò, resp̃detur, quòd Philippus pulcher, & Carolus frater, & nepos Caroli Valesii regis Franciæ authorizarunt, approbauerũt & confirmauerũt oĩa & singula disposita & ordinata in dictis diuisionibus, quæ certè non approbassent, si p̃dicti Comitatus fuissent de appanagio, quia princeps
27 nõ † p̃sumitur tẽtare quicquã in præiudiciũ sui regni qđ simis vigiliis, maximis laborib. maturisque consiliis, & conseruare, & augere studet. l. fi. in fi. C. de quadrien. præscri. & in authen. de hære. & falcid. in prin. ¶ Et ex hac auctoritate facta per Carolum Regem, elicio vnum aliud maximum & solidũ fundamentum. Quia rex ipse expressè fatetur ꝙ Carolus Valesius fuit, & erat dominus & proprietarius dictorum Comitatuũ, & omnium bonorum de quibus in dictis diuisionibus Inquit. n. Rex, Nostræ intentionis non est, ꝙ Carolus Valesius parruus noster, p̃ has diuisiones desinat esse dñs & proprietarius omnium bonorum inter liberos diuisorum, sed volum⁹, quòd de his possit ad libitum suæ voluntatis disponere, donec vixerit,
28 quæ verba à principe, & rege pro'ata † plenè probant. cle. j. de probatio. & si sint enunciatiua facti sui prædecessoris, vt in terminis nostris concludit dominus Alexand. consi. 15. visis narratis. col ij. lib. v. Si ergo fuit & erat dominus, & proprietarius dictorum Comitatuum, ergo ei dati minimè fuerant in appanagiũ. l. ꝓprietatis dñium. C. de probatio. & l. si tibi. ff. vsuf. quẽ admodũ caueat. Si vult ꝙ nõ desinat esse dñs ẽt proprietarius, ergo ẽt antea dñs erat, & proprietarius. l. decẽ ff. de verb. obl. & ff. de reg. iur. l. nõ põt videri desiisse. & l. Titio vsusfructus. ff. de cond. & demonst. c. dilecto. de præben. Et si Carolus potuit disponere ad libitum voluntatis, ergo non erat de appanagio, de quo appanagiatu vti vsuarius disponere nequit. d. l. anti-

quitas

Resp. lo. Fran. Ripæ in lib. secundum Decre.

quitas. C. de vsufr. & l. sed neque. & l. denique. ff. de vsu. & habi. Nec dicatur hanc Regis confessionem fidem nõ facere, ex eo quòd diuisio suum non fuerit sortita effectũ, quia propter hoc non corruit confessio expressa in instrumento diuisionis, tum quia separata est ab ipsa diuisione, tum quia nõ reprobatur instrumẽtum, licet filij noluerint talem diuisionẽ admittere, secundum Inno. & Mod. in c. cum venerabilis. de excep. & Bal. in l. alia. C. de his, quibus vt indig. ¶ Ex instrumento etiam transactionis factæ inter Carolum. & Philippum filios, & cohæredes præfati Caroli Valesij ostenditur, q̃ Comitatus Alẽconij, & cætera castra obuenta Carolo, nõ sunt de appanagio rationibus antedictis & etiam pluribus aliis. ¶ Primò, quia Philippus qui postea fuit Rex, dedit & tradidit præfatum Comitatum & reliqua bona Carolo fratri suo, pro omni iure sibi spectante in hæreditatibus & bonis paternis, & maternis, & sic titulo transactionis sibi obuenerunt, non autem iure ap-
29 panagij. Nam ex causa transactionis traditione sequuta † trãsfertur dominium, vel vsucapiendi conditio l. ex causa transactionis. C. de vsuc. pro emptore vel transactione. & l. si profundo. & l. transactionem. quæ dominij. C. de transact. Ex causa autẽ appanagij transfertur solus vsus, ergo &c. Nec refert, quòd Philippus tunc non esset Rex, tum quia postea Rex factus transactionem ratam habuit, vt patet ex alio instrumento transactionis initæ inter ipsum Philippum Regem, & dictum Carolum: tum quia de euictione cauit pro se, & hæredibus suis.
30 Vnde modernus Rex hæres dicti Philippi, † factum defuncti nequit improbare. l. cum à matre. C. de rei vendica. Et quia quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio. l. vendicantem ff. de euictio. ¶ Secũdò, quia dictus Philippus dedit & assignauit præfato Carolo, dictum Comitatũ pro se, & hęredibus ex suo corpore procreatis ac habentibus causam ab eis. Et sic non solum descendentibus hæredibus masculis, & vniuersalibus, sed etiam fœminis, & successori-
31 bus particularibus extraneis. Nam hæc verba. † & habentibus causam ab eis, admittunt quemlibet successorem etiam particularem & ex quacunque causa, vt est tex. in cap. i. de feu. do non hab. propriam nat. feudi. Et traditur per Alexã. post Ange. in l. qui Romæ. A duo fratres in vlt. char. ff. de verbor. obliga. & consil. 89. vi. colũ. v. libro secundo. ¶ Tertiò, quia prælatus Philippus dedit & assignauit dictum Comitatum Alenconij & reliqua dicto Carolo ea lege, quòd si decederet sine hęredibus ex suo corpore procreatis, reuerterentur ipsi Philippo, & hęredibus suis, & successoribus ac habentibus causam ab eis, tanquam insolidum veris hæredibus, & successoribus
32 Caroli Valesij eorum patris. Ex quibus constat, quòd dictus Comitatus, & cætera castra sunt hæreditaria, & non appana-
33 gia. Ita enim verba tanquam insolidũ hæredibus, &c. ostendunt illa esse feuda hæreditaria, saltem secundum quid, secundum Andræ de Iser in c. i. § hoc quoque. colũ. ij. de succes. feu. & in c. i. qui succes. ten. & in c. i. de alienat. feu. pat. & Alex. cons. 19 & consi. 26. lib. v. Et illa verba † ac habentibus causam ab eis, ostendunt illa esse feuda hæreditaria simpliciter, quia trasitoria ad quoscunque successores etiam extraneos. d. c. i. de feudo non habente naturam feudi. Et traditur per Bald. in l. cum virum. col. fi. C. de fideic. & per Modernos ibi. l. gallus. §. etiam. ff. de libe. & posthu. & in c. in præsentia. de probat. ¶ Item ex instrumento alterius transactionis initę inter dictos Philippum Regem. & Carolum super successione & hęreditate quodam Ludouici eorum fratris apparet, quòd Vermilium, castrum Nouum & cętera castra ibidem descripta non sint de appanagio. Quia Philippus rex, illa dedit Carolo Comiti Alenconij, pro se, & hęredibus ac successoribus quibuscunque tenẽda, & possidenda, tanquam propria & hereditaria iura, in cõpensationem portionis hęreditarię dicti quondam Ludouici sibi debitę, & spectantis, nihil reseruato ipsi Philippo Regi, nisi solum & dũtaxat regali superioritate, homagio, & fidelitate. Ergo sequitur q̃ dicta castra non sunt appanagia. tum, quia hæredita-
34 ria & propriatum quia specialis reseruatio † folius superioritatis, arguit nullum aliud ius Regi competere. l. nam quod liquidè. §. fin. ff. de penu. leg. l. quæsitum. § denique ff. de fund. instrum. & c. ij. de coniug. lepro. ¶ Item, quòd Comitatus & nunc vocatus Alenconij, non sit appanagium etiam apparet, ex instrumento cuiusdam permutationis factæ inter Ioannem Regem, Philippi Valesij etiam Regis filium, & Comitissam Alenconij pro liberis suis ibi, promittentes, nosque & successores nostros obligantes, ad guarẽtizandum & soluendum dictam terram dictis de Alẽconio & successoribus suis ac cãm ab eis habituris, ecce q̃ dicta terra pmutata cũ domo est alienabilis, & transmissibilis ad quoscunque hæredes & successores, ergo nõ est de appanagio. p rones & iura s allegata. Et si dicta terra q̃ est in dicto comitatus, & eiusdẽ naturæ & q̃dõnis, cuius est cætera terra dicti Comitatus, (vt expresse cantat tenor dicti instrũ) non est de appanagio, benè sequit̃ q̃ cętera terra nõ erit appanagiũ, alioquin essent diuersæ naturæ, & cõditionis q̃d negat ipsa exæquatio. l. j. ff. de leg. j. § fundamẽta. circa medium. de elec. lib. vj. Alioquin vnus & idẽ Comitatus, censeretur † diuerso iure, q̃d non est admittendũ. Cum qui ædes. ff. de vsucap. cum tua. de decimis. Alioqn pas discordaret à toto, quod non venit. l. si qs cum totũ. ff. de excep. rei iud. & membrum discederet a capite. q̃d non decet. c. non decet. xij. dis. & in auc de eccl̃ia. titu. in princ. ¶ Item quòd Alenconij non sit appanagiũ, p̃batur ex instro vnionis castri de Dãpfront, vnito dicto Comitatui per Regem Carolum, in fauorẽ Petri Comitis Alenconij ibi, p se suosq; hãdes, & successores seu cãm ab eo habituros & ibi, mandantes, ne dicti Comitẽ consanguineum nrum, suos ve hãdes, aut successores, cãm ab eo vel eis habituros, q̃ tenorẽ præsentis vnionis minimè turbare p̃sumant. Ecce, quòd habituri cãm à dicto Petro Comite, vel eius hæredibus. & sic etiã successores extranei & singulares. cap. j. de feud non habente natu. seu turbandi nõ sunt in vnione facta Comitatui. Ergo Comitatus alienabilis est. & transmissibilis ẽt ad extraneos successores. & q̃r ñ potest dici appanagium rationibus prallegatis. ¶ Insuper cõstat ex lectura dictarum vnionum, quòd fuerunt factæ in fauorem dictorum Comitum & successorum. q̃d itare non posset, si dictus Comitatus esset appanagium. Nam si dixerimus quòd vnita fuerunt prædicta castra dicto Comitatui respectu appanagij, vnio nullius fuisset momenti, quia proprietas nõ accidit vsu fructui, seu appanagio. Item mundi. & hunc vicinus tractatus est. ff. de vsufr. Si vero dixerimus vnita fuisse Comitatui respectu proprietatis & dominij, talis vnio cessisset cederetque in
36 damnum ipsorum Comitum, † quia perta em vnionem per did̃sent dominium, & proprietatem. & omne illud quod ha-
37 bebant in ipsis castris. Nam rem suam alienat, † qui eam vnit, & incorporat rei alienæ. c. tua de his quæ fiunt à Prælatis. ĩ fi. & traditur per Gomi. consi. 10. 126. col. j. ¶ Item, quòd dicti Comitatus non sint appanagium, luculenter probatur ex instrumento diuisionis factæ inter Petrum Comitem Alenconij, & Robertum eius fratrem Comitem Pertici, tã ex rationibus antedictis quàm ex sequentibus. ¶ Et primò, quia ex lectura eiusdem apparet, quòd Petrus & Robertus successerũt in dictis Comitatibus, Carolo mediante religionis ingressu) & Philippo. Rothomagensi Archipræsuli, mediante cessione eorum fratribus facta. Ex hoc constat, quòd nõ sunt appana-
38 gium, quod nõ est neque † cedibile neque transmissibile ad hæredes maximè transuersales. ¶ Secũdò, quia ex substitutione & reseruatione (de qua in dicta diuisione) casu quo ipse Petrus, & Robertus decedant sine hæredibus ex suo corpore, vocatur dictus Philippus & eius hæredes. vel habentes causam ab eod. Ergo etiam vocantur extranei successores etiam particulares. d. capitulo primo & consequenter non sunt appanagiũ. ¶ Tertiò, quia in dicta diuisione est adiectum pactũ de non alienando prædictos Comitatus absque licentia dicti Archiepiscopi, quod fuisset vanum & frustratorium, vbi dicti Comitatus essent subiecti appanagio quod cõstat esse inalienabile. ¶ Quartò, quia in pœnam alienantis dicti Comitatus applicantur dicto Archiepiscopo & hæredibus suis habentibus causam ab eo, & sic etiam extrancis & singularib. successoribus, quod non conuenit appanagio. vt toties supra dictum fuit. ¶ Quinto, quia promiserunt mutuo, & vicissim pro se, hæredibus & successoribus ac habentibus causam ab eis, attendere & obseruare omnia & singula. Ex quibus etiã verbis constat, quòd non sunt appanagium. ¶ Item, præmissa iustificantur etiam ex instrumento vnionis castri de argẽteau dicto Comitatui factæ per regem, inducendo vt supra induxi instrumentum permutationis. & instrumentum vnionis castri de Dãpfront. ¶ Item comprobantur prædicta ex alio instrumento vnionis terræ de Tinet. & nonnullorum aliorum castrorum dicto Comitatui per prafatum regem Carolum, ponderando & inducendo, vt ŝ. ¶ Item fortificantur ex diuisione, quam fecit Petrus Comes Pertici. & alenconij. inter filium suum masculũ. & filias fratris. quibus reliqt q̃ plura castra, q̃ eis relinquere minime potuisset, si essent appanagiũ. & ĩ qua attestat se cẽ proprietariũ dictorũ Comitatuũ ergo non tenebat nec possidebat eos vt appanagiũ p ea q̃ ŝ pluries fuerunt repetita. ¶ Itẽ corroborant̃ pmissa ex instro erectionis dic. Comitatus alẽcon. ĩ ducatũ ibi. decernẽtes dictũ loq̃ anguineũ nem & suos ĩ dicto Ducatu succedẽtes, duces appellari. Ex il-
39 lis. n. verbis † & suos. ondũt̃ q̃ hic Ducatus est hæreditari, nõ autẽ accessus in appanagiũ vr̃q̃ uluit Alex. cõsi. ponderatis his. lib. v. ¶ Ex his & aliis q̃ ex dictis documentis ẽjciuntur, & quæ ẽsulto prætermisi, rat̃ iuris dicere, quia ĩpparet, q̃

dicta

dicti Comitatus,& caſtra eidem vnita,ſunt hæreditarij & hereditaria.Id tantũ ſupereſt,vt remoueamus contraria ꝫ.alleg. ¶ Nõ obſtigitur dum primo loco dicebatur,ꝙ id dicitur appanagiũ,quod à Regibꝫ datur,vel relinquitur filijs poſteriori bus,qa huiuſmodi diffinitio eſt falſa,cũ non conuertatur cũ diffinito.l.j.§.dolũ.ff.de dolo.nam ſi quid detur, quod non ſit de regno, & de quo rex poſſit diſponere, non dr̃ appanagiũ. vt dixi ꝫ. ſed de iſtis Comitatibus potuerunt Reges diſponere,prout diſpoſuerũt,cũ ſint hr̃ditarij ſimpliciter, & de patrimonio ꝓprio & priuato.vt ꝫ. luculenter fuit probatũ, ergo &c. ¶ Non ob. dũ ſecundò dicebaꝫ, Comites tenent dictos Comitatu in paria,ſeu in paritate,qa nõ ſequiꝫ,ergo tenẽt in appanagiũ.Immo iſtud retorqueꝫ.qa ſi ſunt in paritate cũ regib.tenebũt Comitatus pariiure,& ſic vti veri dñi,& nõ vt vſu fructuarij,& appanagiarij.Aliter ẽt j.rñdebo.¶Nõ deniq; ob ſtat,dũ tertiò dicebaꝫ,ꝙ ex plurib.documentis conſtat Comites fuiſſe confeſſos,ſe tenere dictos Comitatus in appanagium. Ad iſtud in quo ſentio regiũ procuratorem facere ſuum præcipuum fundamentũ,rñdeo tripliciter.Primò,ꝙ talis cõfeſſio, ſeu aſſertio pr̃ſumitur facta per errorẽ,ex quo conſtat ex documentis innumeris,rem aliter ſe habere, ideo talis aſſertio
40 † nõ debet nocere Ducib.tractantib.de damno euitando. l.ſi poſt diuiſionem.C.de iu.& fact.ign.l.ſed ſi me putem.ff.de cõdi.ꝫ de.& l.cum de indebito.inprin.ff. de proba. traditur per Barto.in l.non fatetur.verſi.ſedquæro,qualiter probabitur error.ff.de confeſſis.¶ Confirmatur hæc reſponſio.quia cõfeſſiones de quib.in ſupplicationib.dictorum Comitum ſunt relatiuæ ad antiquã p̃deceſſorum ſuorũ poſſeſſionem , ad antiqua tpa & documenta.Nã in literis impetratis anno 1484.eſt hec clauſula.Sicut p̃deceſſores ſui tenuerunt & poſſederunt, ita ipſe teneat à nobis in paritate,& appanagio,& ſicut tenuerũt tẽporib.retroactis.Itẽ in literis impetratis anno 1487.ita continetur.Nobis expoſitum fuiꝫ ex parte dilecti noſtri conſobrini Ducis Alenconij,ꝙ ex antiquiſſimo tempore & iure appanagij regalis ipſe & prædeceſſores ſui habuerunt & hnt ius & iuriſdictionem eſqueriæ,&c. Et in conceſſione & gratia rex non ſimpliciter petita concẽſſit,ſed ſub hac forma, videlicet, ſm modum & formam,quib.ſui prædeceſſoresvſi ſunt tempore præterito.Vnde de errore ſatis dicitur conſtare eo ipſo.ꝙ 2 ſtat prædeceſſores poſſediſſe iure proprio,& hereditario non autem iure appanagij.l.2.C.de erro.aduo notatur in c.inter dilectos.de fide inſtr.vbi Pan.col.5.& tradit Bal.in l.alia.C.de his, quib.vt indig.Addiderunt.n.duces in ſuis precib.ſe tenere ducatum in appanagium,credentes ita eſſe, & vt facilius impetrarẽt iudicem appellationum,quem eſquierium appellarũt. Vnde talis erronea confeſſio no debet eis, nec ſucceſſoribus nocere l.ſi.verſi.& qui addidit epiſtolę.ff.de conſt.pec.quam
41 ad hoc notauit Bal.in rub.C.eo.ti.col.1.& in l.ſi abſentis.col.ſi. C.ſi cer.pet.& Fel.in c.cum venerabilis col.6.de exce. vnde in propoſito dicebat Bal c.1.§.ſi.col.ſi.de feu.guard.quod ſi recognitio feudi ſit aliter facta per errorem,quam ſolito more, ꝙ non nocet aliqualiter poſteris.¶Secundò reſpondetur, quòd Comites nunquam confeſſi fuerunt ſe tenere dictos Comitatus in appanaginm verum & proprium,ſed ſolum confeſſi fuerunt ſe habere ius & priuilegium appanagij, & ſe tenere has dignitates in appanagium fictum,& ex priuilegio. Ita ſonant verba reſcripti impetrati anno 1484. ibi, cum omnibus iurib.pariæ.& appanagij,ac aliis priuilegiis,&c. Illa enim di-
42 ctio† & aliis priuilegiis,implicat iura pariæ,& appanagij, cõpetere dictis Comitib. ex priuilegio.l.quidam relegatus.cum gl.ff.de reb.dub.& notatur etiam per gl.& ſcribentes in l.3.C. de ſer fug.Alex.in conſi.119.col.2.li.3.vnde cum fuerint cõceſſa iura & priuilegia appanagij,& pariæ in eorum fauorem, nõ debent in dium retorqueri.l.quod fauore.C.de legib. fuerũt enim eis conceſſa priuilegia appanagij,& pariæ,ad finem vt ipſi Comites potirentur iure eſqueriæ & haberent iudicem appellationũ, vt ex tenore reſcriptorum euidẽter apparet. Ergo inducta ad vnum effectum,non debent contrarium operari.l.
43 non eo minus C.de proc.l legata inutiliter.ff de adi.leg. †Nã conceſſa de iure ſpeciali,non tollunt nec excludunt beneficiũ iuris cõmunis l.in bello.§.ſi quis ſer.ff.de capi. & poſtli.reuer. & traditur per Bar.in auth.quas actiones.col.2.C.de ſacroſan.
44 eccle.Nec priuilegium eſt ita interpretandum, † quòd tollat bñficia ꝑſonꝫ priuilegiato,ex alio iure aliáve cã.l.ſi ruffin°. C.de teſt.mil.& Bar.in l.3 §.ſi emancipatus.ff.de bo. poſſ.contratab.vbi infert,ꝙ priuilegium ciuilitatis conceſſum forenſibus ſcholarib.non tollit alia priuilegia ſcholarib.eiſdem competentia.Et ad iſtud propoſitũ plura congerunt Ale &Mod.in d.l.ſi Ruffinus & per Fel.in c.dilectus filius.2.colum.1.de reſcr. ¶ Tertio rñdetur,ꝙ ex quo ex antiquis inſtris & regiis conceſſionib.conſtat,ꝙ hmõ. dignitates fuerunt conceſſæ iure proprio & hr̃ditario,ẽt ad fœminas tranſmiſſibili,non dẽt ſubſequens recognitio in appanagiũ nocere filiabus , qn poſſint ſe fundare in primo iure primisque conceſſionibus plenioribus & fauorabilioribus,à quibus non vr̃ receſſum ꝑ recognitionem appanagij non ita fauorabilẽ nec plenã,ſicut ꝑ electionẽ
45 arbitrorum,†non vr̃ receſſum à iudice ordinario.l.ſi tñ.C.de temp.appell.nec eſt nouũ,vt qs ex duabus cauſis rẽ poſſideat. l non eſt nouum.ff.de ac.emp.l.3.§.ex pluribus.ff.de acq.poſſ. per quę iura Alber.de Roſa.poſt Vbertum de Bobio in l. fin. col.ſi.& ibi ẽt laſ.ea.co.ſi.C.de iure emphy.decidit filiã eius, ꝙ recognouit ſe in feudũ tenere rem,quam ab eodem prius habuerat in emphyteuſim,ſuccedere ī ipſa re vti emphyteutica, qa per recognitionẽ in feudum minus fauorabilẽ,nõ fuit receſſum à ꝑctu emphyteutico,quominus filia hęres ſui patris poſſit vti ptima inueſtitura,ꝑ quã pinguius & amplius ſibi ꝓuidet.Vnum.n.remedium ſiue ordinarium, ſiue extraordina-
46 riũ,†nõ facit ceſſare alterũ,quod pinguius eſt,& ſalubrius. l. in ꝓuinciali.§.j.& ibi Bar.& alij.ff de ope.no.nun. Comprobaꝫ ex his,quæ in propoſito tradit Bal. in conſi.115. proponitur, ꝙ inueſtituræ.lib.2.vbi concludit ꝙ fœmina poteſt venire ad ſucceſſionẽ feudi,virtute antiquiſſimæ inueſtituræ,per quam vocanꝫ fœminæ,nõ obſtantibus poſterioribus,quæ maſculos tñ vocabant.Et dicit Pau de Caſt. ꝙſi.51. viſis & ponderatis,
47 in j.parte,ꝙ à prioribus cõceſſionibus nõ eſt recedendũ†niſi in poſterioribus expreſsè appareret, ꝙ cõi conſenſu ſublatæ fuerunt pr mæ.Et idem firmat Iaco. Alua.conſi.j. poſt lecturã feudorum,& Card.conſi.92.fauendo pupillis &c.Immo in prę iudicium filiarum non poteſt mutari forma primęuæ inueſtituræ,quia inhærendum eſt primæ radici,nec curandum quo
48 tramite feudum deſcendat,†ſed quale fuerit principium, ſm Bal.in c.j.per illu tex.de eo qui ſibi & hære.ſuis.& in c.j.§.ſi verò.de ſucceſſio.frat.vel de grad.ſucceſ.Et ad iſtud propoſitum plura poſſem cumulare,q̃ breuitatis gratia prætermitto. Vel quartò rñdetur,poſito quòd per huiuſmodi confeſſiones & recognitiones hæ dignitates factę eſſent de appanagio, nihilom nus in eis ſuccedere poſſunt fœminæ, quia ex pręmiſſis conſtat,quòd anteceſſores ipſarum recognouerunt in appanagium hos Ducatum & Comitatum , quos iure proprio & hereditario antea tenebant & poſſidebant,Vnde ſuccedit ſolenne dictum Iaſ.Alua.in c.j.col.antepe.de eo, qui ſibi & hær. ſuis.vbi dicit,ꝙ ſi parentes recognouerunt ſe ab alio in feudũ enere feudum proprium,quod in tali feudo fœminæ nõ pro h bentur ſuccedere.Idem ergo dicendum,ſi proprium feudũ & hæreditarium recognouerunt in appanagium. Non enim per talem recognitionem debet mutari prima natura feud. c. j.de ben.frat.c.j.qui mod.feud.conſti.poſ. Et hæc vltima ſolutio corroboratur ex ſequentibus.Fingamus igitur has dignitates à principio fuiſſe de Demanio & appanagio, videamus
49 an potuerint†Reges illas alienare in Carolum Valeſium, in quem conſtat alienatas & trãſlatas pro ſe & hæredibus,&c.vt iarè ſuprà oſtenſum fuit.Et videretur primo aſpectu rñdendũ, quòd non.Quia lege regia(quę Salica nuncupatur) interdicta eſt regibus alienatio omnium,quę ſpectant ad regnum, & etiam creduntur reges in coronatione iuraſſe iura regni,& honorem coronę illibata ſeruare. Ergo alienationes factæ non
50 valent,†etiam ſi hi reges qui alienarũt,iuraſſent alienata nũ quam reuocare.c.intellecto de iureiuran,Et dicit Hoſt, in ca. cum dilecti.de maio & obe.quem refert Bal.in c.j §. generali. ſi de feudo fuerit controuer.inter do. & agn.taſ.ꝙ rex Francię inuitis ciuibus,non poteſt alienare vnam ciuitatem regni. Et dixit Bal in d.c.intellecto. ꝙ iuriſdictiones ſupremę ſunt ſacrorum canonum,ideo non ſunt in mariupio principis, qui non poteſt vrbem habere venalem.Et refert hæc & alia Fel.in c.ad audientiam.de prę ſcrip col.2.Sed premiſſis nõ obſtantibus contrariũ,ſm ea quæproponuntur,veriusesſe rñdeo quinque rõnibus,vt puto,concludentibus.Primò,quia conſtat ex
51 donatione facta per Heliã regi Philippo,ꝙ hæ dignitates†erãt de Ducatu Normanię,& ſic conſtat ꝙ non erant à principio de regno.Vnde poſito ꝙ vel ex dicta donatione, vel alia regũ voluntate ſe voluntate fuiſſe regno vnitum,contraria regum voluntate ſe parari potuiſſent.Quia omnis res ꝑ eaſdẽ cauſas diſſoluitur, quibus contrahitur.regul.omnis res.de reg.iur.extra. Et quia quælibet res de faci i reuertitur ad primeuam naturam.capi. ab exordio.xxv,diſtin.l.ſi vnus.ver.quod & in ſpecie.ff.de pac. quibus rõnibus ita in terminis reſpondit Soc. conſi.4. ſuper q.lib.j.nouorum conſiliorum,aliàs lib.3.¶ Secundò, quia ex Salica prohibens alienationem eorum, quæ ſunt de Demanio,intelligitur de alienatione per quam grauatur, & leditur dignitas regalis,& ſic de alienatione magna, non de alienatione modica.c.Abbate tanẽ.de re iud.lib.6. & traditur per Innoc.Panor.& alios in d.c.intellecto, per Bart.in l. prohibe-

re. § plane ff. quod vi, aut clam. Et bene facit tex. in c. terrullas. duodecima quæstione secunda. Et possem infinitis iuribus, & similitudinib. comprobare, quæ pro sultò prætermitto. Alienario autem dictorum Ducatus, & Comitatus debet dici modica, cum tẽpore donationis non essent reditus quatuor, siue quinque milium librarum, vt ex instrumento diuisionum, de quib. suprà manifestè probatur. Reditus autem quinque milium li-
52 brarum considerata excellentia & potentia Regis † Franciæ, qui supra omnes Reges obtinet coronam liberalitatis, & magnanimitatis, teste Bald. consi. 218 petita venia. lib. 3. & in cap. 1 § fi. de prohibit. feu. alie per Fed. est quid minimum, vt de donatione facta per Comitissam Amatildam, dixit glo. in l. sed si susceperit. ff. de iudic. Et considerata qualitate personarum, causa dicitur modica, vel magna, vt traditur per Bart. in l. admonẽdi. circa fi. & ibi latè Ias. ff. de iu. iu. Tertiò potest dici, ꝙ lex Salica non comprehendit alienationes factas per regem, his personis quæ sunt de genere, vt per plura cõprobat Oldr. consi. 94 eleg. inter-quasi per totum. Quartò, quia lex regni debet intelligi de totali alienatione etiam directi dominij, nõ de alienatione vtilis dominij & iuris vtendi fruendíque retenta fidelitate & directo dominio, vt pulchrè ostendit Bald. in prælu. feu. colum. 7 secundum nouam impressionem. Quintò,
53 quia lex quæ interdicit alienationem † debet intelligi de alienatione damnosa, non de alienatione vtili, & lucrosa. c. vt super. § fin. de rebus ecclesiæ non alie. vbi permittitur alienatio rei ecclesiasticę alias prohibita pro re vtiliori consequenda. Sic etiam minor qui prohibetur contrahere sine cõsensu curatoris vel propinquioris, non censetur prohibitus contrahere & alienare in sui vtilitatem. vt si permutet rem cum alia vtiliori, secundum Ange. in l. ff. de acce. & plura adducit Fely. in capitu. causam. colum. 4. de iudi. & idem vult. Pan. consi. 22 quanquam in j. parte. & Ludo. Rom. consi. 306. circa propositum. Alexand. consi. 59 viso processu lib. 2. Constat autem huiusmodi alienationem fuisse factam à rege Philippo, pro aliis Comitatibus & rebus longè maioris reditus & emolumenti, videlicet pro Comitatibus Andegauiæ, Cenomaniæ & Carnotensi, & aliis pluribus dominationibus, & castris pro dimidia spectantibus Carolo Valesio iure successionis materna & fraterna, quæ omnia idem Carolus tit. diuisionis cessit, & rem sit prædicto Regi Philippo vt idem Rex sibi cederet, & remitteret Comitatus Alenconij & Pertici, prout factum fuit. Et sic rex Philippus permutauit dignitates cum aliis longè
54 maioribus. Diuisio enim similis est † permutationi. l. cum pater. § hereditatem el. ff. de leg. 2. Ergo locus non erit legi Salicæ quæ loquitur de alienatione damnosa. Et vbi indebitè prætendatur illi locum esse certè Carolo & eius hæredib. & sic præfatis dominab sororib. saltem re ipsa deceptis, fuit curendum est per nouam diuisionem fac endam. de dictis Comitatib. Andegauiæ, Cenomaniæ, & Carnotensi, ac cæteris bonis patris, & matris prætati Caroli l. maioribus C. communia vtriusque ind. Et vbi Fran. Rex moder. hæres prælibati regis Philippi detrectet nouam diuisionem, repelli potest exceptione quia tenetur de euictione ipsis sororibus si ab eis auferantur huiusmodi dignitates, quæ ti diuisionis obuenerunt Carolo l. si familiæ C. fa. ercis. l. si fratres. C. cõmunia vtriusq;
55 iudi. & quẽ de euictione tenet actio † eundem agentem repellit exceptio. l. vendicantẽ. ff. de euict. & ita in ꝓpriis terminis firmat Old. consi. xcv. ex forma status statu. i. ad fi. Nec obst. ti dicatur has dignitates redisse ad coronam ex natura appana-
56 gij. & sic euictionẽ extinctã fuisse ex natura rei. Pro quæ euictione non ꝓperit actio. etiã si is à quo eiecta est expressè stipu-
§ latus fuerit de euictione fm gl. Bar. Bal. Sal. & alios cõiter in d. l. si familiæ. Sequitur Franc. de Are. consi. 3. Cur. senior consi. 48. col. xvij. & consi. q colu. lxi. & seq. quia respondetur illud ꝓcedere posse, si Carolus seniter acceptasset has dignitates tã quã appanagiũ, quia tunc cẽseretur eas acceptasse cũ sua qualitate, & natura l. & puto. §. itẽ si seruus ff. fa. ercis. sed idem Carolus eas nõ accepit, nec Rex Philippus eius frater Carolo tradidit vt appanagium. sed vt hæreditarias. & pro se, suisque hæredib. & successoribus ac habituris cum ab eis, vt ex lectura diuisionis expressè apparet. vt ꝫ abundè probatum fuit. Quo casu competit actio de euictione. fm Pau. de Ca. in d. l. si familiæ. Et
57 ratio est manifesta, quia expressum, † facit cessare tacitũ. l. cũ filio. ff. de vul. & pupil. Nam cũ appareat expressè Carolo acceptasse has dignitates, cum ea qualitate, ꝙ trãseant ad hæredes & successores etiã extraneos, vt sonãt illa verba, habituris causam ab eis c. j. de feu. non habente na. feu. ergo cessabit tacita presumptio ꝙ videatur acceptasse cum natura appanagij non transmissibilis ad hæredes, nec alienabilis vllo modo. Item rex Philippus ꝙ has dignitates fratri tradidit vt hereditarias alienabiles & transmissibiles, etiam ad habituros causam ab eo, in culpa fuit, cum debuerit tradere vt appanagium. Ergo si ex natura appanagij euincatur, de euictione obligatus erit. l. & hæ distinctio. ff. loca. debuit enim ipse prospicere eas euinci posse iure appanagij. Vnde sibi debet imputare si alio iure tradidit, & de euictione cauit. ¶ Sed ponamus (citra veritatis præiudicium) esse eas de Demanio & appanagio, & non potuisse alienari, Regemque modernũ de euictione minimè teneri. Inqui-
58 ramus, an castra † vnita prædictis Comitatui, & Ducatui ꝑ vnionẽ assumpserint naturã appanagij, ita q trãsferri neque. in fœminas, sicut nec appanagium? Et prima facie videret ꝙ sic. Quia ea est natura vnionis, vt vnita reducat advnã essentiã. l. in rem. §. tẽ si quæcunque. & ibi no. Bal. ff. de rei vend. l. sed si plures. § filio. & ibi Ang. & Imo. ff. de vul. & pup. c. super eo. de prœben. lib. vi. & ibi Gemi. post alios. Et quod vnitur alteri accessorie, assumit naturam rei principalis, cui annectitur. l. etiã vbi Cy. & Sal. C. de iu. dot. l. quoties. §. fi. ff. de admi. tut. l. iterũ. cerum § cũ inter ff. de pact. dot. cũ cõcordant. & similib. abundè cumulatis per Cur. feni. cõsi. 56. super eo. col. 6. & duab. seq. & per Fel. inc. translato col. 3. de consti. & in c. in nostra. colũ. 17. de rescr. & Ias. instit. de act. § in personã. ¶ Sed prædictis & similib. quæ pro hac parte adduci possent, non attentis, contra
59 rium fm ea quæ proponuntur. verius † esse respondeo. Quia castra non fuerunt simpliciter vnita Comitatui, ed cũ ea qualitate vt transirent ad hæredes & successores quoscunq;, id aduersatur naturæ appanagij. ita sonant verba vnionis factæ per Regem Ioãnẽ de terris Ioannis maleti. ibi, obligantes ad garentizandũ & soluendũ ipsam terram dictis Alenconio, & successorib. eius, ac causam ab eis habituris. Et alterius vnionis factæ ꝑ Regem Carolum de castro, & castellania de Dapfort. ibi ꝙ dictum Comitẽ suos vt hæredes & successores, seu cãm ab eo, vel eis habituros ꝺ tenoreẽ huius ꝑsentis vnionis turbare præsumant. Et alterius vnionis castri & castellaniæ, de Argenteau eidem verbis conceissæ. Et alterius vnionis castri du Pinet. ibi. ita ꝙ ipse Comes vel eius hæredes. & successores ac habituri causam ab eis, vti frui possint dicto castro remota quacunque exceptione. Hæc ꝑ verba clare. & specificè demõstrant ꝙ huiusmodi castra fuerunt vnita Comitatui Alẽconij, ea lege, vt quantum ad ius succedendi, non haberent naturã appanagij. d. c. 1. de feud. non habente propri. nat. feud. Vnde non obstat, ꝙ vnitorũ eadẽ sit natura, quia verũ in dubio. Sed vbi constat de contrario, id seruandum est, fm Bal. cõsi. 354. d. Papa lib. 4. & Gemi. consi. 25. duo videntur. in fi. Na vna res ita
60 vniri potest alteri, † vt vtraque retineat sua priuilegia, ꝙmq; primæua naturam. vt traditur per gl. & do. in c. 1. ꝙ ꝓpter vacan. & in c. sicut vnire. de excess. prælato.

¶ Item videtur quod vnitorum eadẽ est natura. si vnio fuit pleno iure facta, eius si quo ad gubernationem & protectionem, vel quo ad quædam particularia duntaxat, vt in casu nostro, in quo vnio facta proponitur quo ad iurisdictionem. Esquieriæ. & sic quantũ ad protectionẽ. Ita formaliter dicit Angel. consi. 247. punctus. Papa vnitur, secundum meam impressionẽ & sequitur Fel. in d. c. translato.

¶ Cæterum, si pertinacius quõ deceat, insistetur, ꝙ hæc castra vnita cedant Comitatui. id saltem nemo negabit. ꝙ facto, cã, & industria dõrum Comitũ nam fuerint acquisita, & demũ ad eorum supplicat onẽ Comitatui vnita. Quia ita cãtant verba vnionum. Ergo cũ mõ Comitatus siue Ducatus proponatur per defectum gnationis masculinæ ad regẽ dõm deuolutus, ad æstimationem aut ad separationem & diuisionem ipsorũ castrorum, cõstat regẽ tenere. c. si falsus. hic finitur lex Corra. § per quam ita decidunt gloss. And de Iser. Iac. Aluaro. & cõiter Feudistæ in capitu. j. § econtrario. de inuest. de re ali. fa. Nam
61 quod ex re vsufructuarij, seu appanagij † acquiritur, ꝙtiam amissio vsufructus non ad proprietariũ, sed ad ipsum ꝓ ecuariũ Iulianus pertinere dixit. cuius mia vti humaniori recepta est, reiecta Marcelli & Martiani rigorosa opin. l. sed si quis stipulatur. § quid ergo amisso ff. de vsufr. Ex his iam apparent resolu-
62 ta graviora dubia. ¶ Venio ad quintum, An † præfatæ illustrissimæ sorores possint de iure succedere in illis dignitatib. feudalib.? Et ex duob. vtr respondẽdũ ꝙ non. Primò, quia fœmiꝙ regulariter nõ succedunt in feudis. c. 1. § filia de succe. feu. ca. 1 quemadmodum feudum ad filios pertin. cap. 1 an mu. vel alias imperfectus &c. Maximè in feudis dignitatum, vt notat in c. 1 & ibi Ias. ad fi. quis dica dux, comes, vel marchio. & in l. fœminæ ff. de regu. iu. cũ si. Secundò, quia Philippus Rex tradidit ducatum Alenconij, & comitatum Pertici Carolo Valesio, & hæredib. ex corpore descendẽtib. Sed istæ sorores non possunt dici descendentes de corpore Caroli fratris sui nouissimè defuncti, cùm sint in linea transuersali. auth. ceterum. C. de legitimis. hæ. ff. de grad. Iuris communis ꝓ hoc & ex latere ¶ Ad rationes
63 dicendum non obstantibus respondeo. has illustr. filias † sorores

rores debeſe ſuccedere fratri.ita in iſtis dignitatibus feudalibus,ſicut in patrimonialib.cum ſint illi proximiores agnatæ. §.nos autem.inſti.de leg.ag.ſucceſ.d.aut.ceſſante,& in corpore vñ ſumitur.C.de legi.here.Nec obſtant conſtitutiones feudales,q̃ nolunt fœminas ſuccedere in feudis.Quia hmõi con
64 ſuetudines ſunt abrogatæ†in regno Franciæ,& vniuerſis Gallarum ꝓuinciis,in quib. feudalia ſunt redacta ad inſtar patrimonialium,maximè quatũ ad ius ſucceſſionis ſm Ioãnẽ Fabri,olim maximum Franciæ Cancellarium.inſtit.de legi.agn. ſucceſ.§.cæterũ.ad fi.& de rerũ diui.in prin.& de empt.& vẽd. in prin.& in ꝓœmio inſti.& in aut.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl. & Iaſ.in l.de quib col.16.ff.de legi.& Guido Pape.conſi.18.viſo caſu.col.3.quæ conſuetudo(etiã in Comitatib.& Ducatib.) proponitur hactenus obſeruata,maximè in ducatu Andegauiæ,Comitatib. Cenomaniæ & Carnotenſi.Vnde cum talis ꝫ
6 ſuetudo,ꝙ fœminæ†ſuccedant in feudis, ẽt ſi ſint dignitates, vt eſt tex.in c.ſignificauit.de reſcr.Et firmant And.de Iſer.Iac. de Bel.Bal.& Alua.in d.§.filia.& in §.& quia videmus.qui feu. da.poſſ.& Bald.in c.1.§.hoc quoque.de ſucceſ.feu.exẽplificat in regno Apuliæ,in quo(non extantib.maſculis)de conſuetudine dicunt ſuccedere fœminas.Et ita conſuluit Bal.conſi.275. quod pro regula.lib.2.& Car.Fl.conſi.64.nobilis domina Nera.& Alex.conſi.29.col.3.lib.1.& Dec.conſi.424. proponitur, ꝙ magnifica Nec procurator regius poteſt ſine rubore inficiari,ꝙ fœminæ non ſuccedant in hoc ducatu Alenconij, & Comitatu Pertici.Cum rex ipſe ius ſuũ metiat̃,& ꝓtendat habere donatione ſibi facta per fœminam,videlicet,per Heliam,ſororem quondã Roberti,Comitis Alenconij.Nec enim ſucceſſor iure poteſt improbare titulũ ſui authoris. l. ex qua perſona.ff.de reg.iur.l.poſt mortem.ff.de adop.l.cũ à matre.C.de rei vend.Fateatur itaque has dominas ſorores iure ſucceſſiſſe Carolo fratri,ſicut fatetur *Heliam* ſucceſſiſſe Roberto fratri ſuo, &quod æquum ſemel eſt arbitratus,id nunc nõ putet iniquũ, eodémque iure vtatur contra ſe,quod pro ſe quandoque recipit.l.1.ff.quod quiſque iur.c.cum omnes.de cõſtit.¶Sed vbi ceſſaret ꝫſuetudo,reſpondetur ſecundò,ꝙ in huiuſmodi feudis,quæ(quantum ad Regem)ſumpſerunt originẽ à fœmina.i.
66 ab Helia ſorore Roberti,†iure debent ſuccedere fœminę,qa dicuntur feuda fœminæ,quorum fœminæ ſunt capaces. c.1.de na.ſucceſ.feud.& firmat gl.in d.§.&quia vidimus.quam ſequũ
tur ibi *cõiter* Doctores,& conſuluit Pet.de Ancha. conſi.34. in hac cauſa.& conſi.125.viſis & diligenter ruminatis.& Lud. Rom.conſi.367.circa primum.col.fi.¶Vel tertiò reſpondetur,
67 quod hæc ſunt feuda†ligia,vt cãtat donatio facta per diuum Ludouicũ Petro filio,in quib.ſuccedunt fœminæ,ſecũdũ Spe. tit.de feud.§.quoniam.& ibi Io.And.in addi.verſic.21.Sequitur Alex.conſi.30.quoniam omne datum.lib.1.& Deci.conſi. 139.in prin.conſi.208.col.2.& 424.col.3.¶Vel quartò poteſt reſponderi,quòd iſta feuda habita fuerunt à Comitib.Alenconij,in recompenſationem Ducatus Andegauenſis,& Comitatus Cenomanẽ.& Carnotenſis.in quib.ſuccedunt fœminę qua ſi per pecuniam acquiſitis.Nam pecuniæ ſignificatio, ampliſſima eſt.l.pecuniæ.& ff.de verb.ſig.In feudis enim pecunia com
68 paratis,de iure ſuccedunt†etiam fœminæ,ſecundũ Odofr.in ſumma.qui feud.dare poſſunt.& ſequitur Bal.in d.§.& quia vidimus.& in d.c.ſignificauit,& in tit.de pac.Conſtan. in verbo libellariæ.& in l.liberti libertęque.C.de op. lib.& *Ludo.Rom.* conſi.35.Ale.conſi.136.viſo & examinato.lib.1.*Soc.cõſi.257.* viſis inueſtituris.lib.2.& Dec.cõſ.allega.Et facit, quia feuda
69 remuneratoria†tranſeunt ad fœminas.c.1.quẽadmodũ feud. ad filiam pertin.

¶Vel quintò poſſem reſpondere,ꝙ hæc feuda ſunt hæreditaria,pure & ſimpliciter,vt probaui in præcedentibus dubiis, in quibus feudis hæreditariis certiſſimum eſt fœminas ſuccedere.¶Sed quia præmiſſa ſatis ſuperque ſufficiunt,ſuper hoc diutius non inſiſtam.¶Non obſtat,quòd hæ nobiliſſimæ ſorores non ſint deſcendentes de corpore fratris, quia & ſi non ſint deſcendentes de corpore fratris,ſunt tamen de deſcẽdẽtib.primi acquirentis.de quo corpore loquitur acquiſitio & ꝫceſſio. capi.primo,de eo,qui ſibi vel hæredibus ſuis.& ibi not Iacobus Alua.in j.notabili. Si enim fiat relatio ad ſtipitem,ſiue
70 principium,ꝓut eſt maximè†in feudis facienda.capi.1.de benefic.fœ.n.cap.1.qui.mod.feud.conſtitui poſſit.veriſſimum erit,quod iſtæ ſorores deſcendunt de corpore primi acquirentis,qui dicitur ſtipes in propoſito. Et iſtud probatur in aut. de hered.quę ab inteſt defer.in principio.iuncta gloſſ. in §.ex his autem quæ.& tradit Bald.in l.j.C.de condi.infert.& in cap. 1.§.filia.de ſucceſſ.feu.ad fin.& conſi.12.punctus talis quidam teſtator.libr.3.& dicit Ludo.Roma. quòd conceſſio pro ſe,& deſcendentibur ex ſuo corpore, non ſolum cõprehendit nepotes, & pronepotes ex filijs maſculis,ſed etiam filiabus fœminis.*Ita Lud.Rom.conſi.148.viſis. Quia in his eſt continuatio ſanguinis.* Vnde immediatum dicitur quicquid per naturam cõtinuatur.Hinc omnes dicuntur deſcendiſſe ex corpore Adam primi parentis,adeo quòd ſi viueret, cum aliqua contrahere matrimonium non poſſet.§.inter eas.& ibi gl.no.inſtit.de nup.¶Reſtat,vt videamus an hæc exceptio, quòd fœmina nõ ſuccedat in feudis,vel hæc exceptio, quòd huiuſmodi dignitates ſint de appanagio(cuius incapaces ſunt fęminæ) admittenda ſit in iudicio poſſeſſorio intentato per has dominas ſorores? Et quia mihi non proponitur quòd remedium poſſeſſorium fuerit intentatũ oportet latius euagari. Et quia
61 proponitur extare conſuetudinem ꝙ poſſeſſio defuncti†cõtinuetur in heredes,quæ conſuetudo valet.c.2.de conſuetu.l. fi.C.de ſacroſa.eccl.l.raptores.C.de epiſ.& cler.Reprobata ſententia *Bald.qui* contrarium dixit in l.j. C. communia de lega. quam ibi damnat Iaſ.col.4.Videndum eſt,an intentari potuerit interdictum quorum bonorum,quod eſt interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis.l.j.ff. quorum bonorum. Et videretur quod non.Quia poſſeſſio fuit acquiſita virtute cõſuetudinis Contrarium tamen verius eſt.Quia & ſi propter conſuetudinem acquiſita ſit poſſeſſio iuris,non tamen acquiſita fuit poſ
72 ſeſſio facti,pro qua conſequenda agi poteſt interdicto†adipiſcendę quorum bonorum,ſecundum Bald.poſt Cin.in l.ea lege,C.de condi.ob cauſam.& in auth.defuncto. C.ad Tertul.
50 & in c.j.de controuer.inter maſcul.& fœmi.Et hæc eſt *communis* doct.ſententia, quã comprobat Alex.in l.cum hæredes, col.j.ff.de acquir.poſſ.conſi.82.& ſeq.lib.2.& Iaſ.poſt Pau.de Ca.& Alex.in l.ſi ſorori.C.de iure delibe.quo ſtante ſubintrat
73 noſtra †dubitatio,an huiuſmodi exceptiones obſtent ſororibus agentibus interdicto adipiſcendæ?Et breuibus agẽdo,puto quòd non, quia exceptio proprietatis non obſtat agenti interdicto quorum bonorũ.l.ſi.vbi gl.& Bart.C.quorum bonorum.traditur per Bar.in l.naturaliter.§.nihil commune. in 4. combinat.ff.de acqui.poſſ. Et in terminis,ꝙ hæc exceptio quòd fœmina non ſuccedat in feudo,non poſſet opponi cõtra fœminam agentem interdicto adipiſcendæ.firmat Io.*An.* in addi.Spec.tit.de teſt.§.pen,ad fi.vbi dixit nõ obſtare contra fœminam agentem remedio.l.ſi.C.de edic.diui Adr.tollen. Et ſequitur Alex.in d.l.ſi.col.fin.& Iaſ.col.ix.per tex.in ca. 2.ſi de feu.fuerit controuer.inter do.& agna.Et idem Bald.in c.j.ver. vel dic quarto,de conten.inter maſcu.& fœminam de bñf.Et Cur.iuniorĩ trac.feu.in 2.parte,q.xxj.Et ſi hęc exceptio quòd ñ ſuccedat in feudo,q̃ iuris eſt,non impedit miſſionẽ in poſſeſſionem,minus impediet altera exceptio appanagij,quæ habet mixturam facti,& altiſſimam requirit indaginem,vt patet ex deductis in 2.3.& 4.dub. Sed quia in interdicto adipiſcen-
34 dæ admittitur†exceptio proprietatis,quæ incontinenti probari poteſt,ſm gl.Bar.& alios in l.ſi de vi.ff.de iud.& per Bar.in d.§.nihil commune.& per gl.& ſcrib.in c.1.de reſtit.ſpol. Fortè procurator harum ſororum potuit intentaſſe poſſeſſoriũ recuperandæ,puta interdictum vnde vi,vel remedium canonis reintegranda.3.q.j.contra quod nulla admittitur exceptio ꝓprietatis,ẽt ſi offeratur ꝓbatio in prõptu,& incõtinenti,vt dicunt doctores in locis præalleg. Remedium canonis reintegranda,ẽt competit contra titulo poſſidentem,ſm *Inn.* & cõmuniter Cano.in c.cum ad ſedem.de reſti.ſpol. & ibi Abbas
56 dicit,ꝙ iſta *eſt communis* doctorum ſnĩa.& eam dicit communem Alex.conſi.91.lib.v.Decius conſi. 57. & latè probaui in c.ſæpe.de reſtit.ſpol.Videamus ergo an ſtante predicta cõſue-
35 tudine intentari†potuerit poſſeſſorium recuperandæ.videretur ꝙ non.Quia ſi ſtante conſuetudine ꝑdicta,competit hñdi bus interdictũ adipiſcendæ,ergo nõ poterit competere interdictum recuperandę,ſm Bal.in aut.defuncto. q.3. C.ad ſenatuſc.Tertul.& ita tenet Ioann.Fab.in §.ſui.inſtit.de hære. qua. & diff.& d.Alex.in l.in ſuis.ff.de lib.& poſthu. & in l. ſi ſorori. C.de iu.delib.& conſi.37.in cã mota.lib.j.& cõſi.83.viſa. lib.2. Et And.Sic.conſi.58.ſapienter ſcripſit.col.xij.& ſeq. lib.2.*Mouetur*,qa hæc eſt ficta poſſeſſio,quæ veritati dẽt ſuccumbere. Et ſi Carolus harum ſororum frater tenebat has dignitates in appanagium,& ſic tanquam vſufructuarius,hæc conſuetudo non videretur hẽre locũ in caſu iſto,quia Carolus vſufructuarius ſolã naturalẽ habuiſſet morte ipſius finitã, ciuilis autem fuiſſet ſemper penes Regem proprietarium.l.naturaliter. ff.d acq.poſſ.Non eſt aũt veriſimile,ꝙ conſuetudo voluerit poſſeſſionẽ naturalẽ cõtinuare in hęredes,ad quos nõ trãſit vſufructus.l.antiquitas.C.de vſufr.&ita in terminis decidit Io.de Imo.conſi.16,viſo caſu.Et iſta videntur maximè vrgere, & ꝓceſſum annullare,poſito ꝙ intẽtatum fuerit poſſeſſorium re-
16 cuperandæ.Sed tñ ꝓmiſſis non attentis vt mihi †ꝫrium poſ

ſe iure defendi,& q̃ ſtante huiuſmodi conſuetudine etiam intentari poſſit remedium recuperandæ, probatur. Quia miniſterio conſuetudinis acquiſita fuit hęredibus poſſeſſio ciuiliſſima,quam artificioſam vocat Bald. in rub. de cauſa poſſeſſ.& 77 proprie. Quæ poſſeſſio ciuiliſſima non differt † à ciuili in aliquo,niſi in modo acquirendi,ſecundum Ale.Fran.Are.& Iaſ. in l.j in prin.ff.de acq.poſſeſſ. ed ciuilis poſſeſſio parit interdictum recuperandæ.l.j.§. ſiue autem. ff. de vi & vi arma. ergo idem pariet ciuiliſſima,alioquin differet effectu,quod expreſſe Ale.& alij negant. & ita tenet Soci.in l.rem quę nobis.in v. quęſt.ff.de acquir.poſſeſſ. & Decius conſi. 84.excellentiſſimi doc.Et fuit de mente Bald. in d. rub. de cauſa poſſ. & proprie. Licet præfati Doc. non adducant rationem ſupra factam, & hæc ſententia verior apparebit ex reſolutione cõtrariorum. ¶ Non obſtat itaque prima ratio, q̃ competat hæredibus interdictum adipiſcendæ ,ergo ceſſet interdictum recuperãdæ, quia reſpondetur dupliciter. Primò q̃ poſſeſſio defuncti continuatur in hæredes,ſi ipſi velint vti beneficio conſuetudinis. Quia beneficia legis,& conſuetudinis recipiunt cõditionem 84 † ſi is(in cuius fauorem fuerunt conceſſa)eis vti velit.l.fin.C. de execu.rei iudi. iuncta l. debitoribus. ff. de re iudi. & ibi no. Alex.& alij. Ad idem tex.in l.vniuerſa.& ibi latè Modern.C.d preci.Imper.offerend.& in l.ſcimus.in princ iuncta glo. C.de inoffi.teſt.facit text.in l.inuito.ff.de reg.iu Hinc ſumpta eſt regula, q̃ quilibet poteſt fauori ſuo renunciare.l.ſi quis in conſcribendo.C.de pact.ſed ſi nolint vti, non prohibentur agere interdicto recuperandæ,& ſic non prohibentur vti beneficio ſingulari,cum ſit in electione eius, qui habet plura remedia, vti quo malit.l.quod in hęredem.§.eligere ff. de tribu.& l.nemo ex bis.§ quoties ff.de regu.iur.quando autem hęres eligit interdictum adipiſcendæ,tacitè videtur tunc vti beneficio iuris communis. Sed quando eligit interdictum recuperandæ poſſeſſionis acquiſitæ miniſterio conſuetudinis,tunc cẽſetur velle ſe iuuare beneficio ſtatuti. Et hæc intelligentia admodũ conſonat. ¶ Non obſtat. ſecunda ratio, quòd poſſeſſio ficta debeat ſuccumbere veritati. Quia negatur, q̃ poſſeſſio acquiſita iuris ſiue conſuetudinis miniſterio,dicatur ficta,immo eſt 79 † vera poſſeſſio licet modus acquirendi ſit fictus,ſicut poſſeſſio acquiſita per conſtitutum eſt vera poſſeſſio. l. certè. ff. de precari licet modus acquirendi ſit fictus.l.quod meo.& ibi latè Alex.ff.de acquir.poſſeſſ.Et poſito q̃ eſſet ficta,tamen quia 80 poſſeſſio ciuiliſſima,† eſt ius inſiſtendi rei non prohibitę poſſideri aptum producere ciuiles effectus,vt no.in l.j. ff. de acq. poſſeſſ.maximè per Bart & probatur in l peregrè.ibi, ius poſſeſſionis.ff.eo.titu.Et debet ita iudicari de ficta poſſeſſione, ſi 81 cut de vera.Quia in his quę iuris ſunt † ficta diſpoſitio in nullo differt à vera, ſecundum Barto in l.ſi maritus.§ legis.ff.de adul.& in l.ſi is qui pro emptore in iij.q.ff. de vſuca. traditur per Iaſ.in l.filio quem pater.ff de liber.& poſthu.¶ Non deniq̃ obſtat alia ratio,dũ dicitur,q̃ licet virtute conſuetudinis ſit acquiſita poſſeſſio iuris,non tamen fuit acquiſita facti,quę dicitur corporalis.Quia reſpondetur dupliciter.Primò,q̃ ſufficit acquiſitã fore ciuilem ,quæ producit ius inſiſtendi,& cęteros ciuiles effectus Et ideo ſi ciuilis poſſeſſor veniẽs vt inſiſtat,non admittatur,dicitur ſpoliari ſua ciuili,pro qua competit interdictum recuperandę. l.clam poſſidere.§. qui ad nundinas.ff.de acq.poſſ.Secũdò reſpondetur, q̃ lex fingit actum 82 corporeum continuatum † per hęredem, ſecundum Bald.in c.contingit.per illum tex.in verſic.verus poſſeſſor.de dolo & cõtu.vbi inquit,Mirabile eſt q̃ vera poſſeſſio acquiratur ſine actu corporeo. Sed illud ideo eſt, quia actus corporeus defũcti fingitur continuatus per hęredes.Vnde cum interuenerit fictus actus corporeus,& per hunc actum fictum ſit acquiſita vera poſſeſſio,nihil video poſſi, cur pro recuperanda hac 83 vera poſſeſſione, non debeant competere † remedia recuperandę, ſicut etiam comperunt pro recuperanda poſſeſſione acquiſita per aſpectum vel conſtitutum,& ſic per actus fictos. d.ca.contingit. & d.l.quod meo. cum ſuis concor. ¶ Si verò procurator dominarum ſororum propoſuit interdictum retinendę,dicendo ſe turbari in ſua ciuiliſſima poſſeſſione, per occupationem naturalis,ſine corporalis,iuxta no in d.l. clam poſſidere.conſtat aduerſarios debere ſuccumbere. Quia ſtante conſuetudine per quam fuit acquiſita ciuilis.imino etiam naturalis,& vera poſſeſſio(vt ſ. deduxi.) ſequitur,q̃ aduerſarij 84 clam poſſident † ab ipſis ſororibus.ergo debent ſuccumbere in interdicto vti poſſidetis.l.j.in fi.ff.vti poſſide.c.licet cauſam de probatio.Nec ꝯ agentẽ interdicto retinendę † obſtat 85 exceptio proprietatis.ſm gl.& Bar.in d.l.ſi dedi.& Bar. in d.§. nihil commune.& in l.ſi de eo.§.fi.ff.eo.tit. & conſi. 81.Martinus forniconis.Bal.in l.ordinarij C.de re i vendi.Pano. in c.in literis.col.ij.de reſti.ſpol.cum ſocitis concord.

ET SI lege ciuili Mantuæ gñaliter in non ſuppoſitos iuriſdictioni & onerib. ſtatuentiũ bonorũ alienatio quouis titulo interdicta ſit,ſiue huiuſmodi lex in rem,ſiue in perſonã cõcipiatur,ea tamen Clerici nullo iure aſſeguntur, & pſertim Epi & Cardinales cum odioſa ſit.Quare Reuerendiſſimũ Dñm Cardinalem Mantuanum eius patrimonialia bona Illuſtriſſi. Domi.Geleazio Sforciæ ſtatuto hoc non obſtante liberè alienare potuiſſe reſpondi Qui etiam illuſtris do.Galeaz.iure inſtitutionis dominæ Geneueræ vxori eadem bona generali prohibitione non obſtante relinquere potuit,cum per huiuſmodi alienationem publicæ vtilitati, & ſic rationi ſtatuti non derogetur,tum quia res ſemel alienabilis effecta, licitè perpetuo alienatur.Et quam alienationem,non obſtante conſignatione & traditione facta,curare habet Reueren.do.Cardinalis illuſtrem d.Marchionem Mãtuę ratam habiturum, tum quia ad id ex l.contractus tenetur,tum etiam quia illuſtris Marchionis ratificatio ſtatuti derogationem, & alios plures operat effectus.Inſuper cum dña Geneuera ante veram traditionem ciuis Mantuę effecta ſit quæſtionis eſt,an alienatio in eam de dictis bonis facta per ciuilitatem ſubſecutam in præiudicium communis conualideturſquod & verum eſſe reſpondi.Nam alienatio nulla habetur, niſi vera traditio ſequatur, ficta autẽ traditio & præſertim nulla,& fruſtratoria nullam pœnam parit ante veram traditionem,proinde etiam reſpõdi poſſe dominæ Geneueræ,caſu quo bona in commiſſum cecederint,contra dominum Cardinalem actionem competere,eo quia alienando res prohibitas in forenſes alienari in dolo fuit manifeſto & culpa,vnde certi iuris eſt eo caſu actione de dolo ſaltẽ ad intereſſe eundem teneri,præſertim cum ſolenni ſtipulatione omnia damna & intereſſe reſarciri promiſerit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens bona alienari in non ſuppoſitum, an liget etiam clericos,& nu. 5.& 7.*
2 *Statutum prohibens bona alienari in non ſuppoſitum, ligat etiam eos quiſ ẽſt vinculum iniectum aſſumpſerunt clericatum.*
3 *Statuta laicorum generaliter loquentia ſiue in rem ſiue in perſonam licet ligent clericos, non tamẽ debent ligare clericos Cardinales.*
4 *Statutum prohibens bona alienari eſt odioſum.*
6 *Ratio ſtatuti ampliat, & reſtringit ſtatutum ad metas rationis.*
8 *Statutorum interpretatio ſumenda eſt illa, quę magis conformat ius communia cum Statutis.*
9 *Statutum quando dicatur iniecisſe vinculum ante clericatum.*
10 *Alienatione prohibita in certas perſonas cenſetur etiã prohibita hæredis inſtitutio.*
11 *Statutum prohibens alienationem in non ſuppoſitum, non habet locũ in forenſi vendente bona quę habet in territorio.*
12 *Statutum prohibens forenſes emere bona immobilia,exiſtentia in territorio non intelligitur forenſis prohibitus vendere.*
13 *Alienari prohibita,ſemel alienata perpetuò durant alienabilia.*
14 *Statutum eſt iuriſdictionis,quàm non habent ciues in forenſes.*
15 *Ratificatio & approbatio Marchionis multos effectus operatur, vltra derogationem Statuti.*
16 *Confirmatio principis facta ex certa ſcientia, nunquam intelligitur confirmare actum inualidum in præiudicium tertij.*
17 *Fictio nunquam operatur in præiudicium iuris tertio acquiſiti.*
18 *Statutum applicans ipſo facto communitati rem alienam in forenſem intelligitur, vt ſit ei traditio ſubſecuta fuerit.*
19 *Datio incerta & imperfecta dominium nullo iure transfert.*
20 *Per conſtitutum non poteſt dici facta vera traditio, ſed ficta.*
21 *Emphyteuta non incidit in pœnam l.fin.C.de iure emphyteu. per transſlationem poſſeſſionis.*
22 *Actus nullus nulla legis vel Statuti pœna ſequitur.*
23 *Paria ſunt nil fieri, aut fieri ſub conditione, quæ non fuerit purificata.*
24 *Statutum prohibens alienationem fieri in forenſem ſub certa pœna, non habet locum in alienatione facta ſub conditione & 25.*
25 *Res vbi non eſt in commercio acquirentis lege prohibente, tunc acquirenti non debetur aliquod intereſſe.*
27 *Forenſis præſumitur ignorare ſtatuta ciuitatis, & etiam ciuis nouell⁹.*
28 *Præſumitur quilibet ſcire ſtatuta ſuæ ciuitatis.*
29 *Statutis ſuis Marchio derogare poteſt.*
30 *Promiſſio, q̃ tertius ratificabit, & approbabit, an ſit obligatoria n. 31.*

Reſponſi interpret.

PER OPTASSEM Non vrgenti de iure reſpondere hiſce temporibus,quib Minerua furente Marte,à nobis abeſſe compellitur.Poſtquam tamen illuſtris d.Ge[illegible] lucra,& honorandus

randus d. Io. An. Comes Gambaranæ, Iurecon. integerrimus, ꝛciuis & amicorũ ſpecimẽ, ita iuſſerunt, quinq; dubia q̃ mihi ꝓponuntur, (ſemota allegationũ pompa) pro tenui ingenioli mei facultate, & pro turbulenta & anxia mente, breuiſſimè ſoluã. ¶ Circa primũ, ꝙ ſtatutũ ciuitatis Mãtuæ, prohibẽs bona mobilia quouis tit. alienari, in nõ ſuppoſitũ iuriſdictioni ciuitatis, liget reuerendiſſimum d. Cardinalẽ Mantuanũ, vt non potuerit alienare bona patrimonialia (de quib. in themate) illuſtri quondam fẽlicis memoriæ d. Galeazio Sfortiæ? ¶ Videt prima conſideratione dicẽdũ, ꝙ ſic. Quia ſtatutũ in 2. ver. loquitur in rẽ. Cantat. n. in hęc verba. Itẽ nulla res poſſit alienari, &c. ſubiiciendo, ita ꝙ prædicta res ſit vitio inalienabili affecta. Quo caſu ſtatutũ ligat † ẽt clericos, ſm Pan. i c. qd clericis. ver. quãdoq; ſtatutũ. de for. comp. dicentẽ ꝙ ſtatutũ prohibẽs bona dotalia alienari, ligat etiam clericos, vt non etiã poſſint talia bona acquirere. Quia potuerunt ſtatuentes reb. ipſis onꝰ imponere, & ſequit̃ Fel. in c. ſanctæ Mariæ. de conſtit. colũ. ; 3. ¶ Secundò pro hac parte facit, ꝙa huiuſmodi prohibitio à ſtatuto facta fuit antequã do. Cardinalis eſſet clericus, quo caſu ſtatutũ haber etiã effectũ ꝫ eos, † qui poſt vinculum iniectum aſſumpſerũt clericatum. ſm Io. And. in reg. ſine culpa. de re. iu. li. 6. vbi vult quòd ſtatutũ preferẽs primogenitũ in hęreditate, alijs poſtea genitis, habeat ẽt effectũ ꝫ eos qui effecti ſunt clerici. & ſequuntur do. Ant. Imo. Pan & *communiter* Mod. in d. c. ſe ecclęſiæ ſanctæ Mariæ. Et idẽ voluit Panor. & cõiter ſcriben. in d. c. quod clericis. vbi decidunt, ꝙ ſtatutũ excludens fœminas ab hęreditate extantib. maſculis excludit etiã fœminã, & ſi maſculus eſt ingreſſus monaſteriũ. Et faciunt quæ tradit Pan. poſt alios in c. i. de oblig. ad ratioci. & Bart. in l. j. ff. de pœn. vbi concludunt ꝙ vbi præſumptio eſt, vel põt eſſe ꝙ clericatus ſit aſſumptus in fraudem legis vel ſtatuti, tunc clericatus nõ prodeſt. ¶ Præmiſſis non obſtantib. ꝫrium de iure concludendũ exiſtimo, plurib. rationib. & fundamentis. Primò, quia ſtatuta laicorum non ligant clericos, ex defectu auctoritatis & potestatis Non enim datum eſt ius imperãdi illis, quos obſequendi manet neceſſitas. ca. bene quidem. 96. diſt. c. cum laicis. de rebus eccle non alie. & d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. ¶ Secundò, ꝙa etiam † quòd aliàs ſtatuta laicorum generaliter loquentia, ſiue in rem, ſiue in perſonam, ligarent clericos, non tamẽ deberẽt ligare clericos Cardinales, ꝓpter prærogatiuã excelſæ dignitatis cardinalatus. Sunt enim Cardinales pars corporis Papę. ca. fẽlicis. vbino. Archi. de pœn. lib. 6. & Ioã. And. ca. i. de of. leg. l. 6. Hoſt. in c. antiqua. de priui. vbi decidunt, ꝙ Cardinales tãquã membra Papæ, & ei inuiſcerati non tenentur iurare fidelitatẽ. Et plura ad amplitudinem dignitatis cardinalatus reduxit And. [illegible] c. ti. de præſtã. Cardi. in 1. q. Nã quæ ſunt ſpeciali nota digna, nunquã includuntur in generali diſpoſitione. l. item apud Labeo. §. hoc edictũ. ff. de iniur. Et videtur expreſſè deciſum in c. quia periculoſum. de ſent. excom. lib. 6. vbi in diſpoſitione odioſa, nunquã intelliguntur cõprehenſi epiſcopi, ergo nec etiam cardinales, qui tatione adminiſtrationis digniores reputantur, vt latè per And. Sic loco præalleg. ergo etiã à fortiori non erunt cõprehenſi hi, qui ſimul ſunt & epiſcopi, & cardinales, vt d. Cardinalis Mãtuanus. ¶ Quòd autẽ ſtatutum de quo agitur, ſit odioſum † patet ex his q̃ latè ſcribit Barb. cõſil. 43. col. 9. & ſeq. vol. 1. vbi comprobat, ꝙ iſtud ſtatutum eſt tã ꝫius diuinũ, quam humanum. Et ꝙ ſit odioſum, oſtẽdit. Quia vltra id, ꝙ ſit ꝫ ius commune, eſt etiã pœnale. Nam & rem alienatã fiſco, ſeu communitati aſcribit, & ꝫctum annullat, quæ annullatio eſt ẽt pœna c. 2. vbi Pa. & alij latè de cõſti. Et in terminis magis ad rhumbum, ꝙ ſtatuta odioſa etiam Apoſtolica generaliter loquentia non includant Reue. Cardinales, conſuluit Pet. de Anch. cõſi. 295. quod incip. ꝓ clariori euidentia. col. 2. & fuit originalis deciſio Io. Mona. quã ibi ſequitur Io. And. in c. [illegible] aſmat. lib. 6. & Lud. Ro. conſi. 498. in caſu quo quæritur. & Andr. Sicu. in d. trac. de præſtan. cardin. 7. q. baſ.

¶ Tertiò ꝙ tale ſtatutũ non liget clericos, nec eos impediat bona propria liberè alienare, ſic oſtenditur. Nam tale ſtatutũ nõ ligat clericos acquirere volentes à laicis, & in præiudicium clericorũ volentium acquirere (tanquam contra libertatem eccleſiaſticam) ſtatutum non valet, ſm Bar. in l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. 1. & in l. dudũ. C. de ꝫhend. emp. & eſt tex. in c. fi. de immu. eccle. lib. 6. vbi Gem. poſt alios. & Pau. ꝙſi. 89. quod incipit, poſſet quis dicere. lib. 2. Non ergo etiam ligabit clericos, maximè cardinales quũ poſſint vendere propria bona, quib. placet. Ita. n. vna via ſicut altera à promotione ordinum retrahuntur. Ergo idem ius, & ſic vtroque caſu videtur tale ſtatutum ꝓtra libertatem eccleſiaſticam. Vnde non valet, vt in auth. caſſa. & ibi Bar. in ſpeci. C. de ſac. ſan. eccl. Et iſtud etiã ꝓbat natura correlatiuorum l. fi. de ind. vidu. tol. l. 1. C. de cupreſ. libr. 11.

¶ Quartò ꝙ ad oñdit ꝓ arg. à ceſſante rõne ſtatuti, qd eſt validiſſimũ. c. cũ ceſſante. de app. l adigere. §. ꝙuis. ff. de iur. pat. Rõ

6 eiꝰ ſtatuti eſt illa, q̃ ampliat & reſtringit ſtatutũ † ad metas, & terminos ipſius rationis l. cũ pater. §. dulciſſimis. ff. de legat. 2. Sub iugo enim rationis conſiſtunt verba ſtatuti, ranq̃ ſub ſuo ꝓprio originali, ſm Bal. in c. mandatũ de reſcrip. Nam ratio expreſſe colligit ex verbis ſtatuti, videlicet ꝙa nõ ſubditi nõ ſupportant onera & functiones cũ cõi *Mantuæ*, nec ſubſunt iuriſdictioni ipſius cõis, ideò etiam publico fauore inductum fuit, vt nõ poſſint acquirere bona conſiſtẽtia in agro *Mantuano*, ab illis q̃ ſupportãt onera, & ſunt ſub iuriſdictione Mantuæ. Iſta ratio ceſſat, qñ clerici vendũt bona propria, ꝙa ipſi non dicunt̃ ſubditi cõis, nec de eius iuriſdictione. cap. ſignificaſti. de for. comp. Nec ipſi, nec eorũ bona ſuſtinent onera cũ cõi. ca. fi. de vit. & hon. cler. c nõ minus. de immu. eccl. c. ꝙ̃ de cenſi. lib. 6. & ſic ceſſat publ. fauor, ꝓp quẽ cauſata fuit ꝓhibitio ſtatuti. ¶ Quintò, ſtatuta laicorũ generalia nõ ligãt clericos, quo

7 ad eorũ bona patrimonialia, † in terminis ſtatuti nſri tenet glo. 3. in c. eccleſia S. Mariæ. de conſtit. quã ibi ſequit̃ d. Ant. & per quã ibi Pan. col. pen. decidit, ꝙ ſtatutũ ꝓhibens conductorem poſſe expelli à domo ꝫducta, ſi ſoluere velit conuentã penſionem, nõ ligat clericos, q̃ locauerũt ꝓprias domos. Et ſequitur Bar. in l. cunctos populos. in v. q. C. de ſum. trin. & fid. cath. Et eſt ratio viua, ꝙa ſi ſtatuentes laici poſſent ꝓ ſtatuta ſua ligare clericos reſpectu bonorũ patrimonialium, ſaltem ꝓindirectũ haberẽt ius imperãdi clericis, qd nuſquã eſt dicendũ, nec concedendũ. c. duo ſunt. 96. diſt. & d. c. benè quidem. Et ꝙ clerici gaudeãt priuilegio clericorũ, etiã quo ad bona patrimonialia, tenet gl. in c. eps. de præb. Pan. in c. cũ ſit generale. de for. cõp. col. 2. & in c. conſtitutus. de in integ. reſtit. vbi ſenſit deciſionẽ q. nſ ę, dũ dicit, ꝙ ſtatutũ, ꝙ affines poſſint infra annũ luere rẽ alienatã, ꝓdeſt clericis affinibus ꝙa fauorabile, ergo in ea parte qua ſtatutũ eſt odioſum (vt eſt ſtatutũ noſtrũ) nõ ligaret clericos. Et ſic ſi affinis vellet luere rem alienatã ꝓ clericũ q̃ ꝓmiſiſſet manu tenere nõ valeret tale ſtatutũ, ꝙa odioſum & præiudiciale clericis. & bñ ꝓbat tex. in l. itẽ nulla. verſ. eccleſijs aut ecclęſiaſticis ꝓſonis. C. de epiſc. & cler. & alibi ſæpe habẽt de iſta generali concluſione. ¶ Vltimò, qd moror, & cur tot fundamentis iſtud ꝓbare contendo, nonne ſtatutũ in vltimo ver. à generali ꝓhibitione de nõ alienãdo excipit eccleſiaſticas perſonas, & religioſas, in quibus & quo ad eas iura cõmunia obſeruari mandat? Et ſic cũ in verbis ſtatuti nulla ſit ambiguitas, nõ eſt admittenda interpretationis qõ l. ille, aut ille. §. cũ in verbis. & l. nõ aꝑr. ff. de lega. 3. Nec dicat, ꝙ ſtatutũ intelligi debet in vltimo ver. & in illa exceptione quantũ ſit, vt in ipſos clericos poſſit fieri alienatio, dato ꝙ non ſint ſubditi. Nõ aũt quantum ſit vt ipſi clerici poſſint alienare in laicos nõ ſubditos, ꝙa iſtud eſſet erroneè dictũ. Nã exceptio debet intelligi eodẽ modo, quo regula eſt ꝓpoſita. l. nam ꝙ liquidè. §. ñ. de pe. leg. cum vulg. Modo regula eſt ꝓpoſita ꝓhibitiuè, ne vlla ꝓſona poſſit alienare immobilia in nõ ſubditos, ergo exceptio debet eſſe, ꝙ eccleſiaſticę perſonæ poſſint. Item exceptio eſt generaliter concepta, ergo generaliter debet intelligi, vulg. l. de pretio. ff. de pub. c. ſolitæ. de maio. & obed. Item illa interpretatio in ſta-

8 tutis eſt ſumẽda † ꝓ quã magis conformant̃ iura cõia cũ ſtatutis, & ꝓ quã minus lædit̃ ius cõe. l. ſi ſerui veſtri. cum glo. C. de nox. c. cũ dilectus. de cõſuet. intelligendo aũt hãc exceptionẽ tam actiuè, q̃ paſſiuè quoad clericos, minus lædit̃ ius cõe. igitur, &c. Item verba ſtatuti ſunt ita intelligenda, ne ſint fruſtratoria. l. ſi qñ. ff. de lega. j. c ſi Papa. de priuil. lib. vj. intelligendo autẽ dictã exceptionẽ, vt in clericos poſſit fieri alienatio, ſtatutũ eſſet fruſtratorium. Quia etiã ꝙ nihil dixiſſet, tñ nõ impediebatur à ſtatuto, ſm Bart. in d. §. diui. & dixi ſ. in 3. fundamẽto. Debet ergo intelligi exceptio in alio quoq; caſu in quo ſtatutum põt operari. Non obſtant modò adducta pro contraria parte. & primò, dum dicitur, ꝙ ſtatuta q̃ loquuntur in rẽ, ligãt etiã clericos, ꝙa põt ꝓcedere, qñ ſtatuta loquunt̃ in rẽ, de qua poſſunt ſtatuentes diſponere, vt ſi loquant̃ in rem laicorum ſtatuentibus ſubditorum. Secus quò ad res, de quibus ſtatuentes poſſunt diſponere, vt de rebus eccleſiarum & clericorum, vt ſ. in v. fundamẽto. Scdò reſpondeo, ꝙ ſtatutum etiam quòd loquatur in rem, itẽ ꝙ haberet ligare clericos, non tamẽ quòd loquatur in rem, ligat in caſu noſtro, ꝙa ſtatutũ in vltimo ver. clarè ſe declarat, quòd nonvult eccleſiaſticas perſonas arctare. Tertiò, poſſum probabiliter dicere, quòd ſtatutum loquatur in perſonam, & non in rem. Patet, ꝙa in principio cantat faciendo regulam, ꝙ nulla perſona de diſtrictu poſſit alienare, &c. Nec quicq̃ facit, ꝙ in 2. ver. dicat. Item ꝙ nulla res poſſit alienari, & ꝙ ſit vitio inalienabili affecta, ꝙa debet intelligi, quantũ ad perſonas de diſtrictu, de quib. regulam fecerat, inter quas perſonas non includuntur clerici, vt ſ. abũdè oſtenſum fuit. Et ꝙ ita ſit, clarè licet intueri ex verbis quæ ſequuntur, dum dicit ſtatutũ ꝙ r. s

sit vitio alienabili affecta quātū ad prædictas personas, q̄ verba, quātū ad p̄dictas personas, referēda sunt tā ad personas vē dēte, q̄ personas nō subditas acquirēdas, vt sit plena & p̄fecta relatio, put esse debet l. talis scriptura. ff. de leg. j. c. secūdò regris. de appellation. b. Secundò, corroboratur ex illa dictione, itē, q̄ est repetitiua omniū præcedētiū tā qualitatū quā personarū. l. 3. ff. ad l. Iuliā de vi. c. pastoralis. §. j. de offi. deleg. erit ergo sensus illius. 2. ver. *Item* nulla res possit alienari per aliquā personā de ciuitate, & sit vitio inalienabili affecta quo ad eas personas. Et isto modo intelligēdo, statutum loquetur in personā, & nō in rē. Minus facit quod §. loco dictū est. s. q̄ statutum iniecerit vinculū prohibitionis prędicto R. domino ante quā esset clericus & Cardinalis. Quia istud est à veritate longè alienū. Nā, quātū ad terminos, statutū ita demū dicitur iniecisse vinculū añ clericatū, † qñ casus de quo quæritur, essentiā & principiū sumpsit ante clericatū. Vt est casus de primogenito secūdo genito, ante clericatū, & ante ingressum religionis. Sed si casus de quo agitur essentiā & principiū habuit post clericatū. vt ē casus præsentis a lenationis quæ facta & inchoata fuit etiā post Cardinalatū, tūc non p̄t dici, q̄ vinculū fuerit iniectū ante clericatū. & q̄ statutū antea per multa secula conditū fuerit. Ita declarat Pet. de Arch. in regula, ea quæ. de re. iur. col. fi. & Cuma. q̄. 8. Et si aliter diceretur, omnia statuta laicorū ligarent clericos, cū sint antiqua & nullus ēt nascatur cū charactere, quo nihil ab hoc distaret. Præterea cū statutū ipsū excipiat ecclesiasticas personas, nec ēt iure dicantur inclusæ, certè nō pōt dici, q̄d eis sit vinculum iniectū, quod obliget. Et hæc quo ad primū officiū. Circa fin. videt etiā dicēdū, quòd d. Galeaz non potuerit titulo institutionis p̄dicta bona relinquere dñæ Geneuerę eius vxori. Quia statutū et expresse q̄hibet alienationē in non subditos per viā vltimæ voluntatis, p̄cedēs annullādo. ¶ Secūdò, quia prohibita alienatione in certas personas (vt in casu nostro) cēsetur ēt q̄hibita heredis institō. l. codicillis. §. mater. & l. peto. §. fratre. & ibi Bart. ff. de leg. 2. & Bar. in l. vētre. ver. tertius casus. & ibi expresse Are. col. 6. ff. de acquir. hær. & idem Are. in l. Titonius. §. 1. col. 2. eo tit. ¶ Sed his nō obstantib. p̄riū credo fore de iure p̄cludendū, plurib. rationib. Primò stante conclusione de qua in præcedenti dubio. Ratio statuti cessat in fo. ēū vendere bona, quę habet in territorio. Nam cū ipse non subeat iurisdictionem, cū nō sustineat onera, certè alienando in alīū forensem publicę vtilitati q̄ fuit cā motiua statuentiā, nihil derogatur. nō ergo habebit loca statuti dispositio. l. generaliter. C. de epis. & cle. c. cum dilecta. de p̄scr. vti. vel inuti. c. cū cessante de appel. Et ideo in terminis dicit Bar. in l. multū. ff. de ver. ob. quòd statutū p̄hibēs forēses emere bona in mobilia in territorio, nō intelligitur forensis prohibitus vēdere, quia cessat ratio statuti, quo casu nō habet locū regula correctionum, fm gl. in c. i. de loca & in clemen. i. de p̄sanguinitate. ¶ Secūdò, ēt stante p̄clusione, de qua in præcedenti dubio, quòd d. Cardinalis potuerit dicta bona alienare in prædictū d. Galeazium forēsem, nō obstāte prohibitione statuti, succedit tria p̄tio quòd res inalienabilis, nam inter certas personas si semel effecta sit alienabilis in illas, † durat p̄petuò alienabilis l. pater filio. §. quindecim. ff. de leg. 3. & ibi no. Bar. infer. sex hos quòd merū imperiū semel delegatū à Principe, est perpetuò delegabile, ff. l. i. de offi. eius. Et ad istud propositū multa reducit Bal. in l. filius fa. §. diui. col. 7. ff. de le. 1. Et benè quadrat *communa* op. de qua in c. querelā per illū tex. de elect. Quæ etiā, quòd ius patronatus possit per laicos p̄scribi. Quia ex quo semel laici fuerūt habilitati, vt possint per fundationē, p̄structionē, vel dotationē acquirere, & possidere ius patronatus, vt in c. piæ mentis. 16. q. 7. pari ratione dicendū est, quòd etiā habilitati dicatur ad p̄scribendū. Cum ergo fuerit habilitatus d. Galeaz forensis acquirere in mobilia, pariter omnes personæ eiusdē generis, & sic omnes forēses ad illa bona acquirenda habilitati censeri debēt. Et benè facit quod cōcludit Pan. in c. quæ in ecclesiarū. & ibi Fel. de const. vbi decidunt, quòd ius diuinum semel limitatum, durat perpetuò limitabile, à fortiori ergo i⁹ positiuū. Et sic etiā p̄sens statutū semel limitatū in persona do. Cardinalis, durabit limitabile in persona do. Galeazii, & eius hæredū. ¶ Tertio facit, quia tenēdo quòd statutū ipsum loquatur in personā, vt p̄clusum fuit in p̄cedenti dubio, sequitur dicēdū, quòd statutū nō habeat ligare forēses, quia statutū l. est iurisdictionis fm Bar. in l. omnes populi. in 1. q. ff. de iust. & iur. quā iurisdictionē nō habēt statuētes in forenses c. vt animarum de p̄scr. lib. 6. l. fi. ff. de iurisdom. iudi. l. 1. C. de fum tri & fid. car. & ibi Bart. & voluit Pau. de Cast. in d. p̄si. 89. Et ex istis satis clarè patet respōsio ad duo, quæ s. adducta fuerunt in p̄num. ¶ Circa tertium. pono quòd alienatio vadeat nō obst. statuto, etiā quòd facta sit cōsignatio, & traditio and. Cardinalis teneatur amplius operā cum effectu dare, q̄ illustris Marchio Mantuæ eius frater approbet, cōsentiat, & ratificet p̄dictum. nō puto expediens insistere, q̄a illud non habet probabilem dubitationem. quis n. adeo est obtusi ingenij crassæve mineruę, qui asseueret obligatū ad plura copulatiuè (vt est prædictus d. Cardinalis, qui tenetur facere & cūrare, q̄ illustris Marchio contractum & traditionem approbet) fore liberatū per adimplementum vnius tantum? certè nemo. l. si hęredi plures. ff. de cōd. inst. cum suis p̄cor. Et quia dicitur p̄agētes nomine prædicti Cardinalis stante validitate p̄dictus nō obstatuto) frustratoriā esse atque illusoriā p̄firmationem, & dispēsationē illustris Marchionis, ergo tanquā frustratoria non est exigenda. l. hæc stipulatio. §. diuus Pius ff. vt leg. nomi. cau. cū lex actus frustratorios abhorreat. l. qui bis idem ff. de verb. ob. certè ista obiectio à viro experto non esset opponenda. Quia ratificatio, & approbatio Marchionis potest infinitos alios effectus operari † vltra derogationem statuti. Operari. n. potest eo casu quo haberet Marchio hypothecā in dictis bonis, quā per consensum suum tolleretur. l. 2. C. de remi. pig. & no. in l. sicut §. non videtur. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solu. Vel potest operari renunciationē fideicōmissi. si quod pretenderet idem Marchio. l. cū pater §. liberi ff. de leg. 2. & traditur per Bar. & alios, in l. qui Romæ §. duo fratres. ff. de verbo. obl. Vel ēt posset operari dominii amissionē. vt no. in l. si seruus communis. ff. de don. inter vi. & vxo. Et quòd requiratur p̄firmatio Marchionis non solum ad effectum derogandi statuto, sed etiam ad effectum excludendi ius proprium & priuatū ipsius Marchionis. apparet ex verbis instrumenti, ex quib. requiritur q̄ dñs Franc. il. non tā consentiat vt Marchio, sed vt Franciscus, & frater Germanus ipsius do. Cardinalis. quæ verba ad fraternū ius referuntur, vt no. in l. si seruus cōmunis. ista stipulatur. ff. de stipu. seruo. & notant Can. in c. quā Abb. de offi. dele. ¶ Ad quartum, an si domina Geneuera efficiatur ciuis & subiiciatur onerib. ciuitatis Mantuę conualideretur alienatio? videretur quòd nō, quia ex forma statuti ipso facto res alienata in forēsem applicatur cōmunitati. ergo in præiudiciū communis, cui res fuit applicata non videtur alienatio confirmari. Nam p̄firmatio etiam principis fa. a ex certa scientia, nūquā intelligitur confirmare ad ī. invalidū in præiudicium tertij, cui ius erat ante cōfirmationem acquisitū. fm gl. & cōiter. Cano. in c. fi. de cō-firmatione vtili vel inutili sequitur Bal. in præludiis seu facit tex. c. quamuis. de re. cr. in 6. & c. super eo, de offic. deleg. & in l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico cū similib. Cō firmatur, quia quod cōtractus à principio nullus ex postfacto conualidetur. ita q̄ valeat vsque à principio, nō pōt esse nisi ex fictione. Sed certum est q̄ fictio nunquam operatur † in p̄iudicium iuris tertio acquisiti. §. liceat. in anth. quib. mo. nat. effi. sui. traditur p Bar. in l. Gallus. § & quid si tantum. ff. de liberis & posthu. ¶ Sed (istis non obstantib.) plurima sunt quæ me in p̄riam trahunt sententiā. Primò, quia statutum applicās ipso facto communitati rem alienatā in forensem, sanè intelligēdum vī. f. si rei tra-ditio fuerit subsecuta. fm Bal. in c. 1. § aut si libellario. quibus mod. feud. amit. & in c. imperialem. col. 1. de prohi. feu. ali. per Fede. gl. in l. j. §. sirem de pōtā. ff. de po. la. 1. in l. filius fa. §. diui. in 2. le. col. 8. ff. de leg. 1. Corn. consi. 1. in præsenti col. 12. lib. 2. Simile videmus in emphyteuta alienante sine cōsensu domini, qui nō cadit à re emphiteutica, nisi secuta traditione, secundū Spec. titu. de emphy. § nunc aliqua. q. xcv. sequit Ia. post Albe. & Sal. in l. fi. C. de iure emphy. & Ant. de But. consil. 37. vi. o puncto. Ale. consi. 117. viso themate. col. 2. lib. 2. & do. Ant. & cęteri in c. potuit. de locat. Et ratio est, quia non dicitur p̄tractus alienationis perfectus, nisi re tradita. §. venditæ insti. de rerum diui. c. cum Ioan. de fide instru. in casu autem nostro nō la fuit secuta traditio. Non quidem per contractum factum l. i. sauri, quia traditionib. non nudis pactionib. dominia rerum transferuntur. l. traditionib. C. de pac. Nec per talem contractum quo mod. ante d. Cardinalis dedit tot ex bonis suis stabilib. ex quibus percipi posset reditus mille ducatorum, dici potest trāslatum dominium, cū datio sit incerta † & imperfecta, nec sint prædia per nomina & confinia demonstrata. l. cum seruo. §. fi. ff. de contrahend emptione. & not. in l. Titius hæres. ff. de act. emp. Nec per illa verba posita in instrumēto, dedit, tradidit, & consignauit, potest dici subsecuta traditio. Per talia n. verba solum videtur concessa facultas intrandi & apprehendēdi possessionem propria auctoritate. l. prædia, secundum lec. lac. de Are. & Aret. & Bart. ff. de acq. poss. & equitu. Alexā. consil. 4. colū. 2. l. 2. Nec etiam per constitutum † potest dici facta vera traditio, quia per constitutum res traditur iuris fictione secūdū gl. in l. ab emp. ff. de pac. & traditur per Alex. & alios. in l. q meo. ff. de acq. poss. Quæ fictio nō potest habere locū in casu nostro, in quo bona de quorū tradītione q̄rītur non sunt certi tu di-

rit udinaliter alienata, sed in genere. Et super incertis nō cadit fictio, ſm gl. in l. j. §. accedit. C. de rei vxo. acti. & in l. pen. in gl. exi ſtimari ff. quod metus cā. Nā ſi voluerimus dicere, ꝙ conſtitu tū operetur traditionē bonorū etiā incertorum, neceſſe erit fateri, quòd operetur incertam traditionem, & conſequenter inutilem & inualidam, quia incertitudo vitiat omnem actū. l. triticū. ff. de verb. obli. & l. ita ſtipulatus. ff. eod. tit. Vnde cum conſtitutum & traditio inde reſultans propter incertitudinē ſint nulla, non debet ex actu nullo ſequi vlla confiſcationis pę na. l. filiū. §. ſi quis ꝺ tabulas, & quod ibi decidit Bar. ff. de le. ꝑſt. l. 2. & ibi Bal. C. de Eunuchis. cum ſimi. Et pro corroboratione huius rationis, & pro deciſione adduco caſum legis. in l. 3. §. incertā. ff. de acq. poſſ. vbi dicitur, ꝙ res incerta ratione loci & quotæ, non poteſt poſſideri. & ibi Bar. in ſpecie decidit hāc du bitationem, ꝙ ſi venditor vendat centū iugera terræ in ea par te, in qua emptor elegerit, & cōſtituat ſe tenere & poſſidere nō pōt virtute huiuſmodi cōſtituti videri translatā poſſeſſio nem, & ſequuntur *cōiter* doct. ibi, & ira etiam conſuluit idem Bar. conſi. 63. pactum tale eſt, Petrus Nicolę donauit Nicolæ. & idem tenet Ang. in l. quę de tota. §. 1. ff. de rei vend. & Deci. conſi. 226. magiſter Ioannes. in 2. parte, &c. Preterea, ſi eſſemus in caſu, in quo poſſet dici per conſtitutū translatam fuiſſe poſ ſeſſionē, tamen per talem translationem fictè ſecutam, non vi deretur commiſſa pęna, ſicut per translationem poſſeſſio-
21 nis factam per conſtitutum † non incidit emphyteuta in pœ nā. l. ſi. C. de iure emphy. vt determinat d. Guido papæ in deci ſionib. parlamenti Delphinatus deciſ. cj. ſi quis rem, &c. dicēs ita etiam ſeruari in illa curia. Non etiam per conſignatio nem & traditionē factam aſſerto procuratori præfati do. Ga leazij poſsūt dici bona ipſa cecidiſſe in commiſſum, applicata fuiſſe cōmuni Mantuæ, quia talis traditio & conſignatio fuit nulliter & fruſtratoriè facta. Et ex actu nullo, & fruſtratorio
22 † non cauſatur pęna legis, vel ſtatuti, vt §. dixi tenere Bart. in d. §. ſi qs. & idē tenet Bar. in l. vbi pactū. C. de trāſact. & Bal. in l. ea quidē. per illū tex. C. ſi manc. ita fue. ali. &c. Quòd autē talis traditio nulliter facta fuerit, conſtat ex plurib. Primò, quia fa cta fuit nō habenti mandatū. Secundò, ꝙa facta fuit ſub cōdi tione ſi ꝓnominati d. Cardinalis, & Galeaz. ratificarent ipſam ꝓſignationē illinc ad feſtū Paſchæ. Quę ratificatio dicitur non ſecuta. Vnde perinde eſt, ac ſi nunquā fuerit vlla facta traditio & conſignatio cum paria ſint nihil fieri vel fieri ſub conditio
23 ne † quæ non fuerit purificata. l. pecuniam. ff. ſi cert. pet. at. Nec ſtatutū prohibens alienationē fieri in forenſem ſub certa pœ
24 na, locū habet in alienatione facta ſub cōditione, † cum forē ſis pendente conditione poſſit fieri ciuis. l. cætera. in princi. & ibi ſic in 7. no. ff. de leg. 1. & facit tex. in l. ſi rem meā. ff. de verb. oblig. ratio eſt, quia ante euentū conditionis nihil ponitur in eſſe. l. ſi quis ſub conditione dandorū decē. ſi quis omi. cau. teſt. ff. Et ſi dicatur, ꝙ dicta traditio nō fuit cōditionalis ſed pu ra in euētū conditionis reſoluenda, cū fuerit facta purè, adie-
cto pacto ꝙ nō valeat niſi ſecuta ratihabitione prędictorum domi. Cardinalis, & Gelazij, quæ dictio, niſi, addita verbo præ ſentis temporis in ꝓtractib. non facit actum conditionalem, ſed reſoluendū in conditionis euentum, ſm Bart. & ſcri. in l. ſi eum. §. qui iniuriarū. ff. ſi quis cautio. quia reſpondetur, ꝙ illa theorica Bar. non procedit, qñ in ꝺctu fuerunt appoſita alia verba ſuſpenſiua, ſeu denotantia actū non eſſe perfectū, niſi ſe quatur effectus ſub dictione, niſi, exceptiuè cōprehēſus, vt eſt textus clarus, & ibi gl. & ſcrib. in l. 2. ff. de in diē addic. in caſu i-
habere niſi ſecuta ratihabitione. igitur, &c. Et bene facit, quòd de emphyteuta alienante rem cum pacto, ꝙ venditio non va leat, niſi directus dominus ꝓſenſerit, dixit Bal. in c. 1. col. 10. qb. mod. feud. amit. & c. 1. §. hoc quoque. de ſucceſ. feudi. circa fin. vbi refert emphyteutā hoc caſu non incurrere pœnā caducita-
tis. & recentiores Pano. in c. 2. de feudis, quod latè ꝓſequit Ias. in l. fi. C. de iure emphy. & in l. non ſolum. §. morte. ff. de noū. oper. nun. Vel etiam, eſto ꝙ diceretur traditio reſoluenda in euentum conditionis, quia tñ reſoluta fuit traditio per defe-
ctum conditionis, nihil eſt ꝙ proponatur quare bona dicātur applicata communi, vt concludit in ſimili Gul. de Cu. Bald. & Ange. in l. ab emp. ff. de pac. & Cur. ſenior conſi. 8. col. fi. ¶ Sed fortius dici poſſet, ꝙ ēt ſi bona ꝙſita & confiſcata fuiſſent cōmuni, nihilominus ſi do. Geneuera ante traditionē efficiat
25 ciuis, conualidabitur ꝺctus † etiam in præiudicium cōmunis, non obſt. adductis in cōtrarium. Quia procederent, vbi ius ac quiſitum communi traheret cauſam aliūde, quā abipſo con-
tractu, & alienatione facta in forenſem. Secus vbi trahit cām ab ipſa alienatione, prout in caſu nro, l. ſiue libertus ſiue patro nus. ff. de iure patro. vbi patronus reſtitutus recuperat iuspatrona tus, quod ipſo facto per deportationem amiſerat, per quem tex. ita ꝓcludunt Cy. Ang. Alex. & Are. in l. Gallus. §. & qd ſi t. ff. de lib. & poſth. vbi dñt, ꝙ reſtitutus recuperat ēt bona ter tio acqſita ex ſolo banno & delicto. ſecus ſi ex ꝺcto Principis. Et ita ēt tenent Petr. de Anch. & Mod. in c. quāuis. de reſcr. in vj. & Abbas ꝓſi. 94. in j. parte. in q. hæredū. colum. v. Quo verò ad vltimū, poſito ꝙ prædia ꝓſignata ceciderīt in commiſſum, an do. Geneuerę cōpetat actio ad intereſſe ꝺ d. Cardinalē? Pri ma ꝓſideratione videret, ꝙ non, ꝙa vbicunque res nō eſt in cō
26 mercio acquirentis. l. prohibente, tunc acquirenti † nō debet ēt aliquod intereſſe. l. multum intereſt. & ibi Bar. exemplificat in §. terminis huius ſtatuti. ff. de verb. ob. & ibi alij *cōiter* ſequūtur & Ale. & *Mod.* in d. l. cætera. §. fi. ff. de le. j. Verum (hoc nō obſt. ſm ea, quę proponunt) ꝓriū verius exiſtimo. Ad quod oſten-
dendū præmitto, ꝙ d. Galeaz. perſona forenſis, præſumit ignō
27 raſſe † ſtatuta Mantuæ. c. vt animarū. & ibi no. de ꝓſt. lib. 6. tra-
ditur in l. cunctos populos. C. de ſum. trin. & fid. cath. Et nō ſo lum forenſis, ſed etiam ciuis nouellus præſumitur ignorare di ſpoſitiones ſtatutorum. l. q cum vno. §. fi & l. qui comeatus. in fi. ff. de re mil. Quæ iura extollit Ludo. Ro. ſing. 74. nūquid ciui nouello, ꝓſi. 228. col. 3. & ꝓſi. 251. & Bal. in l. data opera. C. qui accu. non poſſunt. Alex. in l. is pōt. ff. de acq. hæ. Fel. in c. 3. de ex ceptio. & alibi ſępe. Secundò præmitto, ꝙ do. Cardi. ciuis ori-
ginarius & primarius ciuitatis Mantuę præſumitur habuiſſe
28 & habere ſcientiam & notitiam † ſtatutorum ſuę ciuitatis. l. leges. 3. & ibi Bal. C. de leg. Bart. in l. bonorū. ff. de bo. poſ. tit. ge nerali. no. in d. c. vt animarum, & in aliis locis. s. allegatis. Iſtis ſic pręmiſſis infero ꝙ do. Card. ſcienter alienādo res prohibi-
tas alienari d. Galeazio forenſi, & ignoranti diſpoſitionem di-
cti ſtatuti, fuit in manifeſto dolo, & culpa, vnde in ſubſidium ſaltem actione de dolo ad intereſſe tenetur. l. eleganter. §. j. & l. quòd venditor. ff. de dolo. Et licet hic dolus non dederit cauſam ꝺctui, tñ cum agatur de ꝺcto innominato, quia do. Card. promiſit dare reditū ducatorum mille do. Galeazio, vt ipſe d. Galeaz. relaxaret arcē. &c. dico, ꝙ actiōe de dolo, vel præſcri-
ptis verbis, propter dolū tenet ad intereſſe. l. naturalis. § ſed ſi dedi. ff. de prеſcr. verbis. Præterea d. Card. promiſit per ſolennē ſtipulationem bona prędicta conſignare & conſignata manu tere, & defendere à quacunque perſona, collegio, & vniuerſita te, ſub obligatione expreſſa ſoluendi omnia damna & intereſ ſe, vnde tenetur actione ex ſtipulatu non obſt. except. prædicti ſtatuti. Ita in ſpē, & in terminis determinat Franc. Cur. ſenior ſummus practicus, & optimus Iurecon. conſ. 27. Mag. vir. d. Vgu tio, in pen. dubio, col. fi. Item & 3. ſi d. Cardinalis operam cum effectu dediſſet, ꝙ illuſtris Marchio eius frater comprobaſſet alienationē, prout tenebatur, non fuiſſet commiſſa pœnalis diſpoſitio allegati ſtatuti, tum quia ſtatutum permittit aliena tionē accedente licentia generalis, & conſequenter etiam li-
centia Marchionis, qui eſt ſupra generalem. Tum, quia illuſtris
29 Marchio poteſt derogare ſtatutis † ſui Marchionatus, vt no. ꝓ Bar. in l. v. de ver. obl. & in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iu. Cum igitur non adimpleuerit conuenta, reſtat concludendum, ꝙ cōmiſſa fuerit ſtipulatio ad intereſſe. Et ſi dicatur ꝙ ꝓmiſſio,
30 Marchio approbabit & ratificabit, non eſt obligatoria, † ga eſt promiſſio facti alieni. l. ſtipulatio iſta habere licere. in prin. ff. de verbor. oblig. & inſti. de inuti. ſtipu. §. ſi quis aliū. Reſpon-
deo ꝙ & ſi non ſit obligatoria quantum ad factū, eſt tñ obli-
gatoria quantū ad intereſſe, ſi factum non fuerit ſubſecutum, vt expreſſe dicitur in d. iurib. Item reg. d. l. ſtipulatio iſta habe-
re licere. non procedit in promiſſione de rato. l. quoties quis. ff. de verb. obli. & toto ti. ff. rem rat. hab. Item non procedit in ꝓmiſſione iurata, tunc em propter iuramentū, quod facit vale re actum omni meliori modo quo pōt, ſuſtinet promiſſio. c. literis. c. ſicut. de ſponſ. & vtrobique gl. in c. ex reſcripto. & ibi Pan. & alij, de iureiur. Non ēt dicatur, qđ debuit D. Cardinalis interpellari, vt faceret qđ illuſtris Marchio ratificaret, quia tñ detur, qđ is q promiſit qđ alius ratificabit, ſtatim abſque vlla interpellatione, tenet curare, qđ alius ratificet. ſm Bal. in c. j. §. ad hæc. in ti. hic finitur lex. in vſi. feud. ſequitur Are. ꝓſi. 142. ex facto proponitur. Alex. cōſi. 42. ſuper premiſſo. lib. j. Fel. in d. c. ex reſcripto. col. v. quod maximè verū eſt, vbi interuenit iura-
mentū, qđ habet vim interpellationis, ſm Ab. & Ant. in capit. breui. de iureiu. & Iaſon. in l. ſi ex legati cauſa. ff. de verb. ob. At in caſu noſtro interuenit iuramētū, ergo, &c. ¶ Quartò poſſet ꝓbabiliter dici qđ ſtatutū ſolū ꝓhibet ciues alienare, quo fit qđ prædia alienandi non dicuntur in cōmercio ciuiū, nō aūt negatur cōmerciū forenſibus. Vnde ciuis alienans, nō excuſa tur ab obligatione damnorum, & intereſſe, vt eſt caſus in d. l. multū intereſt. in 2. verſ. vbi glo. & Bar. exemplificat in Iudæo prohibito vendere ſeruū Chriſtianum, non tñ ſuper hoc fun-
damēto facio magnā vim. Vltimò fortè pōt attētari, quòd ho nadicant in cōmercio, ex quo pōt alienari de licentia gene-

lis quod nõ discutio, qa ꝓdicta satis superq; satis sufficiũt ad victoriã d. Geneueræ, & iustificationem nostræ cõsultationis

RESPON. LXXXII. & de Iure gent. &c. V.

FILIA Dotata succedit matri excluso fratre germano, etiam si statuto cauetur, ꝙ mulier dotata partem non faciat cum fratrib. vtrinque coniunctis, vel ex vno latere tantũ in hæreditatẽ paterna, materna, fraterna, vel auita. Quia respectu matris de cuius successione quæritur) Germanus non rectè potest dici frater.

SVMMARIVM.

1 *Frater Germanus & ex parte patris duntaxat frater, an frater rectè appelletur, &* nu. 12.
2 *Statuta sunt stricti iuris, ita quòd non recipiunt interpretationem, nec subauditum intellectum.*
3 *Voluntatis quæstio nõ est admittẽda quãdo in verbis cõ est ambiguitas.*
4 *Statutum ideo sorores fratribus excludit, vt bona in familia & agnatione conseruentur.*
5 *Statutum quando vnam rationem tantum recipit, illa ratio habetur pro expressa, & ex illa ampliari & restringi potest.*
6 *Argumentum est solidum & efficax à cessante ratione.*
7 *Adoptiuus frater, non excludit sororem, etiam dotatam ab intestato.*
8 *Argumentum à partibus remotis, est optimum, & concludens.*
9 *Qualitas adiecta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi.*
10 *Determinatio respiciẽs plura determinabilia, dẽt ea æqualit̃ determinare.*
11 *Mater, est nomen correlatiuum.* (nare
12 *Frater* non *dicitur ex parte matris.*
13 *Lex quantumcunque generalis distinguitur per rationem ipsius legis, & ibi vide de statuto.*
14 *Statuta, quam interpretationem recipiant.*
15 *Priuilegia patiuntur interpretationem.*
16 *Testamentum verisimile iustam restrictionem non obijcit.*
17 *Edicta prætoris, rationabili interpretationi acquiescunt.*
18 *Consuetudo restringitur à ratione, quæ eam induxit.*
19 *Statutũ dispones verba debere intelligi ad literam, non remouet legitimas interpretationes.*
20 *Clausula, appellatione remota, remouet solum friuolas.*
21 *Statuti mens, & ratio magis est attendenda, quàm verba.*
22 *Statutum correctorium iuris communis, est interpretandum vt minus corrigat, quàm fieri possibile.*
23 *Statuta sunt confirmanda iuri, & æquitati, quãtũis verba non patiãtur.*
24 *Statutum vnum etiam posterius, iterum declarat.*
25 *Statuta restringenda sunt per aliud statutũ vt contrarietas euitetur.*
26 *Dictio monosyllaba, cum est coniunctiua & actũ simultaneũ requirit.*
27 *Partem qui nullam de iure facit, ad partem non admittitur.*
28 *An pater dotans filiam post mortem matris censeatur eam dotare de bonis matris, seu de propriis, an viriliter.*

Respon. interpreta.

AGIT Ioanina de Rugnonib. ꝙ Hironymũ fratrem germanum ex secundo matrimonio, & alia matre natum, hæredem quondam Petri Ant. cõiugis patris, ad dotem & hæreditatem Inidæ matris, vti nata & hęres. Dubitatur an iure agat. ¶ De iure cõmuni proposita ꝙsultatio non habet in se probabilem dubitationẽ. Nam certissimo iure ad ipsam spectat vniuersa hęreditas matris sic disponente senatusconsulto. Et si Hieronymus esset frater cõsanguineus & sic ex vtroque parente, recte ageret ad dimidiã, cum non sit inequanda natura cur eam fœminam generauerit. l. maximum vitium C. de lib. præte. leg. C. de leg. hær. & inst. de exhæred. lib. §. nostra etiam quòd fuerit dotata l. j. & Bal. C. de legi. hær. Sed dubitatio (vt video) sola versatur super statuto Papien. quo cauetur quòd muliere dotata, ab intestato non faciat partem cum fratrib. in hæreditate pãna, mãna, fraterna, nec auita. ¶ Christi redemptoris, eiusq; gloriosissimæ genitricis, ac diui Augu. implorato suffragio, viso dicto statuto & diligenter ac maturè singulis verbis consideratis, visum fuit prima ꝙsideratione respondendũ hæreditatẽ Inidæ spectare & pertinere Hieronymo, exclusa Ioannina, sic clarè disponẽte statuto, & excludente sororem extantib. fratrib. Clari aũt
1 est Hierony. fratrem nominari. † licet sit germanus, & frater dũtaxat ex parte ꝓtis l. Iuc. §. quæsitũ ff. de le. iij. no. in l. j. in gl. pen. & ibi Ang. de inoff. test. Nec dicat̃, ꝙ frater germanus nõ est ꝓprie frater, put vt dicere Ang. in d. l. j. tãquã nõ sit simplr frater, sed fm qũ. vt in simili dicũt doc. in d. §. quæsitũ. d fratre patruele, & ꝓsequunt Mode. Senen. in rub. ff. de vulg. & pup. qa et si non dicerẽt de ꝓprietate sermonis ꝓprie frater. tñ de cõi vsu loquẽdi frater nominatur secundũ Hely. in proœ. Gre. col. ij. sed cũ vsus loquẽdi prævalet propriæ significa. cũ de legatis. §. affinã. ff. de fũ. inst. etiã in materia statutoria, secũdũ Pan. in c. intelligentia. de ver. sig. & in ꝓœ. Decr. & ibi latè Fel. & latè ẽt ꝓ Alex. & Mod. in rub. ff. de no. oper. nun. ¶ Secundò, qa statutũ loqr̃ gñaliter & indistinctè nõ distinguendo de qb. fratrib. ergo nec nos distinguere debemus, vulgata l. de ꝓrio. ff. de pub. ca. si Ro. 19. dist. & l. quamuis vbi do. meus latè. ff. de in ius voc. Et eo maximè, ꝙ statuta sunt stricti iuris, & sterilia tã-
2 quã mulæ, † ita ꝙ non recipiunt interꝓrationem nec subauditũ intellectũ sed fm eorũ verba strictè & frigidè sunt intelligenda l. j. §. si is q nauẽ. ff. de exerc. l. quod ꝙstitutũ. ff. de test. mili. cũ solitis ꝙcor maxi. qa in calce statutorũ ciuitatis Papiæ cauetur ꝙ oĩa statuta intelligant̃ ad literã, & prout litera sonat. ¶ Tertiò, qa statutũ in illis verbis, & intelligatur de fratrib. & sororib. siue ex vtroque parente, siue ex parte patris tm̃, clarissimè vf excludere Ioãninã extante Hierony. fratre, ex parte pa-
3 tris tantum. Vnde cum in verbis non sit ambiguitas, † non est admittenda voluntatis qõ. Ille, aut ille §. cũ in verbis & l. non aliter. ff. de leg. 3. & in claris non debemus hæsitare. Tutinuus. §. cũ ita ff. de verb. obl. Et quãuis durũ videat̃ pũs statuti & iniquũ, est tñ obseruãdũ. l. ꝓspexit ff. q & à q. quamo si casus esset dubius, melius est verbis edict. seruire l. Pub. §. j. ff. de condit. & demon. velle nimiũ subtilizare. vbi res est clara nihil aliud est quã pnicioſe errare fm Bal. in l. pcib. C. de impu. & al. subs. ¶ Prædictis tñ non obst ꝙriũ rndendum duxi fraſcriptis considerationib. Primo ꝙsidero, qrõ ñ huius statuti nulla alia esse
4 potuit, † quã vt bona ꝓseruarent̃ in familia & agnãtione, vt in terminis firmat Bal. in l. maximũ vitiũ. C. de li. pte. & ibi Ia. Rã. cũ testõ § Lucius 2. ff. de legat. 2. & in l. cunctos populos. C. de sum. tri. & fi. cat. & in l. 2. C. de in ius voc. & Imol. in l. si verò. §. de viro. ad si. ff. sol. matr. Et sentit Bar. in l. 2. §. videndum. ff. ad Ter. expresse Ang. ꝙũ. 68. Martin. Io de Flor. & Paul. de Cast. consil. 40. in 2 par. pũs casus modicã habet dubitationem. colũ. 1. Et hac rõne motus. Lud. Ro. consi. 16. viso themate. determinat ꝙ istud statutum quatenus loquit̃ de fratrib. intelligatur tam de fratrib. defuncti patris, vel defunctæ mris, & sic tã de patruis & auunculis, quã de fratrib. filiarum. quia in omnib. militat præ-
5 dicta ratio. Quæ cũ sola possit assignari, hr̃ ꝓ expssa, † ita ꝙ ex illa statutũ pt ampliari & restringi. iuxta gl. sing. in l. quãuis. C. de fideic. de qua fiunt festu. Bal. & Raph. Cu. in d. l. maximum vitiũ, quã gl. etiã laſ. dixit procedere in correctoriis in l. 2. in 2. lect. ff. de leg. 2. & insti. de act. §. 1. Fel. in c. trãslato in fi. de ꝙsti. & in c. si qñ. col. 8. de re. c. immo ratio q̃ sola põt assignari hr̃ pro expssa, et in pœnalibus, fm Pan. in c. ñ. de reser. ¶ Et ꝙ hæc mens
6 fuit rõ huius statuti, probat̃ à cessante rõne † quod est solidũ & efficax arg. l. generaliter. C. de epis. & clericis. l. adigere. §. quæsitus de iure patro. cũ cessante de appell. c. qđ pro necessitate. 1. q. 1. c. cũ infirmitas. de pœni. & remi. Nã frater † adoptiuus re prædicto statuto, non excludit sororẽ, qa in eo cessat pdicta rõ, vt determinat Ia. post alios p cũ relatos in l. quicunque. §. ꝓtor ait. ad fi. ff. de in ius voc. Simiiter frater arrogatus nõ excludit filiam legitimã, & naturalẽ sororẽ suã, qa cessat in eo dicta ratio, fm Io. de Ana ꝙs. 27. viso casu. sequit Ia. in l. generaliter §. cũ aũt. C. de insti. & substit. Sed prælegata rõ magis cessat in Hiero. fratre ex parte patris tm̃. Qui respectu Inidæ, de cuius hęreditate agitur, penitus est extrãneus nullo sanguinis vinculo, nullo affinitatis gradu ꝙiũctus, immo nec legali, ꝓut frater arrogatus. cui huiusmodi statuti bñficium denegat̃. Vnde multò magis denegandũ arbitror ipsi Hiero. ¶ Considero
7 scdò, ꝙ ad hoc vt frater excludat sororẽ, statutũ requirit, ꝙ bona sint aut fraterna, aut auita, aut paterna aut materna. Sed ar-
8 guendo à partibus remotis, † qđ est optimum, & concludens argumentum fm gl. l. qui se patris in ver. facultates. C. vnde liberi. ostẽdo ꝙ bona de quibus agitur, respectu Hieronymi, nõ possunt dici fraterna, nec auita, vt de se patet, cum non agatur de hæreditate fratris nec aui. Non etiam paterna, quia hic agitur de hæreditate Inidæ, primæ vxoris dicti Petri Ant. ꝓ parte patris. & no de hæreditate ipsius patris. Nec dicatur ꝙ [illegible] Ant. pater successerit Inidæ vxori vigore statuti de lucris matrimonialibus, & successiuè Hieronymus successerit patri virtute ꝓsentis statuti, quia istud est à veritate alienum. Nam statutum de lucris matrimonialibus, non vult extantibus filiis ex vxore defuncta, maritum succedere, nisi in vsufructu. Vnde, cum ex Inida prima vxore extet Ioannina vnica filia, concludendum est, quòd ex forma dicti statuti de lucris matrimonialib. sola Ioãnina detur matri succedere, non Petr. Ant. maritus, & minus Hiero frater ex secundo matrimonio. ¶ Non etiam dici possunt materna, vt prætẽditur pluribus rationibus. Primò quia
9 qualitas adiecta verbo, † dẽt intelligi fm tps verbi, aut saltem fm tps quo dispositio sumit effectũ. l. ĩ dictis. §. si extraneus. ff. de noxal. l. titius. ff. de testa. mili. Tradit̃ per Bar. & scri. in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. Sed ista qualitas mãna relata ad ipsum Hieronymum, nullo tpe verificari pt, cũ nõ sit filius Inidæ, de

dæ,de cuius hæreditate agitur.¶Hinc dicunt doct. p istam regulam,q̃ filius regis natus ante coronationẽ nõ debet succedere in regno tanq̃ primogenitus regis,qa ista qualitas filius regis,non militat in filio nato ante regnũ adeptũ,ſm Bal.in l. in ſuis.de liber.& poſthu. ff.& in l imperialis.§.his illud. C.de nupt.Bar.in l.ſenator.C.de digni.lib.xij.& istud vltra authoritates,quas adducere p̃ossem,videt̃ ꝓbari p̃ tex.in c.Cenomanenſem.lvj.dist.vbi filij ſacerdotis nati anteq̃ pater eſſet ſacerdos,impropriè dicunt̃ filij ſacerdotis. & ita etiã videt̃ tenere gl.in c.iam itaq;.j.q.4.Sed ſic eſt, q̃ ista qualitas in bonis maternis:ſcilicet q̃ ſoror extantibus fratribus non ſuccedat in bõis maternis,relata ad ipſum Hieron.nõverificat̃ vllo vnq̃ tempore,etiã tẽpore,quo diſpoſitio ſumit effectũ,& ſic tempore ſucceſſionis,qa reſpectu ipſius Hier.nati ex alia mre,bona dictæ Inidæ nõ poſſent dici materna,cũ ipſa Inida ſolũ generauerit ipſam Ioãninã.Scdò,qa vna determinatio reſpiciẽs
10 plura determinabilia,†debet ea æqualiter determinare.l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pupil.debet ergo hæc determinatio bonorum maternorũ,reſpiciens fratrẽ & ſororẽ, pariformiter ambos reſpicere.Et conſequẽter requiritur,q̃ ambo ſint filij ipſius matris,de cuius bonis quærit̃:ſed ipſe Hier.nõ eſt filius ergo determinatio nõ referr̃ ad eũ. Tertio,istud nomẽ mater
11 num,eſt correlatiuum nomẽ†vt de ſe patet.& no.Ang.inſti. ad Orficianũ.in prin.ſed reſpectu Hier.nati ex alia mre,nullã in caſu nr̃o poteſt correlationẽ facere.igit̃,&c. ¶Et hæc nra conſultatio clarior & verior apparebit ex reſponſionibus accommodandis adcõtraria.Nõ obſt.itaq; prima ratio, q̃ Hier. ſit frater:qa poſſum reſpondere vt s̃.dixi, q̃ eſt frater impropriè & negare q̃ de cõi vſu loquẽdi dicat̃ frater.Nec obſt.authoritas Fel.in d.pœmio Gregor.col.3.quia reſpõdeo, q̃ de cõi vſu loquẽdi in Ticinenſi patria nõ potuit diuinare Forte credendũ ſibi eſſet,ſi quæreret̃ de cõmuni vſu loquẽdi Ferrarienſis patriæ,vnde oriundus fuit,vel de cõmuni vſu loquẽdi in ciuitate Romana,vbi cũ dignitate & officio auditoris Rotæ morã faciebat.Secus aũt,ſi de cõmuni vſu loquẽdi alterius regionis.c.j.de conſti.lib.vj.Et tradit̃ p̃ Ioan.And.in ca fundamenta.de elect.lib.vj,Vel aliter &verius cõcedo,q̃ frater germanus dicatur frater,reſpectu patris ſed reſpectu matris (&
12 ſic Inidę negatur aperto ore,†ipſum dici poſſe vel nominari fratrẽ cum reſpectu matris ſit penitus extraneus.¶ Non etiam obſtat ſecunda ratio , q̃ ſtatutum loquatur indiſtinctè de fratribus:qa reſpõdeo q̃ lex quãtumcunq; generaliter lo
13 quatur,debet tñ diſtingui p̃ ratiõẽ ipſius legis,†cũ vltra terminos rationis lex nõ tranſgrediatur,nec ſit extẽdenda.l. cũ pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.2.Ratio enim ſtatuti eſt,anima illius viuificans.l.2.cũ gl.C quæ ſit long.conſuc.Et ad metas rationis ſ̃ coarctatur,vt p̃ Ian.in c.fi.de reſcr & p̃ Fel.in c j in prin.de re iud.& in c.tua nos.de iureiur. Et nõ ſolũ ſtatutum coarctatur ad terminos rationis expreſſæ,ſed etiam coniecturatæ c.ſuggeſtum & ibi not.de appel.Ex ratione aũt dicti ſtatuti,vt bona conſeruẽtur in agnatione masculorum illius,de cuius bonis agitur,& ex aliis §.adductis p̃ Ioãnina,ſatis conſtat ſtatutũ reſtringendum ad fratres reſpectiuè,id eſt, ad fratres,q̃ reſpectu eius(de cuius ſucceſſione tractatur)dicuntur fratres,& nõ generaliter ad quoſcunq; fratres.¶Non etiãobſtat tertia ratio,q̃ ſtatuta ſint reſtricti iuris & ſterilia tãq̃ mulæ,non recipientia interpretationẽ:qa& ſi ſterilia ſint,tamen recipiunt interpretationem,p̃ punctũ rationis,à qua regulãtur,vt patet ex §.deductis.Et firmat Bal.in c.j de conſtit & in auth.ingreſſi.col.j C.de ſacr.ſan.eccle.& do.meus in l.j.col.3. C.de ſucceſ.edi.Quinimò ſtatuta q̃q̃ ſtrictiſſimè ſint interpre
14 tanda,interpretanda tñ ſunt,nõ ſolũmdeclaratiua interpretatione,†ſed extenſiua,reſtrictiua,& correctiua,vt latè p̃ Bar. in l. omnes populi ff.de iuſti & iur. p̃ Petr. de Anch.in c.cano num ſtatuta.de conſt.p̃ Alb.& Bald.in tract.ſtatutorum. Nec eſt inconueniens,quòd quælibet lex,quantumcunque odioſa ver fauorabilis interpretationem admittat.Nam &priuile-
15 gia,quæ ſunt ſtricti iuris,& Principũ beneficia,quæ fauorabilia ſunt,patiũtur interpretationẽ l.fi.vbi latè Mod,ff.de cõſti. prin.& latiſſimè Fel.in c.cãm quæ colu.viij.& pluribus ſeq.de reſcript.Similiter & reſcripta ad lites,quanq̃ odioſa,non recipiunt interpretationẽ.d.c.cãm quæ.& c.cũ dilecta eod.ti.Simi
16 liter teſtantium eulogia,†verisimiliter &iuſtam reſtrictionẽ non abiiciunt.leg.ſi ſeruus plurium.§.fin.ff.de leg j.Sed edicta
17 Prætoris,†rationabili acquieſcunt interpretationi.l.ab hoſtibus.ff.ex quib.cauſ.ma.Item faciunt plebiſcita.l.nõ quemadmodum.§ j.ff.ad legẽ.Aquiliam.Idem ſenatuſconſulta.l.item ſi filius §.ſi mutui.& l.filium.ff.ad Macedo & l.ſi filius.C.eod. titulo.idem reſponſa prudentum.l.dicere.§.j.ff.de arbitris. Idem principium placita.l.ex facto.ff.de vulgar.& pupil.l.final.
18 C.de eden.Sed & conſuetudo,†reſtringitur à ratione,quæ eam induxit & ab illa ratione ampliatur ad ſimilia.l.ij. C. quæ ſit lon.conſue.l.j.C.de emanci.lib.l.de quibus.& ibi latè habetur.ff.de legi.Cur igitur ſtatuta non interpretabuntur? ¶Non etiã aduertatur quarta ratio,q̃ ſtatuta ſint intelligenda ad litteram,& prout litera ſonat,vt cauetur in calce voluminis ſtatutorũ.Quia ſtatutum diſponens,q̃ verba intelligãtur ad literã,
19 nõ remouet†interpretationes legitimas,ſed ſolum friuolas, ſm Bar.in l.omnes populi.in vj.qu.prin.ff.de iuſti.& iure.& ibi Ias.ſequitur Bald.in l.quamuis.& ibi ẽt Ias.C. de impu.& idem Ias.in l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pup.& in l.quãuis.ff de in ius voc.& in l fi.C.de ſucceſ.edicto.Alexan.in l.j.ff.ſi cert. peta & conſ.50.& conſ.80.col.iiij.lib.j.& conſ.113.col ij.& pe.libr.iij. Pan.in proœmio Grego.& ibi Fel.col.iiij.Paul.de Caſtr.conſil. 194.Aret.conſi.109 Barb.conſi.39.col.ij.& conſ.21.colum xj. lib.j.& conſil.7.col.xiij libr.ij.& alibi ſæpe.Faciunt,quæ dicun-
20 tur de clauſula,†appellatione remota,per quam cenſetur ſolum remota friuola appellatio.l.j.ff.à quibus appellare non licet.vbi Bar.idem dicit de clauſula,nulla exceptione obſtante, pro quo eſt tex.in c.ex parte.vbi late Fely.de offi.delega. & traditur per Alexan.conſi.133.ſuper quæſitis.col.ij. & ſequ. lib.v. & aliquid Fely.in c.ſi qñ de reſcr.& c.cauſam quæ.col.xij.eod. tit.& in c.cũ dilecta.col.xvij.eod ti.¶Non denique obſtat vltima ratio,quòd ſtatutum ſit clarum,dum ſe declarando dicit, & intelligatur de fratribus etiam ex parte patris tantum: quia reſpondeo,quòd ſi velimus adhærere ſolum verbis literę(prout faciunt Iudæi) fortè videbitur clarum ſtatutum contra Ioãninam,ſed ſi velimus cõſiderare mentem,& rationem ſtatuti,
21 quæ magis eſt attendenda,quàm verba,† quæ debent intentioni deſeruire,& non econtra.c.ſecundò requiris. de appel. cum virum.C.de fideicom.l.ſi quis à filio.& l penul.ff.de legat. primo.Abſit enim quòd verborum vis tãtum valeat,quòd melior ſenſu exiſtat.l.iij.C.de lib.præte.nam ſub imgo mentis conſiſtunt verba tanquã ſub ſuo proprio originali. Eſt enim mẽs, radix verborum tanquam prima ſubſtantia, teſte Bald.in cap. mãdatum.columna prima.de reſcrip.maximè in ſtatutis.quorum ratio ante omnia eſt inquirenda,ſecundũ Bal. in l.ſi quis ſeruo perſuaſerit.colum.fin.C.de furtis. Apparebit euidenter, quòd illa verba,de fratribus ex parte patris, intelligenda ſunt quãdo agitur de hereditate patris,vt patet ex fundamentis ſupra factis pro Ioannina.Et maximè ex ratione præalle.vt bona conſeruentur in agnatione illius, de cuius hereditate agitur, quę ratio non militat in fratribus ex parte patris tantùm coniunctis,niſi quãdo agitur de hereditate ipſius patris:ſecus quãdo tractatur de hr̃ditate matris prout in caſu preſenti. Quod multis aliis fundamẽtis oſtenditur. ¶Primò,dictũ ſtatutũ eſt correctoriũ iuris cõis,videlicet ſenatu cõſulti Orficiani, & d. l maximum vitium.ergo ita interpretandum eſt vt minus cor
22 rigat,†quã fieri poſſibile.c.cum dilectus.de q̃uetu.l.ſi ſerui veſtri.cum gl.C.de nox.intelligendo autem ſtatutum qñ agitur de hr̃ditate cõis patris tñ minus corrigitur ius cõe,ergo talis
23 interpretatio capienda eſt.Sunt enim ſtatuta cõformanda†iuri.& equirati.quamuis verba non patiantur.d.c cum dilectus. & ibi no Pan.& Ias.in l quanquam C.de teſtam.milit.¶Conformemus igitur iſtud ſtatutum cum rõne.& æquitate, vt nõ inteligatur excludere ſororem à luctuoſa matris hæreditate fauore fratris ex parte patris tantum cum reſpectu matris nõ dicat̃ frater.Eſt enim huiuſmodi ſtatutum rigoroſum, ſecundum Bald.in authẽ res quæ.col pe.C. communia de leg. Item eſt odioſum,ſecundum Bald.in l.certum.in j.no. C. vnde cog. ergo reſtringendum.reg.odia de reg.iu,libr.vj. Immo fortius, ad quid laboramus tantum circa interpretationem dicti ſtatuti?ſuprà concluſum fit,quòd ipſe Hieronymus reſpectu ipſius Inidæ,de cuius bonis agit̃,nõ poſſit aliquo modo dici frater.
24 ¶Scdò probat̃ ſic,vnum ſtatutũ ẽt poſterius†declarat aliud. l.ſed & poſteriores ff de leg.firmat Bal.in c.j.de p̃ſc. & in l. oẽs populi.circa fi.ff.de iuſti.& iure.& Ias.in l.rriticum.in gl.ij.ff.de verb.oblig.& in l.ſi quis ex argentariis.§.ſi initium. in iij. not. ff de eden. Modo poſt dictum ſtatutum ſequitur ſtatutum de lucris matrimonialibus,quo cauetur, q̃ mortua vxore filij nati ex ea illi ſuccedant vſufructu marito reſeruato. Si modo dixerimus,q̃ fratres naſcituri ex ſecunda vxore deberent ſuccedere,oporter quòd interim hæreditas non deferatur filiabus natis ex vxore defuncta,ſed ſtaret in ſuſpenſo, quod eſſe non põt.l.hæreditas ex die.ff de hære.inſti.& re vera iſte caſus non habet probabilem dubitationẽ.¶Præterea ſi rectè aduertat̃ ſi frater ex parte p̃is tm̃ excluderet ſororem ex prima vxore natã,qñ de eius ſucceſſione agit̃, certè primũ ſtatutũ corrigeret ſm,nã primũ ſororẽ excludit ſtante fratre: ſm verò, admittit filiũ natũ ex mre vſufructu marito reſeruato,ſed Ioannina eſt filia nata ex mre,q̃ nullo iure à fratre non nato ex muliere, de cuius ſucceſſione agitur,excludi poteſt,merito ſtatutum præ-

ferens

gerens fratrem ex parte patris tm intelligit, qñ de patris hereditate tractat vt contrarietas euitetur, sm Bart. in d.l. omnes populi. in iij. q.vj. q. princ. & in extrauag. ad reprimendum. in verb. non obstãte. & in l. sanctio legum. ff. de pœn. Ioan. And. in c. cùm expediat. de elect. in vj. & Bal. in d.l. pẽ. in fi. C. p quas perso. no. acq. & in l. executorem. C. de exec. rei iud. nec ratione etiã ordinis admittit, vt primũ statutum corrigat secundum. sed vt nouissimum corrigat antiquũ. l. pacta nouissima. C. de pact. & correctio est euitanda. d.c. cũ expediat. & l. vnica. C. de inof. dot. & qd nõ reperitur correctum, stare non ꝓhibetur. l. præcipimus. C. de appel. l. sancimus. C. de testa. & verissima est
25 cõclusio, ꝙ statuta restringenda sunt † ꝑ aliud statutũ, vt cõtrarietas euitet, & ita distinguẽdo, vt s. dixi, vtroq; seruabit statutum in casu suo, & contrarietas euitabit, ergo huiusmodi interpretatio capienda est. §. j. & §. quibus. in j. consti. Cod. & maximè cũ ita intelligẽdo id seruet, qd est iustius & ęquius: nam iustius & æquius est filiam potius debere succedere mri suæ. q Hieronymũ, q respectu dotis maternæ extraneus penitus habet. d.l. maximũ vitium. C. de lib. præte. Nã ois interpretatio æquitatẽ desiderat. l. in his. ff. de cond. & demon. Bal. in l. cũ allegas. ad fi. C. de vsur. & in auth. ad hęc. eod. tit. ¶ Tertiò, ꝙ illa verba ex parte patris, tantũ sint intelligẽda, quãdo agit de hæreditate cõmunis patris, & non quando disputat de hęreditate primæ vxoris. probatur clarissimè ex verbis. prędẽtibus & sequentibus, iuxta tex. in l. si seruus plurium. §. fin. ff. de leg. j. In primis pondero verba rubr. q sunt negatiua, & consequenter priuatiua, videlicet, mulieres nõ veniant ad successionem cum fratribus. Ex istis verbis cõlligit, intentionẽ statuentium fuisse denegare successionem sororibus eo casu quo fratres simul cũ sororibus succedere poterant. Illa em dictio mo
26 nosyllaba † cùm, est coniunctiua, & actum simultaneũ requirit. l. si mulier. ff. de vsufr. acceresc. traditur ꝑ Bart. in l. Gallus. §. j. ff. de libe. & postb. Bald. in rub. C. de instit. & in l. j. §. vbi aũt. C. de cadu. toll. ¶ Item pondero illa verba posita in nigr. nõ faciant partem cum fratribus, q̃ priuant sorores successione, eo casu, quò fratres faciebãt partẽ cũ sororibus. Et clarius istud ꝓbatur ex illis verbis, pro rata sibi contingente. Sed Hieronymus est frater ex parte patris tm, ergo nõ potest dici, ꝙ faciat
27 partem, † quia de iure non admittatur ad partẽ. l. si duobus. in prin. & §. fi. & l. huiusmodi. §. si Titio. ff. de leg. j. ¶ Item non potest dici, ꝙ Ioannina priuet parte et portione sibi contingente. cũ nõ sit q vnq̃ cum ea partẽ fecerit, cum priuatio prę supponat habitum. l. decem. de verb. oblig. c. ad dissoluendum. de despon. impub. sed in præsenti casu ista verba non veniant ad successionẽ, et non faciãt partem cũ fratribus, nõ possunt esse priuatiua, qa de iure compertũ non habeo, ꝙ frater ex diuersa mre excludat sororem à dote matris ipsius sororis, quia filia succedit matri toto tit. ad Orfic. vt s. ꝓbaui: et sic aliàs ipsa soror nõ veniebat cum fratre, sed in totum succedebat. Ergo restat concludendum. statutum non ꝓcedat in casu nro, quia verba nõ conueniunt. l. iiij. §. toties ff. de dam. infe. et l. qd constitutum de. testa. mili. sequitur etiam declaratio illorum verborum. de fratribus ex parte patris tm, vt effectũ habeant, qñ agitur de hæreditate patris, quo casu soror faciebat partẽ fratri, et econtrà. ¶ Nec quispiam dicat, ꝙ ex quo Pet. Antonius pater ipsius Ioanninæ simpliciter eam dotauit post mortẽ dictæ Inidæ matris suæ, ꝙ vĩ potius eam dotasse de bonis matris, et sic de dote materna, quã nunc petit ipsa Ioannina, q̃ de ꝓprio patrimonio ipsius Petri Antonij, quia in contrarium habemus casum in l. fi. C. de dot. ꝓmiss. vbi est casus in fortiori
28 bus terminis, ꝙ etiã si pater dicat se donare de bonis suis † et maternis, ꝙ tn adhuc solum intelligitur de suo ꝓprio dotare, q̃ d latè comprobat, et sequitur lat. in §. fuerat. instit. de actio. plus etiam ꝑ illum text. consuluerunt Doct. Perusini, ꝙ etiam pater daret mille in dotem filiæ, computato omni eo qd habere posset tam in bonis patris, q̃ in bonis matris, ꝙ etiam istis verbis non obstantibus, poterit filia petere ac consequi hereditatem maternam, quos sequitur et refert Bal. nouellus Perusinus in tract. de dote, in vj. parte. in vj. priuil. licet Ias. in l. j. fol. mat. ff. dicat se de hoc vltimo dubitare.

RESP. LXXIII. & de iure gentium, &c. VI.

MATER In luctuosa filij hereditate prefertur amitę, religionem professę, etiã ꝙ consanguinei paterni (sm legem municipalem) matrem excludant, modò alia lege caueatur, quòd religiosi ab intestatio non succedant, vel quòd religiosi non gaudeant beneficio statutorum. Nec enim libertati ecclesiasticę aduersantur statuentes, qui statutorum suorum beneficia laicis conferre recusant.

SVMMARIVM.

1 *Amita dicitur consanguinea paterna.*
2 *Statuta prohibentia ne religiosi succedant, non valent.*
3 *Laici beneficia suorum statutorum denegare possunt clericis, licèt aliquid in eorum præiudicium statuere non possint.*
4 *Clerici agentes in foro seculari tenentur seruare statuta laicorum.*
5 *Statuti alicuius vti beneficio volentes clerici, pati debent censuram alterius.*
6 *Priuilegium referens se ad alia priuilegia, non probat, si non cõstet de relato.*
7 *Monachatus non facit perdere originem.*
8 *Ratio ampliat dispositionem, etiam ad casum non comprehensum.*
9 *Statuti clericorum beneficia clericis incolis ratione onerum spiritualium concessa credantur.*

Respon. interpreta.

TRES Præsupponuntur cõstitutiones municipales, Quarum vna cauetur ꝙ mortuo filio sine descendentibus, & absque fratre vel auo, & absque fratre, vel filio fratris, mater succedat in tertia parte, in reliquo verò succedant consanguinei paterni. Alia verò disponitur, ꝙ clerici siue religiosi, non gaudeant beneficio statutorum, nisi episcopus obtenauerit modum ipsorum statutorum in foro [illegible] reddat laicis. Tertia verò dicta, ꝙ dedicati, vel ꝓfessi [illegible] regulam, nõ succedant ab intestato. Contingit quod decessit Titius relicta mre, & amita ꝓfessa in religione diui Franc. Dubitat, an hæc amita excludat mrem à duabus partibus stante prima constitutione, de qua s. Et super hoc consilium quæritur. ¶ Visis præmissis statutis, & eorum verbis mature considerans, prima facie ꝙ matrem respondendum videbatur, ex eo, quia amita dicitur cõsanguinea paterna, † cũ sit soror patris. §. tertio aũt gradu. Instit. de grad. Soror enim oĩa iura consanguinitatis verè obtinet. §. nec ideò. Instit. de leg. agn. succes. Quinimo soror vterina potest dici consanguinea, secundum Ioan. And. in rubric. de consang. & affinit. Vnde cum verba statuti conueniant in capite admissiuo, consequens est ꝙ cõueniat dispositio. l. 4. §. toties. ff. de dam. infe. & l. quod constitutum. ff. de test. mili. Nec obst. si dicat ꝙ hæc amita cũ sit ꝓfessa non debet gaudere beneficio statutorũ. nec ab intestato succedere iuxta tenorem aliarũ duarũ constitutionũ, de quib. in themate. Quia prædictæ duæ cõstitutiones sunt ipso iure nullæ, & inualidæ, tãq̃ libertatẽ ecclesiasticã. auth. cassa & irrita. ꝙ C. de sac. sa. eccl. Et ꝙ statuta ꝓhibẽtia ne religiosæ succedãt, † nõ valeant, firmat in specie Bar. in l. fi. C. de pact. distinguendo an ꝑ verba præteriti temporis, an ꝑ verba præsentis temporis, statutum excludat religiosas ꝓfonas. Nã si ꝑ verba præteriti temporis loquat, vult Barto. statutum non valere. Cùm igitur præmissæ constitutiones loquant̃ ꝑ verba præteriti tẽporis, certè non valebunt. Imò cõis opinio est, ꝙ nõ valeãt, si loquant̃ ꝑ verba præsentis temporis, sm d. Alex. cons. 139. viso themate lib. 2. & idem attestatur do. meus in d.l. fi. ꝑ tex. in l. Deo nobis. C. de epis. & cler. & ꝑ plura alia, q̃ videri possunt. Vnde vĩ ꝙ amita ꝓfessa possit acceptare statuta laicorũ, quatenus ꝓ se faciunt, cætera autem præiudicia afferẽtia reprobare. c. ecclesia S. Mariæ. de constit. c. bn quidẽ. xcvj. dist. tradit ꝑ Paul. de Cast. post Bar. in l. oẽs populi. ff. de iustit. & iur. & in cons. 304. primũ dubium. in j. par. in prin. ¶ Prædictis non ob. (Christi eiúsque genitricis, diuorũq; Sirj & Augustini patronorum meorũ inuocato præsidio) contrariam amplecti or sententiam vti veriorem. Pro cuius declaratione ꝓmitto, ꝙ mater excludit de iure cõmuni amitam in luctuosa hæreditate filii. auth. defuncto. C. ad Tertul. & Inst. eod. §. j. Hoc sic præmisso, dico ꝙ mater debet etiam hoc loco excludere amitã, non obst. primo statuto, cuius beneficio amita vti non potest, triplici ratione. ¶ Primo, quia ex forma secundæ constitutionis ꝓfessæ ꝓhibentur vti beneficio statutorum. Et licet laici nõ possint statuere in ꝓiudicium religiosorum. d.c. ecclesia S. Ma
3 riæ. possunt tamẽ denegare religiosis † beneficia suorũ statutorum, vt est tex. in l. si qs curialis. ibi, ꝓdesse non patimur. C. de epis. & cler. & ibi Bal. & Fulg. ex illo tex. ꝙ valet statutũ laicorũ disponẽs, ꝙ clerici nõ gaudeant beneficio statutorum, nisi ipsi in sua curia eadẽ statuta seruauerint. Sequit̃ do. meus Ias. in l. dequib. col. 3. ff. de legi. & Fel. in d. c. ecclesia S. Mariæ. vbi alias adducit authoritates. Nec ista ꝓstitutio dicit̃ libertatẽ ecclesiasticã, ex quo nõn aufert religiosis aliqd, qd sibi cõpetat de iure cõmuni, vel ex speciali priuilegio, vt declarat Bald. in d.l. de quibus. vers. sexto quæritur. & Deci. cons. 114. col. 2. suum em denegat auxilium, non tuum tollit, vt [illegible] in l. alliduis. C. q̃ po. in pig. hab. Et si forte dicat. ꝙ ꝓdicta [illegible] statutio,

[illegible]

denegans religiosis beneficia statutorũ, intelligenda veniat, re ſpectu ordinis ꝓcedendi, ponderãdo verba rubr. qualiter debeat reddi ratio clericis forenſibus. & illud verbum, modum ſtatutorum, &c. Reſpondeo, ꝙ illa verba. qualiter debeat reddi ratio tam ad modum ꝓcedendi, q̃ diffiniendi, adaptantur. l. ius plurib⁹. ibi, prætor quoq; ius reddere dicitur, cùm iniquè decernit: & l. iuſtitia ff. de iuſtit. & iur. & inſtit. eod. §. iuris præcepta. Quinimò talis conſtitutio ad modum diffiniendi ſolùm referenda eſt, alàs ſuperuacua foret & inutilis. Quia re
4 ſpectu ordinis ꝓcedendi clerici agentes in foro ſeculari, † te-
5 ☞ nentur ſeruare ſtatuta laicorũ, ſm gl. *communiter* approbatam in c. ꝙ clerici. de for. comp. vbi Pan. & alij latè. Et Gemi conſi. 73. col. j. vbi ampliat etiam, quò ad pœnam contumacię, qa talis pœna reſpicit litis ordinatoria, non deciſoria. ¶ Scdò,
5 quia clerici volentes vti beneficio alicuius ſtatuti, † debent pati cenſuram altetius, ſm *Bal.* in l. omni. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. vbi ſig. inter determinat laicum poſſe opponere exceptionem præſcriptionis, ꝓuenientem ex forma vnius ſtatuti contra eccleſiam agentẽ beneficio alterius ſtatuti. Et magis in terminis dixit Bal. in d. l. iiij. C. ad l. Falc. ꝙ eccleſia volẽs ſuccedere in executione ſtatuti, debet pati cenſuram alterius ſtatuti de trahentis Falc. Et dixit idem Bald. in l. j. C. de contrah. empt. ꝙ clerici volentes ſe iuuare beneficio ſtatutorũ, tenẽt ipſa ſtatuta ſeruare. Infero, ergo, ꝙ cũ hęc amita ꝓfeſſa velit vti admini
culo primi ſtatuti, teneat pati cenſuram aliorũ duorum ſtatutorũ de quibus in themate. & ꝓ hoc allego in terminis Dec. in conſ. 114 ꝓ totum, vbi tenet, ꝙ ſtatutum ꝙ ꝓfeſſi nõ ſuccedant, valet quantũ ad excludendum ꝓfeſſam à beneficio ſuccetſionis q̃ deferẽ. l. municipali. ¶ Tertiò, qa hæc amita incapax eſt ſucceſſionis, cùm ſit ꝓfeſſa regulam beati Franc. clem. exiui de paradiſo. de verb. ſignif. Nec obſt. duo priuilegia mihi exhibita. Primum, Clementis iiij. qa illi fuit derogatum ꝓ Clementem v. in alleg clem. exiui. Non etiã obſt. ſecundum priuilegium Leonis x. cõcedentis huic monaſterio omnia priuilegia conceſſa religioni S. Auguſtini, quia in actis nulla fuerunt edita priuilegia S. Auguſti. Vnde illud ſecundum priuilegiũ
6 referens ſe ad alia priuilegia, non ꝓbat, † cũ nõ cõſtet de relato. auth. ſi quis in aliquo documẽto C. de eden. l. in teſtamento. ff. de condit. & demon. Et poſito ꝙ conſtaret dictam amitam ex priuilegio aliquo ſucceſſionis eſſe capacẽ, tñ nihil priuilegium operatur in caſu de quo agitur, tum quia amita ex forma iuris cõmunis, & etiam ex forma ſtatutorum, vt ſuprà deduxi, reperitur excluſa. Ex iſtis patet reſponſio ad contraria ſuprà deducta. Nec etiam obſt ſi dicat, ꝙ ſtatutum ꝙ dicati nõ ſuccedant, & ſtatutum ꝙ exiſtentibus fratribus, eſſent ſuperflua. ſi ſtatutum qualiter reddi debeat ratio clericis, intelligeretur etiam loqui de ſtatutis reſpicientibus deciſoria litis. Quia inconueniẽs non eſt facere legẽ generalem pro regula, deinde ſubnectere aliquas leges ſpeciales, vt ff. de reg. iur. ꝓ totum. iunctis iuribus ſpecialibus. Præterea, ſtatutũ qualiter reddatur ratio, &c. loquit limitatiuè, niſi ipſi clerici obſeruauerint eadẽ ſtatuta in foro ſuo. Ergo nõ erit ſuperfluum qa addit. l. ius ciuile. cum ſimil ff. de iuſt. & iur. ¶ Nihil etiam facit, ꝙ ſtatutum in rub. loquat̃ de clericis forenſibus. Et hęc monialis
7 origine ſit Papienſis, quã originẽ non † perdidit ꝓ monachatum, ſm Bar. in l. j. ad municip. & Pan in c. poſtulaſti. de re cri, Quia reſpondet̃ pluribus modis. Primò, ꝙ nigrum generalius eſt rubro, vnde nõ debet reſtringi à rub. vt in authen. vt eccle. Rom. gaud &c. coll. ij. Scdò reſpondet̃, ꝙ ratio ſtatuti ea fuit, qa clerici & religioſi nõ vtunt̃ ſtatutis in ſuo foro, q̃ cùm militet etiam in clericis & religioſis nõ forenſibus, militabit etiã diſpoſitio. l. à Titio. ff de ver. obli. l. illud. ff ad l. Aquil. Ratio
8 eſt amp iat diſpoſitionem, etiam † ad caſum nõ comprehenſum ex verbis. l cùm pater. §. dulciſſimis. ff. de leg ij. Tertiò reſponderur, ꝙ hæc monialis eſt religioſa forenſis: quia nõ habitat in agro Papiẽſi, nec ſuſtinet onera ſpiritualia, quorũ con-
9 temp ratione ſtatutũ noluit denegare ſuum beneficium † religioſis inco is, & non forenſibus, ſm Paul. de Caſtr conſil. 424. ad primũ. in ij parte Nam qui ſuſtinẽt onera ſpiritualia in loco, & quorum orarionibus conſeruatur ciuitas, debent etiam gaudere beneficijs ſtatutorum, vt ꝓ Ancha. conſ. 60. iſta quæſtio eſt patrum dubia. verſ. præterea. & Lap alleg. 101. col. vij. verſ. item illud & Dec. in d. conſ. 114. colum. iij cùm igitur ſit profeſſa in monaſterio Terdon. nec ſupportet onera ſpiritualia cum Papien. nõ etiam gaudebit beneficijs ſtatutorum, cũ ſit religiota forenſis.

RESP. LXXX IIII. & Iure gentium, &c. VII.

NEpotibus Matris hæredibus legitimam petentibus, obſtat maternæ renũciationis exceptio (quanquam ex propria perſona agant) ſi mater dote contenta nihil aliud petete iurauerit. Cõſiderata præſertim prouincialis ſtatuti cenſura, qua nepotibus dos materna in legitimam imputatur, ſaluo iure ſupplementi, niſi renunciatum ſit cum iuramento. Quod ſtatutum etiã inter clericos obſeruandum eſt, cùm priuilegiis clericorum non aduerſetur.

SVMMARIVM.

1 *Verba in dubio ſunt intelligenda ſecundum iuris diſpoſitionem.*
2 *Pactum matris non nocet filiis.*
3 *Nepotes ex filia præmortua, an viuente eo habeant ius petendi legitimam ex perſona propria, etiam ſi eorum mater eidem renunciauerit cum iuramento.*
4 *Tempus acceptationis dotis loco legitimæ, ſubrogatur loco temporis mortis paternæ.*
5 *Exceptio debet intelligi ſecundum terminos diſpoſitionis præcedẽtis. nu. 6.*
7 *Lex & ſtatutum, debet intelligi in caſu dubitabili.*
8 *Iura ſua remittentibus, non eſt dandus regreſſus.*
9 *Argumentum à contrario ſenſu, etiam in ſtatutis valet.*
10 *Statuti pars vna clara, debet declarare aliam partem obſcuram.*
12 *Statutum laicorum obſeruãdum eſt etiam inter clericos in foro eccleſiaſtico quãdo ſtatutum iniecit vinculum ante clericatum.*
13 *Legitimæ & eius ſupplemento an renunciatum videatur ab eo, qui generaliter & indiſtinctè bonis paternis renunciauit ex cauſa cuiuſdam ſtipulationis, ſeu pacti, & nu. 11.*

Reſpon, interpreta.

VISO Et pro tenuitate ingenioli mei, conſiderato ſtatuto, de quo in themate, prima conſideratione videbatur, ꝙ ſtatutum in ea parte, in qua propter renunciationem matris excludit nepos à ſupplemento legitimæ eis debitæ in hæreditate aui materni, intelligendum eſſet, quando ex perſona matris petitur ſupplementum, non quando ex perſona propria, pluribus rationibus. ¶ Primò, quia verba ſtatuti non conueniunt nepotibus, qui ex perſona propria petunt integram legitimã, non obſtante quòd eorum mater fuerit dotata de bonis aui, ſecundùm *Bal.* in l. qui ſuperſtitis ff. de acq. hær. ergo non conuenit diſpoſitio l. quod conſtitutum. ff. de teſta. mil. l. iiij. § roties. de dam infec. ¶ Secundò, quia præcedentia declarant ſequentia. l. ſi ſeruus plurimũ. §. fi. ff. de leg. j. Cum itaque in præcedentibus ſtatutum diſponat, quòd liberi ſuccedant in dote materna, poſtea dicatur, quòd ipſis liberis ſaluum ſit ius agendi ad ſupplementum legitimæ eis debitæ in bonis aui, niſi renunciatũ fuerit cum iuto, vt ſtatutum intelligendum de legitima debita liberis, tanquam hæredib. matris, & non ex perſona propria. ¶ Tertiò (& iſtud apud me maiorem vt dubitationem facere) quia illa verba, niſi renunciatum ſit cum iuramento, videntur intelligenda, niſi ſit renunciatum ab ipſis nepotib. non à prædefuncta matre. Quia in dubio verba ſunt intelligenda
1 ſecundùm iuris diſpoſitionem, vt per *Bar.* in l. hæredes mei. §. cum ita ff. ad Trebel. & non ſunt trahenda ad ſenſum iniquũ. l. ſi. §. in computatione. C. de iur. delib. ſm autem ius cõe, renunciatio matris, non præiudicat filiis, & ſic nepotib. reſpectu aui quominus ex perſona propria poſſunt agere ad legitimã, ſm
§ ☞ *cõem* Doct. ſententiam, de qua in d. l. qui ſuperſtitis. ¶ Item ini
2 quum vt, ꝙ pactum matris † noceat filiis l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact. l. non debet. ff. de reg. iur. ergo vt effugiamus iniquitatem, & iuris correctionem, quę eſt euitanda. l. vnica. C. de inof. do. c. cùm expediat. de elect libr. vj. dicamus, ꝙ illa verba, niſi renunciatum ſit cum iuramento, intelligantur de renunciatione nepotũ, non filiæ. Præmiſſis non obſtatib. adhæreo reſponſis celeberrimi Iurec. do Laugerij, qui iuridicè abſoluit præſentem articulum. Et antequam demonſtrem ex verbis ſtatuti clariſſimè nepotes excludi, libet pro maiori parte iuſtificatione ipſius ſtatuti, oſtendere etiam remota municipali conſtitutione, de iure communi ſecundũ ea, quæ proponuntur, nepotes hoc loco non eſſe admittendos ad petitionẽ legitimæ,
§ ☞ etiam ex perſona propria. Licet enim do. *cõiter* teneant quòd
3 nepotes ex filia mortua † viuente aui, habeant ius petendi legitimam ex perſona propria, etiam ꝙ eorũ mater renũciauerit legitimæ cũ iuto, ſm *Bar.* & communiter Doct. in d. l. qui ſuperſtitis. & in l. pactum qđ dotali. C. de collat. Ea ratione qua matris renunciatio cenſetur facta ſub ꝓditione, ſi eidem deferatur, quæ delata non põt dici, niſi poſt mortẽ aui, l. j. §. ſi impuberi. ff. de colla. bon. vnde cũ defecerit conditio præmortua filia, non debet renunciatio effectum habere, & nepotibus præiudicare, vt traditur ꝓ Bart. in l. j § ſi ſit nepos. ff. de colla. do. & quibus ex perſona propria lege ſic diſponente, legitima debetur in hæreditate aui. §. aliud quoque capitulum. in authen. vt

cum

cũ de appel.cog. Thista cõis opi.limitatur,vt procedat in renũciatione simplici. Secus in renũciatione cum iuro,ſm Lu. Ro. in d.l.qui ſuperſtitis,quẽ ſequitur Dec.cõſ.181.ſatis no.eſtqõ. col.iij & in l.pactum.vbi idem renuit Bald.C.de colla. ¶Et ſm hanc opin.qñ nepotes ſunt hæredes matris, quæ renunciauit cum iuramento,& vocauit ſe tacitam & contentam pro dote ſibi tradita pro ſua legitima recolo me aliàs cõſuluiſſe,qa tps
4 acceptationis dotis loco legitimę ſubrogat loco tpis mortis paternæ,ſm Iac.But.in d.l.pactũ.C.de colla.inferentem ex hoc q̃ ſi filia in vita pris aliqd acceperit pro ſua integra legitima,nihil vltra habebit etiam q̃ poſtea augeant facultates patris, qa tps acceptationis,ſubrogatur loco tẽporis mortis prĩnæ.ſequitur Bal.in l.quãuis.C.de fideic.& Bar.in c.cum M.ferra.de ſpõ. & eſt *communis* opi.vt per Cur.ſenio.conſi.vlt. Vnde ſicut excluderẽtur nepotes à legitima ſi mater eã recepiſſet poſt mortem patris,ita dicamus eos excludi qñ mr recipit legitimã in vita aui.& licet Paul.de Caſt.& Alex.in d.l.pactũ,tenuerit ẽtra Lud.Ro.& Dec.nõ tñ qequam adducunt qd vrgeat. Nã illa ratio,q̃ mater cenſeatur renunciaſſe legitimę ſub conditione,ſi ei deferatur,ceſſat iſto caſu,quia cenſet renũciaſſe, qa eam habuiſſe vr poſt mortẽ patris,cũ rẽpus acceptationis trahatur,& ſubrogetur loco tpis mortis. ¶Nõ eriã obſtat illa ratio,q̃ mater nõ poſſit præiudicare nepotibus in legitima eis debita ex perſona propria,quia verũ,ſi non eſſent hæredes matris. Sed quia ſunt hæredes matris,quæ cẽſetur legitimã recepiſſe poſt mortẽ patris excluduntur, q̃ legitimam habuerunt ex perſona matris,& quæ legitima ad eos peruenit cum ea cauſa,cum qua erat apud matrem,Et ſic nepotes excluduntur, non quia mater renunciauerit,ſed quia in ltia ſucceſſiſſe videntur patri ſuo. Non obſtat ſi dicatur,q̃ mater non habuit integram legitimam,quia reſpondeo,quòd nepotes non poſſunt contrauenire confeſſioni maternæ,quæ confeſſa fuit cum iuramẽto ſe tacitam & contentã pro integra ſua legitima.l. cum à matre. C. de rei ven.cum vul.& confeſſio defunctæ matris cenſetur confeſſio hæredis,vt in auth.de iureiur.à mor.præſti.cum ſi.& contra propriam confeſſionem nullus auditur. l. generaliter. C.de non nu.pec.c.per tuas.de prob.Et ſic iſta opi.Ludo.& Decij hoc modo declarata videtur in puncto iuris verior, quam etiam amplexus vr Old.conſ.40.breuiter vr.& Bal.conſ.403. punctus talis eſt.lib.j.Et dato,quòd ſuper iſto puncto eſſet hæſitatio inter Doct.tñ ſtatuentib.opinio Lud. Ro.& ſequacium viſa fuit iuſtior & probabilior.Et quòd ſtatuentes hoc voluerint & diſpoluerint,oſtendo ad oculũ. ¶ Statutum habet tres partes,& in omnibus tribus declarat dubitationes, quæ ſunt inter Doc.circa intellectum l.dos à patre.C.ſolu.matri.de quibus ibi per ſcrib.& per Bar.& alios in l.poſt dotẽ.ff.ſol.matr.in prima,reſoluitur dubitatio,quando pr nõ eſt ſtipulatus ſibi reſtitui dotem profectitiam,an mortua filia ad patrẽ vel ad liberos filiæ dos debeat pertinere.In ſcda reſoluitur dubitatio,qñ pr eſt ſtipulatus dotẽ ſibi reſtitui.In tertia reſoluit dubitatio, qñ ex forma ſtatuti vel ex pacto mortua vxore maritus dẽt lucrari dotẽ.In prima pteſin qua verſatur diſputatio noſtra) deciditur q̃ ipſi liberi habeant dotem maternam, & in ipſa ſuccedãt quam ſuccedẽdo cõputare debẽt in legitimã, quodque prædictis liberis ſit ius ſaluũ agendi ad ſupplementũ legitimæ in bonis aui eis debitæ,niſi renuntiatum fuiſſet cũ iuramento. Hæc ſunt verba ſtatuti,quæ mihi videnr clariſſimè decidere caſum præſentis dubitationis,qa ſi liberi ſint hæredes matris,tenentur dotẽ imputare in legitimam eiſdem liberis debitã:nec pñt petere ſupplementum ſi illi ſit renunciatũ cũ iuro. Vnde dicam cũ Bal.Hęs ſtatutũ,ſeruaſtatutũ maximè ſi de mõ ſuccedendi diſponat,vt per Cur.ſenio.conſil.13.col.iiij. & conſil.
10 27.col.x.Qd aũt iſtud ſtatutũ excludat nepotes petentes legitimam ex perſona ppria.probat ex illis verbis,legitimæ eis debitæ.Non.n.põt dici legitima eis debita ex pſona matris præ defunctæ.d.l.j.§.ſi impuberi.Eſt ergo neceſſariò dicendũ,quòd ſtatutum loquatur de legitima eis debita ex perſona propria. Exceptio ergo illa,niſi renunciatũ fuiſſet cũ iuramento,dẽt in
5 telligi ſm terminos præcedẽtis diſpoſitionis † à qua facta fuit. l.nam quod liquidè.§.ſi.ff.de pe.le.no in l.j.ff.de re.iur.Eſt ergo ſenſus ſtatuti,quòd in bonis aui nepotes cõputata dote mrna agere poſſint ad ſupplementum legitimæ eis debitæ ex pſona propria,niſi renunciatum fuiſſet ſupplemento cum iuramento. Exceptio enim extrahitur de corpore præcedentis diſpoſi-
6 tionis, † & ponit contrarium eius, quod in ea continetur,vt pulchrè oſtendit Curt.ſenior conſi.64.colum.iij.Et hic intellectus verior & clarior apparebit ex rñſionibus contrariorum. ¶Non obſtat ergo,dum primo loco dicebatur,q̃ verba ſtatuti non conueniunt nepotib.agentibus ad legitimam ex perſona propria,quia oppoſitum deſtruit propoſitum.Nã adeo bñ conueniunt,q̃ aliter interpretari poteſt,vt patet ex prædictis. Nec reſtagat illud verbũ ſupplemẽtũ,qa ex quo ſtatutũ vult dotẽ mrnam cõputari nepotibus in ltimã eis debitã,hoc reſpectu nepotes dicunt agere ad ſupplementum ex perſona propria. ¶Nõ obſtat ſcda rõ qa fateor ſtatutũ velle q̃ liberi ſint hęredes matris,ad hoc vt dos eis cõputet in legitimã.& ad hoc, q̃ renunciatio matris eis præiudicet,nõ autẽ vult nepotes agere ad ſupplementũ tanquã hæredes matris.Quia matri mortuæ añ auũ nulla debet legitima.§.ſi impũberi.cõſequenter agere nepotes nõ poſſunt ad ſupplementũ ex pſona matris. ¶ Nõ ob.tertia rõ,q̃ illa exeptio niſi renunciatum ſit cum iuro,debeat intelligi de renunciatione nepotum,qa rñdeo,q̃ ſtatutũ de renunciatione matris intelligendũ eſt duabus rationibus.
7 Primò,qa lex & ſtatutũ † dẽt intelligi in caſu dubitandi.l.qd Labeo.ff.de Carb.edic.l.j.in fi.& ibi gl.ff.ad municip. & dixit Pan.in c.qa V.col.2.de iud.q̃ ibi ex ſtatuto poſſunt elici duo intellectus,quorũ alter eſt dubitabilis,alter nõ.nos debemus ſcq intellectũ dubitabilẽ.In ppoſito, ſi intelligamus ſtatutũ de renũciatione nepotũ,nullã habebit ſtatutũ rõnem dubitãdi.Quis.n.dubitat,q̃ remittẽtibus iura ſua † non ſit regreſſus dandus? l. q̃ritur.§.ſi venditor.ff.de ædi.edic.maximè cũ iuramento,c.quãuis.de pac.lib.vj.Imo *communis* eſt Doc.ſententia,q̃ renũciatio generalis cum iuramento,præiudicet renũciãtibus etiã ĩ legitima ſm Bal.& Mod.in l.ſi qñ.§. & generaliter.C.de inof.teſt.& Dec.conſi.26.cum ſim. Intelligamus ergo ſtatutũ,q̃ voluerit remouere illã magnã dubitationẽ & altercationem quæ eſt inter doctos,an renũciatio matris præiudicet filiis eius hæredibus in legitima.Confirmatur,qa ſtatutũ aliter intellectũ eſſet fruſtratorium.& nihil operaretur vltra iꝰ cõe,qd nõ eſt dicẽdum l.ſi quãdo.ff.de leg.j.traditur per Bar. in l.4.§.prætor ait.ff.de dã.infec. ¶ Tertiò q̃ de renunciatione matris.& non nepotũ ſit interp̃tandũ,oſtendit ſic.Statutũ negat nepotes poſſe agere ad ſupplementũ legitimæ eis debitæ,vbi renũciatũ fuit cũ iuramẽto.Et ſic vult legitimam ſiue ſupplementum eſſe debitum. ſed obſtare renunciationem. Iſtud ſtare non poteſt,ſi intelligatur ſtatutum de renũciatione nepotum quia ſi nepotes renuntiaſſent,non poſſet dici legitima eis debita.l.debitor.ff.de ver. ſi.& l.creditores.ff.eo.tit. Quartò,nepotes excluduntur per ſtatutũ à legitima eis debita ſi dos tradita mri pauũ aſcendat ad ſuã legitimam. Ita ſonãt illa verba.Si dos data ad legitimã nõ aſcendat,à ſenſu cõtrario.l.j.§.huius rei fortiſſimũ eſt argumentũ.ff.de offic.eius.
9 qd arg.maximè p̃cedit in ſtatutis loquẽtibus † in caſu nõ diſpoſito à iure cõi,vt in caſu nro,in quo non reperitur deciſio facta p̃ legẽ aliquã,ſm Bar.in l.omnes populi.in vi.q.prin.ff. de iuſti.& iur.& Mod.in d.§ huius rei.Poſtea ſequitur,niſi renunciatum fuiſſet cũ iuramento & ſic renũciatio &c. Cedens ad integrã legitimã,æquiparantur quantum ad effectũ excludendi nepotes.Sed p̃ dotẽ aſcendentẽ ad legitimã excludunt nepotes facto matris.Idẽ dicamus in renunciatione, & ſic q̃ facto matris,quæ renunciauit,excludant.Nã renũciatio loco dotis aſcẽdẽtis ad legitimã ſubrogat.Ergo dicamus, q̃ ſtatutũ intelligat de renunciatione matris,vt ſit bona equiparatio,& ſubrogatio dicat facta cum ſuis qualitatibus,& cõdõnibus,quæ inſunt ĩ eo,in cuius locũ facta fuit,vt p Dec.conſ.190.circa primũ.col.4.& facit reg.l.ſi eũ.§. q̃ iuriarũ.ff. ſi qs cau.& c.eccleſia.vt lit.pen. ¶ Vltimò,non obſtat ſi dicat,q̃ ſtatutum debet intelligi quãdo matrimonium ſolutũ fuit morte mariti,qa vltra reſpõſiões datas per dominũ primò q̃ſulẽtẽ rñdet,q̃ etiam ſtatutum loquitur,quando matrimonium ſolutũ fuit morte vxoris.Tater,qa ſtatutũ in vltia parte remouet dubitationẽ quando ex pacto,vel conſuetudine, dos ce-
10 dit lucro mariti.Vnde vna pars ſtatuti clara, † dẽt declarare aliã partẽ obſcurã.l.vtrum.vbi Bar.ff.de pet.hære. Inſtitu.ad l. Aqui.§.ex hoc tamen capite.Et ex ſequentibus declarantur præcedentia,iuribus vulgaribus. ¶Circa ſm an in foro eccleſiaſtico † obſeruandum ſit prædictum ſtatutum inter cleri-
11 cos? Ad iſtud (qa modicã habet dubitationem) reſpondeo de ciſiuè,quòd etiam inter clericos obſeruandum eſt,quia ſtatutum iniecit vinculum ante clericatum.c.conſtitutus.de in integ.reſti.Hinc dicebat Io.And.in regula ſine culpa.de reg.iur. lib.vj.quòd ſtatutum diſponens,q̃ primogenitus ſuccedat excluſo ſecũdo genito,excludit etiam clericũ ſecundogenitũ: quia ſtatutum ligauit ſecundogenitum ante clericatum.ſimiliter decidit Panor.in c.quòd clericis.de ſo.compe.q̃ ſtatutũ excludens fœminas extantibus maſculis,ligat etiã fœminas ingredientes religionem.& ſequitur Fely.qui alia adducit in c.eccleſia ſanctæ Mariæ poſt Panor.ibi.de cõſt.& Bal.cõſi.30. lib.j.& plenè Socy.cõſ.241.circa primam difficultatem.lib.ij. Et eo maximè,qñ agitur de bonis laici, vt per eundem Socy. conſi.230.viſo teſtamento.eod lib.& firmant Acto.Aret.& alij,in d.c.quod clericis. Nam cum iſtud ſtatutũ excludat ne-

notes

Potes ꝓpter dotẽ & renunciationẽ matris, nec redũdet ꝫ ea, q̃ ſunt ꝓceſſa clericis in priuilegiũ, ſeruari debet in vtroque foro, ſm Bar. in l. cunctos populos. in v. q. prin. C. d̃ ſum. trin. & fid. cath. Poſſem aliis rationibus & authoritatibus innumeris comprobare. Sed nõ expedit, cũ hæc ſit cõis Doct. concl'o, &c.

§ ¶ Circa tertiũ reſpõdeo, ꝙ renunciatio mris nullo modo ꝑt dici facta per errorẽ, qa apparet de ipſius expreſſo cõſenſu, qui errorẽ tollit. l. ſi ꝓ errore. ff. de iuriſd. om. iud. Nõ obſt ſi dicat, ꝙ mr renunciauit legitimæ, & eius ſupplemento ex falſa cã, cũ renũciauerit ex cauſa cuiuſdã ſtipulationis ſiue pacti, † de renunciãdo bonis paternis, cuius vigore nõ intelligebat cõuentũ de renunciãdo legitimæ, & eius ſupplemento, ſm Bal. Alb. Sal. & alios communiter in l. ſi qñ. §. & generaliter. C. de inofficioſ. teſta. Quia tñ deo dupliciter. Primò, ꝙ ꝓmiſſio de renũciando q† bonis paternis, cũ ſit vlr ſeu indefinitè concepta, eſt etiam apta comprehẽdere legitimã, & illius ſupplementũ, cũ indefinita æquipolleat vniuerſali l. ſi pluribus. ff. de leg. 2. c. qa circa. de priuil. Aliàs ſi generalis & indefinita renunciatio nõ includeret legitimã, falſa eſſet illa cõis cõcl'o, ꝙ renunciatio bonorũ paternorũ iurata, excludat filiã renunciantẽ à legitimæ ſupplemẽto, iuxta tex. in c. q̃is de pact. lib. vj. quã concluſionem firmãt Bal. & Mod. in d. §. & generaliter. & Alex. conſi. 181. ꝑſpectis. lib. v. & Dec. conſ. 26. col. 2. Quia vbi nõ eſt conſenſus, ibi iuramẽtũ nullas vires habet. l. fi. C. de nõ num. pec. Declarat Bart. in l. ſi qs ꝙ eo. colu. fi. de fideiuſ. Stante hoc aſſumpto, renunciatio generalis, & ex verbis, & ex mente poſſit includere legitimã, & ſupplementũ illius, ſequit, ꝙ ſi filia q̃ ꝓmiſit renũciare bonis paternis, poſtea atteſtetur ꝙ ꝑ talem ꝓmiſſionem erat obligata etiam renunciare ſupplemẽto legitimæ, & ſi ob hãc cãm renunciet, nõ video qũo dicatur renũciaſſe ex falſa cauſa. Ad illud, qd̃ dicunt Doct. ꝙ ꝑ generale pactum de renunciando bonis paternis, nõ cenſeat cõuentum de renunciando legitimæ: reſpõdeo ꝙ illud ꝓcedit, qa lex requirit ſpecialẽ renunciationẽ, vel pactũ de nõ renunciando, aliàs nõ credit lex filiam cõſenſiſſe renunciare legitimæ, quæ ratio ceſſat, qñ filia expreſſẽ ꝓteſtatur, ꝙ etiã intellexit de legitima. Tũc enim præſumptio cedit veritati. c. q contempta veritate. viij. diſt. Secundo reſpõdeo, ꝙ in his q̃ dependent à volũtate diſponẽtis (vt in caſu nro) falſa cauſa vitiat diſpoſitionem, ſi cauſa exprimat cõditionaliter. Secus ſi caſualiter tm, tunc falſa cauſa nõ vitiat, nec ſi ꝓbetur, ꝙ renuncians non erat aliter renunciaturus ſm Bar. in l. demonſtratio falſa. §. fi. verſ. 4 quæro. ff. de cond. & demonſt.

RESP. LXXXV. & de Iure gent. &c. VIII.

AVDIENDVS Eſt tertius, liti ſe opponens pro ſuo intereſſe etiam poſt diem à l. præſcriptam, ſi litis notitiam prius non habuit, vel continenti poſt terminum venit.

SVMMARIVM.

1 *Statutarius terminus cenſetur præfixus in modum præſcriptionis.*
2 *Statuti beneficio* nõ põt *qs vti, niſi cũ ſua forma, & ſuis qualitatibus.*
3 *Paria ſunt aliquid in termino facere, vel* incontinenti poſt.
4 *Lex licet reconuenire volenti terminum ante litem conteſtatam prꝫfixerit, ſi tamen reconuentio ſtatim poſt litem conteſtatam fiat, admittitur.*
5 *Moræ purgatio admittit̃ ex interuallo circa prꝫparatoria iudiciorũ.*
6 *Statuta condita ab inferiore, æquiparantur edictis prætorum.*
7 *Prætorum tempora ſunt ſemper à principio vtilia, & nunquam curruntignoranti.*
8 *Remedium. l. diffamari. non ſolum in actis perſonalibus ſed etiam in realibus locum habet.*

Reſpon. interpret.

IN cauſa Do. Ioan. & fratrum de Speltis ex vna, & Ioã. Chriſtophori, de Mangiariis ex altera difficultas conſiſtit ſuper ſtatuto poſito rubri. de eo qui ſe liti oppoſuerit nu. 38. ꝓpquod vr ꝙ do. Ioan. non ſit audiendus, qa nõ ſe oppoſuit liti intra decẽ dies, à tempore motæ litis, iuxta formam dicti ſtatuti. Terminus enim ſtatutarius cenſetur præfi
1 xus ſtin modum præſcriptionis, ſm Inno. in c. cum in tua. qui matr. acẽu poſ. & quilibet terminus legalis cenſetur peremptorius. l. facta §. ſi quis bonorũ. ff. ad Treb. tradit Bal. in c. ſancimus. in fi. quo tpe miles in vſi. feud. Nec põt doct. Ioan. vti beneficio dicti ſtatuti, niſi vtatur cũ ſua forma, & ſuis qualitatibus, ſm Bal. in l. omni innouatione. C. de ſac. ſan. eccl. & in l. fi. §. ſi verò poſtq̃. C. de iur. delib. & Iaſ. in l. de quibus. col. 3. ff. de leg. ¶ Iſtis non attentis, puto ꝫrium de iure reſpondendũ eſſe. Primò, quia d. Io ſe opponit incõtinenti poſt x. dies, vñ perinde eſt ac ſi in termino x. dierũ ſe oppoſuiſſet, † cũ paria ſint aliquid facere in termino, vel incontinenti poſt, ſm gl. in l. Põponius. §. ratihabitionis. ff. de procura. & in §. tutor. Inſtitu. de auth. tut. Nã q̃ incontinẽti fiunt, videtur ineſſe. l. lecta. ff. ſi cert. pet. cũ ſimi. Et bñ facit qd̃ dixit Bal. in c. cũ veniſſent. col. pen. de iudi. vbi vult, ꝙ licèt lex præfixerit terminũ volenti reconuenire, † vt ante lit. conteſt. cõueniat. c. j. & ij. de mut. pet. tñ incontinenti poſt lit. conteſt. conceditur reconuentio. & ſequitur Iaſ. qui alia ſex ſimilia congregat in l. edita, C. de eden. ¶ Secundò, qa circa ꝓparatoria iudiciorũ, admittitur purgatio moræ, † etiam ex interuallo. l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. & ſequit̃ in ꝓpoſito nro Iaſ. l. fi. col. v. ff. de fer. vbi q̃tũ ad præparatoria iudicij impugnat dictum Inn. in d. c. cum in tua. quia ſi poſt lapſum terminũ ſtatutũ à iudice, admittit̃ purgatio moræ, prout concedit Inn. multò magis debet admitti poſt terminũ ſtatutum à lege, cũ qua mirius agit̃, q̃ cũ homine. l. Celſus. de arbit. Maximè in materia purgationis moræ, ſm Bar. in l. ſi inſulam. vbi latè ſcripſi. ff. de verbo. oblig. ¶ Tertiò, qa ſtatutũ volens, ꝙ tertius debeat ſe opponere infra x dies, vr intelligẽdum, dummodo tertius habuerit notitiã litis motæ, & ſic dummodo liſ fuerit ſibi denunciata, qd̃ ſic ꝓbatur. Statuta cõdita ab inferio
6 re, † æquiparantur edictis prætorum, ſm Bar. in l. v. in prin. ff. de verb. obl. tradit ꝑ Mod. maximè Iaſ. Inſt. de acti. §. ſed iſtæ. colũ.
7 iiij. tẽpora aũt prætorum ſemp à princ. ſunt vtilia, & nunq̃ currũt ignoranti l. genero. & ibi Bal. not. ad terminos noſtros. ff. de his q̃ not. infa. & Inſt. de perpe. & temp. act. §. fi. do. aũt Ioan. aſſerit habita notitia litis incontinẽti ſe oppoſuiſſe: ergo, &c. Et ſi aduerſarius proponat, ꝙ d. Io. habuerit notitiam litis vſq; à prin. probet ipſe, qa in dubio ſcientia nõ ꝓſumit̃. reg. ignorantia. de reg. iur. in vj. maximè ĩ factis alienis. l. fi. ff. pro ſuo. tradit ꝑ Bar. in l. Celſus. ff. de vſuc. & alibi ſæpe. ¶ Quartò, negatur ꝙ d. Io. intentauerit remedium dicti ſtatuti, quia non ſe opponit liti, ſed agit remedio. l. diffamari. C. de inge. manu. petẽdo quod aduerſarius deſiſtat à vociferatione, quã facit de volendo ingredi poſſeſſionem prædij cõtentioſi, virtute licẽtiæ ſibi concedendæ, qa ipſe d. Ioan. eſt poſſeſſor dicti prædij. Certum aũt eſt, ꝙ aliud eſt remediũ d. l. diffamari. aliud remediũ dicti ſtatuti. ¶ Item d. Io. eſt actor, qui cum remedio d. l. diffamari. intẽtauit remediũ alterius ſtatuti, qñ nõ detur licentia alicui intrandi poſſeſſionẽ, niſi citato poſſeſſore. Quæ remedia inuicem ſe cõ
8 patiuntur. Et nõ ſolũm remediũ d. l. diffamari, † locũ habet in actionib perſonalib. ſed etiam in realibus. Et non ſolum in petitorio, ſed etiam in poſſeſſorio, vt tradunt Aret. & Fely. in c. in præſentia. col. ij. de probat. ¶ Præterea ſtatutum de eo, qui ſe oppoſuit liti loquitur, qñ tertius ſe opponit ad effectum, ꝙ cognoſcatur de iuribus ſuis cũ iuribus litigantium. d. aũt Io. non vult ꝙ ſimul cognoſcat̃ de iuribus ſuis cum iuribus collitigantium cum aduerſario ſuo. Ergo ſtatutum non militat in propoſito, nec eſt extendendum extra terminos ſuos, cùm ſit ſtricti iuris. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verb. oblig. l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. geſt. c. in noſtra. de iniuriis.

RESP. LXXXVI. & de Iure gent. &c. IX.

VNIVERSITAS Suas poteſt locare gabellas, licitatione quacunque poſtpoſita. Quanquam ſyndici & adminiſtratores. lege prohibente, id non poſſint. A locatione autem, licitationiſque nomine grauatus, iure prouocat.

SVMMARIVM.

1 *Statuta* non *recipiunt interpretationem.*
2 *Ratione ceſſante ceſſare debet diſpoſitio.*
3 *Dolus, neque fraus fit volenti.*
4 *Statuti verba vbi non conueniunt, nec diſpoſitio conuenire debet.*
5 *Actio & paſſio in eodem ſubiecto cadere non poſſunt.*
6 *Vniuerſitas poteſt ſtatuere contra ius ciuile, & canonicum, circa ea quæ reſpiciunt adminiſtrationem ſuorum bonorum.*
7 *Decreta reipublicæ non poſſunt dici ambitioſa, cum vniuerſus populus conſentit.*
8 *Decretum vniuerſitatis nociuum alicui, vti ambitioſum reſcindẽdum eſt.*
9 *Exceptio doli competit contra ſtatutum vniuerſitatis, ſi ex eo aliquis lædatur.*

Reſpon. interpreta.

PVNCTVS Quæſtionis eſt, an populus loci Carum bis poſſit locare dacium macelli, omiſſa forma ſtatuti editi per Iulian. legatum, & vicarium generalẽ ſanctiſſ. dñi nri Papæ? Et vr ꝙ ſic, qa ꝑ ſtatutũ Cõſu-

les,

les, Syndici, & administratores prohibentur vendere & locare iure communitatum, nisi ad publicum incantum, vnde nō est nostrum extendere, vt etiam intelligatur prohibita ipsa cō munitas locare si velit. Quia statuta sunt sterilia, tanquā mu-
1 læ,† & non sunt trahenda ad casum non comprehensum ex verbis l. iij. §. hęc verba. ff. de nego. gest c. in nostra. de iniurijs. ¶ Secundò, quia ratio statuti expressa in prefatione (vt occurratur fraudib. administratorum, qui in damnum reipublicæ clam distrahunt reditus gabellarum) cessat, quādo vniuersitas
2 conuocato generali cōcilio locat, ergo etiam cessabit † dispositio ca. cum cessante. de appel. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pa. Non enim hoc pōt casu dici cladestina alienatio. Item nō potest dici factum fuisse in fraudem vniuersitatis, quia volen
3 ti † non fit dolus, neque fraus. l. j. §. vsque adeo. ff. de iniurijs. ¶ Tertiò, quia verba statuti non conueniunt, quādo ipsa vni-
4 uersitas contrahit, ergo non etiam conueniet † dispositio. l. iij. §. toties. ff. de damn. infec. l. q̄ constitutum. ff. de test. mil. Inquit enim statutū, q̄ pœna contrafacientis applicetur pro dimidia ipsi vniuersitati, ergo non pōt intelligi, qñ ipsa vniuersi
5 tas locat, cum in eodem subiecto † non possit cadere actio, & passio. l. Vrannius. ff. de ñdeiuff. ¶ Quartò, quia quę licet vni-
6 uersitas potest statuere † cōtra ius ciuile, & canōicum circa ea quæ respiciunt administrationem suorum bonorum, sm Bar. in l. omnes populi. in j. q. ff. de iusti. & iur. Et cum vniuersus po
7 pulus consentit, nō possunt decreta † reipublicæ dici ambitiosa, vt declarat Bar. in l. ambitiosa. ff. de decr. ab ordi. facien. Et istis stantib. videtur dicendū, q̄ sententia baiuli qui ordinauit obseruandū esse statutū, etiā casu quo ipsa vniuersitas velit locare, non fuerit iuridica. ¶ Verum quia magnificus do. Carubi, habet ius subhastationis id est, certā summā pro quolibet floreno pretij incantus, videndū est an in eius præiudiciū possit vniuersitas ꝫuenire memorato statuto & absque subhastatione locare datium siue reuam macelli. Et procul dubio crederem q̄ non, quia communitas in pręiudicium tertij nihil
8 potest decernere. Et si aliquod decretum faciat tertio nociū j. vti ambitiosum: rescindēdum est. l. qui se grauates. C. de cen si. li xj. Et ideo à contractib. & decretis vniuersitatum, licitum est appellare. l. j. §. solent. ff. qñ appellandum sit. Et firmat Bart. in d. l. ambitiosa. col. pe. ver. quæro quo iure. Pan. & Mod. in ca. consuluit. de appel. Fel & alij Mod. in c. cum omnes. de const. Alex. qñ. 190. matureè. lib. ij. & ꝫsi. 119. visis, colum. ij. lib. 4. Et si
9 per cōtractum vel statutum vniuersitatis, aliquis ledatur † ꝫ contractum, vel statutum competit exceptio doli. l. j. in fin. ff. de doli except. per quam l. Bar. in d. l. omnes populi. in fi. v. q. p. in. tenet q̄ non solum à statutis vniuersitatis cōceditur appellare, sed etiam excipere, de dolo. Præterea, militat ratio statuti, vt occurratur fraudib. vniuersitatis, volentis clam respectu domini, & in præiudicium iuris sui distrahere reditus gabellarum, absque subhastatione, ergo &c. Sequitur ergo q̄ Baiulus instante procuratore magnifici do de Carumbo, rectè ordinauit pro interesse eiusdem do. seruandam esse formam statuti. Nec obst. q̄ vniuersitas possit statuere contra ius ciuile & municipale, circa ea quæ concernūt administrationē bonorum suorum, quia verum, dummodo non præiudicet tertio, vt patet ex prędictis. Et certè cum magnifi. do. habeat ius annexum cum iure cōmunitatis, ratione iuris incantus, equū videtur, q̄ non possit datium locari nisi eo vocato, arg. l. j. C. de vendi. re. fisca. cum priua. commu. lib. x. Et q̄ non fiat locatio absque subhastatione, quia ita iura disponere videtur etiā pro vtilitate ipsius vniuersitatis. l. penes. C. de vect. & commi. declarat Io. Berta. in trac. de gabel. in vij q. ij. par. Non negauerim tamen q̄ opi. Joā Bert. non sit dubitabilis per tex in l. j. & C. de ven. reb. ciuit. lib. xj. quod non discutio, quia non expetit hoc loco. tum quia statutum ita disponit, tū quia hic agitur de interesse tertij, de quo non quæritur. in d. l. j. & fi.

RESP. LXXXVII. & de Iure gent. X.

REIICIENDVM Est prætoris edictum quo iubentur notarij Iudæorum credita (absque rationabili causa) pandere. cum periculosum sit admodū inuidiæ parere diuitias, aut irrisioni paupertatis vilitatem exponere.

SVMMARIVM.

1 *Durum & inhumanum est, publicatione rerum familiarium, & paupertatis detegere vilitatem.*
2 *Interest nostra, ne secreta nostri patrimonij pandantur.*
3 *Inuentarij copia, non est edenda aduersario.*
Publicani cogere non possunt transeuntes vt malam dissoluant.
4 *Subditi (cessante necessitate) nō cogūtur fortunas potentum reuelare.*
6 *Debitori qui soluendo est, gratia moratoria non est concedenda, etiā si creditor Crasso ditior esset.*
7 *Moratoria gratia non est proponenda, nisi debitoribus petentibus.*
8 *Notarij non sunt cogendi edere instrumenta creditorum alicuius priuati, nisi interest fisci.*

Respon. interpret.

THEODOSIVS imperator in l. 2. C. quando, & quib. quar. pars debetur. lib. x. attestatur, nihil esse tam durum & inhumanum, q̄ publicatione rerum familiarium, & paupertatis detegi vilitatem, & inuidiæ patere diuitias. Ex quo satis ostenditur, iniquitas edicti emanati ꝫ Hebræos Carpentoratenses, quo notarij iubentur credita Iudæorum, & creditorū quātitates iudici propalare. Interest enim nostra ne nostri patrimonij secreta pandantur l. fi. C. de ali. pup. præst. & ibi Bart. &
1 alij inferunt, q̄ copia inuentarij † non est edenda aduersario, ne detegantur secreta patrimoniorum pupillorum. Et sequitur idem Bar. in l. tutor, qui repertorium. in fi. ff. de admi. tu. & in d. l. 2. vbi Ioan. de Pla. hac ratione cōcludit, publicanos nō
2 posse cogere transeuntem † vt dissoluat malam, qa nemo tenetur vilitatem vel rerum suarum pompam manifestare. Et Honorius imp. impressiones potētum, qui necessitate cessante cogunt subditos eorum fortunas reuelare † cohibendas
3 esse iubet. in l. j. C. de apo. pub. libro. vi. ma. & in illa proponatur necessitas, cur Hebræi ipsorum perniciem detegant, propalare suas diuitias, vel paupertatem, restat concludendū dictum, vt potè iniustum & iniquū, esse tollendum. Nec ea causa q̄ R. do legatus scire velit facultates Hebræorum, vt intelligat an Christianis eorum debitoribus possit cōcedere moratorias cautiones habet iustificare edictum qa dilatio moratoria iustificat ex paupertate debitoris, nō ex diuitiis creditoris. Nā si debitor † sit soluendo (etiam si Crasso ditior esset) nō
6 propterea debitori concedenda esset moratoria gratia, vt not. in l. quoties. & in l. vniuersa. C. de precibus imp. offe. insuper non video, cur hac de causa potuerit emanare edictum generale. Nam cum proponatur ad vtilitatem priuatam ipsorū
7 debitorum, non debuit proponi, † nisi debitoribus petentib⁹. l. 4. §. hoc aūt edictum. ff. de dam. infec. Aut ergo omnes debitores instant p̄ habendis moratoriis, & iam constat de omnibus Iudæorum creditis ex debitorum confessionibus. Aut instant tantum aliqui creditores. & iam patet, q̄ non omniū Hebræorum credita sunt excutienda, sed eorum tātum, quorum debitores instant. Sine ergo ratione, & sic sine anima est istud edictum. Et q̄ notarij non sint cogendi edere instrumenta creditorum alicuius priuati, † nisi interūt fisci, est tex. clar⁹
8 in l. facultas, alias defensionis. C. de iur. fisci. lib. x. vbi Constan. imp. inquit. facultas defensionis danda est his, quibus inquietudinem fiscus infert, cum facultates eorundē sine iusta causa inquietari describique fas non sit.

RESP. LXXX. & de iure gent. &c. III.

MVNICIPALE statutum Montij, quo incolæ cōpelluntur in molendinū communitatis eorum molere bladа, dominis aliorum reclamantibus, est iudicis officio resoluendum.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas non potest facere statutum in alicuius præiudicium, & si fiat, rescinditur per iudicis officium. nu. 2. & nu. 4.*
3 *Detrahere aliquid alteri, & hominem hominis incommodo ditari, est contra naturam.*

Respon. interpreta.

CERTI Et indubitati iuris est, communitatē Montilij nō potuisse statuere, q̄ quilibet teneatur ire ad molendinū in molendino cōmunitatis, sub certa pœna in præiudiciū nobiliū, Bartholomei & Franciscifratrum, de Azardis, habētiū aliud molēdinū in dict. loco. Nā vniuersitas nō potest facere
1 decretū, vel statutum † alteri præiudiciale, alias officio iudicis tale statutum rescindendum est. l. q̄ se grauatos. C. de censi. li. xj. Et grauatis p̄ tale statutum succurritur remedio appellationis. l. j. §. solent. ff. qñ appel. sit. vel doli exceptione. l. j. in fi. ff. de excep. doli. Et ex hoc tollitur fundamētum communitatis, dicentis se habere potestatem statuendi, in his q̄ pertinēt ad administrationem rerum suarum, qa verum, dummodo p̄ tale statutum nō prēiudicet tertio in specie. iuribus p̄allegatis. Et ex istis d. Joan. Bapt. de S. Seuerino, in c. omnes populi. col.

& maximè i reciproca ſubſtitutione iſtud dictū vī,in qua inæ qualitas commodi ſubſtitutorū non ꝓſideratur, licet ad inæ-qualitatem perſonarū aduertendū ſit l.ia hoc iure ff.de vul.& pup.ſubſt.Scdò,quia ét ratio ſuadet,nam expræfat onibus ha rum donationū colligitur,ꝙ donans contemplatione matri monij ꝓcti inter ꝙiuges,motus fuit ad prædictas donationes faciendas,præfationes. n. oſtendunt donatis intentionem. l. Titia.§.j.ff.de ver.ob.l.fi.ff.de hære.inſti. ea ergo ratione, qua donationē fecit Nicolao,eadem ét voluit ꝙ bona donata Bea trici peruenirent in ſuperuiuentem. Iſta ratio militat ét quo ad bona donata Nicolao,ergo militabit diſpoſitio.l.a Titio.ff. de ver.ob.Cum igitur tam verba quā rō conueniant,nihil eſt quod videat obſtare,quominus illud pactū ad omnia referat. Ex iſtis apparet,ꝙ ꝫria nihil obſtant. Et primò non obſtat qđ ad proxima facienda ſit relatio,quia verū eſt qñ ad omnia pre cedentia commodè relatio fieri non poteſt, vt per Iaſ.poſt a-lios in l.j.C de lib.præte.& in d.l.ſi idē cū eo.§.fin. Non obſtat alia ratio quia retorquetur. Nam ſi donatio facta Nicolao cō templatione matrimonij firma remanet,etiam ſuperuenien. tibus filijs donatoris,eadem ratione etiam firma manebit ſub ſtitutio facta Nicolao de vxore ſuperuiuente. ¶ Circa vltimū dubiū nō expedit ſ[illegible]ga illud qđ dī, ꝙ donatio reuocat natiuitatę filiorū,iuxta tex.in l.ſi vnquā.de reuo dona. procedit in natiuitate filiorū ipſius donātis,qui veriſimiliter non do naſſet,ſi de filijs naſcituris cogitaſſet,ſed ꝓp natiuitatē filiorū donatarij potius donatio confirmatur, vt poſſit onera filio-rum habilius ſupportare,nec l ſi vnquam.exorbitans, exten-denda eſt ad hunc caſum,in quo neque verba neque ratio le-gis militāt.l.ius ſingulare.l.qđ vero ꝫ ff.de legi. Nec obſtat ſi adducat in mediū decisio Soc.in l.cum auus.col.xxj.ff.de con di.& dem.qa illa deciſio procedere pōt qñ donator donaſſet alij ſuo agnato ꝓtēplatione familiæ,iuxta tex.in l. gñaliter. §. cū aūt.C.de inſti.& ſubſt.ſuper quo ſe fundat Soc.ſecus ſi do-naſſet extraneo vel contemplatione matrimonij, prout nos loqmur,vel poſſet procedere,qñ poſt mortē donatarij bona deberēt peruenire in aliū quàm in matrē ipſorum filiorū cui matri donator pari modo donaſſet.ſi de filijs cogitaſſet,cum nō interſit filiorū,an bona magis ſint matris,quam patris, cū vtrique ſuccedant ab inteſtato,vt ſignanter cōſuluit Cor. cō ſi.194.videtur in preſenti.libr.3.dubitari fortè poſſet, an Va-lentina mater ſi tranſiuerit ad ſecūda vota,teneatur re eruare huiuſmodi bona filijs Nicolai primi mariti,ſed qa de hoc nō fui requiſitus,non inſiſtam.

RESP. XCVII. & de pact. 111.

PACTA De lucranda dote,& donatione ꝓpter nuptias inter coniuges inæqua ia ita demū recipiuntur, ſi fiunt ante contractum matrimonium vel conſuetudine, aut iura-mento roborentur.

SVMMARIVM.

1 *Donata propter nuptias reſtitui debent mulieri donanti,ſicut dos de iu re communi,& id quando fallit.*

2 *Pacta facta tam de lucranda dote,quam ſuper donatione propter nup-tias reducuntur ad æqualitatem,quando facta fuerunt poſt con-tractum matrimonium,ſecus ſi ante.Quod etiam limita nu.3.*

Reſpon.interpreta.

MAGNIFICVS Do.Tangudus de villa noua,in ꝫctu matrimonij propter nuptias donauit Ianuę ſponſæ ſuæ medietatem caſtri de Beluiſino cum omnib. emolumētis qui bus ipſa Ioanna vtat, & fruat eius vita perdurante.Econuerſo Ioanna donauit ꝓp nuptias Tangudo eius ſponſo medietatē omniū bonorū ſuorum adiecto pacto, ꝙ de dicta medietate bonorum prędictus Tangudus poſſit di ponere tam in vita quàm in morte ſaluo ꝙ ſi prius decederet quàm ipſa Ioāna eſſet vſufructuaria dictę medietatis bonorum toto tpe eius vi vitæ.Contingit Tangudum premori,nunc qritur an media-tas dictorū bonorū donatorum per dicta Ioan.tranſmiſſa fue-rit ad hæredes dicti Tangudi,ita ꝙ mortua Ioanna pſōlidetur vſufructus cum proprietate.¶ Viſo inſtrumento ſponſalitio, cognoui queſtionem propoſitā nullam vel ſaltem friuolā ha-bere rationem dubitandi ſi dicatur ꝙ ratio dubitandi fuit, qa
1 de iure communi donata † propter nuptias,ſolu.mat.reſtitui debent mulieri donanti ſicut dos, rndetur ꝙ fallit, niſi pacto vel lege aliter caueatur c. fina.de donat inter vir.& vxor.hic autem interuenit pactum.ergo &c.ſi forte dicatur, quod Ioā na tradidit prędis omnia bona ſua marito in dotem poſtea in-continenti donauit medietatem, & ſic talis donatio nihil a-liud eſt,niſi pactum de dimidia dote lucranda, quod pactum de dote lucranda reduci debet ad ęqualitatem cum pacto do nationis propter nuptias factæ per maritum vxori.aut. æquali tas.& in corpore vnde ſumitur C.de pact.conuen.etiam ſi pa-ctum de dote lucranda ſit minus pactum verò de lucranda do natione propter nuptias à marito facta ſit maius,quia pactum maius reducitur ad minus pactum.l.lege.C. de pac.conuen.ſm Azo.in ſum.C.de don.ante nupt.in caſu nro pactum de lucran da donatione medietatis caſtri de Beluiſino facta per maritum vt ſolum referri ad vſum fructum.ꝓ illa verba eius vita perdu rante,vel ſaltem tale pactum operatur, ꝙ Ioanna non poſsit donationem ad hēdes tranſmittere,vt expreſsè decidit Albe. de Ros.in l.3.ff.de ali.leg.& eſt de mente Bar.ibi,per text. in l. Titia.§. Titia cū nuberet.ff.de lega.2.& ita decidit Bal.in l.j.cir-ca prin.C.de fruc.& lit.exp.quē ſequitur Prepoſitus in d.§ Titia in ſua ſolēni repe.in 2.chac.referens ita conſuluiſſe d. Ambr. O-zo.Lanz.Decium.& Danielem Landulp.ſolennes docto Tici-neñ.Item pactum de donatione propter nuptias lucranda eſt conditionale videlicet ſi Tangudus præmoriatur,ergo vt ad æqualitatem minorem reducatur pactum de dote lucranda, dictum ét eſt, ꝙ non tranſmittatur lucrum dotis ad hæredes mariti.& ita demum Tangudus illam medietatem lucretur, ſi præmoriatur Ioanna quæ non fuit præmortua alias huiuſmo-di pacta eſſent inæqualia & iſta vt vrgentior ratio dub tandi, quæ poſsit adduci,ſed multipliciter rndetur.Primò ꝙ hodie de conſuetudine pacta inæqualia tolerantur ſm gl. & ſcriben. in d.auth.æqualitas & qñ doctor ſolennis vr fuit gloſſator atte-ſtatur de conſuetudine,illi ſtandum eſt.Ita Bar.in l. de quibus.
2 in vlt.col.ff.de legi. Secundo reſpondetur,ꝙ pacta facta † tam ſuper dote lucranda qua ſuper donatione propter nuptias, re ducuntur ad æqualitatem, qñ facta fuerunt poſt contractum matrimonium,ſecus ſi ante.ita tenent Card. Fioren. Ioſſ. & omnes antiqui in cap.ſi.de dona.inter vir.& vxo.per tex in l.ex morte C de pac.conuen quem dicunt in hoc remiſiſſe incorre ctum eſt verum quòd in hoc cōtrarium tenet Bar.& Mod.ibi & Bal.in d.auth æqualitas.tamen opi. Card.cum propter eius auctoritatem,tum quia conſuetudo ita interpretatur debet ꝓ-ualere.l.minimè ff.de legi. Tertiò rndetur, quòd pactum inæ-
3 quale non debet reduci ad æqualitatem,quando coniuges iu rarunt pacta ipſa inæqualia ſeruare & in nullo contra facere, nec contrauenire,renunciando omni legum auxilio,prout iu rarunt & renunciarunt Tangudus & Ioanna, nam tali auxilio d.auth.æqualitas cum ſit inductum fauore coniugum,potue-runt renunciare.l. ſi quis in conſcribendo C. de pact.maximè cum iuramento,quod eſt ſeruandum omnino, cùm nō vergat in detrimentum ſalutis æternæ.c.cùm contingat.de iureiu.ca. quamuis.de pact.lib.vj cum ſimilibus.Inſuper non eſt expedita illa opi.ꝙ illa verba,vita perdurante, reſtringant donationem proprietatis & contrarium tenuit Pichus in d.§. Titia.& etiam eam amplecti videtur Tho. Ferra caut.2. & pro ea videtur ca-ſus in l.ſpecies ff.de aur & arg.lega.vbi illa verba quoad viues, non reſtringuntur ad fideicommiſſum.nſi aliter exprimatur, vt ibi fuit expreſſum.Et ſi denique dicatur,quòd d. Tangu. nō fuit ſtipulatus pro ſuis hæredibus, ſed pro ſe tantùm, reſpon-detur quòd in contractibus mentio hęredum non eſt neceſſa-ria,quia ſubintelligitur etiam pro hæredibus,licet non ſit ex-preſſum l.ſi pactum.ff.de proba.l.cum qui.§.j.& ibi Iaſ.& l.ſtipu latio iſta §.ſi quis ita.ff.de verb.ob.inſuper etiam hæredib.cau-tum fuit,& expreſsè ſtipulatum,vt in principio dicti inſtrumē ti,& etiam in pacto donationis clarè legitur.

De Tranſactionibus.

RESPON. XCIII. & de Tranſactionib. I.

RATIFICATIO facta per particulares,& ſingulos par-ticulariter,& ſeparatim de vniuerſitate Solerioru ratifi cantibus tantum nocet,nam ad præiudicium vniuerſitatis, vel collegij collegialis.& ſimultaneus conſenſus requiritur, & ideo ipſa communitas nec portare nec conduci facere lapides, & matras,nullo iure cogi poteſt, nec tranſactio ſyndicorum ſine mandato collegij facta nullam actionem parit contra colle-gium,licet particulares ſeu ſingulares,particulariter & ſepara tim ratificantes ad prędicta cogi poſsint.qui,proteſtatione in-citatoria pręcedente in modo & forma probante, non adim-plendo adimplenda & non obſeruando conuenta,in mora cō ſtituuntur.quapropter non tantum ad metam,& Catillum,ſed ad omnes neceſſarios lapides, ad cęteráque conuenta tenen-tur.quanquam prędictorum particularium, & ſubditorum iu ramenta inſolita homagij & fidelitatis preſtita ipſos nullo iure ligent,attamen donatio ab ipſis facta inſinuata & iurata reuo cari non poteſt.

Reſponſa do.Io.Fran.Ripæ. V 4 Sum ma

doc. in l. licet. C. de pact. forsan dici posset q d. l. fi. & d. l. licet.
2 cum similibus loquuntur quãdo tale pactũ fiat de per se principaliter, tunc valet vt vltima voluntas, secus si fiat in consequentiam alterius contractus, tunc sustinetur vt valeat in vim cõtractus. l. si quis seruum. ff. de actio. emp. informatur enim à præcedenti contractu, & ab eo legem capit. l. lecta. ff. si cer. pe. & l. petens. C. de pact. & vtrobique no. Secundo videtur q valeat vt donatio causa mortis, quia in eo fit mentio mortis. l. Scia ff. de do. præle. l. Scia. §. fi. de donat. causa mortis. & sic reuocari poterit sola pœnitentia. l. fi. C. de reuo. don. c. fi. de don. Contrarium q si donationis nomen habere possit, quod dicatur donatio inter viuos, & non possit reuocari, iuxta text. in l. perfecta. C. de don. quæ sub mo. quæ etiam procedit in donatione perfecta sola stipulatione fingi & omnes ibi. §. percurrantur.
3 inst. de donatio. quia est facta mẽtio mortis dilationis & gratia. Item quia d. Marchio iurauit eam habere perpetuo ratam & gratam, & inconcusse obseruare. Item quia donauit in dictã causam prædicta Castra & Marchionatũ prædictæ do. Annæ pro se & hæredibus. & vbi vnum extremis interuenerit, donatio censetur inter viuos, & non potest reuocari, sm Alex. consi. 14. in pr. mo dubio. vol. j. Iaſ. in l. non omnis. ff. si cer. pet. Sec. consi. 42. col. j. & seq. & cxxxvij. in j. lib. Tertiò vt quòd potius fuerit promissio, seu donatio ob tam, videlicet vt sequeretur
4 matrimonium, vt ipsa d. vicecomitissa renunciaret omnibus bonis paternis & maternis, in fauorẽ Gaspardi fratris. & filiorum suorum & sic censetur potius quida contractus innominatus, vt dicit text. in l. sed & si lege. §. consuluit. de peti. hæd. ibi, velut genus quoddã permutationis. & alibi sæpe q contractus innominatus cũ fuerit adimpletus pro parte illius do. Ioannis de fluxo mariti, & p parte do. Annæ certè non vt q fuerit pro parte do. Marchionis amplius licita pœnitentia. & maximè stante iuramento. l. si pecuniam. cum gl. & l. ii. vbi late scrib. ff. de cond. ob. cau. Quarto vt quòd etiam dici possit q dictus Marchionatus & cætera castra fuerint assignata in dote prædicto illustri do. Ioanni sub dicta conditione, si ipse Marchio & Gaspar decederent sine filiis istud primò probari videtur ex natu
5 ra† contractus matrimonij cuius natura est, q ea q in ipso cõtractu promittunt, intelliguntur ex causa dotis. l. si extraneus. ff. de condi. ob. cau. fedò ex verbis appositis in instro in primis pondenda sunt verba apposita in præfationibus instrumenti, q demonstrant causam. l. fi. ff. de hæred. inst. l. Titius. §. idem respondit. ff. de verborum obl. dicitur enim in principio quod omnia pacta, in quadã papiri schedula fuerunt conuenta, prout illa, & stipulata ex causa matrimonij sequituri, & pro oneribus matrimonij supportandis. ergo etiam illa promissio facta dicitur pro matrimonio & eius oneribus, quia continet in ipsa schedula. & qui totũ dicit nihil excludit. l. à procuratore. C. mand. c. si Romanorum. xix. distin. Item vna pars contractus declarat aliam, iuribus vulgaribus. modo in augmentum dotis casu quo Marchionatus & Castra essent fideicõmisso subiecta, & sic in loco dictorum castrorum subrogatur promissio c. millium. aureorum. ita. n. sonant illa verba. par dicti castelli sunt mille scudi. ergo etiam illa promissio Marchionatus censebitur in augmentum dotis facta. non enim debent esse diuersæ naturæ subrogatum. & id in cuius locũ fit subrogatio l. si cum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. cum vulg. Et istis stantibus patet clarissima responsio ad ẽria q opponi possent q illud pactum sit improbatum tãquam factum de futura successione, vel q dicatur donatio causa mortis, & etiam stante clausula de qua in instro, q valeat omni meliori modo & hæc pauca sine reuolutione librorum sunt quæ mihi nunc occurrunt salua
6 deliberatione maturiori. Pacta† conuenta casu quo soluatur matrimonium morte vxoris, locum non habent si soluatur morte mariti. l. pacta conuenta cum gl. ff. de pact. dota. Pactũ ergo q Ioannes perit si supernuat habeat libras mille turonen. de parte Simonæ & eius hæredibus, non vendicat sibi locũ casu quo fuerit præmortuus. Confirmatur, quia casus omissus relinquitur in dispositione iuris com. l. si cum dotem. ff. sol. mat. in princ. qui prouidet sibi in casu vitæ censetur se referre ad ius cõe casu quo præmoriatur, vt est casus in l. commodissimè ff. de libe. & posthu. Stante ergo generali consuetudine quòd sol. mat. tam per mortem vxoris quam mariti q diuidãtur æqualiter bona mobilia inter coniugem superstitem & hæredem coniugis præmortui. pactum cõtractum in casu quo matrimonium soluatur morte vxoris non derogabit generali consuetudini, casu quo matrimonium soluatur morte mariti. sicut. n. casus omissus remanet in dispositione iuris communis, eodem modo remanet in dispositione generalis consuetudinis quæ etiam dicitur ius commune in loco §. ex non scripto inst. de iur. nat. gen. & ciuil. de quibus. ff. de legi. & hæc vo lent Bal. consi. 60. sicut proponitur. lib. 3.

RESPONS. XCVI. de pac. II.

CVM ea lege Beatrici donatio facta sit vt post eius obitum ad alios bona perueniant, constat mortua Beatrice eos vocari qui post eius mortem in donatione fuerãt substituti. nec refert q Beatrix prius decesserit, quàm donator, cum substitutio non patiatur disponentis voluntatem caducari. Substitutionem autem qua donator alterũ alteri donatario præmorienti substituit, de omnibus bonis, vtriusque tam coniunctim, quàm diuisim donatis interpretandam puto, cum & donationis causa, & verba huiusmodi sensum admittant. Sed videbatur propter filios quos Beatrix post donationem susceperat, substitutionem irritam fore quod Socinus aliqñ credidit. Ego aũt exorbitantem Constantini legem, quæ donatori ob nouam sobolem concessit, retractandæ donationis facultatem ad hunc casum non puto protrahendam. Socini autẽ sententiam probarem, si Beatrici bona ea forent lege donata vt in familia seruarentur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis eisdem modis caducatur, quibus & legata.*

Responsi interpretã.

VALET pactum, q bona donata Beatrici perueniant in dictos coniuges. l. quoties. C. de don. quæ sub mo. Sed quia pacto solùm nascitur actio contra Beatricem q Beatrice mortua ante Ioannem donatorem, donatio causa mortis facta ipsi Beatrici effecta fuit caduca. l. vnica. § j. C. de cad. tol.
1 † Nam eisdem modis caducatur donatio causa mortis, quibus & legata. l. Marcellus. § Paulus. ff. de do. cau. mor. vnde videretur etiam caducum pactum per ea quæ tradit Bartol. in l. qui Romæ. §. Flauius in fi. ff. de ver. ob. & per regulam, cum principalis. ff. de reg. iur. Sed hoc non obstante, arbitror q dimidia pars bonorum donatorum Beatrici spectet dictis coniugibus. nam per illa verba, & post mortem Beatricis perueniant in dictos coniuges, ipsi coniuges dicuntur substituti. valet aũt substitutio in donatione causa mortis, sicut in legatis. l. si cui mortis. ff. de donat. causa mortis. cũ similibus. Ita aũt substitutio facta per hæc verba, post mortem perueniat, dicitur compendiosa, quæ sub compendio importat directam & obliquam substitutionem, secundum Bar. in l. Centurio. ff. de vulg. & pup. in fi. q & consequenter important, q dicti coniuges censentur substituti post mortem Beatricis, siue mortua sit viuente donatore & ante acquisitam donationem, siue alias quandocunq; Nam cum ita verba, post mortem, sint cõprehensiua multorum temporum, ad omnia tempora substitutio accommodatur ac si dictum foret, quãdocũque. vt per Soc. consi. 143. suprascripti insignes iureconsulti. lib. j. Circa aliud dubium an secũda substitutio facta per hæc verba, itẽ sunt de pacto, quòd omnia bona perueniant, & peruenire debeant superuiuenti dictorũ coniugum, intelligenda sit de omnibus bonis tam donatis Nicolao marito, quam prædictæ Beatrici, an verò de bonis donatis Beatrici tantum, in quibus substituti fuerunt prædicti coniuges. videretur q secunda substitutio, quæ reciprocè facta fuit dictis coniugibus. nam per hęc verba, volo q bona perueniant superuiuenti, formatur reciproca. vt Bar. in l. Lucius. in j. q. ff. de vulg. q ad ea bona solũ referri debeat, in quibus ipsi coniuges fuerunt substituti Beatrici. ex pluribus. Primò, quia illa generalitas omnia bona ad proxima in dubio vãr referenda. l. si idem cum eodem. ff. de iurisd. om. iud. Et sic ad omnia bona donata Beatrici de quibus proximè mentio habetur. Secò, quia donator noluit donationem bonorum donatorum Nicolao reuocari propter superuiuentiam filiorum, sed tm voluit reuocari donationem factam Beatrici. ergo si noluit grauare Nicolaum contemplatione suorum filiorum, credẽdum est q minus voluerit eum grauare contemplatione Valentiæ vxoris ipsius Nicolai. arg. l. cum acutissimi. C. de fideicom. nam si de quo magis vt inesse, & nõ ineat, ergo de quo minus, aut. multo magis. C. de sac. san. ec. Præmissis nõ obstat arbitror, q illud pactũ habẽs vim reciprocæ substitutionis, etiam ad bona donata ipsi Nicolao referri debeat, infrascriptis rationibus. Primo. quia clausula in fine posita, ad omnia præcedentia referenda est, si commodè fieri possit. l. talis scriptura. ff. de leg. i. c. fedò regris. de ap. & eò maximè. quia clausula ipsa principaliter & de præsenti ponitur, quo casu nihil impedit fieri relationem, sm Bar. l. fi. ff. de reb. dub. attento etiam quòd verba sunt vniuersalia, videlicet omnia bona. l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Clausula. in. vniuersaliter vel in definite concepta ad omnia præcedentia semper adaptatur. ñ nihil est, q obstet, vt per Cor. consi. 43. in hac li. 3.

& ma

&in castra regni particularia sint de directo dñio regis,& seq̃ tur lasc.in l.j.in prin col.2. ff. ad treb. possem diter cõprobare. sed quia d. Alanus nõ intẽdit insistere nisi in suo vero iure, tò clarissimè demonstrabo primũ d. Alanũ proposse fe esse condñm dicti loci Cadarossiæ, & in eo hñre merũ & mixtum ĩperiũ,& pñr ei licuisse & licere aliaduertere ĩ facinoroso hoc es, iuxta demerita l.3 de in.om iud.Probauit primo d. Ala.cãm habens à Pe.Bisqueni seu Iuliano eius filio & hærede vĩle esse cõdominũ dicti loci & hñre merum & mixtũ imperium in eo per instrm dictæ sniæ,qd instrm ꝓ facit probationẽ eiusdẽ titlimã. c.licet cãm.in verbo cui sentissimè cõstat per instrm. de prob.Bal.in l.licet Imperator.ff de statu homi. cum solitis concord.ibi.n.a Innocatus Sanctissimi do.fatetur expresse Petrum Bisqueni hñre merum & mixtum imperium.ibi.d.Guliel mus de Anceduna nũc agẽs,& tũc reus ꝓfitetur Petr Bisqueni esse condominũ dicti loci,& ad quẽ simul cum alijs condo minijs asserit spectare ius puniẽdi facinorosos, licet locum dicat esse præuentionis,q̃ nunc non erubescit denegare, & con fessio † facta in vno iudicio,probat in alio ſm Innoc.in c.2.de cap.mona.Fel.& alij in c.at si clerici.de iud.in prin Alex.& alij in l.2.C.de eden. nec dicat q̃ nõ fatetur Petrũ Bisqueni esse cõ dominũ,licet dicat se ad instantiã aduocari & Petri Bisqueni nuncij ꝓbitũ &c.quia in pri. ꝓ. suæ narrationis continetur adhærentes do aduocato fiscali in cã inhibitionis fore condomi nos dicti loci,vñ vna pars instri debet declarari per aliã. l.qui filiabus.& l.ti seruus pluriũ.§.ti ff.de lega.j.nec dicatur, q̃ licet fateatur esse cõdominos,non in propterea inferẽ, q̃ alij condomini habeant merum vel mixtum imperium in torẽ es:ga puto aduertendum,vt vnico verbo cõcludã,q̃ prędictus do.de Anceduna in libello suo porrecto in causa inhibitionũ olim sibi factarũ ad instantiã pdicti do.Petri in quodã versi. ita concludit.item dicit.q̃ ipse & cæteri condomini. faciendo ergo istã cãm talis est cõdominus Cadarossiæ, ergo habet ius exercendi merum & mixtum imperium in delinquentes cum facultate ꝓueniendi alios cõdominos.ti modo olim libellãdo ita cõclusit,cur modo tam variẽ non.nã propositis in libello discedere licet,quia † ita vera esse fatetur libellus.l cũ precũ.cũ sua gl.C.de lib.cau ex hoc infero cõ ungendo dicta testiũ productorũ pro parte fisci & dictorum de Anceduna, cum dicto instrumento sniæ probatã esse intentionẽ d.Alani,quia oẽs testes producti pro parte fisci,& dicti dictorũ de Anceduna fatetur do.Alanũ esse condñm,instrm aut ꝓbat oẽs cõdominos Castat prædictum do.Petrum de Bisqueni simul, & cõiter cum prædictis dñis de Anceduna,deputasse clarissimum Iur. Vtri. do.d.Claud Ixmardi,iudicem dicti loci Cadarossiæ,tã in criminalibus quàm in ciuilibus,& cæteros officiales dicti loci cõmuniter ꝓstituisse,ex qua ꝓstitutione officialiũ cõi nomine fa-
12 cta probat † condominatio,sicut ex actu cõi notæ celebrato probatur ocleras ſm Bart in l.Titiũ aut Mæuium ꝑ alterq. ff. de ad mi.tu.& in terminis nris ita voluit Alexã.q̃.23. attentis narratis.vol.v. Item ex depositionibus oĩum testiũ productorum pro parte prædicti do.Alani constat de quasi possessione exercendi merũ & mixtũ imperiũ in dicto loco spatio annorum triginta & vltra Insuper ꝓstat,q̃ prædictus do Alanus & auctores sui sp habiti,tenti,tractati,& reputati fuerunt condomini dicti loci cum mero & mixto imperio, quæ quasi pos-
13 sessio tam † longa,stante scia,& patientia dictorum de Anceduna,de qua ĩ ꝓstat ex dictis testiũ vtriusque partis probatur iurisdictio præsumptiuè,ſm Bal.in l.data opera.col.x.ver.item no.q̃ nõ dr tõ C.qui accu non pñt.& Alexã. consi. 23. colu.2. lib v.& firmat Iacob de S Georgio in tract.de homagio. in 2. char.& illud maxime verũ est in casu nro, vbi hæc longissima quasi possessio iustificat ex rr.instrũ & recognitionum, de qbus s.ita quod nullatenus dubitandum est,q̃ non sit probata intentio do.Alani.Solùm restat rñdere ad vnum qd̃ sentio ad ducẽdum dictum do.Alanũ,videlicet,q̃ testes producti in causa inhibitionis non faciunt fidem in causa appellationis separata.
14 l.gesta.C. de iud. cum similibus,quam cõ est sniæ Bar.& aliorum in l.ti.C.de testi.& l.2. de eden.Pan. Fel.& aliorum in ca. cãm.de testi,q̃ † dicta testiũ in vna cã faciũt fidẽ in alia tribus ꝓcurrentibus.Primo q̃ dicta testium sint publicata, aliàs non probãt.& ita procedit tex.in d.l.gesta &q̃ tradunt in l.cum lite mortua.ff.ad.sol.Secũdo,q̃ agat inter easdẽ ꝑsonas.Tertiò quod agat ad ꝓbandũ illud idẽ & ad eosdẽ effectus ad quos ꝓbandos fuerũt examinati testes ĩ alia cã,vt declarat Bal.in d.l.2. col.pe. & Fel.in d.c.cãm.cũ igit in casu nro testes sint publicati in cã inhibitionis,& agat inter easdẽ ꝑsonas, & ad eosdẽmet fines, nõ video quare hmõi testes nõ debeant ꝓbare, ẽt in causa appellationis,si eadẽ fuerunt eorũ dicta reproducta. Laus Deo.

De Pactis.

RESP. XCV. & de Pactis. I.

QVIA Pactũ de futura successione omni iure reprobatur ne captandæ mortis occasio detur,cõ ꝓmissio illustri Domino Ioanni de Marchionatu, & aliorum castrorum facta in vim solutionis ob causam sustinetur,cum nullo alio iure secũdum ea quę proponuntur,defendi possit.Quemadmodũ enim casus omissus remanet sub dispositione iuris communis,ita etiam casus omissus remanet sub dispositione generalis cõsuetudinis.& ideo pactum conuentum si nominatur matrimonium morte vxoris,non habebit locum præmoriente viro.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de futura successione,nullo iure defendi potest.*
2 *Pactum de futura successione factum principaliter de se reuocari potest cum per viam vltimæ voluntatis sustineatur.*
3 *Donatio licet verba faciat de mortis causa,nihilominus nõ semper mortis causa donatio dicitur secundum Papias inter vinos iudicatur.*
4 *Donatio in pacto matrimoniali apposita ob causam matrimonii facta intelligitur,& re non integra pœnitere nusquam licet maxime si iuramento fulciatur.*
5 *Promissa in contractu matrimoniali,ex causa dotis promissa intelliguntur.*
6 *Casus omissus sicut remanet sub dispositione iuris communis,ita etiam sub dispositione generalis consuetudinis complectitur.*

Respon.interpreta.

1 PACTVM De quo in themate vĩ non valere quia pactum † de futura successione omni iure reprobatur.l.fi.C.de pac. Nec vĩ suffragari illa ꝓsideratio q̃ tex.in d.l.fi. & similia iura loquunt in pacto de tota successione,vel de quota, secus si de certa re,tum quia ratio illa prohibitiua propter votum captandæ mortis,militat etiam quando est pactum de succedendo in certis rebus,vt vult Bar.consi.12.promitto tibi &c.consi.8.pactum tale proponitur.tum quia illa ratio quod pacto non detur successio bonis defuncti,subest etiam isto casu.l.hereditas. C.de pact conuen.aliter posset de facili fieri fraus legi. contra l.fraus legi.ff.de legib.& posito quod valeret, vĩ quod poterit reuocari,quia sustinetur tanquam vltima voluntas,secundum Ioan.Fran.Cur.consi.15.col.pe.& dicunt istã esse communẽ sententiã

Vnde cùm in occurrenti casu agatur de iure despascēdi in pascuis communibus & sic de præiudicio tangente singulos vt singulos, ꝙsequitur ꝙ non potuerit antiquum statutum tolli, nisi communi omnium consensu. Nam in hoc militat ratio regulæ, quod omnes tangit. de regulis iuris in sexto.

¶ Ad confirmationem R. dñi tripicit. respondet Primò, ꝙ eadem iniquitas est in confirmatione quæ est in reformatione cap. ex
18 parte. & ibi no. † Pan. in vlt. not. de test. vnde eisdē rōnibus iustificat appl. à confirmatione interposita, qb. à reformatione.

Secò rndetur, ꝙ confirmatio in dubio censetur facta in forma
19 cōi, nullumque robur tribuit confirmato † si aliàs sit iniquum & iniustum. c. ex parte. & ibi gl. & Card. de const. nec quicquā valet si actus confirmatus sit nullus. c. inter dilectos. de fi. init. c. quia diuersitatem. de concess. præben. & c. pe. de confir. vti. vel inuri. & consuluit Anch. cons. 389. visis diligenter. Et confirma
20 tio intelligitur facta † sine præiudicio tertij, sm Bald. in l. j. in prin. ff. de constit. prin. & Ale. cons. 125. col. 2. lib. 2. per tex. in l. authoritatem. C. vnde vi. Et facit regula gnalis. l. j. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publi. & in cap. t. super eo de offic. deleg. cum si. ¶ Tertiò rndetur, ꝙ Re. d. Leg. confirmauit hanc reformationē modo fuerit facta à maiori, & saniori parte. Sed non pot videri fcā à saniori, cum non sit nec æqua, nec rōnabi
21 lis non. n. saniorit as consistit in numero personarum, † sed in facto & operatione, sm gl. in c. ea noscitur. de his quæ fi. à præla. Et voluit etiā Pan. in c. ecclesia vlti. de elec. Ex quibus apparet bene appellatum, & male statutum & ordinatum.

De Iurisdictio. & imperio.

RESP. XCIIII. & de Iurisdiction. I.

OPTIMO Iure moneri vīr procurator sanctissimi do. do. nostri, & Nobiles de Anceduna agentes cōtra nobilē do. Alanū reū, & eius authores in actione negatoria proposita, cū huiusmodi agenti li. liceat negare ius parti non esse aduersę, ꝙ si nō probet ius sibi esse facile succumbet, ipsosque agentes multū opitulatur sententia do. Rostagni, ex qua dominium seu quasi acquiritur, & cui nihil opponere potest, cum conclusus fuerit omnia contenta in ea vera esse. Verum enimuero d. Alanum potiorem fore clarissimi iuris est, tum quia prædicti agētes, nec se dominos seu quasi, nec quietationes, puteis incū hebat, probarunt. nihilque probat sententia per eos allegata quo ad dominium, cùm traditio seu quasi ex ea secuta nō fuerit, quæ etsi secuta fuerit, tamen cum nec articulata, nec probata extiterit, agentibus non prodest, tum etiam quia ipse do. Alanus se condominum loci Cadaroliæ optimis instrumentis, & validis testibus ac merum & mixtum imperium suum comprobauit, ergo ei licuit. ac licet in facinorosos homines iuxta demerita animadvertere.

SVMMARIVM.

1 *Agens actione negatoria tenetur se probare dominum, vel quasi.*
2 *Agens actione negator. iniquitatem probare tenetur.*
3 *Licet sententia præsiet iustum titulum præscribendi, non tamen ex ea probatur dominium. nisi secuta fuerit traditio, vel quasi.*
4 *In iuribus incorporalibus scientia & patientia aduersarij venit articulāda, & probanda ad commodū præscriptionis & quasi traditionis.*
5 *Ex imperio vniuersali non recte arguitur imperium particulare.*
6 *Instrumentum sententiæ super mero, & mixto imperio, idem imperiū recte probat.*
7 *Confessio facta in vno iudicio probat in alio.*
8 *Habens omnia libellata vtrique fatetur.*
9 *Argumentum rectè procedit à coniunctione duarum probationum.*
10 *Priuatos arceres habere non licet nisi habentibus merum & mixtū imperium.*
11 *Instrumenta recognitionum & præstationum homagij, & fidelitatis probant merum & mixtum imperium.*
12 *Ex constitutione officialium communi nomine facta probatur condominatio.*
13 *Longa quasi possessio iurisdictionis validis titulis ac probis testibus iustificata cum patientia ac scientia aduersarij iurisdictionem plenè probat.*
14 *Testes producti in vna causa, an fidem faciant in alia, ibi vide quomodo procedat.*

Qui veritatis est, me dirigat in viam lucis & veritatis.
Respon. interpreta.

NE clarū ius strenui militis, domi. Alani Raynaudi verbosa allegatione obtenebrē paucis vtar, & eo maximè qa veritas verborū adminiculo nō egere. l. C. si vnus ex pluribus hęr. qa vbi constat de veritate, non est eundum per ambages. sm Bal. in c. 2. de noua for. fide. agūt. d. procuratores sanctiss. d. d. nostri, & Nobiles de Anceduna ꝓ d. Alanum actione negatoria, quam actionem negatoriam deduxerunt in cā appellationis interpositæ à sñia d. N. officialis prædicti d. Alani. q in causa inhibitionis & literarum obtentarum, negādo dictum Alanum vnquā per se, neque per authores suos habuisse aliquē merum, vel mixtū imperiū in terra Cadaroliæ. quo circa videndum est nunquid pro parte agentium sint probata necessaria in actione negatoria. Scdo videndum erit an pro parte d. Alani rei conuenti sit probatum ei competere merum & mixtum imperium in dicto loco. Circa primum, si quæratur, an pro parte agentium sit fundata intentio in actione negatoria: prima facie videtur dcim q sic quia de natura actionis negatoriæ sufficit agenti negare ius parti aduersæ competere. l. 2. in prin & Locī corpus. §. competit. ff. si serui. vend. not in §. æque. inst. de act. & nisi reus probet ius sibi competere, debet succumbere secundum Spec. tit. de iure emph. §. j. ver. xv. Guido Papæ. consil. 91. circa processum ventilatum. col. ij. Præterea constare videtur ex instrumēto sñiæ latæ per d. Rostagnū, per quam sententiam acquiritur dominium vel quasi. vt per Bar. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. & sententia tribuit iustū titulum, vt per Ale. in terminis ne. cons. 124. in. v. per l. Pomponius. §. si iussu. ff. de acqui. pos. & contra dictam sententiam non potest d. Alanus venire quia eam produxit & sic confessus fuit contenta in ea vera esse. secundum Bar. in l. post legatum ff. de his qui. vt ind. Præterea, constat per quamplures testes productos in causa appellationis sanctissimi do. N. prædictos de Anceduna esse iam longo tempore in quasi possessione exercendi merum & mixtum imperium in dicto loco. ergo &c. Sed prædictis non obstan & si d. Alanus non intēdat istud in dubium reuocare, tamen posset probabiliter dici non esse probata incumbentia pro parte agētium ex infrascriptis.
1 Primò in actione † negatoria tenetur probare actor se dominum vel quasi eius rei, quam negat ad alium pertinere, quia actio negatoria. est actio realis. §. æque. inst. de act. & non datur possidenti tanto, sed domino vel quasi, & nō aliter. l. vti frui. ff. si vsusfruc pet. d. l. loci corpus. §. competit. declarat Spe. in ti. de pu. & serui. §. j. ver. negatoria. ver. & no & clarius Ale. cōsi. 126. in cā & lite. col. 3. lib. 2. Secundò tenetur actor probare
2 † turbationem idest ꝙ aduersarius turbat, & non patitur ipsum actorem vti frui iure suo. l. & si forte §. j. & l. harum. l. egi. ff. si serū. ven. l. si prius. ff. de no. oper. nūc. ea examinata. de iud. quæ extrema non video cōcludenter fuisse probata. nec obst.
3 inst sm allegatæ sñiæ quia & ill. sñia † prætiet iustum titulū præscribendi. d. §. si iussu. non tñ probat dñium nisi fuerit secuta traditio, vel quasi. sm Bar. in d. l. ex hoc iure q quasi traditio in
4 † iuribus incorporalibus ꝓsistit in vsu illius iuris, cū patientia aduersarij. l. quoties. la. 2. ff. de serui. sed nec in ꝓcessu primo, nec secundo Sanctiss. d. noster, nec præfati d. de Anceduna. non ꝓbauerūt, nec articularūt. q vnquā vsi fuerint mero vel mixto imperio in territorio Cadaroliæ. sciēribus & patientibus prędicto d. Alano & auctoribus suis, seu aliquo cōdomino. ergo &c & si pur insistere voluerit d. Iudex super dicta sñia, dico ꝙ illa facit totaliter ad victoriam d. Alani. & destruit intentionē agentiū, vt ꝛ clarissimè probabo. Non ob. asserti testes producti ꝓparte actoris am, qa nullatenus ꝓbant ꝙ d. agēres habeant quasi dñium alicuius iurisdōnis in dicto loco. & licet deponāt ꝙ sanctiss. d. noster. & præfati nobiles de Anceduna aliqn exercuerunt gladii ptātem, non tñ probant eos fore in quasi possessione meri & mixti imperii ꝓ iudicū d. Alani & suorū auctorum. qa nō deponūt ꝙ prædicti agentes exercuerint illam gladij potestatē scientibus & patientibus ꝓdictis d. Alano & auctoribus ꝓut necessum fuit d. l. quoties la. 2. de ser. & in l. j. & 2. C de ser. & aqua. & ibi Bar. instruit iuuenes aduocatos ꝙ debeant articulare & probare sciam & patientiam aduersarij. & idem sentit Pan. cons. 18. in causa & q. ad fi. lib. 3. & cōs. 23. col. 2 eo. lib. & alibi sæpe. Nec obst forte diceret, ꝙ sanctiss. d. nī esset supremus dñs totius comitatus Venaysini, qa posset dici non cōstare ꝙ locus Cadaroliæ sit de comitatu venaysini, & ideo debuit articulari & probari. vel esto q ita sit, non ramen ꝛ sequitur, ergo sanctiss. d. noster habet merum & mixtum imperiū in dicto loco. qa Imperator est dñs totius mundi. l. deprecatio. ff. ad l. rho. de iac. & tñ merum & mixtū non habet in quolibet loco totius mundi, intelligitur n hīe ꝓpter mum dñium quo ad ꝓtectionem, sm Bar in proœ. ff. stat. n. ff mul. ꝙ Papa sit vſs do. Comitatus venaysini, & habeat merū & mixtū imperium in vniuerso. non tñ habeat merum & mixtum imperium vnius castri particularis puta Cadaroliæ, sm Bar. in l. j. hanc. ff. de rei vend. hinc dicebat Bald. in l. j. C. vnde cogna. ꝙ stat simul ꝙ regnum Apuliæ sit de vſ dñi ecclesię.

&c. in

RESPON. XCIII. & de iure ciuili. V.

INIQVA Lex est ciuitatis Grilonis, quæ pauperib. vetat, ne eorum oues pras, & pecudes in cõia pascua depascẽdas immittat. Nec quod alicuius parte populi impiè actum est, ratum haberi debet.

SVMMARIVM.

1 *Statuere potest vniuersitas, circa ea quæ cõcernunt administrationem bonorum suorum.*
2 *Statutũ à maiori parte populi obseruandum est ac si homines statuissent.*
3 *Statuti confirmati amplius de inualiditate non est dubitandum.*
4 *Appellare à statuto grauãte remp. vel aliquos particulares, licitũ est.*
5 *Decreta alicui nocua, veniunt officio iudicis rescindenda.*
6 *Exceptio doli competit grauatis, contra statutum alteri perniciosum.*
7 *Ius depascendi animalia cuiuscunque generis, in publicis pascuis competit cuilibet de populo. 8. & vsque ad nu. 12.*
12 *Pascuorum quædam estiua, quædam byberna.*
13 *Pascua pinguiora, & magis lætareſſent, si in eis pecudes, & capræ hybernarent, & stercorarent.*
14 *Reg. l. quod maior. ff. ad munici. qn procedat, & quãdo non. 15. 16. 17.*
18 *Reformatio si sit iniqua, confirmatio eiusdem pariter erit iniqua.*
19 *Confir. nullũ robur tribuit confirmato, si alias sit iniquũ, & iniustũ.*
20 *Confirmatio intelligitur facta sine præiudicio tertij.*
21 *Sanioritas non cõsistit in numero personarũ, sed facto & operatione.*

Respon. interpreta.

ANTIQVO Loci Grilonis statuto hactenus obseruato cauetur, quod quilibet de populo possit à festo omnium sanctorum, vsque ad festum sanctæ Mariæ de mense Martij in publicis pascuis & in qualibet illorũ parte animalia cuiuscũque generis depasci facere. Nunc vero maior pars hoim reformauit dictum statutum, & statuit quod nullus possit in certa parte pascuorum depasci facere aliqua animalia quouis tpe, nisi aratoria, & laborantia, à qua reformatione, & similiter ab impositione penarum quæ excessiuæ dicuntur, contraueniẽtib. Ideo quæritur, an iuridica sit horum appellatio, & veniat reformatio retractãda. ¶ Videretur primo aspectu malè appellatum, quia vniuersitas Grilonis habet auctoritatem statuẽdi
1 †in his quæ concernunt administrationem bonorum suorũ. l. 1. & ambitiosa. ff. de decre. ab ord. faci. traditur per Barto. in l. omnes populi. in 1. q. ff. de iust. & iu. per illũ tex. qui ẽt procedit si vniuersitas velit statuere q̃ antiqua statuta ſm eũdẽ Bar. ibi in 4 q. 3. q principalis. ¶ Nec obstare vr dissensus, & appi ovnt
2 vel pluriſi, quia qd maior pars facit, † obseruandum ac si oẽs consensissent l. aliud. §. refert. ff. de regul. iur. & l. qd maior. ff. ad muni. Qd maximè verũ vr hoc casu, quo R. do. Legatus, &
3 Vicar, sanctissimi nri in Comitatu Venaſcini statutũ hmõi †cõfirmauit. Vñ nõ vr de inualiditate amplius dubitãdũ. c. 1. de cõfirma. vti. vel inuti. c. cũ M. ferra. & c. cũ accessissent, de cõst. ¶ Sed pmissis non obst. rñdeo bn appellatũ, & malè fuisse decretũ & ordinatũ à maiori parte. Et pro fundamento pluppono, q̃
4 statuto grauãte Rẽpub. vel aliquos particulares † licitũ est appellare. l. j. §. solent. ff. qñ appel. sit. Firmat Bar. in l. oẽs ppli. in fi. v. q. princ. ff. de iu. & iu. & in d. l. ambitiosa. col. pe. ff. de decr. ab ord. fac. tradit per Pan. & in c. cõsuluit. de appel. Alexand. cõsil. exc. matutè digestis. lib. 2. pl. cvj visto. lib. 3. Et decreta alicui
5 nocua, †offo iudicis veniũt rescindenda. l. qui se grauatos. C.
6 de cens. lib. 11. & q̃ statutũ alteri perniciosum cõperit grauatis excẽ. doli. Si mõ ondatur reformationem antiqui statuti de oĩum consensu q̃diti, & hactenus obseruati, fore iniquam, & appellantib. ac vniuersis perniciosam, iustificata remanebit appõ, retractandaque erit ipsa reformatio. Ad hãc iniquitatẽ demonstrandam præmitto, q̃ cuilibet de ppõ ius cõpetit depascendi animalia sua cuiuscunque generis, in pascuis publi-
7 cis, †cum sint omnib. cõia. l. in tantũ. §. vniuersitatis. ff. de rer. di. l. 1. C. de pasc. pub. lib. 11. Hoc sic præmisso rñdeo hmõi reformationem qua incolæ arcentur à pastione eorũ in pascuis cõib. iniustam esse, & iniquam, plurib. rationib. Primò, quia in
8 iustum ẽst, quod quis non possit vti re communi † ad vsum destinatum. d. l. 1. de pas. pub. & l. tantum. §. in commune autem sepulchrum. & l. arborib. §. nauis. ff. de vsufruct. & l. si ædes. ff. cõmu. diui. Et si dicatur quod hęc iura loquuntur in re cõi pluribus. vt singulis: respondetur quòd idem dictum est re communi pluribus vt diuersis. Maximè, quando ex tali re percipitur
9 commodum singulis, vt percipitur † ex publicis pascuis, secũdum Cæpõ. in tracta. seruitu rustic. sub rub. de seru. iuris pascẽdi. & probatur in l. ciuitatibus. de legat. primo, tunc enim eadem iuris ratio, vt non debeat quispiam prohiberi vti re cõi ad vsum destinatũ, vt etiam probatur in d. l. j. & seq. C. de pascu. publi. & priuatis. Et si dicatur, q̃ appellantes nõ possunt dici se fuisse grauatos cum lex sit omnibus communis & generalis, nullique permittat facultatem depascendi. Respondet
10 ex eo dici grauatos q̃ non habent vsum pascuorum secundũ eorum indigentiam. †Nam publica pascua ad vsum publicũ deputata, debent esse parata ad vsum cuiuslibet, secundũ eius indigentiam. vt si habeat pecora eidem debent esse parata ad vsum pecorum, si verò solum armenta, ad vsum armentorum. qa hęc est natura iuris vtẽdi fruendique. l. vsus pars. ff. de vsu & habi. l. pro parte. ff. de serui. l. per fundum. ff. de ser. rusti. prædi. Qua rõne dicunt Old. & Ale. in d. §. vniuersitatis quòd de
11 vsu pascuorum & nemoris Reipublicæ, quorum vsus est communis, tm debet hãc pauper, †pro sua necessitate quantũ diues. arg. l. vtrum. §. fi. ff. de rebus dub. & l. j. C. de consor. eiusdem litis. & l. Paulus. ff. de re iu. Stante autem reformatione non ita habebit vsum pauper, qui tres solas possidet capras, quantum diues qui triginta habet bones. Quare negari nõ potest quod hæc reformatio non sit ab omni æquitate aliena. Secundò, quia hyemali tempore pascua conueniunt solis minutis a-
12 nimalibus vt sunt pecudes, & capræ. Pascuorum enim † quædam æstiua sunt, & hęc etiam armentis eo tempore conueniũt quædam hyberna, & hæc armentis minimè conueniunt, animalibus saltem aratoriis, vt docet experiẽtia rerum magistra. cap. quàm sit. de elec. lib. 6. clemen. di pendiolam. de iud. & pbatur in l. qui saltum. ff. de lega. 3. Vnde hæc reformatio dignoscitur pernicioſa reipublicæ, quia eo tempore vtilius foret, quod minuta animalia in pascuis essent, in quibus grandia illo tempore nequeunt pastum quærere. Nec dicatur quòd pascua fertiliora erant æstiuo tempore pro animalibus grossis. si hyemali cõquiescant & non depascantur à minutis, quia istud non est concedendum ea ratione quia pinguiora, & magis læ-
13 ta essent pascua, † vber oreq; produceret herbas, si in illis pecudes, & capræ hybernarent, stercorisarẽtque. l. pecoris pascendi. ff. de ser. rusti. prædi. & traditur per gloss. in l. sylua cædua §. integra. ver. pascendi gratia. ff. de verbo. signif. Et istud notissimum est adeo quòd non indiget probatione. Ex quibus apparet antiquum statutum esse rationabilius, & populo vtilius. Ideo concludendum, vt concludit Impera. in d. l. j. de pascu. pub. iudicem debere decernere eam manere depascendi necessitatem quam statuit antiquitas. ¶ Id solũ restat, vt respõdeatur. regulæ. l. quod maior. ff. ad munici. Ad quam respon-
14 deo, & primò, quod regula procedit in actu necessario, secus in voluntario, prout nos loquimur, qui vno appellante † reuocari debet. c. continebatur. de his quæ fiunt a præla. c. quis aũt. 54 dist. Et ita concludunt glo. Inno. Hosti. Anto. Imo. Felv. & Barb. in cap. cum omnes. de consti. Bald. in l. j. in princ. ff. de mag. conue. vbi videtur decidere casum præsentis controuersiæ. Inquit enim, si maior pars faciat statutum, quod si quis aliquid fecerit. incidat in pœnam pecuniariam, vel aliam, puta
15 excõmunicationis, soli cõscientes † tenentur, nec obstat regula l. quod maior. quia procedit quando maior pars exercet actum necessarium nec consuetum. Idem tenet Ioã. And. in cap. vnico. de rerum permu. lib. 6. & in regula quod omnes. de re. iur. lib 6. & Inno in cap. humilis. de ma, & obe. & Lap. alle. 113 infrascripta sunt. Et idem in proposito consuluit Andre. sicul. consil. 7. Clementissimi Dei. colum. 2. lib. 1. Et ista est
16 communis sententia, teste Decio in d. c. cũ omnes. Et licet plures sint qui non recipiunt hanc intelligentiam, inter quos fuerunt Panor. & Car. in d. c. cum omnes. & Iaſ. in l. iurisgentium. §. fi. ff. de pact. dicentes stãdum esse statutis à maiori parte, mõ quod statutum fuit. vtile sit, licet non necessarium. Horum tamen sñia consultationi nostre non aduersatur. cum huiusmodi reformatio non fuerit nec sit necessaria, nec vtilis vt patet ex præmissis. ¶ Secundo respondetur, q̃ regula d. l. quod ma-
17 ior. non procedit, qñ maior pars vult statuere. q̃ id. quod ab omnibus prius fuerat statutum, & ordinatum, vt fuit in casu occurrenti. tunc enim necessarius est omnium cõsensus secũdum Innoc. in c. accedentibus. circa medium. de priuileg. vbi vult. q̃ vnus solus possit contradicere. sequitur Panor. in cap. veniens. col. 5. de præscript. & Ludo Roman. in rub. de arbitr. col. 10. & licet Bal. & quidam alij istud nõ admittant, tñ de eorum auctoritatibus non puto curandum. Tum quia sufficit, q̃ pro nobis sit communis opinio. Tum quia opinio q̃dã p-cedit, qñ maior pars aliquid statuit ex causa necessaria, secus si voluntaria. vt in casu nõo ſm And. sic. & Feli. in d. c. cum omnes. & Iaſ. in d. § fin. Tum quia contraria sententia posset procedere, qñ maior pars aliquid disponit q̃ antiqua statuta, antiquásque consuetudines, circa ea quorum commodum vel
18 incommodum tangit singulos † vt vniuersos, secus si tangat singulos, vt singulos, quia tunc requiritur cõsensus omnium.

Resp. Io. Fran. Rip. in ff. vetus.

Respon. interpreta.

QVAERITVR An statutum de soluenda gabella rerũ, quæ importantur in ciuitatem, vel territorium Aurai ẽ se ad vendendum &c. obliget vendentes blada recollecta, & comparata in territorio, pro triturationc, seu calcagio bladorum? Super præmisso quæsito paucis insistam. Quia si verũ est, quod in themate præsupponitur, q; tẽpore immemorabili, vẽdentes trituragia nunquam soluerint gabellam nec trãsierint sine difficultate, nam tanto tempore clarum est præscribi libertatem seu immunitatẽ † non soluendi gabellas e super quibus dã § prererea de verb sig. traditur per Cor. cõsi 268. in hac. col. 1 & seq; libra. ¶ Sed (semota præscriptione) nõ putauerim trituratores teneri ad leidam (vt verbis interrogantis vtar) pro triturag̃is per eos vẽditis in territorio vel ciuitate. Tum quia verba statuti nũ cõuenĩunt, loquitur n. de importantibus non de colligentib. in territorio, vnde non etiam conuenit dispositio l. qđ ẽstitutũ. ff. de testa mil. l. 4 § rotues. ff de dam. infec. Accedat, q; huiusmodi statutũ, vt potè odiosum, strictè venit interpretandum. c. in nostra de iniuriis. l. quicquid astringendæ. ff. de verb. ob. Tum, quia illa propositio † ad, ostendit modum, & causam finalem quib dicebatur nũ & ibi no. Alb. de Ro. ff. de ꝑd. & demon. & sic statutum debet intelligi de importãtib. blada in territorium principaliter causa vendendi l. quæ volumus in princ. ff. de neg. gest. & ibi gl. Non ergo locum sibi vẽdicabit in triturator̃ib. qui non important & si importarent, non vt vẽderent principaliter importarent, sed vt ea aliquo in horreo reponerent, ne deperirent in areis, & in campis vnde licet ex postea vendere contingat, nõ debent ad gabellam teneri. Ad quod bene facit, quod decidit Bart. in l. cæterum § sed si paraueris ff. de leg. 1. vbi concludit statutum, quòd cuilibet possit emere bladum in piatea, nũ pro vsu suo, † sub certa pœna, ocũ non habere in eo, quia à principio emit causa vsus fuit, licet ex post contingat quòd ex causa non vratur, vt quia abstinuit ex aliqua necessaria vel probabili ratione. Sæpe enim est quòd principium † fuerit licitum l. i § vnde quarto Offilius. ff. de exer. act. & ibi Iaco. de Bel. Bal. & Alber. Idẽ dicunt Alexã. & Mod. in

soluunt nulla confirmatoria protestatione præmissa. I I. I2.

Respon. interpreta.

NOBILIS Do. Gaspar Clareti, do de tribus canutis, iuridicè proponere videtur se immunẽ esse à talleis & collectis impositis per syndicos, & homines loci Valriaci: Quia ꝑ cõmune, quã lege Delphinali quæ vigebat in d. loco antequã accessisset Comitatui Venascini nobiles nobiliter viuentes, prout viunt idem Gaspar, videntur immunes ab oneribus etiã realib'. Quòd sint immunes nobiles † lege cõi. probari videtur per tex. in l. 3 §. ff. de mune. & hono. & in l. non tantum § : ibi propter inclytam nobilitatẽ ff. de excu. tut. Quòd etiam lege Delphinali ita caueatur, attestatur Guido Papa decis. 38. exord. ex. sed quid de nobilibus Et licet Valriacum separatũ fuerit a Delphinatu, † adhuc tñ subiectũ vĩ primis legibus, & statutis. fm Bal. in l. cunctos populos. col. 2. C. de sum. tri. & cath. & Ale. x. consi. 114 col. fi. lib. 4. & licet translatũ fuerit in pontificem Maximũ sanctámque Romanam ecclesiam, tñ translatio intelligitur facta † cum suis legibus. & decretis, quibus antea vtebatur. fm Bart. in trac. Tyberiadis, si, ob rub. de insula & Socy. consi. 79. si essemus. col. 4. in 2. ¶ Præmissis non obst. respondeo d Gasparem nulla se posse [illegible] prædictis oneribus. Non quidem Romanæ legi, quia secundum [illegible] Romanam etiam nobiles oneribus locorum quos inhabitant, vel vbi bona possident † subiacent l. munerum § patrimoniorũ & ibi no. Bar. ff. de mu. & ho. Ad contraria iura respondendum est. vt dixi resp. 7. incip. plura confusè proponuntur. verũ videndum ergo restat vbi latè de nobilium immunitate disputatur. Nõ per legem, seu consuetudinem Delphinali quia abolito titulo regis † aboletur titulus suæ legis c. translato. de consti. ¶ Nec ob ꝙ translato creditur in dubio facta cum suis legibus, quia distinguendum qualiter & quomodo sit facta. nã si fiat simpliciter & principaliter in personã alicuius, ita ꝙ is sit dñs separatus, † & principaliter illius loci translati, & tunc translatio videtur facta cum suis statutis, & consuetudinibus, & fm aliquas leges dẽt gubernari vt Comitatus Tholosæ. & Comitatus Prouinciæ, Ducatus Mediolani & Delphinatus. qui peruenerunt ad regẽ Franciæ, non tanquã vniti regno sed vt principales de per se essent & ab illis Rex dominaretur non tãquã Rex tanquã dux. & Comes. Et in illis terminis procedunt glo. ¶ Si verò translatio fiat accessoriè, † ita ꝙ locus trãslatus accedat & vniatur alteri dignitati puta regno, vel Comitatui, & tunc quia efficitur portio & membrum illius dignitatis cui adiicitur debet gubernari secũdum leges suas antiquas secũdum gl. in c. cum sede vacan & Bart. in l. ii conuenerit § si nuda. ff. de pign. act. Et ille est casus noster, quia Valriacum vnitum fuit accessoriè Comitatui Venascini & sancti. d. noster Papa illi dominatur tanquam Comes & nõ tanquam separatus do Valriaci. Et ita etiam cõcludunt d. Alex. & Mod. in l. 1 ff. de leg. 3. vbi alias congerunt auctoritates. Et ita etiam distinguit Alex. in d. consi. 114. & Mar. Laud. in tra. de princi. ver. 72. Car. Alex. in cius ciuil. 1 d. ff. & in c. quadragesima. 4. d. ff. And. Soc. consi. 4. scribitur 1 regum col. 2. & & seq. li. 1. & Cur. sen. consi. 58. super eo. col. 3. Seruandum ergo est ius commune quo vtitur Comitatus Venascini, secundum quod nobiles nõ sunt immunes, vt ẽ dictum, & in quo est consuetudo contraria consuetudini Delphinatus (ones obseruata in d. loco Valriaci, vt cõstat ex tribus sententiis in actis productis, † ex quibus dicitur legitima consuetudo iustificata secundum glo. & scribun l. de quibus. ff. de leg. & Pan. in c. ii. col. 6. ver. 7 requiritur. de consuet. Quæ vltima consuetudo † tollit primam l. Mela. § 1. ff. de aq. & ciba. leg. l. 3 § diuus. ff. de epul. vio. maximè quando vltima est confirmatiua iuris communis, vt in casu nostro. vt probat abunde Fely. in c. cum accessissent. col. 11. de const. Accedat ad corroborationem præmissorum, quòd parentes eiusdem d. Gasparis ꝓpria munera ꝓponte solucrunt nulla conseruatoria protestatione ꝓmissa. Quòd fit, vt priuilegio † exemptionis quod haberent renunciasse videantur. l. 1. & seq. C. de his, qui ꝓponu. sub li. 10. & ibi no. Bar. sequitur Alex. consi. 196. in causa & iste. col. 1. li. 1 & licet in hoc sit aliqua inter doc. hę litatio, tamen quando per 30 an † priuilegiatus ꝓponè obtinuit, cocordant omnes quòd perdatur immunitas, vt per Ale. consi. 13 ponderatis his l. b. 5. Ex depositionibus aũt testiũ cõstat q antecessores d. Gasparis semper soluerunt talleas & collectas iuxta quotizationa factã p agẽtes nõie vniuersitatis Et ẽrgitat ex libris, & registris collectarũ, qbus ꝓbatur q fuerunt quotizati, † & q soluerint fm Bar. in l. q tam. numularios in vlt. no. ff. de eden. & in l. admonendi. ff. de iureiur. & in auth. ad si ꝑtus. C. de fid. instr. & maxime vbi consuetudo talibus libris auctoritatem dedit l. 1. C. de emanc. libe. & de fid. instr.

RESP. LXXXI. & de Iure ciuil. IIII.

NOBILES Nobiliter viuentes qui Valriacũ incolebãt dum Delphinatus non dominaretur lege Delphinali ab omnib. onerib. immunes erant. Quæritur hodie, cum nunc Comitatui Venascini vnitus fuerit, an eadem debeant immunitate potiri? Respondi Romanorum Comitatu quæ consuetudine, nobiles, onerib. forensibus exactis abolita Delphinali lege cum Valriacũ accessissent Comitatui, vt etiam Delphinatus nomẽ, titulumque perdiderit.

SVMMARIVM.

1 *Nobiles lege communi immunes esse, probatur.*
2 *Valriacum an ob id Valriacũ subiectũ primis legibus & statutis videatur. nu. 3.*
4 *Nobiles lege Romana subiacentur oneribus locorum quos inhabitant, vel vbi bona possident.*
5 *Abolito titulo regni aboletur titulus suæ legis.*
6 *Translatio an cum suis legibus fieri censeatur. 7.*
8 *Consuetudo dicitur iustificata ex tribus sententiis in actis productis.*
9 *Consuetudo vltima tollit primam.*
10 *Priuilegio exemptionis renunciasse videntur, qui sæpe quotizati immunes*

tin.liber.tol.& in auth.de nup.§.quod eis.¶Præterea qui vult
28 iuratoriam cautionem præstare loco fideiussionis, †debet allegare,& probare impotentiam.l.fideiussor.§.si necessaria ff.qui
satisdare cogantur.Idem arch. generaliter,& in corpore vnde sumitur.C.de episcop.& cler. iis.Sed dominus Ioan.nō iurauit,
nec allegauit se non posse dare fideiussorem,ergo,&c.Immo si videatur iuratoria cautio,ex lectura cōstabit,& ex propria
confessione,quòd poterat fideiubere. Vnde ad quid opus est testib.& coniecturis &c.per tuas.de prob.¶ Nō denique ob.
dum dicitur,q̄ fuit præstita fideiussio post capturam, quia nō sufficit,ex quo statutum requirit pro forma,q̄ p̄stetur ante.Et
decretum carcerationis etiā pro forma exigit,q̄ cautio p̄stetur ante.Ita sonant illa verba,cauto per eum iuxta formā statu
29 ti.Nam cum sint prolata per ablatiuos absolutos,†resoluuntur in cōditionē.l.à testatore.ff.de cōd.& dem.l.cuicūs agris.
20 ff.de vsur.Quę q̄dō debet adimpleri†in forma specifica.l.qui hæres.& l.Mæuius.ff.de cōd.& demō.& q̄dō censetur esse de
forma,vt traditur per Bal.in auth.matri & auiæ.C.qñ mul.tut.
officio fungi possit.vbi autē pro forma requiritur, quòd fide-
21 iussio præcedat,si talis forma omittatur,† actus vitiatur nec
q̄alidaē,et q̄ subsequatur fideiussio.Ita q̄cludunt Ioā. And.&
alibi in c.quāquā de vsu.lib.6.vbi disputat, an cautio de qua ibi
requirat p̄ solemnitatē,quæ si pro forma requireret cautio i
testū vbi sic,nō sufficeret,q̄ p̄stetur,& idem tenet Petr.de
Anch.cōsi.422.viso & diligenter ponderato.Idem vult Bal.
in l.executore.C.de execu.rei iudi.colū 4.& seq.vbi et dicit,&
22 ratihabitio non æquiparatur mandato,qñ pro forma requiritur q̄ præcedat mandatum.sequitur el.in c.cum dilecta.ver
23 sic.quartum signū.de rescri.Facit.quia vbi consensus†alicuius debet pro forma præcedere nō sufficit q̄ sequat,licet regu
lariter qñ q̄ consensus interueniat,habeat actum validare,sm Inn.
& alios in c.cum consuetudinis.de cōsue.Ant de Butr.& Ioā.
de Imo.in c.3.de his quæ fiunt à pl.traditur per Alex & Alvo
der.in l.si quis mihi bona.§.iussum.ff de acq.hær.& Socī cōsi.
15.lib.1.Possem plura alia adducere,quæ omitto.Solū adducā
quòd in terminis propositæ qōnis decidit Ind.Rom q̄si.241.
Ipectabiles domini.vbi vult q̄ captus non p̄cedente legitima
24 suspicione fugæ,†debeat relaxari,, et q̄ post capturam fuerit
facta legitima probatio supicionis,quia pro forma requiritur
q̄ p̄cedat summaria cognitio suspicionis.Sequit Felyn.in d.c.
25 cum dilecta.col.3 Nam(vt dixi)forma statuti nō potest adimpleri per æquipollens.l.1.in prin.iuncto §.si quis ita.ff de verb.
oblig.¶Non ob.dū dr̄,q̄ fideiussio fuit præstita incontinenti,
& quæ incontinenti fiunt,videntur inesse.l petēs.cum si.C.
de pact.quia istud nō procedit,qñ pro forma requiritur,q̄ fide
iussio præcedat,vt patet ex prædictis.¶ Præterea falsum est q̄
26 fuerit præstita incontinenti,†cum fuerit præstita post actum
consummatum,vt traditur per Bar.& alios,in l. p̄ctus. C.de fide instr.& no gl.Bar.& alij in d §.iuliam.dum text.dicit p̄fecto
negotio & ipsi exponunt,nondū tamen consummato,i.ante
quam actus habitus fuerit pro absoluto. Debuisset ergo do.
Ioan.fideiubere antequam frater suus fuisset deductus ad car
ceres,quod neguaquam fecit,longè post,ergo &c. ¶ Tertiò
peccat in causa,quia non apparet de suspicione fugæ,nec q̄d.
de Fara sit persona suspecta,prout debuit apparere antequam
iudex decerneret ipsum carcerandum,sic disponente statuto
ibi, si porrecta querimonia fuerit , & apparet suspecta persona,&c.vbi statutum hoc non exprimeret,deberet tamen sub-
27 intelligi.quia istud statutum †recipit interpretationem à iure communi.l.1.§.lex Falcidia.ff.ad l Fal &ita in terminis huius
statuti dixit Bart.in l.fi C.de sponsa.& Alex.cōsi.19 lib.3.Pau.
de Castr.consi 472.in causa capturæ.col.1.De iure autem com
28 muni,nullus vt suspectus †debet carcerari,nisi prius fuerit legitima suspicionis causa allegata & approbata, p̄ duos testes
secundum Angel.Arctin.instit.de actiō.in prin. Cuius opinio
communiter practicatur.& à doct.approbatur, vt per Decium
in d.consi.75.vbi alia adducit.Et licet sint qui velint sufficere,
quòd creditor iuret debitorem suspectum:tamen ista opinio
non tenetur.Et dato quòd vera esset(prout non est)tamen ad
huc stat propositum nostrum,quia domi.Ioannes neque allegauit aliquam causam suspicionis,neque probauit etiā per in
0 ramentum,ergo captura inciuilis fuit,& iniuriosa, vt in propriis terminis consuluit Bald.in consi.338.

Primò allegatur lib.3 Et re vera non potuisset domi.Ioānes citra periculum suæ salutis iurare eius fratrem suspectum de 2
fuga,cum ipse confiteatur se illi & suis debere annuam p̄siō 3
nem florenorum ducentorum,& partem dotis maternæ.Et licet bona sint in Comitatu Venascini, non tamen dominus
Ioannes,qui etiam est forensis,non magis possidens immobi
lia in agro Aueniorum,quàm frater potest dicere fratrem suspectum,quia nihil Catilina Cethego.l.in arenam.C. de inof-
fic.testamen.Et ad tollendam suspicionem allegatam à credi-
29 tore forensi,†sufficit quòd debitor forensis possideat immobilia,vel annuos reditus percipiat in loco domicilij, secūdū
Bald consi.312.in causa Baptistæ lib 3 & sufficit quod annua
pēsio sit idonea ad satisfaciendum debitum quod p̄tetur.l.scie
dum.& ibi no.ff.qui satisda.cogan.& ita consuluit Ariet.p̄
si.94.Respondeo breuiter. ¶Quarto peccat in modo proponendi,quia debuit domi.Ioan.exprimere causam & quantitatem debitī, & non debuit iudex ante expressionem causæ &
quantitatis debitæ, capturam concedere. Quia quod non est
allegatum ante capturam,non potest postea allegari ad confirmandam ipsam capturam. Nam si sine causa concedatur,iniu
30 riosa est,& iniuriarum †confirmatio nulla est.l.si cum nulla.
31 ff.de re iudi.Quòd autem debeat prius †exprimi causa & quā
titas debiti,firmat Bart.in d consil.338. & ratio est in promptu,quia statutum volens forensem arrestari,debet intelligi,si
32 prætendatur, quod sit debitor de summa notabili, † non autem de modica summa, secundum domi. Ioan. Baptist in dicto tractatu de debi.fugi.quem sequitur Decius in d. consilio
75.faciunt quæ traduntur in l.cætera.§. pen.& fi.ff.de lega.2. Exprimenda est ergo causa & quantitas debiti vt liqueat iudici,an
captura sit concedenda.l.hæc autem.§.1.ff.ex quibus causis in
possessorium.alias si sibi non liqueat, saltem per informatoriā
narrationem,non potest iustè decernere secundum Innocen.
in c.solet.in fin.de sententia excommunicationis. ¶ Sed quid
moror super istis?Non tolum ex forma iuris communis,secūdum quam istud statutum debet interpretari , vt suprà probaui,sed etiam tenore eiusdem statuti requiritur, quòd ante capturam fiat iudici querimonia per creditorem. Pondera ver-
33 bum querimonia,†quæ idem est quod libellus,secundum gl. in l.si ex multis.C.de anna excep.& in l.ff.quis super.& ibi g̃lo.
in verbo,querimonia.C.si.reg. Pōdera etiam quòd statutum requirit,quòd querimonia fiat per creditorem, ergo in querimonia,id est in petitione,debet narrari per creditorem,debitorem esse suspectum. Sed quomodo iudici apparebit debitorem esse suspectum,si non exprimatur causa, & quantitas debiti.Immo secundum ius commune, debuit iudici fides fieri,
34 †saltem summariè de debito,secundum Ange.in l nemo carcerem.C.de exact.trib. Sed istud non prosequor,quia nonexpedit.D.autem Ioan.neq; se creditorem dixit. neque causam, aut quantitatem aliquam expressit.ergo &c.¶Non obstat inquantum allegatur stylum, & cōsuetudinem esse in cōtrariū,
35 quia ista sunt facti†quæ probari non debuerunt ante capturam.c.1 de constit.lib.6.Nec,vt intell go.vnquam probabitur aliquis stylus , vel consuetudo quòd forensis possit incarcerari facere forensem clericum,per iudicem laicum nulla præstita satisdatione,non facta fide summaria de suspicione , non expressa causa,& quantitate debiti.Præterea, captura non fuit concessa in executione alicuius consuetudinis,sed vigore statuti,ergo illius forma seruāda fuit:quia via,quam elegisti,&c.
Nec quicquam facit dicere,quòd Auenio sit cōmunis patria,
quia esto quòd ita esset,debuisset ergo captura concedi,secūdum formam iuris communis quo vtitur communis patria,
& sic debuisset fieri fides de debito & de suspicione,quę minime facta fuit.Ergo vertat se domi.Ioan. quo voluerit,nunquā
poterit hanc inciuilē,& iniuriosam capturam iustificare.Et si
contra abutentes statuto idem ius diceretur,vt par esset.l.1.ff.
quod quisque iur.c.cum omnes.de cōstit. nostram proculdubio interpretationem tanquam ipsum euangelium admitterent,& probarent,&c.

RESP. XCI. & de iure ciuili. III.

TRITVRANTES Pro suo tritico mercenario non tenentur gabellam soluere, quæ per statutum importantibus bladum ad vendendum in ciuitatem imposita est.Nam &
si verum sit triturantes triticum vendant, falsum tamen est q̄
vendendi gratia in vrbem intulisse dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Præscribitur gabella triturantium, à tempore immemorabili,quo nūquam soluta fuit gabella.*
2 *Ad præpositio ostendit modum & causam finalem.*
3 *Statutum quod nullus possit emere bladum in platea nisi pro vsu suo sub certa pœna,locum non habet in eo,qui à principio emit causa vsus sui & si ex post eo non vtatur. & nu.4.*
5 *Statutum prohibens exportare bladum extra territorium, non ligat forenses, qui agros colunt in territorio , q̄ omnium partem quam collegerunt exportare.*

pollens.nu. 15.16.& 25.

17 *Rei effectus, optima est probatio.*

18 *Cautionem iuratoriam præstare volens, loco fideiussoris, debet allegare, & iurare impotentiam fideiubendi.*

19 *Ablatiui absoluti resoluuntur in conditionem.*

20 *Conditio, debet adimpleri in forma specifica.*

21 *Actus vitiatur, si forma quæ debet præcedere, omittatur.*

22 *Ratihabitio non æquiparatur mandato, quando pro forma requiritur quòd mandatum præcedat.*

23 *Consensus vbi præcedere debet non sufficit quòd subsequatur.*

24 *Captus non præcedente legitima suspicione fugæ, debet relaxari.*

26 *Cautio præstita post actum consummatum, non potest dici inconti nenti præstita.*

27 *Statutum recipit interpretationem à iure communi.*

28 *Carcerari nemo debet vel suspectus, de iure communi nisi prius fuerit legitima suspitionis causa allegata.*

29 *Fugæ suspicio allegata à creditore forensi tollit, si forensis debitor in loco domicilij bona immobilia, vel annuã pensionẽ possideat.*

30 *Captura sine causa concessa iniuriosa est, & iniuriarum confirmatio nulla est.*

31 *Debiti causa, & quantitas, ante capturam exprimi debet.*

32 *Statutum volens forensem arrestari, debet intelligi, quòd sit debitor in summa notabili.*

33 *Querimonia verbum, idem est quòd libellus.*

34 *Iudici debet fieri fides de debito, antequam quis vti suspectus incarcerari possit.nu.* 35.

Respon. interpreta.

VISIS Et diligenter consideratis statuto Auenio. de suspectis debitoribus detinendis, donec cautionem, vel pignora dederint & decreto iudicis decernentis, cauto per dom. Io. Astoandi, iuxta formam, d. Lud. eius fratrem carcerandũ esse, inciuilis, & inhonesta mihi visa fuit captura, rationibus subsequentibus. ¶ Primò quia peccat ratione fori, cum fuerit con-
1 cessa † per iudicem incompetentem tot. C. si à non compe. iud. & c. at si clerici. de iud. & talem capturam nõ valere in spẽ consuluit Bald. cons. 285. quia non est. lib. j. Sunt enim tã actor, quàm reus forenses ambo fratres, ambo habitatores Matani, diœcesis Carpentoratensis. Et sic ratione domicilij iudex Auenionen. non potest dici competens. Non etiam ratione alicuius prætensi delicti, quia nullum delictum præsupponitur cõ-
2 missum in districtu Auenionen. ita quòd ratione delicti † potuerit ibi conueniri iuxta tex. in cap. fi. de for. compe. Et vbi ratione delicti alias potuisset ibi conueniri, tamen obstaret præ-
3 uentio † facta per iudicem Carpen. c. significasti. eod. tit. & qua præuentione stante, sicut non potuit Auenione cõueniri, ita nec etiam carcerari, secundùm Bald in d. cons. 385. & quòd ca-
4 ptura ob suspicionem fugæ, † fieri non possit per iudicem incompetentem, firmat idem Bald. cons. 218. ista captura lib. iiij. Et dixit Bal. in c. cautam matrimonij. de offi. dele. quòd faciens carcerari aliquem per iudicem incompetentem, debet perdere causam. Et ita consuluit Dec. cons. 75. col. j. Quod maximè verum erit in casu nostro, in quo iudex est omnino incapax, & inhabilis, quia laicus est. & d. Lud. detentus est clericus. Cõ-
5 stat autem laicum non posse ius dicere † in clericum c. j. & ii. c. si diligenti. de for. compe. Nec ob. consuetudo, seu statutum allegatũ, quia vt possint clerici, à iudice laico distringi, nulla lex,
6 nullaue consuetudo facere † potest, quia esset cõtra libertatem ecclesiasticam, authen. cassa & irrita. C. de sac. sanct. eccle. Et est tex. in terminis nostris. c. clerici, & ibi glo. & alij no. de iudi. Nã
7 priuilegium fori concessum clericis, † est de iure diuino, secũdum gloss. in cap. si Imperator. xcvj. distin. cui etiam Papa non posset derogare, secundum Panor. in cap. at si clerici. in pri. ci. de iudi. & Fely. in d. c. si diligenti. colum. v. ¶ Non obst. si di-
8 catur quòd clericus suspectus de fuga, † potest à laico detineri, vt concludunt Pan. & alij in c. cum non ab homine. de iudi. & Bar. in l. si quis in seruitute. ff. de fur. Quia respondetur dupliciter. Primò, quòd decisio Pan. & sequa. in d. cap. cum non ab homine. debet sanè intelligi, videlicet in clerico qui est in actu fugæ, qui potest etiam capi à creditore propria authoritate, absque licentia alicuius iudicis, secundum Bart. in l. ait prætor. §. si debitorem. per illum tex. ff. de his, quæ in fraudem credito. ergo etiam authoritate iudicis incompetentis arg. eius, quod no per gloss. in sti. de iure person. §. pen. Secus autem dicẽdum est in clerico, qui solum allegatur suspectus de fuga. Differũt enim inter se quam maximè, esse in actu fugæ, vel esse de fuga suspectum, vt declarat Soc. consilio nonagesimonono, circa primã. lib. iiij. & latius patebit ex his, quæ in sequẽtib. deducẽtur. Hinc est, quòd licet Host. ẽ. And. Siculus, & Decius in d. ca. cũ non ab homine, velint licere laico capere clericum repertum in flagranti crimine, vel eum capere vt obuiet futuro delicto,
9 tamen concludunt post alios post commissum delictum non esse concessum laicis capere vel detinere clericum criminosum. ¶ Secundò respondet. & Doct. concludentes, & laici possunt capere clericos loquuntur ad finem traducendi † clericos captos ad iudicem ecclesiasticum, non autem. Volunt & licear eos ducere ad iudicem laicum. Nec etiam volunt, & liceat iudici seculari licentiã impartiri vt clericus capiatur. Et si aliter aliqs intelligeret, perniciosè erraret. & ita concludit Bar. in l. cum eo. ff. ad legẽ Iuliam pecul. Per stante hac resolutiõe, non instabo aliter in perquirendo an statutum debeat intelligi, qñ agitur inter subditos, vel inter subditum & forensem tm, an etiam inter duos forenses, vt in casu nostro. ¶ Non obstat quoq; si dicatur. & suspectus de fuga potest capi authori-
10 tate iudicis incompetentis, vt consuluit Per. de Anch. consi. 192. in auxilium veritatis. & Lud. Roma cons. 242. vnum est. quia eorum responsa procedunt in vero fugitiuo, vel reperto in fuga cum exportatione rerum. Secus autem est dicendum in suspecto, quia forensis, vel quia non possidet immobilia, sm Curt. in tract. de sequestr. q. xvij. & do. Ioan. Bapt. in tract. de debit. fugi. in xlj. q. princ. & Dec. in d. consil. 75. ad fin. Item procedunt, quando non posset haberi copia iudicis competentis, & non aliter, sm Bar. in d. §. si debitorem. & Bal. in l. j. C. vbi quis decu. vel cohor. Alex. cons. 135. col. ij. lib. j. Item procedunt in laico carcerato authoritate iudicis incõpetẽtis, secus aũt in clerico carcerato authoritate iudicis secularis, in
11 executionem statuti editi p laicos. Quod nullius est momenti in præiudicium clericorum, vt s. dixi. Imò sm Host. & Mod. in d. c. cùm nõ ab homine. iudex laicus detinens clericum in carceribus, † incidit in canonẽ. si qs suadente diabolo. xvij. qu. 4. In casu autem præsenti constat dominum de Fara non esse verè fugitiuum, imò nec præsumptiuè, cùm in foro suo sit soluendo, & habeat bonos reditus. Item constat, & haberi potuit copia iudicis competentis. Item per literas inhibitorias emanatas a curia spirituali Carpent. constat eum esse clericum. Quibus inhibitionibus, vos dominc iudex secularis, tenemini parere & carceratum relaxare etiam & instrumenti si clericatus vobis non exhibeatur, alias incurretis censuras tã
12 à lege, † q ab homine comminatas. c. si iudex laicus. de sentẽtia excom. lib. vj per quem ita consuluit Raph. Fulg. consilio
124 præsupposito statutis qui loquitur in clerico coniugato, non incedere in habitu & tonsura. sequitur Bal. in l. si qua per calumniam C. de episcop & cler. Nã clericus, etiam coniugat', nullo modo potest authoritate iudicis laici incarcerari etiam pro debito pecuniario sm Lapum allegatione xlj. sequitur Ioan de Imol. in c. ex parte de cleric. coniug. & Philip. Franc. in c. vnico. per illum textum. in verbo, distringi. eodẽ rit. lib. vj. Et ista volui subiungere ad tollendum tacitũ obiectum, si forte diceret. & dominus de Fara nuperrimè desponsauit vxorem. ¶ Secundò peccat in forma, quia non fuit seruata forma statuti. ergo carcerario nulla. l. cũ hi. §. ptor. ff. de
13 transact. inordinata enim captura † nullius est momenti. li. j. C. de execut. rei iudic. l. j. C. de prohib. sequestr. pecuni. l. cum vnus. ff. de bon. authorit. iudic. possid. tradit Bald. in di. consil. 518. ib 4. Et maximè, quando non seruatur forma statuti, quę
14 ad vnguem seruanda est, secundùm Bald. in l. ij. C. quomodo & quando iudex. vbi dicit. vnum non sufficere edictum peremptorium pro tribus, si statutum loquatur de trina citatione, licèt alias de iure sufficiat vnum pro tribus. J. nonnunquã. ff. de iudi. & idem tener Bald in c. j. post glo. de milit. vas. al. qui contum. est & dicit Bald. in l. 2. C. de patri. qui fil. distra. & statu
15 tum est ad literam obseruandum † nec sufficit & seruetur per æquipollens. & idem dixit Angel. in l. 2. ff. de liber. & postliu. & Alex. consi. 132. in causa & lite colum. 4. libr. 2. Requiritur ex forma statuti, & creditor qui petit debitorem incarcerari, præster idoneam cautionem. de eo super expensis & iniuriis, quam satisdationem dom Ioan non præstitit, ergo, &c. Nec obstat inquantum dicitur. & statutum alternatiue loquit, vel & præstetur idonea cautio vel cautio iuratoria, quæ dicitur præstita ante capturam. Quia statutum ab eo qui potest satis-
16 dare, † requirit cautionem idoneam, alias vult sufficere iuratoriam. Et sic conditio aliter statutum admittit cautionem iuratoriam, si creditor fideiubere non possit. Nullus autem, vt puto, erit. qui dicere audeat dom. Ioan. condominum Masani ditissimum & potentem qui habet agnatos & cognatos in ciuitate Auenionensi, & sub eodem Principe, nõ posse recipere fideiussorem super expensis, & iniuriis. Et licet textus in auth. de depo. § final. ad finem dicat non esse facile omnibus dare fideiussorem, tamen à contrario præsupponit aliquibus esse facile. Quod certè de diuitibus & cognitis intelligẽdum est. Et quòd dominus Ioan posset fideiubere patet ab effectu quia post capturam fideiussorem dedit. Rei autem effe-
17 ctus, † optima est probatio. l. vnica. §. sed & si qs homini. † la

xxxvj.ff.de iust.& iur.generaliter cõcludit q̃ vniuersitates Co
2 mitatus, † non possunt quicq̃ statuere in præiudicium.Et in
fert in casum nostrũ,& ad similem quæstionẽ.Vniuersitas or-
dinauit,q̃ [illegible] oluarium cõis haberet certam franchi
siam.& nõ euntes soluant certam pœnã,qa pp talem ordina
o tionẽ oliueta ciuium deseẽbantur.Respondet tale statutum
o tolerandum nõ esse ab his,q̃ præsunt.Ita formaliter,inquit il-
le.Ita ergo D.Gubernator iudex huius causę,debet istud statu
tum rescindere,& communitatẽ condẽnare in damnis,inter
esse&expẽsis.Quia,vt inquit Cicero in lib.de officijs,detrahere
3 aliquid alteri,† hominem hominis incommodo ditari,ma-
4 gis est c̃ naturã,q̃ mors.Refert,& ita q. nostram † in terminis
decidit Per.de Anch.cons. 155.optimis rationibus.Et ita etiã
c̃ soluit Gasp.Ioan. Cal. & est inter cons.Anch.cons. 12.& seq.
sequunt Cano maximè Fel.In c.ecclesia *S.Mariæ.de* co sii.Et
licèt Anc.loquat in statuto,p quod præiudicabat molend nis
eccl̃æ,tñ rationes suæ p maiori parte c̃cludunt idem,quan
do præiudicatur molendinis cuiuscunq; laici,maximè foren-
sis,in quẽ iurisdictio statuentium nõ se extendit,vt in casu no
stro Et do Ioan.Bapt.& iura & rationes præallegatæ loquũt
generaliter.Et in terminis nostris ita etiam respõdit Soc.cõ.
252.non p̃sequendo ordinẽ lib.ij.Istud possem diffusius cõ-
probare,sed [illegible] quod me non habet dubium cum ra
lia [illegible] ta principaliter tetigerint ad præiudicandum præfa-
tis Lazardis.vlterius non insistam. Ioan.Franc.Ripa.

¶ De *Iure* ciuili.

RESP.LXXXIX. & de *Iure* ciuili. I.

MERCATORIS Hæres, qui artem non exercet debitores, non mercatores de re mercantili in ius non rectè vocat coram mercatorum iudicibus,quibus statutum inter mercatores, & non mercatores iurisdictionem dedit, cum mixto rei mercantilis, & personæ artem profitentis fauore, eisdem iurisdictio concessa noscatur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum fauore mercatoris editum,nõ extenditur ad hæredes mercatorum,non mercatores, vid* [illegible] 3
2 *Mercator solum habet fori prærogatiuã,quando agitur de remercatili.*
4 *Priuilegium concessum mixtæ rationẽ personæ & loci,non extenditur ad alium locum vel personam.*
5 *Lex vel consuetudo dãs iurisdictionẽ mercatoribꝰ cẽsẽt̃ dare cumulatiuè.*

Respon.interpret.

QVAERITVR An statutum disponens causas vertẽtes inter mercatorem, & non mercatorem, remittendas esse iudicibus mercatorum, locum habeat, si vertatur controuersia de re mercantili inter hæredem mercatoris, non mercatorem agentem, & alium non mercatorem reum conuẽtum.¶ Refert an fauore personę ipsius mercatoris editum fuerit statutum,an fauore causæ. Primo casu
1 dispositio statuti esset extendenda † ad hæredem mercatoris, non mercatorem l.sed si restituatur.in prin.& ibi gl Bar.& alij not.q̃ priuilegium fori concessum personæ non egreditur personam.ff.de iudi.Secõ casu,ad hæredem etiam nõ mercatorem porrigi deberet, qa eadem est causa in persona hæredis l.fordidorum C. de excu.mu. lib x.nor.Bartol in l.j ff de consti.prin.Ioan.Andr.& Phil de Perus.in regul.priuilegium. de regul.iur. lib.vj ¶ Videamus ergo,an istud priuilegium fori,censeat cõcessum intuitu personæ,vel causæ.& videt̃ q̃ nec rõne p̃sonæ tm. nec rõne cau ę tm fuerit c̃cessum. Na si rõne p̃sonæ cõcessum foret,mercator haberet tale priuilegium,etiam q̃ nõ ageret de re mercantili:consequens est falsum,vt probabo,ergo & antecedens, arguendo à consequenti destructo.l.aput antiquos. C.de fur. Quod consequẽs sit falsum,pa
3 tet,qa fm com Doct sententiã,mercator stante prædicto statuto solum habet fori prærogatiuã q̃n † agitur de re mercan
2 tili,fm Bal.in fi C.de iurisd.om iud. & in l.ij. C vbi de ratioc. agi oportet.cum concor.adductis p Rely.in c.cũ ordinem de re cript.& p Raf in Lage.C.de tranact.Non etiam intuitu causę,quia si statuentes voluissent dare istud priuilegium ipsi causę mercantili,non oportebat statuere differentiam,an agatur inter mercatorẽ, & non mercatorem, sed simpliciter statuissent causam remitti dari iudicibus mercatorum, vbi de re mercantili ageretur. Videt̃ ergo,q̃ mixta consideratione causę & personæ,factum fuerit statutum.Et quia in hærede non
3 mercatore agente,c̃ non mercatorem, † non concurrit ratio mixturæ,cũ non sit mercator,non videtur locum esse dispositioni huius statuti fm Inn in c.bonæ.in fi.de postul. præla.vbi dicit,q̃ priuilegium cõcessum mixta ratione loci & personę,
4 non extenditur ad aliũ locum,† vel aliam personã. sequit Bal. in l ij.q.xviij.C.de serui.& aqua.Et facit,quia verba statuti etiã non conueniunt,ergo nec dispositio l.quòd cõstitutum.ff.de testa,mil.Corroboratur,quia statutum istud est odiosum,cùm detrahat iurisdictioni ordinariæ Licèt enim lex,vel consuetudo det iurisdictionem iudicibus mercatorum, tñ talis iurisdi-
5 ctio data censetur † cumulatiuè & non priuatiuè.d i fin.C.de iurisd.om.iudi modò per istud statutum cõcedatur priuatiuè, ergo odiosum.vnde non debet extendi ad personas non cõprehensas in ipso statuto,sicut nec re criptum.c. significauit. de rescrip. Quod etiam non extenditur ad successorem, nisi causa sit inchoata cum defuncto.c.quia V.de iudic Et ista est veritas Et expedito consilio,reperi q̃ idem per alia media consulunt Raph.Fulg.cons 106.in proposita quæst per totum.

Respon. X C. & de iure ciuil.&c. II.

LICET Captura dñi Ludouici ciuilis ac de iure facta videatur,tam ex forma statuti Auenionensis,disponentis supectos de fuga debitores detinendos esse,q̃ etiã ex iudicis decreto decernentis cautione præstita de iniuria & expẽsis per d.Aloandi iuxta formam statuti d.Ludo.eius fratrem carcerãdum esse.Tñ quia huiusmodi captura à iudice ex plurib.incõpetenti fuit concessa,tñ quia actor & reus sunt forẽ es, ambo fratres,ambo habitatores Massani diœcesis Carpẽtor.agit nullo iure defendi potest,estque insuper d.Ludo. carceratus clerici cus,in quem la cus iudex iusd cere non po e manifesti iuris est.nulla etenim lege,consuetudiné e fieri potest, vt clericorum carceratio ad laicum spectet iudicem: nempe quia ecclesiasticæ libertati repugnat nec obstat,si opponat clericum de fuga ꝛu pectum à laico detineri posse,qd & verum est in ipso actu fugę,quem etiã eo casu propria authoritate,& absq; iudicis licentia capi po e certum est,& qui captus non ad laicum sed ad ecclesiasticum iudicẽ ducendus est.nullo etiam iure suspectus dici potest,cũ in oro uo soluendo sit,quem etiamcõ stat p literas inhibitorias a spirituali curia Carpentor emanatas clericu n e le,& ideò relaxandum esse respondi etiam literis clericalibus non exhibitis.Ex alio etiam capite huiu modi capturam nullam dicimus,qa statuti forma, quæ ad vnguem seruanda erat,seruata non est,nam statutum pro forma desiderat creditorem requirentem debitorem carcerari idoneè cauere debere de iniuria & expensis,quam cautionem do.Ioan. non præstitit.ergo nulla est captura,tanq̃ inordinata, nec cautio iuratoria præstita prodest,qm statutũ tũc iuratoriam cautionem admittit,cũ aliter caueri non potest.Sed cũ do. Ioan. diues ac potens sit habeatque in hac ciuitate agnatos & cognatos iuratoriè cauendo statuto non satisfecit, quare huiusmodi cautionem iuratoriam inciuiliter admissam esse respondi,nec iuuat fideiussor post carcerationem præstitus, quia vbi cautio ante carcerationẽ pro forma requiritur, non sufficit,si post carcerationẽ præstetur,nulla etiam fugę causa allegata,& probata est,& si qua fugæ suspicio constet, remouetur, si carceratus forensis in loco domicilij immobilia pẽsionémve possideat nec etiam d.Ioan.And.debiti cautam &quantitatem ex præsit.Quare huiusmodi carcerationem ex causis quibus supra nullam ac inciuilem esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Carceratio concessa per iudicem incompetentem,inciuilis est.*
2 *Carceratio potest fieri in loco delicti, nisi præuentio facta fuerit per iudicem competentem.* 3.
4 *Carceratio ob suspicionem fugæ,ab incompetenti iudice fieri non potest.*
5 *Clerici non possunt à laico iudice distringi,nec potest lex,vel consuetudo contrarium disponere.*6.
7 *Priuilegium fori concessum laicis,est de iure diuino.*
8 *Clericus suspectus de fuga, an à iudice ordinario detineri possit.*
9 *Clerici ad hos fines à laico capiuntur,vt capti traducãtur ad suos iudices.*
10 *Iudicis incõpetentis authoritate an capi possit debitor suspectus de fuga,& vide quomodo procedat.*
11 *Iudex laicus detinens clericum in carceribus, incidit in Canonem, si quis suadente diabolo.*
12 *Iudex secularis,tenetur parere inhibitionib. factis per iudicem ecclesiasticum.*
13 *Captura inordinata,nullius est momenti.*
14 *Statuti forma ad vngũem est seruãda,nec sufficit q̃ seruet̃ per aequi-*

Resp. Io. Fran. Rip. in ff. vetus.

SVMMARIVM.

1 *Consensus singulorum de vniuersitate separatim præstitus, vniuersitati non præiudicat.*
2 *Transactio syndicorum sine mandato à particularib. ratificata ratificantibus tantum obest.*
3 *Transactio syndicorum facta sine mandato vniuersitatis vel collegij est ipso iure nulla.*
4 *Communitas & particulares requirendi sunt protestatione incitatoria. & ibi vide praxim protestandi.*
5 *Oratio indefinita æquipollet vniuersali, ideo qui promisit conducere lapides necessarios, ad omnes lapides necessarios tenetur.*
6 *Dictio ita tamen, excipiendo determinat præcedentia, nam omnis exceptio firmat regulam in casu non excepto.*
7 *Iuramenta fidelitatis & homagij contra antiquam consuetudinē præstita sunt nulla quia præsumuntur per impressionem extorta.*
8 *Principi & legiferi, & donari recte potest.*
9 *Iuramentum secundum communem doctorum sententiam supplet insinuationis defectum.*

Respon. interpreta.

MVNVS consulendi publicum est, & necessarium, adeo quilibet doctor etiam inuitus tenetur exercere, postquam illud exercēdum assumpsit. l. sancimus. la. j. C. de aduoc. diuer. iu. vbi Bar. & Sal. nor. tradit Felyn. c. si pro debilitate col. fi. de offi. deleg. Compellor itaque tum ratione officij, tum ratione amicitiæ respondere consultationibus mihi propositis per Magnificum do. de Solerijs auditorem meum bene dilectum. Nec mihi exprobret communitas Solerij, pro qua his proximis diebus approbaui elegans consil. do Andreæ Alciati Compatri mei honor. quia à dicta consultatione discedere nec volo, nec debeo: sed ea salua quæsitis respondebo. Ad primum an ratificatio facta per singulos particulariter & separatim, validauerit transactionem factam per syndicos sine mandato. Prima facie videtur respondendum, quod non: quia
1 † in actibus alicuius vniuersitatis, vel collegij, consensus singulorum separatim præstitus non præiudicat, fm glos. singularem in ca. in genesi. de elect. sequitur Bar. in l. omnes populi. colum. vj. ver. iij. dixi omnes. ff. de iustitia & iure. Pan. in d. cap. in genesi & in cap. cum omnes. vbi latè Mod. de consti. nec sufficit, quòd vnus seorsum & separatim ab alio consentiat, quando pactum vnius potest alteri præiudicare, etiam quòd simus in casibus in quibus plures considerantur vt singuli. l. & suum. § hodie & ibi not. Alex. in j. colum. ff. de pact. & l. fin. vbi not. Bald. C. qui bon. cede. poss. In contrarium quòd consensus singulorum particulariter prestitus conualidet transactionem, videt tex. in l. per fundum. ff. de serui. ru. præd. & ibi Alb. de Ros. in specie infert ad similem quæstionem, quædam personæ castri de Carumbo cōcesserunt cuidam Cardinali aquā quorundam fontium. fuit quæsitum. An hi quorum prędia irrigabantur ex dicta aqua debeant omnes consentire, & an cōsensus separatim & ex post prætitus sibi præiudicet. dicit Albe. in curia Romana determinatum fuisse q̄ sic, per tex. in d. l. per fundum. similiter dicit ibi quòd cōsensus in alienatione rei ecclesiasticæ potest separatim præstari. qđ etiam tenet gl. in c. j. de reb ecc non alie. in vj. traditur in auth hoc ius porrectum. vbi Bal. & alii. C. de sacr. sanct. eccl. & possem ad istud propositum infinita congerere, q̄ consensus possit ex post separatim adhiberi, sed non curo. Quid ergo dicendum? in casu isto recolo me respondisse syndicis dicti loci de Solerijs advertendum esse. an singulares personę ratificauerint trāsactionem tanquam nomine vniuersitatis factam, an tanquam nomine priuato ipsorum ratificantium celebratam. nam isto vltimo casu quo ad ea quæ tāgunt singulos vt singulos, ratifica-
2 tio nocebit † ratificantibus, licet non præiudicet vniuersitati & in istis terminis ꝓcedit text. in d. l. per fundū. cum si & istā arbitror esse puram veritatē: quia fm Bart. refert an simul, an separatim consentiant. & dicit Bal. in j. in v. q ff. de ofic. cons. q̄ requiritur collegialis consensus qñ agit̄ de prejudicio collegij, vel vniuersitatis, vel qñ ex facto aliquorū alijs ēt vt singulis præiudicium generaret̄. & in istis terminis loquuntur contraria. sed vbi non agit̄ nisi de prejudicio ipsorum, qui consenserunt seu ratificarūt: tūc quilibet pōt separatim ratificare: & ita loquitur tex. in d. l. per fundum. & ista in effectu fuit distinctio Bar. ibi. & in d. l. omnes populi. col. vj. Ex istis sequit̄ resolutio secundi dubij, cum à principio actus esset nullus, an cōmunitas ergo possit portare & cōducere lapides & mastras &
3 dicendum est † q̄ non: nisi transigentes habuissent mādatum ad transigendum nomine vniuersitatis, vel nisi consilium repręsentans totum populum. iuxta gl. in rub. C. q̄ sit long. consue. transegisset cum domino. nam istis casibus trāsactio ligat vniuersitatem, vt volūt Bart & alij in l. ciuitas. ff. si cert. pet. & Ias. in l. præses C. de transa. Si verò quæritꝰ, an singulares personæ quę ratificarunt compelli pñt, & tunc recurrendum est ad distinctionē s. factā, aut nomine priuato ratificarunt, aut nō, & ab isto etiā procedit resolutio tertiæ dubitationis, qua quę ritur an cōitas & particulares recusantes cōducere & cōduci facere lapides & mastras incidant in pœnas conuentionales. Ad quartā dubitationē, qua quæritꝰ de modo requirēdi ipsam communitatem & particulares. Br̄ respondeo, q̄ ꝓtestatione
4 † incitatoria sunt requirendi, vt porrexit, seu cōducant lapides & mastras, & put tenent̄ ex forma transactionis, quæ ipsis cōitati & particularibus est insinuanda cum facto antecessorum suorum, & non proprio sint obligati. aliter non constituerentur in mora, fm Bar. in l. qđ te. ff. si cert. pe. & in l. nō solū. §. morte. in 3. prin. q. ff. de no. ope. nū. & in l. si qs inficiatus. ff. de depo. & quia hic agitur de ꝓducendis lapidibus, & mastris ad molendinū construendum. in protestatione incitatoria designandus est locus certus, ad quē sint lapides cōducendi. Item exprimendi sunt lapides, & mastrę vbi sint, & in quo loco certo, aliàs protestatio & requisitio vt potè incerta nō constitueret protestatos in mora. l. aut q̄ aliter. § j. &. 2. ff. qđ vi aut clā. l. 3. § si qs insulā. ff. de eo quod cer. lo. & qa do. de Soleriis est obligatus construi facere dict̄ molendinum, protestāt̄ per se non stare quin illud construi faciat adimpletis adimplendis p dictos homines, contra quos in casu quo denegent conducere & conduci facere mastras & lapides ꝓtestāt̄ de omni mora, dolo, & negligentia ipsorum hominū, & de inobseruantia cōuentorū. Tunc do. excusabit̄ ab omni mora, & ab incursione pœnarū, cum per ipsum non stet quominus quenta adimpleat. nō. n. pt̄ do. de Soleriis dici morā facere suis hominibus, qui morā prius faciunt dño suo. l. si per emptorē. ff. de ac. em. l. illud. ff. de peri. & cōmo. rei ven. ¶ Circa quintā dubitationē. An ij qui promi erunt proprijs sumptibus conducere, & conduci facere lapides necessarios ad dicta molendina, tā constructa, q̄ cōstruenda, teneant̄ conducere oēs lapides necessarios, ętiā ad constructionē, & edificiū molendinorū, an solū lapides molares tm? vr̄ q̄ tenant̄ ad cōducendū molares tm. i. ad meram, quę est inferior pars molę, & catillum, q̄ est pars superior. l. cū de lanionis. §. idē cōsultus. ff. de fundo instru. Nā molendinū dr̄ à molis sine quibus non potest dici molendinum fm Bal. in c. j. §. si quis de manso. de ꝓrouer. inuesti. & in ꝑsi. 107. cogitaui. lib. 3. vnde qui tenetur ad lapides molendini non vr̄ obligatus ad lapides ædificiorū, qa non sunt lapides molendini, qđ à molis nome accipit. Itē quia in dubio stipulatio interpretanda vr̄, vt minus intelligatur promissum. l. semper in obscuris. de reg iur. ¶ Sed pmissis non obstantibus arbitror promissores teneri ad ꝓducendū ēt lapides necessarios ad cōstructionē ædificiorū ipsius molendini, qa indefinitē se obligarūt
5 ꝓducere lapides necessarios, quæ † indefinita æquipollet vr̄i. l. si pluribus. de leg. 3. c quia circa. de priui. etiā in cōtractibus. l. si seruitus. de serui. vrb. prædi. fi. vbi Bal. C. q̄ respigu. si ergo promiserunt conducere omnes lapides necessarios ad molēdina, ergo etiā necessarios ad constructionem conducere tenebuntur, quia q̄ totū dicit nihil excludit. c. solitæ. de maio. & obe. l. à procuratore. C. māda. Iulianus de leg. 3. & pro hac sñtia facit alia ro incōmutabilis, quia lapides necessarios ad molendina construenda cōducere promiserunt, si necessarios ad construenda, ergo ēt lapides necessarios pro ꝓstructione tenebuntur. Nam qualitas construendorū molendinorū qualificat dispositionē, tā ex parte stipulatoris, q̄ ex parte stipulātis. l. si qs vina. in ver. degustanda. ff. de peri. & cōmo. rei vend. & benè facit qđ de gerundio dōt Bal. & Sal. in rub. C. de edē. vltimo pro ista q̄pi. ponderāda est illa dictio ita tñ. & hoc intellecto, q̄ vni-
6 uersitas, & particulares ducāt lapides. q̄ dictio ita † tñ excipiendo determinat ꝓcedentia l. negāda. C. qui accu. non poss. Præcedentia aūt loquuntur de lapidibus etiā necessariis ad cōstructionē, quia in p̄cedentibus dr̄ q̄ do. teneatur construi facere molendina. ergo i la exceptio posita per hæc verba, ita tñ, &c. debet intelligi fm terminos dispositionis præcedētis, quia exceptio extrahitur de corpore regulæ. l. nā qđ liquidè. §. fi. ff. de penu. leg. no. in l. j. ff. de reg. iur. tradit Curti. consi. 183 & cōsi. 184. & ita tenendo non obstant contraria. Ad primū fateor q̄ molendinū non dr̄ molendinū constructū, & in esse suo formatum sine molis. Sed molendinū construendū bene dr̄ molendinū considerato futuro euentu: vnde aio q̄ si conuentio loqueret̄ de molendinis cōstructis tm. isto casu ad molas fortè esset obligatio referēda. sed in casu nostro cōuentio cā tat de molendinis construendi, ad quā construendā sunt lapides & cæmenta necessaria & l cet de eo non fiat mentio à nobis, tamen etiam ædificia, tecta, & parietes sunt necessaria ad faciendum

dum vnũ totũ integrale l.cũ q ædes de vſucap.ff.ſunt.n.ædificia.partes integrales molendini,vt declarat Bar.in l.re coniũ &i.col.3.ff.de leg.3.& in l.qui vſumfructum.ff. de ver. obliga. cum lapides ædificiorum ſint neceſſarij ad molẽdina cõſtruenda.benè ſequitur cõcluſo q ad iſtos etiam lapides obligatio porrigi debeat.ad ſm rñdeo q nos ſumus ĩ claris, quia ſe obligarunt homines ad conducendũ lapides neceſſarios ad conſtruẽda molẽdina,& indefinitè,& ſic ad omnes lapides. nam à verbis contractus non eſt recedendum.l.non aſſr. ff.de leg.3.l.quicquid aſtringẽdæ.ff.de verb.obliga.& regula.l.ſemper procedit vbi ex verbis contractus non poteſt de mẽte cõtrahẽtiũ apparere,vt ibi legitur in litera.& tradunt gl. & ſcri ben in l.veterib⁹.ff.de pact.Ad ſextam dubitationẽ, an hoies dicti loci,qui in iuſo homagij & fidelitatis iurauerunt ire ad molendinum,oliuas & blada eorum in molẽdinis dñi porta re,&ẽt ire ad coquẽdum panes in furnis dñi teneantur obſer uare iuſm.Bſ ſi in antiquis iuramentis fidelitatis, & homagij nõ erant ſoliti dicti hoies iurare,&ſe obligare ad hmõi ſeruitutes.cogi poterit dominus hmõi iuramẽta remittere, quia 7 iuramenta fidelitatis †&homagij cõtra antiquam cõſuetudinem præſtita,præſumuntur extorta pimpreſſionẽ ſm Bal.in tit.de pace conſt.in ver.pactiones.& Io.And in c.j.de præſcr. lib.vj.& ita dixit Bal.rñdiſſe amico ſuo in c.j.per illũ tex.qua. vaſ.iu.debe.fide.& ibi idẽ tenet Iac. Alua.refert & ſequit Iac. de Sanct.Georgio in tractatu ſuo de feu.in verbo, qui quidẽ inueſtiti.& maximè ſi iurant ſubire grauamina inſolita, quæ illis dñs imponere non potuiſſet.vt dicit Bal.conſi.435.ſuper co.lib v.& p iſta ſnĩa vt rex.in c.dilecti de maio.&obe.¶Circa vltimum,an donatio facta per Bartho. ſubditum dño ſuo de ſoleriis valeat,quia nulla dubitãdi ratio proponit, paucis me 8 abſoluã.dico itaq; donationẽ ſubſiſtere,nã ẽt principi &legatum & donatio fieri põt.l.qđ princ.ff de leg 3.adiectum.n.de donationibus,nõ eſt prohibitoriũ,licet oẽs perſonæ &omnibus perſonis quæ non reperiant prohibita donare,& donari poſſint.l.affectionis.ff.de do.Nec iſta donatio infrigi,ſeu nulla dici põt ratione omiſſæ inſinuationis iuxta l.ſancim⁹. C.de dona tñ quia hæc donatio(vt arbitror)nõ excedit ſummam 9 ibidem præxatã,tũ quia †iuſm ſupplet defectũ inſinuationis &ſm eorem doctorũ ſnĩam,quã approbat Imo.Card.Pan.&omnes Mod.in c.cũ contingat.de iureiur.Fed.de Sen.conſi. 281. caſus talis eſt Alex.cõſi.4.co v.vbi alias auctoritates cõgerit lib.j.& cõſi.12.col.2.eo.lib.vbi plura conſilia adducit.& poſſem addere infinita.Sed quia iſta opi eſt inter doct.canonizata,non puto expediens implere folia auctoritatibus.

RERSP. XCIX. &de Tranſact. II.

VNIVERSITAS,ſiue collegium,ex trãſactione facta per ſyndicos ſine mandato nõ obligatur,licet ſingulares de vniuerſitate ſingulariter,& ſeparatim ratificantes tranſactionem nullam,ex ea ligentur,niſi prius altera partium contrauenerit,nam tunc licitè pars aduerſa abſque metu pœnarum ab inobſeruatis capitulis reſilire poteſt.quicquid ad cõuentionales pœnas experiri poſſe contra partem primò non obſeruãtem dubium non eſt.Iuramenta contra antiquam cõſuetudinem præſtita,ſubditos non ligant, nam inſolita grauamina per dominos ſubditis imponi non poſſe indubitati juris eſt.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio facta per ſyndicos ſine ſpeciali mandato, vel ſine cõſilio, vniuerſitatem nullo iure ligat.*
2 *Tranſactioni iuratæ,cui prius per partem contrauentum fuit,licite à parte aduerſa reçeditur.*
3 *Capitula cum connexis & correſpectiuis non ſeruata ab altera partium,minus ab aduerſa parte ſeruanda erunt.*
4 *Iuramenta fidelitatis & homagij contra antiquam conſuetudinem præſtita ſubditos non ligant.*

Reſpon.interpreta.

VISO eleganti cõſilio Cõpatris mei honorandi Andreæ Alciati,qa tranſactionem nõ vidi,& dubia ſimpl'r propo nuntur.& qa ipſe do.cõſultor magſtaliter procedit,ſatis fuiſſet ſolo calculo,& ſola ſubſcriptione conſultationem cõprobare.Tñ vt parti ſatisfaciam,omiſſo primo dubio,circa quod non intendo plequam ſcribere,aliqua ſubiiciam quo ad alias ꝓſultationis partes.¶Circa ſm dubiũ nũquid trãſactio facta per ſyndicos obliget vniuerſitatẽ puto dicta p præfatũ d.Alc. eſſe vera,niſi ꝓſiliũ ciuitatis ꝓſtituiſſet ſyndicos ſpãliter ad trãſi 1 gẽdũ,†hãc trãſactio valida eſſet,& multoforti⁹ valeret,ſi vna cum ſyndicis conſiliũ trãſegiſſet,vt tradit per Bart. & Mod.in l.ciuitas.ff.ſi cer.pet.& per Alex.& Mod.in l.ſi ſe non.§ actor.ff. de re iudi.puto etiã aduertendũ an ſingulares perſonæ ratificauerint dictam tranſactionẽ tanquã noĩe vniuerſitatis factã,an tanquã noĩe priuato ipſorũ ratificantium celebratam,nã tũc quo ad ea quæ tangunt ſingulos,vt ſingulos,ratificatio ꝓiudicabit his qui ratificauerunt,licet non præiudicet vniuerſitati, & diſtinguit Ant.de But.in c.ſi diligẽti.col.j.de fo.cõpe.& tradit Fel.in c.cum omnes.de conſtit.¶Circa tertiũ, quo ꝙritur, An abſque metu pœnarum vniuerſitas & particulares poſſint ꝓuenire tranſactioni iuratæ,cui prius ꝓuenit dñs,& in hoc ẽt ſentio cũ his quæ prudenter concluſa fuere in prædicta conſultatione,qđ abſque dubio †poſſent.per tex.in l. cum proponas.C.de tranſac.etiã q in tranſactione eſſet cl'a,rato manente pacto,quia talis cl'a non operatur niſi in fauorem obſeruãtis, & nihil prodeſt ei qui primò contrauenit.vt no.in l.qui fidẽ.ff. de tranſact.& per Alex.conſi.22.opportunè conſiderato.ad fi nem.lib.ij.tenẽt Bal.& Mod.in d.l.cum proponas.& etiã quòd in tranſactione ſit cl'a,q toties committatur pœna quoties ꝓuentum fuerit,ſm Pau.de Caſt.in d.l.qui fidẽ.& in l. qui ſeruũ. ff.de verb.ob. Alex.conſ.115.viſo themate.col.iiij lib.iiij.& nõ incidit in pœnam.l ſi quis maior.C. de tranſact. qui non obſeruat tranſactionem,quã plenariè aduerſarius non adimpleuit.conſuluit Cor.conſ.246.vſ in hac.lib.iij. nec etiam incidit in pœnas conuentionales,vt plenè tradit Alex.in l.ſemel mora.ff.ſol.mar.fortius dico q vniuerſitas quanquam ſcdo loco ꝓueniat, nihilominus poterit agere ad pœnas ꝓ dñm q primo contrauenit,& ipſa nõ poterit cõueniri ad aliquas pœnas ſm Bar.in l.j.§.cũ arietes ff.ſi quadr paupe.fecit.dica.& in l. cũ pater.§.libertis ff.de leg.ij.& Alex.in d.conſi.115.& in d.l. cũ proponas.& Arc.conſil.14. in v.dubio. tradunt mod. ſaurinenſes in d.l.ſi quis maior.in vlt.charta. An autem vniuerſitas poſſit cogi de cætero ad obſeruandũ contenta in tranſactione: cõis eſt diſtinctio adiecta per do.conſulentem q nõ potuerunt obſer- 3 uare capitula †quib.dñs contrauenerit,nec etiam capitula cõnexa,vel correſpectiua,cætera verò adimplere quilibet tenẽt, ſm Pet.& Bal.Alex.& Riminal in d.l.cũ proponas.per illum text. iuncta l.ſi duo.ff.de dolo cũ ibi not.quæ aũt dicant cõnexa vltra ibi adiecta declarat Bal.in c.tranſlato.in ſi.& ibi Mod.de cõſti.¶Circa quartũ & vltimũ dubiũ,veriſſima eſt cõis doctorũ 4 ſnĩa,q †iuſa homagij & fidelitatis ꝓ antiquã cõſuetudinẽ nõ obligãt ſubditos.quia præſumunt extorta per impreſſionem. Ita dicit Bal.rñdiſſe. cuidã amico ſuo, in caſu valde arduo in c. j.p illũ text.& ibi etiã no.Iac.Alua. poſt alios.quali.vaſ.iura.de be.fide.etiã ſequit Iac. de Sanct. Georgio.in tract. ſuo feud.in ver.qui quidẽ inueſtit. pſtiterunt iuſm. Et maximè ſi præſtant iuſm de ſoluẽdis grauaminibus inſolitis, quæ feudatarius nullo modo põt imponere ſubditis ſm Bal cõſi.435. ſuper eo.lib. v.& pro iſta cõcluſione vſ caſus in c.dilecti.de maiori.& obe.

RESP. C. &de Tranſact. III.

QVIA Tranſactio nullo dato,retẽtove,aut promiſſo,nulla eſt:Ideo trãſactionis iure Petrus Caualerij remittit domino de Caſtolio ſupraualentiam baſtitæ venditæ.Et d. de Caſtolio vice verſa,pro eadem ſupraualentia,liberat ipſum Petrũ ab omnib.obligationib.in quib.eidem do. de Caſtolio ex qualibet cauſa vſque in diem præſentem tenebatur.licet huiuſmodi liberatio generalis ſit,menſura tamen baſtitæ ſecundum ea quæ proponuntur,nullo iure remiſſa cenſetur.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio nullo dato,promiſſo,vel retento minime procedit.*
2 *Tranſactio eſt contractus innominatus,& ideo ſi tranſacta non obſeruentur,competit actio ad intereſſe.*
3 *Pœnal.ſi quis maior,non vendicat ſibi locum in ſecundo contraueniente,quia contraueniens primo loco, nihil poteſt poſtremo nõ adimpleti obicere.*
4 *Venditio tunc dicitur facta ad menſuram,cum pretium formatur à menſura.*
5 *Tranſactio generalis,generaliter intelligitur de cogitatis.*
6 *Tranſactio generalis,non porrigitur ad incogitata.*
7 *Tranſactio generalis,non porrigitur ad ſingulariter excepta.*
8 *Tranſactio generalis,non porrigitur ad caſum doloſum.*

Reſpon.interpreta.

1 TRANSACTIO ſit aliquo †dato, promiſſo, vel retento, aliàs non valeret.l.tranſactio.C.de tranſac.Ideo tranſactio inita inter do.de Caſtolio ex vnã,& Petrum Caualerij ex altera,viribus ſubſiſtit:quia Petrus Caualerij remittit domino de Caſtolio ſupraualentiam prædictæ baſtitæ venditæ. Et dñs de

Caſto

Castolio pro supraualentia bastitæ quã retinuit, liberat ipsum Petrũ ab omnibus obligationib. in quibus sibi tenebat qualibus ex causa. Modo ꝓngit dubitari, an do. de Castolio intelligat̃ remisisse supplementũ mensuræ dictæ bastitæ sibi ad mẽsurã venditæ per dictũ Petrũ. Ego aliàs scripsi ꝙ supplementũ mensuræ remissum non vr̃. & arbitror veritatẽ dixisse, ꝑ iura & rationes per me deductas, quibus nihil video deduci, ꝙ obstet. Et quia ex verbis & tenore trãsactionis apparet ꝙ do. de Castolio nõ remisit supplementũ mẽsuræ: sic qd sic demõstrat. Pro 5. valentia bastitę retenta & sibi remissa do de Castolio remittit omnes actiones & omnia credita sua ipsi. Petro, si retinet supraualentiã bastitæ sibi remissam, sequitur necessariò ꝙ retinet sibi supplementum mensuræ, qa supraualentia bastitæ consistit in integritate mẽsurę. vt patet ad oculũ. Nõ obstat ꝙ transactio & liberatio inuicem facta sit gñalissima, quia talis gñalitas non extenditur ad ea q̃ transigentes noluerũt includi in ipsa generalitate in supplementũ deficiẽtis mẽsuræ, quia sibi retinuit supraualentiã, nec ẽr Petrus voluit liberari ab obl'one deficiẽtis mẽsurę. quia donauit do. de Castolio supraualentiã dictæ bastitæ nihil. n donasset neque remisisset do. de Castolio, si bastita non esset maioris pr̃ij q̃ vendita fuerit: sed q̃o erit maioris pretij, si de sexaginta duab. somatis vẽditis tollantur decem. & quo dabit̃ supraualentia, si non deẽ integritas rei venditę. vnde infero do. de Castolio qui liberauit Petrũ ab omnibus quę sibi debebãtur ob hanc cãm, quia Petrus donauit sibi supraualentiã, non reperta aliqua supraualentia potuisse agere actione præscriptis verbis oriente ex contractu transactionis cõtra Petrum ad interesse. in quo interesse hõda est ratio deficiẽtis mẽsurę. l. nãlis. §. j. ff. de præsc.
2 verb. est. n tranſactio ꝙctus innominatus, ex quo oritur actio præscriptis verbis. gl. & scrib. in l. siue apud C. de transf. ex quibus apparet ꝙ fundamenta aliàs per me facta in aliquo non fuerunt clisa, nec sublata. nõ ob. inquãtum dr̃ ꝙ do. de Castolio incidit in pœnas l. si quis maior agendo ad frumentũ seu eius valorem: quia esto ꝙ agere non potuisset ad illud frumẽtum, non tñ põt Petrus prætendere ꝙ do. de Castolio inciderit in pœnas. Si quis maior. qa prius ꝑse ꝙuenerat, & q̃ prius
3 fuit in mora adimplendi transactionẽ † iuratã, non potest obijcere alteri non adimplenti, ꝙ inciderit in pœnas in quas prius ipse inciderat, vt late consulunt Cor. consi. 246. vr̃ in hac. lib. iij. Alex. in l. cum proponas. C. de pact. & in l. eme. l. mora ff. sol. mat. sequũt̃ Taurinen. in repe. l. si qs maior. in viij. no. ꝙ aũt Petres prius ꝙuenerit non adimplendo ꝓmissa patet, qa tenebat̃ j. triduum tradere sexaginta duas somatas pdicto d. de Castolio quas. ix. duas somatas in termino triduj nõ tradidit, vt iurauerat. ergo &c. Nec obst. si dicat ꝙ in trãsactione Petr̃ non iurauit tradere sexaginta duas somatas, sed bastitam venditam: quia respondeo q. si iurauit tradere bastitam, satis iurauit tradere sexaginta duas somatas. qa bastita vendita fuit ad mensura ix. duarum somatarũ non ad corpus. vt probaui in primis allegationibus, quibus nihil ex aduerso re põdetur. & dicere ꝙ dicatur perfecta venditio licet non tradatur integra mensura, non vr̃ iuridica propositio. quantum ad terminos nros, videlicet quantũ ad hoc ꝙ venditor dicatur perfecte implesse contractum pro parte sua. qui non vendidit sexaginta duo iugera terræ. nondũ perfecte ꝙctum adimplere nisi omnia sexaginta duo iugera tradat. l. si in qualitate. l. Iulianus. §. si Titius. cũ mille concor. ff. de act. emp. ¶ In cãd. de Castolio ꝙ Petrum Cavaleri duo dubia resultant. Primum est an per illa verba, vendiderũ seu alienauerit bastitam cũ sexaginta duabus somatis tã terrarũ pratorum ꝙ hermasij vineæ, & orti, pretio pro qualibet somata prati florenorum vigintj, & pro qualibet somata terrę, & hermasij florenorũ decem, & pro qualibet somata vineæ. & orti, florenorũ quinquaginta, dicãtur facta venditio ad mensura, vel ad corpus. nã primo casu actor obtinebit supplementũ mensuræ, secundo casu non. Secundum dubium an per transactionẽ & liberationem gñaliter factam hinc inde post venditionẽ do. de Castolio ceſſet̃ remisisse supplementũ mẽsuræ. qd nunc petitur. ¶ Omissa disputatione quã superflua arbitror in casu illo clarissimo, videor ad primũ ꝙ venditio dr̃ facta ad mẽsurã, † vbi. n pretium formatur à mensura,
4 & nõ à totalitate rei, tunc dr̃ celebrata vẽditio iuxta mẽsurã. fin Bal. in rub. C. de ꝓhen. emp. & fin Bar. in l. Iulianus. §. si Titius. ff. de act. emp. bene probatur in l. q fundus. §. qui agrũ. ibi ad singula iugera. & in l. qd̃ læpe. §. rem in his. ibi in singulos modios. ff. de ꝓhen. emp. hic aut pretio formatur à mensura & in singulas salmatas ꝓstituitur, igitur &c. ¶ Circa fin visum prima facie mihi fuit ꝙ do. de Castolio remiserit et supplementum mẽsurę. illa. n. verba de oĩbus quę vsq; in diẽ prẽsentẽ insimul agere habuerunt, cum sint gñalia, gñaliter sunt intelligenda. l. j. §. & gñaliter. ff. de leg. præst. & gñalis liberatio quæ salua

catione recti sermonis restringi nõ põt. gñaliter liberat. l. pluribus, & l. 8. vno. §. j. ff. de accep. similiter gñalis transactio impedit litis ingressum quo ad oĩa. l. sub ꝓtextu. C. de transact. & in specie ꝙ liberatio facta per ista verba, videlicet ab oĩbus quæ vsque ad ꝑsentẽ diẽ agere insimul habuimus, operet liberatio nẽ gñalẽ quo ad oĩa, firmat Bal. in d. l. sub prætext. & Ias. in l. si de certa. C. eo fm Bar. in d. l. si de certa & Pan. in ca. l. de transl.
5 Trãsactio † gñalis liberat ab oĩbus de quibus trãsigẽtes in genere saltem cogitarunt de quib' aũt nõ gñe cogitarint, cognoscit̃ ex verbis, vel actione intẽrata fm eos, quos alij sequũtur hic ex verbis vr̃ apparere ꝙ etiã de isto supplemento cogitauerint: tũ qa verba gñalia sunt de oĩbus q̃ vsque ad præsentẽ diẽ agere & contrahere habuerunt cũ incidentibus emergẽtibus, & dependentibus ex eisdẽ. tũm qa excipiunt ea oĩa q̃ dã. ergo in cæteris firmatur liberatio ca. q ad agendũ de procura. lib. vj. & in simili casu ita consuluit Alex. consi. 1. t. lib. 2. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrarium dãm vr̃, & vt intelligat̃ q̃o, dico ꝙ puncti reducit̃ ad hoc. an transigentes cogitauerint de isto supplemẽto. Nã si cogitauerunt male agit do. de Castolio per prædicta, si non cogitauerunt bene agit:
6 quia gñalis liberatio nõ trahit̃ † ad incogitata. l. cũ aquiliana. ff. de transac. ꝙ aũt non cogitauerint, probo multiplici ratione. ¶ Primò considero ꝙ hmõi liberatio facta fuit gñaliter, ꝓ minori valentia bastitæ venditæ. Ita cantant verba liberationis. verum si debet dari aliqua maior valentia ipsius rei vẽditæ necesse prius est dari rem ipsam cum qua itas non possit reperiri sine subiecto. l. j. & 2. ff. de vsufr. ¶ Secdo considero. ꝙ ex pacto speciali actum fuit, ꝙ Petrus teneatur infra triduum rẽ seu bastitã venditã tradere & dimittere ꝓdicto do. de Castolio, & consequenter ad mensuram tradere qa bastita nõ fuit vẽdita ad corpus. sed ad mensurã vt s. in j. dubio. nam vẽditio ad mensurã facta nondũ perfecta nisi secuta mẽsura. ꝙ læpe. § in his ff. de ꝓhen. emp. licet ergo liberatio sit gñalis, tamen
7 non dẽt extendi ad pactum † speciale factũ in cõtrarũ. tũ qa gñi p̃ ꝑtem derogat. reg. gñi de reg. iur. tũ quia gñalis dispositio non trahit̃ ad specificata. l. doli cla. ff. de verb. ob. Accedat alia cõ. voluerunt transigentes se inuicẽ liberare cũ hoc tñ ꝙ Petrus teneret̃ ad perfectionẽ ꝙctus venditionis, quod tã ex pacto prælegato dignoscitur. q̃ ex liberatiõe, ꝓ do. de Castolio facta. ex eo ꝙ bastita maioris pretij prætẽdebat̃. sed si diceremus remissum esse ius deficiẽtis mensuræ resultaret absurdus sensus cui omnino est fugiendus. l. nam absurdum ff. de bo. lib. resultaret ẽt repugnantia & contrarietas quædã in subiecto, certum aũt est in contrariis reiiciendam esse interpretationem ꝓ qua indicit̃ contrarietas fm Bar. in l. j. §. id quæsitum ff. de cond. ind. nec vnqui relationẽ esse fiendã, ad id quod ꝓtestat̃ induxit. vt ꝓbat Dec. consi. 163. colu. 9. quis enim imprudẽtior fuisset do. Castolio. q tñ vt nouimus oĩs, fagacissimus, & in rebus agẽdis expertissimus esset: si ꝓ maiori valẽtia bastitæ vẽditæ remisisset ius mẽsuræ faciẽdæ. hic etiã ipsã supraualentiam a Petro venditore sibi donatã eidem venditori illico remisisset. & hc cãm liberationis & ipsam liberationẽ idem esse voluisset quo nihil absurdius, cum causa à cautato penitus distinguat. l. licet. §. ea obligatio. ff. de ꝓcura. l. manumissiones. ff. de iudi. & iur. Contrarietatẽ demonstro: si dicamus remissam mensuram, necesse est fateri fuisse remissam per executionẽ venditionis, quæ perfectio dependet à mensura, de qua in ijs. sed per executionẽ causa maioris valentiæ retragatur, quia maior valentia consistit in mensura rei venditæ, nam si non reperit integritas rei quo potent dici rem venditam esse pluris, & si Petrus teneretur rem venditã dimittere. quo dimitteret si non reperitur in sua integritate? quid plura si Petrus donatarius estimationem quãti pluris. quo põt dicere sibi remissam ab emptore nisi sibi ꝓdicat̃ estimatio. n. quanti plurimi consistit in mensura. nam si ex sexaginta duarum somatarũ vẽditarum dicant decem. vel viginti, vnde postea reperiretur estimatio quanti plurimi? sed qd̃ miror? aut Petrus venditor ignorabat mensurã & tunc fateri vr̃ ie ad talẽ casum non cõsiderasse. aut sciebat, qd est magis credendũ, qa in re propria non cadit ignorantia probabilis. l. si. ff. pro suo ca. ab excommunicato. de relegip. & tũc cum fuerit in dolo, ad talem † dolosum
8 casum tranactio generalis non porrigitur. l. tres fratres ff. de pact. Bar. in l. sub prætextu. 2. C. de transact.

RESP. CI. & de transact. IIII.

COMMVNIS sententia est, mandatum excedẽs temporis etiam mille annorum nõ quam præsumi, quare transactio ex defectu syndicatus nulla, nullo iure mandata præsumi potest. Ideo quasi possessio iuris patendi pro communi probata dici non potest, licet probatum extiterit ani

Resp. Io. Fran. Ripæ in ff. Nouum.

De Appellationibus.

RESP. CLXIII. & de Apellationib. I.

NON sine iniuria do. de Carumbo ab edicto ipsius Baiuli quo cauebatur pro omniũ dicti loci salute, ne suspecti de peste recipiantur, subditi appellare potuerunt. Nam pro Carũ bicustodia ac præseruatione edicta nulla subditi siue custodes facere potuerunt, quia edicta facere iurisdõnis est. Insaniunt igitur qui domini iurisdõne se uti ac possidere temere asserũt ac defendunt. eos igitur notabili mulcta afficiendos esse non est, qui sit negaturus, eorum assertis friuolis & inanibus rationibus non obstantibus ex quibus manifestè constat non iure aliquo, sed summa iniuria appellasse ac experiri.

SVMMARIVM.

1 *Temere appellantes inte ſunt multandi.*
2 *Edicta maximè pœnalia decernere, et proclamata facere iuriſdictionis eſt.*

Respon. interpreta.

EOS meritò circumueniunt incommoda, qui spreuerunt cõmoda, quo fit. vt appellãtes ab edicto do Baiuli loci Carumbi, ne suspecti de peste intromittantur, quia commodum maximum negligunt, sanctamque legem contemnunt, non solum pœnis in edicto nominatis, & insertis puniri debeant,
1 verum etiam propter † temerariam appellationem notabili mulcta condẽnandi sunt, & ita fieri debere dicit & instat procurator fiscalis dicti loci, non obstantib. assertis friuolis & nõ militantib. rõnib. ĩmo abusionib. deductis in asserta appellatoria schedula. Dicunt appellantes onus custodiæ ad se spectare, quod & si idem procurator posset diffiteri, negare tñ non vel ler. habeant igitur onus custodiæ, ad quod ẽt & cogi & compelli pñt inuiti, tam captis pignoribus, quã mulcta indicta, habeant ẽt commoda suæ custodiæ, quare si bñ & fideliter, vt debent, custodiam fecerint. eã horrendã pragionis labem eui tabunt. sed ius faciendi edicta pro custodia & defensione Carumbi dimittant dño. & eius officialib. ad quos spectat iurisdõ. est enim † iurisdõnis edicta maximè pœnalia decernere, &
2 proclamari facere l. si qs id qd. ff. de iurisdom. iu. & custodes ac syndicos ꝓhibere ne suspectos intromittãt, neue aliquid acceptẽt, qd̃ vniuersis vel singulis dãnũ afferre possit, ad quem. n. spectat magis salus Reip. & subditorũ q̃ ad dñm. l. 3. ff. de offi. pf. vigil. acceptẽt igit reuerẽter vtilissimũ & iust mũ edictũ ꝓ salute Carũbi, editũ ab eo cui cura & conseruatio ipsi⁹ ꝓ dominũ credita fuit, nolintq; temerariè sibi vsurpare iurisdõnẽ, nisi fortè imperij aculeos velint experiri. ¶ Proponũt insuper appellantes se fore in quasi possessione immemorabili custodiendi. suspectos expellendi. non suspectos intromittẽdi. in qua quidẽ quasi possessione manuteneri, & nõ turbari debuisse ꝓclament. Vana quidem & insulsa exclamatio, vt potiant̃ sua quasi possessione si quã habẽt, aliud est. n. portas custodire de mandato & licentia corũ dñi, aliud edicere ne tales intromittãt sub certa pœna primum ꝓtinet ad rem scm, sm verò ius & iurisdõnem habet inclusam. Iniquitatem ẽt edicti exprobrant. Quod Claudium virũ, vt aiũt nobilem, addãt, & patricium, bona, domũ, agros, vineas, oliueta, & centũ nũmorũ milia. si velit, posidentẽ in loco Carũbi recipere veteris. Ieuis sanè iniquitatis cã ridicula potius, an ne nobilitas, an Crassi diuitiæ tã magnarũ viriũ fũt, vt eas pestis hostilitas aggredi formidet. Negant prẽterea. Claudium fuisse suspectum. cum & si Carpẽtoratẽsis ciuitas, q̃ leuiter locis in duob. ꝓaminata sit, longe tñ eius habitatio à ꝓtagiosis locis dissitat, seque celeri pede exemerit, & cũ buletino Siriani ad dictũ locũ Carũbi ꝓperauit. calumniosa & cõmentitia negatio. dñt sanè appellantes clarissimum Iureconsultũ dñm Andreã virũ certè circũpectũ, bonisque moribꝰ ꝓdotatũ, iudicẽ ordinariũ dicti loci Carũbi, ꝙ ab ingressu arcesserint, qa à Carpẽtorate veniebat, glossent suũ cõmentũ an eodẽ die, eundẽ Claudiũ. eadẽ ex cã puter arcesserint, an ne eos suspectos tũc habuerint. Sed cur ꝓ Deo j. triduũ cessauerit suspicio? adducãt si possint, als cãs. & rñdeãt cur iudicẽ recusant, exterũ admittũt. dicant quare iudicẽ p d. Carũbi admissum eiiciũt? Claudiũ ꝓhibitũ intromittũt. q̃ rõ? q̃ voluntas? ĩmo q̃ insania eos mouerit ꝙ ꝓcepta pœnalia? ꝙ dñi voluntatẽ? ꝙ salutẽ reipub tã leuiter insurgere? nec satis excogitari pt an grauabunt. Sed vellent, vt est in prouerbio, in eorum manu ẽ clauigero Petro claues, & Michaeli stateras auferre & rursus ꝓ libito restituere. Credebant iniquiunt post qua buletinũ a loco Siriani detulerat suspectum amplius non esse, put euẽtus ĩdicauit. ar suspect⁹ esse poterat, nec suspicio purgata erat, ergo cauẽdũ fuit, credẽdũ poti⁹ edicto & illi parendũ quã suæ irrõnabili credulitati. quæ nec eos excusat, immo potius ĩstabiles eos esse oñdit. q modovt suspectũ eiiciãt, mõ vt nõ suspectũ intromittãt seu introducãt. Sunt prẽterea aliæ quãplures suspiciones quæ edictũ iustificãt, ꝙ quæ si op⁹ fuerit deducent̃, potuissentq; ipsis syndicis hominib. exprimi, si ante intromissionẽ dicti Claudij eas petissent, prout eas petere debuerunt, & non suo sensu viuere. ex quib. concludendũ est appellationi prędictæ vti friuolæ non esse deferendum.

RESP. CLXIIII. & de Apppellationib. II.

APPELLANS appellationi suæ renũciare pt inuito appellato, si appellati non interfit. & res integra sit, & ideo renunciet, quia iniustam cãm fouet. Secus si ad expensas euitandas duntaxat renunciet. Quare cum Antardus expensarũ ratione appellationi renunciauerit. Anselmus de causa huiusmodi pro suo interesse cognosci rectè desiderat, nec futurum Antardus de re plenè cognita iudicium valeat instaurare.

SVMMARIVM.

1 *Appellãs an appellõni ſuæ renũciare poſſit ĩuito appellato. & vid. n. 2.*
3 *Quoties appellati intereſt, non obſtante renunciatione appellantis de cauſa eſt cognoſcendum.*
4 *Renuncians appellationi, liticauſt, & inſtantiæ in dubio cenſetur renunciaſſe. quia iniuſtam cauſam fouet.*

Respon. interpreta.

1 LICET sint qui velint appellantem † posse renũciare suę appellationi inuito appellato, quando non interest ipsius appellati, horum tamẽ opinio procedit re integra & antequã appellatio fuerit introducta & effecta cõis, sm Innoc. in c. ex parte. el 2. de rescrip. & Ioan. de Ana in c. fi. col. v. de crim. fal & Peru. in c. ĩterposita 9 ille denique. de appel. & ideo nihil ad rẽ facit. l. post quam liti. C. de pac. quia procedit parte acceptante renuntiationem. Item non loquitur in appellatione iã effecta cõi. Et vbi horum sententia vera foret, quòd appellãs possit ab appellatione desistere, & liti & cãæ renuntiare, q̃ non interest appellati iuxta d. l. post q̃. & l. destitisse. de iudi. In casu tñ nro interest Anselmi de Pomerio appellati ꝙ ꝓferatur tertia sñia, qa dictus Antardus nõ renũciauit appellationi, liti, & cãæ ea rõne. qa credat † sententias primas esse iustè latas, sed
2 ad euitandas expensas. vt patet ex instro oblationis, & depositi, vb. dr ꝙlicet primæ sñiæ late sint nulle, nihilominus ad euitandas maiores expẽsas offert se soluturũ qd̃ petit̃. Ex hoc apparet ꝙ non renunciauit simplr & ex cã iustitie, put regrit. d. c. ĩterposita. § ille deniq;. itẽ apparet ꝙ interest appellati ꝙ cõ firmet̃ sentẽtia, ne iste appellans postea in futurũ ageret ꝙdõne indebiti, iuxta tradita i l. Iulianus. ff. de ꝙdi. inde. vel ne obiiceret cõpẽsationis exceptionem ꝙ alia, q̃ idẽ Anselmus sibi debere ꝓtendit, & sup qb. ẽt litigat̃. Nam si appellãs soluat metu expẽsarũ, & non qa sit verus debitor, posset ꝙ prętendere solutum esse debitũ, & ideo agere, vel excipere. & cõpẽsare posset, aut saltẽ super hoc litem instituere, ideo interest appellati ꝙ cõfirmet̃ primę sñię. itẽ interest Anselmi nõ recipere solonẽ virtute sñiarum. quas appellans prætendit esse nullas, qa sic indebitè reciperet. vt ergo sciat an sint nullæ, vel non, interest sua
3 † vt cognoscat̃, ergo renunciatio non obstat, qa (vt dixi) opus est ꝙ renuntians ideo renuntiet, qa credat se malam cãm fouere. & non ad euitandas expensas dũtaxat. In casu aũt nro constat ex protestatione ipsi⁹ Antardi ꝙ non renuntiauit, qa malã cãm habebat cũ adhuc prætendat sñias esse nullas, ergo, &c. Fateor aũt ꝙ si no appareat de mẽte ipsi⁹ Antardi, ꝙ in dubio
4 † crederet renuntiasse liti, cauſæ. & instantiæ, seu appellationi. qa malã cãm haberet, & sic qa esset verus debitor, sm gl. in l. si maritus. § si negauerint. ff. de adul. & hoc casu nõ interest aduersarij in cuius fauorem fit renuntiatio ꝙ ferat̃ sñia. Sed in casu nostro constat clarè ex verbis ipsi⁹ Antardi ꝙ nõ renuntiauit liti, & cauſę, seu appellationi, qa habeat malã cãm. Ideo ĩ terest Anselmi appellati ꝙ ferat̃ sñia, ad hoc, vt sciat an capiat tanquã debitũ, vel indebitũ per iura & rationes prælegatas. Posset ẽt prętendere interesse, vt videatur, an priores sententiæ ipsum appellatum lęserint in aliquo, & ideo in melius reformari. l. ampliorem. C. de appella. Sed quia non vidi sententias nõ vlterius sup tale interesse insistam. Laus Deo, de Ripa, iur. vtr. doctor, ita iuris esse respondeo, saluo saniori iudicio.

RESP.

4 *Suspicio quæ oritur ex fuga per subsequentem & spontaneam comparitionem purgatur.*

5 *Qualisquelis præsumptio ex alia præsumptione potentiori tollitur.*

6 *Qualisqualis præsumptio ex dicto vnius tollitur.& vide nu. 9.*

7 *Transactio alienas nomine celebrata eidem non præiudicat, nisi illam ratificauerit.*

10 *Duo testes concordes,& plenè deponentes,& omni exceptione maiores,destruunt omnes præsumptiones contrarias.*

11 *Verus contumax de iure multari potest,nec multa revocanda venit,quæ ind icta sunt.*

12 *Multa pro ficta contumacia imponi non potest,quæ tamen impositæ petenda est revocari.& ibi vide aliqua de revocatione.*

13 *Dispositio l.fi. ff.de rerum diu.quia pandis est,extendenda non est extra casum suum.*

14 *Pœna imposita trãscendenti muros,non vendicat sibi locum in eo qui egreditur per foueam factam sub muris.*

15 *Vivians aquæductus.s.exeundo per eum de ciuitate arbitrarie venit puniendus.*

Respon.interpret.

IMPVTATVR Robertus Canardi filius do.Iacobi, dñi Loci de Aquilerij, Vapinen.diœcesis,de homicidio perpetrato in personam Ioannis Bocardi de mẽse Septembri proxime preterito,in loco Buxij.Item imputat̃ deviolatione murorũ, qa dr cõmisso delicto,seu homicidio aufugisse,&egressum fecisse per aqueductũ defluentẽ subtus muros dicti loci,&qa dict⁹ Robertus arripuit incõtinenti fugam.fuit citatus trib.edictis, & ob contumaciã,&contemptũ ipsius non comparentis nec mandato iudicis parentis fuit multatus pœna librarum quinquaginta Turon̄.Nunc vult dictus Robertus purgare contumaciã,& ostendere eius innocentiã.Ideo quæritur,seu dubitat̃ de plurib quarum dubitationum resolutio perit.Primò dubitatur,an dictus Robertus audiend⁹ sit ita q̃ ꝙsito de innocẽtia eius debeat p iudicẽ,q eũ trib.edictis citauit,absolui. Secũdò,an duo testes deponẽtes Robertũ nõ percussisse occisum,sed ꝓclamasse delictũ ꝓhibendo, ne occisus offenderet, deponentesq̃ ipsum Robertũ à casu se reperisse in loco, & actu cõmissi homicidij habeant iustificare suã innocentiã, & tollere præsumptionẽ suborta ꝙ eũ pp fugã,,ppterq; dictũ occisi,asserẽtis se fuisse primò ꝓcussum à dict.Roberto,& pp trã factionẽ initã inter hẽredes occisi, & cognatos dicti Roberti, super dicto homicidio.Tertiò,an eo absoluto, multa librarũ quinquaginta sit in totũ annullãda,vel moderanda. Quarto, an ꝙsito q̃ egressus fuerit locũ Buxij p aquæductũ subtus muros defluentẽ,debeat puniri pœna capitali, iuxta dispositionẽ l.fi ff.de rerum diuis.¶ Br agendo,vt cõuenit cuilibet respõdẽti de iure.Ad primum dico admittẽdum esse dcm Robertum ad se purgandum,& oñendũ suam innocẽtiam, vt est casus in l.1 & 2.C.de requi.reis.& in l.1.pen & fi.ff.eo.vbi dicitur. q̃ 1 nulla ꝓis præscriptione à cãæ detensione † accusat⁹ summo ueat:ad idẽ tex in l.diuus.§.fic & diuus.ff.de custo.reo.vbi Bar. dicit illud indubitanter ꝓcedere de iure cõi.Cũ ergo nullum ꝓsupponat̃ statutũ in ꝓriũ,stabimus iuri cõi. Circa secundam dubitationẽ duo discutiẽda sunt.Primò an fuga iuncta depositione occisi,& trãsactione ꝓdict⁹ a faciat plenã probationem, q̃ Robertus aliud nõ ꝓbans possit ꝙdẽnari, vel ad torturã poni.Secundò,posito q̃ plenè ꝓbet vel faciat indicium ad torturã an talis probatio elidat̃ & tollat̃ ꝓdicta testiũ deponentiũ i fauorem dicti Roberti.Ad primũ rndeo q̃ cõs. opi. est,q̃fuga 2 faciat indiciũ † sufficiẽs ad torturã,ſm Bar.in l.fi.ff.de q.& in l. lege Cor.ff.ad Silla.& hanc dicit cõem esse sniam dñs Fel in c. nullus.de p̃sump & Ias.in l.admonendi.col.72.ff.de iureiur.Et in casu ꝓñti, q̃ faciat indicium ad torturã,nõ vr dubitãdũ qa cũ fuga ꝙcurrunt alia indicia videlicet assertio occisi,attestatis se fuisse ꝓcussum à ꝓdicto Roberto,q̃ defuncti confessio& depositio,licet nõ faciat plenã nec semiplenã ꝓbationem. l.fi qs in graui.§.fi qs moriens.vbi Bar.& alij.ff.ad Silla. tñ facit ali qualẽ præsumptionẽ,ſm gl.& Bal.in l.fi.C.de calũ.Soc.cons.5. inc.visis testib col.pe.lib.3.accedat alia ꝙiectura, qa fuit visus hora patrati delicti ꝓpe locũ homicidij cũ ense, pp qd præsumit̃,q̃ interfecerit ſm Bar.in d.l.fi.col.pe.Gãd.in trac.maleficis. subrub.de p̃sump & indiciis.versic.sextò indiciũ.Soc.in d.q̃ſi. 54 col.4.Roborat̃ præmissa ꝙcio ex trãsactione habita per cognatos Roberti cum hẽredib.occisi.nã qui trãsegit de delicto de quo imputatur,fateri vr.l.quoniam.ff.de iis q̃ not infa.& licet ipse Robertus non transegerit,& sic non possit dici q̃ ipse videat fateri,tñ negari nõ pot,quia oriat̃ suspicio ꝙ eũ,qa nõ est verisimile,q̃ cognati transegissent,side delicto non culpabilis esset.¶ Præmissis non obstantib.ſm ea quę proponuntur, arbitror ꝓmissas ꝙiecturas ẽt indicia ad torturã nõ facere, dato q̃ Robertus nihil ꝓbasset i oppositio,& posito q̃ sufficerẽt, dico eas elisas penitus p ꝓbones ꝙrias factas ꝓ parte Roberti.

Primò ꝙsidero,q̃ fuga ita demũ facit indiciũ ad torturã si ante criminalem accusationẽ & inquisitionẽ reus aufugeret. Sec' 3 si post,qa nunc p̃sumit̃ cã vexationis euitande aufugisse. ſm Lud.Ro in d.l.Cornel.arg eius q̃ dixit Bar.in l.milites.5. tocer. pillũ rex.ff.de adult.sequit Ias.in d.l.admonẽdi.col.lxxj.Felin. d.c.nullus.vñ si Robertus aufugisset post citationẽ emanatam & comminatã,fuga nihil ꝓbaret ꝙ eũ,sed qa in facto istud clarè nõ deducit,ideò transeo a tali cõsiderationẽ.Considero itaq; secdò,q̃ ad hoc vt fuga ꝓbet,oportet q̃ appareat concludenter,q̃ Robertus ex cã dicti homicidij recesserit à loco,al's discessus simplr ꝓbatus nõ ꝓbat,nec facit indiciũ ꝙ eũ, cũ potuerit ex alia causa recessisse arg c.cũ ꝙtumacia.de hæret. lib. 6. qd admittit Arch.nisi ex aliis indiciis conuincatur discessisse ex cã delicti.ita Arch.in c.nihilominus.3. q.ix. & Soc. in d. cons.54.col pen.&facit q̃ nõ ꝓbat hoc esse qd ab hoc ꝙtingit abesse.l.nõ hoc.C.vñ legi.c.in pñtia.de ꝓba. Tertiò cõsidero, 4 q̃ suspitio q̃ suborit ex fuga,purgat̃ q̃ spõtaneã comparitionẽ sequentẽ.l.j.C.de req.reis.& ibi Sal.dicit,q̃ cũ cã non liquidata recessit reus,si reuertat̃ ꝙ annũ,vt in casu isto, sufficit q̃ purget se piurm,iurando q̃ nõ est culpabilis de tali delicto.Si verò cã liquidata recessit,tunc debet se purgare p tales ꝓbationes,p quas diffinitiuè absoluat̃.& etiã ꝓbat̃ in d.c. cũ ꝙtumacia.de hæret.in vj.vbi si inculpatus de hæresi aufugiat,& intra annũ spõtè reuertat̃ ad iudiciũ,tollit̃ suspicio hæresis suborta ꝙ eũ ex sola fuga.& dicit Bal.in l.j.de fer.fugi.q̃ aufugiẽs ex carcerib.si spõtè redeat,nõ renet̃ pœna imposita fugiẽti de carcere,qa nõ renet̃ discessisse q̃ habet animũ reuertẽdi.l.retro credit̃ ff de capt & postli.reuer.&licèt Bal.dicat,si citò reuertatur,tñ in ꝓposito nro dicit̃ discessisse,q̃ reuertit̃ intra annũ d.l.j C.de req reis apparet igit̃ ex p̃missis,q̃ fuga nihil ꝓbat ꝙ Robertũ,vel qa nõ ꝓbat q̃ ex cã homicid.i ꝓdicti imputati discesserit,vl'vbi cõtigeret,dr q̃ vexationis timore sibi inferendæ aufugisset,vel tandẽ ois suspicio ex noua & spõtanea comparitione sublata exirit.Non eriã obst.depositio occisi, quia licèt al's faciat qualẽ qualẽ p̃sumptionẽ:tñ attenta qualitate ꝓpis,qa de nocte dr cõmissum dictũ homicidiũ i casu isto nul 5 lam faciet † p̃sumptionẽ,imò test⁹ q̃ dicit se vidisse aliquẽ interfecisse alterũ de nocte,naturalr reprobat,tanq̃ falsarius, nisi addat rationẽ,qa luna lucebat vel luminaria accensa aderant,ſm Old.Bal.Alex & Ias.in l.si nõ speciali.C.de testa.Ang. in tract.malefic.in gl in ver.cõparent dicti inquisiti. ad fi. obscuritas enim noctis impedit officiũ oculorũ.Præterea,vt s. dixi,assertio occisi nõ facit indiciũ sufficiẽs ad torturã,vt etiam latè ꝙcludit A ex.cons.14.incip.ponderatis narratis.lib. 3. & C.de emend.cod.d.Iusti.l.j.in ver.noctis obscuritate. ideò di- 6 xit magr *Consule de facie corporibusque diẽ*.& ẽt ista † qualis qualis p̃sumptio tollit ex dicto vnius testis ꝓducti ꝓ parte ñsci, q̃ dixit q̃ apparebat primo aspectu sibi,q̃ Robertus esset ille,qui percuteret dictũ occisum,sed cognouit postea,ꝙ nõ erat ille,sicut enim isti testes primo aspectu decipiebant̃ i cognitione d. Roberti,ita etiã decipi potuit occisus,maximè,vt dixi, attenta noctis caligine,q̃ cuiuslibet visum,quis linceum,facilè defraudat.Nõ etiã obst.q̃ illo sero visus fuerit ꝓpe locũ homicidij veloci pede deambulare,qa ita demũ ex hoc oriẽ ꝓbabilis cõiectura,si nullus alius tũc visus fuerit armatus in illo loco,ſm Alex.in d cons.14. Item verũ est,nisi in illo loco visus esset ex consuetudine p illũ transire,ſm Bar.in d.l.fi.ar in casu isto ꝓsupponit̃ q̃ Robertus erat solitus ire p illũ locũ eundo ad domũ suã ltẽ p̃supponit̃ adesse illo tpe plures armatos,& repertos fuisse in illo loco,imò dr ꝙstare d̃ homicidiis,ergo &c Nõ deniq; obst.trãsactio qa est res inter alios acta,q̃ nihil ꝓbat ꝙ ipsum Robertũ,toto tit.C.res inter alios acta. & pactũ vnius alteri obesse nõ debet.l.si vnus.§ añ oĩa.ff.d pac.& alteri p alterum nõ debet iniqua ꝙditio afferri.reg.nõ debet d̃ reg.iur. al's esset in facultate cuiuslibet cognati trãsigere super delicto,& transigẽdo aggrauare bonã famã sui cognati, qd certè nõ est admittẽdũ,eo tãtò magis,qa cognati in casu isto transegerũt suo ꝓprio noie,& nõ noĩe Roberti,& si transegissent ẽt noĩe 7 ipsius Roberti,ex quo ipse nõ † ratificauit translationem,non sibi debet ꝓiudicare.c.cũ ad sedẽ.de rest.spol.cũ sim. Præterea dispõ d.l.qñ.q̃ vult transigẽtẽ videri fateri delictũ ꝓcedit in crimin ib.in quib nõ licèt transigere,vt sup adulterio &falsita te.secus sup homicidio.qa sup tali crimine licèt trãsigere.C.d transa.ita Abb.Gand.in tract.malef.tit.d pact.& translactio.in maleficio.col.8.ver.itẽ q̃ro.Ad ſm, posito q̃ ꝓdictæ ꝙiecturæ 8 & indicia sufficerẽt ad torturã,tñ illud procederet,q̃ si alię non essent elisæ & sublatę p ꝙrias ꝓbationes,verũ ꝓbationes deductę ꝓ parte Roberti sunt tales, per quas apparet ipsum Robertum diffinitiue ab imputatione dicti homicidij absoluẽdum, ergo elidet & eneruabit ꝓmissas p̃sumptiones, qa vna p̃sumptio † & vna ꝓbatio vrgentior tollit aliã.l.diuus. ff. de in integ. 9

Resp. Fran. Ripæ in A. Nouum

SVMMARIVM

1 *In quæ cunque personæ dominio includendi attendi debet.* 2.

3 *Obligatio de cõstituta pecunia dicitur accessoria, ideo regulatur secundum naturam principalis.*

4 *Exceptio præscriptionis xl. ann. repellit generẽ et â restitutione in capite ignorantiæ licet secus sit in præscriptione xxx. ann.*

5 *Malæ fidei defuncti nocet hæredi, ne possit etiam ex propria persona præscribere.* Respon. interpreta.

CLARISSIME Doctor iudex integerrime d. Octauianus de Becharia absoluendus venit a peritis per magnũ d. August. Mariam, & fratres silr de Becharia actores, tum ratione meritorum, tuum rõne ineptæ iudicij, & processus malè agitati rõne mer torũ. Et p maiori explicatione præmittendũ est, q quondam d. Luchinus primi duo fuerunt curatorũ. q. j. iij. an d. Bonifortus daret mille. Secõ. promisit q si nõ solueret, q solueret de suo. Præmitto ẽt q d. Luchinus decessit ante cõpletos dictos iij. ann. Vltis sic præmissis, dico q prædicti d. Augustinus Maria. & fratres ineptè & nulliter agunt. Nam si prætendunt d. Octauianum hæredem d. Luchini remouendum, q non sit curatus, & cũ effectu operatum p d. Bonifortus dare. hæc ex defectu ineptæ petitionis debent succumbere, quia qui agunt ex tali ipsius one debent concludere in conclusione, q no fuit curatũ alis si medium excludendi non canter isto modo, petitio nõ valet. sm Bar. in l. inter stipulantẽ. in prin. ff de verb. obli. & Ange. in § si quis alium. instit. de inuti. stip sed si insperatur medium concludendi in petitione prædictorum duorum fratrum. medij concludẽs si aft deducitur quia d Luchinus promisit soluere in certo termino ergo non rectè neque recte est ista petitio gna
1 lis, q medium excludendi in quacunque petitione attendi debet. c dilecti de iudi. vbi Pan cũ si. Secõ. si prædicti do. fratres agunt ex isto capite. quia non curat erit d. Luchinus q Bonifortus solueret male & indebitè, ac sine actione agunt, quia promissio ista continet merum fcm promissoris. l. ipso ista habere licere. in prin. & ibi omnes. ff de verb. obl. Sed promissio seu obligatio meri facti nõ transit ad hæredes. l. ij § ne si in facto. vbi bar & al j. ff de ver obl. ergo actio q d Octauianũ hæredem
2 dari nõ potest ipsis d. fratrib. ergo q tanq sine actione, expertũ tur non debent audiri. d. si pupillus. § vndecimus ff de neg. gest. Si verò agunt ex secũdo capite quo conuentũ est q d. Luchinus de proprio soluet casu quo d. Bonifortus nõ soluerit seu satisfecerit, dico q ex isto capite agere non potest nec eis aliquam actionem competere. & q dero q ista obligatio nihil aliud esse potest q constitutum q d. Luchinus casu quo cũ effectu non posset recuperari q d Bonifortus solueret, q constituit se de proprio soluere. & ista obligatio dr obligatio de constituta pecunia. sm q declarat
3 glosoes in § de constituta. instit. de actio. sed hmõi obligatio de cõstituta dr accessoria. id q ff. de constitu. pecu. ergo debet regulari sm naturã principalis obligationis cui accedit. reg. accessorium nãm. de reg. iur. in vi. Videamus ergo cui obligationi accedit istud constitutum, & certè cum ipse d. Luchinus esset obligatus casu quo cum effectu q d. Bonifortus solueret dicendum est q obligatio accessoria de constituta sequens magis accedere debet principali obligationi q obligationi ancillæ. l. & magis. ff. de iolu. sed quia ista obligatio accedit obligationi principali ipsius d. Luchini quæ erat q curaret, &c ergo debet intelligi sm eius nãm, cui accessit ẽt q non transit ad hæredes, quia tẽ promissoris non transit ad hæredes. & si transit, nõ fuit intẽrata ista via, quia ex medio cõcludendi est intentata alia actio. igit. &c. Obstat præterea q ipsos do fratres agentes præscriptionis exceptio qua
4 draginta annorum. l. omnes. & l. sicut. C. de præscrip. 30 vel 40 ann. Nec huic fundamento obstant q subtiliter adducit clarissimus doctor d. Io. Ange. contra vera & iuridica motiua facta peritiæ gratiam d. Vicarij. Et primò nõ obstat dum dicitur, quod exclusiua, si qua mihi iusta cã & competit restitutio in integrum aduersus talem præscriptionẽ ex capite ignorantiæ, iuxta dcm
5 Bar. in l. j § si qs aũt. ff de in integ. restitu. quæ tollenda, vt late ondit Fel. in c. vigilanti. de præscrip. & magis in specie ad. ducit cons. Ale. 50 vol. v. vbi cõsuluit hæredi creditoris dari restitutionem aduersus præscriptionem p iustam ignorantiã. quam habet succedens in ius alterius. qd dem Bar. in d. § si qs aũt. & cõis opi pal. egatæ procedit in præscriptione xxx ann. sed in præscriptione xl anno nõ habet locum diuisio cõis, quia aduersus præscriptionem x anno. nulla datur restitutio etiã ex capite ignorantiæ. ita Alexã cõsil. 151. vi. 6 themate in fi. & consi. 152. viso processu. vol. ij. Et si dicat, q Alexan. in cõsil. 169. visa
6 themate col. pe dicit q cõis opi est q præscriptionẽ quadraginta anno. & datur restitutio ex ea, ite ignorantiæ, dico q illa est cõis q ecclesia peteret restitutionẽ: secus si aliquis priuatus, quia tunc procedat ratio opinionis, vt nõ det aliqua restitutio. ex textu ignorantiæ, ita p plura subtiliter resoluit Philip. Dec. cõs. 29 per totũ. vbi refert omnia q adduci possent. & quia eius rõnes & iura videri possunt. ideo aliter non respondeo & manu ponit gladium ad radicem & ita ẽt cõsuluit Fran. Curtis senior consil. pe. col. 3. vbi dicit se sæpius obtinuisse & defendisse suos clientulos, ab ista restitutione petita ex capite ignorantiæ. Secundò, respõdeo prout respondet prædictus Franc. in d. cõs. pe. col. 2. vt procedat dem Bar. q ignorantia causata fuit ex aliquo extrinseco impedimento, puta absentiæ, vel infirmitatis, ita q non potuissent fratres ipsi per iuuenes coũ iura. Secus q causata fuisset. sine procederet à simplici ignorantia. Tertio rndet q procedit q ignorantia est verisimilis. secus q aliqua præsumptio scientiæ militaret q allegantem ignorantiam. Ita Practicus Papiæ. in suo excepto. quarti in ver. præscriptionis. Fel. in d. c. vigilanti. col. v. sed in casu nro ex quo tutores credebant actionem hanc competere ipsis fratrib. & exigerent partem huius crediti non est verisimile q ẽt ipsi fratres nõ intellexerint prædicta. item q tutores reddiderunt rationes, nam dicendum est quòd etiam reddiderint rationes de hac parte crediti exacta, & si q tunc fatem deuenerint ad notitiam ipsorum fratres nunquam cõquieti sunt de suis tutoribus. l. j. § officio. ff. de tute. & rõ. ditranen. Item ex quo prædicti fratres sunt prudentissimi & in rebus suis exactissimam diligentiam habere soliti, non est dicendum q tanto tpe steterint ad habendum notitiam hmõi crediti, attento maximè vsu. dixi. quod illud scire potuerunt ab eorum tutoribus qui notitiam habebant. & quos compellere poterant actione tutelæ ad edendum librũ rationum. l. j § officio. Non obst. vlt. dum prædictus doct. Ioan. Angelus permutat vi in effectu concludere q sicut propter malam fidem do. Luchinus non potuisset præscribere. c. fi de præscrip. par modo nec do. Octauianus eius hæres quia
3 mala fides defuncti nocet hæredi vt non possit etiam ex propria persona præscribere, & etiam latè comprobant Mod. in d. l. Pomponius. § cum quis. ff de acqu. poss. colum. fi. quia hoc argũ procederet si do. Luchinus tempore eius mortis fuisset in mala fide. Sed vt multum iuridicè do. Vicarius scripsit quã do decessit doct. Luchinus ipse non erat in aliqua mala fide, ideo nulla macula potuit impedire eius hæredes, qui ex propria persona præscribere potuerunt. Quòd aut decesserit existens in bona fide patet, quia nõ dum venerat dies obligationis & tacit. quia vbi aliquis est debitor sed nõ est in mora nisi interpellatus puta quia obligation non est apposita dies: isto casu potest prescribere, quia non dicitur in mala fide nisi secuta interpellatione. sm Pan. in c. clerici. de for. comp. Fel. in d. c. ñ. col. 2. ergo etiam ille qui est debitor in diem, vel sub conditione non debet posse dici in mala fide ante euentum diei vel conditionis, quę tacitè interpellant. l. ij ex legati causa. ff de verb. obli. & ex istis credo isquere d. q. od altianum fore absoluendum à peritis per hos magnificos doct. fratres, &c. Laus Deo.

¶ De Requir. reis, & quæstionib.

RESP. CLXI. & de Requir reis, & quæstionib.

CVM Cuilibet accusato innocentiam suam probare liceat de iure cõmuni: Ideo dubiũ non est quin Robertus Canardi petere potuerit se ad purgandũ admitti. Nec eiusdẽ Roberti fuga, cũ fuerit post accusationẽ & inquisitionẽ instituta subsecuta, nullã præsumptionẽ q eundẽ Roberrũ faciat, quia vexationis causa credit au ugisse. Nec probatur fuga seu discessus ex cã homicidij cõmissi. Potuit nanq; ex alia cã recessisse, & præsertim cum sponte comparuerit, quam per subsequentẽ & spontaneam comparitionẽ omnis fugę suspicio purgata minusq; præsumptiones ex aduerso propositę eidẽ nocet, cum alias & validioribus & verioribus adductis præsumptionibus eleuatis quare iudex iure tormentandus est, nec mutata parte petente reuocari contrario quo processit imperio potest, quę si nõ reuocaretur, bene ab ea appellatur nec pœna. l. si ff de rer. diuis. dẽ Robertus tenere. nam pœna d. l. singularis est contra violantes muros ciuitatis Romæ quę cum pœnalis sit non extendenda sed restringenda venit. nec pœnam imposita transcendenti muros ad egredientem per aquęductũ extendit, licet idem Robertus ob violatam toueam aliqua arbitraria pœna veniat mulctandus.

SVMMARIVM.

1 *Accusatus nullatenus præsumitur, quominus innocentiam suam purgare possit.*

2 *Fuga fugientis indicium ad torturam, præsertim concurrentibus alijs indicijs. & vide. nu. 3. & nu. 8.*

Suspicio

gditione ex statuto comitatus post factas ꝓbationes, & post completum,& conclusum processum, ergo sero opponitur.
¶ Præterea,vbi prius supra dicta domina fœmina proposuisset interdictum retinendæ,qa tñ fuisset postea lite pendente
3 per interdictū vti possidetis spoliata,licuisset † absque refectione expensarum variare,& intentare interdictū recuperādæ,qa facte|aduersarij fuissent coacta variare iudicium. ꝓtex. in l.j.§.quis aũ.cũ notat. ibi.ff. quo. lega.nã quoties post litē ꝓtestatā variat factū,ꝓmissa est variatio, & mutatio actionis. ſm Bart.in d.l.naturaliter.§.nihil cõe.in ij.lect. ff. de acq. poss.
4 ergo nõ debet varians teneri ad expẽsas:qa quod fit lege †p. mittente pœnam non meret.l.Gracchus.C. de adul.cum si.& 2 ita dicit Bar.in d.§.nihil cõe.in ij.lect.quẽ alij *cõiter* sequũtur.

¶ De executio.rei iudi.

RESPONS.C LIX. & de Execut.rei iudicat. I.

SENTENTIA Generalis & incerta in iudicio generali admitti posse receptū ẽ,quę in executione venit liquidanda,ideo sentẽtia lata vt iura omnia Regiæ curiæ percipi solita in castro & territorio de Barles d.Ludo pertinent & spectẽt de iure iuribus subsistit,licet in executione huiusmodi ſñiæ jura (si iure cõi nõ cõpetant)veniant explicanda seu proban da.Et verba illa exigi possit ab vniuersis & singulis tenentib. possessiones, & hospitia licet copulatiuè ꝓcepta sint,tamen cum copula iungat in gñali subiecto,non copulat plures qualitates,& in altero tm verificat, quare tenentes possessiones tm,& hospitia tm eidem curiæ Regiæ teneri inficiari nõ põt.

SVMMARIVM.

1 *Sententia generalis & incerta valet in generali iudicio,& in executione liquidatur.*
2 *Curiæ regiæ competunt quæ de iure cõi probatione non egent: secus si ex consuetudine vel ex cõuentione eidem competant.*
3 *Quasi possessio iuris exigendi à tenentibus & possidentibus,recte per libros rationum probatur.*
4 *Inductio ad possess. onẽ fundi, & patientia aduersarii tũc requiruntur cũ agitur de translatione iuris, & quasi possessionis: secus si de quasi possessione agatur, quia in hac sola patientia officio iudicis præstanda venit.*
5 *Executio auenæ,& annonæ debitæ domino non fieri debet, nisi contra tenentes & possidentes,non contra communitatem.*
6 *Copula si iungatur generali subiecto non copulat plures qualitates.*

Respon.interpreta.

1 ISTVD Iudicium,in quo petitum fuit oĩa iura regiæ cameræ adiudicari & restitui Magnificæ d. Ludouicæ de Auriasono est gñale sm Mari.de Senis in cap.significantibus. in xviij q.principali post do.Ant. & alios ibi, de libelli oblati.in
1 iudicio gñali † valet ſñia gñalis, & incerta, & in executione 6 fieri debet aliquidatio sing.l.Bar.& alios in l.j.ff.de eden.Bar. in l.ij.C.de sen.quæ sine cer.quanti. vnde restat concludendũ quòd d.Vicecomes de Cadenero hæs prædictæ d. Ludouicæ eius matris petens executionem ſñiæ, per quam fuit iudicatum,iura omnia quæ Regia curia percipere solebat in Castro, & territorio de Barles pertinere,& spectare prædictæ d Ludouicæ & Donysium vsurpatorem dictorum iurium teneri ad restitõnẽ vnà cum fructib.teneatur probare,& iustificare,quæ & qualia sint ista oĩa iura & hoc est expeditum et clarũ. ¶ Si me do quæratur, qualiter d. Vicecomes probabit? respondet Card.in c.conquerente.in vij.q.de offi.ord quædam sunt iura quę competunt regiæ curiæ de iure communi:quædam sunt quæ competunt de iure consuetudinario: quædam ex con-
2 uentione.eaquæ competunt de † iure communi,vt sunt mulctarum exactio,confiscationes et similia,non exigunt aliquã probationem sed quo ad ea ſñia mandatur executioni ipso facto:quæ verò competunt ex consuetudine,exigunt probationem consuetudinis,qua consuetudine probata, ſñia executioni mandatur,etiam quo ad ea. Quæ autem competunt lege conuentionis,requirunt probationem ipsius ꝙctionis. l.ij.ibi probare poteris.C.de pac.cum si reducendo prædicta ad casum nrm dico d.Vice comitẽ qui in executione petitius exigendi singulis annis triginta sextaria auenæ et decem sextaria annonæ ab vniuersis et singulis tenentib. possessiones et hospitia à regia camera dre ꝓbare istud ius spectare regiæ curiæ,qa ꝓstat Regiæ curiæ,tale ius nõ competere de iure cõi et hoc et est clarum.Sed dubitatio tota(vt video)ꝓsistit, an liber archiui sufficienter probet ius istud exigendi spectare Regiæ curię,ita, ꝙ possit fieri execut.o ꝙ cõitatẽ loci de Barles, quæ se opposuit executioni,& cuius exceptionib. nõ obstantib.iudicatũ fuit ſñiam plenarie exequẽdã esse quo ad oĩa iura de quib.in d libro.Pro resolutione huius dubitationis,puto aduertendum qualiter peratur executio.aut d. Vicecomes petit executionẽ iuris:aut facti,aut petit se remitti in quasi possessione iuris exigendi prædictam summam auenæ,& annonæ à tenẽtib.possessiones & hospitia à Regia curia aut petit effectualiter ipsam summam auenæ,& annonæ sibi præstari.Primo casu quia ex libro constat ius istud exigendi à tenentib.&c.pertinere ad Regiam curiam,& ꝙr ad d.Vicecomitẽ,
3 arbitror † executionem faciendam.& d. Vicecomitẽ mittendum in quasi possessionem iuris exigendi,quæ quasi possessio est potentia quędã deducendi ius ipsum exigendi in exercitium,ꝙ tenentes ꝓdia,& possessiones à Regia curia ſm Ange. & Imo.in l.j ff.de acqu. poss.& si dicatur,qualiter possit mitti in quasi possessionem iuris exigendi à tenentib. cũ non ꝓstet de personis tenentib.possess.& hospitia, nec de ipsis prædiis, & ad acquirendam quasi possessionem iuris incorporalis qđ exercetur,requiritur inductio in possessionem fundi,& patientia aduersarij.l iij.§ dare.ff.de vsufru.& l.j in fi.ff.de ſerui.rusti. præd.Rñdeo ꝙ refert,an agatur de translatione iuris, & qua
4 si possessionis simul tunc requiritur inductio in † possessionẽ fundi & patientia,ita loquuntur iura prælegata: aut agitur de translatione solius quasi possessionis,vt in casu isto & tũc sufficit ꝙ offõ iudicis permittatur d Vicecomiti vti iure suo exigendi,& vniuersitas quæ se opposuit executioni,& succubuit,cogatur patientiam præstare,ſm Senen.in l.iij.in prin.ff. de acq.pos.dicentes ꝙ offõ iudicis inducitur vsus & patientia.Secundo casu non puto deuenire posse ad executionem
5 facti,i.ad executionem auenæ,& annonæ,nisi † cõtra tenẽtes possessiones & hospitia à Regia curia,quia illud participium tenentib.qđ est pũris tpis,demonstrationem facit,ſm Bar.in l.j.in vij q.ff.de cond.& dem & perinde est ac si dicẽ esset,qui tenet,quia participium resolutur in relatiuum & verbũ.ſm gl.in cle.j.in verb.dignitatib.de præb.qđ relatiuum additum verbo pũris tpis cõstat demonstrõnem facere,probat tex.in l. Stichum qui meus erit ff.de leg.j.& dispõnem restringit.l.cũctos populos.vbi latè Bar.& alij.C.de sum.trin. vndenisi probetur,ꝙ vniuersitas teneat aliquas possessiones & hospitia à Regia cũria,non poterit compelli ad solũtionem dictæ auenæ, & annonæ.¶ Circa vltimũ dubiũ,an requiratur cõcursus copulatorum,i.ꝙ vniuersi & singuli teneant possessiones & hospitia copulatiuè à Regia curia.videretur ꝙ sic,quia ea est natura copulatiuæ vt copulata coniungat,& ea simul vera esse cõcludat.l.si hẽdi plures.ff.de condi.inst. maximè qñ ponitur inter duo substantiua,vt in casu nro,ſm Bar.in l.j.ff.de iusti.& iur.& in l.si is qui ducẽta.§ vtrũ.de reb.dub.ff. Qđ etiã in odiosis & pœnalib.procedit:ſm gl.in c.j.in ver. iustitiam. de re iu. lib.vj.latè traditur per Fel.& alios in c.ij.de reſcrip.In contrarium ꝙ sufficiat alterum tm,i.ꝙ teneantur hospitia, vel possessiones,probatur ex theorica Bal.in l.j.ff.de iustit. & iur. vbi
6 vult ꝙ si copula † iungatur gñali subiecto,tunc non copulat plures qualitates,vñ infert ꝙ si fiat legatum doctorib.iuris ciuilis & medicinę,nõ requiritur ꝙ petens legatum sit doctor iuris & medicinę copulatiuè,sed sufficit ꝙ in altero tm sit doctor.Sic ergo in casu nostro,quia illa verba ab vniuersis & singulis tenentib.possessiones & hospitia,habent copulam adiectam gñali subiecto,alterum sufficere vĩ & decis.Bal.sequitur Iaſ.in d.l.j.in viij.limit.& Alex.consi.20. põderatis quę in thema.lib.iij.Bĩ si quęrat an collectiuè requirat cõcursus copulatorũ,dicerem ꝙ sic:si verò quęrat an distributiuè requirat cõcursus copulatorũ.dicerem ꝙ nõ, per decis.Bar.in d.l. 1.& ideo si probetur aliquos tenere hospitia aliquos tenere poss. d.Vicecomes obtinebit,quia & si distributiuè copulata simul nõ ꝓcurrant,tm collectiuè cõcurrũt,qd sufficiat per prædicta.

¶ De Verborum obligationibus & præscriptionibus.

RESP. CLX. & de Verb.obligat. I.

NVLLITER Et sine iure agũt Augustinus Maria & fratres de Becharia,contra d.Octauianum similiter de Becharia hæredẽ.d.Luchini,eo quia quondam d. Luchinum eidem simpliciter obligatũ contendant,cũ ipse Luchinus non simpliciter,sed hac l.promiserit.s.se curaturũ d. Bonifortũ vt de mille satisfaceret.& eo deficiente se soluturum constituit. Quare prędictum d.Octauianum,quem prescriptionis exceptio.xl.ann.non interrupta defendit,& contra quam restitutio non admittitur,à petitis absoluendum fore nõ est qui sit inficiaturus,attẽto maximè ꝙ idẽ Luchinus à quo ipse Octauianus causam habet,in bona fide decessit.

SVM

ceſſum,ſed certè illa iura loquũt gñaliter,ergo gñaliter intelligẽda iurib.vulgarib.Scdò dico,q̃ clc.vnic.loquit qñ ſequeſtrum oppugnabat,vt patet in illis verbis, ſi qs aũt ſequeſtrationẽ hmõi impedire,&c.Tertiò vellẽ q̃d.Aduocatus rñderet,quare ſicut pendente lite ſuper cã principali, põt pueniri ad arreſtũ,cur nõ eã † pendẽte lite ſuper arreſto,nõ poſſit ꝓcedi in cã principali, ſi.n. rña ordinis obſtaret, ita obſtaret in vno caſu,ſicut &in altero,ſi & cãæ eẽnt inuicem præiudiciales vnoq; caſu ꝓceſſus ſup̃ vna impediret proceſſum ſuper altera §.præiudiciales. inſti. de act.ſed reuera indubitati iuris eſt,q̃ inuicẽ ſe ꝓpatiuntur, & concurrere p̃nt. Non obſt. illa ꝓſideratio d. Aduocati , in qua vt facere totale fundũ,q̃ idẽ libellus fuit ꝓpoſitus ante arreſtum:& idem iudicium,& tũc non potuit libellans ab ore recedere.anth.quę ſemel. C.qũo & qñ iudex.aut ſi diuerſum eſt iudicium erit ſaltem ꝓnexum vel attingens iudicio cæpto:ideo exceptio ſm eum erit emergens,qa ꝓ rñone ſciẽdũ eſt q̃ duplex † eſt libelli oblatio. vna quęſit iudicij,altera quæ ſit parti: vt per Al.b.inc.j. de lib. obl. Bar in fi.rub. C. de in ius voc. Item ſciendum eſt q̃ quis põt afferre libellum iudici ad varios fines. Primò ꝓ implorando offõ iudicis ꝓſecuratiõe crediti.l.j. & ibi tradit Bar. ff.de iur. om.iu.Scdò ꝓ vocanda parte ad iudicium, vt per Pañ.in d c. j.col.ij.Iſtis ſic p̃miſſis reſpõdeo ad p̃dicta, primo , q̃ libellus primõ loco fuit oblatus ſoli iudici ꝓ implorando offõ iudicis,qd eſt implorandũ ꝓ arreſto facta narratione crediti ſui, & cã ꝓp quam petit ipſum arreſtũ l. ait ꝓtor.§. ſi debitorẽ.ff. de iis quę fiunt in frau.cred.tradit Ias.inſti.de act.§.j. Scdo loco fuit oblatus parti,vt intelligeret an vellet cedere, vel ꝓtendere,iuxta l.j.ff.de eden.& ſi vellet ꝓtendere , litem ꝓteſtaret. iuxta l.j.C.de lit.ꝓte.Et ideo aut.q̃ ſemel. nihil facit ad propoſitum,tũ qa loquitur qñ libellus fuit ſemel propoſitus parti, vt ibi in verbo,aduerſario cognitis.& poſteà vult ab eo diſcedere totaliter,quod non cadit in caſu nro, qa parti ſemel tñ fuit libellus oblatus, tñ, quia dõs Ioannes non diſcedit ab eo aliqualiter , immo inſtat expeditionem negotij, tum qa & ſi bis libellaſſet,tñ ex quo ante litẽ conteſtatam obtuliſſet,non ꝓp ea proceſſus ad ylteriora impediretur:vt eſt caſus in l edita actio.C. de eden.ibi quam emẽdari vel murari poſſe ꝓſtat. ergo multò fortius repeti.Infertur ẽt q̃ iudiciũ ſup̃ libello oblato parti non dicitur emergens eo q̃ videatur cõnexum ſeu acceſſorium.primò rõne eiuſdẽ libelli bis reproducti,qui vt ex præmiſſis patet fuit libellus reproductus ad diuerſos fines,& licet iudiciũ arreſti eſſet acceſſorium,non tamen ꝓpea infertur,ergo impedit ꝓcurſus,immo ꝓrium potius vr dicendum,quia † acceſſorium ꝓcomitatur ſuum principale.l. cum principalis.de reg. iu. ff.& in propoſito patet q̃ currunt eodem tpe per iura ẽ. allegata. & maxime p tex.in d clem. vnic. & tex.in d.§.ſed neque , vbi iudicium hypothecarię ꝓcurrit cum iudicio actionis principalis, &c. & iſta ſufficiãt explicata ad clarificandum veritatem huius articuli. Laus Deo.

RESP. CLVII. & de Exceptionb.& præſcriptionib. III.

SENTENTIA Abſolutoria lata ſuper arreſto , non parit exceptionem rei iudicatę ſup̃ principali iudicio:quare eodem tpe ſuper vtroque ſimul &ſemel procedi poteſt,cum vtrunq; iudiciũ diuerſum& ſeparatum eſſe,diuerſæ actiones, diuerſiq; effectus demonſtrent. Quapropter ſancta atque iuſta fuit interlocutoria dñi Iudicis, à qua iniquè & perperam prouocatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia abſolutoria ſuper arreſto,non parit exceptionem rei iudicatæ in iudicio principali.*
2 *Officiũ iudicis imploratur ad obtinendũ arreſtũ pro cautione debiti.*
3 *Vbi plura remedia,plures ſũt actiones competunt ad diuerſa,proceſſus vnius non impedit proceſſum alterius.*
4 *Cumulatio regulariter eſt licita niſi reperiatur prohibita.*
5 *Ex ſeparatis non infertur.*

Reſpon.interpreta.

1 IVDICIO Cui non obſtet ſententia, non obſt.litis pendentia.l.ſed ſi ante.de excep ff.ſententia † autem lata ſuper arreſto abſolutoria non parit exceptionem rei iudicatæ in iudicio intentato pro conſecutione crediti, vt patet ad oculũ.ſequitur ergo q̃ ſuper vtroque,videlicet ſuper arreſto , & ſuper actione conſecutionis crediti vno & eodem tpe,ſimul & ſemel, procedi poteſt. Sãta itaq; fuit interlocutoria do.Iudicis, & iniquè & iniuſtè ab ea ꝓuocatũ fuit. &licet iſta clariſſimi iuris adeo ſint quòd pudeat inſiſtere,vt tñ ſatisfaciam do.Ioanni de Buſaſis petẽti reſponderi obiectis ꝓ hanc interlocutoriã,breuib.demõſtrabo q̃ poteſt ſimul ſuper vtroq; iudicio procedi.& adducta in oppoſitũ nihil faciunt ad propoſitũ.Et in primis præmitto q̃
2 pro arreſto † cõpetit offm iudicis,qd imploratur pro cautione & ſecuritate crediti.l.ait prætor.§.ſi debitorẽ.ff. de iis quæ in frau.cred.Actio verò ex ſtipulatu cõpetit ꝓ ſ̃ecuriõe crediti,& orit̃ ex p̃miſſis,& indemnitate de qua in inſtro.Hoc ſic p̃miſſo,ſuppono aliã cõcl'onem.vbi plura † remedia,pluresuè actiones cõpetunt ad diuerſa,proceſſus vnius non impedit proceſſum alterius.l.ſi idẽ cum eod.ff.de iur.om.iu.in caſu nro officium iudicis cõpetit pro ſecuritate & cautione.Præceptũ in vim ſummiſſi.ſed actio ex ſtipulatu cõpetit pro ſ̃ecutione,& ſic ad diuerſos effectus fuerunt propoſita : ergo proceſſus ſuper vno,nõ impedit procedi poſſe ſuper altero.
4 Tertio cumulatio † regulariter eſt licita niſi reperiat̃ prohibita,ſm gl.Bar.& alios in l.edita.C.de eden.ſed in caſu nro nõ reperitur prohibita.ergo,&c.Immo dico q̃ eſt expreſſè permiſſa cũ poſſit ſequeſtrũ ꝓ ſecuritate credłri fieri ẽt lite pẽdẽte.c.ſi.de ſequeſt.poſſ.& fruc.u.& ꝓbat̃ in l.ſi fideiuſſor.§.ſi.ibi vel lis finem accipiat.ff.q̃ ſatiſ.cogã.voluit Sal. in l.vnic.verſi. quæro ſeptimo.C.de ꝓhib.ſequeſt.pec.Cur.ſtrac. de ſequeſt. in xiij.q̃ſito.Nõ obſtant allegata in ꝓrium. & primò nõ obſt. l.edita.C.de eden.per quam dr̃ q̃ d.Richarda non debuit proceſſib.inuolui.qa loquit̃ quando plures libelli ad idẽ ꝓponũtur,vel qñ poſt litem cõre.libellus murat̃.Nos aũt loquimur qñ plura remedia inuicem ſe cõpatientia cõpetunt ad diuerſa,quæ poſſunt ſimul(vt prædixi)cumulari.Item non obſt.dñ dr̃ q̃ ꝓnunciandũ fuit prius ſup arreſto tang ſuper emergenti articulo,qa rñdẽt dupliciter.primò q̃ iſta iudicia ſunt penitus ſeparata,
5 †vnde vnũ nõ poteſt dici incidens vel emergẽs quantũ ad aliud.l.ſi.ff.de calũ. ad hoc enim vt exceptio dicat̃ emergens vel incidẽs oportet q̃ emergat,vel incidat in iudicio de quo tract̃atur.c.tuã.cũ vulgar.ib.de ord.cogn.Secundò rñdet̃,verũ eſt,ſi qõ ſiue exceptio emergens præiudicialis ꝓceſſui,i.ſi pronunciatione non facta impediret̃ proceſſus ad ylteriora,ſecus ſi non impediret̃ ſm Pañ.in c.j.col.3.verſi.ſed cõclude.de ord cogn.In caſu nro ꝓceſſus vnius cãæ non impedit̃ ꝓ ꝓceſſum alterius,vt ſ̃ probaui. & q̃ ſtante ſequeſtro poſſit in cã procedi,liquet etiã tonſorib. clc. vnic.de ſequeſt. poſſ.& fruc.Et hæc quantum ad iuſtificandum interlocutoriam dñi iudicis,qui ſapiẽter ordinauit litem eſſe cõteſtãdã.

¶ Circa verò arreſtũ an fieri potuerit , non eſt p̃ntis ſpeculationis,quia coram alio iudice hæc cauſa diſcuſſa,& inſtructo proceſſu quid iuris ſit opportunè diſcutietur. Laus Deo.

RESP. CLVIII. & de Exceptionib,& præſcripr. IIII.

CVM manifeſtè cõſter exceptionem refectionis expenſarum dilatoriam eſſe,ideo in litis ingreſſu, & non poſt abſolutum proceſſum proponenda erat,meritò proponẽti nõ prodeſt,quæ etiam eidem non prodeſſet,& ſi in litis exordio propoſita fuiſſet , ſecundum ea quæ proponuntur,nempè qa facto aduerſarij domina Firmina Barictona variare ac mutare iudicium coacta fuit,idque iure permittente egit , quare nihil proponi poteſt cur pœnam mereatur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio refectionis expenſarum dilatoria eſt.*
2 *Exceptio dilatoria fruſtra opponitur poſt litis ingreſſum.*
3 *An liceat in iudicio variare abſque expenſarum refectione.*
5 *Quod lege permittente fit,nullam pœnam meretur.*

Reſpon.interpreta.

SERO Opponitur abacularis exceptio refectionis expenſarum ratione mutati libelli,ſeu verius mutati iudicij cũ prius fuerit per honeſtam mulierem do.Firminam Barictonam intentatum interdictum retinendæ, & variando poſtea propoſuerit interdictum recuperandæ , ſeu conditionem ex leg.municipali,ſiue ex ſtatuto comitatus,quia huiuſmodi
1 † exceptio eſt dilatoria,vt de ſe patet,vt vult Bald.in le. edita. in repetitione Perulina.C.de eden.idem Bal.in l.generaliter §.iis.de præſentib.C.de reb.cred.Felin.in cap.2.colum.fina.de
2 lib.oblatio.Exceptio † autem dilatoria fruſtra opponitur poſt litis ingreſſum.argument.leg.ita demum.C.de procur.leg.excepr.ff.de excep.c.inter monaſterium.de re iudi.ſi modo videatur proceſſus apparebit hanc exceptionem propoſitam poſtquam fuit lis cõteſtata.poſt ꝓductos articulos, & ſuper con ſictione

¶De exceptionibus & præscriptionibus.

RESP. CLV. & de exceptionib.& præscriptionib. I.

LICET agenti interdicto recuperandæ,seu remedio canonis reintegranda non obstet exceptio dñij,tamen si exceptio proprietatis quæ aliàs non erat admittenda, admittatur,& pars nõ opponẽte ꝓbet,excludit ex hinõi remediis agentes.Verum cum proposita facti specie exceptio proprietatis cum consensu partis simpliciter nec admissa,nec probata fuerit,nullo iure opponẽtib.prodest,quare restitui, seu reintegrari expostulans,ante omnia (prætensa præscriptione non ob.)venit restituendus.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio proprietatis quæ aliàs non erat admittenda si admittatur & parte non opponente probetur,excludit agentem possessorio recuperandæ,& remedio canonis reintegranda.*
2 *Admissio articulorum saluo iure impertinentiũ,non prodest* articulantibus *si articuli impertinentes reperiantur,& testium depositio super eisdem redditur nulla.*
3 *Responsio positionib.impertinentib.iubente iudice facta,consensum non inducit.*
4 *Approbans actum simpliciter,videtur cum sua qualitate approbare.*

Relpon.interpret.

LICET agenti interdicto recuperandæ nõ obstet exceptio dñij.l.ii quis ad se fundum.C.ad l.Iul.de vi.nec ẽt obstat agenti remedio canonis reintegranda,vt traditur in c.fæpe.de rest.spol.Et ꝙ exceptio ꝓscriptionis de qua agit etiã nõ obstet agẽti remedio reintegrãda.tenuit Ale.cõs. 200.viso &. discusso.col.pe.lib.2.& ꝙsi.6.lib.3.& aliàs memini me cõsuluisse.Tñ vr ꝙ isto casu habeat obstare,qa articuli dati pro parte reorũ fuerũt admissi,& exceptio fuit ꝓbata ꝙsentiẽtib.actori.
1 quo casu exceptio ꝓprietatis q aliàs non erat admittẽda,admissa tñ & ꝓbata,parte non ꝯdicente habet excludere agentẽ possessorio recuperãdæ,vt est casus in c.j.de rest.spo.&hoc ñ ignorauit Cæpol.q ex hoc facit vnã cautelã.ꝙ aũt actores ꝙsenserint,patet.qa post admissionẽ articulorũ,& ordinationẽ ꝙ rñderet ipsis articulis,procurator actoris petiit dilationẽ ad rñdẽdum,quo casu censet acquieuisse admissioni. arg. l.ad solonem.C.de reiud.& dato, ꝙ petendo terminũ ad respondendũ cẽseret ꝙsensisse,tñ ex quo postea prĩcipales ab admissione istorum articulorũ respicientium petitoriũ appellarunt.& in terminis iuris nõ fuerũt prosecuti , ita ꝙ desérta remansit appellatio , proculdubio censetur suæ appellationi renunciasse,& admissioni ꝙsensisse.c.ab eo. de appella.lib.vi. facit tex.in l.ab eo.C.quo.& quã.iudex.c.qd ad cõsultationẽ. de re iudica. Prædictis non obstãtib.credũ ꝙ hinõi exceptio ꝓprietatis ẽt ꝓbata in pñti iudicio non releuet opponentes, qa(vt s dixi)talis exceptio nõ obstat agenti possessorio recuperandæ.d.l.si quis ad se fundũ.difficultas igit.& punctus hujus dubitationis ꝙsistit sup admissione articulorũ , & allerto cõsensu agentiũ.Dico igit,ꝙ missio dictorũ articulorum nihil prodest reis opponẽtib.qa fcm fuit cũ temperamento &
2 reseruatione,videlicet saluo iure impertinentiũ.& ñ admittendorũ:q reseruatio operat,ꝙ ẽt post admissionem disputari possit an articuli sint admittẽdi,vel impertinentes,& reperto ꝙ sint impertinẽtes,ipso iure nulla est depositio testium facta sup dictis articulis fm Bar.in l.si duo patroni.§. idem Iulianus.ff.de iu.iu.vbi Ale.& Mod & Bal.q propriè loquit in terminis qõnis nr̃æ.in si.ad fi.C.qui legiti.p.o.habeãt.Ian. in iud. Spec.in tit.de test.§.nunc videndum.pot.n.iudex dubitans super aliqua exceptione reseruare eius discussionẽ in fine litis, fm Bal.in auth.si dicat.C.de testi.& tradit ꝑ glo.Pañ.& cano. in c.cũ cõtingat.d off.dele.& ꝑ Vital.in tracta.clausularũ.capi. v.& sequẽ.Patet ergo ꝙ admissio nihil suffragat reis. Minus ẽt eis opitulat assertus cõsensus(vt dr̃ adhibitus ꝑactores,qa falsum est.ꝙ nunq cõsenserint ꝙ admitteretur articuli cõcernentes petitoriũ,vt patet ex actis. Nõ obstat ꝙ ꝓcurator actoris petierit terminũ ad rñdẽdũ,qa ex hoc ñ ꝓpea sequit,ꝙ cõsenserit admissioni,nisi eo mõ facta fuerat , & saluo iure ipertinentiũ.Nõ.n plus dẽt operari petitio termini ad rñdendũ, quã ipsa rñsio,cũ petitio termini fiat ad finẽ rñdendi,& finis sit ille q regulet actus directiuos ad finẽ.l. verum est.la 2. & l.
3 qui iniuriæ.ff de fur.rñsio † aũt facta positionib. impertinentib.iudice iubente rñderi saluo iure impertinentium,non inducit cõsensum,qa intellr scdm interrogata.l.de ætate.§.q interrogatus.ff.de interrog.actio.§.ꝑterea. isti de inutil.stipul. & sic intellr facta cũ protestatione saluo iure impertinentiũ, prout intelligebatur interrogatio.& ita expresse determinat Bar.in d.§.idem Iulianus.Pan.in d.c.cum cõtingat.Vital. in d. trac.c.v.Non obst.ꝙ appellantes patientes labi terminum datum ad sequendam appõnem,videantur cõsensisse admissioni à qua appellarunt,quia esto ꝙ ita esset,tñ nõ pnt aliter videri consensisse q̃ disponat admissio, à qua appellarũt.Sed sic est ꝙ admissio est facta cum reseruatione,ergo etiam videbũ
4 tur consensisse cũ sua reseruatione,† quia approbans actum simpliciter,vr̃ approbare cum sua qualitate.l. i.§. quis simpr. ff.de ver.ob.l.Pomponius.ff.de neg.gest.tradit Bar.in l.Aurelius.§.idẽ quæsit.ff de lib.leg.& ideo potest dici, quòd appellantes non fuerunt appellationem prosecuti, quia sciebãt ẽt deserta appellatione ius suũ durare,vt in simili dicit Iurisc̃ sultus in l.sicut.§.nõ videtur.ff.quib.modis pign.vel hypothe. solu. Laus Deo.

RESP. CLVI. & de Exceptionib.& præscriptionib. II.

IVDICIO Cui non obstat sententia,litispendentiã nõ obesse indubitati iuris est.Et ideo pẽdente arresto per iudicis officiũ implorato ad cautionem obtinẽdã,ab actione principalis debiti pro eiusdẽ consecutione nusquam desistendũ est.

SVMMARIVM.

1 *Pẽdẽtia litis super arresto,non impedit,processũ super actione principali,nam iudicio,cui non obstat suũ,non obstat lis pẽdentia.*
2 *Imploratur officium iudicis super arresto pro cautione obtinenda, & ideo cautione prædicta reuocatur arrestum,ita etiam obseruat communis practica.*
3 *Cumulatio arresti,& causæ principalis nullo iure est probibita.*
4 *Regula ordinis in diuersis iudiciis locum non habet.*
5 *Contrariorum eadem est disciplina.*
6 *Libelli oblatio est duplex,& libellus ad varios fines offerri põt.*
7 *Accessorium concomitatur suum principale.*

Relpon.interpreta.

QVIA Arbitror clarissimi iuris esse,ꝙ pendente lite super arresto possit procedi in negotio principali , per iura & rõnes allegatas aliàs per me.Ideo dixi ꝙ ista ꝯcio patebat tõsorib.non elationis gratia,nõ aio iniuriandi præstantissimũ aduocatum partis aduersæ,sed ad demonstrandũ ꝙ super isto arti.non est hæsitandũ Scio enim ꝙ d.Aduocatus scit Bar.& cæteros doctores communiter solere vti similib.verbis,& efficaciorib. qñ volunt demõstrare super aliquo casu non esse laborãdum,quare existimo ꝙ pro sua modestia arbitrabitur me non esse labe elationis maculandũ.Sed ad rem deuenien
1 do dicebam primo,ꝙ pendentia † litis super arresto non impedit processum super actione principali.ꝑ reg.l.si an.ff. de exceptio.quæ est ꝙ iudicio cui non obstat litis pendentia.dicit rñdendo d.Aduocatus ꝯriæ pris,ꝙ illa rr̃a procedit , qñ duo diuersa iudicia intentantur ad diuersos fines & effectus. Ita procedat ille tex.& in hoc bñ loquit. Sed iste est ꝓpriè casus nr̃, qa sunt duo diuersa iudicia,diuersa remedia ad diuersos fi
2 nes ꝓposita,videlicet imploratũ fuit offm̃ iudicis † pro arresto ad finem cautionis,postea proposita fuit actio ex stipulatu principalis pro ꝙsecutione crediti,& pro confirmatione allegat tex.in § sed neque.in aut.de fideiuss.vbi admittitur concursus principalis actionis & hypothecariæ,& per illum tex. Soc.in .d.l.sed si ante colũ.iij.infert pro ꝙfirmatione prædictæ cõclusionis ꝙ vbi duo iudicia,quorum alterũ est accessoriũ alterius non dant ad idẽ,licet ad eundem finẽ tendere videãtur,tunc concursus non impeditur,& certè tex.in d.§.sed neque.nõ posset clarius decidere qõnẽ nr̃am,licet.n.iudiciũ arresti videat habere aliqualẽ cõcomitantiã cũ iudicio prin-
3 palis,tñ cũ intentet ad illud,nõ impedietur † cumulatio sicut hypothecaria coadiuuat actionẽ principalem, & tñ cõcurrit cũ ea.Nec aliqd puto facere ad rhũbũ dũ dr̃ ꝙ obstat rr̃a ordinis,q est ꝙ prius qõ emergens sit decidenda, qa vt alias dicebã
4 ista sunt † diuersa iudicia,& ideo vnum nõ pot dici emergẽs alterius.Secundo,quia illa rr̃a ordinis ꝓcedit qñ qõ emergẽs est talis naturę,ꝙ pronunciatione non facta super ea, impediretur processus ad vlteriora,fm Dan.in d.c.j.col.iiij.de ord.cogn.per prędicta verò satis apparet , ꝙ ẽt ꝙ non pronuncietur sup arresto,nihilominus pot procedi in causa principali. Igit super emergentib nõ est amplius laborandum , & hoc vidẽsdo.Aduocatus(vt arbitror)nihil ad ea quę s. dixi rñdet , licet iterũ alleget regulam ordinis.Dicebam se fideiussor.§.fin.qui satisd.cog.rñdet do.Aduocatus.ꝙ illa iura loquuntur quãdo nihil opponitur contra sequestrum,seu arrestũ, vnde ipse vellet habere tex.qui loqueretur quãdo aliquid opponitur ꝯ ar-

restum

Resp.Io.Fran.Ripæ in A.Nauum

3 *Numerus testium supplet fidem, vbi de fide dubitatur.*
4 *Dicta testis aliqualiter suspecti cõfirmatur ex dictis nõ suspecto.*
8 *Ex probatione, & confessione cõdomini, quasi possessio probat.*
9 *Par in parem non habet imperium.*
10 *Locatio limitata limitatum producit effectum.*
11 *In interdicto retinendæ obtinet, qui possessionem suam per plures testes comprobauit.*
14 *Fama publica (si nihil oppositum probetur) sufficit ad probandum filiationem seu quasi possessionem filiationis.*
15 *Fama publica adiuuata aliquib. adminiculis sufficit ad probandã filiationẽ, vel saltẽ transfert onus probandi in aduersam partẽ.*
16 *Fama publica cum vno teste, & quauis alia coniectura in crimina libus plenè probat.*
17 *Declaratio ad l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.*
18 *Identitas personæ necessariò venit probanda, ne probatio dubia non teneat probantem.*
19 *Ex conuenientia nominis & cognominis, identitas personæ probata præsumitur.*

Respon. interpre.

IMPLORAVIT Benignum officium vestrum Magnificus d. Gaucherius de Brãchaziis, dñs de Zelarista de Robione, & condominus de Tagliatis, ꝙ d. Lud vassadelli, dominum de Vacharicio turbantẽ ipsum d. Gaucheriũ in sua quasi possessione depascendi animalia sua in territorio de Tagliatis, & in sua quasi possessione, ꝑconizationes faciendo in d. loco & in sua quasi possessione exigendi suam debitã partẽ mulctarũ & ꝺationum, ac ꝓfficationũ, ad effectum vt prędicto dño Vassadę li inhibeat ne ipsum d. Gaucheriũ turbet & molestet, donec sit cognitum de pleno possessorio, seu petitorio iuxta rex. c. cũ venissent. vbi Inn. de rest in integrũ. Et quia in hmõi iudicio agens tenetur duo probare, videlicet se fuisse turbatũ & se ꝑpe turbationis possidere, ac si ageret interdicto retinendæ. l. j. §. hoc interdictum, & § fi. vbi Bar. ff. vti possi. a per Alex. cons. 136. col. ij. lib. j. Videndum est primo, an pro parte actoris sint hęc duo necessaria ad victoriã sufficiẽter ꝓbata. Et prima facie videret ddm ꝙ non quia testes ipsi erẽ oẽs sunt subditi ꝑ
1 dicti d. Gaucherij, cõstat aũt subditos †deponentes pro domino esse suspectos. l. idonei. vbi gl. ff. de test. gl. vbi Pan. & alij in c. accedens. j. vt lite non contest. Bart. in l. lege. ff. de test. cum similj. Et dñs Elias de podio, alius testis non subditus est etiã su-
2 spectus, nec ei fides citeriam adhibenda, quia habet ꝓlitem cũ do. Lud. contra quem deposuit. § si verò aliter. in auth. de test. præterea & si omnes testes idonei forent, tñ eorũ depositio non noceret d. Lud. eo quia ex instro arrendamenti siue locationis. producto per ipsum dñm Ludouicum, declarantur de positiones testium, vt intelligantur actor & reus. auctores videlicet eius pater. & do Iacobus de Volchacherio qui cõduxerunt iuri dictionem & emolumenta dicti loci de Tagliatis à do. Carolo Vassadę li depasci fecisse animalia in dicto territorio. proclamationes fecisse fieri, & mulctas exegisse tit. con
3 ductionis & arrendamenti. constat autẽ quòd †conductores non possident, sed possessio dr penes dñm locatorem cuius nomine possidetur. l. quamuis. § si conductor. ff. de acqu. poss. immo conductor non potest ꝙ locatorem repellere quominus dñj. neque possessionis. l. si quis conductionis tit. C. loca. Verũ præmissis nequaquam attenti. censeo ꝙ non esse verius, videl. cet probata esse oia necessaria & consequenter inhibendum esse per vestram sniam d. Lud. ne molester prędictum d. Gaucherium in sua quasi possessione &c. probatur. n turba, non solum per testes productos ab ipso actore, sed etiam per testes productos à domin. Ludouic. nec eam diffitetur ipse d. Lud. Probata etiam fuit possessio ipsius dom ni actoris tam per testes ꝙ per instra, nec obstant adducta ꝺ. in ꝙrium, quia
4 respondet quatuor modis. Primò ꝙ subditi rõne iurisdictionis tm̃ sunt ꝓidonei testes pro dño ſm Spec tit. de teste. §. j. ver si. sed nunquid vasallus. & in tit. de sta. monach. §. j ver. xij. ioa. And. & Fel. & Imo. in c. in literis de test. nec obstant allegata in ꝙrium, quia procedunt qñ persona dñi esset terribilis suis subditis, taliter ꝙ ꝓsumi possit cum inferre violentia testibus: nisi suo modo deponant, aliàs secus ſm Io. Andr. & Pan. in d. c. accedens. & Fel. in d. c. in literis. col. ij. non cõstat autẽ, ꝙ d. Gauche sit talis persona quæ velit violentiã vllã inferre subditis, nec hoc fuit deductum, neque probatũ ergo, &c. Secdò rnde ꝙ licet aliàs vnus testis subditus possit dici aliqualiter
5 suspectus, multitudo tñ testium tollit oẽm suspicionem, quia vbi deficit aliquid de fide, supplet †numerus testium ſm glos. & Iaco. Butr. in l. iij. §. j. ff. de test. per illum tex Imo in l. qui testõ col. j. ff. de testa. & Alex. consi. 5 col. iij & cõs. 93. libr. j. Tertiò rndetur ꝙ depositiones testiũ subditorũ coadiuuãtur ex depositionib. aliorũ non subditorũ, & ex instris productis in causa. de quibus infra dicam. vnde sufficienter probant, quia
6 dictũ testis aliqualiter †suspecti. stabilitur & confirmat ex dictis aliorũ nõ suspectorũ. si quis ex argentariis. §. j. vbi Bal. & alij ff. de eden. & ita etiã tenet Ang. consi. 1. Pau. de Ca. consil. 380. cum similibus. Quarto rndetur, ꝙ etiam detractis testibus subditis. per alios non subditos probatur intentio actoris, vnde nihil habet obstare quòd aliqui sint subditi, vt per Bal. in l. j. §. si quis neget. post glo. ibi ff. quemadmo. testa. apertradit per Iac. in d. l. ii quis ex argentariis. §. j colu. j. Non ob ꝙ d. Helias de podio. vnus ex testibus nõ subditus habeat litem
7 cum d. Lud. super quadam pignoratione: quia rndeo, ꝙ est lis †super re mobi. a. vnde propterea non redditur eius testimonium suspectum, ſm Pan. & alios in c. j de iud. vbi etiam scripsi. & in c. cum oporteat. & in c. inquisitionis. de accus. vbi dicit Pan. quòd est arbitrarium iudici credere tali testimonio, cõsiderata lite, & personarũ qualitate non obstadum dr ꝙ ipse d. Gaucherius. & pr. ac do. Iac depasci fecerunt eorũ animalia in dicto territorio, & proclamata fieri fecerunt, vti conductores, & non iure proprio, quia oppositum destruit propositũ. Et pro clariori rnsione accommodanda ꝑmitto, ꝙ do. Carolus tanquã cõdominus loci de Tagliatis locauit reddit⁹, & emolumenta sibi spectantia in dicto loco prædicto d. Iacobo etiã condomino loci, vsque ad tres ann. ita cãtat instrumẽtũ locationis siue arrẽdamẽti. hoc ꝑmisso, retorqueo fundamentum d. Ludouici se fundantis in dicto instro ꝙ ipsum, nã si ve
8 rũ sit (prout est ꝙ do. Gaucherius sit condominus, vt dr †in dicto instro. & confitet di. Lud. per productionẽ ipsius instri, ſm gl. in l. fi. C. de lib. caus. bñ sequit ꝙ ratione sui cõdominij dicat in quasi poss. depasci faciẽdi animalia in d. territorio, quia aut pascua sunt cõdominorum territorij, aut publica: si condominorum. & tunc etiam licuit prædicto dom. Gaucherio, & antecessoribus suis vti dictis pascuis. vt no. Pau. de Ca. & Soc. in l. j in princ. ff. de acqu. pos. &c. aut sunt publica, siue vniuersitatis, & tunc etiã ipsi do. Lud. licuit, licétque vti ipsis pascuis. §. flumina. & §. vniuersitatis inst. de rer. diui. & si condominus est do. Gaucherius cũ ipso do. Lud. vt ipse fatetur. & constat ex instris quàm pluribus in actis exhibitis, bñ sequit ꝙ eo iure, quo ipse do Ludouicus tanquã cõdominus fieri fecit proclamata. & mulctas exegit, ꝙ eodem etiam iure prædicta exercere. & exigere potuerit idem d. Gaucherius. quia cõ-
9 dominus † non potest turbare vel impedire exercitiũ iurisdictionis alterius condomini. vt per Bart. in l. inter tutores. in fin. ff. de admi. tur. cum concor. adductis per Ia. in leg. stipulationes non diuidunt. in j. opp. ff. de verb obliga. & per Feli. in c. ꝙ in ecclesiarũ. col. pe. de consti. nisi sit diuisũ territorium & iurisdictio, quia tunc vnus non põt exercere iurisdictionẽ alterius, nec immittere animalia in partẽ alterius. vt not. in c. j. §. præterea ducatus de prohi. feu alien. per Fede. Ex his satis euidenter patet ꝙ d. Iac. & succes. siuè pater do. Gaucherij, & ipse do Gaucherius iure suo, & non alieno inimiserunt animalia in dicto territorio. & proclamata fieri fecerunt, & alia iurisdictionalia exercuerunt. Præterea & secundò, in dicto instro locationis do. Carolus vti condominus locauit partem suæ iurisdictionis. & emolumentorum, & non totum, vnde nõ rectè infertur ad portionẽ ipsius do. Iacobi etiã condomini quia locatio est limitata ad partem ipsius do. Caroli quę li
10 mitatũ † effectum ꝓducit quo ad illam partẽ tñ. l. in agris de acqrer dom. ff. l. ager C. de transac. cum simil. Tertiò ex actis fo. ccxxii. constat de titulo condominii prædicti do. Gaucherij, & dicti d. Iac. auctoris sui, ergo bñ sequit ꝙ virtute huius tituli dr esse & retro ire in quasi possessione iurisdictionem exercendi pro sua portione. & animalia sua depasci faciendi in dicto territorio, quia existẽs in possessione præsumit possidere ex titulo proprio præcedenti ſm gl. Bar. & alios in l. quędam mulier. ff. de rei vend. & Bar post gl. in l. 2. ff. de acq. pósse. Quarto ex actis fo. ccxiij & pluribus seq. constat qualiter pasturagiũ uter cõ: noie dnorũ Lud. Vassadelli, & auctorum do. Gaucherij condominorũ loci de Tagliatis venditũ. Itẽ cõstet ꝙ d. Lud. & do. Gaucherius tãq cõdomini cõi noie constituerunt iudices in dicto loco de Tagliatis, & qñr constat ꝙ dom. Gaucherius. & sui auctores iure proprio fuerunt, & sunt in quasi possessione pabuli, & iurisdictionis pro sua debita portione. Vlti. esto ꝙ ꝑ parte d. Lud. probatum fuisset se aliqñ fur
11 basse prædictũ d. Gaucheriũ. & suos. seu aliqñ exercuisse in solidum iurisdictionẽ, qđ tñ probatũ non fuit: Attñ in hoc iudicio in quo agit nepdictus do. Gaucherius turbet ad similitudinem interdicti retinendæ, debet ipse dom. Gaucherius obtine
12 re. qa ꝑ † plures testes ꝓbauit suã possessionẽ, vel quasi. le. ob carniẽ in fi. ff. de test. & profecto non video probabilem rationẽ dubitandi, quare non sit inhibendũ do. Lu. ne molester ipsum d. Gaucheriũ in sua quasi possessione, donec aliud fuerit in petitorio, vel pleno possessorio ordinatum.

¶ Do-

& ita in terminis declarat Fel.ī d.ca. licet cām.Galiani autem, & eorū auctores,nedū per modicū ,sed per lōgissimū tēpus neglexerūt auocare nālē,q̄ erat penes Ant.Gardini,& eius auctores,ergo p̄diderūt ciuilē,si quā habuisēr:meritò ī hoc interdicto,in quo requiritur quasi possessio, vel obtinere nullo modo possent.

¶ De vi & restitutionibus spolia.

RESP. CLIII. & de Restitut. spoliator. I.

QVIA Dominus de Carumbo suam quasi possessionem exigendi iura incātus,tū per instrumēta,cū p̄ testes probauit,ac spoliūciusdem iuris manifestū fecit.Nemini dubiū est eundem etiam pro incorporalibus recuperandæ remedio vti posse.etiam contra cōitatem eiusdem loci,quam conuentiones inter prædictum dōm & ipsam cōitatem initæ (ſm ea quæ proponuntur) nullo iure defendunt.

SVMMARIVM.

1 *Agenti interdicto recuperandæ incumbit onus probandi possessoriū & spolium,vt obtinere possit.*
2 *Agens interdicto recuperandæ non habet causam suæ possessionis probare licet ipsam in libello deduxerit.*
3 *Probatio non necessaria non relevat probantem.*
4 *Quasi possessio iuris collectandi,per vnicam solutionem collectæ probatur.*
5 *Qui cōuenit super solutionibus alicuius debiti,debitū aperte fatetur.*
6 *Vniuersitas,fiscus,& similes loco priuatorum habentur, vbi speciali priuilegio non muniuntur.*
7 *Quasi possessio per duos testes plenè probatur.*

Respon. interpret.

AGIT Dūs de Carūbo,seu eius firmarius, possessorio iudicio ad solōnem vnius grossi pro floreno,quem sibi p̄tendit deberi pro iure incantus.qđ iudicium possessorium re ćie proponit p̄ eos,qui denegant soluere iura gabellarum,incantuum,& silia c.quæreā.de elect.rō est ſm Pan.ibi, quia eo ipso quòd pensio solita percipi pro iuribus incorporalibus (vt est ius incantus) denegatur,tunc vī quis spoliari facultate, seu possessione exigendi. Et quia agitur possessorio, videndum est an sint probata pro parte actoris duo ad obti-
1 nendū possessorio recuperandæ, videlicet† possessoriū & spolium.Nā in isto iudicio actor non tenetur p̄bare cām
2 quare sibi debeat grossus vnus p̄ floreno, et si† cautam in libello deduxisset ſm Inno.in d.c.q̄relā in fi. sequit Ang.in l.j. in pr.n.col.ij.ff.de edē.Dec.cōsi.139.in cā reuerē.vbi pulchrè & latè loquit. In p̄posito vī nō esse probatū primū requisitū,s. do. Carūbi, esse in quasi possessione exigendi grossum vnū p̄ floreno.p testes.n.nō vī p̄bata aliqua possessio,qa solū depo nūt d.Carūbi solutu esse exigere grossū vnum pro floreno à particularibus p̄sonis vendētibus aliquid ad incātum publicū,sed q̄ à cōitate sit solitus exigere, nihil dicūt. vñ cū aliud sint particulares p̄ onæ, aliud vniuersitaris.l. sed ū hac.§. qui manumittit.ff. de in ius voc. non rectè infert de vno ad alterū.l.fin ff de calū stat.n simul, q̄ particulares soluāt grossum
3 vni & in cōitate nō teneāt quicq̄ soluere, & probatio† q̄ necessariò nō cōcludit, nihil probat.c. in p̄sentia.de proba.l. nō hoc.C.vñ legi per instrā ēt no probata vī inertio actoris, quia in ipsis instrumētis solutionum factarum p̄ syndicos & thesaurarios vniuersitatis nō vī posse fieri fundamentum ex eo, quia sol'ones fuerunt deformes & indeformibus actibus no resultat certa p̄batio,vt in simili p̄suluit Cor. consi. 296.circa primū p̄sultationis art.lib. iij. Sed p̄missis non obstan arbitror p̄batum fuisse vtrunq; necessarium ad victoriā actoris.s.quasi possess. & spolium Probāt in primis, quasi possessio exigēdi iura incātus à cōitate p instrā exhibita, ex quibus p̄stat per syndicos& thesaurarios ciuitatis pro iure incantus fuisse factas quāplures &successiuas sol'ones.Clarū aūt ē,
4 per vnicā sol'onem collectæ p̄bari quasi possessionem iuris exigēdi iura incātus,ſm Lud.Ro.p̄s.311. In casu p̄positæ cōsultationis in fi.Bal.cōsi.253. Sētentia. ib. v.& in iurib.incorporalibus ex vnico actu acquiritur quasi pos.vt per Pan.& alios in c.cum ecclesia sutrina.de cā pos.& p̄prie. nec huic fundamento obstat q̄ sol'ones de quibus in dictis instrīs sint deformes:quia rndetur, q̄ licet ex ipsis nō resultet certa probatio respectu quantitatis, tñ respectu quasi possessionis iuris exigendi resultat clara probatio, quod do. Carumbi est in quasi possessione exigendi iura incantus ab ipsa cōitate.quā ta autem sit quantitas huius iuris exigendi,probatur tam ex ipsis instrīs,q̄ ex aliis probationib.maximè ī simul coniungā tur:dico in primis probari q̄ quantitas iuris incantus est grossus vnus pro floreno ex ipsis instrīs,nam p ītq̄ ex ipsis constat d.Carumbi esse in possess.exigendi iura incantus,& postquam ex ipsis apparet cōitatem ex humanitate dñi,& suorū negotiorū gest.cōsecutā fuisse singulo anno grām de soluēdo minorem q̄itatem q̄ esset ius incantus ita n.cātant instrā sol'onū.dū dr q̄ de accordio,& ex cōuentione facta cū exactoribus qui.n.conuenit sup sol'onib.rōne al cuius debiti,proculdubio fatetur debitū.l.qm.ff.de iis qui no.iusa.secuta igit cōfessione syndicorū toties facta,sequitur q̄ dom Carumbi habeat ius exigendi iura incantus ab ipsa cōmunitate,stantibusque tot conuentionib.factis super ipso iure incantus dico q̄ credendū est dño affirmanti,q̄ illud ius sup quo conuenerūt,est grossus vnus pro floreno,nisi ipsa cōitas p̄bet p̄ quo & quoto iure soluerit,& toties conuenerit.Sicut si dubitetur pro qua re emphyteuta soluerit canonem,standum dicto dñi asserentis sol'ones fuisse factas pro certo p̄dio,vel omnib. prædiis ipsius emphyteutæ,nisi emphyteuta ipse probet pro quare soluerit ſm Spe.tit.de emphyteu.§.nunc aliqua.ver.lxij.& sequit Alb. de Ros.in l.si certis annis C.de pac.Sicut ēt si dubitetur super quantitate feudi standum dicto domini asserentis totū esse feudum,nisi vasallus probet fines & quantitates feudi ſm Bal.in c.j de vasal.qui ꝫ consti.Lothar.feu.alie.sequitur Ias.in l.ij. C. de iure emphy.ſcdò,dico constare q̄ illud ius ad qđ tenetur cōitas est grossus vnus pro floreno,tam ex testib.q̄ ex confessione syndicorum constat n.ex testib.& confessione reorū,q̄ quælibet persona priuata & particularis tenetur soluere grossum pro floreno,constat etiam ad ius incantus teneri cōitatem.vt ſ. deduxi:sed dubitarur an eriā ipsa teneatur ad grossum.Ego super isto dubio dico fundatam esse intētionē dñi nisi cōitas probet quòd non teneatur ad dictum grossum qđ
6 sic demonstro.Vniuersitas,†fiscus, & sifes, vbi non constat eos hīe priuilegiū,loco priuatorū hūtur & idem ius quod dr cuilibet priuato ita & ipsis dām est.l.irem veniunt.§.in priuatorum.ff.de pet.hære.l.j.cū gl.C.eo.l.ob pecuniam. ff. de furcum similib.gl.magna in rub.C.de iur.reipubl.lib.xj nisi ergo cōitas ostendat priuilegium, concludendum est eam dre vti iure quo singuli particulares vtuntur,cum itaque singuli sol uāt grossum,& ipsum grossum sol uere nece e est, & pro ista rōne adduco tex.in l.maximorū.ibi, vt nō singulis indulta p̄sonis,sed in cōe d gnitati vel corpori hmōi bñficia doceātur fuisse concessa.C.de excu mu.lib.x.Tertiò cōstat ēt duob.testibus,videlicet primo & xiiij.q̄ do.de Carūbo est in quasi† pos
7 sessione exigendi grossum vnum pro floreno,qui testes cum sint duo plenè probant.c.in omni negotio.de testi.l. vbi numerus.ff de testi.isti nāque duo testes dāt cōtenta in articulis vera esse & si dicatur,q̄ articuli nihil dūt de cōitate, sed solū q̄ d.Carūbi est in quasi possess.exigēdi grossum vnū à q̄buscūque p̄sonis,quia ēt ex allegationib.aduocatorum de quib.in actis appōne p̄sonæ q̄ præhēdit vniuersitas.l.mortuo.ff.de fideiuss.& licet vniuersitas sit ficta persona,cū tñ articuli loquātur de quibuscunq; personis, ēt de ficta p̄sona loqui necesse est,alias vniuersalis affirmatiua falsa esset. l. si is qui ducēta.§. vtrum.ff.de reb.dub.præterea ex rōe assignata per primū testem apparet q̄ intellexit etiam de vniuersitate.ro.n declarat & ampliat dictum.l.cum p̄.§ dulcissimis.de leg.ij. Laus Deo.

¶ Vti possidetis.

RESP. CLIIII. & Vti possidet. I.

QVEMADMODVM In interdicto retinendæ directo possessio,& inquietatio ad victoriā necessariò sunt agēti probanda:ita etiam agenti vtili interdicto retinendæ obtinet qui melius suam possessionem seu quasi iustificat. Quare cum do.Gaucherius,ſm ea quæ proponūtur,de sua quasi possessione,& inquietatione cum plurib.testib.tum documentis fidem indubitatam fecerit,dubitandum non est cur sibi beniguum iudicium imploratum non veniat impartiendum ꝫ d. Lud dicti loci condominū,cū prohibitione ne eundem Gaucheriū de cætero in sua quasi possessione tā animalia in dicto territorio depascendi,quā p̄conizationes faciēdi, quanque etiā portionē suam tū mulctarū condemnationē, tū confiscationem exigendi vexet ac molest.& donec & quousque de pleniori possessorio,seu petitorio aliter fuerit ordinatum.

SVMMARIVM.

1 *Subditi pro domino deponentes suspecti sunt,& quomodo procedat,vide.nu.2.*
2 *Testis deponens contra eum cū quo aliàs lis fuit,non caret omni exceptione,quomodo procedat,vide nu.7.*
3 *Conductor nullo iure possidet.*

¶ De vi & vi armata, & remedio Canonis reinteg.

RESP. CLVII. & de Vi & vi armat. I.

MAGNIFICO domino Ioanni Panicio cessionario iurium loci & castri Vedenę interdictũ vnde vi, vel remedium Canonis reintegrãda cõperere explorati iuris est, cũ ille ipse possessionem & spolium manifestè probauerit, nã & prædicta remedia competere probãtibus præsumptam possessionem post multã disceptationem decisum est. præsumpta autem dicitur possessio si ante spoliũ probata fuerit, nam & in presenti præsumitur niti ꝯrium probetur. ¶ Rectè sanctęq; pro eodẽ domino Ioanne iudicatum fuit in interdicto retinendæ, cum ipse longè melius Galeanis possessionẽ com probauerit suam. Nec Galeanorum antiquior possessio recentiori domini Ioannis præferri põt, cum illa non cõtinua hæc verò continua fuerit per decẽnium & vltra. quo tempore omnis Galeanorum & auctorũ suorum expirauit possessio, ergo & huiusmodi interdictum expirasse in cõcesso est.

SVMMARIVM.

1 *Remedium Canonis reintegranda competit cessionario & singulari successori.*
2 *Agenti interdicto recuperandæ, vel canone reintegrãda, duo incumbunt probanda, possessio videlicet & spolium.*
3 *Oppositum destruit propositum.*
4 *Agenti interdicto recuperandæ sufficit probare possessionem præsumptam, quæ probatur si possessio ante spolium probetur.*
5 *Exceptio proprietatis non obstat agenti interdicto recuperandę in odium spoliati.*
6 *Interdicto vti possidetis is obtinere debet, qui probat de antiquieri possessione, cùm iunior possessio clandestina præsumitur. & ff. de nu. 8. & 9.*
7 *In interdicto vti possidetis potior habetur, qui possessionem melius iustificat.*

Respon. interpreta.

1 VERISSIMI Est illorũ opinio, qui tenẽt remediũ canonicis reintegranda. iij. q. j. competere †cessionario & singulari successori, quam tenent & comprobant moderni scnen. in l. rem quæ nobis. ff. de acqui. poss & licet in singulari possessione in quem fuit facta alienario sine cessione dubitarim ego in c. sæpe. col. vij. versicu iij dubitat. de restit. spo. tñ q competat ei cui fuerunt iura cessa comprobaui per tex. in l. quòd si in diem. §. Iulianus. ff. d petit. hr. vbi est casus quòd interdictum vnde vi potest cedi. cum itaque in Mag d. Io Panicium sint cessa oĩa iura castri & loci Vedenę, Restat concludẽ dum, q pro recuperatione turris & Cassalis sibi competunt vel interdictũ vnde vi. vel remediũ canonis reintegrãda, sed quia agens interdicto vñ vi, vel remedio c. reintegranda. debet duo †probare. possessionẽ. s. & spoliũ c. consultationibus, 2 vbi no. Pan. de offi deleg. c. cũ ad sedẽ. de restit. spo. cum similibus. Iõ videndũ est, an pro parte d Ioannis agentis sit fundata eius intentio. & sic an sint probata illa duo extrema necessaria. Et prima fronte vr q nõ, qa ad hoc vt interdicto vnde vi actor obtinere possit, requirit q, pbet se possedisse eo die quo fuit spoliatus. l. j. §. interdictũ autẽ hoc nulli, ibi. nisi ei qui tũc eũ deijceret possidebat. ff. de vi & vi ar. p quẽ tex. ita casu uit Cur. senior consi. 7. magnifice vir. Nulli aũt testes sunt qui dponant d. Antoniũ Gardini eo die quo fuit deiectus possidere, ergo &c. Verũ istis ñ obstãtibus, arbitror in hoc interdicto partes actoris fuisse optimè iustificatas. & ideo ipsum eẽ restituẽdũ, pbaut. n. extrema necessaria. s. possessionẽ & spoliũ, vt pstat ex depositionibus tertij, quarti, sexti, septimi, xj. xij. xv & xvj testiũ in causa produ orũ. Nõ obst. dũ 3. dicebat, q testes non cõcludentes probant d. Antoniũ Gardini spoliatũ posse 3 disse eo die quo spoliat⁹ fuit, quia ñdet dupl r. Primò. q † oppositũ destruit propositũ. Nã Ioãnes de furno, quartus testis, Iacob. taliola sextus testis, Tho. boneti vndecimus testis, Philippus d podio decimus quintus testis, & Gulielmus melioti vltimus testis, oẽs cotestes concludenter probãt spoliũ & possessionẽ spoliati eo die quo fuit d Ant deiectus, nã eorũ qui dã nõ opinari, sed scire, nõ audiuisse, sed vidisse, nõ interfuisse, sed egisse dñt. Sedò ñdet, q sufficit probare †agenti interdicto 4 recuperãdæ p'sumptiuè se possidere eo die quo fuit deiectus. ſm Io. And. Holt. & Pan. in c. cum ad sedẽ. de rest. spo. Præsumptiuè aũt dr probare spoliatus si probauerit spolium, & q antea possidebat l. iij. §. in amittenda. & §. q si seruus. ibi, nã constat nos possidere, donec nra volũtate discesserim⁹ aut vi deiecti fuerimus. de acq. poss. sequit Pan. in c. cum ecclesia sutrina. in gl. iij. de causa poss & proprie. & ista pstumpta probatio eriã sufficit in probanda præscriptione & interdicto retinẽdę ſm Soc. con. 56. lib. iij. at in casu nro si temerariè negatet pro batum fuisse agentẽ possidere expoliationis die, non in quo quã negare audebit, id qd aperto ore oẽs testes fatentur, Antonium Gardini actorẽ ante spolium possedisse: ergo iuris præsumptione sequitur q etiam tpe spolii possidebat. cui non tit ab aduersantibus probatũ ꝯrium. Nõ etiam obstabat, si dicit constare de tit. & proprietate Galeanorum, quia in facto falsum est nam quo ad recuperationem Turris & Cassalis contigua de quibus agit, neque titulus probat. neque reducit. & 1 si probatus esset restitutionẽ non impediret. quia† exceptio proprietatis nõ obstat agenti interdicto recuperandæ in odiũ spoliati c. j. de restit spo. l. si quis ad se fundũ. C. ad l. Iul. de vi. gl. in l. si de vi. ff. de iud. traditur per Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq poss. & alibi sæpe. & hæc de primo, dubio dixisse satis erit. Quo verò ad interdictũ retinendę intentatũ respectu iurisdictionis dicti loci Vedenæ, videret pro Galeanis iudicandũ, quia ipsi mediãte persona auctorũ suorũ probant 6 de antiquiori possessione, & in interdicto vti possidetis †is obtinere dẽt qui de antiquiori possessione ꝓbat. licet cãm. de ꝓba. rõ aũt huius conclusionis est, qa iunior possessio præsumit clãdestina, vt declarat Bar. in l. si duo. ff. vti poss. & cõil. 112. quidã accusatus reus. Bald. in l. si ordinarij. col. 4. C. de rei vend & 7 et. de Anch. consi 274 ad declarationem &c. constat autem de antiquiori possessione Galeanorũ ex pluribus instris in cã pductis: q̃ instra plenã probationẽ faciũt. ſm Bal. in l. ad probationẽ. C. de prob. cũ vulgaribus auctoritatibus, de quibus p Mod. in. l. j. ff. de noui oper. nun. & in repetitione l. admonendi ff. de iu. iu. in prin constat inquã ex instro & ex actis exhibitis fol. 939. & pluribus sequentibus. vt ex instris & actis productis fol. 1008. & 1025. & pluribus sequentibus. & fol. 745 & pluribus sequentibus. Nec vr obstare quòd Matheus Ritij & Anton. Gardini soli p aliquot annos fuerint in quasi possessione iurisdictionis dicti castri, quia, vt dixi, p'sumitur clandestina quia possessio semper remansit apud Galeanos & eorum auctores. q̃d etiam ostẽditur ex instis pductis in processu. fol. 1019. per quã ordinatum fuit Baiulũ Matthei de Ritis dre officiũ suũ exercere nomine oĩum condominorũ, citra præiudiciũ iurũ ambarũ partium. Præmissis nõ attentis ꝓ d. Io. puto pronunciandũ esse, quia in interdicto vti possidetis 7 is potior habet† q possessionem melius iustificat. ita Bar. in l. si duo. ff. vti poss. dr autẽ melius suã possessionem iustificare, qui probat se possedisse per plures & meliores testes, ſm Bar. ibi, p text. in l. ob carmen. ff. de testi. & sequuntur canonistæ, maximè Fel. in c. licet cãm. de proba. sed actor probauit se possidere per sex de cim testes, per acta, & instra. quib⁹ apparet ipsum actorẽ a die cessionis sibi factæ de anno. 1441. vsque ad diẽ litis cõtestatæ cõtinuò possedisse. Galeani aũt rei cõuẽti, neque p testes, neque pacta, ꝓbarũt possessionem vel saltẽ non ita benè, vt statim demõstrabo. ergo &c. Non obstante quantũ Galeani vñr probasse de antiquiori possessione, illa talis antiquior possessio nihil potest sibi in casu isto suffragari duplici rõne. Et primò, quia illud q dr in interdicto retinendæ, illũ dre vincere qui ꝓbat de antiquiori. sanè debet intelligi, videlicet dũ tñ etiã ꝓbet illã antiquiorẽ possessionem cõtinuasse vsque ad diẽ motæ litis. secus 8 si aduersarius ꝓbat de iuniori possessione †cõtinuata per decẽniũ, tunc ille dẽt obtinere ſm Bar. in l. Celsus. ff. de vsucap. qa p lapsum decennij psumitur obliuio, qua mediãte perdit ẽt ciuilis possessio, q̃ aĩo retinebat. l. pegre. ff. de acq. posse. ſm Bar. in l. ũ de eo. §. si forte. ff. eo. tit. & ita in specie tenent Bald. consi. 20. col. ñ. lib. v. Cur. senior cõsi. 24. super eo. colu. 2. Cum igitur actor probauerit de iuniori possessione continuata non solũ per decẽniũ. sed ẽt per annos. xxv. vt ex dictis testium, & ex actis. et instrumẽtis exhibitis luculenter apparet, cõcludẽ dũ in hoc interdicto, q ipse vincere debeat. ¶ Non obstante allegata sententia qua fuit ordinatus Baiulus Matthei de Ritiis à quo eãm habuit d. Ioannes actor mediante persona Antonij Gardini deberet exercere Baiulatus officium noĩe aliorũ condominorũ. quia nõ cõstat q illa sententia vnquam fuerit mandata executioni. vñ quo ad possessorũ nihil ꝓbat. Item fundi. et ibi not. ff. de acqu. poss. Præterea a die latæ prædictæ sñtiæ, vsque ad diẽ turbationis decurrerũt decẽ anni vel circa, quo tpe continuato actor mediãte psona auctorũ suorũ pseueravit in quasi possessione totius iurisdictionis dicti castri. vnde etsi Galeani auctoritate prædictæ sñtiæ fuissent missi in possessionẽ quondã castri & iurisdictionis, tñ p lapsum decennii iam perdidissent, nõ solũ naturalẽ, sed ẽt ciuilẽ. ſm Bar. in d. l. ũ de eo. §. si fortè. Sedo ñdet q si antiquior possessor sciret suam possessionem esse occupatam ab altero, & negligat ꝑ modicum tps recuperare 9 naturalẽ, tunc pdit & ciuilẽ, qa suspicat se posse repelli. l. clã possidere. §. q ad nũdinas. iuncta l. sequ. ff. de acq. poss. quia ciuili deperdita non potest amplius agere, nec excipere in interdicto vti possidetis l. j. §. interdictum & ibi Bart. ff. vti poss.

& ita

SVMMARIVM.

1 *Confessio propria reuocatur per præsumptam circũstantiã allegatã.*
2 *Error probatur, si probetur rem se aliter habere.*
3 *Rusticus nunquam excusatur à contrarietate, quando potuit consulere peritiores, præsertim si sit fagax.*
4 *Illatio non necessaria non releuat probantem.*
5 *Confessio suffocat præsumptionem iuris & de iure.*
6 *Societas omnium bonorum expromiscuis actibus cũ pupillis contracta non præsumitur.*
7 *Fratres pubres in communi habitantes, viuentes, & omnia negotia promiscue gerentes, lucrãtque reponentes, tacite societatem omnium bonorum contraxisse intelliguntur.*

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

SVPER Dubiis omnibus formatis in themate non est expediens insistere, quia posito ꝙ vel adoptio, vel societas ꝯacta per Spiritũ cũ Pet. Ant. de cuius bonis agitur valeret, adhuc tñ medietas omniũ bonorũ dicti Petri Ant. peruenisset in Seridam filiam dicti Petri, & consequenter in Ioannẽ seniorem, & eius sororẽ, filios & hæredes dictæ Seridæ eorũ matris. Vis ergo tota cõsistit super societate oĩum bo. q̃ ꝓponit tacitè ꝯacta inter ipsum Ioannem seniorem ex vna, & Ioan. iuniorem & alios fratres ex altera, qua societate stante bona oĩa veniũt fm nãm societatis æqualiter diuidenda. Et quia Ioannes senior rñdendo articulis confessus fuit societatem generalem omniũ bonorum, tã respectu proprietatis q̃ fructuum ꝯtraxisse quæ confessio est superlatiua omniũ probac. per tuas, de prob. ꝛ gnaliter. C. de non nume. pec. cum cõfessus in iudicio pro iudicato habeatur l. j. ff de confess cũ simil. vr ꝙ partes iudicis solũ sint in condemnando confessum l. ꝓinde si occisus. ff ad leg. Aquil. & ista conclusio proculdubio procederet nisi cõfessio fuisset per d. Ioannem seniorem reuocata tanq̃ erronea. solum ergo insistã super hoc dubio, an potuerit talis confessio reuocari docto de errore, & an error stantibus ijs de quibus in articulis ipsius Ioannis senioris dicatur legitimè probatus. ¶ Omissa superflua discussione argumentorũ ad partes licet regulariter in facto proprio non sit tolerabilis error. l. h. pro suo capit. ab excõicato. de rescriptis, & ideo non audietur volens reuocare confessionem propriã prætextu erroris consistentis in proprio facto, ramen si volẽs
1 reuocare confessionem allegat aliquam † circunstantiam ex qua præsumi pot̃it error, tunc auditur allegans errorem, etiã in facto proprio. secundum Bar. in l. non fatetur. ff. de confes. & Pan. in ca. fi. extra eo. Lanfran. in rep. c. qñ cõtra falsam. col. ccccix. de prob. inter alias aũt circunstãtias fm præallegatos doctores vna est, si volens reuocare confessionẽ, & probare errorem, dicat ꝓsuasione aduersarij ita ponentis, se fuisse seductum. arg. l. j. in fi. & seq. ff. quã. actio de pec. est anna. & ita etiam tenent Bar. & alij in l. error. C. de iur. & fac. ign. cum igitur in casu isto Ioan. senior alleget in articulis suis, se fuisse seductũ persuasione aduersarij, proculdubio videtur audiendus, & licet super hoc multa dici possent, tamen non insistam alr, sed transgrediar ad punctum. Posito ꝙ Ioannes senior probasset omnia contenta in articulis, an ex his dicat legitime probasse errorẽ. super quo puncto omnibus diligenter examinatis, negatiua opinio vna fuit mihi verior, & pro demõstratione
2 huius † præmitto, ꝙ error probatur † probando rem aliter se habere. l. cũ de indebito. ff. de proba. l. sed si me putẽ. ff. de cond. ind. l. si post. C. de iur. & fac. ign. Bar. in d. l. non fatetur. Cor. consi. 229. vol. 2. Alex. consi. 111. vol. 3. Secò præmitto ꝙ asserens persuasione aduersarij ita ponentis se seductũ, licet audiatur ꝯ cõfessionem propriam, tñ tenetur probare errorẽ, & ꝓbr alr rẽ se hre fm Alex. consi. 47. vol. j. & ita debet intelligi doctr. Bar. in d. l. nõ fatetur. alàs si sufficeret ad probãdũ errorẽ allegare se seductum fuisse persuasione aduersarij ita ponentis, seu articulantis. Certè cois sñia, ꝙ non audiat aliqs ꝯ cõfessionem propriam, nisi docto de errore esset imposita verbis ꝯ legẽ secunda. C. comm. de leg, & c. concessa. de electione. in vj. Istis sic præmissis infero nõ esse probatũ errorẽ, quia nõ est probatum ꝛcludenter rẽ alr se hre, nec suffragãt articuli ꝓta pro parte d. Io. senioris. Primò nõ sufficit allegare, ꝙ sit rusticus & literarũ ignarus, & ꝓbr ꝙ nõ bene perciperet sensum & intell'm trigesimæ positionis, seu articuli, quia rusti
3 cus † nunquã excusatur à contrarietate qñ potuit ꝛsulere peritiores fm Bal. in l. scripturæ. C. de fi. instr. Sal. in l. cũ aduersarius. in fi. C. eo. dicentes ꝙ dispositio illius legis habet locũ ẽt in rustico qui potuit ꝛsulere peritiores: & dicit Bal. in d. c. fin. col. v. de con esse ꝙ rusticus non audiẽs volens reuocare confessionem aduocati prætextu rusticitatis, qñ potuit consulere peritiores, à fortiori non poterit reuocare propriam ꝓfessionẽ. Immò generaliter dixit Fel. in c. imputari. de ã. instr. ꝙ nunquã vr ꝙ prætextu rusticitatis possit reuocari confessio iudicialis, quia iudicium sp̃ est plenã peritis. Ideo nunquã poterit rusticus verisimiliter allegare se nõ intellexisse q̃ agitabantur in iudicio cum sibi sit copia peritorũ, quos potuit cõsulere, & dicere ꝙ eius procurator, seu aduocatus qui est peritissimus non intellexit literalem sensum dictæ positionis, est ab omni rõne deuiũ. arg. l. ij. & Seruius aũtẽ Sulpitius. ff. de orig. iur. Præterea audio ꝙ ipse Ioãnes licet rusticus, tñ fagax, & etiam literatus, iõ nullatenus excusandus. Lathlerus. de rusticis. ff. de excep. tur. Bal. in l. iuris ignorãtia. C. qui admi. Sed o nihil prodest allegare ꝙ negauerit articulos facientes mẽtionem de promiscuis actib. quia ex hoc non concludenter inferrur ꝙ confessio fuerit erronea. Nam ita econtrario stante confessione societatis inferri põt ꝙ negatio illorum articulo
4 rum fuerit erronea vnde cum illatio † non sequatur necessariò restat concludendum quòd non releuat probantem. c. in pñtia. de prob. l. non hoc. C. vnde legiti. & ꝙ negatio promiscuorum actuum fuerit erronea, & non confessio, ostenditur ex plurib. etiã documentis quib. dictus Ioãnes senior cõ nomine ꝯxit & distraxit, q̃ instr̃a aperte comprobant veritatem cõfessionis, vt j. subiicã. Præterea ex hmõi negatione nõ iustificatur rẽ alr se hre, prout requiritur. Insuper & si ex negatione oriatur aliqua ꝓsumptio, tñ confunditur per ipsam cõ
5 fessionem, quæ ẽt suffocat † præsumptionem iuris & de iure, fm gl. ĩ auth. sed iã necesse. vbi Bar. & alij. C. de donat. ante nupt. tradit ur in c. is qui fideiu. de spon. & per Inno. in c. plerique. de immu. eccle. & per Abb. in c. nouit. de iud. Tertiò non obꝙ ꝓfessio fuerit facta die feriata in honorem Dei, qa cõfessio facta coram arbitratoribus coram quib. non est iudicium, nec iudicialiter procedit ur fm Inno. in c. quia nonnullis. de iureiur. valet & probat tanquam confessio extrajudicialis. fm Bal. in l. j. in prin. C. de cõfess. & in specie Alex. cõs. 13. ex iis q̃ in themate. col. iij. vol. j. Præterea & secò, feriæ licet vitient iudiciũ, nõ tñ annullant confessionẽ quia confessio non requirit regulã iudicij fm Inno. in c. qualiter & qñ. in ij. gl. de accus. Matt. notab. li. j. nota vtilẽ regulã. Pan. Fel. & Mod. latè in c. ar. si clerici. in prin. de iud. Quartò nihil operatur dicere quòd tempore mortis eorum patris Ioãnes iunior, & consortes fratres erãt impuberes, & ꝙ ipse Ioannes senior fuit constitutus eorundẽ
6 in testõ patris, quia fateor licet regulariter non ꝓsumatur † ex prom scuis actib. ꝯacta societas generalis oium bonorũ cum pupillis. l. vt in conductionib. ff. pro socio. sit nam Bart. & alij in l. si patruus. C. cõmu. vti iud. & in l. finium & Meuiũ. § altero. ff. de admi. tut. vbi Bar. & Ang. consil. 85. pater habens, aliàs ex themate. Tñ illud nihil ad propositum, quia tandiu non Ioannes iunior & cæteri fratres sunt effecti maiores ẽt annis. xxv. & xxx. & ab eo tpe quo effecti sunt maiores vel circa potuit d. Ioãnes senior societatẽ gnaliter ꝯxisse cum fratribus suis. Ideo ex eo solũ ꝙ tpe mortis alij fratres essent minores non infertur concludenter ꝙ ꝓfessio societatis gnalis presumatur erronea cũ potuerit ꝯhi talis societas postquã effecti fuerunt maiores, vnde non probat hoc esse. qđ ab hoc contigit abesse, iurib. vulgarib. Secundo licet cum pupillis societas ẽt expressa ꝯhi nequeat, quia pupilli obligari non possunt, tñ si cũ eis quilibet contractus fuerit, & ipsi qua primũ pupillarem ætatem accessserunt, ratã societatẽ habuerint, ꝓfirmabitur societas ita signanter determinat Alex. cõs. 49. inci. maturè ponderatis. vol. j. vnde cũ per subsequentẽ ratihabitio. potuerit confirmari societas, non video quare confessio præsumi debeat erronea. Tertiò, fateor ꝙ societas nõ põt ꝯhi cum pupillo, ita ꝙ ipse obligetur. ita loquitur in d. l. vt in ꝯductionib. sed bene valet vt alij obligẽtur ipsis pupillis. § pupillus. inst. de auct. tut. ita in specie Cor. consil. 187. vr in hac consultatione. volũ. iij. Quartò, vltra confessionem vr iustificata societas generalis
7 omnium bonorum. quia vt in facto narratur, post pupillarẽ ætatem fratres simul vixerunt, simul habitauerunt, omniane gotia promiscuè egerunt, etiam lucra hinc inde in communione posuerunt absque reddenda ratione, & ex iis de iure tacite contracta est societas omnium bonorum, secundum Bart. & doct. in locis præallegatis. & Alexand. in d. consilio 49. qui videatur, vbi alias auctoritates adducit & consil. 37. vol. iij. Anch. consilio 302. materia de qua quæritur. Ang. in consilio 85. pater habens. aliàs ex themate. in fin. & Rom. consilio 291. cum isti fratres. Deci. consilio 66. de duobus quæritur. & consilio 6. pro resolutione casus. columna prima. & licet fortè posset dubitari nunquid communes actus fuerint tales qui fieri non potuerunt citra ius, & nomen societatis generalis. tamen stante confessione, non videtur aliter hæsitandum.

¶ De

pitulum de prisia cum apertura fuit ordinatum ne dicta principalis intentio impediretur, vt sonant verba dicti capituli.
32 Et in omni † dispositione sufficit seruare principale propositum. l. si qs nec causam. cum ibi plenè no. per Mod. ff. si cert. pet. & facit qd in pulchro casu not. Abbas. in c. quoniam cõtra in vltimo not & ibi latè Fel. extra de probatio. vbi dicit esse licitum transgredi legem dummodo seruetur finis legis. Sed per testes examinatos pro parte dictorũ Ianelli & Boniorno probatur eundem Rapha. habere eandem commoditatẽ acsi aqua transiret per prisiam cum dicta apertura, igitur, &c. facit regula quòd non est curandum de modo, dummodo habeamus effectum l. si mater. C. de institutio. & substitutio. cum ibi not. & maximè stante dicta difficultate adeo quod si aliter intelligatur, sequeretur maximum absurdum, (qd in omni casu virandum est. l. non absurdum. ff. de bo. libert. l. diuortio. ff. solu. matri.) videlicet qꝑ habens plus expendere quàm sit commoditas: aut omnino omittere constructionem prisiæ, & pati aquam labi per alueum, & in totum carere vsu aquæ contra expressam arbitrorum intentionem. ¶ Supposita eadem commoditate respectu Raphaelis, licuit dictis Ianelli & Boniorno mutare locum aquæductus. gloss. Bart. & Pau de Ca. in l. si cui. ff. de ser. p. l ij §. pe. ff. de religio.
13 & sump fun. Immo licitum fuit eis cum † aliquali incommodo dicti Raphaelis succurrere eorum magnæ indemnitati l. j § sunt autem iuncta gl in verb. iniuria. ff. ne quid in flu pub. & l. ij § item Varrus iuncta gl in verb. nociturum. ff. de aqua plu. arc. Facta fuit dicta prisia patiente & non contradicente dicto Raphaele, vt per testes dicti Raphaelis constat, quo casu nullam habet actionẽ nisi ad interesse. l. Labeo. ff de aqua plu. arcen. & ibi Pau. de Ca. plurimum notans dictum text. Virtute dictæ sententiæ arbitramentalis, & dictæ homologationis obligatus est cum iuramento ad patiendum quòd dicti Ianelli & Boniorno cum effectu habeant aquam diebus sibi
14 assignatis. ergo debet pati omne † necessarium antecedens ad illud. l. illud. ff de acq hæred. l. ad rẽ mobilem. ff. de procura. l. ij de iurisd omnium iudicum: & sic debet pati dictam prisiam, siue aperturam, cum sine ea non possit habere aquam diebus sibi assignatis, vt suprà demonstratum est. ¶ Non obstant in contrarium adducta. & primò qꝑ ex quo dicti Ianelli & Boniorno iurauerunt seruare prænta in sententia debent præcisè compelli. & non sufficit soluere interesse, nec adimplere per æquipolens, iuribus allegatis per eos, quia respondetur prædicta posse militare quãdo fuisset promissum expressè
15 † aliquid fieri. Sed in casu nostro non constat dictos Ianelli & Boniorno promisisse facere dictam prisiam cum apertura, sed solũ homologarunt sniam arbitramentalem, quæ in hoc capi. loquitur impersonaliter, nec condemnat dictos Ianelli & Boniorno, magis quàm dictum Rapha. vt ꝙ. dictum est, igitur, &c. ¶ Item etiam vbi promisissent expressè, stante dicta difficultate essent excusati, vt supra dictum fuit in quinto fundamento, à mora, periurio & à pœna & interesse. per nota. per Bart. in l j C. de sentẽ. qua pro eo quod interest,
16 dum diffinit interesse. Non obstat qꝑ ita demũ difficultas † excusat qñ debitor adhibuit omnẽ diligentiam. l. qui commeatum. ff. de re milit. quia respondetur dictos Ianelli & Boniorno egisse quicquid debebant, quia primo fieri fecerunt vnã prisiam cum dicta apertura modo & forma vt in sonia continetur, quæ ex post breui tpe ꝓp aquam transeuntem per dictam aperturam fuit & exinde cõsuluerũt peritos & expertos, qui dixerunt esse plurimum difficile & damnosum tenere dictam prisiam cũ dicta apertura in dicto flumine, ex quo per aperturam fit debilior, & fundus dicti fluminis est arenosus, & aqua transiens per dictam aperturam diebus assignatis dicto Raphaeli excauat fundum prisiæ: ita & taliter qꝙ quelibet etiam leuis inundatio eam prosternat & ruit: & sic diligentia maior adhiberi non potuit, quàm per rei experientiã. ca. quam sit. de elect. in sexto. & quam consulere in arte peritos gloss in § præterea et ibi Angelus latè, intti de rer. diui. Nec debuerunt d. Ianelli et Boniorno spreta d. experientia et consilio aliam facere. Nam apud Publium in prouerbio fuit, improbè Neptunum accusat, qui secundò naufragium facit, nec fuissent tagaces et sapientes, vt articulat Rapha sed fatui. ¶ Nec obstat qꝙ ex quo dicta difficultas erat vsq; à principio, sibi fuit imputandum ꝓ dictæ difficultati se astrinxerint. l. si ñ deiussor. §. pe. ff. qui satisd cog. cum alijs allegatis. Quia respondetur, qꝙ difficultas circa prisiam cum apertura nota fuit dictis Ianelli et Boniorno post dictam sniam, et post ꝯstructionem dictæ prisiæ cum dicta apertura, tunc ipsius rei experientia, et attestationibus expertorũ de quibus ꝙ. et rationibus ꝓ eos adductis cõpertũ est, quãta foret difficultas in manutenenda dicta prisia cũ apertura, quo casu perinde ẽ ac si talis difficultas postea euenisset de nouo. c vt circa. verſi. alioquin ibi, aut aliqua antiqua in opponẽtiũ notitiã de nouo puenerũt.
17 de elect. lib. 6. quia paria † sunt nõ esse, vel esse, & non apparere. l. in lege fund. ff. de contrah. emp. & quòd fuerunt ignorantes de dicta difficultate, attestant in suis positionib. cum iuro quib. est credendum. c. pastoralis. de excep & c vt circa de elec. lib. 6. c. si verò 2. de sent. excom. & id etiam non est verisimile. cum nemo præsumatur voluisse lactare suum. l. cum de indebito. ff de proba. & tãtę difficultati se astringere maximè dicti Ianelli & Boniorno prudẽtes & sagaces, vt de ipsis articulat idem Raphael ¶ Præterea quib. rationib. volumus dicere dictos Ianelli & Boniorno sciuisse dictam difficultatem, iiſ
18 demme: † est dictum dicto arbitros similiter sciuisse, ergo iniquè & dolosè ordinassent dictũ capꝝm de dicta prisia cũ dicta apertura, quia effectu repugnat & destruit capꝝm primum vbi ordinauerunt dictos Ianelli & Boniorno habere debere tãtam cõmoditatem aquæ sicut dictus Raphael, quod nõ esset si deberent manutenere dictam prisiam cũ dicta apertura, qd non est dicendum. vt ꝙ. dictũ est. l. vbi repugnãtia. de reg. iu. facit præsumptio. l. merito. pro socio. Aut dicere volumus eos ignorasse, & sic idẽ dicẽdum est de dictis Ianelli & Boniorno, cum nulla possit diuersitatis ratio assignari, quia omnes sunt eiusdem loci ¶ Insuper eisdem rationib. debuit esse nota d. Raphaeli, ergo cum &. pcsserit in culpa recipiendo obligationẽ, & in deferendo iuramentũ, in tanta difficultate nõ poterit a-
19 lios redarguere. † l. uro atque vxore. ff. sol. ma. & hoc casu prinde est acsi nemo fuisset in culpa. Ita Purpu. in l. quod te. col. 9. ver. limita. 3. ff. si cer. per. Immo hoc casu dictus Raphel fuisset plus quàm homicida occidisset. n. animas dictorum Ianelli & Boniorno, quos sciebat ob difficultatem obseruare non posse promissa. Item & animam suam c. illa. 22. q. v c. clericos. de cohabi. clerico & mul. & ibi Abb. ¶ Et facit, quia dictus Raphael non potest dicere se fuisse deceptum ex tali promissio-
20 ne. arg l. pe. ff. de iure dot. ex quo † erat sciens de dicta difficultate. quapropter melius fore reputo capiendam esse præsumptionem exclusiuam † delicti, videlicet ꝙ oẽs fuerunt ignorãtes tantę difficultatis. per regulam l. verius. ff. de proba. & cap. præsumitur. de reg iur. in 6. ¶ Non obstat qꝙ licuit mutare locum aquæductus in præiudicium & incommodum dicti Raphaelis, quod est hmõi quia nunc habet transire totum alueũ & ante non. Item qꝙ prisia nunc est in loco remotiori, & qꝙ cũ
21 minori libertate seruitores capiunt dictam aquam, vbi nunc capiẽda foret quàm in alueo publico. Et qꝙ cum tempore successores dictorum Ianelli & Boniorno posset negare vsũ dictæ aquę ex eorum prædiis. Quia respondetur quod huiusmodi † incommoditates sunt modici momenti, vt patet ad
22 sensum. nec continet interesse damni emergentis, aut lucri cessantis, secundum Bar. in l. vnic. C. de sentẽ. quæ pro eo qd interest. & sunt cogitationes vani timoris. quæ non sunt considerandæ l. vani timoris. ff. de regu. iur. & maximè cum dicti Ianelli & Boniorno voluerint constituere seruitutem in certis prędis pro dicta aqua capienda, vt apparet in actis eorum. Præterea dato quòd verteretur aliquod interesse, est modicum quod non debet impedire quominus consulatur tantæ indemnitati dictorum Ianelli & Boniorno. l. j. §. sunt autem, cum glo. in verb. iniuria. ff ne quid in flu. publi. l. 2 §. Item Varrus. ff. de aqua plu. arcen. cum glo in ver. nociturum. vt erius statę dicta difficultate ẽt tale interesse non est cõsideratione vt ꝙ. dictũ ẽ. quia interesse est æstimatio alicuius vtilitatis nõ habitæ ꝓp alicuius factũ in vtilitatem vel cessationẽ iniustã sin Bar. in d. l. vnic Ex quibus cõcluditur dictum iudicatum tam primum quam secundũ fuisse nullum & iniquum, & dictos Ianelli & Boniorno non incidisse in aliquod periurium, & potuisse facere prisiam eo in loco vbi facta est, & pronunciandum esse bene per eos appellatum, & male contra ipsos iudicatum. Et ita prout supra esse declarare respondeo ego Ioannes Franc de Sancto Nazario de Ripa. I. V. D.

De confessionibus.

RESP. CLI. & de Confessionib.

SOCIETATIS Etiã tacitè contractæ ea nã est vt sociorũ bona æqualiter diuidant. quare cum societas tacitè contracta præsumatur ex actibus qui citra nomen societatis gñalis fieri nequiuerunt inter Ioannẽ seniorẽ, & fratres nunc puberes, & maximè stante confessione propria eiusdem Ioannis, hesitandum non est prędictorum fratrum bona iurè tacitæ, & generalis societatis non obstãtib. ex aduerso propositis, æquali lance fortienda fore.

Summa

RESP. CL. & de Sentent. re iudic. II.

QVIA Confessio veri procuratoris fines tamen mandati excedentis dño nullo modo præiudicat, ac exceptio falsi procuratoris iudicium retro agitatũ nullum reddit, ideo iudicatum super eiusdem confessionib emanatum nul ũ esse respondi, quod etiam ex eo nullum dicimus, quia ad receptionem testium processum est parte non citata cõtra iuris regulam, qua cauetur in omni iudicio quantũcunque summario (etiam vbi proceditur omni iuris solennitate prætermissa) iuramenta testib. parte citata fore deferenda. & maximè qa idẽ iudicatum sine cause cognitione prolatum fuit. Nec fm pariter iudicatũ primũ ũpliciter vti ritè prolatum ac cum cãæ cognitione emanatum cõfirmans, nullo iure admitti põt, nẽpè quia ex causa erronea per relationem ad acta prolatũ, nullum esse manifestè constat, quod etiam nullum ex alii plurib. de causis, fm ea q proponuntur, apparet huiusmodi iudicata nulla ac iniqua esse respondeo. & dictos de Ianelli, & Boniorno in periurium aliquod si difficultatis ratio habeatur, quæ ĩ obligationib. facti à mora, periurio & pœna excusat, non incidisse ac licitè potuisse fm ea quæ proponuntur prisiã cõstruere eo quo alias constructa fuit loco, dixi, meritò pronuntriandum est, eos benè appellasse, & malè ac perperam contra eos iudicatum esse.

SVMMARIVM.

1 An confessio veri procuratoris fines mãdati excedentis dño præiudicet.
2 Exceptio falsi procuratoris reddit iudicium retro agitatum nullum.
3 In omni iudicio quantucunque summario etiã vbi proceditur omni iuris solennitate prætermissa testib. iuramenta deferenda sunt parte citata, alias iudicium est nullum.
4 Nulla pœna maior est quàm excõmunicatio, & ideo claras & dilucidas probationes desiderat.
5 Stylus contra ius gentium non admittitur.
6 Iudicatum concessum sine causæ cognitione est nullum.
7 Secundum iudicatum simpliciter confirmans primum, quod est de iure nullum, pariter nullum est.
8 Iudicatum conceptum in personã eorum qui in iudicio nũquam interfuerunt, nec citat. fuerunt, est nullum.
9 Verba sententiæ arbitramentalis impersonaliter, ac dubiè cõcepta, quã interpretationem recipiant.
10 Verba sententiæ respicientia plura determinabilia, equaliter omnia determinant.
11 In obligationib. difficultas facti excusat à pœna, mora, & periurio, & vide nu. 16.
12 In omni dispositione sufficit habere, seu seruare principale propositũ. Licitum est transgredi legem, dummodo seruetur finis legis. Non est curandum de modo, dummodo habeamus effectum.
13 An liceat alicui cũ aliquali incõmodo alieno, sua magnę indemnitati consulere.
14 Qui cõcedit cõsequens, cẽsetur cõcessisse omne necessariũ ãcedens.
15 In obligationib facti non succedit obligatio ad interesse.
Improbe Neptunum accusat qui secundo naufragium facit.
17 Paria sunt non esse vel esse, & non apparere.
Positionib. juratis standum est.
18 Ex identitate rationis sequitur eadem dispositio.
19 Pariã de illa mutua compensatione colluntur.
20 Scienti non fit iniuria neque dolus.
21 In dubio, præsumptio actitii exclusiua cẽsi capienda.
22 Incõmoditates modici momenti non continent interesse, nec considerantur.

Respon. interpreta.

QVOD IVDICATVM Cõcessum in fauorẽ d. Raphaelis ꝙdo Ianelli, & Boniorno pro eo, quod ꝙuenisse dñr inĩę arbitramentali homo agatæ & iuratę, in faciẽdo fieri quãdam prisiam siue aperturam per transuersum fluminis Medæ, fuerit nullum & iniquum, ex infrascriptis demonstratur. ¶ Primò, quia fundatur super cõfessione Matthei Dalmatij asserti procuratoris specialis dictorum Ianelli & Boniorno, expresse confitentes eos teneri & esse obligatos ad faciendũ & patiendum, quòd in prisia facta & facienda sit vna apertura modo & forma de quib. in sententia arbitramentali quem Mattheum non cõstat esse talem, qa insirm generalis constitutionis procuratoris de ipso non loquitur: nec etiam ex actis apparet ꝙ sit talis vt comprehendatur in generali cõstitutione, & etiam vbi fuisset procurator excessit fines mandati consitentes dictos eius principales esse obligatos ad faciendam prisiam cum apertura, quia nec in dicta sniã, nec in homologatione, nec in constitutione procuratoris id cõtinetur, quo ꝙ dicta confessio dominos nocere non potest. l. cũ mandati C. mand. l. diligenter. ff. eo. l. procurator. C. de procurat. & exceptio falsi procuratoris reddit iudicium retro agitatum nullum. l. licet. & ibi Bart. C. de procu. & vti fundatum super falsa causa per relationem ad acta est nullum Bart. in l. j. ff. quæ sententia sine appel. rescind. Bal. & alij in l. j. C. de erro. calc. & etiam quia errauit in fundamento suę intentionis arg. not. per Bart. & alios in l. multũ. ff. de condit. & demon. Quia cõcessum est ex informationibus receptis super allegata ꝙuentione parte non citata, & sic in omni iudicio quantumcũque summario, & etiam vbi proceditur omni iuris solennitate omissa, testes debent iurare parte citata. bar. in l. fil usfa. ff. de do. 8 in extrauag. ad reprimẽ. in ver. & figura. & alĩ recepti non faciunt ẽt indiciũ. Bart. in l. mar tus ff de quæstio. ¶ Nec testes examinati super articulato stylo de quibus in processu, probant, p ea q̃ not. Abb. in c. fi. extra de consuet maximè in 4. & 7. qõnibus. & quatenus foret probatus aliquis stylus, non est validus in casu nro vbi agitur de ꝙuentione transactionis iuratę, & sic vbi agitur de periurio & infamia l. si quis maior. C. de transact. & de inferenda excõicatione, qua nulla est maior pœna. c. corripiantur. 24. q. 3. vbi probationes debẽt esse plenæ & luce meridiana clariores. l. fi. C. de proba. Immo talis stylus non valet, cũ sit contra ius gentiũ. Abb. in d. c. fi col. fi. extra de consu. nã tollendo citationẽ tolleres defensionẽ, quæ oĩa sunt de iure nãli cle. pastoralis. de re iudi Bar. in d. extrauagan. ad reprimẽ. in ver. & figura. Ex quibus infertur fuisse concessum sine causæ cognitione l. in causæ. la j. § causa autem cognita. ff. de minor. l. fi C. si per vim vel alio mo & sic nullum. Bart. in l. prolatam C de sentent & interlo. omnium iudicum. Infertur ẽt quòd fm iudicatũ confirmans simpl'r primũ. vt concessum ritè & rectè & cum cãæ cognitione esse nullum ex cã erronea per relationem ad acta vbi non constat de aliquo ordine iudicij obseruato, nec de aliqua cautæ cognitione adhibita. ¶ Est nullum ex quo conceptum fuit in personam dictorum Ianelli & Boniorno, qui nunquã interfuerunt in iudicio, nec citati fuerunt l. j. cum ibi no p Bar C. de sent. & interlo omn. iudi. Abbas in c quercetani. colu. 6. versic 3. casu. extra de electio. vbi dicit non sufficere si dicatur in persona procuratoris, condemnamus dñm si nunquam fuit indicio. Est iniquum inquãtum condemnat dictos Ianelli & Boniorno ad faciendum dictam prisiam cum apertura, quia verba sniæ arbitramentalis sunt impersonaliter concepta & dubia, & sic contra cum intelligẽda, qui se fundarevult super eis l. veteribus ff. de pactis. Nec aliter intelligi debet dicta sententia de prisia in posterum faciẽda quod de iam facta, ex quo æqualiter determinatur. l. iam hoc iure ff. de vulg. & pup. sed clarum est quòd in prisia tunc facta non debebant facere aperturam virtute dictæ sniæ, ergo nec in posterum fienda, quia vna pars alternatiuæ declarat alteram l. i ff de rebus dubiis Sed satis est eos præstare patientiam dicto Raphaeli volenti dictam aperturam facere ad quam solum sunt obligati, vt cõfitetur dictus Raphael in suis positionibus cuius confessioni standum est. l. cum precum C de libe cau. doc. in c. fi. de iureiu. lib. 6. Bald. in l. j. C. de confes. Dato etiam quòd ex verbis sententiæ dicti Ianelli & Boniorno tenerent ad dictã prisiam cum dicta apertura, tñ excusantur propter difficultatem de qua constat testibus examinatis pro parte dictorum Ianelli & Boniorno, ex quibus apparet quòd si deberent manutenere dictam prisiam cũ dicta apertura, haberent necesse plus expendere quàm redditus possessionum suarum & vicinorum ascenderent, quæ difficultas in obligationibus facti excusat à mora, à periurio, & à pœna ita Bar in l. qẽ te. ff si cert. pet. c. breui. de iureiur. gloss. in cap. quemadmodum. extra eo vbi ponit conditiones quę insunt in iuramento, quas etiam ponit Bal. in l. fi. C. de nõ numer. pecu. vbi dicit quòd defectus iuramenti semper impeditur data difficultate & nunquam obligat, nisi data facultate. Abbas in d. ca. breui & ratio est, quia dicitur decesse consensus. Bart. in d. l. fi in princip. C. de non numer pecu & propterea infert quòd si quis iurauit stare sententiæ arbitri, intelligitur de æqua, iuxta nota. in c. quintauallis extra de iureiur. Quare his attentis dicendum est non teneri ad dictã prisiam, cum dicta apertura, cum esset valde iniquum quòd deberent plus expendere, quàm resultaret commoditas, quæ exinde percipi posset. l. me diterraneæ C de anno & trib. lib. x. Fel. in c. nonnulli. colum. j. extra de rescrip bonus rex. in § hæc considerantes. ad finem. in authen. vt om. obe. iudici colla. v. ibi & aut plures expendi quàm rei æstimatio est. ¶ Principale propositum, & finalis intentio dictorum dominorum arbitrorum fuit, vt dicti Ianelli, & Boniorno ex vna, & dictus Raphael partibus ex altera æqualiter hẽrent commoditatem dictæ aquæ diebus sibi assignatis, ita apparet ex primo c. dictæ sententiæ, vt etiã attestatur fore verum dictus Raphael in eius articulis. Et illud ca-

quia nullus inferior ꝑtv ti clausula supplentes oẽm defectũ nisi sibi specialiter cõcessa facultas, cle. ne Romani. de elect. traditur in c. j de rescri. nõ ẽt voluit vt Seneschalus supplere t, quia ꝓnunciauit vt delegatus. Nec vt delegatus potuit, quia in rescripto suæ delegationis non concedit sibi talis ptãs, ergo, &c. nã in delegatione quantũcunq; amplissima non intel
12 liguntur† concessa reseruata principi, vt est ptãs supplendi defectus nullitatũ. c. qd̃ translationẽ. de offi. leg. Nec in dubio ꝓsumitur principẽ sibi specialiter reseruata alteri demandasse,
50 fm Ant. Pan. Fel. & cõiter canonistas in c. cũ in iure. de offi. de leg. Nec ob. si dicatur ꝙ supplevit defectus nullitatum auctoritate constitutionũ regiarum, prout expressè dr̃ in snĩa, quia nulla in facto præsupponit adesse regia constitutio per quam inferiori à principe detur facultas supplendi tales nullitatum
13 defectus. Vnde ẽt† dici posset ꝙ snĩa fuit lata ex falsa causa, & expresso iuris errore & ꝓnr̃ nulla. l. qui testõ. §. item quæro. ff. de excus. tuto. & ibi Bart. latè per Pan. & alios in c. inter cæteras de re iud. Non ob. si dicatur, præsumendũ esse ꝙ extaret aliqua constitutio tpe snĩæ, quã nunc non habemus, ex quo enũciat in snĩa, & lapsi sunt tot anni, iuxta gl. i l. admonendi. ff. de inreiur. Quia rñdetur, ꝙ illud ꝓcedit in mã, in qua enuncians dispositionẽ legis, vel statuti qd̃ non reperit, habet prãtem illud idẽ statuendi. aliàs secus, vt in casu nro fm Ale. in d. auth. si quis in aliquo. col. fi. C. de eden. & confirmat, quia vbi actus non valet nisi vbi enunciatio vera sit, nunc nunquã creditur nũcianti, nisi fides fiat. l. si fortè de caste. pec. ff. plenè per Mod. in l. si donatione C. de collat. aliàs esset in facultate cuiuslibet iudicis iudicare ꝑ ius pro arbitrio enunciando constitutionem in fauorẽ suæ snĩæ, qd̃ quam sit absurdum nemo est qui nesciat. Et posito milies, ꝙ incumberet onus probãdi do. de Auriasono ꝙ tpe late snĩæ non adesset constitutio per quam attribueretur iurisdictio, & prãs supplendi defectus nullitatum, tñ dico ꝙ facillime probare posset producendo librum seu registrum constitutionum, in quo nulla reperitur ꝓhibitio enun-
14 ciata in snĩa. nam negatiua† coarctata ad scripturam ꝓbat̃ per inspectionem scripturæ. l. Titia textores ff. de leg. j. & ibi Mod. ponunt plura exempla & per inspectionem regĩstri probatur donationem non fuisse insinuatam. fm Bart. consi. 81. Martinus Fornicionis, & per regĩstri collationem probatur aliquem non habere titulum in beneficio, fm Fel. in c. illud. col. 3. de præsum. & ex hoc tollitur præsumptio quæ super antiquitate tpis fundatur, quia talis præsumptio cedit euidentiæ rei, quæ ex inspectione scripturæ resultat, vt per Fel. in c. sicut. col. xv. ver. 8. & vlt. de re iudi. & istis duabus nullitatibus non obstat qd̃ vltimo loco ꝙ. dicebam, videlicet, quòd antiquus do. de Auriasono consenserit snĩæ late per prædictũ do. Lud. ga rñdetur, quòd non consensit snĩæ, sed executioni parituro obtulit, quo casu cum essent latæ tres snĩæ conformes offerẽs se illis parituum, non censetur eas approbare. Immo consilio
15 † est quòd offerat se executioni, si vult posse agere de nullitate, al's ñ posset. casus est & ibi dixit glo. in verbo nullatenus. versi. vltrò ergo se offerat, in cle. vt calumnias, de re iudi. qui enim se offert paituro snĩæ ex necessitate non vr̃ eam approbare fm Pan. in c. qd̃ ad consultationem. de snĩa & re iudic. & in c. solicitudinem. in fi. de appella. Gem. in c. fi. §. j. in prin. co. tit. lib. 6. Fel. in c. gratũ col. 4. de offi. de leg. qui poterant allegare gl. in cle. vt calumniis decidentẽ casum nostrum. vt ꝙ dixi. Cum ergo auctori, dictę snĩæ, vt prẽmittit, nullæ. d. de Auriasono fuerit spoliatus possessorium castrorum, ita restituen-
16 dus est, actꝰ† per vim fuisset spolitatus c. cum causa & ca. causam matrimonij. vbi glos. Panor & scriben de offi. de lega. & tex. in c. cõquerente. de restit. spo. & ibi Pan. pulchrè loquitur ĩ proposito & alia adducit Fel. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ. de consti. Immo ingredienti possessionem auctoritate snĩę nullæ priuat̃ iure suo, ac si de facto ingrederet̃ l. ii. C. si per vim, vel alio mo. facit l. meminerint. C. vnde vi. & ꝛo consuluit Alex. ꝙ statutũ puniens ingrediẽtem possessionẽ alterius, habet ẽt locum in eo qui ingredit̃ possessionẽ alterius virtute snĩæ inualidæ, qd̃ tenuit Bar. in l. iustè possidet. ff. de acq. poss. & in terminis nr̃is ita etiam consuluit Gemi. consi. 5. alleg. glo. in summa. 3. q. 1. & ita ẽt debet intelligi gl. in c. præsentium. 7. quę. 1. Circa dubium præscriptionis, duo sunt discutienda, primum, an sit præscriptũ iuri dicendi snĩam nullã. fm posito ꝙ sic, an d. Ant. cõpetat restitutio in integrũ ex capite ignorantiæ, & minoris ętatis. Circa primum vr̃ ꝙ ius dicendi snĩam nullam sit præscriptum, ꝙa sunt decursi sexaginta anni & vltra à tpe latæ snĩæ, & à die scię do. de Ventairello, ꝑ quem lata fuit. nam
17 spatio† xxx ann. taleius præscribit̃. sicut ẽt actiones. officium iudicis, & similia iura incorporalia. xxx. anno. curriculo tollũtur. sicut. vbi gl. & l. oẽs. C. de pscr. xxx. vel xl. anno. & ita ex-
presse decidit Ang. in d. l. sicut. & pract. Pap. in forma appellationis à snĩa diffinitiua. in ver. fuisse & esse nulla. gl. in c. 1. 35. q. 9. ¶ Sed hoc non obstãte, puto ius dicẽdi hanc snĩam nullã nõ esse p̃scriptũ, qa qñ nullitas est euidẽs, põt de tali nullitate
18 perpetuò dici. nec aliquo tpis cursu snĩa euidenter† nulla confirmari posset. fm Bal. in l. data opera col. antepe. C. qui accus. non pos. Sal in l. 2. C. quo. & quan. iud. Ale. consil. 59. viso titu-
50 lo. lib. 4. & hanc dicunt esse ꝓpriam doctorũ sententiam Mod. Taurinen. in tract. p̃scrip. in 32. q. 4. partis. hic autem dr̃ cõstare euidenter de nullitate, quia ex actis ostẽditur, & quia de tali fides fieri põt in promptu. vt per Alex. in l. 4. § condemnatũ. ff. de re iud. & in d. consi. 59. & per Taurinen. in loco prãallegato. & ratio esse potest, licet docto. non aperiant, quia ingrediens possessorium virtute snĩæ euidenter nullę dr̃ in mala fide. §. sanè in hac actione. institu. vi bono. rap. & dr̃ spoliare aduersarium vt ꝙ. dixi, & propterea tenetur ad restitutionẽ fructuũ, vt declarat Fel. in c. cũ cã. de offi. deleg cum ergo mala fide nõ careat, qui vtit̃ snĩa nulla, merito nõ põt præscribere ius dicendi sententiã nullã alteri ꝓpriens c. fi. de p̃scrip. reg. malę fidei. de reg. iur. in 6. ¶ Circa fm. and nõ Anto. cõpetat restitutio aduersus p̃scriptionẽ casu quo præscriptio causa foret? videret̃ prima facie dicẽdũ ꝙ nõ. nõ quidẽ dãda vr̃ restitutio rõne minoris
19 ętatis, quia p̃ criptio† inchoata ꝑ minorẽ defunctũ currit ꝑ minorem etiam pupillum hæredẽ sine spe restitutionis. l. Aemilius ff de mino. non etiam ex capite ignorantię vr̃ concedẽda restitutio, quia illud qd̃ dicitur, ꝙ aduersus p̃scriptionẽ competit restitutio ex capite ignorantiæ, intelligitur de præscriptione ꝛo. annorum, sed aduersus præscriptionem xl. annorum non vr̃ de iure concedendam restitutionem ex capite ignorant ę. l. omnes. C. de præscr. ꝛo. vel ꝛo anno. l. fi. C. de fun. patri lib. 11. quę iura ad hoc nouissimè Dec. multis modis põderauit in cõs. 29. per totum. vbi latissimè consuluit in isto pũcto non esse dandam restitutionẽ. & istã opin. sequuntur plures relati per Fel. in c. vigilanti. col. 2. de p̃scr. & fm istã opi. consuluit Ale. bis & Cur. senior consilio penul. ¶ sed istis non attentis, in ꝗrium est veritas, quòd d. Ant. tam ex capite minoris ætatis, quã ex capite ignorantiæ danda est restitutio, ꝙ ex capite minoris ætatis competat restitutio, est tex. in l. vnica. C. si aduer. vsuca. traditur in l. fi. vbi Bar. C. in quib. cau. in integ. restit. non est necess. Non ob. tex. in d. l. Aemilius. cũ si, quia pro-
20 cedit in præscriptione† cõuentionali procedente ex cõtractu defuncti, nam aduersum lapsum termini conuentionalis inchoati in personam defuncti nõ datur minoris restitutio. Sed aduersus præscriptionem legalem etiam inchoatam cum defuncto benè conceditur restitutio minori. d. l. 1. & de ista præ
21 scriptione non loquimur, immo præscriptio† ꝛo. vel 40. annorum contra pupillum durante tempore pupillaris ætatis dormit, & contra eum factum adultum incæpit currere, sed datur restitutio. l. sicut. & ibi declarat Bal. C. de præscript. ꝛo. vel 40. an. & latius prosequuntur Mod. Taurinen. in d. tract. p̃scriptionum. in vlti. parte. versic. 24 casus, quod autem com-
22 petat restitutio in integrum ex capite† ignorantiæ etiam aduersus præscriptionem quadraginta annorum consuluit Ale
50 xand. septem vicib. & istam *communem* esse opinionem dicit, & eam sequitur Ecly. in d. c vigilanti vbi alias auctoritates adducit, quam sequitur & communem dicit Socin. consil. 86. in causa communitatis. libro 1. & secundum istam opinionem consuluit Corne. consil. 166 me subscripsi. volum. 2. sequuntur Soc. & Jas. in l. cum filiusfa. §. in hac. ff. de verbo. oblig. Nec obstat text. in d. l. omnes & in d. l. fin. quia & si generaliter ibi disponatur eum qui præscripsit longissima præscriptione nullam debere pati molestiam, non tamen censetur exclusa restitutio in integrum. quia generalis exclusio omnium actionũ & beneficiorum, debet intelligi de actionibus beneficiis & remediis quę competunt de iure communi, non autem de his quæ competunt de iure speciali, secundum gl & ibi latè Jas. in l. postquam liti. C. de pact & quod non intelligatur sublata restitutio in integrum per legem generalem, tenuit gl. in c. 1. § præterea si quis infeudatus de prohib. feud. aliena per Fed. Non omitto quòd sunt qui tenent, quod præscriptio iuris
23 dicendi† ententiam nullam & nullitatem prosequendi non currit contra hæredes ignorantes sententiam fuisse latã, vel eis deliberantib. vel hæreditate iacente, per text. in l. final. C. si pẽden. appellat. mors inter. vbi Baldus in specie idem dicit de nullitate, quod ibi deciditur de appellatione, quod nõ discutio, quia etsi præscriptio curreret, competit in integrũ restitutio secundum communes & veras doctorum sententias, à quib. in iudicãdo & consulendo temerarium est recedere, per Alexand. consil. 34. in fin. libro 1. cum solitis concordant. Laus Deo.

Respõsum.

cere in proposito quia d. Ludo. Seneſcalus iudicauit vt delega
tus regis, de cuius delegatione ꝓstat in actis, ergo censet Rex
ipse iudicasse. c. fanè. el 2 de offi. deleg. c. ſtuduisti. de offic. leg.
Sedò, quia partes ꝓsenserunt in dictũ Seneſcalũ ex quo spõte
corã eo ꝓcesserunt. Non obstat ergo dũ dr quòd inferior nõ
põt se impedire de causa euocata, quia verũ nisi partes ꝓro-
gẽt ei⁹ iurisd. arg. ☞ ☞ & G. de offi. deleg. ergo, &c. Deducitur ter
tio sñiam fore nullã qa & si ꝓstat de delegatione, nõ tñ ꝓstat
de productione reſcripti delegatorij, quo fit vt do. Seneſcalus
virtute commiſſionis sibi factę non posſit dici habere aliquã
4 iurisd. nã reſcriptum † delegatorium ante põtationẽ factã nul
lã tribuit iurisdict. ſm Inn. Host. in c. ex conqueſtione. de reſti.
spol. Bal. in l. 3. ff. de iurisd. om. iudi. facit tex. in c. ſuper eo. 2. in
fi. de app. Sed iſta exceptio nõ vr ꝓbabilis ex duob. primò qa
ex quo reperit reſcriptũ regiſtratum in actis prę ſumitu pro-
ductũ ab eo qui impetrauit, ſicut dicimus de citatione, quæ
nihil valet, niſi fiat parte petente. l. properãdũ. § & ſi quidem. in
ver. requirente parte. C. de iudi c. propoſuiſti. de foro ꝓpe. ſi tñ
reperiat citatio regiſtrata in actis, ꝓſumitur facta parte requi
§ rente, ſm Pan. & alios cõiter in c. . de iudi. quã opinionẽ ibi
defendi ab obiectis nouiſſimorũ, & eam puto veriſſimam. Se
cundo non vr probabilis, quia delegatus verè abſque prę ſen-
tatione reſcripti habet iurisd. habitu ſaltẽ, ſm Ioã. And. in c. cã
te. & ibi Fel. col. 17. de reſcrip. & ideo ſi partes conſentiant q̃
procedat in causa, valet proceſſus agitatus ante ꝓſentation⁹,
ſm Bal. in l. ne quicquã §. vbi decretũ. ad fi. de offic proconſ. &
Decius in d. c. ſuper eo. & in c. de cauſis col. 3. de offi. dele. Alle-
gatur quartò proceſſus nullus tanqua agitatus per ꝓcuratо
5 rem † de quorũ mãdato non cõſtat, ſed & iſta nõ videtur iuridi
ca. Nam ſi modernus d. de Auriaſono proponit defectũ man-
dati in procuratore ſuorũ anteceſſorũ, nondebet audiri, quia
antiquus d. de Auriaſono auus ſuus cõparuit eũq; in cauſa ci
tra reuocationẽ pronocatorum, vt apparet ex proceſſu. & ſic
vſus fuit actione per dictos ꝓsẽtes procuratore, quo fit vt
oia cenſeatur ratificaſſe ſm Rotã dec. cccclv. in nouis. ſiverò
ꝓponat defectũ mandati in procuratorib⁹ aduerſantium, rñ
detur non posſe, vel quia diuturnitate tpis ꝓsumitur mãdatũ.
ſm Cur cõſi. 78. ſuper motuis, dicens q̃ Bal. in l. 2. C. ſi ex fal. in
ſtru. qui tenuit q̃ nũquã ꝓsumatur mandatum, etiam ex la
pſu mille annorum locutus est ſine l. & ratione, & ex ſuo capi
50 te. vt ſæpe fecit. Sed q̃ deciſio Bal. reprobetur cõiter patet ex
adductis per eum. & ita ſi. in l. ſciendũ. ff. de verb. obli. aſſr rñdeo
q̃ deciſio Bal. non procedit qñ in inſtro mandatũ enunciatur,
tunc verba enunciatiua quę alias non probarent rũcta cum
diuturnitate tpis plenè probant, ita ſingulariter rñdet Deci q̃
ſii. 36. dil genter ponderatis omnib. col 4. in fi. vbi etiam dicit
deciſionem Bald. non procedere qñ ſumus in caſu, in quo nõ
est veriſimile alium ſine mandato actum facere ſm Rotã de-
ci. 23. in anti. & Deci conſi. 42. in 5. dubio. vel aſſr, & tertiò rñde
tur, q̃ ex quo procurator prędicti d. de Auriaſono nec ipse d.
principalis qui etiam comparuit in cauſa non oppoſuerunt
exceptionem deficientis mandati ante l tem cõteſtatam, nõ
por hæc lata ſñia q̃ eorũ perſonas amplius opponi l. ita demũ.
6 C. de procu. ¶ Adducitur ſexto, q̃ ſñia est nulla, quia lata † ſine
cauſę cognitione. l. cũ hi. §. ſi ꝓror. in verbo nullius erit momẽ
ti. ff. de tranſact. l. magis puto. §. non paſſim. ff. de reb. eo cum
concord. allegat per ☞ lex. in l. 2. col 4. C. de eden. & in tantum
ſententia lata ſine cauſæ cognitione dr nulla, q̃ miſſus in poſ
ſeſſionẽ vigore talis ſñię non facit fructus ſuos ſm Inn. in ca.
conſtitutionib. de iure patro. Bal in l. 2. col. pen. C. de ſerui. &
aqua. Rom conſi 454 in re prę ſenti, &c. Quod aũt fuerit lata
ſine cauſæ cognitione apparet, quia de mane fuit emanatum
reſcr ꝓ deleg & eadẽ die lata ſñia quo caſu ex breuitate tpis
prę ſumuntur q̃ iudex non inſtructus, nec diſcuſſis iurib. partiũ
ex abruto motus odio, vel fauore proceſſerit ad ſententiam.
c. ſciendum. de pœnit. 2. diſtin. & ibi in ſpecie docto. inferunt
contra iudicem delegatum, quide mane accipit reſcriptum,
& de ſero iudicat iniquitas. n. omnia præcipitat. c. ĩter hæc hir
cum. de pœnitent. diſt. 3. & est in terminis tex. in cle paſtoralis.
de re iud ibi dici nec ergo meruit ſententia. & l. 2. C. de ſent.
ex breuicu recit. in ver non ſubiras. cum concorda. alleg. per
Fely in c. eccle S. Marię de conſtitu. & in ca. quoniam contra
fallam. de probat. conſuluit Alex. conſi. 123. col 8. lib 4. Anch.
conſi. 188. & conſi. 255. & Cuma. conſil. 50. colum. 2. & conſu
luerunt aliqui quamplures. ſed etiam iſta exceptio non vide-
tur in facto militare, tum quia in dicta cauſa prędictus domi.
Ludo. ante conceſſum reſcrip. diu proceſſerat vt Seneſcalus,
& vt ordinarius iudex, tum quia in reſcripto delegatorio
Rex atteſtatur à tempore quo fuit introducta appellatio
coram eo cõmiſiſſe oretenus cauſam hanc prędicto domi.
Ludouic. cui Regi de prædicta commiſſione credendum
vr. cle. literis. de prob. & ꝓr cum de cã diu ante cognouiſſet
vel vt ordinarius, vel vt delegatus, certè & ſi reſcriptũ fuiſſet
emanatũ eadem die, tñ non propterea ſequit. q̃ ſñia fuerit la-
ta ſine cauſæ cognitione Aſſerit ſeptimo ſñia nulla. tanq̃ la-
7 ta abſque † legitima citatione facta a tam ſtrictè dũ ſñia n. & ſi ꝓ-
ceſſerit citatio, tñ non cõſtat q̃ ad peritionẽ partis fuerit de-
creta, prout requirit, aliàs citatio non tener. l. properandũ §.
& ſi quidẽ. C. de iudi l. ad peremptoriũ. ff. eo. Bar. & alij in l. ſi
finita. §. Iuli. de dam. infec. Sed nec aliquid ſemit iſta exceptio
quia procedit parte opponente. ſecus ſi ☞ citationem pars ci-
tata nihil opponat. ſm Bal. in l. vnic. C. vt quæ deſ. aduo. facit
§ quod voluit gl. cõiter approbata in l. i. ff de fer. & quæ cumu-
lat Fely in c. illud ver. quarta declaratio. de præſcr. Alex. conſi.
123. viſo proceſſu. lib. 2. vel aliter reſpondet. vt ſ. rñdi ad ter-
tiam nullitatem. Opponitur octauò contra dictã ſñiam, quòd
8 est nulla, quia debuit citari † procurator dominus litis, & non
do. de Auriaſono principalis. vt voluit Bar. in l. i. C de ſent. &
interl. omn. iudi. & in l. furioſo. ff. de re iud. Ad iſtud etiam po
test rñderi, q̃ procurator prædicti do. de Auriaſono erat præ-
ſens ſñię, & in decreto citationis mandatur citari ipſe procu-
rator, vel eius principalis, & in relatione citationis dr citatio-
né executam, vt in ea continetur. vnde intelligendũ est quòd
fuerit citatus ipſe procu. tum quia ipſe comparuit in termino,
tum, quia illa interpretatio facienda est per quã actus ſuſtine
tur. l. quoties. ff. de reb. dub. l. quoties. ff. de reg. iur Impugnatur
9 etiam dicta ſñia, quia lata abſque † concluſione in cauſa, & cõ
ſequenter nulla reddit. c. qñ contra falſam. de proba. ca. cum
dilectus. de fi de inſtr. firmat Rot deciſ. v. in nouis. Fel. in d. c. cũ
dilectus col. vj. Sed ipſa etiã exceptio in facto vr falſa, quia in
proceſſu apparet quòd d. l. ud. excluſit partes ab vlteriori pro
ductione teſtium, ſtatuendo ſibi vltimam dilationem perem-
proriam & in fine põt. n. iudex ipſe poſt debitas dilationes
partibus aſſignatas concludere, ſm gl in cle. ſæpe. ad finem. in
verſi. concluſionem. de verbo ſig quam dicit ſing. laſ. in l. ad-
monendi. ff. de iureiu Præterea etſi ex prædictis exceptionib.
vel aliqua earum redderetur nulla, tamen ex quo antiquus
do. de Auriaſono approbauit eam expreſsè offerendo ſe illi
pariturum non potest modernus do. eius ſucceſſor, amplius
contra eam opponere de nullitate l. 2. & ibi gloſſ C. commu.
vtri. iud. cum concor. allegatis per Fel. in c. ſignificaſti col. 2. &
ſeq. de fo. compe. Cæteras nullitatum excep. in libello dedu-
ctas non proſequor, quia non reſpiciunt ſubſtantiam, ſed illã
executionem. Præmiſſis tñ non ob arbitror contrarium de iu
re ſuſtineri poſſe, duabus præſertim rõnibus. Primò, quia pro
ceſſus vſque ad ſñiam excluſiuè agitatus fuit coram conſilio,
ſeu coram dño Seneſcalo iudice incompetenti, & ſic ex defe
10 ctu † iuriſdictionis est nullus ipſo iure. tot. tit. ſi à non comp.
iud. C. c. at ſi clerici de iudi. Quòd aũt conſilium, & do Seneſ-
calus eſſent iudices incompetentes, oſtenditur, quia cãm ip-
ſius appellationis iam commiſſam do. Gulielmo Plegetij ſere
niſſimus rex ad ſe auocauit, per quam auocationẽ auferẽ iuriſ
dictio omnibus inferioribus. c. vt nſm. de appell. & talis auo.
11 catio † operatur nullitatẽ quorumcunq; actorum per inferio
res poſt euocationem. c. j. de conceſ. preb. lib. 6 & ibi Inno. &
idem Inno. in c. cum contingat. de reſcr. & Imo. in c. cæterum.
col. 4. eo tit. Prepoſito. Alex. in d. c. vt nſm ad fi. etiam ſi proceſ
ſus agitatus fuerit coram inferiore ignorante auocationem,
vt per Gemi conſi. 47. ſupplicatur Papæ. ſi ergo proceſſus tot⁹
nullus est, ſequit quòd ſñia etiam mero iure erit nulla, quia la
ta abſq; proceſſu, citatorio libello, litis conte. & aliis ſubſtan-
tialibus actis. de q̃bus ĩ l. ꝓplatam. C de ſen. & interlo. omn. iud.
nam peremptа inſtantia pereunt quoque acta l. cum lite mor
tua ff. iud. ſol. ergo ſñia lata nõ tenet, qa ſine actis neceſſarijs
ad validitatem ipſius reperitur lata. l. j. C. qñ prouo. non est ne
ceſ. Nec obſtant quæ contra hanc nullitatem ſ. in ſecunda ex
ceptione deduxi. & primò non ob. q̃ rex cauſam delegauerit
prædicto Seneſcalo, quia do. Seneſcalus ante latam ſñiam nũ
quam proceſſit vt delegatus. & licet protulit ſñiam vt delega
tus, rñ dicta ſñia nulla est, quia lata ſuper proceſſu nullo ex de
fectu iuriſdictionis, cum ſit actum coram Seneſcalo tanquam
coram ordinario, qui vt ordinarius nullo modo poterat de
cauſa auocata ſe impedire Non ob q̃ partes conſenſerunt, qa
non est in poteſtate partium dare iuriſdictionem inferiori ſu
per cauſa auocata ad principem. c. bonæ memorię. el 2. de po
ſtu. præla. vbi aſſignat viua ratio, ne iudicium principis ab ar-
bitrio partium pendere videatur, poſſitque ſi velit, principi
ſuo illudere. facit tex. in d. c. licet. de offic. leg & firmat Peru-
ſi in d. c. vt nſm. Secundò nulla est ex defectu poteſtatis, quia
do. Lud. non habebat facultatem ſupplendi defectus nullita-
tis ſententiarum quas cõfirmauit: prius ſupplendo omnes &
quoſcunq; defectus nullitatis Nam vt Seneſcalus non potuit,

remuneratoria, & videtur ꝙ non, quia non constat de benemeritis, & licet pater asserat se donare propter benemerita p̄cedentia, tamen talis assertio nō probat, quia inter patrem, & filium in potestate est ꝓhibita donatio. l. ij. C. de inoffi. don. & d. l donationes quas parentes. & ĩter personas prohibitas donare nisi propter benemerita, assertio meritorum etiam in specie nō probat. l. si forte. vbi Bar. ff. de castr. pec. not. per gl. & scrib. in d. l. si donationes. Quinimmo inter personas non prohibitas & assertio meritorum in genere, vt hic, non vf sufficienter probare, ſm Soc. cōſi. 29. in causa ꝫ filios. lib. ij. Verum prædictis non attentis ꝫrium verius esse puto. Quinimmo, ꝙ assertio meritorum † quamuis gn̄alis in casu occurrēti plenè probet. Et ꝓ fundamento præsuppono, ꝙ pater non prohibetur filio in potestate donare cū iuſo, ſm communē opin. de qua ꝫ. neque prohibetur pater donare filio in potestate, quia sibi sit interdicta facultas donandi, sed quia in profectitiis iuris ministerio reacquiritur statim sibi res donata, ratione patriæ potestatis, quam religio iuramēti facit seruare, vt declarat Alex. consi. 8. lib. ij. hoc fundamento præsuppoſito, dico ꝙ assertio meritorum quamuis generalis probat inter easdem personas non prohibitas ꝫhere, nam inter prohibitos assertio præsumitur facta in fraudem legis prohibentis donationem. qui testm. ff. de prob. quæ ratio fraudis cessat qñ permissa est donatio. Cum igitur pater non prohibeatur cum iuramento donare filio, benè sequitur ꝙ assertio meritorum non dicitur facta à persona prohibita, ergo inter ipſos ꝫhentes plenè probabit. l. optimum. C. de ꝫtrah. & commit. stip. Nec obst. ꝙ sit assertio gn̄alis, quia ēt generalis assertio inter personas nō prohibitas sufficienter probat benemerita. vt latè consuluit Dec. consi. 20. in causa istorum fratrū. per torum. Cuius opini. optimè comprobaui & defensaui ꝫ Soci in l. si vnquam q. x. C. de reuo. don. Et ꝙ collatio faciēda non sit, suaderi alia etiam rone potest, nam si dixerimus testatorem verum dixisse, res plana erit. Si dixerimus donantem mentitum fuisse, tunc videndum erit ad quos fines mentitus sit. & proculdubio fateri cōpellemur nulla alia ratione mētitum fuisse, nisi quia volebat huiusmodi donationē sortiri effectum donationis remuneratoriæ, aliàs frustra mēritus esset, quod non est dicendum. l. si quando, ff. de leg.).

¶ De sententia & re iudicata.

RESP. CXLIX. & de senten. & re iudic. I.

CVM processus coram incōpetēti iudice agitatus sit de iure nullus, meritò processus agitatus coram do. Lud. Bellanalle Senascalo ꝓuinciæ defectu iurisdictionis ꝓ auocationē casæ Sereniſ. Regis viribus non subsistit nā auocatio agit nullitatē actorum per inferiores post auocationem, nec rescriptum delegatorium Senescalum iuuat: quia coram eo tanquā coram ordinario agebatur, qui vt ordinarius post auocationem de causa cognoscere nullo iure poterat nullius que momenti est consensus in eundem Senescalum à partibus in ea causa præstitus, nam iudicium principis ab arbitrio partium pendere iura non sinunt, ne hac via principi illudatur. nullo etiam iure inferioribus facultas impartitur supplendi nullitatis defectus sententiarum, nam in delegatorio rescripto id non cauebatur, nec ex generali rescripto delegationis etiam quantumcunq; amplissimo singularia principis demandata dici possunt, nec in dubio præsumuntur. Cùm ergo auctoritate dictæ sententię nullæ d. de Murioſono spoliatus fuerit æquè restituendus venit atque si de facto spoliatus foret.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra formam rescripti, est ipso iure nulla.*
2 *Pro sententia præsumendum est, si de antiquo tempore agatur.*
3 *Sententia lata à iudice incompetenti est nulla. & vide nu. 10.*
4 *Rescriptum legatorium ante præsentationem factam nullam tribuit iurisdictionem.*
5 *Processus agitatus per procuratores, de quorum mandato non constat, est nullus.*
6 *Sententia lata sine causæ cognitione, est ipso iure nulla.*
7 *Sententia lata absque legitima citatione ad audiendum eum est nulla. Citatio ad audiendum sententiam, debet fieri in personam domini litis, aliàs non tenet.*
9 *Sententia absque conclusione in causa est nulla.*
11 *Auocatio operatur nullitatem quorumcunque actorum per inferiores post auocationem.*
12 *In quantumcunque amplissima delegatione, non intelliguntur concessa reseruata principi.*
13 *Sententia lata ex falsa causa & expresso iuris errore, est nulla.*
14 *Negatiua coartata adserit tur ex inspectione scripturæ venit ꝓbāda.*
15 *Sibi ꝫfuli: qſe offert paratū exequutioni fñæ nullæ, vt de nullitate agere possit ī futurū, nec ex hmōi oblatione eā approbare videtur.*
16 *Spoliatus virtute sentēt̄æ nullæ perinde restituitur ac si de facto spoliatus esset.*
17 *Ius dicendi sententiam nullam xxx. anno. ſpatio præscribitur.*
18 *Sententia euidenter nulla nullo temporis cursu confirmari pōt, ideo nec præscribitur.*
19 *Præscriptio conuentionalis inchoata contra maiorē defunctum currit contra minorem etiam pupillum sine spe restitutionis, secus, in præscriptione legali, & v. le. n. 20.*
21 *Præscriptio xxx. vel xl. anno. contra pupillum tempore pupillaris ætatis quiescit, & eo adulto facto currit.*
22 *Restitutio ī integrum aduersus præscriptionem xxx. vel xl. an. ex capite ignorantiæ ex communi sententia admittitur.*
23 *Præscriptio iuris dicendi sententiam nullam & nullitatem prosequendi non currit contra hæredes ignorantes sententiam fuisse latam.*

Respon. interpret.

NON videtur quòd sententia lata per quondam do. Lud. de Bellauale Senescalum prouinciæ, & causæ delegatum subiiciatur vitio alicuius nullitatis, & prosequendo singulas nullitates dicitur primo sententiam latam non secuta opinione dominorum doctorum Petri de Suprauilla, & Arnaudi Guliermini. nullam esse. vt potè latam contra † formam mandati. c. dilecta. de rescrip. c. nouit de his quæ fiunt à præla. vbi videtur casus iste decidi. gl. expressa in ca. non est. de consue. lib. 6. cum simil. Ad istam nullitatis exceptionem potest dupliciter responderi primò quòd is qui habet decidere causam cum consi. & opinione iurisperitorum, licet teneatur requirere & expectare eorum opinionem, vt factum fuit per d. Ludo. non tamen tenetur eam sequi. ca cum olim. de arbi. & cap. cum in veteri. de elect. & vbique no. Pan. Bart. in l. j. §. si plures ff. de exerci. plene per Fel. in c. ex parte, de constit. & per eūdem & cæteros in c. si pro debilitate. de offi. deleg & si dicatur quòd ex forma mandati tenebatur etiam eam sequi, quia in mādato dicitur secuta opinione dominorum doctorum, &c. potuit enim rex Sacratissimus Renatus delegare causam cū hoc ꝙ delegatus debeat sequi ꝓsilium doct. ſm Host. Imol. Pan. & cōiter scribē. ī d. c. si pro debilitate quicqd dixerit And. Siculus ibi, post Inn. & ita ēt tenet Bar. in d. § si plures. & Bald. in rub. C. de exercit. Respondetur ꝙ illa verba & tota opinione doct. non habent hunc sensum, ꝙ delegatus teneatur sequi opinio ipsorum, sed habēt alium intellectum, videlicet quod post quā fuerit secuta opinio do. Lud. habeat iudicare, nō āte, & sic illa verba dant formam respectu temporis tm̄, vt in auct. si appellatione secuta. C. de temp. app sed etiam dato, ꝙ sensus Regis fuerit, ꝙ do. Lud. sequeretur opinionem doc. tamen si legatur sententia & consilium videtur quòd in omnibus secutus fuerit consi. prædictorum doc. Nec obstat si dicatur, ꝙ debebat ſm consilium iudicare sententias à quibus fuerat appellatum nullas, non eas confirmare, quia respondetur, ꝙ consilium habet duo capita. primum est sententias confirmandas esse vbi principi placeret nullitatum defectus supplere, ſm cessante suppletione defectuum sententias fore infirmandas. sed d. Lud. secutus est primū caput, quia suppletis defectibus nullitatem eas confirmauit. Non etiam obstat si replicetur quòd debebāt defectus suppleri per principē, quia ex quo tales defectus supplebatur per constitutiones regias vt dicitur in sententia satis per principem dicuntur suppleri, & si perseueranter insteretur ꝙ de talibus constitutionibus nō apparet, respondeo quòd propterea quòd nunc non apparet ex quo poterāt tunc adesse, non videtur quòd pollit dici sententia nulla. argumento eius ꝙ dixit Bar. in l. admonendi. in 4. lect. colum. 2. post glos. primam. ff. de iureiuran. & videtur præsumendum † pro sententia, ꝙ illo tempore adessent huiusmodi constitutiones. ex quo iam lapsi sunt sexaginta duo anni, & sic agitur de antiquo tpe. ar. gl. si filius. C. de petit. hered. & c. cōtinebatur. de iis quæ fiunt à prælatis. ¶ Proponit ſcdo ſnīa lata nulla, qa lata à iudice † incōpetēti. eo. ti. C. si à nō cōp. iudi. c. at si clerici. in prin. de iudi. Incōpetentia demonstratur, quia appellatum fuerat ad regem, & coram eo causa appellationis introducta, propter quod inferioris potestas affecta erat, vt de illa causa nullatenus valeret se intromittere. c. licet. de offi. leg. & quia per introductionē causæ appellationis corā rege factā censetur rex auocare iurisdictionem inferioris ad se, quo ad illam causam ſm Inno. in c. vt nīm de app. & in c. cum M. Ferra. ad fi. de constit. & ibi Host. & alij. nō ergo potuit senatus nec erā Senescalus se de dicta cā intromittere. Sed certè exceptio nullitatis ñ vī facere

SVMMARIVM.

1 *Instrumentū confectū à notario publicè excōicato,nō probat,& an tpe pestis factū à notario nō matriculato,valeat & fidem faciat.2.*
3 Donatio *facta à patre pestiferato filio in potestate,an censeri debeat donatio cāusa mortis,an inter viuos.*
4 Donatio *facta ab infirmo,in dubio præsumitur donatio causa mortis.*
5 Donatio *an dicatur cā mortis,si quis donat post mortem omnia bona sua.donationis.Et quid si donator promiserit donationē habere ratam & gratam.& nullo vnquam tempore illam reuocare. 6.*
7 Donatio *inter viuos censetur,si dicatur in instrumento,q̄ pater donauit filio,pro se & suis.*
8 Donatio *quæ morte confirmatur,non confertur,qa habet vim relicti.*
9 Donatio *simplex valida à principio venit cōferenda,remuneratoria autem nequaquam.*
10 *Assertio meritorum quāuis generalis,in casu occurrēti plenè p̄bat.*

Respon.interpreta.

1 CIRCA Primū dubium *cōis* doctorū sīa est,q̄ instrumē tum confectum à notario publice ꝓexcōicato,nō probet, secundum gl.& cōiter scriben.in c.decernimus. de sententia excōica.lib.6.& ibi Ioan.And.Ancha.Gemi.& alij.& ita etiā tenet Speculator ti.de instrumē.edi.§.restat.ver.quid si instrumentū confectum est a tabellione,&c. & firmat Pan. in proe. Greg.vers.Gregorius.sed dubitatio stat,an ista communis opi.procedat etiam in instrumentis rogatis ab excōicato tpe pestis,quo tpe alterius notarij copia haberi nō posset.& probabiliter dici pōt,q̄ nō per id quod decidit Ang.in l. si vacantia.§.fi.ver.itē patet ex p̄dictis.C.debo.vacā.lib. 10. vbi vult,q̄ tpe pestis instrm cōfectū à notario non matriculato valeat& 2 fidem faciat ꝓnō obstāte q̄ statutū disponat instra rogata per notarios nō matriculatos nullā fidē facere,sequit Alex.in l.fi. C.de testa.& Io.Firma. in trac.de gabellis quę.24.2.part.Sedō facit,qa tpe pestis valet ḡ actus mulieris,de quo rogatus sit vn notarius,nō obstāte q̄ statutū disponat ḡ actū nō valere,nisi de eo sint rogati duo notarij,sm Ang.in §.quod aūt.per illū tex. in aut.de non alie.sequit Ias.in d.l.fi.& cōprobat ex eo quod decidūt Bal.in l.ad personas egregias.ff.de iureiu.Fel.in c.proposuisti.col.2.& in c.causam.in 6 no.de p̄ba.& quod volunt Bar.& alij in l.1.§.fi.ff.de verb.ob. Tertiò facit,quia tpe pestis in subsidiū mulier pōt esse testis in testamento,sm Ias.in d.l.fi.licet aliàs nō posset.§.mulier.l.qui testamēto.ff.de test. Quartò facit,qa licet p̄hibit̄ sit sub excōicationis pœna Christianis infirmis vti p̄ medicina Iudęorū c.nullus.28 q.1.tn fallit qn nō reperit in loco alius medicus,sm Feli.in ca. tua nos.de homicid.& benè p̄bat in c.q̄ multos.xj.q.3.& in c.cum voluntate.§.p̄dicatores.de sen.excō.vbi p̄bat,q̄ et ab excōicatis licitè qs recipit necessaria,qn nō hī copia aliorū nō excōicatorū qui subministrent.& in istis terminis saluari pōt opi. eorū,qui tenēr,q̄ instra confecta à tabellione excōicato, fidē faciant,nisi sint cōfecta à tabellione excōicato pp hīsm,q p annū sustinuerit iudurato corde cēsuras,vt statuit Inn.in c.pię. de excep.lib.6.& Fede.de Senis cōsi.74.& Bar.in aut.credētes. C.de hęr.& Io.de lig.in c.veritatis.de do.& cōtu. Vnū nō omitto p̄ instructione donatarij,q̄ si testes instrumentarij fateantur cōtēta in instro esse vera,qd virtute p̄hōnis factę p testes obtinebit,dato q̄probatio instrumētalis corruerit,cū scriptura nō sit de substātia donationis.l.ḡhit.ff.de pig.Circa secūdū an donatio facta ꝓtà pre pestiferato filio in ptāte,cēseat̄ donatio cā mortis,an verò dici dēat donō inter viuos.videreturn dēdū,q̄dici dēat donatio cā mortis ex plurib.Primò, quia vbi fit mentio mortis.p̄sumitur dona.cā mortis.l.Seia.ff.de do.cā mor.l.Seia.ff.de do.pie.in casu isto & si mortis mētio nō fuerit facta p verba expssa,tn vī facta mētio ipso facto propter īslās periculū mortis.voluntas.n.ita datur intelligi facto,sicut verbo l.rephēdēda.C.de īst.& subst.Sedō, p̄ hac parte vī tex. in c.2.de cōsu.à ḡrio sensu.p quē tex. no. ibi An.de But.q̄ donatio ꝓfacta ab infirmo in dubio p̄sumitur donatio cā mortis. 3 Tertiò,facit tex.in c.de his.de sepul.quē ad hoc ibi pōderauit Io.An.Quartò facit,qa in dubio capiēda est interpt. p q̄ actus sustinetur.l.quoties.de reb.dub.& l.quoties.de reg.iu.Dicam ergo q̄ pī voluerit donare cā mortis,qa talis dona. valet: & nō īter viuos.qa nō valet.l.donationes quas parētes.C.de do. inter vir.& vxo.Et q̄ donatio in dubio censeat̄ do.cā mortis, qn nō pōt valere don.inter viuos,vī casus in l.apud Celsum. §.1.ff.de except.do.p quē ita tenet Lud.Ro.in l.q̄ dotis.ff.solut. mri.& ita p aliqua ex p̄dictis cōsuluit Cor.cōs.124.licet in hac. lib.4.Accedat,q̄ in hac donatiōe adhibiti fuerūt qnq; testes necessarij in donatione cā mortis.l.fi.C.de don. cau. mortis.l. fi. C.de codi.ex quo licet cōiecturaliq̄ patet voluerit donare cā mortis,qa in donatione inter viuos, sufficiunt duo testes sicut in reliquis ḡctib.l.vbi numerus.ff.de testi.c.in omni negotio.e.tit.Prædictis non obstantib. fm ea quæ ꝓponuntur, in ḡrium arbitror veritatē.Rndeo itaque hanc esse dona. inter viuos,nam vt in themate præsupponit̄,donator tit. puræ & merę donationis q̄ sit fieri dī inter viuos donauit,&c. vnde cum simus in casu certo & claro,frustra dubitatur,quia vbi verba sunt clara,cessant ꝓiecturæ.l.primus.§.cum ita. ff. de ver.ob.& cum in verbis nulla est ambiguitas,non est admittē da voluntatis qō.l. ille aut ille.§.cum in verbis.de le.3. Et hæc verba,tit.do.inter viuos,tollūt omnē dubitōnem,firmat Bar. in l.stipho hoc mō concepta.ver.quęro, aliquis vult. vbi vult 5 q̄ si quis donat ꝓpost mortem oīa bona sua tit.donōnis inter viuos. quòd talis non dicat̄ donō cā morris,sed simplex donatio inter viuos, dato quòd sit facta mentio mortis. illa ergo verba,inter viuos,tollunt omnē dubōnem & potentius operantur,quàm mortis mētio habita in ipsa donatione. & pro hoc est tex.in l.cum maritus.§ fi.de pac.do. secundum vnum intellectum glos.ibi cōiter approbatum,per quē tex. Bart. in l.quæ dotis.colū.j ff.solu.ma.dicit,q̄ dispoti.l.Seia. ff. de don. cā.mort.que vult,q̄ vbi fit mentio mortis,dicatur,donatio cā mortis,procedit in dubio,secus quando ex lectura instrumenti apparet,q̄ donatio facta fuit inter viuos,qa tunc stamus certo.& idem dixit Cy.in l.2.C.de iure do. Præterea,arbitror licet 6 non viderim q̄ in instro donator ꝓpromiserit dictā donationem habere perpetuò ratam & gratam,& nullo vnquam tēpore illi contrauenire, nec reuocare,&c.quo casu etiam si esset facta mentio mortis, tamen iudicari debet donatio inter viuos.l.vbi ita donat ff.de don. cā mortis. & p prædicta ita cōsuluit Alex.cons. 14.circa primum col.j.& seq.lib.j.vbi allegat idem consuluisse Ang.& Pau.de Ca.vt ibi latius habetur. Cō firmatur & rert.ò,quia credo quòd in instro donationis dicatur,quòd donator donauit filio pro se & suis,&c. quo casu licet sit facta mentio mortis,tamen pp mentionem hīdum ipsius donatarij existimatur ꝓdonatio inter viuos,fm Bal. & Bal. 7 in l.2.de iure dot.Et per prędicta ita diffusè cōsuluit Soci. cōs. 53.in pōti consultatione.li.j.& ita consuluit Cor.in cons.289. lib.4.& istis stantibus apparet,quòd contraria nihil obstant, sed specialiter respondendo,veritas huius consultationis clarius apparebit.Rndeo itaq; ad primū dupliciter,Primò rndeo, quòd licet fuisset facta mentio mortis verbis expressis, prout facta non fuit.quia tn pī dixit se donare inter viuos, talis donatio potius iudicanda est inter viuos,quàm donatio cā mortis,per prædicta. Secdò rndetur, quòd nulla fuit facta mentio mortis,& dato quòd pī eēt pestiferatus,quia ēt donatio à cōstituto in articulo mortis simplr facta absque mentione mortis,in dubio reputat̄ donatio inter viuos.d.l.Seia.§.fi.ff.de don. cau.mortis sm cōem intellectū,per quem tex. ita tenent Bar. Bald.Imol.Alex.& cōiter doct.in d.l. quæ dotis. ff.sol.mat. & ibi in specie.d.Alex.reprehendit d.Ant.de But.in d.c.2. quem ēt reprobat ibi Imo.& sequit Soci.consi.130. visa facti contingentia.col.pe.li.j & consi.235.col.pe.li.2.Circa vltimum an talis donatio sit conferenda, plura dicenda essent, si dicamus hanc esse donationem cā mortis,non esset conferenda.l. pen. vbi gl.ff.de colla.bo.& l.à pre.C.de colla.Si dicamus, quòd sit donatio inter viuos, put est & ṡ.conclusum fuit, tūc discutiē da ēnt duo dubia.Primò, an talis donatio à prīcipio valuerit pp iuīm.Nam si dixerimus,q̄ nō,tunc certū est, quòd conferri non debet,qa si à principio non valuit,reliquū est,q̄ morte 8 fuerit ḡfirmata.d.l.donōes quas parētes.donō ꝓaūt quæ morte ḡfirmatur,non cōfertur,quia habet vim relicti.fm gloss. & *cōiter* scrib.in auc.ex testō.C.de colla.& q̄ donatio īter p̄em & filiū nō firmet̄ iurō,ḡsuluit Pau.de Ca.ḡsi.345.do.Vbert.miles.in j parte.& Cor.ḡs.9.in hac ḡsultatiōe.li.2.& idem tenuit in auc.sacramēta puberum.C.si aduer. vend.& Ful. ḡs 199.visis suprascriptis.&c.vbi ex hoc in specie infert, q̄ ppea donatio nō est ḡferēda.sed licet hmoi opi. vrgētibus rōnibus fundet, tn cā seq non audeo,qa cōis est in ḡriū.Quintò, q̄ donatio inter p̄em & filium firmet̄ iuro,& valeat vsque à principio, firmant Bal.in l.3.C.p donato.Cardi.Panor.& Imo.in cap. cum ḡtingat.de iureiu.hanedt esse cōem,& seq.Alex.cons.8.visis & consideratis.lib.2.p totū.ex quo sequit̄, q̄ venit ḡferēda,quia hoc casu nō habet vim relicti,,put signanter ḡsuluit Soc.ḡ.91. Visa & diligenter &c.col.4.l. 1.Cor.ḡs.289.circa primū.col. 10. ver.hoc presupposito.li.4.& Dec.in d.auc.ex testō.col.4. Secū dò discutiendū ēēt,an ista sit donō simplex,an verò remuneratoria,si.n.sit donō simplex,,pcedunt q̄ statim dicta sunt īpcē 9 dēti dubio,q̄ donō simplex ꝓvalida à principio venit cōferēda.Si verò sit donō remuneratoria,tūc non ēēt conferenda,vt p gl.& scrib.in l.si donatione. C.de colla.videamus ergo an sit

pro Diui Imperatores Ant.& Const.absentes emancipari velant & quia in actis donatio registrata minimè fuit, videbat rerisque donationem nullius esse momenti. Contrariã ego sniam ob religionem iurisiurandi, & filiorum ratihabitionẽ puto probabiliorem esse.Dubitandum quoque fuit, an pro legitima filiorum portione reiicienda esset substitutio. Rndi Iustiniana lege ea reiici onera,quæ insciis & inuitis filiis, non quæ consentientibus legitimæ adiiciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Filiis emancipatis pater donare potest.*
2 *Actus plures vbi reperiuntur celebrati eodem die, vel eadem hora, ille præsumitur præcessisse qui debuit præcedere.*
3 *Donatio facta ob causam non requirit insinuationem.*
4 *Donatio facta filiis in potestate iurata, valet, & quid ita.*
5 *Filius potest non solum grauari in legitima sed ex toto exhæredari, si exhæredationi consentiat.*

Respon.interpreta.

DVO Dubia ex serie instrumenti donationis nasci videntur.Primum est,an donatio valuerit. Secundum posita parte affirmatiua,an substitutio inter donatarios facta valeat saltem respectu legitimæ.Circa primum vr,quòd donatio nõ valeat,quia facta à patre Francisco & Michaele filiis in potestate constitutis,quib. pater donare non põt ratione reflexionis.nam cum sint in potestate quicquid sibi datur a patre,cũ sit profectitium,illico acquiritur ipsi patri.l.placet.ff.de acquirẽre.quę lex adhuc stat incorrecta respectu peculij profectitij,& quòd donatio facta filio in potestate non valeat sunt iura notissima in l.donationes quas parentes. C. de don.inter vir.& vxor.cum suis concor Nec obst.si dicatur, quòd fuerũt illico emancipati,vt apparet ex tenore instrumenti. rndetur quòd donatio momento præcesserit,quia eodem momento bona donata redeunt ad patrem d l.placet. Præterea, emancipatio Michaelis de cuius portione agitur,non vr valere, cum tunc esset absens.Ad hoc.n.vt filius absens possit emancipari requiritur,quòd impetretur rescriptum Principis. l.iubemus. C.de emanc.lib.quod rescriptum non fuit impetratum in casu nostro.Item requiritur,quod emancipatio illi et præsentis fiat coram iudice competenti.l.fi.C.eo.tit.sed pns emancipatio absque præsentia iudicis facta reperitur,ergo non potest de iure sustineri.Non ẽt videtur obstare si dicatur,quòd donatio fuit iuro roborata,quia ẽt donatio facta filiis in potestate cum iuramento,non videtur valere,prout tenet Pau.de Cast. consi.245.do.Vber miles.in j.parte.& Raph.Iul consi.199.visis instrumentis,&c.Phil.Cor.consi.9.in hac consultatione. lib. 2, quia iurm nõ potest impedire, quin dominium illico reuertatur ad patrem ratione patriæ potestatis quæ durat,ẽt quòd pater iuret donationem obseruare.Præmissis non obstan. contrarium arbitror de iure verius,tum quia hmõi donatio facta
1 fuit filiis† emancipatis quibus prẽm donare posse constat.d.l. fi.& i frater à fratre.ff. de condic indeb. Nec ob.dum dr,quòd fuerunt emancipati post donationem,quia contrarium est in facto verius.licet.n.ex ordine literæ ipsius instrumenti videatur præcessisse donationem,tñ ex ordine intellectus arctamur dicere,quòd præcesserit emancipatio ex duobus.Primò, quia in his quæ fiunt eodem contextu,& eadem scriptura non inspicimus ordinem literę,sed ordinem intellectus.l.2.§.prius ff. de vulg.& pup.vbi si in eodem testamento fiat primo substitutio,deinde hæredis institõ præposterato non vitiat,quia tm ordinem intellectus institõ præposita videtur, & si in eodem instrumento primo opposita sit exceptio contra actorẽ, postea contra iudicem,intelligitur prius proposita exceptio declinatoria in ordine intellectus.secundum Bar.in l quidam consulebant.col.fi.ff.de re iudi.& ibi latè Alex & alij.Secundò quia vbi eodem die,vel eadem hora reperiuntur plures actus cele-
2 brati.† ille præsumitur præcessisse,qui debuit præcedere.l.cum in testamento.§.hæc verba.ff.de hære.instit.pque rex.Bal.Ang. & Imol decidunt in specie quæstionem nostrã.dicunt.n.instrumentum emancipationis in dubio intelligi præcessisse.& facit quod decidit Ro.de reser.& appel.deci.ccx.in nouis,dicens, qnòd si eadem hora reperiatur facta appellatio & appellationis commissio,credendum est appellationem præcessisse.& ad propositum faciunt plura alia.quæ reduxit Fel.in c.pastoralis. col.3.de rescrip.Non ẽt obstat,dum dicit,qp absens nõ potuit emancipari nisi rescripto imperiali. d.l.iubemus.quia sufficit, qp absens post emancipationẽ ratificet,vt est tex.in §.generaliter.in aut.qb.mod.na.eff.sui.arguẽdo de legitimatione ad emãcipationem, prout arguit legislator in d.§.gñaliter.& Bar.Bal. Ang & Sal.in d.l.iubemus.Et qp legitimatio absentis conualidetur per ratificationem,firmat Franc.de Cur.senior cons.4. punctus de quo quæritur Ad tex.in d.l.iubemus.in quantum exigit rescriptũ Imperiale,rndetur qp ī hoc ille tex. corrigitur per l.fi.C.eo ti.& § nostra inst.qui.mo.ius pat po.sol.& ita vo
§ lunt Odof.& alij cõiter ibi.Non deniq; ob.dum dicitur,quòd nõ fuit facta coram iudice:& sic non fuit insinuata, prout ẽt hodie requiritur.d.l.fi.&d.§.nostra.Emancipare n.filium corã iudice,nihil aliud est,q emancipationem insinuare.di. l.iubemus.in ver.apud cõpetentẽ iudicẽ insinuare.quia ad hoc respondetur,qp iurm supplet defectũ insinuationis, fm cõem & apud Legistas & Canonistas canonizatã opi.vt per.d. Ale.gsi. 83.lib.2 & consi. 12.lib 1.& consi.20.col.2.& consi.21.colũ.3. lib.3 Pan & alios in c.cum contingat.de iureiu.& idem Pan. consi. 107.col.2.lib.2.cum aliis innumerabilib.authoritatibus quas brevitatis causa non referam.& ex hoc patet etiam rñsio,si diceret.& præsens donatio sex millium ducatorũ requirat insinuationẽ,iuxta l.sancimus. C.de don. qa iurm supplet defectũ insinuationis omissæ.Possum ẽt dicere,qp huiusmodi donatio facta fuit pro legitima ipsorum filiorũ, & vt renun-
3 cietur bonis paternis, & sic fuit donatio facta † ob causam q
§ non requirit insinuationem,fm gl.Bar.Imo.& alios cõiter in l.Aquilius regulus.ff.de do.& Bal in l illud C.de sac.san.eccle. cum concor.a leg.per Alex.in d.consi. 12.col.2.lib.1.& in d.cõsil.83.col fin.libr.2. Secundò principaliter ẽt qp donatio facta fuisset dictis Fran.& Michaeli exn. ẽtib.in patria prãte, adhuc
§ certissimi iuris est,qp valeret,quia cõis doctõ, sententia est, qp
4 donatio† facta filiis in potestate iurata valet,vim trus.n.iramẽti operatur validitatem talis donationis,secundum Bal.in l.4. C.pro dona.& Card.Pan & Imo.latè in d.c.cum cõtingat.Soci.consi.91.visa & diligenter.&c col.4.lib.1 Dec.in aut.ex testõ.col 4.C.de col.& hanc dicit esse magis cõem Alex. consi. 8 visis & consideratis.li.2.p totũ.& rõ est.vbi est iurm quòd est de iure nãli.& diuino.c.& si Christus de iureiu nõ est curandũ de patria prãte,cũ in his quę sunt iuris nãlis nõ attendatur patria potestas.Item in potestate.ff.de his,qui sunt sui vel alie.iur. Circa fm,qa p̃dicta donatio facta fuit & in testõ patris confirmata pro legitima ipsorum filiorum, videretur dñm,qp p ea suma q̃ capit ltima grauari nõ potuerint substõne fideic.quæ dr onus & grauamen.l.coheredi.§.cũ filię. ff.de vulg.& pupi nã de legitima reuocitur omne grauamẽ.l qm̃ in priorib.& l omnimodo.C.de testa. Cõtrarium tamen in casu isto respondendum puto quia ipsi Franc.& Michael filiis donatarij cõtenserunt,qp tale onus fideic.imponeretur super eo rũ legitima,quo casu cessat dispõ d.l.qm̃ in priorib.vt est tex. in l.si qñ.C.de inof.test.& facit tex.in l.[illegible] §. si quis sua manu ff.de bo poss.contra tab.quib.iurib.probatur,quod
5 filius potest nõ solum grauari in legitima,sed ex toto† exhæredari.si exhæredationi consentiat Et si dicatur non sufficere prẽstari consensum in genere,sed oportere quod in specie filius consentiat oneri imposito super ipsa legitima,vt dr in d. l.si qñ.§.j.Quia respondetur dupliciter.Primò,dicti filij donatarij approbarunt in specie dictã substitutionẽ,ex quo approbarunt omnia & singula ptenta in instrumento donationis, quæ verba sunt distributiua,& habent vim specialis dinumerationis omnium & singulorũ contentorum in ipso ĩstrumẽto,fm Bal.in l.si Stichum.§.stipulatio.ff.de ver obli. & ẽt text. & ibi Archi.in c.vt circa.de elec.lib 6.Secũdò,dicti filij approbarũ pt̃ra in d.instrumento,& promiserunt non contraueni re cũ iuramẽto,qd hẽt vim expressi,& virtutẽ specialis, & specificæ approbationis,fm Bal.in l.i.col.pen.in 3.q C.commoda Et qp sufficiat gñalis consensus cũ iuramẽto,in terminis d. l.si quado.§ 2 tenet ibi Ias.col.2.a legãs ita determinasse.l.ud. Ro.in l.1.§ ti quis ita.col.2.ff.de verb obl.& ita etiam decidit Georgius Nat.in repe.c quãuis col.8 & seq.de pact.lib.6.& sequuntur plures alij.quos refert & sequitur Ale.cons.181.per specta.lib 5 & consi.26.col.2.& probatur in d.ca.quamuis.de pact.lib.6.

¶ De Donationibus causa mortis. I.

RESP. CXLVIII. & de Donat.caus.mor.

PESTIFERATVS creditur in dubio mortis causa donasse,sed vbi inter viuos se donare testatur,nullus est conjecturę locus. ¶ Quę pater filio ob benemerita donauit,conferenda non sunt,etiã quòd merita non fuerint probata vel specificata,dũmodo pater se ob benemerita donasse iurauerit.Credendum.n.est donatori merita generaliter proponenti,vbi absque vlla meritorum assertione donario defendi potest.Recepta autem est eorum sententia qui donationem in filium non merentem à patre cum iuramento factam tuentur.

SVM

accipere de vſufructib. pro ſuis alimentis, in caſu quo Toneta non obſeruaret cõuenta, quia hoc deuiat à vero tenis tramite, nam illud pactum appoſitũ fuit in fauorẽ Teronę, vnde debet intelligi, ſi Perona voluerit perſiſtere in ꝓtractu donationis, ꝙ iſto caſu ſibi liceat capere de fructib. ſed ſi noluerit ſtari
3 contractui. vt poſſit ꝓ arbitrio deſcedere, nam pactum ꝓ in fauorem alicuius appoſitum, non debet interpretari in eius odium. l. quamuis ff. de pign. act. & ibi Bar. Bal. Paul. & Mod inſerunt, ꝙ ſi debitor promiſit in paſchate ſoluere, veldare pignora nihilominus creditor poterit aduenientepaſchate cogere debitorem volentem dare pignora, vt ꝑcisè ſoluat. quia pactũ fuit appoſitum in fauorẽ creditorũ, & optimè ad caſum nrm facit tex. in l. cãm §. puellam ff. de man. vbi pactum, quòd liceat puellam ſi nõ manumittat, auferre ab emptore, intelligitur, ſi vẽditor noluerit ꝑcisè cõpellere emptorẽ, vt manumittat. & in fortiorib. terminis ꝙſuluit Dec. conſi. 12. per totum, vbi conſuluit ꝙ ſi debitor in ſolutum dederit prędium caſu quo ĩ terminis non ſoluerit, nihilominus poterit creditor eum præciſè cogere ad ſoluendũ, qa ſolutio cenſet facta in fauorẽ ſuũ, ſicam voluerit acceptare. facit l. quod fauore & quod ibi not. Sal. C. de legi. corroboratẽ ex verbis pacti, videlicet verbo poſſit & valeat q̃ denotãt libertatẽ, ſm gl. in l. ſepe audiui Cęſarem. ff. de offi. pręſi. & ſic ſenſus verborũ pacti fuit, ꝙ poſſit ſi velit capere fructus, ſin minus recedere à ꝙctu. & ita in ſimili dicit Paul. de Caſt. conſi. 29. ſi dicta pignora. col. 2. in 2. par. Nec etiã obſt. pactũ. ꝙ non liceat donationẽ illã ex cã reuocare, qa tale pactũ non impedit quominus ꝓp inobſeruantiam conuẽtorũ non reuocet donatio, vel liceat donatori reuocare &c. peruenit, de iureiur. & probat̃ in l. ſi quis maior. Nõ denique obſt. ſi dicatur non ꝙſtare, ꝙ ipſa Perona ꝓp inobſeruantiã conuẽtorum voluerit Tonetã incidiſſe in pœnam d. l. ſi qs maior.. nec ẽt voluerit à cõtractu donationis reſilire, qa ſatis ꝙſtat eo ipſo, ꝙ ipſa Perona ꝑdicta bona de nouo alteri donauit. videl. ceſſit d. ꝓbytero Girardo, nam ꝑcedam donationẽ ꝙſtat donatorẽ recedere à prima, & illã tacitè reuocare l. item legatã. ff. de adi. leg. & in caſu nrõ ita conſuluit Ron. in d. conſi. 284. in fi. Et ex quo ipſo iure erat translatũ dñium in ipſam Peronã, & hẽbat ꝙdonem ob cãm, & rei vend. ad dicta bona, d. l. 1. & ibi not. C. de do. q̃ ſubmo. donando oĩa bona ſua, & cedendo oẽs actiones ꝓbi cõpetentes cenſet reivendi. & condic. ob cautam ceſſiſſe prędicto d. Girardo. & ſucceſſoribus ſuis. quia q̃ totum dicit nihil excludit l. à procuratore. C. mand. Gaucher. ergo ſucceſſor d. Girardi poſſet ſi non poſſideret, agere condictione ob cãm, & prę vẽditione ergo multo magis poterit excipere. Cui enim dat̃ actio multo magis conceditur exceptio. l. iniuitus §. cui damus ff. de reg. iur. Ex his ſatis apparet non obſtare fundamentũ. l. quoties. quia ꝓcederet ſi per primam donationẽ, factam Quintellæ eſſet in eam translatũ dominiũ, aliàs ꝓ ta ferẽ ſecus, vt ibi dr, ſed alia rõne nõ oq. qa dolus & fraus dederint cãm donationi factę ivſi Quintellę, cum dolus & fraus non oĉant nocere ꝙctui inito cu d. Girar. & ſucceſſoribus qui occaſione ceſſionis ſibi factæ ſe obligauit ſeruare indẽnem dictã Tonetã, alere dictam Peronã, & alia facere de quib. inſtro ꝙctus, put effectualiter oĩa & ſingula ad
4 impleuerunt. Nam donatio facta ꝓ in fraudẽ futuri creditoris, venit reſcindenda, ſi appareãt alia qua ſina fraudis, ſm gl. in aut. ſed iam neceſſe. C. de do. ante nup. & ibi Bar. & Bal. in l. ait prętor §. item deniq; ff. de his q̃ in fraud. cred. Dec. conſi. 96. viſo pũcto. & expreſſius poſuit Bal. in rub. C. de reu. his, quæ in fraud. cred. ver. ꝙro pone cũ ꝓcepiſſem. & ꝓbat̃ n. c. ſi. de renun. libr. 6. hic aũt apparẽt ſina fraudis multiplicitèr. Primò quia donatio fuit facta Quintellæ nouercæ ſuæ, quæ loco matris reputatur. § nouerum. inſt. de nupt. & ex qualitate perſonæ donatariæ arguit fraus & ſimulatio. l. data §. pe ff. de bo. lib. Bart. in l. poſt contractum. in 2. præſumptione ff. de do. Secõ ꝙſtat de fraude ex breuitate tpis inter donationẽ factam nouercæ, & ceſſionem factã d. Girardo, inter quas non intercenit interuallum
5 24. horarum. Breuitas ẽ in tpis detegit fraudẽ & ſimulationẽ l. ſi ventri. §. ſi ff. de priuil. cred. & ibi Bar. & in d. l. poſt ꝓtractũ. in v. ꝓſump. & Cæpola de ſimu. cõtract. col. 6. ver. 2. caſu principali. vñ cum donatio prius fcã Quintellæ, fuerit facta in fraudem ac ſimulatè ex meracã liberalitate, ceſſio verò facta d. Girardo fuerit facta ex cã onerosa, vt patet ex tenore cõuentionum, ergo nãlis rõ & ſumma æqtas ſuggerunt. q. ſit prędilectus Gaucher. q̃ tractat de dãno euitãdo, do. Quintellæ. quæ tractat de lucro captãdo, cũ fraude & iniuria ipſius Gaucher. l. ait prętor. §. hęc actio. ff. de his, q̃ in fraud. cred. vbi tex. no. & in ꝓpoſito dicit Bal. in rub. C. de his, q̃ in prio. cre. Jo. ſucce. ꝙ d. l. quoties. non habet locũ qñ is, cui prius res eſt tradita, hẽt titulum lucratiuũ, & alius habet titulum onerosum, & licet
6 loquatur qñ ſecundus cui prius res eſt tradita titulum lucratiuum & prius onerosum tñ eadẽ rõ idẽ innit eſſe in caſu opoſito, ꝓp regulã ꝓriorũ, q̃ vult, ꝙ ita ſe habeat oppoſitũ ĩ opoſito, ꝙ propoſitũ in propoſito. ca. cognoſcentes. de conſti. l. ſi de le. 2. Et ſi dicat̃ verũ eſſe ſi ꝙſtaret, ꝙ ipſa Quintella participaſſet de fraude, rñdet̃ ꝙ q̃tum ſit reſpectu ꝙctus donationis ſufficit donãtẽ in fraudẽ alterius donaſſe, licet donatarius nõ participauerit de fraude ſm Bar. in d. l. poſt ꝙctũ. ver. quartus caſus. & ita in terminis nr̃is vult d. laſ. in d. l. quoties. in x. fallen poſt Bal. in rub. C. de his qui in prio. cred. lo. ſucce. Secũdò rñdetur, ꝙ ꝑſumendum eſt ipſam Quintellam participem fuiſſe huius fraudis. elicio aũt hãc ꝑſumptionẽ ex eo, ꝙ ſciebat priuignam ſuam fore excõicatã ꝓp inobſeruantiã quentorum inter ipſum & Peronã, ſciebat q; ipſam non hãre modum adimplendi promiſſa, & ꝙr neceſſe eſſe, ꝙ implioraret auxiliũ d. do. Girardi vel alterius. Si aũt dixeris non conſtare, ꝙ ipſa ſciret, rñdet̃ ꝙ excõicationẽ nõ poterat ignorare, quia fuerat publicata in eccleſia, & excõicationis publicæ notitiam quili
6 bet ꝓ ꝓſumitur hſe ca. j. de poſt. præla præſumitẽ ẽt ſcire vires patrimonij dictæ priuignę, quia coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti. l. octaui. ff. vnde cogna. l. de tutela. ff. de in integ. reſt. mino. tradunt Bar. & Mod. in l. j. ff. ſi certa peta. & eo maximè, quia inhabitant ſimul in eadẽ domo. l. j. § hoc autem. ff. ad ſilla. ſciebat ẽt priuignã teneri ad alimenta præſtanda dictæ Peronæ, quia ſibi lectũ fuit inſtructũ per notarium l. j. & l. 2. §. inſpectio. ff. quemad. teſta aper. cum ſimil. ſciebátque poſtea die ſequenti ꝑfem & priuignam ſimul ceſſiſſe iura dictæ donationis prædicto d. Girar. ad effectũ, vt à cenſuris releuaretur priuigna, quæ ſcientia præſumitur ex eo, ꝙ ꝑdicta ceſſio fuit facta in domo, in qua habitat ipſa Quintella. d. l. j. § hoc autem. & ꝓp priuignam, quæ nouercalibus furiis ſubdita non creditur ſuiſſe nouerca ceſſiſſet ꝑdicta iura. ar. l. 2. ff. de inofficioſ. teſta. quod cum ita ſit, ꝙ ꝑſcia eſſe oĩum actorum, nec vllum vnquã verbũ fecerit, niſi poſt mortẽ dictæ Peronæ, quæ annis exĩde. xij. poſt preſtita alimenta ꝓ Gaucher. ſuperuixit, qs negabit eam nõ fuiſſe fraudis participẽ & eam tacuiſſe durante vita dictæ Peronæ. vt nõ ſubiret onus eã alimentandi? Quare cum malitiis hoĩum nõ ſit indulgendum. c. ſedes. de reſcrip. deroganda oĩno ven. ũt petita ꝑdicta Quintellam, & vbi ſecundus ſcit rẽ prius alteri fuiſſe ceſſam, tunc ꝑferẽ ꝓ primus, ẽt ꝙ res fuit tradita prius ſecundo, à quo per act. ꝓtoriã põt auocari ſm Thom. Ferra. caut. xlviij. Conſtat itaque ex prædictis per donationem factam dictæ Quintellæ nullum ei fuiſſe acquiſitum dñium, ꝓ ferendũq; Gaucher. ceſſionarium ex cã onerosa. Et ſi dicatur qñ ꝑtũ iudicio agitur poſſeſſorio recuperãdæ poſſeſſionis,
7 in quo ꝓ non admittitur exceptio dñij. l. ſi quis ad ſe fundum. C. adi. Iul. de vi. c. j. de reſti. ſpol. rñdet̃ multis modis. Et primò, ꝙ admiſſi fuerunt articuli prædicti Gaucherij reſpicientes petitorium, vt patet ex proceſſu. & ideo cumulatum fuit petitorium cum poſſeſſorio. quo caſu auditur exceptio dñij. d. c. j. & Cęp. cau. ſua. cxxxij. res mobilis. Bar. in d. l. ſi quis ad ſe fundũ. & in l. j. §. ſed & ſi is cui. in ſi. ff. de no. ope nũ. & iſto caſu petitoriũ abſorbet poſſeſſoriũ. cle. paſtoralis. de cãpoſ. & proprie. Secundò rñdetur, quòd apud Quintellam nulla vnquam fuit poſſeſſio, quia ex quo ꝙctus donationis ſibi factæ non valet, vt ſ. lat̃ probaui, ſequitur, ꝙ ꝙſtitutũ per qd Quintella prætendit ſe poſſidere ẽt fuit nullũ, & inane ſm Bal. in l. ex teſtõ. C. de fideic. Ale. conſi. 82. lib. 2. laſ. in l. j. §. ſi quis ita. ff. de verb. ob. lõ. cũ exceptio ꝓprietatis oppoſitę per Gaucher ſit talis quæ cõcludat Quintellam nunquam poſſediſſe, ſi ea habet obſtare, etiam agenti poſſeſſorio ſm Bal. in tit. de pace conſtan. in verb. reſtituitur, & per Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poſ. & alibi ſæpe. Tertiò rñdet̃ ꝙ Gaucher. eſt ſucceſſor ſingularis cum tit. & bona fide, & ideo contra eum non competit interdictum vnde vi. l. ſi de eo. § fi. ff. de acq. poſ. & ſatis de ſe patet. Non ſtet contra eum datur condictio ex canone reintegranda, quia non competit q̃ ſingularem ſucceſſorem cum titulo & bona fide ſecundum Bar. in l. rem, quæ nobis. ff. de ac
§ quiren. poſſeſſ. cuius opi. dicit eſſe *communem*. Soc. conſi. 39. in 3. part. & licet in hoc quãplures ꝓtradicant, tamẽ in caſu quo ſingularis ſucceſſor habet cautam ab alio bonæ fidei poſſeſſore cum titulo & bona fide, vt in caſu noſtro, videtur tenenda opin. Bar. & ſequacium, vt dixi in c. ſępe. de reſtit. ſpol.

RESP. CXLVII. & De donat. & grat. perf. V.

PATER quinque nummorum milia donauit Francisco & Michaeli filiis ſuis abſentibus, quos ex eiuſdem donationis contextu conſtat tunc fuiſſe emancipatos, & inuicem ſubſtitutos ſi eorum alter abſque liberis prędecederet, quia emancipatio donationem ſequi videbatur, & quia abſque principis reſcri-

desinit pcurrere q retrodonat, imò retrodonãdo ferum concursum facit & acceptare vr bona ptsentia & futura q̃ retrodonat.fm Paul.de Castr in l.si actionem C. de pact. & in l.pactũ dotali.C.de collat. Soc cons.34 visa renunciatione lib.3 Et si dicatur is q retrodonauit,nõ pcurrit,sed est ipsa Hugonera apud quam reperitur portio sibi retrodata,q̃ pcurrit, & quã cõstante donatione bonorũ futurorũ facta pipsum alteri condonatario non posse partẽ facere.Illud pcedo, si ex pona sua pcurreret,& partẽ facere veller,sed hoc loco pcurrit & partẽ facit ex pona pdonatarij,q sibi retrodonauerit, nam vti cessionaria & donataria pcurrit,nõ vt donatrix. In cessionariam 6 em transit ius accrescendi & nõ decrescẽdi. fm Bar in d. re coniuncti.& Soc.cons.34.ad fi lib. Et si insletur q Hugonera ius concurrendi de nouo acquisitum donauerit saltẽ p dimidia alteri condonatario,cũ ambobus coniunctim donauerit omnia bona,etiã futura,respõdeo q ius pcurrendi nõ potest videri comprehensum in donatione futurorum quia donationi repugnat,nam donare futura, & donatario partẽ facere,simul stare nõ possunt,cũ sint opposita, ergo bñ sequit q in donatione futurorũ non comprehenditur ius pcurrendi nõ em recipienda est interpretatio,etiam in actu.qui in se repugnantiam,vel perplexitatẽ ptineat,fm Bar.in l.ii.§ idẽ quæsit. ff.de cond.indeb.Bal. in l.cũ talia.ad fi.C.de iur.& fact ignor. Pan.in c.gratũ.de offic deleg.in princ. cũ concord.adductis p Dec.cons.143.col.9.& cons.168 col.1.& seq. nsuper quia in facto præsupponit,q filius, q suam portionẽ Hugonetæ matri legauit,instituit hæredem fratrem cõdonatariũ, qui hæreditatem adiuit,alia ratione respondeo,q portio retrodonata no comprehenditur in donatione futurorũ,qa in donatione futurorum non continentur bona ptsentia donata,si contingat q donator illa reacquirat de consensu donatariorum.arg l.fin. C.de remiss.pig.p quã ita concludit Alex.in l. stipulatio hoc modo cõcepta.col.5.ff.de verb.obl.Hanc aũt portionẽ Hugonera reacquisiuit de consensu amborũ. Nam etiam superstes condonatarius hæres alterius, qui suam portionem matri legauit,adeundo cõsensit legato.l.ex malencis.§.hĩs.ff. de act. & oblig Et si insteť,q consenserit vti hęres,& non vt donatarius,respondeo,q fm ea q̃ opponuntur,etiam cum vti donatarium consensisse.Nã in facto præsupponit,q legatum siue donatio huius portionis matri facta fuit his verbis.Itẽ lego matri meæ casu quo moriar,& non aliter,partem bonorum,quã mihi donauit,& volo q dicta bona ad eam reuertãtur pleno iure,& volo,q dicta donatio locum nõ habeat. Pondero illa verba,Pleno iure,quæ important liberã alienandi facultatẽ, secũdũ Bal.in l.fœminæ §.illud.C.de secund.nupt.Itẽ põdero, q testator voluit bona donata reuerti ad matrem, ac si mater nunq̃ fecisset sibi donationem.Ex quibus liquido constat voluntatem testatoris fuisse,q mater posset de portione ei retrodata disponere.Et huic volũtati acquiescit,& acquiescere tenetur hæres.d.§. hæres.& quem testator potuit grauare,vt etiam pateretur matrem disponere de hac portione, etiam si fuisset reuersura alio iure ad ipsum hæredem qui etiam in re propria grauari potest.l.si heredis meus.ff de leg.j.vnde concludendum est,quòd testator habens notitiam donationis factæ fratri,quem instituit hæredem,voluerit eum etiam vt donatarium grauare,vt pateretur matrem disponere de portione eidem legata,&c.

RESP. CXLVI. & de Dona & grat.perfi. IIII.

PERONA Donauit nõnulla bona Tonetæ,vt aleretur ab eadem.de Toneta eadem bona donauit duobus. Primum Quintellæ eius nouercæ,mox Gerardo ea lege vt Peronã præsentem & stipulantem vellet nutrire,quæsitum fuit.vter in donationis rebus potior esset?Videbatur Quintella,cui prius per constitutum traditio facta fuerat,præferenda. Sed ego Gerardum in retinendo dominio potiorem esse respondi,tum q Toneta in fraudẽ Gerardi prius Quintellæ bona donasset.Quod ex tẽporis brevitate,& ex personarũ qualitate,& ex longo Quintellę silentio,quę fraudulẽter passa fuit Gerardum alere Peronam annis xij quib. vixit, & bona pacifice possidere.Tum,q Tonetæ,quę conuenta iurata non impleuerat, donationis tempore nullum haberet dominiũ, qd in Quintellam transferre potuerit.sed quia conuentum.quod Perona alimentaretur à Toneta,conuentum fuerat,quòd sibi liceret fructus prędiorum donatorum sua authoritate capere:dicebat donationẽ ob alimenta non prælita,minimè fuisse resolutam.Ego autem fui pactum interpretatus in Peronę fauorem vt posset,si à contractu discedere nollet, sua manu, fructus capere.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationum natura est,actum non extendere.*
2 *Iurans solvere alimenta,& adimplere omnia conuenta,si contrafaciat,perdit dominium & omnia iura,quæ habebat in bonis.*
3 *Pactum in alicuius fauorem appositum,non debet retorqueri & interpretari in eius odium.*
4 *Donatio facta in fraudem creditoris venit rescindenda,si apparẽant aliqua signa fraudis.*
5 *Breuitas temporis detegit fraudem & simulationem.*
6 *Excommunicationis publicæ notitiam quilibet præsumitur habere.*
7 *Exceptio dominij non admittitur in possessorio recuperandæ possessionis.*

Respon.interpreta.

IN causa Quintellæ ꝯ Gaucher.Blagerij, visum fuit prima facie iudicandum bona petita seu eorum possessionẽ restituendã & relaxandam ipsi Quintellę primę donatariæ,qa primus donatarius stante constituto p qd transfertur vera possessio l.quod meo.ff.de acq.poss.l.certè ff.de precar præfertur secũdo qui existenti in naturali & actuali possessione.l.quoties C.de rei vẽdi.l.siue aurẽ.& si duobus ff.de pub.& in specie ita consuluit Ale.ex.cõs.14.circa primũ dubiũ col.fi.lib j.Præmissis nõ obstat in ꝓtrariũ est ipsa veritas. Vnde & pclariori resolutione pmitto q Toneta nõ potuit plus iuris trãsferre in Quintellam eius nouercam q̃ ipsa habeat.l.nemo.ff.de regu.iur.& nemo dat,qđ nõ habet.l traditio.cum vulgaribus ff. de acq.rer.do.tẽpore aũt quo Toneta donauit bona, & de quib agitur,dicitur Quintellæ nullum ius habebat,qđ ostenditur quia Perona donauerat dicta bona Tonetæ cum pacto, q teneretur alimentare vestire & calciare ipsam Peronã, q alimenta etiã interpellata exhibere recusauit:pp quã alimẽtorũ recusationem pmittere dominium retro trãslatum ilicò fuit in ipsam Peronam l.j.C.de don.quæ sub mod e verũ.cum gl.de cond. appo.& ita consuluit Bald.cons.250.in 3.par.l.u .Rom.cõs. 28 triplici ex capite.Cor.cons.10 .in causa co.2.lib.j si ergo dominium retro translatum erat,bene sequitur, q non potuit illud in alium trãsferre.& ita in specie & in casu isto decidit Salyc in l ea col v.C.de cond.ob cam Nec istis considerationibus obst.si dicatur,q Perona confirmando secundã donationem factã pd.Tonetam d.Presbytero Girard Borrelli, vt comprobasse donationẽ eidem Tonetæ factam. Quia respondetur,q talis confirmatio facta fuit ad effectũ,q iura si q̃ competebãt ipsi Tonetæ,transferretur in d.Presbyterum.q se obligauerat alimẽtare ipsam Peronam,& forsitan eius debita ergo nõ operabitur q ipsa Perona videatur de nouo transtulisse dominium in ipsam Tonetam qa confirmãs nõ dr dare, fm Bal in l more.ff de tarif.d.om.iud & confirmationis † natura 1 est actum nõ extendere.l.Aurelius.§ teste.ff.de libe leg.Alex. cons.13 visis pactis.col.vi.lib.4.Secundò respondetur, q si dicta Perona confirmando donationẽ factam d. Presbytero Girar.censeatur de nouo donasse,ex eo q confirmãs acquisiuit, cuius validitas dependet a sua potestate, censeatur de nouo facere.l quærebatur ff de testa.milit.l.licet.ff.de in & p Bart.in d l.more.col.i.tã talis confirmatio non operabitur, q ipsa Toneta habuerit a iquod dominium qđ potuerit ante confirmationem trãsferre in Quintellam triplici ratione.Primò.quia confirmatio nõ trahitur retro, sed operatur à die ipsius confirmationis dictaxat l.observare.in fi.de offi procõ.p Bar.in l leges. col.fi.C.de legi.Secũdo qa talis confirmatio fit ad effectũ,q dominium transferat in d.presbyterum Girar.ergo operabitur tm quo ad hunc effectũ,qa limitata causa limitatũ pducit effectum l.ager.C.de transact.vbi specialis transactio specialem pducit effectũ sic etiã specialis confirmatio specialẽ pducit effectum.Postrem plura ad lucere q̃ omitto. Tertiò, qa confirmatio debet intelligi facta absq. præiudicio iuriũ ipsius confirmantis.fm Bal.in c.venientes.col.pen.de iureiur.Fel.in c ij. col.xvj de rescrip.Non ergo debet intelligi q intelligatur voluisse cõprobare donationẽ factã eidẽ Tonetæ ad effectum.q Toneta potuerit alienare dicta bona in alios, q in d.Presbyterum qa sic ipsa Perona non potuisset consequi alimenta a d. Presbytero Girar.& consequẽter talis cõfirmatio cessisset in caput ipsius Peronæ,qđ nõ est dicẽdum pp predicta Sedo.quia eo ipso q interpellata p Peronam nõ soluit alimẽta,nec alia 2 conuẽta adimpleuit,pdit dominium & omnia iura,quæ habebat in dictis bonis & trãslata fuerunt in ipsam Peronam per text.in l.si quis maior C.de transl.j.C.de don.q̃ sub mod.q̃ iura habent locũ in omni ꝓtu de mundo,fm Bar. & cõiter scribẽtes.ibi.& specialiter in casu nõ potuit cõtrahi Cor in allegato cons.10 .vers.& insuper.Nec etiam pmissis ratio obstat dicẽdi,q Toneta nõ erat prius obligata ad observandum conventorum stante pacto, q Perona posset

acci-

gl.& Bar. Id saltem fatebit, q pactum nudũ de donando parit obligationẽ naturalem.§.igit nuda. quã hic donaturus in cõpensationem rectè deducit l.etiam.C. de compens. Sed aliud
3 sentio opponi, quòd hęc epistola † nullam fidem faciat, qa anno diẽque caret.arg.l.optimam. C.de contrah.& commit. stipul.& l.j §.editiones.ff.de eden.& l.ij.§.diem.ff.quemad.testa aper.& qd dixit gl.ĩ l.generali.C.de rab.li.x. Quod credo verũ, si dubitetur de die & anno quibus scripta fuit. Sed si dubitetur, an probet scribentem promisisse summã in ea recitatam: respondeo q optimè probat, si sit per scribentem recognita, vel per literarum comparationem, l.publia §.fi. ff. depos. Potuit etiam dies & annus probari per testes. l.in exercendis. C. de fid.inst.

RESP. CXLV. & de Donat.& grat.perfic. I.

OMNIVM bonorum, etiam futurorũ donatio inutiliter fit, etiam si iuramẽto roboretur: aufert em liberam testandi facultatem, quod bonis haud conuenit moribus. Sed si donans vsum fructum q morte finitur, vel quid aliud in vita, aut ad vsum certum sibi reseruauerit, idem iuris esse plerique putarunt. ¶ Aliter filius matri quæ sibi & fratri donauerat omnia bona sua præsentia & futura, exceptis quibusdam, legauit portionem sibi donatam, fratrem autem condonatarium vniuersalem instituit hæredem. Dubitatum fuit, an filio superstiti, cui etiam futura matrem donasse cõstat, portio redonata deberetur, an matri præcipua esse deberet. Quidam filio condonatario totum, alij portionis legatę dimidiã deberi respondebant. Ato ego nihil, tũ q mater ex persona filij prę-
mortui ius cõcurrendi habeat, tum q superstes donatarius, q alteri hęres extitit, defuncti voluntatẽ nequeat improbare.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorũ præsentiũ & futurorũ, nõ valet, quia aufert liberã testandi facultatẽ. Itẽ, firmatur iuramento, & quid ita.* 2.

3 *An donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, reseruato vsufructu valeat.*

4 *An donatio omniũ bonorum præsentium & futurorum, reseruatis florenis centum, de quibus donans possit testari, valeat.*

5 *Portio bonorum retrodatorum donatori per alterum ex condonatariis iamdudum mortuum, an spectet ad condonatarium superstitẽ.*

6 *Ius accrescendi & non decrescendi transit in cessionarium.*

Respon.interpreta.

SVPER primo quæsito, an donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, reseruato vsufructu & florenis centum de quibus donans possit disponere p anima sua, & antecessorum, valeat, essent plura dubia examinanda. Primũ, an donatio omnium bonorum præsentium & futurorum valeat. Secundum, posita parte negatiua in præcedenti, an firmetur iuramento. Tertium, si non firmetur iuramẽto, an valeat eo casu quo reseruatur vsusfructus. Quartum, vbi etiam non sustineat propter reseruationem vsusfructus, an defendi possit propter reseruationem florenorum centum de quib. possit donans disponere pro anima. Et quia præmissa dubia frequentissima sunt, & per Doct. in variis locis resolura, procedã
1 de cisiuè. Ad primum respondeo, † q donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, nullius est momẽti, qa aufert
50 liberã testandi facultatẽ, fm Bart. & alios *cõiter*, in l.stipulatio hoc modo ꝙcepta.ff de verb. obl.& licet Bal.ibi & Sal. in l.fi. C.de pact.& Ang.in disput.incip.in refri gẽti palatio.& Guid. Pap.cons.60. sunt in cõtraria sententia, attamẽ non est in iudicando nec consulendo recedendũ à communi, vt in proposito dixit Cor.cons. 176. in præsenti consultatione.col.3.lib. 2. Et ita cõsuluerunt Ioan.Cal. cõs.2.sub rubr.de don.Lud.Ro. cons.171.pro decis.Gem.cons.139.in causa.& Guid.Pap.cons.214.circa materiam. Ad fm etiam *Doct.* communiter respõ
2 dent, quòd donatio † omnium bonorum præsentium & futurorum nõ firmatur iuꝛo, qa tale iuramentũ est ꝙ bonos mores.c.non est obligatorium.de reg.iur.lib.6.& ita tenent Bar,
50 & alij *cõiter*.d.l.stipulatio.Pan.& alij l.c.cũ ꝙtingat.de iureiu. consil.152. primò videndum est.lib.iij.Circa tertium discordant legum interpretes. Alex.& Ias.in d.l.stipulatio.tenẽt do-
3 nationem valere, reseruato vsufructu, quia donans de † fructibus testari poterit, sicut valet venditio omnium bonorum præsentium & futurorũ, quia venditor poterit testari de pretio, qđ non comprehẽdit in venditione. Contrarium consuluit Paul.de Cast.cons.338.dico no obstante.in j.part. quia v. fusfructus finitur morte.§.finitur.Inst.de vsufr ideò de illo restari non poterit, nec de fructibus futuris, qa veniunt in donatione futurorũ, & idem voluit ipse Paul.in l.ãn. C.de pact. Sequitur Cor.cons.176.in præsenti cõsultatione.col.pen.lib.ij. & ita consuluit Dec.cons.30.col.ij & cons.251. in causa magnificæ dominæ. Et hanc opin.veriorem puto, ex quibus respondendum vr q præsens donatio iure defendi nõ possit, & eo maximè, quia donatrix vr solùm sibi reseruasse vsumfructum, & fructus ad vitam duntaxat, vt sonat illa clausula. Et q ipsa sit vsufructuaria, gubernatrix, & legitima administratrix bonorũ donatorũ donec vitã duxerit in humanis, quo casu constat, q de illis testari non potest, vt in proposito cõsuluit Bart.cons.76.pater filio emancipato. & Cor.in d.consil.176. sed hoc non obstante, puto hanc donationem virib.suis subsistere, quia Hugoneta non solùm sibi reseruauit vsumfructũ, sed etiam fructus percipiendos ex vsufructu, de quib. potuit testari, cũ non comprehenderentur in donatione futurorũ, pp expressam reseruationem. Non obstat, dum suprà dicebat, q non fuit facta reseruatio fructuũ, nisi in vita: quia istud negatur, immò fructus reseruati fuerũt simpliciter & absolute. Nec quicq facit illa cla. & q sit vsufructuaria, &c. qa nõ est ad reseruationem fructuum referenda, duplici ratione. Nam ad specificata non trahitur sequẽs clausula generalis. l.sed & si p prætorem §.deinde ff ex quib.caus.maio. l.doli clausula. ff.de verb.obl. traditur p Bar.& alios in l.talis scriptura.ff. de lega.j. itẽ ad ea nõ est facienda relatio. pp q actus redderetur nullus. l.cum vulgari.ff.de dot. prælег.& docet Bar.in d.l.talis scriptura. nam si ad fructus semel reseruatos referatur illa clausula, annullaretur ipsa donatio, ergo, &c. Ad quartum vr. q dona-
4 tio defendi possit † ex altera reseruatione florenorũ cẽtum, quia de illis poterit testari. Sed contrarium verius existimo, qa stante pacto prædicto, constat q donatrix potest duntaxat p anima de illis disponere, consequens ergo est, q nõ possit de eis liberè testari. Nam & hac ratione Bar.in d.cons.76. respõdet donationẽ non valere stante reseruatione fructuum, de quib. donans possit in vita disponere. Nõ eñ libera est huius modi reseruatio, sed in vno casu dũtaxat. Fortius facit quod consuluit Dec.i.d.cons.241. vbi dixit vniuersalem donationẽ non valere, etiam q donans sibi reseruauerit vsumfr. & florenos ccc. de quib posset disponere in vita & in morte: quia si in vita disponat de illis, non remanet sibi salua libertas testandi, super qua decisiõe nõ inficior me hæsitare. Sed ad propositum satis seruit rõ per eum allegata. Nam vbi p reseruationẽ non remanet salua facultas testãdi, donationem irritam esse constat, & ita etiam cõsuluit idem Dec. cons. 203. vt vera resolutio. Super secundo principali dubio apud me valde ambi-
5 guo & disputabile, vtrũ portio † bonorũ retro donatorũ Hugonetæ donatrici p alterũ ex ꝙdonatariis iam dudũ mortuũ spectet ad condonatarium superstitẽ. Istud quæsitũ hẽt tria cap. Primũ, an ad eũ spectet insolidũ. Secũdũ an pro dimidia. Tertiũ, an nihil, sed integrè & liberè reuertat ad Hugonetam mrem & donatricẽ. Vr prima fronte respondendũ, q portio retrodonata pertineat insolidum ad alterum condonatariũ, qa hi duo donatarij re & verbis coniuncti sunt, cũ eos rerum donatarũ & verborũ cõplexus iungat l.triplici. ff. de verb.sig. l.re coniuncti.ff de lega.iij. vbi autẽ alter ex coniunctis re nõ vult concurrere, alter totũ capit iure [uo.] vnic §.si verò non oẽs. C.de cad tol. l.coniunctim.ff.de leg.iij. vt autẽ q is qui retrodonat non velit ꝙcurrere in portione redonata, alioquin non redonaret portionẽ bonorũ presentium & futurorũ sibi donatam, imò vr, q ad alterum spectet dimidia dictæ portionis redonatæ, qa hæc portio dr de nouo acquisita per Hugonetam, ergo cõprehẽditur in donatione omniũ bonorũ præsentium & futurorũ p ipsam Hugonetã factam ambob. filiis condonatariis, & ꝓsequenter dimidia spectabit ad alterũ. l.si quis Titio.ff.de vsufr.accresc.l.interdũ.ff de hæt.instit.l. legata inutiliter.§.fi.ff.de leg.j. Sed imò vr q nihil de portione redonata ptinere dẽat ad alterũ, qa is q retrodonauit, semel acceptauit portionẽ oĩum bonorũ presentium & futurorum sibi donatã, quo fit vt in tali portione cesset ius accrescẽdi, quod post acquisitionẽ nõ põt locũ habere. l.j.§.interdũ. ff.de vsuf. accresc.l.aquã.ff quemad.seru.amit. Cessat etiam ius non decrescendi pp cõcursum inter coniunctos factũ, nã vbi fit concursus, impediẽ ius nõ diminuendi. d.§.si verò non oẽs. & d.l. cõiunctim. vñ cũ nõ sit locus iuri accrescẽdi, nec decrescẽdi, sequit q integra portio liberè spectabit ad Hugonetã. Quid igitur in hac perplexitate dicendũ? punctus huius nodosi quę siti, vt mihi vr, in hoc cõsistit, an cõcursus ab initio factus in redonata portione bonorũ, etiam futurorũ, cesset pp retrodonationẽ vel ne, & meo quidẽ indicio, concursus ab initio factus inter cõdonatarios adhuc durat & perseuerat. Nec em

natione̅m incõtinenti ſibi facta̅m cum onere prædicto ratam hab.nt,alàs licite diu.i retinere nõ potuiſſet,& à communiter contingentibus præſumendũ eſt. ꝙ Gabriel vel notarius rogatus de ambob⁹ inſtrumẽtis,notificauerit ipſi Catharinæ tpe, quo r.alem & naturalẽ poſſeſſionẽ apprehendit, vel q̃n inſtrm emptionis ſuo nomine facta̅ recepit. ꝙ Gabriel donauerit ſibi pratum cũ onere prædicto,vt in ſimili dixit Panor. conſ 18.In cauſa & q.col.iij. lib.ij. vnde cũ poſtea pratum retinuerit,abſq; dubio cenſeturex tali retẽtione onus adiectũ acceptaſſe:nam ſcientia cũ aliquo actu poſitiuo operatur, ꝙ non improbans actũ,videat approbare.l. ſi filius.ff ad Maced. & eſt doctrina Bar.in l.quo e..ff.rem rat.hab.Ex his ſatis apparet eliſa prima oppoſitio. ¶ Venio nũc ad ſecũdã,in qua dr onus adiectum,p̃mortuo Lud.euanuiſſe p.vni §.i.& §.in autem.C.de cad.tol & ad id reſpondeṫ dupl citer. Primò,ꝙ diſ-
6 poſitio d.l.vnicæ,nõ † ꝓcedit in ꝯctibus, vt eſt caſus in d.§.ex conditionali.Inſt.de verb.obl.Secò reſpondeṫ,ꝙ emptio nomine Catharinę facta p̃ mortẽ ipſius abſq; prole legitima expirauit,& res reuerſa fuit ad Gabrielẽ,& eius hæredes,& conſequẽter ad hæredes Ludouici, quib. Gabriel oĩa iura & oẽs actiones ceſſit,vt oſtendi in ij.conclu.& conſequẽter ſic onus iniunctum in donatione expiraſſet.qd eſt falſum,non tñ euanuiſſet ceſſio iurium facta per d.Gabrielem hæredibus d.Lud. & hæc ſufficiant ꝓ reſolutione ſecundę oppoſitionis.Reſtat, vt remoueatur tertia exceptio,q̃ ad ꝓceſſum opponitur,non ad merita.Dicitur intentatam fuiſſe actionem in rem,q̃ non competit Magdalenæ.d.l.quoties. cum alijs ī.alleg. Ad iſtud reſpondeo tripliciter.In primis,negat intentatam fuiſſe actionem in rem.ga in libello actionis realis,concludit ad declarã-
7 dum † agentem eſſe dñm,& in conſequentiam reum debere cogi ad reſtituendum rem petitam.c.Abba.de iudic.lib. vj. declarat præd.Pap.in forma libelli actionis realis, i verbo declaretis.in caſu nro libellus non concludit iſto modo, ergo, &c.Nec obſt. ſi dicatur ꝙ concludit ad reſtituendum, & relaxandum pratum,quo caſu in neceſſarium antecedẽs cẽſetur agens petere ſe declarari dominũ,vt ſignãter determinat Bar. in l. ex diuerſo §.vbi autẽ.ff.de rei vend.& Pan.in c.ij col vj.de libel.obl.quia verum,ſi agens petierit reum cogi ad reſtituendam rem petitam,adiecta cauſa, quia dominus.vel quaſi, tũc cenſetur etiam petiſſe ꝓnunciari ſup̃ cauſa,& ſic ſup̃ dominio. Sed in caſu nro Magdalena actrix petit reas cogi & condemnari,adiecta hac cauſa,quia iure hæreditario pratũ ad ſe ſpectat,& peruenit,qd eſſe põt etiã ratione actionis perſonalis, competẽtis ꝫ reas ad reſtituendum.& retradendũ ipſum pratum.l.verbum illud pertinere.ff.de verb.ſign.l.ij.§.peruenisſe. ff.de hær.vel act.vend.ſunt em̃ verba cõmunia, vt p Bart. in l. centurio.col.pen.ff.de vulg.Nam qui petit reum cogi & condemnari ad reſtituendã & relaxandã rem, quia ad ipſam peruenit,cenſetur deducere ius ſuum vndecunq; & quatercunque ſibi cõpetens./ta ſignãter determinat præd.Pap.in forma libelli actionis in rem.in verbo,iure dominij,vel quaſi. col.v. verſ.nunc autem quęritur.quid ſi libellus,per tex.in d.c.Abbate.de re iudi. & in l.ſi mater.§.eandem. & l.an eadem §.actiones.ff.de except.rei iudic.Secundo reſpondetur,ꝙ clauſula illa ſaluaris in cauſa libelli appoſita,per quam Magdalena petit ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari.& ſuper omnib.& ſingulis ſibi iuris dici,omnibus melioribus modò,via,iure & cauſa,quibus
8 melius, &c. operatur † vt videatur intentaſſe actionem perſonalem,ſi ſibi competat,& non realem,ſecundùm Panorm. in c.cùm dilectus.chart pen.de ordi.cogn. cum concordantibus adductis per do.laſ.in §.j.colum. xx.Inſti. de actio.& per Mariã.Socin.in cap.ij.xxiiij.quæſt.princip. de libel. oblatione. vbi refert ſex mirabiles effectus huius clauſulę ad quos poſſem infinita conſilia adducere, ſed omnia conſulto omittã, ga trita eſt materia huius clauſulę.Tertiò reſpõdetur, quòd etiam malè nõ fuiſſet intentata rei venditio, ga mortua Catharina ſine liberis fauore libertatis dominũ ipſo iure ad hęredes Ludouici trãslatum fuiſſet,ſecundùm Specul.titulo de emphyt.§ nunc aliqua.verſ.ſepuageſimo quęritur. vbi notabiliter concludit,quòd ſi eccleſia conceſſit rem in emphyteuſim pacto adiecto, ꝙ pars pręmorientis in ſuperſtitẽ perueniat,altero pręmoriente ſuperſtes agere poterit actione real contra hęredes pręmortui.arg.d.l.quoties.C.de donat. quę ſub modo.& ſic vult,ꝙ etiam in caſu d.l. quoties. ſecundus donatarius poſſit non ſolùm agere condictitia actione, ſed etiam rei vendicationem poſſit intentare ꝫ hęredes primi donatarij.& ſequitur Deci.conſ.249.primò non videtur. colum.pen. quæ deciſio ſi vera eſt tollit omnem dubitationẽ. ſed & ſi iuridica nõ foret,adhuc ſtat firma concluſio ſupra ſta, cta cùm non fuerit ſpecialiter propoſita actio realis, vt ſuprà plenè probatum fuit.

RESP. CXLIIII. & de Dona.& grat.perſ. II.

CERTISSIMI iuris eſt,cum qui nudo pacto donare ꝓmiſit,efficaciter poſſe conuenirI.Sed an idem reſpondẽdũ ſit,ſi ꝙ epiſtolam ita ſit ſcriptum,tibi donabo aureos tot? Variarunt acutiſſimi iuris interpretes.Quidam putarũt noui ſſimam Iuſtiniani ſanctionẽ,quæ de nuda donatione loquit̃, ad pactum de donando protrahendam non eſſe,cùm ſit exorbitans.Alij,vt Azo,Accur.Bart.quibus nouiſſimi aſſentiunt, diui Iuſtiniani mentem latiùs interpretantur,cùm donantis propoſitum,etiam hoc futuri temporis verbo donabo.clariſſime exprimatur,quod mihi non diſplicet.Nam ſi is,qui nuda conuentione donare promiſit,iure cõuenitur,non video cur etiam contra eum,qui ſe donaturum teſtatus eſt,non rectè agatur.

SVMMARIVM.

1 *Verbum donabo,licèt ſit futuri temporis,non tamen impedit contractum donationis perfici de præſenti.*

2 *Donatarij verba,licet ſe ad futurum referant,reſpectu executionis, obligatio tamen ad præſens refertur.*

3 *Epiſtola nullam fidem facit,ſi anno & die careat.*

Reſpon.interpreta.

SI aliquid per epiſtolam donatum tibi probetur, breuitas chartulæ donationi quicquam non derogat l ſi aliquid. C.de donat.Nec ambigendum donationẽ p epiſtolam abſentiri poſſe.l.nec ambigi.C.eo tit.Sed forſan hæſitatur an verba,de quibus in epiſtola ſubſequentis tenoris ego de meo quolibet anno vobis donabo 90.aut 100.libras, modò die noctuque ſtudeatis philoſophiæ,ſint obligatoria.& certè ꝓbabilis eſt hæſitatio ſuper qua Doct.conflictantur.Pro parte negatiua, quòd non ſint obligatoria, tenent Imol. in leg. in ædibus.§.j.ff.de don.Sal in l.ſi quis argentum.§.ſi.C.eod.titul.& in l.2.C.de cond.ob cãm.& Alexan.in l.iuriſgentium.in prin colum.ſi.ff de pact.facit,quia hæc verba ego donabo,nõ important donationem de præſenti, ſed promiſſionem ſeu pactum de donãdo,qd longè differt à donatione,non ſecus, q̃ differat promiſſio de vendendo ab ipſa venditione.l. in bonæ fidei.cum gl.ff de eo quod certo loc.reg.gloſ. in l.Tjtius.ff. de pig.act.&in c.pen de elect.li.vj.& facit tex.in l.ſi quis ſtipulatus.ff.de verb.oblig.Vnde,ſi non ſit donatio,ſed pactum de donando, ſequitur ꝙ ſit inefficax,quia nudum.d.l.iuriſgentium.§.igitur nuda.Nec obſtare videtur tex.in dicta l.ſi quis argentum. §. ſi.vbi decidituractionem naſci ex nudo pacto,ga loquitur in nudo pacto donationis:vnde cùm ſit correctoria ſeu limitatoria iuris antiqui,non videt extendenda ad nudũ pactum de donando.regul.quæ à iure.de regu.iur.lib.vj.& l ſi verò.§.de viro.ff.ſol.matri.cum ſimil. Tto affirmatiua ꝙ imò ſint obligatoria.& nudũ pactum de donando ſit hodie efficax ad agendum,primò facit,quia licèt verbum donabo † ſit
1 futuri temporis.nõ tamen impedit ꝙ ꝯctus donationis non perficiat de præſenti.Nam & ſtipulatio p verba futuri temporis concipiṫ.l.v §.ſtipulatio.ff.de verb.obli. tñ eſt ꝯctus ſtatim perfectus Qua ratione mouet Azo,qui ita decidit in Summa ſua.C.de dona.Secundò facit ga tñ eſt dicere,donabo,quantũ ꝓmitto donare.Inquit enim Chriſtus Petro,Dabo tibi claues regni cœlorum:id eſt,ꝓmitto dare.vt not.in ca.in nono. xxj.diſt.Hæc autẽ conuẽtio ꝓmitto donare, actionẽ parit.d. §.ſi.& firmat Sal.in d.l.2.Ergo& iſta idem faciet.Tertiò facit, quia qui dicit ſe donaturũ,hoc vnum ꝓmittit.qd liberalitatem continet id eſt,donandi ꝓpoſitum.Quod ꝓpoſitum ꝓmiſſum nihil aliud v̄.q̃ ipſa donatio, ergo talis ꝓmiſſio erit inefficax ad agendũ,vt clarè ſonant verba d.l.ſi quis argentũ. §.ſi.Et ita tenent gl.Ioan.Fab & Chriſt.Porc in §.perficiũtur. Inſt.de don.& Bart.in d.l.iuriſgentium.in fin.princ.& ibidem firmat Fort.Garz.columna xxxij,aliter inducens pro hac parte text.in d.§.final.Et idem voluit Angel.in d.§.final.& ſentit Odof.qui ꝓpterea exponit verbum donauerit:id eſt,donare ꝓuenit,& fuit de mente Bal.ibi in figuratione caſus.Non ob. q̃ is q̃ ꝓmittit ſe donaturum,ad futurum ſe referat,quia & ſi referat ſe ad futurum reſpectu exceptionis,obligatio tamen
2 ad præſens † reſtertur d.l.v.§.ſtipulatio & ab hac ſententia non puto diſcedendũ cũ ſit cõmunis,maximè,quia eam tenẽt gl. & Bar.quorũ opin in Hiſpania,q̃ eſt horũ cõſiligantiũ pria, præferturcæterorũ ſententiis,vt refert Neuiſ in Syua nuptia li.fol.cxiij & Ferd.Loazes in l.filiuſt.§.diui.ff.de le.j.Sed ſi quis ſit adeò pertinax,ꝙ nolit aſſentire communi ſnĩæ,neq; Azo.

gl &

tuisse,ego ꝯ.tũ.ꝙ incontinenti adiecta fuisset: Tum,ꝙ Catharina,sm ea quæ proponunt,ꝓsensisse vr.Illud ēt ꝓponebatur, an donationis translatio in Ludouicũ facta eo ꝑmortuo euanuerit? Quod mihi visum non fuit,cum ꝯctus non soleant caducari. Quæsitum quoq; fuit,an ꝯ hæredes Catharinæ, quæ sine liberis decessit,titè ageret ad restitōnē prati,adiecta cā, qa ad agētem ꝓtinebat? Rndicũ ad eum quoq;.q ꝓsonalem hēt actionē res ꝓtinere noscatur,nihil proponi.cur ꝯepta videat actio ꝓpposita,sed ēt liberalitatis fauore pratum vēdicari posse existimo.quod Spec.visum fuit,& Decius probat.

SVMMARIVM.

1 *Donare quis potest rem suam ad tempus certum,vel incertum.*
2 *Emptio & venditio fieri potest in diem,vel ad diem,& sub cōditione.*
3 *Vasallus vel emphyteuta si alienauerit saluo consensu domini,& non aliter nec alio modo,non perdit feudum nec emphyteusim, quod limitatum.5.*
4 *Regula,quod nihil detrahi vel addi possit contractui ꝑfecto, quatenus sit vera.*
6 *Dispositio l.vnicæ C.de cad.toll.non procedit in contractibus.*
7 *In libello actionis realis concluditur, ad declarandum agentem esse dominum,& in consequentiam reum debere cogi ad restituendā rem petitam.*
8 *Clausula,petit iustitiam sibi ministrari, super omnibus & singulis iuste dici,omni modo,via & causa quid operetur.*

Relpon.interpret.

GABRIEL de Tullia,noīe & ad opus Catharinæ Sextoris pupillæ,& liberorum hæredum suorum legitimorum & naturalium,& nō aliàs aliter,nec alio modo emit de propriis pecuniis pratum à Ioanne Sextoris,qui Gabriel illicò & incontinenti corā eisdē testibus & notario declarauit se emisse dictum pratum nomine & vice dictæ Catharinæ,& liberorum ex legitimo mrimonio proprio corpore ꝓcreādorum, & non aliàs aliter,nec alio mō.& ppea eisdē Catharinæ,& liberis ex proprio corpore procreandis lrīē donauit dictum pratū,constituendo se tenere & possidere noīe dictæ Catharinæ,&c.trāsferendo,&c.Et si contingeret ipsam Catharinā decedere sine liberis legitimis,& naturalibus.vt ſ.ex nūc,put extunc,& econuerso,donauit dictū pratum d. Lud.Sextoris. ibidē p'senti & stipulanti ꝓ se & hæredibus suis quibuscunq;: cessitq; dictus Gabriel eidē Ludo oia iura & oēs actiones sibi ꝓpterentes & competituras,in & sup dicto prato.successu tpis decessit dictus Ludo.relicta Magdalena Sextoris hīde vīa.post modū decessit dicta Catharina nullis relictis liberis.Ea pp agit Magdalena ꝯ Agnesiā de perra hērdē dictæ Catharinæ,ac possessorē dicti prati recusantis restituere dictū pratū, & tribus potissimè rōnibus.Et primo, quia post ꝯctū emptionis factū noīe ipsius Catharinæ nō potuit Gabriel aliquā ꝯdōnem vel pactū adiicere rei ipsi Catharinæ acqsitæ l.perfecta. C.de do.q̄ sub mo.l.ii ad resoluendam.C. de præd.min.Item Labeo. ſ.sed si pure ff.fami.erc.cum ſi.Secūdò quia d.Lud. mortuus fuit ante Catharinam,& sic donatio fcā d.Lu.ſi Catharina decederet sine liberis euanuit tanquam caduca l.vnic.§ j. C.de cad.tollen.Tertio quia Magdalena agit rei vēdicatione,quæ minime sibi cōpetere vr.rei vēdicatio requirit dñium ex parte agentis.l.vnica.C.de alie.iudi mutā.cā fcā.§ j.insti. de act.l. in rē.ff.de rei vend.c.Abbate sanè.de re iud li.vj.cum ſi.Dñium aūt dicti prati ex donatione fcā Catharinæ fuit per traditionē in ea translatū l.traditionibus.C.de pact.& successiuè ad reas conuentas hērdes ipsius Catharinę transmissum.l.cum hērdes. ff de acq.pos.l.hērditas ff de reg.iur.nec vigore pacti, ꝙ mortua Catharina sine liberis,pratum esset do.Lu.& hērdum,trāslatum fuit dñium,qa nuda cōuētione siue ex solo tit.dñia rerū nulli acquiruntur.l.nunquam nuda.ff. de acq.re.do.posito etiā casu,ꝙ Gabriel potuisset post mortē Catharinæ primę donatariæ donare pratū ꝓdicto d.Lud.præsenti & stipulanti, & actio cōpeteret hērdibus ipsius d.Lud.illa esset actio ꝓsonalis. factio ex stipulatu.vel actio ꝓditoria.l.quoties.C.de do.q̄ sub mod.& nō actio in rē,& sic absoluendæ videnť reæ ab observatione ꝓsentis iudicij,tāquā ineptè egerit Magdalena,c.examinata de iud.d.c.Abbate.& l.habebat.ff.de inst.Præmissis ñ ob ꝓtrariā sniam (vtpotè veriorē) amplector. & pro clariori dilucidātione habenda subiicio duas conclusiones. Prima cō
1 clusio,pōt qs donare rē suā ad rēpus certū vel incertū.l.2.C. de do.quæ sub modo.Scda conclusio,pōt quis emere rē noīe alterius ad vitā illius tm,& tunc censet post mortē illius sibi & suo noīe emisse,nihil enim prohibet, quominus quis possit emere alteri ad ips,& post tempus sibi.l.ſi.C.ſi quis alte.vel ſi bi.sicut nō prohibeť emere partem rei alteri, & partē sibi.l. fundus illè.ff.de contrahen.emp.nā emp & vēditio fieri ꝓ in
2 diem vel ad diē,† & sub cōdōne.§.pe inſt.de emp.& vēd.l.I.a beo scribit.ff.e.cum sim.deducendo modo ad ꝓpositū Gabriel emit pratum noīe Catharinæ & liberorum ex legi in o mrimonio procreandorū,& nō aliter,aliàs nec alio modo & sic ad vitam Catharinæ,& liberorū,nā illa verba, & nō aliter, aliàs nec alio modo.sunt præcisa,& operantur ꝙ mortua Catharina sine liberis,emptio intelligitur facta noīe ipsius emētis,& nō hērdum ipsius Catharinæ.sm gl.sing.& ibi no.Bal.in l.si quidem.C.de excep.Dec. consil.281.viso puncto & dixit Bal.in c.j.§.fi.quæ fuit prima cau.benef.amit. ꝙ si vasallus vel
3 emphyteuta alienauerit saluo cōsensu domini, & nō aliter, nec alio modo,ꝙ non perdit feudum.nec emphyteusim,ēt si secuta sit traditio,quia illa verba,& nō aliter,nec alio modo, sunt resolutiua contractus ipsius venditionis Sequūtur Car.
5 Pan.& cōiter Canonistæ in c.fi.de feud.& Cur.senior in consi.8.Viso instō vēditionis.&dixit Soc.ꝙ hęc verba sunt adeo præcisa & prægnantia.quòd non patiuntur dispositionē cui adiiciuntur,recipere alium sensum quā verba ipsa sonent.ita Soc.consi.251.Qm̄ in præsenti.col.v.li.j. Accedat,ꝙ talia verba sunt sæpe & sæpius reiterata,& non solum geminata, sed triplicata.& quadruplicata,quo fit vt eniā volūtatē Gabrielis emptoris ostendant.ꝙ voluerit pratum mortua Catharina ad eū reuerti.l Balista.ff.ad Trebel.Bar.in l.cum scimus.per illum tex.C.de agri.& censi.lib.xi.tradit per Felȳ.in c.ſi cautio.col.ix.de fide instr.& io c.j ver priuilegiū.& i c.ſi qñ ver. geminatio.& c.nonnulli.ver.fallit sedo.& ver.quinta cōclusio.de rescrip.Cum igitur Catharina mortua sit sine liberis,restat concludendum,ꝙ pratum reuersum fuerit ad Lud.donatarium cui facta est donatio dicti prati sub ꝯdōne,ſi Catharina moreretur sine liberis,& ista cōclusio solida remanebit,si allegata in contrarium de medio tollantur, & in primis dum dī,ꝙ Gabriel non potuit adiicere aliquam conditionem emptioni pfectæ,neque rei emptæ nomine ipsius Catharinę absque consensu dictæ Catharinæ rndetur ꝙ istud minus ad propositum vr adduci,cum Gabriel non emerit pratum nomine Catharinæ,& hērdum suorum,sed solum noīe ipsius & liberorum ex ltīmo mrimonio,ꝓcreādorū,& nō aliter,nec alio modo. Non discedēdo igitur ab ipsa emptione,apparet Gabrielē sibi emisse,euenīēre casu,ꝙ Catharina decederet sine liberis, vt probaui in i.ꝓclu.& istud ius cessit & donauit d.Lud.vnde nullā dī adiecisse ꝯdōnem ipsi emptioni, sed sm ꝯdōnē quæ inerat,& adiecta erat,ius suum donasse Lu.qd ius ꝯditional e potuit cedere vel donare,& ad hæredes transmittere.§.ex cō ditionali insti.de verb.obl.Sed ō rndetur,ꝙ illud qd dī nihil
4 addi posse vel detrahi ꝓtractu † perfecto,verū est ex interuallo,secus si adiiciatur incontinenti.quia quæ incontinēti fiūt, censentur inesse.l.lecta.ff ſi cer.pet.Et dī incontinēti ſieri, qd fit paulo ante,vel paulo post.l.iij.C.de ædil.actio glo.& Bar.in l.in bonæ ñdei.C.de pac.Bar.in l.ꝯctus C.de fide instr.Sed eisdem die,loco,testibus, & notario,Gabriel declarauit se emisse dictum pratum nomine Catharinæ,donec vixerit, & post mortem nomine eius liberorum,ſi quos hēat,aliàs ſi decederet sine liberis,voluit ꝙ dictum pratum esset Lud. & hæredū suorum,& sic incontinenti,nam quæ eisdem testibus, die,loco,& notario fiunt,præsumuntur incontinenti & eo ꝓtextu fuisse facta.sm Bal.in l.j.circa fi.C.de oper.lib.& in l.lege,C.de pac.& in l pe.§.mulier ad fi.ff.sol.matri.Jaſ.in l.j.§.j. col fi. ff.de verb.obl.Hinc est,quòd licet extraneus dans dotem pro muliere,censeatur donare ipsi mulieri.l.vnic.§. accedit. C.de rei vxo.actio.tamen ſi incontinenti stipuletur eam dotē sibi reddi solu.mat.tunc eueniente casu ipse vel hęredes sui repetere possunt.l. ex more.C.de pac.conuen. Et ꝙ donans possit incōtinenti dicere conditionem vel pactū,ꝙ certo casu res donata ad se reuertatur,consuluit Soc.con.66.Frustra plenitudini in vltimo dubio.libr. j. Tertiò,ausim dicere,ꝙ Catharina consensit huic pacto & cōditioni,quo casu cessat dispositio l.perfecta.C.de don.quæ sub modo.quia procedit inuita parte cui ex contractu ius quæsitum erat,secus ea contentiente.ius nostrum.de reg.iur.& ſi dixeris qđo probatur,ꝙ consenserit,respōdeo pro arī ex eo,ꝙ p emptionē ipsius Catharinæ noīe factam Gabriel nō censebatur donasse pretiū prati ipsi Catharinæ,nisi incontinenti declarasset se emisse aīo donandi dcām pratū ipsi Catharinæ,& liberis tantum.l.j.C.ſi quis alteri vel sibi,& quia Catharina acceptauit pratū, nec pretiū exoluit ꝑsumendum est ꝙ donōnis tit.acceptauerit,& ꝓr,ꝙ rata habuerit donationē sibi inçōtinenti factam cū onere restituendi ipsum pratū Ludo.& eius hæredibus si decesserit sine liberis. Nā qui retinet rē seu pecuniā,quā nō ꝓt nisi mediāte tit.ꝑsumit illam retinere ex tit.precedenti,vt no.p gl.& ibi Ang.in l.quedam mulier.ff.de rei vend.& in l.ij.& ibi Bar.C.de acqui.pos.Ang.consi.166.Viso puncto.dicamus ergo, ꝙ Catharina retinuerit pratū ex titulo donatiōis,& ꝙsequēter do-

natio

& ꝙsequenter donauit ius sibi cessum ꝑ comitē. & idē tenet Bal. in l. monumēta C. de leg. & Alex. in d. l. ij. domos. §. fi. vbi multa adducit in ꝓposito q̄ hic pro reperitis habeantur. Si verò dixerimus, ꝙ Ioannes tpe donationis nullū ius habebat in dicto castro, sed ex post fuisse sibi ꝑ comitē cessum & donatum, qō erit magis dubitabilis, sed nihilominus ꝙ Titio, seu eius filio & hærede donatario rēndū puto, qa ex superuenientі iure cōfirmata fuit donatio. l. si qs alienā. ff. de act. emp. l. rem alienam. ff. de pig. act. l. cū res. C. si alie. res pig. da. sit. & l. si à Titio. ff. de rei vend. cū si. Nec ob. dū s. dicebā, ꝙ cōfirmat solùm q̄tū ad excipiendū, nō q̄tum ad agendum. ꝑ text. in d. l. illicitè. ff. de reb. eo. quia respondet, ꝙ ḡrium ꝓcedit, qñ ḡctus à principio fuit oīno null⁹, ita ꝙ ex eo nulla nata fuerit efficax obligatio, tūc verū, ꝙ nō cōfirmat, nisi q̄tum ad excipiendū. Sed qñ ḡctus non fuit oīno nullus à principio, tūc ex iure superuenientе autho ri meo cōfirmantur etiā q̄tum ad agendū publiciana actio ne ꝑ authorē meū effectū dūm ex iure superuenientі. l. si à Titio. & l. pen. ff. de pub. ita Bar. clarius Imol. in l. cùm vir. ff. de
10 v sucap. Et iste est casus nē: nam donatio rei alienæ ꝓtinùs facta scienti valet à principio, q̄tum ad hunc effectū, vt donator teneatur tradere, licet nō valeat. q̄tum ad hoc, vt reneat de eui ctione: nā donator hūs facultātē rei tradendæ tenet̄ rem tradere. l. si qs argentū. § pen. C. de don. Ioan. ei⁹ q donauit post eius mortē ius deuolutū comiti, ꝓstituendo Titiū donatariū ꝓcuratorem in rem suā, & effectualiter dī ꝓmisisse post mortem tradere ipsum ius deuolutum, i. cedere & transferre illud in ipsum Titium, qa cessio in incorporalib. idē est ꝙ traditio in corporalibus, vt not. ꝑ Bar. in l. j. C. de act. & obl. & in l. ij. ꝑ gl. C. qā fisc. vl' priu. Et si dicat, ꝙ tpe donationis Ioānes dona tor nō potuit cedere aliquod ius deuolutū, cū apud eū tunc nullum ius esset, & nemo dat qd nō habet l. traditio. ff. de acq. rer. do. Rndeo satis esse ante mortē hīe rem donatā, vt est casus in l. stipl'o ista, habere licere. §. quesitū. ff. de verb. obli. Et si replicet, ꝙ text. ille loquit̄ i stipul'one habere licere, rndeo verū esse. Sed in hac donatione appolita fuit stipul'o ꝓtrouersiā nō mouere seu in aliquo nō ḡdicere, facere, vel venire, q̄ equi pollet stipul'oni habere licere. d. l. stipul'o. §. j. & §. si qs forte. & ibi not. maximè p Ias. col. iij. vers. ij. ꝙ hac opin. Nec dicatur, ꝙ stipul'o non ḡdicere, facere vel venire, differat à stipul'one, ꝓtrouersiam nō mouere, seu habere, licere, qa & si verbo videa tur differre, sensu tn & effectu non differt, imò stipul'o non contrauenire, est efficacior hac stipul'one, controuersiam nō mouere, quia prima committitur. si contrauenient tam in iudicio, quā extra iudicium, & tam agendo, quā excipiendo. l. ū quis maior. C. de transact. Secunda verò, scilicet controuersiā non mouere, intelligitur agendo vel excipiendo per viam iudicij, vt traditur per Bart. in l. amplius non pet. ff. rem rat. hab. Non denique obst. si dicatur Ioannem, qui donauit ius comiti deuolutum, non videri donasse ius acquirendum ab eo in futurum, cū de eo iure nulla sit facta mētio. arg. l. qui cū tuto rib. ff. de transact. & l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obl.
11 qa respondetur, ꝙ donans sciēnter rem alienā, & promittēs non contrauenire censetur donasse sub conditione, si illa res aliena cœperit esse sua. d. §. quæsitum. & ita respondet Imol. in d. §. si quis fortè. ad fin.

RESP. CXLI. & de Donationibus. VII.

DONATIONE Adimitur legatū, etiam quòd ita donetur si aliter non disponatur, quia donatio, qua legatū tollitur, ab ipso legato subuerti nequaquam potest.

SVMMARIVM.

1 *Legatum an censeatur ademptum per donationem vltimo loco factam, hac lege, si non disposuerit de reseruatis.*
2 *Conditio & dispositio non possunt esse idem.*
3 *Dispositio importata per hæc verba, ita q̄ non disponendo, debet intelligi de alia dispositione, quàm de legato, quod prædicta cōditione adimitur.*

Respon. interpret.

CATHARINA Forbina donauit propter nuptias non nulla bona immobilia Martinæ nepti suæ, reseruatis ducentis aureis, de quibus posset disponere, & cæ quos ducētos aureos subinde in eius testamento legauit Adæ de Vento. Post quod legatum & testamentum donauit bona sua alteri, reseruatis sibi dictis ducentis aureis, de quibus posset & valeat disponere pro libito suæ voluntatis, ita quòd non disponendo comprehendantur in ipsa donatione. Et quia dom. Catharina aliter postea non disposuit, dubitatur an dicti ducēti aurei veniant in donatione. an verò dicat̄ vigore legati prius facti dispositio fuisse pro resolone huius q̄ri, illud inquirendum est, an donatio vltimo loco facta sub ꝓditione, si nō
1 disposuerit, † censeat̄ ademptū legatū. Et planū est videri ademptū, si ꝓditio euenerit. l. ꝓ ū alii. ff. de adi. leg. & l. qd pure. ff. qn dies le. ce. Sed an ꝓditio euenerit, vl' defecerit, hoc loco ambiguum est: vt ꝙ euenerit, qa ñ cōstat, ꝙ donatrix post donationem aliqd disposuerit. In ḡrium ꝙ defecerit, ex eo apparet. ꝙ donatrix legatū nō reuocauit, neq; testm̄ mutauit. Ergo cum eadē volūtate & dispositione decessisse, & legatū refeciss̄e videtur. Lidē erit. & l. tractabat. ff. de testa. m. l. Quid dicendum. Prima mihi sīa verior vī. qa ademptio legati facta sub conditione, si nō disposuerit, debet necessariò differre ab ipsa cōditione: nam, vt dicit Bar. in l. j. in vj. q prin. ff. de cond. & dem.
2 impossibile est, ꝙ dispositio † & conditio sint idem. Ex quo
3 sequit̄, ꝙ ꝓ conditio importata per hæc verba, ita ꝙ nō disponendo, debet iu elligi de alia dispositione, q̄ de legato, quod sub prædicta conditione adimitur.

RESP. CXLII. & de Donationibus. VIII.

LICET ex p'uribus donatariis is potior habeatur, cui res prius tradita fuit, non tn prius tradita videri potest ei, in quem donans, si sine liberis decessisset, rem peruenire voluit, & si ꝑ eo se citius constituerit possidere, cum alterum purificatæ conditionis tempore possessorem esse proponatur.

SVMMARIVM.

1 *Constitutum licèt per verba videatur purum & simplex, tamen recipit omnes conditiones & qualitates, quas recipit obstractus principalis, cuius causa fit constitutum.*
2 *Principale dominatur accessorio, & illud restringit & ampliatur, prout libet.*
3 *Constitutum non habet aliquem effectum, nisi præcedat clausula habilis ad transferendum dominium & possessionem.*

Respon. interpreta.

LICET Dec. cōsil. 147. & prafati clarissi. cōsultores rndeāt constitutum de quo in donatione si donās sine liberis decesserit, nihil operari tāquā collatū in tps inhabile post mortē constituentis quo tēpore ipse constituens desinit posse & alieno noīe possidere. fm Ang. & Mod. in l. ij. ff. de acq. pos. Attamē hmōi cōclusio prima cōsideratione dubia mihi visa fuit, qa nihil prohibet quominus donās cōstituere possit se de præsenti tenere & possidere noīe illius cui sub cōditione bona donauit, prout in casu occurrenti factum videtur. Et licèt effectus cōstituti sint in pendenti, donec fuerit purificata condītio donationis, apm tn cōstitutū purū vī & simplex. l. cum hic status. §. hinc aūt res ibi, nō ip̄sam acceptilationem, sed effectū eius pendere. ff. de don. inter vir. & vxo. Cōditione aūt purificata cōs est, vt effectus cōstituti nunq̄ censeantur fuisse suspēsi. §. fi. ab hostib. Inst. quib. mo. ius pat. pot. solu. Sed hoc nō obst. adhæreo resp̄ōsis p̄fatorū dominorū cōsulentiū:
1 qa hmōi cōstitutū est cōditione, sicut ipsa donatio: nā † cōstitutū q̄q; fm verba videat̄ purum & simplex, tn recipit oēs cōditiones & qualitates quas recipit ḡ⁹ principalis, cuius cā fit cōstitutū. l. qd sub cōditione. ff. de condit. pec. & ratio est, qa
2 princ̄pale † dominat̄ accessorio & ꝓ vt vult illud restringit, & ampliat. l. pdilis in prin. ff. de lege. Confirmat̄ hæc sīa, qa si dixerimus q̄stitutum appositū sup donatiōe cōditionali esse purum nullius erit momēti qa cōstitutū † nō habet aliquē effectum, nisi p̄cedat cā habilis ad trāsferēdū dominiū & possessionem. fm Bar. in l. qui meo. col. ij. ff. de acq. u. pos. ꝑ text. in l. erā quo. ff. de vsuca. Et licante cōditionis euentū constitutū non potuit operari trānslat onē dominij, nec possessionis, qa nulla subera⁹ habilis causa. post verò euentū cōditionis etiā n potuit, qa illo tpe cōstituēs desierat possidere, tū qa mortuus, tū qa possessio & dominium erant penes emptorē. Ex quibus li quidò cōstat, donatarium minus iurdicè se fundare super allegato cōstituto, quo ñ, vt in quem prius tpe trānslatum fuit dominium, & naturalis ac ciuilis possessio, veniat̄ præferēd⁹, iuxta l. quoties. cum suis concord. C. de rei vendic.

¶ De Don. & gratiis perficiendis & reuocandis.

RESP. CXLIII. & de Donat. & grat. perfic. I.

DONAVIT Gabriel pratū Catharinæ, deinde si Catharina decederet sine liberis illud Ludouico dari voluit. Dubitatū fuit, an perfecta donatio eam legē recipiat. Quidā put bint talem legem adici nō potuisse,

RESP. CXL. & de Donationib. VI.

IOANNES Titio donauit ius castr' Briconiæ domino suo deuolutũ. De viribus huius donationis disceptatur. Quidã putant donationem rei alienæ à sciente scieti factam nullius esse momenti. Ego autem existimo optimo iure defendi posse, quæ res ita effectum habebit, si ius castri domini cessione cœperit esse donatoris proprium, quod Vlpianus notauit, & Ioan. ab Imol. sua eruditissima interpretatione probauit.

SVMMARIVM.

1 *Donatio rei alienæ quæ fit à sciente scienti, non valet ipso iure.*
2 *Donator qui non est in dolo, non tenetur de euictione, nisi per stipulationem vel pactum nudum se obligasset.*
3 *Infeudatio simpliciter facta pro se & aliis, intelligitur tam de natis, quàm nascituris, secus quãdo apparet solum facta pro nascituris.*
4 *Confirmatio quid sit.*
5 *Gratia obreptitia, seu subreptiæ non iuuat impetrantem.*
6 *Clausula ex certa scientia & si nõ sit literis expressa habetur tamen pro expressa, si ex aliquibus vbis expressis de certa principis scientia constet.*
7 *Claus. ex certa scientia, nihil operatur in his, in quibus princeps præsumitur non habere scientiam. Item nec quando superiori non fuit certificatus de omnibus, quæ potuissent eum mouere ad denegandum concessa. 8.*
9 *Cõfirmatio principalis quemadmodũ recipit tacitã interpretationẽ, si preces veritate nitantur. ita eandẽ recipiũt clausulæ accessoriæ.*
10 *Donatio rei alienæ scienti, quatenus valeat.*
11 *Donans scienter rẽ alienã, & promittens non contrauenire, censetur donasse sub conditione, illa res cœperit esse.*

Respon. interpreta.

AVT Donationis tempore castrum Briconię non erat comitis deuolutum, & vt donationem esse futilem & inanẽ, cum ius duntaxat donatum fuerit Titio, quod per mortem Oliuæ ad comitem deuolutum credebatur. Aut ad præfatum comitem iure erat deuolutum, & vt etiam donationem nul-
7 lius esse momenti, quia donatio † rei alienæ quæ fit à sciente scienti non valet mero iure, cum dñium acquiri non possit ei cui donatur. l. in ædibus §. fi. ff. de don. fm vnum intellectũ. Et licet aliqui impugnent, quia dñium põt acquiri donatario per præscriptionẽ, cũ donatio habeat vsucapiendi cõditionem. l. j. & p totũ ff. de vsucap. p don. Tñ istud dici no põt, qñ sit donatio à sciente scientẽ pp malam fidẽ, quæ obstat ꝓscriptioni. c. fi. de præscr. reg possessor malæfidei, de reg. iur. li. vj. Nec etiã põt dici ꝙ donatio rei alienę, hoc casu valeat quantũ ad effectũ agẽdi de euictione, vel de dolo ad interesse ꝓtra donantẽ, iuxta tex. in l. Aristo. §. fi. ff. de don. ꝙ iura, ꝙ donatario cõcedunt actionẽ de euictio. vel ad interessa ꝙ donãtẽ, ꝓcedit qñ donatarius ignorabat rem esse alienã: secus si sciebat. fm gl. in d. l. Aristo nã sciens non decipitur sed semetipsum decipit. l. ea quæ. §. pe. ff. de contrah. emp. l. j. in fi. ff. de act. empt. l. quæritur. §. fi. ff. de ædil. edic. & l. si fundum. C. de euic. l. si fratres. C. com. vtr. iud. l. donator † qui non est in dolo, nõ tenetur
2 de euictione, nisi per stipulationem, vel pactum nudũ se obligasset, vt traditur per glo. & scriben. in l. ji. C. de euic. & licet Ioan. donator ex concessione & gratia comitis ex post acquisierit ius ipsius comitis, nõ tamen cõualidatur donatio quãtum ad effectum, vt donatario scienti detur actio contra ipsum donatorem, sed solum quantum ad excipiendum. l. illicitè. ff. de reb. eo. Pro resolutione huius nodosi qñri necessariò prius discutiendũ est, an prædictũ castrũ, ꝓ mortẽ Oliuæ iure fuerit ad comitẽ deuolutũ, & attẽto tenore primę infeudationis factæ per regẽ Renatũ Meuio & Olinę comitibus ꝓ se & suis, ac quibuslibet ipsorũ liberis ab inde in antea nascituris & suis legitimè descendentibus ab eisdem, vt castrũ fuisse deolutum ꝓdicto comiti ꝓ mortẽ Oliuæ, ꝙ decessit nullis relictis liberis ex Mæuio ꝓiuge. Nã deficiẽtibus descendẽtibus infeudatione vocatis, feudũ nouũ reuertit ad dominum ẽt extranei bus agnatis. c. j. de fratribus de nouo bñ. inuesti. & c. j. de bñfi. fratris. Et si dicatur, ꝙ Oliua decessit superstite Ioãne filio ꝛpe infeudationis nato ex primo viro. rñdetur ꝙ solũ ꝓdictam in feudationẽ vocantur filij nascituri, & ꝙsequenter excludũtur prius nati ex alio mrimonio. l. cũ ꝓtor. ff. de iudi. l. ex eo. ff. de
3 testi. licet. n. infeudatio † facta simꝓr ꝓ se & filiis tã natis quã nascituris, vt tradit ꝓ Alua. c. j. de eo q sibi & hr. suis, co. pen. tñ secus dicendum, quando apparet facta solum pro nascituris. c. j § mulier. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. vasa. Nõ. n. discedẽdum est à tenore inuestiturę. c. j. de duob. fratri. à ca. iuest. & ibi Bal. & c. si cui. de extraor. cap. Cõra. aduerte qa hmõi cãpla extraordinaria hodie in extãt. cũ cõcor. allegatis per Cur. senior. consi. 29. & cõsi. seq. Attento aũt tenore fedæ infeudationis factæ per regẽ Carolũ Oliuæ & Ioanni filio ex primo viro, nõ vr deuolutũ, qa mortua Oliua vocat' Ioãnes exꝓsse noiatus in infeudatione. c. j. de suc. feu. Nec obstare vr si dicatur ꝙ gra Caroli nõ est noua infeudatio, sed ꝓfirmatio infeudationis factæ ꝓ regẽ Renatũ, vt sonãt illa verba, Quare his & aliis ꝓsideratis dictas lras ꝓdicti nri quãdã auũculi laudamus, ratificamus, confirmamus, &c. Cõfirmatio † aũt nihil
4 aliud est, quã iuris prius ꝙsiti corroboratio, fm summistas in rub. de cõfir. vti. vel inut, iõ nõ põt extẽdi vltra, quã actus ꝓfirmatus se extẽdat, fm Bal. in l. noiationes. ad fin. C. de appel. & Pau. de Ca. ꝓpõ. 187. in ij. parte. notandũ est. in prin. Alex. consil. 122. Viso puncto. lib. iiij. Corn. ꝙs. 278. Vitis ꝓpõis. lib. j. Infeudatio aũt Renati ꝓfirmata non porrigitur ad Ioannẽ iã natũ, vt ꝛ. ostẽsum fuit. Ergo nec ẽt ad ipsum extendenda est cõfirmatio Caroli. ga rñderur, ꝙ istud posset ꝓcedere si ꝓfirmatio Caroli esset simpl'r facta coi, secus aũt dicendũ. qñ est facta cũ expꝛssa extẽsione, & ex certa scientia, vt vr in casu isto, in quo Carolus nõ solũ ꝓfirmat infeudationẽ Renati, sed etiã quatenus opus sit de speciali gra de nouo donat, cedit & ifeudat dictũ castrũ ꝓdictis Olinę & Ioãni, ꝓ se & hrib. ac successorib. dicti Ioãnis. Nã illa verba quatenus opus est, de nouo cõcedit, hũt vim nouę infeudationis c. j. de eo. q fi. fe. agn. ibi, quasi de nouo inuestiuerit. & c. j. de duo. fratr. de no. bñ. inuesti. ¶ Sed prę missis ẽt nõ attẽtis, arbitror, ꝙ dictus Ioãnes vel sui hrdes nõ possint se iuuare bñficio huius fedę ifeudatiõis, qa talis feda infeudatio, imo verius antiquę infeudatiõis innouatio facta fuit per obreptionẽ eiusdẽ Olinę, obreptitia aũt vel subrepti-
5 tia gra † nõ iuuat ipetrãtẽ. c. ad nram. & c. porrecta. de ꝓfir. vti. vel inut. c. qd suꝑ his. de fid. instr. c. cæterũ. c. suꝑ lris. c. postulastit. de rescri. & de subreptitia, seu obreptitia infeudatione, est tex. fm vnum intellectũ in c. j. §. i de feu. guar. Falso n. d. Oliua suggessit Carolo ꝙ Renatus rex ipsi Olinę infeudauerat dictũ castrũ, ꝓ se, & hrdib. & successorib. cũ ꝓ se & filiis nascituris ex fedo mrimonio dũraxat esset infeudata, qua rõne motus Carolus de nouo quaten' opus fuit dictũ castrũ ifeudauit d. Oliuæ & Ioãni eius filio nato ex matrimonio primo heredi & successori futuro. Quod ꝓfectò nõ infeudasset, aut saltem no ita de leui, si sciuisset posse mortẽ Olinę ifeudationẽ expirare, & nõ transire ad ipsum Ioãnem natũ ex primo matrimonio. Nec obstat si dicatur ꝙ illa clausula, & quatenus opus est de nouo donauit, ostendit principẽ donasse ex certa scientia, ẽt si vigore donationis primę nõ ꝓpeteret ius ipsi Ioãni hrdi futuro. Sufficit. n. ꝙ per aliqua verba expressa appareat de certa
6 scta Principis, licet in lris non sit apposita clausula, † ex certa scia, fm Pan. in c. pastoralis § prerea. in ij. no. de offi. dele. & gl. in cle. j. de iud. cũ cõcor. de quib. ꝓ Fel. in c. cũ inter. co. ij. de excep. qa rñdetur, ꝙ clausula ex certa scta ẽt in lris specificata, nõ purgat vitium obreptionis & subreptionis, fm Pan. in c. ij. de confirma. vtil. vel inut. & Rot. decis. ij. eo. tit. in nouis. Bñ facit qd no. Bal. in l. fi. col. ij. C. fenr. rescin. nõ posse, vbi dicit, ꝙ in his,
7 in quib. Princeps nõ ꝓsumit habere scientiã, hęc clausula † nihil operatur. sequitur Alex. cõs. 125. Viso titulo qõnis. col. fin. lib. ij. & Corn. cons. 189. Quanquã. col. iij. lib. iiij. & Pau. de Ca. cons. 54. Qõ ista vertit. co. ñ. in ij parte. & tradit Fel. in c. cum
8 inter. col. iij. & dicit Pan. in d. §. prerea. ꝙ clausula, † ex certa scientia, non operatur aliquem effectũ. qñ superior non fuit certificatus de oĩb. quę potuissent eũ mouere ad denegandũ cõcessa. & idẽ voluit Pan. in c. inter dilectos. col. vj. de fid. inst.
9 & confirmat Dec. consi. 198. col. pe. quia sicut principalis † cõfirmatio recipit tacitam interpretationem, si preces veritate nitant. c. ij. de rescr. ita eãdẽ interpretationẽ recipiunt clausulæ accessorię, vt docet Bal. in l. si absentis. C. si cer. pet. & ĩ rub. C. de cõsti. pe. & in l. ex testõ. C. de fideic. Ex qb. apparet ſniam latã ꝓ olim dños magistros rõnales fuisse & esse iuridicã. Hoc sic discusso redeo ad principale ꝙstitũ, cui rñdeo nihil ꝓponi, qua re hmõi donatio suũ non dẽat sortiri effectum. Nam si dixerimus ꝙ Ioannes donator tpe donationis ex noua largitione comitis esset dominus dicti castri, prout in facto præsupponitur, constat euidenter Ioannem donasse ius deuolutũ comiti, vt suum. & sic donasse ius sibi per comitem cessum, nõ aũt donasse ius deuolutum comiti, vt alienum, i. ipsius comitis. l. si domus. § fin. ff. de leg. j. vbi dr, ꝙ is qui legauit rem, in dubio creditur legasse ius, quod hẽbat in re ipsa: sic Ioãnes vr donasse ius sibi competens in iure deuoluto ipsi comiti, & clarius probatur in c. pastoralis. de don. vbi donans ecclesiam, intelligitur donare ius patronatus, quod habebat in ea. & ibi Imo. ad fi. infert ꝙ donans castrum censetur donare ius, qd hẽt in castro. Ad idẽ tex. in l. pdia. ad fi. C. de loc. prædio. ciui. lib. xj. & ibi no. Bar. ꝙ hns aliquod ius in re donata. cẽsetur in dubio illud ius donare. sic ergo Io. qui donauit ius deuolutũ comiti, donasse ei ius sibi tunc cõpetens in illo iure deuoluto donato,

& co. ſ.

Relp. Io.Fran. Rip.in ff. nouum

SVMMARIVM.

1 *Actio semel acquisita hæredi, an sine facto ipsius ab eo auferri possit.*
2 *Pactum quod in fauorem hæredis fit, principaliter dicitur fieri in personam pacisicentis pro hærede.*
3 *Donatarius si vigore pacti teneatur post mortem suam rem donatã restituere alicui tertio gratia ipsius donãtis, eo casu potest solus donator modum remittere.*
4 *Stipulator qui filiis & hæredibus suis fundum vel emphyteusim stipulatus est potest pro arbitrio renunciare feudo & emphyteusi in præiudium filiorum.*
5 *Pater qui a q. fuit feudum pro se & filijs, si alienat feudum, filij non possunt renocare alienationem, & quid ita.*
6 *Acquisitũ nobis irreuocabiliter, nõ pot à nobis auferri sine facto nro.*
7 *Hæres ad eundo hæreditatem, videtur rata habere omnia gesta per defunctum.*
8 *Renũciari non põt his, quæ sunt liberæ facultatis, etiã cũ iuramẽto.*

Respon. interpreta.

VT noscatur, an nobilis Margarita du Lac, potuerit donare mansum (de quo in themate domino Lud filio non obstante pacta in donatione facta dicto manso præfatę domnæ Margaritæ per quondam dominum Alber. de Bonnia-co, videndum est, an prædictus d. Albertus donator, potuerit vxori suæ donatariæ remittere modũ ĩdicta donatione adiectũ, quòd post mortẽ ipsius vxoris donatariæ bona donata re uertantur & deueniant ad hęredem ipsius Alberti donatoris. Nam ab hoc puncto pendet resolutio propositæ qõnis, an domina Margarita potuerit donare dictum mansum dño Lud. qui non est hęres institutus à domino Alberto. Et super hac qõne, quę apud me modicam vel nullam dubitationem habet, paucis agam reiectis superfluis. Videretur prima facie dicendum, q. d. Alber. donator in præiudicium hęredis sui non potuerit remittere modum illum, quia per illum modum vr acquisita vtilis actio hæredi futuro (quoties. C. de donat. quę
1 sub mo. actio) ita † semel acquisita hrdi, no vr sine facto ipsius ab eo auferri posse. l. id qd i rem. ff. de reg. iur. l. fi. ff. de pac. per quã rõnem (au de Castil. Lud Ro. & nõnulli alij) tenuerũt, q. si a q. donatę Titio hoc adiecto, q. post mortẽ eius fit ecclesiæ, vel alteri, tunc q. nõ pt donator remittere Titio modũ, quo minus grauatus restituere donata ei teneatur. Secundo quia promisit idẽ donator cũ iuramento nõ reuocare prædictã donationẽ, sed omnia & singula perpetuò obseruare, & in aliquo nõ ꝯuenire. nã cũ iuramentum possit seruari sine interitu salutis æternæ, videtur obligatorium, vt iurans nõ possit contrauenire, vt i alias posset. c. cum cõtingat de iureiu. c. licet. c. ti. in vi. c. quamuis. de pac. eo lib. Tertio, quia notarius stipulatus fuit pro hærede donatoris quo casu vr, q. donator potuit remittere, q. tanquam sit ex stipulatione notarij acquisitum repore donationis ius
50 hæredi. licet. n. Bar. & alij *contra* in l. qui Romæ. §. Flauius ff. de ver. obl. velint, q. donator possit talem modũ remittere donatario, tamen Raph. Comẽ. Alex. Are. Ia. & alij indifferenter limitant istud non procedere. q. donator vel donatarius stipulati sunt p. tertio & in eius fauorẽ fuit adiect⁹ modus. & ita l. ecc. consti. §. 8. Et pro tenui facultate mea viso diligẽter. coij. ¶ Præmissis nõ obstantib. put verè nõ obstat, rñdeo Albertũ potuisse in sua vltima uolũtate legare dictũ mãsum vxori, & dare libertatẽ vxori disponẽdi de dicto mãso arbitrio suo i p judiciũ hrdis ipsius Alberti ex plurib. Et primò. qa testor non solũ pt vxori legare rẽ ꝓpriã, verũ etiã pt legare rẽ ipsius hrdis. l. si hrdis seruus. ff. de leg. j. vnũ ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. Ex hoc inferẽ decisio qõnis. q. d. Albe. potuit tus (in qd fuisset acquisitũ hæredi) legare vxori. Et pp hãc rõnem nõ vr mihi, q. quæstio ista habeat probabilẽ dubitãdi rõnem. Secdò, quia pactũ adiectũ in donatione, q. post mortẽ vxoris mansum reuertatur ad hrdẽ donatoris appositũ fuit gratia ipsius donan
2 tis tãtũ, & eius mero fauore, nã pactũ † qd in fauorẽ hæredis sit principaliter, dr fieri in personã pacisceẽtis p hærede. l. ti pactũ. ff de proba. & l. cũ q ita. §. j. ff de ver. ob. rõ aũt de se patet, qa hæres repræsentat personam defuncti. §. j. in authẽ. de iure iuran à mo. præsti. Qui n stipulat primò sibi, & in consequentiam hæredi censet stipulari, vt dr in d. l. si pactũ. & not. in l. postulante ff. ad Trebel. vnde cũ stipo interposita p se & hrdibus, dicatur interposita in fauorẽ ipsius stipulantis. nõ video rõnem quare ipse qui stipulatus est p hrde suo, non possit illi stiponi renũciare, cũ cuilibet liceat iuo fauori renũciare. l. si qs in cõscribendo. C. de pac. & ideo Lud. Ro. in l. pecuniã. ff. de
3 qd. ob. cau. & Ale. in d. §. Flauius. & alij *contra* qcordãt, q. si † do
50 natarius vigore pacti teneat post mortẽ suã donata restituere alicui tertio gra ipsius donatis, q. eo casu solus donator pt modũ remittere p tex. in l. iij ff. de cer. exporta. Tertio, stipulator q. filiis & hæredibus suis † feudã vel emphyteusim stipulatus est, põt p arbitrio renũciare feudo vel emphyteusi in præiudicium filiorũ, sm Bar. in l. vt iurisiu. §. si liberi. ff. de ope. lib. Bal. in auth. si quas ruinas. C. de sacros. eccl. Lud. Ro. consi. 35. A fortiori ergo põt remittere modũ adiectũ in fauorẽ hære-
5 dum suorum. Quartò, pater q. acquisiuit feudũ † p se & filiis, quo casu sm Bar. in d. §. si liberi nõ pt ꝓiudicare filijs, tũ si alie net feudum. filij qui sunt hrdes patris non possunt reuocare alienationẽ, qa tenenẽ approbare gesta p defunctũ, cuius sunt hæredes, p regulã l. cũ à matre. C. de rei vẽd. & regulã ex qua psona. ff. de reg. iur. Si ergo hrs nõ pt cõtrauenire alienationi factæ p defunctũ de eo, qd ad ipsum hrdẽ spectabat iure suo, multò minus poterit contrauenire voluntati defuncti super eo, qd ad ipsum hrdem erat deuoluendũ iure hrditario. Non ergo pt impugnare remissionẽ modi adiecti in hac donatione ĩ fauorẽ ipsius hrdis. cũ dictũ mãsum ex stipone. de qua ĩ dicta donatione. vbi nõ esset remissa, ad ipsum vti hrdẽ ptinet, & nõ alias. Quinto, si dixerimus, q. stipulator nõ possit renunciare stiponi p ipsum facte in fauorẽ hrdũ suorũ, sequet vnũ absurdissimũ q. stipulator nec nouare, nec acceptũ ferre poterit, qa ois stipulatio intelligitur facta in fauorẽ hæredũ, et si de eis mẽtio habita nõ sit: vt dixi s. & l. iurisg. §. pactorũ. Scl. tale pactũ. in prin. & l. nisi. ff. de pac. & dicit Bal. in l. j. p illũ tex. C. quorũ le. q. noiato cõtrahẽte censet noiatus eius hęres. Si mõ in ꝓiudiciũ hrdis ñ pt fieri nouatio, vel acceptilatio, eq-ret q. tituli de donat. & acceptil. essent frustratorij, qd est absonum dictu, & nõ admittendũ l. nã absurdũ. ff. de bon. lib. cum simi. Tossem hãc nram ꝓsultationẽ multis aliis rõnibus & fundamẽtis compro bare, ed in re tã claraturpe vr verba & charã pdere. Cõtrariorũ ãt ex præmissis patet resolutio, qa tũ ex re olutione cõtrariorũ clarior apparebit nra rñsio, qa mos inoleuit, vt singula ꝗria spãliter renoueanẽ, ad primũ rñdeo
6 triplicter. Primo q. id qd est nobis acqsitũ † irreuocabiliter. ñ pt à nobis auferri sine facto nro. & ita ꝓcedit regul. Iius nram. in ꝗriũ allegata. Secus ãt si fuit acqsitũ reuocabiliter. l. sed & si quis in prin. & §. j. ĩcta gl. ff. de vsufru. Actio autẽ siue ius non põt dici ante mortẽ testatoris seu stipulãtis acqsitũ hæred l. q. superstitis de acq. hæ. Ergo is q. stipulatus fuit, poterit hęre di ius auferre, & ita rñdit Imo. in c. potuit. co. fi. de loc. & in d. §. Flauius. vbi Ale. & alij idẽ firmant. Secundò rñdeẽ q. factũ testatoris reputatur factum hæredis cum vna & eadẽ persona reputentur, vt s dixi. & ita in proposito firmat gl. in l. si ser uus in ver. interesse. ff. de cond. furt. Tertiò vr. deẽ, q. hæres ipse remisit modum adiectũ donationi in eius fauorẽ, & ius omne sibi cõpetens, & sic suo facto ius omne (si quod habebat)
7 amisit nã adeundo † hæreditatẽ vr rata habere oĩa gesta p defunctũ. sm Bar. in l. Iolutũ. §. solutam. ff. de pig act. dico igit, q. hæres d. Alber. p aditionẽ hæreditatis ratificauit legatum factũ vxori & cessit ei illi obligasse ad obseruandam voluntatẽ defuncti. Ergo frustra nititur contrauenire. Nõ obst. q. iramentũ sit obligatorium. & firmet contractu aliàs inualidũ, & sit seruandũ qa verũ qn iurm præstatur in fauorẽ tertij. Tũc enim nõ licet tali iuro contrauenire in præiudiciũ alterius, secus si præstatur in fauorẽ hæredis sui. Ratio aũt diuersitatis est euidens. nã hæres adeundo, approbat contrauentionẽ, si quam de unctus fecisset. vt dixi s. Approbando ãt censetur relaxare iurm quæ relaxatio habet vim apostolicæ relaxationis. c. j. & 2 de iureiu. Vel aliter & secundo rñdetur, q. his, quæ sunt libe
8 ræ facultatis, non potest renunciari † etiam cum iuramento, secundum glo. in c. fi. de proc. lib. vj. Io. And. in regu. quod seme. de reg. iur. lib. vj. Fel. late in c. si diligenti. col. pe. de fo cõp. *In* facultate autem liberæ eius est qui stipulatus fuit heredi, stipulationem remittere. & hæredem suum grauare etiam in re propria, vt s ostensum fuit ergo &c. & ideo Bar. in l. si quis in principio testamẽti col. fi. de leg. 3. cõcludit q. is qui promisit hæredi instituto non reuocare testamentũ, poterit nõ obstã te iuramento mutare & alterare pro arbitrio, & sequuntur
50 *communiter* omnes fere. Quare concluditur, q. do. Albertus potuit legare vxori dictum mansum, etiam si prius illud pfecte & irreuocabiliter donasset hæredi instituendo, quia donasset ei vti hæredi, quem potest testator grauare, prout vult etiã in re propria ipsius hæredis. d. l. si heredis seruus. Vlt. nõ ob. q. donatarius fuerit stipulatus hæredi instituendo, quia cum stipulatus sit ei vti hæredi, ex stipulatiõe sola nihil sibi fuisset acquisitum nisi fuisset institutus hæres. *In* institutione autẽ ex testamento potuit illũ instituere cũ onere pstandi dictũ mansum vxori. vt patet ex pmissis, ergo &c. Potest etiã dici, q. stipulatio facta hæredi tacitè subintelligebat vt p plura probat Ias. in l. si sic. ff. de verb. ob. Ergo expressa a notario nihil operabitur. l. 3 ff. de le. j. Sed quia prædicta satis superque sufficiunt, non insistam vlterius.

RESP.

ſuis labat. Ita rñdet Pau. de Caſt. in d. conſi. 174. dicens multũ referre, an p renunciationẽ præiudicet minori in hæreditate jã acquiſita, an in acquirẽda: nã qñ filia pri remittit ius ſuccedendi, nõ iniuriat à pre, cũ nõ habeat pre vincte aliqd ius formale in eius hæreditate. l. j. §. ſi impuberi. ff. de collat. bon. q rationes ceſſant ĩ renũciatione iuris ĩã acquiſiti. nã enormis leſio ſolũ ea dr, q̃ ius quæſitũ tollit, nõ q̃ iuri quærẽdo derogat. l. ſi ſponſus §. ſi maritus. & l. ſi. ff. de donat. int. vir. & vxor. Nec obſt. rex. in d. auth. ſacra puberũ. in verbo, inuiolabiliter. qa, vt ſ. dixi, diſpoſitio illius auth. nõ ꝓcedit, vbi interuenit dolus ſi §. ue ex ꝓpoſito, ſiue re ipſa, ſm cõem Dd. ſnĩam, q̃ verior eſt. & benignior ad mitigandũ tigorẽ illius auth. quã Henricus vij. vt refert Alb. de Ro. ibi ſtatuerat abrogare qa nimis eſt minoribus pniciosa. Non obſt. ſecunda ratio, fundata ſuper reiteratione & ꝯfirmatione eiuſdẽ donationis, qa eadẽ ratio doli milĩtat in reiteratione & ꝯfirmatione. eadẽ eñ ætatis facilitate, eadémq; lenitate & credulitate, quib. inductus fuit ad donandum, etiam fuit inductus ad confirmandũ donationẽ. l. doli. §. diuerſum. ff. de nouat. Et q̃ ꝯfirmatio donationis facta p minorem nõ credat hñe deliberatũ conſenſum, ꝓbatur in d. l. ſi. C. ſi maior fac ali. rat. hab. vbi requirit q̃ donatio facta à minore, comprobet expreſſe vel tacite p lapſum decẽnij ab eo, cũ erit factus maior: ergo confirmatio facta anteq̃ fuerit effectus maior, ſibi nõ nocet, nec donatiõẽ inualidam corroborat. Et ita ĩ terminis ꝯſuluit Paul. de Caſtr. conſ. 305. notandũ eſt. lib. 2. ſm nouiſſimam impreſſionem. Non obſt tertia ratio fundata ſup donatione, in qua dr non poſſe conſiderari leſionem, cũ donatio liberalitati aſcribat. d. l. j. & qa volenti donare nõ infert dolus. l. cũ donationis. C. de tranſact. qa reſpondetur multipliciter. Primo, q̃ etiã volens interdũ dolo decipitur, vt ſi calliditate aliquis ſeductus ſit ad donandũ: vult enim tunc ſeductus donare, ſed p dolũ. l. 3. §. ſi qs volentẽ. ff. de libe. ho. exh. l. j. §. 2. ff. de ſer. corrup. Et ita euenit huic minori, & ita reſpõdet Paul. de Caſt. in d. conſ. 174. Itẽ verũ q̃ in donatione
14 nõ attendit lætio, † ſi donatio fiat à ſciente & volente abſque vlla fraude, ſecus ſi p dolũ, q̃ facit verũ conſenſum abeſſe. l. ſi ſuperſtite. C. de dolo. l. j. ff. eod. tit. & ita reſpõdet Cor. d. conſi. 124. lib. 3. Itẽ ſtantibus cõuentionibus in themate præſuppoſitis, ſcilicet q̃ minor donauerit q̃dẽ lege, vt conſequeretur beneficia florenorũ mille opera donatarij, & q̃ donatarius teneret eidẽ minori donanti dare annuos ducẽtos florenos: hæc donatio potius cẽſetur ĩ fraus innominatus, do, vt facias, & des. l. naturalis §. j. ff. de præſcr. verb. & licẽt noietur donatio atramẽ effectus & non verba ĩhentium ſunt inſpiciendi, ſm Bal. in l. 2. C. commod. per tex. in l. inſulam. ff. de præſcrip. verb. & ita reſpõdet Dec. in d. conſ. 180. col. pen. Non obſtat
4. ratio q̃ dñs de Fara renunciauerit exceptioni doli mali, læſionis. & omni legũ auxilio, qa reſpondet, vt ſ. dixi, q̃ eadẽ facilitate eodémq; dolo, quib. inductus fuit ad donãdũ, eiſdem inductus fuit ad renunciãdũ, ſm Bar. in l. ſi. §. idẽ quæſitũ. ff. de cond. inde. arg. d. l. doli. §. diuerſum. ff. de nouat. & ita etiam in ſimili reſpondet Alex. conſi. 179. viſa ſcriptura. col. 2. libr. 2. & in terminis noſtris ita reſpondẽt Ant. & Pan. in d. c. cũ contingat. char. pen. vbi ꝯcludunt minoribus relaxãdũ eſſe hmõi iuramentum, & ſi iuraſſent non ĩuenire ratione enormiſſimæ læſionis. & ita etiam reſpondet Socin. in d. conſ. 262. col. v. & Dec. in d. con. 180. col. pen. Propterea hic minor renunciauit exceptioni læſionis ſimpliciter, qa nõ porrigit ad enormẽ læſionem, ſm Pan. & alios in c. Quiturauallis. de iureiur. & Corn. in d. conſi. 124. & 214. lib. 3. Non obſt. decretũ iudicis & præ
15 ſentia affinium, & amicorũ, qa reſpondet, † q̃ iſta nihil faciũt ad qualidandam donationẽ factam a minore d. l. ſi. vbi caſus. Item reſpondet, q̃ iſta faciunt ceſſare præſumptionẽ doli & læſionis, ſed vbi de læſione conſtat, ceſſat præſumptio doli, q̃ venit in conſequentiã læſionis. Ita reſpondet Imo. in l. ſi quis cum aliter. ad fi. ff. de verb. obl. & Cor. in d. conſi. 124. & conſi. 214. Ex quibus ſaltẽ ſimul iunctis conſtat donationẽ eſſe ipſo iure nullam. & nõ fuiſſe iuramento roboratã. Vnde nõ expediret inſiſtere ſuper alio dubio, an naturitate filiorũ reuocet dicta donatio virtute. l. ſi vnq̃. C. de reuoca. donat. ſup quo prima facie credidi. q̃ non, qa diſpoſitio d. l. ſi vnq̃. limitatur, vt non ꝓcedat, qñ donãs cogitauit de filiis naſcituris, & nihilominus donauit, & declarant oẽs ſcribentes ibi, & Bart. in l. Titia. §. Imperator. ff. de leg. 2. Imol. & Can. in c. ſi. de dona. Bald. & legiſtæ in l. j. C. de inofficioſi. don. eſt enim diſpoſitio d. l. ſi vnq̃. fundata ſuper præſumpta mente donantis, q̃ ſi cogitaſſet de filiis veriſimiliter nõ donaſſet. arg. l. cũ acutiſſimi. C. de fideic. & l. tale pactũ. §. ſ. ff. de pact. q̃ ratio præſumptæ mentis ceſſat, quando conſtat, q̃ donans cogitauit de filiis, & nihilominus donauit, ergo etiam ceſſabit diſpoſitio. l. adigere. §. quis. ff. de iure pro. Cõſtat ãt, q̃ dñs de Fara cogitauit de libe. ex pacto, d quo in trãſactione, quo conuentũ fuit, vt reſeruatio florenorũ ducentorũ euaneſceret, caſu quo ipſe dñs de Fara decederet ſine liberis, ergo &c. & ppea conſuluit Soc. conſ. 53. Viſo inſtro. col. iij. lib. iiij. q̃ donatio, quã fecit filia ſtante nuptura, non reuocatur pp ſuperuenientiam filiorum. quia præſumit cogitaſſe de liberis, ex quo erat de ꝓximo nuptura. Sed nõ videtur locũ eſſe diſpoſitioni d. l. ſi vnq̃. quia d. de Fara iurauerit non ĩuenire. Seruandum eñ eſt iurm, qñ nõ vergit in detrimentum ſalutis æternæ. c. quemadmodum de iureiu. cũ cõ cord. Tertiò, quia diſpoſitio l. ſi vnq̃. nõ procedit in donatione ob cãm, q̃ non eſt propriè donatio, ſm Ang. in d. l. ſi vnquã. Alex. conſ. 29. præclarè. col. fi. lib. iij. Soc. cõſ. 147. libr. ꝓ. ſed iſta donatio vr ob cãm. ſ. vt donãs cõſequeretur à donatario florenos cc. & beneficia. ergo, &c. ¶ Præmiſſis non obſtantibus, ar
16 bitror donationem hanc † poſſe natiuitate filiorum reuocari, per tex. in d. l. ſi vnq̃. quẽ puto locũ habere etiam in hoc caſu, non obſtantib ĩjs. Et primò non obſtat, q̃ donator cogitauerit de filiis, quia & ſi cogitauerit de filiis, non tñ ſperabat ſe filios habiturũ, q̃ duo copulatiuè requirũtur ad hoc, vt nõ ſit locus diſpoſitioni d. l. ſi vnq̃. c. ſi. xvij. qu. iij. ibi non haberet nec ſperaret habere. & ita cõſuluit Soc. conſ. 126. viſum fuit, lib. iij. vbi cõſuluit natiuitate filij reuocari donationem factã à ſene, habente vxorẽ quinquagenariam, etiam q̃ in donatione fuit habita mentio filiorũ, quia ſi ſenex cogitaret de filiis non tñ ſperabat filios ſibi debere naſci pp ſeniũ ipſius & vxoris. Hic aũt donans & ſi cogitauerit de filiis, non tñ ſperabat, nec credebat filios procreare, quia intendebat presbyter, & eadem ratione qua donauit, quia presbyter volebat, eãdem etiam voluit reſeruationẽ florenorũ cc. extingui, ſi filios nõ haberet, non quia crederet habere, ſed qa pp ſacerdotiũ aſſumendum deſperabat de filiis, & ita etiam ꝯſuluit Soci. inter conſ. Curt. ſenio. conſ. 2. col fin. Hæc eñ ratio ſacerdotij facit abeſſe oẽm ſpem ꝓlis legitimæ. qua ſola reuocat donatio, ſm Alex. conſ. 40. ſup primo. col. fi. lib. iiij. Nec huic rõni naturali & veriſſimæ obſtat, ſi dicat q̃ in tranſactione non exprimitur hæc ratio quia intenderet donans presbyterari. Rñdeo ſatis eſſe, q̃ fuerit expreſſa in donatione, ad quã tranſactio refert, quia virtute relationis oĩa dicta in donatione, cẽſent tranſcripta in tranſactione. l. ſi ita ſcripſero & ibi Bart. ff. de cond. & dem. & ita etiã reſpondet Soc. in d. conſ. 126. Nõ obſtat iurm,
17 † quia non impedit donationem poſſe reuocari pp ſuperue-
§. nientiam filiorũ, ſm Bar. & cõiter ſcribẽtes in d. §. Imperator. Imol. in d. c. ſi. Alb. in d. l. ſi vnq̃. Bal. in l. j. C. de inofficioſi don. Old. conſ. 238. cùm mulier. Lud. Rom. conſ. 269. nõ eſt dubiũ. Soc. in d. conſ. 126. & conſ. 22. col. ij. lib. iiij. aliegans Spec. & Ioan. Andr. idem tenere. & idem conſuluit Aret. conſil. 24. quatuor dubia. Cor. conſ. 11. col viij. lib. & conſ. 30. lib. iiij. quia iuramẽtum regulatur ſm naturam ĩctus, ſuper quo interponitur. l. ſi. C. de non num. pec. & qa ſm Oldr. iuramentum non addit obligationem. ſed ei intra ſuos fines manẽti addit religionis vinculũ. arg. l. Titius. in fin. ff. ad Treb. Quod verũ puto, etiam ſi donans iuraſſet ex quauis cauſa nõ ĩuenire. quia talis qualitas nõ trahit ad caſum veriſimiliter nõ cogitatũ. arg. l. fiſtulas. §. frumenta ff. de contrah. empt. & ita viſum fuit Bal. in l. j. col. fi. C. de inoffic. don. Imò ſunt, q̃ tenẽt, q̃ donans nõ poſſit renũciare beneficio d. l. ſi vnq̃. quia introductum fuit fauore filiorum, ſm eos, & in præiudicium ipſorum iurm patris nihil debet operari. c. quis. in fi. de pac. lib. vj. & ita tenet Soc. conſil. 127. lib. j. & conſ. 126. col. pen. lib. iij. & conſ. 72. libr. iiij. & Cur. ſenior conſ. 1. p totum. ſuper quo tñ non facio fundamẽtum,
§. qa alii Doct. cõiter ſunt in ĩria ſententia. Nõ deniq; obſtat. q̃ diſpoſitio d. l. ſi vnq̃. nõ vendicet ſibi locum in donatione ob cauſam. qa iſtud verum eſt, quatenus donatio correſpondet cauſæ, ſed in eo, in quo donatio excedit cauſam, reuocat, iuxta diſpoſitionem d. l. ſi vnq̃. ſm Ang. ibi. & ita conſuluit Soc. & non inficiatur Dec. cõſ. 30. col. ñ nam in exceſſu dr propria & ſimplex donatio. l. ſi ſponſus. §. circa. ff. de dona. inter vir. & vxor. & tradunt Ang. et Imol. in l. Aquilius regulus ff. de don. Bal. in auth. ex teſtamento. C. de colla. et in auth. vñ ſi parens. C. de inoffi. teſta. et Sal. in l. j. C. de don. ante nupt. Inſuper reſpectu florenorum cc. quos dñs de Fera ſibi reſeruauit, nõ videtur donatio ob cauſam. cùm de propriis reditib. illos ſibi retinuerit. Et ſi donatarius ſe fundet in cauſa beneficiorum, conſtat donationem poſſe reuocari, cùm ipſe donatarius conuẽta non impleuerit. l. ſi. C. de reuoc. don.

RESP. CXXIX. & de Donationibus. V.

LEGEM Donationi adiectã, q̃ donãtis vel hñdũ fauorẽ cõcernit, poteſt donator pro arbitrio remittere, quacunque ſtipulatione etiam iuramento roborata non obſtante.

SVMMA

uit. Tertiò, qa iuramentū regularur à consensu, sine quo iuramentum nihil operatur. ..fi. C. de nō nu. pecu. & d. c. quauis. & d. auth. sacramenta puberū. in verbo sponte data aūt enormi læsione non præsumitur læsus habuisse notitiā valoris rei. sm Bar. & alios in l. j. C. de rescin. vendi. ergo iurām non porriget vires suas ad hunc casum. nam ad ignorata nō extenditur effectus ipsius contractus l. cum Aquiliana. ff. de transact. & l. mī
§ decedens. ff. de inoff. testa. Quartò, meticulosus cōtractus† ō validat iuramento. d. c. quāuis. cū concor Minor aūt cōtrahēs cū fratre maiore immodicè ejus metu reuerētiali præsumit contraxisse, & ideo cōtractus venit rescindendus, saltē iudicis officio. .. j §. quę onerandæ. ff. quarū rerū actio non detur. & ita in terminis consuluit Soci. consi. 263. capio primū. col. iij. lib. ij. qui respondet ad cōmunem doctorū sentētiā, qp metus reuerentialis non sufficiat ad rescindendum cōtractum, nisi probentur minæ vel verba, qp hæc communis sentētia limitatur, vt nō procedat data enormi lesione propter quā præsumitur verus metus in minore, sm Bet. de Anch & Pau. de Ca. in consilijs infrà allegandis. Quod benè quadrat in proposito casu. Nam nemo sani capitis negabit d. Io. nō rogasse & instātiam fecisse erga fratrem minorem, vt sibi donaret dicta castra importunę autem preces factę minori non distant à metu. sm Inn. in c. petitio. de iureiu. & Bar. in trac. de tyranno. q. vj. suadetur, quia dominus ū Fara erat sub ferula, cura, & regimine ipsius Ioannis, vir sagacissimi, & cum eo habitabat. ex quibus resultat coniectura metus reuerētialis, sm Bet. de Anch. quem refert & sequitur Pan. in d. c. cū contingat char pe. & in terminis nostris ita firmat Are. consi. 24. quatuor dubia, &c. Quintò contrahens† cū adolescente statim cōsumpturo dolosè agit. l. si verò §. si adolescens. ff. mandati. l. si quis cū sciret ff. pro empt. & propter hunc præsumptū dolum recipientis contractus non firmatur iuramento sm Pan. in d. c. cū contingat. char pe. minus ergo firmabitur iuramento minoris, q
10 contrahendo & donando consumit. Sextò facit, quia iuramentum de obseruando † laudo non obligat iurantem laudo arbitratoris enormiter lesum. l. si libertus. la. ij. ff. de oper. li. & notatur in c. quintaua lis. de iureiu. & per Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. idem ergo dicendum in casu isto. Nec obstat si dicatur, qp hic læditur facto proprio ibi facto tertij. quia eadem ratio vtrobique videtur, to, quia minor enormiter lesus creditur ignorasse quod egit. sm Bar. in d. l. ij. C. de rescin. vend. tum quia præsumitur circumuentus dolo eius cū quo contraxit. vt patet ex præmissis. Ex quibus constat, q dolus reipsa, & dolus ex proposito æquiparantur, quantū ad impediendum vires iuramenti. Et ita tenent Bal. & Paco. Alua in d. § item sacramenta. & Georg. Nat. in d. c. quamuis. col. xij. & sequē. Bet. de Anch. consi. 38. pro clariori. & consi. 118. visis. & consi. 80. visa. & consi. 375. in supradicta. Bald. de iureiu. consi. 8. duę puellæ. Fede. de Senis consi. 199. quæritur. Ant. de But. consi. 45. iuris rigor. Panor. cons. 8. Laurentius. & consi. 107. quatuor dubia alias quatuor sunt. li. Raph. Co. consi. 180. videtur prima fronte. Ian. de Ca. consi. 114. contra supertius. in j. parte. Are. consi. 93. visa legato. And. Sicu. con. 21. col. v. lib. j. & consi. 93. lib. ij. Soc. consi. 263. capio primum. in secundo dub. lib. ij. Corn. consi. 124. multum diffusè. lib. iij. & consi. 11. & consi. 214. visa puncto. co. lib. & hanc opinionem dicit æquam & iustā Alex. in stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. & cōsi. 53. col. vij. li. ij. & laudabilimè Decius idē
§ consuluit consi. 180. per totū. dicens hāc esse *communiter opi.* doct. & si Alex. qui dixit contrariam sententiam esse cōmunē in d. consi. 125. & consi. 42. lib. j. & cōsi. 53. col. vij. lib. ij. vidisset præmissas auctoritates, nunquā ita dixisset. Sit igitur conclusio cōmunis & vera, qp dispositio d. auth. sacramenta puberum & d. c. quamuis non procedit data enormi lesione. ad contraria respondebo. Ratum prius discusso an in casu præsenti possit dici hunc minorē fuisse circumuentum dolo & machinatione dicti d. Io. & sic an interuenerit in hac donatione dolus ex proposito. Nā vbi talis dolus intercedit, nullus est q nō fateatur iuramentū nihil operari. d. c. quāuis. ibi non dolo, vi, metu. &c. & ratio est euidens. quia dolus removet cōsensum à quo dependet potentia iurisiurandi. c. veniens. de iureiur. & ex proposito. Et mihi videtur, sm ea q proponuntur patere de dolo manifesto. ex plurib. Primò, quia d. Gaspar, dns valuis clausæ, fororius dicti dñi defuncti, & do. Ant. mari, iudex ordinarius interpositione decreti faciendi examinati & interrogati iure iu. testificati sunt hmōi donationē fore vtile ipsi minori. & in eius cōmodū cedere. Quibus hic minor facilis ad decipiēdū & credulus fide adhibuit, qd facere nō debuit, cū tanta sui iactura. & hac ratione mihi vr dolo inductus ad donandū. & ita per hanc rationē rndet Pan. in d. q. 107. in secundo dubio. li.
ij. Scdò patet de dolo, quia Ioannes dolosè & falsò suggessit huic minori castrū Valleronis esse alteri hypothecatū, p satis norabili summa qd verū non erat. ..nde ratione huius falsę, & dolosæ suggestionis, minor facilis ad credendū mor' p̄sumitur ad donādū & iurandū sm Fed. de Senis d. q. fil. 199. falsum aūt cōmentū, calliditas, & machinatio dol .. sen. l. j. § dolū. ff. de dolo. & dixit Cur. sen. in d. consi. 3. qp licet dolus reipsa non impediat virtutē iuramenti, sm opinionē multorū, quos s. refert, si tñ præcesserint aliqua mendacia donatarii, vt in casu nostro, tunc p̄dictus non firmatur iuramento propter dolum ex
11 proposito. Tertiò si minor† q̄hat cum tutore vel curatore, & lædatur cōtractus est ipso iure nullus, propter præsumptum dolum & malam fidem tutoris seu curatoris. l. pupillus. §. item ipse tutor. ff. de auth. tut. Est. n. iuris & de iure præsumptio, qp minor fuerit inductus ad contrahendum dolo sui curatoris, vbi reperitur minor læsus quamuis in modico, quia curator debet vtilia facere, & inutilia prætermittere, secundum Bald. in l. cum ipse. C. de contrahend. emp. per tex. in simili. in l. fundus qui. ff. de rescin. vend. & idem senīt Bar. in d. § item ipse tutor ad fin. in casu isto proponitur donationē factā fuisse dicto Ioanni tunc curatori ipsius donantis, ergo donatio non firmabitur iuramento propter dolum à lege præsumptū qui est impediat effectus iuramenti. sm Panor. in d. c. cū contingat. in 3. char. pe. Anto & Imol. in erentes iuramentū nihil operari stāte tratuto qp contractus celebratus cū minore p̄sumatur dolo initus, vt etiam tenuit Bart. in l. omnes populi. in 2. q. 3. q. prin. ff. de iusti & iur. Pan. consi. 71. quinque dubia. lib. 1. Ludo. Ro. q̄s. 12. viso facto. Ale. q̄s. 49. viso instrumento. lib. 1. & cōsi. 38. visa petitione. lib. 2. & cōsi. 39. lib. 4. Quartò, vbi alia ratio
12 ne quā minoris ętatis q̄dus† est nullius non validatur iuramento, sm Bar. in d. auth. sacramenta puberū, col. 2. C. de rescin. ven. Ille aūt contractus est nullus, quia curator prohibetur contrahere cū minore. d. § ité ipse tutor. ergo, &c. Quin-
13 tò cogitor recipiens iuramentū† relaxare, si ex parte ipsius q̄tineat turpitudinē c.. & ę. debitores de iureiu. tradit Panor. ī d. c. cum contingat. char. pen. ver. septimus casus. Ité relaxandum est iuramentū, non tantū si contineat turpitudinem ex parte recipientis, vel peccatum ex parte iurantis sed ēt si possit præstare alteri occasionē peccandi. c. cū abomni. de vita & honest. cler. corū. Aut iuramentum huius minoris cotinet turpitudinē ex parte Ioannis recipientis quia ipse recipiens iurauerat vtilia facere & inutilia prætermittere & rñ q̄ proprīū iuramentū induxit hunc minorē, cuius curā gerebat, ad sibi donandum, & sic ad perdendū bona sua, donando. n. perdere est. l. filius fa. ff. de don. in prin. Sextò, alia vrgenti coniectura detegitur dolus donatarii, qa ipse hęres vniuersalis cōis patris d. Honorati & curator testamentarius patris sui induxit ipsum fratrē nondū ętatis xv. ann. ad repudiādum particularē institutionē, qua pater reliquerat eidē dicta castra, vt iure accresceēdi obueniret ipsi vniuersali hæredi, ed postea cōsultus. qp per talē repudiationē non erat sibi quæsitū ius irreuocabiliter. l. j. C. si minor ab hæredi. pa. abstin. astutia & calliditate procurauit qp dictus minor cadē castra sibi donaret, & dubitans ne ēt donatio valeret, vt potè facta per minorē suo curatori, induxit fratrē adhuc minorē ad transigendū super dicta donatione, vt nouo cōsensu cōfirmaretur. vñ sicut repudiatio fuit fraudulenta. cætera exin. de secuta qs nō existimabit dolosa & fraudulēta. nam ab exordio tituli posterior formā cuētus. l. 2. C. qñ & quib. 4. pars deb. lib. x. ex tot. n. multiplicatis, repudiatione, donationib. & tranactionib. dolus & fraus elicitur, vt in simili cōsuluit Bal. consi. 464. videamus. li. 3. Septimò, donata ob causam iure repetūtur ob eam non secutam. l. j. de don. quæ sub modo. l. fi. vt proponis. C. de cōdi. ob cau. p̄supponitur aūt. qp hæc donatio ob eam cām quia Ioanes frater promisit fratri operam cū effectu dare, qp sibi p̄ferrentur benefitia, reditus florenorū milie, & hac ratione in ipsa renunciatione & in ipsis donationib. exprimitur causa qa minor intendebat presbyterari. Cū igitur opera dicti Ioan. idē minor nulla fuerit assecutus bñficia. retractari poterit donatio ob eam nō secutā, & si istud probare, nō esset opus impetrare absolutionē à iuro, in quo subintelligit̄ dditio si alius quenta seruauerit. c. peruenit. de iureiur. Constat igit̄ ex præmissis non solu de dolo reipsa, sed etiā de dolo ex proposito & ideo rñdo donationē iuro non roborari, quæ rñdo videtur verior, si q̄dria dissoluantur. Nō obstat itaq; prima ratio fūdata in d. c. quāuis. qd habet Io
§ cū etiam in renunciatione gratuita sm communiam doc. qa rñdetur, qp loquitur in renūciatione hērditatis paternę factę ipsi patri superstiti, & sic loquit in renūciatione iuris q̄silibet in solā spe, per quā renunciationē non pōt nīla renuncians dicī læsa, cū possit q̄tingere, qp nihil sit habitura, vt qa præmoriatur, iuxta l. nā & si parentib. ff. de inoffi. testa. vel pater facultatib.

suis

RESP. CXXXIII. & de Donationibus. IIII.

ANTONIVS Quindecim annos nondum natus, curatorem habens Ioannem fratrẽ, abstituit ab hæreditate patris, q̃ eũ instituerat heredẽ in duob. castris. Factus annorum sexdecim eadẽ castra donauit fratri curatori suo reseruatis sibi florenis 200. annuis expressa causa, qa p̃sbyterari intendebat expletis annis 10. & 8. quo tpe frater desijt curator esse. Nam vsque ad eã diẽ curã pater in vltimo eulogio sibi crediderat. Cõuẽtũ fuit, q̃ frater eũ etiã alere teneretur & q̃ redit⁹ reseruatus extingueret, ũ donans sine liberis occũberet. Dubitabat, vtrũ hmõi donatio viribus subsisteret? Plerisq; visum fuit perfectam, donationẽ geminato donatoris cõsensu sacra iurisiurandi religione, affiniũ p̃tia, iudicis decreto roboratã, retractari minimè posse. Ego aũt ratus summinorem dolo curatoris seductũ fuisse, q̃ ex enormi lesione, affiniũ mẽdacio, q̃ minori credulo suaserunt donationẽ in cuidẽ eius vtilitatẽ cedere, & ex falsa donatarij suggestione, q̃ dicta castra alteri fore hypothecata commentus est, patere rñdi. Quib. argumẽtis suffragatur p̃sumptio legis q̃ curatorem dolosum putat, si minorẽ cõtrahendo lędat. Sed reuerentia, quam minor præstabat fratri maiori, metus cõiecturã facit, quę cũ enormi minoris damno coniuncta metum aperte demonstrat ¶ Sed id etiam proponebat, vtrũ noua prole donata, reuerterentur in donatoris arbitrium & ditionem mansura. Quod multi negabant, tum quòd ex lectura transactionis constaret donantem de filiis cogitasse, tũ q̃ donatori non liceret proprio iuramẽto ꝫuenire. tũ q̃ ob eam donatio facta videretur. Ego autem diui Constantini legem seruandã rñdi, etiã si de filiis sit cogitatum, modo cogitans nõ sperauerit iustos filios procreare, p̃ut non sperat, qui sacerdotij assumendi spe ad donandum inducitur. Nec iusiurandum violat, qui huius legis beneficio vtitur, cum non credatur fuisse mentis donatoris vnquam illi renunciare. Fatuor autem Cõstantinũ loqui de donatione simplici, sed huiusmodi donationem, quatenus causam excedit simplicem Vlpia. putat, nec nostri inficiantur interpretes.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium rerum immobilium, facta à minore cũ decreto ipso iure ẽt nulla, sustinetur tamen propter iurisiurandi religionem. Et quid si minor reperiatur enormiter lęsus. nu. 2.*
3 *Donatiõ plenã deliberationem, quæ dolum excludit, interuenisse præsumitur in donatione reiterata.*
4 *Lęsio nulla potest p̃sumi in donatione ex liberalitate proficiscente.*
5 *Decretum iudicis tollit doli & metus p̃sumptionem. Item ẽssentia affinium & amicorum donantis & donatarij. 6. quod limita. num. 15.*
7 *Iuramentũ debet habere tres comites, iudicium, veritatem, & iustitiã.*
8 *Metu coactus contractus non validatur iuramento.*
9 *Contrahens cum adolescente statim consumptus, dolosè agit.*
10 *Iuramentum de obseruando laudo, non obligat iurantem laudo arbitratoris enormiter lęsum.*
11 *Cõtractus est ipso iure nullus, si minor ꝫbat cũ tutore & curatore.*
12 *Contractus invalidus alia ratione, quàm minoris ętatis, non validatur iuramento.*
13 *Iuramentum relaxare cogitur recipiens, si ex parte ipsius cõtineat turpitudinem.*
14 *Lęsio non admittitur in donatione, si donatio fiat à sciente & volente, absque vlla fraude.*
16 *Donatio iurisiurandi religione, affinium præsentia, & iudicis decreto roborata, natiuitate filiorum reuocatur.*
17 *Iuramentum non impedit donationem posse reuocari propter superuenientiam filiorum.*

Respon. interpret.

1 LICET Donatio rerum immobilium † à minore facta etiam cũ decreto iudicis sit ipso iure nulla. l. fi. C. si maior factus alie. rat. hab. tamen propter iurisiurandi religionem sustineretur auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. quæ locũ habet etiam in contractu donationis, secundum glo. Barto & 50 *cõiter* ferib. ibi. & Felyn in c. in præsentia. col. 4. de prob. & Cor. consi. 258. quanquam. lib. 4. vbi consuluit donationem firmari iuramento, etiam si sit facta ab impubere doli capace, & cõsuluit Soc. donationem factam a minore valere absque auxilio restitutionis in integrum, consi. 279. visa donatione. lib. 2. Sed reuocatur in dubium, an idem dicendum sit, si minor propter donationem † iuratam reperiatur enormiter lęsus, vt quia dimidia vel maiorem partem fortunarum suarum donauerit, vt in themate præsupponitur. Visis instrumentis donationum & transactionis subsequutę, & considerati diligenter quæ in narratione facti recitantur, consultationem hanc duxi diuidendam in 2. partes. In prima discutiemus, an dominus de fara possit iustè dicere se fuisse enormiter læsum, & sic videbimus an dispositio d. auth. sacramẽta puberũ, procedat etiam si in ꝫtu interueniret dolus re ipsa. Secundò inquiremus an dñs de Fara iure præstãdi se fuisse deceptũ dolo & astuti a dñi Astoãdi eius fratris, & sic an ratione doli ex p̃posito possit ꝫuenire, proprio iuramẽto. Quib expediris, apparebit resolutio alterius dubitatiõis, an iuram̃ sit a iudice ecclesiastico relexandum? Circa primũ vr̃ q̃ dñs de Fara nõ potuit iuramẽto ꝫuenire p̃textu alicuius lęsionis, ex pluribus. Primò, qa iuramentum potest seruari sine interitu salutis æternę, ergo violandum non est. c. quemadmodum. c. si verò. de iurei. cũ simil. & videt casus in c. quis. de pact. lib. vj. q̃ text. etiã procedit, q̃ filia renunciat gratis hæreditati paternæ, nulla dote sibi data, vel constituta, ẽm Gem. & Imol. ibi, & Lud. Rom. & Arer. in l. q̃ superstitis. ff. de acq. hær. & Alex. con 155. colum. viij. lib. i. Cur. senior consi. 43. sup contingentia. in vlt. dubio. Et sic patet, q̃ ille tex. excipiens causam dolosæ renunciationis, intelligendus est de dolo ex p̃posito, & non re ipsa. ita ergo dicendum vr̃ in casu præsenti. Secò, qa donatio ista fuit ex intervallo geminata & triplicata, in donatione autẽ reiterata præsu-
3 mitur interuenisse † plenam donantis deliberationẽ. quę dolũ excludit, ẽm gl. in c. ĩi q⁹ iratus. 2. q. 3. & q̃ reiteratio facit præsumi errorẽ abesse, ẽm gl. in c. ex literis. de diuor. & ideò ꝫ actũ reiteratũ nihil opponi posse vr̃, ẽm Bal. in consi. Chismatis. posito post titulum. ff. si quis aliquem testar. prohib. & aduersus contractũ reiteratũ cum iuramento non videt restitutio concedenda, ẽm Philip. Dec. consil. 181. latis not. est quæstio col.
4 3. Tertiò, quia non videt, q̃ in donatione † quę ex liberalitate p̃cedit, vlla possit considerari læsio. Hinc est, q̃ venditor q̃ donauit id, quod pluris est. non potest allegare læsionem, etiam si vltra dimidiam iusti pretij fraudatus dicat, ẽm Bar. & Doct. *cõiter*, in l. 2. C. de rescin. vendi. & Alex. consi. 53 lib. 3. & Soc. consi. 48. lib. 4. Quartò, qa idem dñs de Fara iuranit non contrauenire præextu minoris ætatis lesionis, doli, aut deceptionis, vnde audiendus nõ vr̃. etiam si restitutionẽ petat, ẽm Bar. & alios in d. l. 2 & Soc in d consi. 48. & hoc casu Pan. in c. cùm contingat. de iureiur. tenet minori non esse relaxandum iura-
mentum ratione doli re ipsa. & ita etiam respondet idẽ Pan. consi. 72. quinque dubia. in fi. li. j. & idem tenet Pau. de Cast. in d. auth. sacramenta puberum. Quintò, præmissa coadiuuantur ex decreto iudicis quod interuenit in hac donatione. nam iu-
5 dicis decretum † facit cessare doli & metus præsumptionem, ẽm gl. in l. j. C. de præd. decur. lib. x. Sextò. confirmant, qa huic donationi præsentes fuerunt aliqui affines & amici vtriusque
6 quorũ præsentia excludit p̃sumptionẽ doli & metus. l. transa. C. de transa. & ibi latè Mod. traditur p. Bart. in l. fi. ff. si quis aliquem testar. prohib. Præmissis non obst. ꝫrium mihi videt iustius & æquius, rationibus subsequentibus. Primò, quia p̃pter enormem lęsionem præsumitur læsus, dolo circumuentus. l. si superstite. C. de dolo. l. omnes. § Lucius. ff de his quæ in fraud. cred. vbi autẽ dolus interuenit, iuramentũ nihil operatur. d. c. quis. &c. Abb. quod met. caus. c. si verò. cum simil. de iureiur. Nec refert q̃ iste sit dolus re ipsa, quia effectualiter æquiparatur dolo ex p̃posito. l. si quis cum aliquo. ff. de verb. oblig. l. 2. §. si quis sine. ff. de excep. doli. & hac ratione consuluit Petr. de Anc. vbi ipse refert in regula accessorium. de reg iur. Sororẽ q̃ cum iuro renunciauit fieri hereditatẽ 4000 florenorum pro 600. posse ꝫrauenire iuro p̃enormem lęsionem. Hinc dixit Bal. in c. j. §. item sacrã. de pac. iur. fir. q̃ boni præsides faciunt talia iuramenta remitti p̃ capturam personę. per tex. inl. illicitas. ff. de offic. præsid. & q̃ ex enormi læsione præsumatur minor dolo circumuentus, docet Bal. in l. fin. de prætor. stipul. & idem tenuit Pet. de Anc. in c. canonum statuta. char. xxij. vers. ego etiam consului. de constit. sequuntur Ant. Imol. & Pan. in d. c. cũ contingat. de iureiur. Secundò, quia iuramentũ debet
7 habere † tres comites, iudicium, veritatẽ, & iustitiam. alioquin ĵam non est iuramentum, sed periurium. c. innocẽs. xxij. qu. 4. c. quanto. de iureiur. vnde Bald. glossando diffinitionem iuramenti traditam per fratrem Raynaldum de Petra forti, dicẽtis, iuramentum est dictum assertum, vel promissum, sacræ rei attestatione firmatum. addebat, verum, iustum, & ex animi deliberatione, certaque scientia procedens quæ certè diffinitio non conuenit verbis huius domini de Fara, qui non ex p̃posito, neque certa scientia donauit, quod ex enormi lęsione dignoscitur. Nam ẽm Bald. in d. §. item sacramenta. ex enormitate facti p̃sumitur consilium animi. & ex simplicitate minor & mulier contraxisse creduntur, quoties contractus est eis damnosus, ẽm Bald. in rub. de rer. permut. circa fi. cùm itaque in hoc iuramento desit iudicium, nec conueniat diffinitio iuramenti, non etiam conueniet diffinitum. l. j. § dolum. ff. de dolo. deest etiã veritas, quia ex falsa causa donauit, nec enim intendebat presbyterari, quod eius euentus demonstra-

facultas data censet emphyteutæ dicta bona ita concessa alie
nadi, cui ipse donatio & traditio facta dicto magistro Augusti
no valida fuerit, vti anterior potior hr posteriore. Quæ alienā
di potestas, etsi ipsis emphyteutis concessa non fit, tamē quia
post inuestituram factam secūdo donatario legitur dominos
directos priorē donatariū laudasse & impetiuisse, ideo ex ap-
probatione directorum dominorū subsecuta potior iudicat.
Nec prior traditio secdo donatario facta eidem ꝓdest, qa secū
dū ea quæ proponuntur, prædicta bona longè ante donatio
nem sibi factam alteri donata nō ignorabar, quare rndi bona
in fraudem prioris donatarij alienata, de iure reuocanda.

SVMMARIVM.

1 *An u donatarius cui p ius tradi io facta est potior habeatur eo, cui donatum prius est.*
2 R s emphyteutis tradi dicuntur, *si facta inuestitura à directo domino possessio apprehendatur.*
3 *An per constitutum* transferatur *possessio, & ibi vide limitationem.*
4 P *in u donatarius prior titulo, tempore, & possessione potior est secū do, in cuius res tradita fuit.*
5 *Constitutum factum primo donatario, an operetur prioritatem tituli & traditionis, & vide declarationem & limitationem nu. 6.*
7 *Emphyteuta etiam per fictam traditionem facta absque cōsensu do mini, incidit in pœnam commissi.*
8 Pœna *commissi non incurritur nisi propter contemptum domini.*
9 Donatio facta magistro Augustino primo donatario, vti facta de con-sensu directorum dominorum posteriori præfertur.
10 *Emphyteusis seu feudum ijs verbis concessum, pro se suisque hæredi-bus & quibus dederit, etiam in donatario verificatur, & emphyteutæ potestas alienandi data intelligitur, & vide nu. 11.*
12 *An si post inuestituram secundo donatario factam, primus donata-rius inuestiatur per dominum, isse primus donatarius secundo præfe ratur.*
13 An *donatio & traditio duobus facta, si dominis directis placuerit, ra-tificata sit ex ratihabitione dominorum, & an prior secunda sit po-tior.*
14 An *traditio prius facta secundo donatario scienti bona longè an-te quam sibi traderentur, alteri donata, vti in fraudem facta sit reuocanda.*

Respon. interpreta.

VIDERETVR Fortasse secundam donationem factam magistro Geruasio Dulci tonsori præferendam primæ
1 factæ magistro Augustino Portæ, quia is donatarius in de-tinendo dominio potior habetur, cui prius fuit facta tradi-tio. l. quoties. C. de rei vendi. l. siue autem. § si duob. ff. de pub li cia. cum simi. Respectu autem bonorum emphyteuticorum constat traditionem prius factam secundo donatario, ergo secundus præferendus. Quòd autem fuerit ei prius facta traditio, probatur quia fuit prius laudatus & inuestitus. Nam
2 per inuestituram factam à directo domino secuta apprehē-sione possessi res emphyteuticæ dicuntur traditæ. cap. 1. §. rei. de inuest. de re alie fac. Meritò præfertur donatarius prius in-uestitus. Ita tenet Ioan Fab. quem sequitur Ias. in d. l. quoties. in 12. Ias. Idem tenet Iac Alu. in c. si facta. si de feu fue. contro-uer. in ordo & ag. vas. Capol. caute. 130. si dōs inuestiuit. 7 et. in repet. rub de iureiu. in 3. char in 3. effectu iuramenti. d. Gui. Pap dec. 46 an emphyteuta. & dec. 81. si debitor. & Dec. consi. 249. in calu. ad fin Nec videtur obstare si dicatur quòd in pri-
3 ma donatione legitur appositū constitutum p quod transfert possessio in donatariū. cuius nomine donator gestituit se pos-sidere. l. quod meo. ff de acquir poss l. certè. ff de precar. Quia respondent eos præallegata procedi in bonis allodialib. nō etiā in emphyteuticis & feudalibus, quæ tū alienatio nulla est, nisi secuta inuestitura domini c. j de prohibi. feud. alien per Fede. l. fi. C. de iur emphyt. Ita firmat d. Stepha Bertran consi. 107. illud palā est. Ias. 2. Prædictis non obstan. ꝑm ea q̄ proponūtur, respondet primā donationem præferendam duabus rationi-bus. Primò qa spe prior est tā in tit q̄ in assecutione pot et er
4 go potior in iure. regula qui prior. de reg iu. & d. l. quoties. cū concor. quę hoc loco retorquentur. cum priori donatario sit etiam prius facta traditio. ¶ De prioritate tituli, & de priorita te traditionis constat ex contextu donationis, vbi legitur do-natricem constituisse se possidere nomine dicti magistri Au-
5 gustini primi donatarij, quo casu præfertur primus, ꝑm Guid de Suzar in d. l. quoties. & in l. fi. C. de sacrosan. ecc. & v-tre b que Ias & idem vult Bald. in rub. C. de ꝓhen. empt. q xvj. A. exan. cons. 14. circa primum. Ioan. Ias. lib. j. & consi. 25. Viso testa mento. col fin. li 3. Ferra caute. xlviij. cautela si quis vendidit rem vni. & do. Alexan. cons. 228. ponderatis. lib. vj. ¶ Nec ob-
6 stat quod constitutū† nihil operetur in rebus emphyteuticis qua sine consensu directi domini prohibentur alienari. d. l. fi. C. de iur. emph. & d. c. 1. de proh. feud. alie. p Fed Quia respon-detur verum esse, si in instrumento emphyteusis & inuestitu ræ directus dōs no dedit licentiam emphyteutę alienandi rē emphyteuticam cui voluerit. ita ꝓcedunt ꝓria. Et in istis ter-minis procedit, q̄ tradunt Doct maximè Ias. in d. l. f. ad fin. & Iacob à Sanct Georg. in tract. feud. & cum pacto de non alie-
7 nando col. 2. vbi cōcludit emphyteutam† etiam p ficta tradi tionem factam absq; cōsensu dni, incidere in pœnā commis-si. Quod etiam voluit Paul. de Cast. in l. 1. §. si rē depositam. ff. dep o. Sed si directus dōs in instrumento emphyteusis dedit licentiam alienandi, quia tunc emphyteuta cum cōsensu dni
8 al enauit non incurrit aliquam pœnam, quæ † non incerrit nisi pp contemptum domini. d. l. fi. ¶ In casu autem nostro do natrix donauit & trad dit magistro Augustino primo dona-
9 tar o de consensu directorū dominorum, ergo† valuit aliena tio, & sic præferenda, posteriori q̄ aūt donauerit, & tradide-r t cum voluntate & consensu directorū dōrum ꝓbatur ex lectura inue ituræ, ex qua apparet ipsi donatario fuisse data licentiam a directis dōs alienandi bona ipsa in quos voluerit, ita sonant illa verba, pro se suisque heredib & quib. dederit. c.
10 2. de feud non hab propr. natu. feud. & illa verba, pro se, † hę redib & succesto ib. quibuscunque qui: etiam de successori-bus singularib. & sic de donatariis intelligunter. l j. § permit-titur. ibi neque ad hæredem vel qualemcunque successorem. ff de aqua quot. & æ. Et quòd hęc verba, & successorib qui bus que tū important. quantū verba, quib. dederit, firmat Bal. in l. 1. q. 3. ff. de rer diuī. & in c. imperialem. in princ. col. 4. de proh feud. a ie. per Fed. Lud Pom. & Ale. in l etiam. ff. ol. mar. Ale. in l quod dicitur. a . in vlt. char. ff de verb. oblig & in l. si patroni. col. per. ff ad Treb. & in l quæda. § nihil interest. vbi etiam Ias. ff. de eden & Ias. in l. 2 § prorait ff. qui satisdare cog. & in l. 2. q. 14. extra g. C. de iure emph & in prælud. feud col. 15. And. Barb. in l. cum acutiss. mi. char. 70 C. de fideic. Fely in c. in præsentia. col. 1 de probat. & in c. quia Gu. co. pen de iu di. Georg. Nath in c quamuis. col 86. de pact in 6. & Curt. iunior consi. col. 1. & seq. & consi. col. 2. & seq. Et ꝓ per ta-
11 lia & simi a verba censet emphyteutę data facultas alienā di: id est, dominium transferendi facit §. venditæ. Institu. de rer. diuis. & c. cum Ioannes. de fid. instr. adeò, ꝓ tradendo sine alio consensu nō cadat emphyteuta firmat Alb. de Ros in d.
50 l. fi. de iur emphyt. & sequuntur cōtra alij, teste Ias. ibi. col 3. p tex. in l. cùm esset. §. j. & ibi Ang in specie not. ff. de seru. rusti. prædi. sequitur. Ale post Angel. in l. qui Romę. §. duo fratres. in vlt. char. ff de verb. oblig. & consi. 189. viso. col 1. lib. 2. Dec. cōs. 164 non fuisset proposita. col. 2. versi 2. respondetur. vbi tenet alienationem hoc casu valere sine alio cōsensu directi domi ni, & dicit hac esse communem sententiam Doct à qua in iu dicando recedendum non est. c ne innitaris. de constit. tradit Bar. in l. cum prolatis. ff de re iu dic. ¶ Cùm igitur donatio & traditio facta magistro Augustino fuerit, & sit valida & ante-rior, sequitur. vt potior sit posteriore dicta regula, q̄ prior. ¶ Sed fac, q̄ directi dni non dederint licentiam donatrici alie nandi in primem. quia tñ presupponitur in fac o, q̄ post inue
12 stituram factam secundo donatario aliqui laudarūt & inue stierunt primū, existimo primū præferendum. quia donatio & traditio p constitutum facta primo, nō fuit à principio nul la ipso iure licet fuerit facta absq; cōsensu dni ꝑm Ioan. de Imo. in c. fi. de prescr & in c. 1. col 9 de feud. imò valet a prin-cipio, nisi dōs nullam esse velit. vt tradit d. Alex. consi. 27. visa thenate. col. 2. lib 6. & consi. 82. in causa & lite lite. lib. 6. Et sic valuit sub conditione resolutiua nisi directi dni alienationem & traditionem improbauerint, quę cùm non fuerint impro-bata, sed approbata. sequitur vt prior potior haberi debeat. l. 2 ff. de act. empt. l. 4 ff. de contrah. empt. ¶ Sed iterum fac, quod donatio & traditio ita demum valeat, si directis dominis pla-
13 cuerit, & sic sit alienatio conditionalis, si directi domini vo-luerint, cùm purificata sit conditio ex ratificatione dni, cōse-quens est. vt ipsa alienatio vsque à principio valida fuerit, & sic tā q̄ prior potior sit, qa conditio retrotrahitur ad diem do-nationis & traditionis per constitutum factæ. l. qui balneū. §. 1 ff qui pot. in pign. hab & l. si prior creditor. §. si prior. ff eod. ¶ Sed iterum. pone sine veritatis prejudicio, q̄ sit prius facta traditio secundo donatario: quia tamen secundus, vt propo-nitur habebat longè ante donationem sibi factam verā scien tiam prioris donationis alteri factæ ratione fraudis, pñt per
14 actionem reuocatoriam bona sibi prius tradita ab eo euoca ri, secundum Bal. d. in rub. C. de reuoc iis quæ in fraud. cred in princ. quem sequuntur Alber. Salyc. in 9. l. mitatione. in dict. l. quoties. & Ias. in l. fi. colum. penu. C. de sacrosan. eccle. & Fer rar. in alleg. caute. 38. dicens. hoc esse notandum, & mentite nendum.

RESP.

fuit ergo etiã grauamen annexũ intelligetur de vſufructu formali. Secundò, poſito q̃ legatũ generalis vſusfructus etiã includeret vſumfructũ dictæ tertiæ partis, tñ includeret cũ tãq̃ vſumfructũ caſualẽ, & annexũ proprietati, cũ nũquam fuerit ſeparatũ, nec poſſit dari vſusfructus in re ꝓpria, verũ verba illa, & ea vita functa, vel tranſeunte ad ſecunda vota, verificari non poſſunt in iſto vſufructu caſuali, quia caſualis vſusfructꝰ nunquã fuit ſeparatus à ꝓprietate, ergo non conſolidatur. ca. ad diſſoluendum. de deſp. impu. & iſtud etiam opportunè prius deduxit prædictus do. conſulens. & quicquam melius adduci non põt. Tertiò teſtator in dubio nõ præſumitur velle grauare hæredẽ aliquo onere fideic. l. vnum ex familia. §. ſi rem. ff. de legat. ij. cum vulg. Sed ego non video verbũ neque ſyllabam in dicto teſtõ, per quã teſtator videatur onerare Ioãnã aliquo fideicõmiſſo, maximè quantũ ad proprietatẽ, ergo nec nos iſtud diuinabimus q̃ præſumptionẽ iuris. Et certè optaſſem q̃ præſtantiſſimus conſulens, q̃ conatus eſt demõſtrare q̃ clauſulã illa, quóque ea vita functa, includat tam casum mortis, quã caſum tranſitus ad ſecunda vota, laboraſſet potius demõſtrãdo, q̃ per talem clauſulam fuerit inductũ fideicõ. etiam in ꝓprietate tertiæ partis bonorum relictorum ipſi Ioannæ: quia in hoc ſtat punctus controuerſiæ. Et ego non negatim includi etiam caſum mortis, quia verba ſunt clara, tamẽ dico q̃ includuntur quantum ad extinctionem vſusfructus formalis tãtum, non quo ad reliqua. & per iſta remanent ſublata omnia fundamenta prædicti d. conſulentis contrarium.

RESP. CXXXVI. & de Donationib. II.

DONATIO Quondam Claudij Corſerij Nobili Dom. Ioannæ facta exceptio. ex aduerſo propoſitis elidi nõ poteſt, cui non repugnat exceptio nullitatis prouenientis ex inobſeruantia ſtatuti Delphinalis, cum donatio in prouincia facta Delphinali ſtatuto nullo iure comprehendatur, certaque ſit iuris regula in iis quæ concernunt ſolennitatem contractꝰ, locum contractus notã dignum eſſe, & vbi forma ſtatuti non eſſet obſeruata, ea iureiurando interpoſito repletur. Quod etiam ſtatutum donationi obeſſe non poteſt donatore, dũ vixit, tacente nec querelãte Nec obſtat exceptio nullitatis propoſitæ ex defectu perſonæ donantis, qui mente captus ac demens aſſeritur, quia non ſufficit aſſertio, vbi eſt neceſſaria probatio, cum quilibet ſanæ mentis præſumatur. Nimiſque repugnant exceptio legitimæ prætenſæ debitæ matri, quia cum legitima quota ſit bonorum, quæ habebat defunctus tempore mortis. Donatio aũt huiuſmodi in bonis defuncti dici nullo iure potuit ſtante conſtituto & precario in donatione appoſito quib. in donataria dominiũ fuit translatum, non obſtante querela donationis inofficioſæ proponenda, q̃ non propoſita, nec intentata non releuat. proinde condẽnandos eſſe reſpũdi Bartholomæum, & Ludouicã matrem, & filiũ ad relaxãdum bona quæ fuerant dicti quondam Claudij dictæ Dominæ Ioannæ de Robiaco donata ſaluis iurib. matris.

SVMMARIVM.

1 *Statutũ Delphinale nõ porrigit effectum ſuum ad donationem in prouincia factam, ideo exceptio nullitatis propoſita ob formam ſtatuti non ſeruatam, nulla eſt.*
Cõtractꝰ loꝰ inſpici dẽt in iis q̃ concernũt ſolennitatem contractus.
2 *Iuramentum operatur contractum non irritari propter ſtatuti ſolenni tacitam omiſſam, nec laici potuerunt de viribus iuramenti ſtatuere.*
3 *Statutũ annullans donationem non procedit tacente donatore & querelante donationem.*
4 *Exceptio nullitatis donationis ex defectu perſonæ donantis non probata non releuat.*
Præſumptio eſt quemlibet eſſe ſanæ mentis.
5 *Exceptio conſtitutionis fideicommiſſariæ, non obſtat donationi maximè ceſſante beneficio inuentarij.*
6 *Exceptio detractionis legitimæ debitæ, nõ obſtat donatario, cũ donatio deſiderata nõ eſſet in bonis defuncti de quibus debetur legitima.*
7 *Querela inofficioſæ donationis non propoſita nec intentata non releuat.*

Reſpon. interpreta.

CONDEMNANDOS Puto Bartholomæũ & Ludouicã matrẽ & filium ad relaxandũ & dimittendum bona quæ fuerant quondam Claudij Corſerij, Nobili Dñæ Ioannæ de Rabiaco in vim donationis eidem dñæ factæ per dictum Claudium, non obſtantibus friuolis exceptionibus in contrarium oppoſitis & deductis. Et primò non obſtat dum opponitur exceptio nullitatis, ex eo q̃ non fuit ſeruata forma ſtatuti delphinalis. Quia reſpondetur multipliciter. Primò q̃ tale † ſtatutum nõ porrigit effectum ſuum ad cõtractus donationum factos extra territorium, & conſequenter non porrigitur ad donationẽ iſtã celebratã in prouincia. l. qui fundus. ff. de cuictio. per quã traditur regula. q̃ in his q̃ concernũt ſolennitatẽ contractus, vt q̃ donatio non valeat niſi cum certa ſolennitate, inſpiciendus eſt locus cõtractus. ita docet Bart. in l. cunctos populos. ver. nunc veniamus ad glo. & ver. ſextò videndum eſt. C. de ſum. tri. & fid. caro. Secundò reſpondetur q̃ vbi eſt interpoſitũ † iuramentum vt in præſenti caſu, donatio non irritatur propter omiſſam ſolennitatem ſtatuti, quia laici ſtatuentes non potuerunt diſponere de viribus iuramenti. ſecundum Ioan. And. in additionibus Spec. in tit. de inſtru. editi. §. porrò. in vltima additione. Ang. in l. ſancimus. §. fin. C. de dona. Ioan. de Imo. in c. cum contingat. charta penul. & ibi Panor. & alij de iureiur. Feder. de ſenis conſi. 281. Caſus talis eſt, & hæc eſt *communis* doct. ſentẽtia vt probat. d. laſ. in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſus vend. & comprobaui reſponſo 145. incip. ſuper primo quæſito. q̃ ſtatutum † non procedit tacente donatore & non querelante in vita, prout hic donator tacuit, & non querelauit. Nec intelligentia qua mediante aduerſantes hanc reſponſionem conantur effugere ſtare poteſt, propter implicatiuam etiam, quæ implicat caſum nõ ſeruata ſolennitate, & quia fruſtra ſtatuentes ſtatuiſſent querelam, ſiue ius dicendi dationem nullam non tranſire ad hæredes vbi donatio de iure ſubſiſteret, quia tamen non vidi verba ſtatuti, non audeo ſuper hac reſponſione pedem figere. ¶ Nõ obſtat alia exceptio nullitatis ex defectu perſonæ † donantis, qui dicitur q̃ erat mẽte captus & demẽs, quia nõ fuit huiuſmodi exceptio probata prout neceſſe fuit, cum quilibet præſumatur ſanæmentis, vt firmant gl. Bar. & alij in l. nec codicillos. C. de codici. Soc. conſi. 42. colũ. 1. lib. 1. immo pro parte dominæ Ioannæ legitur melius probatum, q̃ dictus donator erat ſanæ mentis, &c. ¶ Non obſtat alia exceptio † ſubſtitutionis fideicõ. quia confuſa fuit actio competens dicto Bartholomæo ad bona reſtitutioni ſubiecta. ex eo q̃ adiuit hæreditatem donatoris grauati abſque beneficio inuentarij. l. fi. §. pen. C. de iure deliberan. ¶ Non obſtat exceptio detractionis † legitimæ debitæ vt pretenditur matri, quia aduertendum eſt, q̃ legitima eſt quota bonorum quæ defunctus habebat tẽpore mortis. l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoff. teſt. bona autem donata Dominæ Ioannæ non erant in bonis donatoris eius filij tẽpore mortis, quia ſtante conſtituto & præcario in donatione appoſito dominium fuerat tranſlatum in donatarium. l. q̃ meo. ff. de acqui. poſſ. l. certè. ff. de precario. ergo in illis matri nulla debebatur legitima. Sed dicet quiſpiam, donationẽ eſſe inofficioſam, matrique competere querelam inofficioſæ donationis. l. ſi filius tuus. C. de inoffi. donat. iſtud nõ negauerim ſed id dixerim, q̃ huiuſmodi querela † nõ fuit propoſita nec intentata per matrem, & vbi intentetur erit neceſſaria cauſæ cognitio, & verificanda erunt extrema neceſſaria. Ideo nunc adiudicanda ſunt bona donata Dominæ Ioannæ donatariæ, ſaluis iuribus matri querelandi donationem ſi voluerit & potuerit. Et vbi Bartholomæus confeciſſet inuentarium, eſſent adiudicanda bona quæ fuerant dicti quondam Claudij præfatæ Dominæ Ioannæ detractis bonis reſtitutioni ſubiectis, liquidandis in executione ſententiæ.

RESP. CXXXVII. & de Donationibus.

QVANQVAM Secunda donatio facta magiſtro Gentili Dulci tõſori potior videatur donatione facta magro Auguſtino Portæ anteriori quia prius traditio facta eſt huic nouiſſimo donatario ex quo prius laudatus & inueſtitus fuit & tunc traditio rerum emphyteuticarum fieri dicitur, cum per inueſtituram à directo domino factam poſſeſſio apprehẽditur, meritò donatarius prius inueſtitus præponendus creditur, nec conſtitutum in priori donatione appoſitum in bonis feudalibus, & emphyteuticis conſideratur, nam huiuſmodi bona alienari prohibẽtur, niſi domini inueſtitura ſequatur. Tamẽ ſecundũ ea q̃ ꝓponuntur, priorem donationem potiorẽ eſſe reſpõdi. Nam cum primus donatarius tam in ti. quàm in poſſeſſ. ſit prior, ergo de iure potior, prior, quidem eſt iure conſtituti in prima donatione appoſiti, ex quo poſſeſſio vera trãſfert, nec obſtat qd ſ. diximus, in bonis videlicet feudalib. & emphyteuticis ꝓ ſtitutũ nõ conſiderari, quod & verũ eſt, niſi ipſis emphyteutis ius alienandi à directis dominis conceſſum ſit prout ex illis verbis manifeſtè cõſtat, bona ipſa alienare liceat pro ſuis hæredibus, & quibuſcunque dederit. ex quibus verbis

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Digestum Nouum absolutissima Responsa,

Nunc postremò maioriquàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita, & repurgata, incipiunt fœliciter.

¶ De Donationibus, & ad Treb.

RESPON. CXXXV. & de Donationib. I.

EXPOSSESSIONE Regulariter dominiũ nõ ꝓbatur, cũ agit̃ de dominio pricipaliter, secꝰ ĩ icidẽter, qa ex possessione dominiũ ꝓbat̃: quare fũdatã habẽt̃ itẽtionẽ filij quondã Delphinę actricis ꝙ Petrũ Blancheti probando res eidem donatas fuisse in bonis donatricis, licet de dominio nihil præ iterint, recteque agunt ꝙ hæredes donatricis vigore donationis ad rem tradendam, cũ tradendi facultatem habeant ex tenuta corporalis possessionis per hæc verba, & ea vitã functa, vel si contingat eã secũdo maritari, fructus, reditus & prouentus consolidentur cum ꝓprietatib. fideicommissum inducitur quo ad vsumfructum formalem, non quo ad causalem, cum nunquam à proprietatib. separat' dici potuerit, meritò in fideicõmisso cõtinetur.

SVMMARIVM.

1 Dominium an *ex possessione præsumatur. & nu. 3.*
2 *Intentio donatariorum satis probata dicitur quo ad obtinendam traditionem rei donatæ si probent rem donatam donationis tempore fuisse in bonis donatricis licet de dominio nihil probauerint.*
4 *Præsumptio præsumptionem excludit. & ibi vide intellectum. l. quintus. ff. de do. in. vir. & vxo.*
5 *Vsusfructus quidam causalis, quidam formalis est.*
6 *Legato generali vsusfructus, non venit vsusfructus causalis ex verisimili cogitatione testatoris.*
7 *Vel ita ea vita functa, vel si contingat eam secundo loco maritari, fructus, reditus, & prouentus consolidẽtur cum proprietatibus, ab vsu fructu formali interpretationem recipiunt non à causali.*

Respon. interpreta.

VISIS Et benè quantũ licuit consideratis iis, quæ inde fuerunt allegata per ꝑstantissimos dños ꝙsulentes, in cã vertente inter ñios quondã Delphinæ actricis ex vna, & Petrũ Blancheti reũ ex altera, visa fuit verior ꝙ ultatio illa, q̃ intentionẽ agentiũ fuisse probatam optimis rationib. demonstrauit, quam consultationem confirmare curabo. Primò, licet regulariter ex possessione † non probetur dñium. qñ de eo principaliter q̃ritur, vt per Bar. in l. quidam in fuo. ff. de cõdi. instit. cũ talis regula non procedit qñ agitur contra eum à quo agens ꝓtendit causam dñij, fm Bar. in l. si rem alienã. ff. d ꝓpigno. act. Bal. & alij in l. cum res. C. de ꝓb. nam isto casu ꝓbata possessione ẽt ꝓbatum dr̃ dñium. Bene facit qd dicũt Bar. & alij in l. à diuo pio. §. si super reb. ff. de re iud. vbi concludũt qꝙ si creditor petat executionẽ sniæ vel inſti in bonis debitoris, sufficit ꝓbare debitorẽ possidere qa ex possessione ꝓsumit dñiũ ꝙ debitorẽ. l. ij. vbi Bar. C. ne vx. pro mari gl. in l. j. C. d priui. fisc. Cũ igitur donatariæ agant ꝙ hæredes donatricis ad res donatas, sufficienter fundarunt † earũ intentionẽ ꝓbãdo res ipsas fuisse ĩ bonis donatricis licet nõ probauerint titulũ seu cãm dñij. Et profecto absonum esset ꝙ nũ tenere, quia sic esset in facultate donatoris & hæredũ suorũ reuocare plectã donationẽ, saltẽ ꝑ indirectũ ꝙ l. perfecta. C. de don. q̃ sub mo. qd nõ est dicendu. reg. cu qd vna via, de reg. iur quomodo eñ verisimiliter poterit donatarius probare dominium si donator vel eius hr̃des negẽt se dños certè nunquã. & in facto alieno nũ quã cadit probabilis scientia. l. si quis delegauerit. ff. de noua. l. ij. ff. pro fuo. Secdò mouecor vbi agitur de dñio incidenter † ex possessione ꝑsumit dñium fm Bar. in d. l. qdã in fuo. Pan. in c. ad sedẽ. in iij. char. de resti. spol. & hoc nõ inficiat̃ q cõsuluit ꝙ has rationes doctorũ, sed hic nõ agit̃ de dñio pricipaliter, sed incidenter. minor iustificat̃, agunt eñ filię donatarię actione psonali pueniẽte ex ꝙctu donationis ad tradendũ ꝙ hr̃dẽ donatricis habentẽ facultatẽ rei tradẽdæ, cũ sit in tenura & corporali possessione. l. ex empto. ff. de act. emp. Mõ hrs donatricis ad se defendendũ ne teneat̃, excipit de dñio alterius, ergo incidẽter venit qõ dñij in iudicio. Fortius dico, qꝙ nõ ꝑt refricare qõnem dñij, fm Bar. in d. l. si rẽ alienã. cũ solitis concord. Preterea exceptio iuris alterius isto casu non est exclusiua itẽtionis agẽtis ipso iure, cũ teneant̃ hr̃des, ẽt si nõ sint dñi, tradere. d. l. ex empto. Huic cõclusioni nõ obst. tale fundñm. dr̃. n. quòd præmissa conclo ꝓcedit ꝑsumptiuè q̃ ꝑsumptio debet cessare in casu isto, ꝓp aliã ꝓriã ꝑsumptionẽ, qa sicut clauus clauũ trudit, ita ꝑsumptio ꝑsumptionẽ excludit. l. diuus. ff. de integr. rest. cũ vulg. in ꝓpositu cũ donatrix sit vidua, vt euitetur suspicio turpis q̃stus ꝑsumendũ est talia bona fuisse mariti. l. Quintus. ff. de do. int. vir. & vxo. l. ẽt. C. eo. Sed huic iuridicè respondet dñs ꝙsulẽtus, q partes filiarũ tuet̃, qꝙ dispo. d. l. Quintus. non ꝓcedit qñ mulier tpe mr̃imonij habebat aliqua bona vltra dotẽ, ex quorũ fructib. verisimiliter potuerit acquirere, ꝓ qua rẽtione ultra deducta p eũ, allego Lu. Ro. ꝙsi. 150. sup eo. col. 2. placet etiã alia rẽtio, qꝙ d. l. ꝓcedit qñ mulier ꝙstante mr̃imonio, vl̃ saltẽ infra tps luctus acquisiuisset, secus si post mortẽ & post annũ luctus potuit aquirere, vt ꝙ Ang. ꝙsi. 141. ici. sꝙ primo pũcto, vl̃ alr̃ rõdet̃ qꝙ d. l. Quintus, ꝓcedit qñ marit', vl̃ eius hrs ageret ꝙ uxorẽ, vel eius hr̃des, fm Bal. in l. si uxorẽ. C. de ꝙd. inter. Alex. in l. q iure fam. harisc. ff. de acq. poss. & maxime ĩ casu isto vbi ipsa donatrix. & ei' hr̃des nõ ꝑt refricare qõnem dñij. vt s. dixi. Circa secundã dubitationẽ, an illa verba, & ea vita functa, & c. inducãt fideicõmissum post mortem Ioannonæ nõ vr̃ expediẽs insistere, si verũ est cohr̃des Ioãnonæ ꝓmortuos fuisse, vt ꝑsupponitur in ꝙsilio scdi ꝙsulentis, qa etiã qꝙ talia verba importallent fideicõmissum, tũ post mortẽ substitutorũ ante Ioãnonã grauatã effectũ fuisset fideic. caduc. cum, seu quasi l. vnic. ꝙ fin. aut sub ꝙditione C. de cad. toll. si tñ liber vlteri' indagare, vt adhęreo opin. ꝙsulẽris ꝙ filiab. qꝙ talia verba nõ inducãt fideic. ꝙ cuius conclone & clariori declara

5 tione ꝓmitto. qꝙ duplex est vsusfru. causalis s. † & formalis, vt ꝙ gl. ĩ l. 2. ff. de vsufr. vsusfructus causalis separari nõ põt à ꝓprietate à qua cau. at̃. l. si cũ reliq. §. si fundũ. ff. de excep. rei iudi. vsusfructus formalis est q̃dã seruitus imposita proprietati, & ẽ seruitus ꝑsonalis debita ꝑsonæ, vt ꝙ gl. in rub. ff. de vsufruct. ex istis infert̃ correlariẽ qꝙ testator instituẽdo Ioannonã tertia pte. vl̃ etiã reliquisse eidẽ vsumfr. causalẽ q à ꝓprietate Ioannonæ reiect. separari nõ põt. d. § si fundũ. & ꝓbat̃ in l. si Titio vsusfr. cũ ibi no. ff. de vsufr. infert̃ ẽt qꝙ ĩ illa pte ẽt Ioãnona nõ potuit habere vsumfr. formalẽ. qa erat hr̃es & ꝓprietaria bonorũ dictæ portionis. & in re ꝓpria nõ cadit seruitus, & consequenter vsusfructus formalis. l. nemo. ff. d seru. vrb. præd l. vti fruct. ff. si vsusfr. pet. Itẽ infert̃, qꝙ legatũ vsusfr oĩum bonorũ relictum d Ioannonæ debet intelligi de vsufru. formali, & sic de vsufr. aliarũ duarũ partiũ, in quib. erat instituti alij duo cohrdes, nõ aũt de vsufr portionis. ipsius Ioannonæ, qa satis eã instituẽdo reliqt eidẽ ẽt vsumfr. dictæ tertiæ partis, & qꝙ in tali legato gñali nõ includat̃ vsusfr dictę tertię partis, ꝓbat̃, qa in dispositione gñali no veniũt prius specificata. l. doli clausula. ff. d verb. obli. Itẽ nõ ꝙprehendunt̃ ea de quib. nõ est verisimile testatorem cogitasse. l. cũ res. vbi Iaſ. inv. not. de leg. j. verũ cùm prius instituẽdo Ioannonã satis eidẽ reliquisse vr̃ vsumfr dictę

6 tertię partis, vt s. ꝓbatum. nõ est dicendũ qꝙ in gñali † relicto veniant prius relicta. Itẽ nõ est verisimile, qꝙ bis voluerit eidẽ relinquere, qa sic legatũ esset superfluum. ꝙ l. si qñ. ff. de leg. j. Istis ꝓmissis ꝓbat clarissimè, qꝙ illa verba, & ea vita functa, vl̃ si contingat eã secdò maritari, fructus, reditus, & ꝓuentus ꝙsolidẽt cũ ꝓprietatib. & ptineãt ad hr̃des ꝓdictos, nõ importãt fideic. in illa tertia parte, ĩ qua fuit Ioãnona hæres instituta. Sed solũ

7 ꝑ illa verba † testator voluit vsumfr. formalẽ relictũ Ioannonæ extingui & finiri, si transierit ad secda vota. hoc patet ex plurib. Primò, qa verba illa, qd. q; ea vita functa, referunt̃ ad legatum vsusfr. reiictæ d. Ioannonæ, de quo ꝓximè facta erat mẽtio, nã relatio facienda est ad ꝓxima. l. si idẽ cũ eo. ff. de inrisdi. om. iud. Item repetit qualitates ꝓximè præcedentes. l. Seia. §. Gaio. ff. de fund. inst. verũ legatũ vsusfructus, de quo facta erat mẽt. tuo, debet intelligi de vsufruct. formali, vt s. demonstrat̃

tum

1 substituit proximiorem† seu propinquiores de genere suo & cognomine Antardi & suos, censentur vocati fratres patrueles & non filij fororis alterius generis & cognominis. nati.n. ex sorore non dicũtur de genere & cognomine aui materni, quia q nascuntur patris & non matris familiã sequuntur. institit. de leg. agnatorum tutelæ §.1.& c. vbicunque. de pœnis. lib. 6. ideo testator substituendo proximiorem de genere suo censetur excludere proximiores per lineam femininam. vt in terminis decidit Philip Franc. post Bald. in c. si pater. colum. ante pe. de testa. lib. 6. Videtur enim testator voluisse per talem substitutionem conseruare bona in sua agnatione secundũ eos, quo casu in substitutione facta fauore conseruandæ familiæ non comprehenduntur fœminæ nec descendentes ex eis. vt preclarè ostendit do. Philippus Corn. cons. 55. pro decisione. lib. 1.& consi. 36. videretur prima facie dicendum. libr. 1. Qua
2 ratione & alias recolo respondisse in huiusmodi facti contingentia, matrem horum consobrinorum† non fuisse à dicto Alziario testatore vocatam. quo fit vt non sit aliqualiter dubitãdum super huiusmodi quæsito, nam si mater non vocatur, minus filij. l. si viua matre. C. de bonis maternis. Verissimum quo
3 que est ex his verbis proximiorem seu proximiores† de genere suo vocari omnes patrueles, qui eodem & proximiori gradu existunt. l. cum ita. §. in fideicommisso. & l. peto. §. fi. ff. de leg. 2. & l. si cognatis. vbi Raph. & Mod. ff. de reb. dub. Et cũ collectiuè & coniunctim vocentur, eque inter eos partes fieri debent. l. interdum. ff. de hered. instit. Sunt enim coniuncti re & verbis† ergo concursu faciunt sibi partes, vt per Bart. in l. re
4 cõiuncti in tertia quæstione principali primę partis. ff. de leg. 3. Et hęc prima consultationis pars adeo clara est, q nonvidetur probabilem dubitationem recipere. Certa quoque puto quę in secunda parte consultationis recitantur, q in restitutione fideicommissi, non solum veniat portio Gabrielis, sed etiã portio Claudiæ eidem Gabrieli obuenta, quia ex contex
5 tu fideicommissi apparet, quod testator voluit de vno in aliũ portionem† deficientem peruenire, & ad vltimum totũ pertinere. Ergo in restitutione totum dicitur comprehensum vt per Corn. consi. 330. placet. libr. 1. Quod absque dubio verum
6 est in casu presenti, in quo tam ex ordine literæ, quam intellectus fideicommissi precedit† grauamen simpliciter iunctum nulla facta mentione bonorum, secundum Bar. & Pau. de Ca. in l. Scæuola. & in l. Marcellus. §. quidam liberis. ff. ad Treb. Bal. consi. 406. in quæstione quæ vertitur. lib. 1. Ale. consi. 25. lib. 1. Corn. consi. 20. vñ. lib. 4. Decius consi. 86. viso puncto. colum. pen. Sed id absque dubitatione non transit an trebellianica
7 † detrahi possit de portione Claudię & Gabrielis, nam si Petrus fuit hæres Gabrielis, & dictæ Claudiæ, videtur q ex persona ipsarum Gabrielis, & Claudiæ possit detrahi. quia tũc Trebellianica ad eũ peruenit alio iure quàm iure fideicõmissi. ergo in restitutionem non venit. l. qui fundum. §. qui filium. ff. ad l. Falc. & consuluit in proposito Bart. in consi. fin. Dominus Cato, &c. Sed hoc non obstante quantum sit ex persona Claudię constat Petrum nec eius hæredes posse detrahere Trebellianicam, quia ipsa Claudia erat prohibita illam detrahere
8 illa verba, omnia bona† & tota hæreditas pleno iure. & c. quæ geminatio ostendit enixam voluntatem loquentis fuisse, vt nihil detraheret. arg. l. Balista. ff. ad Treb. Præterea vbi non cesset detractio Trebellianicæ id nõ negabitur, quin fructus per-
9 cepti† iudicio testatoris ante restitutionem non sint imputandi in ipsam Trebellianicam. l. in fideicommissaria. ff. ad Treb. qua imputatione facta nihil erit, vt ꝓsupponit quod veniat
10 detrahendum. Nec obstat, quia Petrus est de liberis† qui non tenentur imputare fructus in Trebellianicam. l. iubemus. C. ad Treb. quia respondetur dupliciter. primò q dispositio d. l. iubemus. solum procedit quando liberi primi gradus sunt grauati restituere hæreditatem suis fratribus vel fratrum filiis, secus si alteri personæ secundũ Rayner. Fran. de Ram. & Cyn. in d. l. iubemus. per illum tex. in fi. & licet Sal. & vterque Imol. in l. quod de bonis. §. quod auus. ff. ad legem Falc. contrarium tenuerunt, nõ tamen ab hac sententia antiquorum est discedẽ
5● dum quia est *communis*, secundum quam consuluerunt Lud. Ro. con. 232. quatuor sunt quæsita. Pan. con. 79. illud de iure q̃ritur. in j. parte. & Rahp. Com. con. 123. Bartholomeus. col. fi. & sequitur d. Alex. sibi cõtrarius, in d. l. in fideicommissaria. Secundo respondetur, q dispositio loquitur in liberis primi gradus, qui fuerũt hæredes patris testatoris, & vt hæredes gravati, non autem in liberis, qui repudiarũt hereditatem patris, vt fecit hic Petrus, vnde ad hunc casum non possumus illam legem extendere, quia Imperator ibi in fine prohibet omnẽ extensionem extra casum & personas ibidẽ nominatas. Tertiò nõ potest inficiari quin fructus percepti per Claudiam & Gabrielem non veniant imputandi, cum ipsa Claudia sit extranea, & Gabriel de liberis secundi gradus, in quibus cessat vigor. d. l. vt ibi expressè decidit. Accedo igitur in sententiam prædicti d. cõsultoris. vt integra medietas hereditatis dicti d. Alziarij veniat restituẽda fratribus patruelibus absque detractione Trebellianicæ, & absque detractiõe legitimę ipsius Pe
11 tri, quia tenetur in suam legitimam† imputare partem hereditatis ipsi Petro donatam in contractu matrimonii. l. quoniã nouella. C. de inoffi. testa. Circa vltimum, constito testatorẽ suggestionibus fraudulentis, clamorib. ac instigationib. Claudij de Pomerio canonici ecclesiæ maioris substituisse ipsam ecclesiam in locum domini Saluatoris prius à testatore nominati, placet cõclusio d. consultoris, q ecclesia excludatur à dño Saluatore, per tex. in cle j. §. quib. de priuile. vbi dicitur nõ licere sacerdotib.† nec alteri procurare & incitare testatorem, vt
12 aliquid relinquat ecclesiæ in damnum alterius, vt procuratũ dicitur à dicto Claudio canonico, & quibusdam aliis. Quamuis blando sermone, illecebris, & precibus. permissum sit iudi
13 cium† testatoris in se prouocare. l. fi. C. si quis aliquem testa. prohib. Fraudulentis tamen suasionibus testatorem à proposito diuertere, prohibitum est. l. j. in fi. ff. de doli ma. exce. & est tex. in proposito nostro optimus, quem ibi no. Bart. in l. Lucius. §. Sempronia. ff. de legatis secundo.

Respon. d. Io. Fran. Ripę. Z 2 IOAN.

Resp. Fran. Ripæ in Interiatum

Legatus restituere prælegata, non censetur gravatus restituere portionem prælegatorum sibi iure hæreditario obuentorum.
Hæres testatoris pro quarta, pro eadem quarta parte bonorũ sibi præ legatorum alienare potest.
Portio habita ex prælegatis in falcidiam computanda est.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

VERA Et indubitata conclusio est, ꝙ portio† prælegatorum factorum cohæredi, quæ ipsum hæredem tangit, nõ dicitur prælegata, quia à seipso sibi legari non potest. l. legatum. tertia. §. j. ff. de leg. 1. l. Titia. §. Lucius. ff. de lega. 2. Ratio rationis, qua dicitur, à seipso legari non posse, est, quia nemo sibi donare potest, & inter donantem & accipientem oportere esse differentiam placuit, idque optimè probatur in c. 2. de institutionibus. in volumine Gregoriano. & ibi not. interpretes. Atqui legatum est donatio à defuncto relicta, ab hærede præstanda. ita definit Imperator in §. j. insti. de lega. Legari itaque inutiliter ab hærede vt sibiipsi præstet, scribit Modestinus in dicta l. legatum. tertia. §. primo. ff. de legatis primo. sic enim ait Iurisconsultus Modestinus. Hæredi à semetipso legatum dari nõ potest, à cohærede potest. Dare autem est dominium in alium transferre, ita probat textus in §. licitaque. institutio. de actionibus. & adde textus notabiles in capit. inter dilectos. extra de fide instrumentorum. & capi. si diligenti. de præscriptionibus. in antiquis. Quatenus verò pertinet ad §. Lucius. l. Titia. ff. de legat secundo, superius citatum, nullo certè modo congruit proposito ad quod citatus est, atque inductus, immo est ibi species ditsimilis, casu sque omnino diuersus, & illum §. Lucius. pro contrario allegat Accursiana glo. in d. l. lega. 3. §. j. Audiamus igitur Modestinum ita loquentem, in d. §. Lucius. Lucius, inquit, Titius in testamento suo ita cauit. Octauianæ Stratonicæ dulcissimæ filiæ meæ salutem. Volo eam à seipsa accipere villam cum impositionibus suis omnibus. Et paulo post quæritur Iurisconsultus in hæc verba. Quæro, an huiusmodi scriptura integrum prædium singulis heredibus datum esse videatur an verò partem hæreditariam duntaxat cõtineat. cum inutiliter à semetipso quenquam eorum, quam habebat partem accipere voluerit. Modestinus respondit non sic interpretandam scripturam de qua quæritur vt fideicommissum inutile fiat. Ponderetis illa verba, vt fideicommissum, &c. Nam actus ita interpretandus est vt potius valeat, quam pereat l. quoties. ff. de rebus du. cum si. Videre contrarium, & velut antinomiam, quam ita conatur diluere. gl. in d. l. legatũ. §. j. vt illa lex legatũ. §. §. j. procedat quando hæres est solus. §. autem Lucius. quãdo habet cohæredem. Ego verò aliter hoc contrarium dilui & dissolui posse puto, ponderatis verbis dari & accipere. vt verum sit legatum ab hærede sibiipsi dari non posse quia nemo sibi dat, vt superius probaui per c. 2. de institutionibus extra & ita loquitur d. l. legatum. §. j. accipere autẽ hæredi licet suo iure, vt probatur in l. Titia. §. Lucius. & in l. in quartam. ibi, sed & si accepta pecunia, hereditatem restituere rogatus. ff. ad legem Falcidiam, quod notandum est. ¶ Illi l. in quartam in principio videtur obstare textus. l. filiũ quem habentem. C. famili. erciscundæ. vbi imputantur in quartam etiã pro partibus quæ capiuntur à cohæredibus. Solet Cinus vt l. in quartam, procedat quando grauatur restituere alius, lex autem, filium, quando cohæredibus. ar. l. Nesennius ff. ad leg. Fal. Et quod dicitur in illa. l. in quartam, quod datum gratia conditionis implendæ non computatur in quartam. hoc procedit respectu falcidiæ. non autem Trebellianicæ. Et ratio diuersitatis assignatur in d. l. in quartam.

2 ¶ Idem† cohæres rogatus restituere portionem hæreditatis sibi relictam, tenetur restituere portionem prælegatorum, quæ ipsum tangit, quia pro rata sua coheres percipit prælegata iure hereditario non iure prælegati. l. in fideicommissariã.

3 § fin. ff. ad Trebellia. quo fit, vt econtra† rogatus restituere prælegata. non teneatur restituere nisi quæ à cohæredibus percepit. non quæ à semetipso, quia pro sua portione non sunt prælegata.

¶ Malè ergo iudicatum videtur contra Nauarrinos & litis cõsortes. quia do. Petrus potuit alienare quartam partem bonorum sibi prælegatorum, cum fuerit hæres testatoris† ꝙ quarta parte. pro qua quarta bona dicuntur hæreditaria, non prælegata. d. l. in fideicommissaria. §. fi. hinc est ꝙ suam† portionẽ non tenetur in falcidiam imputare, quia eam capit iure hereditario. l. in quartam. ff. ad leg. Falcidiam.

¶ Ad senatusconsultum Trebel.

RESP. CXXXIIII. & ad Senatusc. Trebell. I.

SVBSTITVTIO In proximiorẽ de genere suo cõcepta fratres patrueles, & non sororis filios, vt alieni generis & cognominis admittit. nati nãq; ex sorore non matris, sed patris familiam sequuntur. censetur. n. testator huiusmodi substitutione nõ solũ ex fœmineo sexu descendentes, verũ & proprias filias excludere, cũ cõseruande familiæ & agnationis ratione ita substiturũ fuerit, proinde patrueles omnes ꝓximiores vocari certi juris est, qui si coniunctim vocentur, æquas partes ꝓcursu inter eos sortientur. ¶ Fideicõmisso ea lege gravatus vt portio vnius deficiens ad alium ꝓfluat, & ad nouissimum tota hæreditas deuoluatur, perceptiones quoque restituere tenetur, præsertim cum in proposita facti specie tam ex ordine literæ, quàm intellectus fideicommissum præcesserit grauamen simpliciter iniunctum nulla bonorum facta commemoratione. Hinc quæstionis est: an de iis perceptionibus Trebellianica detrahi possit, quę alio iure quàm fideicommissi ad cohęredem peruenit, ergo in restitutione non venit, de portione verò Claudię ad Petrum obuenta, constat eundem Petrum, necnon eius heredes Trebellianicam detrahere non posse, cũ ipsa Claudia prohibita fuerit ipsam detrahere ex iis verbis grauata omnia bona & tota hereditas pleno iure, &c. & vbi non esset detractioni locus inficiari tamen non potest quin fructus iudicio testatoris percepti ante restitutionẽ non sint in Trebellianicam imputandi, nec repugnat disp. l. iubemus C. ad Trebellianum, quia respondi in præsenti casu locum sibi non vendicare, secundum ea quæ proponuntur. Proinde dixi integram medietatem hęreditatis Domini Alziarij fratrib. patruelibus restituendam absque detractione tum Trebellianicę, tum legitimę, in qua legitima ipse Petrus imputare habet partem hæreditatis ipsi donatam. ¶ Cum sacerdotib. nec aliis licear procurare, nec testatores incitare eorũ ecclesiis. vel sibi vel aliis aliquid in aliorum præiudiciũ relinquere, ideo respondi ecclesiam maiorem suggestionib. fraudulẽtis, clamor. b. ac instigationib. Claudij de Pomerio eiusdem ecclesiæ canonici in locum Dn. Saluatoris substituram prius à testatore nominatis ab eodem excludendã esse, nec repugnat quòd blando sermone, & illecebris, permissum sit iudicium testatoris in se prouocare, quia fraudulentis dolosisque suasionib. testatorem à proposito diuertere prohibitum est.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio de proximiore seu propinquiore de genere facta, excludit proximiores & l. neã fœminiuã q patris & non matris familiã sequitur nec fœmina hoc casu cõprehenditur, multomin⁹ filia. n. 2.*
3 *Substitutio de proximiore de genere facta. oẽs patrueles proximiores admittit. quin si coniunctim vocentur, concursu æquas sortiẽt partes.*
4 *Coniunctim re & verbis concursu sibi partes faciunt.*
5 *Gravatus restituere portiones simpliciter ad perceptiones quoque gravatus censetur.*
6 *Fideicommissum quod præcedit grauamen simpliciter iniunctum tam ex ordine literæ quàm intellectus, nulla facta mentione bonorum, perceptiones quoque continet.*
7 *Trebellianica an detrahi possit de perceptionib. restituendis.*
8 *Trebellianica prohibita censetur si quis gravetur restituere omnia bona totam hæreditatem pleno iure.*
9 *Fructus percepti iudicio testatoris ante restitutionem, an sint imputãdi in Trebellianicam.*
10 *Filius an teneatur imputare fructus in Trebellianicã, & ibi vide intel lectum, & tuberum. C. ad Trebellianum.*
11 *Filius tenetur imputare in suam legitimam partẽ hæreditatis sibi donatam in contractu matrimony.*
12 *Sacerdotib. non licet provocare & incitare testatorem ad aliquid eis relinquendum in alterius damnum.*
13 *Testatoris iudicium licet in se provocare precib. & blando sermone, non autem dolosis & fraudulentis suasionib.*

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

BENE DIGESTA ET Iuridicè resoluta fuerũt omnia proposita dubia per præstantem Iurecõsultũ do. Ioannem Montaigne. Verissima est n. prima conclusio, ꝙ ex substitutione his verbis cepta, eisdem & vltimo decedenti substi-

stratio.§.fi.ibi,nam hũc sermonem licet pluralis sit,pro eo ac cipi oporter ac si separatim dixisset,&c. ff.de conditionib.& demonstrationib.Et istud facit pro statuto puniente falsos testes producentem,vt etiam locum habeat in producente vnum.¶Sed & illud non inconcinè adiciendũ puto,pluralem dispositionem verificari in singulari per suas singularitates. l.1.C.de pac.canone 2.distinctione 1.Quod tamen sex modis declarat Ludo.Gozadinus in d.l.1.& adde textum in l.e.§.exactis deinde Regib.& ibi gloss. quam ibi sequitur politissimus Vdalricus Zasius.ff.de originc iuris.Ex proprietate tamen verborũ pluralis dispositio non resoluitur in singularitates.hoc probat textus in l.Iulius Phebº.quæ est lex postrema ff.ad Senatusconsultum Trebellia.idque regulare esse tradunt recentiores interpretes in l.quamuis.C.de impube.& aliis substitutionib.Nam(vt ait Modestinus Iureconsultus in l.non aliter. ff.de leg.3.)non aliter à significatione verborum recedi oporter,quàm cum manifestum est aliud sensisse testatorem, & facit textus in l.vbi numerus.ff. de testib. in argumentum dicit ibi Domitius Vlpianus.Pluralis enim locutio duorum numero contenta est.Ergo,data instantia,minori numero contenta non erit.¶Ad tertium respondetur, quòd maior est vera, sed minor est falsa. Verum quidem est, si supereset persona
20 †magis dilecta,q̃ excludetur substitutus,sed falsum est q̃dominus Thomas tunc superstes dicatur persona magis dilecta quæ habeat excludere dominum Baldesarem substitutum, dicitur enim tunc supereſse persona quę ex verisimili intentione testatoris habet excludere substitutũ,quando supereſt persona prior in gradu,& aliàs sola ab intestato succedura,secus si sit in pari gradu cũ substituto,vt in casu isto.tex.est ad literam in d.§.cum ita.Et ita declarant Bartol.& omnes scribentes ibi,& Socinus consi.94.pro clariori intelligẽtia,colum.3. libro 4.

¶Nec quicquã facit,q̃ testator prætulerit in substitutione vniuersali ipsum dñm Thomam,quia verum est quantum ad portionem ipsius domini Thomæ.Sed quantum ad portionẽ relictam domino Ioãni de qua agitur, non prætulit dñm Thomam ipsi domino Baldesari,& ideo quantum ad hoc non potest dici magis dilectus.

§. ¶Ad quartum respondetur,q̃ cõis opinio est,quòd etiam
21 si substitutio †fideicõmissaria sit facta in tota,& integra hæreditate,vel in tota donatione,vt in casu nostro, q̃ nihilominus habeat locum substitutio in persona cuiuslibet de per se, per text.in d.l.fi.§.filium,& in dicto §.cum ita.& ita Ang.Imola,Paul.Raphael Cumanus & Alexand.in d.l.quidam testamẽto.& ibi Alexander dicit quòd ista est communis opinio contra Bart.& sequaces.Idem tenent Angelus,Imola ,Alexãder, & Senen.in dicto §.cum ita.Matheſi.nota.16.Paulus de Cast.in l.Lucius.ff.de vulgar.& pupilla.Antonius de Butri.consil.31.visis consiliis.Alexander consilio 91.ponderatis iis , libro primo.vbi dicit quòd magis communis est contra Barto.quã quam semper legendo & consulendo secutus fuit,& idem Alexander consilio 92.super eodem.lib.3.& consilio 14. super questione proposita.lib.4.quod repetitum est, vt ibi videre licet,& Socynus mer.in dicto consilio 94.non videtur approbare simpliciter. sed in casu suo tantum, qui non est casus noster.

¶Ad tex.in d.§.Seia.respondetur quòd ibi alia plura cõcurrebant,quę non sunt in casu nostro,ibi erat facta substitutio in toto,& vltimo morienti,& prohibita alienatio totius, & alia,quæ ponderat Alex.in l.pater filiam.§.fi.ff.ad l.Falc.& Iason in d.l.quidam.& in l.vel singulis.eo.tit.& l.penultim.C.de impuber.Alexander consi.54.prospectis his columna octaua. libro quarto.Preterea substitutio fideicõmissaria facta in codicillis,est facta per verba indefinita,quo casu est perinde ac si per verba simplicia facta foret,secundum Ale.post alios,in d.§.cum ita.col.3.

22 ¶Ad vltimum,quòd testator †non præsumatur mutasse voluntatem.Respondetur verum esse,nisi contrarium appareat tacitè,vel expressè:hic autem constat ipsum mutasse voluntatem,quoad donationem de Senasio expressè,& ex cõiecturis.& rationib.quib.suprà.Nam in vltimis voluntatib. ita obseruanda est voluntas tacita elicita ex coniecturis,à verisimili intentione testatoris,sicut expressa.l.cum res,& ibi Ias.in sexto notab.ff.de leg.primo.l.Titius.§.Lucius.ff.de liberis & posthumis.

¶Nam taciti & expressi par est virtus in vltimis voluntatibus,vt colligitur ex dicto §.Lucius.Nam verba etiam ex mente accipienda sunt.l.nominis & rei.§.verbum ex legib.ff.de rerum & verb.signifi.qui textus licet de legib.expressim loquatur , tamen ampliari potest ad vltimas voluntates, idque fauore earum.Coniecturæ autem tacitæ voluntatis vnde sumi debeant,notant doctor.in l.vtrum.per illum rex.de donat.inter virum & vxorem ff.¶Quod autem superius dictum est voluntatem testatoris sequendam esse & seruãdam, hoc probat rex.formalis in l.in conditionibus primum locum. ff.de conditio.& demonstra.& in l.si ita sit scriptum.ff.de legat.j.vbi dicitur,quòd voluntas testatoris & si verbis expressa non fuerit seruari dẽt,vnde Paulus Orianus in repetitio.l.j.numer. 44.ff. de offi.eius cui manda.est iurisdictio.dixit Bart. scripsisse in l. penul.C.de necess.ser.quòd lex voluntatem testatoris sequit sicut venator leporem,nec immeritò,nam voluntas testatoris habetur pro lege.§.disponat.in authentico,de nuptiis.collatione quarta.vbi dicit Imperator,disponat itaque vnusquisque in suis vt dignum est,& sit lex eius voluntas sicut & antiquissima nobis lex,&c.

¶Sed restat scrupulus,quia videtur quòd coniecturæ de quibus supra in secundo,tertio,& quarto fundamentis adductis pro domino Arnaudo possint facilimè elidi, si intelligamus testatorem voluisse substituere vltimo morienti sine filiis,dato quòd primus esset mortuus cum filiis; secundum casum propositum in dicto §.cum ita.nam hoc modo erit salua reciproca,& substitutio facta in codicillis non erit frustratoria & sine effectu,quia nisi facta fuisset codicillaris substitutio,d.Baldesar excludebatur per filios primi premortui.sic enim expresse disposuerat testator in secundo testamento,& ad istum finem potest intelligi facta substitutio codicillaris, & secundũ istum sensum testator non fecisset substitutionem codicillarem frustratoriè.

¶Sed respondeo,quòd iste intellectus stare non potest, nec ista fuit intentio testatoris. & quòd ita sit, demonstro, prius prẽmittendo, quòd reciproca facta in testamento inter dominos Ioannem & Thomam est pura & simplex,etiam si primus moriatur cum filiis.

¶Secundò præmitto,quòd in casu §.cum ita.reciproca substitutio non erat pura & simplex,sed conditionalis, si alter prædecesserit sine filiis.

¶Hoc sic præmisso,demonstro quòd in casu nostro substitu-
23 tio †codicillaris fideicommissaria de segnoria de Senasio nõ potest intelligi facta abvltimo moriente in parte sua tantum, nec ab ipso tantum,quia mors vtriusque,videlicet tam domini Ioannis,quàm domini Thomæ est posita in conditione, & quia liberi vtriusque sunt etiam in conditione positi,& vterque grauatus si heredes non habuerint,& consequenter non potest dici quòd testator voluerit quòd salua sit substitutio reciproca simpliciter & purè facta in testamento, quia ea salua non esset primus grauatus eueniente conditione in persona sui,nec expiraret fideicommissum deficiente conditione in persona sui,sed solũ vltimus grauatus esset, sola morte vltimi,& soli filij vltimi morientes essent in conditione positi.

¶Cum igitur verba substitutionis codicillaris non conueniãt huic intellectui,nec ipsa substitutio stare possit salua illa simplici reciproca.

¶Dicamus vt supra conclusum fuit per codicillarem substitutionem recessisse testatorem ab illa reciproca quantum sit respectu dictę segnoriæ.in casu verò dicti §.cum ita.poterant reficiari verba substitutionis fideicõmissariæ in persona vtriusque grauati,quia reciproca erat cõditionalis in persona vtriusque,vt ẽ.dixi,igitur nihil ad casum nostrum.

Laus Deo.de Ripa.

Ad legem falcidiam.

RESPONS. CXXXIII. & ad Legem Falcid. I.

CVM Portio ex prælegatis cohæredi acquisita, non prælegata quia à seipso sibiipsi legari nõ potest, sed hereditaria propriè appelletur,ideo dubium non est, quin Petrus quartã partem bonorum ex prælegatis sibi obuentorum alienare liberè potuerit,cum pro quarta testatoris hęres extiterit, ac p̃ ea parte bona hæreditaria,& non prælegata dicantur. Quare malè, ac iniquè iudicatum esse respondi contra Nauarrinos ac litis consortes dictę quartæ partis emptores.

SVMMARIVM.

1 *Portio habita ex prælegatis factis cohæredi à cohærede,non prælegata sed hæreditaria propriè appellatur.*

2 *Hæres grauatus restituere hereditatem censetur grauatus restituere portionem prælegatorum,quam iure hæreditario capit.*

intentio alterius vltimæ voluntatis. Hinc dicit imperator ꝓ-
desse scire antiqua iura correcta, quia ꝓ illa declarant nouа l.
vnica. §. primo. C. de caducis tollendis. capit. fuerunt. septima
distinct. gl. in cap. nouit. de iud. cum similibus. Cognouerat e-
nim prudentissimus pater ꝙ iniuriam fecerat dño Baldesari
filio suo obsequentissimo & bene dilecto, vt ipse attestatur in
præfatione codicillorum, reuocando per vltimum testamen-
tum substitutionem vniuersalem factam in primo testamen-
to. Idcirco voluit per viam codicillorum occurrere tantæ in-
iuriæ reuocãdo ipsam substitutionem saltem in segnoria de
Senasio capienda est igitur interpretatio huius vltimæ substi
tutionis facta in codicillis quòd testator voluerit ꝙ locus sit
fideicommisso in persona domini Ioannis præmoriẽtis, quia
per illam reducentur omnia ad antiquam & primæuam vo-
luntatem testatoris, argumento gl. in c. 3. in versiculo nume-
randum. de præbendis libro 6. cum aliis quæ accumulat Felyn
us in capitulo cum accessissent, columna tertia. de constitu
tionibus. ¶ Et quia ita interpretando filij eiusdem testatoris
reducentur ad æqualitatem, nam substituerat testator domi-
num Ioannem & dominum Thomam hæredes vniuersales,
Baldesarem verò hæredem particularem in modico respecti
uè. ideo in primo testamento voluit præferre in substitutione
domino Ioãni facta, ipsum dominum Baldesarem dicto Tho
mæ vt eueniente casu substitutionis ipse dominus Baldesar
esset æqualis cum domino Thoma. ¶ Et quia cognouit idẽ
testator quòd per secundum testamentum reuocauerat hãc
substitutionem, fecit codicillos denuo substituendo ipsum
dominum Baldesarem in segnoria de Senasio tam ipsi domi-
no Ioanni, quàm domino Thomæ, vt aliquando eueniente
casu fideicommissi in persona alterius eorum reduceretur di-
uisio hæreditatis ad aliquam æqualitatẽ, in dubio enim præ
14 sumendum † est patrem voluisse æqualitatem seruare. l. pe-
nulti. C. communia vtriusque iud. l. quæsitum. §. sed & ipse Pa-
pinianus. ff. de fund. instruct. quam interpretationem iudices
sequi debent, secundum Socinum consilio 108. casus, ser Frã-
ciscus. in fine, libro 3. bene facit text. l. cum pater. §. cuidis. ff.
de legat. 2. & quod dicit Ang. per illum tex. in §. illud quoque.
in authent. de nuptiis. Et ex responsionibus accomo. landis
ad allegata in contrarium, manifestius cognoscetur hãc fuis-
se defuncti intentionem ¶ Non obstat igitur primum, quòd
15 substitutio † facta fuerit sub duabus conditionibus, quę am-
bæ dicuntur defecisse, quia respondetur quod immo vtra-
que purificata fuit in persona domini Ioannis, qui sine filiis
mortuus est ante dominum Baldesarem, non obstat dum di
citur quòd prima cõditio, si dominus Baldesar, magis quàm
dominus Ioannes neque dominus Thomas est copulatiuè fa
cta per dictionem neque, habentem inclusam copulam. Quia
16 respondetur, quòd ex mente † testatoris sufficit quòd con
ditio substitutionis factę post mortẽ plurium etiã copulatiuè
eueniat in persona vnius tantum, secundum Bartolum, &
communiter doctores in d. §. cum ita. & Alexand. & Imola &
Moderni in d. l. quidã testamẽto Procuiũ. per textum in d. §.
Gaio. quia non potest assignari ratio differentiæ an dicat te-
stator post mortem amborum, vt dicit in dicto §. Gaio. an di
cat si prius dominus Ioannes, & Thomas. & licet aliqui fa-
ciant differentiam an substitutio sit facta per copulam expres
sam, an per copulam tacitam inclusam in dictione neque ta-
men Alexander in d. l. quidam. istud reprobat. in casu nostro
potest adaptari, quia facientes differentiam inter copulam,
&, & copulam neque, loquuntur quando substitutio facta
pluribus fuit facta per copulam affirmatiuam, tunc dicunt lo-
cum esse fideicommisso in persona cuiuslibet, secus si fiat per
copulam negatiuam, vt si neque Titius, neque Mænius hære-
des erunt, & licet isti non dicant, ratio potest esse, quia ne-
gatiua negando plus excludit, quàm affirmando affirmat, e-
cundum glossam in l. hoc genus. ff. de conditionibus, & de-
monstrationibus. in capitulo cum dilectus. de consuetudine.
Hinc est quod solo primæuo actu negatiua non adimpletur.
vt per Iason. in l. duobus §. si ei qui. columna secunda. ff. de
iurciurando. ¶ Præterea textus in dicta l. quidam testamen-
to. loquitur in substitutione vulgari facta pluribus sub condi
tione negatiua appositа in persona plurium copulatiuè. Nos
loquimur in fideicommissaria. & ratio differentiæ est, quia in
substitutione fideicommissaria cuiuslibet fides rogata vide-
tur de per se, vt supra dixi. secus in vulgari, vt latius declarant
doctores in dicto §. cum ita. & in l. prima. vbi dixi. ff. de vulga-
ri & pupilla. & quod in vulgari requiratur quòd omnes repu
dient, & sic quòd eueniet conditio in persona omnium, est
tex. in l. quamuis. C. de impuberum & aliis substitutionibus,
secus in fideicommisso dicto §. Gaio. & rationem diuersitatis
latius explicat Alexand. consilio 103. ponderatis his, col. 6. li-
bro 4. & cõsi. 91. põderatis. & quod legitur ad plenũ in con-
silio vndecimo libro tertio. in casu autem nostro, si inte ligа
mus quòd dictio neque. copulet negatiuè, vt est sua propria
natura. & sic apponatur pro neq. ꝙ & non, quidã dominus
Thomas vt in authentica de non alien. §. primo. & dicta l. q-
dam testamento cum similibus. Certè clara erit intẽtio testa
toris quòd mortuo domino Ioanne erit locus fideicommis-
so. Si verò intelligamus quòd copulet affirmatiuè, vt sit sen-
sus, si dominus Baldesar magis vixerit quàm dominus Ioan-
nes. & quam dominus Thomas, tũc secundum omnes est lo-
cus fideicommisso etiam in persona primi morientis, dicto
§. Gaio. & quòd sit verum, ostendo aliter. aut volumus refer-
re conditionem illam, si dominus Baldesar magis vixerit ad
personam ipsorum dominorum Ioannis, & Thomæ, & tunc
perinde est ac si testator dixisset post mortem amborum. &
tunc casus esset in dicto §. Gaio. quòd in cuiuslibet persona
euen t conditio, locus est fideicommisso: aut volumus refer
re illam conditionem ad ipsum dominum Baldesarem, vt ver
ba sonant, & illo casu dico, quòd respectu ipsius domini Bal-
desaris, illa verba si magis vixerit quàm domini Ioannes ne-
que Thomas, non faciunt conditionem. quę tacitè inerat. &
17 conditio † quæ tacitè inest, nõ reddit conditionalem dispo-
sitionem. l. tertia. ff. de legatis primo. capitulo ad audientiam,
secundo. de referi. cum vulg. Quòd respectu ipsius inciperet pa-
ter, quia mortuo fideicommissario ante grauatos sub condi-
tione si decesserint sine liberis ex suo corpore (vt in casu
isto) fideicommissum evanescit. lege vnic. §. finaurem sub
conditione. C. de caducis tollendis, nec transmittitur etiam
ad descendentem. l. vnica. C. de ijs qui ante apertas tabulas.
quæ probat per locum à speciali, & ita tenet glossa in dicto
§. cum ita. cuius opinio est *communiter* approbata secundum
Senen. ibi, reprobata glossa in l. iscani. ff. de actionibus & obli-
gationibus. quam reprobat Bartolus in l. prima. quem alij se-
quuntur. ff. de legatis primo. Iason in l. tertia. C. de fideicom-
miss. cum solitis auctoritatibus, quas omitto. & si dicatur ꝙ
debent operari, quia exponuntur aliter quàm insint. l. si ita le
gatum. §. illud si volet. ff. de legatis secundo. nam inerat disiun
ctiuè, dicto §. Gaio. & expressa fuit copulatiuè. Respondeo ad
uertendum esse, quòd talis conditio disiunctiua in personam
cuiuslibet tacitè inest. ex legis interpretatione præsumentis
testatorum voluntatem fuisse disiunctiuè loqui, licet verba
contrarium sonent, vt expressè dicit text. in dicto §. cum ita. &
sequuntur doctores communiter, vt statim dicam, inest etiã
copulatiua respectu amborum & totius donationis. hoc sic
præsupposito. dico quòd talis conditio semper inest. ad hoc
enim vt disiunctiuè succedat, necesse est vt magis quàm alter
viuat, etiam necesse quod magis quàm vterque viuat, si vtri-
que & in tota donatione debet succedere. ¶ Respondeo igi-
tur in forma, quòd licet verba sint copulatiuè concepta, ta-
men legis interpretatione, quo ad quid habẽtur ac si disiun-
ctiuè prolata essent: quo verò ad totum stant in sua figura:
vtroque tamen casu inest tacitè conditio ipsa si superuixerit,
ergo nullo pacto reddat conditionalem substitutionem, sed
solum erat contempland: altera conditio, si hæredes ex suo
corpore non habuerint, quæ sine dubio est resoluẽda in suas
singularitates, per iura prælegata, quæ hoc manifestè vo-
lunt. & per fundamenta prædicta, quæ hanc sententiam aper-
tissimè demonstrant.

¶ Non obstat primò dictum Angel. in dicto §. cum ita & Pau
li de Castro in dicto §. qui duos. quòd interpretetur locum es
se fideicommisso in persona vltimi morientis tantum in par
te sua contra proprietatem verborum copulatiuè prolato-
rum quia *communis* opinio est cõtra Angelum & Paulum de
Castro. & contrarium tenent Bartolus, Imola, Alexander &
Senen. & in contrarium dicit esse communem Alexander in
l. penultima. C. de impuber. columna penultima, vbi omnes
18 concludunt locum esse fideicommisso † in personam primi,
nisi supersit persona magis dilecta, quæ ex verisimili mente
testatoris excludat substitutum Ita Corneus. consili. xlvij. vi-
detur prima facie. libro primo. & possem allegare infinita cõ
silia, quæ consultò prætereo, quia non puto expediens esse
istud aliter comprobare. ¶ Non obstat secundum fundamen
tum dum dicitur, quòd stante reciproca substitutione inter
18 grauatos, pluralitas † non resoluitur, quia per substitutionem
particularem factam in codicillis de segnoria Senasij recessit
testator à reciproca vniuersali facta in testamento, vt supra
probatum fuit per octo fundamenta.

¶ Baldus super glo. in l. diuus Pius. ff. de petitione hæreditatis.
hic adnotat nõ ineleganter pluralitatem resolui in suas singu
laritates. nam glo. illic in verbo, quorum iudiciorũ, intelligit,
hoc est iudicij & ꝙ hoc facit textus apertus in l. falsa demon

stratio

sermonis in psonas vtriusq; erat adimplẽda, fm Pau. de Ca. p-
fi. 14. visis & consideratis. & sic requirebat q̃ neuter habuisset
filios hẽdes. l. si ita quis stipũ. ff. de ver. obl. & d. l. si is qui du-
cenia. §. vtrũ. ff. de reb. dub. & dicit Ange. in l. hẽdes mei. §. cũ
ita. ad Treb. q̃ licet ex mente testatoris admittat substitutus
in psona vltimi morientis, qñ substitutio est facta post mor-
tẽ pluriũ per noĩa collectiua ꝫ ꝓprietatẽ sermonis ex mente
testõris d. §. cũ ita. tñ persona primi moriẽtis nũquã admittit
ꝫ ꝓprietatẽ verborũ substõnis copulatiuè fm Ang. in d. §. cũ
ita. & Pau. de Cast. in l. qui duos. ff. de vulg. & pupil. ¶ Secundò
2 comprobat quia licet aliàs in fideicõmisso † pluralitas reso-
uat in suas singularitates, & in cuiuscũque persona ꝑditio ad
impleat, habeat in parte illius locũ substitutio fidei. l. Lucius.
§. Gaio. ff. ad Treb. tñ fallit qñ grauati erant inter se inuicem
substituti, tũc nũquam hẽt locũ fideicõ. in persona primi mo
rientis vt patet ad sensum, & est casus in d. l. hẽdes mei. §. cum
ita. ff. ad Treb. verũ do. Io. & do. Thomas grauati per fideicõ-
3 missum in testõ fuerunt inuicẽ substituti. ergo. &c. ¶ † Tertiò
fortificat, quia vbi supererit aliquis institutus quem verisimili
ter testator voluit præferri substituto, tunc non sufficit q̃ cõ-
ditio adimpleatur in persona primi. l. pe. C. de impub. quæ li-
cet loquatur in pupillari, tamen omnes doctores extendunt
ex identitate rationis ad fideic. vt per Bart. & alios in d. §. cum
ita. constat autem testatorem magis dilexisse dom. Thomam,
quia eũ prætulit Baldesari in substitutione, ergo &c. ¶ Quar-
to corroboratur, quia substitutio facta fuit in donatione de
Senasio & sic in tota, cum indefinita æquipolleat vniuersali. l.
si plurib. ff. de leg. 2 ca. quia circa. de priui. & testator intelle
xerit de tota donatione, apparet ex verbis testamenti. ex qui-
bus infertur ad declarationem verborum prolatorum in co-
dicillis. l. talis scriptura. § fi. cum l. seq. ff. de lega. j. In testamen-
to autem ordinauit q̃ donatio de Senasio teneatur semper
per vnum tantum, ergo & idem dicendum q̃ voluerit teneri
4 eam insolidum per dictum dominum Bald. verum vbi † con
ditio facta est in tota, & conditio est apposita in persona plu-
rium non sufficit q̃ conditio impleatur in persona vnius tan-
tum, quia alij grauati censẽt inuicem substituti. l. Titia Seio.
§. Seia. ff. de lega. ij. & hoc firmat expressè Paul. de Castr. in d.
§. cum ita. & consi. 404. duo videnda sunt. in prima parte. &
Barto. Bald. & Aret. in d. l. quidam testamento. Ange. consil.
80. Ioan. suum condidit testamentum. ¶ Quintò facit, quia
5 testator † non præsumitur mutasse voluntatem. l. sancimus.
C. de testa. l. filiæ cuius. C. famil. erciscũ. ca. cum marthę. de ce
lebra. missa. nec præsumitur se corrigere. c. i. nam ad ea. ff. de cõ-
di. & demon. & generaliter non præsumitur correctio. l. j. C.
de inofficio. dot. verum si dicimus conditionem illam si super-
uixerit plus quàm do. Ioan. neque do. Thom. copulatiuè esse
adimplendam, & pluralitatem non resolui in singularitates,
disposita in codicillis concordabuntur cum dispositis in te-
stamento. Si verò dicimus locum esse fideic. in personam pri
mi in cuius persona euenit conditio, tunc substitutioni reci-
procæ factæ in testamento de Castro & signoria Senasij inter
do. Ioan. & Thomam erit totaliter derogatum, quod non est
præsumendum testatorem voluisse per prædicta, & maximè
quia ex tenore testamenti apparere videtur testatorem feciſ-
se reciprocam substitutionem inter do. Ioan. & Thomã po-
tius contemplatione dictæ signoriæ, quàm aliorum bonorũ.
capienda igitur erit illa interpretatio per quam salua sit reci-
proca, vt sic scripturæ ꝫcordent. c. cum expediat. de electio. li.
vj. Et si præmissa videantur multum vrgere ꝫ dũm Arnaud.
filiũ dñi Bal. attamen illis non obstantibus contrariam puto
fuisse mentem testõris. rationibus maximè infrascrip. ¶. Pri-
6 mò pro do. Arnaudo facit quia regula est affirmatiua in † cu-
iuscunque persona eueniat conditio substitutionis factæ plu
ribus. in illius psona hẽt locũ substitutio fideic. l. Luc. §. Gaio.
ff. ad Treb. l. fi. §. filium. ff. de leg. ij. quia cuiuslibet fides roga-
ta censetur de per se, fm Iac. Butr. Bald. & alios, vel quia sicut
testator voluit substitui ũ hẽ totũ euenienti ꝑdõne in perso
na oĩum: Ita credendũ est voluisse substituũ hẽ partẽ eius in
cuius persona euenit ꝑditio, vt declarat Imo. in d. §. cum ita.
7 ¶ secundo, quia substo † in codicillis dẽt intelligi facta cũ ali
quo effectu, ne aliàs frustra testator substõnẽ illã fecisse dicat.
l. si qñ. ff. de leg. j. cũ solitis concordãtibus. vñ si intelligamus
testatorem voluisse substituere dñm Bald. post mortẽ dñorũ
Ioan. & Thomæ copulatiuè, si sine filijs hęredibus decede-
rent, substõ facta in codicillis erit frustratoria, quia in testõ te
stator substituerat do. Bald, post mortem amborum copula-
tiuè, si sine filijs hæredibus decederent, non tñ in castro Se-
nasij, sed ẽt in omnibus bonis, ergo &c. ¶ Tertiò quasi substi-
tutio facta in codicillis fuit facta spãli fauore dicti dñi Balde-
saris, vt exꝑsse in ꝓfationibus dicti codicilli ipse testator ꝓte
statur, quæ præfationes declarant verba dubia apposita in co
dicillis. fi. ff. de hæred. instit. l. Titia. §. 1. ff. de verb. obl. verum si
illa verba plusquam do. Ioan. neque do. Thomas. intelligãtur
copulatiuè, & illa verba, si hæredes ex suo corpore nõ habue
rint, nõ resoluantur in singularitates, illa substitutio facta in
8 codicillis retorqueretur † in odium. l. quod fauore. C. de legi.
Nam deficiente conditione illa si filios hæredes nõ habuerint
in persona vnius fm illum sensum, ro aliter per talem codi-
cillarem substitutionem excludetur do. Bal. & tamẽ per sub-
stitutionem factam in testamento non excludebatur, quia ẽt
filiis dictorum do. Ioannis & Thomæ substitutus erat, & non
solùm ipse, sed eius filij etiam substituti fuerant, qui tamẽ per
substitutionem codicillarem non fuerant vocati. ¶ Quartò
quia substitutio facta in codicillis, sine dubio facta fuit, vt ali
9 quid adderet † substitutioni factæ in testamento, quòd nõ so
lum (vt dixi) ex præfationibus colligitur, sed etiam ex illis ver
bis, plus ordine. l. si sic. & l. si tibi purè. ff. de leg. 3. verum si illa
verba stãt copulatiuè, nec pluralitas resoluatur in suas singu
laritates, non plus ordinasset quàm in testamento, immo mi
nus, & quidem multò minus, quia in testameto casu quo am
bo decederent sine filiis, non solùm ipsis do. Ioan. & Thome,
sed etiam eorum filiis substituerat dominum Balde. & eius fi
lios vniuersaliter in omnibus bonis. in codicillis verò in vno
castro tantum, & ipsis dominis Ioan. & Tho. totum & ipsum
dominum Baldesa. tantum, & non filios. ¶ Quintò, quia illa
10 verba, cætera † vero in testamento cõtenta approbata, aper-
tè præsupponunt dispositа in codicillis vel supplere, vel cor-
rigere dispositа in testamento. aut hẽ. ex causa. C. de libe. præt.
ibi cætera nanque firma manent. Sed si copulatiuè prima cõ
ditio intelligatur, & secunda nõ resoluatur in singularitates
illa dictio, cætera non stabit aduerſatiuè, nec seruabit natura
suam: igitur &c. ¶ Sextò, quia si dicamus dominum Baldesa-
rem substitutum fuisse in casu tantum quo ambo præmoria
tur, & consequenter quod sit sola reciproca respectu signo-
riæ de Senasio, dicendũ videtur quod fuerit substitutus in di
cta signoria vltimo loco morienti. l. qui duos. ff. de vulgar. &
pupillar. sed ista interpretatio non est admittenda. patet, quia
in testamento substituendo dictum dominum Baldesarem
vniuersaliter substituit eum expressè vltimo morienti, &
si voluisset etiam in particulari substitutione dictæ signo-
11 riæ eum substituere vltimo morienti, ita † expressisset, si-
cut facit in vniuersali argumẽto. d. l. vnicæ. § sin autem ad defi
cientis. C. de cadu. tollendis. Septimo pro domino Arnaudo
facit tex. in l. liberis quos. in principio. ff. de alimen. & cib. lega.
vbi per specialem dispositionem factam in codicillis, videtur recessum à generali facta in testamento, & econtra. & ibi
Bartolus dicit istud procedere in diuersis voluntatibus. & re-
perio Curt. sen. consi 42. quia inquit Bald colum. fi. decidẽ-
tem quòd si testator substituit in testamento aliquos in stir-
pes, & postea eosdem substituit in codicillis, absque illis verbis
in stirpes, quod censetur consulto omisisse illa verba, in stir-
pes, & in hoc recessisse à prima substitutione facta in testamẽ
to ita dicendum in casu nostro, quod cum in substitutione
12 facta vniuersaliter † in testamento substituerit dominum Bal
desarem vltimo morienti. & in codicillis substituerit in signo
ria de Senasio particulariter simpliciter absque illis verbis vlti
mo morienti, quòd in hoc voluerit recedere à substitutione
vniuersali, & substituere cuilibet de ꝑ se, facit quod dicit Bald.
consi. 404. Prẽmittendum est. ad finem. lib. 4. vbi expressè di-
cit quòd si in testamento sit factũ fideicommissum vniuersale
sub conditione, in codicillis verò fideicommissum particu-
lare absque conditione, quòd conditio censetur adempta
in codicillis, & fideicommissum particulare remanebit purũ.
Ita dicemus in casu occurrenti, quòd voluerit de fideicom-
misso vniuersali vltimo morienti adimere donationẽ de Se-
nasio, & in illa substituere cuilibet in parte sua, cùm hoc fi-
deicommissum particulare fuerit factum vltimo morienti, si-
cut vniuersale. ¶ Octauò, quòd fuerit intentio testatoris
per substitutionem factam in codicillis vocare dominum
Baldesarem ad portionem domini Ioannis præmorientis, cla
rissimè apparet ex substitutione facta in primo testamento,
in quo ipsum dominum Baldesarem prætulit ipsi domino
Thomæ in portione domini Ioannis præmorientis sine fi-
liis. Et licet istud testamentum fuerit reuocatum per secun
dum §. posteriore. Instit. quibus modis testamenta infirmen-
13 tur, tamen quantum sit ad declarandum † dispositа in vltima
voluntate, licitum est sumere argumentum à testamento re-
uocato. l. fin. ff. de reb. eo. Bart. in l. 2. §. testamentum. ff. quemad
modum testamenta aperiantur. vbi dicit interesse nostra ha
bere testamentum imperfectum vel reuocatum pluribus
ex causis, & maximè quia per tale testamentum declarator

intentio

quia sic grauando censetur eos etiam ita honorasse attento maximè quod iam in dicto primo pacto voluerat inde masculis prouideri de prædictis Castris & sic ad illa erant expressè vocati modo ꝯ. declarando, pro quo benè facit illa communis & recepta conclusio, quod licet liberi in condone positi non intelligantur honorati, tamen si grauentur † fideic. tunc cessentur honorati. vt tradit Corn. in l. ab eo. C. de fideicom. & moderni communiter post Bar. in l. Centurio. ff. de vulg. per text. not. in l. denique. §. interdum. ff. de pecul. lega. fortius ergo in casu nostro, in quo masculi fuerunt expressè honorati in vim modi, vt dictum est. Ex quibus infertur, ꝙ do Ioan. patet non potuit relinquere dicta Castra filijs suis masculis, & non potuit de illis in extraneos disponere, nec tale pactum in præiudicium masculorum alterare: vt post Bar. in terminis tenet Alex. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verborum obl. & alibi Soc in scda concione. an ät dcã castra intelligantur acquisita ḟb. filijs masculis † æqualiter vel vni soli, quem d. Ioan pro hærede suo eligit: vt frustratorium disputare, attento ꝙ omnes dicti masculi disponuerunt de illis castris secundo voluntatẽ ipsius primi donantis. scilicet quod deficientibus omnino masculis ex aliquo ipsorũ, dicta castra prout cætera bona peruenirent in proximiorem domus de Castronouo. Ideo cum nihil referre vt sint acquisita vni tm, an omnibus. in hoc insistendo non vt. & Circa aliud dubiũ. l. an institutio hæredis vlis fcã de ipso domino Ioanne in scdo capitulo matrimoniali debeat censeri fcã eodem fauore liberorum, quo legitur fcã donatio dictorum castrorum immediatè præcedens. Et paucis agendo respondetur ꝙ non, quia si donans hoc voluisset verisi. expressisset, id quod facile potuisset si voluisset, vt prius fecit, quando voluit, vnde cum non expresserit, dicendum est quòd hoc noluerit, ideo debet haberi pro omisso. arg. l. vnica. C. sinaût ad deficientis. C. de cad. tol. end. c. ad audientiã eẽ de decim benè facit l. si cum dotẽ. ff. solu. matri. cum simil. Et hoc mõ arguũt doctores sæpissimè, vt eos refert Dec. in cons. 119. & ista est regula firma ꝙ † dispositio non habet locũ nisi in personis in ea expressis, ideo pt semper dici de te non loquitur dispositio, & si vis dicere generalẽ, habes necesse probare secundu Ioannẽ And. in additio. Spec. tit. de testamentis. §. 1. ver. occurrit. in fin. Oldra. cons. 21. thema tale est, cum cõcordantibus traditis per Soci. in cons. 62. col. iij. & cons. 63. col. viij. & qst. 66. col iiij. in fine vol. iiij. hinc est ꝙ vna psona substituta in vno casu, non censet substituta in alio casu diuerso. nisi dictu sit. vt per Soci. cons. 76. col. ij. & iij vol. iiij. & Dec. qst. 334. col. vlti. benè facit quod post Arctinum dicit Dec. in cons. 314. col. ij. & cõsil. 208. col. iij & consil. 394. colũ. iiij. in fine. Et quia in contractibus non debet persona extrinsecus subaudiri. l. si ita stipulatus § Crispogonus. ff. de verbo. oblig. Et ista dispuratio tunc esset necessaria si talis vniuersalis institutio valuisset in vim donationis irrenocabilis. Sed cum nos teneamus eam non valere nisi in vim vltimæ voluntaris ad neutrũ reuocabilis ideo ista dum est dispositio testamentariæ per dom. Ant. donantem factæ quo ad oĩa bona exceptis castris prædictis. Laus Deo: opt. max. Italiuris esse respondemus de Ripa & I. Montagne.

RESP. CXXXII. & de Substitutionib. II.

T SI conditio substitutionis factæ in codicillis per hæc verba, Plus ordõne que se ledict Baldesar vesquit plus que monsieur Iean, ne que Thomas, le substituiten la seigneurie de Senas. si eulx ne ont heriers masles de leurs corps, defecisse videatur, quia dominus Bartesar defunctus sit ante dominum Thomam, & maximè cum Ioannes cum liberis decesserit masculis, quæ liberorum conditio cum copulatiue adiecta fuerit, in persona vtriusque erat adimplenda. Et quemadmodũ enim substitutio si neque Titius, neque Mæuius hæredes erunt neutrum esse desiderat, ita huiusmodi substitutio amborum defectum requirit, nec fideicom. substitutio habet locum in persona præmorientis, quando grauati inuicem erant substituti, maximè quando institutus ex verisimili mente testatoris prædilectus sit substituto, quo casu nec pluralitates in singularitates resoluuntur, & conditio apposita in persona plurium in omnium personam est adimplenda. Verum secundum ea quæ proponuntur, huiusmodi substitutionem fideicom. pluribus factum in personam vnius verificari respondimus quemadmodum testator omne substitutum habere voluisse creditur, si omnium persona defecerit, ita etiam existimatur partẽ ad eum deferri voluisse si vnius persona defecerit. & presertim ne codicillaris substitutio inanis iudicetur, si non aliter intelligatur ac explicetur, quàm substitutio facta in testo, quæ ẽt singulari fauore ipsius dom. Baldesaris facta legitur, vt ipse testator in codicillis asserit. atque ẽt manifeste patet ex illis verbis, cætera vero in testõ contenta approbat, testõ addidisse, vel detraxisse, nam per specialem dispositionem codicillorum. ab vniuersali testamentaria recessum videtur. & quia etiam in fideicommissis voluntas magis quàm verborum ꝙstio attenditur, ideo cum constet testatorem in quodam primo testamento ipsum do. Baldesarem in portione ipsius domini Ioannis sine filijs decedentis ipsi domi. Thomæ prætulisse, ita per huiusmodi substitutionem in codicillis factam eundem præposuisse creditur. nec obstat quòd illud testamentum fuerit reuocatum, quia etiam ex testamento reuocato testatoris voluntas argui potest, & præcipuè cum ex hmõi interpretatione omnia ad antiquam & primæuã testatoris voluntatem, & illij etiam ad æqualitatem reducãtur. Quare respondi dom. Arnaudum filium dicti Baldesaris in parte dom. Ioannis præmortui saltem in dominatione de Senasio virtute substitutionis fideicommissariæ admittendum fore.

SVMMARIVM.

1 *An substitutio ita concepta, si dominus Baldesar plus viuerit quàm dominus Ioan. neque Thomas, an in persona vtriusque conditionem euenire desideret.*

2 *In fideicommissaria substitutione pluralitas quando resoluatur in suas singularitates, & vide nu. 19.*

3 *An coniecturis ex verisimili mente testatoris præferatur substituto aduenisse casu substitutionis in personam primæ, & vide nu. 18. & 20. & ibi vide quando persona dicatur magis dilecta.*

4 *An conditio facta in toto, & apposita in persona plurium in persona vnius impleatur, & vide plenius nu. 16. & nu. 21.*

5 *An testator præsumatur mutare voluntatem suam, & an correctio præsumatur. & vide nu. 12.*

7 *Substitutio reperita in codicillis, debet intelligi cum aliquo effectu, vt frustratoria censeatur.*

8 *Substitutio facta in fauorẽ alicuius, non debet in odium retorqueri.*

9 *Substitutio facta in augmentum non debet operari diminutionem, nec contra, vide nume. 10.*

11 *Testator voluisse non præsumitur, quod non dixit.*

12 *An substitutioni vniuersali facte in testamento, derogetur ꝑspecialẽ factam in codicillis.*

13 *An arguere liceat a testamento reuocato, quantum ad habendam declarationem dispositorum in testamento.*

14 *In dubio pater præsumitur æqualitatem seruare voluisse inter filios, & in substitutionibus.*

15 *An substitutio facta sub duabus conditionibus in vtraque conditione sit verificanda.*

17 *An conditio quæ tacitè inest, si exprimatur reddat conditionalem dispositionem, & ibi vide primam declarationem.*

18 *An substitutio codicillaris fideicommissaria facta de signoria de Senasio intelligatur facta vltimo morienti, & in parte sua tantum.*

Respon. interpret.

QVIA Dominus Baldesar mortuus est antequàm Thomas, videtur quòd conditio substitutionis factæ in codicillis per hæc verba decesserit. Plus ordõne, que si ledict Baldesar vesquit plus que monsieur Iean, ne que Thomas. le substituiten la seigneurie de Senas, si eux n'ont heritiers masles de leurs corps. Et cõsequẽter quòd substitutio euanuerit. vni §. sin autem sub conditione. C. de cad. tollen. Quòd autem conditio defecerit probatur, quia facta fuit sub duplici conditione. Prima, si dominus Baldesar plus viueret quàm d. Io. neq; Thomas. Secunda si dicti Io. & Thomas filios hæredes non habuerint, & vtraque defecit. prima quidem quia d. Baldesar non superuixit plus quàm Thomas. Et licet superuixerit plus quã dominus Ioan. tamen quia conditio fuit copulatiuè adiecta in persona do. Io. & Thomæ veniebat in persona vtriusque ad implenda l. si hæredi plures ff. de cõdit. insti. illa dictio, neque, habet inclusam copulam secundum glosſ. in l. si filiæ, de dona. ante nup. & ibi Bald. & glosſ. in l. & quia. ff. de inutil. omn. Iud. & ideo ista substitutio si Baldesar superuixerit plus quam Ioan. neque Thomas, deberet requirere concursum vtriusque copulati, & sic quòd Baldesar † debuerit plus viuere quàm d. Ioan. & quàm dom. Thomas, sicut ista substitutio, si neque Titius neque Sempronius hæredes erunt, requirit ꝙ neuter sit hæres. I. quidam testõ Proculum. ff. de vul. & pup. l. si is qui ducenta §. item paterfami. ff. de reb. dub. deficit etiam scda conditio, quia Thomas decessit cum filijs hẽdibus, & illa conditio, si hrdes masculos habuerint, cum fuerit cõcepta per verbum pluralis numeri, si nõ habuerint, de ꝓprietate ver-

monis

sermonis in ꝑsonas vtriusq; erat adimplēda, ſm Pau. de Ca. ꝓ-
ſi. 14. viſis & conſideratis. & ſic requirebat. ꝙ neuter habuiſſet
filios hꝛdes. l. ſi ita quis ſtipu. ff. de ver. obl. & d. l. ſi is qui du-
centa. §. vtrū. ff. de reb. dub. & dicit Ange. in l. hꝛdes mei. §. cū
ita. ad Treb. ꝙ licet ex mente teſtatoris admittat ſubſtitutus
in ꝑſona vltimi morientis, qñ ſubſtitutio eſt facta poſt mor-
tē pluriū per noīa collectiua ꝫ ꝓprietatē ſermonis ex mente
teſtōris d. §. cū ita. tū perſona primi moriētis nūquā admittit
ꝫ ꝓprietatē verborū ſubſtōnis copulatiuè ſm Ang. in d. §. cū
ita. & Pau. de Caſt. in l. qui duos. ff. de vulg. & pupil. ¶ Secundò
2 comprobat. quia licet aliàs in fideicōmiſſo † pluralitas reſolu-
at in ſuas ſingularitates, & in cuiuſcūque perſona ꝙditio ad
implcat, habeat in parte illius locū ſubſtitutio fidei. l. Lucius.
§. Gaio ff. ad Treb. tñ fallit qñ grauati erant inter ſe inuicem
ſubſtituti, tūc nūquam hēt locū fideicō. in perſonā primi mo
rientis vt patet ad ſenſum. & eſt caſus in d. l. hꝛdes mei. §. cum
ita. ff. ad Treb. verū do. Io. & do. Thomas grauati per fideicō-
3 miſſum in teſtō fuerunt inuicē ſubſtituti. ergo. &c. ¶ † Tertiò
fortificat, quia vbi ſupereſt aliquis inſtitutus quem veriſimili
ter teſtator voluit præferri ſubſtituto, tunc non ſufficit ꝙ cō-
ditio adimpleatur in perſona primi. l. pe. C. de impub. quæ li-
cet loquatur in pupillari, tamen omnes doctores extendunt
ex identitate rationis ad fidei. vt per Bart. & alios in d. §. cum
ita. conſtat autem teſtatorem magis dilexiſſe dom. Thomam,
quia cū prætulit Baldeſari in ſubſtitutione, ergo &c. ¶ Quar-
tò corroboratur, quia ſubſtitutio facta fuit in donatione de
Senaſo & ſic in tota, cum indefinita æquipolleat vniuerſali. l.
ſi plurib. ff. de leg. 2 ca. quia circa. de priui. & ꝙ teſtator intelle
xerit de tota donatione, apparet ex verbis teſtamenti. ex qui-
bus infertur ad declarationem verborum prolatorum in co-
dicillis. l. talis ſcriptura. § fi. cum l. ſeq. ff. de lega. j. In teſtamen-
to autem ordinauit ꝙ doſtatio de Senaſio teneatur ſemper
per vnum tantum, ergo & idem dicendum ꝙ voluerit teneri
4 eam inſolidum per dictum dominum Bald. verum vbi † con
ditio facta eſt in tota, & conditio eſt appoſita in perſona plu-
rium non ſufficit ꝙ conditio impleatur in perſona vnius tan-
tum, quia alij grauati cenſent inuicem ſubſtituti. l. Tiria Scio.
§. Seia. ff. de lega. ij. & hoc firmat expreſsè Paul. de Caſtr. in d.
§. cum ita. & conſi. 404. duo videnda ſunt. in prima parte. &
Barto. Bald. & Aret. in d. l. quidam teſtamento. Ange. conſil.
80. Ioan. ſuum condidit teſtamentum. ¶ Quintò tacit, quia
5 teſtator † non preſumitur mutaſſe voluntatem. l. ſancimus.
C. de teſta. l. filiæ cuius. C. famil. erciſcū. ca. cum marthe. de ce
lebra. miſſa. nec præſumitur te corrigere. l. nam ad ea. ff. de cōdi.
& demon. & generaliter non præſumitur correctio. l. j. C.
de inoffi. doti. verum ſi dicimus conditionem illam ſi ſuper-
uixerit plus quàm do. Ioan. neque do. Thom. copulatiuè eſſe
adimplendam, & pluralitatem non reſolui in ſingularitates,
diſpoſita in codicillis concordabuntur cum diſpoſitis in te-
ſtamento. Si verò dicimus locum eſſe fideic. in perſonam pri
mi in cuius perſona euenit conditio, tunc ſubſtitutioni reci-
procæ factæ in teſtamento de Caſtro & ſignoria Senaſij inter
do. Ioan. & Thomam erit totaliter derogatum. quod non eſt
præſumendum teſtatorem voluiſſe per prædicta, & maximè
quia ex tenore teſtamenti apparere videtur teſtatorem feciſ-
ſe reciprocam ſubſtitutionem inter do. Ioan. & Thomā po-
tius contemplatione dictæ ſignoriæ, quàm aliorum bonorū.
capienda igitur erit illa interpretatio per quam ſalua ſit reci-
proca, vt ſic ſcripturæ ꝫcordent. c. cum expediat. de electio. li.
vj. Et ſi præmiſſa videantur multum vrgere ꝫ dūm Arnaud.
filiū dñi Bal. attamen illis non obſtantibus contrariam puto
fuiſſe mentem teſtōris, rationibus maximè infraſcrip. ¶ Pri-
6 mò pro do. Arnaudo facit quia regula eſt affirmatiua in † cu-
iuscunque perſona eueniat conditio ſubſtitutionis factæ plu
ribus, in illius ꝑſona hēt locū ſubſtitutio fideic. l. Luc. §. Gaio.
ff. ad Treb. l. ſi. § filium. ff. de leg. ij. quia cuiuslibet fides roga-
ta cenſetur de per ſe, ſm Iac. Butr. Bald. & alios, vel quia ſicut
teſtator voluit ſubſtitutū hīe totū euenientē ꝫdōne in perſo
na oīum: ita credendū eſt voluiſſe ſubſtitutū hīe partē eius in
cuius perſona euenit ꝙditio, vt declarat ſmo. in d. §. cum ita.
7 ¶ Secundo, quia ſubſto † in codicillis dēt intelligi facta cū ali
quo effectu, ne aliàs fruſtra teſtator ſubſtōnē illā feciſſe dicat.
l. ſi qñ. ff. de leg. j. cū ſolitis concordātibus. vñ ſi intelligamus
teſtatorem voluiſſe ſubſtituere dūm Bald. poſt mortē dñorū
Ioan. & Thomæ copulatiuè, ſi ſine filijs hꝛedibus decederent,
ſubſtō facta in codicillis erit fruſtratoria, quia in teſtō te
ſtator ſubſtituerat do. Bald. poſt mortem amborum copula-
tiuè. ſi ſine filijs hꝛedibus decederent, non tm in caſtro Se-
naſij, ſed ēt in omnibus bonis, ergo &c. ¶ Tertiò quaſi ſubſti-
tutio facta in codicillis fuit facta ſpāli fauore dicti dñi Balde-
ſaris, vt exꝑſsè in ꝑfationibus dicti codicilli ipſe teſtator ꝓte
ſtatur, quæ præfationes declarant verba dubia appoſita in co
dicillis. l. ſi. ff. de hæred. inſtit. l. Titia. §. 1. ff. de verb. obl. verum ſi
illa verba pluſquam do. Ioan. neque do. Thomas, intelligātur
copulatiuè, & illa verba, ſi hæredes ex ſuo corpore nō habue
rint, nō reſoluantur in ſingularitates, illa ſubſtitutio facta in
8 codicillis retorqueretur † in odium. l. quod fauore. C. de legi.
Nam deficiente coditione illa ſi filios hæredes nō habuerint
in perſona vnius ſm iſtum ſenſum, totaliter per talem codi-
cillarem ſubſtitutionem excludetur do. Bal. & tamē per ſub-
ſtitutionem factam in teſtamento non excludebatur, quia ēt
filiis dictorum do. Ioannis & Thomæ ſubſtitutus erat, & non
ſolùm ipſe, ſed eius filij etiam ſubſtituti fuerant, qui tamē per
ſubſtitutionem codicillarem non fuerant vocati. ¶ Quarto
quia ſubſtitutio facta in codicillis, ſine dubio facta fuit, vt ali
9 quid adderet † ſubſtitutioni factæ in teſtamento. quòd nō ſo
lum (vt dixi) ex præfationibus colligitur, ſed etiam ex illis ver
bis, plus ordine. l. ſi tic. & l. ſi tibi purè. ff. de leg. 3. verum ſi illa
verba ſtāt copulatiuè, nec pluralitas reſoluatur in ſuas ſingu
laritates, non plus ordinaſſet quam in teſtamento, immo mi
nus, & quidem multò minus, quia in teſtamēto caſū quo am
bo decederent ſine filijs, non ſolum ipſis do. Ioan. & Thomę,
ſed etiam eorum filijs ſubſtituerat dominum Balde. & eius fi
lios vniuerſaliter in omnibus bonis. in codicillis verò in vno
caſtro tantum, & ipſis dominis Ioan. & Tho. totum & ipſum
dominum Baldeſa. tantum, & non filios. ¶ Quintò, quia illa
10 verba, cætera † vero in teſtamento cōtenta approbata, apert-
tè præſupponunt diſpoſita in codicillis vel ſupplere, vel cor-
rigere diſpoſita in teſtamento. authē. ex cauſa. C. de libe. præt.
ibi cætera nanque firma manent. Sed ſi copulatiuè prima cō
ditio intelligatur, & ſecunda nō reſoluatur in ſingularitates
illa dictio, cætera, non habit aduerſatiuè, nec ſeruabit natura
ſuam: igitur &c. ¶ Sextò, quia ſi dicamus dominum Baldeſa-
rem ſubſtitutum fuiſſe in caſu tantum quo ambo præmoriā
tur, & conſequenter quod ſit ſola reciproca reſpectu ſigno-
riæ de Senaſio, dicendū videtur quod fuerit ſubſtitutus in di
cta ſignoria vltimo loco morienti. l. qui duos. ff. de vulgar. &
pupillar. ſed iſta interpretatio non eſt admittenda. patet, quia
in teſtamento ſubſtituendo dictum dominum Baldeſarem
vniuerſaliter ſubſtituit eum expreſsè vltimo morienti, &
ſi voluiſſet etiam in particulari ſubſtitutione dictæ ſigno-
11 riæ eum ſubſtituere vltimo morienti, ita expreſsiſſet, ſi-
cut facit in vniuerſali argumēto. d. l. vnicæ. § ſin autem ad deſi
cientis. C. de cadu. tollendis. Septimò pro domino Arnaudo
facit tex. in l. libertus quos. in principio. ff. de alimen. & cib. le-
ga. vbi per ſpecialem diſpoſitionem factam in codicillis, vide-
tur receſſum à generali facta in teſtamento, & econtra. & ibi
Bartolus dicit iſtud procedere in diuerſis voluntatibus. & re-
perio Curt. ſen. conſi. 42. quia inquit Bald. colum. fi. decidē-
tem quòd ſi teſtator ſubſtituit in teſtamento aliquos in ſtir-
pes, & poſtea eoſdem ſubſtituit in codicillis, abſque illis verbis
in ſtirpes, quòd cenſetur conſulto omiſiſſe illa verba, in ſtir-
pes, & in hoc receſſiſſe à prima ſubſtitutione facta in teſtamē
to. ita dicendum in caſu noſtro, quod cum in ſubſtitutione
12 facta vniuerſaliter † in teſtamento ſubſtituerit dominum Bal
deſarem vltimo morienti, & in codicillis ſubſtituerit in ſigno
ria de Senaſio particulariter ſimpliciter abſque illis verbis vlti
mo morienti, quòd in hoc voluerit recedere à ſubſtitutione
vniuerſali, & ſubſtituere cuilibet de p ſe, facit quod dicit Bald.
conſi. 404. Premittendum eſt. ad finem. lib. 4. vbi expreſsè di-
cit quòd ſi in teſtamento ſit factū fideicommiſſum vniuerſale
ſub conditione, in codicillis verò fideicommiſſum particu-
lare abſque conditione, quòd conditio cenſetur adempta
in codicillis, & fideicommiſſum particulare remanebit purū.
Ita dicemus in caſu occurrenti, quòd voluerit de fideicom-
miſſo vniuerſali vltimo morienti adimere donationē de Se-
naſio, & in illa ſubſtituere cuilibet in parte ſua, cùm hoc fi-
deicommiſſum particulare fuerit factum vltimo morienti, ſi-
cut vniuerſale. ¶ Octauò, quòd fuerit intentio teſtatoris
per ſubſtitutionem factam in codicillis vocare dominum
Baldeſarem ad portionem domini Ioannis præmorientis, cla
riſſimè apparet ex ſubſtitutione facta in primo teſtamento,
in quo ipſum dominum Baldeſarem prætulit ipſi domino
Thomæ in portione domini Ioannis præmorientis ſine fi-
lijs. Et licet iſtud teſtamentum fuerit reuocatum per ſecun
dum. §. poſteriore. Inſtit. quibus modis teſtamenta infirmen-
13 tur, tamen quantum lit ad declarandum † diſpoſita in vltima
voluntate, licitum eſt ſumere argumentum à teſtamento re
uocato. l. fin. ff. de reb. eo. Bart. in l. 2. §. teſtamentum. ff. quemad
modum teſtamenta aperiantur. vbi dicit intereſſe noſtra ha
bere teſtamentum imperfectum vel reuocatum pluribus
ex cauſis, & maximè quia per tale teſtamentum declaratur
intentio

quia sic grauando censentur eos etiam ita honorasse attento maximè quod iam in dicto primo pacto voluerat eisdem masculis prouideri de prædictis Castris & sic ad illa erant expressè vocati modo j. declarando, pro quo benè facit illa communis & recepta conclusio, quod licet liberi in condone positi non intelligantur honorati, tamen si grauentur † fideic. tunc cessentur honorati. vt tradit Corn. in l. ab eo. C. de fideicom. & moderni communiter post Bar. in l. Centurio. ff. de vulg. per text. not. in l. denique. §. interdum. ff. de pecul. lega. fortius ergo in casu nostro, in quo masculi fuerunt expressè honorati in vim modi, vt dictum est. Ex quibus infertur. q̃ do. Ioan. pater non potuit relinquere dicta Castra filijs suis masculis, & non potuit de illis in extraneos disponere, nec tale pactum in præiudicium masculorum alterare: vt post Bar. in terminis tenet Alex. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verborum obl. & alibi Soc. in fœda concione an ir dicta castra intelligantur acquisita ab filijs masculis † æqualiter vel vni soli, quem. d. Ioan pro hærede suo eligit: vt fœminatorium disputare, attento q̃ omnes dicti masculi disposuerunt de illis castris secundò vocantiè ipsius primi donantis. scilicet quod deficientibus omnino masculis ex aliquo ipsorũ, dicta castra prout cætera bona peruenirent in proximiorem domus de Castronotio. Ideo cum nihil referre vt ũnt acquisita vni tm, an omnibus. in hoc insistendo non vt. € Circa aliud dubiũ. f. an institutio hæredis vlis fœdã de ip o domino Ioanne in fœdo capitulo matrimoniali debeat censeri tã eodem fauore liberorum, quo legitur fœ donatio dictorum castrorum immediatè præcedens. Et paucis agendo respondetur q̃ non, quia si donans hoc voluisset verisi'r expressisset, id quod facile potuisset si voluisset, vt prius fecit, quando voluit, vnde cum non expresserit, dicendum est quod hoc noluerit, ideo debet haberi pro omisso. arg. l. vnicæ. §. finaũt ad deficientis. C. de cad. tol end. c. ad audientiã eẽ de decim benè facit l. si cum dot. ff soluma tri. cum simil. Et hoc nõ arguũt doctores sæpissimè, vt eos refert Deci in cons. 119. & ista est regula firma. q̃ dispositio non habet locũ nisi in pers nis in ea expressis, ideo pt semper dici de te non loquitur dispositio, & si vis dicere extraniè, habes necesse probare secundu Ioannẽ And. in additio. spectãt de testamentis. §. j. ver. occurrit an fin. Oldra. consi. 21. thema tale est. cum cõcordantibus traditis per Soci. in consi. 62. col. iij. & consi. 63 colu. viij. & cons. 66 col iiij. in fine. vol. iij. hinc est q̃ vna psona substituta in vno casu, non censet substituta in alio casu. Quarto, nisi dicto sit. vt per Soci. consi. 76 col. ij. & ij vol. iiij. & Dec. cons. 134. col. vlti. benè facit quod post Aretinum dicit Deci in cons. 114. col. ij. & cõsil. 208. col. ij. & consil. 394. col. iij. in fine. Et quia in contractibus non debet persona extrinsecus subaudiri. l. si ita stipulatus. § Crisogonus. ff. de verbo. oblig. Et ista disputatio tunc esset necessaria si talis vniuersalis institutio valuisset in vim donationis irrenocabilis. Sed cum nos teneamus eam non valere nisi in vim vltimæ voluntatis ad neutrũ reuocabilis ideo stãdum est dispositioni testamentariæ per d. m Ant. donantem factæ quo ad cætera bona exceptis castris prædictis. Laus Deo: opt. max. Ita iuris esse respondemus de Ripa & I. Montague.

RESP. CXXXII. & de Substitutionib. II.

QVÆSI conditio substitutionis factæ in codicillis per hæc verba, Plus ordone que se iedict Baldesar veiquit plus que monsieur Iean, ne que Thomas, le substituit en la seigneurie de Senas, si eux ne ont heritiers masles de leurs corps, defecisse videatur, quia dominus Baltesar defunctus sit ante dominum Thomam, & maximè cum Ioannes cum liberis decesserit masculis, quæ liberorum conditio cum copulatiuè adiecta fuerit, in persona vtriusque erat adimplenda. Et quemadmodũ enim substitutio si neque Titius, neque Mæuius hæredes erunt neutrum esse desiderat, ita huiusmodi substitutio amborum defectum requirit, nec fideicom. substitutio habet locum in persona præmorientis. quando grauati inuicem erant substituti, maximè quando institutus ex verisimili mente testatoris prædilectus tit substituto, quo casu nec pluralitates in singularitates resoluuntur, & conditio apposita in persona plurium in omnium personam est adimplenda. Verum secundum ea quæ proponuntur, huiusmodi substitutionem fideicom. pluribus factum in personam vnius verificari respondi: nam quemadmodum testator omne substitutum habere voluisse creditur, si omnium persona defecerit, ita etiam existimatur partẽ ad eum deferri volui si vnius persona defecerit. & præsertim ne codicillaris substitutio inanis iudicetur, si non aliter intelligatur ac expleetur, quàm substitutio facta in testo, quæ ex singulari fauore ipsius dom. Baldesaris facta legitur, vt ipse testater in codicillis asseruit. adque ex manifesto patet ex illis verbis, cætera verò in testõ contenta approbat, testõ addidisse, vel detraxisse, nam per specialem dispositionem eod. cillorum. ab vniuersali testamentaria recessum videtur. & quia etiam in fideicommissis voluntas magis quam verborum q̃stio attenditur, ideo cum constet testatorem in quodam primo testamento ipsum do. Baldesarem in portione ipsius dominj Ioannis sine filijs decedentis ipsi domi. Thomæ prætu isse, ita per huiusmodi substitutionem in codicillis factam eundem præposuisse creditur. nec obstat quòd illud testamentum fuerit reuocatum, quia etiam ex testamento reuocato testatoris voluntas argui potest, & præcipuè cum ex hmõi interpretatione omnia ad antiquam & primæuã testatoris voluntatem, & filij etiam ad æqualitatem reducãtur. Quare respondi dom. Arnaudum si ium dicti Baldesaris in parte dom. Ioannis præmortui saltem in dominatione de Senasio virtute substitutionis fideicommissariæ admittendum fore.

SVMMARIVM.

1 *An substitutio ita concepta, si dominus Baldesar plus vixerit quàm dominus Ioan. neque Thomas, an in persona vtriusque conditionem euenire desideret.*
2 *In fideicommissaria substitutione pluralitas quando resoluatur in suas singularitates. & vide nu. 19.*
3 *An communis ex verisimili mente testatoris præferatur substituto aduenìente casu substitutionis in personam primæ, & vide nu. 18. & 20. & ibi vide quando persona dicatur magis dilecta.*
4 *An conditio facta in toto, & apposita in persona plurium in persona vnius impleatur, & vide plenius nu. 16. & nu. 21.*
5 *An testator præsumatur mutare voluntatem suam, & an correctio præsumatur. & vide nu. 12.*
7 *Substitutio repetita in codicillis, debet intelligi cum aliquo effectu, vt frustratoria non censeatur.*
8 *Substitutio facta in fauorẽ alicuius, non debet in odium retorqueri.*
9 *Substitutio facta in augmentum non debet operari diminutionem, nec contra, vide nume. 10.*
11 *Testator voluisse non præsumitur, quod non dixit.*
12 *An substitutioni vniuersali facta in testamento, derogetur per speciale factum in codicillis.*
13 *An arguere liceat a testamento reuocato, quantum ad habendam declarationem dispositorum in testamento.*
14 *In dubio pater præsumitur æqualitatem seruare voluisse inter filios, & in substitutionibus.*
15 *An substitutio facta sub duabus conditionibus in vtraque conditione sit verificanda.*
17 *An conditio quæ tacitè inest, si exprimatur reddat conditionalem dispositionem, & ibi vide optimam declarationem.*
18 *An substitutio codicillaris fideicommissaria facta de signoria de Senasio intelligatur facta vltimò morienti, & in parte sua tantum.*

Respon. interpret.

QVIA Dominus Baldesar mortuus est antequàm Thomas, videtur quòd conditio substitutionis factæ in codicillis per hæc verba decesserit. Plus ordõne, que si iedict Baldesar vesquit plus que monsieur Iean, ne que Thomas, le substituit en la seigneurie de Senas, si eux n'ont heritiers masles de leurs corps. Et cõsequẽter quòd substitutio euanuerit. vni §. sin autem sub conditione. C. de cad. tollen. Quòd autem conditio defecerit probatur, quia facta fuit sub duplici conditione. Prima, si dominus Baldesar plus viueret quàm d. Io. neq; Thomas. Secunda si dicti Io. & Thomas filios hæredes non habuerint, & vtraque defecit. prima quidem quia d. Baldesar non superuixit plus quàm Thomas. Et licet superuixerit plus quã dominus Ioan. tamen quia conditio fuit copulatiuè adiecta in persona do. Io. & Thomæ veniebat in persona vtriusque adimplenda l. si hæredi plures ff. de cõdit. insti. illa dictio, neque, habet inclusam copulam secundum gloss. in l. si filiæ, de dona. ante nup. & ibi Bald. & gloss. in l. & quia. ff. de iurisd. omni. iud. & ideo ista substitutio si Baldesar superuixerit plus quam Ioan. neque Thomas, deberet requirere concursum vtriusque copulati, & sic quòd Baldesar † debuerit plus viuere quàm d. Ioan. & quàm domi. Thomas, sicut ista substitutio, si neque Titius neque Sempronius hæredes erunt, requirit q̃ neuter sit hæres. l. quidam testõ Proculum. ff. de vul. & pup. l. si is qui ducenta §. item paterfami. ff. de reb. dub. deficit etiam fœda conditio, quia Thomas decessit cum filijs hẽdibus. & illa conditio, si hẽdes masculos habuerint, cum fuerit cõcepta per verbum pluralis numeri, si nõ habuerint, de p̃prietate termonis

nos mores ciuitatis factũ sit.dicit tex.in d.l apud Labeonem.
30 esse inspiciendũ locũ ciuitatis,& sic loquit† de bonis moribus vnius particularis ciuitatis,q nõ sunt à iure reprobati,& hoc casu tenet ꝓña,sunt approbati.ergo nõ dr fuisse ꝫ bonos mores,q rales mores obseruauit.Nos aũt loqmur de cõsuetudine ꝙ pacto det hæreditas,q licet approbet à ciuibus, tñ talis ꝫsuetudo & talis mos, est damnatus à iure pp votum captandæ mortis.d.l.ex eo.ergo nihil facit illa lex ad punctũ nfæ qõnis.qcqd dicat Dec.q ad ista nõ animaduertit.& ꝫriũ ꝫsuluit ipsemet Dec.cõs.225.in cã quæ quondã.vbi reprobat consuetudinẽ & pactũ ẽt factu in ꝫctu matrimonij de hrditate tota,vel de quota vt ibi latè per eum.¶Non denique obstat q hmõi pactũ possit substineri in vim donationis inter vivos,qa ex verbis ꝓtat ꝙ do.Ant.volebat vltimũ iudiciũ i loã nem conferre,non aũt donare, cũ eum vellet esse hæredem vsem.ita dicit Bart.in l.tale pactum.§.si.de pac.vbi inquit,ꝙsi
31 in ꝫctu matrimonij ꝫhens †aliquẽ suum dicat hæredẽ,censetur in eũ ꝫferre vltimũ iudiciũ.vbi aũt constat aliquẽ nolle donare,iuramentũ non pot operari ꝙ actus testandi conuertatur in donationẽ.qa iurm nõ operat vltra cõsensum.l.fi.C. de nõ num.pec.c.veniens.de iureiu non enim iurm ampliat
32 †dispõnem vltra ꝫsensum,sed q reperit confirmat, teste Bal. cõsi.349.sup eo.lib.3.Nã si dom.Anto.voluisset donare facile ei fuisset exprimere sicut expressit de Castro nouo & Claro monte,quæ legit donasse,& postea addidisse, Et vltra voluit ꝙ Ioannes ꝑdictus sit suus hrs vsis.Et ꝙ pactũ de futura successione ẽt particulare,nõ substineat ĩ vim donatiõis inter vi
*o vos,patet,qa cõ est cõclusio,ꝙ tale pactũ non tamẽ iuro, vr s dictũ fuit,q certè cõis cõclusio esset falsa.deriſoria,si iurm sustineret pactũ in vim donationis ĩter viuos.Idcirco doctores ad cognoscendũ vtrũ tale pactum contineat donationem inter viuos collatã post ips mortis,iuxta ꝓdita in d.l.stipulatio hoc modo concepta.Aut verò sit pactũ futuræ successiõis dñt inspicienda esse verba vtrum paciscens vsus fuerit verbo donare.vel ne,prout loquitur Bald.in d.l.fi.dũ dicit posse donari partẽ hrditatis,nã ipse vtit verbo donare secus autem si vtat verbo instituere,vel hrdem esse fm Mod.ibi ita declarantes terminos.Et si neutro horũ verborũ vsus fuerit,tũc ponderandũ est,vtrum per modũ obligationis cõstituendæ post mortẽ,an ꝓ modum dandæ successionis.Primo casu valet pactum, cõo casu nõ valet.ita declarat Old cõs.119.ad hndam. & Bar.in consi.212 promitto tibi,& ru mihi. Constat aũt in casu occurrẽti,ꝙ pactũ fuit cõceptũ per viam dandæ successionis & hrditatis.vt sonant verba illa.ꝙ sit hæres vsis.l.j.l iis verbis ff de hære.instit.& d.l pactũ cd dotali.in verbo hrs esset.nã quoties obꝰo nõ originat in ꝑsonã hrdis,sed bona ipsa post mortẽ transferunt,dr cõuentio de futura successione. l.licet,ibi res eius ptinerent.C.de pac.Et optimè tradit Cur. iunior cõs.15 circa ꝓmissam.vbi dicit,ꝙ nisi ita dixerim⁹,eẽt manifesta iuris repugnantia inter d l.stipulatio hoc mõ concepta qa valet ꝓmissio oĩum bonorũ post mortẽ,& dictam L. ex eo.& l.pactũ qd dotali q volũt ꝙ nõ valeat pactũ de futura successione ẽt ꝓ parte,& hæc ipsa veritas, & doc.recepta sntia,cui aduersari sine temeritatis.& insolentiæ vitio nemo ꝑt Sed fac tale pactũ iure subsistere,an licebit pri filium,quẽ ex pacto hæredem fecit grauare,vt si sine liberis masculis decesserit,hrditatẽ alteri restituat?Nos ĩtrepidè tenemus licuit
33 se pri grauare filiũ onere fideicõmissi qa tale †pactũ quod cõsuetudine,aut ꝑali ꝓgatiua nobilitatis defendit,in vim vltimæ volũtatis sustinet &nõ in vim ꝫctus,vt est casus,quem ibi gl.Bar.& oẽs not.in d. licet.C.de pac.vbi dicit,ꝙ pactum
34 de futura †successione fauore militiæ valet in vim vltimæ volũtatis,& tuprem iudicij & sic ꝑt reuocari ĩ totũ,ergo lõgè magis poterit mutari in parte,videlicet.vt post mortẽ hæreditas alteri restituat.& ita ibi Alex.& alij cõcludũt.Et si pactũ de futura successione inter milites solũ defenditur in vim vltimæ volũtatis,certè nõ aliter inter Tagauos defendi poterit. ad idẽ tex.in d.l.fi.vbi dr,ꝙ ita demũ pactũ sustinet,si is de cuius hæreditate agit,cõsenserit & in tali cõsensu vlq; ad extremũ vitæ spaciũ pseuerauerit.si ergo n pseuerauerit,sed totũ murauerit volutate,vel in parte,pactũ nõ tenebit ĩ parte mutata & astud expresse voluit Bar.in terminis nris.in d.l.tale pactũ.§.fi.vbi dicit ꝙ si pater cõtulerit extremũ iudiciũ in ꝫctu initio cũ filio,tale iudiciũ sustinebit in vim vltimę voluntatis cũ duobus testibus,qui inter alios nõ valeret nisi adessent septẽ testes necessarij ad tale extremũ iudicium.l fi.C.de test. & ita
35 etiã tenent Io.Fab.Pau.de Castr.Bald.Saly.& alij *ouer* in d.l. fi Itẽ fac.t quia effectus huius pacti,ꝙ Ioannes sit hæres,confertur post mortem abiq; vlla obligatõe sumptura exordiũ in persona hæredis.cũ idem paciscens sit futurus hæres,& ei dẽ ꝫ eidẽ nõ potest dari a io & obꝰo.l.Vranius.ff. de fideiu.
35 dispõ†ãt iudicat fm tõs ĩ qd confert l.ꝙ spõ.C. de do ante nupt.l.in fuga.C.ad l.faui de plagi.ergo talis dispositio iudicari dẽt vltima volũtas,nõ ꝫctus inter viuos. & ita per hanc rationẽ ꝓcludit Bart.ꝫ.76.pr filio.& cũ sit vltima volũtas,sequitur ꝙ Ioannes filius cui ẽt dicto pacto habẽte effectũ vltimę volũtatis acqrebat hrditas,potuit onere fideicõmissi grauari.l.translatio.ff.de adimẽ.leg.l.ab eo.C. de fideic.Itẽ facit, qa pr põt grauare filiã in dote quaten excedit legitimã. l.Titia, §.Lucius,& l.fi.§ filię ff.de leg.. Ergo multò magis poterit eã grauare ĩ hrditate quã pr illi dedit Et hãc sntiam amplexa fuit Capella Tholosana,& cã dicit veriorẽ esse Auferius ibi.licet dicat qñq; vidisse indicare ꝫriũ.&licet ibi adducat quasdã rõnes ꝓ ꝺria parte,ad illas tñ patet clara rsio, quia procedunt retenta opinione eorũ, qui dñt tale pactũ valere in vim donationis inter viuos,& in vim ꝫctus, quod ꝫstat esse falsum,ꝙ vt patet ex prædictis.Ideo circa tales rõnes non expedit insistere,cũ nihil penitus seruiãt in ꝓposito retẽta cõi sntia,ꝙ tale pactũ valeat in vim vltimæ voluntatis. Circa donationẽ Castrinoui & Claromontis in primo pacto matrimoniali scri-
36 pram,dubitatur an dicta †castra fuerint donata soli Ioan.an ẽt filiis eius ex illo mrimonio nascituris. Et vr ꝙ soli Ioanni facta sit illorũ donatio ita ꝙ filiis,nec accumulatiuè. nec ordine successiuo donatio facta nullo modo videatur. Non.n. fuit donatio facta Ioanni & liberis eius,sed Ioanni soli fauore mrimonij & liberorũ ex eo nascituror,&c. & si verba dispositiua donationis non sunt cõcepta in persona liberorũ, nec per Ioannẽ ꝓ illis fuit recepta donatio, ideo ipsis liberis nõ vr facta donatio, nec ex ea ius aliquod illis acquisitũ licet fauore ipsorũ facta dicat.l.fi ꝓ parte. vbi Cyn Bal.& alij no.C. de do.promis.vbi fidos promittat viro ꝓ muliere, & in eius fauorẽ,tñ ipsi mulieri nõ acquirit ius agendi ex tali promissione.facit qd nota.in l quæcũque gerimus.ff de actio. & obl. & in l.hmõi prin.ff de leg.1.Itẽ facit qa inferius declarat qualis sit & in quo ꝫsistat ille fauor liberorũ, & nusquã dr ꝙ do. Ioan donatarius teneatur illa castra restituere, vel dimittere dictis eius liberis. Sed tñ dr,ꝙ filius masculus qui erit hrs do. Io.teneatur dotare filias,&c.Ideo vr ꝙ dicta castra soli Ioanni donata intelligi debeant,ita ꝙ de eisdem ipse libere poterit
37 disponere.Et nõ poterit in illis à pfe fideic grauari, ex quo iã erat effecta propria ipsius do.Ioan. per retentionem vsusfru. illorum.l si quis argentum.§.sed si quidem.&l quisquis.C de
37 dona.Nã in †fideicom.vniuersali non veniunt bona propria hæredis grauati.l.cohæredi.§.cum filię.ff.de vulg.Et prẽmissa ꝓclusione ltãte,benè sequit ꝙ filiabus dicti do.Ioan.non intelliguntur vllatenus donata dicã castra.Et maximè qa in cęteris capꝭis matrimonij filię semper excluduntur à successione & bonis donãtis mediante dote. 5000. scutorũ. ¶Et ex præmissis ẽt erat topita alia dubia in scdò qsito formata. Sed posito,ꝙ ex illo pacto itelligerent donata illa castra liberis ex illo mrimonio nascituris, ordine successiuo post mortem dñi Ioan.prout magis vr esse de mẽte donãris, Adhuc tñ nullatenus in tali donatione cõprehenderent filię fœminę,nisi ꝓut
38 inferius dictũ & declaratũ reperiet.qa ex dispone †declarata non acquirit nisi quatenus in declarante cõtinet.l. asse toro. ff de hæred.inst.l.si ita scripsero.ff.de ꝺdi.& demõ.sed in dispõne declarante nõ legit aliquatenus fcã donatio filiabus de dictis castris,nec de aliis bonis,sed solũ iubentur dotari d summa ꝑdicta 5000.scutorũ,ergo &c. Et istd ꝙ filiæ fęminę sint oĩno exclusæ à ꝑdictis bonis donãtis non vr recipere probabilem dubitationẽ. ¶Filiis ãt masculis ex eodẽ matrimonio nascituris vr etiã donata castra ꝑdicta post do. Ioan. & hoc in vim modi adiecti ꝓ illa verba, fauore liberorũ pro illis elocãdis,adressandis,seu instituendis & prouehendis. vt j.declarabitur,nam illa dictio,pro, inducit modum.fm Bar.in l.quibus diebus.§ Termilius.ff de cond.& demonst. Sed ex modo apposito in donatione in fauorem tertij acquiritur illi tertio ius,& actio sine cessione, & hoc fauore exercentis liberalitatem casus est in l.quoties.C.de dona.quæ sub mo.ꝓ quem ita in terminis dicũ Pau.de Ca.& Corne.in l.2.C.de his quę sub mo cum similibus traditis ꝓ Soc. qui idẽ tenet in consil.236. pla.et.col. in 2.parte.Cõprobat ista conclusio. Primò,quia nisi ita dicamus,illa verba fauore liberorũ, & pro illis elocandis,&c.frustra viderentur apposita, & nihil viderentur operari,ꝯra l.si qñ.ff.de leg 1 Secdo,qa postea excludendo filias mediantibus. 5000.scutis,videtur satis declarare donãs se vele ꝙ illa Castra pertineãt masculis.quia exclusio filiarũ,est inclusio masculorũ.l cum prętor.ff.de iud. Tertiò quia grauando masculos nascituros ex illo mrimonio, vt marit.ent & dotẽt filias eiusdem mrimonij,vt legit in septimo c matrimoniali, videt eo ipso declaratũ ꝙ dcã castra donata ꝓ maritandis & adressandis ꝑdictis uberis spectent, & remanẽat masculis tñ

qui

tis.& ita videtur velle Alex.conſ.9.perſpectis.col. 5.libr.5.Et quia d.Anto iurauit nõ ꝓuenire, quo caſu videtur ſeruandũ iurm,cum poſſit ſeruari abſque detrimento ſalutis æternæ. ca.quẽadmodum.de iu.iu.& quia iurm facit a-tum valere eo mõ quo valere põt.l.cum pr §.filius marrem.ff. de leg.2.cùm ergo tale pactũ poſſit valere in vim donationis inter vxores, vt dicit Bal.in d.l.fin.Bar.& alij in l.ſtipulõ hoc modo ꝓcepta. ff.de ver.obl.vbi firmant valere donationẽ particularẽ collatam poſt mortẽ.& ꝙr valebit iſtud pactũ, vt donatio. qa eſt particularis.ſtante reſeruatione ꝓmiſſa,& qa vbi tale pactum nõ valeret de iure cõi,tũ vr ſuſtinendũ ꝓ conſuetudine, vtæ vt aliq dõt)viget in Gallia,vt in ꝓctu matrimonij poſſit hẽditas dari pacto.ita Bald.in l.cum Archimedoram.colũ.fin C.vt in poſſe.leg.& in c.j § filij nati.pillũ tex.ſi de feu.fuc.contro inter do.& agna.vaſal.Et ſtãte hujuſmodi conſuetudine, ita determinat Steph Aufrerij in addi ad Capel. Tholoſa deciſio.452. vbi ſubdit ita fuiſſe per plura arreſta deciſum inter nobiles.
¶Præmiſſis nõ obſt ꝙrium(ꝙ nõ valet tale pactum)probatur, qa pacto† dari non ꝓt hẽditas.l.hr vras.C.de pac. conuent.& ro eſt multiplex.Primò,qa talia pacta tollunt libera facultatẽ teſtandi qd eſt ꝙ bonos mores. l.ex eo C.de inuti ſtipul.l.pactum qd dotali.C.de pac.cũ ſimi.Secò qa inducit votum captandæ mortis.l fi C.de pac.e deteſtãda.de ꝓcef.præben.lib.e. Tertiò.qa neceſſitat ad id qd liberi arbitrij eſſe debet.l 1. C.de ſacroſan eccle & ita ꝙcludunt oẽs ſcrib.in d.l.pactũ. & in d.l. fi & in d l.ſtipulẽ hoc mõ cõcepta,& firmat late Alex. conſ. 26.lib.3 & auctoritates ad hoc abundant.Et ita ꝙ'o veriſſima apparebit,ſi allegata in ꝓrium tollantur Non obſt.itaque dum dr.ꝙ pp reſeruationẽ non eſt pactũ de vſi ſucceſſione.
Quia rndetur dupr.primò.ꝙ ẽt pactũ de particulari ſucceſſione eſt à iure reprobatũ, vt eſt tex.in d.l.pactum quod dotali quẽ ibi no Dec.in 4.ampliatione.& ita firmat Per. de anc. In rubr.de teſt.ad fi. Alex.in d.l.fi.col.fi Dec. conſ.184.colu.m. 3 Bar.conſ.Itatim allegãdo mi irat enim tõ vori captãdæ mortis etiam in parte.nec libera foret teſtandi facultas in ea parte qua valeret pactũ.ſequereturque eundẽ poſſe decedere cũ pluribus teſtis & vltimis voluntatibus,qd eſt in iure abſonũ. Secò rndetur,ꝙ hoc pactũ eſt de vſi ſucceſſione, vt patet ex contextu verborũ ibi ꝙ ſit hẽs vſis ?ecr reſeruatio diſponendi de ſexcentis libris annuis facit ꝙ ſoan nõ ſit hẽs vſis, qa ſi do A t.non diſpoſuit de illis ſexcentis libris. tunc accreſcũt ipſi hẽ.li.l 1.§ ſi ex fundo ff.de hæred.inſt,Si vero diſpoſuit inſtituendo aliũ in dictis ſexcentũ,ille inſt torus in re certa erit legatarius.l.quoties.C.de hẽd inſt.l.cum quidam.ff. de libe & poſthu.& idẽ de reſeruatione vſusfr.dicendũ eſt,prerea reſer
22 uatio vſusfr.† non ꝙſeruat facultatẽ teſtandi.qa vſusfr. finit morte §.igit. inſti.de vſufr.ꝙ maximè dicẽdũ eſt, qa hmõi reſeruatio legis reſtricta ad vitam,vt ſonãt illa verba,ſa vie durant.Et in ꝓpoſito rndet Pau.de Caſ.in d l fin.& conſ.75.in v. parte.notandum eſt.Sequit Corn. conſ.176.in põri.libr.2.Et
23 Dec conſ 30.col.v.Sifr non obſt iurm . qa tale iurm præſtitum ꝙ bonos mores non eſt obligatorũ reg nõ eſt obligatorũ.de reg iur.in 6.Et ꝙ pactum de futura ſucceſſione non firmetur iuro,firmant Cyn.Bart.An.Paul. & alij cẽs nemine diſcrepante.in d.l pactum.& in d l.ſi firmant omnes canoniſ.in c.cũ cõtingat.de iureiu.Bar in l.ſi qs pro eo ff.de fideiuſ.& ita ꝙcludit Alex.in d.conſ 28.Nec quicq facit quod dicit Bald in d.c j.§.filij nati.ſi de feud fuer. cõtroũ inter do.& agna. vaſ.q̃ ſecutus eſt Aufr.in loco ꝓalle.qa nec rõnes ſuæ ꝙcludunt. & ipſi fuerũt varij & ꝓrij.nã Bal. ꝓrium firmat in d.l. pactũ. & in d l.fin vbi dicit ꝙ tale iurm non obligat,qa ꝙ ius diuinũ,& ꝙ oẽm rõnem.& ipſe Aufr.teſtat ſe plures toties variaſſe.Quod eorũ rõnes ſint friuolæ & non ꝙcludentes patet,Mouentur n. primò per tex.in c.2.de pac.lib.6. loquit in pacto negatiuo de nõ ſuccedendo,ꝙ nõ inducit votũ captandæ mortis, ideo firmat iuro.ſm Bar.in d.l.ſi quis ꝓ eo.& ſequunt oẽs in l. pactum.C.de colla.Mouentur etiam vnica ratione.immo pernitioſa perſuaſione.dñt.n ꝙ nõ debemus dicere ꝙ tale pactum inducat votum captãdæ mortis.qa neſcimus qd ſit in aĩo paciſcentium,ſed bene ſcimus ꝙ iurm ſeruari pt ſine interitu ſaluris eternæ.Sed licet neſcianus nos qd ſit in animo paciſcẽtiũ,id ſaltẽ ſcimus ꝙ tale pactũ pſtat occaſionẽ captãdæ mortis,& ſic ſcimus ꝙ eſt ꝙ bonos mores ,ergo nulla rõne debet iuro firmari.d regu nõ eſt obligatorũ Item id etiam ſcimus, ꝙ in animo paciſcentis poteſt eſſe hmõi votũ captãdæ mortis,& ſic ſcimus ꝙ eſt contra bonos mores ergo nulla ratione debet iuramento firmari d regu non eſt obligatorium. Item id etiam ſcimus ꝙ in animo paciſcentis poteſt ẽ hmõi votũ mortis captandæ.ergo non refert ꝙ etiam poſſit non ẽ,cum
24 lex† non ſit facta propter bonos ſed ꝓpter malos.c.licet. de rel.c.§ qa verò.n.a.c vt ſine prohib. mat.& licet ſit poſſibile reperire aliquos bonos viros,quod rariſſimum eſt,teſte Satyrico Iuuenale ingente,Rari ꝙppe boni, &c. na & Filius ante dẽ pries inquirit In annos,vt inquit elegans ille poeta.Quid. non tamen in eis ceſſat legis vigor,qui ad obviandum fraudibus & hominum malitiis inuentus eſt.l.j.§.fin.ff.de poſtu.nec mod in cedes.de re'ci; Præterea hæc eſt præſumptio iuris & de iure cũ hac ꝓſumptione voti captãdæ mortis lex ſtatuerit pactum hmõi non eſſe recipiendum.l ex eo.&d.l
25 pactum.ubi aũt † ex ꝓſumpto.& ſuper ꝓſumpto ſtatuit non licet nobis cõtrarium allegare.nec ꝓſumere quia præſumptio legis ſuperat ꝓſumptionẽ hominis.c. iuuenis.de ſponſa.for.in aut.ſed ita neceſſe.C de dot.cau.nup.& opi.Bal in d.c.j.§ moribus.reprehendi l.ſic.Aluar.ubi & Alexãd cõſil.28 licet non ita aperiè re põdeãt rõnibus addnẽ is per Bald Non obſt.præterea cõſuetudo ẽ fm Bal.in c.j.§ filij nati.ſi de feu.fuc.cõtro. inter domi.& agna vaſa.põt inter nobiles habere aliqd meritum fauere matrimonij æquitatis quia ſub tali pacto nobiles ſuueniunt nobiliores vxores & inde creſcit nobilitas,qa quia legat cõſuetudinem debet illam probare,cùm ſit acti. c j.de cõſti lib.vi.tradit Bal in l de quite.ff.de legi.Et vbi pro-
26 betur,reſponderur,ꝙ talis cõſuetudo† non valet,nec eſt recipienda,quia vbi aliquid eſt prohibitum deduci in pactum tanquam contrarium bonis moribus tale pactum nunquam iuramento.neque ſtatuto neque conſuetudine, validari poteſt,cum idẽ vitium ſit in conſuetudine,qd eſt in ipſo pacto. ita docet Bar.in Omnes populi in 3 q.pr ne.ff de iuſt.& iure. & ita concludit Capella Tholoſana in d deci.452.quicquid ibi aſtruat Aufre quem miror voluiſſe talia pacta valere inter nobiles & nõ inter plebeios.quaſi nobiliari ſit magis cõdonandum,ꝙ poſſit captare mortem alterius & turpia pacta inire quod nihil aliud eſt quam nobilitatem ipſam reprobã
27 facere quæ tamen † bene virtute & probitate conſtiere nequit.c nunquam.l.vi.diſt.c.nos qui præſumus.l.dot.ca.pe.de ꝓbẽ. Animus nobilis eſt,quia teſte Seneca nobilem facit hominẽ, & ſen Claud.ex ſtatu virtus nobilitate,parens certè videt ipſũ Aufrerius cui fal.aſſtipulatur.ꝙ iſtud ſit ſpeciale fauore nobilitatis conceſſiſſe eorum pelluerum priuilegium nobilibus,vt inuicem poſſint vtpotidiani vt facultatem teſtandi ſibi valeant adimere ab hoc certè priuilegio liberet nos dominus. Nec refert ꝙ per arreſta ita ꝙque fuerit iudicatum.vt ille aſſerit,qa exemplis non eſt facienda lex.nec iudicadũ l.nemo. C.de leg.& inter.omnia.ud nec quod factum fuit,ſed quod fieri debuit inſpiciendum eſt , vt no.in l ſed licet ff.de offi.præſ. Et certè ſalua ſemper ſenia ſpectabiliũ dñorũ)non videt hmõi conſuetudo recipienda.nec nobilitatem putamus talem impuro fauore dehoneſtãdam.Nec dicatur ꝙ doc.Bart.in d l.oẽs populi.,peccdit qñ ꝙ factum ideo eſt cõtra bonos mores,qa conuenit turpitudinem,vel inducit homines ad peccandum , ſecus ſi factum ſit contra bonos mores ioris ciuilis,& turpitudinem non contineat,vt videt in iſto caſu.ſm Dec.in d.l.pactũ. vbi dicit ꝙ libertas teſtandi eſt de iure ciuili.ergo poterit tol-
28 li per conſuetudinem.ſm eũ Quia rndet ꝙ ta is † cõſuetudo eſt peccati nutritiua,& ꝙ ꝓceptũ decalogi.non occides.ꝙ ꝓceptu ẽt de homicidio mẽtali itelligit c. homicidiorũ.c. pericu lo.c.ſi cui de pœn.diſt.ergo talis cõſuetudo,quę dat occaſionem voti captãdæ alienæ mortis.tãquã nutritiua peccati erit nullius momẽti ẽ.de p̃c.& ibi ampliat ꝙ Abb.& Imol. vt procedat ẽt ſi ꝙſuetudo ſit nutritiua peccati venialis.m Et procedit nõ ſolum ſi ipſa cõtineat in ſe peccatum , ſed etiã ſi ſolum pſtet occaſionẽ,vel promptitudinẽ delinquendi.c ex parte quem ibi no.Pan.de cõſu.& idem dicit Pan.in c.ſi colũ.3. eo.ti & c.ad noſtra & ibi Fel.de proba.vbi dicit ꝙ cõſuetudo & lex nutritiua peccati vel inducitiua ſolius ꝓfitaris dr peſſ.s in prouincia.adeo ꝙ non poteſt per principem confirmari, per tex.in c.illa.xij.diſt.Cæterũ falſum eſt ꝙ facultas teſtandi
29 ſit de iure ciuili.vt dicit Dec.immo eſt de iure naturali.vt legitur in teſtõ vereri.firmat Bar.ſi liter ff.de cõd ĩd licet forma & ſolẽnitas ſit de iure ciuili.l 3 ff.de teſta Non ẽt refragatur quod dicit Dec.hanc conſuetudinem nõ videri ꝙ bonos mores poſſ quã à ciuilibus & nobilibus approbatur.per tex.in l itẽ apud Labeonẽ.in prin ff de intur.qa ſua ꝙña nõ eſt partina alias ſi ꝓſuetudo ciuium & nobiliũ eſſet facere ꝙ ius illicitos,ve furta aut homicidia.ſequeretur ꝙ talis cõſuetudo nõ diceretur ꝙ bonos mores ciuitatis quia à ciuibus approbatur,ꝙ cõſtat etiam falliſſimum.d.c.ſi.de præſc. & d c.ii. de conſue & ita ꝙncludit Ital.in ſingularia col.pe.ffi cer.pet. Nec obſt tex.allegatus per eum in d.l.ĩ ap.d Labeonẽ,quia quidam ſunt boni mores vnius ciuitatis non improbati,nec approbati in alia,nec à iure,Quidam mali mores approbati a iure,& in l.facultate, quidam boni mores à iure reprobati. Ad cognoſcendum autem verum aduertus bo-

nos

est in casu nro,& tunc talia castra donata nõ veniũt in fideic. d.l.sequens qõ.Si verò non transtulisset dñium ante eius obitum,tunc est aduertẽdũ, an do.Io. hrs & donatarius adiuerit hrditatẽ absq; bñficio inuentarij,tũc quia aditione hrditatis ꝑfusa esset actio competens Ioanni ad bona donata.l. Stichũ. §.aditio.ff.de sol.l.si.§.si verò.C. de iure delibe- talia castra con prehenderentẽ in fideic.fm Guido.Pape consi. 503.sequuntur vndecim q̃stiõa.col.iiij.Circa verò alia bona in quibus d.Ant. pacto fecit hrdẽ Ioanẽ,ꝙstat illa in fideicõ.ꝙtineri:quia tale pactum non valet.l.hrditas.C. de pact. quẽtis. Et vbi valeret sustineretur in vim vltimæ voluntatis ex priuilegio, vel consue
5 tudinæ,fm gl.Bar.& alios *cõiter* in l.licet.C.de pac.ergo in fi-
13 deicõ ꝙtinebunt,quia † oia q̃ vltima voluntate capiunt,in fideic. cõprehẽdunt. d.l. sequens qõ. & l.cũ virũ.C. de fideicõ. & l.quid ergo. ff.de leg.j. *Ex* quibus apparet ꝙ oia bona dicti quondã Anto.iure fideicõ. spectãt ad filios dicti Tristãdi derracta ltĩma filiorũ,q̃ cũ essent decẽ liberi erit semis, aut. nouissima.C.de inoffi.testa. & Trebellianica, si non sit ꝓhibita detractio.Si verò sit ꝓhibita,dubitari poterit an valeat ꝓhibi
50 tio.Et *cõis* est ꝙ ĩ filijs primi gradus nõ valeat,per l.iubemus. C.ad Treb. Sed quia ꝓria opinio seruat in curia Tholosana, quã ét ab obiectis aduersantium defensaui in l.nemo põt. ff. dele.j.ideo non expedit circa hoc insistere. Et hæc quantũ ad substitutionẽ factã ꝑ dñm Ant.dixisse sufficiat. ¶ Veniamus nunc ad testm dicti quõdam d.*Io.* filij & hrdis.d.Ant.in quo legitur institutus hrs vlis Iacobus ipsius testatoris filius.Et si d *Iac.* decederet sine filijs masculis,substitutus est secundo genitus domus de Claromonte habilis ad succedẽdũ, ꝓuiso ꝙ non sit ecclesiasticus. Et quia vtraque substitutio purificata fuit,quia Iac.prius,deinde *Io.* mortui sunt sine liberis,superstitibus tribus filijs do.quondam Tristandi de Claromonte, videlicet reuerendissimo do.Fran.Cardi.& legato Auenionen. secundo genito, Magnificis dñis Petro & Guidone.iij.& iiij. respectiuè genitis,cum longe antequã substõni locus fuerit prædecesserit d.Ludo. primogenitus, dubitatur an dicta sub-
14 stitutio † reddatur caduca, cum reuerẽdissimus d. Legatus secundo genitus sit ecclesiasticus,& vbi non sit caduca,dubitatur an dictus Petrus vocatus sit, an verò do. Guido ? Circa ista dubia plura dicenda se offerunt. Sed nos more nro paucis agemus. ponendo solũ rõnẽ dubitandi & decidendi.Rõ aũt primæ qõnis,q̃ dubõnẽ mouet ea esse vt, quia reuerẽdissimus do.Legatus qui est secundo genitus d. Tristandi est vir ecclesiasticus.ergo substitutio vt irrita& caduca.cum legatur substitutus secundo genitus habilis, qui nõ sit ecclesiasticus. Quòd autem reuerendissimus d. Legatus sit secũdo genitus probatur,quia secundo loco natus est, nec refert ꝙ d. *Ludo.* eius frater ante euẽtũ substõnis decesserit: quia prima & secda genitura est q̃dã qualitas naturalis,sicut qualitas minoris,vel maioris ætatis,vt declarat Soc.ꝑ.cons.252. col.vj. ver. põderanda est.lib.ij.ergo est ĩmutabilis §.fi.insti. de leg.agna.tutel. & ꝓ̃ omni tpe erit secũdo genitus.Sed hac rõne dubitandi non obstante arbitramur substõnẽ non fore caducã,qa reuerendissimus.d.Legatus respectu substõnis de qua agit̃, nõ põt dici se-
15 cõdo genitus ad qd ꝓbandũ ꝓsupponimus,ꝙ qualitas † requisita ad actũ debet adesse tpe quo de illo actu agit̃.l.in delictis §. si extraneus.ff.de noxa.& tpe quo actus ꝓsumat effectum.l.ij. ff.de aur.& arg.leg docet Bart. in l ex facto.ff. de vulga.quod maxime vtũ est in substõnibus in quib.oportet qualitatẽ ad esse tpe quo disp̃o substõnis sumit effectu.l. ex facto.§. si quis aũt fuit reperit.ff.ad Treb.per quem tex.Alexã.lib determinat q̃nem nostram.dicit n.ꝙ recipiens feudum vel emphyteusim ita,ꝙ semper tranleat in primo genitum vel secundo genitum.intelligitur de primo genito tempore mortis eius de cuius successione q̃ritur,& ante eum idem determinat Bald. in l.ij.C.de iure emphy.Imõi ergo substõ qua vocatur secundo genitus domus de Claromõte sub ꝙdõne si Io. moriatur sine filijs masculis,proculdubio intelligẽda est de eo qui erit
16 secundo † genitus tempore quo morietur Io.sine filijs masculis,vt patet ex ꝓdictis,& confirmatur multipl'r.primo,quia secundo genitus indeterminatiuè ponitur, ergo talis indeterminata locutio à futuro dependet euentu, ergo à futuro euẽtu declaranda est.l.cũ incertus ff.de leg.j. & ꝓ̃ de eo interp. tanda q̃ reperietur tcdo genitus tpe quo substõ sumit effectũ. Secundò quia testator volebat sustinere secundo genitum & sic d. Franc. si esset secundus,& d.Pet.si esset secundus.& d. Guidonem si esset secundus.Nam participium istud secundo genitum. conditionem facit,vt docet Bar. in l.j.ff. de cond. & demon & probatur,quia participium resoluitur in relatiũ & verbũ,fm gl.in cle.j.de ꝓb. trad.Barto. in l.Centurio. in penul.qõne secũdæ qõnis principalis.ff.de vulg.& pup. relatiũ autem ipnctum verbo futuri temporis q̃ditionẽ importat.l. Stichum qui meus erit. ff.de leg.1. l.nuper.de leg 3. Sed quoties testator sub q̃dõne substituit, si q̃dõnem extitisse fciebat, & adhuc in futurũ poterat euenire, expectando est adimplementum quod à futuro pẽdet. vt est tex. clarus in l.si iam fca. ff.de condi.& dem.dictus autem *Io.* Pater do.Ioan.qui substituit secundo genitũ,sciebat tpe quo testatus est d. Tristãdum hre primò,& secundò genitos,& sic q̃dõnem extare, & nihilominus noluit se restringere ad secũdò genitũ, qui tũc erat, ergo de eo intellexit qui reperit secũdo genitus tpe quo substõ purificabit. Tertiò cõprobat rõne nro tenũ q̃cludenti,qa testator nõ substituit secundo genitũ Tristandi, sed secundo genitũ domus de Claromonte: certum autẽ est ꝙ do.Legatus non est secũdo genitus domus, id est,non est ille q̃ teneat fm locũ domus,licet sit secundo genitus do. Tristandi,nam cum ministerio testator vocauit secundo genitũ domus, vt ostẽderet ꝙ nolebat substituere eum q̃ esset hrs do.Tristandi, & portaret nomen & arma domus de Claromonte,nec eum q̃ esset secundo genitus fm naturã, sed fm respectũ domus.i. respectu successionis & armorum. d.autem *Legatus* non est secũdo genitus respectu domus & armorũ,nec esse pt, cũ sit ecclesiasticus, ergo &c. *Ex* quo patet duplex rõsio ad rõnem dubitandi.Primò rñdetur,ꝙ nõ intellexerit de secundo genito fm naturã,sed de secundo genito domus.Secdo rñdetur, ꝙ testator sensit de secũdo genito q̃ tpe quo substõ purificaret̃ teneret locũ secundi, vt ex præcedentibus apparet,sed eo tpe d.Legatus tenebat, & tenet primũ locũ, ergo de ipso non est interpretãda substõ.Nam ét in primogenitura succedit secũdus ꝑmortuo primo,& in locũ secundi succedit tertius,vt est tex.& ibi oẽs not.in c.licet.extra de voto.si.n.q̃ratur qs sit primus,qs secũdus tpe purificatę q̃donis,seu substõnis,tateri cogimur reuer.do. Legatũ eo tpe esse primũ,qa nemo eũ tunc antecedit.§.discipuli.in ꝓœmio ff.l. proximus.ff.de ver.signi. cũ similibus.Et sic q̃cludit reuerõ d. Legatũ non esse secundo genitũ,& ꝓ̃ substõnẽ nõ esse caducã ¶ Sed restat hęsitatio, vter sit secundo genitus an d. Petrus an d. Guido.Et vt ꝙ d. Petrus,qa eum ꝓcedit d.*Legatus*,& qa est habilis,& tpe purificatæ substõnis secundus, vt ipse vocatus, & non do.Guido, qui vt tertius.Sed hoc non obstante,in vero sensu credimus
17 vocatũ do.Guidonẽ,quia ipse est secundo genitus † domus, habilis ad portandum nomen & arma domus:nam d.Petrus hrs vlis est primogenitus domus de Claromonte. cũ nullus sit qui respectu domus & hrditatis & repræsentationis eum ꝓcedat,ttẽ est inhabilis ad portandũ nomen & arma domus de Castro nouo,cum ipse non possit duo diuersa arma deferre,videlicet de Claromonte, & de Castronouo.turpęque sit d.Petrũ deserere arma patris & familiæ ꝓpriæ, cuius est hrs, & truncus siue stipes,& accipere aliena. Et hæc est rõ,qa testator voluit substituere secũdo genitum domus de Claromonte habilem & non primogenitum,quia sciebat primogenitũ domus teneri deferre arma ꝓpria ipsius domus, & hac ratione non vocauit secũdo genitum domus de Claromonte simpliciter,sed vocauit habilem, intelligẽdo habilem qui posset propagare familiam de Castronouo, per susceptionem prolis legitimæ,& portare arma & nomen,adeo vt noluerit ꝙ est
18 set ecclesiasticus,ita nos docet coniecturata † mens defuncti, quæ non minus obseruanda est quàm expressa.l.cum res.vbi latè las.in 6.not.ff.de leg.1.& l.cum proponebat.ff de lega.2. Istud ét nobis ondit rerum experientia,a qua licet arguere.c. multis.44.dist.c.q̃ sit,de elect.Dimidia igit̃ bonorũ d. Ant.ex testõ eiusdẽ.d.Ant.spectat ad oẽs filios.d. Tristandi.dimidia antẽ bonorũ quæ fuerunt quondã dñi Io.filij.d.Anto.ex eiusdem testo spectat ad dñm Guidonẽ.Nã cum dñs *Ioan.* decesserit superstitibus quinq; liberis,eorũ legitima in qua nõ potuerũt grauari est lenis.d.auc. nouissima. ¶ Esset nunc deueniendũ ad testm Iacobi. Verũ quia ipse substõnem à Ioanne eius patre factã de secundo genito domus de Claromõte cõprobauit & repetiit,non expedit aliter insistere, qa dicta & conclusa circa testm *Io.* reperta videri pũt circa testm Iacobi idẽ disponentis. ¶ Veniamus ergo ad secundam partem cõsultationis ꝓpositæ, videlicet ad pacta matrimonialia, circa quæ de pluribus dubitat̃. Et primò discutienda sunt pacta inita in q̃ctu matrimonij quondam do.*Io.*& do. Mariæ de Culam.Ex
19 quibus plurimæ oriunt̃ dubõnes, quarũ prima est vtrũ † valeat pactum illud,quo cautum est ꝙ fauore dicti matrimonij Io.sit hrs vlis Ant.eius patris reseruatis vsustructibus eius vita durante & sexcentis libris annui redditus, de quibus dict' d.Ant.possit liberè disponere.Et prima facie vt respõdendum ꝙ valeat,quia stante reseruatione prædicta constat tale pactũ non esse de vli successione, ergo videtur validum,cum non auferat liberã testandi facultatẽ. qua rõne dicit Bal.post Pet. in l.si.col.ñ.C.de pac.ꝙ valeat donatio certę partis hæreditatis.&

tum ipſius dñi Ioannis. tum quia ſubſtitutio iſtud nõ cantat, tum quia ſi ſubſtituti fuiſſent vltimo liberorum decedãti ſine filijs, ſubſtitutio non valuiſſet, quia liberi non leguntur
3 † honorati nec inſtituti, ergo grauari minimè poterũt. l. ab eo. C. de fideic. Quòd aũt non fuerint honorati, patet, qa tm̃ leguntr̃ poſiti in ꝑdõne, ergo non ſunt in diſpõne, & ſic non dicunt̃ honorati qa ꝑditio nihil ponit. Si quis ſub condõne dandorum decem. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſta. Et qꝓ poſiti in condõne nõ cẽſeant̃ ſubſtituti tenuit g. fi. in l. Lucius. la. ij. ff. de here.
5 inſtit. & ſequunt̃ *coiter* doctores vt atteſtat Ioã. de Imo. in d. §. cũ quis. & Alex. in variis ꝓbijs relatis per Ias. in j. C. de pac. & cõprobat latiſſimè Curt. ſenior ꝓſilio 42. quia inquit Bal. & Soc. in l. cũ auus. in fi. ff. de ꝑdi. & dem. & conſ. 93. 1. inj. Verum ꝓmiſſis non obſtantibus vr̃ ſubſtoni locũ fore, & ſic filios dñi Triſtandi ad hr̃ditatẽ & bona quandam dñi ꝑdicti Antonij admittendos, qa præſupponit teſtatorẽ ſubſtituiſſe Ioãni hr̃di nõ Guidonem, & gradatim cæteros eius filios ſub duplici ꝑdõne alternatiuè, videlicet ſi Ioannes eius hr̃s ſine liberis vel ſi liberi dicti Ioannis ſine liberis maſculis decederẽt, & vltimo ſic decedenti dr̃ ſubſtituiſſe dictũ Triſtandum & eius filios, q̃ ꝑditio euenit, qa oẽs liberi dicti quondã dñi Ioã. ſ. Iacobus, Guido, & Ioan. deceſſerunt ſine liberis ergo locus eſſe debet † ſubſtõni. d. l. ex facto. §. antepen. & l. hr̃dibus. ff. eo. tit. cũ ſimi. & hæc nr̃a cõcluſio ex reſoluonibus ꝓriorũ cõprobabitur
4 ꝓfirmabiturq;, & veriſſima ſolidaq; apparebit. ¶ Non obſtat prima rõ qꝓ filii do. Triſtãdi nõ fuerunt ſubſtituti Ioanni hr̃di, ſed poſthumo filio vltimo loco vocato. Quia rñdet̃ qꝓ hmõi ſubſtõ facta poſt mortẽ oium filiorum vltimo decedenti ſine filijs dr̃ cõpendioſa, q̃ tenet̃ ẽt fideic. ſm Bart. in l. Centurio. ff. de vulg. & pup. de qua fideic. ſubſtõne tractatur ad pñs.
5 in fideicõmiſſaria † aũt ſubſtõne peremptis gradibus ꝓcedẽti bus, hr̃ditas remanet penes grauatũ cũ onere reſtituendi ſubſtituris in gradibus ſubſequentibus l. vnic. §. pro ſecundo. C. de cad. tol. per quẽ tex. ita determinat Bart. quẽ Imo. Paul. & alij ſequuntur, in l. q̃diu. la. iij. in fi. ff. de acq. hẽr, & ſequitur etiã Paul. de Caſt. in conſ. 152. in j parte. pñs dubium. Soc. conſ. 42. vt verã teſtatricis. lib. j. Corn. conſi. 299. vr̃. lib. iij. Ad deciſionem
6 Oldradi rñdet̃ qꝓ ꝓcedit in directa † ſubſtõne, & nõ in fideicõ. ſm Soc. in d. ꝓſi. 42. & ita diſtinguit. & ꝓcludit nouiſſimè Deci. in conſi. 427. licet in caſu per rotum. Non ẽt obſt. ſecunda rõ, qꝓ condõ ſubſtõnis defecerit ex eo qꝓ Ioan. hr̃s deceſſerit cũ filijs. quia rñdet̃ qꝓ Ioan. hr̃s fuit grauatus ſub duplici condõne alternatiuè, videlicet ſi ipſi aut eius fili decederent ſine filijs, licet ergo defecerit altera, quia ipſe defecerit cum iijs quia tm̃ altera euenerit, cũ oẽs eius filij, & vltrõ loco Io. deceſſerint ſine filijs locus eſſe debet ſubſtõni. nã ad veritate alter
7 natiuæ, ẽt † in ꝑdõnibus ſufficit alteram partem veram eſſe. l. ſi hr̃di plures. ff. de ꝑdi. inſti. l. cũ pupillus. §. j. ff. de condi. & dẽ. l. finis qui ducenta. §. vtrũ. ff de reb. dub. cũ. n. grauetur hr̃s ſub duplici ꝑdõne, ſi ipſi vel poſteri ſui deceſſerint ſine liberis, grauamen dr̃ in rẽ ſcriptũ, ideo afficit rẽ ad quẽcũq; vadat vt declarat Salice. poſt Ray. & Bal. in l. ꝑcibus. C. de impub. & ita ẽt concludit Bar. in l. Centurio, in vlt. q. tertij membri. ff. de vulg. & pupil. Alex. conſi. 13. li. iiij. Corn. conſi. 227. quẽquã. libr. iij. Non denique ob tertia rõ, qꝓ filij d. Ioan. hr̃dis inſtituti nõ potuerint grauari, cum non fuerint honorati, ſed ſolum in condirione poſiti. Quia ad iſtud ſe offert duplex rñſio. Prima, qꝓ grauamen non fuit iniunctum filijs ipſius do. Io. in ꝑdõne poſitis. Sed ipſi Ioanni hr̃di inſtituto ſub duplici ꝑdõne, vt ꝺ. dictum eſt, nã hoc caſu grauamẽ eſt in perſona hæredis, qui grauari potuit, vt dicit Bar. quẽ alij ſequunt̃ in d. l. Centurio. Salicet. in d. l. ꝑcibus. vbi ſubdit qꝓ filij in condõne poſiti, & eorum hæredes detrahunt Trebellianicam ex perſona hæredis inſtituti, qui fuit grauatus. Sed̃a eſt ſolo, qꝓ in occurrenti caſu filij
8 do. Io. in ꝑdõne poſiti, fuerunt † honorati & ſubſtituti, ergo grauari potuerũt. d. l. ab eo. Nec obſtat cõis opinio gl. o. in d. l. Lucius quia non ꝓcedit abſq; difficultate & ꝓtrã ſniam tenent plurimi excellentiſſimi doctores, inter quos fuerũt Oldr. Bal. Sal. Raph. Cu. Pau. de Caſ. Maria. Soc. Ant. de prato veteri. Anto. de Roſel. & Andr. Sicul. quos referunt Curt. in d. cõſi. 42. & Corn. in ꝓſi. 146. col. 5. lib. ij. quã ſniam vt potẽ magis conſonã voluntati teſtãtiũ aſſ recolo defendiſſe, ſed quia iudices nõ ſolẽt à cõi opinio doctorũ diſcedere, malentes errare cũ pluribus, quã ſanctè iudicare cũ paucioribus, iõ rñdeo qꝓ cõis opinio limitat̃ & declaratur, vt nõ ꝓcedat quoties ex diſpoſi-
9 tis in aliqua parte teſtamenti colligi põt † ꝓiecturа volũtatis teſtatoris, qꝓ voluerit filios in condõne poſitos ſubſtituere patri hæredi inſtituto. ſm Soc. in d. l. cũ auus, vbi ſubdit quot, quę, & quales coniecturæ ſufficiant ad demonſtrandum hanc voluntarem. iudicis arbitrio relinquendum eſt, vt dicit Corn. in d. cõſi. 146. quod propter varietatem opinionum, & propter rationes hincinde efficaces. quæ reddũt cõmunem opinionem gl. in d. l. Lucius dubiã, ab ipſa cõmuni index † concurrente aliqua coniectura diſcedere facile põt. In caſu autẽ noſtro concurrunt q̃ plurimæ coniecturæ, quæ efficaciſſimè oñdunt mentẽ teſtatoris fuiſſe ſubſtituere liberos maſculos in condõne poſitos. ergo ſequitur nr̃a cõcluſio, qꝓ d. Ant. teſtator potuit ab eis reliquere fideicom. coniecturæ autẽ huius voluntatis ſunt quatuor. Prima elicit̃ ex eo quòd teſtator ſolũ
11 maſculos † in condõne poſuit, qd̃ nulla alia rõne factũ creditur, niſi qa volebat teſtator vt bona conſeruarent̃ in familia & agnatione ſua, vt tradit̃ per Ioã. And. in addi. Spe. ſuper rubrica de teſta. & ita in terminis noſtris firmat Guido papæ deciſ. 184. & idẽ tenet Fran. Cur. in l. emancipata. C. qui admitti. vbi atteſtat̃ ſe vidiſſe multa cõſilia ꝓtantiũmorum doctorum totius Italiæ. & ita nouiſſimè ꝓſuluit Dec. conſil. 118. in cã iſtorum nobilium in ij vol. quæ coniecturа conſeruandæ agnationis coadiuuatur ex eo qd̃ ipſe teſtator in defectum maſculorũ ſuæ familiæ voluit qꝓ filij do. Triſtandi ſubſtituti portarent nomen & arma ſuæ familiæ, & agnationis. Secũda coniectura colligit̃ ex eo qd̃ voluit ſuos liberos maſculos excludere filios do. Triſtandi ſubſtitutos, & ipſos filios do. Triſtandi ſubſtituros, excludere ſuas filias, neptes, & proneptes fœminas. Et ſic voluit qꝓ extãtibus liberis maſculis filiæ fœminæ non admitterent̃ ad ſucceſſionẽ bonorũ ipſius teſtatoris, qd̃ gl. & cõiter doctores, in d. l. Lucius. intelligũt ab inteſtato. ita qꝓ voluerit teſtator conſeruare liberis maſculis ius legitimum ſuccedẽdi ab inteſtato eorũ parentibus, quæ cõmunis intelligentia ſtare non põt. qñ ſolũ liberi maſculi ſunt in cõdõne poſiti, & filiæ ꝓteſtatorem excluſæ ab hæreditate eius vt in caſu noſtro qa ſi contigiſſet, quod contigit d. Ioan. hæredem grauarũ decedere cũ filijs maſculis, & fœminis æquerẽt qꝓ ipſæ filiæ ſuccederẽt patri ſimul cum maſculis, qd̃ teſtator noluit. vt ergo ſaluetur voluntas, arctamur fateri qꝓ teſtator voluerit filios maſculos in condõne poſitos eorũ patri ſubſtituere. Ita ꝓbat noſtro iudicio concludentẽ rõnem conſuluit Cor. cõſ. 20. vr̃ prima facie col. pen. lib. 4. & Soc. conſi. 116. lib. 3. col. v. vbi dicit qꝓ iſta ratio eſt veriſſima & incuitabilis. Tertia coniectura deducit̃ ex eo, q̃ filias dotare voluit &c. nam cum filias quas non poſuit in condõne, & excluſit fauore maſculorum honoranit in certa ſumma, magis atq; magis credendũ eſt qꝓ voluerit honorare & ex teſtõ vocare ipſos liberos maſculos in condõne poſitos ad excluſionẽ ſubſtitutorum, qui fœminas excludunt. argu. l. ſi vina matre. C. de bo. ma. Quarta ꝓiectura reſultat ex eo qꝓ teſtator digreſſus eſt ad plures ſubſtitutionũ gradus ſemp vocãdo maſculos, & in defectum maſculorũ vocãdo d. Triſtandũ & eius filios, quo caſu cenſet̃ teſtator etiam ubi tacuiſſe liberos maſculos in condõne poſitos eorũ patri. ſecundum Pet. de Ancha. conſil. 74. q̃ Phil. & licet ſint q̃ velint hãc ꝓiecturã non ſufficere ſolã, ñ iuncta cum aliis multum dicunt operari argu. l. ij. de excul. tuto & ita dicit Soc. in l. cũ auus. charal. & in d. conſi. 110. col. pen. Poſſent forſaſſis aliæ coniecturæ elici ex verbis teſtium. Sed qa non fuit exhibitũ ad illud me remitto, cum ꝓdicta ſatis ſuperque ſatis ſufficiant. cum igitur do. Ioan. vltimo defunctus fuerit honoratus & ſubſtitutus do. Ioan. eius patri nihil proponit̃ quare nõ debeat eſſe locus ſubſtitutioni, vel ex ꝑſona d. Ioan. filii vltimo defuncti tanquam grauati. & qui grauari potuit cum fuerit honoratus, & ſubſtitutus eius patri &c. Sed quia d. Ant. teſtator contẽplatione matrimonij donauit dicto d. Ioãni eius filio terras & dominationes caſtrinoui & Calmontis, ac eum fecit hæredem omnium bonorum ſuorum, reſeruatis libris ſexcentis annui reddit̃us, de quibus poſ
12 ſit diſpouere. Quæritur an in ꝓdicta ſubſtõne † fideic. comprehendãtur bona donata dicto dom. Ioanni tan duntaxat bona reſeruata, videlicet ſexcentæ libræ annuæ. Videret̃ primo aſpectu dicm bona donata in fideicom. non ꝓtineri, quia Ioan. hr̃s ea habiturus fuiſſet etiam ſi hæres non extitiſſet. ergo in fideic. non comprehendent̃, in quo ea tm̃ veniunt quæ ex vltima voluntate capiuntur, vt eſt caſus in propriis terminis in l. ſequens qõ. ff. de le. 2. Pro reſoone tm̃ plura in caſu pñti cõſideranda veniunt. Primo, conſiderandum eſt qꝓ do. Anto. in contractu matrimonij tria fecit, primò donauit Ioãni ſuo filio terras & dominationes Caſtrinoui & Calmõtis. Secũdò, conuenit qꝓ filius maſculus & hr̃s d. Ioannis habebit in cõtractu matrimonij terram & dominationẽ de Caſtardo. Tertiò, facit dictum Ioannẽ hæredem vniuerſalẽ. Circa duo prima, videlicet caſtra & dominationes Caſtrinoui & Calmontis & Caſtardi, aduertendum eſt an d. Anto. ante eius obitum tranſtulerit dominium dictorum caſtrorum in d. Ioannem donatarium traditione vera, vel ficta puta per conſtitutum, vel precarium, aut alia via. ſ. per retentionem vſusfructus, prout

eſt in

Castro nouo respõdi.dominus verò Petrus & si tertio sit loco genitus,hoc tamen casu primogenitus de Claromõte habetur,cum nullus sit respectu domus & familiæ de Claromõte,qui eum præcedat.dimidia igitur bonorum domini Antonij ex eiusdem testamento ad omnes filios domini Tristandi deuoluitur,dimidia verò bonorum quæ fuerunt quondã domini Ioannis filij domini Antonij ex eiusdem testamento ad Guidonẽ spectat.¶Quia hæreditas,nec hæreditatis quota pacto dari non potest,cum huiusmodi pacta cõtra bonos mores recipiantur,quia liberam testãdi facultatem tollunt,ideo huiusmodi pacta etiã in cõtractu matrimonij celebrata,nullo iure defendi possunt,nec iuramentum contra bonos mores præstitum obligatorium est.Quare respõdi hmõi pactum quo cauetur q̃ fauore dicti matrimonij Ioãnes sit hæres vniuersalis Antonij eius patris reseruatis vsufructibus eius vita durante,& sexcẽtis libris annui redditus,de quibus liberè disponere possit,de iure non subsistere, Quod etiam in vim donationis defendi nullo iure potest, quia ex verbis testamenti constat Antonium nõ donare,sed iudicium suum vltimum in Ioannem cõferre voluisse,ex quo ipsum hæredem vniuersalem appellat.Nec iuramentum potest operari q̃ actus testãdi in donationem resoluatur,cum non soleat iuramentum vltra cõsensum operari.nec dispositionem auget,sed quam reperit confirmat.¶Quæstionis insuper est,an donatio Castri noui & Claromontis in primo pacto matrimoniali scripta soli Ioanni facta videatur?cum non fuerit Ioanni & liberis, sed soli Ioanni fauore matrimonij & liberorum ex eo nasciturorum facta,& sic verba dispositiua donationis nõ sunt concepta in personam liberorum, nec per Ioannem pro illis fuit recepta donatio.Quare respõdi ipsis liberis ex huiusmodi donatione nullum ius acquisitum esse, licet fauore filiorũ facta legatur,poteritque Ioannes de eiusdem bonis liberè disponere,de quibus etiã grauari non potuit, ex quo iam effecta erant propria ipsius domini Ioannis per retentionẽ vsus fructus illorum à testatore,nam in fideicommisso vniuersali non veniunt bona propria hæredis grauati.¶Sed posito, q̃ ex superiori pacto Castra illa liberis ex illo matrimonio nascituris ordine successiuo post mortem domini Ioannis data intelligantur prout mens donantis applaudet,iterum dubitari ingitur:an in huiusmodi donatione filiæ fœminæ comprehendantur,quod manifestè negamus, quia dispositione declarata non acquiritur,nisi quatenus in declarante continetur,sed in dispositione declarante filiabus nulla donatio facta legitur de dictis Castris,nec de aliis bonis,sed solum inbétur dotari in summa scutorum quinque miliũ,licet dici possit filijs masculis ex eodem matrimonio nascituris dicta Castra donata censeri post mortem domini Ioannis saltem in vim modi adiecti per illa verba.fauore liberorum pro illis educandis &c.nam dictio illa,pro,modum inducit, & exclusio filiarum mediantibus quinque milibus scutis,inclusionẽ masculorum aperte demonstrat, & quia masculi ex illo matrimonio grauati dotare filias,honorari manifestè arguunt. & licet liberi in conditione positi honorati nullo iure probẽtur,si tamen fideicõmissio grauentur,tunc honorati iudicantur:ex quibus sequitur d Ioannem non potuisse dicta Castra suis filijs masculis relinquere,nec de illis i præiudicium masculorum in extraneos disponere posse.

SVMMARIVM,

1 *Substitutus vltimo substituto,an censeatur substitutus primo instit.*
2 *Substitutionis conditione deficiente,deficit substitutio & econtra.vide nu.4.*
3 *Non honorati grauari no possunt,& ibi vide,an positi in conditione, censeãtur positi in dispositione,& vide nu.8.& nu.9.& nu.11.*
5 *In substitutione fideicommissaria peremptis gradibus præcedentibus hæreditas remanet penes grauatum cum onere restituendi substitutus in gradibus subsequentibus.*
6 *An substitutio facta secũdo nato,eo non nato euanescat.& ibi vide declarationem ad decisionem Oldra.*
7 *In substitutionibus conditionalibus & alternatiuis,sufficit alteram partem veram esse.*
10 *Iudex coniecturemne aliqua coniectura,potest à communi opinione duris recedere.*
12 *In substitutione fideicommissaria an bona hæredi donata comprehendantur,& vide num.13.*
14 *An substitutio Ioannis facta de secundogenito domus de Claromonte habili ad succedendum,reddatur caduca, quia secundogenitus est ecclesiasticus?*
15 *Qualitas requisita ad actum debet adesse eo tempore quo actus consummat effectum,maximè in substitutionibus.*
16 *Substitutio facta non de secundogenito domus Claromontis,intelligitur de secundogenito tempore mortis.& vide nu.17.*
18 *Mens coniecturata defuncti non minus obseruanda est q̃ expressa.*
19 *An pactum quo cauetur,q̃ fauore dicti matrimonij Ioannes sit hæres vniuersalis Antonij eius patris,reseruatis vsufructib. eius vita durante,& sexcentis libri annui redditus,valeat.*
20 *Hæreditas pacto dari non potest.*
21 *Pactum de particulari successione à iure reprobatur.*
22 *Vsusfructus reseruatio maximè restricta ad vitam,non conseruat facultatem testandi.*
23 *Iuramentum contra bonos mores præstitum,non est obligatorium.*
23 *Lex non propter bonos,sed propter malos facta est.*
15 *Vbi lex præsumitur,& super præsumpto statuit,tunc nobis non licet contrarium allegare,nec præsumere.*
26 *Consuetudo contra bonos mores non recipitur,neque valet.*
27 *Nobilitas sine virtute & probitate consistere non potest.*
28 *Consuetudo peccati etiam venialis nutritiua,vel solius prauitatis inductiua,& contra præcepta decalogi non admittitur.*
29 *Facultas testandi non est de iure ciuili,sed naturali.*
30 *Intellectus ad rex.in l.item apud Labeonem.ff.de iniur.*
31 *Si in contractu matrimonij contrahens aliquem suum dicat,vel faciat hæredem,censetur in eum vltimum iudicium conferre.*
32 *Iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum,sed quam reperit confirmat.*
33 *Pactũ quo de cõsuetudine,aut speciali nobilitatis prærogatiua defenditur in vim vltimæ voluntatis sustineri,& vide fauore milit*
35 *Dispositio iudicatur secundum tempus in quod conferitur.(tit.n.34.*
36 *An donatio Castri noui & Claromontis in pacto matrimoniali apposito soli Ioanni,aut eius filiis,ex illo matrimonio nascituris facta intelligatur.*
37 *In fideicõmisso vniuersali non veniũt bona propria hæredis grauati.*
38 *Ex dispositione declarata ius non acquiritur nisi quatenus in declarante continetur.*
Dictio,pro,modum inducit.
39 *Filij fideicommisso grauati honorati censentur.*
40 *An castra acquisita filiis masculis do.Ioannis æqualiter omnib.an vni tantum acquisita intelligantur.*
41 *Dispositio non extenditur ad personas in eo non expressas.*

Relpon.Interpret.

VT breuius quo fieri possit resolutio tot quæsitorum habeatur,duo tantum prosequemur, cætera quæ ex longa facti seriæ proponuntur,vtpotè non necessaria omittam.Prima itaque huius consultationis portio versabitur circa substitutiones quibus vocantur filij do.Tristandi de Claromonte.Secunda verò versabitur circa pacta adiecta tã in cõtractu matrimonij contracti inter dominam Catharinam sororem domini Io.do.de Lauson ex vna,& dñm Ioannem ipsius dñæ Catharinæ parrẽ,& dñam Mariã matrẽ,quàm in renũciatione hæreditatis paternæ & maternæ facta per dictam Catharinã Quibus discussis apparebit de q̃bus bonis potuerit testari do.Ioan.vltimo defunctus absq; liberis,& quod ius spectet d. Petro virtute allegatarũ substitutionũ,& quod virtute institutionis hæredis Et pariter patebit an modernus dñs de Lauson filius d.do.Catharinæ habeat ius vllũ in bonis quæ fuerũt quondam dñi Io.& Mariæ eius respectiuè aui, & auiæ maternæ.¶Veniẽdo ad primã partẽ in qua q̃ritur primò, vtrũ euanuerit,vel locum sibi vendicauerit substitutio, qua d.Antonius post multos substitutionum gradus, quibus gradatim vocauit filios suos vltimo morienti sine liberis masculis substituit.d.Tristandum de Claromonte, & eius filio gradatim. ¶Videretur prima consideratione respõdendum, quòd euanuerit duplici ratione. Primò q̃a dñs Tristandus & eius filij non leguntur substituti dño Ioanni hæredi instituto, sed vltimo filio substituto:ergo nõ possumus nos dicere q̃ testator voluerit Ioanni substituere,cũ istud nõ reperiatur à testatore dispositum.l.quidam cum filium,vbi Bald.& alij not.ff.de hæred.inst.l.vnic.§.sinautẽ ad deficientis.C,de cadu.tollẽ.qua ratione consuluit Oldr.cons.177.incip.testator in suo vltimo, q̃ si testator instituit filium nasciturum,& si in pupillari ætate vel aliàs quandocunque decederet,substituerit secũdo nasciturum,& si secundus in pupillari ætate vel aliàs quandocũque moriatur sine liberis,substituerit Bernardum fratrem,cũcludit Old.quòd non nato secundo,substitutio euanuerit,q̃a Bernardus fuerat substitutus secũdo hæredi instituto.Sequitur Ioan.And.in addi.Spec.tit.de testa.super rubrica.in addi. magna.versi.occurrit etiam casus nouissimus.

¶Secũdò,quia ꝙditio substitutionis deficit,nã do.Ioannes decessit cum liberis masculis& fœminis,ergo quantũ ad dñm Ioã,substitutio expirauit.l.filiusfam.§.cum quis.ff.de leg.1.l.ex facto.§.pen.ff.ad Trebel.cum cõcord. Nec dicatur quòd do. Tristandus & eius filij fuerint substituti etiam vltimo liberorum

in pteſtate & ſunt de deſcendentibus dũtaxat & idem dixit Pau. conſi. 404. lib. j. Dum videnda ſunt, quod rãro magis dicendum eſt in hac teſtatrice, quæ ſe ipſam talem ſenſum habere bis declarauit. ¶ Secundo intelligo adduci aliam rationẽ, videlicet ꝓ intelligendo verbum ſuos. de iis qui ab inteſtato vt ſui ſuccedere poſſunt. nugatoria quodammodo foret ſubſtitutio facta de do. Gauchardo quem tamen amantiſſimum appellat, quia rarò vel nunquàm euenire poteſt ꝙ quis decedat abique agnatis, vel cognatis: ergo reſtringenda eſt conditio, vt de † liberis intelligatur, ſicut in ſimili dr̃ de hac conditione. ſi ſine hr̃de. quæ reſtringit ad liberos, ne teſtator videatur feciſſe fideicom. nugatorium, cum nunquam ſoleat quis decedere ſine hærede, attento ꝙ in defectum omnium ſuccedat fiſcus l. j. C. vnde vir & vxor & facit tex in c. coram. ibi cũ raro, vel nunquam. de offic. deleg. iſta ratio vr multum perſuaſiua, ſed ſi bene attendatur, apparebit eam eſſe fallacem & pernicioſam. quod ſic dirigitur. Conſtat teſtatricem magis dilexiſſe honoratum quàm Gauchardum, quia hunc hr̃dem fecit. illum ſub duplici conditione alternatiua ſubſtituit. l. Publius. §. j. ff. de condi. & dem. Conſtat etiam illas duas conditiones alternatiuas fuiſſe in ſubſtitutione adiectas fauore ipſius Honorati, & non Gauchardi. l. filius fa. §. cum quis. cum ſimilibus. ff. de leg. j. fuerunt etiam liberi ipſius Honorati, & ij q̃ appellatione ſuorum ſuccedere poſſunt in cõditione poſiti ad excluſionem ipſius Gauchardi, vt traditur per glo. in l. Lucius. la ſecunda. ff. de hæredibus inſtituendi. & per Senen. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebellianum. ergo hæc verba conditiona ia. ſunt interpretanda, & intelligenda magis in fauorem ipſius Honorati. quàm Gauchardi. l. in cõditionibus. §. ſi patronus. ff. de cond. & dem. vbi hæc conditio ſi primus hr̃s non erit. quia fauore primi adiecta ad excluſionem ſubſtituti ſtrictè interpretatur, vt hæc conditio ſi hr̃s non erit, intelligatur etiam ſi non erit bonorum poſſeſſor, & ſic tam in ſucceſſoribus iuris prætorii, quàm ciuilis conditio purificatur. Ita hæc conditio, aut ſi ſine illis, qui ſuorum appel. quoquo modo ſuccedere poſſunt, adiecta in fauorem Honorati, de
20 beat † intelligi de illis qui poſſunt ſuccedere tam de iure prætorio vt ſunt cognati, quàm ciuili, vt ſunt deſcendentes, & agnati. Nihil ergo facit ꝙ teſtatrix appellauerit Gauchardũ consobrinum dilectiſſimum, quia conſtat eam prædilexiſſe Honoratũ quem præſumitur minus grauare voluiſſe quàm fieri poſſit. l. vnum ex familia. §. ſi rem. ff. de legat. ſecundo. l. nemis. ff. de legatis tertio. cum ſimilibus. Ideo donec tibi eſt aliquis de agnatione proximior, vel cognatione noluit ſubſtitutioni locum eſſe. & ſi aliter illa conditio ſine illis intelligat, fruſtra adiecta foret in fauorem ipſius Honorati, in cuius tantum fauorem adiecta legit̃, vt ex prædictis patet. ¶ Ad rationem contrariam, ꝙ rarò, vel nunquàm ſubſtitutio potuiſſet habere effectum, reſpondetur ꝙ immo poterat habere effectum in euentũ ꝙ Honoratus deceſſiſſet ſine agnatis vel cognatis. ex quo patet nihil ad rem facere. ſimiliter in l. ex facto. §. fi. ff. ad Trebellianum. quia ibi ſub conditione ſi ſine hærede ſimpliciter, hic ſub conditione ſi ſine ſucceſſore ab inteſtato. ideo ibi reſtringitur ad liberos. quia ſunt hæredes ſanguinis non ad hæredes bonorũ, quia non eſt dare rationẽ quare magis ad hæredes ex teſtamento, ꝙ ad hr̃des ab inteſtato reſtringenda ſit. in caſu verè noſtro reperit facta reſtrictio per teſtatorem ad hr̃des ab inteſtato, meritò nõ recipit aliam reſtrictionem. & hoc caſu nõ procedit deciſio d §. Ita ſignanter determinat ibi Ale. conſi. vbi poſt Rapa. Comadicit ꝙ ſubſtitũ facta ſub condõne ſi ſine hr̃de legitimo deceſſerit intelligitur ſi ſine hr̃de ab inteſtato. & valet. pro quo eſt tex. l. ſi quis ita hr̃s inſtituat ſi legitimus. ff. de hr̃ib. inſti. voc. conſi. 95 colũ. viij lib. iij. & ſi diceretur Gauchardum eſſe de illis qui ab inteſtato ſuccedere pñt Honorato, ergo ſin hunc noſtrum intellectum perplexa eſt ſubſtitutio, quia ipſe eſt in conditione poſitus ad excluſionem ſuipſius. quod non eſt dicendum. cũ in
21 dubio † ſit euitanda perplexitas, q̃ ſubõnem inutilem facit. l. ſi Titius. ff. de condi. in fine. Ridet ꝙ conditio illa, ſi ſine illis qui vt ſui ſuccedere pñt, q̃libet intelligit de ſucceſſoribus ab inteſtato proximioribus ipſo Gauchardo. qd patet ex eo ꝙ loquitur de his qui pñt ſuccedere, ergo de proximioribus, quia remotiores non pñt ſuccedere ipſo Gauchardo volẽte hr̃ditatẽ adire. l. j. C. de ſucceſſ. edic. & hoc modo ceſſat perplexitas. ceſſat etiam illa cõſideratio ꝙ ipſo Gauchardo decedẽte ſin liberis ſint ſubſtituti fratres ipſius, quia ipſi non ſunt proximiores ipſo. §. ſi plures. inſti. de legiti. agnã. ſucceſſione. Ceſſat etiã diſpõ. d §. fi. l. ex facto. quia conditio intelligit̃ de quo cũq; hr̃de ab inteſtato, quo caſu ceſſat illa diſpõ vt ſ dictũ eſt. Immo nõ intelligitur de omni ſucceſſore ab inteſtato, ſed de proximiore ipſo Gauchardo ſubſtituto. & ita reſpondet Bal. conſi. 254. Titius inſtituit ſororem. lib. j. Mihi autem videtur ſtandum verbis, & non diuinandum. non. n. puto verba conuertenda, & penitus tranſmutanda propter noſtras imaginationes defendendas. prout video fieri in hoc caſu, vbi alterna tiua reſoluitur in expoſitiuam & dictio alias, quę diuerſitatẽ deſignat conuertitur vt identitatem denõter. Item illa verba, quomodolibet ſuccedere poſſunt, quę ſui natura ſint genera liſſima, & quę quocunque ſucceſſores ab inteſtato, tam de iure prætorio, quàm ciuili in condõne poſitos deſignant, reſtringantur ad ſolos deſcendentes, licet enim aliquando tol-
22 leretur impropriatio † vnius verbi. tamen nuſquam duorum vel trium. & minus plurium. vt de ſubauditione dixit Vlpia. in l. j §. legi autem. ff. de hære. inſtitu. Laus Deo.

¶ De ſubſt. & pac. in matri. adiectis

RESP. CXXXI. & de Subſtitut. I.

NOBILIS Ac potens do. Antonius de Claromõte dũm Ioannem eius filium hæredem inſtituit, & eo decedente ſine liberis plures ſuos filios gradatim ſubſtituit, & vltimo morienti ſine filijs domi. Triſtandum de Claromõte, & eius filios gradatim ſubſtituit. Qõnis eſt, an ſubſtõ expirauerit, cum do. Ioannes deceſſerit cum liberis maſculis, & fœminis. & quoniam etiam do. Triſtandus & eius filij non domino Ioãni, ſed vltimo morienti ſubſtituti ſunt? Verum quia dominus Antonius Ioanni alternatiuè ſubſtituit, videlicet ſi Ioannes eius hr̃s ſine liberis, vel ſi liberi dicti Ioannis ſine liberis decederent maſculis, & vltimo ſic decedenti domino Triſtandum & eius filios ſubſtituit, quę quidẽ conditio purificata eſt, nẽpe quia d. Iacobus, Guido & Ioannes filij prædicti domini Ioãnis ſine liberis deceſſerũt. ideo ſubſtitutioni locũ eſſe reſpõdi. præſertim ga domin. Triſtandus non ſimpliciter ſed alternatiuè ipſi dño Ioãni ſubſtitutus eſt, ſed ad veritatẽ alternatiuæ (etiã in cõditionibus) ſufficit vnã partẽ veram eſſe, maximè etiam cũ hmõi ſubſtõ vltimo ſine liberis decedente facta, ſit compendioſa, quæ fideicommiſſariam continet. in fideicommiſſaria autem ſubſtõne peremptis gradibus præcedentibus hæreditas remanet penes grauatum cum onere reſtituendi ſubſtitutis in gradibus ſubſequentibus, qui etiam filij domini Ioannis in conditione poſiti ex veriſimili mente teſtatoris tãquam honorati & ſubſtituti grauari potuerunt. licet communis ſententia repugnet. quæ limitationem recipit à coniectura voluntatis teſtatoris, & iudex à communi concurrente aliqua coniectura diſcedere facile poteſt. Et licet in huiuſmodi fideicommiſſaria ſubſtitutione ea tantum veniant. quæ ex vltima voluntate capiuntur. & ideo bona ipſi Ioanni donata in fideicommiſſo contineri non videantur, tamen ſecundum ea quæ ; reſponuntur in fideicommiſſo contineri reſpondi, & omnia bona dicti domini Antonij iure fideicommiſſi ad filios dicti domini Triſtandi ſpectare detracta legitima, & trebellianica, ſi prohibita non fuerit. ¶ Ioannes prædictus filius & hr̃s dicti domini Antonij teſtamentum pariter condidit. in quo inſtitutus legitur Iacobus ipſius teſtatoris filius & vniuerſalis hr̃s. & ſi dictus Iacobus ſine filius maſculis deceſſerit. eidem Ioannem eius fratrem ſubſtituit, & eidem Ioanni ſine filius maſculis decedentibus ſubſtitutus eſt ſecundo genitus domus de Claromonte habilis ad ſuccedendum & ea lege ne ſit eccleſiaſticus & quia dicti Iacobus, & Ioannes ſine liberis deceſſerunt ſuperſtitionis tribus liberis domini Triſtandi videlicet reuerendiſſimo domino Francisco Cardinali & legato Auenionenſi, ſecundo genito, necnon magnificis dominis Petro, & Guidone tertio & quarto reſpectiuè genitis, & lõgè antequam ſubſtitutioni locus fuerit ꝓdeceſſerit dñs Ludouicus primogenitus. Ideo qõnis eſt an hmõi ſubſtitutio caduca ſit, cum reuerendiſſimus dominus Legatus ſecundo genitus eccleſiaſticus ſit, & vbi caduca non dr̃, quæritur quis hoc loco ſecundo genitus habeatur. Petrus ſcilicet an Guido? Et licet reuerendiſſimus dominus Legatus ſecundo genitus probetur, quia ſecundo loco natus eſt, tamen huiuſmodi ſubſtitutionem nullo iure caducam eſſe reſpondi quia reuerendiſſimus dominus Legatus reſpectu ſubſtitutionis de qua agitur ſecundo genitus dici non recte poteſt. nam qualitas requiſita ad actum debet adeſſe tempore quo de illo actu agitur, & eo tempore quo actus conſummat effectum & maximè in ſubſtitutionibus in quibus oportet qualitatem adeſſe tempore quo ſubſtitutionis diſpoſitio ſortitur effectum, ideo Guidonem, & ſi quartogenitus ſit loco, hoc tamen caſu ſecundogenitum habilem ad portandum nomẽ & arma domus de

Caſtro

& differen.§.sui.in prin.& ff.de lib.& posthu.l.in suis. Secundò dicit suus hæs omnis q à lege ciuili,& prætoria,inter suos hæredes numerat,inter quos sunt oēs descendentes,ascendentes,& trāsuersales agnati.insti.de legi.agnato.& cognat.succes.in princip. Nā cognati quia à prætore solo vocāt inter suos hæredes nō pnt dinumerari,qa prætor nō pt aliquem facere directo hæredem.§. quos aut.insti.de bon.possess.Tertiò,omnis,dr suus q ab intestato pōt succedere.Cæteriverò qex testō tm succedūt,extranei nominātr hæreditas.cū sua gl.C. de pac.cōuen. & in auth. de hædib.& fal.§.si verò oblatū.collatio.j. l. qcunq; la scda. C. de omni agro deser.lib.11.c.filij.ad fi.de hæret.li.6.Quartò omnis hæs etiam extraneus ex testō vocatus dr suus,quasi in suū ius & locum successerit.l.si post diē cū glo.ff.qñ dies leg.ced. ¶ Videndū est ergo de quib.suis senserit testatrix, nā si senserit de libe.sm primū mōdū,vel de ascendentib.& transuersa lib.agnatis,vt in secundo loco dictum est,certum est cōditionē esse defectā,& esse locū fideicō.qa ꝓsobrinus nō est de liberis,neque de agnatis.cum ex fœmina,idest ex sorore ꝓiunctus sit.insti.de legi.agna.tut.§.j.Si verò sensit tam de agnatis q de cognatis,vel de omni hæde,cōstat condōnem nō defectā cē, quia hic ꝓsobrinus ē cognatus.d.§.j.& est hæs ex testō.Ego āt existimo' testatricē sensisse de suis tā cognatis q agnatis,q ab intestato huic nepoti succedēr potuissent.quod ꝓbo † argumēto à partibus remotis,quod ē validissimū argm. sm gl.in l.q se patris.C.vñ liber.de suis.C. liberis quorū appel. veniunt oēs descendentes.l.liberorum.ff.de ver.sig.Non pnt intelligi hæc verba,aut aliàs sine illis q suorum appe.eidem in futurū quōlibet succedēr pnt,tū qa alternatiua(aut)posita inter liberos,& illos q suorum appel.succedere pnt. debet alternare diuersa † sm gl.in rub.ff.si ager vectig.vel emph.peta.& in l.vbi pactū.& ibi Bar.& alij no.de transf.tū qa si illa verba,aut aliàs sine liberis vl illis qui suorū appellatione continentur restringerent ad liberos quos testatrix posuit in prima parte cō dōnis alternatiuę,cēt altera pars alternatiuæ q de suis loquit frustra adiecta,quod non possumus, neque debemus dicere. l.si qñ.ff.de legatis.j.c.si Papa.de priuile.li.vj. Non ēt de suis.l. descēdētib.& trāsuersalib.agnatis dūtaxat intelligi pnt. Tū qa testatrix loqtur de suis q pnt succedēr,& sic de suis successoribus non de suis (hæredibus.suorum † āt successorū appel.nō tm descēdentes& agnati transuersales,sed ēt cognati cōprehendunt,qa & ii,successores dicuntur.l.stipulō illa.in prin. vb' gl. & scribē.si de verb.oblig.& l.qda.§.nihil.ff.de eden.tū quia testatrix posuit in ꝓdōne suos qui pnt succedere quōlibet,& sic suos qui non tm iure agnationis,sed etiam iure cognationis pnt succedere,nam dictio † quōlibet est vis comprehendens quicquid pt sub ea comprehendi sm gl.in cle.2.in verbo quōliber.de sententia excom.c.indemnitatibus.circa medium. in verbo quōlibet.i.quocunq; mō.de elec.lib.vj.li.j.ff de testō mili.l.2.ff.de pac.dotal.cum simi.de quibus per D.e. cōsi.47. colum.j.volu.j.Soc.consi.15.col. xj. lib.j. Curt. senior consi. 80.Vnde nihil facit ad rhūdum.q appel. † suorum hædum 2. tantum veniāt qui à lege ciuili inter suos hæredes connumerantur,in quorum numero non sunt cognati, quia respondetur dupl'r.Primò,quòd hic non quæritur de suis hædibus, sed de suis successoribus,& non quæritur de suis successorib. sm pliciter sed de suis successoribus quomodolibet, quo casu non est dubium etiam cognatos contineri, vt latè per Ias. post Alexan.in d.§.nihil.& in l.cum filio ff. de leg.j. Secundo quia hodie cognati vocantur à iure ciuili,& à ꝓstitutione Iustiniana nulla habita † dria agnationis vel cognationis.§.si qs igitur.in auth.de hædib.ab intest. ergo etiam cognati hodie ꝓnumerantur inter suos hæredes, cum ij qui à constōnib.imperialibus ad hæreditatem vocantur,inter † suos computentr. pātet iurib.vulgaribus.Quę rla licet fortè facta fuerit aō constōnem dicti §.si quis igitur.attamen ad futuras ꝓstōnes porrigit.l.nō est.ff de le.j. maxime cū lex antiqua ꝓcedat per viā interpretationis,interpretando q omnis vocatus à lege, vel ꝓstōne principis inter suos hædes sit numerandus quo sit, vt ꝓstōnes futuræ interpretatę intelligendę sunt sm leges antiquas interpretantes,vt ē tex' in auth de filijs ante dotalia instrauatis in princi.& docet Pan.in c.fi.de rescrip.& alibi sæpe.

Qui veritas est,me in viam dirigat veritatis.

¶ Iustus totius controuersiæ consistit in intellectu horum verborum,si Honoratus hæs decesserit sine liberis ex suo corpore legitimè ꝓcreatis,aut al's sine illis,qui suorū appel.eidē Honorato ī futurum quōlibet succedere possent, vtrum illa verba,aut al's sine illis,intelligēda sint de descendentibus dūtaxat an verò etiam de trāsuersalibus agnatis & cognatis? Si de solis descendentibus intelligātur,purificata erit conditio substitutionis fideicōmissariæ. Si etiā de agnatis & cognatis erit ipsa cōdō defecta. ¶ Rūdi superioribus dicbus de agnatis & cognatis qui dicuntur sui successores,interpretationē faciendam tribus rationibus.Primò,quia alternatiua (aut) posita inter duas cōditiones debet alternare diuersa. Secundò, quia illa alternatiua(aut)aliàs sine illis qui suorū app.quo modolibet succedere possent,ēet frustratoria. si de descendentibus solis intelligatur, cum in prima parte alternatiuæ, & in prima conditione forent positi liberi, quorum app.veniunt omnes descendentes.Tertiò,quia illa verba, quomodolibet succedere possent, clarissimè demonstrabant omnes, qui vt sui)poterant succedere,fuisse in conditione positos. Vnde cum in verbis nulla sit ambiguitas,mihi visum fuit amplectēdum sensum,quem verba demonstrant. ¶ Verum ex aduerso intelligo aliū sensum dari,& de solis descendentibus illa verba,aut aliàs sine illis,intelligi rationibus seq. Primo, quia illa
11 verba dñr ambigua,ergo q alia verba testamenti declaranda. l. qui filiabus. in prin. ff.de le.j.l.sed vtrum.ff.de petitio. hæredi.dr autem factam fuisse mentionē suorum in instōne qua testatrix instituit Honoratum & suos,quæ institutio suorum vr facta iuxta consilium Galli,& sic necessariò intelligitur de liberis do.Honorati hædis instituti,q per vulgatē consenē substituti,ne exꝓteritione testō annullet.l. Gallus.ff. de liber. & posthu.docent Bart.& alij in eadem.l.§.j. si modo verbū suos positum in instōnibus,quia ipsi honorantur, intelligitur pro descendentibus.Ita quoque intelligendū vt bellū suorum positū in condōne.Quæ interpretatio suaderi dr ex eo q sui in cōdōne positi leguntur grauari,vt probant illa verba, & suis sic decedentibus,&c.Ex hoc grauamine arguitur, q testatrix sensit de suis quos honorauit in instōne,& sic de liberis, alio
12 quin nullū foret grauamē,quia qui nō honorat grauari nō pōt.l.ab eo.C.de fideic.l.sed & si sic ff.de leg.3.Ista cōsideratio primo aspectu admodum subtilis,& arguta vr,sed si intentius animaduertatur.apparebit falsa,& nihil concludere. ¶ In pri-
13 mis aduertendū est,q hic agitur de testatrice † fœmina,in qua vr cessare consiliū Galli,quia non habet filios in ptāte.l. illud. §.ad testamenta.ff de bon.poss.contra tabulas.& tex. instit.de exhædatione liberorum.§.mater.Secò aduertēdum est, quòd verbum suos, in instōne ponitur indeterminatè,vt probaui
14 aliis allegationibus Omnis enim oratio, quæ variis modis intelligi pt in ea interpretatione sumenda est,quæ vitio caret. l.quoties in stipulationibus.vbi gl.declarat.ff de ver. obl. Tertiò aduertendum est,q verbum suos non ponitur in conditione simpliciter & indeterminatè,sed declaratiuè, & specifice, vt sonant illa verba,aut aliàs sine illis qui suorum appellatione eidem Honorato quomodolibet succedere possunt, illud relatiuum qui suorum.&c.declarat verbum illis,vt intelligatur de successoribus,qui vt sui possunt qūolibet succedere.l. i. C.de sacrosan.eccle.l.omnes populi.ff de iustitia & iure. Si ad ista duo aduertatur,apparebit considerationem aduersatiuam retorqueri,& contra eorum intentionem facere. Quia conceditur q vna pars testamenti ambigua declaretur per a-
15 liam claram & certam,sed † nos dicimus q illa dicitur ambigua quæ est generalis,& indeterminata,illa dicitur clara & certa,q reperit declarata & determinata.Ideo sequitur quòd verbū, nos,positū in institutione,qa fuit generaliter & indeterminatè prolatum,debet intelligi & declarari à verbo qui suorū appellatione qūolibet possunt succedere, quod stat declarati
16 uè.Declaratum † enim debet interpretari & sensum recipere à declarante non econtra.l.hædes palā.§.si quid post.ff. de testa.l.asse toto ff.de hære.insti.& l.si quis filio.§.j.ff.de leg.j. Dicamus ergo q verbum suos,indeterminatè positum in institutione intelligatur de suis.qui ab intestato succedere possint ipsi Honorato,de quibus reperitur facta spālis & determinata mentio in eodē testamento.d.l.qui filiabus.in princ.Comprobatur hic sensus.quia etiam in alia parte eiusdem testamenti seipsam declarauit testatrix,de quibus suis intelligeret,& subiungit quòd hæres suus.j.nominatus,& sui,seu illi qui in futurum quomodolibet in bonis suis succedere possent. pon-
17 dera illam dictionem, seu quæ † cōiungit seu declarat sensum illius verbi sui.l.si.§.hæc omnia munera.ibi ciuilia seu publica. ff. de muneri.& hono. & l.ad protegendum.C.de in lit, dan.tuto.docet Bartol.in si quis ita.ff.de auro & argēto legat. ex hac geminata declaratione constat de enixa mente testatricis,quòd intellexit de suis, qui quomodo poterant vt sui
18 succedere,& non de suis descendentibus dumtaxat. † geminatio. n. demonstrat enixam mentem, & aufert omnem interpretationem contrariam. l. Balista. ff. ad Trebell. Et quòd illa verba, instituit Honoratum & suos, intelligenda sint de iis q ab intestato vt sui succedere possunt, voluit Pau. de Cast.cons.374.Visis omnibus.lib.j.in nouis.vbi dicit quòd iste est communis testantium sensus,& communis ac vulgaris loquendi modus, non autem q intelligāt de suis qui sunt

Resp. Io. Fran. Ripæ in Intortiatum.

missis videndum nunc est, an stare cla codicillari in forma, de qua fit mentio in dicto testamento teneatur filiæ præteritæ restituere hereditatem per fideicommissum filio institutoSecundo postquam sic, an possit detrahere de eatū portionibus legitimam & Trebellianicam. Circa primum videtur dicendum, quòd in casu nostro cla codicillaris nihil operatur, quia *communis* est sententia quod qñ cla est formata per tempus pñs tantum, pura, si non valet iure testamenti, &c. tunc rupto testō ex natiuitate posthumi non substinetur etiam vt codicillus. fm Bar. in l. j. ff. de iure codici. quia cum semel à principio valuerit, defecit cōditio illa si non valet. Contrariū credo verius in casu occurrenti duplici consideratione. Primò, quia cla codicillaris est concepta cum verbo potest, iuncto infinitiuo, dicitur enim in testamento quod testator voluit valere & iure testamenti & iure codicillorum, & omni meliori modo quo valere potest, quo casu verbum †potest, infinitum infinitiuo est extensiuum et in futurum. fm Bar. in l. si ita. col. pen. ff. de auro & arg. leg. Secundò, quia testator superuixit per tñ tempus post natiuitatem filiorum. quòd potuit mutare testm, vnde bñ colligitur quòd voluit valere talem in vim codicillorum, fm Paul. de Cas. consi. 268. incip. Ad primum. in i. parte & consi. seq. per Lathlerz §. dat rem illi nem. ff. de excus. tuto. Alex. consi. 30. Ponderatis his. in 3. vol. Corn. consi. 195. In hac col. pen. lib. j. & consi. 225. Antequam aggrediar. col. pen. in 3. lib. Præterea vt ibi dicit Alex. magis *communis* opinio est, q indistinctè cla codicillaris concepta per verba hñtia tractum in futurum operetur effectum suum. & idem firmāt Alex. & Jas. per plura in d. auth. ex cā. C. de lib præter. & in variis consiliis, quę referre non expedit. Bar. in d. consi. vj. in 2. dubio. ¶ Vltimo videndum est an hæc filia præterita possit deducere de fideicommisso legitimam & trebellianicā. Et pro eiusdubio cū censeatur purè grauata vt concludendum fm *communem* doctorum sñiam. q totam legitimam valeat deducere, fm Bar. in l. Papinianus §. meminisse. ff. de inoffi. testa. & in specie dicit, q qñ testm est nullum propter defectum testium vel alia ratione, puta defectum præteritionis filiarum, tunc virtute cla codicillaris venientes ab intestato censentur rogari restituere statim ideo detrahunt vnam tñ quartam allegat not. in authen. ex causa. C. de lib. præter. quę loquitur quā do testamentum est nullum vitio præteritionis & quòd grauatus restituere statim non possit duas quartas detrahere, firmant canonistæ in d. c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de testa. Bar. & legiste in l. quanqua. C. ad leg. Jul. & latissimè Faber in repet. auth. nouissima. in xxiij. q. in antep. char. C. de inoffi. testa. dicens ita vbique seruari de consuetudine. & in casu præteritionis tenet Alex. consi. 26. Circa primum. colum. fi. vol. j. Barba. consi. 20. Factum sic se habet. Bald. consi. 36. Propontur. in 3. parte. Bal. consi. 391. Factum tale est. cadē parte. Contrarium, quòd immo posthumus præteritus †grauatus propter cla codicillarem non possit detrahere duas quartas, tenet Paul. de Cast. in d. auth. ex causa. colum. pen. ver. sed tunc quæritur. & Jas. col. antepe. ver. tertia quæstio gloss. est. Paul. de Cast. in d. §. meminisse. Ang. consi. 99. Pet. de Vbe Faber. in d. auth. nouissima. vbi dicit quòd ita consuluerunt Franc. Tig. Bart. Bald. ad contraria rndet, q loquuntur ī preteritione filij nati tempore testamenti, quia tunc à principio testamentum est nullum, & sic purè grauatus censetur, ecus si fuit præteritus filius nasciturus, quia tunc valuit à principio testamentum, & censetur tales præteritus grauatus sub conditione, si testamētum non valebit, quæ est propriè conditio, cum sit de futuro, vt notatur in l. cum ad pñs. ff. si cer. pet. Et ista vltima opinio videtur ampletenda, attento q sunt opinio aliquorum q indistinctè filius detrahat duas quartas, siue purè, siue sub conditione grauetur, quā firmat Io. And. in d. c. Raynutius. licet communis sit in contrarium vt ṡ. dixi intelligamus igitur conditionē Joan. And. procedere in omni grauato sub conditione falsem de futuro. Attento etiam quòd fuerunt plures alij, qui tenuerunt q cla codicillaris non operetur effectum vllum, quādo testamentum est nullum vitio ṗteritionis, prout tenuit g. o. in auth. ex cā fm quam consuluit Bal. consi. 467. Quędam domina. in v. parte. vbi dicit, q licet doctores quāplures teneant cōtrarium, tamen in tanto discrimine bonum est adhærere opi- *gl.* nioni gl. licet ergo velimus tenere ꝯ gl. vt tenent *communiter* doctores, tñ dicendum est q dicta clausula restringatur, vt minus operetur quàm sit possibile, argumen. nota. in l. si seruus vendi. C. de noxali. & ista opinio placet quia per eam reducuntur opiniones in puncto isto difficili ad concordiam. Laus Deo.

¶ Ita iuris esse censeo ego Io. Franciscus de Ripa ex nobilib. de Sancto Nazario. V. D. & iura ciuilia interpretans in florentissima Auenionēsi academia. in cuius fidem subscripsi & subsignaui, saluo iudicio sanior.

¶ De hæred. instit. & de libe. & posthu.

RESP. CXXX. & de Hæred. instit. I.

TESTATRIX honoratum neporem hæredē instituit, eique Carolum his verbis substituit, & si contingat heredem sine liberis ex suo corpore legitimè procreatis, aut aliàs illis qui suorum appellatione eidem instituum succedere quomodolibet possent, tunc & eo casu eidem & suis sic decedentibus dictum Carolum substituit. Questionis est, an cōsobrinus heres instituus à nepote hērede sine liberis legitimis defuncto deficere faciat conditionem fideicōmissi. Dubitationem augent illa verba, qui suorum appellatione &c. id est an is consobrinus suis cōmodè annumerari possit, & maximè cū hmōi dictio suus de iure plures recipiat interpretationes vtrū quia à verborū proprietate, nisi mens disponentis repugnet, nullatenus recedendum est, & ex verbis testatricis manifestè appareat eā non tm̄ de agnato successore cogitasse, vt ex illis verbis, aut & quomodolibet in futurum succedere possent, recte ponderatis, nisi cauillemur. manifestè paret: quare respondemus ex institutione hæredis de dicto consobrino ab eodem nepote facta, fideicommissum de iure expirasse.

SVMMARIVM.

1 An *consobrinus hæres institutus à nepote hærede defuncto sine liberis præsentatur substituto ipsi decedenti sine liberis decedenti.*
2 Edictum de testamentis an prohibitorium sit.
3 Suus quinque modis in iure accipitur, & ibi vide declarationem.
4 *Argumentum à paribus remotis licite à iure admittitur.*
5 Alternatiua aut debet alterare diuersa.
6 Suorum successorum appellatione qui veniant, & nu. 8.
7 Dictio quomodolibet adeo vniuersalis est, quòd omnia ea quæ sub ea *comprehendi possent, ea omnia comprehendit.*
9 Agnationis & cognationis differentia de iure nouissimo sublata est, & vide num. 10.
11 *Verba testamenti ambigua, ab aliis clariorib. verbis interpretationem accipiunt, & vide num. 15.*
12 *Non honoratus grauari non potest.*
13 *Mulier consilio Galli non astringitur, cū filios in potestate nō habeat.*
14 *Oratio quæ variis modis accipi potest, eam recipit interpretationem quę vitio careat.*
16 *Declaratū cōmodè interpretari & sensum recipere à declarāte, & nō ꝯ.*
17 *Dictio seu declaratiue accipitur.*
18 *Verba generalia mentem testantium adeo indicant, vt interpretationē contrariam non admittant.*
19 *Verba generalia restringuntur, ne regularia dispositio intelligatur.*
21 *Ea interpretatio in dubio semper facienda est, ea quæ perplexitatem euitatur, ac etiam nullitas removetur.*
22 *Plurium verborum in propriis non admittitur, licet vnius persæpe recipiatur.*

Respon. interpreta.

TESTATRIX honorarum neporem suum hæredem instituit, eique substituit Carolum iis verbis, & casu quo cōtingeret hæredem sine liberis ex suo corpore legitimè procreatis aut aliàs sine illis, qui suorum appellatione eidē in futurū succedere quomodolibet possent ab hoc seculo migrare, tunc & eo casu contingē eidē & suis sic descendentibus 1 substituit Carolū &c. Quæritur, an † consobrinus hrs institutus à nepote hærede defuncto, sine liberis faciat deficere cōditionem fideicommissi tanquam sit de illis qui suorum appellatione possint eidē nepoti succedere? Conflat consobrinū esse in quarto gradu de iure ciuili §. quarto autem gradu. institura de gradibus & cessante linea ascendentium & descendentiū in extantibus ęquatur frater consanguineus proximioribus, hereditatē ad eū deferri fuit lata differētia agnationis & cognationis, aut cessante, & aurum sunt fratres, & in corpore vnde sumitur. C. de legitimis hęredibus. & ideo conflat eum esse de illis qui 2 possunt succedere ab intestato, & ex scito cum † edictum de testamentis nō sit prohibitorium idest q omnes habet factionem testamenti actiuè & passiuè. & sic omnis potest hrs institui, qui non reperitur prohibitus. l. filius familias. ff. de testamē. Sed quia no omnis qui potest succedere legitur positus in conditione sed ij tm̄ qui possunt succedere, vt in casu. Merito hęsitatur an consobrinus hoc loco dici possit de illis, qui appellatione suorū continentur & qui vti fuit succedere possunt? ¶ Pro cu- 3 ius hęsitationis resolutione præmitto q quoquo modo dicatur suus. Primo dicitur suus qui sit de liberis non potens a te parentis & primum locum teneat & dr̄ius quia domesticus & quasi dūs est & patre viuente. instituendi hrs um qualit.

&differen-

Cas.& Rapha.in d l.placet.& probatur in l.si quis ita. §.si posthumis.ff.de testamẽ.tute.¶ Tertiò facit,quia illa verba,si prægnãs fuerit,possunt verificari in præterito, & in futuro,ergo debet intelligi prout casus occurret.L3.in princ. ff. de admen. lega.l.hæc conditio.§.fi.ff. de condi & demon.& sic cum casus euenerit de futuro ita interpretanda iunt.¶ Quartò,quia illa interpretatio est facienda per quam testamentum iustinetur,ſm glo.in l.Gallus.§.quid si quis.ff.de liber. & posthu. interest enim reipublicæ testamẽta sustineri.l. vel negare ff.quẽ admod.test.aperian.facit l.quoties.la secunda. ff.de reb. dub. cum vulga.¶ Quintò facit,quia testator cogitauit de vna tantum partu,licet ergo præter spem plures postea partus intercesserint,non debet testamentum infirmari,quia si testator considerasset,verisimiliter idem disposuisset.l. Titius.§. Lucius.ff. de liber.& posthu.¶ Sextò facit, quia si testator instituit postumum qui ex vxore sua nascetur, & contingat duos nasci, vterque censetur institutus fauore testamenti iustinendi, secundum Fed.de senis consi 43.testator instituit.& Ang.cons. 301 Factum tale Et in terminis ita quæstionem nostram decidit Ioan And.in addi.Spec in rub.de test. Ang. consi. 51.incip.Simon notarius.sequuntur Alexan. & Mod. in d.l.placet. & reperio Bald.consi.125.ad intelligentiam, in primo lib. de cidere quæstionem hoc modo,aut testator dixit, si prægnans
2 est,† & tunc testamentum sit nullum, quia cognouit de eo qui erat vel esse credebatur in ventre,secus si dixit,si prægnas esset,quia intelligitur quandocũque.arg.l.h.C. de posthu. hæredi.instituen.& d.l.placet. & ita etiam consuluit Barb. cons. 6.Vbi Christus.in primo dub.volu.3.¶ Præmissis non obstantibus,ſm ea quæ proponuntur contrarium videtur de iure verius,quia in facto præsupponitur q̃ iste testator existimabat ex infirmitate illa potius decedere.quàm euadere,quo ca
5 su ſm *communem* doctorum sentẽtiam,illa verba,si prægnas
3 esset,† intelliguntur de præsenti, & ad futurum nullatenus possunt adaptari,cum mens testatoris esset amplius non posse iuere,& consequenter non posse amplius vxorem impregnare,ſm Ange.in allega.consi. 51 Simon notarius,quem sequuntur Paul de Cast.consi.409.in 2.parte.Caius ite.ad mem. sequuntur ✓ lex & Moder.in d.l.placet. & bene probatur in l. fin.C. de posthu hær.instit.iunctis ijs quę scribunt doct.ibi, & in l.commodissimè.ff.de liber. & posthu. pro concordia istarum legum dicunt quòd in d.l h.testator putabat se morturum.ideo dixit.qui mihi intra x.menses nasceretur.ideo intelliguntur de postumo, qui tũc erat in ventre, siue nascatur in vita,siue post mortem,& per ista tollantur omnia contraria, quia procedunt quando testator non credebat mori ex illa infirmitate. ¶ Sed quia dura videri posset ista interpretatio indici timoratę q; sciẽtię ideo illa rõne probo istud testamẽtũ fore nullum ratione præteritionis, etiam q̃ testator cogitasset de quibuscunque filiabus nascituris post testamentum.Et
4 ad hoc comprobandum præmitto, q; si dicitur † prætermissus,qui non est institutus. nec vt oportet exhæredatus, licet ei aliquid legatum fuerit l.inter cætera.ff de lib. & posthu. ista tamen.§.qui rogatus.ff. ad treb. Hinc dicimus, q; legitima
5 †debet relinqui filio honorabili titulo ĩstitutionis,alias testamentum est nullum.§ aliud quoque capitulum.in auth.vt cu
6 de appell.cognos.Hoc sic premisso , dico ĩmõi testamentũ nullum,quia filię fœminę naturæ fuerunt prætermissæ.non exhęredatæ,nec aliquid titulo institutionis sibi relictum. & q̃ ita sit patet per inspectionem testamenti, per quam probatur optimè negatiua coarctata ad scripturam testamenti.l.tutiæ textores.& ibi not.maximè per Mod. ff.de le.j. Non obsti dicatur q̃ fuit institutus venter,quia verum si nasceretur masculus,si verò nascerentur fœminæ,testator tunc legauit cuilibet florenos.& cum hæc verba satis clara sint ideo non est aliter hęsitandum.l.ille aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg. 3. illa enim dictio si verò,disiungit sensum,& verba, vt per Bart.in l.si quis ita ff.de auro & argen. leg. & est inchoatiua alterius orationis,& diuersificatiua præcedentis.l.prędict.§.si verò. C. de impub.cum simi.Non obst.si dicatur,quòd illa verba,iure particularitatis,ad saluandum testamentum debent exponi.
7 i.iure institutionis,ne imperitia † notarij obsit voluntati testatoris vt in simili dicit Bal.in l.si cum ante C.de don ante nup. vbi decidit,q̃ si notarius dicat,q̃ pr iure restitutionis reliquit, saluatur testamentũ& debet intelligi,iure restitõnis.i.institutionis, quia verbum restitutionis facile trahitur ad directũ vbi intẽtio testatoris non repugnat l quęrebatur.ff.de nuli.test. Item ibi nõ apparet q̃ magis titulo institõnis q̃ legati reliquerit Itẽ propter cõsonantiam dictionum,ibi satis constabat de imperitia notarij /deo isto casu nõ debet nocere voluntati testatorum,secus in casu nõ,vbi apparet de voluntate testatoris, q̃ titulo legati reliquit illa c.quo casu nulla sit impropriatio ad sustinendum testamentum,postquam apparet de sua intentione ſm Bal.in l.quoties ad fin.ver.si autem testator C.de hæredib.instit.Et illa verba iure particularitatis , nullo pacto admittunt istam impropriationem.i iure institutionis , vnde testamentum hoc mõ sustineri non potest. Hinc est q̃ si testator dixerit,relinquo filiæ c.pro sua benedictione , testamentũ erit nullum tanquam si a fuerit prætermissa & illa verba , pro sua benedictione,non admittunt hanc expositionem id est pro sua institõne,ſm Imo.in l.his verbis ff. de her.instit Phil. de Peru.in ca.si pr.de test.in vi.A ex.in l.nam quod § non omnis. ff. ad treb.& in consi.Itarim allegando Ias.in auth.nouissima. C de inoffi.test colum.8.Non obst si dicatur quòd per illa verba,iure particularitatis apparet saltem q. ò testator voluit legare illa.c.pro parte sua,quo casu si testator reliquit filię pro parte sua,intelligitur reliquisse pro sua legitima,ſm Bart.in l. peto.in princ ff.de leg. 2.etiam tunc sustinetur testamentum, quia iure institõnis,censetur voluisse relinquere,ſm Bart. Bald. Fulg.& Pau de Ca.in auth vnde si parens.C.de inof.test. Bart. in l fi.ff.de pecul.leg.sequitur Bart consi. 151.incip.Marsilius. & consi.seq Paul.de Cas consi.140.in j.parte.Rom.in d §. non omnis.& Card.in c.Raynutius.de testa. Bal.& Pau.in l.humanitatis.C.de impub.vbi in specie dicunt,quòd si pro parte sua testator aliquid relinquat,valet testamentum,& subintelligitur iure institutionis,licet non addiderit testator ista verba,in quibus cum instituo.& idem voluit Cor.consi.298.ante om-
5 nia colum 3.in j lib. & illam dicit esse *communem* Dec. in d. l. humanitatis.quia ista opinio non est vera, & posito quòd sit vera,nihil facit in proposito.In primis contrarium tenuit Petrus de Eugubio inter consiliabar.consi. 153 quamuis maximi doctores.& contrarium consuluit Alex consi.70.inci. viso consilio.in 2.lib.& contrarium tenent Io. And. Io. de Imo. & And.Sicu in d.c.Raynut us Ias.in d auth. nouissima. Philip. de Perusio in d.c.si pater.colum 21 Matthe.in suis notab.Alexand.in d l.humanitatis.& in d.§.non omnis. Salic. in dicta l.quoties.Soci.consi. 6.viso testamento.in 3. parte. Et ista fine dubio est verior, quia pro forma requiritur quod titulo
8 †institutionis relinquatur.d.§. aliud & quia *communis* est sen-
5 tentia quòd verbum relinquo † additum certæ rei importat legatum,non institutionem l.cogi §.& generaliter. ff. ad trebel.non obstat responsio Decij dicentis quòd ista communis opi. fallit,quando est relictum pro legitima,quia ista fallentia al quo iure non probatur,& expresse contrarium probat tex.in dicto § aliud. in ver. vel alium quemcunque modum, Et posito quòd contraria opinio esset verior, tamen nihil ad casum nostrum,quia procedit quando aliquid fuit relictum filiæ pro sua legitima per verbum relinquo,secus si per verbũ lego.ratio diuersitatis est , quia quando datur aliquid in testamento per verbum relinquo, tunc potest intelligi dupliciter , vel iure institutionis, vel iure legati, ideo in dubio fit interpretatio vt datum intelligatur iure institutio-
10 nis , vt actus † potius valeat , quàm pereat. l. quoties.ff.de rebus dub. & quia necessitas nos vrget ita interpretari, & hoc modo verificatur ratio Bartol. in dicto consili. 151. secus quando per verbum lego, quia tunc apparet de voluntate, quòd testator voluit relinquere iure legati, ideo cessat interpretatio,vt in simili dicit Bartol. in l.centurio.columna quarta.ff.de vulga.& pupil a faciendo propter hoc differentiam inter verba directa ciuilia,& directa non ciuilia. & istud præcisè est quod voluit bald. in l. quoties. ad finem dum dicit,quòd si iure legati aliquid relinquatur,tunc testamentum est nullum , quia licet olim secundum legem duodecim ta-
11 bularum,verbum,†lego.esset commune.l. verbis legis. ff. de verborum significatio. tamen hodie distincta sunt ista nomina, vt patet in titulo de hæredibus instituendis. & in titu. de legatis. aliàs si contrarium diceremus,sequeretur quòd dispositio dicti § aliud quoque capitulum. esset ludibriosa, nec in rerum natura vnquam posset verificari , quod non est dicendum. Non obstat si dicatur, quòd nos sumus in terris eccle.vbi debet seruari ius canonicum secundum quod *com-*
50 *munis* opinio est , quòd sufficiat relinquere legitimam quocunque relicti titulo ,vt dicit Alexand.in dicta l. inter cætera. ff.de liber. & posthum. quia Alexand. male dicit. quia magis
12 communis est,quòd de iure † canonico debeat relinqui honorabili titulo institutionis secundum Iasonem in dicta authentic.nouissima Barba. in dicto capitulo Raynutius. Philip.de Perusio in dicto capitulo,si pater. column xvij. & sequent.vbi auctoritates & rationes refert,quas brevitatis causa omitto,quia ista opin quod etiam idem sit de iure canonico,quod est de iure ciuili,obseruatur vbique , & est verissima,cum non reperiatur contrarium decisum de iure canonico.capitulo primo,de noui ope.nunciatio. Stantibus præ-

quod est extensiuum, etiam ad remotis futurum ſm Barto. in proprijs terminis in l. ſi ita. col. pe. ff. de auro & argen. leg. debeat operari hunc effectum, etiam quando poſthumi fuerūt ignoranter preriti q̄ videt̄ grauati venientes ab inteſtato p̄ fideicommiſſum reſtituere hereditatem ſcripris hæredibus, ſm do. Ale. qui omnes au- oritates & rationes citauit, in d. aut. ex cā. & in d. conſi. 122. & conſi. 14. Circa primam libro ij & conſi. 30. Ponderaris libr. iij. O dr q̄ſi. 149. ſuper prima Pau. de Caſt. conſi. 168. Ad primum in j. parte. Lud. Rom conſilio 122. Circa id Cor. conſi 225. Antequam aggrediar libro iij. & licet gl. Bar. & plerique alij hoc vltimo caſu, q̄ preritio fuit ignorā ter facta, velint hāc cām nihil operari, quia nōdū erāt q̄cepti, nec nati poſthumi, quorum ſnām deteſtani in repe. l. ſi vnquam C. de reuo. dona. in xx). q. Tamen eam limitaui, vt non procedat q̄n teſtator poſt natiuitatē poſthumorū ignorāter preteritorum tāto tpe ſuperuixit. q̄ potuiſſet mutare teſtū ſi voluiſſet, nam in hoc caſu cēſa debet ſuum effectum operari, quia habita noti ia poſthumorum p̄reritorū & non mutādo teſtamentum, videtur velle teſtator decedere cum eadem vo luntate arg. l. tra tabatur ff. de teſta. milit. & l. athletæ. §. dat remiſſionem. ff. de excu- tut. & ita firmat Pau. de Caſ. in l. j. C. de poſth. hēd. inſti. & in d. conſi 1 8. & Alexan in d. conſil. 30. & Corn. in d. conſilio 225. & d laſ. in d. aut ex cā. in vlt. char. & ſi hoc caſu quo poſthumi fuerunt ignoranter p̄reriti ſuſtinet effectus cīæ codicillaris pp ſuperuenientem ſcientiam iplorū poſthumorum, quanto magis defendendus eſt effectus huius clauſulæ in caſu noſtro, in quo ipſi nepotes erant iam nati & cogniti ipſi teſtatori tpe teſtamenti. Concludo itaque, vt in primo & ſecundo dubio dilucidatum extitit. Et vbi fuiſſent præteriti, nihilominus ſubſtineri debere teſtā in vim codicillorū pp clauſulā codic il- rem, vt ex premiſſis liquidiſſimè q̄ſtat. Sed adhuc reſtat vna difficultas reſoluēda, poſitō q̄ nepotes dicatur prærediti & pp clauſulam codicillarem grauati per fideicommiſſum reſtituere eorum portionem ſcriptis hæredibus.

20 An ipſi nepotes † potuerunt deducere duas quartas, leg timam. C. & Trebellianicam, vt q̄ ſic per tex. in c. Raymutius. & in ca. Raynaldus. de te- a. vbi vt caſus expreſſus. Sed prędictis iur bus & aūis quæ adduci poſſent nō obſtantibus, in ḡrium eſt ipſa veritas, videlicet q̄ non poſſint deducere niſi olam legitimam, quia iſti nepotes fue-unt & ſunt pp hanc clauſulā.

21 ſi nō valet iure teſtamēti &c. pu- è grauati re' ituere, quo ſi ca ſu vnica tm̄ quarta de fideicom. puro detrahi pōt ſm gloſſ. S. Card Pan. & alios *communiter* in d. c. Raymutius. glo. Bar. & legiſt æ in l. Papinianus §. meminiſſe ff. de inoff. teſta. Bart. Ang. in l. quāquā. C. ad leg. Falc. Non obſtant rec- palleg. in d. c. Raymutius. & in c. Raynaldus. quia procedunt in fideicomiſſis re-

22 lictis † ſub q̄dōne, de quibus diuerſo tpe detrahi t̄ duæ quartę, videlicet legitima tpe mortis teſtatoris, & Trebellianica tpe euentus conditionis ſecus in fideicōmiſſis purè relictis, de quib eodem tpe non poſſit dūq̄ deduci quarte. & ita

S. *ex cauſis* inia. ſm d. Alex. conſi v. lib iij. Old. conſil. 155. Factum tale eſt. & conſili. 205. Prima dubitatio & latiſſimè comprobat d. laſ. in l. filium quem habentem. col. v. C. fami. erc. vbi etiā dicit q̄ illa cō s inia eſt et de q̄ſtet. approbata. & idem dicit d. Fabia de Glochis. in aut. nouiſſima. q. 24. C. de inofficioſo te- . & Dec. conſil. 55. colum v. verum igitur dicti nepotes ſe in quam partem velint omni caſu, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, nequeunt obtinere niſi ſolam legitimam, vt patet ex p̄miſſis. quę potuiſſem ex alijs quam plurimis ampliare, ſed melius pauca putaui idoneè effundere quàm inutilibus legentium mentes grauare. l. ſecunda. C. de vetet. iur. enucle.

RESP. CXXIX. & de Liber. & poſthum. I.I.

ANDREAS Baiuli infirmus dubitans mori, ſuum condidit teſtamentum, in quo hęredem ſibi inſtituit Colinum eius filium, & ventrem vxoris ſi prę gnans fuerit, ſi maſculum vnum ſeu plures peperit. Si vero filiam vnam vl plures peperit cuilibet dictarū filiarum naſciturarum legauit flor. nos centum, in quibus eas dotauit, & quas iure particularitatis tacitas eſſe voluit, vxor vero tunc temporis pręgnans non erat, ſed lōgo tēpore poſt reconualeſcentiam eade vxor duas ſucceſſiue peperit filias. ¶ Quę tionis e , an illud teſtamentum ſit nullum ratione prętc ritionis, q̄aſi teſtator ventrem vxoris inſtituęns ſenſerit, ſi tunc pręgnans fuerit, cum ex inſperato conualuerit an verò de quocunque & quandocunque naſcituro intellexerit, argumento poſthumum inſtituentis, qui de omni poſthumo en filie iudicatur, idq̄ maximè ex illis verbis, ſi pręgnans fuerit, apparet quę & in preteritum, & in futurum accipi poſſunt, ergo eam recipient interpretationem, ex qua teſtamentum ſuſtineri licet plures inopinati partus apparuerint, de quibus veriſimiliter teſtator diſpoſuiſſet, ſi de eis cogitaſſet. Verùm cum teſtator non ſe diutius viuere cogitaret, verba, ſi prægnās fuerit, ex veriſimili mente teſtatoris ad præſens tempus reſtricta reſpondi. nullo etiam iure inficiari poteſt filias quibus legati titulo relictum eſt præteritas non eſſe, cum non vt decuit inſtituę, neque vt oportuit exhęredatę fuerūt. Quare ecundum ea quæ proponuntur huiu modi teſtamentum nullum eſſe reſpondi, licet per clauſulam cod cillarem per verbum poteſt conceptam, quod eſt extenſiuum in futurum, quia verbo infinitiuo iungi in vim codicillorū defendit poſſit. ¶ Quę ſtionis ſuper eſt an hæc filia prætenta ex fideicōmiſſo duas poſſit detrahere quartas, legitimam, ſcilicet & Trebellianicā. Breuiter reſpondi poſthumum poſt teſtamentum natum prę teritum & ex vi clauſulæ codicillaris grauatum duas poſſe detrahere quartas, aliàs ſi poſthumus præteritus rempore teſtamenti natus ſit, cum à principio teſtamentum ſit nullum. & ex communi ſente t a huiuſmodi poſthumus purè grauatus credatur, ſolam legitimam detrahere poteſt.

SVMMARIVM.

1 An *teſtator inſtituens ventrem vxoris ſi prægnans fuerit, cenſeatur q. oſcunq; & quocunque tempore poſthumos naſcituros inſtituiſſe vide nu. 2. & 3.*

4 *Præteritus ille dicitur q̄ non eſt inſtitutus, nec vt oportet exhęredatus.*

5 *Legitima relinquenda eſt alio titulo honorabili inſtitutionis, alias teſtamentum eſt nullum. tum de iure canonico ea magis communi ſententia & vide nu. 8 & nu 12.*

6 *Teſtamentum in quo leguntur legati florenti centum filiabus, nullum eſt ratione patet onis.*

7 *Notaru imperitia voluntati teſtatoris obeſſe non debet.*

9 *An verbum relinquo ad litum certa rei importet legatum, an inſtitutio nem interdum quando eſt relictum pro legitima.*

10 *Actus in dubio potius interpretatur vt valeat, quàm pereat.*

11 *Verbum ligo. licet tex. l. ay. tab. olim commune fuerit, tam ad legata quàm inſtitutiones, nunc tamen ad inſtitutiones nullo iure accommodatur.*

13 *An filia prætenta virtute clauſulæ codicillaris teneantur filio inſtituto hereditatem per fideicommiſſum reſtituere?*

14 *Verbum poteſt infinitivum in futuro eſt extenſivum etiam in futurum.*

15 *An clauſula codicillaris concepta per verba habentia tractum in futurum ſumi ſortiatur effectum.*

16 *An filia prætenta per clauſulam codicillarem grauata de fideicommiſſo duas poſſit detrahere quartas.*

Reſpon. interpreta.

ANDREAS Baiuli infirmus dubitans mori, ſuum condidit teſtamentum, in quo hæredem ſibi inſtituit Colū eius filium, & ventrem vxoris ſi prægnans fuerit, & ma culum vnum, ſeu plures peperit, tunc eundem Colinum eius filium inſtituit hęredem, & cuilibet dictarum filiarum naſciturarum legauit florenos centum, in quibus eas dotauit, & tacitas eſſe voluit iure particularitatis. Tunc vxor prægnans non erat, ſed longo tempore poſt conualeſcentiam eadem vxor ſucceſſiuè duas peperit filias dubitatur an iſtud teſtamentum ſit nullum ratione prętermiſſionis, quaſi teſtator inſtituendo ventrem vxoris intellexerit ſolum ſi tunc prægnans eſſet. & de filiis ſeu filiabus naſcituris poſt mortem ſuam, cum exiſtimaret ſe ex illa infirmitate moriturum, & non de filiabus naſcituris longo intervallo poſt reconualeſcentiam. ¶ Videtur, quòd teſtamē tum non poſſit aliquo pacto dici nullum ratione prætitio-

1 nis, quia teſtator inſtituendo ventrem vxoris ſi prægnans fuerit, cenſet inſtituiſſe quoscunque naſcituros quocunque tempore l. placet. ff. de libe & poſthu. vbi ſi teſtator inſtituat poſthumum, cenſetur inſtituiſſe omnem poſthumum naſciturū, ſiue ex vxore pñti, ſiue ex altera ſuperinducta pariān. ſunt inſtituere ventrem, vel poſthumum l. 3. §. nominatim. ff. de inſtruct. teſta. qui tex. fortius probat, quòd paria ſunt dicere, venter hic eſto, vel dicere, quicunque mihi naſcetur. ſed ita vniuer al inſtitutio quicunque omnes comprehendit, ergo & iſtam, venter hic eſto. ¶ Secundò facit, quia illa verba, ſi prægnans fuerit, demonſtrant q̄ teſtator non erat certus q̄ vxor eſſet prægnās, illa enim mono yllaba ſi, incertitudinem deſignat l. Titio ff. quando dies leg. cum ad prętera ff. ſi cer. per. ſed quando teſtator ignorat ventrem prægnantem, videtur intelligere de quocunque naſcituro, ſecus ſi ſciret, quia videtur ſe referre ad eum qui eſt in ven re, ſecundum Pau de

Caſ.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Infortiatum absolutissima Responsa,

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata,incipiunt fœliciter.

De liberis & posthu.hæred.instit.vel exhæredan. & ad Trebellianum.

RESP. CXXVIII. & de Liber.& posthu. I.

TESTAMENTVM Iacobi Martini vitio pręteritionis nepotum pręmortuo patre non institutorũ, vel vt oportet non exhæredatorum de nullitate argui posse videtur,quia non sufficit hos nepotes sub casuali conditione institutos esse,nisi in defectum conditionis exhæredentur.Verum iis minimè obstantibus testamentum iure optimo defendi posse respõdi,idque Galli Aquilij exemplo,qui hac lege nepotes instituendos docuit. Si filius meus me vivo morietur,nepotes hæredes sunto,ne eorũ prætheritione testamentum irritũ fiat,cur ergo irritandum, si nepotes instituti sint,si pater eorum non viueret, nec hæc propriè conditio dici potest,cum ad tempus præsens referatur,tũ etiam quia viuo testatore fuerit resoluta,cumque etiam quia in legitima instituti legantur de qua omnis cõditio reiicitur, cuius ratione purè instituti creduntur.Nullo etiam iure pręteriti dici possunt,eo quia sex testamẽtarij ac necessarij testes deponant non audiuisse testatorem hos substituisse nepotes, si eorum non viueret pater,quia licet communis sit,cùm tres quatuorvè testes instrumento repugnant,credendum non esse instrumento,maximè quia solent notarij iis vti verbis, In præsentia mei notarij & testium infrascriptorum, attestatur ergo notarius ipsos testes audiuisse & intellexisse,alioqui nõ congruè præsentes dici possunt si non audierunt.Quia huiusmodi testes nõ sunt omni exceptione maiores,nec tales quibus nulla possit opponi exceptio,prout requiritur vt instrumentum reprobari possit,nam secundum ea quę proponuntur legũtur varij,periuri, & infames,aliisque pluribus de causis fides eis nulla accommodari potest.

¶ Quæstionis insuper est, an instrumentum in vno capitulo falsum in cęteris falsum habeatur,quod & verum esse de iure respondi,verùm cùm in proposita specie testes capitulum reprobantes in cęteris instrumentum probant,ideo respondi veritatem per falsum non tolli. ¶ Nouissimè quæritur, admissa substitutionis falsitate,& per consequens quòd ij nepotes fuerint prætheriti,ac testamentum irritum, an virtute clausulæ codicillaris ij nepotes portionem hæreditatis ab intestato eis obuẽtam scriptis hæredibus restituere teneãtur? quod & verum etiam de iure respondi,vis nempè huiusmodi clausulæ est vt venientes ab intestato grauati credantur adimplere voluntatem defuncti,& maximè ij nepotes qui iam nati prætheriti fuere,quid quòd si testator post nativitatem posthumorum ignoranter prætheritorum tanto superuixerit tempore vt mutare testamentum potuerit,& nõ mutauerit,codicillarem clausulam tunc operari dixi, cum testator in eadem volũtate decessisse velle videatur.Hinc quæritur an dicti nepotes duas possint detrahere quartas, legitimam scilicet & Trebellianicam,& in huiusmodi proposita specie detractioni tantum legitimæ esse respondi cum dicti nepotes purè grauati sint,quo casu vnica tantum quarta tam de iure quàm de consuetudine locum habet,

SVMMARIVM.

1 *Testamentum vitio prætheritionis nepotem eorum patre præmortuo nõ institutum,nec exhæredatum an argui possit de nullitate.*

2 *Filij vel nepotes qui in locum defunctorum filiorum succedunt sub conditione casuali instituti,& in defectum conditionis non exhæredati an prætheriti dicantur? & ibi vide consilium Galli.*

L.si pater C.de inst.& substit.& l.j.§.item sciendũ,ff.de suis & legit.præcedunt in nepote tenente primum locum.

3 *Filij vel nepotes instituti si pater eorum non viueret,non censentur instituti sub conditione casuali, cum huiusmodi conditio ad tempus præsens referatur per rerum naturam,& ibi vide quòd dato quod esset casualis,sustineretur tamen testamentum ex quo viuo testatore suis puritatis.*

4 *Prætheritione nepotum ita demum annullatur testamentum,si filius eorum pater prædefecerit.*

Expressio eorum quæ tacite insunt nihil solet operari.

5 *Testamentum vitio prætheritionis nepotum vti sub casuali institutorũ conditione nullum argui non potest,quia sustinent in legitima instituti,de qua reiicitur omnis conditio.*

6 *Testibus sex testamentarius deponentibus se non audiuisse testatorem substituisse nepotes,si eorum pater non viueret,an magis credatur quàm testamento,& ibi vide quando instrumento vel testibus sit standum.*

Testis necessarius discrepans ab instrumento facit vacillare instrumentum.

7 *Notarius dicens in præsentia mei notarij,& testium infrascriptorum attestatur ipsos testes intellexisse,nec testes recte præsentes dici possunt qui non audiunt.*

8 *Testes omni exceptione maiores esse oportet,vt per eos instrumentum reprobari possit.& nu.9.*

10 *Testes deponentes contraria periurio ac infamia notentur.*

11 *Testium depositioni prime an sit standum non obstantibus periurio, & infamia iuncti,& an prime vel secundæ depositioni testium sit standum,vide nu.12.& nume.13.*

14 *Testibus deponentibus contraria standum est in eo dicto in quo continẽtur verisimiliora.*

15 *Exceptio qualibet leuissima repellit testes instrumento aduersantes.*

16 *Instrumentum in vno capitulo reprobatum,an in reliquis reprobatum credatur.& nume.17.*

Falsitatis præsumptio cessat vbi de veritate constat, nam veritas nunquàm tollitur per falsum.

18 *Clausula codicillaris an operetur testamentum irritum prætheritione nepotum,substineri ab intestato.*

Clausula codicillaris natura & proprius effectus est,vt venientes ab intestato censentur grauati adimplere voluntatem defuncti, & sic restituere scripti hæredibus.

19 *Clausula codicillaris concepta per verba de futuro iunctis infinitiuo quod extensiuum est etiam ad tempus futurum suum operatur effectum,etiam si positiui fuerint ignoranter prætheriti.*

Testator non mutando testamentum videtur velle decedere in eadẽ voluntate.

20 *Nepotes prætheriti & virtute clausulæ codicillaris grauati per fideicommissum restituere eorã portionem,an duas quartas detrahere possint.*

21 *Grauati purè fideicommisso vnam tantum detrahunt quartam.*

22 *Quartæ duæ detrahunt de fideicommisso sub cõditione relicto, de quo diuerso tempore detrahuntur.*

Respon.interpreta.

EX THEMATE proposito plura resultant dubia. Primũ est,an testamentum Iacobi Martini vitio prætheritionis nepotũ qui prǽmortuo patre erant instituendi, vel vt oportet exhęredãdi.l.posthumorum ff.de iniusto rupto, irri.testa.& 1 instit.de exhęre.lib.§.posthumorũ. argui possit de † nullitate.Et istud dubium habet duo capita primũ est,an ideo prætheriti dicãtur,quia ab auo fuerunt instituti sub cõditione,si pater 2 trãdus eorũ pater nõ viueret,quę est casualis,& sub qua † casuali cõditione nõ possunt filij neque nepotes qui in locũ defunctorum filiorũ successerunt instituti,nisi in defectum cõditionis exhæredẽtur.l.si pater.C.de insti.& substi.l.j.§.idemerit dicendũ ff.de suis & legi.quę infra licet loquantur in filio.tũ etiam procedunt in nepote, qui tenet primũ locum secũdũ §. & gl Bar.& alios citer in l.suus quoq;.& in l.sed & si §. nepotes.ff.de hære.insti. cùm ergo nepotes nõ fuerint in defectũ conditionis casualis exhæredati,cõsequitur vt ex hoc capite testamentum sit nullum inst.de exhær.lib.in princ. Sed hoc non obstante respondeo testamentum optimo iure defendi, quia Gallus Aquilius eodem modo nepotes instituẽdos docuit,ne si prǽmortuus esset filius nepotu prætheritione testũ irritum sit.l.Gallus.in prin.ff.de libe.& posthu.quod si ita est, quando nepotes hoc modo instituũtur,si filius me vivo moritur,nepotes hæredes sunto,prout Gallus cantat, idem magis respondendũ in casu isto,in quo nepotes instituti fuerũt si pater eorum non viueret,quæ non potest dici conditio,cũ ad tem-

IOANNIS FRANCISCI RIPAE

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Infortiatum absolutissima Responsa,

Nunc postremò maiori quàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita,& repurgata,incipiunt fœliciter.

De liberis & posthu.hæred.instit.vel exhæredan. & ad Trebellianum.

RESP. CXXVIII. & de Liber.& posthu. I.

TESTAMENTVM Iacobi Martini vitio pręteritionis nepotum pręmortuo patre non institutorũ, vel vt oportet non exhæredatorum de nullitate argui posse videtur,quia non sufficit hos nepotes sub casuali conditione institutos esse,nisi in defectum conditionis exhæredentur.Verum iis minimè obstantibus testamentum iure optimo defendi posse respõdi,idque Galli Aquilij exemplo,qui hac lege nepotes instituendos docuit. Si filius meus me vivo morietur,nepotes hæredes sunto,ne eorũ prætheritione testamentum irritũ fiat,cur ergo irritandum, si nepotes instituti sint,si pater eorum non viueret, nec hæc propriè conditio dici potest,cum ad tempus præsens referatur,tũ etiam quia viuo testatore fuerit resoluta,cumque etiam quia in legitima institutiles gantur de qua omnis cõditio reiicitur, cuius ratione purè instituti creduntur.Nullo etiam iure prętheriti dici possunt,eo quia ex testamẽtarij ac necessarij testes deponant non audiuisse testatorem hos substituisse nepotes, si eorum non viueret pater,quia licet communis sit,cùm tres quatuorvè testes instrumento repugnant,credendum non est instrumento,maximè quia solent notarij iis vti verbis, In præsentia mei notarij & testium infrascriptorum, attestatur ergo notarius ipsos testes audiuisse & intellexisse,alioqui nõ congruè præsentes dici possunt si non audierunt.Quia huiusmodi testes nõ sunt omni exceptione maiores,nec tales qui bus nulla possit opponi exceptio,prout requiritur vt instrumentum reprobari possit,nam secundum ea quę proponuntur legũtur varij,periuri, & infames,aliisque pluribus de causis fides eis nulla accommodari potest.

¶ Quæstionis insuper est, an instrumentum in vno capitulo falsum in cęteris falsum habeatur,quod & verum esse de iure respondi,verùm cùm in proposita specie testes capitulum reprobantes in ceteris instrumentum probant,ideo respondi veritatem per falsum non tolli. ¶ Nouissimè quæritur, admissa substitutionis falsitate,& per consequens quòd ij nepotes fuerint prætheriti,ac testamentum irritum, an virtute clausulæ codicillaris ij nepotes portionem hæreditatis ab intestato eis obuẽtam scriptis hæredibus restituere teneãtur? quod & verum etiam de iure respondi,vis nempè huiusmodi clausulæ est vt venientes ab intestato grauati credantur adimplere voluntatem defuncti,& maximè ij nepotes qui iam nati prætheriti fuere,quid quòd si testator post natiuitatem post humorum ignoranter prætheritorum tanto superuixerit tempore vt mutare testamentum potuerit,& nõ mutauerit,codicillarem clausulam tunc operari dixi, cum testator in eadem volũtate decessisse velle videatur.Hinc quæritur an dicti nepotes duas possint detrahere quartas, legitimam scilicet & Trebellianicam,& in huiusmodi proposita specie detractioni tantum legitimæ esse respondi cum dicti nepotes purè grauati sint,quo casu vnica tantum quarta tam de iure quàm de consuetudine locum habet,

SVMMARIVM.

1 *Testamentum vitio prætheritionis nepotem eorum patre præmortuo nõ institutum,nec exhæredatum an argui possit de nullitate.*

2 *Filij vel nepotes qui in locum defunctorum filiorum successerunt sub conditione casuali instituti,& in defectum conditionis non exhæredati an prætheriti dicantur? & ibi vide consilium Galli.*

L.si pater C.de inst.& subst.& l.j.§.item sciendũ,ff.de suis & leg.procedunt in nepote tenente primum locum.

3 *Filij vel nepotes instituti si pater eorum non viueret,non censentur instituti sub conditione casuali, cum huiusmodi conditio ad tempus præsens referatur per rerum naturam,& ibi vide quòd dato quod esset casualis,sustineretur tamen testamentum ex quo viuo testatore suis purificata.*

4 *Prætheritione nepotum ita demum annullatur testamentum, si filius eorum patris prædecesserit.*

Expressio eorum quæ tacitè insunt nihil solet operari.

5 *Testamentum vitio prætheritionis nepotum vti sub casuali institutorũ conditione nullum argui non potest,quia sucrunt in legitima instituti,de qua reijcitur omnis conditio.*

6 *Testibus sex testamentarius deponentibus se non audiuisse testatorem substituisse nepotes,si eorum pater non viueret,an magis creditur quàm testamento.& ibi vide quando instrumento vel testibus sit standum.*

Testis necessarius discrepans ab instrumento facit vacillare instrumentum.

7 *Notarius dicens in præsentia mei notarij,& testium infrascriptorum attestatur ipsos testes intellexisse,nec testes recte presentes dici possunt qui non audiunt.*

8 *Testes omni exceptione maiores esse oportet,vt per eos instrumentum reprobari possit.& nu.9.*

10 *Testes deponentes contraria periurio ac infamia notantur.*

11 *Testium depositioni prime an sit standum non obstantibus periurio, & infamia incursis,& an prime vel secundæ depositioni testium sit standum.vide nu.12.& nume.13.*

14 *Testibus deponentibus contraria standum est in eo dicto in quo continẽtur verisimiliora.*

15 *Exceptio qualibet leuissima repellit testes instrumento aduersantes.*

16 *Instrumentum in vno capitulo reprobatum,an in reliquis reprobatum credatur.& nume.17.*

Falsitatis præsumptio cessat vbi de veritate constat, nam veritas nunquàm tollitur per falsum.

18 *Clausula codicillaris an operetur testamentum irritum prætheritione nepotum,substituti ab intestato.*

Clausula codicillaris natura & proprius effectus est,vt venientes ab intestato censeantur grauati adimplere voluntatem defuncti, & sic restituere scripto hæredibus.

19 *Clausula codicillaris concepta per verba de futuro iuncta infinitiuo quod extensiuum est etiam ad tempus futurum suum operatur effectum,etiam si posteriori fuerint ignoranter prætheriti.*

Testator non mutando testamentum videtur velle decedere in eadẽ voluntate.

20 *Nepotes prætheriti & virtute clausulæ codicillaris grauati per fideicommissum restituere eorũ portionem,an duas quartas detrahere possint.*

21 *Grauati purè fideicommisso vnam tantum detrahunt quartam.*

22 *Quartæ duæ detrahunt de fideicommisso sub cõditione relicto, de quo diuerso tempore detrahuntur.*

Respon. interpreta.

EX THEMATE proposito plura resultant dubia. Primũ est,an testamentum Iacobi Martini vitio prætheritionis nepotũ qui pręmortuo patre erant instituendi, vel vt oportet exhęredã di.l.posthumorum.ff.de iniusto rupto, irri. testa.& 1 instit.de exhęred.lib.§.posthumorũ. argui possit de † nullitate.Et istud dubium habet duo capita primũ est,an ideo prętheriti dicãtur,quia ab auo fuerunt instituti sub cõditione,si pater 2 trãdus eorũ pater nõ viueret.quę est casualis,& sub qua † casuali cõditione nõ possunt filij neque nepotes qui in locũ defunctorum filiorũ successerunt instituti,nisi in defectum conditionis exhæredẽtur.l.si pater.C.de inst.& substi.l.j.§ idemerit dicendũ ff.de suis & legi.quę iura licet loquantur in filio,tñ etiam procedunt in nepote, qui tenet primũ locum secũdũ §. & gl Bar.& alios cõiter in l.suus quoq;.& in l.sed & si §. nepotes.ff.de hæred.insti. cùm ergo nepotes nõ fuerint in defectũ conditionis casualis exhæredati,cõsequitur vt ex hoc capite testamentum sit nullum inst.de exhær.lib.in princ. Sed hoc non obstante respondeo testamentum optimo iure defendi, quia Gallus Aquilius eodem modo nepotes instituẽdos docuit,ne si pręmortuus esset filius nepotu prætheritione testũ irritum sit.l.Gallus.in prin.ff.de libe.& posthu.quod si ita est, quando nepotes hoc modo instituũtur,si filius me vivo morietur,nepotes hæredes sunto,prout Gallus cantat, idem magis respondendũ in casu isto,in quo nepotes instituti fuerũt si pater eorum non viueret,quæ non potest dici conditio,cũ ad rem

ta. in rub. de iureiu. in j. ꝯclu. & Ant. de Canario in diſpu. inci. maritus debitis inuolutus, & ſm iſtã opi. ꝯſuluerũt Io. de Pap. d. Ray. de Forliuio. d. Ray. de monte, quos adducit Cæpo. in auth. ſtatim alleganda, & ꝓ iſta opi. latiſſimè conſuluit Curt. ꝯſi. 66. ſapienter optimus. col. 2. & plurib. ſeq. Pro hac ſnĩa adducunt ꝙ plura fundamenta. Primò, donatio inter vir. & vxo.
1 ꝓhibet, qa ꝯ bonos † mores. l. 2. & l. 3. ff. de dona. iter vi. & vx. ergo non debet firmari iuramento, quod præſtitum ꝯ bonos mores nõ obligat. c. non eſt obligatoriũ. de re. iur. in vj. Secundò, donatio inter vir. & vxo. ꝓhibetur ne amoris vehementia inuicẽ bonis ſpolient. d. l. j. ſed eo corrupto amore quo inducuntur ad donandum, inducerent etiam ad iurãdum. arg. l. doli. § diuerſum. ff de noua. ergo iuſm vt indiſcretum & ꝙr non debet ẽ obligatoriũ, cũ iuſm dẽat hẽ tres comites. veritatem, iudiciũ & iuſtitiam. c. ſi. § quod autem. xxij. q. 4. Tertiò ꝓhibetur hęc donatione ꝙcordia ꝓtio inter ꝯiuges ꝙciliari videatur. l. 3. ff. eo. & ne ditior pauperior fieret, & ne detur occaſio diuortij, in euentum ꝙ alter alteri donare recuſet, & ne auferat ab eis ſtudium educandi liberos, & ſi rõne peccati euitandi ꝓhibetur, ergo iuro non debet ꝙalidari, ne vigore iuri reſulter peccatum. c. inter cæteras. xxij. qu. 4. eſt. n. tale iuſm ꝯ tria bona matrimonij, videlicet ꝓlem, quia reſiſtit educationi. Item ꝯ ſacramentum, qa ꝓpter indignationem ꝯiugem ex denegata donatione ꝯhitur diuortium. Item ꝯ fidem, qa propter diſcordiam coniunx deſpicit, & alter diligitur, ſm Bald. in d. l. cum multę. Quartò maritus & vxor ſunt ſocij diuinæ humanęq; domus. C. de cri. expi. hære. l. aduerſus. & duo in carne vna. j. ad Corinthios. 6. ergo iniuſtũ vr, vt coniuges habeant aliquid, quod iter eos cõmune nõ ſit, & hac rõne ꝓhibitam fuiſſe donationem inter vir. & vxor. refert Plutarchus, dicitur ergo iuro nõ corroborari, quia iuſm cui iuſtitia contradicit, ſeruãdũ nõ eſt. d. §. quod autem. Quintò vbi actus eſt
2 † nullus fauore publico, nunq̃ firmat iuro. c. ſi diligenti. de fo. cõpe. Sed in matrimonio, & liberorum educatione verſat̃ publica vtilitas. l. j. ff ſol. mat. q̃bus ꝯriat̃ donatio inter vir. & vxo. vt pater ex p̃miſſis, ergo iuro nõ ꝙalidabit. Sextò, facit quod decidit Bar. in l. cũ qs decedens. §. Titia. ff. de leg. 3. vbi vult, ꝙ ꝓfeſſio dotis receptę facta à marito cõſtãte matrimonio (quia ſapit vim donationis, cũ illã non receperit) nõ firmat̃ iuro. & ante eum idem Pet. & Cyn. in l. j. ad ſi. C. de ſac. ſan. ec. Fel. in c. ſi cautio. col. xix. de fid. inſt. ¶ Premiſſis nõ attẽtis amplector
3 ꝯriã ſnĩam q *cõiter* tenetur, ꝙ donatio † inter vir. & vxo. iuro
5 firmetur, & in primis iſtã opi. tenet Bar. in ſi qs pro eo. ad ſi. ff. de fideiuſſalle. Guliel. de Cu. in d. l. j. & in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero ff de iureiu. vbi etiam Alb. de Ro. idem cõprobat. Sequitur et. ã Bart. in l. Scius & Aug. in ſi. ff. ad l. Falc. & ibi Nic. de Neap. & Alex. atteſtant ſe ꝓ iſta parte ſæpius cõ ſuluiſſe. idem tenet Pau. de Caſt. & Ia. in l. pacta q ꝯ. C. de pactis. Imo. & moder. in d. l. ſi qs inquilinos. § ſina. Ang. in l. pe. §. mulier. ff. ſol. mat. Pan. & Imo. in c. cum contingat. de iureiur. Raph. Cu. in d. l. ſi quis pro eo. Corſe. in repet. rub. de iureiur. priuilegio. xxv. Bal. ſibi ꝯrius in l. 2. col. xlix. ff. de iureiu. Cæpo. cau. cxij. Io. de Ligna. in cle. Romani. de iureiu. Pau. in c. ſi. de dona. inter vir. & vxo. & pro iſta opi. ꝯſuluerunt Fed. de Senis conſi. 140. punctus qõnis. Pan. conſi. 95. factum ſic proponitur. li. 2. Ludo. Ro. conſi. 44. ex ſuprà narrato. Paul. de Ca. conſi. 190. cum tempore contractus. vol. j. Alex. conſi. 8. viſis & conſideratis. lib. 2. & conſi. 157. viſo inſtro donationis. col. pe. co. lib. Corne. ꝯſ. 118. lib. 1. & 151. libro 2. Guid. Pap. conſil. 204. in cauſa nobi. Margaretæ. col. ſi. vbi allegat Henri. Boic. in repeti. auc. ſacſa puberum. C. ſi aduer. vendi. & iſtam opi. dicũt eoem Lud. Ro. Alex. Pau. & Gui ꝯſilijs prę allegatis. Pan. in d. c. ſi. Dec. conſi. 202. col. 1. & 2. iſtam partem credo eſſe veriorem ex inſertis rationibus. Primò, quia iuramentum ſemper ſeruandũ eſt, niſi vergat in diſpendium ſalutis æternæ. c. quemadmodũ. c ſi verò. de iureiur. ſed in caſu noſtro maritus donans ſi viueret ob eruando donationem, non peccaret, ergo non debuit poſſe contrauenire. Secundò, quia alienatio rei dotalis de iu-
4 re † non valet. toto tit. ff. de fun. do. firmatur ẽ iuro. c. cum cõtingat. de iureiu. ergo etiam firmat̃ donatio inter vir. & vxo. Tertiò, † qa alienatio & donatio facta per minorẽ ſine debitis ſolennitatibus, non valet. l. magis puto. §. non paſſim. ff. de reb. eo. & tamen firmatur iuro. aut. ſacramenta puberum. C.
6 ſi aduer. vendi. Quartò, pactum legis commiſſoriæ † in pignoribus reprobat̃ pp improbitatem creditorum. C. de pac. pig. l. 1. & 2. & ẽ iuramento validat̃. c. ſignificante. de pig. Quinto,
7 pactum de non ſuccedendo † non valet. l. pactũ quod dotali. C. de colla. & tamen iuramento corroboratur. c. q̃uis. de pac.
8 lib. 6. Sextò facit, qa donatio † inter patrem & filium non valet. l. donationes quas parentes. C. de dona. inter vir. & vxo. & ẽ iuro confirmatur, ſm Bal. in l. fin. ad ſi. C. de vſuc. pro empt.
5 do. Alex. & *cõiter* doc. in l. ſi donatiõe. C. de coll. & in l. frater à fratre. ff. de condi. indeb. ergo dicamus etiam donationes inter vir. & vxo. iuramẽto cõualidari, cum iſtæ donationes inter patrem & filium & inter vir. & vxo. æquiparẽtur. d. l. donationes. quia conſuetudine induci poteſt, ꝙ donatio inter vir. & vxo. valeat, & ſit obſeruanda. Nunc conſuetudine & moribus vtentium reprobatur. l. j. in prin. ff. de donatio. inter vir. & vxo. ergo contraria conſuetudine poteſt concedi. l. de quibus. ff. de legi. vt etiam in ſimili dicunt Bal & Alexan. in l. moribus. ff. de vulg. & pupil. ſi conſuetudine validari poteſt, ergo & pacto iurato, arguendo de conſuetudine ad pactum iuratum, vt arguit Bar. in l. ſi. colum. 3. C. de pac. Bal. in repet. l. j. C. de ſacroſ. eccle. & clarior ac verior videbitur iſta opin. ſi contraria fundamenta tollantur. non igitur obſtat prima ratio, quòd iuramentum contra bonos mores non ſit obligatorium, quia verum ſi ſit contra bonos mores naturales, ſecus ſi contra bonos mores ciuiles, vt patet ex fundamentis adductis ſ. pro cõmuni opi. ita dicunt Bald. Pau. de Caſt. & Ia. ſin d. l. pacta quę contra. & regula, non eſt obligatorium. procedit quando obſeruatio iuramenti. quod prætenditur eſſe contra bonos mores, induceret peccatum, ſecus ſi obſeruatio iuramenti nullũ habeat in ſe peccatum ſecundum Alex. in d. conſi. 157. col. ſi. Non obſtat ſecunda ratio, quòd eadem ratione propter vehementiam amoris præſumatur iuraſſe qua præſumitur donaſſe, quia ratio amoris non eſt illa qua prohibetur donatio imo regulariter donationes procedũt ab amore. l. nec adiecit. ff. pro ſocio, ſed aliæ fuerunt rationes & cauſæ prohibitionis. Prima cauſa fuit ne inuicẽ bonis ſpoliarẽtur, ſed iſta ratio nõ impedit ꝙ iuramẽtum nõ cõualidet donationem, nã eadem ratione prohibẽt alienatio fundi dotalis, ne mulier dotata depauperetur, doteq; priuata non inueniat ſm maritum aut à primo deſeratur, & tamen iuramentum conualidat alienationem. d. c. cum contingat. Secunda cauſa, ne matrimonia fiant venalia, ſeu ne detur occaſio diuortus, reſpõdeo quòd hodie ceſſat iſta rõ, quia hodie diuortia ſunt prohibita. c. gaudemus. de diuor. c. ex publico. de conuer. coniug. cum ſimilibus. Tertia cã, ne tollatur ſtudium educandi liberos, iſta etiam nõ habet tollere efficaciam iuramenti, quia iſta cauſa non eſt cauſa propĩqua, ſed remota. quæ dicitur occaſio, vt notatur in c. ſolitæ. de maio. & obe. & occaſiones ſeu cauſæ remotæ non impediunt virtutes iuramenti, ſm glo. ſi. in c. q̃uis. de pac. li. 6. & in c. ſi verò. de iureiu. Quarta cauſa, quia iniuſtum videtur, vt coniuges aliquid habeant quod inter ſe cõe non ſit, eſt euidenter falſa, quia vxor in bonis mariti & etiam maritus in bonis vxoris nullum ius habet. l. maritus. C. de procur. intantum quòd vxor non poteſt facere eleemoſynam de bonis mariti, nec econtra vir. per Bartol. in l. j. ff. re. amo. & licet Plutarchus eam rationem adducat, non tamen ſequitur, ꝙ iuriſcon. aut aliquis iuriſta ipſam approbauerit, minuſve retulerit. Nõ obſtat quinta ratio quòd actus prohibitus fauore publico non
9 roboretur † iuramento. d. c. ſi diligenti. quia verum, quando prohibetur fauore publicę vtilitatis principaliter, vt in d. ca. ſi diligenti, ſecus ſi prohiberur principaliter fauore priuatę vtilitatis, & ſecundariò fauore publicę vtilitatis, vt in prohibitione alienationis fundi dotalis. d. c. cum contingat. & ita in prohibitione donationis inter vir. & vxo. quæ principaliter prohibetur fauore ipſorum coniugum, ne inuicem ſe ſpolient, fiatq; diuortium, ſecundariò vt per matrimonia concordantia repleatur ciuitas liberis hominibus. l. j. ff. ſol. matri. Secundò reſpondeo, quòd verum eſt, ſi ratio prohibitionis habeat fauore publico perpetuam cauſam prohibitionis, ſecus ſi non habeat perpetuam cauſam, tunc roboratur iuramẽto. ſm Pan. in d. conſi. 95. ſed cauſa prohibitionis nõ eſt perpetua, quia valet donatio inter vir. & vxo. morte confirmata, & in plurib. aliis caſibus, vt per Cæpol. in allega. cautel. cxij. ergo &c. Non obſtat deciſio Bart. in d. §. Titia, quia reſpondent Imol. in d. c. cum contingat. in x. membro. Rom. in d. conſi. 44. Fel. in d. c. ſi cautio. colum. xix. quòd deciſio Barto. procedit in iuramento aſſertorio ſuper facto de præterito, nos loquimur in iuro promiſſorio ſuper facto de futuro. Rõ diuerſitatis eſt, quia iuſm aſſertorium ſuper facto de præterito, quod eſt falſum, vt qñ maritus confitetur cum iuro habuiſſe dotem, quam non recepit, dr interpoſitum ſuper ficta confeſſione, quæ ficta & ſimulata confeſſio non roboratur iuro, ſm gl. in l. emptione. C. plusva. quod agi. quàm quod ſimul. ſed qñ interponitur iuſm ſuper vera donatione de præſenti, vel de futuro bñ validatur, quia ceſſat ſimulatio, & qñ fit ſuper actu de præterito falſo arguitur fraus facta legi, ſecus qñ ſuper vera donatione iuramẽtum interponitur. Poſſem latius inſiſtere, ſed iſta ſufficiant, attento quòd iſta opi. quòd donatio firmatur iuro, eſt communis & in practica & theorica iam canonizata.

Reſponſa do. Io. Fran. Ripæ.

batũ aliquod iurm,nec aliqua donatio,qa duo testes,q de donatione & iuro deponunt sunt varii & ḡrij,vñ nõ ꝓbat.l.q falsa.vel varia.ff.de test.nam primus Claudius gḡnus curatus citrinus,deponit de iuro ꝓmissorio,dũ inqt Laurentiũ donasse oĩa sua bona,deinde dixisse.& ita promitto & iuro.alter verò testis Claudius Godoini deponit de iuro assertorio, quia deponit,q ad eius interrogationẽ Laurentius rñdit, per has manus dono totum.Item vnus deponit,q iurauit s.manib. suis,alter q iurauit per has manus sacras quod est longẽ diuersum, nec vlla põt fieri concordia ad fines vt probant, licet ad fines euitandi falsum possit fortè fieri aliqua subtilis & exquisita concordia,fm Pan.in c.cum tu.& ibi Fel.latè de test.Alex consilio 116.lib.j.Et hoc stante non esset opus inquirere,an hmõi donatio fuerit morte mariti donatoris confirmata iuxta tex.in l. Papin.ff.de dona.inter vir & vxo & l cum hic status.§.j.ff eo.& certe cum nulla interuenit traditio non potest videri cõfirmata morte.d l.Papi.nec obst.q mulier tpe donationis esset pñs, & in posse insistens,quia vxor existens in domo cum marito nõ dr possidere,nec detinere bona mariti,nec illa penes se hre pt tradi ꝓ Paul de Cast & Ale in l qui iure familiaritatis ff.de acquir.poss.Soc.in cons.131.in pñti consultatione.col iij.lib.j.& per Dec.cons.252 dicta Imodum sed maritus ipse dr possidere & detinere.Nam cum hic maritus donator possideret, nec vnq possessionem dimiserit,donec vixit non potest dici,q fuerit translata possessio in vxorem cohabitantem cum eo exsola patientia ipsius mariti,quia ad hoc,vt per patientiã tradita dicatur possessio, oportet q paties non detineat,nec possideat. Alioquin nõ põt videri pati res ab alio possideri,quas ipse possideret.l.iij§ ex ḡrio.ff de acquir.poss Item oportet,q res sint penes alium,qui donas patitur possidere aliquo titulo,& aliqua causa legitima §.interdum.inst de rer.diui.in casu autẽ nro res donatæ tpe donationis non erant penes vxorẽ aliquo titulo, nec causa,sed penes maritum,qui permansit in possessione vsque ad mortem.Ergo,&c.Insuper per patientiam nunq transfertur dr ñ nisi titulus & patientia fuerint ordinati ad translationẽ dñi ñ fin Bal.& ibi Jas col.vlt.in l.ex hoc iure.ff.de iust.& iur.nõ expediebat autẽ maritũ donatorẽ, qui ꝓcurabat possessionẽ quam nõ aliẽ pati vxorẽ iecũ esse,vt sic possessionẽ transferat in vxorẽ,nec eo alio donasse,vt illico se ipsum spoliaret, ergo &c.Caeterum Alex.Paul de Cast.& Arer.in l.§.si vir.ff.de qs ꝓ vxore.§.i.ff.de don.int.vir.& vxor.& l.ñ pẽ.§.i.ff. de don. Hinc est q dispõ.l.si vnquã.& l.ñ.C.de reuocã don.nõ hñt locũ in don.remuneratoria.fm Alb.& Ang.ibi. vbi scripsi late. q 14.& tradit ꝓ Jas.in l.ex hoc iure.ff.de iust & iur. ¶ Præmissis nõ obstãtibus,arbitror q in solutũ data pcipue cẽ dr nti filio primi matrimonii,quatenus insolutũ datio excedit cãm impẽsarũ ꝓ quibus fcã fuit,ꝓ tex.in d.l.fœminæ & d.l.ḡaliter.qa ī excessu dr ꝓprie donatio.l.ñ spõsus.§.circa.ff.de don.inter vir. & vxo.Hinc est q insolutũ datio quatenus repetit facta ꝓ ñ debito reuocar pp supueniẽtiã filiorũ.sicut vera donatio.fm Cy.Bal & alios *citer* in l j C.de pac.& ita tenet ẽr Bald.in d l. si vnquã vbi scripsi.q ix.Nec refert q à ḡhentibus denoiceturī solutũ datio.qa simulata verba ḡhentiũ, sed effectus inspiciẽdus est l.si insu ã.ff.de ꝓbri verbis l.ñ oles.C. lo. traditur per Bar in l-2.ff.si certum petatur.& per Baldum in l.secunda.C. cõmod.Hinc etiam cõcludunt Ang & Imo.in l.si qui.regul. ff de don.q donat o ꝓbat cãm & donatio remuneratoria quatenus excedit cãm vel merita, dr simplex donatio.& sic iura loquẽtia de simplici & pura donatione hñt locũ i quocũque cõtractu quatenus excedit cãm ḡtus & idem tenet Bald.in aut.ex testo.C.de collat.& in aut.si pater.C.de inoff.test. & Cor cõs.45.licet in hoc cons.2.i.4.Nõ ẽr ob.dũ dr q hmõi donatio facta fuit pp bñmerita,qa seruitia maritalia de quibus in themate ñ meretur remunerationẽ l.filia.C.de pa.pot.& tradit ꝓ Bar.& Imod in l si donatione.ff.de collat & ꝓ And.Sic. inter ḡs.Cum ergo pũ q.sapienter optimus pr etiã rñderi q assertio meritorũ fcã inter ḡuges quibus est interdicta donatio, nõ ꝓbat merita,nisi aliẽ ꝓbent l qui testm ff.de ꝓba & firmat Bar.in l si forte ẽ ff.de cast.pecu.& late traditur ꝓ Alex. in d l si donatione.Hinc quo nõ facio magnam vim,Hanc iuramento vxoris donantis,per ea quæ dixi s in nono responso.

RESP. CXXVII. & de Donat inter vir.& vxor. IIIJ.

MAIORI ℣ Nostri honestũ amorẽ solis animis existimantes,ne cõcordia pretio,ciliari videretur,inter vir. & vxor donationes irritas cẽ voluerunt.Sed inter antiquos modernosque ego, interpretes non parua exorta est altercatio,an iuris nõ vi dolũ metuve ꝓbatum donationi vires tribuat.Hericus exist.inter eos vir ꝓ bonos mores.seruandum non cẽ.Alij contra,cũ non vergat in detrimentũ salutis æternæ.Et hoc quidẽ fortasse verius est. & nihilverior visa fuit. nã cũ moribus apud veteres receptũ sit,ne inter ḡiuges donationes valeãt.contrarias recentiũ moribus donationes recipi posse cõstat.Ergo admittendæ quoque sunt,si iuriũ tuendi religione firmentur,quo argumẽti genere etiam Bar.& Bal. vsi sunt frequenter.

SVMMARIVM.

1 Donatio inter virum & vxorem,est contra bonos mores,ideo probibita.
2 Actus vbi est nullus fauore publico,nõ firmatur iuramento. & 9.
3 Donatio inter virum & vxorem,non iuramento firmetur.
4 Alienatio rei dotalis,de iure non valet,iuramento tamen firmatur.
5 Alienatio ex donatione filiæ per minorem,sine debitis solennitatibus non valet,iurata tamen valet.
6 Pactum legis commissoriæ in pignoribus reprobatur propter impeditam restitutionem,iuratum tamen tenet.
7 Pactum de non succedendo,non valet,iuratum tamen tenet.
8 Donatio inter patrem & filium,non valet,iurata tamen valet.

Respon.interpreta.

DVO sunt quæ suadent.q Hericus de pane catalacen.nõ fuerit obligatus conseruare filius primi matrimonij ea q habuit à Mag Lalena Tallarina prima vxore. Primo.qa quicquid habuit titulo in solutum donationis recepit pro impensis factis in conseruanda & defendenda hereditate ipsius Magdalenæ a litibus & processibus,quibus erat inuoluta. Nec enim tenet maritus conseruare filiis primi matrimonij,quæ oneroso titulo recepit,sed ea duntaxat,quæ ex causa lucrativa sibi tradita fuerint.l.fœminæ.& l generaliter.C.de sec. nup. & satis de se patet, quia vxor defuncta quæ in solutum dedit bona. de quib.agit, Henrico eius marito,pretium ipsorum recepit.& consequenter creditur ipsam huc eius hæredes bona ipsa in solutum data, adhuc penes se habere.nam quantum ad hoc, q fictè dicatur rem hãc,qui pretium hẽt,vera est ꝓpo, q pretium succedit loco rei etiam in particularib.fin gl.in l.si quis pro eod.in prin.ff de fidei.& no Bal.in l.cogi C.de peti hæ.di.Secũdo.qa dispõ.d l.fœminæ & d.l.ḡaliter quæ loquit in don.legatis. & institõe.non vẽ extẽdenda ad dona.facta in recõpensationem meritorũ,cũ donatio remuneratoria n sit ꝓprie donatio.l.si qs ꝓ vxore.§.i.ff.de don.int.vir.& vxor.& l.ñ pẽ.§.i.ff. de don. Hinc est.q dispõ.l.si vnquã.& l.ñ.C.de reuocã don.nõ hñt locũ in don.remuneratoria.fm Alb.& Ang.ibi. vbi scripsi late. q 14.& tradit ꝓ Jas.in l.ex hoc iure.ff.de iust & iur. ¶ Præmissis nõ obstãtibus,arbitror q in solutũ data pcipue cẽ dr nti filio primi matrimonii,quatenus insolutũ datio excedit cãm impẽsarũ ꝓ quibus fcã fuit,ꝓ tex.in d.l.fœminæ & d.l.ḡaliter.qa ī excessu dr ꝓprie donatio.l.ñ spõsus.§.circa.ff.de don.inter vir. & vxo.Hinc est q insolutũ datio quatenus repetit facta ꝓ ñ debito reuocar pp supueniẽtiã filiorũ.sicut vera donatio.fm Cy.Bal & alios *citer* in l j C.de pac.& ita tenet ẽr Bald.in d l. si vnquã vbi scripsi.q ix.Nec refert q à ḡhentibus denoiceturī solutũ datio.qa simulata verba ḡhentiũ, sed effectus inspiciẽdus est l.si insu ã.ff.de ꝓbri verbis l.ñ oles.C. lo. traditur per Bar in l-2.ff.si certum petatur.& per Baldum in l.secunda.C. cõmod.Hinc etiam cõcludunt Ang & Imo.in l.si qui.regul. ff de don.q donat o ꝓbat cãm & donatio remuneratoria quatenus excedit cãm vel merita, dr simplex donatio.& sic iura loquẽtia de simplici & pura donatione hñt locũ i quocũque cõtractu quatenus excedit cãm ḡtus & idem tenet Bald.in aut.ex testo.C.de collat.& in aut.si pater.C.de inoff.test. & Cor cõs.45.licet in hoc cons.2.i.4.Nõ ẽr ob.dũ dr q hmõi donatio facta fuit pp bñmerita,qa seruitia maritalia de quibus in themate ñ meretur remunerationẽ l.filia.C.de pa.pot.& tradit ꝓ Bar.& Imod in l si donatione.ff.de collat & ꝓ And.Sic. inter ḡs.Cum ergo pũ q.sapienter optimus pr etiã rñderi q assertio meritorũ fcã inter ḡuges quibus est interdicta donatio, nõ ꝓbat merita,nisi aliẽ ꝓbent l qui testm ff.de ꝓba & firmat Bar.in l si forte ẽ ff.de cast.pecu.& late traditur ꝓ Alex. in d l si donatione.Hinc quo nõ facio magnam vim,Hanc iuramento vxoris donantis,per ea quæ dixi s in nono responso.

SVMMARIVM.

1 Donatio remuneratoria,non est ꝓprie donatio.
2 Donatio ob causam,& donatio remuneratoria, quatenus excedit causam vel merita dicitur simplex donatio.

Respon.interpreta.

VVLGATISSIMA est pñs dubũ,an iusm valide.,& ꝓsimet donationẽ facta & inita inter vir.& vxo. de iure ꝓhibitã In quo pũcto regnus Bar.ꝓ morẽ & stabilitatẽ ingenii sui variatẽ.in l.ñ ff de do inter vir.& vxo rẽuit ptẽ negatiuam,q donatio inconsiderate roboret. Et istam partẽ sequũtẽ Bal.& Card in c.cũ contingat de iureiurãdo quidam Bal.cõs. 29.casus li j & cons.198.ꝓpod.li.j.vbi tenet non firmari iuro & si firmaret iusm cẽt ab epo relaxandũ.& ẽt videt voluisse idẽ Bal.cons.294 donatio cuinoris.lib.4 vbi concludit q premortuo donatario euanescit donatio inter vir.& vxo. quamuis iurata. idẽ vult Dy.& post eum Bal.in l.si quis inquirendos. §.fi.ff.de legi.& in l.ce mulier.C.de don.ãñ nup.Sal. & Fulgu. in d.l.idem firmat Card.in clem.j.de iureiu.subdit tamen,quòd non debet donator propria temeritate absq; iuramenti relaxatione contrauenire.idẽ tenet Cy.li.j.ad fi.C.de fac.san.eccl.Ang.in l.si quis pro eo ff de fideiu.& vsus est ample Io.And.in add.Spec.de dote post diuor.reit. & cons.65.circa primam.quæst colu.vlt.Bal.egat etiam Laud.& Her.Boic.tra.de.mere,& ꝓ hæc quæ vos alleg.Lud.Põ-

ra.in

centē optimū tex.in l.cū ꝓpria.C.si qs alr.vl' sibi. & ibi in specie Sal.i ñ.not.q̄ si vxor q̄stāte matrimonio emat aliquas res, & in instrō ꝑtineat, q̄ fuerint de pecunia ꝓpria ipsius vxoris, viro pñte & patiēte, tūc credit instrō & cessat p̄sumptio, q̄ pecunia fuerit de bonis viri, q̄ alʒ inducit p d.l.Quintus.istud ēt voluit Alex.cons.4 visis dubijs.col.j. lib.iiij. & Sali. in l.si mr. C.de q̄h.emp. Sed dō, qa dispositio d.l.Quintus limitat vt nō p-
3 cedat in vxore cū licita negotiatione † publicè negotiatur, sm Bal.in l.cū oportet. C.de bon.q̄ li. & in q̄si. 299.dñt Pet.& Cy. ad fi.li.j nō em ꝓcedit p̄sumptio.l.Quintus. q̄n vxor alūde potuit licitè acq̄rere l.eriā.C.de don.inter vir.& vxor. nā p̄sumit q̄ vxor acquirat de bonis viri, vt euitet suspicio turpis q̄st°, q̄ ratio suspicionis cessat, vbi mulier negotiat licita negotiatione,& q̄sequēter debet cessare dispositio d.l.Quintus. Hinc dicebat Aret.cōs.31.q̄sideranda diligēter. q̄ in terminis d.l.Quintus. si q̄rantur duę p̄sumptiones respicientes delictū, videlicet vna respicit delictū furti facti ab vxore marito, alia respicit adulterium, q̄ isto casu capienda est illa p̄sumptio, q̄ includit minus delictū Quanto ergo fortius capienda est illa p̄sumptio, q̄ est cuiuslibet delicti exclusiua, iuxta l.marito.ff. ꝓ hoc.cū sim. Dicamus ergo, q̄ Margarita p̄sumatur acquisiuisse p̄dicta de pecunijs propijs supralucratis ex officio cauponę,& ex arte mercantili,& ex locationibus prędiorū, q̄ oīa (vt dr in thema te) suo ꝓprio & priuato noīe exercuit.& nō ex bonis mariti, ꝓut etiā q̄soluit Rom.cons.159 sup eo.col.ij. vbi plura similia videri p̄nt. veritas huius conclusionis clarior apparebit ex responsionibus accōmodandis rationib. dubitandi s. in q̄rium adductis. Nō obst. itaq; prima ratio dubitādi, fundata sup d.l. Quintus. qa s. dupl'r respōsum fuit. Nō obst. secunda ratio q̄
4 mulier teneē operari ad vtilitatē mariti: q̄ga distinguendū est inter operas obsequiales,& operas fabriles,& industriales. Primo casu vxor renet marito p̄stare operas obsequiales. & ita ꝓcedit gl. in d.l.sicut.& gl.in c.qd deo. xxxiij. q. v. vult, q̄ maritus habeat duplex ius in vxōrē. Vnū, quò ad debitū carnis, alterum quò ad ministeriū in alijs g. & Doct. volunt, q̄ vxor remaneat in potestate patris,& ei acquirat, si patrē habeat. si verò nō habeat, sibi acquirat, iuxta notata in l. cū oportet. C.de bon. q̄ lib ita declarat Bal.in l. vxorem. C.de condi.insert. post 7 et inquit cū cū vxor possit q̄here societatē cū viro suo l.ex diuerso. §.item si mulier.ff.sol.matr.l.alimenta §.fi.ff.de ali.leg. possit q̄; simul cum viro q̄here, vt not.in l. scripturæ. C. de fid. instr. ergo acquirit sibi & non viro & inter operas dicit Bald. multū interesse: quædā cū sunt seruitia obsequialia,& quędā operę paruæ æstimationis, istas tenet vxor præstare in domo mariti sm qualitatē personarū Cæterū, si vxor fecerit aliquā artē, vel mercantiam, vel esset chirurgica, vel obstetrix, q̄ non sunt operę domesticę, nec familiares, tunc quicquid acquirit ex illis operis, sibi acquirit nō cū ad ꝓceptum mariti tenetur negotiari sequitur Alex.cons.132.verè crudelis vī.lib.iiij.vbi idē dicit, si mulier q̄ducat p̄dia. vt in casu nro, qa sibi acquirit. & in terminis d.l. Quintus. idē dicit Bal.in d.cons.299. vbi in-
5 quit, ad operas obsequiales nō artificiales & fabriles vxor † marito tenet Non obst. tertia & vltima ratio, q̄ p̄testio mariti habeat vim donationis inter virū & vxorē ꝓhibitæ, qa respōdet Sal.in d.l.si mater. q̄ ꝓcedit in casu, i quo maritus exbursasset ipse pecuniā & q̄fiteretur esse de pecunia vxoris, tūc bñ insurgit p̄sumptio donationis. & ita loquunt q̄ria, secus aūt q̄n pecunia exbursat & soluit p vxorē, tanq̄ ꝓpria ipsius vxoris, marito p̄sente & patiente. d.l.cū ꝓpria. Sed quid tot elaborandū. etiā si q̄staret verè vel p̄sumptiue, q̄ p̄dicta bona essent empta per vxorē de pecunijs mariti quia tñ ex post maritus donauit ei omne ius sibi competēs & competiturum sup dicti bonis & melioramētis factis & fiendis cū iuro, non vr q̄ amplius possit p̄tendere ius vllum habere in dictis bonis quia *communis* est Doct. sentētia, † q̄ donatio inter virū & vorē iurata, valet,& irrevocabilis est sm Bart.in l.si qs ꝓ eo.ad fin.ff.de fideinst. cuius opin communem appellant Pau.& Ias.in l.pacta q̄ q̄.C. de pact.& sm illam opin q̄ viuerunt Fed. de Senis, Pau.l.de Cast. Lud.Ro. Alex. Cor. Hund. Pap & plures alij, quos alibi adduxi in facti contingētia, sed hic no implebo folia, postq̄ ista opin. canonizata est inter Doct. Insuper & si donatio valeret & de pecunia mariti acquisita p̄sumeretur, qd q̄stat falsum esse per p̄dicta, adhuc credere marito ad dominium dictorū bonorū & ad fructus nullum ius cōpetere, quia dominium rei acquisitæ ex pecunia alterius acquirit emēti & acquirenti, non aūt ei, cuius est pecunia. l.j.C.si quis alt. vel sibi.& idē in vxore acquirente de pecunia mariti dispositū reperitur.l.multum.C.eod. tit. & solum merito cōpetit actio per oralis ad pecuniā, realis ad ipsam rem ex prā de sua pecunia in subsidium tū,& nō ars.l.vxor marito.ff. de donat.inter vir. & vxor & in terminis nostris ita consulit Bal.d.consil.67. punctus talis est, domina

Magdalena lib.5. Ex his ita q̄cludendū restat marito non competere ius vllū in dictis bonis acquisitis ꝑ vxorē, sed ad ipsam spectare & pertinere, pleno iure de ipsis habere liberam disponendi potestatem, tam inter viuos. l.in re mandata. C. mand. q̄ in vltima voluntate. §. disponat.in authent. de nup. l.j. C. de sacrosanct.eccl. Ex his etiam corollarie sequit, q̄ ea quæ in futurū acquirent ꝑ d. Margaritam suo ꝓprio nomine de pecuniis propriis, erunt ipsius,& nō mariti. cū nunc & exercitium licitum & bona ꝓpria habeat, vnde possit acquirere, & maximè cùm seorsum à marito viuat,& seorsum negotietur, quo casu non habet locum dispositio d.l.Quintus. sm Bald.cons. 423.an ea quæ lucratur.lib.v.&c.

RESP. CXXV.& de Donat.inter vir.& vxo. II.

LICET communi calculo receptū sit, vt donatio facta coniugi ꝓmissorio iuro roboret, nō idē rñ respondendum puto, si donator per sacras sacerdotis manus se vxori bonorum suorum partē donare asseueret. Nec morte coniugis cōfirmatur donatio, quę vera traditione exequuta minimè reperitur

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter virum & vxorem an iuramēto rādi religione firmetur, & an illud sit seruandum iuramentum. Vide Doct.opin.in verā quæ partem.*
2 *Donatio à iure prohibita non firmatur iuramento præstito, vt credaretur marito asserenti se totum donare vxori, non vt donatio firmaretur.*
3 *Iur̄m est stricte interpretandum, nec extendēdū de casu ad casum.*
4 *Donatio inter virū & vxorem non validatur iuramento assertorio.*
5 *Donatio non confirmatur morte, nisi intercesserit vera traditio.*

Respon. interpreta.

MAIORES nostri amorem honestum solis animis existimantes, ne concordia pretio cōciliari videretur, inter virum & vxorem donationes irritas esse voluerunt.l.j.& per totum.ff.& C. de dona.inter vir.& vxor. Verùm inter antiquos modernosq̄; legum interpretes non parua exorta est altercatio an huiusmodi donationes, iurisiurādi religione firmentur. Plerique putarunt iurm, vtpotè q̄ bonos mores seruandum non esse, quorum numero ascribunt Dyn. Cyn. Bal. Fulg. Saly. Ang. Soc. Ioan. And. Card.& alij plures, quos breuitatis causa
1 silentio inuoluam. Alij autem † q̄, vt Fed. de Senis, Bart. Rapha. Cum. Nic. de Neap. Lud. Rom. Paul. de Cast. Alex. Ias. Dec. Ioā. de Imol. Ant. de But. Panor. Corn. Guid. Pap. ac plerique alij: cùm iurm seruari possit absq̄; salutis æternæ dispendio, & horū sanè sentētia crebrior est.& meo quidē iudicio verior, nam cū moribus apud veteres receptū sit, ne inter coniuges donationes valeant, contrariis recentium moribus donationes recipi posse constat. Ergo suscipiēdæ quoque sunt, si iurisiurandi religione firmētur, quo argumenti genere vtuntur Bart. in l.fi. C. de pac.& Bal.in l.j. C. de sacrosanct.eccl. Et ita ars me recolo respōdisse, ac oīa dissoluisse q̄ria. Sed nunc à me quæritur, an idē iuris sit, si maritus, q̄ dixerat se donare bona sua vxori, interrogatus an donaret totū, vel partē respōderit, p has ego sacras sacerdotis manus dono totū. Et primo aspectu videret idē iuris esse, qa nō refert an ꝑ creatorē vel creaturam iuretur. c. & si Chri
2 stus. de iureiur. Sed verius vī, † donationē à iure ꝓhibitam nō roborari hmōi iuro, qd p̄stitum fuit vt crederetur marito assen
3 renti donasse totū, non vt donatio firmaret. Est enim † iuim stricte interpretandū, & idē nō extendendum de casu ad casum. c. pen. de iureiur. c. cū clerici. de verb. sign. Ad hoc enim vt q̄ctus à l. prohibitus q̄firmet, oportet q̄ iuret formiter. i. q̄ nō retractabitur q̄ctus, sed seruabit auth. sacra puberū. C. si aduer. vendi. & c cū q̄tingat. de iureiur. & sic ad validandū q̄ctum inualidū, opus est iuro ꝓmissorio, qd nō legitur in casu occurrēti, non ergo validabitur iuro assertorio, qd fit q̄testationē, vt est huiusmodi p sacras sacerdotis manus dono totū. Et q̄ nō valide
4 tur † donatio inter virū & vxorē iuro assertorio, firmat Io. de Imo. in d.c.cū q̄tingat. in ix. memb. char. xxv. & Fel. in c. si cautio. col. xix. de fid. instru. licet eius lectura sit aliqualiter corrupta. Et sm hanc dist. concordant q̄riæ, quæ in hoc articulo reperiuntur Doct. sententiæ vt altera ꝓcedat in iuramēto ꝓmissorio, altera in iuramēto assertorio. Sed ad aliud aduertendum vī, qa & si non referatur, an iuret ꝑ creatorē, vel creaturā, attamen stante consuetudine, q̄ iuretur super scripturis, omissio tactus scripturarum vitiat actum, sm glo. in c. vt circa in verb. corporali. de elect. lib. vj & traditur per Fel. post Pan. in c. fraternitatis. col. in. de testi. Cæterùm in hac re non videtur pro-

ad l Falci.Ale.atteſtatur hanc eſſe doctorũ magis communẽ ſnĩam.in ꝓſi. 3.vol.ij. & idem dixit Iaſ.in l pacta q̃ ꝑ.C.de pac. Imo.& Pan.in c.cũ ꝓingat. de intreiu. & hanc eſſe comunẽ & veri cõprobaui,& defẽdi rñſo cxxvij.inci. vulgariſſima. Ideo aſſr nõ proſequor.valẽt ergo recognitio & ꝓfeſſio dato ꝙ ali-
1 1 ter de cauſa debiti non conſtaret.¶ Ad quartũ,an libræ †mil- 2 le donaræ per dictos ꝯiuges Catharinæ exſoluendæ ſunt ꝓ di midia de bonis mariti & pro dimidia de bonis vxoris, nõ expedit rñdere,quia nõ ceſſit nec venit dies ſolutionis,niſi poſt mortem vxoris,q̃ vt prætenditur,hæredẽ fecit dictã Catharinam.vt ſ.dictũ eſt in ij.dub.Et vbi eã hæredẽ non fecerit,quia ambo ſimul & ſimpliciter donauerunt,pro virili.donaſſe creduntur.l.reos.§ cũ in tabulis ff de duo.reis. ¶ Ad quintũ non etiã reſpondendũ eſt, qa ſtante reſolut.one ſecundæ dubitationis nõ põt Ioanna ab inteſtato decedere,vbi autem declaret ſe velle ab inteſtato decedere, quod facere poterit, vt ſcripſi reſponſo cxliij. expediti iuris eſt ꝙ venientes † ab in-
1 2 teſtato potuerunt detrahere Trebel. ex perſona defuncta, quia ad hæredes etiam abinteſtato trã mittuntur oĩa iura & actiones l.j & l.pro hæreditarijs C de hære.actio. ergo etiam tranſmittitur ius detrahendi Trebellianicã.l. hĩs.ff. ad Treb. c.j.de teſta.lib.vj.cũm concord. ¶ Sextum quoque q̃ſitum nõ hẽt probabilem rõnem dubitãdi.quia oĩ caſu legitima debetur filiabus,ſiue bona ſint materna, ſiue paterna iõ ſtultum ẽ perdere quartam Nam in ꝓiudicium legitimæ non potuit fie-
1 3 ri †donatio,vel doris cõſtiõ qn ſi ſit inofficioſa habito reſpe ctu ad tp̃s donationis,vel conſtitutionis doris, non venit retractanda.l.j.& ibi not.C.de inoff.dot.immo ſi ex futuro euẽtu inofficioſa appareat retractabitur vſque ad legitimam.ſm Pau.de Caſt.in auc.vñ ſi parens C.de inoffi. teſta quem ſecutus ſum reſponſo cxcix.Laus Deo optimo max imo.

De fundo dotali.

RESPONS. CXXIII. & de Fundo dotal. I.

LEX Iulia de fundo dotali,& auth.ſiue à me C. ad Velleia. locum ſibi non vendicant in ſpontanea,vel ſpontanee ratificata alienatione coniugum iuroſi mata quare tam mulier q̃ hẽdes ex hmõi iuro tenentur, licet nnt qui velint ex hmõi ꝓctu mulierem tẽ teneri cum iuramentum perſonale ſit qua re per ipſam alienata poſt eius obitu per hẽdes eius reuocari poſſe affirmant Quibus non aſſentio,cum hẽs defuncti animã à periurio releuare teneatur nec detrimentum patiatur,licet iuro non obligetur Iõ Io.Floren.abſque vllo periculo iunctu ræ imperarum in & ſuper prędijs in emphyteuſim perpetuã à Romano quõdam viro Ioanne emptis liberẽ ædificare potuit,maxime cũ ei exceptionis ope ſuccurrat denũciatiõe Io annis Aſtuandi nouiſſimi mariti dictæ Ioannæ non obſtante.

SVMMARIVM.

1 *Intelligitur l Iulia,ieſan.dot ff.auth.ſiue à me.C.ad Vell.*
2 *Hæres mulieris animam eius debet releuare à periurio.*
3 *Exceptio quæ obſtat cedenti,obſtat ceſſionario.*

Reſpon.interpret.

NON obſtant denunciationes nobilis Io. Aſtuandi viri mariti,domini rerum dotalium Ioannæ relictæ quõdam Romani ſperãdei poteſt liberè & abſque vllo periculo perditionis impenſarum Ioannes Florentij ædificare in & ſuper prædijs emptis in emphyteuſim perpetuam receptis à dicto quõdam Romano. & quia ſi dicamus ipſa prędia fuiſſe tradita in dotem æſtimata, dominium ſpectabit & pertinebit ipſi Romano l ſi æſtimatis.ff ſolu.matri. & iſto caſu vti dominus & arbiter in re propria potuit alienare. l. in re mandata.C.man. Si verò dicamus prædia ipſa fuiſſe tradita in dotem inęſtimata, & ſic remanſerint prædia dotalia, tunc quia Ioanna prędictis alienationibus conſenſit, & quatenus expediebat pariter alienauit cum iuramento de non contrauemendo,tales alienationes retractari prohibẽtur,lex.cum Iulia.de fund.
1 dot.& auc.ſiue à me C.ad Velle.ceſſat quando vxor † ſponte ratificat alienationes factas per maritum cum iuro, & eſt caſus in c.cum contingat de iureiu.& cap licet mulieres e.t.in in vj.& Io Faber inſti.qui.alie.hic.vel non.in prin.voluit ꝯctum alienationis ñrmari iuro,licet mulier obligetur ex iuro. & ob id infert,quod mortua muliere hẽdes eius potuerunt res dotales alienatas vendicare quia obligatio iuramenti eſt perſonalis.c.veritatis de iureiu.& ex hoc infert Ant.in d.c.cũ cõtingat ꝙ ceſſionarius ſibi poſſit vẽdicare Sequit Bal. poſt Bal. & ſoa. ita.p eũ adducti in auth. ſacra puberũ. C.ſi aduer. vendi. ſed qa cõis opi.eſt in ꝓrium,videlicet ꝙ ꝯctus firmet iuro,vt atteſtatur Pan.in d.c.cũ ꝓingat.& ſequunt Io.Cal.Io.And.Card. & Imo.& Bar.in l.ſi qs ꝓ eo.ff de ñdeiuſ.verſ.v. ꝓhibẽt Corſ. in repe.de iureiur.in rub.priuil.xiiij.gl.in d auth. ſacra puberũ. & gl.in c.cũ contingat.& dato ꝙ ꝓria opin. verior eſſet,tamẽ hæres †tenẽt releuare animã mulieris à periurio c.ſi de ſepu. & ſic licet non teneat obſeruare iuramentũ,qa nõ trãſeat ad ipſum reatum periurij tenẽt ĩ ob eruare.ne ædat animã defuncti.c.in literis de rap.ſi ceſſionarius ex cauſa lucratiua tenetur ad obſeruantiam iuramẽti qa exceptio,q̃ obſtat cedenti obſtat ceſſionario.apud Celſum.§.de aurhoris.& §. cũ legitima ff de do exc,ceſſionarius ẽt ex cauſa oneroſa tenebit obſeruare ꝯctũ,ĩ qa ꝯctus fuerit firmatus iuro,ſed qa ex iuro mulieris cõſentientis alienationi orẽ exceptio q̃ quantũ ad ratificationẽ rei obſtat omnibus quibus obſtaret ꝯctus ſi fuiſſet iuramẽto firmatus,ſm Ant.& Pan.in d.c.cũ contingat. & ſic ex omni parte tutus eſt Ioannes Florentij.ſiue teneamus communem,quam tenere neceſſe eſt,ſm Bar.in l.cũ ꝓpatris.ff. de re iudic ſiue teneamus contrariam opinionẽ, quia ea non obſtante ſuccurritur ipſi Ioanni Florentij remedio exceptionis,vt ſuprà concluſum fuit. Laus Deo.

¶ De donat.inter vir.& vxo.

RESP. CXXIIII. & de Don inter vir.& vxo. I.

QVINTVS Mutius credidit ea quæ vxor acquiſiuit ad eam peruenire à viro turpis quæſtus euitãdi gratia, qd Pomponius probauit.Sed quæ marito pũte cõparauit,ſi pretiũ ipſa ſoluerit,propria eſſe,Sal & Alex.putant.Idem reſpondẽrunt Bal Rom Corn.& alij plures. ſi vxor ante acquiſitionem honeſtè negotiaretur. ¶ Dominium quoque earum rerum quæ de pecunia viri emptæ ſunt ad vxorem noscitur ꝓtinere,ne eſſas maritus vendicare poſſit ab ea,ſi pretium ſaluum ſibi eſſe poſſit.

SVMMARIVM

1 *Acquiſita per mulierem honeſtam,an præſumantur acquiſita de bonis viri,quòd ſic, vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus.& quãdo ceſſet ſuſpicio turpis quæſtus.vide nu.2.& 3.*
4 *Mulier tenetur operari ad vtilitatem mariti.Opera autem mulieris.& quæ illa teneatur præſtare marito,nu.5.*
6 *Donatio iurata inter virum & vxorem valet & irrevocabilis eſt.*

Reſpon.interpret.

LICET plura dubia formentur in præmiſſa lõgi facti narratione tamen reſoluto vno oĩa reſoluta remanebunt,qa cùm ab vno principali cætera dependeant. Videndum eſt igitur,an acquiſita per honeſtam mulierem Margaritam Arnaldam præſumantur acquiſita de bonis tui mariti an de ꝓpriis pecuniis.Prima conſideratio eſt mihi videbat,qd acquiſita præ
1 ſumantur de bonis † mariti,vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus.l.quintus.vbi cæteri clarif.ff.de donat.inter vir.& vxor.nec huic præſumptioni refragari videtur,ſi dicatur debere præſumi acquiſita ex induſtria ipſius vxoris,qa mulier tenetur operari marito,à quo recipit alimenta l.ſicut.ff.de ope.libe. ergo acquiſita p vxorem ex ipſius induſtria.debẽt eſſe mariti, cui operarũ fructus debẽt argu l.ſi defunctus.C.arbi tute.Non etiam obſtare vr,ſi dicatur ꝙ maritus tacitè confeſſus fuit p dicta bona fuiſſe acquiſita de ꝓpriis pecuniis,cũ interuenerit in cõtractibus & inſtrũs in qb expreſſe dicitur prædicta bona fuiſſe empta de pecuniis ꝓpriis ipſius vxoris,qa talis cõfeſſio habet vim donationis inter virũ & vxorẽ.l. vir vxori.ff.de don.inter vir.& vxo l.q teſtiõ.ff.de ꝓbat.q donatio eſt reprobata l.j.per totũ.ff.de dona inter vir.& vxor.& iſtæ rationes dubitandi efficaciores vident,q illæ q̃ de monacho ꝓponũt, nam monachus nihil ꝓprium põt habere.c.cum ad monaſterium in ſi.de ſtat.monach vxorantẽ põt habere ꝓprium triplicis ſpeciei videlicet dotẽ,bona paràpherna lia marito tradita,& bona ꝓpria & ſeparata a marito tam ratiõe dominij, q̃ fructuum l.maritus.& ibi declarant Bar & ſcrib. C.de ꝓcu. Præmiſſis non obſt,intrepidè ſm ea q̃ proponunt,dico præſumi.& conſulo præſumendũ eſſe acquiſita ꝓ Margaritam fuiſſe de propriis ipſius acquiſita,tam iuris miniſterio, q̃ virtute donationis ſibi factæ p maritũ, & ea ſpectaſſe ac pertinuiſſe vſque à prin.ipſi Margaritæ ex infraſcriptis Primo qa in inſtrumento dicit,ꝙ prędicta bona fuerunt acquiſita de pecuniis pro-
1 priis ipſius vxoris † marito præſente conſentiente & licentiam acquirendi dante, quo caſu ceſſat præſumptio turpis quæſtus,nec hẽt locũ diſpoſitio d Quintus.ſm Sal.ibi adducentem

ſucceſſiõe ad pactũ de legitima p̃ſeruãda. & certis bonis particularibus gña matrimonij p̃hendi dandis & impartiẽdis, & mille p̃ dictos p̃iuges libræ Catharinæ ſimul, ac ſimpl'r donatæ p̃ virili credũt. Et ex hmõi donatiõe, vel dotis cõſtitutiõe ius legitimæ aliorũ filiorũ nequaq; minui potuit: na ſi inofficioſa fuerit hmõi donatiõ, manifeſtũ eſt quatenus legitimæ aliorũ p̃iudicat. ¶ Nec teſtũ Ioannæ penitus caducũ effectũ eſt p̃mortẽ mariti hr̃dis inſtituti ipſa teſtatrice ſuperſtite, cũ poſt mortẽ mariti Catharina ſubſtituta ſit. & ſubſtitutio cõpendioſa p̃ueniat vulgarẽ, à qua teſtãm vires aſſumere certi iuris eſt, nec actiões cõfuſæ dici p̃nt, qa restitutione fideicommiſſi veniunt explicandæ. Et licèt recognitio ac cõfeſſio, in teſtamẽto facta de iure ſubſiſtere nõ videat, quia inter cõiuges donatio reprobata eſt: tñ huiuſmodi donatio ſi iurata ſit, ex magis cõmuni ſentẽtia admittit, put eſt huiuſmodi cõfeſſio & recognitio. Ite qa Ioanna ab inteſtato deceſſiſſe non potuit, fruſtra quæritur an venientes ab inteſtato Trebellianicam detrahere poſſint ex perſona defuncta, ad quos ita ſuccedentes omnia iura & actiones de iure tranſmittunt.

SVMMARIVM

1 *Pacto non datur hæreditas, nec hæreditatis quota.*
2 *Donatio facta ſub conditione turpi, & in pœnam mutationis vltimæ voluntatis, non valet. & vide nu. 4.*
3 *Connẽtio de certis admittitur, & ibi vide de pacto futuræ ſucceſſionis, & quota hæreditatis ac legitimæ.*
5 *An teſtamentum Ioannæ fuerit caducum in totum per mortem mariti hæredis inſtituti, & ante ipſam Ioannam premortui.*
6 *Subſtitutio compendioſa continet vulgarem, à qua teſtamenti vires aſſumere poteſt.*
7 *An actiones per confuſionem elidantur.*
8 *An cõfeſſio & recognitio dotis in teſtamẽto facta valeat. & vide n. 9.*
10 *Donatio inter virum & vxorem iuramento firmatur ex magis communi ſententia.*
11 *An libræ mille donatæ per coniuges Catharinæ eorum filiæ pro viri l. debeantur.*
12 *An venientes ab inteſtato Trebellianicam detrahere poſſint ex perſona defuncti.*
13 *An donatio, vel dotis cõſtitutio poſſit fieri in præiudicium legitimæ.*

Reſpon. interpreta

VERBA ſtipulationis ita ſonant, conuentũ & concordatum fuit q̃ vltra & ſupra dotẽ conſtituram eidem Catharinæ, ſperando q̃ erit bona filia, & q̃ ipſa & eius maritus erunt nobis Francisco Leonardi & Ioãnæ Cordiere coniugũ obſequentes, & nobis ſubuenient, maximè in nra ſenectute. Nos dabimus & vacuere facienus partẽ ſucceſſionis bonorũ noſtrorum d. Catharinæ ad minus libras mille Turon. Et ex nunc, put ex tunc, ſi contingat q̃ in fine dierum noſtrorum alr diſponamus, donamus & aſſignamus ſuper omnibus bonis noſtris dictã ſummã librarum mille percipiendam ſuper dictis bonis nris. hæſitatur vtrũ donatio præmiſſis verbis cõcepta iure defendi poſſit. Præmiſſa dubitatio nõ leuis videtur. Nã cõuẽtio de dãde mille p̃ quota portione ſucceſſionis
1 à iure nõ recipit̃ qa † pacto nõ datur hr̃ditas nec vlla hæreditatis quota. pactũ qd dotali. C. de pact. l. hr̃ditas. C. de pact. conuen. Bart. conſil. 2 2. p̃mitto tibi. Per. de An & Imol. in rub. extra. de teſta. co. ſi Alex in l. h. ad ſi poſt Bal. C. de pact. ũ concord. ¶ Nec etiã vr̃ valere donatio dotarũ librarũ mille, facta ſub cõditiõe, ſi nõ faciet Catharinæ hr̃e ſummã dictam
2 p̃ parte ſucceſſionis, tanq̃ facta ſub cõditione turpi, & in pœnam mutationis vltimæ voluntatis, vt firmat Bar. in l. ſi qs in § principio teſtamẽti. co. pen. & ibi alij cõmuniter ſequuntur. ff. de leg. 3. Bal. in l. ancimus. C. de teſtam. & in l. hæredes palàm. §. ſi. & ibi Paul. de Caſt. ff. cod. ti. Sed p̃miſſis nõ obſtantibus, & ſtipulationem & donationẽ validam puto: valet enim † p̃miſſio de faciẽdo habere & valere partẽ ſucceſſionis Catharinæ libras
3 mille vltra dotẽ, qa eſt conuẽtio de certis bonis, nõ de quota hæreditatis, q̃ à iure recepta eſt, cùm non ſit p̃ legem, nec p̃ bonos mores, nõe auferet libertatẽ teſtandi facultatẽ, ſicut aufert pactũ futuræ ſucceſſionis hæreditatis, aut certæ quotæ. ita ſignanter conſuluit Bar. conſi. 72. ex facto p̃ponitur. & Decius conſ. 225. in cauſa q̃ quondã & ind. l. pactũ qd dotali. col. fin. vers. 2. limit. & vo uit in fortioribus terminis Bal. in d. l. ſi. ver. ſed ſi qs donat. q̃ loquit̃ in quota hæreditatis, & dicit pactum valere qa remanet libera facultas in reliqs, qd nõ pono p̃ cõſtanti in quota hr̃ditatis, ſed in certis bonis certiſſimũ eſt pactum ſubſiſtere. Alia quoq; ratione puto pactũ defendi poſſe, qa illa verba, partẽ ipſius Catharinæ nõ aliter intelligi poſſunt, q̃ de legitima eiuſdẽ q̃ eſt illa pars, q̃ eſt ipſius Catharinæ, patre viuente & eo mortuo. l. Papinianus. §. quarta. ff. de inof. teſt. & auth. nouiſſima. C. eo tit. p̃ legitimo aũt valet pactũ maximè reſtrictũ ad certã ſummã, p̃ quã non alteratur libera teſtandi facultas, valet enim pactũ cõſeruatiuũ futuræ ſucceſſionis. § fin. Inſt. de leg agna ſucceſ. & firmãt Bar. & alij in d. l. ſi. C. de pact. Et p̃ cõſeruatione legitimæ firmat Dec. in d. l. pactũ. colum 2. vers. tertiò ampliat. Ex quibus patet q̃ allegata in cõtrariũ nihil obſtant, qa loquunt̃ in pacto de futura ſucceſſione habenda nos in pacto de cõſeruanda legitima. Item loquunt̃ in pacto de hæreditate, vel certa quota habẽda. Nos in pacto de certis particularibus bonis dandis p̃ cõſeruatione legitimæ. Corroborantur p̃miſſa, qa huiuſmodi pactũ fuit factum in cõtractu matrimonij, & vt induceret maritus ad cõtrahendum matrimoniũ ſpe huiuſmodi p̃miſſionis, vnde fauore matrimonij debet pactum valere arg. c. 1. de fil nat. ex matrim. ad morg. cõtract. in vſib. feud. nec debet maritus decipi, nec ſua ſpe fruſtrari, alioquin cõtrahentes hæredes dictorũ cõiugum dicta eſſet actio de dolo l. legãter. §. ſeruus pactionis. ff. de dolo. & qd ibi decidit Bar. & Dec.
4 in d. l. pactum col. 2. ¶ Valet etiam † donatio facta ſub conditione p̃dicta, ſi contingat ipſos coniuges aliter diſponere, qa facta ſub p̃ditione reuocationis pacti p̃ualleganti de iure valida, vt ſupra dictum eſt, & non in vim reuocationis teſtamenti, vt loquit̃ Bar. in d. l. ſi quis in principio teſtamenti. Et qa valet donatio ſub p̃ditione reuocationis legati, cum p̃ eã nõ infringatur libera teſtãdi facultas, ſm Bald. in d. l. Iaſon. & Lud. Ro. conſ. 193. præſuppoſito. ergo idem dicendum in caſu nro. quo agit̃ de reuocatiõe p̃miſſionis librarũ mille, quę legato pareſt, cũ ſit facta ex cauſa lucratiua, ſi ita velint aduerſantes. l. Męuius. §. duobus. ff. de legat. 2. vel ſi aduerſantes velint, q̃ agat̃ de reuocatione vltimæ voluntatis, qa tũ agitur de reuocatione certæ ſummæ & ſic certorum bonorũ, & nõ alicuius quotæ hæreditatis, abſque dubio donatio valet. Et idẽ etiam voluit Lud. Ro. conſ. 171. p̃ deciſ. col 2. Præterea cũ Franciſcus deceſſerit, non renocata donatione. non videtur hęſitandũ ſuper validitate eiuſdem donationis, quia etiã donatio omnium bonorum inter viuos facta in teſtamento valet, ſi non reuocetur, vt docent Paul. de Caſt. & Mod. in d. l. hæredes pa-
5 làm. §. ſi. ff. de teſta. ¶ Ad ſecundum quæſitum, an † teſtamentum Ioannæ effectum fuerit caducũ in totum p̃ mortem mariti hæredis inſtituti, q̃ viua vxore teſtatrice premortuus eſt: reſpondeo nõ eſſe caducum, qa poſt mortem mariti legitur
6 ſubſtituta Catharina, q̃ ſubſtitutio cũ ſit compendioſa, † continet etiam vulgarem ſm Bart. in l. Centurio. in 2. q. 1. par. & in l. 1. col. 2. ff. de vulg. & pup. ſubſtit. à qua ſubſtitutione vulgari teſtamentum vires ſumit. l. 3. in fi. ff. de libe. & poſth. & docet Bart. in l. 1. in 4. q. princ. & eſt text. in l. vnica. § p̃ ſecundo. ibi, niſi ſubſtitutus, vel coniunctus non antecedat. C. de cadu tol.
7 ¶ Ad tertium reſpõdeo, actiones † nõ eſſe omnino confuſas, ſed in reſtitutione fideicõmiſſi reuiuiſcere. l. ſi hęres pecuniã. §. cũ ex Treb. ff. ad Treb. l. ſi qs ędes. ff. de ſeru. vrb. præd. vel vbi actiones cõfuſæ forẽt p̃ aditionẽ hæreditatis, tũ tenebit vxor ſummã recognitã reſtituere Catharinæ fideicõmiſſariæ, actione ex teſtamẽto, qa aditio hæreditatis hoc caſu vim ſolutionis obtinet, ne dinoſa ſit aditio fideicõmiſſariæ. l. Stichũ. §. aditio. ff. de ſolu. Nec obſt. l. cũ ſm. C. de fideic. qa ibi fideicommiſſarius debitor q̃ ſucceſſit creditori, nõ fuit grauatus alteri reſtituere. Nã ſi ibi grauatus fuiſſet, vel nõ eſſet cõfuſa actio ex toto & perpetuo, ſed ad tempus, quo elapſo reuiuiſceret. d. §. cùm ex Treb. vel aditio vim ſolutionis obtinuiſſet, perinde ac ſi antea aditam hæreditatẽ ſoluiſſet credirori. d. § aditio.
8 ¶ An autem † recognitio, ſeu confeſſio in teſtamento facta valeat? videtur q̃ non, quia talis confeſſio non facta fide de impenſis, & ſic de cauſa debiti vim donationis habet quæ inter virum & vxorẽ non recipitur. l. 1. & per totum. ff. de dona. inter vir. & vxor. ergo confeſſio non probat, vt docet Bart. in l. ſi ſortè. ff. de caſtr. pecul. & in l. ſi donatione. vbi latè Alex & Mod. C. de collat. Et quia talis confeſſio non cõſtito de cauſa debiti, vim legati obtinet l. Lucius. § Sempronix. ff. de lega. 3. & l. q vxor. ff. de aur & argen. lega. cum ſimilib. quod legatũ eſſet hoc loco effectum caducum propter mortem mariti legatarii. d. l. vnica § pro ſecundo. ſed iſtis non obſt. contrariũ
9 verius eſſe reſpondeo. tũ quia huiuſmodi confeſſio † & recognitio fuit iurata, quod rarum facit vt p̃bet, qd alias nõ p̃baret, ſed vim legati haberet. l. cũ qs decedẽs. § codicillis. ff. de leg. 3. & tradit̃ p̃ Fel. in c. olim. col v. de reſcript. & in c. ſi cautio. col v. & ſeq. de fid. inſtr. tum qa facta fuit parte p̃nte & ſtipulante, quo caſu etiam probationem inducit, vt per Bart. in d. §. codicillis. & in d. l. Lucius. §. antep. de leg 2. & Alex. conſ. 45. habita ſuper iis, in 2. dub lib. 1. Nec ob. quòd talis confeſſio videatur
10 habere vim donationis, qnia † etiã quod ita eſſet, cõis eſt inita § noſtrorũ patrũ q̃ talis donatio inter vir. & vxor. firmat̃ iuramẽto ſm Bar. in l. ſi qs p̃ eo. ad ſi. ff. de fideiuſ. & in l. Seius & Aug. ff.

ad leg.

detur primo aspectu ꝙ reis rndendũ quia ꝓstat de actuali solutione florenorũ mille & ducẽtũ facta die nuptiarũ p instrm
2 publicũ, quod † facit rem notoriã. l. ad probationẽ. & ibi Bald. C. de ꝓba. cum cõcordantib. adductis plenissimè per Ias. in l. i. ff. de noui oper. nunc. ¶ Itẽ constat de recognitione & cõfessione sexcentũ, ꝙ † confessio est omniũ probationũ superlatiua. l. generaliter. C. de nõ nu. pecu. ergo ꝓstat de integrali solutione totius doris mille octocentũ, & generaliter agentib. obstare debet solutionis exceptio. instr. quib. mo. tol. oblig. in prin. nec huic fundamento obstare videtur si dicatur, ꝙ recognitio debet intelligi de cõprehensis & inclusis in dictis mille & ducentũ, ꝙa ex diuersitate summarũ prꝛsumitur diuersitas solutionũ, arg. l. quinquaginta. ff. de probat. l. dominus. ff. de verbo. oblig. Et quia solutio dictarũ sexcentũ librarũ videtur facta pluribus vicibus, & pluribus solutionibus vt sonãt illa verba, inclusis quibuscunque solutionibus, recognitionibus quitãciis, ac apodicis exinde factis, quæ cũ sint prolata per verba pluralis numeri, ostendant illa sexcentum fuisse in diuersis vicib. soluta. l. vbi numerus. ff. de relli. ergo nõ potest dici ꝙ ista sexcentũ sint de inclusis in dictis mille & ducentum, quæ fuerunt vnica solutione numerata, vt cantant verba instrumẽti. Et ꝙ huiusmodi recognitio sexcẽtũ florenorum includũt solum solutiones, recognitiones, & appodicias factas post solutionem illorum mille & ducẽtum. patet ex illo verbo exinde factarum, quod debet intelligi exinde, scilicet à die nuptiarum, & consequenter à die solutionis mille & ducentum, quę fuit facta simul cum matrimonio, & quia impossibile est ꝙ maior summa includatur in minori. l. 1. §. ii. Stipulanti. ff. de verb. ob. & patet ad oculum. ¶ Præmissis non obst. ego puto exceptionem † integræ solutionis non probari virtute allegatæ recognitionis. & consequenter reos esse condemnandos. ad quod demonstrandum considero. ꝙ testator recognoscit & confitetur se habuisse florenos sexcentum ab eadẽ Catharina vxore sua inclusis omnibus solutionibus, recognitionibus, quitãciis & appodicis exinde factis non ab Antonio debitore dotis ipsius Catharinæ, item considero, ꝙ non recognoscit habuisse sexcentum pro dote promissa & constituta per Antonium, sed simpliciter pro dote ipsius Catharinæ. ¶ Illis sic præ
3 missis ostẽditur ꝙ talis † recognitio nihil probat in fauorem dicti quondam Antonij & hæredum, quia cum non loquatur de dote promissa per Antonium, sed d dote ipsi⁹ Catharinæ quę dos est nomen vꝛe, vt concludunt Bar. & alii in rub. ff. sol. matr. debet intelligi de dote promissa per ipsam Catharinã. ita signanter determinat Bar. in l. si stichũ. § fi. de nouat. Stante em simul ꝙ Ant. promiserit dotẽ. & ꝙ postea vxor alã summam promittat & soluat, vt in d. §. fi. quia, vt dixi, dos est quid vniuersale recipiens augmentũ l. etiam. C. de iure dot. & ille sensus vꝛ verior, quia si intellexisset testator de sexcentum restantib. per do. Ant. facile exprimere potuisset, quod cum nõ
4 fecerit, de illis nõ creditur † locutus. l. vni. § sinautẽ ad deficiẽtis. de cadu. tol. C. adde, ꝙ si de illis sexcentũ loqueretur, dixisset pro restante summa, vt ostenderet se recepisse alia mille & ducentũ fm gl. Ang. & Imo. in l. si ex plurib. in verbo, residuũ. ff. de sol. quã singularem & not. allegat Iud. Ro. in suis singularib. & in meo est 699. verba illa in secunda parte. Cor. cõl. 13. col. 4. lib. 2. Et cum nõ addat pro resto, satis datur intelligi ꝙ non erat sibi integre satisfactum, quia restabant sibi sexcẽtũ promissa per dictũ Anto. & cum non dicat pro resto, & solutio facta sit ab vxore, prꝛsumitur facta ex diuersa obligatiõe:
5 quia ex diuersitate † personarũ prꝛsumitur diuersitas obligationum, vt dicit Iat. in proposito in l. triticum. ff. de verb. obli. per text. iuncta decisio. Bart. in d. § fi. & solutio facta per vxorẽ alio non apparente, præsumitur facta pro obligatione propria, & nõ alterius. l. & magis. ff. de solu. Et ita intelligendo cessant omnes ponderationes in contrarium ꝑ. adducte. sed esto sine veri prꝛiudicio, ꝙ talis recognitio loqueretur de dote ꝓmissa per Ant. essetq; Antonius per solutionem factam per Catharinam liberatus à marito, iuxta tex. in l. solutione. & l. si pro me. ff. de solu. nõ tamẽ fuisset nec esset liberatus ab actione qua tenebatur ipsi Catharinę, nam vt alias conclusum fuit per promissionem dotis factam per dictum Anto. nomine dictæ Catharinę præsente Gulielmo Busaffio eius marito nota
6 rio stipulante, omnibus acquisita fuit † actio, non solum marito, sed etiam ipsi vxori, cuius nomine fuit dos constituta. l. ad exactionem. C. de dot. promis. maximè per notarij stipulationem l. 3. ff. rẽpu. sal. fo. Et solutione facta per vxorẽ acquisita fuit ipsi vxori actio negotiorũ gest. l. soluendo. cũ gl. ff. de negot. gest. d. § fi. vbi Bar. & si dicatur non ꝓstare, ꝙ vxor soluerit de sua ꝓpria pecunia rndeꝛ ꝙ in dubio prꝛsumit de sua ꝓpria pecunia soluisse l. 2. vbi Bar. & alij notant. C. pro socio. Bar. in l. Titiũ aut Mæuiũ. §. altero. ff. de admi. tut. l. si patruus. C. cõmu-
9 vtri. iud. vbi concludũt nõ esse recurrendũ ad † prꝛsumptionem. l. v. ff. de don. inter vir. & vxo. Et dato, ꝙ hoc loco haberet locum ꝓsumptio. l. Quintus. videlicet ꝙ ꝓsumeretur donatio. hæc faceret ꝓ Catharina, & eius hæredib⁹, qa nihil ad Antonium si maritus donare voluit, nec obiici põt ꝙ hæredem Antonij. ꝙ donatio sit nulla, tanꝙ facta inter vir. & vxor. cũ qa eis nõ licet opponere de iure tertij. l. 2. de except. rei iud. cũ qa ꝓfirmata fuisset morte mariti. l. Papin. ff. de donat. inter vir. & vxo. cũ concord. Cæterùm vbi ꝓdicta cessaret, adhuc mihi vi
10 ꝓtalem recognitionẽ florenorũ sexcentũ non probaret † integram solutionẽ mille & octocentum florenorũ, sed potius ꝓbari. ꝙ maritus recognoscẽs, nõ habuit nisi florenos sexcẽtum. & sibi restant mille & ducentũ, qa omnibus inclusis. cõfitetur habuisse sexcentũ, quo casu talis confessio ꝓbat. ꝙ nihil habuit aliud nisi sola sexcentũ: & cõcludunt Bar. & alij cõi
ter in l. triticum. ff. de verb. ob'. Et ideò confessio illa potius fuit ꝓ hærede Catharinæ, qꝙ ꝓ hærede Antonij. Nec obst. ꝙ suprà in aduersum dictũ fuit, ꝙ debet intelligi cõputatis omnibus solutionibus exinde factis, & ab hora solutionis mille & ducẽtum, qa ista est diuinatio. Ego qũr intelligo exinde & ab hora conclusi matrimonii, seu ab hora dotis promissæ. quæ intelligentia magis cõuenit verbis ipsius ꝓfessionis, qa ꝓtẽt habuisse sexcẽtum quibuscunq; solutionibus ꝓ dote & dotis nomine exinde factis, & sic verbũ generale referrẽ ad tempus debiti, nõ ad tempus ipsarũ solutionũ. non deniq; obst. ꝙ maior summa nõ possit includi in minori, qa istud concedit, sed negat ꝙ cõfessio florenorũ sexcentũ ꝓbet. ꝙ ipse habuerit illam summã minorẽ, imò ꝓbat, ꝙ nõ habuit nisi sexcentũ omnibus inclusis. Et si instet, non potuit maritus negare. ꝙ nõ
11 habuerit illa mille & ducentũ. qꝙ apparẽt realiter soluta ꝓ publicum instrm. respondeꝛ ꝙ si quæratur vtrũ potuerit negare, ita ꝙ credendũ sit potius sibi. qꝙ instro, tũc concludo. ꝙ nõ potuit: sed si quæratur vtrũ illa ꝓfessio ꝓbet ipsum assecurare, ꝙ non habuit nisi sexcentũ, omnibus cõputatis dico ꝙ potuit: quid cũ ꝓhibet ꝙ ipse potuerit dicere, ꝙ nõ habuit nisi sexcentũ certè nihil. Et iste est casus noster, vnde dico, ꝙ aduersantes, qꝙ se fundant in dicta cõfessione ad probãdũ integrã solutionẽ mille & octocentũ deficiunt in suo salutari. qa talis ꝓfessio potius est eis nociua, qa nõ ꝓbat ꝙ ipse maritus habuerit vnq;, nisi sexcentũ, & fortè ista est veritas. qa nõ est verisimile homines statim morituros quicq; falsitatis asserere, vt not. ꝙ Ang. in l. si qs in graui. §. si qs monens. ff. ad Syl. Et qa solent nubẽtes ꝓ maiori dotis cautiõe, & ꝓ honore ipsorũ facere numerationem totius doris vl maioris partis. Et postea pecunia retrotrahit, vt docet Bart. in l. pen. §. pen. ff. sol. matr. Et hoc do-
12 cet experientia, † a qua licet arguere. clem. dispendiosam. de iudi. & si ꝓdicta nõ admittant prout admittẽda, nõ admittent, prout admittenda videꝛ, id saltẽ concedendũ nobis erit, ꝙ hæc confessio seu recognitio ambigua est. Et incertũ an recognoscens confiteat se habuisse sexcẽtum duntaxat cõputatis omnibus solutionibus ab hora promissionis dotis factę, an verò
13 sex cẽtũ pro integrali solutione mille & octo cẽtũ. dubia † autẽ probatio nõ releuat probantem. c. in præsentia. de probat. l. non hoc. C. vndꝙ legi. vnde cùm probatio huiusmodi recognitionis non releuet appellantem, concludendum est male appellatum, & bene iudicatum. Laus Deo.

¶ De Pactis dotalibus.

RESP. CXXII. & de Pactis dotalibus. I.

STIPVLATIO ac donatio his verbis cõceditur. Item conuentũ & actum fuit, quòd vltra & supra dotem eidem Catharinæ constitutã sperantes, & ipsa & eius vir erũt nobis Francisco Leonardi & Ioannæ Corderiæ cõiugibus obligatẽtes, ac nobis subuenient, maximè in senectute nꝛa. Nos dabimus, & valere faciemus partem successionis, & bonorum nostrorum dict. Catharinæ ad minus libras mille Turon. & ex nunc, prout ex tunc, si cõtingat quòd in fine dierum nostrorum aliter disponamus, donamus & assignamus super omnibus bonis nostris dictam summam librarum mille, percipiendã super omnibus bonis. Et si prima fronte huiusmodi stipulatio ac donatio de iure nõ subsistere posse videatur, tum qa conuentio de dando millle pro quota, & portione successionis de iure non admittitur, tum quia etiam hæreditas & hereditatis quota pacto dari non potest, tum etiã qa donatio sub illa conditione, si cõtingat, &c. tanꝙ sub cõditione turpi concepta, & tanꝙ auferens liberã testandi facultatẽ reiicienda vꝛ. Verùm qa rectè cõsiderãti in proposita quæstione, nec de hereditate, nec hẽditatis quota agit, sed de certis bonis conuentum est, ideò huiusmodi conuẽtio recepta est. cũ nec ꝑ legẽ, nec ꝑ bonos mores admittat, nec rectè infert ex pacto de futura suc-

&c.¶ Sed præmissis minimè refragantibus, arbitror sufficienter ꝓbatũ dictũ Petrum fuisse natũ ex dictis Ioanna & Imberto iugalib. ꝑ cuius clariori demõstratione subiicio infrascri-
14 pras ꝯclusiones.¶ Prima ꝯclusio est, publica fama, † si nihil ꝓbet in oppositum, sufficit ad ꝓbandã filiationẽ, vl saltẽ ad ꝫstituendum filiũ in quasi possessione filiationis fm Iac. But. in l. quidã. ff. de proba. Anto. in c. ex transmissa. q fil. sint legi. Alex. cons. 51. visoꝫ & discusso. vol. j. ꝑ quã quasi possessionẽ transfertur onus ꝓbandi in negãtes. l. nõ epistolis. & l. neq; natales. C de ꝓba. Ang. con. 87. incip. spurius. in fi. in casu isto præsupponitur in facto probatã esse hãc publicã famam, igit, &c. sed quia sunt qui discrepant ab ista sententia, subiicio secundam.
15 ¶ Secunda ꝯclusio, fama publica † coadiuuata aliquib. adminiculis sufficit ad probandã filiationẽ, vel saltẽ operatr q transferatur onus ꝓbandi in aduersarium. Istam ꝯcedunt tenentes, q sola fama no ꝓbat. Ita Alex. in d. cons. 25. & Sal. in d. l. testium. Videamus modò, an cum fama ꝯcurrãt aliqua adminicula, & certè plura. Primò, confessio ipsius Ioannæ, q̃ sola, si esset plenè ꝓbata, constitueret dictũ Petrum in quasi possessione filiationis. l. qd senatus. §. j. & ibi Bart. ff. de lib. agn. l. fi. ff. de ꝓbat. Barb. cons. 27. col. iij. & seq. vol. j. & si dicatur q vnus testis tñ deponit de ista confessione: & sic q non est nisi semiplenè ꝓbata, iuxta tradita i l. admonẽdi. illud quidẽ fateri necesse est, rñ dico, q ista semiplena ꝓbatio adminiculatr fama, quæ fama coadiuuata aliquibus indicijs sufficit, vt in hac secunda cõclusione. Imò, vt s. dixi, fama cum vno teste sufficit ad ꝓbandum matrimoniũ, ergo etiam ad probandum filiationẽ, q̃ cùm nõ possit ita directo ꝓbari, sicut matrimonium. l. Lucius. & ibi notatur. ff. de condi. & demonst. iustificatr & probatur ex leuioribus coniecturis, vt not. Bald. in d. l. filium distinimus. & Pan. in d. c. ꝑ tuas. ¶ Sedò confessio Imberti mariti & patris, q̃ fuit vt narratr in themate plenè ꝓbata. & q̃ confessio sola sufficit per prædicta. Ex ꝑmissis satis apparent remota ꝯria: si tñ ea specialius remoueri desideratr, ad primum, q sola fama non probet, põt responderi, q quantũ ad constituendum filium in quasi possessione filiationis satis ꝓbat ꝑ prædicta. vel esto, q sola nõ probaret, adminiculata tñ fidem facit plenam. Ad fm, q vnus testis rñ deponit de confessione Ioannę respõsum fuit s. Ad tertium, q sola confessio patris nõ ꝓbat q̃tum ad matrẽ, posset dici verum. ea negãte, vt s. dixi de copula. at in casu isto saltem semiplenè constat etiam dẽ confessione matris, vel dato q dicto patris nõ præstẽt plena fides, nõ tñ pòt inficiari, quin habeat vim vnius testis, & sic faciat semiplenã probationẽ, q̃ coadiuuata ex confessione matris, dicit plusquã semiplena: & juncta postea cũ publica fama erit plenissima: nam in casibus, in quibus vnus testis & publica fama nõ cõiunguntr ad faciẽdum integram probationẽ, puta in criminalibus, rñ vbi vltra
16 vnum testem adesset alia coniectura, tunc fama † iuncta cum illo teste, & concurrente alia coniectura, plenè ꝓbat, fm Gem. in c. j. §. & quia. de vsur. in vj. Ant. in c. veniens col. vj. de testib. Dec. in d. cons. 163. col. fi. ¶ Ad vltimum, q requiratr q ꝓbetur eum natum fuisse in domo, & q ꝓbetur tractarum, & alia de
17 q̃bus ꝑ Bar. i d. l. fi. iũ. Respõdetur q nõ requirit † copulatiuè, sed alternatiuè fm Alex. in d. cons. 51. & Dec. cons. 54. col. fi. & acceptatio parentum probat q̃ facta est principaliter ꝑ se, in isto casu d. l. fi. ff. de prob. Fe. in d. c. ꝑ tuas. vers. quartò concludo, vel saltẽ ꝓbat eum esse in quasi possessione filiationis, q̃ sufficit ad probandũ, alio nõ apparente, fm Bar. in d. l. qd senatus. & Alex. & Ias. in d. l. neq; professio. Sed vltra ꝓdicta, subiicitur dubitatio, an sit probatu, q Petrus agens dicatr ille Petrus filius dictorũ iugalium? & videtr concludendũ q non, qa testis ille q deponit, q Ioanna cõfessa fuit se peperisse filium nomine Petrũ, nõ deponit q ille sit ille, ergo cũ ꝓbatio sit dubia, non releuabit probantẽ. c. in præsentia. de proba. l. nõ hoc. C. vnde legit. Testes etiam deponẽtes de publica fama nõ videntur concludere, quia licet dicant, q est publica fama, q Petrus de Cornibus sit filius dictorũ iugalium, nõ tñ ex hoc necessario infertur, q ille Petrus sit ille, vt s. dixi, & q teneatr † probare ipse q sit ille Petrus genitus ex ipsis, faciunt notata ꝑ Bart. in l. inter stipulationem. §. Stichum ff. de verb. obl. l. diuus. circa princ. ff. de custo. reo. vbi si sit captus aliquis Titius bannitus ante executionẽ, debet iudex inuestigare, an sit ille Titius, de quo loquitur bannum. sequunt Ang. & Mod. in l. nominatum ff. de ꝛebe. & posth. Sed iuribus ꝑmissis, non credo probatum esse, q sit ille Petrus filius dictorum iugalium ex duobus. Primò, quia dicta testiũ in dubio re erunt ad articulos, super quibus interrogantẽ. §. præterea. instit. de inut. stipul. l. de ætate. & q interrogãtus. ff. de interro. act. cũ ergo omnes testes dicãt, dictum Petrum supra articulantem, esse tentum & reputatũ ꝑ filio dictorum iugalium ergo intelligitur de ipso, & non de
19 alio non nominato. Secũdò, qa † vbi nomen & cognomen conueniunt, prẽsumitur q sit ille, nisi contrariũm ꝓbetur, sufficit eũ demonstrare personam duabus demonstrationibus. fm Bar. in l. demon. col. pen. ff. de condi. & demon. Alex. cons. 133. col. 3. vol. 1. Dec. cons. 13. col. fin. cum simil. Ad contraria respondetur, q ꝓcedunt qñ esset ꝓbatum, q reperirẽtur plures eiusdem nominis & agnationis, tũc probatio redderetur dubia, aliàs probatio concludit. Ita declarat Feli. in c. cũ Ioannes. col. 4. de fide instr. post Bald. cons. suo incip. eũ apparet. & est cons. 70. in 3. parte. Laus Deo.

¶ De iure dotium & excep. non num. dot.

RESP. CXXI. & de Iure dotium. I.

ANTONIVS Nauarrini Catharinæ sorori suæ in dotẽ constituit florenos mille octocentum, quos promisit soluere Gulielmo sponso & marito d. Catharinæ sub certis solutionibus inter eos cõuentis exsoluendis. Constat de solutione actuali mille & ducẽtum florenorum ipsi Gulielmo facta, ad reliquos verò sexcentum agunt hæredes dictę Catharinę ꝯ cũdem Antonium, seu eius hæredes, q solutionis exceptionẽ opponũt, & quã debẽt ꝑ dotale instrumentũ ꝓbari, in quo ipse Busaffi confitetur se ab eadẽ Catharina inclusis quibuscunque solutionibus & recognitionibus, quitanciis & apodiciis exinde factis, habuisse & recepisse in dotem & ꝑ dote Catharinæ vxoris suę, videlicet sexcentum florenos. Quęstionis est, an ꝑ huiusmodi confessionem integra solutio dictę dotis probetur, q̃ prima fronte tam ꝑ confessionẽ de sexcentis florenis, integra solutio probata vr. Verùm hæredes prædicti in tegram solutionem probasse nullo iure dici possent, cũ recognitio seu confessio de florenis sexcentum nõ Antonio sed Catharinæ facta fuerit, à qua potuit summam illã ex alia causa recepisse, & ex obligatione propria Catharinę præsumuntur, quare non probat hoc esse, qđ ab hoc contingit abesse. Quinimo huiusmodi recognitio, quia omnib. inclusis confitetur habuisse florenos sexcẽtum, nihil vltra illam summam habitum & receptum probat, si verba rectè notentr, vel saltẽ inficiari non potest, hanc confessionem dubiam esse, quę non releuat. Ideò & malè appellatũ, & bene iudicatũ esse respõdi.

SVMMARIVM.

1 *Confessio hoc modo concepta, inclusis quibuscunque solutionibus, recognitionibus, quitanciis & apodiciis exinde factis in dotem & pro dote, confiteor me habere sexcentum, an probet in tegram solutionem dotis. & vide nn. 4. & n. 10.*
2 *Instrumentum an faciat rem notoriam.*
3 *Confessio est omnium probationum superlatiua.*
5 *An recognoscens se recepisse quandam summam ab vxore nomine dotis, censeatur recepisse nomine eorum, qui dotem promiserunt, an nomine ipsius vxoris.*
6 *Vnusquisque id nolle creditur, quod non loquitur.*
7 *An ex personarũ diuersitate, diuersitas obligationũ præsumatur.*
8 *Ex promissione dotis non solùm marito, sed etiam vxori actio acquiritur.*
9 *An solutio dotis facta per vxorem præsumatur de propriis pecunia vxoris, an suorum.*
11 *An marito negãti summam in instrumento contentam credatur.*
12 *Ab experientia rectè arguere licet.*
13 *Probatio dubia non releuat probantem.*

Respon. interpreta.

ANTONIVS Nauarrini cõstituit in dotem Catharinæ sorori suæ florenos mille octocẽtum, quos promisit soluere Gulielmo Busaffi sponso & marito dictæ Catharinæ in certis terminis. Constat de solutione mille & ducentum florenorum actualiter facta dicto Busaffi, ad reliquos sexcẽtum restantes agunt hæredes Catharinæ contra dominum Antonium, seu eius hæredes, opponitur exceptio solutionis, ad quam ꝓbandam exhibetur instrumentum constitutionis dotis, in quo ipse Busaffi confitetur se ab eadem Catharina habuisse & recepisse inclusis quibuscunque solutionibus, recognitionibus, quitãciis, & apodiciis exinde factis in dotem & pro dote Catharinæ vxoris suæ, videlicet sexcẽtum florenos, quemlibet 24. solidorum, quos exinde restitui & solui voluit de bonis & hæreditate ipsius testatoris, & viterius eidem legauit florenos ducentos. ¶ Dubitatur an per talem † confessionem probetur integra solutio dictę dotis, ita quòd agẽribus sit imponendũ silentium, & absoluẽdos reos è petitione. Videtur

152.& 151.lib.v.Barb.conf.53.col.3.& ſeq.vol.j.Quandoque agit de hæreditate pris vel mris principaſr & icidēter quærit de matrimonio,qa negat̄ ꝙ filj ſint legitimus,& iſto caſu ſufficit quælibet ꝓbatio ēt plumpta,& q̄ alʒ ad ꝓbandū matrimonium nō admitteret̄,ſi de eo principaliter ageret,vt ꝓbat text.in c.cām.el j.q̄ fil ſint leg.ꝓ quē ita diſtinguit Gem.maximus cā. in conſ.27.incip.ſup dubijs. & iſtud p̄ōt optimè comprobari ex dec.Bal.in l.filiū diſſinimus ff.de iis q̄ ſunt ſui vl̄ alie.iur.vbi decidit, ꝙ licet inſtrm dotis nō ꝓbet ꝛcludenter mrimoniū, ſi de eo agat̄ principaliʒ,ſm opin.Inn.& ſeq.in d.c.illud.tū q̄ de matrimonio quæriť incidēter,inſtrm dotis plenè ꝓbat matrimoniū.& ita p̄ōt intelligi tex.in aut.vt frat.fil.§.j.coll.ix.& bñ facit deciſ.Bart.& cōiter approbata in l.quidā in ſuo ff.de cond.inſtit. vbi ex poſſeſſione ꝓbatur dñiū ſi agat̄ de eo incidenter,ſecus ſi principaliʒ. Itē ꝑmitto, ꝙ in ꝓbādo mrimonio
7 † antiquo,admittiť ꝓbatio q̄ alʒ non admitteret̄,ſm Hoſt.in d. c.illud. Iſtis ſic p̄miſſis videamus primò,an ſint ꝓbata ſponſalia.ſecundò,an ſit ꝓbata copula:tertiò,anſit ꝓbatum aliquid aliud,ꝑ qd in caſu occurrēti poſſit dici ꝓbatū matrimonium. Circa primū reſpondeo ꝙ ſic:ma vt in facto p̄ſupponitur hec priuata ſcriptura iuuabit cōparatione literarū. quo caſu ſola tūc facit ſemiplenā ꝓbationē.§. ſed & ſi inſtfa. & §. ſi verò.in auth de inſtru.can.& ſide.& hoc cēprobat Pan.in d.c.ij & ſequuntur cōiter ſcribētes in l admonēdi. ff.de iureiur. & tantò fortius,qa recognita eſt ab vno teſte,q ſe ſubſcripſerat. Scdò, adeſt idem teſtis,q deponit pfectè de dictis ſponſalibus.& de omnib.cōtētis in ſchedula,q teſtis facit ſemiplenā ꝓbationē. ſm Bar.in auth.at ſi ꝛcſus C.de fid.inſtr.dicentē,ꝙ duo teſtes deponētes de contētis in ſchedula,ꝓbāt plenè contēta in ea, licet nō fuerit aliter recognita,ergo vn' facit ſemiplenā,put etiā facit rl̄r,vt tradit in d.l.admonēdi. coniungēdo ergo hāc
8 priuatā † ſcripturā cōparatione literarū roboratā, & demūm illius teſtis,ac eius recognitionē,erūt plenè ꝓbata ſpōſalia,& ꝙ iſta ſimul coniungi poſſint ad faciendā perfectā ꝓbationē expreſsè firmat Pan.in d.c. ij.de fid.inſtr.cū quo tranſeunt ibi Mod.& ſi iſta cōiungunť in alia materia.etiam vbi principaliʒ agit̄ de mrimonio,à fortiori ꝓbabunt & cōiunguntť,vbi agit de ſponſalibus inciderer,ꝙ ſuprà dicta.Circa ſecundū,dico ēt
9 ꝓbatam copulā,ꝙ quā † ſpōſalia tranſiuerūt in mrimonium. d.c.is q̄ ſidē.& q̄ ſint ꝓbata.adducit confeſſio nobilis Dominici ſponſi de qua in facto dr apparere p inſtrm publicū. quæ ꝛcſſio ſponſi ſimtentis,& attentantis cognouiſſe ſponſam,& ex ea ſuſceptiſſe fil̄ū.plenè ꝓbat.c continebat̄ et ibi Pan.& c. duo pueri de deſponſ.impuō.Nec obſt.ſi diceret verū, ſi conſtaret,ꝙ aliqñ ſimul cohabitaſſent,ꝓut loquit̄ tex.in d.c.conti nebat̄.qa ꝓcedit ſponſa negāte at in caſu ꝓpoſito nō cōſtat, ꝙ vrq̄ vxor negauerit.Imo cōfeſſa fuit,vt apparet ex dicto vnius teſtis,at̄teſtis Ioannā confeſſam fuiſſe copulā et matrimonium q̄ ꝛcſſio iuncta fama publica plenā ꝓbationē indu cit.¶ Circa tertiū,audeo maiora dicere,ꝙ ſemotis ſponſalib. liquidò inſtrūcta et probatū matrimonium fuit,qavt in themate narrat̄,ꝓbata eſt publica fama, et cōis opinio vicinię ꝙ præfatus Imbertus et Ioanna,tenebant̄ et reputabatur vir & vxor,q̄ fama,licēt ſola nō ſufficiat ad probandum mrimonium
10 principaliter,tū idonea † facit ꝓbationē mrimonij incidēter, q̄tū ad legitimitatē ꝓbandā.ſm gl.in c. lator.quā ibi valde cō mēdat Pan.& Hoſt.q̄ fil.ſint leg.Sequitur Ioa And.& Pan.in c. ꝓuenit.cod.tit ſequitur Gē.in d.conſ 26 col.ij.verſ.hāc partē. et ego adduco tex.in c.ꝙ tuas eod.tit vbi not.Pan.ꝙ ad ꝓbandum filiū fore legitimū ſat eſt ꝓbare,ꝙ parētes à maiori parte vicinię reputabāt legitimi ꝯiuges.li e.go i la cōis fama ꝓbat legitimationē.fortius ꝓbabit in caſu iſto in quo cōis fama co adiuuatur ſponſalib. et cōfeſſione partiū,vt iam dem̄ trabo ſm qd in themate p̄ſuppon ēſſtare, ꝙ Imbertus cōfeſſus fuit Ioannā eius vxorē,et ēt conſtat p vnū teſtem,ꝙ Ioanna ꝛcſſ. fuit Imbertū fore eius maritū,q̄ ꝛcſſio ꝯiugii plenè ꝓbat matrimoniū c.ſup eo.et ibi not.Pan. maximè qñ nō agit̄ de præiudicio alterius matrimonij.de eo q̄ cog. conſ.vxo.ſuæ. Bald.
11 conſ.195.in hac ca.lib iij.Imò ex ſola † nominatione cōiugij. inter ſe,ꝙtum ad legitimationē ꝓbat matrimoniū, ſm Inn.in c.ex parte.de reſt.ſpol. Pan.ind.c. lator.Deci.conſ. 153. incip. in effectu.col.ij.nec obſt.ſi dicat, q̄ de ꝛcſſione Ioannę non ꝛſtat niſi p vnū teſtē,qa reſpondeo.q̄ cōiungat̄ cū fama publica erit ꝓfecta ꝓbatio,etiā ſi de matrimonio quæreret̄ principaliter,vel nō agit̄ de p̄iudicio alterius matrimonij,ſm Vin. Car.Pan.et cōiter alios in c.ij.de cland.deſpon. Aret.conſ.81. col.iij.et ſeq. Deci.conſil. 163.in cā matrimoniali. Nec obſt.ꝙ iſtæ ꝛcſſiones nō faciāt fidē,qa abſente altero ꝯiuge facte fuerunt ſeu ſaltē nō apparet, ꝙ præſente parte fuerint emanatæ, qa quicquid ſit de iure ciuili,de ęquitate canonica,clarū eſt ꝙ ꝛcſſio ēt abſente parte facta ꝓbat,ſm Ant.et alios cōiter l.c.

ſi cautio.de fid.inſtr.ꝓgl.in ca.quoties cor.iis oculas 14 q. 4. & ſo iſta eſt cōis opin.teſte De Ioquēre in cā matrimoniali,in d.q. 164.reprobata opin.Alex.& ſeq.conſi.180 in cauſa Angelorum.vol.2.Attentis ſupraſcriptis.q̄ ſingula p ſe ꝓbare vt ſ oſtendi,ꝙto audacius hoc affirmabo,ſi oīa ſimul negarēt̄ fieri cet ſponſalia,copula,nominatio,cōſuetio coniugū,& publica fama,& ꝙ agatur de matrimonio antiquo,& de matrimonio incidenter.ex iſtis ſequendo verba Dec.in allegato conſilio,de bet mens iudicis adeo informari de tali matrimonio ꝓbato,ꝙ aliter credere nō poſſit.Et hæc veriora apparebūt, ſi de medio tollant̄,q̄ ſuprà in ꝓrium allegata fuerūt.Non obſt.igit̄ primò ꝙ illa ſint de futuro,qa concedit̄,ꝙ ſolùm ſponſalia inducūt, tū ſecuta copula,tranſiuerunt in matrimoniū Nō obſt.ſecdo, ꝙ ſchedula nō fuit recognita,qa & ſi nō fūr recognita,tū ſuffuita cōparatione literarū facit ſemiplenā ꝓbationē,& iūcto vno teſte ꝓbario iuuat̄.ꝑ dicta.Nō obſt.tertiū,ꝙ Ioanna nō eſſet p̄ſens,qñ fuerunt ꝛcſta ſponſalia,qa ꝓrium recitat̄ ipſa ſchedula.Nō obſt.q̄ ſint verba enunciatiua,qa hoc caſu ꝓbāt p̄ſentiam,vt eſt tex.ad literā in l optimè.C.de ꝓh & comm.ſtipul.qa talia verba ſunt enunciatiua principaliʒ pp ſe,vt no. in d.l.ex hac ſcriptura.& in l.ex iis verbis.C.de teſta.mil.Imò Bar.in apocha vī re'le,ꝙ præſumat̄ p̄ſentia licēt nō fuerit enunciata.ita Bar.vbi latè Mod.in l.Titia.§.adē reſpōdit.el.2.ff. de verb.obl.& tantò fortius in caſu iſto.qa eſt vnus teſtis.q deponit ipſam fuiſſe p̄ſentē.Præterea fallum eſt, ꝙ ñ ſpon
12 ſalibus requiratur p̄ſentia † partis & ꝛcſtus ꝓtemporaneus, ſufficit enī,ꝙ vnus ētiā ex intervallo ꝛcſtetur poſt alterū ita Hoſti.Io.And.Card & cōiter Can in c.dilectus.de ſpon. & in c ex iſtis.el 2.cod.tit reprobatus opin.Arch.in d.c.ſufficit.ergo ergo,ꝙ tūc non fuiſſet p̄ſens,tū ex poſt ꝛcſtit,vt patet ex dicto primi teſtis.§. ex dicto ſecūdi,& ex publica fama Nō obſtat̄ ꝙ ſpōſalia erāt reſtricta ad diē Paſchatis & ſic ea die elapſa fuerūt diſſolota qa negat̄ ꝙ eſſent reſtricta ad illā diem, eō qa ipſi caſu nto fuit adiectū dr poſitioni,habēti cām memorandam.& ideò vī potius adiectū cā differēdæ obligationis.l.obligationū ferè.§.j.ff.de actī.& obl.& ideò remota die, remanēt ſponſalia,& ꝓpterea nihil ob.tex.in d.§.cū q ita qa loq̄t.qñ ꝑs fuit adiectū cā limitādæ & multiplicādæ obligationis,vt ibi not.Bar.& ſequunt̄ cæteri.Præterea & ſecūdò dato, ꝙ ſponſalia eſſent reſtricta,tñ reſpondet̄.ꝙ ex quo ꝓbata fuit copula.debemus dicere,ꝙ tpe licito.& ſic intra diē interuenerunt,quia quoties actus pt fieri tpe licito & illicito,in dubio
13 † ſumit̄ factus ſr tpe licito,ſm Bar.in l.non ſolū.§.ſed vt ꝓbari. ff.d no.ope.nuo.ꝙ ñ mille authoritatib.ibidē adductis p Mod. qđ ampliat Fel.in c nouuli.q̄ ſunt & alij.col.vij.extra d reſc. vt ꝓcedat et ſi eā pp̄ꝙ actus dr licitus illo tpe nō fuerit plenè ꝓbata,& ſic tanto fortius dicendū in caſu noſto,vbi ſponſalia fuerūt plenè ꝓbata,vt ſ oſtenſum fuit.Nō obſt.text.in c.illud.ſup quo ſe fundat Soc.in alleg.conſi.39.qa ꝓcedit, qñ de ꝓbando matrimonio principaliʒ agit̄, ſecus ſi agat̄ de ꝓbādo matrimonio incidēter,qa tūc ſi ſufficit ſola fama,vī nominatio p̄dicta à fortiori publica fama,iuncta cū nominatione, & ſponſalibus.& ꝛcſſione partiū.Scdò reſpondet̄,ꝙ ñ procedit diſpoſitio d.c.illud.qñ agit̄ de probādo matrimonio antiquo,ſm Hoſt.ib. & ītelligo ꝙ illud eſt antiquū.vltra 40.ann. & ſm eū in iſta materia erit arbitrandū,an dicat̄ antiquū,ideo non expedit intrare difficultatē,q̄ tangit̄ in l cū aliqs.C.de iur. deli.an requirat̄ ꝑs 100.an verò 40.ann.qa in caſu noſto eſt arbitrandū,vt ſ. Tertio reſpondet̄, ꝙ diſpoſitio d.ca illud. & conſi.Soc non loquunt̄ qñ conſtat de ſponſalibus & copula, qa illa duo ſufficiunt.d.c.is qui fidē.vel qñ conſtat de cōſuetudine coniugij.qa illa plenè probat,qñ ſtat pro matrimonio d.c. ſup eo.¶ Sed qa parū ꝓdeſſet Petro ꝓbaſſe matrimoniū,niſi etiā ꝓbaret,ꝙ ipſe ſit natus ex ipſis ꝯugalib.ideo tranſeo ad ſecundā principalē dubitationē.vtrū ſit ꝓbatum,ꝙ ſit filius dictorū Ioannæ & Imberti.& viſum fuit prima conſideratione ꝙ non.Primò,publica fama ſola non facit ad ꝓbandā filiationē ſm Sal in tractatu ff.de teſtib.Alex.conſi.25.inci.in cā vertente,vol.4.teſtes autē non deponunt de filiatione ſpecie, niſi vnus qui deponit ꝙ Ioāna confeſſa eſt,ſe peperiſſe filium nomine Petrum,ex dicto matrimonio,ſed ille eſt ſingularis. confeſſio aūt Imberti etiā non vī ꝓbare, ꝙ ſit filius Ioannæ, de cuius hērditate agit̄ qa confeſſio vnius etiā cum iuramento non nocet,neq; prodeſt alteri.l.nā & poſtea.§.ſi cum l.ſeq. ff. de iureiu.Et ideò tex.in c ꝓ tuas.extra de prob.requirit,ꝙ habuerit nominatus & reputatus filius ab ambobus parentib⁹.Præterea ſola alleuerati ñ probat filiationem.l.neque profeſſio. C.de teſt.¶ Vltimò,ad probandū filiationē,vī ſit ita neceſſarium,ꝙ fuerit tractatus à parētibus,taquam filius & quòd ēt natus in domo,vicinis ſcientibus,ſm Bart.in l. filium.ff.de ritu nuptiarum.ſi de iis q̄ ſunt ſui vl̄ alie.iur.q̄ nō fuerūt probata,igitur,

&c.

SVMMARIVM.

1 *Lege Iulia Apia mulier in causa mariti tã actiuè, quàm passiuè testis esse prohibetur, & vide sallentiam nu. 4.*
2 *Iudices, siue partes iuramentum personæ verisimiliter deieraturæ deferentes, non tantum peccant, sed etiam veniunt puniendi.*
Mulier etiam consentiente viro in causa, contra eum mota cogi non potest testificari.

Respon. interpreta.

DICO ergo vxorẽ ipsius Vgheti contra ipsum pro Ioan
1 ne Maria de Oliua non posse cogi † ad testificandum, nec etiam pro Vgheto. tex. est in l. lege Iulia & sequenti. ff. de test. Cano in c. si testes. §. lege Iulia. 4. q. 3. inducendo à fortiori, nã ibi dicitur quòd socer contra generum & econuerso, nec libertus vxoris contra maritum, nec econuerso possunt cogi inuiti ferre testimonium, nec aliæ plonæ ibi narratæ. Si ergo gener non cogitur contra socerum, quanto magis vxor contra maritum. facit tex. in d. c. si testes §. parentes. 4. q. 3. & facit etiã gl. in c. i. 3. qu. v. & licet nunquam haberemus tex. ego probo multis rationib. Primò haberemus, q̃ ꝫ seipsum in cã ꝓpria nemo cogitur testificari, l. omnibus. C. de test. esset. n. incongruũ q̃ ꝓpria tela ꝫ meipsum iducerẽ. quod nimis graue est, l. nimis graue. C. eo. sed cã mariti dẽ propria vxoris, nã in reb. mariti vxor dr quasi domina. l. j. ff. rerũ amota. sunt. n. oĩa prospera & fortunia inter virũ & vxorẽ cõia. l. si cũ dotẽ. §. sinaũt in seuissimo. ff. sol. mat. & dr vxor socia diuinæ humanæque domus & idẽ corpus & eadẽ caro. vt l. aduerlus. C. de crim. ex pi. hr. l. j. ff. de ri. nup. Secdò probatur euidẽtiori ratione. qa nõ debet dari occasio delinquendi & periurãdi. l. cõuenire. ff. de pac. do. l. 3. in prin. de iu. iur. Immo peccat & est grauiter pu
2 niendus iudex † & etiam pars, qui deferunt iurm personæ, q̃ verisimiliter periurabit. vt no. in auc. sacra. puberum. C. si aduer. venditio. Modo ego habeo q̃ vxor propter metũ mariti, maximè talis qualis est Vgh̃etus, verisim. deierabit. est. n. talis metus mariti iustus & legitimus. l. fi. C. de fur. Iud. Ro. & Philip. Cor. in l. pactum qd̃ dotali. in 2. col. & ibi Ias. in fi. C. de collat. Tertiò probatur rõne machinationis euitãdæ, nec fauore patris ipsius vxoris, concordes in matrimonio coniuges turbari debent. amant. n. leges inter coniuges concordiã & amorem reciprocũ l. fi. in fine. C. de fur. & oĩs via incidẽda est, qua generatur inter consortes discordia. l. dissentientis. C. de repup. & d. l. j. C. rer. amo. Sed si cogeretur testificari q̃ Vgheti maritũ, posset generari inter ipsos discordia. & si pua esset augeri quod non est de mente iurium. Fortius dico. q̃ etiã ipso
3 Vgheto ꝓsentiente † nõ põt cogi ad testificandũ qa hoc nõ solum fuit inductum fauore ipsius Vgheti mariti, sed ẽt fauore ipsius vxoris ita dicit Bar. in d. l. leg Iulia. est verũ q̃ Ia. Ro.
4 in sing. 308. tenet q̃ quãdo non possunt † inueniri alij testes, quod tũc d. l. Iulia nõ haberet locũ, sed hoc militat in casu nro cũ in rixa sint plus quã trecẽti homines q̃ potuerũt scire vtrũ ipse Io. Maria soluerit, vel ne. facit ẽt l. seruos 1. C. de qõ. & in terminis vide Pan. in c. in lris. ad fi. extra de testib. Laus Deo.

¶ De Sponsa. matri. & filia.

RESP. CXX. & de Sponsalibus. 1.

QVIA Natũ ex damnabili coitu, vt puta ex virgine, vel vidua. matri nullo iure succedere posse exploratum est. Ideo Ioannes Tanicia pro matris successione obtinẽda matrimonio ipsius ꝓbare debet, cũ sic suæ intẽtionis scopus, qđ nullo iure ꝓbatũ dici pt per verba de futuro etiam iurata, imo nusq; ꝓ apochã nec à testibus, nec à partibus recogniram. & licet ex ea de sponsalib cõstet, nulla tñ matrimonij probatio sequitur, cũ prædictorum separata sit rõ. Verũ enimuero cũ in proposita facti specie causa matrimonialis sit incidens & accessoria, & non principalis speculationis, ideo non est q̃ sit inficiaturus quamlibet matrimonij eriã præsumptã ꝓbationem in huiusmodi causa admitti debere, q̃ aliàs ad probãdũ principaliter matrimonium nusquam admitteretur. Quare cum ipse Ioannes fmea quæ proponuntur, perfecũm matrimonium identitatémq; sui legitimè probauerit, clarum est eidem de iure hæreditatem competere.

SVMMARIVM

1 *Natus ex damnabili coitu matri nullo iure succedit.*
2 *Verba de futuro etiam cum iuramento non inducunt matrimonium q̃ sponsalia.*
3 *Schedula non recognita, nihil probat.*
4 *Sponsalibus probatis, matrimonium probatum nullo iure inferri potest, nisi copula subsequens probetur.*
5 *Matrimonium nõ probatur fama etiam iuncta cum nominatione.*
6 *Vbi agitur de matrimonio principaliter probationes plenæ requiruntur, secus si incidenter de eo tractetur.*
7 *In probando matrimonio antiquo probatio admittitur, quæ alias non admitteretur.*
8 *Scriptura priuata fulsulta comparatione literarum ac recognitione & depositione vnius testis plenè probat.*
9 *Sponsalia per copulam probatam transeunt in matrimonium.*
10 *Sola fama probat matrimonium quando de eo agitur incidenter.*
11 *Sola nominatio coniugis inter cõiuges probat matrimonium quo ad legitimationem filiorum.*
12 *Sponsalia etiam absque præsentia vtriusque partis, & contemporaneo consensu tacitè contrahuntur.*
13 *Actus in dubio præsumitur factus tempore licito.*

Respon. interpreta.

EX tribus quæ proponuntur, duo tantum discutiam, quibꝰ absolutis, patebit resolutio rerti, & studebo brevitati, qa virtus cõsistit in dicendo multũ, non multa. Circa primũ vr q̃ non sit ꝓcludenter probatum matrimonium, quod necessariò tenetur Ioannes Panicia petens probare, si vult succedere matri nobili. Nã cõis cõclusio est q̃ natus † ex coitu dãna-
1 bili, puta ex virgine, vel vxorata nõ succedit matri secũdum gl. in l. si qua illustris. C. ad Orfici. & ibi in specie Bal. q̃ tex. in §. fi. in aut qb. mo. na. effi. sui. sequitur Pan. in c. cãm quç. el. qui filij sint legi. & hanc dicit cõem Soc. cons. 148. incip. memini. col. 2. in pen. par. Schedula etiã exhibita nõ ꝓbat matrimonium, quia verba illa, iuro accipere Ioannã hinc ad Pascha, sunt ver-
2 ba de futuro, q̃ etiã cũ † iuramento non inducunt matrimonium, sed sponsalia tantum. vt est casus in c. ex literis 2. ex de spõs. qd certius videt, q̃ dicta schedula nõ ꝓbet sponsalia ex
3 duobus. Primò, quia † non fuit recognita à partibus, neq; à testibus l. scripturas. C. qui pot. in pig. habe. l. Publia §. fi. ff. depos. etiã q̃ omnes testes essẽt mortui adhuc nõ ꝓbaretur. c. 2. de fid. inst. Secundò, quia ad contrahendum sponsalia vel matrimoniũ, videtur q̃ requirat̃ præsentia vtriusque sponsi & sponsæ, & consensus contemporaneus, vt in stipulatione, iuxta l. 1. §. qui præsens. ff. de verb. obl. prout tenuit Arch. in c. sufficit. 17. q. 2. sed in contrahẽdis hmõi sponsalib. nõ apparet q̃ Ioãna fuerit seu esset ꝓsens, igitur, &c. Nec obst. q̃ in schedula nominetur ipsa Ioãna, quia videntur verba enũciatiua, q̃ non ꝓbant. l. ex hac scriptura. ff. de don. cũ ſi. Nec obstat quòd pater Ioannæ se subscripsit, qa non potest pr pro filia pubere ꝓhiere sponsalia, nisi ipsa filia consentiat. c. ruæ. de spons. Et posito q̃
4 schedula ꝓbaret sponsalia, nõ tñ infertur † q̃ sit ꝓbatum mrimoniũ, nisi ꝓbetur copula fuisse subsecutã iuxta tex. in c. is q̃ fidẽ. de spons. quæ copula non vr probata, nam primus testis q̃ deponit de oculo, & de actibus qui conueniunt coniugib. nihil dicit de copula. Cæteri aũt actus citra copulã, vt sunt osculum, amplexus, mutua dona, & iis similes non faciunt sponsalia transferri in mrimoniũ. c. r. de matrim. ẽt. con inter. eccl. Pan. in c. fi. de spons. per illam tex. vbi addit q̃ ẽr si sponsus de futuro traduxerit sponsam ad domũ, non ꝓp hoc sponsalia ꝙuertunt̃ in mrimoniũ de pñti. Præterea sponsalia erãt re ſtricta ad diem, ergo videtur q̃ nõ sufficiat probare copulam. nisi probetur interuenisse intra tps, nã elapso die dissoluta dr, tanquã d es sit apposita cã limitãdæ obligõnis. l. cũ qui ita. §. qui ita. de verb. ob. Hoc sic præsuppositio infero. q̃ ẽt si probata esset copula, non tñ decret probatum matrimoniũ, quia non fuit probatum q̃ copula fuerit subsecuta antequã sponsalia essent dissoluta prout requiritur ad hoc vt copula faciat sponsalia in mrimonium trãsferre. c. veniens 2. & ibi Io. And. & Præpo. ad hoc no. de spon. Secundus testis, q̃ deponit de cõfessione Ioannæ ꝓfitentis mrimonium & copulam. est singularis & posito q̃ esset ꝓbatum, q̃ inuicem se ꝙiuges appellabãt,
5 tñ sola nominatio non ꝓbat mrimonium. † Immo nec fama iuncta cũ notatione. c. illud. de præsumpt. vbi Abb. & alii hoc firmat expresse, & Socin. cõsi. 39. incip. visis & inspectis in prima parte, vbi in simili casu ad probandũ mrimonium ad effectum succedendi concludit. q̃ requiruntur quatuor. scilꝫ diuturna cohabitatio & q̃ se inuicẽ tractent tanquã vxor & marirus. Tertiò q̃ probetur tractatus in specie. Quartò publica fama inter vicinos & notos q̃ oĩa nõ videnr̃ ꝓbata in casu præsenti, &c. Prẽmissis nõ attẽtis amplector ꝙriam sniam, ranq̃ veriorẽ. Pro cuius clariori demonstratione ꝑmitto, q̃ aliq̃
6 ãgitur de mrimonio † principaliter, qa maritus vendicat vxorem, vr econtrà & isto casu altero negante, requiruntur ꝓbationes plenæ & q̃ testes sint omni exceptione maiores. c. j. de testib. & affin. qa cã mrimonialis dr grauis cã, vt not. p Abb. & alios in c. fi. ꝓ debilitate. de offi. de le. & p Alex. cons. 190. [illegible]

ratiocinatio, nõ ex priuatis scripris ipsorum Nauarrinorum, q̃ pro scribentib. nullã fidem faciunt, ne sit in prãte alicuius sibi probationes suo arbitrio parare. l. exẽplo. C de proba. & l. rationes. C. eo. nõ per inftrm debiti 800. scutorũ, qd solã obligationẽ mutui, non aũt rationũ cõputationẽ enunciat. Nõ p̃ inftrumentũ solonis ipsorũ. 800 scutorũ, qa p̃sumptio donationis, & remissionis de qua in d. l. Procula. nõ super solone sed sup geminata & reiterata calculatione fundatur, & bene, qa per solonẽ debiti non arguitur q̃ soluens nihil debeat hre ab eo cui aliquid soluit. l. fi cũ dos. vbi not Bar. ff. rerũ amota. Non denique p̃ attestas literas, q̃ dñr scriptæ per partẽ ipsius dicti agentis, qa cũ nõ sint recognitæ, nec cõparatione literarũ cõprobatæ, nihil p̃bant. l. fi ff de proba. l. non nudis. l. instrumenta domestica. C. et ita traditur per Bar. & alios in l. admonendi. ff. de iureiur. Nec dicatur, q̃ plures testes † deposuerunt se cognoscere scripturã esse simile scripturis dictis Agasini, qa horũ depositiones nihil p̃bant, nec eis ira fidẽ vllã præstant, nisi deponant q̃ erãt p̃sentes, & viderunt illas literas scribi. & ratio est, qa similitudo literarum potest facili decipere testes, cum de facili possint fingulæ literæ formari a perito in arte scribendi. vt in auth. de instr. eau & fide. in princ. & ff. si qs igitur no. in auth. ait ff. p̃dictus C. de nauti. Ba. in auth. sed nouo jure. C. si cert. pet. Ial. post alios, in l. admonendi. de iureiur. Præterea vbi testes deposuissent se vidisse illas literas scribi adhuc absque literarũ cõparatione nõ plene probarent, vt traditur per Bar. in d. l. admonendi. & ibi Ial. post alios. & est *communis* opinio vt ibi oẽs fatentur. Minus ergo p̃bant absque vlla literarum cõparatione & absque eo q̃ viderint talẽ scripturã scribi non igitur curandũ de depositionib. talium testium. Cæterũ alia ratione dispositio d. l. Procula. nõ venit in p̃posito, quia ibi agitur de remissione fideic. & sic de iusto remittẽdo, hic agit̃ de debito dotis, & sic de damno patiendo ex tali præmissione remissionis. Vnde non est par ratio. lucat & dãni dat. in. C. de cod. l. ita in terminis rñdet Socin. q̃ li 25. p̃ requido ordinẽ col. iij. in fi. Insuper aduertendũ est, q̃ ibi præsupponitur p̃ Coluanti sororẽ habere notitiã fideic. missi sibi debiti, vt p̃bat ibi verba. nunquã a fratre de fideratũ. alioquin ignorans non potuisset videri remississe. l. tres fratres. ff. de pac. l. si ignorans. ff. loca. Nõ p̃bat aũt q̃ pater unius ex filiabus Ioãnis ageris habuerit notitiã huius debiti dotis. Et in dubio præsumitur ignorantia, nisi p̃betur scientia. vt ita præsumit. de reg. iu. in vi. l. veruꝫ. ff. de p̃bat. Denique poterandũ est, q̃ non alibi requiritur q̃ fiat facta calculatio, sed q̃ ex variis causis facta sit, & q̃ semper sororem remanserit debitrix. & semper pote soluendi id in quo fuit reperta reliquatrix. nũquã opponẽdo exceptionẽ cõpensationis. Exhinc nõ aũt fm illos calculos, vbi de eis egit me apparere, non obstat q̃ Agasinus ex variis causis semper fuerit reliquator & semper vltro soluerit. Ergo cõcludunt de petitionẽ d. Procula. non posse adaptare ad casum p̃sentis ꝑtroucrsiæ

¶ Allegationes do. de Ripa pro Agasino contra Nauarrinos.

¶ De fide instrumentorum.

RESPONC XVIII. & de fide instrument.

SI NOTARIVS quia impedit' attestatur instrm per alium scribi sibi fecisse, tunc instrm diuersa manu scriptũ, & dissimilib. caracterib admittitur. Verum in proposita facti specie de huiusmodi attestatione nulla fides fit. & instrm diuersa manu, diuersisque caracterib scriptũ interlineatũ. & in marginatũ reperitur, nulla obid fides fieri possit. nec ex eo actio, vllaue exceptio oriri potest. nec auctoritas prætoris huiusmodi instrumento suffragatur.

SVMMARIVM.

1 *Instrumẽtum diuersis manib. & similibus caracterib. scriptũ interlineatum & marginatũ nullã fidẽ facit. & ibi vide quomodo procedat.*
2 *Exemplum, si de exemplari non constat, nullam fidem facit.*
3 *Instrumentum nullum nullam præbet opinionem ex eo p̃scribi potest, & ibi vide quando citatio interrumpat p̃scriptionem.*
4 *Ex citatione generali interrumpitur p̃scriptio xxx. annorum.*

Respon. interpret'

SIVERA sunt quæ cõtra instrumentũ exhibitũ opponũtur in quadam schedula ex adverso, magister Gulielmus Saluati. &c. crederem dictum instrumentum nullã fidem fa-
1 cere. Nam instrm † diuersis manib. & dissimilib. caracteribus ꝓscriptum p̃sumitur falsum. § & qd sæpe. in auth. de trien. & semis. colla. iij. quẽ ad hoc dixit singularẽ Bald. in l. ꝓpius. C. de fid. instr. col. iij. de quo mirat Lud. Ro. sing. 39. Inclitam diuersitas. quia est de hoc etiã rex. in c. inter dilectos. de fide instr. & hoc maximè verum est. si originale. seu protocollũ sit diuersa manu scriptũ. Nam prima nota. & primũ protocollũ non debet scribi nisi manu eius notarij, qui fuit de instrõ rogatus. §. nos aũt. in auth. de tabel. colla. 4. & ibi gl. tradit. Speciali. de instru. editi. §. instrumentũ et 2 ver. nẽ opponitur, q̃ non est cõfectum. Accedat quod dixit Bal. in l. fideicommissa. §. quoties. de lega. 2. vbi dixit. q̃ imbreuiatura notarij ad hoc vt idem faciat, debet esse in mundũ redacta, ita q̃ tibi stabilium appareat vitiũ, alias non est ei fides adhibenda. & omnes authoritates. quas diffuse possem hic adducere: fat erimallegare patrẽ veritatis Ale. qui ita in specie cõsuluit, consi. 41. vigo tenore. col. j. li. j. & ide consulendo dixit Soc. consi. 24. visis col. ix. li. j. vbi ex hoc colligit rationẽ quare notarius qui fecit exemplũ alterius originalis scribi per alium debet in subscriptione attestari. q̃ impeditus per alium scribi fecit, nã ea fuit ratio. quia nisi attestaretur ita. instrumentũ vt potè de falsitate in recti nõ p̃baret. cũ itaque instrumentũ proponatur diuersis manib. scriptũ, inter lineatũ & marginatũ, certè non est ei vlla fides adhibenda. d. inter dilectos & ibi Abb. & mod. late. secundò non p̃bat, qa dicitur non p̃stare de originali. & baldardello quondã Bernardi Pichoni qui dicitur rogatus de dicto instrumẽto. videc nõ video quo fonte exẽplũ per Claudiã Valencerij, cui, vt asseritur ci mitta fuerunt ꝓtocolla dicti quondã Bernardi sumi potuerint. sine exẽplari nec p̃ sum exemplo. l. in testamẽto. l. a. ff. de testa. & demon. Nec huic fundamento obstat qd no. Bal. in rub. C. de fi instr. col. vj. versi. secundò quæro. qa illud dictũ Bal. procedit quando notarius qui est rogatus de instrumento exẽplũ partis in forma tradit, tunc tale exẽplũ probat licet originale non reperiatur. eo quia tale exẽplum cõtestũ ab eo q̃ fuit principaliter rogatus loco originalis habetur. nam cũ ab eodem notario duo exẽplũ dua scripturæ ꝓducuntur, ambæ originales dici possunt. l. in tabidẽ. qui ita expresse loquitur & tenet Bal. Sa. prõtus. quẽ etiã Bal. adducit. ff. de lega. 2. versus aũt in exemplo tempto. per vnũ notarium ex
2 originali alterius. nec de originali debet constare. alias † exẽplum nihil valeret. vt ibi declarat Bal. in l. fi. C. de edicto Adriani. Nec huic rationi obstat, si prætendatur constare de originali instrumento dicti Pichoni ex scriptura exhibita. quia cũ q̃ cõstare de illa scripturã esse scriptã manu eiusdẽ Pichoni non tollat tacita originalis instrm., cũ idẽ Pichoni non attestetur se rogatũ de ꝓdicto instrumẽto. cum nõ sit in principio dictũ, nota bene manu. seu protocolli mei, &c. Nec ẽt in fine sit dictũ. & me Bernardo Pichoni. &c. prout de iure esse debuit. alias reprobatur scriptura p̃dicta. & ideo fidẽ non facit fm Bar. in l. fi. quia ex argumentis ꝓ fi mit ũ. co ante-
3 ver. vnij dixi. ff. de eden cũ igitur de instrm nihil † p̃bet cessat prima exceptio opposita per reũ q̃ pro se possideat cũ titulo authoritatis prætoris. Nec etiã q̃ militet exceptio p̃scriptionis tũ quia fuit interrupta tũ quia ex capite ignorantiæ data esset restitutio in integrũ. si peteretur. Nec obstat dum dicit. q̃ citatio generalis non interrũpit p̃scriptionem. fm Bar. in l. fi. inf. C. de annal. exce. qa illa linguenõ est inter citationẽ simplicẽ, qua citat reus reẽgõ urus, petitionib. & illo casu, qa actor nihil ponit p̃ hanc citationẽ non interrũpit p̃scriptio. ita loquitur Bar. & ibi non est casus notier. Et inter citationem generalẽ per quã intimatur reo q̃ est obnoxius actori. vel bona sua vlturpat, tunc licet illa sit generalis nec in ipsa specificetur obligatio. vel nõ nominentur bona in specie, tũ interrumpitur
4 † p̃scriptio xxx. annorũ. vt est casus ad literam in d. fi. & ibi no. Bar. vt nota & rationẽ assignat Ial. in l. fi. col. ij. ff. de eo q̃ facere. Et in his terminis procedit thema q̃onis nostrę, qua nemo dubitat fuit proposita citatio gẽralis quo ad petitiones porrigendas, sed ẽ fuerunt proposita interrogatoria non tũ generalia. per q̃ intimabatur reo q̃ occupabat bona actoris in genere. Sed etiam in specie. et intimatum fuit. q̃ occupabat & vlturpabat illicitè & indebitè prædia de quibus cõtẽditur, ergo. &c. Et hæc breuiatim pertransivi, quia coram doctissimo, & iustissimo iudice causa dicuntur. Laus Deo.

De Testibus.

RESP. CXIX. & de Testibus.

LEGE Iulia q̃ pia mulier contra maritum testis esse prohibetur & rectè. nã conjuges vna & eadem persona existimantur. & quemadmodum in causa propria nemo contra se testificari cogitur, ita etiam conjuges contra se testificari nõ possunt, ne discordia ex eo oriatur, quam maxime abhorrent. Immo nec etiam consentiente viro testificari cogitur fauore ipsius mulieris, licet complures legem iuratam non admittant, si alij testes inueniri non possint.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones præſcriptionis, & ſolutionis plurium debitorũ rõ ſufficiunt ad inducendam præſumptionem donationis, & remiſſionẽ debiti, & ibi vide intellectum l. procul. ff. de probat. & vide.*
4 *Ratio ſanguinis, & fauor agnationis conſeruandę ſæpe impellit homines ad donandum.*
5 *Lex Procula, non extenditur ad cognatos, cum ſit exhorbitans.*
6 *Argumentum de maiori ad minus non procedit affirmatiuè.*
7 *Dictio ſæpe, duos actus ſaltem deſiderat.*
8 *Teſtibus dicentibus ſe cognoſcere ſcripturam, an ſit credendum, & quæ requirantur, vt eis credatur.*
9 *Ratio non eſt par amittere debita, & lucra non capere.*
10 *In dubio præſumitur ignorantia, niſi probetur ſcientia.*

Reſpon. interpr.

SI repetere & reaſſumere vellem, q̃ in hac cauſa vertente inter nobilem Io. Agaſſini agentẽ ex vna, & do. Nauarrinos reos ſe defendentes ex altera, ſcripta & allegata fuerunt, huiuſmodi p̃ſultatio in iuſtũ volumẽ aſcenderet. & quidẽ ſuperuacua, cũ ſuper duab. primis exceptionib. ſ. p̃ſcriptionis, & ſolutionis, ſatis ſuperq̃ ſatis ſit diſputatũ, fateanturq̃ rei illas nõ militare cũ ad p̃ſumptionẽ † donationis, & remiſſionis debiti confugiant, dicentes ex affinitate, tpis longinquitate, & reiterata calculatione, præſumptionem remiſſionis debiti reſultare, iuxta tex. in l. Procula. ff. d. p̃batio. Videndum igitur eſt an præſumptio dictæ legis conueniat, & militet in occurrenti caſu, & paucis agẽdo reſpondetur, quòd non, ad quod demonſtrandum ſciendum eſt, quòd ad hoc vt ſit locus illi præſumptioni, requirunt̃ tria copulatiuè, videlicet q̃ ſanguinitas, tp̃s diuturnitas, & tertiũ qđ eſt principale, calculatio ſæpius facta, q̃ tria põderant̃ à iurecõſulto in illa l. Procula. & ibi firmãt Bart. & alij, maximè Iacob. de S. Georgio, vbi inq̃t, vos firmiter tenebitis hęc tria eſſe neceſſaria, qcqd dicat Imo. & ita prius firmauerat gl. in l. libertis quos § j. vbi Bar. ff. de ali. & cib. legat. & ẽ eius opi. vt p̃ Ale. & Mod. in l. q̃ dotis. ff. ſol. ma. ſequit̃ Lud. Ro. ſi. 144. licet variè. Ale. conſ. 56. in p̃ti. li. 4. In caſu nr̃o deſiciũt duo potiſſimũ requiſita. Primũ. ſ. q̃ ſanguinitas. † na inter Agaſſinos & Nauarrinos nulla intercedit q̃ſanguinitas, & licet forſan probata ſit aliqualis affinitas, hoc nihil ad cãm d. l. Procula. q̃ exigit q̃ſanguinitatẽ. Aliud. n. affinitas, aliud q̃ſanguinitas, vt in rub. de q̃ſang. & affi. illa. n. copula, &, copulat diuerſa, ſm gl. in rub. ff. de iur. & fac. ign. notat̃ p Pan. & alios in c. 2. vbi latè ſcripſi de reſcriptis. Non. n. eadẽ eſt ratio remittẽdi debitũ, aut ſaltẽ tãta affini. q̃ eſt remittendi q̃ſanguineo, in quo rõ † ſanguinis & fauor agnationis, q̃ſeruãde, ſæpe animũ q̃ſanguinei vrget ad donandũ. Nõ ſic ratio affinitatis, q̃ mortua vxore cuius cãõcta fuit, ſolet parui eſſe momenti ſm gl. in l. ſed hoc ita ff. de re iud. q̃ inqt, q̃ ſicut mortua vxore, affinitatis, ita & amoris vinculũ ſoluit̃, & dicunt ibi Mod. q̃ ſicut mortua vacca p̃dit̃ ſoccula, ita mortua vxo. p̃dit̃ affinitatis amicitia. Sed faç illã p̃ſumptionẽ militare inter affines & cognatos, ſicut inter q̃ſanguineos & agnatos. Videamus an inter oẽs iocũ habeat. mihi vr̃ reſtringendũ ad fratres & ſorores. prout loquitur illa lex, nõ ad remotiores, maximè ad cognatos exiſtẽtes in quarto gradu. Ita probat̃ in d. l. Procula. vbi Paulus mirecõ. ſe fundat in fraternitatis affectione, vt ibi à fratre ſibi debitũ, & ibi à fratre quãdiu vixit deſideratũ, & ibi, ſæpe in rationẽ fratris, & ibi, quaſi tacitè fideicõmiſſum fratri remiſſum, & ita in ſpecie dixit Bal. in l. cũ p̃ponas. la j. C. de pac. & in l. ſi certis annis. col. 4. C. e. ti. & Flor. in d. l. Procula, ibi ſignanter põderat manifeſtã perſonarũ proximitatẽ, pp quã iuncta multiplicata calculatione, & tpis diuturnitate, dicit præſumptionẽ donationis à iure conſulto admitti. & ad hoc ẽt animaduertit dñs Alex. conſ. 56. añ ſi. Cũ igitur illa lex loquat̃ in fratre & ſorore, & Legiſlator ſup fraternitate faciat fundamentũ, nõ vr̃ extendenda † ad affines, & cognatos exiſtentes in quarto gradu, ꝯ regulã iuris ab vſu ſatis ſuperq̃ ſatis receptã, q̃ donatio nõ p̃ſumitur. l. cũ de indebito. ff. de p̃bationib. & l. ſi donatio. C. de do. ẽt inter pr̃em & filiũ. l. cũ pater. § p̃ plurib. ff. de leg. 2. Et notat̃ in l. ſi donatione. & ſi aut. teſtõ. C. d colla. eſſet. n. arguere d maioriad minus affirmatiuè. qđ q̃ſtat † nõ licere, vt no. in c. cum in cunctis. in princ. de ele. ſatis. n. conſonat aurib. q̃ nõ militat tãta affectio erga affinẽ in quarto gradu, quanta erga fratrem, q̃ dicit̃ ferè alter, & cuius charitate nulla maior. l. nemo. §. q̃ frater. ff. de hæredib. inſtitu. Deficit aliud principale, videlicet ſæpius facta cõpenſatio. ex his. n. quę exhibita leguntur, nõ p̃batur ſaltem gemina calculatio, prout requirit̃, & ibi ſæpe in ratione fratris, &c. Dictio † eam ſæpe non niſi duab. calculationib. verificatur, vt no. p gl. in §. qa verò multi. in aut. de teſt. li. 6. & in ca. qa ſæpe. de elec. li. vi. & l. licet. C. de aſſeſſo. non. n. probatur vlla

1 ſeruata forma. c. quanquã. de vſu. lib. vi. Sequitur Soc. ſi. 179. col. 4. in 2. parte. Deci. conſi. 111. co. j. in cauſa autẽ ita conſtat per confeſſionem ipſius Arnaudi condemnati. igitur &c. ¶ Premiſſis & ſimilib. non attentis arbitror malè iudicatũ rationibus infraſcriptis. Prima ratio, in foro contentioſo nõ p̃
2 quis puniri pro verbali † vſura, aut mentali, niſi ſequuta receptione vſuræ, quia ante exactionem delictum nõ dicitur eſſe cõſummatum. Ita Io. And. & Gem. in d. c. quanquã. dicentes, q̃ non ſufficit p̃bare aliquẽ dediſſe ad vſurã, niſi etiã probetur, q̃ eam receperit. ſequitur Fel. in c. in præſentia col. vj. de prob. allegatur Pet. de Anch cõ. 376. inci. ſecundo dubitatur. verum in cauſa præſenti, licet Arnaudus cõfeſſus fuerit vẽdidiſſe cariori pretio propter dilationẽ. vel verius licet ex cõfeſſione inferatur, non tamen cõſtat q̃ quicquam exegerit. ergo ſolũ de peccato erit iniungenda pœnitentia ſalutaria in foro conſcientiæ, nõ autem puniendus in foro cõtentioſo. ¶ Secũda ratio, ad hoc vt vendens cariori pretio poſſit conuinci de
3 vſura in foro contentioſo, non ſufficit q̃ cõſter de cõfeſſione venditoris, q̃ vendiderit cariori pretio ad tẽpus quã in numeratis, niſi etiã conſtet de † intentione deprauata ipſius vẽditoris, q̃ habuerit animum deprauatum, ſecũdum Pan. in d. c. cõcluſit. qui ſubdit q̃ ſi venditor neget ſe habuiſſe intentionem deprauatã. q̃ iſto caſu cum cõtractus ex ſui forma non appareat celebratus in fraudẽ vſurarum, nullo modo venit puniendus. Sed in caſu noſtro Arnaudus negat expreſſè ſe habuiſſe intentionem deprauatam, cũ dicat ſe vendidiſſe aliquo modico pluri ad tempus, propter impenſas & labores quos patitur in
4 eundo ad caſtra, & oppida debitorũ pro exigendis pecuniis ſibi debitis, quæ expenſæ & labores debent † conſiderari, cũ debitor & creditor ſint diuerſi fori, teneaturq̃ creditor accedere ad domũ ipſius debitoris. l. itẽ illa. cũ ſua gl. & ibi Bart. ff. de cõſti. pec. & poſito etiam q̃ debitores teneretur accedere ad domũ ipſius Arnaudi, tamen de honeſtate Arnaudus tenetur mittere interpellatorẽ ad domos debitorũ. l. quidã Hyberus. ff. de ſerui. vrba. prædio alias perderet expenſas citationis ſm Lu. Rom. ſing. 396. inci. alio ſero. Accedat experientia, quæ eſt rerum magiſtra, à qua licet arguere. c. quam ſit. de ele. li. 6. cle. diſpendioſam. de iudic. c. multis. xiiij. diſt. videmus enim quotidie creditores cum maximis impenſis, & magna animi anxietate, & ſæpe cum vitę periculo inſequi debitores, nulla ergo
5 ratio ſuadet eor dictorũ laborum & expenſarum ratio haberi non debeat. Tertia ratio, quia in articulis, & in puncto præſupponitur Arnaudum eſſe mercatorem, qui ratione intereſſe † lucri ceſſantis poteſt vẽdere res cariori pretio ad tempus. Latè Bal. & Salic. in auth. ad hæc. C. de vſur. dicentes q̃ ſi mercator habuiſſet pretium tempore contractus in alias mercantias implicuiſſet, ea ratione licuit vendere res ſuas ad tempus cariori pretio. ſequitur Pan in c. conqueſtus. de vſu. Dec. in d. conſi. 111. col. v. vbi alias auctoritates congerit. ¶ Inſuper aduertendum fuit, q̃ ſolum confitetur ſe vendidiſſe ſex ſomatas paulo plus cariori pretio & modico pluri, videlicet pro groſſis duobus. Nam deponit ſe in numeratis vendidiſſe groſſis 45. & plus. ad credentiam verò confitetur vendidiſſe partem groſſis 46. partem groſſis 47. & ſic ſex ſomatas tantum pro florenis 4. ex qua venditione reſultat minimus exceſſus, & mi
6 nima adiectio, vnde pro tam modica vſura †, ſi vſura foret, nõ debuit in foro contẽtioſo puniri ſecundum Bald. in l. j. C. de ædil. act. & Alex. in conſi. 104. inci. ſtatutum. ver. præterea. volu. j. ¶ Ex illis remanet ſublatum fundamẽtum factũ ſuper confeſſione ipſius Arnaudi, quia nõ cõfitetur ſe exegiſſe. Item ex tali cõfeſſione apparet ipſum non habuiſſe intentionẽ deprauatam. Item licuiſſe vendere, quia mercator propter intereſſe lucri ceſſantis, & propter labores & expenſas viatici in eundo ad debitores, &c. Laus Deo.

¶ Ita iuris eſſe cenſeo ego Io. Franc. de Ripa, I. V. D. & de collegio Papien. ordinariam iuris ciuilis cathedram regens in florentiſſima Auenionenſi academia, & in fidem me ſubſcripſi & ſigilaui, ſaluo ſemper iudicio ſaniori.

De probatio. & præſumptio.

RESPONS. CXVII. & de Probationibus. I.

IICET regulariter debiti remiſſio nõ præſumatur, iure tamen quodam ſingulari, ſi diu inter fratres & ſæpe, ac variis excauſis ratio reddita ac habita fuerit, fratri remiſſionem factam Paulus fideicommiſſi reſpondit tãquam fideicommiſſi ratio nunquam deſiderata fuerit. Sed cum in propoſita facti ſpecie, nullo agnationis vinculo litigantes teneantur, neque inter eos ſæpe, neque ex variis cauſis ratio nec credita, nec inbita ſit. & no. negatur de lucro remittendo, ſed de damno virando q̃ræratur, nullo iure dicendum eſt legis Procula, diſpoſitionem, quæ exorbitans eſt ad huiuſmodi cauſam trahi, neque accommodari poſſe.

Resp. Io. Fran. Ripæ in ff. vetus.

Respon. interpreta.

QVAERITVR Verum ex dictis testium numero septẽ decim deponẽtium à se fuisse extortas vsuras per Titiũ Iudæum possit criminaliter procedi contra ipsum Iudeũ, maximè si ipsi testes in eorum depositionibus protestantur ꝙ non sunt ex testificatis per ipsos aliquod commodum posse consequi, & maximè accedente publica fama, ꝙ sit idem Titius solitus fœnerari.

¶ Tria scio posse obiici cõtra personas & dicta eorum testiũ. Primò ꝙ ipsi testes videntur deponere in causa propria, ratione vtilitatis + & cõmodi, quod resultat ex eorũ depositionib. ergo nõ idonei. l. nullus cũ similib. ff. de testi. l. omnib. C. e. propter quã rationem Fede. de Senis cõsi. 64. Ro. sing. cccl x. incipi. vo-
1 lo probare. Rodul. in suo trac. de vsur. & *communiter* Doc. consentiunt ꝙ non sint idonei testes. sed ista ratio in casu occurrenti me nõ mouet propter protestationem de qua in themate, qua mediante tollitur ratio cõmodi secundum Bal. in l. de tantib. C. de testa ordi. Fel. in c. veniens. i. colũ pe. de testi. *Verũ* caut. x. tell. testis, &c. cum aliis suis auctoritatib quas bre-
2 uitatis gratia omitto. Secundò, quia † recipiens vsuras ita delinquit sicut mutuans c. j. & c. super eo. de vsur. vbi Io. And. Si cũ nõ esset q̃ reciperet, nõ esset qui daret. vnde q occasionẽ damni dat. damnũ dedisse videtur. c. fi. de vsur. l. qui occiderit. §. in hac. ff. ad l. Aqui. cùm ergo sint hi testes locij, & participes criminis non erunt idonei. c. j. de confes. l. quoniam liberi. C. de test. l. fi de accus. & Alex cõsi. 128 incip. quoniam abũdè. colũ. vol. 4 vbi concludit, ꝙ socius criminis non facit indicium ad torturã. sed nec ista ratio qui equum operatur in proposito. & eidẽ respondet Fel. in c. personas. de testi. post Car. consi. pe in tit. de test. ꝙ nõ est peccatum recipere ad vsuras à veri similiter fœneraturo immo regulariter non peccat recipiens. gl. Ab. & Mod. in c. debitores de usu. & latè concludit Laur. de Rodul. in suo trac. de vsu in ix. q. nisi recipiens directò cũm fœnerandi præ haberet alias nõ fœneraturo. præterea potest dici, ꝙ recipiẽs sub vsuris pecunias à Iudeis omnino nõ peccat. prout tenet Ale. consi. j. volu. 2. tertio, & in hoc stat difficultas præsentis dubitationis, quia sunt singulares, cùm vnusquisq;
3 deponat de sua particulari solutione vsurarum vnde nõ probant. l. iurisiurandi. C. de testi. licet ex quadã. co. tit. & in terminis ꝙ nõ probãt ꝙ fuit Alex. cõsi. 73. inspecto diligẽter processu volu. j. vbi allegat Ant. Fede. & Rodul. ita tenere. sed adhuc fm̃ ea quæ proponuntur, arbitror hos testes esse idoneos ad inquirendum. & ad torturã. in primis reperio Car. consi. 5. in tj. de test. cõsuluisse cõtra Ale. quod ex testib. singularib. ꝓbatur quia fiurarius, quia ad ꝓbandũ aliquem actũ qui resultat ex actib. particularib. vt esse vsurariũ, testes singulares plenè ꝓbant. secus ad probandũ aliquẽ actũ pro se & propter se, tunc testimonia singularia non sufficiunt. & ideo Bald. in l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. & cõsi. 33. inc. verba instrumẽti. vol. j. concordando opinias in illo puncto distinguebat aut agitur de ꝓbando actu in genere, puta quẽ hæreticũ, vel vsurariũ, & singularitas nõ nocet, secus si agatur de ꝓbando ꝙ talis fecit certũ cõtractũ vsurariũ, & simulatũ, tamen quia multi cõtradicũt nõ tenerem cũ Bal. Modo præsupponitur ꝓbanda esse famam
4 publicã, teneri indubitanter ꝙ probet, quia fama † iũctis aliꝙb. adminiculis ꝓbat aliquẽ fore vsurariũ manifestũ & in specie ita cõsuluit Crem. ibi. si 50. dubiũ tale est per totũ. allegat gl. expressam in c. cũ in diœcesi. de vsur. vbi Car. Ant. & Pan. sequũtur. & ibi Car. nor. ex tex. ꝙ ad ꝓbandũ crimẽ vsurarũ, admittitur ꝓbatio per sectas & argumenta, quæ alias non admitterentur. C. de fo. t. de simul cõtrac. in vlt. prælud. ptione. & in specie Rodul. in dicto tracta q. 88. decidit, ꝙ licet ex fama iuncta aliquib. argumẽtis nõ dicatur qs vsurarius manifestus, tamẽ dicitur manifestandus ga iudex poterit cũ publicare & condemnare tanquã vsurariũ. Arch. in c. 1. & 2. de vsur. lib. 6. Fulg. cõsi. 122. vilis præcepto. Abb. cõsi. 81. ex themate. in 2. parte. & licet ipsi nõ dicat in casu tali isto ita respondẽ, quia negari nõ pt ꝙ isti testes singulares nõ faciat semiplenã probationẽ. cum no sint singulares singularitate obstitoria, sed adminicularia prout declarat Bal. in rub. de ꝓbatio. & in l. de quib. col. antep. ff. de leg. & Fel. in c. licet cãm de ꝓbatio. & in l. de quib. col. antep. ff. de leg. & Fel. in c. licet ex quadam. col. 3. co. tit. iũcta igitur fama plenè probabũt. c. 1. de appellat. in l. admonendi. ver. his præmissis. ff. de iureiu. & licet in criminib. fama cũ vno teste nõ sufficiat ad condemnationem secundũ gl. in c. veniens. el. de testi. fallit † tamẽ in
5 crimine vsurarũ secundũ Phil. de Peru. in c. §. & quia. de vsur. in 6. & licet Gam. ibi istud solũ admittat, quantũ ad effectum imponendi pœnam excommunicationis, nõ autem quantũ ad alias pœnas, tamẽ in casu isto necesse est fateri, ꝙ fama cũ dec. 3. testib. probat quantũ ad alias pœnas, quia agitur cõtra Iudeum in quo pœna excommunicationis transfertur in corporalẽ, quia excõmunicari non potest. c. gaudemus. de diuor. ita ꝓbatur in c. cõstituit. & ibi gl. xvij. q. 4. & quia in casu isto cũ fama cõcurrit multitudo testiũ licet singulariũ. Gemi. aũt loquitur quãdo solũ cum fama concurrit vnus testis. dẽt. n. numerus testiũ augere fidem l. j. ff. de testib. latè Cur. antiquior in suo tracta. de testib. in prin. & qa vltra famã & numerũ testium alia coniectura elicitur ex qualitate personæ inquisitę quę damnata est. nam Iudeũ esse, est species delicti. arg. tex. in l. cum seruus. §. in vsurarum ff. de legat. j. & blasphemi, Iudæi nominari possent. vt est tex. in c. j. & in c. cum sit nimis. de iud. & omnis rigor contra eos seruandus est, secundum gl. approbatam in c. de iudæ. peiores n. sunt Sodomitis, & gentilibus ideo acrius puniẽdi. c. nonne. j. q. j. & ibi assignat rationes. Sed cæteris eorũ sceleribus omissis, ne videar maledictis verbis, veritati huius cõsultationis detrahere, nullius est qui ignoret omnes Iudeos in hanc sententiam concordare, ꝙ eis liceat fœnerari Christianis, quasi nos non simus eorum fratres, & ob hãc reprobam eorum sententiam nituntur omni conatu, omni fraude, & simulatione vsuras a Christianis extorquere, quã sententiam confirmat Pan. & alij in c. post miserabilem. de vsur. cũ ergo ita sit, ꝙ † communiter fœnerantur, vt experientia
6 docet, vel saltem negari non possit, ꝙ non sint Iudæi de hoc crimine suspecti, certè licet alias fama cum vno teste in criminalib. plenè non probaret, tamen contra personas alias suspectas, quis audebit negare testiũ multitudinem non probare? dixi enim Bald. ꝙ in crimine vsurarum concludit dubia probatio quę alias non admitteretur ca. in præsentia de prob. ga ipsi Iudæi à communiter contingent. b. sunt vsurarij. Ita Bald. in cap. ij. vasallus j. si de feu. fue. contro inter do. & agna. vasal. Ita in l. non hoc. C. vnde legi. vel posito ꝙ plenè non probarent, saltem concludendum est ꝙ faciunt indicium ad torturam, vt per Bar. in l. ff. de quæst. possunt enim inquisiti de delicto vsurarum pro veritate habenda poni ad torturam, secundum Socinum, consi. 229. in fine. in 2. parte.

RESPON. CXVI. & de Vsuris. IL

VENDENTES res cõsistẽtes in pondere, numero, & mẽsura paulo cariori pretio ad tempus, quam tempore venditionis valeret, sine fraude nullam rectè perspicienti cõmittut. Et ideo in foro pretioso de iure conueniri nõ possunt, & præsertim cum non constet in ꝓposita facti specie de vsura ipsa, & de facto cõmissa quare vsura tantum verba is nullam in foro contentioso pœnã mereatur, tum etiam quia non constat de intentione corrupta ex qua actus iudicatur, cum ille plus vendens ponderet ratione laboris & expensarum fiendarum pro debiti consecutione. Videmus nãque & sæpe cum magnis sumptibus ac incõmodis, magnáque anxietate animi mercatores sua prosequi debita, tum etiam quia mercatori ratione lucri cessantis ad tempus paulo cariori pretio vendere licet, tum etiam quia de minimo lucro agitur, quare in contentioso foro nec quæstio haberi, nec pœna aliqua imponi pro huiusmodi modico lucro potest.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem consistentem in pondere, numero & mensura cariori pretio ad tempus quam tempore venditionis valeret, an in foro contentioso conuenitis possit. & vide nu. 4.*
2 *In foro contentioso an quis possit puniri pro vsura verbali & mentali.*
3 *Vsura non aliter puniri potest quam constet de intentione depraua-ta, dato quod pars vsuram fuerit confessa.*
4 *Ratione laborum & expensarum fiendarum pro recuperatione debiti, interesse ac lucri cessantis, licet mercatori paulo cariori vendere ad tempus. & vide nu. 5.*
6 *Pro minima vsura fœnerator in foro contentioso puniri non debet.*

Respon. interpreta.

VIDETVR Prima facie bene iudicatũ per iudicẽ à quo, licet. n. tex. in c. in ciuitate. & c. 2. soluit. de vsur. disponant vendentem res quæ ponderc. numero mẽsuraue consistunt ad tẽpus cariori pretio quã tempore vẽditionis valerẽt, de vsura in foro cõtentioso nõ posse cõueniri, tñ illud verũ est in dubio:
1 Secus vbi ex cõfessione † vel ex libris ipsius vẽditoris apparet, ꝙ cariori pretio vẽdiderit, ꝓpter dilationẽ tẽporis datã ad solũendũ, fm Host. Car. & Pan. in d. c. in ciuitate. & in d. c. cõsuluit. & ꝓbatur in c. naui gantes. ii. & ideo Pan. in c. ad nrãm. de empt. & vẽ. attestat se ꝓcessisse, vẽditores non posse restari, nisi

ſoluere coacti ſunt,nam per ĩcarcerationem & per ꝑdẽnatio
8 nes,& per exactiones bannorum,& mulctarũ,probatur† qua ſi poſſeſſio iuriſdictionis.l.imperium.ff.de iuriſ. om. iud. nam bãnuꝝ & mulcta ſunt fructus iuriſdictionis.ſm Bar. in l.vlt.ff. ſol.mat. & ex perceptione fructuum probatur poſſeſſio, vel quaſi:vt ſ.dixi.l.quamuis.§.ſi ꝑductor.ff.de acq.poſ.c. inter dilectos.de fi.inſt poſſem ex multis cõprobare, ſed qa iſta notoria ſunt,aliter nõ inſiſto. ꝙſtat de titulo ex allegato inſtro donationis.Potuit enim princeps ſua liberalitate transferre dñium dictę planicieiĩ d.de *Maligiao*,maximè,qa zerbida erat inculta,prout ẽt eſt fere tota de pñti.& de iure terrę guaſtæ,& zerbidæ,ꝓſumũtur eſſe in dñio illius,in cuius territorio ſunt ſitę, vt ſ.dixi determinate Soci.in l.j.in prĩ.ff.de acq.poſ. poſt Pau. de Ca.cũ igiẽ totũ territorium Maligiai, & totũ territorium dicti loci,tpe donõnis eſſet principis, ſine dubio potuit illud diſtinguere & limitare,& dñium illius, & zerbidorũ prædio-
9 rũ,in dominũ *M*aligiai transferre,nã † deſtinatione dñi pdia fines accipiũt.l.quod in rerũ. §.pe.ff.de leg.j.l.ſi quis duas.§.ſi qs partẽ.ff.cõ. præd.& in ptãte principis eſt in propria iuriſdictione mutare fines territorij,& iuriſdõnis.ſm Bal.in l.j.per illum tex.C.fi.reg.Et ꝙ princeps potuerit transferre dñium dictorum zerbidorũ in dñm Maligiai, facit qa prĩcipis donatio
10 adeo effectualis eſt,vt abſque apprehẽſione † poſſeſſionis,ſolo ipſius donationis titulo transferat dñium in donatariũ,ſm Bal.in c.j.in ti.quid ſit inueſti.& in c.ad audientiã. de pręſcrip. Ang.in l.officiũ.de rei ven.ff. Ale.conſi.3.ex ijs.colum. pen. li. v.& conſil.187.lib.2.& iſta eſt *cõis* opi. quicquid dicat Iaſ. in l. traditionibus.C.de pac.& vltra adducta pro cõi opi.de quib. ibi per eum.idem tenet Marti.Lau.in trac. de prin. ver. clxxxj. & ver.cxcj.& Decj.conſi.182.co.pe. Ex ijs cõſtat de ptãte,conſtat de voluntate ex expreſſione confinium,quę includũt omne quod eſt intra fines,vt ſ.dixi.& firmat Bal. in rub. C.de ꝙh. emp.q.xxij.Non enim territorium Podij Giraudi, & terrritoriũ S.Antonij,poſſunt ꝙfinare cum territorio Maligiai, vt voluit princeps per ſuam donationẽ,niſi planicies de qua diſceptatur ſit de territorio *M*aligiai.cum igitur princeps potuerit terminare ꝙfinia horũ territoriorum,& transferre dñium Planiciei in dominũ Maligiai voluerit,reliquum eſt,vt voluntas effectũ ſortiri debeat.c.cum ſuper.de of.deleg.l.2.§. poſt originem. ff. de ori.iur. remaneat itaque ex inſtro dictæ donationis,& infeudationis fundata intentio domi. de Maligiao.ſupereſt ſolũ vt deſtruatur intentio cõitatis ſe fundantis in allegato inſtro ſententię,ſeu tranſactionis. rõdeo itaque, ꝙ reſpectu dominij ipſius planicici,ſeu prædiorũ exiſtentiũ in ea non probatur ꝙ ipſa cõitas habeat aliquod ius,ſolum. n. dicti iudices de conſenſu partiũ terminarunt,& poſuerunt ꝙfinia inter territoriũ Maligiai,& territoriũ dicti loci Iuſquearũ, vñ licet per nouos cõfines dicta planities effecta eſſet de territorio dicti loci,non tamen infert, ergo dñium ipſius tranſlatũ fuit in
11 cõmunitatẽ,qa dñium † prædiorũ non cõprehẽditur appellatione territorij,& adeo ſeparatum eſt dñiũ ꝓprietatũ,à territorio,& diſtrictu,ꝙ nulla penitus cognatione funguntur,vt formaliter determinat Old.ꝙſ.176. factũ tale eſt in vertice cuiuſdam montis eſt quędã planicies.&c.& ideo Ab.Pañ. in c.ſi diligenti.2.no.de pręſcri.decidit ꝙ licet princeps habeat fundatã intẽtionẽ quo ad iuriſdõnem, & quo ad oĩa loca quę ſunt intra fines territorij,tñ quãtũ ſit reſpectu proprietatũ & dñij ꝑdiorũ exiſtentiũ intra limites,non habet fundatã intẽtionẽ niſi aliter probet tit.ſuũ Nam Imperator eſt dñs totius mũdi. l.deprecatio.ff.ad l.rhod.de iac.& tñ nõ habet dñiũ prædiorũ particularium ſm Bal.in prooemio ffiorũ,& in l.j.§.per hanc.ff. de rei vendi & ꝙ aliud ſit hãre territoriuꝝ,& diſtrictum,& ſic ius exercẽdi iuriſdõnem,aliud dñium prædiorum, ſic ꝙ non bene arguitur de vno ad alterum,cõprobat *Soc.* conſ.127.viſis capitulis.lib.j.tali rõne: alluuione extẽduntur fines prædiorum quo ad dñium.inſti.de re diui.§.item ꝑ alluuionem. & ff. de acq.re.do.l.adeo. §.j. & tñ fines territorij & iuriſdõnis per alluuionẽ nõ mutantur,ſm Bart.in tract. tyberiadis. in j. lib.ꝑ l.in agris.ff.de acq.re.do.Ergo non eſt bona illatio de territorio ad dominium.licet ergo domi.*M*aligiai conſenſiſſet, ꝙ fines ſui territorij reſtringerentur, non tamen intelligeretur conſenſiſſe.ꝙ mutarentur fines,quo ad dominium ſuarum ꝓprietatum,per prędicta,& ſic quantũ ad dñiũ clarũ eſt d.Maligiai hãre potiora iura.nec obſt.inquantum.ſ.dicebã poſt Pau. de Caſt.quod in dubio omnia prędia quę ſunt intra fines territorij præſumuntur eẽ communitatis intra cuius fines ſunt, quia illa deciſio procedit his concurrentibus.Primo,quòd ſumus in dubio,& ſic non appareat cuius ſunt ipſa prædia,vt per Soc.in d.conſi.127 Secundò,quòd territorium ſit ipſius cõitatis.& ſic habeat ipſa communitas ius terrendi.l. pupillus.§. territorium.ff.de ver.ſig.ſm Soc.in d.l.j.col.4. Sed nos ſumus in caſu claro,in quo ꝙſtat,ꝙ dicta planicies eſt in dñio dñi de Maligiao,vt ſ. probaui.Item ꝙſtat ꝙ territoriũ nõ eſt ipſius cõitatis,ſed principis,qui dñium ſuũ,ſeu ius ſuũ tranſtulit in dominum de Maligiao.& ẽt per renouationẽ antiquæ infeudationis nuper factã in magnĩ.do.Io.de Punio,modernũ dominũ.Ergo ipſa cõitas tã reſpũ dñij,quã iuriſdictionis nullũ ius põt ꝓtendere virtute dictæ tranſactionis. Non ẽt põt dicta cõitas ꝓtendere ſe hãre ſeruitutẽ paſcendi aĩalia,quia ſeruitus ꝑdialis,al's non eſt ſeruitus,ſed ius perſonale.ſm gl.in d.l.pecoris.& in d.l.vt pomũ.e.ti.ꝓ Bar.in l.Mela.§.fi.ff. de ali. leg. Cæp. in d.trac.ſub rub.de ſer.iur.paſcẽ.cũ igiẽ non cõſtet cõitatem habere prędium dominantem,in quo ipſius prędij gratia iacent ipſa pecora,non video qũo de ſeruitute paſcendi tractari poſſit.non ẽt ꝙſtat de obligatione perſonali,qua teneat̃ do. Maligiai verſus ipſam communitatẽ. Et ſi dicatur, ꝙ præſcripſit
12 communitas ius depaſcendi.rñdetur,ꝙ ſine † poſſeſſione vel quaſi non præſcribitur.reg.ſine poſſeſſione.de regul. iuris, in 6.l.vſucapio.ff.de vſuca.Sed cõitas nunquã poſſedit,vt ſ.oſtẽſum eſt,ergo,&c.Præterea fuiſſet toties interrupta per incarcerationem eius poſſeſſio,& per capturã aĩalium factam pro parte do.de *M*aligiao.c.illud.de præſc.l.naturaliter.ff.de vſuca. cũ cõcor.& ſi dicat̃ ꝙſuetudinẽ extare in dicto loco,quòd qlibet poſſit depaſci facere eius aĩalia in terris zerbidis & guaſtis exiſtentib.in eius territorio dicti loci, vt ꝙſtat ex allegato inſtro tranſactionis,quilibet poterit in ea hãre facultatem depaſcendi.Rñdeo ꝙ in ꝓceſſu nõ fuit articulatũ, neque ꝓbatũ
13 de tali ꝙſuetudine,ꝙ cum ſit facti,ꝓbari debuit.c.j.de cõſti.li. vj.ꝓBal.in l.de quib.ff.de legi.Non omitto aliã rñſionẽ,quam accõmodarunt veriſsimus doctor Stephanus Bertrãdi, & cæteri q in cã hac cõſuluerunt, ꝙ tale inſtrm nullã fidẽ facit,qa ad hoc vt inſtrm exẽplatũ ꝑ alĩ̃ notariũ,qui nõ fuit de eo rogatus fidẽ faciat,ſex † requirũtur,quæ refert Pañ.in c. cum p. tabellio.de fi.inſtr.Inter cætera regrit quod vterque fuerit notarius,& ſic,tã ille q fuit rogatus,quã ille qui exemplauit.et re
14 degit ĩ authẽticã formã.Itẽ quòd ex cõmiſsione iudicis fuerit exemplatũ.d.c.cũ.ꝓ.tabellio.et licet Pañ.ibi,& Bar.in l.ſi quis ex argentariis.§.cogentur.ff.de eden. dicant iſtud nõ ꝓcedere in hãde,vel legatario,ſeu donatario notarij, qui fuit rogatus. tñ *cõis* opi.et obſeruantia eſt in ꝓtrariũ,vt per Ale. et *Iaſ.* in d. §.cogẽtur,ꝙ auctoritates adducunt.& per Fel in d.ca. cũ p.tabellio.ita atteſtat̃ ſeruari in venerãda curia Dephinali Guido Pap.deciſio.2.& cxviij.incip.notari⁹,&c.&licet ibi dicat quòd curia ſolet talib.inſtris fidẽ adhibere, qñ fuerunt groſſata de antiquo,tñ ipſe dicit verũ,qñ notarius explicans in explicatione atteſtat̃ ſe groſſaſſe de commiſsione iudicis,cum res ſit de antiquo,creditur ſibi atteſtanti de ꝙmiſsione,iuxta tradita in l.ſciẽdũ.ff.de ver.ob.ſed in caſu nro notarius qui exemplauit non atteſtatur de cõmiſsione iudicis groſſaſſe,ſed ſolum atteſtatur ꝓtocolla ſibi fuiſſe donata.de qua donõne nõ cõſtat,& ſi ẽt cõſtaret nihil ad rhũbũ poſtquã de cõmiſsione non appareret,cũ igiẽ nõ ꝙſtat de cõmiſsione ẽr per atteſtationem ipſius aſſerti notarij explicantis,nec ꝙ iſti fuerint notarij,nec de dona. ꝓtocollorũ, nec interuenerint alia ſex requiſita neceſſaria, cõcludendum eſt,ꝙ nulla fides eſt ei adhibenda. Laus *Deo.*

De Vſuris.

RESP. CXV. & de Vſuris. I.

REGVLARITER Teſtes commodum aut vtilitatem ex eorum depõnib.ſperantes nihil probant, niſi prius ꝓteſtent̃ ꝙ nõ intẽdunt ex eorum depoſitionib. aliquod cõmodum ſe conſequuturos eſſe & licet ſingulares teſtes non probent,ſingularia tamen teſtimonia ſuper actu, qui reſultat ex actib.particularibus de iure probant,maximè accedentibus fama publica,vſurarum cauſa,& perſonæ qualitate,nã Iudæos à cõiter accidentib.fœnerari non eſt,qui ſit negaturus, quæ omnia manifeſtum ad torturam indicium præbent.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes ratione eorum vtilitatis ac commodi ex eorum depoſitionibus nihil probant niſi prius proteſtentur ſe nullum cõmodum ex eorum depoſitionibus penitus conſecuturos.*
2 *Vſuras recipiens ita delinquit ſicut mutuans.*
3 *Teſtes ſingulares vſurariũ an ꝓbent,& ibi vide quomodo procedat.*
4 *Vſurarius ex fama iuncta cum aliquibus adminiculis probatur.*
5 *Fama publica cũ teſte ſufficit,ad ꝙdẽnationẽ, in crimine vſurarum.*
6 *A communiter accidentibus arguere licet.*

vt puta ex cultura, & fructuum perceptione, ac similibus iure optimo & per plures testes necnõ & meliores comprobauit. Ex quibus facilè constat prædictum dominũ in interdicto retinendæ potiorem esse. In petitorio pariter iudicio ex ijs iura potiora habet, quia per quam plures testes incarcerationẽ de pasci facientium, & eorum condemnationes, necnon bannorum, & mulctarum exactiones probauit. constat etiam ex instrumento donationis producto dominiũ planiciei per principem in eundem dominum Maligiati translatum esse, quare cum oppositum destruat propositum, non est qui sit inficiaturus eundem etiam in petitorio obtinere.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio iuris depascendi, separata est à possessione fundi, ideo ex eis non rectè infertur.*
2 *Possessio probata intelligitur, si actus possessorij, qui citra ius & nomen possessionis fieri non valent, probentur.*
3 *Possessio seu quasi alicuius iuris, per particulares homines acquiri nõ potest communitati sine mandato.*
4 *Possessio semel acquisita vniuersitati per particulares absque mandato eidem vniuersitati conseruatur.*
5 *Testes deponentes in causa eorum communitatis non probant, vel saltẽ modicam fidem faciunt, quia de commodo eorum agitur.*
6 *Is potior est in interdicto vti possidetis, qui possessionem suam per plures & meliores testes comprobauerit.*
7 *In interdicto retinendæ is præfertur, qui possess. suam tit. iustificauit.*
8 *Quasi possessio iurisdictionis per incarcerationes, condemnationes, & exactiones bannorum, & mulctarum probatur.*
9 *Destinatione domini prædia finẽ accipiunt.* (sione.
10 *Ex donatione prin. ipis, transit dominiũ sine nulla possessionis apprehẽ*
11 *Appellatione territorij, dominium prædiorum non comprehenditur.*
12 *Sine possessione vel quasi præscriptio nullo iure procedit.*
13 *Allegans consuetudinẽ illam probare tenetur, consuetudo fatti est.*
14 *Quot requirantur ad hoc vt instrumentum exemplatum fidẽ faciat.*
15 *Instrumentum exemplatum sine commissione iudicis, & à non notario, nullam fidem facit.*

Respon. interpreta.

INCAVSA Vertente inter communitatem agentem, & dominum de Maligio se defendentem, cumulatum fuit petitorium cum possessorio retinendæ, vt patet ex iudicis interlocutoria, lata de partium consensu. Idcirco videndum est quis melius tum possess. probauerit, & sic quis debeat in possessorio retinendæ obtinere. Secundò, quis melius dominium iustificauerit, & sic quis in petitorio potiora iura obtineat.

¶ Circa primũ, pro intelligentia præmitto, q̃ pot quæstio possessorij triplicitèr intelligi. Primò, de possessione prædiorũ, seu ipsius planiciei. Secundò de possessione seu quasi seruitutis depascendi. Ius in depascendi animalia in fundo alieno est quæda seruitus l. pecoris pascendi. ff. de seruit. rusti. prædi. & l. j. § prædia etiã. & si debeatur ratione prædij dominãtis in quo pecora iacent, & recipiuntur, vel stercorandi causa tenentur, seruitus est prædialis sicut ait dicitur personalis vt per glo. & doct. in d. l. pecoris. & ista seruitus, seu quasi possessio illius est separata à dominio & possessione fundi seruientis. l. si prius. ff. de no. ope. nu. cum suis concor. Tertiò de quasi possessione iurisdictionis exercendæ q̃ debet quærere in dicta planicie. Hoc sic præmisso dico cõmunitatẽ ipsam non probasse aliqualiter se esse i possessione dictæ planiciei. licet. n. probatũ fuerit, q̃ animalia hominũ dicti loci visa fuerint depascere ipsam planiciẽ, nõ
1 tñ infertur, q̃ ipsa cõmunitas possederit eã qa quasi possessio depascendi est quid separatũ à possessione fundi, in quo animalia depascuntur, vt ẽ. dixi. & si dicatur q̃ ratione iuris, seu dominij, etiã pot dicta cõmunitas habere ius depascendi. Respondetur verũ esse, sed dicta cõmunitas nõ probauit aliquẽ titulũ nec aliquam cãm dominij & ideo ex quasi possessione depascendi non ꝙcludenter infertur probatio possessionis dictæ planiciei. Quinimo vt infra demonstrabo, non est probatũ fuit cõmunitatẽ esse in quasi possessione pecoris depascẽdi in dicta planicie. Et si proponatur, instrumentũ sententiæ, seu veritus trãsactionis exhibitũ pro parte cõmunitatis ostendit locum ꝓtentionem esse in territorio dicti loci, ex quo instructo dicta cõmunitas prętendit se dominã & possessorem, & legitimum titulũ habere, iuxta doct. Barto. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. Rndebo q̃ tale instrumentũ lẽ fidẽ facit, vt j. ostẽdam luculenter. Dico aũt dñm Maligiorũ probasse possessionem
2 † ipsius planiciei, quia probauit nõ solũ eius animalia depasci fecisse in loco cõtentioso, sed etiam se fecisse aliqua prędia aratri cultiuari, & fructus colligi, qui actus citra ius & nomẽ p[ossessionis] fieri nõ põt, sm Bar. in l. 2. C. de acqui. poss. & traditur p Bal. in l. 1. C. fi. reg. Dico ẽt dictã cõmunitatẽ non probasse se esse in quasi possessione iuris depascendi animalia in dicta planicie, licet. n. probatum extiterit, q̃ homines dict. loci depasci fecerint eorum pecora in dicta planicie, non tñ ex hoc inferri põt cõitatem ipsam possidere, qn̄ aa lind singuli, aliud vniuersitas. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. &
3 quia † cõitatis possessio seu quasi alicuius iuris ꝓ acquiri nõ pt per homines particulares ipsius communitatis, sine legitimo mandato l. j. §. fi. vbi Bar ff. de acquir. pos non n. per ciuem vel incolã acquiritur ciuitati ratione subiectionis. sm Bar. in l. ita stipulatus. §. Crisogonus. ff. de verb. obli. quanto minus ratione subiectionis acquiri debet villę per rusticũ ipsius villę vt in terminis asserunt Raph Cu cõsi 158. viso instrumẽto publico. & expresse determinat etiã Bar. Veronen. in tract. de seruit. iuris pascen colum. viij & istud volunt Bar. & Pau. de Ca. in l. ficut. § j. ff. quod cuiusq; vniuer nomi. respõdentes ad gl. ibi, quæ videtur velle ꝯrũ procedat quo ad retinendã & ꝓseruandam possessionẽ semel acquisitã, quæ per singulos de vniuersitate
4 benè põt † ipsi cõmunitati conseruari absque mãdato, nõ autem acquiri, & ita pluries ꝓsuluit Cor. con. 148. visis. ad fi. li. j. & xlvj. in causa vertente. col. 3. li. 3 & consi. 62. & si in hac col. 2. li. 4 vbi amplia etiã si testes dixerint, q̃ homines ibidem pasculabant, & boscabãt tanquã in re cõmunitatis. Cũ igitur in processu nõ appareat, q̃ homines depasci facientes animalia, illa depasci faciant de mandato syndicorũ dictę cõmunitatis, & vniuersitatis, nec de eorũ scientia & volũtate, bene sequit̃, q̃ nõ fuit probatũ aliqualiter ipsam cõmunitatẽ esse in possessione dictæ planiciei, nec etiã in quasi possessione iuris depascendi. Præterea multi ex testibus productis pro ipsa communitate
5 † nullã, vel saltem modicam fidẽ faciunt, quia deponunt in cãsuę cõmunitatis, in qua de cõmodo singulorũ agitur. vt concludunt Inn. & alij in c. cũ nũcius. detesti. Pan & Fel in c. insu per. e. ti. Cep. in d. rub. de per. iur. patẽ Pan. consi. 16. ad claram decisio. lib. j. Lud Ro. consi. 7. visis necessariis. Bal. consi. 67. li. 2. in super dp. de Maligio probauit suã possess. per plures & melio
6 res testes. ergo in interdicto † vti possidetis debet palmam reportare. l. ob carmẽ ff. de testi. firmat in specie Bar. in l. si duo, ff. vti possi. ex his sequitur cõmunitatẽ in possessorio retinendę debere succũbere & tanto magis, quia dato q̃ pro parte cõitatis ita bene esset probata possessio, sicut q̃ parte do. de Mali
7 gio, tũ cum possessio do de Maligio iustificetur † titulo priuilegii & donationis habitæ à dño principe Auriacensi, ipse debet in possessorio retinendę ꝓferri sm Bar in d. l. si duo. ff. vti poss. probatur in e. cũ cãm. de probat. vbi Pan. & alij. & idem firmat Bar. in l. si de eo § si seruũ. ff. de acquir. poss. Cur. cõsi. 165. præsupponitur in facto vbi alia adducit Barb. cõsi. 6 col. xj. & consi. 11. col. xiij. li. 2. & Alexãn. in variis cõsiliis quę breuitatis causa omitto. ipsa aũt cõmunitas nullo titulo colorauit suã poss. vt j. patebit ergo. &c. Dico ẽt. q̃ ipsa cõmunitas nõ probauit se esse in quasi possessione iurisdictionis exercendæ, quia non articulatum, nec deductum pro parte ipsius cõitatis, sed benè hic fuit probatũ pro parte do. de Maligio. vt j. dicã. Transeo nunc ad petitorium in quo videtur prima facie cõitatẽ habere potiora iura ꝓ stat. n. ex designatione cõfiniũ territor. ũ dicti loci, & do. de Mal g o. de quib. instrumento transactionis seu sniæ exhibito per cõitatẽ q̃ dicta planicies est intra fines territorii dicti loci, ergo in dubio ꝓ umẽdũ est, q̃ sit in dñio ipsius cõitatis intra cuius fines iacet. sm Pau de Ca in l. . ff. de acqui. possin p r n quẽ sequitur dictum hoc benè facit qa confinia rẽ designant, & quicquid est intra ꝓfines inc udunt. l. æde sacra. ff. de ꝯtrah. em. p. Nec huic fundamento obstat, si dicatur, q̃ cõfinia de quibus in stro donationis & fundationis castri, iurisdictionis, & bonorũ Maligiarũ demõstrãt, q̃ ista planicies est intra territorio Maligiarũ ergo fundamentum debet retorqueri ꝯ ipsam cõitatẽ, qa rndet q̃ cõfinia arbitrio possessorũ variãt. l. in finalib. ff. in regun. verũ ex cõuentione & transactione. seu sniã homologata ꝓ partes lata longo tpe post dictam iurisdictionem, variata fuerunt ꝓfinia, quibus cessariò nunc est standũ & non antiquis limitibus, vt expresse decidit. in d. l. in finalib. & l. 2. C. e. ti. Præmissis non attentis, arbitror pro do. Maligio, ẽt in petitorio pronunciandũ esse, & pro clariori demonstratione eorũ quæ dicturus sum, præmitto quod ista quæstio petitorij ꝓ triplicitèr intelligi. Primò de discepari d dñio ipsi planic ei. ad quem spectet fundus. Secundò de iurisdictione ipsius loci. Tertiò de seruitute iuris pascendi. Et in quo libet dubio amplector partes domini de Maligio habẽtis titulum & possessionẽ loci ꝓtentiosi. de possessione tunc probatum fuit. ẽ de quasi possess. iurisdictionis probatur ex quamplurib. testib. deponentib. quòd homines boscantes, & animalia pasci facientes in dicta planicie sæpius incarcerati fuerunt, & bannum

soluere

laici,qui & ī proposita facti serie incōpetēs rectè dici nō pōt, cū laicū in possessionē rei prophanę(maximè cōsentientibus partibus)immittere potuerit.Nec do. Cesarista sub ꝙdōne negatiua instituus. ſ.si ab hærede summā ducētorū scutorū nō petierit,de nō petēdo cauere deber, rum quia possessionē domorū & cæterorū ꝙsentiente Petro apprehēdit, tū qa præsto semper est hæredē liberare.Et ideo pro eo iudicandū est.condemnandus etiā est idem Petrus in expēsis eiusdē litis, cū per peram à die porrecti libelli vsque ad litē contestatā litigauerit exceptiones inutiles proponēdo. Absoluēdus tñ venit ab obseruatione iudicij, ex quo lite pendente domum euacuauit.

SVMMARIVM.

1 *Quod licet auctoritate propria multo magis licet auctoritate iudicis etiam incompetentis.*

2 *Clericus,an possit prorogare iurisd.iudicis laici,& quomodo ꝓcedat.*

3 *Iudex laicus quantum ad interponendum decretum & auctoritatem suam,non dicitur incompetens inter laicum & clericum maximè in realibus,& consentientibus partibus.*

4 *Cautio Mutiana quando remissa videatur.*

5 *Litigans perperam,ac maliuole à tempore porrecti libelli vsque ad litem contestatam,licet post litem cōtestatam verum fateatur, an sit in expensis condemnandus,& quomodo absoluendus.*

6 *Promissio & conuentio facta in iudicio coram incompetenti iudica,an valeat.*

Respon.interpreta.

EX PROCESSV Causæ vertentis coram Reuerendo. vicario & officiali Caualicn.inter magni.do. Cezaristæ ex vna,& nobilem do.Pet.de Bosiques ex altera, plura resultant dubia.Primū est an p̄dictus d.Pet. iure impetrauerit inhibitiones ꝙ do.Cezaristæ?Secūdū,an iure idē d.Pet.cōtēdat sup relaxatione & euacuatione domus de qua in libello d. Cezaristæ? Tertiū,an veniat idē do.de Bosiques relaxandus à petitis cum victoria expēsarū.ex eo ꝙ p̄tēdat euacuasse domū ante lit. cōte.¶ Circa primū vī intrepidè dicendum licuisse pfato Pet.clerico soluto impetrare inhibitiones de qb. in actis,qa non debuit auctoritate iudicis laici in possē dictæ domus turbari.c. j.& 2.extra de foro compe. & contra iudicem laicum potest clericus impetrare inhibitiones.c.ſi iudex laicus.de ſen. excōli.vj.sed hoc nō obstāte cōtrarium verius puto trib, rōnibus.

1 Primò,qa † quod licet facere authoritate ꝓpria, multo magis licet authoritate iudicis incōpetentis,ſm Bely. post alios in c.cū nō ab hoīe.in gl.j.de iud.& traditur p Bar. in l.ait prætor. la.2.§.ſi debitorē.ff.de his quę in frau.cre.verū licebat dño Cezaristæ hārdi particulari instituto propria authoritate ingredi possessionē rerū,in quibus fuit instituus, tū quia fuit sibi à testatore data licentia intradi propria authoritate, quā licentiā testator potuit cōcedere.l.Titia.§.Lucius.cū gl.ff.de leg.2.firmant Bar.& alij in l.nemo pōt.ff.de leg.j,tū quia hęres instituus in re certa,absq; vlla testatoris expressa licētia, ꝑt propria authoritate apprehēdere possessionē rerū in quibus fuit instituus ſm Bar.in l.ex facto.ff.de her.insti.& Gemi.in c.ſi pater. col.3.& ibi Phil.de Perusio.de testa.lib.vj. ſi ergo licuisset propria authoritate,sequitur ꝙ et licuit authoritate iudicis laici, quāuis incōpetentis.Secūdò,qa cōsenserat d.Petrus ꝙ authoritate iudicis laici p̄dictus d. Cezarista mitteret in possessionē, ergo nō debuit amplius posse reclamare.& inhibitiones obtinere.regula quod semel.de reg.iur.in vj.nec obstat dū dicit ꝙ

2 † clericus nó pōt prorogare iurisdōnem iudicis laici.c.ſi diligenti.de foro cōpe.qa istud verū est quantū ad actiones pſonales,quibus distinguit persona clerici.ita loquit tex. in d.c.ſi diligēti.secus si agat actione merè reali, vt in casu nostro. tūc quia nō præsupponit persona clerici obligata,sed tñ de re ꝓphana q̄rit,pōt clericus cōsentire in laicū, qui respectu rei est iudex cōpetens.& ita tenet Collect.in c. qualiter. de iudi.quē refert & segt Host.in summa.de foro cōpe. §. 2. & licet Pan. &c & alij cōmuniter in d.c.qualiter.tencāt q̄riū,tñ vtraque ſnīa vera est,ſi rectè intelligat.nā opinio Collecta. procedit cōsentiēte clerico in iudicē laicū.cōis verò opinio ,ꝓcedit clerico decli

3 nante iurisdictionē iudicis laici.Tertiò, qa iudex † laicus quā tum ad interponendū decretū,& authoritatē suā nō dr incōpetens inter laicū & clericū,maximè qñ pſona clerici nō obligatur,neq; aliter agit à laico,ſm Rotā decis.ccvij.in anti. sub rubri.de iud.& Gemi.in c.ſi.§.ſi.eo. tit. vbi dr iudicē laicū posse interponere decretū in emancipationib.clericorū,vnde nō video,cur nō ēt ꝙsentientibus partibus nō possit mittere laicū in possessionē rei ꝓphanę,& auctoritatē & decretū interponere.Circa ſm videret etiā pro do.Pet.tñd.quia do. Cezarista fuit institutus hęres in dicta domo,& aliis prędiis sub conditione,ꝙ nó possit idē d.Cezarista perere ab hærede ſno summam cc.scutorū.& sic sub ꝙdōne negatiua de nō petēdo quæ ꝙditio suspēdit effectū institutionis donec fuerit prestita cautio Mutiana.l.Mutianæ.ff.de ꝙdi.& demō.Sed hoc nō obstāte

4 pro d.Cezarista pronuntiandū puto,tū qa d.Pet.consensit † ꝙ dictus Cezarista apprehēderet possessionē dictę domus, & cæterorū prædiorū absq; vlla cautionis præstatione,vt constat ex processu reqsitorio,quo fit vt cautionē ipsam remisisse videat. l. pero.§.ſi.ibi,ꝙ ſi cautio nō fuerit desiderata.ff.de legat.2. tū qa relictū alicui sub ꝙdōne ſi debitū nō petierit, in dubio intelligitur ſi nō petierit de iure,ſm Bart.in d.l. Mutianæ.q̄dō pōt adimpleri in vita grauati ad nō petendū,ſi sit paratus debitū acceptū ferre,ergo ñ exigit cautio aliqua sed sat ē ꝙ grauatus fuerit semp paratus liberare hæredē p solēnē acceptilationē, prout paratus est,& ſp fuit idē do.Cezarista,& ſp ad id se offert,& iam pridē obtulit.l.2.§.nūc de effectu.ff.de h.leg. l. mulier.ff. de ꝙdi.ſti.Circa tertiū, quia ēt ex processu cōstat, ꝙ d. Cezarista ꝓduxit ſuū libellū die xv.Ianuarij,& die xv.Februarij.d.Petrus cōfiteat̄ se tenere & possidere dictā domū, vt constat fol. ꝓcessus.lxj.à tergo.licet postea dixerit possedisse, domūq̄ vacuasse,nihilomin⁹ cōdēnādus venit in expēs quāq̄ ab obseruatione iudicij absoluēdus foret,cū tp̄e porrecti libelli in cā esset vt dānari deberet.ſm Io.Fab.Ang.& alios in §.fin.

5 de perpet.& tēp.act.maliuose enim ligasset à die porrecti libelli vsq; ad litē cōtest.vt sic frustraret actorē.illa.n. exceptio, ꝙ nō esset lis cōtestāda,qa pendebat terminus trū mensiū ad conficiendū inuentariū,nō fuit nec est iuridica ad impediēdū litis contestationē,nec ꝓcessum,vt pater ex his q̄ fuerat schedulata partē p̄dicti d.Cezaristę fol.ꝓcess⁹.clxxiiij.& fol.clxxxv. & hac rōne nō debet effugere cōdēnationē expen.& hæc exceptio inuētarij ꝙficiēdi reiecta fuit p iniam iudicis,q̄ trāsmit in tē iudic.Itē nō credit cōm do.Pet.,ꝓasse te domū euacuasse ante litis ꝓtest q̄ facta fuit xxvij.Feb.& licet ēt ex ꝓcessu apparear,ꝙ dictus Petrus die xxiij.Febru ꝙduxerit aliā domū,nō tñ sequit̄,ꝙ euacuauerit domū de qua agit̄ ante litē cōte.quæ quatuor diebus post cōductionē sequuta fuit. Cæterū cū idē do.Petrus claues detinear,nec illas vnquā consignauerit,non pōt videri domū plenè vacuasse,cū dicat̄ adhuc possidere pp clauium retentionē.l clavibus.ff.de ꝙhen.empt. Cęterū aduerrendū ad libellū do.Cezaristæ in quo plura petuntur,& inter cętera petit̄ ꝙ apprehēsio possessionis auctoritate iudicis īsulani & de consensu ipsius do.Pet.approbet̄,& cōfirmet̄, ita ꝙ liceat eidem dño libellanti vti frui domo p̄dicta iuxta ꝓmissa & conuenta per ipsum do.Pet.& ordinata p testatorē. Quæ cerrè apprehēsio possessionis & promissio, ac cōuētio approbādæ veniūt,vt pater ex iis q̄dicta fuerūt in primo dubio. & vbi pertinacius instaretur,ꝙ possessionis apprehensio, prouisio,& cōuētio essent nullæ tanquam factę auctoritate iudicis

6 laici,qđ ꝓstat nō esse verū,attamē negari nō pōt,ꝙ ꝓuisio † & cōuentio facta in iudicio coram incōpetēti iudice,nō valeat vt extraiudicialis cōuentio,& in vim trāsactionis,quā tenēt partes obseruare.l.2.cū gl.& ibi Bar.& alij notāt.C.cōia vtriusque iudi.Iam inutilis.ff.d accepti firmat Bar.in l.licet.C.de iud.Bal. in l.j.C qui pro ſua iurisdi.vñ cū do.Pet.tpe porrecti libelli,& sic tpe accipiēdi iudicij nō euacuasset domū,& vbi euacuasset contestatus ēst litē sup hoc,ꝙ nō tenebatur euacuare, & sup hoc,ꝙ immissio in possessionē,ac ꝓuisio & ꝙērio facta coram iudice laico nō erāt approbādæ,mihi vī pronunciandū denegationes & ꝙdictiones dñi Petri fuisse inciuiles,& quia lite pē dente domū euacuauit,absoluendū in hac parte ab obseruatione iudicij,sed qa tpe dari libelli.& accipiēdi iudicij nō euacuauerat in expē ꝙdēnandū fore,vt ꝙcludūt Io.Fa.& alij in d §.fin. insti.de perp.& tempo.act ita iuris esse rñdeo. Laus Deo.

De Rei vendicatione.

RESP. CCIIII. & de Rei vendicat. I.

POSSESSIO Planiciei de qua agitur nullo iure ꝙ communitatem probata dici potest,licet probauerit animalia particulariū visa fuisse depasci in dicta planicie,longè nāque differt possessio planiciei à possessiōe depascēdi.Ideo ex diuersis nō cōgruè infert̄,manifestè etiā patet singulos ab vniuersitate differre,nam vniuersitati à singulis sine mandato, ꝙsensu, aut voluntate non acquiritur,& si eidē ius acquisitū p singulos conseruetur.Dominus verò Maligiorum suam possessionem ex adibus,qui citraveram possessionē fieri nō possunt,

C. de incolis. Imo dixit elegãter Abb. Pan. in c. j. de foro comp. q̃ forũ incolatus pualet cæteris. stãte ergo hac ꝯclusione. q̃ cius incola alterius loci dicat̃ subiectus magistratib illius ioci. & decretũ solũ priuilegiat ciues nõ suppositos aliqu b. magistratib cet. e sequit̃ ꝯclusio sole clarior. q̃ decretũ non habet locũ in casu isto. & si rectè capiatur istud fundamentũ, oẽs scrupulositates ceſſabũt. Tertiò posito ẽt q̃ esset ciuis, tñ ex quo semp habitauit in loco comitat⁹ seperato à ciuitate, negari ñ pr. quin dicat̃ ciuis comitatẽsis, modo hꝝ conclusio q̃ decretũ
4 seu statutũ † loquens de ciuib nõ habet locũ in ciuib. habitãtib. in comitatu, in materia stricta & odiosa, prout est ista. ſm Bar. in trac. represalia in j. q. xix. q pri & in ꝯsi. 195. ciuitati Camerien. Alex. in rub. ff. fol. mat. Arretij. 77. inci. & ratio scribẽ di. sed decretum de quo agitur est odiosum. igitur verbũ ciues in casu appositũ, nõ cõprehẽdit ciues habitantes in comitatu. q̃ aũt sit odiosum probat̃ sic, iurisdictio delegata dicitur odiosa qa derogat iurisdictioni ordinariæ, ideò semp venit restringẽda. Ita dicit gl. no. in c. j. in verbo ꝓcessus de reser. in vj. & in cle. 2. de off. ord. Mod. in tu. ff. d. cõ. eius. Sed iurisdictio
5 † maioris magistratus est iurisdictio delegata, & derogat ordinariæ iurisdictioni, & regulæ vulgatæ, q̃ actor teneatur sequi forũ rei. l. 2. C. de iurisd. omn. iud. igitur, &c. Ex istis satis ſm̃ ſum vt mortuus tñ dilucidãdo ca. um. rñdebo figillatim. Et primo ñ ob. inquãtũ dicebat. q̃ p̃d. ciuilitas qñ ciuis vadit ad habitandũ in loco ciuitatis territorij ſm Bar. in l. fin. C. de incol lib. x. qa rñdeo. q̃ terra mortarij nõ ꝓt dici de territorio, qa territo-
6 riũ dr̃ † a terrendo, eo q̃ magistratus ciusdẽ ciuitatis inter eos alfines terrẽdi & submouendi ius habeat. verũ cũ sit seperata à iurisdictione ciuitatis, non habet magistratus amplius in ea ius ergo non est amplius de territorio. vel posito falso ꝓ vero q̃ esset de territorio, & in ciue habitante nihil cocludit dicere q̃ sit de territorio, qa terra mortarij habet suos magistratus quib. unt subditi oẽs incolæ d. l. incola. la. j. ff. ad muni. & decretũ nõ cõprehendit ciuẽ subditũ magistratib. terræ seperatæ, nec ẽt ciuẽ comitat̃ẽsem. vt s. ꝓbaui. igit̃ &c. Nõ ob. dicere q̃ dato q̃ idẽ Io. Ant. esset incola terræ mortarii. q̃ tñ incolatui semp ꝓt renũciare. l. nihil. ff. a mun ergo vt q̃ eius vxor possit negare coram prætore ciuitatis renunciãdo incolatui, quia rñdeo q̃ nuda voluntate nõ renunciat̃ colatui, sed solum re. & facto se trãsferendo ad habitãdũ in alienа ciuitate l. domicilij. ff. eo. ti. sed cũ dictus quondã Io. Ant. & eius vxor semper steterint & habitauerint in terra mortarij ũ dr̃ incolatui renũciatũ. Non ob. dũ a legatur nõ reperiri iure cautũ, q̃ trasferẽdo se ad aliũ locũ nõ subditũ q̃ desinat ẽsse ciuis, qa rñdeo esse casum expſ sum in l. fi. C. de muni & or. li. x. No ob. dicere. q̃ ciuilitas ori-
7 ginis nunquã perdit̃ l. assumptio & l. origine. ff. ad muni. quia procedit quantũ ad hoc vt trãsferẽs se ad aliũ locũ excuſet ab oneribꝰ sustinendis in loco originis ſm Bar. in d. l. assumptio. §. fi. sed quantũ ad ea quæ concernunt cõmodũ residẽtiæ, bene perdit. vel cño q̃ originis ciuilitas non ꝓdatur, tñ intelligit̃ de origine ꝓpria. vel paterna. vt declarat gl. in d. l. assumptio. sd origo ꝓpria. Io. Ant. ẽ Medio. ciuitas vt dicit primus testis, origo verũ patris non fuit probata quia probatio dub a, &c.

RESP. CXII. & de Iudic & for. competent. V.

ACTOR Forum rei sequitur, nisi decreta, seu ciuitatum statuta repugnent. Stante igitur decreto Papiensi de majori magistratu adeundo. si differẽtia inter ciuem. & exemptũ à iurisdictione oriatur. dicendum est exceptionem fori declinatoriam do. Zanino incolę mortarii non prodesse, quominꝰ coram Papiensi prętore conueniri possit, secundum ea quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 *Iura municipalia iuri ciuili gen. tali derogant.*
2 *Actor potest agere in loco originis, vel domicilij.*
3 *Priuilegium non extenditur ad personas in eo non expressas.*
4 *Qualitas satis dicitur probata si per publicam vocem, & famam probetur.*
5 *Qualitas patriæ præsumitur in filio, nisi contrarium probetur.*
6 *In facultate mulieris est agere in foro suæ originis, siue experiri in foro viri.*

Pesson interpreta.

IN. O resolutione subscriptũ mortuorũ in cã nobilis do. Ioãne de Amphosio actorũ, aduertẽdũ est, q̃ licet verũ sit, q̃ do. Zaninus constiterit̃ fuerit incola terræ mortarij & ibidẽ fo-
1 rũ suũ sortiat̃ ñ in casu isto nõ ꝓcedit ꝓ l. a. C. cũ sit gñale de for. competẽ. cũ ñmi. q̃ hꝝ. q̃ actor dẽt sequi forũ rei, qa stante di-
spositione decreti de maiore magistratu cessat ꝓdicta regula. vult. n. decretũ q̃ si ꝓtingat oriri differentiã inter ciuẽ & exẽptũ à iurisdictione ciuitatis, vt puta q̃ haberet in terra iurisdictionẽ seperatã hõte. q̃ ipsis talib. differẽtiis sit iudex competẽs maior magistratus q̃ est ꝓtor Papiæ & ꝓcedat tale decretũ venit ad limitationẽ dictæ regulæ, q̃ igit̃ in casu isto nullatenus hẽt obstare. Non ob. ſm motiuũ q̃ do. Io. teneat̃ in loco vbi est sita res de qua agit̃, & eo maximè cũ agat̃ hypothecaria p. ca. sanè. de foro cõpe. qa rñdetur. q̃ no cogit̃ actor agere in loco vbi ẽ sita res bene verũ est q̃ ꝓt agere in dicto loco ratione rei sitæ,
2 si vult sed in facultate suã † est & ita loquitur, & intelligit̃ text. in d. c. sanè. & tex. in l. actor. C. vbi in rẽ actũ. & istã solutionẽ accõmodat Pan. in d. c. sanè. & gl. magna ad fi. in d. l. actor. nã videmus q̃ ratione ꝓcessus qs sortit̃ forum. l. hæres absens. § j. ff. de iud. c. Romana § ꝓhentes. de foro cõpe. in vj. & tñ est in facultate actoris quem ire reũ in loco ꝓcessus, si eũ ibidẽ reperiat. Vltimò nõ ob. q̃ vxor ꝓ seruatione dotis suæ, debet agere in foro viri. d. exigere dotẽ ff. de iud. sed vir do. Ioannæ erat incola terræ mortarij & dicebatur de terra mortarij, ergo ibidẽ debet dotẽ suã exigere, qa rñdendo dr̃, q̃ istud ꝓcederet si inreneret do. Ioãnã exigere dotẽ ab hæredib. viri sed cũ agat ꝯ extraneos possessores, priuilegium illius l. exigere dotẽ. non s. † extendit ad eos vt ibidẽ q̃ iunt & declarãt doct. secũdò respõdet̃ q̃ hoc motiuũ fac. tum fauorẽ ꝓdictæ do. Ioannæ cũ in exigẽdo dotẽ teneat̃ sequi forũ viri, & vir eius fuerit ciuis Papiẽ. l. git̃ vigore pallegati decreti de maiore magistratu, sortitur d. Ioãna forũ in ciuitate Papiẽ. & q̃ d. Io An. de Maleris erat vir fuerit ciuis Papien. demonstratur euidentissimè. Et primo ꝓ̃ suppono vnã cõem conclusionẽ quã habemus in iure. q̃ quoties cũque qs vult probare aliquã qualitatem vnius hoĩs. puta talem hoĩem fuisse diuitem vel pauperẽ, aut ciuẽ. aut nobilẽ, isto casu
4 ista qualitas ꝓbari ꝓt p vocẽ & famã. † ita ꝓbat̃ tex. in l. prouidend. in prin. & per illu tex. no. Bal. C. de post. Sed cũ do. Ioan. produxerit duos testes clarè dependentes qualitatẽ dicti d. Io. An & q̃ eius ꝓdecessores habebãtur & tractabãtur publicè, ac habiti & tractati fuerunt ciues Papien. & de hoc publica vox, & fama erat, & tanquã ciues semp cogniti & tractati fuerũt ꝓ ipsos testes, & cæteros per alios de ciuitate, ergo manifestè apparet qualiter ꝓdictus do Io. Ant. erat ciuis. & per ꝯs cũ teneat̃ do. Ioanna sequi forũ viri. habebit locũ dispositio ꝓmemorati decreti. & bñ facit notata p. Bar. in l. j § idẽ Iul. ff. de lib agno. vbi vult q̃ qualitas filiationis ꝓbat̃ hoc modo, qm̃ qs habebat̃ & tractabat̃ tanquã filius. ita in simili ista qualitas q̃ fuerit ciuis ꝓbat̃ hoc modo. q̃ habebat̃ & tractabat̃ tanquam ciuis. Nec ob. ficat̃ q̃ d. do Io. An. nõ poterat appellari ciuis, cum nunquã subierit onera ciuitatis sed onera terræ mortarij, vt ꝓbatũ fuit p partẽ ad. ersam. qa rñdet̃, q̃ dato ẽt sine veri ꝓiudicio. q̃ fuisset ꝓbatũ ipsum semper subiisse onera terræ mortarii. & q̃ ibi habitat tñ hoc nõ facit quominus potuerit dici ciuis, nec per illã vnquã desinit esse ciuis. ita Bar. in l. j. co. 4. ver. ꝯriũ dico. ff. ad munic. q̃ Alc ꝯsi. 157. col. 4. in 2. vol. Præterea clarũ est q̃ do. Iac. pf ꝓdicti Ant fuit ciuis Papiæ, vt ex dictis testiũ apparet. nec ꝯ hoc aliq̃d fuit oppositũ tũc sic. cũ d.
5 Iac fuerit ciuis. necessariò ẽt est dicendũ do. Io. An. † eius filiũ fuisse ciuẽ arg eorũ q̃ habent̃ in l. siue possideris. C. de ꝓba. Itẽ facit. q̃ illa ciuilitas q̃ alias fuit, hodie ꝓsumit̃ esse, nisi probet ꝯrium ita doc. in l. ea ꝑsona. C. de ꝓba. licet ista ex abundãti dicta sint cũ ẽt sit plene probatũ ipsum do. Ant. fuisse ciuẽ. Præterea ꝓpposito. q̃ fortè est. q̃ Io. An. nõ fuisset ciuis Papię tũ ex quo negari nõ põt̃ d. Ioannã esse ciuem quod probatur ex instro sive dotali certè est in casu dicti decreti nec refraga t̃ tex. in l. filij liberorum § vidua. ff. ad munici. & tex. in l. j. C. de mulieribus & in quo loco. & l. fi. C. de inco lib. x. vbi habent̃ q̃ vidua sequitur forũ viri. quia illa iura nõ dicunt, hoc bene dĩr. q̃ vxor dũ remanet vidua vtitur foro viri. & sic ista iura
6 volũt. q̃ sit in facultate † ipsius viduę sequi forum viri, aut forũ suæ originis volutaperiẽ Bal. in l. Imperator §. item rescripsę runt Io. ff. ad muni per tex. in l. assumptio. ff. eo. tit. & per illa puto fuisse sublata in ꝯriũ adducta, & intentionem d. Ioan. cẽ le optimè & clarè fundat à per ea quę pro veritate entire potui in cęteris suppleat integritas do. iudicare debentis, cui pro iustitia hanc pauperem viduam commendo.

RESPONS. CXIII. & de Iudic & for. compet. VI.

ET Si clericus licitè videatur inhibitiones obtinuisse ne à iudice laico in possessione domus quam detinebat inquietaretur, Tamen quia locabat dicto Cæsario propria authoritate, dictæ domus sibi vel cæ. vt hæres paterna. in ea institutus possessionem ingredi, maximè ex Io. mortuo defuncti, multo magis eidem licuit in authoritate tu-

coram quibus non habet locum dispositio illius capituli, fm Gem.& alios *communiter* ibi,& illud satis patet ex stylo& practica cõmuni. Item non habet locum vbi reus p̃sensisset posse vocari cõra quocunque iudice fm gl.& omnes ibi, & hoc est expeditũ, sed in isto casu rea conuenta in instrumẽto indẽnitatis promisit stare in quocunque foro, vt latè legitur in eo, igitur &c. ¶ Quòd autẽ sint diuersæ actiones patet de se, nam actio ratione promissionis indemnitatis est actio ex stipulatu. l.v.§.stipulatio.ff.de verb.obli.& insti.eod.in prin. & §.i. ad re-
3 scindendũ verò agitur officio iudicis: q̃ sit diuersa † causa, patet ad oculum, quia vna non parit exceptionem rei iudicatæ in altera, nam esto q̃ feratur sententia rescissoria in fauorem domini Ioan. vel contra, in omnem euentum soror conuenta tenebitur seruare indemnem fratrem à solutis pro dote promissa per eam eius secundo viro, & à damnis, & c. Et oc tam actione ex stipulatu, quàm negotiorũ gestorum ex istis infertur q̃ cum alia sit actio, alia causa petendi, q̃ diuersum erit iudicium: vt est casus in l.& an eandem. in prin. ff. de exceptione rei iudic. cum igitur ita sit q̃ diuersum sit iudicium nihil faciunt allegata pro parte sororis petentis rem ssionem.

RESPONS. CIX & de Iudic.& for.comper. II.

IVDEX Causæ principalis de incidentib. emergentib. &cõnexis iudicare debere explorati iuris est. Ideo cũ causa & p̃. ctus principalis mercantilis sit ; mercatores iudices desiderat, præsertim stante lege municipali super quæstione proposita quare super restitutione in integrum petita mercatores iudices adiri debere dubium non est.

SVMMARIVM.

1 *Iudex causæ principalis, etiam de incidentibus, emergentibus, & connexis iudicare debet.*

Respon. interpreta.

PLACET præmissa consultatio, hac potissima ratione,
1 quia iudex † causæ principalis, est et i iudex causæ incidẽtis & emergẽtis. l. quoties. C. de iud & iudex causæ præparatę debet esse iudex causæ præparantis l. ordinarij C. de rei vendi. & dixi hoc anno in rub. extra de iud. vnde cũ causa & contractus principalis sit mercantilis, & iudices mercatores sint, & esse debeãt sic disponẽtib. statutis, vt premittitur, iudices causę principalis vri mercantilis eadem ratione debent esse iudices restitutionis in integrũ petitæ incidenter aduersus contractus, & aduersus petita per hos præstantes mercatores, & eo maximè quia causa restitutionis habet connexitatem cũ causa mercantili quia in ea venit discutienda læsio, quam alleg. nobilis Ioachinus quę non potest discuti absque calculo & remissione librorum mercantię, & cumularię de qua in articulis. Ideo iudices mercatores, iudices causę pricipalis erunt ẽt iudices omniũ connexorum. c. quanto. de iudi. cũ vulgarib. & q̃ iudices causę principalis debeãt esse indices causę restitutionis in integrum, tenet Ale. in d.l quoties. per tex. in l fi. C. vbi & apud quos in inte rest & signanter dixit Bal. consi. 358. super eo q̃ quęritur. volu. 3. q̃ si cã principalis sit compromittenda, etiã cã restitutionis in integ. petita per minorẽ aduersus ẽctum tẽpore debito erit cõpromittenda. Nec me mouet inquantũ opponitur, q̃ prefati mercatores mutuarunt petitã summam institori, quia posito sine veri preiudicio, q̃ fuisset mutuũ, tamẽ tale mutuũ fuit factum ex causa mercantili, vt appareẽ tam ex apochis, quàm ex articulis d. Ioachini. Ideo ẽt de tali mutuo mercatores sunt iudices competentes, & in terminis consuluit Bal. cõsi. 440. inci. pmissis verbis. in 4. par. Reliqua verò quę in schedula continentur, & in suprascripto consilio recitantur, non attingo, qa non concernunt articulum iurisdictionis, sed merita causarum principalis, & restitutionis in integrum, &c.

RESP. CX. & de Iudic.& for.compet. III.

CVM Crimen adulterij & incestus contra laicum mixti fori sit: Ideo preuentioni locus est, quate Titius coram seculari iudice de adulterio & incestu in neptem cognitam perpetrato conuictus, ab eodem puniri potest.

SVMMARIVM.

1 *Crimen adulterij & incestus est mixti fori etiam contra laicos, & ideo præuentioni locus est.*

Respon. interpr.

QVIDAM Titius laicus prætendit cognouisse neptem suam. hoc est, filiam fratris sui vxoratam. & sic commisit crimen incestus cum adulterio, quæritur an illud crimen sit crimen mixtum, an merum, & an si dictus Titius sit præuentus p iudicẽ secularem, sit q̃ eundem iudicẽ secularem puniẽdus, an verò sit remittẽdus iudici spirituali, attento, q̃ est p̃uẽtus p iudicẽ secularẽ. Præmisso quæsito respondebo decisiue,
1 non faciendo dubitationẽ. vbi nõ est, dico, quòd crimen † adulterij, & incestus est mixti fori p̃ laicos, fm gl. Pan. & oẽs alios nemine excepto, in c. cum sit gñale. de foro comp. vbi Mari. & Fel. dicunt, quòd laicus cognoscens monialem, & sic cõmittendo adulterium, incestum & sacrilegium. c. virginibus. 27. q. j. põt conueniri sub vtroque foro. & ideò locus esse debet præuentioni. Ita in terminis Pan. in c. j. in vi. not. de offic. ord. & Host. in vers. ex præmissis. sub rub de foro comp. & ita obseruat curia Delphinalis. fm do. Guid. Pap. q. clxxviij. & ita de iure dico, & consulo intrepide obseruandum, omissis iuribus & authoritatibus infinitis, quas possem congerere, sed posto q̃ res hæc clarissima est, non amplius laborare expedit.

RESP. CXI. & de Iudic.& foro comper. I.

STATVTORVM Verba, pprie strictęq; intelligẽda fore, sæpe constitutum est. Ideò decretum Papiense de maiore magistratu adeundo si inter nobiles ciues non suppositos cõtentio fugerit, nõ comprehendit Ioan Ant. originarium proprie ciuitatis Mediol & in præsenti incolam mortarij, secundum ea quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 Originarius proprie omnes ciuilitates perdit derelicta ciuitate.
2 Ciuilitas non mutatur *nisi voluntati facta additamentum*.
3 Incola non solùm subiectus est magistratibus incolatus, verum etiam magistratibus apud quos ciuis est.
4 Decretum seu statutum loquens de ciuibus non habet locum in ciuibus habitantibus in comitatu in materia odiosa.
5 Iurisdictio de maiori magistratu adeundo, est iurisdictio delegata, quæ ordinariæ derogat, ideò restringenda est.
6 Territorium dicitur à terrendo, eo quia magistratus inter fines territori, & submouendi ius habet.
7 Ciuitas originis nũquam perditur, quo ad onera originaria, secus quò ad commoda residentia.

Respon. interprera.

PRAESTANTISSIME Iureconsulte, auuncule honorandissime, noui & integritatem & scientiam vestram eminentissimam, & amorem, quo me valde prosequeris, propterea facilè pro iustitia spero, quòd in fauorem partis meæ, quam omnes leges tuentur, vt breuibus demonstrabo, pronũciabit integritas vestra decretum de maiore magistratu non habere locum in causa, de qua agitur. & hoc non obstat subtilissimis motiuis M. V. quæ potius arbitror facta pro subtilitate ingenij, quàm pro veritate. Ad illud demonstrandum præmitto verba decreti. Item p̃mitto, q̃ terra mortarij est separata à ciuitate, nisi quantũ ad p̃missum decretũ. Item premitto
1 vnà conclusionẽ in iure, q̃ originarius † pprie oẽs ciuilitates perdit, derelicta ciuitate l. filios. & l. fi. C. de muni. & orig. lib. x. Istis sic p̃missis infert conclusio, q̃ nõ sumus in causa decreti, qa Ioan. Anto de Maletis, vt dicunt testes, natus est ĩ ciuitate Mediolani. ideò ratione originis propriæ est ciuis Mediolani, nõ aũt Papię. ideò dato sine veri præiudicio, q̃ ratione originis paternæ, vel auitæ potuisset d. Ioan. Ant. dici ciuis, tamẽ ex quo reliquit ciuitatẽ, transferendo domicilium in terra mortarij, separata à ciuitate, dicitur perdidisse talem ciuitatem. d. l. filios & d. l. fi. & licèt à nuda voluntate non possit mutari ciui
2 litas, fm Bart. in l. assumptio. in princ. ff. ad muni. † tũ voluntate facto vestita. videlicet si ciuis transferat se ad alium locũ separatum à ciuitate, tunc transfertur ciuilitas. d. l. filios. & d. l. fi. de muni. & origi. lib. x. vbi casus apertus cùm ergo quondam Ioan. Ant. de Maletis dereliquerit ciuitatẽ Papiam, imò nũq̃ habitauerit, sed trãstulerit se ad locum mortarij separatum a ciuitate certè perdidit ciuilitatem. ergo cùm nõ sit ciuis, non habet locum decretum. Secundò, q̃ non sumus in casu decreti euidenter apparet ex verbis ipsius, ibi, & nobiles ciues non
3 suppositos, nouit enim M. V. quòd incola † alicuius terrę tenetur, & est subiectus magistratibus, apud quos incola est, & etiam apud quos ciuis est. l. incola. la j. ff. ad munic. l. cuct.

decur. lib. x. cũ ergo nõ inueniat in aliqua parte laudi homologari, q̃ istæ cãæ fuerint adiudicatæ d. do. Colletæ, refert q̃ non dicat Pontius ꝯuenisse laudo lato per arbitratorẽ, nec ꝯpromisso, & si ꝯuenisset vltimo, non tñ incidisset in pœnã, qa ꝯue
6 niens: laudo nullo, non incurrit aliquã pœnã l. arbiter ex compromisso. ff. de arb. Bar. in Liij. § si seruus. ff. de pecu. gl & Pan in c. significatib de off. dele. soc. cons. 121. in causa reclamatiõis. lib. iij. & Ale. ꝯsi. 119. lib. ij. Secundò & si laudum vltimum teneret tñ nullo modo pót dici q̃ Pontius incideret in pœnã, quia arbitrator adiudicauit dictas capsas & dicta vasa argẽtea in partem d. do. Colletæ, & aduersus hanc sententiã nullo modo ꝯtradixit Pontius, ergo &c. ¶ Vnde pro demonstrãda veritate præmitto in facto, q̃ Pontius recusauit, tradere prædicta vasa & ꝯdictas capsas, qa asseruit sibi pignoratas & hypothecatas Scdo præmitto q̃ suia per quã prædicta fuerunt assignata in partẽ prædictæ do. Colletæ dr lata in causa diuisionis hæreditatis inter dõ. Colletã & sorores, & nõ inter do. Colletam & ipsum Pontium qui suo priuato noie compromisit super quibusdam suis creditis, & nõ super diuisione hæreditatis p̃dictæ. hoc sic p̃misso infero q̃ non dr Põtius retinendo p̃dicta bona iure pignoris ꝯuenire laudo in ea parte p quã dicta bona adiudicant portioni ipsius do. Colletæ, qa talis exceptio retentionis non impugnat sententiã. l. à diuo Pio. §. q̃ si res. ff. de re iud.
7 vbi snia adiudicationis intelligit saluo iure pignoris & hypothecæ alterius. Nõ ob. ꝯria, qa ad oĩa clare rñdetur, & ex rñsionibus manifestissimè apparebit pœnam cõpromissi cõmittam nõ esse. & primo, quo ad retentionem capsarũ rñdetur dupliciter. Primò, q̃ licuit eas noie vxoris retinere donec diuidant quia cões sunt nõ obst. vltimo laudo, qa non valet. vt s. demonstraui. Scdò rñdetur, q̃ licet eas retinere iure pignoris, donec sibi satisfiat etiam q̃ ab alio pignus habitũ fuerit, si pecunia cuius causa pignus retinet est versa in vtilitatem dñi. l. j. C. si res alie. pig. data sit nã qui soluit debitũ pro dño alteri si res pro qua soluit perueniat ad eius manus sibi ꝯpetit retentio l. j. ff. quibus mod pig. vel hypo. sol. Tertiò rñdetur, q̃ ex tenore scĩæ vt licuit & licet retinere dictas capsas donec satisfiat ipsi Põtio ꝯ summa pecuniarũ exbursata pro recuperatione dictarũ capsarũ à manibus ñici, & et donec fuerit releuatus à fideiussione per eum p̃stita fisco. Nam in dicta snia & laudo cõtinet capitulũ quo disponitur q̃ d. Colleta teneatur ad oĩa onera, quæ
5 reperient esse super bonis sibi in partem assignatis, & pórtad onus relcuandi dictum Pontium, & ad soluendũ sibi expensas factas pro recuperatione ipsorum. Quo ergo colore pót dici Pontiũ ꝯuenisse, si opponit exceptionẽ sibi competentem ex tenore laudi. prohibitus. n. nihil opponere ꝯ snias, potest nihilominus
9 opponere exceptiones ꝯcessas ab ipsa snia immo et prohibitus per ipsam sniam, si rẽ ab ea suboriant. fm Bar. in l. si filius. ff. quod cũ eo. ideo dixit Bal. in l. peremptorias. C. sen. rescin. non pot. q̃ ꝯ snĩam in qua quis fuit ꝯdemnatus ad tradẽdum rẽ pót opponi exceptio pretij non soluti, quia hoc est ex nã relatæ tradit̃ p Ely. in c. ex parte. ij. de offi. deleg. licet ergo Pontius esset ꝯdemnatus p laudũ tradere dictas capsas, posset opponere exceptionẽ retentionis. donec pretiũ solutũ p̃dẽptione rerum sibi psoluatur. Non ob. q̃ requisitus nõ persoluerit æstimationem argenti seu vasorũ ad quã erat ipse Pontius ꝯdẽnatus à far bõ. & c. qa rñdet q̃ dicta vasa argentea erant p̃ si Pontio pignorata p̃ summa ducatorũ ducentũ solutorũ per ipsum dño de Branchalio ex causa dotis p̃dictæ do. Colletæ. vnde dico q̃ dicta cõcessio debet intelligi saluo iure pignoris, multiplici rõne. Primò qa vt intelligo, sic comportat nã illorũ verborũ à far bõ. quasi sit ꝯdemnatus ad teddendũ bonũ cõputum, & rõnes de dicto argento, quæ quidẽ bonũ cõputũ & rõnes ꝯbẽ refert si detracta summa fui crediti paratus esset reliquũ p̃soluere. l. cũ seruus. ff. de cond. & dem qd suadet. quia si voluisset arbitrator ꝯdẽnare d. Pontium ad restituenda vasa, vel integram æstimationẽ facilè erat ei exprimere quod cum nõ fecerit, nec voluisse arbitrandũ est. arg. l. vnicæ. §. sin aũt ad deficientis. C. de cad tol. Secũdò rñdetur, q̃ ex nã actus de quo agit, talis snia debet intelligi saluo iure pignoris. qa dictus Põtius ꝯdẽnatur à far bon dicta vasa ex causa diuisionis, per quã snĩam diuisionis nõ intelligit in aliquo derogatu hypothecæ. vt est casus in l. si conuenit. §. fi. ff. quib mod. pig vel hyp. sol. fiunt et. q̃ dixi s. post Bal. in d. l. peremptorias. Tertiò rñdetur, q̃ vna pars snĩæ recipit declarationẽ ab alia parte. l. verum. ff. de per. hær. cum simil. Illud ergo capitulum, per qd Pontius ꝯdemnatur à far bon dicta vasa, debet intelligi soluto prius pignore nã vt s. dixi, dicta do. Colleta fuit ꝯdemnata ad onera q̃ reperiẽtur imposita super bonis sibi in partẽ obuẽtis pro sua rata. Nec huic rõni obstat si dicat, q̃ in alia parte laudi data fuit dilatio duorũ mensiũ ipsi d. Colletæ ad soluendũ ea, ad q̃ tenetur
10 ipse Pontio, quia per dilationẽ † datã ad soluẽdu, nõ intelligit remissum pignus. Hecta. & ibi Ale. col. v. tradit regulã, q̃ prorogatio terminj intelligitur facta eisdem qualitatibus præcedẽtibus. ff. si cert. pet. accepit ergo istud in fauorẽ d. Põtij. vñ dr, q̃ cũ ipse d. Colleta teneatur præstare Pontio ad summã longe maiorẽ q̃ sit valor dicti argenti, cõperatque ipsi Põtio in rem tionis rõne pignoris & hypothecæ. & ppea nullo modo dr ꝯuenisse, nã vbi ex iusta cã ꝯuenit laudo, nũquã pœna cõmittit. & vbi cõmissa foret iusta causa litigãdi excusat. Rapa. Fulg. ꝯ. 17. t. Gerardus Quarto rñdet q̃ cessantibus omnibus prædictis nihilominus ficas nõ potuit agere ad dictã pœnã, quia super isto dubio, an istud laudũ in ea parte qua dictus Põtius ꝯdẽnatur à far bõ la dicta vasella, fa. tũ fuit cõpromissum in dictũ arbitratorẽ et virtute illius reseruatiõis, q̃ si oriat aliqua dubiũ super ꝑmissis q̃ ipse arbitrator habeat prãtẽ declarandi,
11 & iudicãdi: pẽdẽte † ergo cõpromisso, seu declaratione, nulla actio cũ effectu cõperit ad pœnã, casus est in l. q̃ Romæ. §. duo § fratres. fm lectura *colter* approbatam ff. de verb. oblig. & ibi Bar. & alij & Bart. in Iulia. col. 4. ff. de condi. ind. b. Nec obst. si dicat laudũ fuisse homologatũ qa verũ est, sed itelligit homologatũ cũ omnibus suis qualitatib', videlicet sub q̃ lõne. q̃ si suboriatur dubitatio, q̃ declaretur per dictũ arbitratorẽ. Non obst. q̃ sit iuratum de nõ petendo reductionem ad arbitriũ boni viri, quia debet intelligi ũ æquũ & iustũ fuerit laudũ c. quintauallis de iureiur. l. j. libertus ff. de ope. lib. Bart. in l. finale. ff. de arbitrorũ ff. pro soc. & ibi sæpe, vel debet intelligi nisi ueritquentum. q̃ liceat reduci nõ petere, vt in casu isto, in quo actũ est nouo cõpromissum super dubiis emergẽtibus super ipso laudo. Non obstat denique q̃ ipse potuerit ꝯsentire ꝯsimationẽ dicti argenti in parte, & in parte ipsa vasa restituerit, quia soluit metu carceris, & cũ protestatione q̃ cõpulsus per iniuriam & metu carcerũ soluebat, quæ protestatio ventra à causa metus tollit mentem & animum a facto. c. j. quod metu. aut est n metus carceris in viro honesto, & in prudẽti mercatore iustissimus. l. qui in carcerẽ. ff. q̃ met.
12 cau. Præterea cõpulsus per iniuriã iudicis nõ dr † pót e solucre. l. j. § cæterum. ff. eod. tit. Itẽ etsi tacitam confessionem fiscus velit elicere ex illa solutiõe, dico. q̃ quo animo fiat solutio dependet à voluntate soluentis, ergo à sola eius volũtate recipit intellectum. ut le ar si quis. §. plerique. ff. de relig. & sum. fu. cũ ergo declarauerit animũ suum, q̃ dictã solutionem fecit, nõ qa sit obligatus virtute dicti laudi, sed quia cõpulsus viribus præteritæ, nihil est q̃ proporatur quare cõtineri videatur. Vltimò non crediderim fiscum Reuerendo. perseueraturũ in hmõi actione, quia & si commissa mero iure fuisset pœna,
13 tñ de æquitate canonica semper habet locũ purgatio mora, vt per Ant. ex. & alios in l. si in vllam. ff. de verb. obli. Ideo cũ Põtius paruerit effectualiter laudo, nõ debet fiscus pœnam exigere. Ita in casu illo consuluit punctualiter Baldi consi. 17. in per primo puncto. lib. v. Laus Deo.

¶ De iudi. & foro compe.

RESP. CVIII. & de Iudic & for. compet. l.

CVM causa p̃missionis indẽnitatis sit diuersa à causa rescissionis ꝯractus, Ideo in hmõi cautis nec le. vbi cœptum. ff. iudic. ff minus que. l. nulli. C. eod nec etiam c. dispendiosa. de rescrip. in vj. locum sibi vendicant.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus ad* l. *vbi cœptum. ff. de ind. & ad l. nulli. C. eod.*
2 *Intellectus c. dispendiosa. de rescr. in vi.*
3 *Causa promissionis indẽnitatis differt à causa rescissionis cõtractus, nam vna non parit exceptionem rei iudicatæ in altera.*

Respon. interpreta.

LEX vbi cœptum. ff. de iudi. & materia præuentionis non seruit in casu proposito, quia procedit quando eadem est causa & diuersa actio. ca. proposuisti. i. verũ. prædicta causa. de foro compe. Regula etiam l. nulli. C. de iudic. q̃ continentia causæ non ut diuidenda vera est. Verum tripliciter causæ ꝯ possunt inuicẽ cõtingere, vt declarat ibi la. tñ nõ video quo
1 modo causa ista indemnitatis sit cõnexa cum causa rescissionis cõtractus immo penitus diuersa. vt infra subiiciam. igitur &c. ¶ Dispositio etiam capitu. dispendia de rescin. scato, qua cauetur q̃ non valeant rescripta impetrata ad diuersos iudices super pluribus actionibus personalibus cõtra vnũ, ni
2 hil facit ad rhumbum, quia loquitur in pluribus delegatis quorum iurisdictio est odiosa. nos loquimur in ordinariis,

cor-ni

runt vt arbitratores,qui arbitri non tenẽtur † sequi solẽnitates iur.ciu.sed pñt qũo velint sequendo æquitatem & veritatem iudicare,& hæc est substantialis dria inter arbitrum & arbitratorem,qa arbiter tenẽ seruare ordinẽ iuris.l i &l.si de meis.§.recepisse.ff.de arb.arbitrator verò no,quia electus vẽ tanquam cõpositor,& mediator inter partes,vnde sicut partes procedũt extraiudicialiter ad concordiã interpellatis horis qũo volunt,ita arbitrator.ista sunt verba Inn.in d.c.quintauallis.& ibi Panẽ ij.dria Bar.in l.societatẽ.§.arbitrorum.ff. pro soc.in l.si.de var.& extraord.cogn.vbi dicit qꝙ arbitrator est quidã proxeneta electus ad cõponẽdas partes. accedit.n.
6 †arbitramentum magis ẽctui,qꝙ iudicio, vt ibi latè per scrib. Ale.qꝙsi.119.vol.2.&alibi sæpe.& tantomagis cũ ex forma ꝙpromissi sit ipsis data potestas pronũciandi,qũo ipsis videbitur,& placuerit,quæ verba importãt,qꝙ sint liberi à regulis & solẽnitatibus iuris ciuilis,ẽm Bart.in extrauag ad repr.in verbo videbit.cũ ꝙcor.alle.per l el.in c.j.de cõsti.&in variis locis. Itẽ dictũ est qꝙ possint ꝓcedere de facto quæ verba de facto, importãt ri ac si esset dictũ qꝙ debeant iudicare sine vlla forma iuris,sed prout facti rõ suadebit.Iud Rom in rub de arb. q.xvij Bart.in extrauag ad repr.in d.verbo videbitur.vers.qd si dicatur in statuto,&c. Corn.consi.113.vi'a petitione.lib 3. vbi vult ꝙ arbitrator non teneat iudicare,vt iudex,nec vt arbiter,sed ẽm fantasiã sui capitis.benè facit qd cõsuluit Soci. cõsi.124.præiens consultatio.col.2.vol.1.Ia.in §.bonæ fidei. col.v.& eq.inst. de actio possem ẽt instare qꝙ ẽm iuris rigorẽ ista sñia ẽt si esset lata ab ipsis tanquã arbitris valuerit.sed qa stantibus prædictis satisfit petentibus consiliũ.nõ aliter superuacuè implebo folia.¶Circa tertium stantibus prædictis per quæ apparet laudum fore iustũ & validũ cõcludendũ restat, qꝙ dictus Thomas petẽdo reductionẽ ꝓtra conuenta iuxo valata inciderit in pœnam cõpromissi,vt est rex in ca dilecti.de arb.&l.si quis maior.C.de ræiac.quinimmo si foret nullum,
5 adhuc ꝓtraueniendo incidisset in pœnã:quia licet ẽm cõem
7 opiu promissio† pœnæ intelligatur facta sub cõditione si arbitrator immodicè non læserit.d c.quintauallis.vbi Abbas.& alij.& l.si libertus.la 3.ff de oper.liber.tamen non intelligitur
8 facta sub cõditiõe si laudum validũ erit,quia † licet sit nullũ, validat ex pacto eo qꝙ per tale pactum impeditur pars nullitatem allegare.ẽm Bar.in l.vlt partum.colu.pen C. de transac. Ang.cõsi.18.incip.A.& B cõtraxerunt Alex.cõsil. 3.optimè considerato.col.2 vol.2.¶Circa quartum,variæ sunt opiniones,& qꝙ non possit appellari à ten tẽtia reductionis,tenuerũt quamplurimi prout in dictis cõsi.recitatur,& sequitur Oria. in tract.de arbi.q.xxij.vbi alias auctoritates alleg sequitur Panor.consil.38.c2sus in effectu.in vltimo dubio. allegat idem tenere Ioan.Raph.Fulg cõsi.113 arbitrator Card.consi.139 factum tale est.in vltimo dub.& consi.seq.in 4 dubio.& fortè si
50 comprehenderentur auctoritates,ista est *communis* sententia. sed ego non audeo prædictam opinionem sequi,quia do.Alexan. consi.139.visto themate in 3 lib.dicit contrariam opin.esse veriorem,æquiorem,& à maiori parte scribentium approbatam.quam etiam sequitur Paul.de Cast consi.22.circa primũ. in 3.dubio.ẽm antiquam impressionẽ.Placet tamen mihi vt
9 in isto puncto distinguamus,qut iudex grauat †in modico & procedat opinio Bar.in d.l.j.in fin.ff.de legat.2 quod nõ liceat appellare,aut enormiter gravat, & tunc liceat,ita distinguit Bald.in l unica.C.de iis quæ pœnã.quem sequitur Iud. Roma.consi.241.super eo.videatur ergo cuiusex causis fuerit appellatum.¶Circa vltimum dubium,casus est clarus.in cle. quamuis.de appella.quod si appellans non compareat in termino præfixo ad recipiẽdos apostolos,quòd intelligitur appellationi renunciasse hinc Cæpola in suis cautelis.& Maria. in arti.vij de cita.instruunt iudices illaqueare appellantes.est verum quod forte dubitari posset an dispositio.d.cle quamuis.procedat in appellatione interposita à sententia reductionis eo quòd iudex reductionis est subrogatus loco arbitratoris ergo eius sententia habebit eandem naturã,quam habet laudum arbitratoris le.si eum §. qui ẽiuriarum.ff.ũ quis cautio.quod firmat Saly.in.si societatem §.arbitrorum q. xv. ff.pro soc.Socy consi.121.in causa.colu fina.libr 3. verum in
10 laudo non habet locum dispositio† d cle quamuis. quia non reperitur qꝙ sint ab arbitratore petendi apostoli ẽm Car.Flor.
11 in d.consi.130.colu.pen ergo non etiam locum habebit †in appellatione à sententia reductionis.& ista opin.forte est verior,quia dispositio dictæ cle qꝙ censeatur renũciatum appellationi,videtur odiosa.ergo stricte interpretanda.regu odia. de reg.iur.inte ligamus ergo eam sententiam latam à iudice. vt iudici,non à iudice vt arbitratore.contrarium tamen sustineri potest per ea quæ scribit Alex.consi.106.visto themate.col.3 ẽm.non obst.lib.3.

RESP. CVII. & de arbitrato. II.

ARBITRATOR lato primo laudo non iterum arbitrari posse manifesti iuris est,nisi a partibus potestas semel, vel pluries arbitrandi,corrigendi,interpretandi,vel mutãdi eidem impartita fuerit.Et maximè si laudum primum à partib. homologatum fuerit Quare Pontius Colletæ sororius laudata recusans in compromissi pœnam incidisse vt.Sed ẽm ea quæ ꝓponunt nõ teneri verius existimo,cũ sibi licuerit noluisse vxoris suæ ꝙ Colletã excipere, quæ ꝙtra formã laudi homologati oĩa petebat,nullo igitur iure Pontius laudo non paruisse dici põt.si exceptionẽ reterent onis,seu iura pignoris, & hypothecæ proposuerit,nam hæc in omni adiudicatione semper tacitè subesse receptum est, nulloque etiam compromissi capite contra eundem Pontium fiscus ad pœnam agere potuit.

SVMMARIVM.

1 *Compromittentes concedere possunt arbitris seu arbitratorib. potestatem semel,& pluries arbitrandi,&c. & quomodo* intelligatur. *vide nu.5.*
2 *Homologatio laudi,operatur vim pacti & transactionis.*
3 *Qui obligatus est à far bono,intelligitur ad soluendam pecũ, vel rem tradendam obligatus.*
4 *Excipientes ex laude prouenientes excusant à pœna.*
6 *Contrauenies laudo nullo,nullam pœnam meretur.*
7 *Sententia adiudicationis semper intelligitur saluo iure pignoris & hyparbecæ.*
8 *Condemnatus ad omnia onera,& ad omnia relenandi fideiussore de accessoriis etiam tenetur.*
9 *Prohibitus opponere contra sententiã potest nihilominus opponere exceptiones ex ea prouenientes.*
10 *Dilatio assignata ad soluendum non aufert ius pignoris.*
11 *Pendente compromisso seu compromissi declaratione actio nulla efficax competit.*
12 *Non dicitur sponte soluere qui per iniuriam iudicis soluere compellitur.*
13 *Purgatio moræ de æquitate canonica semper admittitur.*

Respon.interpreta.

VIDETVR qꝙ Pontius de Bufo inciderit in pœnam compromissi,quia recusauit tradere capsas adiudicatas d.Colletæ per laudum vltimo loco probatum.nec dicatur qꝙ arbitrator non potuit lato primo laudo amplius arbitrari.d.nõ distinguemus.§.fi ff de arbi.quia posset procedere nisi esset data potestas semel & pluries arbitrandi,vt dñ in l quod tũ ff eod.titu in casu autẽ isto data est potestas interpretandi, mutandi,cor
1 rigendi.semel & pluries quam potestatem †corrigendi partes dare potuerunt,vt expressè firmat Bar.in d.l.quid tñ. Secundo vñ.qꝙ sit commissa pœna ex alio:quia Pontius recusauit tradere vasa argentea adiudicata prædictæ d Colletæ,nec dicatur qꝙ ipse Pontius non est condemnatus ad tradẽdum,quia homologãdo laudum tacitè vñ promisisse dicta vasa tradere.Homo
2 logatio†enim laudi operatur vim pacti & tranlactionis.auth. si verò contigerit.C.de iud.gl.in l.ij.C.commu. vtriusque iud. qꝙ hoc sit verũ,patet quia virib.prætoris cõpulsus tradidit vasa prædicta,per quorum traditionẽ tacitè fateri vñ se cõmisisse.& ꝙr in pœnam incidisse.argu.l ad soluti.C.de re iu.Immo ex verbis laud: condemnatus apparet ipse Pontius,dũ dñ.qꝙ ipse sit obligatus à far bon la vasella dargento,qui est.n. obligatus à far bono,†intelligitur obligatus ad soluẽdum pretium,
3 vel ad rem tradendam.ẽm Soc consi.65.ꝙ.lo.s. firmatur.col.j. l.b.iij. Præmissis non obst.ẽm ea quæ proponuntur contra contrariũ esse verius:quia non constat Pontiũ in aliquo ꝙuenisse, & minus laudo lato in executione d cti compromissi.Primò, non ꝙuenit denegando tradere dictas capsas d.Colletæ petenti eas,tanq insolidũ eidẽ adiudicatas,quia in primo laudo est expresse cõclusum,qꝙ oẽs res nõ specificatæ in ipso laudo sint & esse debeant cões inter ipsas cohæredes. licuit ergo prædicto
4 Pontio†excipere noĩe suæ vxoris cohære lis ꝙ do.Colletã petenti ꝙ formã laudi toto.l si quis cũ totũ.ff.de excep. rei iudi. l.qui solidũ ff de reg.iij Non obst.qꝙ in secundo laudo declarauerit dictas capsas spectare pactã d.Colletæ & sic correxit primum.quia non potuit.ad quod probãdũ ꝓsuppono, qꝙ partes ante latũ vltimũ laudum,homologauerũt primũ, & sic oẽs consenserãt,qꝙ dictæ capsæ essent cões,& sic quo ad dictas capsas ois lis & qõ erat sopita,& ꝙr cessabat subiectũ compromissi, meritò super illis non potuit postea ꝙrium iudicare, ita clarè decidit Pet.de Anch.cõsi.221.d scuti.dũ est primo. Nec obst.
5 qꝙ fuerit data potestas corrigẽdi quia debet †intelligi talis potestas durante lite,& antequam ꝙpromissum fuerit homologatũ.aliàs ẽm Anch.sequeretur absurdũ,qꝙ arbitrator electus ad iudicandas lites,posset pro arbitrio eas reluctari ẽ dies mutuo ẽniam,qd esset calũniã superiam decisis imponere.l.pe. C.de

decur.

lectus. & in c. ex literis. eod. de spon. & in spuali firmat Pan. in c. cū inter canonicos. de ele. reprobas gl. in d. l. ex cōsensu. cum ergo mulier à principio spōtè consenserit. & ex post vir per petitionem dotis ratificauerunt matrimonium valebit, vt dr in d. c. de muliere. nec credo q requirat nouus consensus, quia qui semel consensit psumitur permanere in eadē voluntate. l. iij. & l. eū qui. ff. de proba. & quia regula d. c. de muliere. non requirit nouum consensum, nisi ex parte meretū passi. & posito q requireretur nouus, satis de nouo cōsensu mulieris apparet, ex quo agit cū marito vt psteat obsequia maritalia, &c. Præterea inficiari nō pōt q petendo dotē nō fateatur matrimonium fuisse validū. d. l. stipulationem. & in l. rebus. §. fi. eo. ti. & cōfr ex vi confessionis pprię diço probatū fuisse, q in cōtractu matrimonij nullus interfuit metus, alias nō foret validū. d. c. cū locū. cōsensio autē ēt implicita est optima pbō. l. cum precū. C. de lib. cau. l. gnal'r. C. de nō nu. pec. c. p tuas. de pba. hinc dicim⁹ q per instrumenta inter partes vt cōsiteri matrimonium. §. illud. in auth. vt frat. filij. colla. ix. per quē ita dicit Inn. in c. illud. de præsum. Bald. in

¶ De Arbitris & arbitra.

RESP. CVI. & de *Arbit. I.*

CVM Non solū de iure do. Thomas Nauta à do. Salis Ianuæ impetrare licentiā transuehendi sal, sed ēt ex pacto id agere teneret. Ideo culpa sua, & non vectorum ad damnum illatū nec nō ad interesse omne teneri dubiū nō est. Nā periculū nauis damno nautæ cedit, nisi id vectorū culpa cōtingit, nec vectorū transfretatio à loco arearū ad locū vadi dictis vectorib. nocet, eo quia negligentia non est improbanda quibus diligētia nihil fuisset profutura. ¶ Iudices, *Arbitri*, & maximè arbitratores officio functi nō dicuntur, si actum sententiandi pro absoluto non habuerint. ideo iure taxationem galeoni, & expensarum, in crastinū differre potuerūt, quia solēnitates iuris ciuilis sequi, nullo iure tenentur, quare laudum cauillari non potest. ideo hmōi laudo quientes ad pœnas conuentas teneri dubiū nō est, licet ab eo appellari possit, si immodicè laudatum sit, cui appellationi renunciatum intelligit, si in termino ad comparendum assignato non compareat appellans.

SVMMARIVM.

1 *Periculum nauis cadit damno nautæ, nisi culpa vectorum nauis perierit, & maximè si id pacto cautum sit.*
2 *Negligentia nō est improbāda, ex quo diligentia nō est profutura.*
3 *Iudex, arbiter, & arbitrator officio fungi non dicuntur, nisi habuerint actum sententiandi pro absoluto.*
4 *Ex forma compromissi deprehenditur, an quis arbiter, an arbitrator constitutus fuerit.*
5 *Arbitratores nō tenentur sequi solennitates iuris ciuilis, sed debēt secundum æquitatem & veritatem iudicare, secus in arbitris.*
6 *Arbitramentum magis contractui, quàm iudicio applicatur seu accommodatur.*
7 *Promissio pœnæ in compromisso appositæ, intelligitur apposita sub conditione si arbitrator immotice non læserit.*
8 *Contrauenientes compromisso etiam nullo, ex pacto tamen corroborato pœna compromissi tenentur, quia per pactum exceptio nullitatis oppouendæ impeditur.*
9 *A sententia arbitratoris si modicam contineat læsionem appellare non licet, alias secus.*
10 *Cle. quānis. de appella. non vendicat sibi locū in laudo, quia de iure cautum non reperitur, quod sint de arbitratore petēdi apostoli.*

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.
Respon. interpreta.

VISO Consilio domini mei domini Bordini, & considerato tenore facti prout in ipso consilio recitatur, quia aliter processum non vidi sequendo dubia per eū proposita, Primò discutiam, an laudum fuerit iustum, vel iniquum. Secūdò, an sit validum & ritè prolatū, aut nullum & invalidum. Tertiò, an Thomas petendo reductionem ad arbitrium boni viri efficaciter inciderit in pœnam compromissi. Quarto, an à sententia reductionis potuerit appellari. Quintò, an appellans & nō compareas in termino præfixo intelligatur appellationi renūciasse. ¶ Circa primum breuitati studendo vt consultorem decet, clarum est periculum nauis cedere damno nautæ, nisi culpa vectorum nauis perierit. l. i. ff. de exerci. act. Videndum ergo est, an culpa do. Thomæ, qui non obtinuit licentiam transuehendi sal, à dominis officialibus salis Ianuæ, nauis hæc inciderit in commissum. Et nō insistendo in verbis, mihi vr quòd fuerit in culpa, quia d. Thomas à dominis salis Ianuæ non solū de iure tenebatur impetrare licentiam transuehendi sal. l. ij. C. de

1 vecti. & cōmiss. sed ēt ex pacto. † quare cū pp non habitā licentiā nauis cōbusta fuerit, bene sequitur q culpa ipsius dānum causarū fuerit, & ppterea tenet ad totale interesse. l. colonus §. nauē. vbi hr casus noster. ff. loca. facit psilium Rapha. Cu xxj. incipien. Matthæus dedit. nec obstat si dicat q patronus nauis qn applicuit ad locū vadi in quo loco promiserat. d. Thomas tradere licētiā ipsi patrono, fuit in culpa vltra trāl meare post quā sibi nō expediebat licētia iuxta cōuenta, ideo sibi imputet. reg. dānum quod quis de reg. iur. in vi. Nā si dns nauis sciret recipiat mercesilicitas, cū possit nō accipere, suo periculo cōsiscatur nauis. l. corē ferro. §. dns. ff. de publica. generaliter locator qui potuit resistere aduersus periculum, non habet actionem aduersus conductorē. l. si quis domum. §. pen. ff. loca. cum solitis concor. quia videtur, q frater Itaruto de quo fit mentio in allegato consi. iam nauis transfretando à loco arearum ad locū vadi erat cōstituta ideo quanquā voluisset trāsfretare vltra locū vadi, nihilomin⁹ nō euasit pœnā, ideo falsum est. q potuerit resistere aduersus periculū,
2 vñ negligētia † nō est pbāda ex quo diligētia nihil fuisset p futura. l. ij. vehēda. §. si ea. ff. ad le. Rho. de iac. ¶ Circa 2m. vr um fuit prima consideratione sniam arbitrorū fore nullam, quia incerta, nō. n. cōtinet aliquā summā, ergo nul. a. l. quid tamen. § Pompo. ff. de arb. l. pen. & quasi per totum. C. de sen. quæ si. cer. quan. Nec obst. q die sequenti fuerit addita certa summa, quia iam arbitri erāt functi officio suo. & suā sententiā incertā & nullā die sequenti non potuerūt addendo & supplendo certificare. l. Paul. a. ff. de iud quæ lex habet ēt locum in arbitris 2m glo. Bart. & scrib. in l. quia arbiter. ff. de arb. Imo. Alex. & Mod. in d. l. Pau. per tex. in l. dicere §. fin. ff. eo. quē tex. Imo. in c. q. in nauallis in decima octaua dria, & ibi Tan. in decima quinta differētia. de iureiu. extendere vt ad arbitratorē, & ita cōsuluit Raph. Cu cōsi. 160. incip. Ser Petrus ēt si sit data potestas semel & pluries arbitrandi. qa intelligit in capitulis sup quibus non fuit arbitratū 2m Bart. & Bal. in l. quid tamen in prin. ff. de arb. Imo. in d. ca. quinta nauallis. in ij. char. Raph. Iui. consil. 144. Syndici communis Lanfrancum de Oria. in tract. de arbit. quæstio. xvj. ¶ Præmissis non obstan. 2m ea quæ proponuntur contrarium credo de iure verius infrascriptis cōsiderationibus. Primo cōsidero. q dicta iura, videlicet tex. in d. l. Paul. & in d. l. licere. loquuntur qñ iudex vel arbiter ha
3 buit actū sententiandi pro absoluto, nā tunc dr functus† officio suo. & ita illa iura intellexit Ang. cōsi. 42. incip. portecta. col. fi. & hoc satis patet rectè sentienti. In casu aūt isto, arbitratores nō habuerūt actū pro absoluto. ex quo distulerūt taxationē pretij dicti Galeoni, & expēsarū in crastinū. Punctus ergo reducit ad hoc an dicti arbitratores potuerint reseruare sibi taxationem pretij Galeoni mercedis & expēsarū in die sequenti. de expensis & accessoriis non est dubium. l. termina-
5 to. vbi Bar. & alij. C. de fru. & lit. expe. Paul. Alex. & alij. cōtra in d. l. Pau. Rot. de re iudi. dec. xxi. in anti. Abb. in c. i. de seque. poss. & fruct. de principali q possint sibi reseruare taxationē, videtur forte dubitandum, quia facilius conceditur iudici & arbitro supplere omissa circa accessoria, quam circa principale, per d. l. Paulus & per ea quæ consuluit Alex. consi. 90. fere omnis. vol. j. diffuitiua enim vnico contextu proferenda est. l. 2. C. de sen. ex breui recit. c. fin. de re iud. si ergo diuertit ad extraneos actus nisi reiteretur non valebit. facit tex. in l. i. §. qui præsens. ff. de verb. oblig. sed iis etiam non obstantibus arbitror, hos arbitratores potuisse reseruare taxationem in crastinum, ex infrascriptis considerationibus. Considero. 4 q forma † compromissi prædicti duo qui tulerunt laudum, erant electi arbitri & arbitratores. Secundò considero, q ad cognoscendum vtrum electi iudicauerint tāquam arbitri, an tanquam arbitratores cognoscitur ex modo procedēdi, 2m Bart. in l. i. ff. de iudi. cū solitis & infinitis auctoritatibus, quas cōsulto omitto. in occurrenti casu satis liquet q processerūt & iudicarūt vt arbitratores, 2m Bald. & Ang. in l. si seruus puerū. §. fi. de leg. 1. Imo. in l. nemo pōt. eo. tit. fortius si processissent à principio vt arbitri. tū sustinebitur sententia si ex serie sententiæ appareat q pronunciauerūt vt arbitratores, 2m Bald. in l. 2. ff. de testa. mili. Fely. in c. cū ordinē col. 2. de rescri. in ca. præsentata. col. fin. de testi. Tertiò cōsidero, q pro ferre sententiā vnico cōtextu, & eodē die, vel eadē hora, est solennitas iuris ciui. d. l. Pau. & d. l. ij. Bar. in l. prolatā. C. de sen. & inter. omn. iud. de iure n. naturali cōsideratur sola veritas. & nō ritus iudiciorū 2m Bald. in l. rescripta. C. de prec. imp. offe. interest q snīa principis qui est s. iuris positiuū valeat omissis illis solēnitatibus. Idē voluit Bal. in l. vnica. C. vt quæ desunt aduo. & est vulgata opō, quā cōprobat Cur. senior. consi. 65. ex premissa narratione. ex illis modo cōsiderationibus infertur decisio huius dubitationis, q valuit laudū illorum arbitratorū, q præcūciauerunt vt

rubt vt

terrogationi additio dr̃ penitus diuersa dispō.l.j.§.si quis simpliciter.ff.de verb.oblig.vbi modernus addūt infinita.inquātū ergo ꝓcurator i respōsione sua addidit ꝙ instīm erat penes principalē,dr̃ vltra interrogationē rāditle.ergo fuit trīlio voluntaria,& q̄r nō præiudicabit.facit,qa testis qui deponit extra articulos,nihil probat pro nec ꝫ:qa de ijs quæ sunt extra articulos.nō reperit̄ interrogatus nec iuratus,vt not.i l.si duo. §.idem Iulianus.ff.de iure.& alibi sæpe. Secūdò ex alio nō vr̃ 3 præiudicare,quia ꝓcessio procuratoris†in vno iudicio,nō præiudicat in alio.ſm Spec.in tit.de cōfes.§.nūc videndū.Fel.i d.c.j in prin.col.pen.vt lite nō cōtest.sed vr̃ itelligo ꝓcessio fuit facta in iudicio rei vēdicationis,& nūc deducit̄ i iudicio editionis diuerso à iudicio reali ē.n.actio ad exhibendū penitus diuersa ab actione rei vēdicationis,vt de se patet.vt.a.n.ē pōnalis l.3.§.est aūt personalis hæc actio.ff.ad exhibē. altera realis,ergo &c.¶ Circa ſm.posito ꝙ præiudicaret,dico nō esse fiēdā missionē i possessionē rei petitæ ex pluribus. Primò,missio ex 4 primo decreto fit qn̄ cōuentus†ꝓtumaciter abest.l.si finita.§. Julianus.ff.de dam.infec.c.qn̄ frequēter.§.fi.vt lit.nō cōte cūsimi.&in casu nostro hæres principalis nō latitat,immo ꝓtendit in iudicio se non teneri ergo fit missio, sed formāda erit ſnīa,an teneat,& quidē necessario in eius fauorē,stantib.præallegatis.& ēt quia hæres q nouiter successit poterit probabiliter allegare nō inuenisse iustm in hereditate:attēto,ꝙ principalis apud quē(vt dicitur)erat,decessit in partibus remotis ab vrbe:vnde stabit iuro suo,donec probetur ꝛriū. vt per Ias. in l.fi.§ licentia.C.de iure deliber.Et maximè si dicat nō inuenisse nisi talia,& talia,& nō vltra iuxta glo vulgarē in l.cū de lege.ff.de probat.& eo maximè quia perditio instrumentorū subsistēre præcipuè legitima cōiectura(vt in casu occurrēti) probatur iuro.l.fi.C.de fide instru.¶Postremò in oēm euentū dico,ꝙ iudex ēt si cōrumaciter abesset reus cōuentus ad exhibendū,quòd tn̄ non esset fiēda missio in possessionē ꝓpter absentiā interesse,ſm Spec.in tit. de primo & secūdo decreto.§.restat ver.qd si agat ad exhibē dū.& qa actio est pōnalis,& interesse nō est liquidū,nō video pro quata summa deberet fieri missio,& posito ꝙ interesse esset liquidū,tn̄ missio prius cēt faciēda in reb' mobilibus,&c. d.c.qn̄ frequēter.§ fi.cū simi.vt declarat Spec.i d.§. restat.ver. j.Et illud vltimū volui dixisse nō pro exigentia rei,sed vt tollatur omnis ambiguitas de cordibus volentium malignari.

¶Quod metus causa.

RESPONS. CV. & Quod met.caus. I.

SVMME Aduertēdum est in re suspicioni subiecta,an testis diues,pauperve fuerit,& an parte non citata deponat, nam huiusmodi testis in causa matrimoniali nullam fidem facit.Et ideo quæstio metus gestu in matrimonio,de quo cōtenditur per productos testes probata non fuit,cum matrimonium plenā & indubitatam exigat fidem,metusque etiā purgatus dicitur,tam per contractum matrimonij sponte celebrati,quam per dotem parentum subsequutam,ac petitam,secūdum ea quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 *Testis pauper,& verisimilia non deponens,non dicitur omni exceptione maior.*
2 *Testis simpliciter de auditu deponens,nō etiam de visu,nullam fidem præstat.*
3 *Testis parte non citata deponens,nihil probat.*
4 *Ad probationem metus legitima probatio requiritur.*
5 *Metus purgatus dicitur,si matrimonium sponte celebretur,& dos à parentibus constituatur.*
6 *Qui vult consequens,censetur velle omne necessarium antecedens.*

Respon.interpreta.

PLACET Cōsultatio domini Alciati compatris mei honorādissimi elegāter,copiosè,& iuridicè,ac absolutè facta. In primis placet cōclo,ꝙ non sit probatus metus ꝑ testes in causa examinatos per fundamenta & rationes suas. Et quia primus testis qui deponit se audiuisse altercationem,vltra ꝙ 1 non deponit†verisimilia,& sic nō pōt dici omni exceptiōe maior.vt ꝑ Bal.ꝙ.47.col.pen.in j.li.est etiā pauper,&sic isto respectu nō potuit dici omni exceptiōe maior.ſm Spec.in tit. de teste.§.j.finalib' verbis.est n.summè animaduertēdū in re subiecta suspicioni an testis sit paup vel diues l.3.ff.de test.Accedat et ꝙ è vsq; quo casu qn̄ paupertas & vilitas cōcurrūt, nunquā testis dr̃ idoneus vt pulchrè per Barb.cōsi.12.scribit præclarè.col.viij.in prin & in causa matrimoniali etiā ad probandū matrimoniū firmat idē Barb.cons.54.col.j.vol.j. Imo ex dicta depositione sua ꝓbatur ꝙ sic affectionē ad cām habuit quia reddit rōnem suspectā,videlicet ꝙ personæ quas altercātes audiuit,non pōt esse aliæ,q̄ nominatæ per eū,cū voces per sæpe fallaces sint,& vnus possit imitari vocem alterius,vt per Imo.& Mod.in c præterea.de testi.qui.n. assignat rōnem non credibilem,nec cōsonantē,suspectus est,ſm Bal.in l.actor.col. iij.C.de proba.& suspectus testis ꝙ matrimonium nullo pacto est idoneus ſm Spec.tit.qui matri.accu.pos.in princ.verific.testis omnis in hac causa repellitur.&c.¶ Secūdus testis nō probat,quia non cognouit personas altercantes ad vocem,prout 2 necesse est in teste deponēte de auditu simpliciter,&nō ēt de visu,ſm oēs scrib.in l.si non specialiter.C.de test.& in d.c. præterea.maximè per ſmo.Nec ob.ꝙ dictū vnius supplendum sit ex dicto alterius,quia non procedit qn̄ dictum vnius est imperfectum,& non concludens,ſm Bal.in l cū antiquitas.C.de testa. put in casu nostro,in quo dictum testis nec de auditu proprio pariete intermedio non concludit,neque perfectū dr̃ nisi audiēs cognouerit loquentes ad voces.Nō ob.depositio Iacobi 3 næ,quia vltra ꝙ nō probat,quia parte†nō citata vt ornatè deduxit do.consultor.est etiam aduertendum,an hæc mulier sit nobilis,sicut sunt istæ personæ inter quas dr̃ contractum matrimoniū,aliàs non erit idonea,vt per Barb.in d.cons. 54.col. ix.ita limitans tex.in c super eod.de test. ¶ Dubitabilis tn̄ visa fuit illa conclusio ꝙ fuerit purgatus metus,si quis interfuit, quia ad probandum purgationem metus,licet ex post notificauerit,tn̄ ad metū gestum requiritur†legitima probatio.c.j. 4 quod met.cau.ibi,legitimè probatum fuerit,vbi aūt requiritur legitima probatio,oportet ꝙ fiat fides indubitata.c. super eo.de paro,per quem Fely.in rub.de ꝓba.colu.iij.tenet ꝙ plus est legitimè probare,q̄ fidē indubitatam facere.In casu nostro non vr̃ facta fides indubitata,quia licet testes cōcludant,ꝙ ostium erat apertū.& poterat abire.non tn̄ concludunt ꝙ securè abire poterat,nam dr̃ durare metus donec is qui metum intulit,instat vt alius ab eius oculis effugere nō potest.Ita Barb. in d.cons.54.in fin.& probatur in l.naturaliter.in princ.iunctis iis quæ ibi dicit Bar.ff.de acqui.rerum do.& per ea quæ scribit Fel.in c.ego.N de iureiu.Itē licet per petitionem videat̄ purgatus metus,tn̄ talis purgatio non vr̃ sufficiens ad conualidandū matrimoniū à principio nullum,prout est matrimoniū merū celebratum.c.cū locum.de spon.quia vbi actus depēdet à ꝑsensu duorū,nō tenet à principio solo ꝑsensu alterius subsequēti vr̃ posse cōualidari.l.j.§.qui præsens.ff.de verb.obliga.p quā in matrimonio ita sensit Arch in c.sufficiat.xxvij q.j.non.n.pōt dici adesse cōsensum altero tn̄ approbāte matrimoniū, quia ꝑsensus dr̃ simultaneus sensus, ſm gl.in l.cōsensu.ff.de act.& obl. Nec obstare vr̃ consilia,& rōnes allegatæ p do.meū Alciatū,quia loquuntur qn̄ actus ex quib.purgat̄ metus fieret simul inter ipsos ꝛiuges, tūc benè ex illis purgatur metus,ꝙa resultat cōis ꝑsensus,put ēt in cā matrimoniali,& in istis terminis loquitur gl.i c.literas. de despō. imp.& tex.& ibi glo.in c.vnico.eo.tit.in vi.in ver.seu aliàs verbo,aut facto.¶ sed iis & simi.nō obst.verissimū puto quod per eū iuridicè cōclusum fuit ꝙ purgatus fuerit metus per ꝛctum 5 matrimonij†pōtè celebratū, & parentū dotē subsecutā.c.de muliere.de spon.Nec ob.qd̄ dixit Barb.in d.cons. 54.ad fi.quia qui pōt fugere non pōt metū allegare,vt dīt gl. & oēs in c.ad id.de spon.& signanter declarat Abb. in c.j. in gl.fi.quod met. cau.cùm ergo testes mulieris cōcludunt ꝙ poterat fugere,sequitur ꝙ metus non interfuit in ipso contractu: & sic si non interfuisset purgatus remāsit.Ad aūt quod dixit Barb. ꝓcedit qn̄ cū armis altarent aliqui parati ad vulnerādum si fugere voluisset,& oporter ꝙ fugerint taliter parati, ꝙ j. duodecim passus possent capere volentem fugere,vt declarat Paris in tract. syndi.in § captura.verb.an si iudex ꝓcesserit.meritò Abb.in d. c.ad id.considerat opportunitatē recedendi, quis aūt in casu ilto negabit opportunitatem,aperto ostio, nullis ibidē armatis altantibus,& pōtibus quamplurimis honestis personis qui verisimiliter cum à vio ētia defendissent:certè nemo.& dixit Saly.in l.& si ꝛ.C.de nupt.ꝙ si puella ꝛnat cū officiali per nutū seu impressionē functo officio si simul continuò non conabitauerunt,requiritur nouus consensus ex parte vtriusq; purgatus ēt fuisset ꝑ petitionē dotis,quia actio ad dotē marito non cōpetit nisi ꝓcesserit matrimoniū validum.l.stipulationē.ff.de iure dot.Nec ob.ꝙ requirat̄ nouus & contēporaneus consensus vtriusque qui nō significatur ꝑ petitionē dotis,nisi ex parte petentis.qa falsum est ꝙ requirat̄ contēporaneus.Imo ex interuallo vnus ꝑt cōsentire post alterum in cā matrimoniali & carnali,concludit Host.Io.And.Car.& [illegible] d.c.di

dato possit agere p filio absente præstita cautione de rato.
2 Licet etiam fœmina † regulariter non possit exercere officia publica d.l. fœminæ. tñ fallit in mulieribus clarissimis, quæ ẽx consuetudinem approbatam in omnibus partibus Gallicanis possunt iudicare. c. dilecti. de arb. & c. cum deuotissimã. xij. qu. j. Licet. n. mulier non possit esse procuratrix ad iudicia, tñ põt esse procuratrix ad negotia. Idem §. si cui mandauero. versi. si mater ff. mand. cum suis concordãtibus. Istis sic veris existentibus, respondeo clarissimè ad ea quæ obijciuntur contra personam do. Antoneræ de Claromonte, matris & procuratricis magnifici de Carumbo. Et primò dum opponitur, q̃ fœmina non potest esse procuratrix ad iudicia. Respõdeo quòd fallit in matre pro filio absente. vt ẽ. in primo præmisso. Secundò dum opponitur quòd non potuit constitui procuratrix ad deputandum officiales in loco Carumbi, quia ipsa non potest iudicare. l. cũ prætor. §. non autẽ. ff. de iud. & qui est inhabilis ad actum, non potest constitui procurator ad substituendum alium ad illum actum exercendum. cle. religiosus. de procur. Nam ad istud respondeo multipliciter. Primo dico quod regula cãtat hoc modo, qui non potest constitui procurator ad vnum actum exercendum non potest alium substituere ad illum actum. d. cle. religiosus. Sed mulier potest constitui procuratrix pro filio absente, tam ad iudicia, quam ad negotia vt ẽ. probaui. ergo potuit etiam constitui procuratrix ad deputandos officiales, siue talis constitutio dicatur actus iudicialis, quod est falsum, siue extraiudicialis, prout est. Cum igitur ipsa possit esse procuratrix omnino casu nihil obstat regula cle. 3 † religiosus, allegata in oppositũ, quia non militat. Secundò respondeo, q̃ mulier parte non opponente potest esse vt procuratrix in iudicio, secundum gl. in Lit. Semam. C. de procu. ergo a fortiori quã fuerit oppositum substituatur, valebit substitutio non obstante reg. cle. religiosus. ẽm Sab. l. quæ quis. cõmunia. ff. q. C. de proc. sed antequ fuerit oppositum quod mulier non potest constitui procuratrix, ipsa deputauit officiales. ergo &c. Tertiò respondetur q̃ procuratrix deputans officiales nomine sui principalis non dicitur substituere alĩ loco sui vt loquuntur istæ ãtia, sed ipsamet mandatum & actũ immediatum exequitur, vnde ineptè adducitur re. de cleric. peregr. Bar. & Hod. in l. j. §. atẽ ac quirimus. ff. de acquir. poss. sed credo q̃ dominus aduocatus aduersantium velit dicere, quod sicut de iure cõi mulier non potest iudicare. l. §. non autẽ ita non debeat posse constitui procuratrix ad deputandũ officiales. Sed pro certo ista non ẽst Parisina consequentia, nec etiam probant aliquo iure & contrarium ostenditur euidenter. nã vt ait. D. in Clement. ad tollendum cõsequentiã sufficit dare instantiã. ẽm glo. in c. sicut vrget. j. qui ad vendi. ff. de pericu. rei ven. probat. in Panorm. in Rubr. de rer. diuisione autẽ instantiã: mulier de iure cõi habẽs iurisdictionem non potest iudicare. d. l. fœminæ. & tñ nullus dicit q̃ non possit deputare officiales, qui habent ius dicere inter subditos, quia istud non dandi iudices cõpetit ratione iurisdictionis quam habet. lege. ff. de offi. eius l. imperium. & licet non ff. de iurisdict. omn. iud. similiter episcopi & cæteri ecclesiastici habentes iurisdictionem meram & mixtum imperium non possunt iudicare in causa sanguinis c. sententiam sanguinis nec clerici vel mona. & tñ possunt deputare alios iudices laicos, qui iudicant. c. finem. nec clerici vel mo. lib. vj. sed etiam assumptum non est verum, quia d. Antonera cõsilit clarissima, & peritissima potuit etiã iudicare de consuetudine generali in partibus Galliæ. ans. d. c. dilecti. de arb. cum similibus. Existis putò clarissimè relatura oĩa quæ q̃ personam d. Antoneræ opposita fuere. Superest vt dissoluantur quæ ẽ instrm. mãdati deducuntur, dr̃ non instrã exhibita nullã fidem facere, quia non constat illũ qui dr̃ rogatus de dictis instrîs fore notariũ, dẽt. n. producens instrm. fidem facere, q̃ is qui confecit instrm. sit notarius si pas neget. secundũ spec. de instru. edi. § restat. ver. sed quid si producatur maximè si instrm. sit confectum in longinquis vr. i casu isto. in quo instrm. cuius fuit in Anglia remotissima ab istis nris regionibus ẽm spec. ibi. & ver. & scias & ĩ ver. illud. & Alex. cons. 166. visto puncto. libro. q̃ rndeo q̃ prædicta 4 procedãt nisi producẽs instrm. sit persona regalis, bonæ famæ. & existimationis, nam tunc attenta qualitate personæ quæ nõ præsumitur velle vti falso instrõ ẽm Azo. in Summa de fid. instr. & ẽm hoc bene facit dictum instrm. in c. final. de plumptio. & quæ late scribit Fel. in c. super iis. col. pe. & fi. de accusa. vbi enumerat multa specialia ẽ ius concessa, ratione bonæ famæ & integræ vitæ, & licet alij contradicant, tñ opinio Azo. concurrẽ tibi aliis indiciis ex quibus iustificari possit veritas instrumẽti veritima est, & a iudicibus amplectenda q. in singula non prosunt, collecta simul iuuant. ff. de excus. tut. l. ij. §. fin. & l. spadonem. § qui iura multa. eod. tit. vltra coniecturam elicitam ex bona fama & dignitate & excellentia Magni. domin. Antoneræ. veritas mandati iustificatur ex sigillo ipsius do. de Carũbo quo sigillatũ reperit dictum instrm. cui sigillo ẽ appositio in primata scriptura standã est. c. penult. de rescript. post cessionem vbi gl. & doc. de p̃sumi. ergo solũ sigillũ operat, q̃ credendum sit dictæ scripturæ, calumniosa erit exceptio q̃ non cõstat q̃ rogatus de mandatu fit tabellio. eo maximè, quia dato q̃ nõ esset tabellio, mãdatũ per ipsum scriptũ sigillo dñi sigillatum aliquãdò probatur. d. c. post cessionẽ. accedat tertia coniectura q̃ est subscriptum manu principalis, cui subscriptioni standũ est perinde acti essent literæ ipsius dñi nã virtualiter tãta operat subscriptio q̃ si totũ esset scriptũ manu subscribẽtis. l. emptor. §. Lucius. vbi Bar. ff. de pact. late per Ale. in l. si ita stipulatus. la. ij. §. Crysogonus. col. 2. de verb. obl. Sicut ergo literis dñi, maxime sigillatis suo sigillo probatur mãdatum sicut per instrã publicã. l. si procuratorem. ff. de procu. cle. j. ibi instrîs vel literis & ibi gl. de procura. ita certius probabitur per ipsum subscriptũ & sigillatum, manu & sigillo principali. nec obstat, q̃ non fuerit comprobatum, q̃ ille sit notarius quia si multis præmissis coniecturis & indiciis sufficientibus ad p̃bãdum ipsum mandatũ de quo ẽritur, dico q̃ frustratoria esset p̃batio q̃ ille esset notarius. & frustratoriæ probationes non sunt faciẽdæ. c. 2. de p̃bat. hæc stupe. §. diuus. ff. vt leg. no. cau. 5 & si subscriptio & sigillũ probant mandatum, multo magis si exhibeatur signũ tabellionatus & instrm. in publica forma confectum, non abolitum, non viciatum, nec in vlla sui parte suspectum. l. fi. C. de edic. Adrian. tol. cum ũmilibus.

RESP. CIIII. & de Procuratoribus. II.

LICET consilio procuratoris generalis in contentiosa iurisdictione dño præiudicet, cum ex vi contentiosæ iurisdictionis rñdere cogat, ecus est in volũtaria iurisdictione. ideo ẽm ea q̃ proponuntur, consilio procuratoris dño non præiudicat, & licet obesset, nihilominus missio in possessionem ex primo decreto nullo iure fieri potuit. cũ ip̃e in iudicio personaliter contenderit se nullo iure teneri exhibere, præsertim cũ nouiter succedisset probabiliter, iureque potuit allegare se ignorare intrã de quibus agitur, & ipsius iuro, p̃ns contro uersia terminabitur ac dirimetur.

SVMMARIVM

1 *Confessio procuratoris generalis in iurisdictione voluntaria dominum non præiudicat, sed in contentiosa.*
2 *Procumque respondens addit vel detrahit interrogationi, additis dicitur diuersa deposicio.*
3 *Confessio procuratoris in uno iudicio, non præiudicat in alio.*
4 *Missio ex primo decreto procedit quando concurrunt conuenienter latitat.*
5 *In actione ad exhibendum non fundatur vel petitę, sed tantum pro interesse.*

Respon. interpeta.

CONSIDERATIS his quæ in themate oretenus mihi recitato, prima facie visum fuit, q̃ confessio procuratoris gñalis habuerit præiudicare dño. & consequenter q̃ stante cõfessione p̃dicta principalis teneatur edere dictũ instrm. et ad inventionẽ iuris fundãdi. vt est casus in l. ne quisquã. ff. de edẽ. quod nõ p̃ iudicauerit nõ vrgẽdo, sed ad radicẽ eius descendẽdo. p̃bat ex distinctione Bar. in materia in l. certũ. §. sed an & ipsos. ff. de cõfess. q̃ formaliter sequitur Pan. in c. j. vt lite non cõtest. distinguit. n. vtrũ cõfessio q̃ gñalis p̃iudicet dño. aut procurator gñalis voluntarie cõtestetur, & tunc non præiudicat, aut per viam contentiosæ iurisdictionis, puta rñdendo positionibus, vel articulis. & tũc quia inuitus tenetur rñdere p̃iudicat maxime quia illa includunt in mãdato generali & istam opinionẽ sequũtur *contra* doct. vbique. & Ale. cons. 96. colu. 3. in prin. vol. 2. Cæp. cons. 21. col. 2. in fi. Cor. consil. 19. in fin. vol. 2. & exlvij. & clxxv. vol. 3. & in istis terminis vt esse præsens confessio. qa interrogatus à iudice procurator cõfessus fuit. tenetur. n. vi iurisdictionis cõtentiosæ interrogatus à iudice rñdere. ẽm glo. in c. j. de iud. glo. Pan. & alij in c. pe. de iurisdict. omn. calum. l. vbicunque. ff. de interro. actio. ¶ Contrarium. si vera sunt quæ in facto præsupponũntur credo verius, dr̃ q̃ iudex interrogauit procuratorẽ vtrũ haberet instrm. procuræ penes se, & iussit vt cum iuro rñderet. Ipse vero procurator rñdit q̃ penes se non habebat, sed erat penes principalem in vrbe hoc ne p̃supposito, elicio q̃ inquantũ cõfessus fuit q̃ erat penes principalẽ, talis confessio dr̃ põtè, & voluntaria. ergo cõis distinctio. & theorica allegata probat, q̃ talis confessio nõ debet præiudicare q̃ aũt facta fit confessio voluntarie quantum fit q̃ instrumentum sit penes principalem p̃cedo 2 rationabiliter. vbicunque respondens † addit, vel detrahit interrogationi

rit animalia singularum personarum in loco contentioso de pasci visa fuisse, nisi de mandato, seu nomine, ac syndicorum scientia, seu cõitatis ratihabitione ltimè subsecuta fides fiat. Nec particulares vniuersitatis pro ea deponentes testes idonei dici possunt, cùm de eorum commodo tacitè agatur, quare nullam fidem faciunt, tantum testes in causa propria.

SVMMARIVM.

1 *Ex diuturnitate temporis nunquam præsumitur mandatum ex communi doctorum sententia.*
2 *Quasi possessio communis iuris pascendi, probata non dicitur, licet probetur animalia particularium depasci visa fuisse in palude contentiosa pluries, si nec nomine, nec mandato, aut consensu communis id factum esse probetur.*
3 *Cum agitur de commodo tacitè singulorum vniuersitatis, non possunt particulares ipsi pro eodem testes esse.*

Respon. interpreta.

BENE digesta fuit consultatio & ordinatè absoluta per do. Pet. Alb. cui nihil restat addendum, quia copiosè & eleganter expedita fuit per eum. & quia virtus pũtis consultationis tota consistit in instro transactionis, & probõnibus mihi non exhibitis, nescirem qd vltra scribere, vt th videar scripta sua discurrisse. Circa primam conclonem, in qua concluditur transactionem nullam ex defectu syndicatus pro parte communitatis, & tutelæ pro parte do. Alexiæ mris nomine Pontij, qõ prima facie dubitabilis visa fuit, quia ex diuturnitate tpis, præsumitur solennitas extrinseca. l. sciẽdum. ff. de ver. ob. vbi Bar. & alij in l. quęcunque. §. fi. ff de pub. in rem act. & in specie q ex diuturnitate tps præsumatur mandatum, tenet Fran. de curia alleg. infinitos ita tenere, in consil. 27. per totũ. Deci. consi. 199. in fi. & Jas. in d. l. sciendũ. colũ. fi. Sed prædictis non
5 obstan. teneo q per ꝓdictum ꝓsultorem ꝓclusum fuit, qa cõis
1 opi. est in ꝑrium, q ex cursu † tpis ẽt mille anno. nõ præsumatur mãdatum, vt tenet Bal. in l. ij. C. si ex falsis instr. & in l. j. C. de re. alie. non alien. Alex. in l. qui in aliena. in prin. ff. de acq. hær. & ꝑs. l. l. iiij. Fel. in c. sicut. de re iud. Mod. l. j. C. qui admitti. Fran. de cur. sibi ꝑrius ꝑs. 49. colu. v. & col. xviij. Cone. & Soci. in varijs cõsilijs quę non refero. Placet ẽt illa conclusio, q nõ sit probata intentio dictæ cõitatis, videlicet, quasi possessio iu
2 ris pasculandi, quia † nõ sufficit ꝓbasse aialia singularum personarum pascu lasse in dicta palude, nisi probetur q nomine cõitatis, & de eius mandato vel ratihabitione optimo tpe facta, seu q noie cõitatis, & de scientia eorum q gubernabant cõitatem, vt cõsuluit egregiè Raph. Cu. ꝑs. 158. visis ittro. co.
3 pe. & quia in hac cã in qua agitur de comodo singulorũ † de vniuersitate. ipsi de vniuersitate non sunt idonei testes, fm In. noc. & alios in c. cũ nuncius. de testi. Pan. Fely. in c. insuper. co. ti. Pan. consi. 16. ad claram decis. col. ij. lib j. Lud. Ro. consi. 7. visis necessarijs. col. fi. Bal. consi. 148. lib ij. & ẽt ꝑsil. 44 libr. v. & 445. eo. lib. & alibi sæpe.

¶ De Procuratoribus.

RESP. CII. & de Procuratorib. I.

LICET Procurator in criminalibus ad causas absentiæ allegandas, & ad causas causæ cõstitui possit procurator, tamen in causa principali nullo iure admittitur, nã delinquẽs etiam in arbitrarijs personaliter cogitur comparere. Et ideo in causa quærelę porrectę per Claucontra Tossanum, Tossanus nõ per procuratorem, sed personaliter comparere debet, & maximè stante statuto comitatus Venaysini, id expressè disponente.

SVMMARIVM.

1 *In causa pœnam sanguinis afflictiuam non admittitur procurator de iure, super principali negotio.*
2 Etiam *in arbitrarijs vbi pœna corporalis potest imponi procurator nullo iure admittitur.*
3 *Per clausulam ius & iustitiam ministrari, omne ius & omnis actio proposita videtur.*
3 *Statutũ comitatus Venaysini recte procuratorẽ in criminalibus reijcit.*

Respon. interpreta.

AD DEMONSTRANDVM q in cã quere. porrectę p Clau. ꝓ. Tossanũ Bosseñ debuit admitti procurator, & sic quòd iudex iustè processit, & frustratoriè fuit à nõ admissione appellarum, subijcio. Circa as conclusiones, ex quibus apparebit responsio ad ea quę in contrarijs allegationibus deducuntur. ¶ Vbi ingeritur
1 †pœna sanguinis afflictiua non admittitur procurator. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. c. veniẽs. de accu. vbi vtrobique traditur per doct. Si modo demonstrauero, q in ista causa criminali veniat imponenda pœna corporalis, apparebit veritas cõclusionis præmissæ. s. q non debuit admitti procurator, q autem pœna corporalis imponi possit pro vulnere, est text. in c. §. fi quis alium. de pac. tenen. in vsib. feud. vbi imponit pœna amputationis manus. Et licet videatur ille tex. loqui, qñ vulnerans etiã violat pacem, tñ Aluaro in d. c. j. in prin. per illum text. dicit q Imperator intẽdit facere legem generalem, sed quia fortè allegabitur consuetudo in ꝓriũ, quæ tamẽ esset probanda, fm Bar. in l. Labeo. de suppel. leg. Bal. in l. de quib⁹. col. ante pe. ff. de legi. est tex. in c. j. de consti. lib. vj. Ideo secũdo loco comprobo. quia ex dictis testium apparet, quòd Tossanus iã rixa sedata vulnerauit Claudium in capite cũ ronchono, & sic ex genere teli, & ex loco percussionis cõstat, q animo occidendi vulnerauit, ergo habebit locum pœna legis Corneliæ de sicariis, quæ est capitalis. l. j. §. diuus. vbi Bart. & alij. ff. de sic. & l. fi is qui cũ telo. C. eo. vbi Sal. Tertiò clarum est, q vbi pœna est arbitra
2 ria ita † q possit esse corporalis vel pecuniaria, quòd nõ admittitur procurator fm Bart. & oẽs in d. §. ad crimen. exemplificãt omnes in l. fi ff. de iniu. & in l. fi. C. eod. videlicet in actione iniuriarũ, de qua ad præsens agitur. Claudius enim in sua querela pro vulneribus sibi illatis petit sibi ius & iustitiam ministrari,
3 per † quã clausulam omne ius, omnemque actionẽ sibi competentem dr̃ proposuisse, fm Pano. in c. cum dilectus. de ordi. cog. Jas. in tit. de act. §. j. col. xx. & consequenter etiam actionem iniuriarum quæ sibi pro vulneribus datur. §. j. & §. ij. inſti. de iniuriis videtur deduxisse. Quarto stante statuto in comitatu Venaysini, q in causis criminalib. denũtiatus vel accusatus tenetur in propria persona sine ministerio alicuius procuratoris,
4 vel schedulæ respõdere, iustè fuit † reiectus procurator. Valet. n. tale statutum, vt probatur per argumentum a fortiori in l. fi. verti. nisi quoldam fortè. C. de procu. Nec obstat, q etiã in causis criminalib. admittitur procurator ad allegandũ causas absentię, vel etiã in casu nostro possit allegare causas causę, quia quantum ad respõdendum titulis nullo pacto stante dicto statuto debet admitti, vnde infero, q dictus procurator iuridicè reiectus fuit, quia petit copiam titulorum cum termino ad deliberandum. & sic comparuit in casu in quo non habet ius respondendi, & consequenter nec deliberandi igitur, &c.

RESP. CIII. & de Procuratorib. II.

LICET Fœminæ ab omnib. officijs publicis remotæ sint, mater tñ pro filio absente procuratrix esse potest. Et ex cõ suetudine regni Franciæ, mulieres clarissimæ pariter iudicare possunt: ad negotia verò procuratrices constitui posse, indubitati iuris est. Ideo clarissima domina Antonetta Claromonte procuratrix magnifici domini de Carumbo rectè cõstituta est, quare iure potuit de magistratibus in dicto loco prouidere, ratione iurisdictionis sibi cõpetentis. Et instrumentũ (fm ea quæ proponuntur) à persona legali, bonæ famæ, probatæq; vitæ ac æstimationis productum, non vitiatum, neque abolitum, neq; in aliqua sui parte suspectum, indubitatam fidem facit, nõ obstantibus quibuscunque ex aduerso oppositis.

SVMMARIVM.

1 *Licet fœmina procuratrix esse non possit ad iudicia: Fallit tamen in matre, quæ pro filio absente agere & defendere potest.*
2 *Ex consuetudine Galliæ, clarissima mulier iudicare potest.*
3 *Intellectus ad clem. religiosus. de procu.*
4 *Dignitas, bona fama, & vita relicuæ producẽtem instrumentũ, vt de eo fidem facere non teneatur.*
5 *Si mandatum ex sigillo & subscriptione domini probatur, multo magis per instrumentum in forma publica & probante confectum, comprobatur.*

Respon. interpreta.

LICET Regulariter fœmina nõ possit esse procuratrix ad iudicia. l. fœminæ. de regu. iur. l. neque fœmina. ff. de procu. quia absente. & l. alienam. C. eod. tamen fallit in matre, † quæ
1 potest esse procuratrix pro filio absente secundum Abb. & *communiter* scrib. in l. fœminis. ff. de procu. Sal. Alexan. & communiter alij in d. l. alienam. quicquid dicat ibi Jas. qui solus est & singularis in contraria opi. immo Bal. in l. exigendi. ad fi. C. de procu. vult q mater maior vigintiquinque annis sine mandato

RESP. CLXV. & de Appellationibus. III.

CVM Appellatio de iure notorie prohibita nec executionem, nec iurisdictionē iudicis à quo afficiat, meritò alimenta adiudicata tradenda veniunt inhibitione iudicis ad quem non obstante.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio de iure prohibita, an impediat executionem & iurisdictionem iudicis à quo. & vide nu. 3.*
2 *A sententia super alimentis de futuro non licet appellare.*

Respon. interpreta.

DVBITATVR, An appellatio à sentētia lata super alimentis de futuro secura inhibitione iudicis ad quem impedire habeat executionem sententiæ? videtur quōd, nā appel
1 latio † de iure prohibita non impedit executionem, neq; suspendit iurisdictionem iudicis à quo. c. non solum. in prin. ibi exceptis casib. in quib. iura post sententiam prohibent appellare. de appel. lib. 6. à sententia autem super alimentis de futuro prohibita † est appellatio. l. fi. & ibi Bar. ff. de appel. recip. ergo
2 sequitur conclusio, quod talis prohibita appellatio nō impediet executionem. Quod etiam voluit Oldr. in simi. consil. 18. in 3. dub. ¶ In cōtrarium facit, quia iudex ad quē, est iudex in cognoscendo, an appellatio sit recipienda, vel reiicienda, esto quòd iudex à quo illam reiecerit, secundum gl. in cle. vnic. in gl. mag. ad fin. de dolo & contu. videtur ergo dicendum ꝙ iudex ad quē possit inhibere ne fiat executio, donec cognouerit an talis appellatio sit de iure prohibita, & ꝓsequēter reiicienda, an verò admittenda. & pro ista conclusione est casus ad literam in c. Romana. §. si autem. de appel. lib. 6. Quid dicēdum? Breuiter distinguendū est, aut iudex ad quē inhibuit postquā incœpit cognoscere, an sit appellans in casu à iure prohibito, & tunc impeditur executio, aut inhibuit ante, & non tenet talis inhibitio, & consequenter non ligantur manus iudicis à quo. ista duo probantur in d. §. si autem. & ita distinctio, & ille text. procedit vbi dubitari potest, an appellatio sit interposita
3 in casu prohibito vel ne. secus † si notorie constaret appellationem fuisse interpositam in casu prohibito, tunc nec appellatio nec inhibitio impedit executionem. c. vt debitus c. cū Romana de appella. & ita declarat Gemi. in d. § si autem. & dicit idem Gemi. in d c. non solum. in gl. in verb. exceptis casib. ꝙ si sit facta executio, & petatur per appellantē ꝙ reuocetur, ꝙ attentatum appellatione pendente, poterit appellatus excipere non esse retractandā executionem, ex eo quia & appellatio, & inhibitio sunt à iure prohibita & si replicetur ꝙ nō cōstat, poterit triplicare se esse paratum incontinenti illud demōstrare. & hoc modo impediet attentata reuocari, &c.

RESP. CLXVI. & de Appellationib. IIII.

TERTIVS Pro interesse suo trib. modis pōt in causa alterius interuenire post sententiam latam. Saut prosequēdo appellationem interpositam, aut propriam appellationem instituendo, aut comparere potest ad executionem impediēdam. Verum cum appellatio Do. de molendos deserta fuerit, non possunt Do. de Sandone desertam appellationem prosequi, & presertim cum eandem appellationem ipsi Do. de Sādone non ratificauerint intra tempora requisita, ideo executionem sententiæ impedire non poterunt. Qui nobiles de Sandone si propriam appellationem instituant possessionem cōtentiosi prati tam à Dom. Bartholomæo Olonio, quā ab ipso Do. de molendos intrepidè vindicabunt.

SVMMARIVM.

1 *Quot modis post sententiam latam tertius comparere possit.*
2 *An appellans pro recipiendis apostolis coram iudice à quo, tertio comparere teneatur.*
3 *Accessorium sequitur naturam principalis.*
4 *Tertius adhærens appellationi alterius pro interesse suo nihil petere potest sed sibi licet causam defendere, & ibi vide de iurib. tertij. nu. 5. & 6.*

Respon. interpreta.

TERTIVS Pro suo interesse post latam sententiam, tribus † modis potest comparere. Primò, vt prosequatur appellationem interpositam per condemnatum. l. à sententia. §. idem rescripsit. ff. de appel. Secundò potest cōparere appellando ab ipsa sententia, & propriā appellationem prosequendo. c. cum super, de re iud. l. si perluforio. §. 1. ff. de appel. Tertiò, potest comparere ad impediendam executionem sententiæ. l. à diuo Pio. §. si super reb. ff. de re iudic. videtur ergo quòd Nobiles de Sandone audiendi sint, volentes pro suo interesse prosequi appellationē interpositā p do. de Molēdos condemnatos. Nec obst. si dicatur, ꝙ appellatio est deserta quia condemnat eam non introduxit. & consequēter nō vt quamplius Do. de Sandone eā prosequi possint, qa respōdetur ꝙ condemnatus nō pōt præiudicare iuri iā acquisito ipsis de Sandone ex prosecutione quā inchoarant ante decisionē. fm Bar. in d. l. idē rescripsit. & Pan. in d c cū super. col. pen. Nec dicat ꝙ ante perfectionē inchoatā per dominos de Sandone erat appellatio deserta, cū appellās nō cōparuerit in termino tertio sibi assignato ad recipiēdos apostolos, qa idē Molendos bis cōparuit, seu eius procurator in termino, quod satis fuit, nec tenebatur † tertiò ꝓ apostolis recipiendis coram iudice à quo se ꝓ
2 §ꝛ sentare, fm gl. cōiter approbatam in clem. quamuis. de appella. ¶ Præmissis minimè attentis, arbitror dominos de Sandone non esse audiendos eo modo quo comparent, videlicet ad prosequēdā appellationē interpositam per Molendos, quod probo à sufficiēti partiū enumeratione, aut. n. tēpore, quo ad prosequendā huiusmodi appellationem venerunt, appellatio erat deserta, aut nō, primo casu res clara est, ꝙ non sunt audiēdi, quia tertius debet prosequi appellationē i eo statu in quo reperitur, ideo si sit nulla appellatio cā vti validā nō pōt prosequi. l. cū vnus. ff. de bo aut. iud. poss. si sit deserta eā non poterit facere renuntiare fm Bal. in auth. hodie. C. de appel. Ratio huius est, quia si appellatio est inutilis appellantib. etiam inutilis esse debet tertio veniētib. ad eam prosequenda, cū veniat pro suo interesse, tanquā adminiculum & accessoriū ad audiēdum appellan. & quod est inutile
3 in principali, non debet ꝓdesse in accessorio. l. eos. C de vsur. reg. cū princ. de reg. iu. & hanc rationem assignat Oldr. in cōsi. 2. vbi sunt duę prouisiones vel ratio clarior potest assignari, quia super nō ente, non ædificatur. l. 2. ff. de vsufru. c. cū Paulus. 2. q. 1. Secūdo casu, fidomini de Sandone inchoarunt suā prosecutionē ante desertionem, etiā puto eos nō esse audiendos. ad quod ostendendum
4 præmitto, ꝙ tertius adhærens † appellationi alterius pro suo interesse, nō pōt petere aliquid sibi adiudicari, sed solum pōt cām defendere, & condemnatū tueri, ad effectū ne sententia lata ꝙ reū sibi præiudicet fm Bal. in d. auth. hodie. ad fi. & sna ferēda erit in persona appellantis, & nō tertij, quia cum eo lis fuit inchoata fm Imo. in d. c. cū super. hoc sic præmisso infero, ꝙ do. de Sandone non pōt prosequi hanc appellationē, & si eam prosequi pōt, non tn eorū prosecutio posset impedire executionem ꝙ appellantē in eius præiudicium propter non introductionē, & non prosecutionē, appellatio deserta remāsit. Primum ꝙ non possit causam prosequi probo multipliciter. Primò, quia ad hoc vt tertius possit adhærere & prosequi
5 appellationē alterius, oportet ꝙ ipsam † appellationē ratificet infra terminū datum ad appellandū fm Bald. in d. auth. hodie. Alex. in addi. ad Bar. in d. l. i perluforio. no. glo. in c. vt circa. in ver. vt si qñ aliqui. de elect. in vj. Rota dec. cxxviij. in nouis. Nō ꝓstat autē ꝙ do. de Sādone nec adhęserint, nec ratificauerint appellationem in termino dato ad appellandum. immo post desertionem appellationis, vt prę supponitur, ad prosequendum appellationē hanc venerunt, ergo, &c. Secūdò, quia articuli exhibiti per do. de Sādone fuerunt reiecti in causa principali, & à reiectione appellatiō, quę appellatio deserta remansit. vnde ad producendum eosdem articulos non sunt amplius audiendi, quia tenentur prosequi cām appellationis in eo statu in quo est. vt ꝰ dixi. si quantū ad prosecutionē, ius tertij regulatur fm ius principalis, fm Lap. & Pet. de Anch. in cle. constitutionem. per illum tex. de elect. quod maximè verum est, si tertius sciebat cām agi, quia tunc acta ita sibi scienti præiudicāt, sicut sna, fm Pan. Imo. & alios in d. c. cū super. tunc autem do. de Sandone sciebant cām agi, quia solicitatorē ad oīa instruēda constituerant. vt patet in processu primæ instātiæ, vbi procurator do. de molendos petiit terminū ad loquendū cū solicitatore dominorum de Sādone instructo de huiusmodi lite. Tertiò, vt ꝰ dixi prosequens appellationem alterius non potest petere aliquid sibi adiudicari. Sed si velit aliquid sibi adiudicari, debet ipse tertius appellare, & propriam appellationē prosequi, vnde non video qualiter do. de Sādone prosequendo appellationē alterius possint petere ꝙ declaretur no. Bartholomæum Olonium cecidisse propter datione emphyteusim à iure suo, quod habebat in prato de quo agitur, insup & si nob. de Sādone ꝓ suo interesse admitti deberent ad prosecutionem huiusmodi appellationis, tamen non possunt impedire executionem fieri cōtra Molendos non prosequentem suam appellationem, vt signanter determinat Imol. in d. c. cum super. in 4. no. vbi facit differentiam, an tertius prosequatur propriam appellationem, an prosequatur appellationem alterius condemnati. primo casu † tertius propter suam
6 appellationem, pōt impedire executionem. secundo casu vbi

prosequitur appellationem alterius, tũc si appellans non prosequatur suã appellationem, contra eũ debet fieri executio, nõ obstãte q̃ tertius velit eã prosequi. & maximè qa si do. de Sandone bonũ ius foueãt securasnia ita poterũt possessionẽ prati obtinere à dicto Bartholomeo, sicut ab ipso molẽdos, quo casu nõ dẽt ipediri executio iuxta tradita p Bar. & alios in l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. Laus Deo.

RESP. CLVII. & de Appellationib. V.

CVM Instrumentum de consensu partium cancellatum & annullatum nullam prorsus nec in iudicio, nec extra fidẽ faciat, merito ex eo incarceratio valida obtineri nullo iure potuit: quare incarceratio obtenta per do. de Bellis super cancellato transactionis instrumento de corũ consensu tanquam ex inefficaci cã contra Iosue Iudæum impetrata, nec non à relaxatione dicti Iosue legitimè requisita, & per iudicẽ nõ admissa obstãte meru aliegato nõ liquido, nec ante in carcerationem (prout iuris est) non probato, & qui probatus non prodesset, cum altiorem requirat indaginem, ac ab incinili admissione probationum in fauorem ipsorum de Bellis per iudicem emanata, iure optimo ab eodem iudice per eundem Iosue tanquam ex pluribus grauatum rectè appellatum esse respondi.

SVMMARIVM.

1 *Qui ante dicm petit, malè petit.*
2 *Instrumentum nullum nullam inducit effectum executionem.*
3 *Incarceratio ipetrata ex cã inefficacis debiti cancellati & ãnullati, non tenet.*
4 *An cancellatio seu liberatio metu facta valeat? & an ibi vide an coacta voluntas, voluntas sit.*
Ad factum nemo præcisè cogitur.
5 *Debitor per metum liberatus si pristinam obligationem subire recusset, ex edicto quod metus causa in quadruplum condemnatur.*
6 *Metus purgatus dicitur per spontaneam cancellationem subsecutam, seu liberationem.*
7 *Transactionis commodo priuatur, qui promissa iurata non seruat.*
8 *Contingit quis nõ dẽt contrauenisse, à quibus prius bene aduersa recessit.*
9 *Quod non est allegatum ante capturam, an possit post allegari ad captura confirmationem.*
10 *Pro debito non liquido captura concedi non potest.*
Homo cunctis rebus est dignior.
11 *Impetrans capturã qñ sit audiẽdus, & quomodo stylus curiæ procedat.*

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpret.

CARCERATVS Proponitur Iosue, quia ante diem cõuentum coegit do. de Bellis debitores ad satisfaciendum.
1 Qui aũt † ante diẽ petit, malè petit. §. plus. instit. de act. & licet venerit dies, non tñ cessit. l. cedere diem. ff. de ver. sig. Quod autem Iosue egerit ante diem, & sic contrauerit conuentis, ac tractatis, dicitur probatum instrumento cuiusdam trãsactionis, de quo in actis, & hac rõne iustificatur carceratio. ¶ Pro parte Iosue dr̃ carcerationem fuisse per dictos de Bellis inuitè & inciuiliter impetratam, quia dictum instrumentũ transactionis fuit de consensu patrium cancellatum, & ipsi Iudæo satisfactum, & quòd virtute instrumenti cancellati, non debuerunt nec potuerunt ipsi Belli impetrare dictam carceration
2 nem, † cum instrm cancellatum nullam mereatur executionem. l. inductum C. de solutio. l nihil interest ff. de adim. leg. Immo tale instrm nullã fidẽ facit in iudicio, nec extra, fm Io. And. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. § ostẽso. in additio. in ei dixit Rolandus quod verũ est, & si nõ sit per notariũ reipsa cancellatum, sed à partibus pro cãcellato habitũ. l. emptor §. Lucius. & ibi Bar. ff. de pac. ¶ Ex aduerso replicatur. q̃ dicta cãcellatio fuit, & est nullius momẽti, quia meticulosa, & virib. præturæ extorta. Pro parte Iudæi replicat, q̃ hac replicatione non obstante debet relaxari, tũ quia nõ est liquida, & requirit altiorem indaginẽ, tum quia probata nõ releuat ipsos de Bellis. Quibus non obstantibus dominus iudex delegauit relaxare dictũ Iudæum. articulos ad verificandã replicationem metus admittendo. A quibus quidẽ denegatione, & admissione fuit appellatũ ad Reuerendissimũ dñm Legatũ, ideo quæritur an bene vel male fuerit appellatũ. Ego omissis nõ necessarijs hinc inde argumentis quæ adduci possent puto benè appellatum, & incarcerationem fuisse per iniuriã impetratã à dictis de Bellis, qui sciebãt insufficientem, cuius vigore ipsam carcerationẽ impetrarunt suo consensu fuisse cancellatum, quia impetrata
3 fuit ex causa † inefficacis debiti cancellatione obliterati, & acceptilatione extincti, iuxta. prælegatis, & aliis notissimis. Nõ obstat asserta replicatio metus, qa respõdetur, quod metus replicatio non releuat domin. de Bellis ad iustificandam carceration
4 em, rationib. infrà scriptis. † Et primò, quia cãcellatio, vel liberatio metu facta valet, & liberat debitorem, qui metum intulit. l. interpositas. C. de transact. c. Abbas. extra. de iis quæ vi metúsve causa fiunt qa volũtas coacta, voluntas est. l. si mulier. § si metu. ff. eo. ti dato ergo q̃ ꝓbet metus, nõ tñ liberatio & acceptilatio esset ppea nulla. Nec obligatio semel extincta vires reassumeret. Et si dicat, q̃ coactus liberare debitorem habet actionem quod metus causa, qua mediante potest agere, vt liberatus reponatur in pristinam obligationem. l. metum. §. ex hoc edicto. ff. eo. Illud non negauerim, sed nihil ad rem fa
5 cit. Tum quia nõ potest † debitor liberatus præcisè cogi, vt in pristinam obligationem se constituat, quia ad factum nemo præcisè cogitur. l. si quis ab alio. §. fi. de re iud. Hinc est, quòd si debitor recuset subire pristinam obligationem, edicto quod metus causa cõdemnatur in quadruplum §. ex hoc edicto. ergo non cogitur præcisè, sed causatiuè, si nolit condemnari in quadruplum, tũ qa obligatio semper est extincta & inefficax, donec fuerit per sententiam repositus debitor in eadem obligatione. Ex quib. constat, quòd iniquè dom. de Bellis impetrarunt huiusmodi carcerationem vigore inutilis & inefficacis extinctæque obligationis, in quã obligationem non potest dictus Iudeus carceratus inuitus reponi, & vbi posset reponi, nõ tamen legitur repositus, & ante repositionẽ constat, nõ subesse vestigium vllius obligationis acceptatione sublatæ. Secundò respondetur, q̃ licèt exactio debiti fuisset viribus præturæ obtẽta p d. Iudeum ante diem, & ante tempus in transactione conuentum, nihilominus cancellatio, acceptilatio, & mutua inter ipsos de Bellis & d. Iudeum, liberatio & quietantia non fuit extorta virib. præturæ, nec coactione iudiciaria, sed ex spõ
6 tanea ipsorum de Bellis voluntate. Vnde per † spontaneam cãcellationem & liberationem subsecutam fuisset purgatus metus precedentis exactionis. l. i. C. de iis quæ vi metusve causa fiunt. vbi tex. clarus. Nam cum ipsi do de Bellis post solutionẽ, vt ipsi astruunt, coactam liberauerint dictũ Iudeum à quacũcunque obligatione: & petierint se quoque liberari. mãdauerint q; cassari quæcunq; instrumẽta, certè ratam videt habuisse solutionem & coactionem. l. si ob turpem. ff de condict. ob turp. cau. Tertiò, quia dicti de Bellis nõ possunt allegare metũ quem sibi ipsi intulerunt. d. l. si mulier. in princ. vbi liberta ingrata q̃ soluit aliquid, vel ꝓmisit patronæ metũ, ne in seruitutem reuocetur, nõ habet actionẽ quod metus causa, qa ipsa ppingratitudinem hunc sibi metum intulit. Sic dicendum in ꝓposito, q̃ dicti Belli ingrati datæ sibi dilationis ad soluendũ, virtute transactionis, non erubuerunt venire aduersus ipsam transactionẽ, supplicando reuerend dño, & impetrando rescriptum sup rescissione dictæ trãsactionis, ob quod effecti fuere ingrati beneficij receptæ dilationis. Ingratus cũ est, q conuẽ
7 ta violat. l. si. C. de don q̃ sub mo. & à commodo † transactionis cadit. q̃ ꝓmissa iurata nõ seruat. l. si qs maior. C. de transac. & licitum fuit. & est ipsi Iudæo aduersus transacta à dictis de Bellis impugnata venire. l. cũ ꝓponas. C. de trãsact. l. q̃ fidem. ff. eod. tit. c. peruenit de iureiur. Quo fit, vt idem Hebræus non
8 dicatur † ꝓuenisse quentis, quibus prius ꝓuenerant dicti dom. de Bellis. l. cũ pater §. libertis. verl. cæterum ff. de lega 2. & ibi not. Bart. & sequit Pan. in c. bonæ. in 4. not. de elect. Quartò, vbi aliàs daretur replicatio metus, qa tñ constat obligationẽ cancellatã & extinctam. & nõ cõstat de allegato metu, dicit̃ benè appellatum à denegatione relaxationis, tum qa dom. de Bellis scientes obligationem, cuius vigore impetrarunt carcerationem fuisse cancellatam, debuerunt deducere metum ante captur
9 ã, & illum iustificare qa qd non † est allegatũ ante capturam, non potest postea allegari ad confirmandam ipsam capturã: qa si non fuit informatus iudex, saltẽ p informatiuã narrationẽ, captura fuit iniuriosa, iniuriarum autẽ nulla conceditur confirmatio. l. si cũ nulla. de re iud. Itẽ ꝓsuluit Bal. con. 318. ista captura lib. 4. Tum quia huiusmodi replicatio metus non est liquida & requirit altissimam indaginem, ergo nõ est admittenda ad impediendam executionem cancellationis liquidæ, fm Bar. in l. 4. §. condemnatũ. ff. de re iud. Nã p debito
10 non liquido, nõ potest concedi captura, fm Bal. in l. apertissimi. C. de iudi. & ꝓbatur in l. nemo carcerem. C. de exact. trib. libro x. & satis istud de se patet, quia si ante liquidatum negotium non debet concedi captura bonorum. l. meminerint. C. vndevi. minus est concedenda captura personæ, quæ est dignior cunctis rebus. l. iustissimè ff. de ædil. edict. Si modò non potest cõcedi captura, nisi constito de metu, ergo etiam non

debet

debet cõfirmari antequã cõstiterit. Nã ad iustificandã captură quã cõstat indebitè factã, nulla dilatio danda est imperráti in pœnam præteriti facti. i. iniustæ impetrationis. l. fi. §. nullo tẽpore ff. de lib. homi. exhib. per quẽ ita decidit Iud. Ro. cõsi. 320. hæc hodiẽ quinq; captura, ad fi. alioquin si daret dilatio ad probandum instrumẽta, cancellata, aut esset meticulosa aut falsa, aut dolo extorta, & eẽt in facultate cuiuslibet ribaldi facere incarcerari quẽuis optimũ virũ, cũ quo aliqñ ꝓxit, & tenere eũ in carcerib. donec de virib. suæ exceptionis ꝑ quietantiã & & cãcellationẽ oppositæ cognitũ sit. quo nihil impiº nihil crudelius dici pót. Nec obst. si dicat audiẽdos esse imperrãtes capturã, si postulẽt fidẽ facere de debito, vt tota die ex sty
11 lo curię fieri videmus, qa aduertẽdũ est † qua rõne fuerit quis carceratus. aut. n. fuit carcerat° pp suspicionẽ fugę, qa forẽsis. túc fateor stylũ nõ esse à iure multũ alienũ, qa fit vt debitor satisfdet. l. si fideiussor. §. fi. & l. sciẽdũ. ff. q satisf. cog. aut fuit carceratus ad fines vt soluat, vel det, & tũc nõ põt captura iustificari post, nec facta valet, si debitũ est incertũ, & nõ liquidũ. Ita declarat Pau. de Ca. cõsi. 89. ꝓ pleniori declaratione. in 1. volu. Ex quib. mihiviꝫ qꝺ dictus Iolue fuerit grauat° dupl'r. Primò, qa non fuit relaxatus. Secúdò, qa admissi sunt articuli ad iustificãdũ iniuriosam & inciuilẽ capturã, q nõ fuerunt admittendi ad impediẽdã relaxationẽ, & qui probati nõ releuarent. c. cõtingat. & ibi not. Pan. & alij de offi. deleg. cum solitis concor.

¶ De mune. & hono. tam nobi. quàm cleri.

RESP. CLXVIII. & de Munerib. & honorib. I.

ETIAM Clerici & doctores tenentur subire munera murorum, & pontium, fontium, & his similium, ac quæ botũ loco subrogantur. Ab onerib. vero hospitandi milites, & à collectis hospitationum causa impositis constat clericos & doctores actu legentes immunes esse. Cæteros autem, qui publicè non docent, his munerib. obnoxios credidit Bartol. Comprobant Ang. Paulusque de Cast. Et idem visum fuit Taurinẽ. Parpaliæ. Ego aũt Auch. & Acolto, aliíque pleríque contradicẽtib. assentior. modo non sint nudo nomine doctores Sed monetarij, quos Auriacensis Princeps ab omni onere immunes esse voluit, prędictis munerib astringuntur. Nec. n. inferior Princeps quenquam potest in damnum tertij immunem facere. Nec generalis immunitas à munerib. prœmissis quempiam defendit. Cæterum, monetarij qui monetam actu nõ cudunt, vel qui magistro monetę operas locant, immunitatis priuilegio minime potiuntur.

SVMMARIVM.

1 Clerici, *an aliquid teneantur conferre in collectas.*
2 *Collecta non imponitur personis clericorum pro reb.*
3 *Clerici non tenentur milites hospitari.*
4 *Collecta imposita aliquib. onerib. realib. aut personalib. regulatur secundum naturam onerum, in quorum locum subrogatur.*
5 *Ecclesia tenetur ad onera refectionis viarum, pontium, fontium, & murorum.* 6.
7 *Ecclesia tenetur ad solutionem collectę impositæ pro redimenda vexatione & incursione hostium. Item pro conseruanda vel liberãda ciuitate à pestilentia.* nu. 8.
9 *Doctores, an teneantur ad solutionem collectæ?*
10 *Excusatur nemo ab onerib. guarnisonum & hospitationum nisi à lege specialiter eximatur.*
11 *Collecta imposita per* adunantiã *populi generalem, dr on° ordinariũ.*
12 *Inferior à supremo Principe non potest immunitatem alicui concedere in præiudicium tertij.*
13 *Priuilegium immunitatis à munerib. patrimonialib. non est cuiusquã momenti, nisi in eo sit adiecta clauſ. non obstante, & ea vti possit inferior.* num. 14.
15 *Priuilegium eximens à talea, caualcata, & aliis seruitutib. quomodo sit intelligendum, & interpretandum.*
16 *Inferior imponens aliqua onera cõmunitati, detrahere debet de summa quantum soluerent monetarij exempti ab illis onerib.*
17 *Priuilegium concessum propter artem eatenus prodesse debet priuilegio, quatenus exerceat artem, & an id extendatur ad omnes eudentes.* 18. *quod limita.* nu. 19.

Respon. interpreta.

CIVES Et incolę ciuitatis Auriacę à certis annis citra passi sunt intolerabilia damna & incredibiles impensas propter hospitationes militum, sęuientem pestem, ac propter necessariam murorum, pontium, fontium, viarum, & similiũ reparationẽ, adeo ꝙ coacti fuerint indicere collectas per ęs & libras. Cõtra quã insurgunt nobiles, clerici, doctores, & monetarii, se prędẽtes immunes & exẽptos ab ipsa collecta. Qua de re quæritur. Iuris rñsum, vt ciuitas sciat, an debeat cedere, vel cõtendere. Premissa cõsultatio licet vnica videat, tñ habet quatuor capita, sicut quatuor sunt genera personarũ, q immunitatem habere prętẽdunt. Ideo distinctè ꝓcedã. Circa primũ genus ꝑsonarum, videlicet circa nobiles, rñdet, vt resp. clxxij. in 2. dub.
1 Circa fm, videlicet circa clericos, an teneant ꝓferre † indictas collectas. istud dubiũ põt dupl'r intelligi. Primò, an teneantur pro bonis ecclesiæ, & certũ est, ꝙ nõ. aut. itẽ nulla cõitas. C. de epis. & cler. & c. nõ minus. & c. aduersus de immu. eccle. Secdò, põt intelligi pro bonis patrimonialibus, & idẽ rñdẽdũ est, qa
2 collecta † nõ imponit ꝑsonis clericorũ ꝓ rebus, vt no. ꝑ Bar. in l. rescripto. §. sciendũ. ff. de nunc. & hono & per Pan. in c. j. de ꝓsue. Ale. ꝓsi. 68. viso. lib. 2. Et laici nullam hñt auctoritatem in ꝑsonis clericorũ. c. ecclesia sanctæ Marię. de ꝓstitu. vbi Panor. & Mod. maximè Dec. inferunt ad casum ꝑsentis dubij, cõcludẽtes clericos gaudere priuilegio clericatus, ẽt pro bonis patrimonialibus, qñ persona principaliter considerat. Et hoc verissimum puto, si hmõi collecta missa esset imposita pro metatis siue guarnisonibus militum, quos clericinõ tenent hospitari.
3 † l. j. C. de epi & cler. c. j. de immu. eccle. l. fin. §. fi. ff. de mune. & hono. Sed si collecta fuit imposita pro reparationibus viarũ, pontiũ, & murorũ, & ꝓpestem, arbitror clericos teneri, quia hmõi collecta subrogat loco prædictorũ onerũ, ad quæ tenet ecclesia, vt statim probabo. Nã collecta imposita ꝑ aliquibus oneribus realibus, vel mixtis, aut personalibus, regulat fm naturam †
4 onerũ, in quorũ locũ subrogatur, iuxta regulã, l. eũ. q. §. iniuriarũ. ff. si quis cautio, & ad illã collectam tenent oẽs illi, qui oneribus, in quorũ locũ collecta successit, grauari poterant, fm Bar. in l. j. col. 3. ver. quæro ergo vtrum. C. de mulier. & in quo loco, lib. x. & in l. 4. §. actor ff. de re iudi. Pan. in d. c. non minus. in fin. de immu. eccle. Bal. ꝓsi. 408. ad euidentiã lib. v. Ec
5 clesia autem tenet † ad onera refectionis viarũ, pontium, fontiũ, & murorũ. l. ad instructionẽ. C. de fac. san. ecc. Et licet Pan. in d. c. nõ minus. & cõsi. 3. lib j. velit dictã legem ad instructionẽ esse correctam, tñ Cyn. Iac. Butr. Bar. Bal. Alberi. & Mod. in d. l. ad instructiones, sunt in ꝓtraria sñia, & cõtrariũ tenent Inn. & Card. & cõiter cano. in d. c. nõ minus. Et ꝙ ẽt ecclesia teneatur
6 ad collectã † impositã pro faciendis vel reficiendis muris, fossatis, fontibus, & similibus, consuluit Bal. consi 313. si de iure cõi. lib. 3. Guido Papæ deci. lxxviij. vbi dicit ita fuisse obseruatũ tpe suo, quo guerra vigebat inter Delphinũ & ducem Sabaudiæ. & idẽ tenet Ioan. firma. in tract. de gabel. in 7. parte. & Cor. cõsi. 72. in hac. lib. 4. & hac rõne dicebãt Iac. But. Bald. & Mod. in d. l. ad instructiones. ꝙ ecclesia tenet conferre in gabellã plaustrorum, quæ soluit in portis, pro refectione viarum. & idẽ determinat Bal. in ti. de pac. cõstant. in c. j. verũ. item collectæ. Et eadẽ ratione ecclesia tenetur ad onera imposita pro aquæductibus purgandis, vel reficiendis fm Io. de Pla. in l. ad reparationem. per illum tex. C. de aquędu. lib. xj. per tex. in l. ad portus. C. de ope. pub. nã & domus augusta & imperialis celsitudo à constructione & reparatione viarũ, pontiũ, fontium, murorum & similium, non excusatur. l. absit. C. de priuil. do. Aug. vbi Ang. li. x. & l. 2. C. de immu. nemi. ꝓced. li. x. Et ita etiam decidit Cæpol. in tractat. seruit. rustico. sub rubr. de seruitu. viæ. Et generaliter vbicunque tractatur de vtilitate clericorum & laicorum simul, & æquè principaliter, etiam clerici tenẽtur contribuere, secundum Petr. de Anch. & Ant. de Butr. in d. c. nõminus. inferẽtes ad aggeres faciẽdos ꝓ parcẽda inundatione aquarum teneri ẽt clericos pro rata suorum prædiorũ, qa cõe periculũ est, & æquè bonũ. & ideo dicebat Bart. in l. nullus. C. de cur. pu. lib. xij. ꝙ ecclesia tenet ad solutionẽ col-
7 lectæ † impositæ ꝓ redimẽda vexatione & incursione hostiũ, qui volebãt patriã deprædari, quia talis collecta fuit imposita pro cõi vtilitate tam clericorũ, q̃ laicorũ. & idẽ tenet Petr. de Anch. licet de Bar. nõ faciat mentionem cõsi. 96. super dicto dubio. & Barb. cõsi. 1. lib. iij. & licet aliqui ꝺicãt, Bar. tñ id admittit, qñ collecta imponitur pp periculũ imminens tam
8 clericis, q̃ laicis. Ista decisio Bar. communiter tenetur, fm Iaſi l. placet. col. iij. C. de sacrosan. eccle. Et eadẽ rõne dico clericos teneri ad collectam † impositam pro cõseruanda vel liberanda ciuitate à pestilentia. quia talis collecta propter cõem clericorum & laicorum vtilitatem imposita fuit, & quia pietatẽ respicit. Nulla enim maior pietas, quàm pauperes debiles infirmosq; tueri, & patriam sublcuare. c. fortitudo. ca. non inferenda. xxiij. q. iij. Ibi. n. concurrit pietas & cõis vtilitas, ẽt Panor. qui aliàs dissentit (vt ꝺixi) modo consentit, ꝙ clerici teneãtur. & ita post multa ꝓcluſi in tra. de peste. in tit. de remediis ꝑseruati. ꝺ pestẽ, nono remedio præseruatiuo. Nec obst. ꝙ laici non pñt grauare clericos, cũ nullã in eo habeant iurisdictionem, quia fateor ꝙ auctoritate laici non pñt cogi ad solutionẽ, sed benè pñt cogi auctoritate Episcopi ad consentiẽdũ & contribuẽdũ. arg. c. nullus. de iure patro. Et ita tenet Cy. in

d Lad inſtructiones. Panor. in d.c. non minus. col. fin. Gui. Papæ in d. deciſ. lxxviij. Alaſ in d. l. placet. & nullus diſſentit. Circa tertiũ genus, videlicet circa doctores, an teneãtur ad ſolutio-
9 nem huius collectæ † Ad iſtud rndeo quatenus impoſita fuit pro reparationibus murorum, pontium, fontium, aquæductus publici, & pro conſeruanda & liberanda ciuitate à contagione, doctores teneri per eaſdem rationes, quib. clericos conuenit poſſe demonſtraui. ſed quatenus impoſita fuit pro meratis ſiue guarniſonibus euitandis, vel ſuſtinendis, nõ parua videtur dubitatio, quæ cõſiſtit ſuper intellectu. l. medicos. C. de profeſſ. & medic. lib. x. vbi Medicis, literarum profeſſoribus, & legum Doct. conceditur immunitas ab omnibus oneribus ordinarijs & extraord. & maximè ab oneribus hoſpitationum, quas nos caualcatas et guarniſones dicimus. Modo quæritur, an omnibus legũ Doctoribus, an actu ſolum legentibus hoc immunitatis priuilegium conceſſum intelligatur? Bar. ibi reſpondet, actu legẽtes dũtaxat hac prærogatiua honeſtatos fuiſſe. Sequitur Paul. de Ca. in prima Cod. cõſtit. col. ij. et ? ho. Parpa. in reperi. dictæ legis placet, col. x. x. Ange. in § item Romę. colum. fi. inſtit. de excu. tuto. quorum fundamentum ſtat in eo, quòd Imperator ibi atteſtatur ſe conceſſiſſe huiuſmodi priuilegiũ, quo facilius liberalib. ſtudijs et memoratis artib. multos inſtituant, quæ ratio conceſſionis ad legentes tm̃ adapta tur, ſecundum eos, ergo ad legentes ſolos reſtringenda diſpoſitio, quæ à ratione regulatur. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. l. regula. §. ſi quis. ff. de iur. et fact. ignor. Contrariam opinionem, quòd diſpoſitio dictæ legis medicos procedat generaliter etiam in doctoribus legẽtibus, tenet Pet. de Ancha. in clementina ſecunda de magiſt. & Are. cõſi. 94, reſpondeo breuiter, & c. in principi et Gui. Papæ in d. deciſ. lxxxviij. Nec ob fundamentum Bar. ſecundum? Are. quia ille text. quatenus loquitur de ſalarijs præſtandis quo facilius multos inducant, nõ refertur ad doctores legum, nec ad medicos, ſed ad profeſſores literarum. Et contra Bar. recolo me conſuluiſſe in fauorẽ magnifici do. Ioannis Panicij doctoris clariſſimi, quia ille tex. nõ ſolum eximit ab omnibus oneribus literarũ profeſſores, ſed etiam doctores, ergo etiam eximit doctores nõ profitentes. Alioquin Imperator ſuperuacuè addidiſſet legum doctores, quia doctores profitentes ſatis cõtinebantur ſub illis verbis, et literarum profeſſores. Item pro hac ſententia contra Bart. et ſequaces adduco text. in l. fi. ff. de mune. et hono, vbi medici et philoſophi. et iuriſperitum doctores, qui veram ſectantur philoſophiam. l. j. § i. ff. de iuſtit. et iure eximuntur ab hoc munere. nec ille tex. ſe reſtringit ad legẽtes, ergo nec nos reſtringere debemus. l. j. § generaliter ff. de leg. præſtan. Mouebatur etiã, quia doctores etſi nõ legãt, ſua tamen doctrina inſtruũt iudices et clientulos. l. aduocati. C. de adu. diuer. iud. nec vlla ratio ſubeſt quare aduocati non etiam immunes eſſe debeãt qui peregrina negotia ad ſuas trahunt moleſtias vt laborib. ſubueniant alienis, ſecundum Caſſiodo. qui ſi vt decet. poſtulauerint, duriorem meliorem̃que vitam agunt, quàm fratres prædicatores et mendicantes, ſecundum Hoſtien. in proœmio ſuæ ſummæ. col. iiij. Et benè facit tex. i capitulo ſi rector. xliij. diſt. et hãc opi. q̃ dicta lex medicos. ſit generaliter intelligenda, viſus eſt amplecti Mat. in notabili, xcv. inci. nota q̃ doctores legũ. et Paris in tracta. de ſyndica. in ver. mãdauit Rex. Et in eadem perſiſto ſententia, declarando tamẽ, vt procedat in doctoribus docẽtis et qui legẽdo & poſtulando multos inſtituunt vt dicitur in d. l. medicos, ſecus in doctoribus ſolo nomine, qui neſciunt vel nolunt docere. arg. l. qui ſub prætext. et quod ibi no. Bar. C. de ſacroſan. eccle. Et ita declarat Alc. in l. centurio. col. iij. et ibi nouiſſimi. colũ vij. ff. de vulg. et pupil. Nam priuilegia cõceſſa doctoribus, nõ comperunt doctoribus illis, qui neſciunt docere, vt probat And. Sicu. in proœmio. co. xiiij. quod credo verum in priuilegijs conceſſis propter doctrinam, vt in d. l. medicos. ſecus in priuilegijs conceſſis propter ſolam dignitatẽ doctoratus. et ita intelligo quæ ſcribit Are. in cl. clerici. col. ij. de iudi. et Fely. in rub. de maio. et obe. Quinimo doctor inutiliter legens, nedũ ſalario, ſed doctoratu priuandus eſt, ſi aliter neſciat docere, ſecundũ Bar. in l. ij. C. de profeſſ. et medi. lib. x. Circa quartum genus, videlicet circa monetarios ſi quæratur, an d. iure cõmuni ſint monetarij exempti à collectis dicendum eſt q̃ non, quia collectæ ſunt onera patrimonialia, vt per Bar. in l. j. C. de mu. et in quo loco. et Pan. in d. c. nõ minus. à quibus excuſantur, niſi expreſſo iure caucatur. l. ij. C. de mu. patri. lib. x. Et q̃ monetarij teneantur ad onera patrimonialia, eſt tex. iuncta gl. in l. primicerium. C. de fabricẽſibus. lib. xj. qui vult, q̃ ſolus primicerius frabricenſium (ſecundum Ioan. de Pla. in rub. C. de vete. numi. poteſtate eadem libro) habeat priuilegium exemptionis à muneribus perſonalibus. & facit text. in l. eos C. eod. titul. Si autem quæritur, an priuilegium conceſſum per retro Principes Auriacenſes mihi exhibitum tribuat immunitatem monetariis à dicta collecta. Prima fronte reſpondendum videtur q̃ ſic, quia priuilegium eos eximit ab omni talea & caualcata ac ab omnib. ſeruitutibus & vſagijs, ergo etiam ab hac collecta, quia qui rorum dicit, nihil excludit. c. ſolitæ de maiori. & obed. l. à procuratore. C. mand. Et quia priuilegium cõcedit illis immunitatẽ, qua gaudent monetarij Delphinales, qui ſunt exempti a ſubſidijs Delphinalib. vt atteſtatur Guido Papæ deciſ. 402. Sed quid de monetarijs. Sed præmiſſis non obſt. contrarium verius eſſe reſpondeo, intractatis rationib. Primo, quia huiuſmodi collecta ſubrogata fuit loco onerum reparationis murorum, pontium, viarum, & ſimilium, ac propter peſtem, à quib. onerib. nemo exemptus eſt, nec etiam eccleſiaſticę perſonę, vt ſ. abundè dictũ fuit. Item ſubrogata fuit in locum oneris guarniſonum & hoſpitationũ, à quib. nemo excuſatur niſi qui à l.
10 ſpecialiter eximitur † l. j. § eos milites. ff. de muneri. & hono. l. ſunt munera. ff. de vacatio. mune. Nec generalis immunitas ab omnib. onerib. extenditur ad onus hoſpitandi milites. l. j. C. de muneri. patri. lib. 10. Secundò, quia priuilegium immunitatis generaliter conceſſum non eximit priuilegiatum ab oneribus ordinarijs l. fi. § pen. ff. de mune. & hono. l. is qui. & l. in honorib. § qui muneris ff. de vacat. mune. Collecta autem
11 impoſita per adunãtiam populi generatem dicitur onus † ordinarium, ergo & c. l. ita per hanc rationem determinat Bar. in l. hi qui. ff. de iure immun. & in l. j. C. de ſuperindict. lib. 10. & Parpa. in d. l. placet. col. fi. Tertiò quia inferior à ſupremo Prin-
12 cipe non poteſt immunitatem alicui concedere † in præiudicium tertii. maxime reip. ſm Panor. in c. peruenit. col. fi. de immu. eccle. & maximè à muneribus patrimonialib. quæ conſiſtunt in ſolo ſumptu abſque labore corporis, vt eſt præſens collecta. nam priuilegium immunitatis ab oneribus patrimo-
13 nialib. nullius eſt momenti, † niſi in eo ſit adiecta clauſula, nõ obſtante. l. vacuatis. C. de decurio. lib. 10. inferior autem non
14 poteſt vti † clauſula non obſtante, vt latè per dñm Alexand. & Moder. in l. nemo poteſt. ff. de leg. j. & per Fely. in c. j. colũ. j. de reſcrip. Ex hoc benè ſequitur quòd inferior non poteſt à patrimonialib. immunitatem alicui concedere in alterius præiudicium. Non igitur monetarij iure poſſunt ab hac collecta ſe excuſare, tum quia ſuum priuilegium non vendicat ſibi locum in oneribus ſubrogatis loco refectionis murorum, & ſimiliũ. Tum, quia non trahuntur ad onera ordinaria, tum quia Principes Auriacenſes recognoſcentes ſuperiorem nõ potuerunt, eos eximere in præiudicium aliorum. Ex quo infero, quòd
15 quatenus priuilegium eos eximit à talea caualcata † & cæteris ſeruitutibus & vſagijs, debet intelligi de taleis & caualcatis & ſeruitutibus concedentibus debitis & per eos impoſitis, non de collectis impoſitis per vniuerſitatẽ pro neceſſitatib. reipublicæ, quia nemo creditur voluiſſe concedere, niſi quod potuit. Lucius §. Imperator. ff. ad municipa. l. prior. §. fin. ff. de adminiſtra. rerum ad ciuita. perti. c. à nobis. de ſentent. excõmu. & taliter debet intelligi, q̃ inferior, qui imponeret aliqua
16 onera communitati, detrahat † de ſumma tantũ, quantum ſoluerent ipſi monetarij exempti ab illis oneribus ſecundum Ioan. And. d. Ant. & Panor. in d. c. peruenit. & Pan. & Fely. in c. accedentes de præſcrip. Vlterius poſito, q̃ Auriacenſes Principes iurè potuiſſent dare monetariis immunitatẽ etiam à collectis impoſitis per concilium generale etiam pro reparationibus mœniorum, eſſet tamen reſtringenda immunitas ad monetarios actu cudentes monetam, quia priuilegium conceſ-
17 ſum propter artem, † eatenus prodeſſe debet priuilegiato, quatenus exercet ipſam artẽ. l. ſemper. § negotiatores. §. pe. & ibi Bar. ff. de iure immu. l. qui ſub prætext. vbi etiam Bart. C. de ſacroſan. eccle. nec ſufficit quandoque cudiſſe artem exercuiſſe, ſi modo non vacant artificio, ſecundum Guido in d. deciſ. ccccij & verũ dicit. per tex. in l. j. C. de collegia. & nummi. vbi inquit legiſlator, obuiandum eſt nummulariorũ fraudibus, q̃ cum munus non impleant, ſe tamen aliis muneribus ſubtrahere conantur. Inſuper non omnes cudentes, ſed magiſter gene-
18 ralis † ſolum eſſet immunis, ſecundum eundem Guido. deciſ. ccccliij. quid autem de magiſtris. Quod gabellariorum ſimili-
19 tudine comprobatur, nam principales † gabellarum conductores immunitate duntaxat perfruuntur, non etiam participes fideiuſſores, exactoresque ſecundum Ioan. Firma tract. de gabel. in ij. parte. q. xvij.

IOAN-

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
Super Codice absolutissima Responsa,

Nunc postremò maioriquàm hactenus vnquam factum sit diligentia recognita, & repurgata, incipiunt fœliciter.

¶ De Diuersis rescriptis.

RESP. CLXIX. & de Diuers. rescrip. 1.

TITIO Princeps īdulsit, vt litigiosa Molēdina posset im punè distrahere. Quæsitū fuit, an is ea vēdere potuerit iudici delegato? Ego absq; speciali gratia ō potuisse respōdi, sed vēditio defēdit, si noui principis ꝓ sensu fuerit prīcipaliter approbata. At si princeps gratiā suā revocauerit, ꝓctus irritus erit, non tñ venditor litigiosi vitio notabit, ne authoritate rescripti illaqueatus dicat. Qui aūt ꝓtestat venditionē rei litigiosæ ꝓ intecta habere, vbi ius nō assistat, si rei traditionc ꝓtestationis fines transgrediatur, à pœna minimè releuabit, à qua nec recusatione rei tueri se poterit.

SVMMARIVM,

1 *Dispensatio facta super vno defectu, non porrigitur ad alium.*
2 *Dispensatum cum iudicibus, vt possint contrahere cum subditis, nō quam censetur per generalem gratiam, sed opus est speciali & individua.*
3 *Mentionem specialem exigentia, nō comprehenduntur sub generali gratia.*
4 *Iudex cum quibus contrahere possit, & cum quibus non.*
5 *Cedens iura sua litigiosa potentiori, hac pœna plectitur, vt talia iura in aduersarium transferantur.*
6 *Protestatio declaratoria, in quibus excuset protestantes à delicto, & quando. nu. 7.*
8 *Princeps nullam fraudem debet adhibere in præiudicium subditorū.*
9 *Clausula non obstantibus primis rescriptis, solùm operatur quantū ad dispositionem specificatam.*
10 *Feudatarius, qui feudum alienauit, irrequisito domino, etiam quòd illud recuperarit, non euitat commissum.*

Respon. interpreta.

AD primum An licētia obtēta à principe per Raspalum de alienando molendino nō obstante litis pendētia sufficiens ita ꝓ potuerit Raspalus vēdere dicta molēdina iudici delegato, coram quo causa ipsorum molendinorum pendebat? Respondeo, ꝓ nō, qa ꝯ talem ꝯctū obstāt duo. videlicet vitium litigiosi. l. 2. de litig. & defectus ex parte iudicis, q prohibet ꝯhere cum habentibus litem corā eo. & aliis subditis. l. nō licet & l. quæ officij. ff. de cōtrah. emp & l. auferē. §. qd
1 à præside. ff. de iur. fisc. cum cōcord. Dispēsatio† aūt facta super vno defectu nō porrigitur ad alium. l. si domus. ff. de seru. vrb. præd. c. ex tuarū de autho. & vlu pal. Firmat Oldr. consil. 247. factum tale est. Ioan. Andr. in addit. Spec. super rubr. q filij sint legit. & Bald. in l. eam quā. col. viij. C. de fideic. & in l. j. col. pen. C. de iur. vbi dicit, ꝓ nō sufficit clausula generalis, nō obstāte, vbi sunt plura obstacula, sed requirit specialis mentio singulorum. & ad istud ꝓpositū cumulauit Fely. in c. postulasti. colu. 4. & seq. de rescrip. & Dec. in c. ad aures. col. vj. eod. tit. Præterea ouñ ꝓ generalem gratiam censet cum iudicibus† dispen
2 satum, vt possint ꝯhere cū subditis, sed opus est speciali & individua gratia. l. j. C. de contract. iud. ibi, nec specialem nr̄i numinis hoc eis permittētis diuinā rescriptionē habere meruerint. & d. l. nō licèt. ibi, nisi specialiter hoc eis concessum est. q
3 cūm† exigunt specialem mentionē, nō comprehendūt in gra generali, fm gl. in clem. j. in ver. & specialiter. de iudic. & Ioan. And. in c. j. de excepr. lib. vj. Et ad hoc plura congessit Sas. in l. 1. col. j. & seq. ff. si qs in ius voc. non ser. Nec dicat, ꝓ nullus erat defectus in hoc iudice, cū esset iudex perpetuus, q nō prohibetur ꝯhere cū subditis. l. præsidis ꝓuinciæ. ff. si cer. peta. qa ꝙtum ad Raspalum forensem, nō erat iudex ꝑpetuus, sed dūtaxat ꝙtum ad causam sibi delegatā. Præterea & si iudex perpetuus non ꝓhibetur ꝯhere cū subditis generaliter, credo tñ
4 ꝓ† ꝓhibeat ꝯhere cū his, q causas agūt corā eo, qa & cū his ꝯhere ꝓhibentur etiam aduocati. l quisquis. §. præterea. C. de poss. ea. infames. §. ꝓterea. 3. q. vij. Nec ēt obstare videt, si dicat ꝓ ille iudex delegatus nō cognouit amplius de causa, sed eius locū tenens, qa eū non subdelegauerit cām in totū, sed partē, nō desiit esse iudex, sed eius locū tenēs cognosceret. Nā poterat hic delegatus quoties voluisset, cām reassumere, & de illa cognoscere, vt not. in c. sup quæstionū. in prin. de offic. deleg. Si aūt subdelegasset cām suo locū tenēti in totū ante emptionem, nō crederem eum prohibitū ꝯhere, cū nō esset amplius iudex. d. c. sup quæstionū. §. porrò, &c. Ad secundū, an secunda gratia habeat prodesse, ita ꝓ cōualidetur ꝯctus factus cū d. iudice. Respondeo ꝓ sic, qa talis gratia fuit specialis, qua stante, valet ꝯctus. d. l. j. C. de contract. iudi. & d. l. nō licet. Nec obst. si dicat, ꝓ stāte inualiditate primæ gratiæ acquisitū erat ius aduersario, qd̄ p secundam gratiā nō vr̄ tolli potuisse, cū nō posset princeps auferre pœnā semel parti applicatā fm gl. & Mod. in l. ij. C. de in ius vocan. q cūm cedit iura sua litigiosa potētiori, hac pœna plectit, & talia iura in aduersarium transferūtur.
5 l. fi. †C. ne lic. pot. Quia ad istud respondet, ꝓ p alienationem rerū corporalium litigiosarū nō acquirit aliquid aduersario. l. pen. ff. de alien. iud. mut. cau. facta. Sed solùm cōpellitur emptor restituere rē venditori, soluta æstimatione hīc. l. fi. C. de litigi. nec etiam p alienationē factam in iudicē res vēdita applicatur parti collitiganti. d. l. auferē. §. j. ff. de iure fisci. vnde ītra p partē allegat ius fuisse sibi quæsitū. Non obst. tex. in d. l. fi. C. ne lic. pot. qa loquit in cessione actionū, fm gl. ibi, nos loquimur in alienatione rerū corporalium. & ita declarat Azo in Summa C. de litig. Sed posito ꝓ aliqd ius parti acquisitum fuisset illi ex dispositione legis editæ à principe, potuisset prīceps ipse tale ius auferre, fm Ang. in l. Antioch. ff. de priuileg. cred. & in l. Lucius ff. de euict. & plura ad istud ꝓpositū adducit Fel. in c. q in ecclesiarū. colū. xvj. vers. quinta declaratio. de constit. Non obst. tradita in l. ij. C. de in ius voc. quia ꝓcedunt in principe recognoscēte superiorē, vt patet ex doct. Bart. ibi: nos verò loquimur in do. Delphino, qui ī suo Delphinatu tenet locū supremi principis, q potest ius acquisitū ex legis dispositione auferre cui vult, vt patet ex prædictis. Ad tertium an illa ꝓtestatio, ꝓ vēditio habeat pro nō facta, vbi ei ius nō assisteret, excuset ꝯhentes à vitio litigiosi? videtur† respondendum ꝓ sic, qa in his, in quib. factum regulat & modificat ab
6 animo, ꝓtestatio† declaratoria excusat ꝓtestantes à delicto, fm gl. in l. j. in vers. nec vi. C. vti pos. p quā ita docet Bar. in d. l. j. & in l. non solùm. §. morte. col. vj. vers. circa quartū. ff. de no. ope. nun. ꝯctus autē resolutio pendet ab animo ꝯhentium. l. j. & ij. C. qn̄ lic. ab empt. disc, ergo, &c. & ad hoc facit optimum simile de emphyteuta, qui alienauit rē emphyteuticam, si & dummodo directo dño placuerit. Nam talis ꝓtestatio eū excusat à commisso, qa nō dr̄ facta alienatio, si dñs non consentiat, fm Alb. de Ros. in l. fin. C. de iure emph. & Iac. Aluar. in c. j. in prin. de proh. feu. alie. cū concor. adduc p Cur. seni. cons. & viso instr̄o. Contrariū vr̄ verius, qa ꝓtestatio ꝯria facto in his q̄ dependēt à prāre iuris, nō aūt partiū, nihil operat. l. alimēta. C. de neg. gest & c. cū M. Fer. de consti. nō dependet aūt à ptāte partiū alienare rē litigiosam, absque vitio litigiosi, ergo, &c. Nec obst. dū dr̄, ꝓ ꝓtestatio excusat ꝓtestātē à delicto in casibus, in quib. factū regulatur ab animo, qa ꝓcedit qñ animus tollit vitiū à facto, sicut loquitur gl. in d. l. j. C. vti pos. s. quādo qs ingredit possessionē alterius, ꝓtestando ꝓ nō vult possessorem deiicere, secus qñ animus nō tollit† vitium à facto, vt in
7 casu nr̄o, in quo venditor transtulit dñium & possessionē rei litigiosæ in iudicē. Nā animus nō tollit vitiū trāslationis possessionis in alterū, & idcò si emphyteuta, q ꝓtestatus est se vēdere, si dño placuerit, nō excusat virtute talis ꝓtestationis, si rē tradidit emptori, fm Bal. ī c. cumana. ver. & ꝑdicta faciūt. de elect. & in c. j. §. hæc quoque. ad fi. de succes. feud. & seqt̄ Fel. q alias authoritates adducit in c. quę in ecclesiarum. col. xxx. de consti. Refert ergo, an Raspalus transtulerit possessionem molendinorum in emptorē. an verò steterit in puris finibus protestationis suæ. Ad quartū, an per vltimū rescriptū fuerit derogarum primis duob. quib cōcessa fuerat alienādi facultas ēt in d. iudicē, nō obstāte vitio litigiosi? Ista quæstio pōt dupliciter intelligi. Primò, an princeps, siue eius locū tenens potuerit. Secundò, an derogare voluerit. Ad primum quantū ad effectum,

festum,q̄ alienatio nō valcat,respōderem principē potuisse, sed q̄tum ad hoc,q̄ commissa sit pœna litigiosa vel alienātis in iudicē,nō credere potuisse, ne authoritate rescripti q̄hentes illaqueati reperiant.l j.C.de his q̄ ven.etat.impe. Alioquin esset in ptāte principis facere,qñ vellet impetrantes gratiā q̄ ius inciderē in pœnas, reuocādo ipsas gratias p̄ suo arbitrio, qd est absonū & crudele dictu: nō em̄ debet princeps fraudē
8 villam † adhibere in præiudicium subditorū.c.p tuas.de don. nec inde iniuriarū nāciscēda est occasio, vnde iura nascunt. I.meminerint.C.vnde vi. Ad secūdum, an voluerit derogare, nō possum dare certū responsum,qa nō fuit mihi exhibita copia rescripti. Ex his th.q̄ præsupponunt in narratione facti,arbitror q̄ voluerit derogare primis,in ea dūtaxat parte,quatenus p̄ prima rescripta impediri potest,ne iudex cognoscat de causis dictorū Molendinorum,simul cū causa possessorij, de qua in themate. Quia illud est, qd̄ principaliter mandet p̄ vltimum rescriptum emanatū cū clausula,nō obstantibus primis
9 rescriptis,q̄ clausula † solūm operat̄, q̄tum ad dispositionem specificatā.c.pastoralis.ibi,q̄tum ad ea,q̄ specialiter exprimūtur.de rescrip. Præterea nō est verisimile,q̄ prīceps voluerit derogare primis q̄tum ad effectū,vt Raspalus venditor,& iudex emptor incidat in pœnā ob alienationē factā authoritate dictorum rescriptorū,qa nō potest illud facere,nec conuenit principi,vt statim dixi.cōcessio aūt principis in dubio restringenda est.vt id solūm voluerit concedere,qd̄ suę est potestatis.l.Lucius.§.Imperator.ibi, cum ad ea, q̄ mandari possunt volūtate dedisse videaris.ff.ad muni. Ad vltimū,qd̄ habet duo capita,videlicet,an euitabunt̄ pœnę vitij litigiosi,& alienationis in iudicē,si iudex in vim dicti pacti resolutiui retro tradiderit Molendina Raspalo venditori? Ad istud p̄mū caput respondeo nō euitari,qa semel dolum fecit Raspalus,cū vendere & tradere.l.j.§.si rē.ff.depos.nam feudatarius,q̄ feudum
10 alienauit irrequisito dño,etiam q̄ illud recuperauerit,nō euitat commissum. c.1.in tit.qd iuris sit,si vasal.feud. recupe.Et idem in emphyteuta dixit Bar.in l.sequit.§.item Labeo.in fin.
3 ff.de vsuca.& sequunt cōiter Dd teste Ias.in l.fi.col.antep.C.de iuro emphyt.& Dec.cons.160.in vlt.dub.

RESPONS. CLXX. de Diuers.reserip. II.

SVPPLENATIONE Iuuanda est concedentis intentio,& ad eum sensum verba trahenda sunt, qui repugnantiam non admittit,& loquentis potestatem non excludit.

SVMMARIVM.

1 *Imperator non potest reuocare donationem factam ecclesiæ.*
2 *Iura concessa creduntur insolidū ecclesiæ Arelatensi,à Ludouico Conrado & Federico principibus,per hæc verba,ad ius & proprietatem ecclesiæ pertineant.*
3 *Obtinere dicimur,quod iure nostro & canonico titulo possidemus.*
4 *Copula æqualiter copulat,& æquè partes distribuit.*
5 *Donata prælato & successorib.suis,differūt in vsu,à donatis ecclesiæ. Locutio indefinita æquipollet vniuersali.*
6 *Confirmatio confirmat rem prout est,& quid confirmatio.*
7 *Pro indiuiso verbum,communem cum alio denotat.& quæ eius vis præterea.*
8 *Facere nemo præsumitur voluisse id,quod non poterat.*
9 *Imperialis maiestatis est,tueri iura ecclesiæ,non diminuere.*
10 *Confirmatio regaliorum & pascuorum archiepiscopi & ecclesiæ Arelatensis per Federicum facta his verbis,secundum antiquam & rationabilem prædecessorum concessionem,nihil noui inducit, sed antiquam concessionem,approbat.*
11 *Recedendum non est à verbis claris,adeò vt interpretationem non admittant.*
12 *Copula quæ copulat simpliciter,dicitur copulare causa coniungendarū orationū sub eodē verbo, nō autem coniungere copulata.*
13 *Verba sunt ita interpretanda,vt effugiant repugnantiam.*
14 *Subauditio permittitur ad tollendā contrarietatē & absurditatē.*
15 *Ecclesia ponitur pro capitulo,siue clero.*

Respon. interpret.

LVDOVICVS Conradus & Federicus domini Principes dono dederūt regalia vrbis Arelatensis, & totius Archiepiscopatus, necnon pascua campi lapidosi, & alia plura Archiepiscopo & ecclesiæ Arelatensi,deinde Federicus prædictas donationes his verbis confirmauit, secundum antiquam & rationabilem prædecessorum nostrorum Regum Imperatorum concessionem, confirmamus tibi Raymunde, venerabilis Archiepiscope, & pro te & tuis successorib. regalia totius diœcesis Arelat ecclesiæ,& ipsam ciuitatē pro indiuiso,&plenā iurisdictionē in ciuitate,in causis consulibus ad retinendā ciuitatē ad seruitiū Imperij,&dñi Imperatoris,& alia q̄ ptinēt ad iurisdictionē tuā,sicut sunt roloncа,pedatica iustitiæ.Iudæi,corda,quītale,farnaria,monetа,portus, stagna,lacus,paludes,flumina & pascua de lapide.Ipso agro,videlicet vt de oī fructu & vtilitate,q̄ ex his, q̄s describimus, poterūt prouenire,ecclesia Arelaten.&tu venerabilis Archiepiscope habeas & possideas medietatē,&p te &tui successores, eandēq; mediā partē tibi tuisq; successoribus p̄nti scripto cōfirmamus.Quærit an vigore earū largitionū imperialiū integra regalia integra pascua spectēt ad Archiep. an p̄ dimidia parte duntaxat.Pro resolutione huius q̄siti ante oīa discutiē dū est,an regalia & pascua prius fuerint p Lud.Conradū&Federicū donata Archiepō insolidū,vl̄ p parte.nā si insolidū donata sint,cōstat Federicū,etiā si voluisset,nō potuisse adimere partē,& ad se vel aliū transferre,qa ēt Imperator nō p̄t
1 reuocare † donationē factā ecclesiæ,sm Inn.in c.nouit. de iudicā Imperator vinculo iuramēti p̄stiti in coronatione,tenetur iura ecclesiæ defendere.nō aūt subuertere.c.j. de iurei.in vj.c. fundamēta de elect.eo.lib. Nā donata ecclesiæ,censent̄ donata Deo à quo auferri nō p̄t ēt pp ingratitudinē Prælatorū. c.verū.de cond.appos.& ibi Car.Pan.& alij.no.& plenè tetigī in rep.l.fi.C.de reuo.do.q lij.&firmat Fely.vbi alia adducit,in c.ecclesia S.Mariæ.col xxxix de consti. Facit tex.in l.pfecta.C. de do.q̄ sub mo.& l.veles.C.de reuo.don. Si primā Ludouici donatiōē inspicimus,ecclesiæ S.Stephani oīa donata legūt. Ingt em̄ Lud.Manasses S.Arelatēsis ecclesiæ Archiepus propinquus noster charissimus,portū Toloneum cū moneta ad ius & p̄prietatē ecclesiæ S.Stephani teneat & ppetuò possideat,& oēs res quas antecessor suus ab antecessore meo obtinuit p̄fata ecclesia,ppetuò obtineat.Ex quib.verbis colligit̄, q̄ insolidum d.iura fuerūt donata ecclesiæ.c.2. de in inte.rest.ibi,ad
2 ius † & p̄prietatē ecclesiæ Romanæ,&c.& c.j.§. q̄stes.ibi bonorum.quæ in alia diœcesi obtinere nōscunt de for.compe.l. vj.& not.p Arch.in c.si gratiosè de reser.eo.li.vbi concludit,
3 q̄ idē dicimus obtinere † qd iure nr̄o canonico titulo possidemus.Si verò donationē Conradi cōtemplemur ibi,tibi Arelat. ecclesiæ Archiepiscope,& p te ecclesiæ tuæ nr̄a regalia in vrbe Arela.& totī tui Archiepat⁹ cōcedimus.& ibi,tibi iā dico Reuerēd.& Arelatensi ecclesiæ & successoribus tuis concedimus,vbi donata regalia & pascua archiepō p̄ dimidia,& ecclesię p̄ altera dimidia,qa copulatiue vtrique legunt̄ donata quæ copula æqualiter copul.l.eos.§.cū in tabulis.ff.d duob.
4 re.& æquè partes † distribuit.Iterdum ff.de hær.inst.l.si qs Titio.ff.de vsuf.acc. Et si dicat̄,q̄ donata Prælato intuitu prælaturæ cēsent̄ donata ecclesiæ:qa quicqd acquirit Prælatus,ac quirit suæ ecclesiæ.c.j.& ibi no.de pec.cler.& ca.inquirēdum. eo.tit. Istud nō negauerim. Sed dico q̄ dīa est in vsu,qa donata † Prælato & successorib.suis,cēsent̄ donata ecclesiæ p̄ vsu
5 ipsius Prælati,sed donata ecclesiæ intelligunt̄ donata ad oēs vsus necessarios p̄ seruitiis & necessitatib.ipsius ecclesiæ.l.ciuitatib.& ibi not.ff.de leg.j.& sic q̄tum ad ius & p̄prietatē regalia & pascua fuerūt donata p Conradum ecclesię Arela.in solidum.nō aūt p̄ dimidia,sed q̄tum ad vsum dimidia fuit donata ecclesię,dimidia verò archiepō. Nā cū Conradus indefinitè & simplr donauerit ecclesię & archiepō sua regalia & pascua cāpi lapidosi,cēsēt donasse oīa regalia et integra pascua quę sua erant tpe donationis.l.si ita.ff.de aur.et arg.leg.l.serui electione.§.fi.et l.q̄d in rerū.§ si qs post & ibi not.ff.de leg.j.et facit indefinita locutio,quę æquipollet vli.l si p̄ lorib. ff.de le. 2.c.qa circa.de priui.si ēt intueamur cōfirmationē primo loco factā p Federicū ibi tibi,tuisq; successorib.cōfirmam⁹ &c. q̄ Romani Reges & Principes p̄uinciæ ecclesiæ Arelatēsi tuę
6 p̄cesserunt.Ide dicendū est qd̄ s. p̄xime.l.q̄ oīa sunt ecclesiæ donata.qa p̄firmatio † cōfirmat rē. put est l.Aurelius.§.testō. ff.de lib.leg nā p̄firmatio nihil aliud est, q̄ iuris prius quæsiti corroboratio,sm Host.in Sūma de cōfirm.vtil.vel inut. & confirmatio cōmensurat̄ ad actū p̄firmatum.sm Bal.in l.nominationes.ad fi.C.de appel.Sed si renorē secūdæ p̄firmationis factæ p Feder.diligenter aduertamus,vī dicendū q̄ Archiepo, & ecclesiæ simul nō fuerit donata nisi dimidia regaliorū&pascuorū.Inquit.n.Federic⁹,cōfirmamus tibi Raymūde venerabilis Archiepe,& p te tuisq; successorib.regalia totī⁹ diœcesis Arelatēsis & ciuitatē ipsam pro indiuiso.Pōdera verbum,
7 p̄ indiuiso,qd cōmunionē cum alio denotat.l.hæc hērde.§.Lucius.ff.de adm.tu. Sensus ergo Federici vī fuisse cōcedere regalia & ciuitatē p̄ dimidia.Nā verbū,p̄ indiuiso.vī ēt qualificare verbū,regalia.qa qualitas in oratione posita rotā qualificat orōnē.L4.§.ceterque dīa.& ibi Bar.ff.vi bo.r.p.Itē subiicit Federicus,ita videlicet,vt de omni fructu & vtilitate, q̄ ex his,

quæ

quæ ſ. deſcripſimus, poterũt puenire, eccleſia tua & tu venerabilis Archiepe habeas, & poſſideas medietatẽ, eãdemq; medietatẽ ribi tuisq; ſucceſſoribus cõfirmam⁹. Ecce verba clariſſima qbus apparet qꝓ nõ fuit donata niſi medietas emolumentorum. vñ cũ in verbis nõ ſit ambiguitas, nõ ẽt vꝰ admittẽda voluntatis qõ. l. ille, aut ille. §. cũ in verbis. & l. nõ aliter. ff. de l. 3. Illa n. verba, & eccleſia tua, & tu habeas, & poſſideas medietatẽ, clara vnr, qa copula cõiungit eccleſiã & Archiepm ad vnã dimidiã. l. Titius. & l. interdũ. ff. de hær. inſt. l. Mæuio. & ibi no. ff. de leg. 2, ſunt. n. cõiũcti re & verbis, qa eos verborum & rei complexus iungit. l. triplici. ff. de verb. ſign. & l. re coniũcti. ff. de leg. 3. ſed quãquã ex verbis apparere videat Federicũ nõ voluiſſe ꝯcedere niſi medietatẽ, attñ aliã puto fuiſſe eius mẽtẽ Et ad demõſtrãdũ aliã fuiſſe Federici volũtatẽ, ꝓſidero plura. Primò cõſidero, qꝓ nemo ꝓſumit† voluiſſe facere, qđ nõ poterat. l. Lucius. §. Imperator. ff. ad muni. ca. à nobis. de ſentẽ. ex cõ. Sed Federic⁹ nõ poterat reuocare donationẽ ſemel factã eccleſiæ, & pro parte, vt oñſum fuit, ergo nõ creditur voluiſſe Sedò ꝓſidero, qꝓ idẽ Federicus q iam ꝓfirmauerat donationẽ. regaliũ & paſcuorũ, inregraliter & inſolidũ in ꝓfatione ſecundæ ꝓfirmationis aſſerit ad maieſtatẽ imperialis eminẽtiæ pertinere iura & poſſeſſiones eccleſiæ tueri. & ne prauorũ hoĩum quietudine turbentur, ſui priuilegij munimine roborare. Hęc aũt exordialis† aſſertio denotat mẽtẽ Federici nõ fuiſſe diminuere iura ęccleſiæ l. fi. ff. de. hær. inſti. & l. cũ hi. in prin. cũ ibi no. ꝓ Bar. ff. de trãſa. Et tradit ẽt ꝓ Bar. in l. ambitio. a. ff. de decre. ab ord. faci. & per Canoni. in c. 2. de cle. cõiu. ꝓ A. c. cõſil. 19. col. fi. & cõſi. 46. col. 2. lib. j. & alibi ſæpe. Tertiò ꝓſidero, qđ idẽ Fed. in 2. cõfirmatiõe expreſſè cõfirmat Archiepo & eccleſiæ Arelatẽſi regalia & paſcua ſm antiquã & rõnabilẽ ꝓdeceſſorũ Regũ & Imperatorũ cõceſſionẽ, ergo cõfirmat regalia & paſcua inſolidũ & integraliter, ſicut ꝓdeceſſoribus fuerẽt donata. Illa ẽt verba, ſm †antiquã & rõnabilẽ ꝓdeceſſorũ cõceſſionẽ, oñdũt mẽtẽ Federici fuiſſe cõcedere eccleſiæ regalia & paſcua, put & quẽadmodũ cõceſſerãt anteceſſores, q integraliter cõceſſerãt. c. Abbate, de verb. ſign. ibi, ſm ꝓteriti tpis morẽ. & c. examinata. de cõfirma. vti. vel inu. & tradit ꝓ Rom. cõſi. 336. circa ꝓpoſitã & facit, qa diſpõ relata cẽſẽt eſſe in referente. l. aſſe toto. ff. de hære. inſti. l. ait prætor. §. j. ff. de re iudi. l. qui teſtõ. ff. de excu. tuto. cũ ſimil. Et ſi dicat hæc oĩa eſſe cõſiderãda vbi res eſt dubia: ſecus vbi verba ſunt clara, qa tũc à verbis nõ eſt recedendum. d. §. cũ in verbis. Rñdeo, qꝓ vis verborum nõ tũ debet operari, vt melior ſenſu exiſtat. l. fi. C. de hæredi. inſti. & l. cũ virũ C. de fideicõ. vel aliter rñdet qꝓ à verbis nõ eſt recedendũ. qñ ſunt adeo clara, vt interpretationem nõ admittant: Alioquin, ſi interpretationem pñt recipere, tunc eſt admittenda, q menti diſponentis conueniat, qa verba debent mẽti deſeruire. c. ſecundò requiris. de appel. & ſub iugo mẽtis eſſe, & ab ea regulari, ſm Bal. in c mandatum. de reſcrip. Quòd aũt verba Federici poſſint interpretari, vt voluerit cõfirmare & donare regalia & & paſcua inſolidũ, patet manifeſtè, qa (vt ſ. dixi) l ede ſimpl'r confirmauit donationes regaliorũ & paſcuorũ ꝓ prædeceſſores ſuos factas his verbis, confirmamus tibi regalia & ciuitatẽ pro indiuiſo, itẽ paſcua. & c. ad verbum pro indiuiſo, rñdetur, qꝓ ad ciuitatẽ dñtaxat referendũ eſt, nõ ẽt ad regalia. Nec obſtat qꝓ qualitas debeat qualificare totã o rõnem. d. l. 4. §. erit q; dña, quia aduertẽdũ eſt qꝓ copula, † quæ plura copulat ſimpl'r, non autem reſpectu alicuius accidẽtis, dr copulare cauſa coniungendarum orationũ ſub eo. verbo, nõ aũt dr coniungere copulata l. j. ff. de his, q no. in. a. vbi ꝓtor ait infamẽ eſſe dãnatum furti, vi bonorũ raptorũ, de dolo, tutelæ, & depoſiti, & pro ſocio, & rñ ad hoc vt incurratur infamia, ſatis eſt furti dãnatum fuiſſe, quia copula, ſiue punct⁹ loco copulæ repetit principale verbũ ad ſingula copulata, ita qꝓ tot dñr orationes, quot ſunt copulata, ſm Bar. in l. j. ff. de iuſt. & iure. & ibi etiã allegat tex. in l. j. ff. de ſica. vnde Fed. per hæc verba, tibi regalia & ciuitatẽ ꝓ indiuiſo, qꝓ telonea pedagia, flumina, montes, & paſcua, etc voluit copulare plura ad effectum coniungendi ſenſum plurium orationum, vt breuius loqueretur, et ſic verbum confirmamus, ſubaudiendum eſt ad ſingula copulata. Vnde ſecundum regulam loquẽdi normam cenſetur tot orationes, quot ſunt copulata, vt ſit ſenſus, confirmamus tibi regalia. item confirmamus ciuitatem pro indiuiſo, Quò ſtante apparet, quòd qualitas, pro indiuiſo, qualificare debet duntaxat ſuam orationem, et ſic ad ciuitatem duntaxat referri debet, quia ſubaudiendo verbum confirmamus, prout eſt ſubaudiendum, illa verba conſtituunt vnam orationem de per ſe. ff. l. j. ff. de in fam. Secundò rñdetur, qꝓ qualitas debet oĩa ꝓcedẽtia qualificare, et ad oĩa referri præterquã ad ea, qeu ſi fieret relatio, induceret ꝯrietas l. ſi idem cũ eodẽ. ff. de iurſ. om. iud. et tradit per Bart. in l. talis ſcriptura. §. fi. ff.

13 de leg. j. ſunt. n. verba † ita interpretanda, vt effugiãt repugnãtiam. §. quibus in j. conſti. C. no. Bar. in l. fin. §. idem quæſiit. ff. đ cõdi. inde. maximè in cõceſſionib. Principũ. c. inter dilectos. §. cæterũ. de fide inſtru. quẽ ad hoc ponderat Pan. in c. cũ tu de teſti. & ꝓbauit Pau. de Ca. conſ. 311. circa id qđ primò ꝯritur. in j. parte. & Dec. cõſi. 192. col. ij. ad fi. nã ſi verbũ pro indiuiſo referatur ad regalia. Fede. ẽt ſibi ꝯrius, quia in præfatione aſſerit ſe velle iura eccleſiæ tueri, & conſeruare: ſtem dicit velle conceſſionem prædeceſſorum ſuorum confirmare. Modo ſi verbum, pro indiuiſo, referatur etiam ad regalia, illico ſibi ipſi ꝯdiceret, quia diminueret & auferret dimidiã, quod non eſt dicendum per prædicta. Tertiò rñdere, qꝓ qualitas oĩonis nõ debet referri ad ea, ad quæ ſi referatur, iuris vel intẽtionis norma offenditur. c. eccleſia vult. de elect. & ibi notat Pan. & conſuluit Car. florẽ. cõſi. 69. quo ad primũ, & traditur per Fel. in c. cauſam quæ co. v. de reſcr. & ꝓ Mod. in d. l. talis ſcriptura. Hinc aũt facta relatiõe verbi pro indiuiſo, ad regalia, offenditur rectitudo iuris, quia ꝯ ius reuocatur donatio medietatis regaliorum ab eccleſia. d. c. fundamẽta. de elec. Itẽ offenditur intentio Federici intendentis confirmare iura eccleſiæ & nõ infirmare, ergo, &c. Non denique obſtant illa verba, ita qꝓ de fructu & vtilitate eccleſia tua, & tu habeas medietatem. &c. qa rñdetur dupl'r. Primò, qꝓ ad euitandã ꝯrietatem & abſurditatẽ poſt verbũ, eccleſia tua, ſubaudiendũ eſt verbũ, medietatẽ, vt ſit ſenſus, ita qꝓ eccleſia tua medietatẽ, & tu habeas medietatem, nã ad tollendã ꝯrietatem & abſurditatẽ permittit

14 ſubauditio. † c. ſuper qõnum. in prin & ibi Pa. in tertio no. de offi. delega. & not. gl. in c. j in ver. defenſorem. & ibi Car. Alex. xv. diſtin. & ſimilem ſubauditionẽ faciunt doc. in d. Mæuio. ff. de leg. ij. & ſm hãc ſubauditionẽ, confirmatio Federici ſimilis erit cõfirmationi & donationi factæ p contrariũ, vt ſ. dedu xi. Et tũc voluit Federicus diuidere vſum redditus, vt Archiepiſcopus vteretur & frueretur ꝙ dimidia, & altera dimidia frueretur

15 eccl'a † ponitur pro capitulo ſiue clero, vt no. per gl. in c. querelam. ne prælati vices ſuas & per Pan. in c. relatũ ij. de teſta. Secundò rñdetur poſito qꝓ Federicus nõ cõfirmauerit donationes aliorũ ſuorum prædeceſſorum, niſi pro dimidia fructuum, qa tñ nõ diſpoſuit de alia dimidia, donationes aliorum reſpectu proprietatis non infirmauit, dico qꝓ debet eccleſiæ, cuius eſt proprietas & dñim omnium regaliorum & paſcuorum, vt ſ. oſtenſum fuit. Nam fructus ſequuntur dñm, & ad ipſum iure ſpectãt. l. fructus. l. in fundo. l. & ex diuerſo. ff. de re. vend. l. fructus. ff. de vſu. l. j. C. de pact. pignor. cum ſimi. &c.

RESP. CLXXI. & de Diuers. reſcrip. III.

VBI Conceſſionis rõ vel noua Principis cõſtitutio à ſuis beneficiis fœminas excludit, ad ſororẽ non trãſmittitur pedagiũ ea lege fratri donatũ, nec extra agnationẽ ẽt ex teſtõ transferatur, & ſi agnationis verbo ſoror propriè contineat.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contrario ſenſu, fortiſſimum eſt, & valet in gratiis & priuilegiis.*
2 *Sorores coniunctæ per virilem ſexum, an ſint de agnatione.*
3 *Fœmina nupta retinet omnia priuilegia, & omnes prærogatiuas familiæ paternæ, per quas non diſtrahitur à ſeruitio mariti.*
4 *Priuilegium conceſſum alicui & eius deſcendentib. tranſit etiam in filias nuptas.*
5 *Inferior à principe gratiam, & donationem factam etiam ſubditis ſuis, reuocare non poteſt.*
6 *Ratio inducta priuilegij reſtringit & declarat ipſum priuilegium, quæ ratio ex præfationibus colligi poteſt. vide. nu. 7.*
8 *Prædeceſſores verbum, tam ad mediatos, quàm immediatos accommodatur.*
9 *Princeps poteſt antiqua priuilegia declarare & reſtringere.*
10 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe & liberis deſcendentib. per lineã maſculinã ſeu agnatorũ, an tranſeat ad filias, vel neptes ex filio*
11 *Priuilegium conceſſum deſcendentibus maſculis, & fœminis non tranſit in nuptas.*
12 *Dacia & pedagia licet ſint incorporalia, tamen inter immobilia computantur.*
13 *Dux Mediolani in ſuo dominio habet iura imperij & omnia poteſt, quæ ſunt conceſſa Imperatori.*

Qui veritas eſt, mihi viam veritatis aperiat.

Reſpon. interpreta.

VISIS Inſtrumentis donationis auciorum & pedagij factæ nobilibus Conſaroneris de Candia per fœliciſſimæ memoriæ Franciſcum Sfortiam olim Ducem Mediolani, ac decretis, de quibus in themate. Prima conſideratione viſum fuit, quòd Franciſca & Camilla hæredes ex teſtamento

Thomę

Thomæ Confaronerij earũ fratris, debeant succedere in portione daciorũ & pedagij, q̃ spectabat d Thomæ, exclusis Ioã. Augur. & consortibus ipsarũ fratribus patruelibus. Ad qđ demonstrandum ad radicẽ primus accedendo omissis leuib. assumo verba cessionis. Dicit in gratia, seu donatione, q̃ dicta vt lites nõ possit modo aliquo etiã p̃ viam vltimæ voluntatis transferri extra eorũ agnationẽ. Ponderanda illa verba, extra eorum agnationẽ, inter agnatos ergo nõ est facta p̃hibitio, quia cũ vnũ p̃hibetur, cætera cõcessa intelliguntur l. cũ prætor. ff. de iudi. l. ex eo ff. de testib. & est not. & trita regula, q̃ vnius ĩclusio, alterius est exclusio. l. maritus. C. de procur. ca. nõne. de p̃sump. & hoc etiã colligit à cõtrario sensu, quod est fortissimũ. arg. l. j. §. huius rei. ff. de offic. eius. c. qualis xxv. dist. c. cũ apostolica. de his q̃ fiunt à prælat. qđ etiã arg. valet in priuilegiis † & gratijs, sm glo. in c. licet quã ad hoc aureã & singularẽ appellat Curt. senior. consi. 16. col. 7. in princ. & istud p̃bat in l. filius fã. § cũ pater. ff. de leg. j. & l. pater vlti. §. quindecim. ff. de leg. iij. Si ergo ostendero, q̃ Frãcisca & Camilla sunt de agnatione, refutabit clara conclusio, q̃ Thomas potuit p̃ viam suæ vltimæ voluntatis eisdẽ relinquere p̃dicta dacia & pedagia. q̃ aũt sint đ agnatione, satis est manifestum, qa sunt sorores, d. Thomæ, † & sic cõiunctæ p̃ virilem sexum, ergo agnatæ. §. j. Instit. de leg. agn. succes. & C. de leg. her. l. lege xij tab. & l. fi. & clarior text. i § nos verò. ibi, ex agnatis aũt mulieribus nulli penitus, nisi solis sororibus ad agnatorum successionẽ patebat adit⁹. Instit. de leg. agn. succes. & intantũ p̃cedere vt, q̃ etiam sorores nuptę extra familiam dicunt agnatæ, & sic priuilegiũ extẽdit etiam ad nuptas vt est text. in l. voluntas. C. de fideic. vbi dicit, q̃ alienare extra familiam p̃hibitus, nõ censetur p̃hibitus donare sorori nuptę, qa ipsa nõ desinit esse de familia patris, & dato q̃ sit nupta extra familiã p̃ot in terminis cõsuluit Card. For. cons. 91. A vsurarius manifestus & facit, qa femina nuptare tiner † omnia priuilegia & oẽs progatiuas familiæ paternæ, p̃ quas non distrahit à seruitio mariti, sm Bar. in l. fin. §. item referipserũt. ff. ad municip. & Alex. cons. 20. in fi. lib. ii. cũ alijs authoritatibus plenè adductis p̃ Cur. senio. cons. 17. magnificus vir. col. xij. & p̃ illa dixit Ale. in l. cũ quædã puella. ff. đ iurisd. omn. iud. q̃ priuilegium concessum alicui, & eius descẽdentibus † trãsit etiam in filias nuptas. Sequit Fel. in c. nouit. de iud. allegãs ita consuluisse Mar. Soc. in con. exordiente. Reuerendus dñs B. reueralla. & idem tenuit Corn. cons. 177. col. fi. lib. iiij. & bñ facit. text. in l. j. ti. ff. de iure immu. vbi p̃batur à gr̃io sensu, q̃ priuilegium concessum alicui & posteris, & suo generi, transit in filias nuptas, licèt nõ tranfeat in filios filiarũ. Et si dicat p̃ parte masculorũ, q̃ licèt istę fœminæ admitti videantur ex vi & tenore donationis, tñ excludunt p̃ decreta dicta, quæ expressè bona data p̃ illustres Duces Mediolani volunt transferri in fratres. Respondeo aduertendũ esse q̃ d. decreta fuerũt edita post donationẽ, vnde non potuit Dux p̃ ea decreta præfatam donationẽ p̃cessam etiam fœminis reuocare, vel immutare. l. p̃fecta. C. de dona. q̃ sub modo. et l. si velles. C. de reuoc. don. Nã inferior à Principe † gratiã et donationẽ factam etiam subditis suis reuocare nõ p̃t, sm Ant. et Imol. in c. q̃ in ecclesiarũ de constit. etiam p̃ viã decreti seu legis sm Pan. ibi c. at si clerici. § de adult. colu. iiij. vers. ii. membro. d. iud. Bal. in l. ij. col. vj. vers. item nota q̃ si Papa. C. de seruit. et aquaer. Felin. in d. c. nouit. col. ix. Secundò respondeo, q̃ d. decreta p̃hibent bona immobilia tm̃ transferri in fratres. sed dacia et pedagia sunt iura incorporalia, et tertia species bonorũ inter mobilia et immobilia. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudicata traditur etiam p̃ Bart. in l. mouentium. ff. de verb. sign. Præmissis nõ attentis, gr̃ium respondendũ puto, qa statibus decretis, et maximè decreto vltimo edito p̃ illum Ducẽ Ioã. Galeaz. verba illa, extra eorũ agnationẽ solos masculos includunt. qđ sic ostendi. Ratio inductiua priuilegii † restringit et declarat ipsum priuilegium. l. cũ pater. § dulcissimis. ff. de leg. ij. l. fi. C. de test. mil. firmat Rom. cons. 180 si admittimus. co. vij. ver. premissis nõ obstantibus. Ratio autem inductiua huius gratiæ et concessionis colligitur ex præfationibus † piorum decretorũ. in l. fi. ff. de hæred. inst. et tradit Lud. Rom. in dicto cons. 180. et cons. 90. viso themate. et Alex. consil. 46. colu. ij. lib. j. ex præfationib. maximè vltimi decreti colligitur hęc ratio concessionis, vt nobiles de Cõfaronis excitent ad delitatem seruandã et operas exhibendas concedenti, q̃ ratio cessare vĩ fœminis, q̃ p̃ Principe arma sumere, nec honesta seruitia præstare possunt. ergo, &c. Secundò, verba vltimi decreti clarissima sunt, expressè cauent, q̃ donationes factæ p̃ illustrissimos Duces non transmittant ad fœminas, vnde non est admittenda voluntatis quæstio. l. illic aut illic. §. cũ in verbis. ff. de lega. iij. Legis em in ipso decreto, q̃ quomcunq; bonorũ in nobiles cõcessiones gratuitæ, quas tam prædecessores nostri, q̃ nos fecimus, & posthac fieri cõtinget, neq; legis ministerio, neq; facto hominis in fœminas trasferri valeat. Huiusmodi ergo cõcessio facta p̃ illustrẽ Ducẽ Franciscũ anum. & sm immediatè prædecessorẽ est expressè comprehensa in hoc decreto, qa verbum, prædecessores † tam ad mediatos, q̃ immediatos accommodat. c. præter hoc. xxxij. dist. & ibi not. Dd. sequit Fel. in c. qa V. in fi. de iudi. Nec est mirandũ si dictũ decretũ declarat & restringit antiquas gratias & priuilegia. l. nõ est nouũ. ff. de legib. Et q̃ Princeps possit sua antiqua priuilegia declarare, † & restringere, decidit in specie Ang. in §. ius aũt ciuile. ix. Inst. de iur. nat. gent. & ciui. sequit Fel. in d. c. nouit p̃ rex q̃ bene p̃bat in c. j. de iur. calum. & bene etiam p̃batur p̃ rex. in c. suggestum. de decimis. Potuit ergo Princeps restringere & declarare illa verba, extra eorũ agnationẽ vt nõ includãt fœminas, licèt alias essent apta includere. Et facit qđ decidit Paul. de Cast. in l. maritus. C. de procur. vbi vult q̃ emphyteusis concessa p̃ se, & liberis descẽdẽtibus p̃ lineam masculorum seu agnatorũ, non transeat ad filias † nec neptes ex filio. qa vbi intentio cõcedẽtis est, q̃ res cõcessa nõ deueniat in cognatos, non admittunt fœminæ, licèt sint agnatæ, nec p̃ ipsas res deueniat in cognatos allegat Specu. tit. de loca. §. nũc aliqua. sequit Alex. in l. Gallus. §. nunc de. l. Velleia. ff. de lib. & posth. & Cur. senior cons. 40. cũ in præsentiarũ col. v. Et si nõ cõprehendunt fœminæ innuptæ, à fortiori erunt excluſæ iã nuptæ p̃ not. p̃ Bar. in l. quoties. C. de priuil. schol. lib. xij. vbi p̃ illum tex. concludit, q̃ † priuilegium cõcessum descẽdẽtibus masculis & fœminis, nõ transit in nuptas, & sequunt ibi Ioã. de Plat. & Ang. & Lud. Rom. in l. j. ff. ad Syllan. Lud. Ro. & Ias. in d. l. cũ quædã puella. ꝙ Alex. ibi. & idem tenet Brix. in repertorio, in verbo, posteri. dicens ita fuisse iudicatũ & Ias. in l. fin. in fi. de const. princip. vbi dicit hoc dictum Bar. esse singulare & *cæter* approbatũ licèt Alex. gr̃iũ voluerit, in d. l. cũ quædam puella. Ex his pater nõ obstare q̃ dictæ sorores sint agnatæ. Non etiam obst. q̃ dacia & pedagia sint iura incorporalia, quia respõdeo q̃ licèt incorporalia, tamen inter immobilia † computant. cũ loco cohæreant. & p̃hibita alienatione immobilium etiam p̃hibita censet alienatio pedagiorũ & daciorum. c. j. §. j. & ibi Bal. de cogn. feud. & firmat Alex. loquens in terminis dicti decreti, cons. 103. visis scriptis. libr. v. vers. 3. respõdeo. & Gemi. cons. 40. Titius cõdidit testm̃. vbi ex hoc infert, q̃ mendicantes p̃hibiti possidere immobilia, etiam p̃hibiti sunt possidere dacia & pedagia, p̃ text. in cle. exiui §. cùm annui. de verb. sig. & est tex. in §. hæc nos. in auth. de non alie. & in l. iubemus. la ij. C. de sacr. sanct. eccl. & plura cumulat Ias. in l. sciendum. col. 4. ff. qui satisd. cog. Et generaliter iura incorporalia de quibus nõ reperitur separata decisio, inter immobilia numerant, sm Alex. & Moder. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi. & Alex. cons. 31. col. 2. lib. 1. & maximè hoc dicendum in casu nostro, vbi ratio decreti ad talia se pariter extendit. d. §. dulcissimis. Minus etiam obstat, dum dr, q̃ inferior non potest priuilegium reuocare, tum qa aliud est reuocare, aliud declarare, seu restringere. Tum, qa dux Mediolani † in suo dominio habet iura imperij. & q̃a potest, quę sunt concessa Imperatori, sm Paul. de Cast. cons. 226. super primo. in 2. parte. Alex. cons. 2. col. 3. lib. j. Curt. senior cons. 16. colu. 2. cons. 49. col. x. & cons. 50. col. 2. & cons. 66. col. 3. & sequ. dicens Ducem Mediolani habere iura imperij tam de cõsuetudine, q̃ ex priuilegio & idem tenet Ias. in l. ex hoc iure. col. iij. ff. de iusti. & iur. Potest aliter respondere, sed non curo, quia ista responsio ponit securim ad radicem.

RESP. CXXII. & de diuer. rescrip. IIII.

SI supremus Dominus consensit, q̃ nouum vectigal exigatur, frustrà conqueritur feudatarius cui regalia concessa sunt q̃ ab ipso non fuerit obtenta licentia, cùm apud principem, qui regalia dedit maior potestas permanserit. Quanquã sine iussu principis noua dacia instituì nequeunt, vniuersitati tamẽ liberè permittitur incolis extraordinarium munus indicere, & habitatores duntaxat ad certum farinagij dacium grauare, nam ciuibus suis absque superioris licentia quãlibet possunt legem dicere.

SVMMARIVM.

1 *Daciorum impositio est de regalibus quæ soli principi concedantur.*
2 *Vniuersitas quibus casibus possit imponere collecta, vel inducere nouum munus extraordinarium & quando superior subditis.*
3 *Præscriptio pedagiorum & vectigalium quanto tempore lapsum requirat. nu. 5. & 7.*

6 *Nobilitatis prærogatiua an immunitatem onerum adferat. num. 8. & num. 9.*
10 *Priuilegia in suis finibus sunt tenenda.*
11 *Præscriptio et consuetudo in quo differant.*
12 *Præscriptio restringenda est, non extendenda, et ad eum iustificandam quæ requirantur. 13, et qua ratione agendum. 14.*

Respon. interpret.

PLVRA Confuse proponunt. sed duo resultant principalia dubia. Primò, an communitas Montissimarij stantibus priuilegijs olim sibi concessis successiuè confirmatis per Christianos Reges & Delphinos, ꝙ possit vintena facere, taleas & impositiones ꝓ negotijs publicam vtilitatem tangentibus indicere, potuerit imponere dacium siue collectam farinagij pistoribus ad rationem sexdecim denariorū pro sextario, & alijs incolis ad rationem octo denariorum. Secdò an nobiles non reseruati, qui de nouo venerunt ad habitandum in dicto loco, vel in futurum venient, teneantur ad solutionem dicti farinagij, non obstante quasi possessione libertatis non soluendi, in qua nobiles ibidē habitātes vsq; ad hæc tpa perseuerauerunt. Istis duobus resolutis, patebit resolutio aliorum dubiorum, quia oīa emergunt ex prędictis. Circa primū duo videnda sunt. Primū, an dicta vniuersitas potuerit imponere dictum dacīū absq; licentia superioris. Secdm an licentia, de qua in themate fuerit sufficiens. Primū vī ꝙ vniuersitas nō potuerit imponere tale dacīū, ꝙa talis impositio † est de regalibus, q̄ soli principi concedunt. c. j quæ sint regal. & vī casus in l. ij. C. no. vectig. instī. nō posse. vbi expresse dī, nec vectigalia noua decreto ciuitatū instituti possunt. Imò nec dns inferior potest in castris suis sine licentia domini supremi imponere aliquā collectam. l. j. C. de superind. vbi Bar. & Bald. in l. cū muta. C. de bon. q̄ lib. Sal. in d. l. ij. Alex. cons. 155. qm̄ abundè li. ij. Hinc consuluit Pan. cons. 4. in q. quæ vertit. lib. ij. ꝙ vniuersitas castri montis Anuasati non potuerit imponere nec exigere gabellam carniū, sine licentia domini habētis regalia. Et si dicatur, ꝙ in c. j. q̄ sint regal. nō connumerat dacium farinagij inter regalia: Respondet ꝙ ibi enumerantur dacia & gabellæ ex consuetudine: ergo etiam dacium farinagij, vt de dacio pistrii consuluit Soc. cōs. 7. lib. i. j. Præmissis his & similibus quæ defectum potestatis arguunt, nō obstantibus, sm ea q̄ proponuntur, arbitror ꝑ rium de iure respondendū, qa prædicta oīa pcedunt, qn̄ vniuersitas recognoscēs superiorē, vult nouum dacīū generaliter imponere exigendū etiam à forensibus quibuscunq;, tūc nō pōt sine licentia superioris habēre regalia, sed interipsos de vniuersitate ꝓ necessitatibus ipsius vniuersi-
2 tatis concedit ei imponere collectā, † vel inducere nouū munus extraordinarium, sm Bar. in d. l. j. §. fi. p illum text. ff. quod cuiusq; vniuer. nomine. & in l. vij. §. actor. vbi etiā Ang. Imol. Alex. & Mod. ff. de re iudi. gl. & ibi Fel. in col. pen. post alios in c. cùm dilecta de rescrip. Alex cons. 124. super primo. libr. iiij. Gem cons. 116. qa prædicti. col. j. & Card. cons. 12 in dubijs ꝓmissis. bene facit qa qlibet populus pōt statuta facere absq; licentia superioris in his, quę pertinēt ad administrationē bonorum suorum l. i. ff. de decre. ab ord. fac. Bar. in l. oēs popul. j. q. & alij sequunt. ff. de iusti. & iur. Et posito ꝙ esset necessaria authoritas superioris, dico ꝙ ex tenore priuilegiorū, d quib. in themate, satis cōstat de licentia superioris, & si dicat impetratam fuisse licēriam à dño loci inferiore habēte regalia. Respondeo, ꝙ licèt feudatarius habeat regalia, nō tn ea proprio iure sic possidet, ꝙ dns superior nō possit licentiam imponendi
3 noua dacia † subditis concedere. c. dudū. de præb. vj. vbi sic inquit Papa. & si Cardinalibus nostris, vel alteri potestatē dederimus conferēdi beneficia, apud nos tn eadem, imò maior potestas remansit. Ex his resoluta apparet prima dubitatio, ex qua resultat resolutio q̄ plurium quæsitorū, de quib. in themate, & maximè illius, quo quæritur, an cōmunitas ceciderit in aliquā pœnā pp impositionē huius dacij, nam statutis præmissis apparet, ꝙ non. Itē etiam illius an communitas teneat exhibere instrm licentiæ, patet responsio ꝙ nō, cū potuerit sine vlla licentia tale dacium imponere. Et pono, quòd requireretur licentia, fatebitur exhibere priuilegium antiquum concessum de anno 1385. cū interinatione facta in senatu Tholosano. Ad illud aūt quęsitū, an communitas spacio annorū xl. præscripserit ius exigendi dictum dacium farinagij: Respondeo, ꝙ hæc dubitatio stantibus ꝓmissis est frustratoria, ac superflua, vt tn̄ satisfaciā dominis syndicis dicti loci q̄ curiosè satagūt cuncta intelligere, dico ꝙ ista dubitatio potest tripliciter intelligi. Primò, an præscripserit in ꝓiudiciū Delphini supremi domini. Secundo, an ꝑ dominum inferiorem. Tertio an ꝑ incolas. Circa primum respondeo, ꝙ ad præscribendum
4 ius exigēdi pedagia, guidagia, vectigalia & similia. quæ sunt de reseruatis in dignum supremæ potestatis, requiritur lapsus tanti temporis, cuius initij non reperiatur memoria. c. super quibusdam. § præterea. de verb. signific. Et ita Panor. & alij in c. cùm nobis olim. de præscript. & Bal. in l. j. C. ne rei dom. vel rempl. & alibi sæpe. Circa secundū an ꝫ feudatarium Respondeo, cùm huiusmodi dacium habeat causam continuam, secundum Bar. in l. iusto. § non mutat. ff. de vsucap. vniuersitatē spacio decem annorum inter præsentes, & viginti inter ab-
5 sentes potuisse præscribere † ius exigendi tale dacium. l. si qs d uturno ff. si seru. vend. & tenet la. ff in l. imperium. colum. xj. ff. de iurisdict. omn. iudic. & Bald. in tract præscrip. in v. parte. colum. xliij. vers. circa primam. Circa tertium non expedit dubitare, postquam dacium fuit impositum de consensu habitantium: nam quod ordo decurionū statuit, omnes statuisse dicuntur, sm glos. in rubr. C. quæ sit long. consuet. & in l. aliud. § refertur. ff. de regul. iur & decreta ordinis omnes ligant nisi sint ambitiosa l. fin. & l. ambitiosa ff. de decret. ab ord. faci. Et quod maior pars facit, ab omnibus seruandum est. l. quod maior ff. ad municip. c. cùm omnes. de constit. ¶ Venio ad secundum, pro cuius faciliori resolutione premitto, quòd transferens domicilium ad patriam vxoris, vel alium locum ratione incolatus, obligatur omnibus munerib. illius loci. l. si in patria vxoris. C. de incol. lib. x. l. domicilium. ff. ad mun. q̄ ergo transtulit se & domicilium ad locum Montissimarij tenetur subire onus dicti farinagij, nisi habeat priuilegium immunitatis à Principe, vel à lege. ¶ Videndum ergo restat, an dictus nobilis iuridicè prætendat se immunem ex prærogati-
6 ua nobilitatis, † & videtur ꝙ sic, per text. in l. iij §. j. ff. de mun. & hon. ibi. his qui in castris operam dant, nullum municipale munus imponi potest & per illum textum dicit Guido Pape decis. 384. exordiente, sed quid de nobilibus. ꝙ in confectione trium statuum patriæ Delphinalis pro subsidijs inuocendis excipiuntur nobiles nobiliter viuentes. Bene facit text. in l. non tantùm. §. j. ibi propter inclitam nobilitatem plenissima immunitas tributa est. ff. de excusat. Secundò facit, quia pręsupponitur ꝙ alij nobiles, qui hactenus ibidem habitarunt, sint in quasi possessione libertatis tam annis quadraginta, &
7 vltra, quo tempore præscribitur † immunitas à futuris oneribus, vt consuluit Bar. cons. 59 commune Spoleti. Alex. cons. 30. ponderatis. lib. v. in v. dubio. & facit textus in c. de quarta. de præscrip. per quem idem consuluit Petr. Philip. Cor cons. 22. in præsenti consultatione. col. 5. lib. iij. Et sic videtur inducta noua consuetudo, ꝙ nobiles non teneantur ad solutionē
8 dicti farinagij, quæ consuetudo † potest dare priuilegium immunitatis non habenti. l. fi. C. de vectig. & commiss. l. fi. publicanus. § fi. & l. licitita. § earum rerum. ff. de public. cum simil. ¶ Sed prędictis non obstantibus arbitror nobiles, qui nōdum præscripserunt immunitatē, teneri ad onus dicti farinagij, ꝓ text. in l. ciues. § in d. l. si in patria. C. de incolis. lib. x. cum suis con-
9 cordantijs. Nec prerogatiua nobilitatis aliquem excusat. † l. munerum. § patrimoniorum & ibi not. Bartol. ꝫ nobiles. ff. de muner. & hono. & firmat latius Alb. de Ros. in rub. ff. eod tit. col. xxij. vers. quero nunquid nobiles. vbi dicit, ꝙ non solùm nō excusant ab oneribus patrimonialibus vt est onus farinagij, sed etiam non excusantur à personalib. per tex. in §. interim. ibi, sed inuicem vniuersi nobiliores. in auth. de defens. ciui. & idem tenet do. Bonus de Curtili in suo tract. nobilitatis. in v. part. priuil. xxij. Nec obstāt contraria s. adducta. & primò tex. in d. l. iij. §. j. qa loquit in militib. actu militantib. & nō in nobilib. nobilitate armorum & virtute propria, nos loquimur in nobilibus nobilitate generis, ad quos non est facienda exten-
10 sio, quia priuilegia † in suis finib. sunt tenenda. l. j. ff. de constit. princip. Imò ille text. clarè ꝓbat ꝙ nobiles nobilitate generis nō excusantur, dum dicit: cęteri autem priuati licèt militum cognati sint legibus patrię parere debēt. & ibi illum tex. ꝫ nobiles not. Alb. de Ros. Item ille tex. loquit, quantū ad munera
§ personalia, sm glo. ibi. communem approbatā. Nos verò loquimur de patrimonialib. ad quę repētur etiam milites d. §. patrimoniorum. Non etiam obst. tex. in d. l. nō tm. § j. qa illud priuilegium nō fuit concessum pp nobilitatē personarū, sed pp nobilitatem ciuitatum, imò ille tex. probat oppositum, dū dicit ꝙ solis Illiensib. & sic particularibus quibusdam cōcessa fuit immunitas pp inclitā nobilitatē ciuitatis. ergo alijs nobilib. denegatur. Item nō solùm ibi conceditur priuilegiū immunitati, pp nobilitatē ciuitatis, sed etiā pp originē habitā ab vrbe Romana. vbi ergo nō concurrit concursus horū duorū, non habebit locum illud priuilegium. l. si hęredi plures ff. de condi. instit. cum simil. Ad vltimū respondet clarissimè ꝙ q̄q̄ alij nobiles iam longissimo tempore sint in quasi possessione libertatis non soluendi, nō tn potest dici inducta cōsuetudo

quo

Resp. Fran. Ripæ in ff. Nouum.

quo ad nobiles, qui à pauco tẽpore venerũt, vel in futurum venient ad habitandum dictum locum. Ad quod ostendẽdum
1 † præmitto differentiam esse inter præscriptionem † & cõsuetudinem, nam per præscriptionem acquiritur ius particularibus personis tm̃, per consuetudinem acquiritur vniuersis, & cuilibet de populo, ſm Pan. in cap. cum dilectus. col. fi. & in c. fi. col. antepe. de consue. Host. & Pan. in c. cum ecclesia Sutrina, de causa pos. & propriet. vbi Pan. dicit ꝙ ibi non agitur de consuetudine, quia non acquirebatur iuscuilibet de populo licet omnib. de clero. Sequitur Gemi. cõs. 123. pro clarioni de eisione. Abba. consi. 18. in causa & qu. lib. ij. Alex. cons. 6. viso. col. fi. lib. j. Cũ ergo in casu nr̃o agatur de acquirendo iure immunitatis nobilib. tm̃, dicere debemus ꝙ tractetur de præscriptione non consuetudine. Vñ esto sine veri præiudicio, ꝙ aliqui nobiles propter longissimam quasi possessionem præscripsissent immunitatem, non tamen inferri potest, ergo oẽs nobiles, etiam qui nuper venerunt ad dictum locum debent esse immunes, tum, quia ex separatis non infertur. l. Pap. exu. i. ff. de mino. l. fi. ff. de calum. tum quia ex multis particularib. nihil sequitur. c. in genesi. de electio. Et quia quo ad nobiles, q̃ præscripserunt põt vniuersitas dicere, quo ad vos, integrum est ius nr̃m, & liberę nr̃æ ędes. l. binas ędes. ff. d seruit. vrb. pdio.
2 † Est enim præscriptio restringenda † & non extendenda ad eos, qui non fuerunt in quasi possessione l. j. §. si quis hoc. ff. de iti. actu. quę que prin. & ibi Bar. & plenè traditur per Fel. in c. auditis. col. vi. & seq. de præscri. Præterea animaduertet cõitas, an sit
3 legitimè probata præscriptio, ad quam iuuticandã † sunt quatuor necessaria. Primò, ꝙ nobiles fuerint aliqn requisiti vt dacių furinagij soluerent. l. inter ib. iunctis no. ibi per Bar. C. de agri. & censi. lib. xj. Secdò, ꝙ ipsi nobiles requisiti, soluere recusauerint, ſm gl. in l. qui luminib. ff de seruit. vrb. prædi. Tertiò requiritur scientia & patientia vniuersitatis. l. ij. vbi Bar. C. de seruit. & aqua. Pan. in d. cons. 18. in cã. lib. ij & cons. 22 col. fi. eo. libr. Quartò requiritur bona fides ſm Pan. in c. fi. diligenti. de præscrip. Arec. cõs. 30 viso themate. col. ij. q̃ hodie est expeditum. c. fi. vbi Abb. & Fel. de pscrip. Et ꝙ hæc quatuor requirat, firmat Alex. cõs. 136. in cã & lite. col. pe. lib. ij. Et licet Alex. ibi videat dicere hanc esse cõsuetudinẽ, in largè & abusiue loq̃t per ea q̃ s. dixi, & in specie animaduertit bal. in tracta pscript. in v. parte.
4 col. j. ver. vij. quæstio. Circa vltimũ, quæ actione agendũ sit. Rñdeo actione pfessoria, ſm Sal. in l. ij C. nouæ vect. instit. nõ posse, & Bar. in l. fi. prius. ff. de noui operis nunciatione, & forma traditur per Ioan. Pet. de Ferra. in forma libelli in actione confessoria. Laudarem tn̄ ꝙ ꝫ nobiles non existentes in quasi possessione libertatis fieret executio eo modo, quo fieri solet cõtra alios, quia vtilius est subire partes rei, quã actoris. l. qui accusare. C. de eden. §. commodum. instit. de interdict.

RESP. CLXXIII. & de Diuers. rescript. V.

SVPER dubitatione subborta non expedit insistere, quia ex deductis in meo primo responso patet clara resolutio, nã quantum ad habitantes in loco, cõitas potuit absque vllo priuilegio statuere, ꝙ quilibet nedum octo denarios, sed etiam viginti pro sextario soluere teneatur, & etiam potest de nouo statuere pro necessitatib. communitatis ſm Bar. in l. j. §. fin. ff. quòd cuiusque vniuer. nomine. sed etiam si voluerimus insistere verbis priuilegij dico ꝙ communitas vigore dicti priuilegij potuit edere illud statutum, quia illa copula, & alias, prout in eorum libertatib. continetur, non stat restrictiuè, nec copulatiuè, sed ampliatiuè, quod sic probatur, vbi mens disponentis refragatur, copula mutat suam naturam & resoluitur in alternatiuam vel disiunctam, prout intentioni melius adaptat ſm Alex. cõs. 130. attentis verbis. in fi. lib. ij. sicut cõ disiuncta ponitur pro coniuncta. l. si is qui ducenta. §. item si paterfam. ff. de re. dub. facit tex. in l. si Titio. ff de vsufructu leg. & gl. vulgata in l. eas causas. ff. de conditionib. & demonstrationibus. Deducendo ad propositum Princeps voluit ꝙ cõitas Montissimarij possit tam pro fortificatione villæ, quam pro aliis quibuscunque negotiis imponere quaslibet exactiones: modo si dicamus quòd illa verba, & alias, prout in eorũ libertatibus, stent restrictiuè, ita quod non possit imponere nisi exactionem vnius oboli, frustrabitur intentio concedentis. Fortificatur, quia si illa verba starent copulatiuè & restrictiuè ſm priuilegium nihil operaretur, cum tã ꝑ primum cõitas posset imponere exactionem vnius oboli pro sextario, hoc aũt nõ est dicendũ. c. porrò. de priuil. l. ñ qñ. ff de le. j. ergo, &c. Corroboratur, qa in fcdo priuilegio dr̃ ꝙ ꝫ siliarij valeant vintena facere, tales imponere, & alias exactiones ꝑ fortificatione villæ, & alias pro negotiis cõem vtilitatem tagentib. & alias, put in eorum libertate ꝫtinet. Põdera verbũ, & alias, qd est implicatiuũ. c. cũ in multis. de rescript. in sexto. c. sedes. eo. tit. ī ant. quis. & l. si fugitiui. cũ gl. C. de seruis fugi. Ergo ꝫsiliarii non ex actionẽ vnius oboli, prout cõtinetur in primo priuilegio, sed alias (si sibi videbit) imponere poterũt. Cõprobat̃ qa copula iũcta cũ illo relatiuo, alias dispõnem auget l. ea tn̄ adiectio. ff. de le. 3. Sensus ergo est, ꝙ ꝫsiliarij possẽt nedũ olim concessas, sed ẽt alias exactiones indicere, qd ẽt cã cõcessionis, s. idelicet pro cõi vtilitate dictæ villæ, satis ostẽdit. Nã rõ cõis vtilitatis est generalis, quæ debet ampliare dispositionẽ, quaten° ratio ipsa se extendit l. pater filium. §. fundum. ff. de le. 3. & ibi Bar. & l. cum pater. §. dulcissimis ff de leg. 2. cum solitis concord.

RESP. CLXXIIII. & de Diuers. rescrip. VI.

TOLONENSIVM Priuilegia confirmat princeps his verbis. Immunitates in quarũ sunt possessione, confirmamus: ita ꝙ sint liberi, prout sunt, retroque fuerunt. Celestinus postea idẽ Princeps donauit daciũ Tarasconis priuilegiis cõtrariis quibusque non obstan. quæ quatenus huic donationi aduersentur, irrita esse voluit. Respondi confirmationem nullum immunitatis ius tribuere Tolonensibus, cum nõ constiterit eos in quasi possessione libertatis fuisse eo tẽpore quo cõfirmationẽ impetrarũt. Nec credẽdũ est illis assertiuis verbis, put sunt, retroq; fuerũt, cũ Tolonensiũ suggestione Princeps ita esset affirmauerit. Cæterũ cũ motu ꝓprio. certaq; scia priuilegijs qbuscunq; derogatũ fuerit, immunitatẽ ẽt Tolonẽsiũ iubilata puto, qd Lud. Romano visum fuit, & Dec. probat.

SVMMARIVM.

1 *Inferior à Principe potest suis subditis immunitatem concedere.*
2 *Priuilegia concessa ab eo qui potest de nouo cõcedere, probant illa omnia, quæ in eisdem clarè referuntur.*
3 *Asserens se immunem a gabellis & vectigalibus, illud probare debet.*
4 *Tenor dat legem priuilegio.*
5 *Dictio prout relata ad possessionem de qua non apparet, stat conditionaliter, & nisi constet de relato, priuilegium & confirmatio nihil disponunt, nu. 6.*
7 *Verba assertiua Principis, non probant. & 9.*
8 *Princeps, negotijs a egotijs impeditus, præsumitur immemor etiam propriorum negotiorum.*
10 *Clausula ex certa scientia ñ purgat vitiũ obreptionis & subreptiõis.*
11 *Illatio ex quasi possessione de prãti, non sequitur ad quasi possessionẽ de p̃æterito, secus econtra.*
12 *Princeps põt reuocare donationes & immunitates suis subditis ꝓcessas, sicut & priuilegia, ac etiam feudi concessionem. nu. 13. & 14.*
15 *Reuocatio generalis omnium priuilegiorum, non derogat priuilegijs habentibus clausulam derogatoriam derogatoriorum, nisi de eis fiat specialis mentio.*

Respon. interpret.

IN causa Immunitatis, quam prætendunt Tolonenses à datijs & gabellis loci Tarasconis donatis per Regem Renatũ, reginam Ioannam priori & conuentui Celestinorum ciuitatis Auenionensis, visum fuit primo aspectu Tolonenses fore immunes, & in eorum fauorem pronunciãdum esse tã in petitorio, q̃ i possessorio, qa ꝫstat de priuilegio ĩmunitatis eisdẽ concesso per prefatum Regẽ, quem cõstat habuisse facultatẽ
1 concedendi. Nam etiã inferior † a principe, potest suis subditis immunitatẽ concedere, vt concludit expresse Pan. in c. 2. co. antep de immu. eccle. Princeps verò non recognoscẽs superiorem potest quibuscũq; priuilegiũ immunitatis donare. l. semper. §. fi. de iu. imm. l. j. C. de vaca. pub. mu. l. placet. C. de exc. mu. lib. x. traditur per Bar. in l. 2. C. de decret. decur. eo. li. & per Alex. cons. 30 põderatis. lib. v. Nec obstat inquantũ dr̃ ꝙ tale priuilegiũ nõ decet opitulari Tolonẽsib. qa est cõfirmatoriũ antiquorũ priuilegiorũ & antiquarũ cõsuetudinũ, de quib. cõstat, qa rndet, ꝙ priuilegia cõfirmatoria cõcessa ab eo, q̃ pt
2 de nouo cõcedere ꝓbãt † illa oĩa, q̃ i eisdẽ clarè referũt. c. Abbate sanè. & ibi no. Anto. de But. in viij. notabili, de verborũ signifi. firmat Inno. in c. inter dilectos. de fid. instr. Bart. & Mod. in l. admonendi. col. 2. ff. de iu. iu. gl. in ç. vt veterũ. ix. dist. & in c. si Romanorũ. xix. dist. Car. cõs. 118, monasterij sancti Juliani. Aret. cons. 26. diligenter visis. in 3. dub. Pau. de Ca. consil. 17. in cã decimali, in fcda parte. Dec. in cõsi. 3. in cã possessionis & ad hoc authoritates abundant. Præterea, vt cõstare de relata cõsuetudine. & quasi possessiõe libertatis, ergo cessabit obiectio aut. si qs in aliquo. C. de eden. Quòd cõstet, ostenditur, nam ꝓ parte Tolonensium probatũ fuit per plures testes. ꝙ ipsi excepta turba psenti semp iuerũt in quasi possessione nõ soluendi. vnde ex quasi possessione tã longissima & tanto tpe

conti-

g̃inua,vt reſultare ꝓbatio, q̃ etiã tpe ꝯfirmationis priuilegiorum antiquorũ eſſent in eadẽ quaſi poſſeſſione.cum poſſidens de præſenti retro credat poſſediſſe,niſi p negates ꝯrium ꝓbetur,ſicut econtrà expoſſeſſione de ꝓterito infert ꝓbatio poſſeſſionis de præſenti.l.vti poſſidetis.& ibi not.Bart. C. vti poſſid.tradit̃ p Panor.& alios in c.cũ ad ſedẽ.de reſtit.ſpol. Sed p̃miſſis nõ obſtantibus,amplector ꝯriam partẽ.Et ꝓ fundamento p̃mitto,q̃ duo dacia donata Cœleſtinis fuerunt indicta & conſtituta per ſuperiores retro Principes & Comites Prouincie,q̃ authoritatẽ imponẽdi habebãt.l.ij.& ſeq.C.no. vect.inſtit.nõ poſſe.& de hoc nõ dubitatur. Itẽ p̃mitto,q̃ dicentes ſe immunes à gabellis& vectigalibus impoſitis ab habentibus poteſtatẽ.tenent ꝓbare ſe immunes,alias nõ eſſet q̃ ꝓ daciis obolum ſolueret,ſi crederet alleganti immunitatẽ. l.j.ff.de vacat mu.& generaliter ei q̃ dicit,onus ꝓbandi incumbit.l eſt qui.ff.de ꝓba.l actor.C.eod.Si modò demonſtrauero Tolonenſes nõ ſufficienter ꝓbaſſe eorũ intentionẽ,videlicet ſe eſſe immunes,ſtabit nra ꝓpoſitio,quæ eſt Tolonẽſes teneri ad ſolutionẽ daciorũ & gabellarũ,ſicut cæteri tenentur.Duo dederũt Tolonenſi priuilegiũ,& quaſi poſſeſſionẽ nõ ſoluendi,ſed neutrũ iuſtificat.Priuilegiũ ad ſupplicationẽ Tolonenſium ꝯceſſum,ita cantat.Confirmamus frãchefias,libertates, immunitates,omniaq; priuilegia eis ĩdulta p noſtros p̃deceſſores,in quib.fuerũt & ſunt in poſſeſſione ſeu quaſi,ita q̃ ipſi ſint,eſſeq; debeãt,& ꝓut ſunt,iamq; retro fuerũt,ſicuti volumus franchi,liberi,&c. Ponderandus eſt diligenter tenor huius priuilegij.c.porrò c.accepimus.de priuil.ga tenor dat legem † priuilegio,ſm Bal.in c.j.9.denique quæ fuerit prima cauſa beneficij amittẽdi.et in c.i.col.vij.an agnati vel filij.Et quæ rentibes inſpiciendus eſt ſermo ſtipulationis.l.ſi qs ſtipulatus ſit Stichum,aut Pamphilum.ff.de verb.oblig. Ex tenore colligo q̃ illud non eſt nouum priuilegiũ,ſed confirmatoriũ antiquorum,vt oſtendit verbũ confirmamus.c.cũ dilecta.de confirmatione vtili vel inutili.Itẽ colligo q̃ voluit rex cõfirmare ea ſola priuilegia,& eaſolas immunitates, in quibus ſupplicantes fuerant,& tunc erant in quaſi poſſeſſione,vt conſtat ex illis verbis & prout ſunt,iamq; retro fuerũt.c.ga diuerſitatem,ibi,ſicut iuſtè & pacifice poſſidetur & ibi gl.& Pan.not. de conceſſ præben.Niſi ergo Tolonenſes fuiſſent tũc in quaſi poſſeſſione exemptionis à daciis & gabellis loci Taraſconis, priuilegium nullu Tolonẽſibus ius tribuet,neq; confirmabit. Dictio em̃ ꝓut,relata ad poſſeſſionẽ,† de qua no apparet,ſtat conditionaliter,& niſi cõſtet de relato priuilegium & confirmatio nihil diſponunt.† l ſi ſic.ff.de lega.j q̃ ſi in venditio.ff. de hær.vel act.vẽd Et ita declarat Felin.in c.ij.col.v. ad fin de reſcrip qd maximè verũ eſt in ꝯfirmationibus,q̃ fiũt ſine cauſe cognitione,ſm Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verbo, ꝓut & benè facit qd conſuluit Oldr. conſil. 104. viſo priuilegio.Et q̃ mens regis fuerit confirmare ea priuilegia quibus Tolonenſes tunc fruebantur,patet ex illis verbis,de quibus& ſunt &c.Illud etiã relatiuũ,de quibus,poſitũ poſt vniuerſalem diſpoſitionẽ reſtringit gratiam ad ea tantũ priuilegia,quibus ſupplicantes tunc gaudebãt.l.cunctos populos. & ibi no.Bar. & Mod C. de ſumma trini.& fide cath.Et regulariter relatiuũ ſine copula reſtringit ſuum antecedens.l.ea tã adiectio. ff. de leg.3 Corroborat̃ q̃a incertũ eſt an Tolonenſes tempore dictæ confirmationis eſſent in quaſi poſſeſſione non ſoluendi ꝓdicta dacia ergo illa verba,ꝓut ſunt,iamq; retro fuerunt, relata ad incertũ,ſtabunt limitatè & reſtrictiuè, vt docet Bar.ĩ l.edita.col pen. C. de ædẽ Et niſi limitatio relata ad aliũ iuſti ficetur p demonſtrationẽ relati,tunc diſpoſitio vt potè incerta nullius erit effectus. d.auth.ſi qs in aliquo vbi Alex.ad fi.& idem Alex.conſ.3.in cauſa & lite lib.2.Nõ igitur poſſunt Tolonenſes ſe fundare ſup ꝓdicta confirmatione relata ad antiqua priuilegia & quaſi poſſeſſionis libertatẽ,de quib.nõ conſtat.& huic rationi non obſtat,ſi dicatur q̃ illa verba,&prout ſunt,retroq; fuerunt,ꝓbant q̃ tpe impetrationis & confirmationis erãt in quaſi poſſeſſione immunitatis à daciis.& gabellis quorumcunq; locorũ.quia reſpondet̃ tripliciter.Primò,q̃ verba aſſertiua principis non ꝓbant.c.ſi Papa.de priuil.lib.6. traditur p Cald conſ.2.eod.tit.Old.conſ.258. Innoc. Epiſcopus.maximè.qñ ſunt narratiua facti alieni, de quo Princeps non præſumitur habere ſcientiam.c. ab excommunicato. de reſcript.l.ſi ff ꝓſocio.nã princeps tot negotiis implicitus eſt, vt etiam negotiorũ impropriorũ oblitus † & immemor eſſe præſumatur.c cæterùm de reſcrip.c.ex parte.j.de offic. del g. Secundo reſpondet̃,q̃ inducta ad reſtringendum,non debent operari ꝓ rium effectum,id eſt,ampliationẽ.ff de adim.leg.l. legata inutiliter.Si autem illa verba,ꝓut ſunt,retroque fuerunt, ꝓbarent,q̃ Tolonenſes tũc eſſent in quaſi poſſeſſione immunitatis à daciis & gabellis quorũcunque locorũ,rex nõ reſtrigerer,ſed ampliaret ſuam gratiam,non ſolùm ad immunitatẽ à ſuis progenitorib.conceſſam ſed etiã ad uſurpatã. in cuius quaſi poſſeſſione eſſent.qd dicendũ non eſt. Tũ qa abſurdũ, d.l nam & abſurdũ.ff.de bon.libertum qa ad iniquitatẽ non eſt trahẽda gratia l.ſi qñ. C.de inoffi.teſta.cũ vulgarib. Certiò ſi pertinaciter inſtetur,talia verba probare q̃ quia princeps ex certa ſcientia aſſerit ſe confirmare antiqua priuilegia,& antiquam quaſi poſſeſſionẽ.Reſpondebo,nec dabitur replicatio, q̃ ad ſuggeſtionem Tolonẽſium rex aſſeruit eos eſſe in quaſi poſſeſſione,quo caſu verba aſſeruatiua regis nihil ꝓbãt niſi conſtet vera eſſe ſuggeſta.c.inter dilectos ad fi.de fide inſtru. vbi dicitur,q̃ ſi Papa ad petitionem partis confirmet priuilegia, tanquam prius habita & poſſeſſa,vt in caſu noſtro,talis confirmatio nihil operatur,niſi appareat & fides fiat de priuilegiis prius habitis & poſſeſſis,& idem voluit Old in d.cõſ. 258.& generaliter impetrans,ſi vult vti & gaudere impetratione,tenetur probare ſupplicata per ipſum vera eſſe.c.ga circa.& ibi Pan.not.de conſang.& affin.c cõſtitutus. de reſcrip. Tenentur ergo Tolonenſes probare,q̃ eſſent tempore impetrationis in quaſi poſſeſſione non ſoluẽdi dacia Taraſconis, vti aſſeruerunt,prout in terminis quæſtionis noſtræ cõſuluit Soc.conſ.164.viſa bulla.col.ij.verſ.ij.loco.lib ij.Nec quicq̃ facit,q̃ rex cõfirmauerit ex certa ſcientia,quia clauſula,ex certa ſcientia,† nõ purgat vitium obreptionis & ſubreptionis, ſm Pan.in c.2.de cõfirmatione vtili vel inutili.cum concord. adductis per Dec.in c.j.columna v. verſ.prima eſt.eod.tit.nec certa ſcientia releuat impetrantem à probatione eorum, de quibus nullo modo apparet,ſm Aret.in d.conſ.76.colum.iij. Non obſtant depoſitiones teſtium,quia non probant,q̃ Tolonenſes eſſent in quaſi poſſeſſione tempore confirmationis priuilegiorum,qđ eſt neceſſe,vt patet ex p̃miſſis.Et licèt deponant de quaſi poſſeſſione immunitatis à dacio regio Taraſconis poſt confirmationẽ,nõ tñ ex quaſi poſſeſſione de præſenti rectè infertur† ad quaſi poſſeſſionem de præterito, ſm Bald.in l.ſi hi qui.ad fi.C.de adult.& conſ.12.quidam d. Matthæus.in fi.lib.j.vbi concludit,q̃ licèt ex poſſeſſione de præterito inferatur præſumptio continuationis vſque in præſens. d.l.vti poſſidetis.cum ibi not.tñ econtrà, ſ. ex poſſeſſione de præſenti,non infertur poſſeſſio de preterito,quia ex cõtingẽti,quod ſe habet ad diuerſa,nõ rectè infertur c.in præſentia. de probat.Præterea vbi conſtaret Tolonenſes tpe confirmationis fuiſſe in quaſi poſſeſſione libertatis & priuilegiorũ, nõ tamẽ poſſent ſe iuuare dictis priuilegiis.quia per gratiã factã Cœleſtinis,oĩa priuilegia &oẽs immunitatis à daciis Taraſconis prius cõceſſa fuerunt reuocata,vt patet ex tenore gratiæ & donationis factæ ipſis Cœleſtinis ibi Nã volumus priuilegium ipſum,& omnia ac ſingula in eò cõtenta perpetuò valere,priuilegiis,literis,reſcriptis,ritibus,vſibus,conſuetudinibus,& aliis iuribus contrariis.quomodolibet non obſtantib. quæ nec obſtare ſimiliter volumus.Itẽ ibi,donationes qualitercunque hactenus p nos factas,quouis prætextu, reſpectu, occaſione, vel inquantũ poſſunt ſeu poſſent huic noſtræ donationi in aliquo derogare, obſtare vel afferre præiudicium quouiſmõ de medio tollimus, viribusq; & efficacia penitus & totaliter vacuamus,quæ claram & expreſſam voluntatem regis reuocantis omnia priuilegia, omnesq̃ donationes,q̃ poſſent derogare donationi Cœleſtinorum in aliquo. Conſtat enim̃ principem poſſe reuocare† priuilegia & donationes ſubditis ſuis factas.c.veniens.de præſcrip.c in noſtra. ſm vnũ intellectũ.& ibi Pan.col.ſi.de iuriis.firmat gl. in c.decet.de reg iur.l b.vj.& latè traditur p Pan. & Mod.in c.nouit.de iud. & ſicut poteſt reuocare priuilegia pro libito, ita & donationes.ſm Angel.in l.Antiochen.ff.de priuil.cred. & in l. Lucius ff de euict.vbi † vult principẽ poſſe auferre acquiſita ex præſcriptione,quia acquiſita dicuntur beneficio ſuæ legis,& ideò poteſt ea ad libitũ auferre ſicut donationẽ ſuam poteſt pro libito reuocare.& nõ ſolũ priuilegia,ſed etiam põt conceſſionem feudi† reuocare,ſi ſit gratuita ſm Bal.in l.q ſe patris,C.vnde libe.arg.tex.in l.q fundos.C.de omni agro deſert. libro xj.Rex autem Renatus,vt audio,habebat iura principis, nec ſuperiorẽ recognoſcebat,ergo & ipſe ſuas potuit donationes,ſuaque priuilegia reuocare,& ſic cõſtat de poteſtate, conſtat etiam de voluntate ex illa clauſula, priuilegiis nõ obſtantibus,& ex illa clauſula,donationes qualitercũque,&c.q̃ clauſulę ſufficiunt ad oſtendendam voluntatem reuocantis. c.quia ſæpe.de elect.lib.vj.c.cum aliquibus.s. de reſcrip.eo.lib Nec obſtat ſi dicatur,q̃ requirebatur ſpecialis derogatio,iuxta tex.cum gl.in l.iij.C.de ſilen.lib.xij. quia reſpondet̃, q̃ imò ſufficit generalis reuocatio,ſeu derogatio,non obſtantib.aliquibus priuilegiis,ſm Paulum de Caſtr.in propriis terminis in l.ſi mihi & tibi,§.in legat.ff.de legatis primo, vbi reſpõdet,

q̃ non

q̃ non sufficeret gñalis dispõ. q̃ quilibet nemine excepto, soluat dacia, qa tũc comprehendunt exẽpti. & ita p̃cedit tex. cũ glo. in d. l. iij. sed benè sufficit gñalis clausula derogatoria nõ obstãte quacũque imunitate seu priuilegio & ita ẽt tenet Jas. in l. j. col. ti. ff. de constit. Prin. & Alex. in 1. visis instris. col. pe. li.
15 j vel aliter & ideò rñdetur q̃ generalis ꝛreuocatio oium priuilegiorũ non derogat priuilegiis habentib clausulã derogatoriã derogatoriorũ, niſi de eis fiat specialis mẽtio. sm Cyn. in l. vni. a. C. quã. impe. inter pup. & ita procedit tex. cum glo. in d. l. iij. Sed ille non est casus nr. qa in gratia facta Tho. one. nõ reperit̃ inserta clausula derogatoria derogatoriorũ, velẽt posito q̃ ẽt ĩ ea gratia inserta clausula derogatoria, adhuc in casu nostro sufficit gñalis derogatio, quia gratia p̃cessa Cẽlestinis fuit facta motu proprio Regis & Reginę (vt apparet ex lectura gratię) quo casu per generalẽ reuocationẽ tollunt oia priuilegia, ẽt de quib. mẽtio specialis aliàs habenda erat, vt in terminis nostris decidit Lud. Ro. con. 3 c. 7. Ille sunt rationes, vbi concordant gr̃ias doctorũ opiniones fędere distinctionis, vt in secundo priuilegio concesso ad postulationẽ partis nõ sufficiat clausula generalis, non obstãtib. priuilegiis alteri cõcessis, sed benè sufficiãt in secũdo priuilegio concesso motu proprio, quam concordiam tradit idem Ro. in l. sed si quis. 9. quęsitum. in fi. ff. si quis cau. Refert & sequitur Decius consil.
165 viso tenore. col. penu. Ex quib. puto intrepidè iudicandũ Tholonenses non esse immunes virtute allegati priuilegij.

RESP. CLXXV. & de Diuers. rescript. VII.

FEDERICVS Imperator Barba Gibea nuncupatus, vrbem Valentię cum pedagiis, regalibusq̃ vniuersis donauit ecclesię Valentię, ciues deinceps tiragijs voluit esse immunes. Respondérunt nonnulli Principem non potuisse ius perfectę donationis vel tantillo minuere. Ego cõtra, cum imperator supremæ potestatis iura à se non omnino abdicauerit, quod Panormitanus apertè probauit. Quæsitum quoque fuit his temporibus quib. nulli licet saltem vehere nisi qui vehendi ius à Rege cõduxerit. num Valentinus licitator tali debeat immunitate potiri? Respondi eam fuisse concedentis intentionẽ, vt ciues Valentini immunes essent, qui iure suo nõ etiam alieno saltem traherent, & eo tempore, quo cunctis vehere licebat, non hodierno quo solis Regis conductoribus permittitur. Nec enim obseruandum est priuilegium aliquando æquum, si postea efficiatur iniquum.

SVMMARIVM.

1 *Appellantes qui semel præsentarunt, seu introduxerunt appellationem coram iudice immediato, amplius variare nõ possunt, neque alium iudicem mediatum adire.*
2 *Petitorium cum possessorio retinendæ non possit cumulari.*
3 *Impedimentum contrarietatis cessat, qñ actio confessoria cõpetit.*
4 *Actio confessoria competit pro iure exigendi datiũ, sicut pro seruitutibus.*
5 *Possessorium in pronunciando præmittendum est, in exequẽdo autem petitorium.*
6 *Testes idonei non sunt valentini in causa immunitatis datij salis eorum, cũ in huiusmodi causa ipsis vt singulis cõmodã quæratur.*
7 *Credendum non est magis libris mortuorum vniuersitatis quàm eorum viua voci.*
8 *Desitia conductorum nolentium exigere, non constituit ciues nõ soluentes in quasi possessione immunitatis, in præiudicium. Episcopi, cui conuentam pensionem solue rant.*
9 *Donatio facta Ecclesiæ per Constantinum, an valeat.*
10 *Papa licet possit priuilegia suis subditis concessa reuocare, non tamen non subditis.*
11 *Imperator ratione supremæ potestatis potest quoslibet eximere ab oneribus etiam in præiudicium feudatariorum.*
12 *Alienare qui non potest rem, an possit de ea compromittere? q̃ non.*
13 *Confirmatio Papæ præsumitur ex cursu longissimi temporis.*
14 *Intentio concedentis cognoscitur ex tenore priuilegij.*
15 *Priuilegium Principis non est obseruandum, vbi ex post facto incipit esse nociuũ, quia in omni priuilegio intelligitur exceptũ omne graue damnum. nu. 16. & quomodo debeat intelligi. 18.*
17 *Rex tenetur ad datium tiragij si falem ipse vehat negotiandi cã.*
19 *Arrestum seu sententia Curiæ lata in possessorio an pariat exceptionem rei iudicatæ in iudicio petitorio. dissing. per nu. 20.*
21 *Causa pia æquiparatur causæ status, seu libertatis.*

Respon. interpreta.

DVO Tantum dubia sunt, à quibus dependet vis & effectus præsentis controuersiæ, videlicet an immunitas ciuium & habitatorum Valentiæ porrigatur ad casum firmæ clausæ. & an arrestum curiæ pariat exceptionẽ rei iudicatæ contra Reuerẽdo Episcopũ Valentinũ. Vt tam Reuerendo domi. Legato & Episcopo Valentino domino meo præcipuo satisfaciam, proponam ordinem quęsitorum. quibus respondeo iuxta seriem facti, cum acta mihi non fuerint exhibita. Et si responsa mea sterilia antiquitatem quæ vix redolere videbũtur, danda erit mihi venia nã pusillus sum, & verbosam cõsultationẽ semper abhorrui, & si superba cõsultatione vti vellem, non possem hoc rẽpore quo libris careo ob pestem fugitiuus. Ad primum, an sententia lata in possessorio retinendæ per iudicem Valentinũ transierit in rem iudicatam, eo q̃ appellãtes, qui introduxerunt appellationẽ corã immediato iudice, non comparuerint in termino præfixo ad audiẽdum respõsum super articulo apponis recipiendæ, vel ex eo quia appellantes nõ fuerunt prosecuti apponem corã illo iudice corã quo eã introduxerunt, sed corã suprema curia, ad quã p viã supplicationis recursum habuerunt. Paucis respondeo q̃ appellantes, qui semel præsentarunt seu introduxerunt apponem corã iudice immediato variare amplius nõ p̃nt̃ neq; ad nũ iudicẽ mediatũ adire & corã eo apponẽ pro equi concedit̃. ẽt si alternatiuè appellassent ad iudicẽ immediatũ vel mediatũ, seu supremũ quia vno electo ad iũ tolli centetur appellatio. sm Io. And. in addit. Spec. titu. de appellation. q̃ nunc tractemus. in fi. quẽ refert & sequit̃ do. Phi. de Perusio de dolet. col. fin. in fi. col. ti. & idem voluit Ja. y. in l. ti quis libellos. col. ti. Ex quo sequitur, q̃ sententia transiuit in rem iudicatã, tũ qa appellantes no fuerunt prosecuti appellationẽ coram iudice appellationis in termino iuris, iuxta tex. in aut. ei qui C. de ẽpo. app. & in clem. sicut. de appe. tũ quia se non præsentarunt in termino tibi p̃fixo ad habendũ responsum super articulo apponis recipiendæ. iuxta plenè notata in c. personas. eo. ti. Circa secundũ. & si ꝛ conclusio ꝛ q̃ ab vno & eo. nõ possit cumulari petitorium cum possessorio retinendæ obstãte regula contrarietatis nã proponẽs possessoriũ retinendę asserit se possidere l. j. § hoc interdicto. ff. vti possi. Proponẽs aũt petitoriũ aduersarium tacit possessorem, alias sibi non cõpeteret rei vendi l. j. C. de alt. iudi. mu. cã facta merito vnus & idẽ non potest vtrunque iudicium cumulare. quia vti rarius non esset audiẽdus. l. j. C. de fur. Tamen hæc conclusio non procedit, quando agit̃ pro iurib. incorporalib. iuxta tex. in l. sicuti. §. Aristo. ff. si seruit. vendi. quia tũc cessat impedimẽtũ p̃tractatus, cũ actio confessoria, ꝛqua vendicantur iura incorporalia, cõpetat ẽt possessori. l. vti rui. § fi. ff. si vsufr. peta. l. ij. prius. ff. de nou. ope. nũc. & ita declarat Bar. in l. naturaliter. § nihil cõe. ver. 2. cõbinatio & ibi cẽs alij indifferenter sequuntur. ff. de acquirẽ. possess. Cũ igitur fuerit intẽtatũ interdictũ retinendæ, & postea cumulatũ petitoriũ q̃ iure exigẽdi. datiũ tiragij. qd est incorporale, inst. de reb. corp. & ĩcorp. in prin. ꝛ & q̃ quo competit actio confessoria, sicut prouisum fuerit. sm Bar. & scrib. in l. si publicanus. § in vestigalib. ff. de pub. non video q̃ cumulationi possit obstare. cessant. n. cẽs sex regulæ impeditiuæ cumulationis, de quib. per Bar. in d. §. nihil cõe. et per Can. in ca. pastoralis. de cã poss. et ꝓpriet. et ita in specie cõsulit Bal. cõs. 160 ꝓponit. li. 3. Circa tertiũ. an ex deductis et ꝓductis dicat̃ facta cumulatio, non possum dare certũ responsum qa deducta et ꝓducta nõ vidi. Circa quartũ aduertẽdũ est, an fuerit facta cumulatio petitorij, et possessorij retinendæ, et vbi facta reperiat̃ non erit opus rescripto, qa de iure cõi vtrũq; iudiciũ ẽ ca. dẽ vnicaq; finiat̃ terminãdũ. Et in ꝓnunciãdo p̃mittẽdũ est possessoriũ, in exequẽ do petitoriũ, vt est rex. sm vnũ intellectum in c. cum dilecta. de cã poss. et proprie. optime declarat Soci. cons. 198 iustissimè index. lib. 3. vbi verò nõ reperiet̃ fieri cumulatio, nõ erit inutile impetrare rescriptũ cã cumulatiõe, q̃ ordine, maximè qa abundis cautela nã nocet. l. restitũ. nã ideo Cõtest. Circa quintum qd merita cõcernit, videlicet qs melius iustificauerit possessorium. qa attentatiões nõ vidi, rñdeo sm ea, q̃ ꝓponunt more Scæuolæ, q̃ R. d. Eps melius ꝓbauit. Pro cuius rei clariori demonstratione. p̃mitto q̃ in interdicto retinendæ succumbere dẽt q̃ cã ab aduersario suo possidet. l. j. §. fin. et l. si duo. in prin. ff. vti possi. et l. j. C. eo ti. Hoc tic p̃misso oñditur, q̃ ciues cõtẽdẽtes cum d. Epõ nõ ꝓbarunt se ẽe in quasi possessione non soluẽdi tiragiũ. et si ꝓbarunt, talis possessio vt pote clãdestina, nõ eos iuuat in hoc vtili interdicto vti possidetis. In primis sciendum est q̃ ciues Valentini in hac cã non sunt idonei testes. ꝛ q̃ agit̃ de communi modo vniuersitatis q̃ cõcernit singulos, vt singulos, nõ vt vniuersos, sm Inn. & alios in c. cum nuncius. de testib. Pan. in ca. insup. eo. titu. Cap. in tract. seruit. sub rub. de seruit. iuris depascendi. la. post alios in l. sed si hac §. q̃ manumittit. ff. de in ius voc. Pan. cons. 16. ad clarissimum. co. ix. lib. j. Lud. Ro. cõsu. vij. visis. ad fi. Bal. cons. 168. lib. 2. & alibi. Sapienter ideo dicit̃ est q̃ si viua vox ciuium est suspecta rõne propriæ cõmoditatis vt dixi, eo modo

do

do erit ſuſpecta tox mortua, & cõſequenter maiores ipſorũ ciuium, qui aliqñ fuerunt conductores tiragij, nõ erũt proba
7 bũt cũ non ſit credẽdũ magis defunctis q̃ ipſorũ viuæ voci, ſm Pet. & Cy. in l. in bona fidei. C. de reb. cred. & probatur per tex. in l. exemplo. C. de probat. traditur per Mod. maximè taſi l. admonendi. col. 43. ff. de iureiu. Tertiò aduertendum eſt, qa ſi teſtes deponentes q̃ ciues Valentini ſunt in quaſi poſſeſ. nõ ſoluẽdi tiragiũ, nihil dicãt de ſcĩa & patientia d. Epi, nõ probabunt, qa ſubiectũ huius quaſi poſſeſ. eſt vſus & patientia, ſm Bar. in l. 2. C. de ſeruit. & aqua. & Alc. in terminis nr̃is conſi. 139. in cã & lite. col. pe. lib. 2. Et ſi dicat, q̃ ꝓductores nunq̃ exegerunt tiragiũ à ciuib. reſpondet q̃ deũdia ꝓductorũ ⁊ nolentiũ
8 exigere nõ ꝓſtituit ciues non ſoluentes in quaſi poſſeſ. immunitaris in præiudiciũ d. Epi, cui cõuentam penſionẽ ſoluerũt. l. quãuis. §. ꝓductor. ff. de acq. poſſ. nec deſidia vel fortè dolus, aut colluſio ipſorũ ꝓductorũ, q̃ ciues erant ꝓiudicat domino, nec ſuę quaſi poſſeſſioni exigendi tiragiũ. l. fi. C. de acquir. poſ. conſuluit Bar. cõſi. 339. ſtatuto cauet. lib. 1. Nec dicat, q̃ diſpõ dictæ legis fi. & d. §. ſi conductor. loquunt in poſſeſ. rerũ corporaliũ, qa de corporalib. ad incorporalia valet argu. & idẽ eſt iudiciũ. l. ſi pr̃ mulieris. ff. de iur. dor & l. ſicut. ff. quib. mod. pig. vel hypotheca ſolui. & ſtatuta loquentia de poſſeſſione rerum corporaliũ procedunt etiam in quaſi poſſeſſione iuriũ incorporaliũ, ſm Aret. in rub. ff. de acq. poſſ. ad fi. & ꝓſi. 30. viſo the mate. col pen. p dict̃ũ Spec. in ti. de proba. §. videndũ. ver. ſed pone Et hoc in propoſito nr̃o voluit Bart. in l. 1. ff. vti poſſi. bene facit tex. in c. olim. 3. de reſti. ſpol. cũ ſi, Et ſi fortè dolo vel deſidia conductorum foret acquiſita aliqua quaſi poſſeſſio ciuibus illa eſſet fraudulẽta & clandeſtina habita ĩſcio dño Epo. pĩs. n. poſſeſſio acq̃ſita inſcio vero poſſeſſore, dr̃ clandeſtina. l. fiancillã. ff. p ſuo. & firmat Bal. ind. conſi. 330. & conſequẽter in hoc iudicio ſuccũbere debẽt ciues, qa clã poſſident ab aduerſario. d. l. cũ aliis ſ̃ allegatis. Ad ſextũ an Federicus potuerit cocedere immunitatẽ Valentinis ſ̃ ꝓiudiciũ eccle. cui anteceſſores ſui donauerãt ciuitatem cũ pedagiis ac regalib. vni-
9 uerſis? Præſuppoſita validitate donationis, cum ſit cõis opi. q̃ donatio facta eccle. ⁊ p cõſtantinũ valeat, vt atteſtat Panor. in c. inter dilectos. col. 7. de fi. inſt. p tex. in c. fundamenta. de elec. lib. 6. ĩ trabſq; inſinuatione l. ſancimus. in fi. cum auth. ſeq. & ibi Bal. C. de do. Vr̃ rñdendum q̃ nõ. quia perfecta donatio nec retractari põt, nec alterari. l. perfecta. C. de do. quę ſub mõ. l. vel es. & l. ſi donationem. C. de reuoc do. & maxime donatio facta eccle. l. priuilegia. cum auth. ſeq. C. de ſacroſ. eccle. & Princeps tenetur obſeruare contractus ſui prædeceſſoris. ca. 1. de probat. Corroborat, q̃ licet Principi priuilegia ſubditis ſuis
10 conceſſa reuocare. ⁊ c. veniens de præſcrip. non tamen poteſt reuocare priuilegia ꝓceſſa nõ ſubditis. vt tradit̃ p Pan. & alios. in c. nouit. de ind. Conſtat aũt eũ & eccleſiam Valentinã nõ eſſe ſubditos Imperatori. c. bn̄ quidẽ. 96. diſt. ergo, &c. & ita cõſuluit Lud. Ro. cõſi. 298. circa præmiſſa. & Paul. de Caſtr. conſil. 317. viſo & examinato puncto, in 1. pte. Contrariũ fortè verius eſt, qa Imperator donando ciuitatem Valentinã cum regalib. eccleſiæ non abdicauit à ſe ius ſuperioritatis ſupremæ ptatis. Paret, qa, vt in facto præſupponitur Eps pro iurib. temporalitatis, recognoſcit Imperatorem, ſeu Chriſtianiſſimũ Regẽ habentẽ iura imperij. Potuit ergo Imperator rõne ſupremę ptã-
11 tis eximere quos voluit ab omnib. onerib. ; etiam in prędicium feudatariorum, vt traditur per Pan. in c. accedentes. de præſcrip & in c. puenit de immu. eccle. & facit tex in l. 1. & per totũ ff. de iu. immu. & in l ſunt munera ff. de vaca. munc. Immo vr̃, q̃ Imperator potuiſſet penitus & in totum hmõi pedagium & tiragium extinguere. l. 1. C. de ſuperind. lib. x. & maxime ſi nõ eſſet licitè impoſitũ. l. illicitas. ff. de off. preſi. & de paiur. fir̃ § illicitas. in vſi. feu. vnde non vr̃ dubitandu, q̃ etiã non potuerit in parte. l. ſi quis cum totũ. ff. de exce. rei iu. Ad ſeptimum an laudũ ꝓlatũ per Archiepm Vienne, & tranſactio facta Auenioni corã patriarcha Antiocheno, & aliis cõmiſſariis Apl̃icis de iure ſubſiſtant, & ꝓiudiciũ aſſerant eccle. Valentinæ Prima ꝓſideratione vr̃ rñdendũ q̃ non. qa Prælatus ſine authoritate ſuperioris non potuiſſet cõcedere immunitatem ciuib. Valentinis. c. epi. c fi. de reb. eccl. nõ alie. nam etiam adminiſtratores Reipublicæ non poſſunt ſine Principis authoritate alicui cõcedere immunitatẽ. l. 1. C. de immu. nemi. conced. l. vacuatis. C. de decur. lib. x. tradit̃ per Barto. in l. 2. ff. de iure immu. ergo etiam potuit per tranſactionem, nc indirectè concedat, qd directè ꝓhibet, vt eſt tex. in c. veniens de tranſac. & firmat Pa. in c ꝓtingit, co, t. Sicut nec preſes ꝓuinciæ, nec adminiſtrator Reip. poſſunt p tranſactionẽ remittere iura ciuitatis clara & liquida. l. Præſes. C. de tranſac. Iſtud. n. ius tiragij dona
r̃ eccl. erat liquidiſſimũ & q̃ ciues, q̃ quos ꝓſupponit lata fuiſſe ſententiam p Imperatorem, q̃ ſentẽtia imperialis ꝓſtituit
certiſſimũ. l. fi. C. de legi. nec ab ea reclamare licet. l. j. ff. à qb us ap. non licet. Non valuit ergo tranſactio tanq̃ ſuper decius & clariſſimis facta. l. poſt rẽ. ff. de tranſ. Siſ. nõ valet laudum &c
12 chiepi, quia Eps Valẽtinus non potuit cõpromittere ⁊ ſuper iuribus gabellarũ nãq nõ ꝓt rem alienare, nõ ẽt ꝓt de illa cõpromittere. c. cũ tpe. & ibi not. Pan. & alij, de arb. & firmat Lapus alleg. 3. & latè Lud. Ro. conſi. 369. circa primum in 3. dubio. Soc. conſi. 18. col. xij. ib. j. Dec. conſi. 44. col. 2. Sed q̃s inconſulto Romano Pontifice nõ potuit remittere iſtud ius tiragij. vt ſ̃. probaui. & eſt tex. in c. q̃ quis. xxxv. q. ix. & facit tex. in aut. hoc ius porrectũ. C. de ſacr. ſan. eccl. ergo nec ẽt potuit cõpromittere. Et hanc partem amplector, niſi ciues allegent laudum & tranſactionem fuiſſe per Papam confirmata, & ad probandũ confirmationem deducant curſum tanti tpis cuius initij non extet memoria, nã ex curſu tam longiſſimi tpis præ-
13 ſumitur ⁊ Papę ꝓfirmatio, ſi allegetur, vt in ſimili caſu immunitatis conſuluit Dec. conſi. 152. in cã exemptionis. colu. fin. & Barb. conſi. 35. ſapienter ſcribitur. col. antepe. & ſeq. lib. 2. per notata in c cũ apoſtolica. de his, q̃ fiunt à præla. ſine conſen. c. & in l. cũ de in rem verſo. ff. de vſu & plenè traditur per Alex. conſi. 6. lib. 1. Oldr. conſi. 216. Raph. Cu. conſi. 83. quia cã decimal. s. Fulg. conſi. 166. in qõne, q̃ vertitur, & alibi ſæpe. Ad octauum à quo, vt video, dependet pũctus totius cõtrouerſiæ, an hęc conceſſio ĩmunitatis laudo, tranſactione, & fortè Papæ priuilegio roborata, extendatur ad caſum firmæ clauſæ. Videretur q̃ ſic, qa huic ẽt caſui cõueniunt verba exẽptionis & pri-
14 uilegij, ergo ẽt cõueniet dr̃ poſitio, cũ ex tenore ⁊ priuilegij cognoſcatur intentio ꝓcedẽtis. c porrò. c. recipimus. de priui. Intelligit̃. n. Federicus ꝓceſſiſſe immunitatẽ oĩbus caſibus, q̃ ſub verbis ꝓhẽdi pñt. l. Gallus. §. qdã rectè. ibi, q̃ ex verbis ꝓcipi pñt. ff. de lib. & poſthu. & l. ſi qs ſtipulatus ſit Stichũ, ibi, quærẽtibus inſpiciendus eſt ſermo ſtipulationis. ff. de ver. obl. Verũ ꝓdictis & aliis q̃ ex lectura priuilegii. laudi & tranſactionis extrahi poſſent, non obſtantibus, ĩtrã ſoĩam tanq̃ iuri, & ætati magis ꝓſonã amplectendã arbitror, infraſcriptis rõnibus. Primò, qa credendũ nõ Imperatorẽ voluiſſe priuilegiare Valenti-
15 nos ciues eo caſu, quo ꝓtingeret eccleſiã imodicè, ⁊ lædi. c. cũ ad hoc. de cleri. nõ reſid. & ibi not. Pan. & alij, q̃ priuilegiũ principis nõ eſt obſeruandũ, qñ ex poſt facto incipit eſſe vale nociuum. Tertiò ad idẽ eſt melior tex in c ſuggeſtum. de dec. vbi priuilegiũ immunitatis à ſolutione decimarũ, non eſt obſeruandũ eo caſu, quo priuilegiatus poſtea acgrat tot prædia, q̃ quibus ſi decimas nõ ſolueret, inferret enorme damnũ eccleſiæ. Ita dicendũ in caſu nr̃o, qa ſi priuilegiũ ĩmunitatis conceſſum Valẽtinis traheret̃ ad caſum firmæ clauſæ, q̃ ex poſt ſuperuenit, enormiter, ĩmo totaliter læderet̃ eccleſia in ſuo iure tiragij. Nã tpe ꝓceſſionis priuilegij, laudi, & tranſactionis cuiuſlibet ꝓceſſa erat facultas trahẽdi ſalẽ, & licet tũc ſalinæ ẽtiam forent exẽpti à ſolutione tiragij, alij tñ oẽs trahẽtes ſoluebãt tiragium do. Epo. At nunc q̃ Chriſtianus rex claudit fores, ſi ꝓtingat Valẽtinos eſſe firmarios & ꝓductores tiragij, qa tũc nõ licebit aliis ſalẽ trahere, ſi dixerimus Valẽtinos firmarios fore exemptos, eccleſia fruſtrabit̃ in totũ ſuo iure tiragij. Quẽ caſum ſi imperialis maieſtas ꝓſideraſſet euenturũ, nõ eſt credendũ, q̃ in talẽ euentum voluiſſet Valẽtinos vti illo priuilegio. Hinc dicebat Car. Flor. in cle. in pñti. in vltimis verb. s. de cenſi. q̃ tales exemptiones tanq̃ tẽdentes ad noxã, admittendę nõ eſſent, p tex. in d. c ſuggeſtũ. & hac rõne dicebat gl. in c reſcripta. xxv. qu. 2. q̃ priuilegiũ ſtatim vires ꝓdit, quãprimmum incidit priuilegiũ in iniquitatẽ. & dixit Fe. poſt Aret. ĩ c. nouit. co. 6. de iud. q̃ nõ ſolũ reſoluit priuilegiũ, qd ex poſt enormiter lædit tertiũ, vt in d. c. ſuggeſtum, ſed ẽt qd ex poſt grauiter lædit ipſum cõcedẽtem ꝓter eius intentionẽ. arg. l. Seio. §. medico. ff. de ann. leg. & l. ſiſtulas § frumenta. ff. de ꝓhẽ. emp. & dicunt Alexã. & Mod. in l. ſi ex toto. ff. de leg. j. in prin. q̃ priuilegiũ immunitatis non trahit̃ ad caſum verſim̃ non cogitatũ ꝓcedentẽ, iuribus pallegatis, & priuilegium exẽptionis à procuratorib. cõceſſum clericus alicuius loci, non eſt obſeruandũ, caſu quo adeo multiplicati ſunt clerici illius loci, q̃ oẽm fore procurationẽ abſorbeant, ſecundum Car. & Fel. in ea, accedentes de ꝓſcri. in
16 omni. n. priuilegio intelligitur exceptũ graue dãnũ ⁊ alterius. l. ii. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub. l. nec anus. C. de eman. libe. c. quãuis de reſc. in vi. Et priuilegiũ à prĩcipio æquũ debet euanelcere, ſi ex poſt efficiatur in quum, ſm Old. conſi. 268. quæſtio eſt vtrum. col j. Secundo quia Valentini, qui cõduxerũt firmam ſalis à Chriſtianiſſimo Rege, iam nõ amplius tranſeunt ſalẽ vti ciues Valentini, ſed vti Regis firmarij, alio quin ſi vti Valentini valerent trahere ſemota conductione, ẽt cuilibet Valẽtino liceret, qd ipſi firmari lato orc negant. Dato ergo, q̃ Valentini eſſent immunes vti Valentini, non tũ erunt
17 immunes vti firmarij Regis. Nam etiam rex ⁊ ipſe teneretur ad

Resp. Io. Fran. Ripæ in Codicem.

dacisi tiragij si negotiandi cã salem vehat, sm Bar.consi.26. cauetur statuto mõtis publicianæ. scdm meam impressionẽ, etiam q ipse pedag ũ & tragiũ donauerit ecclesiæ. Non ob. tex.in l.licitatio.§ fiscus.ff.de publ. & vect. & cõmis.qa procedit,qñ fiscus princeps vsus sui gratia trãsfert res suas de loco ad locum,non mercandi cã.& idẽtenet Bar.in l.j. C.de naui.lib.xj. Are.in l.cętera.§.hoc senatusc̃ultum.ff.de leg.j.nec etiã imunis est ecclesia,qñ negotiat̃ cle.si glo.& canon. de cẽ sl. Cum igitur Rex tenear,non video rõnem,quare eius firmarij debeant esse imunes.benè facit rex.in l. apud Iulianũ. §.i.& qđ ibi notatur.ff.ex qui cau in possea. & in l.hæres absens. ff.
18 de iudi. Tertiò,qa priuilegiũ † exemptionis debet taliter intelligi,q nõ ꝙtineat iniquitatẽ,vel absurditatem, sm gl.solennẽ in c.paratus.xxiij.quę.j.Bal.in l.j.in 4.notab.C. de legi.& Ias.in l.si.col.4.in fi.ff.de cõst.prin.¶ Hæc aũt interpretatio,quòd etiã firmarij sint imunes,cõtinet maximã iniquitatẽ, sic erit in arbitrio cuiuslibet Valẽtini licitãdo firmã, subuertere ius ẽpi in totũ,ergo fugienda & abijcẽda est talis iniqua & absurda intelligentia.Non obstant verba priuileg j qa mẽs ꝙcedẽtis pualet verbis.c.quãto.de priuil.c. secundo. requiris de app. Mens aũt Federici nõ fuit priuilegiare ciues Valentinos in cuẽtũ firmæ causę,vt ꝛ. ꝓbatum fuit,ergo, &c. ¶ Ad nonũ,an propter cuẽtũ firmæ clausæ priuilegium Valẽtinorum reuocetur in totum,vel ad aliquã moderationem sit reducendum? Pan.in d.c. suggestum.respondet,quòd reuocatur in totũ, qa non apparet proqua parte possit ꝙsistere.ar. l.j. §. Trebatius. ff. de aqua quot.& ęsti & c. detestanda. de concess.præben.libr.vj.Ex quo datur intelligi, quòd si posset quoquo mó constare,quot modia salis verisimiliter traherent Valentini singulo anno si firma clausa non esset,pro ea quãtitate deberet ꝙsistere priuilegiũ,nam firmarij subroganẽ in locum oĩum ꝓsonarũ,quę possent salẽ trahere,si firma non cẽt, ergo ꝙ portione Valẽtinorum,in quorũ locũ ẽt subroganẽ, debet vti posse priuilegio, §.fuerat vbi Iaso.col.j. Insti. de ac.c.eccla.vt lite pendẽ ¶ Ad decimum,an fuerit enormis lesio iustificata,non insisto,tum quia non vidi acta, tum quia re ipsa apparet de enormi læsione. Immon ferè de totali.cum nulli alteri liceat salem vehere. ¶ Ad vndecimũ,an arrestũ seu sniа curiæ pariat exceptionẽ rei iudicatę in hoc iudicio, Superisto puncto pñt multa iura citari,sed ꝓcluśiuè procedẽdo rñdeo. Aut sniа lata fuit in pos-
19 sessorio & † cõstat nõ obstare in iudicio petitorio. l.& an eãdem.§ fi.ff.de exce.rei iud. Aut lata fuit in petitorio. vt quia ciues proposuerunt,actionem negatoriã, & adhuc sm ea quæ proponunt̃,rñdeo tale arrestũ non parere exceptionẽ rei iudicatę ꝛ d. Ẽpm nunc agentem ꝙsessoria ifrascriptis rationibus. Primo qa talis exceptio firmę clausę non fuit expresse reiecta per arrestum,& licet censeatur tacitè reiecta. l. 2. C.de ordin.
20 cog.& c.j ex eo.tñ talis reiectio † tacita non obstat quominus illa exceptio ꝓssit deduci in alio iudicio per modum agendi,ẽt ad eundẽ finẽ.l.si ãt.§.fi.ff.de neg. gest.l.qd in diem. §. si ronem.ff.de cõpẽ per quę iura ita determinãt Pa. de Ca.in l.i.col 4.C. de ord. iudici.& Bar.in d.§ fi. quod maximè verum est sm eum,ũ de tali exceptione nõ fit plenariè cognitum.l.si quis liberis § si vel parens ff. de liber. agn. Sedò,quia sententia lata in prę udicium ingenuitatis seu libertatis,cuius exceptio proposita fuerat,non parit exceptionem rei iudicatę in alio iudicio,ẽt inter easdẽ personas.d. l.j.& ibi gl. & oes indifferenter.C.de ordin. iudici. Ergo non etiam pariet exceptio-
21 nem rei iudicatę in prę iudicium pię causę †, quę ꝙparatur cautę status,seu libertatis,sm Bart.in l proximè. 9. nomen. ff.de his,quæ in testa.delentur. Tertiò,qua sententia lata per curiam,põt esse vera absq; eo q intelligatur pronunciatũ super exceptione firmæ clausæ Ergo non obstabit in alio iudicio,vt declarat Bar.in d l.si autem.§.fi.& in d l.j.& in l.qui Romæ.§ duo fratres.ff.de verb.obl.Nam actores intentarunt negatoriam,quia ciues non qa ciues armarij ff̃ licet d.l. ꝑs.exciperet q firmarij nõ debent gaudere beneficio immunitatis, non tñ talis exceptio elidebat intentionẽ agentiũ ex ea cãtñ quia ciues.Merito sniа lata ĩ fauorẽ ciuiũ simplr,non proderit firmariis. Nec obstabit in alio iudicio dño Episcopo agenti contra firmarios,quia limitata cã limitatũ ꝓducit effectum. l.age.C.de trãs.l.in agris.ff.de acq.rer do.Et ita expresse declarat Bart.in l & an eandẽ.§.actiones.col.2.ff.de excep. rei iudi.

RESP. CLXXVI. & de Diuers.rescript. VIII.

PRINCEPS Qui læso satisfacto crimẽ indulget, veniam dedisse creditur reo sub conditione, si offenso satisfecerit. Non est itaque recipienda gra, nisi condicio fuerit purificata. Satisfecisse ãt reus non dr datione fideiussoris,cui læsus fidẽ accõmodare recusat.

SVMMARIVM.

1 *Verba illa,satisfaict a partie,reddũt gratiam regis cẽditionalem, quæ conditio nisi purificetur,non est obseruanda dispositio.* 2.
3 *Causa criminalis sine incommoditate ciuilis in iudicio mixto separari non potest.*
4 *Satisfacit is,qui fideiubet.& vide quomodo procedat.*
5 *Pœna insolidum committitur,& si in vno tantum conuentionis capitulo contrauentum sit,etiam sine auxilio exceptionis.*
6 *Pœna adiecta dationi,nõ debetur,tanquã pręsumatur adiecta in gratiam plurarum.*
7 *Pœna non debet excedere quadruplum.*
8 *Rex Frãcię in sua ditione dicitur imperator cũ neminẽ recognoscat.*

RESP. Interpreta.

1 VERBA Illa,satisfaict à partie,cum sint prolata per ablatiuos absolutos reddunt gratiam Regis †conditionalem.l. euictis agris.ff.de vsu.l.à testatore.ff.de condi. & demonst.Lab emptione ff.de pact.Et ideo nisi purificetur conditio, non est
2 obseruanda dispõ.†.l.iubemus.§.sinautem.C ad Treb.Conditio autem nihil ponit in esse l quæ sub conditione dandorũ. x.ff.si quis omi. causa testa.nisi fuerit purificata. l.qui hære.§. fin.ff.de cond.demon. Et quòd ablatiui absoluti nihil dispõnant nisi conditio purificetur,traditur per Cald.consi.1.sub rubr.de verb.sig.per Bal.consi.498 quæritur,si creditores.lib. 5. & alibi sæpè.Respondeo igitur non esse interim̃ndam gratiã ꝙcessam magnificæ dominæ Meritę Triuulcię relictæ quondã magnifici dom. Ludouici de Boleriis, olim domini de Centalo.& eius filiis,nisi prius satisfecerit magnificis dominis Vicecomiti de Cadenero,& Catharinę de Claromonte iugalib. de omnib.& singulis damnis,interesse & expensis taxatis & liquidatis,& de quibus in instrumento transactionis,quod no solum ratione prædicta iustificatur,sed etiam authoritate cõ probatur.Ita.n.determinauit in proposito Bal.in l.i.col.fin.C. de fur.Inquit enim ũ per statutum remittatur tertia pars pęnę confitenti delictum,nihil remissum videtur, nisi prius fuerit facta confessio,quia illa verba, confitenti delictum, &c. licet sint dativi casus tamen æquiparantur verbis prolatis per ablatiuum absolutum,& sicut per ablatiuum redditur gratia conditionalis per dativum. Sequuntur Mod.Taur.in rub.ff.col.ma. & idem voluit Alber.Gand.in trac,malefi.in vit. de transac. & pac.in malefi.& ita in simili consuluit Guido Papæ cõs. 205.circa processũ.col.antepe.vbi vult,q hæc verba,Porueu que soit satisfaict à partie.reddunt dispositionem conditionalem, qa illud verbum prouiso,fuit prolatum perablatiuum absolutu. Alia etiam ratione probatur nostra conclusio. quia in dubio non est credendum,quòd Rex voluerit præiudicare iuribus ipsorum coniugum.l.j.§.ĩ quis à principe. ff. ne quid in loco publico.c.super eo.de offi.dele.c quamuis de referi.in 6.etiam in aliquo minimo.c.cum olim.& ibi not de consue.Non ergo est pręsumendum.quòd voluerit concedere gratiam & abolitionẽ criminum & processuum criminalium antequam parti fuerit satisfactum,quia per abolitionem iudicij criminalis præiudicatur parti in iudicio ciuili,quod colore iudicij criminalis fauorabilius & efficacius reddebatur,maximè quia interesse dominorum coniugum,habet connexitatem cum interesse fisci respectu pœnæ quinquaginta millium scutorum auri,communis parti & fisco l. 1.C.de vend.rerum fisc.cõium cũ priua.lib.10.Est enim hoc iudicium pœnæ cõis fisco & priuato mistũ.c.tuæ.de procur. traditur per Pan. & alios in rubr.de
3 iudic.& in iudicio misto non potest separari † causa criminalis sine incõmoditate ciuilis,vt per Alex.consi.82.in causa vertente.in vlt.dubio.lib. 1.Ex prædictis liquido constat satisfaciẽdum esse parti prius q̃ gra interineatur.Sed forsan dubitabitur de modo satisfaciendi.an satisfiat fideiubẽdo de soluendo sa-
4 tisfacit.n.ẽt is qui fideiubet.† l.solutionis verbũ & l.satisfacti. ff.de solu. Contrar ũ tñ hoc loco rñdendũ est per tex.in auc. si qñ.C.de ꝓpt pec.& in l.ñ ff.ĩ cert.pet. & p text.in l.4 §.ait ꝓror vbi catus.ff.de re iudi Nec obstat q fideiubens dicatur satisfacere,qa verũ,vbi agitur de satisfaciendo debito legali,vbi pars tali satisfactione ꝓcẽat aliàs reus sm Bar.& scribent. in l.1 ff.q satisdare cogant. Dubitari quoq; poterit,an ex eo q dñs de Centalo nõ soluit. 2000. scutos auri in termino quẽnio,& sic pp quentionem in vno ceẽsetur cõmissa pœna insolidũ? & ratio dubitandi esse posset,qa plura sunt facta,& plures stipsones plurũ factorũ.l scire debemus.ff.de verb.obl g. & ꝓr videretur solum commissa pœna ꝓrata quentionis,vel saltem videtur q ex æquitate competat exceptio pro capitulis,quibus non fuit contrauentum. l.si seruus.§.primo.ff.si qs cautio. Sed prœmissis non obstantibus respondeo pœnam
5 †commissam fuisse intotidum,absque auxilio exceptionis, per text.in l. si is qui ducenta.§. cum ita. ff. de rebus dub. ꝑ-

ꝑ quem inf̃mant Bar.& cõiter doctores,in l.4.§.Cato. in de cima oppoſi.ione.ff.de verbor.obliga.Et ratio eſt, quia reſpectu pœnæ vnica eſt ſtipulatio pœnalis, & illa plura facta promiſſa habentur pro vno,reſpectu ſtipulationis pœnalis, licet reſpectu obligationis primitiuæ promiſſiones & ſtipulationes,ſm Oldr. dicantur diuerſę in conſi.29.de rigore iuris. & iſtud eſt,quod dixit Bar.in l.ſcire debemus.dum dicit,quòd ſi plura copulentur ad vnum effectum,vnica tãtum erit ſtipulatio.l.ſi hęredi plures.ff.de con.inſti.Cum igitur vnica ſit pœna lis ſtipulatio quinquaginta millium ſcutorum,per contrauentionem in vno erit cõmiſſa pœna inſolidum. Tertia forte proponetur dubitatio quòd agi non poſſit ad pœnam , quia non fuerunt perſoluta duo mille ſcuta in termino conuento,quia
6 ſic pœna videret adiecta donationi,†quo caſu non debetur tã quam præſumatur adiecta in fraudem vſurarum , ſecundum Bartol.& alios in l.rogaſti. §.ſi tibi.ff.ſi cert. petat.&in l. cum allegas.C.de vſur.Sed certè rõ non militat in caſu iſto, in quo non peritur pœna ex eo,ꝙnon ſit ſoluta pecunia,ſed ex eo.ꝙa non ſit paritum ſententiæ.& rei iudicatæ per Principem,nam ſi arbiter iubeat dari pecuniam certo die ſub pœna, tũc ceſſat vſurarum præſumptio,& integra pœna debetur , ſi non fuerit ſententię paritum.ca. dilecti. de arbit.Item non ſolum agit hoc loco ad pœnam,quia non ſit ſoluta pecunia,ſed quia non fuit repræſentata filia per do.Antonium hæredem do. Ludouici iuxta conuenta,& ſic agitur ad pœnam,quia non factum, quod fieri debebat,quo caſu ceſſat ꝓſumptio vſurarum.& pœna cõmiſſa debetur.l.5.§.ſi.ff.de verb.ob traditur per ſcrib.in l. ſtipulatio iſta.§.alteri.eo.tit.& in d.§.ſi tibi. Preterea, quando pœna adiicitur dationi in cõtractu tranſactionis,non conſideratur preſumptio vſurarũ,niſi traſactio inita foret ſuper contractu mutui,ſm Bal.in d.l.cũ allegas.& Imo.in d.§.alteri.nam tunc agitur ad pœnam,quia agens adimpleuit contractum ,ꝑ parte ſua,& aduerſarius non adimpleuit,&c. Poterit denique
7 dubitari,an hęc pœna dicatur exceſſiua,quia excedit †quadruplum,cõtra §.omnes.inſti.de ac.& l.vnic. C.de ſententiis quæ ꝓ eo quod inter.Nã tales exceſſiuæ pœnæ, non videntur exigi poſſe,ſaltẽ de iure canonico.c.ſuã.de pœnis.Sed contrarium rñdendum eſt.Nam ſi teneamus opi.gl.& Dy.in d.l.vni.quòd pœna cõuentionalis appoſita in contractu per nomina ſimplicia poſſit in infinitum aſcendere , ſecus ſi per nomina multiplicatiua:res clara erit in caſu iſto,ꝙa pœna fuit adiecta per nomina ſimplicia.Si verò teneamus opi.Bar.in d.l.1.& in d.§.alteri.ꝙ pœna adiecta in contractu cerrũ in ſe continente , poſſit aſcendere ad eã ſummã,quã velint contrahentes,ſiue ſit adiecta per noĩa ſimplicia.ſiue multiplicatiua , noſtrum reſponſum verius eſſe ꝓbat. Et hãc ſequunt Ang.Aret.& Ias.in d. §.alteri.Si verò amplectamur opi.Pet.de Bellaper.& ſequaciũ, ꝙ pœna conuentionalis non poſſit aſcendere ad quadruplũ, adhuc ſm ea,quæ proponuntur, vĩ ꝙ inſolidũ exigi poſſit,ꝙa ſm Ang.& Imol.& ſi contrahentes non poſſint facere , ꝙ pœna aſcendat vltra quadruplũ,tñ hoc poteſt facere lex,& legis authoritate contrahentes idem poſſunt.Verũ in caſu iſto authoritate Chriſtianiſſimi regis, & ſic authoritate legis viuę adiecta fuit in ꝫctu hmõi pœna,ergo, &c. Nam rex Franciæ
8 †in ſua ditione dr Imperator,cum neminem recognoſcat.c.ꝑ venerabilẽ.qui fil.ſint leg & ꝫñr dicitur lex viua in terris ſuis ſicut imperator §.fi.in auth.de cõſul. Accedat , ꝙ cõmiſſa fuit pœna non ſolum propter moram in ſoluendo duo millia ſcuta,ſed etiam propter moram in repræſentando filiam matri, quorum omniũ intereſſet fortè ſi quadrupliciter aſcendat ad eandem ſummam.

RESP. CLXXVII. & de Diuerſ.reſcript. IX.

CAROLVS Quartus Romanorum rex,priuilegiũ exigẽdi pedagium ita confirmauit,iura & pedagia ſi & prout tu Gaugerie & ꝓgenitores tui ſ vt aſſeris, ritè & rõnabiliter habuerũt,& pacifice poſſederunt,ex certa ſcientia cõfirmam²& innouamus.Dubitatum fuit,an Arnaudus huius cõfirmationis vigore iure poſſit ab incolis Mõtilij pedagiũ exigere? Ego nequaquam poſſe reſpondi.cum non probauerit ſe vel in parte Gaugerij hęredem eſſe,nec progenitores Gaugerij tempore confirmationis,& antea pacifice poſſediſſe.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio facta ex certa ſcientia Principis , validat quòd ante erat inualidum.*
2 *Priuilegium ſatis probat certam ſcientiam Principis,ſi in eo ſcriptum ſit,de certa ſcientia & plenitudine poteſtatis.*
3 *Priuilegij tenor ante omnia diligenter inſpiciendus eſt.*
4 *Supplicãs debet probare oẽs qualitates expreſſas ĩ ꝑcibus, veras fuiſſe tpe ſe tempore ſupplicationis.*
5 *Priuilegium vel reſcriptum non faciens mentionem de colorata poſſeſſione aduerſarij,nullius eſt momenti.& quid ita.nu.6.*
7 *Ius exigendi pedagium habens ex priuilegio Principis,nõ poteſt illud vendere ſine Principis licentia.*
8 *Scientia certa quando roboret actum inualidum.*
9 *Priuilegium confirmatum cenſetur eſſe maioris authoritatis.*

Reſpon.interpreta.

VIDETVR Aperto ore dicendum d. Arnaudum probaſſe ſibi competere ius exigendi pedagium per inſtrm priuilegij ſibi per Carolum 4. Romanorum regem conceſſum , q tale priuilegium potuit concedere.c.ſuper quaſdam.§. præterea.de ver.ſign.& co.tit. C.no.vecti.ſine iuſſu Princip. &c. Sacrilegij enim eſſet,dicere Imperatorẽ iſtud nõ poſſe.l.2. C. de crim.ſacrile.c.ſi quis ſuadente.§ cõmittunt.xvij.q.4. De poteſtate itaque non eſt dubitandum,de voluntate autem videtur etiã ꝫſtare,Verba enim priuilegij clariſſima ſunt. Inquit enim Carolus ſe ex certa ſcientia confirmare,& quatenus opus eſt de nouo concedere ius & facultatem exigendi dictum pedagium.vnde cum in verbis nulla videatur ambiguitas , non eſt admittenda voluntatis qõ.l.ille,aut ille.§.cum in verbis. ff. de
1 leg.3.Confirmatio enim †facta ex certa ſcientia principis,validat quod ante erat inualidum.c.j.& c.veniens.vbi gl. in ver. confirmatam.de tranſ.& voluit Bart.in l. priuileg a C. de ſac. ſan.eccl. Card.conſi.44.ꝙ ratificatio.Pan conſi.42.illud. col. 2.lib.1 Alex.conſi.39.viſo.lib.4. & conſi.j.col.14 lib.v. Et ſi diceretur non conſtare de certa ſcientia Principis eſſet à veritate deuiare expreſsè calumniari,quia in priuilegio expreſsè fit mentio de certa ſcientia,& de plenitudine poteſtatis, ex cu-
2 ius lectura†ſatis dicitur probata certa ſciẽtia,ſecundum gl ſi. in cle.& ſi principalis.de reſcr.& in c.ſtatutum.in gl.eo.tit.lib. 6.Pan.in c.examinata.de confir.vti.vel inuti.Lud Ro.conſi.227. iſtæ ſunt rationes,& Alex.in d.conſi.39. & facit tex.in cle.j.de probat.Verũ his,& ſimilibus non attentis contrarium verius eſſe rndeo, infraſcriptis conſiderationibus. Conſidero enim
3 tenorem priuilegij,quia eſt ante oĩa diligenter† inſpiciendus. c.accipimus.alias recipimus.de priuil.quia dat legem priuilegio,ſm Bald.in c.j.§.denique.quæ fue.j.cauſa bene.amitt. & in c.j.an agn. vl fili.defunct.& Cur.ſenior conſi.49.memoriæ recolendę dux tertius Philippus. col.8.& alibi inquit Iureconſultus,quærentibus inſpiciendus eſt ſermo ſtipulationis. l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum aut Panphilum ff.de verb.obl. Sic in caſu noſtro inſpiciendus eſt ſermo huius priuilegij,qui talis eſt. Singula iura & pedagia præſcripta,ſi & prout eadem ipſe Gaugerius & progenitores ſui,vt aſſerit,ritè & rõnabiliter habuerunt,& pacificè etiam vt præfertur poſſederunt,confirmamus & innouamus.Ex quibus verbis apparet,ꝙ imperator noluit ex hmõi innouatione nouum aliquod ius concedere, ſed antiquum,ſi quod Gaugerius hẽbat,comprobare, vt formaliter ingt tex. in c.cũ dilecta.de confir.vti.vel inut. voluit, n.concedere pedagia,quatenus ritè & rõnabiliter habita & pacificè poſſeſſa ſint.c.inter dilectos.de fi.inſtr. Tm igitur fuit Gaugerio conceſſum quantum ante conceſſionẽ poſſidebat. Nihil ergo iuris ei confertur,niſi quatenus antea ſibi competere & vſum fuiſſe oſtendatur.l.ꝙ ſi in vendit ff. de hære. vel act.vend.l.ſic.§.j.ff.de leg.j.l. ſi non deſignata.C.de falſa cã adiec.leg.ita in ſpecie & in ſimili caſu conſuluit Oldr.conſi. 164. viſo priuilegio.Niſi ergo dñs Arnaudus probet,ꝙ añ conceſſionem priuilegij ſui anteceſſores eſſent in quaſi poſſeſſione huius pedagij,non erit eius intẽtio iuſtificata.Nam cum priuilegiũ ſe referat ad tit.& poſſeſſionem anteriorẽ, nihil probat niſi ꝫſtet de relato.auc.ſi quis in aliquo.C.de eden. Corroboratur,quia Prĩceps ſe refert ad ſupradicta,vt patet ex ver.vt aſſeruit.& ver.vt prętertur.vñ nihil dr ſupplicanti ꝫceſſum , niſi cõſter ſupplicata eſſe vera.c.ꝙa circa.& ibi no.Pan. de conſan.
4 & affi tenetur ſupplicãs probare † oẽs qualitates expreſſas in precibus veras fuiſſe tpe ſupplicationis.c ꝫſtitutus.j.de reſcr. vbi Fel.col.j.& conſuluit in propoſito Soci.conſi.164.viſa bulla.lib.2.ꝙ non valet priuilegiũ conceſſum impetranti aſſerenti ſe eſſe in longa & antiqua poſſeſsione,niſi fides fiat de tali antiqua poſſeſsione,ꝙa Princeps nõ ita de facili conceſsiſſet ſi ſciuiſſet impetrãtẽ nõ poſſediſſe. Nec enim Imperator voluiſſet priuare homines Montilij ſua quaſi poſſeſsione libertatis.Hinc dicimus, ꝙ priuilegium vel reſcriptũ non faciens
5 mentionem de colorata poſſeſsione†aduerſarij,vt porè ſubreptitiũ nullius eſſe momenti.c.dudum.de priuile.c.cum noſtris.de cõce.preben.nã & ſubreptio & obreptio †vitiãt priui
6 legium & confirmationẽ.c.ad nram.& c portecta.de ꝫfir. vti, vel inuti.& benè facit dictum Io.And.in addi. Spec. tit.de cã

poss.& propric.§.j.ver.quid de colligentibus. Id etiã ex abundanti adde,quòd dñs Arnaudus non potest se iuuare hmõi priuilegio, nisi probet quòd sit ex hæredibus & successoribus vniuersalibus præfati d.Gaugerij,quia habens ius exigendi pedagiũ ex priuilegio Principis, non potest istud vendere
7 † sine Principis licentia,fm Bar.in l.in diẽ.in fi.prin.ff.de aqua plu.arcen. quẽ sequitur Ioann Ber in tracta.de gabellis.in j. parte.q.14.Ex his l'quidò constat non esse fundatã intentionẽ d.Arnau.Nec obst.q certa scientia roboret actũ inualidũ: quia verũ,si concessio seu confirmatio inualida fiat simplici
8 ter,secus si cu clausula adiecta prout ritè & rõnabiliter † habuisti, & pacincè possedisti.quia tunc actus confirmationis apparet celebratus sub conditione, quę nihil ponit, nisi appareat de puritatione conditionis fm Pan in c j &in c.examinata.de confir.vti vel inuti.& probatur in c. quia diuersitatem de concess.præben. Et ita consuluit Pan. in d. cons.62. & d Ale.in d cons.39. Et si dicatur,q frustra fuisset impetrare confirmationem,si nullum ius de nouo tribueret, respondet idem Panor.in d.capitul j q talis confirmatio prodest ad
9 plura.Primò,quia priuilegium confirmatum † reputatur esse maioris auctoritatis.cap.quis nesciat.xj. distinctione.Item magis timetur & efficacius obseruatur.c. quanquam. xxiij distinctio.capi.si aduersus de hæreticis & solent impetrari, ne videantur exigere pedagium absque scientia superioris, secundum eum.

RESP. CLXXVIII. & de Diuersi.rescript.X.

QVERITVR An Hispano Cæsaris militi ab icolis Cassitari ũ bonis spoliato & vulnerib effecto,derur ac ocó tra eius loci moderatorem, qui arrentis induci) securitatem illi dederat.Prima facie videtur respondendum in Prætorem actionem dandam non esse,cum vis tunc nulla fuerit. Hispano.i lata,sed demum cum ex Mafilia Cassitas repeteret.Contrariam tamen sententiam veriorem puto,quia stantibus inducijs securitatis fides à loci defensore seruãda omnino fuit.

SVMMARIVM.

1 *Securitas an censeatur data tantum pro prima vice,an donec durauerint inducię.*

2 *Officialis tenetur tueri popularium quietem.*

Respon.interpreta.

TRIPLICI Ratione tenetur Cassitarum baiulus ad damna,interesse,nec nõ expensas strenuo capitaneo Diegos de parcdes. Primò ratione salui conductus & securitatis prę-
1 stitæ iuxta tradita in l.illicitas § ne potentiores ff. de officio præsidis & per Bar in l j.ff.ad leg.Iul.maiest. Nec huic rationi obstat dum ex aduerso opponitur,quòd intelligitur data pro prima vice tantum vt firmat Bart in l dotis ij.ff.de iure dot & quòd d.Diegos antequam spoliaretur recessit, & iuit Mafiliam, & iterum reuersus est ad locum Cassitarum,quia ad id.lud,in quo totum fundamentum ipsius baiuli consistit respõdeo.dupliciter.Primò, quòd capitaneus non dicitur discessisse à loco Cassitarum licet ierit Mafiliam ibi propinquam, quia cum equis dicti baiuli & eius seruitore Mafiliam iuit, vt sine mora reuerteretur.quo casu nec diuersitas vr.l. diuersitium.ff de div.or.l. plerumque ff de ritu nuptiarum. Secdo respondetur, q ipse baiulus promisit securitatem præfato capitaneo,qa facs erant inducia inter Castarcam maiestatem & Christianissimũ Regem.Quo fit, vt securitas promissa,tõ intelligatur q prima vice,sed donec durauerint inducię,& sic donec durat ca.pp quã fuit data securitas.p ea quæ not.Bart. in l. fidecõmissa.§.si qs decẽ.ff.de legatis.iij. & Fel.in c ij.colu. fi.ver fallit.v.de treuga & pace.Ité stante cã inducias ũ. q per quam fuit præstita securitas,non poterat capitaneus iure offendi.cap j.co.titu de treuga & pace. Vide ex hoc sequitur q securitas data,est latissime interpre. vt non so ũ p prima vice,sed donec durauerint inducię, fm Calde.in dispu.exord. octo studentibus.quem sequitur Fel.in d. cap. ij col. penul & ad decisionem Bart in l.dotis.respondet, quòd loquitur in securitate præstita bannito, qui iure offendi poterat, & prohiberi ab ingressu territorij. Et ratio diuersitatis est, quia securitas data bannito.est odiosa, ergo strictè interpre.l cũ quidã. ff. de liberis & posth. Secdo tenetur ratione officij. quia offi
2 cialis † tenetur tueri popularũ quietẽ.l prima §. ques. ff. de officio præfecti vrbi. per quem textum dixit ibi Bald. q posti cialis videns duos rixari, tenetur ad damna, si se non interposuerit.& idem firmat Cy.post Petrum,in l.seruus.per illũ textum.C.de noxalib.& ibi dicit Cynus.quòd magistratus videns alterum offendi,si non prohibeat,cõscius sceleris iudicatur. l.2.in fi.C.de commer.& mercat.& comprobat Paris de Puteo in tract de syndicatu.in ver.negligentia.Non obstant depositiones quorundam testium,qui visi sunt deponere,quòd ipse baiulus fecerit debitam diligentiam de obuiando prout tenebatur.Ad hoc enim vt officialis qui scit maleficium committi excusetur,oportet q se interponat & obuiet vt statim dixi, nec sat est duos interpellare,& postea non obuiare. Tenetur enim officialis probare quòd omnem fecerit diligentiam quã potuit,ne delictum committeretur,& post commissum fecisse debitas diligẽtias.vt delinquentes caperentur & punirent. l.si.C de his qui latro occid.l.vnic.§.sinautẽ.C.de rap.virgi.Et si dicatur,quòd ipse baiulus non habebat nec habet milites& apparitores,quib.posset prohibere,respondetur, quòd poterat & debebat edictum proponere,& præsentib incolis mandare sub formidabilib.pœnis, vt dictum capitaneum tuerẽtur: & malefactores perquirerent & reparent.l.1.§.occisorum.ff.ad silla Quod cum non fecerit,de negligentia manifesta conuincitur.vt in proposito tradit idem Paris ĩ dicto tractatu in ver. negligentia § qualiter arguatur.Debuit enim ñdum facere: q illico post rapinam & violentiam factam perquiri fecerit per omnia loca ibi propinqua,quo raptores confugere potuerãt. l.3.§.Nerua.ff.de acq.poss.quod constat non fuisse factum.Ergo ex hoc constat de negligentia,vt docet Bar consi. 102. clarissimè domine.Ex quib mihi videtur, q magnificus dominꝰ locum tenens debuerit dictum baiulum condemnare ad resarciendum omnia damna,interesse,& expensas prędicto dño Capitaneo.

RESP. CLXXIX. & de diuersi rescrip. XI.

FEVDALIBVS Constitutionib.specialibusque priuilegiis constat Orgonenses non posse cogi nouum agnoscere dñm.Sed quia Raymundo de Agãto Comitibusq; Validimontis nouis successorib obedientiam præstiterunt,nascitur,num eram Titio,qui à moderno comite Orgonum emit, fidelitatis iuramentum præstare teneantur?Erũt fortasse, qui arbitrabuntur huiusmodi castrum toties consentientib. subditis alienatum,nouissime quoq; distrahi potuisse, nec Orgonenses posse se tueri priuilegiis,quibus aliquando renunciasse videntur.Ego autem respondeo integra esse Orgonensium priuilegia,cum Raymundum recognouerint citra iurium suorum præiudicium.Tum quòd eorum Princeps post refutationem à Raymũdo factam eisdem priuilegia renouauerit Comitibus autem Validimontis obedientiam denegare minimè debuerunt,cum sanguinis iure Principis successores extiterint, quibus & si vltrò paruissent,nihil tamen proponitur, cur Titio longe opibus & nobilitate inferiori,nulla dignitate, nulla que honoris prerogatiua honestato,homagiũ facere teneat.

SVMMARIVM.

1 *Dominus potest alienare suum directum dominium inuito & non requisito emphyteuta & vide oppo.nu.1.*

2 *Argumentum de emphyteusi ad feudum validum est, & quando non procedat.12.& 15.*

4 *Dominus non potest inuitis vasallis alterare naturam feudi.*

5 *Ipse opus sine cõsensu capituli nõ põt dimittere vnã parochiã ĩ duas.*

6 *Iurantes fidelitatem domino non possunt eo inuito se alteri subiicere, & fidelitatem iurare.*

7 *Domini ac subditi seu vasalli, ad paria iudicantur.*

8 *Disponere de re sua quilibet potest, & in quomodo.12.& 13.*

9 *Principes sibi nihil asserunt, præter subsidia, pẽsiones & collectas.*

10 *Subditi gaudent maiori securitate sub potenti domino. & nu.11.*

16 *Ducatus alienatus de facto a domino an intercedatur.*

17 *Consuetudo valet, quòd vasallus possit alienare res suum irrequisito domino.*

18 *Cõsuetudo nõ est extendenda de loco ad locũ, nec de pson ad personã.*

19 *Alienari prohibitum, semel alienatum perpetuò esse debet alienabile.*

20 *Priuilegium negatiuum per vnicũ actũ contra q dicitur renunciari uni.*

21 *Conuentio Principis non alienandi castra inuitis subditis, quam sit efficax.*

22 *Clausula decreti irritantis alienationem ex nunc prout ex tunc impedit omnem effectum alienationis.*

23 *Obedientiam denegare citra quem facta fuerit alienatio, quando vasallis liceat.*

24 *Protestatio de non derogando priuilegiis vt vasallorum valet, & conservat priuilegium futurum, quod limita.nu.25.*

27 *Prohibitio de non alienando facta à lege, vel ab homine, intelligitur de alienatione in extraneos, non autem communitos gignere, quòd limita nu.28 & 29.*

Respon. interpreta.

ID IN EFFECTV Quæritur,an stantibus priuilegiis de quib.in themate,dominus comes Validimõtis potuerit alie nare castrum & iurisdictionem loci de Orgone in alium non Comitem lõge inferiorem opib.& nobilitate?ita quòd inco le dicti loci si nolint iure possint denegare obedientiam huic emptori?Pro resolutione propositæ quæstionis tria principa liter videnda sunt.Primò an de iure communi dominus pos sit inuitis subditis & vasallis feudum alienare? Secundo,an sit de consuetudine?Tertiò,vbi ius vel consuetudo permittat alienationem inuitis subditis , an obstare habeant priuilegia prælegata?Circa primum videretur audacter respondendũ, dominum posse proprium castrum propriámque iurisdictionem vendere,donare,& pro libito alienare inuitis subditis,qa in re sua quilibet est moderator & arbiter.l.in re máda.C.máda.etiam si velit abuti.l.sed si lege.§.consuluit.ff.de petitio.hære.Et quia æquitati naturali nihil magis conuenit,quàm rarã habere voluntatem domini volentis de re sua disponere.§.p traditionem.inst.de rer diui. Alioquin si alienare non posset inuitis subditis non haberet verum dominium,quod nihil a liud est quàm ius perfectè disponendi de re sua,secũdum Bar. in l.si quis vi.§.differentia.ff.de acq poss. Hinc est, quod domi 1 nus † potest alienare suum directum dominium inuito& nõ re quisito emphyteuta.secundum Spec.tit de iure emphy.§. nũc aliqua.q.93.quem sequitur Ioan.de Imo.in c.potuit.in glo.a. de loca.& Ias.in l.fi.de iure emphyteu.& probatur in l.prædia. C.de locat.prędi.ciui.lib.11.Ergo idem dicendum in domino feudi arguendo de emphyteusi ad feudum,prout licet arguere,† 2 sm Spec.in ti.de feud.§.quoniam.& Bar in l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de ope.lib.& Bal.in auth.si quas rumas. C. de sa.crosan.eccle.Cum consi 97.primo consultus col.6. lib.1.sed præmissis non obstantib.veritas est in contrarium,quæ legib. canonib.& rationib.comprobatur.Et quòd dominus nõ pos 3 sit feudum alienare † inuitis vasallis probatur quam plurimis iurib.Primò per tex.in c.1.§.ex eadem.de leg.Conra,vbi cautis ad literam.Secundò,per tex.in c.2.quo tempore miles.vbi dicitur,qp alienatio pro non facta habetur.& ita intra not. Bald. And.de Iser.Alua.& alij omnes.

¶ Tertiò per tex in c.1.§ præterea ducatus.in fin. de prohib. feud.alie.per Fed.Quartò,probatur per text. in argumentum in c dilecti de maio.& obe.vbi deciditur,quòd Episcopus nõ potest se subiicere metropolitano in casi.in quib. non subiici tur inuito clero.Et ex illo text.inferunt Host.Cardi Panor.& alij quòd subditi possunt resistere domino,ne alienet castrum & iurisdictionem,vt non subiiciantur alteri domino. Et hãc decisionem Hostien.referunt & sequuntur Bald. & Præpos. Alex.in d.c.2.quo tempore miles.& idem firmat Bal.in c.1.§.in generali.si de feu.fuer.controuer.inter dominum & agna. ca§l.vbi ex hoc infert,quòd Rex Franciæ non potest alienare vnam ciuitatem regni inuitis subditis & ideo subiicit, quòd Constantinus Imperator cum consensu populi donauit vrbẽ Syluestro Pontifici,vt patet in c.Constantinus.96.dist. Quinto probatur per tex in argumentum.in l.inuitus.ff.de fideicõ. libert.vbi is cui fideicom libertas relicta est,inuitus tradi nõ potest alteri,vt manumittatur,& fiat alterius libertus, quàm qui rogatus est manumittere:& ibi glos.expresse notat argumentum ad quæstionem propositam,quòd dominus non po test alienare feudum inuito vasallo.Sexto,confirmatur p tex. in l.in adoptionib.ff.de adoptio.vbi patet non potest tradere filium inuitum alteri adoptandum.& ita per illum text. Petr. Cy.& Saly.in l.1.C.de noua.reprehendunt quosdam, qui volunt posse dominum subiicere vasallos suos alteri, dummodo subiiciat maiori vel equali,quia non licet etiam patri subiicere filiũ alteri parenti adoptiuo et maiori,si filius nolit, quanto ergo minus licebit Comiti nobilissimo ex stirpe regia pgenito subiicere subditos priuato & mediocri viro.Septimo facit qa filij inuiti non emancipantur.§.ĝ aliter.in auth.quibus mod.natu.etiã sui.Et ita et tenet Azo, in quæstio.incipiente, dõs Rex & Ioan de Imo.in c.ad quæstiones.in not. de rerum permuta& idẽ tenet Bal.in l.1.colũ.2.C. communia de legat. vbi dicit,quòd hoc casu subditi non tenentur iurare fidelitatem emptori.Idem tenuit Ioan.And.in addi.Spec.tit.de feud.§. 2.in addi incip.Et hanc rationem sequuntur Dyn.Alexand.& Mod.in l.secundą,in fi.princip.ff.soluto matrimonio.

Octauo facit,quia non potest dominus inuitis vasallis † alterare pactũ feudi,vt not.in c primo de eo, qui fi. fecit agnat. nec mutare formam antiquitus constitutam.l.quida decedẽs in prin.ff.de admi.tu.Et traditur per Bal.consi.327.pridie.n.2 fului libr.primo& per Alua.consi.1.& post.trac.feu.Nono facit qđ decidunt gl.Pan.& alij,in c.ad euidentiã de eccle.ædi. 5 vbi dicunt,qp eps sine psensu capituli non pot diuidere † vnã parochiã in duas,& recolo alias me psuluisse,dũm non posse separare partẽ territorij inuitis subditis.Decimo probatur ratione,qa vasalli non pnt inuito dño alienare in suum. c.j. de prohib.feu.alie.pl.otha.nec hoies q iurarent fidelitatem dño 6 possunt eo inuito alteri se subiicere, † & fidelitatem iurare, sm Inno.in cap.olim.el.1.de resti.spol.& in cap.2.de in integ. resti.& Pan.in c.cũ dilectã.de elig.do.Ergo nec ẽt dñi posse homines suos inuitos subiicere alterius imperio,qa dns & subdi 7 ti ac vasalli ad paria iudicãt.† c.j ad ti.de no.for.fide. vbi dr, qp dns & si non teneat iurare fidelitatẽ suis vasallis,tñ etia ipse tenet ad oĩa contenta in iuõ fidelitatis sibi præstito à suis subditis.Et hæc pcto verior apparebit ex resolutionibus ꝓriorũ. Nõ obstat itaq; primo rõ ꝓria.qp quilibet possit pro arbitrio dis- 8 ponere de re sua,† qa verum,dummodo disponendo nõ ꝓiudicet alteri,sm Aret.in d.§ dria.qui ꝓpterea addit in diffinitione dñii,saluo iure tertij:in casu aũt nro dns alienando ꝓiudicat subditis,quorũ interest non mutare dñm.sm Inn.in c.auditis.de ꝓscri.& in c.expoluit.in pria.vbi Pan.de dila. & Pano. ac Fel in d.c.dilecti.& Pan.in c.cũ deputati.de iud.Nã noui, ri- 9 cipes † nihil afferunt nisi subsidia,præstantias & collectas. sm Neuiz.in sylua nuptiali fol.cij.col.j.vbi refert exemplũ eius q̃ abigit à corpore ægri muscas semisaturas,credens ꝓdesse, & tñ nocet,qa recentes muscæ famelicæ superueniunt mordaciores & acriores,qđ toties imprudens experiẽ insubria. hoc aũt interesse maximè cõsiderandũ est qñ fit alienatio in aliũ inferiorẽ ingenio,viribus,& dignitate vt in casu occurrenti. 10 Nã sub potẽtiori dño subditi † gaudent maiori securitate. §. nos igit in auc.de defenso ciui.Et subditorũ conditio fit deterior,si subiiciantur alteri dño non ita nobili pp iurm fidelitatis,quia turpiter iurãt non æquè nob li.sm And.de Imo & Alua.in d.§.ex eadem infœlices enim sunt quibus pauper † vel 11 rusticus dnat,vt inquit Aegidius de legi pricipũ.lib.j. Vel aliter rndetur,qp quilibet est moderator & arbiter rei suę , nõ 12 disponat & arbitret sm iuris normam.† §. disponat.in aut de nup.iuncta l.nemo pot.ff.de leg.j.vers.rndetur,qp dns potest disponere pro libito de rebus suis,modo sint suæ absolutè & 13 simplr, secus si non sint suæ absolutè, sed modificatiuè, vt in casu nro in quo dns non hẽt dñium iurisdictionis in subditos liberum & absolutũ,sed cũ modis & conditionibus,de quibus in iuro fidelitatis.d.c.j de no.for fide. sicut hæres qui habet dominium hæreditatis cum suis oneribus. l.j.C.de hæred. act.& qui tenet adimplere iussa per defunctũ casu quo ꝓhibuerit alienationẽ fieri sine ꝓsensu ꝓpinquorũ seu amicorũ. l.filiusfamilias.§.diui.& §.cum pr.ff.de ie j.& l.voluntas.C. de fidei cõ.cum similibus.Non obstat argũ de emphyteusi ad feudũ, 14 qa nõ ꝓcedit, vbi subest diuersa ratio.sm Bal.in l.liberti.col. ix.C.de ope.lib.& Ias.in l.j co.xij.C. de iure emph. constat ãt non ita interesse emphyteutæ mutare dñm,sicut interest subditorum ergo.&c. tẽ rndetur,qp de emphyteusi ad feudũ nõ 15 valet argũ quoties prius reperit expresse decisum per constitutiones feudales, sm gl & Bal.in c.j.de feu. cogni. & Ias. in d.l.j. Non denique obstat,si dicatur quòd prędicta conclusio ꝓcedit,qñ dns alienat ius vasallorum ab que territorio & curia tunc non põt,secus si velit totũ feudũ vnà cum territorio & curia alienare,ꝓut alienauit dns Validimõtis, & ꝓut concludit Bald.in l.2.C.de donatio. & Iaco.de Are.in d.l.2.ff.soluto matr.& d.Alexa consi.23.arrentis narratis.colu.pe.lib. v. quia rndet qp hmõi nra cõclusio ꝓcedit,etiã qñ dns alienat castrum siue ciuitatẽ oĩ oĩbus suis pimentis, & sic cũ toto territorio & curia,vt patet ex adductis s. ꝓ cõclusiõe.& ita firmat Alua in d.c.2.tempore mil.& Fel in d.c dilecti. Et ego põdero ad hoc et tex. in d c.1.§.ex cadẽ de leg.Conra.vbi dr, qp dño non licet feudũ alienare sine voluntate vasallorum.nisi Mediolani, vbi dns potest alienare,dummodo alienet totum æquali vel maiori.Ponderat exceptionem factam de Mediolanensibus nõ totum alienent.ergo in aliis stabit regula,qp non licebit etiam si totum velint alienare,quia exceptio cõfirmat regulã in casibus nõ exceptuaris.Inã qp liquidè.in fine.ff de pœnu. leg. l. quæsitũ.§.denique.ff.de fund.instru.c.dns.32.q.7.c.2.in fi.de coniu. lepr.Et licet quædã distrahi possint cum vniuersitate bonorũ, quæ per se vendi non possunt.l.quædã.ff.de acq rerum dñio.l. in modicis.ff de ꝓhen.emptione.c.ex literis.cũ gl de iure patronatus.Attñ non dr quis vendere vniuersitatem bonorum, nisi vendat oĩa simul,videlicet feudalia & non feudalia. & ita dr intelligi qđ dicit Bald in d.l.2.& Ale. in d. cons.25.col.1.d.l. 2.in fi.colu.matri.et Panormita in c auditis colum.4 ver. in secularibus.de ꝓscri.et Ro. consi. 26. ad fin. Et ita declarat Felyn in d.cap.t.dilecti. et mihi ita intelligatur dispositio dicti §. eadem, quæ loquitur de alienatione feudi, non autem

juris vasallirij stari vel practicari minimè posset. Et hęc sufficiāt quātū ad primū articulū. Circa 2dum an p̄ consuetudinario iure liceat dño alienare castrū inuitis subditis? Rndeo quòd iura feudorum consuetudinaria sunt, vt dr per Bald. & alios in prælud. feudorū, & cū feudalibus constitutionibus, videlicet p̄ text. in d.c.2. & in d.§ ex eadē & in d. § p̄terea. Quod
16 autē dño Ducatus † interdicat facultas alienādi, satis apparet q̄ iure consuetudinario nō licet. Sed si quęratur an valeat contraria p̄suetudo? Resp̄ndeo vtique valere, vt ett. text. in d.§. ex eadē. Et firmat Pan. in d.c. auditis. colum. v. & Fely. in d. cap.
17 dilecti. & confirmatur, qa valet cōsuetudo, † q̄ vasallus possit alienare ius suū irrequisito dño, fm Bald. in l. j. C. ad Velleia & consili. 318. quidam nobilis. libro ij & d. Rochum Curt. in c. fi. col. xvij. de consue. & Io Ray. in cap. j. §. habito. col. xxiij. de p̄hi. seu alie. per Fede vbi rndet ad tex. in d.ca j. qui videtur probare oppositum. Sequit Fran. Curt. in tract. feud. in iiij parte, questio. xix. Ergo etiam valebit p̄suetudo, q̄ dns possit alienare feudum absque consensū vasalli, alioquin nō ēet paritas inter eos. Cuius p̄rium dr in d.ca j. ad fi. de no. for. fid. Immo plus libertatis hret vasallus, q̄ dominus, qd nō q̄uenit, vt p̄ Alua. in c.j. §. & cū dat. de consue. recti feud. Et si seruo licet, cur non licebit dño? iuxta illud Maronis. Quid dns facient, audent cū talia fures? vnde si emptor allegat pro se p̄scriptionem cōtrariam, dēt illam probare, qa p̄suetudo. est qd facti. c.j. de consti. lib. vj. tradit per Bar. in l.ij. C. q̄ sit longa consuetudo. & in l. ornamentorum ff. de aur. & arg. leg. nec sat ei erit p̄bare, q̄ dns soliti sint alienare Castra sua, nisi et probet, q̄ alienauerit inuitis subditis, nec sat erit probare, q̄ aliq dns alienauerint, sed opus est p̄bare, q̄ domini huius loci Orgonis ita sunt soli
18 ti alienare, quia consuetudo est localis, nec extendenda † est de loco ad locū l.j. § ij qs hoc interdicto. ff. de iti. actuq; privat. & ibi Bar. Iius singulare. ff. de leg. nec de p̄na ad p̄onam fm Bal. in l. 2. in 4 char. C. de fer. & aqua & tradit p̄ Are. consi. 44. i p̄posita p̄sultatione. & p̄. 132. i cā. q̄ vertit. col. pe. Oportet tn ēt, q̄ p̄bet talē p̄suetudinē fore p̄scriptā, iuxta tradita i l. de q̄bus. ff. de legi. vbi Bar. & alij. & in c. fi. vbi Abb. & Mod. de consue. Quod non p̄sequor, qa in themate nulla p̄supponitur p̄scriptio p̄suetudo &c. Circa tertiū an alienatio hmoi valeat, priuilegiis de q̄bus in themate nō obstantibus? Videret p̄ria consideratione valere qa illud castrū post p̄cessionē priuilegiorum fuit pluries alienatū. Primò, in Raymūdū de Agunto dūm saltus deinde in dūm Validimontis & eius ancessores, consentientibus & nō p̄sentientibus hominibus dicti loci. vnde cum non
19 aliter priuilegiis dictū castrū alienari p̄hibitū effectū fuerit alienabile, debet ēē p̄petuò alienabile. † l. pitulā §. q̄decim. ff. de leg. 3. sic res spiritualis p̄hibita alienari in laicos semel alienata q̄is de gra. vt iuspatronatus ecclesiarū, durat perpetuo alienabilis, & à laicis p̄scribi pōt. fm Io. And. in c. querela. de elect. Sequitur Gemin. a p̄. 23. & Deci p̄. 117. dices opinionem Io. And. esse cōem, quicquid dixerit Panor. in d. c. quereliam. sic ius diuinum semel limitatū perpetuò durat limitabile, vt tradit Fely in c. quæ in ecclesiarū col. 4 de cōstitu. Videntur
20 n. Orgonenses p̄ entiendo alienationibus prædictis renunciasse corum priuilegiis negatiuis, quibus per vnicum actum † cōtrariu dr renūciatum lege fœda. C. de iure do. impe. & ibi Balu. not. & in capitulo, cum accedissent, de constitu. vbi glo. Panormi & alij. Et ideo exemptus à collectis. si semel soluat, se nunciasse creditur priuilegio, vt non teneatur soluere collectas fm Bart. in lege prima, Codice de his qui sponte mu. sub. libro x. & in l. fi. ad fin. ff. de constitu. princ. p. cum similibus. Nec protestatio facta p̄ Orgonenses in actu alienationis factæ domino Raymundo vt eis p̄dictum est quia contrariatur facto. p̄testatio autem p̄ria facto non inuat protestantem. lege cum plures. §. locator horrei. ff. loca. tradit̄ per Bar. in l. nō solum. §. morte. ff. de no. op. nun. & per eumon in c. cum M. Ferrariē. de p̄sti. Sed his non obstantibus respondeo alienationem prædictam nullius esse momenti obstantibus prædictis priuilegiis, quibus nullatenus arbitror derogatum. Primò quia constat dictum castrum fuisse & esse de Demanio domini Comitis & Comitatui incorporatum, ergo min mè potuit à domino Comite separari qui iurauit dictum castrum nō alienare. c. intellecto. de iureiu. Secundò, quia Comites promiserunt non alienare dictum castrum inuitis subditis, quę conuentio cū sit p̄formis iuri cōi, vt patet ex his quæ dicta sunt in j. dub.
21 adeo efficax est, vt non potuit fieri alienatio † etiam in casibus in quibus de iure p̄cialiter fieri potuisset, intantum quòd etiā in dictis casibus p̄ tale alienationē nullum trasfertur dūium. §. sanctissimas. in auc. de al. & emph. p quē ita p̄cludunt Bart. & alij in l. filius fa. § diui ff. de leg. j. & in c. ij ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de verb. ob. Et ita in terminis nostris decidit Bald. in l. fi. creditor § fin. ff. d. ultra. pig. vbi inquit, si dns promittat feuda tario nō alienare proprietatē, alienatio erit impossibilis, & ex hoc inferr Oldr. cōciuis meus in d. § diui col. 23. quòd stante promissione facta p̄ dōm de non alienando castrum, non etiā valebit alienatio facta in eccl̄am, q̄ aliàs valuisset, iuxta tex. in c. 1. §. fi. verò. de allodiis. & bn facit qd decidit Paul. de Cast. in l. ea lege. C. de p̄d. ob cau. vbi dicit. q̄ alienatio fcta p̄ p̄prietario, qui promiserit vsufructuario non alienare, est ipso iure nulla, nec ea transfertur dūium, & licet Bal. ibi dissentiat, tamen opinio Pauli p̄ualet, fm Ale. in l. qui absenti. §. 1. ff. de acq. poss. qa talis p̄suetio de nō alienando fcā fuit cū eo q̄ hērius in re. vt dicit Bal. in d.l. fi. creditor. §. fi. & idem tenuit Raph. Fulgo. cōs.
22 213. do. Simonia. Tertiò, qa priuilegio adiecta est cla resolutiua p̄ctus, q̄ impedit translationē dominij, vt traditur per Bald. in l. qui absenti. §. 1. de acq. poss. & Bal. in d.l. ea lege & clausula decretū irritantis alienationem ex nunc p̄ut ex tunc, q̄ ipso iure impedit oēm effectū alienationis, secundū gl. in cle. 1. de immu. eccle. cū cōcordā. adductis per Fel. in c. fi. col. 2. de p̄scr. & in c. 1. de p̄cc. p̄b. lib. 6. Quarto quia in casum alienationis
23 data fuit subditis facultas † resistendi de facto & manu armata, q̄ operat vt liceat illis denegare obedientiam ei in quem facta fuerit alienatio l. nec magistratib. ff. de iniur. c. fi. quādo. cū ibi no. & in c. ex literis. de offi. dele. Et ita tenendo nō obstat, q̄ Orgonenses p̄senserint alienationib. factis in d. Raymundum de Agunto & antecessores prefati domini comitis Validimontis. Et sic nō obstat q̄ dictū castrū effectū fuerit alienabile, qa rndet multis modis. Et quantū ad alienationem factam in do. Raymundū, rndetur, q̄ Orgonenses illi consenserunt cum debita protestatione, q̄ non intēdebāt derogare eorū priuilegiis etiā cū pacto expresso q̄ in futurū saluū ēet pactū de non alienando. vt legit ex tenore iuramēti fidelitatis, & ex tenore primi capi libertatū p̄cessarū ipsis Orgonenūb. Hæc aūt p̄tacta
24 tio † valet & p̄seruat priuilegia in futurū fm Bar. in d.l. 1. p illū tex. C. de his q̄ sp̄o. mu. sub. lib. x. Pan. & alios in d.c. cum accessissent. Bal. in c. p̄terea q; de rescrip & Lud. Ro. cōsi. 252. p̄ decisione in fi. & Iason d.l. fi. col. pen. ver. q̄ limita. nec ista protestatio quantū ad futuras alienationes p̄iat facto, immo limitat & restringit p̄sensum ad p̄sentē alienationē tm. l. 2. ff. si q̄s caudeclarat. mo. in c. solicitudinē. de appel. & Iason. in d.l. fi. Secundò respondetur, q̄ do. Raymūdus remisit illud castrum Lud. Regi & comiti prouinciæ, & sic reuersum fuit ad antiquū statū,
25 & primæua iura, † vt notat in c. . de vasal. qui p̄ gallit. Lotha. Facit tex. in l. fi. vnes. §. pactus ne peteret. ibi, ad pristinā naturam rediit. ff. de pac. & c. al. exordio 25. dist. & faciunt quę congessit Fel. in c. cū omnes. col. 2. & in c. cū accessissent. col. 2. & col. 12. de const. qd maximè verum erit hoc casu, quo princeps (cui facta fuit remissio) reconfirmauit omnia priuilegia tam p̄ antecessores, q̄ per do. Raymundū refutantē & remittentē cōcessa q̄ cōfirmatio hēt vim renocationis priuilegiorū, vt notat i c. ex par. el. . vbi Tan. de priuil. & in c. examinata. vbi Imo. Pan. & Mod. de cōfir. vtil vel inuti. Ad alienationem verò factā in antecessores do. Comitis Validimontis respondetur, quòd iure sanguinis peruenit ad dōm Comitem . eius antecessores de sanguine Andegauensium, sicut ēt ducatus Lotharingiæ peruenit ad fratrem p̄fati comitis q̄ ex sanguine Regum Neapolis & Hierusalē, comitū p̄uinciæ Lotharingiæ ducu origine trahūt, quo fit vt p̄talē alienatiōē nō dicat castrū effectū alienabile duplici rōne. Primò, qa p̄hibitio de non alienando fcā a lege vel ab hoīe intelligit̄ de alienatione in extraneos & nō
26 in eos qui sunt de genere, † vt p̄ Pa. oēdit Old. cōs. 94. Elegan ter. . uan p̄ eorū. Secdò, qa p̄hibitio de non alienando castrum
27 Orgonis intelligitur p vā p̄ctus & nō successionis ab intestato nec ex testō, casu quo p̄hibitus rē relinquat successuro ab intestato . en p̄. § cū inter. ff. de leg. 2. & codicillis. §. mre eo tit. & tradit per Deci cōs. 18. in occurrenti casu. Qd ēt ex tenore priuilegii coprobatur nā p̄ heredes & successores voluerunt comites castrū p̄petuò retineri & possideri, ergo ad eos voluerunt illud puenire, q̄ successori erat. Iterū rndet, q̄ licet hmōi castrum contentu Orgonenslium nō ēet effectū alienabile in illos de sanguine comitū Prouinciæ & in duces Lotharingiæ & Comites Validimontis, nō tñ ēt effectu alienabile in alios q̄ nō
28 essent de sanguine, † nec duces, nec comites, qa limitatus fuisset Orgonenslium p̄sentis, & ex limitata cā, qa hi in quos fiebat alienatio, erat de sanguine comitum. Et qa erat ēt comites & duces, vñ limitatū produxisset effectū l. in agris. ff. de acq. rer. dom. l. age cum Gemin. ano . de transac. vbi latè la. & latius per Fely. in ca. cum ordinem. col. . & seq. de rescript. nam per missio alienationis in certum genus personarum, dicitur limitata, & extra illud genus non extenditur. l. qui Romę. §. cohæredes. ff. de ver. oblig. & l. cum pater. §. libertis. ff. de lega. 2. & si Orgonenses p̄sensissent castrum alienarum . quarē, in aliquem comitem, vel maiorē, in decem. nulla ratio dictat, q̄ censeantur con-

tur consensisse posse alienari in priuatum hominē. c.j. §.ex eadem.de leg.contra.&c.

RESP. CLXXX. & de Diuers.rescript. XII.

QVIA Imperator priuilegium exigendi pedagia de iure ꝓcedere pōt, quinimmo qui hmōi potestatē Imperatorē negaret habere, crimen lęsæ maiestatis incurreret. Ideo dicēdā vī ex priuilegio Caroli quarti Ro. Impe. dño Arnaudi dño loci Montis Cocherij de exactione pedagij ꝓcesso non solum antiqua priuilegia inutilia ꝓfirmata, verū sibi de nouo cōcessa tam ex illis verbis ex certa scientia, quàm ex illis, concedimus & innouam⁹. Sed quia tenor priuilegij ad amussim est cōsiderandus, quia ab eo legem accipit, qui si rectè conderetur, nec inutilia priuilegia confirmantur, minusque etiam de nouo conceduntur, nam, qui confirmat nihil noui agere īstituit, idque ex illis verbis manifestè patet, prout posse dicunt. & vt ꝓ ferē. Ex quib. verbis Imperator nō nouū ius, sed antiquū si qd erat confirmat, quare per huiusmodi priuilegium do. Arnaudi intentio nec plenè, neq; semiplenè probata dici potuit. Licet ex quasi possessione tanti temporis cuius initij memoria non exitit non minus ius exigendi pedagium, quam ex priuilegio Cæsaris acquiratur. Attamen qa idem do. Arnaud⁹ necessaria ad quasi possessionem inducendam nullo iure probauit, cōitati eius prætensa quasi possessio pedagiū exigendi non ꝓiudicat. Maximè cū ꝓscriptio exigendi stricti iuris sit, nec rerū ante non exactarū, nec ꝓsonarū extēsionem recipit, q̄ cum facti sit præsumi non pōt. Et quia testes in cā propria recipi prohibitū est. Ideo singuli de vniuersitate in re vniuersitatis ex qua proprium commodum singulis acquiritur, testes esse nō possunt, secus si commodum ipsis vt vniuersis competat.

SVMMARIVM.

1 *Imperator potest concedere priuilegium pedagia exigendi.*
2 *An confirmatio factae ex certa scientia principis confirmet quod antea erat inualidum. vide nu. 7. & quando certa scientia probetur.*
3 *Tenor priuilegij est ante omnia considerādus, nam ex eo priuilegiū legem accipit.*
4 *Priuilegium referens ad ius, titulum, & possessionem anteriorem nullum nouum ius concedit, sed antiquum confirmat.*
5 *Priuilegium Imperatoris cōcessum ad supplicationem partis si subreptitium, vel obreptitium sit non valet.*
6 *Ius exigendi pedagium ab Imperatore concessum, sine concedentis consensu vendi non potest.*
8 *Quasi possessio exigendi pedagium tanti temporis cuius initij memoria non existit tantum operatur quātum expressum priuilegiū Imperatoris, quo ad acquirendum ius pedagij.*
9 *In præscriptione tanti temporis, &c. aduersariorum nec scientia, nec patientia requiritur.*
10 *Ius exigendi pedagium respectu eorū à quib. exigitur, dicitur esse quędam seruitus.*
11 *Quę requiruntur ad acquirendam quasi possessionem iurium incorporalium hic vide.*
12 *Sine quasi possessione iura incorporalia non præscribuntur.*
13 *Factum & scientia vnius, non debet alteri præiudicare.*
14 *Per consuetudinem in publicum acquiritur, per præscriptionem verò in particularib. acquiritur.*
15 *In præscriptione libertatis, scientia non requiritur.*
16 *In præscriptione seruitutis scientia & patientia partis aduersæ articulanda ac probanda est.*
17 *Præscriptio stricti iuris est, ideo non dicitur præscriptum nisi in quātū possessum constat.*
18 *Singuli de vniuersitate in re vniuersitatis, ex qua ipsis vt singulis cōmodum quæritur, testes esse non possunt. Secus si vt vniuersis eis vtilitas accedat.*

Respon. interpreta.

IN CAVSA Quę vertitur inter do. Arnaudū dōm loci mōtis Cocherij ex vna, & cōitate Azōtili, duo principaliter examināda veniūt. Primò, an virtute priuilegij Caroli quarti Ro. Imperatoris cuius effectū confirmatur, & ex certa scientia de nouo ꝓceditur ius exigēdi pedagium loci Mōtilij dicat fundata intentio prædicti dōi? Secdò, si non iustificetur bene titulus vigore dicti priuilegij, an saltē vigore antiquissimæ quasi possessionis exigendi dictum pedagium fuerit causata prescriptio? ¶ Circa primum, videtur aperto ore dicendum prædictū do. Arnaudum iustificasse & probasse sibi competere ius exigendi pedagium per inītrm dicti priuilegij, seu confirmationis certū. n. est imperatorem posse concedere tale† priuilegiū. c. super quibusdam. §. præterea. de verb. sig. Specu. tit. ꝓ. de caut. poss. & propr. §. j. ver. qsid de colligentibus, Bal. in l. si plures. co. pen. C. de cond. infer. & qui negaret imperatorem nō posse, incideret in crimen læsæ maiestatis. l. 2. C. de crimi. sac. x. ij. q. 4. si quis suadente diabolo. § committunt. ergo restat videre an voluerit concedere & vī sine dubio q̄ sic. quia verba ita sonant, vnde cū in verbis non sit ambiguitas, nō vī admittenda voluntatis qō. l. ille aut ille. §. cū in verbis. ff. de leg. 3. immo per hmōi priuilegiū apparet, q̄ ex certa scientia voluit confitmare ius & facultatē exigendi dictū pedagiū. & quatenus esset expediens ex eadē certa scientia de nouo cōcessit, quo fit
2 vt non videatur dubitandum, quia confirmatio† facta ex certa scientia principis, validat quod antea erat inualidum. c. j. C. veniēs. vbi gl. in verbo cōfirmatū. de transa. Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. Card. cōsi. 404. incip. q̄ ratificatio. Pan. cōsi. 62. incip. illud. 2. col. in prima parte. Alex. consi. 310. viso. in 4. vol. & ꝓsi. 1. col. xiij. vol. v. & si diceretur non constare de certa scientia, esset à veritate deuiare, quia expresse in priuilegio dī ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, quæstio casu dī ꝓbata certa scientia, sm glo. in cl. & si principalis. de referip. & in c. statutū. vbi glo. co tit. lib. 6. Panor. in ca. examinata. de confir. vti. vel inuti. Lud. Ro. consi. 327. inci. istę sunt rationes. Alex. in d. ꝓsi. 36. & facit tex in clem. vni. de proba. Verum iis & similibus non attentis, in ꝓriam sententiam trahor ex infrascriptis. ꝓsidero enim tenorē priuilegij, qui† ante omnia est
3 diligenter attendendus. c. porrò. c. re accepimus. de priu. dat enim tenor legem priuilegio, sm Bal. in c. j. §. denique. quę fuit prim. cau. benef. amitt. & in cap. j. an agna. vel filij defunc. &c. Curt. senior consi. 49. incip. recolendæ memoriæ dux Philippus col. 8. & seq. & dixit iureconsultus in l. si quis stipulatus sit Stichum, aut Pamphilum. ff. de verb. oblig. quærentibus inspiciendus est sermo stipulationis, hic quęrendus est sermo huius priuilegij, qui talis est, singula iura, & pedagia præscripta sic. & prout eadem ipse Gaucherius & ꝓgenitores sui. vt asseruit, ritè & rationabiliter habuerunt, & pacificè. vt præfertur, possederunt, confirmamus & innouamus, &c. Ex quibus verbis apparet, q̄ Imperator non voluit ex hmōi innouatione priuilegij nouum ius cōcedere, sed antiquum si qd erat cō probare, vt dicit tex. in c. cū dilecta. de confir. vtil. vel inuti. voluit enim cōcedere pedagia ibidē recitata, tanquàm prius ritè & rationabiliter habita & pacificè possessa, vt inquit tex. in c. inter dilectos ad finem de fid. instr. tātum enim fuit Gaucherio & successoribus per Carolū imperatore cōcessum, quantū ante cōpetebat. nihil ergo iuris cōfertur nisi quatenus antea cōpetere ostendat. l. q̄ si in vēditione. ff. de hęr. vel actio. vend. l. si sic. §. j. de leg. j. l. si non designata. C. de fal. caus. adiecta lega. si ergo d. Arnaudus nihil aliud ꝓbet q̄ per allegatum ꝓ priuilegiū certissimū est q̄ non plene nec semiplene probata est intentio sua, & ita in specie consuluit Oldr. consi. 164. viso priuilegio quòd videatur quia factum quodāmodo videtur ad decisi hu-
4 ius dubij facit qa dictū priuilegiū refert† se ad ius, & titulum, & possessionē anteriorē. vnde nihil dicitur probare nisi constet de relato. authen si quis in aliquo documento. C. de edē. corroboratur, quia Imperator cōcessit tale priuilegiū ad sup-
5 plicationem† partis, immo se refert ad supradicta, dum dī. vt asseruit. itē ibi, vt præfertē, quo casu nihil dī esse cōcessum. nisi cōstet supradicta fore vera. c. quia circa, de cōsang & affin. & ibi not. Pan. q̄ impetrās tenet probare omnes qualitates expressas fuisse veras eo tpe quo exprimunt. & idē voluit Pan. in c. ꝓstitutus. vbi Fely. col. j. & c. dilectus. j. de referip. & benè ad terminos nostros ꝓsuluit Soc. cōsi. 164. visa bulla Bonifacij, in 2. parte. q̄ si impetrans expressit se esse in longa & antiqua possessione, nō valebit priuilegiū nisi cōstet de tali possessione quia non ita de facili cōcessisset Imperator. si sciuisset impetrā tem non possedisse, per longa tempora ante concessionē priuilegij. nō enim præsumendum est voluisse priuare homines Montilij sua quasi possessione libertatis, & propterea quotidie dicimus referiptū, seu priuilegium non faciens mentionē de eo orata possessione illius. in cuius ꝓiudicio petitur tanq̄ subreptitiū nō valere. c. dudū. de priuil. c. cū nostris. de concess. præben. Et q̄ non solū obreptio, sed ēt subreptio vitiet priuilegium, patet ex iis quæ dixit Io. Andr. in additio. Specu. tit. de cau. poss & propri. §. j. ver. qd de colligentibus, vbi decidit, q̄ priuilegium exigendi pedagium ab aliquo loco, non valet si impetrans tacuit. q̄ locus ille tunc erat grauatus aliis pedagiis, arg. c. duobus. de referip. li. 6. & in c. mādatū. eo. tit. in antiq. & vtrobique notant doc. & hoc in materia confirmationis, vt disponit tex. in c. ad nostram. & in c. porrecta. de ꝓbē. vtil vel inuti, vnum addo ex abundanti, posito, q̄ tale priuilegiū foret legitimū, & plenū, ius tribueret, q̄ do. Arnaudus nō pt se illo iuuare nisi probet quod sit ex hæredibus, & successoribus vniuersalibus dicti quondam Gaucherij. hoc dico, quia ius exi-

Relp. Io. Fran. Ríp. in Codicem.

gendi ꝓpedagium cõcessum à principe alicui nobili non põt
§ vendi sine consensu Imperatoris concedentis, ſm Bart. in l. in
diem. ff de aqua plu. arc. sequitur Io. Bap. ītracta. de gabel. in
xiiij. q primæ partis, aduerrit igitur consules Montilij, an hic
do. Arnaudus successerit in locũ dicti do. Gaucherij ranq̃ hæ-
res, an tanq̃ particularis successor. Ex his liquidè cõstat allega-
tũ priuilegiũ non ꝓbare intentionem ꝓdicti do Arnaudi.
nec obstat dũ dr, ꝙ Imperator potuit, quia istud nõ negatur,
sed dr ꝙ ãt noluit ꝙ ãt noluerit apparet ex ꝓmissis. nec obstat
dũ dixit ꝙ innouatio, & ꝯfirmatio facta ex certa sciẽtia robo
7 ꝓat actũ inualidũ, qa f vetum si ex certa sciẽtia sit facta confir
matio. vel ꝯcessio simplr, secus qñ est facta sub tali forma, vi-
delicet ꝓut ritè & rõnabiliꝰ habuisti, & pacificè possedisti, per
fundam. ta ꝛ. deducta. dr in hac ꝯfirmatio ꝙditionaliter facta,
quæ nulli ius tribuit, vt signãter decidit Pan. in c. i. & in c. exa-
minata de ꝯfir. vti vel inuti. & ꝓbat in c ga diuersitatẽ. d ꝯcess
præb & Pan. in d ꝯs. 62. & Ale. in d ꝯs. 39 & si dicat, si nullum
ius tribuit ergo frustratoriũ priuilegiũ, qd nõ ẽ dicẽdũ. c. si Pa
pa. de priui. li. vj. Rñdet Pan. in d ca j ꝙ licèt impetrari similia
priuilegia. ñ vt videãt sine licentia Imperatoris exigere peda
gia. sed vt magis tueantur. seu timeãtur. c. qñ. xxiij. distin. c. ñ ad
uersus de hæreti. & vt ius cõfirmatũ sit maioris auctoritatis.
c. qs ne ciat xj distin. Circa ſm dubiũ videre ꝓculdubio dicẽ
do mandatã fore interrogationẽ do. Arnaudi ex quali possessiõe lõ-
gissima. ꝓponit. n ꝙ iã tanto tpis spacio cuius initij memoria
hoium no existit in ōrio. cẽ in quasi possessione exigẽdi pe-
8 dagiũ ab hoibus dicti loci Mõtilij q̃ quasi possessio ꝺ ante tpis
operãt tñ quo ad agrẽdũ ius pedagij quantũ expressum pri
uilegiũ Imperatoris, vt est tex. ad literã in d. ca super quibus
dam. § ꝓterea. de verbo ſigni. facit l. hoc iure. § ductus aquæ. ff.
de aqua quoti. & æſt. & q ad propoſit reduxit Fely. in c. cãm.
col. j. & seq. & in c. cũ ex off. col. vj. de ꝓscri. sas. in l. quominus.
colu. viij. ff flumi. ff. & ita & cõcludit Bart. in l. ſi pub licanus §.
In oĩb de pub ſi. Pan. & alij ca. cũ nobis de ꝓscri. vbi volunt.
ꝙ regrãt scientia & patientia Imperatoris & suorũ officialiũ.
9 3ª tñ õ opinio est contra Bar. ꝙ in ꝓscriptione ꝺ tãt tpis & c. nõ
requiritur aliqua scientia. nec patientia, qa talis ꝓscriptio hꝫ fun
damentũ a l. & vsus statuti & priuilegij. sm Ale. ca. vj. visis the-
mate vbi loquit in ꝓscriptione pedagij. vol. j. & sas. in l. impe-
rũ, vbi ãs auctoritates adducit. de iurisd. om. iu. Bal. in tra.
ꝓscri. in j ꝑ 4 q. 3. gõ principalis. v. partis. vbi loquitur in ter-
minis nris et licet tex. in d. § ꝓterea regrãtur ips cuius initij me-
moria hominis nõ existat in ōrio, qa agitur de ꝓscribentis pe
dagijs q̃ sunt de reseruatis. et agit de ꝓscr ꝙ principem. tñ in ca
su nro vbi agit de ꝓscrip ꝙ priuatos. sufficeret tps x. anno. in
ter ꝓsentes et viginti inter absentes ſtãte cõstitutione Im-
peratoris vt s. facta in forma cõi. q̃ licet nõ tribuat ius perfe
ctũ, vt s. dictũ est, tamen sufficit ꝓ ti. ad causandã præscriptioẽ.
sm Abb. antiquum in c. dudũ. de elec. Inn. in cap j de dec. Bal.
in margarita in ver. elec. Ioan. Bapt. in tra. de ẽpo in 3. parte. 2.
partis prin. 2. ib Dec. in c j de ꝯfir. vti. vel inuti. facit l. si quis diu
turno. ff si ſerui. vend. Sed ōrio sm ea q ꝓponunt verius exi-
stimo dr. in themate. ꝙ cõitas ipſa probabit ōrio s. se esse in
quasi possessione libertatis. et si hoc verũ foret, nõ oporteret
in c. tere folia, sed qa existimo. ꝙ cõitas ꝓbabit aliquos trãstu-
lisse pedagio. et ex aduerso do. Arnaudus ꝓbabit exegisse
pedagiũ ab aliquibus, videndũ est an ex hoc do. Arnaudus dicat
ꝯscripter ꝓbasse se esse in quasi possessione exigẽdi d. pedagiũ
a quibuscũq. de dicto loco Mõtilij, et in hoc arbitror q sit ꝓ
clarior resolutiõe subditio infrascriptas ꝙstiones. Prima ꝙstio,
10 an ius exigendi ꝺ pedagiũ reipublicæ eorũ à qb exigit ꝺ dicit ꝺ dã serui
tus. fm gl. & ib Bar. in l. ſi alij vsus ff. de vsufru. & in l. cũ seruũ.
ad tre. de ver. sig & in l. 2. C. de seru & aqua. & hoc est notũ.
probat tex. in c. seruitus. xviij. q 2 ꝙ quẽ ita ꝙcludit Bal ꝙs. 170.
verba referri. l. b. 1. ẽ et incorporale, qa iura sunt incorporalia. inst.
de reb corpo & incor § incorpales. ch simi. Sed a cõcio ad ac
quirendã quasi possessionẽ seruitutũ iurisq̃ incorporaliũ pla sunt
11 ꝺ necessaria. primo vsus, & exercitũ illius iuris. & hoc satis i
quet l. i. §. hoc interdicto. vbi Bar. ff. de itin. actuque priua. Secò,
scia & patientia eius ꝺ quẽ ꝓscribitur. l. quot essa. ff de seruit.
c. cũ ecclesia sutrina. de cã poss. & ꝓprie. Tertio, ꝙ credat se vti
iure suo. l. ii. ff. quemadmo. ser. amit. declarat Bart. in d. § hoc
interdicto. & Pan. in d. c. cum ecclesia sutrina. Tertia concio,
12 sine ꝙ quasi possessione iura incorporalia non præscribuntur.
regula sine possessione de re. iu. in vi. l. ij. ff de vsuc. & ꝓbat
iuribus ꝓallegatis, & hanc nullus negabit. Quarta ꝙclo, factũ,
13 ꝺ & scientia vnius nõ dẽt alteri præiudicare, qnia alteri p alte-
rum non dẽt iniqua conditio afferri. reg non dẽt. de reg. iur.
in 6. hinc dicebam in terminis nris Paul. de Ca. in l. seruitutes. ff.
de seru. ꝙ scia emphyteutæ soluẽtis pedagiũ non ꝓiudicat di-
recto dño: facit, qa factũ & scia ꝓcuratoris non nocet dño,
in his in qb non habebat mãdatũ. l. ũ ꝓcurator. ff. de proc. nec
in iis quæ directò mandatũ non respiciebãt. ſm Bar. in l. 1.
§. ũ ꝓcurator. ff. si quis ius dicen. non obtẽp. & ad terminos no
stros hoc flori. volut in l. si cõi. & in l. per fundũ. ff. de seru. ru-
ꝺ. facit titulus, res inter alios acta, &c. Ex ꝙclusione b. elicitur
clara decisio qõnis ꝓpositæ, ꝙ d. Arnaud nõ probauit se esse
in quasi possessione exigẽdi pedagiũ ab vniuerso populo, seu
ab omnib. habitantib. loci Montilii, qa deficit primum requi-
situm videlicet vsus & exercitium iuris exigẽdi, quo ad vniuer-
sum populum Itẽ deficit secundũ, qa nõ ꝓbat, ꝙ vniuersus po
pulus habuerit vnq̃ scia dicti vsus & exercitij. Itẽ posito ꝙ
scierit, deficit tertiũ. s. patientia: qa in themate ꝓsupponit ꝙ
alij non soluerint aliquod pedagiũ. & ꝙ ꝓdicta in individuo
hoc determinat Pan. in ꝙs. 8. in cã & qõne. col fin. in 2. pte. &
dicit And. de Baru in l. 1. C. de iis q mor sibi cõsci ꝙ si alij par
ticulares solpant pedagiũ ꝙ talis solutio nõ ꝓiudicat cõitati
habenti ĩmunitatẽ. sequit Fel. in c. cũ accessissent. de consti. Ad
uertant igit d. consules & sint cauti articulare, & probare, ꝙ
pluries. & pluries detulerunt res, trãsuexũt ꝓ locum, & territo
riũ montis Bocharij absq; solone pedagij. Ex iis arbitror non
fore necessariũ rñdere ad ōria qa ex facto, & ꝓmissis patet cla
ra rõsio. vt tñ oĩs ambiguitas tollat rñdeo faciliter. Et primò,
dũ dr, ꝙ do. Arnaudus est in lõgissima quasi possessione, qua
mediante præscripsit ius dicti pedagij, istud iuro ore negatur,
quia non probauit extrema necessaria, vt s ostensum fuit & si
dicatur, non requiritur, quòd probetur scientia, secundũ Ale.
in d. consũ. 6. possum dicere. ꝙ ẽko, ꝙ ita ẽet, tñ saltẽ requiritur, ꝙ
ꝓbet vsus & exercitiũ quo ad vniuersum populum, qnõ fue-
runt ꝓbata, immo ōrio ꝓsupponit. Sedò rñdeo, ꝙ illa opinio
quæ vult ꝙ requiratur scientia aduersarij. ꝓcedit qñ agit de induce
da ꝙsuetudine. secus si agatur de ꝓscriptione. ita seipsum decla
rat Ale cõsi. 16 in cã & lite. col. 5. vol 5 in casu autẽ isto nõ põt
dici. ꝙ agat de inducenda ꝙsuetudine, qa tũc dr agi de contue
14 tudine inducenda. qui tractat de acquirendo ius in publicũ.
exprescriptione aũt tractat de acquirendo ius vni vel pluribꝰ
particularib. in illo casu declarat Pan. ibi in c. cum dilectus. co
lũ fi. & in c. fi. de ꝙsuetu. Gemi. ꝙs. 123. pe lariori declaratione.
Tertiò rñdetur ꝙ ꝓcedit vbi agitur de præscriptione pedagij
cõtra imperatorem, vel alium habẽtem prius tale ius, secus si
agat de ꝓscriptione pedagij ꝺ priuatas ꝙsonas: rõ aũt est, qa qñ
agitur de prescriptione ꝺ Imperatorẽ vel alĩ principem agi-
tur potius de ꝓscriptione libertatis. vt quis possit exigere pe-
dagiũ absq; eius cõsensu & non obstante eius imperio, vbi ãt
15 agit de ꝓscribenda libertate non requirit scia l. si partẽ §. si pe
fundũ. ff quẽad. seru. amit. quã sic intelligit Sal. in d. l. 2. C. de
seru. & aqua. Sed qñ agit de præscriptione pedagij in iudi-
ciũ eorũ qui erãt liberi, agit de ꝓscriptione seruitutis, vt s. in
16 prima ꝙstione & isto casu requirit scientia quia seruitus non
inducit sine patientia l. quoties la. 2. ff de seruit patientia nõ da
tur sine scientia. ergo &c. Ira Bar. in d. l. 2. q docet practicantes
vt articulent de scia. Circa tertiũ dubiũ qd postea fuit mihi
trãsmissum, in quo ōritur, posito ꝙ d. Arnaud ꝓbet tpe debi-
to ad causandã ꝓscriptionẽ exegisse pedagiũ de qbusdã rebus
An ex hoc poterit agere de oĩbus rñdeo ꝙ nõ, qa præscriptio
17 est stricti iuris. & in odiosis nõ extendẽda. & propterea dicimus tñ
ꝓscriptũ quantum possessum & nõ vltra l. 1. § qs hoc interdicto. ff.
de itin. actuque priua. & ibi in terminis Bart. infert ad decisionem
huius dubii. & idem in specie decidit Bar. in l. ũ publicanus. §. in
oĩbus vectigalib. in ff. ff de pub. Sal. in l. vectigalia C. no. vect.
Io. Bap. in tracta. de gabel. is in q. prima. ꝓs. facit, quia præscrip-
tio decimandi in vno fundo non extenditur ad alĩũ. Imo. in
c. tua. 2. de decim. Pan. in c. cũ ꝓuinga. colu. facit ꝙ vsq; ad ſa
turitatẽ scribit Fel. in c. auditis col. v. & seq. de ꝓscr. & vltra cũ
possem multa similia adducere sed solũ ꝙtentus ero allegare
Bar. ꝙs. 257. incipiens. volãs. vbi decidit, ꝙ dns alicuius
loci q ꝓscripsit ius colligendi quo ad certas ꝙsonas, non põt
imponere collectã aliis ꝙsonis à qbus numq exegit collecta. al
legat decisio Bar. in d. §. in oĩbus vectigalibus, & quia præscriptio
est qd facti q̃ nõ recipit extensionem personarũ, neq; rerum
c. de iudic. de offic. Arch. ¶ Circa quartũ, an li de vniuersitate
sint idonei testes in hac cã, omissis superfluis puto ꝙ non, qa
commodum & incõmodum dictæ cãe spectat singulis de po
18 pulo, & vt singulis, nõ vt vniuersis, vñ qua rõne nõ posset aliqs
corũ in cã ꝓpria testificari. eadem rõne nec in illa. Inn. in c. cum
nuncius. de testi. Bar. in l. in tñ §. vniuersitatis. ff. de ver. diui. vñ
si est qd de nemore vel pascuis cõitatis singuli de vniuersitate
poterunt esse testes, si redditus in totum applicentur commu
nitati, secus si singuli habent ius incidendi ligna, & pascendi
sua animalia, vt comprobat Fely. post Ian. & alios in capit. su-
per. de test. colu. 3. ver. fallit. v. & vltra cum bene fac. ad termi
nos consilium Lud. Ro. consũ. 7. visis necessariis. col. fin. li. 1. h. 2.

sufficiant.

sufficiãt, omissis multis aliis q̃ potuissem cumulatè adducere.

RESP. ¶ CLXXXI. & de Diuers. rescrip. XIII.

ALLOBROGVM Dux qui Delphinus vocitatur, Romanensi populo indulsit, vt nouum posset vectigal constituere. Dubitat, an id potuerit absque Archiepiscopi Viennensis & capituli ecclesiæ beati Bernardi condominorum consensu? quãnem mouet, q̃ is ea in regione supremi Principis personam gerit, sed cum pro sua parte castrum à Pontifice maximo recognouerit, constat supremum eiusdem loci imperiũ ad eum minimè pertinere, cunque iureiurando promiserit nullam hominibus de Romanis impartiri licentiam inuitis condominis. æquum non fuit à conuentis discedere, à quibus nec eum recedere voluisse puto. Tum quòd non foit de iure condominorum ab impetrantibus plenè certioratus. Tum, q̃ gratia non concedentis potestatem est restringenda

SVMMARIVM.

1 *Ius exigendi noua vectigalia, est de maximo imperio.*
2 *Dominus supremus an habeat iura Imperij in particulari loco.*
3 *Recognoscens castrum aliquod à Papa, an censeatur in eum omnẽ superioritatem transferre.*
4 *Confessio procuratoris non nocet domino, maximè resultans ex productione positionum, & libelli.*
5 *Confessio Archiepiscopi & capituli, non nocet ecclesiæ.*
6 *Iudex ad quẽ, an possit esse minor, & inferior iudice à quo, & in quibus.*
7 *Princeps supremus conuentionali lege obligatur.*
8 *Conuentio facta ex causa lucratiua, an possit reuocari.*
9 *Iusiurandum obligat Principem.*
10 *Concessio omnis facta ecclesiæ, habet in se causam*
11 *Priuilegium concessum subdito, est reuocabile, non subdito nequaq̃.*
12 *Consensum Capituli ac Prælati ad actum necessarium ex cursu longissimi temporis præsumitur interuenisse.*
13 *Tacens in fauorabilibus habetur pro consentiente.*
14 *Collecta solum exiguntur ab incolis, vectigalia autem, dacia, & alia tributa à quibuscunque.*
15 *Inferiores ex priuilegio habere possunt iura vectigalium.*
16 *Titulus præsumitur ex quasi immemorabili possessione, si allegetur.*
17 *Iurisdictiones non debent esse venales. rationem vide. nu. 18.*
19 *Feudum pecunia vendi potest,*
20 *Donatio vel priuilegium ecclesiæ, non potest reuocari per ingratitudinem Prælati.*
21 *Disponens simpliciter de re communi, intelligitur solũ disponere de parte sua.*
22 *Motus proprius licet excludat vitium subreptionis, non tamẽ facit vt Princeps habeat intentionem præiudicandi tertio.*
23 *Dictio prout, relata ad actum præteritũ, de quo cõstat, facit limitationẽ*
24 *Priuilegium non extenditur vltra potestatem concedentis.*
25 *Impetratio noui priuilegij vitio subreptionis est irrita, non facta mẽtione possessionis & veterum iurium. & nu. 28. & 29.*
26 *Taciturnitas transactionis vitiat rescriptum Item tacitumitas iuramenti. 27. Item sententiæ tacitumitas. 30. Item consuetudinis. 31.*

Respon. interpreta.

IN RO perfecta resolutione propositæ cõsultationis duo dubia principaliter veniunt discutienda. primum dubium an illustris Delphinus solus potuerit impartiri licẽtiam vniuersitati & hominibus de Romanis, exigẽdi noua vectigalia absq; cõsensu & voluntate reuerẽdi Archiepiscopi Viẽnensis, & capituli ecclesiæ beati Bernardi condominorum dicti loci? Secundum dubium, an idem Delphinus voluerit solus impartiri licentiam prædictam? Et his duobus resolutis patebit decisio principalis controuersiæ, quæ vertit inter prælatos dominos Archiepiscopum & capitulum ex vna, & vniuersitatem loci de Romanis ex altera, uper validitate & inualiditate rescripti nouissimè obtenti à gubernatore Delphinatus, & illius interinatione exinde tuquutæ. Et discutiendo hæc duo principalia dubia examinabo dubia emergentia, quæ ex prolixa facti narratione sapienter fuerunt elicita. ¶ Circa primum videtur q̃ do. Delphinus potuerit concedere facultatem Romanensi populo exigendi noua vectigalia absque consensu Archiepi & Capituli, quia ius exigendi nouum vectigal † est de
1 maximo imperio & de reseruatis supremo principi. l. vectigalia. C. no. vectig. institui non posse. l. quicquid. C. de vect. & cõm. c. j. quæ sint regalia. c. super quibusdam. §. præterea. de verbo. sign. & ideo ad supremum principem spectat ius dandi licentiam, imponendi noua vectigalia, & nouas exactiones, nõ ad feudatarios; & inferiores, vt Saly. in d. l. vectigalia. Speculator in titu. de cauta pos. & proprie § j. ver. qd de colligentibus. Videtur ergo, q̃ ad Delphinũ solum spectat facultas p̃cedẽdi nouas exactiones, qa vt supponimus, in terris suis Delphinus habet iura imperij & sic neminẽ recognoscit. Quòd aũt supremus sit & maior dominus loci de Romanis, constaret p̃ fessione procuratoris dominorũ canonicorũ, qui in ix. positione posuit, q̃ dñi canonici vt capitulũ recognouerunt dñm Delphinũ in eorum superiorẽ, & iuram fidelitatis eidẽ p̃stiterũt. Ponens. n. confitet omnia q̃ ponit. vt not. in c. ij. de confes. lib. vi. & in l. ij. §. qd obseruari. C. de iura. cal̃. nulla autẽ est melior probatio, quam partis confessio. l. generaliter. C. de nõ nu. pec. cũ vulgarib. quinimmo ẽr apparet de ipsa recognitione & fidelitatis iuro per publicũ instrũm actis inserti. fol. exl. Cõstat ẽt de superioritate, qa ad ipsum deuoluunt appellationes ell. n. appellatio, inferioris ad superiorẽ p̃uocatio. vt tradut sum missæ in rub. de appell. & gl. in c. ij de consue. libr. vi. Præmissis non obstantib. rñdeo Delphinũ non potuisse absque cõsensu Abbatis & capituli cõdominorũ dare licentiam p̃dictis hoib. exigendi noua vectigalia. Et p̃ clariori diucidatione huius articuli, duo faciã. Primò ostendã do. Delphinũ non esse supremum dũm loci prædicti de Romanis. Secundò, posito q̃ esset dñs supremus, tñ nõ ea quæ proponunt non potuisse impartiri dictam licentiã absq; consensu Abbatis & capituli. ¶ Circa primũ, q̃ dñs Delphinus non sit supremus dñs. ex eo constat q̃ idem dñs Delphinus recognouit se tenere medietatẽ dicti castri pro indiuiso, cũ p̃fato do. Archiepiscopo & capitulo in feudũ à sanctissimo domino nostro Papa, sanctaque Romana ecclesia, cui præstitit homagiũ & fidelitatis sacramentum, vt constat publico documento confecto de anno 1344. in actis exhibito, & alio documẽto inserto in p̃cessu fol. 112. In quo do. Delphinus cõfitetur se non habere dominium, & iurisdictionẽ in dicto loco, nisi pro media parte. Nec obstat, q̃ Delphinus in toto Delphinatu habeat iura imperij, qa rsidẽ dupliciter. Primò posito q̃ cõstet q̃ habeat imperij iura in vniuerso, nõ tñ sequit q̃ sit supremus dñs, & habeat iura imperij
2 in particulari † loco de Romanis, l. j. ad fi. & ibi not. Bart. pulũ tex. ad hoc. ff. de rei vendi. vbi decidatur, q̃ vnus põt esse dñs gregis collectiue & in vniuerso, & tamen aliqua corpora gregis erunt alterius & idem not. Bar. & Bald. in proœmio digest. & Bal. in l. j. ad fi. C. vndeagnati dicens, q̃ licet regnũ Apuliæ sit ecclesiæ Romanæ cõsiderata vniuersitate regni, castra tamẽ particularia dicuntur de directo dñio, & maiori signoria Regis. Et traditur per Alex. cõsi. 1. col. antepe libr. v. Secundò rñdetur q̃ Delphinus recognoscẽdo castrũ siue locũ prædictũ
3 à sanctissimo dño nostro, omnẽ superioritatẽ † censetur transtulisse in Papã. l. censualis. C. de doua. & firmat Bald. in c. j. col. antepe. de cap. qui curiã ven. Et d. Iacob de S. Georgio in trac. feu. in ver. dictique vasalli. promiserunt recognoscere, col pe. Non obstat, q̃ procurator do. Archiepiscopi & capituli confessus fuerit do. Archiepiscopum & canonicos recognouisse suam medietatem à dom. Delphino, & eidem præstitisse iurm fidelitatis. quia confessio procuratoris non nocet domino. l. certum. §. sed an ipsos ff. de confessis, maximè qñ confessio re
4 sultat † ex productione libelli & positionum. quia est voluntaria, secundum Pan. post Ant. in c. j. de confessis. traditur p Alc. cons. 86. visis dubitationib. libro ij. & alibi sæpe. Fortius dico,
5 q̃ cõfessio Archiepiscopi & capituli simul nõ noceret † ecclesiæ. Ita concludit gl. & ibi Iac. de Belui. §. si verò. in auc. de non alie. & traditur in c. j de reb. alie. non alie. lib. vi. & per Soc. cõsi. 14. visis p̃dictis, col. ij. vbi alia iura & auctoritates adducit. lib. j. & cons. 29. col. iij. eo li. & p̃gl. Pan & Fely. & alios in c. fi. de p̃scri. Immo recognitio & p̃statio fidelitatis & homagij facta p Archiepũm & capitulũ nõ noceret ecclesiæ. qa factũ Prælati in acquisitis nõ præiudicat ecclesiæ. clemen. ij. de reb. eccle. nõ alie. l. filius paciscendo, & ibi not. C. de pac. Et si ecclesia lædat ex facto Prælati, restituenda est. c. j. de in integ. rest. & ibi latè per Ant. & Pano. Præterea. si canonici iurassent fidelitatem, saluis omnib. iurib. & prærogatiuis competentib. qua reseruatione stante (cui do. Delphinus acquieuit) nullum sui fuit generatum præiudicium ipsi ecclesiæ. l. si debitor §. j. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solui. c. solicitudinem. de appella. traditur per Iaſ. in l. nõ solum §. morte. in penul. char. ff. de no. oper. nunc. No denique obst. quòd appellationes deuoluantur ad d. Delphinum, quia nõ ppea sequitur q̃ ipse sit supremus dñs. vel habeat iura imperij. Tum qa talis deuolutio fit ex speciali pacto, de quo in fundatione facta eidem Delphino p̃ summum Ponti. vt legit̃
6 ex lectura eiusdem. Tum qa pòt esse q̃ iudex ad quem sit † minor & inferior iudice à quo quantũ ad regalia & cætera alia iurisdictionalia, licet quantũ ad hũc actũ deuolutionis sit maior. vt ostendit Io. And. in c. Romana. de appel. libr. vj. Gemi. in d. c. Roma. Terusi. in rub. de appell. col. iiij. Iũ quia stat simul, q̃ appellationes deuoluantur ad d. Delphinum, & alius, puta Papa sit supremus dñs. d. c. Romana §. dẽt. traditur per Pẽru. in d. rub. Sed posito, q̃ Delphinus cẽt supremus dñs dicti loci (quòd

Relp. Io. Fran. Rip. in Codicem.

constat esse falsum, vt patet ex p̄missis. Nō vt̄ potuisse impartiri licentiā exigēdi aliqua vectigalia siue tributa absq; c. ꝓsensu & voluntate, qa do. Humbertus Delphinus tpāli pacto iuramēto roborato p̄misit & conuenit, ac se & successores suos obligauit, q̄mq; cōcederet hominibus dicti loci licētiā vel auctoritatem q̄ ipsi habere possent aliqua cōe. Secō equēter q̄ nec etiādaret licentiā q̄ possent exigere vectigalia & tributa cōtatis noīe, nec ad eos vsus. Nā q totū dicit nihil excludit. l. à p̄curatore. C. mādat c. solitę, de maio & obe. qđ pactū fuit
7 ꝓfirmatū ēt p Regē modernū. Cōstat aūt supremū † principē quētionali lege obligari. c. i. de p̄b. ēt si Princeps ꝓhat cū subdito suo, vt ibi p̄bat & in c. abb. de rescrip. l. vlt. & nedū supremus Princeps mortalis, sed ēt Deus ipse immortalis, & omnipotēs sua p̄missiōe obligarē, ēm magistrū sententiarū, quē refert Bar. in l. j. in prin. ff. de pact. Nec mīr princeps pacto quenire, ēt de plenitudine ptātis. ēm Pau. de Cast. in l. dignavox. C. de legi. Alioquin nō esset princeps, qa cogeret homines inū carere cosortio, nō reperiret q cū eo contraheret, si posset à contractu pro arbitrio discedere. ēm Ant. in l. Rogasti. 152 quæritur primo, ad fi. & Bal. in l. princeps. n. de leg. & possem infinita ad illud p̄positū cumulare q̄ plurimum habentur in d. c. i. & ibi Fel. col. j. post Ab. Quare no vid. o rōnē, qua modernus Delphinus seu eius gubernator potuerit cōcedere hanc facultatē exigendi tributa absq; volūtate capi. Nec ob. si dicatur q̄ hmōi conuentio possit à Delphino reuocari, vt pote facta ex
8 causa lucrativa, † vt voluit Paret. in d. c. i. in j. col. qa rndet q̄ opin. Are. nō est iuridica, vt ibi ostēdit Dec. Nā si priuatus pacto nudo & sic ex sola obligatione obligat seruare ꝑfectus donationis l. ſi qs argentū. C. de dona. multo magis dēt obligari Princeps, cuius p̄priū est & p̄cipuū exercere liberalitatē, ca. j. de do. l. ij. § fi. ff. e. ti. Et Principis ꝑfectus quāuis alias sit strictī iuris, tñ pp fidē Principis hēt nām bonę fidei, ēm Bal. in ti. de pa. p̄stā. § si qs verò. nē posset p̄cedere, in donatione facta priuatę persone; secus in donatione facta ecclesiæ, q̄ censetur facta Deo. q̄ nullo mō pōt reuocari, ēt pp ingratitudinē Prælati. c. verū. de p̄di. appoſi. & ibi no. Tan. post Vinc. & firmat Pan. & §. alii cōiter in c. fi. de do. & sequit Fel. auctoritates ꝑgerens in c. ecclesia. ſ. Mariæ. co. xxxix. de ꝑsti. Nā qd dat Deo seu ecclesiæ, nō dr̄ p̄prie donari, sed restitui siue relignari, qa Dei sunt oia, vt in p̄positō dicunt cōiter scribētes q defendunt donationē factā ecclesiæ p Costantinū Imperatorē. Quorum rationes & fundamenta possunt adaptari ad rē nr̄am, sed nō transcribo, qa notissima sunt. Et ſ donatio facta p ſ. cōstātin. eccles. Ro. p quā Impator p̄didit Romā oīum vrbiū caput & fundamentū defendit, & irreuocabilis habet, multo magis hmoi concessio, per quā in nihilo vel modico diminuitur Delphinalis iurisdictio. Nā ēm Bar. in l. p̄hibere. § plane ff. qd vi aut clā. donatio facta p Regē p̄iudicat successoribus, qn regnū nō multū diminuit. Præterea, vbi alias ꝑfectus esset sui natura reuocabilis, attā
9 p̄p iuēm obseruandus esset, qa iusiurandū † ēt obligat Principē. c. j. de iu. iu. lib. vj. na iuēm & votū sunt de iure diuino, cui ēt Princeps subijcitur. c. sunt qdā. xxv. q. j. & cui ēt Papa alligatur, ita q̄ nō possit scip̄tum absoluere, nec alii absolutionē demandare. ēm Ant. & Imo. in c. j. de consti. qd verū est indubitanter qn nulla subest cā, quare Papa sit absoluendus. Cū itaq; modernus Rex Delphinus q; confirmauerit. & hmoi cōuentionē rata & gratā habuerit, nihil p̄poni video, pp q̄ aduersus cā gubernator Delphinalis venire poterit. Non etiā obstat, si dicat q̄ hmōi conuentio absq; cā facta potius sit priuilegiū, qđ pōt à cōcedēte & successoribus reuocari. c. veniens.
10 de præscrip. c. in nr̄a. de iniur. qa rndet q̄ oīs † cōcilio facta ecclesiæ hēt in se cām, qa creditur facta pro salute animæ. d. c. verum. de condi. appoſi. & sic nō est simplex priuilegium, sed potius donatio ob cām, vt ibi dr̄. Itē rndet q̄ cōtrariū p̄cedit qn priuilegiū conceditur subdito. Secus si concedat non sub
11 dito, † qa tūc est irreuocabile. ēm Pau. & Fel. latē in c. nouit. de iud. ecclesia autē cui cōcessum est hmōi priuilegium (si ita possit appellari) nō dicitur subdita, immo est domina gentiū. c. bene quidē. xcvj. dist. i. c. ecclesia S. Mariæ. de consti. ergo &c. Hinc dicimus q̄ priuilegia ad pias causas, sunt perpetua & irreuocabilia, secundum Bart. in l. priuilegia. C. de sacrosanc. eccle. de quo per Felyn. in d. c. ecclesia S. Mariæ. q. xij. & ita cōsuluit Lud. Ro. consil. 218. circa p̄missam. & Pau. de Ca. cons. 317. vīso & examinato puncto. Nō deniq; obstat, dum dicit, q̄ Carolus quartus Romanorū Imperator. & successiuè Carolus Delphinus cōcesserunt hoibus dicti loci, q̄ possent syndicos & cōsules hre & vniuersitatē ꝑgregare, & collectas imponere. qa rndet multipliciter. Primo, q̄ talia priuilegia fuerunt subrepticia & obreptitia reuocata et annullata p̄ viam lati p̄ gubernatorē Delphinatus ad hoc specialiter delegatū per p̄fatum Carolū Delphinū, vt cōstat publico documento de quo in actis. Secò rndetur, q̄ fuerunt ꝑcessa saluo iure tertij, vt apparet ex eorū lectura & tacitè subintelligit. l. cū auus. C. de eman. li. l. 2. §. si qs à principe. ff. ne qd in loco publico ca. sup. eod. de offi. deleg. Et sic saluo iure capituli & Archiepi. & si insistetur p̄batum fuisse q̄ dicti hoīes haberent cōsules & vniuersitatē & sunt in quasi possessione iam longissimo tpe, cuius initij nō habet memoria, & tñ non ꝑstat de cōsensu dominorū Archiepi & capli. Rndetur de ꝑsensu satis ꝑstare ex eo, q̄ erat necessarius, vt apparet ex instrō quentionis initæ cum Delphino Hūberto longe ante ꝑcessionem Caroli quarti. & Caroli & Ludouici Delphinorū, in qua reseruatum fuerat ius ecclesiæ cuiuslibet alterius. Ex cursu aūr lōgissimi tpis præsu-
12 mit † interuenisse consensum capituli & Prælati necessarium ad actū. c. cum apostolica. & c. ea noscitur. vbi Ioa. And. & alij, de his, q̄ fiunt à Prælā sine ꝑsensu c. & firmat Barbat. cōs. 35. sapienter scribit col. antepe. & seq. li. 2. & Dec. cōs. 152. in cā exēptionis. vbi dicunt, ex cursu tanti tpis p̄sumi actū fuisse cōfirmatū à Papa, si eius cōfirmatio erat necessaria. Et firmat Alex. consi. vi. lib. j. Oldra. consi. 296. Raph. Cū. cōs. 84. qa cā trāditur per Bald. in l. cū de in rem verso. de vsu. & authontates ad hoc abundant. Tertiò rndetur q̄ taciturnitas Archiepi & capituli
13 ꝑ consensu reputat̄ quantū ad cōseruandū † ius ipsorum, nam tacens in fauorabilibus habet̄ pro cōsentiente, vt in regula q̄ tacet. de regu. iur. Et per Bal. in l. quæ dotis. ff. solu. matrimonio. & ꝓpterea dns qui scit vasallū alienasse feudū si taceat, vt̄ consentire, & ex tali consensu cōseruat ius suum directum, quod hēr in feudo, ēm gl. in c. i. de ꝑhibenda feu. per Lotha. Quartò rndetur q̄ licet negligentia p̄fatorum Archieporum & capli p̄iudicasset ecclesiæ quātū ad facultatē eligendi cōsules, & imponendi certas collectas, non tñ p̄iudicaret ecclesiæ quantū ad facultatē exigendi vectigalia & tributa, quia talia sunt separata & exsepararis nihil equitur. de Papinianus exuli. ff. de mino. l. hn. ff. de cal. nam collectæ exiguntur solū ab incolis, quos
14 vniuersitas pōt collectare absq; consensu & licentia † superioris. vectigalia aūt, dacia, tributa & similia exiguntur à quibuscunq;. & talia onera nō possunt p vniuersitatē imponi absque licentia superioris, qa sunt de regalibus. vt declarat Bart. in l. j. c. de superindict. li. x & in l. 4. § ad hoc. vbi Mod. ff. de reiu. & in l. j. in §. fi. ff. quod cuiusque vniuer. noīe. Alex. cons. 145. qñ abū de. lib. 2. & cons. 124. super j. li. 4. Gemin. consi. 116. qa prædicti. col. i. Et hæc de ptāte sufficiant nunc de voluntate dicendum. Haud enim sufficit potest nisi adsit voluntas. ca. cum super. de off. de e. vnde posito q̄ doct. Delphinus solus possit præstare facultatem exigendi vectigalia & tributa, discutiamus an sēlus voluerit hanc facultatē cōcedere p nouissimū rescriptum, de quo cōtendit. Et ꝑ clariorem resolutionē huius scdæ dubitationis tria facta. Primò demōstrabo q̄ ius dandi hoībus dictā licentiam exigendi vectigalia & tributa, cōiter spectat ad dominos Archiepiscopū capitulum. ac dñm Delphinum. Secò ondam. q̄ do. Delphinus noluit p̄dictū rescriptū cōcedere licentiā vniuersitati & hominibus ēdictis absq; cōsensu domini Archiepi & capituli. Tertiò probabo hmōi grām esse inualidam. nullā, & subrepririā, & ex his concludā vniuersitatē & hoīes de Tomanis non potuisse nec debuisse virtute dicti rescripti exigere p̄dicta vectigalia, nisi prius habito cōsensu do. Archiepi & capituli. Circa primū q̄ ius & facultas dandi p̄dictam licentiam spectet cōiter ad Archiepm & capitulum ac do. Delphinū, patet ex plurib. priuilegijs tā per serenissimos Imperatores, q̄ per sanctissimos Pontifices ecclesiæ. (. Bernar-
15 di de Romanis concessis. Nam etiā inferiores † ex priuilegio habere possunt iura vectigalium. ca. super quibusdā. § preterea. de ver. sign. & traditur per Bald. in l. si publicanus. § in omnib⁹. ff. de pub. Primò constat de priuilegio p̄sumpto ex quasi possessione tanti tpis cuius initij memoria nō hr̄. Nam ex possessio-
16 ne immemorabili præsumitur † titulus, si allegetur, vt in terminis nr̄is decidit Sal. in d. l. vectigalia. per text. in l. si filius. ff. de peti. hæred. tradit per Bar. in d. l. eum de in rem verso & hr̄ in variis consiliis, de quibus s. facta fuit mentio. & in ꝓposito ita concludit Io. Fir. in tra. de gabel. in j. parte primæ partis colum. vij. dicens post Saly. in d. l. vectigalia q̄ vtilius est allegare titulum & illum iustificare ex quasi possessione, q̄ allegare præscriptionem, quia in præscriptione perficienda requiritur, q̄ probetur scientia & patientia eius ꝙ quem præscribitur, vt traditur p̄ Bar. in d. §. in oībus. & in l. 2. C. de ser. & aqua. De quasi autem possessione ecclesiæ dandi licentiam hominibus & incolis de Romanis exigendi vectigalia, tributa, collectas, & similia onera, cōstat ex documentis quamplurimis designatis in narratione facti. Ex quibus apparet, q̄ ab anno 1388. vsq; ad annum. 1521. & sic vsque ad impetrationem rescripti contenti, ecclesiam semper pacifice tenuerat in quasi possessione dandi & concedendi prædictā licentiā. Item cōstat de priuilegio eccle-

siæ con

sie ꝓcesso p Fed. ſm ꝓfirmato p Sigiſmundū Imperatorem et p Inn. & Clem Pōt. maximos. de quibus fol. proceſſus 189. et ſeq hi. n. dim Principes eccleſię donarunt regalia, forū. ſ. nundinas, portū, pedagiū, & dacia animaliū, q̄ ab alio ꝑter q̄ ab ecclesia exigi noluerunt. Quo fit vt ad eccleſiā ſpectet facultas ꝓcedendi exactionē prædictorū vectigaliū. cap. j. q̄ ſint rega. et d. c. ſup quibuſdā. §. ꝑterea. de verb. ſign. Itē conſtat de priuilegio ex inſtro cōicationis & infeudationis mediæ pris dicti loci, q̄ Clemēs ſextus Humberto Delphino cōicauit. Ex quo apparet q̄ eccleſia S. Bernardi de Romanis, & Delphinus feudatarius ſanctiſſimi nri hūt pro indiuiſo omnē iuriſdictionē altā & baſſam. & oē imperiū, merū & mixtum: & ꝓnt ēt iura vectigaliū, q̄ ſunt de maximo impio, vt dicit Saly. in d. l. vectigalia, & traditur p Bar. in l. j. imperiū. & clarius ibi p Bal. ff. de iuriſd. omn. iud. Itē cōſtat de priuilegio eccleſiæ de Romanis ex inſtro tranſactionis initæ inter Delphinū Humberū, & capitulū dictæ eccleſiæ, in qua idē Delphinus fatetur eccleſiā eſſe ꝯdominā & obligat ſe nunq̄ daturū facultatē hominibus dicti loci hūdi aliq̄d cōe abſq; voluntate capituli ꝯtū, q̄ ꝓtio tribuit ius et titulū ipſi eccleſię, vt. ꝛ. abūde deductū fuit. Item ꝓſtat ex reſcripto Caroli Delphini Francorū Regis primogeniti, qui confitet ꝓceſſionem creandi conſules & rectores cōiter ſpectare ad Delphinū, Archiepm, Sacriſtam, et capm, vt legit in ꝓceſſu fol. 110. & ſeq & alio reſcripto eiuſdē Caroli folio. 178. in quo idē Carolus declaratius cōcedendi exactionē tributorū, vectigalium, dñiumq; & iuriſdictionem in oībus cauſis. rā ciuilibus cōiter ſpectare ad, ac ipſam, Sacriſtam. & capitulū d. eccleſię. Quę Princeps dilucidi voce tollat per ſuū reſcriptum, proculdubio ꝓfeſſiōis vel legis ſeu donationis vim obtinent l. iij C. de legi. nec aduerſus confeſſionē ꝓpriam licitum eſt venire. cap. ꝓtias de prob. l. ꝙaliter. C. de non nu. pec. & minus aduerſus donationē factam eccleſiæ c. fundamenta de elec. lib. vj. & d. ca. verū. de conſti. appoſ. cum ſim. Deniq; ꝓſtat de titulo et iure eccleſiæ p ſententiā aliàs latam p delegatū ſpāliter ad hoc deputatū auctoritate et reſcripto ꝓfati Caroli q̄ tōia titulū prętat, vt p Bar. in l. ex hoc iure. ff. de inſti. et iure. et pro veritate hȳ l. res iudicata. ff. de reg. iur. nō obſtat, dum dī. q̄ Archieps et capitulū ſe reddiderunt indignos priuilegiis pp abuſum cōmiſſum in cōcedendo exactiones vectigaliū vniuerſitatiꝛ hoībus per pecuniā et pre
17 cium appreciatū. q̄ non vt ficitū. q; iuriſdictiones † non debent eſſe venales. §. cogitatio. in auc. vt iud. ſine quo quo ſuf-fragio priuilegia. n. merētur amittere, cū fuerint priuilegiorum prāte abuſi. c. vt priuilegia. de priui. c. q̄ fruſtra. de vſur. ꝙ ad iſtud ſuper quo vniuerſitas ſe in mine fundare vt, nō letur du-
18 bi. Primo, q̄ hūi licentia ſine grō leuandi vectigalia † vendi ꝑ abſq; aliquo vitio, q̄ non hēt admiſtrationē iuſtitiæ ꝯiunctam quæ ſimul vendat ſm Bar. in l. Barbarius. col. 4. ff. de offic. Fructor. et Pan. in ca. tua. col. pe. de æta. et qualit. na iuſtitia exactionis non venditᵉ, ſed ſalua remanet penes Archiepm et capitulū, ac dōm Delphinū, ſeu eius officiales, qui habent cognoſcere de iuſtitia vel iuſtitia exactionis. ſi quidpiam ꝙrelam porrexerit. l. q̄ te grauatos. C. de cēſi. l. xj. Licet enim vniuerſitas virtute licentiæ ſibi impartitæ poſſit vectigal indicere, et imponere tributū. ſi in ex impoſitione hmōi aliqs indebitè grauarᵉ, poſſet grauatus recurrere ad ſuperiorem. & exceptione doli aduersus ſtatutum vniuerſitatis ſe tueri l. j. in fi. ff. de doli excep. vel appellare à tali grauamine. l. j. § ſolent. ff. quan. appel. ſit. Firmat Bar. in l. ambitioſa colum pe. ver. quæro quo iur. ff. de decret. ab ord. fac. Vnde cū per hanc gratia ſeu licentiā non vendat iuſtitia ſed facultas exercendi regalia ad certū ꝑs nihil ꝓponitur quare pretio vendi non poſſit, nam
19 feudū pecunia vendi † pr. c. j. de bene. frat. vbi Bal. & alij in ca. ꝙēad. feu ad filiperi. & c. j. de inueſti. in mari. fac. c. j. quibus mo. ſeu amit. in fi. & c. j. §. Titius fi. de feud. hue contror. inter do. & iagn. val. Et ſi dūs pōt vendere feudū totum ac regalia, cur non ēt vendi poterit facultas exercēdi regalia ad tps? Secūdò rīdetur, q̄ ſi delicta ſunt vendere hanc licentia, non ꝺe: eccleſiæ nocere. regula delictū perſonæ de reg. iur. libr. vj.
20 nā (vt ſ. dixi) ꝓpingratitudinē † Prælati non ꝑ revocari donatio, nec priuil. grū ꝯceſſum eccleſiæ ſm Card. Pan. & alios in c. fi. de donat. licet idem Pan. in d. c. verū. de ꝯdi. appo. vicēatur ſentire q̄ ꝓpingratitudinem prælati & capituli ſimul ꝺ̄ poſſit donatio revocari: tū communi doctorum ſententia ꝑius tenet. q̄ ſi prælatus cum capitulo non poteſt ꝓiudicare eccleſiæ ꝯtendo abſq; debitis ſolennitatibus. cap. hinc exceptione. xij. q. j. multo minus dēt poſſe delinquendo. ea quæ ſunt de dimor. Et ita tenet Spec. tit. de do. §. j. vbi dicit q̄ ſi Abbas et monachi fuerāt ingrati erga Barenē, q̄ fundauit et dotauit monaſterio, nō ꝓterea deſtruēdu eſt monaſterium. Sed Abbas et monachi ingrati ſunt inde expellendi, et alij eorū loco ſubro-

gandi. ſequunt Pet. de Anch. Anto. Imo. & Pan. ſibi ꝑius in d. c. fi. & idē tenet Pan. in c. j. de do. & ꝑu. Fortius dico donationē factā eccleſiæ nulla ingratitudine reuocari poſſe, q̄a cēſet facta Deo. d. c. verū. q̄ nō ꝓt dici ingratus cui ſit oium ꝑarum largitor. c. reuertimini. xvj. q. j. Præterea, in caſu nro non deliquit Archieps Prælatus, ſed quidā particulares canonici, vt legitur ex documentis exhibitis per vniuerſitatē. Vñ nihil facit deciſio Pan. ēt ſi iuridica foret. Et exiſtis ſaltem ratis remanet ſancta intentio eccleſiæ. p ad ipſam & ad d. Delphinū cōiter ſpectare iuriſdictio alta & baſſa, & omne imperiū & regalia in dicto loco de Romanis. quib ſic ſtantib. oſtendā clariſſimè, q̄ d. Delphinus per nouiſſimum reſcriptū de quo diſputat, noluit cōcedere nec impartiri licētiam vniuerſitati p dictæ leuādi & exigendi vectigalia, dacia & tributa abſque cōſenſu & voluntate d. Archiepi & capli ex quibuſ plurimis rōnib. Primò, quia diſponens ſimpliciter de re, q̄ eſt cōis, intelligitur ſolū diſponere de
21 parte † ſua. l. ſerui electione. §. fi. ff. de leg. j & l. q̄ cōcubinā §. qui fundū. ff. de leg. iij. Hinc dicebat Bal. in l. legatis vxori. ff. de leg. ij. q̄ ſi aliquis det immunitatem habitantib. in caſtris ſuis, non cenſetur dediſſe immunitatem habitātib. in caſtris cōmunib. q̄a iuriſdictio cōis eſt ꝓpinqua. Ideo neceſſarius eſt cōſenſus alterius ꝑ l. omnes l. ꝑ. ff. eo. Alio. Hinc eſt. q̄ mandatum de ꝓuidendo de aliquo bñficio directe alicui. Ego, intelligit de bñficio ſpectante ad ſo. collationē ipſius, non de bñficio, q̄d ad eius collationē & alterius cōiter ſpectare dignoſcit. c. cum in illis. § fi. de ꝓben. in vj. Secundo, q̄a Princeps p ſuā grām nunquā cēſetur velle ꝓiudicare iuri alterius. c. quāuis. de reſcript. in vj. d. l. ij §. ſi qs a principe. ff. ne quid in loco publ. ēt ſi motu ꝓprio Princeps gratia faciat, ſm Hoſt. Ant. & alios, in c. cām.
22 ii. de teſtib. Licet enim motus † ꝓprius excludat vitiā ſubreptionis, nō tñ facit q̄ Princeps habeat intentionem præiudicandi tertio, vt per plura ꝓbat Fel. in c. ęterū. co. v. de reſcript. nec creditur Principē voluiſſe concedere priuilegiū eccleſiæ, etiā modicū ſm glo. in c. cū olim. de cōſa. nam ſi priuilegium enormiter læderet eccleſiam, non valeret. c. pe. & ibi Panor. de cleri. nō reſid. & q̄ in dubio nō præſumatur Princeps voluiſſe præiudicare iuri alterius. comprobat latiſſimè Fely in c. cām, quæ. col. v. de reſcr. Dicamus ergo q̄ non fuerit mens do. Delphini, q̄ vniuerſitas poſſet leuare ſubſidia & tributa abſq; cōſenſu Archiepi & capituli, alioquin iurib. eccleſiæ voluiſſet ꝓiudicare, quod non eſt præſumendum. vt confirmat Alex. ꝙ. 125. viſo titulo. lib. ij. vbi cōſuluit per donationem factam per Sigiſmundū Imperatorē de villa Gāberulę, non videri ꝓiudicatum communitati Lenz ani in exigendo daciū vini, quod ex conſuetudine ſolebat exigere in dicta villa Gamberulæ, & idē in ſimili caſu conſuluit idem Alex. conſi. 35. viſo proceſſu. lib. iij & auctoritates, & iura abundant in p̄poſito. Tertiò, q̄a dūs gubernator dedit vniuerſitati licentiā leuandi tributa & vectigalia, adiecta clauſula ꝓut hactenus fecerūt, & ſic hęc gratia ſeu licentia reſtringitur ad meras ꝑteritę cōſuetudinis,
23 quia dictio, † prout, relata ad actum præteritum, de quo conſtat, ſtat limitatiuè. l. edita. & ibi Bar. col. pen. C. de eden. Et idē firmat Bar. in extraua. ad reprimen. in ver. ꝓut. & Fely. in c. qm Abb. col. in. de offi. dele. Alex. ꝙ. 146. viſis & accurate conſideratis. col. pe. lib. j. Conſtat aūt de præfata conſuetudine, q̄ vniuerſitas ſolita eſt leuare tributa habito conſenſu omniū ꝯdominorū nō aūt ſolius do. Delphini, vt patet ex documentis deſignatis in ꝓceſſu & in præmiſſa narratione facti. Ergo nō aliā conſtat fuiſſe mentē d. gubernatoris, qui nouiſſimè conceſſit facultatē exigendi tributa, proout hactenus ſolitū eſt. Quartò, q̄a Princeps concedendo aliquam gratia, vel priuilegiū, intel-
24 ligitur eatenus ꝓcedere, quatenus ſua poteſtas ſe extēdit, † vt aūt vltra. l. Lucius §. Imperator. ff. ad municip. c. à nobis. & ibi not. Pan. de ſenten. excom. & traditur per Paul. de Caſtr. conſ. 294. in cauſa. tu. ij ꝑte, ſecundum nouam impreſſionem. & per Cur. conſi. 6ᵒ. col. fi. Verum cum do. Delphinus non poſſit dare hanc facultatē in præiudiciū eccleſiæ ꝯdominæ, & niſi accedat conſenſus prælati & capituli, vt oſtenſum fuit in primo dubio, dicendū eſt q̄ voluerit do. gubernator hanc facultatē concedere, quatenus tangit portionē dñi Delphini. Et q̄ iſte fuerit ſenſus ſuus dat, quia ſe refert ad antiquas conceſſiones prædeceſſorū, in quibus maximè in licentia conceſſa de anno 1464. Lud. Regis primogenitus Delphinus ſapienter licentiā cōceſſit, adiecta clauſula in quantum partem noſtram tangit, quæ clauſula cenſetur inclusa in præſenti noua licentia, quia relatū eſt in referēte. l. aſſe toto. ff. de hæredi. inſti. l. qui ſic. ff. de verb. obli. ¶ Ex prædictis ſatis ſuperque diſputatū fuit de poteſtate & voluntate, nunc videndū eſt de ſubreptione, ex qua apparebit, q̄ do. gubernator talē licentiā ſolus non dediſſet, ſi habuiſſet notitiam iurium cōpetentium eccleſiæ de quibus debuit vniuerſitas in precibus mentionē facere. Nam ea omnia

ſunt

sunt per impetrantem exprimenda, quæ cõcedentem possunt mouere ad non concedendũ, vel differre ius concedendum. c. super literis. c. postulasti. in verb de iure. de rescriptis. maximè in impetratione priuilegij, quia subreptio ipso iure vitiat priuilegia & literas gratiosas. c. ad aures. vbi Pan. & alij. eod. tit. tacuerunt impetrantes Reu dom. Archiepm & cap esse in quasi possessione exercendi regalia, & signanter impartiendi licẽtiã & authoritatem exigendi nouas vectigalia, simul cum Delphi
1 5 no. de qua quidem quasi possessione ✝mẽtionẽ facere debuerunt. alioquin impetrationem vitio subreptionis irritam esse constat. c. cum nostris. de successione præbendarum. & licet ille rex loquatur in impetratione beneficij, tñ ratio illius capituli militat in omnibus impetrationibus, quia si fuisset expositum, q̃ ecclesia erat in quasi possessione simul cum do. Delphino, solus non dedisset licentiam nisi accederet consensus Prælati & capi condñorum, & q̃ ille rex. procedat generaliter etiam in aliis impetrationibus, probatur in c. ij. vbi glos. de decim. lib. vj. & in c. dudũ. extra eod. & firmat Fely. in c. in nostra. col. xxiiij. ver. ix. no. de resc. Secundò constat huiusmodi impetrationem esse subreptitiam. quia non fuit facta mentio de transactione inita inter ecclesiam & quondam do. Hubertũ
26 Delphinum, ita citurnitas transact onis vitiat ✝ rescriptũ, sic gl. in c. ex literis. de offi. deleg. post Cardinalem consil. 136. factum sic se habet, & idem firmat Socy. cons. 130. circa primũ. libro iiij. Tertiò, dato q̃ fuisset facta mentio transactionis, alia ratione esset subreptitia, quia non fuit facta mentio iuramenti præstiti per præfatum quondam dom. Hubertum, nam tacitur-
27 nitas iuramenti ✝ reddit gratiã subreptitiam & inualidam. c. cõstitutus. de resci. & firmat Lud. Ro. cons. 369. circa primũ. col. iij. & Alexand. consi. 125. col. pe. libr. j. & traditur per Ferra. caut. lx. Quartò, huiusmodi gratia est iuncta vitio subreptio-
28 nis, quia non fuit facta mentio tot ✝ priuilegiorum tam per Imperatores & Delphinos, quam etiam summos Pontifices concessorum. c. cum ordinem. de rescriptis. c. veniens. de præscrip. l. iij. C. de silenti. libro xij. & traditur per Fely. late in c. j. versi. ij. dispositio. de rescriptis. Quintò, ex alio redditur subreptitia, quia nõ fuit facta mentio, quòd priuilegia & transactio ac libertates concessæ ecclesiæ fuerint confirmatæ per Francis. Modernum Regem & alios prædecessores Reges, & Del-
29 phinos, de quibus confirmationibus ✝ habenda quoque mẽtio fuit, alias gratia vitio subreptionis nullius est momẽti. secundum glos. in clemẽtina dudum. in verbo pacta. de sepulturis. Alexan. consi. 125. col. iij. lib. ij. Cur. Senior consi. 35. in fine. Sextò est subreptitia alia ratione, quia non fuit expressum cõcedenti, quòd alias fuerit lata sententia contra ipsam vniuersitatem, quòd non liceret impetrare facultatem indicendi nouas exactiones absque consensu Archiepiscopi & capituli, q̃ iam longissimo tempore transiuit in rem iudicatam. taciturni-
30 tas enim sententiæ, ✝ vitiat priuilegium. capitulo expolita de arbitris. & ibi glos. & Fely. col. viij. in cap. super literis. de rescriptis. nisi in gratia sit apposita clausula non obstante re iudicata. l. final. C. senten. rescind. non posse. Nec sufficit, quòd talis clausula sit apposita in precibus sed oportet, quòd sit inserta in corpore gratiæ, sm Alexand. consil. 36. colũ. ij. libro ij. Nec valet priuilegium contra rem iudicatam, nisi sit concessum parte citata, & cum prædicta clausula non obstante. sm Alex. consilio 123. ad finem. eodem lib. Septimò, quia impetrantes
31 tacuerunt q̃ vniuersitas consueuerat sibi petere licentiam impetrandi & exigendi vectigalia etiam à prefato domino Archiepiscopo & capitulo, ideo gratia quoque reddit subreptitia. c. j. de consuet. libr. vj & traditur per Alexan. in d. consilio 130. colũ. iij. de quib. omnib. si d. gubernator fuisset, vt inris erat, ad plenum informatus, non concessisset dictis vniuersitati & hominibus prædictam licentiam simpliciter & absolutè, sed ita demum si accederet consensus dñi Archiepiscopi & capituli condominorum. Quare concludo non licuisse vniuersitati & hominibus exigere aliqua vectigalia seu tributa, absque consensu omnium condominorum, quia dominus gubernator non voluit solus talem impartiri licentiam.

RESP. CLXXXII. & de Diuers. rescript. XIIII.

ARELATENSES Nullo iure onere restituendi pretij per Christianissimum Regem exacti ab emptoribus officiorum Vigueriatus eisdem Vigueriis ab eodem Serenissimo Rege grauari censentur. Idq̃ue ex tenore verborum Regis apertè deprehenditur asserentis, en rembourſant toutesfoys par lesdicts gens dudict pays, &cæt. per quæ verba personæ seu homines trium statuum expressè grauantur, & præsertim cum ad eorum supplicationem, & non Arelatensium, hæc fuerint per Principem concessa. Qui pariter, Arelatenses, vti adhærentes nullo iure adstricti censentur, cum nulla æquitatis ratio patiatur iustissimum Regem adhærentes non supplicantes grauasse, & pecunias eis inuitis extorquere voluisse. Quare Arelatenses & si adhærentes, non tñ supplicantes, nec supplicantibus acquiescentes non grauatos esse respondi.

SVMMARIVM.

1 Verba, seu *clausula* in *fine posita, referuntur ad præcedentia eis* tor *respondentia.*
2 *Relatio in dubio fit contra supplicantem.*
3 *Relatio seu interpretatio nunquam fit ad ea ex quibus resultaret iniquitas.*
4 *Edicti regij declaratio, ad ipsum Regem spectat.*

Respon. interpreta.

NON creditur Christianissimum *Regem* voluisse grauare ciuitatem Arelatensem onere restituendi pretium, quod ipse recepit ab empt. officij Vigueriatus rationib sequ ¶ Primo, qa illa verba reductionis *Regiæ* en rembourſant toutesfois par lesdicts gens dudict pays, ceux qui en vertu de nosdictes lettres ont obtenu lesdicts offices perpetuels. *referenda* sunt, immo expresse referuntur ad gentes trium statuum præmentio
1 natas. ita sonant illa verba par lesdicts quæ ✝ respiciunt præcedentia. l. j. §. cum quæ. alias est. § hoc edicto. & ibi not. Bartolus. ff. de postulan. do. et Bar. in l talis scriptura. colu. ij. ff. de legat. primo. Socin. consi. 61. columna prima, libro quarto.

¶ Secundò, quia dicta reductio facta fuit ad supplicationem
2 gentis trium statuum, ergo ad ipsas in dubio facienda est relatio. capit. inter dilectos. de fide instrumen. instit. de inutil. stipula. § præterea. Cum igitur Arelatensis respublica, (vt proponitur) non sit de gentibus trium statuum, nec in tribus statibus comprehensa, bene sequitur, q̃ ipsa non intelligatur grauata. ¶ Non obsi dicatur quòd licet non sit de gentibus trium statuum, & tamen de terris adiacentibus, quia in præcedentibus leguntur nominatæ, quia respondetur quòd quatenus Christianissimus Rex se refert ad terras adiacentes, intelligitur de terris adiacentibus, quæ simul cum gentibus trium statuum supplicarunt, & petierunt reductionem, offerentes se exoluturos pretia emptoribus officiorum. ita probant verba præfationis dictæ reductionis ibi, requestes & complaintes & cap à quibus ipsa reductio omnino regulatur. l. ij. ff. de hered. instit. non n. iustissimus *Rex* intelligitur velle grauare terras adiacentes non supplicantes, nec velle auferre pecuniam de bursa Arelatensium ciuium, sm Bald. in l. j. C. de seruit. & aqua. colum. x & Raph. Cor. in l. si C. si quis vel vsli. publ. cõprobat Fely. in c. quæ in ecclesiarum colu. xiij. de consti. alioquin si ad terras adiacentes non supplicantes fieret relatio, resultaret summa iniquitas, sic enim Rex voluisset vendere officia & pretia recipere cum damno subditorum, quos voluisset reddere pretia emptoribus contra omnem æquitatem, sic. n. in effectu & per indirectum voluisset extorquere pecunias ipsis subditis inuitis, ergo non dicamus, quòd relatio sit facienda ad terras non consentientes, nec supplicantes, sed ad supplicantes duntaxat, quia fugienda est illa interpretatio per quam resultat iniustitia, vel iniquitas. sm gl. & Bar. in l fina. & in l j. C. de lib. præte. Nec ✝ relatio facienda est ad ea ex quibus resultat absurditas. capitulo cum ecclesia Volte. de elect. Oldra. consilio 152. incipit. factum tale est. traditur per Iason. in libr. j. C. de lib præte. Cum igitur ciuitas Arelatensis non supplicauerit, nec supplicanti consenserit. bene sequitur quòd ipsa non censeatur grauata. Et si dicatur, quis ergo erit grauatus, seu quis rẽborsabit dictum Vigueriũ? Respondetur, quòd declarare habeat ✝ Christianissimus *Rex* qui reductionem fecit. l. nn. Cod. de leg.
4

RESP. CLXXXIII. & de Diuers. rescript. XV.

ALLOBROGVM Consuetudine nobilibus nobiliter viuentibus munerum immunitatem præstante proponebatur, num Baldeſar ex Ioanne illustris Delphini Barbitonsore natus, genere nobilis esset? Plerique responderunt, ex nobili parente originem ducere etiam eum, qui ex Principis coquo descendit. Ego autem dixi inferioris Principis non decorari radijs, quem artis vilitas ignobilem facit, quod vulgi opinione comprobari dicitur, & naturali condat exemplo. Moribus, enim alitur ea non est illustrandi vis, quæ Phœbo omnium auorum maximo. Ita etiam quærebatur an im-

an immunitas à Delphino concessa Ioanni, eiusq; hæredibus & successoribus ex suo corpore & legitimo matrimonio p. creatis, cõcessa quoque foret Baldesari nepoti iustituto in re certa à Ludouico, filio & hærede. Ego verba priuilegij strictissimè interpretans, filiis hæredibus vniuersalibus nõ etiam nepotibus hæredibus particularibus immunitatem donatam respodi, sed nec à muneribus à Principe indicendis exemptos à collectis quæ populi decreto pro communi vtilitate imponuntur, puto posse defendi.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes sunt de descendentibus, & ex corpore aui.*
2 *Nobilitatem tenetur probare, qui se super ea fundat.*
3 *Barbitonsor propter artis vilitatem non differt à mechanico, & plebeio, & numero 5.*
4 *Coquus principis dicitur constitutus in dignitate.*
6 *Princeps supremus potest domesticos suis radiis nobilitare, nõ autẽ princeps inferior, nu. 6.*
7 *Delphinus non recognoscit superiorem. Iura tamẽ loquentia in Imperatore non habent locum in eo, licet sit æqua potestas. & nu. 8.*
9 *Consuetudo & æstimatio communis in materia nobilitandi alterũ, magis spectanda est, quàm lex.*
10 *Nobilitas vt præscribatur, quãti temporis vsus requiratur, idem de priuilegio non contribuendi. nu. 11.*
12 *Talcas soluere dicitur, qui pro ipsis remittit, quod sibi debetur.*
13 *Testium plurium depositio de nobili vitæ ratione, non infert nobilitatem.*
14 *Plebeius potest esse exemptus à datijs & taleis.*
15 *Hæres hæredis est etiam testatoris hæres. & qualiter hæc regula intelligatur, numero 16.*
17 *Successoris appellatione in dubio venit vniuersalis hæres, non particularis.*
18 *Filius institutus in re certa, dicitur hæres.*
19 *Priuilegia immunitatis sunt contra publicam vtilitatem, & nu. 24. & ideo veniunt strictissime interpretanda.*
20 *Nepos an ex aui matrimonio, aut ejus corpore dicatur natus.*
21 *Priuilegium vnum suppletur & declaratur per aliud.*
22 *Argumentum à contrario sensu, valet etiam in priuilegijs.*
23 *Impositis & imponendis, participium, resolutum & resoluendũ pro decet, dispositionem restringit ad terminos relatiui verbi.*
25 *Hospitari milites quilibet tenetur, nisi speciali priuilegio fuerit exẽpt⁹.*
26 *Collectę impositæ ob communem vtilitatem, regulantur secundum naturam onerum, in quorum loco subrogantur.*

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.
Respon interpreta.

VIDETVR respondendum Baldesarem duplici iure immunem esse à collectis, subsidiis, cæterisque muneribus ciuitatis Diensis. Primò, ex nobilitatis prærogatiua, nobiles enim immunes sunt à contributione onerum facienda cum plebeis tam cõi iure, quàm cõsuetudine Delphinali, secundũ Guid. Pap. dec. ccclxxxiiij. quę incipit. sed quid de nobilibus, vbi allegatur text. in l. 3. ff. de mu. & ho. Et pro eius sententia facit etiã text. in lege non tantum. §. j. ff. de exc. tut. Secundò ex priuilegio, nam à Iustinis olim Delphinus exemit Ioannem auum pĩati Baldesaris, & eius hæredes & successores ex suo proprio corpore & legitimo matrimonio descendẽtes. Constat autẽ
1 nepotes esse de descendentibus, † & ex corpore aui, fm Bald. & Mod. in l. j. C. de cõd. infer. & in c. j §. filia. de succes. feu. ad fi. & Lud. Ro. consi. 168. visis loquentes in fortiotibus terminis. Dicunt enim q̃ concessio facta sibi & aliis ex suo corpore nascituris, ẽt censetur facta nepotibus ex filia, quia in nepote est sanguinis continuatio, vnde immediatum dicitur, quicquid per rerum naturam continuatur. quod maximè verificabitur in descendentibus. Verum enim est oẽs ex proprio corpore Adæ & Euæ descendere, vt est glo. in nuptiæ consistere. ff. de ritu nup. & docet Bal. consi. 141. punctus talis est quidam. lib. v. not glo. in §. ergo non oẽs. Insti. de nupt. Constat etiam illustrem d. Delphinum etiam si superiorẽ recognosceret, potuisse concedere immunitatem dicto Ioanni & descendentibus subditis suis. l. placet. C. de exc. mu. lib. x. traditur p Pan. in c. 2. col. pen. de immu. eccle. per A. ex. consi. 30. ponderati. libr. v. ergo nihil videt proponi, qd huiusmodi priuilegio aduersetur. Verum fm ea, quę proponuntur arbitror Baldesarem nullo iure se posse à muneribus tueri, nõ quidem ex prærogatiua nobilitatis, quia non constat ex actis, q̃ ipse sit nobilis. tene-
2 tur enim nobilitatem probare, † qui super ea se fundat, secundum Bald. in capitul. i. §. si rusticus. per illum text. de pac. ten. & in l. non ignorat. colum. j. C. qui accusar. non possunt. Socin. cõsi. 230. elegãter & subtiliter. col. lib. 2. quod intellectũ fuit inter consilia Cur. Sen. consi. 18. Quinimmo ex productis per Baldesarem constat. q̃ originem trahit ab auo, barbitonsore quondam do. Delphini, quem constat non differre à mechanico & plebeio propter artis vilitatem. l. j. C. de excu. artifi. lib. x. & l. nequis. & ibi no. C. de digni. lib. xij. Nec dicat q̃ barbitonsor Principis dẽ habere dignitatem, cui etiam coquus Prin-
4 cipis dicatur constitutus in dignitate, † secũdũ Bald. in sub. de feud. Guardiæ. & Lud. Ro. in sing. 66. nec ẽt dicatur barbitonsorem do. Delphini dici nobilem, quia assistat eius lateri † ex tex. in leg. j. C. de præpos. labor. m. lib. xij. ibi, qui nostri lateris comitatus illustrat. per quem tex. dicunt. Ang. & Ias. in Lemnium. C. de test. q̃ quicunque adhæret lateri Principis, dicitur nobilis & idem tex. in l. j. C. de domest. & præfect. ibi, si his honos non deferatur, qui cõgingere nr̃am putauerat dignitatem. Quia ad ista omnia videtur dupl̃r. Primò, q̃ iura quę volunt domesticos Principis nobilitari radiis sui domini, in-
6 quuntur de domesticis Imperatoris † & supremi Principis, vũ non rectè protrahi possunt ad domesticos inferioris, qui de
7 iure non potest † aliquem nobilitare, fm Bar. in l. j. col. ix. C. de dig. lib. xij. Et dato q̃ do. Delphinus non recognosceret superiorem, non tñ sequitur q̃ iura loquentia † de Imperatore habeant locum in Delphino, in quo non est tanta maiestas, quanta in Imperatore, vt probat in simili Soc. cõs. 275. in causa fratrũ. col. ij. post Imo. in l. Infamem. ff. de public. iud. & constet exemplo stellarum, quarũ splendor non æquè lucet sicut splendor Solis. Secũdò videtur, q̃ si de iure barbitonsor & coquus Delphini forent nobiles, qd vix crediderim, ẽn de consuetudine non reputantur nobiles, quæ consuetudo & cõis existima-
9 tio in hac mã. est magis inspicienda † quam lex, fm Bar. in d. l. j. col. fi. & Paul. de Cast. in l. iij. de epi. & cleric. & Soc. in d. cõsi. 265. colũ. ij. Et q̃ barbitonsor Delphini non reputẽt nobilis, licet coniecturari ex impetratione priuilegij. Nam si fuisset nobilis, frustra impetrasset priuilegiũ immunitatis à nobilibus Delphinalibus, à quibus fm mores patriæ nobiles nobiliter viuentes sunt exempti. Frustra enim præcib. impetratur, quod cõmuni iure conceditur. l. j. C. de thesauris. libr. x. Item q̃ non esset dictus barbitonsor nobilis, constat ex tenore dicti priuilegij, in quo legitur filium Regis Delphinum mandasse trib. Statibus, vt præfatum barbitonsorem describant in numero exemptorum, & non soluentium, non aũt mandauit q̃ describerent in numero nobilium. Tres enim hominum sunt species quæ solent in tribus statibus Delphinalibus describi, ecclesiastici scilicet, nobiles, & exempti, seu non soluentes, vt patet ex product. s tam per actorem quàm per reos. Cùm igitur fuerit positus in numerũ exemptorum ex priuilegio, constat q̃ nõ fuit receptus in numero nobilium. l. & seruorum. ff. de statu hom. cum si. Et ũprædicta non videntur sufficere ad ostendendum consuetudinẽ. articuletur, & probetur qualiter barbitõsores, coqui, & similes seruitores d. Delphini non hñr neque reputant̃, ac nec habiti, nec reputati fuerunt retroactis tẽporibus nobiles, &c. Non obst̃ q̃ d. Baldesar probauerit se in subsidiis contribuere cum nobilibus, quia non ppea sequitur, q̃ sit nobilis. nã ad hoc vt ex vsu & quasi possessione præscribatur
10 nobilitas, requiritur † vsus tanti tpis, cuius initij memoria nõ sit in contrarium, fm Ioan. Andr. in c. Abbates. de priuil. libro vj. & Ludo. Rom. singulari ccxciij. nunquid vsus, &c. qui vsus tanti temporis non fuit deductus neque probatus. Et dato q̃ à certo tempore citra contribuerit cum nobilibus, non tamẽ
11 sequitur quòd sit in quasi possessione non contribuendi † cũ plebeis, quia ad hoc vt quis dicatur in quasi possessio. nõ soluendi, & non contribuendi. cum his, cum quibus de iure tenetur contribuere, plura sunt necessaria. Primò, q̃ dictus Baldesar fuerit aliqn̄ requisitus vt contribueret. l. litibus. cum ibi notatis per Bar. C. de agri. & cens. libr. xj. Secundò, q̃ requisitus soluere recusauerit, secundum gl. in lege, qui hominibus. ff. de ser. vrb. præd. Tertiò q̃ vsus fuerit prærogatiua nobilitatis scientibus & patientibus his, qui præsunt regimini ciuitatis Diẽsis, fm Bart. in l. j. C. de ser. & aqua. & Panor. consil. 18. in causa, lib. ij. & consi. 22. col. fina eod. libr. Non constat autem ex actis de prædictis, nec de his fuit articulatum. ergo, &c. Quinimo requisitus Ioannes vt solueret, ordinatũ fuit per curiam q̃ idem Ioannes solueret, cui ordinationi paritum fuit: vt legitur ex processu. Nec obstat transactio iurata inter agentes nomine ciuitatis & quõdam Ludouicum eius patrem, per quã conuentum fuit, q̃ vniuersitas non posset taleare, nec cotizare dictum Lud. eius vita durante. Quia respõdetur, q̃ vniuersitas seu agentes pro ea ideo promiserunt non taleare eũ p tẽpore eius vitæ, quia remisit vniuersitati summam. cxxij. florenorum sex solidorũ, & quindecim denariorum. ita capit transactio. Vnde stante hac remissione satis dicit ipse Ludouic. fol.
12 misse talcas. Soluere † enim dicitur talcas qui pro ipsis remittit

Relp. Io. Fran. Rip. in Codicem.

qđ sibi debetur. l. si debitor ff. qui potio. in pigno. habeātur. l. vel ꝑmutauit ff. de liberali causa. l. si quis delegauerit ff. de no ua. cum simil. Prætereà talis promissio non fuit facta ex causa nobilitatis, sed ex causa officij, qđ habebat ipse Ludo. qa erat receptor patriæ pro illustri do. Delphino, propter qđ officium idem Ludoui. obtinuerat literas exemptionis à præfato do. Delphino, quæ exemptio eatenus durauit, quatenus durauit officium, & nō vltra. l. maximarū. C. de excusatio. munic. libr. x. & ibi notat Bar. in l. qui sub prætextu. vbi Bart. de collegi. & cartho. lib. xj. C. & in l. qui sub prætextu. C. de sac. san ecc. & l. scriniarios. C. de testam. mili. Et hac ratione vniuersitas transegit cum receptore ad eius vitam. Non denique obstant testiū depositiones, quia & si plures deponant, ꝙ Baldesar viuat no
13 biliter, non tamen sequitur ꝙ sit nobilis. †. Nā ad hoc vt quis sit immunis à taleis & subsidijs, quæ solnuntur per plebeios, duo sunt ſm mores patriæ necessaria. Primum, ꝙ sit nobilis. Secundum, ꝙ viuat nobiliter. Item testes assignāt rationē mi nimè concludentem, et quam cōstiat esse falsam, ergo nul am fidem faciunt. l. solam. cum ibi notatis C. de testi. traditur per gl. et Canonistas in c. cum causam. co. tit. nam omnes testes di cunt, ꝙ Ioannes & Lud. pater & auus d. Baldesaris habiti & re putati fuerunt nobiles, quia non cōtribuebant cum plebeis. Ista ratio non concludit, stat enim simul, qđ aliquis nō contri-
14 buat cum plebeis, & tamen non sit †nobilis. cū possit esse ple beius, & exemptus, vt supra dictū fuit. Item ꝓbat qđ hęc ratio assignata per testes est fal a. Quia constat ꝙ Ioannes & Ludou. non contribuebant cum plebeis, non propter prærogatiuā nobilitatis. sed propter priuilegium eisdem specialiter cōcessum, vnde de depositionibus dictorum testium non est habē da ratio. Ex his patet, ꝙ Baldesar non potest se iuuare ex prærogatiua nobilitatis, cum nō constet ipsum esse nobilē & vbi constaret de nobilitate, nisi esset contuetudo patriæ, rūderē audacter, ꝙ non posset prætextu nobilitatis se excusare à cō tributione onerum occurrentium in d. ciuitate quia nobiles de iure tenētur onera patrimonialia subire, sicut quilibet ple beius, vt fuit conclusum s. in iiij. rūso. in ij. dub. Videamus mo do, an Baldesar iure se prætendat immunem ex priuilegio cō cesso Ioanni auo & eius hæredibus & successoribus descēdē tibus de suo proprio corpore? Mihi saluo saniori iudicio vi-
derur, ꝙ nec etiam vigore huius priuilegij Baldesar sit immu nis. Tum, quia Baldesar non est hæres nec successor d. Ioānis. Nō ob si dicatur, ꝙ est filius, & hæres Ludouici filij & hæredis d. Ioannis, & ꝓūt vt etiam hæres ipsius Ioā. cū hæres hæredis
15 † sit etiā testatoris hæres. l. fi. C. de hæ inst. l. si paterfamilias. in fi ff. de hær. insti. Quia rūdet ꝙ hæc ratio procederet, si Bal desar esset hæres vniuersalis d. Ludouici: sed ī facto præsuppo nit ꝙ ipse ſn est hæres vniuersalis, sed particularis, qui loco le gatarij hr l. quoties C. de hęr. inst. Legatarius autē hēdis nullo modo pōt dici primi testatoris vniuersa is hæres, ergo &c. nā illa regula, hęres hęredis, &c. ītelligitur de hærede vniuersali, v t volūt Bal. Ias. & alij in d. l. fi. Accedat, ꝙ illa verba priuilegij
16 loquentia de hæredibus intelligēda sunt de hæredibus †vni uersalibus. l. fideiussor. § qui interrogatus ff. de interro act. Et ꝙ appellatione hæredis, in dubio non comprehendatur singu laris successor, firmāt Bal. & d. Phi. de Peru. in c. si pater. de te sta. l. vj. & Fel. in c. quia. c. col. fi. de iud. Et ꝙ appellatione hęre dis, nō cōprehēdatur particularis successor, patet ad oculum, quia hęreditas à qua nomē hęredis descendit, est successio in vniuersum ius defuncti. l. hæreditas ff. de reg. iur. l. pecuniæ §. hæreditas. ff. de verbo. signi. Et si dicatur, ꝙ priuilegiū non so lum fuit concessum hæredibus, sed etiā successoribus, & ideo verbum successoribus debet ītelligi de successoribus particu laribus, vt aliquid operetur. c. si Papa. de priuileg. lib. 6. l. si quā do. de leg. j. Respondeo, ꝙ etiam appellatione successoris in
17 dubio venit †vniuersalis successor, non autem particularis. l. quædam § nihil. ff. de eden. quod procedit etiam si dispositio loquatur de hæredibus, & successoribus simul & geminatē se cundum Bald. in l. emprorem colum. 3. C. loca. Imo & Mod. in l. quod dicitur. la. 2. ff. de verbo. obliga. & latè Cur. iur. con si. antepe. Nec obst. dum dicitur, ꝙ verbum successoribus, de bet aliquid operari, quia istud conceditur. sed respondetur, ꝙ verbum hæredibus, intelligitur de hæredibus vniuersalibus de iure ciuili, verbum successoribus, de successoribus vniuer salibus de iure prætorio. l. stipulatio ista. in princ. cū gl. in verbo cæterorum. ff. de verbo. oblig. & ita respondet Imo. in d. l. quod dicitur. col. pe. & Alex. in d. §. nihil. & Cur. in d. consi. an repe. Nō denique obstat si dicatur, ꝙ filius institutus in re cer
18 ta, †dicatur hæres. & ideo succedat in feudo concesso alicui pro se & hæredibus. & c. vt tenet Bart. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. lib. & consi. inc. d. A mate. quod est consilium
19 &c. quem sequitur Imo. in l. ex facto. la grande. ff. de hæ-
re. inst. qa ga ꝓriū tenēt Bal. An. & Sal. quos refert & segē Ale. ī d. §. nihil. & posito ꝙ dec. Bar. vera eēt, nihil facit ad rē nr̄am. qa loqē in ꝙcessione feudi, & sic in bñficio Principis, qđ satis simè est interꝓtandum. l. si. ff. de ꝓsti. princ. ca. cū dilecti. de do. nos loqmur in priuilegio, qđ est strictissimè, & ꝓprijssimè in telligendū. l. si qñ. C. de inof. testa. l. ex facto. ff. de vuig. & pup. tradit ꝑ gl. Abb. & Fel. latè in c. cām quæ. de reseri. Et si reliqua priuilegia sunt restringenda & strictē interpretāda, à fortiori
20 veniūt restringēda priuilegia immunitatis, †qa sunt ꝓpublicā vtilitatē. ſm Pau. de Cast. ī l. maritū. ff. sol. mr̄i. & Ale. in l. qa tale. ff. e. ti. & ꝓ. 125. col. 3. li. 2. Hinc est, ꝙ appl'one posterorū, & appl'one generis, & appl'one descendentiū. in priuilegio immunitatis nō veniunt descendentes ex filia, qa tale priuile gium est odiosi. limū. l. ff. de iure immu. licet ī alia mā fauorabi li ꝓtineant & nepotes ex filia. Ita in ꝓposito rūdet Dec. consi. 223. in casu ꝓposito. ꝑ totū. Alia ēt rōne non vī, ꝙ Baldesar sit de cōprehensis in d. priuileg. qa non est de hr̄dibus & suc cessoribus descendentibus, & ꝓcreatis ex corpore & ltīmo mr̄imonio Ioan. aui. Nā cū ei non ꝙueniant verba priuilegij, non ēt ꝙueniet disꝑō. c. potrò. de priuil. l. 4. §. rocies. ff. de dam. infec. l. qđ ꝙstitutū. ff. de test. mil. Nec ob. ꝙ nepos dicatur de scendere ex corpore, non tñ fuit ꝓcreatus ex corpore aui, & ex mr̄imonio ꝑ auū ꝙcto. ꝓut ex tenore ꝓriuilegij disponit.
21 Nepos. n. non dr̄ natus nec ꝓcreatus ex aui mr̄imonio, † nec ex ei' corpe, vt est tex. clarus in l. nā ciuiū. ff. de his, q̄ sunt sui vel alie. iur. licet enim oēs descēdamus ex corpe Adæ, non tñ ex eius & Euæ mr̄imonio, & corpore suimus oēs ꝓcreati. Et si negēt ꝙ ex tenor priuilegij requirāt ꝙ hr̄s sit de descendēti bus ꝓcreatis ex mr̄imonio & corpore Ioannis aui. rūdeo ꝙ improba & calūnioſa est hmōi negatio. Priuilegij tenor talis est. Io. de pererio & eius hr̄des. & successores descendētes de suo ꝓprio corpe & ltīmo mr̄imonio eximimus, &c. Pōdera illam copulā & ltīmo mr̄imonio, quæ copulat vniformiter, & qualitates ꝓcedentis copulati repetit in sequē ſm gl. in l. si fic ff. quē ad ser. amit. quā extollit Ias. in l. ij. co. pe. C. de succes. edic. Pro qua facit qđ decidit Bart. in l. si legatarius ff. de leg. 4. & quod decidit Lud. Rom. consi. 231. ꝑmissorum doctorum. & Soc. cōsi. 280. cōsiderata libe. 2. & si in sequenti copulato re peritur illa ꝓcedens qualitas, ꝓut repetenda est, ex suo & pro prio corpore, solū erunt exēpti, q̄ ex suo & ꝓprio corpore, & ex suo & ꝓprio ltīmo mr̄imonio descendunt, & ꝓcreati sunt. Et si insteē, ꝙ tenor huius priuilegij loquat̄ de descendē tibus, non aūt de ꝓcreatis, rūdeo ꝙ suppleri dēt verbū & ꝓ-
22 creatis, qa ita cantat tenor alterius priuilegij declarantis pri mum. supplet. n. priuilegiū, & declarat̄ † per aliud. c. inter dile ctos. de fi. instr. l. vtrū ff. de pet. hære. Et ita no. Bal. i c. auditis. ꝓ illū tex. de ꝓscr. & Ias. in l. si quis ex argentariis, §. si initium. in 4. not. ff. de eden. & in l. triticū. ff. de verb. obl. Facit tex. in l. sed & posteriores. ff. de leg. Potuit. n. do. Delphinus q̄ priuilegiū cōcesserat, illud declarare, supplere, & restringere. c. inter alia. de sent. excō. c. j. de iura. calū. Et tradit per Felin. in c. nouit. co lum. ix. de iud. sed ponamus, ꝙ Baldesar sit virtute huius priuilegij immunis, videamus, à q̄bus munerib'. Priuilegij verba hæc sunt, Ioā. barbitōsoré nr̄m eximimus ab oīb̄us subsidiis, auxiliis, taleis, & donis gratiosis impositis, & imponēdis per gentes triū statuū nr̄i Delphinat' & Comitatus, à q̄bus exone rauimus & exoneramus ciuitatē nr̄am Dienſem, &c. Ex horū verborū meta, q̄ transgredi nō licet. c. recepimus. c. porrò. de priuil. arguendo à ꝓrio sensu, cōstat fuisse ꝙcessam īmunitatē Baldesari ab his oneribus q̄ per gētes triū statuū non aūt ab his q̄ p vniuersitatē ꝓ cōi & publica vtilitate īponunt. valet
23 e nim ar. à ꝓrio sensu ēt † in priuilegiis, ſm gl. in c. licet. de pri ui. li. vj. quā dicit aureā & singularē Cur. senior. cōsi. 16. col. vij. in princ. & istud ēt ꝓbatur ex participio illo impositis & im-
24 ponendis q̄ gentes triū statuū qđ participiū † resolutū in re latiuū. & verbū, ꝓut resoluendū est, ſm gl. in cle. j. in verb. dignitatib. de ꝓb. dispositionē restringit ad terminos verbi re la tiui. l. cunctos populos. C. de sum. trini. & fid. catho. Et ꝙ illu stris Delphinus voluerit duntaxat ꝙcedere immunitatē à sub sidiis, & taleis, q̄ īponunt ꝑ tres status, seu q̄ debent, & soluūt ipsi Delphino, patet ex eo ꝙ exonerauit ciuitatem. Rō. n. exo nerationis nō ꝙuenit, nec adaptari pt onerib. q̄ īponunt ꝑ vni uersitatē ꝓ cōi ciuiū vtilitate, ergo ad ea onera nō ēt immu-
25 nitas ꝓtrahenda ſm Io. An. & Pan. in c. peruenit. de īmu. eccle. & Fel. in c. accedētes. de ꝓscri. Sed vbi Delphinus dedisset Baldesari immunitatē ab oīb̄. & q̄buscunque munerib. nō tñ cēseretur dedisse immunitatē ab onerib. † hospitādi milites, à q̄b. nullus cēset exēptus, nisi speciali priuilegio, ꝙcedat. l. iij. C. de mun. pri. lib. x. & l. iij. §. eos milites. ff. d muner. & hono. & l. sunt munera. ff. de vac. mu. nec ab onerib. refectionis mu rorū. pontiū, fontiū, & his similiū, q̄ pro cōi omnium vtilitā-

te im-

re ꝯnũit:nĩ ad talia onera teneꝫ ẽt eccl'a, cui iura plenaria ꝛcedũt imunitatẽ.l.ad ĩstructionẽ C.d sacrosan.ec. & ibi Cy. Iac.But.Bal.Alb.& Mod.ita firmãt,& sequũtur *cõiter* cano. ĩ cap.non minus.de immu.ecc.reiecta ſnia Pañ.ibi & consi.iij. lib j.Nam & domus augusta &ce'situdo Imperialis à talib.onerib.non excusantur.l absit.C.de priui.do.Aug lib.xj & l ij. C.de immu.nemi ꝛced.lib.x.dicit Bal.in tit.de pace ꝓstã.ĩ ver. munitione.ꝙ ẽt eccl'esia teneꝫ conferre in gabellam plaustrorum,quæ soluit in portis ꝓ refectione viarũ, & ad onera quæimponunt ꝓ aquæ ductib. purgandis vel re ficiendis,ẽt teneꝫ eccl'esia, & g'liber alius habẽs generalẽ immunitatẽ. l.ad reparationẽ.& ibi nor. per Ioa de Pla. C.de aquæduc.lib. xj.& l ad portus.C de op pub.& Cæpo.in trac· serui.rusti. sub rubri. de serui.viæ.si'r exempti & priuilegiati nõ excusantur ab onere faciendi aggeres ꝓ inũdatione aquarũ arcendã,qa cõe periculum est, & cõe bonum, ſm Anto. de But.& Petr. de Ancha.in d.c.nõ minus. Nec ẽt excusantur à collecta imposita pro redimenda & repellenda hostium incursione, ſm Bart.in l.nullus.C.de cursu publi.lib. xij.& Pet. de Ancha. ꝓsi. 96. super dicto dubio. & Andr. Sicu.consi. 1. lib. iij. & domi. Ias.in l.placet.col iij.C.de sacrosan.ecc esi. qua rõne dico Bal desarem non esse immunem ab oneribus, quę per vniuersitatem imponuntur pro conseruanda vel liberanda ciuitate à pesti entia,vt latè probaui in tractatu de peste.lib.iij.in septimo remedio preseruatiuo.in ij.g.prin.ver.discussa qõne de munere personali.Et sicut Balde. non excusatur virtute prædicti priuilegij à metatis militum,ab oneribus pontium fontium,viarũ publicarum,& similiũ, eadem rõne nõ excusabitur à collectis, quę pro præmissis munerib. soluendis & sulinendis imponunt,quia tales collect' ꝓregulantur ſm nãm onerum,in quorum loco subrogantur, ſm Barto. in l.j. versi. quæro ergo vtrum.C.de mulie.et in quo loco.libro x.et in l. iiij.§.actor.ff.de re iudica.Pañ.in d.cap nõ minus.in fine. Bal. consi.448.ad euidentiam.libro.v.et consi.496. punctus quæstionis.lib.iiij.et consi. 313. si de iure libro iij et alibi sæpe.Et ab hac sententia non discrepat Guido Papę decis. lxxviij vbi dixit etiam eccl'esiam pro talibus oneribus fuisse collectis granatam, tempore quo vigebat bellum inter Delphinũ et Ducum Sabaudię, quod equidem verũ et ęquũ semper putaui.

¶ Si in commu.eademque caus.in integ.resti.postu.

RESP. CLXXXIIII. & Si in commu. ea d.caus.I.

LICET Prœuostus,& Castelinus,fratres de Georgijs,videãtur incursi pœnam caducitatis ob canonem iam annis tribus non solutum, nihilominus (& si ceciderint) ex persona fratris eorum minoris restituendos esse indubitati iuris est.Cùm in indiuiduis minoris priuilegia,maioribus prodesse sæpe constitutum fuerit,neque etiã prędicti fratres pœna legis,si quis maior.tenetur,nam licet contractum approbarint, super eo tamen iuramentum nullum præstiterunt,nec fratris iuramẽtũ ad fratres porrigitur,nã iuramenta personalia sunt.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium minoris in causa communi indiuidua etiam ad maiores sua resp'or gitur.*

2 *Nemo quam quis ex persona alterius consequi potest,quod ex persona sua consequi nullo iure poterat.*

3 *Incorporalia per naturam indiuidua sunt licet,vsus,seu facultas ipsorum commode diuidatur.*

4 *In contractibus innominatis non habet locum* pœna caducitatis,*quia ineis solum succedit actio ad interesse.*

5 *Regula l.si pecuniam ff.de condictione causa data,non procedit si in instrumento contractus innominati adsit stipulatio.*

6 *Iuramentum non ligat nisi exp'esse iurantes.*

Respon.interpret.

SVPER EO de quo consilium quæritur,proclivior sum in sententiam,quòd dominus Prœuostus Castelinus nobi illimi fratres de Georgijs,non fuerint incursi aliquam pœnam caducitatis propter canonem iam annis tribus non solutum,posito quod præsens contractus sit contractus locationis, non ex persona ipsorum fratrum, qui a etiam per biennium cessando à solutione quis cadit à tota locatione, vt per Bart.in lege quęro. §. inter locatorem. ff. locati. latè sat in authen.qui rem, colum.iij.C de sacrosan.eccle. sed ex persona doctorum qui sunt minores, dico prænominatos fratres,posito,ꝙ cecidissent, debere reintegrari,nam minores propter moram non cadunt in pœnam caducitatis,ſm gl.& Bald.in l.si tutores.C. de administratione tutorum.Et posito quòd cadant eis elidãda restitutio.l.si ex cã.§.si in cõmissum.ff.de minorib.Sed restitutio† minoris in causa cõmuni indiuidua,prodest etiam ꝯciis maioribꝫ secundum Bar.in l j.C si in cõi eademque causa restit.postu.Ergo sequitur conclusio, ꝙ restitutis minoribus erũt ẽt restituti ꝓnominati fratres.Et pro ista ꝯclusione vt ca sus decisus in l.si cõem.ff.quemadmodum serui.amit. vbi ex persona minoris retinet maior seruitutem viæ,quam per nõ vsum perdiderat propterea dixit eleganter Bald in c.j.col. iij. quib.modis feudum amit.ꝙ si vnus vasallus habens feudum cõe perdiderit eundem feudum ex persona sua, vel quia offenderit dñm,vel quia noluerit iuuare,quòd si alius frater adiuuerit,vel innocens fuerit,ex persona fratris innocentis retinebit feudum confirmatur ex trita regula,ꝙ quis consequitur† ex persona alterius,qđ ex propria consequi non posset. l.illud.§ fi.ff.de contratabulas.l.Aristo.ff quæres pignori obligari pñt cum suis concordantib.Coroboratur præmissa cõclusio ex infinitis similib. quas seriatim cumulat Fely. in c j. col.iij.& sequenti.de præscriptio.& post eum Ias in l ij emancipati col iij. C. de collationib. quę omnia omitto ne videar velle implere folium,sed vltra eos oprimè quadrat in proposito quod consuluit subtilis Franciscus de Aretio, consil.25. quod incipit,viso themate ad me transmisso.co.ij.vbi laicus beneficio fratris clerici potest ꝓhibere vicinum ne ædificet super muro communi non obstante statuto laicorum quòd vicinus possit inuito vicino ædificare super muro communi, quia tale statutum fratri laico beneficio fratris clerici nõ prę iudicat.Et si dicatur,præmissa conclusio quòd beneficio minorum restituantur etiam fratres maiores,solum procedit in causa indiuidua,secundum Bart.in l.prima. C si in communi eademque causa in integr restit.postu sequitur Aret.in præallegato consil.25.& in specie Roma. consilio 165. sed hmõi octo vnciæ aquæ locatæ sunt diuiduæ, vt pote concessit per modum quantitaris & per nomina numeralia, quæ quãtitas diuisionem recipit.l.in executione.in prin.ff.de verbo.obl.& etiam nomina numeralia diuisionem demonstrant.l. si ex toto.§.final ff de lega.j.Et ꝙ ductus aquæ sit diuisibilis,videtur tex.in l.si quis per diurnã.C.de aquæ ductu.lib.xj. vbi si inter socios discrepatur de vsu aquæ diuisio fit arbitrio iudicis,& clarior text. in l.si partem.in verbo, pro modo agri detenti eius aquæ diuisio fiet.ff. de seruitut. rusticorum prædiorum, quia respondetur negando assumptum,ꝙ illud ius ducendi octo vncias aquæ sit diuiduum sed dico esse indiuiduum, ꝙ sic demonstratur,nam aut volumus cõsiderare illud tanquã ius incorporale, & sic tanquam seruitutem constituram ad tempus quæ de æquitate iuris ex pacto fieri potuit.l. seruitutes.ij.ff.de seruitut.& sine dubio erit indiuiduum,quia incorporalia quæ nec tangi,nec videri pñt,† per naturam sunt indiuisibilia secundum Bart.in l stipulationes non diuiduntur.in iiij.q.ff.de verbo oblig.& l.j.§ quædam ff.de rerum diuisione. §.incorporales.institu.de rebus corporalib. & incorporalib. aut volumus consideraré facultatem vtendi, & tunc non videtur quid indiuiduum quia si aqua diuiditur non præstabit ipsis minoribus tantam vtilitatem in parte respectu partis quantam in toto respectu totius vt de se patet, ergo est indiuidua secundum doctores.Bar.& alios in leg.iiij §. Cato.ff.de verbo.oblig.& est tex.in l.in executione § secunda species.ff. eod.tit.& quod ius ducendi aquam sit indiuiduum est tex.ad literam in l.viæ.ff de seruituti.Nec obstant allegata in cõtrarium,quia ea omnia iura quæ præsupponunt aquam posse diuidi,intelliguntur quantum ad commoditatem vtendi,videlicet vt alternis diebus socij aqua vti possint, nõ quòd pars ius aquæ sit diuiduum, ita formaliter respondet glos. in d.l. si partem.ff de seruitutibus rusticorum prædiorum. Nam etiam quodlibet aliud genus indiuidui secundum commoditatem vtendi fieri potest,prout est tex.in l.via. § j.ff.de seruitu per quem text.ita dicit Bart.in d.l.stipulationes non diuiduntur.in secunda oppositione,vnde licet commoditas sit diuidua,non tamen sequitur,ergo ipsa res est etiam diuidua vt patet in iurisdictione,quæ est quid indiuiduum, & tñ administratio & exercitiũ ipsius potest diuidi,secundũ Bar.in l.inter tutores.circa finẽ primum tex ff de administratione tutorũ.& Bald.in c.Imperiale § præterea ducatus. de ꝓhib.feu. alienа.per Federi.& Alexander consi.25.volumine.v.& consil. 18.colũ. ij volumine ij Bart consi. 182.Curti.Senior consilio 25 colũ. fina.late Felin.& Barba.in cap prudentiam.in princ.de offi de lega.Et sic ex illis stat firma conclusio in fauorem prædictorum nobilium fratrum de Georgijs.Ex alio quoq; vt quòd fratres ipsi non ceciderint in aliq̃ pœnam caducitatis, qa si recte capiantur termini iuris,ꝓ eis ꝯgctus non pòt dici ꝯtractus locationis

tionis,sed potius ℨctus innominatus.l.fi. ff.de cond.ob cãm. p quem ita declarando terminos iuris ita vult Bar.in l.ij in fi-
4 ne principij.& ibi late Mod.ff.si cer.pe sed in ℨctibus ✝innominatis non habet locũ pœna caducitatis cõtra non implentẽ ℨctum ℘ parte sua,sed solum datur actio ad interesse cõtentorũ,quæ appellatur actio præcipitis verbis.l.nãlis de præscrip. verb.ff.& si replicetur ℘ non adimplenti conceditur pœnitere.l.si pecuniam.ff.de cond.causa data ridetur verũ esse re integra,vt ibi hĩ,sed hic res non est integra,quia iam pro aliquibus annis ipsi fratres soluerunt,vel aliter.d.l si pecuniam pro-
5 cedit✝nisi in instro ℨctus innominati sit apposita stipulatio. ſm Pau.& Mod.in rub.ff.de verb.ob.& Iaſ.in d.l. si pecuniam. in x.fallen.sed in instrumẽto adest stipulatio,ergo,&c & si ps aduersa instet opponendo ipsos fratres excidisse in pœnam l. si quis maior.C.de transact.quia ℨctus est iuratus. respondetur ℘ ipsi fratres quorum nomine fuit celebratus contractus nõ iurauerunt,vnde dato ℘ ipsi contractum approbauerint, tamen si ad eos iuramentum nõ extenditur,quia requiritur ad
6 hoc vt iuramentum✝liget,& extendatur expresso consentu, quòd interueniat expressa iuratio.c.pen.de iureiur.per quem ita dicunt Mod.in l.j.§.post operis co.ui.ff.de no.oper.nun.est enim iuramentum personale.c.veritatis.extra,de iureiu.vnde non migrat de subiecto in subiectum l.quia.ff.sol.mar.cũ concor.& ita forte iudicandum dico & consulo,saluo semper iudicio rectius sentientis. Laus Deo.

¶ De hæreditariis actionib.

RESP. CLXXXV. & de hæred.actionib. I.

ETSI hæc verba, en rembourſant toutes foys prealablement par les gens dudit pais ceux,qui par vertu de noſdictes lettres de edict.ont obtenu leſdicts offices perpetuelz.Revocationem officiorum perpetualitatis,siue in gerundium, id est satisfaciendo siue per ablatiuos absolutos.i.solutis prius, &c.resoluantur,conditionalem facere videantur,& non aliter reuocata dici possint officia illa perpetua,nisi prius conditioni paritum sit cum ante purificatam conditionem obseruanda non sit dispositio,præsertim cũ d.Carolus Grilleti decesserit antequam sibi satisfactum foret, quare verba prædicta quouis ex capite intelligantur eo pendente conditione mortuo quæstionem faciebant,& obid nullum ius nullaque ad hæredes spes fideicommissi exemplo transmissa vr,& prædicta officia perpetua vacare censentur.Verum quia manifestè constat eidem Carolo Grillieti actionem,siue conductionem ex lege,siue officium iudicis nobile,ex quouis fœdere accipiantur,competere:ideo nihil ex aduerso proponi potest cur actio defuncto competens ad hæredes non transmittat. Nullo pariter iure hæc reuocatio conditionalis dici potuit. Legis latio ex qua actus regulatur recte perficeretur,nã gerundium modum ac onus potius,quam conditionem secundum ea quæ proponũtur,operatur. Nec ablatiui absoluti cõditionem tantum, verum etiam dispositionem inducunt. Et quemadmodum cohæres adeundo pro parte sua astrictus cẽsetur omnia contenta in instrumẽto adimplere,& sic partem coheredis sibi relictam datis ab eo centum & ad id cogi potest,cur pariter non potuerunt personæ trium statuum cogi satisfacere,iis quib satisfieri iubent literæ Regiæ officiorum reuocatoriæ quas & acceptarunt,& interinauerunt & quib. adstringi desiderauerunt.Ex quibus facile constat reuocationem officiorum perpetuorum puram & non conditionalem fuisse,& ipsam purificationis actus inter viuos ab eodem Grillieti ad hæredes suos transmissse.

SVMMARIVM.

1 *An reuocatio officiorum perpetuo concessorum his verbis concepta sit prius officialib.restitutæ pecuniæ fuerint,conditionalis seu pura,censeatur,& ibi vide nonnulla de gerũdio & ablatiuo absoluto,& vide nu.12.*
2 *Conditio non purificata nihil disponit.*
3 *An actio competens Carolo Grilleti ab officio nondum destituto,qui pendente conditione remburſationis mortuus est ad suos transmittatur hæredes.& vide nu.4.& 5.*
6 *Ex contractu Regis actio officialibus destitutis acquiritur contra offerentes pecunias restituere.*
Ex contractu Papæ actio subditis acquiritur.
7 *Gerundia quando dispositionem,& quãdo conditionẽ inducãt.*
8 *Gerundia necessitatem inducunt.*
9 *Actus a rationibus regulatur & iudicatur.*
Conditio denotat causam finalem.
10 *Contractus principis habetur pro lege quantum ad obligandum subditos.*
11 *Hæc verba,en rembourſant: prealablement,modum,& onus,& non conditionem inducunt.*
13 *Quilibet gem acceptat ad illius obseruantiam adstringitur.*
14 *In actibus inter viuos spes purificationis actus semper ad hæredes transmittitur.*

Qui veritas est,mihi viam veritatis aperiat.

Respon.interpreta.

BENE Et quantum licuit consideratis verbis literarum reuocationis perpetualitatis officiorum, & omnibus iis quæ in facti serie recitantur: Visum fuit prima cõsideratione
1 quòd huiusmodi reuocatio ✝ sit conditionalis,si prius fuerit restitutæ pecuniæ officialibus ad vitam electis.Illa enim verba,& en rẽbourſant toutesfoys prealablemẽt parties gens dudit pais ceux qui enverto de noſdictes letres de edict ont obtenu leſdicts offices perpetuelz: Aut resoluuntur in gerundium,videlicet,remburſando tamen prius, aut in ablatiuos absolutos,videlicet restitutis tamen prius. Et vtroque casu videntur facere reuocationem conditionalem,de gerundio probatur in l.si tu ex parte.vbi glo notat.ff.de acquir.hæred. De ablatiuis absolutis probatur in l.à testatore.ff.de condi.& demon.& in lege.cui iuris agris.ff.de vsur.Et sic illa verba,remburſando,vel remburſatis,videntur resoluẽda,si remburſabũtur pecuniæ per gentes trium statuum &c. Quæ si ita resoluãtur,videntur facere reuocationem conditionalem si restituãtur pecuniæ & non alias.Ante ergo purificationem conditionis non possunt dici om reuocata quia conditio nihil ponit. l.si quis sub conditione.ff.si quis omissa causa testamẽti.Et si
2 non fuerit ✝ purificata conditio non est obseruanda dispositio l.iubemus §.manutem.C.ad Trebel.anum.¶ Cum igitur dominus Carolus Grilleti mortuus fuerit ante remburſationem pecuniarum,sequitur,quòd vacauerit officium per mortem suam tanquam perpetuum,cum nõdum esset ab officio destitutus,& si pendente conditione mortuus est,videt nul-
3 lum ius ✝ transmisisse ad hæredes,etiam suos,iuxta notata ℘ glos.ibi per approbatam in l.vnica.C.de his qui ante apertas
4 tabulas.quæ vult quod spes✝ fideicommissi non transmittatur etiam ad suos hæredes.quam sequuntur Bart.& alij in lege.hæredes mei.§ cum ita ff.ad Trebellianum. & in l.j & in lege cum filio.ff.de legat.1.¶ Præmissis non obstantibus intrepide respondeo dominum Carolum transmisisse actionem
5 repetendi pecunias per ipsum Regi persolutas quia actio✝ cõperens ipsi defuncto tranſit ad hæredes,vt ex diffinitione hæreditatis,de qua in lege hæreditas.ff.de reg.iur.clarè patet,& probatur in lege prima & per totum.C.de hæredi actis actio nihil ergo demonstrandum est.quòd actio competeret domino Carolo contra gentes trium statuum ad suas pecunias,quod hic clare ostenditur. Aut reuocatio officiorum facta per Regem transiuit in contractum cũ gentibus trium statuum offerentes restituere dictas pecunias Regi reuocant perpetuitatem officiorum prout reuocata fuere ipsis tribus statibus restituentibus pecunias iuxta eorũ oblationes Et ex
6 tali contractu Regis acquisita fuit actio officialibus destitutis contra gentes trium statuum,vt firmat Martinus Laudens. in tractat.de princip.versiculo cclxxxi.sicut Imperator.per id quod vult glos.in prooemio Decretalium,quę vult ex cõtractu Papæ acquiri subditis actionem.videtur enim huiusmodi reuocationis edictum transiuisse in cõtractum innominatum ℨctio vt des,id est reuoco officia perpetua ea lege vt nos supplicantes restituatis,&c.l.naturalis.§.at cum do ff.de præscriptis verb.¶ Concessiones enim principum factæ ex causa pretij, vel alterius adimplementi secuturi partem eius cui fiunt,habent naturam contractuum secundum Bald. in lege qui se patris.C.vide hic refert Felyn.in capitulo primo, colu.secunda de probat.Aut talis reuocatio habet vim legis. & perpetui edicti.Ex ea orta fuit condictio ex lege.l.prima.ff.de condictione ex lege.Aut saltem quia illius executio dirigitur magno Seneschalo,& supremæ Curiæ.& ex ea competit officium iudicis nobile,quod succedit loco actionis secũndum glo.& doctos.in l.ii soror.C.de collationibus.& in l.4.ff.de alimen.& cibar. ega.¶ Non obstat ratio dubitandi supra in cõtrarium adducta,quod huiusmodi reuocatio sit conditionalis,quia respondetur dupliciter,Primo negatur quòd sit conditionalis,nam posito quòd illa verba,en rembourſant, sint gerundiua,& exponuntur remburſando prius, &c. non tamen conditionem important,sed potius orationem modifi-
7 can✝,& qualificant,quia hoc loco✝ gerundium cõ respicit verbum:

bum vel participium futuri temporis,quo casu inducit condi
tionem,vt in d.l.si tu ex parte. Sed rēspicit verbum præsentis
temporis,quo casu inducit modum. l.vim facit.ff. de vi & vi
armata.& docent Barto.& alij,in d.l.si tu ex parte. ¶ Hæc itaq;
reuocatio iis verbis facta,remisimus & remittimus officia ad
primum statum,en rembourſant prealablement.&c. est pura
cum hoc quòd gentes trium statuum debeant rēbursare pe-
8 cunias habitas per regem ab officialib. Verba † enim gerundi
ua necessitatem important,secundum glo.& scribentes in tu
brica C.de edendo. Et ita de iis verbis,en rendant le pris,con-
cludit excellens doctor,ac Iureconsul. Bartholomæus Chassa-
neus(vt fertur)electus prouinciæ meritissimus Præses, consil.
33.Hugo,& Martinus.col.fin. ¶ Confirmatur ex illis verbis,de
la charge toutesfoys,quę idem sonāt,quod cū onere tamē.ec
ce,quòd remburſatio appellatur onus,& declarat qđ illa verba,
en rembourſant,important necessitatem,vt sit sensus,reuoca
uimus & reuocamus officia cum hoc onere, quòd teneantur
officiales facere syndicatū,& cum onere q̄ gentes trium sta-
tuum priusquam remoueantur officiales à possessione officio
rum teneātur eis remburſare suas pecunias:ecce verba clara:
Vnde non videtur admittenda voluntatis qō.l.ille aut ille.§.cū
ex verbis.ff.de leg.3.Corroboratur ex plurib.rationib. expres-
sis in literis reuocationis,videlicet pro bono publico & vt ad
impleamus voluntarem testamentariam Regis Caroli,cuius
hæredes sumus,& vt seruemus libertates, & priuilegia patriæ
à nobis confirmata obseruare volentes,remisimus,& remitti
9 mus officia in pristinum statum,hæ rationes influunt,† osten
dunt reuocationem esse puram,& nō conditionalem, quia si
esset facta sub hac conditione,si per gentes trium statuum rē
burſarentur pecuniæ,non ex rationib. prędict. fuisset motus
Rex ad reuocandam perpetualitatem officiorum,sed propter
futurum adimplementum conditionis,quæ loco causæ habe
tur.l.à Titio.ff.de verbo.oblig.l.cum ad prętos.ff.si cer.pet. cō
ditio.n.notat causam finalem esse Barto.in l.si §.si ff.de don.
probatur.in l.4.§.1.ff.de condit.insti. Comprobatur quia aut
volumus,quòd huiusmodi reuocatio habeat vim legis,& tūc
natura legis quę debet esse certa non admittit conditionem.
c.erit autem lex.4.dist. maximè conditionem quę pendet à vo
luntate subditorum,alioquin non principes,sed subditi vigo
rem legi darent contra l.fi.C.de legi. Aut vo um⁹ dicere quod
habet vim contractus,& constat etiā reuocationem non esse
cōdōnalem,qa si dicatur q̄ sit condōnalis,h c vnū dr,q̄ tra
ctus fuit collatus in liberam voluntatē alterius ꝑtrahentis,vi-
de icet triū statuū,si vellēt remburſare pecunias,ergo est nul-
lus.l.in vendentis.C.de ꝯhen empt. Quod non est dicēdū ma-
10 xime in Rege & Principe ꝯhente cum subditis,cuius † ꝯ hr
pro lege,quantum ad obligandum ipsos subditos. l. Cęsar. ff.
de pub.l.pe.C.de don.inter vir.& vxor.& tradit Fel.in d.ca.1.&
quia nemo præsumitur velle actu inutilē facēre.l.3. ff.de mili.
test.& quia cōtractus hic claudicaret,esset.n.Rex ligatus,& gē
tes triū statuū in libertate,quod non est dicendum l litigato
res.ff.de arbi.l.solemus.ff.de iudic.essetque in potestate trium
statuū illudere legi,& ꝯctui differendo solutionem post mor
tem eorum quib non statuissent soluere,vel post mortē om-
nium si nulli vellent soluere,quod esset nugari de principe,cu
ius reuocationem vellent firmam manere, remburſationem
autem oblatam iussámque non facere,cōtra rex.in c.noli fra-
ter.9.dist. l.Iulianus.ff.ad exhib.& l.fi §.vbi autē.C.de bon.quæ
lib.c.commissa.de elec.lib.6.l.si prætor.ff de iudi. ¶ Meritò con
11 cluditur q̄ hęc verba gerundina † en rēbourſant prealable-
ment,modum & onus important,non conditionē.& illud ver
bū,prealablement,respicit executionē facti non substantia re-
uocationis,quę executio remborſationis quādo fieri debeat
benè potuit in arbitrium gentiū triū statuū conferri.l.Lucius.
ff.depos.per quē rex.Sal.post Ba.in d.Lin vendentis.dīt con-
tractum esse purū,quando locus & tempus solutionis confer
tur in arbitrium vnius,nō aūt ꝑtium,& alia substantialia ꝑtra
ctus. Ex iis satis patet responsum ad primū fundamentū,q̄ ge-
rundium condōnem importat Non obst.modo si dicat̄,q̄ illa
verba en rēbourſant,nō ī gerūdiū,sed in ablatiuos absolutos
resoluenda sunt.i.rēburſatis prius.&c. Quia vltra rōsiones prę
cedentes quę seruiunt etiā q̄ illa verba resoluanf in ablatiuos
12 absolutos,rndet̄ alio modo,q̄ ablatiui † absoluti nō cōditio-
nem tm,sed ēt dispōnem inducūt.l fideicommissa.§.cū esset.ff.de
leg.3.l.in quartam.ver.sed & qd implēdę cōdōnis cā. ff. ad le-
gem Fal.vbi decidit q̄ hæc verba,acceptis à cohærede tuo cē
tum,restituas illi hēditatem,nō tam condōnē respectu vnius,q̄
dispōnem respectu alterius important. Ideo dīt illa iura du-
plex fideicōmissum induci,vnū quo alter grauat̄ hęreditatem
restituere,aliud quo alter cohęres pt cogi dare cētū cā condi-
tionis implendæ. Nec ob.q̄ ablatiui absoluti faciāt condōnē:
quia ēt faciūt dispōnē.Ita declarat Bar.in d.l à testatore. & cla
rius Paul.de Ca.& Ale.in l.in rōne.la 2.§. tametsi.ff. ad l. Falc.
Sic ergo in casu nro illi ablatiui absoluti non tā cōditionem
faciunt q̄ ēt dispōnē,quantū ad hoc q̄ gentes trium statuum
teneant cōdōnem adimplere,vt dr in d.§ cū esset. Et si instet,
q̄ est rō q̄ in casu d §.cum esset cohęres pt cogi dare centum
cā cōditionis implendæ,contra reg l q̄ sub conditione.ff si quis
omis.caut.test. Respondeo,q̄ cohæres attendo pro parte sua,
censetur se obligare adimplere omnia cōtenta in testamēto,
&sic acceptare aliam partem cohæredis sibi relictam satis ab
eo cētum. Meritò pōt cogi conditionem adimplere,i.dare cē
tum dare.l.ex maleficiis §. hæres. ff de actio.& obli.Ista ratio
militat in casu in quo gentes trium statuum propter oblatio-
nem ab eis factā de rembursando pecunias officialibus ꝓpter
acceptationē literarum reuocationis officiorum, & propter
illarum interinationem eis instantibus factā,& propter decre
tum de satisfaciendo officialibus se obligarunt conditionem
13 adimplere,nam qui legem † acceptat,ad illius obseruantiam
statim ligatur.c.cognoscēres.de const.not.in c.i de treuga &
pace.& per Bar.in l.omnes populi.ff de iusti.& iure.Et in hac
ratione se fundat Rex Christianissimus in vltimis literis,in qui
bus attenta oblatione literarum reuocationis acceptatione,
explicatione,& interinatione mandat remburſationem fieri,
&c. Tertiò respondetur,q̄ illi ablatiui absoluti vbi solum fa-
cerent cōditionem,non tm substantiam reuocationis,sed exe
cutionem duntaxat suspenderent.dict l Lucius. ff. depos. qđ
ēt declarauit Rex per vltimas suas lras. Quartò respondetur,
q̄ vbi facerent reuocationem conditionalem,quia tamen ste
tit per ipsos adimplere debeqres,talis conditio debet haberi
pro impleta in eorum odium.Iure ciuili. ff. de condit. & de-
monstr.& maximè quia fuerunt interpellati per dictum dūm
Carolum se offerentem suas pecunias recipere,& possessionē
officij remittere,quo casu in odiū moræ eorum qui potuerūt
adimplere habetur pro impleta,& à die interpellationis dies
cessit.l.si post d ē.§.itē si qua ff.quando dies legati cedat.&in
simili casu consuluit idem Chassaneus consi.40.quia casus co
lum.6.vltimò vbi reuocatio esset cōditionalis prout non est,
quia tamen nos loquimur in contractu,vt suprà ostēsum fuit
14 seu in edicto Principis.respondet̄ spem † purificationis a us
transmitti ad hæredes,quia in actibus inter viuos semper stat
viua spes in debitum iri.inst.de verb.obli.§.ex conditionali,

Noua vectig decre,ciui.stat.non pos.

RESP. CLXXXVI. & Noua vectigal.&c. I.

ETSI Prima facie licere non videatur ordini consiliario-
rum ciuitatis Auriacæ sine Principis venia statuere non
posse vendentes ementel vè vinum,frumentum,boues,& cæ-
tera huiusmodi teneri ad certam summam in necessitates
vsusque publicos conuertendam, quia edicto diui Seueri &
Antonini cautum est noua vectigalia sine consensu superio-
ris ciuitatum decreto institui non posse quid quòd nec infe
riorib.dominis fas est sine supremi Prīcipis approbatione qd
uis superindictum imponere. Est enim indictio onerum de re
galibus,q̄ supremo Principi superioritatis,stigma competūt,
cæteris verò ablata Et vbi prædicta ciuitas ex priuilegio vel
cōsuetudine regalia haberet,nihilo secius non solus consilia
riorum ordo noua vectigalia,dacia,talea,collectas, impositi-
ones īdicere posse videt̄. ¶ Contrarium tamen de iure veri⁹
esse respondi possunt namque ciuitas & cōsiliarii statuta quo
ad eorum bona ,& pro illorum administratione suis ciuibus
superiori domino irrequisito,modo ambitiosa non sint,face
re pro numero capitum,vel iugerum,maximè stante altero
priuilegio Principis,quo fit vt noua nō fit opus venia,quod
& priuilegium obseruandum foreneminem fugit. Genera-
lia autem decreta Forenses etiam comprehēdentia nullo iu-
re statuere posse certi iuris est,& sic opposita procedunt.Con
stat itaque ciuitatis Auriacæ cum iure communi. tum pri-
uilegio singulari ius esse imponendi suis ciuibus collectas,ta-
leas,angarias,perangarias.cæterasque impositiones.

SVMMARIVM.

2 *Cōsiliariorū ordo ciuitatis Auriacæ,an possit statuere vt emētes vi*
nū,bladū,boues,& alia huiusmodi sine licētia Prīcipis certā sol
uant summā in vsus publicos conuertendam,& nu. 4. §.6.& 8.
2 *Vectigalia noua statui ciuitatū decreto sine licētia superioris nō pos*
se,diui Seuerus & Anto.sanxerunt,& ibi quæ dicātur vectigalia.
3 *Regalia supremo Principi sunt reseruata,& cæteris ablata.*

7 *Ciuitas quæ habet à iure communi potestatem indicendi collectas, non habet angaries, sed perangaries & exactiones ciuibus imponere potest, & vide quæ dicantur angaria & perangaria.*

9 *Ciuitas imponens onera pro aliqua donatione facienda, & non pro necessitatibus reipub. non consentientes tali impositioni nullo iure cogere potest ad huiusmodi onera.*

10 *Consiliarii taleas & collectas imponere possunt, si eis à Principe, vel populo huiusmodi potestas sit concessa.*

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

1 QVAERITVR An ordo consiliariorum ciuitatis Auriacę posit sine licentia dñi Principis statuere, q̃ quilibet ciuis vendens, vel emens vinum, bladum, boues, & similia, teneatur soluere certam summam in necessitates & in vsus publicos conuertenda. Videtur prima consideratione respondẽdum non licere ordini talia statuta facere absque superioris li
2 centia, quia noua † vectigalia ciuitatum decreto statui nõ possẽ, statuerunt diui Seuerus & Ant. in l. 2. C. noua vect. institui non possẽ quã legẽ loquentẽ in vectigalib. quę præstari mandãtur pro rebus quæ vehuntur in ciuitatem extendit ibi Sal. ad dacia & gabellas quę imponuntur pro rebus quę venduntur in ciuitate, etiam quod ibi natæ sint. Imo inferiores dñi non possunt absque confirmatione supremi Principis superindictum imponere l. j. C. de superind. lib. x. l. fi. n. indictio onerum
3 de regalib. quæ sunt † reseruata supremo Principi c. j. quę sint regalia. Quę autẽ reseruantur Principi à cęterorum potestate eximuntur l. j. C. de iur. aur. an. & propterea Pan. consi. 6. in q. lib. v. consuluit ciuitatẽ non habentem regalia non posse exigere & instituere datium carnium: & hac ratione, quia dacia sunt de regalibus. consuluit Soc. consi. 7. lib. j. super q. quòd dux habens dacia ex priuilegio non potest illa vendere & alienare sine licentia Principis, quantum ad proprietatem, licet possit alienare quantum ad commoditatem. Et super hoc, q̃ dacia sint de regalibus nõ est intẽdendũ, nec hæsitãdum, quia est casus clarus in d. c. j. Sed vbi alias ciuitas Auriacensis ex pri
4 uilegio, vel ex consuetudine † haberet regalia non tamen ordo consiliariorũ solus videretur posse nouas impositiones indicere per tex. in l. prohibere. §. plane ff. quod vi aut clam. per quẽ ita concludit Sal. in d. l. 2. in 1. part. q. v. post Bar. in l. ambitiosa. col. 2. ff. de decret. ab ordi. facien. pro cõtraria sententia
5 q̃ ciuitas † & consiliarii possint imponere, & indicere nouas exactiones & noua onera ipsis ciuibus, probatur iuribus & ratione. Primo, quia ciuitas & consiliarii possunt statuta facere quatum ad ea quæ concernunt eorũ bona, & illorum administrationem absque licentia superioris modo nõ sint ambitiosa l. ambitiosa. ff. de decret. ab ord. fac. firmat Bar. quẽ alij sequuntur in l. omnes populi. j. q. ff. de milit. & iure. Secundò per tex. in l. omnes pronunciarum. C. de oper. pub. & l. per Byrrhiam. C. de immu. nemi. conce. lib. x. & in auth. item nulla cõitas. C. de episco. & cleric. quib. iuribus apertissimè ꝓbatur q̃ cõitas pro necessitatibus suis põt munera indicere, vel pro numero capitũ, vel pro numero iugerum vel alias angarias & peragarias indicere. Quid igitur tenendũ? paucis agendo, respõdeo, q̃ ciuitas põt collectas, taleas & cæteras alias impoũtiones ꝓ suis necessitatibus ipsis ciuibus indicere absque Principis licentia per ea quę vltimo loco deducta sunt per quæ ita concludit Bar. in l. j. § si post. glib. ff. quod cuiusque vniuer. nomi. & ita tenent Ang. Imo & alij
6 *citer* in l. quarta. § actor. ff. quod cuiusque vniuersi nom. & vbi requireretur Principis licentia, stante † altero priuilegio ciuitas poterit absque noua licentia taleas & impositiones facere. Vacet enim huiusmodi priuilegium, & est obseruandum. c. super quibusdam. § præterea de verb. sig. extra. firmat Specul. tit. de causa poss. & proprie. §. ver. quid de colligẽtibus. & Bart. in l. si publicanus. § in omnib. ff. de pub. Nec dicatur quòd doct. in d. l. 4. § actor. loquantur de collectis, & non de datiis & gabellis quia sciendum est, quòd collecta dicitur omne munus qd indicit personis ꝓ rebus, vt docet Bar. in l. re scripto. § sciendũ. ff. de mun. & hon. & sic cõstat q̃ ciuitas quæ habet à iure cõmuni potestatẽ indicẽdi collectas poterit pro rebus tam mobilibus, quã immobilibus, & pro quibus vi. cebitur ciues grauare. Item tex. in d. auc. item nulla cõitas dicit q̃
7 potest non solum collectas, sed et † angarias & perangarias & exactiones ciuibus laicis imponere, & sic nõ solum onera realia, sed etiam personalia, & angaria, vel personalia & realia simul & perangarias indicere iuxta declarationem glossę in l. neminẽ. C. de sac. san. eccl. quę angarias appellat qn personæ opera exigitur, perangarias quando & personę opera & rerũ impedienda postulantur, & his oneribus. §. non idem an-
garia rũ. ff. de vac. mun. & l. i. & in rub. C. de curs. pub. & angar. & perãg. lib. xi. Sed vbi iure communi ciuitas solus posset collectas imponere, ex priuilegio tamen ius in licẽdi ita eas aliásque impositiones habere dignoscitur. Taleæ n. est nomen generale maioris efficaciæ & importantiæ, quã collecta. c. j. ibi, collectas & taleas ac alia hmoi de immu. eccl. in 6. Illa n. copula, &, diuersã copulat. Fan. gl. in l. ij duo. C. per quas perso. nob. acqui. & in rubr. de iuris, & fa. ign. & copulata auget l. ea tamẽ adiectio. ff. de leg. 3. taleę ergo differunt à collectis, & maiorẽ habẽt grauaminis efficaciã quas ex priuilegio ciuitatis ius est indicendi sed adde q̃ non solũ collectas & taleas, sed alias quo
que impositiones ius indicendi concessa est facultas. Põderãda sunt hęc verba, alias impositiones, quę adeo sunt gẽralia vt omnia onera includãtur, quia omnia dicuntur imponi. vt in
8 rub. C. de indic. & l. indictiones. C. de anno. & tribu. lib. x. l. munera. C. de mun. patri. l. j. C. de vaca. pub. mun. lib. x. & d. can. de immu. eccle. in 6. & cle. vnica. §. i. de supplen. negli. prælatorũ. Constat itaque ciuitatem Auriacam tam iure cõmuni, † quã priuilegio speciali habere ius imponendi collectas, taleas cæteraśque impositiones ciuibus suis. Non obstant rationes & iura in contrarium allegata, quia procedunt in vectigalib. & muneribus impositis generaliter quo ad omnes etiã forẽses vel ẽtes vel euntes ad vendendũ vel emẽdũ bona in ciuitate. ita loquitur tex. in d. l. muner. & in l. C. de superind. lib. x. secus quo ad ciues qui possunt à statuto populi vel consilio grauari secũdũ Bar. in d. l. j. § fin. ff. quod cuiusque vniuer. nomi. & in d. l. i. C. de superind. illud tamen sciendũ est q̃ si ciuitas onera imponat
9 pro aliqua donatione facienda, † & nõ pro necessitatibus reipublicę, quæ tanta onera non tenebuntur illi qui nõ probabũtur concessisse secundum Bart. in d. l. j. § q̃ si nemo. ff. quod cuiusque vniuersi nom. & bene probatur in d. l. ambitiosa. & ibi Bar. & idem firmat Bart. in l. j. colum. 3. vers. quæro hic primũ. C. de mulierib. & in quo loco lib. x. & Gemin. consil. 10 quia præd. ct. col. 1. ad aliud, q̃ requiratur adunantia generalis, nõ impugno, sed id sine intelligo verum nisi à principe, vel po-
10 pulo † data sit potestas consiliariis ita determinat sa. hic. in dicta l. secunda. C. no. vect. inst. non poss. ¶ Cum itaque proponatur consiliarios ex priuilegio Principis & ex adunantia habere facultatem imponendi huiusmodi onera concludo quod consiliarij iure possint taleas & collectas imponere cuilibet
abiq; alia principis licentia, saluo semper iudicio melius sentientis.

Laus Deo Optimo Maximo.

¶ De iure Emphyteutico.

RESP. CLXXXVII. & de iure emphyteu. L.

ETSI consuetudo disponens quòd emphyteuta non soluens debitum canonẽ nullo tempore cadat. valeat, & emphyteutam à pœna liberet. Consuetudo tamẽ disponens, quòd dominus directus teneatur ire ad domum emphyteutæ pro solutione recipienda licet valeat, non tamen liberat emphyteutã à pœna, nisi prius protestatus fuerit emphyteuta die solutionis fiendæ se paratum soluere, si adesset qui solutionem reciperet. & de huiusmodi oblatione fidem faciat. Nam cum huiusmodi consuetudo sit contra ius strictę venit interpretanda, vt minus quàm fieri possibile operetur. & si de hac consuetudine testes deponerent, videantur. tamen quia de ea articulatum nihil ideo præstant. & maximè quia non deposuerũt de actib. ex quib. consuetudo constituitur. Ex quib. facilè patet Dagninas fatile ac esse in mora soluendi debitum canonem per annos tum duodecim. & consequenter à iure emphyteutico cecidisse nec post tam longam moram ac executionem tam à lege, quam ab homine factam, ac litis contestationem purgationi moræ locus esse potest. Quib etiam nec allerta in integrum restitutio non petita, nõ cognita, nec prout iuris est terminata, vllo iure prodest.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo quòd emphyteuta non soluens canonem debitum nullo tẽpore cadat, valet. & excusat à pœna caducitatis.*

2 *Consuetudo quòd dñs directus teneatur ire ad domum emphyteutæ ꝓ solutione recipiẽda, an valeat, & an excusat à pœna caducitatis.*

3 *Consuetudo contra ius strictum iuris est, & ideo minus operatur quã fieri possibile.*

4 *Testes deponentes de consuetudine non articulata, non probant tam quam de ea non iurati.*

5 *Alius*

5 *Actus qui possunt iure facultatis fieri consuetudinem non inducunt, nisi animo facti probentur, & ibi plene nonnulla requisita ad probandam consuetudinem.*

6 *Consuetudo respiciens litis decisionem plenè probanda est, secus si iudicij ordinem concernat.*

7 *Vide nonnullos casus in quib. moræ purgatio non admittitur.*

8 *Voluntas non minus factis, quàm verbis declaratur.*

9 *Homo prudens ac sagax non præsumitur apprehendere possessionem ex titulo nullo & inualido.*

10 *Restitutio in integrũ non admittitur nisi specialiter petatur, & eius causa plenè cognoscatur, ac terminetur.*

11 *Clausula omni meliori modo non operatur vim libelli, vbi petitio incerta & confusa remaneret.*

12 *Petitio incerta & confusa, an admittatur.*

Respon. interpreta.

1 VALET Cõsuetudo † q̃ emphyteuta non soluẽs debitũ canonẽ nullo tempore cadat & hoc excusat emphyteutam à pœna caducitatis ſm Pan. cõſi. 72. Circa primum. libr. 1. & Ioã de Ana. consi. 84. Videndũ est ad ſi. sed de ista non agit, quia neque de ea articulatum extitit. ¶ Valet etiam consuetu
2 do † quòd dominus directus teneatur ire ad domũ emphyteutæ p̃ solone recipienda, sed ista nõ excusat à pena. nisi emphyteuta protestatus fuerit die solutionis faciendę, q̃ per ipsum nõ stabat quo minus solueret sit adesset qui reciperet. Et de hoc debet idem facere emphyteuta, alioquin nõ releuatur à pena ſm Bar. in l. ité illa. ff. de const. pecu. Bal. in l. acceptam q. 11. C. de vsu. Et clarius Ias. in l. 2. q. 37. C. de iure emphyteut. benè facit tex. in l. ſi. ff. de lege cõmi. Satis. n. est ſi dicta consuetudo, quæ est contra ius, releuet emphyteutã ab onere portandi pẽsionem ad domum, absque eo, quòd etiam releuet à pena, eo casu quo non constat per ipsum stetisse, quominus solueret si adesset qui reciperet. ¶ Consuetudo. n. contra † ius est stricti
3 iuris & restringenda, vt minus operetur, quã sit possibile. c. cũ dilectus. de consue. l. ſi seruiveſtri. C. de noxa & ibi notat. Et de hac visi sunt testes velle deponere, quã tñ non probant talem consuetudinem adesse, tũ quia de hac ẽt q̃suetudine nõ fuit articulatũ, vñ etsi † testes de ea aliquid deponerent, nõ tñ probarent, quia extra articulos deponerent, & sic non iurati c. de testib. extra. de testib. tum quia non dñt testes, q̃ directi domini hactenus fuerint, vel miserint p̃curatores ad domos emphyteutarum aĩo inducendi consuetudinem: vnde non p̃bat. Nõ enim potest dici inducta cõsuetudo, nisi cõstet, q̃ ciues aĩo inducẽdi q̃suetudinẽ fuerint vel miserint ad domos emphyteutar. ſm gl. in c. q̃suetudo. prima dist. & glo. Pan. & alios in c. fin
4 de q̃suet. Isti † enim sunt actus qui pñt fieri voluntarie, & iure facultatis, vñ nisi q̃stet de aĩo q̃rio non põ dici introducta cõsuetudo, ſm Pan. & scriben in c. ecclesia sutrina. de causa possess. & proprieta & in cap. suam. de simo. Fel. in c. cũ. M. colũ. iiij. de cõsti. Item non dñt, q̃ vniuersus populus q̃senserit huic q̃suetudini ergo nõ q̃cludenter p̃bat q̃suetudo, ſm Pan. q̃. 53. in prædicta causa lib. ij. vbi dt, q̃ multi credunt probasse consuetudinẽ q. lõgè fallunt, q̃ est multũ difficilis, imo quasi impossibilis p̃batio q̃suetudinis & idẽ dicit Io. And. in d. c. ſi. vbi ẽt Mod. colũ. xcvij. ¶ Nec obstat dũ dr, q̃ iudex potest à seipso se informare de tali q̃suetudine, licet non sit p̃bata, vt per Bar. in l. lege Iulia. ff. de testib. quia rñdet, q̃ istud procedit q̃n agit de q̃suetudine q̃ q̃cernit ordinẽ iudicij. Secus si agat de q̃suetu
6 dine † respiciente litis decisionem, vt in casu occurrenti. tunc est talis q̃suetudo plenè probanda. l. iudices. C. de iud. per q̃ ita cõcludit Bar. in l. de quib. in repet. in iiij. q. principali. ff. de legi. & in l. j. q. xxvij. C. q̃ sit longa cõsue. Ex quib. patet non obstare fundamẽtũ q̃suetudinis, sup quo cõstit oĩs aduersantiũ spes, quo remoto intacta inuiolataque persistunt fundamenta nó. d. Clemẽtis, nã cessante q̃suetudine q̃stat Daguinas fuisse ĩ mora soluendi debitum canonẽ p̃ annos duodecim. & q̃n à iure emphyteutico cecidisse, nec aduersus tam longã morã admittitur vllapurgatio, vt alias latè dictũ fuit, q̃a nõ solũ lõga mora q̃ per se sufficit, sed etiã executio tã à lege, q̃ ab homine fa-
7 cta ac litis cõtestatio hoc loco impediunt purgationẽ † moræ. Et dũ dr, q̃ dñs directus nũquã expresse vel tacitè declarauit caducitatem, ita q̃ dici possit facta executio. Ad istud ẽt alias fuit rñsum q̃ directus dñs apphendendo possessionẽ bonorũ emphyteuticorũ tacitè dr declarasse caducitatẽ, quia nõ minus
8 † factis quã verbis datur voluntas intelligi, vt in proposito dt Lud. Roma. in cõs. ciij. viso propositæ qõnis & Iaso. in d. l. ij. Et dũ sub icitur p̃sumendũ esse, q̃ dñs de Cauismontib occupauerit possessionem dictorum bonorum in vim tituli emptionis habiti ab Antonio Daguini, iuxta not. in l. quædã mulier. ff. de rei vendi. cum non sit verisimile, q̃ vir tam prudens, & vt prætenditur auarus, voluerit profundere suas pecunias, si alio titulo potuisset bona sua cõsequi arg. l. cũ de in debito. ff. de probat. Respondet retorquendo p̃sumptionem q̃ Daguinas, q̃ homo † prudẽs & auarus nõ p̃sumẽ velle possessionem apprehendere ex titulo nullo & inualido, ne contingat ipsum frustra agere, & oleum, vt aiunt, & operã perdere. l. 3. ff. de testam. mil. Et ideò cùm dominus de Cauismontibus vir sanè prudentissimus, haberet titulũ caducitatis habilẽ ad accipiendam possessionẽ dictorũ bonorum, p̃pria authoritate, & titulum emptionis nullum & inualidum, p̃sumendũ
9 est, q̃ possessionẽ apprehenderit ex titulo habili. vt signanter consuluit Bart. cons. 207. in quęstione inter Franciscum. litis contestatio etiam impedit purgationẽ moræ. Nec obst. dum dr & celeri satisfactione Daguinę se obtulerunt purgare moram, quia vt dixi post litem contestatam nõ põt videri morosus vnq̃ celeriter satisfacere. Non obstat dum replicat, q̃ illud p̃cederet, si mora esset commissa ante litẽ cõtestatam. Secus si in ipsa litis contestatione sit q̃cta mora. qa omissa disputatione huius puncti, in casu nro reiecta consuetudine constat morã commissam longè ante litis contestationem. Nõ denique obstat, dum dr, Daguinas esse in integrum restituendas, qa omisso hoc articulo, an sint restituendæ, responsum fuit, q̃
10 † restitutio petita nõ fuit, neque de ea cognitum causa cognita, p̃ut prius cognosci debuit. l. in causę. §. causa aũt cognita. ff. de minor. Nec quicq̃ facit illa clausula oĩ meliori mõ. qa cũ restitutio sit p̃paratoria rei vendicationis p Daguinas intẽtatæ, debuit dari libellus in causa restitutionis. & sup eo causa cognita p̃cedi. & demũ sententia p̃ferri anteq̃ bona ipsa vendicari potuerint, ſm Bart. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex quib. caus. maio. Non ẽm p̃nunciari põt super vtili actione in rem rescissoria, nisi prius fuerit diffinitum iudicium rescindens, vt p Ioan. And. in addit. Spec. de restit. in integr. super rubr. Cùm igitur in casu nostro non fuerit porrectus libellus super restitutione in integrum, nisi de causa cognitum, minúsue diffinitum, non potest p̃cedi super rescissoria actione nisi absoluendo reum à petitis. Nec vbi requiritur libellus in
11 specie. clausula, omni meliori modo, potest operari vim libelli, quia esset petitio incerta & confusa, quæ non sufficit ad petendum restitutionem, q̃a requirit expressio causæ, ſm Bar. in l. minor autẽ magistratus. §. j. ff. de minor. & in d. §. sed quod simpliciter. Præterea † petitio incerta & confusa etiam parte non
12 opponente non recipitur nisi in processu sit facta specificatio & declaratio ſm Panor. in c. 2. de libel. oblat. quæ non legitur facta in casu isto, meritò iudices à quibus debuerunt absoluere reum, quia super iudicio rescindente præparatorio iudicij rescissorij, nulla præcessit petitio, nulla cognitio, nulla sententia. Ita iuris esse respondeo ego Ioannes Franciscus de Ripa, Iuris vtriusque Doctor, saluo iudicio saniori.

RESP. CLXXXVIII. & de Iure emphyt. II.

QVIA Omnis libellus maiorẽ, & minorẽ q̃clusionẽ habẽs legitimus est. Ideò libellus magnificorum dominorum Ludouici & Iuliani de Pernetiis contra dominum Garzeanũ Ixnardum, tanquam aptè & legitimè formatus de iure subsistit, cùm negari non possit eundem dominum Garzeanum ab emphyteuta ius habere. & ſi libellus dubius quodammodo esse diceretur, clausula tamen ius & iustitiam ministrari in eo apposita, dubium omne tollit, nam omne ius actoris ex huiusmodi clausula deductum esse, ad omnemq̃ libelli partẽ accommodari constat.

SVMMARIVM.

1 *Prædia ab emphyteuta alienata domino irrequisito, & recognitione non facta per acquirentem & canone non soluto incidunt in cõmissum.*

2 *Libellus habens maiorem, minorem, & conclusionem legitimus est.*

3 *Clausula ius & iustitia ministrari. in libello apposita operatur deductam videri omne ius actoris.*

Respon. interpret.

IN Christi nomine. Libellus magnificorum dominorum Ludouici & Iuliani de Pernetiis contra nobilem dominum Garzeanum Ixnardum aptè & legitimè formatus nihil videtur. agunt enim nobiles de Pernetiis ad prætia descripta in
1 libello, quę inciderunt in commissum † propter alienationem factam ab emphyteuta, in ipsum dominum Garziam irrequisito domino, & propter canonem non solutum & nõ

factam recognitionem ab ipso domino de Garzia. qui libellus continet omnia requisita in actione ad caducitatem de quibus per practi. Papien. in forma libelli quo agitur ad facti præstationem, ad rei relaxationem, qui videatur, quia frustra recitarem talia requisita, & his verbis cõtinetur. Quis, quid, coram quo, quo iure petatur, vt à quo, recte compositus quisque libellus habet vt fm Bart. in l. ñ prius. ff. de no. ope. nun.
2 omnis libellus habens maiorem & minorem conclusionem legitimus est ad instar syllogismi. sed vnum tantum est quod obstet, quia cõtra tertium possess. non videtur posse agi ad caducitatem, nec ad cõmissum. quia tertius potest dicere agẽti, amice quo ad te liberas ędes habeo. l. binas ædes. ff. de ver vtb, præd. nec instrumentum inuestiturę, & recognitionem factarum ab emphyteuta probant contra tertium. c. inter dilectos. & ibi no de fide instr. l. ad probationem. C. de prob. cum simil. istud non ausim negare: verumtamen dico q̃ libellus procedit, & si probetur tertium possessio. habuisse cãm ab emphyteuta, nam tunc agi potest ad commissum contra tertiũ possessorem in locum emphyteutæ. sicut contra emphyteutam fm Sal & Iasiu l. fi. C. de iur. emph. per tex. in auth q̃ res iam dictas. cum ibi notatis. C. de sac. sanct. eccle. videatur ergo si hoc sit probatum, aliàs probetur. Secundò respondere possem. q̃ domini de Pernetijs agunt rei vẽdicatione, put agere possunt ratione directi dominij. l. in rem. & l. officium. ff. de rei ven. l. j. C. de alie iud mutandi cã facta. l. j vbi not. ff. si ager vect. vel emphy. peta Quod aũt sit intentata rei vendicatio. patet dum in narratione dr q̃ dñs Garzia prędia prędicta
3 indebitè detinet & vsurpat. Et in conclusione petit †ius & iustitiam ministrari super præmissis, & quolibet præmissorum, & sic super indebita detẽtione & vsurpatione, quo casu libellus rei vẽdicationis sustinetur, & q̃ actor non petierit se dñm declarari fm Spec. in tit. de cau poss. & propr. §. notandũ. Bar. in l. ex diverso. § pe. ff. de rei ven. Pan. & alij. c. ij. de lib. obl. nec obst. si dicatur q̃ petitum est in specie, & narratum in specie, ideo consolidatum esse dñium directum cũ vtili propter alienationẽ, & propter canonẽ non solutũ &c. quia clausula illa, ne ius actoris & adaptatur ad illã partẽ libelli ad quã adaptãtur probationes, fm Inn Bal & Pan. in c. ij. de ord. cogn. Spec. in ti. de sen. §. qualiter ver. quid si lis. Ale. consi. 121. viso processu. col. ij. ver. alio fundamento. vol. j. cum mille ẽtilijs & auctoritatibus, quas possem ad propositũ huius clausulæ allegare, et quas brevitatis causa, tanquã superfluas omitto.

RESP. CLXXXIX. & de Iure Emphyteutic. III.

IVRE Optimo Ioachinus de Sandone vti in rẽ suã procurator, ac do Gardini cessionarius ꝯ curatorem decretum hereditati vacanti quondã do. Io. nobilissimi do. Gardini prædicti emphyteutæ debere et experiri potuit petẽdo declarari ac ꝓnunciari emphyteutam ob canonem tempore congruo solutum à iure cecidisse suo, et dominium vtile cum directo, et possessionem naturalem cum ciuili consolidata esse, ideo legitimè desiderat eundem curatorem ad débitum canonem persoluẽdum, prout iuris est, eisdem condemnari. Ex diverso ẽt iure idem Ioachinus in eodem libello contra Petrum Lucam vti vineæ contentiosæ possessorem seu detentorem expediri potuit requirendo eundem condemnari ad vacuam ac expeditã eisdem possessionem demittendam et relaxandam, petens in et super prædictis omnibus ac singulis ius et iustitiã ministrari omni meliori quo de iure licet via, forma et modo, ex vi cuius clausulæ ius omne tam sui actoris quã ipsius proponentis deductum cõstat, ac ea omnis actio instructa est, quæ libellanti ex serie precum vtilior iudicatur. Quare cum idem Ioachinus de iudicijs tã possessorijs, quã petitorijs, nec non canonis reintegranda fidem ꝓtiorem ac indubitatam præstiterit, nihil proponi potest cur iuste ac legitime petitis vti, aꝯ frui, et legali sententia potiri non debeat.

SMMARIVM.

1 *Libellus contra duas personas diuersimodè dirigi potest.*
2 *Libellus conceptus contra emphyteutam ob canonem nõ soluẽ quo modo concludere debeat.*
3 *Instrumentum inter partes in eo nominatas plene probat, & dicitur probatio probata, euidens & manifesta.*
4 *Instrumentum locationis quando probet dominum & possessionem, & an conductor, vel emphyteuta possint reficare quæstionem domini.*
5 *Clausula ius & iustitiam &c, omni meliori modo &c. operatur eam actionem propositam videri, quo libellanti vtilior iudicari potest, et nu. 8. et 11.*
6 *Nulla est melior probatio, quàm partis aduersæ confessio.*
7 *An confessio contra consitentem plenè probet.*
9 *In iudicio recuperandæ sufficit probare de antiquiori possessione, & vide num. 10.*

Respon. Interpret.

LICET Exiuris allegationib. non minus subtilib. quã copiosè compositis per præstantissimum Iureconsultum d. aduocatum d. Ioachin Sãdone actoris satis superque satis demonstratum fuerit de optimo eius iure, vt de iis apparet in ꝓcessu. Attamen pro faciliori resolutione dñi iusdicentis, satius duxi aliis cõsiderationib. demonstrari de iure dicti actoris. Et ex iis euitare tot difficultates, in quib. plurimũ dñi aduocati vtriusque partis laborauerunt. ¶ In primis nanque consideranduꝫ est q̃ dictus d. Ioachinus dirigit eius libellũ, de quo in processu char. 56. ꝯ duas personas, equidem diuersimodè. Quod
1 †fieri potest vt per Marian. Soc. c. octauo principali articulo. extra, de lib. obla. Et sic tot sunt libelli l. scire debemus. cum ibi nota. per Mod. ff. de ver. ob. & ꝯ vtrumque habet fundatam suã intentionem. ¶ Nam agit primo contra curatorem decretum hereditati vacanti. quodam Io. Sincræ emphyteutæ vltimi dicti Gardini de vinea de qua agitur, vt apparet instrumento in processu registrato. Contra quem curatorem dictus actor ex iure sibi competenti virtute cessionis habitæ à dicto Gardini
2 de qua in processu char. 63. petit declarari †dictum emphyteutam cecidisse à iure suo propter canonem debito tempore nõ solutum, & dominium vtile esse consolidatum cum directo, & naturalem pot cum ciuili necnon & condemnari ad eidem soluẽdum debitum canonem. & in iis dictus actor habet fundatam intentionem suam contra dictum curatorem ex dicto instrumento recognitionis, & emphyteu. in quo in ampla forma dictus Ioan. Sincre, recognouit dictum Gardini in dominũ directum, eique. ac successorib. suis quibuscúque in perpetuũ promisit soluere canonem, de quo in libello fit mentio. Quæ iura competentia dicto Gardini modo competunt dicto Ioachino actori virtute dictæ cessionis ex illo iure potuit agere ex persona sua prout egit, iux. not per Barto. & Paul. de Castr. in l. qui stipendia. C. de procur. & sic tanquam succedens in locum dicti Gardi habet suam intentionem fundatam ex memorato instrumento recognitionis, sicut ipse Gardini haberet. Bal. in l. ad probationẽ. la. C. de prob. & inter parres in instru
3 mento nominatas †instrumẽtũ plenè probat, & est probatio probata euidẽs & manifesta. l. fi. C. de reb. cred. Bar. in l. j. in pri. col. 3. ff. de ope no. nunc. & ibi per Ias. & licet ex instro locatio
4 nis non probetur †dñium, neque possessio, tñ inter partes ꝓbãt. Ec' post Rot. in c. inter dilectos. col. v. versi. in tex. ad idem. extra de ñde instru. Et faciunt not per Bal. Paul. de Cast. in l. cũ fassa. C. de iur. & fact. igno. l. generaliter. C. de nõ nu. pec. l. optimam. C. de ꝑtrahen & cõmit slip. imo nec põt refricare qõnẽ dñij, nec possessionẽ. p. l. si qs cõductionis. C loca. quę dispõhẽt certũ locũ in emphyteuta Dec. consi. 28. vol. j Et ppea nõ est dubium q̃ dictus curator ꝯ quem cõpetunt actiones passiuæ, & q̃ tenetẽ solucre creditoribus hẽreditarijs. l. & a. ff. de cura. bon. dand & ibi Bar. in l. pe ff. de bo. aut. iud. possi. dẽat condemnari versus dictũ actorẽ, iux. per eũ petita, cũ in iis optimè sit fundata eius intentio. Sedò agit ꝯ dictũ Petrum Lucã tanquã possessorem, seu detentorẽ dictæ vineæ petendo ipsum condẽnari ad eidem tradendum, dimittendũ. & relaxandum vacuã & expeditã possessionem, petens in ꝓdictis, & circa ꝓdicta, oĩa & singula ius & iustitiam, &c. Et omni meliori modo, &c. ꝯ quę dictus actor potuit intentasse petitorium, & possessoriũ recupe. Cum in eius libello deducat ꝓcernentia petitoriũ, & possessorium Gardini eius auctoris, & dictũ possessoriũ, & petitoriũ ꝓsit simul cumulari. Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de ac
5 q. ꝓpos. col. ix. & ibi latè per Mod. & illa tacho vt intẽtatã, quæ colligi pt ex narratiua libelli. l. gallus. §. quidam rectè. vbi Paul. de Cast. & Alex. ff. de lib & posth. & quæ magis fauet libellãti. l. si quis intentione ambigua ff. de iudi. modo si dicimus intẽtatum esse petitorium sunt probata requisita, de quibus in l. in rem. & l. officium ff. de rei ven. videlicet dominium in agente. & possessorium in conuento Nam primo probatum est dictum Ioachinum actorem esse dñm directum dictæ vineæ ex
6 confessione dicti Petri Lucę qua †nulla melior probatio. l. generaliter C. de non nume pecu. l. qui sententiam. C. de pẽ. l. j. de confess. apparet enim in processu char. cij. ciij. ciiij. q̃ procu. dicti Petri Lucæ obtulit dicto Ioachino actori, velle facere debitum sui principalis, & ei soluere laudimium pro dicta vinea. Petitq̃ eligi debere ęstimatores, qui eã ęstimare deberent. & ita fuit ordinatum per d. tunc iudicem eligendos esse vt in chart. cij. Et tunc dictus Petrus Lucas pro sui parte elegit, vt in charta. ciij. & eandem electionem etiam facit dictus eius ꝓcurator, vt in charta ciiij. & sic ex iis dictus Petrus, Lucas

expresse

cessè fatetur dictum Ioachinum actorem esse dominũ directum,cum non aliter posset soluere oblatum laudimiũ, nã qui vult consequens vult omne necessariũ antecedẽs ad illud ff.de acq.hæ.l.illud.& l.ad rem mobilem.& l.ad legatum. ff.de procu.Bal.in l.& ex diuerso §. 1.ff.de rei vendi. quæ confessio plenè probat ꝯipsum confitentẽ.Bar.Bal.Pau.de Ca.in d.l.cũ talia.C.de iur.& fact.ignorant.vbi concludunt,qlicet ex confessione non transferatur dñium, tamen ex ea probatur ꝯtra confitentẽ donec probauerit ꝯrium,immo qñ fit in iudicio, prout fuit hæc,hĩ tunc ac si esset condemnatus in rei vendic. ꝯtra ind.l.cũ talia.in fi.Pau.de Cast.in l.generaliter.col.2.verſ. nõ qñ confessio esset facta in causa reali.C.de non nume. pec. Ex iis constat esse probatum primũ requisitum. Alterũ vero,videlicet conuentum possidere probatũ est ex respõsione facta per dictum Petrum Lucam articulis dicti actoris.De qua re processu char.138.artic.18.Quapropter cum omnia requisita ex parte dicti actoris sint verificata, sequitur sine dubio dictum reum esse condemnandum ad dimittendum,& relaxandum dictam vineam dicto actori tanquam domino ipsius.Insuper si dicimus esse intentatum possessorium restituendę qd dicendum est,vtpotè vtilius iuxta consilium iurisconsul. in l. is qui destinauit.ff.de reivendi.& quod remedium c.reintegrãda.3.q.1.per quod magis actori subuenitur, propter clausulã 8 de qua in libello,ꝓtius & iustitiã,&c.omni meliori modo, &c. Item si quis intentione ambigua. ff.de iud. in quo iudicio sufficit 9 probari de ꝓantiquiori possessione. secundum Pan. in c.sæpe. extra,de rest.spoli Senen.in l.rem quæ nobis.ff.de acq. possess. Eodo in casu nostro probatur dictum Gardini & cõsequẽter dictũ actorem,q in eius locũ successit fuisse in possessione dictæ vineę ex trib.inuestituris factis per dictum Gardini diuersis emphyteutis,qui fuerunt in possessionem dictæ vineæ nomine dicti Gardini,vt creditur per testes esse probatum, & ex possessione coloni,& instrumento inuestitu.probatur possessio.ita Bar. in l.ad probationem C de proba.Felyn.in d.cap.inter dilectos col. 5.extra,de fide instru Et quia dicti emphyteutæ possederunt dictam vineã,vt apparet ex rei euidentia,quia tẽpore inuestiturarũ erat fundus inultus,modio est redactus ad pulchram vineam;ince est dicendum,q alio iure possederint, quàm iure emphyteutico.l.quædam mulier.ff.de rei vendicat. & hæc etiã dicti emphyteutæ expressè protestãtur,vt constat in instrumentis dictarum inuestiturarũ,vbi protestantur tenere & possidere nomine domini directi, possessio verò dicti Petri Lucæ vtpotè iunior & quæ incæpit post mortẽ dicti Ioan- 10 nis vltimi emphyteutæ ꝓsumitur clandestina & violenta. l.clam possidere in prin.& in §.quia ad nundinas.ff. de acquirẽ. poss.Et consequenter fuit & est tuenda & reintegranda dicto antiquiori possessori per dictum ca.reintegranda.& per nota. per Ian in d.c sæpe etiã dictus iunior possessor esset in bona 11 fide & ibi dicitur hoc maximè fieri deberẽ propter ꝓ clausulam ius & iustitiam &c.qua attenta etiam,q esset concludum in petitorio,si est deductũ & probatũ in possessorio, põt ferri sententia in possessorio.Ang.in § omniũ autẽ actionũ.inst.de actio.versi sed vnum tenementi.¶ Ex iis remanet fundata intentio dicti actoris,tam ꝯ dictum curatorem,quàm ꝯ dictum Petrũ Lucã,& etiam remanent sublata quæ adducebant per dominos aduocatos partis ꝯrię,de quib in eorum schedulis ĩ processu char.203.209.210.293.298.quia non est verũ,qcõtra dictũ Petrum Lucam agatur actione personali, vt ꝺ. dictũ est, sed ea est intentata contra dictum curatorẽ,quę proponi debuit.& potuit.l.3.& 2 ff.de cura.bon.dand.l pe.de bon.author. iudic poss. Sed ꝯ dictũ Petrũ Lucã potuit esse intentatum, aut possessoriũ.aut petitoriũ,& in vtroque habet fundatam intẽtionem suã super altero qd est melius probatũ, & qd magis expedit libellanti põt ferri sñia per dictã cl'am ius & institiam &c.vt per Ang.in d § omnium.¶ Et ita prout suprà,de iure esse respondeo ego Ioannes de Ripa à S. Nazario iuris vtriusq; doctor, aluo semper saniori iudicio.¶ Idem censeo ego Ioan. Ripa iurium interpres,salua potiori sententia.

¶ De Secundis nuptiis.

LEX. CXC & de Secund.nupt. I.

LICET Lex hac edictali.locum sibi vẽdicare videatur eo casu quo maritus secundus est grauatus filiis secundi matrimonij materna hęreditate restituere, nam licet maritus incapax sit,filij tũ secũdi matrimonij,si legitima filiis prioris matrimonij salua sit,cæterorũ omniũ sunt,ueie disceptãte,capaces.Nam vulgata iuris est regula,q is q solidũ capere nõ põt vt sibi habeat,capere ꝑt vt alteri capaci restituat. Verũ eommue ro qa dolus, & fraus nemini patrocinari debet. & qd ĩ fraudẽ legis fit,suum non debeat sortiri effectum? ideo receptum est fideicommissum vitrico relictũ & filius secundi matrimonij restituendũ post vitrici mortẽ,ne sub conditione, vel ex die in fraudẽ legis hac edictali,factum censeretur id est,fauore vitrici & non filiorũ ratione celebratũ,nam actus factus inter prohibitos,in fraudẽ factus iudicatur, nisi purè vitricus grauaretur ea lege ne commodũ vllũ sentiat,nam eo casu cessante ratione legis cessabit quoque lex.Frustra igitur quæritur, an fideicommissum mortuo vitrico suũ sortiatur effectũ,quia cũ fideicommissum sit nullum nihil ex eo sequi potest,licet Bald.ea ductus ratione,quia pater plus potest relinquere vni ex filiis, quã alteri sentent,& non quidem rectè,nã filios primi matrimonij,si æqualitatẽ à vitrico consequuti fuerint,cogi potuisse ad fideicommissi restitutionem,cui non assentio,cum fideicommissum sit nullum,& in ipse secundi matrimonij substituti personæ interpositæ iudicentur,eoque casu Bal.ratio admitteretur si filiorũ ratio principalis fuisset intentionis,sed tm ea ꝙ ꝓponuntur,vitrici ratio potior habetur.Sed dato opinione Bald. dubitari solet, an filiæ secundi matrimonii,acceptãdo fideicõmissum ante mortem,conditionem, vel diem sibi præiudicauerint quod Bal negat,cum filius primi matrimonij actio ĩ factum competat ad interesse ꝯ filias secundi matrimonij propter restitutionem fideicommissi passum allucinatur ẽt in hac parte Bal.nam fraus legis hoc casu manifeste patet, quæ ipsis filiabus patrocinari nullo iure põt,& maxime attenta nullitate fideicõmissi.Quoniam vulgata iuris est regula mulierẽ nõ posse plus relinquere secũ o viro ꝙ vni ex filiis prioris matrimonij,cui minus reliquerit.Ideo quęri solet,an vitrico tãtum debeatur quod relictum est,etsi legitima nõ ascendat,an eius portio vsque ad legitimã distinguat qd & Bal. placuit, absurdũ alias nanq; foret,si nihil vni ex filiis prioris matrimonij relinqueret,nihil etiam secundo viro relictũ affirmemus.Quare etsi minus legitima vni filiorũ relicta sit,ex testamento tñ supplebatur,ita etiã minor portio viro secũdo relicta ꝙ filiorũ legitima non ascendat,ad instar legitimæ ex mente Bal. supplebitur. Quod & nos fatsum dicimus,nepe quia certũ est quod à lege supplet, ne quaquã dici posse à matre relictũ.Quare si nihil vni filiorũ prioris matrimonij relinquat,nihil ẽt marito relictum coiter & rectè iudicatũ est,idq; etiã Bal. sibi ꝯtius fatetur.Et si maxima sit inter doctores altercatio,an detrahenda prius sit legitima,antequã reliduũ diuidatur secũdum formã legis hac edictali,an vero sit cõicanda tamẽ quia in iudicando à cõi nõ est recedendũ.ideo breuiter &ex communi sententia respondeo filios prioris matrimonij eorum legitimam præcipuam habere & reliquum ad formam prędictæ legis hac edictali ęqua lance fortiendu fore.& præsertim cũ Bar. in hac resideat parte in quo veritatis substantia residere solet,& qui iure merito omnium iudicio pater iuris appellatus est.

SVMMARIVM.

1 An lex hac edictali.habeat locum quando secundus vir est grauatus restituere hæreditatem filiis secundi matrimonij? & vide n.4.
2 Filij secundi matrimonij sunt capaces totius substantię maternæ, ſalua legitima filiorum primi matrimonij, & vide nu.6.
3 An is qui solidum capere non potest,vt sibi habeat,possit capere vt alteri capaci restituat & quomodo procedat.
4 Quod in fraudem legis fit nullum sortitur effectum,& ibi vide quomodo probetur fraus fieri legi hac edictali.
Verborum vestigia ordinem voluntatis demonstrant.
5 Actus factus inter prohibitos,præsumitur in fraudem factus.
7 An fideicõmissum mortuo vitrico suũ sortiatur effectũ in filios secundi matrimonij,quib.ante euentũ fideicommissi restitutio facta fuit.
8 Filij secundi matrimonij substituti per fideicommissum eorum patri interpositæ personæ censetur ratione vitrici,& ideo huiusmodi fideicommissum nullum est.
9 Pater an plus possit relinquere vni filiorum quàm alteri,& an mater plus possit filiis secundi matrimonij, quàm filiis primi relinquere, & quomodo procedat.
10 Querela inofficiosi testamẽti quo differat à beneficio.l. hac edictali.
11 Filiæ secundi matrimonij acceptantes fideicommissum ante euentũ & diem fideicommissi an sibi pręiudicauerint secundum Bald.
Ex actibus posterioribus priores actus cognoscuntur.
Semel fraudulẽt⁹ semp prsumitur fraudulẽtus ĩ eodẽ genere fraudis.
12 Hac iuris regula,quòd vitricus nõ sit plus habiturus à muliere,quàm prius ex filiis cui minus relictum est,quomodo intelligatur.
13 Quod à lege suppletur nullo iure dici potest à matre relictum.
14 Communis intellectus ad l.hac edictali.explicatur.
15 In Bartolo substãtia veritatis residere solet,& ob id iudicio merito pr iuris appellatus est,qui omnes doctores æquitate & veritate præcellit.

Resp. Io. Fran. Ripæ in Codicem,

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpretatio.

DVBIA Que proponuntur difficilima sunt, & super eis inter doct. maximus sit conflictus. Ordinatè procedendo videndum est an dispositio l hac edictali in principio. habeat locum in casu † quo coniunx instituta est grauata post
1 mortem suam restituere hereditatem filiis secundi matrimonij, prout proponit in themate. & prima facie videbatur dicendum q non, licet. n sit incapax eius quod sibi plus est relictū
2 q vni ex filiis primi matrimonij d. l. hac edictali tñ filij † secundi matrimonij sunt capaces totius salua legitima filiorum primi matrimonij §. pe. in auth. de nupt. vnde succedere videtur dispositio. l. cogi. § hi qui solidum. ff. ad Treb. vbi decidit q
3 † is qui solidū capere non pōt vt sibi habeat, pt̄n capere vt alteri valenti capere restituat, vt formaliter contingit in casu isto. Et per illū tex. decidit̄ similis quæstio de filio naturali, cui non pōt pater existentib. legitimis relinquere nisi alimenta, vel certam partem. §. si quis aūt. in auth. quibus mo. nat. effi. sui. auth. licet. C. de natura liber. vt possit nihilominus ei totū relinquere. vt alteri restituat salua legitima filiorū legitimorū. sim Ang. & Imo in l. in tēpus. ff. de hēr. instit. quos sequit Alex. in d. §. 2. qui solidū. Præmissis & similibus non obstantibus amplector ꝑriam sententiā. ꝓscriptis rationib. & auctoritatibus. prima ratio quia d. l. hac edictali disponit plus relictū
4 vitrico q vni ex filiis primi matrimonij applicari filiis primi matrimonij, omni circunscriptione & fraude remota. verum istud fideicō de restituendo filiis secūdi matrimonij, est factū in fraudē & ad excludendā prouidētiā legalem, ideo fraude remota nihilominus habebit locū dispositio legis, vt ibi clarè dicit & in §. optimè. in auth. de nup. vbi dicitur nullam machinationem in hoc esse tolerandā, qd. n sit in fraudē legis, non debet effectū sortiri. sed pœna plecti. l. h. eres me. § quod in fraudem. ff. de condi. & demon. l. non dubiū. C. de legi. l. fraus legi. ff. eo. cū similibus. & si dicatur vnde ꝓbat de fraude, respōdeo
5 in dubio pr̄sumitur factū in fraudē ex quo † actus fuit actus inter prohibitos. l. qui testamentum ff. de proba. Vel aliter dī constare de fraude qñ apparet q contemplatione vitrici qd relinquitur filiis ipsius vitrici, tunc. n perinde est ac si ipsi vitrico relinqueretur. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pupil & si dicatur non constare q contemplatione vitrici patris filiorum secundi matrimonij factum fuerit huiusmodi fideicommissum. Respondeo, q apparet ex eo, q mater prædilexit maritū patrem eorum illū faciendo directū hæredē, & filios post eius mortem substituendo. l. pupillus §. si. ff. de condit. & demonst. vestigia. n. verborum demonstrant ordinē voluntatis & eius qualitatem, & vtrū quis esset alias facturus necne. l. Pacumenius Androgenes. ff. de hær. inst. Et per istā rationē cō suluit Pau. de Ca consi. 170. In isto casu. col. ii. in 1. parte. q si conIunx instituat filias secundi matrimonij, & substituat patrem ipsarum filiarum in vsufructu toto tempore vitæ suæ, quod erit locus d. l hac edictali. quia præiumuntur filiæ secundi matrimonij institutæ ad contemplationem patris, & ūc in fraudem quanto ergo fortius in casu nostro, in quo fuit ipse pater institutus & filiæ substitutæ & per prædicta consuluit Bal. consi. 161. quędā nobilis. in j parte. q si vxor instituit fm maritum, & illud plus quod capere nō potest. pure relinquat filiis secundi matrimonij iure legati, q erit locus dispositioni. d. l. hac edictali, quia in fraudē factū hoc videtur. quāto magis habebit locū in casu isto, in quo totū est relictum marito, & filij substituti conditionaliter est. n fideicommissum factum post morte instituti conditionale respectu fideicommissarij, quia subintelligitur tacita conditio si ipse fideicommissarius superuixisset. Ad vltimū. §. finaliter aliquid sub conditione. C. de caducis tol. & per ista consuluit Bal. consi. 336. amplius sciendum est. I tertia parte q vulgaris substitutio in persona filiorū secundi matrimonij facta marito instituto in casum si filius hæres esse non poterit, est ipso iure nulla, quia censetur facta in fraudē legis: pro qua decisione adduco optimum text. in l. Iulianus. ff. si quis omis. causa testa. ¶ Et pro decisione huius dubij allego tex. in l. Sulpicius Marcello. quę aliàs incipit, mulier. ff. de donat. inter vi. & vxo. vbi donatio facta marito vt post mortem bona donata filio restituat nihil valet. Ad contrarium, videlicet ad tex. in l. cogi. §. 2. qui solidum. & ad similes respondetur dupliciter, & ex rationibus apparebit veritas huius conclusionis. Primo respondetur. q non procedunt quando non capaci totius relinqueret fin fraudē legis, fm Bal. in d. l. hac edictali.
6 in ver. omni circunscriptione cessante, per quem text. ibi determinat. q si pater relinquat spurio vt alteri restituat. q verisimiliter ipsi spurio totū dimittat, pura si institueretur spurius & granaretur restituere regi Franciæ. vide Bal. consil. 336. in 3. vol. Mediol. vbi hoc clarius ponit, quem sequitur Alexand. in d. §. 2. qui solidum. & Imol. in d. l. in tempus. Secundò respondetur procedere, si purè incapax grauetur restituere totum capaci tacita quod nullum commodum sit remansurum, etiam ad tēpus apud ipsum grauatum. Secus si post mortem, vel post diem certum, vel sub conditione incapax fuerit grauatus. Ita declarat ista iura Imol. in d. l. tempus, & hoc expresse dicit Iurisconsul. in d. l. Sulpitius Marcello. aliàs mulier. Vnde cum vitricus in casu isto non fuerit grauatus purè, sed post diem incertum, imo sub conditione respectu filiorum, clarè concluditur, quòd plus relictum ipsi vitrico, debet applicare filiis primi matrimonij iuxta dispositionē d. l. edictali. & hoc quoad primū.
7 Secundò videndum est † an fideicommissum mortuo vitrico debeat sortiri effectum: ita quod filiis secundi matrimonij fideicommissarijs & substitutis patri, quibus fuit facta restitutio ante euentum & diem fideicommissi. li, competat contra filios primi matrimonij exceptio dolo petitis quod estis restituturi.

¶ Pro resolutione, videndū est, an si filij primi matrimonij fuissent cōsecuti æqualitatē à vitrico, tenerētur restituere aduenientе casu mortis filiis secundi matrimonij. in quo puncto Bal. in d. l hac edictali. col pen. tenuit q sic, quia pater potest pl' relinquere vni ex filiis, quā alteri §. pen. in auth. de nup. ¶ Sed ego teneo contrariū quam plurib. rationib. & primò, quia, vt suprà conclusum fuit. tale fideicommissum est ipso iure nullum,
8 præsumpsit enim lex quòd in tali casu † filij secundi matrimonij substituti per fideicommissum, sint personę interpositę pro vitrico. & ideò sicut omne relictum vitrico habetur pro non scripto, etiam fideicommissum habetur pro non scripto. §. optimè. in auth. de nupt. & in d. † l. hac edictali. ¶ Secundò, quia tale relictum incontinenti mortua vxore restatrice in pœnam iniuriæ illatæ filiis primi matrimonij, per legē applicatur eisdē d. l. hac edictali. Ergo ius sibi semel acquisitum non debet ab eis auferri posse, absque facto suo. l. ius nostrum ff. de regul. iu. ¶ Tertiò, quia vitricus fuit grauatus restituere hæreditatem filiis suis. sed illud relictum quòd in pœnam defertur filiis primi matrimonij beneficio legis dismembratur. & separatur ab hæreditate, secundum Bal. in d. l hac edictali col. 3. & in consi. 161. in 1 parte, qui ex hoc infert, q illud applicatur filiis primi matrimonij etiam q nō sint hęredes testatori, ergo nō veniet, nec comprehendi poterit in fideicomisso. arg. l. si Titius. ff. de leg. 3. vbi in restitutione fideicomissi solum veniunt quæ hereditario iure capiuntur.

¶ Quartò, si annullatur institutio facta de vitrico tanquàm de inhabili sibi & alteri capiēdum, vt supra probatum est: ergo etiam vitiabitur fideicommissum, secundum glo. Bart. & alios
5e communiter in l eam quam. C. de fideicom. ¶ Ad fundamentum Bald. respondeo faciliter, primò quod procedit, si pater re
9 linquat † vni filio plus quàm alteri intuitu & contemplatione ipsius filij, quia cum magis dilexit, secus si intuitu vitrici, & eius contemplatione, quia est perinde ac si reliquisset ipsi vitrico, vt suprà probatum fuit. Inde cùm omnia relicta vitrico reuocentur per dictam l. hac edictali pariter reuocabitur tale fideicommissum quia cēsetur peculium profectitium à vitrico receptū. dict. §. in arrogato. & quia factum fuit in fraudem. vt suprà latius deduxi. Secundò respondeo, quòd mater potest vni ex filijs secundi matrimonij plus relinquere, quando integram legitimam relinquit filijs primis, aliàs ū ad secundam declinet pro eam non relinquēdo filijs primi matrimonij integram legitimam præsumitur instigatione & fraude secundi mariti seducta ad relinquendum plus filijs ipsius secundi mariti quam primis. Ita probat tex. in d. §. pen. quem hac de causa addit ū dicit Salyc. in d. l. hac edictali in prin. col. ii. inferens ex hoc, q si secundus maritus fingitur. q ea præmoriente filij sui nascituri lucrarentur dotem, erit locus beneficio legis hac edictali, qa licuit matri contra officium pietatis etiam per ꝓtractū tradere dotē filijs secundi matrimonij, non derelicta integra legitima filijs primis. ¶ Et in casu nostro nedum non reliquit totam legitimā primis filijs, sed nec decimā legitimę: cū præsupponatur hæreditatem esse valoris vigintiquatuor milium florenorum, & mater solum reliquerit florenos ducentos & sic vigesimam legitimę.

¶ Nec dicatur q sufficit relinquere aliquam minimam ritulo institutionis, quia lex supplet postea vsque ad legitimam in
10 tegrā. l. omnimodo. l. scimus. C. de inof. test. quia verum quā tum ad tollendam querelam inofficiosi testamēti, non autem quantum ad tollendum beneficium d. l. hac edictali. ita probat text. in d. §. penul. & ratio est, quia lex isto casu noluit supplere, quia præsupposuit, q mater fuerit seducta & illaqueata artibus & machinationibus secundi mariti ad relinquendum plus

filijs

filiis secundis,ex eo q̃ non reliquit integram legitimam primis filiis non ingratis,non.n.lex potuit cogitare talem impietatem,processisse isto casu à viscerib.maternis. ¶Præterea dico q̃ Bald.ꝫrium consuluit in d.consi.136. vbi expresse & per bonas rationes concludit,q̃ substitutio vulgaris facta secũdo marito de filiis suis,non valet tanquã fraudulenta,sed in totũ applicatur filiis primis beneficio dictæ legis hac edictali.quare ergo non idem dicendum in substitutione fideicõmissaria? certè à fortiori idem cõcludendum est per ea quę dicit Imol. in d.l.in tempus.& parcat mihi ingenium Bal.quia in hoc defecit. ¶Circa tertium si teneamus opinionẽ Bal. q̃ post mortẽ vitrici fideicõmissum debeatur filiis secundis. Respondeo q̃ filiæ secundę acceptando fideicommissum ante diem, non
11 †sibi pręiudicarũt,licet filiæ primæ possint agere actione in factum contra filias secundas ad interesse passiuum propter restitutionem fideicommissi factam ante diem, vt est casus in l. ait prætor.§.si cum in diem.& in l.omnes.§ fi. ff. de his quæ in fraudem credi.non obstat tex.in d.l.patrem.eo.tit.quia respondent gl.& Bartto.ibi restitutio fiebat filiis emancipatis. Itẽ non erat ordinata principaliter ad fraudem creditoris, vt in casu nostro. ¶Sed ego non puto opinionem Bal.procedere de iure,vt ꝫ.dixi,maximè in casu isto,in quo vitricus non contentus,quòd suis stimulis coegerit matrem ad fraudãdum filias primas,&prouisionem legis,aliam,fraudem adhibuit restituẽdo fideicommissum ante diem.nam ex posterioribus actibus cognoscitur quales fuerint præcedentes.l.seruum filij.§.fin.ff. de legat.1.Et repertus semel fraudulentus,præsumendum est semper quòd fuerit fraudulentus,saltem in eodẽ genere fraudis.regula semel malus.de regu.iur.cum si. ¶Circa quartum,
12 an †vitricus debeat habere tantum quantum fuit relictũ vni ex filiab.primi matrimonij computato supplemento legitimę quæ suppletur per legem, an vero tantum quantum fuit per testatricem relictum,non computato supplemento legitimę? videtur q̃ debeat habere tantum quantum legitima est, quia licet suppleatur à lege,tamen dicitur filius eã consequi ex testamento,iure quodam accrescendi secundum Bal.in d.l.hac edictali vbi tenet istam partem,& q̃ filius consequatur ex testamento.firmat Soc.cons.30 incip.Quamuis.col.10.lib.1. adducens rationem quia si aliter diceremus,sequeretur q̃ &causa testati,& intestati simul concurrerent contra regulam ius nostrũ.de regu.iur.Cum ergo hoc petatur ex testamento, benè sequitur q̃ dicetur testamentũ relictũ ergo habebit locum dispositio l.hac edictali,&idem tenet ibi Bal.in 2.lectura,quia aliàs secundum eum sequeretur,q̃si mater nihil filio relinquęret,q̃ maritus nihil deberet habere. ¶Secũdo pro ista parte facit tex.in l.quoniam præteritæ C.de secund.nupt.in verbo,dãda vel relinquenda.qui tex.non solum factũ & relictũ,sed q̃ fieri& relinqui debuerit animaduertit. ¶Sed iis non obstantib. amplector ꝫriam sententiã per tex.in d.l. hac edictali per quẽ ita ibi firmat Sal.vbi tex.in prin.expressè dicit,nõ sit matri licitum vitrico in testamẽto plus relinquere,quã vni, &c.relique
13 fit.Verũ id quod †suppletur per legem nõ dicitur relictum à matre.l.omnimodo.C.de inof.test. quod clarius probatur ex his quę dicunt gl.& alij ibi,vbi volũt,q̃ si filius petat solum relictũ in testamento,non diceretur petere supplementũ legitimæ,igitur,&c.

¶ Ad contraria patet responsio ad primũ dum dicitur q̃ filius consequitur supplementum actione ex testamento,respõdeo q̃ si filius est prohibitus petere,vt in casu illo,nõ agitur ex testamento,sed conditione ex lege,sm Saly.in d.l.scimus. ¶ Vel aliter licet petatur ex testamento,verum tamen est dicere, q̃ non fuit in testamento relictũ,sed lex pro conseruatione testamenti ita ordinauit. ¶Præterea licet petatur ex testamento tamen vel præter volũtatẽ vel contra voluntatem testatricis petit,quando prohibuit plus petere tale supplementum,petitur, vt concludunt omnes in d.l.omnimodo.& in d.l.scimus.

¶Ex quo infero aliud fundamentũ pro ista parte, q̃ nõ debeat habere tm quantum lex supplet,quia l.hac edictali. voluit q̃ filius haberet in pœnã iniuriæ sibi illatæ,quę iniuria dicitur illata etiã in eo quod lex supplet,quia illud filius habet contra voluntatem huius testatoris.Ad l.quoniam præteritę. respondetur ibi Sal q̃ intelligatur habito respectu ad secũdum maritum,nõ habito respectu ad filios primi matrimonij. Ad rationem Bal.q̃ sequeretur,q̃ maritus nihil deberet habere, si nihil vni filio esset relictum.Respondeo q̃ illud non erit incõueniens immo prætermissione filij.lex statuit q̃ testamentum sit nullum.l.filio prętermisso ff.de iniusto rupto testa. cũ simi.Et q̃ tunc vitricus nihil debeat habere,tenet glossa.Bartto. Bal.Sal.& cõ ter doct.in dicta l.quoniam præteritę. Ex his patet q̃ opinio Bal. non est vera nec iuridica. Et si aliquis vellet ea tenere,respondeo q̃ posset procedere, vbi filij primi matrimonij,prius petiissent supplementũ legitimę quã intentassent cõdictionẽ d.l.hac edictali.sic.n.distinguebant antiqui, prout refert Sal.in d.l.hac edictali.Cui distinctioni data veritate opinionũ pro concordia standũ est l.apud antiquos cũ vulgarib. C.de furtis.cũ ergo in præsenti casu prius fuerit intentata ꝫdictio ex lege,res trãsit sine periculo.Circa vltimũ,vtrũ in computatione ꝫfundatur legitima primarũ filiarũ eo q̃ reuocatur an vero detrahenda sit prius legitima.& postea reliduũ sit diuidendũ secundũ formã d.l.hac edictali multa essent dicenda quia gl.& doct sunt inter se varij,tñ quia in consulendo non est à cõi recedendũ,est.n.nimiũ ignarus, qui ꝫsuit ꝫ cõem opin.sm Ang.in l.fi.C.de pœna iudi.qui malè iudic. deferẽdũ n.est cõi opinioni,quia difficillimũ reputatur sententiis maiorum retroluere.c.veniã.xxxv.q.ix.l.fi.C.de lib.præter.ita inquit Bart.in disputatione incipien iudex per imperitiã,paria n.sũt ꝫ cõmunẽ vel ꝫ legẽ iudicare sm Bart.in l.cũ prolatis. ff.de re iudi.Teneo igitur q̃ filiæ primæ debeant prius detrahere suã legitimã,deinde cõputandũ reliquũ sm formam.d. l. hac edictali.eo quia ista est cõis.ita etiam cõem affirmat Raph.Cõmẽ cons.109.incip.Domina Ioanna in 2.dub.& quia hanc tenet Bar.in quo residere solet ipsa substantia veritatis secundũ Ro. consi.469.incip. Quo ad primũ.& Curt.senior.consi.56. Super eo.& secundũ Pan in c cũ nobis col.pe.de præscrip. Bart.pater iuris omniũ iudicio,cunctos doct.æquitate & veritate prę cedit.Refert Curtius plura alia in laudẽ Bar.in consi. eod. col. .hanc.n.opinionem tenet Bar.& ibi Hug.Odoffr.Bal.&Ang. sequuntur in l.vnic.C.de inof.dot.ista opinio probatur, quia remedium.l.hac edictali. nouitet, inductum non tollit remedium petendi legitimam.§ oprimè.in auth.de nupt. Vnde cũ sint duo remedia ad diuersa tendentia & ex diuersis causis poterant simul concurrere,& vnũ non absorbet aliud.L. quoties. ff.de act.& oblig. & secundum istam sententiam consuluit Rap.Ful.consi.96.incip.Antonius transiens ad quinta vota. & ibi respondet obiectis quæ fiunt contra istam partem,non tamen negauerim quin articulus sit subtilis,sed mihi sat communi adhærere. Laus Deo.Ioan.de Ripa.

De naturalibus liberis.

RESP. CXCI. & de Naturalib.liber. I.

LICET Indubitati iuris sit auũ paternum nepotib.naturalib.ex filio legitimo prole legitima sibi superstite nihil penitus eis relinquere posse. Auia tñ paterna huiusmodi nepotes & hæredes particulares,& vniuersales facere potest,cui nõ obstat Iustiniani constitutio de auo concepta,quę cum sit pęnalis & odiosa,ac iuris antiqui correctiua, nullo etiam iure ex identitate rationis ad auiam extendenda est. Quare respondi auiam paternam legitimè potuisse nepotibus naturalibus legare prole legitima non obstante quod legatum nullo etiã iure impugnari potest,ex eo q̃ testatrix non declarauerit qualiter esset exsoluendum,prout se facturam denunciauerat, qa sępe decisum est defectum conditionis, vel demonstrationis de futuro dependentem à voluntate defuncti legatum non viciare,& perinde est ac si conditio,vel demonstratio nulla adiecta foret,sed purè legatum esset.

SVMMARIVM.

1 Masculinum *an concipiat fœmininum,& vide n.3.*
2 An *l.fi.C.de naturalibus liberis,extendatur ad auiam.*
4 Auia *paterna an possit hæredem vniuersalem instituere filiam spuriã conceptam ex coitu non accusabili etiam extante prole legitima.*
5 Coit' *cũ ancilla,& pediseqs solutis nõ est accusabilis,nec punibilis.*
6 Nati *ex coitu quamuis damnato,modo non sit punibilis de iure ciuili,matri & auiæ succedunt.*
7 Nepotes *spurij ex filio legitimo & naturali ꝫmortuo nõ pñt ab intestato succedere auię paternæ ſtãte ꝑle legitima,sed' ex testamento.*
8 *Diuersa ratio reformat legem.*
9 *Lex correctiua iuris antiqui restringenda est vt minus corrigat quàm fieri possibile,nec licita est extensio etiam ex identitate rationis.*
10 *Defectus conditionis,vel demonstrationis de futuro dependentis à voluntate testatoris,non vitiat legatum.*

Respon.interpret.

IVSTINIANVS Noluit auum paternum quidquam posse nepotibus naturalib.ex filio legitimo relinquere,superstite legitima prole. An idem dicendum in auia paterna, vt nec ipsa possit nepotib. naturalibus,& minus spuriis aliquid relinquere.

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

¶ Proposita dubitatio mihi videtur admodum ardua & difficilis. Et prima consideratione quilibet diceret nihil videri posse proponi quare non idem sit respondendum in auia, licet enim lex Iustiniani quæ est lex fin. C. de naturalib. liberis. loquatur in auo vt ostendunt illa verba neporem habet auus, quia tamen masculinum † concipit fœmininum etiã in odiosis, si odium sit rationabile. l. si quis id quod. ff. de iurisdictio. omnium iudicum. l. tres fratres. ff. de pactis. & nota in c. generali. de electionibus. li vj. & in clemen. j. de sepul. ideo † videtur extendenda ad auiam. & ita extendendam eam dicit Francis. Areti. in l. Gallus. §. qd si is. ff. de lib. & posth. Qua ratione est q̃ in prole legitima conseruetur succesio. & idẽ visus est velle Francis. Accursius in additio. quam facit ad dictam legem in verbo aperuimus. ¶ Contrarium q̃ non procedat in auia, & sic q̃ auia possit hæredem particularem & vniuersalem facere nepotem spurium ex filio legitimo, decidit Paul. de Cast. in d. §. quid si is. colum. fin. Quia illa lex finalis, est odiosa, & pœnalis, quia priuat auum potestate relinquendi bona sua nepotibus. ergo, † masculinum non debet concipere fœmininum. l. quicunque. C. de seruis fugitiuis, pro quo facit quod dicit Bal. in l. quicunque. vbi vult, q̃ statutum excludẽs auum paternũ à succesione nepotis extante patruo, nõ censetur excludere auiam materpam, quia statutum est odiosum, & non rationabile. idem ergo dicendum in casu nostro, quia dispositio dictæ legis finalis, est odiosa odio irrationabili, cum puniat auũ pro delicto sui filii, & nepotem pro delicto sui patris, secundum glossi. ibi in verbo extendimus. vbi autem vnus punitur pro delicto alterius, masculinum non concipit fœmininum l. quisquis. C. ad legem Iuliam maiestatis. & docet Bart. in l. j. ff. de verbo signi. & Are. consi. 39. in facto vbi respondet, quod constitutio puniens rebelles & socios, non censetur punire fœminas filias, quia est pœnalis & odiosa odio irrationabili. Priuare autem auum facultate dispensandi de rebus suis, & nepotem iure succedendi pœna est. l. deportatorum. C. de pœnis. l. ij. C. de bonis proscrip. capit. quamquam. de vsuris. lib. vj. c. j. de schisma. eodem lib cum similibus ergo &c.

¶ Secundò, q̃ dicta lex finalis, non habeat locum in auia probatur ratione iudicio meo inexpugnabili: cui conceditur quod est plus, vtique cõcessum intelligitur quod minus est. regul. non debet, de regu. iur. l. Marcellus. ff. de donationibus causa mortis. cap. cum in cunctis. de electio. in principio. & c. per venerabilem. qui filii sint legiti. auiæ † autẽ conceditur q̃ possit hæredem vniuersalem instituere filiam propriam spuriam, si sit concepta ex coitu non accusabili etiam extante prole legitima, nisi esset illustris. l. si illustris. C. ad orfici. & glo. & omnes notant, & firmat Spec. titu. de succesioni. ab intesta. §. sed nunquid spurij ergo debet sibi multo magis concedi, q̃ possit instituere hæredem particularem nepotem spurium, ex filio legitimo & ancilla solutis conceptum, in cuius neporis conceptione nullam contraxit maculam, nec est q̃ ipse auiæ possit imputari, sicut in conceptione filij spurij. Si enim ij spurij possent succedere huic testatrici ex testamẽto si essent eius filij non obstante macula contracta ex conceptione propria multo magis debet ei posse succedere, cum sint nepotes concepti absque macula ipsius testatricis. q̃ autem ij spurij non dicantur nati ex coitu accusabili, probatur, quia nati ex ancilla soluta. † Coitus autem cum ancillis & Fatieribus solutis non est accusabilis, nec punibilis secundum leges. Ange. in l. si vxor. per illum tex. ff. de adulte. Mattheus de Vbaldis in tractu de succesionibus ab intesta. colum. fi. Anto. de But. in c. tanta. ad fin. qui filij sint legitimi. Cardinalis in c. cum deberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit: per adulterium & comprobat per plura Socy. in d. l. Gallus. §. q̃ si is. & latius in consi. 168. Memini. lib j. cui se subscripsit Bartholomeus de Bartholi. vt ibi latius habetur. Nec obstat, q̃ talis coitus sit pœnalis de iure canonico. quia verum quantum ad forum spirituale. Sed quantum ad hoc, q̃ filius prohibeatur succedere matri & auiæ, oportet q̃ sit natus ex coitu punibili fm leges: patet, quia cõcubinatus est prohibitꝰ de iure canonico, & punibilis in foro spirituali. & tamen nati ex concubinatu succedunt matri & auiæ. d. l. si qua illustris, ergo requiritur q̃ coitus sit punibilis secundũ iura ciuilia: aliquin nati † ex coitu quamuis damnato modo nõ sit punibilis secundum ius ciuile succedunt matri & auiæ. & ita tenet Mattheus de Vbaldis in d. tractatu. col. viij. Ant. in ca. lator. qui fil. sint legit. Pan. in d. c. tanta. & sequuntur alij *communiter*, vt attestatur Soc. in d. §. qd si is. & in d. consi. 168. Ex quib. mihi videtur q̃ valeat legatum factum per auiam illis nepotibus spuriis & ancilla soluta, et ex filio legitimo et naturali conceptis. ¶ Nõ obstat authoritas Francisci Accursij, & Areti. tenentium opinionem contrariam. quia Accursius in d. l. fin. in verbo aperuimus. loquitur in succesione ab intestato. & ratio diuersitatis assignatur per Paul. de Cast. in d. §. quid si is quia nepotes spurij ex filio legitimo & naturali præmortuo non possunt ab intestato succedere auiæ paternæ extante prole legitima, nisi ex persona patris sui. ¶ Sed ipsi spurij † stante prole legitima, non possunt succedere patri. d. l. fin. in auth. licet. C. eod. ti. ergo nec auiæ ex persona ipsius patris, quę ratio cessat in succesione ex testamento, quia ipsi spurij succedunt ex persona propria, & ex voluntate auię, non ex persona patris & eius medio.

¶ Item respondetur, quòd opinio Accursij & Aretini procedunt in nepotibus spuriis conceptis ex coitu damnato & punibili de iure ciuili, puta ex adulterio, vel incestu, vel auiæ, secus in nepotib. conceptis ex coitu non accusabili, nec punibili, qa ij possunt succedere matri, etiam stante prole legitima, ergo multò magis auiæ, quæ ratio cessat in auo paterno, qui stante prole legitima non potuisset quicquam relinquere illis, si essent filij sui, etiam ex concubina. dict. l. fin. & d. auth. licet. & ex hoc tollitur fundamentum Aretini, quòd sit facienda extensio de auo ad auiam ex identitatis ratione. l. filium habeo ff. ad Macedonianum. quia non est par ratio. imò longè † diuersa, ergo etiam erit diuersum ius. l. interpositas. C. de transact. confirmãtur præmissa, quia dispositio dicti l. fi. est correctiua iuris antiqui, vt probatur in dicta l. fi. in verbo, extendimus, quod est noui iuris promulgatiuum cap. fin. & ibi not. ne cler. vel mona. Et etiam probatur ratione, quia ratio iuris antiqui, vt vitium paternum refrenetur cessabat in auo, qui non est in vitio, & qui pro filio puniri nõ debebat. l. prima. & per totum. C. ne fil. pro patre. Cum igitur sit † correctoria, ergo restringẽda, vt minus corrigat quam sit possibile. l. 2. C. de nox. l. 1. C. de inoffic. dot. nam in correctoris non est licita extensio, etiam ex rationis identitate. auth. quas actiones. C. de sac. sanct. eccl. & not. in l. si vero. §. de viro. ff. de solut. matrimo. sequor itaque opinionem Pauli de Castro hoc casu, quòd isti liberè possint succedere auię paternę, ac si esset eorum mater. & ita firmant Odofre. Alber. & Cyn. & Angel. in dicta l. final. Alexander consilio 139. elegantur fuit consultum. libro primo, & videtur communis & vera sententia a qua in iudicando temerarium foret discedere. l. fi. C. de pœna iudi. qui male iudi. & traditur per Bart. in l. cum prolatis. ff. de reiudica. Ex quibus apparet legatum factum nepotibus spuriis non vitiari defectu potestatis. non etiam vitiatur ex eo q̃ testatrix nõ declarauit qualiter esset, ex soluẽdum legatum, prout enunc auerat se facturam, vt sonãt illa verba iuxta declarationem, quam faciet, quia defectus † cõditionis vel demonstrationis de futuro dependentis à voluntate testatoris, non vitiat legatum, sed perinde est ac si adiecta non foret aliqua conditio, vel demonstratio, & sic legatum remanet purum. l. cum pater. §. fin. vbi casus ff. de leg. 2. & l. si quis ita scripserit. ff. de hęred instit. l. institutio. ff. de condi. institutio. l. penul. vbi late per scriben. C. de institutionibus & substitutionibus. & quia dubitatio ista decisa reperitur per dicta iura, fatuum esset super ea amplius dubitare. l. ancillę. C. de furt.

Laus Deo.

Ita iuris esse censeo ego Ioannes Franciscus de Ripa, Papiẽsis fure consultus. & in fidem me subscripsi saluo semper saniori iudicio.

Commun. de leg.

RESP. CXCII. & Commun. de legat. I.

LICET Ingens sit inter Doct. altercatio an auth. res quæ. C. commun. de legat. vendicet sibi locum in dote constituta post grauamen imunctum, & post mortem testatoris, Verùm quia dos dupliciter considerari potest, ideò respondi, dictam auth. in dote confessata locum sibi nõ vẽdicare, quia huiusmodi confessio in fraudem facta præsumitur, sed si dos vere tradita fuerit, tunc etiam distinguendum puto: nam si mulier fidecommissum ignorauerit, dotis fauore mulieri subueniendum esse respondi. si verò sciuerit, quædam collusio inter coniuges contracta censetur.

SVMMARIVM.

1 An *authentica res quæ. C. commun. de legat. vendicet sibi locum in dote constituta, & soluta post grauamen imunctum, & post mortem testatoris.*

Qui veritas est,mihi viam veritatis aperiat.

Respon.interpreta.

PVLCHRA Et subtilis proposita est dubitatio.An auth. tres quæ.C.communia de legat.procedat in dote constituta & soluta post grauamen iniunctum & mortem testatoris. Ioannes de Anania consi.61.Visis & consideratis.respondet ꝙ sic,& sequitur ibi Bologni.in addit.& idem respondet Pau. de Cast.consi.15.Circa ea quæ superius.in prima parte:& hanc sententiam amplexus est Ioannes Crotus in l.filiusfamilias.§. diui.in pen.char.ff.de leg.j.per textum in auth.de restitu.& ea quæ parit in vndecimo mens.vbi textus dicit non esse iustum mulierem ignorantem bona mariti subiacere restitutoni decipi,& dote sua defraudari. ¶ Contrariam opinionem tenet Ang.in d.auth.de resti.& ea quæ parit.& Iaso.in d.authen.res quæ.quia maritus grauatus facillimè poterit eludere grauamen,si dixerimus eum posse obligare bona restitutioni subiecta pro dote restituenda.¶Ego in hoc puncto cõsiderandũ puto plura.Primò,an dos constituta post grauamen fuerit cõfessata,an realiter tradita.primo casu procedat opinio Angeli & Iason.quia talis confessio præsumitur facta in fraudem fideicommissi.& ita determinat Bald.No.in tractatu de dote in sexta parte.priuilegio xiij.& vltra adducta per eum probatur. quia pro augmento dotis & donationis propter nuptias non potest diminui fideicommissum:quia augmentum præsumitur factum ad circunueniendum.§.sancimus,in authentic.de restitutio.& ea quæ parit.& ibi glos.l. & Ange. idem dicunt in dote confessata,quod in augmento.¶Secundo casu,aut vxor tempore dotis traditæ ignorabat fideicommissum,& tũc succurrendum puto mulieri,ne ignorantia illi iacturam afferat. & ita loquitur tex.in d.auth.de restitu §.j.& hoc fauore dotis. l.i.ff.solu.matri.Nam aliàs imputaretur contrahenti cum alio si non explorauit eius conditionem.l.qui cum alio.ff.de regu. iur.authen.sciebat,& casus iste est apud me valde dubitabilis. Nam data scientia nõn potest vxor dici decepta.lib. j.§.vsque adeo ff.de iniuriis.Et data scientia,videtur inter maritum & vxorem facta quædam collusio in fraudem fideicommissi.In contrarium facit,quia conceditur marito pro donatione propter nuptias diminuere fideicommissum si legitima non sufficiat.dicta authent.res quæ.quæ donatio est pro dote concedenda,ergo etiam poterit diminuere pro dote restituenda.sed quia non credo quòd Ioãnes Grimaldus fideicommissarius posslit probare scientiam auiæ nunc aliter non decidam.
¶Ita vt supra conclusum est iuris esse respondeo ego Franciscus de Sancto Nazario,aliàs de Ripa.I. V. D. & in fidem subscr.ps saluo iudicio saniori.

¶De prescrip.xxx.vel.xl.anno.

Resp. CXCIII. & de præscript.xxx.vel xl.annor. I.

SVFFREDVS De alborosso hæres Magradæ ex capite minoris ætatis restituendus nullo iure videtur aduersus prescriptionem supplementi legitimæ dictæ Magradæ debitæ, eo quia dicta præscriptio contra Magradam inchoata fuit:minusque etiam ex capite ignorantiæ restitui potest,quia ignorare supplementum legitimæ deberi, est iuris ignorantia.quæ non admittitur, quare legitimæ ex aduerso præscriptum videtur.
¶ Verum cum præscriptio ipsa ab eadem Magrada tam ex oppositione eiusdem in proclamationibus facta,quàm etiam ex proposita assertione iuris sibi competentis in bonis paternis interrupta fuerit,ideo præscribentibus non patrocinatur. Nam post multas disceptationes tandem receptum est,etiam actionem personalem nullo vnquam tempore cum mala fide præscribi posse.quare cum ipso iure supplementum legitimæ debitæ teneantur,sed ad fructus ex eo perceptos teneri summo iure sancitum est.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio inchoata contra maiorem currit etiam minoribus hæredibus sine spe restitutionis in integrum.*
2 *Aduersus præscriptionem datur restitutio ex capite probabilis ignorantiæ.*
3 *Ex præscriptione xxx.vel xl.anno, tollitur omnis actio personalis, nam currit huiusmodi præscriptio non petentis negligentia,& ideo odiosa vocatur.*
4 *Præscriptio interrupta præscribentibus non prodest.*
5 *Exceptio seu petitio generalis sufficit ad interrumpendam prescriptionem xxx annorum.*
6 *Actio personalis cum mala fide nullo vnquam tempore præscribitur.*
7 *Vi possessus titulus ipso iure tollitur,possidens ad rem restituendam cum fructibus tenetur.*

Respon.interpret.

DVBITABILIS Prima facie mihi visa fuit præmissa elegans consultatio domini mei domini Leonardi, quia præscriptio inchoata erat contra Magradam maiorem,& finita cum hæredibus maioribus,quo casu currit præscriptio sine spe restitutionis in integrum ex capite minoris ætatis.l. 1 etiam Iaj.cum ibi plenè traditis per Bart.& alios in l.Aemilius ff.de mino.& sic ex capite minoris ætatis suffredus de Alboroso non videtur restituendus aduersus præscriptionem. Non etiam ex capite ignorantiæ,quia aduertendum quòd licet Bart.in l.j.§.si quis autem.ff.de itine.actuque priua.& in d.l. Aemilius.& in l.cum si iusfa.6.in hac.ff.de verbo.oblig.Alex. consi.51.omnipotentis inuocato suffragio.libro v.Fely in c. 2 vigilanti.de præscr.& alibi in mille locis dicunt aduersus præscriptionem dari restitutionem ex capite ignorantiæ, tñ intelligunt ex capite ignorantiæ probabilis, secus ex capite ignorantiæ non probabilis,id est talis ignorantiæ quæ non tollat negligentiam secundũ Bal.in l.fi.C.de præscri. longi tẽporis. Imo.in c.fi.de præscr.declarat Bal.in tract pscriptionũ.q.xxix. iiij.partis.Sed in proposito hæredes do.Magradæ non possunt dicere se ignorasse vtrum Magrada deberet supplementum legitimæ,quia hoc est ius,cuius ignorantia non est tolerabilis.Iuris ignorantia.C.qui admit. Non etiam possunt ignorasse,an Magradæ fuerit satisfactum: quia faciliter poterant explorare & acquirere ab hæredibus dom.Stephani an satisfecissent.ergo hæc ignorantia non est talis quæ habeat excludere negligentiam,meritò non erit sufficiens ad obtinendum restitutionem,vt consuluit Curt.consi.58. super præmissa.colũ. iij versic.iij.solido,& principali fundamento.¶ Præmissis & similibus minimè attentis , concurro in sententiam prædicti do.consultoris.& pro clariori resolutione habenda præmitto, quòd præscript.xxx.vel xl. anno.qua mediante præscribitur 3 condictio ex l.omnimodo.C.de inoffic.testa.& omnis †actio personalis est odiosa,quia currit ex sola negligentia non petentis,secundum gl. approbatam in l.fin.C.de edict. diui Adr. & toll.cum solitis concord.Secũdò præmitto, quòd communis opin.est ꝙ condictio ex d.l. omnimodo.siue alia actio competens ad supplementum legitimæ non præscribitur nisi spatio.xxx.anno vt tenent cõmuniter scribentes in l.si quis filiũ. C.de inoffic.testa & Alexan.consi.128 per totum.lib.j.& Cor. consilio 264.in j.parte.Istis sic præmissis dico non esse perfectam neque causatam præscriptionem xxx. anno.in casu oc- 4 currente,quia de anno millesimo 495.do. Magrada †interrupit præscriptionem huiusmodi se opponendo proclamationibus.asserendoque se in bonis & hæreditate quondam patris sui ius & interesse habere,quo fit vt interrupta , & perpetuata fuerit inchoata præscrip.cap illud.vbi canonistę de præscrip.Barto.& alij in l.fin.ff.de eo per quem fac.erit. Nec obstat si dicatur,quòd illa oppositio fuit generalis, & incerta, 5 quia quantum ad interruptionem †præscriptionis.xxx. anno. sufficit exceptio & petitio generalis.l.fin.vbi Bartol.C.de anna.exce.& ratio est,quia præscriptio xxx. anno currit (vt dixi) sola negligentia non petentis,quę negligentia tollitur ex petitione generali,quo ad omnia quę sub genere illo comprehẽdi possunt.Nec obstat si dicatur fuisse assignatum terminũ do.Magradę ad deducendũ libellum in speu,qui postea non fuit oblatus,quia sufficit illa petitio generalis secundũ Bart.in d.l.si.vnde cum effectus interruptionis fuerit semel causatus ex ipsa generali petitione,nihil obstat postea si non porrigatur libellus specialis fm Bal.in terminis in addi.Spec.tit.de præscrip.in versi.itẽ præscriptionẽ.quem sequitur Ias.in l.fin. col. ij ff.de eo,per quem factum erit.Et tanto magis ista conclusio 6 procedit in casu nostro.quia fm canonistas etiam actio †personalis non præscribitur vllo vnquam tempore cum mala fide fm d.Ant.Imo.& Fel.in c.fi.de præscript.& licet in isto puncto variæ sint doctorum opin.tamen in casu isto, in quo non potest cõuinci Magrada de omnimoda negligentia,& in quo constat de mala fide Stephani & hęredum qui sciebãt de iure supplementi legitimę deberi,teneo intrepidè præscriptionẽ non fuisse causatam ¶ Circa fructus videntur hęredes dicti Stephani ad fructus non teneri,quia supplementum non debetur

betur,nisi petenti.l.scimus.C.de inoffic.testam. et quia hæredes possunt prætendere se bona fide possediss.l. & ex diuerso ff.de rei vendi.cum concor. ¶ Contrarium credo verius, quia supplementum legitimæ debetur ipso iure. d.l. scimus.
7 & vbi ipso iure titulus possidentis tollitur, possidens ad rem restituendam vnà cum fructibus tenetur fm gl.in authent de incest.nupt.in versic.imm nere col.ij.& in specie in casu nostro ita consuluit Card.Flor.consilio 80. incip. præsuppositio statuto,sequuntur nouissimi repetentes in l.Centurio.in vlt. char.ff.de vulg.& pupil.

¶ De Seruitute vrban.prædior.

RESP. CXCIIII. & de seruit.vrban.præd. I.

SERVITVS Coquendi ad furnum,& eundi ad molendinum,nullo iure constituta,vel præscripta præsumitur, nisi probetur,cùm sint meræ facultatis in quibus huiusmodi regula recepta est. Seruitus eundi ad furnum, vel molendinum, etiam p mille annos præscribi non potest, nisi prohibitus aliò accedere prohibitioni acquieuerit,sed fm ea q proponunt.prohibitio nulla probatur, quare dubium non est homines de Lurio facultatis,& non seruitutis iure ad furnum Episcopi Cisterc. accessisse coquendi causa, & in posterum accedere licere.

SVMMARIVM.

1 *An facultas coquendi ad furnum, vel molendi ad molendinum præscribi possit.*
2 *Seruitus negatiua coquendi ad furnum, tunc incipit vigere, cùm prohibiti prohibitioni acquieuerunt.*
3 *Quæ sunt facultatis possunt præscribi spacio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur.*
4 *Sine titulo seruitus non constituitur, nec sine possessione præscriptio, vel quasi procedit.*
5 *Transactio non porrigitur ad non cogitata.*
6 *Ad tollendam consequentiam sufficit dare instantiam.*

Respon.interpret.

PRIMA Facie præmissa consultatio visa mihi fuit dubitabilis,quia illa conclusio Cæpol.in tit de seru vrban. prædsub rubr.de furno,comprobata p dom consulentes, & quam etiam sequitur Bac.de S.Georgio.in tract.suo.vers.& cum modinis.in fi.& Bal.in tract.ad præscrip.in iiij parte v. princ.q.&
1 Guido dec.q.ccxcviij.procedit † nisi præscripta vel constituta aliquo iure seruitus negatiua vel obligatio personalis fuerit, vt notatur in l.qui luminib.ff de serui vrban præd. & in l.j.C. de ædific. & aqua & istud concedunt etiam prædicti domini consulentes in casu isto videtur non solùm præscripta seruitus, sed etiam per allegatam transactionẽ constitutam viam. ita seruitus negatiua quòd non possunt homines de Lurio
2 ire ad coquendum panes ad alium furnum,incipit † currere quamprimum prohibiti prohibitioni acquieuerunt.l si quis diuturno.ff.li seru. vend. l hæc autem.ff. de seruit.vrba.præd. & istud etiam admittit Cæpol.in loco prædicto,& in terminis de furno firmat Paul.de Castr.in l de quibus.ff.de legi. Sed prædicti homines videtur prohibitioni acquieuisse, qd sic ostenditur:super huiusmodi iuribus furni vertebatur controuersia,vt colligitur ex instrumento transactionis, quæ dicitur transitus à lite.l.j. ff. de transactionibus. in transactione acquieuerunt probationi, quia recognouerunt se consueuisse soluere quadragesimam & formiam,siue ligna necessaria ad coquendum: ergo cùm ab illo tempore sint decursi circa centum anni,& vltra,sine dubio fuit completa præscriptio nam tanto tempore præscribitur etiam seruitus discontinua,etiam si debeatur à persona personæ,vt notatur in l finali C.de præscript.longi tempor.in l.iij § ductus aquæ.ff de aqua quotid & æstiua.l.j & §.denique.ff de aqua pluuiali arcenda Nec obstat si dicatur, vt dicunt prædicti domini consulentes,q licèt prædicti homines in transactione recognoscant se teneri ad soluendum quadragesimã, non tamen propter hoc infertur, quod fateantur se teneri ad coquendum, cum ista sint separata quia sciendum est q homines de Lurio contendo se consueuisse soluere quadragesimam pro decoctione panis eorum, videntur etiam confiteri se consueuisse ire ad coquendum ad furnum prædicti domini Episcopi, qa hoc est necessarium præambulum ad coquendum.l. binas.la § non autem.ff.de seruit. vrban. prædior. ¶ Ex tali autem confessione probatur seruitus. l.publia. ff. depositi. q probetur,ostenditur sic, in iis quæ sunt meræ facultatis non cadit consuetudo fm Pan.in ca inter cæteras.de rescrip.Cum ergo fateantur homines consuetudinẽ eundi ad dictum furnum, necessariò attentur se iuisse iure seruitutis,& non iure facultatis.¶ Secundò dubium mihi faciebat etiam, quia quæ sunt facultatis
3 possunt præscribi spacio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur,vt tenet Ioan. And.in c peruenit.de cẽ si.Bart.in l cum de in rem verso.ff.de vsur.Angel.in le.si certis. C.de pact.Felyn.in c.cum M.Ferrar.de constitu. Iaso.in l.quòminus col.vj.de flu.& in casu præsenti homines de Lurio ante transactionem erant consueti ire,& post transactionem etiam decursi sunt anni centum & quinque, & sic lapsum est tantum temporis cuius hominum memoria non habetur:ergo,&c.¶ Verum his non attentis,concurro in sententiam prædictorum dominorum consulentium, qui & iuridicè & subtiliter consultationem hanc expediuerunt.& pro fundamento
4 præmisso,quòd sine † titulo non constituitur seruitus. § fi.Instit.de seruit & sine possessione,vel quasi, non præscribitur, regula sine possessione.de regu.iur.in vj.leg.capione.ff.de vsucapione.in casu isto non constat de titulo,nec de quasi possessione,ergo dictus Episcopus non potest vllo iure prætendere sibi seruitutem deberi Quòd autem non constet de titulo ex ipso probatur,quod titulus non iustificatur.le. doce ancillam. C de rei vendit. Quòd non constet de vlla quasi possessione, probatur sic,in quasi possessione huius iuris negatiui, quòd homines de Lurio non possint ire ad coquendum ad alium furnum nunq potuit esse reuerendus Episcopus Cisterciensis,nisi aliquando prohibuisset, & prohibitioni homines de Lurio acquieuisset,vt suprà dictum fuit, & plenius istud deducunt domini consulentes post Pan.& alios in ca.significante.de appell.in casu verò præmisso, nec apparet q dictus Episcopus Modernus vel sui antecessores vnq prohibuerunt. & minus apparet q prædicta cõmunitas Lurij acquieuerit, ergo benè conclusum fuit q prædicti homines si retro actis temporibus decoxerunt eorum panes ad dictum furnum quòd id fecerunt iure facultatis & non seruitutis.& ista conclusio clarior remanebit si suprà in contrarium allegata de medio tollantur.Non obstat igitur dum suprà primo loco dicebatur, q per transactionem apparet,quòd dicti homines prohibitioni acquieuerunt,quia istud expresse negatur,& pro responsione sciendum est,quòd nos non debemus dicere,quòd instrumẽtum nõ exprimit fm Bal.in l ad probationem.C.de probat. & dum dicitur q per trãsactionem super iuribus dicti furni fuit recessum a lite,ergo acquieuerunt homines prohibitioni,respondeo verum esse super eo, de quo fuit transactum,non de
5 aliis,de quibus nihil dicitur in † transactione le. si de cetera.C. de transact & ibi not.Sed in transactione solum recognouerũt se consueuisse soluere quadragesimam & ligna, non autem quòd teneantur ire ad coquendum:ergo ex hoc datur intelligi,quòd soluui erat cõtrouersia super solutione, quia fortè prædicti homines detrectabant,seu recusabant velle quadragesimam soluere,quando ibant ad coquendum ad dictum furnum,& cõrarium prætendebat dictus Episcopus,& super hoc fuit transactum. Ad secundum respondeo, quòd ista consequentia,confiteor consuetum soluere pro decoctione panis quadragesimam,ergo confiteor me consuetum ire ad coquẽdum:in sensu explicito est vera,sed in sensu implicito non est paruissima,quia non sequitur,fateor me teneri ad quadragesimam pro decoctione ergo fateor me obligatum venire ad coquendum,ostenditur ita facta per instantiam:nam ad tollendã
6 consequentiam,† sufficit dare instantiam § pauonum. Instit. de rer.diuis.gloss.in cap sicut vrgeri. 1.quæst.j.& in l.si creditores.ff de priuil.credito. Datur autem instantia manifesta: nam transeuntes per pontem Rhodani consueuerunt soluere certam summam,vel pro transitu,vel pro qualibet salma mercium, & istud fatentur,qui hactenus transierunt,non tamen sequitur, quòd fateantur se obligatos venire ad transeundum per dictum pontem,imò salua sibi est libertas eundi aliò, quò velint:ita ergo in præsenti casu sua erit libertas dictis de Lurio eundi ad coquendum quò velint,pro libito voluntatis. Ad vltimum respondetur, quòd procedit data possessione tanti temporis,cuius initij memoria non reperitur.Sed in casu nostro negatur,q vnquam reuerendus dominus Episcopus fuerit in quasi possessione, quia talis possessio incipit à tempore, quo prohibitus acquieuit prohibitioni, de qua prohibitione & acquiescentia non appareret.& ideò Cæpol & omnes in casu nostro concludunt,quòd etiam per mille annos non posset præscribi seruitus eundi ad furnum,vel molendinum,nisi prohibitus semel prohibitioni acquiescat. ita respondet etiam Alber.in l.secunda.j denique.ff.de aqua pluuia arcenda.
Laus Deo.

¶ De

¶ De præscrip.actio:perso.ad dotem.

RESP.CXV.& de præscript.actio.pers.ad dot.I.

LICET ex sententia Host.Bar. & adhærentium, actiones personales cum mala fide præscribi possint,cum id creditoris negligentia contingat, tamen communis opinio eisdē refragatur,quæ & verior videtur,tum quia iura canonica manifestē huiusmodi præscriptionem negant de,æquitate,nam generaliter negatiuè loquuntur,nō habito discrimine præscriptionis.& quorum ratio generalis iniuria restringi non potest,& præsertim in proposita quæstione in qua domi.Petrus Gaufredi, qui præscriptione vtitur certo die in obligatione expresso soluere promisit & iurauit.quare cum sit in mora nemine discrepante actionem dotis propositam nullo iure præscripsisse potuit,ne commodū ex copula consequatur. Nullo pariter iure Antonius filius & hæres dō.Petri præscriptione huiusmodi vti potest,etiam si ex persona sua præscripsisse asseueret:nam malafides defuncti post plures doctorum sententias hæredi non prodest.

SVMMARIVM.

1 *L.omnes.& l.cum notissimi.C.de præscriptio.xxx.vel.xl.anno.ex cōmuni sententia legistarum,canonicorum, ac theologorum de iure canonico corriguntur.*
2 *Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.*
3 *Vbi est eadem ratio idem ius statui debet.*
4 *Ratio in lege expressa etiam in correctoriis extenditur ad casus sub ea comprehensos.*
5 *Actiones personales de iure præscribi an possint,& ibi vide quomodo procedat.*
6 *Malefides defuncti non nocet hæredi inchoanti præscriptionem ex persona sua,secundum Dy.& sequa.& vide nu.7.& 8.*
9 *Hæres tenetur exonerare animam defuncti, quia non remittitur peccatum,nisi restituatur ablatum.*

Relpon.interpret.

DVBIA Super quibus peritissimi hinc inde aduocati allegarunt,subtilia sunt,& disputabilia, & quam partem vellem maximis authoritatibus, & efficacissimis rationibus disputando tueri possem,sed quia in iudicando tenemur cōem opin.sequi doctorum.l.j.ff.de offi quæsto.c.nouimus.de verb. signi.c.de inducijs.ij.q.iij.Ego nec debeo,nec soleo à communibus sententijs discedere, aliàs fatuus reputarer,quia nimis imprudens est, qui consilit contra communem, secundum Alex.consi.33.in fi.lib.j Cur.senior consi.69.versic.11 dicūt. paria.n. sunt iudicare gtra legē,& cōtra cōmune opi.sm Bar. in l.cum prolatis. ff. de iud. & in l.pe. de pen.iud.qui ma.iud. paucis itaque disputatione omissa consultationi respondebo.Dubitatur primo,an actio personalis ad dotē cōpetens præscribi potuerit spacio lōgissimi tēporis à d.Petro Gautredi,qui sciebat se debere,& qui iurauerat soluere dictā dotem certo conuento termino. Secundo, posito propter malam fidem ipsr do. Petrus præscribere non potuerit. an d. Antonius filius & hæres inchoando præscriptionem in personam propriam potuerit præscribere non obstante mala fide patris & authoris sui Circa primum dubium Bar.lumen iuris ciuilis in l.sequitur §.si viam.ff.de vsucap.& ante eum Host. in summa de præscr.§.quæ res.tenēt q̄ actiones personales cum ma
1 lafid' præscribantur iuxta l.omnes †& l.cum notissimi.C.de præscrip.xxx.vel xl.anno quæ sm eos non corrigūtur per ius canonicum.quia regula,possessor malæfidei.de regu.iu.in vj. &c.fi.de præscrip.loquuntur in possessore malęfidei. & sic in præscriptione quæ causatur ex possessione: secus in præscriptione quæ currit solum ex negligentia nō perentis,vt in præscriptione actionum personalium,in quibus ex parte præscribentium nulla est possessio.l.ij.ff.si cert.petet.sed præscribit propter negligentiam creditoris, vel potius creditor perdit suā debitor præscribat,vel etiam quia potuit do. Petrus cogitare quòd creditor dotem voluerit sibi donare, aut maiorem gratiam in expectando facere,ex quo non petijt sibi solui.cap.j. de commo. & in l.in commodato.§.sicut.ff.commo. & ideo si creditor differt petere per tantum tempus quòd sit completa præscriptio, videtur potius quòd sit imputandum suæ negligentię, quàm facto debitoris, & per illas rationes quamplurimi tenuerunt cum Bart.o & Host. & maximè Soc. in consi.203.lib.ij. allegatas per do. Bordinum præstantissimū aduocatum,& secundum opi.Bar.pluries cōsuluit Philip. Cor vt referunt Mod.Taurinen.in suo præstanti tractatu præscrip. q.xiij.tertiæ partis & maximè consi.77.ad euidentiam.lib.iiij. Sed contrariam opi.quòd correcta sint iura etiam quoad præscriptionem actionum personalium,vt non possit præ-
3 scribi cum mala fide,renent gl.Inno.& cōiter cano.in d.c.fin. contrarium etiam tenent Ang.Lud.Ro.& Imo.in d.§. si viam. Bald.in leg.j.C.de serui.& aqua.& in authen.ad hæc C.de vsur, hanc etiam opinionem dicit communem Fely in d.c.fin.allegat Pet.de Anch.Ant.de Butr.& Alexan.sæpius ita consuluisse.hanc etiam opinionem tenent omnes Theologi, vt refert Alexand.consi.51.videretur pro decisione.c.lib.v.vbi & ipse sequitur & lato ore testatur ab ea (vt porè à communi & vera sententia)non esse discedendum, secundum istam opinionem etiam consuluit Fulg.& dicit communem.pariter etiam consuluit Rapha.Cu.consulueruntque plures alij, quos referunt,& sequuntur Taurinen.in d. tractatu.qu.citj.ij.partis,& vltra eos reperio quod idem consuluit Bal consi.38.quidam. M.decessit.lib.v.vbi tandem consuluit q̄ secundum ęquitatē & conscientiam etiam actiones personales cū mala fide præscribi prohibentur.idem voluit Pan.consil.14. circa medium. lib.ij.& ita etiam consuluit Imo.consilio 46.in calu præmisso. & omissis auctoritatibus pro hac sententia videtur casus in d. c.fi.vbi generaliter dicitur,quod nulla tam canonica quā ciuilis absq; bona fide valeat præscriptio,quia omne quod nō est ex fide.peccatum est ponderandum est quòd text.ille generaliter† loquitur,nec distinguit inter actiones reales & personales,ergo nec nos distinguere debemus.l.de pretio.ff.de publi. & eo maximè:quia rex.vtitur vniuersali propositione. videlicet.nulla præscriptio, ergo nec etiam præscriptio actionum personalium dictio enim nulla,omnem præscriptionem includit.l.nullam.C.de infam.l.nulli.C.de iudic. Item ponderanda est ratio,quia omne peccatum est,quę ratio nō minus militat in personalibus quam in realibus,ergo etiam militabit
5 dispositio.† illud.ad leg Aquil.Nec obstat vna responsio quę datur ad illum text.per eos qui tenent quòd ille text.loquitur in præscriptione rei alienæ.Quia qui præscribit actionem personalem alteri comperentem iuris dicitur præscribere rem alienam,cum rei appellatione etiam actiones personales cōprehendantur secundum glos.in leg.prima.ff.de ttam homi. est enim rei significatio generalissima.l.j.in fin.ff.si cert.pet & l.rei appellatio.ff.de verbor.signi.& dato quòd ille.text. loquere tur in præscriptione causata ex possessione rei alienæ,tamē ratio peccati,super qua se fundat ille text.militat etiam in præscriptione actionum personalium, vnde cùm ratio sit ex-
4 pressa in lege etiam in † correctoriis fieri debet extensio ad casus sub ratione comprehensos,secundum Bald.& Mod.in auth.quas actiones.C.de sacrosan.eccles.per tex.in l.his solis. C.de reuoc.dona.& leg.cum mulier.§.j.ff.solut.matrim.& etiā vbi agitur de peccato vitiando in correctoriis,licita est extensio fauore animæ secundum Bart.in auth.sacramenta puberū. C.si aduer.vend.Ioan.And.Aret.& Panor.in c.ex tenore. qui filij sint legi.Iaso in d.auth.quas actiones.Felyn.in c. translato. colum.vj.de constit.& posito quòd opi.Bart.& Host. esset vera ea ratione quia mouetur Hosti.& clarius Cor.in allegatis consilijs.quia debitor non potest dici in mala fide, neque in peccato ex quo nunquam fuit interpellatus,& quia si non interpelletur, videtur retinere debitum ex voluntate creditoris,quo casu argui non potest de peccato, tamen in casu nostro non potest ista opi.procedere,tum quia dies est apposita in obligatione,quæ habet interpellare & constituere debito-
6 rem in † mora.l.magnam.C.de contrah.& comm.stip.l.ū ex legati causa.ff.de verbo.obliga.tum quia d.Petr. debitor iurauit certo die soluere,& iuramentum habet vim interpellationis, vt traditur latè per Mod.in l quod te.ff.si cert. petat. probatur in l.si quis maior.C.de transact.peccat enim grauiter qui fidem iuraram non seruat.& per totum titu.de iureiu.& ratione hujus peccati non potest præscribere.ita scipsum declarat Host. in d.§ quę res.Pan.in d.c.fi.Soc in allg.consil.203.& idem in eo qui non soluit die cōuenta,licet non iurauerit,voluit Pa. in d.c.fina.quia Deus non facit differentiam inter iuramentū & simplicem loquelā.c.iuramenti.xxij qu.v. procederet ergo
5 opi Bar.& Host.cōiter th(vt dixi)ab aliis reprobata in debitore nō existēte in mora soluendi, secus in debitore constituto in mora:ega sua mora prodesset si præscriberet,qū nō est dām l.nō fraudārur.§.nemo.ff.de reg iur.c.mora de reg.iu.in vj.& nemo det ex sua culpa commodū reportare l.itaque fallo. ff.de fur.
¶ Circa 6m,tres reperiūtur principales opiniones Prima opi-
6 nio fuit Dini in regu possessor,de regu iur.in vj. quòd † mala fides defuncti nō nocet hęredi inchoanti præscriptionem in persona sua,secundum ęquitatem canonicam, licę rigor iuris

ciuilis

ciuilis contradicat.l.cũ hæres.ff.de diuers. & temp. præscript. Istam opinionem sequitur Bart.ibi,& in l.vitia.C.de acqu poss. & Ioan.And.in regu.cũ quis.de regul.iur.Angel.in l.ij.C.de præscrip.long.tempo.& fm hanc opin.consuluerunt Paul de Cast.Cor.& Alexã.sibi contrarius,vt referunt Mod.Taurin.in d.tract.præscript.Ias.in l.Pomponius §.cum quis.de acq poss. & vltra eos reperio,quod idem consuluit Bald.cons.180.præsuppositis verbis.lib.j.Secunda fuit opinio Bald distinguentis in l.eum qui.§.in hac.ff.de publ.& in l.nihil.C.de vsucapio.pro hær.videlicet,aut quæritꝰ de præscriptione, in qua requiritur
7 titulus.& sic in præscriptione.x.vel xx.annoru,& tunc mala fides defuncti nocet hæredi,etiam volenti inchoare præscriptionem ex persona sua,& ita procedit d.l. cum hæres.q text. necessariò debet intelligi in præscriptione longi tẽporis cùm præscript o longissimi temporis non esset cognita de iure digestorum,fm gl.in l.Iulianus ff.ex quib. caus maio aut nõ requiritur titulus.& tunc secus,& istam distinctionẽ facit etiam gl.in d.regul.cùm quis sequitur Aret in d.§.cùm quis.& hanc distinctionem approbat Soc.cons.201. lib.ij Cor.cons.176.ad euidentiam.lib.j.Tertia fuit opinio Ant.quem ibi sequuntur Imo.Pan.& Felyn.in c.si diligenti de præscrip.quia indistinctè
8 mala fides†authoris etiam in actionibus personalibus nocet hæredi vt nõ possit inchoare præscriptionem ex persona sua. & hanc sequuntur Ludo.Rom.Rapti Cum Alex. & Ias. in d.§. Pomponius.§.cũ quis vbi Ias. attestatur istam esse magis communem sententiam Dd.& veram,quam etiam dicit approbari ferè ab omnibus Felyn.in d.c.si diligenti.& secundũ hanc rationem consuluerunt Ludo.Rom.Pan.& Alex.in variis consiliis relatis per Ias.in d.§.cum quis & per Taurin.in d.tract.& vltra eos reperio fm istam sententiam vltimo loco consuluisse Socy.attestantem istam esse veram & communem:idcò ab ea non esse recedendum.ita Socy.cons.106.libenti animo libro
9 ij.fundamentum huius communis opinionis est,quia hæres tenetur exonerare animam defuncti c.fi de sepult.c.in literis. de rapt.Et istud fundamentum verissimum apparebit,si sublato responsionem illam accommodatam per Aret.inquit enim Aret.quod hæres præscribendo relenat animam defuncti,quia præscriptio habet vim solutionis.l.si pupillus ad ti ff.de admin. tut.Ista certè responsio nõ procedit ex cõscientia,sed ex subtilitate ingeniosè cùm satisfacit qui præscribit,quia hẽt exceptionem præscriptionis,quam potest obicere,ita canat litera in d.l.si pupillus.Sed anima defuncti ex obiectione præscriptionis.& ex hac fi a solutione respondeat mihi Aret.an liberetur à peccato.fatetur quidem, si posset nobiscum loqui, eam non liberari,quia non remittitur peccatum, nisi verè restituatur ablatum,qñ datur facultas restituendi,& satisfaciẽdi regul peccatum de regul iur.in vj.& si fortè dicatur,quod imputandum est creditori,qui passus fuit hæredem ex persona præscribere.& non defuncto,adducitur quod hoc velit attruere quod defunctus in culpa est quod dedit causam hæredi,vt præscriberet, vnde causa causæ censetur etiam causa præscriptionis causatæ.manumissiones.ff de iust.& iur vnde forte in illo puncto potest distingui aut defunctus antequam moreretur erat in mora, & tunc quia mortuus fuit cum peccato propter moram non soluendo procedat communis opinio,quod hæres non potest præscribere,tũ etia ex persona sua cũ teneatur animam defuncti relcuare. Aut defunctus nunq fuit in mora, & procedat opin. Bald.quod possit hæres ex persona sua præscribere cum bona fide spatio longissimi temporis,& hoc modo concordabunt opiniones Dd. Cùm igitur d Petrus fuerit in mora,vt præsupponitur in allegationibus clarissimi do.Gracia,ideò in eius mentem cõcurro,& teneo quod huiusmodi præscriptionis exceptio non sit admittenda ad impediendam litis cotestationem. sed nec ad permutandam intentionem nobilium Alzarii & consortum Burgundionum. Laus Deo.

¶ De Sent.& re iudic.super possess.& an ab ea liceat appellare.

RESP. CXCVI. & de Sent.& re iudic.&c. I.

ALLEGATIO Suspecti iudicis adeò eius iurisdictionẽ afficit,quod sententia post allegationem suspecti lata sit ipso iure nulla,& fm iuris ciuilis regulas simplex iudicis recusatio eius iurisdictionẽ afficit,licèt aliqua suspicionis causa nec deducat.nec probetur:nam per simplicẽ recusationẽ dubius redditur iudex.Licèt a sententia super mero possessorio lata de iure ciuili appellari nõ possit,tamẽ si iniqua euidenter appareat, quis inficiaturus est appellari non posse,quę etiam & nemine discrepante,nulla dici potest,& maximè sententia,de qua agitur,quæ interlocutoria est,à qua appellare licere receptũ est. ¶ Cum Berengarius substitutus simili ac tutiori titulo vtatur contra institutum,dubium non est eundem se legitimè opponere posse missioni in possessionem fiendæ ex edicto diui Adriani,attento quòd institurus est incapax ad succedendum, & sublato primo gradu institutionis testamentum vires à secundo gradu assumere,in dubitari iuris est:nam quilibet cuius interest legitimus dicitur contradictor.si de agentis persona legitimè non constet.quare cum non appareat an Claudius sit illemet de quo contenditur,& an etiam legitimatus sit, constet autem ipsum spurium esse.& consequenter inhabilem ad succedendum, dicendum est Berengarium quo ad exceptiones quæ ad personam actoris opponuntur mixta consideratione personæ & causæ legitimum contradictorem esse. Nec asserta legitimatio peripsum Claudium eidem nullo iure prodesse potest,cũ legitimatio ex falsa causa,& per surreptionem obtenta ac impetrata fuerit,& in ea circunuentus fuerit legitimans,quare de iure subsistere non potest,quæ etsi valida foret,nihilominus cum agatur de emphyteusi ecclesiastica communis est scribentium schola in huiusmodi emphyteusi legitimatum spurium nullo iure admitti posse,licet pro se & filiis suis,vel pro se & hæredibus quibuscunque quibus fors dederit suscepta sit nam ad spurios & reprobos hæredes huiusmodi concessio non permittitur,& quorum conceptui renitit ecclesia iure ergo potuit Berengarius missioni in possessionem fiendæ se opponere,ac contradicere.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata post allegationem suspecti iudicis est ipso iure nulla.*
2 *Iudex certus esse debet suæ iurisdictionis.*
3 *Licet a sententia super mero possessorio de iure ciuili appellari non possit, nulla tamen de ea potest. & vide nu.4.*
5 *Appellari potest ab interlocutoria meri possessorij.*
6 *Expressa pupillare continet tacitam vulgarem.*
7 *An vitiata expresse tacitum vitiari sit necesse. & vide n u.13.*
8 *Substitutus in testamento potior. legitimus est contradictor: ad impediendam missionem in possessionem.*
9 *Sublato primo gradu institutionis, testamentum assumit vires à secundo.*
10 *Quæ requirantur ad probandam legitimationem.*
11 *Persona petentis se mitti in possessionem plenè legitimari debet.*
12 *Exceptiones dubiæ non dicuntur, si ex apertura librorum & instrumentorum probari possunt.*
14 *Spurii largo sumpto vocabulo naturales recte appellari possunt.*
15 *An asserens se filium cui incumbat onus probãdi, & ibi vide an nominatione probetur filiatio.*
16 *Quilibet tractur probare fundamentum sux intentionis.*
17 *Ex identitate nominis idemtitas corporis præsumitur.*
18 *Infans an legitimari possit.*
19 *Legitimatio ex falsa vel surreptitia causa est nulla.20.*
21 *Dictio hic, iuncta verbo præteriti temporis est abnegatiua præsentis.*
22 *Spurius legitimatus an succedere possit in emphyteusi ecclesiastica.*
In constitutionibus & statutis ecclesiæ, appellatione filiorum non veniunt, quorum conceptui restitit ecclesia.

Respon.interpret.

IPROSEQVENDO ordinem ꝓpositarum dubitationum.paucis,vt decet,consultationibus respondebo

¶ Circa primum dubium an sententia lata ꝓ iudicẽ recusatum sit ipso iure nulla possem plura scribere,sed qa articulus tritus est.& notissimus.decisiue ꝓcedam,sequẽdo communẽ opin. Respondebo itaq. sententia post ꝓpositam exceptionẽ recu
1 sationis latam † esse ipso iure nulla,qa statim ꝙ iudex allegat suspectus,eius iurisdictio affecta remanet.leg j.C.si quae.præd. potest.ꝓ quam legem ita determinãt Bart.& Imol. & Alex.in l.quia poterat.ff.ad Trebel.& fuit originalis opin.gl.in c.quoties.el 1.2.q vj.sequuntur Host.& Ioa.And.Card.Pan.& Præp. in c.cum speciali.de appe.Gem.& Pet.de Anch. in ca.iudex.de offic.deleg.lib.vi.Sal.in l.apertissimi C.de indic.& in auth.offeratur.C.de lit.contest Bal.in c.suspicionis.de offic.deleg. & in d.c.cum speciali.vbi aliam ratione adducit:nam ꝓpositа recusatione iudex redditur dubius de sua iurisdictione: ergo pro-
2 cessus factus ab eo non valebit.quia†iudex debet esse certus de sua iurisdictione.l.quæro.in fina.ff de eo qui pro tut.tradit Bar.in l.multum interest.ff.de condit. & demon. probatur in c.delegati in princ.de offic.deleg.& secundùm istam opinionem consulunt Paul.de Castr.cons.231.visis acts circa princ. in 1 parte.Lud Roma.in consil.210.circa primum. & plenissimè Alex.consil.83.diligenter cõsideratis.lib. 1.nec discrepat

Dec.

Dec.consi.175.In causa fallitatis.col.j.& ista opinio est absque dubio vera de iure ciuili,quia ſm iuris ciuilis diſpoſitionem ſimplex recuſatio afficit iuriſdictionem iudicis,abſq; eo q̄ de dicatur & p̄betur aliqua ſuſpicionis cauſa,vt no.p̄ gl.& alios in d.l.quia poterat.& ibi p̄ hanc rationem ita tenet Lud. Ro. q̄ etiam conſulendo tenuit idem in conſi.172.circa primum conſultationis articulum.& idem ante eum tenuerunt Mat heſi. in c.inſinuante de offic.deleg. & Imol.in d.cap.cum ſpeciali.& in l.quidam conſulebant.ff.de re iudic.ex quo apparet q̄ opinio Innoc.& ſequacium nō refragatur.tum quia *communis* eſt
§o in p̄ſiū.tum q̄ illa p̄cederet de iure canonico,& in terris eccleſiæ,nō iis,in q̄bus ſeruat̄ ius ciuile.Item nō p̄cederet in caſu,in quo p̄ ſtatutum p̄poſita recuſatione transfertur iuriſdictio in alterum,vt p̄ponitur in caſu iſto ſm eundemmet Inn. in d.cap.inſinuante.quia ita reſpondet ad le.j.C.ſi quacunque præd.pot.vt ibi idem voluit Bald,ſequitur Angel. & ibi refert Alex.in d.l.quia poterat.Imol.& Moder.in d.ca.cum ſpeciali. ¶Ad ſecundum reſpondeo,q̄ licèt à ſententia lata ſuper mero poſſeſſorio non poſſit† de iure ciuili appellari, ſm magis
§o *cōem* opinionem Dd.ita intelligentium l.vni.ſi de mom.poſſ. C.tamen poteſt dici nulla.ſm Bal.in d.l.vni.quem ſequitur ibi Saly.& licèt Sal.dicat eſſe verum,ſi nullitas ſimpliciter p̄poſita fuerit:ſecus ſi additum ſit,& ſi qua ſit appellatio, tñ opinio Saly.in hoc vltimo communiter reprobatur,vt latè oſtendit Alex.conſi.2 libr.3.& Laſ.in l.Titiæ textores.§.j.ff. de legat.j.vbi ipſi concludūt ſentētiam ſuper poſſeſſorio poſſe dici nullam, nec p̄poſitionem nullitatis vitiari,licèt additum ſit, & ſi qua ſit appellatio,rationibus adductis per eos,quas non refero,ne fruſtra transferatur charta in papyrum,& q̄ ſententia lata in poſſeſſorio adipiſcendæ virtute l.fin.C.de edict.diui Adr. toll. poſſit dici nulla,tenent Alex.& Mod.in d.l.fin. & eſt ipſa veri-
4 tas,quia à ſentētia ſuper mero poſſeſſorio euidenter† iniqua licèt appellare,etiam de iure ciuili,ſm Bald.in d.l.vni.quem ſequitur Alex.in l.4 §.condemnatum.ff.de re iudi.ergo etiam de nullitate dici poteris,quia nullitas & notoria iniuſtitia paribus paſſibus ambulant.c.inter cæteras. de re iudic. & q̄ poſſit ſententia ſuper mero poſſeſſorio dici nulla, firmat etiam Laſ. in l.j.C.de bon.poſſeſ.c̄ tabul.nec ab hac ſententia aliquis diſcrepat,quem viderim,ideò latius non inſiſtam.Sed videtur q̄ non ſolum licuerit p̄ponere nullitatem ipſius ſententiæ,ſed etiam licuerit appellare,q̄ licèt ab ipſa ſentētia lata in poſſeſſorio non appellet,tñ ab interlocutoria lata in cauſa poſſeſſoria benè licita eſt appellatio,ſm Bal.in l.poſt ſentētiam.C.de ſent.& interloc.omn.iud.vbi formaliter dicit, q̄ licèt à ſenten-
5 tia poſſeſſorij non appelletur,tñ ab † alio grauamine pōt appellari,puta ſi interloquat̄ teſtes,vel poſitiones nō eſſe admittendas.idem tenet Saly.in d.l.vni.C.ſi de momen. poſſeſſ.fuer. appellatum.& dicit Bal in c.ex conqueſtione.de reſtit. ſpoli.q̄ in cauſa poſſeſſorij ab inordinato proceſſu appellatio eſt permiſſa.& iſtud dictum dicit ſingulare Laſ,nec alibi legiſſe,in d.l. j.C.de bon.poſſeſ.contra tabu.ſed idem tenuit Bal. in l.incerti. C.de interdi.& in c.j.de milit.vaſal. quem refert & per ſimilia comprobat Paris de Puteo.in tract.ſyndic.char.2.verſi.an ſtāte dicto ſtatuto,valida ergo eſt appellatio Berengarij ab interlocutoria qua reiectæ ſunt poſitiones & articuli,& ab ea interlocutoria,qua reiecta fuit ſuſpicionis exceptio, & ab inordinato proceſſu,nam videtur ad huiuſmodi ſententiam proceſſum inordinatè quia ſine citatione:citatio enim proceſſit ad audiendum eius ordinationem,& ſic ad vnam tñ, & tamen tres ſimul,& ſemel iudex protulit ſententias, contra not.per glo.& ſcribentes in clem.ſæpe.in verſ.poſt dationem.de verb. ſign.debuit enim ad vnamquamq; pars ſpecialiter citari,vt etiam not.ibi.in ver.ad id.& in c.conſuluit.de offic. deleg. & in l.cōſentaneum.C.quomodo & quando iudex.cōcluditur ergo q̄ per iudicem nullitatis & appellationis reuocanda eſt immiſſio,vt in ſimilibus terminis conſuluit Lud.Ro. conſil.220. circa primum colu.1. ¶Circa tertium quod tangit negotium principale,de quo diſceptatur,duo ſunt principaliter diſcutiēda.Primum an Berengarius ſubſtitutus dicatur legitimus contradictor ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem petitam per inſtitutum.Secundò,poſito q̄ dicatur legitimus contradictor,an exceptiones oppoſitæ contra inſtitutum ſunt efficaces ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem,& an ſublatæ fuerint ex adductis,productis,& replicatis per inſtitutū. Quo ad primum aut Berengarius dicit ſe ſubſtitutū per fideicommiſſum.& tunc non erit legitimus contradictor,q̄ ſubſtitutio fuit concepta in forma pupillaris ſubſtitutionis, quæ non continet fideicommiſſum.nam vt not.in l.2.& in l.centurio.ff.de vulg.& pupil.aut dicit ſe ſubſtitutum pupillariter, & tunc non poteſt dici legitimus contradictor,quia caſus pupillaris ſubſtitutionis non euenit,cùm viuat ipſe pupillus inſtitu-
6 tus:aut dicit ſe ſubſtitutum vulgariter,quia expreſſa† pupillaris continet tacitam vulgarem.l.iam hoc iure.in princip.ff.de vulg.& pupil.& tunc etiam v̄ dicendum quòd non ſit legitimus contradictor,quia vulgaris expirat adita hæreditate per inſtitutum.l poſt adiram.C.de imp.in caſu iſto Claudius hæres inſtitutus adiuit,ergo.&c.& ſi forte dicatur, quòd Claudius hæres eſſe non poteſt,quia ſpurius. & conſequenter locus debet eſſe vulgari tacitæ,quæ intelligitur facta in caſum volūtatis,& in caſum impotentiæ.l cùm proponas.C.de hære. inſti. adhuc non videtur legitimus contradictor, quia ſubſtitutus dicendo,q̄ inſtitutus eſt ſpurius impugnat pupillarem ſubſtitutionem de ipſo factam,quæ ſolùm fieri poteſt liberis legitimis pupillis,& in poteſtate teſtaroris conſtitutis. vt not. in l. moribus.ff.de vulg.& pupil. non autem ſpuriis & naturalibus tantùm.l.Lucius ff.eod. Si modò Berengarius prætendat expreſſam pupillarem continentem tacitam vulgarem non valere,etiam videtur neceſſariò fateri tacitam vulgarem contētam in expreſſa pupillari non tenere quia vitiato expreſſo, &
7 tacitum† vitiari neceſſe eſt.l iij.§.qui habet.ff.de ſer.rulti præd. ¶Præmiſſis non obſtantibus credo firmiter Berengarium poſſeſſorem fuiſſe,& eſſe legitimum contradictorem,quia allegat ſimilem titulum inſtitutionis,quem dicit eſſe potiorem titulo primi inſtituti,quo caſu Alber.Bald & omnes in d.l.fina.concordant† talem eſſe legitimum cōtradictorem, q̄ autē ſubſti-
8 tutus allegat ſimilem titulum ſatis conſtat,quia dicit ſe inſtitutum hæredem:nam omnis ſubſtitutio dicitur ſecunda inſtitutio,vt per glo.& ſcrib.in rubr.ff de vulga.& pupil. & omnis ſubſtitutus dicitur inſtitutus.l.in ratione legis Falcidiæ.la i.§. pen.ff.ad leg.Falcid.& licèt primus inſtitutus præferatur ſubſtituto,regulariter,tamen fallit, quando primus inſtitutus eſt incapax,vel aliàs inhabilis ad ſuccedendum,quia tūc ſublato
9 primo gradu inſtitutionis,teſtamentum † aſſumit vires à ſecundo gradu ſubſtitutionis.lib iij.in fin.ff.de liber.& poſth.tradit Bart.in l.j.in ſecundo effectu ff.de vulg.& pupil.vbi in ſpecie tangit caſum noſtrum,quando inſtitutus non eſt natus ex legitimo matrimonio, tunc teſtamentum incipit à ſecundo gradu.l.ij.C.de hæred.inſtit.& ſi dicatur, fortè licet in iudicio petitorio ſubſtitutus vulgariter præferatur inſtituto incapaci: tamen quia vitium inſtitutionis non eſt viſibile ex inſpectione teſtamenti,non debet poſſe ſubſtitutus impedire, quominus inſtitutus mittatur in poſſeſſionem.l.ij.& fina.C.de edict. diui Adria. tollen. vnde non videtur legitimus contradictor. Reſpondeo quòd immò etiam in poſſeſſorio ſubſtitutus dicitur legitimus contradictor, ſi prætendat inſtitutionem nullam eſſe tali nullitatis vitio,de quo poſſit incontinenti apparere,vel niſi de vitio nullitatis appareret ex ipſo teſtamento,ita concludunt Bartol.Saly.Paul.Laſo.& omnes in l.j. C.de edict. diui Adria.tollen.in caſu noſtro opponitur vitium nullitatis, de quo apparet ex teſtamento:nam teſtator appellat Claudiū inſtitutum filium naturalem, & licèt addat ipſum eſſe legitimum,tamen teſtatori nō creditur,niſi de legitimatione fides fiat,per ea quæ notant gl.& omnes ſcribentes in l.ſi donatione.C.de collat.& per Bar.in l.ſi fortè.ff.de caſtr.pecul. & ſi fortè dicatur,factam fuiſſe fidem de legitimatione. Reſpōdetur dupliciter.Primò,quòd non dicitur facta fides,niſi inſtrumen-
10 ta legitimationum producta† ſint citata parte,& dato termino ad apponendum,vt concludit Bart.o.in extrauag. ad reprimendum.in verbo.de plano.per tex.in l.fin.C.de fide inſtrum. Secundò reſpōdeo,poſito q̄ ſint exhibita inſtrumenta legitimationum ſeruatis ſeruandis,quod factum non fuit, tamen aduerſus ipſam legitimationem audiendus fuit, & eſt Berengarius etiam in iſto iudicio poſſeſſorio,tum quia,vt ſupra dixi,ſi inſtrumenta debent legitimè exhiberi, neceſſe eſt,quod ſtatuatur Berengario terminus ad opponendum.tum quia in poſſeſſorio iudicio,perſona petens ſe mitti in poſſeſſionem,
11 debet plenè† legitimari,adeò quòd quilibet,cuius intereſſet,diceretur legitimus contradictor, quòd ad exceptiones,quas ponit contra perſonam agentis,iſta eſt theorica gloſſ.Bar.Saly.c. & omnium in l.ij C.de edict. diu. Adria.tollend.quam Doct. extollunt ibi.& in variis locis,de quibus per Laſ.in rubr.C.qui admitti.nunquam enim cenſentur excluſæ exceptiones, quæ reſpiciunt inhabilitatem,ſeu illegitimitatem perſonæ, ſecundùm Fely.in c.ex parte.1.col.ij.de offic.deleg.debet ergo in iſto iudicio poſſeſſorio plenèconſtare de perſona Claudij, quòd ſit ille Claudius in teſtamento nominatus, & quòd verè ſit legitimatus,& quò ad iſtas exceptiones, Berengarius & quilibet poſſeſſor eſt legitimus contradictor, ſecundùm Baldum in dicta l.fin.verſic.differunt tamen.Præterea & tertiò reſpondetur, quòd non poteſt dici,quòd exceptiones,quas opponit Berengarius, requirant altiorem indagnem, quia ſunt tales,quòd ex parte ipſius Berengarij, non exigunt aliquam

proba

ci ilis contradicat.l.cũ hæres.ff.de diuers. & temp. præscript. Istam opinionem sequitur Bart.ibi,& in l.vitia C.de acqu poss. & Ioan.And.in regu.cũ quis.de regul.iur. Angel.in l.ij.C.de præscrip.long.tempo.& sm hanc opin.consuluerunt Paul de Cast.Cor.& Alexã.sibi contrarius,vt referunt Mod.Taurin.in d.tract.præscript.Iaſin l.Pomponius §.cùm quis.de acq poss. & vltra eos reperio,quod idem consuluit Bald cons.180.præsuppositis verbis.lib.j.Secunda fuit opinio Bald distinguentis in l.cum qui.§.in hac.ff.de publ.& in l.nihil.C.de vsucapio.pro hær.videlicet,aut quæritꝰ de præscriptione, in qua requiritur
7 titulus.& sic in præscriptione.x.vel xx.annoru,& tuncꝫ mala fides defuncti nocet hæredi,etiam volenti inchoare præscriptionem ex persona sua,& ita procedit d.l. cum hæres q text. necessario debet intelligi in præscriptione longi tẽporis cùm præscripto longißimi temporis non esset cognita de iure digestorum.sm gl.in l.Iulianus ff.ex quib. caus maio aut nõ requiritur titulus.& tunc secus,& istam distinctionẽ facit etiam gl.in d.regul.cùm quis sequitur Aret.in d.§.cùm quis.& hanc distinctionem approbat Soc.cons.201.lib.ij Cor.cons.176.ad
8 evidentiam.lib.i. Tertia fuit opinio Ant.quem ibi sequuntur Imo.Pan & Felyn.in c.si diligenti de præscrip.quia indistinctè mala fides ✝authoris etiam in actionibus personalibus nocet hæredi,vt nõ possit inchoare præscriptionem ex persona sua, & hanc sequuntur Ludo.Rom.Raph Cum Alex. & Ias. in d.l. Pomponius.§.cũ quis vbi Ias. attestatur istam esse magis communem sententiam Dd.& veram,q̃ eam etiam dicit a,probari ferè ab omnibus Felyn.in d.c.si diligenti.& secundũ hanc ronem consuluerunt Ludo.Rom.Pan & Alex.in variis consiliis relatis per Ias.in d.§.cum quis.& per Taurin.in d.tract.& vltra eos reperio sm istam sententiam vltimo loco consuluisse Socy.attestantem istam esse veram & communem:ideo ab ea non esse recedendum,ita Socy.cons.106.libenti animo.libro
9 iij.fundamentum huius communis opinionis est,quia hæres tenetur exonerare animam defuncti.c.si defuput.c.in literis de rapt.Et istud fundamentum verissimum apparebit,si iuxta ultimo loco responsionem illam accommodatam per Aret.inquit enim Aret.q̃ hæres præscribendo releuat animam defuncti,ga præscriptio habet vim solutionis.l.si pupillus ad fi.ff.de admin. tut.Ista certè responsio nõ procedit ex cõscientia,sed ex subtilitate ingenii.dictè cũ Iatisfacit qui præscribit,ga hẽt exceptionem præscriptionis,quam posset obicere,ita cantat litera in d.l.si pupillus Sed anima defuncti ex obiectione præscriptionis,& ex hac sua solutione respondeat mihi Aret.an liberetur à peccato.fatetur quidem, si posset nobiscum loqui, eam non liberari,quia non remittitur peccatum, nisi vere restituatur ablatum,q̃n datur facultas restituendi, & satisfaciẽdi.regul peccatum de regul.iur.in vj.& si fortè dicatur,q̃ imputandum est creditori,qui passus fuit hæredem ex persona præscribere.& non defuncto,aduerrat q hoc venit allruere q̃ defunctus in culpa est q dedit causam hæredi,vt præscriberet, vnde causa causæ censetur etiam causa præscriptionis causata manumissiones.ff de iust.& iur vnde forte in isto puncto posset distingui aut defunctus anteq̃ moreretur erat in mora, & tunc quia mortuus fuit cum peccato propter moram non soluendo,q̃ cedat communis opinio,q̃ hęres non potest præscribere,tũ etiã ex persona sua cũ rencatur animam defuncti releuare. Aut defunctus nunq̃ fuit in mora, & procedat opin. Bald.q̃ possit hęres ex persona sua præscribere cum bona fide spatio longißimi temporis,& hoc modo concordabunt opiniones Dd Cùm igitur d Petrus fuerit in mora,vt præsupponitur in allegationibus clarissimi do.Gracia,ideo in eius sententiam cõcurro,& teneo q̃ huiusmodi præscriptionis exceptio non sit admittenda ad impediendam litis cotestationem, sed nec ad perimendam intentionem nobilium Alzarij & consortum Burgundionum. Laus Deo.

¶De Sent.& re iudic.super posses.& an ab ea liceat appellare.

RESP. CXCVI. & de Sent.& re iudic.&c. I.

ALLEGATIO Suspecti iudicis adeò eius iurisdictionẽ afficit,q̃ sententia post allegationem suspecti lata sit ipso iure nulla.& sm iuris ciuilis regulas simplex iudicis recusatio eius iurisdictionẽ afficit,licèt aliqua suspicionis causa nec deducãt,nec probetur:nam per simplicẽ recusationẽ dubius redditur iudex.Licèt a sententia super mero possessorio lata de iure ciuili appellari nõ possit,tamen si iniqua euidenter appareat, quis inficiaturus est appellari non posse,quę etiam & nemine discrepante,nulla dici potest,& maximè sententia de qua agitur,quæ interlocutoria est,à qua appellare licere receptũ est. ¶Cum Berengarius substitutus simili ac tutiori titulo veniatur contra institutum,dubium non est eundem se legitimè opponere posse missioni in possessionem fiendæ ex edicto diui Adriani,attento quòd institutus est incapax ad succedendum, & sublato primo gradu institutionis testamentum vires à secundo gradu assumere,in dubitati iuris est:nam quilibet cuius interest legitimus dicitur contradictor.si de agentis persona legitimè non constet.quare cum non appareat an Claudius sit ille met de quo conteditur,& an etiam legitimatus sit, constet autem ipsum spurium esse.& consequenter inhabilem ad succedendum, dicendum est Berengarium quo ad exceptiones quæ ad personam actoris opponuntur mixta consideratione personæ & causæ legitimum contradictorem esse. Nec asserta legitimatio periplum Claudium eidem nullo iure prodesse potest,cũ legitimatio ex falsa causa,& per surreptionem obtenta ac impetrata fuerit,& in ea circunuentus fuerit legitimans,quare de iure subsistere non potest,quæ etsi valida foret,oblominus cum agatur de emphyteusi ecclesiastica communis est scribentium schola in huiusmodi emphyteusi legitimatum spurium nullo iure admitti posse,licet pro se & filiis suis,vel pro se & hæredibus quibuscunque quibus fors dederit fuit:cepta sit nam ad spurios & reprobos hæredes huiusmodi concessio non permittitur,& quorum conceptui resistit ecclesiastica iure ergo potuit Berengarius missioni in possessionem fiendæ se opponere,ac contradicere.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata post allegationem suspecti iudicis est ipso iure nulla.*
2 *Iudex certus esse debet sua iurisdictionis.*
3 *Licet à sententia super mero possessorio de iure ciuili appellari non possit, nulla tamen adest ratio.* ☞ *vide nu.4.*
5 *Appellari potest ab interlocutoria mere possessorij.*
6 *Expressa pupillaris conditio tacitam vulgarem.*
7 *An vitiato expresso tacitum vitiari sit necesse.* ☞ *vide nu.13.*
8 *Substitutus in fructu primi gradus legitimus est contradictor ad impediendam missionem in possessionem.*
9 *Sublato primo gradu institutionis,testamentum assumit vires à secundo.*
10 *Quæ requirantur ad probandam legitimationem.*
11 *Persona petentis semper in possessionem plenè legitimari debet.*
12 *Exceptiones dubia non decernuntur ex apertura librorum & instrumentorum probari possunt.*
14 *Spurius largo sumpto vocabulo naturales rectè appellari possunt.*
15 *An asserens se filium instrumentum onus probãdi,* ☞ *ibi vide an nominatione probetur filius.*
16 *Quilibet tenetur probare fundamentum suæ intentionis.*
17 *Ex identitate nominis identitas corporis præsumitur.*
18 *Infans an legitimari possit.*
19 *Legitimatio ex falsa vel surreptitia causa est nulla.* 20.
21 *Dictio hactenus,inclusa verbo præteriti temporis est abnegativa presentis.*
22 *Spurius legitimatus adquirere possit in emphyteusi ecclesiastica.*
Contractibus & fructibus ecclesiæ,appellatione filiorum non veniunt,quorum conceptui resistit ecclesia.

Respon.interpret.

PROSEQVENDO ordinem ꝓpositarum dubitationum.paucis,vt decet,consultationibus respondebo ¶Circa primum dubium an sententia lata ꝓ iudicẽ recusatum sit ipso iure nulla possem plura scribere,sed qa articulus tritus est,& notissimus,decisiue ꝓcedam,sequẽdo communẽ opin. Respondebo itaq̃ sententia post ꝓpositam exceptionẽ recu
1 sationis latam † esse ipso iure nulla,qa statim q̃ iudex allegat suspectus,eius iurisdictio affecta remanet.leg.j.C.si quae.præd. potest.ꝓ quam legem ita determinãt Bart.& Imol. & Alex.in l.quia poterat.ff.ad Trebel.& fuit originalis opin.gl.in c.quotics.el.1.2 q.vj.sequuntur Host.& Ioa.And.Card.Pan.& Præp. in c.cum speciali.de appe.Cem.& Pet.de Anch. in ca.iudex.de offic.deleg.lib.vj.Sal.in l.aperissim: C.de iudic.& in auth.offeratur.C.de lit.contest Bal.in c.suspicionis.de offic.deleg. & in d.c.cum speciali.vbi aliam rationẽ adducit:nam ꝓpositа recusatione iudex redditur dubius de sua iurisdictione: ergo pro
2 cessus factus ab eo non valebit,quia † iudex debet esse certus de sua iurisdictione.l.quæro.in fina.ff de eo qui pro tut.tradit Bar.in l.multum interest.ff.de condit. & demon. probatur in c.delegati.in princ.de offic.deleg.& secundum istam opinionem consulit Paul.de Castr.cons.231.visis actis circa princ. in 1.parte.Lud.Roma.in consilio.circa primum. & plenissimè Alex.consil.89.diligenter consideratis.lib.1.nec discrepat

Dec.

ſec.conſi.175.In cauſa falſitatis.col.j.& iſta opinio eſt abſque dubio vera de iure ciuili,quia ſm iuris ciuilis diſpoſitionem ſimplex recuſatio afficit iuriſdictionem iudicis,abſq; eo q̃ de ducatur & ꝓbetur aliqua ſuſpicionis cauſa,vt no.p̃ gl.& alios in d.l.quia poterat.& ibi p̃ hanc rationem ita tenet Lud. Ro. q̃ etiam conſulendo tenuit idem in conſi.172.circa primum cõ ſultationis articulum.& idem ante eum tenuerunt Matheſi. in c.inſinuante de offic.deleg. & Imol.in d.cap.cum ſpeciali.& in l.quidam conſulebant.ff.de re iudic.ex quo apparet q̃ opi nio Innoc.& ſequacium nõ refragatur.tum quia *communis* eſt & in p̃riũ.tum qa illa ꝓcederet de iure canonico,& in terris eccleſiæ,nõ iis.in q̃bus ſeruat̃ ius ciuile.Item nõ ꝓcederet in ca ſu,in quo p̃ ſtatutum ꝓpoſita recuſatione transfertur iuriſdi ctio in alterum,vt ꝓponitur in caſu iſto ſm eundemmet Inno. in d.cap.inſinuante.quia ita reſponder ad le.j.C.ſi quacunque præd.pot.vt ibi idem voluit Bald.ſequitur Angel. & ibi refert Alex.in d.l.quia poterat.Imol.& Moder.in d.ca.cum ſpeciali. ¶Ad ſecundum reſpondeo,q̃ licèt à ſententia lata ſuper me-
8 ro poſſeſſorio non poſſit† de iure ciuili appellari, ſm magis & *eõem* opinionem Dd.ita intelligentium l.vni.ſi de mom.poſ. C.tamen poteſt dici nulla,ſm Bal in d.l vni.quem ſequitur ibi Saly.& licèt Sal.dicat eſſe verum,ſi nullitas ſimpliciter ꝓpoſita fuerit:ſecus ſi additum ſit,& ſi qua ſit appellatio, tñ opinio Saly.in hoc vltimo communiter reprobatur,vt latè oſtendit Alex.conſi.2 libr.3.& Laſ.in l.Titiæ textores.§ i.ff. de lega.j.vbi ipſi concludũt ſententiam ſuper poſſeſſorio poſſe dici nullam, nec ꝓpoſitionem nullitatis vitiari,licèt additum ſit, & ſi qua ſit appellatio,rationibus adductis per eos,quas non refero,ne fruſtra transferatur charta in papyrum.& q̃ ſententia lata in poſſeſſorio adipiſcendæ virture l.fin.C.de edict.diui Adr. toll. poſſit dici nulla,tenent Alex.& Mod.in d.l.fin. & eſt ipſa veri-
4 tas,quia à ſentẽtia ſuper mero poſſeſſorio euidenter† iniqua licèt appellare,etiam de iure ciuili,ſm Bald.in d.l.vni.quem ſe quitur Alex,in l.4 §.condemnatum.ff.de reiudi.ergo etiam de nullitate dici poterit,quia nullitas & nororia iniuſtitia paribus paſſibus ambulant.c.inter cæteras. de re iudic. & q̃ poſſit ſententia ſuper mero poſſeſſorio dici nulla, firmat etiam Laſ. in l.j.C.de bon.poſſeſ.& rabul.nec ab hac ſententia aliquis diſcrepat.quem viderim,ideò latius non inſiſtam.Sed videtur q̃ non ſolum licuerit ꝓponere nullitatem ipſius ſententiæ.ſed etiam licuerit appellare.qa licèt ab ipſa ſentẽtia lata in poſſeſſorio non appelleꝫ,tñ ab interlocutoria lata in cauſa poſſeſſoria benè licita eſt appellatio,ſm Bal.in l.poſt ſentẽtiam.C.de ſent.& interloc.omn.iud.vbi formaliter dicit, q̃ licèt à ſenten-
5 tia poſſeſſorij non appelletur,tñ ab † alio grauamine pòt appellari,puta ſi interloquat̃ teſtes,vel poſitiones nõ eſſe admittendas.idem tenet Saly.in d.l vni.C.ſi de momen.poſſeſ.fuer. appellatum.& dicit Bal in c.ex conqueſtione.de reſtit. ſpoli.q̃ in cauſa poſſeſſorij ab inordinato proceſſu appellatio eſt permiſſa.& iſtud dictum dicit ſingulare Laſ.nec alibi legiſſe,in d.l. j.C.de bon.poſſeſ.contra tabu.ſed idem tenuit Bal.in Incerti. C.de interdi.& in c j.de milit.vaſal. quem refert & per ſimilia comprobat Paris de Puteo,in trad.ſyndic.char.2 verſi.an ſtãte dicto ſtatuto.valida ergo eſt appellatio Berengarij ab interlocutoria qua reiectæ ſunt poſitiones & articuli,& ab ea interlocutoria,qua reiecta fuit ſuſpicionis exceptio, & ab inordinato proceſſu.nam videtur ad huiuſmodi ſententiam proceſſum inordinatè quia ſine citatione:citatio enim proceſſit ad audiendum eius ordinationem,& ſic ad vnam tñ, & tamen tres ſimul,& ſemel iudex protulit ſententias, contra not.per glo.& ſcribentes in clem.ſæpe.in verſ.poſitionem.de verb. ſign.debuit enim ad vnamquamq; pars ſpecialiter citari,vt etiam not.ibi.in ver.ad id.& in c.conſuluit.de offic. deleg. & in l.conſentaneum.C.quomodo & quando iudex.cõcluditur ergo q̃ per iudicem nullitatis & appellationis reuocanda eſt immitio,vt in ſimilibus terminis conſuluit Lud.Ro. conſil.220. circa primum colu.1.¶Circa tertium quod tangit negotium principale,de quo diſceptatur,duo ſunt principaliter diſcutiẽda.Primum an Berengarius ſubſtitutus dicatur legitimus contradictor ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem petitam per inſtitutum.Secundò,poſito q̃ dicatur legitimus contradictor,an exceptiones oppoſitæ contra inſtitutum ſunt efficaces ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem,& an ſublatæ fuerint ex adductis,productis,& replicatis per inſtitutũ. Quò ad primum aut Berengarius dicit ſe ſubſtitutũ per fidei commiſſum.& tunc non erit legitimus contradictor,qa ſubſtitutio fuit concepta in forma pupillaris ſubſtitutionis, quæ non continet fideicommiſſum.nam vt not.in l.2.& in l.centurio.ff.de vulg.& pupil.aut dicit ſe ſubſtitutum pupillariter, & tunc non poteſt dici legitimus contradictor,quia caſus pupillaris ſubſtitutionis non euenit,cùm viuat ipſe pupillus inſtitu-
6 tus:aut dicit ſe ſubſtitutum vulgariter,quia expreſſa† pupillaris continet tacitam vulgarem.l.iam hoc iure.in princip.ff.de vulg.& pupil.& tunc etiam vſ dicendum quòd non ſic legitimus contradictor,quia vulgaris expirat adita hæreditate per inſtitutum.l poſt aditam.C.de imp.in caſu iſto Claudius heres inſtitutus adiuit,ergo.&c.& ſi fortè dicatur, quòd Claudius hæres eſſe non poteſt.quia ſpurius. & conſequenter locus debet eſſe vulgari tacitæ,quæ intelligitur facta in caſum volũtatis,& in caſum impotentiæ.l cùm proponas.C.de hære. inſti. adhuc non videtur legitimus contradictor, quia ſubſtitutus dicendo,q̃ inſtitutus eſt ſpurius impugnat pupillarem ſubſtitutionem de ipſo factam,quæ ſolùm fieri poteſt liberis legitimis pupillis.& in poteſtate teſtaroris conſtitutis. vt not. in l. moribus.ff.de vulg.& pupil.non autem ſpuriis & naturalibus tantùm.l.Lucius ff.eod. Si modò Berengarius prætendat expreſſam pupillarem continentem tacitam vulgarem non valere,etiam videtur neceſſariò fateri tacitam vulgarem contẽtam in expreſſa pupillari non tenere quia vitiato expreſſo,&
7 tacitum† vitiari neceſſe eſt.l iij §.qui habet.ff.de ſer.ruſti.pred. ¶Premiſſis non obſtantibus credo ſimiliter Berengarium poſſeſſorem fuiſſe,& eſſe legitimum contradictorem,quia allegat ſimilem titulum inſtitutionis,quem dicit eſſe potiorem titulo primi inſtituti,quo caſu Alber.Bald & omnes in d.l.fina.concordant† talem eſſe legitimum cõtradictorem,q̃ autẽ ſubſti-
8 tutus allegat ſimilem titulum ſatis conſtat,quia dicit ſe inſtitutum hæredem:nam omnis ſubſtitutio dicitur ſecunda inſtitutio,vt per glo.& ſcrib.in rubr.ff de vulga.& pupil. & omnis ſubſtitutus dicitur inſtitutus.l.in ratione legis Falcidiæ.la j.§. pen.ff.ad leg.Falcid.& licèt primus inſtitutus præferatur ſubſtituto.regulariter,tamen fallit, quando primus inſtitutus eſt incapax,vel aliàs inhabilis ad ſuccedendum,quia tũc ſublato
9 primo gradu inſtitutionis,teſtamentum † aſſumit vires à ſecundo gradu ſubſtitutionis.lib.iij.in fin.ff.de liber.& poſth.tradit Bart.in l.j.in ſecundo effectu ff.de vulg.& pupil.vbi in ſpecie tangit caſum noſtrum,quando inſtitutus non eſt natus ex legitimo matrimonio, tunc teſtamentum incipit à ſecundo gradu.l.ij C.de hæred.inſtit.& ſi dicatur, fortè licet in iudicio petitorio ſubſtitutus vulgariter præferatur inſtituto incapaci: tamen quia vitium inſtitutionis non eſt viſibile ex inſpectione teſtamenti.non debet poſſe ſubſtitutus impedire, quominus inſtitutus mittatur in poſſeſſionem.l.ij.& fina.C.de edict. diui Adria. tollen. vnde non videtur legitimus contradictor. Reſpondeo quòd immò etiam in poſſeſſorio ſubſtitutus dicitur legitimus contradictor, ſi prætendat inſtitutionem nullam eſſe,ali nullitatis vitio,de quo poſſit incontinenti appare re,vel niſi de vitio nullitatis appareret ex ipſo teſtamento,ita concludunt Bartol.Salyc.Paul.Laſo.& omnes in l.j. C.de edict. diui Adria.tollen.in caſu noſtro opponitur vitium nullitatis, de quo apparet ex teſtamento:nam teſtator appellat Claudiũ inſtitutum filium naturalem, & licèt addat ipſum eſſe legitimum,tamen teſtatori nõ creditur,niſi de legitimatione fides fiat,per ea quæ notant gl.& omnes ſcribentes in l.ſi donatione.C.de collat.& per Bar.in l.ſi fortè.ff.de caſtr.pecul. & ſi fortè dicatur,factam fuiſſe fidem de legitimatione. Reſpõdetur dupliciter.Primò,quòd non dicitur facta fides,niſi inſtrumen-
10 ta legitimationum producta† ſint citata parte,& dato termino ad apponendum,vt concludit Bart.o.in extrauag. ad reprimendum.in verbo.de plano.per tex.in l.fin.C.de fide inſtrum. Secundò reſpõdeo,poſito q̃ ſint exhibita inſtrumenta legitimationum ſeruatis ſeruandis,quod factum non fuit, tamen aduerſus ipſam legitimationem audiendus fuit, & eſt Berengarius etiam in iſto iudicio poſſeſſorio,tum quia,vt ſuprà dixi,ſi inſtrumenta debent legitimè exhiberi, neceſſe eſt,quòd ſtatuatur Berengario terminus ad opponendum,tum quia in poſſeſſorio iudicio,perſona petens ſe mitti in poſſeſſionem,
11 debet plenè† legitimari,adeò quòd quilibet,cuius interſit,dicetur legitimus contradictor, quò ad exceptiones,quas ponit contra perſonam agentis,iſta eſt theorica gloſſ.Bar.Salyc. & omnium in l.ij C.de edict. diu. Adria tollend.quam Doct. extollunt ibi.& in variis locis,de quibus per Laſ.in rubr.C.qui admitti.nunquam enim cenſentur excluſæ exceptiones, quæ reſpiciunt inhabilitatem,ſeu illegitimitatem perſonæ, ſecundùm Saly.in c.ex parte.q̃.col.ij.de offic.deleg.debet ergo in iſto iudicio poſſeſſorio plenè conſtare de perſona Claudij, quòd ſit ille Claudius in teſtamento nominatus, & quòd verè ſit legitimatus,& quò ad iſtas exceptiones, Berengarius & quilibet poſſeſſor eſt legitimus contradictor, ſecundùm Baldum in dicta l fin.verſic.differunt tamen.Præterea & tertiò reſpondetur, quòd non poteſt dici,quòd exceptiones,quas opponit Berengarius, requirant altiorem indagẽm,quia ſunt tales,quòd ex parte ipſius Berengarij, non exiguntaliquam

proba

probationem, neque dilationem expostulant, nàm exceptiones contra personam Claudij oppositæ eo ipso probantur, q̃ ex aduerso contrarium non iustificatur. Exceptiones verò oppositæ contra legitimationes cõsistunt in iure, & ex apertura librorũ, veritas earum sit omnibus manifesta. ergo nõ dũr requirere altiorem indaginem, quia quæ sunt iuris dũr certa, li quida, & notoria. l. ornamentorũ, vbi Bar. ff. de auro & argen.
12 leg. non enim p̃t dici dubiæ †exceptiones, quarũ decisio ex apertura librorum potest reperiri, vt concludunt Bal. & Saly. in l. cum proponas. C. de reb. cred. & Ias. in l. pen. colum. penul. C. de pact. & in terminis nostris idẽ voluit Ias. in l. 1. in fin. C. de ediç. diui Adri. tollen. vbi istud fundamentum faciet contra Bar. ibi, qd fundamentum in se verissimum est, licet in casu illo non stringat contra Bar. ve videri põt, quod hic nõ discutio, quia nihil ad casum nostrum. Sit igitur cõclusio, q̃ Berengarius quãtum ad has exceptiones, quæ ad personã actoris opponuntur, vel ad merita causæ mixta cõsideratione personæ, & causæ, dicit̃ legitimus cõtradictor. & ita in specie quando opponit q̃ institutus non est capax institutionis, quia spurius, firmat Bal. in d. l. fi. col. 10. versi. octauo studeat reus. Nõ obstat inquantum supra dicebam, quòd Berẽgarius dicendo pupillarem expressam esse nullam, etiam tacitam vulgarem, super qua se fundat, nullã asserere videtur, quia istud est à veritate deuium. stat enim simul quòd pupillaris expressa non valeat, & tã sustineatur tacita vulgaris in ipsa pupillari comprehensa, sm Bart. post Guil. quem *communiter* docto sequũtur in l. 1. in vlt. q. ff. de vulga. & pupil. & in l. 2. in 3. requisito. ff.
13 cod. quia vitiato †expresso, non vitiatur tacitum æquè principale. l. si fideiussor. ff. de lega. 1. ¶ Venio nunc ad secundum articulum huius tertiæ dubitationis, videlicet ad discussionem exceptionum quas deducit Berengarius. Primam, quç fundatur in errore testatoris, qui instituit Claudium tãquam naturalem cum sit spurius, non puto militare, quia largo sumpto
14 vocabulo, etiam spurij dũr† naturales, sm glo. Panor. & omnes in c. per venerabilem. qui fil. sint legiti. & glo. in l. quoties. idem fermo. ff. de reg. iur. & est rex. in c. innotuit. de elect. & ex legitimationibus ad quas testator se refert, constat testatorẽ intel exisse Claudium esse spurium, licet ipsum naturalem simpliciter nominauerit. Immo ex quo testator prendebat Claudium fore legitimum, non debuit amplius eum spurium appellare, tã in legitimatione vltima, quàm in testamẽto, & rex. pro hoc dicto Bald. in l. imperialis. quem ibi not. idem Bald. & & Saly. C. de nup. & Alex. consi. 3. vol. 1. col. 4. Secundam aũt exceptionem, q̃ Claudius non sit audiendus nisi prius probet
15 se esse filium testatoris, quilibet diceret militare, quia qui dicit se filium, si negetur, probare debet. l. 1. & l. ei qui. ff. de probat. & in terminis nostris ita consuluit Bal. consi. 180. mortuo filio. lib. 3. In contrarium facit, quia testatori nominanti eum filium credendum videtur nisi per negantes contrarium probetur, vt signanter determinat Bart. in l. quod senatus. §. idem per contrarium. ff. de lib. agnos. per tex. in l. quinam. ff. de proba vbi casus. & in specie q̃ nominatio in institutione filij præsumptiuè probet filiationem & transferat onus probandi in aduersarium tenet Inno. & Areti & Fely. in c. per tuas. de proba. gl. Bal. & Ias. & Saly. & alij *communiter*, in l. neque professio. C. de testa. dicentes q̃ illa lex quæ vult quòd professio patris non probet, sanè intelligitur i. non probat aliter filiationem, quin si per aduersarium probetur testatorem errasse, q̃ non irritetur legatum & institutio. sed tamen inducit præsumptionem talem quòd onus probandi trãsfertur in aduersarium, vt eriã tenuit Bald. in casu nostro in c. ex transmissa. colũ. ij. de restit. spol. & licet Ias. in d. l. neque professio. dicat se dubitare, tamẽ loquitur quo ad probationem necessariam, nam quo ad illã fateor quod ex institutione nõ probatur filiatio probatione necessaria, per tex. in l. si pater. C. de hæred. insti. sed benè probat præsumptione, quę præsumptio transfert onus probandi in aduersarium d. l. quidam. ff. de probatio ¶ Tertia exceptio, q̃ Claudius nõ sit ille qui fuit institutus, & nominatus magis videt vrgere, quia tenetur Claudius probare q̃ is sit ille Clau
16 dius, si negetur cùm sit † fundamentum intentionis suæ. l. eũ qui. de proba. & l. actor. C. eo tit. & benè faciunt not. per Bart. & alios in l. inter stipulantem. §. j. ff. de verb. obliga. & per Fel. in ca. cum Ioanes eremita. de fide instru. sed adhuc super ista exceptione non videtur insistendum, quia probatio quòd ille vocetur Claudius Seuerij præsumẽdus erit quòd sit ille, quia
17 †identitas nominis facit præsumi identitatẽ corporis. l. qui habebat. ff. de manu. testa. per quem tex. consuluit Bal. consi. 70. cum apparet. lib. 4. & hoc maximè verũ erit in casu nostro, in quo instrumenta legitimationum reperiũtur apud ipsum Claudium, quo casu præsumitur quòd sit ille qui nominatur in eis. secundum Bald. in d. l. si qua per calumniã. in fin. per illũ tex. in argum. C. de episcop. & clericum concordantibus allegatis per Fely. in ca. coram. col. 3. de offic. deleg. arbitror etiam quòd Claudius possit probare tractatus & communem famã, quòd sit ille Claudius, & quòd sit filius, quibus probatis constaret de persona & filiatione, vt tradit in dict. cap. per tuas. de proba. & in cap. per tuas qui fil. sint leg. ideo non multum puto laborandum super istis friuolis. sed ad fundamenta magis realia deueniẽdum est, videlicet ad legitimationes super quarum validitate consistit victoria Claudij, & super inualiditate consistit palma Berengarij substituti. In processu duę legitimationes reperiuntur insertæ, ideo particulariter de vtraque est videndum. Circa primam, multa possent dici, sed omissis super finis, arbitror absque dubio quòd talis legitimatio nihil prosit ipsi Claudio pluribus rationibus. Et non insistendo super articulo, an infans legitimari possit quia *communis* sententia est
18 †quòd sic, vt per Bart. & scrib. in l. iubemus. C. de emanc. liber. Bar. consil. 105. & consil. 119. libr. v. vbi vult quòd licet infans non possit consentire, tamen legitimatio tenet, & quo ad patrem statim q̃ est legitimatus transit in eius potestatem adeo quòd tanquam legitimus administrator poterit exinde petere quòd legitimetur etiam quo ad successionem maternam. & ubi dicit quòd infans & furiosus potest à principe legitimari. nec obstat, quòd requiritur quòd legitimatus p̃sentiat. §. generaliter. in authẽ. quibus mod. nat. effic. sui. quia Infans & furiosus finguntur consentire cum agatur de eorum commodo, & fauore. Concludendum intrepidè puto hanc legitimationem fore nullam ex infrascriptis rationibus. Primo, quia le
19 gitimatio †facta ex falsa causa nihil valet. l. j. ff. de nata. restitu. capitul. quia circa. de consang. & affi. ca. quod super. vbi Bal. & Moder. maximè Fely. colu. j. de fide instrumen. nam sicut vitiat institutionem l. si pater. C. de hæred. instit. & l. fi. eod. tit. & sententias. l. qui testamento. ff. de excu. tuto. cum simil. ita vitiabit legitimationem. Ista autem facta fuit ex falsa, quod ex eo patet, quia Christianissimus Rex asserit se inclinatum moribus & virtutibus quibus coruscat ipse Claudius, quod certè falsissimum est, cum Claudius tunc esset infans annorum trium, qui nihil scire vel discernere poterat. l. j. C. de fal. mone. l. pupillus. ff. de acqui. hære. accedat quòd dicta legitimatio facta dicitur ad instantiam & postulationem dicti Claudij, qui neque adhuc fari sciebat, vnde de falsitate suspecta dicitur, seu redditur ipsa legitimatio, apparetque regem fuisse circunuẽtum, ergo ex defectu causę finalis erit legitimatio inualida. Et per ista reperio ita in terminis decidere hanc quæstionem Petr. de Anch. consi. 241. ex tenore priuilegij quem refert & sequitur
20 Fely. in d. c. quod super. col. j. Secundò, quia surreptio† ita vitiat legitimationem. sicut cætera rescripta, & dispensationes. d. l. j. de nata. restituen. & comprobat latissimè Curti. senior cõsil. 13. Statuto Ianuę. est autem huiusmodi prima legitimatio surreptitia, quia Claudius tacuit quòd Dominicus eius pater haberet tunc vxorem, quod si expressisset, forte gratiam non impetrasset aut saltem non ita de facili obtinuisset. ergo surreptitia. cap. postulasti. ca. super literis. de rescript. & per hanc rationem ita iudicando consuluit Oldra. consil. 247. factum tale est, quidam Rex. & Alex. consil. 195. assumo. lib. 2. vbi ampliat etiam quod legitimatio sit facta cum clausula de plenitudine potestatis. & Albe. de Rosa in rubric. C. de natur. lib. colu. 2. & Areti. in l. ex facto. col. v. ff. de vulga. & pupil. per tex. in §. si quis verò. in auth. quibus mod. natu. effic. legi. quinimo falsitatem expressit, quia dixit patrem tunc coniugatum non esse. Illa enim verba tunc vxorari abnegant, quod tempore legitimationis pater esset vxoratus, rum quia dictio tunc extremitatem temporis tantum designat. l. 4. §. j. ff. de condit. & demon.
21 stra. & iuncta cum verbo præteriti temporis est abnegatiua præsentis. vt not. in cap. ex parte. de maiori. & obedien. & in l. 3. §. lege iulia. ff. de testam. sed istud falsò expressum fuit, ergo tanquam mendax precator carere debet impetratis. l. e. fi. C. de diuer. refer. ca. 1. de rescri. cum vulg. Accedat q̃ non fuit Rex certificatus. q̃ Claudius esset infans, quod si fuisset expressum, nõ ita faciliter concessisset. ergo legitimatio tãquam surreptitia non valebit. d. c. postulasti. ea enim quæ difficiliorem reddere principem possunt ad cõcedendum gratiam, sunt principi notificanda, alias legitimatio non tenet. faciunt dicta Philippi Corn. consil. 245. licet. colu. j. in fin. lib. i. infantes aũt nõ ita de facili legitimãtur sicut maiores, eo quia rediguntur in patriã potestatem absque eorũ consensu, vt per Fulg. in l. fi. ff. de iis qui sunt sui vel alie. iur. hinc est q̃ habẽs potestatem ab Imperatore vel Rege legitimandi spurios & incestuosos, non tamẽ censetur habere potestatem legitimandi infantes, quia istud princeps difficilius concedit, secundum Ange. in l. iuuiti. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. per illum text. & Curtius senior consi. 19. viso priuilegio. columna prima & Socy. consil. 295.

in causa

in causa contra filios.col.penult.lib.2. Et hæc de prima legitimatione dixisse sat erit: fateor etiã q; plura alia contra dictam legitimationem fieri possent, sed quia præmissa sufficiunt ad demonstrandum illius nullitatem, prolixior non ero. ¶ Circa secundam legitimationem obtentam à do. Senescalo, non insistam, quia eius validitas vel invalid tas dependet à potestate dom Senescha li quam videre vellem antequam quicquã scriberem, ne in incerto vagarer. Circa vltimum dubium posito q; legitimatio valeret, an spurius legitimatus succedat in
50 emphyteusi ecclesiastica, *communis* est conclusio, q; legitimat⁹
21 non succedat in emphyteusi ecclesiastica † susceptа pro se & filijs suis, ita latè concludit Alex. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebellianum. & in consili. 74. & 128 libr. 1. & cons. 60. col. j. & seq. lib. 2. & in hoc abundant authoritates. sed difficultas est. quid si emphyteusis ecclesiastica cõcessa fuerit pro se & hæredibus quibuscunque, quibus ters dederit, an tũc naturales legitimati succedãt in tali emphyteusi? Super isto pũcto reperio Decium notabiliter adhuc tenere, quod legitima
23 tus † nõ admittatur ad emphyteusim ecclesiasticam, quia talis clausula, pro se & heredibus & quibus dederit, non intelligitur de hæredibus reprobatis contra Petrum de Anch. cõs. 171. in causa venerabilium. qd ego etiam credo verissimum. quia non est verisimile q; ecclesiæ seu Prælati qui nomine ecclesiæ fecerunt inuestituram, intellexerũt de filijs hæredibus, qui sine peccato cõcipi non possunt, sm Gem. in c. i. statutum. jj. in fi. de hæret. lib. vi. vbi generaliter concludit q; in contractibus & statutis ecclesiæ, appellatione filiorum non veniunt
24 ij, quorum † conceptui resistit ecclesia, q; etiã voluit Angel. consi. ij. exordiente, super primo. ¶ Ex iis puto satis ta tu omnibus quæsitis quibus potuissem latioribus verbis respondere. sed quia ista sufficiũt, nolui superfluis & inutilibus animos legentium aggrauare. Laus Deo.

RESP. CXVII. & de sent. & re iudic. II.

TERTIO Prouocare nemini de iure licet, & maximè si in omnibus sententijs repertа sit clausula benè iudicatũ & malè appellatum. Verum ī proposita facti specie tertio prouocare licuit, nam latæ sententiæ nullo inter conformes dici possunt. quod necessum est, vt appellatio vlterius non procedat: nam per duas primas possessorium, per tertiam & vltimam petitorium diffinitur, nullo etiam iure tertia præcedentibus quibus addidit, conformis dici potest tum etiam quia dominum Lazarum ad inquestandum cogit, cùm nemo inuitus de iure agere vel experiri cogatur, quare nulla est, cùm contraria sit lata. nec clausula benè iudicatum & malè appellatum in tertia apposita operatur conformitatem, quia intel igitur cum additionibus & qualitatibus, in ea expressis vnde quod profertur cum adiuncto non est propriè tale, & sic simpliciter conformis: quare huic sententiæ nullitatis, et manifestę iniquitatis exceptio obstabit.

SVMMARIVM.

1 *Post tres sententias conformes tertiò prouocare non licet.*
2 *Proprietas nihil commune habet cum possessione, & ideo sententia lata super possessione, non dicitur conformis sententiæ latæ super proprietate.*
3 *Medium concludendi in quocunque iudicio attenditur.*
4 *Sententia quæ aliquid addit, vel detrahit, conformis dici non potest.*
5 *Sententia lata contra ius est ipsoiure nulla.*
6 *Verbum debet si verbo potest impugnari, necessitatem importat.*
7 *Appellatione arborum glandiferarum arbores vtiles & non steriles continentur.*
8 *Quod profertur cum adiuncto non est propriè tale.*
9 *Exceptio manifestæ nullitatis, & iniquitatis impedit executionem etiam trium sententiarum conformium.*

Respon. interpret.

QVIA Officiales do. Lazari de Cruce, dñi de monte Silicoinquisitionem & titulos criminales fecerũt q; homines dicti loci, eò q; dicti homines laborauerũt terram guastã, reducendo eam ad culturam, & eo quia quercus ibi existẽtes sciderũt, & eo qa glandes infra dictũ territoriũ exillẽtes legerunt: cõmunitas & homines prædicti, prętẽdẽres esse in quasi possessione præmissorũ omniũ intentarunt interdictũ retinẽdæ, petendo se manuteneri in dicta sua quasi possessione & officialibus prædicti domini uberi & pręcipi, vt ab omni molestia & turba desistant. ¶ Super huiusmodi iudicio possessorio latæ reperiunt tres sententiæ, quarũ tenores subiiciuntur. Tenor primæ talis est. q; ia reperim⁹ vniuersitatem siue homines eiusdem non esse in possessione, si me asserta, sed dominum fore & esse in possessione, ideò ab impetitis ipsius vniuersitatis & hominum eiusdem dictum dom. Lazarum dicti loci dominum relaxamus, & relaxatum dicimus & pronunciamus, eademque nostra sententia esse in possessione respõderi faciendi p suos officiarios dictos homines terram guastam recipientes propria authoritate, arboresq; glandiferas vltra modum depopulantes territorium glandium terram guastam exteris singulis annis vendendo cuiuslibet, & defensam faciendi & glandes legentib. prohibendi dicimus & pronunciamus, &c. ¶ Tenor secũdæ, dicimus & pronunciamus bene & sanè fuisse per officiales, à quibus processum & sententiarum, dum prædictũ dominũ dicti loci ab impetitis dictæ vniuersitatis relaxarunt, & dum declarauerũt do. de Montesilico esse & fuisse in quasi possessione responderi faciendi p suos officiarios prædictos homines terram guastam accipientes, & ad culturam redigẽtes authoritate, ppria, arboresque glandiferas vltra modũ depopulantes malè & iniquè fuisse pronunciatum, quo ad prædicta capita remittẽtes partes iudicibus à quibus pro executione facienda. In quantũ verò declarauerunt prædictum dominum esse in possessione territorium glandium, terram guastã exteris cui vult alienandi, defensam faciendi grandes legentibus prohibendum dicimus & pronunciamus malè & iniquè fuisse cognitum & iudicatũ. ¶ Tenor tertiæ sententiæ talis hẽt. Ex quibus prædictis in dicta transactione scriptis & comprehensis, iuncto instrumento in hac nostra instantia pro parte domini producto, apparet quòd pabulum glandiũ erat, & est ipsius domini, & non vniuersitatis in non specificatis & non reseruatis, & sic non licuisse vniuersitati depopulare nemus glandiferum, & ad agricolturam reducere, nec vti vltra trãsacta, & aliter faciendo & vtendo qui in lege siue in transactione dicatur, potuit & debuit dominus inquestare contra facientes. & nemus ad terram guastam reducentes, prout domini primo & secundo loco iudicantes rationibus, & motiuis in eorum sententijs exaratis, quas approbamus, declarauerunt, benè iudicatum pronunciando, & malè ad nos appellatum silentium quo ad illud caput imponentes, conformitate trium sententiarum densatè in eo solo articulo. Quantum verò ad aliud caput, pronunciauit transactionem alias inter partes initam obseruandam fore. Ab hac vltima sententia fuit prouocatum & appellatum a l. suprema curiam parlamenti, pro parte do. Lazari dr non licere tertiò prouocare. cũ sint latæ tres sententiæ, vt ab ipso proponitur, conformes: ideò consilium quæritur, an prædictæ tres sententiæ in primo capite conformes dicantur, ita q; veniant exequendæ. ¶ Consideratis petitione, & sententijs, de quibus in præmisso themate, visum fuit prima consideratione dictas sententias fore conformes, quo ad pri-
1 mum caput, & consequenter † nõ licere tertio prouocare, vt C. ne lice. ter. prouoc. in rub. & nigr. videbat aut q; essent conformes ex eo, q; per secundam & per tertiam pronunciatum fuit, benè iudicatum & malè appellatum à prima sententia, & q; pronunciatur benè iudicatum & malè appellatũ, cõstat clare de conformitate, fm Bart. o. in l. si expressim. ff. de appellat. & Alex. cons. 3. viso themate. lib. v. ¶ Verum prædictis non obstãtibus, arbitror vltimam nullo modo esse conformem primis duabus, rationibus subsequentibus. Primò per primas diffinitur possessorium, per vltimam verò deciditur petitorium, ergo difformes. cũ nihil cõmune habeat proprietas cũ possessione. l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de ac. qu. pos. q; autem vltimus iudex pronunciauerit super petitorio, apparet ex medio concludendi, de quo in ipsa sententia. Nam ex medio concludendi cognoscitur, an fuerit pronunciatum in petitorio, aut possessorio, sicut ex eodem medio concludendi dignoscitur, an actor deduxerit petitorium, an possessorium, vt in terminis consulunt Alex. in cons. 96. consideratis his. libr. v. & Dec. cons. 62. in causa. col. ij & hoc est gẽrale documentũ, vt in quocunque
3 † iudicio inspiciatur medium concludendi, vt tradit Bart. in l. certi condictio. in princ. ff. si cert. per. & in l. si prius. vbi Mod. ff. de no. ope. nun. medium autem cõcludẽdi in vltima tria tale est, qa pabulũ erat, & est d. Lazari & quia non licuit hominib. aliter vti quã in l. transactionis dicatur. & ex istud certè concludit in petitorio, & quòd ad dominium, non quòd ad possessorium, tum quia genitiuus do. Lazari, denotat dñium. l. ij. ff. de relig. & sump. fun. l. seruum Titij. ff. manda. tum quia sup tit. transactionis fundatur ratio sententiæ, qui transactionis titulus dñium importat. l. transactionem quæ dñij. & l. ti super pos. C. de transa. Secò per vltimã rationem quam etiam ad primũ caput plura
4 addunt primis duab. ergo † difformes, q; vbi aliquid additur, vel detrahitur antiquo iuri, nouum ius efficitur. ius ciuile. ff.
de ori-

de iust.& iure.& vbi additur vel detrahitur stipulatio vitiatur aut noua inducitur.l.j §.si quis simpliciter.ff.de verbo.obli.sic vbi sententia addit,vel detrahit alteri sententiæ,diuersa & noua sententia reputatur.ita in nostris terminis dixit Alex.cons. 77.In causa.& iure.lib.ij.q aũt vltima addat primis ostenditur sic,per primas declaratur do. Lazarũ esse in possess. respondere faciendi per suos officiarios homines propria authoritate terram guastã accipientes,& arbores glandiferas vltra modũ depopulantes,&c.per vltimam declaratur,q do. Lazarus potuit & debuit inquestare homines nemus ad terram guastã reducentes prout d. 1.& 2.loco iudicantes declararũt. Ita certè vltima sententia in verb.& in omni effectu differt a primis, põderandũ est primo,q in hac vltima dr q d. Lazarus potuit inquestare,in primis dicitur q est in possess. respondere faciendi, &c.stat.n simul q sit in possess. faciendi homines respondere per officiales suos,& th ipse do.Lazarus non possit inquestare obstante sibi aliqua exceptione dilatoria, quæ nõ obstabit officialibus suis,& vt ex pluribus vna in specie deducatur, ea est,quia si ipse inquestaret dictos homines coram se,sibi obstaret exceptio q ipse in causa sua propria non põt esse iudex. l.qui iurisdictioni.ff.de iurisd.om.iud.si coram officialib. suis, eadẽ exceptio obstaret,quia cũ sint iudices ipsius do. Lazari, vnum, & idem tribunal reputatur, vel saltem exceptio suspicionis contra iudices ipsius do.Lazari opponi posset.c.postremò.c.cum speciali.de appellatio.cum simili.Secus autem si ad instantiam procuratoris fiscalis.aliud.n.est fiscus, aliud dominus loci,vt no.per gl.& scribentes in rubr.C.de iure fisci.lib x. & aliud est procurator d.Lazari,aliud procurator fisci, vt traditur in rubr.ff.de offic procu Cæsa.dato ergo q sit in possessione iurium de quibus disceptatur.ex eo q quandoque ad instantiam procuratoris fiscalis coacti fuerunt prædicti homines rndere rtulis criminalib.vt dicitur in primis duab.sententiis,non tamen sequitur,q do.Lazarus possit inquestare.vt dicitur in vltima sententia, bene sequitur ergo q in hoc addit primis,& differt ab eis,ergo,&c. Secundò ponderandum est verbum & debuit inquestare.Nam in hoc additur primis, q licet per primas iudicetur do.Lazarũ esse in possessione faciẽdi respondere,&c.non tamen sequitur,q teneatur inquestare si nolit,& tamẽ vltimus iudex,nescio quo iure,iudicauit d.Lazarum teneri inquestare,&c.& quidem malè, & cõtra totum ti.C.vt nemo inui age.vel accus.cog & in maximum præiudicij doctorũ hominu,quib stante dicta sententia,nõ posset d. Lazarus remittere damna illata per aliquem ex eis, neq; pœnam,quod est † 5 omnia iura,maximè ptra c.Inostra.de iniur. & quia cuilibet licet iuri suo renunciare.l.ĩ quis in conscribẽdo.C.de pa.Nec dicatur,q verbum debuit qñque resolvitur in liberam facultatem,& exponitur debuit.i. potuit, vt in l.3. vbi Bar.C.de pig l & post edictum.ff de iudi.quia procedit vbi. verbum debuit,de per se reperitur appositum in oratione,tũc ratione subiectæ materiæ potest resolui in liberam facultatẽ, secus si in oratione reperiatur appositum vtrumque verbũ potuit & debuit,vt hic.nam tũc neque ratio recte sequendi,neque sensus vllus patitur,q ynũ resoluatur in alterum,ideo tũc quodlibet seruatur secundum propriam naturam,& sic verbũ † 6 debuit necessitatem importat.vt l.sæpe audiui Cę arem. cũ gl.ff.de offic.præsid.¶ Tertiò,ponderandum est verbũ nemus, quod cõplectitur locũ quibuscũque arboribus refertũ,& sic nõ tantũ arboribus glandiferis,sed etiã quibuscunque aliis, & differt à Luco,& Sylua cędua, quia generalitatẽ quandam in se habet plusquã Lucus,& non eode modo cæditur prout Sylua cædua,sm Fel.in c.Rodulphus.col. 15.de rescrip per primas decidit.q dicti homines non possent vltra modũ depopulare arbores glandiferas appellatione.n. arborũ glandiferarũ † 7 solũ arbores fructũ facientes cõprehẽduntur l.vn.ff.de glãlegen.& sicutis primis additur per vltimã. vt etiã non possint dicti homines alias arbores nullum fructũ facientes scindere, ergo differentes per ea quæ suprà dixi.

¶ Quartò ponderandũ est,dr in vltima dicitur nemus terrã guastã reducentes in hoc differre à primis,quia p primas iudicatum fuit do.Lazarum esse in possess.instantẽ reducentes terram guastam ad culturam, per vltimam iudicatũ dominum Lazarum posse & debere inquestare reducentes nemus ad terram guastam,ergo differentes,quia aliud est reducere nemus,aliud est reducere terram guastam. Nemus enim differt à terra guasta,tum ratione arborum,tum ratione amœnitatis,vt patet ex iis quę scribit Felyn in d.capitul.Rodulphus, aliud terra harmta,aliud nemus ex quo vtilitas plurima percipi potest.l. qui vtilia.C.de omni agro deser.lib. 11.

Item aliud est reducere terrã guastãad culturam,aliud terrã bonam & fructiferam,vt est nemus,ad terram guastã reducere,vt patet ab effectu,& ad naturalem sensum.¶ Cum igitur differat vltima à primis,quia diuersa petitorium, prima verò possessorium:& quia declarat dominum Lazarum posse se inquestare,primæ vero esse in possessione,& quia declarat dominum Lazarum teneri inquestare,& in hoc addit primis & quia addit quòd nemus per dictos homines non possit reduci ad terram guastam quod est dicere,quòd dicti homines non possint scindere vllas arbores, quod est diuersum à primis,quibus iudicatur non licere reducere terram guastam ad culturam,nõ nemus ad terram guastam, vt suprà abundè deduxi,concludendum est has sententias nõ esse vllo modo cõformes.Et præmissæ conclusioni per me,vt suprà comprobatæ,non obstat q vlterius pronunciauerit bene iudicatum & malè appellatum,quia respondeo dupliciter,& primo, quòd si simpliciter nihil addendo,vel diminuẽdo pronunciasset bene iudicatum & malè appellatum,isto casu essent conformes, & procederet doctrina Barto.in d.l.si expressim.secus vbi aliquid additur,vel detrahitur,tunc nõ possunt dici conformes, secundum Alex.in dicto cons.77.¶ Secundò, respondeo,quòd vlterius iudex non pronunciauit simpliciter bene iudicatum, 8 sed limitatiuè,id est,cũ † additionibus & qualitatibus expressis in dicta vltima sententia:nam illa verba prout domini primo & secundo loco iudicantes declarant, referuntur ad illa verba potuit & debuit inquestare,& sic dictio prout respicit ea quæ fuerunt addita,& consequenter stat limitatiuè,vt l.edita.C.de eden.vbi Bart.& scribẽ.& per eundẽ Bart.in extrauag ad reprimendum.in verbo,prout.& per Canon.in c.prout.de dolo & contumacia.¶ Insuper aduertendum puto,quòd hujusmodi vltima sententia,in ea parte,in qua vult dom.Lazarũ teneri inquestare,est euidentissimè nulla, quia contra ius expressum,videlicet contra totum titul.C.vt nemo inuit.age.vel accusa.coga.& consequenter nulla.l.j.& 2.C. quando prouo. non est necessa.vbi autem sententia est manifestè nulla, tunc exceptio talis euidentis nullitatis impedit executionem.non obstante clem.vt calumnias.de re iudic.secundùm Alex.in di. 9 cons.77.& consil.106.libr.2.mò exceptio nullitatis,† vel iniquitatis,quam appellans offert se incontinenti probaturum, licèt non appareat notorie de tali iniquitate,seu nullitate,nihilominus habet impedire executionẽ,secundum Salyc. in l. j.C.ne lice.tertiò prouoc.traditur per Alexan.& Moder.in le. 4.§.condemnatum.post Bar.ff.de re iudicata.

¶ Vltimò,quia vltimus iudex pronunciauit has sententias fore conformes ab hac interlocutoria,licitum est appellare,secundùm Salyc.in dicta le.prima.& probatur in c.tua nobis.de appellationibus & maximè licebit isto casu, in quo constat manifestè,quòd non sunt conformes,vt suprà probaui.& vbi dubitaretur,an essent conformes,in dubio recipienda est appellatio,secundum Bald.in l.de statu ff.de testa.cum solitis & vulgaribus authoritatibus. Laus Deo.

¶ De reuocandis donationibus.

RESP. CXCVII. & de Reuoc.donat. I.

PRINCIPIS Constitutio,quia ad euitandas fraudes irritat donationes iudicis decreto non approbatas,ad liberalitates.quas parentes erga liberos exercẽt,nõ est(vt arbitror) porrigenda.Nec enim inter liberos & parentes dolositatis qc quam lex suspicatur Non etiam donationes iuramento roboratas sanctio laicalis potest infringere, cum super iuramento nulla disponendi facultatis laicis concessa legatur.Contendũt inter se Bart.& Bald.Perusinus,duo iuris fulgentissima sydera, an dos data filiæ,imputanda sit nepotibus in legitimã.Pro nepotibus respondet Bald.contrà vero Bart.cui communis Doctorũ calculus adstipulatur.Sed vtrunque sensisse docet Paulus Castrensis:nam si dos à matre vel auo materno tradita sit, vera monet Baldus:sed si à patre,auóque paterno sit constituta,iusta æquáque habetur Bartoli sententia.Alia quoque distinctione vtrunque defendit nobilissimus illorum compatriota Corneus.Si enim dos data filiæ ea mortua reuertura est ad patrem,quod euenire solet,quando dos fuit simpliciter cõstituta,recipienda videtur Bartoli sententia. Idem quoque respondendum,si auus stipulatus fuerit dotem reddi nepotibus, cùm ab auo ipsam dotem habere noscantur. Si verò dotem stipulatus sit reddi filiæ,& eius hæredibus,Baldo putat assentiẽdum,cum dotem vti matris hæredes consequantur, quam distinctionem plerique non leuis authoritatis prius tradiderũt. Donationem,quę tempore mortis patris inspecto legitimam filiorum minuit.Paulus de Castro inofficiosam putat, quanquam à principio pater prætaxatam bonorũ mensuram non excesserit.

SVMMA

SVMARIVM.

1 Donatio *facta à matre in præsentia mariti, & patris, donationi cõsensum & auctoritatem præstantium, reuocari non potest.*
2 *Statutũ prohibens mulierem contrahere sine consensu duorũ propinquorũ non procedit in contrahente cum patre, vel matre, & qd ita.*
3 *Statuta prohibentia donationes, nisi cũ decreto iudicis vel consensu propinquorum, non vendicant sibi locum in donatione iurata.*
4 Donatio *simplex, quæ in vita donantis valuit, nõ imputatur legitimã.*
5 Dos *data filiæ non imputatur nepotib. in legitimã, quando nepotes habent dotem à matre, vt hæredes ipsius matris.*
6 Legitima, *an sit commensuranda secundum quantitatem bonorũ quæ supererant tempore mortis testatoris, an tempore donationis factæ.*
7 Donatio *dicitur inofficiosa etiã si expost facto inofficiosa reperiatur.*

Respon. Interpreta.

SVPER Dubiis mihi ꝓpositis elegãter & iuridicè scripserũt clarissimi d. de Mota, & de Dorna, quorũ rõsa nudo calculo approbassem, nisi me cõsulens impulisset, vt quid sentirem, latius explicarem. Pro corroboratione igitur aliqua subiiciã, vt remvidear aliqualiter delibasse. Circa primũ placet mihi, ꝙ donatio facta per Ioannã Geneuesiam quondã Isabellę eius filię valeat, & non potuerit reuocari in testamento eiusdem Ioannæ, per tex. vbi casus de vtroque in Lvelles. C. de reuo. dona. vbi dĩ donationẽ factã à matre filię, nõ posse reuocari, ꝓtextu absentię mariti & aliorum liberorum, quanto ergo minus reuocari poterit donatio † facta à matre in præsentia mariti, & patris, donationi cõsensum & auctoritatẽ præstantiũ, vt in casu præsentis donationis. ad idem tex. in l. is solis, & in auth. ꝙ matereo. ti. Non obstant Delphinalia decreta, quia non credo ꝙ procedant in donatione facta filię ꝓp naturalẽ affectionẽ quę verisimiliter cadit in matre, & concludunt Bal. & Lud. Rom in l. pactum quod dotali. C. de colla. vbi dicunt, ꝙ statutum prohibens ꝛ mulierẽ ꝛ̃here sine consensu duorum propinquorũ non procedit in ꝛtrahẽte cũ patre vel cũ matre, quia in eis cessat ratio fraudis præsumptæ, propter quã statutũ vetuit fieri contractũ absq; cõsensu propinquorũ: sequitur Andr. Sicu. in c. causam matrimonij. colũ 3. de offi. deleg. Alex. consi. 29. Præclarè. col. pen. lib. 3 quę ratio præsumptæ fraudis absque dubio cessat in hac donatione, tũ quia fuit facta cũ præsentia & consensu & auctoritate patris & mariti, præsentia. n. propinquorũ magis̀ patris & mariti, excludit omnẽ suspicionem fraudis, doli, metusque. l. trãsactionẽ. C. de tran. vbi latè Moder. quia tamẽ facta fuit causa æqualitatis seruandę inter filias, cũ eadem dicatur tantundem alteri filiæ donasset, lex. n. adhortatur parentes, vt non faciãt vnũ filiũ & alterũ priuignũ, sed vt eos ęqualiter tractare debeant. §. illud. & ibi no. Ange. in auth. de nuptiis. immo vbi nõ est æqualitas inter filios obseruata, creditur dolum intercessisse. l. quęsitũ. § sed ipse Papinianus. ff. de fundo instr. quẽ no. Bal. in l. filię cuius. in 7. q. C. fam. ercis. & Barto. in l. si pater. in prin. ff. de don. Soc. cõs. 4. in 1. par. & Dec. cõs. 63. ad fi. Cũ igitur cesset ratio statuti, cessabit etiã dispõ. l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patro. c. cum cessante. de appel.

3 ¶ Secundo talia statuta prohibentia † donationes nisi cũ decreto iudicis vel consensu propinquorũ, nõ vendicant sibi locum in donatione iurata, ꝓm Io. And. in addit. Spec. ti. de instr. editio. § porrò in vlti. additio. Ang. in l. sancimus. § fi. C. de don. Imo. in c. cũ ꝙtingat. in penul. char. & ibi Abb. & Mod. de iureiur. Fede. de Senis. cõs. 281. Casus talis est. Ang. cõsil. 94. C. ũ lis. Alex. cõsi. 4. & cõsi. 12. & cõsi. 83. in fine, & 138. in fi. lib. 1. & cõsi. 20. col. 2. li. 3. & est cõis opin. & iam canonizata, vt dicunt Mod. in d. ca. cũ ꝙtingat. & in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. Benè facit, quia statutũ, ꝙ mulier & minor nõ possint ꝛtrahere sine ꝙsen. sũ ꝓpinquorum, non procedit in contractu iuramẽto roborato. ꝓm Imo. in d. c. cũ ꝙtingat. char. 16. cũ seq. Fely. in c. si quis. col. 2. de maior. & obedien. & Ale cõs. 59. Vtio instrumẽto, lib. 1. & latissimè las. in auth. sacramenta puberũ. C. si aduer. vendi. quia laici statuentes nõ potuerunt de virib. iuramenti dispone re, & est cõis opin quicquid dixerit Bart. in d. l. si quis pro eo. vnde aliter nõ instabo, quia in consulendo, a cõmuni non est discedendũ c. ne innitaris, de constitutio. & quia in puncto mi hi formato quæritur, an huiusmodi donatio dicatur donatio propter nuptias. illud quęsitum habet duo capita. ¶ Primũ est, an dicat donatio ꝓp nuptias. de qua loquit ti. C. de do. ꝓp nup. & tex. in §. est & aliud. insti. de do. & certũ est, ꝙ nõ, quia ibi est donatio quæ fit a sponso ꝙ sponsa pro securitate dotis. l. professa. ff. de iure dot. l. fi. C. eo. declarat Azo. in summa, tit. de donat. ante nuptias. Secundũ caput est, an dicatur facta contẽplatione matrimonij, ita quòd donatrix fuerit mota ad donandum propter matrimonium, & iterum respondendum puto, quòd non, sed mota fuit ad hanc donationem faciendam Isabellæ, quia vnam tertiam donauerat alteri filiæ. Ita clarè cantant verba donationis, vnde cum ex verbis clarè colligatur. §. eum in verbis. ff. de legat. tertio. intentio & causa finalis, non est alia exquirenda, nec cõiecturanda causa. lege ille, aut illecum similibus. ¶ Circa secundum quo queritur, an donatio facta Isabellę filię, sit imputanda nepotibus in legitimam eis debitam ex persona propria, cum Isabella mater decesserit ante auum & prima fronte visum fuit, quòd sic, quia dos data matri ab auo, imputatur nepotibus in legitimam, secundum Bart. in lege in quartam. ff. ad legẽ falcidiam. cuius opinio est ꝛ communiter recepta à doctorib. vt attestat ibi Pichus & Dec. consilio 181. Satis nota est quæstio. col. fin. & Fabia. de monte in repeti. auth. nouissima. in 8. char. C. de inoffic. testam. sicut ergo imputatur dos, ita dicamus, quòd imputatur donatio. Verum hoc non obstante concurro in sententiam dominorum meorum, qui ante me consuluerunt, duabus præsertim rationibus. ¶ Primò, quia huiusmodi donatio, est pura & simplex, & inter viuos, quę non imputaretur in quartam debitam
4 iure naturę ipsi Isabellæ, si viueret. Nã simplex donatio † quæ in vita donantis valuit. non imputatur in legitimam. lege si quando. §. fi. C. de in officios. testam. lege si non mortis. ff. eodem. lege, etiam. §. si debita. ff. de bon. liberto. Barto. Ang. & alij in d. lege in quartam. Alex. consil. 8. columna prima lib. secundo. & dicitur donatio inter viuos simpliciter facta, nisi sit aliter dictum, secundum Bart. in lege peto. in princ. ff. de legat. 2. & in lege illud C. de collationi. si ergo non imputaretur Isabellæ, cum nõ sit donatio facta in causam dotis, vel donationis propter nuptias, vt suprà ostendi, multò minus debet imputari nepotibus petentibus legitimã ex persona propria. Secundò, quia dos data filiæ, non † imputatur nepotibus in legi-
5 timam, quando nepotes habent dotem à matre, vt hęredes ipsius matris. Quod est, quando pater in constitutione dotis stipulatus fuisset soluto matrimonio eam reddi filiæ & eius hæredibus. secundum Bald. & Salycet. in lege illam. C. de collatio. Nec obstat opin. Barto. *communiter* approbata. quia procedit, quando pater simpliciter dotasset filiam, quo casu dos soluto matrimonio ad patrem reuertitur ratione patriæ potestatis. i dos à patre profecta. C. soluto matrimonio. vel quando stipulatus fuisset eam reddi nepotibus, quo casu nepotes eam dicerentur habere ab auo. ¶ Secus autem, quando nepotes dotem habent vti hæredes matris. ita concordat opin. Cor. consi. 190 pro decisione. libro secundo. In casu autem præsenti donatio facta fuit à patre, notario stipulante pro Isabella & eius hæredibus & successoribus quibuscunque, & dato quòd non esset facta stipulatio pro hæredibus, tamen subintelligebatur. l. si pactum. ff. de probatio. cum dona bona non reuertantur ad donatorem secuta morte donatariæ, nisi sit expressè cautum. l. 2. C. de donatio. quę sub mod. & propterea concludo quòd opi. Bart. in d. l. quartam. non procedit in dote data filiæ à matre vel auo materno, vt etiam consuluit Paul. de Castr. consi. 108. Dubitatio præsentis. in secunda parte. Circa primum & multò minus in donatione inter viuos.

6 ¶ Tertiò quæritur, an sit commensuranda † legitima, secundum quantitatem bonorum, quæ supererant tempore mortis auię, an tempore factarum donationum? respondet vnus ex consultoribus inspiciendum esse tempus donationum, per text. in authen. vnde si parens & in corpore vnde sumitur. C. de inofficio. testamento sed ista sententia videtur dubitabilis, quia ille text. loquitur in donatione facta alicui ex filiis contra officium pietatis, & in fraudem legitimæ, aliorum, sed in casu nostro cum vtrique filię sit tantundem donatum, nõ possunt dici donationes inofficiosæ, nec in fraudem legitimæ aliorum filiorum factæ, cum nulli alij filij superessent. Præterea. ex alio non possunt huiusmodi donationes videri immẽsę seu inofficiosę, cum fuerunt donatæ solum duę partes bonorum immobilium, reseruata tertia parte bonorum immobilium, ac omnibus iuribus mobilibus ac actionibus, quæ non comprehẽduntur appellatione immobilium. l. à diuo Pio. § si super rebus. ff. de re iud. l. mouentiũ. ff. de verb. signifi. videtur ergo quòd legitima horum nepotum sit commensuranda, secundum quantitatem bonorum tempore mortis. l. cum queritur. C. de inoffi. testam. Let. & l. si patronum. ff. de bon. libert. Sed istis non obstantibus, opin. d. ꝙsultorum ampletenda videtur, quia licet donatio facta matertęr horũ nepotum
7 à principio non esset inofficiosa, tamen † effecta fuit ex post, quod sufficit, quia fingitur retro fuisse inofficiosa, secundum glo. in l. j. in verb. nono quæro. C. de inoffi. dona. in proposito autem casu licet à principio nõ esset inofficiosa, quia reseruauerat sibi donatrix trientẽ & vltra, tamẽ quia illud quod reseruauerat ꝓ legitima ipsorum liberorum totum reliquit vni

titulo institutionis hæredis, apparet, quòd alij liberi reperiuntur fraudati medio donationis factæ ipsi matertergæ hæredi vniuersali. Nam ex sequentibus declaratur, qualis fuerit animꝰ in præcedentibus. lege cum quis. versi. neque enim. C. de naturalibus liberis. lege sed Iulianus. §. quod dicitur. ff. ad Macedonia. Ita magistraliter declarat Paul. de Castr. in d. auth. vnde si parens. dicens se ita consuluisse in quadã causa sibi transmissa de Bononia, in qua plures docto. cespitabant, non considerantes quod esset effecta donatio inofficiosa ex post, licet à principio nõ esset. Circa quartũ an clausula constituti operetur translationem possessionis, non expedit insistere quia cumulatum reperitur petitorium cum possessorio per vtranque partem quo casu sententia in petitorio habet absorbere effectũ possessorij. c. cum dilectus. de cau. poss. & proprie. declarat Socy consi. 98. iustissime iudex. lib. 4.

De Dona. quæ sub modo.

RESP. CXCIX. & de Donat. quæ sub modo. I.

DIVI Principis Valentini legem contra donatores. qui donatori promissa alimenta non prœstant sapienter editam, etiam si nulla prœstandorum alimentorum dies expressa fuerit seruandã putamus. Dies enim, q̃ huic ineſt obligationi, satis promissorẽ tacitè interpellat. Quod maximè verum erit, si donatarius iureiurando fidem suam adstrinxerit.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum *habet vim interpellationis.*
2 Dies *tacita subintellecta a lege in obligatione, ita interpellat sicut expressa.*

Respon. interpretatio.

IVSTE Et sanctè fuit iudicatum per iudicẽ à quo, in fauorem dominæ *Ioannæ* petitæ, & non insistendo super inualiditate secundæ donationis factæ *Ioanni* Roleti, circa quam multa dicta fuerunt per præstantes primos cõsultores & aduocatos, dico ſcdam donationẽ esse si à principio valida fuisset ipso iure reuocatam propter alimenta non prestita donatrici iuxta conuenta. & qa de hoc est casus legis in l. j. de dona. quę sub mo. non curabo argumentis & rõnibus aliter comprobare. Est enim ibi casus expressus quòd si donatarius nõ prestat alimenta promissa donatrici, quòd bona donata potuerunt à donatario vendicari, ergo donatio censetur à iure reuocata, & dominium iuris ministerio retransfertur in donatricem. alias ei non daret rei vendicatio, quę præsupponit dominium in agente l. j. C. de alienatione iudici mutandi causa facta. c. Abbate de re iud. libr. 6. & ad idem est tex. cum gloss. in capit. verum, de condi. appositis. & ita consuluit Bald. consil. 250. in ij. parte. Ludouic. Rom. consil. 284. triplici ex capite. Cor. consilio 102. in causa colum. ij. libr. j. Non obst. si dicatur, quòd dispositio dictæ legis primæ procedit, si donatarius sit in mora prœstandi alimenta, quæ mora non fuit probata in casu isto, cum nunquam Roletus fuerit interpellatus, & vbi non est apposita dies, mora nõ committitur sine interpellatione. l. quòd tempus. ff. si cert. petat. l. si ex legati causa. ff. de verbo. oblig. Quia respondetur dupliciter. ¶ Primò, quòd iuramẽtum ipsius Roleti cum cõtinuò interpellabat vt promissa seruaret. habet enim
1 iuramentum † virtutem interpellationis, fin Spec. titul. de aduocatis. §. primo. versic sed nunquid is qui iurauit. Panorm in c. breue. de iureiurando. ¶ Secundò respondetur, quòd hic est dies tacita & expressa. Tacita quidem, quia cum venter dilationem non patiatur, obligatus ad alimenta, statim dicitur in mora. saltem pro primo anno, secundum quosdam, vel saltem pro primo mense. leg. j. vbi Bartol. & alij. ff. de alimen. leg. & l. libertis quos §. j. ff de auro & arg. lega. est etiam dies expressa multiplicandæ obligationis gratia adiecta, videlicet tandiu, quandiu vixerit. l. cũ in singulos annos. cum similibus. ff. de an-
2 nuis leg. dies autem † tacita subintellecta à lege in obligatione ita interpellat, sicut expressa. l. idem erit. ff. de verbor. oblig. latè Iaso. in lege quoties in diem ff. eodem titu. similiter dies adiecta multiplicandę obligationis gratia, ita interpellat sicut dies solutioni adiecta, secundum Bartol. in lege ita stipulatus. magna in 2. quæst. quæst principalis ff. de verbo. oblig. Præterea cum dictus Roletus iurauerit præstare alimenta, & non præstiterit, sequitur dicendum ipsum cecidisse ab omni commodo contractus donationis. per textum vulgatũ in l. siquis maior. C. de transact quę habet locum in omni contractu, secũdũ Bart. & cõtra scriben. & ibi. & in specie. q̃ habeat locũ etiam in contractu donationis, in quo donatarius non præstiterit alimenta conuenta. consuluit Corn. in dicto cõs. 102. vers. si. & insuper. non etiam obstat si fortè diceretur, quòd dispositio dict. l. 1. & d. si quis maior. procedit in donatrice volente discedere à contractu & quod in casu nostro non constat donatricem vnquam reuocasse donationem propter alimenta non prestita, quia verum hic dicitur in facto, contrarium est verius, & dato quod expresse non appareret, tamen quia donatrix donauit postea & tertio loco omnia bona sua dictę domine Ioannæ. ex hoc solum videtur discessisse à donatione facta dicto Roleto. l. rem legatam. ff. de adim. legat. & ita in indiuiduo respondet in dicto consil. 284. in fin. Concludo ergo benè iudicatum quia si bona essent apud dictum Roletum virtute vltimę donationis omnium bonorum factæ dominę Ioannę vna cum cessione iurium & actionum, prædicta *Ioanna* posset vendicare ipsa bona. d. l. prima. C. de donationibus quę sub modo. ergo à fortiori poterit vti retentione. cui enim damus actionem. multo magis retentionem concedimus. l. inutus. §. cui damus. ff. de regulis iuris. l. j. is autem. ff. de superficie.

Præstantissimi Iurisconsulti d. Ioan Fran. Ripen. absolutissima responsa Deo clementissimo fauente expiscant.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
DE S. NAZARIO IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,
Viginti Responsa, ad vetera addita,

Nunc postremò in studiosorum gratiam accuratissimè recognita, & repurgata.

Respons. CC.

LEGATVM Quasi filio relictum ei, qui filius non esse conuincitur ab heredib. testatoris valet, eo maximè quia pietatis intuitu, &, vt ait pro amore Dei relictum est.

SVMMARIVM.

1 *Filius quis iustus, aut injustus.*
2 *Generatio quę tempestiua, & intempestiua quę.*
3 *Patrini quid filiolis teneantur.*
4 *Iustus præsumitur, qui ex coeuntib. coniugib. natus est.*

Respon. Interpretatio.

AGIT Alziarius actione ex testamento, ad alimenta sibi relicta amore dei, cõtra nobilem Petrum Autardi hæredem alterius d. Petri Autardi testatoris. Opponitur legatum relictum fuisse ipsi Alziario per errorẽ & ex falsa causa, quia testator falsa opinione ductus, reliquit alimenta eidem quasi filio naturali, non legaturus si alterius filium credidisset. Ideo concluditur tale legatum non deberi, per text. in l. si pater. C. de hæred. instit. & l. neque professio. C. de testa. Præterea dubitatur, an ex deductis per hæredem fuerit probatus error testatoris. Visis hic inde articulis, viisque particulis testamenti quę legatum alimentorum continet, Primo aspectu putauit posse iudici actorem probasse, q testator falsa filiationis opinione deceptus, legauerit alimenta præfato Alziario. Tum, quia probatum fuit, q idem testator quandiu vixit, ipsum tractauit Alziarium vti filium. Nam ei semper præstitit alimenta in domo propria, iis modis & formis ac si verè filius eius esset, præceptoribus, quib. cum erudiendum tradidit, mercedes persoluit. Ex quo tractatu præsumitur quòd testator crederet eum esse filium suum, vt dicitur de fratre, quòd tractans aliquẽ vt fratrẽ, præsumitur credere eum esse suum fratrem. glo. in l. nemo. §. fi. ff. de hære. instit. quam ad istud propositum allegat Ely. in ca. per tuas. col. fi. de proba. Nã ex tractatu præsumitur filiatio. d. c. per tuas. vbi latè Panor. & alij, & gl. & Tan. in c. transmissæ q. filij sint legitimi. Tum, quia d. testator dum esset in humanis, nominabat d. Alzia. filium suum & econtra idẽ Alziarius appellabat d. testatorem patrem. Non est autem præsumendum quòd quis nominet aliquem in filium, nisi credat verum esse, quod asseuerat. l. Iulianus. §. q autẽ. ff. de actio. emp. Nam verba fm philosophũ. sunt notæ earũ quæ sunt in animo passionum, & nullũ est maius mentis testimoniũ, quàm qualitas inspecta verborũ. fm Bal. in c. super literis. de rescri. & non credimus hominem velle, nisi illud quod dixit fm Bal. in l. voluntatis. ad fi. C. de fideic. Et q is qui nominat aliquem filium præsumatur illum credere filiũ suum, firmãt Bar. & alii in d. l. neque profc. fio. C. de testa. Tertio probatur, quia nomine baptismali hic Alziarius fuit nominatus Petrus, licet in chrismate fuerit nomen variatum, & sic vocabatur eodem nomine quo testator, & eodem agnomine Autardi à testatore agnominatur in testamento. Ex identitate autem nominis & agnominis resultat præsumptio filiationis, & multò magis credulitatis, vt est text. ibi. in l. vxorẽ. ff. de manu. test. quẽ ad id alleg. Bal. in c. tuã. de ordi. cog. Ex illis videtur apparere, q testator crederet Alziarium esse filium suum. Quod constat esse falsum, cum sit natus ex Ioanna nupta Bernardo Bertrãdi. vnde præsumptione iuris præsumitur filius ipsius Bertrandi. l. filium diffinimus. ff. de iis qui sunt sui vel alien. iur. etiam si probaretur quod Ioanna fuerit cognita à testatore, secundum Panor. in c. cum ex officij. de pœniten. & remis. Bald. consil. 73. Verba domini. consi. libro 1.

¶ Præmissis non obstantib. prout non obstant. Contrarium quòd legatum valeat, nec dicatur testator falsa filiationis opinione deceptus verius existimo, ex infrascriptis. Primò, qa ad hoc vt legatum, vel institutio irritetur, ex eo q testator fuerit falsa filiationis opinione deceptꝰ, oportet q filiatio fuerit causa legandi, vel institutionis, vt clarè dicit Imperator in d. l. si pater in versi. non instituturus si alium nosset. & sic quòd error fuerit in causa fi. Et ideo iura quæ dicunt legatum, vel institutionem vitiari, semper loquuntur qñ testator legauit ei, qui filius nõ erat, vti filio nominando eum filiũ in testamẽto. d. l. neq; pfessio. & d. l. si pater. Sed testator in testamento nõ nominauit Alziarium filiũ, neq; ei quasi filio legauit, sed tanquã extraneo, cum ei tanquã pauperi amore Dei alimenta reliquerit. Vnde liquidissimè constat, q simus extra terminos d. l. neque pfessio. & d. l. si pater. Et si dicat, licet ex tenore testamẽti non appareat q testator legauerit eidẽ Alz. vti filio, tñ probari pòt q contẽplatione filiationis testator legauerit. Istud nõ inficiabor. Verum dicam q actor nihil penitus probauit nec quicquam deduxit quod faciat ad probandũ, q ipse testator intuitu filiationis fecerit huiusmodi legatũ alias nõ facturus, si alienum nosset. Et quo clarius veritas elucescat, ex pluribus ostendam, q testator nũquã credidit Alz. fore eius filiũ. Deinde respõdebo ad cõiecturas & præsumptiones allegatas per actorem. Quòd testator nunquã crediderit Alziarium esse filium suum, demonstratur. Primò, quia idem testator erat prudens & sapiens & rerum humanarũ expertissimus, & cõsequẽter pñsumitur q sciret ea omnia quę vnus prudens & expertus scire deberet. l. j. §. is quoq; cũ similib. ff. de actio. & oblig. Prudẽs aũt nõ existimabit vxorẽ † alterius, ad quam maritus accedit. cõcepisse à seipso. Tum quia presumitur, iuris presumptione, esse contrariũ, vt. s. dixi. Et fatetur actor in vij. articulo. Tũ quia vix maritus põt præsumere natũ ex vxore sua, esse filium alterius. l. quia semper. ff. de in ius vocan. l. Lucius. ff. de condi. & demon. Et si dicatur nõ cõstare, q Ioanna esset maritata, ne q; q maritꝰ cohabitaret cũ ea. Rñdeo, q actor nõ pòt honestè istud negare, qa ꝓrium potuit in viij. positione. sedò, quia in x. positione fatetur, q Ioanna eriã tempore quo morabatur cũ testatore pluribus se prostituebat, & q erat de hoc publica fama. Ex hoc elicio, q testõr sciebat eã aliosviros vltra marituni admittere, quia quilibet præsumitur scire ea de quibus est publica vox & fama l. si tutor petitus. cum gl. C. de pericu. tuto. c. j. de postul. præla. Sed quis vnquã iudicaret prudentem virũ existimare natum ex muliere alteri coniugata, & multorum libidini exposita, esse filium suum? certè nemo, quia natus ex ea quę se multorem libidini exponebat dicit vulgò quæsitus tanquã natus ex meretrice. c. vidua. 34. dist. & ibi glo. & Are. & Soc. consi. 54. Visis test. li. 3. Nati aũt ex meretrice, vulgò quæsiti dñr. quia nullũ patrem pñt demonstrare. §. vulgò quesitos. instit. de suc. cog. Tertiò, quia actor in. xv. & xvj. & sequentibus positionibus fatetur, q testator erat inhabilis ad generãdum, quia in sua florida ætate duas habuerat speciosas vxores, quarum altera ex primo marito filios conceperat, & tamen ex neutra vnquã filios suscepit. Et quia tẽpore cõceptionis d. Alziarij excedebat † exagesimum annum. Nam vir sexagenarius & mulier quinquagenaria, naturaliter inhabiles sunt ad generãdum de viro, est text. in l. si pater. §. fi. cum gloss. ff. de adop. de fœmina, est text. in l. si maior. C. de legi. hæred. Et ideo quia ad prolem suscipiendam inhabiles sunt homines & fœminæ in tali ætate cõstituti, olim prohibebantur per leg. Papiã nuptias ꝓhere. Licet hodie lex Papia abolita sit. l. sancimus. C. de nup. nõ quia credantur habiles ad generandũ sed quia in senibus est legis obsequium & humanitatis solatium, fm gl. in. c. 2. de fri. & malef. Et si cõtingat aliquem sexagenarium habere potẽtiam generãdi miraculosum est. vt d. text. in d. l. si maiorẽ. & gl. in l. si sterilis. ff. de actio. empt. Existis elicio incõuincibilẽ rationem, argumentũque fortissimũ, q testator nũquã credidit ex suo semine generasse Alziarium. Quia cum esset inhabilis & impotẽs, sibique foret magis nota sua ipotẽtia, q alteri cum facta propria quisque nota habeat. l. fin. ff. pro suo. l. quãquam. ff. ad Vel. ea. non est presumendum quòd credidisset fecisse quod facere nõ poterat, nisi miraculosè. Impossibilia. n. secũdum naturam, nemo præsumitur nedum credere, sed nec cogitare. §. & hæc dicimus. in auth. vt hi q se perhibẽt hab. res mino. Hinc est q in generali dispositione non comprehendũtur impossibilia ipsi disponẽti, quia nõ creditur cogitasse id, de quo disponendi facultatem non habet. l. Lucius. §. Impera-

titulo institutionis hæredis, apparet, quòd alij liberi reperiuntur fraudati medio donationis factæ ipsi materterę hæredi vniuersali. Nam ex sequentibus declaratur, qualis fuerit anim' in præcedentibus. lege cum quis. versi. neque enim. C. de naturalibus liberis. lege sed Iulianus. §. quod dicitur ff. ad Macedonia Ita magistraliter declarat Paul. de Castr. in d. auth. vnde si parens. dicens se ita consuluisse in quadā causa sibi transmissa de Bononia, in qua plures docto. cespitabant, non considerantes quòd esset effecta donatio inofficiosa ex post, licet à principio nō esset. Circa quartū an clausula constituti operetur translationem possessionis, non expedit insistere, quia cumulatum reperitur petitorium cum possessorio per vtranque partem quo casu sententia in petitorio habet absorbere effectū possessori. c. cum dilectus. de cau. poss. & proprie. declarat Socy consi. 98. iustissime iudex. lib. 4.

De Dona. quæ sub modo.

RESP. CXCIX. & de Donat. quæ sub modo. I.

DIVI Principis Valentini legem contra donatores, qui donatori promissa alimenta non prestant sapienter editam, etiam si nulla prestandorum alimentorum dies expressa fuerit seruandā putamus. Dies enim, q̄ huic ineſt obligationi, satis promittentē tacitè interpellat. Quod maximè verum erit, si donatarius iureiurando fidem suam adstrinxerit.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum *habet vim interpellationis.*
2 Dies tacita *subintellecta a lege in obligatione, ita interpellat sicut expressa.*

Respon. interpretatio.

IVSTE Et sanctè fuit iudicatum per iudicē à quo, in fauorem dominæ Ioannæ petitæ, & non insistendo super invaliditate secundæ donationis factæ Ioanni Roleri, circa quam multa dicta fuerunt per præstantes primos cōsultores & aduocatos, dico ſedam donationē esse si à principio valida fuisset ipso iure reuocatam propter alimenta non prestita donatrici iuxta conuenta. & ga de hoc est casus legis in l. j. de dona. quę sub mo. non curabo argumentis & rōnibus aliter comprobare. Ibi enim ipse casus expressus. quòd si donatarius nō prestat alimenta promissa donatrici, quòd bona donata potuerunt à donatario vendicari, ergo donatio censetur à iure reuocata, & dominium iuris ministerio retranslatum in donatricem. alias ei non daret rei vendicatio, quę presupponit dominium in agente l. j. C. de alienatione iudicij mutandi ci facta. c. Abbas de re iud. libr. 6. & ad idem est tex. cum gloss. in capit. verum, de condi. appositis & ita consuluit Bald. consil. 250. in ij. parte. Ludoui. Rom. consil. 284. triplici ex capite. Cor. consilio 102. in causa colum. ij. libr. j. Non obst. si dicatur, quòd dispositio dictę legis primæ procedit, si donatarius sit in mora præstandi alimenta, quæ mora non fuit probata in casu isto, cum nunquam Roletus fuerit interpellatus, & vbi non est apposita dies, mora nō committitur sine interpellatione. l. quòd te. ff. si cert. perat. l. si ex legati causa. ff. de verbo. oblig. Quia respondetur dupliciter. ¶ Primò, quòd iuramētum ipsius Roleti eum cōtinuò interpellabat vt promissa seruaret. habet enim 1 iuramentum † virtutem interpellationis, fm Spec. titul. de aduocatis §. primo. versic sed nunquid is qui iurauit. Panorm. in c. breui. de iureiurando. ¶ Secundò respondetur, quòd hic est dies tacita & expressa. Tacita quidem, quia cum venter dilationem non patiatur, obligatus ad alimenta, statim dicitur in mora. saltem pro primo anno, secundum quosdam, vel saltem pro primo mense. leg. j. vbi Bartol. & alij. ff. de alimen. leg. & l. libertis quos §. j. ff de auro & arg. lega. est etiam dies expressa multiplicandæ obligationis gratia adiecta, videlicet tandiu, quandiu vixerit. l. si in singulos annos. cum similibus. ff. de annuis leg. dies autem † tacita subintellecta à lege in obligatione 2 ita interpellat. sicut expressa. l. idem erit. ff. de verbor. oblig. late late. in lege quoties in diem ff. eodem titu. similiter dies adiecta multiplicandę obligationis gratia, ita interpellat sicut dies solutioni adiecta, secundum Bartol. in lege ita stipulatus. magna in 2. quæst. quæst principalis ff. de verbo. oblig. Præterea cum dictus Roletus iurauerit præstare alimenta, & non præstiterit, sequitur dicendum ipsum cecidisse ab omni commodo contractus donationis. per textum vulgatū in l. si quis maior. C. de transact quę habet locum in omni contractu, secōcūdū Bart. & cōtra scriben. & ibi. & in specie. ip habeat locū etiam in contractu donationis, in quo donatarius non præstiterit alimenta conuenta. consuluit Corn. in dicto cōs. 102. versi. & insuper. non etiam obstat si forte diceretur, quòd dispositio dict. l. 1. & d. si quis maior. procedit in donatrice volente discedere à contractu & quia in casu nostro non constat donatricem vnquam reuocasse donationem propter alimenta non prestita, quia vt michi dicitur in facto, contrarium est verius, & dato quod expresse non appareret, tamen quia donatrix donauit postea & certo loco omnia bona sua dictę domine Ioannæ. ex hoc solum videtur discessisse à donatione facta dicto Roleto l. rem legatam. ff. de adim. legat. & ita in individuo respondet in dicto consi. 284. in fin. Concludo ergo benè iudicatum. quia si bona essent apud dictum Roletum virtute vltimę donationis omnium bonorum factæ dominę Ioannę vna cum cessione iurium & actionum, prædicta Ioanna posset vendicare ipsa bona. d. l. prima. C. de donationibus quę sub modo. ergo a fortiori potest vti retentione. cui enim damus actionem, multo magis retentionem concedimus. l. inuitus. §. cui damus. ff. de regulis iuris. l. j. §. is autem. ff. de superficie.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE
DE S. NAZARIO IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,
Viginti Reſponſa, ad vetera addita,

Nunc poſtremò in ſtudioſorum gratiam accuratiſſimè recognita, & repurgata.

Reſponſ. CC.

LEGATVM Quaſi filio relictum ei, qui filius non eſſe conuincitur ab hęredib. teſtatoris valet, eo maximè quia pietatis intuitu, &, vt ait pro amore Dei relictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Filius quis iuſtus, aut iniuſtus.*
2 *Generatio* quę *tempeſtiua, & intempeſtiua* quę.
3 *Patrini quid filiolis teneantur.*
4 *Iuſtus præſumitur, qui ex coeuntib. coniugib. natus eſt.*

Reſpon. Interpretatio.

AGIT Alziarius actione ex teſtamento, ad alimenta ſibi relicta amore dei, cõtra nobilem Petrum Autardi hæredem alterius d. Petri Autardi teſtatoris. Opponitur legatum relictum fuiſſe ipſi Alziario per errorẽ, & ex falſa cauſa, quia teſtator falſa opinione ductus, reliquit alimenta eidem quaſi filio naturali, non legaturus ſi alterius filium credidiſſet. Ideo concluditur tale legatum non deberi, per text. in l. ſi pater. C. de hære. inſti. & l. neque profeſſio. C. de teſta. Prętereà dubitatur, an ex deductis per hæredem fuerit probatus error teſtatoris. Viſis hic inde articulis, vitaque particula teſtamenti, quę legatum alimentorum continet, Primo aſpectu putaui poſſe iuderi actorem probaſſe, ꝙ teſtator falſa filiationis opinione deceptus, legauerit alimenta præfato Alziario. Tum, quia probatum fuit, ꝙ idem teſtator quandiu vixit, ipſum tractauit Alziarium vti filium. Nam ei ſemper præſtitit alimenta in domo, propria, iis modis & formis ac ſi verè filius eius eſſet, præceptoribus, quib. cum erudiendum tradidit, mercedes perſoluit. Ex quo tractatu præſumitur quòd teſtator crederet eum eſſe filium ſuum, vt dicitur de fratre, quòd tractans aliquẽ vt fratrẽ, præſumitur credere eum eſſe ſuum fratrem. glo. in l. nemo. §. ſi. ff de hære. inſti. quam ad iſtud propoſitum allegat Felv. in ca. per tuas. col. fi. de proba. Nã ex tractatu præſumitur filiatio. d. c. per tuas. vbi latè Panor. & alij, & gl. & Pan. in c. tranſmiſſæ. q. filij ſint legitimi. Tum, quia d. teſtator dum eſſet in humanis, nominabat d. Alzia. filium ſuum. & econtra idẽ Alziarius appellabat d. teſtatorem patrem. Non eſt autem præſumendum quod quis nominet aliquem in filium, niſi credat verum eſſe, quod aſſeuerat. l. Iulianus. §. ꝙ autẽ. ff de actio. emp. Nam verba ſm philoſophũ. ſunt notæ earũ quæ ſunt in animo paſſionum. & nullũ eſt maius mentis teſtimoniũ, quàm qualitas in ſpecta verborũ. ſm Bal. in c. ſuper literis. de reſcri. & non credimus hominem velle, niſi illud quod dixit ſm Bal. in l. voluntatis. ad fi. C. de fideic. Et quis qui nominat aliquem filium præſumatur illum credere filiũ ſuum, firmãt Bar. & alij in d. l. neque profeſſio. C. de teſta. Tertiò probatur, quia nomine baptiſmali hic Alziarius fuit nominatus Petrus, licet in chriſmate fuerit nomen variatum, & ſic vocabatur eodem nomine quo teſtator, & eodem agnomine Autardi à teſtatore agnominatur in teſtamento. Ex identitate autem nominis & agnominis reſultat præſumptio filiationis. & multò magis credulitatis, vt eſt text. ibi. in l. vxorẽ. ff. de manu. teſt. quẽ ad id alleg. Bal. in c. tua. de ordi. cog. Ex iſtis videtur apparere, ꝙ teſtator crederet Alziarium eſſe filium ſuum. Quod conſtat eſſe factum, cum ſit natus ex Ioanna nupta Bernardo Bertrãdi. vnde præſumptione iuris præſumitur filius ipſius Bertrandi. l. filium diffinimus. ff. de iis qui ſunt ſui vel alien. iur. etiam ſi probaretur quod Ioanna fuerit cognita à teſtatore, ſecundum Panor. in c. cum ex officij. de pœniten. & remiſ. Bald. conſil. 73. Verba domini. conſi. libro 1.

¶ Præmiſſis non obſtantib. prout non obſtant. Contrarium quòd legatum valeat, nec dicatur teſtator falſa filiationis opinione deceptus verius exiſtimo, ex infraſcriptis. Primò, ga ad hoc vt legatum, vel inſtitutio irritetur, ex eo ꝙ teſtator fuerit falſa filiatipnis opinione decept⁹, oportet ꝙ fuerit cauſa legati, vel inſtitutionis, vt clarè dicit Imperator in d. l. ſi pater. in verſi. non inſtituturus ſi alium noſcet. & ſic quòd error fuerit in cauſa fi. Et ideo iuta quæ dicunt legatum, vel inſtitutionem vitiari, ſemper loquuntur qñ teſtator legauit ei, qui filius nõ erat, vti filio nominando eum filiũ in teſtamẽto. d. l. neq; ꝓfeſſio. & d. l. ſi pater. Sed teſtator in teſtamento nõ nominauit Alziarium filiũ, neq; ei quaſi filio legauit, ſed tanquã extraneo, cum ei tanquã pauperi amore Dei alimenta reliquerit. Vnde liquidiſſimè conſtat, ꝙ ſumus extra terminos d. l. neque ꝓfeſſio. & d. l. ſi pater. Et ſi dicat, licet ex tenore teſtamẽti non appareat ꝙ teſtator legauerit eidẽ Alz. vti filio, tñ probari pòt ꝙ contẽplatione filiationis teſtator legauerit. Iſtud nõ inficiabor. Verum dicam ꝙ actor nihil penitus probauit nec quicquam deduxit quod faciat ad probandũ, ꝙ ipſe teſtator intuitu filiationis fecerit huiuſmodi legatũ aliàs nõ facturus, ſi alienum noſcèt. Et quo clarius veritas eluceſcat, ex pluribus oſtendam, ꝙ teſtator nũquã credidit Alz. fore eius filiũ. Dein de reſpõdebo ad cõiecturas & præſumptiones allegatas per actorem. Quòd teſtator nunquã crediderit Alziarium eſſe filium ſuum, demonſtratur Primò, quia idem teſtator erat prudens & ſapiens & rerum humanarũ expertiſſimus, & cõſequẽter ꝓſumitur ꝙ ſcirer ea omnia quę vnus prudens & expertus ſcire deberet. l. j. §. is quoq; cũ ſimilib. ff de actio & oblig. Prudẽs aũt nõ exiſtimabit vxorẽ † alterius, ad quam maritus accedit, cõcepiſſe à ſeipſo. Tum quia ꝓſumitur, iuris ꝓſumptione, eſſe contrariũ, vt. §. dixi. Et fatetur actor in vij. articulo. Tũ quia vix maritus pòt præſumere natũ ex vxore ſua, eſſe filium alterius. l. quia ſemper. ff. de in ius vocãn. l. Lucius. ff. de condi. & demon. Et ſi dicatur nõ cõſtare, ꝙ Ioanna eſſet maritata, neq; ꝙ marit⁹ cohabitaret cũ ea. Rñdeo, ꝙ actor nõ pòt honeſtè iſtud negare, ga ꝛrium poſuit in vij poſitione. ſedò, quia in x. poſitione fatetur, ꝙ Ioanna eriã tẽpore quo morabatur cũ teſtatore pluribus ſe proſtituebat. & ꝙ erat de hoc publica fama. Ex hoc elicio, ꝙ teſtõr ſciebat eã aliosvirosvltra maritum admittere, quia quilibet præſumitur ſcire ea de quibus eſt publica vox & fama. l. ſi tutor petitus. cum gl. C. de pericu. tuto. c. ſ. de poſtul. præla. Sed quis vnquã iudicaret prudentem virũ exiſtimare natum ex mulìere alteri coniugata, & multorum libidini expoſita, eſſe filium ſuum? certè nemo, quia natus ex ea quę ſe multorem libidini exponebat. dicit vulgò quæſiti tanquã natus ex meretrice. c. vidua. 34. diſt. & ibi glo. & Are. & Soc. conſi. 54. Viſis teſt. li. 3. Nati aũt ex meretrice, vulgò quæſiti dñr, quia nullũ patrem pñt demonſtrare. §. vulgò quęſitos. inſtit. de ſuc. cog. Tertiò, quia actor in. xv. & xvj. & ſequentibus poſitionibus fatetur, ꝙ teſtator erat inhabilis ad generãdum, quia in ſua florida ętate duas habuerat ſpecioſas vxores, quarum altera ex primo marito filios conceperat, & tamen ex neutra vnquã filios ſuſcepit. Et quia tẽpore cõceptionis d. Alziarij excedebat † exageſimum annum. Nam vir ſexagenarius & mulier quinquagenaria, naturaliter inhabiles ſunt ad generãdum de viro, eſt rex in l. ſi pater. §. ſi cum gloſſ. ff de adop. de fœmina. eſt text in l. ſi maior. C. de legi. hered. Et ideo quia ad prolem ſuſcipiendam inhabiles ſunt homines & fœminæ in tali ętate cõſtituti, olim prohibebantur per leg. Papiã nuptias ꝓhere. Licet hodie lex Papia abolita ſit. l. ſancimus. C. de nup. nõ quia credantur habiles ad generandũ ſed quia in ſenibus eſt legis obſequium & humanitaris ſolatium, ſm gl. in. c. 2. de fri. & malefi. Et ſi cõtingat aliquem ſexagenarium habere potẽtiam generãdi miraculoſum eſt. vt d. rex in d. l. ſi maiorẽ. & gl. in l. ſi ſterilis. ff de actio. empt. Exiſtis elicio inconuincibilẽ rationem, argumentũque fortiſſimũ ꝙ teſtator nũquã credidit ex ſuo ſemine generaſſe Alziarium. Quia cum eſſet inhabilis & impotẽs. ſibique foret magis nota ſua ipotẽtia, q̃ alteri cum facta propria quiſque nota habeat. l. fin. ff pro ſuo. l. quãquam. ff ad Velei. a. non eſt ꝓſumendum quòd credìderit feciſſe quod facere nõ poterat, niſi miraculoſe. Impoſſibilia. n. ſecũdum naturam, nemo præſumitur nedum credere, ſed nec cogitare. §. & hæc dicimus. in auth. vt hi q ſe perhibẽt hab. ꝛeſ. mino. Hinc eſt ꝙ in generali diſpoſitione non comprehendũtur impoſſibilia ipſi diſponẽti, quia nõ creditur cogitaſſe id, de quo diſponendi facultatem non habet. l. Lucius. §. Impera-

for.ff.ad muni.c.à nobis.vbi Abb.de senten.excom.Hinc est, ꝙ sexagenarius nũquam præsumitur cogitare de posthumis, quia natura resistit,secundũ *Soc.*consi. 127.Visum fuit.lib iij. Nec etiam qui ex vxore secunda non potuit generare præsumitur credere se posse generare ex altera,secundum eundem Socy.inter consilia Curt.consi.2.col.fin.Quartò,quia in processu constat ꝙ testator hunc Alziarium leuauit de sacro fonte.Ex hoc etiam elicio aliud fundamẽtum,quòd testator nõ credebat hunc esse filium suum,quia non leuasset eum de sacro fonte si eum filium suum esse putasset.Quod sic demonstro Pater naturalis ꝓhibetur tenere filium in sacro lauacro, aliàs graui pœnitentia plectendus est.c.j.c.dictum,& seq.xxx. q.j.c.si vir.de cogna.spiri.Et ista ꝓhibitio est omnibus notissima,& eã quilibet scire præsumitur.l.leges.C.de legi.Cũ igitur sacri canones prohibeant sitq; peccatum leuare propriũ alĩũ ex baptismali fonte,& contra legem prohibitiuã venire.c.ij. de maiori.& obedien. nõ est præsumendũ ꝙ testator voluisset delinquere, & filium quem suum natura ẽ esse credebat, sibi in spiritualem,lege resistente trãsferre l.meritò.ff.pro socio.l.si quis seruum.ff.de seruo corrup. Quinto coniecturandum est ꝙ si testator credidisset Alziarium esse filium suum,ꝙ ei vti filio legasset alimẽta,quę de iure sibi legare potuisset,si filius spurius esset.c. eum haberet,de eo qui dux in matri. quã polluit per adul.Quod etiam procedit de iure ciuil.fm Bar. in l.si.ff.de his quib. ut indig.& est *comm*ꝰ doctrina. *Licet* Ang. & quidam alij tenuerint cõtrarium,quod non discutio, quia sumus i terris ecclesiæ.Et si dicatur ꝙ hic testator voluit legare alimenta vti filio spurio,quia centum floreni annui excedunt alimẽta.Et quia volebat excedere modum alimentorũ, non nominauit eum filium in testamento,nec ei vti filio expressè legauit: Ad istud respondeo defendendo hanc coniecturam,licet non sit opus,cum alię quatuor supra deductæ satis superq; sufficiant ꝙ centum floreni annui pro victu & vestitu d.Alziari.,si filius spurius esset dicti testõris, qui decessit sine prole legitima ac ẽra cõditione ipsius testatoris,qui erat nobilis,& attentis facultatibus ipsius, qui reliquit saltem annuum redditum ccc.florenorũ hæredi suo,non diceretur excedere modum alimentorum.quę pro modo facultatum, & personarum qualitate à iudice taxanda veniunt.In qua taxatione iudex non tam ad cibaria,quàm ad vestes,tectũ siue domum,medicinas,præceptorum mercedes,& omnia ad vsum, sanitatẽ,doctrinamq; necessaria,debet animaduertere. l.ius alimentorum.ff.vbi pupil.educ.debe.l.cũ alimẽta.ff. de alimẽ leg.l.quæro.ff.de iur-do.c.episcopus de præbẽ. cum gl.c.qũ. de vita & hone.cle.Quæ omnia si considerentur, nullus est q̃ non fateatur filiũ vnius nobilis, egere singulis annis florenis centum pro cibariis,vestibus,& aliis ad vsum necessariis:Quę omnia sub nomine alimentorũ continẽtur.l.egatu.ff. de alĩ. & cibaria.leg.j.verbo victus.ff.de ver sig. ¶ Ad ꝓrias coniecturas rñdeo faciliter.& primo respondeo duabus solutionibus generalibus,postea particulares & indiuiduas accommodabo rñsiones.Et primo generaliter respondetur,ꝙ ex contrarijs cõiecturis & præcrip.for.adductis pro Alziario,eneruantur cõiecturę hęredis Sicut.n. clauus clauo retũditur,ita ꝓsumptio præsumptione excluditur.l.duus.ff. de in inte. test. Secundò rñdetur † ꝙ & ũ testator aluerit Alziariũ,vt filium,id fecit ex debito & obligatione qua tenebatur. Nam Alz. ei filius erat spiritualis,& ecõtra ipse testator erat illi pater c.j.xxx.q.j.c.j & per totum de cog. spirit.pater aũt spi.in subsidium, tenetur alere filium exẽplo patris adoptiui secundum Bal in auth.nisi rogati.col pen.C.ad Treb. Sicut etiam in subsidium, tenetur episcopus alere promotos ad ordines sacros. c.episcopus. de præben.Sicut diues parochianus in subsidium tenetur alere rectorem.qui sibi est pater spiri.secundum Pan. in c.ex parte. j.& in c.veniens.de test.cũ igitur esset pater spiri. teneretúrq; eum alere,cũ parentes naturales vix seipsos possent nutrire, non potest ex nominatione,& tractatu filiationis,extrahi cõcludens cõiectura,ꝙ testator crederet eum esse filium suũ naturalẽ,quia expresse cõstat.ꝙ erat filius spiritualis,& expressum facit cessare presumptum l.cum ex filio.ff de vulg.& pu. & quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit obesse.l. nõ hoc.C.vnde leg.c.in præsentia de proba.Nam cum potuerit eum tractasse vt filium spiritualem,non sequitur ꝙ ex tractatu crederet illũ esse sibi filium naturalẽ.¶ Et specialiter respondendo,non obstat text.in d.l.si pater & in d.l.neque professio,ꝙ illa iura,vt dixi,procedũt qũ testator nominauit eũ cui legauit,hliũ intestamento. Tũc filiatio præsumitur fuisse causa finalis legati,vel institutiõis.& nominatio filiationis ꝓp institutionem & legatũ,præsumitur facta ex proposito. quæ ratio nõ esset qñ extra testũ nominasset aliquem in filiũ,qa potuit tũc vti nominatione perfunctoria,fm Aret.in d.l.neq; professio.& d.l.si pater.Vel aliter & secũdò rñdet ꝙ etiã si nominasset Alzi.filium in testamento,adhuc nõ vitiaretur legatum quia cum nulla proponatur causa quare Petrus sciens se impotentem ad generandũ,sciẽnsque matrem Aziari.esse cõiugatam,& p urimorũ libidini expositã,debuerit credere Alziariũ esse filium.potius amoris & dilectionis causa q̃ filiationis,filium nominasse præsumendũ est.l.nemo.§.ff. ad Treb. instit.l.i.§ Pomponius.ff.de carb. edi.quam sic intellexit Paul. de Cast.in d.l.neque professio.vel tertiò rndetur,ꝙ nominatio filiationis hoc casu vera est,cum Alz.sit filius spiritualis,& de hac filiatione eum intellexisse credẽdum est. Nec obst si dicatur quòd quoties ꝛcurrũt duę causę quarũ altera est naturalis, altera ciuilis ampleccenda est naturalis,vti potior & finalis l.q habet.ff de tute.Quia verũ est,si ꝛstaret liquidò, quòd ambę ꝛcurrerent,& sibi inuicẽ repugnarent,aliàs secus.l. cum pater de iure dot. Sed in casu nostro non constat de causa naturali, prout liquido constat de iure ciuili, nec earum effectus repugnant.Ergo non possumus asseuerare,quòd naturalis filiatio fuerit causa finalis huius legati.Vel quarto respondetur,ꝙ ex confessione aduersarij,quę est superlatiua omnium probatio. c.per tuas.de proba.l.genera iter.C.de non nu.pecul.constat. quòd testator pluries testatus est,se non credere Alzia.esse filium suum,vt legitur in processu in respõsione data ad vij. positionem ipsius Alziarij.Nec obst.quòd aduersarius qualificauerit suam ꝛfessionem dicendo.ꝙ credit Pet.Autardi testatorẽ testatũ fuisse.ꝙ non credebat Alz.esse filiũ suũ,sed ꝙ timore iustitię ita fuit protestatus,qa Alz. esse filium suũ, sed ꝙ timore iustitię ita fuit protestatus,qa Alz. acceptauit confessionẽ quatenus pro se facit,qualitatẽ reiecit,& verã esse nõ dixit, quod facere potuit,cũ præsumptio sit ꝛ qualitatẽ annexam. Sicut in simili põt quis acceptare ꝛfessionẽ eius qui cõfitetur se occidisse ad sui defensionem, & negare qualitatẽ. l. Aurelius.§.idem quæsiit.& ibi Bar.ff.de libera.lega.l.i.C.de sicar.l.si non conuentij.C.de iniur.Et ꝙ præsumptio hoc loco sit ꝛtra qualitatẽ satis de se paret.Tum qa nemo præsumitur vnũ dicere & aliud in corde habere.d.l.Iulianus.§ ꝙ aũt.ff.de act. emp. Tum qa talis qualitas cõtinet in se delictum adulterij. Si enim metu iustitiæ ita dixisset, ergo necessariò præsupponit adulterium,quod est ꝛ iuris præsumptionẽ, fm quam nemo præsumitur deliquisse l.meritò ꝓ socio.l.si seruus extero.C.manda. Tum etiam qa ꝛ hanc qualitatẽ obstat impotentia, qualitas, vitæ Ioannæ matris Alz Petri apiearia.& omnia s. deducta, quibus mediantibus credendũ est ꝙ Petrus testator pro veritate sic fuerit protestatus.&c.non metu iustitię. Non etiã obst. quòd nomine Petri Autardi Alz fuerit baptizatus. Quia ista non est vrgens neque ꝛcludẽs cõiectura, ꝙ Petrus Autardus crederet eũ esse filiũ suum,fm d.Ias.in d.l.neque ꝓfessio. Nec text.in l.vxori.ff de manu.testa.aliquid ꝓbat, vt aduertit d. Ias.sed etiã non sumus extra terminos illius l. quia fm consuetudinẽ huius patrię patrinus solet filiolũ suũ nominare in sacro fonte nomine sui ꝓprius patrini, quæ ꝛ uetudo cùm sit notoria,sufficit eam allegare.l.ũ adulteriũ cum incestu.§. idẽ Polioni.ff de adul.& vt iudex ex officio potest pro parte allegare leges scriptas.l.vni.C.vt quę des.aduo.ita pot allegare cõsuetudinẽ notoriam.qa ista dicit potius allegatio iuris quàm facti,quę primo casu apparet per apperturam librorum.secundo casu per ipsam notorietatẽ fm Bal.in l.filiusfa.§. veterani.ff.de procu.cessat igitur coniectura elicita ex nomine & cognitione,tum quia non concludit,tum quia non potest procedere stante allegata ꝛsuetudine.Ex quibus omnibus concludit legatũ deberi,neque dici posse testatorem per errorẽ legasse.

RESPONS. CCI.

PHILIPPVS Quispiam,cum soluta certa pecuniæ summa,negaret se maiorẽ accepisse,hoc nomine furti à fisco, velut ob denegatum depositum conuentus est,sed perperàm & iniquè.Primum quòd inficiando depositũ nemo facit furtum.Deinde quòd ab ipso fisco,eam pecuniam ponderè, numeroque depositam fuisse proponeretur.Tum quòd maiorẽ illum accepisse summam,immo nec apud eam depositam fuisse probatum sit.

SVMMARIVM.

1 Furtum sine contrectatione rei,inuito domino committi non potest.
2 Negans depositum,vt furtum facere dicatur,quæ necessaria sunt.
3 Depositum vt sit,actum esse debet,eadem corpora reddi.
4 Testes vnus & contrarij non probant,nec vt aliquid saltem probent, in criminalibus in concordiam reducuntur.nu.5.
5 Testes de se exonerando & excusando tractantes,nihil probant.
6 Frater in criminalibus non est pro fratre testis idoneus.
7 Famulus non est,ne in ciuilibus quidem,pro domino testis idoneus.
9 Ebrius: continuo à dicendo testimonio repellitur.

Respon

Respon. interpreta.

VISIS Libello & depositionib.& omnib.maturè pẽsatis, ꝙsu arionem hanc diuidendã duxi in duas partes. Prima erit an huiusmodi cã potuerit agi criminaliter. Secunda posita parte affirmatiua in præcedenti,an exdeductis& productis verificata fuerint necessaria ad probandũ furtũ cõmissum ob nõ restõnẽ depositi ¶Circa primũ videret prima facie potuisse criminaliter agi ꝛ dñm Philippũ,quia qui recusat depositũ restituere,furtũ vt facere.Nã spoliat dñm possessione rei depositę.l.si quis rem.ff.de acq.poss.& ꝛñr furtum facit,qđ vel p rei ꝛtrectationem,vel per detentionẽ ꝛmittitur.l. alienum.C. de fur.& ita tenet Raph.Co.& Alex.in l.j.§.si rem.ff.de acquir. poss.Rñdet ad illum tex.ꝙ ibi depositarius proposuerat denegare depositum,non autem petenti denegabat restituendum. Et pro illa opinione faciunt iura quæ dñt depositarium vtentem re deposita inuito domino,furti crimine teneri.l.qui furtum.ff.de cond.fur.Inst.de oblig.quæ ex quasi delict. nascuntur.§.itaque siue creditor.¶Prę missis non obstantib.ꝛtrariam sniam amplector,tanquam iurium terminis, & rationi magis
1 consonam.Nam†furtũ sine ꝛtrectatione rei inuito domino, cõmitti non põr,vt ex definitione furti,de qua in l.j.ff. de furt. dilucidè apparet.& clarius ita consuluit Iureconsultus in l.si quis vxori.§.neque.ff.de fur.Cui enim non determinat definitio,nec definitum adaptatur.l.j.§.dolũ.ff.de dolo.Et hęc est ratio quare nẽgans depositum,nõ propterea rem contrectat.l. inficiando.ff.de furt.Si modo ostendero d.Philip. non contrectasse summam penes se depositam,apparebit propositionem nostram esse verissimam.Quòd autẽ non contrectauerit, patet:quia do.Philip.nunquã recusauit restituere depositum: & posito ꝙ negasset summam in titulis designatam integraliter fuisse penes ipsum depositam,ex tamẽ sola denegatione,non dꝛ summam depositam contrectasse,quia solo verbo non fit contrectatio rei.d.l.inficiando,& d.§.neque.& sic ex hoc solo non potuit cõtra eum formari inquisitio de furto. ¶Sed posito falso pro vero,ꝙ denegasset integram summam restituere adhuc stat fixa & firma nostra propositio, ꝙ do. Philip non cõmiserit furtum.Etenim ad hoc vt negans restituere depositum
2 †cõmittat furtum,plura sunt necessaria. Primò quod sit depositum Secundò ꝙ rem depositam ꝛtrectet inuito domino.De primo constat quia negans restituere mutuũ,nõ tenetur furti,eo quòd mutuans transtulerit dominiũ rei mutuatę in suscipientem,& ei dederit facultatem rei vtendæ. l. 2. § appellata.ff.si cert.pet.a. Similiter qui negat summam promissam per pactum vel stipulationem soluere,furtum nõ facit, ꝙa rem alterius non contrectat. aliud enim est rem esse alterius,aliud sibi deberi.l.singularia.ff si cert.pet.a.l.Quintus.§.argento.& §. cum ita.ff de auro & arg.leg.Constat ẽt ꝙ requiritur contrectatio inuito dño,vt s. demonstraui.Ista autẽ consignatio facta d.Philip.non põt dici depositum,sed habet naturã mutui potius,vt probabo ,ergo,&c.Quòd non dicatur depositum,pro
3 batur sic.Ad hoc vt dicat depositũ †oportet ꝙ actum sit quòd eadem corpora nummorum reddãtur.Nam si, vt tantundem solueret ꝙuenit,egredię ea res notissimos depositi terminos. l.Lucius.ff.depos.Et sic oporret quòd quantitas pecuniarum sit deposita,non vt quantitas,sed vt species,& sic ꝙ sit depositus saccus,vel crumena repleta pecuniis obsignata,als si sit deposita pecunia ad pondus,vel ad mensuram, non dicitur depositum,nec denegãs restituere,furtum facit.l. si saceulum.ff. depos.& rõ est euidẽs,quia deponens pecuniam ad pondus, vel ad numerum censetur dare licentiam depositario,vt ea pecunia vtatur,& tandem in genere suo restituat, secundum gl. in l.dic sponsaliorum.de depos.& probatur in l.2.ff.si cert.pet. & Bal consi.353.quidam A.lib.3.sed in casu nostro fiscus articulat pecuniã fuisse positam partim ad pondus,partim ad numerũ,ergo bene sequitur ꝙ non est proprię depositum. Sequitur etiam ꝙ tacitè actum fuit,ꝙ tantundẽ in suo genere redderet.Ex istis sequitur conclo ꝙ do.Philip.ẽt si vsus fuerit pecunia,& ẽt si restõnem denegauerit, ꝙ furti actione conueniri non põt.ita in specie ꝛcludit Sal.in d.l.dic sponsaliorum. dicẽs hunc esse effectum resultantẽ ex hoc ꝙ depositum egreditur notissimos depositi terminos,vt dꝛ in d.l.Lucius.& clarius & magis diffuse ita casum nrm determinat Albe.de Ros.in d.l.inficiendo inquit enim,qui denegat restituere pecuniam apud se depositam ad pondus,vel ad numerum,nõ credo quòd furtum committat,quia potuit vti ea pecunia, & consumere, & postea tantundem restituere.malè igitur fiscus tentauit actionem furti,&c.¶Sed posito,ꝙ verum esset prout non est,quòd per solam denegationem depositi committeretur furtũ, videndum ꝙſ,an sint probata necessaria ad conuincendũ d. Philippũ de furto.Et ista erit secunda pars nostræ consultationis, pro cuius declaratione præmitto, ꝙ ñscus agit actione furti quia d.Philip.non restituit,nisi septingenta scuta auri ad solem,& viginti solidos,cum longe maiorem summam in deposito receperit,& ꝙñr furti agit,qa integrum depositũ non reddidit.Inquirendũ ergo est,an fiscus maiorem summam fuisse depositam probauerit.Discutiẽda igitur sunt dicta testium. Et quidem septẽ testium sed variantium depositiones tamen vñr probare.Nam constat ꝙ in omni negotio sufficiũt duo testes.c.in oĩ negotio.de testib.l.vbi numerus.ff.e.tit.quanto magis vbi adsunt septem & vltra, & etiam vbi reperitur instrm, qđ dꝛ probatio ꝓbara,& non ꝓbanda.fm Bal.in l.Imperator. ff.de stat.hominum.glo.& Pan.in c.cũ olim.de consib. de numero pluriũ ducatorum ꝛstat,&c.¶Sed p̃missis non obstãtib, sentio non fuisse probatum p̃designatum põdus, nec numerum,qa† testes sunt inuicẽ varij & ẽrij,propter quam variationem non est eis fides adhibẽda.l.qui falso vel variè. ff.de testib.c.cum in tua.eo.tit.cum si. Et si dicatur quòd reducendi sunt ad concordiam,vt saltem probent de sex libris auri, & de libris vndecim argenti.tum quia in maiori summa minor inclꝛ.l cum furti.ff.de in lit.iurand. Nam vbi testes de eodem actu deponunt,probant saltem de minori,fm Alexan.in l.j.§. si stipulanti ff.de verbo.obli.per text.in l. Sẽpronius. ff.de leg. 2.tum qua ex depositione p. testes ipsũ ad concordiam reducuntur,standum est enim ei qui aliqua distinctione concordat testimonia.d.c.cum in tua.& ibi Fel. atè de testib. Sicut vbi reperiuntur opiniones doctorum variæ,& contrarię, standum opinioni doctoris distinguentis, & scripturas concordan
5 tis,quia†prędicta possent procedere in ciuilibus, secus vñ in criminalibus,in quibus requiruntur probationes luce meridiana clariores.l.fi.C.de proba Nam testes qui deponunt de minori vñr negare maiorẽ fm Sal post Bal in l.2.C.de rescind. vendit.Ioan.de Imo.in c.fin.de empt.& vẽdit. Are. consi. 5. in pũti consultatione ex quo resultat quòd contrariantur deponentibus de maiori summa,vel saltem quia deponentes de maiori,negãt maiorem sequitur hęsitatio,quia veriora dixerint,vnde in criminalibus nõ videntur liquidò probare,ergo, &c.¶Prætera &si prædicti testes benè probarent,cñ talis probatio non facit fidem in præiudicium d.Philippi qui non erat prędens tempore ponderis & numerationis, neque acceptauit depositum iuxta prędictum pondus, & prę designatum numerum. ¶Vnde videndum est,an fuerit probatum quòd dicte pecunię fuerint depositę & consignatæ eidem Philippo in põdere & numero ꝓnarratis.Et m.hi vñ ꝙ non ex pluribus. Primò Alziarius Bocardi,qui pecunias ponderatas & numeratas in loco de cauisinõtibus portauit ad locũ castrinoui, & Claudius Colũbi,qui consignauit & deposuit,ac Petrus Celerij,Dominicus Taherij,& Ioãnes Valleta comites & socij deputati ad associandã & comitãdam dictã pecuniam,nihil pro
6 bant,quia† tractãt de se exonerãdo,fm Bar.in l. deferre. ff. de iur.fisci.Pan.in c.in super.de testib.Rap. Co. ꝛsi.68. in presenti qõne.circa princi. Dec.ꝛsi.256.in causa inquisitionis.Item vbi testis deponit ĩ causa,ĩ qua posset redargui de mala custodia, vel administratione,ei credẽdum non est,etiam in ciuilibus, fm Ioã.Andr.in addit.ad Spe.in ti.de teste §.j. versũ.sed pone ꝙ administrator.sequitur do.Anto.in c. cũ à nobis. de testibus. & in c.cũ ex literis & ibi Imo.de transactio.Ale.consi.86.visis dubitationibus & Dec.in d.cõsi.256.sed isti testes tractant de se exonerãdo.Nam si omnem pecuniam non consignassent, sed inter se partiti fuissent,tenerẽtur ipsi ad restitutionem, & ab ista obligatione satagũt se exonerare.Item si diligenter nõ animaduertissent,custodissentque ne Alziarius qui pecunias deferebat, quicquam vsurpasset,in culpa fuissent,vnde põ est eis credẽdum,quia deponũt in eorum laudẽ & ad se excusandum à culpa & negligẽtia.Item Claudius Columbi † est fra
7 ter querelantis.cõstat autem ꝙ in criminalibus frater non est idoneus testis pro fratre vel sorore.c.j.2.qõ.v.c.in literis.de testib.latè per Panor.in c.literas.de præsumptio.Socin. ꝛsi. 20. lib.j.& alibi sæpe.Item Alziarius† est ꝛmulus querelantis,qui
8 non est idoneus testis pro domino, etiam in ciuilibus.l. 2. C. de testibus.etiam si post litem motam, vel præparatam fuerit expulsus secundũ Specu in tit.de teste.§.j versũ. quid sit olim. & maximè si simulatè fuisset expulsus,vt aliquando ad famu-
9 latum rediret,secũdũ Bar.in l vir mulieri.ff de donat inter vir. & vxor.per Felyn.in c.in literis de testibus.¶Item Petrus Ce-
10 lerij est †cõtinuò ebriosus,ebrius autem repellitur à testimonio secundum Bal.& Fel.in c.de testibus.Alij etiam testes fuerunt aliis rationibus obiectati.vt patet in processu.Ex quibus satis liquidò constat, quòd isti testes qui dicunt detulisse & consignasse omnem pecuniam prędicto Philippo, tripliciter non probant maximè in criminalibus.

Et si calculet hmõi pondus non excedit septuaginta scuta auri, & solidos vigiti, septuaginta duo. n. scuta auri, fm antiquã monetam, in qua tm̃ auri erãt in materia, quãtum in forma. l. j. ff de ꝓhẽda empr. no. Bart. in l. Paulus. ff. de solu. & in l. 2. §. j. ff. si cer pet Pañ & alij in c quanto. de iureiuran faciunt vnam libram auri. l. quoties. C. de suscep & arca. lib. x. no. ꝓ g̃ oss. in l. fi. ff. de in ius vocã fm verò monetam nostri tpis, propter expensas quæ fiunt in cudendo, nonaginta septem ducati Bononienses vel centum scuta Regis Francie, ꝓstituunt libram auri, fm Io. de platea in d. l. quoties, & x. libræ argenti puri, valẽt libram auri. l. j. C. de argen. pret. qd in thesaurum inferẽ. lib. x. viginti vero libræ æris valent vnum ducatum l. j. C. de coila. æris. lib. x. Libra verò æris graminari valet 4 aureos, & plus vel minus fm minorem vel maiorem ꝓgraminationem, vt notatur in d. l. Et sic sex libræ auri faciunt sexcenta scuta. Vndecim libræ solidorum facerent quadraginta quatuor scuta, licet intellexerim ꝙ non faciunt nisi quadraginta. Triginta sex duplices ducati facerent septuaginta duos aureos. sed non quia erant oẽs eiusdem valoris, cum alij essent nobiles, alij Alfonsini non põt taxari verus numerus, sed ex libro ipsius Philippi apparet, ꝙ non faciunt nisi quinquaginta aureos. q liber facit ꝓbationem etiã proscribentes. si sit homo legalis, bonusq; mercator fm Bar. in l. admonendi. ff. de iureiuran. per tex. in l. rationes. C. de proba. Quinimo dicit Spec. in tit. de instru. edit. §. nũc dicendum. circa medium, ꝙ liber mercatoris facit semiplenã probationem, & pro ipso mercatore cum vno teste facit plenam ꝓbationem. Immo dicit Bal. ꝙ liber mercatoris post mortem suã plenè probat etiam pro eo & eius hẽdib. ita Bald. in l. vnic. C. de confes. in c. iurauit. de testib. Soc. consi. 161. pro decisione. lib. 2. Constat aũt ꝙ ex dictis & depositionib. testium, & ex pub. publica fama, ꝙ d. Philippus est homo legalis & fidelis. ergo, &c. oĩb. computatis summa est sexcentorum nonaginta aureorum sine testonis. d. Philippus restituit 70. scuta. & 20. soli. Iniquè ergo & inciuiliter fuit intitulatus.

RESPONS. CCII.

QVIA Hodie pater æquè ac mater simul cum fratrib. & sororibus filio intestato defuncto succedit, idcirco fit vt velut mater propter secunda vota successione ista priuetur.

SVMMARIVM.

1 *Correlatiuorum idem ius est etiam in pœnalibus.*
2 *Pater qui ad secundas nuptias transiuit, filius primi matrimonij abintestato mortuis non succedit.*
3 *Pœnæ iurís ciuilis secundò nubentium, vt infamia, & similes, iure canonico sublatæ sunt, sed successionis priuatio durat.*

Respon. interpret.

MORTVIS Filiis ab intestato pr & fratres & sorores defunctorum filiorum vtrinque coniuncti, simul succedũt in viriles portiones. Auth. defuncto. & in corpore vnde sumit. C. ad tertul. Vnde infero rñsionem eius quod à me queritur, q. Iean. Bardeti mi si conuolasset ad secundas nuptias, successisset liberis defunctis simul cum fratribus & sororib. defunctorum vtrinque coniũctis in capita, seu in viriles portiones. Sed quia Ioannes pr transiuit ad secunda vota, quæritur an per talem transitum, priuatus remanserit bñficio successionis. Et vr primafacie ꝙ non, qa nulla lex est hoc dicens, ergo nec nos dicere debemus, cum nemo sit iure suo priuandus, nisi expressa lege caueatur. l. & si quis. §. diuus. ff. de religios. & sumpt. funer. canon inuenit. m autem. xvj. q. 7. & ad hoc solet allegari gl. in c fin. de iure patro. & in proposito nostro videt tex. in §. optimum. in auth de non eli. secund. nubent. ibi patres nõ priuantur filiorum successione, licet secundas contraxerint nuptias. nec est lex vlla hoc dicens. Sed præmissis & similib. non attentis *communis* doct. sñia amplectitur contrariam sniam. s. quòd pr priuetur successione filiorum ꝓptransitũ ad secunda vota, sicut priuat mr̃, p tex. in l. fœminę §. illud ẽt. C. de secun. nup. & licet illa lex loquat in mre, eam tm̃ extendunt sapientes ad patrẽ p tex. in §. & hæc cõis mulieris & viri multa sit ratio in auth de nup. qua rõne vtebat Imperator in d. §. optimum. corrigendo text. in d §. illud. ita cãtat text in §. hinc nos alia euocerrõ. in auth. de nup. & pro ista cõi sñia facit rsa correlatiuorũ. q̃ cedit ẽt in pœnalib. l. vnic. C. de cupress. lib. x. & l. fi. C. de indic. vi tollẽ. & ita in terminis tenet glo. Barto. & Sal. in d § illud Azo. in summa de secũ. nup. ad fi. Mar. in tractatu successionum ab intest. Pet. de Vbal. in d tract. in 2. par. q. v. Old. cons. 32. quidã habuit vxorẽ. Lu. Ro. consi. 182. in casu propo

sito. Are. consi. 72. præsupponitur. Soc. cõsi. 34. prosequendo ordinem. lib. 1. cõsi. 114. præsens ꝓsultatio lib vlt. & Dec. cõsi. 87. pro resolutione. ¶ Nec obstat. s. firmata, qa doctores tradẽt, ꝙ pr ante dispositionem d. auc. defuncto. non poterat priuari successione filiorũ, qua carebat, cũ antea excluderet à fratrib. & sororib. filiorum defunctorum, licet nõ excludat mr̃. ar. C. ad tertul. & sancimus. C. cõm de success. & ideo nulla erat tunc lex dicens patrem ꝓp transitũ debere priuari. & secundũ
2 tempora loquit̃ tex. in d. § optimum. Sed † cum hodie ita pr̃ si cut mater succedat simul cũ fratrib. & sororib. d aut defuncto. dicendum ꝙ est ꝓp transitũ ad secundas nuptias: ita debeat priuari pater sicut mr̃, cum non subsit vlla rõ diuersitatis, immo secundum Are in d. consi. 72. quia magis iniuriat filiis primi matrimonij, quam mater, vt patet ab effectu, vnde iustius est ꝙ priuet̃ pater, quàm mater. ¶ Non denique obstat si dicatur, ꝙ pœnæ secũdò nubentium abolitæ fuerunt p Christianã legẽ pp dcm̃ apostoli ad Corinth. 7. c. mulier, inquit viro soluta, nubat in dno: cuius apostoli dicto lex canonica audiens, negat mulierem nubẽrẽ intra annum luctus infamem esse vt est text. in c fi. de secund. nup. & ibi expresse Panor. tenet dispositionẽ dicti §. illud. correctam esse per ius canonicum, & sequitur Fel. in c. ecclesia s. Marię vbi alias addit authoritates de constit.
3 Quia ad oĩa ita respondetur, ꝙ pœnę appositæ per ius ciuile ꝓhẽtib. secundas nuptias in odiũ secundi matrimonij, abolitæ fuerunt per ius canonicum, vt ꝙd infamię. & similes & ita loquitur tex. in d. c. fi. sed pœnæ appositæ in fauorem filiorum primi matrimonij firme remanserunt, secundum Innocentium Host. Card. & alios in d. c. fi. & ibi Panor. testatur ita tenere communiter doctores, licet ꝙ ed dissentiat. & etiã tenẽt doctores in consiliis s. allegatis & Soci. consi. 39. libr. 1. & Lud. Rom. singu. 259. Cur. consi. 27. Ioan. de Ana. consi. 101. Alc. cõsi. 136. lib. 4. Lu. Ro. consi. 182. cũ aliis infinitis auctoritatib. quas brevitatis gratia missas facio, &c. Concludens quod Ioannes Barderi nullam habet partẽ in successionib. suorũ filiorũ, qui obierunt postquam fuit secũdis nuptiis functus, sed defunctorum filiorum hereditates insolidum spectãt ad fratres & sorores vtrinque cõiunctos proximiores in gradu patre remoto. d. auth. defuncto.

RESP. CCIII.

PATER Dimidiam partem omniũ bonorũ suorũ presentiũ & futurorũ, reseruaris sibi fructib. & administratione filio suo propter nuptias donauit, hoc tm̃ inter cętera, pacto, ꝙ pro quibuscunq; onerib. hereditati ipsius donatoris ipse donator non possit neque valeat ꝓ supportatione onerum ipsorum imbrigare neque quouis modo obligare seu hypothecare. nisi quartã partẽ dictę partis dimidiæ. Ex quib. illud primũ constat, patrem de dicta quarta in aliorum filiorũ fauorẽ directè alienãdo, cũ illius dñs esse desiisset fructuũ. l. reseruatione translato dñio, disponere non posse, sed tm̃ vt pacti per indirectum obligando & hypothecãdo. Deinde idem legatorum q̃ ipse testamẽto requirit, q ipsa hereditaria sunt onera, facere posse. Ceterũ filiis aliis, si eos integrã legitimã nõ habere, detracto ære alieno cõtigerit, supplementũ ex trib. illis partib. quas donatarius frater ex dimidia illa, sine onere saluas habet, petere licet.

SVMMARIVM.

1 *Donatio bonorum deductis omnib. onerib. intelligitur.*
2 *Pactũ illud, quòd pro quibuscunque onerib. hæreditariis obligare seu hypothecare quouis modo non possit, quem sensum verum habeat. & num. 3. & 4.*
3 *Dominium, fructuum reseruatione, transfertur.*
4 *Legata & fideicommissa, onera dicuntur hęreditaria.*
5 *Verbũ vniuersale, quibuscũq;, ram ad impropria q̃ ad propria refert̃.*
6 *Supplementum legitimæ consequuntur filij ex ipsis reb. fratri etiam propter nuptias donatis.*

Respon. Interpreta.

IOANNES de Cruce Romanensi donauit Petro filio suo propter nuptias, medietatem omnium bonorum suorũ presentium & futurorum sub certis pactis & conditionibus & maximè cum pacto tenoris sequentis. Item quod pro quibuscunque oneribus hæreditariis ipsius Ioannis donatoris, idem donator non possit, neque valeat pro supportatione ipsorum onerum imbrigare, neque quouis modo obligare seu hypothecare, nisi quartam partem dictæ medietatis, quæ quidem quarta pars ex nunc prout ex tunc, & econtra, sit & remaneat.

manicat hypothecata pro medietate dictorum onerum. Super qbo pacto contingit dubitari, an illius vigore pater possit de dicta quarta parte medietatis bonorum disponere in fauorē cæterorū filiorū. Nō pōt prędicto quæsito clarè respōderi nisi prius intelligatur mens ꝯhentium. nam donatio †medietatis bonorū pręsentiū & futurorū, intelligit deductis omnib. onerib. l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. sig. traditur in l. stipulatio hoc mō ꝯcepta. ff. de ver. ob. Si ergo pactū prędictum nō esset, solū intelligeretur donata medietas bonorum quæ super sunt deductis omnib. onerib. Quid ergo voluerunt ꝓtrahē res paciscendo, ꝙ donator nō possit pro onerib. hæreditariis obligare, nisi quartam partem dictæ medietatis, non enim ad quartā partē bonorū futurorū & acquirendorū referri vī pactū, quia nō dōr acquisita bona, nisi detractis onerib. d. § bona. Referendum est ergo pactum ad bona, quę erant in bonis donatoris, tpe factę donationis, vt sic donator, qui reseruauerat sibi fructus & administrationem ipsius medietatis, non possit pro onerib. hęreditariis supportādis obligare nisi quartā partem medietatis bonorum tunc pręsentium. Vnde resultat alia dubitatio, quæ sint huiusmodi onera hæreditaria. Nam quantum ad ipsum donatorem non pñt onera dici hr̄ditaria, nisi ea quæ essent in hęreditate patris sui vel alterius qui succesisset. Nam onera ad quæ tenet ex alia cā non possunt dici hęreditaria l. hr̄ditariū ff. de hon. auth. iudic. pōssid. Videretur ergo ꝙ solū posset obligare hanc quartā pro onerib. ad q̄ teneret ex causa hæreditatis ad se deuolutæ, & non aliter. Et si verba pacti diligenter discutiantur, iste videtur intellectus ipsorum verborū. Sed aliam arbitror fuisse mentem contrahentiū vt absit ꝙ vis verborū tñ valeat, ꝙ melior sensu existat. l. 3. C. de liber. præterit. sunt enim verba sub iugo mentis tanquam sub 2 suo proprio originali, tesle Bal. in c. mandatum. de rei. ¶ †Sensus ergo contrahētiū fuit, ꝙ medietas omnium onerum quibus reperietur onerata hęreditas donatoris post eius mortē soluēda esset per donatorē alia medietas per alios hr̄des, quia, vt s. dixi, bona dōr deductis onerib. d. §. bona. Sed quia post donationem tot onera siue debita potuissent contrahi quòd annihilasset ipsam donationē, factum fuit hmōi pactū, ꝙ donator nō possit pro onerib. hr̄ditariis ipsius donatoris. i. quæ reperientur in hr̄ditate ipsius, obligare, nisi quartam partem medietatis bonorum, quā quartā voluerunt esse & remanere obligatam pro medietate dictorū onerum. ¶ His sic pro clario ri intelligentia discussis, venio ad punctum quęstionis, An donator possit disponere de dicta quarta in fauorem aliorum liberorum. Et procul dubio respondendum est ꝙ nō, quia donator non habet dominium dictæ quartę partis, †cum per reser 3 uationem vsusfructus fuerit translatum in donatariū. l. quisquis. C. de don. Et cum donatio fuerit perfecta, immutari minimè potest. l. perfecta. C. de do. quæ sub mo. quod verum intelligo dire& è alienādo dictam quartam partem, secus per indirectum eam obligando & hypothecando virtute prædicti pacti. ¶ Sed tūc subintrat alia dubitatio, an donator possit obligare dictam quartam partem in vltima voluntate, pro legatis & relictis per eum? Punctus stat in hoc, An legata & fideicommissa dicantur onera hæreditaria. Et prima facie videtur quòd non, per tex. in d. l. hęreditariū. vbi dicitur quòd illud dr̄ es alienū hr̄ditariū quod ex obligatione defuncti originem trahit, quāquā post mortem exsoluendum sit. secus ergo si non trahat originē ab obligatione defuncti. Et quia appellatione hæreditatis non comprehenduntur legata nec fideicommissa l. si Titius. ff. de leg 3. traditur etiam per Bar. in l. liberto. §. filiū. ff. de annu. legat. & vī tex. in l. 2. C. ad treb. ibi, successionis onera, seu legatorum prestationem ponderando disiunctiuam, seu, quæ solet poni inter diuersa, vt not. in rubri. ff. si ager vectigal. 4 vel emphy. petat. ¶ Contrarium credo verius. & †ꝙ legata & fideicommissa dicantur onera hęreditaria, probatur in l. si. §. sin autem hoc aliquis. in fi. C. de iure deliberand. ibi, omnib. insolidū hæreditariis onerib. teneatur. ad idem tex. Instit. de fideicō. hæredit. §. 1. aut alio, ibi, ipse onera hr̄ditaria sustinebat, huius emptor hæreditatis, quia tenetur ad onera hęreditaria. l. 1. §. sic quòd publ. & §. seq. ff. de hæred. vel act. vendit. etiam tenetur, quia & ipsa onera hr̄ditaria sunt. l. hæreditatem. ff. eo. Et actiones, quæ cōpetunt pro legatis contra hæredes l. 1. C. vt actio. ab hęredi. & cōtra hær. l. 2. C. cōmu. de lega. dōr onera hæreditaria. l pro hæreditariis. C. de here. act. Et hæres à quo legata relicta sunt, dr̄ oneratus onere legatorum. l. i ratione. §. si filio. ff. ad leg. falc & dicit Soc. cōsi. 4 quantum ad primum. lib. vltimo, ꝙ onus idem est ꝙ grauamen: & oneris appellatione veniunt nō solum ea, ad quæ quis inuitus obligatur, sed etiā ea quę quis spontè facit, quāquā in casu nostro legata dicantur respectu hęredis qui inuitus cogitur ea soluere, & nō respectu testatoris q ea fecit, & dōr hr̄ditaria, qa ratione adire hęreditatis debent ab hr̄de. l. ex maleficiis §. hæres. ff. de assis. & obl. ¶ Ad ꝓria patet responsio. Et primò ad tex. in d. l. hr̄ditarium. quia & si vellit hęreditarium æs alienum dici qđ erat debitum per testatorem, licet esset soluendum post eius mortem, non tñ negat ꝙ legata & non dicant æs alienum hr̄ditarium, immo in implicatiua ibi posita infertur ꝙ & dicatur hæreditarium ęs alienum, quod incipit deberi ab hęrede. qđ etiam ꝓbatur in d. l j. C. vt act. ab hæred & ꝯ hęr. Præterea nos quæximus, an legata dicant onera hæreditaria, non aūt an ꝓlicantur æs alienum. Ad text. in d. l. si Titius quæ vult ꝙ grauatus restituere hr̄ditatem non censeat grauatus restituere legata. R̄ñdetur ꝙ licet appellatione hr̄ditatis non contineantur legata, nō tñ sequitur ꝙ non dicant onera hr̄ditaria quia aliud est hr̄ditas, aliud onus hr̄ditarium immo onera legatorum minuunt hr̄ditatem insti. de leg. falaid §. j. & per totum. nam impensa funeris nō est hr̄ditas, nec appellatione hæreditatis comprehēditur. & tñ dicitur onus hr̄ditariū. l j § ꝙ si funere. ff. de hære. vel act vēdi. Ad tex. in d. l. 2. C. ad treb. r̄ndet, ꝙ vel ad maiorē expressionem, vel ꝓp difficultatē, de qua ibi in gl. tex. disiuncti uè locutus est. Possem aliter r̄ndere, sed non curo, quia expediti iuris est quòd legata dicantur propriè onera hæreditaria, & licet largè dicerentur onera hæreditaria, tamen cum donator habeat facultatem obligādi quartam partem pro quibuscunque oneribus hæreditariis, etiā pro impropriis posset obli 5 gare, quia† verbū illud vniuersale ram ad impropria, quàm ad propria refertur. l. metum aūt §. animaduertendum. ff. de eo qđ me. causa. cum similibus. Concludo igitur, ꝙ donatarius tenebitur etiam ad onera legatorum quatenus ascendit valor huius quartę partis, cæterum quia filius donatarij habet tres partes vnius medietatis saluas, & sine onere dictæ donationis cæ 6 teri filij, si detracto ęre alieno nō habeāt † integram legitimā habito respectu ad quātitatem bonorum quæ erant tpe factę donationis, potuerunt petere supplementum ex dictis tribus partibus vt suprà donatis. aut. de immens. donatio. ꝓ totū. Ex his remanent resoluta oīa quęsita q̄ ab vno tūm dependent. nā si pater potest obligare quartam partem pro quibuscunque oneribus etiam pro debitis contrahendis per patrem pro alimentis, & doctrina aliorum filiorum dictam quartam partem poterit obligare. Et quia hæc omnia arbitror clarissima, omittam auctoritates, & allegationes quibus hanc consultationē exonerare potuissem.

RESPONS. CCIIII.

QVI Spuriam à patre naturali dotatam duxerat vxorem, dotis instrumento, in quo illa naturalis filia dotantis dicebatur, promiserat se in casum dotis restituendę, eam illi cui de iure restituenda esset, restituturum, sese pro obseruatione huius promissionis, carcerib. & arrestis submittens. Itaque cū restitutionis casus euenisset. cáque de causa iudicis authoritate in carcerem coniectus fuisset à d. Vicario Auenionensi pronuntiatum est, illius incarcerationem fuisse inciuiliter obtentam, hac causa expressa, quia instrumentum debiti & submissionis liquidum non esset. Sed hanc sententiam retractandā & annullandum fuisse palam est. Primum, quòd est expressa falsa causa, quòd tum ex lectione instrumenti ipsius, tū ex rei responsione apparebat ipso iure nulla esse. Deinde, quòd paratas probationes vicarius admittere noluerit. Tum quia lata non citata parte fuit.

SVMMARIVM.

1 Dos data *filiæ spuriæ, soluto matrimonio* restituenda *est* patri *vel eius hæredib.* non *hæredibus, aut successoribus filiæ ipsius.*
2 *Naturalis filiæ appellatione spuria continetur, maxime secundum vsum loquendi communem.*
3 *Responsionis intellectus ex interrogatione ad quam omnino referri debet, nisi* palam *repugnet, accipiendus est.*
4 *Responsio obscura & ambigua contra respondentem* interpretanda *est.*
5 *Negatio sola rem dubiam non facit, vbi contrariæ probationes sunt in promptu paratæ & oblatę.*
6 *Sententia non citata parte lata, est ipso iure nulla.*

Respon. interpretatio.

SENTENTIA Qua dominus Vicarius Auenionensis pronuntiauit, carcerationē Egidij de grangia fuisse inciuiliter obtentam, quia instrumentum debiti & submissionis non est liquidum, retractanda & annullanda mihi videtur ex infrà dicendis. ¶ Primo, quia sn̄ia lata ex falsa causa expressa in sn̄ia est ipso iure nulla. l. qui testō. ff. de excusat. tut. l. 2. C. qñ prouocare non est necesse. traditur per Bartol. & scriben. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in oppo. ff. de verb. obli. Cum igitur do-

Vicarius declarauerit carcerationē nullā & inciuilē,ga istām nō est liquidū,& sic ex falsa cā,cum d.instrūm sit liquidissimū, bñ sequit̄ q talis sniа sit nulla.Quod aūt instrm inqdo ꝓbet intentionē cessionarii dñi Anto. Angelesij oñdo clarissimè præ
1 supposita vna ꝯclusione in iure q̄ talis est dos † data filiæ spuriæ soluto matrimonio restituenda est pfi, vel eius hæredib. & nō hæredib. aut successoribus ipsius filiæ vt in terminis cō suluit Pañ.ꝯf.50.& ꝯf.115.lib.ij & tō est, qa pr̄ non pt donare aliqd filiæ spuriæ vltra alimēta. c cū haberet, de eo q dux. in mr̄i. q̄ poss. per adulter. vñ donatio fcā spuriæ ex cā doris, solū valet in sim alimētorum,sm Bar.in l.h.§.si à socero ff.de his q̄ in fraud credit.q alimenta cessant mortua filia §.finit autem.Inst.de vsufru.l.alimenta.§.basilicæ ff de alimē lega.meritò post mortē filiæ spuriæ dos ad pfem redire debet. Immo sunt ꝛ tenent,q pf̄ q dedit dotē filiæ spuriæ excedentē alimenta,p offert id qd supercst, deductis alimentis repetere à marito filia vivente qa dos in excessu non valuit vtq; à principio sm Bar in l.fi.ff.de his quib vt indig.& Bal in l.cū q.vers. pone dicit decretū C.de fidei cō.& Soc ꝯsil li.vlt.& p hanc rōnem ita ꝯclud.it Nico.de vbal in trac.de succes ab intest Hac ꝯclone ꝓ assumpto,sine maiori tic ꝓmissa,subijcio pro minori iam in facto,q̄ coll̄ex instro,q̄ Egidius promisit in casum dotis restituendæ eā restituere illi,cui de iure restituēda erit.& ꝓ obiectione huius promissionis se submisit carceri.b.& arrestis ex illis infero cōclonem,q instrm clarè & liquidò ꝓbat d.Egidium ꝓmisisse pr̄ restituere sibi dotē soluto mr̄imonio,& ꝓ rone se submisisse arrestis & carceri.b. Vnde non vt quō d. Vicarius potuerit ꝓferre talem sniam.ea de causa,qa instrm non sit liquidum.Sed sentio tacitè mihi rñderi,q ista mea cō clo procedit,si cōstaret ex instro q filia Angelesij esset spuria, sed ex lectura instri nō legit̄ q sit spuria,& licet in illo nominetur filia naturalis,non tñ ex hoc liquidò ꝓbatur,q sit spuria, qa pt esse nata ex ꝯcubina,cui filię natę ex concubina pr̄ pōt donare.aut licet.C.de natura.liber.Ad illud super quo credo
2 d.Vica.fundasse suam sniam,rñdeo,q † applone filiæ naturalis contineri etiam spuria c.p venerabilē.& ibi gl.qui filiū legi & maximè sm eōem vsum loquendi fm quem verba iuris exaudienda.l.Labeo ff.de supell.lega.nam sm eōem vsum loquēdi quilibet illegitimè natus appellatur filius naturalis,sm Spec.& lo.And.quos refert& sequit Pañ.in cōmorint de elect. qua rōne consuluit Bald.legitimationem fcām a principe de filia nata ex soluto & soluta ex furtivo accessu,& nō in themate ꝯcubinatus,non dici obreptitiam,quia et baltardi nati ex reprobato coitu dr̄ natura essitem Bal.cons.119.fcō ꝓ ponitur. lib.ij.Ex lectura ergo instri in quo Magdalena appellatur filia naturalis,capiendo filiam naturalē pro nata ex soluto & soluta extra mr̄imonū concubinatū:apparet iudicē iuste decrevisse Egidiū fore carceri.b. mancipandū,& coniuncte,cum pactione cessionarij proponēt dotem filiæ naturalis mortua filia de iure pr̄ redendā,vt rei gerendæ id est carceration̄i faciendæ sermo queniret,verbum naturalis ad filiam natam extra ꝯcubinatū referri debuit & debet.Quoties idē sermo,vbi gl.explicat in casu nro.ff de reg.iu. Cum igit̄ dos fuit naturalis,capiendo naturalem pro nata ex furtivo accessu,fit de iure restituēda pr̄,& ex lectura instri constet hanc esse naturalem.& Egidiū pro rōne dotis esse submissum carceri.b non potest dici probabiliter carcerationem fuisse indebitè obtentam. ¶ Si dicatur ex quo Egidius negat hāc esse spuriam nō ꝓ dici instrm esse liquidum,& clarū,cum d.Magdalena potuerit nasci ex cocubina, quo casu esset propriè naturalis.vt in aut.quib mo.natur effic. ergo ad illum punctū
3 huius dubitationis rñdeo.primò, † q Egidius respondendo fedæ positioni, in qua ponitur q Magdalena fuit filia spuria d.Anglesij non negat ipsam esse illitam spuriam, sed respōdet simplr̄ q credit eā fuisse filiā naturalē d.Ang Quæ rñsio relata ad positionem, prout referri debet § præterea.instit.de inutil.stipul.de ætate.interrogatus.ff de interrog actio.intelligenda est de filia nāli id est spuria, prout in positione nominatur Nam vt dixi, tam de iure quā de cōi vsu loquendi spuria est dē nālis.Cum igit̄ non negaverit Egidius positionē, sed rñderit simplr̄,q credit eam filiā nālem, dico q ceu cē fateri, q fuerit spuria,cum verba rñsionis non repugnēt interrogationi.Et si forte dicat q illa rñsio Egidij pōt̄ et intelligi de filia naturali nata ex cōcubina,rñdeo retorquēdo fundamentum quo vtē Egidius p̄ instrm dicendo q est ambiguū,qa verbū naturalis pr̄multipliciter intelligit:ista tua rñsio ambigua,ideo debet declarari p interrogationē claram.d.§ præterea.& c.inter
4 dilectos.de ind.iustru.Item † rñdeo q obscura & ambigua rñsio interpranda fuit.& cui ꝯ rñdentē.d.l.de ætate.§.nihil interest.& paria sunt positionē fateri,vel ambiguē rñdere.nā vtroque casu hr̄ positio ꝓ confessata,c.ij.& ibi glo.de ꝯfess.in vi vel

asr̄ posito q Egidius negasset exōsse Magdalenā fuisse filiam spuriā,tñ p talē negationem nō ꝓdici instrm nō liquidū.qa cum ex lectura instri appareat carcerationem legitimè cōcessam.vt ꝛ probaui,sola † negatione nō redditur res dūbia vbi
5 aduersarius offert probōnes paratas ad conuincendā negationem.sm gl.sing.in l.post tē.ff de trāſ per quam ita concludit Ia.in l.quidā existimauerunt.ff.si cer.pet & maximè quādo p sumptio est ꝯ negantem,sm Inn.in c.ex parte.circa medium, de verb sig.& Fel.in c.si clericus laicū de for.cōp. vt in casu nostro,inquo non presumitur concubinatus,nisi probetur,cum sit factus sicut ēt non presumitur filius natus ex matrimonio nisi ꝓbetur mr̄imonium,qa est facti.sm Phili.Corneū.& Dec.in l.si emancipati.C.de collatio.Cum igitur cessionari⁹ obtulerit probōnes paratas,non debuit d.Vicarius procedere ad relaxationem & sniam hoc prætextu qd instrm non esset liquidum.
6 † Ex alio quoque capite entētia relaxationis est ipso iure nulla,quia lata parte nō citata l. de vno quoque. ff.de re iud.l. nā itadiuus.ff.de adoptio.traditur plenissimè p d Ias.post Bartol. in l.nec quicquam.§ vbi decretum. ff.de offi.proconsl. Nec obst si dicatur quod immo fuit citatus ad videndū portari processum iudici ad effectum ordinandi.& qita fuit ordinatū d.Ant. Parilij præsentiq; data respondet̄ q huiusmodi ordinatio & conclusio in casu fuit tacitè reuocata per ipsum d.Vicariū, qui ex post admisit testes ad iurandum,& examen testium.

RESPONS. CCV.

1 *Substitutio si sine liberis decedat, euenerit si eam liberis decedat.*
2 *Substitutione facta si contingat illos omnes sine liberis decedere, fratrē meū & suos substituo, filij fratris per fideicommiss. succedunt.*
3 *Substituti copulatiuè intelligentur simul & semel vocati.*
4 *Substitutio ordine successiuo bifariam, id est negatiuè vel affirmatiuè intelligi potest. & quælibet trium sensus vis & potestas.*
5 *Substitutionis bona ad filium fratrib. substituto, quæ sententia sit.*
6 *Substitutio ē per commissaria proximo gradu perēpto sequēti locū fit.*
7 *Legitima pars nō grauari non potest, nec trebellianica filio prohiberi.*

1 DE TRIBVS Agitur substitutionib ¶Prima † substitutio facta Anto.de Bristone,si decederet sine liberis masculis.euenit quia ipse Anto decessit cum filiis masculis, videlicet Ioan.Geor.& Hug. vt consuluit Old.cons. 21. thema tale est.sequitur Ioan.And.in add Spec.tit de testa.§ in primis. in vlt.quæst & Pau de Ca in l.ex facto.§.pen ff ad treb.&cons. 97.ne impropriis vtamur vocabulis in 2 parte.Pan. cōsi. 40. venio ad primum in 1.dub.lib.1. Alexa.consi. 31. ponderatis his.in princ.lib.3.Dec.cons.269. consultus ab illustri.libr.2. ¶ Secunda substitutio facta per Anto Ioanni eius filio, & hrdi interuenientibus Ioan.Hug & Geor.decederent sine liberis masculis,effectum habuit.quia omnes decesserunt sine liberis. l. ex facto.§ si quis & l.hæred.mei.§ cum ita ff.ad treb. Cum igitur Anto 3.gradu substituerit Io.Gui.fratrem suum & suos, si Ioan Hug.& Geor. omnes decederent sine liberis,& euenerit conditio substitutionis, consequens est quòd Petrus.
2 Claudius, & Ioannes filij d.Guigonis † substituti successerint per fideicommissum in bonis.d. Anto.testōris.l cohērdi.§ cum filius.ff.de vuig &pup.Nec obstat si dicatur quod etiam ista substitutio euanuit,qa Guigo frater testatoris substitutus vnà cū filiis suis masculis.decessit ante Ioānem grauatum.iux.tex.in l.vna.§ pro secundo.C.de cadu.tol quia istud est euidenter falsum.quod ostendo à partibus remotis.iuxta gl.in l qui se patris.C.vnd. lib.Aut Guigo & filij per illa verba, si contingeret supradictos nobiles Ioannem,& Georgium,omnes decedere sine liberis masculis substituit eisdem fratribus, nobilem
3 Guigonem ipsius testōris fratrem,& suos.intelliguntur † vocati simul & semel,quod certè verum videtur, quia fuerunt copulatiuè vocati.d.l vnic § si ita & l.duob ff.de leg. 1. & firmat Alex.dicens ita tenere *communiter* doct.in l Gallus.§ quidam rectè.ff de lib.& posth.& ꝑsi.22.visis.lib.3.& tunc non potest substitutio caduca dici,quia portio Guigonis patris præmortui accrevit filiis simul substituris.d l.vnica.§. finautē sub
4 condōne.Aut fuerunt † vocati ordine successiuo,quod potest dupliciter intelligi.negatiuè id est.si Guigo substitut⁹ nollet, vel non posset succedere, admittantur sui filij. & affirmatiuè, id est.existente Guigone hērede,illo premortuo,succedant luce clsiuè eius filij.vt declarant scribentes in d.§ quidam rectè.& Dec.ꝑsi 205 Secundum primum sensum quem arbitrorverior rem,constat filios admittendos quia Guigo morte preuentus non potuit succedere.& istū sensum amplexus fuit Soci. post Are.& alios quàpluresin d.§ quidam rectè. versic. quartus casus & sic ꝑsoluit Pet de Anch.ꝑsi 22.non seruato ordine.& Soc.cons.73.capiendo primum.libr.4. Secundum vero

sen tum

sensum siue intellectum.s.affirmatiuè,non puto hoc loco admittendum,quia verba illa,eisdem fratribus substituit Guigonem & suos,apertissimè hanc interpretationē reiiciunt. Nam ex istis verbis clarè apparet,q̄ testator nō substituit filios Guigonis ipsi Guigoni,sed eisdem fratribus,id est,Ioanni, Hugoni,& Georgio nūjs ipsius testatoris.ita sonant illa verba,eisdē fratribus,quæ in simili substitutione ponderat Soci.cōsi.249. materia præsentis consilij.lib.2.Sed dato q̄ quispiā pertinaciter vellet huic interpretationi adhærere,adhuc firmum stabit
6 nostrū propositum,quia † peremptо proximo gradu substitutionis,locus est sequenti,vt signanter in substitutione fideicōmissaria determinat Bart.in l.quamdiu. ver.in vltimis verbis. ff.de acqui.hær.& ita consuluit Pau.de Cast.consi.151.presens dubiū videt formari.versic.sm casum tangit.. par.te. per text. in d.l.vnic.§.pro secundo.Cum igitur Ioannes hæres Antonij testatoris nullis relictis liberis decesserit institutis hæredib.dictis Petro,& Claudio,restat concludendū,q̄ bona dicti quondam Antonij peruenerat ad d.Petrū & Claudiū,p dimidia in re substōnis,nā Ioānes filius & hēs Antonij nō potuit grauari onere fideicommissi.l.qui in prioribus.C.de inof.testa.nec ēt fuit ꝓhibita detractio trebellianicæ,immo prohiberi non pōt filio.adiubemus.vbi Bal.& Sali.not.C.ad trebel.& est cōis opin.
5 vt per Jas.in l.Marcellus.ff.eo.& Dec.consi.81.Ceū si.Pro alia vero dimidia peruenerunt in ipos Petrū,Claudiū,& Ioānē filios Guigōnis iure substitutionis fideicōmissariæ,vt patuit.

¶ Tertia substitutio facta per Ioannem testatorem Petro & Claudio in secundo gradu pariter effectum habuit;quia ambo decesserunt sine filiis masculis.d.l.ex facto.§.cum quis autem.& per consequens in bonis,quæ fuerunt Ioannis succedere debet Ioannes de Brienone exben,detracta trebellianica quæ prohibita non fuit.Concludo itaque quòd ad Arnaudam filiam Claudij partium dimidia hæreditatis quondā Antonij de Brienſone,vti hæredem eius patris, & Petri & Ioannis patruorum suorum,ad quos dicta dimidia peruenit per fideicommissum relictum in testamento Antonij.Item quarta pars hæreditatis dicti Ioan.ratione trebellianicæ.l.e.j.ff.ad trebellia.Inst.de fideicommiss hæreditat per totum.

Respon. CCVI.

LICET Dominorū directorum pars maior emptorē laudarit & inuestierit,in ea tamē causa sunt alij,vt idem facere non cogantur sed sibi retinere possint, quanquam non suā tantum partem inuito emptore,sed aut totum retinere,aut totum dimittere debent.Consentiente verò emptore partem retineri.pretij iam conuenti ratio habenda est. Cæterum totum inuito etiam emptore retinere possunt.Quia contractus claudicare non debet.

SVMMARIVM.

1 *Communi* iure *potior est conditio eius qui vult vti re ad vsum destinatum,licet maior pars socіorum contradicat.*
2 *Emptor,qui rem à duob.emit cum retrouendendi pacto non tenetur altero nolente retinere alteri partem sed totum si is velit retrouendere.*
3 *Pretij conuenti ratio habenda est,si contingat partem retineri nisi ea emptor pluris esse contendat.*
4 *Totum retineri,vel ipso emptore inuito,potest ab iis qui pro sua parte illum inuestire nolunt.*
5 *Contractus claudicare non debet.*

Respon.interpret.

FREQVENS est & difficilis proposita dubitatio,pro cuius declaratione quia habet plura membra,expediam prius ea quæ minorem habent dubitandi rationem.

¶ Primum membrum est an Antonius & Philibertus,directi domini,pro quarta parte possint cogi laudare & inuestire emptorē,ex quo alij directi domini.videl cet R.Andegauen. Episcopus pro vna dimidia,& d.de Podio auro pro vna quarta laudarunt,&inuestiuerunt emptorem?videtur quòd teneā tur laudare & sequi iudicium maioris partis dominorum.l.2. C.quando & quib.quar.pars debeat.lib.x. & l.maiorem. ff.de
1 pact cum simil.Contrarium est verius quia † in re communi potior est conditio eius qui vult vtire ad vsum destinatum. l.in tantum.§.in commune sepulchrum.ff.de rer.diui. & quia vnus ex sociis non potest alteri in iure suo præiudicare l.hæredes.§.incerto.ff.fam.ercis.& per illum text.ita in terminis decidit Albe.de Rotate in l.per fundum.ff.de seruit.rustic.pred.& possem istud lato folio comprobare,sed quia in hoc nemo dissentiat,aliter non insisto.¶ Hoc sic præsuppositо,quòd Anto. & Philibertus non teneantur sequi voluntatem aliorum condominorum,sed possint retinere,insurgit secunda dubitatio. An possint retinere quartam partem tm̄ inuito emptore,& in hoc puncto doctores etiam concordant,q̄ inuito emptore non possint solam quartam retinere;sed teneantur aut totum retinere aut totum dimittere,quia emptor non fuisset emturus partem,nisi totum emisset.l.quòd autem §.si cum l.seq.ff. de in.diem addic.& quia nemo inuitus cogitur incidere in cōmunionem l.si non sortem §.si centum.ff. de condi.indebi.Et per has rationes ita in simili qu.decidit Bar.in l.cui vsusfruct.
2 ff.de vsufruc.leg.& in l.si quis aliam.ff.de soln.vbi tenet† q̄ is qui emit rē à duob.cum pacto retrouendendi, q̄ cogitur vni retrouendere partem suam,nisi altero nolente partem suam totum velit redimere,sequitur Bald.in l.ij.C.de pac.inter emp. & vendi.& ita consuluit Bar.consi.195.Angelotus & Andreolus.Socy.& Jaso.in l.stipulationes non diuiduntur.in vij oppo.Bar.ff.de verb.obli.& do.Fab de mon.S.Sauini.in tract.de emp.& vend.in vij.qu.& probatur in l fistulas.§.pe. ff. de contrahen.emp.& in l.quòd si nolit.§.Marcellus.ff.de ediit.edi.& ita in terminis decidit cōnem nr̄am Guliel.de Cun.& Alb.de Ros.in l.si duo patroni in princ.ff.de iureiur.& Guid. Papæ deci.parlamenti.dec.508.pone aliquis.vbi in fortioribus terminis loquitur.in quit enim,Aliquis emit tenementum, in quo sunt quamplures & diuersæ possessiones de directo dominio diuersorum dominorum mouentes vnico pretio, vnus directus dominus vult retinere vnam possessionem, quæ est de directo dnio ipsius,quæritur an possit? determinat ipse quòd non,quia emptor non fuisset tenementum emturus, nisi totum & integrum habuisset.d.l.quòd autem §.j.& idem in simili consuluit Socin.cōsi.43.lib.j.& consi.16.anno domini.lib.
3 iiij.¶ Tertia dubitatio est,quid si consentiat emptor, quòd dicti Antonius & Philibertus retineant suam quartam, an teneatur solum soluere quartā partem pretij conuenti,an illa quarta pars sit extrahenda de mea? Alb.de Ros.in d.l.per fundum. dicit standum esse pretio iam conuento, per l.final.C.de iure emphyteu.quod credo verum nisi emptor prætendat pluris esse quartam quam intendunt dicti fratres retinere.l.ij. C.quā do & quibus.quar pars debea.Quarta & vltima est dubitatio,
4 an dicti fratres totum retinere possint inuito emptore.In ista doctores discordant. Alb de Ros.in d.l.si duo patroni.tenet q̄ non possint retinere nisi partem suam. per text. in bello.§.si seruus complurium.ff.de cap.& postli.reuer.idem tenet Pau. de Cast.in l.si quis aliam.ff.de soln.quia vnus dominorum nō debet præoccupare ius aliorum sine eorum voluntate,dicunt Ang & Mod.& Albe.de Ros.in l.cois libertus ff.de in ius voc. q̄ si sunt duo directi dñi.& vnus consentiat alienationi factæ per emphyteutam.alter non,q̄ emphyteuta non cadit, nisi à parte eius qui non vult consentire.per text. in c.j.de valal.qui cont.consti.Lotha.bene.fi.albe.& istud sapit equitatē.Cōtrariū scilicet q̄ possint totum retinere,tenent Soci.& Jas.in d. l.stipulationes non diuiduntur.in viij.oppo.Bar.& Soc. in leg j.§. sed & quoties ff.ad treb.& in d.cōsi.16.lib iiij.& Pau. de Castr. in d.l.q̄ aūt.§ pe.& fi.in recollectis Florentinis. & idem Paul. consi.345.in hoc passu.vbi cōsuluit,q̄ stante statuto,quòd vicinus vel proximior possit ab emptore redimere rem venditā intra annum,quòd si sint duo æquè proximi,& æquè vicini, & vnus nolit redimere, alius poterit rem integram redimere inuito emptore,quia istud ius est indiuiduum.cum contineat rem tradi ex parte emptoris, qui tenetur rem tradere proximiori,quæ obligatio rem tradi est indiuidua.dicta l.stipulationes non diuiduntur.mouentur etiā per text.d.l.fistulas.§. pen. & per text.in l.tutor vrgentibus.§.j.ff.de minorib & ista opin.
5 mihi magis placet,tum † quia non debet contractus claudicare.l.litigatores §.idem Iulia.ff.de arbi.Nam si licet emptori dicere nolo partem retrodare,niū totum retineas,vt s̄ conclusum fuit in secunda dubitatione.æquum vī,vt etiam dicti fratres possint totū.si velint,retinere,alioquin ☞actus iste claudicaret. Nec obstat ratio Panli,q̄ vnus non debeat ius alterius præoccupare,quia in casu nostro is qui vult totum retinere,vtitur iure suo,nec prēiudiciū facit iis qui nolunt retinere,si sit paratus soluere laudemium eis debitum.Et hac ratione attenta non deberent ēt alij condomini posse laudare emptorem, quia præiudicant ei qui vult retinere suam partem tantū.nisi velit totum retinere,vt in secunda dubitatione dictum fuit.

RESP. CCVII.

AD ꝓbādū ꝓditū test. tpe pestis Aure.sex ꝓducti sūt testes,

Sed quamuis tpe pestis cum quinque testibus testm̃ valeat, qm̃ s. in loco sæuissima viget, quo casu cõis sñia, quæ septem oĩno etiam isto tpe pestis requiritur restringẽda vt Th hoc de quo quæsitum est, istis testibus probari non potuit, tum quia volũtatem testatoris ꝙcludenter non probat, tum quia varij erant in verbis testatoris probãdis, maximè in substitutione de qua quæstio potissima erat, tũ qa infames, & repellẽdi hoc præsertim casu erant quo de probando in iudicio testõ agebatur, cum essent testamenti tpe infames. Nec postremò duo sufficere poterant tanquam inter liberos, cum admixta esset tertia persona.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum cum quinque testibus tempore pestis conditum valet, quando scilicet illa in loco sæuissime viget.*

2 *Testes vt testatoris voluntatem probent, omnes deponere de toto & integro tenore testamenti debent.*

3 *Testis referens se ad dictum alterius testis scriptum, fidem non facit.*

4 *Testes variis in verbis à testatore prolatis non probant, nec sufficit sensu conuenire cum in verborum forma discrepent.*

5 *Substitutio verbis directis facta, in multis ab ea differt quæ verbis cõmunibus facta est.*

6 *Infames vt testiõ possint eẽ testes considerandi sunt tres casus principales.*

7 *Testis licet secundæ depositioni contrariæ priori standum non sit, prior tamen ad ferendam sententiam non valet.*

8 *Testes duo testamento inter liberos solos etiam nõ rogati sufficiunt, secus admixta tertia persona.*

Respon. interpret.

VIDETVR Prima consideratione tñdetur ꝙ per sex testes productos per Fran. Borelli legitime probatum fuerit, Ioannem Borelli codidisse testm̃, & instituisse filios masculos. & substituisse do Francis cum nepotem suum. Quia in loco Auriol. vbi factum fuit testm̃, vigebat pestis acerrima & ipse Ioannes tẽpore testamẽti erat pestiferatus, quo casu verio rem dixi opinionem eorum qui tenent, quòd ꝛ tempore pestis valeat testamentum cum quinque testib. vt abundè probaui in tract. meo de peste. in j q. secundæ partic. secundæ partis principalis. Et nũc addo sic cõsuluisse nouissimè Dec. cõsi. 274. viso puncto. Et licet Alexan & Andr. Sicu. consuluerunt contrarium dicentes communem patrum sñiam esse, quòd etiam tempore pestis requirãtur eprem testes, quam opinionem etiam reperio sequi Soci consi. 8. circa articulum li. nij. per totum. Tamen ego cõem doctorum sñiam restringo, vt hoc procedat qñ in loco viget sæuissima pestis, & maxima vt dixi in d. tract. de peste. Nec obstare vr aliud, quod obijcit. videlicet quòd illi sex testes non fuerunt rogati, pront requiritur, aut rogati. C. de testib. quia qñ testator est pestiferatus tenuit Christop. Porcus ꝙ ius meus testm̃ va ere, et ꝙ testiõr nõ rogauerit testes, it a in tñ determinat idem Porcus Instit. de testa in princ. Et licet istud dictum apud me sit dubiũ & tenuerim ꝙ rium in d. tract. meo in v. q. ij. partic. ij. partis, tñ illud hon discutiam, quia ex depositionib plurium reperio, ꝙ testes vocati fuerunt ad audiendum hmõi testm̃. ita deponunt Ioã. Vellonay primus testis, & Iac. porreti quartus testis, & qlibet testis asserit se fuisse vocatum. Duo aũt testes licet nõ sufficiãt ad probandum totum tenorem testamenti, tñ sufficiũt ad ꝓbandum solennitatẽ rogitus interuenisse fm Bal. in l. cõparationes. no. ij C. de fide instr. Bal. Pau de Cast. Ale & Ias. in l. ij. C. de bo poss fm tab. Imo. in c. cum esses. de testam. Et hãc sequitur & dicit esse *communem* sñiam docto. Alex ꝙ 47. abũdè lib. ij & si dicatur, ꝙ licet fuerint vocati ad interessendũ non propterea sequitur ꝙ fuerint rogati à testõre. Rñdetur ꝙ ꝓ qcũque verba appareat, ꝙ testes fuerint adhibiti ad actũ testandi, satis dicuntur rogati, cũ appareat fortuito non interuenisse. l. fi. C. de cod. l. hæredes pa. §. in testamẽtis. ff de test & ita declarat Cor. ꝙsi. vij. reperio me. & ꝙsi. 306 ex pluribus lib. iiij. & benè probat in l. diuus. ver quocatis ad id testib. ff de testa. mili. & sufficit ꝙ à notario. vel alio testõris noĩe fuerit rogati, fm Pau. de Cast. in d. §. in testamẽtis, & Alex. in d. ꝙsi. 47. Non etiam vr militare tertiũ obiectũ inquantũ dr ꝙ duo ex dictis sex testib. variarunt, & cõtrariũ deposuerũt coram iudice appellationis, videlicet Mondonus Serræ, & Armãdus Bonerij, quia rõdetur ꝙ standum non est secundæ depositioni. c. sicut nobis. de testib. nam deponendo cõtrarium eius quod primo dixerat cum iuso ꝙincitur de periurio, vt per Pano. Fel. & alios in c. cum in tua cod. ti. & ꝓ Dec. ꝙsi. 189. lætatus sum. vbi attestat ita tenere cõiter doctores, & alias adducit auctoritates. Præterea Ioãnes testatus vr inter liberos, quo casu sufficiunt duo testes etiã non rogati fm gl. in l. fi. C. de codi. quã sequuntur Bal. Ange. & Sal. in auth. ꝙsme. C. de test. Pau. de Ie. & Ias. in l. hac consultissima. §. eximperfecto. C. co. ri. quia solẽnitas rogitus est solennitas iuris ꝓsitiui, quæ in testõ inter liberos remissa fuit. d. §. ex imperfecto. Non obstat etiam quòd duo ex testibus sint infames. vide icer Mondonus Serræ convictus & condemnatus de furto l. j. & l furti. ff. de infamibus. & Iac. Porreti, qui eam duxit in vxorem quam polluit per adulterium. l. quid ergo. § cum autem. ff. co. tit. quia infamis nõ potest esse testis in testõ. fm glo. & Bar. in l. cum lege. ff. de test.

¶ Sed præmissis non obst. fm ea quę proponuntur, ꝙrum verius existimo. Et vt clarior sit nostra consultatio prius demonstrabo ex depositionibus dictorum testium non posse colligi voluntatem defuncti. secundò ostendam non interuenisse sufficientem numerum testium, Venio ad primum, ad quod iustificandum præmitto ꝙ agit de publicatione testium ad finem, ꝙ eorum dicta in scripturã redigant publicam, qua mediante probari postea possit voluntas defuncti iuxta l. publicari. C. de test. Secundò præmitto ꝙ scriptura Ioan. Vellonay non habẽris authoritatem cõficiendi testamenta. dicitur priuata. & sic non probat. l. publ. ff. depos. Istis sic præmissis demonstro dicta testium redacta in publicã scripturam non concludenter probare voluntatem defuncti rationib. sequentibus.

2 ¶ Primò, quia ad hoc vt per testes probetur testõris voluntas, oportet ꝙ oes deponat de toto integro tenore testamenti. l. cum antiquitas. vbi Bal. Pau. & Mod. no. C. de testa. Sed ex lectura depositionũ cõstat ꝙ nõ perfectè deponũt de toto tenore, quia dãt testõrem fecisse plura legata ad pias causas, de quibus in specie nihil dãt. Item non perfectè deponunt de substitõne de qua ad ꝓs agit, quia oes testes demptis duob dãt se nõ recordari de noĩe nepotis substituti. Item plures dãt non recordari de oĩb. conteilib. Item Barthosius Costæ secundus testis. dicit non recordari de summa in qua fuerant filiæ instituta. Testes aũt ꝙ dicũt se non recordari ꝓ enè de facto, non probant, secundum glo. quam ad hoc ponderat ibi Ange. in l. Lucius. ff. de his qui not. infa. maximè qñ testes deponunt de voluntate testatoris vt signanter ꝓbuit. ex cõsi. 33. põderatis verbis. lib. 3. Nec obst. si dicamus quod per relationem ad scripturam Ioan. Vellonay sartoris, ad quam se referunt, dicantur perfectè deponere etiam de noĩe nepotis, & de conteslib. in ea scriptura specificatis, cũ id certũ dicatur. qd per relationẽ ad aliud certificari põt. l. ait prætor. § j. & l. in ure. ma. ff. de re iud.

3 quia respondetur ꝙ scriptura d. Ioan. ad quem se referunt, ñ fidem aliquam non facit, vt 5. dixi, ergo nec etiam fidẽ faciunt testes se ad illam referentes. cum eadem ñdes & non maior sit in termino referente quæ est in termino relato l. si prior. & ibi nõ. Bald. & Ang. ff. sol. mat. facit tex. in aut. si quis in aliquo. C. de edend. hinc dicunt Bartol. & alij in dicta l. ait prætor. §. primo, quòd sñia referens se ad scripturam, quæ fidem non facit, dicit incerta. alàs si diceremus testes referentes se ad scripturam alterius testis probare voluntatem defuncti, sequeretur ꝙ voluntas testatoris esset in arbitrio vnius testis, & ab vno penderet, quo nihil absurdius & inconuenientius dici põt. l. captatorias. C. de test. mili. & l. captatoriæ. ff. de hæred. instit. nam referendo se ad scripturam vnius testis dicunt in effectu se referendo ad dictum illius cum non plus probet scriptura priuata, quàm viua vox illius qui scripsit fm Bart. in l. admonendi, et sic j quæro vtrum priuata scriptura. ff. de iurem. Quando autem ꝑ tres testes se referunt ad dictum vnius, tũ plus probant quàm vnus. c. licet ex quadam. & ibi no. extra de test. lib. traditur etiam per Felin. in ca. cum causam de proba. in

4 antiquis. Secundo illi testes vario modo ꝛ loquuntur & varij sunt in verbis prolatis à testatore, & maximè in substitutione de qua agitur. Articulauit Franc. actor, quòd Ioannes Borelli substituit hoc modo, videlicet quòd cedentibus Petro & Anton eius filij, ac Martha, Isabella & Catharina filiab. & Francesia eius vxore, eo casu aduenient, fecit hæredem, creauit & ordinauit hæredem suum vniuersalem Fran. Borelli eius nepotem. Primus autem testis Ioannes Vellonay, & tertius Mondonus Serre, & quartus Iaco. Peroti dãt, quòd Ioannes substituit Franc. eius nepotem hæredem vtilitatem post mortẽ filiorum suorum & vxoris. Barthosius autẽ secundus testis aliter cantat. Dicit enim ꝙ Ioan. testator substituit Fran. eius nepotẽ post mortem filiorum decedentium sine liberis. Et sic in verbis formalib. discordant testes ab articulo. Item discordant inter seipsos, vt clarius ex lectu. dignoscitur, ergo non probant. Nam licet regulariter sufficiat testes cõcordare in sensu, licet discordẽt in formalitate verborũ. c. intelligentia. c. nihil obst. de verbo. sign. tamen fallit quando agitur de probanda dispositione testatoris, quia non probant nisi concordent etiam in verbis materialib. fm Ant. de Butr. & Fan. in d. ca. nihil obstat

nihil

eos sequitur Alex.consi.70.viso consi.lib.ii.& licet istud dicatur ab aliquibus reuocetur in dubium, tamen quando aliqualiter discordant in sensu & substantia verborum, nullus est qui non concludat tales testes non probare, vt signanter consulit Cor.consi.170.licet in hac.li.iij. Sed isti discordant in effectu, ergo &c. Primò testes discordant ab articulo, & sic contrariantur parti, quæ eos produxit. Nam pars in articulis deduxit, q̃ Ioannes substituit per verba directa, videlicet, fecit heredem: dicũt enim hec verba directa, quia alterius ministerii excludunt, & directò ad substitutum diriguntur. vt not. per glo. in l.eam quã C.de fideicõ.& p Bar.in l.centurio.in vlt.q.fi.de vulga.& pup. Verbũ verò substituit, est cõe, l.iã hoc iure.ff.de vul.& pu.iũcta l.gnaf.r.§.cũ aũt. C. de insti.& substi. traditur per Bart.& alios in d.l.centurio. in vlt.q. Differt autẽ † substitutio facta p verba directa à substõne facta per verba cõia in plurib. traditis p Bar.& scribẽtes i d.l. cẽturio.& maximè differt ĩ hoc de quo disceptãt, seu disceptari põt in casu illo, quo substõ asseritur facta impuberib. nã si fuerit facta per verba directa, vt ptẽdit Frã. actor post pubertatẽ non valeret, cũ sit facta à pagano, qđ secus esset, si esset facta p verba cõia l.verbis ciuilib.ff.de vulg.& pupi. Cum igit discordent plures testes cũ parte, concludendũ est, q̃ non ꝓbent remota oĩ concordia fm Inn.in c.cum cõtingat.de offic.dele. Bar.Pau.& Mod.in l.ij.§.creditũ.ff.si cert.pet. Fel.post alios in l.cum tu.ver.quinta colõ.de testa. Insuper sunt varij & cõtrarij testes inter seipsos. nã aliqui dñt, q̃ Ioan.substituit Fran.post mortẽ filiorũ, & filiarum ac vxoris, aliqui, vt Bartolus Costæ dicit q̃ substituit Franc. post mortẽ liberorũ suorũ tm̃: alij dñt, q̃ post obitũ filiorũ & filiarum voluit, q̃ vxor eius esset vsufru. Bartholus seds testis nihil de hoc deponit. Mõdonus tertius testis deponit q̃ testor voluit post mortẽ liberorũ vxorẽ eẽ administratricẽ bonorũ. Quartus & vltimus testis deponunt, q̃ testõr voluit q̃ vxor eẽt administratrix bonorum & vsufructuaria. Testes aũt varij vel cõtrarij fidẽ non faciunt. l.qui falso vel variè.ff.de testib. Discordãt ẽt in substõne filiarũ, vt ex lectura dilucidè apparet. Et iõ aliter non prosequor. Et hæc sufficiant ad subuertendũ dicta testiũ. ¶ Superest vt ostẽdamus psonas testiũ nõ esse legitimas. Venio igit ad fm qđ polliceor sum, videlicet ad demonstrandũ q̃ in casu illo non interfuerunt quinque testes idonei & legitimi. Imprimis Iac. Porreti & Mondonus serrę sunt infames ergo non idonei. c. testimoniũ. de testib. ĩ.iij.in princ.fre.& Cassius.ff. de senatori. Nec obst. qđ s. dixi. 6 quòd † infames testẽ pñt esse testes fm gl. & Bar. in d.l. cum l. ga cõsiderandi sunt tres principales casus. Primus q̃n testor rogauit notariũ, vt de sua voluntate conficiat instrũ.& tunc ga testes adhibent ad solennizandũ testũ sufficit q̃ cõi opin. testes reputent esse bonæ famæ & honestæ conuersationis, licet re vera sint infames. l. ad testium. §. j. ff. de testam. & ita procedit glossa in d.l.cum l. quæ vult q̃ in testamento admittant testes infames, nisi horũ infamia ẽt notoria. Secundus casus est q̃n de testõ nulla fuit cõfecta auth. scriptura, & tunc quia agit de probatione acienda in iudicio, si tpe testamenti cõditi erant infames, non sunt idonei testes ad probandum testũ. licet cõi reputatione reputentur legales viri. fm Bal. ĩ d.§.j. Ang.& Sal. in d.l.j. C. de testa. per tex. in l.qñ liberi. C. de testi. & Are. in d.l.cum lege. Cõstito igit q̃ isti duo testes ẽnt infames tpe asserti testamenti veniunt repellendi. Tertius casus est q̃n tpe cõfecti testamẽti erãt habiles & bonæ famæ, sed postea mutarunt cõdõnem pp iplorũ delictũ, & tunc siue agatur de solennizãdo testõ siue de ꝓbando, si obtulerit q̃ interfuerint testõ, non veniunt repelli. d.l.ad testium. §. j. & l.j. C. de testa. qa testm̃ suscepit pricipiũ licitũ ad qđ posteriora trahũt. arg. l.in bello. §. codic. ff. de capti. & postlimi reuer. Et hac cõne dicimus, q̃ instra cõfecta p notariũ habilẽ & bonæ famæ ꝓbant, licet postea factu fuerint infamis, & priuatus officio si ꝓbat talia instra fuisse confecta ante infamiã, fm Bar. in l.j. §. si penes. ff. de tab. exhib. cũ cõcor. alleg. per Fel. in c. cũ P. de fide instr. ¶ Item idem Mondomus & Arnaudus Boueri ĩrim̃ 7 rũ primam eorum de positionẽ. Et licet doc. velint non esse standum secundæ depositioni, tñ oẽs consentium q̃ tales testes non sint integri, & corũ prima depositio valde debilitat. fm Inn. in c. præterea. de testi. co. gen. Pan. & Fel. in d.c. cum in tua. itm̃ q̃ vigore primæ depositionis non pót ferri vlla snia fm Ale. consi. 20. viso puncto. li. iiij. Remotis itaque dictis trib. testib. satis ꝓbat quinque testes idoneos non reperiri. Siue igitur teneamus cõem q̃ quinque sufficiãt tpe magnæ pestis, adhuc Franc. nõ dẽt sufficiẽter ꝓbasse intentionẽ suã. ¶ Non obst. q̃ in testõ inter liberos sufficiant duo testes ẽt non rogati, q̃a verum inter solos liberos, secus si sit admixta persona, vt in casu nostro. d. §. eximperfecto. Item verum q̃n oẽs filij & filiæ sunt instituti æqualiter, secus si ĩ æqualiter, vt in casu nr̃o in quo filiæ dicuntur instituæ in certa modica quantitate, fm Lud. Rom. consi. 179. amplissime doctor. & cõsilio 385. in casu præmisso. ver. secundo principaliter. sequitur Dec. consi. 105. ver. secundo ẽr põt rñderi. vbi istud comprobat ratione & simili, vt per eum latius ibi traditur. Ripa.

¶ Additiones.

a ¶ Requiritur. Adde l.hac ꝓsultissima. C. de testm. vbi idem tenent doc. facit l.hæredes palam. §. in testamentis. ff. de testa. gl. in verb. adhibitis, in §. fi. insti. de testa. Rom. in repe. aut. similiter. G. ad l.fal. in xij. speciali. Et iõ dicit Bart. in l.diuus, ad fi. per illum tex. ff. de testa. mili. q̃ si testes testamentarij producautur ad probandum testm̃, & dicant se fuisse pñtes, ac ẽt dicerent tenorem testamenti & non dicerent quòd fuerunt rogati, tales testes nihil probarent. ita dicit Ias. in d.l. hac consultissima, nec in dubio præsumuntur rogati, quia ista est solennitas extrinseca q̃ non præsumitur nisi probetur, vt per Bartol. in l. sciendum. ff. de verb.obl. in cap. sicut, de rei udic. De Besseto

b ¶ Publicatione. Et alio capite. de Fran. petens dcim̃ testm̃ publicari pp d. substõnem ex qua ius sibi prætendit in d. hæreditate, admitti nõ põt: quia fuit facta à maiore, & per verba merè directa ciuilia & à Ioanne pagano. vnde non tenet. l. verbis ciuilib. ff. de vulg. & pup. l. siseruus legatus. §. si seruus. ff. de le, j. & hoc tenuit gl. vcique in d.l verbis & in l.precib. C. de impu. & in l. Scæuola. ff, ad tre. & est bonus tex. in l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vul. ponderando verba ibi, puberem ætatem verbis precariis. & hanc opi, tenuit Bar. in terminis nostris. qa d. Ioan. asseritur fecisse dictam substõnẽ p verba merè directa ciuilia, s. facio hæredem, vt tradit Bar. in l. centurio. ff. de vulg. & cum Bar tenet Ant. de But. in ca. Rayn. de test. & ita latè per plura concludit Ale. in d.l. centurio. & ibi Ias. dicens q̃ ita tenuit & tenet, dicẽs hanc esse *communem*. & respõdent ad iura & rationes in contrarium adductas, ex quibus vr̃ d. Borelli indebitè prosequi d. publicationem. & pronunciandum publicationem petitam non esse fiendã, eundẽ Borelli in expensis condemnando. Ita in præmissis de iure dicendum vr̃. Felix de Prato. Denique rta est, septem testes requiri in testõ, adeo q̃ vno deficiente testm̃ non põt subsistere. l.ũ vnius. cũ vulg. C. de testa. & pro hac parte vr̃ casus aptus in l. casus. C. de testam. vbi dr̃ q̃ pp morbũ cõtagiosum benè remittitur illud requisitũ in testõ q̃ fiat vno cõtextu, non tm̃ remittitur solennitas, q̃ ꝓsistit in numero testiũ. est ẽt ad hoc tex. in l. ꝓficiuntur. §. codicilli. ff. de iur. codic. vbi difficultas habendi testes non operatur, vt cum minori numero testium valeat testamentum.

¶ Do. de Bessero super eadem materia sic consuluit.

FRANCISCVS Borelli ad probãdum Ioan. Borelli dum viueret, habitãtem Aurioli tempore pestis condidisse testamentum, sex testes examinare fecit, quorum dictis visis quæsitum fuit, vtrum sic probatum testamentum possit subsistere. Et quòd non valeat, probo rationib. sequentib. Primò, quia in eo non intercenit solemnitas numeri septem testium, quę rr̃ requiritur in testis. l. hac consultissima. C. de testa. §. fi. insti. eod. tit. sed ista rr̃a tempore pestis non reperitur limitata, ergo ab illa non est recedendum. iuxta gl. in l. omnis diffi. non. ff. de re. iu. quia rr̃æ standum est. c. ad decimas. de rest. spo. & ista solennitas numeri vij. testium extenditur non solum ad testã solennia, & in scriptis, sed & sine scriptis, vt sunt nũcupatiua, vt per Alex. & scribentes in d.l. hac consultissima. Præterea vt valeat testamentum cum minori numero vij. testium, est speciale in rustico l. fi. C. de testa. vbi ꝓsideratẽ non solum necessitas, sed & rusticitas & simplicitas personæ. Est ẽt speciale in milite existente in acie pp vtilitatem publicam. l. fin. C. de test. mili. idem in pre testante inter liberos. d l. hac cõsultissima. § ex imperfecto. fauore liberorum. Cum ergo in his casib. sit speciale, vt numerus testium diminuatur, in aliis stabit firma rr̃a q̃ requiran tur septẽ testes ad falsitates euitandas. l. fin. C. de fideicõ. quia omissio numeri testium, est omissio formæ à l. datæ quæ hẽt vitiare actũ, vt no. Bald. in l. iuris ignorantia. C. qui admitti. & q̃ testm̃ factum tpe pestis omisso numero septẽ testiũ non valeat ꝓ Bal. & alios volentes valere, tenuerunt, & illorum opin. reprobant optimis fundamentis, quæ non transcribo, quia videri pñt, Raph. Fulg. Pau. de Cas. Franc. de Are. & Alex. in d.l. fi. C. de testa. adducentes exemplũ de domina Aquilia quæ pcus sa peste se fecit portare in viam publicã, vt testans à testib. audiretur, mouent rõnib. prædictis, & authoritate Bart in l.j. de bo no pos. ex testam. mili. vbi dicit ipse Bartol. quòd bonum esset prouidere, vt tpe pestis valeret testm̃ cum minori numero septem testium, volens monere & innuere, q̃ cũ minori numero tẽ

to ſit nullum.idem tenet Angelus in lege conficiuntur. §. codicilli ff de iur.codi per illũ textum qui dicit, quòd defectus numeri ſeptem teſtium impedit validitatem teſtamenti.idem tenuit Iud Ro in repe.nec ſimiliter.C.ad l falc.in xxxiiij.ſpeciali præcautæ & ibi dicit ita eſſe de mente Barto.in d.l.j.ff.de bo poſſ.ex teſt.mil.Raph Cu.in l.fi C.de teſt.mil. Alex conſ.l. 77.viſis conſil vol ij & conſil. 127.viſo themate eõ. volum & cõſi 70 viſo conſi.alias per me reddito, & vtrobique dicit illã eſſe com. Præterea,vt iam dictum fuit,illa lex ſi.de teſta. non ſolum ſe fundat in raritate teſtium ſed in ruſticitate & ſimplicitate,vt ibi per ſcrib quę nõ hẽt locũ in caſu nro,qa rufticus dr ille,q in rure extra muros ciuitatis,vel oppid morat, ita dicit text.in leg j.ibi,lex ruſticana extra muros poſita.C.ne ruſti. ad vl.obſeq.lib.xj.quibus datum eſt priuilegium.d.l.ñ propter ruſticitatem & ſimplicitatem.nõ autem dicto loanni qui morabatur in loco Aurioli,q eſt vallatus,& muro cauſus in quo ſunt pluſquam ſeptingentæ domus.& pluſquã quingentæ tresfamiliæ.vñ nõ põt ipſe dici ruſticus habitans,de quo loquitur in d.l fi,ita dicit Barto.in d.l.cõficiunt.s. codicilli. facit qa loca muris cincta,qua nobiles quamplures habitãt,largè poteſt dici ciuitas,quia ad eſſe ciuitatis non requirit epiſcopalis dignitas,ſed q locus ſit per nobiles & alios honeſtos viros inhabitatus,ita dicit Abb.in c j.de priui e in x.not.& de hoc eſt text.in c. epiſcopi. lxxx.diſ.& in ca.audiuimus.iij q.j.idem no. Bart.in l.j.C.de metrop.Bero.lib.xj.ideo ipſe Borrelli qui talẽ locũ inhabitat,non põt habuiſſe priuilegia teſtandi cum minori numero ſeptẽ teſtiũ qua vt dicit Bar.in d.§. codi. quem ſequitur Alex in d.l fin C.de teſt priuilegium de quo in illa l. conceditur perſonis in loco,non ipſi loco.vnde non valet ipſum teſtm,niſi poſtea de eo publicatio per dñm iudicem facta,cum fieri non debuit.Nec p.dictis obſtare vr,quod ibi inter dñt d. Bart.in eorũ tractatu quã de peſte appellant, vbi diſtinctione nituntur ſuſtinere teſtm factum tpe peſtis valere,vbi peſtis eſſet in loco notabilis & magna,qa rndetur q pp nouas opi. non debemus à cõi opinione recedere.ſm Barto.in l.fin. C.de po.iud.qui malè iudi.& in l.cũ prolatis.ff. de re iud. Præterea, q ipſum teſtm ſit nullum ratione præteritionis liberorum,patet,quia cum ipſe teſtator haberet plures liberos, vltra eos duos.quos ſuos hæredes inſtituiſſe dr, debuit illis relinquere iure inſtitutionis.& non ſufficit quoquo relicti titulo, vt legati,vel alio,vt per gl.& omnes doc.indifferenter in auc. nouiſſima.C.de inoffi teſta.

¶ Additio d.de Beſſero.in d.ſuo conſilio.

¶ Mõdonus Serræ fuit quidus,profeſſus & cõdẽnatus de furto,& ideo eſt infamis l.j §.furti.cum ſim.ff.de his qui no. infa. quia non poteſt facere iudex,quin cõdemnatum de furto nõ ſequatur infamia.l.non poteſt ff de fur ideo eius teſtimoniũ non valet cum infamia procedat ex delicto infamante,c.teſtimonium,& ibi Abb de teſtib.l.vnic. C.de infamib. libr x.quia ferre teſtimoniũ eſt dignitas e præceptum.xxxij qu. v.ad qua non admittuntur infames.Et parum Iacobus Porretenſis. licet eſſet vxoratus,fornicatus eſt cum muliere libera.ex qua duos procreauit liberos,& inde mortua eius vxore. ſuam fornicariam.ſiue adulteram duxit in vxorem, hoc prohibẽte toto titu.de eo qui duxit in matrimo.quam po l per adul. ideo eſt infamis infamia tali.quæ poeſſit a crimine,& a teſtimonio debet repelli,vt per Abb.in d.c. teſtimonium. immo dicit lex, q decapitari deberet.l.quamuis adulterii crimen,& l.ſi crimẽ. C.ad l.Iul de adul.quia,vt dicit Bart.in l.j ff.eo. hoc crimen eſt grauius cæteris quia cætera crimina committuntur extra corpus,hoc autem cõmittitur in corpus,& propterea, vt publicus fornicarius nõ debet in teſtem admitti per text. no in ca. nemo ſibi blandiatur.xxxij quæſtione iij.not.Abba.in d.c teſtimonium.ſuper glo.prima.

RESP. CCVIII.

QVI non vti creditores.ſed vti domini iuſto titulo poſſidẽt.fructus non ſolũ quos ante litem motam, ſed etiã pendente lite perceperint,ſuos faciunt.Proinde in ſortem nullo modo computantur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus ex pignore à creditore percepti regulariter ſortẽ extenuãt.*
2 *Poſſeſſores ex iuſto titulo tanquam domini fructus quouis tempore faciunt ſuos.*
3 *Litis teſtatio nec mala fides ad hoc fingit, vt iudex poſſit victũ ad fructus pẽdẽte lite peceptos, qui officio eius venit, condemnare.*
4 *Fructus pendente lite percepti ſolo iudicis officio debentur. vnde ſi de eis aliud pronunciatum ſit.abſolutus videtur qui percepit, nec amplius peti poſſunt, ſiue petiti ſiue non erant.*

Reſpon.interpret.

1 LICET Fructus † ex pignore percepti per creditorem regulariter ſortem extenuent. e.ſi dominium.C.de pign.& l. j.C de pign poſſitque hmõi exceptio extenuationis opponi ad impediendam exceptionem rei iudicatæ l.3.C de compenſa Atramen domini Canonici ſancti Petri malè ſibi perſuadẽt exceptionem ſibi competere ad excludẽdos dominos fratres de donis à iure retentionis vineę contentioſæ ratione pignoris, & hypothecæ pro ſumma quinquaginta ſcutorum auri ſeu à iure impetrãndi dominium pro dicta ſumma, iuxta lib.j. C.de iure impetran. do.Ad quod demonſtrandum & diſtinguendo tempora.oſtendam fructus perceptos per dictos dominos de donis non fuiſſe,nec eſſe in ſortem vllo modo imputandos. Aut n loquimur de fructibus perceptis † ante litem contra ipſos motam.& hos non fore computandos conſtat, quia ipſi domini fratres erant cum titulo bonæfidei poſſeſſores l bonæfidei ff.de acqui.rer.domi.l.certum.C de rei vendic. & de iſtis non arbitror aduertantes loqui. Aut loquimur de fructibus perceptis lite pendente. & fruſtra domini Canonici prætendunt poſſe cõmutare illos in ſortem, quia domini fratres de donis pendente lite non poſſidebant † dictam vineam, vti creditores ſed vti domini mediante titulo in ſolutum dationis quo caſu fecerunt fructus ſuos.leg qui fcit §. fina ff.de vſur vbi dicitur quòd quandiu res ea dicta non ſit, poſſeſſores dicuntur in bonafide quãtum ad acquiſitionem fructuum.Et licet propter lis conteſtationem ningantur in mala fide, hoc tamen procedit quantum ad hoc quod iudex poſſit condemnare ex officio victos ad fructus pendente lite perceptos. qui officio iudicis veniunt l ę tales etiam hoc prẽſtare.§ item ciẽdum.ff.de edil e lic non autem quantum ad hoc,vt exenuent ſortem,cum victus in cauſa principali illos perceperit vt dominus,& illos fecerit ſuos.ſecundum Bartol in l ex diuerſo.ad fi. ff.de rei vendica. immo cum fructus pendente lite percepti, debeantur ſolum iudicis officio ſi non fuerit percipiens condemnatus ad illos reſtituendos cenetur abſolutus tantum, q non poſſunt amplius peti.l.Paulus vbi do.Alex. & alij ff.de re iudicata.& l.terminato.C.de fru.& litium expenſis.l 4 C.depoſſit.firmat Specu.tit de diuiſ.§ nunc.& allegat. verſic,ſed ſi de fructibus.Pau de Caſtr.in l.j.C.de iudic Menſi.notabili.xc. Bald. in l.cum propria C.ſi quis alteri vel ſibi.& expreſſè Innocent. ſequẽ alij communiter ſequuntur in c grauis de reſti. ſpolia.vbi dicit,quòd ſi fructus non fuerint petiti, vel ſi fuerint petiti,& iudex omiſerit condemnare poſſeſſorem, de cætero peti nec contra eum agi poterit. Fruſtra igitur dicti domini canonici opponunt exceptionem extenuationis ſortis, prętextu dictorum fructuum,pro quibus nulla eis competit actio,quos dicti domini de donis fecerunt virtute ſui tituli,ſuos.d.l.qui ſcit §. fina.

RESP. CCIX.

QVAMVIS Almeſina bonorum omnium defuncti mariti,ex legato eius vſufructuaria eſſet,tamen ad eam penſionem de qua hic.non tenebatur.nec eius nomine,à monachis quibus illa ex contractu teſtatoris debebatur, iure conueniri potuit. Quoniam æris alieni onus omne ad hæredes pertinet.& in eos omnes perſonales actiones competunt.

SVMMARIVM.

1 *Perſonales actiones contra hæredem dantur,non autem in omnium bonorum vſufructuariũ.*
2 *Bona intelliguntur deducto ære alieno.& nu.9.*
3 *Vſufructuarius omnium bonorum ſi eas alienam exoluere teneretur quod futurum eſſet abſurdum reſpectu creditorum.*
4 *Legatarius eſt qui omnium bonorum vſufructuarius inſtitutus eſt. dato cohærede vniuerſali in proprietate.*
5 *Fructus à ſolo ſeparati,licet nondum percepti fiunt vſufructus.*
6 *Fructus fundi locati curtaci è pro penſione ſunt hypothecati.*
7 *Fructus à ſolo ſeparati,exportati & reconditi, cienſe & pertienſe locatore,ſunt conductoris.*
8 *Vſufructuarius ad modicas impenſas,non magnas tenetur.*
9 *Legatum vxori rei aliena factum valet,ſiue teſta. or alienam ſciuerit ſiue ignorauerit.*
10 *Intellectus.c.filius noter.de teſtam.extra.*

Reſpon

Respon.interpreta.

BERNARDINVS Marchixius de Burgonouo in suo testamẽto Almalinæ vxori suæ legauit vsumfructum omnium bonorum pro tempore eius vitæ,donec castè vixerit.& ad secunda vota non transierit.Demum in eius codicillis prędictæ vxori legauit omnia bona mobilia,& se mouentia, ac nomina debitorum:necnon &omnia pur mobilia alienationi parata.ita quòd de dicto legato possit pro libito eius voluntatis disponere Dans insuper facultatem dict ũ legatum propria auctoritate apprehendendi.is Bernardinus tempore eius vitæ conduxerat à monachis sancti Sixti de Placentia, nonnulla prædia consistentia in agro Placentino,iste bonus vir ad huc non satisfecerat de pensione illius anni,cum mortuus est.prædictis monachis,licet ipse iam ex fundis conductis recoliegisset fructus,eósque in propriis domibus suis reconduidisset.conuenitur in iudicio vsufructuaria,conueniuntur hæredes proprietarij pro pensione,de qua supra:hæredes dicunt ipsam teneri,quia vsufructuaria omnium bonorum. Item & quia habuit fructus perceptos ex illo fundo, quorum causa ista pensio præstatur.vsufructuaria dicit hæredes teneri,quia cum eis est quasi contractum cum creditoribus hæreditariis, &sic vsufructuarius non tenetur ad solutionem æris alieni,& si habuerit fructus,quia iam erant à solo separati,& actio pro pensione est personalis, quæ obligat dimissorem, vel illum, qui succedit in bonitat eius personam,vti est hæres. Quis iustius induat arma,videre oportet.

¶Et prima facie videtur dicendũ,quòd ista vsufructuaria omnium bonorum sit illa, quæ teneatur ad onera æris alieni, quia illa vsufructuaria totius hæreditatis cõlequitur commodum,non autem hæres proprietarius,quę sequuntur incommoda.& qui commoda non sentit &c. l.secundum naturam. ff.de reg.iur.cum vulg.nonne videtur inconueniens,quòd nudus proprietarius teneatur ad onera. ipsa habente integrum vsumfructum omnium bonorum argu.l.si.§.vbi autem in omni.in fin.C.de iur.delibe.& tanto plus isto casu, quo petitur pensio illius anni cuius fructus percepit ipsa domina,quo casu pensio eorum loco subrogata est, ideo eius naturam sapere videtur cap.percipimus.xc dist.c.ecclesia.vt lite pẽden.cum vulg.& sic videretur quòd sit inconueniens,quòd ita locupletetur cum aliena iactura, vt ipsa habeat fructus.proprietarii verò soluant de suo:contra l.nam hoc natura.ff.de condic.indeb.& ita visum fuit tenere practicus Pap in forma libelli,quo agitur ad dotem,& vsumfruc. in §.dedit.& legauit. in primo membro suæ distinctionis.Istam opinionem confirmo ex eo, quia vsufructuarius tenetur subire onus æstimi & collectarũ impositarum rebus,& quibus vsumfructum percipit,non aurem in hoc grauatur nudus proprietarius.l.quæro.vbi Barto. de vsufr.leg. Alexan.in consilio 133.volumi vij.& hãc opinionem contra istam vsufructuariam,quòd teneatur ad onus æris alieni.visi sunt tenere Bald.Sali.Fulg.Paul.de Cast in l.5.in §.sinautem æs alienum.C.de bonis quæ liberis.Secundo principaliter facere videtur contra istam vsufructuariam, quia ex quo relictus est vsusfructus omnium bonorum,videtur vocata sub nomine hæreditatis,ideo obligari videtur ad onera hæreditaria.l.si quis seruus.§.fina.de legat.secundo.ff. facit dictũ gloss.in leg.his verbis.ff.de hęredibus instituẽ.vbi si in præsentia septem testium relinquo Caio omnia bona mea,tunc talis videtur hæres institutus, ita quòd poterit a creditoribus hæreditariis conueniri. istam partem contra vsufructuariam in individuo tenuit Bald.in l.fin.ff de vsufruct leg.per tex. in l.si quis seruum.§.fin.cum l sequen ff.de legat.2.nam legando vsumfructum omnium rerum,videtur omnem substantiam legare.nimirum.si onus æris alieni talem sequitur legatarium. nam quod.§.si cum l.sequent.ff.ad treb. & ita dicit Barto.vbi suprà versic.quæro quid si legatur alicui vsusfructus omnium bonorum.

¶Quartò pro ista parte facit text,in d.l.si.C.de bonis quæ liber § sinautem æs alienum.versic.sinautem legata vel fideicomissa.vbi dicit tex.quòd legata,& fideicommissa annalia,relicta in hæreditate aduentitia,tenetur pater de suis redditibus soluere,& sic de vsufructu.vt ibi dicit Bald.hoc idem not.Matheśila in suo notabili sexto,vbi formando quæstionem dicit, Testator habens valorem duorum millium ducatorum, in quo Sempronium fecit hæredem vniuersalem, vxorem vero vsufructuariam omnium bonorum,cuidam verò monasterio legauit quædam singulo anno persoluenda, ista monasterio persoluenda extrahi debent de vsufructu legato vxori.

¶Quintò accedẽdo propius ad casum nostrum,videtur dicendum istam domi. Almelinam vsufructuariam teneri ex eo quia fructus fundi locati penes se habet,qui recte intelligẽtur monasterio locanti obligati pro pensione debita. l.si in l.§.i.loca.l.in prædiis.ff quibus modis pign. tac. contrahitur.& ideo non potuit testator legare,quæ locatori sunt obligata donec pensio sit soluta.l.si seruus.§. locauit.ff.de furtis. hæc sunt quæ contra vsufructuariam pro hærede proprietario dici possunt.¶Sed his non obstantibus contrarium puto de iure verius.s.quòd immo onus æris alieni pertineat ad hæredes proprietarios.Probo sic.Nam testator,qui se obligauit ad æs alienum,in eius vita dr personaliter obligatus,& ideo contra eũ, qui se obligauit,& cũ,qui eius persona in repræsentat.& est eadem persona cum eo,vt est hæres,in auth.de iureiuran. à morient.ꝓdit.in princip. cum vulga. datur actio personalis,& sic
1 †contra hæredem datur dicta actio quia cum hærede creditores dicuntur quasi contrahere l.ex maleficiis.§ heres ff.de actionib.& obligatio. ergo solum hæredem, non vsufructuarium pro onere æris alieni conuenire possunt l.prima.C si cer.per. cum aliis adductis per Iasin l.prima.ff.ad Trebel.in j notabili. & sic non possunt vsufructuarium conuenire,quia si semel esset effectus hæres.non posset desinere esse hæres.l.qui solucdo. ff.de hæred.instit.ergo ipsa non obligatur onere æris alieni,& ita tenuit do.Socin.consi. 131.in præsenti consultatione vol. j.vbi allegat text.in l.quoties.de hæredi.instit. Istã etiam sentẽtiam tenuit Alexan in pluribus locis, maximè in l.filio.§.si vir in quinquennium ff.soluto matrimonio,vbi dicit istam opi-
§ nionem fore *communem*,contra Bartol.Et pro ista parte Mod. Taurinen.in l.prima ff ad Trebellia.inducũt illum tex.ad probandum,q; vsufructuarius omnium bonorũ ante senatusconsultum Trebellianum non tenebatur respondere creditorib. etiam si haberet vsumfructum omnium bonorum. Istam opinionem tenuit *Bald.in consi.87.incip.super primo puncto* videtur dicendum.vol.v.& eodem vol.consil.452. mouerur ra-
2 tione, quia† impossibile est vsufructuarium omnium bonorum teneri ad onus æris alieni,cum bona intelligantur deducto ære alieno.l.mulier.de iure dotium.l.subsignatum.ff.verb. signifi.ideo prius est fienda detractio æris alieni,& post consignatio vsusfructus vsufructuario.& ideo dixit Iaſ.in loco de quo supra,in vj.notabili,quòd si verum esset,quòd vsufructua-
3 rius es alienum deberet soluere de vsufructu,quòd† sequeretur vnum absurdum,quando tale onus esset in magna summa quòd puri creditores haberent necesse expectare dilationem solutionis ad multos annos, sicut singulis annis vsusfructus percipitur,hoc esset eis damnosum,cum tempus sit pars summæ.l.prima.§ diem.ff de ędẽdo.& sic tunc diceretur minus eis solutum,cum tardius solueretur.§ plus autem.Instit.de actionibus.igitur sequitur,ne isti puri creditores debeant diu expectare,quòd de hæreditate est fienda solutio in bonis hæreditatis.& per istud fundamentum domi.Iason ibi dicit, quòd ita iudicaret.& consuleret.Istam partem ego cõprobo, quia testator nõ potest legem imponere creditori, vt sibi creditũ exigat ab vsufructuario,vel hærede,prout fructus hęreditatis suæ nascantur.text.est in l.cum ab vno.ff.de legat.ij. iuncta l.si non designata.C.de falsa caus.adiecta lega.vbi si dos probatur realiter data vxori,illam poterit consequi,& si maritus voluerit eam in fructibus compensare,quia non potest facere vt eã tardius debeat contra vxoris voluntatem, iste est casus Pauli de Cast.in consi.294.incipien.in causa quæ vertitur Bononię.
4 in secunda parte.& ideo † quando mulier est instituta vsufructuaria omnium bonorum, & datus est cohæres vniuersalis in proprietate,illa habetur pro legataria, & tunc onus æris alieni pertinet ad hæredem.d.l.quoties.de hęredibus instituẽdis.hanc etiam partem pro vsufructuaria expresse firmat text. in d.l.final.§.sinautem æs alienum. C.de bonis quæ liberis.& ibi notat Paul.de Cast.& est text.in l.vsufructu bonorum.vbi domi. Alexand.tenet istam partem.ff.ad legem Falcidiam & tenuit Aret.in consilio 117.in primo dubio.idem tenuit Bal. in quondam consilio suo incipien.vsufructuarius omniũ bonorum.qui Bald.concordat cum dictis per domi. Iaſo.vbi supra,quòd esset inconueniens,si esset magna impẽsa, quòd spectaret ad vsufructuarium,quod est contra tex.in l. hactenus.ff. de vsufructu.& ideo legatum vsusfructus esset elusorium. vt etiam dicit Bald.in l.prima in versicu.pone maritus.C.de fructibus,& litium expen.Istam etiam opinionem tenuit Ange. in §.constituitur.Institut.de vsufructu.& in §. sed quia hæredem.Instituta de fideicom.hæredit.

¶Non obstant modo adducta in contrarium ꝙ qui habet cõmodum vsusfructus debeat sentire incommodum æris alieni. Quia dico quòd satis incommodi habet si fiat venditio hæredi-

reditariarum rerum, quia et etiam diminuitur vsusfructus. tex est in l. ex facto. de hæredibus instituendis. et tanto plus, quia hoc non apparet ex mente testantis. ita respondet Paul. de Castro in consilio 294 supra allegato.

¶ Non obstat, quod dicitur, quòd pensio debetur loco fructus, et sic illa habuit fructus illius anni quo potitur pensio, ergo quia &c. respondetur ex illa distinctione iuris vera q
5 † aut fructus sunt separati à solo. etiam quòd non sint in horreo reconditi, nihilominus efficiuntur vsufructuariæ quo ad proprietatem eorum. vt in simili quæstione not. de vsufructuario morientre fructibus separatis à solo quia non sunt proprietarij sed hæredis vsufructuarij prout notatur in l. defuncta ff. de vsufruc. quod procedit etiam si dies soluendi pensiones adhuc non euenerit. facit tex. in l. si in singulos, in fi. ff. de annu. lega. & in l. si fructuarius messem. vbi not. quibus mod. vsusfructus amit. §. is vero ad quem. Insti. de rerum diuisio. vt tenuit Practicus Papien. vbi supra in d. §. in fi.

¶ Non obstant etiam iura allegata in fundamento vltimo, quia dicitur, non concesso tamen, quòd fructus recollecti super dicto fundo extent, quòd etiam tale onus pensionis spectat ad hæredem proprietarium. non obstante distinctione facta per clarissimum aduocatum in oppositum, quia de mobilibus facta fuit legatario dominæ Almelinæ, & ideo solutio debet fieri de venditione mobilium. non verò in re legata vsufructuario, adeque ad hoc vt voluntas testatoris seruetur. l. in conditionalibus primum locum. cum vulg ff. de cõdit. & demonstra. & ideo tunc est seruanda forma d. §. finaure in res alienum. in l. fina C. de bon. quæ liber. & in l. à domo Pro. Sicuen litione. ff. de re iudic. Et tunc deueniendo ad immobilia, primer tunus erit vsufructuarius quamuis minorem habiturus vsu ufruc. Im no proprius respondendo dico, q in casu isto fructus tales non subiacent obligationi pensionis perpetuæ, tantibus quæ in themate deduxi. nec huic opinioni refragantur illa iura in contrarium adducta per tex in d. l. si in lege. §. primo & in d. l. in prædiis. quæ dicunt, quòd fructus
6 fundi locati sunt tacitè hypothecati † propẽsione, hoc ideo ne locupletetur conductor cum iactura locatoris, scilicet, quòd locupleteretur in fructibus, & in pensione damnum patiatur locator. & ideo erit verum dicere, quòd hoc procedit, vt habeat locum illa tacita hypotecha quatenus non sit soluendo conductor, sed vbi sit soluendo cessante ratione, cessat etiam tacita hypoteca. capitulo, cũ cessante. de appellatio. & ita intelligo illa iura. & nõ aliter & ita dicta ratio quæ est anima legis. & tanto plus in casu isto videtur verum. quod
7 fructus illi sint vsufructuariæ, quia † fuerunt separati à solo, & exportati, ac in horreo reconditi ante mortem legantis, locatore patiente. & non contradicente quo casu, quia tunc eos percepit volutate domini, fecit ipsos suos, vt dicit text. in contrarium allegatus. in d. l. si seruus communis. §. locaui. ff. de furtis. ibi & ideo colonum, quia voluntate domini eos percipere videtur, suos fructus facere. Et tanto plus, quia in certum tẽpus fuit destinata solutio. & sic fides de pretio fuit habita. vt ibi dicit glos. in verbo, facere. Et sic non obstat allegata glossa in contrarium in d. §. locaui. in verbo cogat, quia intelligitur vera, quando dominus prohibet fructus in fundo existentes exportari, quod facere potest, vt dicit bald. in d. l. eadem. C. loca. quando vero permisit eos exportari, effecti sunt conductoris, vt quia separata à solo eius efficiuntur. vt dixi in primis allegationibus. Nec hoc videatur incommenicans, quia patiendo eos exportari, & non contradicendo sibi præiudicat. l. finibus Codice de agricol. & censi. libro. xi. quem allegat Bald. in l. iuria soluto matrimonio. adde Barbat. in consil. 41. volumi primo vertic. Praterea facit, quod nullum ius compet. &c. vbi allegat not. in l. secunda C. de iure dominii impetrando. Nam præsens actui sibi præiudiciali, potest contradicere, si non contradicat sibi præiudicat. Barro in penultima de relatio. Alexan consil. 7. versicul. sed præmissis. volumi. 3. Imputetur ergo in casu isto locatori, si tempore recollectionis sibi fructus non retinuit, vel sequestrauit, & reponi fecit in domibus prædii locati, vt videntur dicere prædicta iura, tũc enim sufficit esse habitam fidem de pretio, quæ dicitur haberi quando locator non cõtradicit recollectioni, & exportationi fructuum §. venditæ. Instit. de rerum diuisio. ¶ Non obstat, quòd vsufructuaria teneatur soluere onera æltimi, et collectarum, quia illud procedit in modica expensa, non in magna, vt dicit Alex. in dicto consilio 143. volumine septimo. et alib. sæpe. ¶ Non obstat illud quod dicitur. quòd ex quo est vocata ad omnia bona. quòd tunc inteligitur vocata vt hæres, ideo non est inconueniens, vt teneatur ad æs alienum quia respondetur, vt dixi
8 supra, vocando eam † ad bona intelligitur deducto ære alieno, & ideo vsusfructus detrahitur de hæreditate, nec si diminuitur vsusfructus, igitur &c. ¶ Non obstat etiam allegata doctrina Bartol. in l. fina ff. de vsufruct. leg. quia contra eam est *communis* conclusio, vt supra dixi, tamen specialius respondẽdo dico, quòd allegata per Bartol. loquuntur in eo, qui est institutus in proprietate, & sic pleno iure, & sic antequam hæres tradat. isto casu debet mobilia vendere. & etiã immobilia vbi prima non sufficiant, & postmodum vtetur vsufructuarius reliquo. d. l. vsufructus bonorum. & d. §. finautem æs alienum.

¶ Non obstat etiam. §. finautem æs alienum. allegatus in cõtrarium. quia facit pro vsufructuaria, eo quia ibi sumus in dispositione legis, quę facit partem vsufructuarium, ideo tenetur ad legata. quia illa erant annalia, & sic singulo anno possunt de fructibus solui. hic in creditore qui non potest cogi ad differendum solutionem sibi fiendam. ideo de vno casu ad aliũ non est bona illatio. leg. Papinianus exul. ff. de mino. & mitius agitur cum lege. vt faciat partem etiam teneri ad æs alienum. & ita concludunt Alexand. in d. l. vsufructu bonorum. & Paul. de Cast. in l. deducta. §. qui post. ff. ad trebel.

¶ Sed esto. quòd illi fructus non essent domini. & sic alieni: certe dico quòd etiam comprehenduntur in legato non habita distinctione in casu isto, an sciret testator legans esse res
9 alienas. vel alteri hypothecatas, quia ex quo † reliquit vxori, tunc siue mentis ignorans, vel sciens valet legatum. leg. cum alienam rem. C. de legat. leg. non dubium. §. fina ff. de legat. 3. l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de legatis secundo. & ibi. in consilio 40. volumin. secundo in primo dubio. in princip. Romanus in consilio xxxv. versiculo vltimo videndum est. an legatum. Et in proposito nostro facit dictum Baldi in dict. leg. cum alienam. C. de legat. versicul. dubitatur. tamen ibi dicit, quod si testator emat rem alienam cuius pretium non soluit, & illam rem legat, tenetur hæres soluere de suo, quia iure tenetur cedere cum effectu, quod facere non potest nisi soluat. leg. Iuliatus. §. offerri. de aditio empti. leg. nomen. ff. de hæred. vel actio. venditio. Et in casu nostro possessio tenetur loco pignor. ergo hæres debet luere leg. qui concubinam. §. qui hortos. de legatis tertio. in terminis de re alteri obligata. Iaso. in distinctione leg. cum alienam. in princip. Alexander consilio 157. in fin. volumi. vi. Nec huic conclusioni obstat text. in capitulo filius noster. de testamentis. qui dicit quòd legatum factum de re ecclesiæ non valet, ita quòd illa res sit redimenda, vel eius æstimatio soluenda. quia ille textus loquitur de re quam commercium non habemus, nec habere possumus. ideo cum ille textus sit correctiuus, non videtur posse vlterius extendi. nec corrigere. nisi quatenus. & quatur. scilicet de re vt supra. ex gesta argumentum leg. præcipimus. C. de appellatio. & ita dixi Alexan. in dict. leg. cum alienam. Et istam partem, quòd etiam non obstante dispositione. capitu. filius noster. de rebus eccl. non alien. quod non sit res Cæsaris. vel patrimonii Petri. valet legatum. aliter ad æstimationem tenuit Alexand. in consilio ix. volumine secundo, vbi dicit, hoc maximè verum procedit quando de voluntate testatoris quæ videtur esse, vt omnia habeat. vt ex verbis legati de quo in testamento. quia facta in coniunctæ personæ ad est vxori. & ita tenet Abba. in dicto capitulo filius in fine. & Alexand. ibi. sequuntur quam plures doctores relati per eũ ita tenere. Iaso. in leg. apud Iulianum. § consilium. versiculo extra glos. de legat. primo. vbi respondendo ad
10 rationem in dicto capitu. filius noster dicit † quòd non negat ibi text. æstimationem non deberi, vt etiam ibi tenet Hostien. sed loquitur de re ecclesiæ, quam mandat restitui ecclesiæ. qui Hostien. dicit d. cap. filius noster procedere, quoties nimis grauaretur hæres reuendere rem alienam. Si verò non nimis grauaretur etiam non obtinente dicto filius noster, procedit opinio Hostien. & cum isto intellectu concordat intellectus Cardinalis Zaberellæ dicentis dictum filius noster ponere casum specialem quãdo vni ecclesiæ legatur res alterius. non autem loquitur, quãdo legauit res, quę nõ sunt ecclesiæ. & ideo non discrepat casus noster à iure canonico, quia loquimur de re, quę erat in cõmercio nostro etiam si sit aliena. ideo expedit iura iuribus concordare. l. vnica C. de inoffi. dotibus. & in ppõ. nostro ne longe vagemur in casu proprio cõsulunt dominus Philippus Corneus in consilio suo. 12. incipien. licet prima facie videatur primo volumi. qui post longam disputationem concludit ideo legatum de re aliena actum vxori seu coniunctæ personæ ignoranti, seu scienti, valere. & istam opinionem dicunt tenere Hostien. Panormita. Ioann. Andr. Per. de Ancha. Anto. de Bezut in dict. capitu. filius noster. & ibi glos. & Per. & Cyn. in d. l. cum alienam. & multos alios, quos refert, & dicit solũ quo ad vnum differentiam esse inter ius ciuile & canonicum. quia ius ciuile permittit legatario vt non cogatur restituere rem alienam, nisi euincatur de iure. ius vero canonicum gratiæ

legatarium

legatarium alienam rem legatam retinere contra voluntatẽ domini, etiam ꝙ non euincatur ab eo, non tamen dicit quin debeatur æstimatio alienæ rei legatæ. & ita tenẽt Salic & Benedictus de plumbino, Ioannes Matthæus. & Bald. Fulg. in d. l. cum alienam. vbi Angel. Et ideo iudex debet iudicare etiã secundum canones legatum rei alienæ valere. & sic istã posse. vel fructus habere perceptos. de quibus supra. vel eorum æstimationem. quo casu non est ambigendum hæredes proprietarios omnino teneri ad solutionem pecuniæ pensionis.

RESPON. CCX.

CONFESSVS Plura delicta capitalia quorum vnum satis manifesta habebat indicia, illa vero constabant re ipsa perpetrata. & in confessione sæpius ex interuallo, & expresse, & extra locum torturæ perseuerans, nec tortus, licet ligatus & aliquantam fatigatus fuisset, capite damnari & plecti potuit. Nec rem facit ꝙ in carcere confessus sit. Quin etiam valuit processus licet nulla prorsus indicia præcessissent, quia de ea re nunquam à reo oppositum fuisset.

SVMMARIVM.

1 *Confessione propria & spontanea nulla maior est probatio nec ea* prætextu quod *nulla præcesserint indicia, ampliuocari potest.*
2 *Confitens de indicijs habitis, de ijs etiam quæ non habent interrogari potest.*
3 *Confessio metu tormentorum extorta* iudicari non debet, *quæ sepius ex interuallo & expresse & extra torturæ locum facta est.*
4 *Metus carceris & tormentorũ quando esse vel durare* non præsumãt.
5 *Confessio in carcere facta in ligura iudicij valet.*
6 *Processus vel inquisitio substantialibus carens velut* indicijs *legitimis, contra confessum & non opponentem valet.*

Respon. interpret.

INCAVSA Oliverij rei detenti in fortijs domi. Potestatis Placentini, cũ de vita hominis agatur. nulla debet videri sera cunctatio. Consideratoigitur processu cõtra eum agitato, videtur quòd non possit pœna mortis condemnari, quia licet fuerit confessus plura delicta, etiam per torturam & metu tormentorum, sine tamen legitimis indicijs præcedentibus, talis confessio ei nocere non debet, nec ex ea potest diffinitiuè ad mortem condemnari per text. in l. j. §. si quis vltro. ff. de quæstio. & ibi Bart. & Angel. de malefic. in verbo, fama publica. versicu. iudex his bene cautus. Iaso in lege iusiurandum. §. procurator. ff. de iureiuran. Roma. consilio 113. vbi inter alia requisita dicit quòd ad hoc vt spontanea confessio noceat, oportet quòd constet de delictis per l. 1. §. item aliud. ff. ad Syllan. sed in casu hoc videtur facta talis confessio & adhuc non constat de delictis ergo &c. Præsupponitur etiam quòd nulla præcesserunt indicia, sequitur ergo quod dato quòd perseuerauerit seu ratificauerit, non tamen talis confessio valebit secundum doctrinam Bart. *communiter* approbatam, secundum vnam lecturam in l. penulti. ff. de quæstio. Candin. in rubr. de quæstio. & tormen. & verticu. item ponit quidam fuit captus. Alexan. consi. 1. in prin. volumi. primo, & consi. 51. in 3. volumi. & in lege qui in aliena. § Celsus in addit. ad Bart. ff. de acquir. hæred. Iurius dicitur quòd confessio facta in carcere non valet, secundum glos. *communiter* approbatam in lege qui in carcerem ff. quod met. caus. Anchara. consi. xxiij. post principium. & eiusmodi confessio non valet licet indicia postea superueniant vt dicit Bald. in l. ad nostram. circa fi. extra de probatio. Decian. ca. at si clerici. de iudic. cum ergo non appareat de delictis commissis & confessatis & sine legitimis indicijs præcedentibus, est intrepidè dicendum, quòd ex eius sola confessione mori non potuit, vt ex præmissis latissimè colligitur. Cui ex aduerso demonstratur dictum Oliverium fore & esse puniendum, ac etiam decapitãdum, sic meritis suis exigentibus cum sanctissimum sit facere iustitiam de criminosis, quoniam nulla pinguior victima potest mactari Deo, quàm homo iniquus. refert Paul. de Cast. in l. secunda. Codice de episcopali audientia. & quia confessus est pura nefanda delicta, videlicet publica & priuata homicidia & assassinamenta, vt ex eius processu apparet, quæ delicta nullo modo debent remanere impunita iuxta legem, ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. et cõgruit officio præsidis purgare prouinciam malis hominibus. Congruit. ff. de offic. præsid. et nulla † maior probatio videtur esse, nec põt adduci, quam eius propria et spontanea confessio quæ est ratio per quã tollit omnem præsumptionem iuris et de iure, secundum Bartol. in authenti. sed iam necesse. C. de donatio. ante nup. ita ꝙ partes in iudicis non fiant nisi in condemnando. vt not. in l. prima C. de confess. nec talem confessionem potest reuocare prætextu ꝙ non præcesserint indicia, quia de hoc est text. rotundus in c. primo, de accu. lib. vj. etiam non data copia indiciorum tali sponte confesso, sine tormẽtis, secundũ Ang. in verb. fama publica, vbi allegat Pet. de Ancha. in clemen. prima, de homicid. & dicit quòd hoc singulariter est menti tenẽdum. Sed prædictus Oliverius sponte & sine tortura fuit confessus se derobasse per vim in strata publica vnum sacum cũ filo cuidam pauperi. & de eius venditione & pretio participauit, de quo delicto etiã præcedebãt indicia satis manifesta Barisel. Placentino qui dictum reum detinuit, & sic captura iustificatur, quæ indicia etiam in actis Curiæ leguntur. Confessus etiam fuit dictus Oliverius se interfuisse homicidio quondam Peregrini Mazarij iam duobus annis elapsis opem & auxilium præstando: quem Peregrinum per vim extraxerunt ex propria domo & illam sic hamauerunt, cuius interfecti cadauer fuit visitatum per prætorem montis clari & notissimũ est de dicto homicidio. Alia quoque grauia crimina fuit confessus, de quibus in processu, & illa bis vel ter approbauit, & ratificauit sponte, & est præsumendum quod conscientia patrati criminis perseuerauit, secundum Bald. in l. prima, C. de confes. Paris de Put. ibi in verb. an ex sola confessione. & quando quis confitetur delictum potest etiam interrogari de delictis de quibus non sunt indicia, secundum generalem consuetudinem, vt dicunt doctores, maximè Angel in verb. fama publica. in fine. Guido de fuza, in materia torment. ver. quid de quæstione occurrenti. Gandi. in rub. de quæstio. & tormẽt. vbi omnes ita dicunt, & affirmant. licet ergo in pluribus delictis confessatis quamuis non præcesserint indicia, tamen ex quo illa confessus est & talis confessio est verisimilis, & à iure non spernitur. meritò tenere debet, & sibi præiudicare, vt no. Dec. in c. at si clerici. de iudi. ex qua confessione, vt dictum est. potest damnari, secundum Barto. in leg. secunda. ff. de custod. reorum. & Philip. Franc. in d. c. primo de accus. libro sexto, etiã si processus inordinatè fuisset factus secundum doctores, & *communiter*, maximè Bald. in l. prima. C. de confes. & Bar. in si confessi. ff. de cust. reor. qui etiam allegat illum text. in d. c. primo de accus. pro valde notabili. Item & fuit confessus dictus Oliverius assassinamentum & homicidium in personam quõdam Abbatissæ sancti Franc. de cuius morte & cadauere constat ex visitatione iudicis malefactorum, quæ confessio fuit bis vel ter ratificata etiam sponte facta coram reuerendo domino vicario Archiepiscopali, quod delictum grauissimum quale sit, omnes planè intelligunt. Et si dicatur, quòd illud fuerit confessus metu tormentorum, quo casu etiam si perseuerauerit, non valet talis confessio, per dictam doctrinam Barto. in d. l. penul. ff. de quæstionibus. & per alia iura sup. adducta pro parte contraria, & quia carceratus non est sui iuris, ideo eius confessio non valet, secundum illam gloss. in d. l. qui in carcerem. ff. quod met. caus. etiam si postea indicia superueniant. secundum Bald. in d. c. ad nostram. de probatio. & vt supra deductum fuit: quia possum respondere quòd dictus Oliverius super dicta confessione non fuit tortus, licet ligatus, & aliqualiter afflictus, & illud quod dicitur, aliquid esse factum vel confessatum metu tormentorum, illud relinquitur arbitrio iudicis coniecturandum ex circunstantijs, secundum Bald. in l. interpositas in princ. C. de transac. Sed hic reus qui alias robustus & qui non fuit quassatus, est confessus dictum homicidium. talis confessio † non debet iudicari extorta metu tormentorum maximè quia illam toties ratificauit ex interuallo, & ita per eueratio ex interuallo etiam post torturam dicitur rei spontanea confessio, & est præsumptio quòd conscientia patrati criminis perseuerauerit, secundum Bald. in prima. C. de confessis. & iura quæ dicunt inualidam confessionem quæ fit in tormentis, non præcedentibus indicijs, non dicunt quòd defectus indiciorum non præcedentium inualidet expressam perseuerationem, & Barto. in d. l. penulti. ff. de quæstio. intelligatur de perseuerationc tacita, non autem expressa, quæ habet vim spontaneæ confessionis ita per plura tenet Paris de Put. in verb. an ex sola confessione. quæ ratificationes in casu nostro fuerunt factæ extra locum torturæ & plures, & etiam examinatus à solo iudice ecclesiastico, scilicet d. vicario Archiepiscopali, idem affirmauit, & supra dictum est. Et dum dicitur quòd semper † præsumitur durare metus carceris, seu tormentorum, respondetur illud procedere. quando metus infertur verè & iniuste: secùs si iuste & per iudicem pro quo præsumitur quòd omnia fecerit ex motu animi fuit informati ex qualitate delicti & eius detentio, iuxta notata in leg. tertia, §. eiusdem. ff. de testibus. & talis confessio

facta

facta metu tormentorũ, q̃ debeat intelligi in metu vero, non autem p̃sumpto, & illato per iudicem, vt dictum est, & expressè tenet Cepol. in cons. 40. vbi allegat Ange. ita dicentem in l. secunda C. quod met. cau. Et licet dictus Oliuerius fuerit ligatus, & aliqualiter alienatus, non tamen illud iudex fecit ad hoc vt expõsse cõfiteretur, sed vt vera diceret, ergo sequitur q̃ tenor huiusmodi confessionis non est omnino tormẽtarius, sed secundum quid est liber, quia intentio iudicis fuit vt confiteretur verum, nõ autem quia tortus. ista sunt verba Bal. ad literam in d. l. prima C. de confes. Nec obstat dum dicebatur,
6 q̃ confessio facta in carcere non valet per glossã approbatam in d. l. qui in carcerem. ff. quod met. cau. quia videtur facta per metum, vt s. dictum fuit. Quia respondetur secundum Bald. vbi s. quòd illa glo. procedit, quando confiteretur ad vtilitatẽ carcerantis, non in figura iudicij, aliàs sequeretur q̃ illi qui detinentur in palatiis, non possent ibi confiteri ad tribunal potestatis, quod est falsum, quia in capitalibus causis semper reus detinetur, & valet eius confessio, secundum Bald. ibi, & Cæpolam in d. consilio 40. Nec obstat etiam si dicatur, q̃ indicia non præcesserunt, ergo detentio nulla, nec cõfessio valet, vt dictum est s. pro parte contraria. Quia respõdetur, quòd immò præcesserunt indicia, & fuit captus per Barisellum deputatum per Christianissimum Regem ad capiendum malefactores, prout erat dictus Oliuerius infamatus tanquam socius Astorini, & aliorum bannitorum à dominio Regio, & etiam pro
6 aliis delictis, tum etiam valet dictus processus, quia nunquam fuit oppositum per ipsum reum detentum etiam sibi data defensione, vt est tex. cum glo. & ibi cõiter docto. in c. secũdo. de accusatio. libr. vj. sequitur & refert Cepol cõsi. 77. qui allegat Ang. in l. si vacantia C. de bon. vacan. libro x. renentem q̃ licet inquisitio careat substantia lib. tamen sequi potest condemnatio contra confessum, & contra non opponentẽ, vt ibi per eũ. Præterea authoritatem amplissimam concessam do. Prætori Placentino per Christianum regem nostrũ, quòd in atrocioribus delictis, vt illum præmissa, possit procedere seruata, & non seruata forma iuris, & prout melius fieri poterit, vt delicta puniantur. Quicquid igitur actum est contra dictum Oliverium, bene actum videtur, vt possit ad vltimum supplicium condẽnari & meritas pœnas luat, iuxta l. sancimus C. de pœnis. per superius adducta, iuribus & authoritatibus comprobata.

RESP. CCXI.

IN materia beneficiali versatur hoc responsum, cuius summam, quia in ipsius fine posita est, hic repetere superfluum visum est.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto retinendæ præferetur antiquior possessio, nam posterior clandestina præsumitur.*

2 *Exceptio inualidi tituli contra agentem possessorio retinendæ in beneficialib. obstat, & de ea incidenter cognoscere solent parlamenta Franciæ.*

3 *Exceptio suppressi valoris cur in beneficialibus admittenda sit iudici laico.*

4 *Iudex laicus in beneficialib. de quib. exceptionib. cognoscere possit.*

Respon. interpret.

SIOMISSA validitate titulorum vtriusque partis quæratur q̃ debeat obtinere in interdicto retinendæ possessionis huius canonicatus, & præbendæ pro cuius dubio dicẽdũ est quòd Ioannes Chãgragrolli habeat potiora iura, quia priorẽ & antiquiorem possessionem probauit. c. licet cautam de pro
1 batio & ratio est, quia † posterior possessio Petri de Castellania præsumitur clandestina vt ibi dicitur, & declarat Bar. in l. si duo. ff. vti possid. Bal. in l. ordinarij C. de rei vendica. Petr. de Ancha consi. 275 ad declarationem Curt consi. 24. super eo, & alibi sæpè per doctor. & si veneranda Curia Prouinciæ non vult, quòd pro iustificatione possessionis cognoscatur incidẽ
2 ter de titulo, vel quia de iure non sit admittenda iustificatio tituli in interdicto vti possidetis, vbi alter probauit de antiquiori possessione, vt in casu nostro prout tenent Panormit. & alij in d. c. licet cautam & Barto. in d. l. si duo. Curt. in d. consi. 24. & consi. 37 tunc constat Ioan. manutenẽdum tore in sua possessione. Si verò velit prædicta curia incidenter ad colorandum possessorium cognoscere de titulo & proprietate, tanquam non sit in beneficialibus alicui concedendus vitiosus ingressus. c. 1. de regul. in 6. certè debet admittere exceptionẽ
1 suppressi valoris contra titulum Petri, quia contra agentem possessorio retinendæ in beneficialibus obst. exceptio inualidi tituli. vt est casus in c. audita q̃rela. & ibi no. Pan. in 1. notabi. de restit. spoliat. de qua exceptione incidenter solent cognoscere Parlamenta Regia Franciæ, sm̃ do. Guido Pap. deci. 72. inci. iudex laicus. quod sine dubio verum est, si in parlamẽto sint aliqui senatores ecclesiastici: nam de iure constat regẽ, & eius senatores etiã laicos cognoscere posse de possessorio, sm̃ Pan. in c. literas. de iuramen. calum. modo si in cã possessorij incidat aliqua qõstio tituli. tunc de tali incidenti qõne pũt cognoscere senatores clerici, quãquam noĩe Regis laici ius dicatur, vt concludit Felin. in c. cum sit gnale. ver. & vidi certari. de for. competen. vbi tenet clericum delegatum à laico posse cognoscere de causa vsuraria emergente in causa delegata, quam
4 quam laicus delegatus ipse nõ posset. Et q̃ exceptio † suppressi valoris sit admittenda, oñditur ex duob. Primò. quia ex sola negatione tituli efficitur incoloratus, acsi negaretur non cõstare impetrantem esse clericum. nam si negetur expressum fuisse verum valorem impetrans tenetur probare valorem ab eo expressum esse valorem, secundum Pan. in cap. ad aures. de rescrip. & in c. ceu de præsumpt facit tex. & ibi not. Pan. in c. ga circa. de consanguinit. & affinit. & quæ scribit Fel. in c. constitutus. de rescrip. Nisi ergo impetrans probet se expressisse verum valorem apparet q̃ titulus exhibitus non est coloratus, sicut [illegible] probet se clericum, sm̃ Innocen. in c. super his. de fi. de accus. Panor. c. bonæ Io. j. de elec. & in c. i. de lit. contestat. & probatur in ca. cum olim de rescript. [illegible] lib. vnde sicut admittitur exceptio negatiua, non video cur etiam non admittenda sit probatio, si negans velit probare negatiuam. Secundo, quia hæc exceptio suppressi valoris est meri facti nõ habens in se vllam spiritualitatem. nam valor beneficij est q̃d merè temporale. cap. ad audientiam. de rescriptis. traditur per Panormita. in d. capit. ad aures. de exceptionibus autem emergentibus in causa possessorij, si constat in facto, cognoscere potest iudex secularis, licet ex tali exceptione facti possit inferri ad decisionem iuris spiritualis, de quo non contenditur, secundum Bald. in auth. & qui iurat. versic. quæro qualiter. C. de bono. author. iudic. possid. nam si incidenter emergeat qõ de quantitate pretij, vel de pacto de retrouendendo, vt quia negetur modicitas pretij, vel pactum, admittendus est actor ad probandum etiam coram iudice laico, quia talis est qõ facti licet inferatur ex ea ad decisionem vsuranæ prauitatis. cap. ad nostram. de emptio. & vend. sm̃ Bart. & scrib. *communiter* in le.
5 Titia. § vsuras. ff. solut. mat. & in l. omni pœnitentiæ. vbi Pan. de Cast. C. de sa. ecclesi. cum finitis [illegible] quæ ad duci possunt & de quibus per Alex. consi. 9. præstantissime doctor libr. 4 & Pan consil. 64. libr. 2. Sic ergo dicamus, q̃ laici iudices † possint cognoscere de quantitate valoris beneficij, sicut cognoscunt de quantitate pretij in cã vsuraria, si emergat sola qõ de quantitate quia est qõ facti. hinc est q̃ laicus potest cognoscere de exceptione opposita p beneficiatũ p̃ patronos, q̃ iuri patronatus renunciauerint. quia facti est. cap. significauit. quem tex. ibi ad hoc not. Card. & Fel. in princ. de testibus. licet causa iuris patronatus sit spiritualis, seu mixta c. quanto. de iudic. sic ergo laicus poterit incidenter cognoscere de abiuratione tituli & multo magis de suppressione valoris, quæ magis in facto consistit, q̃ renuntiatio q̃ renũtiatio nõ reddit titulũ inualidũ. & incoloratũ generaliter, vt traditur in c. admonet. de renuncia. sicut suppressio veri valoris, vt per Rot. decis. xix. sub rub. de rescript. in nouis. & in regulis Bonifacij. regu. vj. bñ facit. quia si licet actori probare titulum coloratum coram laico ad iustificandum possessorium, debet etiam licere reo probare exceptiones suas per quas vult ostendere titulum non esse coloratum, neque iustificare possessorium. text. est clarus, & ibi Fel. in c. constitutus. de testibus facit regu. non debet. de reg. iur. ff. concludendum ergo mihi videretur, q̃ si curia velit cognoscere de mero & nudo possessorio, & non de colore titulorum ipsarum partium, q̃ debeat manutenere antiquiorem possessorem, qui pariter probauit de titulo habito ab ordinario collatore: qui dicitur titulus coloratus. vt per Innocẽ. & alios in c. nostris. de concess. præben. & per Felyn. in capit. in nostra. column. 36. de rescrip. vbi autem constat de titulo colorato vtriusque, obtinet in possessorio qui prior est tempore. d. ca. licet causam. & dixi s. si autem Curia cognoscere vult quis titulus sit magis coloratus, non video quare non debeat cognoscere de exceptione suppressi valoris per rationes & iura superius deducta.

RESP. CCXII.

QVI præpositurã quæ electiua est nulliter ꝛtulerũt eã, neq; priuati sunt ipso iure, neq; priuãdi põtate eligẽdi, eligere

possunt

poſſunt. ſtaque in electione citandi ſunt, ſed in ea re diſtinctio de qua hic ſeruanda eſt. Dubiū verò non eſt quin canonici & illi qui in ſacris nō ſunt, in ea Prępoſiti electione vocē habeāt cū in omnib. capituli actib. ſuper & ex eo tpe cuius memoria nulla extat tales vocem habuerint. de ea verò præpoſitura, p uiſio legati Cardinalis de latere, non valuit, qa cum non eſſet ipſi ſpecialis præueniendi poteſtas data, præuenire in eccleſia collegiata ordinarios non potuit. nec etiam graduatorum no minatio locum habet in beneficiis ad electionem capituli ſpe ctantib. At Papa ſine dubio poteſt electores, nihil repugnātib. concordatis præuenire.

SVMMARIVM.

1 *Electiuum beneficium propriè dicitur quādo ſuperioris cōfirmatio poſtea requiritur.*
2 *Collatores proteſtati quòd ſi beneficium erat electiuum non intēdebāt derogare iuri eligendi, eligere poſſunt, & nu. 3. & 5.*
4 *Eligēdi poteſtate ipſo iure nō priuati licet priuādi eſſent citandi ſunt.*
6 *Canonici ſacris non initiati in electione vocem habēt ſi ita ex tempore cuius memoria nulla extat obſeruatum ſit.*
7 *Legatus de latere cui non eſt ſpecialis poteſtas præueniēdi data, præuenire nō poteſt maximè in eccleſiis collegiatis, ordinarios electores.*
8 *Graduatorum nominatio locum non habet in beneficiis ſpectantib. ad electionē capituli, ſed tātum in iis quæ ad collationem ordinarij ptinēt.*
9 *Papa poteſt electores præuenire.*

Relpon. interpreta.

DVPLICI Ratione poteſt huiuſmodi præpoſitura dici electiua, vel quia in electione procedatur iuxta formā. c.
1 quia propter. de elec. & hoc modo † propriè dicitur electiua, cū confirmatio ſuperioris poſtea requiratur. c. auaritię. cum con cord. de elec. in 6. vel quia per ſimplicem electionem ad illam aſſumatur Præpoſitus ſine alia ſolemnitate, & confirmatione ſuperioris & hoc modo non erit propriè electiua, ſed potius collatiua, vt declarat Fel. in c. in noſtra. corrolar. 31. de reſcri. Si ſecundum primum modum ſit ex priuilegio electiua, dubitationes, de quib. in themate pertinenter formantur, ſi verò dicatur electiua ſecundum alium modum, tunc cōſtat pluresex dubitationib. eſſe impertinentes. Vnde tamen quęrenti conſilium ad plenum ſatisfiat, ad ſingula paucis reſpondebimus.

¶ Pro reſolutione primi videndum eſt, an hi qui eligendo con tulerunt, non ſeruata ſolennitate c. d. c. quia propter. vel ſolenni tate ex priuilegio requiſita, ſint hac vice priuati, vel priuandi poteſtate eligēdi. & ſi reſpondebimus, ꝙ non ſunt priuati ipſo iure. d. c. quia propter. §. qui verò, in verb. priuentur. & ibi glo.
5 ☞ Inn Hoſt. Pan. & alij *communiter* no. Quod etiam probatur, quia Pa pa vtitur verbo futuri temporis, quod regulariter requirit ſen tentiam, ſecundum gl. *cōmuniter* approbatam in l. incriminali. C. d iuriſd. & in c. quicunque. in verb. innodetur. de hęr. lib. 6. & ex
2 plurib. comprobat Fel. in c. Rodulphus. de reſcri. Sed quia † an te collationem, hi qui contrauenerunt formæ electionis ꝛc ferendo proteſtati ſunt, quòd non intendebant renunciare elec tioni. caſu quo hæc dignitas eſſet propriè electiua. dubitatur an hæc proteſtatio eos releuet à pęna priuationis faciendæ p ſententiam. Ad iſtud reſpondebimus quòd non: quia proteſta tio contraria conſequutiua actum in dependentib. à diſpoſi tione iuris non releuat proteſtantē. c. cū *M.* Ferrar. de conſti. l. alimenta. C. de neg. geſt. l. nemo. poteſt. ff de leg. 1. ex collatiōe verò vel electione facta non ſeruata forma. d. c. quia propter. ſequitur pœna priuationis ex diſpoſitione. d. c. cui non potuerunt eligentes derogare, ergo proteſtatio eos non releuabit, alioquin eſſet in facultate eligentium effugere ſp pœnam d. ca. proteſtando, quod dicere non debemus. c. commiſſa. eo. tit. lib. 6. l. fi. ad fi. C. ꝛmu. de leg. Sed forſan excuſabūt prætextu igno rātię, allegātes ſe ignoraſſe, ꝙ hęc dignitas eſſet electiua. Nam ignorans excuſat à culpa & ꝛnr à pęna. c. cognoſcentes. de ꝛſti. l. ſi ignorās. ff. loc. cum ſi. Sed certè in his q̄ ex officio tenemur ſcire ignorantia eſt damnabilis, ideo nō præſtat legitimā excuſationem. c. innotuit. de elect. c. quanuis. de regu. iur. Paria enim ſunt ſcire, vel debere ſcire. l. quod te ff. ſi cert. pe. l. ſi duo. ff. de acq. hær. vnde vnr excuſandi qui contra formam ſtatuto rum & priuilegiorum eccleſiæ eligerent? Verum tamen ſecun dum ea qua proponuntur non videtur quod ſint priuati nec priuandi, quia præſupponitur quòd vltimo immediatè præ deceſſori fuit prouiſum per viam collationis & ſimplicis e lectionis, quæ vim obtinet collationis, quę vltima prouiſio conſtituit capitulum in quaſi poſſeſſione conferendi. c. quere lam. de elect. c. conſultationib. de iure patron. & cum vltimus ſtatus prædictæ prępoſituræ ſit repertus collatiuus, habuerūt canonici, qui eligendo contulerunt iniuſtam cauſam creden di ita eſſe, cum ex poſſeſſione de pręterito pręſumatur in præ ſens. l. ſiue poſſidetis. C. de probat. cap. mandata. cap. ſcribebā. de pręſumpt. not. gloſſ. in capitul. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. & ex poſſeſſione authoris, ſiue prædeceſ ſoris præſumitur bona fides ſucceſſoris. l. pe. C. de euiā. ex tit. putatiuo cauſatur bona fides, ſm Rot. de præſcrip. deciſ. 3. in nouis. & traditur latè per Fel. in c. de quarta. de præſcr. & non ſolum ex iuſtis, ſed ēt ex iniuſtis cauſis, & temeratiis cauſis, cauſari poteſt bona fides, ſm gl. in l. j. C. vbi cauſ. ſtat. pro qua facit tex. in l. clam poſſidere. in princ. & ibi d. Iaſ. in vij. no. ff de acquir. poſ. ſequitur d. Alex. conſi. 237 viſa inquiſitione. lib. 3. & Andre. Barb. conſi 28 li. 2. Sed ſtante hoc ꝙ capitulum ſit in quaſi poſſeſſione ꝛferendi, vt ꝙ collatio facta p nos canonicos ſit valida & manutenenda per tex. in d. c. q̄relam de elec & c. conſultationibus. de iure parro. nam cum queritur de validitate collationis nō inſpicitur apud quem ſit proprietas, ſed apud quem ſit poſſeſſio. quia collatio eſt fructus poſſeſſionis, & ad poſſeſſorem ſpectat perceptio fructuum. l. bonæ. ff. de ac qui. re. domi. c. grauis. de reſti ſpol. ¶ Verum prædictis non ob ſtan. reſpondemus huiuſmodi collationem fore nullam pp re ſiſtentiam aliorum canonicorum. qui proteſtati ſunt de nulli tate ipſius collationis, aſſerentes fore procedendum per viam electionis. nam propter reſiſtentiam aliquorum, illa quaſi poſ ſeſſio interturbatur, & operatur talis reſiſtentia ab aliquibus de c. volentibus deſiſtere ab iniuſta poſſeſſionne vt alij efficiā tur malæ fidei. ita concludit Pan. in c. eum olim in 3. no. pon derando, quòd ibi collatio fuerat facta abſque vlla reclama-
3 tione. de cauſa poſ. & prop. Prætereа † cum ipſimet qui contu lerunt fuerint proteſtati, quòd præpoſitura eſſet eligibilis, ꝙ non intendebant derogare iuri eligendi & intereſſendi in ip ſa electione, ſatis conſtat quòd conſenſerunt proteſtationi aliorum volentium eligere, eo caſu quo eſſet eligibilis. Quan do autem exiſtentes in quaſi poſſeſ iniuſta conſentiunt prote ſtationi ꝛrię ſuæ quaſi poſſeſsioni, tunc non tenet collatio fa cta ab ipſis quaſi poſſeſſoribus. vt eſt caſus, & ibi Panor. in ca. Cumana. verſ. pro clariori intellectu de elec. Iſtis ſic enuclea-
4 tis, rndemus ad primum queſitum, † quòd cum hi qui contu lerunt. non ſint priuati ipſo iure quòd veniunt citandi, etiam ſi venirent priuandi per ſententiam, ſm Pan. in c. auditis. ver ſic quarta lectura. per illum tex. eo. ti. & idem firmat Pan. poſt Inn. in c. quia propter. §. fi. Ad ſm. an exiſtentes extra prouin ciam ſint citandi nominatim, vel ſufficiat citatio generalis, rndemus diſtinguendo, Aut ſcitur vbi ſunt, aut ignoratur. Pri mo caſu, aut ſunt in loco, in quo commodè vocari poſſunt, & hi ſunt citandi perſonaliter. ſm Spec. tit. de ele. §. j. circa princ. & ita procedit tex. in d. c. quia pp. ad fi. licet n. text. in c. coram. eo. tit. mandet eos citari qui ſunt in prouīcia, tn ſi exiſtentes extra prouinciam poſſunt commodè vocari, etiam hi vocandi ſunt, ſm Inn. Card & Pan. ibi, qui ſubdit, ꝙ ſi prouincia eſſet multum ampla ab vno latere, ita ꝙ exiſtentes in finibus eiuſ dem, non poſſent commodè vocari, & tamen exiſtens extra prouinciam ab alio latere, ſi forent viciniores, & vocari com modè poſſent, illi hoc caſu eſſent vocādi magis quàm exiſtēs in prouincia ab alio latere. & idem dixit Pan. in cap. cum inter vniuerſas. eo. tit. Aut ſunt in loco in quo cōmodè vocari non p̄nt, & tales non ſunt vſquequo vocandi. d. c. qa pp propter pe riculum vocationis & moræ c. ne pro defectu. eo. tit. dnt autē commode vocari poſſe, conſideratis locorum diſtantiis, per ſonarum, & temporum qualitatibus. arg. c. 1. d. dila. Aut igno ratur vbi ſunt, & hoc caſu ſatis eſt ꝙ citentur per edictum in loco vbi morari ꝛſueuerunt. c. ex parte. c. tuæ. de cleric. non re ſidentib. c. fi. de eo qui mittit. in poſſ. cā rei ſeruand. cap. ex pte. de for. comper. & ita docet Spe. in loco prę allega. & Io. Ber tach. in tract. de epiſco. in 3. parte primi lib. verſi. 7. quęro. Ad tertium vtrum illi qui contulerunt, poſſint redire ad viam e lectionis, ſtante reſolutione ſ. facta, ꝙ non ſint priuati, vel pri uandi, certum eſt ipſos reuerti poſſe ad electionem. immo cō-
5 ☞ *munis* opinio eſt ꝙ redire poſſint ad electionē hi qui veniunt priuandi propter non ſeruatā formam d. ca. quia propter. ſm Inno. Compoſtellā. Ioan. And. Car. & Pan. in d. c. quia propter § quia verò. & in §. fin. Pano. in d. cap. auditis. reiecta ſententia Hoſt. & d. Anto. quorum fundamentis reſpondet Card. in d. §. quia verò. quæ nō refero, quia non expedit. cum præſuppona mus cōem eſſe ꝛ Hoſt. & d. Anto. & concludamus hos cano nicos † qui contulerunt, non fore priuatos nec priuādos. Nec obſtat quòd iam publicauerint electum ſiue eligendum, & conſequenter non videantur amplius poſſe variare. c. publi cato de elect. quia verum qn ex votis publicatis eſt ante quæ ſitum aliquod ius nominato, quia dicuntur tunc nominantes vel conferētes functi officio ſuo. ſecus qn nominatio vel col latio fuerit nulla ex defectu poteſtatis, vel trāſgreſsionis for mę, quia tunc non dicuntur functi officio ſuo l. diem. ff. de ar bi. ita dicit Pano. in d. c. publicato nam ꝛtra factum proprium nulli licet venire. c. diuerſis fallaciis. de cleri. coniuga. l. quem.

admodum.C.de agric.& censi.lib.11.& tradit Pan. in terminis nostris in d.c.auditis.& in c.nostri eo.ti.Præterea aliud est quærere an possint hi qui cõtulerunt variare,aliud an possint ad electionem redire,cũ possibile sit eos nõ variaturos,sed eũdem electuros.¶Ad quartũ,an canonici qui nõ sunt in sacris, habeant vocem in electione prępositi attenta generali cõsuetudine,quia prædicti canonici à tẽpore immemorabili cõsueuerunt ingredi capitulum,& dare vocem in omnib.actib.capitularib.?videtur ꝙ non per tex.in cle.hi qui.de ætat.& qualit. vbi dr̃ quod tales non habent,vocem in cap.quæcunque consuetudine non obstante.vbi autem consuetudo remouetur, noua induci non potest,secundum glo.in c.1.de cleric.non resid.lib.6.quia lex derogans simpliciter consuetudini, intelligitur derogare consuetudini tam præsenti,quàm futuræ,secundũ Io3.And.in c.certificari.de sepul.d.Anto.in c.fi.circa med. de ꝓsue.Fel.in c.2.de proba cũ ꝯcordant.alleg. per d.Iaſ.in l.de quib.ff.de legib.& per d.Ale.consi.298.viso testamento.lib.2.
6 Sed hoc†non obstante ꝯrium respõdẽdũ duximus,sequentes Gemi.consi.132.casus talis est,ad fi.quia predicta conclusio, ꝙ lex remouens consuetudinẽ censetur ẽt remouere futurã, ꝓcedit qñ lex declarat cõsuetudinẽ fore irrationabilem,& ideo illã tollit,secus si simpliciter eam remouet non declarando eam irrationabilẽ,vt in casu d.c.vt hi qui. vbi consuetudo simpliciter remouetur,vt canonici propensi' inducantur ad ordines sacros suscipiendos,non quia sit irrationabile, quòd nõ existẽtes in sacris vocẽ habeãt in c.ita declarat tex.in d.ca. vt hi qui,Gem.in d.consi.132.& pro hac sua conclusione allegat gl.in c.statutũ.in verb.consuetudine.de ele.lib.6.& in c.1. in gl.3.de cleric.ꝯgrot.eo.lib.Alia quoque ratione dicimus vtẽ cõsuetudinẽ,quia in themate præsupponit quòd talis cõsuetudo fuit obseruata à tempore immemorabili, quo casu lex remouens consuetudinem futuram nõ intelligitur remouere cõsuetudinem memorabilem,quæ habet vim priuilegij. l.1.§.ductus aquæ.ff.de aqua quoti.& æsti.& c.super quibusdã, §.præterea.de verb.sig.ita signanter consuluit Pet.de Ancha. consi.51.consuetudo,quæ habet,vbi concludit,ꝙ licet lex dis ponat electũ non debere administrare ante confirmationem quacunque consuetudine non obstãte,tñ nõ intelligitur sublata ꝯsuetudo immemorabilis,quia talis cõsuetudo hẽt vim priuilegij,& sic remota cõsuetudine non intelligit̃ priuilegiũ, ita nec consuetudo immemorabilis,quæ priuilegio æqparat. idem firmat Abb.consi.26.in q lib.3 comprobatur,quia remota prescriptione per legem,non censetur remota prescriptio centum annorum,secundum Bal.in Lvni.C.de anna exceptio. & Ang.in auth.vt de cæt,non fiant sac.iussio.ad fin. per illum tex.sequitur Alex.in l.nemo potest.ff.de leg.1.& Fel.in rubri. de præscri.col.fi.br licet sint qui ꝯdicant,tñ hæc sentẽtia verissima habetur, qñ cõsuetudo immemorabilis non est nutritiua peccati,nec contra bonum publicũ, vt est huiusmodi, ſm Card.Alex.in c.frustra.8.dist.Præterea ex casu superueniente consuetudo nouam vincit legem derogãtẽ consuetudini futuræ,quia omnis dispositio etiam futura respiciẽs,recipit restrictionem à causa superueniente l.si hominẽ.ff.mandat.per tex. in proposito nostro,ita concludit Panormita.in c.fi.col fin.de consuetud.Card.Alex.in d.c.frustra.& Fely.latè in d.c.2.de proba.Consuetudo autem immemorabilis præsumit habere primã optimã cãm.cum habeat vim tituli d.§.ductꝰ aquæ,& not. Bar.in l.cum de in rem verso ff.de vsur.d.Ant.& Pan.in c.peruenit,de censi.ergo,&c.Cęterum vbi non valeret consuetudo nullus negabit non valere priuilegium à Papa concessum cũ Papa habeat in istis quæ sunt iuris positiui omnimodam potestatem.c.proposuit.de concess.præben.maximè in beneficia lib.cle.1.vt lite penden vñ rñdemus ꝙ do. canonici qui non sunt in sacris possunt inniti priuilegio.& si obijciatur non cõstare,pñt ipsi probare probãdo quasi possessionem immemorabilem,ex qua præsumitur priuilegium si allegetur secundũ Bar.in l.cũ de in rẽ verso ff.de vsu.Pa.in c.peruenit.de censib.& benè probatur in c.apostolica.& ibi Card.Imol. not.de his q̃ fiunt à prelat.sine consens.vbi laicus qui possidet decimas per tempus immemorabile præsumitur inuestitus à Papa ante cõcilium lateranense, quo tempore laici ex cõcessione epi erãt capaces decimarum,& facit quod ꝙsuluerũt Old cõ.396.Rapha.Cu.consi 83.quia causa decimalis.Ale consi.6.lib.1.vbi ꝯcludunt ꝙ existentes in quasi possessione non soluendi decimas à tanto tempore,cuius initij memoria hominis nõ est in ꝯrium,præsumuntur habuisse priuilegiũ nõ soluendi à Papa n allegetur.sequit Andr Barb cõsi.35.libr.2.Deci. consi.85.& ꝙst.152 in cã exẽptionis.Soc.consili.297.viso priuilegio. versi.3.
7 ista conclusio.¶Ad quintũ vtrũ promissio dñi†legati Cardi. de latere valeat attenta prœuentione?vt ꝙ sic,qa ꝙcurrit in collationib.cum quocunque ordinario.c.1.& 2.de offi.leg.ergo debet esse locus prœuentioni.c.proposuisti de fo.cõpe.cũ concordant.Contrariũ tñ in casu occurrenti,in quo agitur de prima dignitate ecclesiæ collegiatę,ad quã prouidetur per viam electionis verius esse rñdemus per tex.in c.deliberatione,pui da.de offi leg.lib.6.vbi casus ad literã,qđ verũ est,nisi data sit à summo pontifice ipsi delegato specialis facultas prœueniendi ordinarios, ẽt in ecclesiis collegiatis. Ad penultimum rñdemus,ꝙ †nominatio graduatorum non habet locum in beneficiis spectantibus ad electionem capituli,sed tolum ad collationẽ ordinarij Nec obst.quòd ex tenore ꝯcordatorum nominatio fieri possit ad beneficia spectantia ad collationem,,pusionem,nominationem,præsentationem,seu quamuis aliam dispõnem,& sic ẽt ad confirmationem,& ꝙñ ad electionẽ capituli,quia & si ralia verba sint gñalia,non tñ includũt bñficia spectantia ad electionẽ capituli.c.cum in illis.§.i. de præb.
9 in 6.¶Ad vltimum,certissimi iuris est†Papam posse prœuenire electores,cum possit sibi reseruare collationem & prouisionem beneficiorum ẽt electinorum c si eo tpe.de elect. lib. 6.cõcurrit.n.cum oĩbus collatorib.& electoribus.c.2.de prẽb. lib.6.Non obst.concordata,quia loquũtur in epatibus & Abbatijs,in cæteris verò dignitatibus inferioribus reseruatur libera potestas summo Põtifici,vt patet in versi.nósque & successores nostros.&c.

REPERTORIVM.

CVM Vniuersitas de Besodonio quorundã molendinorũ quæ emerat nõie ab officiali prælati directi dñi inuestitura, quæ longissimo tpe pacificè sciente dño illo directo,vti emphyteuta possederat,ille deinde ipsa molẽdina Raspallo cuidam vendidisset,ac emptorem istum dñs ille directus laudasset,& investiuisset,certissima ꝓsumptio est tũ ex diuturnitate tpis,tũ ex tacita subsecuta ratificatione,quæ ex ista ipsius dñi inuestitura ꝓspicua est offalem illũ inuestiturã vniuersitatis ex mandato fecisse ꝓlati directi dñi,potuit tñ aduersus hanc ecclesia læsa restitui,permutatio verò quam eadem vniuersitas de dictis molendinis fecisset ideirco valuit,quia cum cõsensu maioris ptis populi acceptis vtilioribus sibi rebus facta est,licet q̃dam à iure ꝓscriptæ solennitates in alienationib.hmõi,non interuenissent has aũt interuenisse ex tpis diuturnitate ꝓsumẽdum est, vel ex ipsa ꝯsuetudine probata qua receptũ est,instra in iis negotiis nulla fieri ꝯgregationũ,tractatuũ,& aliorum hmõi solennitatũ.Cæterũ alienatio illa Delphino [illegible] qua ẽt qñ[illegible] licet à principe superiorem ꝓbe recognoscere,nõ obstante litispẽdentia,permissa fuisse,tñ quia in iudicẽ ab ipso principe delegatũ,q̃ non subdelegauerat,facta fuit,non valuit.Sed id ꝯtus speciali gña eiusdem principis ẽt in alterius curiæ iudicium ꝙsitum videbatur,prætudicium cõualuit. Tertio verò eiusdem principis rescripto, sic illis duobus derogatum esse ꝓt,vt alienatio non valeat,non ãt vt vẽditor & iudex emptor in pœnam aliquam alienationis incidant. vl aũt princeps in eam ꝑte primis derogare in qua quod isto expressum erat impedimento erat.Quantum verò ad eam protestõnem,vt vẽditio pro non facta habeatur, vbi ius ei tribuisset, certum est contrahentes à vitio litigiosi non excusari,nec illos pœnas vitij illius vitare,licet eius pacti vires empta retrotradatur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum præsumitur ex diuturnitate temporis, tacita ratificatione deinde apparente.*
2 *Permutatio rei vniuersitatis,à maioriparte populi facta,vtilioribus vniuersitati rebus acceptis,valet licet solennitates omnes non interuenerint.*
3 *Solennitas præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis.*
4 *Dispensatio facta super uno defectu,ad alium non porrigitur.*
5 *Princeps ius quæsitum nobis auferre potest.*
6 *Princeps non potest reuocare gratias,vt impetrantes deinde in pœnas incidant.*
7 *Protestatio,vt venditio pro non facta habeatur, vbi ius resisteret, non excusat à vitio litigiosi.*
8 *Litigiosi vitij pœnę nõ euitantur,licet res empta venditori retrotradatur.*

Respon. interpreta.

QVIA Dubia supra proposita simpliciter formantur,nec documenta de qb.in themate.exhibentur, paucis quid
1 sentiam rñdebo.Ad primum,†an ex diuturnitate tpis ꝓsumatur mandatum laudandi,& inuestiendi?videretur prima facie ꝙ rñdendum quòd non,quia cõis est docto.sñia,quòd mandatum nũquã ꝓsumat ẽt cursu annorũ mille,vt dixit Bal. in l.2. C.si ex falsis instr.& in l.j.C.de reb.eccle.nõ alie.& in l. qui fundum.ff.de vsuca.Ale.in l.qui in aliena.in prin.ff.de acqui.her. & in l.sciendum.ff.de ver.obli.& consi.j.lib.4 & Cur.consi.49.

Sed

Sed tñ in caſu occurrẽri ꝙriſi verius exiſtimo, ꝙ prædicta cõmunis ſnia nõ ꝓcedit qñ apparet de tacita ratificatione dñi, cuius nomine res geſta eſt. tacitè.n. tunc ꝑſumit̃ dediſſe mandatũ, vt p Dec cõſi. 298. nõ patit̃. in caſu aũt iſto ꝙſtat de tacita ratihabitatione directi dñi, qa directus dñs approbauit vendi tionẽ factã per vniuerſitatẽ de Beſodonio, factã in Guilielmũ Raſpali, laudando & inueſtiendo ipſum Gulielmũ vt prẽſuppo nit̃ ꝙſtare publico documẽto, ergo in neceſſariũ añs. etiã dicit̃ approbaſſe inueſtiturã factã per dictũ officialẽ in ipſam vniuerſitatẽ. l. illud ff. de acq. hær. l. ad rẽ. & l. ad legatum. ff. de procur. tũ qa ipſa vniuerſitas & eius ſucceſſores, longiſſimo tpe vti emphyteuta poſſederunt pacificè dicta molendina, ſciente directo dño. ex qua pacifica poſſeſſione inducit̃ tacita ratificatio, ſaltẽ efficax ad inducẽdã ꝑſumptionẽ mãdati, ſm Alex. cõſi. 8. qñ omne datũ. lib. 5. & Dec. in d. conſi. 299. & in iſtis terminis procedit l. ſi filius. C. de hęredi. vbi filius qui diu poſſedit hereditatem prẽſumitur de mandato patris adiuiſſe. præſumitur. n. hoc caſu mandatũ, quia effectus correſpondet prẽſumptioni. Sic ẽt in eo qui emit à pupillo, & diu poſſedit, prẽſumit̃ ſolẽniter facta vẽditio, ſm Ang. in d. l. qui in aliena. in prin. per illũ tex. ff. de acq. hær. & prelatus, qui diu ſtetit in poſſeſſione, ꝑ ſumitur canonicè inſtitut⁹, ſm Pan. & alios ji. c. illud. de ꝑſumptio. & tradit̃ in nſro propoſito per Dec. cõſi. 36. & qa directo dñ. prẽiudicat alienationi facẽ. in vniuerſitatẽ. non vt poſſe amplius ꝙuenire. reg. quod ſemel. de reg. iur. lib. 6. nam cum ſit introductũ in fauorẽ directi dñi, ꝙ emphyteuta non poſſit alienare vtile dñium in perſonas prohibitas, põt directus dñs ſuo remũtiare fauori. l. ſi quis in cõſcribendo. C. de pact. Verũ tamen, qa ꝑlatus nõ põt eccl̃iæ ꝓiudicare faciẽdo. l. iubemus. C. de ſac. ſan. eccl. & ibi notat̃ videretur ꝙ eccleſia ſaltẽ in integrum reſtituenda eſſet aduerſus talẽ alienationẽ, vt eſt caſus in c. 1. de in integ. reſti. Conſtat. n. manifeſtè eã eſſe lęſam in laudemiis, & iure retentionis, quia vniuerſitas non ita faciliter alienat ſicut faciunt particulares hoĩes, & ita tenet Card. Floren. in c. poruit. q. 5. de locat. & Iacob. Aluarot. in c. 1. §. 1. ad fi. de alienat. feud. ¶ Circa ſm, an † permutatio de dictis molendinis facta p maiorem & ſaniorẽ partẽ populi, & p̃ſente prætore ſeu baiulo loci, retractari poſſit ex eo, ꝙ nõ fuit ſeruata forma q̃ requirit de iure in alienatione rerũ ciuitati, de qua in l. fi. C. de vend. reb. ciuitat. lib. 11, iſta dubitatio poteſt ꝺupliciter intelligi. Primõ, an ꝑ ſmilẽ ratio defendi poſſit, etiã ꝙ nõ fuerit ſeruata forma d. l. fi. Secundo, defendi poſſit, ea ratione, quòd forma prẽſumatur ſeruata. & propter diuturnitatem tẽporis? Ad primum ſi vera ſunt, quę ꝓ̃ſupponũtur quòd molendina tpe permutationis eſſent vniuerſitati inutilia, & fuerint ꝓmutata cũ reb. tunc vtiliorib. Reſpondeo ꝓmutationẽ factã cũ cõſenſu maioris partis populi valere dato ꝙ cæterę ſolennitates nõ interuenerint, vt eſt caſus in c. vt reb. §. fi. de re. eccle. non alienã. arguendo de reb. eccleſię ad res ciuitatis, vt arguit gl. fin. in d. l. ii. & gloſ. & ſcrib. in l. reſpublica C. quib. ex cauſ. maior. & in auth. de non alien. § ſi minus. & l. fi. C. de ſac. ſan. eccle. Et licet molendina ſint hodie effecta maioris reditus, non tamen eſt de hoc curandum, quia inſpiciendum eſt tempus permutationis. l. 2. C. de præd. & de omnib. reb. nauicular. lib. 11. quem tex. notant ibi And. de Baru. & Io. de Plat. contra auaros prælatos, qui volũt res eccleſiaſticas olim ſteriles, modo fertiles ab emphyteuticis repetere, dicentes eccleſiã fore lęſam. ad idem tex. in l. 2. C. de ſum. rei priuat. & ſaltib. diuinę dom. & in l. 2. C. de loca. præd. fiſcal. lib. 11. ad ſecũdũ, an † ꝓpter diuturnitatẽ tẽporis ꝑſumatur ſolennitas, de qua in d. l. n. interueniſſe in hac permutatione, videlicet ꝙ populo ſiue maiori parte cõgregato, & præſtito iuꝛo de procurando vtilia vniuerſitati, per illos qui alias non iurauerunt, fiat tractatus & deliberatio de alienando, deinde fiat in eorũ præſentia alienatio, interueniente authoritate & decreto præſidis. Et videretur primo aſpectu reſpondendum, quòd nõ ꝑſumatur ſolẽnitas tractatus iuramẽti & decreti, q̃ nõ legit̃ interueniſſe, qa ſolẽnitas extrinſeca, q̃ non præſumit̃. l. quæcunque. §. ſi ff. de ꝓbatio. l. pen. ff. de probat. ẽt ſi ſit decurſum lõgiſſimũ tps, quia ſolennitas quæ nõ poteſt interuenire in ipſo actu, vt eſt ſolennitas tractatus, & iuramẽti de procurando vtilia, quę debet precedere, nunquã prẽſumitur, ſm Soc. conſi. 29. viſo quodam. lib. per tex. in c. 1. de reb. eccle. non alie. lib. 6. ¶ Sed his & ſimilib. non attentis, reſpondeo ſolennitatem hoc loco præſumendam eſſe propter temporis diuturnitatem, per tex. in d. l. ſi filius. etſi dicatur præſumptionem illius leg. admittendam non eſſe quando talis ꝑſumptio tendit principaliter in damnum tertii, vt videtur tendere in hoc caſu, quo principaliter agitur de damno vniuerſitatis. Rñdetur verum eſſe, ſi ex ſolo curſu decennij vellemus hanc ꝑſumptionẽ induci. Sed nos ꝑſumptionem hanc colligimus ex curſu anno. xxx. & vltra, quo caſu ꝑſumitur ſolẽnitas extrinſeca, ẽt ſi agatur principaliter dãno tertij. c. puenit. iuncta glo. & ibi Imo. de empt. & vend. & tradit̃ p d. Alex. conſi. 1. & cõſi. 50. viſo inſtro. li. 4. & d. Ias. in l. j ver. 3. ſingulariter limita. C. qui admit. & pro hac ſnia eſt ẽt tex. in c. cum ſatinebatur & in c. ea noſcitur. vbi Ant. de But. & alij cõiter, de his q̃ fiunt à ꝑla. ſine ꝙſenſu cap. vbi ex diuturnitate tpis preſumit̃ conſenſum capituli interueniſſe in alienatione rei eccleſiaſticę. Nec obſt. ꝙ ꝙſenſus ſoleat interuenire in ipſo actu tractatus aũt, & iura mẽti præſtatio ante actũ, vt dicebat Soc. ind. cõſi. 29. quia hęc dicta ꝙ facit Soc. reprobat̃ cõiter ſm Fely. in c. ſicut. de re iud. nã ſi ea q̃ debent interuenire in ipſo actu, præſumuntur interueniſſe. ſicet non enuncient in inſtro actus celebrati, certè magis debent ꝑſumi interueniſſe ea quę actũ ipſum ſolent præcedere. cũ illa non ita notorio poſſent eſſe nota, ſicut ea q̃ fiunt in ipſo actu. & ita tenet Alex. cõſi. 79. circa primũ. lib. j. vbi vult ex diuturnitate tpis ꝑſumi tractatũ, conſenſum capituli & cætera ſolẽnia interueniſſe in alienatione rei eccleſiæ. & idẽ conſuluit Soc. ſibi ꝙrius ꝙſ. 15. lib. j. ꝙſ. 153. qeſt. ꝙſ. j. li. 2. vbi ꝙſuluit ex diuturnitate tpis ꝑſumi decretã fuiſſe mũi tutelã debitè & ſolẽniter. & idẽ cõſuluit Pet. de Anch. 130. ex conſiliis. Et ad iſtud ꝓpoſitũ poſſem infinita allegare, quę referunt Fel. in d. c. ſicut. Ias. in d. l. j. & Ale. in variis conſiliis, q̃ breuitati ſtudendo miſſa facio. Et in hoc caſu in quo ꝙſtat maiorẽ partẽ populi fuiſſe ꝙgregatã ad actũ ꝓmutationis celebrãdę, maximè eſt ꝑſumenda ſolẽnitas tractatus, qa nõ ſolet populus ꝙgregatus quicq̃ agere, niſi prius ſimul tractet & deliberet qd agẽdum, vt docet experientia, quę eſt rerũ magiſtra. cle. diſpendioſam. de iudi. & prẽſupponit̃ ẽt fuiſſe ꝓbatum. & pro hoc facit qd dixit gl. vulgata in l. neq; natales. C. de proba. q̃ vult, ꝙ vno ꝓbato cenſeant̃ ꝓbata reliqua. quę cum illo ꝓbato frequenter ꝙtingunt, quis non ſp, eo qa lex ꝑſumit id interueniſſe, qd ſolet euenire à cõiter ꝙtingentib. & ibi Bal. infert ad plura. & ꝙ illã gl. & gl. in l. cũ dotem. C. de iur. dot. & dñt doc. ꝙ à cõiter ꝙtingentibus eſt ꝙcludens mã ꝓbonum. ita inquit Bal. in c. ſi. de cã poſ. & ꝓpric. & in l. cũ oportet col. 2. poſt Cy. C. de bo. q̃ lib. & eſt tex. quẽ ibi no. Pan. in c. j. de cle. nõ reſid. & ad iſtud ꝓ poſitum multa ꝙgeſſit d. Ias. in l. nõ hoc. C. vnde legi. Accedit ad augendã hanc ꝑ̃umptionẽ conſuetudo, vt dñ ꝓbata, de nõ conficiendo inſtra ꝙgregationum, tractatuũ. & aliarum ſolemnitatũ, quę in pertractandis & adminiſtrandis rebus publicis ſolent adhibere. valet enim conſuetudo ſup modo obſeruandi ſolẽnitates ſm Bal. in auc. hoc ius porrectũ. C. de ſacr. ſan. eccl. immo ſunt qui ẽt velint valere conſuetud nẽ, per q̃ tolluntur ipię ſolennitates requiſitæ in alienatione rerũ eccleſiæ, & reipublicę inter quos fuit gl. q̃ ibi ſequitur Ang. in l. diuturna. ff. de legib. & alij plures, quos refert Ias. in l. de quibus. c. ti. immo cõiter eſt ſuia quòd ꝙſuetudo poſſit derogare oĩbus ſolennitatibus req̃ſitis in alienationibus rerũ eccleſiæ, & reipublicæ de iure ciuili, ſm Pan. & alios in c. j. e. ti. lib. vj. & d. Ias. in d. l. de quib. Et ex hoc remouetur ſuſpicio eorum qui dñt non eſſe veriſimile quòd interuenerit tractatus, & aliæ ſolennitates, quia de his ita fuiſſet facta ſcriptura, ſicut fuit facta de alienatione, nã cũ nõ ſoleat de talibus fieri inſtm, ceſſat ꝓdicta ſuſpicio. ¶ Ad illud dubium, an licentia obtenta à principe ꝓ Raſpalum de alienando molendina nõ obſtante litis pendentia, fuerit ſufficiens, ita ꝙ potuerit Raſpalus vendere dicta molẽdina iudici delegato coram quo cã ipſorũ molendinorũ pendebat. Rñdeo q̃ non, qa ꝙ talem ꝙſtum obſtant duo, videlicet vitiũ litigioſi. l. 2. C. de lit. & defectus ex parte iudicis, q̃ prohibet̃ ꝙhere cũ habentibus litẽ coram eo, ac aliis ſubditis. l. non licet, & l. officia. ff. de ꝙh. emp. & l. auferẽ. §. j ff. de iure fiſcũ concor. Diſpẽſatio † aũt facta ſup vno defectu non porrigit̃ ad aliũ. l. ſi dominus. ff. de ſeru. vrb. præd. c. ex tuarũ. de auth. & vſu pal. firmat Old. conſi. 247. ſcĩn tale eſt. Ioã. An. in addi. Spe. ſuper rub. q̃ fil. ſint legi. & Bal. in l. eam q̃. C. de fideic. & in l. j. C. de furt. vbi dicit, ꝙ non ſufficit cl'a gñalis non obſtante, vbi ſunt plura obſtacula, ſed requirit̃ ſpãlis mentio ſingulorũ & ad iſtud propoſitum plura cumulauit Fel. in c. poſtu aſti. de reſcrip. et Dec. in c. ad aures. eo. tit. Præterea nunquã per gñalem gram cenſeturcum iudicibus diſpenſatũ, vt poſſint ꝙhere cum ſubditis, ſed opus eſt ſpãli, et indiuidua gra. l. j. C. de ꝙct. iud. ibi, niſi ſpãlem noſtri numinis hoc eis permittẽrem diuinam reſcriptionem hãc meruerint. et d. l. nõ licet. ibi, niſi ſpecialiter hoc quibuſdam conceſſum eſt. Quæ enim exigunt ſpãlem mentionẽ non comprehenduntur in gratia generali, ſm gloſſ. in cle. j. verb. et ſpãliter. de iudi. et Io. And. in ca. j de excep. li. b. vj. et ad hoc plura cõgeſſit d. Ias. in l. j. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Nec dicatur quòd nullus erat defectus in hoc iudice, cum eſſet iudex perpetuus, qui non prohibetur contrahere cum ſubditis. l. principalibus. ff. ſi cert. per. quia quantum ad Raſpalum ſoreniem non erat iudex perpetuus, ſed duntaxat quantum ad

cām ſibi delegatā. Tertera & ſi iudex perpetuus non prohibeatur ꝯhere cū ſubditis generaliter, credo in quòd prohibeatur ꝯhere cū his, qui cauſas agunt coram eo, qa & cum his ꝯhere prohibent ēt aduocati. l. quiſqs §. ꝓterea. C. de poſtul. can. infames. §. ꝓterea. 3 q. 7. Nec ēt obſtare vi. ſi dicat ꝙ hic iudex deleg. nō cognouit amplius de cā ſed eius locū tenens, qa cum non ſubdelegauerit cām in totū, nec in ptē. non deſinit eſſe iudex licet eius locū tenēs cognoſceret. nā poterat hic deleg. ꝺres voluiſſet, cām reaſſumere, & de ea cognoſcere, vt no. in c. ſuper qōnum. in prin. de offi. delegat. Si aūt ſubdelegat cām ſuo locū tenenti in totū aū emptionē, nō crederē, eum ꝓhibitū ꝯhere, cū nō eſſet amplius iudex. d. c. ſuper qōnum. §. porrō. &c. Ad illud aūt quæſitum, an ſcda gra hēat prodeſſe, ita quòd cōualideī ꝓcēſus factus cū ꝑd cto iudice. Rndeo q ſic, qa talis gra fuit ſpālis, qua ſtāte valet ꝓcēſus. d. l. j. C. de ꝓcēſib. iud. & d. l. nō licet. nec obſt. ſi dicat ꝙ ſecuta inualiditate primę grāe acqſitū erat ius aduerſario, qd p ſcdam grām nō vī tolli potuiſſe cū nō poſſit princeps auferre pœnā, ſemel parti applicatam, ſm gl. & Mod. in l. 2. C. de in ius vo. q cū eōdē iura ſua litigioſa potentiori hanc pœna plectit ꝙ talia iura in aduerſariū tranſferunt. l. fin. C. ne liceat potentio. qa ad iſtud rndetur, quod p alienationē reſū corporaliū litigioſarū nō acgrit aliud aduerſario. pe. ff. de alien. iudic. mutād. cauſ. fact. ſed cōpellitur emptor reſtituere rē venditori, ſoluta æſtimatione ſi co. l. ſi. C. de litigioſ. nec ēt p alienationē ſcām in iudicē res vēdita applicatur parti colligāti. l. auferetur. §. j. ff. de iure fiſci. vñ truſtra p parrē a legāt ius fuiſſe ſibi qſitum. Nō obſtat tex. in d. l. fin. C. ne hoc poſſeſſori qa loqnt̄ in ceſſiōe actionū fin gl. ibi, nos loqmur in alienatione rerū corporaliū. & ita declarat Azo in ſumm. C. de litigioſis. ſed poſito, quòd aliqd ius parti fuiſſet acquiſitū qa tū acquiſitū fuiſſet illi ex diſpoſitione legis ed. tę à Principe, poteſt ipſe princeps talcius auferre, ſm Ang. in l. Antiochenſiū. ff. de priuil. creditor. & in l. Lucius ff. de euictio & plura ad iſtud ꝓpoſitū addoc. Fel. in c. q in eccleſiarū. ver. qnta declaratio. de ꝓſtitu. no. Non obſt. tradita in l. 2. ff. de in ius voc. nd. qa ꝓcedit in principe recognoſcēte ſuperiorem, vt patet ex doctrina Bar. ibi. nos verò loqmur in Delphino q in ſuo delphinatu tenet locū ſupremi principis q ꝓt ius acquiſitum ex legis diſpoſitione auferre cui vult, vt patet ex ꝓdictis. Ad id verò, an p vltimū reſcriptū fuerit derogatum primis de quib. ꝙ ceſſa fuerat a ienādi facultas, ēt ī de. iudicē, nō obſtante vitio litigioſi. Ita gō ꝓt dupl'r intelligi. Prīo, an princeps, ſine eius locū tenēs mouerit. Secdo, an derogare voluerit. Ad primum ōtitū ad effectū ꝙ alieno non valeat, crederē principē potuiſſe. Sed ꝗtum ad hoc ꝙ mutilaſit pœna litigioſi, vī alienātis in iudice, nō credere potuiſſe, ne authoritate reſcriptorū ꝓhentes illaqueati reperiant. l. j. C. de his q venīā ęta. impetrant. 6 ac. alioqn ecclīa ptāe principis facere, qñ vellet ſpētānea gras ꝺ ius incidere in pœnas, renūcādo ipſas gras ꝓ ſuo arbitrio qđ eſt abſonū, & crudele dictu. nō cñ dēt princeps fraudē vlā adhibere in ꝓiudiciū ſubditorū. c. ꝓmas de dona. nec ex hinc inde iniuriatū naſcēda ē occaſio, vñ iura naſcunt. l. memineri. C. vñ vi. ſm an voluerit derogare ſi poſſum certum dare rāſum. qa nō fuit mihi exhibita copia reſcripti. Ex his tū ꝙ opponunt in narrāte facti arbitror ꝙ voluerit derogare primis. in ea dūtaxat parte qua tenus ꝓ prima reſcripta impediri ꝑt ne index cognoſcat de cauſis dictorū molendinorum ſimul cū eā poſſeſſorū, de qua in themate, qa illud eſt qđ principaliter mandat ꝓ vltimū reſcriptū emanatū cū cla. nō obſtantia primis reſcriptis q cla. ſolū ogatur ꝙtum ad diſpōnem ſpecificatā. c. paſtoralis. ibi ꝙtum ad ea, q ſpaliter exprimuntur. de reſcript. Præterea non eſt verīſimile ꝙ princeps voluerit derogare primis, ꝙtum ad effectum vt ille ſpalius venditor, & iudex emptor, incidat in pœnā ob alienationē factā authoritate dictorū reſcriptorū, qa non pt iſtud facere, nec quemt principi, vt ſtatim dixi. Cōcilio aūt principis in dubio relringēda eſt, vt id ſolū ad ea q mandari pūt, voluntatē dediſſe videat. ff. ad 7 municipal. Sed an illa ꝓteſtatio, qv endito habeatur pro non ſcā vbi eius nō attenderet, excuſet ꝯhentes a vitio litigioſi? Videret rñdendū ꝙ ſic, qa in his in qb. pactum regulat, & moditū catur ab alio, ꝓteſtatio declaratoria excuſat ꝓteſtantes à delicto. ſm gl. in l. j. in verb. nec vi. C. vti poſſid. per quā ita docet Bart. in l. non ſolum. §. morte. ver. circa quartum. ff. de noui operis nun. Cōtractus aūt reſolutio pendet ab alio ꝯhentium. l. j. & 2. C. qñ liceat ab emptio. diſced. ergo &c. & ad hoc facit optimum ſimile, de emphyteuta q alienauit rem emphyteuticam li. & dummo dño directo placuerit nā talis ꝓteſtatio cū excuſat à commiſſo, qua non dr ſcā alenatio, ſi dns nō conſentiat. ſm Alber. de Roſa. in l. ſi. C. de iure emphyteut. & Iacob. Aluarot. in c. j. in prin. de prohibita feu. alie. cum concordan. adductis per Curt. conſil. 2. viſo inſtrumento. Contrarium vī

verius, quia ꝓteſtatio ꝯria facto in his q dependēt à prāte iuris, & nō partiū, nihil operatur. l. alimenta. C. de neg. geſt. & c. cū M. Ferrariēſis. d. conſiltu. nō dependet aūt à prāte partiū alienare rē litigioſam abſq; vitio litigioſi ergo, &c. Nec obſtat cū dr, ꝙ ꝓteſtatio excuſat ꝓteſtantē à delicto in caſib. in quib. faſū regulatur ab aīo, quia ꝓcedit qñ animus tollit vitiū à facto ſicut loquitur gl. in d. l. j. C. vti poſſi. l. quando quis ingredi tur poſſeſſionē alterius, ꝓteſtando non quòd vult poſſeſſorē deiicere, ſecus quando animus non tollit vitiū à facto, ſicut in caſu noſtro, in quo venditor trāſtulit dominium & poſſeſſionem rei litigioſæ in iudicē. nam animus non tollit vitium trāſlationis poſſeſſionis in alterum. Et ideo ſi emphyteuta qui proteſtatus eſt ſe vendere ſi dño placuerit, non excuſatur virtute talis proteſtationis, ſi rem tradidit emptori, ſm Bal. in c. cumana. ver. & predicta faciunt. de electio. & in c. j. §. hæc quoque. ad fi. de acceſſ. feu. & ſequit Fel. qui alios authoritates addūcit in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. Refert ergo, an Raſpalus tranſtulerit poſſeſſionē Molendinorū in emptorē, an verò ſteterit in puris finib. ſuę proteſtationis. ¶ Ad quintum quod hēt duo capita, videlicet, an ceſſabuntur pœnæ vitij litigioſi, & alienationis in iudicē, ſi in vim dicti pacti reſolutiui retrotrahatur molendina Raſpalo vēditori. Ad 8 illud primū caput rñdeo, nō cuitari. qđ ſa ſchn. dolum fecit Raſpalus, cum venderet, & traderet. l. j. ꝙ ſi rem. ff. de ꝓſcript. nā feudatarius qui feudū alienauit irrequiſito dño eñ ꝓfecto, tranſtitutionē ēt ſeruat. ſū. c. 1. quid iuris ſit, ſi vaſall. poſt alienat. feud. recuperādē in emphyteuta dixit Bar. in l. ſequit. ēt idem labeo in fi. ff. de vſucapio nib. & ſequunt cōiter doct. relati a Iaſ. in l. ſi col. an. ſeper. C. de iure emphyt. & Dec. cōſ. 160. in vltimo dubio. Ad aliud caput reſpōnſum fuit ſupra in 3. dubio.

RESPONS. CCXIIII.

¶ Vicarius Archiepi, cui cōferendi bñficia potēſtas data erat & ꝓterea vicarium aliū cōſtituendi, quo ad omnes facultates & poteſtates in vicariatu ſpecificatas & declaratas, hac adiecta ca. qs aliquando vicarius, tā pro ꝓprius, quàm pro ipſius archiepiſcopi negotiis abfuturus eſſet, optimo iure vicarium ſibi cum hac ptāe beneficia etia cōferendi ſubſtituit. Sed hic non potuit illi vllo iure bñficia cōferre. Nec dubium eſt quin huius ptāe omnis, illo mortuo finita ſit. Nec vera poſſeſſio beneficij alicuius a vicario ex iſtius ſubſtituti collatione, &c. ita vt tituli inualidi ꝯhēa, tituli vāēdo coadiuuare pōt.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus vicario ſuo poteſtatē dare poteſt alium vicarium conſtituēdi. etiam qui ad portionem beneficia conferendi.*
2 *Clauſula omnes nominatas, & dictas poteſtates, refert omnes ſpecialiter expreſſas.*
3 *Vicarius vicarij qui beneficia conferendi poteſtatem habet ipſi vicario cōferre non poteſt.*
4 *Vicarius eſt deficit, eo mortuo à quo vicarius erat conſtitutus.*
5 *Poſſeſſio vi prioris tituli inualidi comprehenſa, ſequentem titulum valiſſimum non coadiuuat.*

Reſpon. Interpreta.

QVATVOR Quęſitis mihi ꝓpoſitis, omiſſa omni ſuperflua allegationū & argumētorū pōpa, quā br potero, rñdeo. ¶ Ad primū, videretur ꝙ vicarius nō potuerit aliū vicarium conſtituere. de iure iſtud certū eſt, vt concludunt d. Ant. de But. & cōiter canoniſtæ in c. clericos. de offi. vicar. per illum tex. Glo. Gemin. & alii in c. 1 eo. tit. in 6. d. Ant. & Fel. in c. 6. ꝓ petuus. de ſcd. inſtru. Sed difficultas præſentis dubitationis ſtat ſuper ptāe conceſſa vicario per dominum Archiepiſcopum Narbonenſem faciendi vnum vel plures vicarios, an etiam videatur dediſſe ptātem faciendi alium vicarium, ēt quantum ad conferenda beneficia. Ratio dubitandi ea eſt quia in generali ptāe data vicario, non comprehenditur facultas conferē di beneficia. c. ñ. de offi. vicari. lib. 6. ergo nec in gñali ptāe faciendi alium vicarium, qui poſſit beneficia cōferre. ¶ Sed hoc non obſtāte vī mihi dicēdū eſſe ꝯrium. Rō decidendi quę me mouet, talis eſt. Certū eſt ꝙ eps pōt dare vicario ſuo ptātem ꝯferendi prout etiā ſpecialiter dedit huic vicario iuxta text. in 1 d. c. fi. Certū ēt eſt, ꝙ epiſcop' pōt dare ptātē vicario ſuo faciē di aliū vicariū, ēt quo ad ptātē ꝯferendi bñficia, ſm Rotā in decī. 377. fuit dubitatū in nouis. per tex. in d. c. 1. de offi. vicar. lib. 6. In caſu nro Archiepiſcopus dedit vicario expreſſe facultatē faciendi alium vicariū, ergo &c. Non obſt. dum dr, ꝙ in ptāe generali ſubſtituendi non cēſet cōprehēſa poteſtas faciendi

alium

...ariū quoad cōferendū beneficia. Quia rñdet ꝙ do. Archiepiscopus dedit ptāt̄ vicario faciendi vicariū quo ad oēs facultates & ptātes i vicariatu specificatas & declaratas, intra quas erat & facultas ꝓferendi bñficia, ergo in spē fuit sibi data ptās faciēdi aliū vicariū, & quantū ad cōferenda beneficia. Nā illa participia, specificatas & declaratas, referunt & ptāt̄ cōferendi relata ſm Bart. in l. talis scriptura §. fi. ff. de leg. 1. Illa. n participia, specificatas, & declararas, exponunt i. nominatas. & dictas. c. præsentiū. de test. li. 6. & l. procurator tutorum. ff. d procur & ibi gl. & l. negotiū. C. de neg. gest. ista autem participia, oēs ꝛ notatas & dictas ptātes, referunt specialiter oēs supra expſſas, ſm Bar. in d. l. talis scriptura. §. fi. & Soc. ꝛſi. 62. viis cōuentione. vlt. lib. ergo idē dicendū in istis participiis, specialiter caras & declaratas. ¶ Ad ſm q̄sitū quo q̄rit, an vicarius vicarij potuerit ipſi vicario ꝓferre bñficia. Breuiter rñdeo ꝛ quod nō, qa vicarius à vicario cōstituꝰ repſentat pſonā vicarij cōstituētis. d. c. j. de offi. vic. lib. 6. vbi dī ꝙ excōicato vicario constituēte, ſuspendit iurisdictio vicarij cōstituti, is aūt q̄ repſentat pſonā alterius, nō pōt illi bñficia cōferre, qa inter ꝓferentē, & eū cui fit collatio dēt eſſe distō. c. fi. de inſtitu & ibi in spē Pan. decidit ꝙ vicarius nō pōt cōferre bñficia cpo, cuius pſonā repſentat. Cōfirmat. qa vicarius q cōstituit ſm vicariū, ptātē à ſe nō abdicat, ſed exercitiū ſedo vicario ex, ca cōcessi. iuxta l. j. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. ſm Host. & Gemi in d. c. Ro tā in loco ꝓalleg. Tertiane ergo ca... qbū data fuit facultas faciēdi aliū vicariū, cessabit ptās ſedi vicarij ca. cum cessante. de appella. Cā aūt quare Archiepꝰ dederit facultatē ſuo vicario faciendi aliū vicariū, exprimit in vicariatu, quia aliqñ ipſe vicarius abfuturus est, ram ꝓ ppriis, q̄ ꝓ ipſius Archiepiscopi negotiis, hæc cā cessat, qñ vicarius nō abeſt vñ bñ sequitur, quòd nō potuerit facere alium vicariū, q̄ ſibi cōferret bñficia. ¶ Ad
4 tertiū, an ꝛ mortuo primo vicario expirauerit ptās ſecundi vicarij. Ad istud dubiū rñdet gl. in cle. fin. de procuratorib. quòd expirat potestas vicarij, mortuo eo à quo fuit vicarius constituꝰ, ꝓ illū tex. & per rex. in l. c. i. de offi vica. lib. 6. & vtrobiq; sequuntur doct. & ita dicendū in casu ꝓsenti, quia ſecundus vicarius ꝑstituꝰ fuit vicarius à vicario defuncto, nomine, ipſius, & in ſui locū. vt in themate ꝓsupponitur. ¶ Resolutio vl
5 timi q̄siti, an poſſeſſio ꝛ apprehenſa virtute prioris tituli inualidi coadiuuet titulū validū, ita ꝙ poſſeſſor ꝓferendus ſit aduersario q̄ prius aſſecutus fuit poſſeſſionē vigore tituli validi eiuſdem datæ, pendet ab intellectu. c. ſi à ſede, de præbe. libr. vj. Videamus ergo quæ cā fuerit rō decidendi illius tex. gl. in regu. ī pari ff. de reg iur. cū aſſignat rōnē, qa in pari cā melior est cauſa poſſidentis. qua ratione attēta videret dicendū præferendū eſſe eū. q̄ prius poſſidet, & ꝙ poſſeſſionē fuerit aſſecutus ex inutili titulo, qa ēt ex inutili ḡtu trāsfert poſſeſſio. l. j. §. ſiuir. ff. acq. poſſ. Nā ſi rō ꝓbationis conſiſtit in poſſeſſione anteriori, nōn refert, vū poſſeſſio habita fuerit, poſtquàm cauſa prę lationis iuſtificatur. l. 1. §. & poſt opis ff. de no. oper. nunc. Verū his nō obstātib. ꝓ rariū verius puto, rōnib. ſubſequentib. Primò, quia tex. in d. c. ſi à ſede debet intelligi de anteriori poſſeſſione à iure approbata, alias ſequeretur quòd intruſus, ſi poſtea obtineret titulum eiuſdem dare, ꝙ poſſet ſe iuuare intruſione, qd est abſurdū. d. c. cū q̄ de ꝓbē. tradit ꝓ ſcribentes in ca. cū noſtr. de cōcess. ꝓben. & per Fely. in c. in noſtra. corolla. 2. de reſcriptis. Sed poſſeſſio habita virtute tituli inualidi est reprobata c. ... de reg iu. in 6. ergo &c. Sed ō. qa rō. d. c. ſi à ſede, volentis quo ꝓferat is, qui prius est aſſecutus poſſeſſionem, nō fuit, qa in pari cā melior debet eſſe cōditio poſſidentis. qa ex quo vnus habet titulū à Papa alter ab ordinario ſatis cōstat ꝙ non ſunt in pari cā, qa vnus habet ius à digniori. ſed ea fuit qa ꝓp data ei⟨ui⟩dē dicī, dubiū est qs prior impetrauerit, quę dubitatio reſoluit ex cōiecturis & præſumptionib. nam ſi neuter poſſideat ꝓferēt is q̄ hēt titulū à digniori ꝓp ꝓcedentes prærogatiuā. vt d. c. ſi à ſede. in ... reſpō. Si verò alter prius adeptus fuerit poſſeſſionē, ille ꝓferēt, qa ꝓsumit ꝙ ſicut præuenit alterū in aſſecutione poſſeſſionis, ita præuenerit in aſſecutione tituli, quæ rō ceſſat, qñ cōstat ꝙ alter prius adeptus est poſſeſſionē vigore alterius tituli inualidi. vū locus nō debet eſſe coniecturis. l. continuus. §. cū qs. ff. de verb. obli. Tertio, qa ſola poſſeſſio nō est cauſa prælationis, niſi ſit coniuncta cum titulo ſm d. Philip. de Perus. poſt alios in d. c. ſi à ſede. ſed poſſeſſio apprehēſa virtute tituli inualidi, non potest cōiungi cū titulo valido eiuſdem datæ. quia constat. ꝙ fuit apprehēſa virtute primi tituli à iure reprobati, ergo, &c.

RESP. CCXV.

RAYMVNDVM De Suco actorē, cū Iac. cābio reo de rectoria quadā ꝓ ēdēt̄. haud dubiè malè ꝓ oīa agere certū & perſpicuū est. Primū enim q̄ ſuæ collationis & tituli profert inſtrm cum neq; ab apoſtolico, neq; imperiali, neque ordinario epiſcopi notario, qd vltimū tñ ex conſuetudine neceſſariū erat, confectū ſit, nullam probandi vim habet. Deinde illi fidē derogant cōis in eo inſtrumento non obſeruatus ſtylus, epiſcopalis ſigilli. omiſſio. in anno pontificatus error. & ꝙ extra diœceſim, feſto ac ſolenni die, prima videlicet Maij, tā reſignatio ipſa q̄ hęc collatio quæ à vicario facta dicitur interuenerint. Item ꝙ annos octo paſſus ſit reum & eius prędeceſſorem, Rectorem de qua quæritur, ſine controuerſia. proteſtatione, ſignificatione, intimatione aliqua iuris ſui aduersus titulī, pacificè poſſidere. Quæ omnia vehementē adeo falſū ſuſpicionem habent, vt illis & reſignationis. & collationis inſtrumentis, iudex moueri nec debeat nec poſſit. Cū vel hoc ſolo, hoc iudicio ſummouēdus. & appellādus eſt. ꝙ cū duo curata beneficia ſimul retinear, vtroque ſit ipſo iure priuatus. Reus verò Iacob. Cambius cum hanc rectoriam ex permutationis cauſa à do. de Sepib. prædeceſſore ſuo ſeptennali, ac propterea triennali poſſeſſore ac coloratū titulum habente, conſequutus ſit, quin poſſit, cum actorem per exceptionem iuris non ſui repellere ſufficiat illius exceptionibus vti. dubium nō eſt potuit itaque vel ipſam de triennali poſſeſſore regulam, inter cęteras. quæ illi competerent exceptiones, aduerſus actorem allegare. Nec verò negari poteſt, quin hic quoque reus, in interdicto retinendæ, de quo potiſſima quæſtio eſt, obtinere debeat, tum quia poſſeſſionem ſuam actor, eo ꝙ protulit inſtrumento, cum in iudicio fidem nullam faciat, probare nō poteſt. tum quia etiā ſi illa probata eſſet, tñ huius antiquior eſt poſſeſsio, proinde ſummo iure hic reus abſoluendus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Notarius apoſtolicus vel imperialis ex ipſius aſſertione non creditur, niſi priuilegij inſtrumentum exhibeatur.*
2 *Styli varietas facit vt inſtrumentum falſum præſumatur.*
3 *Sigilli omiſſio ſuſpectam reddit ſcripturam.*
4 *Falſitas in anno pontiſicatus, vel dominij inſtrumentum reddit ſine dubio ſuſpectum.*
5 *Vicarius gener. de mandatum ad conferenda beneficia habēs extra territorium & diœceſim vi mandati illius conferre non poteſt.*
6 *Beneficia duo ſimul retinens vtroque ipſo iure priuatus eſt.*
7 *Prædeceſſoris in beneficialib. vti iure quod intercedentis eſt excluſum, licitum eſt, & num. 9.*
8 *Triennalem poſſeſſorem neque in petitorio, neq; in poſſeſſorio à quoquā nec directò nec ꝓ indirecto moleſtari Baſilienſe cōſilium probat.*
10 *Interdicto retinendæ qui poſſeſſionem non probat obtinere non poteſt, vincit autem qui antiquiorem habet. nu. 11.*
12 *Poſſeſſio poſteriori clandeſtina præſumitur.*

Respon. interpret.

IN cauſa Beneficiali vertente inter Raymundum de Suco actorem & d. Iac. Cambij reum, quatuor ſunt principaliter q̄ reuocantur in dubium. Primò an inſtrm exhibitū probet titulum Raymundi. Secūdò poſito ꝙ per exhibita inſtra conſtet de tit. ipſius Raymundi, an talis ti. de iure ſit legitimus. Tertiò poſito ꝙ dicatur legitimus tit. & potior ſit titulo do. Iac. an d. Iac poſsit vti beneficio regulę de triennali poſſeſſ. ſeu pragmaticæ de pacificis poſſeſſorib. Quartò, an ex parte Ray... ſit probata poſſ. Circa primum plura ſunt quæ deducuntur contra inſtrm collationis d. Raymundi. Sed prima fronte in aliquo ſū videnē fidē illius diminuere. Dī primo ꝙ nullā fidē facit qa debuit inſtrm oq; in perſonā vicarij conferentis, nō in pſona notarij. Iſta exceptio non vēridica quia nihil intereſt an inſtrm concipiatur in prima pſona, vel in tertia, & an per verba ꝓtis tpis, vel præteriti c. ꝙ aūt. ver. de cetero. & ibi in spē no. Tan. de iure pat. & c. dudū. de conuer. coniug. & in c. j. de nou. for. fidel. vbi in terminis Bald. no. ꝙ notarius ñ dī nec in ſtylo nec in tacto variare ſi vnū & idē inſtrm modo ſcribat in i. perſona, modo in 3. & idem tenuit Spec. tit. de ꝓc. §. vt autem ver. non est vis, & authoritates in hoc abundant. Secdò opp ꝙ non conſtat eū qui dī rogatus de inſtro collationis, eſſe notarium & apoſtolicum. Sed nec iſta obiectio ob. quia ſm Pano. & cōiter doc. in c. ſicut. ne cle. vel mon. ēt notarius imperialis ꝓt exercere officiū in cauſis ſpūalib. & eius inſtris ſtandū est, quicquid dixerint ibi. Io. And. & Host. ¶. Verū ſi cuncta altius conſiderētur, apparebit hmōi inſtro nullā fidem eſſe adhibendam plurib. rōnib. Et primo qa non cōstat Raym. Mercatum, qui dī explicaſſe iſtud inſtrm, eſſe notariū apſicum, & minus imperia-
1 lem. & licet ipſe ꝛ in ſubſcriptione atteſtetur ſe eſſe notarium apſicum et imperalē, rñ ſubſcriptiōi non credit, niſi exhibeatur inſtrm ſui priuilegij, ſm Spec. tit. de inſtru. edi. §. ſi. verb. et

ſcias Bar.in l.j.C.de man prin & in l.Herennius.ff.de decu. cũ ſimil.Socy.con.33 lib.j Sedo qa dꝫ extare conſuetudinem,ꝙ nullus poſſit cõticere inſtra de collia & reſignationib bñficiorũ niſi ſit notarius,& ordinarius epi,aut eius vicarij,aliàs inſtra fidẽ no faciãt,qa conſuetudine ſtãte inſtra rogata per aliũ nõ ꝓbant ſm Ang conſ.194.viſis proceſſib.& Rap.Ful conſil. 151.egregius miles.Sed poſito,ꝙ ceſſaret conſuetudo & conſtaret ꝙ Raym.Meret eſſet notarius,adhuc ſm ea q̃ proponuntur,nõ credereſ fidẽ eſſe adhibendã huic inſtro,qa multa ſunt quæ reddũt ipſum inſtrm eſſe ſuſpectũ, & q̃ eius fidẽ faciunt vacillare.Primo deuiat à cõi ſtylo qa collationes ſcribunt in prima ꝑſona,& cõferens loquit̃ ꝑ verba de pũti,hic loquitur
2 notarius ꝑ verba de ꝑrito vnde †variatio ſtyli ꝓ ſumit̃ inſm falſum.& q̃ graui.de crimine falſi.c.ij.de reſcrip. Et in caſu nro q̃ non ſcripte in tertia ꝑſona ꝑ verba de ꝑrito,qđ erat ſm ſtylu ſcribẽdũ in prima ꝑſona.ꝑ verba de ꝓnti ꝓ umat̃ falſum tenuit Ias.in l.ij § & harũ ff.de ver.obl Sedo,qa non eſt ſigillatum ſigillo epi,vt requirit̃ & cõſuetu.In obtinuit.cuius ſigilli
3 omiſſio tollit fidẽ ſcripturæ,vel † ſaltem eã ſuſpecta facit.c.inter dilectos de fid.inſtr.tradit Spe.in tit.de inſt.edi § poſtremò. ver.nõ q̃ nõ eſt ſigillatũ.& in tit.de reſcr.præſ.§ j.ver.& q̃ no eſt ſigillũ.Tertiò,quia errate fuit in anno Pontificatus Iulij anno ij.& currebat annus viij.conſtat aũt ꝙ Põtificatus, annus, & nomen Papæ ex conſuetudine & ex ſtylo, ſunt apponenda in inſtro,ſm Pa.& alios in c.j de fide inſtr.Io. And.in data vi.& etiam de iure,vt in auth.vt præpo.nom.impe.& per Spe.tit. de inſtr.e.hc.§ poſtremò verũ item q̃ no eſt ibi inſcriptus.& licet
4 poſſet dubitari,an ſi fatetur ſi anno Põtificatus vel in anno dñi vitiet inſtrm,p ea quę ſcribit Bar.in l.nominatim.de condi.& dem.& in l.ſi librarius ff.de reg.iur.tamẽ q̃ inſtr̃m non reddatur ſuſpectum,nullus negat,vt voluit Alb.Gand.in tracta.malefi.tit.de falſar.verſ.qõ taliſeſt & plenè tradit̃ in data.vj.Quarto ſuſpicionẽ falſitatis auget clandeſtinitas nam vt ex inſtrumẽtis apparet.& reſignatio & collatio fuerũt factæ extra diœceſim in camera cuiuſdam ęſtri & in ſolenni feſto, videlicet die prima Maij,hic locus & hoc ipſe actui non conuenerunt.ergo nos ad ſuſpicionẽ vehent inducere. c.in omnib.lxxxj.diſt. fraudulenta,ſimulata & falſa ſm rei & negotii exigentiam, ꝓ munitur clam & occultè geſta.l.ſi.ff. de rit. nuptiarum & non multiplicãdo in alleg.ꝙ collatio & reſignatio facta clã habeãtur ſuſpecta,firmant imo.& Card.in c.vni.vt eccleſi.benef.Fel. in c.cum quidã.de iureiu.in c.conſulu t.de offi deleg.& do.de Selua in tra.ſuo de benef.in xvij.q.iij.par.Accedat,ꝙ d.de Suco tã õgo ꝑpe.videlicet octo annis . & vltra paſſus fuit dictũ Cambij,& eius prędeceſſorẽ pacificè poſſidere dictã rectoriã, quod non feciſſet,ſi verã collationẽ habuiſſet,quia nemo præſumitur abuti iure ſuo.l.cũ de indebito.ff de prob. nec q̃ſquã ꝓſumit ius ſuũ negligere.c.i & ij.de rerum.libr.vj. Et ſi dicat ꝙ do.de Suco ignorabat collationem ſibi factã.Reſpõdeo ignorantiã nõ ꝓſumi in caſu nro,vt ĩ.latius deducã.Et ſi dicatur,ꝙ licet deuiatio à cõi ſtylo,ſigilli omiſſio,error in anno pontificatus clandeſtinitas & reliqua hmõi ſuſpectũ faciũt inſtrm, non tamẽ ꝓcludit ꝓbare fallitatẽ.Rndeo ꝙ talis ſuſpicio poſſit plures effectus cõtinere:quorũ eſt iſte ꝙ iudex nõ dẽt fidem adhibere lĩs donec aliter ſibi de veritate cõſtiterit.c.ij.de crimfalſi.c.cãm.q.ij.de reſtitu.nec talia dñt executioni mandare.c.ij. c.ſi q̃ de reſcr. ¶ Circa ſm videndũ eſt,an vicarius ipſe poſſit ꝓferre beneficia extra diœceſim.Sedò videndũ erit,an d.de Suco hãs vt præſupponit̃,aliud bñficiũ curatũ poſſit ſe iuuare ti tulo collationis ſibi factæ de ſedo curato,ad obtinendũ in ut erdicto vti poſſidetis.Circa primũ vẽ prima facie dicendũ, vicariũ potuiſſe conferre hmoi rectoriam extra diœceſim d.de Suco tũc abſenti,quia ęps ꝑt cõferre bñficia extra diœceſim. Nam ea q̃ ſunt voluntariæ iuriſdictionis põt extra diœceſim exerceri,l.ij.ff.de officio ꝓconſul.nouit de offi. leg.& ibi notãt ꝓgl.& oẽs ſcribentes,& ęps põt cõferre bñficia extra diœceſim ſequuntur ẽt legiſtæ in l.ſi.ff de iuriſd.omn.iud ſi epiſcopus põt ergo ẽt poterit eius vicarius,qui ordinariã iuriſdictionẽ hẽt,ſicut ęps vt notat in c.licet.in c.tua nobis,de officio vicarii.& in termino ꝙ ẽt vicarius poſſit, tenuit Rota in tit. de officio vicarii.deciſio.v timain antiquioribus. & ſequitur Gem in c.ñ.de officio vica.lib.vj.¶ Contrarium ꝙ vicarius †hãs generale mandatũ ad cõferendũ beneficia,non poſſit, vigore ſui mandati,conferre extra diœceſim,credo de iure verius infraſcriptis rationib.Et primo, quia habens iuriſdictionem ab inferiore à Papa,vel à ſupremo principe, non poteſt exercere quæ ad voluntariam iuriſdictionem ſpectãt extra diœceſim, & territoriũ inferioris ſm Bart.in d.l.ij per illum tex.ff de officio proconſul.& in l.j.qu.vij.C.de ſum.trin.& fid.cathol.per tex.in d.l.ij vbi ex hoc infert,ꝙ notarius regis, vel alterius,nõ poterit conficere inſtrumentu extra regiũ & dominiũ eius, à quo habuit authoritatẽ conficiendi inſtra,ſequitur Rota in tit.de fid.inſtru.deciſ.cclxxxi.in nouis. Secundo,adduco tex. in d.c.tua nobis,vbi dr ꝙ vicarius Papæ in vrbe,nõ põt iuriſdictionẽ ſibi conceſſam exercere extra vrbẽ. Tertio vẽ caſus in c.ſtatutum.de prẽb.in vj.& ita reperio tenere Bald.in d.l.2. quẽ ſequit̃ Andreas Siculus in d.c. nouit. & dñs Ias.in l.ſed ſi hac.§.ſi ff. de in ius vocand. vbi addit plura alia q̃ põt epiſcopus,quæ tñ vicario nõ concedunt̃ idẽ tenet Philippus Franc. in d.ca.ſi.de officio vicarij lib.vj.idẽ tenet Barb.in rub.de offi. legar.vbi ampliat,eriã ſi haberet ſpeciale mãdatum ab epiſcopo quia epiſcopus nõ põt ſibi dare poteſtatem exercendi iuriſdictionem voluntariã extra diœceſim, ꝓ prædicta. idem expreſſius firmat Marianus Socinus in cap. ſi in vj. articulo principali.de for. comp. & per prædicta. Hanc opinionẽ ſequi debemus in caſu noſtro eo quia poſito ꝙ aliàs de iure vicarius poſſit exercere iuriſdictionẽ voluntariã extra diœceſim,quod conſtat eſſe falſum per prædicta tñ ita demum poſſet procedere.q̃n exerceret eam inter ſubditos. ſecus inter non ſubditos quia requiritur ad hoc vt in nõ ſubditum poſſit quis exercere iuriſdictionem voluntariam,ꝙ non ſubditis proroget iuriſdictionẽ inci ad locum.ſm Bald.in d.l.2. & clarius Marianus Socinus in d.ca ſm. At Raymundus eſt diœceſis Numaten vt apparet ex literis ordinum & ſic non ſubditus epiſcopo ſancti Pontij,ergo extra diœceſim non potuit eius vicarius exercere iuriſdictionem voluntariam in non ſubditum, niſi eius iuriſdictio prorogaretur de loco ad locum vt vult expreſſè Marianus poſt Bald. Benè facit, quia epiſcopus extra ſuam diœceſim non poteſt concedere indulgentias non ſubditis, vt latè per Alber. de Rosate in l.fi.ff. de iuriſd. omn. iud. Non obſtat deciſio Rotæ, quia ex præmiſſis conſtat Rotam non rectè ſentiſſe, & in contrarium eſſe communem opinionem. Nec dicas me loqui temerariè, quia deciſiones Rotæ non habent vim legis, ſecundum Geminia.in cap.duobus de reſcriptis.lib.vj.& Felyn.in ca 2 eod.titul. nec tenentur deciſiones Rotæ, niſi quatenus lege,aut ratione mouentur, ſecundum Geminia.conſi 34.nec malè facit iudex,qui motus concludenti ratione,ſu ſtinet contra Rotam,ſm Felyn in cap.paſtoral.s.de fide inſtrumentorum. Nec obſtat ratio Rotæ, quòd conferre ſit iuriſdictionis voluntariæ, & ꝙ vicarius habet ordinariam ſicut epiſcopus,quia ita conceduntur,ſed dicimus quòd epiſcopus non potuit hanc poteſtatem ſibi dare, vt ſupra probatum fuit & licet vicarius habeat ordinariam illam tamen habet iure alieno,non iure proprio.ſm Card.in d. cap. tua nobis.Nec obſtat ꝙ epiſcopus poſſit exercere voluntariã iuriſdictionem extra diœceſim,quia non ſequitur,ergo vicarius etiã poterit multa enim ſunt,quę poteſt epiſcopus, quæ tñ vicario conceduntur.nam epiſcopus poteſt vicarium deputare virtute ſuę iuriſdictionis ordinariæ & hic eſt iuriſdictionis voluntariæ,vt no.in d.c.nouit. & tamen vicarius non poteſt alium vicarium facere.c.cleri.os vbi Pan.& alij,de offi. vicar.& licet epiſcopus poſſit exercere iuriſdictionem in illuſtres perſonas non tamen poteſt eius vicarius.ca.j.de offi.ord. lib.6 Vides ergo quòd non tenet conſequentia,quia deſtruitur per inſtantiam.§.pauonum inſtit.de rerum diuiſio. & nor. in cap ſicut vrgeri.j qu. j. & alibi ſępe. Vel aliter reſpondetur, quòd etiam epiſcopus in non ſubditos non poteſt exercere iuriſdictionem voluntariam extra diœceſim.niſi fiat prorogatio loci ad locum,& ſui ſubmiſſo.per prędicta,à lege,quod eſt falſum quantum ad collationem beneficiorum non.n. conceditur vicario à lege facultas conferendi bñficia niſi ſpecialiter ſit ſibi data poteſtas ab epiſcopo c.ſin.de offi vicar. lib.6. & conſequenter vicarius virtute ordinariæ iuriſdictionis nõ confert,ſed virtute delegationis & commiſſionis ſibi factæ.ſi, quam inferior à principe non poteſt dare alteri,& ea videtur quòd ſit voluntariæ iuriſdictionis exercere extra diœceſim, vt ſupra latè demonſtratum.Vel vltimò reſpondetur quòd Rota ſe fundat ea ratione,qua vicarius habet ordinariam iuriſdictionem.

6 ¶ Ad ſecundum ſi verum ſit.ꝙ † Raymundus poſt adeptam pacificam poſſeſſionem huius rectorię, illico primum beneficium curatum verbo & facto non dimiſerit in manibus ordinarij,ipſo iure priuatus eſt vtroq;,vt in extrauag̃ execrabilis. §.qui verò deinceps.de præbendis.Stante ergo ꝙ Raymundus vtruque curatum retineat excludẽdus erit à præſenti iudicio, ẽt ꝙ non conſtaret de iure do.de Cambiis,quia ſufficit poſſeſſori repellere agentẽ per exceptionẽ iuris noſui,ſm Io.And. in c.mandatũ.de reſcrip.Gemmia conſi.9 incip præmitto ꝙ poſſeſſor.Circa tertium vẽ q̃ do.Cambij non poſſit vti acceſſiõe ſui authoris,ita ꝙ poſſit ſe iuuare ad effectũ regulæ de triẽnali poſſeſſore,quia vt dixit Gam in regimẽ in tit.de pacifi.poſſeſſor.in verbo,poſſedit.in beneficialibus nihil de iure prędẽ

cessoris transit in successorẽ, nisi sola lis inceptata. Item d. reg. de annali possessore ius primer personale eius qui possidet, nec tale ius vt trãsmissibile ad successorẽ in beneficio, in quo ius nouum constituit, tam respectu tituli, q̃ possessionis, vt not. in c. 2. vt lite pendẽ. lib. vi. in super. d. reg. dã non habet locũ dato legitimo impedimento eius q̃ dr fuisse negligẽs per triennĩ in mouendo litẽ ꝯ possessorẽ. vt dr in tit. de pacific. possessor. in pragmati. ibi, excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimenti. cõstar aũt q̃ ignorantia allegata p Raymundum, dicentẽ se ignorasse qs fuerit rogatus de instrumento collationis causa legitimũ impedimentũ. qa sine instrumento collationis agere nõ poterat. impedito autẽ agere non currit p̃scriptio. l. a. C. de annali except. & ignorans ius sibi cõpetere, saltem beneficio restitutionis in integrum, audiendus est aduersus lapsum tẽporis, fm Bar. in l. j. § fi. quis autem. ff. de itin. actu. q̃, priuã. & Fel. in ca. ex transmissa. vbi late, de p̃scr. p. Sed istis non obstantibus, p̃ualiturum in ꝟriã sententiam, tribus p̃sertim p̃siderationibus. Primò considero q̃ de Sepibus, qui possidet pacificè hanc rectoriã spatio septem annorum, & vltra, cum titulo colorato habito ab eo, ad quem spectabat ius ꝯferendi, virtute regulæ de triennali possessore, pragmatica de pacificis possessoribus p̃scripsit beneficium illud in p̃iudicium Raymũdi, & cuiuslibet alterius, id est p̃scripsit actionem & jus cõpetens cuicunq; in d. beneficio, fm Pan. in c. q̃ntingit. de dolo & contuma. exceptio aũt p̃scriptionis est exclusiua intentionis d. Raymundi, ergo ea vti poterit do. Cambij, quia vt s̃ dixi, sufficit excludere actorẽ per exceptionẽ iuris non sui, fm Io. And. in d. c. mandatũ. Et si dicatur q̃ talis exceptio competit do de Sepibus, qui possedit, & non d. do. Cambij, videnti Compost. Io. And. & Card. in d. c. mandatum. q̃ licitum† est in beneficialib. vti iure prædecessoris, quod est exclusiuum intentionis agentis idem tenent. Imo. & Fel. in c. capitulum de rescript. per illũ rex. vbi capitulũ opponit contra impetrantem de iure primi. Sed ò considero q̃ p̃ iudicium negligẽtis per triennĩ ius sibi in iudicio deducere possessor cũ titulo colorato hẽt optimũ ius, ex quo negligẽs non potest aliquid opponere ꝯ eum, constitutione Basilien. si sic di ponente. Si hoc verũ prout est, sequit̃ corollariè, q̃ beneficium in p̃iudicium negligentis vacabit per cessum vel decessum possessoris triennalis cũ titulo colorato, quia quantũ ad ipsum negligentem titulus coloratus possessoris pro iusto & vero titulo reputat̃. vnde sicut non potest Raymundus impugnare titulũ possessoris triẽnalis prætextu suæ collationis, ita impugnare non poterit titulum successoris, cui collatum fuit beneficium tanq̃ vacans per renũciationẽ possessoris, qa nõ põt excipere ꝯ do. de Cambijs successorẽ, nisi asserat nullum ius cõpetere de Sepibus. q̃ exceptio, vt s̃ dixi, non potest opponi per dictũ Raymũdum ꝯ ipsum de Sepibus, ergo nec ẽt ꝯ ipsum Cambij. Tertiò, cõsidero q̃ concilium Basiliense non 8 vult triennalẽ † possessorẽ neq; in petitorio neq; in possessorio à quoquã molestari qd est intelligendũ directè, neq; p indirectũ, vt in reg. cum qd vna via. de reg. iur. in vj. si verum sit, p̃ut est, q̃ d Raymundus non potuit molestare dictum de Sepibus directè, nec per indirectũ, necesse est dicere q̃ etiam non possit molestare do. Cambij, cui ex causa permutationis collata fuit rectoria hmõi. quia per indirectũ & effectualiter molestaret dictum de Sepibus. nã ũ euincat beneficiũ à dicto de Cambijs, ipse redibit ad suum qd permutauit cum do de Sepibus, fm Io. And. in c. vnico. de rerum permutatione. libr. vj. & Gemi. consi. 45. in vltimo dubio. & Federicum de Senis in tractatu de permutandis beneficijs. in vlti. q̃. & hoc expresse cautum fuit in collatione & prouisione fcã per summum Pont. Cambij, ergo p̃sse de Sepibus & non d. Cambij effectualiter dr molestari si molestet successor eius q̃ habet regressum ꝯ eum probat̃ in l. si cõtrouersia. cum ibi not. & in l. si permutationis. C. de euictio. dicamus ergo q̃ regula & constitutio de pacificis possessoribus allegari potest per dictum de Cambijs rationibus prædictis & quia cum habet regressum ꝯ dictum de Sepibus, non est iniustum q̃ possit vti defensionibus competentibus ipsi de Sepibus. l. emptori. C. de euict. cum similib. ¶ Non obstant adducta pro contraria parte. Et primo q̃ non potest successor vti accessione possessionis prædecessoris, quia do. Cambij non vtitur accessione possessionis neq; tituli p̃decessoris, vt ex possessione & titulo authoris sibi fundet ius suũ sine nouo titulo. qa bene scitur q̃ ex proprio titulo debet fundare intentionem suam, sed † ad excludendum d. 9 de Suco & demũ dum q̃ sibi nullũ ius cõpetit, p̃t excipere de iure cõpermutationis. per rõnes & iura pallegata. Nõ obstat allegatũ impedimentũ ignorantiæ, qa rñdetur. q̃ licet dictus de Suco forte ignoraret qs notarius collationẽ p̃fensam & quis instrm vicariatus do. Petri Landi recepisset, vt ipse asserit, non ignorabat collationẽ fuisse factam, licèt de ea fidẽ facere non posset. vnde debuit impedimentũ causatum ex eo, q̃ instrã ea cultabantur, p̃testatione p̃missa intimare do. de Sepibus possessori, iuxta cle. cãm. de elect. & qa nõ fuit p̃testatus de impedimento, & qa illud no insinuauit possessori, restat concludẽdum. q̃ post triennĩ nõ sit amplius audiendus sic disponente concilio Basilien. si in allegato ti. de pacif. possessorib. & ibi gl. in verbo teneat. Et si dicat̃ qs reuocauit, q̃ dictus de Suco sciret collationẽ sibi factam. & solùm ignoraret notarium rogatum de instro collationis & vicariatus? Respondetur q̃ tam ex p̃sumptionibus, q̃ ex confessione ipsius de Suco constat, q̃ ipse sciebat collationẽ sibi fuisse factam: nam cũ ipse fuerit semp p̃sens in loco, vel ibi p̃pè, in quo morã traxit vicarius qui ei dictum beneficium contulit, p̃sumendum est q̃ scierit collationẽ sibi fuisse factam. c. quoniã de p̃sump. Item cũ dictus vicarius esset amicus eius, & ipse Raymũdus esset familiaris eiusdem vicarij, p̃sumendum est, q̃ denunciauerit sibi contulisse dictũ beneficium l. de tutela. C. de in integr. restitu. minor. & ita in similibus terminis si in donatione facta absenti, consuluit Guid. Pap. consi. 23. viso facto. vers. ille ꝟtus. & q̃ sic verisimile. q̃ vicarius dicto Raymundo suo amico & familiari occultauerit collationẽ sibi factam, p̃batur in c. constitutis. j. de testib. & faciunt q̃ tradit Pan. in c. cum causam. eod. tit. & esset ab omni naturali sensu alienus. q̃ ꝟrium asseueraret. Constat etiam de scientia collationis ex confessione d. Raymundi. de qua in xv. artic. exord. item. & qa collatio vbi ponendo, q̃ ignorauit, qs esset notarius, q̃ instrumenta collationis & vicariatus recepisset, implicitè contitẽtur se nõ ignorasse collationẽ sibi fuisse factam. c. nonne de p̃sumpt. inter ego etiam testes sup̃ scientia deposuisse p̃cludenter. sed qa attestationes non vidi, super eis nõ facio fundamentũ, eò maximè, qa apud iudicem integerrimũ prædicta debẽt sufficere. ¶ Vltimò, quia quæstio 10 principalis est sup̃ interdicto retinẽdæ possessionis, videndũ est vtrũ p̃ parte Raymundi fuerit p̃bata possessio. & posito q̃ p̃bauerit se possidere, an dom. Cambij virtute suæ anterioris possessionis debeat obtinere. Circa primũ paucis concludendo, non credo vllo pacto Raymundũ p̃basse se vnq̃ adeptum fuisse possessionem dicti beneficij, instrm enim exhibitũ p̃ parte Raymundi, rogatũ p̃ Mauriciũ Barbo, nullã fidẽ facit in iudicio. nec extra eo qa notarius p̃tenderi se fuisse electum executionem collationis, & se executorẽ nõ creditur, qa sibi officium nemo debet adscribere. fm Bal. in Laudices. C. de fid. instr. ad fi. & in Iurisiurandi. C. de test. Joan. And. Host. & alij, in c. qũ ꝯ falsam de p̃batio. & ibi Fel. in specie dicit, q̃ instrm in quo notarius attestat̃ se fuisse constitutũ p̃curatorẽ alicuius, fidẽ nõ facit. alleg. Bal. in l. omnib. p̃ illum tex. C. de testib. & ita consuluit Alex. consi. 212. viso. l. b. 2 & consi. 104. lib. v. & hanc cõmunem opin. dicit, esse Dec. consi. 159. casus q̃ p̃ponitur. & ita etiam attestatur Fel. in d. c. qũ ꝯ falsam. reiecta dist. Bar. in l. ex fnã. ff. de test. rut. & idẽ dixit Alex. in l. sciẽdũ. ff. de verb. obl. Sal. in auth. apud eloquentissimũ. C. de fid. instr. cũ aliis authoritatib. quas nõ refero. qa ista conclo notissima est. Circa secundũ, posito q̃ instrm huiusmodi fidẽ faceret, qs in possessorio retinendæ debeat obtinere. non insistendo in verbis dico, dictum Cam- 11 bij debere obtinere. qa p̃bauit † de antiquiori possessiõe: & in interdicto vti possidetis, is debet obtinere, q̃ p̃bat de antiquiori possessione, ex eo q̃ posterior possessio p̃sumit̃ clandestina. c. licet causam. vbi Pan. & alij not. de p̃bat. etiam q̃ aduersarius docuerit se habere meliorem titulũ, qa illud quod dicitur, q̃ in possessorio retinendæ obtinet, qui docet de titulo iustiori, procedit qñ p̃bata fuit hinc inde possessio æqualis temporis, secus vbi alter probauit de antiquiori possessione, fm Bart. in l. si duob. ff. vti possidet. Curt. consi. 24. & consil. 73. Barb. consi. 6. lib. j. Sed si titulum spectes, nihil est q̃ Raymundi titulum laudes, nam vt suprà demonstraui, de titulo Raymũdi non constat. & posito q̃ constaret, ostendi talem titulum fuisse & esse nullum & inualidum, vtpotè clandestinè factum à vicario extra diœcesim. & posito q̃ vicarius potestatem habuisset, docui titulum huiusmodi propter constitutionem de pacificis possessoribus euanuisse. Concludamus ergo absoluẽdum esse do. de Cambijs ab impetitis dicti Raymundi, qui sine possessione, & sine vero titulo agit.

RESP. CCXVI.

CVM vniuersitatem Montis Silici in quasi possessione, consuetudine vsu, & libertate esse arborum scindendarum, glandium legendarum, & terræ gualdæ colendæ prædij cuiuscunque illius loci, tam ex productis & deductis allegationibus, & testium depositionibus

rectè concludentibus ipsius vniuersitatis,quam do.Lazari loci illius domini,productis quoque & testibus & instrumẽtis,& eius ipsius confessione,& aliis generaliter omnibus causæ meritis liquidissimè constaret.Ac deinde ex prohibitionibus illius,atq; inquisitionibus aduersus ipsam vniuersitatem per curiam factis perspicuus & cognitæ essent molestiæ illius Lazari, quibus illa in hac sua quasi possessione li impedirẽt,iniustę ꝓfectò sunt,ac idcircò retractandæ tres illæ,de quibus quæritur, alioquin etiam non conformes fm do.Lazarum latę sententiæ & vniuersitatis in dicta quasi possessione & libertate manutenenda & conseruanda est.Ex quibus apparet totum hoc responsum in probationibus explicandis & confirmandis versari,quæ omnia facilius cognosci & intelligi ex repõsi lectione,quam epitome,comprehendi possunt.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas vt ex vsu & articulis particularium possessionem acquirat quando mandato sit opus.*
2 *Vniuersitati vt quæratur per singulos possessio sufficit scientia regentium.*
3 *Vniuersitati semel quæsitam possessionem vnus de populo conseruat.*
4 *Testes suspecti & aliàs reiiciendi,ex aliorum multitudine valent,& simul cum aliis plene probant.*
5 *Testes adiecto dicitone,citra,quando probent.& nu.6.& 7.*
8 *Tolldere hodie præsumitur,qui olim possidet.*
9 *Possessio quasi prohibendi non acquiritur ex sola prohibitione, nã etiam requiritur prohibitum acquiescere.*
10 *Dominus quis directo & vtilis vtilitèr esse potest.*
11 *Confessio propria est omnium probationum superlatiua probatio.*

Respon.interpr.

HIS elapsis diebus consului in fauorem vniuersitatis Monteis filici tres sententias ẽ cam latas vt potè non conformes nullam merere executionẽ.Nunc à me quæritur,an in meritis causæ omnes huiusmodi sententiæ,vt potè iniustæ,veniant retractandæ.¶Et prima consideratione vtilium fuit aduertendũ de Corberij reum conuentum a petitis per vniuersitatem, agentem possessorio retinendæ & consequenter primas duas sententias confirmandas esse rationibus subsequentibus Primò quia,actore non probante reus est absoluendus,etiam si ipse nihil præstiterit l.qui accusare C.de ædend.ca.vt nostrum. vt ecclesiastica beneficia.debuit enim vniuersitas probare se fuisse turbatam in sua possessione,& de tempore turbæ & litis contestatæ possidere.l.j §.interdictum autem.& §.final.& ibi Bar.ff.vti possidet & cap.licèt causam de probat.Non videtur autem vniuersitas probasse quòd esset tempore turbæ & litis cõtestatæ in quasi possessione depascendi & ligna scindendi, ac terram guastam ad culturam reducẽdi ergo &c. Nec obstant depositiones testium productorum in fauorem vniuersitatis, quia non videntur probare.licet enim concludant.quòd aliq particulares temporibus retrò actis terram guastam ad culturam reduxerint,inciderint arbores & glandes legerint, non tamen ex hoc sufficienter probatur, quòd vniuersitas sit in quasi possessione,quia aliud singuli,aliud vniuersile,sed si in § quimanumittitur.ff.de in it.s.voc Debuerunt enim testes deponere,ꝙ particulares de mandato vniuersitatis, seu eius nomine prædicta fecerunt, quia per particulares non potest acquiri possessio ipsi vniuersitati sine mandato.l.j §.final.ff.de acquir.poss.Scita in terminis consuluit Raph.Cum.consi.118. visis instrumentis.& Cæpol.in tracta.seruit. rustic. præd. sub rubr.de seruit.iuris depascen.& Corn.consi.148.visò ad fin.li.j.& consi.46.in causa vertente.lib.3.& consil.63.etiam in hac.libro 4.Præterea plures ex testibus communitatis sunt incolæ, habitatores eiusdem,vnde nullam,vel modicam fidem faciũt in casu isto,in quo de commodo singulorum agitur.Fm inn. & communiter canonistas in c.cum nuntius.de testibus Pan.& Felyn.in capitul.insuper eod titulo.Cepol.in d rubric.de seruit. iuris depasc.Roma.consi.7.visis.Bald.consi.168.lib.secundo, & consi.145.lib.v.per do.Iasn d.§.qui manumittitur. & alibi sæpe.Tertiò.non videtur probare,quia omnes fere testes deponunt ꝙ à certo tempore citra viderunt homines & vniuersitatem ligna scindere,terrã guastam cultiuare,animalia pascere,&c.quæ depositio cum incerta sit,cumque de vna die tantum etiam post motam litem intelligi possit, non concludit, secundum Bart.in l.Celsus.ff.de vsucap. cum concord.allega. ibi per Taurinenses,& per Felyn.post alios in ca.licet causam. de probat.Alex.consi.110.visis et inspectis.ad fin.libr.1.et in varijs aliis consilijs,quæ breuitatis gratia non refero.Quartò, quia constare videtur ex productis per dom. Lazarum reum, ꝙ tempore litis contestatæ,& turbationis ipse d. Lazarus erat in quasi possessione prohibendi ipsi vniuersitati.& hominib. prædicta faciendi,vt patet ex inquisitionib.& titulis crimina lib.exhibitis vsque de anno Mccccxciij.& sic de annis xv.ante litem cont.nã per prohibitionem non tantum libertatis, sed etiam seruitutis negatiuæ.vt altius non tollendi,pecora non pascendi,terram guastam non cultiuãdi,quasi possessio acquiritur.l.j.C.de ser.& aqua.Quintò accedit confessio plurium ex hominib.dicti loci inquisitorũ, qui ꝓfessi fuerũt do. Lazarum esse dominum terræ guastę,& esse in quasi poss.prohibendi quibuscunque ne glandes colligant.esseq; in possessione locandi pascua etiam extrancis.Et ꝙ sit dominus terrę, constat ex instrumentis productis tam per vniuersitatẽ,quã per ipsum d.Lazarum,videlicet ex instro transactionis,& ex instrumento cuiusdã concessionis confectæ vsque ad annũ Mcccxiiij constat etiam eo ipso ꝙ ẽrium non probatur,quia erema & Zarbide,in dubio pręsumuntur esse eius,qui est dominus territorij.fm Paul.de Castr.& Soc. in l.j.ff.de acq.poss. & Soc.consi.122.visis capitulis.lib.1.Cũ itaque sua quasi possessio prohibendi ritu o iustificetur.etiam ꝙ vniuersitas pariter suam quasi possessionem probaret,attamẽ in interdicto retinendæ deberet præferri reus,qui titulũ suæ possessionis edocet.licet causam.de prob.tradẽ per per Bar.in l.si duo. ff.vti po.sideris,& maximè,quia in dubijs pro eo iudicandũ est.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur.l.Arrianus.ff.de sol. ¶Premissis non obst.arbitror omnes tres ĩnias vt potè iniquas,retractandas esse.Quia liquidissimè constat ex productis & deductis pro parte vniuersitatis & hominum ipsos fore & esse in quasi possessiendi arbores,glandes legendi,& terram guastam cultiuãdi.Cõstat etiam de turbatione,& molestia ipsis hominib.per d.Lazarum,& eius curiã factis ergo fuit proponendum ipsam vniuersitatem & homines fore & esse manutenendos in eorum quasi poss.d.l.j.§ interdictum hoc.ff.vti possideris,& d.c.licet causam.¶Quòd autem vniuersitas & homines sint & fuerint in quasi possessione constat plenissimè ex depositionib.testium & ex deductis & productis in ꝓcessu,& ex confessionibus domi.Lazari.Et quòd constet de molestia & turba ipsis illata per do.Lazarum,patet luculenter ex prohibitionib.per eum factis,& ex inquisitionibus formatis per curiã ẽ dictos homines.¶Nec debuerunt domini iudices,à quibus absoluere do.Lazarum à petitis,ex eo ꝙ testes non deponant homines montis Sicili de mandato communitatis signa ĩcidisse & cætera alia fecisse:qa respõdeo tripliciter.Primo,ꝙ prædicta conclusio,ꝙ † requirat mandatũ communitatis procedat cũ agitur de acquirẽda possessione ipsi vniuersitati & sic plurib.vt vniuersis secus si agat de acquirenda plurib.vt singulis.tunc ex actis & vsu particularium acquiritur omnibus vt singulis qa ex tali vsu particularũ inducitur consuetudo,ꝙ quã omnibus ꝙ acquiritur.l.sed ea.ff.de legib.l.j C.q sit long cõsuet.vnde si quæratur,an ex vsu & actis particularium acquiratur possessio nemorum ipsi vniuersitati, ex eo ꝙ particulares inciderint arbores, vel animalia depasci fecerint in ipsis nemoribus,tanq; in nemoribus cõmunitatis, vera erit cõclusio,ꝙ requiritur mandatũ, vel licentia cõmunitatis Si verò quæratur an ex actis & vsu particularium sit acquisita quasi possessio cum facultas inciderendi arbores in minoribus alienis,vel reducendi terram guastã & similia faciẽdi omnib, vt singulis,tunc dicendũ est,ꝙ sic,qa ex vsu talium particularium inducitur consuetudo.ita declarat Alb.de cons.mil.sect. §.j.ff.qd cuiusq; vniuersitatis nomine.sic intelligẽs glo.ibi.quæ illo non.do.salust.& effugit conclusionẽ supra factã.Benè facit tex.in l.venditorem.ff.com.præd.vbi valet consuetudo ꝙ quilibet possit cædere lapides in fundo alterius.& dicit ibi Bar.ꝙ etiam valet talis cõsuetudo cædendi lapides & arbores etiam nullo pretio dato vel soluto.qñ tubet aliqua rationabilis causa.sed q maior & iustior pot esse causa.q necessitas alimentorũ?cere? nulla cũ ob eam cautam licitũ sit non solum reducere terra guastã ad culturã sed etiã licitũ sit furari c cum discipulis.de consecratione dist.4 ca.si quis ꝓpter necessitatem.de furtis.Articulatum autem fuit & probatum ꝙ propter sterilitatem loci non possent habitantes ibidem viuere nisi terram guastam cultiuarent, & arbores inciderent: ergo.&c.nam propter necessitatem omnia efficiuntur communia.ff.ad legem Rhod. de iactu.¶Secundò respondetur, 7 ꝙ ad acquirendum per singulos vniuersitati sufficit scientia regentium.fm Cæpolam in d.tract. de seruit.sub rubr.de seruitutibus iuris depascendi.per textum in l.municipibus. ff.de condi.& demon.iuncta l.qui patitur.ff.mand.& idem volunt Aret.& Socy.in d.l.j § fin.ff.de acquir.possessione.In casu autem nostro cõstat de scientia syndicorum,vt patet ex processu criminali anno.Mccccxciij.in quo syndici se opposuerunt procla-

proclamationibus & inquisitionibus pro conseruando vsu & facultate incidendi ligna, & cultiuandi terras, &c.

3 ¶ Tertiò respondetur, q̃ vnus solus † de populo vtendo conseruat possessionẽ ipsi vniuersitati semel acquisitã, secundum Paul. de Castr. in d. l. ficut. §. primo. Corneus in consilijs supra allegat. in contrariũ, & Cæpol. loco præallegato. Huiusmodi autẽ posse, seu facultas fuit acquisita vniuersitati, & cuilibet de populo vsque de anno 1314. vt constat ex instrumento p̃ducto per ipsum do. Lazarum, in quo narratur q̃ homines dicti loci sunt in cõsuetudine & vsu ac libertate scindendi arbores fructiferas, & non fructiferas in quibusque prædijs alicuius, & de ipsis arboribus disponendi pro libito voluntatis. ita in eo narratur, q̃ homines sunt in vsu & libertate cultiuãdi pascua, & ea ad culturam reducendi, & ibi dns loci ad petitionẽ hominum p̃ scandalis euitandis inter ipsos homines qui in scindendis arboribus sæpe altercabantur, deputauerit quosdam particulares ad diuidendas arbores scindendas, & prohibuit ne terram semel ab aliquo cultiuatam alius arripiat. Ex quo satis liquet, q̃ iam sunt annis ducentum, quòd homines sunt in dicta cõsuetudine & facultate & vnde p̃ cõseruatione dictæ facultatis satis fuisset, q̃ vnus solus arbores incidisset, & terram guastam cultiuasset, quanto ergo magis si omnes inciderũt & cultiuarunt, vt clarissimè testes deponunt. ¶ Nec dominj iudices debuerunt se fundare, quòd testes nõ probẽt, ex eo quòd sint incolæ dicti loci, & agatur de eorum priuato commodo. Quia respondeo multis modis. Primo quòd tredecim seu testes producti fuerunt qui nõ 4 sunt incolæ, nec de loco, vnde nihil habet obstare, quod aliqui sint suspecti secundum Bartol. in l. prima. §. si quis neget post glo. ibi. ff. quemadmodum testamenta aperiãtur. Secundo respondeo q̃ multitudo testium tollit omnium de factum, nã quod deficit de fide supplet numerus. ita vbi glo. & Iacob. Butriga. ff. de re iudic. Imo in l. qui testamento ff. de testamentis Alexan. consili. 5. & consilio 93. libr. primo. Tertio rõdeo, quòd licet testimonia incolarum hoc casu essent aliqualiter suspecta, tamen quia aliorum forensium depositionibus cum alijs plenè probãt. Dictum enim testis suspecti habilitat & roborat ex dicto alterius testis integri. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de edendo. vbi late Bald. & Modernotes. & Paulus de Castr. consil. 91. circa finem. ¶ Nec etiam iudicum est fundamentum, quòd tertio loco adductum fuit & super quo iudices à quibus se maximè fundarunt, quòd 5 † testes non cõcludenter probant propter verbum, citra sine copula, quod inceriam reddit probationem, iuxta docti. Bartol. in d. l. Celsus. quia etiam tripliciter respondetur. Et primo, quòd Bartol loquitur, quando articulus est formatus per verbum, citra, sine copula, & ideo testes testificantur. Secus autem est si articulus sit legitimè conceptus, vt in casu illo, in quo articulus sic cantat, quòd dicta vniuersitas & homines, iam annis decem, viginti, & triginta, & tanto tempore cuius initij memoria hominum non est in contrarium &c. quia tunc si testes dicant, cõtenta in articulis esse vera, quia à quinquaginta annis, & à tanto recordari citra, viderunt articulantes in possessione, vt dicunt complures ex testibus productis, rectè deponunt & concludenter probant, eo quia ratio testiũ ambigua declaratur ex dicto claro & adeo suppletur, secundum Bartol. in l. Labeo. ff. de suppellect. leg. & in l. prima. §. tutor. ff. de auth. tutor. Panormi. in proœmio Gregorij. & Alexan. consi. vij. & consil. 43. column. fin. libr. 1. Sunt enim dicta testium coadiuuanda non cauillanda, secundum Bald. in l. de quibus, column. fin. ff. de legi. & secundum subiectam materiam verba sunt accipienda, secundum Iaso. in l. si ideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisda. cogan. & in proposito dicit Bald. quod testis dixit contenta in articulo esse vera, quia à suo recordari ita vidit, concludenter probat, quia depositio testis non est cauillanda, sed adaptanda ad id quod testis dixit se scire. ita Bal. in l. 2. in v. not. C. de temp. app. quem sequitur Dec. consi. 60. in causa matrimoniali. Secundò respõ 6 detur, quòd decisio † Barto in d. l. Celsus. non procedit, quando testis qui deposuit per verbum, citra, sine copula, adiecit aliud verbum importans temporis continuationem, vt puta si dixerit, à xxx annis citra, & per alium tempus, tunc probatio concludit, quia dictio, per, perfectionem designat. l. verbana. §. pernoctare. ff. de verbor. signifi. ita seipsum declarat Barto. in d. l. Celsus, et Fely. in cap. licet causam. de prob. Sed ita est in proposito nostro. quia Finardus, Ianellus Franc. Milionus, Guillel. Grambaudi, deponant se vidisse ad annis xxx. et xl. citra. et per dicta tempora. Item Ioan. Martini deponit, quòd sunt xlviij. anni, quibus semper vidit. Dictio enim semper, denotat continuationem. glos. in proœmio Inst. in verbo. semper Augustus, & in l. ij. C. de epi. & cler. & in c. j. de in integ. resti. Item Ioan. Riuaroli, Guielmus Chambaudi, & Ludouicus Millonus deponunt p̃ verbum citra, cum copula præcedente. Dicit enim se vidisse à triginta annis, & citra, quo casu secundum Bartol. in d. l. Celsus, rectè deponunt & probatio concludit, quia copula, & habet in se quandam emphasim & sensus est, q̃ initium possessionis fuit, iam sunt xxx. anni, & postea hucusque possessio continuata fuit. secundum Barto. per text. in c. veniens. de præscri. & in d. c. licet causam. vbi Fely post alios, & ita etiam tradit Rot. decis. xxxix. Item si possessor Alex. & Corn. in variis consilijs, quæ omitto, quia nullus discrepat. Tertiò respondetur, quòd 7 † decisio Bartol. in d. l. Celsus. procedit, quando dispositio testis deponentis se vidisse articulantem possidere à tempore citra, vlterius non procedit, secus si vlteriùs progrediatur, declarando rationes & causas. quia viderit, & quomodo viderit, nam si ex subsequentibus potest discerni, quòd loquatur de tempore concludenter, tunc resultat etiam concludens probatio, quia ex præcedentibus & sequentibus declaratur ambigua testis depositio. l. si seruus plurium §. fi. & l. qui filiabus. ff. de leg. j. cum similibus. Verum si testium depositiones percũctentur & diligenter inspiciantur, apparebit, quòd domini q̃ iudicarunt, non perlegerunt ipsorum testium dicta, quia omnes assignant causas. & modum, ac formam quomodo, cur, & quando viderint, ex quibus rationib. & modis expressis cõstat liquidissimè quod loquũtur de tempore, & de possessione seu quasi ante litem motam, nam ex rationib. & modis expressis clarificatur dispositio restringiturque ac ampliatur. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. Dicũt enim plures ex testib. se scire contenta in articulo esse vera, quia sunt. xxx. vel xl. anni vel circa, quòd ipsi trib. annis vel vndecim, vel vno, moram trahebant in dicto loco, & tunc viderũt arbores incidi, terram guastam cultiuari authoritate propria, & ipsimet cultiuarunt, & inciderunt. Vnde non possum non mirari, quòd iudices dixerint hanc probationem non concludere, tanquã possit intelligi de vno die post litem motam, cum ex lectura depositionum appareat manifestè q̃ loquuntur de tempore annorum xxx. vel xx, præteritorum. Et si dixeris q̃ tales testes nõ concludunt, quòd vniuersitas & homines possiderẽt tempore turbationis, & litis contestatæ. Respondeo, immo concludunt præ- 8 sumptiuè, qd sufficit, nam qui † olim possedit præsumitur hodie possidere, nisi per negantes contrarium ostendatur. l. siue possidetis. C. de proba. & tradit late Pan. post alios in c. q̃ ad fidem. de rest. spol. Præterea si legãtur dicta, videbit lector, quòd etiam probant cõtinuationẽ, ad quam lecturam me remitto, quia essem nimis prolixus si singula verba testium vellẽ glosare. ¶ Nec ob. q̃ quarto loco dicebatur, q̃ ex inquisitionib. & rituli criminalib. constat, q̃ do. Lazarus vsque de anno 1493. fuit in possessione seu quasi, prohibendi suis vsum grandium, 9 arborũ & terræ guastæ. Quia video q̃ † quasi possessio prohibendi non ex sola prohibitione acquiritur, sed requiritur, q̃ 10 q̃ prohibitus acquieuerit prohibitioni sibi factæ, fm gl. cõiter approbatam in l. qui luminib. ff. de seru. vrb. præd. c. significãte, de app. vbi Pan. tradit in c. cũ ecclesia sutrina. & ibi ego etiam illud firmaui, de ea pos. & p̃prie. cõstat aũt. q̃ syndici & homines non acquieuerunt, neque cõsenserunt, vt apparet ex actis. & re ipsa. ergo, &c. Quinimmo si inquisiti qui inquisitionib. p̃dixerũt post inquisitionem desistissent simpliciter à cultiuãdo, & incidendo non ppea ex talib. prohibitionib. diceret̃ acquisita quasi possessio prohibendi d. Lazaro quia obedientia in nõ faciendo nõ dat possessionẽ obedientiæ prohibendi, fm Iun. in c. olim. de testi. spol. q̃ illũ text. q̃ obedientia in nõ faciendo p̃t multiplici intentione fieri, q̃nq; ex cautela, q̃nq; ex otio, q̃nq; ex reuerẽtia, & sic quia act⁹ negatiuus in nõ faciẽdo cõsistẽs, multipliciter intelligit, eius veritas ignorat̃, fm Bar. Et q̃a sumus in dubio nõ p̃sumit nõ facies cõsentire, sed potius dissentire, nã in iudicialib. actus indifferẽs reputat̃ p̃ dissensu. l. q vas. §. etiam. ff. de furtis. ita dicit Bal. in l. liberti libertæq;. C. de epi. lib. & in l. data opera. C. qui accus nõ pos. Corroborat̃ p̃missa rõnio, q̃a ad hoc vt ex actu acquirat̃ quasi possessio, ne cesse est, q̃ actus quo mediante q̃s asserit se acquisiuisse quasi possessionẽ, sortitus fuerit suũ debitũ effectũ, alias ex eo nulla p̃t dici acquisita quasi possessio, vt ex plurib. p̃tationib. & electionib. non probat quasi possessio p̃tandi, vel eligẽdi, nisi p̃bet̃ q̃ illæ p̃tationes, & electiones, sortitæ fuerint suũ debitũ effectũ, nisi probet̃ q̃ p̃tatus & electus fuerit institutus & confirmatus, fm Inno. in c. dilectus, in gl. mag. de preben. Oldr. cõs. 310. thema tale est. Imm̃o non sufficit etiam probare institutionem & confirmationem electionis & præsentationis, nisi etiã p̃bet̃ q̃ electus & p̃sentatus fuerunt adepti possessionem, fm Cald. consil. 12. sub rubr. de iure patro. Dec. consilio 117.

& consi.

& conſ. 124. cum ſi. Ita in propoſito dicẽdũ, vt, ꝙ ex inquiſitionib. nõ acquiratꝰ quaſi poſſeſſio ꝓhibendi, niſi probetur ꝙ tales inquiſitiones ſortitæ fuerint effectũ niſi fuerint p ſnïam cõualidatæ & ſnïa tranſierit in rẽ iudicatã, & virtute illius ſnïæ hoïes deſtiterint ab vſu & ꝛſuetudine incidẽdi arbores & cultiuandi terram guaſtam. Non denique obſtat, ꝙ inquiſiti confeſſi fuerint d. Lazarũ eſſe dñm terræ guaſtæ, qa talis cõfeſſio intelligenda eſt q̃tũ ad iuriſdictionem cuius reſpectu eſt dñs totius territorij l. pupillus territorium. ff. de verb. ſig. & ita dicit Bar. de Imperatore in proœ. ff. & in l. j. §. per hanc ff. de rei vẽ 20 di. Sed o rñdeo, ꝙ ſtat ſimul, ꝙ d. Lazarus ſit dñs terræ guaſtę, & tñ hoïes ſunt in quaſi poſſeſſione vſu & cõſuetudine reducendi illam terram ad culturam & in quaſi poſſeſſione incidẽdi arbores, quia põt qs eſſe dñs directò, & alius vtiliter: vt nota. in l. iij. §. ex plurib. ff. de acq. poſſ. nã qñ ij qui reduxerunt ad culturã terrã guaſtam, alienauerint, do. Lazarus ꝓñr laudemiũ & terrozenũ, accepit vt dr in inſtro ꝓ eũ producto, & hoc mõ dñs remanet. Et ꝙ iſta ſimul vera eſſe poſſint, probatꝰ, qa vt ſ. di xi. valet conſuetudo, ꝙ quilibet poſſit incidere ligna & arbores in nemore alicuius dñi, put ẽt tenet Alb. de Rolate in l. nã ſatis eſt. verſ. q̃rit Iacob. ſi quidam ruſtici hõt ſeruitutem taliãdi ligna. ff. quẽ admodũ ſeruitutes amittantur, & ẽt firmat Raph. Co. conſi. clviij. viſis inſtr. col. fi. Similiter valet conſuetudo ꝙ quilibet poſſit occupare agrũ deſertũ, & incultũ l. q agros. C. de omni agro deſerto. lib. xj. Præterea de dñio nũc non agitur, ſed de quaſi poſſ. ſeu interdicto poſſeſſorio. Nihil ẽt facit ꝙ do. Lazarus ſit in quaſi poſſeſſ. locandi glandagiũ extraneis, quia eſto ꝙ ita ſit, nihil repugnat, quin ẽt hoïes poſſint vri glãdagio, & cõuertere terram guaſtam in culturam pro eorũ neceſſitatib. Nam ſeruitus depaſcendi, & arbores incidendi, põt cõpetere plurib. qñ ſufficit ꝓ omnib. l. ij. ff. de ſeruitutib. ruſticorum prædiorum. l. Lucio. ff. de aqua quoti. & eſtiua. & ita tenet Cæpol. in tractatu ſeruitutum ruſtic. ſub rubr. de mõtib. & faciunt quæ ſcribit Bar. in l. quominus. ff. de fluminib. in v. q. & ibi latè Ias. ex q̃ib. apparet ꝙ adducta pro do. Lazaro non eneruant intentionẽ neque probationem dictæ vniuerſitatis & hominum. Sed poſito vero pro falſo quòd teſtes producti pro parte vniuerſitatis & hoïum, non cõcluderent, neque probarent. non tñ debuerunt iudices ita abſolutè abſoluere dñm Lazarũ à petitis. Quia ex adductis, productis, & confeſſatis per do. Lazarum in multis fundata iuſtificataque fuit, & eſt intentio ipſorum agẽtium. In primis ex teſtib. receptis ſuper loco, & productis per do. Lazarũ conſtat ꝙ à xl. annis citra & vltra, arbores ſcindebantur, & terra guaſta cultiuabatur per dictos hoïes dicunt. n. concorditeroẽs, ꝙ à decẽ annis augmentata eſt depopulatio nemorũ cã agriculturæ de duab. partib. pluſq̃ eſſet antea per annos xxx. ergo ante x. annos, & ab annis. xxx. nemora erant depopulata cã agriculturæ pro vna tertia, quia augmentum duarũ partium præſupponit depopulationẽ pro vna tertia, cum no detur ternarius numerus, niſi præſuppona tur principium numeri. §. triplici inſti de act. neque dari pt augmentum, niſi præſupponatur aliquid quod augmentũ recipiat. l. etiã. C. de iur. dot. l. qd in rerũ. §. ſi quis poſt. ff. de leg. j. cũ ſi. & ꝛ hoc teſtes. & eorum dicta nihil põt do. Lazarus oppone re. quia eos produxit & producendo cenſetur cõſiteri oĩa eorũ dicta eſſe vera, ſm Bar. in l. poſt legatum. ff de his quib. vt indi. & teſtimonia horũ viſitatorum comprobant ex inſtro etiã pro ducto per ipſum d. Lazarũ, & de quo s̃ habita mẽtio fuit.

11 Inſuper † ex propria confeſſione ipſius do. Lazari, quæ eſt omnium probationum ſuperlatiua. c. per tuas. de probat. naliter. C. de non nu. pecu. faltẽ conſtat, ꝙ ipſi hoïes ſunt in quaſi poſſeſſione ſcindendi arbores ignis faciendi cauſa. & cõſtruendarum domuum. & vaſorum gratia. ita enim confitetur d. Lazarus reſpondendo poſitionib. Concludendum ergo reſtat, omnes has ſnïas vt iniquas, fuiſſe & eſſe retractãdas, & irritãdas.

RESPONS. CCXVII.

ET ſi filij de quibus primo loco quæſtio eſt, ex matrimonio cum conſanguinea vel affine contracto, nati ſunt, ac idcirco inceſtuoſi, & per conſequens inſucceſſibiles dicantur, tamen cum ex illo ignoranter contracto, atque hac ratione in figura matrimonij nati ſint, cũ in quaſi poſſeſſione legitimationis ſint cum non de matrimonii fœdere, ſed de iure ac poteſtate ſuccedendi agatur, cum hic à nepotibus, cum quibus agitur non agatur, ſed conueniantur, nec actor parentum ſciẽtiam probet, cum etiam. cv. annis matrimonium illud, hanc controuerſiam præceſſerit, dubium nõ eſt eos legitimos fuiſſe ſatis probari. Cæterum, hac ſubſtitutione, de qua ſecundo loco quæritur, ſubſtituo proximiorem domus de caſtro nouo, cum teſtator ad factum, non ad ius ſe referat ſpurij quoque continentur. Ad hæc ſpurium quoque patris naturalis hæreditatẽ. xx. aut ad ſummum xxx. an. iuſto errore ſe legitimum credens, aduerſus fiſcum præſcripſiſſe conſtat.

SVMMARIVM.

1 Nati *ex matrimonio cum conſanguinea vel affine per ignorantiam contracto, ſunt legitimi, vt quouis modo ſuccedere poſſint.*

2 *Legitimationis quaſi poſſeſſio* tranſfert onus *probandi contrarium in aduerſarium.*

3 *Agens non is qui conuenitur, probare debet.*

4 *Matrimonium præſumptiue probare ſufficit, quando non principaliter, ſed in conſequentiam, vel legitimationis cauſa, de eo agitur.*

5 *Temporis diuturnitas priuilegium & diſpenſatio* Papæ *inducit.*

6 *Spurij de eadem domo, ſecundum communem vſum loquendi, qui propriæ ſignificationi præfertur, dicuntur.*

7 *Præſcribitur regulariter contra fiſcum xx. annis, aut ad ſummũ xxx.*

Reſpon. interpr.

CIRCA illam dubitationẽ, vtrum filij Pontij, q̃ ꝛxit matrimonium cum di. Antoneta eius conſanguinea in prohibito gradu ab que vlla diſpẽſatione, de qua appareat poſſint dici legitimi, attento ꝙ tempore do. Pontius & Antoneta fuerunt habiti, tenti & reputati ꝓ veris cõiugibus, & attento quòd iã labũtur anni cv ꝙ hmõi matrimoniũ fuit ꝛtractum, & diu eſt, ꝙ tam ipſi cõiuges q̃ eorũ filij mortui ſunt. Vẽ prima facie reſpondendũ ꝙ ſunt inceſtuoſi, & conſequẽter inſucceſſibiles. auth. ex cõplexu. C. de inceſt. nup. imò vt ꝙ bona horũ duorũ coniugũ ſint ff. o applicata. auth. inceſtas & in corpore vnã mitur. C. de inceſt. nup. Nec obſtare vt, ſi dicat, ꝙ dicti coniuges errore du ti ꝛxerunt, quo caſu ceſſat pœna cõfiſcationis, & filij nati ex tali matrimonio putatiuo, dicũt legitimi. l. q ꝛ. vbi glo. Ba. Sal. & alij not. C. eod. ti. imò q̃ rum ad legitimationem ꝓ lis ſufficit error vel ignorantia alterius. c. ex tenore. qui filij ſint legitimi. Quia illud coceditur, ſed reſpondẽt, ꝙ hi, qui allegant errorẽ. vel ignorantia. illam ꝓbare tenẽt, vt in terminis vt firmare Dec conſi. 154. caſus de quo quæritur. Sed prædictis nõ obſtantibus ꝛrium verius eſſe reſpõdebimus. Quia
1 nati ex matrimonio † ignoranter cũ conſanguinea vel affine ꝛ do dicunt & ſunt legitimi. c. ex tenore. & c. 2. q filij ſint legitimi, qa dicunt nati in figura matrimonij, ſm Ioan. And. in add. Spec. tit. de deſpon. impub. & Oldr. conſi. 256. Clemens eps. in fi. Pan. in d. c. ex tenore. & in ꝫ fi. de clandeſt. deſponſ. Idcò ſuccedũt parẽtibus, tam ab inteſtato, q̃ ex teſtamẽto, vt in iuribus prælegatis firmãt gl. & legiſtæ in l. q ꝛ. & Bar. in l. eum q. ff. de ſtatu homi. & Dyn. in conſi. vj. incip. ex teſtamẽto. Et dicit Bal. in c. j. §. naturales ſi de feud. fuer. controu. inter dom. & agna. vaſal. ꝙ filij nati ex matrimonio putatiuo, ſuccedunt etiam in feud. & ita cõſuluit Bened. Capr. conſi. 116. incip. punctus fuit. Et ſi ſuccedũt parentibus multò magis aliis conſanguineis & extraneis, & ideò admittuntur ad fideicõmiſſum, ſi fuerint ſubſtituti, & caſus ſubſtitutionis euenerit etiam ſubſtitutio ſolũ vocet filios legitimos & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, vt abundè probat Decius cõſi. 153. in effectu quæritur, per totam. Non obſt. dum dicitur, ꝙ iſta vera ſunt. ſi ꝓbetur ignorantia vel error: quia reſpondẽt animaduerten
2 dum eſſe, vtrũ filij fuerint & ſint † in quaſi poſſeſſione legitimationis, vt qa habiti ſemper fuerint pro filijs legitimis & naturalibus, & parentes eorũ ſemper habiti fuerint in vita eorũ ꝓ veris & legitimis coniugibus, & tunc is qui agit ꝛ filios, proponendo nullitatem matrimonij & illegitimitatem ipſorum filiorum, debet ipſe ꝓbare ſcientiam quia ꝓpter quaſi poſſeſſionem & famam præſumitur ignorantia ita ſignanter determinat Pan. in c. peruenit. q ſi ij ſint legitimi. & Gemi. ſummus canoniſta conſi. 66 pro declaratione. in 3. dub. facit ca. præſumitur ignorantia. de regul. iur. Nec obſt. conſ. Decij. 154. quia in caſu Decii coniuges q allegabant ꝛxiſſe ignorãter, erãt authores petentes ſecũ diſpenſari quia ꝛxerunt ꝓ ignorantiam. Vnde ipſi habebãt iuſtificare ſuas preces, ſm Ioan. And. in c. 1. de litigioſis lib 6. & tradit in c. ſup literis. de reſcrip. at in caſu
3 nro. nepotes dicti quondã Pontij † nõ agũt, ſed conueniunt. Vñ agentibus incumbit onus ꝓbandi ſciam. l. ei qui. ff. de ꝓb. l. actor. C. eod. titul. ita diſtinguit Panorm. in dicto c. peruenit.
4 Item in caſu Decij & ſimiliter in caſu Oldr. conſil. 256. † principaliter agebatur de fœdere matrimonij inter contrahẽtes, ſe fundantes in ignorantia. & aduerſarios negantes: ſed in caſu noſtro, in quo dicti Pontius & Antoneta coniuges, iam à longiſſimo tempore deceſſerunt, ſolùm agitur de hæreditatibus Iacobi & Ioannis vltimi, & in conſequentiam de legitimatione filiorum, quo caſu non requiritur tam exacta probatio, prout requiritur, quando agitur de fœdere matrimonij. capitul. cauſam quæ. qui filij ſint legitimi. vbi ad probandum ſuos eſſe legitimos, ſufficit ꝓbare cohabitationem parẽtum,

&ſic

& sic matrimoniũ præsumptiuè, quæ sola cohabitatio non sufficit ad probandũ matrimonium, quando principaliter de eo agitur, ca. illud. de præsump. Nam quantum ad finem legitimitatis filiorum, quælibet probatio, per quam matrimonium præsumptiuè probatur, sufficiens est & idonea, fm Gemi. con sil. 27. super dubijs. Hinc est q̃ colorata opin & quasi possessio maritalis probat filios esse legitimos, exclula ꝓprietate matrimonij. secundũ Anto. in ca. ij. in v. nor. qui filij sint legitimi. Hinc est q̃ clandestinè contrahentes matrimonium, præsumuntur in dubio veri coniuges quantũ ad hunc effectum q̃ filij dicantur legitimi, secundũ Pan. & alios *cõiter* in c. lator. q̃ filij sint legitimi. Hinc est quòd confessio coniugum plene probat matrimonium quantum ad effectum vt filij dicantur legitimi, nisi agatur de præiudicio alterius matrimonij. c. ij. de clandestina desponſ. & ibi Pan. & alij notant & idẽ firmat Panor. in c. sup eo. de eo q̃ cognouit cõsanguineã vxoris suæ. Cum igitur hic non agatur de fœdere alicuius matrimonij, sed solum de effectu legitimitatis filiorum. & cum ipsi sint rei, concludendum est ex sola figura matrimonij, quasi possessione filiationis probari eos esse legitimos, nisi actores probent quòd domi. Pontius & Antoneta scientes prohibitionem cõtraxissent. ¶ Sed & vbi probaretur scientia, adhuc secundum ea quæ proponuntur nobis videtur filios fuisse legitimos, quia ex cursu temporis immemorabilis quo prædicti coniuges & eorũ filij fuerunt semper vsquè ad eorum mortem in quasi possessione matrimonij. & legitimæ filiationis, ac vsque nunc habiti, tenti, & reputati pro veris legitimis coniugib. & veris & legitimis filijs præsumitur cum eis dispensatum per dom. nostrum Papam, vel alium ad id potestatem habentem. c. ea noscitur, & c. cum apostolica, de his quæ fiunt à maiori parte cap. & quòd ex diuturnitate † tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur, præsumatur priuilegium, & dispensatio Papæ, vult Barto. in l. cum de in rem verso. ff. de vsur. Pan. in c. peruenit. de censibus. hinc dixit Ioan. Andr. in reg. qui contra. in fina. in mercur. quod ex longissima quasi possessione duarum ecclesiarum, simul præsumitur vnio facta à Papa, licet alias ex nullo cursu temporis induci possit vnio ecclesiarum secundum Host. in summa de cõpplenda negli. prælat. & hoc voluit Oldr. consil. 296. de iure dot. Sic laici qui longissimo tempore fuerunt & sunt in quasi possessione præsumuntur habuisse priuilegium à Papa possidendi decimas, quæ sine dispensatione Papæ non possunt a laicis possideri. c. causam. d præscrip. vt firmant doctores ibi & Raph. Cu. consil. 83. quia causa decimalis. & Raph. Fulg. consi. 166. in qõue quę vertitur. Alexan. consi. 6. in j. vol. Similiter ex diuturnitate temporis de quo non habetur memoria, præsumitur Papę confirmatio necessaria ad actum, vt pulchrè probat Dec. consi. 152. in causa exemptionis. & ad propositum facit quæ scribit Fel. in c. acũ ex officij. de præscrip. & in c. licet. de re iudi. Et prędicta absq; dubio procedunt si probatur fama ipsius dispensationis, fm Imo. & Card. in d. c. cum apostolica. Fel. in d. ca. causam. Capel. Tholos. decis. 339. ¶ Ad secundum posito quod filij d. Pontij essent incestuosi quod constat esse falsum per prędicta, videretur q̃ d. Pet. & cæteri descendentes ex do. Tristando filio do. Pontij. quàuis ex legitimo matrimonio nati, non possint dici de domo Castri noui, qa ipse d. Tristandus vt incestuosus non dicit̃ de domo, capiendo domum pro agnatione, prout capi vł in subsitõnib. prędictis. l. ꝓnuntiatio. in fin. ff. de verbo. sign. Inst. de legit. agnat. succes. §. vulgò qsiti. & firmat Bar. in l. tutelas. ff. de cap. diminut. & Bal. in l. ex libera. C. de iuris & legit. ergo nec ēt descendentes ex ipso d. Tristando, quàuis nati ex legitimo matrimonio tanquam ex infecto nascendi principio, & ex infecta radice procedant. l. fin. C. de natur. liber. & ita in terminis rndet Pet. de Anch. consi. 389. visis diligenter. & Bal. in l. fi. C. de verb. sign. & Cor. ꝑsi. 100. ad euidentiam, colum. fi. lib. 4. Dec. cons. 85. col. fi. ¶ Prędictis non attẽtis ꝯrũ verius 6 existimamus, tũ qa † fm cõem vsum loquendi q̃ prędicę ꝓprię significationi l. Labeo ff. de supelle. leg. l. librorũ. §. qd tamen Cassius ff. de leg. iij. Spurij dñr de cadẽ domo, & familia pris, ☞ fm bar & alios *cõiter* in d. l. fi. C. de verb. sig. Ang. in l. ita stipulatus. §. Chrisogonus. ff. de verb obl. Fel. in proœ. Gregoria. tũ quia testator q̃ substituit ꝓximiorẽ domus de Cal. nouo, se refert ad factum non ad ius, id est ad eos, qui de facto dicũtur de domo Castri noui, quo casu etiam spurij dicunt̃ de domo l. j. C. si quacunque prędit. po. per quę duo fundamenta ita respondet Bal. consi. 44. 1. ad euidentiã. lib. iij. Et posito, q̃ d. Petrus non diceret̃ natus ex legitimis parentibus, quod ex supradictis constat esse falsum, tamen negati non potest qũ tã ipse ex ꝑsona sua q̃ suorũ antecessorũ, ꝑscripserit hĩditatẽ, & bona 7 dictorũ suorũ parentũ, maximè † ꝯ fiscũ, ꝓtra quẽ prescribitur regł r spacio viginti annorũ, aut ad summũ xxx. et q̃ nondum fcã fuerit denũciatio. l. oĩbus. ff. de diuersis & tempora. præscri Sc prio. & ibi Bar. & alij *cõiter*, traditur ꝑ Pan. & Fel. in c. cum nobis. de ꝑscriptio. Nã & spurius spacio xxx annorũ ꝑscribit hereditatẽ pris, & ius excipiendi ꝯ quoscũq;, fm Bald. in l. nullo. C. de rei vendi. ꝑsertim qñ iusto errore credebat se legitimum, vt in casu nr̃o, fm Pau de Castr. consi. 227. super primo. & Soc. cõs. 251. vol. ii. & Balb. in trac. ꝑscrip. in quarta pte, quartæ par. principalis, qõne xviij. in fi. ergo multò magis ꝑscribere pñt legitime descẽdẽtes ab ipso spurio. arg. legis fi. C. de natu. liber. quæ oĩa indubitanter procedũt in ꝑscriptione tpis immemorabilis quod habet vim tituli. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidiana & æstiua.

RESP. CCXVIII.

RECIPIENDA Est lex, quæ ascendentib. nõ etiã descẽdentib. legitimã aufert, quia illis naturali, illis positiuo iure debetur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum an possit priuare descendentes legitima. 3.*
2 *Statutum potest priuare ascendentes legitima.*

Resp. interpret.

SVPER Præmisso dubio an per statutum montis Barutij mater potuerit priuari legitima in totum, quia præstantissimi dñi hincinde allegantes adduxerunt varias doctorũ snias & plurima cõsilia, quę inuicem vñr aduersari, q̃ ego sentiam, paucis aperiã. ¶ Dico igitur hincinde allegata posse sic cõcordari. Aut quæritur de legitima debita descendentib. & quia ta
1 lis legitima debetur † iure naturali statutum non põt in totũ priuare descendentes legitima eis debita ita ꝓcedat opi. Bar. in l. Titio cẽtũ. §. Titio gño. de cõdi. & dem. authoritates & cõsilia allegata ꝑ hac pte ita sunt intelligẽda, & ita ēt loq̃t Ror. decis. xviij. in antiquis. & Soc. cõs. 6. in prin. & cõsi. 30. lib. j. Aut quæritꝝ de legitima debita ascendentib. & sic matri, & quia il-
2 lis legitima debetur † de iure positiuo, fm Bal. in l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. & in. statutũ põt priuare ascẽdentes legitima eis debita in totũ fm ☞ lex. consi. 3. dub. 4. vbi attestatur hanc esse
3☞ cõem doctorũ snĩam: vt ēt cõsuluit Lud. Ro. cons. 32. visa municipali cõstõne in vlt. dub. Nec omitto q̃ Dec. cons. 19. audacter affirmat, q̃ statutũ † põt tollere legitimã in totũ, ēt descẽ
3☞ dentib. & dicit hanc esse cõem snĩam. Quod si verũ esset, à fortiori posset auferri legitima ascendentib. in totũ. Sed hoc vltimum non facile puto defendi posse.

RESP. CCXIX.

DVO hoc Rñso continentur. Alterũ snĩam iudicis ad quẽ, qui cum de vno appellatum esset, de alio pronunciauit, esse prorsus nullam, & veluti ab incompetenti latam: alterum eum, heredẽ qui se mitti in possessionẽ bonorũ ex beneficio l. fi. C. de edi diui ad. tol. peteret, legitimũ esse ꝯdictorẽ, nec repellendũ, quẽ ꝯꝯ alioquin nõ legitimum, tſi iudex admisisset.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis à quo sententia est nulla qui cum de fructuum quadã sequestratione, de principali negotio pronunciauit.*
2 *Fallax multa tenent quæ nondum facta impediri possent.*
3 *Contradictorem, in casu l. fi. C. de cad. diui. adr. tol. sufficit vacantem cum titulo occupasse occasionem.*

Respon. interpret.

PRIVS QVAM Discutiatur an Matthæus debeat admitti ad contradicendum hæredi petenti se mitti in possessionem bonorũ defuncti ex beneficio l. fi. C. de edi. diui adria. tol. videndum est an snĩa lata contra ipsum Matthæũ subsistat viribus. Et mihi vł dicẽdũ, q̃ sit nulla. qa est lata per iudicem incompetentem, nam in facto præsupponitur primũ iudicẽ per modum prouisionis, & donec esset inter partes cõclusum, ordinasse, quòd præfatus Matthæus non turbaret̃ in possess. & perceptione fructuũ, adimpletarũ obłone p ipsum facta. Matthę adimplet obligationem, & promittit restituere fructus illi seu illis, cui vel quib. fuerint adiudicati per dñm locum tenẽtem, seu alium iudicem: & pro ꝑdictis adimpiendis dat fideiussorẽ,
1 & † sic apparet iudicem reposuisse fructus in sequestrum, seu custodiam, donec lis & negotium decidatur, iuxta ea quæ habentur in cap. primo. de sequ. poss. & fru. & per Barto. in l.

in l.intereſſe.ff.de acquiren.poſſeſ.ab iſta ordinatione fuit appellatum, iudex ad quem pronunciauit ſuper negotio principali,& ſuper re,de qua non habebat cognitionem, quo caſu ſententia non valet.l.j. C.ſi à non competen. iudic. & prima ſententia remanet firma propter lapſum temporis. l. ſi contra maiores. C. de appellatio.authen.ei qui. C. de tempo. appellatio. ¶ Quòd autem Matthæus debeat admitti ad contradicendum hęredi petenti ſe mitti in poſſeſſionem ex beneficio dictę l.finalis non videtur dubitandum:nam remedium dictę l.finalis eſt adipiſcendę, & in remedijs adipiſcendę, quilibet admittitur ad contradicendum, & docendum de iure ſuo,ſi eſt paratus probare incontinenti, vt vult gloſſa & Bart. in l.finalis.C.quorum.bon gloſſ.Bartol & Iaſ.in l. prima.C.de edi. di. Adr. tol. quando autem dicatur quis probare incontinenti, ſtat in arbitrio iudicis.vbi non eſt à iure determinatũ. gloſſ.in cap an ſit.in verbo,incontinenti,vbi Panor.extra de appel. Pan.in e.veniens.extra de teſti. Iudex autem arbitratus eſt, nam aſsignauit terminũ ad probandum, intra quem fuit plenè probatum per ipſum Matthęum, & dominum de bono iure ſuo per quam aſſignationem termini, & admiſſionem ad probandum iudex tacitè reiecit exceptiones hęredis, & declarauit ipſum Matthęum legitimum contradictorem, iuxta no.per Barto.in l.à procedente.C.de dilat.quæ admiſſio eſt tantæ efficaciæ q̃ dictus Matthæus non poteſt amplius reiici à contradicendo,poſito q̃ ab initio non eſſet legitimus contradictor.nam † multa facta tenent,quæ fienda impedirentur. leg.patre furioſo. ff.de his,qui ſunt ſui vel alien.iur.vbi Iaſon ponit multa ſimilia,prout in ſtatuto diſponere, quòd contra inſtrumentum non poſſit probari per teſtes, tamen ſi aliquis fuit admiſſus ad probandum,valet probatio,vt per Fel.in cap. inter monaſterium.extra de re iudic. vbi ponit multa ſimilia. Et ex his tollitur vnum,ſuper quo aduerſantes ſe maximè fundant,dum dicunt,quòd habens titulum à defuncto,non eſt legitimus contradictor,niſi etiam poſſidear,quia cum fuerit admiſſus,& probauerit intentionem ſuam, debet obtinere. Secundò reſpondetur,quod ipſe Matthæus poſſidet, & ſe poſſidere vſque à principio propoſuit,quod ſufficit. Et ſi dicatur, quòd nõ habuit poſſeſſionem à defuncto. Reſpondetur, quòd ſufficit vacantem cum titulo occupaſſe ſm Bal.in d.l. fin.in v. quæſt.Bar.in l.cum ſocius.ad fi.ff.de vſucap.Rom.conſi.312. incip.circa propoſitam.in prin.& Dec.poſt Alexan.in d.l.fi.verſ. niſi dicamus.ex quibus videtur bene appellatum,& de nullitate dictum,&c.

FINIS.

INDEX LOCVPLETISSI-

MVS IN OMNIA IOAN.

FRANSCICI A RIPA, OPERA.

Numeri marginales 1. Commentaria ad Ius ciuile, 2. ad Ius canonicum tractatum de Peste, & Responsa denotant.

§ De litera A.

1 ABbas an possit sine consensu monachi, repudiare hæreditatem delatam monasterio, mediante persona monachi. de leg 3. l. legatum. nume. 8. fol. 113

2 Abbas post electionem est benedicendus, tamen omissio benedictionis non viciat electionem. de caus. poss. & próprie. cap. cum ecclesia Sutrina numero. 1. 59

Abbas ac appellatione prælatorum veniat. de iudic. capitul. decernimus. numero. 30. 44

ABBATIA an rõnumeretur inter maiores dignitates, an inter inferiores. ibid. nume. 31.

2 Abbat. sta eligi non potest, nisi sit maior triginta annis, & asserens ipsam maiorem probare debet, respon. xxxiij. nu. 11. 116

1 Ablatiui absoluti resoluuntur in conditionem, ideo nihil disponunt, rub. ff. sol. mat. nu. 31 & 32. fol. 35. nisi proferantur gratia frequentioris vsus, l. mortibus. ff. de vulg. & pup. substi. nu. 11. fol. 69. Ampliationes & limitationes vide in d. rub. nu. 32. & 33. fol. 36. De his ablatiuis, vide in l. Centurio. ff. de vulga. nume. 161. 84

2 Abolito titulo Regis, aboletur titulus fue legis. respon. xcij. nu. 5. 153

2 Abortino nato, an cesset priuilegium prælationis inter personales, contra curatorem datum ventri. de privil. credi. l. si ventri. num. 1. 256

1 Absens à loco præsumitur ignorare, quæ fiunt in loco. ff. solu. matri. l. ij. §. voluntatem. nu. 10. 51

2 Ablens stipulari non potest, præsentes etiam dicuntur qui sunt in diuersis locis non se videntes, modo se exaudiant. ff. de verb. oblig. l. stipulatio. numero 48. 257

2 Absentia creditoris à loco in quo debet fieri solutio, excusat debitorem à mora, respon. l. v. nu. 6. 128

1 Absoluere qui potest, is condemnare poterit, & contrà. limitatur multipliciter nu. 4. & seq. ff. de re iud. l. qui condemnare. nu. 1. & 2. 218

Absoluendi potestas si alicui fuerit data in priuilegium, non etiam ei censetur data potestas condemnandi. ibi. nu. 7.

2 Absolutum quem esse, & de proximo absoluendum, an sint paria. ff. de iureiur. l. admonendi. nu. 57. 19

1 ACCESSIONES similes, vt fructus, & vsuræ, an veniant in restitutionem fideicommissi. ff. ad senat. Treb. l. In fideicommissariam. nu. 23. 173

2 Accessorium sequitur naturam principalis, respon. clvj. nu. 7. folio. 191. respon. clxxvj. num. 3. 195

1 Accersecat, verbum, an sit directum, an commune, an verò obliquum, quod si directum, intellige directum non ciuile. ff. de vulgar. substitut. l. centurio. numero 195. 88

2 Accusatus nullo iure, summouetur, quominus innocentiam suam purgare possit. respon. clxj nu. 1. 193

2 Accusatus fuit Titius de furto, & fuit petitum ipsum puniri ad vindictam, & ad restitutionem rerum ablatarum, pendente processu exhibetur indulgêtia de licti, an propter talem gratiam iudicium desinat esse criminale. in rubr. de iudic. num. 97. 40

1 Acquisita per industriam, non sunt conuertanda in præbendas pro nouis canonicis. exua, de const. c. cum M. Ferratien. nu. 182. 19

2 Acquisita per mulierem honestam præsumuntur acquisita de bonis viri, vt eueniret suspicio turpis quæstus. & quando cesset suspicio turpis quæstus. respon. cxxiij. nu. 1. 2. & 3. 106

2 Acquisitum nobis irreuocabiliter non potest à nobis auferri sine facto nostro respon. cxxxix. num. 6. 181

2 Acquitum ex re vsufructuarij, seu appanagij, non ad proprietarium, sed ad ipsum fructuarium pertinere dixit Iulianus. respon lxix. nu 68. 146

1 ACTA iudiciaria, an sint edenda iudici successori. C. de eden. Lis. apud. nume. 8. 297

Acta originalia sunt edenda, non per traditionem copiæ. ibi. nu. 12.

Acta tam ciuilia quàm criminalia edenda sunt ibi. nu. 19. Restringitur multipliciter vt ibi.

Acta quare dicantur publica. ibi. num. 6.

1 Acta pertinentia ad litis ordinationem, vt citatio, litis contestatio, fideiussoris deiudicatum solui datio, pereunt peremptæ instantia, & nihil operantur in alio iudicio quantum ad effectus concernentes instantiam etiam inter easdem personas. C. de eden. lis apud. nu. 27. 259

Acta ordinatoria litis, an peremptæ instantia pereant, quantum ad effectus respicientes causam, vt quod res efficiatur litigiosa, & possessor male fideipro pter litis contestationem peremptam ibi. nu. 28.

1 Acta iudiciaria pereunt quo ad omnes effectus, peremptæ instantia per expressam renunciationem partium. ibi. nu. 29.

1 Acta quæ dicantur, & quid differant à gestis ibi. nu. 5.

1 Acta litis quæ dicantur, & quæ iudicij. ibi.

1 Acta iudicij an dicantur scripturæ coram arbitro, & an sint edenda de mãdato arbitri. C. de eden. l. is apud. nu. 4. 297

1 Acta recepta à solo notario sine indicis authoritate dicuntur priuata, & nullam fidem faciunt. ibi. nu. 7. 298

1 Acta quibus aliquis conuictus est de periurio, an faciant fidem in alio iudicio inter diuersas personas, ibi. nu. 35. 299

1 Acta in iudicio summario vbi fuit plene probatum faciunt fidem in iudicio plenario, de acq. poss. l. naturaliter 3. nihil commune, nu. 104. 204

1 Acta facta in vno iudicio nõ faciunt fidem in alio etiam inter eosdem personas, & eodem iudice, nisi producantur. ibi. nu. 175. 208

1 Acta in vno iudicio non faciunt fidem, nec porrigunt effectus suos in alio iudicio inter diuersas personas, & quare. C. de edend. lis apud. nu. 19. ampla. 27. 30. Limita. 33. & seq. 298

Acta facta in vno iudicio faciunt qualemqualem præsumptionem in alio, sed quam fidem faciat hæc præsumptio. ibi. nu. 36. 299

Acta nocent reuo in casibus, in quibus sententia nocet, sed an acta nocebunt si sententia sit nulla. ibi. nu. 37. & 38.

1 Acta probant seipsa vbicunque, & inter quascunque personas, & sic fidem faciunt quando agitur de probando facto. licet non quando agitur de probando effectu facti, & inferuntur plura. ibi. nu. 33.

1 Actorum omnium generalis productio, an valeat. C. de edend. legis apud. nume. 21. 198

2 Actorum rationem quateaus quis teneatur reddere. extra de reseup. c. si quando, nu. 20. 30

2 Actorem excludere in beneficialibus sufficit reo, per non ius suum absque eo quod canonizet suam possessionem, respon. x. nu. 1. 119

2 Actor tenetur probare se dominum, vel quasi in actione negatoria, respõ. xciij. nume. 3. 154

1 Actori volenti probare superuiuentiam, an satis sit probare grauatum, aliquando habuisse filios. ff. ad senat. Treb. l. ex facto. §. si quis autem, nu. 10. 171

2 Actore non probante reus absoluendus est, etiam si nihil præstiterit, respon. lxxvij nu. 3. 141

2 Actore contumace post citationem potest reus petere se absolui ab instantia iudicij, in rub. de iudi. nu. 47. 37

1 Actor an debeat dare copiam libelli reo expensis suis. C. de eden. l. edita, numero 12. 300

1 Actor qui ignorans reum condemnatum possidere, ab eo recipit litis æstimationem, an possit postea rem vendicare restituta illi litis æstimatione, licet eidem actiones prius cessent. ff. de re iud. l. in depositi, nu. 6. 229

Actor qui scit eum rem petitam possidere, an teneatur ei actionem cedere, ibi. num. 7.

1 Actor cumulans plures actiones non concurrentes cur audiatur, secus verò si cõcurrentes ad idem cumulauerit. ff. quorum lega. l. 1. § quia aũt. nu. 15. 245

Actor proponens plures actiones ad idem competentes in casibus sibi permissis protestari debet, quod non intendit consequi solutionem, nisi ex vna. ibi. nu. 11. Sed an libellus vitietur omissione huius protestationis, ibi. d.

1 Actor non tenetur edere libellum post litis contestat. C. de eden. l. edita. numero 30. 300

1 Actor debet esse instructus quomodo probare possit suam intentionẽ. C. eden. l. ipse d. spice. nu. 2. 294

1 Actor semper purgare debet moram intra modicum tempus, etiam si commissa sit mora per lapsum diei à lege subintellecta. de verbo. oblig. l. si insulam. nume. 31. 276

1 Actori an ita liceat moram purgare sicut reo quod sic ad actionem conseruandam. de verb. obli. l. si insulam. nu. 102. 280

Actor non potest purgare moram ad actionem acquirendam. de veritate. ibid. nume. 103.

1 Actor quæ nihil probant, an possit deferre iuramentum reo, & de intellectu l. qui accusare. C. de eden de iureiur. l. admonendi. nu. 65. 19

Actore nihil probante, an reus cogatur subire iuramentum necessarium & cur diuersum iuramento iudiciali. ibi. nu. 66.

1 ACTVM fieri in termino, vel incontinenti post terminum paria sunt. ibid. nu. 52. 128

1 Actum fortius annullat lex, quàm homo. de verb. obl. l. si insulam nu. 58. 278

2 Actus vitiatur, si forma, quæ debet procedere omittatur. resp. rc. num. 21. 153

2 Actus plures vbi repertuntur celebrari eodem die, vel eadem hora, ille præsumitur præcessisse, qui debuit præcedere. resp. cxlvij. nu. 2. 185

2 Actus in dubio præsumitur factus tempore licito. respon. cxx. nu. 13. 165

2 Actus vbi est nullus, nulla legis vel statuti pœna sequitur. respon. lxxxj. numero 12. 148

2 Actus in dubio potius interpretatur, vt valeat, quam pereat. respon. cxxix. nume. 10. 171

2 Actus vbi est nullus, fauore publico nunquam firmatur iuramento. respõ. xxxij. num. 2. 114

2 Actus ad potestatem agentis restringendus est. respon. lxx. nu. 12. 141

1 Actus à rationibus regulatur, & iudicatur. respon clxxxv. nu 9. 209

2 Actus factus inter prohibitos, præsumitur in fraudẽ factus. respon. cxc. n. 5. 211

Index

1 Actus qui possunt iure facultatis fieri, consuetudinem non inducunt, nisi eo animo fiant probentur, & ibi vide nonnulla requisita ad probandam consuetudinem. respon. 187 nu 5. 210
1 actus per easdem causas dissoluitur, quibus contrahitur. resp 80. nu. 54. 145
1 actus priores cognoscuntur ex posterioribus respon 90 nu 11. 152
1 actus qualificatus probatus dici non potest. nisi & qualitas requisita probetur. respon. 25 nu. 10. 113
1 actus ex intentione iudicatur: respon. 21. nu 11. 111
1 actus an veniat expediendus cum iudice, an cum parte de consil. cum M Sertarien. nu. 18. 15
1 Actus vacuus electionis, præsentationis, & collationis quasi possessionem ipsorum actuum acquirit. respon 48 nu 8. 123
1 actu vacuo habente cām successiuā consuetudo inducitur. respon 16 nu 6 113
1 actibus inter vivos spes purificationis actus semper ad hæredes transmittitur. respon 185 nu. 14. 209
1 actuarij seu officiales ad erogandam annonam deputati, quale iuramentum præstare debeant. in tract. de pest. q 5. nu 140. 92
Et de istorum officio habetur ab hoc num. vsque ad nu. 181 inclusiuè.
1 actus affirmativi momentanei, an possint transire in notorium solu matr. l si cō stante. num 24. 94
actus negativi, an possint transire in notorium. ibi. nu. 25.
1 actus nullus quando mercator pœnam de vulg subst. l hæredes. nu 24. & seq. 61
1 actus nullus licet pacto firmari non possit, valet tamen pactum, quod nullitas actus allegari non possit. quod qualiter intelligatur, ibi vide. de leg. j l nemo potest. nu 65. 124
1 actus vbi ex resistit, ille actus factus contra legē non tenet, etiā quod cōferatur in tempus habile, quo actus fieri posset l. nemo potest de leg. j nu 121. 126
1 actus prohibitus fieri sub cōditione, non intelligitur prohibitus sub conditione de præsenti, vel de præterito, quæ non est propriè conditio Quod facit ad multa egregie dicta de leg. j. l. filiorum qui meus erit nu 2. 111
1 actus si reperiatur peccare omni casu quo valere posset, tunc si non valet vt agitur, nihil omnino valebit de verb. obl. l. j §. si quis ita nu. 22. 260
actus nullus ex defectu formæ si non valet, vt agitur, nihil omnino valet restringe & declara multimode ibi. nu. 23 & 24.
1 actus qui non valet vt agitur nō valet eo modo quo potest, quando partes sciūt quod faciunt actum inutilem, quia tunc præsumuntur ungari, intellige vt ibi. nume 29. 261
1 actus qui non valet vt agitur non valet etiā vt potest, quādo offenderetur mēs agentiū, vbi valeret actus eo modo, quo posset voluntate & potestate inducē sibi aduersantibus inferuntur multa egregia ibi. nu. 30. 261
1 actus nullus ex defectu formæ ita demum non valet omnino, quando apparet agentes voluisse illum actum formam requirentem facere, secus si dubium sit quem actum voluerint facere, quia tunc præsumuntur eum actum fecisse, qui de iure valet. ex quo plura inferuntur. de verb. oblig. l. j §. si quis ita nume. 29. 261
1 actus facilius adiuuatur, quàm de nouo concedatur. C. de eden. l. ipse dispice. num. 18. 256
1 actus qui non valet vt agitur, valet eo modo quo potest, amplia regulam octuplicitet. 18. & seq. limita multimode. nu. 21. & seq. de verb. obli. § si quis ita nume. 17 260
actus requirens formam, si iuramento vallatus sit, tunc nō est nullus ex defectu formæ, sed valet eo modo, quo potest ibi. nu. 27
1 actus nullus non potest dici actus. infertur ad plura. de re iudi. l. nij. §. condemnatum. nu. 3 232
1 actus requirentes loquelam non possunt fieri à muto, limita nu. 35 de verb. obl. l. stipulatio. nu. 29 257
1 actus qui non valet vt agitur, non valet eo modo, quo potest, quando sumus in actibus dependentibus à voluntate vnius, & agitur de totali dispositione iure. de verb. obl. j. §. si quis ita num. 21. 260
actus factus contra legis prohibitionem, vbi lex resistit à principio ne fiat certo modo, non valet, vt valere possit, si eo modo fiat. ibi. nu. 32. 261
1 ACTIO descendens ex stipulatione, dicitur actio ex stipulatu. de verb obli. l. stipulatio, nu 61. 257
1 actio funeraria dicitur, per quam repetuntur expensæ funeris. de priuil. credi. l. quæsitum est nu. 2. 214
actio funeraria habet privilegium prælationis in bonis funerati, & eius hæredis. & in bonis eius, qui cogi posset hæc actione. ibi. nu. 3
1 actio specialis videtur in dubio intentata quando ex facto narrato potest eximi actio generalis & specialis. intellige & limita tripliciter. C. de eden. l. edita. nume 3 230
1 actio ex contractu donationis non extenditur ad pactum, & hoc respectu non vestitur pactum. C. de reuo. dona. l. ij. nu. 225. 322
1 actio quæ oritur ex sententia quomodo vocetur. de re iud. l. miles. §. iudicati nume. 227
actio iudicati, an oriatur ex sententia lata in actione reali. ibid. nu 6.
1 actio quasi semel intentata cognoscetur ex prosecutione causæ. cum ecclesia Sutrina. de cau. poss. & proprie. nu. 19. 60
2 actio non est hoc obligatione. in rubr de iudi. numer. 36. 36
2 actio ad cauendum est præparatoria rei vendicationis ibid. nu. 9. 31
actio ad exhibendum est præparatoria noxalis actionis, & actionis communi dividendo & familiæ erciscundæ. quæ competunt ad rem singularem mobilē. ibi. nu. 10.
actio ad exhibendum est personalis in rem ter pta. ibid.
2 actio ex locato ad interesse competit colono contra dominum spoliantem, seu deficientem. de rest. spo. c sæpe. nu. 18. 47
actio de dolo, an detur contra singularem successorem habentē notitiam spolij tempore, quo successit. ibid. nu. 29. 48
actio ex l. si coloni pro quibus rebus competat. ibid nu 35
actio ex leg. si coloni. C. de agri. an competat contra singularem successorem habentem notitiam violentiæ sibi facti. ibid. nu. 32. Et an competat contra bonæ fidei successorem cum titulo. ibid. nu. 33.
Actio ex d. l. si coloni an competat malæ fidei possessori. ibid. num. 34. Et verum competat depositario. ibi. Quæ actio detur contra singularem successorem. ibid. nu. 38. 68
actio in factum nascitur ex medio præiotis. ibid. nu 19
§ actione reali vel personali proposita verum intelligitur deductum omne tuum suum competens tempore mortis, vt si actor succumbat, possit iterum agere ex alia causa ad idē nō obstāte exceptione rei iudicatæ. l. si cum pos. & proprie. cum ecclesia Sutrina. nu. 111. 64
actione reali vel personali proposita, an veniat etiam ius de futuro. ibid nu. 112
1 actio de dote consolidatur in filiam propter inopiam patris, qui exegit dotem sine consensu filiæ, & an si pater pauper dotem exactam nōdum consumpsit possit filia agere contra hæredes mariti sol. matrimonio. l. j. §. quod si in patris. nu. 22. & 23. 43
1 actio de dote consolidatur in filiam constante matrimonio propter paupertatē patris, sicut soluto matrimonio. sol. matr. l. si constante. nu. 89 57
1 actio de dote competens muliери oritur constante matrimonio, licet non cum effectu exigendi, nisi marito vergente ad inopiam. sol. matr. l. si constante. nu. 2. 52
1 actio de dote. an consolidatur in monasterium, si filia ingrediatur monasterium sicut consolidatur in filiā, si filia nat soluto morte vel emancipatione. sol. matr. l. j 9. quod si in patris nume 20. 49
actio dotis aduentitiæ, est propria filiæ. ibi. nu. 9 48
1 actio de dote in quibus stipulatio egiata. solet matrimo. l. dotis causa nu 22. 40
actio ex stipulatu competens marito, assumit naturam bonæ fidei. ibid. nu. 23
actio ex stipulatu competens patri in dote profecticia. an sit bonæ fidei. ibid. nume. 24.
actio ex stipulatu competens ex stipulatione expressa in contractu dotis, an sit bonæ fidei. ibid nu. 25.
actio ex stipulatu competēs ex stipulatione facta per mulierem ab hæredibus viri soluto matrimonio, vt ibi. nota certū terminum dos restituenda an sit bonæ fidei. ibi. nu. 25.
actio ex stipulatu competens hæredibus mulieris, an sit bonæ fidei. ibidem nume. 26.
1 actio etiam potest dici propria, & non communis, quamuis sine consensu alterius intentari non possit. sole. matr. l. j §. quod si in patris num. 10. 24
1 actio ex stipulatu competens exigendo ad dotem restituendam, an sit stricti iuris, an vero bonæ fidei, sicut ex quæ competit muliери. soluto matr. l. soluto matri nu. 31. 47
1 actio hypothecaria an transeat ad hæredes mulieris. & si transeat, an transibit cum privilegio præla. sol. matr. dotis causa. nu. 32. & 33. 40
2 actio & passio, in eodem subiecto cadere non possunt. respon. xxxvj. nu. 5. 151
2 actio nulla sine obligatione consistit. respon. 2 nu. 7 108
2 actio aduersus propositum non datur, nisi vniuersitas probet erogata lapidicis, & operarijs fuisse solitè impensa. resp xxvj. nu. 12. 113
2 actio confessoria competit pro iure exigendi datium fieri pro seruitoribus. respon. clxxv. nu. 4. 210
1 actio personalis cum mala fide nullo vnquam tempore præscribitur. respon. cxcij. nu. 6. 213
2 actiones personales de iure præscribi an possint, & ibi vide quomodo procedat. respon. cxcv. nu. 5. 214
1 actio semel acquisita hæredi, an sine facto ipsius ab eo auferri possit respon. cxxx. nu. 181
actio & ius in rectoria cuicunque competens præscribitur si fuerit possessa septem annis cum titulo colorato. respon. ij num. 4. 105
1 actio ex testamento an competat secundo legatario contra primum antequam is agnouerit primum legatum de leg. 1. l. nu. 39. 101
1 actio ex testamento datur pro legatis cōseruatis per auth. ex causa. C. de liber. præterit. ité & pro reseruatis cōmunibus personis de leg. 1. per omnia. n 41. 101
1 actio funeraria an competat marito contra hæredes uxoris, vel contra eos, ad quos reuertitur dos. nu. 134. Et an possit maritus pro impensa funeris mulieris retinere dotem pro rata. trac de pest cap 4 nu. 135. 85
actio in factum competit vicino contra vicinum in domum suam fœtorem immittentem. nu 69.
1 actio ipso iure non datur, vbi ad producendam denegatam actionem non concurrunt omnia necessaria lege. vt in actione à lege denegata ex contractu tutoris. ad sena. Treb. l. j. §. sub ista. nu 5. 155
1 actio personalis datur in singularem successorem fauore relictorum pro missis dicendis, & anniuersarijs celebrandis ad sena. Treb. l. j. §. si hæres. nu. 14. 160
Item fauore animarum ibidem.
1 actio iudicati an detur in singularem successorem, & non sine actione reali sine personali actum fuerit. l j §. si hæres ff. ad Trebe. nu 20 161
1 actio personalis an detur creditoribus contra hæredem, apud quē remansit aliquid sub nomine rei certę ad senatu Treb. l j §. idem Iulianus. nu 9. 163
1 actiones actiuæ restitutione reali verbali facta, transeunt in fideicommissarium etiam vnius rei minimæ, absque aliqua cessione & quasi ad sena. Treb. l. explicito. nu 9. 155
1 actiones hæreditariæ morituo defuncto facto hæredis acquisitæ, non transeunt in fideicommissarium absque speciali cessione, ita notatur procedens dicta l j nu. 10 ff. ad Trebel. 155
actiones passiuæ, facta restitutione transeunt in fideicommissarium etiam contradicentibus creditoribus & quæ sit ratio. ibi. nu 11.
1 actio, quæ competit contra vasallum ad præstandum iuramentū fidelitatis trāsit in & contra singularem successorem rei feudalis. l j. § si hæres ff. ad Treb. nume. 10. 160
1 actio ex testamento an detur quando iure speciali in legatis conditionalibus condito habetur pro impleta an vero actio in factum. de leg. j. l. per omnia, nume. 43 191
Quid in legatis conseruatis per edictum, si quis omissa causa testamenti, an pro eis detur actio ex testamento ibid nu 44.
1 actiones vtiles ita cedi possunt per habentem solas vtiles, sicut per habentē directas, in hoc tamen differunt quia penes hunc manent directæ, penes alium nil remanet. ad sena. Treb. l. j. §. de illo. nu. 6. 157
actiones de fideicommissario in fideicommissarium ipso iure transeunt absque interpellatione. quādo secundus fideicommissarius declarauit velle acceptare fideicommissum, secus ab hærede in fideicō. quia requiritur interpellatio extrajudicialis. vel dolosa abstentio. ibid. nu 7.
1 actiones personales in rem scriptæ competunt contra singularem successorem ad sena Treb. l. j. §. si hæres. nu. 9. 160
1 actio legatorum non datur contra hæredem, penes quem remansit certa quantitas, vel res. Quod etiam procedit si penes hæredem remansit quota non maior quarta. ff. ad sena. Treb. l. 1. eadem Iulianus. numero 2. & 3. vsque ad 7. 163

1 Actio

non maior quarta.ff.ad senatusc.Trebel.l.j.§.idem Iulianus.nu.2.& 3.vsque ad 7. 163
1 actio ex testamento regulatur secundum naturam actionis bonæ fidei, & non stricti iuris.Et hoc quantum ad fructus,vsuras,& interesse,in quibusdam tamen casibus seruat naturam stricti iuris.l.in fideicommissariam. ff.ad Trebel.nu.2. 172
1 actiones ipso iure transeunt in fideicommissarium partis conditionalis euentę conditione limita,& declara duobus modis.ad sena. Trebel.l.j. §.sed & quoties.nu.6. 157
Actiones ipso iure transeunt in fideicom.in casibus hic remissiuè traditis. ibid.
1 Actiones insolidum transeunt in fideicommissarium partis puta quando hæres coactus fuit ab eo adire.amplia dupliciter l.j.§.sed & quoties.ff.ad Trebel.nu.2. 157
1 Actio personalis datur in singularem successorem fauore animæ & reipublicæ, intellige tamen eam dari in subsidium,debitore,& eius hærede prius excussis d.l.j.§.si hæres.nu.17. 160
2 actio sine cessione non acquiritur tertio,in his casibus,in quibus valet stipulatio concepta in personam stipulantis,ad vtilitatem tertij.ad senat.Trebel.l. ex facto.§.siquis rogatus.nu.68. 168
1 actio de euictione an detur hæredi cõtra fideicõmissarium euicta re pro quarta retenta,communis quòd non.ad sena.Treb.l.j.§.si hæres.nu.34. 161
2 actione ad exhibendum non fit missio rei petitæ sed tantum pro interesse. respon.ciiij.nu.5. 159
2 actio competens Catolo Grilleti ab officio nondum destituto,& qui pendente conditione reimbursationis mortuus est,an ad suos transmittatur hæredes? respon.clxxxv.nu.3.4.& 5. 202
2 An actiones per confusionem elidantur?respon. cxxij.nu.7. 167
2 actio marito & vxori acquiritur ex promissione dotis.resp. cxxj.nu.8. 166
1 actiones quæ primo legatario competunt,non competunt secundo,nisi fuerint cessę de leg.j.in l.per omnia.nu.54. 101
1 actio iudicati an sit ciuilis,an verò prętoria.ff.de re iudica,l.miles.§.iudicati.nume.2. 227
actio iudicati,an sit perpetua,etiam si prima actio, super qua fuit iudicatũ erat temporalis.ibi.nu.3.
actio iudicati,an sit rei persecutoria,si actio prima erat pœnalis.ibi.nu.4.
actio proposita in iudicio,an nouetur per sententiam.ibi.nu.5.
1 actio pro tutore quia personalis est,non datur in singularẽ successorem.de priui.credi.l.dabimúsque ex his.§.si quis cum tutor.nu.1. 235
1 actio depositi est priuilegiata,vt prę feratur alijs creditoribus,an autẽ hoc procedat,quando depositum egreditur terminos depositi,iuxta l.Lucius.ff.depo.de priuil.credi.l.si ventri.5.in bonis mensolarij.nu.3. 236
1 actio prælectis verbis,ad hoc datur,vt conuenta seruentur,non vt donata repetuntur.C.de reuoc.dona.l.fi.nu.124. 321
1 actio pro mutuo competens,inter personales principatum obtinet,propter mutui priuilegia,sed actio depositi maiora habet priuilegia.si cer.pe.in cõti.nunu.17. 2
1 actio realis ad totum,an possit habere locum cõtra tertium possessorem bonorum,quæ obuenerunt in partem fratris fratri prędefuncto.de verb.obli.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.85. 191
1 actio ex mutuo an iustificetur ex sola confessione mutui.de ver.ob.l.j.§.si quis ita.nu.37. 261
1 actio certa,& apta,si resultat ex narratione facti,actor obtinere debet,probato facto,quamuis ineptam actionem in conclusione libelli expresserit.de priui. credi.l.quæsitum est.nu.5. 234
actio funeraria est inter cętetas personales actiones priuilegiatas, vt prę feratur omnibus,etiam antetioribus.ibi.nu.7.
actione funeraria agens,an prę feratur creditoribus habentibus hypothecã tenorem.ibi.nu.8.
1 actio iudicati non datur contra syndicum,seu actorem vniuersitatis, sed cõtra vniuersitatem de re iudi.l.si se non obtulit.nu.23. 210
1 actio iudicati an detur ex sententia arbitri homologata quãdo in pœnali compromisso apposita fuit clausula rato manente pacto.de re iud.l.ait prętor.nu.8.fo.214. Quid autem si in compromisso pœnali interuenerit iuramentum. nume.9.
1 actio iudicati non datur contra procuratorem condemnatum,fallit si procurator se liti obtulerit.de re iudi.l.si se non obtulit.nu.1. 219
1 actio donationis reuocandæ an detur in hæredes,qui mortuo donatario, atrocem iniuriam intulerunt donatori.C.de reuo.don.l.fi.nu.215. 327
1 actio iudicati,an detur ex sententia arbitri homologata, quando pœna apposita fuit in compromisso.de re iudic.l.ait prętor.nu.7. 224
1 actio plura significat.C.de eden.l.edita.nu.5. 299
actionis nomen,an sit exprimendum in libello.communis quod non.ibi.nu.6. Limitatur.nu.7.
1 actio ad exhibendum datur pro instrumentis,quæ petuntur edi ratione domini.C.de eden.l.ipse dispice.nu.25. 256
1 actio personalis bonæ fidei,ad rem restituendam competit insolidum contra vnum ex plutibus principalibus,vel hæredibus habentem facultatem rei restituendę.de ver.ob.l.eadem.§.Cato.nu.24. 163
actio personalis datur contra hæredes pro portionibus hæreditarijs.fallit in septem casibus seriatim traditis.ibi.nu.18. 264
actio personalis stricti iuris ad rem restituendam,an solum competat pro portione hęreditaria etiam contra hæredem habentem facultatem rei restituendæ.latissimè.ibi.nu.25. 263
1 actio qua certum petitur,certi condictio dicitur.si cer.pe.in rub.nu.23. 3
1 actio iudicati an detur contra procuratorem falsum,quando aduersarius sciebat eum non habere mandatum,& se liti offerre.de re iudic.l.si se non obtulit.nu.7. 219
1 actio iudicati datur contra procuratorem in rem suam,& quis dicatur procurator in rem suam.ibi.nu.8.& 9.
2 actio Seruiana directa cui competat,& cui vtilis.de pig.l.si debitor.nu.13. 30
1 actio personalis stricti iuris ad restitutionem rei,pro qua competit rei vendicatio,an detur insolidum contra vnum ex principalibus vel hęredibus habẽtẽ facultatem rei restituendę de ver.ob.l.eadem.§.Cato.nu.27. 174
1 actio iudicati.an oriatur ex sententia confirmante, an verò a confirmata. latissimè traditur.de re iudi.l.res iudicata.nu.15. 216
1 actio quod iussu,non est proprium nomen actionis,sed quędã adiectio,&quando detur quod iussu.de ver.ob.l.stipulatio.nu.65. 257
1 actio vtilis,quæ datur in arrogatorem propter factam satisdationem de qua in l. non aliter.cum sequen.ff.de adop.an sit ex stipulatu.ff.de verbu.obli.l.j.nume.12. 256
actio ex stipulatu quæ datur ex ficta stipulatione,de qua in l.j.C.de rei vxo.act. est directa.ibi.nu.13.
1 actio ex testamento non datur pro legatis,quæ duntaxat ad honorem & authoritatem testatoris referuntur,sed iudicijs officium. de legat.j.l.per omnia.numero 42 101
1 actio ex contractu regis datur,sicut ex contractu Imperatoris, vel Papæ, actio datur subditis.ad l.Falc.l.in quartam.nu.73. 148
actio subsidiaria quæ sit,quæ detur contra legatarios, hæreditate non existente soluendo.latè insistit.ibi.nu.214. 154
1 actio ex testamento datur etiam pro legatis ab intestato relictis,quæ videtur esse vtilis,non directa.de leg.j.l.per omnia,nu.40. 101
1 actio realis,an sit nata ante diem,& quid in hypothecaria actione de verb. obli. Lita stipulatus.nu.95. 286
1 actio ineptæ,an & quando vitiet libellum,& quando non.de acqui.poss.l.natura liter.§.nihil commune.nu.28. 201
1 actiones in factum pro interdictis quare dicantur in factũ.de interdi.super cõtinua.rub.nu.16. 240
actionis in factum diuisio multiplex,ibi.nu.17.
2 actiones reales in quibus differant à personalibus.si cer.pe.in continuatio.rub. nume.8. 2
actiones mistæ quæ sint,& quare ita dictæ.ibi.nu.9.
actiones in rem scriptæ quæ sint & quare.ibi.nu.10.
actio quod metus causa est in rem scripta,& quare.ibi.nu.17.
actiones personales an sint realibus digniores, & quæ illarum firmiores potentioresue.ibid.nu.18.
1 actiones quæ ex delicto nascuntur,ad hæredes non transeunt, & quid ita. C.de reuocand.dona.l.fin.nu.202. 326
actiones ex delicto,competunt in hæredes.ibi.nu.215.
1 actione familiæ erciscundæ agens pro impensis factis in hæreditate si probet etiam feciisse in cauſ.funeris,habet priuilegium actionis funeratiæ. de priuile. cred.l.quæsitum est.nu.4. 234
2 actiones vniuersales generales & singulares quæ dicantur.C.de eden.l.edita.numero 35. 300
1 actionis nomen hodie exprimi non debet in libello,sed debet factum aptè narrari ex quo resultet actio quorum legatorum.l.j.§.quia autem.nu.1. 245
2 AD. PRAEPOSITIO,ostendit modum & causam finalem.respon.31.nume.2. 153
1 Adæquatio alicuius rei facta per omnia alteri, non facit vt sublata censeantur priuilegia rei, quæ per omnia alteri exæquatur, ideo statutum quod scholares,per omnia tractentur,vt ciues,non tollit beneficium authen.habita C.ne fili.pro patre l.per omnia.ff.de leg.j.nu.7. 100
Adæquatio facta per omnia non trahitur ad insolita,& difficulter concedenda. ibid.nu.8.
Item restringitur,ne absurdum,& tertio damnosum quid sequatur.ibi.nu.9.
Adæquatio intelligi debet,quo ad ea,quæ exæquationi possunt adaptari.ibidem. nume.10.
1 ADIECTIO pœnæ in casum alienationis vestit nudam prohibitionem alienationis.de veritate tamen ibi.de leg.j.l.filiusfamilias.§.dini.nu.22. 128
1 aditio hæreditatis in testamento facta est irreuocabilis.item donatio pure facta in testamento reuocari non potest.de leg.j.l.nemo potest.nu.35. 322
1 adita hęreditate bona testatoris non dicuntur amplius testatoris, sed dicuntur bona hæredis.de leg.j.§.dini.nu.56. 129
2 ADMINISTRATIONIS maioris ratione capellani sunt prę ferendi cõuentualibus habentibus duntaxat officia.respon.v.num.13.15.16.& 17.106
1 administrator omnis tenetur librum rationum conficere, aliàs iuratus inditem contra eum.de iureiur.l.admonendi.nu.115. 21
1 administrator reipublicæ potest obligare bona ciuitatis.Intellige & declara multimodè,vt ibi,& seq.nu.de pig.l.si is qui bona.nu.1. 31
administrator iure administrare quis dicatur ibi.nu.3.
administratot ciuitatis, an possit obligare bona,& personas singulorum. latiss. disquiritur.ibi.nu.5.
administratores plures si constituti fuerint , an vnus solus possit bona ciuitatis obligare.ibi.nu.4.
2 admissio articulorum falso inter impertinentium, non prodest articulantibus,si articuli impertinentes reperiantur,& testium depositio super eisdem reddatur nulla.respon.clv.nu.2. 191
1 ADOPTIO in prziudicium posthumorum valet iure communi. C.de reuo.dona.l.si vnquam.nu 61. 313
1 adoptatus pater , an possit hodie pupillariter substituere liberis adoptiui. de vulg.substi.l.monbus.nu.16. 70
2 adoptiuus frater non excludit sororem etiam dotatam ab intestato.respons. lxxx j.nu.7. 148
1 adoptiui sunt filij fictè,& an de eis intelligatur statutum excludens filias extantibus masculis.de reuo.dona.l.si vnquam.nu.63.64.& 65. 313
1 adoptiui à filij tres tutelas ab excusant ad Trebellia. ex facto.§.si quis rogatus. nume.31. 166
adoptiui non succedunt in feudo,nec in emphyteusi susceptæ pro se & filiis.ibi.
adoptiui non excludunt fœminas stante statuto exclusiuo fœminarum existentibus masculis.ibid.nu.32.
adoptiui an faciant deficere conditionem si sine liberis,& sic an substitutum excludant,quod non,& quare,ampliat vi nu.33.limita nu 34.ibid.
adoptiui tunc faciunt conditionem deficere cum grauatus est aliquis qui alios habere non potest,quam adoptiuos.ibi.num.35.An istud exemplificari possit in presbytero grauato ibi.
1 ADVENTITIVM dicitur.non profectitium , quod datum est ab auo nepotibus,quibus aliquid dare non erat obligatus,ideo non acquiritur patri.ad l.Falc.in quartam.nu.204. 153
1 aduerbium,cum,facit tacitam conditionem sicut relatiuum,qui,quæ , quod.de leg.j.l.Titium qui meus erit.nu.25. 112
2 aduersarius in causa criminali lite pendente,an in totum repellatur à testimonio contra aduersarium.de iudi.c.i.nu.18. 42
aduersarius meus in causa ciuili etiam lite pendente non prohiberur testificari contra me in alia causa.ibi.nu.20.
2 aduersarius quis dicatur.de iudi c.j.nu.11.& seq. 41
1 aduersarius aduersatur rerenta dubitatione de qua quæritur.de no.oper. nun.l. de pupillo.§ meminisse.nu.9. 187

Index

1 aduersatiua sine copula denotat diuersitatẽ in iure,& i facto,cũ copula verò denotat d.uersitatẽ facti, & identitatẽ iuris.sol.mat.l.1.§ qui in patris.n. 48
1 Aduersatiua tunctia copulæ notat diuersitatem facti & identitatem iuris ad leg. Falc.l.in quartam.nu 41 146
1 Aduersatiua an inducat coniunctionem verbalem. de leg.3.l.re coniuncti numero 49 17
1 Aduersatiua,sed,diuersificat ius & factum.de leg.3.l.re coniuncti.numero 138. 141
1 Aduersatiua aduersatur bis, quæ sunt eiusdem generis,& retentis qualitatibus præcedentis,ut,ad sena.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.2.nu.12. 169
1 Aduersatiua intelligitur retentis terminis,& qualitatibus ad le. Falci l.in quartam.nu 41 146
1 ADVLTERIVM filiæ,an nocent patri, vt dotem datam pro filia amittat. sol mat.l.2.§ item si voluntate.nu.2. 50
1 Adultus curatorem habens æquiparatur pupillo, & lex loquens de vno, habet locum in alio.Limita multimodè.15.vsque ad 17. inclusiue.ad senatusconf. Treb.l.1.§ fuit quæsitum.nu.14. 159
Adultus curatorem habens,& pupillus æquiparantur,quando agitur de obligãdis adultis,secus si de eis liberandis.ibi.nu.15.
Adultus habens curatorem,an soluere possit creditori sine curatoris consensu, quod sic,modo non sit pecunia ad emptionem prædiorum destinata.ibidem. nu.16.
Adultus & pupillus in actibus morientium nõ æquiparatur, adultus enim testari potest,pupillus non potest.amplia triplicitet ibi.nu.19
Adultus curatorem habens potest contractus , qui sapiunt vltimam voluntatem facere sine curatoris authoritate,ideo si & sua monasterio dicat.ibidẽ. num.20.
Adultus curatorem habens cur testari possit.ibid.nu.21.
Adultus an restituatur aduersus testamentum suum,quòd non.& quare. ibid. num.71.
Adulto inducto dolose ad testandum,an venientibus ab intestato succurratur aliqua via,quod sic,actione de dolo, vel in factum ad inter.sse. ibidem. numero 32
Adultus curatorem habens,adire non potest hæreditatem sine curatoris authoritate,secus si curatore careat,quia solus adire potest.ibid.nu.29
Adultus potest sui curatoris absque alicuius authoritate hæreditatem restituere.ibi.nu.31. 159
2 ADVOCATVS nouus litium confusor.in tract.de pest.c.2.nu.15. 97
1 Aduocare prolubitus,an censeatur prohibitus allegare in scripus.de verb. obl. l.stipulatio.nu.57. 157
2 Aduocatus potest bonam causam si aliter obtinere non potest,dolis & cautelis tueri.de iudi.c.1.nu 29. 50
2 Aduocatis,an censeantur concessa priuilegia doctoribus cõcessa,de vulg.subst. l.centurio.nu.17. 79
2 Aduocato,an competat primilegium , ne conueniatur vltra quàm facere possit. de re iudi.l.miles.nu.5. 126
1 Aduocatus beneficiatus vt postulet pro ecclesia si contra facit , venit beneficio priuandus, tanquam non seruans conuenta.C.de tenuo.dona l.fi.nu.162. 323
1 Aduocatus salariatus à duobus anno quolibet, debet præstare patrocinium primo,si illi duo inter se litigent.de priui.credit.l.priuilegia.nu.56. 156
1 Aduocatus & medicus cui diurnum honotarium datur,an debeat illud habere pro diebus,quibus steterit in via.de flumi l.quominus.nu 21. 147
2 AERIS salubritas qualiter dignoscatur in tract. de pest.cap.4.nu.5. 85
Aeris corruptio facilitet ex fœtore causatur,præsertim tempore æstiuo.ibidem. nu 64. 84
1 AFFECTIO testatoris est dubiæ mentis interpretatio.ad senatuC Treb.l.ex facto.nu.7. 164
2 Affinis an sit testis omni exceptione maior in causa affinis.de iureiur.l.admonẽdi.nu.178. 25
2 Affinitas licita non habet publicam honestatem annexam, sed licita affinitas habet adeo connexam honestatem vt nõ ab altero separati non possit.respon xviij.nu.2. 110
2 Affinitas aliquando licita est,aliquando illicita respon.xviij.nu.1. 110
2 Affirmatiua quid sit.de can.possess. & proprie. c.cum ecclesia Sutrina. numero 71. 61
1 AGERE vbi quis cogitur contra alium,an obligatio agendi sit diuidua,vel indiuidua , quod diuidua ideo pœna committitur contra hæredem nolentem agere pro sua portione.de verborum obligatio.l.4.§. Cato.nu. 85 Limita nõ procedere, si natura negotij aliud inducat. de intellectu tamen & exemplificatione huius limitationis.ibidem.nu.86. 218
1 Agens ex contractu conditionato tenetur probare conditionem purificatam.de verb.obl.Lin illa.nu 7. 274
3 Agens vna actione probans tamen aliam an debeat obtinere.de pignor. credit. quatenus est.nu 5. 234
1 Agens possessorio pro annuis præstationibus,an teneatur probare causam præstationis.quorum bonorum l.interdicto.nu 4. 245
1 Agenti ante diem obligationi adiectam,de verb.obl.Iuta stipulatus.nu.79. 283
1 Agenti ante diem adiectam multiplicandæ obligationis,an obstet exceptio.ibi. nu.92. 286
1 Agenti possessorio adipiscendæ non obstat regula dolo facis , nisi incontinenti offeratur probatio, & vide infra numero 25.quorum leg. l.hoc interdictum. num.23. 154
2 Agens interdicto recuperandæ non habet causam suæ possessionis probare, licet ipsam in libello deduxerit.respon.cliij.nu.2. 190
2 Agenti interdicto recuperandæ,vel canone reintegranda , duo incumbunt probanda possessio videlicet,& spolium.resp.cliij nu.2. 189
Agenti interdicto recuperandæ sufficit probare possessionem præsumptam,quę probatur,si possessio ante spolium probetur.ibi nu.4.
3 Agenti interdicto recuperandæ incumbit onus probandi possessorium , & spolium vt obtinere possit.respon.cliij nu.2. 190
2 Agenti interdicto recuperandæ duo incumbunt probanda,possessio, videlicet, & spolium.respon.liij.nu.10. 126
2 Agenti interdicto retinendæ duo incumbunt probanda, videlicet possessio, seu quasi,& inquietatio tam tempore motæ quàm contestatæ litis.respon.liij nu mero 8. 116
Agenti interdicto recuperandæ obstat exceptio prioris spolij. respon.lxiij.numero 4. 132
3 Agenti interdicto recuperandæ, obstabit exceptio quod licitè , & iuris auctoritate spoliatus sit,nec ita spoliatus restituendus est,respon.lxiij.numero 132
1 Agenti interdicto adipiscendæ obstat exceptio dominij.respon.lj.nu.3. 125
1 Agens sine actione non auditur,respon.cix.nu 2. 152
1 Agens actione negatoria inquietationem probare tenetur respon xciij.numero 2. 134
2 Agens pro aliquo intelligitur agere procuratorio nomine. de constitu. c.cum M.Ferrarien.nu 8. 7
2 agenti condictione c.sæpe.de rest.tu.spoliat.an obstet exceptio proprietatis siue exceptio dolo facis.de restitutio.spoliato.c.sæpe.numero 12. 65
2 Agricolæ vt operas suas congruis temporibus exequãtur, cogendi sunt ab ordinariis præfectis.in tract.de pest.cap 4.nu.107.87.
2 agnationis & cognationis differentia de iure nouissimo sublata est.respõ.cxx. nu.9.& 10. 172
2 agros defectos,an & quando liceat vicinique fauore agri culturæ propria authoritate occupare.in tract.de pest.cap 4.nu.151. 87
2 agrorum cultura summè vtilis est reipublicæ propterea fauore agri.culturæ multa statuta fecerunt specialiter,quæ videre licet ab hoc nu.105.vsque ad nu. 138 in tract.de pest.cap 4 a nu.106.vsque ad nu.138. 86
1 agnato proximiore velle rem proximioris alienatam redimere intra annum, vigore statuti aut consuetudinis.dominio vero directo iure prælationis retinere contendente,quis eorum præferatur.de priui.credi.l.cum bona.numero 19. 234
2 ALIENARI prohibitum,semel alienatum , perpetuò esse debet alienabile. respon.clxxix nu.19 203
2 alienare qui non potest rem,an possit de ea compromittere, quòd non.respon. clxxv.nu 12. 201
2 alienatio & donatio facta per maiorem, sine debitis solennitatibus non valet, iurata tamen valet.respon cxxvj.nu.5. 168
2 alienatio omnium quæ spectant ad regnum , est Regibus interdicta. respon. lxxx nu.52. 145
2 alienari prohibita, semel alienata perpetuo dotant alienabilia. respon, lxxxj. num.13. 147
2 alienatione prohibita in certas personas,censetur etiam prohibita heredis institutio respon.lxxxj.nu.10. 147
2 alienationes factas per Reges bis personis,quæ non sunt de genere , lex Salica non comprehendit.respon.lxxx.nu.57. 145
2 alienatio rei dotalis de iure nõ valet,iuramẽto tamen firmatur.respon. cxxxvij. num.4. 169
2 alienare prohibitos censetur prohibitus seruitutem imponere.de caus.possess. & proprietat.c.cum eccl-sia Sutrina.nu 12. 65
alienare non potest emphyteuta irrequisito domino.ibid.nu 12.
2 In alienatione quacunque etiam in confiscatione bonorum, intelligitur saluo vsufructu alteri debito.de restitut.spoliat. c.sæpe.num.76 70
1 alienatio dolo facta præsumitur,si coniectura futuræ litis subest. si cert. peta. l.quod te.nu.14. 11
1 alienatio an possit prohiberi per sententiam arbitri conclu.quod non. amplia & limita tribus modis.de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu 94. 141
alienatio prohiberi potest iudicis sententia.declara vt ibi.nu 95.
alienatione prohibita an censeatur prohibita heredis institutio. ibidem numero 96.
1 alienans nunquam dicitur contrauenire prohibitioni de non alienando, nisi re actu tradiderit.de leg.1.l.filiusfami. §.diui.nu 46. 119
alienari expresse prohibita non veniunt in bonorum confiscatione generali, etiam durante vita prohibiti,secus si tacite,quia durante vita prohibiti propter delictum ipsius applicabuntur fisco.ibi nu 47.
1 alienare prohibitus an possit vsque ad Trebell.annum alienare. ibi quod non. quod procedit in extraneo,secus in filio,de leg.1.§ diui.nu.30. 128
1 alienatione prohibita,non censetur prohibita alienatio momentanea, hoc est modico tempore duratura.qualiter procedat.ibi vide.de leg.1.l. filiusfamilias. § diui.nu.10. 117
alienatio facta à prohibito ignorante prohibitionem,an valeat.ibi.nu.11.
alienationis prohibitione non obstante,permissa est alienatio in casibus hic recitatis.ibid.11a vsque ad 18.inclu.
alienare potest vxorius de familia,cuius contemplatione facta fuit prohibitio, reuocabuntur tamen alienata,si post alienationem liberos procreauerit.ibi. numero 17.
alienari prohibita,distrahi possunt per creditores ipsius hæredis,quod declaratur ibi.de leg.1.l.filiusfamilias.§.diui.nu 53. 119
alienari prohibita,possunt alienari pro dote vxoris restituenda,si ante prohibitionem dos fuerit recepta per maritum.ibi.nu.76. 130
Quid si dos constituta fuit,& soluta post prohibitionem distinctionis federe cõcordantur pugnantes sententiæ.ibi.nu.77.
alienari prohibita an possint ex causa alimentorum alienari remissiuè. ibidem. num.77.
1 alienans rem alienari prohibitam in casibus,in quibus valet alienatio , tenetur fideicommissario ad æstimationem necnon ad omne lucrum & interesse, quod abesse prohibuit ipsi fideicommissario.de l.1.l.filiusfamilias. §. diui. nu.49. 119
alienari non possunt bona testatoris alienari prohibita propter debita ex delicto hæredis.ibid.nu.51.
alienatio facta contra tenorem præfati statuti, vsque adeo nulla est,vt non firmetur iuramento.ibi.nu.80. 130
1 alienata vltima voluntate per grauatum, non imputantur ei in Trebellianicam inuito fideicommissario.ad Falcidiam in quartam.nu.104 150
1 Alienatio in casibus in quibus est irreuocabilis impeditur per prohibitionem in contractu factam.de leg.1.l.filiusfami.§ diui.nu.84. 130
alienare potest filius de bonis alienari prohibitis tantum quãtum ascendit sua legitima limite nu.seq.ibi.nu.27. 128
1 alienari prohibita,alienata in personam permissam possunt demum in personam prohibitam alienari.de leg.1.l.filiusfami.§ diui.nu.84. 130
1 alienare prohibita per testatorem,an præscribi possint vel vincapi.conclu. non posse,limita non procedere in præscriptione longissimi temporis 114.& aliis modis.115.de leg.1.§ diui.nu.115. 131
2 alendus non est priuatus de reditibus ecclesiæ cui non deseruit.respon.xxvj.numero 8. 113
2 alimenta sunt taxanda iudicis arbitrio.respon xxvj.nu.7. 114
1 alimenta si relicta fuerunt vxori,præstanda per testatoris fratrẽ.& filios ipsius testatoris

restatoris institutos, onus alimentandi valebit sed ad filios insolidum spectabit. de leg. j. l cum filiofami nu. 25. 133
1 alimenta an dicatur accessoria ad dotē. late. de priui. credi. l priuilegia n. 11 138
1 alimentorum fauore vt ei promissio quantitatis incertę. de verb obl. l ita stipulatus. nu. 10. 282
1 alimentorum fauore datur personalis actio in singulare succes. ad fena. Treb. l j. §. si hæres. nu. 14. 160
1 alimentorum appellatione an veniant vestes pretiosæ. sub. ff. sol. mat. nu 56. 87
1 aliquando dictio, quandoque denotat regulam esse in contrarium, quandoque facit regulam. de iudic. c. i. nu 47. 45
1 aliud est, res transire ab hæredes vt hæredes, aliud quia hæredes. de vulg substi. l. centurio. num. 55. 79
2 AL LEGARE legē debet doctor, licet legislator sufficeret dicere ita iure cauetur. de cau. pos. & proprie. c. cum ecclesia Sutrina. nu. 108. 64
1 allegare exceptionem non sufficit, nisi allegata probentur. de constitu. c. cum M. Ferra. nu 64. 10
1 allegans consuetudinem, illam probare tenetur, nam consuetudo facti est, respon. cxiij. nu. 13. 132
2 allegans errorem tenetur illum probare. respon. lxxvj. nu. 5. 140
2 allegans communem vsum loquendi, probare tenetur. sub. ff. soluto matrim. nume. 69. 38
1 allegandi turpitudinem propriam non est prestanda audientia. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 66. 124
1 allegans communem vsum loquendi non creditur, nisi probetur. de vulg. & pupilla substi. l. centurio. nu. 90. 81
1 allegationum iuris copia an sit danda seu edenda parti. C. de eden. l. is apud. nume. 11. 197
1 ALLOQVENS ad aurem Titij, qui incontinenti occidit *Magnum*, an videatur mādasse vel consuluisse vt occidatur. de priui. credi. l. si ventri. §. eorū. nume. 4. 237
1 allusio an designet proprietatem verbi, & sic ab allusione sumatur verbi propria significatio si cert. per. l. 1. nu. 89. 6
1 allusio etymologia & derivatio in quibus discrepent. de flumi. l. quominus. nume. 128. 251
1 alter, iter, quidam, & aliquis, quomodo stent. ad senat. Treb. l. hæredes. §. cum ità. nu. 6. 176
1 alternativa posita in eadem oratione inter plures personas inducit verbalem coniunctionem, quia tunc resolvitur in coniunctam. de leg. iij. l. re cōiuncta. num. 51. 137
1 alternativa alternat diuersa ad legem Falcidiam. l. in quartam. nu. 25. 148
1 alternatiuè legans in locum plurium seruorum certum quantitatem proquolibet. dicitur facisse plura legata, an autem istud sit verum, quod secunda pars alternatiuę plura legata contineat, an verò vnum. traditur nu. 18. de leg j. l. si ex toto. §. ista legatum. nu. 3. 115
2 *Alternativa* negativa secundum verborum proprietatem stat coniunctiuè, & sic videtur requirere vtrunque factum non esse, sicut copulativa. ad senatusc. Treb. l hæredes. §. cum ita. nu. 91. 181
alternativa propositio quæ dicatur, & quæ alternata. ibi. nu. 92.
alternata propositio merè negativa dicitur, quando negativa præcedit alternativam, & illa debet in vtroque negativè verificari, quādo verò negativa sequitur, tunc propositio non est mere negativa, & in altero verificatur. ibidem.
2 alternativa aut, debet alternare diuersa. respon. cxxx. nu. 15. 171
1 alternativa, posita in sententia inter duo quorum vnum est in obligatione, alterum in solutione, alternat prout de iure. ibi de veritate late de re iud. l. miles. §. decem. nu. 2. 226
* alternativè fieri non potest, quod non potest de per se, & simpliciter fieri. ibid. nume. 3.
2 alternativè agi potest contra possessorem pignoris, vt relaxet pignus, vel soluat debitum. facit ibi quorum legat. l. j. § quia autem. nu. 6. 245
2 alternativè constitui possunt duo rei tam debendi, quàm credendi, quod declara duobus modis. de leg. 1. l. si ex toto. §. si ita scriptum. nu. 9. 114
2 alternativa, vel, non alternat simpliciter, sed respectiue. l. centurio. de vulg & pupil. nu. 61. 79
1 alternativa verificatur altera parte vera existente. de vulg substit. l. hæredes. nume. 201. 68
alternativa resolvitur in coniunctam fauore filiorum. ibi. nu. 204.
1 alternationis sufficit alteram partem veram esse. de rescrip. c. inter ceteras. num. 24. & 25. 28
2 alternativis contractibus electio est promissoris. Limitatur quadruplicitèr. de rescriptis. capitulo, inter ceteras nu. 69. & 74. 29
alternativa quando non potest seruare suas proprietates, tunc mutat naturam, & resolvitur in coniunctam, vel expositam. ibi nu. 57. 28
alternativa quod suas proprietates seruare non possit, quibus cōiecturis dignoscatur. ibi. nu. 58. cum nu. seq.
alteritiuę dictiones, plures proprietates habent. nu. 26. & seq.
2 alternativę pœnæ si imponantur, & verba dirigantur ad iudicem, electio erit iudicis. de rescrip. cap. inter ceteras nu. 59. & seq. 28
alternativè pœna imposita, si verba dirigantur ad reum, electio est ipsius rei. ibi. num. 65. 29
alternativè imposita pœna, si verba dirigantur in parte ad reum, in alia parte alternative ad iudicem, electio erit ipsius rei. ibid. nu. 67.
2 *A L V E I* mutatione paulatim facta, non amittitur ius aquæ ducendæ, aut præoccupationis. de flumi. l. quominus. nu. 118. 251
aluei mutatione facta vno impetu, perditur ius aquę ducendę de flumine publico. ibi. nu. 112.
Sed si volo iure præoccupationis à nouo aluco ducere aquam ad molendinum, an liceat mihi per fundum tuum mihi seruiētem aquam ducere, an vero mutatione aluei, extincta sit seruitus aquęductus. ibidem. nu. 113.
aluei mutatione, an perdatur ius aquę ducendę ex flumine publico & qualiter dicatur mutatus alueus. ibi. nu. 111.
aluei mutatione subito facta perdatur ius exigendi gabellas à nauigantibus. ibi. num. 114.
aluei mutatione perditu aquę ducendæ iure, an ex æquitate an sit cōcedenda restitutio. ibi. nu. 115.
2 AMBASIATORES euntes per vias transuersas, & indirectas, vt diutius ilent in legatione, & plus lucrentur, an pro tali tempore consequentur salariū. in tract. de pest. cap. 5. 82. & 90. Et quid de apparitoribus, nuntijs & vectualibus, qui omissa recta, & solita via iter faciunt per circuitus, an cōsequi debeant salarium pro tempore circuitionis. nu. 83. fo. 91. Et quid si se circumeūdo fuerint spoliat. & deprædati, an huiusmodi casus cedat eorum periculo. nu. 83. & seq. 91
1 ambiguitatis sorte dirimenda sit de flumin. bus. l. quominus. num. 56. 249
2 AMICITIA inordinata repellit testem a testificando. respon. lxx. nu. 5 137
2 amicus & familiaris vicarij præsumitur scire commissum sibi a vicario factum. respon. nu. 19. 205
1 amicus an interesse omni exceptione maior in causa amici, & quis dicatur amicus. de iureiur. a. inopendi. nu. 177. 25
1 amicitiæ tres sunt species. C. de reuocand. donation. l. si vnquam. nu. 38. 52
2 amissione possessionis non perditur dominium, sed bene peditur vsus. de restitutione spoliatorum. c. sæpe. nu. 4. 66
2 AMITA dicitur consangu nea paterna. respon. 83. nu. 1. 149
1 ANIMALIA fœtentia, fera, venenota, vel alias quomodolibet noctiua, non sunt in ciuitatibus tenenda. in tract. de pest. cap. 2 nu. 28 fo. 84. Et qua pœna puniantur circūferentes talia animalia, si alicui damnum intulerint. ibi. num. 89. & 90.
2 animalia, quibus homo ductus fuit ad iustitiam, solent à rusticis dici non esse amplius aratro admouenda, & quis teneatur solucre pretium dictorum animalium aratro inutilium ibid. nu. 127. 85
2 animæ fauore permittitur exercitio etiam in odiosis. respon. iiij. nu. 17. 105
2 animus vbi non est, nec consensus, à quo dependet. respon. xxvj. nu. 3. & 4. 123
2 annuetialia, mortuaria, quæstæ non computantur in valorem beneficij. de rescri. c. ad aures nu. 29. 34
2 annonæ seu cuiuspiam alterius rei erogatores, seu actuarij, debent villicationis suæ reddere rationem soliis semotis numerariis seu calculatoribus. in tract. de pest, cap. 5. num. 179. fo. 93. Et de erogatione facta pauperibus tenentur infra triginta dies fidem facere per publicum instrumentum. Et quæ tantæ singulorum demonstrate, ibid. nu. 180. & 181.
annonæ publicæ, siue cuiuspiam alterius facultatis erogatorem seu dispensatorem, ratione & prudentia fultum esse oportet, ibid nu. 175.
annonæ publicæ erogatores quos fructus, & quanto tempore retinere, & quos erogare debeant, ibid. nu. 141. Et qualiter conficienda sit dicta annona. ab hoc nu. 141. vsque ad nu. 181. inclusiuè. 92
annonæ publicæ erogatio à quibus, qualiter & quibus sit faciendæ, ibid. nu. 139. & sequen vsque ad num. 181. inclusiuè. Et qualiter appellari possint officiales seu erogatores dictæ annonæ. co. nu. 139. 92
annonæ susceptores, seu thesaurarij si aliquid omiserint scribere, qua pœna puniantur, ibi. nu. 8. 89
annonæ descriptio quando, qualiter, & à quibus fieri debeat, ibi. nu. 40. Et an dicti susceptores ipsius possint aliquid à subditis extorquere. nu. 41. 90
annonæ præfecti an & quando edicto facere possint, ne quis extra prouinciam annonam deferat sub pœna. ibid. nu 42.
annonæ susceptores seu thesaurarij debent cuilibet deferenti annonam frumentariam, vel pecuniam, apocham facere de susceptæ summa, ibid. nu. 9. 89
annonæ præfect. & thesaurarij, aliquid de publica annona in vsus proprios cōuertentes, qua pœna puniantur, ibid. nu. 15.
annonæ thesaurarij, vel susceptoris negligentia si quicquam ex publica annona deperierit, ad ipsius debet damnum referri, ibid. nu. 13.
annonæ alicuius rei administrator, exactor in maxima culpa constitutus, si eius negligentia res sibi commissa pereat aut deuastetur, ibid. nu. 12. Et quid si culpa sui substituti id euenerit, an veniat excusandus, nu 13.
annonæ publicæ susceptores, seu thesaurarij an possint frumentum priuatum in horreis annonæ publicæ reponere, ibid nu. 29.
annonæ susceptores seu thesaurarij debent librum cōficere in quo describatur annona susceptæ, & pecunia frumentaria, ibid. nu. 5.
annonæ thesaurarij seu susceptores cuius qualitatis, & conditionis esse debeāt, ibid. nu. 2. Et in principio officij iurare debent omnem iniunctam sibi solicitudinem obseruare remotis omni fraude, & dolo nu 3. 89
2 annonæ seu victualium pretij taxatio, an & quo tempore à præfectis annonæ fieri debeat. in tract. de pest. ca. 4 nu. 198. fo. 86. Et ibi qualiter puniri debeant, qui ea pluris vendiderint, quàm sit taxatū. Et quid si pluris nō vendiderint, sed ea ementes fraudauerint in mensura. nu. 199. 86
1 annonam vel aliquid aliud carioris pretio quàm valeat, ementes, vt cæteri eodē pretio, ad emendum incitentur, qui propriè impostores dicuntur, quo crimine teneantur, ibid. nu. 204.
2 annonam, vt in ciuitatem deferant, an & quando cogendi sint comitatenses, ibi. nu. 190. Et an æquè grauandi sint remotiores, & propinquiores nu. 191. 86
2 annonæ ratio vt habeatur possint cogi ciues ad portandum singulo die certā bladi mensuram ad plateam, vt ibi vendatur, ibid. nu. 187. 86
2 annonæ ratio qualiter sit habenda, ibi. nu. 181. Et an possit collecta imponi pro ipsa habenda tempore caristiæ. nu. 182. 86
2 annonæ præfecti an possint ordinare, quod quilibet, qui portauerit frumentum, vinum, & similia ad vrbem detur aliquod pretium pro suo labore, ibid n. 193
2 annonam, vt carius vendatur, impedientes, quomodo sint puniendi, ibid. n. 194.
2 annonæ præfecti an & quandò possint pretium vini, frumenti, carnium & aliorum victualium taxare. ibid nu 185
2 Annotatio, quid sit. de constitutio. in rubrica. nu. 55. 5
1 ANNVI reditus emptio an sit de iure permissa, & ab omni fœnore aliena. respon. iij. nu. 6. 7. & 8. 105
2 ANTECEDENTIS positio sequitur ad positionem consequentis. de acq. poss. l. naturaliter. §. nihil commune. nu 19. 202
1 APOCHA antiqua semiplene probat. de iureiur. l. admonendi. nu. 201. 14
1 apocha propriè quid sit, & quid antipocha. de iureiur. l. admonendi. nu. 95. 20
1 apocha subscripta à partibus & testibus, plene probat, intelligē concurrentibus septem, de quibus ibi late. de iureiur. l. admonendi. nu. 104. 20
apocha testibus subscripta & literarum comparatione sublata, facit fidem plenam. ibi. nu. 105. 21
apocha roborata sola literarum comparatione, & trium testium, quorum scribi viderunt, testimonio an probet. ibi. nu. 106.
apocha recognita à testibus deponentibus eam scribi vidisse, an faciat fidem plenam, an semiplenam, absque partium & testium subscriptione. ibid. nume. 107.
apocha sola literarum comparatione roborata, an semiplene probet. ibidem. nume. 105. 21
apocha, siue quouis scriptura priuata, non facit aliquam probationem. ibidem. nu 96. Limitatur & declaratur multimode. 98. 101. & reliqua. vsque. 113. 21
apocha, an faciat fidem sola literarum comparatione, si testes in ea subscripti

Index.

sint absentes vel mortui,ibi.nu.112. 21
1 Apostolorum & sanctorum patrum dicta,an possint allegari in causa tom decisio nibus.ff.cer.pet.l.j.nu.69 5
2 APPANAGIVM vt propriè dicatur quæ sint necessaria,cõ.xxx.n.18.144
2 appanagium quid conti.xxx.nu.14.
appanagium non est transmissibile,neque cessibile.ibi.nu.19
appanagium non ex persona patris, sed liberorum,ipsis liberis competit, ibid. nume.19
1 appellatiua nomina quæ dicantur.de leg.1.l.si quis in fundi vocabulo n.25.107
2 appellans an appellationi sua renunciare possit inuito appellato. respon.clxij. nume.1 & 2. 194
2 appellans à sententia excommunicationis,quando ad superiorem sit remittendus,respon.lvij.nu.1 126
2 appellantes qui semel præsentarunt seu introduxerunt appellationem coram iudice immediato amplius variare non possunt,neque alium iudicem mediatum adire,respon.clxv.nu.1. 200
2 appellatio de iure prohibita an impediat executionem & iurisdictionem iudicis à quo.vide an 3.respon.clxv.nu.1. 193
2 appellatio frustratoria de iure rescienda est.respon.j.num.8.104.& respon.lvj. nume.2. 118
2 appellatio interposita ad confirmationem electionis non impedit effectum electionis & confirmationis,respon.xxxiiij.nu.1.& 6. 117
2 appellatione arborum glandiferarum arbores vtiles & non sterriles cõtinẽtur, respon.cxcvj.nu.7. 216
2 appellatione territorij,dominium prædiorum non comprehenditur, resp.cxiiij. num.11. 163
2 appellans pro recipiendis apostolis coram iudice à quo, tertiò comparere an teneatur,respon.clxvj.nu.2. 195
2 APPELLARI non potest ad finem,ne defunctus reputetur in mala.de pest. cap.4 nu.157. 85
2 appellari licite potest à denegatione publicationis testium si producẽs publicationem petierit,respon.j.nu.3. 104
2 appellari ab ordinatione iudicis partibus inhibitoria ne quid fiat,vt rixa euitetur,respon.lvij.nu.3. 119
2 appellare à statuto grauante rempublicam vel aliquos particulares licitum est, respon.xcvij.nu.4. 154
1 appellari etiam potest in commissis arbitrio iudicis. ad leg.Falcid.l.in quartadi. nume.122. 150
1 appellari vbi non licet,non prohibetur restitutionis in integrum petitio in casibus quibus de iure restituto competit.de leg.1.l.nemo potest.nu.92.fo 125. Item vbi non licet appellare non est prohibitum supplicari vel querelari.ibi.
1 appellans si vigore statuti debeat fideiubere de expensis,alias processus sit nullus,hoc debet intelligi,si à parte appellata petatur fideiussio.ff.de damno infecto.l.dies § hoc autem iudicium nu.5. 102
1 appellare,an liceat à sententia lata in causa damni infecti de damno infecto.l. 1.num.5. 190
1 appellare an liceat à iudice non impartiente officium suum non postulatum. ff. de damno infecto.l.dies.§ hoc autem iudicium,nu.87. 194
appellari potest à iudice negligente impartiri officium suum postulatum, ibid. num 88.
appellare an possit victor à sententia iudicis, qui omisit condemnare victum in expensis non petitis,ibi.nu.91.
1 appellari licet à sententia lata super petitione hæreditatis,secus super interdicto quorum bonorum,& quid de iure canonico, & in terris eccleſiæ.ff.quorum bonorum.l.interdicto.nu.10. 113
1 appellari potest ab excello in exequendo,si iudex reiectis legitimis exceptionibus,procederet ad executionem.de re iud.l.qui pro tribunali.nu.10. 117
1 appellari licet iure canonico à quocunque possessorio,iure autẽ ciuili non. idem à sententia lata super remedio canonico reintegranda,appellabitur,secus in foro ciuili super interdicto vade vt de acquir.possessorem quæ nobis.nu.30. 110
1 appellatio ab remaneat deserta sine spe restitutionis , si appellans qui non habet iudicis copiam,de impedimento non protestetur,in tract. de pest. cap.5. nume.25. 81
1 appellatio extinguit iudicatum,& hoc respectu tertij,inferas vt ibi. de re iud.l. res iudicata.nu.11. 116
appellatio an relaxandat,an verò suspendat iudicatum,communis quod suspendat.ampliatur & restringitur multis modis,ibid.nu.7 cum seq.
2 appellare licet à sententia vicegerentis.de rescrip.c sicut Romana.nu. 12. 22
1 appellari à sententia super mero possessorio licet non possit,non tamen potest dici nulla.respon.cxcvj.nu.3 & 4. 115
appellari an interlocutoria meri possessorij possit,ibi.nu.5.
2 appellans pluries frustratorie,potest priuari facultate appellandi.de rescrip.c.sicut Romana.nu.34. 22
2 appellatio dici potest defensio.de rescrip.c sicut Romana nu.26 & 8. 21
2 appellatio ab interlocutoria modum procedendi respicit , & non decisoria. de rescri.c.sicut Romana.nu.21. 22
appellatio ad instantia est remedium extraordinarium contra iurisdictionem.ibid num.22
2 appellationem interponendæ,possunt partes per pactum renunciare.de rescrip.c.sicut Romana.nu.23. 22
2 appellare à sententia super alimentis de futuro,resp.clxv.nu.2. 194
2 appellationem an & quatenus Papa tollere possit.de rescrip.c. sicut Romana.numero 1. & seq 22
2 appellationem à diffinitiua tollere non potest inferior, secus ab interlocutoria. de rescrip.c.sicut Romana.nu.20. 22
appellationem tollere non præsumitur princeps.ibi.nu.7.
appellationem ab interlocutoria,& à diffinitiua sententia, superiores removere videntur,ibid nu.26.
2 appellationem tollere non potest subdelegatus ab eo à cuius sententia non poterat appellari.de rescrip.c.sicut Romana nu.11. 22
2 appellatione interdicta non intelligitur reiecta exceptio doli,contra sententiam doli latam.de rescrip c.sicut Romana.nu 5. 21
appellatione remota à diffinitiua sententia,non intelligitur remota ab interlocutoria,ibi.nu.4.
2 appellatione remota non potest legatus de latere causam cõmittere.de rescri. c. sicut Romana.nu.16 22
2 appellatio restituit appellantem ad eum statum,in quo erat post litem contesta tam.non ante.de verb.obli.Si insulam.nu.17. 176
appellatio à sententia excommunicationis an extinguat vel suspendat excommunicationem,an verò sententia trahat secum executionem , non obstante appellatione.de re iudicata.l.res iudicata.nu.15. 116
appellatio non suspendit interlocutoriam.nisi inhibitione secuta.ibidẽ.nu.14.
1 appellatione prohibita à sententijs ex certa dispositione, non executo prohibita appellatio interlocutoria.de re iud.in continua.rub.nu.4. 115
1 appellatorius libellus non nominatim dicto remedium nullum & si qua est appello, est de iure vulgato quorum legatis quia autem nu.8. 145
1 appellatum fuit à constitutione dicat quis regalis cui incumbat onus probãdi an appellanti quòd dilatio vltra non debuit.an verò appellato causam cum posset tractari decreto super prorogatione.nu.28. 128
appellare,an recte de iure ciuili à citatione , seu abbreuiatione dilationis, vera denegatione.ora.ibi.nu.29.
1 appellatione hæredis an veniat bonorum possessor,an sit ex proprietate vocabuli,an ex interpretatione extensiua latissimè disputatur:communis tamẽ quòd non veniat ex proprietate.& sic nõ sit proprie hæres.immo vt nu.3 ad senatusco.Trebl.l.§.bonorum.nu.1. 157
2 appellatione dignitatis in materia restringibili non veniat episcopatus. respon. xxxvj.nu.1. 117
1 appellatione hæredis an veniat bonorum possessor in statutis de vul. & pup.l.hæredes.nu.13.fo 60 & nu.121.& seq 68
1 apponens manum vt capiat rem de manu detentoris,si non auferat an incidat in canonem,si quis suadente diabolo.quod distingue.an 51.C de reuin.don.ibi. nume.57. 319
2 approbans actum simpliciter videtur eum sua qualitate approbare.respon.clx. nume.4. 191
1 approbatione quarumcunque generali non comprehenduntur scripta specialiter reprobata.si cert.pet.l.1.nu.66 5
2 AQVA via proficiens petitis reporte,quæ sit in tract.de pest.cap.8.n.2 100
aqua via ad pestem proficiens vbi locorum quæri debeat.ibi.nu.4.
2 aquam viam bibere quid sit.& quid deglutire.nu.5 & 6.ibid.
aquam quæ ex restagnatione nocet vicinis.an liceat retinere in agro rustico Et ibi an in via publica.in tract de pest.c.4.nu.81. 84
aquam vel aliud quippiam immundum in viã proficientes, qua pœna puniantur. ibid.nu.96 Et an & quando dominus domus teneatur,si eius ancilla aquam vel immundum aliquid in viam proficiens,detur pœnæ vestem vel capitium transeuntis.ibid.97.
aqua vt possit haberi ad vsum publicum,potest collecta imponi, vel certum datium de nouo constitui.nu.39.& seq.ibid. 88
aquæductum per quem aqua publica labitur,purgare,vel riuos purgare qui teneantur.ibi.nu.45.& 47. 84
aquæ bonitas & salubritas quibus signis cognoscatur, ibi.n.13.14.16.17.18.&19.85
aquam publicam ad quam pro incolarum vsu accedentes spurcantes , qua pœna puniri debeant.nu.31.& seq.ibid.
aquam privatam spurcantes,teneatur domino actione iniuriarum,& ad interesse.num.35.ibid.
aqua intercisa est apprimè vtili humano necessaria nu.6.ibi.
aqua fœtidam ii detentus.nu.17.ibid.
aqua quæ stigos hydor nũcupatur in Arcadia,sola vngula mulæ coarctari potest.ea ferunt necatum Alexandrum.nu.7.ibid.
aquarum ratio quare aliæ sint salubres.aliæ pingues,aliæ venenosæ.nu.9.ibid.
aquam & aquarum custodes an & quando sint immunes ab oneribus personalibus.nu.20 & 21.ibid.
aquæ cursus an & quando faciat dominos agrorũ per quos definit esse immunes ab oneribus extraordinarijs quæ pro illis prædijs imponuntur.nu.22.ibidẽ.
aqua publica an & quando traduci possit per agros privatorum ipsis inuitis.nume.33.ibic.
aquam privatam nemini licet per fundum alterius eo inuito traducere,nisi statuto loci aliter caueatur.nu.24.ibid.
aqua publica an & quando impediat dominos prædiorum per quæ defluit,arbores plantare prope aquæductum.nu.25.ibid.
aquam publicam ex publico aquæductu ad fundum suum diuertentes,qua pœna puniantur.nu.28.ibid.
aqua publica ne minuatur,corrumpatur, deteriúsve fiat datur actio cuilibet de populo aduersus contrafacientes,ibid.nu.27.
1 aqua quandiu subsistet toto meo meæ est,& eam quo volo derivare possem,etiã in vicinorum meorum detrimentum de flumin.quominus.nu.85. 230
aquæ pereuntes dominus tenetur eam vendere inferiori,cui illa aqua viui esse potest,ibi.nu.87.
aquam ducere à flumine publico cuilibet permissum est.& quare,ibid.5. 246
aqua fluminis pluribus sufficiat ad molendum,tunc non est medio tunc non occupantis,sed vtrique ducere poterit, ibi.nu.53. 248
aqua quam primum ingreditur fundum privatum,efficitur propria illius,cuius est fundus.ibid nu.83.
aquam ducere à flumine publico existente in publico vsu nemini licet. quod qualiter intelligatur ibi late,ibi.nu.13. 247
aquam ducere è flumine publico nauigabili,aut faciente aliud nauigabile,nemini licet & quare,ibi.nu.14. 147
aquam ducere licet è flumine publico nõ nauigabili faciente aliud nauigabile, modo aqua ducta reuertatur in nauigabile.dumen, contrariam communem sententiam amplectuntur.ibid nu 13.
aquam ducere è flumine privato non licet,ibid nu.7.
aquam ducere è flumine publico prohibere potest imperator , & senatus,non alius inferior,ibid.nu.8 & 11.
aquarum varia sunt genera,.ibid nu 3. 246
1 ARATORII boues & alij agrorum instrumenta , non veniunt in generali obligatione de pignoribus.obligatione nu.57 30
1 ARBITER ñ condemnauerit aliquem ad soluendum intra quatuor menses sub pœna contenta in compromisso,an elapsis quatuor mensibus possit pœna petitio mora.de re iud.l.si se non obtulit.§.si quis condemnatus.nu.7. 122
2 arbiter an arbitrator quis an constitutus fecerit.resp clxj nu.4. 193
1 arbitri sententia an dicatur res iudicata.de re iudi.l.res iudicata.nu.3. 115
1 arbitri non dicuntur habere iurisdictionem,& quare de rem.l.ut prætor.n.4 124
1 arbiter an possit delegare coarctare & prorogare.de leg.1.l.cæterum.n.49 106
1 arbitri electi ex necessitate statuti dicuntur habere iurisdictionem ideo ab eis non appellatur.de leg.1.l.nemo potest.nu.91. 125
arbitri à sententia iure non pronuncatur,& quæ sit ratio,ibi traditur.quæ conclusio fallit & limitatur multis modis,ibi nu.90.
2 arbitratoris potestas à compromisso dependet.respon.xliiij.nu.5. 122
2 ARBITRAMENTVM magis contractui , quam iudicio applicatur seu accommoditur.respon.cvj.nu.4. 160

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

arbitratores non tenentur sequi solennitates iuris ciuilis, sed debent secundū æquitatem & veritatem iudicare. secus in arbitris ibi. nu. 5.
2 arbitratoris sententia lata die feriata in honorem Dei tenet. Item lata sine citatione peremptoria ad audiendum sententiam. respon. xliij. nu. 1. & 2. 121
1 arbitramentum an dicatur trāsactio, & quomodo. ad senatus. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus ij. nu. 8. 169
2 arbitrium homologatum producit actionem vbi in compromisso facto cum pœna, apposita fuit clausula, rato manente pacto. de leg. j. l. nemo. nu. 93. 125
1 arbores existentes in ripa, an pertineant ad eum. qui est vicinus ripæ, si via publica sit intermedia. de flumi. l. quominus. nu. 70. 249
2 ARCHIDIACONVS & canonicus quis potest esse in eadem ecclesia. de reser. c. eam te. nu. 28. 31
2 Arbitramentum, an retractetur per instrumenta de nouo reperta. de iureiur. l. admonendi. nu. 41. 18
2 Archidiaconus præsertur archipresbytero propter maiorem administrationē, licet sit minor in ordine. respon. v. nu. 14. 106
2 ARGVERE an liceat de feudo ad emphyteusim. de reser. c ex parte. n. 21 25
2 Arguere an liceat à testamento reuocato, quatum ad habendam declarationē dispositorum in testamento, respon. cxxxj. nu. 13. 176
1 Arguere licet à verbis rub. ad declarationem & ampliationem nigri, non autem à rub. speciali ad restrictionem nigri generalis. si cer. pe. l. j. nu. 15. 4
Aguere licet ex verbis rubricæ ad declarationem nigri, nu. 12.
2 ARGVMENTVM de matrimonio spirituali ad carnale an valeat, respon. lxxij. nu. 16. 138
2 Argumentum de aduocatis ad medicos, valet. in tract. de pest. cap. 7. nu. 128. 99
1 Argumentum de legitima ad dotē, est validum. de priuileg. credito. l. ij. § si spon sa. nu. 15. 235
1 Argumentum de arrogatione ad legitimationem an procedat. C. de reuocan do. nal. si vnquam nu 57. 311
Item de liberto ad legitimatum, ibi nu. 59.
1 Argumentū ad etymologia affirmatiuè est validū, si etymologia repetatur ex causa etymologiarum. specialiter. de acqui. poss. l. possessio. nu. 21. 166
Argumentum ab allusione vocabuli non valet affirmatiuè, nec negatiuè, nisi ad verificandam ipsum allusionem 22. ibid.
2 Argumentū de emphyteusi ad feudū an valeat. respō. clxxix. nu. 2 14 & 15. 203
2 Argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus, an sit validum. de ver. ob l. l. ita stipulatus. nu. 5. 281
2 Argumentum à contrario sensu quando sit optimum. C. de reuo. don. l. si vnquā. nu. 3. 309
1 Argumentum de genere ad speciem affirmatiuè valet prædicamentaliter, nō limitatiuè. si cer. per. l. j. nu. 5. 5
1 Argumentum a diffinitione est validum in iure. de noui ope. nun. l. de pupillo. §. meminisse. nu. 4. 178
1 Argumentum à communi practica & stylo curiæ est validum. quorum leg. l. j. §. quia autem. nu. 2. 245
2 Argumentum de toto ad partem an & quādo valeat. in tract. de pest. c. 1. nu. 126. fo. 76. & cap. 5. nu. 70. 90
2 Argumentum de tempore ad rem, est validissimum in tract. de pest. c. 1. nu. 125. fo. 76.
2 Argumentum belli Dei ad bellum hominum. an & quando valeat. in tract. de pest c. 1. nu. 4.
1 Argumentum de trebellianica ad falcidiam valet negatiuè, vt quæ non imputentur in trebellianicam nec etiam imputantur in falcidiam. ff. ad leg Fal. l. in quartam. nu. 20. 146
2 Argumentum à communiter accidentibus valet, resp. cxv. nu. 6. 163
2 Argumentum ab experientia valet, resp. cxv. nu. 12. 112
2 Argumentum ab identitate rationis vel maioritate non valet in dispensationibus. de reser. ad aures. nu. 39. 34
2 Argumentum à simili valet. de reser. c. inter ceteras nu. 75. 29
2 Argumentum de specie ad genus non valet. de constitu. in rubr. nu. 41. 5
2 Argumentum à contrario sensu non debet sumi quādo resultat contrarietas iuris. de caus. possess. & proprie. c. cum ecclesia Sutrina. nu. 124. 65
2 Argumentum de minore ad maius negatiuè non valet. in rubric. de caus. poss. & proprie. nu. 27. 58
2 Argumentum à contrario non tenet quando resultat prauus intellectus. de iud. c. decernimus. nu. 5. 51
2 Argumentum à contrario sensu etiam in statutis valet, respon. lxxxiij. nu. 9. 150
2 Argumentum à partibus remotis licitè à iure admittitur, respon. cxxx. n. 4. 172
2 Argumentum à contrario sensu etiam locum vendicat in dispensationibus beneficiorum, respon. xliiij. nu. 23. 122
2 Argumentum à contrario sensu validum est in iure, respon. xliij. nu. 2. 121
2 Argumentum à contrario sensu non valet, quādo resultat absurdus intellectus, respon lxv. nu 5. 253
2 Argumentum est solidum & efficax à cessante ratione, respon. lxxxij. nu. 6. 148
2 Argumentum de maiori ad minus non procedit affirmatiuè, respon. cxvij numero 6. 164
2 Argumentum à partibus remotis, est optimum, & concludens, respon. lxxxij. numero 6. 148
2 Argumentum à cōtrario sensu in correctorijs & odiosis validissimum est. resp. xxxvij. nu. 3. 118
2 Argumentum à contrario sensu fortissimum est, & valet in gratijs & priuilegijs. respon. clxxj. nu. 1. 198
2 Argumentum recte procedit à coniunctione duarum probationū, respon. xciiij. num. 9. 155
2 Argumentum à contrario sensu valet etiam in priuilegijs, respons. clxxxiij. numero 21. 199
1 Argumentum ab etymologia in nominibus proprijs an sit validum, & qūo procedat in nominibus appellationis. fol. ma. nu. 9. in continua. tub. 34
1 Argumentum a contrario sensu non valet, vbi resultat legum correctio. fol. ma. l. si constante. nu. 58 55
1 Argumentum de vna persona ad plures, est validum, & econtrà de vulga. subst. l. ex facto. nu. 26. 89
1 Argumentum de causa dotis ad causam studij, est validum, ex quo infertur ad plura, vt ibi fol. ma. l. dotis causa. nu. 139. 45
1 Argumentum de re ad ipsa qū procedat. de vul. & pupil. substi. l. heredes. nu. 4. 59
2 Argumentum ab experientia est validum. fol. ma. l. fol. mau. nu. 5. 49
1 Argumentum de pupillari ad exemplarem substitutionem, est in iure validum de vulg. subst. l. ex facto. nu. 10. 89
1 Argumentum de legato vsusfructus, ad legatum annuum, an sit validū. fol. mat. l. fol. mat. nu. 4. 45
1 Argumentum ab absurdo euitando est validum in quibuscunque dispositionibus. fol. mat. l. si constante. nu. 71. 56
Argumentum à contrario sensu est validum, etiam si sequatur legum correctio, quando alias in sensu directo lex nihil operaretur, ibi. nu. 73.
1 Argumentum de pentione ad delegationem, an sit validum. fo. ma. Lij. §. quod si in patris. nu. 8. 48
1 Argumentum à sufficienti diuisione partium est validum. de leg. nj. l. re coniuncti. nu. 14. 134
1 Arg. secundum quid ad simpliciter, valet. de leg. j. l. Labeo. nu. 4. 109
1 Argu. à contrario sensu sumendum est etiam in correctoris quādo verba in sensu directo nihil operantur. de leg. iij. reconuncti. nu. 165 241
1 Argumentum ab æquiparatis indistinctè procedit, quando æquiparatio est facta in omnibus & per omnia, aliàs nō, nisi in casibus in quibus loquitur æquiparatio. de leg. j. l. per omnia. nu. 2. 99
1 Argumentum de statuto ad pactum, quando procedat & quando nō procedat, vbi concluditur quod circa partium pacificentium præiudicū non valet argquia partes in earum præiudicium plus possunt quam statutum, lex, cōsuetudo vel reseripterum. de leg. j. l. nemo potest. nu. 71. 124
1 Argumentum de diminutione ad augmentum est validum, & ad quem spectat commodum diminutionis spectat cōmodum augmenti, quod fiunt ad decisi. duarum. q. ibi traditarum. de leg. j. l. si ex toto. nu 1. 115
1 Argumentum de statuto siue lege, ad testatorem, licet regulariter sit validum, vt plurimus dictis cūpluribus, non tamē procedit circa derogationē iuris publici, qua in hoc plus prestatorū. quā testator de leg. j. l. nemo pōt. n. 37. & 38. 122
1 Argument. à secundum quid ad simpliciter, an & quando valeat. si cer. pe. l. j. nu. 101. fo. 7. & de re iud. l. ait prætor nu 6 214
1 Arg. à consequēti destructo, an sit validum, & quomodo formetur. si cer. pet. l. ij. §. mutui datio. nu. 20 fo 11. & respon lxv. nu. 10. 233
Arg. ab authoritate Rotæ non valet. si cer. pet. l. j. nu. 64. 5
2 Argum. de ingratitudine donatarij ad ingratitudinē liberti, vel patroni, valet. sed non econtra. C. de reuo. don. l. si. nu. 164. 121
1 Argumentum ab etymologia vocabuli an sit validum. latè de acqui. poss. l. j. numero 19. 196
2 Argumentum à partibus sufficienter enumeratis, vel remotis, est validum de re reiu. l. admonendi. nu 64. 19
Argumentum à verbis rubricæ an & quando sit validum si cer. pe. l. j. nu. 8. 4
1 Argumētum à contrario sensu non habet locum, quando in vtroque contrario militat eadem ratio de acq. pos. in continuatione. sub. nu. 5. 195
1 Argumentum ab ordine rubricæ, an sit validum si cer. pet. l. 1. nu. 18. 4
1 Argumentum à similibus quando procedat, de acqui. poss. Loaisa. per. §. nihil commune. nu. 23. 201
Argu. ab authoritate illorum, quorum scripta per pontifices & Imperatores fuerunt approbata, est validum si cer. pet. l. 1. nu 61 & 63. 5
1 ARMA & equi empti à parte pro filio an imputentur in legitimā. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 167 152
1 Aromatarius an & quando possit licitè ceram corruptam cū noua miscere. in tract. de pest. c. 5. nu. 146. 92
Aromatarij vendentes quid pro quo, quomodo puniri debeant. in tract. de pest. c. 4. nu. 137. 148. 150. & 152. 85
2 Attestum seu sententia cuiq; lata in possessorio an pariat exceptionē rei iudicatæ in iudicio petitorio. respon. clxxv. nu. 18 & 20. 201
1 Artem lætantem exercēs, ex qua mittuntur in malos odores in domū vicinæ, prohiberi potest, ne ibi talem artem exerceat. fol. mat. l. dotis causa. nu. 128. 44
1 ASCENDENTIBVS non suppleatur legitima ipso iure ad sena. Treb. in fideicommissariam. nu. 43. 174
Ascendentes imputant fructus in legitimam, ibid.
1 ASSERENTI etiam ea quæ constituit in animo suo non creditur, quando alia præsumptio ēi cōtrarij. de caus. poss. & ppne. c. cū ecclesia Sutrina. n. 37. 61
2 Asserenti incumbit onus probandi, respon xuj. nume. 3. fo. 120. & respon. lxxvj. num. 3. 140
1 ASSERTIO meritorum censetur facta ad colorādam donationem puram & simplicem. C. de reuoc. dona. l. si vnquam. nu. 37 311
1 Assertio meritorum quamuis generalis, in casu occurrenti plenè probat. respō. cxlviij. nu. 10. 186
2 Asserenti se filium, an incumbat onus probandi, & an nominatio probet filiationem, respon. clxvj. nu. 15. 185
2 Assertio erronea non debet nocere ducibus tractantibus de damno euitādo. respon lxxx. nu. 39 & 40 144
1 Asserens se immunem à gabellis, & vectigalibus, illud probare debet, respon. clxxiij. nu. 3. 200
2 Assessor iudicis potest in facto opponere disputando ad veritatis indaginem. de dam. infec. l. dies. 6. hoc autem iudicium. nu. 93. 193
1 ATTENTATA post appellationem extrajudicialem ab actu extrajudiciali interpositam, reuocantur ante omnia, sicut attentata post iudicialem. de noui operis nunciatio. l. de pupillo. §. meminisse nu. 1. 187
2 Attestationes non publicatæ an faciant fidem in alia Instantia. communis quod non. C. de eden. l. is apud. nu. 10 Restringe & limita, vt nu. 31. 298
1 AVDIRE an dicatur, qui non intelligit in dispositione hominis. de verb. obl. l. j. nu. 46. 257
2 Audientiam potest princeps in totum denegare alicui. de reser. c. sicut Romana. nu. 6. 21
2 AVENIONENSIS patria amena admodum est, & salubberrima, nec propter aeris intemperiem, sed propter malum regimen creditur pestē vexari. in tract. de pest. c. 1. nu. 122. 76
2 Auenionensis ciuitas est magnifica. c. 4. nu. 32. 84
2 AVGMENTATIO portionis alterius, sequitur ad diminutionem cōcurrentium ad partes. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 13. 8
1 augmentū accedit naturæ sui principalis, ideo sicut valet donatio inter patrem & filium pro dote, ita pro augmento dotis. de leg. 1. l. si ex toto. nu. 2. 115
augmētū adiectū parti nō cedit cōmodo legatarij, qa ps nō accedit gti. ibi. nu. 10.
1 augmentū superueniens post mortem testatoris, q̄ habuit initium in vita indistinctè auget legata, non legitimam, & quare, ad leg. Fal. l. in quartā. n. 46. 147

Index.

1 Augmentum rei emphyteuticæ ſpectat ad emphyteutam, ſiue latens ſiue patens de leg.j.ſi ex toto.nu.7. 113
2 AVIA patrua an poſſit hæredem vniuerſalem inſtituere filiam ſpuriam conceptam ex coitu non accuſabili etiam extante prius legitima.reſpon. ex j nu mo.4. 212
2 Auocalle cenſetur cauſam à manibus ordinarij Papæ eo ipſo quod cauſam attenſi de leg.nul.de conſtit.l.cum M Ferra.nu 198. 20
Auocatio cauſæ facta per Papam, operatur nullitatem poſtea geſtorum per iudicem,ibid.nu.196.
Auocata à vitioco beneficio l. hac edictali.C de ſecund.nupt.an ſint imputanda in legitimam filij q non,ſed prius deducenda eſt leg.tima.ad leg Fal.l.in quartam nu.219. 154
2 Auocatio operatur nullitatem quorumcunque actorum,per inferiores poſt auocationem,reſpon.cxix.nu.11. 187
1 AVREVS legalis quantum valeat ſecundum noſtram monetam & quantum ſoudus legalis ſol.mat.l.ſi conſtante nu.18. 54
2 Authores quæ.C.com.de leg.an vindicet ſibi locum in dote conſtituta, & ſoluta poſt grauamen imunctum,& poſt mortem teſtatoris,reſpon.cxcj. numero 1. 213
1 Auth ſed iam neceſſe.C. de donationib.ante nuptias.an procedat etiam ſi mulier non haberet immobilia ad dandum in augmentum dotis.ſol mat.l.dotis cauſa nu.19. 40
1 Auth ex cauſa.C.de ſub.præter.an procedat ſolum in his quæ poſſunt ſtare ſine inſt turione,de vulg ſubſtit.l.moribus nu 51. 71
2 AVTHORIS defenſhombus poteſt vel ſucceſſor,contra quem habet regreſſum de euictione,reſponſ.ij.nu.10. 105
1 Authoritas tutoris an requiratur in ſtipulatione pupilli,de verb.obli. ſtipulatio. nume.61. 258
2 Authoritate propria quod licet, multomagis licet authoritate iudicis euam in competentis,reſpon.cxcj.nu.1. 162
3 Auunculus iſto iure non vocabatur ad hæreditatem de iure ciuili, ſed ad bonorum poſſeſſionem de iure prætorio,hodie autem ſublata eſt ab intellato differentia agnationis & cognationis,ad ſenatuſcon.Trebel.l. ex facto.§.ſi quis ita.nu.12. 171
1 Auus non tenetur dotare neptem pro filio diuite.ad leg Falc. in l. in quartam. nu.104. 153
2 Auus maternus,an teneatur dotare neptem.ſolut.matrim.l.dotis cauſa. numero 81. 42
Auus ſimpliciter dotando neptem,videtur eam dotare de bonis ipſius,vel filij, & non de bonis nepotis.ſol.mat.l.dotis cauſa.nu 76. 42
Auus non prohibetur donare nepotibus ex filia ſpuria naſciturie,ſit tamen cautus.quando donat,ut ita concipiat donationem,ne videatur donare nepotibus contemplatione filiæ ſpuriæ,ibid.nu.63.
Auus an teneatur dotare neptem,ibid.nu.74.
Auus adminiſtrator bonorum filij dotando neptem,præſumitur dotaſſe de bonis filij.ibid.nu 75.
Auus an poſſit hodie pupillariter ſubſtituere nepoti prætexto ex filio emancipato.de vulg ſubſtit.l.moribus.nu 31. 71

De littera B.

1 BANNITVS non rite an poſſit impunè occidi.de re iud.l.iiij.§. condemnatum.nu.33. 123
1 Bannitus licet perdat iura ciuitatis quo ad ciuilia ipſius ciuitatis,retinet tamen ea, quæ ſunt iuris naturalis & gentium.C. de reuoc don.l.ſi nu.86. 320
1 Bannitus ſine pœna ſtatuti offendi poſſit, offendens tamen bannitum pendente appellatione patiendus eſt,etiam ſi poſtea appellatio deſerta remaneat de re iud.l.res iudicata.nu.11. 216
2 Bannito mittens literas,vel nuntium, an incidat in pœnam ſtatuti, prohibentis ne quiſquam loquatur cum bannito, de verbor.obligatio.ſtipulatio.numero 58. 257
2 Bannitus an dicatur malè vti ſubſtantia,etiam antequam bona publicentur,ſol. mat.l.ſi conſtante nu 43. 54
Bannitus ſi vigore ſtatuti occidi poteſt, poterit etiam vulnerari,ſed an impunè poterit vxor ſua adulterari,ibid nu 75. 56
2 Bannitus à loco ſolutionis fœnoris, an poſſit cogere debitorem alibi ſoluere. in tract.de peſt cap.j nu.3. 73
2 Banniti à Papa & Imperatore perdunt omnia iura communia & municipalia. ad ſenatuſ.Trieb.Leo facto.§ ex facto.nu. 18. 169
Bannitum perdant partium poteſtatem, quòd non. ex quo inferatur ad plura, ibid.nu.19.
Bannitu noſtri temporis an æquiparantur damnatis in metallum,an deportatis, an verò relegatis.ibid.nu.13.
Banniti noſtri temporis ſolum perdunt iura municipalia ciuitatis à qua bannuntur,non autem iura communia.ex quo inferuntur plura,ibidem.numero 14 & 17.
Banniti an etiam perdant iura communia illius ciuitatis à qua bannuntur,cõmunia ne non,ſed retinent beneficia iuris communis in ciuitate, à qua exulant.ibid.nu.15.& 16.
1 BAPTISMATIS character indelebile eſt, ideo non poteſt tempore, loco & conditione finiri,ergo baptizatus compelli poteſt ad obſeruãtiam fidei de le.j.l.nemo poteſt.nu.93. 123
1 Baptizatus ſi loqui neſciat poteſt reſpondere per patrinum, aliàs ſi ſciat loqui non poteſt per alium reſpondere l.j.nu.36.de verb.obl. 257
2 Baptizari nemo poteſt,niſi in eccleſia in qua facti fontes ſunt ſpecialiter deputati.ſi ibidem vigeat peſtis.in tract.de peſt. cap.j nu.209. 79
BARBA TONSVRA propter artis vilitatem non differt a mechanico & plebeio.reſpon.cxcij nu.3.4 & 5. 212
1 BASTARDI communiter ſunt mali, & omni vitiorum labe coinquinati, & ſi aliquando ſint boni,illud eſt de raro contingentibus.ſoluto matrimonio.l. gendorus cauſa.numero 9.ſol.40. & extra de reſcriptis, cæterum, inter cæteras.num.4. 17
2 Baſtardorum nominatio apud Gallos non eſt abominabilis,nec iniuriosa.ad ſenat.Trieb.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.nu.9. 165
2 BELLVM quod dicatur licitum, & quod illicitum.de acqui.poſſeſſ.poſſeſſio. nume.69. 199
2 Belli ſuſpicio an haberi debeat pro bello.in tract.de peſt.cap.1.num.154. 77
2 BENEDICTIONIS maior eſt virtus quàm natura, reſpon.xxxiij. numero 7. 187
1 Beneficium renunciari non poteſt, niſi in manibus ſuperioris.de acquiren.poſſ. l.naturaliter.§ nihil commune.nu.107. 205
1 Beneficium bonis legis,an ſpecialem renunciationem deſideret.C. de renoncian. donat.l.ſi vnquam.numero 115. 316
1 Beneficium datur propter officium.C.de reuocand.donatio.l.finis numero 161. 123
1 Beneficij poſſeſſ tempore pacis poteſt quis ſolo viſu apprehendere. de acquir. poſſ.poſſeſſio nu 71. 199
2 Beneficium impetrans à Papa,nulla facta mentione de natione ſua vel patrum, ſubreptitiè impetraſſe cenſetur,& impetratio eſt nulla. in tractatu de peſte. c.v.nu.154 92
Beneficij fructus an percipere debeat reſidentiam facere impedimento iuſto impeditus.in tract de peſt.c.j nu 144 77
Et ibi quid de diſtributionibus quotidianis,an& quando eas percipere debeat, ſic impeditus.num.145 & 146.
1 Beneficia cenſentur minoris valoris propter onera eis annexa, tanti enim ſunt illorum reddit⁹ eſtimandi quanti valent oneribus deducti.ad ſena. Treb. l.j.§.ſi hæres.nu.27. 161
2 Beneficium poteſt conferre ordinarius ſub condmone.ſi vacat,etiam ignoranti vacationem,reſpon.vij.nu.2. 106
2 Benefica an prælatus conferre poſſit,& adminiſtrare quamprimum eſt electus etiam nondum naturam eam adeptus poſſeſſionem,reſpon.xj.nu.1. 108
2 Beneficium affectam dicitur per præſentationem modo,reſpõ.xxxj.nu.1.112
Beneficium aut canonicatum habere non dicitur.niſi cui ita conferatur,vt perpetuò illud habeat,reſpon.v.nu.18.19.& 20. 106
2 Beneficia nullo modo vacant per ſponſalia de futuro,reſponſ xx.nu 2. 137
2 Beneficium quod occupans,ab eo eſt remouendus. de reſcrip cap inter cætera.nu.21. 28
2 Beneficium quid dicatur,& quid differat à reſcripto,& priuilegio. de reſcri. in ſub.nu 24. 21
Beneficium intelligendum eſt de beneficio eccleſiaſtico, ſi de eo fiat mentio in iure canonico de reſcrip.in ſub nu 23. 21
Beneficium eccleſiaſt.cum quot modis capi poſſit.ibi nu.26.
2 Beneficium violentus occupationis,an poſſit ante ſententiam declaratoriam alteri conferri.de reſtitut ſpoliato.c.ſæpe.nu.101. 71
Beneficio priuatus ipſo iure non debet à poſſeſſione de facto amoueri, niſi ea citato & cauſa cognita.ibi.
2 Beneficio renuncians priuatur per renunciationem.de reſcrip.c.ex parte.numero 23. 25
2 Beneficio, an priuari poſſit reſidentiam non faciens propter aliquod impedimentum.de iudic.j.nu.28. 42
2 Beneficia minora debentur pauperibus clericis de reſcrip cap.ad aures.numero 28 32
2 Beneficia maiora eccleſiaſtica,quæ dicantur rem ſiuè.de reſcrip.cap. ad aures. numero 2 33
2 Beneficij libertè conferendi olim natus præſumitur eſſe in quaſi poſſeſſione,reſpon.xij.nu 9. 109
2 Beneficij aut dignitatis eccleſiaſticæ reddit⁹ non poſſunt ſine cauſa diminui, reſpon.xxxj.nu.33.& 36. 114
2 Beneficio indignus eſt indignus qui committit in legem.reſpon xxxj.nu.9. 115
2 Beneficium non renunciatum vt ſecundum obtineat an ad priorem redire poſſit, reſpon.xxiij nom 1.& 2. 112 & 113
2 Beneficium in cognitione primæ in data prætertur,reſpon xxiij.nu.2. 112
2 Beneficium an conferri poſſit inſtituto contra formam fundationis & vide numero 11.reſpon.ix.nu.5. 129
2 Beneficium ſimoniacè obtentum de iure communi non poteſt immediatè obtineri ſine diſpenſatione,quæ non præſumitur,niſi probetur,reſpon. xxj. numero 7. 111
2 Beneficium in præiudicium patronorum vacare non dicitur,ſi inſtitutus renunciauerit ſine eorum ſcientia & voluntate,reſpon.ix.nu 4. 119
2 Beneficium congruã ditis non poteſt vacare ex dupliei capite.& vide nu. 10.reſpon xxj.nu.2. 111
2 Beneficium ſi ita cuidam ab aliquo in iure redibit ad ſuum quod titulo permutationis reſignauit,reſpon 3 num.8. 105
Beneficia vacantis per mortem alicuius prothonotarij ſunt pontificis reſeruanda.reſpon.6 nu.4. 106
2 Beneficia reſeruata neque legata neque vllius inferior conferre poteſt,reſpon. 6 num.1. 106
2 Beneficia in dubio præſumuntur libera, & non patronata, reſponſ. xlviij. numero 10. 123
2 Beneficiatus non poteſt fructus beneficij ad vitam alienare,niſi neceſſitas vel vtilitas eccleſiæ id exigat.reſpon xxxij nu.4. 121
2 Beneficiatus non poteſt niſi in vno beneficio reſidere,reſpon xxvj.nu 32.104
Beneficiatus quomodo compellatur reſidere.ibid nu 30.
1 BENEVOLORVM pœnæ ſunt æquales.tam in patre quam in matre, vbicunque patiter cadunt in vtroque & idem dicendum de parentibus aut piter, & inhoneſtè viuentibus C de reuoc donatio.l finem 96 97.& 98. 111
2 BONVM omne procedit à gratia Dei.Gratia autem dupl.ex de reſcript.c.cum te.nu.20. 31
1 Bonus & honeſtus quis præſumitur ex antecedenti & ſubſequenti probata conuerſatione de reſcrip.c cum te nu 40. 31
1 Bona futura poſſunt obligari.de pig.l.conuenio.nu.1. 26
1 Bona hypothecata vel pignorata non dicuntur propriè alienata. C. de reuoc. do l.ſi.nu.147. 123
1 Bona futura cui veniant in generali obligatione.de priuileg. cred. l. dubitatur. §.ſi quis cum tutor nu.13. 236
1 Bonus cum pluribus interdicatur, de quibus intelligitur hic cet.de verb. obli. l.is cui bonis nu.1. 170
1 Bona alienata non ſufficere ad ſolvendã debita, an probetur ſecundum formã traditam in gl.ſi eam de leg.ij de proba. etiam ſi agatur de magno præiudicio.ſol.mat.l.ſi conſtante.nu.18. 53
1 Bona occiſi eius necem non vindicantis hæres in termino applicantur fiſco.in ſub.de inſid nu 93 & 96. 39
Bona teſtatoris adita hæreditate nõ dicuntur teſtatoris bona,ſed hæredis.l.filius familias.

familias.§.diui.de leg.j.nu.56. 119
1 Bona eo iure ad substitutum pertinẽt,quo ab instituto possidebantur. respon. lxxx.nu.10. 143
Bona vbi pluribus donantur,ille præfertur cui bona ipsa prius tradita fuerunt. respon.xxij.nu.3 131
1 Bona testatoris alienati prohibita,possunt ab ęs alienum hæredis alienari; & durat alienatio pro vita ipsius hæredis prohibiti,eo autem mortuo,reuocatur alienatio:& quare de leg.j.l.filiusfamilias.§.diui.nu.57. 119
Limita,nisi hæres ipsius prohibiti mortui sit de familia,extra quam alienatio erat fieri prohibita,quia etiam pro vita ipsius durabit alienatio. ibidem nu. 58.
1 Bonorum possessor cur non dicatur propriè hæres,&quare non ipso iure sit hęres.de vul.& pupil.l.hæredes,nu.13. 59
1 Bonorum possessor,an dicatur hæres.de vul.subst.l.hæredes,nume.15. fo.60. & nume.211. 68
2 Bonæfidei possessor tenetur ad fructuum naturalium restitutionem,quia ex eis factus est locupletior,respon.lxv.nu.14. 113
2 Bonæfidei possessor tenetur ad restitutionem fructuum,&ex quibus factus est locupletior.& ibi vide quando præsumatur locupletior.resp.lxv.nu.15.133
Bonæfidei possessor facit fructus suos,maximè consumptos,respon.xxj.numero 111
2 Bonæfidei possessor si eligit vel præsentat aliquem,ille est præferendus electo, vel præsentato à vero proprietario,de causa possess.& propno.c.cum ecclesia Suttina.nume.130 65
In bonis nostris,ex bonis,& extra bona nostra quæ dicantur,ibid.nume.127. 128.& 129.
1 BREVITAS immoderata non minus reprehendenda, quàm excessiua loquacitas.si certum pet.l.j nu.7. 5
2 BVLLETINI album si officialis det amico suo,qua pœna veniat puniendus.matth.de pest.c.v. nu.280. 95
Bulletinum quare sic nominetur.Et quo sigillo signari debeat, ibid.nu 281. & seq.Et si sigillum non sit bene impressum bulletino, non erit danda fides. ibid.nume.286.
Bulletinum debet scribi,vel subscribi manu officialis ad hoc deputati,ibid.nume.276.& seq.
Bulletini data debet scribi extense,non per literas abachi,seu ciphras.nu.285. Et si inter cultores & volentes intrare oriatur controuersia super veritate bulletini quis erit de hac quæstione competens iudex.numero 287. 95
Et an à sententia talis iudicis si forte non videatur iuridica licebit appellare. ibid.nu.288.
Bulletino quod alio nomine dicitur literæ dimissoriæ, probatur aliquem non esse de peste suspectum,ibid.nu.268. 94
Bulletinum seu literæ dimissoriæ tempore pestis à quo sit faciendum,ibi. nume 269
bullettini tenor & forma quales esse debent,ibid.nu.270.& seq.Et quanto tempore debeat valere.nu.272.
bulletinum etiam alio vocabulo dici potest literæ dimissoriæ, siue literæ tractatoriæ,ibid.nu.271.& 272.

¶ De litera.C.

1 CADAVER hominis an possit pro pignore capi, seu detineri. de pig.l.obligatione.nu.34. 19
Cadaueri illata offensio an ipsi defuncto censeatur facta. an vero hæredibus,quod secundum veritatem hæredibus,secundum fictionem defuncto.de verborum obligatio.l.eadem. §.Cæu.nume.95. 269
1 CADVCATO fideicommisso hæreditas remanet penes instituytum,& eius hæredes,caducata autem substitutione directa hæreditas deuoluitur ad venientes ab intestato ipsius testatoris.de vulg.substituto.l.centurio.numero 19. 79
1 Calumnias calumniis resellere,& cauillationes cauillationibus comprimere decet.quorum lega.l.j.§.quia autem.nu.13. 245
1 An cancellatio,seu liberatio meta facta valeat,& ibi vide an coacta voluntas, voluntas sit.respon.clxvj.nu.4. 195
2 CANON Græce dicitur Latinè regula.de constit. in rubri.nu.23. 4
Canon quot modis capi possit ibid.nu.28.
Canon an rectè possit denotare legem ciuilem,ibid.nu.29.
Canonis appellatione in materia fauorabili etiam comprehenditur synodalis constitutio.de consti.in rub.27. 4
1 Canon.reintegranda remedium,an habeat locum contra titulo & bona fide possidentem,latissimè disputatur, tandem conclu. communè esse quod sic. de acqui.possess.l.rem quæ nobis.nu.24.& 27. 110
Cano.reintegranda,remedium,an detur malę fidei possessori,ibi.nu.28.
Cano.reintegranda,remedium,an competat commodatario,depositario & similibus non habentibus,nisi detentionem,communis quod sic ibidem.numero 21.
2 CANONIA & prębenda quid differant.de constit.c.cum M.Ferrarien.nume. 170. 18
2 Canonica portio quæ regulariter debetur parochię,in qua corpora assumuntur, an debeatur parochiæ,in qua quis aufugit propter pestem, & ibi mortuus est.an parochiæ à qua aufugit,in tract.de peste c.j.nu.198. 78
2 Canonica institutio,vel electio quot modis dicatur. de constitutionib.in rub. nume.15. 4
1 Canonicam legem disponentem aliquid ratione pecuniæ,seruandam esse in tertio imperij,quomodo procedat.de verborum obligationib. l. ita stipulatus, nume.16. 292
2 Canonicatuum & prębendarum promissio ad capitulum dupliciter pertinere potest,resp.xv.nu.2. 109
1 Canonicus si teneatur vigore statuti soluere vnam capam valoris decem aureorum de primis fructibus,non tenetur vltra valorem fructuum. si cert.per.in contumaz.tub.nu.5. 2
2 Canonici tempore pestis residentes an & quando possint recipere canonicũ ad possessionem,& ei date stallum in choro,licet non faciant maiorem partem, & absentes non citauerint.in tract.de pest.c.j.nu.155. 77
2 canonici ecclesiæ cathedralis in processionibus debent ante ire abbatem & ęqte ros prælatos aliarum ecclesiarum,resp.1.nu.4. 106
2 canonici nomen non possunt conuentuales vsurpare,etiam de consensu capituli,resp.v.nu.3. 106
2 canonicus de iure communi non eligitur sed recipitur,resp.xv.nu.4. 109
2 canonici ex quo sunt digniores capellanis primo sunt visitandi,respon.v.numero 106. 106
canonici digniores sunt capellanis,ibidem nu.1.
2 canonicatus quis.de constit.in tub.nu.24. 4
2 canonicus potest esse sine prębenda,de constitutio.c.cum M.Ferrarien. numero 26. 8
2 canonicus præsumitur scire mortem sui prælati:& ea,quæ in ecclesia geruntur. de reseri.c.eam te.nu.53. 32
2 canonicus non potest agere pro canonico sine mandato.de constitu.c. cum M. Ferrarien.nu.61. 10
2 canonici soli sunt de capitulo.de testemp,capiteam te.nu.14. 32
2 canonici resistugendi sunt,si redditus ecclesiæ non sufficiant ad sustentandum. de constit.c.cum M.Ferra.nu.20 8
canonici dicuntur recipi,& non eligi,ibid.nu.25.
2 canonici dicuntur vsuarij & non vsufructuarij suarum prębendarum.de cõst. c,cum M.Ferra.nu.17. 8
2 canonici verbum indefinitè prolatum,idem importat quod capitulum. de consti.c.cum M.Ferrarien.nu.11. 7
2 canonici obedientes prælato malè viuenti,& perperam bona ecclesiæ administranti,præsumuntur etiam malè viuere.de reseriptis.c.si quando.numero 11. 29
2 canonici seculares sunt digniores regularibus eisque præferuntur,respon.xxxi. numero 2 115
canonici ficticij & simulati dici non possunt canonici.resp.v.numero 27.28.29. 30.& 31. 106
canonicorum habitum conuentuales sumentes,vt ratione habitus præcedant capellanos,cogi possunt dimittere habitum,respon.v.nu.34.& 35. 106
canonicus non potest esse hac prębenda,respon.v.nu.31. 106
canonicatum vel beneficium habere non dicitur nisi cui ita confertur,vt perpetuò illud habeat,resp.v.nu.18.19.& 20. 106
canonicus electus supra numerum etiam à capitulo habet ius agendi coram superiore ad prębendam,resp.v.nu.22.& 23 106
canonici nomen si sit nudum & vanum & ventosum non est de eo habenda ratio,resp.v.numero 24. 106
canonicis ecclesiæ cathedralis causæ delegari possunt,non autem capellanis,respon.v.numero 7. 106
canonici sunt pars corporis episcopi:ideo à suo capite separari non debent,respon.v.nu 3.& 4. 106
2 capellani ratione maioris administrationis præferendi sunt conuentualibus nabentibus duntaxat officia,resp.v.nu.13.14.16.& 17 106
2 capitulum non habet ordinationem,nec succedit,quo ad collationes beneficiorũ. de reseriptis.c.eam te.nu.49 32
2 capitulum dicitur,etiam quod ibi non sit episcopus,& caput suum. de reseriptis.c. eam te.nu.15. 31
2 capitulum potest possidere vltra prębendas bona in communi.c.cum M.Ferrarien.nu.34. 18
2 cap.statutum de reseriptis intellectus,resp.viij.nu.9. 107
1 cap.Raynaldus extra de testa intellectus ff.de vulg.& pupil.substi.l.centurio.numero 99. 81
2 capitulum potest augere numerum canonicorum etiam contra statutum de certo numero absque licentia Papæ,resp.v.nu.5. 106
2 capitulum non habet potestatem recipiendi resignationes licet habeat potestatem conferendi,resp.lxi.numero 10. 130
2 capitulum inferioris ecclesiæ de iure communi nullam habet potestatem conferendi,resp.lxi.nu.1. 130
2 capitulariter quicquam statui non potest,nisi duæ partes ex tribus præsentibus intersint in capitulo cum authoritate abbatis,resp.xlij.nu.1. 120
2 capitula cum connexis & correspectiuis non seruata ab altera parium,minus ab aduersa parte seruanda erunt,respon.x.nu.5. 157
1 CAPONVM debitor an debeat dare mortuos, an viuos. si cert. per. l. quod te.numero 75. 16
1 CAPTA in bello statim efficiuntur capientium:& quomodo intelligatur verbum,statim.de acquir.possess.l.possessio numero 4 Limita & declara numero 7. 136
1 capta in vim modi,in falcidiam imputantur, quia quodammodo pro pretio capiuntur:ergo iure hæreditario,cum pretium loco rei,&c.& nu.64 in 3 amplia.ad legem Falcid.l.in quartam,nu.63. 148
1 capta ex testamento quod aliquo modo sustineri potest aut tanquam codicillus aut donatio causa mortis,large dicuntur capi ex testamento,ideo in legitimã imputantur,secus si non possit aliquo modo sustineri. ad legem Falcid.l. in quartam,numero 141. 151
capta extra patrimonium etiam si ex patris dispositione capiantur in legitimam non imputantur,ideo capta per fratrem ex substitutione pupillari de substantia pupilli fratris non imputantur in legitimam,ibi.nu.135.
2 caprus pro trepesalijs propter factum communis,habet ius petendi expensas ab ipso communi.in tract.de pest cap.1.nu.92. 75
2 caprus non præcedente legitima suspicione fugæ,debet relaxari,resp.90. numero 24. 153
2 captiuus qui relaxatus fuit ad pecuniam afferendam pro se,& concaptiuis redimendis,si non reuertatur,& concaptiui pro se soluerint habent contra se negotiorum gestorum actionem.in tract.de pest.c.1.nu.91. 75
1 captura sine causa concessa iniuriosa est,& iniuriarum coram nullo est.respon.90.nu.30. 153
captura inordinata,nullius est momenti.ibid.nu.13.
2 captura concedi non potest pro debito non liquido.resp.clxvj.nu.10. 195
1 captura debitoris suspecti de fuga,an possit denegari si non fiat fides de debito. sol.mat.l.soluto matrimonio.nu.58. 48
1 captatoria voluntas,an possit consuetudine vel statuto confirmari,& an sit contra bonos mores,& quare dicatur captatoria.de vulga.substitu. l. moribus. nu.3. 69
5 captatoria voluntas non valet, quando tota substantia fideicommissi vel legati pendet à voluntate hæredis vel certi,secus si tota electio personarum,quibus faciendæ

Index.

bus faciendis fit restitutio.ad senatusc Treb l.hæredes.§.pero à te.nu.10.186
2 CARCERARI nemo debet vti suspectus,de iure communi,nisi prius fuerit legitima suspicionis causa allegata,respon.xc.nu.28 153
2 Carceratio potest fieri in loco delicti,nisi præsentio facta fuerit per iudicem cõpetentem respon xc.nu.1 & 3 151
Carceratio concessa per iudicem incompetentem,ciuilis est,ibi nu.1.
Carceratio ob suspitionem fugæ ab incompetenti iudice fieri non potest,ibid. numero 4
1 Carcerari quis non debet,nisi præmissa citatione. de pig. l. obligationes. numero 25. 28
Carceratum non habentem vnde se alat,si à creditore non alatur, iudex relaxare debet,ibid.nu 32. 29
2 CARDINALIS non potest residere in monasterio,cum sit vocatus ad magnus tribunal respon.26.nu.31 fo.114 & resp xxxvij.nu 9. 118
1 Cardinalis qui ex dispensatione potest testari an potuerit & codicillari de leg 3 l. secundum.nu 2, 103
Cardinales qui secundum consuetudinem Romanæ curiæ testari non possunt, codicillari non poterunt,ibid.
2 Cardinales & curiales dicuntur residere in beneficio dum sunt in seruitio Papæ. resp.xxxj nu 30. 114
1 Cardinales æquiparantur præfecto prætorio,item præsidi,& proconsuli.de vulg. substi.l.centurio.nu 21. 76
2 Cardinales non comprehenduntur in odiosis in dispositione generali etiam relata ad personas cuiuscunque sunt status,dignitatis,& præeminentiæ,respon. vj nu 6. 106
1 Cardinalibus,an competant priuilegia militum in testando de vulg.& pup.substi. l.centurio.nu 21. 76
2 Camerarius officium,siue manegoldi nemo potest eogi suscipere,in tract.de pest. c.4 nu.118. 85
2 CASTRA acquisita filijs masculis.do.Ioannis æqualiter omnibus,an vni tantum acquisita intelligantur,resp.cxxxj.nu.40. 175
2 Castra vnita ducatui Alenconij & comitatui Pertici an assumpserint naturam appanagij.resp.lxxx nu.58.& 59. 145
1 Castro destructo perdurat iura castri.de flu.l.quominus.nu 105. 251
2 CASVS mali suspitio,seu metus calamitatem adfert non modicam,in tract.de pest.c 1.nu.135. 77
Casus fortuitus rarissimè euenire dicitur,qui in centum annorum spacio nõ nisi semel eueniat,ibidem nu 102. 76
2 Casus quis dicitur similis,& quis maior casu expresso,ibi.nu 78. 95
2 Casus neminem excusat vbi culpa præcessit. in tract. de pest. c.1 numero 139. 74
Casus seu fortuna tristis,& aduersa non solet venire in consideratione, ibidem nu 85. 75
1 Casus fortuitus quis dicatur,ibi.nu.98.Et quando dicatur insolitus,& non præuisus.nu.99.& nu.100.
Casus fortuitus periculum an & quando spectet ad conductorem,locatorem, emptorem,vel venditorem;ibi.nu.87 & seq. 75
1 Casus episcopo reseruati qui sint in tract.de pest.c.8.nu.39. 101
1 Casus figuratio huius difficilimæ l.vnà cum illius ratione decidendi,ac dubitandi.de leg.1 l.cum filiusfa.nu.1, 117
1 Casus harum §.cum rationibus dubitandi ac decidendi.ad sena.Treb.l.j.§.si hæres nu.1. 160
1 Casus figuratio & litera intellectus.nu.26.vbi seriatim ponuntur quatuor intellectus ad versi.fin huius tex de leg.iij.l.re communi.nu.12 134
1 Casus vt qui non est hæres directo grauari possit vt hæres,sicut datur an sit dabil.s casus,vt qui sit hæres grauetur non vt hæres,de legat.1 l.cum filiusfa nu mero 8 117
2 CAVTIO ex natura officij tenetur occisores hospitari & eis victum præstare, respon.clxij.nu.9. 194
2 CAVSA pia æquiparatur causæ status seu libertatis.respon.clxxv.nu.21. 201
2 Causa criminalis sine incommoditate ciuilis iudicio mitto separati non potest.respon.cxxvj nu.3. 102
2 Causa promissionis indemnitatis differt à causa rescissionis contractus, nã vna non parit exceptionem rei iudicatæ in altera respon cxvj.nu.3. 160
2 Causa qualibet excusat à periurio.respon lv.nu.5. 128
1 Causa qua dam habet testator contra aliquem.est iusta causa prohibendi alienationem in tium.de leg 1.l filiusfa.§ diui.nu.51. 129
1 Causa conseruandi bona in familia est iusta causa prohibendi alienationem.de leg. 1.l.filiusfa.§.diui.nu.2. 127
2 Causa vna si specialiter demandetur ordinario.efficitur delegatus illius causæ, quia nouus iurisdictio sibi impartitur,resp.xxxiij. 107
2 Causa remota remouetur effectus.in tract.de pest.c.4.nu.1. 83.
2 Causa cessante an cessare debeat effectus iam consummatus,in tract.de pest c. 2.nu.41. 80
1 Causa possessionis & proprietatis quæ sit in rubri.de cau. poss.& proprie.numero 49. 61
Causa quomodo sumatur tub.ista,ibidem nu.51.
Causa quota,lex sit remissiuè,no,50
2 Causa idem est quod ratio.de rescrip c.si quando.nu.9. 29
1 Causa impulsiua cessante,quando cesset priuilegij,aut rescripti effectus.de vulg. substi.l.ex facto nu.15. 164
2 Causam sufficientem in actu prohibito fieri absque causa non probat verba generalia,respon,xvj.nu 8. 106
1 Causa finali cessante,licet cesset effectus,cessante tamen causa impulsiua,nõ cessat effectus.C.de pactis. l conditionis.nu.30. 303
1 Causa cessante non cessat effectus iam consummatus.C de reuoc dona.l. si vnquam.nu.52. 313
2 Causa quando dicatur dubia.de iureiurando.l.admonendi,nu.30. 38
2 Causa & effectus legis distinguunt ipsam legem.de flumi.l quominus.n.18.147
1 Causa iniusta non excusat a mora.si cert.pet.l.quod te.nu.54. 15
Causa iusta excusat a mora.ibidem nu.55.
3 Causa an sit in sententia exprimenda. l.de verb.obl.l.qui Romæ §.duo fratres, nu.102. 192
Causæ cognitio requiritur in executione rei iudicatæ.de re iudi.l. qui pro tribunali nu.9. 217
2 CAVTELA ad tollendum efficaciam clausulæ codicillaris, & similium. vt

facias interrogare notarium de effectu illarũ clausularum, qui si nesciat respondere,clausulæ nil operabuntur.de vsu fabst.l.centurio nu 88. 80
1 Cautela,vt dominium rerum donatarum transeat ipso iure absque traditione ad hæredes meos.fol.mat.de dotis causa.nu 38. 41
1 Cautela ad excludendum agentem remedio cano.reintegranda, vt excipiatur de mala fide agentis & probetur.de acquir.poss.rem quæ nobis.nu.29. 210
1 Cautela ad faciendum quod annuitas stipulatione principali non annulletur pœnalis de qua fit obligatus stipulatus.nu.40. 283
1 Cautela ad acquirendũ sine pecunia in quib.cau.pig l.senatusconsul.n.12.32
1 Cautela datur pauperi emptori non habenti modum soluendi pretium ad prolongandam solutionem vt apponat rem esse hypothecatã, &c ad sena.Treb. l.j.§.hæres.nu.32. 161
1 Cautelæ quatuor ita fiunt per Alex.ad euitandum debiti præscriptionem referuntur. relatæque quatuor modis impugnãtur.de leg 1 Lnemo potest.nu. 119.& 120 126
1 Cautelæ aliæ ad alienandum res alienari prohibitas traduntur remissiue.de leg. 1.l.infamis.§.diui.nu 69. 130
1 Cautela cuiusdam Lusi de nona.vt cedatur exercitium actionum ad senat.Treb. l.explicito.nu.13. 155
2 CAVTIO præstita post actum consummatum, non potest dici incontinenti præstita,respon.xc nu.26. 153
2 Cautionem iurator am præstare volens loco fideiussoris debet allegare & iurate impotentiam fideiubendi respon.xc.nu.18. 153
1 Cautio Muciana quando remissa videatur,respon.cxvi nu.4 161
1 Cautio *Mutiana* an habeat locum in contractibus,quod nõ,& quare. C.de pac. l.conditionis nu.51. 303
Cautio Mutiana habet locum in contractibus, qui non transmittuntur ad hæredes,vt super alimentis,vsufructu.& similibus.ibi.nu.52
1 Cautio de non offendendo præstita sine adiectione pœnæ quid operetur,de dãno infecto in continua.rub.de damno infec.nu.24. 189
Cautionem de non offendendo præstari sub certa promissione pœnæ,potest iurius est,ibi.nu.25.
Cautio de nõ offendendo si fuerit præstita sub pœna, cui applicari debeat pœna,an parti,ibi.nu 26.
Cautio præstanda à persona personæ,qualis esse debeat,an cum fideiussoribus, vel de pignoribus,an verò sufficiat nuda repromissio,ibi.nu.9.
Cautio,verbum prolatum cum adiuncto intelligitur de fideiussoria vel pignoratitia cautione,ibi.nu.10.
Cautio de non offendendo pro quanto tempore præstari debeat.ibi. nu.13.
2 Cautio de parendo iuri est prætoria,& debet esse sufficiens,scilicet per pignora vel fideiussores.de iudi.c 1.nu 74 48
Cautio iuratoria nunquam admittitur,quãdo creditori potest succurri alio remedio,quàm per cautionem iuratoriam. Si nu 61.
1 Cautioni iuratoriæ debitoris non valentis fideiubere, an & quando stetur,& quando non.fol.mat.nu. 50. 48
Cautio,verbum à lege prolatum,quando persona est suspecta.intelligitur cum fideiussore.de dam.infect.in communatione rubr.de dãno infect.nu 11. 189
Cautio de non offendendo,an possit etiam peti pro amicis illius,qui timet offendi,ibi.nu.12.
Cautionem de non offendendo petens,an teneatur fidẽ facere de legitima causa timoris,an vero stetur eius iuramento,ibi.17.
Cautionem de non offendendo petenti an obstet exceptio, quod ipse etiã teneatur cauere,ibi.nu.19
Cautionem de non offendendo an obstet exceptio,quod ipse fuit causa inimicitiæ,ibi.nu.20.
Cautio præstita mihi de non offendendo,an etiam intelligatur præstita de nõ offendendo meos,ibi.nu.14
Cautionem de non offendendo præstans,an etiam teneatur cauere etiam pro suis familiaribus,& adhærentibus,ibi.nu.15.
1 Cautio Mutiana non habet locum in contractibus & cur diuersum in vltimis voluntatibus.de verbo.obli.l.ita stipulatus.nume.43.& 44. Limitatur triplici.nu.45. 283
CautioMutiana habet locum in conditionibus negatiuis collatis in personam honorati,non etiam in collatis in personam grauati,ibi.nu.46.
1 CAECI possunt stipulari,& quare & de ver obl.l stipulatio nu.49. 157
1 Cæco errante in proprio nomine hæredis, vitiatur institutio.de leg.1, l. si quis in fundi vocabulo,nu 9. 106
2 CEDENS iura sua litigiosa potentiori hac pœna plectitur,vt talia iura in aduersarium transferantur,respon clxix nu.5. 197
2 CENSVRIS ecclesiasticis non tenetur qui tem iustè ac legitimè detinet.respon lxxvij nu.2. 141
1 Centurio quis dicatur.de vulg.substitu.l.centario,nu.4 & 29. 75.77
1 CERTI condictio an sit duplex,generalis scilicet,& specialis, an vero vna tãtum.scilicet generalis.si cert pet.in continua.rub.nu.13. 2
Certi cõdictio generalis an cõpetat pro mutuo,quod sic, sed qualiter cognoscetur pro mutuo intentatam fuisse generalem, vel specialem,ibi.nu.19.
1 Cessionarius tenetur ante litem contestatam eo petenti edere instrumentum cessionis.intellige vt ib.C de edendo in continuatione rub.nu.5. 264
1 Cessionarius facere debet in actu interpellationis fidem de cessione vt debitor in mora constituatur.si cert.pet.l.quod te.nu 61. 15
2 CHARITAS quid sit in tract.de pest.c.8 nu.3 fol.100.
Christus fuit purus Deus & purus homo, & nõ tertia species hominis vel Dei. de interdi.l.videamus.nu.14. 241
1 Christianus captus in bello à Christiano milite,an dicatur tacitè pignori obligatus capienti pro tali.quòd sic sed an alteri possit vendi,& cedi hoc ius. de pig.l.obligationes.nu.17 & 18. 29
2 Christiano non potest esse fidelis,qui Christo fuit infidelis,respon.xiiij.numero 2. 109
1 Christianissimus rex vendidit gabellam salis comitatus Prouinciæ cuidam baroni,auctus est demum comitatus aliquibus ciuitatibus, an pro augmento debeat solui noua gabella,an vero ex tali commodo baronis emptoris,quod nihil aliud est quærere,quàm an in cõtractu venditionis augmentum spectet ad emptorem,an ad venditorem.de leg 2 l.si ex toto.nu.4. 212
1 CIRCVITVS tunc vitandus est,cùm inutilis est,secus si sit vtilis secundum mentem disponentis, de legatis primo, lege per omnia numero 25. 105

Transcriptio quid sit. C de reuocandis donationib. lege, si vnquam. post numerum 41. 311

CITATVS qui malitiosè distulit opponere exceptionem loci non tuti, an veniat condemnandus in expensis. in tractatu de peste. capitul. 3. numero 17. 71

Citatus ad locum non tutum propter pestem, an teneatur comparere, vt ibidem proponat exceptionem loci non tuti. ibid. nu. 18.

Citatus si semel comparuerit, vbi sententia est nulla. an & quando conualidet iudicium quod prius erat nullum, ibid. nu. 7 & 15.

Citatus respondens, nolovenire, an dicatur contumax. de leg. 1. l. serui electione. nu. 20. 109

Citatio non valet nisi fiat parte petente. de iudi. c. j. nu. 20. 42

Citatio nona an requiratur in taxatione expensarum. ibi. nu. 84. 49

Citatio noua, an requiratur in condemnatione expensarum pro contumacia, ibid. nu. 83 Et an requiratur causæ cognitio vtrum contumax fuerit impeditus vel non, ibi.

Citatio trina non requiritur in sententia excõmunicationis ferenda contra manifestum contumacem. ibi. nu. 81.

Citatio an valeat sine iussu iudicis, ibi. nu. 85. Et quid in citatione reali & etiam alia verbali, ibi. nu. 86.

Citari nũ possunt illustres personæ à nuntio, sine speciali commissione, ibidem. nu. 86.

Citatione generali interrumpitur præscriptio. xxx. annorum, respon. cxvij. nume 4. 164

Citatio legitimè excusata, an inducat litis pendentiam, respons. secundo. nume 101. 104

Citatio ad audiendum sententiam debet fieri in personam domini litis: alias nõ tenet. respon. cxlix. nu. 8. 187

Citatio omitti potest, quando notoriè constat defensionem non competere citando. fol. matth. l. 2. § voluntatem. nu. 21. 51

Citatio hominis cum comminatione vlterius procedendi inquantũ de iure, nõ habet vim peremptorii, secus in citatione legis eo modo facta. C. de eden. l. edita. nu. 39. 301

Citatio facta parte nõ petente est ipso iure nulla. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 39. 102

Citatio quate præsumatur facta ad petitionem partis, ibi. nu. 98. 194

Citatio requiritur in sententia declaratoria aliquem incidisse in excommunicationem vel in pœnam ipso iure inflictam. de verborum obligatio. l. is cui bonis. nu. 27. 271

Citatio etiam requiritur in notoriis, ibid. nu. 28. declara. vt nu. 29.

Citatio domini ad audiendum sententiam an valeat: & an constituat eum in cõtumacia, si lis agitata fuit per procuratorem. de re iudicata. l. furioso. nume ro 10 228

Citandi sunt hi qui in consequentiam tantum lædi possunt, nisi læsio irreparabilis esset. nu. 63. de leg. 1. l. filiusfami. §. diui. nu. 61. 129

Citatio continens notorium grauamen est ipso iure nulla. in tract de pest. c. 3. nume. 28. 81

Citatio geminata grauamen geminat, sed non consumitur. nu. 12.

Citatus licet non teneatur comparere, an sufficiat quod coram honestis viris protestetur, quod libenter compareret, nisi locus esset suspectus, ibidem numero 21.

Citatus ad locum non tutum, an & quando possit appellare, antequam excipiat de loco non tuto, ibid. nu. 33 & 34.

Citatus ad locum peste infectum an teneatur comparere. in tract. pest. c. 3. numero 1. 80

Et an teneatur pro se ad eundem locum mittere procuratorem, ibidem numero 3.

Citatus ad locum pestilentem, ad quem ire non tenetur, an veniat excusandus si quis obtulit se iturum, & illic pro eo responsorum, & non misit, ibidem numero 40.

Citatus ad locum vbi pestis viget, qui semel illic comparuit, an iterum comparere teneatur, ibid. nu. 5.

CIVIS qui subire onera recusat eo prætexto quod statuta ignoret non audiatur. si cer. pe. l. quod te. nu. 16. 12

Ciuis ejcatus per hæc verba, quod in omnibus, & per omnia habeatur, ac si esset ciuis originarius, potest esse cõsul, vel de collegio doctorum stante statuto, quod nullus possit esse cõsul, vel de collegio, nisi sit ciuis originarius. de le. j. l. per omnia. nu. 4. 99

Cives sunt præferendi alienigenis tam in eleemosynis quàm in collationibus beneficiorum & officiorum. in trac. de pest, cap. 5. nu. 153. 69

Ciuium quilibet an possit insolidum cõuenire pro debito ciuitatis quando administrator obligauit personas, & bona singulorum ciuium. de pign. l. si is qui bona. nu. 7. 31

Ciuiles leges etiam tractant de rebus diuinis. de interdic. l. videamus. numero 9. 241

Ciuilitas originis nunquã perditur, quo ad onera originaria, secus quo ad commoda residentia, respon. cxj. nu. 7. 161

Ciuilitas non mutatur, nisi voluntati facta adstipulentur, responso centesimo vndecimo. nu. 2. 161

CIVITAS indistincte obligatur ex mutuo à ciuilate seu concilio accepto. respon. lxij. nu. 2. 151

Ciuitas imponens onera pro aliqua donatione facienda, & non pro necessitatibus reipu. non cõsentientes tali impositioni nullo iure cogere potest ad huiusmodi onera. respon. clxxxvj. nu. 9. 209

Ciuitas, quæ habet à iure communi potestatem indicendi collectas non solum angarias, sed perãgarias, & exactiones ciuibus imponere potest, & vide quæ dicantur angariæ & perangariæ, ibid. nu. 7.

Ciuitati perpetuo an competit exceptio nõ numeratæ pecuniæ, de pigno. l. si is qui bona. nu. 11. 31

Ciuitates duæ si pecuniam publicam priuato mutuarunt, tunc prior præfertur in personali. de priui. credi. l. priuilegia. nu. 51. 239

Ciuitates ex malo regimine, & inordinata administratione, vt plurimum depauperentur fame, & pestilentia pereunt. in tractatu de peste. capitul. 5. numero 1. 89

Civitas perfecta dici non potest, quæ vacat pauperibus. in tract. de pest. c. 2. nume 184. 86

Ciuitatum quædam dicuntur maximæ, quædam maiores, & quædam minores. Et quot medicos vnaquæque ipsarum debeat habere. in tractat. de pest. cap. 7. nu. 3 & 4. 95

Ciuitatibus duabus à principe vnitis, quarum vna ære alieno grauata erat, alia non, an creditores possint agere contra bona ciuitatis non obligatæ. remis. de leg. 1. l. per omnia. nu. 15. 100

Ciuitas vnita regno an debeat gubernari secundum statuta regni, an secundum propria. remis. ibid. nu. 16.

Clausulæ instrumentis apponi solitæ nihil operantur, quia magis ex stylo notariorum quam ex mente contrahentium præsumuntur appositæ, ibidem numero 79. 103

CLAVSVLA intermedia tantum refertur ad præcedentia quando disponunt de eadem persona, vel de re de qua disponit capitulum cui clausula adijcitur, secus si de diuersis. ad senatusconsult. Trebel. l. hæredes. §. peto numero 6. 186

Quid sit dicatur, restituas filijs meis & vni ex his an idem sit ac si alternatiuè locutus fuisset, ibid. nu. 7.

Clausula super quibus petit ius & iustitiam, &c. operatur quod fuerit intentatum petitorium, licet conclusio libelli loquatur in possessor. de acquirenda possessio. l. naturaliter §. nihil commune. nu. 199. 209

Clausula in fine posita non refertur ad omnia præcedentia, quando per talem relationem resultaret absurditas. de verborum obligatio. l. stipulatio. numero 69. 258

Clausula, dedit, donauit pure, libere, & simpliciter, non mutat effectum donationis ob causam. & quid ad hæc operetur. C. de reuo. dona. l. si vnquam. numero 26 & 37. 310 & 312

Clausula generalis posita ad executionem præmissorum nunquam alterat naturam dispositionis de verborum obligat. l. qui Romæ §. duo fratres. numero 45. 289

Clausula super quibus petit ius & iustitiam sibi administrari non defendit libellũ à contrarietate. de acquirend. possessio. l. naturaliter §. nihil commune. nume ro 178. 208

Clausula iustificatoria & si lenteris te grauatum, &c. solet communiter apponi in præceptis iudicum, & saluat præcepta nuda. de leg. 1. l. si iusfami. §. diui. nume ro 118. 232

Clausula omni meliori modo, facit vt verba, quiscuis mihi, &c. faciant conditionale legatum. de leg. 1. l. hæc verba. nu. 23. 105

Idem etsi testator protestetur nolle retrahi secundum miseram legum dispositionem, ibidem nu. 24.

Clausula quandiu inuestitus vel eius hæredes masculi viuent operatur vt in feudis sit locus iuri accrescendi etiam post acquisitionem. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 163. 142

Clausula codicillatis facit, vt verba, quæ non possunt valere iure directo, tranhantur ad fideicommissum. Quod procedit, si concepta fuerit per verba futuri, secus si per verba præsentis temporis. ad senatusconsultum Trebel. l. ex facto. numero 3. 164

Clausula ex certa scientia, habet vim clausulæ non obstantibus, imo etiam habet vim clausulæ, de plenitudine potestatis quibus fon Papa & imperator vtuntur. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 13. 121

Clausula appellatione remota, non tollit querelam. de rescrip. c. sicut Romana. numero 3. 22

Clausula non obstantibus priuilegijs in contrarium facientibus, an sufficiat ad tollendum priuilegia habens clausulam derogatoriam ad futura priuilegia, nisi de ipsis de verbo ad verbum fiat mentio. de rescrip. ca. sicut Romana. numero 55. 23

Clausula decreti regulatur secundum naturam actus, super quo interponitur. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 37. 9

Clausula, supplentes omnem defectum non operatur dispensationem super defectu personali. de rescri. c. ad aures. nu. 34. 34

Clausulæ solitæ apponi in stylo curiæ, si omittantur, habentur pro appositis. de consti. c. cum M. Ferrar. nu. 39. 9

Clausula in compromissis apponi solita de non contraueniendo etiam ratione enormissimæ lesionis, nihil operatur, ibidem nu. 81. 12

Idem in clausula tanquam de feudo antiquo. Idem in clausula omni meliori modo apposita in donatione inter virum & vxorem, ibidem nu. 81.

Clausula, cedens omne ius suum. quod habet, & habere speraret, apposita in diuisione, vel transactione non operatur renuntiationem vero fideicommissi ratione qua supra, ibi. Idem in clausula quod præsens liberatio extendatur etiam ad omnia incognita, & inexcogitata, ibi. Idem in clausula exigentibus meritis, apposita in legitimatione, ibidem nu. 81.

Clausula omni meliori modo operatur vt compendiosa non expiret pubertate. de vulg. substi. l. centurio. nu. 87. 80

Clausula generalis non refertur ad omnia præcedentia, vbi inducerentur legum correctio ex relatione. fol. ma. l. si constante. nu. 58. 55

Clausula generalis derogatoria, derogatori communi, non priuilegijs: maxime in corpore iuris inserus. de vulg. substi. l. centurio. nu. 24 77

Clausula non obstantibus aliquibus iuribus vel priuilegijs, non trahitur ad priuilegia in corpore juris clausa, ibid. nu. 26.

Clausula codillaris multos operatur effectus contra omnes nullitates præsentes, & futuras, intellige contra quas testator in specie verisimiliter prouidisset, si cogitasset, secus si verosimiliter non prouidisset. Exemplifica vt ibi. de vulg. substi. centurio. nu. 84. 82

Clausula vulgariter, pupillariter & per fideicommissum facit, vt substitutio directa post pubertatem non expiret sed obliquetur. nu. 78.

Clausula codicillaris operatur, vt directa substitutio post pubertatem obliquetur. de veritate tamen ibi intellige si clausula concipiatur per verba futuri, vt non valebit &c. ibi. nu. 78. 85

Clausula, non obstantibus quibuscunque contrarijs, etiam si de eis oporteret facere specialem mentionem. cuiusmodi effectus. de vulgari substi. l. hæredes numero 71. 61

Clausula, pro expressis habentes, an & quãdo tollat omnem defectum subreptionis, ibid. nu. 72. & 74.

Clausula codicillaris in testamento apposita operatur, vt reciproca contineat fideicommissariam, de veritate ibi. verum si concipiatur per verba futuri tem poris, alias secus: puta si non valebit, &c. de vulgari substitu. l. Lucius. numero 44 & 45. 97

Clausula codicillaris nihil operari debet, quia magis præsumitur apposita ex stylo notariorum, quã mente testatoris ignorantis. eius efficacia. de vulga. substi. l. centu

Index.

l.centurio.nu.80. 80
1 Clauula &aliis de cauſis animum noſtrum iuſtè mouentibus,nihil operatur niſi ex actis cauſæ rationales reſultent.de verborum obligat.l. qui romæ §. duo fratres nu.36. 288
1 Clauſula,inſtitiam fieret,potius monitionem inducit.quam formam.idem in clauſula ſi eſt idoneus,appoſita in literis beneficialibus.de verbo. oblig.l qui romæ §.duo fratres nu.7. 287
1 Clauſula,ex nunc,prout ex tunc,operatur quod conſtitutum reputatur ad ea quę non poſſidebantur tempore conſtituti.de pigno.Leconuentio generalis nume ro 5. 26
Clauſula,ex nunc prout ex tunc,eſt tanti effectus,vt faciat vnum tempus eſſe alterum.ibidem.
1 Clauſula,vendidit,dedit,tradidit appoſita in inſtrumento emptionis,quid operetur.ſi certum peta.l.mutuum damus.nu.33. 9
1 Clauſula,ratio ſemper manente pacto,fauet duntaxat obſeruanti conuenta.C.de reuo.dona l.ſi.nu.114. 231
1 Clauſula,ſola facti veritate inſpecta,operatur vt contrarietas non vitiet proceſſum,operatur & alios effectus,vt ibi.de æquit.poſſ.naturaliter.§.nihil commune.nu.181. 208
1 Clauſula,ſi probaueris.in reſcripto poſita requirit plenam probationem, quorum bonorum.l.interdicto.nu.9. 243
1 Clauſula,omni meliori modo,ſuſtinet actum etiam peccante in forma.de verb. oblig.l.4.§.ſi quis ita.nu.25. 260
1 Clauſulæ executiuæ an ampliant diſpoſitionem.de verb oblig.l.qui romę.§.duo fratres nu.84. 291
1 Clauſula,petorius & iuſtitiam miniſtrari,& officium veſtrum imparitiri ſuper deductis,& deducendis ac emergẽtibus,incidentibus & connexis,& eorũ ſingulis.conſultè ponitur in libello actoris,vel exceptionibus rei.de damno infect.l dies.§.hoc autem iudicium.nu.100. 194
1 Clauſulæ conſueuerunt apponi quando habeantur pro appoſitis,& quando non.de ver obl.l qui Romæ.§.duo fratres.nu.49. 289
1 Clauſula ex certa ſcientia,non purgat vitium obreptionis & ſubreptionis.reſp. clxxiij.nu.10. 200
1 Clauſula,omni meliori modo,non operatur vim libelli vbi petitio incerta, & cõſuſa remaneret.reſp.clxxxvij.nu.15. 210
1 Clauſula appellatione remota , remouet ſolam friuolas. reſpon. lxxj. numero 10. 149
1 Clauſula illa Papæ,ad collationem,prouiſionem &c.non includit beneficia electiua.reſpon.xij.nu.1. 108
1 Clauſula ius & iuſtitiam miniſtrari,nunquam operatur remedia contraria,deducta videri poſſe.reſpon.liij.nu.3. 116
1 Clauſula dummodo tempore datæ præſentium non ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum in reſcripto non expreſſa tacite tamen ſubintelligitur.reſpon.x.numero 9. 108
Clauſula, quod ſi non omnes,operatur vt vnus ſine alio procedere non poſſit,ibidem nu.1.
1 Clauſula ius &iuſtitiam miniſtrari in libello appoſita,operatur deductum videri omne ius actoris.reſpon.cij.numero 4 fol.158.& reſponſo clxxxviij.numero 3. 210
1 Clauſula non obſtantibus primis reſcriptis,ſolum operatur quantum ad diſpoſitionem ſpecificam.reſpon.clxix.nu.9. 199
1 Clauſula decreti irritantis alienationem ex nunc,prout ex tunc,impedit omnem effectum alienationis.reſpon.clxxix.nu.12. 205
1 Clauſula ſi non ſit alteri ius quæſitum in reſcriptis tacitè ſubinteliigitur. reſp xlviij.nu.15. 114
1 Clauſula,ius & iuſtitiam,&c. omni meliori modo,&c. operatur eam actionem propoſitam videri quæ libellanti vtilior iudicari poteſt.reſpon. clxxxx. nu. 5 8.& 11. 210 211
1 Clauſula,ex certa ſcientia,& ſi non ſit in literis expreſſa, habetur tamen pro expreſſa.ſi ex aliquibus verbis expreſſis de certa principis ſcientia conſtet.reſpon.cxl.nu.6. 182
Clauſula,ex certa ſcientia,nihil operatur in his,in quibus princeps præſumitur non habere ſcientiam.Item,nec quando ſuperior non fuit certificatus de omnibus,quæ potuiſſent eum mouere ad denegãdum conceſſa,ibidem numero 7.
1 Clauſula,petit iuſtitiam ſibi adminiſtrari,& ſuper omnibus & ſingulis ius dici, omni modo,via,&c,quid operetur ibi nu.8.
1 Clauſula codicillaris an operetur teſtamẽtum iuſtum præteritione nepotum,ſuſtineri ab inteſtato.reſpon.cxxviij.nu.18. 170
1 Clauſulæ codicillaris natura,& proprius effectus eſt,vt venientes ab inteſtatõ cẽſeantur grauari adimplete voluntatem defuncti,& ſic teſtituere ſcriptis hæredibus reſpon.cxxvij.nu.18. 170
1 Clauſula codicillaris concepta per verba de futuro,iuncta Infinitiuo quod extenſiuum eſt etiam ad tempus futurum,ſuum operatur effectum,etiam ſi poſthumi fuerunt ignorantes præteriti reſpon.cxxvij nu.1.19. 170
1 Clem.quamuis.de appella.non vendicat ſibi locum in laudo, quia de iure cautum non reperitur,quod ſint ab arbitratore petendi apoſtoli.reſponſ.cvj.numero 10. 160
1 CLERVS pro rata cogi poteſt contribuere in fabricam eccleſiæ.reſpon.xxvj. nu.28. 111
1 CLERICVS beneficiatus,qui nulliter contraxit matrimonium , non debet priuari beneficio.de re iudica. l. ſi ſe non obtulit. §. condemnatum.numero 7. 221
1 Clerici qui non dicunt officium,ingrati ſunt deo & hominibus , ad reſtitutionemque fructuum tenentur.C de reuoc.donatio l.ſi.nu.222. 127
1 Clerico beneficiato non poſſunt omnes fructus beneficij capi pro executione ſententiæ,ſed relinquendi ſunt tot,quot ſufficiant ad alimenta.de re iud.l.miles.nu.8. 216
1 Clerici non poſſunt aliquid donare,vel legare in teſtamento ſuæ concubinæ.ſicut nec milites poſſunt.ibi.nu.10.
Clericus ſi confiteatur ſe debitorem ſuæ concubinę,non probat, nec præiudicat huiuſmodi confeſſio,& ſi emat prædium nomine concubinę non eſt ſtandum ſuæ aſſeruoni , ſi dicat de pecunia concubinæ emiſſe,ibidem numero 11.
1 Clerici tenentur ad collectam impoſitam pro reparationib.viatum,pontium,murorum,de re iudicata l.ſi ſe non obtulit.nu.11. 210
1 Clericus an poſſit prorogare iuriſdictionem iudicis laici& quomodo procedat. reſpon cxiij.nu.2. 161
2 clericus etiam ſi adſint mille indicia ſufficientia, non eſt torquendus niſi prius ſit de tali crimine diffamatus reſpon lxxxij.nu.3. 139
clericos ad pœnã purgandam non põt incarcerari,niſi prius confiteatur,vel de crimine conuincatur.ibi.nu.5.
2 clericus ſuſpectus de fuga,an à iudice ordinario detineri poteſt.reſpon.xc numero 8. 151
2 clerici non milites hoſpitari tenentur.reſpon.clxviij nu.3. 196
2 clerici an aliquid teneantur conferre in collectas. reſponſo clxviij numero 1. 196
2 Clerici nõ poſſunt à laico iudice diſtringi,nec poteſt lex,vel conſuetudo diſponere contrarium.reſpon.xc.nu.5.& 6. 151
1 clerici,qui celeſtes milites dicuntur an huius legis priuilegium,& ſimilia competunt.de vulg.ſubſti.l.centurio.nu.19. 76
clericus non poteſt donare,aut legare ſuæ concubinæ, ſicut nec miles. ibidem numero 19.
2 clericis an collecta imponi poſſit.reſpon.xxvj.nu.26. 114
1 clerici primæ tonſuræ an habeant quaſi caſtrenſe peculium,& an,& de quibus teſtari poſſint ad legem Falcidiam quartam.nu.171 151
1 clerici articulos fidei explicite ſcire tenentur,licet implicite,ad ſenatuſc. 1 reb. l.explicito.nu 1. 164
1 clericus poteſt ſororem ſuam pauperem dotare de reditibus eccleſiæ ſui matri. l.dotis cauſa.nu.83. 43
2 clerici an & quando poſſunt confere beneficia ſuis cognatis.in tract. de peſt.c. 5.num.146. 92
Et quid de ſummis pontificibus qui plurimos cardinales creant de ſua agnatione.ibid.nu.167.
clerici qui ex redditibus eccleſiæ emunt prædia in perſonam ſuorum conſanguineorum,excommunicationis ſententiam incurrunt.ibi.nume.166.& 167. & ſequen.
clerici abutentes redditibus beneficiorum,aliena rapere cenſentur,ibidem.numero 149.Et ad reſtitutionem tenentur ac ſi fures eſſent & latrones.numero 151.Et quomodo de redditibus poſſint & quibus ſubuenire.numero 152.& ſequen.
clericus an expelli poſſit à terra eccleſiæ quam ex ſterili fecit fertilem aut ex vinea quam ipſe plantauit,licet propter defectum fuerit beneficio priuatus.in tract.de peſt.c.4.nu.264. 88
1 clericus,qui conſumit fructus eccleſiæ in malos vſus,tenetur ad illorum reſtitutionem.de conſtitu.cap.cum M.Feratien.nu.18. 8
2 clericus ratione rei ſitę ſortitur forum eccleſiaſticum in loco,vbi res eſt ſita. de iudi.c.decernimus.nu.19. 53
clericus coniugatus,an poſſit eſſe delegatus epiſcopi in cauſa ſaltem criminali contra clericum.ibi.nu.64. 55
clericorum cõſenſus,an requiratur in caſibus,in quibus epiſcopus cauſas eccleſiaſticas laicis delegaret.ibi.nu.65
clericus conſtitutus in mortis articulo poteſt examinari in teſtem coram iudice laico ſine ſuperioris licentia.ibi.nu.71.
2 clericus an poſſit conueniri in loco cõtractus ſed deſtinatæ ſolutionis,etiam ſi ibi non reperiatur in caſibus in quibus non tranſlatum priuilegio fori, vel iuraſſet.vel promiſiſſet ſe ibi repreſentare.de iudi.c.j nu.68. 47
2 clerici poſſunt compelli ad ſolutionem datarum impoſitarum pro oneribus ad quæ tenetur eccleſia.reſpon lxviij.nu.3. 115
2 clericus non poteſt iuriſdictionem laicalem prorogare, cum non poſſit etiam cum iuramento huiuſmodi iudicem ſibi conſtituere. reſponſo. lxj numero 2. 118
2 clerici vel laici qui habitum mutant , vt eleemoſynas extorqueant acriter puniendi ſunt.reſponſ v.nu.36 & 37. 106
2 clerici ad hos fines à laicis capiantur,vt capti traducantur ad ſuos iudices.reſpon.xc.nu.9. 159
2 clerici pro ſepultura defuncti quicquam exigere non licet etiam ſi ipſis ſponte detur.& an valeat conſuetudo in contrarium.reſpon. xvj nu.4. 134
2 clerici agentes in foro ſeculari,tenentur ſeruare ſtatuta laicorum.reſpon.lxxiij. nu 4. 179
2 CLOACAM priuatam an & quando liceat immittere in publicam.in tracta. de peſt cap.4.nu 69. 84
cloacam purganti vel reficienti an & quando obſtet noui operis nuntiatio.ibid. numero 70
cloacam nouam vel nouum riuum facienti, an & quãdo poſſit nunciari nouum opus.ibid nu.71.
cloacas aperire quo tempore & qua parte temporis liceat aperire. ibidem.nu. 63.& 65.
cloacas publicas an & quando quis poſſit conſtruere. ibidem numero 53.
cloacam priuatam cui,& in quo loco liceat conſtruere ibidem numero. 67.& 68.
cloacarum beneficio quandiu Roma vſa fuit, vigebat ibi aeris ſalubritas,at vbi neglectui habitum eſt , periculoſum fuit habitare ibidem. numero 52.
cloacarum vſus ne impediatur,deteriorve fiat, prouiſum eſt cuilibet de populo tam interdicto prohibitorio,quam reſtitutorio , ne quid in ipſas immittatur.ibid.nu 55.
Et cui competat interdictum de cloacis.nu.57.58 & 59.ibid.
cloacarum cauſæ quo iudice agitari debeant.nu.60.ibi.
cloaca quid ſit, & quid etiam veniat appellatione cloacæ nu.49.
cloacam ſi quis fecerit,aut refecerit,vel nouam ſpretis noui operis nuntiatione, deinde conſtiterit nunciatum non habuiſſe factũ vel reficiat,an & quãdo erit demoliendum opus.ibi.nu 73.
cloacæ publicæ expenſis cuius reficiendæ & purgari debeant.ibidem.nu 55.
1 CLVSAM antiquam fundatam ſuper ripa vicini reficere domino molendini permittitur de fluminibus.l.quominus.nu 68. 249
cluſam facere volens,vel tigna immittere ſuper ripa, quæ coheret viæ publicæ an requirere debet conſenſum habens prædium iuxta viam publicam , an vero principis conſenſum.ibid.nu 69.
1 cluſam an liceat facere tranſcendentem mediam partem fluminis & protendentem contra fontem vicini prædii,poſt multa concluſa non licere.lumina telplicter de flumi.l.quominus nu.77.& 78. 249
1 cluſam conſtruens ad ipſius maximam vtilitatem, etiam cum aliquali damno vicini

vicini licet construit, secus si non consequatur vtilitatem tunc, enim nõ licet etiam in modico vicinum lędere de flumi. l. quominus. nu. 81. 149
Clusam facit in flumine publico an vicini prohibere possint alia ratione quam proprietatis ratione: quod sic ne damnum fiat vicino. ibidem numero 79. 80. 81. & 82. 149
2 CODICILLANDI facultatem an habeat, qui & testandi, etiam si non inueniat sufficientem numerum testium. in tractatu de pest. cap. ij. numero 8. 79
1 COGNATI petẽtes renouationem emphyteusis, an debeant prælerri extraneis pro solita pensione, si fundus sterilis fuerit & impensis cognatorum defunctorum factus fertilis, concluditur, quod sic. nu. 16. de priuileg. credit. cum bona. nu 142. 31
2 COHAERES an teneatur cohæredi de euictione, si bona feudalia vel appanagiana dominum deuertantur: & quid si eo casu fuerit stipulatum. respon. lxxx. nu. 56. 145
1 Cohæres redimens portionem quam alienauerat in personas permissas, an possit eam voluerit eam demum alignare. de leg. 1. l. filiusfami. §. diui. nu. 77. 124
1 Cohæres cohæredi pecuniam dare iussus, intelligitur de parte sua iussus. & nu. 64. in v. amplia. ad l. Fal. l. in quartam. nu. 53. 148
1 Cohæres an teneatur cohæredi de euictione pro re euicta, quæ ex diuisione testamentorum illi obuenit. de verborum obligatio. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 95. 294
Cohæres an teneatur cohæredi de euictione ex cuius facto res euicta fuit. ibid. nu. 96.
Cohæres tenetur de euictione cohæredi cui res euicta obuenit ex diuisione facta ab ipsis cohæredibus. limita. ibi. nu. 97. 98. 99. & 100.
2 COITVS cum ancillis, & pedisequis solutis non est accusabilis, nec punibilis. respon. cxcj. nu. 5. 214
1 COLONVS an sit pars fundi. de testi. spo. c. fœpe. nu. 50. 68
1 Colonus expulsus à domino à re conducta, habet officium iudicis contra dominum. de acquir. poss. l. tem quæ nobis. nu 29. 210
Colonus electus ab alio quam à domino cogere potest dominum vt sibi cedat interdictum vnde vi contra extraneum. ibidem.
Colono qui alieno grauato mutuam pecuniam pro emendis bobus si faciat eos sibi hypothecare, præferetur quibuscunque creditoribus antecessoribus, alias secus. de priuilegiis credito. l. priuilegio. nu. 32. 211
2 COLLATIO dicitur donatio, de restit. c. eam te. nu. 21.
1 Collationem si quis à papa habuerit habentem diem, & alius ab ordinario sub eadem die, & etiam habeat horam, an præferatur illi, qui habet solam diem. de pign. l. si debitor. nu. 19. 50
2 Collationis, præsentationis, & iurispationatus in materia, quasi possessio est principalis intentionis. respon. xlviij. nu. 5 115
2 Collatio, quæ communiter ad capitulum, & prælatum spectat, mortuo, vel suspenso prælato ad capitulũ an pertineat, & an absens habetur pro mortuo. respon. lxi. nu. 2. 3. & 4. 130
1 Collatio ordinarii habens horam certam, præfertur collationi papæ non habẽti horam. fol. mat. l. fortis causa. nu. 7. & 8. 40
1 Collatio beneficii facta sub conditione, si vacat, an valeat. de lega. 3. l. Stichũ quidam. nu. 3. 211
1 Collatio beneficii sub conditione, si vacat, vel sub aliis quæ insunt tacite de necessitate actus, non censenda est conditionalis. de legat. primo. l. hæc verba. nume. 5. 104
Collatio beneficii non vitiatur errore nominis proprii, siue sit error nominis illius, cui confertur, siue etiam nominis immediati possessoris defuncti, consulto de corpore de leg. 3. l. si quis in fundi vocabulo. nu 6. 106
1 Collatio præbendæ facta alteri lite pendente inter capitulum & nouiter receptum, non valet. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 190. 19
2 Collatio præbendæ lite pendente, & alienatio possessionum an valeat. de consti. c. cum M. Ferrarien. nu. 191. 19
1 Collatio aut confirmatio beneficii obtenta per intrusum, non valet. de acquir. poss. naturaliter. §. nihil commune. nu. 66. 205
1 Collatio respectu conferentis non est simpliciter donatio, cum teneatur conferre beneficia vacantia. C. de reuoc. donatio. l. si. nu. 160. 313
1 Collatio ordinarii non vitiatur per taciturnitatem qualitatum personæ impetrantis, & beneficii, quod impetratur secus in collatione papæ. de re iudicata. l. quid iuris. nu. 48. 252
2 Collatio facta nutu, valet. respon. xx. nu. 2. 111
2 Collatione beneficiorum prior in data cæteris præfertur. respon. xxiij. numero 2. 112
2 Collatio facta per Papam, vel eius legatum, tribuit plenam ius etiam in beneficiis electiuis absque institutione. respon. lij. nu. 2. 123
2 Collatio facta sub conditione si vacat, si non vacat, non tenet collatio. respõ. 7. nu. 4. 109
2 Collatio quæ habet vim electionis & confirmationis non vitiatur ex eo quod fuerit facta de nocte. respon. xxxvij. nu. 2. 127
1 Collatio est fructus iuris conferendi, præsentatio est fructus iuris patronatus. respon. xlviij. nu. 1. 123
2 Collatio nulla nullum præstat titulum. respon. xlix. nu. 4. 124
2 Collatio facta suspenso non valet. respon. xlix. nu. 7. 124
2 Collationes sine scientia patronorum sunt ipso iure nullæ. respon. xlviij. numero 9. 125
1 COLLECTAS & onera præstare pro exemptis an teneantur non exempti. de re iudi. l. si se non obtulit. nu. 36. 220
1 Collectæ generalis impositio non comprehendit habẽtes priuilegia immunitatum. de vulg. substi. l. hæredes nu. 58. 61
2 Collectam soluere qui teneantur tempore pestis. in trac. de pest. c. v. nu. 229. & sequen. vsque ad numerum 236. 93
2 Collecta imposita aliquibus oneribus realibus, aut personalibus regulatur secundum naturam onerum in quorum locum sub rogatur. respon. clxvij. numero 4. 190
Collecta non imponitur personis clericorum pro rebus. ibid. nu. 2.
2 Collecta imposita per adunantiam populi generalem, dicitur onus ordinarium. respon. clxvij. num. 1. 196
2 Collecta an clericis imponi possit. respon. xxvj. nu. 26. 114
2 Collectæ solum exigantur ab incolis, vectigalia autẽ, data & alia tributa à quibuscunque respon. clxxxj. nu. 14. 204
2 Collectæ impositæ ob communem vtilitatem, regulantur secundum naturã onerum, in quorum loco subrogantur. respon. clxxij. nu. 26. 208
2 Collectam vnam soluens non sibi præiudicat in alijs. respon. xxvj. numero 27. 114
1 collecta an sit imponenda per æs & libram, an verò per capita, aut per tumaneas. de re iudi. l. si se non obtulit. nu. 30. 229
1 collectiua nomina an inducant connectionem realem, & verbalem, puta, si testator dicat filijs fratris mei lego fundum. de lega. tertio. l. re coniuncti. numero 58 & 71. 138
1 collectiuo nomine vocati in vnam portionem vocati censentur. limita quinque modis. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 103. & 106. & seq. 139
2 collegium an debeat deserire cutæ parochialis ecclesiæ per vicarium temporalem aut perpetuum. respon. 13. nu. 3. & 4. 109
2 collegium quid sit, & quid ad eius esse requiratur. respon. 16 nu. 3. & 5. 110
2 collegium mutatum nõ dicitur per subrogationem modernorum canonicorum, & prælati. respon. 62. nu. 77. 131
2 collegio spiritus sancti concessum est regimen ecclesiæ in temporalibus, atque spiritualibus per vnionem parochialis ecclesiæ sibi concessam. respon. 15. numero 1. 109
1 collegium potest contrahere cum vno de collegio, etiam si ille sit præses collegij. ad sena. Trebel. l. 3. §. si autem collegium nu. 4. & 5. 160
collegium potest prælatum suum constituere procuratorem collegij absque superioris decreto. ibi. nu. 5.
collegium quid sit, remissiuè. ibi. nu. 1.
collegiati possunt esse testes pro collegio: modo non agatur de commodo singulorum de collegio in particulari. ibid. nu. 2.
collegium quando est grauatum restituere duobus de collegio, cum in collegio non essent nisi quatuor, an sit locus dispositioni huius §. ibi. nu 10.
1 collegij ad assentiam an requiratur prælatus? & quid præterea. respon. 9. numero 6. & 7. 107
collegium pro missis dicendis in aliqua ecclesia possunt constituere presbyterum. respon. 9. nu. 8. 107
2 COMITATENSES si nequeant ciuitati subuenire tempore charistiæ, an possint cogi vicini etiam alterius prouinciæ à tuo superiore, vt eodem alimenta deferant. nu 102. m trac. de pest. c. iij. nu. 192. 86
2 comitatus vnus & idem non debet diuersorsum censeri. respon. 8. nu 33. 144
2 commendatarius & vicarius reputantur vnum corpus. respon 12 nu. 3. 108
1 commodati natura quæ sit: & quæ requiratur ad comodatum. si ser. pe. l. mutuum danius. nu. 17. 4
1 commodatario & depositario competit officium iudicis, vel actio in factum ad recuperandam tenutam, à qua ceciderant. de acquisi. poss. l. item quæ nobis. nu. 18. 210
1 commodum qui sentit, sentiat & onus. adsena. Treb. l. explicito. nu. 5. 154
1 commodum rei legatæ cedit legato. Quod intelligitur in commodo & augmento facto per testatorem in re ipsius legata. de leg. 3. si ex toto nu. 8. 113
1 commodum ex suo delicto neminem consequi debere, quomodo intelligatur. de damno infecto. in continua. rub. nu. 24. 189
2 cum agitur de commodo recipe singulorum vniuersitatis, non possunt particulares ipsi pro eadem testes esse. respon. cj nu. 5. 158
1 communicare verbum intelligitur equis partibus: ideo si testator ita dixerit, lego Titio prædium, quod communicari volo filijs fratris mei, omnes filij simul cum Titio censeotur vocati in viriles. de leg. iij. l. re coniuncti. numero 111. 140
1 commune an & quando dicatur meum vel non. de leg. 1. l. labeo. numero 6. 9. 13. & 14. 149
1 communis vsus loquendi prævalet etymologiæ: ideo non valet argumentum ab etymologia, quando communis vsus loquendi illi repugnat. de acqui. possess. l. possessio. nu. 13 196
1 communis opinio, in iudicando sequenda. respon. xv. nu. 8. 113
2 communis intellectus adhibendus dictali, explicatur respon. cxc. nu. 14. 212
1 communia verba dicuntur, quæ vtrunque sensum habent. vel quæstant æque propriè tam sub directa significatione, quàm obliqua. de vulga. substi. l. centurio. nu. 186. 87
2 communitates & particulares requirendi sunt in protestatione citatoria. & ibi. vide praxim protestandi. respon. xcvij. nu. 4. 156
1 COMPARATIO literarum, an faciat semiplenam probationem. de iure iur. admonendi. nu. 108. 21
comparatio literarum hodie potest fieri ex omni scriptura, quam constat fuisse scripsam ab eo, in cuius odium fit comparatio. ibid. nu. 109. & 111.
comparatio literarum vt fidem faciat plenam omnimodam similitudinem requirit. vt verò semiplenam, tunc non omnimodam, ibi. nu. 113.
comparatione literarum an probetur cuius sit liber rationum, qui producitur, & si probetur: an faciat liber plenam fidem. de iureiur. l. admonendi. nu. 131. & 132. 22
compater an sit legitimus testis pro compatre. de iureiurand. l. admonendi. numero 181. 23
1 COMPENDIOSA substitutio non expirat pubertate in testamento inter liberos. de vulg. & pup. substi. l. centurio. nu. 86. 80
compendiosa substitutio facta verbis communibus, continet pupill. etiam contra matrem, si persona substituta sit verisimiliter magis dilecta, quàm mater, vt quia substitutus sit filius testatoris. de vulgari substitu. l. centurio. numero 137. 84
compendiosa continet pupil. etiam contra matrem pupil. quę transiuit ad secunda vota. ibid. numero 138.
compendiosa substitutio continet pupillarem etiam contra matrem, si commune verbum referatur etiam ad personam instituti, vt si dicatur Titius succedat ei. ibid. nu. 139.
compendiosa substitutio an sit species de per se, quod non, sed quædam adiectio. ibid. nu. 64. 75
Compendiosa substitutio facta per verbum commune, matre in medio existente, est omni tempore inde scommissaria. crebrior tamen, & verior videtur sententia volentium etiam pupillarem contineri. nu. 116. limita. nu. 120. de vulga. substi. l. centurio. nu 118 85
Compendiosa substitutio à milite facta, an matrem excludat, concluditur compendiosam factam à milite per verba mere directa, excludere matrem. de veritate tamen ibi. nu 65. 79
compendiosa facta impuberi verbis directis, & in re certa intra tempora pupillaris ætatis valet, vt pupillaris, & per eam substitutus omnem pupillarem hæreditatem consequitur. latè de veritate. ibi. nu. 59. 81
compendiosa non expirat pubertate, testatore mandante, quod missera dispo-
sitio

Index

fitio legum non ſeruetur.de vulg.ſubſti.l.centurio nu.87 80
Compendioſa non expirat pubertate in caſibus,in quibus ineſt clauſula codicil laris in teſtamento.ibi.nu.88.
Compendioſa reſtricta ad certum tempus,an vltra præſcriptum tempus valeat vt fideicommiſſaria,propter clauſulam codicillarem.quod non.ibidem nume ro 85.
Compendioſæ ſubſtitutionis diffinitio,& de ipſius veritate.de vulg. ſubſtitutio. l.centurio.nu.60. 79
Compendioſa ſubſtitutio quomodo,& quæ plura tempora complecti dicatur. ibi nu 60 & 61.
Compendioſa an fieri poſſit ſub alia conditione,quàm mortis,& an tunc conti neat pupillarem de vulg. ſubſti.l.centurio.nu.62. 79
1 Compendioſa ſubſtitutio facta à pagano per verbum commune,an contineat ta citam pupillarem?communis quod ſic.diſputabilis tamen de vulg.ſubſt.l.cen turio.nu 114 82
1 Compendioſa facta à milite per verba communia fauore matris poſt pubertatem interpretatur fideicommiſſaria,ſed ſi.atet non ſit in medio,cuiuſmodi inter pretetur,latè traditur.de vulg ſubſti.l.centurio.nu 57. 79
Compendioſa à milite facta per verba obliqua eſt omni tempore fideicom ſicut facta à pagano ibi.nu.81. 80
Compendioſæ ſubſtitutionis à pagano factæ, quis ſit effectus. ibidem nume ro 69.
Compendioſa à pagano verbis directis facta, intra pubertatem valet, vt directa, poſtea verò euaneſcit.ibid.
Compendioſa facta à pagano cũ diſtributiuo,quandocunque non expirat puber tate,& quare.quid ſi per diſtributiuum geminatum facta ſit,puta,quandocun que filius meus deceſſerit,Titius quandocunque hæres eſto.de vulg.ſubſti.l. centurio,nu.74.& 75. 80
Compendioſa facta à pagano per tempora diſtincta non expirat,puta ſi dicatur, ſi filius in pupillari ætate,vel aliàs quandocunque &c.ibi.nu.76.
Compendioſa ſubſtitutio facta à pagano verbis directis, licet de rigore expiret pubertate,de æquitate tamen vltra extenditur.ex hoc inferuntur egregia di cta.ibid.nu.77.
Compendioſa ſubſtitutio facta verbis communibus,licet fauore matris ſit fidei commiſſaria,ſi tamen coll.gipoſſit ex coniecturis teſtatorem voluiſſe pup l.iariter ſubſtituere,etiam continebit pupillarem.ponuntur autem nouem cõ iecturæ ſeriatim ibi.nu.121.vſque ad nu.137. 83.84
Compendioſa facta cum expreſſa diſtinctione temporum,continet pupil etiam matre exiſtente in medio.ibidem declara vt ibi.
Compendioſa facta per diſtributiuum,quandocunque,an contineat pupillarem etiam contra matrem,de vulg.ſubſti.l.centurio.nu.122. 83
Compendioſa continet pupilla.etiam contra matrem, teſtatore dicente, quod ſubſtitutus propria authoritate expiat.de veritate ibi.nu.123.
Compendioſa etiam pupillarem contra matrem continet,ſi teſtator in alia par te teſtamenti vſus fuerit verbo communi pro directo.de vulg.ſubſti.l.centu rio nu.124. 84
Idem ſi teſtator dixerit libere accipiat.ibi.
Compendioſa continet pupil,etiam contra matrem,teſtatore dicente volo quod tota hæreditas mea vel hæreditas mea ſine diminutione perueniat ad talem. ibi.nu.125.
2 Compenſans an dicatur reſtitutionem facere.reſpon.lxxvij.nu.16. 141
1 Compenſationis exceptio non obſtat contra doctores petentes ſua ſalaria.ſol. matti.l.doctis cauſa.no.142. 45
1 Compromiſſibilis ſi ſit principalis cauſa compromiſſibiles etiam erunt omnes articuli incidentes,vel emergentes de dam.infe.l.damnum.nu.5. 191
2 Compromiſſum factum inter duos agnatos nõ præſumitur factum meru ſtatuti iubentis fieri compromiſſam. de conſtitu cap.cum M. Ferrarien. nume ro 181. 19
2 Compromitti poteſt in laicum ſuper iure patronatus. in rubri. de iudic. nume ro 82. 19
2 Compromittentes concedere poſſunt arbitris, ſeu arbitratoribus poteſtatem ferendi,& plures arbitrandi,& quomodo intelligatur.reſpon. cviij. numer. 1. & 5. 160
2 Compromiſſarios ad eligendum vt procurator, & nomine compromittentium facit electionem. reſpon.xxxviij.nu.10. 11
2 Compromiſſum factum in Romanum Pontificem precibus, ac minis Principis latcalitque potentia an mero iure valeat.reſpon.xxxviij.nu.1. 118
1 Computatio qualiter fiat quando ab eodem hærede & legata & fideicommiſſum vniuerſale præſtanda ſunt.ad legem Fal.l.an quartam.nu.89. 149
1 CONCEPTVM animi expreſſo,de mente retenta non eſt habenda ratio C.de reuo donat l.ſi vnquam.nu.1. 309
2 Cõcellio precariæ,aut infeudatio facta alicui pro ſe & hæredibus intelligitur ſo lum de liberis,non autẽ de quibuſcunque hæredibus,& quæ ſit ratio.adſena tuſcon.Treb.l.§.Si quis ita.nu.4. 171
1 Conceſſio vineæ & fundi pleni fructibus quid operetur,vbi nec in vinea nec intun do eſſent fructus pendentes de leg.p.l.cum filioſa nu.58. 119
2 Conceſſio omnis facta eccleſiæ habet in ſe cauſam. reſpon. clxxxj. numero 10. 205
2 Conceſſio generalis non comprehendit ea,quæ in ſpecie Papa non fuiſſet con ceſſurus.de reſcript.c.ſicut Romana.nu.45. 21
2 Conceſſione generali non comprehenduntur impoſſibilia, ſeu aliàs concedenti interdicta reſpon.xi.nu.7. 120
1 Conceſſum vbi aliquid eſt ex duabus cauſis vna ceſſante non tamen ceſſat con ceſſio.de priuileg.credi.l.ſi ventri.§.in bonis menſularij.numero 13. 14. 15. & 16. 216
1 Conſilium prouinciale an poſſit abſoluere epiſcopum, quamuis condemnare non poſſit.de re iudi.l.qui condemnare.nu.10 219
2 Concilium prouinciale,an excommunicare poſſit epiſcopos,licet non poſſit de ponere.de iudi.c.j.nu 22. 41
Concilium prouinciale,an & quando poſſit in totum recuſari. ibid. numero 40. & ſeq. 44
Conſilium totum an poſſit recuſari vbi caput eſt ſuſpectum.ibi.nu.41.
Conſilium vbi præſidentes ſunt ſuſpecti,an poſſit recuſari,etiam ſi caput non ſit ſuſpectum ibi.nu.41.
2 Concilium prouinciale & ſi non poteſt epiſcopum deponere;poteſt tamen pro ceſſum facere.& de cauſa criminis cognoſcere de iudi.c.1.nu.10. 41
2 Concilium & ſi in eo non intercueniunt omnes epiſcopi totius mundi:tamen per hoc non reſtat,quin dicatur generale.de iudi.c.1.nu.1. 41
concillia Nicenum & Calcedonenſe, Conſtantinopolitũ,& Epheſinum dicũ tur principalia,rationem allegat.ibi.nu.2.
Concilium ſynodus,cœtus,& conuentus,quid ſint,& quomodo inter ſe differ rant.ibid.nu.3.
Ex Concilio & in concilio quomodo differant.ibi nu.4.
De Conſilio & in conſilio,quid importent iſta verba.ibi.nu.5.
Cum conſenſu Conſilij,quid importent iſta verba.ibi.nu.6.
Concilio facto approbante.quid ſignificent iſta verba.ibi.nu.7.
1 Concordia.l.ij.ff.de hære.inſtit.cum l.ſi ita ff.pro ſoc.quæ videntur inuicẽ ad uerſari.de leg.1.l.ſtichum qui meus erit.nu.23 111
2 Concordia teſtium admittitur non ad effectum probandi, ſed vt excuſentur à pœnis reſpon.lxxiij.nu.3. 136
1 Conciuſio in cauſa an videatur reuocata per admiſſionem articulorum factam poſt concluſionem.de re iudi.l.quod iuſſit.nu 46. 232
1 Concubinatus cum hodie ſit prohibitus an ideo ſit iſte tex.correctus quòd nõ. ad ſenatuſc.Trebell.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.nu.70. 167
1 Concubinatus ſecundum iura nouiſſima,eſt prohibitus de iure ciuili,& nati ex concubinatu dicuntur ſpurij.& quidicta.nu.75.& an illi repellantur à ſucceſ ſione parentum.C.de reuocan.dona l.ſi vnquam.nu.74.& 75. 313
1 Concluſum in cauſa & tatam eſſe ſententiam parta ſunt,qualiter procedat ibi dem traditur de iureiur.l.admonendi.nu.42. 18
1 CONDEMNATVS per arbitrium ad ſoluendum intra terminum à lege datum condemnatus,an poſſit moram purgare.de leg.1.l.hæc verba. nume ro 43. 106
1 Condemnato in caſu huius legis nõ ſunt cedendæ actiones ſi ipſe rem poſſide at.de re iudic.l.in depoſiti.nu.5. 129
1 Condemnatus ad ſoluendum non euitat executionem etiam ſi velit fideiubere, aut pignora dare.de re iudi.l.4.§ ait prætor.nu.4. 221
Condemnatos ad tradendum & vacuandum poſſeſſionem non audiri. ſi velit dare pignora.ibi.nu.4.
1 Condemnatus reſiſtere poteſt de facto executioni ſententiæ nullæ. de acqui. poſſ.naturaliter.§.nihil commune.nu.59. 203
1 Condemnatus ad ſoluendum relicta in codicillis,non cenſetur condemnatus ad ſoluendum relicta in teſtamento,nec econtra.de re iudic.l.ait prætor.§.ſi iu dex.nu.5. 225
1 Condemnatus ita demum datur quadrimeſtre ad ſolnẽdum,ſi ſatisfdent de iudi cato ſoluendo aduenient die ſolutionis.de re iudica.l.qui pro tribunali.nu. 17. 217
Condemnato actione reali non datur quadrimeſtre,ſed ſtatim tenetur rem reſti tuere.ibi.nu.12.
2 Condemnatus omnia onera, & ad onus releuandi fideiuſſorem de acceſſoriis etiam tenetur.reſpon.clvij.nu.8. 191
1 Condemnare qui poteſt,is & abſoluere poteſt.inſeruntur plura & contra.Limi tatur multimode de re iudicata.l.qui condemnare.numero primo.cum ſe quen. 218
1 Condemnatis ſub conditione cui nõ currat tempus quadrimeſtre datum iudi catis,niſi à die purificatæ conditionis, tempus autem ad appellandum eis curtat ſtatim à lata ſententia.de re iudicata.l.quarta.§.ſi quis condemnatus. nu.6. 222
Condemnatus ſoluere debitum non liquidum,liberatur dando fideiuſſores de re iudi.l.4.§.ait prætor.nu.7. 221
Condemnatus rationes reddere,& reliqua præſtare intra certam diem ſub pœ na,dando fideiuſſorem liberatur.imo ſola verbali oblatione. ibidem nume ro 8.
Condemnatus ſoluere,dando fideiuſſores non euitat executionem niſi ex ma gna cauſa,quæ autem dicatur magna cauſa,ibi traditur.ibidem nu.9.
1 Condemnatus dicens ſe nõ fuiſſe citatum,an teneatur probare hanc negatiuã. de re iudi.l.4.§.condemnatum.nu.12. 222
1 Condemnatione prohibita fauore perſonæ condemnandæ,non propter ea cen ſetur prohibita abſolutio,inferturad plura.de re iudic.l.qui condemnare.nu mero 8. 218
1 Condemnatio nõ dicitur facta in his quæ ſunt in facultate ſoluendi etiam ſi in ſententia fuerint expreſſe deducta,inferturad quæſtionem de qua ibi.de re iudi.l.miles.§.decem.nu.4. 227
1 Condemnatione prohibita in materia correctoria,an cenſeatur etiam prohibi ta abſolutio latilli vſque ad fin.l.de re iudicata.l.qui condemnare numero 11. 219
1 Condemnatione prohibita an cenſeatur prohibita abſolutio.remiſſiuè.de acq. poſſ.in continua.tub.nu.12. 195
1 CONDICTIO ob cauſam,qeq datur pro dote repetẽda eſt ita priuilegia ta,ſicut actio ex ſtipulatu,inferturvt ibi.de priuileg.cred.l 2 §.ſi ſponſa numero 10. 235
1 Condictio ob cauſam competit ob cauſam ſequutam,condictio ex lege,ex cau ſa ingratitudinis.C.de reuoc.don.l.ſi.nu 125. 322
Condictio ex hac lege,competit propter iniuriam illatam donatori. de reuoc. don l.ſi.nu.212. 326
Condictio ex hac lege an à donatario præſcribi poſſit.ibi.nu 211. 327
1 Condictio.l ſi.C.de acqui.poſſ an detur ad recuperandam poſſeſſionem quam colonus & ſimiles aliter ſi tradiderunt de interdi.ſuper cõtinua.tubr.nume ro 7. 140
1 Condictio.l.ſi quis in tantum.C.vnde vi.an detur contra legatarios occupantes legata poſt aditam hæreditatem.quorum legato.l. hoc interdictum numero 22 244
1 Condictio triticaria etiam datur pro recuperanda poſſeſſione ejecti qui non e rat dominus.de interdi.ſuper continua.tub.nu.4. 240
2 Condictio l.ſi quis in tantum.C.vnde vi.an procedat in peculio aduentitio, quod filiusfamilias inuaſit de reſtitutione ſpoliatorum capitu. ſæpe.nume ro 76. 70
Condictio ex l.nõ dubium.C.de leg.licet detur ad pœnam,non tamen vide tur competere ad recuperandam poſſeſſionem.ibidem.nu.91.
Condictio ex cap.ſæpe.de reſtitutione ſpoliatorum. an detur contra ſucceſſo rem ignorantem ſpolium.ibidem nume.40 fo.68.Et an detur contra ſucceſ ſorem qui ex poſtfacto in cœpit habere ſcientiam violentiæ.ibidem nume ro 41. 68
Condictio ex capit ſæpe de reſti.ſpolia, an detur contra eum qui ſcit rem eſſe alienam,& tamen ignorat violentiam.ibid.nu.42.
Et an detur contra eum,qui recepit rem vitioſam vacantem. ibidem numero 45.Et an detur contra quencunque ſucceſſorem,an contra eum tantum qui imme-

In omnia Io. Fr an. Rip. opera

Immediate habuit causam à spoliatore ibi.nu.46.

Conditio ex capit. sæpe.de rest.spolia.an detur spoliatori contra eum qui scié ter recepit rem à secundo spoliatore.ibi.nu.47.Et an detur malę fidei possessori contra bonę fidei possessorem.ibid.nu.48.Et an bonæ fidei possessori cõtra bonę fidei possessorem.ibid.nu.49.Et an conuentus conditione ex illo canone eximatur de iudicio nominando dominum vel primum possessorem iudicio.ibid. nu.52. 69

condictio ex c.sæpe.de rest.spol.competit raptori contra eum, qui occupauit rem raptam vacantem.ibi.nu.53.

condictio ex l.eum querebatur.an detur ei per cuius iniustiam vel errorem non sessio vacabat.ibi.nu.59. 69

condictio ex l.eum querebatur.& cõdictio.l.inuasor.eo.tit quomodo differat. ibi.nu.65.fo.69.Et quod cõdictio dictæ legis præscribitur spatio.xxx.anno. ibi.nũ.quero 66.Et an illa præscriptio procedat de iure canonico.ibidem nu me.67.

conditio necessaria facit legatum conditionale, quando constat de mente testatoris volentis expressione talis conditionis reddere legatum conditionale.Et quando dicatur constare de mente testatoris.de leg.j.l.hæc verba.nume.13 & 15. 104

1 conditio,si sine liberis &c.non subintelligitur in extraneo grauato,procedit igitur.d §.cum autem &concordan.in decedentibus grauatis.ad Senatusc.Trebel.ex facto.§.si quis rogatus.nu.55. 567

1 conditio onerosa adimplenda post legati commodum quæsitum,non potest in grauamine excedere commodum legati de leg j.l.cum filiofamilias.numero.16. 117

1 conditio si hæres non erit,quomodo intelligatur.de vulg.& pupillari.subst.l.hæredes nu.114.115.117.fo.62.63.nu.133.149.141 fo.63.nu 111. 68

2 conditio & dispositio non possunt esse idem.respon.cxj.nu.12. 181

2 conditio debet adimpleri in forma specifica.respon.xc.nu.20. 113

2 conditio non purificata,nihil disponit.respon.clxxxv.nu.2. 208

1 conditio dandi hæredi non potest implari in personam fideicommissarij,secus in personam directo substituti.de vulg.subst.l.centurio.nu.58. 79

2 conditio denotat causam finalem.respon.clxxv.nu.9. 101

2 conditio quæ tacitè inest si exprimatur an reddat conditionalem dispositionẽ & ibi vide optimam declarationem.respon.cxxxij.nu.17. 176

2 conditio facta in toto,& apposita in persona plurium an in persona vnius impleatur.respon.cxxxij.nu.4.16.& 21. 176

1 conditionem de facto adimplere an sufficiat,quando postea sequitur effectus iuris.de ver.obl.l.eadem.§.Cato.nu.45. 166

1 conditio denotat formam & causam finalem.de pigno. l. si is qui bona. numero 13. 51

2 conditio penalis stipulationis incipientis à pacto nudo an verificetur per solam interpellationem,an vero per litis contestationẽ,latissimè disputatur.decretor.obli.l.ita stipulatus.nu.54. 184

1 conditio tacita si potero,si Deo placuerit,si princeps voluerit, subintelligitur in omni voto,& iuramento.si cert.pet.l.quod te.nu.59. 14

2 conditio mixta si propter casum defecerit, an & quando habetur pro impleta. in tract.de pest.c.2.nu.44.& 45. 80

1 conditio importata per monosyllabã,si,non inducit dispositionẽ, secus in importata per ablatiuos absolutos,qui habent inclusam dispositionem.Prædicta fatiuntad q.Christianiss.rex ad preces trium statuum *Prouinciæ* offerentium restituere pecunias officialibus aduitam electis per regem,statuit officia esse annalia prout ante,restitutis prius pecuniis magno seneschalo,an officialibus contra agentes trium statuum competat actio ad repetendas suas pecunias. & si competat,quæ actio dabitur.ad legem falcidiam. l. in quartam.nume. 72.& 73. 148

1 conditio hæc,si volet legatarius,an faciat legatum conditionale,& qualiter exponatur.de leg.j.l.hæc verba.nu.33.& 35. 105

1 conditio importata per relatiuum est tacita non expressa.ibi. de ratione,& veritate dicti.de leg.j.l.stichum qui meus erit.nu.28. 112

1 conditio si sine hærede intelligitur de liberis. ratio ibi traditur ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.1. 171

1 conditio ea proprie dicitur,quæ à futuro euentu pendet,& fit verbis futuri temporis.de leg.j.l.stichum qui meus erit.nu.1. 111

1 conditio tam in dando quam faciendo cõsistens,apposita in personam honorari,non potest dimidiari eo. Quod limitatur variis modis,vt nu.30.31.32.& 33. de legatis.j.l.stichum qui meus erit.nu.29. 112

1 conditio,si sine liberis,&c.habetur pro non scripta per ingressum monasterij, quamuis essemus certi testatorem noluisse bona ad monasterium peruenire & sic contra expressam voluntatem testatoris ad Senatusc̃. Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.18. 166

1 conditio,si sine liberis,non dicitur purificata ante mortem naturalem grauati. ad Senatusc̃on.Trebellia.l.ex facto.§.ex facto.numero 4.& 11.168.Ideo si pendente conditione substitutus præmoriatur, nõ tranmittit ius sibi excon. ibid.

2 conditione testatoris repugnante à cõditione hæredis grauati,si decesserit sine liberis,cuius conditio impleriẽda erit,an testatoris an hæredis.ad Sena.Treb. l.ex facto.§ si quis.nu.13. 165

1 condition,si non valet iure testamenti,valeat iure codicillorum,scinditur, & intelligitur quatenus non valeat de legat. j. l. stichum qui meus erit.numero 34. 112

1 conditio substitutionis pluribus factæ:an & quando debeat in persona omnium verificari:distinguuntur nouem modi formandæ substitutionis ad Senatusc. Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.81. 181

1 conditio,si sine liberis,etiam verificetur in naturalibus si testator nobilis in alia parte testamenti fecerit mentionem de naturalibus liberis.ad Sena.Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.17. 165

1 conditio si sine hærede legitimo decesserit,an solum intelligatur de liberis an etiam de aliis.& de quibus legitimis.ad Senatusc.Trebel.l.ex facto. §. si quis ita.nu.9. 171

1 conditio an dicatur defecta,vel adimpleta, si contingat hæredem mori cum filio nato tali postea legitimato,quando testator substituerat sub conditione, si hæres decesserit sine liberis legitimis.ad senat.Trebel.l.ex facto.§.si quis autem.nu.4. 170

1 conditio,si sine liberis non dicitur defeciisse,nisi supersint liberi.l.ex facto.§. si quis autem nu.1.ad senat.Treb. 170

1 Conditio veniens adimplenda circa rem de qua facta est dispositio recipit diuisionem.de leg.j.l.stichum qui meus erit.nu.6. 111

1 Conditiones non dantur contra singularem successorem : quia omnes conditiones sunt personales actiones .Ad senatusc. Trebel.l.j.§.si hæres. numero 103. 160

Conditio.ea.querelam.de elect.an detur contra singularem successorem. ibid. nu.18. 161

Conditio cano.rem legranda.an detur contra singul.successorem beneficij.ibi. nu.19.

1 Conditio.si sine hærede,dicitur defecisse existantibus liberis,etiam non hæredib. contra tamen fiat.& Ale.quorum fundamenta respondetur.ad sena. Treb.l. ex facto.§ si quis ita.nu.39. 172

1 Conditionis implendæ causa data, quæ non sunt mansura penes hæredem: non imputantur in Trebellianicam ad leg Falc.l. in quartam. numero 67.& 82. 148

Conditionis implendæ causa data liberis primi gradus,an eis imputentur in Trebellianicam.ibid.nu.77.

1 Conditionis implendę causa data imputantur,quando per eam tollitur naturalis obligatio.ad leg Fal l.in quartam.nu.69. 148

2 Conditio ni,quæ tacite inest, expressio non facit electionem conditionalem: & quod operetur,si eo modo,quo inest,exprimatur,aut contra.respon.xxx. nu. 1.&.3. 115

1 conditionale legatum non faciunt hæc verba,si legatarius agnouerit,nec legatum partus ancillæ,vel vinea per hæc verba,si nascatur,efficitur conditionale. de leg.j.l.hæc verba.nu.3. 104

1 Conditionata legata ante conditionis euentum non transeunt ad hæredes:quod non procedit in conditionibus necessariis.& subintellectis,quæ non reddũt legatum conditionale,de leg j. l.hæc verba nu.12. 104

Conditionale legatum non efficitur per hæc verba,si hæres erit,vel quisquis hæres erit.quandoque tamen sic erabunde traditur. de lega. j.hæc verba.nu.1. 10.11.& 16. 104

Conditio necessaria impropriè est conditio.ibid.

2 Conditionaliter loquens nil ponit.respon.vij.nu.5. 102

1 CONDVCTORI,qui conduxit gabellas in prouincia.vel ciuitate subiecta pesti,vel bello,non est licenda remissio mercedis ob pestẽ vel bellum.fol.mat. L.fol.matt.nu.54. 48

2 Conductor,vel emptor,qui susceperunt in se periculum,an teneantur de casu fortuito,quem locator & venditor potuerunt amouere & non amouerunt.in tract. de pest.c.1.nu.96. 75

1 Conductor an teneatur ad pensionem in casibus,in quibus conductio rei suę non valet.de acquir. poss.l.si aliquam rem.nu.51. 115

Conductor an teneatur dimittere possessionem locatori agenti remedio.l.si quis conductionis.C.loca.in casibus,in quibus conductio rei suæ non valet. ibid. nu.52.

2 Conductor nullo iure possidet respon.cliij.nu.1. 190

2 Conductores prædictum siccatum & Cæsaris, gaudent immunitate resp.xviij. nu.12. 135

1 Conductor an teneatur locatori intruso ex contractu locationis iurato, & an ei soluendo liberetur.respon.liij.nu.5.9.& 13. 117

1 Conductor rei suę à se possessæ an valeat respectu possessionis:quod sic. de acquir. poss.l.si aliquam rem.nu.43. 114

Conductionem factam,esse respectu solius possessionis, an vero respectu proprietatis, qualiter dignoscatur. de acqui.poss. l. si aliquam rem. numero 44. 114

Conductor quis dicatur respectu proprietatis,& quis respectu possessionis.& sic quid sibi velint hæc verba,respectu proprietatis,& respectu possessionis.ibid. nu.45. 115

1 Conductor rei suę ignorans se possessorem & dominum,an perdat possessionem conducendo.de acquir.poss.l.si aliquam rem. nu.12. 112

Idem si sciebat se possessorem & ignorabat se dominum nu.30. 114

Conducere rem meam licet respectu proprietatis non possim, respectu tamen possessionis potero.ibi nu.10. 112

Conducens scienter rem suam tanquam tuam an perdat possessionem communis,quod sic, latiss. tamen de veritate disputatur. ibidem numero 19. 113

Conductio facta ab eo qui ignorat se possidere an valeat, quod non. ibidem nu.15. 112

Conducendo rem meam vt meam an perdam possessionem,quod sic ibi numero 19 fol.114.Amplia etiam si sciens me possidere me esse dominum ignorem. ibi.nu.12. 114

Conductor rei suæ ignorans se possidere,an perdat dominium. ibidem numero 13. 112

Conductio an valeat, si possessor non dominus conducat rem ab alio. ibidem nu.48. 115

Conductio an valeat,si conductor credat rem esse suam,quæ tamen vere est locatoris.ibi.nu.49.

Conductio an valeat quando rem meam vt tuam scienter conduco ibidem.numero 24 113

Conducere semper credor rem meam vt tuam,nisi in conditione affirmem rem esse meam.ibi.nu.25.

Conducens rem suam an perdat dominium,quod non.de veritate tamen latè,limita ibi nu.26.& 38.

2 Conductor qui suscepit in se casum aduersamque fortunam an teneatur de casu insolito.in tract.de pest.c.1.nu.92. 75

2 Conductori qui propter inimicitias locatoris passus est damnum debet à locatore tale damnum relarari.nu.88.89.

2 Conductor vel alias exportabem,cui eo quod in se susceperat aduersam tristemque fortunam spectat periculum casus fortuiti an teneatur de casu insolito. ibid.nu.110. 76

Conductori impedito exercere artem suam in domo conducta,an debeatur remissio.ibi.nu.58. 73

Conductor qui suscepit in se omnem casum fortuitum,tam præuisum,& cogitatum,quam non præuisum &non cogitatum,an teneatur etiam de casu insolito ibi.nu.108. 76

Conductor si specialiter & expressè in se susciperit pestis periculem, an teneatur ad pensionem pro tempore quo durat ipsa pestis.ibid.nu.61. 75

Index

Et quid si generaliter susceperit in se periculum cuiuslibet casus,ibi nu 70 & ibid. quid in hoc periculo.
Conductori agrorum in confinibus inimicorum existentium non debetur remissio,licet stipendium fructus deprædari fuerint,ibi nu.43. 75
Conductori qui belli tempore conduxit prædia,non debetur remissio propter guerram.ibid nu.44.
Conductor datiorum an teneatur de casu fortuito propter superuenientem pestem, vel aliam ob causam, si data conduxit suo periculo. ibidem numero 73. 75
Et ibi an susceperit in se omne periculum, censeatur suscepisse periculum casus fortuiti.ibi & num 74.75.76 vbi quid significet respuum vel reschium, raischa & spinela.Et quid si susceperit omne periculum cum iuramento. numero 81.
Conductor susceptens in se vnum casum fortuitum specificè, adiecta clausula generali,Et omne aliud periculum,an censeatur suscepisse etiam casum pestis, ibid.nu.97.
Conductor hospitij an teneri debeat remissio, si contingat ipsum, vel aliquem de sua familia mori propter quod claudatur hospitium, ciuitate tamen sana permanente.ibid num.33 Et ibidem quid defunctorum,quibus similis casus contingit.
Conductori blasphematori,vsurario,vel sodomitæ in cuius domo tantum pestis irrepsit,an facienda sit remissio.ibi.nu.35.
Conductori domus,hospitij,gabellæ, vel similium, an & quibus casibus veniat deneganda remissio aduentente peste. ibidem numero 36. 38. 40 & 45
Conducenti gabellas in ciuitate limitropha, quæ quotidie solita est pati hostiles incursus, propter quos non soluuntur gabella,an debeatur remissio.ibidem num.37.
2 CONFITENS qui subticuit vnum delictum,an & quãdo teneatur denuo confessionem iterare in tract.de pœn.cap.8 nu.97. 101
Confitens palam peccata sua fatuus est.ibid.nu.98.
Confessio procuratoris non nocet domino,maxime resultans ex productione positionum,& libelli.respon. clxxxi.nu.4. 205
Confessio archiepiscopi & capituli non nocet ecclesiæ.ibid.nu.5.
2 Confessio inter alios facta,aliis non præiudicat respon lxxviij nu.8 142
2 Confessio facta in vno iudicio,probat in alio.respon.xciij.nu.7. 155
1 Confessio suffocat præsumptionem iuris,& de iure.respon.cij.nu.5. 189
2 Confessio est omnium probationum superlatiua.respon.cxxj.nu 3. 166
1 Confessio procuratoris generalis in iurisdictione voluntaria domino præiudicat,secus in contentiosa.respon.cvij.nu.1. 158
2 Confessio propria reuocatur per præsumptam circumstantiam allegatam.resp. 151.nu 1. 189
2 Confessio procuratoris in vno iudicio,non præiudicat in alio. respon. 104. numero 3. 158
1 Confessio coniugis contra maritum nihil probat,nisi adsint idonei testes. resp. 73.nu.5. 139
1 Confessor cuius vitæ,scientiæ,discretionis,& modestiæ esse debeat,in tracta. de pœn. cap.8 nu.54. 101
Confiteri an quis debeat sacerdoti,quem scit esse virum sceleratum,& malæ vitæ.ibid nu 56.
Et quid si talis sacerdos nolit ei licentiam impartiri.ibid nu 56. sed quid si talis pœnitens confiteatur se enter dicto sacerdoti indisciplinato,an confessio & absolutio proderunt confitenti.ibid nu.56.58 & 59.
2 Confessio vt sit humilis,quæ requirantur.ibid.nu 71 72.& sequenti
Confessio an & quando fieri debeat genu flexo,& capite discoperto,ibid numero.61.
Confessio pura dicitur,quæ fit sine dolo.ibid.nu 74.
Confessio fidei a dicitur,vbi pœnitens in Dei misericordia confidit. ibidem numero 71.
Confessio frequens appellatur ea,in qua pœnitens toties resurgit per confessionem,quoties cadit per peccatum.ibi nu.76
2 Confessio partis non sufficit, si ex forma statuti probatio fit facienda per duos testes de leg 1 Nemo potest.nu 28 112
2 Confessio exilientis in peccatum mortale,nisi ipsum pœniteat, mortaliter peccat absolvendo confessum.in tract.de pœn.c.8 nu.57. 101
Confessorem eligendi priuilegium habentes,an & quando teneantur illud insinuare ordinario loci,& ab eo obtinere confirmationem.ibid numero 36 & sequentibus.
Et an valeat consuetudo,quod quilibet possit eligere confessorem absque licentia proprij sacerdotis nu.39.
Et an possint eligere sacerdotem non habentem curam animarum numero 42.
Confiteri sæpe quam sit salutarium,& si ex seriedo floribus, ex August no 12. men copiose colligi poterit Necessario tamen statuto cautum est quod quilibet semel tantum in anno confiteri debeat.ibid.nu.126 & 130. 102
Confessio de iure est positiuo,& non diuino ibid num.14 101
Confessiones audire & absoluere suos parochianos, an & quando possit sacerdos extra suam parochiam.nu.29 Et an idem possit facere eius vicarius.ibid nu.30 & seq. 101
Confessus puto laicum quem credebat esse sacerdotem,an in foro animæ censeatur esse absolutus.ibid nu 45.
Et an habito nouitia errore teneatur reiterare confessionem.ibid.nu.46.
Confessiones audiendi & absoluendi priuilegium habentes,an & quando possint absolvere in casibus reservatis.ibid.nu 38 40 41.
Confiteri an teneatur quis sacerdoti,in cuius parochia deliquit,an ei in parochia cuius habitat.ibi nu 47 & 48
Confiteri an debeant peccata confessori notæ.ibid.nu 96. 101
2 Confessio facta ante litem contestatam dicitur facta in iudicio.in tub. de ind nu 48 164
Confessio sine causa facta,an & quando sit nulla tanquam indiscretè facta de iud c 1 nu 51 57
2 Si confiteatur aliquis se cõmisisse homicidium,& de homicidio aliter nõ constet quam per suam confessionem,die non venit decapitandus de cau poss & propr.e.cum ecclesia Suttrina nu.31. 61
1 Confessio facta coram iudice incompetenti, licet non valeat,vt iudicialis, valet tamen vt extra iudicialis,de verborum obligationib.l.j. §.si quis ita. numero.10. 182
1 Confessio facta in causa ciuili plenè probat in criminali.C.de ed.l.ij post nouissimè.41. 199
1 Confessio facta præsenti,nõ probat,nisi expresse fuerit acceptata, si facta fuerit in iudicio:quia tunc probat,quamuis non acceptata. de ver.obli.in cõmuna. rub nu 23. 153
1 Confessio in possessorio iudicio facit fidem in petitorio.de acquir poss.naturaliter. § nihil commodi.nu.120. 195
1 Confessio facta in testamento absente parte,an probet de iuramento animo mendi numero.155. 22
Confessio de fide reuocata ante interlocutoriam de torquendo,non facit indicium ad torturam.ibid nu 150.
1 Confessio facta a clerico vel milite quod debeat cõcubinæ,vel aliquid habeat ab ea et depósito vel alia causa non valet de verbo. obligat.nouum.ii.placiti numero.14 293
Confessio inter personas prohibitas præsumitur fraudulosa.ibid.nu.14.
2 Confessio contra confitentem an plenè probet.respon 180 nu.9. 211
2 Confessio hoc modo concepta,inclusis quibuscunque solutionibus,recognitionibus,quietantiis,& apposita causa inde factis in dotem & pro dote confiteor me habuisse recentum,an probet integram solutionem dotis. respons 121 numer. 14 & 10. 166
2 Confessio vel procuratoris finem mandati excedentis an domino præiudicet? respon. 150 nu. 1 188
2 Confessio & recognitio dotis in testamento facta an valeat.respon 127.numero 7 & 9. 169
2 Confessus tenetur ad pœnitentiam iniũctam,quam si non potest ferre,potest authoritate sui sacerdotis eam commutare.vel authoritate propria,si sacerdos suus absit.in tract.de pœn.c.8 nu. 133. 134 & nu 145. 105
Confessor nihil fit vt homo ibid.nu. 100. 102
Confessor quo ad confessionem est tantor Papa.ibid.nu.103.
Confessionem a casu audiens,vel sciens per parietem auscultans,an eius testimonium probet aliquid contra confessum.ibid. nu 105.
Confessor an & quando possit retelare confessionem pœnitentis.ibid. num 99. & multis sequentibus ad numer. 115. 102
Et quibus pœnis sit plectendus retelans confessionem absque legitima causa. ibid Et quid de confessore lin.a nu.116. 102
Confessionis sigillum aliud est a sigillo secreti.ibid nu.120.
Confessio an & quando possit fieri per scripturam.ibid. nu. 88. Et an possit fieri per interpretem nu.90. 102
Confessus an si rutus quo ad Deum, si sacerdos iniquè arbitretur vel fine causa dispenset.nu.130. 103
Confessio discreta dicitur,quando confitens confessionem suam bene,& ordinate pronuntiat,nec omnia simul & confuse immiscet.ibid nu 80. 102
Confessio libens quæ dicatur.ibid.nu 81.& seq.
Confessio debet esse accusans,& non excusans,accusans inquam seipsum,& non proximum.ibid.nu 132.
Confessio est ecclesiæ sacramentum.ibid.nu. 27 102
Confitens non debet socium crimen detegere.ibid.nu.79. 102
Confessus semel in anno proprio sacerdoti,an possit deinceps alteri confiteri sine licentia.ibid nu.43. 102
Confessio integra ea est,in qua pœnitens omnia & singula peccata confitetur. numero.91.Et an liceat vt sit integra confiteri circumstantias.ibidem numero 65. 102
Confitenda an & quando sint peccata venialia.ibid.nu. 92. Et quibus abstergi possint.nu 93
Confessio vt sit vera,& valeat,quot requirantur.num 61 Et vt confessio sit simplex quæ sint necessaria.ibidem numero. 62. & sequen. vsque ad numerum 70. 101
Confessio debet fieri clarè & non ambigue, id est sine nucleo & plica verborum.ibid.nu 62 & 84
2 CONFIRMATIO habet vim sententiæ diffinitiuæ contra contradictores vel contra contumaces de caus. poss. & proprie. c. cum ecclesia Suttrina nume.9. 60
2 Confirmatio,protectio dicitur de const.c.cum Ad Petri nu 28. 8
1 Confirmatio quæ potest referri ad actum validum,& invalidum, intelligitur referi ad actum validum tacite.de refer.ex parte.nu 81 27
Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata specialiter ibidem numero.14.
2 Confirmans nihil de nouo concedit,& ibi vide quid sit confirmatio.respon 40. numero 7. 120
2 Confirmatio nullum robur tribuit confirmato,si alias sit iniquum & iniustum. respon 91.nu.19. 144
2 Confirmat o intelligitur facta,sine præiudicio tertii.resp 95.nu.20. 154
2 Confirmatione non egent electio facta per inspirationem etiam præsumptam respon 34 numero.2. 117
2 Confirmatio facta ex certa scientia principis.an confirmet.quod antea erat invalidum & quando certa scientia probatur.respon.180.nu 2 & 3. 104
1 Confirmat quem electum pretendit,eneret tamen legitimã probare.alias electio cassabitur respon 34.circ ; 117
2 Confirmatio Papæ præsumitur ex cursu longissimi temporis. respon 122 numero 13. 101
2 Confirmatio regalium & pascuorum Archiepiscopi, & ecclesiæ Arelatensis per Fredericum facta his verbis, secundum antiquam, & rationabilem predecessorum concessionem.nihil nouum inducit,sed antiquam concessionem approbat.respon.170 nu.10. 198
2 Confirmatio statutorum ad statuta non recepta non porrigitur.respon 2.numero.5. 105
2 Confirmatio confirmat tam prout est,& quod confirmatio.respon 170 numero 6 117
2 Confirmatio statutorum a superiore simpliciter facta non impedit quominus statuentes possint prædictam statutum tollere.respon.1. nu.6 105
2 Confirmatio principis facta ex certa scientia nunquam intelligitur confirmare actum invalidum in præiudicium tertii.respon 81.nu 16 147
2 Confirmatio quod sit respon. 140 nu 4. 181
2 Confirmatio facta ex certa scientia Principis,valida: quod ante erat nullum.respon.179 numer.1. 202

1 Confirmatio

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 confirmatio principalis quemadmodum recipit tacitam interpretationem, si preces veritate nitantur, ita eandem recipiunt clausulæ accessoriæ, respon. cxl. num. 9. 182
2 confirmationis natura est actum non extendere, respon. clxij. nu. 1. 184
1 confiscatio bonorum intelligitur facta cum onere fideicommissi & generaliter cum omnibus oneribus. ad sena. Treb. l. ex facto. nu 6.
Quod non procedit, si confiscatio fiat ob delictum testatoris, limitatur & alijs duobus modis. ibid. nu 6. 164
2 confiscata an censeãtur, quæ sine corruptione subiecti separati possunt à re cõfiscata. in tract de pest cap 5. nu. 131. 92
2 CONIECTVRA homicidij non otitur, nisi ex inimicitia capitali, vel grauissima, & ideo stat. super hoc arbitrio iudicis, respon. clxij nu. 8. 194
2 coniectura ita coniecturam excludit, sicut clauus clauum trudu. & ibi vide non nullas coniecturas, ex quibus inimicitia tollitur, respon. clxij. nu. 7. 194
2 coniectus non est opus in claris, respon. xlij. nu. 6. 121
coniecturis & præsumptionibus quando & quibus sit locus in tract de pest. c. 5. numero 78. 79 80. & sequentibus vsque ad versicul. nonò quæro, quid si statutum. 90
2 coniecturis probabilibus tollitur præsumptio malæ fidei. de cau. pos. & proprie. c. cum ecclesia, numero 95. Et illas coniecturas vide numero 95. 96. 97. 98. 99 & 100. 63
1 coniunctio, vt qualis sit, dignoscatur, semper verbum principale exprimendũ est, alioquin si adimeretur subauditio, de medio tolleretur verbalis coniunctio de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 17. 135
1 coniunctio verbalis procedit ex voluntate testatoris principalis, realis autem ex incidenti propter vnitatem rei. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 115. 140
coniunctio verbalis an fortius coniungat, quàm realis, ibi. nu. 116.
1 coniunctionis triplicem esse effectum traditur. de leg. iij. l. re coniuncti. n. 59. 61. & 62. 133
2 coniunctionis ratione potest reus excipere de iure tertij coniuncto cum suo. spon. liij. nu. 5. 127
1 coniunctus si sit de comprehensis sub collectiua, facit, vt vocati per collectiuã in viriles admittantur. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 107. 140
1 coniunctus an excludat substitutum, an vero excludatur à substituto. conclu. à substituto excludi, & quare latissimè. Limita triplicit er. numero 128. & seq. ibid. num. 110.
1 coniunctus iure speciali succedens secundum defuncti voluntatem, gaudet iuris accrescendi beneficio. hoc verum, quando tam coniunctus, quàm ille à quo legatum petitur, succedunt secundum defuncti voluntatem. secus si ille à quo petitur, contra voluntatem succedat. de leg. iij. l. re coniuncti. numero 148 & 149. 141
2 coniunctus qualia facta coniunctorum scire præsumatur & qualia non. de verb. obli. l. qui Romæ. § duo fratres. nu. 15. 188
1 coniunctus an & quando præsumatur scire facta coniuncti, si cert. pet. le. j. numero 42. 5
2 coniunctus ex verisimili mente testatoris ao præferatur substituto, adueniente casu substitutionis in persona primi, & vide quando persona dicitur magis dilecta, resp. cxxxij. nu. 3. 18. & 20. 176
2 coniunctus an agere possit pro coniuncto sine mandato. de constitu. c. cum M. Ferra. nu. 60. 10
2 coniuncto re & verbis concursu sibi partes faciunt, respons. cxxxiiij. num. 4. 173
1 coniuncti disiunctis præferuntur. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 112. 140
1 coniuncti re tantum, & verbis tantum, præfertur coniũctus re & verbis simul. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 113. 140
coniunctus verbis tantum, an præferatur coniuncto re tantum, an econtra, vel ambo simul concurrant, relatũm tres potissimum opi. nulla expresse approbatur, opi. tamen Hug. magis hodie recepta esse asseueratur, videlicet, vt verbis coniunctus præferatur, ibid. nu. 114.
1 coniunctio naturalis siue sanguinis non inducit legalem coniunctionem, nec aliquid operatur ad ius accrescendi. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 212. 143
1 coniuncti re dicuntur, quibus vni pars quotitatiua, alteri totũ relinquitur. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 41. 136
coniuncti re dicantur, quibus res aliena separatim est relicta, ibi nu. 42.
coniuncti duplici iure præferuntur coniunctis vno iure tantum, ibidem numero 210. 143
coniuncti coniunctione eadem concurrunt in iure accrescẽdi, nec vnus alteri præfertur, ibi. nu. 101. 139
coniuncti strictius eadẽ coniunctione, alijs non ita strictè coniunctis præferuntur, ideo collectiuè vocati non vocatis anteponũtur, vnde si testator dixerit, Titius dimidiæ, & filij fratris mei alterius dimidiæ hæredes sunto, filio vno mortuo præferuntur alij filij Titio, ibid. nu. 102.
coniuncti re sunt quibus vni iunctus, alteri vsusfructus relinquitur, quod etiã procedit, si vni fundus, alteri vsusfructus omniũ bonorũ relinquitur, dicunt, vni etiam re coniuncti in vsufructu illius fundi, de veritate, ibid. nu. 39. 136
coniuncti re censendi non sunt hi, quibus vni genus, alteri species relinquitur. ibid. nu. 37.
1 coniuncto vno repudiante portionem suam contemplatione vnius coniuncti tantum, tunc ille cuius contemplatione est facta repudiatio, alijs præfertur. & quare. de leg. iij. l. re coniuncti. nu. 210. 143
coniunctorum variæ diuisiones & subdiuisiones. de leg. iij. l. re coniuncti. numero 1. & 6. 134
coniuncti re tantum, an proprie dicantur coniuncti, & an statuta loquentia de coniunctis, sint intelligenda de coniunctis re tantum, ibi. nu. 3.
coniuncti coniunctione legis, dicantur, ibid nu. 5.
1 CONNEXORVM idem est iudicium, & eadẽ natura, respon. xviij. numero 4. 110
1 consanguineus an sit testis omni exceptione maior in causa consanguinei. de iureiu. l. admonendi. nu. 178. 25
1 consensus propinquorum qui ex statuto in cõtractibus mulierum & minorum debet interuenire an requiratur ad integrandã eorum personam. ad senatus. Trab. l. j § fuit quæsitum. nu. 6. 158
cõsensus patris qui debet in donatione causa mortis interuenire, an requiratur ad integrandam personam filij, ibi. nu. 5.
2 consensus simultaneus & collegialis requiritur in his quæ spectant ad plures vt vniuersos. de caus. pos. & propriet. ca cum ecclesia. nu. 15. 60
1 consensus hæredis adhibitus ante aditam hæreditatẽ nõ nocet ei agere volenti interdicto quorum leg post aditam. quotum legatorum. l. hoc interdictum. nu. 8. 244
1 consensus non est, vbi animus non est à quo dependet. respons. xxv. numero 3 & 4. 113
2 consensus vbi præcedere debet, non sufficit quòd subsequatur. respon. xc. numero 23. 253
2 consensus singulorum de vniuersitate separatim præstitus, vniuersitati non præiudicat. respon. xcviij. nu. 1. 156
2 consensus particularis non sufficit ad actum. qui collegialem consensum deuderat, respon. lxj. nu. 6. 130
2 consensum Capituli ac Prælati ad actum necessarium ex cursu longissimi temporis, præsumitur interuenisse, respon. clxxj. nu. 11. 158
2 consentientes electioni factæ de indigno, puniuntur hac vice eligẽdi potestate. respon. xxxvj. nu. 4. 116
1 consequentia non valet, extra quartam est, ergo non imputantur. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 60. 148
2 consequentia non valet, filius est sacerdotis, ergo spurius, seu genitus in sacerdotio. de rescrip. c. inter exteras. nu. 1. & 6. 27
2 consentiens in vno actu, an censeatur consensisse in reliquis. in trac. de pest. c. 3. nu. 15. 81
1 consequentia vt tollatur, sufficit dare instantiam, resp. lxv. n. 11. fo. 135. & resp. cxciij. nu. 6. 113
1 conclusandæ possessionis interdictum, an dicatur quartum genus de per se. de acqui. poss. l. naturaliter §. nihil commune. nu. 1. 201
conseruandæ possessionis interdictum quid differat ab interdicto retinendæ, ibid. num. 2.
2 consideratio omnis fœda cum diligentia, non autem transcursoriè. de rescrip. c. si quando. nu. 6. 29
2 consiliarij non possunt à loco discedere, sine licentia superioris. in tract. de pest. c. 1. nu. 143. 77
2 consiliatorum ordo ciuitatis Auriacæ an possit statuere, vt emantes vinum, bladum, boues & alia huiusmodi sine licentia principis, certam soluant summam in vsus publicos conuertendam. respons. clxxxvj. numero 1. 4. 5 6. & 8. 209
2 consiliarij taleas & collectas imponere possunt, si eis à principe vel populo huiusmodi potestas sit concessa. respon. clxxxvj. nu. 10. 209
1 consistentia in animo assertiua, probatur per iuramentum ipsius. fol. mat. l. si constante. nu. 21. 52
2 consobrinus, hæres institutus à nepote hærede defuncto sine liberis, an præferatur substituto ipsi nepoti sine liberis decedenti. resp. cxxx. nu. 1. 171
1 consolidatio actionis de dote in filiam effectam sui iuris, an impediatur per exactionem factam à patre in casu inopiæ matris. solut. matr. mo. l. si constante. nume. 94. 57
2 consors potest agere, & excipere pro consorte sine mandato. de consti. c. cum M. Ferra. nu 53. 10
2 CONSVETVDO & æstimatio communis in materia nobilitandi alterum magis spectanda est, quàm lex. respon. clxxxij. nu. 9. 207
2 consuetudo valet, quod vassallus possit alienare ius suum irrequisito domino. respon. clxxix. nu. 17. 203
2 consuetudo non est extendẽda de loco ad locum, nec de persona ad personam. respon. clxxix. nu. 15. 203
2 consuetudo non soluendi decimas vti reproba non admittitur, & ibi vide quo modo procedat. respon. lxv. nu. 4. & 15. 135
consuetudo non soluendi decimas titulo transactionis vel priuilegio Papæ approbata valet. ibi, nu. 4.
2 consuetudo antiqua inspicienda est ad cognoscendum an beneficium sit electiuum. respon. xij. nu. 2. 108
2 consuetudo contra bonos mores non recipitur, neque valet. respons. cxxxj. numero 26. 174
2 consuetudo valet quòd fœminæ succedant in feudis. resp. lxxx. nu. 72. 146
2 consuetuo vltima, tollit primam. respon. xcij nu. 9. 153
2 consuetudo respiciens litis decisionem plene probanda est, secus si iudicij ordinem concernat. respon. clxxxvij. nu. 6. 210
consuetudo contra ius stricti iuris est, ideo minus operatur, quàm fieri possibile. ibid. num. 3.
2 consuetudine stante, quòd possessio defuncti continuetur in hæredem an cõpetat hæredi interdictum recuperandæ. resp. lxxx. nu. 75 & 76. 146
2 consuetudo restringitur à ratione quæ eam induxit. resp. xxxij nu. 18. 149
2 consuetudo an valeat, quod à prædicatoribus aliquid detur vltra alimenta. respon. xxvj. nu. 45 & 47. 114
1 consuetudo qua remouetur curatus ab officio curæ non valet. respon. xxvj. numero 41. 114
2 consuetudine Galliæ clarissima mulier iudicare potest. respon. ciij nu. 2. 158
2 consuetudo an valeat, quòd populus teneatur præstare alimẽta prædicatoribus deputatis per prælatum. respon xxvj. nu. 44. 114
2 consuetudo quod emphyteuta non soluens canonem debitum, nullo tempore cadat, valet, & excusat à pœna caducitatis respon clxxxviij. nu. 1. 210
consuetudo quod dominus directus teneatur ire ad domum emphyteutæ pro solutione recipienda, an valeat, & an excuset à pœna caducitatis, ibidem. numer. 3.
2 consuetudo inducitur in his quæ sunt præter ius ex cursu decẽ annorum, & tacito populi consensu. respon. xxvj. nu. 1. & 2. 113
consuetudo causata proponitur, quando populus vtilis vicibus fuerit vsus actibus. ibid. nu. 5.
consuetudo inducitur ex vnico actu habente causam successionem. ibidem numero 6.
2 consuetudo soluendi dotem pro anniuersario, an sit valida. respon xxvj. nu. 1, cum seq. 114
2 consuetudo quæ est peccati nutritiua ipso iure est nulla. respon. xxvj. nu. 46. fo. 43. & respon. cxxxj. nu. 28. 174
2 consuetudo & statutum dant primum locum ei qui placet. respons. v. numero 11. & 12. 106
2 consuetudo quòd laici possunt esse collectores oblationum an valeat. respons. lxix. no. 12. 136
2 consuetudo dicitur iustificata ex tribus sententijs in actis productis. respõ. xcij. num. 9. 153
2 consuetudo de non residendo an & quando valeat. respõ. xxvj. nu. 29 & 33. 114
2 consuetudo contra præcepta moralia legis diuinæ non valet, secus si cõtra præcepta iudicialia. respon. lxv. nu. 14. 133
1 consuetudo immemorabilis habet vim tituli, intellige & declara vt ibid. de iu-

Index.

mi.l quominus.nu.41. 148
1 Consuetudo,quod legatarius propria authoritate capere possit legatum,an valeat,quorum legatorum.l hoc interdictum.nu.19. 144
1 Consuetudo nō probatur per testes,quorum vnus deponit de vno actu,alius de alio.de iureiur.l admonendi.nu.208. 24
1 Consuetudo quod debitor possit pro debito in carcerem detrudi,est valida.de pig.l.obligatione.nu.29. 18
1 Consuetudo ad bonum publicum tendens, & maximè quod quilibet in pluri causam aliquid annuatim conferre teneatur,est laudabilis. in tracta. de pest. cap.6 nu.18 96
1 Consuetudo iurisdictionem dat non habenti in tractat.de peste, capit 5 numero 245. 94
1 Consuetudo quod tempotale detur pro spirituali, est illaudabilis,& non valet. in tract.de pest.c.4 nu.116. 85
Consuetudo aliquid conferendi singulo anno pro fabrica hospitalis, vel elecemosynam faciendi alicui pro loco,est laudabilis,& debet obseruari ibidem nume.111.
1 Consuetudo est strictī iuris tantum habens potentiā quantum vsus sibi tribuit. de vulg.subst.l.centurio.nu.91. 81
1 Consuetudo in scriptis redacta,an dicatur ius scriptum,& quid differat consuetudo à iure scripto.nu 14.de vulg subst.l.moribus.nu.13. 69
1 Consuetudo excusat à pœna temporali etiam si sit iniqua,in rub.de iudi.c.decernimus.nu.15. 52
Consuetudo & præscriptio quomodo differunt.de cau.pos.& proprie.c.cùm ecclesia Sutrina nu.124 65
In consuetudine inducenda sufficit solum vsus.ibi.nu.125.
Ad consuetudinem inducendam quorum consensus requiritur, & an consensus superioris interuenire debeat.ibi.nu.114.& 116. 64
Consuetus delinquere dicitur,qui bis deliquit,& hoc verum si delictum fuit tertiū ex proposito Et qui quandoque in ludo per iracundiam blasphemat, quando perdit,non dicitur consuetus blasphemare.ibid.nu.116.
1 Consuetudo potest dare iurisdictionem non habenti.de iudi.c. decernimus numero 15. 52
1 consuetudo quid differat à stylo,& ritu.de referi.c.ex parte.nu.17. 26
1 Consuetudo,vt quis possit deseruire beneficio curato per vsurarium an valeat. c.cum M.Ferra.nu.41. 9
1 Consuetudo obligatoria,non inducitur in his,quæ sunt mere facultatis.de rescr. c.inter cæteras.nu.66. 19
1 Consuetudine Romanæ curiæ nomina reorum possunt describi abbreuiate.de consti.c.cum M.Ferra.nu.4. 7
1 Consulentes debent vti compendiosa oratione si cer.pe.l.j nu.7. 5
1 Consultor respondens,non video,cur talis non sit condemnandus,censetur respondere condemnandum.de verborum obligatio.l.prima. §. si quis ita.numero 11. 160
1 consultus super pluribus dubitationibus,debet prius illi respondere, ex cuius responso potest aliarum decisio.ad senatusc.on.Trebel.l.ex facto.§.si quis ita. numero 11. 171
1 CONSTITVTIO non dicitur localis ob expressionem loci quando ratio constitutionis est generalis.sol.ma.l.dotis causa nu.121. 44
1 Constitutio non debet esse ludibriosa nec de facili fraudabilis. respon.quarto. numero 12. 105
1 Constituto non potest dici facta vera traditio, sed ficta. responso lxxxj. numero 10. 147
1 Constitutio de certo numero canonicorum intelligitur, nisi in tantum reditus excreuerint,quod pluribus sufficiant. de constitu. capit. cum M.Ferrar. numero 35. 8
Constitutio,est nomen generale ad omne ius scriptum.de constitu.in rubri numero 10. 5
Constitutio in quo differat à canone,decreto, decretali,& similibus.de cōsti.in rub.nu.12. 4
Constitutio,vnde dicatur.de consti.in rub.nu.12. 1
Constitutio,quid sit.de consti.in rub.nu.6.
Constitutio in quo differt à lege.de consti.in rub nu.7.
2 Constitutionum editio,an sit necessaria.de consti.in rub.nu 54. 6
2 Constitutio verum dicatur papalis,an conciliaris quid contrac scitis.in præludiis c.1.de iudi.nu 8. 41
1 Cōstituens in dignitate non præsumitur cogitasse de liberis naturalibus & quæ te,latissimè.ad sena.Treb.l ex facto.§.si quis rogatus nu.8. 165
1 Constituens in dignitate qui dicantur ad effectum vt naturales non faciant deficere conditionem,si sine liberis.ad Trebellia.l.ex facto.§.si quis rogatus.numero 16. 165
1 Constituens se nomine alterius possidere, si postea tradat alteri possessionem, tunc condictio.l.fi.C.de acquir.poss.competit illi,cuius nomine prius factum fuit constitutum.de interdic.super continuatio.rub.nu.12. 240
Constituens se nomine vicini possidere,constituendo postea se alterius nomine possidere,non priuat primum sua possessione,ideo non datur condictio.d.l. fi.ibid nu 9.
1 Constitutio an transferatur possessio.& ibi vide limitationem.respons.cxxxvij. nume 8. 179
2 Constitutum factum primo donatario, an operetur priorimatem tituli & traditionis,& vide declarationem,& limitationem.resp cxxxvij.nu.5.& 6. 179
2 Constitutum licet per verba videatur purum,& simplex, tamen recipit omnes conditiones & qualitates,quas recipit contractus principalis,cuius causa fit constitutum.resp.cxlij nu.1. 181
Constitutum non habet aliquem effectū,nisi præcedat clausula habilis ad transferendum dominium,& possessionem.ibi.nu.3.
1 Constitutum non dicitur,nisi promittentis verba referantur ad priorem obligationem de ver.ob.in continuatione rub.nu.35. 214
Constitutum quid sit,& quare constitutum producat actionem cum sit pactum nudum.ibid.nu 29.& 30.
Constitutum est subsidiarium remedium,ideo locum non habet,vbi interuenit stipulatio.ibid.nu.31.
Constitutum non valet,nisi id quod in constitutum deducitur,iure gentiū existeret debeat,ex quo inferuntur aliqua.ibi.nu.32.
Constitutum an ex intervallo,an incontinenti fieri debeat.ibi.nu.33.
1 CONTINVATIO materiæ ad materiam, an & quando fieri debeat. sol.ma.nu.20.in continua.rub. 55
1 Continuatio an sit necessaria in librorum principiis,post plura concludit necessariam,quando sequens liber,qui continuatur,continet eandem materiam. de leg 1.in continuat.rub nu 1. 98
continuatio à remotis tunc tolleratur cum tituli intermedij pertinentes sunt ad materiam, ibid.nu.3.
1 continuatio ad remota fienda non est,& si quando fiat,potius subordinatio dicenda est.si cer.pe.in continuatione rub.nu.16. 2
continuatio quid sit,ibidem.
1 continuare verbum, neutrī generis,quomodo,id est temporibus congruis,de fundi.l.quominus.nu.62. 148
1 continuatio an semper debet fieri ad proxima.in rub.de iudi.nu.5. 55
continuatio quid sit,ibid.nu.6.
continuatio potest fieri ad remota,quando tituli intermedij non sunt impertinentes,ibid.nu.8.
1 CONTRACTV principali annullato, annullatur contractus promissionis pœnæ.de ver.ob.licet stipulatus. nu.36. 283
1 contractus dotis,an sit de iure gentium,vel de iure ciuili.sola.marti. nu.73. in continuatio.rub. 38
1 contractus dotis,an sit nominatus vel innominatus.sola.mar.nu.nc 75.in continua rub. 38
1 contractus dotis repetitur in triplici differentia.soluto matrimo.numero 74.in conti.rub. 38
1 contractus prior in scriptura,censetur prior in tempore.sola.marti.l dotis causa,nu.9 40
contractus dotis,an possit conferri in arbitrium alterius contrahentiū,& quid si conferatur in liberam voluntatem.ibi.nu.97. 41
contractus dotis quæ priuilegia habeat,.ibi.nu.20. 41
1 contractus dotis an dicatur contractus nominatus ante traditionem. sol. matr. nc.58 & 75.in continua.rub. 37.& 38
1 contractus talis præsumitur,qualem verborū proprietas demonstratio trac.de pest.cap.1.nu.47. 74
contractus innominatus regulatur secundum naturam contractus nominati, ibid.nu 50.
contractus natura potius est aduertenda quàm verba.nu 57.ibid.
contractus qui propter omissam solennitatem à statuto requisitam solet esse nullus.an & quando robur accipiat propter pestem.in tracta.de peste.cap 1. numero 165. 77
1 contractus sunt de iuregentium.in rub de ind.nu 33. 36
1 contractus locationis doctorum legentium,an intelligatur quod possint legere per substitutum.de consti.c cum M.Ferra.nu 40. 5
1 contractus principalis,an & quando habeat vim legis.de rescript. rubr. numero 107. 21
1 contractus præsumitur vsurarius,vel simulatus ex pacto de retrouendendo in continenti apposito,nisi aliis requisitis.de priuileg.credi.l.ii ventri.§.eorum.nu 7. 237
1 contractus esse in manu principum Deus esse non uit.responso xxxviij. numero 11. 107
1 contractus locus inspiciendus in hisquæ concernunt solennitatem contractus. respon.cxxxvij nu.1. 179
1 cōtractus an sit licitus,vel illicitus si dubitetur,determinatio eius est,cui est data potestas largand. & dicere inendi,&c respon.iij nu.3.4.& 5. 105
1 contractui iuratum non obseruans ipso iure cadit a commodo contractus.respon.xiv.nu 5. 122
1 contractus principalis habetur pro lege quantum ad obligandum subditos. respon cixxxv.nu.10. 209
1 contractus continentes pensionem annuam de decem pro centenario cum pacto luendi,licite iudicari sunt,respon.lxxv nu.1. 140
1 contractus est ipso iure nullus si minor contrahat cum tutore & curatore. respon.cxxxviij nu.11. 180
contractus inualidus alia ratione quàm minoris ætatis,non validatur iuramento,ibid,nu.12.
1 contractibus innominatis non habet locum pœna reducitatis ,resp. clxxxiij. nume.4 108
1 contractus habentes naturam vltimarum voluntatum possunt duobus testibus probari.de leg.1.l.nemo potest.nu 32. 122
1 contractus adulti sine curatoris authoritate an sit iure validus quod sic iuramēto adulti interueniente, quia iuramento legatur anima quæ extra curatoris authoritatem est ad lenat Treb.l.1.§.fin quæsitum.nu.18. 159
1 contractus in testamento facti an regulentur secundum naturam testamenti.de leg.1.l.nemo potest.nu 34 122
1 contractus quis sit,si conuentum sit,vt pro dato frumento reddatur argentum ad pondus.si cer pe.l.j §.mutui datio.nu.16. 10
1 contractus innominati ordinantur ad mentem intendas C. de reuo. dona. l.si vnquam nu.24. 110
1 contractus qualitas consistit in animo contrahentium. si cer.pe.l.mutuum damus nu.1. 7
contractuum species diuersæ ex eodem facto oriri non possunt.ante de veritate conclusio,ibi.nu.2 3.4 & 5 fu.7.& in rub de ver.ob.nu.11. 255
contractus stipulationis & venditionis simul an sit, si stipulor, vendis mihi libram pro x.& tu respondeas,vendo,ibi.nu.3.
1 contractus vniuersitatis habentis potestatem legis condendæ,habet vim legis quomodo intelligatur.de re iudic.l.si se non obtulit.nu.41. 220
1 contractus innominatus an sit,si detur pecunia in sæculo non numerata,vt tantundem reddatur, si certum petatur.l.secunda §.mutui dat.o. numero 18. 11
1 contractus innominati stipulatione vallati an testiantur cohærentia stipulationis,an verò totus contractus transfundatur in stipulationem.de verb.oblig. in continua none rub nu.46. 255
1 contractus dotis est contractus nominatus.C.de reuocand.dona.l fina. numero 21. 122
1 contractus innominatus per viam stipulationis inchoatus totus transfunditur in stipulationem,& sola actio ex stipulatu nascitur.in rub.de verborum obligatio.nu 47. 255
cōtractus super quo interposita fuit stipulatio si incipiat ab implemēto totus, ex eo oritur actio ex stipulatu.ibi.nu 48
contractus incipiens à nuda conuentione vestitur cohærentia stipulationis subsecutæ, & ex vtroque agitur obligatione præscriptis verbis,& ex stipulatu. ibid.nu 49.
1 contractus qualis sit,ex verborum tenore dignoscitur si cert.petat.l. mutuum damus

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

damus.nu.14. 1
contractus natura magis quàm verba inspicienda est,ibid.nu.15.
1 contractus factus cum notorie prodigo,quem contrahens sciebat pecuniam in turpem vsum consumpturum,non valet ipso iure, etiam ante iudicis interdictum nec contrahenti datur actio ad pecunias consumptas.de ver.obli. l.is cui bonis.nu.11. 271
Sed an satis sit contrahentem scire in genere eum,cum quo contrahit,cõsumpturum in malos vsus,an verò debet scire in specie,in quem vsum turpem. puta scorto,&c.ibi.nu.12.
1 contractus bonæ fidei non differunt à contractibus stricti iuris, nisi in casibus à iure expressis.de ver.obli.l.iuj §.Cato.nu.26. 264
2 contractus quid sit,quando datur species,vel genus,vt alia res reddatur. late.si cer.pe.l.mutuum damus.nu.23. 8
3 contractus facti cum prodigo interdicto,ante publicationem an valeant.de ver. ob.l.is cui bonis.nu.37. 272
1 contrahens cum ciuitate an teneatur probare pecuniam versam in vtilitatem ciuitatis.de pignori.l.ij is qui bona.nu.8. 31
2 contractus emptionis est,si detur species,vt detur alia simul cum quantitate pecuniæ,si pecunia pluris est,si verò species pluris est quã pecunia,est innominatus contractus.late de veritate.Quid autem si species & pecunia æquiualeant.si cer.pe.l.mutuum damus.nu.36 & 42. 9
contractus talis præsumitur in essentia,qualis apparet in figura,ibidem numero 57.
1 contractus facti eisdem hora,die,& testibus dicuntur correspectiui,&sic vnus dicitur factus ob causam alterius.C.de reuo.do.l.fi.nu.117. 321
1 contractus pignoris vel hypothecæ an sit nominatus, vel innominatus.de pig. in continua.rub.nu.10. 24
contractus innominatus do vt des an dici debeat,si datur genus pro genere,seu res incerta,vel res certa pro incerta.si cer.pe.l.mutuum damus.nu.27. 8
1 contractus omnes quibus re credimus,continentur sub titulo,de rebus credi gis,non autem contractus quibus verbis.intellige vt ibi.si certum petatur.l. j.nume.60. 5
1 contractus quis sit quando datur species vt eadem species reddatur.si cer.peta. l.mutuum damus.nu.22. 8
1 contractus annullatus per legem ratione præsumptæ fraudis,non firmatur iuramento,ideo traditur cautela ad impedientem vites iuramenti.de ver. obli.l. is cui bonis.nu.59.& 60. 273
1 contractus nominatus si fiat præcedente interrogatione,an sit etiam stipulatio? puta si dicatur,vendis domum pro centum?& respondeatur, vendo. de verb. oblig.in continuatione rubr.nu.10. 255
1 CONTRAHERE cum potentiori incommodum est.sol. matrimo.l. soluto.nu.42. 47
1 contrahens cum forense sciens eum forensem, non potest eum cogere ad fidei iussionem eo prætextu quod sit forensis.intellige tamen vt ibi.sol. matri.l.soluto matrimonio.nu.38. 47
contrahere eum tixosa malum est,& incommodum affert,ibi.nu.40. 46
1 contrahens censetur contrahere secundum dispositionem legis de illo contractu loquentis.de ver.ob.l.iij §.Cato.nu.35. 265
contrahentium animus cognoscitur ex contractu.si cert.pet.l.mutuum damus. nume.1. 7
2 contrahere prohibitus sine consensu curatoris,vel propinquioris,non censetur prohibitus contrahere,& alienare in sui vtilitatem,resp.80.nu.60. 145
2 contrahens matrimonium ipso iure beneficio priuatur,respon.70.nu.1. 137
2 contrahens cum adolescente statim consumpturo dolose agit,responso 128,numero 9. 180
1 contradicere sine causa & non contradicere paria sunt. solu.matrimo.l.ij.§.voluntatem.nu.11. 51
1 contrarietas libelli si iuris interpretatione reduci possit ad ordinem compatibilem,processus non est nullus.de acqui.pos.l.naturaliter §.nihil commune. nume.18. 208
contraria proponens non repellitur eo negante alterum contrariorum quod obstabat.ibi nu.125. 205
1 contrarij effectus oriri non possunt ex vno eodémque facto.de acqui.pos.l.rẽ quæ nobis.nu.16. 210
2 contrariorum eadem est disciplina.respon.156.nu.5. 181
1 contrariorum non est eadem dispositio directo,nec per contrarium,vbi in contrarijs non est eadem vel contraria ratio,sed diuersa.de acquir. pos.in continuatione rubr.nu.6. 195
contrariorum an sit eadem disciplina late,ibi.nu.3.
contrariorum in quibus est eadem ratio in vtraque,eadem etiam est iuris dispositio directo & non per contrarium,ibi.nu.4.
2 contrauenies laudo nullo,nullam pœnam meretur,respon.cvij.nu.6. 160
2 contrauenies compromisso etiam nullo, ex pacto tamen corroborato pœna compromissi tenetur,quia per pactum exceptio nullitatis opponendæ impeditur,respon.cvj.nu.8. 160
2 contribuere an teneatur præpositus in fabricam faciendam pro amplianda ecclesia,respon.26.nu.9 & 10. 113
1 controuersiam mouere dicitur tam qui agit,quàm qui excipit. de re iudic.l.res iudicata nu.1. 216
controuersiam facit,qui de iure vel de facto agit vel excipit,idem in eo qui extra iudicium molestiam affert,ibid.nu.2.
2 CVNTVMAX is dicitur,qui illicentiatus ante tempus recedit.de iudic. c.1. nume.30. 44
1 contumax in respondendo positionibus non potest super illis se fundare.de acqui.pos.l naturaliter.§.nihil commune.nu.123. 205
1 contumax non potest in sui fauorem allegare litis pendentiam.de re iudi.l.qui pro tribunali.nu.8. 317
1 contumax respondendo positionibus non poterit moram purgare. de verbo. obli.l.si insulam.nu.8.9 299
2 contumax an sit negans nolle comparere,respon.15.nu.6.& 7. 113
1 contumax is plus dicitur, qui non comparet,quàm qui non paret de iudic. cap. j.nume.32. 44
2 contumax manifestus an dicatur, qui respondit nuntio se velle comparere. de iudi.c.j.nu.81. 49
contumax non laditur in aliquo, propter condemnationem expensarum ob contumaciam,cum teneatur in omnem euentum,siue ante condemnationẽ expensarum,siue post teneatur probare impedimentum.ibid.
contumax non potest molestari absque noua citatione.ibid.nu.80.
1 CONVENTIO præcedens de faciendo actum sub certa forma, vitiat actum sine illa forma conuenta postea factum,& quare.de ver.oblig.l.ita stipulatus.nu.7.& 8. 281
1 Conuentiones iure ciuili approbatæ,ex quibus actio oriatur, quæ sint.de verb. obli.in continua.rubr.nu.44. 254
1 Conuentio est nomen generalissimum ad omnem contractum, & distractum. de ver.ob.in continua.rub.nu.16. 253
1 Conuentiones nudæ apposítæ in contractu, vestiuntur coherentia contractus. C.de reuo don.l.fi nu.106. 321
2 Conuentio principis non alienandi castra inuitis subditis,quam sit efficax. respon.179.nu.25. 203
2 Conuentio facta ex causa luctuosa an possit reuocari.respon.181.nu.8. 205
2 Cõuentio de certis bonis admittitur, & ibi vide de pacto fauoris successionis, & quota hæreditatis,ac legitimæ.respon.122.nu.3 167
2 Conuentio facta ex causa luctuosa an possit reuocari.resp.181.nu.9. 205
2 Conuentuales canonicorum habitum gestantes. vetatione habitus præcedente capellanos,possunt cogi dimittere habitum. responso quinto. numero 34. & 35. 106
2 Conuentuales vti canonici canonicalem habitum deferentes de licentia ex consensu prælati non tamen debent associari cum clericis in processionibus respon.v.nu.8. 106
2 Conuentus quis non dicitur contrauenisse quibus prius pars aduersa recessit. respon.167.nu.8.
2 Conuentus mandato Papæ admittens aliquem in Abbatem vel canonicum contra priuilegia ecclesiæ censetur in facto potius animo obediendi quàm renuntiandi respon.38.nu.27. 119
2 Conuentus iamdudum an cæteris paribus præferatur semper Christiano. Extra semper bonus præferatur ei,qui aliquando fuit malus.de relegio.eam.numero 32.33.34.& 36. 32
2 Conuitij vetitas imunitatem non eximit actione iniuriarum.de reuoc.don.l. fi.nu.27. 318
2 COPVLA negatiua requirit concursum copulatorum negatiuè, sicut affirmatiua requirit affirmatiuè de vulg.substi.l.hæredes.nu.169 67
1 copula plura copulans debet vniformiter copulare.de vulga. substitu.l.centurio. nume.112. 22
1 copula posita inter plura eiusdem impotentiæ resoluitur in copulatiuam. sola. ma l.si constante.nu.27. 54
2 copula vbi suas proprietates,& naturam seruare non potest, necessario resoluenda est in disiunctiuam,vel expositiuam.de rescript.ex parte.numero 48. 26
copula quousque pacto cognoscatur, quod non fiat copulatiue.ibi.à numer.49. vsque ad nu.57. 56
copula in iudicialibus non sequitur conditionem copulatorum, quãdo non agit ad effectum de quo agitur,nec fiunt necessarie.ibi.nu.58.
2 copula si iungatur generi subiecto non copulat plures qualitates.respõ 159. nume.6. 192
2 copula æqualiter copulat & æquales partes distribuit.respon.170.nu.4. 197
2 copula quæ copulat impropriè dicitur copulare causa contingendarum orationum sub eodem verbo,non autem contingere copulata. respon.170.numero 13. 198
1 copula in eadem oratione posita, repetit in personam omnium onus vni adiectum.si verò apponatur iuxta duas orationes perfectas,& continuatas,& nõ coniunctiuè ideo non repetit qualitates præcedentes.de legat.3.re communi di nu.195.& 196 43
1 copula,&,copulat æquè principaliter,dicto verò,cum,accessorie, & quid iuxta cuiusdam sententia confiscationis bonorum fuerit facta. per dictionem cum, aut copulam,& de leg.1.l.hæc verba.nu.19. 105
1 copula &,vniformiter copulat, & si qualitates vnius copulati alteri attribuit. quod quo pacto procedat,vide ibidem.de lega.1.l.cum filiofamilias.nume ro 137. 119
1 copula posita inter duas orationes, an inducat coniunctionem verborum, communis est quod non,attentatur tamen contra.de lega.3.l.re coniuncta.numero.46.47.& 122. 137.& 140
1 copula coniungens diuersas orationes non inducit coniunctionem verborum, nec punctus qui habet vim copulæ.de lega.tertio.l.re coniuncta.numero 15. & 119. 135.& 140
1 copulatiua posita inter duo incompatibilia resoluitur in disiunctiuam.de no.ope. nun.l.de pupillo.§.meminisse.nu.22. 138
2 copulatiuè plura deducens in libello, supplicatione, vel in articulis,non videtur se adstringere ad probandum ea quæ nõ sunt ad victoriam necessaria.de rescri.c.ex parte.nu.59. 26
2 copulatiuæ dictiones seu habentes proprietates. de rescri.c. ex parte.nu.59. 26
1 copulatiuè grauatis in diuersis orationibus censetur duo rei debendi constituti.Quo pacto autem procedat hæc conclusio,vide amicabiliter concordium dist.recedere de leg.1.l.si ex toto.§.sicuti scriptum.nu.9 & 10. 114
1 copulatiuè grauati in testamento non constituuntur duo rei debendi, idem si nominibus proprijs sine copula,idem si colligatiuè vel indefinitè.de leg.1.l.si ex toto.§.sicuti scriptum.nu.7. 114
2 coquus principis dicitur constitutus in dignitate resp.clxxxij.nu.4. 207
1 CORPVS non hæreditarium cur totum in Trebellianicam imputetur, corpus autem hæreditarium pro hæreditaria portione tractum. ad leg. Falci.l.in quartam.nu.91. 149
1 correlatiuorum non est eadem disciplina,quandoque sit diuersa ratio in altero ex correlatiuis.de ver.obli.l.si stag.nu.11. 298
2 corpora damnatorum an possint iudices tradere chirurgicis pro faciendo anatomia in tract.de pest.c.4.nu.142. 35
2 CRAPVLA est omnium infirmitatum fomes.in trac. de pest.c.7.nu.144.99
1 credulitas quid,& in quibus conueniat,& dissentiat cum scientia de iureiu. l.admonendi.nu.92.& 93. 20
1 credendum non est magis libris mortuorum vniuersitatis, quàm eorum vivæ voci.respon.clxxv.nu.7. 201
1 CREDITOR potest ex causa superueniente cogere debitorem ad satisfaciendum,secus si causa fuisset a principio,quam creditor fuisse sciebat.sol.matri.l.soluto matrimonio.nu.57. 47
2 creditores defuncti an & quando possint cum hæredibus pacisci vt illico post sepultum cadaver sibi satisfaciatur.in tractatu de peste,capitulo quarto.numero 103. 35
1 creditor institutus potest hæreditatem repudiare saluo suo credi.de vulg.substi.

Index.

Hæredes.nu.158. 65
1 Creditor posterior mutuans pecuniam ad rem conseruandã præfertur in ea re quibuscunque anterioribus,nuda vt ibi,de priuileg.credi.l priuileg a.nu mero 55. 239
1 Creditore inuito aliud pro alio soluitur,quando illud,quod est in obligatione, non potest solui, quia necessitas facit hoc licitum, licet alias prohibitum si cet.per l.j § mutui datio.nu 24. 11
1 Creditor si egerit contra debitorem obligatum in plures annos pro primo anno tantum,& obtinuerit an si postea agat pro annis sequentibus sibi opponi possit exceptio,quæ poterat etiam opponi contra debitum primi anni de verb.obli. l.ita stipulatus.nu.93. 186
1 Creditor potest agere ante secutam euictionem,intellige vt ibi.de re iud. l.ij §. Celsus.nu.1. 124
1 Creditor posterior ex causa fenebraria præfertur prioribus habentibus tacitam hypothecam de priuileg cred l.priuilegia.nu.48. 75
Creditor posterior præfertur priori,si post obligationem posterioris fuerit nouata obligatio prioris,ibid.nu.49.
2 Creditor volens iurare debet esse omni exceptione maior. & quid requiratur ad eius iuramenti fidem respon xuij.nu.8 & 9. 109
1 Cred tor hæres institutus pro satisfactione crediti,adueniente restitutione,tenetur fructus restituere ad Senatusco.Trebel.in fideicommissariam. numero 20. 173
1 Creditor petendo ab omnibus correis pro parte,& litem iudicialiter cũ omnibus contestando,censetur inducere diuisionem,quod declara vt n.17.& 18. de leg 1 & l.si ex toto.§ si ita scriptum nu.15. 114
Creditore petente partem ab vno ex correis debendi non simpliciter sed pro parte tangente ipsum à quo petebatur,an censetur inducta diuisio, & sic an non sit differentia inter solutionem & petitionem,ibid nu.19.
1 Creditor secundus offerens vel soluens prior,absque eo quod aliquid fit actũ cum debitore, verum succedat in actione personali prioris.de priuil.credi.l si venit.§ eorum ratio.nu.2. 237
1 Creditor qualiter probet pecuniam versam in vtilitatem ciuitatis.de pign.l.si is qui bona.nu.10. 31
1 Cred tor agnatus offerens in licitatione iustum pretium,vel volens rem distractam iusto pretio retinere,an præferatur alij offerenti pretium excellsiuum. de priuil.credi.l.cum bona.nu.21. 234
1 Creditor an possit effectualiter remoto exceptionis obstaculo agere cõtra debitorem in diem,& sub conditione,& hoc purificata cõditione, quamuis dies pendum venerit.de ver.obli.l.ita stipulatus.nu.98 186
1 Creditor non dicitur nec propriè,nec ex communi loquendi vsu,cui ex delicto debetur,idem si ex legato.de veritate tamen.si certum petatur.l.prima. num. 89.92.& 94. 6
Creditor si vigore statuti tenetur insinuare contractũ sub pœna amissionis debiti conditionalis,creditor tenetur insinuare si cet.pe.l.j.nu.102. 7
1 Creditor priuilegiatus diligentior in solutione consequenda,vel obtinenda executione iudicati,vel pignore iudiciali,præfertur aliis eiusdem tituli.de priuil.credit.l.priuilegia nu.57. 239
Creditores priuilegiati diuersorum titulorum simul admittuntur nisi vnũ priuilegium sit potentius altero,ibid nu.58.& 60.
1 Creditor qui mutuauit administratori ciuitatis,an teneatur probare pecuniam versam in vtilitatem ciuitatis,& quid in aliis cõtractibus.de pigno. l.si is qui bona.nu.8. 31
Creditor post tur præfertur priori sub conditione casuali, quæ fuit purificata post obligationem posteriorus tempore quo extrema non erant habilia, siue ex parte debitoris siue creditoris,siue rei obligatæ.de priui.credi.l.priuilegia. nume.42. 239
1 Creditor contrahens cum prælato ecclesiæ an teneatur probare pecuniam versam in vtilitatem ecclesiæ,& quid si cum procuratore habente speciale mandatum à prælato,& capi de pigno.l.si is qui bona.nu.14. 31
1 Creditor non potest pro patuo debito eligere rem pluris valentẽ si alia proportionabilior reperiatur si cet.pe.l.ij §.mutui.nu.26. 11
1 Creditur voluerit is non cogitur suscipere particularem solutionem à partibus pro rata de re iudic.l si se non obtulerit.nu 27 110
1 Creditor ex cuius pecunia res fuit empta,& ill special ter hypothecata, præfertur in illa re quibuscunque anterioribus.de priuile,credi.l.priuilegia.nume ro 38. 239
1 Cred tor cui plus debetur præfertur vbi agitur de commodo pecuniario. de priuile cr di.l.cum bona.nu.17. 234
1 Cred tor potest statim repetere pecuniam mutuatam.de ver.oblig.l.ita stipulatus.nu.70. 185
1 Creditor posterior succedẽs in locum prioris præfertur aliis etiam se prioribus. de priuil cred.l.priuilegia nu 43. 239
Creditor prior in hypotheca respectu vnius crediti,posterior verò respectu alterius crediti,de quo cõtenditur,postponitur respectu crediti, in quo est posterior,ibid nu 38
1 Cred tor habens licentiam capiendi propria authoritate bona debitoris,an possit eum violentia capere.si debitor re sistat.de re iudic.l miles §.qui iudicatis numero 2. 117
1 Creditor an dicatur is,cui debetur in diem vel sub conditione. si certum petat. l.j.nu.100. 7
1 Creditor posterior de cuius credito constat per publicam scripturam præfertur priori,de cuius credito constat per priuatam tantum,ampliatio & limitatio vt ibi. de priuil credi.l.priuilegia nu.14. 239
1 Creditor debitoris soluens alteri creditori priori,succedit in pignore cum privilegio prioritatis.de priui.credi.l si venti §.eorum ratio nu.8. 237
1 Creditor ex causa mutui non præfertur aliis creditoribus,etiam in pecunia mutuata extante.de priuilegi. credito.l. si venti.§ in bonis mensularij. numero 5. 236
1 Creditor consentiens purgationi morz an cẽseatur remittere interesse.de verb. obli.l.si insulam.nu.26. 176
1 Cred tur an inuitus cogatur eandem rem in specie quam mutuauit recipere. si cer.pe.l mutuum damus nu 12. 8
1 Creditor posterior ex cuius pecunia empta est militia,præfertur anteriori etiam si sit mulier pro dote agens.de priui.cred.l.priuileg a.nu.11. 240
creditor posterior præfertur priori sub conditione protestatiua,quæ euenit post obligationem secundi.ibi nu.40 & 41.
1 Creditores priuilegiati eiusdem tituli concurrunt in personalibus actionibus nulla habita ratione prioritatis,sallit in sex casibus.de priuil credit.l priuilegia.nu 5. 238
1 cred tores concurrere possunt in licitatione prædij debitoris.de priuil.cred.l.cũ bona nu.1. 235
creditor cognatus præfertur aljs creditoribus in licitatione bonorum debitoris,ibid nu.2.
1 creditores gratis credẽtes præferuntur aljs fœneratoribus etiam anteriori bus etiam in re empta ex pecunia fœneratoris.de priuil.cred.l.si venti.§.in bonis mensularij.nu.8 & 9. 237
1 creditores posteriores præferuntur insertis & pompose vecti, cuius causa maius fuit coactus colere foro de priuileg.nu.44 239
creditores priuilegiarij quibus debetur factum personæ cohæredis,an præferantur aljs priuilegiarijs eiusdem tituli posteriorib.ibid.nu.55.
1 cred tores quorum pecunia dimissa sunt priores creditores, succedunt in locum priorum ampliatio vt ibidem. de priuileg cred.l.si venti. § eorum ratio. nume.1. 237
1 creditum an comprehendat fidei commissum.si cer.pe.l.j nu.56. 5
credere quid sit,& quis dicatur creditor.ibid nu.20. 4
1 cred tori pro re furtiua competunt varia remedia,quæ debitori competũt de acquirendo.l.rem quæ nobis nu 17. 210
1 creditoris conditio ex persona hæredis non debet fieri deterior de iudic.ca.de cetimus nu.22. 53
1 creditori inuito aliud pro alio soluitur, quando aliud succedit in obligatione loco eius,quod est promissum.si certum petatur l.j.§ mutui datio numero 31 11
creditori inuito aliud pro alio soluitur quando vnum est in obligatione, aliud in solutione.ibid.nu.32.
1 creditoris an meruit fidei commissorem habere,quando principalis est soluendo. de rei iud l si quis ab alio nu.4 & seq. 229
1 creditori agenti ante diem petendo,quod reus condemnetur ad soluendum sua die adueniente,an obstet exceptio.§ temporales.inst. de excep.de ver.obligatis stipulatus.nu.88. 596
1 creditum agenti ad speciem peremptam si excipitur per debitorem de interitu,an incumbat onus probandi interpellationem & interitum subsecutam post moram.si cer.pe.l.quod te.nu.71. 15
1 creditori inuito aliud pro alio solui non potest,infertur ad plura,limitatur multimode vsque ad fi.ff.si cer.pe.l.ij § mutui datio.nu.21. 11
1 cred toribus habentibus causam pignoris à diuersis debitoribus non dominis, tunc possessor præfertur,quinis posterior sit de priuileg.credi. l.priuilegia. nume.26. 238
creditor posterior habens causam pignoris à vero domino,præfertur priori habenti à non domino,ibid.nu 27. 239
creditores eiusdem tituli contendentes de pignore prætorio omnes simul concurrunt.nec prior præfertur posteriori.Quid autem in pignore iudiciali, ibidem.nu.28.
1 creditoribus plumbum concussent bus,præferendi sunt qui gratis mutuauerunt fœneratoribus etiam anterioribus.in quibus causi pig.l.senatusconsulto.numero 8. 32
1 cred tor cui competit electio,non licet partem vnius ex alternatiuis & partem alterius à debitore inuito exigere.& econtra debitori non licet persoluere. de leg.j.l.si ex toto.§ si ita legatum.nu 8. 115
2 cred tores defuncti an possint petere sibi satisfieri antequam ipsius cadauer tradatur sepulturæ seu illud petere loco debiti.in tractat de peste.capit quinto. nume.101. 91
2 cred torem suum nemo mutare cogitur in tractat.de peste.capitul.primo. nume.129. 76
2 acquirere nemo cogitur ad vtilitatem creditoris,ibid.nu.130.
creditor an cogere possit ad interesse debitorem,qui metu pestis non soluit loco & tempore inter ipsos destinato.ibid nu.4. 73
2 creditores defuncti temerariè in ius vocãtes hæredes ante completas exequias an puniri debeant in tract.de peste c.4 nu.104 85
creditore defuncti fideiussionem ex gente ab hæredibus ante nonenam lapsam, an & quando fideiussor teneatur nu 104 ibid.
1 creditoribus satisfieri non debet de rebus à testatore alienari prohibitis,vbi alię res adsunt.ad l.Falc.l.in quartam nu.100 149
1 creditoribus & legatarijs contendentibus hæreditatem tempore mortis non fuisse soluendo,non tenetur hæres, aut fideicommissarius non conficiens inuentarium vltra vires hæreditarias ad Senatusco. Trebel.l.j.§ fin qui quadringenta nu 8. 162
2 crimen adulterij & incestus est mixti fori etiam contra laicos,& ideo prætentioni locus est.respon.22 nu.1. 161
2 CVMVLATIO regulariter est licita,nisi repetiatur prohibita,respon.clvj. nu.4. 191
2 cumulatio arresti,& causæ petendi nullo iure est prohibita,respon.clvj nu mero 3. 191
1 cumulatio non est licita vbi ex diuersis actionibus idem consequitur.de acquir.poss.l naturaliter.§ hinc communè.nu.132. 106
1 cumulare,quid sit.C.de edendo l.edita nu 36. 500
1 CVRA fori contentiosi est dignior cura animarum.de referip c.ad aures.numero 38. 45
1 Curandum non est de nominibus propriis & magistralibus.& eorum disputatio pertinacibus relinquenda est sol.ma nu.8.in commun.rub. 14
1 curator si alicui tanquam prodigo detur qui in veritate non sit prodigus an valeat dare.latissime tandem concludere,declarando vt ibidem de ver.obligatis cui bonis nu.39 & 40 192
1 curator potest intentare actionem ex hac lege,si donatarius iniuriatus est donatori,tempore furoris C.de rebus.dono.l.si.nu 230. 317
1 curator an sit dandus bonis ad instantiam creditorum hæredibus deliberantibus super adeunda hæreditate.de priuileg credi l.dubitamus.§.si quis cum tutor.nume 1. 256
2 curator ad litem cui non datur pupillo nisi petenti, furioso autem & prodigo etiam non petentibus dari potest.de dam.infec.l.diem.§ hoc autem.iudicio. nume 41. 93
1 curatore dato minori & prodigo simul, an censeatur is interdictus administratione,tanquam minori,an tanquam prodigo.de verborum obligatio. l.is cui bonis.numero 15. 192
2 curiæ legis competentia quæ de iure communi probatione non egent, secus si ex consuetudine vel ex conuentione eidem competant.respon.clx. numero 8. 192

1 Cotiales sunt devoratores civium,& exoriatores pauperum.sol.matri.l.si constante.nu.36. 61
1 Cursor qui propter prædones iuit per longiorem viam, debet habere maius salarium.de no.ope.nun.l.de pupillo.§ meminisse.nu.6. 187
2 Cursus temporis cuius memoria hominis non repertur,non solum sufficit ad inducendam consuetudinem,sed etiam vim habet constituti. respons. xxvj. nume.40.& 41. 114
2 CVSTODES portarum an tempore pestis possint quoscunque arcere ab ingressu loci.in tract.de pest.c.v.nu.217.fo.94.Et quæ actio competat contra eos,si intromittendos non suscipiant,nu.238.ibid.
2 Custodes an & quando in negligentiam subditorum possint eligi à dominis loci,ibi.nu.201.fo.93.Et quis ordo sit ab ipso domino seruandus in electione custodum dicto casu.ibi.nu.203 & 204.Et an & quando ipse dominus possit alios addere custodes.ibi.nu.205.& 207. 93
2 Custodes an possint denegare introitum domino loci peste infecto.ibi.nu.248.& seq.vique ad nu.255.inclusiue. 94
2 Custodiam facere an quilibet engi possit tempore pestis.ibid.nu.210.& seqnt.vsque ad nu.225.exclusiue. 63
Custodia portarum est omnium vltimum,nu.211.ibid.
Custodes portarum duo esse debent,nu.195.ibid.
Custodes portarum electi debent in manu domini eos confirmantis fideliratis iuramentum præstare.nu.196.ibid.
Custodia clauium portarum ad quos pertineat.nu.188.ibid.
Custodes portarum electi à decurionibus sunt à domino loci confirmandi.ibi.nu.192.Et quid si dominus recusiet eos confirmare.nu.193.
Custodes portarum à quibus sint eligendi.nu.184.ibid.
2 Custodes qui acceptâ pecunia sinunt venientes sine bulletino intrare locũ,qua pœna sint puniendi.ibid.nu.194. 95
Custodes an & quando tempore pestis possint etiã denegare territorium suspectis de peste.ibi.nu.256. 94
Custodes si dum confabulan.ut,vel ob eorum negligẽtiam aliquis ingrediatur locum,an sint puniendi.ibid.nu.196.Et quid si potetant resistere, & nõ restiterunt.nume.289. 95
2 Custodes quibus commissus est populus,debent esse vigilantissimi.nome.197.ibidem,
2 Custos equi,vel alterius animalis,si ipsum dimisit in pascuis, qua pœna teneatur domino animalis si perditum fuerit.nu.208.ibid.
Custodes an & quando possint subditi cassare,si tempore pestis dominus alios custodes apposuit.ibid.nu.208.
Custodibus vter domini aut subditorum soluere debeat.nu.20.

De littera D.

1 DAMNATVS in metallum perdit facultatem eligendi fideicõmissarium,quia fere[tur] pœnæ efficiuntur, ad senatusc. Treb.l. ex facto.§. si quis togatus.2. nu.1. 169
2 Damnatus ad mortem,vel in metallum,an possit cogi ad sepeliẽdos mortuos tempore pestis,vel suscipiendum carnificis officium.in trac.de pest.c.4.nu.203. 85
Quod hodie non procedit,ideo hic tex.in fin.est correctus, quoniam damnati ad opus metalli ad triremes, vel aliud opus publicum,non perdunt libertatem.ibidem.
1 Damnum quando dici possit modicum.nu.25. 3
1 Damnum sibi inferri timens ab aliqua persona, an possit petere cautionem de non offendendo,quod fit,etiam die festata.de damno infecto.in consti.tub. numer.7.& 8. 189
1 Damnum graue quod dicatur,& nu.89.& quæ enormis læsio.n.90.C.de reuo. dona.l.fi.nu.88. 320
1 Damnum si timeatur inferri in personam vicini ex ruina vicinæ domus, an sufficiat domino ruinosæ domus cauere de damno infec.ff.de dam.infec.in cõtinua.rub.nu.3. 189
1 Damnum passus si elegerit vti exceptione contra vsufructuarium serui & succubuerit,an potent redire ad actionem iudicati contra proprietatem.de re iudi.l.4.§.Celsus.nu.4. 214
Damnum passus an cogatur recipere æstimationem litis sibi oblatã ab vsufructuario serui & pro rata vsusfructus.ibid.nu.5.
1 Damnorum appellatione an veniant impensæ & an econtra appellatione impensarum,veniant damna.de dam.infec.l.damnum.nu.8.& 9. 191
Damni appellatione an contineatur lucri amissio.ibid.nu.2. 190
Damnum dicitur à diminutione patrimonii,inferatur vt ibi ad plura. de damno infec.l.damnum.nu.1 & 2. 190
2 DARDANARII qui dicantur,& qualiter & quando puniendi sint.nu.202.in trac.de pest.c.4.nu.202. 63
1 Dari aut accipi in specie de pecunia à cohærede iussa,vt puta,quia est reposita in area,iudicatur vt de prædio,vel alio corpore hæreditario.ad leg.Falcid.l.in quartam.nu.54. 148
2 DATAE tempus consideratur in beneficialibus vbi in considerandæ personæ executoris inspicitur tempus datæ,fallit tamen.nu.23.ibid.de rescrip.c,eã te.nu.22.& 24. 11
1 *Data* inter viros donatione reuocabili imputantur in Falcidiam testatore iubente,iubendo enim videtur donationem reuocare, infertur quod donatio facta filio in potestate,vel donatio causa mortis, imputantur testatore iubente.ad l.Falc.l.in quartam.nu.59. 147
Data filio causa conditionis implendæ,an sint imputanda illi in legitimam,cõcluso quòd non,intellige nisi corpus hæreditarium detur filio per hæredem patris causa conditionis implendæ,declara,vt numero 138.ibidem numero 136. 152
Data causa conditionis implendę an saltem imputanda sint filio in legitimam respectu datis vt dicitur in Falcid.ibi.nu.137.
1 Data causa conditionis implendæ imputantur inFalcidiam in commodum datis quãdo legatarius qui dedit,possidet rem legatã,secus si hæres possideat, & à legatario conueniatur,quod quomodo procedat,intelligatur & verificetur ibi ad l Falc.l.in quartam.nu.58 & 59. 148
1 Data filio in præmium emancipationis cũ onere imputationis an veniant imputanda nepotibus in legitimam.ibi.nu.209. 151
Data simpliciter filio sine expressione tituli,in legitimam imputantur. ibidem nume.145. 155
1 *Data* inter viros ea mente,vt in falcidiam imputentur, ad hoc vt imputari debeat,an sufficiat de ea mente tacite apparere, & sufficiat quomodo dicatur hęc tacita voluntas apparere ad legem Falc.l.in quartam.nu.36. 147
Data inter viros in Falc.non imputantur,modo data appareant aliqeo titulo, & causa,secus si sine titulo,sed simpliciter data sint,quia in falc. imputantur,ratio ibi traditur.ibi nu.57.
Idem in legitima dicitur ibi.nu.145.
Data inter viros simpliciter ita demum in Falcidiam imputantur si simpliciter data æquivalent quartæ,secus si plus vel minus.ibi.nu.30. fo.144.idem in legitima nu.145. 153
1 Datum inter viros hac lege in traditione appositâ,vt in Falcid.imputetur,imputabitur, quia imputationis ius dicitur esse in hærede donantis.ideo parte tradente dotẽ ea lege vt imputetur in Falcidiam,tunc imputanda erit.nu.68.in secunda limitatione.ad leg.Falcid.in quartam nu.31. 147
Donata causa conditionis ad implendæ ob eã est legatum vel fidecommissum,est igitur mortis causa capio,vt probat.ibi.nu.25. 146
1 DATIO substituti vulgaris facit vt legatum per prædicta verba sit conditionale.de leg.j.l.hæc verba nu.31. 105
1 Donatio aut præter vel contra naturã emptionis,& venditionis.si certum per l.mutuum damus.nu.30. 9
1 Datio substituti vulgaris non tollit suitatem vbi datus sit vulgariter substitutus ex tenore clausulæ vulgariter pupillariter & per fideicõmissum. de vulg. subst.l. centurio.nu.171. 86
1 Datio substituti vulgaris,an tollat suitatem.de vul.subst.l.hæredes.nu.127.130. & 177. 63.67
1 Datio cohæredis extranei licet non tollat suitatem quantum ad impediendã transmissionem,tollit tamen quantum ad confirmationem pupillaris substitutionis.de vulg.subst.hæred.nu.166 66
1 Datio cohæredis extranei,an tollat suitatem.de vulgar.subst.l.hæredes.num.177. 67
2 Datio incerta & imperfecta dominium nullo iure transfert respon.lxxxj.nu.19. 147
2 DATIVM NOVVM an & quand possit ciuitas,vel communitas exigere. in trac.de pest.c.4.nu.40.& seq. 83
datium aliquando exponitur pro redditibus,qui ex datio percipiuntur, aliquando pro ipso actu perceptionis.ibid.nu.63 84
Datium seu pedagium emens censetur emisse fructuum percipiendorum commoditatem.nu.61.
2 *Datium* præsumitur indictum authoritate superioris.resp.lviij.nu.20. 119
Datium vini respicit fructus, onus verò ductuum spectat ad colonum qui nãmis colit.ibid nu.16.
2 Datia & pedagia hæc sint incorporalia,tamen inter immobilia computantur. respon.clxxj nu.12. 198
2 Datios unt impositio est de regalibus,quę soli principi cõcedantur.re.p.clxxx. numero 1. 199
1 Datium natura est imponere acquisitionem, & sanotein.de re iudic.l. fatioso.n. 2. 218
2 DEBILITANS seu infirmum,vel aliam,vt habilius mendicetur, grauem pœnam venit plectendus.in tract. de pest.c.4 nu.174. 86
Et tam consentientes & patientes debilitatique agentes eadem pœna sunt afficiendi.ibi.
1 Debilium appella.non continentur muti,surdi,nec prodigi.de priuileg. cred.l. dabimus.§.si quis cum tutor.nu.7. 236
2 Debitum fatetur qui conuenit super solutionibus alicuius debiti. respon. clxj. nu.5. 150
2 DECANVS est dignior archidiacono & quid ita de rescrip.c.cum te.n.13. fo.31.& cap.ad aures.eod.tit.o nu.3. 31
2 Decima est debita iure diuino & humano.resp.xxvj.nu.14. 114
Decimas dare clerico non tenetur laicus nisi inseruiens.ibidem nu.18.
Decimis indignus est,qui ecclesiam ampliare & restaurare recusat. ibi.nu.17.
Decimarum retentio licita est vt præpositus teneatur conferre in fabricam ecclesiæ propter quam decimas recipit.ibi nu.15.
Decimarum retentio facta ob iustam causam nõ causat interdictum possessorium.ibi.nu.21.
2 Decimarum transactio facta sine consensu capituli & superioris est nulla.respõ. xiij.nu.1. 120
2 Decimas soluere cum diminutione si est peccatum maius est peccatum nihil soluere. respon.lxv. nu.11. 133
2 DECISIO Pan & sequacium in c.mulieri.de iureior. quomodo procedat. resp.lxxij.nu.17. 138
2 Decisiones Rotæ an sint authenticæ & habeant vim legis.de reser.ex parte. nume.81. 27
1 Decisum in sententia absolutoria lata in iudicio pœnario,potest in dubiũ revocari in alia æquè principali,intellige si incidenter in primo iudicio deductũ sit,secus si principaliter de verb.oblig.Lqui tgnæ.§.duo fratres.nu.24.188
1 Decisum in vno iudicio potest in dubium revocari in aliquo æquè principali, & separato à primo intellige & declara nu.36.& 38.de acquir.pos.l.naturæ liter.§.nihil commune. 202
1 DECLARATIO articuli in termino dati & probationis ibi factæ etiam post terminum datum ad probandum ad mittenda est.si cer.pe.l.j.nu.24.4
1 Declaratio accusationis,inquisitionis,querelę spectat ad agentem criminaliter, de acquiren.possel.l.naturaliter.§.nihil commune nu.135. 206
Declaratio supplicationis spectat ad supplicantem.ibidem.nu.46.
1 Declaratur.c.Raynaldus.extra de testa.de vulga.subst.l.centurio.nu.99. 81
2 Declaratum debet interpretari & sensum recipere à declarante, & nõ econtra. respon.cxx.nu.16. 172
1 Declaratur l.non existimo 8.de admi.tut.cui cõtrario dantur quinque solutiones.ad senatusc.Treb.l.j.§.fuit quæsitum.nu.7. 158
Item.l.quoties.§.non tantum.eo.tit.cui dantur duæ.ibi.nu.8.
1 Declarantur.l.si debitor.& l.pater filiam.supra eod.&concordantur quæ in hoc videbantur discordare.quod in l.pater filiam.etiam iubente testatore non fit datis compensatio cum Falcid.in l.si debitor, fit compensatio creditis cũ Falc.iubente testatore.ad l.Fal.in quartam.nu.75. 148
1 DECRETVM iudicis quod transiuit in vim contractus revocari non potest de re iudi.l.quod iussit.nu.31. 231
1 Decreti liber an si approbatus.si cer.pe.l.i.nu.66. 5
2 Decreta alicui nociua veniunt rescindenda.resp.xiij.nu.3. 132
2 Decretum quid sit de constitutio.in rub nu.30. 4
Decretalis epistola quæ dicatur.ibid.nu.31.

Index

1 Decreti rubricæ an possint tollegari.sicut aliæ rubricæ aliorum librorum.de rescri.c.ex parte.nu.79. 27

2 Decreti liber an sit approbatus pro libro iuris authentico.de rescri.c. ex parte. nu 77.& 80. 27

1 Decreto dantis immunitatem per decem annos omnibus venientibus habitare ciuitatem an renunciari possit.sol.ma.l.sortis.multa.n.21. 40

2 Decretum seu statutum loquens de ciuibus,non habet locum in ciuibus habitantibus in comitatu in materia odiosa.resp cxj.nu 4. 161

2 Decretum iudicis tollit doli & metus presumptionē,cum præsentia affinium & amicorum donantis & donatarii.nu.6.quod limita.nu.15. resp.cxxxvj. nume 5. 180

2 Decretum vniuersitatis nocuum alicui,vt ambitiosum rescindendum est.respon.lxxxvj nu 8. 151

Decreta reipu.non possunt dici ambitiosa,cum vniuersus populus consentit.ibid nu.7.

1 DECVRIONES interpretari possunt statuta quæ ipsi condiderunt. Quid autem si desinant decurriones esse, an ad ipsos spectet interpretatio, an vero ad successores eorum.de voig.substi.ex facto.nu.7. 89

1 Decurionum ordo an possit constituere administratorem ad obligandum personas,& bona singulorum de ciuitate de pignorib. & hypothe. l. is qui bona.nu 6. 31

1 DEFECTVS conditionis,vel demonstrationis de futuro dependentis a voluntate testatoris non vitiat legatum.resp cxcj nu. 10. 212

1 Defectus conditionis quæ venit adimplenda per ipsum testatorē seu quę dependet a testatoris potestate annihilet testatoris dispositionem,de reg.j.Stichū qui meus erit.nu. 24. 152

2 Defensionibus authoris potest vel successor contra quem habet regressum de euict non.resp. 3 nu.80. 105

2 Defendere se potest quilibet etiam cum damno tertii in tract.de pest.ca. 5 nu. 258. 34

2 Defuncti hæres si sit vilis persona,an cogi possit ipsum defunctum tradere sepulturæ.nu.128.in tract.de pest.cap.4.nu. 128. 85

2 DELEGATVS ideinque ordinarius potest ex vtraque iurisdictione procedere.resp.ix. nume. 2 fol. 107.resp xxxj.nu.7. 115

1 Delegatus qui nullitet iudicauit per errorē facti,an possit cognoscere de nullitate sententiæ.de rerudic.l.quod iussit nu 65. 242

Delegatus qui iudicauit contra formam mandati,an possit de nullitate sententiæ cognoscere.& iterum iudicare.ibi.nu.66.

Delegatus ad actus extraiudiciales non dicitur functus officio suo ex actu nullo,ideo potest iterum actum facere,ibi.nu 79. Limita vt nu 88. 123

1 Delegatus legati an possit subdelegare,& vide nu.6.resp.xl.nu.2. 119

Delegatus ad vniuersitatem causarum,an subdelegare possit ibi.nu.3 & 4

Delegatus ad vniuersitatem causarum,& vicegerens seu vice legatus differunt. ibi.nu.5.

2 Delegati de causis sibi delegatis non inre proprio sed delegatis nomine cognoscunt resp.lxx.nu.11. 136

2 Delegatione facta sub hac forma,cognoscat,prout communiter iuris fuerit,omne negotium demandatum videtur tam negotii appellationis,quàm principalis.resp xxxix.nu 4. 119

2 Delegatus tenetur parere secundæ iussioni iniustæ.de reseri.cap.si quādo. nu 17. 165

Delegatus an debeat adimplere rescriptū devians à tramite iustitiæ. de rescriptis cap.si quando nu 16. 50

2 Delegato quare appelletur gratia.de rescrip in rub.nu.14. 21

1 Delegatus iudex non potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ.de re iudic l. quod iussit nu 64 Ampliat & restringe vt ibi.cum seq. 151

Delegatus ad vniuersitatē causarum potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ.ibi nu.64

Delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur ordinario ibi.

1 Delegatus iudex an possit interlocutoriam revocare,de re iudic.l.quod iussit. num. 9 231

1 Delegatus iudex non potest moderari etiam ex causa temporis à lege statuti executionis.de re iud l qui pro tribunali,nu 5.Limitatur.nu 6 217

1 Delegatus subdelegando nullam retinet iurisdictionem,nisi specialiter sibi aliquid reseruauerit an autē iure ciuilista conclusio procedat.de damno infecto.l.cum res.nu.12. 190

1 Delegatus super possessione an poterit super proprietate cognoscere.de acquir. poss.naturaliter.§ nihil commune nu.21. 191

1 Delegatus à lege ciuili potest subdelegare sicut si esset delegatus principis delegatus autem à lege prætoria non potest de dam.infect.cum res nu 8 190

1 Delegatio & mandata an dicantur de actis C.de eden.l.is apud.nu.5. 197

1 Delegati an dicantur habere iurisdictionem,& an veniant in statuto loquente de habentibus iurisdictionem.nu 4 & 5.de re iu.l.ait prætor nu.2 223

2 DEBITORES debitorū an fauore vbertatis conseruandæ cogi possint ad soluendum.in tract.de pest.cap 5 nu.16. 89

Debitores reipub.ex causa frumentaria,an cogi possint immediate post redditā rationē ad præcise soluendum.ibi.n.33 Et an habeant dilationem quatuor mensium iudicatis à iure concessam.ibi.nu 35.Et an eorum bona ecclesiæ tacitè ciuitati hypothecata.ibi.nu.37.

1 Debitor negans debitum an propter negationem perdat beneficium executionis propter difficultatem li cer.pet.l.quod te.nu.51. 14

2 Debitor,qui propter minutam creditoris coactus est alteri soluere, cōsequitur liberationem ope exceptionis.in tract.de pest cap.1.nu 94. 76

Debitor an & quando agere possit pro interesse contra creditorem qui tempore pestis vel aliam ob causam iustam ipsum compulit alibi soluere,quam inter se contractum fuerat.ibi.nu.5. 73

Debitor qui tempore contractus iurauit soluere tali loco, etiam sibi tempore solutionis fiendæ vigeret pestis,an excusetur à periurio li ibidem dicto tempore distulit soluere propter metum pestis. nu.7.ibi

2 Debitor per metum liberatus si pristinam obligationem subito recusat, ex dicto quod metus causa in quadruplum condemnatur.respondeo clxvj.nume 105 195

2 Debitori qui soluendo est gratia moratoria non est concedenda,etiam si creditor Cratillo dictor esset.resp.lxxxvj.nu.6. 152

2 Debiti causa,& qualitas ante captam exprimi debet.responso nonagesimo. num.31. 151

1 Debitor an posset cogi à creditore ad faciendum instrumentum,quando statet statutum.quòd instrumenta habeant executionem paratam.sol.ma.l.soluto matrimonio.nu.49. 48

Debitor licet cogi possit facere instrumentum creditori, non tamē cogi potest ad iurandum seruata promissa in confectione instrumenti.ibid.

1 Debitor tenetur ex statuto satisdare de soluendo veniente die vel cōditione,siue sit debitor ex contractu bonæ fidei,siue stricti iuris.sol.matri.l.soluto matrimonio nu 44 to 47 Limitatur nu 35.& sequen.

1 Debitor,an cogi possit aliter protestare si sibi non noceat.solu.matri.l.soluto matrimonio nu. 24. 47

Debitor,an cogatur facere instrumentum debiti creditori, ita demum si noua causa superueniat,an verò mutuo inde cogendus & ad solam requisitionem creditoris.ibi.nu.48.

1 Debitor qui renunciauit beneficio,authentic hoc nisi debitor.C. de solut non gaudet illius beneficio. restringe vt ibi.idem si renunciauit soluere pecuniam, & non in alia re.restringe vt ibi.in certum petatur.l.secunda.§.mutui datio. nu.28 11

Debitor potest creditori de bonis suis dare in solutum non obstante renuntiatione & iuramento,si postea superueniens casus inopinatus auferens potē tiam soluendi in pecunia,vel vendendi bona.ibid.

Debitor inuitus non cogitur aliud pro alio soluere.fallit vt ibidem numero 29.

Debitor certæ quotæ bonorum an possit aliud pro alio soluere inuito cred.ceteribi.nu.30.

1 Debitor speciei peremptæ post litem contestatam an teneatur de interitu, etiā si haberet iustam causam litigandi.& an tantum de fructibus teneatur.de re iu.l.si homo.nu.2. 228

Debitore liberato à principali obligatione propter interitum contingentē in re petita,quomodo fiat condemnatio in fructibus,& in quibus fructib.sit debitor condemnandus.ibi nu 3.& 4

Debitor liberatur re peremptā ante moram,& quare.si cer.pet.l. quod te.num. 4 Ampliatur multimode.nu.5 & sequen.limitatur multis modis. nu 7 cum multis seq. 11 & 12

Debitor qui dolo desiit possidere an teneatur de interitu rei peremptæ ante moram ibi.nu.6

1 Debitor an possit in carcere detineri ad instantiam creditorum ex delicto, vel legato,stante statuto quod ad instantiam creditoris debitor possit incarcerari.si cer.pet l j.nu.95. 6

Debitor ex delicto vel legato,an possit incarcerari.stante statuto quod pro credito centum aureorum debitor possit incarcerari. ibidem numero 69.

Debitor ex delicto & legato ne possit inquietari à creditoribus.si impetrauerit gratiam moratoriam quod vique ad quinquennium non possit à creditorib. inquietari.ibi.nu.97.

1 Debitor non potest detineri in carcere ante factam discussionem de pign.l obligatione nu.20. 28

Debitor ne expressa conuentione possit personam suam obligare ad carcerem. ibi.nu 21.tamē cum seq.vique ad nu 30.

Debitor non potest conuenire vt pro debito capiatur à creditore,& teneatur in carcere priuato.ibi.nu.22.

Debitor an possit cōuenire vt capiatur à creditore,& ad publicos carceres reducatur ibi.nu.23.

1 Debitor non liberatur re peremptæ post moram.si certum petatur.l.quod te.nume 12 12

Debitor an constituatur in mora,si culpa penes se rem debitam detinerit habere,sicut si dolo debuisset.ibi nu.15.

1 Debitor in diem conuentus potest.& condemnari ante diem,non vt soluat.sed vt declaretur teneri adueniente die.de verb.obli.ille.nu.10. 274

1 Debitor an possit separatam rem pluribus ignorantibus obligare,& an debitor sit aliqua pœna puniendus de pignori.an debitor.nu.1 30

1 Debitor,qui non potest soluere quantitatem debiti,quia non habet pecuniam, an audiatur,si velit aliquid de bonis suis date solutum creditori. & quot requisitantur ad hoc vt hoc facere possit.si certum petatur.l.secunda. § mutui datio nu.25. 11

1 Debitor nō liberatur re ante moram peremptā dolo, vel culpa sua.si cert.pet.l. quod te nu.7.& 8. 12

Debitor in diem vel sub conditione an liberetur re peremptā ante moram dolo,vel culpa sua.ibi.nu 9.

Debitor obligatus ad custodiam ex debito officii nō liberatur re peremptā ante moram ibi nu.9.

1 Debitor quomodo dicatur dolo malo facere,quominus in potestate sua fuerit dare rem debitam.si cer.pet.l quod te.nu.72 16

1 Debitor,qui pecunia sibi à secūdo creditore mutuata exoluit priori creditori, an præsumatur de illa pecunia mutuata exoluisse.de priuileg.cred.l.inuenti. §.eorum ratio.nu.10 237

1 debitor si promittat creditori certa die soluere, aut pignus vel fideiussores dare adueniente die est in electione creditoris,an velit debitorem cogere ad soluendam,an vero pignora vel fideiussores accipere de veritate. num.4 de re iud l.4 § si ex conuentione nu.2. 221

1 debitor si constituat se possidere bona generaliter obligata, an censeatur etiā constituisse possidere futura.de pignor.l.conuentio generalis.nu 4 26

1 debitor,cui datur dilatio ex humanitate an teneatur fundare de soluēdo adueniente die de verborum obli.l.ita stipulatus.nu 80. 285

1 debitor quantitatis respecta certæ speciei, an peremptā illa specie ante moram, liberetur,laudabiliter disputatur.si certum petatur.l.quod te.nu.18. 12

1 debitor quantitatis non liberatur ab obligatione etiam suis rebus amissis,quę quantitas in genere perire non potest. Limitatur multis modis. si certum petatur l.quod te numero 19.& seq. 12

debitor liberatur amissa pecunia debita si creditor fuerit in mora recipiēdi oblatam pecuniam,sed an sufficiat verbalis oblatio ad constituendum creditorem in mora.ibi nu 20.

1 debitor qui fecit se debere & non soluit,constituitur in mora, interpellatio tam hominis quàm temporis requiritur.si certum petatur.l.quod te.nume 14 14

1 debitor si obliganent rem duobus & certioraueris secundum de priori hypotheca,quid sibi proderit secunda hypotheca.de pignor. l. si debitor. numero 103. 50

1 debitor an liberetur re peremptā ante moram in contractibus innominatis.si cer.pet.l.quod te nu.10. 12

1 debitor an possit cōuenire vt possit authoritate iudicis per apparitores capi,& ad carcerem duci.late disp.de pig.l.obligatione.nu.14 28

1 debitor non potest conuenire ante tempus ei à lege indultum.miserationis

gratia, quod qualiter procedat ibi traditur. de re iudicata. l. intra dies. nume ro 1. 118
1 Debitores hæreditarii non tenẽtur interdict. quorum bonorum, & quare. quo rum bono. l. interdicto. nu. 1. 145
1 Debitori qui prom. fit solucre hodie an danda sit dilatio humanitatis gratia. de ver. obl. l. ita stipulatus. nu. 72. 285
1 Debitor an debeat creditori offerre id plutis quo condẽnatus fuit propter iura mentum in litem. si cer. pet. l. quod te. nu. 22. 53
Debitor qui obtulit debitam pecuniã creditori quæ post eius creditoris morã periit, an sit ipso iure liberatus, an verò ope exceptionis. ibi. nu. 21.
Debitoris in potestate rem esse, vel per ipsum dolo malo factum esse quominus sit vel fuerit, paria sunt. ibi. nu. 13. 11
Debitorem dolo rem desiisse habere quomodo probetur, & ibi qualiter præsumatur quis dolo alienasse. ibid. nu. 14.
1 Debitor quantitatis an liberetur, si quantitas in totum periit, puta debebãtur centum in certa specie pecuniæ, cuius vsus fuit postea à principe, vel statuto reprobatus si cer. pet. l. quod te. nu. 14. 11
Debitor generis interitu rerum suarum non liberatur. ibi. nu. 23.
Limitatur multimode. 426. & seq.
Debitor generis subalterni an liberetur perempto omni illo genere subalterno, & quid dicatur genus generalissimum, & quid subalternum. ibidem. numero 26.
Debitor generis generalissimi an liberetur perempto illo genere, & an genus generalissimum perire possit. ibi. nu. 27.
Debitor an teneatur indistincte de interitu rei perẽptæ post moram distincto, an eodem modo penes creditorem esset peritura. ibi. nu. 28. Qualiter autem sciri potest rem eodem modo fuisse perituram penes creditorem, traditur ibi. nu. 33. 14
1 Debitore constituente se possidere rem hypothecatam nomine creditoris, & postea eam alteri tradente, an procedat. l. fi. de acqu. pos. de interdi. super eõ tinuatione. nu. 13. 240
1 Debitoribus sub vsuris debentibus vtilius est bona vendere vt fœneratori satisfaciat, quàm vsuris se corrodere. de priuileg. cre. l. cum bona. nu. 18. 233
2 DELICTA mutua pari compensatione tolluntur. in rubri. de iudi. numero 26. 36
2 Delicti fructum nemo valet reportare, colligere, & referre. de reseri. c. eam te. nume. 38. 51
2 Delictum cæptum sed nondum consummatũ, quomodo puniri debeat. in trac. de pest. c. 5. nu. 76. 90
2 Delictum quæ principaliter non concernunt an indicium faciant ad torturã. resp. clxij. nu. 3. 194
2 Delphinus non recognoscit superiorem. iura tamen loquentia in Imperatore non habent locum in eo, licet sit æqua potestas. responso clxxxiij. numero 7. & 8. 207
DÆMONES interdum nutu Dei mortalib. pestem, & multa id genus mala immittunt. in tract. de pest. c. 2. nu. 22. 73
1 Demonstratio per confinia facit constare de corpore, licet adsit error nominis. de leg. j. fi quis in fundi vocabulo. nu. 17. 107
Demonstratio confinij an præferatur demonstrationi nominis proprij vel eõtra quando vtriusque demonstratio potest esse vera. ibi. nu. 18.
1 Demonstratio quid sit, & quibus verbis fiat. de leg. j. l. Stichum qui meus erit. n. 4. 111
Demonstratio facta per vnam qualitatem tantum valet, quantum facta per cõfinia. ibi nu. 22. Facit ad quæstionem cum de iure in libello criminali sit de signandus locus delicti an sufficiat demonstratio alicuius qualitatis loci, nũ demonstratis confinibus. ibi. nu. 21.
2 Denegatione publicationis testium licitè appellari posse, si procedens publicationem petieris. resp. 3. nu. 3. 104
3 Denominatio facienda est à digniori, limita multipliciter. de verb. oblig. l. stipulatio. nu. 66. 258
1 Denominatio à potentiori fienda est soluto matrimonio. in cõtinua. rub. solu. matr. nu. 4. 34
Denominatio potest fieri ab authore & reuelante, soluto matrim. nu. 7. in cõtinua. rub. 55
2 Denuntiatio iudicialis tendens ad salutẽ animæ & interesse partis nõ admittitur nisi pro notorio peccato. resp. xxvi. nu. 12. 140
1 DEPOPVLATORagrorum, assassinus, & bannitus spoliati, non sunt restituendi. ratio ibi. de acquirenda possessione. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 89. 104
1 Deportatus dicitur alius & nouus homo ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. ex facto. nu. 2. 168
1 Deportatus non perdit facultatẽ eligendi fideicommissarium. ad senatusc. Trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. 2. nu. 2. fol. 169. Quod procedit secundum Bart. quando testator expresse contulit electionem in tempus mortis, secus si simpliciter electionem contulerit. Late de veritate, tandem receditur à Bar. ibi. nu. 3.
1 Deportatus non habetur pro mortuo ad hoc, vt dicatur venisse dies fideicommissi sed expectatur mors naturalis, interim autem fiscus percipit fructus. Disputabilis tamen est hæc conclusio. ad senatusc. Trebellia. l. ex facto. §. ex facto. nu. 11. 168
1 Depositarius & commodatarius inficiantes depositum aut commodatũ non priuant dominum possessione, furtum tamen faciunt. de acqui. pos. l. rem quę nobis. nu. 13. & 14. 110
1 Depositarius motosus ad quid teneatur si certum pet. l. quod te. nu. 31. 13
2 Depositum penes ecclesiam factum dicitur, si fiat præsentibus prælato & capitulo. resp. lxij. nu. 5. 131
1 Depositum potest per omne genus probationum probari. C. de eden. l. ipse dispice. nu. 1. 294
1 Depositi potiora priuilegia quæ sint, & quæ posteriora. de priuile. credito. l. si ventri. §. in bonis mensularii. nu. 1. 256
1 Depositi natura quæ sit, & quę requirantur ad hoc vt depositum dici debeat. si cer. per. l. mutuum damus. nu. 16. 8
Depositum an mutuum contractus sit, quid referat, & quæ vtilitates resultẽt ex deposito quę non resultant ex mutuo ibi. nu. 7. 7
Depositũ verum ab irregulari in quo differat & quid referat scire an depositum sit verum an irregulare. ibi. nu. 8.
2 Deprehensus an dici possit is qui conuictus est testibus. in tractatu de pest. ca. 5. nu. 105. 91
2 de Quandeo, quid significet. de iudic. cap. 1. nu 62. 50
1 DERIVATIO & etymologia quid differant. C. de eden. in continua. rub. nume. 2. 294
2 derogatio generalis facta per viã legis derogat mandato & priuilegio domini legati. resp. vj. nu. 2. 106
2 DESIDIA conductorum nolentium exigere, non constituit ciues non soluentes in quasi possessione immunitatis in præiudicium episcopi, cui conuentam pensionem soluerunt. resp. clxxv. nu 8. 201
2 distinctione domini prædia fines accipiunt. resp. cxiij. nu 9. 163
2 DETENTATIO quid sit. in rubrica de causa possessionis & proprieta. nume. 26. 58
1 detentatio an sit iuris vel facti. de acquiren. pos. l. possessio nu. 44. 198
detentatio quam habet missus in possessionem ex primo decreto, an sit de iure ciuili. ibi. nu. 48.
2 determinatio respiciens plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare. resp. lxxxij nu. 210. 149
2 determinatio an aliquid sit licitum vel ne, eius est cui data est potestas ligandi & soluendi discernendique. resp quarto. nu 3. 4. & 5. 105
1 determinationem respicientem pluta determinabilia debere æqualiter determinare, quomodo procedat. de re jud. l. milites. §. decem. nu. 6. 226
1 DETINENS debitè dicitur inferre iniuriam detento. C. de reuocan. dona. in l. fi. nu. 59. 319
1 DETRACTIONI quartæ Trebellianicæ in militis testamento iure isto locus non est. ad senatuscon. Treb. l. 1. §. in fi. j nu 6. 156
1 DEVS sua promissione etiam obligatur, respon. xxxvij. nu 20. 119
Deus noluit contractus esse in manu principum. ibid. nu. 11. 118
2 DICTIO, pro, quid signi ficet. de constitu. c. cum M Ferra. nu 7. 7
2 dictio, tanquam, denotat similitudinem & improprietatem. de reseri. c. ad aures. nu. 4. 33
2 dictio, omnino, reseruationes excludit, & quænam eius vis. respon. xxxj. numero 6. 115
1 dictio, omnino idem sonat, quod eo ipso. ff. de vulg. & pupi. substitu. l. centurio. nu. 183. 87
2 dictio, ad instantiam, quid importet. de constitut. cap. cum M Ferrarien. numero 29.
1 dictio, quasi, quandoque est expressiua veritatis, quandoque stat similitudinariè, de leg. j. l. hæc toto. §. si ita scriptum nu 6. 114
dictio. certum, potest esse aduerbium, & nomen. ad senatusc. Treb. l. in fideicommissariam 9. si legatum. nu. 1. 174
2 dictio, ipse, ipsa ipsum, est personalissima, & demonstratiua ad oculum. de leg. j. l. filiusfami. §. diui. nu. 111. 132
1 dictio, si, stat causatiuè non conditionaliter, quando aliquid additur quod requiritur de necessitate actus. quod facit ad multa notabilia. de leg. j. l. hæc verba. nu. 2. cum seq. vsque ad nu. 7. 104
2 dictionis pro iudicio acceptio & effectus. resp. clxx. nu. 7. 197
2 dictio, pro, modum inducit. resp. cxxxj. nu. 38. 175
2 dictio tunc, iuncta verbo præteriti temporis, est abnegatiua præsentis. resp. cxcvj. nu. 21. 215
2 dictio, prout, relata ad possessionem de qua non apparet, stat conditionaliter, & nisi constet de relato, priuilegium, & cõfirmatio nihil disponunt. resp. clxxiij. nu. 5. & 6. 202
2 dictio, quomodolibet, adeo vniuersalis est, quod omnia ea quæ sub ea complecti possunt, comprehendi videntur. resp. cxxx nu 7 171
2 dictio, prout, relata ad actum præteritum, de quo constat, stat limitatiuè. respon. clxxxj nu. 23. 206
2 dictio, seu, declaratiuè accipitur. resp. cxxx. nu. 17. 172
2 dictio sæpe, duos actus saltem desiderat. resp. cxvij. nu 7. 164
2 dictio monosyllaba, cum, est coniunctiua, & factum simultaneum requirit. resp. lxxxij. nu 16. 149
2 dictio, ita tamen, excipiendo determinat præcedentia. nam omnis exceptio firmat regulam in casu non excepto. resp. lxxxviij. nu. 6. 152
2 dictio, omnes, numen pluralis oppositu in vulgari substitutione, puta, si omnes hæredes non erunt, an fiet in dubio distributiuè, an verò collectiuè. ad senat. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu 113. 182. Quid si sit facta substitutio per metam collectiuam, & instituti sint de libertate. ibi. Quid si collectiua sit in extremo dispositiuo tantum posita. ibi.
1 dictio, igitur, stat quandoque inceptiuè licet regulariter aliatiuè, de leg. iij. l. re coniuncti. nu 35. 155
dictio, quod, stat causatiuè pro quia. ibi. nu. 16.
1 dictio, si quis, conditionaliter proiata, an sit signum particulare vnius, an verò distributiuum tribuens actum verbi cuilibet insolidum. ad senatuscon. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu 9. 176
dictio, si quis. non stat distributiuè, quando facti qualitas impedit distributionẽ, etiam si alias esset signum distributionum quod infertur ad quæstionem, quod si quis fuerit prior in cursu, habeat filiam regis in vxorem, & plures simul ingressi sunt, &c. ibi nu. 10.
1 dictio, magis, stat quandoque compatatiuè, quandoque electiuè. de leg. j. l. Stichum qui meus erit. nu 18. 111
dictio, ex, denotat causam proximam & immediatam. ad senatuscon. Trebel. l. ex facto. §. si quis ita nu. 4. 171
dictionum quædam sunt merè collectiuæ, vt ambo, cuncti, & similia, quædam tenentes medium inter collectiuam, & distributiuam. vt dictio, omnes, prædicti infrascripti, &c. quæ stare possunt tam collectiuè quàm distributiuè, ad senatusc. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 111. 182
dictio, omnis, in singulari, est distributiua, in plurali verò quandoq. distributiua, quandoque collectiua, ibi. 182
1 dictio, omnes, in plurali stat collectiuè & distribuit partes secundum subiectam materiam. de leg. j. l. iiij. §. si quis hæredes nu. 3. 107
1 dictio penitus, & mox, & dictio omnino, important, quod ipso iure. de vulg. sub sti. l. centurio. nu. 183. 87
1 dictio, quemadmodum, quibus modis in iure accipiatur, & qualiter stet in hac rub. sola mat. nu. 39. 36
1 dictio, neque, dictio, nec, habent inclusam copulam. de vulga. substi. l. hæredes. nu. 193. 67
1 dictio, quod, stat aduersatiuè, & quandoque causatiuè, & alias habet significationes. fol. mat. l. ij. § quod si in patris. nu. 1. 48
1 dictio, licet, est expleatiua casus magis dubitabilis. de vulg. substit. l. hæredes. numero 111. 61

Index

1 dictio,semper,multis modis accipitur.sol.matr l.dotis causa.nu.107. 41
1 dictio,in,compolita vel simpliciter prolata cuius sit potentia & significationis sol.mat.nu.2 in continuatione rub. 34
1 dictio,maximè,quas significationes habeat.soluto matrimo.l.dotis causa.numero 122. 44
1 dictiones,unde,exinde,quid important.sol.matr l.si constante.nu.3. 52
1 dictio,de,ostendit causam materialem & immediatam si cert. pet. in continua. rub nu.2. 2
1 dictio,seu,ita augmentativè de interdi.super continua.tabri nu.22. 241
1 dictio,inconvenienti,quibus modis capitur. de verborum oblig.l.j.§.qui præsens, nu.21. 259
1 dictio,quasi,quando denotet improprietatem:quando verò sit expletiva veritat.s.de verborum obligationibus.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.9. 287
2 dictio,ex,continuationem denotat de re iudicata l si calendis.nu.3. 219
1 dictio,omnino,idem sonat quod indistinctè.si certum petatur.l.quod re. numero 19 13
1 dictio,magis,quando tlet electivè,& quando comparativè.si cer.pe.l.ij.§.mutui datio nu 8. 10
1 dictio taxativa nũquam excludit casus similes.de revoc.dona.l.si. nu.239. 122
dictio taxativa excludit extensionem nisi reperiatur aliquo casu tacta per legem. ibi.nu.140 & 141.
1 dictio,idest,non solum declarat,sed restringit.de nou. ope. nun. l.de pupillo.§. meminisse.nu.30. 178
1 dictionem sicut,denotare similitudinem quo ad quid sufficit.si cert.peta.l.quod re nu.52. 14
2 dictum testis aliqualiter suspecti confirmatur ex dictis aliorum non suspectorum.resp.cliij.nu.6. 190
2 DIES tacita subintellecta à lege in obligatione,ita interpellat sicut expressa. resp.excix nu 2. 217
1 dies naturalis & dies artificialis qs dicatur.de re iudicat.l.quòd iussit.n.58. 232
2 dies interpellat pro homine.quod ampliatur vt procedat in die tacita: item in die causa multiplicandæ obligationis apposita si certum petatur.l quod re. nu 34 & 35 14
1 dies fideicommissi universalis an cedat à die aditæ hæreditatis, an verò a die mortis:quòd à die mortis.ad tenatusc.Treb.l.vbi purè.nu 3. 174
1 diei omissio non vitiat stipulationem de fideiubendo,& quare.de verbo. obliga.l.ita stipulatus.nu.15. 281
1 dies subintellecta ita constituit debitorem in mora sicut expressa.de ver.obl.l.si insulam nu 4. 175
dies adiecta dispositioni per dictionem, quandiu:ad auferendum beneficium. auferit ipso iure.ibi.18. 276
1 dies quando interpellet pro homine:& quando,de dam.infec. l.dies,§.hoc autem iudicium.nu 11. 192
1 dies adiecta conditioni dependenti à facto promissoris, intelligitur repetita in promissione,secus si conditio dependeat à facto tertij,& quæ sit ratio diuersitatis.de ver.obl.l.in diem.nu.1. 273
dies adiecta conditioni negativæ suspendit executionem actus purificati,vsque ad ultimum momentum ipsius diei.Ampliatur.ibi.nu.2.Limita non procedere in contractibus bonæ fidei,de veritate tamen ibid. Limita & alijs tribus modis ibid nu.3.4 & 5.
dies si fuerit adiecta conditioni tantum & non dispositioni, tunc purificata conditione statim agi potest,non expectata die,ibid.
1 dies non constituit debitorem in mora quando creditor tenetur certificare debitorem ante diem. de verborum obligationibus. l. ita stipulatus, numero 11. 281
1 dies suspendit executionem actus purificati,vsque ad vltimum momentum ipsius diei.de verb obli.l.stipulatus.nu 38.fo.186.Limitatur &declaratur.nu. 39 vsque ad finem legis.
1 DIFFERENTIA esse debet inter dantem, & accipientem,quoniam in eodem subiecto non cadit actio,& passio.quod infertur ad plura.ad senatusc on. Treb.l.j.§.si autem collegium.nu.7. 160
1 differentia quæ sit inter distributiua simplicia & duplicia,remissiuè.& quæ sit natura distributiuæ de legat. primo.l. quarta. §. si quis hæredes.numero 1. & 2. 107
1 differunt hæc verba cui volueris,& cui putueris,illa enim liberam voluntatem hæc boni viri arbitrium demonstrant.ad senatusc on.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.l.ij nu.10 170
1 DIFFICVLTAS quid,&quid impossibilitas si certum petatur.l.quod te nume 17. 14
difficultas excusat debitorem facti à mora,infertur ad plura notanda,ibi.nu.38 Limitatur multimode.nu.47 cum seq.vsque.50.
difficultas an excuset debitorem quantitatis à mora, latissimè disputatur. ibid. nu.52.concordia traditur nu.53. 14 & 15
difficultas excusat à ieiunio,à dicendo officio per clericos, à periurio, à pœna, quæ incurritur ob periurium,ibi nu.49. 14
difficultas occurrens facto certij an excuset à mora,ibi.nu.48.
difficultas non prodest ad lucrum consequendum,ibi.nu 49.
difficultas præsandæ speciei defendit debitorem à mora.ibid. nu. 50. Limitatur multimode nu.51 & seq.
difficultas excusat à mora facti explicandi coram iudice,vel arbitro.ibidem.numero 43.
2 DIFFINITIO an sufficiat quod cõcludat à communiter contingentibus.in rub.de iud nu.40. 16
1 diffinitio & etymologia in quibus inter se differant.de acquirend. possessio. l.j. nu.20. 196
1 diffinitio est propriæ essentiæ rei demonstratio,de verborum obligat.l.j.numero 64. 217
1 diffinitio est demonstratio essentiæ rei diffinitæ.de vulgar.substit.l.hæredes.numero 47. 61
diffinitio quid sit.sol.mat nu 42.in continua.rub. 36
1 diffinitionis verba propriè intelligenda de vulg.& pupill.substi in continua.rub. nu 4 57
1 diffinitiua an possit revocari,si data fuerit potestas arbitrandi toties quoties,remissi.de re iudi.l.quod iussit.nu.11. 230
1 DIGNIOR præfertur,vbi agitur de fide,vel honore.de privileg. creditor. l. cum bona. nu.17. 234
2 digniora censenda sunt,quę maiorem virtutem,& iurisdictionem habent.si cert. pe.in continuatione rubricæ nu.14. 3
2 dignitas ecclesiastica quomodo cognoscatur. de reser.ad autes.nu.1. 32
2 dignitate secutam,data paritate,is præfertur,qui non est de eadem domo,cuius erat prædecessor. de reser.ad autes.inter cæteras.nu.19. 28
2 dignitatum quarumcunque,etiam episcopalium promissionem Papa potest hodie reservare resp xxxj.nu 4 & 5.fo.115.resp.xxxvij.nu.2. 118
2 dignitas,bona fama & vita retinentem producentem instrumentum vt de eo fidem faciat non tenentur.resp.cvij.nu 4. 158
2 dignitas comitatus vnita regno per incorporationem extinguitur.alias secus. resp.xxx nu.1. 143
2 dignitatis appellatione in materia restringibili non comprehenditur episcopatus.resp.xxxvij nu.1. 117
dignitates de demanio & appanagio regis per reges an alienari potuerint. respon.lxxx.nu.49. 145
1 DILATIO in dubio videtur favore grauati apposita,nisi filio testatoris restituere fuerit grauatus,ad senatusconsult.Trebellia. l.in fideicommissariã. nume.8 172
2 dilatio assignata ad soluendum non auferunt pignoris.respon.cvij numero 10 160
1 dilationes, an fiat abbreuiatio in causa dotis.vide si sint abbreuiandæ, an hoc priuilegium transeat ad hæredes mulieris soluto matrimonio.l.dotis causa.numero 44. 41
1 dilatio concessa à lege marito ad dotem restituendam,an ei concedatur contra extraneum,qui stipulatus fuit dotem sibi reddi.soluto matrimonio.l.a. numero 33 47
1 dilatio vbi periculosa est, omnis mora est tollenda.de damno infect.l.cum tes. nu.6 190
1 dilatio concessa ex humanitate à lege an concedatur etiam debitoribus, quos constat facium posse satisfacere.de verborum obligation.l. ita stipulatus.nu mero 81. 185
dilatio legalis concessa miserationis gratia an competat debitori qui ex conuentione constituit se soluturum certa die.ibi.nu 82.
2 dilatione data aduersario non poterit vti is,qui tenebatur probationibus, & fuit sibi petenti publicatus processus. de iureiurand.l ad monendi. numero 63. 19
1 dilatione pendente iudex officium conquiescit,ita quod pendente prima,non potest alia dilatio dari.Limita multimode vsque ad finem legis de re iudicata.l.qui pro tribunali.nu.33. 213
dilationes legales concessæ ministerio iudicis secundum consuetudinem sunt arbitrariæ.ibid nu 31.
1 dilatio an sit danda volenti dare interrogatoria testium.si certum petatur.l.j.numero 41. 4
1 dilatio miserationis grata an detur obligatis rem restituere.de ver. oblig.l.ita stipulatus.nu.73. 185
1 dilatio datur à lege quandoque sine ministerio iudicis, quandoque cum ministerio expresso.& quandoque cum ministerio tacito.de re iudic.l.qui pro tribunali.nu.31. 218
dilationes legales quibus ex causis alterentur.ibi nu.26.
dilationis legalis coarctatio facta sine causæ cognitione an valeat. ibidem numero 27.
1 dilationes datæ ad probandum,debent esse communes, restringitur latissimè vsque ad nu 54.vbi multa de intellec.l peredæ C.detemporib.in integrum. de tutelis.admonendi nu 29. 18
2 dilatio potest ex officio iudicis dari absenti, quæ tamen sibi non præiudicabit, nisi vbi fuerit immixta.de damno infect.l.dies.§.hoc autem iudicium. numero 58 195
dilatio an possit dari per iudicem præsenti altera parte absente non citata. ibidem numero 59.
1 DILVVIVM futurum quod ab Astronomis cõminabatur timentes, an in ilse aufugerint.ff sol.mat.nu.5. 45
1 DIMISSIO quando & in quibus operetur translationem dominij, & idé quod traditio de acquir.pos § nihil commune nu 112. 205
1 DYNVS tantæ fuit authoritatis,vt decreverit habere synodum totam legalis sapientiæ C de revoc.dona.l.si vnquam.nu 8. 109
2 diœcesanus omnium est Papa in tractatu de pest.c 3 nu 33. 101
1 DIRECTA verba prolata in personam hæredis grauati transeunt in obliqua sicut obliqua prolata in personam testatoris, transeunt in directa ibi. de vulg.substi.l.centurio.185. 87
1 DISCESSISSE non dicitur,qui citò reuersus est.de verbo.oblig.l.j.§.qui præsens.n.5. 218
1 discussum in vno iudicio non potest reiterari in dubium in alio.de verbo. obligatio l.qui Romæ.§ duo fratres numero 2.& 19 cum sequen vsque numero 29. 287 & 288
2 disiunctiua seu alternatiua,non magis affirmat vnam partem, quàm aliam. de reseri.c ex parte nu 61. 16
1 DISPENSATIO est iuris communis relaxatio,& correctio quantum ad dispensatum,sol.mat.l si constante.nu.60. 55
1 dispensatio super vno defectu non prodest,si concurrat alius de vulgar.substi.l. moribus nu 8. 69
1 dispensatus vt permutare possit vnum beneficium cum alio an possit eum duobus permutare ad senatusconsult. Trebellia.l.ex facto.§ si quis rogatus.numero 54. 167
2 dispensare an potuerit episcopus,quod constituti in sacris ducant uxorẽ.de consti.c.cum M.Petra.nu 76. 12
2 dispensandi potestas est favorabilis,& extendenda.de rescript.capit ad aures. numero 41. 34
2 dispensatio an & quando diei possit favorabilis.de rescript.capit.ad aures.numero 35. 34
2 dispensatus vt possit promoueri ad beneficium curatum non obstante ætatis defectu,non tamen censetur dispensatus,vt possit administrare bona ipsius beneficii.de rescri.c.ad aures.nu.41. 34
2 dispensatus vt possit permutare suum beneficium cum alio, non potest permutare cum duobus aliis beneficiis.de reser.c ad aures.nu 40. 34
dispensatus super pluralitate, intelligitur etiam dispensatus super residentia.ibidem nu.42
2 dispensatus super ætate etiam quo ad fructus & distributiones censetur dispensatus resp xliij.nu 7. 112
2 dispensatus super defectu minoris non censetur dispensatus super maiori.resp. xvj.numer.5. 109

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

2 Dispensatio per quam inducitur votum capiendæ mortis est nulla cum iuri diuino ac naturali rationi repugnet resp. xlj n. 3. 120
2 Dispensatio contra ius diuinum non fit, nisi ex magna causa. resp. xxxvij. nu me. 17. 18 & 19. 119
2 Dispensatio quantumcunque odiosa extenditur ad coniuncta, & connexa. resp. xxiij. nume. 3. 110
2 Dispensatio facta per legatum sine causa, nullius est momenti. responso xvj. nu mero 7. 109
2 Dispensatio facta super vno defectu non porrigitur ad alium. responso clxix. numero 1. 197
2 Dispensationes non licet extendere ex maioritate rationis. respon. xvj. numero 6. 109
2 Dispensatum cum iudicibus vt possint contrahere cum subditis, nunquam cē fertur per generalem gratiam, sed opus est speciali & individua. respon. clxx. nu. 2. 109
2 DISPONENS simpliciter de re communi intelligitur solum disponere de parte sua. resp. clxxxj. nu. 21. 206
2 Disponere de re sua quilibet potest, & id quomodo. respon. clxxix. nume. 8. 12. & 13. 203
2 Disponere potest de bonis suis quis ante ingressum monasterii, ita quod nō tū pitur testamentum per ingressum. C. de reuocand. donatio. l. si vnquam. nu mero 94 315
2 Ex dispositione declarata ius non acquiritur, nisi quatenus in declarante conti netur. resp. cxxxj. nu. 38. 175
1 Dispositio, §. si vero expressim. in auth. de hære & fal. per quam sustmentur lega ta hæreditate non adita an procedat etiam in vniuersali fideicommisso, anve rò euanescat fideicommissum, hæreditate non adita per hæredem. de leg. j. l. nemo potest. nu. 46. 123
Dispositio auth. sed cum testator. C. ad leg. Fal. loquens in Falcidia, an extenda- tur ad Trebellianicam. ibi. nu. 48. 93
1 Dispositio generalis non porrigitur ad casus priuilegiatos. fol. mat. l. dotis cau sa. nu. 14. 40
1 Dispositio. l. ad exactionem. C. de dot. promis. an sit hodie sublata per l. vnic. in prin. C. de rei vxo. actio. fol. mat. l. dotis causa. nu. 52. 41
1 Dispositio. l. fi. C. de repu. hæte. an procedat dato substituto vulgari qui iam ad- iuit hæreditatem. de vulg. subst. l. hæredes. nu. 126. 63
1 Dispositio in dubio debet applicari extremo digniori, de vulg. subst. l. cētum. n. 116. 81
1 Dispositio. §. illud. in auth. de equal. dot. an sit noui iuris inductiua, & addat huic legi. & l. vbi adhuc. an vero intelligatur secundum terminos harum legum fol. mat. l. si constante. nu. 8. 55
Dispositio. l. in omnibus. ff. de iudi. an procedat pēdēte dilatione legali, an verò indistinctē sit faciendum, etiam non superueniēte causa de nouo. fol. ma tri. l. soluto matrimonio. nu. 39. 47
1 Dispositio authen. siue à me. C. ad Velleia. in quibus rebus, & quomodo proce dat. fol. matri. l. dotis causa. nu. 104. cum seq. 43
1 Dispositio l. in omnibus. ff. de iudi. an habeat locū in contractibus stricti iuris. fol. matri. l. soluto matrimonio. nu. 13. & 14. 47
1 Dispositio. l. humanitatis. C. de impube. volentis in liberorum defectum fratres furiosi substituendos. de quibus fratribus intelligatur. de vulga. substi. l. ex fa cto nu. 88. 91
2 Dispositio iuris canonici in concernentibus periculum animæ, præfertur dispo sitioni iuris ciuilis. etiam si de peccato veniali agatur. de restitu. spo. c. sæpe. numero 6. 66
2 Dispositio. l. si quis in tantum. C. vnde vi. an habeat locum in iuribus incorpora tibus, & an etiam habeat locum in inuadente rem communem. de cau. pos. & proprie. r. cum eccleſia Sutrina. nu. 106. 64
2 Dispositio eadem sequitur ex identitate rationis. resp. cl. nu. 18. 182
2 Dispositio referens intelligitur omnia includere quę in relato continentur. resp. xliij. nu. 12. 122
2 Dispositio l. vnicę C. de cadu. tollend. non procedit in contractibus. resp. cxlvj. nu. 4. 183
2 Dispositio iudicatur secundum tempus in quod confertur. resp. cxxxi. nume- ro 25. 175
2 Dispositio importata per hæc verba, ita quod nō disponēdo, debet intelligi de alia dispositione, quàm de legato, quod prædicta conditione adimitur. resp. cxij. nu. 3. 182
2 Dispositio non extenditur ad personas in ea non expressas. resp. cxxxj numero 41. 175
2 Dispositio est verbum generale. resp. xv. nu. 1. 109
2 Dispositio generalis non extenditur ad ius cōfirmatum per habentem potesta tem derogandi iuri confirmato, resp. xxxvij. nu. 15. 118
2 Dispositio generalis in odiosis etiam relata ad personas cuiuscunque sint status, dignitatis & præeminentiæ non comprehendit dominos cardinales. respon. vj. nu. 6. 106
2 Dispositio. l. si. de rerum diui. quia pœnalis est, extendenda non est extra casum suum, respon. clxj. nu. 13. 195
1 Dispositio. l. cum antea. C. de arbitr. an procedat in arbitro electo cum pœna. de re iudi. l. ait prætor, nu. 7. 224
1 Dispositio huius text. an procedat si stipulatio sine die facta sit ex intervallo. de verb. oblig. l. ita stipulatus, nu. 10. 281
2 Dispositio. l. j C. de priuileg. fisci. lib. x qualiter procedat, & an cōtineat priuile gium, &c. de pigno. l. si debitor, nu 7. 8. & seq. 30
1 dispositio. l. fin. C. de acqui. possess. an habeat locum in cōstituente se alieno no mine possidere. hęc quæstio potest, intelligi duobus modis, vt ibi. de interdic. super continua. rubr. nu 8. 240
2 Dispositio. l. admonendi, an procedat, quādo fuit iuratum per errorem. de iure iur. l. admonendi, nu. 7. 17
Dispositio. l. admonendi. an sit contra regulas iuris cōmunis, & contra quas re- gulas. ibi. numero 9.
Dispositio l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. non procedit in iuramento necessario. ibi. numero 10. 17
1 Dispositio l. duos. §. fi. ff. de duob. reis. nō procedit, quando ex intervallo fit cō stitutio alterius correi sub commemoratione primi. de verb. obli. l. ita st pulatus. nu. 49. 283
Dispositio. l. ciuitas ff. si cert. pet. qualiter procedat. de pig. l. si is qui bona. nu- mero 8. 31
1 Dispositio per legem in fauorem alicuius non vēdicat sibi locum nisi petatur. de nouo oper. nuntia. l. de pupillo. §. meminisse. nu. 12. 188
1 dispositio in termino contentur dispositio in via, per quam peruenitur ad termi- num. de flumi. l. quominus. nu. 19. 247
1 dispositio quæcunque ita interpretanda est, ne reddatur eluforia. de priuileg. cum bona. nu. 10. 235
1 dispositio canonis, restringenda, an habeat locum inter laicos pro rebus laicis, communis quòd sic. de acquiren pos. item quæ nobis. nu. 15 16. 210
1 dispositio auth. præsente. C. de fideiuss. non procedit, quando fideiussor fideiussit sub expressa conditione, si principalis non soluerit de verb. obli. ita stipulatus. nu. 51. 284
1 dispositio legis qualiter discernatur a dispositione hominis. de verb. obl. l. si intu iam nu. 60. 178
1 dispositio pro hæreditarijs C. de hæredi. act o. non procedit in rebus indimi- duis, & quare. de verb. obli. l. j. §. Cæp. nu. 19. 263
1 dispositio. l. fi C. de noua. non procedit in nouatione impropria, quæ fit per pœ- nalem stipulationem. de verb. obli. ita stipulatus. nu. 65. 285
1 dispositio legalis magis accedit vltimæ voluntati, quàm contractibus. de verb. obli. ita stipulatus. nu. 4. 281
1 dispositio an procedat in iuramento necessario delato de partium voluntate. de iureiur. l. admonendi nu. 17. 17
1 dispositio. c. cum in plures de offic. deleg. in vj. nō procedit, quando delegati per cipiunt commodum ex delegatione, ut etiam ad alia de senatusc. Treb. l. hæredes. §. peto a te nu. 5. 186
1 dispositio l. patet filium. §. quindecim. ff. de leg. iij. procedit tantum in persona- prohibitione, per quam quilibet est prohibitus alienare partem suam, secus si omnes essent ita cum prohibitis alienare. de leg. j. finis. iam. §. diu. nume ro 66. 130
1 disposita in filijs circa fructus non imputandos in Treb. non procedunt in natu- ralibus tantum, ubi etiam imputantur. ad senatusc. Trebell. in fideicommissa- riam. nu. 32. 171
1 dispositio. l. si paterfa. ff. de hæred. inst. & l. cum proponas. eo. titu. C. loquentes in seruo, quem testator credebat verum, an procedat in filiofamilias quem testator credebat patrem. ad leg. j. c. cum filiofa. nu. 49. 119
dispositio. l. quamuis hodie non procedat in proprietate, quæ non quæritur pa ri, sed in usufructu, qui pari etiam hodie quæritur. ibi. nu. 50.
1 dispositio simplex est restringenda ad disponentis potestatem. ad senatusc. Trebe l. vbi pure. nu. 1. 174
1 dispositio huius. l. in secunda parte, nec olim, nec hodie procedit in hæred. tate profectitia, qua fideicommissum semper ex patris persona sustinetur vt hæ redia, cum eius contemplatione relictu fuerit. de leg. j. l. cū filiofam. nu. 65. 120
An hoc casu, si de hæreditate profectitia pater adueritus filium detraher Trebel- lianicam, ibi. nu. 66.
dispositio huius l. hodie non procedit in hæreditate aduentitia, nec quantum ad proprietatem nec quantum ad vlum fructum, sed tantum procedit quo ad fructus medio tempore perceptos. ibi. nu. 67.
1 dispositio §. quindecim. l. pater filium. ff. de leg. iij non procedit in alienatione, quæ fit ex causa diuisionis inter filiosfamilias. §. diui. de leg. j. nu. 68 130
1 dispositio. §. cum autem. l. generaliter. C. de inoff. & subst. non procedit in ascen dentibus grauatis, nec in descendentibus pure grauatis. ad Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 55. & 56. 167
1 DISTRIBVTIVA requirit concursum omnium sint collectiua, sed aliter quam collectiua, quod aperte ad senatusc. Treb. hæredes. §. cum ita nu. 3. 176
distributiua aliquando affirmatiuè distribuit aliquando negatiuè, & quis sit in vnoquoque horum casuum distributiuæ effectus per exempla. ibi.
distributiua differt a collectiua negatiua, quod aperte. ibi. nu. 4.
1 distributiua an inducat coniunctionem verbalē. de leg. iij. hæc coniuncti n. 41. 197
distributiua quilibet, quilibet, & similia coniuncta cum collectiua, facit vt per collectiuam vocati in viriles admittantur. declara vt ibi. nu. 109. 140
distributiua addita collectiuæ tollit effectum huius. ibi.
2 distributor, non potest aliquem ad distributiones quotidianas sine consensu ca pituli admittere, resp. xliij nu 3. 122
2 distributiones quotidianæ debentur solum interessentib. & in diuinis deser- uentibus, resp. xliij nu. 8. 122
2 DIVERSA ratio reformat legem, resp. cxcj. nu. 8. 212
diuersitas professionis & habitus solet generare scandalū, resp. xxxvij. nu. 7. 118
2 diuersitas obligationis an præsumatur ex diuersitate pœnarū. resp. cxxj. nu. 7. 166
1 diuersitatis ratio quæ sit, quòd in legitimam imputatur quæcunque ex substan tia patris, tam ex testamento, quam aliunde capiuntur, & tamen in Trebellia nicam & Falcidiam ea tantum quę ex testamento habentur, imputanda sunt. ad leg. Falc. l. in quartam. nu. 187. 152
1 diuidentes an possint sibi inuicem remittere fideicommissum, non inspectis ver bis testamenti, & an saltem valeat iuramento. de verb. obl. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 70. & 71. 290
1 diuiduum quid tripliciter dici potest, & tripliciter indiuiduum. de ver. obl. l. 4. §. Cato. nu. 2. 262
diuiduum naturaliter quid dicatur, quidve indiuiduum. ibi.
diuiduum legaliter potest tripliciter fieri, contractu, petitione & obligatione ef- fectu & solutione. ibi. nu. 5.
diuidua naturaliter & legaliter simul, quæ dicantur, & quæ indiuidua. ibi. nu. 4.
2 diuisio, similis est permutationi. resp. lxxx. nu. 61. 145
2 diuisio inter liberos, dicitur vltima voluntas. resp. lxxx. nu. 21. 144
1 diuinare, an & quando liceat. de vulga. & pupilla. l. hæredes. nu. 22. 60
1 diuisio omnis debet esse bimembris. si cer. pe. l. j. nu. 8. 3
1 diuinatiua responsa non sunt admittenda. fol. mat. nu. 6. in continua. rub. 14
1 diues repente tactus si ignoretur vnde, præsumitur ex mala vita ditatus, de pri uil. cred. l. si ventri. §. eorum ratio. nu 14 247
1 diuites veterasitatis an teneantur pro pauperibus, quando fit executio contra veterasitatem. de re ind. l. si se non obtulit. nu. 54. 220
1 diuitiæ subditorum, an auferant veritatem cuilibet in particulari, an verò in vi- uersio. fol. ma. l. dotis causa nu. 117. 44
diuites possunt cogi vendere frumentum tempore pestis, & caritiæ, imo gratis dare pauperibus, ibid. nu. 119.
2 diuturnitate temporis nunquam præsumitur mandatum ex communi doctō- rum sententia. respon. cj. nu. 1. 158
2 DOCTOR iuristæ an licitè petere possit honorarium pro consilio. quod facit die festo in tract. de pest. cap. 8. nu 134. 102
2 doctoti consulenti tria sunt necessaria, vt perfectus possit appellari. in tracta de pest. cap. 7. nu. 49. & 50. 97

Index

doctor qui durante peste potuit eodem vel maiori pretio alibi legere,& noluit, an debeat consequi salarium à primo stipulatore.in tractatu de pest.capit.1. nu.128. 76

doctor impedito legere propter pestem,an debeatur salarium integrum,si durante peste ad ipsum transtulerint ad legendum.ibi.nu.123 Et quid si alibi legit minori stipendio an saltem debeat consequi residuum.nu.124.Et quid si alicui secundo consequatur maius salarium,quàm à primo,an tenebitur dare illud suprà prius primo stipulatori,ibi.nu.127

doctori se absentanti tempore lecturæ,non debetur salarium,si id fecit absque superioris licentia.ibi.nu.129

doctores censentur legere tempore quo vacant de licentia superioris,ibi.nume ro 121,

doctor non debet clientulo promittere victoriam quæ iacet in iudicio, non in ipso,nu 69.in tract de pest.c.7.nu.96. 98

doctori conducto ad legendum,qui propter pestem desitit legere an debeatur integrum salarium,an pro rata temporis quo legit,ibi.nu.111.Et an durante pede biennio vel triennio debeatur integrum salarium,ibi.nu.30.

doctores indocti omnia argumenta vnica solutione resolvunt, ibidem numero 30.

doctor an & quando compelli potest vt litigantibus consulat.ibidem nume.86, & 91.

doctor salariatus de publico,an à particularibus possit aliquid recipere.ibid.nume.118.

doctor seu aduocatus,qui ex industria litem protrahit,vel qui in aliqua exceptione patitur se vinci,vt sibi augeatur salarium,est infamis,ibidem numero 87.

doctor aduocationis officio fungens,ad nullum aliud officium vacare debet,ibi. nu.50.

doctoribus consulentibus non debetur honorarium ad numerum chartarum, & secundum multiloquium,nu.28. 25

doctoratus dignitas est.nu.113. 23

doctores postulando,vt decet,vel consulendo melius viuere & agere cẽsentur, quàm si fratrum mendicantium vitam viuerent,& regulam obseruarent.numero 117.Et contra nil pernitiosius doctore seu aduocato iniquo. numero 118. 21

doctor vel aduocatus qui operas suas locarunt,si pendente anno locationis mutiantur,an hæredes eorum percipient salarium totius anni.in tract de pest. cap.1.nu.115. 76

doctorum & aduocatorum salaria rectius honoraria dicuntur,numero 116. ibidem.

doctores & aduocati non dicuntur operas locare,cum inter eos non contingat vel dicatur operarum locatio,sed potius honoris consecutio, ibidem numero 117.ibid.

doctores non modo torqueri militum instar,sed nec ligari manibus vel pedibus cum commination de torquendo,nec alio ornamẽtorum genere vexari debent.de vulg.subst.l centurio.nu.14. 75

doctoratus est dignitas,doctoribusque dantur insulæ & insignia,tanquam principibus de vulga & pupilla subst.l.centurio.nu.15. 76

Item domini appellantur & dicuntur illustres,ibi.nu.15.

doctor non potest pro debito carcerari,sicut nec miles, nec filij aut vxor illius detineri possunt de vulgari & pupillari.l centurio.nu.16. 76

doctores,qui non student nec patrocinantur,& scholares, qui vagantur & non veniunt ad audiendum, non gaudent priuilegio doctorum,nec scholarium. sol.mat.l.dotis causa.nu 138. 65

doctur non legens etiam non tenetur ad onera hospitandi militis. ibidem numero 153.

doctores an teneantur ad solutionem collectæ.resp.clxvj.nu. 9. 195

doctor ad hoc vt quis dicatur,quæ requirantur.de iudi.cap.j.nu. 95. 53

doctor in declarandis verborum significationibus,debet esse breuis.si cert.peta. l j.nu.7. 3

doctor potest cogi suscipere patrocinium.C.de reuocan.donation.l.finis numero 18. 318

doctor habet potestatem interpretandi iura non solum declaratiuè, sed extensiuè,de priuileg.credi.l.si negotium nu.1. 216

doctor legens potest cogere alterum doctorem legentem vt desistat legere hora qua ipse legit si impediatur voce alterius.solutio matrimonio. l.j. numero 115. 54

doctoribus legentibus & aduocatis,an huius legis priuilegium & similia militibus testamentibus concessa competat.l.latissime tandem concludit non competere de vulg.subst.l centurio nu 12. 72

In priuilegijs etiam ex rationis maioritate non est licita extensio ibi.

DODRANS est restituendus de rebus hæreditarijs ergo tota quarta est retinenda in rebus hæreditarijs,pluribus medijs ostenditur non esse bonam cõsequentiam.ad leg Falc.l.in quartam.nu.79. 149

DOLVS est grauius delictum in actionibus bonæfidei,quàm strictiiuris.de re iudi.l.in depositu.nu.3. 229

dolus nec fraus,non fit volenti,resp.lxxxvij.nu. 3. 151

doli & fraudis exceptio quando obstet agenti recuperandæ,respon.xlv. numero 9. 113

DOGMA quid sit,de consti.in tub.nu.56. 1

DOMINVS de iure non potest alienare vasallos inuitos quorum interest non mutare dominum.de leg j.filiusfamilias.§.diui.nu.58. 118

dominus ac subditi seu vasalli ad pacta iudicantur,resp.clxxix.nu.7. 203

domini ratihabitio non est necessaria in resignatione facta per procuratorem habentem ad id mandatum.aliàs secus.resp.xlij.nu.7. 121

dominus non potest inuitis vasallis alienare naturam,respon clxxix.numero 4. & 5. 203

dominus potest alienare suum directum dominium inuito & non requisito emphyteuta & vide oppositionem.nu 3.resp.clxxx.nu. 1. 203

dominus supremus an habeat iura imperij in particulari loco,respon clxxxj.nume.1. 203

domini plena scientia quando requiritur,protestatio facta procuratori non nocet domino,resp xxiij.nu. 9. 113

dominus volens emere à colono fructus rei locatæ,an & quando debeat cæteris præferri.in tract de pest.c 4 nu 217. 87

dominus proprietatis an inuito vsufructuario possit ponere saltuarios seu compastios ad custodiam prædictorum.nu.206. 93

Dominus licet non teneatur fidelitatis iuramentum præstare suis subditis, tenetur tamen ad illa ser.de quibus in iuramento fidelitatis,quæ no.in c.j.de no.for.fid.& c.de forma.xxij.q.v.nu.253.in tractatu de pest.cap.. 5.numero 253. 94

Dominus an & quando teneatur subditos suos tueri & defendere ab inferentibus bellum in tract de pest.c.1.nu.146. 78

Dominus an præsumatur ignorare gesta à suo procuratore.si cert.pet.l.quod te. nu 6. 15

Dominis si duo existant alicuius territorii,habentes aquam & territorium commune,& vnus suo nomine proprio vult facere molendinũ,an audiatur alius condominus volens participare, & contribuere in impensam. de flumi.l. quo minus,nu.137. 252

Dominus solus potest seruo delatam hæreditatem repudiare,deveritate tamẽ ibi de leg j.l.legatum.nu.6. 113

Dominus an possit alienare vasallos inuitos etiam in casum necessitatis, præsuppositis talibus prohibitionibus de qua supra de lega.j.l.si iustam.il. §.diui.numero 39. 118

Dominus alienans vasallos contra prohibitionẽ,perdit feudum & efficitur liberi à iure vasallagij,quod etiam procedit in communi, quamvis nulla esset facta prohibitio à testatore ibi.nu.41. 92

Domino rei legatæ conuenienti testatoris legatum rem suam, an competat legatarius rei vendicatio.de leg j.l.per omnia.nu.58. 152

Dominus inferior,an possit vti aqua ad vsum sui molendini,vel prætorũ,si non noceat molendino superioris domini,cuius est aqua.iulia.matth.Ciotutio matrimonio nu 47. 47

Dominus directus recte agit contra tertium habentem causam ab eo qui recognouit rem tenere in emphyteusim à dicto domino,nec potest sibi tertius referre quæstionem alicui domini de pig.l. conuenio generalis. numero 25. 26

Dominus rei præfertur omnibus creditoribus,& sic rei vẽdicatio est supra omnes personales & hypothecarias actiones.de pri.cred.l.si ventri. §. in bonis mensurali.nu. 10. 256

Dominus præsumitur fuisse citatus ad audiendam sententiã quando notarius scripsit in instrumento sententiæ,dominum fuisse præsentem tempore latæ sententiæ.de re iu.l.furioso.nu 13. 238

Dominus,qui vendunt pluribus vsum nemorandi concessit,poterit & aliis concedere,li ligna syluæ omnibus sufficiant.de flumi.l quominus.nu 54. 246

Dominus non tenetur pro delicto familiæ,nisi in casibus, in quibus prohiberi possunt familiæ ne delinquant.de dam.infect.in continua.tubi.numero 16. 189

Dominus an possit inuito vasallo directum dominium & iurisdictionem pignoris obligare.de pigno.l. obligationes.nu 40. 19

Dominus an præscribere possit,vt solus habeat molendinũ.de flumi.l.quominus.nu.134. 152

Dominus obligatur insolidũ ex promissione facta iussu domini. de verb. oblig.l.stipulatio nu.61. 257

Dominus soli,pro canone præfertur etiam anterioribus in superficie.de pignor. cred.l.priuilegia.nu.56 239

Dominus territorij an præsumatur dominos eremorum illius territorii.de acquir.poss.in l.possessio.nu.16. 196

Dominium rei suæ an perdat, is qui rem suam tanquã procurator & procuratorio nomine Titij alicui locauerit.de acquiren.possess.l. si aliquam rem.num. 37. 214

dominium an probetur per instrumentum recognitionis vel emphyteusis,in cuius rei gratiam concedentis contra recognoscentem,late ibi nu.38.& 39.

dominium directum probatur per recognitionem domino agente personali ad censum prædictum solitum,nec nunc licet recognoscenti quæstionem domini referre domino.ibi.nu.39.

dominium non probatur per recognitionem,quando agitur actione reali contra tertium possessorem.ibi.nu.40.

dominium domus probatur per insignia domini in muro sculpta vel depicta.si cert.pe.l.j.nu.74. 6

dominium rei à defuncto debitæ sub pœna,an transferatur etiam pro portionibus cohæredum,quando vnus cohæres rem integram creditori tradidit.assisi.tandem concluditur quod non.nu.47.fallit in tribus casibus ibi.de ver.obli. l.4.§.Cato.nu.46. 265

dominia rerum sola apprehẽsione olim acquirebantur hodie autem requiritur titulus,& cur turegentium res fierent occupantis.de acquir.poss.l.j. numero 2. 196

dominia cur fuere distincta,ibi.nu 3.

dominium an acquiratur sine possessione in his quæ in nullius bonis sunt. ibi. nu.49. 149

dominium an perdatur amissa possessione rerum,quæ prius in nullius bonis erant.ibid.nu 50

dominium directum acquiritur per vsucapionem,vtile verò per præscriptionẽ. de veritate tamen remissi de acquir.poss.l.possessio nu.31. 197

dominium acquisitum per præscriptionem est verum dominium, dominium vero emphyteutæ & vasalli nequaquam.ibi.nu.321.

dominium directum molendini alienari per emphyteutam si duo habeant,uno volente laudare,altero vero iure prælationis retinere, quis præferatur concluditur cum qui vult retinere de flumi.l.quominus nu 149 fol.152.Sed si volãs retinere solum velit retinere partem suam,an audiatur.ibi. Quid si alter nolit totum molendinum retinere,emptor vero nõvult quod retinaat nisi partem suam.ibi.

dominium an perdam si ego scienter conducerem,meam rem,tanquam tuam, tandem concluditur quod non.de acquiren possessio.l.si rem aliquam. nume.16. & 18. 212

dominium ex possessione non præsumitur. Limita tamen vt ibi.de acquiren. poss.l. naturaliter.§.nihil commune.n.15. 201

dominium probatur ex locatione & perceptione pensionis longo tempore solutæ de acquir.poss.l.rem quæ nobis.nu 47. 211

dominium directum præsumitur contra soluentem ex diutina perceptione solutionis pensionis,& vtile contra recipientem.ibi.nu.48.

dominium non probatur ex possessione,si de eo principaliter agatur,secus si incidenter,quia tunc probatur.ibi.nu.52.

Intelligo & declara vt nu.54 & 55.

dominium probatur ex probatione possessionis tanti temporis,quod sufficiat ad vsu

ad vſucapionem aut præſcriptionem, & probationem tituli, ibidem numero 45.

1 Dominium non probatur per ſolam apprehenſionem in rebus, in quibus oſtenditur aliqua qualitas demonſtratiua eas res eſſe in bonis alicuius, exemplum vt ibi, de acqui. poſſ. l. item quæ nobis. nu. 36. 211

2 Dominium etiam proprie cadit in iuribus incorporalibus, & an vſufructuarius dicatur proprie habere dominium illius iuris vtendi & fruendi. de acquir. poſſeſſ. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 26. 140

2 dominium ſine poſſeſſione probetur. reſp. lxxj. nu. 11. 178

2 dominium ſine poſſeſſionis apprehenſione tranſfertur ex donatione principis. reſp. cxiij. nu. 10. 160

2 dominium an præſumatur ex poſſeſſione. reſp. cxxxv. nu. 1. & 2. 178

2 dominium vtile quid ſit. in rub. de cauſ. poſſ. & propri. nu. 45. 58

dominium quaſi vtile quid ſit. ibi. nu. 36.

dominium quid ſit. ibi.

2 dominium non probatur ex ſola poſſeſſione. de can. poſſ. & proprie. c. cum eccleſia Sutrina. nu. 17. 67

2 dominium & proprietas differunt. de reſti. ſpo. c. ſæpe. nu. 4. 66

dominium difficilime probatur. ibi. nu. 6.

2 dominium proprie cadit in rebus. in rub. de can. poſſ. & proprie. nu. 44. 58

2 dominium probatur ex locatione & perceptione penſionis ſi de eo incidenter quæritur. de acqui. poſſ. l. item quæ nobis. nu. 63. 211

dominium qualiter probetur. ibi. nu. 33. cum ſeq.

1 dominium tranſfertur in mutuo ſola numeratione, ponderatione, & menſuratione. ſi cer. pet. l. ij. §. mutui datio. nu. 4. 10

1 dominium quomodo dicatur incipere à poſſeſſione, & an poſſeſſio ſit cauſa dominij. de acqui. poſſ. §. nihil commune. nu. 30. 201

2 dominium an acquiratur nobis per ſententiam de re ind. in continua. ſub. numero 103. 215

2 dominij de præſenti probatio, an inferatur ex probatione famæ de præterito: concordantur pugnantes ſententiæ via elegantis diſtin. nu. 56. de acquir. poſſ. l. item quæ nobis. nu. 58. 211

dominij probandi alij modi remiſſiuè traduntur. ibid. nu. 60.

1 dominij proprij exceptio an obſtet agenti interdicto quorum bonorum: quod non: niſi incontinenti probetur. Limita vt ibi remiſſiue. quorum bonorum. l. hoc interdictum. nu. 11. 243

1 Dominium rerum dotalium, an olim mortuo marito remanebatur ad mulierem. ſolu. mat. l. dotis cauſa nu. 191. 15

1 dominium recta via tranſit in legatarium in legatis particularibus: ſecus in vniverſalibus. de leg. j. l. per omnia. nu. 32. fo. 191. nu. 48. & 49. 102

dominium rerum legatarum vſque adeo ipſo iure tranſit in legatarium: vt non dicatur momento penes hæredem fuiſſe. ibi. nu. 71. 103

2 dominium, quod reſtitutione facta tranſit in fideicommiſſarium, an dicatur vtile, an verò directum; communis quod vtile. contra tamen attentatur. ad ſena tuſcon. Treb. l. explicato. nu. 17. 155

2 dominium nunquam ipſo iure tranſit in legatarium, quando in eadem rei ius duobus relinquitur. de leg. j. l. per omnia. nu. 16. 101

dominium non tranſit, recta via in legatarium vbi in legato perficiendo opus eſt facto hæredis. ibi. nu. 27.

dominium non tranſit recta via in fideicommiſſarium vniverſalem etiam in caſibus, in quibus non requiritur reſtitutio niſi à die ſcientiæ, & fideicommiſſi acceptati. Qui autem ſint præfati caſus remiſſ. ibid. nu. 50. 102

dominium rerum legatarum an ita tranſeat ipſo iure in ſecundum legatarium, ſicut in primum. ibi. nu. 34. 101

1 dominium rerum legatarum licet acquiratur ignoranti legatario non tamen dominium rerum fideicommiſſario ignoranti acquiritur. ad ſenatuſconſ. Treb. l. j. §. ſed & quoties. nu. 7. 152

2 domorum conductores, ſeu inquilini an & quando teneatur reficere & purgare viam iuxta eorum habitationem. in tract. de peſt. ca. 4. nu. 94. 84. Et ſi à repu. coacti fuerint ad expenſas purgationis an poterunt illas expenſas deducere, ibi. nu. 95.

2 DOMVS peſte contaminatæ purgandæ ſunt & bona mobilia, quæ aqua mundari nequeunt, comburenda, vt ciuitas vel locus quiuis à peſte ſeruetur. in tracta. de peſt. cap. 6. nu. 45. 96. Et an quando magiſtet ſanitatis poſſit inuitis dominis eorum bona comburere. Et an ciuitas poſſit de propijs ordinare, & quis teneatur ad pretium dictarum rerum combuſtarum ibi. numero 47. 49. & ſeq.

2 domus conſtructa per clericum in proprio ſolo, de pecunijs tamen eccleſiæ an efficiatur eccleſiæ. in quib. pign. l. ſenatuſconſulto. nu. 17. 13

1 domus ruinoſæ dominus ſi pauper ſit cogi poteſt domum ruinoſam vendere reficere volenti. de dam. infec. in continua. rub. nu. 5. 139

domus ruinoſa poteſt per ædiles in totũ deſtrui, ſi ex ruina vtis redderetur pulchrior. ibi. nu. 6.

domum ruinoſam habens ſi timeatur ne ruina damnum inferat tranſeunti, cogi poteſt reficere captis pignoribus & multa indicta, ibi. nu. 4.

domum ruinoſam reſpub. vel damnum timens reficere poteſt, & poſtea competentibus remedijs cogere dominum domus ad refuſionem expenſarum, ibi. nu. 5.

1 domum facere in fundo meo ſi quis promiſerit, fundo alienato poſt momam an poſſit moram purgare. de verb. obli. l. ſi inſulam. nu. 28. & 29. 276

1 Domum communem habentes coguntur eorum portiones locate ſocio volenti inhabitare. de ſtumi l. quominus. nu. 140. 252

1 DONANS rem prohibitam an teneatur ad æſtimationem. de leg. j. l. filiusfamilias §. duo nu. 105. 131

donans an poſſit renuntiare beneficio huius legis. C. de reuo. dona. l. ſi vnquam. nu. 116. 316

1 donandi animus non præſumitur ſi res vt tua tibi ſine expreſſione cauſæ reſtituatur, & ita limitatur regula iuris, cuius per errorem vt loquatur quando cauſa fuit expreſſa vt ibi. de acqui. poſſ. l. ſi rem aliquam. nu. 17. 113

2 donans ſcienter rem alienam, & promittens non contrauenire cenſetur donaſſe ſub conditione, ſi illa res aliena ceperit eſſe ſua. reſp. cxl. nu. 11. 181

2 donantis plenam deliberationem quæ dolum excludit interueniſſe præſumitur in donatione reiterata. reſp. cxxxviij. nu. 3. 180

2 donator qui non eſt in dolo non tenetur de euictione, niſi per ſtipulationem vel pactum nudum ſe obligaſſet. reſp. cxciij. nu. 2. 123

donator quando donauit certam rem eccleſiæ tunc donatio facta ad pias cauſas valet etiam quod nullus ſit præſens qui acceptet. reſp. lxiij. nu. 8. 132

2 donare quis poteſt rem ſuam ad tempus certum, vel incertum, reſp. cxliij. nume. 1. 183

2 donata propter nuptias reſtitui debent mulieri donanti, ſicut dos deiecta communi, & id quando ſolui reſp. xcviij. nu. 1. 256

1 donata an reuocentur per ſuperueuientiam liberorum, & quid in remiſſis pactis de non petendo, & tranſactione. C. de pact. l. conditiones nu. 5. 302

1 donata quæ actione repetantur ſi in contractu donationis ſit appoſitum ſpeciale pactum, quod poſſit reuocari, ſi conuenta non fuerint obſeruata. C. de reuocan. dona. l. ſi. nu. 126. 322

1 donata filio per patrem donatione valida in legitimam non imputantur, ſecus ſi inualida ut donatio, ideo filius in poteſtate imputabit donata donatione ſimplici quæ in vita eſt inualida, & morte confirmatur, & habet vim relicti, ad legem Falcidiam. l. in quartam. nu. 144. 152

donata ob cauſam in legitimam imputantur, & cur diuerſum inter donationem ob cauſam, & donationem ſimplicem quæ non imputatur. ibidem numero 248

donata quantitas ſi æquiualeat legitimæ, tunc imputatur in legitimam, ſecundũ aliquoſtamen tenetur. ibid. nu. 146.

2 donatarius cui prius traditio facta eſt an potior habeatur eo, cui donatum prius eſt. reſp. cxxxvij. nu. 1. 179

2 donatarius non dicitur ingratus propter alimenta non præſtita donatori, qui reſeruauit ſibi fructus rerum donatarum, tamen diſtinguendum eſt. de reuo. dona. l. ſi. nu. 165. 324

donatarius tenetur reſtituere fructus præceptos ex prædijs donatis. ibi numero 221 317

1 donatarius eligere debet alterum duorum, nimirum aut promiſſa implere, aut reſtituere donata. C. de reuoc. dona. l. ſi. nu. 115. 321

donatarius videtur magis delinquere non præſtando rem modici momenti, quã non præſtando rem magni valoris. ibi. nu. 131.

1 donatario non eſt locus purgationi moræ ſi alimenta promiſſa donatori non præſtiterit. C. de reuocan. dona. l. ſi. nu. 112. 321

1 donatario competit actio donata ex nudo pacto. C. de reuoc. donatio. l. ſi. numero 105. 321

1 donatarius ſi vigore pacti teneatur poſt mortem ſuam donata reſtituere alicui tertio gratia eius donantis, eo caſu poteſt ſolus donator modum remittere. reſp. cxxix. nu. 3. 181

2 donatarij verba licet ſe ad futurum referant reſpectu executionis, obligatio tamen ad præſens refertur. reſp. cxlij. nu. 2. 183

1 donatarius an excuſetur, ſi non fuerit protectatus de ſuo legitimo impedimento. C. de reuoc. dona. l. ſi. nu. 109. 321

1 donatarius per teſtimonium perlubricum contra donantem in cauſa criminali, priuatur donatione. Item vaſallus contra dominum feudo & quod de aduocato præſtante aduocationem in cauſa capitali contra donantem. Et quid de iudicante. C. de reuo. dona. l. ſi. nu. 29. 30 & 31. & 33. 318

donatarius qui adulterauit vxorem donantis, an dicatur illi atrocem iniuriam inferre, & quam grauiter illum offendat, & quid ſi adulteret relictam à donante, ibid. nu. 35. 36 & 38.

donatarius cognoſcendo concubinam donatoris, iniuriatur donatori. & poteſt donator eo nomine donationem reuocare, non autem ſi cognoſcat ancillam donatoris. nu. 40. & 41. & quid ſi defloraut filiam, neptem, vel pronepiem. n. 41. ibi. 319

donatarius an inferat donatori iniuriam, ſi ad tanquam meretricem, non tanquã vxorem, aut filiam donantis accedit. ibi. nu. 49.

1 donatarius deprehenſus donatorem captiuum in bello. poſt capturam nullam ei inferens iniuriam, donatione non priuatur. C. de reuocand. donatio. l. ſi. nume. 60. 319

donatarius ſe defendendo percutiens donatorem an atrocem iniuriam inferre dicatur, & priuetur donatione. Et quid de vaſallo percutiente eodem modo dominum. ibid. nu. 65.

1 donatarius iocando vel ludendo percutiens donatorem, an veniat priuandus donatione. Et quid ſi caſu non ex induſtria percuſſerit, ibidem. numero 68. & 69. 320

1 donatarius qui ob non præſtita alimenta donatori incidit in pœnam priuationis rei donatæ quo poteſt moram purgare. de verborum obligatio. l. ſi inſulam. nu. 86. 279

1 donatarius an teneatur reſtituere fructus ante natiuitatem filiorum perceptos. C. de reuoc. dona. l. ſi vnquam. nu. 99. 315

donatarius omnium bonorum, tenetur alere filios ſpurios donatarios. Et an monialium filios monachi. ibid. nu. 72. 315

1 donator, qui reuocauit donationem ex cauſa, quia donatarius non adimplet conuenta tenetur probare illam negatiuam. de reuocan. donat. l. finali. numero 286. 325

donator an teneatur probare tempus & locum ingratitudinis commiſſæ. ibid. n. 199 326

donator non proſequendo iniuriam, cum poſſit, cenſetur remiſiſſe iniuriam. ibi. nu. 200.

donator ſi extra iudicium donationem reuocauerit, an hæres poterit mouere querimoniam in iudicio, & repetere bona donata ab ingratoquod limita. ibi. nu. 208 & 211.

1 donator qui non vendicauit in vita, nec aliter animum ſuum declarauit, an cenſeatur remiſiſſe eius vendicandi bona à donatario. de reuo. dona. l. ſi vnquam. nu. 16. 315

donator an agere poſſit actione reali ad res donatas reuocatas filiorum natiuitate. de reuo. dona. l. ſi vnquam. nu. 109. 316

1 donator an aliqua conditione condicere poſſit poſſeſſionem rerum donatarum à donatario. de reuo. dona. l. ſi vnquam. nu. 110. 316

2 DONATIO facta eccleſiæ per Conſtantinum an valeat. reſp. clxxv. numero 9. 201

1 donatione reuocata propter ingratitudinem donatarij an bona donata pertineãt ad donatorem an ad ſubſtitutum in donatione poſt mortem donatarij. de reuo. dona. l. ſi. nu. 116. 317

1 donatione iurata in fauorem principalis obligati de non contraueniendo, pariter debet irritari obligatio de reuocandis donationibus. l. ſi vnquam, numero 12. 309

1 donatio facta filio in poteſtate, vel donatio cauſa mortis, imputantur teſtatore iubente. ad legem Falcidiam. l. in quartam. nu. 29. 147

donatio non reuocatur adoptione filiorum in caſu. l. ſi vnquam. Codice de reuocandis donationibus. ad ſenatuſconſul. Trebellia. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. nu. 11. 166

Index

donatio causa mortis quantum ad donãdi facultatem equiparatur vltimis voluntatibus.de leg.j.l sciendum.nu.11. 103
Ideo valet consequentia,qui non potest testari,non potest donare causa mortis, ibid.
donatio causa mortis facta in testamento vlturarij,non valet,ibi.nu.9.
donatio causa mortis quo ad effectum eque paratur vltimis voluntatibus, & an dominium rei donate causa mortis transeat ipso iure in donatarium,ibidem nu.15.
donatione prohibita censetur omnis alienatio prohibita.limita duplicirer.de leg.j.l filiusfamilias.§.diui.nu.104. 131
donatio facta à constituto in extremis,ceseetur donatio inter viuos nisi fit facta mentio mortis.resp.lxiij.nu.7. 153
donatio vel priuilegium ecclesiæ,non potest reuocari per ingratitudinem prælati.resp.clxxj.nu.10. 206
donatio perfecta in aliquo mutari,vel retractari non potest,antequam autem sit acceptata potest reuocari & mutari quod limita.resp.lxiij.numero 1. 2.5. & 6. 131
donatio facta Regi an censeatur facta dignitati,an personæ.resp.xxx.numero 2. 5.& 6. 151
donatio rei alienę quomodo.& quando valeat resp.lxv.nu.6. 123
donatio inter virum & vxorem an iuramento firmetur.responso cxxvij. numero 3. 169
donatio ob causam,& donatio remuneratoria quatenus excedit causam, vel merita,dicitur simplex donatio resp.cxxvj.nu 2 168
donatio remuneratoria non est propria donatio resp.cxxj.nu.1. 168
donatio à viro prohibita non firmatur iuramento prestito,vt crederetur marito asserenti se totum donate vxori,non vt donatio firmaretur.resp.cxxv.numero.2. 168
donatio inter virum & vxorem,non validatur iuramento assertorio. responso cxxv.nu.4. 168
donatio iurata inter virum & vxorem valet,& irreuocabilis est.resp.cxxv.numero 6. 168
donatio non confirmatur morte,nisi interuenerit vera traditio.resp cxxv.numero 5. 168
donatio inter virum & vxorem iuramento firmatur ex magis communi sententia. resp cxxij.nu.10. 167
donatio facta sub conditione turpi,& in pœnam mutationis vltimæ voluntatis non valet.resp cxxij.nu.2.& 4. 167
donatio iusiurandi religione,affinium præsentia, & iudicis decreto roborata, naturalitate filiorum reuocatur.resp cxxxvij.nu 16. 181
donata Principi & successoribus suis,differunt in vsu à donatis ecclesiæ.resp.clxx. nu.5. 197
donatio facta vni filio,an reuocetur superuenientibus alijs filijs.de reuocan.dona.l.si vnquam.nu 111. 31
donatio facta vxori an reuocetur si ipsa postea liberos ex marito donante suscepit.de reuo.dona.l.si vnquam.nu.113. 316
donatio facta ecclesiæ an naturalitate filiæ reuocetur.de reuo.dona.l.si vnquam. nu.113. 316.
donatio an ex quacunque causa ingratitudinis reuocari possit.de reuoc.dona l. fin.nu.20. 318
donatio facta ecclesiæ in dubio an præsumatur facta pro salute animæ.de reuocan.dona.l.si vnquam.post nu.113 318
donatio omnium bonorum Sempronio facta,reseruata quadam pensione annua qua presbyterari intendebat si ea interuallo ea lege contineretur,quod si donator sine liberis decederet,dicta pensio extincta foret,an reuocetur per superuenientiam liberorum.de reuocan.dona.l.si vnquam.nu 114 316
donatio,quæ non reuocatur legitimatione filij,virtute l.si vnquam,an saltem reuocari possit tanquam inofficiosa,vsque ad debitum bonorum subsidium.de reuoc.donatio.l.si vnquam.nu 89.& 90. 114
donatio an sit inofficiosa,quomodo cognoscatur.quod tempus spectandum.ibi.nu 91.
donatio an reuocetur,si donatarius scidit vel lacerauit vestes donatoris,licet corpus ipsum non attigerit.Et an eo ipso dicatur violentas manus intulisse. C. de reuocan.donatio lege fi.nu 55.& 56. 319
donatio perfecta potest reuocari propter ingratitudinem.& ita immunitatis priuilegium.de reuoc dona.l.fi.nu 1. 117
donatio an reuocari possit,si donatarius fuerit impeditus legitimo impedimento ad implere conuenta.de reuoc. donatio.l.si nu.107, 121
donatio non reuocatur ex eo,quod donatarius non subuenit donatori in suis necessitatibus,vt promisserat,si non fuerunt ei necessitates denũciatæ,& quid ita.ibi.nu.108.
donatio reuocari potest arguendo de legitima ad alimenta.C.de reuocan. do.l. si vnquam.nu 69. 313
donatio facta filio in potestate,an valeat.ibi nu.33.34 35.& 36. 311
donatio constituet rei particularis,potest dici pars bonorum.de reuocan.dona.l.si vnquam.nu.16. 309
donatio ob causam respicientem solam vtilitatem donatarij insinuanda est.fieret simplex donatio l si vnquam.nu.27. 310
donatio ob causam,non est propriè donatio sed potius permutatio. de reuocá. dona.l si vnquam.nu.25.& 29. 310
donatio ob causam an ex alijs pluribus causis,quàm dictis supra reuocetur,vel non.quid ita.de reuo donatio.l.si nu.148. 313
donatio ob causam est potius permutatio,quàm donatio.ibi.
donatio remuneratoria non potest reuocari propter ingratitudinem,ibi.numero 150
donatio non reuocatur propter ingratitudinem, nisi donator declarauerit motum animi sui.Item nec legatum,ibi.nu.151.
donatio an reuocari possit,si donatarius egenti donatori alimenta non præstiterit,ibid.nu 163. 313
donatio ex causa mortis dicitur pura,& simplex donatio.ibi.nu.169. 314
donatio facta ecclesiæ,vel piæ causæ,non reuocatur præterita ingratitudinis & nu.171 & an valeat pactum de coibi.nu.170.& 181. 314
donatio facta ecclesiæ,an possit reuocari propter ingratitudinem prælati remissiuè.ibi.nu.171.
donationem reuocare matri ex quor causis liceat.de reuocan.dona.l.fi. numero 110. 316
donatio simpliciter facta,debet alio non apparente censeri pura de reuocan.dona. l.si vnquam.nu.1. 309
donatio facta purè ex mera liberalitate,non reuocatur prætextu causæ non sequutæ.de reuocan.dona.l.si nu.118. 321
donatio perfecta modum non recipit.ibi.nu.119.
donatio est cum tacitus nominatus.ibi.nu.120.
donata reuocata propter inobedientiam conuentorum, an dicatur reuocata ex causa ingratitudinis.de reuoc.dona.l.si nu.105. 321
donatio partis bonorum an reuocetur per superuenientiam liberorum,& quid in donatione cuiusdam rei singularis.de pact.condition.nu.6. 302
donatio causa mortis facta præsenti tacenti an valeat,quod sic,de verb. obligat. in contractib.nu.24. 154
donatio quæ non potest valere vt donatio inter viuos,præsumitur donatio causa mortis in tract de pest.c.1 nu 179. 78
donatio tempore pestis facta censetur donatio causa mortis licet in ea nulla sit facta mortis mentio.ibi 171.
donatio causa mortis quinque testium præsentiam requirit,nisi tempore pestis. in tract de pest.cap 2 nu 46. 80
donatio causa mortis sub pœnitentia reuocari potest,quod in donatione inter viuos non operatur.in tractatu de pest.c.1.nu.3. 78
donationis secunda species quæ dicatur à mutuo.ibi nu 174.
donatio facta ab infirmo in domo censetur donatio causa mortis, ibidem numero 165.
donatio in qua fit mentio de peste vel infirmitate debet præsumi donatio causa mortis,ibi.num.175.
donatio potest ex circumstantiis iudicari donatio causa mortis,licet in ea nulla fit expressa mortis mentio.nu 178.
donatio vel dotis constitutio an possit fieri in præiudicium legitimæ resp cxxij. nu.13. 167
donatio & traditio duobus facta,si dominus directus præmoriatur, an purificata sit ex habitatione dominorum,& an prior secundo sit potior.resp.cxxxvj.numero 13. 179
donatio Alenconij,& cæterorum castrorum facta à Rege Ludouico Petro secundo,aut tertio genito,an censeatur facta tanquam de proprio patrimonio ipsius Ludouici,an tanquam de demanio Regis resp 80.nu.11. 70
donatio Castri noui Clarimontis, in pacto matrimoniali appositi soli Ioanni aut eius filijs ex illo matrimonio nascituris an facta intelligatur.resp. cxxxj. nu.36. 175
donatio omnium bonorum præsentium & futurorum reseruata Florenis centum de quibus donator testari possit.an valeat,resp.cxiv.nu.4. 184
donatio inter patrem & filium, non valet,iurata tamen valet, resp. cxxvj. numero.8. 169
donatio facta à patre pestifero filio in potestate,an censeri debeat donatio causa mortis,an inter viuos.resp cxlvij nu.3. 186
donatio inter virum & vxorem,est contra bonos mores, ideo prohibita. respõ. cxxvij,nu.1. 169
donatio causa mortis iisdem modis caducatur, quibus & legata. resp. xcvj. numero 1 155
donatio dicitur inofficiosa,cuius si ex post facto inofficiosa reperiatur. responso cxcvij.nu.7. 217
donatio simplex valid. à principio,venit conseruanda,remuneratoria autem nequaquam.resp.cxcvij.nu.9. 186
donatio inter viuos censetur si dicatur in instrumento,quod pater donauit filio, pro se & suis.resp.cxcvij.nu 7 186
donationes inter virum & vxorem,an iurisiurandi religione firmentur, & an illud sit seruandum iuramento,vide Doct.opi in vtramque partem.resp.cxxv. nu.1. 168
donatio omnium bonorum præsentium & futurorum reseruato vsufructu,an valeat resp cxlv nu 3. 184
ex donatione principis transfertur dominium sine vlla possessionis apprehensione resp.cxxij.nu.10 163
donatio in testamento posse facta non potest reuocari.de leg.j.l.nemo potest.nu.115. 122
donatio facta ecclesiæ an reuocari possit propter ingratitudinem prælati. de restit.spo.c.sæpe n.95. 71
donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur donatio causa mortis. responso cxlviij.nu 4. 186
donatio an dicatur causa mortis,si quis donat post mortem omnia bona sua titulo donationis. Et quid si donator promiserit donationem habere ratum & gratam,& nullo vnquam tempore illam reuocari.resp.cxlvij. numero 5. & 6. 186
donatio quæ morte confirmatur,non confertur,quia habet vim relicti.ibi.nu.nume.8.
donatio omnium rerum immobilium facta à minore cum decreto,ipso iure est nulla,subsistetur tamen propter iurisiurandi religionem.Et quid hominor reperiatur enormiter læsus.resp.cxxvij.nu.1 & 2. 180
donatio facta magistro Augustino primo donatario,vti facta de consensu directorum dominorum posterior præfertur.resp.cxxxvij nu 5. 179
donatio facta ob causam non requirit insinuationem. responso cxlvij. numero 3. 185
donatio facta filijs in potestate iurata, valet, & quid ita. responso cxlvij. numero 4. 185
donatio licet verba faciat de mortis causa,nihilominus non semper mortis causa donatio dicitur, sed sæpius inter viuos inducatur. responso 95. numero 3. 185
donatio in pacto matrimoniali apposita,ob causam matrimonij facta intelligitur & re non integra pœnitere nusquam licet,maximè si iuramento fulciatur.ibi nu 4.
donatio facta a matre in præsentia patris, & patris donationi consensum & authoritatem præstantis, reuocari non potest. responso cxcvij. numero 1. 217
donatio rei alienæ quæ fit à sciente faciente,non valet ipso iure. respon. cxl. nume 2 182
donatio simplex quæ in vita donantis valet,non impetratur in legitimam. resp. cxcvij.nu 4. 217
donatio rei alienæ facta scienti quatenus valeat resp cxl nu. 10. 182
donatio facta in fraudem creditoris venit rescindenda,si appareant aliqua signa fraudis resp.cxlv.nu.4 185
donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, non valet quia aufert liberam testandi facultatem.Item non firmatur iuramento, & quid ita. resp. cxlv nu 1.

In omnia Io. Fran. Rip. opera

exlv.nu.1. 184

Donatio omnium bonorum facta à prodigo manifesto ante interdictam administrationem, an valeat quòd non idem in donatione maioris partis bonorũ, de verb.obl.l.is cui bonis,nu.13 & 14. 271

Donatio & promissio facta meretrici à milite non valet de verb.obl.l.6 plagij.nu.13. Idem in clerico. Quid in doctore remissiuè.15. 291

Donatio causa mortis facta præsenti, quamuis non requirat additionem hæreditatis,donatio tamen facta absenti requirit additionem,quia non valet nisi iure fideicommissi.quor.leg.l.j.§.si quis mortis.nu.8. 245

Donatio facta ante homicidium incontinenti subsequutum,præsumitur facta in fraudem fisci.l.si ventri.§.eorum ratio.no.5. 237

Donatio ex qualitate personarum potius quàm mutuum quandoque præsumitur si certi.pet.l.mutuum damus.nu.14. 8

Donatio causa mortis facta præsenti & tacenti an valeat.C. de pactis. in continua.rubr.no.6. 301

Donatio facta concubinæ per clericos & milites an firmetur iuramento. de re iudic.l.miles.nu.1,2. 226

Donationis instrumento si caueatur huiusmodi instrumentum extendi posse di Camine sensuque sapientis,an sapiens addere possit reuumiationem huius legis in extensione.de reuoc.donat.l.si unquam,nu.120. 316

donatio causa mortis quò ad ordinationem & modum incundi,magis accedit contractui,quàm ultimæ voluntati,de leg.j.l.sciendum.numero 3.Ex quo duo inferuntur,vt numero 5.& 6.de veritate tamen coclo & illationem latè ibi disputatur. 105

Donatio causa mortis non æquiparatur vltimæ voluntati, quo ad effectum,quãdo diuersitatis ratio comratium demonstrat. ibid.nu.17.

donatio ob benemerita non imputatur filio in legitimam, & quæ sit ratio. ad leg.Falc.l.in quartam.nu.149. 151

Donatio simplex etiam imputatur in legitimam,vbicunque inter fratres emergeret inæqualitas, quæ conclusio licet communiter reprobetur,saluatur tamen inofficiosa donatione,ibid.nu.150.

Donatio simplex facta filio cum iuramento,non imputatur in legitimam : quin statim valida est propter iuramentum.ibi.nu.151.

Donatio causa mortis quantum ad confirmationem æquiparatur contractibus non legatis:quia licet ad legatorum confirmationem requiratur aditio hæreditatis,non tamen ad confirmationem donationis, quam sola mors confirmat.declara dupliciter.de leg.j.l.sciendum.nu.18. 104

Donatio causa mortis reuocata per pœnitentiam, reconualidatur, si donator decedat sine hærede,ibi.nu.19.

Donare causa mortis an possit filius patri:communis est posse.ratio ibi traditur.ad senatusc.Treb.l.j.§ fuit quæsitum.nu.1. 158

Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum , reseruata sibi facultate disponendi de aliquibus bonis in vita,non valet.solut.matr.no.17.in continua rubr. 55

Donatio inter virum & vxorem non firmatur morte, nisi præcesserit traditio in vita vel aliquid quod habeatur pro traditione,ibid.nu.23.

Donatio facta filio studiorum causa an valeat.solu.matrim.l.dotis causa. numero 140. 41

D O N E C.aduerbium,limitat dispositionem ad diem , in quem confertur. de vulg.substit.l.moribus.no.6. 69

Dotare filiam ingratam non tenetur pater.de reuocand.donation.l.finali. numero 5. 317

D O S æquiparatur legitimæ,& eius loco succedit.sol.mat.l.dotis causa numero 54. 42

Dotis in causa an procedatur summariè respectu probationum.& an diebus feriatis.sol.matr.l.dotis causa.no.45 & 46 41

Dos propriè dicitur post matrimonium legitimè contractum, & nondum dissolutum.sol.matr.nu.66.in continuatione rubr. 38

Dos profectitia quæ dicatur.sol.mat.l.dotis causa.nu.133. 44

Dos profectitia cur sit communis inter patrem & filiam.sol.matr.l.ij.§.quod si in patris.nu.16. 49

Dos restitui non debet constante matrimonio,nisi in casibus hic traditis. solut. matr.l.soluto matrimonio nu.23. 41

Dos qua actione reputatur matrimonio pronuntiato nullo.solut.matr.nu.28.in continuatione rubr. 35

dos data filiæ non imputatur nepotibus in legitimam,quando nepotes habeat dotem à matre,vt hæredes ipsius matris,resp.cxviij.nu.5. 217

Dos confessata an habeat priuilegia tacitæ hypothecæ: sic contra maritum & hæredes,secus contra tertios creditores:intellige vtrunque dictum, vt ibi. de priuileg.cred.l.ij §.si sponsa.nu.12. 135

Dos confessata an habeat personale priuilegium prælationis, ibidem numero 23

Dos constituta filiæ nupturæ deducitur ante omnia legata,tanquam æs alienum etiam si essent ad pias causas,ibid.nu.13 & 15. 255

Dos an computetur inter æs alienum patris,ibi nu.14.

Dotes duæ ab eodem marito debeantur,tunc in personali præfertur prior dos. de priuil.cred.l.priuilegia nu.52. 159

Dotis fauore incertitudo quantitatis non vitiat dotis constitutionem,nec libellum,nec sententiam:nec legatum dotis.de verborum obligat.l.ita stipulatus. nu.18. 282

Dotis fauore,mortuo promissore incertæ dotis ante declarationem, non extinguitur stipulatio,ibid nu.15. 283

Dos materna non imputatur in legitimam nepotum,si filia viuo patre effecta sit sui iuris per emancipationem:& quare ad legem Falcid.l.in quartam, num. 195. 153

Dos data filiæ an nepotibus in legitimam imputetur,inspicienda est stipulationis forma , quia si talitet sit concepta,quod nepotes consequantur dotem vt hæredes matris,non imputabitur,alias secus,ex quo infertur,vt ibi.numero 196.

Dos data matri indistinctè , imputatur nepotibus in legitimam,siue sint matris hæredes,siue non,modò mater in potestate patris mortua sit.communis opinio.ibid.nu.197.

Dotem maternam non imputant nepotes venientes ad aui successionem,ex persona propria,vt quia concurrunt cum alijs nepotibus,vel petunt ab extraneo legitimam,secus si ex persona matris venirent,vt quia concurrunt cum patruis &c.quia tunc imputant.ibi.nu.198.

Dos data filiæ an imputetur nepotibus stante consuetudine,quòd extantibus liberis ex matrimonio, dos non reuertatur ad patrem. post multa concludit quòd sic,ibid.nu.190.& 192.

dos data nepti ab auo,vel donatio propter nuptias data nepoti, an imputetur filio in legitimam suam,concluditur esse datam filij contemplatione imputare,datam verò nepotis contemplatione non.ad legem Falcid.l.in quartam. nu.202. 151

dos data nepti præsumitur data ab auo filij contemplatione. numero 206.ibidem.

dos quæ tempore mortis patris nondum erat ad ipsum reuersa,non venit filio in legitimam imputanda,nu.203.

dos data nepti non imputatur filio in legitimam,quando filius dotis datæ tempore erat diues,quia auus nepotis contemplatione non filij dedisse videtur. limit.205.ibid.nu.204

dos data filiæ non imputabitur nepotibus , si expresso pacto dos pertineat ad eos,vt ad hæredes,vt si stipulatum fuerat,futuro matrimonio dotem filiæ & eius hæredibus reddi, dein si dos nunquam sit ad patrem reuersura ex forma statuti.ad leg.Falc.l.in quartam nu.194. 153

dos data filiæ an sit imputanda in legitimam nepotum:communis quòd sic,quæ etiam procedit in donatione propter nuptias facta filio,quæ imputatur etiã in legitimam nepotum,ibi.nu.189. 152

dos data patruo imputatur filiæ in legitimam in bonis patris debitam,ibidem.nume.206. 153

dos data matri, vel donatio propter nuptias data patri transeunti ad secunda vota an imputanda sint in legitimam ipsis debitam in bonis filij, ibidem.numero 208.

dos data filiæ an imputetur in Falcidiam parte imputati mandante, cum alias non imputetur cum auo,quàm iure hæreditario capiatur.ad legem Falcid.l.in quartam,nu. 30. 147

dos data à patruo patris contemplatione imputatur filiæ in legitimam, ibidem numero 139. 151

dote relicta per patrem filiabus hoc modo,Titiæ,Meuiæ,& Semproniæ filiabus meis cum nupserint pro earum dotibus lego aureos mille pro quabet, an dos præmortientis antequam nubat accrescat aliis sororibus, an verò remaneat penes grauatum.de leg.3.l.te coniuncti,nu.70. 138

dotis causa vel donationis propter nuptias res alienari prohibitæ, alienari possunt nõ obstante prohibitione testatoris.limita tripliciter,nu.75.& ibi. de leg.j.l.filiusfa.§.dixi.nu.70. 130

dos quibus priuilegijs gaudeat.sol.matr.l.dotis causa,nu.34. 48

dotalis fundus & donatio propter nuptias alienari non possunt,nec præscribi. sol.mat.l.j nu.34. 41

dotalis fundus an possit præscribi mortua vxore in præiudicium hæredũ,ibid. nu.35.

dotalium rerum dominium an soluto matrimonio transferatur ipso iure in mulierem absque traditione,& an in hæredes mulieris,ibidem,num.36.37. & 50. 42

dos an repetatur,quonis modo matrimonium soluatur.sol.matr.num.25.in comm.rubr. 55

dos an reperi possit separato toro,ibid.nu.26.

dotales res immobiles,an possint alienari seruata solemnitate auth. fine à me. C.ad vellei.sol.mat.l.dotis nu.163. 43

dotis definitio. latius.43 latissime.53.vbi de veritate diffinitionis Bar. disputatur per multa.soluto matr.nu.40.in continuatione rubri. 36

dote principali soluta,non permittur actio ad fructus.sol.mat.nu.46.in continuatione rubri. 36

dotis instrumentum præsumitur prius factum,vbi concurrunt plura instrumenta eodem die confecta,latè & nu.5.& 36.Lancelotus nu.6.7.9.10.& 11 sol. matr.d.l.dotis causa,nu.3. 39 & 40

Dotis instrumentum,an præsumatur prius confectum mulicre concurrente cũ fisco contra tertium,ibi.nu.10.

Dotis priuilegia competentia ante matrimonium quæ sint,latissime nu.50.cũ nu seq. 41

dotis causa an sit mistifori,& sic an eius iudex ecclesiasticus sit competens iudex in ea.ibi.nu.47

dotis incertæ promissio valet.ibi.nu.58. 45

dotales res mobiles,an iure antiquo alienari possent,& quid hodierno iure. ibi. nu.120.

dotis solutio facta vxori constante matrimonio extra casus à iure permissos,nõ liberat maritum de veritate tamen ibi late.soluto matri.nu.25.& 45.limitatur multimodè nu.26 & seq. 46

Dos an sit res vniuersalis & incorporalis cõmunis quod sic.ex quo infertur ad plura.solu.mat.nu.43.& seq.in continua.rub. 36

Dos prout sit nondum tradita,an sit propriè dos.latè solu.matr.num. 58.in cõtinua.rub. 37

dos propriè non dicitur ante contractum matrimonii , sed an largè dici possit dos,sol.mat.nu.60.in continuatione rub. 37

dos non dicitur propriè post matrimonium nullitet contractum, & sic vera loquentia de dote nõ procedunt in dote putatiua,nisi agatur de fauore mulieris.64.solu.matri.nu.63.in continuatione rub. 38

dos si promittatur marito stipulanti per patrem mulieris,vel extraneum præsente muliere,& tacente,ex tali stipulatione actio sibi non quæratur contra promittentem,tamen ex pacto nudo contracto inter promittentem, & eam præsentem,tacentem sibi datur actio.solu.matr.l.dotis causa,nu.53. 41

dos data nepti ab auo imputatur patri in legitimam.sol. matri. l. dotis causa, num.75. 42

dos censetur promissa de bonis ipsius filiæ.si pater tẽpore promissionis protestatus sit,quod dotẽ promittebat de bonis filiæ,non tamen cẽsetur per hoc pater exoneratus ab onere dotandi,nisi filia protestationi cõsenserit,ex quo infertur vt ibi.solu.matri.l.dotis causa.nu.91. 43

dos data à patre pro filia sponsa an possit constante matrimonio reuocari in eo quod excedit alimenta.solu.matri.l.dotis causa.nu.68. 42

dos an propriè dicatur ante quam vxor fuerit cognita , & transducta in domũ mariti. sol.mat.nu.57.in continuatione rub. 38

Dos est restituenda sol.mat.l.soluto matri.nu.1. 45

dos data filiæ,an possit minui per patrem ipsam volentem monasterium ingredi.solu.mat.l.dotis causa nu.61. 42

dos profectitia,an iure nouo sit præcipua filiæ,ita quod pater non habeat usum fructum,sicut nõ habet inaduentitia.sol.matr.l.2.§.quod si in patris.nu.49.

dos profectitia filiæ non confiscatur ob delictum patris,ibi.nu.19.

dos profectitia est communis patris & filiæ,ibi.nu.2 fallit nu.3. 48

DVBITATIO

Index.

1 DVB'TATIO quid.de iureiur.l.admonendi,nu.87. 20
DVAE regulæ traditæ circa imputationem fiendam Prima est, quæcunque iure hæredi tributa capiuntur,in Falcidiam imputãtur.Secunda concipi nequeãt.l.nu.64 ad leg.Falcid.l.in quarta n.nu 24. 146
1 Duobus inæqualibus adæquatis virtus potentior vnius alteri communicatur,propter quam regulam multa egregiè dicta emulantur.de leg.j.l. per omnia. numero 106
2 Duo testes etiam fœminæ sufficiunt ad probandum matrimonium, respon.vij. nume.4. 100
1 Duo testes cõcordes,& plene deponentes,& omni exceptione maiores,destruunt omnes præsumptiones contrarias.resp.clxj.nu 10. 195
1 Duo res debendi & credendi etiam in testamentis constitui possunt.de leg.j.l. ex toto §.hinc scripsimus.nu 1 114
1 Duo vinculo sunt factiora vno,limita quatuor modis,de legat.3.l.cum conuenit. numero 13. 134
1 Duo res primum tenda,an possint intervenire pro dote restituenda solu. matri.l. si constante.nu 55. 56
1 Duo vbi sunt æquiparata à lege veteri,lex noua disponens super vno,extenditur ad alterum.n.de leg.j.l.nu 3.fo.93 & l.ferendum.co.nis nu.21 104
2 Durum & inhumanũ est publicationem rerum familiarum,paupertatis de lege tenebitatem, respon.lxxxvij.nu.1. 151
1 Durus igitur cum lege quia cum homine,in his,quæ cum magna causa & deliberatione sunt à lege statuta.de verbo,abil.l.si insolam,nu 59. 208
2 DVX Mediolani in suo dominio habet iura imperii,& omnia potest quæ sunt concessa Imperatori,respon.clxxj nu.13. 198
2 Ducatum alienandi facultas domino an interdicatur,resp.clxxx.nu.16. 203
2 Ducatus Alenconi & comitatus Pertici an confestim donati Comitibus, & Ducibus in eorum appanagium,resp.lxxx.nu.14. 143
2 Ducatus Alenconi & comitatus Pertici an sint de demanio Regis Francię? resp lxxx nu.1 3 & 9. 149
2 Ducatus Alenconii,& comitatus Pertici,à principio erant de Ducatu Normaniæ,respon.lxxx.nu.50. 145

De littera E.

2 EBRIVS testis esse non potest.&ibi vi fere licet an aduersarius,si vxosus,inimicus,& inimicus admittuantur in testem.resp.liij. numero 14. 187
1 EBrietosus non debet ad ordines promoueri.C.de reuoc.dona.l.ii. numero 77. 320
1 Ebrius non potest esse testis,nec testamẽtum facere,eique nocet sua confessio. C.de reuo.dona.l.fi.nu.76 & 78. 320
Ebrius nemo præsumitur nisi probetur,ibi.nu.80.
1 Ebrii contractus est ipso iure nullus.de verb.oblig.si eni bonis.nu.25. 271
1 Ebrietas omnium vitiorum est fomes,& ob eã suspendi potest ab officio & beneficio clericus.Item miles cingulo militię priuari,nume. 73.Item doctor exautorari,num.74 Item medicus ab officio medendi remoueri. C. de reuoc.donationib.l.fi.nu.71. 320
2 ECCLESIA an & quando teneatur ad omnia quæ imponuntur pro aquis publicis habendis,vel aquæ ductibus purgandis.in tracta.de pest.cap.4.numero 44. 84
1 Ecclesia an habeat tacitam hypothecam in re empta ex pecunia sua,&an dominium.in quibus.eam pig.l.senatusconsulto.nu.16 cum seq. 33
2 Ecclesia parochialis erecta in cathedralem non perdit priuilegia concessa prius parochiæ,respon.xxxi.nu.21.& 22. 116
2 Ecclesia secularis potest dici conuentualis de iure, & proprietate vocabuli. de cau.l.possel & proprie.c cum ecclesia Sutrina nu.4. 59
Et ibi vtrum & quomodo differant capitulum & conuentus.
2 Ecclesia ponitur pro capitulo de rescrip.c.eam te.nu 16. 31
2 Ecclesia Romana constituitur ex omnibus Christi fidelibus de constit.in rub. numero 18. 5
1 Ecclesia est mater iustitiæ,& bonorum morum.de vulga subst.l moribus.numero 4. 69
1 Ecclesia an cognoscat de causa dotis viduarum principaliter in iudicio proposita sol.matri l.duos causa,no.43. 41
2 Ecclesia principalis illa præsumitur,ex ecclesiis simul vnitis, quæ plures habet canonicatus pro se.&c.resp.xxi.num 14. 112
2 Ecclesia tenetur ex contractibus per prælatum cũ consensu totius capituli, non tamen cubus ecclesiæ celebratis,resp.lxx numero 1. 131
Ecclesia minor,& pupillus æquiparantur,ibi.nu 2.
2 Ecclesia tenetur ad onera communem vtilitatem concernentia, respon lxvij. numero 8. 135
2 Ecclesia tenetur ad onera refectionis viarum.pontium,fontium, & murorum. respon.clxxij.nu 5 & 6. 196
2 Ecclesia ponitur pro capitulo.sive clero,resp.clxx.nu 15. 198
2 Ecclesia parochialis dignior an possit annecti collegio minus digno, respondeo xiij numero 2. 109
2 Ecclesia tenetur ad solutionem collectæ impositę pro redimenda vexatione & incursione hostium.Item pro conseruanda,vel liberanda a ciuitate à pestilentia.resp clxxij nu 7.& 8. 196
1 Ecclesia debitrix gaudet priuilegio,vt possit creditori rem mediocrem de bonis suis illatum date,ita quod creditor eam a recip ac addita decima pro pretij fiscet peta l.2 § mutui datio.nu.17 11
1 Ecclesia est potior creditoribus & domino in rebus Deo hypothecatis& postea factatis.de priuil.cred l priuilegia, num. 50. 239
Ecclesia mater ejus debet honestatis& æquitatis C.de reuo donat.l si vnquam. post. nu. 114. 316
1 Ecclesia non incidit in pœnam l.si quis in tantam C. vnde vi propter violentiam prælati C de reuo.donat.l si.nu.174. 314
1 Ecclesiæ creditam pecuniam,in illius vtilitatem fuisse versam probare volens quod reneatur: probare de priui.cred.l si ventri §.eorum ratio.nu.12. 217
1 Ecclesiæ agenti an sit edendum per reum ad intentionem eius fundãdam. C de edeo l.ipse dispice nu 13. 295
2 Ecclesiam vnire alteri papa potest iouito & non vocato ordinario & quid in legato de latere,resp xiij.nu.6.& 7. 109
2 Ecclesiam,qui recusat ampliare,& restaurare, est indignus decimis.resp. xxxj. pume,17. 114
2 ecclesiæ regimen concessum est in temporalibus atque spiritualibus collegio spiritussancti,per vnionem parochialis ecclesiæ sibi concessam.resp.xiij.nume ro 1. 109
1 ecclesiæ res semel data in emphyteusim.vel in feudum,perpetuo datur emphyteusica.& si redeat ad ecclesiam absque solẽnitate iuris,dati potest in emphyteusim.de leg.1.l aliena.minas.§.diu.nu 65. 130
2 ecclesiæ alteri ecclesiæ vnitæ per incorporationem sunt tanquam pedissequæ illius cui vniuntur.resp.xxi.nu 1; 112
2 ecclesiæ priuilegia papæ concedit principaliter propter publicam vtilitatem, respon xxxj nu 17. 116
2 ecclesiæ plurib⁹ simul vnitis illa præsumitur in dubio principalis, quæ plures habet canonicatus prote.& ibi plura de ordine scriptorę ac nominationis.resp. xxi nu.14. 112
2 EDICTI regij declaratio,ad ipsum regem spectat, respons. clxxxij. numero 4. 199
2 edicta prætoris,rationabili interpretatione acquiescunt,resp.lxxxij.nu 17. 149
2 edictum de testamentis an sit prohibitorium,resp cxxx.nu 2. 171
2 edicta maxime pœnalia decernere,& proclamare facere, iurisdictionis est.resp. clxiij.nu.2. 194
1 edictum diui Adriani competit directo substituto,non fideicommissario, intelligi tamen ibi de vulg substi.l ceterum.nu. 51. 78
1 edictum diui Marci de quo in l.extat.ff.quod met.cau.an detur contra legatarios occupantes legata post aditam hæreditatem.quo.leg.l.hoc interdictum.numero 20. 244
1 edictum & interdictum quomodo differunt plures traduntur differentiæ. de interd super continua.rub.nu.20. 241
2 EDIFICARE an cuipiam liceat si ex edificio reflagret aqua in via publica quæ cito corrumpitur.in tract.de pest.c 4.nu.82. 84
1 ędificans in suo à se possesso an possit prohiberi per prætorem vel lapilli iactum. an vero sit opus nunciatione noui operis.de no.oper.nun.l.de pupillo.§. meminisse.nu.8 187
ędificare in suo memini licet cum vicini damno sine directo immittatur,vel proiectatur in prædium vicini,sine per indirectum ex vsu ędificij secutura est immissio.ib.nu 54. 168
1 ędificia priuata diffitare debent ab ędib.sacris quidecim pedum intervallo alias cuilibet competit demolitorium interdictum.de interdict.l.videamus,numero 106. 261
1 ędificia non cohærentia solo,& naues æquiparantur.de flumi.l.quominus.numero 123. 251
1 ædificium factum de pecunia ecclesiæ an cedat solo proprio electi. in quibus can.pig.l.senatusconsulto.nu.18. 33
1 EDITIO quando fienda sit à capite, quando non,solut.matr.nu.22 in continua.rub. 15
1 editio quare fiat iudici C.de eden.l.edita.nu 4. 299
1 editio actorum an differat ab editione aliorum instrumentorum,& in quibus.C. de eden.l.is apud nu.1. 297
1 editio an fiat iure actionis,an officio iudicis,& si fiat iudicis officio,an nobili,an vero mercenario iure traditur.C.de eden.l.ipse dispice.nu.19. 296
1 editio actorum an sit facienda iudici & partibus coram quibus confecta sunt.C. eo.l.is apud.nu.14. 297
editionis finis quis sit,ibid.
1 editio an fiat iure actionis an officio iudicis quæ vtilitas resultet plures recitantur vtilitates.C.de eden.l.ipse dispice.nu.21. 296
editio fit iure actionis in casibus hic recitatis,nu.22.
Editio fit iure actionis descendentis ex contractu illo,ex quo quis est obligatus conficere librum rationum,late de veritate,& ibi an notarius vel argentarius teneatur actione mandati ad edendum,ibi.nu.22.
1 EFFECTVM & non verba inspicimus ad cognoscendum contractum.C.de re.don.l si vnquam.nu 19. 310
2 ELECTORES si scienter elegerint inhabilem qua pœna debeant puniri.in tract.de pest.cap.3.nu.199. 93
Et quam pœnam incurrant patroni,qui huiusmodi custodes repræsentauerunt. nu.188.& 189.ibid.
2 ELECTVS vel præsentatus à bonę fidei possessore præfertur electo vel præsentato à proprietario. de caus.poss.& propri.et.cap.cum ecclesia Sutrina.numero 130 65
2 electus ante confirmationẽ non habet exercitium iurisdictionis,licet possit dici prælatus habitu.de rescript.c.cum te.nu.10. 31
2 electus & confirmatus ante consecrationem,non dicitur promotus ad episcopatum,quemadmodum non suscepto pallio,non potest quis dici archiepiscopus.numero 26.& 9 vbi dantur plures fallentiæ de rescriptis.cap.eam te nu mero 1 30
2 Electus in Papam ante benedictionem,coronationem,& consecrationem non potest intitulari pontifex Maximus.de rescriptis. capitulo eam te. numero.3. 30
et quid de electo in Imperatorem nu.4.
2 ELECTIO facta exclusa vel contempta maiori parte, nullo iure valet.de caus.poss.cap cum ecclesia nu.12. 60
electio dicitur vnanimiter celebrata quando nullus contradicit,ibidem numero 3.
electio episcopi &similiter cuiuslibet alterius prælati,spectat ad capitulum illius ecclesiæ ad quam eligitur,ibi.nu.5
electio facta à proprietario alio existente in possessione eligendi etiam cum mala fide est cassanda,ibi.nu.131. 65
2 electio vt dicatur facta inspiratione,vel quasi,quid præcedere debeat.resp. 32.nume.8 45
2 electio facta à minore parte capituli,contempta maiori est ipso iure nulla, resp. 32.nu.1 126
2 electio episcopi spectat ad canonicos de iure communi,ad Papam de antiquo.respon.31 nu 1.& 3. 115
2 electio quasi inspirationis vt dicatur,quomodo fit celebranda,respons, xxxiij. nu 10. 117
2 electio secunda facta non cassata prima,non subsistit,resp.32 nu.7. 126
2 electio facta non vocatis absentibus mero iure valet, nisi non vocati contemptum prolequantur,qui etiam possunt ratificare electionem, respons. xxix. nu.1.2 fallit 3. 115
2 electio inspirata aut procedit ex spiritussancti inspiratione,aut ex præsumpta.respon,xxxij.nu 8. 117

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 Electio clandestinè & de nocte facta, est nulla, nisi interuenerint tria luminaria. respon. lxxiij. nu. 5. & 5. 117
1 Electio secunda prima non cassata facta, cur non teneat. respon. xxxv. nume ro 1. 117
2 Electio non valet, vbi non est libera voluntas. resp. xxxviij. nu. 3. 118
2 electio quasi inspirationis non fit per vnum post alium, nec cum matura, & opportuna deliberatione. resp. xxxiij nu. 11. 117
2 Electio facta per inspirationem etiam præsumptam, non eget confirmatione, respon. xxxiij. nu 3. 117
2 Electio episcopi de iure communi spectat ad canonicos cathedrales. respon. xxxvij. nu. 1. 118
2 Electio facta ante sepulturam defunctæ Abbatissæ, est nulla. respon. xxxiij. numero 4. 117
2 Electionis confirmationem petens, tenetur prius legitimam probare, alias electio cassabitur. resp. xxxiij. nu. 3. 117
2 Electione arbitrorum, non videtur recessum à iudice ordinario. resp. lxxx. numero 45. 145
1 Electio nulliter facta non assumit ius eligendi: quod declaratur vt ibi. de leg. j. l. serui electione, nu. 4. 108
Electione nulla ignoranter facta non tollitur ius eligendi: secus si scienter: ideo scienter eligendo incapacem tollitur electio. ibi. nu. 5.
Electio nulla est rebus omnibus non exhibitis: ideo ea non tollitur eligendi ius. quod limita duobus modis. ibi. nu 6. & 7.
Electio rei alienæ non priuat legatarium eligendi iure: quia talis electio non trahit secum executionem, quod procedit, vt ibi. nu. 8.
Electio an, & quando sit variabilis in contractibus. ibi. nu. 15.
Electio facta per verbum suspensiuum, volo eligere: non admittit variationem, ibi. nume. 16.
Electio facta forma à testatore data non seruata, non tollit legatario facultatem variandi, quia nulla est talis electio, ibi. nu. 13.
Electio vbi alicui à lege data est, cum semel elegerit, amplius eligere non potest, sicut dicitur in electione ab homine concessa, quod declara vt ibid. numero 2.
1 Electio duplex, quædam meri facti solius voluntatis declaratoria, quædam iuris, vt electio quæ fit in capitulo. ad senatusconsul. Treb. Lex facto. §. si quis rogatus. j. nu. 4. 169
1 Electione data rectori, & scholaribus aut pœna apposita, rector & scholares cùm pares in eligendi potestate, & in pœna. de legi j. te coniuncti. nu. 104 136
2 Electio custodum banneriorum, seu saltuariorum, obstetricum, & similium ad quos spectet in tract. de pest. cap. 5. nu. 186. cum pluribus seq. fo. 93. Et quæ requirantur ad hoc vt custodes electi dicantur sufficientes, nu. 194. ibi.
1 Electio est creditoris in alternatiuis quando alternatiua cadit inter duo, quorũ vnum est tantum in obligatione, alterum verò adiectum est ad cautelam creditoris. de re iudi. l. iiij §. si ex conuentione. nu. 3. 211
eligens vnum remedium pro executione sententiæ, vel instrumenti non prohibetur ad alia redire, ibid. nu. 1.
2 Electio dicitur fructus iuris eligendi extans viuente electo. de cauſ. poſ. & propri. c. cum ecclesia Sutrina. nu. 106. 64
2 In electione defloratus virginem relinquitur aut eam capere, aut dotare, vel pœnam corporalem subire de iure canonico. Sed de iure ciuili relegatur & dimidia bonorum suorum confiscatur, resp. lxxix. nu 3. 142
2 Electione præferendus est is, qui misericors esse didicit. de rescrip. c. cum ecclesia. nu. 55. 41
2 Electione indigni an sit probanda ignorãtia, & quando illa excuset. respon xxx j. nu. 1. & 2. 116
2 Electioni de indigno facto consentientes hac vice sunt priuati eligendi potestate resp xxx j nu 4. 116
2 ELEEMOSYNAE quæuis immensitas mensura dici potest in pauperes. in tract. de pest. c 5 nu. 152. 92
2 Eleemosynæ genus est optimum errantes reprehendere. in tract. de pest, cap. 6 nu 172. 86
2 Eleemosynam facere, an & quando diuites cogi possint, ibi. nu. 196.
1 eligere amplius non potest, qui semel eligit. de leg. j. l. serui electione. nu. 1. 108
2 EMANCIPARE filium pater ex his causis cogitur, ex quibus filius patrem exhæredare potest. de vulg. substi. l. Lucius. nu. 27. 96
1 Emancipati reuocantur in patriam potestatem quo ad onera, non quo ad honores, propter ingratitudinem. C. de reuo. dona. l. si nu. 167. 134
1 Emancipatus filius si quid acquirat negotiando ex paterno pecunia, an illud in legitimam imputet. ad l. Falci. l. in quartam. nu. 160. 151
Emancipato filio data in præmium emancipationis, an veniant in legitimam imputanda, & quare dicantur data in præmiũ emancipationis. ibid. nu 183 152
1 EMENDARE quid sit. C. de eden. l. edita. n. 36. 300
emendatio libelli semel permissa est non pluries. ibi nu. 40.
1 EMOLOGATIO laudi operatur vim pacti, & translationis. rel. c vij. nu. 2. 160
Emologationis pactio super laudo arbitri faciendo non valet. de lega. 1. l. nemo potest. nu. 89. 124
Emens rem sibi legatam, an censeatur legatum repudiare, & quid si emat rem sibi sub conditione legatam, & quid si emat etiam sciens ab hærede rem sibi pure legatam. de verb. oblig. l. qui Romæ §. duo fratres. nu. 91. 92 93. 292
Emens rem minori pretio, quam valeat, ab habente notitiam valoris, in foro conscientiæ tutus est. C. de reuocan. dona. l. si vnquam. nu. 18. 310
Emens alterius nomine tenetur ad fructuum restitutionem. de leg j. l. semi electione §. cum fundus nu. 17. 110
Emens frumentum ad credentiam pretio, quo valuerit mense Maii, tenetur ad summam immoderatam propter euentum caristiæ insolitæ. in tract. de pest. c 1 nu. 98. 75
1 EMPTA de pecunia alterius, nõ sunt tacitè sibi hypothecata, fallit in emptis de pecunia, pupilli, & militis. de pri. cre. l dabimus. §. si quis eum tutor. numero 15. 216
1 Empta res ex alterius pecunia non est illi tacitè hypothecata. in quibus causis p. g. l senatusconsulto. nu. 11. Limitatur multimodè, nu. 13 & seq. vsque ad finem legis. 31
2 Emptor tenetur denunciare venditori etiam scienti litem motam, alias non poterit agere de euictione. de consti. c. cum M. Ferra. nu. 166. 18
2 Emptori non sufficit denuntiare litem fuisse motam, sed oportet quod emptor offendat emptori libellum, & citationem. de constit. c. cum M. Ferrar. numero 163. 17
1 emptor si emerit rem pro pignore iudiciali captam post captum pignus, & factas subhastationes in loco publico tunc executio iudicati in eum fiet. ad senatusc. Trebel. l j §. si hæres, nu. 22. 161
1 emptor hæreditatis an propriè dicatur hæres vel impropriè de lega. j. l. te coniuncti, nu 91. 139
1 emptor an teneatur denunciare litem motam contra se venditori scienti ipsam litem motam. cõmunis quod fic. fallit. 18 19. 20. 23 & sequen. solu. matri. l. 26. voluntatem, nu. 17. 52
emptor, qui non potuit denunciare venditori litem sibi motam, non prohibetur agere de euictione contra venditorem. ibi nu. 24.
1 emptor si inquietetur super communi iure, ob canonem non solutum per emphyteutam, vel ob deteriorationem, tunc tenebitur emphyteuta, qui vendidit, de euictione. de acqui. poss. l. si aliquam rem. nu. 46. 215
1 emptor cui fuit traditus fundus hypothecatus non potest venditorem cogere vt fideiubeat pro euictione. ad sena. Trebel. l. j § si hæres. nu. 31. 161
Quo autem remedio succurratur emptori, aliquot remedia traduntur, ibidem.
1 emptor conueniri potest pro tributis & vectigalibus principis à venditore debitis. ad senatus. Trebel. l. 1 §. si hæres nu. 15. 160
2 emptio & locatio an & quando excludẽ legantur regalia. in tract. de pest. cap. 4 nume. 51. 74
2 emptori superficiei an debeatur pensionis remissio, propter superficiei ipsius ruinam, ibid. nu. 52.
2 emptio interdum pro conductione exponitur, ibi. nu 58.
2 emptor omnium reddituum, & prouentuum pertinentium ex datiis, & gabellis alicuius ciuitatis per decem annos, an petere potest remissionem sibi fieri, si contingat ipsum patrem, vel aliud percepisse de dictis datiis vel gabellis vno anno ratione pestis, ibid. nu. 45. & 65.
2 emptio & venditio fieri potest in diem, vel ad diem, & sub conditione, respon. clxij. num. 2. 183
2 emptio annui & perpetui redditus an sit de iure permissa, & ab omni fauore tempora, respon. 4. nu. 6. 7. & 8. 105
1 emptio rei siue scienter aut ignoranter facta non valet. Limitatur septem modis vsque ad nu. 8. excutiuntur de acquiren. poss. l. si aliquam rem. nu. 3. 212
emptio possessionis rei suæ ex silentio penes venditorem valet: emptio verò prætetatis nequaquam, ibi. nu. 3.
emptio possessionis rei suæ an valeat si anocari possit à possessore, aliquo remedio possessorio, ibi. nu. 4.
emptio rei communis etiam pro parte emptoris emi potest, ibi. nu 6.
1 emptio an sit ad vero innominatus contractus, quando datur quantitas, vt detur species. late cum seq. si certum pet. l. non omnium damus, nu. 29. 8
emptio & venditio est cum datur quantitas vt tradatur species, intelligas & declara vt ibi. nu. 32. 9
1 emptor non liberatur ab obligatione soluendi iustum pretiũ etiam re empta perempta ante moram. si cert. pet. l. quod te. nu. 11. 18
1 emptori denunciare venditor. moram litem super re vendita non sufficit, nisi libelli & citationis copiam venditori mittat. intelligo ibi si cert. pet. leg quod te. numero 65. 15
1 emptor simulare permutauit rem allodialem, & fiscam cum emphyteutica, vt fraudaret directum dominum iure retinendi, vtrum detecta simulatione, emphyteuta venditori teneatur de euictione. de acqui. poss. l. si aliquam rem. nume. 47. 215
1 emptor posterior an præferatur priori creditori, de cuius credito solum constat per priuatam scripturam. de pri. cred. l. priuilegia. nu. 24 239
1 emptoris res de iure speciali, & non communi, eam potest per eam exemptam vt ibi de acqui. poss. l. si aliquam rem. nu. 7 212
1 EMPHYTEVTA, qui alienauit rem emphyteuticam irrequisito domino quamuis demum recuperet, non euitat cõmissi pœnam, qua non habet annexam rem vt emphyteuticam. ad leg Falci. l. 10 quartam. nu. 55 148
emphyteuta alienans cum pacto lucrandi, si postea recuperet rem alienatam non incidit in pœnam commissi. & quare. ibi nu. 56.
1 emphyteuta an possit legare ecclesiæ certam pecuniam super re emphyteutica si in instrumento emphyteusis fuit appositum pactũ de nõ alienando de le. l. si vsufructum. § diui. nu. 90. 131
emphyteuta an possit hæredibus suis prohibere alienationem rei emphyteuticæ concludit quòd sic, quia etiam rem emphyteuticam relinquere potest per fideicommissum. ibi. nu. 81. 130
2 emphyteuta si alienet rem emphyteuticam, cum protestatione facta, talis protestatio non iuuat, nec excusat. de constit. cap. cum M. Ferrar. en. numero 80. 12
2 emphyteuta qui iuravit in instrumento inuestituræ, an cessans per annum à solutione pensionis cadat ab emphyteusi. de rescrip. cap. ex parte. numero 16. 25
2 emphyteuta non potest irrequisito domino alienare, & tamen potest certe tuitiõ imponere in præiudicium sui, non in præiudiciũ directi domini. de cauſ. poſ. c. cum ecclesia. nu. 122. 65
1 emphyteuta vendens rem iure emphyteutico nõ tenetur de euictione respectu directi domini, ex quo infertur vt ibi. de acquiren. possess. l. si aliquam rem. nume. 46. 25
2 emphyteuta non incidit in pœnam. l. si. C. de iure emphy. per translationem possessionis, respon. lxxxj. nu. 21. 248
2 emphyteuta etiam per nudam traditionem factam absque consensu domini incidit in pœnam commissi. resp. cxxxvij. nu. 7. 179
1 empyteuta excusatur à caducitate, si propter difficultatem non valuit soluere canonem. si cert. pet. l quod te. nu. 41. 14
1 emphyteuta si asserat se permutare, vt fraudet dominum à iure prælationis, vel retentionis, quod non habet locum in permutatione, iudicabitur emptio ex quantitate pecuniæ, quæ excedit valorem rei quæ secum permutatur. si cert. pet. l mutuum damus. nu. 38. 9
emphyteuta fingens permutationẽ, vbi re vera colligebatur venditio ex quantitate pecuniæ quæ accedebat permutationi, an incidat in commissum, ibid. nume. 39.
1 emphyteuta an possit purgare moram semper vsque quo fuerit caducitas declarata per dominum. de verb. obli. l. si iosulam nu. 39. 177
1 emphyteuta negans se tenere rem emphyteuticam priuatur iure suo. de priui. l. priuilegia. nu. 25. 239
1 emphyteuta negans se emphyteutam, an cadat ab emphyteusi. de re iudi. l. qui cum sc. nu. 5. 229

Index.

3 Emphyteuta alienans rem emphyteuticam sine cõsensu domini,non cadat à iu
re suo,si alienatio fuit nulla.de re iudi.l.4.§ condemnatum,nu.5. 242
1 Emphyteuta non euitat pœnam commissi,quamuis rem alienatam sine consen-
su domini redemerit.de verb.obl.l.ſi solutam,nu.86. 279
1 Emphyteuta nouellarius etiã ſe,hæredibus,& ſucceſſoribus ſuis non poteſt rem
immo dominio in aliũ ritu ſingulari transferre.de priui.credi.l.duo.pius §.
ſi quis eum tutor.nu 2. 235
1 Emphyteuta an teneatur ad fructus perceptos à d.e,qua reſoluta fuit emphy
teuſis,& an vſufructuarius à die litis motæ fructus.C.de reuo.don.l.ſi vnquã.
nu 100.& 101. 315
1 Emphyteuta qui tenetur ad canonem ſolum vnius nummi,cadit ab emphyteu
ſi,ſi ceſſant per biennium.C.de reuo.dona l.ſi nu.130. 322
1 Emphyteuta remittens omne ius quod habet,vel habere ſperat,licet cenſeatur
remittere ius emphyteuticum competiturum in fauorem eius,cum quo pa
ciſcitur,non tamen prodeſt eccleſiæ dominæ directæ.de verb.oblig.l.quiRo
mæ.§ duo fratres,nu.88. 291
1 Emphyteuta non poteſt redimere rem emphyteuticam in præiudicium domi-
ni,cui fuit acquiſitum ius prælationis vel commiſſi.de priuileg. credi.l.cum
bona,nu.20. 253
1 Emphyteuta non poteſt cæteri ſatisfactione morã purgare, facta declaratione
caducitatis à domino.de ver.ob.l.ſi inſulam.nu.38. 277
1 Emphyteutæ plures eiuſdem rei ſi fuerint,vno non ſoluẽte penſionem pro par
te ſua,an omnes cadant in pœnam commiſſi.de verbo.obliga.l.4 § Cato nu.
44 265
Emphyteutę ſi fuerint plures hęredes,quorum vnus alienet partem ſuam ſine
conſenſu domini,an alii cadant ab emphyteuſi,ibi.nu 45.
1 Emphyteutæ poſſunt irrequiſito domino rẽ emphyteuticam inter ſe diuidere,
vel quocunque titulo alienare.de verb.oblig.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu
mo 86.& 87. 291
2 Emphyteuticæ rei æſtimatio conſideranda eſt.ſecundum tempus quo data fuit
in emphyteuſim,ideo emphyteutica ſe fertiliori effecta,non poteſt dominus
penſionem augere.de priu.credi.l.cum bona.nu.15. 234
1 Emphyteutæ hæres non conſtituitur in mora per dominum directum,niſi do-
ceat ſe directum dominum.ſi cer.pe.l.quod te.nu.59. 15
1 Emphyteutica bona acquiſita& acquirenda veniunt in generali bonorũ obliga
tione.de pigno.l.conuentio generalis,nu.10. 26
Emphyteuta,qui vult hypothecare rem emphyteuticam, an teneatur requirere
dominum,an velit ſibi mutuare eandem pecuniæ ſummam,quam ab alio in
uenit,& cum alteri præferet,an verò poſſit hypothecare ſine conſenſu domi
ni,ibid nu 12.
Emphyteuta nolente ſoluere canonem,poteſt creditor qui habet rem emphy
teuticam hypothecatam,offerre canonem directo vt cauteatur caducitas, ibi
dem nu.12.
Emphyteuticas res an capi poſſit pro executione rei iudicatæ,& deinde credito
ri adiudicari,ibid.nu.13.
1 Emphyteuſi per tertiam generationem finita cognati petentes renouationem
non audiũtur domino volente emphyteuſim retinere pro ſe,de ueritate,ibi.
de priuil.credi.l.cum bona nu.9. 233
Emphyteuſi eccleſiaſtica finita per tertiam generationem,cognati tertii gradus
petentes renouationem,præferri debẽt extranei,& ſi denegetur renouatio
appeliare poterunt,de veritate ibi.idem in feudis,ibid.nu.6.& 7.
Emphyteuſi per tertiam generationem finita,vt cognati renouationem peten-
tes cæteris præferantur requiritur vt ſint hæredes illius,in cuius perſona eſt
finita,declara vt ibi.nu.8.
Emphyteuſis renouatio peti debet à cognatis intra annum,aliàs poſt non au-
diuntur.de veritate,ibi nu.11.
Emphyteuſi aut feudo finitis culpa emphyteutæ,vel felonia feudatarii,non per
generationem,cognati petentes renouationem non audiuntur, ibidem nu
mero 12.
Emphyteuſis renouationem petentes,ita demum extraneis præferuntur,ſi idẽ
pretium offerant,& eiſdem pactis acceptant,quibus extranei,aliàs ſecus.ibi
dem nu.13.
2 Emphyteuſis eccleſiaſtica an & quando tranſeat in hæredes extraneos.in tract.
de peſt cap 4.nu.253. 87
Emphyteuſi ſin ta an & quando teneatur dominus colonum pro primo pretio
reſtituere.nu 256.& ſeq.ibid.
Emphyteuta,qui peſtis metu non ſoluit penſionem in loco contractus,an excu
ſetur à pœna propter moram commiſſam in tract de peſt.c.1.nu.12. 73
2 Emphyteuſi à priuato conceſſa priuato pro ſe& ſuis,intelligitur etiam natura
libus conceſſa.de veritate lauſſi ne,ibi.limita.nu.61 ad Senatuſcon.Treb.l.
ex facto § ſi quis rogatus,nu 18. 165
Emphyteuſis conceſſa pro ſe & ſuis nõ intelligitur conceſſa pro ſœminis, ibi
dem.59.
1 Emphyteuſis ante acquiſitionem acceſſit coniuncto, nec reuertitur ad domi-
num,de leg 3.l.te coniuncti.nu.119. 144
2 Emphyteuſis conceſſa pro ſe,& liberis deſcendentibus per lineam maſculinam
ſeu agnatorum an tranſeat ad filias,vel neptes ex filio.reſp.clxxj.nu.10 193
2 Emphyteuſis ſeu feudum ijs verbis cõceſſum.pro ſe ſuiſque hæredibus, & qui
bus dederit,etiam in donatario verificantur,& emphyteutæ poteſtas alicuã
di data intelligitur,reſpon.cxxxvij.nu.10.& 11. 71
1 Emphyteuſis ab eccleſia conceſſa alicui pro ſe & ſuis,non intelligitur conceſſa
pro naturalibus,nec pro legitimatis,63.limita tripliciter,nu.64.adSenatuſc.
Treb.l.ex facto 4.ſi quis rogatus,nu.92. 167
Emphyteuſis conceſſa à nobili conſtituto in dignitate nõ intelligitur conceſſa
naturalibus ſuis,ibi.nu.64.
1 Emphyteuſim recipiens pro ſe& ſuis tam maſculis quàm fœminis,cenſetur re
cepiſſe ordine ſucceſſiuo primo maſculis,deinde fœminis illis deficientibus,&
hoc vigente ſtatuto excluſiuo fœmmarum.ad Senatuſcõ.Trebel.hæredes
§.cum ita.nu.76. 180
1 Emphyteuſis accepta pro ſe,& liberis maſculis non tranſit ad nepotem ex filia.
ad Senatuſcon.Trebel.l.ex facto §.ſi quis ita,nu.8. 181
2 Emphyteuticæ bona in quibus ſucceditur ex contractu maiorum non iure he
reditario teſtatoris,non imputantur in falcidiam ad legem Falc.l.in quarta.
nu.97. 148
2 EO AMPLIVS dicitur, eſt repetitiua.de conſtit.e.cum M Ferra nu.11. 7
2 EPISCOPVS præſumitur ſcire qualitas beneficiorum exiſtentium in ſua
diœceſi,reſpon.xlviij nu.7. 123
2 Epiſcopus non poteſt diuidere cum inhabili,niſi in caſibus à iure expreſſis,ita
contractus ſtatuere non poteſt.reſp.lxiz nu.9.& 10. 146
epiſcopus cuſtos eſt canonum.ibid.
2 epiſcopus ſine conſen. capituli non poteſt dimidere vnam parochiam in duas.
reſpon clxxix nu.5. 225
2 epiſcopus an poſſit eligere laicos fabricarios contra voluntatem rectoris. reſp.
lxix nu 8. 136
2 epiſcopus poſt conſecrationem translatus ad alium epiſcopatum.ſtatim ſequuta
translatione & confirmatione dicitur epiſcopus de reſcrip.cap.eam te.n 8.32
2 epiſcopus datus executor ad diſtribuendum bona inter pauperes poteſt conue
nire tanquam executor coram laico,coram quo pauperes etiam conueniri po
tuiſſent.de iudi.e decem.mus.nu.23. 53
epiſcopus an poſſit delegare cauſas eccleſiaſticas laicis.ibid.nu.34.
2 epiſcopus volens recuſare confeſſorem,debet adducere legitimam ſuſpitionis cau
ſam.de iudi.c.1 nu.46. 45
2 epiſcopus,qui eſt iudex cauſæ præparatoriæ habilitationis,an debeat etiam co-
gnoſcere de cauſis recuſationis præparata.in rub.de iudi.nu.27. 56
1 epiſcopi literæ quando probent contra tertium & quandò non.de iureiur. ſ. ad-
monendi.nu 140. 22
2 epiſcopi electio de iure communi ſpectat ad canonicos,ad papam verò de iure
antiquo.reſpon.xxxi nu.1 & 3 fo. 125.& reſp.xxxvij.no 1. 118
2 EPISTOLA noliam fidem facit,ſi anno & die careat,reſp.cxliij.num 9.184
1 epiſtola quam fidem faciat de iure.l.non omnibus nu. 133.cum ſequen. 22
epiſtolæ cambij probant contra ſcribentem receptionem.ibi.
epiſtola vt fidem faciat in qua forma ſcribi debeat,ibi.nu.134.
epiſtola quæ careat data an probet contra ſcribentem.ibi.nu.135.
epiſtola præſentata ei ad quem mittebatur, poſt mortem mittentis.an obliget mit-
tentem,ibid nu.136
epiſtola contra tertium nihil probat etiam ſi ſit littera epiſcopi ſigillata,ibid.nu-
mero 139
epiſtola nullam fidem facit pro ſcribente,ibi nu.137.
epiſtola fidem facit pro ſcribente,ſi recipiens tacuit,& non contradixit epiſtolæ
tempore receptionis.intelligere vt ibid.
2 AEQVIPARATA vbi inter aliqua à lege veteri,lex nouo ſupereniens, di-
ſponens ſuper vno cenſetur eadem diſponere ſuper altero,intelligere vt ibid.de
acqui poſſ.l.rem quæ nobis.nu.2 fol.209.& ſolmat l.ſi conſtante.nu.87 56
2 equus,qui infra triduum a tempore venditionis,vel locationis mortuus eſt,præ-
ſumitur mortuus ex morbo,quo tenebatur dicto tempore locationis vel vẽ
ditionis.in tract de peſt.cap 2 nu.141.& 145. 101
2 qui conductor,qui ex impoſitione valitæ,ſine maio,aut ſacij,equum conductũ
deteriorem fecit,qua pœna teneatur.in tract de peſt.cap.5 nu.32. 89
1 æquitas in ſimilibus cauſis ſimilia iura deſiderat,ideo ex ſimilibus vel maioribus
cauſis contrahitur obligatio,digna priuatione beneficij. C. de reno. dona.l.
ſi.nu.145. 123
1 æquitate ſuadente licet recedere à qualibet iuris regula.de iureiur.l. admonen-
di.nu.50. 19
1 EREMA an concedantur primo occupanti.de acqui poſſeſſ.in l.poſſeſſio.nu-
mero 14 196
erema & inculta an præſumantur habita pro derelicto,ibi.nu.15.
1 erema loca an concedantur occupanti tanquam præſumantur in bonis nullius.
de acqui.poſſ.rem quæ nobis.nu.37. 211
1 ERROR iuſtus haberur pro titulo quo ad præſcriptionem,non quo ad exclu-
dendum agentem interd.ſto quorum bonorum, & petitione hæreditatis,de
veritate tamen ibi.late.quo bono.l.ait prætor.nu.7. 242
error iuris non prodeſt vocapienti.ibi.nu.9.
2 error probatur,ſi probetur rem ſe aliter habere.reſp.clj.nu 2. 189
1 error in proprio nomine habente conſuetudinem cum eo in quo eſt erratum,
an vitiet legatum.de leg 1.l.ſi quis in fundi vocabulo.nu.23. 107
erratum in dubio potius præſumitur in eo in quo magis verſimiliter cadit er-
ror.ibi nu.28.
error in nomine adiectiuo an vitiet legatum.ibi.nu.29.
error in nomine proprio,agnomine,cognomine,& prænomine rei legatæ,vel ip-
ſius legatarij,ac etiam hæredis,non vitiat legatum,nec inſtitutionem,ſi de cor
pore conſtet.de leg 3.l.ſi quis in fundi vocabulo.nu.1. 166
error nominis proprij teſtatoris an vitiet teſtamentum,ibi nu.7
error in proprio nomine filij vitiat diſpoſitionem, & econtra. error in proprio
nomine patris,ibid.nu.8.
error in corpore vitiat diſpoſitionem,ideo ſacerdos baptiſans fœminam credens
eſſe maſculum,non confert characterem baptiſmatis,ibid.nu 11. 104
error in nomine appellatiuo regulariter vitiat diſpoſitionem, quod quandoque
fallit,vt nu.14.vbi traduntur ſeptem fallen.ibi.nu.12.
1 error confinium qualitatis rei legatæ,non vitiat legatum ſi conſtet de corpore.
Idem in errore patriæ ipſius hæredis,vel legatarij,ac etiam rei legatæ.de le. 1.l.ſi
quis in fundi vocabulo.nu.1. 106
error in nomine proprio rei promiſſæ non vitiat contractum,ibi.nu.2.
error non vitiat iudicium vbi de corpore conſtat, ideo error in proprio nomi-
ne rei petitæ non vitiat libellum. Nec error nominis iudicis vitiat iudicium.
Nec error nominis inſtituti vitiat inquiſitionem,ibi.nu.4.
1 ESSENTIALIA rei dicuntur illa, ſine quibus res ſuum eſſe non habet. de
verb.obl.l ſtipulatio.nu.4- 255
1 æſtimari debet res cum qualitatibus ſuis,ex quo plura inferuntur egregia do-
ctrinalia ad ſenatuſc.Treb.l.1.§.ſi hæres.nu 25. 161
1 æſtimari rem plutis aut minoris faciunt loci qualitas. tempes ſolutionis faciẽ-
dæ,& perſona emptoris,& venditoris.ad ſenatuſcon Treb.l.19 ſi hæres. nu-
mero 18. 161
1 æſtimatio dubij eventus in Trebellianicam imputatur, & ſi res non euincatur,
verus valor illius non imputabitur in Trebellianicam ſed iuſtus hæredis eſſet.
ad ſenatuſc.Treb.l.1.§.ſi hæres.nu.33. 161
æſtimatio fundi cum adiectione oneris impoſiti legatario, facit vt augmentum
non cedat eõmodo legatario.de leg 1.l.h extotu nu.11 fo.113.Quid ſi teſta-
tor leget fundum aut certam loco pretij an augmentum cedat legatario.ibi-
dem.
2 AETAS ſita teſtibus probatur.ſicut inſtrumẽtis.reſp.xxxiij nu.4. 117
1 ETYMOLOGIA deſcriptio,alluſio,derivatio,& compoſitio an ſint ſynony
ma.& de horum verborum ſignificatione.de acquirend.poſſeſſ.in l poſſeſſio.
nu.18. 196
1 etymologia dicitur verbi in ſuum proprium ſignificatum reſolutio.de acqui poſſ.
l.naturaliter.§.nihil commune.nu.4. 201
1 EVANGELICA denuntiatio eſt a lege introducta.in rub.de iud.nu.28

In omnia Io. Fra. Rip. opera.

1 Eucharistiæ sacramentum non est denegandum morienti si amisso vocis officio signa coram laicis fecerit contritionis. de iud. c. decernimus. nume. 71. 56
2 euentus tristis, ad prouidendum, considerandus est, quando præsens status indicat futurum euentum. fol. mat. l. soluto mat. nu. 5. 45
2 euentus tristis, & aduentitij casus an sint considerandi. de re iud. l. si qs ab alio. nu. 7. 229
1 euidentissimum & euidens capitur pro notorio. differunt tamen inter se. solo. mat. l. si constante. nu. 23. 54
2 EXACTIO pecuniæ per quam fructus æstimantur, censetur prohibita. respon. 4. nu. 9. 105
2 exactio pecuniæ numeratæ prohibita, an censeatur prohibita exactio frumenti, & aliorum fructum. respon. 4. nu. 10. 105
2 EXCEPTIO doli cõpetit grauatis, contra statutum alteri perniciosum. respon. 192. nu. 6. 213
1 exceptio nullitatis resultans ex aliquo statuto, cuius forma non sit obseruata, impedit executionem sniæ, etiam si statutum disponat sententiã executioni mandandam, non obstãte quocunque alio statuto. de re iud. l. 4. §. condemnatum. nu. 15. 222
exceptione nullitatis, quam excipiens etiam offert se incõtinẽti ꝓbaturũ, non obstante, iudex potest procedere ad executionem sentẽtiæ, qũ suspicatur eam opponi calumnioſe. & animo morandæ solutionis: & an ꝓbatio inpromptu oblata tollat præsumptionem calumniæ. ibi. nu. 14.
2 exceptio compensationis opponi non potest contra rempublicam pro summa salariorum doctorib. publicè legẽtib. debitorum. in tract. de pest. c. 3. nu. 54. 89
2 exceptionem loci non tuti an possit quilibet sine mandato allegare pro citato. in tract. de pest. c. 2. nu. 20. 81
2 extensio in priuilegiis non est licita etiã ex maioritate rationis, in trac. de pest. ca. 2. nu. 6. 77
exceptio feriarum licet per partem non fuerit opposita quo ad litis ꝯte stationem impediendam, an poterit postea opponi ad impediendũ vl reiectionem processum. ibi nu. 14.
exceptio dilatoria si post litem contest. si subtrahat potest etiam post litis contestationem opponi. nume. 6. Item si grauamen habeat causam successiuam. nu. 9. Et talis sit exceptio quæ obstet actui gerendo. nu. 10. ib.
1 exceptio nullitatis requirens altiorem indaginem impedit executionem fieri per capturam personæ. de re iud. l. 4. §. condemnatum. nu. 22. 223
Et an in executione quæ fit in bonis generetur infamia. ibid.
1 exceptio, tu non est audiendus, an sit dilatoria, an peremptoria, & sic an opponi possit post litem contesta. an vero ante opponi debeat. ad senatusc. Treb. l. 1. §. sublata. n. 13. 156
1 exceptio retentionis rei donec saluantur impensæ opponi potest post sententiam ad impediẽdam executionem rei iudicatæ. ad senatus. Treb. l. vbi pure. §. qui distrahendus. nu. 3. 175
1 exceptio nullitatis, q̃ qs offert se incõtinẽti ꝓbaturũ, an impediat executionẽ triũ sniarũ ꝯformium. de re iudi. l. 4. §. condemnatum. nume. 15. 222
et an prohibeat nullitatem proponi per modum agendi. ibi. Et an probatio impromptu oblata remoueat præsumptionem calumniæ. ibi.
1 exceptio firmat regulã in casib. nõ exceptuatis. C. de reu. do. l. fi. n. 142. 322
1 exceptio notoria defectus iuris proprietatis an obstet agenti possessorio recuperandæ. de acq. pos. l. naturaliter. §. nihil cõmune. nu. 34. fol. 202. Et an notoria exceptio dñij superueniens spolianti post spolium impediat restitutionem. ibi. Et an coniuges etiam volentes possint diuortiũ facere sine iudicio ecclesiæ ipsa contempta. ibid.
1 exceptio nullitatis qũo dicat probari posse incontinenti. de re iud. l. 4. §. condemnatum. nu. 32. fo. 223. Et an in executione facienda in re petita adhibeat summaria cognitio: & an iudex debeat prius facere præceptum ꝯ demnato vt restituat rem intra certum tempus ibi.
Et illud verbum, illico, quantum temporis spatium significaret si iudex ita præciperet illico restituas. ibi.
1 exceptio resultãs ex inhabilitate personæ nõ censet remota per statutũ remouens omnem exceptionẽ. de verb. oblig. l. 1. §. si quis ita nu. 40. 261
1 exceptio dilatoria an sit proprie exceptio. de ver. ob. l. 4. §. Cato. n. 83. 268
exceptio specialis reseruationis beneficij an impediat restitutionẽ. de acq. poss. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 82. 205
exceptio notori proprietatis obstat spoliato ne restituatur. ibi. nu. 70.
1 exceptio incertitudinis libelli opponi debet ante litem contest. C. de eden. l. edita. nu. 23. 300
2 exceptio nullitatis proueniẽs ex eo, qđ falsis allegationib. lata est sentẽ. ꝯ absentem. impedit executionem sententiæ: etiam si requirat altiorẽ indaginem. intellige vt ibi. de re iud. l. 4. §. condemnatum. nume. 20. fol. 223
exceptio nullitatis requirens altiorem indaginẽ an impediat executionem sententiæ quando executio petitur actione iudicati. ibi. nu. 27.
1 exceptio suspicionis superueniens post conclusionem in cã, fit opponi. de iureiu. l. admonendi. n. 47. fo. 18. Et an iudici liceat aperire motum animi in casu quo ꝯstat ex stylo iudiciorũ quã sententiam sit laturus. ibid.
1 exceptio nullitatis impedit executionem sententiæ. de re iud. l. 4. §. condemnatũ. nu. 10. fo. 222. Et an intelligatur in executione petita ante sentẽtiam. ibi.
exceptio nullitatis quæ requirit probationem, etiã opponi potest in executione sententiæ, modo incontinenti probetur. ibi. nu. 11.
exceptio si vigore statuti aduersus instrumentum opponi nõ possit, poterit ne opponi exceptio quod instrm non est instrumentum. ibid. nu. 8.
1 exceptio in competat ex actio innominatis ante adimplementum. de verbor. obligat. in cõti. rub. nu. 43. fo. 255. Et an possit implorari officium iudicis ex quo omnis exceptio oritur ex æquitate. ibi. Et an obligatio naturalis sit ita debilis quod non possit parere exceptionẽm prouenientẽ ex æquitate. ibidem
1 Exceptio proprietatis opposita à tertio non à spoliatore, impedit spoliatum restitui. de acqui. pos. §. nihil commune. nuum. 79. fo. 203. Et an hoc procedat, quando ius tertij est separatum à iure spoliatoris contra quẽ agitur. ibidem.
1 Exceptio nullitatis proueniens ex defectu iurisdictionis impedit executionem sententiæ, etiam si talis exceptio requirat altiorem indaginem quamuis lex dicat executionem fiendam non obstante exceptione nullitatis. de re iudic. l. 4. §. condemnatum. nu. 23. fo. 223. Ampliatur multimode. nu. 24. Limitatur & restringitur. nu. 25.
Exceptio nullitatis proueniens ex defectu iurisdictionis, an possit opponi executioni sententiæ, si excipiens iurauerit non allegare nullitatem. ibidem nu. 24
Exceptio nullitatis an possit opponi in executione sententiæ, quando cõdemnatus transegisset cum victore & promisisset stare sententiæ, si non staret transactis. ibi. nu. 18. Et an possit dici quod valeat pactum quòd cõdemnatus non possit allegare nullitatem sententiæ. ibid.
exceptio nullitatis non impedit executionem sententiæ, quando excipiẽs prius renuntiasset exceptioni. ibi. nu. 16.
1 exceptiones impedientes executionem rei iudicatę quæ sint. latè de re iudi. l. qui pro tribunali. nu. 9. 217
1 exceptiones transactionis, rei iudicatæ, & iurisiurandi, possunt proponi in vim dilatoriarum & peremptoriarũ. de verb. obli. l. si insulã. n. 89. 279
1 exceptio nullitatis requirens altiorem indaginem non impedit executionem sententiæ l. 4. §. condemnatum. nu. 20. fo. 223. Fallit & limitatur multimode. vt nu. 21. & seq.
exceptio nullitatis etiam requirens altiorem indaginem, impedit executionem irretractabilem, etiam quod agatur de executione trium sententiarum conformium. ibid. nu. 21. Ratio quare cesset quando executio retractari non potest. ibidem.
2 exceptio refectionis expensarum dilatoria est. respon. 158. nu. 1. 191
2 Exceptio dilatoria frustra opponitur post litis ingressum ref. 158. n. 2. 191
2 exceptio seu petitio generalis sufficit ad interrumpendam præscriptionem. 30. anno. respon. 193. nu. 5 213
2 exceptio dominij non admittitur in possessorio recuperande pos. resp. exlv. j. n. 7 185
2 exceptio inualidi tituli obstat contra agentem interdicto retinẽdæ possess. beneficij ecclesiastici. respon. 17. nu. 1. 110
2 exceptio manifestæ nullitatis, & iniquitatis, impedit executionem etiã trium sententiarum conformium. respon. 197. nu. 9. 216
2 exceptio doli & fraudis quando obstet agenti recuperande. respon. 45. nu. 9. 123
2 exceptio eundem agentem repellit, quem de euictione tenet actio resp. 80. nu. 55. 145
2 exceptio debet intelligi secundum terminos dispositionis præcedentis. respon. 84. nu. 5. & 6. 150
2 exceptio falsi procuratoris reddit iudicium retro agitatum nullum. respon. 150. n. 2. 188
2 exceptio quelibet leuissima repellit testes instrumẽto aduersantes. resp. 128. nu. 15. 170
2 excepzio deficientis requisiti, semper opponi potest. respon. 78. nu. 141
2 exceptio ꝓscriptionis 40. anno. repellit agẽtẽ etiã à restitutiõe ex capite iustæ ignorãtiç, licet secus sit in ꝓscriptione 30. anno. resp. 140. nu. 4. 191
2 exceptio quæ obstat cedenti obstat cessionario. respon. 123. n. 3. 167
2 exceptio detractiõis legitimç debitæ, nõ obstat donatario, cũ donõ desiderata nũ eẽt in bonis defuncti, đ qb. debet legitima. res. 136. nu. 6. 179
1 exceptio non firmat regulam etiam in casibus similibus exceptuatis. ff. sol. mat. l. si constante. nu. 81. 56
1 exceptio vnius casus priuilegiati ampliat dispositionem generalẽ vt sub ea includantur etiam cæteri casus priuilegiati qui alias non includebãtur. sol. ma. l. 2. §. quod si in patris. nu. 13. 49
1 exceptio loci non tuti est dilatoria. in tract. de pest. c. 2. n. 6. Et potest opponi in quacunque parte iudicij. nu. 11. 79
2 exceptio non est admittenda turpitudinem allegando. de constitu. c. cũ M. Ferra. n. 65. 10
2 exceptio doli, obstat contra legem, vel statutum, in odium aliquorũ particularium editum. de consti. in rub. nu. 13. 1
2 exceptione moratoria vtens debitor, eadem vti poterunt debitores sui contra eum. de rescrip. in rub. n. 4. 20
2 exceptione declinatoria non vti promittens aduersus iudicem, pœnitere non potest. de iudic. c. j. nu. 9. 41
exceptiones omnes quæ possunt opponi contra accusatorem, an possint opponi contra iudicem. ibid. n. 12.
2 exceptiones suas, an possit reus iustificare ex iure superuenientes. de cau. poss. & proprie. c. cum ecclesia Sutrina. n. 113. 64
2 exceptio spoliationis, an impediat spoliatorem agentem. c. cum ecclesia Sutrina. de cau. poss. & proprie. nu. 18. 60
2 exceptio proprietatis an detur agenti remedio cano. c. sæpe. de resti. spo. nu. 50. 68
exceptio proprij dominij, an obstet agenti condictione ex l. cum quæreba tur. C. vnde vi. ibid. nu. 65. 69
exceptio proprietatis obstat agenti actione quod met. cau. contra eum qui non intulit metum ibid. nu. 57. 68
2 exceptio dolo facis non obstat agenti possessorio recuperandę. de caus. poss. & proprie. c. cum ecclesia Sutrina. nu. 70. 61
2 exceptio proprietatis admittitur in interdicto recuperande. respon. 80. nu. 85. 147
2 exceptio substitutionis fideiçõmissariç, nõ obstat donationi, maximè cessanti

Index.

ſante beneficio inuentarij reſpon.116.nu.5. 179
2 exceptio nullitatis donationis ex defectu ꝓſonæ donatis nó ꝓbata in re Præſúptio eſt quélibet eſſe ſanæ mẽtis rñ.136.n.4.179 (leuat.rn.136.n.4.179
2 exceptio doli competit ꝯ ſtatutũ vniuerſitatis,& ex eo aliquis lędatur. reſpon.86.nu.6. 151
2 exceptio proprietatis non obſtat agenti interdicto recuperandæ in odium ſpoliati.reſpon.153.nu.51. 189
2 exceptio proprietatis quæ alias non erat admittenda,ſi admittatur parte non opponente probetur,excludit agentem poſſeſſorio recuperandę & remedio can.reintegranda.reſpon.159.nu.1. 161
2 exceptiones legitimas qui opponunt ꝯ reſcriptum domini non dicũtur inobedientes.reſpon.25.nu.8. 113
2 exceptiones quæ obſtant cedenti,obſtant etiã ceſſionario.reſ.94.n.14.128
2 exceptiones ex laudo prouenientes,excuſant a pœna.reſ.170.nu. 4.197
2 exceptiones præſcriptionis & ſolutionis plurium debitorum,non ſufficiunt ad inducendã præſumptionem donationis.& remiſſionem debiti,& ibi vide intellectum.l.procula.ff.de probat.reſ.117.num.1.& 2. 164
2 exceptiones feudi & appanagij,an obſtent agenti interdicto adipiſcendæ.reſ.80.nu.73. 146
2 exceptiones dubiæ non dicuntur,ſi ex apertura librorum & inſtrumẽtorum probari poſſint.reſpon.196.nu.12. 215
2 EXCOMMVNICARI poteſt ſine trina monitione in ſynodo monitus.de iud.c.nu.81. 49
excõicationẽ,an importet hæc verba,nullus ei cõmunicet.ib.nu.91.50
excõicat⁹ donec ſatisfecerit,an ſola ſatisfactione ſit liberatus.ib.n. 43.43
2 excõmunicatio non ligat,niſi lata ſit in ſcriptis.de conſti.ru.num.48.6
2 excõicatus opponere ſe poteſt ꝯ petitam confirmationem electionis. c. cum eccleſia Sutrina.de cauſ.poſ.& proprie.nu.18. 60
2 excõicatus declarari quis poteſt abſque contumacia quando delictũ eſt notorium.de iud.c.1.nu.29. 53
excommunicatus dicens ſe iniuſte excõmunicatum,nõ debet audiri,niſi prius petat abſolutionem.ib.n.74. 48
excõmunicatus pro manifeſta offenſa non eſt abſoluendus, etiam ſi velit ſatisfacere de ſatisfaciendo,niſi actualiter ſatisfaciat.ib.nu.75.
In excõmunicatione perſeuerans per annum,habetur pro confeſſo & cõuicto.ib.nu.77.& an ſit priuatus vel priuandus beneficiis.ibi.nu.78.
2 excõicatus ꝓpter ſolã excõicationẽ,an veniat priuãd⁹. de iud.c.1.n.27.43
excõicatus ſi propter cõtumaciam,debet abſolui præſtet cautionẽ de parendo iuri,& an ſufficiat cautio iuratoria.ibi.n.74. 48
1 excõicatus an dicatur malus vel ſubſtantia ad hoc,vt vxori detur repetitio dotis conſtante matrimonio.fol.mat.l.ſi conſtan.nu.44. 54
excommunicatus æquiparatur interdicto igni,& aquæ.ibi.
excõmunicari non poſſunt conuenire debitores,ipſi autẽ poſſunt à creditoribꝫ conueniri.ibi.nu.85.
excommunicatus monitus perſeueransper annũ in excommunicatione, poteſt tanquam hæreticus condemnari.ib.nu.46
1 excõicatus cõſtitut⁹ procurator cũ poteſtate ſubſtituendi,an poſſit eligere ſubſtitutũ.ad ſenatuſ.Treb.ex facto.1.ſi quis rogatus. 2. num.6. 169
excommunicatus an eſſe poſſit arbitrator,multũ diſputabilis eſt: concordia traditur.nu.9.diſtinctionis.feder.ibi.nu.7. 170
excõicatus an perdat ius eligendi fideicõmiſſariũ quod nõ.ibi.nu.4.169
excõicatus poteſt acceptare beneficium,qñ habuit gratiam ad vacaturũ quod intra menſem duxerit acceptandum.ibi.n.4.
excommunicatus ſolenniter licet teſtari non poſſit, poterit tñ donare cauſa mortis.de leg.l. ſciendum.nu.13. 100
1 excommunicatorum cadauera an &quando poſſint exhumari è terra ſancta.& in prophanam ſepeliri.in trac.de pœ.c.4.nu.144.145 85
excommunicatus propter contumaciam comparere impeditus an,&qñ veniat abſoluendus.in trac.de pœ.c.3.nu.30. 81
2 excommunicatos ad ſepulturam ſocietes,&qui eorũ funeralia celebrãt, excõicationis ſententiam incurrunt.in trac.de pœ.c.21.nume. 107. 85
1 excommunicatus eſt ineligibilis actiue & paſſiue.reſp.29.nu.8. 115
2 excõicatiõe digni ſunt religioſi,qui legata,vel eleemoſynas ſibi vel ſuis monaſteriis in præiudicium aliorum fieri procurant.rn.69.nume.14.136
2 excõicationis publicæ notitiam quilibet præſumitur habere.reſp.146.nu.
1 excommunicatus ſi intra menſem non ſoluerit quod debebat, non incidit in penas,ſi interim debitum fuit ſibi remiſſum.de re iud.l.4.§.ſolu.
1 excommunicationis exceptio obſtat ſpoliato agenti interdicto recuperandi.limita ſeptem modis.nu.87.de acq.poſſ.naturaliter.§.nihil commune.nu.86. 104
1 EXECVTIO an fieri poſſit ꝯ emptorem,qñ res condẽnati actione p ſpoliati fuit in executione iudicati pro pignore capta.et demũ à condemnato vendita,conclu.non poſſe:ſed reuocatoria agendum. ad ſenatuſc. Trebel.l.1.§.ſi hæres.nu.21. 161
1 executio inſtrumenti guarentigiati non poterit peti contra poſſeſſores bonorum obligati.quod amplia fortius vt ibi.nu.1. 160
1 executio inſtrumẽti habentis executionem paratam,ſi petatur coram iudice ſeculari,debitor pro viam actionis coram eccleſiaſtico proponat ꝯ actum in fraudem vſurarum celebratum fuiſſe, et inhibitiones obtinet, an iudex ſecularis ſuperſedere debeat ab executione.de re iud.l.4.§.condemnatum.nu.29. 113
1 executio fieri poteſt omiſſo ordine.l.à diuo.§.in venditione.de re iud.ſi ita conuentum ſit inter partes.de pig.l.obligatione.nu.29. 18
1 executio inſtrumenti guarentigiati non impediturper exceptionem nullitatis contractus,ſtante ſtatuto,quod inſtrumenta guarentigiata habeant executionem paratam.de verb.oblig.l.1.§.ſi quis ita. nume.19.161
executio ſententiæ an fit fienda contra particulares perſonas,ſi municipes nihil habeant in communi.de re iud.l.ſi ſe non obtulit.nu.26. 220
executio ſententiæ latę contra actorem municipum an fit fienda contra municipes collectiue an vero diſtributiue.ibid.nu.24.
executio facta contra procuratorem mero iure valet,eo non opponente. ibi.nu.10. 215
executio pro debito vniuerſitatis an poſſit fieri contra vnum inſolidum, an vero pro rata eum concernente.ibid.nu.34. 224
1 executio ſententiæ fieri non poteſt niſi parte citata.de re iudi.l. qui pro tribunali.nu.10. 317
2 executio cõmiſſa officiali,ſeu vicario,intelligitur de vicario, ſeu officiali generali,& principali,non de ſubrogato.reſp.8.nu.5. 107
1 executor teſtamentarius grauari poteſt licet non fuerit honoratus, ide in tutore.de leg.3.l.cum filiofamilias.nu.22. 117
2 executor non dicitur functus officio ſi inutiliter vel contra formam mandati exequatur.reſpon.8.n.8. 107
2 executio auenæ,& annonæ debitæ domino fieri non debet niſi contra tenentes & poſſidentes non contra cõmunitatem.reſp.clix.nu.5. 191
1 executor datus à teſtatore ad eligendum pauperes ,quibus mille relicta ſunt,an ſi intra annum non elegerit,ius eligendi ſit ita deuolutum epiſcopo,vt non poſſit moram purgare. & hoc ſtante ſynodali ſtatuto qđ executores debeãt exequi intra annum,alias executio deuoluatur ad epiſcopum.de verb.oblig.L.ſi inſulam.nu.88. 272
1 executor poteſt ſolo aſpectu transferre poſſeſſionem , quando non potuit ingredi fundum propter impedimentum,imo ſi facto aduerſarij impediatur,poſſeſſio habetur pro tradita.de acquir.poſ.poſſeſſio.n.65.199
1 executorious teſtamenti diſcordantibus præfertur ſententia volentium erogare bona in pauperes conſanguineos.de pri.cred.l.cum bona teſtatoris nume.2. 313
executor teſtamentarius non prohibetur facere erogationem in pauperes.ibid.nu.3.
1 executor an poſſit ſolo aſpectu trãsferre tenutam, communis quod nõ, ratio traditur.nu. 63.de acquir.poſſeſ.l.poſſeſſio.nu.60. 199
1 executor nullus poteſt ex cauſa mutare tempus datum executioni rei iudicatæ.de re iudic.l.qui pro tribunali.nu.1. 311
2 executores non dantur,niſi qui in dignitate conſtituti ſunt. & ibi vide qui dicuntur eſſe in dignitate.reſpon.viij.nu.6. 107
1 executores nullo alio inſtituto hærede habentur loco hæredum teſtatoris mandantis bona ſua per executores pauperibus diſtribui.de vulg.ſubſtitut.l.centurio.nu.15. 22
1 EXEMPLVM publicę ſcripturæ an faciat fidem.de iureiur.l.admonẽdi. nu.147.& 151. 22
exemplum nullã fidẽ facit & quare.ibi.Limitatur & fallit.n.151.152.& 153
exemplum ſemiplene probat,ſi producens probet originale deperditũ. ibi.nu.152.
exemplum extractum de originali iudicis authoritate , & parte citata, plenè probat.ibid.n.153.
exemplum ſi diſcordet ab originali,ſtatur originali.ibid.nu.149.
2 exemplum,ſi de exemplari non conſtat ſumptum nullam fidem facit.reſpon.cxviij.nu.2. 164
1 exempla non reſtringere regulam quomodo intelligatur.ad legem falcid.l.in quartam.nu.30. 149
1 exemplaris facta per patrẽ filio furioſo impuberi in poteſtate conſtituto,an ſaltem valeat vt pupillaris,cum ſecundum magis receptam ſentẽtiam non valeat,vt exemplaris.de vulga.ſubſti.Lex facto.n.62. 91
exemplaris ſubſtitutio dicitur quo ad quędam filij furioſi,& muti teſtamentum,quo ad quædam ipſius patris teſtamentum.ibid.nu.5. 88
exemplaris ſubſtitutio,an fieri poſſit per patrem filio furioſo impuberi in poteſtate patris conſtituto,& an emancipato.ibid.n.60.& 61. 91
exemplaris fieri tantum poteſt liberis,quibus deberur legitima. Infertur igitur matrem poſſe ſubſtituere exemplariter filiis ſuis etiam ſpuriis,relinquendo vt ibi.nu.58.
exemplaris ſubſtitutionis deſcriptio,ſeu diffinitio.de vulg.ſubſti.l.ex facto nu.54. 90
exemplaris an dicatur ſpecies ſubſtitutionis de per ſe.ibi.nu.55.
exemplaris ſubſtitutio cum pupillari in quibus conueniant, in quibuſue diſconueniant,ponuntur xiiij.differentiæ.ibi.nu.65. 91
1 exemplariter ſubſtituere an poſſit mater vterinos fratres furioſi filij, qđ ſic declara vt ibi.de vulg.ſubſt.l.ex facto.nu.89. 93
Quid ſi extene conſanguinei.& vterini,an mater tenebitur vnum ex vterinis,pater vero vnum ex conſanguineis ſubſtituere, an vero ſit in electione quem malit ex ipſis.ibi.nu.90.
exemplariter an poſſit mater ſubſtituere in poteſtate patris exiſtenti. qđ ſic.ibi.nu.93.
exemplariter ſubſtitutus à patre,an præferatur ſubſtituto à matre. diſtinguitur ibid.nu.92.
exemplaris ſubſtitutio iam facta per matrem , an irritetur per tranſitum ad ſecunda vota.ibid.nu.68. 91
exemplaris ſubſtitutio,an requirat furioſum non eſſe recaſurum in poteſtatem patris,ſicut pupillaris ſubſtitutio requirit pupillum non eſſe recaſurum.de vulga.& pupilla.ſubſti.l.ex facto.nu.69. 91
1 exemplaris ſubſtitutio expirat nativitate filij, idem in pupillari,ſed an illico,an vero ſi ſuperuiuat filius naturalis.de vulgar. ſubſtit. l. ex facto nu.24. 89
exemplaris exhæredatio fieri nõ poteſt,pupillaris tamen poteſt:& curdiuerſum,ibi.nu.71. 92
exemplaris facta in caſum vnius impedimẽti,vt puta furoſis, an illo ceſſante tranſeat ad alium,puta propter ſegnitatis vel mutitatis nu.83.

In omnia Io. Frā. Rip. opera.

exēplaris ſubſtitutio, an valeat patre aut matre relinquentib. filio furioſo minus legitima. de vulg. ſubſti. l. ex facto. nu. 75. 92
exēplaris ſubſtitutio ſola per ſe ſubſiſtit abſque aliqua aditione hæreditatis. pupillaris vero requirit aditionem hæreditatis: ex paterno teſtamento vere vel interpretatiue, ibi. nu. 76.
exemplariter ſubſtituens à matre in bonis maternis præfertur ſubſtituto à patre: quid autem in bonis furioſi aliunde quęſitis. de vulga. ſubſtitu. l. ex facto. nu. 96 93
exemplaris expreſſa, an contineat tacitam pupillarem vel vulgarem. ibi. num. 89. 92
exemplaris an rumpatur natiuitate filij illegitimi. ibi. nu. 101. 94
1 EXEQVATIO & extenſio caſuum aliquorū procedit & intelligi debet facta quātum ad ea quæ vtriſque exequatis conuenire poſſunt: alias ceſſat exequatio. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 7. 146
exequatio ceſſat, vbi diuerſa determinatio reperitur. ibi.
exequatio communicatur virtus eius cui fit exequatio. de leg. 1. per. omnia. nu. 14. 100
1 exercitiū circa præparamenta ad vſum, an ſufficiat ad acquirendā quaſi poſſeſſionem. de cau. poſ. & proprie. c. cum eccleſia Sutrina. n. 57. 61
1 exercitium directarum actionum tranſit in fideic. quamuis directæ remaneant infixæ oſtib. hæredis. ad ſenatuſc. Treb. explicito. nu. 13. 155
1 EXORBITARE eſt à cōmunib. regulis deuiare. ſol. mat. l. ſi conſtante. nu. 78. 56
1 expenſarum iudicium an dicatur connexum cū cauſa principali. de dā. inf. l. dies. & hoc autem iudicium. nu. 91. 194
2 In expenſarum condemnatione pro contumacia, an requiratur citatio noua. de iudic. nu. 81. 56
1 explicitum dicitur quod perfectum, completum eſt, & vnde deſcēdit. ad ſenatuſc. Treb. explicito. nu. 5. 154
2 exportatione vini prohibita, ceſſetur etiam prohibita exportatio viuarū. reſp. 4. nu. 13. et 14. 105
1 expreſſio eorū quæ tacite inſunt de neceſſitate per modū diſpoſitiōis, nihil operatur, quod dicit qđ exprimūt illa, q̄ tacite inſunt ex neceſſitate, ſecus. ſi ex uoluntate abunde tā ibidem de ueritate huius ſallentiæ. de leg. 1. l. hæc verba. nu. 36. fo. 105. uide reſp. 128. nu. 4. 170
Expreſsio illorum quę tacite inſunt per alium modum, quam qui tacitè inest, aliquid operatur. ibi. nu. 38.
1 expreſsio illorū verborum eadem, & inſolidum facit vt copulatiuè gratia quid dare, dicāt dno rei. de le. 1. l. ſi ex toto. & ſi ita ſcriptum. n. 8. 114
2 expreſſo vitiato an ſit neceſſe tacitum vitiari. reſp. 126. nu. 7. & 13. 115
2 expreſſio conditionis quæ tacitè ineſt nō facit electionē conditionalē. & qd operet ſi eo mō quo ineſt exprimatur aut cō. ni. 30. nume. 2. & 3. 115
2 expreſſio obſcura in materia ſubreptionis vitiat reſcriptum, ſicut omnimoda tacitumitas. de referi. c. ad aures. nu. 15. 13
1 expreſſionem eorū q̄ tacite inſunt non operari, intelligitur in præiudicium eius, in cuius fauorem tacite ineratſed in eius fauorem bene operatur. de leg. 1. l. hæc verba. nu. 40. 105
expreſsio eorū tacite inſunt, ſalte hoc operatur, vt expreſſum non dicat amplius tacitum: quoniam expreſſum facit ceſſare tacitum. ibid. num. 41.
2 expreſsum facit ceſſare tacitum. reſp. 80. nu. 64. 146
1 expreſsū non facit ceſſare tacitum, quod pinguius prouidet, quā expreſſum. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 139. 141
2 expreſſio ubi requiritur ad faciendum incidere aliquem in pœnam, non ſufficit generalis expreſſio. de uulg. ſubſt. l. hæredes. nu. 66. 61
expreſsū dicitur, quod ſpecialiter exprimitur: et quæ dicatur expreſsio ſpecialis. ibi
expreſſio uerbis generalib. non ſufficit, ubi lex requirit, quod fiat ſpecialis mentio. ib.
expreſsum an dicatur, quod uenit in neceſsariam cōſequentiam ad actū expreſsum. ib. nu. 61.
expreſſio generalis non ſufficit, ubi requiritur quod fiat mentio uerbis expreſſis, ibi. nu. 62.
expreſsio quando requiritur pro forma, non ſufficit exprimere per relationem ad aliud. ibi.
expreſsū etiam dicitur, quod ex ſola taciturnitate concipitur. ib. nu. 54.
expreſse dictum ſatis dici poteſt in feudi noui inueſtitura, quod frater poſſit ſuccedere, ſi ex uerbis generalib. colligi poteſt. ibi. nu. 52.
expreſsum dici poteſt, quod ſub generalitate uerborum comprehendit inferuntur plura egregie. ibi. nu. 50. 51. et ſeq. limitatur multimode. nu. 56. uſque ad nu. 52.
expreſsum dici poteſt, quod ſub generalitate uerborum comprehendit inferuntur plura egregie. ibi. nu. 50. 51. et ſeq. limitatur multimodè. nu. 56. uſque ad nu. 67. 58. et 59
1 expreſso uitiato, an et qō tutetur tacitum. de uulg. ſubſti. l. hærede. nu. 163. fo. 66. et nu. 223. et 225. 68
expreſsum etiam id dicitur, quod per exceptionem præſupponitur. ibi. nu. 50. 51. 61
expreſsum dicitur, quod ſuo proprio nomine ex uerbis ſingularib. exprimitur. ibi. nu. 75.
1 expromiſsor quis proprie dicatur. de re iudic. l. 4. §. ait prætor. nu. 1. 221
EXTENSIO ex identitate rationis licita eſt etiam in priuilegiis fauore reipublicæ, imo etiam in pœnalib. et prohibitiuis. de priui. credi. l. 1. 6. ſi ſponſa. num. 11. 235
2 extenſio in correctoriis ſeu exorbitantib. non eſt licita. reſ. 10. num. 11. 108
3 extenſio licita eſt in limitatoriis ex rationis identitate. ad ſe. narnſc. Treb. l. 1. 6. ſi is qui quadraginta. nu. 6. 161
1 extenſio illicita eſt de ſtricta ſignificatione ad largam, ex identitate ratio nis. de leg. 1. l. nemo poteſt. nu. 13. 123
extenſio licita eſt etiā in correctoriis ex ratione ſcripta in lege. ibi. n. 50
Extenſio licita eſt in correctoriis vbi reducimur ad ius antiquum per extenſionem. ibid. nu. 51.
1 extenſo licita eſt de hærede, ex teſtamento, ad hæredem ab inteſtato ex identitate rationis. ad Treb. l. 3. §. hoc autem, nu. 1. 156
2 extenſio licita eſt in exorbitantib. ex identitate rationis. reſp. 4. n. 15. 105
2 extenſio fauore animæ permittitur etiam in odioſis. reſp. 4. nu. 17. 105
3 extenſio fit ex identitate rationis de caſu ad caſum etiam in facultate diſpenſandi. reſpon. xviij. nu. 6. 110
1 extenſio in pœnalibus, an & quando ſit licita. in tract. de peſt. c. 5. n. 75. 60
2 extenſio fauore publico etiam in pœnalibus eſt licita ex identitate rationis. ibidem nu. 49.
2 extenſio ex identitate rationis nō valet, niſi in vtroque ſit tanta & æqualis ratio. ibid. nu. 54.
2 extenſio ex rationis identitate conceditur in limitatoriis. c. 2. n. 9. 79
1 extenſio licita eſt etiam in correctoriis, quando alias diſpoſitio redderetur eluſoria. ſol. marri. l. ſi conſtante. nu. 73. 59
1 extenſio fit in correctoriis, quando alias lex corrigens redderetur inutilis, vel quando per talem extenſionem reuertimur ad ius commune, de vulgari ſubſtitutione. l. centurio, nu. 44. 78
1 Extenſio licita eſt de culpa ad culpam, de delicto ad delictum, etiam in iuribus taxatiue loquentibus, quando agitur de præiudicio tertij propter eius delictum, vel culpam. ſol. matr. l. ſi conſtante, nu. 8. 56
1 extenſio licita eſt in limitatoriis ex identitate rationis, licet non ſit tanta ratio in caſu ad quē ſit extenſio, ex quo inferuntur plura. ibi. num. 80
1 extenſio de ſtricta ſignificatione vocabuli ad largam, eſt licita ex identitate rationis ex quo infertur ad plura. ibi. nu. 79.
1 extenſio difficilius conceditur in correctoriis, quam in pœnalibus. ibid. nu. 50. 54
1 extenſio fit fauore piæ cauſæ, etiam ſi lex taxatiue loquatur. ſolut. matr. l. ſi conſtante, nu. 86. 58
1 extenſio de perſona in perſonam licita eſt in priuilegiis, fauore publico & fauore piæ cauſæ declara. vt ibi.
1 extenſio licita eſt in correctoriis ex identitate rationis ibi ſcriptę. de vulgar. ſubſti. l. hæredes, nu. 144. 64
1 extenſio licita eſt etiam in pœnalibus & odioſis ne lex ſit eluſoria. ſolut. matri. l. ſi conſtante. nu. 6. 52
Extenſio licita eſt etiam in correctoriis ratione abſurditatis euitandæ. ibidem nu. 71. fo. 56. item & ratione euitandi peccati. ibi. n. 72.
1 extenſio non eſt licita quando lex taxatiuè loquitur, limitatur multimode. nu. 84. cum ſeq. vſque. 88. ſol. matr. l. ſi conſtante. nu. 82. 56
1 extenſio licita eſt ex identitate rationis in exorbitantibus, ſeu limitatoriis, ibidem nu. 78.
1 extenſio non eſt licita etiam in caſibus, in quibus militat ratio ſcripta in lege correctoria, quando lex aliqua expreſſe prohibet extēſionem fieri. ſol. mat. l. ſi conſtante, n. 6. 56
1 extenſio licita eſt ex maioritate, vel identitate rationis, etiam correctoriis, quando maioritas, vel identitas ſurgit ex vi regulæ, cui licet quod plus, &c. ibi. nu. 74.
extenſio cur non ſit licita in diſpenſationibus. ibi. nu. 59. 55
2 extenſionis materia latiſsimè pertractatur. ibi. nu. 57.
1 extēſio nō eſt licita in correctoriis etiā ex idēitate vel maioritate rationis. ibi. n. 57. fol. 55. limitat multimode. nu. 62. cum ſeq. vſque ad nu. 78. 58
1 extenſio licita eſt in correctoriis, quando per extenſionem reducimur ad antiquum ius commune. ibi. nu. 61.
1 extenſio non dicitur ſed diſpoſitio, quando in uno caſu eſt omnimoda ratio quæ eſt in altero. ſol. mat. l. ſi conſtante. nu. 64. 56
2 extincta deſcendentium linea & ſic agnatione, ius patronatus extinguitur, & eccleſia liberā efficitur. reſpon. xlviij. n. 12. 124
1 extractum ab originali per eundem notarium cuius eſt originale an dicatur exemplum, uel originale. de iureiur. l. admonendi. nu. 148. 22
1 extraneus dotans mulierem, an poſsit paciſci quod hæredes mariti non teneatur reſtituere dotem ipſi mulieri ſuperſtiti. ſol. mat. l. ſoluto matrimonio. nu. 36 46
1 extraneus ſtipulatus dotem ſibi reddi, an habeat tacitam hypothecā. ſol. mat. dotis cauſa. nu. 31. 40
1 extraneo cum liberis inſtituto an propter miſturam extranei ceſſet liberorum fauor, de quo ſupra, & an propter liberos extraneus etiam excludat ſubſtitutum, uel an propter extraneum ipſi quoque liberi excludantur à ſubſtituto, ad ſenatuſcon. Treb. l. hæredes. 4, cū ita. nu. 134. 184
1 extrinſecus capta computātur in quartam dotis uel donationis propter nuptias quam alter coniugum ſuperſtitum uigore ſtatuti lucratur, qđ qualiter procedat & exemplificetur latè inſtitutur. ad legem Falcid. l. in quartam. num. 188. 152

De litera F.

1 FABER q̄ prœuenit ſcholas, an poſsit prohiberi à malleādo iuxta ſcholas. ſol. mat. l. dotis cauſa. nu. 130, 44
Faber malleans iuxta diuinam eccleſiam, aut ſcholas publicas compelli poteſt, ut deſiſtat. ibi. nu. 127. et 131. quod multimode ampliatur. ibi. et numer. ſeq.
Faber malleans iuxta domum doctoris, an poſsit cogi ut deſiſtat à mallando quid ſi iuxta domum aduocati. ibi. nu. 132.
2 Fabricerij an teneātur reddere rationes de oblatis. reſpo. 69. n. 1. 136
1 FACIO q̄ hæredem, dicuntur uerba directa. ratio ibi. ad ſenatuſcon. Treb. l. ex facto. nu. 1. 163
2 Facere nō ſumitur uoluiſſe quis id quod nō poterat. reſpon. 170. n. 8. 198
2 factores et inſtitores præpoſiti in teſtationibus, an teneantur ex contractibus per eos celebratis. de re iud. l. ſi ſe non obtulit. nu. 12 219

Index.

Factum si neniat adimplendum per dationem, de illo iudicatur prout de datione. de uerb. ob. l. 4. §. Cato. nu. 53. 266
2 Factum & scientia vnius non debent alteri præiudicare. resp. 180. n. 13. 204
1 facti appellatione non tenet non factũ. de verbo. obliga. l. 4. §. Cato. nu. 11. 263
2 FACVLTAS dandi animal pro noxa vsque ad quod tempus duret. de re iud. l. miles. §. decem. nu. 7. 217
2 facultas ducendi aquam ex flumine publico non nauigabili nunquã perditur per non vsum. de flu. l. quominus. nu. 98. 150
2 facultas luendi quanto tempore præscribatur, item ius adeundi: ité que rela. C. de reuo. dona. l. fi. nu. 234. 327
1 facultas soluendi vnum pro alio durat vsque ad litis contestationem sup executione rei iudicatæ. limita ut ibi. de verb. ob. l. si insulam. nu. 75. 278
1 in faculate mulieris est agere in foro suæ origis, sue experiri in foro vi. resp. 1: 4. nu. 6. 161
2 facultas testandi non est de iure ciuili: sed naturali. resp. 131. nu. 9. 174
2 facultas in dubio intelligitur propria iure concessa. de vulg. substi. l. centurio. nu. 104. 162
2 facultas coquendi ad furnum, vel molendi ad molendinum an præscribi possit. resp. 94. nu. 1. 123
2 facultatis quæ sunt, præscribuntur spatio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur. resp. 194. nu. 3. 213
1 FALCIDIA ita detrahit de donatione causa mortis, sicut de legatis. Amplia duob. modis ut ibi, quorum le. l. 1. §. si quis ex mortis. nu. 1. 245
2 falcidia & Trebellianica vtrum deduci possint in vna re, communis quod non: limita multimode. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 92. 149
2 falcidia & Trebellianica licite inuitis fideicommissariis, & legatariis, in vna re deduci non possint, eis tamen volentib. sic. ibi. nu. 92.
2 falcidia est nome gñale detractionem omniũ quotarũ significans: ꝓprie tñ ꝓ ea, q̃ de legatis particularib. improprie ꝓ ea, q̃ de fideicõmissis vniuersalib. impropriissime pro debito iure naturæ ponitur. ibi. nume. 5. 146
2 falcidia de legatis particularib. Trebellianica de fideicommissis vniuersalib. detrahitur. ibi. nu. 1. 143
1 falcidia an detrahatur de fideicommissis particularib. sicut de particularib. legatis. ibi. nu. 2.
1 falcidia hodie phibere pt testator: q̃is olim non: quæ aũt sit ratio iuris antiqui, & noui, abunde traditur. de leg. 1. l. nemo põt. nume. 42. & 45. 123
2 falcidia refertur tam ad quartam, quæ de vniuersalib. fideicõmissis quam quæ de particularib. detrahitur ad senatusc. Treb. l. 1. §. denique. nume. 5. 162
2 Falcidiæ appellatione uenit Trebellianica & legitima, sed proprie pro ea quæ de legatis iure institutionis detrahitur, ponitur: pro aliis uero aut improprie, aut impropriissime. ibi.
1 falcidia detrahenda de plurib. legatis uni personæ relictis an possit per hæredem deduci in una, uel plurib. reb. alienatis inuita illa persona, ité an in una re retineri possit. ad l. Fal. l. in quartam. nu. 110. 130
2 falcidia an detrahatur hodie ꝑ uel præter uoluntatem testatoris aut secundum uoluntatem communis: quod contra uoluntatem. ib. nu. 48. 147
2 falcidia an dici debeat quarta hereditatis, an uero quarta institutionis, an etiam quota bonorum. ad l. Fal. l. in quartam. nu. 13. 148
2 falcidiam poni pro legitima ad multa seruit, quę remissiuè traduntur. ib. nu. 9.
2 falcidiæ appellatione large continetur Trebellianica. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 49. 123
2 falcidiæ appellatione continetur etiam Trebellianica & Fal. de leg. 1. l. cũ filiola. nu. 9. 117
2 falsitatis præsumptio cessat ubi de ueritate constat. nam ueritas nunquã tollitur per falsum. resp. 128. nu. 16. 190
2 falsa latinitas non uitiat actum, si possit saluari per figuram de leg. 1. Iulius fa. §. diui. nu. 32. 128
2 falsi pœnam an incurrat, qui falsam apocham fabricauit. de iureiur. l. admonendi. nu. 99. 29
1 falsitas an probetur ex sola comparatione literarum. ibi. nu. 100
2 FAMA publica concludenter probat infamiam. ref. 14 nu. 6. 109
2 fama publica excusat a dolo præsumpto, delicto, ac intrusione. resp. l. nu. 22. 123
2 fama publica cum uno teste in criminalib. non sufficit ad condemnationem, fallit tamen in crimine usurarum. resp. 121. nu. 5. 163
2 fama an sola faciat semiplenam probationem: remissiue. so. ma. l. si constare. nu. 22. 54
2 fama sola probat matrimonium quando de eo agitur incidenter. ref. 110. nu. 10. 361
1 fama publica probat dnium: quod planum est ad probandum antiquissimum dominium. de acq. pos. l. rem quæ nobis. nu. 56. 213
1 fama sola an probet dnium quadraginta annorum: communis quod non ibid. nu. 57.
2 familiaris & amicus uicarij præsumuntur scire collationem sibi a uicario factam. resp. 3. nu. 15. 101
2 FATALIVM cursum impedit pestis, si ea ante pestem currere non cœperant. et ibidem quid si iam currere incœperant. in tra. de pe. c. 3. nu. 37. 82
2 fatuo an possit pater exemplariter substituere. de uulg. & pup. substi. l. ex facto nu. 82. 92
1 fauore piæ causæ, & libertatis, & aliis quibusdam casib. specialib. pót socius de parte socij disponere. de leg. 1. l. 1. §. Labeo ait. nu. 17. 109
1 fauore animæ licitum est turpitudinem propriam allegare. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 77. 124
2 FOELICEM aliquando fuisse infœliciſſimũ est infortunij genus. in tract. de pe. c. 4. nu. 179. 86
Felinus licet casu natus fuerit in Felina oppido Regiensi, ex parentibus tamé origine Ferrarien sibus, nihilo minus statuto Ferrariæ ve ciuis gauisus est. in tract. de pest. c. 1. nu. 183. 72
2 FOEMINA an possit libros rationum conficere. C. de edend. Lipse dispice. nu 4. 294
2 fœmina nupta retinet omnia priuilegia, et omnes prærogatiuas familiæ paternæ. resp. clxxj. nu. 3. 198
2 Fœmina est finis suæ familiæ, et caput alterius. resp. lxxix. nu. 5. 141
1 Fœminæ an admittantur ad probandum tenorem amissi instrumenti. si certum pet. l. j. nu. 82. 6
2 Fœmina licet procuratrix esse non possit ad iudicia, Fallit tamen in matre, quæ pro filio absente agere et defendere potest. resp. ciij. nu. 1. 158
2 Fœminę an, et quando succedant, vel non, in feudis et dignitatib. feudal. lib. resp. lxxx. n. 47. 62. 63. 69. 74. et 76. 140
1 FOENERARI quod non sit peccatum, non possunt potestates statuere. resp. 4. n. 2. 105
1 fœneratorum bona sunt hodie pro vsuris extortis debitorib. tacite hypothecata. in quib. cau. pig. l. senatusc. on. n. 9. fo. 32. Et hoc procedit maxime in bonis fœnebri pecunia comparatis. ibid.
Ité mulier propter infirmitatem sexus est priuilegiata in dote, ve præferatur omnib. creditorib. anteriorib. ibi. Item filius quãuis habeat in multis tacitam hypothecam, non tamen habet eam in pœnis fiscalibus. ibidem.
2 FERRARIAE ciuitas est de patrimonio beati Petri. de constit. c. cũ M. ferrarien. nu. 6. 7
1 ferrarensis, de ferraria, idem sunt. de constitu. capit. cum M. ferrarien. numero 5. 7
1 fœtus pecorum qui subrogati gregem retinent, veniunt in restitutione fideicommissi, non autem augmentum gregis. ad senatusc. Trebel. l. in fideicommissariam. nu. 22. 173
2 feudum si fuerit à secularib. feudatariis ecclesiæ donatum, et postea inter prælatos, vel inter dominum feudi, et ecclesiam ver tatur differentia, quis de hoc cognoscet, an Papa, vel Imperator, de iure. decernimus. nu. 21. 13
2 Feudatarius qui feudum alienauit irrequisito domino, etiam quod illud recuperauit, non caditur commissum. resp. lxix. n. 10. 136
2 feudorum relatio ad ritum facienda est. ref. lxxx. nu. 7. et 8. 143
2 feudales constitutiones in regno franciæ sunt abrogatæ. resp. lxxx. n. 70. 146
1 feuda remuneratoria, transeunt ad fœminas. resp. lxxx. n. 72. 136
2 feudum pecunia vendi potest. resp. lxxx. n. 19. 144
1 feudatarius tenetur ad fructus perceptos a die commissæ felonię, non a die sententiæ tantum. C. de reuoc. dona. l. si unquam. nu. 102. 315
1 feudatarius non potest renuntiare feudo, nisi in manib. domini. ideòrenuntiando liti feudali solum censetur renuntiare ipsi litis, et non iuri. de acquir. pos. l. nihil commune. n. 108. 205
Idem dicendum in renuntiante liti motæ super officio magistratus, eadé ratione. ibid.
2 feudatarius renuntians domino præsente omni iure quod habet vel habere speraat in feudo, talis renuntiatio ei nocet pro futuris etiam competituris in futurum. C. de pac. l. conditionis. n. 14. 301
1 feudum qualiter noscatur esse hæreditarium vel non. de priui. cred. l. cũ bona. n. 8. 233
1 Feudum non venit in generali obligatione bonorum, intellige ut ibi late. & seq. de pigno. l. obligatione. nu. 36. 29
Feudalia bona non capiuntur pro executione iudicati. ibi. nu. 37
Feudalia bona possunt obligari in plurib. casibus hic recitatis. ibi. nu. 38
Feuda in Gallia sunt redacta ad instar patrimoniorum. ibi. nu. 39
Feudum an possit dari pignori sine consensu domini vel agnatorum ad quos mortuo vasallo feudum est peruenturum. ibi. nu. 3
1 Feudo concesso alicui pro se, hæredibus, & successoribus suis, an videtur etiam ei concessum pro successoribus extraneis, cõmunis quod non. de priui. cred. l. dabinius. et si quis cum tutor. nu. 3. 235
Feudo concesso pro se, hæredib. & successorib. quibuscunqi, an tãc videtur concessum etiam extraneis successorib. latissime concludo. et sic. ibi. n. 4. & 6
1 Feudum, feudatario ingrato a domino querela non præparata defuncto hæres auferre potest. de reuoc. dona. l. fi. nu. 237. 328
1 feudũ & donatio an reuocent iisdé modis. de reuo. dona. l. fi. post n. 31. 318
1 Feudum amittitur ex causa ingratitudinis, & quid ingratitudo, & vnde nascatur. de reuo. dona. l. fi. n. 2. 317
1 Feudum si fuerit plurium dominorum, & vnus dissentiat pignorationi, alius dissentiat, an vasallus pignorare possit. de pigno. l. obligationes. n. 41. 29
1 feudo an priuari possit filius propter felonia patris. de reuoc. dona. l. finum. 236. 328
1 Feuda idiniduz dicũt oia feuda dignitatũ. de lega. 1. l. re coniuncti. n. 167. 142
1 Feudũ hæreditariũ, hoc est concessum primo inuestito ꝑ se, & hæredib. imputabitur filio i legitimam. ad legem Falcidiã. l. in quarta. num. 180. 152
Feuda hæreditaria simpliciter, quæ dicantur, & q̃ secundũ quid, & an feuda hæreditaria secundum quid imputentur in legitimam. ibi. nu. 181
Feuda in Gallia, cum sint redacta ad instar patrimoniorum, indistincte imputantur in legitimam. ibi. nu. 18:
1 Feudalia bona & emphyteutica sunt liberis i legitimã iputãda qñ pater fuit ꝑ se & hæredib. investitus. ad lege Falcidiam. l. in quartã. num. 177. 132
Feudum, vel emphyteusis an imputetur in legitimam liberis, si pater fuit inuestitus pro se & liberis, concl. imputari, & quare. ibi. nu. 178. & 179
Feudũ antiquũ concessum ꝑ genitorem pro se et hæredib. nõ imputat filiis in legitimã, cũ illud habeat ex prouisione progenitoris, & a patre. ibidem
1 Feudalia bona non imputantur per filium in Falcidiam. et quare, hoc tamen non procedit illatæ Gallicana consuetudine, per quam feuda redacta sunt ad instar patrimoniorum. ad l. Falc. in quartam nu. 67. 148

In omnia Io. Fra. Rip. opera.

1 Tendũ cõcessum tibi, hæredib. & successorib. tuis, an transeat ad extraneos hides. quod non. ad senatusc. Trebel. l. ex facto. nu. 15. fo. 171. Quid si fuerit concessum tibi, hæredib. & successorib. quibuscunque, an tunc extranei censeantur etiam vocati: post plura communis est quod sic. ib. nu. 16.
FICTIONES duę, aut duæ specialitates, an & qñ cõcurrant. de acq. pos. l. si aliquam rem. nu. 17. & 33. 215
2 fictio nũq operatur in præiudicium iuris tertio acquisiti. resp. 81. n. 17. 147
1 fides quid. de iureiu. l. admonendi. nu. 20
1 fides non dr vbi humana rõ habet experimentum. si cert. pet. l. r. nume. 21. 4
1 Fideicõmissa pure transmittuntur ad descendentes. Amplia quatuor modis ad senatusc. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 179
fideicõmissario decedente ante aditam hæreditatem, etiam fideicõmissa pura transmittuntur ad descendentes. nu. 58.
fideicõmissa cõditionalia ẽt ab ascendentio. relict. nõ trãsmittũt ẽt ad descẽdẽtes: late de veritate, & an hoc not. colligi possit ex tex. ib. n. 59.
fideicommissa cõditionalia a pie liberis relicta, trãsmitti ad descẽdẽtes, an fuerit introductũ. per l. vnicam. C. de his qui ante aper. tabu. quod non. ibi. nu. 60.
fideicommissa conditionalia transmittuntur ad hæredes, vbi expresse vel tacite appareat de mente testatoris. ibi. nu. 61.
fideicommissum si fuerit relictum Titio, & eius hæredib. an dicatur apparere expresse de voluntate testatoris, quod transmittat ad hæredes. ibi.
fideicommissum simpliciter relictum a patre, & dño, filio, & seruo instituris præstandum. valet. & dilatum intelligitur in tempus existentiæ sui in his de leg. 1. l. cum filiofa. nu. 35. 118
fideicommissum a patre & dño institutis præstandum filio & seruo nõ valet. quod fallit in trib. casib. ib. nu. 36.
fideicommissum licet valeat à seruo, vel filio hæredib. instituti. præstandum patri & dño, si tamẽ tempore additionis sint in potestate, redditur inutile. ibi. nu. 37.
fideicõmissũ extraneo relictũ a pre et dño hæditate [illegible] et serui, valet, idẽ si a filio et seruo institutis, ac et a pa[illegible] in ul. ibi. nu. 38.
fideicommissum incontinenti præstandũ hæredi, a fideicommissario tãq nugatorium non valet: secus si simpliciter sit relictum fideicõmissum hæredi, præstandum a legatario, vel fideicommissario quia intelligi dilatum post mortem grauati. ibi. nu. 39.
fideicõmissaria substitutio si plurib. fiat, eueniente cõditione in pſona primi, de sermonis ꝓprietate nõ admittis substitut°: hęc cõis est, q verissima est liberis instituris, ad senatusc. Trebel. l. hæredes. 1. cum ita. n. 119. fol. 184. Contrariam sententiam etiã in liberis amplectitur Imol. cuius opinio. saluatur in trib. casib. nu. 140. 141. et 142. ibi. 185
fideicommissaria substitutio si plurib. extraneis institutis facta fuerit copulatiuè, collectiuè aut distributiuè, eueniente conditione in persona primi, statim admittitur substitutus. et hæc communis. de veritate in. ibid. nu. 143. et 144.
fideicommissarius cui sibi et hæredib. fuit relictum fideicommissum, an possit de spe fideicõmissi disponere in alios, quam in hæredes vniuersales. ibi. nu. 82. 179
fideicommissum vniuersale ante restitutionem cedi non pôt. ibi. nu. 63.
fideicommissa ad hęredes trasmitti testatorem voluisse, quib. ex cõiecturis concludenter colligatur. tradantur aliquot coniecturæ. ibi. nu. 64. 65. et 66.
fideicommisso ita relicto, si filius meus hæres sine liberis masculis decesserit, filias meas in aureos mille capiendos in tot bonis, in reliqs fratrẽ meũ substituo: mortuo filio sine liberis, et fratre substituto repudiante, an fideicommissum accrescat filiab. et an remaneat penes grauatos hæredes. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 72. 138
fideicommissum vniuersale nutu factum an valeat, quod sic. de ver. obl. l. 1. §. si quis ita. nu. 12. 160
fideicommissum an censeatur remissum remissa conditione fideicõmissi. de pac. l. conditionis. nu. 1. 302
fideicommissum an censeatur remissum, si testator instituit duos hides: et alteri alterum sub conditione si decesserint sine liberis, substituit: et in codicillis ademerit conditionem. ibi. nu. 2.
1 fideicommissa an iure illo peterentur iure actionis, an verò officio iudicis, communis quod officio iudicis. de leg. 1. l. per omnia. num. 20. 100
1 fideicommissum quibuscunque verbis factum vtile est. ad senatusc. Treb. l. ex facto. nu. 10. 164
1 fideicommissa conditionalia non transmittentur ad hides: abunde tamẽ de hac transmissione fideicommissi traditur. nu. 73. cum seq. vsque ad fi. tepe. de leg. 1. cum filiofa. nu. 1. 117. et 120
1 fideicommissũ vt ex coniecturis inducatur oportet coniecturas esse necessarias, aut multũ ꝓbabiles. ad senatusc. Trebel. l. hides. §. cũ ita. nu. 17. 176
1 fideicommissum iniunctum filiis in cõditione positis an valeat. de vulg. subst. l. centurio. nu. 168. 26
2 fideicommissum quod præcedit grauamen simpliciter iniunctum tã ex ordine literæ quam intellectus nulla facta mentione bonorum, pceptiones quoque continet. resp. 134. nu. 6. 178
fideicommissũ mortuo vitrico an suum sortiatur effectum in filio secũdi matrimonij: quib. ante euentum fideicommissi rellictio facta fuit. resp. 190. nu. 7. 211
1 fideicommissum conditionale obuentum ex portione cohæredis non venit restituendum per grauatum restituere pure suam portionem etiam quod fideicommissum præcedat grauamen: et etiam quamuis dies fideicommissi conditionalis cesserit ante uerbalem, et realem restitutionem fideicommissi puri. ad Trebellia. l. hæredes. §. cum ita. numero 40. 171
1 Fideicommissum an inducatur per hæc verba, volo, quod hæres meus si moriatur sine liberis, possit vnum ex fratribus suis hęredem facere. ad senatusc. Treb. l. ex facto. nu. 4. 164
1 fideicommissum in dubio, an censeatur relictum à filio impubere instituto, an uero ab eius hærede, verbis grauaminis simpliciter prolatis. communis videtur quod ab ipso filio. quam limita vt nu. 129. de vulga. substitu. l. centurio. n. 128. 84
1 fideicommisso relicto proximiori de familia, an petens illud, teneat probare negatiuam, quod nullus alius est proximior se in familia. de ver. obl. l. in illa. n. 26. 274
1 Fideicommissum purum aut tempore diuisionis purificatum, remissum videtur per diuisionem cum clausula se nihil aduersus diuisionem facturos. de verbo. ob. l. qui Romę. §. duo fratres. nu. 17. & 18. 188
Fideicommissum conditionale etiam reciprocũ non censetur remissum per simplicem diuisionem hæreditatis. ibi. nu. 58
Fideicommissum an remisisse censeatur, qui promisit non contrauenire diuisioni occasione fideicommissi debiti, vel debendi. ibidem. n. 63. 289
Fideicommissi remissionem non valere, nisi inspectis & cognitis verbis testamenti, quomodo intelligatur. ibi. nu. 64.
1 Fideicommissum conditionale non censetur remissum per simplicem diuisionem. de pac. l. conditionis. n. 4. fo. 302. Ampliatur & restringit vt ibi.
1 fideicõmissum an videat remissum inuicẽ, si fratres volentes diuidere, cõ promiserint sup cõtrouersia diuisionis, & omnib. aliis, quæ possunt veri iter eos rã occasione testamẽti, quã aliter, & aroteri facta diuisione liberarunt partes hincinde ab omnib. quæ petere inuicem possent etiam occasione testamenti. de ver. ob. l. qui Romæ. §. duo fratres. n. 80. 290
Fideicõmissum an rẽsear remissum p diuisionẽ facti cũ clausula promiserunt stare diuisioni, & alter ab altero de reb. diuisis nihil vnquã petere aliqua ratione, uel clausa, q excogitari possit de iure, uel facto. ibi. n. 48
fideicommissum inter fratres non censetur remissum per diuisionem cũ clausula, se nihil aduersus diuisionem facturos. ibi. nu. 44. Ampliatur multimode. n. 46. Limitatur. n. 48. ibid.
fideicõmissum reciprocũ inter fratres nõ censeẽ remissum p diuisionem etiã cum clausula, se nihil aduersus diuisionem facturos. ibi. numer. 47.
fideicõmissum an censeat inuicẽ remissum p facultatẽ alienandi inuicem concessam, an sic, si fideicõmissarius consentiat alienationi. ibi. nu. 83. 190
fideicommissum purum an videatur remissum per simplicem diuisionem hæreditatis. ibi. n. 40. 289
1 fideicommissum nedum uerbis obliquis, sed etiam directis, æquipollentibus inducitur. ad senatusc. Treb. l. ubi pure. te rogo. n. 3. 174
Item uerbis ad grauatum directis, ibi. Item uerbis enuntiatiuis. ibi. Item inducí & probari potest ex coniecturis. ibi.
1 fideicommissa iure illo an sint exæquata legatis, sicut econtra legata fideicõmissis, & an uires fideicommissorũ sint legatis iure isto attributæ. latiss. de leg. 1 l. per omnia. nu. 18. 100
1 fideicõmissa pcedetia grauamen, an ueniat in restitutione, ubi qs est grauatus restituere hæreditatẽ qñ nõ, siue pcedant, siue sequant grauamẽ. & siue grauer restituere hæreditatem uel hæreditariam portionem, uel partem hæreditatis. ad senatusc. Trebel. l. hæredes. §. cum ita. n. 43. 178
fideicommissa et prælegata uenient in restitutione, quando cohæres extraneus est grauatus hæreditatem restituere filio testatoris. ibi. num. 44
2 In fideicommissaria substitutione pluralitas quando reuoluatur in suas singularitates, & uide n. 19. resp. cxxxij. n. 2. 176
2 In fideicommisso uniuersali non ueniunt bona propria hæredis grauati resp. cxxxj. n. 37. 275
1 fideicommissarius proprie non dicitur institutus, nec substitutus, nec hæres. de vulg. et pupil. substi. in continuatione rub. n. 12. 58
fideicommissaria substitutio duplex et quare. ibi. n. 9.
fideicommissaria substitutio, an propriè dicatur substitutio. ibid. n. 10.
1 fideicommissario non ualente de suo satisfacere, ubi non confecerat inuentarium, an sit locus dispositioni. §. si is qui cccc. supra eodẽ. et sic an hæres conueniatur in subsidium. ad senatusconsult. Trebellia. l. prima. §. idem Iulianus. nu. 8. et 10. 163
fideicommissario uniuersali potest testator dare licentiam apprehendẽdi propria authoritate bona absque aliqua restitutione etiam uerbali. de leg. j. l. nemo potest. n. 64. 124
fideicommissarius decedens adita hæreditate ante restitutionem fideicõmissi sibi factam, an transmittat illud ad hæredes. de leg. primo. l. cum filiosam. nu. 73. 310
fideicommissarius moriens ante aditam hæreditatem, an transmittat uniuersale fideicommissum ad hæredes. ibid. n. 26.
fideicõmissarius particularis, cui est facta restitutio totius, an possit detrahere quartam aduersus aliqm fideicom. ad senatusconsult. Trebellia. l. j. §. sed et quoties. nu. 10. 158
fideicommissarius particularis potest hæredem cogere insolidum adire hæreditatem. ad senatusc. Treb. l. j. §. sed et quoties. nu. 1. 157
fideicommissum captum a patre grauato restituere hæreditatem, aut legatum filiis, non imputatur in filiorum legitimam. ad legem falcid. l. in quartam, nu. 135. 351
1 fideicommissarius uniuersalis non conficiens inuentarium, an teneatur insolidum legatariis, quod sic de ueritate laesi. ad senatusc. Treb. l. j. §. si is qui quadringenta. nu. 6. 162
fideicommissarius uniuersalis non detrahit falcidiam de legatis singularibus, fallit in duobus casibus. ibi. n. 10.
fideicommissarius quare detrahat quartam de legatis ab hærede relictis, quando hæres coactus adiuit, non autem Trebellianicam de fideicommisso uniuersali. ibi. nu. 11.
1 fideicommissario quis teneatur ad ęstimationem rei alienatę in casu. l. 3.

Index.

§.si quis ita.ff.de adi.lega.an legatarius prohibitus,an verò his,præsupposita vera opinione tenentium in casu illius §.valere alienationem:sed deberi æstimationem fideicommissario.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.n.50.129
fideicõmissario quis in dubio teneat ad æstimationẽ rei alienatæ, an his, an legatari⁹ ꝓhibit⁹.& quo possit dici dubiũ,explificat. ibi.nume.50.
1 fideicõmissari⁹ nõ detrahit Fal.de legaris i testameto militis:nec Trebellieni eã de fideicõmissis,& quare,late ad senat.Tre.l.1.§.deniq;.nu.162
fideicõmissari⁹non detrahit trebellianicã à secõ fideicõmissario.ib.n.6.
1 fideicommissarius fictè & impropriè his dr̃ideo in materia strictæ nóveniet hæredis appel.ad senatusc. Treb.l.1.§.de illo.nu.2.& 3. 157
fideicommissarius non veniet appellatione hæredis in pœnalib.odiosis, nec in correctoriis statutis.ibi.nu.4.& 5.
1 fideicommissario inuito non potest hæres alienare res à testatore alienari prohibitas:nec eas alienatas imputare in Trebellianicam inuito fideicommissario nisi de aliis reb.non prohibitis non posset Trebel.cõsequi, quia tunc alienare potuerit.ad l.Fal.in quartam.nu.99. 149
1 fideicõmissarij qb.obest sñia lata ꝑ prohibitum appellare poterunt a sententia,q̃ ꝑ prohibitum trãsiuit in rem iudicatam.de leg.1.§.diui.n.24.129
* 1 Fideiubere nemo cogitur sine causa apparenti.de dam.infec.in continua.rub.nu.r̃. 189
1 fideiubere obligat⁹ an liberet dãdo pignora.de pig.in ꝯinua. rub.n.8.25
1 fideiussio an sit contractus.ſi cer.pe.l.1. nu.57. 5
1 fideiussor,qui promisit repræsentare Titiũ intra octo dies sub certa pœna,si in termino non præsentauit,quia non fuit requisitus a iudice an incidat in pœnam.de dam.infec.l.dies,§.hoc autem iudicium. num. 10.192
1 fideiussor,qui promisit reum principalẽ sistere in iudicio sub pœna,ſi moram purgare vsque ad sex menses,& quare,de verb. oblig.l. si insulã. nu.61. 278
1 fideiussor an dicatur debitor.ſi cer.pe.l.1.nu.103. 7
1 fideiussor soluens ex mandato testatoris pro debitore,plusquam ad eum ex testamento peruenerit,illud plus poterit a debitore repetere. de leg. 1.l.cum filiofa.14. 117
2 fideiussor qui iurauit soluere vsuras: licitè eas soluere potest, & illas repetet a debitore pro quo fideiussit.resp.75.nu 1. 140
2 fideiussor qui per violentiam superiorum coactus est soluere indebitũ occasione principalis habet actionem contra ipsum principalem.in tra. de pest.c.1.nu.93. 75
2 fideiussorem pro dote restituenda,an sit dari prohibitum,sicut prohibitum est dari pro conseruanda,latissime.& an possint dari pignora.solu. mat.l.ſi constante. nu.12.& 14. 54
1 fideiussorẽ vnum si quis dare obligatus sit:an audiatur volens dare duos diuissim.ſi cer.pe.l.2.§.mutui datio.nu.23. 11
1 fideiussoria obligatio concepta si principalis non soluerit dicitur conditionalis,sed an idẽ hodie dicẽdũ sit cũ hæc conditio,nõ soluerit hodie tacite infir.de verb.oblig.l.ita stipulatus.nu.50. 284
fideiussoria stipulatio an committatur propter moram principalis,an vero expectetur quod principalis desinat posse soluere.ib.nu.52.
2 fideiussoria obligatio non tenet si obligatio principalis non teneat.limita.quadrupliciter.de verb.obli.l.1.§.ſi quis ita.nu.16. 290
1 fideli damnosa non debet esse fides.ad senatusc.Treb.l.explicito. numero 6. 145
1 fiduciarius hæres non detrahit Treb.ad senatusc.Treb.l.in fideicommissariam.§.ſi legatum.nu.8. 174
1 fieri ad placitum dicitur quod fit ratione non cõcludenti:& quod fit ratione,non dicitur fieri ad placitum.solu.mat.num. 18.in continuatione rub. 5
* 1 Filia præterita per clausulam codicillarem grauata fideicommisso, an duas possit detrahere quartas.resp.129.nu.16. 171
2 filiæ præteritę virtute clausulę codicillaris an teneantur,filio instituto hæreditatẽ per fideicommissum restituere.resp.129.nu.13. 171
1 filia nubens indigno sine ꝑsensu patris, an sit dotanda a patre.sol.mat.l. dotis causa.nu.69. 42
1 filia an possit cum consensu patris alteri delegare dotem,& econtra an pater cum consensu filię.solut.matrimo.l.1.§.quod si in patris.numero 17. 94
filia potest agere pro dote aduentitia sine consensu patris. de veritate tamen latẽ.ib.nu.11.
1 filię in quota instituta includuntur in substitutione reciproca,facta per verba omnes filios meos inuicem,&c.de vulgar.substit.l.Lucius.numero 37. 97
1 filię si fuerint relicta mille,si nupserit,et centum,si monasterium ingrediatur,quamuis ingrediatur monasteriũ, nihilominus mille habebit ac si nupsisset. sol.mat.l.dotis causa.num.62. 42
1 filię factum circa profectitiam dotem nocet patri.sol.mat.l.1.§.item sivo luotate.nu.1. 50
filię factum super dote,an et quando noceat sibi effectę sui iuris.et qñ non.ib.nu.3.
1 filia an mortuo patre legitimam bonorum excrescentium petere possit. de consti.c.cum.M.Ferra.nu.38. 5
1 filia nondum nupta cui dos in patris testamẽto est relicta,an dicatur dotata,ita quod veniat excludenda stante statuto,quod exeuntib. masculis filiabus dotata non succedat quòd sic.de priui.credi.l. 2. §. ſi sponsa. numero 4. 235
filia cui relicta a patre fuere centum,adeò vt de bonis suis nõ possit aliquid vlterius petere:an prohibeatur petere dotem maternam.ſi cer. pe.in continua.rub.nu.4. 2
1 filię nupturę relictum in testamento pro dote minuit fideicommissũ,qđ pater restituere teneatur,sicut minueretur,si viuens pater dotasset:cum bonis enim restitutioni subiectis pater potest dotare filiam. de priuil. cred.l.2.§.ſi sponsa.n.17. 235
1 Filia potest agere in casum inopiæ mariti,inuito patre paupere, etiam si dos sit parua.sol.mat.l.ſi constante.nu.86. 57
Filia potest absente patre agere ad dotem restituendam etiam sine patris consensu.ibid.nu.90.
1 Filia innupta cui pater in testamento reliquit dotẽ, an dicatur dotata, ita quod veniat excludenda à successione,statuto disponente,quod stãtib.masculis,filiæ dotatæ non succedant.sol.ma.n.61. in cõtinua.rub. 37
1 Filia,quæ mortuo marito non vult nubere secundo,nec monasterium ingredi,sed per se stare,an possit compellere patrem,vt sibi det dotem data prius viro.sol.ma.l.dotis causa.nu.63. 42
Filia volens succedere matri cum fratrib.tenetur conferre dotem habitã à matre.ibi.nu.123. 43
1 Filia,quæ ante.xxv.annum peccauit in corpus suum,non est dotanda a patre,nisi egerit pœnitentiam,ideo filiam ingredientem religionem tenetur pater dotare,quia ingressu religionis purgat maculam.ibi.n.91. 42
Filia secundum ius canonicum impune nubere potest sine consensu patris,nec valeret statutum in contrarium.ibi.nu.58
1 Filia sciens patrem de dote agere,videtur consentire, nisi expresse contradicat:intelligo vt ibi.sol.ma.l.2.§. voluntatem.n.1. 50
Filia sanæ mentis tacens patre agente de dote,an videatur consentire si haberet legitimam causam contradicendi.ibi.nu.13. 51
1 filię secundi matrimonij acceptantes fideicommissum ante euentum & diem fideicommissi,an sibi præiudicauerint secundum Baldum.ref. exc. n.11. 212
1 filiationis probatio impossibilis in qua probanda etiam matri non creditur.de vulg.substi.l.centurio.nu.92. 81
filiationis probandæ modus.ibi.
1 filius iustitutus in legitima agere potest interdicto quorum bo.l.ait prætor.n.2.ibi. 242
1 filius ingratus erga patrem,si fecerit pœnitentiã uno patre,ex illa causa amplius exhæredari non potest.l.per de filia quæ peccauerit in corpꝰ suum,& patre uno reliquerit.quod limita.C.de reuocan.dona.l. fin. n. 223.224.& 246. 317
1 filius ingratus non est sepeliendus in sepulchro parentum.C. de reuoc. dona.l.1.n.2. 317
1 filius natus ex concubina legitimatus per sequens matrimonium an excludat substitutum,si testator dixerit,si filius meus decesserit sine liberis de legitimo matrimonio natis,&c.ſi cer.pe.in conti.rub.nu.3.
1 filius non potest grauari in legitima fideicommisso reciproco. de uer. ob.l.qui Rom[illegible] duo fratres.n.42. 289
1 Filius licet per generalem renuntiationem non censeatur renunciasse supplemento legitimæ,ſi tamen iuramentum interuenerit, etiam supplemento renuntiasse censetur.de ver. ob.in conti.rub.n.4. 253
1 Filius naturalibus extantibus spurius potest legitimari per oblationẽ curiæ.de reuo.dona.l.ſi vnquam.n.85. 314
1 Filius alienare certas res particulares prohibitus ſi poterit eas etiã pro legitima alienare,ſi legitimã ex aliis reb. restantibus consequi poterat. Quid autem ſi bona non alienari prohibita quæ restabant,non sufficiãt ad legitimam,an tunc illa certæ res alienari prohibitæ, alienari possint, quod sic.de leg.j.l.filiusfami.§.diui.nu.19. 128
1 Filiis primi gradus non potest testator prohibere Trebellianicam. de veritate tamen.n.53.de reg.i.l.nemo potest.nu.52. 125
filij primi gradus licet sint priuilegiati,ne Trebellianica eis ꝓhibeat,filij tamẽ filiorũ grauari poterũt,vt et restituant Trebellianicam.ibid.nu. 54
Filij legitimari an gaudeãt priuilegio,ne possit eis Trebellianica ꝓhiberi distinguit inter simplicẽ legitimatũ,& legitimatũ secundũ quid,ibi.n.55
1 Filius sicut præcipuam habet legitimam,ita & fructus legitimæ ideo in casib.in quib.fructus in legitimam imputãt,fructus pro quota legitimæ non imputantur.ad senatusc. Treb.l.in fideicommissariam.nu.45. 173
1 Filius patris nomine negotiando totum,quod ex paterna pecunia lucratur,patri acquiritur,ideo indistincte filio in legitimam imputatur. ad leg.Falcid.l. in quartam.nu.156. 251
1 Filius quòd dicatur creditor in legitima,quomodo intelligatur. ad leg. Falc.l.in quartam.nu.114. 250
1 filius acceptando pecuniam in testamento patris pro legitima relictam, consensisse videtur habere legitimam in pecunia,ideo tunc iudex arbitrari potest supplementum fiendum in pecunia,ad legem Falcidiam.l.in quartam.nu.113. 150
1 Filij spirituales non excludunt substitutum.ad senatusc.Treb.l.ex facto. §.ſi quis rogatus.n.45. 167
Filij spirituales pauperes sunt alendi à patrimo.ibi.
1 Filiusfa.an possit emancipari quo ad vnum actum,puta quo ad actum testandi.communis quod non,post multa tamen tenet contra communẽ, quod emancipari possit.mouetur pluribus.ad senatusconſ.Treb.l.j.3. in filij.nu.8.& 9. 156
1 Filij suscepti post bannum,faciunt deficere conditionem fideicommissi. ad senatusc.Treb.Lex facto.[illegible] ex facto.nu.17. 169
1 Filiusfamilias testari non potest de aduentitiis bonis,etiam in quib.patri vsusfructus non acquiritur.Quod nõ solum procedit in paganis, sed etiam in milite.ad senatusc.Treb.l.j.4.in filij.nu.4. 156
Filiusfamilias an possit testari ad pias causas de aduentitiis. communis quod sic.ibi.nu.5.
1 Filius quo remedio experiãt aduersus hæredẽ,dic supplemẽti prætæ ꝑtis alienæ incerti differentiã.ad leg. Falcidiam.l.in quartam. num.115.154
Filius vetes satisfacere de relevãdo hæredẽ indemne pro rata legitimæ,an sit audiendus,vbi dubium est de re aliena concludit pro filio ibi.n.116

1 filio ꝓp legitima non deteriora sed mediocria assignanda sunt:ideo filiꝰ cui aliqua res hæreditaria nimis sumptuosa absque fructu assignatur, reclamare poterit.ad l.Fal.l.in quartam.nu.116. 150

2 filij antẽ deportationem cõcepti faciunt deficere fideicommissum.ad senatusc.Treb.l.ex facto.nu.3. 168

1 filius fami.de consensu patris,ideo potius potest donare causa mortis,quã testari,quia donatio magis accedit contractui quo ad ordinationem,q̃ vltimæ voluntati quæ non potest ex alieno arbitrio pendere, cõtractus verò sic.de leg.1.l.sciendum.nu.4. 103

1 filius testatoris si esset coniunctus,an in casu l.fi.C.de inst.& substit.ꝓsertẽ tacitè substituto,sicut ibi i mte disponit,de leg.3.l.re diũcti. n.116.140

1 filiorum appellatione in ꝺctib.non cõtinẽt nepotes,secus in vltimis voluntatib.ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.90. 167

2 filius occupans vnam rem hæreditariam pro sua legitima,an priuetur iure suo.de rest,spol.c sẽpe.nu194 71

2 filiꝰ q̃ possedit bona post mortẽ patris,ꝓsumit in possessione pseuerasse vsq; ad mortẽ.de ca.possess.& proprie.c.cũ ecclesia Sutrina.numer.24.61

2 filius sacerdotis legitimus,potest esse beneficiatus in eadem ecclesia simul cum patre.de reseri.c.inter cæteras.nu.20. 28

2 filius natus ex muliere quæ contraxit matrimonium ignoranter cum sacerdote in facie ecclesiæ dicitur legitimꝰ.de resc.c.inter cæteras.n.7.27

filius natus ex muliere,quæ contraxit matrimoniũ cum sacerdote quinque modis fit spurius.ibi.nu.8.

filius natus ante sacerdotium appellatur filius sacerdotis.ibi.nu.13.

2 filius natus antequã pater esset Rex,an dicatur primogenitus Regis ita quod succedat in regno excluso filio nato post regnũ adeptũ: de resc.c.inter cæteras.nu.14. 28

filius sacerdotis non legitimus est incapax beneficiorũ:& idem in quolibet patiente defectum natalium.ibi.nu.16.

filius sacerdotis prohibetur promoueri ad beneficia,in quib.pater proxime ministrauit,ibi.nu.17.& 18.

2 filius patre in captiuitate existentem,non liberans cũ possit,priuat hæreditate patris in captiuitate morientis.in tract.de pest.c.1.nu.206. 79

1 filius tenetur imputare in suam legitimam partem hæreditatis sibi donatam contractu matrimonii.resp.134.nu.11. 175

2 filius potest non solum grauari in legitima,sed ex toto exhæredari,si exhæredationi consentiat.resp.147.nu.5. 155

filius inllitutus in re certa dicitur hæres resp.113.nu.18. 163

2 filij an teneantur imputare fructus in Trebellianicam.& ibi vide intellectum.l.iubemus.C.ad Treb.resp.134.nu.10 178

2 filij vel nepotes qui in locum defunctorũ filiorũ successerunt sub cõditione casuali instituti,& in defectum conditionis non exhæredati an præteriti dicantur,& ibi vide consilium Galli,l.si pater.C.de insti.& substit. & l.pen.§.item sciendum.ff.de suis & legi.procedunt in nepote tenente primum locum.resp.128.nu.2. 169

2 filij fideicommisso grauati honorati censentur.resp.131,nu.39. 175

2 filij vel nepotes instituti si pater eorum non viueret,non censentur instituti sub conditione casuali:cum huiusmodi conditio ad tẽpus præsens referatur per rerum naturam.& ibi vide quod dato quod esset casualis sustineretur tamen testm ex quo viuo testatore fuit purificata. resp.128. nume.3. 170

2 filii secundi matrimonii substituti per fideicommissum eorum patri interpositæ personæ censentur ratione vitrici,&.ideo huiusmodi fideicõmissum nullum est.resp.190.nu.8. 211

filii secundi matrimonii sunt capaces totius substantiæ maternæ salualegitima filiorum primi matrimonii.ib.nu.2.et 6.

2 filiis emancipatis pater donare potest.resp.147.nu.1. 155

1 filii naturales concepti in seruitute.faciunt deficere conditionem fidei commissi,si sine liberis.limita vt ibi ad senatusc.Treb.l. ex facto.§.si quis rogatus.nu.6. 165

1 filii naturales an continentur,quando in testamento dispositiuè fit mẽtio de filiis.ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.57. 167

1 filii concepti post deportationem,an hodie excludãt substitutũ.ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.ex facto.nu.1. 168

filii in conditione positi,non censentur substituti patri grauato, et sic non censentur in dispositione.ibi nu.10.

1 filius in potestate instituitus dicitur hæres non pater.ad senatusc. Treb.l. explicito.nu.16. 155

1 filius potest patrem cogere,vt eum emancipet ex eisem causis quib.põt patrem exhæredare.ad leg.Falc.in l.in quartam.nu.184. 152

1 filii testatoris seu liberi primi gradus:etiam testatore iubente,nõimpurãt fructus in Trebellianicam.quod decẽ modis limitatur. ad senatusc.Treb. l.in fideicommissariam.nu.28. 173

1 filio in sacris ordinib.constituto,grauato restituere hæreditatem si sine liberis,etc.an substitutum excludat,cum alios habere non possit.ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.8. 165

1 filiis prohibitis alienare,an etiam censeantur nepotes prohibiti, quod non:et quare:limita.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.106.et 108. 131. et 132

filiorum appellatione in odiosis non veniunt nepotes.ibi.nu.107.

1 filiorum species plures sunt,quæ sigillatim pertractantur,et nu.5. vbi ponuntur quatuor species.ad Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.2. 164

1 filius et seruus instituti et pupillariter substituti per verba, quisquis mihi hæres erit,si tempore mortis pupilli sui iuris reperiantur,an succedant ex pupillari substitutione.de leg.1.l.cum filiofa.num.51. 119

1 filius aliquid acquirens tempore mortis patris,sibi plenè acquirit, non patri.de veritate tamen ibi traditur.de legat.1.l.cum filiofamil. num.43. 118

filius non repræsentat patrem in his,quę sunt facti.ibi.nu.44.

filius an possit legitimã eligere in una re,hereditate vel fideicommissario in alio ꝓ multa ꝺcludit nõ posse,sed à iudice assignari debet in una vel pluribus reb.,put suadebit æquitas.ad legem Fal.l.in quartam.n.111. & 119.150

filius non potest eligere legitimam in re meliori.ibi,n.112.

Filius non potest occupare possessionem alicuius rei pro sua legitima nec occupando aliquam possessionem acquirit,cum legitima sit incerta ratione loci,& ratione quæ.ibi.nu.113.

Filius in re certa instituitus,potest propria authoritate possessionem illius apprehendere,licet non edem in legatario.ibi.nu.116.

Filius simpliciter institutus in sua legitima an possit certarũ rerum possessionem apprehendere.Item si apprehendat,an incidat in pœnam.l.nõ dubium.C.de leg.ibi.nu.118.

Filius si simpliciter in legitima institutus occupans per vim alicuius rei possessionẽ an incidat in pœnã.l.si quis in tantam.C.vnde vi.ibi.n. 118

1 filius hæres institutus,an dicatur hæres,an vero pater, cui ex persona filij acquiritur hereditas, & an saltem filius dici possit hæres nominalicet effectu non.de leg.j.cum filiofa.nu.41.45.46.& 47. 118

1 Filius si ab aliquo patris contemplatione institutus sit, & filio pater grauatus restituere,valet tale fideicommissum etiam hodie. & dilatum censetur in tempus existentiæ sui iuris.De veritate tamen illius vltimi dicti ibi abundè disquiritur.de leg.j.l.cum filiofami.nu.64 120

1 Filio existente sui iuris tempore restitutionis fiendę,an pater tũc detrahet quartam ad proprium commodum suum,an verò ad commodum filij.de leg.j.l.cum filiofa.n.7. 117

1 Filij simul cum patre mortui,non dicuntur superuixisse. ad senatuscon. Treb.l ex facto.4,si quis autem.n.5. 170

1 filij nati ex diuersis matrib.& eodem patre,dicuntur æqualiter coniuncti.de leg.j.l.re coniuncti.nu.214. 143

1 filius,qui approbauit testamẽtũ patris in quo prohibita erat falcidia,an possit petere supplementum legitimæ approbatione non obstante, quã sic.ad leg.falc.l.in quartam.nu.10. 146

1 filij positi in conditione importata per ablatiuos absolutos an censeantur positi in dispositione.& de ablatiuis absolutis,ibi. de vulg. substi. l. centurio.n.161. 86

filij positi in cõditione cẽseni in dispositione,qñ apparet ex coniecturis tale fuisse mẽte testatoris.& seriatim ponũt quinq; cõiecturę.ibi.n. 162

filij masculi,soli in conditione positi,substituti censentur,& quare.de veritate ibi.limita.163.ibi.

filij in conditione positi,substituti censentur,si testator exclusit ab hæreditate propria filias,& filio instituto, si decesserit sine liberis substituit proximiorem de familia.ibi,nu.164.

filij in conditione positi cẽsentur substituti,si testator filios masculos in conditione posuit,& deficiente masculorum linea extraneum substituit cum onere deferendi nomen,& arma testatoris.ibi.nu.165.

1 filius licet grauari non possit in legitima,hæres tamen filij sic. de vulg. substi.l.centurio.nu.108.fo.82.nu.126. 84

filij hæres,non filius in dubio præsumitur grauatus quando fideicommissi verba non diriguntur ad filium,ibi.

1 filij & patris bona in quibus censeantur eadem.de vulga.substitu.l. hæredes.nu.143. 64

1 filij in conditione positi non intelliguntur substituti,disputabilis est.de vulg.substi.l.centurio,n.169. 85

1 filiis nascituris instituitis si pater vxorẽ substituerit,si filij nascantur, & decedant sine filiis,vulgariter,pupillariter,& per fideicommissum, an nullis natis liberis admittatur vxor ex vulgari.de vulgar.substitu.l. hæredes,nu.96. 62

1 filij positi in conditione censentur substituti,si testator digressus fuerit ad plures substitutionum gradus,semper sub eadem conditione, si sine liberis.de vulg.substi.l.centurio,nu.165. 86

filij positi in cõditione censentur substituti,si testator plures substitutionum gradus fecerit sub eadem conditione,si sine liberis,expresse honorando filios in conditione positos in vltimo gradu.ibi.

1 filiis legitimis ab intestato repudiantib.an uxor patris excludat naturales iuxta formã aut.licet.C.de natu.libe.de uulg.substi.l.Lucius.n.6. 65

1 filii mortua matre an possint agere contra patrem uergentem ad inopiam,ut dotem maternam restituat.sol.matri.l.si constante.n.99. 57

1 filii nati ex matrimonio putatiuo dicuntur legitimi,si alter coniungum ignorabat impedimentum.sol.matr.in continuatione rub.nu.65. 38

1 filii an alẽdi sint penes matrẽ ad secũda uota connolantẽ, arbitrarium ẽ, ideo iudex considerabit mores maternos.de uulga.substi.l.ex facto.nu. mer.66. 91

1 filio instituto repudiãte an pater ꝓsertim substituto latiss. disquirit cõmunis quod sic.de ulga.substi.l.hæredes.nu.142.Limitatur.nu.146. & 147.64

1 filio ante adiram hæreditatem defuncto,an pater excluso substituto adire possit.de uulg.substi.l.hæredes.n.155. 65

1 filius aut eius hæres non potest de directa militari detrahere legitimam de fideicommissaria uerò potest.de uulg.substi.l.centurio.n.42. 78

1 filius licet in legitima grauari non possit,hæres tamen filii grauari potest,& quare.de uulg.substi.l.centurio.n.187. 87

1 filius instituitus an possit legitima accepta hæreditatem repudiare.latiss. de uulg substi.l.hæredes.nu.157. 65

1 filius uel filia an teneatur dotare matrem.soluto matrimo.l.dotis causa.num.82. 61

1 filius an possit patri furioso exemplariter substituere,sicut econtra pater filio potest.communis quod non. de uulg.substi.l.ex facto.n.59. 91

1 filius si emancipetur,nunquam nepos reincidit in eius potestate, etiam si auus adoptauerit filium emancipatum.de uulg.substi.l.morib.n.9. 69

1 filius renuncians hæreditati an intelligatur etiam renuntiasse legitimæ.

Index.

de vulg.fubſti.l.hęredes.nu.159. 65
1 filiꝰ an ꝓferat ſubſtituto ſ: pr illitur repudiet.de vul.ſub.l.hŕdes.n.148.64
2 filio qui poteſt ex induſtria parare ſibi victum,an poſsit pater alimenta negare.in tract.de peſt.c.4.nu.168. 86
1 filiorum appellatione an et qñ veniant naturales.ad Treb.l.ex facto.§.ſi rogatus.nu.58.69.70.et nu.ſeq. 167.et 168
2 * Fimũ ſeu leſame an liceat in via publica tenere.Et an liceat fimũ tenere iuxta murũ cõmunẽ aut alienũ.in tract.de peſt.cap. 4.nume.83. 84.84
3 * Fiſcus poteſt ſocii partẽ ſocio inuito diſtrahere.de leg.1.l. ſerui electio. §.Labeo ait.nu.15. 109
1 fiſcus ſucceſſor in hŕditate non conficiens inuentarium non tenetur vltra vires hæreditarias.ad ſena.Treb.l.ex facto.§.ex facto.nu.7. 168
fiſcus licet loco hæredis habeatur,non tamen locõ liberorum. ibi.nu.8.
fiſcus tenetur alere liberos damnati,& bona tranſeunt cum onere alendi,& dotandi filias damnati.ibi.nu.9.
1 fiſcꝰ qñ dicat habere cãm lucratiuã,vel quaſi,qñ vero non. item an ꝓhibitio alienandi prędicat fiſco,& qñ.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.52.129
1 fiſcus,qui omnib.deficientib.ſuccedit,dicitur hęres:ſed an propriè ſit hęres.ad ſenatuſ.Treb.l.ex facto.§.ſi quis ita.nu.13. 171
1 fiſci vtilitas an dicat publica,an verò priuata.ſol.ma.l.dotis cã.num. 112.
fiſci vtilitas an afferat commodum cuilibet in particulari.ibid. num.113.
1 fiſci inſtrm an præſumatur prius factum,vbi reperiuntur plura inſtrumẽta eodem die confecta.ſol.mat.l.dotis cauſa.nu.4. 39
1 fiſcus an præferatur doti.ſol.ma.l.dotis cauſa.nu.115. 44
fiſci vtilitas an præferatur vtilitati priuati.ib.nu.116.
1 fiſcꝰ an ꝓferat ſubſtituto,ſi illitus indignꝰ fuerit.d vul.ſub.l.hŕdes. n.115.5
1 fiſcus in quęſitis poſt ſuam obligationem præfertur omnib.creditorib.et habentib.expreſſam hypothecam anteriorem. & quid in re publica. de priui.credi.i,priuilegia.nu.29. 239
fiſcus priori in perſonali præfertur aliis priuilegiariis eiuſdem tituli poſteriorib.ib.nu.54. 239
fiſcus in tacita hypotheca præfertur anteriorib.creditorib.habentib.etiã tacitam:præterquam in pœnis fiſcalib.ibi.nu.46.
1 Fiſco agenti an teneatur reus edere,& quid in cauſa criminali,in qua agitur de pœna pecuniaria.C.de eden.l.ipſe diſpice.nu.11.& 14. 195
• 1 Flumen nõ nauigabile ſi interet aliquod magnum flumen de ſe ſatis nauigabile,an liceat tunc ex illo aquam ducere.de fluminib. l. quominus. nu.11.& 14. 147
flumina in particulari ſunt illarum ciuitatum,per quarum territoria defluunt.ib.nu.36. 248
flumine reuerſo in primũ alueũ,an ſit concedenda reſtitutio.ib.n. 116.251
fluminum quoddã publicum,quoddam priuatum:item publicorũ & priuatorum variæ diuiſiones & ſubdiuiſiones traduntur.ibi.nume. 1.246
flumen ex trib.conſtat,alueo,aqua,& ripis,alueus quid:quid ripa,quidve aqua.ibi.nu.2.
• 1 Fontiũ quorundam & fluminum naturam oleum mittentium in Cilicia India & olim Papię,ac aliis regiõib,in tra.de pe.c.4.nu.[illegible].15.& ſeq. 38
2 forenſis præſumitur ignorare ſtatuta ciuitatis &etiam ciuis nouellus.reſp.81.nu.17. 148
3 forenſib.an & qñ poſſint ciues et incolæ resvendere cariori pretio quã habitatoribꝰ.in tract.de peſt.c.4.nu.100. 86
forenſium aduentantium cauſa poſſunt qui victualia nomine communitatib.ciuib.ſuppeditant,cogi ad ipſa augenda.nu.101.ibi.
• 1 Forma eſſentialis vbi deficit,ibi non oritur naturalis obligatio. quod qualiter procedat,ibi traditur.de leg.1.l.nemo poteſt.nu.19. 112
1 Ex forma ꝓmiſſi dephẽdit an qs arbitrator ꝓſtit.fuerit.rñ.106.n.4.139
1 forma quid ſit:et quid ſolennitas.de verb,obl.l,qui Romæ.§.duo fratres. nume.22, 288
1 forma nõ recipit interuallũ.cũ omnis forma ſit individua,et cõtemporanea,nec diu pòt ſtare in ſuſpẽſo.de verb,oblig.l.1.§. qui ꝓfens.nu.10.159
2 forma poteſt per æquipollens adimpleri propter neceſſitatem.de verbo. oblig.l.ſtipulatio.nu.38. 257
1 formula per quam ducetur aqua ex flumine publico an ſit publica an priuata.de flumi.l.quominus.nu.83. 150
formulam an liceat facere per viam publicam.ib.nu.99.
Foſſata non ſunt cõputanda in menſura prædij venditi.de flumini.l.quominus.nu.74.et 76. 249
1 fortuna etiam ſolet capi in bonam partem.in tract.de peſt.c.1.num.86.75
• 1 Forus foro additur per deſtinationem ſolutionis ad alium locum.de iudic.c.1.nu.63. 47
• 1 Francigenę non poterunt ſubſtituere pupillariter filiis ſuis:quia non habent eos in poteſtate.de vulg.ſubſt.l.morib.nu.21. 70
• 2 Francorum Regis potentia omnib.anteponenda.in tract.de peſt.c.1.nume.10, 76
1 Francorum rex,et eius parlamenta poſſunt a iuris rigore recedere iudicando cõpendioſam uerbis directis factam,poſtpuertatem non expira re:quia ſecundum æquitatem iudicant.de vulg.ſubſt.l.cẽturio. nu. 77.80
Eadem ratione arbitratores iudicare poſſunt,item mercatores,in quorũ foro proceditur de æquitate.ibi. Item delegatus cum clauſula quod de æquitate procedat.ib.
• 1 Frater grauatus an in caſib.in quib.portiones cohęredũ veniunt in reſtitutione,poſſit ex illis portionib.legitimã et Treb.detrahere ex ꝑſona fris ꝑdefuncti cui hŕs extitit.ad ſenatuſ.Treb.l.hŕdes.§.cum ita. n.54.178
Quid autem ſi frater grauatus ſit per uerba uniuerſalia.ib.
1 Fraterniſare dicũtur plura inuicem exæquata.de le.1.l.omnia.n. 23.100
1 frater ſicut tenetur alere filium fratris egentem:ita etiã hæres fratris alere tenetur.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.43. 129
1 frater abſenti fratri in feudis ſtipulari poteſt,ideo nolente abſente fratre marito uxoris.ſol.ma.l.ſi conſtante nu.35. 55
1 Frater utrinque cõiunctus non præferatur conſanguineo tantum in feudis.de uul.ſubſti.l.ex facto.nu.98. 93
2 In foro contẽtioſo an qs poſſit puniri pro uſura uerbali et mentali.reſ. cxxj.n.2. 164
1 fraus de tpe ad tẽpus nõ eſt tolerabilis.de pri.credi.l.cũ bona.li.10. 133
2 in fraudem legis quod fit nullum ſortitur effectum,et ibi uide quomodo probetur fraus fieri legi hac ædictali.reſp.cxc.n.3. 211
1 ſemel fraudulentus, ſemper præſumitur fraudulentus in eodem genere fraudis.reſp.cxc.nu.11. 212
1 Frenetico,fanatico,lethargo,furiando,et furioſo filio dilucida interualla haberi,pater ſubſtituere ñ pòt exẽplariter.de uulga.ſub.l.ex facto.n.81. 92
1 Fructus dotis,qui dotem augent,an poſsint hodie retineri propter impenſas utiles.ſol.ma.n.45.in continuatione rubricæ. 37
1 fructus non ueniunt in fideicommiſſi reſtitutione,ueniunt tamen in directa ſubſtitutione militari.de uulg.ſubſti.l.centurio.n.38. 78
fructus per teſtatorem recollecti,et in ipſius hæreditate reperti dicũtur res hæreditari,& augent hæreditatem, et cuicunque ſubſtituto ſunt reſtituendi late.ibi.nu.39.
fructus durare non præſumuntur ultra triennium.ibi.nu.40.
2 fructus reſtituere tenetur,qui caſu temerario eos percepit.reſ.2.n.8. 105
2 fructus percepti iudicio teſtatoris ante reſtitutionem,an ſint imputandi in Trebellianicam.reſp.cxxxiiij.n.9. 178
2 fructus non petiti an veniant in rei vendicatione. de cauſa poſ. & proprie.c.cum eccleſia ſutrina.nu.108. 64
2 fructus naturales dicuntur qui abſque cultura & impenſa percipiũtur, ſed a natura potius producuntur.reſp.lxv.nu.11. 133
2 fructus vſque ad triennium præſcribi non poſſunt, & vſque ad triennũ præſumuntur extare.reſ.lxv.nu.14. 133
fructus beneficij beneficiatus nõ poteſt ad vitam alienare,niſi neceſsitas, vel eccleſiæ vtilitas id exigat.reſp.lxiiij.n.4. 50
2 fructꝰ pcepti an deheant ſpecificari in libello.C.de eden.l.edita.n.22.300
Fructus regulariter in legitimam non imputantur. Limita ſeptupliciter. ibid.n.38.39.40.& 41. 301
Fructus percepti per filium viuo patre in legitimam imputatur.ibi.n. 42
1 Fructus per hæredem percepti an ſint computandi illi in impenſis factis ad ſenatuſ. Treb.l.vbi pure.1.qui in diſtrahendis.n.7. 175
1 fructus non veniunt in reſtitutione fideicommiſſi quantũcunque grauamen fuerit vniuerſale.ad ſenatuſ. Treb.l.hæredes.1.cum ita.n.41. 178
2 fructus in hęreditate reperti imputantur in legitimam etiam filiis primi gradus.ad l.Falc.l.in quartam.nu.124. 150
1 fructus pendentes etiam ſi non dicatur veniunt in cõtẽplatione fundi.de leg.1.l.cum filiofa.n.36. 119
1 Fructus negligẽtia fidecommiſſarij percepti,non imputant in quartam, quinimo hæres abſolute eos lucratur.ad ſenatuſc.Treb.l.in fideicõmiſſa

cum

riam.nu.26. 173
1 Fructusquando veniãt in restitutione fideicommiss.remis.de le.j.l.cum filiosa.nu.62. 129
1 Fructuum plures esse species,remissiuè ad senatu.Treb.l.in fideicommissariam.nu.1. 172
1 Fructus percepti ex rebus particulariter legatis,imputantur in Falcidiã, ratio,ibi,de cuius veritate.nu.50.Amplia tribus modis&limita vt nu. 49.ad senatus.Treb.l.in fideicommissariam.nu.46. 173
Fructus percepti ex re in diem legata,an sint imputandi in Falcidiam. num.50.
Fructus rei legatæ ideo in Falcidiam imputantur,quæ percipiuntur ex rebus,quæ habetur titulo institutionis,vnde sicut res imputatur,ita fructus tanquam accessorium,ex quo inferuntur tria.ib.nu.51.
Fructus ex re legata percepti,an veniant imputandi in Falcidiam ad cõmodum omnium legatariorum,an verò solum ad commodum illius cui erat legata.ibi nu.52.
Fructus imputantur in creditum vel quasi ipsius filii.nu.15. 172
Fructus reperti in horreo vel area tempore mortis testatoris, imputãtur liberis in Treb.ibi.nu.39. 173
Fructus percepti ab hærede ex rebus hæreditariis,non dicuntur hæreditarii,nec fructus ex rebus donatis dicuntur donati,nec in donatione imputantur.ad senatus.Treb.l.in fideicommissaria.nu.3. 172
Fructus ante aditam hæreditatem percepti,& fructus tempore mortis in horreo reperti dicuntur hæreditarii.ibi.
Fructus non veniunt in restitutione fideicommissi,sed cedunt lucro hæredis,limitatur.18.modis.ibi.nu.2.& seq.
Fructus percepti post moram veniunt restituendi.item restituendi sunt testatori restitui iubenti.ibi.nu.5.& 6.
1 Fructus legitimæ debentur à die mortis sicut ipsa legitima,idem in fructib⁹ supplemẽti legitimæ.ad senatus.Treb.l.i fideicõmissariã.n.4.6.173
Fructus in Falcidiam regulariter non imputantur,quamuis in Trebellianicam sic,&cur diuersum.ibi.nu.47.
1 Fructus percepti ante constructionẽ debentur monasterio,quando fuit legatum prædium monasterio construendo.ad senatuscon. Treb.l.in fideicommissariam.nu.8. 172
Fruct⁹ percepti hĩditate iacẽte veniũt i fideicõmissi restitutione.ib.n.9.
Fructus percepti post diem fideicõmissi præsente fideicommissario, & restitutionem petere negligente,non veniunt in restitutione, secus si absente fideicommissario.ibi.nu.10.
Fructus à testatore percepti,&in area aut horreo tempore mortis suę reconditi,veniunt in restitutione.ibi.nu.11.
Fructus seminati ab ipso testatore,nondum tamen recollecti, an veniãt in restitutione,communis quod sic,contra tamen placet ibi.12.
Fructus percepti post restitutionem hæreditatis uerbalem restituendi sunt,etiã posita negligentia fideicommissarii in petendo realem restiturionem.ibi.nu.13.
Fructus percepti ex fideicommisso,in casibus qnibus actiones transeunt in fideicommissarium ipso iure,veniunt in restitutione.ibi.nu.14.
Fructus extantes tunc restituendi veniunt cũ hẽs grauatus est restituere quicquid ex hæreditate,benisve ipsius testatoris supererit.ibi.n.16.
Limita nisi simpliciter dictum sit,qnicquid superent ex hẽditate,tunc fructus non restituentur,cum non sint de hæreditate.ibid.
1 Fructus iudicio testatoris percepti non imputantur in Trebellianicam liberis primi gradus.ad l.Falc.l.in quartam.nu.83. 149
Fructus tunc sunt restituendi,cum fideicommissi restitutio dilata est in diem,fideicommissarii fauore.ad senatusc. Treb.l.in fideicommissariã. nu.7.fol.172.Idem si dilata fuit restitutio vtriusque fauore scilicet tã hæredis,quàm fideicommissarij.ibi.
Fructus in dotem imputantur,quamuis dos loco legitimæ succedat,limita vt ibi.ad senat.Trebel.l.in fideicommissariam.nu. 44. 173
2 Frumentum vel pecunias an &quãdo dare possit capitulum obligatum ad tot panes,& amphoras vini pro singulo die canonicis interessenti bus diuinis.in tract.de pest.c.5.nu.143. 91
Frumenti appellatione an ueniat farina.nu.43.ibid. 90
Frumenti appellatione an cõtineatur panis,legumina,hordeum spelta, auena,& similia.ibid.nu.52.& seq.
Frumenti & farinæ eadem vsia.ibi.nu.46.
2 frumenti & aliorum fructuum quando censeatur prohibita exactio prohibita exactione pecuniæ numeratæ.respon.4.nu.10. 105
1 frustra id fieri dicitur,qđ finc fructu fit.de vulg.suostit.l.cõtumo.n.70.80
1 fuga est delictum in milite desertore, & in milite capto in iusto bello aufugiente est peccatum.de iure.l.admonendi.nu.165. 22
fuga in officiali aufugiẽte ad officiũ finitũ est species criminis læsæ maiestatis,& in fugiente pẽdẽte syndicatu an plenè vel semiplenè ꝓbet.ib.
fuga an faciat aliquam fidem in præiudicium tertii.ibid.nu.174. (nu.173.23
Fuga quam fidem faciat.late ibid.nu.165.
Fuga plene probat criminis suspicionem in casibus,quibus sola suspicio sufficit ad probationem criminis.ibi.nu.167.
Fuga an semiplene probet crimen,quod plene uenit probandum, an nerò tantum faciat præsumptionem,communis quod semiplene ꝓbet. restringitur & declaratur multimode.ibi.nu.168.
fuga non facit aliquam suspicionem contra fugientem,si ipse intra annum reuertatur,& sponte compareat.ibid.nu.169.
fuga plene probat in eo,qui a carcere aufugit, uerum nisi per ostium apertum aufugerit.ibi.nu.170.
fuga non probat incarcerato aufugiente,si incarceratus iniustè fuerit, is enim licite potest aufugere,& ibi multa egregia de iniustè incarcerato.ibid.nu.171.
1 fuga an faciat indicium ad torturam.præsertim concurrentib.aliis indiciis.resp.clxj.nu.2.3.& 8. 193
2 ex fuga serui fundata est intentio domini agentis rei vẽdicatione. de cõpos.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.17. 60
2 *Fundamẽtũ suæ intentionis quilibet tenet probare.resp.cxcvj.n.16. 215
2 fundamẽtũ nullũ põt fieri super statuto ab vsu nõ recepto.resp.2.n.2.104
2 fundus alienus traditus in dotem marito,an dicatur dotalis.solu.matri. nu.40.in continua.rubr. 96
2 fundi dominus an fauore publico cogi possit ad vendẽdum dictum fundum, vbi exigantur furcæ.in tract.de pest.c.6.nu.13. 96
1 fundo hæredi relicto existente penes creditorem,an sit locus huic §. ad senatusc.Treb.l.1.§.si hæres.nu.35. 161
2 *Funus per im rapientes,aut alio quouis modo impediẽtes ne sepeliatur,quæ pœna sint puniendi.in tract.de pest.c.4.nu.114. 85
funeraria actio an sit proprium actionis nomen.ibid.nu.131.
funeraria actio an præcedat omnes alias actiones & præferatur omnibus hypothecis etiam anterioribus.ibi.nu.133.
funeraria actio an excedat naturam actionis negotiorum gestorũ,& quare.ibi,nu.132.
2 *Fur tenetur ad restitutionem fructuum,tamẽ dum perseverat in possessione vtitur & fruitur.in rub.de cau.pos.& proprie nu.12. 57
2 furari an & quando liceat pauperib.proiectu in tracta.de pest.cap.4.numer.197. 26
2 furem in furto deprehensum,an & quando liceat occidere, si telo se defendat.de iudi.c.1.nu.87. 49
2 *Furcarum pœna dicitur esse maior pœna decapitationis,propter carẽ etiam sepulturæ.in tract.de pest.c.4.nu.140. 85
2 furcarum erectione acquiritur & retinetur quasi possessio. de caus. pos. & proprie.c.cum ecclesia Sutrina.nu.63. 62
1 *Furiosus in quib.pupillo æquiparatur,in quib.non.ad senatusc. Treb. l.1.§.fuit quæsitum.nu.33. 159
1 furiosus ex hæredari potest ex causa ingratitudinis commissa ante furorem.Item in feudo propter feloniam factam domino ante fororẽ. C. de reuoc.don.l.fi.227. 327
1 furiosus,an & quando habeatur loco absentis,& quando non.fol.matr. l.2.§.voluntatem.nu.15. 51
1 furiosus potest exhæredari propter ingratitudinem commissam ante furorem.de vulg.subst.l.ex facto.nu.72. 92
furiosus an possit puniri pro delictis ante furorem perpetratis post plura concluditur non puniendum.ibi.nu.73.
fallit,si processus fuerit inchoatus,& ferè expeditus. Item propter delicti atrocitatem.Item quantum ad pœnam carceris. Item quantum ad bonorum annotationem.declara tamen vt ibi.nu.74.
1 furioso habenti plures filios,an omnes substitui debeant concluditur q̃ non,sed sufficit vnum,sed an alij præteriri possint,aut sine causa exhæredari.latiss.de vulg.substi.l.ex facto.nu.86. 93
1 furiosus haberur pro consentiente in casib. quio.non posset contradicere,si esset sanæ mentis.fol.ma.l.2.§.voluntatem.nu.12. 51
1 furiosus quando habeatur pro consentiente, vel non contradicente, & quando non.fol.ma.l.2.§.voluntatem.nu.8.12.& 14. 51
1 furiosus si habeat fratres consanguineos, uterinos & coniunctos ex vtroque latere,an parentes teneantur vnum ex vtroque latere exemplariter substituere,an verò sit in electione vnum ex aliis substituere. de vulg. substi.l.ex facto.nu.91. 93
1 furiosus habetur pro mortuo.de reuoc.don.l.fi.nu.229. 327
1 furtum & rapina æquiparantur.de acq.pos.l.rem quæ nobis,nu.1. 109
furtum non fit nec rapina,nisi possidenti,ideo ad probationem furti vel rapinæ probanda est possessio,inferas & declares vt ibi.nu.11. 110
1 fur,vel raptor an dicant dãnũ dare,& sic an furtũ sit dãnũ,& an veniat in statutis appellatione dãni.latiss.de damno infecto.l.dannũ.nu.2.190
1 futurum indicatiui denotat principium actus,futurum verò subiunctiui perfectionem ostendit,& in hoc differunt.de leg.primo.l.filiusfamilias. §.diui.num.44. 129

De litera G.

1 GABELLA si debeat solui de legatis,& datis causa conditionis implendæ,non soluetur de datis nomine pretij.ad l.Falc.l. in quartam.nu.57. 148
1 gabella si vigore statuti solui debeat de quolibet instrumento debiti,an onus soluendi spectet ad debitorem vel creditorem,si cer.pet. in conti. rub.nu.6. 2
1 gabella an debeat solui pro libello nullo,si pro libello debeat solui gabella.de eden.C l.edita.nu.42. 301
gabella an sit soluenda pro libello reformato.ibi.nu.43.
1 gabella soluenda non est de contractu nullo,ideo non soluens non punitur etiam stante statuto,quod solui debeat gabella de quolibet contractu sub pœna perditionis rei de qua contrahitur.de re iudic.l.4.§.c6 demnatum.nu.5. 122
1 gabella an soluenda sit de fideiussione stante statuto, quòd de quolibet contractu soluatur gabella.si cer.pe.l.j.nu.59. 5
1 gabella non erit soluenda de interlocutoris statuto dispouẽte quòd de qualibet sententia soluatur gabella.de re iudi.in conti.rub.nu.3. 225
1 gabellarum emptores agentib.an sit edendum per reum,ad eorum intentionem fundandam.de eden.l.ipse dispice.nu.12. 295
2 gabellam siue exactiones,an & quas liceat fraudare.in tracta. de pest.c. quinto nu.51. 90
2 gabellarij qui consecuti sunt notabile lucrum ex gabellis, finita locatione tenentur iterum in subsidium eas reconducere , nisi subsit pestis vel guerra.in trac.de pest.c.1.nu.199. 78

Index.

gabellam an ſoluere tenentur fugientes ꝓpter peſtem pro rebus quas exportant a loco contagioſo.ibid.nu.158. 77
gabellam an ſoluere teneantur,qui propter incurſum hoſtium vel piratarum in alienum territoriũ fugientes eo res ſuas importauerunt vel inde exportauerunt.ibid.nu.160.
gabellam ſoluere non tenentur qui coacti ſunt propter ſiccitatem ad alienum molendinum venire ad molendum.ibid.nu.161.
gabellam vendens cenſetur cæteris promittere nihil ſe facturum propter quod impediatur gabellæ exactio.ibi.nu.65. 75
gabellarii an & quando teneantur monere tranſeuntem,vt ſoluat gabellam.ibid.nu.16. 73
gabellam ignorans ſolui in loco per quem tranſit,& non ſoluens, non excuſatur à culpa.ibid.nu.15.
gabella an ſit ſoluenda in loco deſtinatæ ſolutionis.Et ſtãte ſtatuto qđ de quolibet contractu celebrato in regno ſoluat gabella,alias contractus non valeat,an ſolutio gabellæ erit facienda in regno vbi contractus celebrat,an Auenioni ſi ibi ſolutio deſtinetur.de iudi.c.i.nu.62.47
gabella totius comitatus,ſi certe pretio vendatur,an ſi comitatus augeatur debeat augeri gabella.de conſtitu.c.cum M.Ferra.nu.36. 7
Galiorum affectionis integritas,& merita non meruerunt vt Baſilienſis ſanctio malè reformaretur.reſpon.xxxviii,nu.21. 119
Geminatio vt producat effectum oportet vt diuerſis temporibus facta ſit.de nerb.obli.in conti.rubr.nu.34. 254
Gemmę & lapilli an dicantur inuenta fitim quod ſunt uiſa,& ſic an acquirãtur primo uidenti,non primò apprehendenti.de acqui.poſ.l.poſſeſſio.nu.56. 198
Generalis cauſa ampliat dictum ſpeciale.de uulgar.ſubſtitu. le.heredes.num.220. 68
generalis mentio nõ ſufficit,ubi fauore certę perſone requiritur ſpecialis expreſſio.de uulg.ſubſtl.l.heredes,nu.56. 61
generalis ſermo non includit cauſas priuilegiatas.infertur ad plura ibi. Limitatur.nu.60.ibi.
generalibus uerbis quid fieri non ſufficit,ubi lex noua correctoria requirit aliquid expreſſe fieri.de uulg.ſubſtl.l.heredes.nu.65. 161
Idem ubi lex requirit certam,& expreſſam mentionem.idem ſi ſpeciale & expreſſam.
generali ſermone non comprehenduntur ea,de quibus loquens ueriſimiliter non cogitauit.de uulg.ſubſtl.l.centurio.nu.84. 80
generalis diſpoſitio debet reſtringi ad caſum contingibilem.ad ſenatuſ conſul.Treb.l.ex facto.4.ſi quis ita.nu.2. 171
generalis diſpoſitio non extenditur ad ius confirmatum per habentem poteſtatem derogandi iuri confirmato.reſp.xxxvij.nu.5. 118
generali conceſſione non comprehenduntur impoſſibilia ſeu interdicta concedenti.reſpon.xl.nu.7. 120
generalitas non includit caſum ueriſimiliter non prouiſum.de reuo.dot.l.ſi unquam.poſt nu.42. 312
genus quid & quid ſpecie. ſi cer.pet.l.2 §.mutui datio.nu.9. 10
genus certificatur in qualibet ſua ſpecie.ſi cer.pet.l.j.nu.3. 2
genus à quo remouetur,& quælibet eius ſpecies.ibi.nu.4.
genus apud Legiſtas idem eſt quod ſpecies apud dialecticos.de acqui. poſ.l.poſſeſſio.nu.28. 197
genus ut proprie comprehendit ſuas ſpecies,ita ratio generalis cõplectit omnes caſus ſub ratione compreheſos.de reuo.don.l.ſi.nu.144.322
Gerundia actum demonſtrant. ſi cer.pet.l.2.§.mutui datio.nu.19. 11
gerundii natura quæ ſit,& an importet neceſſitatem.C.de eden.in cõtinua.ſuori.nu.6. 194
gerundia neceſſitatem inducunt.reſpon.clxxxv.nu.8. 209
gerundia quando diſpoſitionem,& quando conditionem inducãt.reſp. clxxxv.nu.7. 209
Geſta de facto,de facto reſcinduntur.de acqui.poſ.l,naturaliter. §.nihil commune.nu.286. 209
geſta a falſo procuratore tanquam nulla ratificari non poſſunt.reſpon. lxj.nu.9. 130
gloſſa & Bartolus ſunt tutiſſimæ naues,ad portum veritates ducentes. de reuoc.dona.l.ſi vnquam.nu.45. 312
gloſſatores nullum faciunt indicium ad torturam cõtra eum,à quo aſſerunt mandatum ſuſcepiſſe,& ibi vide quando fidem faciant.reſp.clxii. nu.4.& 5. 194
Gratia Papæ licet non probetur,niſi per ſcripturam,qualitas tamen ex adiuuans gratiã poterit probari per teſtes.de iureiur.l.admonẽdi. nu.
gratia ſubrepticia eſt ipſo iure nulla.reſpon.lix.nu.5. (illegible).18 119
gratia obreptitia,ſeu ſubreptitia non iuuat impetrantẽ.reſp.cxl.n.5.182
gratia an & quando per teſtes probetur vel non.in rubr.de conſti.num. 51.& 53. 6
gratia perficitur ex ſola ſignatura.reſpon.xx.nu.4. 111
gratiæ effectus conſiſtit in verbo fiat.ibi.nu.3.
gratia principis latiſſime eſt interpretanda.reſpo.8.nu.4. 107
Gratiani dicta inſerta in Decretis,an dicantur approbata.de reſcrip.c. ex parte.nu.98. 27
Grauamen illatum ex negligentia iudicis nunquam tranſit in rem iudicatam.de dam.infec.l.dies.4.hoc autem iudicium.nu.89. 194
grauamine impoſito indiſſinite,vt puta,volo reſtitui hæreditatem poſt mortẽ tuã hoſpitali pauperum,an portiones cohæredũ veniãt in reſtitutionẽ.quod nõ.ad ſenatuſc.Trebel.Hꝛdes.§.cum ita.nũ.41.& 43.178
grauamine impoſito verbis vniuerſalibus,an quod ex fideicom. cohæredibus habitum fuit,veniat in reſtitutionem indiſtincte,non conſiderato ordine an grauamen præcedat fideicom.vel econtra.ibi.nu.37.
grauatus prælegatum reſtituere,an cenſeatur grauatus reſtituere etiam partem,quam habet quaſi hæres.quo.leg.l.j.§.ſi quis ex morte nu.5.245
grauatus per fideicommiſſum reſtituere bona ſua poſt mortẽ dicitur nõ ſoluendo.ſoluto matrimo l.ſoluto matrimonio.nu.53. 48
grauatus reſtituere portiones ſimpliciter,ad perceptiones quoque grauatus cenſetur.reſp.cxxxiiij.nu.5. 178
grauati purè fideicommiſſo vnam tantum detrahunt quartam. reſpon. cxxviij.nu,21. 170
grauatus reſtituere quicquid ad eum peruenerit,non tenetur reſtituere fructus perceptos pendente die vel conditione.de leg.j.l.cum filiofam. nu.60.fol.119.
Fallit hoc patre grauato reſtituere filio quicquid, &c.quia tunc veniũt fructus reſtituendi filio.quod reſtringe & declara.ibi.nu.61.
grauatus ſi ingreſſus ſit monaſterium incapax bonorum, an ſtatim veniat ſubſtitutus,an verò expectanda ſit mors naturalis ingreſſi diſputabilis eſt.ad ſenatuſcon.Treb.l.ex facto.§,ex facto.nu.1. 169
grauare poſſum quem honoraui,amplia vt ibi, limita tripliciter. de leg. j.l.cum filioſa.nu.28.& 30. 117
grauari nemo plus poteſt quàm fuerit honoratus.ad ſenatuſc. Treb.l.ex
Guarentigia quid ſit.de verb.obl.l.ſi inſulam.nu.15. 276(facto.nu.8.164
Guerra tali imminente,contra quam reſiſti non poſſit per dominum, niſi ſubditi ſui grauarentur,immunes ad oneris huiuſmodi præſtationẽ tenerentur.de leg.j.l.ſi ex tota.nu.17. 114
guerræ impedimentum excuſat à mora luendi.ſi certum petatur. l.quoties.nu.42. 14
Guloſo an poſſit interdici bonis,quod ſic.Item ebrioſo.de verb. oblig. l.is cui bonis.nu.23.& 24. 271

De litera H.

HABENS collationem poteſt priuari beneficio propter impetratio nem poſtea de eodem beneficio habito ab inferiore, propter ingratitudinem quam committit erga ſuperiorem ſicut etiam poteſt priuari vaſſallus,qui feudum ab alio recognoſcit.C.de re.dona.l.ſi nu.158.& 159. 323
habilitatio eſt duplex.in rubrica de indiciis.nu.29. 36
habitatio an dicatur cohærere perſonę.de leg.j.l.ſi ex toto.§.ſi ita legatũ. nu.16. 115
habitationis relictum an ſit multiplicabile ſecũdum numerum annorũ ita quod tot cenſeantur legata quot ſunt anni.ibi.nu.17.
Hauriendi ius ſi cõcedatur alicui in puteo alicuius,alienato fundo vbi eſt puteus,ſingularis ſucceſſor non tenetur ad paticutiam hauriendi ad ſenatuſc.Treb.l.j.§.ſi hæres.nu.7. 160
Hæres adeundo hæreditatem,videtur rata habere omnia geſta per defunctum reſp.cxxxix.nu,7. 181
hæres grauatus reſtituere hæreditatem,cenſetur grauatus reſtituere portionẽ prælegatorum quam iure hæreditario capit.reſp.cxxxiij.nu.2.178
hæres teſtatoris pro quarta,pro eadem quarta parte bonorum ſibi prælegatorum alienare poteſt.ibi nu.4.
hæres hæredis eſt etiam teſtatoris hæres,& qualiter hæc regula intelligatur.reſp.clxxxiij.nu.15. 207
hæres tenetur exonerare animam defuncti,quia non remittitur peccatũ niſi reſtituatur ablatum.reſp.cxc.nu.9. 211
hæres fructus poſt moram perceptos ita demum in quartã imputat ſi fideicommiſſarius velit.ad ſenatuſ.Treb.l.in fideicommiſſaria.nu.27. 175
hæres tenet ad relicta in ſua fide poſita ẽt ſi voluntas defuncti teſtib.non probet modo hæres fateatur relicta.de lega.j.l.nemo poteſt.num.30.122
hæres a fideicõmiſſario cogi poteſt adire,pro fideicõmiſſo vniuerſali reſtituendo,ſecus pro particulari.de leg.j.l.per omnia.nu.31. 101
hęres mariti non poteſt vxori dotem repetenti opponere quod ipſa dotem perdiderit propter adulterium,de quo maritus querelam non fecit.C.de reuocan.dona.l.ſi.nu.203. 326
hæres nou poteſt reuocare donationem ex cauſa ingratitudinis prouenientis ex non impleměto conuentorum.ibi.nu.209.
heres fratris pręmortui habentis ſcientiã fideicõmiſſi an habeat regreſſum de eiectione contra fratrem ſuperſtitem.de verb.obli.l.qui Romę. §.duo fratres.nu.90. 291
heres extraneus pręſumitur habere ſcientiã fideicommiſſi, & contento rum in teſtamento.limita.58.de verb,obl.§.duo fratres.nu.57. 289
heres nõ tenet imputare in Trebellianicã nec legitimã,res ex eã lucratiuæ alienatas in perſonã a teſtatore permiſſam, de veritate cũ latè diſputatur,nec tandem vt recipi,ad legem Falcid.l.in quartam.num.102, 150
heres an poſſit deducere falcidiam in vna,vel plurib.reb. alienatis inuitis legatariis.ibi.nu.109.
heres volens tradere legatario rem obligatam ſub eſtimatione dunii euẽtus, an euitet cautionem de luitione rei hypothecatæ.ad ſenatuſc.Treb. l.j.§.ſi heres.nu.36. 161
heres reſtituens hereditatem retenta quarta ſub noie quotę tenetur creditorib.& legatariis pro rata,ſecus ſi detrahat in re certa aut plus aut minus quarta,in ſubſidium tamen tenetur.ibi.nu.37.
heres grauatus vltra vires hæreditarias fructus deducta quarta reſtituere tenetur.ad ſena.Treb.l.in fideicommiſſariam.nu.17. 171
heres tenetur de fructib.damnum ſuppletre,cum res aliquæ hereditariæ caſu perierunt ante reſtitutionis euentum.ibi.nu.18.
hęs creditor hĩditatis no lucratur fructꝰ ſed imputat in creditũ.ibi.n.19
herede ſcripto reſtituente hereditatem primo fideicommiſſario liberaliter ſine detractione quartæ,primus fideicommiſſarius ex perſona heredis quartam detrahet à ſecundo fideicommiſſario,quia ſibi donata videtur quarta ab herede.ad ſenatuſc.Treb.l.j.4.denique.nu.7. 162

herede

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

xrede ſ.ſuplicitet reſtituente hereditatem primo fideicom. an in dubio donaſſe videatur, concluditur. nu. 9. contra communem. ibi,

1 hæres ſemper debet habere ſaluam quartã Trebellianicã & fructus quarẽ, ió illi fructus nõ veniũt reſtituendi etiam in his caſibus, in quib⁹ fructus reſtituẽdi ſunt. ad ſenatuſc. Treb. l, in fideicommiſſariam. nu. 14. 173

Hæres regulariter imputat fructus in Trebellianicam. quæ cõ. limitatur decem modis. ibi. n. 25.

Hæres an poſſit de corporibus hæreditatis quartam deducere, & fructus reſtituere. ibid.

1 hæredi ſcripto in teſtaméto minus ſolenni an debeatur hæreditas naturaliter, reſponde, & decide diſtinguẽdo vt ibi. de l. j. l. nemo pẽt. n. 102. 125

1 hæreditarium corpus quod accipit à cohærede, cur p̃ portione coheredis non imputatur in Trebellianicam, ſecus ſi accipitur ab alio, vel ſec⁹, ſi non totum accipitur à cohærede de portione cohæredis. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 17. & 19. 146

1 hæres hæreditatem retento fundo alteri hypotecato reſtituere grauat⁹, non pot̃eſt cogere fideicommiſſarium vt ſibi de euictione caueat. declara tamen vt nu. 32. in fi. ad ſenatuſco. Treb. l. j. §. ſi hæres. nu. 30. 161

1 hæredis rogati conditio etiam inſpicienda eſt in coniecturanda mente teſtatoris. ad ſenatuſ. Treb. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. nu. 13. 165

1 hæredibus prohibitis an cenſeantur prohibiti hæredes hæredum, quod ſic, verũ in prohibitione facta nomine appel. hæredis, ſecus ſi per nomina propria. intellige vt nu. 110. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. nu. 109. 112

1 hæres adire compulſus per alterum ex fideicommiſſariis particula ib⁹, habet optionem retinendi, vel reſtituẽdi partem. ad ſenatuſco. Treb. l. j. §. ſed & quoties. nu. 8. 158

Hæres a fiſe coactus per vnum ex fideicommiſſariis, non detrahit Trebellianicam contra cogentem nec contrà alios. limitatur vt ibi. nu. 9.

1 hæres non habet ius eligẽdi quam rem velit dare filio pro ſua legitima, iudicis ergo erit electio. ad leg. Falc. l. in quartam. nu. 121. 150

1 hæres an poſſit à teſtatore grauari ad dandum omni anno presbyteris alicuius eccleſiæ decem ducatos pro miſſis celebrandis, quod fit, niſi obligarent ſe ad onus celebrandi, quia illud eſſet ſimoniacum. de leg. j. l. nemo poteſt. nu. 125. & 126. 126

2 hæres non poteſt in rebus aliis ſpecialiter legatis deducere Trebellianicam nec legitimam. ad leg. Falc. l. in quartam. nu. 101. 149

Hæres qui res hæreditarias alienauit, ſi eas velit in Trebellianicã imputare, tenetur ſecundum verum valorem, nõ quanti vendidit imputare. ibid. nu. 102.

Hæres, qui poſt perceptiones tot fructuũ qui Trebellianicæ æquiualẽt, alienauit res hẽditarias, nõ deducet in eis Trebellianicam. ibi. nu. 103

1 hæreditario iure captum totum in Falcidiam imputatur, amplia quintupliciter. ad leg. Falc. l. in quartam. nu. 64. 148

1 hæres & fideicommiſſarius iure digeſtorũ C. non tenẽtur legatariis vltra vires hẽditarias, iure tamẽ nouiſſimo ſi hæres nõ conficiat inuẽtariũ tenetur inſolidum legatariis abſque detractione Falcidiæ. ad ſenatuſcõ. Trebel. l. i. §. ſi qui quadringenta. nu. 5. 162

1 hæreditatis appellatione nec legata neq; fideicommiſſa continentur ex quo inferuntur aliqua. ad ſena. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 42. 178

1 hærede non conficiente inuentarium, ſi hæreditas non lucrit ſoluendo deductis legatis an hæres ipſe de proprio teneatur ſupplere legitimam, an autem legatarii. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 213. 144

Hereditate deductis legatis non exiſtente ſoluendo, etiam pro rata a legatariis fienda eſt ſuppletio legitimæ. ibi. nu. 212.

1 Hæres penes quem remanet aliqua quota hereditatis tenetur legatariis pro rata quota, limita tripliciter, ad ſenatuſc. Trebelli. l. j. §. ſed ſi quadringenta. nu. 2. 163

1 heres grauatus poſt mortem reſtituere filio ſuo hẽditatem, fructus reſtituere tenetur. Quod qualiter procedat ibi declaratur. ad ſenatuſc. Treb. l. in fideicommiſſariam. nu. 21. 173

1 hæredi grauato dare libertatem an videatur relictum ius patronatus, de leg. i. l. per omnia. nu. 28. 101

1 hereditaria pecunia ſi alicui fuerit prælegata, pro portione hereditaria imputatur, ſi vero pecuniam hẽditariã cohæs coheredi iuſſus fuerit dare non imputatur, & quare. ad legem Falc. l. in quartam. nu. 53. 148

1 heres heredis aut legatarii licet honorati non fuerint, grauari tamẽ poſſunt, amplia vt ibi. limita vt nu. 27. de le. i. l. cum filiofa. nu. 26. 117

1 heres inuentariũ cõficiẽs an teneat legatariis etiã vltra vires hẽditarias hẽditate diminuta. ad ſenatuſc. Treb. l. i. §. ſi is qui quadringenta. nu. 9. 162

1 heres grauatus reſtituere quantancunque pecuniã, que ad eum peruenerit tenetur fructus reſtituere fideicommiſſario, & hoc operantur verba geminata. limita vt ibi. ad ſenatuſc. Treb. l. in fideicõmiſſariam. nu. 15. 171

2 heres a legatariis cogi non poteſt adire, ſicut cogi poteſt a fideicõmiſſario vniuerſali. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 88. 149

1 hereditarium corpus prælegatum an ſit totum imputandum in Falc. in fauorẽ coheredis, an vero pro portione hereditaria tantum. ad leg. Falc. l. in quartam. nu. 40. 147

1 heres an poſſit ſponte legata ſoluere legatariis. ita qđ ſi ſolutis his conſumptus eſſet dodrans, nihil teneatur reſtituere fideicommiſſario. ad ſena. Treb. l. i. §. idem Iulianus. nu. 6. 163

1 heres an remittere poſſit vſufructuario cautionem de vtendo fruendo boni viri arbitratu. de leg. l. nemo poteſt. nu. 39. & 41. 123

hereditas legitima delata ex teſtamento, an ſit communicanda ſocio, cũ quo cõtracta ſocietas ſuper legitimis hẽditatib⁹. de l. i. hec verb. n. 45. 106

heres ſcriptus poteſt in foro conſcientiæ retinere hereditatem ex teſtamento minus ſolenni. de leg. i. l. nemo poteſt. nu. 99. 135

heres repræſens aliquid in quantitate, vel re certa, non tenetur legatarius, ad ſenatuſ. Treb. l. i. §. ſi is qui quadringenta. nu. 2. 161

hæres præferendus eſt legatariis pro Trebellia. quarta. ibi. nu. 4.

1 hæres ſuus inſtitutus ſub ꝺditione, ſi voluerit, an dicatur inſtitutus ſub conditione conſiſtente in nolendo, an vero in volendo. de vulg. ſubſtitu. l. hæredes. nu. 140. 64

1 hæreditas non adita in quib. caſib. trãſmittatur de vulg. ſubſti. l. hæredes. nu. 138. 64

1 hæres ab inteſtato filij impuberis grauati onere fideicõmiſſi poteſt filio moriente poſt pubertatem legitimam, de fideicommiſſo vniuerſali detrahere. de vulg. ſubſtitu. l. Centurio. nu. 126. 84

hæres ab inteſtato filij impuberis grauati an poſſit filio moriente in pupillari ætate legitimam detrahere ex perſona filij. ibi. nu. 127.

1 hæreditatis appellatione non cenſetur proprie fideicommiſſum. de vulg. ſubſti. in continua. rub. nu. 13. Quid autem in ſtatutis remiſſiuè. ibi. 68

1 hæres ſcriptus in teſtõ valido de iure ciuili ſi agnouerit bonorũ ꝑſeſſionẽ de iure prætorio, nõ dr̃ proprie hæres. de vulg. & pupil. l. hides. n. 12. 59

1 hæres non repræſentat perſonam defuncti in his, quæ ſunt facti. de vulg. ſubſti. l. hæredes. nu. 137. 63

1 hæres etiam extraneus præſumitur ignorare ꝑtẽta in codicillis. de verb. obl. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 60. 289

hæredem ſe eſſe ex teſtamento aſſerens, præſumitur habere notitiam fideicommiſſorum, & aliorum contentorum in teſtamento. ibi. n. 53. 289

1 hærede conuento ad priuationem hæreditatis propter legata nõ ſoluta, agens non tenetur probare negatiuam, quando legata ſibi debeantur, alias ſecus. de verb. obl. l. in illa. nu. 24. 274

1 heredis mei hæres non eſt proprie hæres meus, ideo in pœnalib. & odioſis, non veniet appellatione hæredis. quo. leg. l. hoc interdictum. num. 3. 144

1 hæres ne poſſit in reb. ꝑ ipſum alienatis quartã deducere inuitis legata aliis fideicõmiſſariis, & an inuitus his cogi poſſit in alienatis quarta deducere, etiã ſi illas redimere velit. ad legem Falci. l. in quarta. nu. 69. 128

hæres vſque ad ꝺcurrentẽ q̃titatẽ quartæ Treb. alienare ꝑt res ſubiectas reſtitutioni, & in alienatis inuito fideic. niuerſali trebellianicã deducere ꝺbi, nu. 96. Intellige in reb. alienatis antequã ceſſerit dies fideicõmiſſi, ſecus ſi poſt, nã non valet alienatio etiã pro quarta. ibi. nu. 97. 149

hæres in alienatis in fraudẽ fideicõmiſſarij, & dolose, nõ poterit Trebellianicam deducere, ibi. nu. 98. Quod non ſolũ procedit in alienatione fraudulosa re & conſilio, ſed etiam in re tantũ, & quia alienauerit melhora, & retinuerit deteriora, quod late exemplificatur. ibi. nu. 98.

hæres cogitur inuitus alienata in Trebellianicam imputare, nec auditur offerens pretium pro alienatis, & de illis & aliis ꝛco. volens detrahere Trebel. ibi. nu. 105.

hæres volens rem alienatam redimere, & in hæreditate reponere an ſit audiendus. ibi. nu. 106. diſtinguitur. nu. 107.

1 hæredis appellatione an veniat bonorum poſſeſſor. l. hæredes. ff. de vulg. & pup. ſubſti. nu. 15. fol. 60. nu. 21 & ſeq. 68

2 hæreditaria iura omnia tranſeunt in hæredes excepta poſſeſſione. ſuper apparatu rub. de cauſa poſſ. & proprie. nu. 4. 56

2 hæreditario iure, aut pro legitima relictum iure dominij. ſpectat ad eũ, cui relinquitur, non iure appanagij. reſp. lxxx. nu. 10. 144

2 hæreditas iacens repræſentat perſonam defuncti. de reſti. ſpo. cap. ſiqs. num. 58. 69

2 hæreditas puncto dari non poteſt. reſp. cxxxj. nu. 10. 174

1 hæreditate adita bona non dicuntur teſtatoris, ſed hæredis. l. filiusfami. §. diui. ff. de lega. j. nu. 56. 119

hæreditatis aditio in teſtamẽto facta eſt irreuocabilis. l. nemo poteſt. de leg. j. nu. 5. 122

1 hæreditas fratris ꝺcentis non dicitur etiam ſpe debita fratri ſucceſſuro ab inteſtato. intellige vt ibi. de ver. obli. l. q Romæ. §. duo fratres. n. 10. 267

hæreditas ſubiecta reſtitutioni dicitur hæreditas etiam poſt aditam hæreditatem. ibi. nu. 1.

1 *Hæretici neque ſchiſmatici poſſunt ſubſtituere pupillariter filiis ſuis. de vulg. ſubſti. l. moribus. nu. 21. 70

1 hæretico ſpoliato obſtat exceptio proprietatis. de acq. poſ. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 88. 204

1 *Homicida cui remiſſa eſt pœna a Rege vel ſtatuto ſi habuerit pacem cũ hæredib. occiſi, an debeat habere pacẽ a filio, vel ſeruo inſtitutis, an verò a patre vel domino hæredib. cum effectu. de leg. j. l. cum filiofa. nume ro 52. 119

1 *Homagium patris non obligat filios. ſol. matrimo. l. ij. §. quod ſi in patris. nu. 19. 49

2 homicidium fuiſſe per graſſatores perpetratum, qũo probetur, & quot requirãtur ad probandum huiuſmodi homicidium, & vide ibi, qui dicãtur graſſatores. reſp. clxij. nu. 2. 194

2 homicidij ex voluntate deducta ad actum maior cõtrahitur inhabilitas, quam ex ſimplici præſentia et intereſſentia. reſp. xvj. nu. 4. 109

2 *Homo prudens ac dagax, non præſumitur apprehendere poſſeſſionem ex titulo nullo, et inualido. reſp. clxxxij. nu. 4. 219

2 homo cunctis rebus eſt dignior. reſp. clxvij. nu. 10.

1 homo an veniat appellatione rei. ſi cer. pet. l. j. nu. 105. 7

1 homines alicuius dominij an poſſint pignori dari. & pignori. l. obligatione. nu. 19. 28

2 hominem hominis incommodo ditari, et detrahere aliquid alteri, eſt cõtra naturam. reſp. lxxxvij. n. 3. 150

2 hominis prouiſio facit ceſſare prouiſionem legis, et quomodo procedit in donatione. reſp. xlv. nu. 2. 122

1 *Honoratus commodo pecuniario an poſſit grauari non pecuniario. de leg. j. l. cum filiof. nu. 18. 117

honorat⁹ quomodo no pecuniario grauari n ꝑ pecuniario opere. ibi. n. 15.

honora

Index

Honoratus non potest in plus grauari,quã fuerit honorat'.ibid.nu.10
non honoratus grauari non põt,nec in plus quis grauãdus est q̃ fuerit honorat'.nu.13.Ampliat vt nu.20.Limita vt num.21.vsq; ad 26.inclu.ibid.

HORA an deberat apponi in bulletinis,&an i instrumentis.in tract de pest.c.5.nu.263.& 274. 93

Hospitale subsistentũ filio quãdocunque decesserit sine liberis an possit remittere hĩditatem in vita filij.C.de pactis.l.conditionis.nume.28. 303

hospitalis ædificandi causã potest imponi collecta,seu talea ꝙ quã nemo excusatur.nu.17.Et quid si cõsuetudo vetat taleam imponi. in tracta.de pest.ca.5.nu.19.& 20. 50

hospitalarij,& templarii,& similes an dicantur clerici,vel laici.de iud. c.decernimus.nu.3. 51

hospitalarij possunt constituere collegium,& rectorem ac syndicũ eligere.in tract.de pest.c.6.nu.43. 96

hospitaliorum construendorum causã solent summi pontifices concedere fabricæ fructus primi anni beneficiorum vacantium.ibi nu.2.

hospitalarij gaudent priuilegio ne teneantur ad munera personalia.n. 40.Et dicuntur pertinę ecclesiasticæ.nu.41.Et secundũ aliquos gaudent priuilegiis,quibus gaudent hospitalia & clerici.nu.42.ibi.

hospitalia in qb⁹ curantur infirmi pstrim pestilentiosi debent extra muros ostrui.nu.11.Et qd si ciuitas nulla loca possideat extra muros,& nemo reperiat vendere volẽs locũ pro cõstruendo dictum hospitale.n.12.

Et quid si non inueniantur loca commoda prope ciuitatem. nu. 14.ibi.

2 hospitarij milites quilibet tenetur,nisi speciali priuilegio fuerit exẽptus. resp.clxxxiij.nu.25. 207

2 hostium res an vendi possint & legari,sub conditione, si de manu hostium euaserint.de leg.i.l.id quod apud.nu.4 116

3 Hypotheca nouatione extinguitur,nisi pignora sint repetita in nouatione,quo casu censentur repetita cum priuilegio prẽciationis.de priuil. cred.l.priuil.nu.49. 130

hypothecam solam habens præfertur habentibus priuilegium inter personales actiones,inferitur & limitatur vt ibi.nu.64. 240

3 hypotheca an extinguatur si domus ad cuius reparationẽ pecunia fuit mutuata non durauit refecta,vt quia a militibus fuit diruta. in quibus cau.pig.l.senatusconsu.nu.5. 32

3 hypotheca tacita an comprehendat etiam futura bona.de pri. cred.l.dabimus.§.si quis cum tutor.nu.11. 215

3 hypothecam tacitam priorem habens præfertur habenti expressam posteriorem,imo etiam habenti tacitam & expressam specialem.de priuilegiis creditorum.l.priuilegia nu.5. 238

hypothecam priorem habens præfertur habenti posteriorem etiam in conuentionali hypotheca & pignori prætorio,item procedit regula et si prior hypotheca sit generalis,& secunda specialis.ibi.nu.6.

hypothecam priorẽ habens præfertur fisco,& reipu.Regi &Imperatori habentibus posteriorem etiam specialem.ibi.nu.7.

hypothecam priorem habens præfertur posteriori etiã si posterior cõuenit de pignore vendendo.prior non.ibi.nu.8.

hypothecam priorem habens,præfertur habenti posteriorem non solum pro debito principalis,sed etiã pro omnibus accessionibus,imo habens tacitam priorem præfertur posteriori etiam pro accessionibus.ibi. nu.9.de veritate tamen.nu.11.

Hypothecam tacitam priuilegiatam an habeat vxor pro alimentis,sicut pro dote.latis.ibi.nu.10.randem tendere dillin.concludit.nu.15.

Hypothecata tacite an sint bona mariti pro alimentis vxori præstandis.concludit quod sic pro alimentis loco fructuum debitis.ibi.

Hypotheca expressa in hoc differt a tacita,quia in illa tepus obligationis in hac traditionis inspicitur.nu.13.

Hypothecam priorem specialem & generalem habẽs,si ex speciali sibi satisfieri possit in reliquis præfertur posteriori duntaxat speciali & etiã generalem habenti.ibi.nu.19.Quid autem si posterior creditor non habeat specialem &generalem simul.sed alteram tantũ.Ité quid si prior constituta fuit prius generalis deinde specialis hypotheca.ibi.nu.20.& 21.

Hypothecam posteriorẽ habens de cui⁹ credito cõstat p verã numeratione præfertur prior de cui⁹ credito cõstat per solã cõfessionẽ.ib.n.22.239

4 hypothecam tacitam esse an verò expressam quid referat scire.in quica. pig.in continua.rub.nu.1. 31

hypotheca legalis an desinat esse tacita si in instrumento sint obligata omnia bona in genere ibi.n.u.2.

hypotheca tacita an comprehendat bona futura.ibi.nu.2.

hypothecaria quid differat a Seruiana,vel quasi.de pign.in continua.

hypothecaria an competat pro reditu colonatus.ibi. [illegible] rubri.nu.16.et

4 hypothecaria an competat contra debitorem ad præsentiam ex mercibus habitum.de pig.l conuentio generalis.nu.1. 26

3 hypothecaria actione sola pignoratitia agit,qui dicit,iudicis arbitrio reliquum esse soluendum.de pig.l.si debitor.n.11.10

3 hypothecariam vtilem habere quid magis referat,quam directã.de pig. l.conuentio generalis.nu.12. 26

hypothecaria vtilis an competat tam contra ipsum debitorem,quam contra tertium.& an contra tertium habentem causam a debitore.ibid. num.13.& 14.

4 hypothecata si fuerit eadem res pluribus,an in dubio censeatur cuilibet insolidũ hypothecata.an verò cuilibet pro parte.de pig.l.si debitor.nu.4 30

hypothecata si fuerit eadem res pluribus & non appareat de prioritate & posteriorietate,quid iuris tunc erit.ibi.nu.5.

hypothecaria agens contra tertium possessorem incumbit onus probandi prioritatem hypothecæ.ibi.nu.6.Fallit in fisco,ibi de veritate.An in dubio pro fisco sit iudicandum.ibi.nu.7.

4 hypothecarus censetur fundus si quis mutuauerit vel legauerit pecuniã super aliquo fundo.de pign.in continua.rub.nu.1. 24

2 hypothecata pro principali an, & quando intelligãtur etiam hypothecata pro accessionio.& quando non.de priuil.l.priuilegia.n.1.

hypothecã priorẽ generalẽ habẽs præfert posteriori habenti specialẽ & generalẽ etiã in bonis quæsitis post obligationem posteriorís.ibi.n.16.

2 hypothecata an sint bona patris filio pro legitima.ad l.falci.in l. in quartam.nu.114. 210

1 hypothecaria a lege inducta,an detur,si testator assignauit speciale pignus legatario.de leg.j.l.per omnia.nu.68. 102

hypothecaria post sex menses datur contra bona hæredis sicut contra bona testatoris.ibi.nu.69. 103

hypothecaria fiorum iure an competeret pro legatis. ibi.nu.64. 102

hypothecaria an detur ad res legatas,& sic an res legatæ censeantur hypothecatæ.ibi.nu.65.

hypothecaria an detur pro legatis,pro quib solum competit actio iudicis,quod sic.& per hanc impugnatur quædam decisio Bal.& Alex. ibid.nu.66.

hypothecaria an detur pro legato liberationis.ibi.nu.67.

1 hypothecaria an competat pro rebus cautis mortis donatis, ité an alijs ex testamento.de leg.j.l.ſciendum.nu.16. 103

1 hypotheca tacita competens mulieri an præferatur tacitæ hypothecæ anteriori,q̃ statutũ voluit haberi pro expressa.fol.ma.l.dotis causa.n.17.20

De litera L

1 LACTATORIA verba an & quando obligent, quando vero non.de verb.obl.l.[illegible].h quis stipulatus. 161

1 [illegible]ctura bonorum grauis quæ dicatur,iudicis arbitrio relinquitur.C.de reuo.dona.l.h.nu.19. 311

2 Iason Maynus fuit ex terra natus,licet ex patre nobilissimo. de rescrip. ca.inter cæteras.nu.2. 21

2 identitas corporis præsumitur ex identitate nominis.respon.cxcvj. numero 1°. 185

2 Idoneus testis is dicitur,cuius fides nulla exceptione elidi potest. resp. lxxxiij.nu.7. 139

ieiunij magna & speciosa utilitas.in tract de pest.c.3 nu.149. 103

1 ignorantia casuum exortorum a iure communi,an sit lata culpa. si cert. pet.l.quod te.nu.68. 15

1 ignorantia licet probetur iuramento,iuditia tamen ignorantiæ aliter probanda est.de iurein.l.admonendi.nu.61. 19

1 ignorans non delinquit.C.de reuo.dona.l.ũ.nu.48. 309

2 ignorantia ingratitudinis vitio relevat ignorantem.resp.xxxj.nu.12.fol. 119.resp.cxvj.nu.11. 164

2 ignorantia in quanto præsumitur nisi probetur scientia.resp.cxij.n.19.164

2 ignorantia iuncta cum fama publica excusat a dolo,& pœna.resp.lxvj.numero 6. 134

2 ignorantia an sit probanda in electione indigni.& quando illa excusat resp.xxxij.nu.2.& 3. 116

1 Illatio non fit ex separatis.limita vt ibi.de acqu.pos.§.nihil commune.nu mer.22. 201

2 illatio non necessaria non relevat probantem.resp.cli.nu.4. 189

2 illatio ex diuersis non admittitur,nec ex separatis.resp.cxvj.nu.3.fol.146. & resp.clvij.nu.5. 191

2 illatio ex quasi possessione de præsenti non sequitur ad quasi possessionem de præterito.secus econtra.resp.clxxxij.nu.1. 207

1 Illiteratus deponens de tenore amissi instrumenti,conuincitur de periurio.si cert.pe.l.j.nu.83. 6

2 imaginatio facit casum.in prælud.tract.de pest.nu.15. 72

1 immissum & proiectum quid differant.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.meminisse.nu.1. 150

1 immobilia capta in bello non efficiuntur capientiũ,sed principis.de acqu.possa l.possessio.nu.6. 196

1 immunitas concessa a collectis,an intelligatur concessa pro nouis collectis impositis ratione belli.de leg.j.l.si ex toto.nu.12. 143

immunitatis simplex cõcessio a collectis intelligitur de extraordinariis, quod ampliatur duobus modis.ibi.nu.13.14.& 15.

immunitas simpliciter concessa non extenditur ad onera quæ augerentur propter insolitam & improuisam necessitatem.ibi.nu.16. 114

2 immunitas a futuris oneribus an præscribatur quadraginta annis. respon. xxvj.nu.23.24.& 25. 114

1 immunitas concessa ab omni munere,an trahatur ad onera imposita ratione guerræ,vel pestis.de vulg.substi.l.hæredes.nu.61. 61

1 immunitatis priuilegium ob numerum liberorum a lege concessum an cesset aliquibus ex liberis vita functis.communis quod non.de veritate tibi,limitatur.nu.18.de vulg substi.l.ex facto.nu.11.fo.19.Quæ causa faciat concedendæ immunitatis ob numerum liberorum.n.101.

1 immunitas concessa tibi & reb.tuis,an censeatur concessa etiam vassallis seu hominibus tuis.si cert.pet.l.j.nu.101. 7

2 immunitas concessa alicui.vel habenti duodecim liberos nõ videtur concessa in præiudicium tertij de re iudi l.si se non obtulit.nu.25. 220

immunitatem in præiudicium tertij an possit cõcedere inferior a supremo principe.ibi.nu.27.

1 impedimentum superueniens excusat promissorem a pœna.pro ea parte pro qua fuit impeditus.secus si nihil adimpleuit.et etiam pro partib. in quibus non fuit impeditus.de verb.no.l.iij.§.Cato.nu.64.65. 167

2 impedimentum contrarietatis cessat,quando actio cõfessoria competit. resp.clxxv.nu.2. 200

2 impedimentum [illegible] impedimento expresse protestetur,an excusetur in tota.de ped. [illegible].nu.22. 91

impeditus, [illegible] semper dicatur inobediens.nu.21.ibi.

3 [illegible] nihil curare perscripturam.nu.3. 105

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 impensa, utiliter per populum pro refectione ecclesiarum an repeti possint.resp.lxvij.nu.3. 134
1 impensæ factæ per patrem,vt filius consequeretur ecclesiasticum beneficium,non imputantur in legitimam, beneficium enim nec vendi nec transmitti solet.ad leg.falc.l.in quartam. nu.106. 152
impensæ factæ in conseruandis rebus sunt restituendæ facienti.ad Trebellia.l.qui pure.§.qui in distrahendis.nu.2. & 4. 175
impensæ factæ per hæredem in distrahendis rebus hæreditariis deducendæ sunt per eundem.ibi.nu.5.
2 impensarum à solutione pro sua rata licet præpositus nó possit se excusare,potuerit tamen allegare per eum impensum ac erogatum fuisse.respó.xxvi.nu.11. 113
1 IMPERATOR inter subditos regi Francorum vti nó potest clausula,pro expressis habentes,cum instar poli antarctici hemispherii nostri princeps non sit.de vulga.subsli.l.hæredes.nu.23. 61
1 imperator in dubio non præsumitur vti plenitudine potestatis,nisi exprimat.de vulg.subsli.l.ex facto.nu.51. 90
1 imperator & eius comites Palatini an possint legitimare filium sacerdotis ad hunc effectum,vt succedat ipsi sacerdoti,& in eius hæreditate.de iudiciis.c.decernimus.nu.9. 72
1 imperator & Papa necessitantur seruare iura,quæ ipsi condiderũt.resp. xxxviij.nu.13. 119
2 imperator non potest statuere sine causa contra ius ciuile fundatum in ratione naturali.de flumi.l.quominus.nu.10. 247
1 imperator cur alium ordinem seruauerit in Institutionibus, quam hic Iurisconsultus.de interdic.super continua.rub.nu.1. 340
1 imperator ratione supremæ potestatis potest quoslibet eximere ab oneribus,etiam in præiudicium feudatariorum.resp.clxxv.nu. 1. 101
2 imperator pót procedere priuilegiũ pedagiæ exigẽdi.resp.clxxx.nu.1.204
2 imperator nõ pót reuocare donationẽ factã ecclesiæ.resp.clxx.nu.1.197
2 imperialis maiestatis est tueri iura ecclesiæ,ñ diminuere.resp.clxx.n.9.198
2 ex imperio vniuersali nó recte arguitur ad imperium particulare.respo. xcvij.nu.4. 174
2 IMPETRANS nouam prouisionem super beneficio simoniacè obtẽto an teneat exprimere q̃ vacat ex.c.licet canó. respon.xxj.nu.1.& 4.111
2 impetrans capturam quando sit audiendus,& quomodo stylus curiæ recedat.resp.clxvij.nu.11. 195
2 impetrans nouam prouisionem super beneficio,exprimere debet quod non fuerit promotus ad beneficium in primo anno post fructus percepros.resp.xxj.nu.11. 111
2 impetrans non tenetur exprimere nisi qualitates vacationis in iure expressas,etiam si non expressę aliquantulum difficiliorem redderent concedentem.resp.xxi.nu.3.6.& 11. 111
2 impetrãti legitimationẽ pro filio spurio an sufficiat in genere exprimere quòd est spurius,an etiam exprimenda sit qualitas spurietatis.ad Trebellia.l.ex facto.3.si quis rogatus.nu.3. 165
2 impetrare rescriptum potest pro alio quis ad beneficia sine mandato.de resc.c.ad aures.nu.44. 34
2 impetrans an debeat facere mentionem de residentia,quam requirit beneficium.de resc.cap.ad aures.nu.11. 33
2 impetrans probare tenetur supplicata vera esse si aduersarius ea neget. de resc.cap.ex parte.nu.30. 25
2 impetrans licentiam renuntiandi à superiore,potest compelli beneficio cedere,de resc.c.ex parte.nu.25. 5
2 impetrans an teneatur facere mentionem de nobilitatẽ.Item an contra, de rusticitate.nu.27.Et quid de diuitiis.nu.28.Item an de cura animarũ. de respo.ca.ad aures.nu.26. 33
2 impetrans beneficium tanquam vacans per mortem &quouis modo vacet,sufficit probare vnum modum vacationis.de resc.c.ex parte.n.60.26
2 impetrans an debeat facere mentionem de ordine annexo beneficio impetrando.de reseri.c.ad aures.nu.21. 34
impetrans an debeat exprimere valorem beneficij impetrandi.ib.n.24.
impetrans an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda.ibidẽ nu.24.
impetrans an teneatur probare valorem expressum in precibus.ibidẽ num.25.
impetrans qui expressit certum valorem,an debeat succumbere,si valor sit maior expresso.ibi nu.26.
2 impetratio secundi beneficii quantumcunque minimi debet facere mẽtionem de primo.de reseri.ca.ad aures.nu.22. 33
1 impetratio rescripti cõtra aliquem super certa ecclesia errore nominis presbyteri redditur nulla,quamuis de ecclesia constet.de leg.i.l.si quis in fundi uocabulo.nu.10. 196
1 impetratio inuestiturę castri per uim occupati non valet.de acqui.poss. l.naturaliter.§.nihil commune.nu.64. 203
1 impetrans moratoriam gratiam tenetur satisfacere de soluendo aduenĩte die.intellige ut ibi,de uerb.ob.l.ita stipulatus.nu.80. 285
2 impetratio noui priuilegii uitio subreptionis est irrita,non facta mentione possessionis,& ueterum iurium.resp.clxxxi.nu.25.28.&29. 206
2 impetratis carere debet mendax precator.de resc.cap.ex parte.nu.27.25
IMPLICATIVA etiam explicat casum magis dubitabilem,& implicat alium minus dubitabilem. ad Trebellian.l.ex facto.3.si quis rogatus.1.num.11. 17
IMPOSITIS &imponendis,participium resolutum & resoluendo prout decet dispositionem restringit ad terminos relatiui uerbi.respon. clxxxiij.n.23. 207
impossibilitas reponendi rem in pristinum statum impedit purgationẽ mor.de uerb.obl.l.si insula.nu.118. 180
2 impossibilium obligatio nulla est.Et ibi quomodo intelligatur impossibilis obligatio.in tract.de pest.c.1.nu.69. 71
1 IMPRAESCRIPTIBILIA an efficiantur præscriptibilia tempore immemorabili.de flumi.l.quominus.nu.38.& 40. 248
2 IMPROPRIATIO plurium verborum non admittitur,licet vnus persæpe recipiatur.respon.cxxx.nu.22. 172
2 IMPVBERES an & qñ teneant ꝓfiteri in tract.de pest.ca.vj.n.28.102
1 IMPVGNANS confessionem aduersarij non potest se fundare in illa postea.de acqui.pos.§.nihil commune.nu.211. 206
1 IMPVTANDA in falcidiam quę sunt,vel non.ad l.falcid.l.in quarta. per totam legem.fo.145.cum sequentib.
2 INCANTATORES seu magi fructus pẽdentes arte damnata vastantes,qua pœna afici debent.in tract.de pest.cap.4.nu.105. 86
2 INCARCERATIO impetrata ex causa ineficacis debiti cancellati,& annullati non tenet.resp.clxiij.nu.3. 195
1 incarceratus indebite ante omnia est relaxandus,quamuis petatur recõmẽdari pro vero debito.de acqu.pos.l.naturaliter.§. nihil cõe.nu.56.193
1 incarceratus indebite licite aufugit,licet fregit iuramentum de redeũdo,nec carceris custos tenetur de fuga illius,intellige vt nu.172.de iure iur.hadmonendi.nu.171. 23
1 INCERTITVDO non vitiat legatum vel promissionem factam ad aliquod artificium addiscendum.de verb.ob.l.ita stipulatus.nu.41. 282
incertitudo quantitatis irritat stipulationem,sententiam,& libellũ.ibi. nu.17.Alliti & limitatur multis modis usque ad numerum.26.
1 incertitudo vitiat stipulationem,pœna tamen legalis incerta valet,quia arbitrio iudicis declaratur.de verb.ob.l.inj. § Cato.nu.9. 262
1 incertitudo quæ potest certificari per relationem ad aliud, nunquam vitiat stipulationem.de verb.obl.si insulam.nu.3. 275
1 incertitudo an vitiet legata.de verb.obl.l.ita stipulatus.nu.27. 281
incertitudo loci in quo debet opus fieri, vitiat stipulationem.ibi. nu.28.
incertitudo quantitatis an vitiet legatum vel promissionem factam piæ causæ.ibi.nu.23.
incertitudo fundi legati non vitiat legatum,quãdo apparet quod testator sensit de certo.ibi.nu.22.
incertitudo fundi vitiat stipulationem,quamuis contrahentes senserint de certo fundo.ibi.nu.33. 287
1 INCIPIENS male gubernare bona,præsumitur quod sit omnia dissipaturus in futurum.solu.mat.l.si constante.nu.9. 53
1 INCLVSIO vnius non est exclusio alterius,quando illud includitur gratia frequentioris vsus.de vulg.sub.l.morib.nu.10. 69
2 INCOLA non solum subiectus est magistratib.incolatus, verum etiã magistratibus,apud quos ciuis est.respon.cxj.nu.3. 161
2 INCOMMODITATES modici momenti non continent interesse nec considerantur.respon.cl.nu.22. 188
1 INCONTINENTI recuperari possessio,quomodo intelligatur. de no.op.nunci.l.de pupillo.3.me minisse.nu.38. 188
1 incontinenti factus actus dicitur quando nihil in medio interuenit. de verb.obli.l.j.3.qui præsens.nu.12. 259
1 incontinenti actum quo dignoscatur,remissiue.quor.bono.l.ait prætor. num.13. 243
2 INCORPORALIA possideri non possunt.in rub.de iudi.nu.78. 59
2 incorporalia ꝓprie ñ possident,sed quasi.in rub.de cau.poss.& ꝓpri.n.9.57
2 incorporalia per naturã indiuidua sunt,licet ius seu facultas ipsorum commode dividatur.resp.clxxxiij.nu.3. 208
2 INDEFINITA in dictis testiũ ñ æquipollet vniuersali.resp.liij.n.6 126
2 indefinita æquipollet vniuersali.in rub.de iudiciis.nu.39. 36
1 indefinita non extenditur ad ea,in quib.non militat eadẽ ratio.sol.mat. §.n.37.in continua.rub. 26
1 indefinita æquipollet vniuersali distributiuæ,non collectiuæ.de leg. iij. l.re coniuncti.nu.1. 137
1 indefinita necessario non æquipollet ,niuersali.ad Trebel.l. in fideicommissarum.3.si legatum.nu.3. 174
2 INDEMNITATI sux consulere an liceat alicui cum aliquali incõmodo alicuõ.resp.cl.nu.13. 188
2 INDICIVM ad torturam an faciant,quæ delictum principaliter non concernunt.resp.clxij.nu.3. 194
2 indicium nullũ facit ad torturã vir si probatæ fidei,nec oĩ exceptiõe maior,& ibi vide de teste vili,pauperi,vario,ac infami.resp.clxij.n.6. 194
1 INDICTIO est de substantia instrumenti,ita quod eius omissio vitiat,de iureiu.l.admonendi.nu.158. 23
indictio si fuerit in genere in instrumento posita,adiũcto verbo, &c.an sufficiat.ibi.nu.159.
2 INDIGNVS est legis beneficio,qui committit in legem. respo.31.numer.9. 512
1 INDVCTA in odium non sunt aliqualiter interpretanda in fauorem. quod limita.de reuc.dona.l.ñ.nu.94. 320
2 inducta ad vnũ effectũ nó debet operari contrarium.resp.lxxx.num.42.145
2 INDVCTIO in possessionem refertur ad translationẽ naturalis possessionis ipsius fundi,patientia verò ad translationẽ quasi possessionis ipsius iuris utendi fruendi.de cauti.possessio,& proprieta.cap.cum ecclesia Sutrina.nu.58. 62
2 inductio in possessionem fundi,& patientia aduersarij tunc requirũtur cum agitur de translatione iuris,& quasi possessionis, secus si de quasi possessione sola agatur,quia tunc sola patientia officio iudicis præstanda venit.resp.clix.nu.4. 192
1 INDVLGENTIAM concessam interessentibus diuinis in ecclesia iis consequuntur audientes diuina extra ecclesiam sicut existentes in ecclesia.de verb.obl.l.stipulatio.nu.33. 277

Index.

indulgere, est verbum donatis gratiã. de reser. ex. sicut Romani. nu. 30. 22
Indulgentia nihil aliud est, quam pœnæ remissio. ib. nu. 33.
INFAMES infamia facti in probatione ingratitudinis sunt repellendi. de reuo. dona. l. fi. nu. 194. 325
infames de iure à testimonio repelluntur, necnon viles personæ, & pauperes. respo. lxxiij. nu. 4. 129
infamiam ad probandam resultantem ex crimine fœneris probatio per coniecturas admittitur. respõ. 14. nu. 7. 109
INFANS an legitimari possit. respo. cxvj. nu. 18. 364
INFERIOR a principe potest principis priuilegia ex ratione naturali interpretari. quod procedit etiam præsente principe. vel si de facili adiri potest. de vul. subst. l. ex facto. nu. 6. 89
inferior a principe potest suis subditis immunitatem concedere. respo. clxxxij. nu. 1. 199
inferior a supremo principe nõ potest immunitatẽ alicui concedere in præiudicium tertii. resp. clxviii. nu. 12. 199
inferior imponẽs aliqua onera cõmunitati detrahere an debeat de ſuma quãtũ solueret monetarii exẽpti ab illius oneribus. ibid. nu. 61. 123
inferior a principe gratiam & donationem factam etiam subditis suis reuocare non potest. respon. clxxj. nu. 5. 198
inferiores ex priuilegio habere possunt iura vectigalium. resp. clxxxj. n. 15. 205
INFEVDATIO simpliciter facta p ſe & filiis, intelligitur tã de natis quã nascituris, secus qñ apparet solũ factam nascituris. resp. cxl. nu. 3. 181
INFIRMARIVS qui infirmarix renunciauit vt obsimeret eleemosynariam quam sciebat in fauorem alterius & sui de facto collatam ad infirmariam renuntiatam nullo iure redire potest. resp. lx. nu. 1. 130
INFIRMVS cui strepitus medicorũ iudicio est nociuus potest implorare officium iudicis contra fabrum malleantem, vt cesset a malleando. sol. mat. l. dotis causa. nu. 129. 44
infirmus in domo mea curatus & alimentatus præsumitur de pecunia mea alimentatus. de priuileg. cred l. si vectri. ſ. eorum ratio. nu. 13. 237
infirmus non creditur scire quæ a vicino fiant. si cer. pet. l. 1. nu. 46. 4
infirmus censetur qui degit in loco contagioso cum sit morti propinquus. in tract. de pest. cap. 1. nu. 173. 73
INFORMATIONVM an dãda sit copia inquisito. de edẽ. l. is apud. num. 9. 297
INGRATVS perdit beneficium illud ne conueniatur, vltra quàm facere potest. de reuo. dona. l. fi nu. 12 318
ingratus non repellitur a successione ab intestato, nisi successor ab intestato occidisset defunctum. de reuo. dona. l. fi. nu. 156. & 157. 323
ingratitudo debet esse damnosa ingrato, non autem esse vilis. de reuo. dona. l. fi. nu. 166. 134
ingratitudo patris contra donatorem an noceat filio donatario. Item an impediat quominus filius possit querelare ex propria persona testamentum aui. ibi. nu. 176. 316
ingratitudo conciliat odium & inimiciriam propter quam potest ingratus vti ſuspectus recusari. C. de reuo. dona. l. fi. nu. 16. 318
ingratitudo vxoris no iudicatie dẽt marito. de reuo. don. l. fi. nu. 171. 124
ingratitudo filii non debet nocere patri donatario. Et an patri habẽti vsum fructum bonorum donatorum. ibi. nu. 178.
ingratitudinis vitium purgatur per religionis ingressum. de reuo. don. l. fin. nu. 225. 327
ingratitudini probandæ an sit deferendum iuramentum in supplementum, vbi quod non, quando lex aliquid indulget sub conditione si fecerit probatum. ibi. nu. 189. & 190. 325
ingratitudinem an probent duo testes, quorum vnus deponit de facto ex quo resultat ingratitudo, alter de confessione ingratitudinis facta per donatarium, quod & limitat. ibi nu. 195.
ingratitudinis ratione priuilegia possunt reuocari. resp. xxxi. nu. 50. 115
INGREDIENS possessionẽm de facto resistẽte possessore perdit ius suum etiam si iuste pro eo lata sit sententia. de acqui. poſ. l. naturaliter. ſ. nihil commune. nu. 61. 203
ingrediẽs possessionem beneficii sibi collati propria authoritate, an priuetur iure suo. & vide nu. 3. resp. li. nu. 1. 115
ingressus licite denegatur volẽtibus ingredi vbi literas testimoniales prout moris est non deferant. resp. xxv. nu. 9. 115
INHABILITAS maior contrahitur ex voluntate homicidii deducta ad actum quã ex simplici præsentia & interessentia. resp. 16. nu. 9. 109
INIMICITIAE causa nõ est inspicienda an sit iusta vel iniusta, nec à quo procedat, sed considerandus est effectus productus. de iudi. c. 1. n. 14. 42
inimicitiæ repellunt testem, iudicem, vel arbitrum etiã si opponens fuerit causa inimicitiarum. de dam. infect. in continua. rub. nu. 81. 120
INIVRIA atrox tribus modis dicitur. de reuo. dona. l. fi. nu. 21. 318
iniuria atrox an dicatur, quæ dat causam reuocationis. ibi. nu. 22.
iniuriam atrocẽ an cõmittat donatarius si donatore appellauerit cornutũ. Et quid si maleficũ & incantatorẽ. nu. 24. Et an verum conuitium obiiciendo priuetur donatione. nu. 25. & 27. de reuo. do. l. fi. nu. 23. 318
iniuriam illatam a rustico, si nobilis authoritate propria vlcisci potest statuto ita disponente an poterit etiam vlcisci per procuratorem. sol. mat. l. 2. . voluntarem. nu. 30. 61
iniuriam passus non tantum actionem habet cõtra iniuriantem, sed etiã contra eum occasione cuius passus est iniuriam. nu. 90.
iniuriarum tenetur, qui manum eleuat in alterum tanquam ipsum verberaturus. de reuo. dona. l. fi. nu. 54. 319
iniuriosum est nostros detegi defectus. de reuo. dona. l. fi. nu. 16. 318
INOBEDIENTES non dicuntur qui contra rescriptum domini opponunt exceptiones legitimas. respon. xxv. nu. 8. 12
INOPIA & paupertas ac sint, si non sit, an vero differãt inter se formal. l. si constante. nu. 16. 53
INQVILINVS cui propter docendam vxorem vel aliam ob causam maiore opus est domo, an migrare possit a domo conducta, & recedere a contracta. in tract. de pest. nu. 21. 73
inquilinus impeditus vti frui propter casum fortuitum, an teneatur, solucre locatori pro rata temporis quo impeditus fuit, an pro rata temporis quo non est vsus, nu. 20. ibi.
inquilino qui non denunciauit locatori velle recedere a re conducta propter pestem, an & quando facienda veniat remissio pro rata temporis quo non potuit vti frui. nu. 22. ibi.
inquilino impedito vti frui per mensem propter pestem an faciendi sit remissio pro dicto mense quo viguit ipsa pestis. nu. 24. ibi.
inquilino recedenti a re conducta propter iustam periculi suspitionem debetur remissio, licet etiam nullum subsit eiusdem periculum. nu. 26.
inquilino qui scholasticorum in contubernio tenẽdorum vel hospitandorum aduenarum gratia magnam conduxit domum, an facienda sit remissio si aduenientes pestis recesserint scholares, hospitesq; nõ aduenerint, & ipse in eadem domũ ipsa habitauerit. ibi. n. 27. 31. & 36. 73. & 74.
INQVISITORES an possint tanquam suspecti recusari, qñ agitur vt imponat pœnitẽtiam p peccato in tract. de pest. c. 3. qu. 146. fo. 102. Et vbi agitur de imponenda pœnitentia ordo iuris & iudiciorum solennitates possunt omitti. nu. 147. ibi.
inquisito an sit danda copia articulorum et inquisitionis et an copia indiciorum sit danda. quod sic, et dilationes ad opponendum contra indicia. de eden. lis apud. nu. 8. 97
inquisitus qui est soluendo non tenetur satisdare etiam stante statuto, qñ inquisitus nõ audiatur nisi satisdet. de re iu. l. si quis ab alio. n. 5. 122
INSTANTIA iudicii, non perimitur si res petita perierit post litem contestatam, et an debitor solum teneatur ad fructus, an vero etiam ad æstimationem rei quæ interiit. de re iudi. l. si homo. nu. 1. 225
institia in casu dotis qto tempore finiat. solu. matrimo. l. dotis cãm. 43. 45
instituo, scil. veroum directũ, et quare. de vulg. et pupil. subst. l. hæredes. nu. 118. 59
institutus in re certa quare possit propria authoritate capere rẽ, in qua fuit institutus, cum ipse dicat legatarius. de vulg. et pupil. l. hæredes. n. 9. 19
institutus an et quando concurrere possit cũ substituto. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 156. 65
instituti in primo gradu, hæredes dicuntur, imo etiã substituti. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 11. 59
institutio facta de defuncto, seu corpore viriato furiose, resp. lix. n. 9. 129
institutio facta ad ordinario de beneficio vi vacante per mortẽ, quod per resignationem vacabat non valet. ibi. nu. 3.
institutione quoniã nõ vitiata, testamentum incipit habere vires a substitutione vulgari expressa. de vulg. et pupil. l. hæredes. nu. 16. 163
instituto excluso lapsu xxx. annorum, substitutus non propterea admittitur, nisi probet instituto scisse sibi delatam fuisse hæreditatem. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 133. 65
instituto nõ parente conditioni locus est substituto. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 121. 68
institutio hæredis an tacitè adimatur propter grauissimas inimicitias. quod non. Et quid si inimicitia causata fuerit culpa instituti, et non testatoris. de reuo. dona. l. fi. nu. 154. 323
institutio vel fideicommissum an censeantur inducta si aliquis interrogetur an velit dimittere sua bona Titio, et respondeat, cui alij velle dimittere. de ver. ob. l. 3. ſ. si quis ita. n. 8. 269
institutio aut fideicom cẽseantur inducta, si interrogatus coram fortuitis testib. an velit Titium facere hæredem, resp. volo vel inquære. ibi. n. 9.
institutiones et legata quæ dicantur caduca, quæ quasi caduca, et quæ pro non scriptis. de leg. 3. l. re coniuncti, nu. 11. 134
INSTRVMENTA de nouo reperta an possint produci post conclusionem in causa. de iureiur. l. admonendi. nu. 45. et 48. vsque ad nu. 54. 18
instrumenta antiqua æque principaliter concurrentia cum nouiter repertis ad demõstrandũ falsitatem iuramenti, an admittatur. ibi. n. 14. 18
instrumenta nouiter reperta produci possunt post terminum datum ad probandum. ibi. nu. 51. 19
instrumenti ostensio non constituit in mora debitorem ex facto alieno nisi copia penes ipsum dimittatur, quod qualiter procedat ibi traditur. si cer. pet. l. quod te. nu. 62. 15
instrumentum non dicitur productum, nisi data copia. ibi. nu. 63.
instrumenta noua quæ dicantur ad reiciendam sententiam latam pretextu iuramenti necessaria. de iureiur. l. admonendi. nu. 49. 17
instrumenta de nouo reperisse asserens an debeat hoc probare, an vero credatur eius assertioni. ibi. nu. 21.
instrumentorum iam productorum et non productorũ adminiculo an possit quis vti simul cum instrumentis nouiter repertis. ibi. nu. 22.
instrumentum fisci agentis hypothecaria si continet diem, instrumentum autem possessoris continet etiam horam eiusdem diei, quis præferatur. de pig. l. si debitor. nu. 9. 30
instrumentum in quo notarius attestatur municipes instituisse iudicem probat. ſ. iudicũ creatũ fuisse collectiue a municipio. de re iud. l. si se nõ obtulit. nu. 24. 210
instrumenta non habent de iure communi executionem paratam. de re iud. Late prætor. ſ. index nu. 6. fo. 115. Limitatur nisi modo remittuntur.
instrumentum publicum vt valeat quæ requirantur, remittur. de iureiu. l. admonendi. nu. 160. 22
instrumentum carens aliquo ex requisitis an probet. ibi. nu. 161.
instrumentum defectuosum viuo notario nullam fidem facit. ibi.

1 instrumenta si ex dispositione statuti habeãt executionem paratam, sola instrumenta pura habebũt paratam, conditionalia non, sed si cõditio fuerit purificata an instrumentum exequetur. de uerb. obl. l. in illa. nu. 8. 274

instrumentum continens contractum, cui inest tacita condicio, nõ habet executionẽ parãtã, nisi facta fide de condictione purificata. ibi. nu. 9.

instrumentũ dotis continet tacitam conditionem, si matrimonium sequatur. ideo non exequetur, nisi facta fide de matrimonio. ibi.

1 instrumentum si dicat fuisse cõuentum inter partes, an intelligatur per stipulationem. de verb. obli. in conti. rub. nu. 16. 253

1 instrumentum si in principio contineat, quod Titius promisit Caio. x. & postea reperiatur in eodem instrumento mentio interrogationis, an valeat stipulatio. de uerb. ob. l. stipulatio nu. 18. 257

1 instrumentum si dixerit rogauit Titius, spopondit Mæuius, an probet stipulationem. de uerb. obli. l. j. §. qui præsens. nu. 2. 358

1 instrumenta post conclusionem in causa possunt produci in causis criminalibus, q̃ qualiter procedat, de iureiurando. l. admonẽdi. n. 49. 19

instrumẽtũ diuersis manibus scriptũ, præsumitur falsum. ibi. nu. 146. 22

instrumentum defectuosum in indictione, nomine Papæ, uel aliis necessariis an fidem faciat. ibi. nu. 158.

instrumentum an probet enunciata in fauorẽ tertij absentis. ibi. n. 154.

2 instrumento si non possit obiici aliqua exceptio nisi solutionis, poterit etiam obiici exceptio cuiuscunque liberationis. de re iudica. l. 4. soluisse. nume. 5. 224

instrumentorum appellatione secundum communem usum loquendi. ueniunt etiam acta, non autem rationes. C. de edendo. in continua. rub. nu. 1. fol. 194. Infertur ad statutum ve ibi.

1 instrumenta guarentigiata possunt ex̃qui per capturam personæ & incarcerationem. de pig. l. obligatione. nu. 28. 28

1 instrumentũ defectuosum in solemnitatis semiplene probat notario mortuo. de iureiu. l. admonendi. nu. 164. 22

1 instrumento deperdito an debeat probari non solum tenor instrumẽti, sed etiam amissio copulatiue, & alia plura vt ibidem. si certum petatur. l. j. numer. 84. 6

instrumento deperdito quid probari debeat vt fiat fides de tenore ipsius. ibi. nu. 81. late vsque ad numerum. 85.

1 instrumenti editio est fienda etiam ante litem cõtestatã reo petenti, si in libello fiat mẽtio de illo instrumẽto. C. de ede. in continua. rub. nu. 4. 294

1 instrumentum possessoris præsumitur prius celebratũ quam instrumentum illius qui nõ possidet. intellige vt toi. fol. mar. l. dotis causa. nu. 6. 40

instrumentum priuati habens horam, præfertur instrumento cuiusque priuilegiati non habentis horam. ibi. nu. 7. & 8.

instrumentum dotis confessatæ, an præsumatur prius confectam, quã instrumentum aduersarij in quo apparet de reali numeratione. ibi. nu. 11.

2 instrumentum dictatum, ad dictamen sapientis, quid sit. de consti. ca. cũ M. Ferrarien. nu. 42. 9

1 instrumenta iudiciorum dicuntur testes. in rub. de iud. nu. 30. 26

2 instrumentum receptum à notario non matriculato pestis tempore est validum licet ad huiusmodi actum faturum requirat notarium matriculatum in tract. de pest. c. 1. nu. 166. 77

2 instrumentum & maximè protocollum dẽt esse scriptũ manu notarij de recipiendo rogati aliàs præsumitur falsum. in tract. de pest. c. 5. nu. 178. 95

2 instrumentum nullum nullam præstat opem, ne ex eo præscribi possit, & ibi vide quãdo citatio interrũpat præscriptionem. resp. cxviij. n. 3. 164

2 instrumentum confectum super confessione recepti, non dicitur super contractu, nam contractus proprie est vtero citroque obligatorius. respo. lxxxviij. num. 4. 142

2 instrumentum in vno capitulo reprobatum, an in reliquis reprobatum credatur. respo. cxxviii. nu. 16. 170

2 instrumentum dotis separatum à contractu matrimonii, matrimonium probat. respon. lxxi. nu. 2. 137

2 instrumentum nullum, nullam meretur executionẽ. resp. clxvii. nu. 1. 195

2 instrumentum an faciat rem notoriam. resp. cxxi. nu. 1. 166

2 instrumentum confessionis non habet executionem paratam de iure cõmuni, cum non sit confectum super principali debito, nec ex eo debitor dicitur, sed debitum solum confessum. resp. lxxviii. nu. 7. 142

2 instrumentum sententiæ super mero, & mixto imperio eundem iuperiũ recte probat. respon. xciiii. nu. 6. 155

instrumenta recognitionum, & prestationum homagii, & fidelitatis probant merum & mixtum imperium. ibi. nu. 11.

2 instrumentum locationis quando probet dominium & possessionem & an conductor, vel emphyteuta possint refricare quæstionẽ dominij. resp. clxxxix. nu. 4. 210

2 instrumentum diuersis manibus, & dissimilibus charactcribus scriptum interlineatum, & marginatum, nullam fidem facit, & ibi vide quomodo procedat. resp. cxviii. nu. 1. 164

2 instrumentum exemplatum sine commissione iudicis, & à non notario nullam fidem facit. resp. cxiiii. nu. 15. 164

2 instrumentum inter partes in eo nominatas plenè probat, & dicitur probatio probata euidens et manifesta. resp. clxxxix. nu. 3. 210

2 instrumentũ confectum à notario publice excõmunicato non probat, et an tempore pestis factum à notario non matriculato valeat, et an fidem faciat. respon. cxlviii. nu. 1. et 2. 186

2 instrumẽtũ exẽplatũ, vt fidem faciat, q̃ requirantur. resp. cxiii. nu. 14. 163

I INSVLA quid propriè sit, et quid improprie, qui dicantur insulanii. et nu. 31. de verb. obl. l. si insulam. nu. 20. 276

1 insulæ Pisani nauis dñiũ occupãti cõcedit. de acq. pos. l. possessio. nu. 8. 166

1 insultans in ostio an puniatur pœna statuti imponentis pœnam insultãti in dom. o. fol. mat. nu. 3. in continua. rub. 54

2 INTELLECTVS iurium non sunt trahendi ad gratiam. de rescript. eam te. nu. 41. 31

1 intellectus. l. fi. C. de senten. quæ sine certa quãti. per multa examinatur. fol. ma. nu. 47. & 52. in continua. rub. 37

1 intellectus. l. fi. C. de instit. & substi. abunde traditur, & an loquatur de tacita vulgari an de tacita pupillari. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 176. 67

1 intellectus literalis dicitur, qui oculis corporis legi potest. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 172. 67

1 intellectus. l. prospexit. ff. qui & quib. quam probatur nullam iniquitatẽ continere, vt quidam putant. de vulg. substi. l. ex facto. nu. 46. 50

1 intellectus. l. commodissimè. ff. de libe. & posthu. lauset̃ nu. seq. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 91. 62

1 intellectus. l. quærebatur. ff. de testa. mili. de vulg. & pupil. substi. in continua. rub. nu. 6. 58

1 intellectus. l. a quo. ff. de acqui. pos. l. rem aliquam. nu. 20. 213

intellectus. l. si quis ante. §. fi. ff. de precario. ibi. nu. 21.

1 intellectus & solutio contrarij de l. plures. §. fi. ff. depo. per multa examinatur. si cer. per. l. quod te. nu. 30. 13

1 intellectus. c. porro. de dinor. de acqui. pos. §. nihil commune. nu. 34. 202

1 intellectus. l. Pamphilo. §. propositum. ff. de leg. iij. de verbo. oblig. l. j. §. si quis ita. nu. 8. 260

1 intellectus. l. cum ostendimus. §. fi. ff. de fide. tutor. de verb. obligat. l. stipulatio. nu. 17. 256

2 intellectus. l procula. ff. de prob. respon. cxvij. nu. 1. & 2. 164

2 intellectus. l. lege Iulia. ff. de fund. dota. & aut. siue à me. C. ad Velleia. resp. c. xiij. nu. 1. 262

2 intellectus. l. 1. §. item sciendum. ff. de suis & legi. & l. 6 pater. C. de instit. & substi. respon. cxxiij. nu. 2. 169

1 intellectus. l. cohæredi. §. fi. ff. de vulg. & pupi. substi. l. centurio. eo. tit. nu. 95. & 96. 82

1 intellectus. l. penu. C. de impu. & al. substi. ad treb. l. hæredes. §. cũ ita. nu. 69. 70. 71. 73. 180

intellectus. l. Titia Scio. §. Seia. ff. de leg. 2. ad Trebel. hæredes. §. cum ita. numero 16. 176

1 intellectus. l. nic. in §. vt manifestetur. C. de caduc. toll. de lega. 3. l. re cõiuncti. nu. 198. 143

intellectus. l. rorem. §. agri plagam. ff. de leg. 3. ibi. nu. 227. 144

1 intellectus casum in plures. de offi. deleg. lib. 6. ad Treb. l. hæredes. §. peto. nu. 3. 185

1 intellectus. l. si is qui ducenta. §. trum. ff. de reb. dub. ad Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 84. 181

1 intellectus. l. pater filiam. ff. ad leg. Falc. co. tit. l. in quartam. nu. 30. 147

1 intellectus. l. si quis ita hæredes. ff. de hæred. insti. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 118. & 122. 140

intellectus. l. quidam testamento. ff. de vulg. & l. si is qui ducenta. §. cum ita. ff. de reb. dub. ad Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 106. & 136. 182. 184

intellectus. l. Nelcennius. ff. ad leg. Falc. co. tit. l. in quartã. nu. 40. & 43. 147

intellectus. l. iubemus. C. ad Treb. ibi. nu. 78. 148

1 intellectus. l. Mœuio. de leg. 2. ff. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 123. 140

intellectus. l. mulieri & Titio. ff. de condi. & demonst. ibi. nu. 144. 141

intellectus. l. qui fundus. ff. de condi. & demonst. ibi. nu. 55. 137

2 intellectus ad clemen. regiosus. de procu. respon. citj. nu. 3. 158

2 intellectus. cap. de illo. de eo q̃ cogn. cũ sang. vxo. sua. respõ. lxxij. nu. 1. 239

2 intellectus ad tex. in l. item apud Labeonẽ. ff. de iniu. resp. cxxxj. n. 30. 175

2 intellectus. c. 2. de concess. præb. resp. lx. nu. 5. & 7. 134

2 intellectus ad legem Salicam. respon. lxxx nu. 51. 145

2 intellectus. ad c. statutum. de resc. cum sua materia. resp. 8. nu. 9. 107

2 intellectus ad l. vbi cẽptum. ff. de iudi. & l. nulli. C. eo. resp. 108. nu. 1. 160

intellectus. c. dispendiosa. de rescrip. in 6. ibi. nu. 2.

1 intellectus. c. Iuam. extra de pœn. latissi. perquintur ac tandem traditur. nu. 68. de verb. ob. §. Cato. nu. 66. 267

2 intellectus. l. qui accusare. C. de eden. ff. de iureiur. l. admonendi. n. 65. 19

1 intellectus. l. in testamẽto. C. de testa. mil. et an reciproca facta à milite contineat directam militarem. de vulg. et pupil. substi. l. Lucius. nu. 39. 85

1 intellectus. l. vbi adhuc. C. de iure do. so. ma. l. fi constante. nu. 7. 52

1 intellectus. c. si pater. de testa. in 6. de vulg. substi. l. centurio. nu. 115. 83

2 intellectus. l. Quintus. ff. de dona. inter vir. & vxor. resp. 135. nu. 4. 178

2 intellectus. l. Iubemus. C. ad Treb. resp. 134. nu. 10. 178

2 intellectus. c. ad decimas. de restit. spo. in 6. resp. liij. nu. 10. 126

2 intellectus. l. fi. ff. de offi. procon. respon. xlj. nu. 1. 120

1 intellectus. l. si quando. C. vnde vi. l. admonendi. ff. de iureiu. nu. 68. 19

1 intellectus. c. Raynald. de testa. ff. de vulg. & pup. substi. l. centurio. n. 99. 81

1 intellectus. l. 2. C. de vsucap. pro empt. de lega. 1. l. filiusfamilias. §. diui. nu. 35. et 36. 128

1 intellectus. l. codicillis. ff. de vsufru. legat. ad Treb. l. hæredes. §. cũ ita. nu mero 26. 177

1 intellectus. l. sicut. ff. de adimen. lega. de lega. 3. l. re coniuncti. nu. 21. 135

intellectus. l. fi. C. de fideicom. de leg. 1. l. nemo potest. nu 30. 122

2 intellectus. l. hac edictali. C. de secund. nup. resp. cxe. nu. 14. 212

2 INTENTIO concedentis cognoscitur ex tenore priuilegij. respon. clxx. nu. 14. 126

2 intentionis fundamẽtũ cũ scientia necessariò est probãda resp. 13. n. 3. 113

2 intentio donatariorũ satis probanda dicitur quo ad obtinendã traditionem rei donatæ, si probent rem donatam donationis tẽpore fuisse in bonis donatricis, licet de dominio nihil præsiterint. resp. cxxx. nu. 2. 178

intimatio refutationis factæ procuratori speciali ad litigandum super beneficio an facit incidere dominum in pœnam. de constitutio. c. cum M. Ferrarien. nu. 121. 15

Index.

1 INTERDICTIO bonorũ fienda his quibus interdici potest quo ordine fiat.de verb.obli.l.is cui bonis.nu.26.
interdictioni bonorũ fiendæ exhibenda est plenissima causæ cognitio.ió citari debet is cui bonis interdicere vult iudex.de veritate ibi.
2 INTERDICTVM de cloacis vtilius ac fauorabilius est quam interdictum de riuis.in tract.de pest.c.4.nu.72. 84
interdictum de cloacis an & quando competat ei,qui vi vel clam possidet cloacam.nu.73.ibi.
interdictum ne quid in loco publico,an & quando competat contra eos qui immittunt immunditias in viam publicam.nu.74.ibi.
2 interdictum quid sit.de consti.in rub.nu.37. 5
2 interdictum vnde vi,verum competat contra singularem successorẽ de testi.spol.c.saepe.nu.8. 66
2 in interdicto retinendæ ille obtinet,qui probat de antiquiori possessione.de causa posse.& proprie.c.cum' ecclesia Sutrina.nu.13. 61
2 interdictum conseruandæ possessionis an dicatur quartũ genus de per se,& quid differat ab interdicto retinendæ.de acquirend.poss.l.naturaliter.5.nihil commune.nu.1.& 2. 201
2 is potior est in Interdicto vti possidetis.qui possessionem suam per plures & meliores testes comprobauerit.respon.114.nu.6. 161
2 in interdicto recuperandæ an sufficiat probare possessionem de præterito,& allegare possessionem de præsenti.respon.liij.nu.19. 128
2 interdictum recuperandæ competit pro recuperanda vera possessione ex actu ficto resultante.respon.80.nu.83. 146
2 interdicta retinendæ & recuperandæ cumulari non possunt, obstante regula contrarietatis.respon.liij.nu.2. 126
2 in interdicto retinendæ is obtinere debet qui habet ius commune pro se.vide nu.4.respon.51.nu.1. 125
2 in interdicto retinendæ is potior est qui antiquiorem possessionem probat.resp.l.nu.2.fol.114.& respon.51.nu.3. 127
2 in interdicto retinedæ is potior est,qui fidem facit de antiquiori possessione.& sufficit reo excludere agentem per non ius suum.resp.69. nu.2. 114
2 in interdicto retinendæ is præfertur,qui possessionem suam titulo iusti ficauit.respon.114.nu.7. 161
2 in interdicto vti possidetis is potior habetur,qui possessionem melius iustificat.respon.112.nu.7. 189
in interdicto retinendæ vtilis,is obtinet, qui possessionem suam per plures testes comprobauit.resp.154.nu.11. 190
in interdicto vti possidetis is obtinere debet,qui probat de antiquiori possessione,cum iunior possessio clandestina præsumitur.& vide nu.8.& 9.respon.151.nu.9. 189
1 interdictum ne vis fiat nunciato qui facit dedit,an competat prohibito per prætorem vel iactum lapilli.de no.ope.nuncia.l de pupillo.§.meminisse.nume.2. 187
1 interdictum vti possidetis,quantum ad executionem,est restitutorium, quantum vero ad petitionem est retinendæ possessionis.ibi.nu.35. 188
1 interdictum ne quid in loco sacro,an habeat locum contra ædificantem super ecclesiam.de interdic.l.videamus.nu.3. 241
1 interdictum aliquod an detur pro recuperatione possessionis indebite traditæ.de interdic.super contin.rub.nu.3. 240
1 interdictum de tabulis exhibendis datur pro instrumentis pertinentib' ad vltimam voluntatem sed an hæc actio detur pro testamento nuncupatiuo,vel codicilli, de quibus fuit notarius rogatus.C.de edendo l.ipse difpice.nume.26. 196
2 interdicta mixta quæ dicantur.de interd.l.videamus.nu.13. 241
1 interdicta possessoria nõ dãt spoliato possessione rei mobilis,sed remedio capituli reintegrãda fic,de acquirẽda pos.§.nihil cõmunè.nu.54.202
1 interdicta cur dicantur extraordinariæ actiones.de interdic.super cõti. Interdicta &actiones in quibus olim differebãt.ib,nu.19.(rub.n.18.240
3 interdictum quorum legatorum an detur cõtra fideicommissarios propria authoritate fideicom.occupantes,& an contra fideicommissarium vniuersalem quod fic.quo.lega.l.hoc interdictum.nu.5. 244
Interdictum quorum legatorum datur contra hæredem legatarij, vel fideicommissarij.ibi.nu.6.
3 interdictum quorum legatorum non datur contra legatarios occupantes res legatas de voluntate hæredis.quorum legatorum.l.hoc interdictum.nu.7. 244
Sed an sufficiat voluntas tacita.ibi.
1 interdicta aliqua possessoria an dentur pro possessione rei mobilis. de acqui.poss.l.rem quæ nobis.nu.25.& 11. 210
1 interdictum unde vi,an detur propensione rei mobilis distinguitur aut præstatur respectu rei immobilis,aut non.ut ibi.de acquiren.posse.l.rem quæ nobis.nu.16. 210
1 interdicta rei persecutoria quæ dicatur,& quę pœnalis.de interdi.l.videamus.nu.19. 241
interdicta quare dicantur personalia in rem scripta.ibi.nu.15.
1 interdictorum tria sunt genera.de acquiren.possessio.§.nihil commune. numero 1. 101
1 interdictum quorum bonorum,necnon& alia interdicta,etiã dantur cõtra eũ qui dolo desijt possidere.quorum bonorum.l.ait prætor.nu.4.242
interdictum quorum bonorum an detur ad res singulares.ibi.nu.5. & 11.abunde vsque ad fi.legis. 242
1 interdictum quorum bonorum an detur pro iuribus incorporalibus,ut vsufructu,& aliis seruitutibus.quorum bonorum.l.interdicto.nu.11. 243
interdictum aliquod an detur mihi contra eum , qui annis singulis parcaponum mihi dare tenetur.& sic pro annuis præstationibus an dentur remedia possessoria.ibi.nu.3.
1 interdictum quorum bonorum an detur institutio in re certa. item an remedium l.fi.de edi.diui.Adria.quod non limita vt nu.18.quorũ bonorum.l.j.num.16. 243
2 interdictum Saluianum duplex,directum &vtile.de pigno.in continua. rubr.nu.19. 25
1 interdictum quorum legatorum cessat,si testator dedit in testamento licentiam legatariis propria authoritate capiendi legata.quor.lega.l.hoc interdictum.nu.9. 242
interdictum an cessat si res legata reperiatur tempore mortis testatoris penes legatarium sine vitio vt quia deposita aut cõmodata fuit.quod sic.ibi.nu.15.
interdictum quorum legatorum cessat cõtra institutum in re certa qui quo ad istud non habetur loco legatarij.ibi.nu.6.
item cessat vbi periculum est in mora,vt in legato alimentorum,vel sepulturæ.ibi.nu.17.
interdictum quorum legatorum cessat,vbi testator in vita tradidit legatario rem legatam.ibi.nu.13.
1 interdictum quorum bonorum quid differat a petitione hæreditatis, vsque ad finem legis quorum bonorum.l.interdicto.nu.7. 243
1 interdictum quorum legatorum cessat,vbi cessat falcidiæ detractio,licet tamen de veritate.nu.22.quo.le.l.hoc interdictum.nu.14. 244
Item cessat vbi hæres iniuste conqueritur de Falcidia,vt si inuentarium non confecerit,vel prohibita fuerit Falcid.detractio.ibi.
1 interdictum quorum bonorum his solis competit.quib.bonorum possessio a prætore data est,de qua autem bonorum pos.loquatur,an de decretali aut edictali.quo.bo.l.j.nu.1. 242
interdictum quorum bonorum solum competit cõtra possidentem pro hærede vel pro possessore.Sed an vtile interdictum detur contra possidentes alio titu.ibi.nu.2.
1 interdictum de aqua quotidiana & æstiua,& interdictum de riuis vt cõpetat,quid requiratur.de flumi.quominus.nu.89. 250
1 interdictum quorum legatorum,cur cesset in donatiõe cã mortis, cum de ea detrahatur Falc.sicut de leg.quorum lega.l.j.§.siquis ex mortis.n. 6.245.Tex.ille non procedit in mortis causa captione,nec in donatione causa mor.quando donator non tradidit res donatas.intellige vt ibi.numero 7.
1 interdictum quod competat contra impedientem vicinum vti aqua ad vsum sui molendini,plures viæ experiendi traduntur.de flumi.l. quominus.num.46. 248
1 interdictum vti possidetis an detur ad molendinum opus factum in nostro spreta prohibitione,de noui ope.nuntia.§.meminisse.nu.12. 187
interdictum vti possidetis ad hoc vt detur,sufficit quod actor possederit tempore motæ litis.ibi.nu.13.
1 interdictum quorum legatorum datur bonorum possessori ad reuocandam possessionem rerum legatarum occupatarum propria autoritate legatariorum quo.leg.l.hoc interdictum.nu.1. 244
Item datur hæredi,sed eo casu an erit directum,an vero vtile.ibi.
Item datur hæredi heredis bonorumque posse.sed an directum an vtile, ibid.nu.2.
1 interdictum quorum bonorum in quib.differat à remedio.l.h.C. de edi. diui Adria.tollen.plures recitantur differentię.quo. bono.in cõti. ruõr. num.2. 241
1 interdictum quorum legatorum cessat contra possidentem titulo donationis causa mortis.quorum legatorum.l.j.§.si quis mortis.nu.2. 245
interdictum quorum legatorum datur contra legatariũ quocunque genere legati sibi fuerit relictum ex quo infertur vt ibi.nu.3.
interdictum hoc non datur contra hæredem occupantem prælegatũ parte,quia est cohæres.ibi.nu.4.
1 INTERESSE debitum à tempore moræ an crescat ad tempus sententiæ,vt si rei valor creuerit,habenda sit ratio talis incrementi, de re iud. l.si calendis.nu.2. 229
1 INTERITVS speciei non solum post moram spectat ad debitorem, sed etiam si res perierit intra tempus purgandi moram.de verb.obliga. l.si insulam.nu.97. 179
INTERLOCVTORIA requiritur,vt quis pro cõfesso habeatur, a qua appellari potest. de vulg.& pupil.l.hæredes.nu.28. 60
1 interlocutoria prolata simul cum diffinitiua,reuocari non potest.de re iud.l.quod iussit.nu.13. 231
interlocutoria per quam iurisdictio iudicis diffinitur, reuocari non potest.ibi.nu.16.Limitatur multipliciter.nu.18. 230
interlocutoria qua pronuntiatur non esse vlterius procedendũ,an possit reuocari.ibi.nu.17.
interlocutoria an possit reuocari per aliam.ibi.nu.40. 231
interlocutoria quæ non expectat diffinitiuam post se,an possit reuocari.ibi.nu.41.
interlocutoria a qua fuit bis appellatum,& bis confirmata fuit,non potest reuocari per eum,qui eam tulit.ibi.nu.24.
interlocutoria ab eodem iudice geminata reuocari non potest. ibidem numero 16.
interlocutoria habens vim diffinitiuæ reuocari non potest,& quę interlocutoria dicatur habere vim diffinitiuæ.ibi.nu.27.
interlocutoria habens vim diffinitiuæ an reguletur secundum naturam diffinitiuæ ibi.nu.28.
interlocutoria lata de consensu partium reuocari nõ potest.ibidem numero 29.
interlocutoria abolitionis criminis reuocari non potest.ibi.nu.30.
interlocutoria reuocatio intra quantum tempus possit peti a parte , & iudex intra quod tempus possit illam reuocare.ibi.nu.32.

tutoris executioni demandata non potest reuocari. ibid.nu.33.intellige et declara tripliciter.nu.34.

1 * Interpellatio facta debitori obligato ex proprio contractu constituit eum in mora:etiam quod de obligatione sibi fides non fiat. si cert.pet.l. quod te.nu.64. 15

1 interpellatio facta tempore exequiarum an& quando constituat debitorem in mora.in tract.de pest.c.4.nu.106. 87

1 interpellatio facta per procuratorem creditoris : nõ constituit debitorẽ in mora nisi conster de expresso mãdato.Amplia vt ibi.Sed an sufficiat fidem fieri de mandato quandocunque etiam post interpellationẽ.si cert.Quod te.nu.57. 11

1 interpellatio constituit debitorem in mora quando dies solutionis est collata in arbitrium promissoris.de verbo.obligatio.l.ita stipulatus.numero 34. 283

1 interpellatio creditoris qui exit cum procuratore non constituit debitorem in mora nisi facta fide de instrumento obligatorio.si cer.pet.l.quod te.nu.60. 15

interpellatio facta per hæredem creditoris non constituit debitorem in mora nisi fides fiat per hæredẽ quod sit hæres creditorum.Ampliatur, ibi.num.56.

interpellatio non constituit debitoris hæredem in mora:nisi facta fide de debito.ibi.

interpellans debitorem super obligatione de facto antiquo,an debeat facere fidem de obligatione ipsi debitori&sic an præsumatur immemor proprij facti antiqui.ibi.nu.16.

interpellatio simplex an sufficiat,quando agitur de debito intricato, seu implicito:quod non,quia nunquã interpellatio debitorẽ in mora constituit,nisi quando debitum est liquidum.ibi.nu.67.

1 * Interpretari,& declarare differunt.si cer.pet.l.1.nu.6. 3

1 * Interpretatio extensiua cessetur prohibita statuto disponente,quod verba statuti intelligantur ad literam,prout litera sonat.so.ma.l.si constante.nu.63. 56

interpretatio fugienda est,per quam lex redditur elusoria.sol.ma l.si constante.nu.1. 51

interpretatio per quam subauditur persona extrinseca toleratur , ne lex sit elusoria.ib.

1 interpretatio talis sumenda est per quam testis à falso excusetur. so.mar. l.dotis causa.nu.108. 43

2 interpretatio in dubio sumenda est,ex qua perplexitas euitatur,actuum nullitas reiicitur.resp.130.nu.21. 171

1 interpretationum quatuor species.remissiue.ad senatusc.Trebel.l.1.nu.3. 154

1 * Interrogatoria testium sunt in actis producenda:& quare,si cer.pet.l.1. nu.39. 4

interrogatoriorum copia an sit danda aduersario petenti.ibi.nu.40.

interrogatoria incongrua reiicienda:& quæ dicantur incongrua. ibidem nume.41.

1 interrogatio cur debeat præcedere in stipulatione.de verb.oblig.in cõsti.rub.nu.2. 156

1 interrogatio in stipulatione an sit dignior responsione:& quare stipulatio denominetur ab interrogatione.de verbor.obliga.l.stipulatio. nu.63. 278

1 interrogatoria series eius super quo testes deponunt,admittenda sunt: vt si testes deponant super bona fama,interrogari potest,quid sit mala fama.si cert.pe.l.1.nu.13. 4

1 interrogatus an promittat fundum pro centum,si annuat capite non valet stipulatio:nec actus super quo interponitur,de verb.obli.l.1.§.si quis ita.nu.34. 161

interrogatus respondens,non dissentio:censetur respondere affirmatiue. ibi.nu.2. 259

interrogatus an promitteret vestem & librum:respondeat non promitto vestem.valebit stipulatio in libro.ibi.nu.3.

interrogatus de plurio.negando vnum,cætera videtur affirmare.ib.

interrogatus respondens,non possum tibi denegare , quæ petis: censetur promittere.ibi.nu.6.

1 interrogatorium non admittendum si fuerit admissum an testis interrogatus super eo respondens se nescire probet.si certum petatur.l.1.numero 34. 3

2 * Intrusus & inuasor quis.de rescrip. capitulo,inter cæteras.numero 22. 28

intrusus retinendo beneficium,& fructus beneficij,furtum facit. ibidem num.23.

2 intrusus in beneficio non facit fructus suos:imo tenetur ad illorum restitutionem,vt fur & latro.resp.54.nu.4. 127

2 intruso agenti actione locati , obstat exceptio doli.et quæ exceptiones obiici possunt.resp.54.nu.5.8.et 11. 127

2 * Inuadens rem propriam perdit ius suum.de restit.spol.cap.sæpe.numero 52. 69

1 * Inualidum ab initio , an et quando tractu temporis conualescat.de vulga.subst.l.morib.nu.26. 70

2 * Inuasor pœnitentia ductus si antequam conueniatur,fecerit restitutio rem rei spoliatæ,an euitabit pœnam.l.si quis in tantam.C.vnde vi.de rest.spo.c.sæpe.nu.71. 69

1 *Inueniés annulũ in litore maris vel bursam in nemore nõ acquirit dominiũ,ideo non potest ea retinere alioquin furtum facit.de acq.pos.l. res quæ nobis.nu.38. 211

inueniens aliquid in via tenetur facere fieri proclama:alias tenetur furti. ibid.nu.12. 210

1 Inuenta res proprie dicitur solo aspectu.de acqui. pos.l.possessio nu. 398 54

1 Inuentus non dicitur quis,nisi personaliter fuerit apprehensus.in tract. de pest.c.5.nu.104. 91

2 Inuentarium à tutore confectum neganti an & quando incumbat onus probandi.de ver.ob.l.in illa.n.22. 274

1 Inuentarium curatoris ita factum,ego inueni in bonis ea quæ continentur in inuentario tutoris,est de iure ualidum.de re iud.l.ait prætor. §.si iudex.n.3. 225

2 Inuentarii copia non est edenda aduersario.ref.87.n.3. 115

2 Inuestitus pro se & filiis ex se natis,non uidetur pro nepotibus inuestitus pro se & sua generatione.ibi.n.6.

2 Inuestitura secundo donatario facta,& primus donatarius inuestiatur per dominum,iste primus donatarius an secundo præferatur.ref.137.nu. 22. 179

1 Inuestitura non probat dominium contra tertium possessorẽ. de acquir. pos.l.si aliquam rem.nu.41. 214

inuestitura plus iuris tribuit inuestienti,quàm simplex recognitio.ibid.

1 Inundato fundo meo aluei prima mutatione si demum aqua reuertatur ad pristinum alueum,an mini sit fundus restituendus,quod sic.de flu.l. quo minus.n.117. 251

2 Inuocatio spiritussancti in electione non est de solennitate substantiali, nec de iure,& eius omissio non uitiat electionem.de cau.pos.et propri. c.cum ecclesia Suetina.n.1. 59

3 Ioannis Andreæ laus.de rescr.c.inter cæteras.n.5. 27

1 Iudæi et hæretici creditores non habent priuilegium tacitæ hypothecæ, nec prælationis,in casibus in quib.aliis conceduntur.de priui.cred.l.fi uentri §.diuus.n.5. 236

1 iudæi an possint moram purgare.de uerborum obligatio.l.si insulam.numero 10. 275

iudæi gaudent beneficio immunitatum et aliis priuilegiis concessis incolis etiam per statuta ciuitatum.ibi.n.11.

1 iudæi an possint pupillariter substituere filiis baptizatis.de vulg. substi. l.morib.n.22. 70

2 Iudæi Christicolarum sanguinem sitiunt.respon.14.n.3. 109

2 Iudæus conuersus ad fidem Christi,est capax beneficiorum,etiam in ecclesiis cathedralibus.de rescrip.c.eam te.n.29. 31

2 Iudæorum medicorum operã,an & quando liceat implorare.in tract.de pest.c.7.n.47. 94

Fe vita Iudæi & Christiani perfidi vita deterior sit.n.58.ibi.

Iudæi operam in infirmitatibus suis implorantes , mortem magis quam vitam optare credendum est.Et ibi quæ sint & Christo & Christianis inimici Iudæi.& nu.sequentibus,vbi qui corpus vitamque suam Iudæo cõmittit excommunicari debet.n.52.ibi.

1 Iudex suo arbitrio taxat alimenta seruitorum ecclesiæ cõsideratis ipsius ecclesiæ facultatibus.resp.26.nu.7. 113

2 Iudex concurrente aliqua coniectura,potest à communi opinione dubia recedere.resp.131.n.10. 173

2 Iudex suæ partis,iuramentum personæ veri similiter deieratæ deferentes non tantum peccant,sed etiam veniunt puniendi.respon.cx.num.2. 161

1 Iudex viso libello,in quo petebatur prædium in parte vineatum,& in parte aratorium,si adiudicauerit prædium vineatum,an intelligatur adiudicare prædium quatenus est vineatum tantum.de leg.1.l.Stichũ qui meus erit.n.39. 112

1 Iudex ex officio poterit hæredi adiudicare quartam in vna re , quando non potest fieri commoda diuisio,vt quia nimis corrumperetur patrimonium,si de qualibet re fieret diuisio.ad legem Fal.l.in quartam.n.94. 249

Iudex potest ex officio quartã hæredi in illa re adiudicare , quam hæres sua industria laboribus,& cultura meliorem reddidit.ibidem numero. 95

1 Iudices plures si quis impetrauerit,cum clausula quod si non omnes possint,vel nolint interuenire,alter solus,&c.si duo iudices a principio noluerint interesse,& alius solus incepit de causa cognoscere , si duo alii velint postea interesse an possint.de leg.1.l.Stichum qui meus erit n.37. 112

3 Iudex semper debet audire reum excipientem quoties æquum est reo dari exceptionem.respon.54.nu.5. 127

2 Iudex in negotio principali non desinit esse iudex per appellationem ab interlocutoria.ref.39.n.1. 119

1 Iudex an possit arbitrari supplementum legitimæ fieri in fructibus in hereditate repertis.ad leg.Fal.l.in quartam.n.114. 110

Iudex an possit arbitrari solutionem legitimæ fiendam in pecunia. ibid. nu.122.

2 Iudicem adeundo & sic viam iuris,an quis amiserit viam facti.resp. 64. nu.5. 132

2 Iudices seculares cognoscunt de exceptionibus consistentibus in facto. ref.67.n.5. 134

2 Iudici debet fieri fides de debito,antequam quis vti suspectus incarcerari possit.ref.90.n.34.& 35. 153

2 Iudicis incõpetentis autoritate an capi possit debitor suspectus de fuga.& vide quomodo procedat.respon.90.n.10. 152

2 Iudicis arbitrio an relinquendum sit,quod dicatur tempus longissimũ. in tracta.de pest. c.1.nu.104.& seq. 76

Iuris arbitrio relinquendum est,vbi lex dicit agendum esse verisimiliter.ibi.n.107.

Index.

Iudicis scientia quoties requiritur, censetur requisita per modum autoritatis: ut sic requiratur decretum. fol. mat. l. 2. 1. uoluntatem. nu. 5. 50

1 iudicis arbitrio statur in his, quæ non sunt determinata a lege, uel consuetudine. fol. ma. l. si constante. nu. 31. 54

2 iudicatum conceptum in personam eorum, qui in iudicio nunquã interfuerunt, nec citati fuerunt, est nullum. resp. 150. nu. 8. 189

2 iudicatum concessum sine causæ cognitione est nullum. respons. 150. nu. 6. 138

3 iudex an debeat condemnare reum conuentum ante diẽ, si ipse reus nõ exceperit contra agentem ante diem. de uerb. oblig. Lita stipulatus. numero 85. 286

iudex an possit ex officio repellere agentem ante diem eo casu, quo ante diem nata est actio, ibi. nu. 86.

iudex qui potest condemnare reum conuentum ante diem, non opponentem exceptionem contra agentem, an debeat reum cõdemnare ad soluendum de præsenti, an uero adueniente die. ibi. nu. 87.

3 iudex an in casib. in quib. non tenetur, possit officium nõ postulatum impartiri. de dam. infe. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 36. 194

iudex non potest officium suum non postulatum impartiri ad priuatã utilitatem. ini limitatur multis modis. nu. 40. & seq. ibi.

iudex an possit motu proprio minorem in integru restituere. ibidem numero 37.

iudex potest in iurisdictione uoluntaria impartiri officium sibi ipsi. de dã no infecto. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 44. 193

iudex potest officium suum etiam non petitum impartiri, in his, quæ concernunt obseruantiam publici iuris. ibi. nu. 45.

iudex potest ex officio reiicere libellum ineptum, item libellos cõceptos de re illicita: ut si agatur ad mala medicamenta, ad rebellionem conuinæ, ad uiuras. ib. nu. 45.

Iudex potest repellere ex officio quemcunque libellum contra ius, statutum, uel consuetudinem formatum. ibi. nu. 46.

iudex potest repellere agentem sine libello in casib. in quib. necessarius est libellus. ibi. nu. 47.

1 iudex an possit condemnare victum in expensis nõ petitis: maxime in factis ante litis contest. laudabilem. de dam. inf. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 81. & 82. 194

Iudex non tenetur condemnare victum in expensis non petitis. ibid. numero 83.

iudex si omiserit condemnare victum in expensis, potest victor per totam diem quam lata est sententia petere quod iudex supplere tenebitur. ibi. nu. 84.

iudex an possit in quacunque parte iudicij officium suum impartiri. ibid. nume. 95.

iudex circa radicata in persona partis nõ potest officium, quod loco exceptionis proponitur, impartiri, nisi in termino, intra quẽ posset pars excipere. ib.

iudex usque ad quod tempus possit impartiri officium suum circa diffinitiuas, & interlocutorias. ib. nu. 86.

1 iudex non tenetur impartiri officium suum non postulatum. de dam. infect. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 1. 192

Ampliatur multis modis latissime. limitatur septupliciter. numero 16. ibidem.

iudex non tenetur impartiri officium suum non postulatũ, etiam si lex loquatur per uerba præcisa, & necessitatiua, iuberetur ad plura. num. 3. & seq. ibi. nu. 2.

iudex tenetur ex officio repellere procuratorẽ in causa criminali, in qua ingeritur pœna sanguinis. ib. nu. 18.

iudex ex officio tenetur obuiare rixantib. ibi. nu. 19.

iudex potest sequestrare possessionem, de qua retinenda litigatur, ne partes ueniant ad arma. ibi. nu. 19.

iudex potest cogere partes ad concordiam, si timeatur ne ex lite aliquorum magnatum turbetur respub. ib. nu. 16.

iudex potest ex officio in causa criminali procedere, si accusator præuaricetur, uel à causa desistat: intellige tamen ut ibi. nu. 21.

iudex tenetur impartiri officium non postulatum in causis fiscalib. ibidẽ nume. 22.

iudex tenetur officium suum etiam non petitum impartiri in pijs causis, & personis miserabilib. ib. nu. 23.

1 iudex si uideat instantiam periturã potest procedere ad diffinitiuam etiam nemine petente. de dam. infe. l. dies. §. hoc autem iudicium. nu. 61. 193

iudex potest ex officio resecare superfluas, & impertinentes positiones, & articulos, & superflua interrogatoria faciendã testibus. ibidem nume. 62.

iudex potest impartiri officium suum etiam non petitu in his, quæ emergunt post litem contestatam. ibi. nu. 63.

iudex potest condemnare victum in fructibus perceptis post litem contestatam uel conclusionem in causa, etiam si non petatur. ibidem.

iudex potest officium suum exercere nemine petente, qñ agitur de honore suo tuendo: & in his quib. paratur ei præiudicium uel iurisdictioni. ib. nu. 64. & 68. 192

iudex potest etiam nemine opponente repellere infames à testimonio, & ad accusationem. ib. nu. 65

2 iudex ordinarius si procedat ut delegatus, si non ualeat processus ex potestate delegata, nec ualet ut etiam ex potestate ordinaria. de uerborũ oblig. l. 1. §. si quis ita. nu. 40.

1 iudex potest reuocare rem iudicatam si uictus fidem fecerit de nouis instrumentis parte non opponente uel aliter de iniquitate sententiæ. de iureiurando. l. admonendi. n. 37. 18

1 iudex potest in sua sententia alterare tempus datum iudicatis, imo post sententiam eadem tamen die. de re iudic. l. qui pro tribunali. numer. 2. 217

1 iudex si condemnauit reum, si actor probauerit, non sufficit actori probare per unum testem cum iuramento suppletorio. de re iud. l. ait prætor. §. si iudex. n. 22. 225

1 iudex potest diffinitiuam sententiam corrigere, et supplere quo ad accessoria, eadem tamen die, scilicet artificiali non naturali. de iud. l. quod iussit. n. 58. fol. 232.

1 iudex si condemnauerit reum, si est probatum, et si non est probatum absoluerit, an reus censeatur absolutus si probatum fuerit tantum per unũ testem. de re iud. l. ait prætor. §. si iudex. n. 20. 226

1 iudex an possit suum officium petenti denegare, et quomodo intelligatur regula. l. 4. §. hoc autem. de dam. infec. de acqui. poss. l. naturaliter. nihil commune. n. 133. 206

1 iudex qui coarctauit primam dilationem datam ad probandum, non potest dare secundam, nisi causa cognita. de re iud. l. qui pro tribunali. n. 22. 218

1 iudex requisitus extra locum iudicij non tenetur de neglecta iustitia. de dam. infe. l. dies. §. hoc autem iudicium. n. 101. 194

iudex non potest in causis summariis ferre sententiam deambulando. ibi. nu. 104

iudex an possit ex officio cogere procuratorem, ut fidem faciat de mãdato, uel cauet de rato, alias repellere eum a iudicio. ibi. nu. 40. 198

iudex potest prouidere miserabilibus personis de defensore, etiam si non petatur, ut pupillo de tutore, furtoso & prodigo de curatore. ibid. nu. 40

iudex si non fuerit impartitus officium non petitum in casib. quib. non tenetur, & ad diffinitiuam processerit, à qua fuerit appellatũ, an pars possit à iudice appellationis implorare officium non postulatum a primo iudice. ibi. n. 90. 193

iudex a quo omittente condemnationem expensarum, potest victor coram iudice ad quem petere expensas non petitas in prima instantia, & hoc si uictus appellauit simpliciter à prima sententia, secus si solum appellauit in quib. punctis, &c. ibi. n. 93.

iudex negligens impartiri officium non petitum an puniatur aliqua pœna. ibi. n. 94. 11

iudex negligens punire criminosos, potest tanquam conscius criminis conueniri. ibi. n. 95.

Iudex negligens punire contumaces, & pœnas fisco scribere, uel officiũ suum interponere in exactione debitorum fiscalium, priuari debet salariis & emolumentis acquisitis in officio. ibi.

Iudex negligens facere iustitiam qua pœna puniatur, remissiue. ibi. nu. 96

iudex an in dubio præsumatur impartitus officium suum ad postulationem partis. an uero motu proprio. ibi. nu. 97

1 iudex potest uariare tempus anni, datum ad prosequendam appellationem, intellige ut ibi. de re iud. l. qui pro tribunali. n. 21. 218

iudex potest ex causa alterare tempus 30. annorum datum ad adeundum hereditatem de iure ciuili, & tempus anni, & certum dierum datum de iure prætorio. Intellige ut ibi. n. 22.

iudex secularis non potest excipienti causam esse usurariam statuere terminum, intra quem debeat probare exceptionem coram iudice ecclesiastico. ibi. n. 7. 217

iudex secularis potest statuere terminum excipienti de usuraria prauitate, intra quem se præsentet cum instrumentis coram iudice ecclesiastico. ibi. nu. 8.

1 iudex non potest ex officio reiicere exceptionem ordinis à parte oppositam. de acqui. poss. l. naturaliter. nihil commune. nu. 174. 208

iudex potest ex officio libellum continentem contraria reiicere, ideo nõ procedit regula prædicta, quando cumulatio non admittitur obstan. regula contrarietatis. ibi. n. 171.

Quid autem si iudex non reiecerit libellum, an ualeat processus super utroque iudicio parte non opponente. ibi. nu. 172.

1 iudex potest ex officio si uelit reiicere libellum obscurum. C. de eden. l. edicta. n. 28. 300

1 iudex an possit abbreuiare dilationes legales concessas ministerio iudicis, etiam quod lex dicat, minorem uel maiorem dari non posse. de re iud. l. qui pro tribunali. n. 30. 218

1 iudex an possit super accusatione examinare ex officio testes à parte nõ productos. C. de eden. l. 1. apud. n. 25 298

1 iudex à quo si omiserit condemnationem expensarum, quia non fuerunt petitæ, an uictor possit coram iudice ad quem petere, quod uictus condemnetur in expensis nõ petitis in prima instantia. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem iudicium. n. 91. 194

1 iudex fauore pijs causæ, item fauore animæ tenetur ex officio inquirere. de dam. infect. l. dies. §. hoc autem iudicium. n. 22. 102

iudex fauore dotis tenetur impartiri officium suum, etiam non petitum. ibi. n. 25.

idem in causa alimentorum. n. 26. ibi.

iudex tenetur impartiri officium suum etiam non petitum pro personis quæ nesciunt uel non possunt implorare. ibid. n. 17.

1 iudex ex officio debet confirmare possessorem de cuius iure sibi constat. de acq. poss. l. naturaliter. §. nihil commune. n. 39. 202

1 iudex non potest semel de crimine condemnatum absoluere, etiam sibi constito de innocentia, debet tamen supersedere ab executione. de re iud.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

iud.l quod iussit.nu.41. 232
judex maior an etiam adiri possit in casib.in quib.inferior iudex pot cognoscere de nullitate suæ sententiæ.latiss.ib.nu.69. 233
1 iudex non tenetur repellere partem officio iudicis mercenario nisi pars opponat.infertur ad plura.de dam.infec.l. dies.§. hoc autem iudicium. nu.12. 192
iudex pro omni iniuria potest officium non petitum impartiri.ibidem numero 17.
1 iudex an debeat iudicare secundum scientiam quæ sensu corporeo percipiuntur.id est consistentium in facto.de iureiur.l.admonendi. numero 85. 20
1 iudex non debet parere nouę exeruagàti,si ab æquitate,& honestate deuiet,si cer.pe.l.1.nu.62. 5
1 iudex dubijs causis tenetur exigere iuramentum.de iureiur.l.admonẽdi, num.27. 18
iudex an teneatur iudicare secundum eum qui iurauit.ibi.nu.28.
iudicẽs faciunt litem suam,nisi seruent solitum stylum iudiciorum.ibid. nu.29. 17
1 iudex vbi non potest supplere vices actoris,non potest replicare ꝺ exceptionem oppositam à reo.de verb.obliga.l.qui Romæ.§.duo fratres.numero 15. 288
1 iudex an teneatur supplere ex officio in his quæ sunt notoriæ consuetudinis.de dam.infe.§.hoc autem iudicium.nu.34. 192
1 iudex debet in dubio admittere capitula:& depositiones,quæ secundum vnum sensum possunt facere ad casum.si certum petatur.l.prima.numero 3. 4
1 iudices illustres an possint eorum sententias diffinitiuas reformare, vel reuocare.de re iud.l.quod iussit.nu.57. 232
1 iudicis appellatione non continetur arbiter largo modo.de re iud.l.furioso.nu.8. 218
1 iudicis arbitrio statur,quod sit longum,vel modicum tempus.de verbor. obl.l.si insulam.nu.35. 176
iudex debet arbitrari tempus esse modicum,vel longũ consideratis circũstantijs.&si male arbitretur,ab eius arbitrio appellari potest ibidem numero 36.
1 Iudici si pars aliquid promiserit facere,promissio illa intelligitur,si iudex requisierit.de dam.infe.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.9. 129
1 iudicis officium an sufficiat,si generaliter sit imploratum per clausulam peto iustitiam ministrari,& vestrum benignum officium impartiri. ibid. nu.99. 194
iudicium super inepto libello est ipso iure nullum.ib.nu.48. 193
1 iudicasse non dicitur,qui non rite iudicauit.de re iud.l.4. §. cõdemnatũ. nu.4. 222
iudex qui non rite iudicauit non facit litem suam.ibi.
1 iudex non debet concedere capturam debitoris propter suspicionẽ fugę nisi probetur suspicio:& quòd illa superuenit post contractum.fol.mat. nume.56. 48
1 iudex non potest ferre sententiam absque scriptura.de consti.in rub.numero 45. 5
2 iudex an possit procedere virtute prorogationis sibi factæ per senatũvel regem.de referip.c.eam te.nu.14. 32
1 iudex non potest reiicere exceptiones calumnioſas,& ad vlteriora procedere appellatione non obstante.de iud.c.1,nu.39. 44
2 iudex laicus habens clericum detentũ non tenetur eum relaxare nisi prꝰ facta fide de clericatu.de iud.c.decernimus.nu.4. 58
2 iudex recusari potest vbi assessor est suspectus.de iudiciis,capit.1.nume. 45. 44
iudex prorogatus antequam incipiat vti iurisdictione,non censetur prohibitus cognoscere de causa.ibi.nu.51. 45
2 iudex secularis an possit cognoscere de controuersia decimarum inter laicos,in casib.in quib.laicus de iure possidet decimas.de iud.c.decernimus.nu.76. 56
2 iudex laicus an sit iudex competens contra laicum fideiussorem clerici. c.decernimus.nu.25. 53
iudex secularis an possit cognoscere de causa falsi testimonij, quod clericus deposuit coram eo.ibi.nu.26.
iudex secularis an possit compellere clericum ad perhibendum testimonium coram eo.ibi.nu.27.
2 iudex an possit contumacem mulctare nemine petente.de iud.cap.1.nume.28. 43
2 iudex si non potest aliter veritatem habere, potest vti simulationibus & multa pro reo promittere,& nihil obseruare.de iudic.capitu.1. numero 89. 50
1 iudicis præceptum nudum à causæ cognitione non valet:fallit in sex casib.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.117. 132
2 iudex an post latam sententiam possit licitè accipere quæ sibi sponte offeruntur.in tract.de pest.c.7.nu.117. 99
iudex qui de facto vel per imperitiam fecit hominem suspendi,vel decapitari,an teneatur similitudine supplicij.nu.67.& 68.ibi.
2 iudex ad qué gradatim deuoluitur appellatio,si sit in loco peste infecto ad quem deuoluit debebit ipsa appellatio.in tract.de pest.cap. 3.numero 42. 82
Iudex causarum ciuilium potest de causis criminalib. & crimmalium de ciuilib.cognoscere,vbi alter ipsorum abest tempore pestis. numero 34. ibid.
2 iudex si videat duos non posse sine discrimine vitæ idem iter ire,puta qa inimici vel riuales,an possit eis sub pœna indicere,ne ad eã viam,sed diuersam vadant.in tract.de pest.c.6.nu.6. 96
2 iudex in pœnarum impositione cautus esse debet,omnia ad vnguem cõsiderare.in tract.de pest.c.5. nu.27. 90
2 iudicis voluntas talis præsumitur,qualis esse debet.in tract.de pest.ca.3. nu.22. 81
1 Iudex qui ex statuto habet liberam iudicandi potestatem, prout sibi uidebitur non tenetur sequi rigorosas leges,ideo iudicare poterit, compendiosam non expirare pubertate,de uulg.substi.l.centurio nume. 77. 80
2 iudex fugitiuus propter pestem an & quando possit ius dicere in alieno territorio.n.39.in tract.de pest.c.3.n.36. 82
iudex tempore pestis potest ius dicere ad fenestram domus suę.numero 52. ibidem.
iudex delegatus cui causa commissa fuit decidenda certo loco, an propter pestem ibi uigentem poterit omissa mandati forma alibi de illa cognoscere.nu.38. ibid.
iudex fugitiuus causa pestis an possit ius dicere inter subditos ratione delicti uel contractus.ibi.nu.40.Et an subditi ratione delicti uel contractus dicantur proprie subditi.n.42. ibid.
2 iudici de facto resistendum est,vbi constat de eius iniustitia, et damnum est irreparabile.in tract.de pest.c.5.num.289. 95
iudex mandans custodibus sub pœna fustigationis,ne quemquam suspectum de peste,præsertim Tirium intromittant,& modo venit Titius cũ bulletino legitimo quem custodes intromiserunt,an possit dicta pœna eos afficere.ibi.n.190.& seq.
2 iudex à me iuste recusari potest,si in alia causa mecum litigat.de iud.c.1. n.15.fol.42.
2 Iudex an possit delinquentem mulctare,& pœnam ordinariam imponere.de iud.c.1,n.85. 49
2 iudex iudicare debet secundum leges,& secundum allegata,& probata. in rub.de iud.n.32. 56
2 Iudex an ferre possit sententiam per verbum,videtur.de iudic.c.1.nu.33. 44
2 Iudicis officium imploratur super arresto pro cautione obtinenda & ideo cautione præstita reuocatur arrestum.ita etiam obseruat cómunis practica.ref.178.n.2. 161
2 Iudex delegatus,idemque ordinarius,potest ex vtraque iurisdictione,procedere.ref.9.n.1. 101
2 Iudex cum quibus contrahere possit,& cum quibus non.ref.169. nu. 4. 192
2 Iudex ad quem,an possit esse minor & inferior iudice à quo?& in quib. ref.184.n.6. 105
2 Iudex ordinatè procedere debet.ref.39.nu.3. 119
2 Iudex certus esse debet suę iurisdictionis.resp.196.n.1. 214
2 Iudex,arbiter,& arbitrator officio functi non dicuntur, nisi habuerint actum sententiandi pro absoluto.ref.156.n.3. 191
2 Iudex laicus in clericum nullum ius dicere potest.resp.56.n.1. 128
2 Iudex secularis tenetur parere inhibitionibus factis per iudicem ecclesiasticum.ref.90.n.15. 152
2 Iudex laicus detinens clericum in carceribus,incidit in canonẽ, si quis suadente diabolo.ref.90.nu.11. 151
2 Iudex laicus quantum ad interponendum decretum,& authoritatẽ suã, non dicitur incompetens inter laicum &clericum,maxime in realibus, & consentientibus partibus.resp.113.n.3. 162
2 Iudex causę principalis etiam de incidentibus,emergentibus, & connexis iudicare debet.resp.109.n.1. 161
2 Iudex in iudicando non habet recedere à communi opinione doctorũ, alias facit litem suam.ref.45.n.8. 113
2 Iudex potest prohibere litigantibus accessum ad locum,de quo contenditur,si dubitetur de scandalo.de re iud.l.quod iussit.n.7. 230
2 Iudex debet in obligationibus faciẽdi condemnare reum morosum ad interesse habito respectu ad tempus,quo opus fieri debuit.de re iud.l.si calendis.nu.1. 229
1 Iudex debet in causa alimentorum impartiri officium non petenti.de pigno.l.obligationes.n.31. 29
1 Iudex cognita veritate tenetur supplere ex officio,quando agitur de publica vtilitate.de verb. obl.l.4.§.Cato.n.81. 268
1 Iudex potest parti etiam non petenti dare terminum ad probandum vt citius lis finiatur.de iureiur.admonendi.nu.82. 20
1 Iudex debet se fundare etiam parte tacente in his,quę sunt sibi nota iudici vt iudici.de veritate tamen ibi.de damn.infec.l.dies. §. hoc autem iudicium.n.28.& 29. 192
Iudex qui scit dicta testium,vel interlocutoriam à se latam,debet ista proponere etiam parte tacente.ibi.
Iudex non potest repellere testes,quos ex actis constat esse suspectos nisi parte opponente.ibi.n.30
Iudex tenetur officium suum etiam non petitum impartiri in his, quæ sunt iuris.ibi.n.31.
Iudex an teneatur iudicare secundum statuta etiam non allegata,nec producta.ibi.n.32
Iudex ex officio potest exigere iuramentum calumnię à partibus, intelligi vt ibi.n.50. 193
Iudex ex officio potest repellere agentem,cui videt actionem non competere,intellige vt ibi.n.51.
Iudex ex officio potest supplere pro reo,quando ꝺpparet de calumnia accusatoris.ibi.n.52.
Iudex ex officio potest denegare remissorias ad partes, si cognoscat qã calumnioſe petantur.ibi.
Iudex ex officio potest reiicere exceptiones,quas suspicatur calumnio-

Index.

sus,& cauſæ remorãdæ oppoſitas nec debet tunc cuare iudex de appellatione.ib.nu.53.
iudex an debeat differre executionem in cauſis criminalib.ad calumnioſas exceptiones.ib.nu.54.
iudex qui vult repellere exceptiones ſuſpectas de calumnia, debet in interlocutoria exprimere cauſas ſuſpicionis.ibi,nu.55.
iudex non poteſt excepriones ſuſpectas de calumnia repellere quas excipiens offert ſe incontinenti probaturum.ib.nu.56.
iudex ex officio poteſt dare dilationem non petenti.ib,nu.57.
indexan poſſit in criminalib.ſupplere pro accuſatore abſente. ibid. numero 79. 194
iudex abſente accuſatore & reo,poteſt in eorum abſentia teſtes examinare.ib.nu.80.
iudex poteſt cogere ſcientes ad iudicandum delictum : intellige vt ibid,
¶ iudex poteſt ex cauſa coarctare & prorogare dilationes legales:ſecus tamen quod non poſſit,videtur communior.quæ reſtringitur multimode. nu.15.& ſeq.de re iud.l,qui pro tribunali.nu.14. 117
iudex non poteſt abbreuiare terminum,vt citius incurratur pœna quando lex poſt lapſum termini imponit pœnam,Inferas & reſtringe,vt ibi, num.17,
iudex non poteſt in totum tollere dilationes legales.ibi.nu.18.
iudex an poſsit ex cauſa variare tempus decem dierum datum ad appellandum.ib.nu.19. 118
¶ iudex datus advnum articulum incidentem,vel emergentem non poteſt reuocare interlocutoriam latam ſuper illo.de re iud.l.quod iuſſit.numero.21. 131
iudex poteſt ſuam interlocutoriam reuocare vſque ad diffinitiuam: non poſſ.ibi.nu.22.
iudex an poſsit reuocare interpretationem quam dedit ad obſcura verba ſententiæ.ib.nu.24.
¶ iudex tenetur impartiri officium ſuum non petitum fauore publicæ vtilitatis,infertur ad plura.de dam,infe.l.dies.§.hoc autem iudicium.numero 16. 192
¶ Iudex debet dicere ſententiam alicui,de re iud.l.furioſo.nu,5. 238
¶ iudex reiicere poteſt libellum non factum ſecundum communem conſuetudinem & ſtylum curiæ.quo.leg.l.a.§.quia autem,nu.3. 145
¶ iudex poteſt dare licentiam parti victrici,vt capiat bona condẽnati propria authoritate,& quod creditor bona debitorum propria authoritate vendat.de re iud.l.miles.§.qui iudicati.nu.1. 217
¶ iudex poteſtſuam interlocutoriam reuocare.de re judi.l,quod iuſſit.numero.14. 230
Ampliatur multimodè.limitatur tredecim modis.nu.16 & ſeq.
Iudex poteſt ratione euitandi ſcandali præcipere alicui ne tranſeat ante portam alterius.ib.nu.4.
Iudex ſi interdicat alicui ciuitatem,præcipiendo exeat domumian iſta ſit interlocutoria,an verò diffinitiua,nu.5.ib.
Iudex reuocare poteſt ſuam interlocutoriam non autem diffinitiuam, & quæ ſit ratio diuerſitatis.ib.nu.10.
¶ iudex poteſt gratificare cui vult,vbi eſt iuris ambiguitas.de fluminibus.l,quominus.nu.60. 249
¶ iudex an poſsit detegere partib,quam ſententiam proferre debeat, & ſic motum animi ſui.de iureiu.l.admonendi.nu.46. 18
¶ Iudex poteſt compellere aduerſarium vt ſcribat,quo fiat inde literarum comparatio.de iure l.admonendi.nu.10. 21
¶ iudexlaicus licet de cauſa proprietatis ſpiritualis cognoſcere nõ poſſit, poterit tamen de cauſa poſſeſſ.cognoſcere.de acq.poſſ.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.19. 201
¶ iudex an poſſit reuocare interlocutoriam à qua fuit appellatum:communis quod ſic,limitatur multimode.de re iudic.l.quod iuſsit. numero 35. 239
Iudex an poſſit ſuam ſententiam diffinitiuam retractare, qñ victor cõfitetur eam eſſe iniquam.ibi.nu.59. 231
Iudex poteſt ſuam diffinitiuam ſententiam reuocare,qñ contra ſententiã admiſſa fuit exceptio per eumdem iudicem victore non contradicente. ib.nu.60.
Iudex poteſt ſuam diffinitiuã ſententiam reuocare in omnib.caſib,in quibus ſententia nunquam tranſit in rem iudicatam:quorum aliqui ſigillatim traduntur.ib.nu.61.
Iudex nulliter iudicans,poteſt de nullitate ſuæ ſententiæ cognoſcere:& iterum iudicare.ib.nu.62.
¶ iudex poteſt inuitis partib.ſuam interlocutoriã reuocare,niſi mãdata ſit executioni.de re iudi.l.quod iuſſit.nu.37, 231
Iudex quoties poſſit interlocutoriam reuocare.ib,nu.38.
Iudex an poſſit abſentib.partib.&non citatis ſuam interlocutoriam reuocare.ibi.nu.39.
Iudex qui pronunciauit ſe incompetentem ſuper aliquo incidenti, & nõ ſuper principali negotio,non prohibetur talem interlocutoriam reuocare.ib.nu.19.
¶ iudex in criminalib.& cauſis arduis non poteſt examinationem committere.de iureiu.l.admonendi,nu.189. 23
¶ iudex an poſſit ex cauſa mutare tempus triũ menſium datum ad inchoandum & perficiendum inuentarium.de re iud.l.qui pro tribunali.numero 23. 218
Iudex poteſt ex cauſa abbreuiare tempus 30.vel 40.an.datum ad agendũ. ib.nu.24.
Iudex poteſt ex cauſa mutare tempus datum ad petendum reſtitutionem in integrum & tempus petendi reductionem ad arbitrium boni viri.ibi, nu.35.
¶ Iudex appellationis poteſt procedere ad ſententiam diffinitiuam partibus præſentibus nolentibus litem conteſtari.de acqui.poſſeſſ.l.naturaliter.§. nihil commune.nu.190. 109
¶ iudex ſine cauſa non poteſt prorogare,nec coarctare quadrimeſtre datũ iudicatis.de re iud.l.4,§.ſi quis condemnatus.n.8. 222
¶ iudex poteſt officium ſuum etiam non petitum impartiri, vbi illud non dirigitur contra certam perſonam,& ſumus in actu,in quo non ſperat diffinitiua ſententia.Limita & reſtringe,vt nu.43.de dam.infec.l. dies,§. hoc autem iudicium.n.42. 193
¶ Iudex appellationis poteſt iubere iudici à quo,vt faciat ſibi copiam actorum.C.de eden.l.is apud.n.15. 297
¶ iudex an teneatur ad requiſitionem partis interrogare reum , an habeat aliqua inſtrumenta,quibus vti velit. de edendo,l. ipſe diſpice. num.10. 295
¶ Iudex non poteſt condemnationem, vel abſolutionem expenſarum vel fructuum reuocare,de re iud.l. quod inſſit.nu.54. 252
Iudex poteſt reuocare multam inditam,non autem pœnam, & quæ ſit ratio diuerſitatis.ibi.n.55.
¶ iudex pro eruenda veritate poteſt ſupplere interrogatoria omiſſa à partibus.de dam infec.l.dies §.hoc autem iudicium.nu. 71. 193
Iudex poteſt pro eruenda veritate deferre iuramentum ſuppletorium parti non petenti.ibi.item cogere notarium ad exhibenda ſibi acta.ibi. Itẽ reducere factum ad memoriam partium recordando reo exceptionem, & actori replicationem.ibi.nu.72.
iudex an poſsit ſupplere pro abſentibus,&nouas probationes inducere, & an contra abſentem ſupplere poſsit.ibi.74.& 75
iudex nunquam poteſt ſupplere inquirendo de iure tertij abſentis. ibid. nu.76.
iudex an poſsit in criminalibus ſupplere pro reo abſente.ibidem numero 77
¶ iudex ſi condemnauerit pluris vel minoris quàm deberet.& in fine dixerit,ſi condemnatio reperiatur in plus vel minus lata,reduco eam ad debitam ſummam taxatam per ſtatutum,an hæc clauſula operetur validitatem ſententiæ.de re iud.l.quod iuſsit.n.71. 233
¶ iudex poteſt ex officio procedere,vbi ſua maieſtas offenditur,et hac ratione poteſt multare,et excommunicare contumaces,et eis denegare iuriſdictionem.de damno infecto.l. dies.§.hoc autem iudicium.numer.67, 193
iudex poteſt nemine petente interrogare partes de propoſitis in iudicio ad inquirendam veritatem.ibi.n.69
iudex poteſt teſtes qui obſcure depoſuerunt ex officio repetere pro eruenda veritate.ibi.n.70
iudex non poteſt ſuam ſententiam diffinitiuam corrigere vel mutare.ampliatur et reſtringitur,de re iud.l.quod iuſsit.n.50.55.cum ſe. 232
¶ Iudicium quid ſit. in rub.de iud.n.37.et 38. 36
iudicio inquiſitionis interuenire debent tres perſonæ.ibi.nu.41.et 42
iudicium et cauſa quomodo differant.ibi.n.43. 37
iudicium redditur in inuitum.ibi.nu.44.
iudicium propriè non dicitur ante litem contestatam.ibi.n.45
iudicium incipit à litis contestatione.in rub.de iud.n.4. 35
iudicium ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis an dicatur ſpirituale. in rub. de iud.n.90. 39
iudicium criminale quomodo diſcernatur à ciuili.ibi n.91.
iudicium ciuile quod ſit.ibi.
iudicium criminale quod dicatur.ibi.n.91.
iudicium ſuper iure patronatus an dicat mixtũ.in rub.de iu.nu.60..et 66
Et quare dicatur mixtum.ibi n.67. 38
iudicium mixtum quod dicatur.ibi n.99.et 100. 40
Et an ſtatuta loquentia de iudicio ciuili,vel criminali, habeãt locum in iudicio mixto.ibi.nu.101
¶ iudicium poſſeſſorium quid ſit.in rubrica de cauſa poſſe.et prop.n.63.58
iudicium petitorium quid ſit.ibi.
iudicium poſſeſſorium quotuplex.ibi.n.54
iudicium dicitur à iudice.in rub.de iud.n.50
iudicium quotuplex.ibi.n.51.
iudicium ordinarium quomodo diſcernatur ab extraordinario. ibi.num. 52.et 53
iudicium inquiſitionis an dicatur ordinarium,vel extraordinarium. ibi. nu.54
In iudicio vbi agitur ad pœnam citra relegationem proceditur lite non contestata.ibi.n 55
iudicium inquiſitionis ceſſat ſuperueniente accuſatore.ibi.n.56
¶ iudicia ſunt de iure ciuili,in rub.de iudiciis.nu.34. 36
¶ in omni iudicio quantumcunque ſummario etiam vbi proceditur omni iuris ſolennitate prætermiſſa teſtibus iuramenta deferenda ſunt parte citata,alias iudicium eſt nullum.ref.150.n.1.2.3. 188
¶ iudicio cui non obſtat ſententia,non obſtat litis pendentia. ref.39.nu. 6. 119
¶ In iudicio recuperandę ſufficit probare de antiquiori poſſeſſione, reſp. 186.n.9.et 10. 211
¶ in iudicio poſſeſſorio,ſufficit habere titulũ coloratum nec eſt de eo ad amuſſim diſputandum.ref.49.n.1. 124
¶ iudicio teſtatoris quicquid accipitur,in Trebellianicam imputatur. 65 n.81.ideo quęcunque in falcidiam imputantur,in Trebellianicam imputabuntur,quæ regula limitatur quatuor modis,vt infra.nu.81.ad leg.Falcid.l.in quartam.nu.16. 146.et 149
¶ iudicio teſtatoris omnia quocunque titulo habita, cur in Trebellianicã imputentur,in Falcidiam vero tamen iure hæreditario percepta 211.8 211.9

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

tio traditur.ad leg.Fal.l in quartam.nu.14. 146
2 iudicium quod fuerit intentatum cognoscitur ex medio concludendi. resp.47. 123
1 iudicium procedit in interdicto quorum bonorum,etiam si reus tempore motę litis non possideret,modo ante sententiã reperiatur aliquid possidere,intellige tamen vt ibi. quorum bonorum.l. ait prætor. numer.10. 143
1 Iudicij appellatione non continetur ius in iudicio deductũ. de acq.poss. l.naturaliter.§.nihil commune.nu.105. 204
1 iudicium seu instantia de dote,quę priuilegia habeat.sol.mat.l.dotis causa.nu.43. 41
2 * Iurans soluere alimenta,et adimplere omnia conuenta,si contrafaciat, perdit dominium,et omnia iura,quæ habebat.resp.146.nu.2. 184
2 iurantes fidelitatem domino,non possunt eo inuito se alteri subiicere,et fidelitatem iurare.resp.179.nu.6. 203
2 iuramentum operatur clausulam codicillarem ideo si in testamento esset iuramentum,verba quisquis,etc,faciunt legatum conditionale.de le.1.l. hęc verba.nu.25.fo.105.Idem si testator errauit in coniunctione personę ibi.nu.16.Idem si legasset indefectum institutorum non adeuntium.ibid. nume.27.
1 iuramentum an vestiat et valideat nudam probationem, concludit quod non rationib.vt per eum.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.21. 128
1 iurans vt super ꝺcto simulato licet non possit contractum simulatum allegare,si tamẽ repetat soluta vigore cõtractus simulati si opponat.ar.de contractu poterit replicare de simulatione,de le.1.l.nemo potest.nu.79. fo.125.
1 iurare an teneatur actor qui plenè probauit:et an ualeat consuetudo q̃ iurare teneatur.de iureiu.l.admonendi.nu.67. 19
1 iurans non reuocare donationem ex causa ingratitudinis,an obligatur ex iuro:&an per reuocationem incurrat periurium sicut promittens nõ reuocare procuratorem incurrit si reuocet.de reuo.don.l.fi.nu.183. 325
2 iuramento sunt probanda quæ dependent ab animo alicuius. respons. l. nu.9. 125
2 iurans soluere rectori an teneatur soluere rectori intruso.&an huiusmodi iuramentum sit obligatorium.resp.54.nu.22. 127
2 iuramentum suppletiuũ parti ap̃ veniat deferẽdum & quomodo procedat.resp.72.nu.12. 138
2 iuramentum deferendum,p̃ testib.in omni iud.citata parte,alias iudiciũ est nullum.resp.150.nu.3. 183
2 iuramenta fidelitatis,& homagij contra antiquam cõsuetudinem prælita,subditos non ligant.resp.99. 157
2 iuramenta fidelitatis,& homagij contra antiquam consuetudinem prælita,sunt nulla:quia p̃sumuntur per impressionem extorta.respon.98. 157
1 iuramentum an habeat vim specificæ renuntiationis.C.de reuo.don.l.si vnquam.nu.117. 326
2 ꝙ quæ dependent ab animo alicnius,eiusdem iuramento veniunt probanda.resp.l.nu.9. 125
2 iusiurandum obligat principem.resp.181.nu.9. 205
2 iuramentum suppletorium an deferatur in causa matrimoniali.respõ.92. num.3 138
1 iuramentum quod de consuetudine notariorum exigitur à partib,cuius efficaciam non intelligunt partes,est ineficax.de vulg.subst.l.centurio. num.82. 80
1 iuramentum habet vim clausulę specificæ tantummodo in eo, quo consentitur.de vulg.substi.l.hæredes.nu.70. 61
iuramentum habet vim expressi.de vulg.subst.l.hæredes.nu.68. 61
1 iuramentum operatur,quod instrumentum habeat executionem paratã, so.ma.l.1.nu.50. 48
2 iuramentum habet vim clausulæ,rato manente pacto.de iudic.c.7,numero 17. 46
iuramentum super mutuo ciuili non tollitur per exceptionem non numeratæ pecuniæ,quæ secundum materiam subiectam poterat opponi. ibidem.
iurans non reuocare testamentum,an poterit illud reuocare non obstante iuramento.ib.nu.58.
iuramentum interpositum super actu reuocabili,non impedit reuocationem,ibi.
iuramentum obligat præcisè,& facit quod in contractib. innominatis nõ fit licita pœnitentia.ib.nu.59.
iuramentum habet vim litis contestatæ,& expressæ renunciationis. ibid.
iuramentum & sententia æquiparantur.ib.
iuramentum debet adimpleri in forma specifica.ibid.
2 iurans non ꝺuenire laudo ratione alicuius læsionis non præsumitur intellexisse de enormissima læsione.in tract.de pest.c.1.nu.100. 75
iuramentum an & quando habet vim specialis & expressi consensus,nu. 82.ibid.
iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum.ibidem numero 84.
1 Iurare qui teneantur in principio suscepti officij omnem sibi impositam solicitudinem se praesturos.in tract.de pest.c.5.nu.4. 89
2 iurans temere licet a iuramento veniat quandoque absoluendus, plecti tamen debet propter temeritatem.in tract.de pest.c.1.nu.8. 73
iurans se cõtinuo,ituisse in ciuitate,an incurrat periurium, si propter pestem ibidem vigentem absens fuerit certo tempore,animo tamen reuertendi cessante peste.ib.nu.10.
2 iuramentum purgationis ei deferendum est,de cuius purgatione quæritur. in tract.de pe.c.5.nu.265. 94
iuramento decidenda est quæstio.in causis summariis.ibid.n.264
iuramento eius qui res defert in ciuitatem standũ est,an eas vsus sui causa deferat.n.266.ibi.
iuramenti dilatio iurisdictionem referre videtur.191.ibid. 93
1 iuramentum necessarium quid,& quando deferatur,& quare necessariũ dicatur.de iureiu.l.admonendi.n.2. 17
Iuramentum necessarium an & quando non possit recusari, & quando possit.ibi.n.3.
1 Iuramentum habet vim specialis renuntiationis.de reuo.donatio.l. si vnquam.n.4. 309
Iuramentum recipit easdem conditiones quas contractus.ibi.n.5.
Iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum.de reuo. do.l. si vnquam.n.6. 309
Et an augeat obligationem.ibi.n.7
Iuramentum habet vim expressę renuntiationis .ibi.n.8.
iuramentum nullas habet vires in præiudicium alterius.ibi.n.9
Iuramentum est de iure naturali seu diuino.ibi.n.34. 311
1 Iuramentum generale non comprehendit casum verisimiliter non cogitatum.de reuo.do.l.si vnquam.n.10. 311
1 iuramentum non defertur ad probandum dolum.& quid ita. de reuoca. don.l.fi.n.192. 325
1 Iuramentum calumniæ à sola parte delatum & non à iudice,potest recusari.de iureiurand.l.admonend.n.3. 17
Iuramentum voluntarium quid,& quid iudiciale.ibi.nu.4
1 Iuramentum recipit eas conditiones quas recipit contractus super quo interponitur.de ver.ob.l.si insulam.n.91. 279
Iurans seruare promissa sub pœna potest de iure cano. moram purgare, modo actoris non interfit,quod qualiter procedat.ibi.nu.93
1 Iuramento in supplementum probationis locus est, quando fit mentio de probatione per modum conditionis.de re iudica.l.ait prætor. nu.21. 225
1 Iuramentum de quo in l.si quando.C.unde vi,quando deferatur.&multa de intellectu illius l.& de materia.cum seq.n.de iureiu.l.admonendi.numero 68. 19
1 Iuramentum necessarium non defertur actori habenti vnum testẽ pro se si reus habeat pro se alium testem. & quid si testis actoris sit legalior. ibi.n.212. 14
Iuramento asserentis se reperisse instrumenta de nouo, an sit credendũ. late cum seq.ibi.n.53. 18
Iuramento nostro creditur in his,quæ dependent ab animo.ibi.n.54
Iuramentum voluntarium & iudiciale speciem tranſactionis continent. ibi.n.32. 17
Iuramentum an possit testibus remitti per partes.ibi.n.199. 44
Iuramentum an sit fortius depositione testis,an vero econtra depositio testis iuramento.ibi.n.133. 22
1 iuramentum habet vim clausulæ omni meliori modo,ex quo inferuntur plura de verb.obl.l.1.§.si quis ita.n.27. 260
Iuramentum non operatur vltra consensum.ibi.n.28.
2 Iuramentum non ampliat dispositionem ultra consensum, sed quam reperit confirmat.res.131.n.32. 175
2 Iuramentum debet habere tres comites,iudicium,veritatem, & iustitiã. res.138.n.7. 180
2 Iuramentum de obseruando non obligat iurantem laudo arbitratoris enormiter læsum.res.cxxxviij.n.10. 180
2 Iuramentum habet uim interpellationis.resp.cxcix.n.1. 217
2 Iuramentum secundum communem doctorum sententiam supplet insinuationis defectum.res.95.nu.9. 155
2 Iuramentum est strictè interpretandum nec extendendum de casu ad casum.res. 125.nu. 3. 167
2 Iuramentum habet uim clausulæ rato manente pacto.res.xl.n.4. 122
2 Iuramentum contra bonos mores præstitum,non est obligatorium, res. 131.nu.23. 117
1 Iuramentum nõ impedit donationem posse reuocari propter superuenientiam filiorum.res.138.nu.17
2 Iuramentum relaxare cogitur recipiens,si ex parte ipsius contineat turpitudinem.res.128.n.13. 170
iuramentũ operatur contractus non irritari,propter statuti solennitatẽ omissam,nec laici poterunt de uiribus iuramenti statuere.res.136. nu.2. 179
2 iuramentum non ligat nisi expresse iurantes.respon.clxxxiiij.numero 6. 208
2 iuramentum supplet defectum insinuationis.res.lxxiij.n.11. 139
2 iuramentum factũ super obseruatione statutorũ non extenditur ad statuta moribus utentium non recepta.res.2.n.4. 104
1 ius adeundi est simplex quædam facultas, nec dicitur esse in bonis nostris,ius autem fideicommissi bene dicitur esse in bonis.de leg.1.cum filiofa.n.75.fo.120.
1 ius accrescendi cessare inter succedentes iure diuerso.de l.3.l.re coniuncti.nu.94. 130
1 iuris accrescendi diuisiones & subdiuisiones.de le.3.l.re coniuncti.n.10. 134
1 ius accrescendi ipso iure accrescit,nisi in casibus,in quibus inter succedentes diuerso iure locus est iuri accrescendi.de le.3.l.re coniuncti.nu. 217. 142
1 ius patronatus si quis reliquerit fratribus suis & filiis Sempronij, unam uocem habebunt fratres quotquot erunt,alteram filij Sempronij, non autem erunt patroni pro numero capitum.de le.3.l.re coniuncti.nu.105. 104

Index.

ius accrescendi locum habet inter verbis tantum coniunctos.de leg. 3.l. re coniuncti.nu.66.128.Quod non procedit in coniunctis verbis tantũ, qui omnino disiuncti sunt.cuius fallen.veritas examinatur.ibidem nume ro 67.

ius faciendi pacem ad illos spectat.ad quos actio iniuriarum,et ius vlci scendi necem defuncti spectat.de leg.1.l.cum filiosa.nu.53. 119

ius coniunctionis cessat inter legatarios diuersorum hæredum. de leg.3. l.re coniuncti.n.19.fo.137.Quid si in eadem oratione fiat legatum diuer sis legatariis à diuersis hæredib.ibi.

ius accrescendi habet locum in vsufructu etiam in contractib. de leg.3.l. re coniuncti.nu.124. 143

ius non decrescendi habet locum in contractibus indiuiduis.ibidem nu mero 125.

Ius decrescendi habet locum in donatione imperiali.nu.226.

ius accrescendi toties habet locum in contractib.quoties interest promis soris esse locum iuri accrescendi.ibi nu.127.

ius accrescendi nõ habet locum inter fideicommissarios disiũctos, fallit in casu huius tex.scilicet,quãdo hæres grauatus est vni purè, alteri sub conditione restituere,et cogitur adire fideicommissum purè.ad senatusc. Treb.l.1.§.sed et quames.nu.3. 157

iuri accrescendi an sit locus inter fideicommissarios coniunctos : quod sic.ib.nu.2.

ius accrescẽdi prohiberi potest per testatorem in legatis particularib. et fideicommissis vniuersalio.ratio ibi.de legat.3.l.re coniuncti. numer.133. 141

Ius accrescendi non potest per testatorem prohiberi in institutionib.ideo si prohibuerit,vitiata prohibitione locus erit iuri accrescend.ratio.ibid. nu.134.

ius accrescendi non habet locum inter re tantum coniunctos, sed ius nõ diminuendi.de leg.3.l.re coniuncti n.63.fo.138.Hoc non procedit in vsu fructu iam acquisito: & generaliter in his casib.in quib.ius accrescendi locum habet post acquisitionem,contra iuris communis regulas.ibidem num.64.

ius accrescendi non tollitur,nec impeditur per inutilem substitutionem qñ eadem persona,quæ institura fuit,substituta est:tũc enim admittitur ex iure accrescendi,et si substitutio sit inefficax. de leg. 3.l.re coniuncti. nu.137.fo.141.

ius agendi contra emphyteutam ad recognoscendum directum dñium transit in singularem successorem:et qualis debet esse cõclusio,et mediũ concludendi his casib.ibi traditur.ad senatusc.Treb.l.1.§. si hæres.nu.11. 160

ius accrescendi an habeat locum in vsufructu inter cõiunctos verbis tã tum.Bezut.quod non.communis contra.de leg.3.l.re coniuncti.numero 68. 138

Ius accrescendi vt locum habeat,necesse est vt ius alienum accrescat.ibi. num.69.

ius non decrescendi remanet penes coniunctum sine onere : limita non procedere in coniunctis re et verbis simul:quia in eis remanet cum one re:et quare.de leg.3.l.re coniuncti.nu.193.et 194. 143

ius accrescendi inter re et verbis coniunctos locum non habet:et quę sit ratio.de leg.3.l.re coniuncti.nu.74. 138

ius accrescen.an habeat locum inter disiunctos.concluditur non habere inter legatarios disiunctos.quæ sententia plurib.firmatur : tolluntur q; Bezu.dissentientis argumenta.ib.nu.75.

ius accrescendi an habeat locum in cõtractib.inter legaliter coniũctos. de leg.3.l.re coniuncti.nu.231. 144

Ius accrescendi habet locum in donationib.causa mortis : & an in mortis causa capione.ibi.nu.232.

ius accrescendi an habeat locum in iure exigendi pedagium.ib. num. 233

ius accrescendi an habeat locum in iure patronatus.ib.nu.234.

ius singulare an facilius tollatur,quam ius commune.de leg.1.l.filiusfa. §.diui.nu.82. 130

ius non competens re nec spe non tollitur simplici renunciatione nec pacto:nisi verba pacti dirigantur in futurum.C.de pac.l.1.nu.4. 302

ius competiturum ex noua causa non dicitur spe competere, ibidem nu mero 25. 303

ius sepeliendi in proprio sepulchro an possit dari pignori.de pig.l. obli gatione.nu.52. 30

ius succedendi ex pupillari substitutione an videatur remissum per re nuntiationẽ factã omni iuri,quod quis habet,vel habere sperat:& quid si iuramentum interuenerit.de verb.oblig.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu. 81.& 82. 190

ius patronatus an probetur per libros historiarum , & annalium: & an per literas scriptas in lapidib.& marmore ecclesiæ.si cer.pet.l.1.nume ro 73. 1

ius piscandi in mari,vel aliud ius.an possit quis habere proprium ex præ scriptione,aut longa consuetudine,ita quod alteri non liceat in illo cer to diuerticulo eo inuito piscari.de interdict.l.videamus.nu.11. 241

ius faciendi pacem an dicatur hereditarium vel non.de verb.ob.l.4.§.Ca to.nu.101. 269

ius faciendi pacem an sit penes filium abstinentem quod sic. ibi. numero 102

ius præoccupationis aquæ ducendæ ex flumine publico,quanto tẽpore præscribatur.de flumi.l.quominus.nu.96. 250

ius conditionale potest simplici renunciatione remitti:&quare.de pac.l. conditionis.nu.12. 312

ius creditoris quando dicatur effectum deterius.de verb.obl.l.si ipsula. nume.16. 276

ius competiturum in feudo,vel emphyteusi ex natura inuestiturę, non intelligitur remissum per simplicem diuisionem hæreditatis.de uer. ob. l.qui Rome.5.duo fratres.n.39. 283

ius quod a nobis ipsis habemus potentius est.quam quod ab aliis.de uer. obl.l.is cui bonis.nu.7. 37

ius gentiũ est duplex.de ueritate tamen ibi. de acqui.poss.l. possessio.n. 46. 193

ius accrescendi in hæreditatibus non habet locum inter succedentes di uerso iure,quando supersit aliquis ex succedentibus eodem iure , alias si non supersit, locus erit iuri accrescendi inter succedentes iure diuer so.de leg.3.l.re coniuncti.n.182. 141

iuris accrescendi beneficio non gaudet,qui de iure speciali conjunctus est,& quare.latif.n.136.Limita ut n.150.& seq.de leg.3.l. re coniuncti. n. 143.fo.141.

ius municipale dicitur cõmune ius inter municipes.ad senatusco.Treb bel.l.heredes.§.cum ita.n.89. 180

Ius accrescendi an videatur inter extraneos institutos prohibitum,quã do testator filium cum extraneis instituit,& eum illis substituit, remis siuè.ad senatusco.Trebel.l.hęredes.§.cum ita.nu.99. 181

ius legitimarum successionum inter pupillos præsumitur à testatore re seruatum.ad senatusco.Treb.l.heredes.§.cum ita.n.18. 177

ius deficiens testatori quando est tale,propter quod ius testatoris posset in totum auferri à legatario,nisi ius deficiens intelligatur etiam legatũ, tunc etiam videtur quis legare ius illud sibi deficiens. de lega. 3. l. Serui electione.6.cum fundus.n.4. 100

ius accrescendi cur locum habeat:variæ rationes traduntur,quæ aut nõ verę,aut à præcedenti communi dependere ostenduntur. de leg.3. l. re coniuncti.n.79.& 80. 139

ius accrescendi cessat inter disiunctos in hæreditatibus militum,quia ces sat ratio,ius nostrum,&c.ibi.n.87.

Item dicendum in omnibus casibus,in quibus paganus potest pro parte testatus decedere,quos vide remissiue.ibi. nu.83.

Ius accrescendi an transeat in singularem successorem.ibi.n.84.

ius accrescendi in vsufructu non transit in singularem successorẽ,& qua re. ibi.

Ius accrescendi in proprietate transmittitur ad hæredes,quod etiam pro cedit,si sit iunctum cum substitutione,quæ non est transmissibilis.ibid. nu.85.

jus accrescendi transmittitur ad hæredes institutos in re certa dato co hærede vniuersali,modo instituetus in re certa agnouerit rem ipsam,se cus si decedat antequam agnouerit.ibi.n.96.& 88.

ius accrescendi habet locum in feudo,quando concessio fuit facta plu ribus distributiue,puta Titium,Męuium,& empronium, & vestrũ quẽ libet infeudamus.de legat.3. l.re coniuncti,nu.164. 142

ius accrescendi non habet locum in feudo,inuestitura ita sonante, infeu damus Titium & Sempronium,et cuiuslibet eorum filios,et quare.ibid. nu.165.

ius accrescendi habet locum in feudis indiuiduis , intellige et limita vt ibid.nu.167.

ius accrescendi cessat,deficiente portione postquam est acquisita , fallit in nouem casibus.n.157.et 169.vsque ad n.174.de leg.3.l.re coniuncti nu. 156. 142

ius accrescendi an habeat locum post acquisitionem in feudo concesso pluribus ab Imperatore,et a quolibet alio non recognoscente superio rem, communis quod sic,contra communem tamen conclu.159.quæ ta men sententia limitatur septupliciter vsque ad n.198.de leg. 3. l.re Con iuncti.n.157. 142

Ius accrescendi habeę locum in feudo auito,et antiquo,etiam post acqui sitionem.ibi.n.161.

ius coniunctionis an cessęt in testamentis diuersorum.de leg.3.l.re con iuncti.nu.18. 135

ius accrescẽdi est tacita quædam substitutio.de leg.3.l.re coniuncti. nu. 125.fol.140.et n.201. 143

ius accrescendi an transeat in emptorem,et sic in singularem successorẽ, disputabilis.q.de qua latissime vsque ad n.99.de legatis 3. l.re coniun. n.90. 139

ius accrescendi non trahitur ad bona pupilli,quia hæreditas pupilli est di uersa ab hereditate testatoris.de legat.3.l.re coniunct.nu.202. 143

ius accrescendi iunctum pupillari substitutioni trahitur ad bona pupilli, et an in casu l.qui patri.ff.de acqui.hære.substitutus admittatur ex iure accrescendi,an vero virtute substitutionis.ibid.

ius accrescendi an habeat locum inter coniunctos coniunctione legali. conclu.in legatis non esse locum iuri accrescen.inter legali coniunctio ne coniunctos.ibi.n.103.limita.108.

ius accrescendi habet locum in vsufructu inter coniunctos legali con iunctione,et quę ratio.et de illius veritate.ibi.n.104.Quare quantum ad ius accrescendi in legato proprietatis inspicimus personam dominorũ, secus in legato vsusfructus.ibid.n.105.

ius accrescendi habet locum inter coniunctos coniunctione legali in le gatis pro non scriptis,nisi vitio eius,qui sibi adscribit,haberetur pro nõ scripto.ibi.n.205.et 207.

ius accrescendi habet locum inter legaliter coniunctos in hæreditatib. tam ex testamento,quam ab intestato.ibi.nu.209.

ius accrescẽdi cessat in relictis limitatiue,et taxatiue.de leg.3.l.re con iuncti.nu.175. 142

ius accrescendi cessat portione deficiente ope exceptionis tantum, non ipso iure,imo si deficiat portio ipso iure de rigore,sed non de æquitate cessat ius accrescendi.ibi.n.167.et 178.

ius

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

ius accrescendi non habet locum, quandiu subest aut potentia aut spes succedendi. ibi. nu. 177.
ius accrescendi cessat in fideicommissa, vniuersalib. intellige in fideicommissariis vniuersalib. disiunctis: secus in coniunctis, in quib. est locus iuri accrescendi. ibi. nu. 179.
ius accrescendi non habet locum inter succedentes diuerso iure: limita tripliciter. ibi. nu. 180.
ius accrescendi tunc habet locum inter succedentes diuerso iure, cũ alter coniunctorum succedit diuerso iure ficto, vere tamen eodem iure. exemplum in instituto in re certa, qui fingitur legatarius. ibid. num. 181.
2 ius accrescendi locum habet in hæreditatib. etiam inter disiunctos. de le. 3. l. re coniuncti. nu. 76. 138
ius accrescendi ideo locum habet in hæreditate, ne quis pro parte testatus, & pro parte intestatus decedat. de cuius rationis veritate multa, tãdem vt pote communis recipitur. ib. nu. 77. & 81.
2 ius accrescendi an habeat locum in ꝺcrib. sicut in vltimis voluntatib. cõmunis: quod non: & cur diuersum latissimè. de leg. 3. l. re coniuncti. num. 219. & 220. 143
3 ius accrescendi in quib. casib. esset? conclu. cessare quando coniũctus facit partem, licet non admittitur. de legat. 3. l. re coniuncti. numero 140. 141
ius accrescendi cessat in legato non reiectabili: vt in legato alimentorum plurib. coniunctim relicto: quod etiam procedit in legato alimentorum ad pias causas facto. ibi. nu. 141.
3 ius accrescendi quid sit? & quid ius non decrescendi: & quare inter verbis tantum coniunctos est locus iuri accrescendi: inter vero cõiunctos re tantũ, vel re, & verbis simul, est locus iuri non decrescendi. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 7. & 8. 134
1 ius accrescendi retrotrahitur à die mortis. ratio ibi. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 96. 139
1 ius fideicommissi non transmittitur etiam ad filios. ad senatus. Treb. l. hæredes. ꝛ. cum ita. nu. 35. 177
3 ius accrescendi an habet locum in legitima: quod sic. de leg. 3. l. re coniũcti. nu. 211. 143
ius accrescendi si procedat ex causa vnius ex coniunctis legaliter ille cuius causa portio deficit aliis præfertur. ib. nu. 210.
ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi post acquisitionem. ib. nume. 128. 144
2 ius capituli dicitur esse ad fugitiuos non culpa propria: sed si maiorẽ faciant capituli partem. resp. 61. nu. 5. 130
2 ius conferendi de iure communi pertinet ad episcopum. resp. 49. nu. 2. 124
2 ius decimarum etiam per tempus immemorabile præscriꝑi non potest. resp. 65. nu. 2. 133
2 ius dicendi sententiam nullam triginta annorũ spacio præscribitur. resp. 149. nu. 17. 187
3 ius exigendi pedagium respectu eorum à quib. exigitur, dicitur esse quædam seruitus. resp. 180. nu. 10. 204
2 ius exigendi noua vectigalia est de maximo Imperio. resp. 181. nu. 1. 205
2 ius exigendi pedagium ab Imperatore concessum: sine concedentis consensu vendi non potest. resp. 180. nu. 6. 204
2 ius exigendi pedagium habens ex priuilegio Principis, non potest illud vendere sine Principis licentia. resp. 177. nu. 7. 202
2 ius patronatus non præscribitur contra ecclesiam quæ semel libera fuit. resp. 48. nu. 13. 124
2 ius speciale, non tollit beneficium iuris communis. resp. 10. n. 42. 145
3 ius conferendi spectat ad possessorem, seu quasi, in præiudicium eorum ad quos spectat præsentatio. resp. 48. nu. 22. 124
2 ius non acquiritur ex dispositione declarãte nisi quatenus in declarante continetur. resp. 131. nu. 38. 175
2 ius accrescẽdi & non decrescendi transit in cessionarium. respon. 145. nume. 6. 184
2 ius depascendi animalia cuiuscunque generis, in publicis pascuis competit cuilibet de populo. resp. 93. nu. 7. cum seq. vsque ad nu. 11. 154
2 ius conferendi spectat ad possessorem, seu quasi, in præiudicium eorũ ad quos spectat præsentatio. resp. 48. nu. 2. 123
1 ius deliberandi nõ dicitur ius hæreditarium, nec dicitur in bonis nostris. de vulg. subst. l. hæredes. nume. 135. 63
ius deliberandi transmittitur ad hæredes, contra iuris regulas ibi enumeratas. ib.
ius accrescendi an impediat beneficium l. fi. C. de repu. hære. ib. num. 28. 60
1 ius commune potentius operatur, quàm speciale, & quare, de veritate tamen abunde. de vulg. substi. l. centurio, nu. 25. 76
1 ius patronatus ecclesiasticum transit in directo substitutum, non etiã in fideicommissarium. de vulg. subst. l. centurio. nu. 54. 79
ius patronatus libertorum trãsit in directo substitutum non in fideicommiss. de vulg. substi. l. centurio. nu. 57. 79
2 ius scriptum de Deo ratione subiecti, est dignius alio iure. de constit. in rub. nu. 3. 2
2 ius scriptum, certius, & nobilius iure non scripto. de constit. in rubr. numero 1. 2
2 ius patronatus amittitur, & ecclesia libertatẽ præscribit, ex nõ vsu. resp. 48. nu. 14. 124
1 ius colligendi non possunt concedere canonici in præiudiciũ ecclesiæ, & futurorũ canonicorũ sine debita solennitate. de causa pos. & proprie. c. cum ecclesia Suterina. nu. 122. 65
2 ius dicitur rigorosum, quando non succurrit cũ possit. de restit. spol. c. sæpe. 66
2 ius patronatus an sit spirituale vel tẽporale. in rub. de iud. nu. 60. 61. fo. 38.
ius patronatus vendi non potest. ibi. nu. 61.
Ius patronatus conceſſum est laicis de gratia. ibi. n. 61.
Super iure patronatus cadit simonia. ibi. n. 65.
Ius patronatus præscribitur. ibi. n. 79. 39
De iure patronatus compromittitur in laicum. ibi. n. 81.
1 ius eundi per domum vicini ad domum suam habens, non potest ius illud plurib. cedere, & quare. de verb. oblig. l. 4. §. Cato. nu. 92. 269
1 Ius patronatus ecclesiæ si pronuntietur ad aliquem pertinere, talis sententia trahit secum executionem. de re iudi. l. miles. §. qui iudicati. nu. 6. 227
Ius petendi supplementum legitimæ venit in generali hypotheca, sed an filius possit tale ius non acceptare in præiudicium creditorum. de pig. l. conuentio generalis. n. 7. 26
1 Ius diuinum potest ex eadem vel maiori causa limitari per legem humanam, sicut res effecta alienabilis, perpetuo durat alienabilis. de reuo. donat. l. fi. nu. 141. 322
ius reuocandi donationem propter ingratitudinem an transmittatur ad hæredes. ibi. n. 203. 326
ius agendi ad reuocationem donationis propter ingratitudinem licet non detur in hæredem donatarij, de quo donator conquestus non fuit, attamen in eum datur ius excipiendi, si res nondum foret tradita. ibi. n. 208
ius declarandi animum ac intentionem non transit ad procuratorem, nisi habeat speciale mandatum. ibi. n. 321. 327
ius petendi supplementum legitimæ succedit loco querelæ. ibi. n. 235. 328
1 ius competens re & spe, an possit simplici renunciatione remitti, maxime ius competens ex dispositione legis. C. de pactis. l. conditionis. n. 20. 300
ius personale nobis competens re & spe ex facto nostro simplici renunciatione non tollitur. ibi. n. 21.
ius reale non tollitur à renuntiante simplici renunciatione. ibi. nu. 22.
2 Iurà concessa creduntur insolidum ecclesiæ Arelatensi à Ludouico Conrado, & Federico principibus per hæc verba, ad ius & proprietatem ecclesiæ pertineant. ref. 170. n. 2 97
2 iure prædecessorjs quod est exclusiuum intentionis agentis licitum est vti in beneficialibus. ref. 3. n. 5. 105
1 iura sepulchrorum non transeunt in fideicommissarium sed in substitutum. de vulg. substit. l. centurio, n. 56. 79
2 iuris regula, quod vitricus non sit plus habiturus à muliere, quàm vnus ex filiis, cui minus relictum est, quomodo intelligatur. respon. 190. n. 11. 212
2 iuris ordo est, vt prius discutiatur causa appellationis, quam principalis. ref. 39. n. 5. 119
1 iuris exigendi pensionem ad probandum possessionem plures præstationes requiruntur. quor. bonor. l. interdicto. nu. 5, & 6. 243
1 iuris ambiguitas sorte dirimenda. ff. de fluminibus. l. quominus. n. 56. 249
2 iuris naturalis ignorantia neminem excusat. de restit. spo. c. sæpe. n. 91. 70
2 iura municipalia iuri ciuili generali derogant. resp. cxij. n. 1. 161
2 iura prædecessorum in beneficialibus non transeunt ad successorem nisi lite cœpta. ref. 3. n. 1. & 2. 105
2 iura sua remittentibus non est dandus regressus. ref. 84. n. 8. 150
2 in iuribus incorporalibus scientia & patientia aduersarij venit articulãda & probanda ad commodum præscriptionis & quasi traditionis. resp. 94. n. 4. 154
1 iura volentia fideicommissum relictum à patre filio non statim valere, sed intelligi dilatum in tempus mortis, an sint hodie correcta. ad senatuscon. Trebel. l. vbi pure. n. 4. 174
2 iura incorporalia non præscribuntur sine quasi possessione, ref. clxxx. numero 12. 204
1 iure suo nemo priuãdus est, nisi expresso iure caueatur. ſi cer. pet. l. quod te. nu. 51. 14
2 iuribus limitatoriis, ex identitate rationis idem ius statuitur, sicut in his quæ statuunt. de const. in rub. n. 20. 4
1 iura sepulchrorum remanent penes filium institutum, quamuis non dicatur hæres quo ad aliquem iuris effectum, propter acquisitionẽ quæ fit patri immediate, de legatis primo. l. cum filiofamilias. nu. 47. 119
1 iura competentia occasione rei non veniunt in venditione rei. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 100. 339
1 iurecon. quare promiscue de legatis & fideicommiss. tractarunt, cum secus egerit Imperator. remiss. de leg. 3. in const. rub. n. 8. 98
1 iure datoris resoluto, resoluitur ius acceptoris. de reuoc. dona. l. fi. n. 146. 323
1 iura quæ directo non descendunt à persona defuncti in hæredem dicuntur noua iura in personas hæredum, & quæ sit vtilitas, & quæ sint illa iura, remissiue. de verb. obl. 4. §. Cato. n. 94. 269
1 iura alteri quæsita, non præscribuntur cum mala fide, sed acquirẽda per acceptationem, sic etiam a sciente, de reuoc. dona. l. fina. numero 133. 327
3 iure canonico, causa poterat cõmitti vltra duas dietas, extra diœcesim. de const. c. cum M. Ferra. n. 1. 7
2 Iura loquentia de Imperatore, habent locum in Regibus, et aliis non recognoscentibus superiorem. de const. in rub. n. 8. 3
2 Iuspatronatus probari potest per indicia, et per solam famam. de caus. pos. et proprie. c. cum ecclesia Sutrina. n. 97. 63
2 iuripatronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu proprio concessam. de rescri. c. ad aures. n. 32. 34
1 Iurista an sit præferendus theologo, remissiue. de interdic. l. videamus. nu. 9. 241

Index.

iurisdictio delegata an expiret,si canonicus,cui commissa fuerat causa, desiit postea esse canonicus.de vulgar.subtil.l.ex facto.nu.40. 90

a iurisdictio legati non extinguitur per Papæ in vrbem ingressum,sed suspenditur.resp.41.nu.1. 120

a iurisdictio non confertur per verba,audiat vigerens,citet,reassumat,iustitiam faciat,& ratione prouia procedat.resp.9.nu.1. 107

z iurisdictio an remanserit penes populum Romanũ,an verò translata fuerit in Imperatorem.de dam.infecto.l.cum res,nu.11. 190

z iurisdictio ordinaria fortior est delegata,fauo,abilior est delegata,tamẽ dignior est ordinaria.si cer.pe.in conti.rub.nu.13. 2

z iurisdictione prorogata tanquam delegata,vbi non erat delegatio,nõ valebit prorogatio.de verb.obli.l.j.§.si quis ita nu.31. 261

z iurisdictione concessa per legem,an intelligatur concessa delegata,an uero ordinaria.de dam.infect.l.cum res.nu.7. 190

iurisdictionem esse delegatam ab homine,an uero a lege,quid referat.ib. num.9.

f iurisdictionis proprietas an importetur per hæc uerba,cui' de ea re iurisdictio est,& an statuta loquentia per genitiuum habeant locum in iudice delegato .de re iud.l.ait prætor.nu.3. 214

s iurisdictio alicui simpliciter concessa,an & qñ censeatur cõcessa cumulative non priuative.in trac.de pest.c.4.nu.61.& 63. 84

a iurisdictio quæ declinari potest,non uidetur habere perfectum esse. de iud.c.1.nu.40. 45

a iurisdictionem an declinare possit si quis interrogatus an cum aduersario uelit experiri,respondet quod sic. de iud.c.1.nu.21. 42

s iurisdictio delegata est odiosa,ideo restringenda est.respõ.39.num. 9.119

s iurisdictio de maiori magistratu adeundo est iurisdictio delegata quæ ordinariæ derogatũ deo restringenda est.resp.111.nu.5. 161

s iurisdictione ordinaria sublata per rescriptum,delegatam cõcedi necessum est.respon.9.nu.4. 107

s iurisdictiones supremæ sunt sacrum sacrorum.resp.80.nu.53 145

a iurisdictiones non debent esse uenales.rationem vide resp. 191.nume.17. et 18. 206

f iussus coram iudice comparere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ si iuerit impeditus:non incurrit censuras.si cer.pe.l.quod te. numero 43. 14

f iussus de soluẽdo factus à iudice an possit reuocari ab eodem.de re iud. l.quod iussit.nu.2. 230

s iuste possidet,qui authoritate Pontificis possidet.resp.52.nu.9. 326

a LABOR et tempus diuidi possunt.in trac.de pest.c.1.nu.113. 76

f Lachrymarum uirtus et genera,etc.de quib.in trac,de pe.c.8. nu.7. et seq.usque ad nu.14. 100

a * Laicus non tenetur clerico dare decimas,nisi seruienti.resp. 26. nu.18. 114

1 Laicus potest in articulo mortis constitutum absoluere.de re iudi.l. qui condemnare.nu.6. 218

a Laici aut clerici qui habitũ mutant,ut eleemosynas extorqueãt, acriter sunt puniendi.resp.4.nu.16.et 37. 106

a Laicus an audire possit confessionẽ infirmi propter pestẽ.nu.45.Et an habita facerdotis copia teneatur dictus infirmus reiterari confessionem. in trac.de pest.c.3.nu.46. 82

Laicus potest absoluere ab excommunicatione peste laborantes,etiã articulo mortis constitutos. et an habita facultate taliter absoluti teneantur denuo à superiore absolui.nu.31. ibi.

Laicus non potest in foro pœnitentiali prorogare iurisdictionem iudicis non sui sine licentia sui superioris.in trac.de pest.c.1.nu.44. 74

a Laicus cui in necessitatis casu aliquis confessus fuit,an et quando potuerit sibi confessata detegere.nu.116.et qua pœna sit plectendus si confessionem reuelauerit.in trac.de pe.c.8.nu.117. 102

Laicus cui sub confessionis sigillo propalauit aliquis penes se habere nõ nulla bona ad se spectantia uigore cuiusdã apochæ manu eius,cuius bona erant scriptæ:an debeat huiusmodi confessionem reuelare, si eius cuius bona erant,hæredes ab intestato publicari fecerunt monitorium generale ad ipsorum instantiam.nu.118. 10.

a Laici non possunt recipere oblationes consistentes in reb.sacris.resp.69. nume.3. 135

Laici an possint esse operarij seu fabricerij rerum ecclesiasticarum.ibidẽ. num.1.

Laici an possint esse collectores oblationum,quæ fiunt ecclesiæ,et cuius sint oblationes quę fiunt imagini existenti in capella,et uide. nume.5.6, 7.ib.nu.2.

1 Laici pro annis præteritis an cogi possint ad solutionem decimarum retentarum,licet ad id interpellati non fuerint. respon.65. numero 10. & 12. 133

a Laici non tenentur de iure aliquid erogare in fabricam,vel refectionem ecclesiarum:canonici verò & capellani tenentur pro rata redditũ. resp. 68.nu.2.& 3. 134

1 Laici non tenentur soluere decimas sacerdoti non facienti debita seruitia.resp.64.nu.1. 132

a Laici beneficia suorum statutorũ denegare possunt clericis,licet aliquid in eorum præiudicium statuere non possint.resp.85.nu.3. 149

Laici non possunt recipere oblationes de altari.resp.69.nu.4. 135

a laicus in causis spiritualib.an possit esse delegatus simul cum clerico.de iud.c.decernimus.nu.37. 53

laicus de mãdato Abbatis an possit aliquẽ recipere ad possessionẽ.ib.n.38.

laicus an possit de mandato episcopi ponere clericum ad torturam. ibi. nu.39. 54

laico an possit papa causas spirituales delegare.ibi.n.40.

laicus an possit in causa reconuentionis cognoscere contra clericũ ibi. nu.10. 57

laicus an in causis spiritualibus interrogare possit partem ad hoc vt si confiteatur,possit super confessione procedere.ibi.n.16. 52

laicus an possit de causis spiritualibus cognoscere incidenter. ibid.num. 17

laicus an possit cognoscere super causa spirituali.puta usuraria quæ vertatur inter Christianum & Iudæum.ibi.n.18.

laicus an possit esse tutor clerici.n.10. 52

laicus an possit esse arbiter in causis ecclesiasticis.ibi.n.12.

laicus an possit esse notarius in causis ecclesiasticis, maximè spiritualib. n.60.61.& 62. 55

laicus an possit prædicare.n.62.

laicus an possit esse rector hospitalis.n.66.ibid.

laicus an possit esse rector ecclesiæ seu altaris.ibi.n.67.

laicus an possit habere pensionẽ super beneficio ecclesiastico. ibi.n.68.55

laicus an possit habere præbendam.ib.nu.69.

laicus an possit propria authoritate conferre capellam, quam erexit in sua domo,vel castro.ibi.

laicus in casu necessitatis an possit se de spiritualib. negotiis impedire. ibi.nu.70.

laicus en ex priuilegio papæ possit spiritualia negotia tractare,ibi. nu. 73

laicus an possit præscribere iura spiritualia,puta ius conferendi vel eligendi,vel confirmandi,vel declinandi,saltem spatio tanti temporis,cuius initij memoria non habeatur.ibi.n.65.

2 laicus in causis ecclesiasticis an possit esse procurator clerici , & syndicus ecclesiæ.de iud.c.decernimus.n.49. 54

laicus,an possit esse procurator ad negotia spiritualia extraiudicialia.ibi. nu.50.& 51.

laicus,an possit esse administrator generalis ecclesiæ puta œconomus. ibi.nu.52.

laicus,an possit esse fabricerius in ecclesiis,n.53.

laicus,an poßit constitui procurator ad vendendum vnam rem ecclesiæ. ibi.nu.54.

laicus an possit colligere oblationes spirituales.ibi.n.55. 55

laicus an possit esse vicarius episcopi.de iud.c.decernimus.n.56. 55

laicus an possit esse assessor iudicis ecclesiastici.ibi.nu.57.Et quid in doctore iuris ciuilis tantum.ibi.n.58.

laici assessor an esse possit ecclesiasticus.ibi.n.59.

laici ecclesiastica negotia maxime spiritualia nec principaliter,nec minus traliter tractare possunt.ibi.nu.8. 52

laici nitentes cognoscere de causis ecclesiasticis,qua pœna puniantur.ibi. nu.29. 3

laici qui sint,& cur ita dicantur.ibi.n.2. 51

2 laicale semel effectum debet perpetuo durare laicale. in rubri. de iudic. nu.75. 58

2 lanæ appellatione an veniat lana filata.in trac.de pest.c.5.n.45. 90

1 Lapillus repertus in montibus an sit inuentoris.de acquir. pos.l.rẽ quæ nobis.n.31. 211

1 lapilli,gemmæ,& margaritæ,inuenti in litore, concedantur occupanti, & quid si alibi inueniantur,quam in littore maris.de acqui.poss. l. possessio.n.13. 196

lapilli,gemmæ,& margaritæ differunt.ibi.n.9.

2 lapsus temporis centum annorũ inducit tempus immemorabile,de quo hominum memoria non est.resp.65.n.7. 133

2 Lauacrum commune prohibentur intrare clerici cum mulieribus. in rub. de iud.n.26. 36

2 laudum contra iuris regulas,consuetudinem,ac mentem statuẽtium latum,est nullum.resp.44.n.10. 122

1 laudo nullo contraueniens,non incidit in pœnam compromissi.de ver. ob.l.ita stipulatus.n.37. 238

1 laus Accur.& increpatio illorum qui petulanti lingua in eum obloquũtur ac eius laudando nomini detrahunt.de legatis 3.l.re cõiuncti.n. 50. 137

1 Legaliter coniuncti concurrunt inuicem in iure accrescendi,fallit in tribus casibus.de leg.3.l.re coniuncti.n.110. 143

1 lego verbum,an sit directum,commune,vel obliquũ:post multa quod sit obliquum,nu.100.de vulg.subtil.l.Centurio.nu.98. 81

legando fundum meum solum intelligor legare partem, quam habeo in eo.& n.1.de leg.3.l.serui electione.§.cum fundus.nu.1. 110

legans simpliciter rem quam habet communem cum alio solum intelligitur legare partem suam,et ius suum qualecunque sit.siue in re,siue ad rem,siue in spe,siue etiam putatiuum.quod limitatur multis modis.ibi. nu.3.4.5.6.7.et 8.

1 legans rem cum adiectione pronominis meam,solum intelligitur legare partem,quam habet tempore testamenti,non autem partem socij postea redemptam.de leg.3.l.serui electione.§.cum fundus.n.9. 110

legans rem communem simpliciter,intelligitur legasse etiam partem socij postea redemptam.ibi.n.10.

legans fundum adiecta demonstratione pronominis meum, intelligitur augmentum etiam illi fundo additum legasse.ibi.n.11.

1 legatarius non potest legatum sibi factum pro parte acceptare , et pro parte repudiare,secus si plura legata fuerint sibi facta,de leg.1.l.si ex toto.§.si ita legatum.n.1. 115

In omnia Io. Fra. Rip. opera.

legatum factum per nomina numeralia dicitur vnum, quia nomina numeralia sunt collectiua, ideo legatum octo seruorum dicitur vnum legatum. idem in legato omnium seruorũ, quia oēs in plurali flat collectiue. ibid. nu. 2. & 12.

legata an sint accessoria ad testamentum, & quid veniat accessorij appellatione, concluditur dici accessoria ad institutionem tacitā vel ex presſam. de leg. 1. in continua. rub. nu. 5. 98

legata & fideicommissa an & quomodo dicantur partes testamenti, ibi tractat de diffin. traditur. nu. 6.

legata verbis ad honoratum directis relinquuntur, fideicommissa verò verbis ad grauatum directis. de veritate tamen ibi. nu. 16. 99

legata damnationis, finendi modo, perceptionis, & vendicationis, quo modo, & quibus verbis concipiebantur, quæve inter hos modos olim erat differentia. ibi. nu. 16.

In legato generali vsusfructus, non venit vsusfructus causalis ex verisimili cogitatione testatoris. resp. cxxxv. nu. 6. 178

legatum factum per testatorem grauantem hæredem ad soluendum cõtenta in schedula manu ipsius scripta, & dimissa penes gardianũ sancti Francisci, an valeat, de re iudica. l. ait prætor. §. si iudex. nu. 2. 225

legata quæ in vsus pauperum fiunt longe laudabiliora, & Deo acceptiore sunt, quam quæ fiunt ecclesiæ. & ioi assignantur causæ. in tract. de test. c. 4. nu. 44. 84

legatum certæ pecuniæ factũ alicui, vt de illa construatur capellania, non obligat legatarium in plus, quam sibi relictum fuerit. de lega. j. l. cum filiosa. nu. 16. 117

legato fundi facto creditori suo sub conditione, si creditum non petierit, non prohibetur creditor petere creditum in eo, quod excedit æstimationem fundi legati. ibi. nu. 17.

legata plura subrogata in locum vnius habentur pro vno, & assumunt naturam vnius in locum cuius subrogantur, quod limita vt nu. 7. & 13. de leg. j. l. si ex toto. §. si ita legatum. nu. 4. 115

legatum annuũ relictum à pupillo instituto an videatur relictum post mortem à substituto pupillari. de vul. sub. l. moribus. nu. 55. 72

legatum annuum perpetuo persoluendum, factum ecclesiæ an finiatur cessante annis. solu. mat. l. soluto matrimonio. nu. 3. 45

legatum factum sub conditione, si non nupserit, an & quando debeatur sublecta conditione, quando non. de vulg. substi. l. moribus. nu. 54. 72

legata an non imputentur in fauorem dantis, quando hæres possidet sicut in datis causa implendæ conditionis. ad legem Falc. l. in quartam. nume. 58. & 61. 148

legatum factum municipibus, censetur factum ciuitati, & non singularibus personis, de re iudi. l. si se non obtulit. nu. 25. 220

legatum factum pro anima non expressa aliqua quantitate, vel specie, valet, et arbitrio boni viri. de verbo. obligat. l. ita stipulatus. nu. 24. 282

legata et fideicommissa particularia nobiliora sunt, et efficaciora vniuersalibus cum recta via etiam ignorantibus acquiruntur. hæc autē non, nisi facta restitutione, et hac ratione hic tit. præponitur tit. ad Trebel. de leg. j. in continua. rubricæ. nu. 9. 98

legari an posset isto iure à legatario. de le. 1. l. per omnia. nu. 22. 100

legata particularia non sunt vniuersalibus exæquata, nec ecõtra. sed in pluribus differunt. de le. 1. l. omnia. nu. 30. 36. et 38. 101

legata iure iusto, cur fieri non poterant in codicillis. de l. 1. l. per omnia. nu. 19. 100

legatum per prædicta verò, licet non sit conditionale quo ad transmissionē, est tamen conditionale quo ad natiuitatem actionis, hoc est, impedit actionem nasci. de le. 1. hæc verba. nu. 32. 105

legatum quinquennalis factum ad pondus, dicitur unum legatum de leg. 1. l. si ex toto. §. si ita legatum. nu. 11. 115

legata et fideicommissa in quibus olim distabant, etnunc differt. cõclu. differre origine, modo, et effectu, ut latè traditur nu. 13. et deinceps usque ad finem. de leg. 1. in contiuatione rub. nu. 42. 99

legata alimentorum facta incapaci, officio iudicis petuntur, non iure actionis. de leg. 1. l. per omnia. nu. 47. 102

legata esse exæquata fideicommissis quomodo et de quibus fideicommissis intelligatur. de le. 1. l. per omnia. nu. 21. 100

legatũ eius rei, in qua est spes postliminij, valet. de legatis. j. l. id quod a pad. num. 1. 116

legata particularia non ualent, hæreditate existente non soluēdo, uniuersalia uero sic. de leg. j. l. per omnia. nu. 35. 101

legata particularia hæreditate existente non soluendo, mero iure valēt, licet reclamantibus creditoribus annullentur. ibi.

legatariis et fideicommissariis competunt tres actiones, scilicet, ex testamento personalis, rei uendicatio, et hypothecaria. nu. 38.

Actio ex testamento an competat secundo legatario contra primum an tequam is agnouerit primum legatum. ibi. nu. 38.

legatum siue fideicommissum conditionale transmittitur ad hæredes, in casu l. fi. C. de le. sed an ibi admittatur hæres hæredis ratione transmissionis, an uero quia legatum erat factum legatario ad tempus. ad senatusc. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 67. 179

legatum perpetuum non transmittitur ad hæredem hæredis, quanuis in euentum conditionis ueniat restituendum hæredi, secus si temporale. ut d. l. fin. ibidem.

legatum quando dicatur perpetuum, quando uerò temporale. ibidem. nu. 68.

legata re hæredis, legatario non datur rei uendicatio. de leg. 1. l. per omnia. nu. 59. fo. 101. Idem an sit dicendum in legato ususfructus. ibid. nu. 60.

legata facta cohæredi qualiter dicãtur prodesse aliis legatariis ut uidea tur quarta de legato cohæredis detracta, non vt minuatur quarta ab eis detrahenda, ioi de ueritate solutionis Bar. nu. 44. ad legem Falcid. l. in quartam. nu. 43 147

legatum decem corbium frumenti ex tali fundo, an dicatur legatum cõditionale. de leg. j. l. nemo potest. nu. 124. 126

legatorum & fideicommissorum etiã uniuersalium dominium recta uia transit in ecclesiam, & piam causam. de leg. j. l. per omnia. nu. 51. 102

legato uniuersali corporum facto, dominium recta uia transit in legatarios, secus in legato vniuersali iurium. ibid. num. 52. Quid autem in legato vniuersali iurium & corporum, vt in legato peculij dicendum sit, ibi traditur. ibid.

legata an reuocentur natiuitate posthumi ignoranter prætariti, si in testamento adsit clausula codicillaris; concepta per verba futuri temporis, & quæ sit huius clausulæ virtus. C. de reuocand. donat. l. si vnquã. nu. 42. 311

legata solo testatoris nutu subuertuntur. de reuocan. dona. l. si vnquam. post nu. 41. 312

legata quædam generalia, quædam vniuersalia alterius vniuersitatis, quã hæreditatis testatoris, quædam vniuersalia hæreditatis testatoris. & quomodo iudicetur de eis circa Falc. & Treb. detractionem. ad leg. Falci. l. in quartam. nu. 4. 145

legatum secundum factum eidem personæ sub commemoratione primi legati sibi facti operatur ademptionem primi legati. de leg. iij. l. re cõiuncti. nu. 24. fo. 115.

legata re quæ est apud hostes, an sola spes iuris postliminij legata videatur, an verò etiam censeatur grauatus hæres de redimendo ea. de leg. 1. l. id quod. nu. 3. 116

legatum an dicatur delatum ante aditionem hæreditatis. de leg. 1. l. legatum. nu. 1. 113

legatum in diem vel sub conditione non potest repudiari. ibi. nu. 2.

legatum factum seruo à domino adimi non potest. quod declara vt ibidem nu. 3.

legatum an censetur ademptum per donationem vltimo loco factam hac lege, si non disposuerit de reseruatis. resp. 141. nu. 1. 182

legata re alterius si augmentum contingat illi rei facto illius cuius res erat, non cedit commodo legatarij. de legatis 1. l. si ex toto. nu. 9. 113

legatum libertatis relictum sub conditione negatiua committitur, & debetur sine præstatione cautionis mutianæ. de verbo. obl. l. ita stipulatus. nu. 47. 283

legata relicta piis causis sub conditione negatiua an debeantur etiam non præstita cautione mutiana. ibi.

legato facto pauperib. filiab. de ciuib. Papien. oriundis, non veniunt filiæ ex patre Mediolanen. & auo Papien. si cer. pet. in continu. rub. nume fo 2. 2

legata non reuocatur propter ingratitudinem aut capitales inimicitias ipso iure, sed ope exceptionis. C. de reuocation. l. fi. nu. 152. & 153. 323

legatum generis & legatũ generale, quid distent. & de intellectu. l. vxorem. §. felicissimo. supra. de leg. 3. l. re coniuncti nu. 37. 136

legatum annuum factum pauperi. tacite cēsetur factum pro alimentis, & in eo cessat ius accrescendi. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 142. 141

legata imputantur in falcidiam ope exceptionis, vel replicationis respectu eius, a quo habita sunt, licet respecta aliorum legatariorum non imputentur. ad legem Falc. l. in quartam. nu. 40. 10. 147. & nu. 68. in iij. limitat fo. 148.

legatum petitum ab eo, qui omissa causa testamenti ab intestato successit, an deoceatur cum iure accrescendi. de leg. iij. l. re cõiuncti. n. 153. 158

legatarius si sit multum dilecta persona, verba quisquis, &c. faciunt conditionale legatum, quia amor maximus operatur clausulam codicillarem. de leg. 1. l. hæc verba. nu. 22. 105

legatarius an censeatur etiam tacitè prohibitus alienare rem, si hæredi fuit iniunctum grauamen sub conditione, si legatarius fundum alienauerit. de leg. 1. l. filiusfam. a. diui. nu. 37. 118

legatarius ex tacita voluntate defuncti potest authoritate propria capere rem legatam. noscitur autem hæc tacita voluntas si disponat testator quod legatarius rem liuere habeat, & de proprietate huius verbi liuere, idem si dixerit testator, vim fieri veto legatario, & aliis modis, vt ibi. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 62. & 63. 129

legatarius an possit alienam rem eligere quando in hæreditate vna sola res erat, an verò ea sola quæ extabat debeatur. de legatis. 1. l. serui electione. nu. 9. 108

legatarius eligens ante aditam hæreditatẽ variare potest, quia nulla est electio talis. ibi. nu. 10.

legatarius de legatis à se relictis Falcidiam nõ detrahit quod etiam procedit in legatario quotæ hæreditatis declara. vt ibi. limita. num. 14. ad senatusc. Treb. l. 1. §. denique. nu. 12. 163

legatarius ex voluntate defuncti præsumpta detrahere poterit Falcidiã de legatis a se relictis, & quomodo colligatur mens, & an in fideicõmissario idem dicendum. ioi. nu. 13.

legatarius in foro conscientiæ licite retinet legata sibi facta in testamẽto minus solenni. de leg. 1. l. nemo potest. nu. 97. 125

legatariis datur denuntiatio Euangelica contra venientes ab intestato, qui peccauit non implendo voluntatem defuncti ex testamento minus solenni. ibi. nu. 28.

legatarius non potest legatum sibi factũ pro parte acceptare, & pro parte repudiare, si plura legata fuerint sibi facta. l. fi ex toto. §. si ita legatum. nu. 1. ff. de leg. 1. 114

legatarius si in d. l. Nesennius ff. ad leg. Falc. prius soluisset, an poterit hæres

Index

hæres ab eo detrahere Falcidiam.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.42. 147
legatarius an saltem naturaliter debeatur quod per Falcidiam defalcatur.quo.leg.l.1.§.si quis moriens.nu.9. 245
legatarius eligés secundam partem alternatiuè,an teneatur ad gabellæ solutionem,tanquam pro pluribus legatis,an vero pro vno,stante testato,quòd de quolibet legato soluatur gabella.de leg.1.l.si ex toto.§. si legatum.nu.6.fol.115.
legatarius datus executor testamenti,propria authoritate potest legatum capere,quia sibi tacitè à testatore cẽsetur data licentia,quod sufficit.quorum lega.l.hoc interdictum.nu.10. 244
legatarius qui non adimpleuit conuenta,potest purgare moram& quid ita.Iuramentum tamen obstat purgationi.nu.12.ibi.de reuo. dona.le.fi.in.in 321.
legatario data censetur licentia propria authoritate apprehendendi, si testator prohibeat hæredi,ne molester,aut turbet legatarium in re legata,ideo tunc cessat interdictum quor.leg.l.1.nu.11. 244
Quod autem si testator legauerit per hæc verba, accipiat talem rem,an videatur data licentia.ibi.
legata exoluta per testatorem,etiam hæreditate non adita debentur,qa habẽt vim donationis causa mortis,propter traditionem.ibi.nu.14.
legatus de latere non potest mandare,quod procedatur simpliciter,&c. aliquam commissionem contra ius facere.de leg.1.l.nemo potest nu. 9.& 10.Nec restituere aliquem ad appellandum. ibi.nu.11.Nec mandare relaxationem iuramenti in casu,quo dubitari potest,an relaxandũ veniat.ibid.nu.12. 119
legatus & alius inferior an possit cõmittere causam appellatione remota.Et quid dicendũ si ipsi habeant potestatem iudicandi appellatione remota,an poterunt tunc subregate cum clausula app.remota.ib.n.13.
legatus non habet potestatem auocandi causas ab ordinariis.de consti. c.cum M.Ferra.nu.195. 10
legatus aut alius inferior non potest conferre beneficia reseruata.resp. 6.nu.1. 166
legati aduentu vicelegatus desijt esse vicelegatus.resp.40.nu.10. 120
legatus an possit dispensare quod legatum in vnam piam causam conuertatur in aliam.in tract.de pest.c.6.nu.35. 90
legatus de latere an possit cõcedere fabricæ hospitalis,vel etiam vni laico fructus beneficiorum vacantium.ibi.nu.23.
legatus de latere potest extra prouinciam absoluere excommunicatos, &non excommunicare.& cur diuersum.de re iudi.l.qui cõdẽnare.nume.5. 218
legatus potest exercere voluntariam iurisdictionem antequam ingrediatur prouinciam resp.40.nu.8. 120
legatus an plurib.prouinciis non dicitur habere plures legationes,& facta vnius prouinciæ potest in alia exercere,etiam si eam nondum fuerit ingressus.ibid.nume.9.
legatus proconsuli æquiparatur.resp.17.nu.1. 108
legati delegatus an possit subdelegare.resp.40.nu.2.& 6. 119
legatus sine consensu,& in præiudicium patronorum an possit instituere semel tantum contra formam fundationis.resp.59.nu.6. 129
Legitima filij an supplenda sit à solis hæredibus, an etiam à legatarijs. conclu.à solis hæredib.supplementum fieri debere,ratio ibi traditur. ad leg.Fal.in quartam.nu.211. 153
legitimam filii deducere non possunt in re alienari prohibita à patre.ratio ibi.nu.100. 149
legitima hæreditas,& ista,an differant inter se.ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.10. 171
legitimæ supplementum debetur vna cum fructibus à die mortis.de reuo.don.l.si vnquam.nu.103. 315
legitima relinquenda est filio titulo honorabili institutionis,alias testamentum est nullum etiam de iure canonico ex magis communi sententia.resp.119.nu.5.8.& 12. 171
legitima ascendentibus de iure positiuo debetur.respon.79.nu.2. 142
legitima de iure naturali debita per statutum non potest tolli.Secus in legitima de iure positiuo debita.ibi.nu.1.
legitima an sit commensuranda secundum quantitatem bonorum quæ supererant tempore mortis testatoris,an tẽpore donationis facta.respon.198.nu.6. 217
legitima an sit de iure canonico relinquenda titulo institutionis.fol.matri.nu.44.in continua.rub. 36
legitimæ detractio censetur prohibita,si pater prohibuerit Falcidiam detrahi in testamento,in quo nullum fideicommissum vniuersale fuerit relictum,nec legata vitra dodrantem facta,&hoc ne prohibitio sit elusoria.ad legem Falci.l.in quartam.nu.16. 146
legitimæ & eius supplemento an renunciatum videatur ab eo,qui generaliter & indistincte bonis paternis renũciauit ex causa cuiusdam stipulationis seu pacti.resp.lxxiij.nu.13. 151
legitima si fuerit relicta filiæ in testamento patris,cum hoc,vt imputet dotem,an cũc tenebitur imputare,& quæ sit ratio hujus dubij.ad leg. Falc.l in quartam.nu.153. 151
Quid si pater reliquerit legitimam,aut reliquerit integram legitimam, an tunc dos imputanda sit.ibi.nu.114.
legitima an dicatur debita iure naturæ,an verò iure positiuo.ibi.nu.132.
legitima loco alimentorum successit.ibidem.
legitimam in pecunia an possit pater filio inuito in testamento assignare,communis non posse,militat tripliciter.ad le.Fal.l.in quartam.nu. 126.& 127.130.
legitima ascendentium eis inuitis assignari potest in pecunia.ibi.
legitima assignari potest filio in pecunia statuto aut consuetudine ita ordinante.ibi.nu.127.
legitima potest assignari filio per partem in vno,vel plurib.hereditariis corporib.limita quintupliciter.ibi.nu.128.
legitimam non tenetur filius acceptare in reb. habentib. aliquod onus annexum.ibi.nu.129.
legitima de fideicommisso vniuersali in pagano dicitur detrahi contra voluntatem testatoris,secus in milite.ibi.nu.49.
legitima quando dicatur quota bonorum.de vulg.substi.l. hæredes. numer.168. 66
*Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus quo ad omnes iuris effectus,ideo cum legitimis succedit.de vulg. substit. l.ex facto.nu.48. 90
legitimatus per oblationem curiæ an succedat cum legitimis postea susceptis.de vulg.substi.l.ex facto.nu.51. 90
legitimatio per oblationem curiæ fortior est ea,quæ fit per rescriptum. ibidem.
legitimati nunquam succedunt ad feuda,nisi expresse ad feuda fuerint legitimati,ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.16. 171
legitimare potest Imperator naturales ad iuspatronatus.in rub. de iudæ nu.82.& 85. 39
legitimare potest Imperator nemine citato.ibi.nu.84.
legitimare non potest Imperator ad emphyteusim ecclesiasticam.ibidẽ.
legitimatus restituitur primis natalib.de rescrip.c.ad aures.nu.36. 34
legitimatus per oblationem curiæ, non differt a legitimato per rescriptum.ff.C.de reuo.dona.l.si vnquam.nu.62. 313
legitimatus quo ad tertium,non habetur pro legitimo.de reuo. dona.l. si vnquam.nu.79. 314
legitimatus dicitur nasci legitimè saltem cum legitimatur.ibid. nu. 82.
legitimati per subsequens matrimonium dicuntur verè,& proprie nati legitime,quo ad effectus iuris,possuntque absque dispẽsatione promoueri ad sacros ordines,& etiam ad episcopatum. de reuo. dona.l. si vnquam.nu.95.& 97. 314
legitimati per subsequens matrimonium,succedunt in feudis, ad quæ nõ admittuntur nisi nati ex legitimo matrimonio.Item succedunt in emphyteusi ecclesiastica,in qua non succedunt nisi legitime nati. ibi.nu mer.88.& 89.
legitimandi potestas licet nõ trahatur ad feuda,nisi à principe expresse dictum sit,satis tamen expressè dictum esse censetur,si ex verbis generalib.colligi possit.de vulg.substi.l.hæredes.nu.52. 61
legitimatus ad fines succedendi patri,an succedat cum legitimis susceptis ex matrimonio post legitimationem à patre contracto , an vero natiuitate legitimorum fiat insuccessibilis,distinguuntur tres casus. de vulga.substi.l.ex facto.nu.47.48. 90
legitimatus hac lege,vt non possit succedere patri,nisi in quo pater ipse voluerit,si fuerit à patre substitutus,& restituere grauatus poterit Trebellianica legitimam deducere.de vulg.substi.l.centurio.nu.48. 78
legitimati an excludant substitutum,quod sic,fallit tamen in pluribus casib.ad senatusc.Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.44.& 46. 167
legitimati post mortem testatoris,& sic post ius acquisitum spe substituto,non excludunt substitutum , nisi in faciendo legitimatione fuisset vocatus substitutus.ibi.nu.45.
legitimari non excludunt substitutum,quando hæres grauatus fuit sub conditione,si decesserit sine liberis legitime natis,sed quid in legitimatis per subsequens matrimonium conclu.excludere,& quare.limita ibi.nu.47.
legitimati per subsequens matrimonium contractum in vltimo vitæ spiritu,an excludant substitutum.ibi.nu.48.
legitimari potest quis ad particularia quædam tantum,sed non est proprie ista legitimatio.de reuoc.dona.l.si vnquam.nu.55.& 58. 313
legitima non debetur spuriis nec naturalibus.ibi.nu.70.
legitimatio non valet,nisi citatis his quorum interest.ibi.nu.80.
legitimatio per oblationem curiæ non est ita potens ad restituendum spurios primis natalib.sicut legitimatio per rescriptum.de reuo. dona.l.si vnquam.nu.81. 314
Oppositiones vide.nu.84.
legitimatio ex falsa causa facta nullius est momenti, & quid de surreptitia.resp.cxcvj.nu.19.& 20. 215
legitimationem ad probandam quæ requirantur.resp.196.nu.20. 215
legitimatio dicitur donatio.C.de reuo.do.l.si vnquam.nu.49. 313
legitimatio quando non valeat,& qualiter fieri debeat.ibid.nume.50.& sequen.
legitimatio vitiatur vitio surreptionis ,si non fit facta mentio filiorum iam natorum.ibi.nu.53.
*Leuones,lenæ,& communes castitatis tastatores,sunt extra ciuitatem abiiciendi,præsertim vbi de peste viget suspicio.in tractatu de pest.c. 4.nu.161. 92
*Leprosorum domus & bona mobilia qualiter purgabant patres antiq. in tract.de pest.c.6.nu.46. 96
leprosi seu alio morbo contagioso affecti sunt extra ciuitatem abiiciendi.nu.152.in tract.de pest.c.4. 91
*Læsio nulla potest præsumi in donatione ex liberalitate proficiscente. resp.128.nu.4. 180
Læsio non attenditur in donatione,si donatio fiat à sciente,& volẽte abesse quælla fraude.ibi.nu.14. 185
*Lex Titia.ad l.Falc.an hodie sit correcta,& sic ei,testator hodie possit prohibere Falcidiam an non prohibendo videatur permittere , & sic quod operatur expressa permissio in dicta lege idẽ operetur tacita. ad legem Falc.l.in quartam.nu.47.

In omnia Io. Fra. Rip. opera.

lex hæc verba.ff.de leg.1.cum hodie aditione legatariorum legata effectualiter sustineantur,videtur abolita,&sic verba hæc,si hæres,important conditionem.de leg.1.l.hæc verba.nu.30. 105
l.hac edictali.C.de secundis nup.an habeat locum quando secúdus vir est grauatus restituere hæreditatem filiis secundi matrimonii.respon. 190.num.1.& 4. 211
l.pater filiam.ff.ad leg.Fal.nõ corrigitur per authenticam,sed cum testator.C.eo.tit.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.32.& 34. 147
lex,cum dos.ff.de pact.dotā.quomodo concordetur cum hoc text.cum prima facie videtur contrariari,variæ accomodantur solutiones vsq; ad fin.soluto matr.l.2.§.item si voluntate.nu 6. 51
l.omnes.& l.cum notissimi.C.de præscrip.30.vel 40.anno.ex communi sententia legistarum,canonistarum,ac theologorum de iure canonico corriguntur.respon.195.nu.1. 214
lex,vbi numerus.ff.de testib.non procedit,quando ratio numeri pluralis,est eadem in singulari,ex quo egregia dicta ad senatusc. Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.nu.51. 167
l.fi.ff.de offic.proconsl.intellectus.respon.41.nu.1. 120
lex,pater filiam.ff.ad leg.Falc.procedit quando mortuo patre actio de dote consolidatur in filiam,secus quando non consolidatur,vt si pater fuisset stipulatus dotem hæredibus,tunc enim etiam patre non habente dos in falcidiam imputabitur.ad leg.Fal.l.in quartam,nu. 35.147
l.fi.C.de naturalibus liber.an extendatur ad auiam.respon.191. nume.2. 212
l.si pecuniam.ff.de condict.caus.dat,non procedit si in instrumento cõtractus innominati adsit stipulatio.resp.184.nu,5. 208
lex titia,supra eo.cessat quando prælegata veniunt in restitutione fideicommissi,& quare,item cessat,si cohæredes sint grauati dare fundum hæreditarium,& quare.ad leg.Falc.l.in quartam.nu,50.& 51. 147
l.fi.ff.de rer.diuis.non extendenda extra casum.resp.161.nu.13. 194
l.Iulia.de fundo dotal.ff.& authen.siue a me.C.ad Velleia.non vendicat sibi locum mulier sponte alienante,seu alienationem per maritum factam sponte ratificante cum iuramento.resp.113.nu.1. 161
lex,titia.ff.ad leg.Falcid.an procedat quando hæres vniuersalis grauatus est,& ei relictum prælegatum.ad leg.Falc.l.in quartam.nu.49 147
l.non existimo.& l.quoties.§.non tantum.ff.de admin.tuto.intellectus.ad senatusconsul.Trebel.l.1.§.fuit quæsitum.nu.7.& 8. 158
l.si debitor.& l.pater filiam.ff.ad leg.Falci.intellectus.ad l.falc.l.in quartam.nu.75. 148
l.si sterilis.§.fin.ff.de actio.empt.intellectus.de leg.1.§.si ex toto.§.si ita legatum.nu.4. 115
l.si chorus.§.si area.de lega.3.intellectus.de legat.1.l. si ex toto.nu nero 113
lex 6.C.de acqui.possess.an procedat in constituente se precario nomine emptoris,aut creditoris possidere,postea tradente aliter possessionem. de interd.super contin.rub.15. 240
l.fina.C.de sacrosan.eccle;ampliatur procedere etiã in donatione præsumpta,vt ex ea etiam transferatur dominium in ecclesiam.de acqui. pos.l.si aliquam rem,nu.36. 214
L.iuste possidet.supra eo.quomodo procedat et intelligatur,ibi.de acq. pos.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.60. 203
Lex,pœnales.§.Iulianus.ad l.Falc.variis modis inducitur ,et declaratur. de ver.obli.l.4.§.Cato.nu.78. 268
lex fundi.et l.fundum.infra.de exce.non procedit quando secundum iudicium potest citius terminari quàm primum,aliæ limitationes tradũtur remissiue.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.145. 206
l.vnica.§.et §.finautem.C.de cad.tol.intellectus.resp.143.nu.6. 183
l.procula.§.de proba.intellectus.resp.128.nu.2.et 5. 169
l.§.item sciendum.ff.de suis et legi.et l.si pater.C.de inst.et subst.intellectus.respon.111.nu.1. 169
l.iubemus,C.ad Treb.intellectus.respon.134.nu.10. 178
l.quinetus.ff.de dona.inter vir.et vxor.intellectus.respon.135.nu.4. 178
lex vbi præsumit,et super præsumpto statuit,tunc nobis non licet cõtrarium allegare,nec præsumere.resp.131.nu.25. 174
lex debet cum effectu intelligi,ideò lex loquens de hærede,intelligitur de patre,et domino.ad senatusc. Treb.l.1.§.si filio.nu.1. 158
lex transferens actiones quæsitas vni ad alterum,censetur veiles non directas transferre.ad senatusc.Treb.l.1.§.sublata.nu.14. 156
leges de testamentis loquentes habent etiam locum in testamentis ex priuilegio conditis.ad senatusc.Treb.l.1.§.in filu.nu.2. 156
lex fictionem admittit vbi expostulat necessitas,in tract.de post.ca.1.nume 164. 78
lex fingit actum corporem continuatum per hæredem. respon.89.numero 81. 146
lex non curat de momentanea acquisitione,quod qualiter procedat ibi vide de leg 1.l.cum filiosam.nu.42. 118
lex loquens de hærede,habet locum in fideicommissario.ad senatu.Treb.l.1.§.de illo.nu.1. 157
lex vel consuetudo dans iurisdictionem mercatoribus, censetur dare cumulatiue.respon.99.num.5. 157
lex quantumcunque generalis distinguitur per rationem ipsius legis,et ibi vide de statuto.respon.82.nu.13. 146
lex correctoria aliquid disponens in vno de correlatiuis censetur idem disponere in altero.sol.mat.l.si constante.nu.62. 56
lex correctoria,in qua exprimitur ratio,extenditur ad omnes casus qui sub tali ratione comprehendi possunt.limitatur ibi.nu.63.et 66.
lex correctoria et pœnalis non extenditur etiam ad casus in quibus militat ratio scripta in illa.ibi.nu.66.
Lex correctoria super vno extenditur ad omnia consecutiua necessaria ibid.76.
lex qualiter intelligatur de futuris certa esse.de vulg.substi.l.contrario. nu.72. 80
lex noua addens vel detrahens antiquæ legi,recipit omnes restrictiones & interpretationes,quas recipit lex antiqua.de vulg.substi l. morib. num.18. 70
lex comprehendit omnes casus,qui sub expressa ratione cõprehendi possunt,quamuis sequeretur iurium correctio.ad senatus.Treb. l.1.§.hoc autem.num.2. 155
lex & statutum debet intelligi in casu indubitabili.resp.84.nu.7. 150
lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.resp.159.nu.2. 214
lex licet reconueniri volenti terminum ante litem contestatam præfixerit,si tamen reconuentio statim post litem contestatam fiat, admittitur.resp.83.nu.4. 150
lex non propter bonos,sed propter malos facta est.responso 131. numero 24. 173
lex correctiua iuris antiqui restringenda est,vt minus corrigat quam fieri possibile,nec licita est extensio etiam ex identitate rationis.resp.195. nu.9. 212
lex obligat habentes notitiam.de constit.in rub.nu.74. 6
lex est constitutio populi Romani.ibi.nu.4. 2
lex scripta,& consuetudo,an sint paris potentiæ.ibid.nu.5.
lex vbi requirit actum cum qualitate,non sufficit probare actũ,nisi probetur qualitas.de rescrip.cap.ex parte.nu.66. 27
lex an liger,& quos,si non sit scripta.de consti.in rub.nu.43. 5
lex vnde dicatur.de consti.in rub.nu.40. 3
leges duodecim tabularum transmissæ fuerunt a Græcis ad Romanos.de consti.in rub.nu.42. 5
lex vbi denegat actionem vel audientiam ordinario personæ cum inhabilitido,processus est ipso iure nullus,quamuis non opponatur a parte.ad senatusc.Treb.l.1.§.sublata.nu.6. 156
lex vbi denegat actionem propter turpitudinem agentis,censetur denegare etiam si non opponatur.ibid.nu.7.
lex vbi vetitus verbis iudici directis,quæ abnegant potestatem iudicandi,intelligitur ipso iure denegata actio,puta si dicat,iudex non possit audire.ibi.nu.8.
lex denegans actionem vel audientiam in criminalib. intelligitur ipso iure denegare,etiã si non opponatur,& quare de veritate dicti & rationis,ibi.nu.12.
lex loquens de hæreditate, non solum procedit in hæreditate propria, sed etiam in hæreditate impropria.ad senatus.Treb.l.1.§.an filij.n.3.156
lex requirens aliquid ipso iure fieri,intelligitur si petatur.de dam.infec. l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.8. 191
lex reiciens nullitatem,non censetur reiicere nullitatem , quæ resultat ex actis,declara vt ibi de re iud.l.4.§.conde nnatum.nu.17. 213
lex fortius resoluit,& annullat,quàm faciat homo.de reuoc.do. l. si vnquam.nu.98. 315
lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.C.de reuocã.do.l.si vnquã.nu.41. 312
lex loquens de filiis,non intelligitur de filiis,quorum conceptioni ratio resistit.de reuoc.donat.l.si vnquam.nu.66.76.& 77. 313
lex considerans solam coniunctionem procedit in filiis spuriis, licet eorum conceptioni resistit.ibi.nu.67.
Lege Pompeia de parricid.tenetur ille,qui venenum emit,vt patri daret, quamuis dare non potuerit,& quid si post præparationem veneni,nõdum tamẽ exhibiti,ductus fuerit pœnitentia , an reuocetur donatio. C.de reuo.do.l.si.nu.99.& 100. 321
lex super his quæ sunt iuris,semper inducit veritatem,etiam si per verba geminata actionem inducentia loquatur.de acqu.possess.l.rẽ quæ nobis.nu.4. 209
lex habens varios intellectus,in dubio intelligenda est secundũ sensum magis accommodum rubricæ,si certum petatur.l.prima.nu.14. 4
lex quamuis non possit facere quod actus aosque suis substantialib.sit verus actus , tamen lex potest fingere vnam rem absque suis principiis essentialibus.de verb.obl.l.stipulatio.nu.8. 256
lex loquens in dote propria habet locum in dote impropria,quando ratio dispositionis militat vtroque casu.de priuileg.credi.l.2.§. si spon. nu.5. 253
lex Mosaica cuius sit authoritatis,& an sit seruanda quo ad præcepta mystica remissiue,& an inter Iudæos,maximè quantum ad successiones ab intestato.si cer.pe.l.1.nu.71. 6
lex extendi non debet ad casum non habentem eandem rationem. de re iud.l.4.§.ait prætor.nu.3. 221
lex vbi habet clausulam derogatoriam ad iura, priuilegia , vel rescripta, non censetur illi derogatum per contrariam dispositionem nisi fiat dictum in specie,non obstante tali lege.de flumini.l.quominus. numero 11. 248
lex vel statutum dicens alteri per alterum actionem immediate acquiri, an intelligatur de directa an de utili.conc.de iudi intelligi extra Bar. ad senatusc.Treb.l.1.§.sublata.nu.17. 156
lex vel statutum dicens alicui actionem non dari, intelligitur ope exceptionis non ipso iure.Quod limita multimode.ad senatusc. Treb. l.1. §.sublata.nu.1.9.10.& 11. 155.& 156
Idem si dixerit in eum non dari.Idem si dixerit eo nomine actio non fit, petitióve. ib. Idem si dicatur non audiatur,quæ an intelligantur tam in actore quàm reo,& quomodo.nu.3.ibi.
lex vel statutum vbi denegat actionem , aut audientiam in casum

omissæ

Index

omissæ solennitatis,tunc processus in fauorem omittentis solénitaté, est ipso iure nullus etiam si non apponatur ibid.nu.4. 226

3 leges loqnentes generaliter non extenduntur ad iudæos,quando materia non est æquè ꝓportionalis Iudæis ac Christianis.intellige,vt ibid. de verborum obligationibus.l.si insulam.nu.22. 276

3 leges correctę,à pontificibus tamen approbatæ an possint allegari in decisionibus causarum.si certum petatur.l.prima.nu.67. 5

leges registratæ in decretis non dicuntur canonizatæ.ibi.num.68.

2 legi prohibitiæ an possit renuntiari cum iuramento.de verb.obl.l.qui romæ.6.duo fratres.nu.73. 290

3 leges & statuta generaliter loquentia nó comprehendunt casum dotis. sol.mat.l.dotis causa.nu.14.& 15. 40

3 legis quoniam in prioribus.C.de inoffi.testa.modificatio,&an per eam corrigatur.l.suus quoque,ff.de hære.instit.& qualiter.de vulga substi. l.hæredes.nu.9. 59

3 leges non dedignantur sacros canones imitari.de restitu.spo.c.sæpe.nu mero.6.fol,66.

3 Legem acceptans adstringitur ad illius obseruantiam. respo.clxxxv.nu. 13.fol.209.

3 legem transgredi licet,dummodo eius finis seruetur. respon. 150,nume. 32. 188

3 Lege Iulia Apia mulier in causa mariti tam actiue, quàm passiuè testis esse prohibetur.& vide fallentiam.nu.4.respo.319.nu.1. 165

2 lex per non vsum abrogatur,si talis non vsus habeat actum implicitum directè contrarium legi, alias secus.resp.28.nu 1. 114

3 legis beneficio est indignus qui committit in legem.respo.31.nu.9. 115

2 Libellans omnia libellata vera esse fatetur. responso 94.numer.8.folio 155

2 libellus hoc modo conceptus,peto electionem cassari,quia ad me spectat ius eligendi,de iure communi admittitur.de causa possess.&pro. c.cum ecclesia sutrina.pag.370. 65

2 libellus absque conclusione,an procedat in interdicto recuperandę.de c u.pos.& proprie.c,cum ecclesia sutrina.15. 60

2 libellus contra duas personas diuersimode dirigi potest.resp.189.num. 1.fol.270.

libellus conceptus contra emphyteutam ob canonem non solutú,quo modo concludere debeat.ibi.nu.2.

2 libellus habens maiorem,minorem,& conclusionem legitimus est.respon.188.nu.2. 210

2 libelli oblatio est duplex,& libellus ad varios fines offerri potest.resp. 156.nu.6. 191

Libelli forma contra medicum colligitur ex Spec.titu.de mag.circa fi. in tract.de pest.c.7.nu.85. 98

3 libellus generalis an admittatur in actione ꝓ dote,maxime si agatur ad restitutionem dotis consistentis in certis rebus particularibus.late.solu matr.nu.47.in continua.rub. 37

Libellus etiam incertus procedit parte non opponente,ibi.nu.50.

Libellus generalis admittitur in petitione legitimæ,& quare.ibi.nu.51.

2 Libelli oblatio fit ante litem contestatam.in rub.de iudi.nu.1. 35

Libelli oblatio & competentia fori quæ sequuntur citationem nó sunt præparatoria iudicij.ibi.nu.2.

libelli oblatio quę fit iudici præcedit citationem regulariter.ibid.

libelli oblatio an fieri possit simul cum ipsa citatione,etiam in si parti. ibi.Sine libello non conficit iudicium ordinarium,ibi.nu.4.

Libelli oblatio,Vexatio,exceptio incópetentiæ sunt partes iudicii,& non præparatoria iudicii.ibi.nu.3.

2 in libello actionis realis concluditur,ad declarandum agentem esse dominum & in consequentiam reum debere cogi ad restituendam rem petitam.respon.143.nu.7. 183

Libelli verba impropriandа esse vt libellus sustineat quomodo intelligatur.de acqui.poss.§.nihil commune.nu.180. 208

Libelli declarandi facultas pro qua possessione intentatum fuerit possessorium,& pro qua petitorium non transit ad hæredes libellantis,de veritate tamen ibid.nu.139.Amplia vt nec etiam tradatur ad hæredes suos, & sic ad filios.ratio ibi traditur.nu.140. 206

libelli ambigui declaratio spectat ad libellantem,ideo fiatur declaratio ni libellantis,de qua possessione senserit.ibi.nu.134.

De veritate tamen latiss.nu.137.Limita tripliciter.nu.138.

libelli editio an sit præparatoria iudicij,an verò dicatur pars iudicij.de eden.in continua.rub.nu.3. 294

libellus emendatus in substantialibus,an dicatur nouus libellus.de edendo.l.edita.nu.4. 299

libellus an sit offerendus ante citationem uel poss.de edend.l.edita.nu. 20. 300

libellus nomen æquiuocum varia significata habet quæ hic recitantur. ibid.nu.2. 299

libelli diffinitio.ibi.nu.1.

1 libellus & sententia in actione confessoria & negatoria formantur nomine prædij.de acqui.pos.l.possessio.nu.40. 198

1 libellus incertus procedit in reuocatione attentatorum.de ede.l. edita. num.24. 300

1 libellus licet debeat esse certus,et non generalis,nec alternatiuus, nec continens contraria,tamen qũ incertitudo oritur ex facto aduersarij admittitur libellus Incertus,etc.quo.leg.l.1.§. quia autem.numero 4. 245.

1 libellus non potest emendari post litem contestatam et quare,latiss.tamen de veritate dicti et rationis.de eden.l.edita.nu.44. 301

1 libellus an requiratur in causa damni infecti.de damno infect.le. dies. (,hoc autem iudicium.nu.) 05. 194

libellus requiritur in his quæ implorantur iudicis officio nobili. ibidé nu.106. 195

1 libellus vxoris petentis seorsum sibi dari alimenta propter sæuitiam mariti,& dotem configuari propter inopiam superuenientem,& restitui dotem propter adulterium,an procedat.quo.legatorum.l.1.§.quia autem.nu.9. 245

libellus incertus an procedat etiam quando actor est incertus facto alterius,quam aduersarij.ibi.nu.7.

1 libellus offerendus est in officio iudicis nobili sicut in actionib.de dam. infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.38. 192

3 libellus incertus non est recipiendus parte opponente,alioquin recipiendus est.de eden,l.edita.nu.14. 300

libellus generalis,& alternatiuus non est recipiendus, idem in libello continente contraria.ibid.

libellus incertus an admittatur in summariis causis etiã parte opponente.ibi.nu.16.

libellus incertus procedit,quando hoc euenit propter factum rei,infertur ad plura.ibi.nu.16.

libellus alternatiuus procedit in obligationibus alternatiuis.ibid.

libellus alternatiuus valet contra obligatum ad factum.ibi.nu.17.

1 libellus alternatiuus admittitur contra obligatum ad factum. ratio ibi, quia debitor facti non cogitur præcise ad factum,sed præstando interesse liberatur.quorum legato.l.1.§.quia autem.nu.6. 245

1 libellus in quo petitur pignus relaxari,aut debitã solui,procedit in hypothecaria.de eden.l.edita.nu.18. 300

libellus incertus propter probabilem iuris dubitationé,est validus.ibidem.nu.19.

libellus incertus facto iudicis est validus,vt si petatur interesse in genere.ibi.nu.20.

libellus incertus procedit in accessoriis,vt si petatur fundus cum fructibus.ibi.nu.21,Limitatur multimodę.nu.22.ibid.

libellus incertus valet parte non opponente.Limitatur quadrupliciter. ibid.nu.23.

libellus incertus an procedat in criminalib.parte non opponente.ibid.

libellus incertus licet admittatur parte non opponen. debet tamen ex probationibus postea liquidari obscuritas.ibi.nu.27.

libellus emendari potest vsque ad litis contestationem, & quare, de eden.Edita.nu.32.Limitatur decem modis ibi.

1 libellus qualiter concipiatur in interdicto quorum bonorum. remissiue quor.bonor.l.interdicto.nu.11. 244

libellus an vitietur si in eo fuerit expressa inepta actio,de eden.l.edita. nu.9. 199

libellus debet in scriptis offerri,sed an hoc probet hic textus.ibidem,nu mero 10. 300

libellans an teneatur se subscribere libello.ibi.nu.11.

libellus alternatiuus admittitur quando concludit in quacunque partem alternatiui.de acq.poss.l.possessio.nu.11. 196

libellus quæ continere debeat.de eden.Edita.nu.13. 300

libelli partes quædam substantiales,quædam integrales,quędam adiacentes.ibid.nu.34.

1 Libellans se dominum esse,probans autem vsufructuarium, an obtinere debeat.de acq.poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.27. 201

1 libellans interrogari potest ad petitionę rei an velit super aliis iustitiã fieri ministrari quam super conclusione libelli.de acqui.possess.§. nihil commune.nu.200. 209

libellus petentis librum quem mutuauit an procedat.si cert.pet. l. mutuum damus.nu.9. 8

libellus in quo petitur pecunia commodata an admittatur,ibi.nu.10.

1 *Liber homo an possit pro debito pecuniario arrestari, & carcerari, & an possit se ad hoc expresse obligare.late cum.§.sequen.de pig.l.obligatione.nu.20. 28

1 libri à parte filio simpliciter traditi,& non donati, imputantur filio in legitimam.Fallit si sunt modici valoris,&c,ad l.Fal.l.in quartam. numero 175. 252

1 libris historialib.& annalib.an sit credendum si tantum de auditu loquatur,& quid si libri varient.si cer.pe.l.1.nu.35. 6

libris dispositiuis in studiis receptis creditur,intellige sane vt ibi. numer.76.

1 liber rationum pro scribente nihil probat etiam si scribens habeat publicum scribendi officium.de iureiu.l.admonendi.nu.121.Fallit in multis casib.à nu.122.vsque ad nu.130. 21

liber rationum probat pro scribente in his,quæ dependent a voluntate scribentis.ibi.nu.122.

liber rationum facit fidem pro scribente in concernis,tenetur enim aduersarius qui in his vult vti libro contra scribentem approbare etiã quæ pro scribente,& ibi an scriptura dati & recepti dicatur connexa.ibi.nu.124.

liber rationum in quo reperiuntur aliqua vera,& approbata, per alias rationes vel libros aliorum mercatorum,an faciat fidem etiam quo ad capita non approbata pro scribente.ibid.nu 125.

liber rationum plenè probat pro scribente in rebus minutis cum iuramẽto producentis.ibi.nu.126.

liber rationum plenè probat pro scribente consuetudine ita disponente,& talis consuetudo valet.ibid.nu.127.

2 liber rationum conficere tenetur quilibet obligatus reddere rationem, alias contra eum iurari in litem potest.in tract.de pest.c.7.nu.8[illegible]

1 Libros non cogitur filius communicare, si eos præcipuos habere ve-

ler.fo

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

lit,ſed ſolum illorum valorem in partem imputare,ſecundum valorẽ temporis paternæ mortis,non ſecundum valorem quo empti fuerũt. ad leg.Falc.l.in quartam.nu.176. 152

libri dati filio ſcholàri non imputantur in legitimam,ſi viuo patre effectus eſt aut doctor aut licentiatus.ibi.nu.172.

libri & impenſæ factæ in ſtudio imputantur in legitimam , ſi pater donaſſet filio libros & impenſas,quia filius paternæ ſucceſſioni renunciauerat,nam ſi filius prætendens nullam renuntiationem velit ſuccedere imputabit libros &impenſas.ibi.nu.173.

libri empti filio per patrem an ſint imputandi in legitimam.traditur egregia doctrina diſtinctionis fœdere.ibi.nu.168.& 169.

libri donati filio doctori,non imputantur in legitimam,nec etiam dati licentiato,idem ſi filio non doctori,ſed in ſacris conſtituto.ibi.n.170.

1 liber homo non poteſt dari pignori,& punitur qui ſciens illum pignori accipit.de pig.l.obligatione.nu.8. 17

liber homo an poſſit ſe dare pignori pro debito ſuo vel alterius, & an poſſit ſe alteri locare pro debito.ibi.nu.9. 28

liber homo an poſſit locare operas in perpetuum.ibi.nu.10.

liber homo ſi promiſerit perpetuo ſeruire reipublicæ,vel hoſpitali , an valeat.ibi.nu.11.

liber homo an poſſit dari obſes.late diſpu.ibi.nu.12.

liber homo redemptus ab hoſtibus poteſt à redimente retineri pignori, donec pretium redemptionis reſtituerit,ſed an idem in captis à piratis,& latronibus.ibid.ſed an hoc ius pignoris poſſit venci & cedi.ibidem num.16.& 17. 28

1 liber rationum propriè quis dicatur,&qualiter debet eſſe confectus.de iureiur.l.admonendi.nu.116. 21

Liber rationum contra producentem probat plenè.ibi.nu.117.
Ampliatur quatuor modis,128.& ſeq.

liber rationum an debeat diem & annum continere,vt probet. ibid.nume.120.

liber rationum quam fidem faciat,latiſ.ibi.nu.124.

librorum rationum quot ſint ſpecies.ibi.

libris gabellariorum,& aliorum habentium officium de publico,creditur etiam pro eis.ibid,nu.128.

libris ſociorum inter ſocios plenè creditur pro ſe, & contra ſe. ibidem num.129.

liber rationum eorum,qui publicam artem exercent,facit ſemiplenam probationem pro tertio,et contra tertium,intellige modo non exerceat ex neceſſitate officij,tunc enim plenè probaret.ibi.nu.130.

1 liber rationum facit fidem contra ſcribentem.C.de eden.l.ipſe diſpice, num.3. 194

1 libris enuntiatiuis,vt hiſtoriis,et annalibus an ſit credendum,ſi cer.per. l.1.nu.72.

1 librũ allegare ſufficit abſque loco ſpeciali,imo authorem libri , abſque libro imò ſufficit dicere iure cauetur,intellige i doctore,cuius authoritas non leuis eſt,alias dici ſolet,erubeſcimus ſine lege loqui.limita vt ibi.de ver.oblig.l.4.§.Cato.nu.7. 261

1 Liberatio præſumitur facta ſpe futuræ promiſſionis , quæ incontinenti ſubſequuta fuit.Quæ incontinenti fiunt,cẽſentur ineſſe.de reuo.dona.l.ſi.nu.116. 321

1 Liberatio generalis facta inter fratres,qua alter alteri remiſit iura competentia in parte alterius,non extenditur ad ius acquirendum ex legis diſpoſitione.de verb.obli.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.12. 288

1 liberæ perſonæ non ſunt in bonis noſtris,imo liber homo non eſt ſui ipſius dominus.de interdic.l.videamus.num.10. 141

1 libere verbum appoſitũ in diſpoſitione ad quam quis alias erat habilis, operatur relaxationem iuris.de reſcript.c.ſicut Romana.nu.19. 22

1 liberi verbo,a lege prolato,veniũt legitimi.de vul.ſubſti.l.Lucius. num. 9.95

1 liberi in conditione poſiti an cenſeantur poſiti in diſpoſitione in ſubſtitutione ſi deceſſerit ſine liberis,communis quod non,propter tamẽ aliquas coniecturas cenſentur in diſpoſitione, et ſic ſubſtituti , quas laudabiliter ponit.de pac.l.conditionis.nu.7. 302

liberi maſculi poſiti in conditione an cenſeantur ſubſtituti in ſubſtitutione,ſi deceſſerit ſine liberis maſculis.nu.8.Quid autem ſi ſolos maſculos inſtituit excluſis filiabus et nepotibus.ibi.nu.9.

liberi maſculi poſiti in conditione cẽſentur ſubſtituti ſi deficiente linea maſculorum ſit alius ſubſtitutus cum onere deferendi nomẽ et arma domus.ibid.nume.10.

liberi in conditione poſiti an cenſeantur ſubſtituti ſi teſtator grauauit ipſos liberos in conditione poſitos.ibi.nu.11.

1 liberi primi matrimonij ingrati aduerſus patrem,vel matrem tranſeuntem ad ſecunda vota,perdunt beneficium ſibi conceſſum per legẽ hac edictali.C.de ſecundis nuptiis.de reuocand.donatio.l.ſi.nu.13. 318

1 liberi primi gradus an imputent fructus in quartam,quando ſunt grauati reſtituere extraneo,et ſic an dictum præcedens intelligatur ſolum, quando liberi ſunt grauati reſtituere fratribus,et filiis fratrũ. ad ſenatuſcon.Treb.l.in fideicommiſſariam.nu.29. 173

liberi primi gradus quãdo duas poſſunt detrahere quartas,an tunc fructus in Trebellianicam impuentur,communis quod non.ibid.numero 30.

liberi primi gradus,an imputent in Trebellianicam fructus à teſtatore ſeminatos pendentes tempore mortis teſtatoris.nu.37.

Liberi primi gradus licet a patre grauari non poſſint,vt fructus imputẽt in Trebellianicam,poſſunt tamen grauari,vt fructus reſtituant.ad ſenatuſco.Treb.l.in fideicommiſſariam.nu.13. 173

Liberi primi gradus,licet non imputent fructus in Trebellianicam te-

nentur tamen ex fructibus ſupplere diminutionem rerum hæreditariarum caſu deperditarum.ibi.nu.34.

1 liberi vnius ex inſtitutis prædefuncti an ſint tales,qui ex præſumpta mẽte ſubſtitutum excludant.ad ſenatuſc.Treb.l.hæredes.§.cum ita. numero 133. 184

1 liberorum appellatione proprie veniunt naturales,& legitimi, non naturales tantum.ad ſenatuſc.Treb.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.nu.1. 164

1 *Libertas ſoluendi decimas an præſcribatur ſpatio centum annorum.reſpon.65.nu.8. 131

1 libertas directa & fideicommiſſaria,an & in quib.hoc iure diſtarẽt quod ſic,in plurib.qualiter autem reſp.huic tex.qui obſtare videtur,latè traditur de leg.j.l.per omnia.nu.14.& 26. 101

*Libertus reducitur in ſeruitutem propter ingratitudinẽ.de reuocand. dona.l.ſi.nu.3. 317

Item filius emancipatus reuocatur in patriam poteſtatem.nu.4.& quid de legitimo.ibi.nu.8.& 9.

1 *Libræ mille donatæ per coniuges Catharinæ eorum filiæ,pro virili an debeantur.reſp.112.nu.11. 167

1 *Licentia à teſtatore conceſſa capiendi & alienãdi bona propria authoritate operatur bona ipſa de iure abſque hæredis miniſterio capi & vẽdi poſſe.reſp.67.nu.18. 142

1 licentiam petere ab inferiore eundi ad Papam ſuperiorem,quis non tenetur.reſp.13.nu.5. 109

1 licentia data cenſetur legatario occupandi authoritate propria per hæc verba,volo tamen rem libere peruenire ad talem.quorum legatorum. l.j.nu.12.fol.144.

1 *Licentiati,& Bachalaurei non habent ius interpretandi leges cum ratione doctoreæ dignitatis competat.de vulg.ſubſti.l.ex facto.nu.8.39

1 licentiati tantum,an & quando excuſantur à munerib.perſonalib.Et an æquiparentur doctoribus,vel ſcholaribus,in tract.de peſt.c.5.nume.110.& ſequen. 93

1 *Linea deſcendentium extincta ius patronatus extinguitur , & eccleſia libera efficitur.reſp.48.nu.12. 114

1 *Literalis intellectus quid ſit.ſi cer.pe.l.j.nu.17. 4

1 *Literarum profeſſores,an & quando excuſentur ab omnib.muneribus ciuilibus & publicis,in tract.de peſt.c.5.nu.114. 93

1 literis teſtimonialibus,prout moris eſt,non deferentib. licitè denegatur vrbium ingreſſus.reſp.25.nu.9. 113

1 literas acceptans abſque proteſtatione contraria,cenſetur agnoſcere debitum per epiſtolam petitum.intellige plurib. interuenientib. vt nu. 139.remiſſiue de iureiur.l.admonendi.nu.138. 25

literæ epiſcopi etiam ſigillatæ non faciunt fidem quantum ad collationem beneficij contra impetrantem apoſtolicum niſi ſint teſtiũ & notarij ſubſcriptione vallatæ.ibi.nu.141.

1 *Litigans perperam ac maleuole à tempore porrecti libelli vſque ad litem conteſtatam,licet poſt litem conteſtatam verum fatetur,an ſit in expenſis condemnandus,& quomodo abſoluendus.reſpon.113.numero 5. 162

1 litigans an lite finita in cauſa criminali repelli poſſit à teſtimonio contra collitigatorem.de iudi.c.1.nu.17. 42

1 *Litigioſa res non venit in generali obligatione.de pign.l.obligatione. num.58. 30

Litigioſi vitium non inducitur per ceſſionem proprietatis , de qua non contenditur.reſp.47.nu.3. 123

1 litigioſi omnia mala ſciunt,omnia mala faciunt,nec ſunt idonei teſtes. ſoluto matri.nu.41. 47

1 litigioſa rebus,minus æſtimantur.ad ſenatuſc.Treb.l.1.§.ſi hæres.numero 26. 161

1 *Litis pendentia non obſtat iudicio,cui nõ obſtat ſententia.reſp. xxxix. num.6. 119

1 litis conteſtatio eſt caput & lapis angularis iudicij.in rub.de iu.n.36. 37.
Ante litem conteſtatam iudicium dicitur inchoatum.ibid.nu.37.

1 lite conteſtata quamuis contra reum peruenire non poſſit ad diffinitiuã, tamen contra actorem peruenire poterit abſque conteſtatione facta per reum.ratio ibi.intellige tamen vt ibid.nu.188.de acqu.poſſ.§.nihil commune.nu.187. 109

litis conteſtatio neceſſaria eſt in iudicio poſſeſſorio.Amplia vt num.183. limita vt nu.184.& ſeq.vſque ad nu.188.de acqu.poſſ.l. naturaliter,§.nihil commune.nu.181. 108

litis conteſtationem operatur ſola petitoris propoſitio, vbi non eſt certus aduerſarius.ibid.nu 184.

1 litis conteſtatio ſuper intereſſe vel pœna impedit purgationẽ moræ. de verb.oblig.l.ſi inſulam.nu.16. 276

1 litis pendentia ſuper nullitate an impediat executionem ſententiæ.de re iud.l.4.§.condemnatum.nu.28. 223

1 litis conteſtatio an requiratur in cauſa dãni infecti.de dam.infec.l.dies. §.hoc autem iudicium.nu.108. 198

1 lis an dicatur inchoata per citationem & libelli oblationem.C.de eden. l.edita.nu.31. 300

litis pendentia non cenſetur inducta antequam citatio decreta peruenerit ad reum.ibi.nu.38.

1 litis conteſtatio non requiritur in cauſa appellationis, intellige vt ibid. de acqu.poſſ.§.nihil commune.nu.189. 209

2 *Locatio limitata limitatum producit effectum.reſp.154.nu.9. 190

1 locatio an ſit quando datur quantitas pro vſu ſpeciei,remiſſiuè.ſi cer.pe. l.mutuum damus.nu.34. 9

2 locationis natura,an & quando requirat fieri remiſſionem impedito vſi frui fortuna,vel caſu.in tract.de peſt.c.1.nu.62. 74

Index

locationis contractu quare admittatur remissio non autem emptionis, & venditionis ibid.nu.53.

Locator an & quando teneatur remittere pensionem inquilino impedito vti frui propter pestem.Et ibi an dictus inquilinus possit repetere à locatore quod prius soluerat pro rata temporis quo vti frui nõ licuit.ibid.numer.12. 73

locator qui domum suam locauit vsurario manifesto,an veniat puniendus,& an sub prætextu quod artem exerceat prohibitam poterit ipsum expellere à domo conducta.ibid.nu.29. 74

locator qui meretricibus domum locauit,an eas expellere poterit sub prætextu,quod ibidem meretricentur.ibid.nu.30.

locatori agenti ad pensionem seu arreragia an possit opponi exceptio proprietatis & dominij.respon.54.nu.1.2.6.& 7. 127

locatori intruso an conductor teneatur ex contractu locationis iurare,& an ei soluendo liberetur.respon.54.nu.3.6.& 13. 127

Locus in loco destinatæ solutionis potest obligatus conueniri præcise non obstante pœnitentia.de iudic.c.j.nu.61. 47

locus destinatæ solutionis dicitur locus ipsius contractus.ibi.nu. 62.

Sed an proprie dicatur locus ipsius cõtractus,an vero ficte & improprie.ibi.

In loco destinatæ solutionis non potest promissor conueniri,nisi ibi reperiatur.& hoc nisi renuntiatum esset priuilegio,Et limitat ista cõclusio pluribus modis ibi.nu.64.65.& 66.

Et an prædicta conclusio procedat in clerico,vt possit conueniri si ibi reperiatur absque licentia sui superioris.ibi.nu.67.

loca ab infidelibus occupata,quilibet recuperare põt,& erũt recuperãtis etiam si fuerint alterius Christiani,modo is qui ea perdiderit neglexerit intra triennium recuperare.de leg.1.l.id quod apud.nu.5. 116

loci consideratio nos admonet quæ à maioribus & antecessoribus nostris vsibiles statuta sunt non infringere.resp.38.nu.8. 118

Locutio indefinita æquipollet vniuersali.resp.170.nu.5. 197

Longa quasi possessio iurisdictionis validis titulis ac probis testibus iustificata data patientia ac scientia aduersarii iurisdictionem plene probat.resp.xciiii.nu.13. 155

longum interuallum quare vitiet stipulationẽ.de verb.obl.l.j.§.qui præsens.nu.8. 259

Lucrum id dicitur quod superest deductis impensis,& oneribus.in tract. de pest.c.6.nu.26. 96

lucrum filiorum propter transitum parẽtum ad secunda vota non imputatur in Trebellianicam.ad l.Fal.l.in quartam.nu.85. 146

lucrum dotis vel donationis propter nuptias,quod vel ex pacto vel ex statuto alteri coniugum superstiti defertur,non imputatur in Trebellianicam.ibidem.

lucrum quæsitum per filium ex patris pecunia,an imputetur in legitimam.conclu.si totum ex pecunia lucratus fuit,totum imputari,si vero partim ex pecunia partim propria industria,arbitrarium esse quãsum industriæ,quantumve pecuniæ sit tribuendum.ad legẽ Falcidiã. l.in quartam.nu.157. 151

Idem dicendum in filio qui subreptis furtiue patri pecuniis negotiando lucratus est.ibi.nu.158.

lucro inhonesto,& illicito quæsita,puta in alea,& vsura,non imputantur filio in legitimam,etiam si mediante pecunia paterna lucratus fuerit.ibid.nu.161.

lucrata post mortem patris ex paterna pecunia non imputantur in legitimam.ibi.nu.162.

lucri amissio an dicatur inferre incommodum.fol.matri.l,soluto matrimonio.nu.59. 48

lucrativa dicentur quæ ex causa pœnæ acquiruntur.in tract.de pest.c. 5.num.137. 92

Ludus quo corpus fatigatur fugiendus est pestis tempore.in tracta. de pest.c.4.nu.160. 86

Ludus & locus necessarii sunt ad effugandos melancolicos affectus & cogitationes.ibid.nu.157.In his tamẽ ludus a loco quomodo differat. nu.158.ibidem.

Ludo alearij,si pater amisit omnia bona sua,filii poterunt reuocare vsque ad legitimam eorum.de restitu.spo.c.sæpe.nu.74. 70

Lupanaria tolerantur,vt vitentur deteriora.in tract.de pest.ca.4.numero 162. 77

Lusori an possit interdici bonis,quod fic.de verb.obl.l.is cui.nu.21. 171

Lusor is dicitur qui exercitium in ludo constituit.ibi.

De litera M.

MAGI à nonnullis creduntur dæmonibus vt morbos mortalibus inferant,imperare.in prælud.tract de pest.numer.21. 72

Magistratus municipales possunt de consuetudine exercere ea quę sunt minimi gradus meri imperii.in tract.de pest.c.7.nu.191. 91

Magistratus municipales non possunt iubere cauere,nisi periculum sit in mora.de dam.infec.l.cum res.nu.1. 190

Magistratus municipales cur non possint præcise compellere dominum domus ruinosæ per captionem pignorum,vel inductionem mulctę,ut caueat.ibi.num.2.

Magistratibus municipalibus cõcessa legę mortua quando dicantur cõpetere iure magistratus.ibid.

Magistratus municipales an possint restituere in integrum maiorẽ,virtute clausulæ,si qua mihi iusta causa uidetur.ibi.

Maior & minor dici potest unus et idẽ diuersis respectib⁹.resp.n.10.106

Mala fides authoris an noceat singulari successori quo ad publicianã sicut quo ad præscriptionem nocet.de acquir.poss.l.rem quæ nobis. numero 31. 210

Limita & declara nisi res affecta esset vitio reali,vt ibi traditur.ibi.n.32.

Malæ fidei possessor non facit fructus suos.resp.xlviij.nu.5. 123

Mala fides defuncti nocet hæredi,ne possit etiã ex propria persona præscribere.resp.clx.nu.5. 191

Mala fides defuncti non nocet hæredi inchoanti præscriptionem ex persona sua secundum Dyn.& sequa.resp.cxcv.nu.6.7.& 8. 214

Malæ fidei possessor nullo iure præscribit.resp.lxv.nu.3. 133

"Mandatum illicitum nunquam præsumitur.responso 14.numero septimo. 112

Mandatum prouidendi iuxta formam aliarum literarum nihil operatur nisi constet de aliis literis,quia non creditur referenti nisi constet de relato.resp.8.nu.2. 107

Mandatum nunquam præsumitur ex diuturnitate temporis.resp.101.numero 1. 158

Mandatum an valeat Titio constituente Mæuium asinum suum ad agendum cum deberet dicere procuratorem de leg.1.l.si quis in fundi vocabulo.nu.13. 106

Mandatum Papæ de prouidẽdo alicui de beneficio per hæc verba, si idoneus repertus fuerit,non dicitur conditionale.de legat.l. hæc verba. nu.4.& 34. 104.105

Mandati præsentatione eius tantum ligatur potestas, cui tantum fit præsentatio.resp.13.nu.3. 122

Si Mandatum ex sigillo & subscriptione domini probatur,multo magis per instrumentum in forma publica & probante confectum,comprobatur.resp.103.nu.5. 153

Mandatum factum capitulo an dicatur factum tanquam apostolico executori.de rescrip.c.eam te.nu.50. 31

Mandatum factum capitulo,non se extendit ad episcopum. ibidem nu-mer.51.

Mandatum,quid sit.de consil.in rub.nu.38. 5

Mandatum & præceptum inter se differunt,&quotupliciter,tum in quo conueniant.nu.16.de rescrip.c.eam te.nu.18. 378

Mandatum factum vicegerenti,censetur factum ei,cuius vices gerit,qđ limita.nu.47.& 48.de rescrip.c.eam te.nu.46. 31

Mandato iniusto facilimè quis turbatur.de rescrip.c.si quando.numero primo. 29

Mandatarius,siue socius criminis non facit indicium ad torturam, resp. clxij.nu.1. 394

"Manus appositio facta repellendo operarios,an habeat effectum prohibitionis per iactũ lapilli.de no.oper.nun.l.de pupillo.§.meminisse.numero 29. 188

"Maritus qui res in dotẽ datas æstimatas accepit,& promisit eas æstimatas,aut earum pretium restituere,an soluto matrimonio audiatur aliquas res restituẽdo,& pretium aliquarum.de leg.1.l.si ex toto.§.si ita legatum.nu.23. 115

Maritus qui ex statuto non potest aliquid relinquere vxori in vltima voluntate præter vsumfructum,an poterit donare causa mortis. de leg. 1.l.sciendum.nu.14. 103

Maritus habet manus iniectionem in vxorem,& potest eam verberare, si nolit obsequia maritalia præstare,imo eam in vinculis ponere. de re iud.l.miles.§.qui iudicati.nu.8. 227

Maritus pluris bonis indiget,quam fœmina.de reuocan.don.l.si inquisitum.17. 310

Maritus ingratus non debet lucrari dotem beneficio statuti volentis maritum lucrari dotem vxoris defunctæ sine liberis.de reuocãdis donationib.l.fin.nu.14. 318

Marito vergente ad inopiam an mulier possit agere hypothecaria ad bona feudalia mariti.late de pign.l.obligat.nu.36. 19

Maritum lucro dotis priuatum ob non adhibitam curam vxori ægrotæ prætendens,tenetur probare quod maritus nõ adhibuit medicos qui curarent.de verb.obl.l.in illa.nu.25. 174

Maritus si denuntiaret trina denunciatione,ne oscularetur,vel alloqueretur vxorem,si postea alloqueretur,vel oscularetur, posset impune interficere.in rub.de iudi.nu.25. 36

Marito negante summam in instrumento contentam an credatur.resp. 122.nu.11. 166

Marito turpe valde est,si mulier eius careat sepultura.in tract.de pest.c. 4.nu.136. 85

Maritus si pestis tempore aufugit muliere infirma relicta,& de alimentis,medicinis,ac aliis necessariis ei nõ prouidit,priuatur donatione propter nuptias,& lucro dotis,quod ex statuti forma debetur.n.203. Et idem est dicendum,dicto pestis tempore maritus aufugiat vxore sana relicta.nu.204.in tract.de pest.c.1. 79

maritus licet teneatur sustinere mulierem,etiam quicquid horribile patientem et ei debitum reddere,an teneatur ei debitum reddere,et cũ ea habitare,si sit peste confecta.n.201.et de quib.ipse maritus debeat ei sic labefactæ subuenire.nu.202.ibi.

maritus an lucretur bona feudalia sibi in dote tradita,si fuerit sibi factũ pactum de dote lucranda.fol.matr.l.fol.matr.nu.19. 46

Maritus qui virtute pacti lucratus est dotem,si conuoler ad secunda vota,perdit illam,et acquirit liberis primi matrimonij.ibi.nu.20.

Maritus inops an lucretur dotem vxore mortua ab intestato.ibid.numero 21.

Maritus quando promittit dotem,qualiter formare debeat promissionẽ, et an cogatur promittere alia forma,quam iure cautum fuerit.tandem conclu.quod non.fol.matr.l.fol.matr.nu.61.63. 45

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

maritus non lucratur dotem ob adulterium vxoris,si pater,vel extraneꝰ stipulatus fuisset dotem sibi reddi soluto matrimo.l.soluto matrimonio.nu.11. 46

maritus cui factum est pactum de dote lucranda,an lucrabitur illam ex tantibus liberis.nu.12.

1 maritus an dicatur male vti substantia sua,ita quod sit locus repetitioni dotis,si exponat merces suas super mari,maxime si sequat naufragium,vel incursus piratarum,quamuis nō fuerit effectus omnino pauper.sol.matr.l.si constante.nu.39. 54

2 maritus án lucretur dotem,si matrimonium durauerit momento tantū, statuto disponente,q̄ mortua uxore maritus lucretur dotem.sol.matr. nu.66.in continua.rub. 38

3 maritus,qui transduxit uxorem absque ulla promissione,uel traditione dotis an possit cogere uxorem ad aliquam dotem dandam,& an possit eam à domo expellere,donec se dotet.solut. matrim.leg.2.numero 43 43

maritus,qui ob eius fœuitiam expulit uxorem,uel coegit eam recedere à domo,an restituere debeat dotem.ibid.nu.29. 46

1 maritus,qui in contractu matrimonii promisit restituere totam dotem, censetur remisisse quartam,quam lucrari poterat ex statuto.de uulg. subtili.l.centurio.num.131. 84

1 maritus etiam habet taciteam hypothecam pro dote consequenda.solu. matr.l.dotis causa.nu.30. 40

1 maritus an teneatur uxori facere uestes pretiosas , & alia ornamenta. sol matri.nu.55.in continua.rub. 32

1 maritus male uti substātia sua probatur per uulgi opinionem.solu.matri.l.si constante.nu.37. 78

2 Masculinum an concipiat fœmininum,& uide nu. 3. respon.cxcj.numer. 1. 212

2 Massarii agricolæ an& quando possint aliena animalia in terris dominorum intromittere.in trac.de pest.c.5.nu.30. 38

3 Materia collationis,præsentationis&iurispatronatus,quasi possessio est principalis intentionis.resp.xlviij.nu.3. 123

2 materia in odiosa,uerba possunt sumi ut genus,& species,semper intelligenda sunt ut species.de consti.in rub.nu.21. 3

2 Mater est nomen correlatiuum.resp.lxxxij.nu.11. 149

3 mater prodiga non potest priuari successione filii propter non petitum tutorem.de uerb.obl.l is cui bonis.nu.54. 273

1 mater transiens ad secunda uota,nullo modo potest à filio donationem reuocare,nisi ille sit molitus iacturam toti substantiæ maternæ.C.de reuo.dona.l.fi.nu.92. 320

5 mater non potest legitimum hæredem filii impuberis grauare in legitima.de uulga.subsli.l.centurio.nu.137. 84

1 mater prædecedente pupillo admittitur substitutus ex tacita pupillari pupillo postea moriente in pupillari ætate,& quære.de vulga.subst.l. centurio.nu.54. 77

1 mater an teneatur dotare filiam soluto matrimonio.l.dotis causa.nume ro 77. 42

mater Iudæa an teneatur dotare filiam orthodoxam.ibi.

mater hæretica an debeat dotare filiam christianam,& an onus dotandi transeat in fiscum.ibi.nu.78.

mater an teneatur dotare filiam quādo pater est inops,&ipsa mater est diues,&quid si filia tunc esset dines.soluto matrimonio.l.dotis causa nu.78.& 80. 41

1 mater si instituat secundum maritum,& substituat vulgariter filios cōmunes,filij primi matrimonii poterunt interare remedium l.hac edicta.C.de secundis nup.de vulg.subst.l.hæredes.nu. 88. 61

1 mater transiens ad secunda vota an possit exemplariter substituere filiis primi matrimonii.late nu.62.de vulga.subsli.l.ex facto.nu.65. 98

1 mater non potest etiam hodie pupillariter substituere filiis & quid stante statuto,quod habeat filios inpotestate.de vulga. subsli. l. moribus. nu.22.& 24. 70

1 mater testatoris vocata ex tacita pupillari excludit matrem pupilli.de vul.subsli.l.moribus.nu.62. 73

mater pupilli an excludatur per tacitam pupillarem,si testator ei legauit fundum sub conditione si non nupserit.ibi nu.36.

matre priuata iure succedendi filio,vt quæ non petiit tutorem intra annum,an substitutus succedat ex tacita pupillari.ibi.nu.58.

mater pupilli committens stuprum post mortem testatoris excluditur per tacitā pupillarem sed an admittat substitutus,an vero fiscus.ib.n.59.

mater transiens ad secunda vota an excludatur per tacitam pupillarem. ibi.nu.53.

1 mater non videtur constituta tutrix per hæc verba,relinquo filium in custodiam matris suæ.de vulg.sub.l.centurio.nu.198. 88

Item nec per hæc verba,volo,quod vxor mea sit domina,& administratrix,&quod omnes subditi obediant.ibid.

1 Matrimonium contrahens videtur de filiis cogitasse,cur ita.C.de reuo. dona.l.si vnquam.nu.46. 312

matrimonium nō reuocatur superueniente prole legitima.ibi.nu. 54.313

2 matrimonium non probatur forma etiam iuncta cum nominatione.respōso.cxx.nu.5. 195

1 matrimonium quot modis soluitur soluto matrimonio,nu.15.in continuatione rub. 35

matrimonii onera varia sunt vt sigillatim traditur.sol.mat.nu.57.in continuatione rub. 37

1 Si in cōtractu matrimonij contrahēs aliquem suum dicat,vel faciat hęredem censetur in eum vltimum iudicium conferre.resp.103.nu.31 158

Si agitur de Matrimonio principaliter,probationes plenæ requirun-

tur,secus si incidenter de eo tractetur.resp.102.nu.6. 161

In probando Matrimonio antiquo probatio admittitur quæ alias non admitteretur.resp.102.nu.7. 165

1 matrimonij appellatione largo sumpto vocabulo veniunt sponsalia.sol. matri.nu.21.in continua.rub. 35

2 Mechanicas artes ad docendum admissi in ciuitatem,an et a quib.sint exempti.in trac.de pest.c.5.nu.221. 93

1 Medicus,an et quando teneatur medicari gratis.in trac. de pest.c.7. nu. 93.et seq.vsque ad nu.102. 68

medicus qualiter conuincatur insidiatum fuisse vitæ defuncti.ibi. num. 78.Et an et quando isto casu teneatur ad damna et interesse. numero 79.ibid.

1 medicus quæ scire debeat vt dicatur habere scientiam ægritudinis.de iureiur.l.admonendi.nu.83. 20

1 medici tenentur mederi gratis pauperib.soluto matrimonio.l.si constante.nu.30. 54

2 medicus non debet ex arrogantia salutem infirmo polliceri. in tract de pest.c.7.nu.95. 98

medicis qualiter constitui debet salarium vt citius infirmi liberationem consequantur.nu.147.Et a quib.repetere poterit respub.dictū salariū, & qua actione.ibi.nu.149. 99

medicus Papæ vel Imperatoris æquiparatur duci.nu.110. ibid.

medicorum errores cum mortuis sepeliri dicuntur.ibi.nu.14.

2 medicus si liber est æquiparatur professorib.artium lineralium,maximè quo ad salaria & ea gaudet immunitate,qua legum doctores.in iu trac. de pest.c.7.nu.109. 99

medicus salariatus de publico,an & quando possit ab infirmis aliquid exigere.ibi.nu.111.& multis seq.Et an poterit a sanis oblata recipere. nu.119.& seq.ibid.

medicus salariatus de publico pauperum curam quemadmodum & diuitum suscipere debet,aliàs priuandus venit salario & expellendus ab officio,ibi.nu.102. 98

medico non licet pacisci de salario cum infirmo nec cum eo cōtrahere. ibid.nu.86.

medicum oportet esse bonis & Christiano necessariis morib.prædituin. ibid.nu.51. 97

medico forensi cui constitutum fuit salarium diurnum,an debeatur salarium pro eo tempore,quo stetit in itinere.nu.129.& sequenti.Et an possit petere salarium pro die feriata in honorem Dei.nu.113.& sequ. Et quid si vno die egit iter trium dierum,quod erit ei dandum salarium.nu.134.ibi. 99

medicus qui leuem infirmitatem magnam fecit,& brevem longam,qua pœna plecti debeat.ibi.nu.81.82.& seq 98

medicus forensis cui constitutum est salarium diurnum,& qui in itinere est infirmatus an debeat consequi tantum salarium quod sufficiat pro reuertendo ad domum.nu.135.Et quid si equus ab ipso conductus ei deroberur in itinere,an sibi competat actio contra illum,ad pretium.ibid.nu.126. 99

medicorum appellatione qui veniant.ibid.nu.6.9.10.11.12.& 13.fol.97.

medicus an possit quis dici etiam si non sit doctoratus.in tract. de pest. c.7.nu.9. 97

medicus nouellus,qui vt plurimum dici solet parentum occisor,an cōputari possit in numero eligendorum pro ciuitate. numero 14. ibidem.

medicus imperitus tanquam sicarius est cauendus.nu.28.ibid

medici imperiti vnico medicaminis genere omnes ægritudines sanare sē putant.ibi.nu.29.

medicorum auxilio sæpe sanantur qui aliàs meritari erant.ibidem numero 1.

medicorum electio ad quos spectet.nu.1.Et quot medicos debeat ciuitas habere,& reliqua loca.ibi.nu.3.

medicus quis dicatur,& medicorum appellatione qui veniant.ibid.nu. 5.& seq.vsque ad nu.17. 97

2 medicus qui pro reip.salute ac pro subueniendo egenis ac infirmis in ciuitate remanet pestilenti,gaudet priuilegio testādi cum quib. potest testib.& immunitate ab omnib.muneribus. in tractatu de peste capi.a. num.17. 79

2 medici instruentes mendicantes validos qualiter se possint debilitare, qua pœna teneantur.an trac.de pest.c.4.nu.115. 86

2 medicus debet artis peritiam ad unguem scire.nu.23.in tract.de pest. c.7. nu.23. 97

medicus an teneatur de homicidio si ob eius negligentiam fit mortuus infirmus.ibi.nu.75.& 80. 68

medicus an & quando possit cogi mederi.ibi.nu.38

medicos honorare decet propter necessitatem.ibid.nu.27. 97

medici imperiti homines officiosissime occidere dicuntur.nu.15.ibi.

medicina secundum Lucam de Penna est ars in qua coniectura præualet rationi.nu.16.ibid.

medicus conductus à communitate, qui finita locatione medicatur vt prius,an intelligatur tacite reconductus.ibi.nu.123. 99

medico,an & a quib.debeatur salarium.licet non sit conuentum.nume. 124.ibid.

medico nō salariato de publico,quo casu merces ei debeatur ab infirmo, an & quando petere & exigere debeat mercedem præstitæ seruitutis. nu.125.et 126.et seq.

medicus peritus et diligens debet adesse aromatario componenti medicinam,ne, vt fieri solet,immisceat quid pro quo.ibi.nu.17. 97

medicus debet adesse infirmo in mortis periculo constituto , nec excu-

sari

Index

Azur,si minus idoneum ad custodiam dimisit.nu.48.Et an teneatur ad personalem custodiam infirmi de morte non suspecti.nu.49. ibid.
medicamina multa adinuenit præteritorum malorum experientia.nu. 42.ibid.
medicina pluries reiterari,nisi vrgeat necessitas non debet.nu.43. ibi.
medici scientia parum prodest,nisi adsit solertia.nu.44.ibid.
medicus vt perfectus possit dici quibus opus habet.nume.45. & sequen tib.ibidem.
medico plus cæteris conuenit esse mansueto,pudico,& sobrio.ibi.num. 60.61.& sequen. 98
medico vt mors infirmi non imputetur,quot & quæ requirantur.nu.62. & 65.ibidem.
medicus imperitia cuius mortuus est infirmus,qua pœna veniat mulctã dus.Et ibi an valeat argumentum de iudice ad medicum.nu.66. & se quentib.ibidem.
medicus qui salarium recepit pro curãda prodagra alicui, qui paulo post occisus fuit,an teneatur restituere dictum salarium.ibi.nu.137.99
medicus qui cum infirmo vel repu.cõuenit curare infirmos tempore pe stis pro certa mercede sibi post liberationem exsoluenda, an quando teneatur ipso eodem pretio eos liberare,si paulo post infirmus recidi uauit,vel pestis est reuersa.nu.138.& sequen.vsque ad nu. 149.ibi.
medicus contrahens matrimonium cum relicta defuncti.quem curauit, est suspectus de morte.nu. 105. ibi. 98
medicus quis & quando æquiparatur obstetrici.nu.106.seq.ibi.
medicus an possit mederi infirmis nolentibus.nu.193.ibid
medicus an dare debeat infirmo medicinam de qua dubitat an vtilitas vel damnum ex ea proueniat.nu.104.ibid.
medici peritia quomodo & quibus indiciis cognosci possit.ibid.nu 31.& seq.vsque ad finem tractatus medicorum. 97.98.99.
medico licet interdum se laudare.nu.33 & seq.ibid.
medici imperiti quare parabolani dicantur.nu.34.ibid.
medico debent infirmi obtemperare, alias peccant.num.37.
Et quãdo excusentur,si aliquid nocituru medico prohibente sumunt. num.38.ibidem.
medicamina congruo tempore exhibita prosunt,nimis autem properata vel retardata nocere solent.nu.39.ibid.
Medium concludendi non narratio in duello spectandum,de acqui.pos sess.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.11. 201
medium dicitur omne quod est inter duo extrema.de leg.j.l.per omnia, num.17. 190
media pertinentia non impediunt extrema coniungi.de leg.j.in contin nua.rub.num.§. 93
medium concludendi in quacunque petitione attendi debet.respon.cl. nume.1. 191
medium concludendi in quocunque iudicio attenditur. respon.cxcvij. nume.3. 216
Melius,habet plures significationes.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.memi nisse.nume.17. 188
Mendacium sine dolo & fraude sed ignoranter prolatum,non est puni bile.de re iud.l.qui cum se.nu.2. 229
Mendici infirmitas an sit vera vel simulata potest quilibet etiam non ad id deputatus tactu vel alio experimento inuestigare.in tract.de pest. c.4.nume.16. 86
mendicantes qui ex industria vel aliunde viuere possunt, grauiter pec cant si eleemosynas pauperibus inualidis necessarias sibi vsurpent.ibi dem num.190.
mendicantes validi tempore pestis expellendi sunt extra locũ.ibi.nu.165.
mendicantes validi an possint cogi purgare vias publicas,& plateas.ib. num.166.177.& 178.
mendicantibus qui proprio pudore victum sibi quærere possunt.immeri torium est eleemosynam facere.ibid..nu.167.
medicantes qui medicaminibus tibias sibi intumescere facit,qua pœna sint plectendi.ibid.nu.173.
Mentis defuncti declaratio etiam colligi potest ex actu nullo. de vulg. substitutione.l.hæredes.nu.64.fo.61.& nu 183. 67
mens potius quã verba est inspicienda,de uul.& pupil.l.hi des.nu.10.69
mens coniecturata defuncti non minus obseruanda est quam expressa respon.131.nu.18. 174
mens magis quam uerba spectanda non solum in ultimis uoluntatib⁹, sed etiam in contractibus.quæ sit ratio.ad senatus.Treb.l hæredes.§.cũ ita.num.31. 174
mens usque adeo spectanda est,ut etiam si mentem spectando, actus nul lus redderetur,tamen spectanda uenit.ibi.nu.32.
mens debet demonstrari saltem ex larga significatione uerborum , alias standum est proprietati ipsorum.ibi.nu.33. 177
menti non est standum,nisi uoluntas colligatur ex dispositis,imaginari etenim mentem non possumus.ibi.nu.34.
mens potius quam uerba spectanda,et ratio restringe ut nu.§.ad sena tus.Treb.l.uoi pure.§.te rogo.nu 4. 174
Menses seu in materia purgationis morx dicuntur longum tempus. de uerb.obli.l.si insulam.nu.63. 178
Mentio expressa dicitur,quæ fit uerbis generalibus.de reser.c.ad aures. nuu.14. 31
mentionem specialem exigentia , non comprehenduntur sub generali gratia.respo.clxix.nu.3. 197
Mercator solum habet fori prærogatiuam,quando agitur de re mercan tili.respon.79.nu.2. 142
mercatores nostri temporis qui stant domi,& mutuãt sub vsuris,an gau deant priuilegio mercatorum.de iudic.c.j.nu.100. 51
mercatores an teneantur edere libros rationum,maximę hodie,cum so leant de consuetudine libros rationum conficere,late disquiritur.de e den.l.ipse dispice.nu.8. 295
mercatores si reportauerint librum anni præcedentis, & in reportatio nib.se referant ad librum dicti anni,an si non reperiatur liber,talis re portatio probet de iure.l.admonendi.nu.36. 18
mercatorum curia sola æquitate vetur,& in ea omnis æquitas seruanda fieri efficaciter obligat promittentem.de verborum oblig.in continua. rubr.nu.40. 254
Merces præsentes & futuræ an comprehendantur in generali hypothe ca bonorum.latiss.de pigno.l.conuentio generalis.nu.8. 26
mercedes diurni laboris an possint pignori obligari.de pign.l.obligatio ne.nu.44. 29
Meretrix accusata quod meretricem lapillo percussit,an debeat condẽ nari,cum dictio lapillus,habeat tam varia significata.de acqui. possin l. possessio.nu.10. 196
meretrix licet possit incarcerari contra dispositionem auth.sed nouo.C. de cust.reo.meretrix tamen nupta non poterit incarcerari.de verb.obli ga.l.is cui bonis.nu.20. 271
meretrix si ex statuto inuita duci possit ad lupanar,nupta tamẽ non po terit.ibid
meretrix non turpiter accipit.de verb.obli.l.si plagij.nu.10. 293
meretrices tempore pestis expellendæ sunt extra loca.in tract. de pest.c. 4.nu.163. 86
meretrix vicinis reclamantibus potest expelli de vicinia.nu.164.
Merita & integritas affectionis Gallorum non meruerunt, vt Basilien sis sanctio male reformaretur.resp 38.nu.21. 119
Metus ad probationem legitimã probatio requiritur.respon.105.nume ro 4. 119
metus litium est iustus metus,ex quo plura inferuntur.ad senatus.Treb. l.13.sublata.nu.16. 156
metus purgatus dicitur,si matrimonium sponte celebratur & dos à pa rentibus constituatur.resp.105.nu.5. 159
metus purgatus dicitur per spontaneam cãcellationem subsecutam, seu liberationem.resp.clxvij.nu.6. 195
meticulosus contractus non validatur iuramento.resp.128.nu.8. 180
Miles annis singulis a rusticis certas operas recepit aut solidos quin que pro opera,partem operarum,& partem pecuniæ petere nõ potest, nec econtra rustici inuito militi persoluere possunt.de leg.1.l. si ex to.§.si ita legatum.nu.5. 115
miles etiam non potest filio arrogato substituere in bonis ipsius arroga ti,ita ampliatur.l.sed si plures.§.in arrogato.supra eodem.de vulg.sub sti l.centurio.nu.32. 77
miles an possit per indecommissum priuare filium legitima , communis quod sic,cui adhæret.de vulg.substit.l.centurio.nu.45. 78
miles iubendo hæreditatem restitui in dubio an præsumatur velle gra uare filiũ vel parentes in legitima.post multa quod nõ.ibi.n.46.& 49.
miles non potest promoueri ad sacros ordines nedum ad beneficia eis annexa.resp.16.nu.1. 109
miles præsumitur in conflictu intulisse violentas manus in hostes.ibid. num.2.
miles condemnatus soluere quod debet si torum soluat non opposita ex ceptione ne conueniatur vltra quam facere possit,an poterit repetere. de re iudi.l.miles.nu.1. 226
miles an possit renunciare priuilegio,ne conueniatur vltra quam face re possit.ibid.
miles qui domi & non in castris contraxerit,an gaudeat beneficio , ne conueniatur nisi inquantum facere potest.ibi.nu.3.
miles a militia missus per ignominiam an gaudeat prædicto priuilegio. nu.4.ibid.
miles an possit per directam militarem priuare filium,vel parentes legi tima.concl.non posse iure nouissimo.de vulg.& pup.substi.l. centurio. nu.45.fol.78.
miles quamuis possit pupillariter substituere pupillo,etiam nõ facto pro ipso testamento,non tamen exemplariter furioso,nisi sibi prius testa mentum fecerit.de vulg.substit.l.ex facto.nu.30. 91
milites nostri temporis angaudeant huius legis beneficio,ceterisque mi litaribus priuilegiis distinguuntur tria genera militum.de vulg. substi. l. centurio.nu.9. 75
milites pedestres an gaudeant,quod sic.ibi. nu.11. An pedestres non sti pendiati,apud Gallos aduenturiers,vocati,quod non.ibi.n.11.
Item an milites nauales quod sic.declara tamen vt ibi.
milites nauales an gaudeant priuilegio ne conueniantur vltra quam fa cere possint.de re iudi.l.miles.nu.6. 226
milites cœlestis militiæ an gaudeant beneficio,ne cõueniantur vltra qua facere possint.ibi.nu.7.
militi acquiritur vtilis rei vendicatio in re empta ex pecunia su.. quod qualiter procedat,ibi tractatur.in quibus.cau. pign. l. senatuscon.nu mero 19. 11
milites armatæ militiæ pro republ.militantes possunt dum sunt in acie restari quomodo velint aut possint,habent. ue substituendi facultatem. in tract.de pest.c.4.nu.15.& 16. 97
miles armatæ militiæ si tempore pacis militiam deseruit,venit grauiter de ponendus.Et idem dicendum de milite cœlestis militiæ,tempore pacis curam sibi creditam deserente.in tract.de pest.c.1.nu.149.et 150. 77

miles

In omnia Io Fran. Rip. opera.

Miles interceptus ab hostibus an percipere debeat salarium pro tempore captiuitatis. ibi.nu.113. 76

Miles qui belli tempore susceptit custodiam castri tenetur ad damnum etiam si castrum ablatum eidem fuerit per vim.ibi.nu.42.

Minor quemadmodum consequitur restitutionem aduersus alienationē rei,eo quod ea fuerat maiorum suorū,ita & prædij,eo quod situm sit in loco salubri.in tract.de pest.c.4.nu.3. 83

Minores & mendicantes ex priuilegio habent potestatē confessiones audiendi,& absoluendi.Et an cuilibet liceat absque licentia proprij sacerdotis recurrere ad minores & prędicatores.in tract.de pest.c.8.nu.54.& seq. 101

Minor viginti annis repellitur à testimonio in criminalib.respon.72.numero 11. 148

Minor an possit edere actiones:quod non sine curatore,et iudicis decreto.fallit vt ibi.ad senatusconsultum Trebellia.l.1.§.fuit quæsitum.numero 11. 159

Minor eligens non amittit ius eligendi:quia nulla est electio.idem dic in electione filiisa.vel serui facta sine iussu patris vel domini.de leg.1.l.serui electione.nu.11.et 12. 108

Minor xx.annis statuto prohibitus testari,an intelligatur prohibitus codicillari.de leg.1.l.sciendum.nu.20. 104

Minor restitutus aduersus repudiationem legati,an intelligatur restitutus ad portionem coniuncti,& sic ad ius accrescendi.de leg.3.l.re coniuncti.nu.192. 141

Minor iurat de veritate dicenda,licet non iuret de calumnia.C, de edend. l.is apud.nu.24. 298

Minori credita vel solutam pecuniam,in vtilitatem minoris versam probare volens,quid probare tenetur.de priui.cred.l.si ventri.§.eorū ratio, num,11. 237

Minor an ita demum teneatur creditorib.si probauerint pecuniā in eius vtilitatē versam:an vero sufficiat esse acceptam in rem minoris.de pign. l.si is qui bona.nu.11. 31

Miserabilis persona quæ dicatur,statur iudicis arbitrio:item quæ dicatur persona vilis.fol.ma.l.si constante.nu.30. 54

Misericordiā non merentur,qui ex propria culpa in necessitatē incidunt.in tract.de pe.c.3.nu.50. 82

Missa maligni sacerdotis an sit audienda.in tra.de pest.c.8.nu.60. 101

Missio in possessionem facta non seruato iuris ordine,reuocatur etiam iuris ordine non seruato:& sic lite non cōte.de acq.poss.§.nihil commune.nu.186. 209

Missio in possessionem ex primo decreto cur delegetur etiā magistratib, municipalib.de dam.infe.l.cum res.nu.3. 190

Missio ex primo decreto procedit quando conuentus contumaciter latitat.resp.140.nu.4. 182

Mixtæ actiones magis realib.deseruiunt quàm personalib.si cer.pet.in cōtinua rub.nu.15. 2

Mitius agitur cum lege,quam cum homine.de verb.obli.l.si insulam.nume.46. 278

Mitius agitur cum homine priuato,quàm cum ministro legis,id est, cum iudice.ib.nu.57.

Mitius agitur cum Deo,quàm cum homine.de reuoc.donatio.l.si post.numero 227. 237

Mobilis rei perdita naturali possessione,perditur & ciuilis.de acq.pos.l. rem quæ nobis.nu.8. 110

Modus securus exprimendi valorem beneficii, quis sit ita vt impetrans non videatur se astringere ad probandum certum valorem.de reli.sp.c. ad aures.nu.10. 34

Molendino quod positum erat super flumine publico, sublato,& loco habito pro derelicto,perditur ius præoccupationis & prælationis. de flumi.l.quominus.nu.103. 250

Sed an vtrumque copulatiuè requiratur,scilicet q̄ sit destructum,& quod sit habitum pro derelicto:late.ib.

Molendini ædificium qualiter debeat esse destructum, vt perdatur ius præoccupationis & prælationis.ib.nu.108. 251

Molendini ædificio destructo qualiter probatur locus habitus pro derelicto.ibid.

Molendinum habenti in parte superiori an liceat tempore siccitatis colligere aquam inuito domino molendini inferioris. conclu. licere.limitat quintuplicit̄er.ibi.nu.94.& 95. 250

Molendinum an liceat facere in priuato flumine in parte inferiori cum damno superioris:quod non,si inferior ita potuit opus facere vt superiori nō noceret.ibi.Sed quid si inferior aliter nō potuit:an tunc liceat ei libere cum damno superioris molendinum facere.conclu. quod si aqua antea descendebat in inferiorem partem non posse impediri solitū aquæ cursum.ibi.

Molendina an censeantur vendita vendito castro cum pertinentiis.ib.nume.130. 251

Molendinum si trib.commune sit,& duo velint certam quantitatem locare,tertius vero maiorem quantitatem habere vult,alias retinere partem suam,an audiatur.ib.nu.138. 252

Molendinum commune trib.si duo velint locare Titio,tertius vero Caio, quid iuris erit.ib.nu.139.Quid autē si duo velint locare Titio,alius vero vult retinere suam & sociorum partes cōducere eodem pretio,an audiatur,quòd sic.ib.

molendinū in flumine nauigabili licite habet,qui per se & authores suos illud possedit per tempus immemorabile.de flumi.l.quominus,nume.38. 248

Molere soliti in molendino domini an cogi possint perseuerare: quod non.& comprobat egregiis similib.de flumini.l.quominus.n.132. 25

molendinum licite habetur in flumine nauigabili authoritate statuti ciuitatis quæ ex consuetudine præscripsit flumina & portus. de flumi.l. quominus.nu. 35. 248

Molendinum in flumine si duo aut plures fecerint, potior est conditio præoccupantis.quis autem dicatur præoccupasse,vt aliis postea opus facientibus præferatur.latissime disputatur,conclusio traditur.n.51.de flumi.l.quominus.n.47. 248

Molendinum dicitur rusticum prædium.de fluminib,l.quominus.nu.125. fol.251

Molendinarius capi non potest pro debito ciuili in molendino.ibi.

Molendina an computentur inter immobilia,an vero inter mobilia,conclu.quod si solo cohæreant,immobilia,si non cohæreant,mobilia cēsenda sint,ex quo inferuntur plura.ibi.

Molendinum sine molis an proprie dicatur molendinum, quòd sic, ex quo infertur ad statutum,vt ibi.n.129.

Molendinum si plures in eodem fluuine ædificarint, nec appareat quis præoccupauerit,siue inceperit,quid iuris:quod forte dirimatur quæstio an sit locus gratificationi.ibi.n.55. 24

Molendinum construere volenti in flumine publico,an liceat facere æstuam aut immittere tigna in ripa vicini.ibi.n.63.

Molendinum constructum habens,impedire non potest volentem aliud ædificare ea ratione,quod de cæteroqui molentes nō accedant ad istud molendinum.ratio ibi.de fluminib,l.quominus.n.82. 247

Molendinum ædificare in superiori parte in damnum habentis molendinum inferius nemini licet in flumine publico.de flumi.l. quominus.n. 50. 247

Molendinum licite habetur ex permissu principis, vel senatus in flumine nauigabili vel faciente aliud nauigabile.ibi.

Molendinum in flumine priuato ædificare cuilibet licet,etiam cum damno iam habentis molendinum inferius.ibi.nu.25.

Hoc verū,nisi ædificans principaliter ædificaret,vt noceret molendino inferiori.ibi.n.26.

Aquam tamen orientem in fundo meo etiam in graue præiudicium vicini inferioris,& vt sibi principaliter noceam,mihi licet quocunque volucro diuertere.ibi.n.28.

Molendinum inferius si ita lædatur ex constructione superioris, quod aqua in totum sibi tollatur,tunc cogi potest superior secundo ædificās vt sinat aquam defluere.intellige vt ibi.

Molendinum quilibet licite habet in flumine non nauigabili authoritate iurisgentium.ibi.n.42. 248

Molendinum an liceat facere in inferiori parte fluminis cum damno superioris molendini,quod non in flumine publico.ibi.

Molendinum plurium dominorum cōmune si impetu aquæ, uel aliter sit destructum,qualiter succurratur reficienti,aut resistere uolenti quod tribus remedijs, si sine socij,duobus uero si socij non sint.ibi. numero 119. 251

Limitatur quatuor modis,de quorum limitationum ueritate.ibi.

Molestari quis dicitur si is molestetur qui habet possessum contra esi. resi.§.n.9. 105

Monacham alloquens in monasterii ostio vel ad fenestram,punitur statute statuto,ne quis alloquatur monacham in monasterio sine licentia Abbatissæ.de vern.obl.l.1.n.52. 157

monachatus,non facit perdere originem.resi.lxxxiii.n.7. 150

monachi fuga probata,probatū erit delictum apostasiæ.de iureiur.l.admonendi.n.166. 22

monacho mortuo ante hæreditatem aditam,an monasterium præferatur substituto.de vulg.sub.l.hæredes.n.154. 65

Monachus in acquirenda hæreditate,an æquipararetur seruo,an vero filio. ibid.nu.154.

Monachivelle qualiter transferri dicatur in monasterium. 154.ad medium. ibid.152

Monacho instituto repudiante an monasterium admittatur excluso substituto.de vulg.substi.l.hæredes.n.150. 65

Monachi non consentientes compromisso possunt si velint priuatos potestate eligendi admittere.resi.38.n.15. 119

Monasterium cui relicta in testamento fuere centum,si testatoris filiam in monialem reciperet,an admittatur ad legatum reiecto grauamine.de leg.j.l.cum filiofamil.n.19. 117

Monasterium,an excludat substitutum, quando testator substituit vnum de familia adiecta causa,quia vult bona sua perpetuo remanere in familia.ad senatusc̄on.Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.n.40. 167

Monasterium an excludat filium testatoris substitutum.ibi.n.41.

Monasterium excludat substitutum sub conditione,si grauatus decesserit sine liberis.ibi.n.36.

Monasterium,an etiam excludat substitutum sub conditione,si grauatus decesserit sine liberis ex suo corpore,& legitimo matrimonio procreatis.ibid.nu.37.

Monasterium cur admittetur excluso substituto & sic quæ sit ratio. §.sed hoc præsenti.in auth.de sanctiss.episc.variæ referuntur,de quarum veritate.ibid.

Monasterium,habetur loco filij.late.ibid.

Monasterium an censeatur directo substitutum testatore ita disponente, si filius meus decesserit sine liberis,volo de bonis meis heri monasterū. de vulg.substi.l.centurio.n.200.fol. 88.An huiusmodi substitutione contineatur pupillaris,remissiue ibid.Idem si dicatur eo ipso deueniant,est enim directa substitutio.ibi.nu.182.fol.87.Idem in his verbis, protinus perueniat.ibi.Idem in iis,omnino perueniant.&c.ibid.

Index.

Monasterio destructo perduntur iura monasterij,& bona applicantur superiori tanquam vacantia.Sed an bona quæ monachi elargiri sunt monasterio sint eis expulsis restituendâ destructo monasterio.remiss.de flumi. l.quominus.nu.107. 251

Monasterium excludit substitutum,etiam sub conditione,si institutus decesserit sine liberis ex suo corpore natis.et an habeantur loco illi,de testuo.dona.l.si vnquam.nu.92.& 93. 314

*Moniales in eleemosynis faciendis præferendæ sunt viris etiam religiosis.in tract.de pest.c.1.nu.158.& 159. 92

* Monitio an sit necessaria ad constituendum quem in mora: et ibi vide elegantem doctrinam Bal.resp.62.nu.6. 131

Monitio bina semper requiritur,vbi agitur de priuatione iuris alicuius. ib.de acq.poss.l.rem quæ nobis.nu.43. 211

* Monitorium quod regulariter loquitur de indebitè ac iniustè detentis, habitis,& perceptis,ad licite ac iuste detenta ac habita non porrigitur. resp.96.nu.1. 155

Monitorio non adstringuntur qui bona volũtate defuncti tenent & possident.resp.77.nu.19. 141

Monitorium contra detinentes,vel nõ reuelãtes,aut liget debite detinentes: & non reuelantes ea quæ sciunt,sed probare non possunt.in tract. de pest.c.8.nu.126. 102

Monopolium facientes quo annona carius vendatur, quomodo puniendi sunt.in trac.de pe.c.4.nu.203. 86

* Motus proprius licet excludat vitium surreptionis non tamen facit vt Princeps habeat intentionem præiudicandi tertio. respon.lxxxj.n.7.147

motus proprius an defendat gratiam à vitio surreptionis.de rescri.c.ad aures.nu.33. 34

* Moræ purgatio quibus casibus non admittitur.respõn. 137. num. 7.179

Moræ purgatio admittitur ex interuallo circa præparatoria iudiciorum. resp.85.nu.5. 151

Moræ purgatio an admittatur re interempta.deverb.obli.l.si insulam.numero 69. 278

Moræ purgatio impeditur per deuolutionem iuris in alterum facta a lege propter moram.ib.nu.139. 280

Moræ purgatio de iure cano.admittitur,etiam vbi esset apposita dies, & pœna.dever.ob.l.4.1.Cato nu.67. 267

Moræ purgatio non est licita in causa appellationis:& quare. de verbo. obli.l.si insulam nu.16. 276

Moram purgare an possit,qui promissa sub pœna adimplere iurauit,q̃ nõ nisi subsit iusta causa.ib.nu.90.92.& 122. 229

Mora non potest per reum purgari,quãdo ius actoris est effectũ deterius. ibi.nu.27.& nu.106. 276.et 280

Mora præcedens purgatur per solam oblationem extraiudicialẽ factam ante lit.conte.ib.nu.65. 278

Moram commissam in faciendo purgare debet reus intra modicum tempus:non expectata lit.contest.ibi.nu.23. 276

Mora commissa non potest purgari a reo contumace,in litem contestatã,dõ,non minus quam lis fuisset contestata.ib.nu.34.

Morę purgatio non admittitur etiam in decisoriis iudiciorũ,vbi est dies et pœna:secus in præparatoriis.ib.nu.61. 298

Mora purgari potest in iuramento assertorio, id est, per eum qui iurauit omnia fuisse,et esse vera.ib.nu.94. 279

Morosus liberatur a pœna per oblationem æstimationis rei peréptæ post moram,si oblatio fiat intra tempus purgandi moram.ibi.nu.98.

Mora purgari debet intra modicum tempus>verum vbi dies expressa est in obligatione,secus in die subintellecta:quia tunc vsque ad litem cõtestatã permissa est purgatio:et cur diuersum.de uerb.oblig.l.si insulã. num.30.31. 276

Morę purgatio nõ est licita usque ad litis contest.quando interesse actoris non repræsentatur in purgatione morę.ib.nu.23.

Mora purgari potest usque ad lit.conte.reo offerente interesse excedens æstimationem facti:amplia ut ibi.nu.24.

Moram purgare potest reus,quamuis nõ offerat interesse creditori tamẽ purgata mora succurritur,ut interesse consequatur.ibi.nu.23.

morę purgatio impeditur propter singulare interesse, quod passus est aduersarius propter moram.ibi.nu.105. 280

Morę purgatio remouetur per defectum conditionis.ibi.nu.115.

Morę purgatio impeditur,quando resolutio cõtractus causatur propter moram ib.nu.116.

Morę purgatio impeditur,si purgationi morę renuntiatum fit.ibi.numero 117.

Morę purgatio non admittitur,ubi est pœna,et dies tacitè subintellecta, quem promissor ex natura obligationis potuit prœuidere.de uerb. obl. l.si insulam.nu.48. 277

Morę purgatio admittitur,ubi est pœna et dies tacitè subintellecta, quę preuideri non potest.ibi.nu.40.

Morę purgatio admittitur ubi in obligatione est pœna et non dies.ibid. nume.50.

Morę purgatio admittitur ubi est dies hominis, et pœna legalis latè de ueritate.ib.nu.51.

Mora an purgari possit,si reꝰ promiserit interesse,casu quo opus intra annum non fecerit.ib.nu.52. 278

Mora purgatio admittitur ubi est dies et pœna quæ nõ committitur per lapsum diei.ib.nu.53.

morę purgatio nõ admittitur ubi est facta nouatio eiusobligationis,quã solutionis.ib.nu.54.et 108. 278. et 280

Morę purgatio admittitur ubi facta est nouatio obligationis et nõ solutionis.de uerb.oblig.l.si insulam.nu.15. 278

Morę purgatio admittitur in prætoriis stipulationib.etiam vbi apposita est dies.& pœna.ibi.n.41. 277

Morę purgatio admittitur in vltimis voluntatibus,quando dies apposita fuit causa multiplicandæ obligationis.secus in contractibus,& cur diuersum.ibi.n.42.

Morę purgatio an admittatur in cõtractibus bonæ fidei, vbi apposita est dies & pœna.ibi.n.43.

Morę purgatio non admittitur,vbi est pœna & dies certa, secus vbi est dies incerta.ibi.n.44.

morę purgatio admittitur quando pœna & dies adiecta est causa demorãstrationis.et non causa differendæ solutionis.ibi.n.45.

Morę purgatio admittitur,vbi adiecta est pœna,& dies quæ tacitè subintellecta erat a lege ibi.n.46.

Mora purgari potest,vbi cõuentum fuit,quod debitor admoneretur a creditore,declaratibi,n.47.

Moram purgare volenti opere promisso,an sufficit ante litem contesta. incepisse opus,an verò requiratur quod sit perfectum.de verbo.obligat. l.si insulam.nu.6. 275

Mora an purgetur,si promissor operis, qui nondum aliquid præparauit antequã respondeat libello,offerat quod illico vult facere opus,an per talem oblationem euitet interesse ibi.n.7.

Morę purgatio an liberet debitorem ab interesse ipso iure, an verò ope exceptionis.ibi.n.9. 275

Moram purgare an liceat, quando principalis obligatio concipitur in personam vnius,& pœnalis in personam alterius.ibi.nu.99. 280

Morę purgatio non impeditur,per simplicem transfusionem obligationis principalis in pœnalem de persona vnius in personam alterius. de ueritate late ibi.n.100.

morę purgatio impeditur per transfusionem principalis obligationis in pœnalem de persona stipulatoris in alium, per quam clare constat de mente contrahentium uolentium transferre obligationem.& n.101. & 114. 280

Quando autem dicatur clare constare de mente contrahentium ibi traditur.ibi.n.101.

Morę purgatio cur non admittatur post litem contest.ibi.n.76.fo.278.n. 109.fo.280.

Mora geminata est impurgabilis,& multa egregie de effectu geminationis.n.77.& nu.110. 279.& 280

Mora commissa in ipsa litis contestatione potest purgari usque ad sententiam,quando nulla alia præcessit mora.ibi.nu.76. 279

morã purgare non potest debitor,stante statuto uel rescripto quod procedatur de rigore.ibi.nu.13. 276

Mora an possit purgari per debitorem stante statuto quod debitor per instrumentum garentigiatum possit omnibus iuris remediis cogi ad obseruandum promissa.ibi.n.14.

Mora an possit purgari per reum in extraiudicialibus,quando ius creditoris effectum est deterius>quod non.ibi.n.18.

Morę purgatio non admittitur ubi est facta execucio a lege,uel ab homine,& n.111.ex quo plura notabilia dicta inferuntur,n.83.& seq. limita.n. 87.de uerb.obl.l.si insulam.n.82. 279

Mora duplex.si cer.pet.l.quod te.n.1.

Mor diffinitio.ibi.

Mora regularis quid, & quid irregularis.ibi.n.2.

mora terminus æquitatis.ibi.n.4.

Morę purgatio admittitur usque ad sententiam in stipulatione de iudicato soluendo ob rem non defensam.de uerb.obl.si insulam. n.72. 278

morę purgatio admittitur usque ad sententiam in pœnis legalibus quæ ex delicto debentur.limita & intellige ut ibi.n.73.

Morę purgatio admittitur usque ad sententiam, in actionib.arbitrariis. ibi.nu.74.

mora irregularis contrahitur absque interpellatione.si cert.pet. l. quod te.nu.36. 14

morę purgatio non admittitur,ubi apposita est dies et pœna, latissimè de ueritate.de uerborum obligationibus.l.si insulam.nu.57.fo.276.& numer.107. 280

Mora purgari potest usque ad litis contest.super pœna uel interesse.uerũ de æquitate non de rigore.ibi.n.9. 275

mora purgari poterit etiam ubi est dies et pœna, quando cõuentum est, quod creditor teneatur prius certificare debitorem.de uerborum obligat.l.ita stipulatus.n.14. 281

Morę purgatio ex æquitate permissa est tam actori,quam reo,nisi subsit aliquid ex illis impedimentis quæ seriatim traduntur.de uerborum obliga.l.si insulam.n.104. 280

morę purgatio an impediatur per clausulam,rato manente pacto.l. late. ibi.nu.80. 279

morę purgatio an sit licita,quando stipulatio uel pœna est cõmissa propter malefactum.ibi.nu.85.et 113. 279.et 280

Moratoria gratia non est proponenda,nisi debitoribus petentibus.resp. lxxxiij.nu.7. 151

Morbus ob id morbus dicitur,quod mortẽ causet.in prælud tract.de pest. nu.4. 72

morbus seu infirmitas quotuplex sit.n.2.ibi.

morbus et vitium quomodo inter se differant.n.6.ibi.

morborum genera quæ sint.et ibi morbum iuxta locorum diuersitatem diuersa sortiri nomina.nu.1.ibi.

mortis cogitatio omnia mundana offendit efficuna.in tract.de pest.c.8. nu.152. 103

mortem timere est quę in hoc seculo stulte faciũt insipientes.in tract.de pest.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

pest.c.4.nu.156. 85
Morti proximus uel in articulo mortis constitutus is dicitur, qui graui laborat morbo uel cui iustus imminet naufragij, uel latronum timor. in tract. de pest. c.3.nu.47. 81
1 Mortis cogitatione turbati, nesciũt quid agãt, et solent omnib. affirmatiue respondere. de uerb.obl.l.1.§.si quis ita.nu.10. 260
1 Mortis dies dicitur uostra dies. ad senatusc. Treb. l. hĩdes.5.cũ ita.n.11.176
2 Morrem asseuerans ante uerisimilem notitiam præsumitur esse conscius alicuius conspirationis. resp.7.nu.3. 106
2 Mulcta solum pro contumacia, et contemptu imponi potest. resp.205.numero 5. 113
Mulcta regulariter requirit condemnationem. et uide.nu.2.ib.nu.1.
2 Mulcta prę ficta contumacia imponi nõ põt: q tamen imposita petenda est reuocari. et ibi uide aliqua de reuocatione. resp.171.nu.12. 198
2 Mulier an et quando possit esse testis. in trac. de pest. c.2.num. 18. et 22.77
Mulier an et quando testis esse potest in subsidium. nu.19. ib.
Mulier potest esse testis in militis testamento. nu.23. ib. 80
Mulieres etiam duæ tantũ possunt esse testes in testamento inter liberos. nu.24. ib.
2 Mulier clarissima ex consuetudine Galliæ iudicare potest. resp.103.nu.7. 158
1 Mulier et minor, qui ex statuto nõ possunt contrahere sine consensu propinquorum, an possint donare causa mortis, communis quod nõ. de ueritate ibi. de leg.1.l.sciendum.nu.10. 103
2 Mulier non excusatur à pœna legis, non est dubium. C. de leg. cum legatum debeat accipi de manu heredis. de restit. ipo. c. sæpe. nu. 92. 71
1 Mulier quæ cum uno duntaxat fornicata est, an dicatur inhoneste uiuere. de iud. c.1.nu.97. 51
2 Mulier tenetur operari ad utilitatem mariti. Operæ autem multiplices: et quas illa teneatur præstare mariti. resp.124.nu.4. et 5. 168
2 Mulier consilio Galli nó adstringitur: cum filios in potestate nõ habeat. resp.130.nu.13. 172
2 Mulieres ab errore iuris excusantur. resp.55.nu.7. 128
2 Mulieris agẽtis est in potestate uel agere in loco originis, uel in loco patrimonij. resp.112.nu.1. uel in foro uiri.6. 161
2 mulier etiam consentiente uiro in causa contra eum mota cogi non potest testificari. resp.119.nu.3. 165
2 Licet dictus mulieris de reb. dotalib. iuramento non firmetur quo ad heredes, secundum quosdam: heredes tamen tenentur releuare eius animã à periurio. resp.123.nu.1. 167
1 Mulier pro dote in quęsitis post suã obligationem preferetur habẽtib. ex præstam anteriorẽ: eidem in ecclesia in quæsitis per prælatum. de priuileg. credi. l. priuilegia.nu.31. 239
1 Mulier si non possit contrahere sine consensu propinquorum, non etiam poterit distrahere. de acquirenda possessione in continuatione rubr. nume.10. 105
1 Mulier habens duos filios, quorum alter mortuus est antequam nuberet alter postquam secundo nupsit, non priuatur successione filij, qui de transitu ad secunda uota non fuit conquestus. de reuocandis dona. l. finum.204. 216
1 mulieri indotatæ competit iudicis officium nobile pro alimentis petendis à uarito. de priuileg. cred. l. priuilegia.nu.12. 238
1 Mulier habens expressam hypothecam pro dote, an præferatur habentib. etiam expressam anteriorem. de priuilegiis credito. l.1.§. si sponsa.numer.20. 235
1 Mulier an sit testis omni exceptione maior, ut una mulier faciat semiplenam probationem. de iureiu. l. admonendi. nu.179. 23
2 Mulieri maritatæ luxuriosæ an possit interdici bonis: quod fit. de verbo. oblig. l. is cui bonis.nu.19. 361
1 Mulier quæ ex statuto non potest contrahere sine consensu propinquorum, poterit tamen stipulari et acquirere. de uerbor. oblig. l. is cui bonis. numer.45. 27
1 Mulier stipulata à marito, et eius fideiussore, in casib. in quib. obligatur, dotẽ sibi reddi quandocunque soluto matrimonio, an marito uergente ad inopiam possit agere contra fideiussorem. solut. matri. l. si constante. nu.93. 57
Quid autem si mulier fuerit stipulata dotem sibi reddi in omnẽ euentum dotis restituendæ, an poterit fideiussor conueniri in casu inopiæ mariti: et quid si in omnem euentum dotis restituendæ, et soluendæ. ibidem nu. 95. et 96.
1 Mulier ob inopiam mariti potest conuenire socrum, et econtra, quando maritus et socer sunt correi, et non socii. soluto matrimo. l. si constante. nu.51. 55
Idem si simpliciter sint correi et non socii. §.4. de ueritate tamen. ib.
1 Mulieres esse dotatas an principaliter interest reipub. an uero secundario. sol.mat. l. dotis causa.nu.144. 44
Mulier sterilis an habeat priuilegia, de quib. in l.1. ff. sol. mat. late disputatur. tandem dist. ib. nu.114. et 116.
1 mulier alitecedendo pro dote, non iuuatur Velleiano. sol. ma. l. dotis causa.nu.99. 43
Mulier pro dote saluanda experiri potest tam remedio huius legis quam. l. si cum dotem. §. si uero dotem. supra, eo. et in cuius sit electione, an mulieris, an mariti, an uero iudicis. sol.mat. l. si constante. num.11. 53
1 mulier habens hypothecam expressam in bonis mariti, an præferatur creditorib. habentib. expressam anteriorem latè. soluto matrim. dotis causa. num.1. 39
1 Mulier potest dotem constante matrimonio repetere quam primum constat bona mariti non sufficere ad satisfaciendum omnibus creditoribus. licet sufficiant ad satisfaciendum doti. sol.mat. l. si constante.nu.4. 52
mulier potest dotem constante matrimonio repetere contra maritũ uel socerum, altero tãtum uergente ad inopiam. siue maritus et socer sint duo correi siue non. sol.mat. l. si constante.nu.52. 55
mulier an perdat dotem propter osculũ luxuriosum, et tactum mamillarum. sol.matr. l.2.n.9. 46
mulier adultera an perdat dotem, si maritus in uita non querelauit contra eam sed decesserit non facta querela. ibi.n.10.
mulier potest sibi præiudicare in dote negligendo, licet non possit faciẽ do. intellige ut ibi. sol.mat. l. si constante.n.1. 152
mulier potest agere ad dotis repetitionem si bona mariti non sufficiant ad conseruandum statum nobilitatis mariti. quamuis sufficiat doti, et creditoribus. ibi.n.7.
mulier scienter incestas nuptias contrahens, an possit dotem à marito repetere. sol.mat.n.29. in continuatione rubricæ. 35
mulier an possit intentare remedium. l. in omnibus. ff. de iudiciis, marito uergente ad inopiam. sol.mat. l. si constante.n.15. 55
mulier quę scienter contraxit matrimonium cum paupere, an utatur remedio huius legis et similium. latissime. soluto matrimonio. l. si constante.nu.49. 55
mulier quę constante matrimonio committit adulterium, perdit dotem et bona paraphernalia, et torus separatur. soluto matrimonio. l. soluto matrimo. n.7. 46
mulier an habeat hypothecariam cum priuilegio prælationis, pro augmẽto dotis. sol.mat. l. dotis causa.nu.28. 40
1 Multa conceduntur in consequentiam, quæ principaliter non concederentur. resp. xlvij.nu.4. 123
1 multa in quo numero uerificentur. de legatis primo. l. 3 omnia.n.42. 100
1 Mutantes formam fundi in fraudem decimarum, an à decimis liberetur, et ibi, quando mutatio dicatur facta in fraudem. respon. lx. numero 9. 133
1 Mutato aliquo omnia censentur mutata quę ab eo normam et regulam capiunt. sol.mat. l. si constante.n.77. 56
mutatione personę an mutetur priuilegium. respon. xxxj. numer. 16. et 34. 15
1 mutare quid sit, de eden. l. edita.n.35. 306
2 mutatio status in melius auget ius antiquum non autem aufert. resp. 101. numer.19. 11
2 Mutatio uoluntatis nõ præsumitur in dubiis. de caus. pos. & proprie. c. cum ecclesia sutrina.n.23. 62
2 Mutua confessio coniugum pro matrimonio facta matrimoniũ probat. resp.71.nu.5. 137
1 Mutuati argenti pretium an possit reddi in pecunia alterius ligæ, si certum petat. l.2.§. mutui datio.nu.15. 10
2 Mutuans an post solutum mutuum possit licite quod sibi sponte offertur, suscipere. in tract. de pest. c.7.nu.115. 99
2 mutuans pecunias ecclesiæ, quando teneatur probare pecunias versas fuisse in utilitatem ecclesiæ. resp.62.nu.3. 131
1 Mutuans in refectionem ædificiorum habet tacitam hypothecam priuilegiatã in eis. in quibus caut. pign. l. senatusc.n.6. 2
Limitatur & declaratur multimode. ibi. & seq.
Mutuans sub usuris ad refectionem ędificij, an habeat illud tacitè hypothecatum. ibi.nu.7.
2 Mutuans in refectionem domus, habet priuilegium exigendi. de priuil. cred. l. si uenti. §. diuus.n.1. 236
mutuans in refectionem domus habet tacitam hypothecam & priuilegiatam, ut etiam habentibus expressam anteriorem præferatur. ibi.n.2.
Mutuans pecuniam in refectionem domus, ut gaudeat prælationis & hypothecæ tacitæ priuilegio, quæ requirantur. ibi.n.3.
Mutuans in refectionem insulæ habet eam tacite hypothecatam, hypotheca priuilegiata, et præferatur anterioribus creditoribus. in quibus caut. pig. l. senatusc.nu.1. 32
Declaratur multimode.nu.6. ibi.
1 mutuans in refectionem ædificiorum habet priuilegium prælationis inter personales actiones. ibi.nu.2.
Mutuans in refectionem ędificiorum rusticorum an habeat tacitam hypothecam, & priuilegiatam. ibi.n.3.
mutuans ad reędificationem domus penitus diruę an habeat tacitã hypothecam. ibi.n.4.
1 Mutuam pecuniam ad numerum accipiens an possit frumentũ reddere ad mẽsuram, et quid econtra, an pro frumento possit reddi æstimatio in pecunia. si cer. pet. l.2.§. mutui datio.nu.10. et 11. 100
Mutuato auro, uel argento ad pondus, an possit pro eo reddi pecunia ad pondus uel ad numerum, & an eiusdem materiæ uel ligæ, an uero diuersæ. ibi.nu.12. latissime traditur usque ad nu.16.
mutuata pecunia ad pondus an possit reddi aurum ad pondus. ibi.num. 13.
1 Mutuans ad rem emẽdam si eam faciat sibi hypothecare, præfertur in ea re etiam anterioribus creditoribus. in quibus cau. pig. l. senatusconsulto. nu. 13. 32
mutuans ad emendam rem an habeat eam tacite hypothecatam, latissime usque ad finem legis. in quibus caus. pign. l. senatusconsulto. nu.10. 32
mutuum ut dicatur quatuor requiruntur, natura, consuetudo, aptitudo, et actus, quæ omnia late examinantur. si certum petatur. l.2. §. mutui datio.nu.17. 10
1 Mutuum, et certum, quid differant. si certum petatur. in continua. rubri. nu.21. 3

Index.

Mutuum an in dubio cenſeatur,ſi tibi dedero rem,& non expreſſe dixero vt alia reddatur:an vero cenſeatur donatio aut depoſitum. ſi cert.pe. l.mutuum damus.nu.23. 8

Mutuum an ſit,ſi ſhentes ſint huius propoſiti,vt eademmet res,quæ mutuatur,reddatur.ſi cer.pet.l.mutuum damus.nu.13. 8

mutuũ vt dicatur,neceſſe eſt vt res mutuatæ in ſuo genere recipiant functionem:quæ autem ſit illa functio,& quis ſit horum verborum ſenſus. ibi traditur.ſi cer.pet.l.2.§.mutui datio.nu.1. 9

Mutuatæ res cur magis per ſolutionem,quam per ſpeciem functionẽ recipiant:& quis ſit horum verborum ſenſus.ib.nu.2.

mutuum conſiſtit in reb.quæ pondere,numero,vel menſura cõſiſtunt.ib. nume.3. 10

Mutuum quæ ſubſtantialia habeat,ſi certum petatur.l.mutuum damus.nu mero 6. 7

1 Muti aliquot à natiuitate qui loquelam recuperarunt.de vulg.& pupil. ſubſtit.l.ex facto.nu.4. 80

mutus poteſt matrimonium cõtrahere,idem in muto,ſurdo,& exco ſimili: modo ex ſignis conſtet eum percipere quid ſit matrimonium.de vul.ſub ſti.l.ex facto.nu.1. 88

Mutus contrahere poterit ſpirituale matrimonium:ideo ingredi religionem & ſignis profiteri poteſt.ib.nu.2.

2 Mutus quomodo confiteri debeat.in trac.de peſt,c.8.nu.89. 101

1 Mutus omnia facere poteſt,quæ cõſenſu ſolo perficiuntur.de vulg.ſubſt. l.ex facto.nu.2. 89

Mutus dẽ valetudinarĩ,infirmĩ,& morboſus.Quod facit ꝓ ſtatutis faciẽtio mẽtionẽ.de valetudinariis:vt ẽt habeãt locum in mutis. ib.num.3.89

mutus loquelam recuperare poteſt: & ſic mutum eſſe non eſt naturalis, ſed accidentalis imperfectio. de vulg.ſubſti.l.ex facto.nu.4. 89

Mutus & ſurdus non intelligens æquiparatur infanti & furioſo:ex quo infertur vt inſ.de verb.obl.l.ſtipulatio.nu.71. 368

mutus & ſurdus perfectè intelligens,an æquiparaf pupillo,an verò adulto?cum natus quod adulto.ibi.nu.71.li mita.& declara.nu.73.

1 mutus an poſſit prohibere nouum opus per iactum lapilli.de no.ope.nũ. l.de pupillo.§.meminiſſe.nu.28. 188

1 mutus poteſt nutu vel per ſcripturam confiteri peccata ſua.de verb.obl. l.ſtipulatio.nu.36. 257

1 muti,ſurdi,prodigi,& ſimiles,an habeant tacitam hypothecam in bonis curatorum.de priuileg.cred.l.dabimus.3.ſi quis cum tutor. numero 17. 256

1 mutus nec poteſt aliquem audire in cõfeſſione pœnitentialinec baptizare:nec celebrare ſacra,nec chriſmare:nec dare ordines.de verb.obli.l.ſi pulatio.nu.30.31.& 32. 157

mutus non poteſt interponere decretum,nec authoritatem præſtare.ibi. nume.23.

mutus an poſſit eſſe teſtis.concluditur quod ſic nutu,vel per ſcripturam. nu.34.& 37.

¶ De litera N.

1 NATVRALES filij faciunt deficere conditionem ſi ſine liberis, ſi teſtator erit naturalis,quamuis ſit in dignitate conſtitutus.de veritate ibi.ad ſenatuſ.Treb.l.ex facto.1.ſi quis rogatus.nu.22. 165

Naturales filii non excludunt ſubſtitutum,quãdo teſtator grauauit filiã ſi decederet ſine liberis:& quid in fœmina extranea a teſtatore grauata.ib. nu.23. 166

naturales non excludunt ſubſtituti,legitimum,et naturalem filium teſtatoris.ib.nu.24.

Naturales non excludunt eccleſiam ſubſtitutam.ib.nu.25.

naturales non excludunt ſubſtitutum,ſi grauatus habebat naturales et legitimos tempore teſtamenti.ab hac tamen recedit.ur.in.nu.26.

Naturales excludunt ſubſtitutum in conditione,ſi ſine liberis,expreſſa,ſecus in tacita,et in l.ſubintellecta:et cur diuerſum.latiſsim.ib.nu.27.et 28.

Naturales an faciant admitti ad lucrum eum,qui fuit inuitatus ad lucrũ, ſi liberos habuerit.ib.nu.29.

Naturales ſubſtitutum non excludunt,quando apparet de voluntate teſtatoris contraria.ibi.nu.30.

Naturales,an tunc excludant ſubſtitutum,cum teſtator nobilis habebat naturales filios.ib.nu.14. 165

1 naturales an et quando veniant filiorum appellatione. ad ſenatuſ. Treb.l. ex facto 1.ſi quis rogatus.nu.58.65.69.70.et ſeq. 167.168

2 naturalis filius non eſt de agnatione patris.de vulg.ſubſti.l.Lucius.nu.1. fol.94.

naturalis filius an Digeſtorum iure poſſet vniuerſalis hæres inſtitui extantio.legitimis filiis,et vxore.ib.nu.2.

naturalem filium an poſsit pater hoc iure vulgariter ſubſtituere extãtib. legitimis,et vxore.late.ib.nu.3.

naturalem filium an poſsit pater iure nouo vulgariter ſubſtituere legitimo.ib.nu.4. 91

naturalis filius iure nouo etiam ſuperſtite vxore poteſt a patre in totũ inſtitui et ſubſtitui.ib.nu.5.

1 Naturalib.liberis an pater poſsit exemplariter ſubſtituere licet pupillariter non.de vulg.ſub.ex facto.nu.17. 90

1 naturalis obligatio an oriatur ex ſtipulatione ne maleficiũ fiat.de verb. oblig.l.ſi plagã.nu.3. 293

1 Naturalis obligatio non oritur ex ſtipulatione nutu facta,et ſic non valet talis ſtipulatio etiam in uim pacti nudi:declara ut ibi.de verb.obl.l.1. §.ſi quis ita.nu.13. 262

1 Naturali inueſtito ab eccleſia,an emphyteuſis trãſeat ad naturales filios inueſtiti.ad Treb.l.ex facto.1.ſi quis rogatus.nu.66. 167

Naturali filio pater ſtipulari non poteſt,ſicut nec mater filio. limita & inferas vt ibi.nu.67.

1 Naturales an & quando faciant deficere fideicommiſſum. ad Trebellianum.l.ex facto.1.ſi quis rogatus.n.15.16.17.& 18. 165

1 Naturales non dicuntur proprie filij.C.de reuocan. donatio.l. ſi vnquã. nu.73. 315

1 Naturales,an excludant ſubſtituturn extante ſtatuto,quod naturales ita ſicut legitimi ſuccedant.ad Treb.§.ſi quis rogatus.n.10. 165

Naturales in feudo ſuccedunt domino infeudante vaſſallum, quem ſcit habere filios naturales, pro ſe & filiis natis,& naſcituris.ibi.n.12.

naturales qui dicuntur & quæ requirantur,vt proprie dicantur naturales.ad ſenat.Trebel.l.ex facto.1.ſi quis rogatus.n.4. 165

2 Natus extra ciuitatem tempore peſtis,cenſetur natus in ciuitate, a qua mater aufugerat.in tract.de peſt.cap.1.nu.181. 78

1 Natus ex damnabili coitu matri nullo iure ſuccedit.reſp.110. nu.1. folio 163

2 Nati ex coitu quamuis damnato,modo non ſit punibilis de iure ciuili, matri & auiæ ſuccedunt ref ex.1.n.6. 212

1 Nauis an æquiparetur potius ruſtico prædio,quàm vrbano, quod ruſtico.de flumi.l.quominus.n.12. 251

Naues applicare,funes alligare,& retia exſiccare in nauibus,& molendinis de ſuper nauibus conſtructis non eſt hæreſis,ibi.n.122.

2 Nautis an & quando liceat in naui publicas merces defuncti quicquam priuati imponere. in tract.de peſt c.1.n.31. 89

2 Neceſſitas quot modis ſumatur.de conſtit.in rubr.n.17. 3

2 Neceſsitatis tempore an poſſunt cogi pecunias habentes illas reipublicæ mutuare.& quomodo.in tract.de peſt.cap.4.nu.185. 85

1 Negans nolle comparere an contumax ſit,& vide quomodo procedat. ref.25.nu.6.& 7. 113

1 Negatio præpoſita ſigno vniuerſali facit æquipollere ſuo contradictorio,poſtpoſita verò facit æquipollere ſuo contrario.ad ſenatuſ. Treb.l. heredes.3.cum ita.n.144. 182

1 Negatiua ab eo probanda eſt,qui ſe ex illa defendit.ad ſenatuſ.Treb.l.ex facto.1.ſi quis autem.n.7. 170

1 Negatiua negando plus excludit,quam affirmatiua affirmando includat. ad ſenatuſc.Treb.l.heredes.1.cum ita.nu.85. 181

2 Negatiua coarctata ad ſcripturam ex inſpectione ſcripturæ venit probãda.ref.149.n.14. 187

2 Negatiua implicite non differt à negatiua explicite.ref.42. 116

2 negatiua eſt triplex.de cau.poſſeſ.& proprie.c.cum eccleſia ſutrina.nu. 72.fol.62.

Negatiua facti quando ſit probabilis.ibi.n.73.

Negatiua regulariter per rerum naturam eſt improbabilis.ibi.n. 74.

2 Negatiua probari poteſt octo modis.de cau.poſ.&proprie.c.cum eccleſia ſutrina,ibi.n.79.80.81.82.83.84.85.86.87. 62

1 Negatiua iuncta nomini ſubſtantiuo,negat nominis ſubſtantiam, & effectum tantum,iuncta participio negat relatiuum,& nomen.ratio ibi. de vulg.ſubſti.l.Centurio.nu.93. 81

1 Negatiua prolata indefinite æquipollet vniuerſali.de vulga.ſubſtit.l.hæredes.nu.191. 65

1 Negatiuæ probandæ onus transfertur in aduerſarium, quando præſumptio iuris eſt pro aſſerente.ſol.matr.l.ſi conſtante.n.19. 13

Negatiua coarctata ab ſcriptura probatur per ſcripturam.ibid. num. 20

1 Negatiua præpoſita verbo,poteſt,abnegat actum et potentiam. de verb. oblig.ſtipulatio.n.3. 256

1 negatione quando res efficiatur dubia,et quando non.de iureiur. l. admonendi.n.89. 20

2 Negans id quod ſcripturam expoſtulat,non tenetur probare, quando non reperitur ſcriptura,cum præſumptio ſit pro negante.de verbo.obl. l.in illa.nu.17. 274

1 Negans poſitionem aduerſarij non poteſt poſtea ſuper illa ſe fundare. limita et declara vt nu.124.de acquirenda poſſeſsione.§.nihil commune. n.122.fo.105.

2 Negatiua quod iurans non ſoluerit,qualiter probetur.de verbo.obl.l.in illa.nu.21. 274

Negatiua probari poteſt per relationem exploratorum.de veritate ib.de verb.obl.l.in illa.n.31. 274

Negatiua probatur per ſcripturam,ad quam coarctata eſt ipſa negatiua. ibi nu.31.

Negatiua coarctata loco,tempore,et perſona probabilis eſt, et qualiter in ea teſtes deponere debeant.ibi.nu.33.

Negatiua quod accuſatus non vulnerauit Sempronium tali hora in tali loco probatur per teſtes deponentes quod talis accuſatus non potuiſſet vulnerare quin eum viciſſent.ibi.n.34.

Negatiua quid proprie ſit,et quotuplex.ibi.nu.11.et 12.

Negatiua probanda eſt ab eo qui ſe fundat in illa,amplia tripliciter. ibi. nu.13.

Negans pecuniam numeratam,vel dotem traditam,probare non tenetur. ibi.n.14

Negans ſibi fuiſſe ſolutum,vel factum quod fieri debeat,nõ tenetur probare.amplia,vt ibi.n.25.

Negans ſi habeat iuris præſumptionem pro ſe,onus probandi transfertur in aduerſarium.ibi.n.16.et 17.

Negatiua hæc,quod pecunia non fuerit verſa in vtilitatem vniuerſitatis, probanda eſt ab agente contra eum,qui accepit pecuniam mutuo nomine vniuerſitatis.ibi.n.27.

Negatiua per quam offenditur aduerſarium non habere legitimam perſonam

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

ſonam ſtandi in iudicio, nunquam probanda eſt à negante. ibi. nume. 23.
Negatiua regulariter eſt improbabilis. ib. nu. 29.
2 Negligentia an & qñ adſcribatur culpæ, in tract. de pe. c. 7. numer. 77. 98
2 Negligentia non eſt improbanda, ex quo diligẽtia nõ eſt profutura. reſp. 106. nu. 2. 159
2 Negotia eccleſiaſtica laicorum prohibitione non obſtante per prælatos eccleſiarum non per laicos, nec laicorum iudicio ſunt diſcutienda, de iud. c. decernimus. nu. 1. 51
2 negotiorum geſtor qui incitat debitorem, an teneatur cauere de rato. de conſti. c. cum M. Ferra. nu. 142. 36
2 negotium omne videtur demandatum ex delegatione ſub hac forma facta, cognoſcat proue iuris fuerit. reſp 39. nu. 4. 119
2 negotia ſua facere permiſſum eſt cuilibet prout meli' põt. rel. 69. n. 14. 136
2 negotiantes etiam clerici non habent immunitatem à ſolutione datiorũ. vide contraria non obſtantia. nu. 18. & 19. reſp. 68. nu. 17. 135
2 Nemõ præciſe cogitur ad factum. reſp. 197. nu. 4. 196
2 nemo ſe iuuare poteſt ex eo quod nititur impugnare. reſp. 55. nu. 5. 118
2 nemo iactare ſuum velle præſumitur. reſp. 75. nu. 3 140
2 Neophitus propter reliquias Iudaicæ perfidiæ, prohibetur a teſtimonio contra Chriſtianum. Nec admittitur ad officia ſecularia. nu. 31. de reſcrip. c. eam te. nu. 30. 31
1 Nepotes cum patruis & ſimilib, concurrentiis an dicantur venire ex perſona matris, an vero ex perſona propria. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 199. fol. 153.
nepotes cũm patruis & ſimilib. concurrentes in legitima in ſtirpes ſuccedere, ſi vero cum aliis nepotib. in capita, an ſit verum, ſecundum Bal. ſeu ſententiam. ib. nu. 20.
nepotes, an imputent in legitimam, an dotem maternam, quando filia ſoluto mat. morte mariti reuerſa eſt in domum patris, & ibi mortua ſuper ſtirpib. liberis, & parte. ibi. nu. 201.
nepotes habentes dotem maternam, ut hæredes matris, non tenentur illã imputare in legitimam, puta ſi auus in caſum non exiſtentium liberorũ, tantum fuerit ſtipulatus dotem ſibi reddi. quo caſu ex tacito pacto remanet pnes nepotes, vti hęredes matris. ib. nu. 192.
1 nepos ex filia an faciat deficere conditionẽ ſine hærede maſculo, quod nop ad ſenatuſ. Treb. l. ex facto. §. ſi quis ita. nu. 8. 171
2 nepos an ex aui matrimonio, aut eius corpore dicatur natus, reſp. 183. numero 20. 206
2 neptes ex filia præmortua an viuente auo habeant ius petendi legitimã ex perſona propria: etiam ſi eorum mater eidem renuntiauerit cum iuramento. reſp. 84. nu. 3. 150
2 nepotes præteriti & virtute clauſulæ codicillaris grauati per fideicomiſſum reſtituere eorum portionem: an duas quartas detrahere poſſint. reſ. 128. nu. 20. 150
2 nepotes ſunt de deſcendentib. & ex corpore aui. reſponſo 183, numero 1. fo. 207.
2 nepotes ſpurij ex filio legitimo & naturali præmortuo non poſſunt ab inteſtato ſuccedere auiæ paternæ ſtante prole legitima, ſecus ex teſtamẽto, reſp. 191. nu. 6. 212
1 nepos ex filia, an faciat deficere conditionem, ſi ſine hærede, vel ſine liberis. quod ſic. ad ſenat. Treb. l. ex facto. §. ſi quis ita. nu. 3. 171
nepos ex filia, an faciat deficere fideicommiſ. ſub conditione, ſi ſine hærede ex ſuo corpore naſcituro. ibi. nu. 7.
1 nepotes, penes quos virtute conſuetudinis dos materna remanet an dicãtur dotem habere ab auo, ap vero a matre? & ſic hæredes matris: cõmunis quod ab auo. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 191. 153
neptis, an teneatur imputare in legitimam ſibi debitam in bonis patris, dotem habitam ab auo. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 206. et 207. 153
2 Neptunum improbe accuſat qui ſecundo naufragium fecit. reſp. 150, numero 15. 188
1 Neſcientia quid ſit: et quid differat ab ignorantia. de iureiu. l. admonendi. num. 86. 20
2 Nobiles lege Romana, ſubiiciuntur oneribꝰ locorum quos inhabitãt, vel vbi bona poſſident. reſp. 92. nu. 4. 153
nobiles lege communi immunes eſſe probantur. ib. num. 1.
2 nobilib. præſertim infirmis ſunt meliora hoſpitia aſſignanda. in tra. de pe. c. 6. nu. 16. 96
2 nobilis non habens vnde ſtatum ſuum, et dignitatem ſeruare poſſit pauper dicitur, licet habeat vnde viuere poſſit. in tract. de peſt. cap. 4. numero 180. 86
2 Nobilitas ſine virtute et probitate conſiſtere non potest. reſponſo 131. numero 27. 174
2 nobilitas vt præſcribatur, quanti temporis vſus requiratur? idem de priuilegio non contribuendi. reſp. 168. nu. 10. 196
2 nobilitatis prærogatiua an immunitatem onerum adferat. reſp. 172. numero 2. 8. et 9. 199
2 nobilitatem tenetur probare, qui ſe ſuper ea fundat. reſponſ. 184. nume. 2.
1 Nolle et non poſſe, an ſint paria. de vulg. ſubſti. l. hæredes. nu. 60. 61
2 Nomina verbalia ſonantia in delictum unico actu uerificantur. de iud. c. 1. nu. 96. 51
nomina ſignificatiua alicuius officij, quod quis propria authoritate aſſumit, non uerificantur ex unico actu. ib. nu. 98.
2 nomina appellatiua quæ dicuntur. de le. 1. l. ſi quis in fundi uocabulo. nu mero 25. 107
2 nomen ſuum, uel cognomen quenquam ignorare non eſt ueriſimile. in trac. de pe. c. 5. nu. 283. 95
2 nomina debent habere rerum conſequentiam. reſponſo 5. nume. 25. et 26. 106
1 Nominibus honeſtis denominationem fieri ab initio curandum eſt, propter bonam vel ſiniſtram ſuſpicionem quæ ex bono, vel malo nomine reſultat. fol. matr. nu. 8. in continuatione rub. 34
2 Nominatio, cohabitatio & fama iuncta cum conſtitutione dotis plene probant matrimonium. reſ. 70. n. 7. 157
2 Nominatio ſola coniugis inter coniuges probat matrimonium quo ad legitimationem filiorum. reſp. 120. n. 11. 91
Non exempti an teneantur praſtare collectas & onera pro exemptis, de re iud. l. ſi ſe non obtulit. nu. 36. 166
non honoratus grauari non poteſt. reſ. 130. n. 12. fol. 172. & reſ. 131. n. 3. 173
Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit aueſſe. reſ. 24. n. 4. fol. 113. reſ. 76, n. 26. 140
2 nonnunquam quis ex perſona alterius conſequi poteſt, quod ex perſona ſua conſequi nullo iure poterat. reſ. 184. nu. 2. 208
2 Notarius dicens, in præſentia mei notarij, & teſtium infraſcriptorum ac teſtatur ipſos teſtes intellexiſſe, nec teſtes recte præſentes dici poſſunt qui non audiunt. reſp. 128. n. 7. 170
notarij imperitia voluntati teſtatoris obeſſe non debet. reſ. 129. n. 7. 171
notarij nõ ſunt cogendi edere inſtrumenta creditorum alicuius priuati, niſi interſit fiſci. reſ. 87. p. 8. 151
2 Notarius creatus à rege, an & quando poſsit conficere inſtrumentũ extra regnum, in tract. de peſt. c. 8. n. 52. 101
notarius epiſcopi an & quando poſsit aliquid recipere pro inſtrumentis ordinum. in tract. de peſt, c. 7. n. 116. 99
1 Notarij tenentur gratis inſtrumenta pauperibus explicare. ſol. matri. l. ſi conſtante. n. 25. 54
1 Notarij imperiti vim clauſularum non intelligentes, eorum imperitia deſtruunt mundum, et bonorum virorum conſcientias ſæpe in periculum ponunt. de vulg. ſubſti. l. Centurio. nu. 83. 80
Notarij quia quid ſcribant neſciunt, teſtantium voluntates ſæpe peruertunt. ibid.
2 Notarius actorum prohibitus aliquid accipere pro ſcripturis, an poſsit recipere a ſponte dantibus. in tract. de peſt. c. 4. n. 113. 85
1 Notarius dicens in inſtrumento omnes canonicos interfuiſſe in capitulo, excuſatur a falſo ſi illi qui ex priuilegio non tenentur adeſſe fuerint abſentes. de vulg. ſubſti. l. hæredes. n. 57. 61
Notarius ſcribens præſentes conſenſiſſe, qui ſolum non contradixerunt, excuſatur à falſo. ibi. nu. 54.
Notarius cenſetur rogatus apponere in inſtrumento omnes clauſulas apponi ſolitas. de vulg. ſubſti. l. Centurio. n. 80. 80
2 notarius in contractu celebrando, tenetur apponere clauſulas conſuetas. de conſti. c. cum M. ferra. n. 47. 9
2 Notarius cogitur inſtrumenta conficere, alioquin incurrit periurij, et poteſt priuari officio. C. de eden. l. ipſe diſpice. n. 23. 297
notarius et argẽtarius debet habere mercedẽ de corũ ſcripturis. ibi. n. 24
1 Notarius aſſerens in inſtrumento mulierem, minorem, ruſticum, vel alias huiuſmodi plenas remũciaſſe beneficio huius legis, an ex hac aſſertione impediatur reuocatio. C. de renũc. dona. l. ſi ynquam. nu. 118. 316
1 Notarius dicens nullum protocollum feciſſe punitur periurij, et dicens amiſiſſe niſi ꝓbet caſum, torqueri poterit. de iureiu. l. admonendi. n. 150. 22
notarius poteſt inſtrumentum imperfectum etiam parti traditum reficere. ibi. n. 162. 22
notario dicenti ſe errore non dolo aliquid omiſiſſe, an credatur, remiſſiue. ib. n. 163.
1 notarius ſi ſingulo menſe teneatur referre inſtrumenta ab eo confecta epiſcopo, an dicatur ſatisfeciſſe ſtatuto, ſi retulerit epiſcopo ſe feciſſe inſtrumenta de quibus in protocollo. de re iudic. l. v. §. ſi iudex. n. 4. 225
1 notarius non poteſt inſtrumentum ſemel explicatum corrigere. de re iudic. l, quod iuſsit. n. 52. 232
1 notarius declarare debet verba inſtrumenti, alioquin illi inſtrumẽto nõ ſtatur. ſi cer. pet. l. j. n. 31. 4
1 Notarius an poſsit acta edere partib. abſq; iudicis iuſſu, de edẽ. l. is apud. nu. 1. 297
1 Notarius quas clauſulas cenſeatur rogatus apponere, et quas non. de uerb. obli. l. qui Romæ. §. duo fratres. n. 49. 189
1 Notarius qui ſcripſit in inſtrumento, rogauit Titius, ſpopondit Męuius, an incidat in falſum ſi probetur interrogantem fuiſſe abſentem. de ver. obli. l. j. §. qui præſens. n. 3. 258
1 notarij ſunt vt plurimum idiotæ, ignorantes ſenſum et intellectum verborum. de reuo. do. l. ſi ynquam. n. 43. 313
1 Notorium veritatis, et notorium præſumptionis quid ſint. ſolu. mat. l. ſi conſtante. n. 25. 54
notorium exiſtens, et apparens quid ſit, et quid notorium exiſtens ſed nõ apparens. ſol. mat. l. ſi conſtante. n. 14. 54
2 notorium an quis allegare teneatur, licet id probare non aſtringatur. in tract. de peſt. c. 3 n. 19. 81
1 notorium excludit quancunque præſumptionem contrariam, etiam iuris et de iure. de re iud. l. 4. §. condemnatum. n. 16. 223
1 notoria probanda non ſunt. ſi cer. pet. l. 1. n. 88. 6
1 notorium et conſuetudo an poſsit probari per teſtes non iuratos. de iureiuran. l. admonendi. n. 198. 24
1 notorium et ſententia æquiparantur, quod qualiter intelligatur. de ver. ob. l. is cui bonis. n. 8. 271
notorie criminoſus non eſt ipſo iure priuatus beneficio. ibi. n. 9.
1 notorium quando ſit allegandum, et quando non. de dam. infecto. l. dies. §. hoc autem iudicium. n. 35. 192
2 Notoria ignorare non licet. reſ. 40. n. 10. 120
Noua lex quando ligare dicitur. in tract. de peſt. c. 39. 82

Index.

Noui operis nuntiatio an habeat locum contra facientem sepulturã propediendo homine iam mortuo.c.4.nu.138. 88

1 Nouata utili actione iudicati quæ contra dominum competebat,an censeatur nouata actio directa quę competit contra procuratorẽ.de re iud. l.4. .si ex conuentione.nu.11. 221

Nouatio fit hodie ope exceptionis in casib. in quib. olim fiebat ipso iure. de ueritate tamen.io.nu.8.

1 nouatio primitiuæ obligationis non fit per commissionem pœnæ legalis. de uerb.oblig.l.si insulam.nu.19. 179

1 Noxę deductionem esse in obligatione quid referat potius quam si sit solum in facultate soluendi.de re iud.l.miles.§.decem.n.1. 22

Noxæ deditio etiam in sententia deducta,est in potestate soluendi,et nõ in obligatione.de re iud.l.miles.§.decem.nu.1. 227

2 Nullatenus dictio,quid significet.de referip.c.eam te.num.4.fol.32.

nullitas sententię interlocutorię non potest sola proponi coram superiore iudice.intellige ut ibi.de re iud.l.quod iussit.nu.70. 233

nullus sibiipsi esse obligatus potest:quia in eodem subiecto non datur actio et passio.de leg.1.l.cum filiosa.n.10. 117

1 nullus præsumitur fieri nõ soluẽdo.de re iud.l.si quis ab alio.n. 6.fo.119

2 Numerus septem testium,an sit de forma substantiali testamenti,an uero de forma probatoria.de leg.1.l.nemo potest.nu.27. 122

2 numerus testium supplet fidem,ubi de fide dubitatur.rñ.154.n. 54.fo.190

1 nuntians qui erat in quasi possessione alicuius iuris an nuntiãdo perdat illam quasi possessionem.nu.11.de noui ope.nunc.4.meminisse.nu.10.fol.187.

nuntians simplici uerbo perdit facultatem demoliendi opus propria authoritate.ib.nu.36.et37. 188

nuntiaus simplici uerbo an possit incontinẽti recuperare propria authoritate possessionem quam per uerbalem nuntiationem amisit.ibi. nu.37.

nuntiatio facta per hęc uerba personalia,nũtio ne ędifices, an ualeat. ib. num.33.

nuntiatio noui operis et prohibitio per prętorem , uel iactum lapillitan sint diuersa.latissimè.et nu.7.circa medium.nu.2.ib. 167

nũtiatio uerbalis facit aduersarium possessorẽ secus in prohibitione quę fit per prętorem.de noui operis nuntiatio.4.meminisse.nu.3. 187

nuntiationis diffinitio.ib.nu.4.

nuntiatione noui operis perditur possessio:nõ autẽ prohibitione:et quę sit ratio diuersitatis.latissimè de intellectu dicti et rationis usque ad numerum.8.ib.nu.6.

1 nuntiare nouum opus,et agere interdicto demolitorio cuilibet de populo licet,contra ædificantem in loco sacro.de interdict.l.uideamus.nu.4. fo.231.

Nuntius cui fuit numerata pecunia perferenda ad aliquem an si illã non deferat teneatur furti. si cer.pet.l.2.§.mutui datio.nu.4.fol.10.

1 nuntio dicenti in relatione se citasse de commissione iudicis:an credendum sit.de iud.c.1.nu.90. 50

¶ De litera O.

2 OBEDIENTIAM denegare ei,in quem facta fuerit alienatio, quando uassallis licear.resp.179.n.23. 202

2 Obire quid significet,et quot modis sumatur ad senatusc.tribel. l.hęredes.4.cum ita.nu.12. 176

Oblata pro fabrica,fabricæ acquiruntur.respon.19.numero duodecimo. 136

1 Oblatio realis non uerbalis requiritur ubi lex facit mentionem de oblatione.de uer.obli.l.si insulam.nu.66. 278

Oblatio uerbalis sufficit quando debitum non est liquidum:sed an tunc teneatur offerens fideiubere de soluendo facta liquidatione.ibidem numero 67.

oblatio pecuniæ debitę facta in uno marsupio an dicatur legitima et realis.ib.nu.68.

Oblatione sola eius quod petitur facta post litem contest.non purgatur mora præcedens.ib.nu.69.et 70.

oblatione et positione eius quod petitur,admittitur purgatio morę usq; ad sententiam:intellige ut ibi.nu.71.

1 Oblatio quo tempore facienda sit ad constituendum creditorem in mora et releuandum debitorem:et an post contractam moram a debitore. si cer.pet.l.quod te.nu.21. 13

1 Obligatio inter patrem et filium hodie cadit in aduentitiis,solu. mat.l.si constante.n.100. 57

2 Obligatio de constituta pecunia dicitur accessoria:ideo regulatur secũdum naturam principalis.resp.160.nu.3. 192

1 Obligatio naturalis an oriatur ex testamento minus solẽni. ibi.de le.1.l. nemo potest.nu.29. 122

1 obligatio rẽ restitui diuiditur inter hęredes pro hęreditariis portionib. de uerb.obli.l.3.§.Cato.nu.20.25 163

Obligatio rei restituendę est diuidua inter principales,pro rata:de ueritate.ib.nu.21.

Obligatio rem restitui est indiuidua solutione.ibidem numero uigesimo secundo.

2 Obligatio rem tradi est indiuidua tam inter principales,quam inter hęredes : ideo quilibet teneatur insolidum. ibidem numero uigesimotertio.

2 Obligatio priorum pignorum et fideiussorum non nouatur per dationẽ nouorum pignorum et fideiussorum.limitatur.de re iud.l.4.§.si ex conuentione.nu.7. 221

obligatione prima renouata cum interuentu nouorum fideiussorum,an intelligatur facta nouatio.ibi.n.8.

1 obligatio qualiter dicatur indiuidua ex natura negotij.de verb.ob.l.4.§. Cato.n.78. 268

1 obligatus ad dandum non liberatur nisi faciat rem perfectam accipientis.de re iudi.l.4.§.Celsus.n.1. 224

1 obligatio naturalis an oriatur ex pollicitatione.C.de pact.in continua. rub.nu.8. 301

1 obligatio ad interesse succedit in obligationibus faciendi,ideo obligatus ad factum,si non faciat,condẽnatur ad interesse.de re iud. l. si quis ab alio.4.si quis promiserit.n.1.& 2. 229

1 obligationi facti indiuidui si unus ex pluribus hæredibus contra fecerit, pœna vel interesse committitur contra omnes pro portionibus hæreditariis,fallit in 6.casibus.de verb.obl.l.4.§.Cato.nu.42. 265

1 obligans tempore æstatis bona sua,non censetur uestes hyemales obligare.de pigno.l.obligationes.n.4. 27

1 obligatus satisdare pro alio tenetur condemnandus ad interesse quatenus principalis soluere non potest.de re iud.l.si quis ab alio.n.1. 229

1 obligatus ad dandum uel faciendum aliquid debet probare se soluisse uel fecisse.de reuoc.dona.l.ii.n.187. 325

1 obligatio de cuictione & obligatio cedendarum actionum a pari procedunt.de re iud.l.in depositi.n.4. 229

1 obligatio & actio quandoque oritur extra id quod agitur.de re iud.l. si se non obtulit.n.4. 219

1 obligatio præcedens non nouatur per commissionem stipulationis pœnalis.Fallit ut ibi.de verb.oblig.l.ita stipulatus.n.65. 285

obligatio præcedens non nouatur per solam electionem actionis pœnalis.ibi.n.67.

obligatio principalis nouatur per actionem pœnę quatenus est exacti. ibi.n.68.Intellige & declara quatuor modis.

1 obligatus ad diem potest,si uult ante diẽ liberari.de re iudic.l.intra dies. n.2. 228

1 obligationi facti diuidui si unus hæredum contrafecerit, solus in pœnã incidit pro parte sua,& non alij.limita quadrupliciter.& n.71. de verb. obl.l.4.§.Cato.n.52. 266.& 267

1 obligatus ad factum constituitur in mora absq; interpellatione. de ver. obli.l.si insulam n.5. 275

1 obligati si sint plures insolidum ex natura rei,non tamen propriè dicuntur duo rei debendi.de verb. obl.l.4.§.Cato.n.32. 264

1 obligatio naturalis an oriatur in contractibus innominatis ante adimplementum,communis quod sic.latissime de ueritate.de verbo.oblig.in continua.rub.n.42. 254

1 obligatione generali bonorum ueniunt mobilia,immobilia,iura & actiones futuræ de pignoribus.l.conuentio generalis.n.6. 26

Obligatus dare certum pignus,non auditur volens dare aliud æque idoneum.si cer.pet.l.2.§.mutui datio.n.21. 11

Obligatus fideiubere non auditur volens dare pignus.ibi.n.22.

Obligatione generali bonorum ueniunt futura,& quare.Ampliatur multimode,cum sequentibus nu.de pig.l.conuentio generalis.n.2. 26

1 Obligatus satisdare pro alio indistincte condemnandus est ad interesse, quando subest iustus timor quod principalis sua non soluendo. de re iud.l.si quis ab alio.n.2. 229

1 Obligatio præcedens non nouatur per simplicem cautionem. de re iud. l.4.§.si ex conuentione.n.4. 221

Obligatio principalis non nouatur per dationem pignorum,uel fideiussorum,& quare.ibi.n.6.

2 In obligationibus facti non succedit obligatio ad interesse.ref.150.num. 15. 188

In obligationibus difficultas facti excusat a pœna,mora,& periurio , & ide nu.16.ib.n.11.

1 Obligationum diuersitas an præsumatur ex diuersitate personarum ref. 121.n.2. 166

2 Obligatus ad aliquid faciendum sub pœna,& illud non faciens, non cẽsetur immunis à dicta pœna,si omnem diligentiam nõ adhibuit ut illud facere posset.nu.4.in tract.de pest.c.1.n.14. 73

2 Obligatus à far bono,intelligitur ad soluendum pretium,uel rem tradẽdam obligatus.ref.107.n.3. 160

1 Obliqua uerba dicuntur,quæ denotant,quòd substitutus capiat hæreditatem de manu alterius,uel quæ requirunt factum alterius ad transferẽdum ius in aliam.de uulga.substi.l.Centurio.n.145. 87

1 Obliuio præsumitur in papa ob multitudinem negotiorum , non autem præsumitur in ordinario.de re.iud.l.quod iussit.n.49. 132

1 Obliuione an perdatur possessio rei immobilis,de acqui.poss.l. naturaliter.9. nihil commune.n.130. 206

1 Obreptio & surreptio uitiant ipso iure gratias ad beneficia, & quando liter dicantur surreptitiæ.ref.19.n.1.& 2. 110

2 non Obseruans contractum iuratum,ipso iure cadit a commodo contractus.ref.xl..n.5 122

2 Obstaculo uno sublato,non censetur sublatum aliud.de resc.c.ad aures. n.37. 34

2 Obtinere dicimur , quod iure nostro , et canonico titulo possidemus. ref.170.n.3. 197

1 Occidens bannitũ etiam statuto permittente peccat mortaliter, et facit contra bonos mores naturales.de uer.obli.si plagij.n.3. 293

1 Occidens parentes ingratos,uel econtra occidens liberos ingratos , nõ tenetur lege Pompeia de parricid.de reuocan.donatio.l.ii.n.5. 317

Occidens patrem proditorem patriæ præmio dignus est,non pœna et ira.n.83.de reuoc.dona.l.ii.n.81. 320

In omnia Io Fran. Rip. opera.

occidere patronum deprehensum in adulterio uxoris,an libertus possit impune:et an uxor occidens maritum bannitum,excusetur prætextu statuti.de reuo.dona.l.fi.nu.82.et 83. 320

2 Occupare uerbum sonat in malam partem.de rescrip.c.inter cæteras.nu. 68.fol.29.

2 Offendens uxorem stipulatoris non incidit in pœnã promissam,si offenderet stipulatorem.de uerbo.obligationib.l.4.§.Cato.numer. 96.fo.269.

Offendens filium prætoris nõ incidit in pœnam statuti impositam offendenti prætorem.ib.

1 Offendi timens potest implorare licentiam portandi arma: vel petere armatos homines de familia prætoris secum duci,ad quorum impensam tenetur ipse timens.de dam.infe.in continua.rubri.nu.27. 189

2 Officium aliquod ignominiosum suscipere an & quando possit quis cogi.in tra.de pest.c.4.nu.117.118.& 119. 85

2 Officium iudicis imploratur ad obtinendum arrestum pro cautione debiti.resp.157.nu.2. 191

2 Officium prædicandi habet curam animarum annexam.resp. 26.num. 12. folio 113

1 officium iudicis succedens in locum actionis,an detur contra singularẽ successorem.ad senatusc.Treb.l.1.§.si hæres.nu.23. 160

officium iudicis quoddam mere personale,quoddam in rem scriptum, & quale sit vnumquodque eorum.ib.nu.24.

1 officium scriptoriæ apostolicæ,vel registri bullarum emptũ à patre pro filio,an imputetur ei in legitimã?quod sic.idem in officio custodiæ carcerum,portarum barateriæ,& similium:quæ secundum consuetudinem vendi solent.ad l.Fal.l.in quartam.nu.163.& 165. 151

1 Officium qui dare potest,aliud ampliare potest,de lega.1.l,nemo potest. nu.139. 126

1 officium iudicis datur quoties verba legis dirigũtur ad iudicem: declara vt ibi.de ed.nou.l.ipse dispice.nu.20. 296

1 officium iudicis seu manus regia an possit implorari pro obseruatione contractus innominati,ante adimplementum.de verbo. obligationib.in continua.rub.nu.42. 165

officium iudicis an tãtum possit in actionib.arbitrariis,quantum in actionib.bonæ fidei.de re iud.l.in depositi,nu.2. 229

1 officium iudicis ad petendum editionem dicitur in rem scriptũ,& sequitur rem sicut rei vendicatio:intellige vt ibi.de verbo.obligationib.§.Cato,nu.31. 264

Officio alterius fungivolens eiusdem peritiæ esse debet.si cer.pe.l.2.§. tui datio.nu.5. 10

2 officium iudicis an competat contra tertium possessorem,ad quem violenter peruenit res violenta.de restit.spo.c.fæpe.n.13. 67

officium iudicis non datur contra spoliatorem.ib.

officium iudicis an competat ei,qui cecidit a possessione culpa,vel negligentia propria.ib.nu.14

officium iudicis non competit cadenti à possessione ex iusta causa.ib.nu mero 15.

Fallit tamen in personis,quib.de iure competit beneficium restitutionis in integr.ib.nu.16.

officium iudicis aliud remedium,an competat commodatario,inquilino, & similib.qui non possident:sed detinent.ib.nu.19.

officium iudicis an competat aduersus singularem successorem scienter succedentem in rem vitio violentiæ affectam.ib.nu.49.

2 officia non repugnantia ab vno,et eodem exerceri possunt.resp.43.nu.8. folio 121.

1 officialis non excusatur prætextu ignorantiæ eorum quæ pertinent ad suum officium.si cer.pe.l.quod te.nu.17. 22

2 officialis tenetur tueri popularium quietem.resp.178.nu.2. 202

2 officiales qui de pecunia communitatis,vel de frumento faciunt mercãrias,quam pœnam subire debent.nu.116.Et an lucru inde prouenicns debeat communitati applicari,in tract.de pest.c.5.nu.17. 89

2 oleum salutis & virtutis herba ad pestem fugandam necessaria,quænam sint.in tract.de pest.c.3,nu.20. 100

2 oleum virtutis & salutis herba quib.confici debet emplastrum ad sanandum epidimiæ morbum qui sint.in tract.de pe.c.8.nu.148.& 149.& quomodo vniri ac misceri debeant vt incorporentur.nu.150. 103

2 oliuarum & amigdalarum Dei decima debetur de iure diuino,& humano.resp.65.nu.1.& 16. 135

2 omissio inuocationis spiritussancti in electione non vitiat electionem.de caus.pos.& proprie.c.cum ecclesiæ ferrina.nu.1. 59

Omissio decantationis hymni Ambrosij & Augustini,scilicet,Te Deũ laudamus,non vitiat electionem.ib.

omissio benedictionis Abbatis post eius electionem,non vitiat electionẽ, ibidem.

omissio signi crucis in inuentario non vitiat inuentarium.ibi.nu.2.

omissio in nomine domini in instrumentis non vitiat instrumentum.ib.

2 omissio insinuationis an vitiet donationem ad pias causas.resp. 63.num. 8.& 10. 132

2 omnino dictio,idẽ importat,sicut ipso iure,vel eo ipso.de vulg.& pupil. sub.l.centurio.n.183. 87

2 omnino dictio,reseruationes excludit,& quænam eius vis.resp. 31.nu.6. fol.115.

1 onus probandi in casu huius tex.cui competat,an alleganti superuenientiam liberorum:an vero subsituto neganti.ad senatusc.Treb.l.ex facto. §.si quis autem.nu.9. 171

1 onus probandi qualitatem rei,propter quam minus æstimatur,cui incũbat an ei qui agit ad rescindendum,an emptori.ad senatusc. Treb.l.1.§.si hæres.nu.19. 161

Onus imputationis rerum tranleat ad hæredes.ad leg.Fal.l.in quartam nu.209. 117

2 Onus fabricæ ecclesiarum,in populum transferri potest ex consuetudine.ref.67.n.2. 134

2 Onus fabricę & refectionis ecclesiæ, regulariter spectat ad prælatum. ref.68.n.1. 134

2 Onera non habentia certam & determinatam præstationis formam, extraordinaria dicuntur.in tract.de pest.c.5.n.130. 95

1 Onera realia & mista sunt soluenda per ęs & librã,personalia verò per capita.de re iud.l.si se non obtulit.n.32. 220

2 Onera a lege introducta dicuntur ordinaria.in rubric.de iudic.n.57. 38

Onera extraordinaria quæ sint.ibi.n.59.

2 Operarij seu fabricerij si dolo, fraudeue in aliorum præiudicium eleemosynas procurent,quomodo veniant puniendi,& quando fraus procurata dicatur.ref.lxix.n.15.et 16. 136

2 Opinio communis ita est interpretanda,ne reddatur eluforia. in tract. de pest.c.4.n.263. 88

1 Opiniones contrariæ concordandæ sunt distinctionis fœdere.de verb. obl.l ita stipulatus.n.6. 281

1 Opinio quid.de iureiur.l.admonendi.n.19. 20

1 opinio communis æquiparatur legi,et paria sunt iudicare contra legẽ, et contra communem opinionem.de damno infecto.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.107. 195

2 in dubio standum est Opinioni pro qua iudicauit collegium, maximè collegium venerandum dominorum de Rota.ref.l.n.1. 124

2 Opponere se potest excommunicatus contra petitam confirmationem electionis.c.cum ecclesia suttrina.de caus.pos.et pro.n.18. 60

2 Oppositum destruit propositum.ref.xxij.nu.5. fo.112.et resp.152.numer.3. 189

2 oppositorum eadem est disciplina.ref.4.n.11. 105

Oppositum in opposito idem operatur,quod propositum in proposito ref.l.n.4.fo.124.et ref.lxv.nu.8. 133

1 Opus in suo constructum si quis propria authoritate diruere potest, si vadat ad iudicẽ præmissa protestatione quod sit sibi salua via facti, non perdit facultatem procedendi de facto.de noui oper.nunt.l. de pupilio. §.meminisse.nu.14. 188

1 Opus facere in suo,animo nocendi nemo in dubio præsumitur, sed potiꝰ vt sibi prosit,Intellige tñ et declara ut ibi.de flũ.l.quoniã.n.29.247

1 Operis noui nuntiationem uerbalem fieri per uerbum,nuntio siue prohibeo an referat.de noui oper.nun.§.meminisse.nu.32. 188

1 Oratio hæc,si primus,et secundus, etc.an in dubio sint diuisiue,an collectiue.ad senatusc.Treb.l.1.hæredes.§.cum ita.n.107. 163

1 Oratio priuatiua qualitercunque concepta dicitur negatiua,et econtra, negatiua oratio quę ponit dicitur affirmatiua.de uulg.substi.l.hæredes. nu.104. 62

2 Oratio omnis quæ uariis modis accipi potest,eam recipit interpretationem,quæ uitio caret.ref.130.n.14. 172

2 Oratio indefinita æquipollet uniuersali, ideo qui promisit conducere lapides necessarios,ad omnes lapides necessarios tenetur.ref.xc.iij.n.5. fol.156

1 Ordo intellectus magis attendendus,quam ordo scripturæ, et quando ordo literæ attẽdi debeat remissiuè.de uulg.et pupil.l.hæredes.n.17. 60

1 Ordo scripturæ non attenditur,ubi uoluntas refragatur.ad senatusc.Treb. l.ex facto.1.si quis rogatus.n.11, 165

1 Ordo quis seruandus sit antequam procedatur ad incarcerationem pro debito ibi.late traditur.de pig.l.obligatione.n.25. 29

1 Ordo non attenditur in his quæ simul coniuncta in scriptura ponuntur.de re iud,in continuatione rub.nu.17. 116

1 ordinis præpostleratio uitiat actum,ubi ordo est de forma.de uerbo.obl. l.stipulatio. n.27. 257

1 Ordinarius delegando non transfert iurisdictionem in delegatum.ita de ueritate infertur ad plura.de damno iufec.l.cum res.nu.10. 11.et seq. 190

1 Ordinarius potest resistere delegato uolenti exequi mandatum iniustũ, et notarius actorum potest resistere officialibus uoletib.facere quid illicitum.de refer.c.si quando.nu.12.et 13. 39

Pran index debeat parere extrauaganti edite de nouo.n.14

2 Ordinarius et delegatus potest ex utraque parte iudicare.ref.31. n. 7.115

2 Ordinarius præsupponitur esse in quasi possessione iubere conferendi beneficium. ref.15.n.9. 109

2 Ordinarius potest conferre beneficia sub conditione,si uacant etiam ignoranti uacationem.ref.7.n.2. 106

2 Ordinarium,uel extraordinarium remedium non facit cessare alterum quod pinguius est.ref.80.n.49. 145

2 si ordinario causa una specialiter demandetur delegatus illius causæ efficitur,quia nouæ iurisdictionis ibi impartitur.ref.9.n.3. 107

2 ordinatione iudicis partibus inhibitoria, ne quid fiat,ut lites epitetur, appellari non potest.ref.57.n.3. 139

2 Originem et causam consideramus,non autem euentum, ubi statutum uel pactum defert lucrum.de reuocandis dona.l.si unquam.nu.48. fol. 312

1 Originalis scriptura,aliquãdo protocollum,aliquando schedula,aliquando imbreuiatura,aliquando authenticum,aliquando exemplar, dicitur. de iureiur.l.admonendi.n.147. 22

2 Originarius proprie omnes ciuilitates perdit,diralicta ciuitate. ref. 121. n.1. 161

Ornamẽtum splendidius aut maius princeps nullum habere potest, quã fidem rectam.resp.38.nu.22. 119

Index.

Osculo luxurioso,vel tactu mamillarum,an perdat vxor dotem. in rubr. de iud.nu.13.14.& 15. 35

¶ De litera P.

PACTVM factum cum vxore vel eius patre quod maritus lucretur dotē etiam superuiuente vxore, an firmetur iuramento.ff. so.ma. l.2.nu.14. 46

pactum prærogatiuū iurisdictionis iudicis non fuit an sit reuocabile.vsque ad litem contest.de iud.c.1.nu.48. 45

Pactum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis,est irreuocabile: licet statim obligatorium.ib.nu.49.

pactum de non declinando etiam factum extra iudicium est obligatoriū. ibi.nu.52.

pactum factum inter subditos,et dominum suum quod nō posset,nisi cū certo armatorum numero locum intrare,an valeat.in tract.de pe.c.5.nu. 249. 94

pactum quo caueatur,quod fauore dicti matrimonij Ioannes sit hæres vniuersalis Antonij eius patris,reseruatis vsufructib.eius vita durante,et sexcentis libris annui reditus an ualeat.resp.131.nu.19. 174

pacta facta tam de lucranda dote,quā super donatione propter nuptias, reducuntur ad æqualitatem,qn facta fuerunt post contractum matrimonium secus si ante.Quod etiam limita.resp.97.nu.2.et 3. 156

pactum de non alienando impedit alienatione, qñ paciscēs reseruat sibi i° i re ultra pactū expressū de nō alienādo,de l.1.l.filiusf.§.diui.n.87.131

pactum de retrouendendo nō impedit validitatem alienationis factæ cōtra pactum.ib.nu.85. 130

pactum de non alienando factum super re alias alienari prohibita,impedit alienationem.ib.nu.80. 131

pactum quod ab arbitri sententia liceat appellare,est validū. cuius conclu.veritas uariis mediis prouvtraque parte examinatur,de leg.1.l.nemo potest.nu.86. 124

pactum quo exceptioni simulationis renuntiatur,inualidum est:ratio assignatur.ibi.nu.68.

pactum quo renuntiatur exceptioni simulationis dct⁹,factum ex interuallo dctum,est ipso iure ualidum,secus si incontinēti. ibidem numero 72.

pactum requirere partis præsentiam,quomodo procedat,fol.mat.l.si cōstante.nu.93. 57

pactum nudum producit actionem fauore dotis fol.ma.l.dotis causa.nume.52. 43

pactum de dote non petenda:factum post solutum mat.per mortem mariti,an ualeat.fol mat.l.fol.mat.nu.17. 46

pactum mortua uxore heredes ipsius lucrentur donationem propter nuptias,an ualeat.ib.nu.18.

pactum de dote lucranda,si simpliciter factum fuerit,et iuramento vxoris roboratum,an hæredes mariti lucrabuntur dotem fol.mat.per mortem mariti.ibi.nu.15.

pactum quod mulier teneatur se alere,et maritus lucretur fructus dotis, an sit ualidum.fol.mat.nu.54.in continua.rub. 37

pacto facto de dote lucrāda an hæredes mariti possint petere tale lucrū soluto matrimonio per mortem mariti.soluto matrimo. l. soluto matri. nume.13. 46

pactum per quod renuntiatur præscriptioni non ualet.Limita multimode,ut num.105.usque ad numerum 114.inclusiuè.de leg. 1.l.nemo potest. nume.104. 125

pactum quo renuntiatur præscriptioni x.uel xx.annorum,ualet: quia saltem inducit malam fidem,quæ impedit præscriptionem. de ueritate ibi. nu.105.

pactum quo renuntiatur præscriptioni,an ualideur iramento.ib.nu.111.

pactum quod a iudicis sententia appellare non liceat,ualet:quod procedit in sententia super ciuili causa:secus super criminali pœnā sanguinis rogante.ib.nu.81. 124

pactum de retronendendo aliis coniecturis concurrentib.ita demū iudigit simulatum contractum,si inconuenienti apponatur contractui uenditionis:secus si ex interuallo.ib.nu.72.

pactum legis commissoriæ ex interuallo pignori appositum ualet: alias secus.ibi.nu.74.

pactum de retronendendo annexum rei uenditæ,facit etiā minus æstimari,quam si esset liberè uendita.ad senatusc.Treb.l.1. §. si hæres. nu.26.161

pactum de nō alienando factum cum iudicis decreto,impedit alienatio nem:idem in pacto de non alienando apposito super cōtractib. in quib. transfertur dominium ipso iure.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.92. 131

pactum de non aliendo iuratum impedit alienationem: et quare.ibid. nume.93.

pactum nudum de donando iure nouo producit actionem.de uerb.obli. in continua.rub.nu.5. 253

pactum quod non possit reuocari donatio propter ingratitudinem,quæ committitur etiam delinquendo,ualet.de reuocand. donat. l.fin.numero 18:. 325

pactum natiuitate filij reuocatur,quia continet meram liberalitatem. de reuo.do.l.si unquam.nu.39. 311

pactum de futura successione uiuentis licet non ualeat,ualet tamen pactum de remittēdo fideicommissum,quod est de hereditate defuncti.de pac.l.conditionis.nu.17. 303

pactum de donando et de dotando an producat actionem sicut nudum pactum dotis et donationis.remissiuè.de uerbo.oblig.in continua. rub. nume.45. 255

pactum nudum an ueritatur calore iudicij.conclu.quod non. limita dupliciter.de verb.obl.l.stipulatio.n.22. 256

pactum nudum cur iure cano.producat actionem,iure ciuili non.de ver. obl.in continua.rub.n.3. 255

pactum de lucranda dote non reuocatur propter superuenientiam liberorum.de reuo.dona.l.si unquam.n.47. 312

pactum per quod doris restituio differtur ultra annum a lege datum nō ualet, ideo non valet pactum quod per similes solutiones fiat dotis restitutio,quibus facta fuit dotis solutio.Intellige tamen et declara,ut ibi. de verbo.obl.l.ista stipulatus n.75. 285

pactum quod debitor incarceratus non possit cedere bonis, an sit ualidum.late usque ad n.34.de pigno.l.obligatione.n.30. 228

pactum nudum partes facere uoluisse in dubio potius præsumuntur,quā stipulari,ut actus ualeat,eo modo quo potest.de uerb.obl.l. 1. §. si quis ita.nu.14. 190

pactum quid,et an pactum tacitū a lege introductum includatur in diffinitione pacti.de pact.in conti.rub.n.1. 301

pactum nudum quid sit,et quid uelitum.ibi.n.2.

pactum quid differat a conuentione.ibi.n.3.

pactum quid differat a pollicitatione.ibi.n.4.

pactum quo remittitur spes fideicommissi est ualidum.de pact.l. conditionis.n.3. 302

pactum uestitur cohærentia traditionis,si fiat in ipsa traditione. de reuoc.dona.l.h.n.123. 322

pactum contra legem prohibitiuam licet non ualeat,ualet tamen contra legē cōsultiuam.idem in dispositione testatoris prohibitiua uel permissiua,quia habetur pro lege.de pac.l.conditionis.n.29. 307

pacti diffinitio,et quid sit pactum nudum.et quid uelitū.de uerbo. obl. in conti.rub.n.10. 313

pacti appella.in dubio intelligitur de nudo.ibi.n.20.

pactum de futura successione, nullo iure defendi potest.resp.95.nume.1. 155

pactum de futura successione factum principaliter de se reuocari potest cum per uiam ultimæ uoluntatis sustineatur.resp.85.nu.2. 155

pactum quod fauore hæredis sit,principaliter dicitur fieri in personam paciscentis pro hærede.resp.59.n.2. 181

pactū qđ consuetudine,aut speciali nobilitatis prærogatiua defendit in uim ultimæ uoluntatis sustinet et fauore militiæ.respon.131.n. 33.et 34.175

pactū de particulari successione a iure reprobatur.respon.111. n. 21. 174

pactum de non succedendo non ualet,iuratū tamen tenet.resp.127. n.7. 169

pactum matris non nocet filiis.resp.lxxxiij.n 2. 150

pactum legis commissoriæ in pignoribus reprobatur propter improbitatem creditorum,iuratum tamen tenet.resp.128.n.6. 164

pactum in alienius fauorem appositum,non debet retorqueri & interpretari in eius odium.resp.146.n.3 185

pacto non datur hæreditas,nec hæreditatis quota.resp.122.n.1. 167

Paganus an possit post adiram hæreditatem dir.cto substituere ad piam causam:post multa quod non.de vulg.& pup.sub.l.Centurio.n.22. 76

paganus cur directo substituere non possit post pubertatem & adiram hæreditatem latissime.de vulg.subst.i.Centurio.n.2. 75

paganus dicitur omnis,qui non est miles,& a pagis.i. villis dicitur. de vulg.subili.l,Centurio.n.30. 78

paganus ex die,& ad diem non potest directo vnū hæredem facere, & post diem alium,miles autem sic,quę dispositio directa militaris appellatur.de vulg.su.sti.l.Centurio.n.3. 75

Pallorum affixio in loco ædificii diruti,protestatio probat locum non habitum pro derelicto.de fluminibus.Equominus.n.109. 251

Papa an possit,vbi populus ad fidem conuersus est, dimittere regnum infideli principi.dummodo non grauentur fideles.de leg.1.lid quod apud.n.6.fol.116.

papa apostaticus potest eiici & de facto deponi. rationem assignat, de iudi.c.1.n.89. 50

papa,q̃ bona ecclesiæ dat cognatis,vt dicebant,palatia cōstruant,& bella faciat,quib. sit pœnis dignus.Et quid si in dando terras ecclesiæ suis attinentib.esset incorrigibilis.in tract.de pest.c.5.n.171.172.173. 92

papa,& episcopi quæ sunt honoris sacramenta sibi, quæ verò oneris sacerdotib.communia esse voluerunt.in tract.de pest.c.8.n.28. 101

papa licet reseruasset beneficia spectantia ad collationem legati, non tamen uidetur reseruasse beneficia.resp.6.7.et 8. 106

papa hēt plenissimā potestatē disponēdi de reditib.eccle.resp.26.n.37. 114

papa licet nō sit supra lege,est tamen in lege.resp.8.n.12.et 14. 118

papæ verbis narratiuis,seu enuntiatiuis credendum est.resp.3.n.1.et 3. 107

papa naturales defectus supplere non potest,nec dispensare cum prorsus illiterato et infante,quòd sit idoneus ad beneficia, nec supplere potest consensum in Iudæo,quod possit baptizari si nolit.de vulg. subili.l. moribus.n.66.et 67.vsque ad fi. 73

papa non potest sine causa conferre beneficia regularia secularibus,nec econtra.fol.mat.l.si constante.n.63. 56

papæ persona non includitur in generali sermone,nec persona imperatoris:nec regis non recognoscentis superiorem.de vulg. subili.l. hæredes.n.59. 61

papa licet possit priuilegia suis subditis concessa reuocare,non tamē subditis,resp.185.n.10. 201

papa si iudicaret secundum acta veritate omissa,peccaret,cum coram papa potius attendatur veritas,quam iudiciorum ordines.cum ecclesia.extrina.de cau.pos.et proprie.n.22. 60

papa an possit uni clerico concedere quod non teneatur dicere horas. de iudi.c.decretalium.n.74. 50

In omnia Io. Fra. Rip. opera.

papa non potest derogare priuilegio fori concesso clericis. de iudi. ca. decernimus. nu. 36. 53
papa non debet uti plenitudine potestatis, nisi ad remouenda scandala. de consti. in rub. nu. 16. 3
papa facilius concedit minora beneficia, quàm maiora. de rescrip. ca. ad aures. num. 13. 33
papa, solo uerbo creat Episcopos, et Abbates. de consti. in rubri. nu. 46. 6.
papa, an absque collegio Cardinalium, & Imperator absque consilio procerum, legem condere possint. de consti. in rub. nu. 14. 3
papa, & Imperator, in quibus casibus nihil possunt statuere de nouo. de consti. in rub. nu. 21. 4
papę an sit obediendum, mãdanti cõferri beneficium notoriè indigno, & qais adeo dicatur indignus, ut cum eo papa nequeat dispẽsare. de rescrip. c. si quando. nu. 18. et 19. 29
papam fallit oblitio. de rescrip. c. cum te. nu. 17. 32
papæ cõsensum necessarium ad ualiditatem actus interuenisse præsumitur ex cursu temporis. resp. lxviij. nu. 1. 145
papa dispẽsans super priuilegiis abrogatis, quorum abrogationi paritũ nõ fuit, cẽsetur priuilegia cõfirmasse, & renouasse. resp. 31. nu. 12. 115
papa dicitur lex viua in terris, ibi. nu. 23.
papa dicitur dia cesanus monachorum, & monasteriorum exemptorũ. resp. 42. nu. 4. 110
papa & imperator necessitantur seruare iura, quæ ipsi cõdiderunt, & qd lege honestatis. respon. 38. nu. 13. 119
papa ligatur lege diuina & naturali. ibi. nu. 15.
papa nẽ pt auferre bona vni ecclesię, et dare alteri sine cã. resp. 29. n. 78. 114
papa non solet dare literas ad beneficia vacatura de potestate ordinaria. et ibi vide quid de absoluta. resp. 70. nu. 4. 137
papa potest reseruare sibi prouisionem qualiumcũque dignitatum etiã episcopalium, et ad quos porrigat illa effectum suum. resp. 31. nume. 4. et 5. 115
Papa potest sibi reseruare prouisionem quarumcunque dignitatum. resp. 32. nu. 2. 118
Papæ potest unire vnã ecclesiam alteri inuito, et non vocato ordinario. et quid in legato de latere. resp. 13. nu. 6. et 7. 109
Papa potest in electiuis electores præuenire. resp. 38. nu. 4. 118
papa potest sine causa priuare quemcunque beneficiis eidem collatis. respon. 38. nu. 6. 118
papa potest concedere laicis facultatem collectãdi & talliandi clericos et ecclesias. respo. 68. nu. 10. 135
papa priuilegium concessum subditis reuocare potest ante ius quæsitũ, aliàs secus. resp. 38. nu. 23. 119
Papæ potestas in beneficialibus est absoluta. resp. 38. nu. 6. 118
Par in parem non habet imperium. respon. 154. nu. 9. 190
Paraphernalia bona an sint restituenda soluto matrimonio cum fructibus medio tempore perceptis. fol. matr. l. soluto matri. nu. 22. 46
Parentes etiam primi gradus scripti heredes a filio, et restituere grauati, imputant fructus in quartam. ad Senatus. Trebel. l. in fideicommissariam. nu. 31. 173
Paria delicta, mutua compensatione tolluntur. resp. 150. nu. 19. 188
paria sunt non esse, vel esse, et non apparere. resp. 150. nu. 17. 188
paria sunt aliquid in termino facere, vel incontinenti post. resp. 85. nu. 3. fol. 151.
paria sunt nil fieri, aut fieri sub conditione, quæ non fuerit purificata. resp. 81. nu. 23. 148
paria non habere titulum vel habere sed inualidum. respon. 49. nume. 9. folio 114
paria an sint quem esse absolutum, vel de proximo absoluendum. ff. de iureiur. l. admonendi. nu. 57. 19
paria sunt scire, et scire debere. resp. 33. nu. 3. 117
paria sunt percutere pedibus vel manibus, quantum ad ingratitudinem incurrendam. de reuo. do. l. fi. nu. 50. 319
paria sunt in totum extinguere, vel inutilem reddere. ibi. nu. 41.
paria sunt aliquid ex se carum esse, vel per relationem ad aliud. et quare. inferuntur ex hoc plura egregia. de re iudi. l. ait prætor. §. si iudex. nu. 1. et 2. et sequenti. fol. 225. ecclesp. 10. nu. 5. 108
parochianus sepulturam impediens, donec pro sepulturæ loco sibi satisfiat, simoniæ delictum incurrit. in trac. de pest. c. 4. nu. 108. 85
parochianus an et quando possit post exacta funeralia, aliquid exigere pro exequiis et terra cimiteriata. nu. 109. ibid.
parochianus an et quando possit aliquid recipere à sponte dantibus p sepultura. ibi. nu. 111.
pars quædam prædicamentalis, siue subiectiua, quædam integralis, quæ dã quotitatiua, & an remota parte quotitatiua fundi remaneat semper idem fundus. de leg. 3. Lre coniuncti. nu. 35. 136
pars si publicationem testium petierit, et ei denegetur, rite appellat. respon. 1. nu. 3. 104
partem qui nullam de iure facit, ad partem non admittitur respons. 82. nu. 27. 149
partes stipulari voluisse quomodo dignoscitur. de verb. obli. l. j. §. si quis ita. nu. 25. 260
partes si nolint quæstionẽ forte dirimi, aut iudex nolit gratificari, tũc concursu se impediunt. ideò vsus aquæ vtrinque interdictus est. de flumin. l. quominus. nu. 62. 246
partes plus possunt paciscendo, in his quæ ipsarum interesse respiciũt, quam lex disponendo. de verb. obl. l. stipulatio. n. 11. 256
pars semper censetur monita comparere vltima hora termini. de iureiur. l. admonendi. nu. 2. 17
Partiri rationem iussus grauatus censetur dimidiam dare. partis enim appellatio dimidiam in dubio cõplectitur. ad Treb. l. vbi purè. §. rego. nu. 1. fol. 174. Fallit hoc, quando quis aliquam partem iussus fuerit dare, tunc. n. non venit dimidia, sed dando minimam liberatur, quod intellige & declara. vt ibi. nu. 2.
Pascua pinguiora & magis lata essent, si in eis pecudes et capræ hyemarent et stercorarent. resp. 93. nu. 12. 154
pascuorum quædam æstiua, quædam verò hiberna. resp. 93. nu. 12. fol. 154
Passionis Dñi et saluatoris nostri Iesu Christi frequens memoria omnia quantumuis dura et aspera æquo animo tolerare facit. in trac. de pest. c. 8. nu. 19. 100
Pastor non liberat mortuis animalib. nisi probet illa interiisse casu fortuito. si cet. per. l. quod re. nu. 9. 12
Pater solus an possit legatũ filio factũ repudia. de l. j. l. lega. n. 4. et 5. 113
pater an plus possit relinquere vni filiorum, q̃ alteri, et an mi plus possit filiis secundi matrimonij, quam filiis primi relinquere, et quomodo procedat. resp. 190. nu. 9. 218
pater qui ac quisiuit feudum pro se et filiis, si alienet fundum, filij nõ possunt reuocare alienationem, et quid ita. resp. 139. nu. 5. 181
pater dotans filiam post mortem matris an censeatur eam dotare de bonis matris, seu de propriis, an viriliter. resp. 87. nu. 8 312
In dubio Pater præsumitur æqualitatem seruare voluisse inter filios, et in substitutionibus. resp. 132. nu. 14. 176
pater eligere potest quem filium voluerit cum dubitatur quis sit primogenitus. de flumin. l. quominus. nu. 61. 249
pater tenetur alere filios spurios, et filias spurias dotare. C. de reuo. do. l. si quam. nu. 68. 313
pater si reconciliauerit se cum filio, quem ex causa exheredauerat, exheredatio adempta videtur. de reuoc. don. l. fi. nu. 107. 316
pater an teneatur reseruare bona natiuitate reuocata filiis natis post donationem. de reuoc. don. l. si vnquam. nu. 108. 316
pater et dñs tenentur pro sepultura filij et serui. de priuil. cred. l. quæsitum est. nu. 3. 234
partis appellationem in dubio intelligitur de dimidia. Fallit, vt num. 3. C. de reuoc. don. l. si vnquam. nu. 14. 309
pater tenetur facere filio donationem propter nuptias, quando est consuetudo patriæ, q̃ sponsus donet aliquid propter nuptias sponsæ, etiã pater censetur in dubio donationem propter nuptias facere de bonis propriis, non filij. solu. matr. l. dotis causa. nu. 87. 93
pater si simpliciter promiserit dotem pro filia, et post promissionẽ pro testet, q̃ de bonis filiæ promiserit, nihilominus dos detur de bonis patris et non filiæ, ibid. nu. 88.
pater qui dotando filiã dixerit se dotare ẽ bonis suis et filiæ, intelligitur promisisse ordine necessitatis, i. prius de suo, et si bona sua non sufficerent, de bonis filiæ. ibid. nu. 89.
pater administrator bonorum filiæ an præsumatur eam de bonis ipsius filiæ dotare, et sic tanquam administrator. ibi. nu. 90.
pater an possit pupillariter substituere filio vsque ad 25. annum statuto disponente q̃ pupillaris ętas duret vsque ad 35. annos. de vulg. substi. l. moribus. nu. 19. 70
pater si promiserit dotem mille ducatorum pro filia, computato in eo quod filia habere debet tã in bonis paternis, quam maternis, filiæ q̃ talem dotem ratam habuit, non potest petere à patre bona materna. fol. mat. l. dotis causa. nu. 92. 43
patre compulso emancipare alterum ex impuberib. quib. reciprocè substituit, non expirat pupillaris in persona alterius impuberis. de vulg. substi. l. Lucius. nu. 27. 96
pater vilis persona an possit exemplariter filios substituere. concl. quod sic, et substitutum à tali patre in paternis bonis præferendum substituto à matre. de vulg. substi. Lex facto. nu. 94. et 95. 93
pater faciens expensas studij pro filio, præsumitur ferisse de bonis filij. fol. mat. l. dotis causa. nu. 141. 45
pater agens actione iniuriarum competenti filio, an debeat cauere de rato. late. et quid de procuratore patris agente actione iniuriarum nomine filij, an debeat cauere. fol. mat. l. 2. §. voluntatem. nu. 28. et 29. 51
pater si simpliciter fuerit stipulatus dotem reddi, nec dixerit cui, an intelligatur stipulatus soli filiæ, an verò sibi et filiæ. fol. matr. l. 2. §. quod si in patris. nu. 4. 48
pater si stipulatus fuerit alternatiue dotẽ sibi, aut filiæ reddi, an tunc actio quæratur soli filiæ, an verò sit communis vtrique. ibid. nu. 5.
pater an teneat redotare filiã emãcipatã, sicut filiã in potestate. ib. nu. 49
pater an habeat vsumfructum in dote aduentitia filiæ suæ. fol. mat. l. 2. §. quod si in patris nu. 12. 49
pater nõ perdit actionem de dote, q̃ habet adiuncta persona filiæ, quamuis filia dotem delegauerit alteri sine consensu patris, et q̃ vtilitas resultet patri habere hanc actionem adiuncta persona filiæ, cũ solus agere possit. fol. mat. l. 2. §. item si voluntate. nu. 4. 50
pater si fuerit stipulatus dotem sibi reddi, secundum formam statutorũ, et sit statutum, quòd maritus propter adulterium uxoris lucretur dotem, an pater perdat dotem ob adulterium filiæ. ibid. nu. 2.
pater non tenetur redotare filiam, quæ sua culpa dotem amisit. ibi. nu. 7.
pater & filia in actione de dote non sunt socij, sed quasi, et an dicantur duo rei credendi. ibi. nu. 5.
pater an sit administrator dotis profectitiæ suæ filiæ. fol. matr. l. 2. §. quod si in patris. nu. 21. 49
pater an possit substituere pupillariter filio minori 25. annis maiori tamen 14. statuto disponente, quòd minor 25. annis non possit testari. de vulg. substi. l. moribus. nu. 17. 70

Index

pater pauper vel turpis persona,an possit agere contra maritũ filiæ suæ vergentem ad inopiã,vt dos restituatur fol.matr.l.si constante.n.91.57

pater qui alienauit bona filiorum potest ex persona ipsorum vendicare ea, sed an ipsi filij possint viuo patre vendicare.ibi.nu.99.

pater stipulatus dotem sibi reddi in omnem casum dotis restituendę an intelligatur stipulatus in casum inopiæ mariti filiæ suæ.ibi.nu.97

1 patre uel extraneo qui recepit dotem uergente ad inopiam,an possit ipse uir agere contra patrem,uel extraneum ad dotem.fol.ma.l.si constãte.num.97. 57

1 patris factum circa dotem an noceat filiæ in potestate,maxime interim durante patria potestate.fol.ma.l.2.1.quod si in patris.nu.18. 49

1 pater grauatus restituere filio hæreditatem,an etiam censeatur grauatus restituere usumfructum qui ex dispositione.l.fi.C.de bonis quæ liberis.hodie sibi acquiritur.de le.i.l.cum filiofami.nu.68. 120

Et an grauatus censeatur incontinenti,an uero cum filius sui iuris erit. num.90.ibid.

1 pater donans filio pro parte sua,censetur dare pro sua legitima.ad leg. Fal.l.in quartam.nu.127. 151

1 pater prohibitus habere usumfruct.de reb' filio relictis,quod est in pluribus casibus an saltem habebit commoditatem fructuum.de le.j.l.cũ filiofami.nu.71. 124

pater an in casu huius legis filio contradicente possit detrahere Treb. de fideic.omisso extraneæ personæ restituendo.ibi.nu.6. 117

1 pater grauatus emancipare filium iure actionis compelli non potest,sed iudicis officio.de leg.1.l.per omnia.nu.46. 102

1 pater grauatus ut pater,cur non detrahat Trebellianicam,grauatus uero ut hæres detrahit.de leg.1.l.cum filiofami.nu.2. 117

pater & dominus grauari possunt onere fideicommissi,etiam quod directo non sint honorati.ibi.nu.3. 115

pater & dominus grauari possunt ut restituat hæreditatẽ ipsis filio,&seruo ex quarum persona dominus iam hereditatis assecuti sunt.ibid.nu. 4

pater grauatus post mortem suam restituere hereditatem filio,an censeatur grauatus restituere etiam ante mortem,si filius emancipatione exierit patris potestatem.ibid.nu.22.

1 pater,an possit filio assignare unam pensionẽ super bonis suis soluẽdã singulis annis pro sua legitima.ad legem Falc.l.in quarectam.nu.130.150

1 pater nõ tenetur dotare spuriam habentẽ unde se dotet,&eo casu videt pater diuitem filiam spuriam de bonis ipsius filiæ dotasse,non de propriis.fol.matr.l.dotis erutã.nu.70.&.73. 42

pater in dubio censetur dotasse filiam de propriis bonis,& nõ de bonis filiæ,quantumuis habeat filia unde dotetur.amplatur multimode.nu. 87.limitatur.nu.90.& seq.fol.ma.l.dotis causa.nu.54. 42

pater an teneatur dotare filiam,quæ nupsit sine consensu suo,late distinguit.fol.mat.l.dotis causa.nu.57. 42

pater an teneatur dotare filiam tam nupta.facit casum.ibi.nu.55.

pater an possit minuere dotem promissam primo viro,si filia secũdo nubat.fol.matr.l.dotis causa.nu.64. 42

pater an possit minuere dotem traditam pro filia primo viro,si filia secũdo nubat.ibi.nu.60.

pater an teneatur dotare filiam naturalem maximi non habentem unde se dotet,& an spuriam.66.communis quod si,quodo pauper, & quod dos detur loco alimentorum.67.vbi infertur dotem mortua spuria etiã relictis liberis restituendam patri,vel eius heredibus.ibi.nu.65.

1 pater tenetur filio emancipato sorsum habitare volenti dotem vxoris restituere.fol.mat.l.soluto matri.nu.17.

1 pater Christianus non tenetur dotare filiam hæreticam,vel Iudęam.fol. mat.dotis causa.nu.72. 42

pater an teneatur substituere furioso matrẽ ipsius,secus tenetur substituere fratres,de vulgari substi.l.ex facto.nu.6. 91

1 pater qui filiæ primo nuptæ dedit dotem pro vna dimidia de bonis maternis,an censeatur eodem modo dotasse secundo nubenteam causa æqualitatis seruanda.fol.mat.l.dotis causa.nu.9. 43

1 pater non transmittit hereditatem,a qua se abstinuit,etiam ad suos heredes.de vulg.suost.l.heredes.nu.149. 65

1 pater non præsumitur velle priuare filium sua hereditate.de vulg.substi.ex facto.nu.16. 89

1 pater non potest priuare filiam primogenitam iure primogenituræ secundogenitum instituẽdo in regno.de legatis 1.l.nemo potest.n.3. 121

pater potest dare regnum cui liberorum voluerit,si ignoretur quis sit primogenitus,& si pater intestatus decesserit,tunc omnes simul succedunt in regni administratione.ibi.nu.5.

pater quibus ex causis filium potest exhæredare,ex iisdem potest iure primogenituræ priuare.ibi.nu.7.

1 pater an cogi possit filiũ emancipare.ad sena. Treb.l.vbi pupillus.n.1.fo.174

1 patre decedente relictis filio & nepote ex eo,& duo nepotes ex primogenito suo filio,si duo nepotes adeant aut hæreditatẽ,& alter repudiet,cui accrescet portio,an repotio.an filio repudiatis.de le.3.l.re coniuncti.n.45.142

1 pater,an teneatur subministrare libros,& alia necessaria filio studenti. ad legem Fal.l.in quartam.nu.174. 152

pater potest in feudo nouo habente se originem, liberis præiudicare alienando,quamuis pro se & liberis vocatus fuerit,& potest in præiudicium descendentium refutare feudum in manib.domini, & suscipere investituram alterius naturæ.ibi.nu.179.

1 patris bona an sint tacite obligata filiis pro mala administratione bonorũ filij.remissiue de priuilegiis creditor.l.4.n.5.si quis eu tutor.n.14. 139

1 patri in necessitate famis constituto an liceat pignori dare filium inuitum.de pigno.l.obligatione.nu.13. 18

patri captiuo an liceat loco sui filios obsides dare.quod non.ibid.nu.14

Quid autem si patri captiuo immineat timor mortis nisi redimatur.nu mero 15.

1 patrem magis diligere extraneum,quam proprium,credendum non est. de reuo.dona.l.si vnquam.nu.13. 302

1 patre decedẽte nulla petitione vel declaratione facta,an ad hæredẽ trãseat ius declarandi & donata repetendi.de reuoc.dona.l.si vnquã.nu. 104.& 105. 315

patria potestas an curetur in exemplari substitutione.n.97.de vulg.substi.l.ex facto.nu.96. 93

2 *Patronus si præsentat secundum,& dicat se omnino recedere a præsentatione primi,non valet secunda præsentatio.in rub.de iudici.rume. 69.fol.38.

patronis clericis non licet variare.in rub.de iud.nu.68. 38

patrono laico qui scienter præsentauit indignum non licet alium accumulare.ibid.

1 patroni quib.ius patronatus ecclesiæ relictũ est, nõ tenẽtur ad onus fideicommissi pecuniar.j.de erictate.ibi.de lega.1.l.cum filiofa.num.15.117

1 patrono vno nolente dare vocẽ,vel dante,& si pro vno scripta,an solidum ius præsentandi accrescat aliis.de leg.3.l.tę coniuncti.n.134.144

1 patrono nõ possunt hypothecare hospitalia fundata authoritate episcopi sed fundata sine episcopi authoritate sic. de pig.l.oblig.num.51.29

1 patronis discordantibus in præsentando præfertur præsentatus a patronis coniunctis fundatoris.de priuileg.cred.l.cum bona.nu.2. 233

2 patronis in præsentando an teneantur simul consentire,& simul præsentare resp.66.nu.1 134

1 patruus vocatus ex tacita pupillari non excludit matrẽ pupilli.de vulg. substi.l.moribus.nu.61. 73

1 *Pauper potest esse testis in causa matrimoniali.fol.mat.l.si constante. nu.33. 54

pauperias iuncta cum vilitate diminuit de fide testis.ibi.nu.34.

pauper non censetur soluere debitas sportulas iudicibus & aduocatis.ibi. num.35.

pauper quis dicatur,stetur determinationi legis, quod si nõ reperiatur determinatũ a lege,stetur arbitrio iudicis arbitrio.ibi.nu.28.cũ seq. vsq; ad 37.

pauper an sit testis idoneus.ibi.nu.32.

1 pauper condemnatus qui non potest soluere nec fideiussores dare an euitet cessione bonorum præstando iuratorium cautionem.de re iudi. l.4.§.ait prætor.nu.10.21. 121

2 pauperes nobiles cæteris paribus,præferendi sunt rusticis in erogatione eleemosynę.Et senes iuuenibus.Et an & quando præferendi sint cõsanguinei pauperes reliquis pauperibus.in tract.de pest.c.5.n.160.& seq. folio 92.

1 paupertas est iusta causa differendi executionem vltra legitimum tempus.de re iud.l.qui pro tribunali.nu.3. 217

1 *Pax facta pro rege censetur etiam facta pro adhærentib.de dam.infect. in consti.suo.nu.14. 189

1 pax facta pro subditis & adhærentib.intelligitur & pro futuris.de pign. l.conuentio generalis.nu.3. 16

1 pacem seruare & non se offendere si plures promiserunt sub obligatione bonorũ,si postea unus vendidit quædã prædia & pacẽ fregit,an offensi hẽant in dictis prædiis potiora iura.de priuil.cred.l.priuileg.n.41.239

2 *Peccator tres personas dum peccat,offendit.Et ibi quomodo & qualiter ipsis satisfieri debeat.in tract.de pest...3.nu.22. 100

peccatorib.publicis non negatur quis eleemosynam facere.nu.170.

Imo forte meritorium fuerit eam ipsis denegare, tam ignominiosa mẽdicitate auocentur.in tract.de pest.c.4.nu.11. 86

peccatorum causa multotiens adueria nobis infliguntur.n.21.in prælud. 72

1 *Pecunia accepta iure prælegati a cohærede,an imputetur tota vel proportione hæreditaria vel non imputetur,distingue vt ibi. & nu.64. & 66.in 4.ampliation.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.52. 147

1 pecunia,an censeatur de rem.qua seruando seruari non possunt.communis quod sic.ad senatus.Treb.l.1.6.fuit quæsitum.nu.17. 159

1 pecunia cur tota in Trebellianum imputatur,corpus autem hæreditariũ soluẽdo pro portione hæreditaria imputatur.ad legem Fal.l.in quartã. nu.90. 149

1 pecunia,nummus,& denarius, synonyma sunt.de leg.n.l.si ex toto.5.fiata legatum.nu.10. 115

1 pecunia ære contaminata non potest reddi pro argento mutuato,si certum petatur.l.1.§.mutui datio.nu.14. 10

1 pecuniam penes campsorem mutuatam aut depositam fuisse qualiter dignoscatur.de priuileg.credi.l.si ventri.9.in bonis mensatorij.nu.1.136

Quid si simpliciter dictum sit,tolle hanc pecuniam, an sit mutuum , an depositum.ibi.nu.2.

2 pecuniam numeratam mutuare prohibitus filiofam. an potuerit mutuare frumentum,vel farinam.in tract.de pest.c.3.n.42. 90

2 pecunia deputata ad vsum pupilli,an possit in alium vsum conuerti. in tract.de pest.c.4.nu.49. 83

2 pecuniæ exactio per quam fructus æstimantur, censetur prohibita. resp. 4.nu.9. 118

2 *Pedagia colligentes qui tenentur itinera & vias tenere securas.si id nõ faciunt,qua pœna puniri debeant.nu.16.in tract.de pest.c.4.nu. 46.83

1 pedagium longi temporis exigentes absque scientia Imperatoris, an acquirant sibi ius exigendi.de caus. poss. & pro.cap. cum ecclesia futerim.nu.67. 62

2 *Pellipar.g.falphanis,& id genus negotiatores,an & quando possint in domo sua artes exercere,& an dominus proprietatis possit prohibere vsufructuario ne huiusmodi artes exerceant in domo sua. in tract. de pest.nu.86.& 87. 84

In omnia Io. Fra. Rip. opera.

1 Pœna non debetur ex contractu, nisi reperiatur promissa. de uerb. obl. §. Cato. nu. 20. 265

pœna caducitatis vt cuitetur, sufficit canonem fuisse solutum à quocunque extraneo, etiam nomine suo proprio, dominus tamen à principio nõ cogit accipere solutionẽ canonis a tertio suo nomine. ibi. n. 50. 266

Pœna adiecta facto diuiduo si veniat committenda per euentum conditionis negatiuæ, tunc vno heredum contrauenientẽ pœna committitur contra omnes, sicut si esset adiecta dationi. ibid. nu. 54.

2 pœna imposita à statuto offendenti potest an extendatur ad offendentem filium eius. de reuo. dona. l. fi. nu. 64. 319

2 pœna nulla maior est excommunicatione, & ideo claras & dilucidas probationes desiderat. respon. 150. nu. 4. 188

1 pœnam non meretur quod fit lege permittente. respon. 158. nu. 4. 192

1 pœna adiectio in casum alienationis vellit nudam prohibitionem alienationis. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. nu. 22. 126

pœna pecuniaria à lege propter delictũ simpliciter imposita, an debeat applicari fisco, vel parti offensæ. in rubr. de iudicijs. nu. 102. 40

pœna applicatur parti, vbi lex introducit accusationem. ibid. nu. 103.

pœna applicatur fisco, vbi lex pro delicto imponit poenã simpliciter, nõ introducendo actionem. ibid. nu. 104.

2 pœna adiecta dationi, non debetur, tanquam præsumatur adiecta in fraudem vsurarum. respon. 176. nu. 6. 202

2 poena cõmissi non incurritur, nisi propter temporũ dũi. resp. 157. nu. 8. 177

2 poena imposita transcendenti muros, non vendicat sibi locũ in eo qui egreditur per foueam factam sub muris. respo. 171. nu. 4. 198

2 poena insolidum committitur, & si in vno tantum conuentionis cap. cõtrauentum sit, etiam sine auxilio exceptionis. respon. 176. nu. 5. 201

3 poena l. si quis maior. C. de transact. non vendicat sibi locum in secundo contrauenient, quia contrauenies primo loco, nõ potest non potius primo adimpleti onicere. resp. 100. nu. 3. 176

2 poena non debet excedere quadruplum. respo. 176. nu. 7. 202

2 pœna priuationis iuris sui nunquam debet imponi, nisi expresso iure caueatur. respon. 51. nu. 4. 125

1 pœna legalis pro mora in non faciẽdo nunquã cõmittitur, nisi præcedat monitio. qd qualiter procedat ibi. de vero. oblig. l. ita stipulatus. nume. 4. 282

pœna committitur in vltimis voluntatibus tacitam quod grauatus potest dare vel facere, & non dat, vel non facit, etiam quod legatum incipiat à prædeti conditione. latiss. de veritate. de verb. oblig. l. ita stipulatus. nu. 42. 283

3 pœna l. si quis in tantam. C. vnde vi. no infligitur ipso iure, seu per sententiam. de acq. pos. §. nihil commune. nu. 45. 202

1 pœna an cõtineatur dãni appellatione. de dãno infecto. l. dãnũ. nu. 11. 191

1 pœna adiecta facto diuiduo committitur duntaxat contra cohæredem contrafacientem. de verb. oblig. §. Cato. nu. 16. 263

1 pœna an committatur in dispositione legali, vel statutaria quamprimũ dari, vel fieri potuit id quod est in conditione deductum, & an debeat monitio præcedere vt pœna cõmittatur. de verborum obligatio. le. ita stipulatus. nu. 3. 281

1 pœna integra committitur contra principalem promissorẽ in parte cõtrauenientem facto diuiduo, amplia dupliciter, limita sex modis. de verb. oblig. §. Cato. nu. 69. & 70.

pœna facti indiuidui adiecta facto indiuiduo, vno herede contrauenientẽ committitur contra vnumquemque insolidum. ibid. nu. 94.

pœna facti indiuidui adiecta facto diuiduo, an committatur contra heredem contra facientem insolidum, & non contra alios, modo actor ei offerat æstimationem pro portionib. cohæredum. latiss. & quis sit sensus huius q. ibid. nu. 75.

1 pœna adiecta facto indiuiduo licet committatur insolidum vno ex heredib. cõtrafaciente, non tamen a singulis exigi põt, nisi pro portione hereditaria. de verb. obl. §. Cato. nu. 12. 263

1 pœna imposita cõtrahenti incestas nuptias per legem ciuilem, an sit extendenda ad contrahentes incestas nuptias de iure canonico. de ædc. l. ipse dispice. nu. 16. 299

2 pœna vbi debetur ex pacto apposito iuxta contractum bonæfidei, solus heres contrafaciens insolidum tenetur, limita vt ibidem. de verb. obli. l. 4. §. Cato. nu. 37. 265

1 pœna imposita exportanti frumentum extra territorium, an censeatur imposita reperto in via. de flumin. l. quominus. nu. 10. 247

pœna conuentionalis est applicanda parti. de dan. infec. in continua. rub. num. 16. 189

pœna soluta an possit repeti a debitore nolente moram purgare. de uer. ob. l. si insulam. nu. 81. 279

2 pendentia litis super arresto, non impedit processum super actione principali, nam iudicio cui non obstat sententia, non obstat litis pendetia. respo. 156. nu. 1. 191

1 pendente compromisso seu compromissi declaratione, actio nulla efficax competit. resp. 190. nu. 11. 168

2 pœnitens in casibus, in quibus est licita pœnitentia, an teneatur adinteresse. de iudic. c. j. nu. 55. Et an pœnitens possit conueniri ad tale interesse coram iudice prorogato. ibi. nu. 56. 46

2 pœnitentia quam sequens culpa coinquinat, inanis est. in trac. de peste. c. 8. nu. 16. 100

2 Pensio alicui assignata super aliquo beneficio pro iure temporali, & nõ spirituali debetur. respon. 22. num. 4. 112

2 pensio assignata super reditibus alicuius beneficij, realis est, & sequitur quoscunque, ad quos peruenerit facultas percipiendi illos reditus. resp. 22. nu. 5. 111

1 pensio annua certæ quantitatis constituta super fundo venditoris, non poterit emptori fundi peti. ad S. C. Treb. l. j. §. si hæres. nu. 5. 160

1 percutiens vxorem clerici non dicitur inferre violentas manus in clericum. de reuoc. dona. l. fi. nu. 61. 319

percutiens filium donatoris, an dicatur inferre manus impias in donatorem, & quid ita. ibid. nu. 62. & 63.

percutiens clericum cum putaret esse laicum, non incurrit excõicationem, & putans occidere Seium, si occidat Caium, qua pœna plectatur. ibid. nu. 70. & 71. 320

Periculum si sit in mora, recedit à regulis iuris communis. refertur ad plura. de dam. infect. l. cum res. nu. 4. 190

2 periculum vbi est in mora, licitum est in opere procedere, spreta nunciatione. in tract. de pest. c. j. nu. 141. fol. 77. & ibi an liceat contrauenire proprio iuramento.

periculi appellatione an veniat pestis. ibi. nu. 71. 75

periculum & casus fortuitus quomodo differant. nu. 72. ibid.

periculum in se suscipiens in genere, si alias tenebitur de culpa leuissima, illo casu tenebitur, etiam de casu fortuito. nu. 80. & an idem dicetur, si casus fortuitus contingat culpa aduersante. nu. 81. ibid.

2 periculum nauis cedit damno nautæ, nisi culpa vectorũ nauis perierit, & maximè si ad pacto cautum sit. resp. 106. nu. 2. 159

periurus qua pœna puniatur. de rescriptis. cap. ex parte. num. 5. vsque ad numerum 12. 25

2 periurus an ipso iure sit priuandus beneficijs, an verò per sententiam. de rescrip. c. ex parte. nu. 13. vsque 18. 25

periurus an sit infamis de iure canonico, vel ciuili. ibi. nu. 14.

2 periurus priuãdus est bñficio, pp vsatũ periurij. de rescr. c. ex parte. n. 25

2 periuri ab agendo sunt remouendi. de rescrip. c. ex parte. nu. 4. 25

periuri sunt infames, quibus portæ dignitatis sunt clausæ. ibid. nu. 2.

1 periurus criminaliter quæstus, põt officio iudicis damnari, vt restituat aduersario damna & interesse. de iureiur. l. admonendi. nu. 13. fol. 27.

periurus est priuandus bñficio probãdi per iuramentũ. ibi. nu. 66. fol. 19.

3 periurij exceptionem opponens contra agentem, qui non soluit in termino quod alicui soluere cum iuramento promisit, tenetur probare hanc negatiuam. de verb. obl. l. in illa. nu. 19. 274

periurium contra debitorem probatur ex eo quod creditor fecit fidem de debito iurato, & terminum esse lapsum. de veritate. ibi. nu. 2. 273

1 periurium grande delictum est. de rescrip. c. ex parte. nu. 3. 25

periurio non priuatur vasallus feudo nisi in casib. a iure expressis. de rescript. c. ex parte. nu. 22. 25

1 permutatio an sit contractus innominatus. si cer. pe. l. mutuum damus. numer. 27. 8

permutatio quod sit species contractus, non autẽ generalis contractus, do vt des, quæ veritas resultet. ibi. nu. 28.

permutatio an censenda sit quando species pro specie datur, & quid sit genus. ibi. nu. 25.

permutationis diffinitio. ibid.

permutationis natura quæ sit. ibi. nu. 26.

1 Perplexitas quid sit, & qualiter dissoluatur remissiue. de verb. oblig. l. ita stipulatus. nu. 48. 282

2 persona inspicienda est, cui imponitur datium. resp. 68. nu. 35. fol. 435.

2 persona petentis se mitti in possessionem, plenè legitimari debet. resp. 196. nu. 11. 215

1 personalis actio non datur contra singularem rei successorem, quod infertur ad plura notanda. ad Treb. l. j. §. si hæres. nu. 2. 260

personalis promissio non transit in singularem successorem, puta si fuerit promissum de non ædificando altius, de nõ faciendo fenestras, & aliud opus non facere. ibid. nu. 4.

2 persona alterius quis consequitur quod ex sua persona non poterat. respon. 184. nu. 2. 208

2 personas an liceat allicere vt potius offerant fabricæ, quã rectori & imagini. resp. 69. nu. 14. 136

2 personatus & dignitas sunt synonima. de rescrip. c. ad aures. nu. 5. 33

1 perueniat, verbũ cõe est. de vulga. fubit. l. centurio. nu. 188. fol. 87. & ad S. C. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 30. fol. 177. Idem de verbo deueniat, superueniat & pertineat. d. l. centurio. nu. 187. 87

1 pernersio ordinis causæ ad causam non vitiat sententiam ipso iure. de acqui. pos. §. nihil commune. nu. 195. 209

1 perusinus & de Perusio an sint synonyma, & sic an conuertantur, & posito quod synonyma sint, an significent tam originarios quam incolas, an originarios tantum. fol. matri. nu. 10. & 11. in continua. rub. 34

1 *Pestis excusat a mora, periurio, & pœna si quis propter pestem impeditus fuerit. si cer. pet. l. quod te. nu. 42. 14

2 pestis vt priuilegiis à iure sibi concessis gaudeat notabilis esse debet, non autem leuis contagio. in tract. de pest. c. 1. nu. 11. 79

2 pestis si in terris ecclesiæ sæuiat, & sit magna, quot & qui testes requirãtur in confectione testameti. n. 12. ibi. Et quid si grauet in terris imperij.

2 pestem auget coitus. in d. tract. c. 6. nu. 8. 96

pestẽ vt plurimũ causat cloacarum penuria. in tract. de pest. c. 4. n. 50. 84

2 pestis optimum remedium est locum mutare. Et ad monitanea diuertere castra. in tract. de pest. c. 7. nu. 52. et 54. 97

2 pestis, apostema, siue, vt vocant bozula. qualiter scindi, purgari, et curari debeat, et vera valetudo corporis et animæ inde proueniat. in tract. de pest. c. 8. nu. 6. et seq. 100

pestis omnium ægritudinum regina. in d. tract. nu. 9. cap. 9. 97

2 pestis præsertim tempore obstandum est principijs, alias sero medicina paratur. ibi. nu. 2.

pestis remedium primum est infectos eiicere loco. nu. 3. ibid.

Index

peſte infecti an per vim expellendi ſunt loco, licet ipſi malint includi ī propria domo.nu.4.Et quid ſi malint ad aliquod prædium ruſticū, ſeu caſinam, quam ad hoc hoſpitale.nu.15.ibid.

peſte infectos et de peſte ſuſpectos qui ſunt eiiciendi de domo, an magiſter ſanitatis poterit transferre ad eundem locum.ibid.nu.5.

Et an poterit maſculos cum fœminis collocare.nu.7.

et quid fiẽdum ſi hoſpitale vel locus non ſit tam amplus, vt ſeparari poſſint.nu.10.

peſtem ex mala reipub.adminiſtratione, vt plurimum cauſari ſuſpicatur operis author.nu.21.ibi.

2 peſtem cauſantia quæ, et quot ſint.nu.10, et ſequen. vſque ad finem capituli.in prælud.tract.de peſt.

peſtifera ſeu contagioſa loca ſine cauſa iuſta habitantes, peccare cenſentur, uti Deum tentantes.nu.8.ibid.

peſtis flagellū maius ac horribilius eſt, quam bellū.nu.9.Et ibi an et quãdo valeat argumentum de bello ad peſtem.ibi.

peſtis tempore nullum calamitoſius.nu.132.cap.5. 94

peſtis ex participatione, et converſatione cum morbosis contrahitur.ibidem.nu.182. 93

peſtilentioſi ac peſte ſuſpecti et eorum bona debent ab ingreſſu loci arceri.nu.193.ibid.

peſtis tempore an et quando poſſit uilis perſona cogi ad ſepeliendos mortuos.in tract.de peſt.c.4.nu.129. 85

peſtis tempore eligendus eſt locus ſaluberrimus, in quo quiſquis cupit ab ea præſeruari, domicilium ibi eligat.nu.2.ibid.

peſtis ut plurimum originem ſumit à locis ubi coria ſinuntur iacere, ſicut Auenione in uicinia, quę porcataria dicitur.nu.75. 84

Et ubi lauantur uegetes, in quibus fuerunt uina fœtida, et aqua illa immittitur in uiam publicam.nu.76.

Et ubi lauatura ollarum ſcutellarū deſcendit in uia publicã.ib.nu.80.84

1 peſtis excuſat dominum non ſoluẽtem decimam oro animalibus parochiano, ad quem ipſe cum animalibus diuertit, propter ipſam peſtem, nec animalibus ibidem natis, et cui debeatur ipſa decima. in tract.de peſt.c.1.num.180. 78

peſtis an et quando excuſet à pœna.ibid.nu.11. 37

peſtis an et quando excuſet à præſcriptionis curſu.ibid nu.151.et ſequẽ.

peſtis excuſat paſtorem ab interitu pecudum, cęterorumque animaliū, propter epidimiam mortuorum.nu.167.

Et quomodo ꝓbabit paſtor vel locidaneus animalia ex peſte eſſe mortua. ibid.nu.108.

peſtis quandiu ſopitam tenet inſtantiam.nu.31.in tract.de peſt.c.3. 81

peſtis excuſat electionem prælati, & quemlibet alium actum alibi geſtū, q̃ in loco ſolito, & neceſſario, ſi ibidẽ vigebat ipſa peſtis.ca.1.n.154-77

peſtis excuſat fugitiuos propter peſtem, qui nõ habentes quo declinẽt poſſunt hoſpitari in eccleſia maxime cãpeſtri, ibidem conuiuari, quod alias de iure non poſſent.ibid.nu.156.

peſtis priuilegiũ eſt his qui prohibiti à ſtatuto facere arengas, ſeu propoſitiones pro collectis fiendis, an facere poſſunt peſte ipſa vigente. ibid.nu.177.

peſtis cauſa an quando liceat à beneficio recedere.nu.137.& 138.ibid.

peſtis ſi vigeat in loco, ybi fieri ſolent bullete, an & quando excuſet à pœna ſtatuti puniẽtis mercatores tranſeuntes cum mercibus, vel eũtes ad molendinum ſine dictis bulletis.ca.1.nu.13. 73

peſtis appellatione quid veniat nu.7.in prælud. 72

peſtis metu an & quando poſſit inquilinus recedere à domo conducta, qñ ceſſante peſte nõ teneatur amplius ſtare contractui.nu.cap.1.18.73

peſtis metus an & quando excuſet à mora.Et ibi quod omnis iuſta cauſa metus excuſet à mora.cap.1.nu.1. 73

peſtis an & quando excuſet a periurio.nu.6.ibid.

peſtis ſi in loco ſolutionis fiendæ vigeat, & quando poſſit compelli debitor vt ſoluat alibi.nu.2.ibid.

peſtis an & quando excuſet colonum recedentem ab agrorū cultura. nu.17 ibi.

1 Petere & repetere quid differant, & ſi certum petatur.in rubr.nu.24.fol. 3.& in rubrica ſoluto matr.nu.35. 36

1 petitio à libello quid differat.de eden.l.edita.nu.3. 299

petitio partis facta ab vno ex reis debendi per creditorem, non inducit diuiſionem.de le.1.l.ſi ex toto.§.ſi ita ſcriptum.nu.4.& 14. 114

1 petitio heredis datur etiam ad rem ſingularem.quorum legatorum. le. j.§.quia autem.nu.12. 245

2 petitio incerta & confuſa an admittatur.reſp.clxxxvij.nu.12. 210

1 petitio hereditatis an ſit realis actio, annixta.ſi cer.pe.in continua.rub. num.7. 2

2 Petitorium cũ poſſeſſorio retinendæ an poſſit cumulari.reſp.185.n.2.208

2 petitorium non abſorbet poſſeſſorium.de cau.poſſeſſ.et proprie.ca.cum eccleſia ſutrina.nu.103. 64

petitorium et poſſeſſorium ſimul propoſita eadem ſententia terminari debent.intellige ut nu.192.et nu.193.de acqui.poſſ.§.nihil cõmune.nu. 191.fo.209.Limitat Bar.hoc procedere de iure canonico, iure autem ciuili debet pronuntiari ſuper eo de quo prius conſtiterit. de ueritate tamen limita.ibidem.

petitorium et poſſeſſorium ſimul et ſemel ab utroque propoſita nõ poſſunt concurrere, ratio ibi.nu.168. 208

petitoriũ nũquã occurrit cũ poſſeſſorio recuperãdæ prius intentato ab aduerſario, niſi ſpoliatus cõſentiret petitoriũ ꝓponi per uiã exceptionis. Cõſenſus autẽ ſpoliati prædicto caſu quid operetur.ibi.num. 165.

petitorium non concurrit cum poſſeſſo. retinendę ab aduerſario prius propoſito.fallit in tribus caſibus.ibi.nu.166.

1 petitorio renuntians non auditur ſuper poſſeſſo.niſi refuſis expen.de ac qui.poſ.§.nihil commune.nu.116. 205

petitorium ſuſpendi poteſt per actorem proponentem poſſeſſorio retinendæ aſſerendo nolle in petitorio procedere donec diffinitiũ fuerit poſſeſſori.intellige vt ibidem declaratur alias reprobatur communiter.de acq.poſſ.§.nihil commune.nu.154. 207

petitorio iudicio renuntians an cenſeatur renuntiare tam actioni quã inſtantiæ, & ſic an acquiratur dominium reo.ibi.nu.165. 204

petitorium & poſſeſſo. an & quando poſſint cumulari, latiſſimè diſtinguitur.ibid.nu.141. 206

petitorium & poſſeſſorium adipiſcẽde poſſunt ab eodem cumulari vnũ poſt alterum.ibi.nu.142.

Fallit vbi electione vnius aliud tollitur.ibi.num.143.Fallit ſecundo poſt concluſionem in cauſa petitorio poſtquam non licet poſſeſſo. proponere, ratio ibi.de veritate tamen latiſſ.ibi.nu.144.

petitorium & poſſeſſo. recuperandæ vnum poſt aliud poſſunt ab eodem cumulari.ibi.nu.146.

petitorium poteſt ſuſpendi per actorem proponendo poſſeſſ. & proteſtãdo nolle ꝓcedere in petitorio donec poſſeſſ. fuerit diffinitũ.ibi.n.147

petitorio & poſſeſſorio recuperandæ agens, ſi prius obtineat in poſſeſſ. an etiam debeat obtinere in petitorio non probato alieno dominio. communis quod non.ibi.nu.148.& 149. 207

petitorium & poſſeſſorium retinendæ pro iurib.incorporalib. poſſunt ab eodem vnum poſt aliud proponi, infertur quod, &c.ibi.nu.16. 50

petitorium & poſſeſſorium iure depaſcendi pecora poſſunt ab eodem vnum poſt aliud cumulari.ibi.nu.150.

petitorium poſſeſſ. retinendæ an in beneficialib. poſſunt cumulari ab eodem.ibi.nu.155.& 156.

petitorium & poſſeſſo. retinendæ pro reb. corporalib. non poſſunt vnũ poſt aliud ab eodem cumulari.limita & intellige triplicĩter.ibi.n.153

petitorium vel poſſeſſ. ſolum fuiſſe intentatum, aut vtrunque ſimul, qualiter cognoſcatur.ibi.nu.197. 209

petitorium quid, quidve poſſeſſorium.de acq.poſſ.§.nihil commune.nu. 10.fol.201.

petitorium anve poſſeſſorium intentatum fuerit ex medio concludendi dignoſcitur.ibi.nu.11.

petitorio agens an cenſeatur renuntiare poſſeſſorio, communis ꝙ ſic. de veritate tamen latiſſime. Limita vt nu.148.& ſeq.de acqu.poſſ.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.120. 205

petitorij renuntiatione non transfertur dominium in reum.de veritate tamen ibi latiſſime. Limita dupliciter vt nu.114.de acq.poſ.§. nihil cõmune.nu.111. 205

2 Pia cauſa ſi plurib.indefinite ſubſtituta vulgariter fuerit, an verificata conditione in perſona vnius admittatur, item quid in filio teſtatoris ſubſtituto, qui etiam cum extraneis inſtitutus fuerat.ad ſenatuſc.Tre bel.l.hæredes.§.cum ita.nu.98. 182

1 pia cauſa vulgariter ſubſtituta plurib.an excludatur aditione vnius in caſib.in quib.alius priuatus excluderetur.de vulg.ſubſt.l.hæredes.numer.197. 62

pia cauſa nõ admittitur contra voluntatẽ teſtatoris expreſſam.ibi.n.19

1 pia cauſa vocata ex tacita pupillari, an excludat matrem pupilli.de vulg. ſubſti.l.moribus.nu.62. 73

piæ cauſæ priuilegium reſultans ex præſumpta mente teſtatoris, non admittitur contra fiſcum.ibid.

1 Pignoratitia, & hypothecaria poſſunt eodem libello cumulari contra debitorem pignoris poſſeſſorem.de pignorib.& hypothecis. in continuat.rubr.nu.17. 25

1 pignus ſemper præſumitur idoneũ, ideo hæc præſumptio impedit ne creditor poſſit impetrare carcerationem debitoris.de priuil.credi.l.priuilegia.nu.22. 139

pignus aliis plurib.nominib.appellatur.de pigno.in continua.rubr.numero 9. 25

pignoris ius quod quis habet quibuſdam caſib.in libero homine an poſſit cedi & vendi.de pigno.l.oblig.nu.18. 28

pignoratitia actio quid, et quid hypothecaria, et quid differunt inter ſe latiſſime, cum ſequentib.de pignorib.et hypothecis.in cõtinuatione rub.nu.11. 25

pignori hypothecæve dari non poſſunt, quæ nõ ſunt in commercio vẽdendi et emendi.de pigno.l.obligatione.nu.7. 27

pignoratitia alia directa, alia contraria, et quib. quandove competant. de pigno.in continua.rub.nu.11. 25

pignoratitia an competat, ſi res peruenerit ad creditorem aliter quam per traditionem factam à debitore, et quid ſi contra voluntatem debitoris res peruenerit.ibid.nu.12.

pignoratitia an detur pro pignore prætorio.ibi.nu.13.

pignoratitia quot annis præſcribatur, et quot hypothecaria.ibid.nu.14.

pignoratitia eſt perſonalis.et non datur contra tertium, hypothecaria verò in rem, et datur contra quemcunque.ibi.nu.15.

pignorum genera quot ſint.ibi.nu.1. 24

pignus iudiciale quid differat a prætorio, plures aſſignantur differentiæ. ibid.nu.2.

pignus legale quid.ibi.nu.3.

pignus et hypotheca quid differant, et an pignus cadat in immobilib.late, et quæ vtilitas reſultat quod ſit pignus potius quam hypotheca.ibidem, nu.4.et 7.

pignoris obligatio conſtituta ſcienti creditori in re aliena non confirmatur ex ſuperuenienti dominio.de pigno.l.conuentio generalis.numero 19. 26

In ... Io. Fra. Rip. opera.

pignus an confirmetur quantum ad actionem hypothecariam, quando dominus rei alienæ pignoratæ successit debitori, & quid econuerso si debitor successit domino rei, latissimè cum seq. ibid. nu. 20.

pignus habere potius quàm hypothecam multum refert, & plures resultant vtilitates. de pigno. in continua. rub. 7. 24

pignori dari hypothecæve possunt quęque vendi possunt. de pign. Obligatione. nu. 5. 27

1 pluralitas cur resoluatur in singularitates in fideicõmissaria substitutione facta pluribus, ita quod admittitur substitutus purificata conditione in persona vnius. sec⁹ in pupillari. ad Trebel. l. hîdes. §. cũ ita. n. 70. 180

1 Pluribus per unã collectiuã, & aliis pluribꝰ per aliã collectiuam simul vocatis, adhuc procedit regula prædicta. de le. 3. l. re coniuncti. nu. 105. 140

1 Plus & minus faciunt differre nomine licet non specie. fol. ma. num. 5. in continua. rub. 24

1 Pollicitatio an pariat aliquam obligationem, communis quod non. aliter gamen distinguitur nu. 18. de uerb. oblig. in continua. rub. nu. 27. 254

pollicitationis diffinitio. ibi. nu. 21.

1 Ponticellos domibus priuatorum appensos habere non licet super viã publicam, nisi consuetudo aliter seruet. de flumi. l. quominus. n. 91. 250

ponte destructo perditur ius exigendi pedagium. ibi. nu. 106. 251

1 Pontifex non potest statuere quod peccatum non sit peccatum, item q fœnerari non sit peccatum. resp. 4. nu. 1. & 2. 105

2 populus quando variis vicibus actibus est vsus, tunc consuetudo causa ea proponitur. resp. 26. nu. 5. 113

2 populus quod teneatur præstare alimẽta prædicatoribus deputatis per prælatum, an consuetudine induci possit. & an talis cõsuetudo valeat. respon. 26. nu. 44. 114

populi tacito consensu, & cursu decem annorum consuetudo inducitur in his quæ sunt præter ius. respon. 26. nu. 1. & 2. 113

2 portio habita ex prælegatis factis cohæredi à cohærede, non prælegata, sed hæreditaria propriè appellatur. resp. 123. nu. 1. 117

1 portione hæreditaria grauati excedente quartam, an id, quod pluris est ventat in restitutione fideicommissi. ad senatus. Trebel. in fideicommissarium. §. si legatum. nu. 6. 174

portio hæreditaria prælegati non comprehenditur in fideicommisso in fiduciario hærede. ibid. nu. 7. Itẽ non comprehenditur, quando onus fideicommissi præcessit prælegata. ibi.

1 portio accrescit cum onere in legati coniunctione. Limita vt ibi, remissiuè. de leg. 3. l. re coniuncti, nu. 218. 143

portio cur portioni accrescat cũ onere suo per i" accrescẽdi, per ius vero nõ decrescendi portio deficiẽs retineat sine onere. ib. nu. 8. & 17. 134

1 portio redempta ex causa necessaria an cedat legato facto cum demonstratione pronominis, tucum. de legatis. l. l. ferui electione. §. fundus. n. 12. folio 110.

1 portio repudiata, vel alio modo defecta, quæ alteri cohæredi accrescit cum onere suo legatorum, an accrescat ex legis dispositione, an vero ex testatoris voluntate. de leg. j. l. hæc verba. nu. 17. 105

1 portio repudiata, vel alio modo defecta, quæ alteri cohæredi accrescit cum onere suo legatorum, an accrescat ex legis dispositione, an verò ex testatoris voluntate. de leg. j. l. hæc verba. nu. 17. 105

1 portiõ vt dicatur pro indiuiso relicta, oportet vt per nomina quotitatiua relinquatur, non etiam numeralia. de l. 3. l. re coniuncti. nu. 73. 148

portio hereditatis vel legati accrescit coniunctis pro portionibus hereditariis vel legati. ibi. nu. 147. 143

2 portio bonorum retrodonatorum donatori per alterum ex condonatariis iam dudum mortuum, an spectet ad donatarium superstitem. respon. 145. nu. 5. 184

2 portio habita ex prælegatis in falcidiam computanda est. responso 133. num. 5. 177

2 portionem coheredibus faciens eodem iure capit, quo ceteri coheredes. resp. 80. nu. 22. 144

1 portio quę per diuisionem obuenit fratri pr defuncto grauato reciproco fideicõmisso tota petitur iure fideicõmissi & vnico iudicio. de uer. oblig. l. qui Romę. 5. duo fratres. nn. 41. 289

1 portio legati pro nõ scripta accrescit sine onere, nisi uitio legatarii pro non scripta esset, item nisi onus iniunctũ omnibus nominatim fuisset, imo etiam si coniunctim quamuis nominatim. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 189. folio 152.

portio hereditatis pro non scripta accrescit cum onere suo, cur etiam diuersum inter legata & hereditatem. ibi. nu. 190. 153

portio hereditatis pro non scripta non accrescit cum onere suo iniuncto uni heredi nominatim. nu. 191.

portio caduca, uel quasi accrescit cum onere suo. limita duobus modis. ibi. nu. 192.

1 portiones coheredum, an ueniant in restitutione, quando unus ex coheredibus fuit grauatus restituere partem, aut portionem suam. quod sic. ad senatusc. Trebel. l. heredes. §. cum ita. nu. 48. 178

portiones coheredum in casu pdicto ueniunt in restitutione si fideicommissum precedat grauamen, secus si subsequatur. ibid. nu. 48. & 50.

portio coheredum, an tunc ueniat in restitutione, quando non apparet de ordine literę, scilicet, an grauamen fideicommissum precedat an uero subsequatur. ibi. uu. 51.

portio coheredum, an tunc ueniat in restitutione cum nulla bonorum habita mentione pluribus institutis & inuicem substitutis testator dixerit, & si omnes sine liberis decesserint, substituo Caium. ibid. nu. 51.

portiones cohẽdũ, an ueniant restituendæ qñ nõ apparet, neć ex ordine literę, nec intellectus quod fideic. præcedat grauamen. ibid. nu. 53. 151

2 portio deficiẽs si per substitutionem fuerit destinata coheredi adeunti, tunc ei inuito accrescit quamuis defecerit postquã adiuit, & quare. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 186. 142

portio iure speciali defecta accrescit volenti cohẽdi tãtũ, ideo portio minoris restituti aduersus aditionẽ volenti cohẽdi accrescit, nisi dolo cohẽdis inductus fuisset ad adeundum, quia tunc ei inuito accresceret. ibi. nu. 187.

portio deficiens accrescit inuito, intellige in hæreditate, secus in legat. ibid. num. 183.

portio cohæredis deficiens accrescit alteri cohæredi adeunti inuito, ita demum si ipse cohæres adierit, postquam portio cohæredis defecit, secus si prius adiuit quàm defecerit, & quare. ibi, nu. 184. & 185.

portio accrescens eadem actione petitur qua alia portio, & quid in legato vsufructus. ibi. nu. 199. 143

portio accrescens assumit naturam portionis, cui accrescit. ibid. nu. 200

1 portiones cohæredum ad grauatum iure alterius fideicommissi pruenęt veniunt in restitutione fideicommissi facti verbis vniuersalibus, limita vt ibi. de cuius limitationis veritate. nu. 40. ad senatusc. Trebel. l. hæredes. §. cum ita. nu. 39. 178

portiones cohæredum ex reciproco fideicommisso pr cert⁹, ad grauatum veniunt in restitutione si verbum hæreditas, dirigatur ad honoratum non ad grauatum. ibi. nu. 45.

1 *Posita super altare per patremquando filia ingreditur monasterium an imputanda ueniant in legitimam. quod sic. ad legem Falc. l. in quartã. nu. 6. 155. 151

1 *Positio cui in causa principali responsum est, non est admittenda in appellatione. si cer. pe. l. 1. nu. 33. 4

2 positio impertinens alias reiicienda, si cum alia coniuncta efficiatur pertinens debet admitti. de flumi. l. quominus. nu. 22. 247

1 positionib respondens hoc modo, credo prout in tali instrumento, videtur confiteri contenta in eo. de re iudicata. l. si iudex. nu. 3. 225

1 positioni duplici an sit dupliciter respondendũ sibere prædicto statuto. de vulg. & pup. l. hæredes. nu. 26. 60

positioni multiplici non est respondendum, sed cogi potest ponens diuidere positionem. ibid.

positioni dupliciter respondeci potest, stante prædicto statutõ, si iudici ita videatur, quod qualiter procedat, traditur. ibi. nu. 27. & 28.

positioni respondens sub conditione, quæ tacite inest de natura rei, an dicatur dupliciter respondisse. ibid. nu. 29.

positioni si quis affirmatiuè respondeat hoc modo, habui, sed in tuis negotiis expendi, an dicatur simpliciter respondisse. de vulg. & pupil. l. hæredes. nu. 30. & quid si responsum sit, nego me habuisse aliquid ad quod sim obligatus, nu. 31.

positionib. si simpliciter uigore statuti respondendum sit, alias respondens habeatur pro confesso, an pro confesso haberi debeat, qui respõdit, nego me habuisse, & si apparuerit contrarium, dico me soluisse. de vulg. & pupil. l. hæredes. nu. 23. & 25. 60

2 positionibus iuratis standum est. resp. 150. nu. 17. 188

2 Posse non dicimur, quod de iure non possumus. de rescript. c. si quando. nu. 8, fol. 29.

1 *Possessio vnde dicatur, & latius. de acquir. possessiu. l. possessio. numero 1. & 17. 196

possessio cur potius denominetur à pedib. quàm ab alia corporis parte, & cur à corpore quàm ab animo, remissiue. ibi.

possessio qualiter perdatur. de acqu. pos. l. possessi. nu. 70. fol. 199.

2 possessio acquisita per statutum absque vlia apprehensione, habetur de iure speciali, & est possessio ficta. de reuo. dona. l. 6. nu. 135. 312

1 possessio naturalis iuncta cum ciuili admittitur incontinenti quod res possessa definit esse in conspectu. de acquiren. possessione. l. possessio. nu. 61. 199

possessio naturalis rei quæ est in conspectu vel proxima conspectui nõ amittitur per egressum de fundo. ibi. nu. 72.

possessio ciuilis quid sit late, quid naturalis. 33. de acqu. pos. l. pos. nu. 29. fol. 197.

possessio naturalis quos effectus pariat. ibi. nu. 30.

possessio quam habet hæres virtute statuti disponentis q possessio defuncti continuetur in hæredem, dicitur ciuilissima, & non causat interdictum recuperandæ, quod qualiter procedat. ibi traditur. num. 37.

possessio naturalis amissa per absentiã, recuperatur statim quod res est in conspectu, el proxima conspectui. ibi. nu. 63. 199

possessio naturalis quæ retinetur per alium, non perditur etiam quod ille desinat insistere, intellige vt ibi. nu. 74.

possessio naturalis quæ sola est in vsufructuario, & similes, nõ perditur per absentiam à re. ibi. nu. 75.

possessio naturalis iuncta cum ciuili cur perdatur per discessum & nõ sola naturalis, ibi. nu. 76.

possessio ciuilis indistincte retinetur animo. Fallit vt ibi. nu. 77.

possessio solo aspectu acquiritur, intellige & declara tripliciter. de acq. pos. l. possessio. nu. 51. 199

1 possessoria remedia pro recuperanda re mobili competunt solum contra possessorem cum vitio. de acq. pos. l. rem quæ nobis. nu. 23. 210

Idem in interdicto vnde vi pro re immobili quod non datur contra successorem spoliatoris, iure tamen cano. fe. ibi.

1 possessio non probatur per constitutum, nisi etiam probetur quod constituens tempore constituti suo nomine possidebat. de interdict. super continua. rub. nu. 10. 240

possessiones suas vel rerum suarum si quis alicui legauerit, an censeatur etiam legasse res mobiles. de acq. pos. l. pos. nu. 25. 196

Possessionis diffinitio quæ sit. ibi. nu. 26. 197

Possessio quotuplex sit. latissimè. ibi. nu. 27.

possessio

Index

Possessio retinendæ possessi agenti an obstet dominii exceptio etiã quæ i promptu offertur probanda.latissime,concludu.non obstare.nu.99.
Limita tamen & declara vt ibi.de acquirenda possessio.i.nihil commune.num.98. 204
possessio titulata siue colorata titulo præferrur alteri non æque iustificatæ siue coloratæ,& multa egregie de possessore iustificante suam possessionem titulo.ibi.nu.100.
possessorij causa si commissã fuit delegato prius cognoscendo an cumulatio petitorii & possessorii possit de partium consensu coram eõ fieri.nu.173. 208
Possessio habens causam proprietatis annexam,nunquam concurrit cũ petitorio.declara tamen vt ibi.nu.155. 207
possessor.recuperandæ ab vno propositum facit silere petito.ab alio priº intentatum,ratio traditur,ibi.nu.157.
possessorium si fuerit ꝓpositũ pro spolio facto lite pendẽte sup petitorio an tunc iaciat silere petitoriũ,an verò sup vtroq; ꝓcedatur,cõmunis qđ super vtroque ꝓcedatur.ibi.nu.158.declara tamen vt num.159.
possessio.propositum respectu diuersæ possessionis nõ facit silere petito. prius intentatum.ibi.nu.160.
possessorium intentatum lite contestata in petito.nõ facit petito.silere, sed super vtroque proceditur,latissimè tamen de veritate,quia magis videtur communem apud canonistas procedere,vt nu.162. 207
possessoria habentia causam proprietatis annexam quæ dicãtur.de acq. poss. nihil commune.nu.41. 201
¶ possessio vel quasi probatur per testes reddentes rationem scientiæ qa vicini,intellige vt ibi si cer.pert.l.j.nu.55. 1
¶ possessorium retinendæ si fuerit a reo propositum,si primum proponat petitor.an censeatur possess.renuntiasse,ita quod indistincte contra cũ feratur sententia poss.de acq.poss.§.nihil commune.nu.167. 208
1 possessio beneficij transfertur per inuestituram factam in re præsenti,& quæ sit ratio.de acq.poss.l.possessio.nu.61. 199
possessoria remedia an reperiantur vltra interdicta quod sic. pluraque hic recitantur.de interdi.super continua.rub.nu.2. 240
¶ possessio an & quando transferatur per traditionem clauiũ.& 58.& 59. vbi quæ requirantur vt per traditionem clauium acquiratur posse.de acq.poss.l.possessio.nu.57. 199
1 possessione rerũ nostrarũ nos priuare nõ possunt existentes in potestate nostra licet furãdi animũ habeant.de acq.poss.l.rẽ q̃ nobis.nu.9. 210
posse.rei surreptæ vel ereptę perdit per fur.& rapinã.de veritate.ib.n.7.
possessio per aspectum an possit transferri a tutore & curatore non habentibus speciale mandatum.de acq.poss.nu.66. 199
possessio corporalis quid sit.de acq.poss.l.nu.35. 197
possessio ciuilissima quæ dicatur.ibi.nu.36.
posses.si peruenerit ad actorẽ pẽdẽte iudicio petitorio, an reus absolui debeat ab instantia vel a petitis.de acq.poss.§.nihil cõmune.nu.131.206
poss.an sit cã acquirẽdi do.de iuregẽtiũ.de acq.poss.i ꝓmia.rub.n.1. 195
¶ possessio cõducentis rẽ suã vt tuã an acquirat locatori. cõmunis quod sic,ꝓtrariũ tñ attentatur bona rõne.de acqui.poss.l.si rẽ aliẽ.nu.22. 213
possessio quãdoque pro proprietate ponitur,ex quo inferuntur aliqua vt ibi.de acq.poss.§.nihil commune.nu.31. 202
possessio quid sit,& quotuplex.remissiue.ibi.nu.3. 201
2 possessione immemorabili probata probatum est directum dominium, quia talis possessio habeat vim tituli,de acq.poss.l.rem q̃ nobis.n.50.211
possessio non sufficiens ad præscriptionem non probat dominiũ. quod amplia vt ibi.nu.51.
possessorio retinendę agens tenetur probare se possidere tempore litis cõtest.& tempore turbæ.de acq.poss.§.nihil commune.nu.166. 208
possessio ab alio occupata nunquam trãsfertur per actus fictos.de acq. poss.l.possessio.nu.64. 199
1 possessio adipiscendę non potest concurrere cum petitorio prius intentato.fallit in duobus casibus.de acq.poss.§.nu.163. 208
possess. retinendę semper ꝓcurrit cum petitorio priº intentato.fallit vt ibi.
1 possess.est ius,itellige vt ibi.de acq.poss.§.nihil cõmune.n.14.(nũ.164. 201
1 possessio empta si a domino euincatur an uenditor teneatur de euictione.de acq.poss.l.si aliquam rem.nu.5. 212
possessio naturalis an retineatur iuribus iucorporalibus per actum naturalẽ absq; alicuius animo,& an talis possessio naturalis sufficiat ad prescribendum.de acq.poss.l.poss.nu.41.& 42. 189
possessio quo iure introducta sit.late cum seq.ibi.nu.45.
1 possessionem suam qui potest propria authoritate tueri,si recedat ad iudicem perdit facultatem illam tuendi,limitatur.nu.14.de no.ope.nun. §.meminisse. 187
possessio cur non perdatur per prohibitionem sicut per simplicem nũciationem noui operis.ibi.nu.15.
2 possessio,seu quasi alicuius iuris,per particulares homines acquiri non potest communitati sine mandato.resp.114.nu.3. 162
possessio semel acquisita uniuersitati per particulares absque [illegible] eidem uniuersitati conseruatur.resp.114.nu.4. 162
2 possessio acquisita iuris seu consuetudinis ministerio uera est,& non ficta.resp.lxxx.nu.79. 149
2 possessio & dominium per castrum non probatur,resp.63.nu.17. 127
possessio ꝓbata intelligitur,si actº possessorii,qui citra ius,& animẽ possessionis fieri non valent,probentur.resp.114.nu.2. 162
possessio posterior præsumitur clandestina.resp.17.nu.6. 110
possessio ciuilissima in quo differat a ciuili.resp.lxxx.nu. 80. 146
possessio an per constitutum transferatur. resp. 137. nu.3. 179
possessio noua stante antiqua nõ relenat probantem , nam clandestina præsumitur.resp.52.nu.1. 126
2 possessio alicuius rei an possit cuipiam tradi per nuncium stantem in cõspectu ipsius rei.in tract.de pess.c.1.nu.186. 78
possessor malus alienũ possidere censetur.Et ibi quis dicatur malè possidere.in tract.de pess.c.5.nu.150. 92
2 possessio alicuius rei,an & quando per aspectum acquiri possit.in trac. de pess.c.1.nu.185.187.189.190. 78
possessio per aspectum tradita dicitur possessio vera, licet traditio censeatur ficta.nu.195.ibi.
possessio vera quid utilitatis adferat pluspquam ficta.n.196.& 197.ibid.
possessio an transferatur per inuestituram quam conferens fecit in cõspectu beneficij.nu.188.ibid.
possessionem,an & quando transferre possit executor per tactum annu lierr. ecclesiæ clausa.nu.191.ibi.
possessionis traditio per aspectum facta censetur esse ficta.nu.192.ibi.
possessio tradi fingitur per aspectum a lege,vbi causa est cognita,& sententia lata.nu.193.ibi.
2 Ad accipiendam possessionem beneficij,per quam ius acquiritur,requiritur speciale mandatum.resp.71.nu.7. 130
possessionem ad acquirendam qu. requirantur resp.clxxx.nu.113. 204
2 possessio an sit iuris vel facti.in rub.de causa poss.& propriet.nu.3. 56
1 possessio absentis probatur si probetur aliquem nomine absentis fructus percepisse,etiam si non constet de mandato percipientis fructus. sol. mat.l.duas causa.nu.109. 44
1 possidens immobilia prope flumina,vel in montib.subiecta corrosioni, dicitur fieri non soluendo.sol.mat.l.sol.matr.nu.5. 45
2 possessio non cadit in seruo.in rub.de caus.poss.et proprie.nu.5. 56
possessio quomodo diffiniatur.ibi.nu.9.11.et 12.Et vnde dicatur ibi.n.25.
possessio quid sit.ibi.nu.1.
possideri res sacræ et religiosæ prohibentur.ibi.nu.2.
possessio quare potius fuerit a pedib. denominata, quam ab alia parte corporis,ibi.nu.14.16.et 17. 52
possessio quotuplex.ibi.nu.18.
possessio ciuilis quid sit.ibi.nu.19.
possessio naturalis quid sit.ibi.nu.20.
possessio corporalis quid sit.ibi.nu.22.
possessio ciuilissima quid sit.ibi.nu.23.
2 possessio præsumitur continuata,etiam si per conductores non fit soluta pensio.de caus.possessio.et proprietat.c.cum ecclesia.nu.24. 61
Ex possessione de præsenti an præsumatur possessio de præterito.et cõtra,ibid.nu.25.et 26.
possessio solo animo amittitur.ibi.nu.27.
possidere nõ dicitur filius,qui longo tempore fuit per fundum matris, et percepit fructus,quia præsumitur iure familiaritatis iuisse.ibi.n.40.
2 possessor malæ fidei tenetur ad restitutionem fructuum.de caus.poss.c.cũ ecclesia.nu.93. 63
possessio vbi est contra ius præsumitur mala fides.ibi.nu.94.
possessorem malæ fidei non licet proprietario authoritate propria spoliare possessione.ibi.nu.111. 65
possessio est simpliciter ius.in rub.de caus.poss.et proprietat.nu.9. 52
possessio retinetur animo.ibi.nu.7.
possideri proprie non dicuntur incorporalia.sed quasi.ibi.nu.9.
possessio vacua quid sit.ibi.nu.34.Et qui promisit reddere possessionem vacuam an teneatur reddere cum fructibus.ibi.nu.35.et 36. 58
possessio colorata quid sit.ibi.nu.37.
possessio non colorata quid sit.ibi.nu.38.
possessio pacifica quid sit.ibi.nu.39.
possessio quot modis sumatur in iure.nu.40.
2 possessio præsumitur continuata,quando allegans continuationem possidet de præsenti.de cau.poss.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina.n.35. 61
2 possessor malefidei violentus non tenetur spoliato ad æstimationem.de restit.spo.c.sæpe.nu.48. 68
possessori primo seu domino an subueniatur aliquo remedio possessorio contra occupantem rem tenentem.ibi.nu.54. 69
possessionem beneficij vacuam apprehendens propria authoritate sine executorialib.siue ante fulminatum processum,an perdat ius suum.ibi dem nu.69.
2 possessionem perdere possumus propter violentiam & sine violentia.de rest.spo.c.sæpe.nu.1. 66
possessio multa affert commoda possidenti.ibi.nu.2.
2 possessor triennalis à quoquam molestari non debet in possessorio , nec in petitorio.resp.nu.3.nu.7. 105
possessor triennalis pacificus dicitur habere optimum ius in præiudiciũ eorum qui ius suum intra triennium non deduxerunt in iudicio.resp.3.nu.6.fol.105.
1 possessor rei emph.teuticæ executiue poterit conueniri sicut emphyteuta stante statuto quod possessor in omnib.& per omnia teneatur, vt emphyteuta.de leg.1.l.j.nu.8. 98
2 possessor insinuare volens impedimentũ causatum ex eo quod instrumẽtum occultabatur,debet agere protestatione præmissa.resp.[illegible].nu.11.105
2 possessori [illegible]ficit repelliere agentem per executionem iuris nõ sui.resp. lix.n.10. 119
1 Contra possessorem rei emphyteuticæ agi poterit executiue sicut cõtra emphyteutam stante statuto quod possessor in omnib. & per omnia teneatur vt emphyteuta.de leg.1.l.per omnia.nu.6. 100
2 possessorium in pronuntiando præmittendum est,in exequendo autem petitorium.resp.clxxvj.nu.4. 201
1 possessoriũ iudiciũ ex Carboniano edicto an regrat litis ꝓtest. & an in iudictis sũmarijs ꝓcedat si de litis ꝓtest.de acq.poss.§.nihil cõe.n.185.208

In omnia Io. Fra. Rip. opera.

possessorij, item & tituli cognitio spectat ad Regem & eius senatores. resp.17.nu.2.& 3. 110
2 possidens præsumitur ex titulo præcedenti possidere.resp.lxxx.nu.17.143
2 possidentis titulus vbi ipso iure tollitur, possidens ad rem restituendam cum fructibus tenetur.resp.cxciij.nu.6. 213
2 In pari causa potior est conditio possidentis.resp.l.nu.5. 125
1 possidere se ignorans intentando petitorium non censetur renuntiare possessioni.de acq poss.nihil commune.nu.118.fol.205.Sed quid si dubitet an idem dicendum sit.ibi.
2 possidentes clam debent succumbere in interdicto vti possidetis. resp. lxxx.nu.84. 146
1 possidere inuitus nemo cogitur, ergo possessio nemini inuito accrescit de leg.3.l.re coniuncti.nu.188. 142
2 possidere rem ex duabus causis non est nouum.resp.lxxx.nu.46. 145
1 posthumi per nomé collectiuum instituti, quotquot nascatur, in viriles admittuntur, videtur tamen non sibi placere in alieno posthumo. de leg.3.l.re coniuncti.nu.108. 140
1 posthumi natiuitate rumpitur etiam gradus substitutionis, à quo fuit ex hæredatus.de vulg.subst.l.hæredes.nu.210. 98
1 postliminium in rebus mobilibus præterquam in armis & vestibus etiá habet locum.de leg.1.Lid quod apud.nu.2. 116
2 postmodum dictio, denotat interualhum.de constit.c.cum M.Ferra.nume.23. 8
1 Postulari à iudice nó dicitur quod non postulatur eo sedente pro tribunali.de dam.infec.§.hoc autem iudicium.nu.102. 194
2 potestas arbitri & arbitratoris dependet a compromisso.respons. xlij. numer.5. 122
1 potestas delegata i dubio restringéda est,&nó ampliáda.resp.xl.n.7.110
2 potestas derogandi omnibus canonicis regulis legato concessa,non extenditur ad regulam de non verisimili notitia,resp.xlj.nu.2. 110
2 potestas summi pontificis in omni dispensatione intelligitur reseruata. resp.30.nu.1. 115
2 potestatem habens dispensandi cum homicidis & irregularibus super beneficiis,non posset dispensare super curatis.de rescri.c. ad aures.nu.20. 33
2 Pragmatica sanctio, quæ dicatur.de constit.in rub.nu.33. 4
pragmatici viri qui dicantur.de constit.in rub.nu.34. 4
2 Præbenda an sit ius spirituale, vel tẽporale.de cõst.c.cũ M.Ferra.n.191. 18
præbenda an habere possit laicus in ecclesia.ibi.nu.172.
2 præbenda cum confertur, an censeatur collatus canonicatus.de constit. c.cum M.Ferra.nu.163. 18
2 prębẽda vna an diuidi possit iter partes.de cõst.c.cũ M.Ferra.n.66.fo.n
2 præbendæ debent esse pares.de constit.c.cum M.Ferra.nu.50. 9
præbendis formatis &non formandis accrescit augmentum alluuionis. de const.c.cum M.Ferra.nu.184. 19
2 præbendæ & fructus beneficiorum an possint pignori capi darive.late traditur de pig.l.obligatione.nu.45. 29
1 precario possidere ab alio rem meam, quo ad possessionem possum licet non ad proprietatem.de acquirenda possessio l.si aliquam rem.num.9. 212
1 precarij natura quæ, &quæ ad precarium necessaria.si cer.pet.l.mutuum damus.nu.18. 8
precarium an sit si concessio facta sit ad certum vsum & tempus expresso nomine precarij.ibi.nu.16.
precarium à commodato quid differat.ibi.
precarium an possit per rogatum quandocunque reuocari in rogantis præiudicium.ibi.nu.20.
precarium neutri generis quid differat à precaria fœminini. remissiuè ibid.nu.21.
præceptoria nõ est dignitas de iure, nisi de consuetudine vel iure ecclesiæ caueatur.de rescrip.c.ad aures.nu.11. 33
1 præceptum executiuum cum clausula, & si senseris te grauatum &c. citato cõparente resoluitur in vim simplicis citationis.de veritate latè. nu.24.declara & intellige vt nu.25.de noui ope.nuntia.l.de pupillo.§. meminisse.nu.21. 188
præceptum executiuũ an valideur virtute clausulæ, et si senseris te grauatum etc. et an reſoluatur in vim citationis.ibi.nu.24.et 25.
præcepta executiua regulariter non valent, fallit in pluribus casibus. vt ibi sigillatim traditur.ibi.nu.26.
1 præceptum de soluendo factum post oblationem libelli in coniunctum vel cõfessum habet vim diffinitiuæ, et an possit reuocari. vide n.42. de re iud.l.quod iussit.nu.3. 230.et 231
2 præcepto nudo an et quando parendum sit.c.5.nu.292. 95
2 præcise dicto quid importet.de rescrip.c.ex parte.nu.17. 26
2 preces non inducunt simoniam.de constit.c.cum M.Ferra.nu.30. 8
Fallit in precibus carnalibus.ibi.nu.31.
2 prædecessoris iure exclusiuo intentionis agentis in beneficialibus licet vti.resp.3.nu.1. 105
prędecessores verbum, tam ad mediatos, quam immediatos accommodatur.resp.clxxj.nu.8. 198
predecessorum iura in beneficialibus non transeunt ad successorem nisi lite cœpta.resp.3.nu.1.et 2. 105
predia ab emphyteuta alienata domino inrequisito, et recognitione non facta acquirentem, et canone non soluto incidunt in commissum respon.clxxxvij.nu.1. 210
1 praedium tributarium incultum, biennio possessum, et cultiuatum ab aliquo, illius efficitur, et hæc est irregularis prescriptio de acq.pos.l.rem quæ nobis.nu.40. 411
2 predicandi officiũ hẽt curam animarum annexam.respon.26.num.42.114
2 predo ét restitui ante omnia dẽt.de acq.poss.nihil cõmune.nu. 47. 202
1 prelatus iurans ecclesię bona non alienare inconsulto põtifice Romano potest non obstante iuramento subsistente necessitate alienare bona ecclesiæ, nulla impetrata licentia.de leg.1.l.filius.fa.4.diui.nu.40. 128
1 prelatus hæreditatem ecclesiæ delatam repudiare potest sine cõsensu capituli.de leg.1.l.legatum.nu.9. 113
2 prelatus in causa suæ etclesiæ potest recusari iudex tanquam suspectus. de iudi.c.1.nu.16. 42
2 prelati ecclesiastici propter prohibitionem laicorum non debent diuitere iustitiam,de iud.c.decernimus.nu.32. 53
2 prelatus cum capitulo occupans per vim bona prelati defuncti, adita hęreditate, & relicta possessione per hæredem, an incidat in pœnam. l.si quis in tantam.C.vnde vi.de restit.spol.c.sæpe.nu.05. 71
2 prelati verum teneantur delegare causas ciuiles laicis. de iudi.c. decernimus.nu.43. 54
prelati an teneantur delegare causas criminales laicis.ibi.nu.44.
prelatus si præcedat in causa sanguinis, an valeat processus.ibi.nu.45.
prælati an possint esse delegati laicorum.ibi.nu.46.& 47.
prelatus delegatus laici ad vnam causam, an possit ea expedita aliam assumere.ibi.nu.48.
2 prelatus siue agat petitorio, siue possessorio, debet agere nomine ecclesiæ, non proprio.de constit.c.cum M.Ferra.nu.50. 9
2 prelatus ratione officij tenetur cuicunque poscenti reddere rationem, item negotiorum gestor, tutor, & curator, & quilibet administrator. de rescrip.c.si quando.nu.22.& 23.
2 prelatus transiens, an possit obligare successores, resp.78.nu 5. 142
prælatus non potest sine consensu Papæ renunciare priuilegio exẽptionis, nec de ipso compromittere.resp.78.nu.8. 142
2 prelatus tenetur plebẽ sibi creditã verbo Dei pascere.resp.26.nu.39. 114
2 prelatus in acquirẽdo pót deteriore conditione ecclesiæ facere, aliorũ administratorum exemplo, licet ad interesse teneatur.resp.lxij.n.8.131
2 prelatus habet liberam administrationem fructuum, & eos distrahere potest.resp.lxxij.nu.4. 138
2 prælatus & canonici sancti Antonini tenentur ad vsuras legitimas, & interesse d.Francisco mondani, eo quia non collocauerit eius pecunias in emptione prædiorum, & ibi vide de tutore, & cæteris administratoribus.resp.62.nu.9. 131
2 prelatus specialis, an requiratur ad essentiam collegij, & quid præterea. resp.xix.nu.6.& 7. 110
2 prelatus an possit conferre beneficia, & administrare quam primum est electus etiam nondum naturalem adeptus possessionẽ.resp.n.n.1.108
2 prælato licitum est rem viliorem cum pretiosiore permutare, & sine cõsensu cap.resp.9. 107
2 prelati ecclesiæ pauperum bona deuorant, dum sacerdotes mędicantes, pauperrimique populi peccata comedunt.in tracta.de pest.cap.8.nu. 16.fol.101.& nu.135. 103
2 prelatis ob causam temporalia debentur.resp.26.nu.16. 114
2 prelati, an & quando possint infeudare consanguineis suis res ecclesiæ, etiam solitas aliis infeudari.in tract.de pest.c.e.nu.170. 92
2 prelatus qui tute in loco beneficij morari non potest, an illud renuntiare potest.in tract.de pest.c.1.nu.137. 77
2 prelati plenam prælaturæ possessionem, seque prelatos esse minime credunt, nisi laetum ventrem inflataſque genas populo ostendant.in trac. de pest.cap.8.nu.30. 102
2 prelati possunt de reditib.ecclesiæ subuenire eorũ consanguineis pauperibus & eorũ pauperes sorores dotare.de priuileg.credi.l.cũ bona.n.4. 235
prelati possunt in collationib.beneficiorum præferre eorum consanguineos æque benemeritos extraneis.nu.5.
1 prelatus ecclesiæ constituendo sẽ nomine alterius possidere non transfert possessionem rei ecclesiæ, etiam venditæ in casib. permissis & cũ solennitate.ibi.de interdi.super continua.rub.nu.11. 240
1 *Prælationis priuilegium quod habet mulier pro dote an detur mulieri, an vero actioni de dote, quod mulieri, ex quo infertur ad plura. de priuil.cred.l.ij.§.si spon.nu.18. 235
1 *Prelegata nó veniunt in restitutione fideicõmissariæ hĩditatis limitæ non procedere in grauato restituere portionem qui etiam prælegata restituere tenetur.ad senatusc.Treb.l.in fideicom.§.si legatũ.nu.2. 174
prelegata restituenda sunt fideicommissario, si fideicommissum vniuersaliter ita concipiatur, volo restituas quicquid ex hæreditate mea ad te peruenerit, & quare.ibi.nu.3.
prelegata veniunt in restitutione fideic.extraneo cohærede grauato restituere portionem hæreditatis filio ipsius testatoris.ibi.nu 4.
prelegata veniunt in restitutione pro portione prelegati, quam grauatus iure hæreditario tenet, licet pro portionib.cohęredum non, quia illas iure legati habet.nu.5.
1 prelegata non imputantur in Falcidiam pro tota portione hæreditaria, sed pro quarta portionis tantum qñ falcidia detrahitur de voluntate testatoris, secus si præter vel contra voluntatem, quando tunc totam portionem iure hæreditario habitam imputant. Idem in Treb. nu. 68. in quarta limitatione ad leg. Falc. l.in quartam.nu.45. 147
1 prelegata an veniant in vulgari substitutione. ff. de vulg. subst. l. hæredes. nu.178. 67
1 *Prędia publicæ lętitiæ an veniant in generali obligatione. de pigno. l. oblig.nu.42. 29
1 Premium si statuatur primo ingredienti castrum aut capienti brauium, & plures simul ingrediantur aut capiant, is premium habebit quem fors elegerit. de flumi. l. quominus.nu.58. 249

Index

Præoccupasse in actione hypothecaria quis dicatur.de pigno.l.si debitor.nu.12. 30
præoccupasse an quis dicatur ex solis præparatoriis,vbi latius declaratur.de flumi.l.quominus.num.48.&49. 248
Præoccupasse nõ dicitur qui prius cœpit opus nisi continuauerit.ibidem num.52.
Præpositus de iure communi ordinariam iurisdictionem habet in cleri eos suæ ecclesiæ,vnde si rebelles & contumaces sint,illos excommunicare potest.resp.lxviij.nu.2. 134
Præpositus non tenetur soluere datium vini, quod ex vineis ecclesiæ percepit.resp.lxviij.nu.4. 134
2a Præpositus an teneatur contribuere in sumptus faciendos pro ampliandã ecclesia.resp.26.nu.9.& 10. 133
2 Præpositus per decimarum retentionem potest cogi conferre in fabricam ecclesiæ propter quam decimas recepit.resp.26.nu.16. 114
2 Præpositus licet nõ valeat se excusare a solutione impensarum pro sua rata factarum,poterit tamen allegare perperam impensum ac erogatũ esse.resp.26.nu.21. 113
2 præpositus ratione participationis cum excõmunicato ius eligendi nõ habet.resp.26.nu.9. 113
1 Presbyteri possunt constituere collegium in aliqua ecclesia pro missis dicendis. resp.119.nu.8. 161
3 Præscribitur gabella triturantium a tempore immemorabili,quo nunquam soluta fuit gabella.resp.xcj.nu.1. 153
2 præscribitur actio & ius cuicumque competens in rectoria si fuerit possessa septem annis cum titulo colorato.resp.4.nu.5. 107
3 præscriptio triginta vel quadraginta annorum contra pupillum tempore pupillaris ætatis quiescit,eo adulto facto currit.resp.cxlix.nu.22. 187
præscriptio conuentionalis inchoata contra maiorem defunctum currit contra minorem etiampupillum sine spe restitutionis,in secus præscriptione legali.ibi.nu.19.& 20.
præscriptio iuris dicendi sententiam nullam& nullitatem prosequendi nõ currit contra heredes ignorantes sententiam fuisse latam.ibi.n.23.
præscriptio pedagiorum & vectigalium quanti temporis lapsum requirat,nu.4.nu.5.& 7.resp.clxij. 194
præscriptio restringenda est,non extendenda,& ad eam iustificandã quę requirantur,& qua actione agendum.ibi.nu.12.13.14.
præscriptio & consuetudo in quo differant.ibid.nu.11.
2 præscriptio non currit impedito agere.resp.11.nu.3. 105
præscriptio stricti iuris est,ideò non dicitur præscriptum,nisi inquantũ possessum constat.respo.180.nu.17. 204
2 præscriptio inchoata contra maiorem currit etiam minoribus heredib⁹ sine spe restitutionis in integrum.resp.193.nu.1. 213
præscriptio rei interrupta præscribentibus non prodest.ib.nu.4.
2 præscriptio rei immobilis,an &quando fauore culturæ agrorum currat spatio duorum annorum.in tract.de pestc.c.4.nu.252. 87
præscriptio an &quando competat possessori malæfidei de iure canonico.num.253.ibid.
2 in præscriptione libertatis scientia non requiritur.resp.180.nu.15. 204
in præscriptione tanti temporis,&c.aduersariorum nec scientia,nec patientia requiritur.ibi.nu.9.
in præscriptione seruitutis scientia & patientia partis aduersæ articulanda ac probanda est.ibid.nu.16.
2 præscriptione 30.vel 40.annor.tollitur omnis actio personalis,nam currit huiusmodi præscriptio non petentis negligentia,&ideo odiosa vocatur.resp.133.nu.3. 113
2 præscriptio non procedit sine possessione vel quasi.resp.114.nu.12. 163
præscriptio tanti temporis,cuius initii memoria non habetur, currit in his quæ sunt facultatis.resp.194.nu.3. 213
præscriptio 30.anno.interrũpitur ex generali citatione. resp.117.n.4.64
præscriptio sine possessione,vel quasi nullo iure procedit.respo.114.nu.12.folio 163.
1 præscriptio et consuetudo quid differant,de fluminibus.l.quominus.nume.39.fol.248.
1 præscriptio in nonnullis casibus hic notatis etiam cum mala fide currit. de reuoc.dona.l.si vnquam.post nu.109. 315
1 præscriptio an sit probata ex possessione decem annorum iuncto titulo ter non probato de præsentia domini,an bona fides sit probanda.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.49. 211
1 præscribi non possunt quæ iure gentium communia sunt.de flumi.l.quominus.nu. 99.folio 250.Sed an præscriptione immemorabili præscribi possint.late disquiritur.ibid.
1 præscriptione an vti possit donatarius aduersus donãtem,vel eius filios asserentes nativitate filiorum donationem fuisse reuocatam. de reuo. dona.l.si vnquam.nu.107. 315
præscriptione prohibita non censetur prohibita præscriptio centum annorum.ibi.
1 præscripta potestate absoluẽdi,censetur etiam præscripta potestas condemnandi,& econtra.de re iudic.l.qui condemnare.nu.3. 218
1 præscripsisse ius non soluendi censum asserens an teneatur probare negatiuã quod spatio.30.anno.non soluerit.de verb.ob.l.in illa.n.28.274
2 præscriptio quomodo differt a consuetudine.de causa pos.et pro.c.cum ecclesia sutrina.nu.124.et seq. 156
Ad præscriptionem probandam sufficit probare initium possessionis et allegare possessionem de præsenti.ibi.nu.38. 61
in præscriptione seruitutis,vel alterius magni præiudicii an requiratur titulus.ibid.nu.126. 65
præscripto iure postulandi intelligitur præscriptũ ius eligẽdi.ibi.n.133.65
2 præscribi non possunt spiritualia in rub.de iud.nu.95. 32
præscribi potest iuspatronatus.ibid.
2 præscribere dicitur qui iure aliquo vtitur ratione amicitiæ vel familiaritatis.de causa possess.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.41. 61
præscriptio iurium non causatur sine quasi possessione.ibid.nu.67. 62
2 præscriptionem cum mala fide nõ admittit ius canonicum,sed ciuile fic. de causa pos.& prop.c.cum ecclesia sutrina.nu.117. 64
Contra ecclesiam non præscribitur nisi spatio quadraginta annorũ.ibidem nu.118. 65
Res mobilis inter absentes præscribitur 20.ann.inter præsentes decem annis.ibi.nu.119.
In præscriptione rerum incorporalium patientia habetur loco tituli. ibi. num.120.
2 Præscriptionem allegans tanti temporis cuius initij memoria non reperitur,an teneatur probare scientiam & patientiam aduersarij. de cau. poss.et proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.67. 62
2 Præscriptio non currit agere non valenti.in tract.de pest.c. 1.nu. 102. et sequ. 77
1 Præscripta res remanet naturaliter illius,contra quem præscriptum est, is tamen,qui præscribit,ob hoc non dicitur naturaliter obligatus illi, ideo vterque etiam in foro conscientiæ rem præscriptam retinere potest.de leg.1.l.nemo potest.nu.103. 125
1 Præscriptio in reb.alienari extra familiam prohibitis,licet currat in præiudicium proximorum,quib.tempore præscriptionis competebat ius agendi,non tamen currit in præiudicium sequentium in gradu, qui non valebant agere.de leg.1.l.filiusfa.1.diui.nu.116. 132
1 præscriptio an per statutum tolli possit.communis quod sic.l.nemo põr. nu.113.de leg.2.
præscriptio centenaria nunquam censetur sublata per statutum vel pactum tollens præscriptionem,nisi fiat expressa mentio.ibi.nu.115.
præscriptio decennalis subrogata per statutum in locum præscriptionis xxx.vel xl.annor.dicitur odiosa ex quo inferuntur plura. vt ibid.nũmero 118. 116
2 *Præsentantes non dicuntur in quasi possessione iurispatronatus quando præsentarunt ignorantib.veris patronis,nec episcopi conferentes beneficia spectantia ad collationem aliorum illis ignorantib.de cau. poss.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.64. 65
1 præsentatio & institutio simplicis clerici post præsentationem intra tempora iure statuta ad sacerdotium promoti,an valeant,vbi fundans capellaniam ordinauit patronos debere præsentare sacerdotẽ.de vulg. subsli.l.ex facto.nu.31. 89
1 Per solam præsentationem mandati beneficium dicitur affectum.resp. 24.nu.1. 112
2 præsentatio & institutio,ad beneficium antequam vacet,est nulla,& præsentatus ad huiusmodi beneficium sit inhabilis ad obtinendum. resp. lxxj.nu.2. 134
2 præsentatione mandati eius tantum ligatur potestas,cui tantũ sit præsentatio.resp.24.nu.3. 112
2 præsentatus & institutus a maiori parte patronorum an aliis præsentatis,& institutis sit præferendus.resp.65.nu.3. 134
1 præsentatus a patre præfertur præsentato a matre, quando pater & mater habent ius præsentandi ad aliquod beneficium.de vulgar. subsli.l. ex facto.nu.99. 93
2 præsentato acquiritur actio ad expellendum intrusum,aut aliquod ius. in rubr.de iud.nu.69.& 70. 58
præsentato,quem episcopus distulit instituere,competit actio contra episcopum ad interesse.ibi.nu.71.
præsentatio non tribuit ius respectu tituli,sed ad rem,i.ad petendum se institui bene acquiritur ius.ibi nu.72.
Per præsentationem contrahuntur sponsalia de futuro accedente consensu præsentati.ibi.nu.73.
præsentatio non spectat ad sequestrum detentatorem.ibi.nu.76.
2 *Præsentia partis in casib,in quib.requiritur,an etiam illius consensus requiratur.de consti.c.cum M. Ferra.nu.132. 15
1 præsentia corporalis an de necessitate inferat præsentiã animi, & intellectus.solu.matr.l.2.§.voluntatem.nu.16. 51
1 Vbi fit mentio de præsentia intelligitur cum intelligentia, idem si de auditu quia intelligitur & intellectu,& de legente intelligitur & intelligente.de verb.obli.l.stipulatio.nu.2. 256
2 *Præsumptio qualisqualis tollitur ex dicto vnius testis,si tem ex alia præsumptione potentiori.resp.161.nu.5.6.& 9. 193
2 In dubio,præsumptio delicti exclusiua est capienda.resp.150.nu.21. 183
2 præsumitur quilibet scire statuta suæ ciuitatis.resp.81.nu.28. 148
2 præsumitur asseuerans mortem ante verisimilem notitiam esse conscius alicuius conspirationis.resp.7.nu.3. 106
2 præsumptio exclusiua delicti præualet cõtrariæ,& ibi vide nonnulla de bona fama.resp.162.nu.1. 194
2 præsumptio eadem est cõtra non cõficientem librum rationum quæ est contra non conficientem inuentarium.in tract.de pest.c.5.nu.7. 89
1 præsumitur quemlibet posse fieri diuitem,nisi præfinis status aliud indicet.solu.matr.l.solu.matri.nu.54. 48
1 præsumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes.sol.matr.l.si constante.nu.10. 83
præsumptio super incerto,actio super certo cadit.de verb.obl.l. stipulatio.nu.14. 156
Præsumptio præsumptionem excludit.si cer.pet.l.1.nu.45. 5
Præsumptio non recipitur in his quę cadunt in sensum corporeum immediatum.ibi.nu.49.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 Præsumptio quę oritur pro sententia suspenditur per appellationem. de re iudi. l. res iudicata. n. 9. 216

1 Præsumptio quę ex reporis breuitate oritur multa operatur: et ad plura infertur. de priuileg. credito, l. si uentri. §. eorum ratio. nu. 3. 237

1 Præsumitur pro re iudicata tam quo ad rectitudinem quàm quo ad rititudinem usque adeo ut non admittatur probatio in ꝓrium nisi per confessionem partis uictricis. de uerb. obl. l. qui Romę. §. duos fratres. n. 5. 187

Præsumit quilibet scire quod spectat ad eius officium. si cer. pet. l. 2. n. 43. 5

2 præsumendum esse pro sententia iudicis quomodo intelligatur: et procedat. de acq. poss. §. nihil commune. nu. 60. 203

2 Preteritus ille dicitur qui nó est institutus, nec ut oportet exhęredatus. resp. 29. nu. 4. 171

2 præteritione nepotum ita demum annullatur testamentum si filius corú pater prædecesserit. resp. 128. nu. 4 170

1 Prætor quare non possit facere aliquem hæredem. de uulg. et pup. l. hæredes. nu. 14. 60

1 prętorem non habere potestatem legis condendæ per prius, sed per posterius, quo intelligatur. ad senatusco. Treb. l. 1. §. bonorum. numer. 2. 157

2 prętorum tempora sunt semper à principio utilia, et nunquam currunt ignoranti. res. 85. nu. 7. 151

2 Pretium unicum constitutum pro toto tempore in ꝑcu innominato, an arguat locationem, uel uenditionem si solutio dicti prętij sit æqualiter diuisa per tempora, et quid si sit constitutum unicum pretium, seu uel inęqualiter soluendum, ita quod dicatur uenditio, et contingat propter pestem reditum deperiri: an fieri debeat remissio conductori: an prętij excomputatio emptori. in trac. de pe, c, 1. nu, 64. 65. 75

pretium aliquando pro mercede interpretatur. nu. 59. ib.

pretii mentio in dubio emptionem arguit. nu. 48. et 55. ib.

pretium annuum, uel menstruum cõstitutum pro fructib. arguit locationem, nu. 49. 54. 55. 56. et 76.

1 pretium succedit loco rei: ideo nomine prętii in Fal. imputatur, secus in his, quæ causa conditionis implendæ capiuntur, ad l. Fal. l. in quartã. nu. 58. et 64. in 2. ampliatio. 148

1 primipilario se habente in officio prælertur fiscus uxori primipilarii, etiam in ipsa dote: quæ tacitè est fisco hypothecata: et hoc speciali casu. de priuileg, credi. l, priuileg. nu. 44. 139

1 primogenitus ex secundo matrimonio nó extantib. liberis ex primo, succedit in baronia, exclusis genitis ex tertio, statuto disponente, quod primogenitus ex primo succedat. de uulg. et pupi. substi. in continua. rubri. numero 2. 57

1 primogenitus fatuus, et alias insufficiens ad suscipienda regni gubernacula potest regno priuari, et dabitur secundo genito. de le. 1, l. nemo potest. nu. 4. 121

primogenito: inhabili inhabilitate naturali, perpetua, debetur regnum secundogenito: si uero inhabilis sit ex accidẽti dandus est curator illi nec defertur secundogenito. ib. nu. 5.

1 primogenitus licet solus succedat in regno, aliis tamẽ liberis aliquid est pro legitima assignandum: quod appanagium dicitur in sermone Gallico. ad leg. Fal. l. in quartam. nu. 133. 151

1 primogenitus succedit in regno iure diuino, canonico et consuetudinario: de leg. 1. l. nemo potest. nu. 3. 141

2 primus donatarius prior titulo tempore et possessione, potior est secũdo cui prius res tradita fuit. resp. 37. nu. 4. 118

1 princeps præsumitur potius errasse, quam uariasse. de leg. 1. l. si ex toto. §. si ita legatum, nu. 21, 115

1 principe statuente, quod si quis prior ingressus fuerit castrum, habeat cẽtum, an plurib. ingressis eodem instanti quilibet habeat centum. ad senatusc, Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 9. 176

2 princeps an possit cogere subditos ut res suas ꝑsertim si sal et similia emãt vel locent pluris quam communiter uendi, uel locari solent. Et quid de huiusmodi exactoribus contra quos omnia iura insurgunt. in tract. de peste. c. 5. nu. 177. 178, 92

2 principis gratia latissimè est interpretanda. resp. 8. nu. 4. 107

2 princeps potest antiqua priuilegia declarare & restringere, resp. clxxvij. numero 9. 201

2 princeps potest reuocare donationes & immunitates suis subditis concessas sicut & priuilegia, ac etiam feudi concessionem. responso. clxxiiij. numero 12. 13 14. 100

2 princeps pluribus negotijs impeditus præsumitur immemor etiam pro priorum negotiorum. ibi. nu. 8.

2 princeps supremus conuentionali lege obligatur, resp. 181. nu. 7. 205

2 principes nouum nihil adferunt, præter subsidia, præstantias & collectas. respon. clxxix. nu. 9. 203

2 princeps nullam fraudem debet adhibere in præiudicium subditorum respon. clxix. nu. 8. 167

2 princeps non præsumitur tentare quidquam in præiudicium sui regni. resp. 80. nume. 27. 144

principi & legari, & donari recte potest, resp. xcviij. nu. 8. 157

2 princeps supremus potest domesticos suis radijs nobilitare: nó autè princeps inferior. resp. clxxxiij. nu. 5. & 6. 107

2 princeps nullum maius aut spendidius ornamentum habere potest quàm fidem rectam. resp. 38. nu. 22. 119

1 principis uoluntas talis esse præsumitur, qualis de iure esse debet. de uul. substi. l. ex facto. nu. 9. 89

2 princeps potest cogere subditos diuites, ut sibi mutuent pecunias pro defensione patriæ contra hostes. soluto matrimonio. l. dotis causa. num. 118. 14

2 principis beneficia ita interpretanda sunt, ne contineant iniquitatem: ideo in omni rescripto intelligitur saluum ius tertij. de uulg. substi. l. ex facto. nu. 21. et 45. 89. 90

1 principibus an competat huius l. priuilegium, et similia. conclud. supremis principibus competere, inferioribus nequaquam: nisi in bello moriantur. de uulg. substi. l. Centurio. nu. 20. 76

Restringe si de proprio patrimonio supremi testentur, secus si de imperio uel regno: quia de his testari non possunt. ibi.

1 principum beneficia in præiudicium tertij interpretanda non sunt. de uulg. susti. l. hæredes. nu. 141. 64

1 princeps legitimando naturalem, an credatur præiudicare nelle legitimis nasciturj, et sic an legitimatus per rescriptum succedat cum legitimis ex matrimonio contracto postea susceptis, an uerò per superuenientiam legitimorum excludatur. de uulg. substi. l. ex facto, nu. 49. et 50. 90

1 princeps in dubio præsumitur uti iure communi, non plenitudine potestatis. de uulg. et pupil. l. centurio. n u. 23. 76

1 princeps non potest sine causa tollere ea quę sunt iuris gentium: late tamen ibi de ueritate, de flumini. l. quominus. nu. 8. 247

princeps potest ius acquirendum sine causa auferre. ibi. nu. 9.

1 princeps nó ꝑsumit recordari de iurib. extraordinarijs, et singularib. nec eis p clausulã non obstãte, cẽsetur derogare, si cert. pet. l. quod re. n. 99. 15

1 princeps mãdis quod quilibet teneatur ire ad bellum, intelligitur tãtum grauare unum de qualibet domo. de re iud. l. si se non obtulit. nu. 33. 220

1 princeps eo ipso quod suam concessionem appellat priuilegium uel qđ concessio reperitur sigillata sigillo priuilegiorum, non est opus clausula non obstante. de flumini. l. quominus. n. 43. 248

1 principi etiam non licet ecclesiam Dei incastellare, & propugnacula super ea facere. de interd. l. videamus. n. 5. 241

1 princeps inferior non potest subditos suos collectare sine licentia superioris. de re iud. l. si se non obtulit. n. 39. 220

1 principi reseruata insignum suprem; potestatis non ueniũt in generali concessione. de pig. l. obligatione. n. 1. 27

princeps concessione generali non cẽsetur concedere quæ concedi non possunt nisi de plenitudine potestatis, nec non concedenda, nec quæ solent cum difficultate concedi. ibi, n. 1.

1 principi & ciuitati turpe est pecuniam accipere pro licentia aquæ ducẽdæ. de flum. l. quominus. n. 37. 248

principis concessio ut in flumine publico nauigabili, &c. molendinum quis ędificet, an ualeat sine clausula speciali non obstante. l. quo minus. ibi. n. 32.

2 Principalis præsumitur ignorare gesta per procuratorem. res. 24. num. 5. 113

principalis tenetur fidęiussorem indemnem releuare. resp. 95. numer. 44. 140

2 principale dominat accessorio, & illud restringit, & ampliat, prout libet. res. 142. n. 2. 182

1 principia & præparatoria intrinseca quæ dicantur, et quę extrinseca. ité quæ intrinsecè dicantur secum trahere finalem effectum, et quæ non. de flumi. l. quominus. n. 50. 248

1 prior creditor consentiens rem sibi hypothecatam alteri obligari censetur remittere suam hypothecam, ideo ille posterior priori præfertur. de priuileg. creditor. l, priuilegia. n. 39. 239

1 prior tẽpore potior est iure in pignoribus et hypothecis, amplia 17. modis usque ad numerum decimum octauum, limita 16. modis usque ad numerũ. 150. de priuileg. cred. l, priuileg. n. 4. 238

prior creditor in diem uel sub conditione præfertur posteriori, cui ante diem uel conditionis euentum fuit constitutum pignus pro credito puro. ibidem. nu. 17.

prior in hypotheca præfertur posteriori etiã in re empta ex pecunia posterioris, imo præfertur etiam in re uendita per posteriorem, habita fide de pretio ipsi debitori. ibi. n. 18.

priore creditore contendente cum posteriore super ualore pignoris specialis, cui incũbat onus probandi, an posteriori excipienti posse satisfieri ex pignore speciali, an priori neganti. ibi, n. 22. 239

priore creditore negãre pignus possidere in pœnam mẽdacij præfertur posterior in possessione pignoris, intellige et limita tripliciter ibi. nu. 15

prior in credito et in hypotheca postponitur posteriori in credito, priori tamen in hypotheca, de priuileg. credi. l, priuilegia. n. 37. 239

2 prior. an teneatur soluere sumptus lampadis ardentis ante sacram eucharistiam. res. 23. n. 2. 214

2 prior possidens uigore constituti etiam in petitorio præfertur posteriori actualiter possidenti. res. xlvj. n. 3, 123

prioratus monachalis uel regularis an conferri possit aliis quàm regularibus eiusdem ordinis, uel prioratus. res. xlix. n. 8. 124

2 priuatos carceres habere non licet nisi habentibus merum et mixtum imperium. res. xciiij. n. 10. 155

1 priuilegiatus non utitur priuilegio suo contra priuilegiatũ, uerum si priuilegia utriusque sint æqualia, secus si inæqualia. de priuil. cred. l. priuilegia. n. 2. 238

1 priuilegiatus præsumitur in dubio uti uoluisse iure communi, non priuilegio. latissimè de ueritate, tandem distinguit de uulg. substitu. l. Centurio. n. 23. et 24. 76

1 priuilegiatus ut possit transire per comitatum, absque prestatione pedagij poterit transire immunis per augmentum comitatus. de leg. 1. l. si ex toto, nu. 6. 113

1 priuilegia stricte interpretanda usque adeo sunt, ut regula non debet. de reg. iur. in 6. non procedat in eis. ad senatusc. Trebel. l. 1. §. in filij. num. 2. 156

Index

Priuilegium nouiter concessum studio Parisien. censetur etiam concessū studio Tholosano: præsuppositā concessione prius facta Tholosano studio, vt per omnia gaudeat priuilegiis studij Parisien. Quod duob. modis limitatur. de leg. 1. l. per omnia. nu. 3. 99

priuilegia filiis presbyterorum concessa an cessent mortuis parentib. distinguitur. vt ibi. de uulg. subst. l. ex facto. nu. 12. 89

priuilegia concessa testamento inter liberos solum intelliguntur concessa qñ pater æqualiter testatur in fauorem omnium. de vulg. subst. l. Centurio. nu. 85. 80

priuilegij causa cessante cessare debet priuilegium: ex quo infertur plura egregia dicta. limita multimode. vt nu. 14. 16. 17. de uulg. sub. l. ex facto. nume. 11. 89

priuilegium, ne milites vltra quàm facere possint, conueniantur, etiã doctorib. competit. de vulg. subst. l. Centurio. nu. 13. 75

priuilegium directo post pubertatem substituendi de quo in tex. an solũ intelligatur cõcessum militib. in castris, & bellis procinctu testantib. de vulg. subst. l. Centurio. nu. 7. 75

priuilegium quod instrumentum dotis præsumatur prius fabricatum, an transeat ad hæredes mulieris. fol. mat. l. dotis causa. nu. 59. 42

priuilegium prælationis quod habet mulier in personali pro dote an trãseat ad filios. fol. mat. l. dotis causa. nu. 49. 41

priuilegium immunitatis non transit in adoptiuos. ad senatus. Tre. l. ex facto. nu. 3. quis rogatus. nu. 3. 166

priuilegia omnia cõcessa donationib. imperialib. intelliguntur etiam cõcessa donationib. factis a Francorum rege. de leg. 1. filiusfa. §. diui. nu. 6. 127

priuilegium an mutetur, mutatione personæ. resp. 31. nu. 16. & 24. 114

priuilegio legati derogat derogatio generalis facta per viam legis. ref. 6. nu. 2. 106

priuilegium inter personales actiones, an concedatur illi, ex cuius pecunia res est empta, quantum ad illam rem. de priuile. cred. l. dubimus. §. si quis cùm tutor. nu. 16. 259

priuilegium prælationis inter personales an cessat contra curatorem dati ventri, si abortiuus nascatur. ff. de priuile. cred. l. si ventri. num. 1. 236

priuilegium subditis concessum potest reuocari per papam ante ius quæsitum. lecus poll. resp. 38. nu. 23. 119

priuilegium impunitatis ab onerib. custodiendi portas censetur cõcessum fuisse ratione dignitatis in tract. de pest. c. 5. nu. 2. 16. 93

priuilegia cessant vbi pestis & bella vigent. in d. tract. 4. nu. 184. 86

priuilegium immunitatis ab omni munere an eximat priuilegiatũ ab onere. quæ imponuntur pro aquis publicis habendis: vel aquæductib. purgãdis, nu. 43. in tract. de pest. c. 5. nu. 43. 90

priuilegia publicæ vtilitati damnosa nõ sunt recipiẽda. in tra. c. 4. n. 30. 83

priuilegii causa cessante cessare debet & priuilegium. ca. 2. nu. 30. 80

priuilegium rusticis concessum, quod ruri possunt condere testamentũ cum quinque testib. an & quando valeat. nu. 2. et ibi an testamentum ruri conditum cum quinque testib. ualeat. ib. nu. 3.

priuilegium impetratum lite pendente, non facta mentione litis pendẽtiæ, non valet. de rescriptis. c. sicut Romana. nu. 80. & 81. 25

priuilegium secundum, non faciens mentionem de primo illi non derogat fallit quinque modis. n. 50. 51. 52. de reser. c. sicut Rom. nu. 48. 23

priuilegium quid. de reser. in rub. nu. 38. 31

priuilegium vnde dicatur. ib. nu. 20.

priuilegium si auferat ius tertio quæsitum, tunc debet reduci ad terminos iuris communis. de rescrip. c. sicut Romana. nu. 42. 33

priuilegium nihil põt operari præter ius, si id quod permissum est, erat de iure communi permissum. ib. nu. 43.

priuilegium si exprimat eo quod tacitũ de iure subintelligebatur tũc verba expressa nihil operantur. ib. nu. 44.

priuilegia ita sunt interpretanda, ut aliquam gratiam contineant contra ius. de rescrip. c. sicut Romana, nu. 41. 22

priuilegiorum omnium generalis reuocatio, non derogat priuilegiis insertis in corpore iuris. de reseri. c. sicut Romana. nu. 54. 23

priuilegium non extenditur ultra potestatem concedentis. resp. 81. nume 10 24. 144

priuilegium Imperatoris concessum ad suppli catione partis si subreptitium, uel obreptitium sit, non ualet. resp. 180. nu. 5. 201

priuilegium concessum subdito, est reuocabile: non subdito, nequaquam. resp. 81. nu. 11. 105

priuilegium principis non est obseruandum ubi ex post facto incipit esse nociuũ, quia in omnium priuilegio intelligitur exceptum omne graue damnum. nu. 16. et quomodo debeat intelligi. nu. 18. ref. 75. n. 11. 101

priuilegium satis probat certam scientiã principis, si in eo scriptum sit, de certa scientia et plenitudine potestatis. ref. 177. nu. 2. 202

priuilegium confirmatum censetur esse maioris authoritatis, ibi. nu. 9.

priuilegium concessum alicui et eius descendentibus, transit etiam in filias nuptas. ref. clxx. nu. 5. 191

priuilegium unum suppletur. et declaratur per aliud. ref. clxxxiij. 207

priuilegium uel reseripum non faciẽs mentionem de colorata possessione aduersa, nullius est momenti. et quid ita. nu. 6. respon. clxxvii. numero 5. 202

priuilegium minoris in causa communi indiuidua etiã ad maiores fratres porrigitur. respon. 134. nu. 1. 208

priuilegium concessum descendentib. masculis et fœminis non transit in nuptas. ref. 171. nu. 11. 191

priuilegium ut perdatur interuentu alterius priuilegij quid requiratur. ref. 31. nu. 8. 115

priuilegium quid, et quatenus dicatur priuilegium. ibi. nu. 1.

priuilegium quod credatur iuramento creditoris qualiter sit intelligendum. ref. 14. n. 4. 109

priuilegium in eiusdem persona non debet extendi, & multiplicari. ref. 12. n. 14. 108

priuilegium ex quanti temporis cursu præsumatur. ref. 19. n. 4. 110

priuilegium non est ita interpretandum quod tollat beneficia competentia priuilegiato. ref. 80. n. 44. 145

priuilegium referens se ad alia priuilegia non probat, si non constet de relato. ref. 83. n. 6. 150

priuilegium concessum mixta ratione personæ & loci, non extenditur ad aliumlocum vel personam. ref. 88. n. 4. 152

priuilegium fori concessum clericis est de iure diuino. ref. 90. n. 7. 151

priuilegium concessum propter artem eatenus prodesse debet priuilegiato quatenus exercet artem. & an id extendatur ad omnes exercentes. 18. quod limita. n. 19. ref. 168. n. 17. 196

priuilegium immunitatis a muneribus patrimonialib. non est cuiuiquam momenti nisi in eo sit adiecta clau. non obstante. & an ex vi possit inferior. ibi. n. 13. & 14.

priuilegio exceptionis renuntiasse uidentur, qui sæpe quotiẽsti, munera solunt nulla protestatione præmissa. ref. 92. n. 10. 11. & 12. 153

priuilegium eximens a talea causalcata & aliis seruitutibus quomodo sit intelligendum & interpretandum. ref. 168. n. 15. 196

priuilegium se referẽs ad ius, titulum, & possessionem anteriorem nouũ ius concedit, sed antiquum confirmat. ref. 180. n. 4. 204

priuilegium non extenditur ad personas in eo nõ expressas. ref. 111. n. 3. 161

priuilegium concessum ratione professionis vel officij eatenus durat quatenus durat officium. ref. 31. n. 13. 14. 115

priuilegij tenor ante omnia diligenter inspiciendus est. ref. 177. n. 3. 201

priuilegij pars in ambigua debet intelligi secundum verba clarè posita in alia parte. ref. 18. c. 3. 110

priuilegii reliquiæ superesse sufficit vt priuilegium remaneat. ref. 31. numer. 18. 116

priuilegio renuntiatur per contrarium factum sicut per verba expressa, ref. 38. n. 24. 119

priuilegia concessa ab eo qui potest de nouo concedere probãt illa omnia quæ in eisdem clare referuntur. ref. 167. n. 2. 199

priuilegia in suis finibus sunt tenenda. ref. 173. n. 10. 199

priuilegia immunitatis sunt contra publicã vtilitatem. et n. 23. et ideo veniunt strictissimè interpretanda. ref. 174. n. 19. 207

priuilegia concedi solent a papa ecclesiæ propter publicam vtilitatem principaliter. ref. 31. n. 17. 116

priuilegia concedens potest illa, si velit, reuocare ratione ingratitudinis. ibi. n. 20.

Priuilegia concessa parochiæ non perdit ecclesia parochialis erecta in cathedralem. n. 21. et 22. ibi.

priuilegia patiuntur interpretationes. ref. 82. n. 15. 149

priuilegiis negatiuis per votiũ actum contrarium dicitur renuntiatum. ref. 179. n. 28. 203

priuilegiis renuntiatum nunquam dicendum est quando alia coniectura quàm renuntiationis capi potest. ref. 38. n. 26. 119

priuilegia quæ dicantur æqualia, et quæ inæqualia inter creditores. de priuileg. creditor. i. priuilegia. n. 59. 239

priuilegia præsumuntur æqualia vbi vnum non reperitur alii præferatum. ib.

priuilegiatores vbi inter se contendẽt, tunc locus est concursui et nõ prælationi, nisi aliud iure cautum sit, et qui sint casus in quibus aliud iure cauetur ibi traditur. de priui. cred. l. priuilegia. n. 45. 239

priuilegium principis de extrahendis aquis intelligitur reseruata commoditate alterius habentis anterius priuilegium ducendi. de flumi. l. quominus. n. 12. 247

priuilegium perditur propter mendacium. inseruntur plura. de re iud. l. qui cum se. n. 1. 229

restringitur et limitatur multimode. n. 2. 3. et 4.

priuilegium actionis nouat. non transit in actionem nouantem. de re iud. l. 4. 2. si ex conuentione. n. 10. 221

priuilegiorum quædam personalia, quædam realia, rursus personalia et realia genera subdiuiduntur. de priuileg. credit. l. priuilegia. n. 1. 238

priuilegium prælationis quod habet deponens, an ẽt potius priuilegio prælationis quod habet pupillus: an uerò contra. de priuil. credi. l. dubimus. 1. in bonis mensularii. nu. 11. 237

priuilegia recipiunt interpretationem extẽsiuam à communi vsu et practica. de priui. credi. l. quæsitum est. nu. 1. 234

priuilegium ducendi aquam ex flumine publico a principe lege uel consuetudine concessum perditur per non usum spacio decennii. limita triplicater vt ib. de flumi. l. quominus. nu. 97. 250

priuilegia tacitæ hypothecæ prælationis nunquam censentur cõcessa pro pœna in contractu adiecta, nec pro vsuris, sed tantum pro sorte principali. de priuileg. credi. l. si ventri. 9. diuus. nu. 2. 236

priuilegia concessa militibus armatæ militiæ censentur etiam concessa militibus legalibus, et celestibus. de re iudicata. l. miles. nu. 9. 226

Probatio euidentissima dicitur secundum subiectam materiam. solu. matri. l. in constante. nu. 16. 51

probatio per vnũ testem an sit sufficiens in iudicio possessorio. ib. nu. 17.

probationum paritate data, præferenda est probatio facta pro dote. solu. mat. l. dotis causa. nu. 2. 39

probatio præsumpta non sufficit ad conuincendum aliquem de delicto. de cauf. poss. et proprie. c. cum ecclesia sutrina. nu. 34. 61

probatio ualida per sensum corporis fieri debet. de cauf. poss. et proprie. cum ecclesia sutrina. nu. 25. 61

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

1 probatio per confessionē admittetur contra præsumptionem iuris et de iure.ad senat.1 reb.l.2.§.si is qui quadringenta.n,8. 162
1 Probatio dubia non releuat probantem.resp.123.nu.12. 166
2 probatio incerta non releuat probantem.& vide nu.14.ref.77.nu.12. 141
2 probatio non necessaria non releuat probantem.resp.154.nu.3. 190
2 probatio per coniecturasadmittitur ad probandum infamiam resultantē ex crimine fœnoris.resp.14.nu.7. 109
2 probatio perfecta resultat ab effectu.resp.16.nu.3. 109
Nulla est melior probatio,quā partis aduersę cōfessio,ref.186.num.6.210
2 Ex probatione,& confessione condominij quasi possessio probatur.resp. 154.nu.8. 190
2 probationes in criminalib.luce meridiana clariores requiruntur.ref.74. numero 4. 139
1 plena probatio an requiratur in interdicto quorū bonorum, an verò sufficiat semiplena.quorum bonorum.l.interdicto.nu.8. 243
1 probatio est de substantia iudicij.de re iudi.l.ait prætor.§.si iudex.nu.9. 225
1 probatio per legitimas coniecturas vel præsumptiones,an sufficiat qñ probatio requiritur per modum conditionis,remis.ibid.nu.22. 226
2 probatio contra regulas iuris debet esse magis certa quàm probatio regularis.de reuo.dona.l.si.nu.191. 321
probatio famæ cum vno teste,non facit apertissimam probationem.ibid, nu.193
probationes factæ contra ingratū in causa criminali,probentne in causa ciuili.nu.198. 326
probatio temporis non est necessaria vbi tempus non est de substantia actus.ib.nu.200.
probatio facta parti extra iudicium an valeat,quod non.de reuo.do.l.si. num.288. 325
1 probatio generalis tanquam incerta,non releuat probantē.& id in quo. de reuo.dona.l.si vnquam.nu.32. 311
1 probatio si ex statuto contra instrumentū prohibita sit,nisi fiat per aliud instrm.non tamen censetur prohibita probatio per testes & instrumenta simul.de verb.obl.l.stipulatio.nu.42. 157
1 probatio facta per rei euidentiam in iudicio ciuili facit fidem in iudicio criminali.de eden.l.is apud.nu.39. 299
Probationes factæ in causa ciuili,an faciāt fidem in criminali:&an faciāt indicium ad torturam.ib.nu.40.
2 Probare prohibitus potest etiam post conclusionē in causa probationes factas declarare.si cert.pe.l.1.nu.24. 4
1 probatione tñ solius possessionis triginta annorum:etiam non probato titulo probatur vtile dominium.de acq.pos.l.rem quæ nobis.nu.46.211
2 probationes factas post publicatas attestationes iudex non tenetur reiicere,nisi opponat à parte.de dā.infec.l.dies.4.hoc aūt iudiciū,nu.12.192
Probatio licet non admittatur contra præsumptionem iuris & de iure:si tamen pars non opponat:iudex non tenetur reiicere eam.ib.nu.15.
2 probationes semiplenæ diuersi generis non coniunguntur in criminalib. ad faciēdam probationē:intellige ut ibi.de inreiu,l. admonēdi.n.209.24
Probatio perfecta actoris an extinguat imperfectam probationem rei.ib. num.210.
Probatio vna imperfecta,an aliam imperfectam collat.ib.nu.211.
1 probationes factæ in iudicio summario non faciunt idem in plenario, de verb.obl.l.qui Romę.§.duo fratres.nu.10, 188
1 probatum plene qū dicatur:& quando semiplenè.latiss,per multas col. de iureiu.l.admonendi.nu.81. 20
probatum nihil esse quanpo dicatur.ib,nu.70.
probationes duę semiplenæ,an coniungantur ad faciendum plenam.latę vsque ad finem legis.ibi.nu.104. 24
1 processus continens ōria ex parte actoris est ipso iure nullus:secus si ex parte rei.fallit hæc regula in quinque casib.n.179.de acq.pos.§.nihil cōmune.nu.176. 208
processus factus super petitorio et possessorio simul in casib.in quib.prohibita est cumulatio valet parte non opponente. ibi.numer.168.
Limita non procedere quando nō admittitur cumulatio obstante regula electionis:tunc enim iudicium erit ipso iure nullum.de veritate tamen. ibi.num.170.
processus factus super vno ex pluribus contrarijs in eodem libello propositis valet parte non opponente.ibi.nu.177.
2 processus super vna eademque causa separatim factus,coram diuersis iudicibus,parem iurisdictionem habentibus,an valeat.de consti. ca. cum M.Ferra.nu.139. 20
processus factus contra citatum ad locum notorie non tutum,an & quā do teneat.Et quid sit si non constat notoriè,iudici tamen cōstat.in trac. de pest.c.3.nu.27.29. 81
2 processus agitatus per procuratores de quorum mandato non constat, est nullus.ref.exlix.nu.5. 187
2 processus agitatus post exceptionem suspicionis oppositam antequam de suspicione cognoscatur,est nullus.ref.cx.nu.4. 161
1 Proclamata bipa cū assignatione duorū terminorū,an requirāt ad acquisitionē dominij in casu prefato.de acqui.pos.l.rem quæ nobis.nu.43. 211
proclamate facto,quod si quis prætendat rem esse suam compareat certis terminis,lapsis terminis res præsumitur pro derelicto, ideo occupantis fit.latiss.de veritate. ibi. nu.41. Limita procedere vbi incertus est dominus,secus si certus.ibi.nu.44.
proclama non nocet absentibus & pupillis.ibi.nu.42.
proclamare facto,quo quisquis primus ascenderit menia, habeat centū, si plures eodem instanti ascenderint,an cuilibet debeantur centum, an vero omnibus vna centum debeantur,de leg.1. si quis in fundi vocabulo.§.si quis hæredes,nu.4. 109
2 Proconsul & legatus æquiparantur.ref.11.nu.2. 168
1 Procurator condemnatus in expensis quia calumnioſam litem instituit, conueniri potest actione iudicati.de re iudi.l.4.nu.16. 220
1 procurator si mutauit cōditionē i deterius,& effectus fuerit unus ribaldus uel barator ab eo reuocatur mādatū.de reuo,dona.l.si.nu.168, 324
1 procuratorem inhabilem iudex repellere non tenetur nisi obijciatur à parte.de damn.infec.§.hoc autem iudicium.nu.13. 192
1 procurator in rem suam quis dicatur:& quare dicatur in rem suā,et an proprie dicatur procurator.de re iudica.l.si se non obtulit.num.8. 219
procurator verus expresse fidem suam astringens satisfaciendo de iudicato soluendo pro principali,dicitur se liti offerre.ibi.nu.5.
procuratoris appellatione,an ueniat falsus procurator, ibi.nu.2.
procurator multipliciter dicitur se liti offerre.late.cum numero sequen. numero 1.
procurator qui iusto errore credens se habere mandatum, cum nullum haberet,uel minus legitimum, comparuit, non dicitur se liti obtulisse, ideo non tenetur iudicati.ibi.nu.6
1 procurator et aduocatus licet in causa possessionis in qua interuenerūt non possint esse testes,poterunt tamen in causa proprietatis esse.de ac qui.poss,§.nihil commune.nu.6.
1 procurator qui promiserat dominum ratum habiturum, an excusetur à pœna promissa si curauit quantū in eo fuit quod dominus ratū haberet, qui tamen noluit.de verborum obligationibus.§.Cato.n.58. 266
1 procurator generalis,vel ad aliquod particulare negotium,an possit obligare bona domini.de pigno.l.si is qui bona.n.5. 31
1 procurator generalis,tutor,curator & similes non transferunt possessionem per constituturum,quia non possident eorum nomine.de interdic.super continua.rub.n.11. 240
1 procurator generalis cū libera q̃ possit.de acq.poss.l.possessio.n.67. 199
2 procuratoris scientia nocet domino in his in quibus habet procurator speciale mandatum,alias secus.ref.24.n.6. 113
1 procurator ad causas,ab omnibus partibus petendo, vel procurator ad exigendum,abuno partem accipiendo,non inducit diuisionem cum speciale mandatum requiratur ad remittendum ius solidi.de leg.1.l.si ex toto.§.si ita scriptum.n.19. 114
1 procurator cum libera non potest pacisci,quod à sententia non appellabit.de leg.1,l.nemo potest.n.88, 124
1 procurator creditoris,an possit capere debitorem fugitiuum.de iud.c.1. nu.88. 49
2 procurator de iure nō admittitur super principali negotio in causa qua ingeritur pœna sanguinis afflictiua.ref.102.n.1. 151
Item in arbitrariis pœnis.ibi.n.2.
2 procurator ad acceptanda, & renuntianda beneficia constitui potest. ref.43.n.2. 122
procurator cum libera renuntiare potest beneficia,ibi,5.
procurator etiam ad futuram litem constitui potest.ibi.n.1.
1 procurator an possit conueniri ex contractu celebrato procuratorio nomine.de re iud.l.si se non obtulit.n.11. 219
procurator an possit conueniri actione iudicati,pro expensis in quibus condemnatus fuit,ob suam contumaciam,an uero dominus conueniendus sit.l.latissime insistitur.ibi.n.14.
procuratore impedito comparere ob infirmitatem aut aliud iustum impedimentum,an dominus conueniri possit in expen.in quibus damnatus fuit procurator ob id quod non comparuit,ibi,n.15. 220
1 procuratorio nomine alicuius si quis agat sciente, et tacente eo cuius nomine agit,præsumitur mandatum dari,vel datum fuisse.sol,matrimo. l.2.§.voluntatem,n.1. 50
2 procuratoria sunt latè interpretanda,rescripta vero restringenda.resp. 44,nu.4, 121
1 prodigo filio an possit pater substituere exemplariter.de vulg. substi.l. ex facto.nu.80. 92
2 prodigo,an dicatur interdicta bonorum administratio, si iudex faciat fieri præconium quod nullus habeat contrahere cū tali prodigo:quod sic,de uero.obl.l.is cui bonis.nu.31,et 33. 272
prodigus,an possit facere contractum ultro citroque obligatorium si talis contractus cedat in eius utilitatem,ibi.n.46.
Quid si ex tali utili contractu sequatur alienatio bonorum prodigi.ibi. nu.47.
prodigo,an cessetur interdicta administratio bonorum per datione curatoris.ibi.n.54.
prodigus sine licentia curatoris,an possit religionem intrare, quod sic. nu.48.
prodigus,an possit filium emancipare,ibi.n.46.
prodigus potest legitimare filios naturales.ibi,n,50,
prodigus an tradendo possit transferre possessionem.ibi.n.51.
prodigus,an ipso iure desinat esse sub cura quam primum sanos mores recuperauit.concl.quod sic, utilis tamen est interlocutoria,ut ibi. de uerb.obl.l.is cui bonis.n.41. 272
prodigum sanam mentem recuperasse qualiter probetur.ibi,n.41.
prodigus qui per triennium nō fecit aliquem actum prodigalitatis præsumitur emendatus idem in lusore dicitur,ibi.n.43.
prodigus potest acquirere,non alienare.ibi.44.
prodigus non vindicans mortem defuncti non incidit in pœnam senatusc̃on.Sillaniani.ibi.n.53. 273
prodigum filium,an possit pater expellere de domo & alimenta denegare,ibi.n.55.
prodigus an probetur obligatus ex sua confessione,ibi.n.56.

Index

prodigi cõtractus an firmetur iuramento: latiſſi. conciu. quod non ib. nu. 57. & 58.

prodigus non obligatur naturaliter. ib. nu. 60.

prodigo filio, an poſſit pater exemplariter ſubſtituere ſicut furioſo. ib. numero 62.

prodigo prælato, an ſit dandus coadiutor, vel interdicẽda adminiſtratio, aut auferendum beneficium. remiſſiuè. ib. nu. 63.

prodigus, an poſſit obligari delinquendo: quod ſic. uerum ſi delictum cõ ſiſtat in committendo: ſecus in omittendo. ibi. nu. 53. & 54. 173

prodigo morum quib. bona ipſius prodigi deuorantur, an poſſit interdici bonis, puta luxurioſo vel inſano amore capto. ib. nu. 18. 171

prodigus quis dicatur & unde. de uerb. obl. l. is cui bonis. nu. 2. 170

prodigalitas triplex eſt, famæ, bonorum, et morum: et quib. uiis cuilibet conſulatur. ib. nu. 3.

prodigo nõ à lege, ſed à iudice interdicitur bonis, ideo ualent geſta per prodigum antequam per iudicem ei interdicatur. de ueritate tamẽ latè. ib. nu. 4.

prodigo manifeſto, an ſit ipſo iure interdictum, an uero requiratur iudicis interdictio. ib. nu. 5.

prodigo, an poſsit dari tutor ante ſibi interdictam adminiſtrationem. ib. nume. 6.

prodigo notorio interdicta eſt ipſo iure adminiſtratio rei alienæ licet rei proprię non, niſi poſt iudicis interdictionem. de ueritate tñ. ib. n. 15. 171

prodigo morum, an ita bonis interdici poſſit, ſicut prodigo bonorum. ib. nume. 16.

prodigalitas manifeſta iuncta cum minori ætate faciunt ut notoriè prodigo ipſo iure abſque iudicis ſententia interdictum ſit, ibi. nu. 10.

prodigo an poſſit per iudicem dari curator nemine petente. ib. nu. 38. 172

prodigo an dicatur interdicta adminiſtratio bonorum per ſententiã declaratoriam qua pronuntiatur eum eſſe prodigum, quod ſic. ibi. num. 30.

1 proditores qui inimicos introduxerunt deprædandi et occidendi cauſa qualiter ſint multandi. in tract. de peſt. c. 5. nu. 295. 95

2 productio facti ſcripturarum in paſſib. et punctis pro producente faciẽtib. an ualeat. de eden. l. is apud. nu. 11. 198

3 productum legitimè non dicitur, niſi pars citata fuerit, et data copia, ac ſtatutus terminus. reſp. 24. nu. 1. 111

4 profeſſio facit monachum non cuculla. reſp. 4. nu. 13. 196

5 profeſſionis et habitus diuerſitas ſolet generare ſcandalum. reſp. 38. nu. 7. 118

1 profectitium dicitur, quod patris contẽplatione filius adeptus eſt. ad le. Fal. l. in quartam. nu. 139. 151

1 prohibitio ſimplex alienationis extra familiam non inducit fideicõmiſsũ niſi in caſum alienationis tantum. de ueritate tamẽ ibi. de leg. 1. l. filiusfa. §. diui. nu. 119. 132

1 prohibitio de non alienando non præſumitur facta aliqua cauſa, nec alicuius contemplatione. ib. nu. 34. 128

prohibitio de non alienando, an ualeat, ſi in caſu alienatiõis teſtator diſpoſuerit alienantẽ priuari, nõ adiecto cui debeat pœna applicari. ib. n. 35

prohibitio de non alienando facta adminiſtratoribus creditur facta fauore eius, cui relinquitur: ideo ualet etiã nulla adiecta cauſa. ita intelligatur. l. 2. C. de uſuc. pro empt. de cuius intellectu plura proponunt. ibi. nu. 36.

1 prohibita alienatione extra familiam, non cenſetur prohibita alienatio in ſororem etiam nuptam extra familiam. de le. 1. l. filiusfam. §. diui. nu. 2. 127

prohibitio alienationis teſtitur ex cauſa: quia bona alienari prohibita fuerunt anteceſſorum prohibentis. ib. nu. 3.

prohibitio alienationis teſtitur ex tacita cauſa, quæ colligitur ex natura rei alienari prohibitæ. ib. nu. 4. et 5.

1 prohibita alienari etiam alienari poterunt pro dote ingredientis monaſterium, de leg. 1. l. filiusfa. §. diui. nu. 71. 130

prohibitio alienationis teſtitur ex cauſa, q̃ tacite colligitur ratione perſonæ prohibitæ: ſi minus induſtrio prohibeatur. ib. nu. 7. 117

prohibitio etiam teſtitur conditione ſub qua fuit facta. ib. nu. 8.

1 nuda prohibitio de nõ alienãdo plurib. facta, inualidã eſt, nec inducit in eos prohibitos tacitum fideicommiſſum in caſu alienationis. de leg. 1. l. filiusfa. §. diui. n. 33. 128

prohibitio expreſſa de nõ alienando efficacior eſt quã tacita. quod multis egregijs dictis roboratur. de leg. 1. l. filiusmllias. §. diui. nu. 47. et 48. 129

prohibitio de non alienando extra certum genus perſonarum: puta extra familiam, non extenditur ad legitimi hæredis inſtitutionem: quamuis de familia non ſit. de leg. 1. l. filiusfamilias. §. diui. nu. 96. et 99. 131

prohibitus alienare extra familiam, non prohibetur inſtituere filias. ibi, nume. 97. et 98.

prohibitus ex forma ſtatuti petere legitimam contra uoluntatem patris, ſi ſit inſtitutus et reſtituere granatus poterit Trebellianicam et legitimam detrahere. de vulg. ſubſti. l. centurio. nu. 47. 78

prohibitio alienationis facta per pactum reſolutiuum alienationis, impedit alienationem fieri: puta ſi dicat promittis nõ alienare, et ſi ad actũ alienationis veneris, eo ipſo res ad me reuertatur. de legatis primo. l. filiusfamilias. §. diui. nu. 88. 131

prohibitio alienationis facta in contractu, non impedit alienationis validitatem, licet faciat alienantem incidere in pœnam promiſſam, vel ad intereſſe: quę autem ſit ratio ibi. nu. 84.

2 prohibita exactione pecuniæ numeratæ, quando cenſeatur prohibita exactio frumenti & aliorum fructuum. reſp. 4. nu. 10. 105

prohibita an ſit exactio pecuniæ per quam fructus æſtimantur. ibi. nu. 9.

prohibita exportatione vini cenſetur prohibita exportatio vuarum. ibid. nu. 13. & nume. 14.

2 prohibitio de non alienando facta a lege, vel ab homine intelligitur de alienatione in extraneos, non autem coniunctos genere. quod limita. n. 27. & 28. & reſ. clxxix. n. 16. 103

1 prohibita in ſpecie cenſentur etiam prohibita in genere. de pign. l. obligatione. n. 42. 29

2 prohibitio facta vni de correlatiuis cenſetur facta alteri. de verb. ob. l. is cui bonis. n. 32. 172

prohibitio noui operis facta per iactum plurium lapillorũ, an valeat, & an per iactum magni lapidis. de noui operis nuntia. §. meminiſſe. n. 31. 188

prohibitio copulatiue concepta non ædifices, & ſi ſenſeris te grauatum compareas, an prohibito comparere reſoluatur, an vero firma manet quouſque remiſſa ſit. latiſsimè ibi. n. 20.

prohibitio prætoris, an debeat fieri alternatiue, non ædifices, vel uenias reſponſurus, an vero copulatiue. ibi. n. 19

prohibitio prætoria fieri debet parte petente, aliàs non. ibi. n. 18

1 prohibitus alienare bona in certũ genus perſonarum, ſi alienet in perſonã permiſſam quæ ſtatim transferat in prohibitam præſumitur actum in fraudem prohibitionis. de priui. cred. l. ſi vẽtri. §. eorum ratio. n. 6. 137

1 prohibita uenditione, cẽſetur prohibita omnis alienatio. limita multimode remiſsiue. de leg. 1. l. filiusfa. §. diui. n. 100. & 103. 131

prohibitio veſtita facta per futurum ſubiunctiui non impedit alienationem fieri. de leg. 1. filiusfa. §. diui. nu. 25. 129

prohibitio alienationis etiã cauſa ſufficienti ueſtita, non impedit alienationem neceſſariam cauſa æris alieni perſoluendi, uel cuicunque alteri neceſsitati occurrendi, ibi. n. 9. 14. et 23. 127

prohibitio de non alienando veſtita a cauſa obligat eum, cui facta eſt prohibitio. Ex quibus autem cauſis veſtiatur. ibi. n. 1.

prohibitio nuda tenet et ualet, cum prohibetur alienari res iure communi alienari prohibita, et tunc operatur ut res alienari poſsit etiam in casibus a iure permiſſis. ibi. n. 23. 128

prohibitio facta filio de non alienando ad tempus, cenſetur facta illius fauore, ideo ante tempus de bonis illis non poteſt etiam uſque ad legitimam alienare. Duo tamen remedia aduerſus hanc prohibitionem. de le. 1. l. filiusfamil. §. diui. n. 28. 128

prohibitionis cauſa ſemper inſpicienda eſt, quia ab ea ampliatur et extenditur prohibitio ad rationis limites, inferas ut ibi. n. 6. 130

prohibitio tacita regulariter nõ impedit alienationem, licet prohibitus teneatur ad æſtimationem rei alienatæ. ibi. n. 47. et 55. 129

prohibito non exiſtente ſoluendo, regreſſus datur fideicommiſſario cõtra rem alienatam. ibi, n. 49.

prohibitio alienationis veſtita à perſona, valet, quando autem dicatur apparere de ueſtimento perſonæ. ibi traditur. n. 19. 127

prohibitio de non alienando nuda à cauſa, et perſona non ualet, ratione ibi uide ibi. n. 20.

prohibitio ita demonſtratur per actum inutilẽ, ſicut per utilem ad tollẽdam diſpoſitionem, quã ſola uoluntate tollere poteſt teſtator. et n. 136. ubi traduntur limitationes ſeptem. de leg. 3. l. re coniuncti. n. 132. 141

1 probatio factæ hæredibus per dictionem importãtẽ nomẽ proprium, ut p̃ dictionẽ dictos, uel ſupra aut infra ſcriptos hæredes, phibeo, nõ extẽditur in hæredes, & quare. de leg. 3. l. filiusfamilias. §. diui. n. 111. 132

1 prohibitio alienationis extra familiam facta pluribus collectiue uocatis cum altero coniunctim vocato, facit ut collectiuè uocati nõ admittant in unam portionem, ſed in uiriles. de leg. 3. l. re coniuncti. n. 108. 140

1 prohibitio ſi facta appareat fauore uenientium ab inteſtato, tunc etiam facta in inſtitutionibus ualet, et res reducitur ad cauſam inteſtati, quid autem in dubio. ibi. n. 135. 141

1 prohibitio comprehendens hæredem hæredis prohibiti non extendit ultra quartum gradũ prohibiti, intellige niſi teſtator adiecerit, quod uult bona perpetuo uenire ad omnes deſcendentes ſuos in infinitum. de leg. 1. filiusfa. §. diui. n. 111. 132

1 prohibitus teſtari propter defectũ naturę, cenſetur prohibitus donare cã mortis, ſecus ſi prohibitus ſit propter delictũ. de leg. 3. l. ſciẽdũ. n. 12. 103

2 prohibitus à lege aliquid recipere, quia illicitum ex perſona ſui an et quando poſsit aliquid recipere à ſponte dantib. in tract. de peſt. c. 4. n. 213. 85 Et ibi an notarius actorũ prohibitus aliquid recipere p̃ ſcripturis poſsit aliquid recipere à ſponte dantibus.

2 prohibitus opponere contra ſententiam, poteſt nihilominus opponere exceptiones ex ea prouenientes. reſ. 179. nu. 3. 198

2 Pro indiuiſo verbum, communicationem cum alio denotat, & quæ eius vis præterea. reſpon. 180. nu. 7. 197

2 Promiſſa in contractu matrimoniali, ex cauſa dotis promiſſa intelliguntur. reſ. nu. 91. 155

2 promiſsio pœnæ in compromiſſo appoſita intelligitur appoſita ſub condi. ſi arbitrator immodice non læſerit. reſ. 169. nu. 7. 191

promiſsio quod tertius ratificabit & approbabit, an ſit obligatoria. reſ. 91. nu. 30. & 31. 148

1 promiſsionibus indiuiduis vno hæredum contra facientẽ, cur cæteri teneantur ad pœnam promiſſam. de verborum obligationibus Litij. §. Cato. nume. 13. folio 161.

1 promiſsio ſimpliciter facta per ſponſum ſponſæ, cenſetur facta ex cauſa dotis. ſolu. mat. l. dotis cauſa. nu. 100. 43

2 promiſsio et conuentio facta in iudicio coram incompetenti iudice an valeat. reſ. 113. nu. 9. 161

promittẽs de rato non tenetur ex cõtractu ſed ad intereſſe. reſ. 110. n. 8. 101

2 promittens reſpondere in aliquo loco, vel ubicunque, non poteſt conueniri niſi in locis, ubi de iure poterat. de iudi. c. 1. nu. 73. 42

1 promittens per ſe et ſucceſſores ſuos non obligat ſingularem ſucceſſorem. ad ſenatuſ. Treb. l. 1. §. ſi hæres. nu. 8. 160

promittens

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 promittens non offendere Titium et eius hæredes sub pœna,an offendé do vnum ex hæredib.stipulatoris incidat in integram pœnam insolidũ soli offenso persoluendam.de verb.obl.l.4.§.Cato.nu.99. 269
Promissore de non offendendo defuncto,si vnus hæredum offendat stipulatoré,pœna cómittitur contra omnes pro portionib.hæreditariis.limita duob.modis.ib.nu.100.
1 promissio facta meretrici ex causa libidinis an valeat.de verb.obl.l.si plagij.nu.10. 293
1 Promissore sub pœna iudicatũ soluere decedente plurib.hũdib.relictis si vnus defendat alius nõ, an stipulatio pœnalis committatur ꝫ oés,an solum ꝫ non defendentem.de verbo.obliga.l.4.§.Cato.nume.56. 268
promissio de defendendo,an sit indiuidua tam in personis hæredum quã principalis:an verò diuidua.ib.nu.77.
Promissorevno contrafaciente,quilibet tenetur insolidum,secundum naturam duorum reorum,vbi est actum quod plures promissores facti indiuidui dicantur duo rei debendi.ib.nu.40. 265
promissore vno ex plurib.principalib.contraueniente facto indiuiduo etiam obligatione & solutione is solus tenetur, qui contra stipulationé fecit.ib.nu.41.& 43.
promittens quod Titius cõtrahet matrimonium cũ Berta,non incidit in pœnam,si curauit vt hoc fieret,quamuis effectum non sit de veritate.n.46.si cert.pe.l.quod te.nu.45. 14
promittens se in effectu curaturum quod Titius ratificabit contractũ:nõ liberatur,si Titius non ratificet etiam si curauit,promittens vt ratificaret. ib.nu.47.
promittens sub pœna quod Titius ratificabit contractũ n & omnia contenta in,eo,non incidit in pœnam si fecit quod in se fuit,licet Titius ratificare noluerit.de veritate tamen.ib.nu.44.& 46.
promittens quod alius ratificabit,cẽsetur promittere se curaturum quod alius ratificabit.de verb.obl.§.Cato.nu.57. 266
promissio de rato quid contineat.ib.
promittens nõ excipere,an promisisse censeatur factum diuiduum vel in diuiduum.ib.nu.80. 268
promittens excipere,non prohibetur implorare officium iudicis.ibid.numero 81.
promittens non excipere non potest appellare.ibi.nu.83.
promittens alitũ ratũ habiturũ sub pœna,an ad hoc vt incidat in pœnã interpellari debeat,vt faciat quod alius ratum habeat.ibi.nu.59. 266
promissore principali ꝫueniente facto diuiduo concernenti præparatoria iudicij pro parte,pœna integra committitur:de æquitate tamen obstat exceptio pro parte impleta.de ueritate.ib.nu.60.& 70. 266.& 267
promissore principali in parte contrauenie facto diuiduo concernẽti deciſoria iudicij,integra pœna committitur cum effectu sine exceptauxilio.ib.nu.61. 267
promittens non excipere cẽsetur promisisse nullas exceptiones proponere,& sic nec dilatorias.ib.nu.82. 268
2 promittens Titium ratificaturum contractum, non adiecta die,censetur in mora per lapsum tanti temporis quo potuit curare vt ratificaret. de verb.obl.l si insulam.nu.5. 273
2 promissio de rato &ratihabitio an sint idem.item an obligatio & promissio de obligando.de uerb.ob.1.Cato.nu.17. 263
promissor principalis contrafacientis facto diuiduo tenetur ad pœnam insolidum.ib.nu.18.
2 promissio facta per regem captiuatum est ipso iure nulla.de re iud.l.4.§.condemnatum.nu.2. 222
1 promissio facta ex mera liberalitate vel pro non debito animo donandi, an dicatur cadere in nomen alicuius contractus,alterius quã stipula. de uerb.ob.l.1.§.si quis ita.nu.33. 260
promissio facta præsenti tacenti,an dicatur pollicitatio:quod non,sed pactum:latè de uerb.obl.in continuatio.rubricæ.nu.21. 253
promissio est nomen generis subalterni ad pollicitationem pactum nudum & stipulationem.ibi.nu.17.
promisit verbum in scriptura redactum cur potius intelligitur per stipulationem quam uerbum conuenit.ib.nu.10.
promissio facta præsenti,respondenti quod non acceptat,nec spernit an sit licitatio.ib.nu.15. 254
promissum absenti per epistolam acceptatam,an dicatur pactum an pollicitatio.quod pactum.ibi.nu.16.
promissio incertæ quãtitatis,an valeat de æquitate canonica qđ sic:sed an hæc æqtas seruãda sit in foro Cæsaris.de ver.ob.l.ita stipul.n.25.et 26.282
promissio quantitatis incertæ ad refectionem viæ publicæ valet, sed an ad opus priuatum valeat.ibi.nu.19.
1 promissio facta per stipulationem præsumitur facta ex causa donationis nulla alia causa expressa.de reuocan-donatio.l.si unquam.n.40. 311
1 promissio quod donans non reuocabit,intelligentiam iuris recipit.de reuocan.donat.l.si unquam.nu.11. 309
promissio certæ pecuniæ si aliter fiat quàm cautum sit,an dicatur promissio pœnalis,an uerò taxatio interesse.de uerb.obli.l.4.§.Cato.nu.8. 263
1 promissio si Titius plagium fecerit,an ualeat, et quid si promittat si Titius plagium fecerit.de uerb.oblig.l.si plagii.nu.16. 293
promissio facta præsenti,et tacenti, an dicatur pactum an pollicitatio. de pac.in continua.rub.nu.5. 300
promissio facta præsenti respondenti non sperno, nec accepto promissa,an sit pactum,an pollicitatio.ibi.nu.7.
1 promissio de nõ offendẽdo morte extinguitur,ideo illata offensione cadaueri stipulatoris nõ cõmittitur pœna.de uerb.obl.l.4.§.Cato.n.87.269
promissio de offendendo ex parte stipulatoris est personalis, ex parte uero promissoris est in rem transitoria ad hæredes.ibi.nu.98.
2 promittere & soluere paria sunt.de reuoc.donat.l.si vnquã.post.n.39.311
1 promissionibus indiuiduis vno hæredum contrafaciente,cur exteri teneantur ad pœnam promissam.ff.de ver.ob.l.4.§.Cato.n.13. 263
2 Promotus à conferente,an teneatur dimittere beneficium. de consti. c. cum M.Ferra.n.33. 8
2 promotori sufficit iurare de credulitate sufficiẽtiæ suorum scholarium. de iud.c.1.n.36. 44
1 pronuntiatio de exequendo potest per eundem iudicem reuocari.de re iud.l.quod iussit.n.44. 231
2 A pronuntiatione procedẽte super generalitate libelli recte appellatur. ref.56.n.4. 128
1 propositum id in proposito operatur,quod oppositum in opposito, de leg.j.l.si ex toto.n.1. 113
2 propositum siue initium primum an et quando spectandum est.in tract. de pest.c.5.n.112.et 113. 91
1 proprie tale non est,quod est secundum quid tale.si certum petatur. Li. n.10. 4
2 proprietas & possessio separata sunt,et nihil commune habent. de acquir.poss.l.naturaliter.6.nihil commune.n.12.fo.201.Ampliatur hæc regula vt procedat tam in iudicio inchoando,quam inchoato,exercendo quod declara vt ibi.n.13.Item procedit in extraiudicialibus,in quib.etiã nihil habent commune.ibi.n.14.
proprietas,an possit pro utili dominio accipi,quod sic,de acqui. pos.§. nihil commune.n.7. 201
proprietas et dominium quid differant.ibi.n.8.
proprietas quædam nuda,quædam plena.ibi.n.9.
proprietas quid sit,vnde dicatur.ibi.n.4.
proprietatem petẽs,et utile dominium probans, an debeat succumbere, tandem concluditur non debere.ibi.n.5.
proprietatis exceptione nomine ecclesiæ oppositæ, si offeratur probatio incontinenti,an impediatur restitutio spoliati.ibi.n.94. 204
1 proprietas sumitur à diffinitione.si cert.pet.l.j.n.90. 64
2 proprietarius an possit dare seruum pro noxa in præiudiciũ usufructuarij,late usque ad fi.ff.de re iud.l.4.§.Celsus.n.3. 224
2 proprietas quomodo diffiniatur.in rub.de causa pos.& pro.nu.41. 58
proprietas nuda.ibi.n.49.
proprietas quid sit,& vnde dicatur.ibi.n.41.42.& 44.
1 proprietarij9 si dẽt possessorẽ etiã malæ fidei spoliare possessione authoritate ppria.de cauſ.pos.& proprie.ca.cum ecclesia Sutrina.n.131.fol. 63
2 proprietas nihil commune habet cum possessione.& ideo sententia lata super possessione,non dicitur conformis sententiæ latæ super proprietate.ref.cxcvii.n.2. 226
1 propria nomina possunt pro arbitrio vniuscuiusque mutari,appellativa vero sunt immutabilia.de leg.j.si quis in fundi vocabulo.n.16. 106
2 propriũ dicit,in quo alius ius prætendere nõ potest.ref.lxxx.nu.24. 144
1 proprium dici non potest,quod cum alio commune habeo licet simpliciter possit dici meum.de leg.1.l serui electione.§. Labeo ait.n.8. 106
prorogari an possit per testatorem terminus anni,datus executoribus ad exequendum pias voluntates in præiudicium episcopi ad quem anno elapso deuoluitur potestas exequendi.de leg.1.l.nemo potest.n.127. 126
2 prorogatio non inducitur nisi uerbis expressis vel facto partis.resp. 51. nu 3. 128
1 protestatione præcedẽti non uidetur recessum etiam per actum factum, ex interuallo,quando præcedens protestatio respicit tempus futurum. de uerb.obl.l.ita stipulatus.n.11. 281
1 protestatio destruentis ædificiũ molendini,quod intendit tenere, & possidere locum diruti ædificij.facit ut non uideatur haberi locus pro derelicto.de flumi.l.quominus.n.109. 251
protestatio tacita quæ resultat à contrario sensu an et qñ tollat actũ cõtrariũ subsequentẽ,& quando nõ.de uerb.obl.l.ita stipulatus.numer. 9.281
2 protestatio ob quam causam fiat.Et an et quando protestatio impedimẽti sit necessaria.in tract.de pest.c.3.n.24.26. 81
protestatio coram iudice appellationis debet fieri de consilio, et si de consilio ergo secundum Ias.ad bene esse.n.25.ibi.
2 protestatio declaratoria in quibus excuset protestantes à delicto,& quãdo.ref.clxx.nu.6.& 7. 197
protestatio de non derogando priuilegijs vasallorum valet et conseruat priuilegia in futurum.quod limita.nu.25 ref.clxxix.nu.24. 203
protestatio facta procuratori nunquam nocet domino quando requiritur plena scientia domini.ref.24.nu.9. 113
protestatio in his,quæ dependent à iuris dispositione non releuat protestantem.ref.66.nu.2. 150
protestatione præmissa debet agere volens insinuare possessori impedimentum causatum ex eo quod instrumentum occultabatur.ref.3.n.11.105
2 protestatio an fieri possit per negotiorum gestorem.de constitu. c. cum M.Ferra. nu.139. 16
protestatio facta laboratoribus conductis per alterum, ne ingrediantur agrum suum,an constituet eos in dolo.ibi.nu.161. 17
2 protestatio pensionis futuræ an conseruet ius domini.de constitu.c.cum M.Ferra.nu.130. 16
protestatio an fieri possit per procuratorem.ibi.nu.136.
protestatioqua vtuntur opponentes exceptionem alicuius criminis,cum protestatione quod id non opponunt animo iniuriandi,sed pro tuendo eos non releuat.de consti.c.cum M.Ferra.nu.90. 13
protestatio facta à puella quod non intendit renuntiare hæreditati paternæ,valet.ibi.nu.91.
protestatio non valet,si quis dicat alteri, tu mentiris saluo honore tuo. de consti.c.cum M.Ferrarien.nu.88. 13

Index.

Protestatio testatoris se nó velle reuocare testamentũ,nó valet.ib.n.72.12
Protestatio an fieri debeat in scriptis.de consti.c.cũ M.Ferra.nume.143.16
protestatio in quo loco fieri debeat.ib. n.144.
protestatio an fieri possit de nocte.ibi.nu.145.
protestatio an fieri possit tempore feriato.ib.nu.146.
protestatio an debeat fieri anteactum vel post.ib.nu.147.
protestationi inhibitoriæ factę cũ causa iniusta,non tenetur protestatus parere.de const.c.cum M.Ferra.nu.150. 16
protestationi factę ex causa non verisimili,protestatus non est obligatus parere.de consti.c.cum M.Ferra.nu.151. 17
protestatio contraria consecutiuis ad factum,valet,& actus vitiatur.ibi. nu.n.71. 11
protestationi incitatoriæ vt detur vel fiat id,ad quod protestat' tenetur facto alieno,non est parendum.de const.c.cum M.Ferra.nu.162. 17
Protestationi incitatorię,vt detur,vel fiat id,ad quod incitatus est obligatus,parendum est.de consti.c.cum M.Ferra.nu.162. 17
Protestationi inhibitoriæ factæ ex vera causa non est parendum, nisi veritas causæ ostendatur per instrumenta.to.nu.163.
Protestationi prohibitoriæ eius quod prohibitus omittere nó potest,salua honestate non tenetur prohibitus parere.ib.nu.157. 17
protestationi inhibitoriæ factæ ex iusta causa,de cuius veritate fit plena fides,parendum est.ibi.nu.158.
protestationi ne fiat id quod prohibitus tenetur non facere, parendum. ib.nu.nu.155.
protestari an possit coniuncta personą,pro coniuncta.de consti. ca.cum M.Ferra.num.158. 16
protestando an debeat exprimi causa.de consti.c.cum M. Ferra. numero 49. 16
protestans se metu & non sponte actum gerere,tenetur probare metum. de constitu.c.cum M.Fer.nu.91. 13
protestans per aliquem actum quem faciet,non animo contrahendi matrimonium,si postea contrahat,valet matrimonium.de const.ca.cum M. Ferra.nu. 36. 7
protestatio cõtraria facto,in dependentiam voluntate protestantis,& alterius tollitur per actum contrarium subsequentem.ib.nu.85. 13
protestatio an fieri possit in præsentia patris.de constit.c.cum M.Ferra. nume.119. 15
protestatio an sufficiat in præsentia procuratoris. ibidem numero 120.
protestatio non valet contradicente domino.de constit.c.cum M.Ferra. nume.87. 13
protestatio contraria præsumptioni iuris,& de iure, tollit ipsam præsumptionem,sicut confessio.de consti.c.cum M.Ferra.nu.94. 13
protestatio contraria facto multipliciter intelligibili,valet.ib.nu.96.
protestatio respondentis libello animo litem contestandi, impedit litis contestationem.ib.nu.97.
protestatio petentis se mitti in possessionem authoritate iudicis, saluo iure intrandi propria authoritate,quid operetur.ib.n.98.
protestatio rei se opponentis quod per actus quos faciet in iudicio,nó intendit in iudicem consentire,quid operetur.ib.num.199. 10
protestatio præcedens an extendatur ad actum,qui celebratur ex intervallo.ib.nu.101. 14
protestatio declaratoria animi per quam nemo grauatur, non requirit præsentiam alicuius.ib.nu.106.
protestatio declaratoria,per quã protestans exoneratur,& alius posset decipi seu lædi debet fieri in præsentia illius, uel ei saltem intimari. ib. nu.108.
protestatio coram quib.fieri debeat.ib.nu.117.
protestatio hoc pacto facta non valet,uolo bona mea gubernari per tuum scopum.de consti.c.cum M.Fer.nu.81. 12
protestatio ingredientis religionem,non valet,si protestetur uelle retinere proprium.ib.nu.82.
protestatio contraria facto, in dependentia a mera facultate protestantis.valet.ib.nu.83.
protestatio contraria facto,in dependentib.consensu duorum valet accedente alterius consensu.ibi.nu.84. 13
protestatio contraria,dependens a consensu duorum, non valet absque consensu alterius.de consti.c.cum M.Ferrarien.nu.73. 12
protestatio clandestina nil operatur.ibi.nu.74.
protestatio contraria consecutiuis ad actum dependentibus ex dispositione iuris,non releuat protestantem.ibid.num.75. 77
protestatio qua utuntur libellantes in fine libelli, nil operatur. numero 68.
protestatio qua utuntur practicantes in productionem testium, uel instrumentorum,nil operatur.ibid.nu.79.
protestatio quotuplex.ibid.nu.69. 11
protestatio facta a filia,qui metu reuerentiali protestata fuit renuntiare hæreditati paternæ et maternæ,an teneatur probare metum. de consti. c.cum M.Ferra.nu.93. 13
protestatio quid sit.de constitutionib.capitulo cum M.Ferrarien. numero 68. 11
protestatio an tollatur per contrarium factum.ibid.
protestatio inhibitoria. facta cum expressione iustæ causæ de præterito constituit prohibitum in mala fide.ibid.nu.160. 17
Protocollum a notario exhiberi iudex iubere potest,si de ueritate exempli dubitetur.de iureiurando.l.admonendi.numero 149. 21
prouisio papæ habet vim electionis & confirmationis.de rescr.c.eam te. nu.1. 15
prouisionem nouam super beneficio impetrans, debet exprimere quia non fuerit promotus ad beneficium in primo anno post fructus perceptos.ref.xxj.n.11. 111
prouisionis appellatione proprie non venit electio.ib.n.12.
prouisio testatoris expressa an et quando faciat cessare prouisionem legis.de uulg.subst.l.hæredes.n.98.& 138. 62.64
prouisio canonicatuum et præbendarum ad capitulum dupliciter pertinere potest.ref.xv.n.2. 109
prouisio hominis facit cessare prouisionem legis,et quomodo procedat in donatione.ref.xlv.n 2. 112
prouisionem nouam impetrans super beneficio simoniace obtento, an teneatur exprimere quod uacat ex capite.cap.licet canon.ref.n.n.et 4. 111
prouisionibus duabus,an quis possit se iuuare.ref.n.3.et 6. 115
prouentus et reditus idem important.de consti.c.cum M. Ferrarien. nu. 14. 8
prouentuum appellatione non ueniunt distributiones quotidianæ.de cõstitu.c.cum M.Ferrarien.n.16. 8
prouocare tertio non licet post tres sententias conformes.ref.cxcvij.nume.1. 216
proximum non solum diligere,sed et ei benefacere tenemur sub pœna peccati mortalis,ait enim lex,Et proximum tuum sicut teipsum.f. diliges.n.257. in tract.de pœn.c.5.n.257. 94
proximos habere non dicitur,qui tempore contractus eos habet absentes.in tract.de pœn.c.1.n.27. 80
publica loca possidens per tempus immemorabile,non debet se fundare in præscriptione,sed priuilegio quod priuilegium quamuis non probetur,præsumitur tamen propter immemorabile tẽpus.de flu.n.l. quominus.n.102. 250
publica scriptura plenissime probat,declarat ut ibi.et seq.de iuretu.l ad monendi.n.142. 22
publica via quæ dicatur,et qui requirantur ut dicatur publica via. de flumi.l.quominus.n.92. 250
publica vtilitas est præferenda priuatæ.intellige solut.matrimo.l.j. num. 110.120. 44
publica vtilitas maior præfertur publicæ utilitati minori. ibid. numero 11
publicę utilitati minori præfertur magna utilitas priuata.ibid. numero 111
publicæ utilitatis causa receditur a regulis iuris communis.sol.mat.l.dotis causa.n.16. 40
publicani cogere non possunt transeuntes ut malam dissoluant. resp.87. nu.4. 151
publicatio testium impedit nouam testium productionem super eiusdẽ capitulis uel directo contrariis.ibi.de ueritate,et an possint produci in causa appellationis.de edendo.l.is apud.numero 41.43. 199
publicatio testium in una instantia non impedit nouam productionem in alia instantia si agatur ad diuersum finem.ib.n.44.
Infertur ad plura.ibidem.
publicatio testium in possessorio non impedit productionem in petitorio,etiam super capitulis directo contrariis.de acqui.poss.§.nihil commune.n.17. 201
publicatio testium facienda partibus,an possit fieri a quocunque iudice etiam alterius instantiæ.de edendo.l.is apud.n.32. 198
publicationis testium a denegatione licite appellatur si pars eam petierit.ref.n.3. 104
publicatio testium non petita tempore in rescripto contento iuste denegari potest,nam iniuriam non facit qui ius exequitur.ref.j.numer.4. 104
publicatis bonis mariti in totũ,uel in parte,an remedium huius l. et similium detur contra fiscum.soluto matrimonio.l. si constante. numero 42. 14
publicatis bonis alicuius,censentur publicati vasall.si cer.peta.l.j. numero 105. 7
publicatis rebus alicuius,serui et vasalli censentur publicati:et obligans omnes res suas intelligitur etiã obligasse vasallos suos. de leg.j.l. serui. §.Labeo ait.nu.3. 108
Publiciana inducitur pro seruitutibus per traditionem per patientiam constitutis.de causa possessionis et proprie.c. cum Ecclesia Sutrina. nu. 59. 62
publiciana non competit legatarijs ex persona propria ante adeptam possessionem legati.de legat.j.l.per omnia.nu.63. 102
Puella iussa nubere cum consensu propinquorum sub pœna priuationis hæreditatis,si propinqui contradicant sine iusta causa,an possit nubere absque consensu eorum sine metu pœnæ.sol.mat.l.ij.§. voluntatem.numero 11. 51
Punctus habetur loco copulæ.si certum peta.in continua.rub.numero 2. 2
Pupillus qui adiuit hæreditatem cum authoritate tutoris, an maior factus præsumatur scire contenta in testamento.de verb obligat.l.qui Rom . .duo fratres.nu.59. 289
pupillus ex cuius pecunia tutor vel alius rem emit in illa re habet tacitam pypothecam cum priuilegio, vt præferatur etiam habentibus an teriorem

teriorem.de priuil.credit,l.priuilegia.nu.34. 239
1 pupillus an habeat tacitam hypothecam in bonis protutoris:& sic: & an in bonis hæredum tutoris & protutoris.de priuileg.credi.l,dabimus.§. si quis cum tutor.nu.9.& 10. 236
pupillus sine tutoris authoritate non pót iubere seruo vt ipsum uel eius bona obliget.de ver.obl.l.stipulatio.n.70. 258
pupilli fauor & scriptura,si concurrant cum geminata patientia iudicia li,tunc taciturnitas habet vim stipulationis.ib.nu.20. 256
pupilli & viduæ,an dicantur miserabiles personę de dam.infe. lege,dies.§.hoc autem iudicium.nu.23. 192
pupillo an acquiratur dominiũ rei emptæ,ex ipsius pecunia.latè in quib. cau.pig.l.Senatusc.nu.15. 32
pupillo an sit acquisitum dominium aut saltem hypotheca rei emptæ ex pecunia redacta ex re pupilli.ibi.
pupillo,an sit hypothecata res empta ex ipsius pecunia:quod sic,vt ibi late.ibi.nu.14.
1 pupillorum & minorum bona,an sint tacitè hypothecata tutorib.& curatoribus.pro alimentis et impen.factis ipsis minoribus.quod non.de priuil. credit.l.dabimus.§.si quis cum tutor.nu.31. 236
2 pupillaris substitutio an conualidetur præterito approbante testamẽtũ. de vulg.et pupil.substi.l.morib.nu.35. 71
pupillariter substituere,an possit pater filio mala mente exhæredato.ioi. nume.36.
pupillaris substitutio quos effectus habeat.de uulg.substi.l. morib.numero 41. 71
pupillaris substitutio an contineat tacitam uulgarem.fallit octupliciter. ibidem.
1 pupillaris tacita contenta in exemplari,an habeat locum furioso morienti in pupillari ætate,et in furore.de uulga.substitutio,l.ex facto.numer. 63. 91
Pupillaris cur tantum fieri possit filiis in potestate, exemplaris vero etiá emancipatis fiat.ib.nu.64.
1 pupillaris tacita,an excludat matrem,quæ erat inimica mariti:& quomodo probetur inimicitia.de vulg.substitutione.l,morib,nu.57. 73
pupillaris substitutio,an conseruetur rupto testamento ex causa præteritionis,vel exhæredationis.latissime distinguuntur tres casus. de vulgar. substi.l.morib.nu.32. 71
pupillaris substitutio,an irritetur rupto testamento per cõtratabulas.ibnum.26. 70
pupillaris substitutionis quintus est effectus, quod pariter facit fratrem pupilli substitutum suum & necessarium hęredem impuberi. Amplia ut nu.64.de vulg.substi.l.morib.nu.63. 73
pupillaris substitutio quib.verbis fiat.de ulga.sub.l.morib.nu.37. 71
pupillaris expressa excludit matrem etiam à legitima.de vulg.substi.l.morib.nu.44. 71
pupillariter substituere pater potest quoscũque : exẽplariter vero nõ sed vnum ex descendentib,furiosi,& illorum defectu vnum ex fratrib.furiosi substituere.de uulg.substi.l.ex facto.nu.84. 92
pupillaris substitutio quo iure introducta sit.de vul.sub.l.morib.n.22.78
pupillaris substitutio an dicatur hodie esse de iure scripto.ib.n.13. 63
pupillaris substitutio vt habeat effectum quot requirantur.ibi, nu.15.70
pupillaris substitutio facta exhæredato,an hodie ualeat.de vulga.substi. l.morib.nu.30. 71
pupillaris substitutio dicitur testamentum filij quo ad quid, tamen etiá dicitur testamentum patris.de uulg.sub.l.morib.nu.5. 69
pupillaris substitutio an dicatur concessa de iure communi,an uerò consuetudinario.de vulg.substi.l.centurio.nu.27. 77
pupillaris contenta in compendiosa,an dicatur omnino tacita.de vulga. substi.l.centurio.nu.33. 77
pupillus tutor carens etiam cum curatoris authoritate adire non potest. ad Senatusc.Treb.l.1.§.fuit quæsitum.nu.30. 159
pupillo exhæredato impugnante testamentum,cur conseruetur pupillaris substitutio in sui fauorem,legata autem sibi facta non conseruentur. de vulg.substi.l,morib.nu.34. 71
pupillaris substitutionis remissio,an validetur iuramento.de verb.oblig. l,qui Romæ.§.duo fratres.nu.82. 190
pupillaris tacita inter pupillos inducitur per pupillarem substitutionẽ factam super tota hæreditate ab vltimo morientelimita vt nu.22.ad Senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu 21. 177
pupillaris substitutio expirat si pupillo nascatur filius.nu.68.Limita dupliciter.de vulg.substi.l.moribus.nu.69. 73
pupillaris substitutio multis modis finitur.ibid.nu.65.et seq.
pupillaris substitutio finitur monachatione,id est ingressu religionis pupilli,facta ex dispensatione Papæ. ib. numero 66. Limita dupliciter. nume.67.
2 Purgatio canonica inducitur etiam ad tollendam infamiam facti.resp. lxiiij.nu.6. 139
1 purgatio morę de equitate canonica semper admittitur.relpon.cvij.nume.12. 160
1 purgatio morę admittitur de equitate canonica non obstante iuramento,ad euitandas pœnas legales, secus quo ad conuentionales.de reuoc. dona.l.6.nu.113. 321
1 Purificata conditione in persona unius, et admisso substituto in portionem illius an remaneat extincta substitutio particulariter facta in personas aliorum ad Trebellianum. l. hæredes. 5. cum ita. numero 86. 181

DE LITERA Q.

QValitas adiecta uerbo,debet adesse tempore uerbi.de vulga.&pupil, l.centurio.nu.143.fol.84.& l.ex facto,co.tit.nu.26.fol.89. & secundum tempus uerbi debet intelligi.resp.82.n.9.fol. 148
Et contra,qualitas remota à uerbo,debet abesse tempore uerbi,ad Senatusc.on.Treb.l.ex facto,§,si quis autem.n.3. 170
1 Qualitas quæ ad plura uerba referri potest,cui uerbo in dubio adiecta censeatur,exemplifica in statuto quod forensis offendens ciuem tali pęna puniatur,de uulg.substi.l.ex facto.n.44. 90
Qualitas adiecta post duo uerba in oratione posita,quando referatur ad utrunque uerbum,quando uero ad vnum tantum.de uulga.substi.l.Centurio.n.115. 82
Qualitas temporis determinat omnia,quæ à uerbo principali regantur. de uulg.substi.l.Centurio.n. 41. 78
2 Qualitas adiecta uerbo,à quo dispositio sumit effectum , sufficit talem qualitatem adesse tempore quo dispositio sortitur effectum. de rescrip. c.inter cęteras.n.15. 88
2 qualitas negotij spectanda est ad considerandam iustitiam,uel iniustitiã præcepti.de rescr.si quando.n.5. 29
Qualitas expressa facit constare de corpore,licet sit erratum in nomine. de leg.3.si quis in fundi uocabulo.n.20. 107
2 Qualitas requisita nisi probetur,actus qualificatus non potest dici probatus.resp.xxv.n.10. 113
1 Qualitas si adsit tempore importato per uerbum,sufficit,licet postea cessat,non enim propterea cessabit dispositio.limitatur multimode,de uulga.substi.l.ex facto.n.34.& 35.vsque ad n.39. 90
2 Qualitas à lege,uel statuto requisita necessario venit probanda.resp.78. nu.1. 142
2 Qualitas patris,præsumitur in filio nisi contrarium probetur,resp. cxlj. nu.5. 161
2 qualitas requisita ad actum debet adesse eo tempore quo actus consummat effectum,maxime in substitutionibus.resp.131.n.15. 194
2 qualitas satis dicitur probata si per publicam uocem & famam probetur.resp.132.n.4. 142
1 Quantitas si debeatur loco speciei,an pro quantitate possit solui species.si cer.pet.l.2.§,mutui datio.n.33. 11
1 Quantitas matrimonij,& numerus filiorum in legatis inspicienda sunt. de reuo.dona.l.si unquam.n.44. 312
1 Quarta quæ detrahitur de fideicommissis vniuersalibus,an proprie dici debeat Falcidia,conclu.ipsam detractionem magis debere dici Falcidiã quam Trebellianicam,& quare,nu.8.ad legem Falcid.l.in quartam.n. 6. 146
Quartarum uaria genera traduntur,quarta episcopalis quæ sit , & quæ quarta parochialis.ibi.n,28. 147
Quarta de fideicom.detrahitur,cur non appellatur pegasiana & nõ Trecum à Pegaso detractio sit inuenta.rubri.ad Senatusc.on.Trebell, nu.4. 154
2 Quarta pars reditnum beneficiorum applicanda est pro fabrica eorũdę. resp.67.n.1. 134
2 Quartæ quæ detrahuntur de fideicommisso sub conditione relicto. de quo diuerso tempore detrahuntur.resp.128.n.22. 170
2 Quasi possessio incorporalium non acquiritur per actus qui fiunt iure familiaritatis.de cau.poss.cum Ecclesia.nu.39. 68
exemplum in amico hospitante in domo alterius.n.40.
2 Quasi possessio quid sit,in rub.de cau.poss.& pro.n. 35. 57
2 Quasi possessio an acquiratur per solam traditionem an uerò requiratur usus cum patientia.de causa possess.& proprie.c.cum ecclesia Sutrina,n.60. 62
Quasi possessio seruitutis,an acquiratur per precarium.ibidem numero 61
Quasi possessionem iurisdictionis acquirit proconsul.per ingressum;prouincię absque alio usu.ibi.nu.62.
quasi possessio acquiritur & retinetur per erectionem furcarum.ibidem. nume.63.
Quasi possessio incorporalium acquiritur per actus qui fiunt iure suo.de causa poss.& proprie.c.cum Ecclesia Sutrina.nu.49. 61
Et ibi quomodo cognoscatur an actus fiant iure suo,aut iure facultatis siue iure familiaritatis,ib.nu.50.
Et an per vnicum actum acquiratur ista quasi possessio,ib.nu.52.
Et verum sufficiat solus usus.ib.nu.64. 62
Et an per usum tanti temporis cuius initij memoria non sit in contrarium præsumatur utentem fuisse usum iure suo , et non iure facultatis seu familiaritatis.ib.nu.68.
quasi possessio actus collegialiter exercendi est apud collegium,seu apud omnes vt vniuersos non ut singulos.de causa poss.et proprie.c.cum Ecclesia.nume.n. 60
quasi possessionem iurium incorporalium perdendi modus. ibidem.nume.9.
quasi possessio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus qui sunt meræ facultatis.ibid.nu 24.
Et ibi habes pulchra exempla de aqua,quæ per fundum meum descendebat in puteum alienum, Item de molendino, de furno , de macellario,tabernario,de religiosis qui longo tempore soli quæstum fecerint in aliqua uilla.ibi.nu.44.cum seq. 61

Index.

Quasi possessio iuris eligẽdi aut præsentandi acquiritur vnica electione, aut præsentatione.ib.nu.53.91.& 92. 61.et 63

Idem de signo iniuncto.Item per unicam solutionem collectæ probatur quasi possessio iuris collectandi.ib.nu.54.

Quasi possessio probatur ex probatione et confessione condominij.resp. 154.nu.8. 190

Sine quasi possessione iura incorporalia non præscribuntur,resp. 180.nu me.12. 204

Quasi possessio tria requirit,scientiam scilicet seu patientiam aduersarij. ius proprium,& bonam fidem.resp.47.nu.4. 123

quæ requirantur ad acquirendam quasi possessionem iurium incorporalium hic vide.resp.180.nu.6. 204

In quasi possessione tria requiruntur,uidelicet scientia,seu patientia aduersarij, item ius proprium, necnon & bona fides.resp.48.n.4. 123

quasi possessio communis iuris pascẽdi probata non dicitur licet probetur animalia particularium depacisci uisa fuisse in palude contentiosa pluries si nec nomine nec mandato,aut consensu communis id factum esse probetur.respon.ci.nu.1. 158

quasi possessio ciuilis,& naturalis,an sit dabilis in iuribus incorporalibus sicut in rebus corporalibus,de acquiren.possessione.l.possessio.nume.38. 197

quasi possessio iuris collectandi per vnicam solutionem collecta probatur.resp.153.nu.4. 190

quasi possessio iuris exigendi à tenentib.& possidentib. rectè per libros rationum probatur.resp.159.nu.3. 192

quasi possessio iuris depascẽdi separata est à possessione fundi,ideo ex eis non rectè infertur.resp.114.nu.1. 163

quasi possessio percipiendi annuos fructus per denegationem solutionis amittitur.resp 54.nu.9. 126

quasi possessio per duos testes plene probatur.resp.155.nu.7. 190

quasi possessio exigendi pedagiũ tanti tẽporis,cuius initij memoria nõ existit tantũ operatur,quantum expressum priuilegiũ Imperatoris quo ad acquirendum ius pedagij.resp.180.nu.8. 204

quasi possessio iurisdictionis per incarcerationes, & cõdemnationes,& exactiones bannorum & multarum probatur.resp.114. num.8. 163

Querela inofficiosæ donationis non proposita nec intentata non releuat. resp.136.nu.7. 179

querela inofficiosi testamenti quomodo differat à beneficio. l.hac edictali.C.de secun.nup.resp.190.nu.10. 111

Quærens & venãs plura beneficia,dicitur molestare pauperes.de rescri. c.ad aures.nu.7. 33

Querimonia verbum,idem est quod libellus.resp.90.nu.33. 193

Quæstio facti non debet forte dirimi.de fum.l.quominus.nu.59. 147

Quæstio incidens quæ dicatur,& quę emergens.de re iudi.l.quod iussit. num.13. 150

Quæstionib.plurib.propositis sat est respondere vni,si ex illius responsione colligi possit resolutio aliarum.de acqui.poss.l.si aliquam rem. nu.11. 212

Quidditas rei dignoscitur ex qualitatib.inhærentib.dispositioni. de leg. 3.l.Stichum qui meus erit.nu.5.

Quodammodo dictio denotat fictionẽ.infertur ad statuta, et ibi,de ver. obli.l.4.§.Caro.nu.14. 163

De Litera R.

RANARVM copia maxima vt plurimum pestem adfert. in tract.de pest..n prælud.nu.13. 72

Rasura vel cancellatio arguit falsitatem literarum.in tract. de pest. c.4.num.284. 95

Ratificatio et approbatio Marchionis, multos effectus operatur, ultra derogationem statuti.resp.81.nu.15. 147

ratificatio de qua in authen.siue à me.C.ad velleia. præsumitur interuenisse per lapsum triginta annorum,et an per lapsum decem. sol.matr.l. dotis causa.nu.104. 43

Ratihabitio non æquiparatur mãdato,quãdo pro forma requiritur quod mandatum præcedat.resp.xc.nu.21. 153

ratihabitio domini non est necessaria in resignatione facta per procuratorem habentem ad id mandatum alias secus.respon.iij.numero.7. 105

ratihabitio fienda est eo tempore quo actus expediri potest:alias ell nulla.respon.lxi.nu.8. 130

Ratio reddi potest de his,quæ consistunt in ingenio,&iustitia naturali. de rescrip.capitulo quando.nu.29 30

ratio reddi non potest de his:quæ sunt positiui iuris, dependentibus à voluntate Principis.de rescrip.c.si quando.nu.16. 30

ratio an de omnibus reddi possit.de rescriptis.cap.si quando. nume.14. & 25. 30

ratio vbi est eadem,idem ius statui debet.respon.cxcv.nu.3. 214

ratio vnica si tantum reddi potest in l.illa habetur pro expressa.ideo tũc lex correctoria,vel omnes casus,in quibus militat illa ratio, extenditur. sol.mat.l.si constante.nu.65. 56

ratio scripta in lege,comprehendit omnes casus, qui sub ratione includi possunt.ad Senatusc.on. Trebell.l.j.§.si is qui quadringenta. numer. 6. 161

ratio nil aliud est quam naturalis iustitia,et ibi multa de ratione. si certa.l.n.79. 6

ratio si sola in lege uel statuto assignari potest,illa habetur pro expressa. de priuil.leg.cred.l.2.§.si sponsa n.6. 235

ratio dubitandi et decidendi ad hunc text.quæ fuerit.latiss.cum seq. de re iud.l.in depositi.n.1. 229

ratio ampliat dispositionem etiã ad casum comprehensum.ref.83.n.8.150

ratio est anima legis.ref.xlj.n.4. 120

rationes plures esse in dubio præsumuntur, ideo dicenti in lege vnicam rationem,incumbit onus probandi,quod qualiter procedat, ibi traditur.sol.mat.in continua.rub.n.61. 37

Rationum vbi adest conflictus,neuter sensus recipitur in totum, & neuter reiicitur ex toto,sed admittitur concursus ad diuisionem,&sic in dubio fertur sententia per modum compositionis.de uulg.substitu.l.hæredes.n.116. 63

Ratio expressa continet omnes casus qui sub ea cõprehendi possunt. ref.3.n.16. 105

Ratio inductiua priuilegij restringit &declarat ipsum priuilegium,quæ ratio ex præfationibus colligi potest.ref.171.n.6.& 7. 198

ratio in l.expressa etiam in correctoriis,extenditur ad casus sub ea comprehensos.ref.cxcv.n.4. 214

Ratione laborum & expensarum pro recuperatione debiti,interesse ac lucri cessantis,licet mercatori paulo cariori uẽdere ad tempus.resp. 16. n.4.& 5. 164

Ratio non est par amittere debita,& lucra non capere.ref.170.nu.9. 164

Ratio sanguinis & fauor agnationis conseruandæ sæpe impellit homines ad donandum.ref.170.n.4. 164

Ratio statuti ampliat,et restringit statutum ad metas rationis.ref.81.n.6. 147

ratio testis debet esse concludens.et vide quomodo procedat.ref.177.numer.11. 212

Receptio in canonicum dupliciter potest considerari.de rescrip. c. ea nte.nu.34. 12

Recepti vltra numerum canonicorum,habent omnia iura canonic. de consti.c.cum M.Ferra.n.185. 19

Receptio alicuius in canonicum vltra numerum fraogit numerum præbendarum.de consti.c.cum M.Ferra.n.167. 18

Recipere aliquem canonicum ad uacaturam præbendam,est contra Concilium Lateranense.de consti.c.cum M.Ferra.n.185. 19

Receptione partis debiti ab uno ex pluribus reis debendi, nõ inducitur diuisio nec tacitum pactum de non petendo reliquo, etiam si debitoribus ex iuris dispositione competeret diuisionis beneficiũ.de leg.n.l.si ex toto.5,si ita scriptum.n.11. 114

receptio partis ab vno ex correis debendi soluendæ pro rata,et portione ipsum concernente inducit diuisionis beneficium,ita procedat l.creditores.C.de pactis.secus si simpliciter solueret partẽ nõ adiecto quod pro rata soluebat.limita tripliciter.ibi.n.n.et 13.

Recipiens in emph,teusim ab Ecclesia rem suam,non vt suam,sed vt ecclesiæ,non censetur donare ecclesiæ directum dominium,et sic non valet contractus emphyteuticus.de acqui.poss.l.si aliquam rem. n.34. secus si ut suam.n.35. 114

Recidiuans incontinenti præsumitur ex causa precedenti infirmitatis recidiuasse.in tract.de pest.c.7.n.140. 99

Reciproca substitutio facta duobus impuberibus, si pater alterum emancipet,an sicut in persona emancipati euanescit pupillaris, ita euanescat in persona alterius in potestate retenti,communis. quod fic post latissimam disp.conclu.contra communem de vulg.substit.l.Lucius.n. 26.vsque ad n.29. 96

Reciproca in codicillis facta continet tantum duas fideicommissarias. ibi.n.30.

Reciproca concepta per uerba omnes filios,&c.includit filias in certis rebus institutas,si ex aliquibus coniecturis colligatur talem esse mentem testantis,exemplum vt ibi.n.38. 97

reciproca substitutio facta in casu huius §.an faciat,vt neptis admittatur etiam solum purificata conditione in personam unius. ad Senatusc on. Treb.l.hæredes.§.cum ita.n.77. 28

reciproca substitutione facta a milite,an expiret pupillaris filij e mancipatione.de vulg.substi.l.Lucius.nu.28. 96

reciproca substitutio facta disparibus,an contineat pupillarem,si paritas postea superueniat:vt puta,si impuberem emancipatum, & alium in potestate inuicem substituat,& postea emancipatum adoptet, item si legitimum et illegitimum inuicem substituat, et demum legitimet illegitimum distingue,vt nu.30..ibid.nu.29.

reciproca facta a principio imparibus continet pupillarem si superueniat paritas,quando in testamento apponitur clausula, vel pupillariter vel per fideicommissum,et quare.ibi.nu.31.

reciproca facta tribus filijs,&duobus impuberibus,et alio maiori,an contineat pupillarem quo ad impuberes,quod non.de vulg.substi.l.Lucius. nu.22.Limitatur.nu.23. 96

reciproca facta duobus impuberibus filijs admissa etiam in persona extranei,an continebit pupillarem quo ad ipsos imbuperes. ibidem. numu.14.23.

reciproca si facta fuerit anniculo,et alteri pupillo tredecim annorum, an adueniente pubertate in persona exillentis in decimotertio anno expiret pupillaris etiam quo ad anniculum.ibi.nu.25.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

reciproca quibus uerbis fiat.ibid.nu.13. 95
reciproca an per testatore his verbis facta videtur, si quis heredũ meo rum̃ decesserit volo bona mea ad superstites peruenire, ꝙ sic,ibid.nume.14.
Reciproca cuius sit effectus.ibid.nu.15.
Reciproca quot substitutiones contineat.conclu.hoc dignosci considerato numero,& conditione personarum.ibi.nu.15.
reciproca substitutio facta imparibus,non continet pupillarem in personam pupilli,& quæ ratio,& de illius ueritate.ibid.nu.16.
reciproca admista compendiosæ,an propter misturam contineat pupillarem etiam si sit facta imparibus.ibi.num.17.
reciproca facta imparibus,an contineat pupillarem,quando in ea fuit facta mentio pupillaris ætatis,quod non,ibid.nu.18.
reciproca continet omnes substitutiones directas a lege fieri concessas, & personis conuenientes.ibid.nu.9.
reciproca si a principio non potest verificari nisi in alterum casum aut vulgaris aut pupillaris,tunc substitutio cõprehensa in illo casu expressa simpliciter.de vulgari substitutione.l.hæredes.nume. 78.fol.81. Idem si reciproca sit specialiter collata in casum vulgaris tantum.nu. 79.ibi.
reciproca facta vni filio impuberi,&alteri puberi furioso an contineat pupillarem ex parte pupilli,et exemplarem ex parte furiosi.de vulg. subst.l.Lucius.num.33. 97
reciproca facta duobus furiosis continet exemplarem. ibid. nume. 34.
reciproca an contineat pupillarem quando testator duos impuberes in uicem substituit in casum vulgaris tantum,puta,si alter vestrum hæres non erit,alterum substituo.ibi.nu.40.
reciproca,uos inuicem substituo,an contineat fideicõmissariam , quod non,ratio ibi.et de illius ueritate.amplia.nume.42.ibid.Limita quinque modis vsque ad nu.47. 97
Reciproca,vos inuicem substituo,continet fideicommissariam, vbi apposita est clausula vulgariter & pupillariter,et per fideicommissum. ibi.nu.46. 98
reciproca mixta cum compen.continet fideicommissariam.ibid.
reciproca substitutione facta pluribus filiis ex primaet secũda vxore instituti,inuicem eos substituendo,an vno eorum repudiante, frater vtrinque coniunctus præferatur coniuncto ex vno latere tantũ,q nõ sed æqualiter admittantur.ibi.nu.47.
reciproca substitutio,an sit species substitutionis de per se.ibid.nu.1.95
reciproca quare dicatur,& quod breuiloqua etiam dici possit,congruẽtius tamen reciproca.ibid.nu.12.
2 Recognoscens se recepisse quandam summam ab vxore nomine dotis, an censeatur recepisse nomine eorum,qui dotem promiserunt, an nomine ipsius vxoris.resp.cxxj.nu.5. 166
2 recognoscens castrum aliquod a Papa,an censeatur in eum omnẽ superioritatem transferre.resp.181.nu.3. 205
1 recognitio quibus casibus operatur probationem dominij contra recognoscentem , in eisdem casibus operabitur contra tertium possessorẽ habentem causam a recognoscente.de acquir.possess.l.si aliquam rem. num.29. 214
1 recognoscens tenere in emphyteusim rem suam ab alio,non amittit dominium suum,probatur tamen dominium contra recognoscẽtem donec ipse probauerit contrarium.de pactis.l.conditionis.nu.23. 303
1 Reconuentio an habeat locum in iudiciis summariis,remissiue.de acqu. poss,§.nihil commune.nu.194. 209
2 Rector animarum curam habens,an pestis tempore possit à beneficij loco aufugere,nullo constituto Vicario.in tract.de pest.capitul.1. numer.147. 77
rector collegij cum licentia Papæ potest apprehendere possessionẽ Ecclesiæ parochialis.resp.13.nu.8. 109
rectoria si fuerit possessa septem annis cũ titulo colorato, præscribitur actio & ius in ea cuicunque competens.resp.3.nu.4. 105
rectori qui iurat soluere,an teneatur soluere rectori intruso,& an huiusmodi iuramentum sit obligatorium.resp.54.nu.12. 127
1 *Recuperans bona capta in bello, an teneatur illa restituere primo domino.de acq.poss.l.possessio.nu.5. 196
2 *Reditus superabundantes debent conuerti in præbendas nouissimorum.de constit.c.cum M.Ferra.nu.51. 9
2 redituum superexcrescentia non frangit ipso iure numerum præbendarum.de const.c.cum M.Ferra.nu.168. 18
redituum superexcrescentia nunquid ipso iure rumpat priuilegium de certo numero.ibi.nu.169.
2 reditus annui & perpetui emptio an sit de iure permissa,&ab omni fœnore aliena.respon.3.nu.6.7.& 8. 105
2 reditus alicuius beneficio non possunt diminui,etiã ad tempus sine causa.respon.26.nu.36. 114
reditus præpositurę etiam cum consensu capituli diminui non possunt. respon.26.nu.39. 114
1 Referenti an credatur, cum de loco relato nõ appareat,& infrà latius. nu.35.de iureiur.l.admonendi.nu.13. 17.& 18
2 referenti non creditur nisi constet de relato.respon.77. nu.4.fo.141.& respon.73.nu.6. 139
2 Reformatio si sit iniqua,confirmatio eiusdẽ pariter erit iniqua. respon. 93.nu.18. 154
1 Regalia tẽpore immemorabili præscribi possunt. de flumi.l.quominus. nu.fol. 250
1 Regalib.quibusdam exceptis,cætera concessa intelligũtur.de vulg. substi.l.hæredes.nu.55. 11
2 Regalia supremo principi sunt reseruata,cæteris ablata.resp.clxxxvj numc.3. 29
1 *Regula,ius nostrum.de reg.iur.quomodo procedat,& an ex post facto quis decedere possit pro parte testatus,& pro parte non. de legatis iij. l.re coniuncti.nu.78. 139
1 Regula istius legis quod etiam ea quæ alio iure quàm hereditario capiuntur in Trebellianicam imputantur,intelligitur modo capiantur testamento,secus si extra causam testamenti,nisi inter vnos data fuerint vt imputentur.ad legem Falc.l.in quartam.nu.74. 148
Regula Catoniana non procedit in fideicommissis vniuersalib.ad Senatusc.Treb.ubi pure.nu.2. 174
2 Regula,l.quod maior.ff.ad municipal.quando procedat.& quando nõ, resp.93.nu.14.15.16.& 17. 154
1 Regula,ubi sunt duo æquiparata à lege ueteri,lex noua disponẽs super uno censetur idẽ disponere super altero,quomodo procedat.fol.matri.l.si constante.nu.51. 55
1 Regula.§.affinitatis,instit.de nup.quomodo procedat.fol.matr.l.dotis causa.nu.115. 44
1 Regula,neminem posse condicere rem suam præter quam à fure,procedit in re sua ratione utilis dominij.de reuocand.donationib.l. fin.numero 134. 312
1 Regula,qui prior.de regulis iuris.in vj.non habet locum in priuilegiis personalib.quia in eis non habetur ratio tẽporis.de priuil.cred.l.priuilegia.nu.3. 238
Regulæ Cancellariæ,an habeat uim legis.fi cert.per.l.j.num.65.fol. 5.de rescrip.c.ex parte.nu.84.& 85. 27
2 Regula legis,oratio.ff.de spon.an & in quib.habeat locum.in tracta.de pest.c.5.nu.69. 90
2 Regulariter duo testes sufficiunt ad probandum quodcunque negotiũ, & quid in causa matrimo.resp.lxxij.nu 1.& 4. 138
1 Regulæ Cancellariæ non habent locum extra curiam.respon.50. numero 10. 125
1 Regula de non uerisimili notitia non est exorbitans a iure cõmuni,alias non esset regula.resp.vij.nu.1. 106
1 Regula de triennali possessore in quib.procedat & quib.non.resp.51. numer.6.& 7. 125
1 regula ordinis in diuersis iudiciis locum non habet. responso clvj. numero 4. 191
2 Regula,quod nihil detrahi uel addi possit cõtractui perfecto,quatenus sit uera.resp.cxliij.nu.4. 182
2 Regula.l.si pecuniam.ff.de condictione causa data,nõ procedit si instrumento contractus innominati adsit stipulatio. responso 172. numero quinto. 208
1 *Relatio in dubio fit contra supplicantem.respon.182.nu.1. 206
1 Relatio seu interpretatio nunquam fit ad ea ex quib. resultaret iniquitas.resp.187.nu.3. 210
1 Relatio fieri non debet ad proximiora quando rationes urget quod fiat ad remota.ad Senatusc.Treb.l.ex facto.nu.7. 164
1 *Relatiuum in dubio facit propriam relationem, & sic refert qualitatem,et substantiam.de legatis iij.l.re coniuncti.numero trigesimotertio. 136
1 Relatiuum quando refert antecedens,quod tacite inerat,non importat conditionem,et si adiiciatur futuro.de leg.j.l.Stichum qui meus erit. nu.26. 112
1 Relatiuum quisquis iunctũ verbo futuri temporis, importat cõditionẽ. de leg.j.l.hæc verba.nu.8. 104
1 Relatiuum adiectum futuro facit demonstrationem sicut conditionem, magis tamen conditionem.de leg.j.l.Stichum qui meus erit.nu.19.112
1 Relatiuum,quib.habet vim expressionis propriorum nominum copiatuè.de vulg.subst.l.hæredes.nu.196. 67
1 Relatiuum,quis vel qui,iunctum verbo futuri temporis , stat distributiuè non collectiue,de legatis primo.l.Stichum qui meus erit. numero 7. 111
relatiuum,qui,&c.iunctum verbo præsentis temporis,stat demonstratiuè , ideo non vitiatur legatũ falsa demonstratione facta per pronomen,meum,quæ conclusio declaratur multimode.de lega.1.l.Stichum qui meus erit.nu.8.9.10.11.& 12. 111
relatiuum,quis,&c.adiunctum verbo futuri temporis facit conditionem.idem si iungatur participio futuri temporis.ibid.nu.13.
Quæ conclusio ampliatur etiam vt procedat in relatiuo quantitatis, accidentis,vel qualitatis,vt quantus & qualis, quod intellige,veruni. nume.14.
relatiuum adiectum futuro importanti executionem, non facit conditionem.ibid.nu.27.fol. 112
Item si adiiciatur verbo futuri requirente factum adimplendum per testatorem,seu quando opponitur circa id,quod pendet a sola voluntate testatoris.ibi.nu.16.& 17. 111
relatiuum iunctum futuro,facit cõditionem respectu eius tantũ quod per ipsum relatiuum refertur,ideo si antecedens relatum est substantia dispositionis,totus actus est conditionalis,et deficiente cõditione corruit totus actus,vbi verò antecedens est quædam qualitas,illa tantum conditionalis est.ibi.nu.21.
2 Relaxatio iuramenti rectè procedit ad effectum agendi , et excipiendi nisi periurium sit iam incursum.respon.55.nu.4. 128

Index

Relictum filio aut ſeruo an acquiratur patri vel dño ex tacita voluntate defuncti,an verò ex legis diſpoſitione.de l.1.l.cum filiofa.nu.29.118
relictum deficiens remanet penes grauatos,vbi non adeſt coniunctus, ſed an pro portionibus hereditariis,an pro virili diſtinguitur.de le. 3. l.re coniuncti.nu.198. 143
Relictum collegio herede,quibuldam de collegio,valet.ad Senat.Treb. l.i.§.ſi autem collegium.nu.1. 159
relicta in teſtamento minus ſolemni debentur naturaliter,ideo legatario competit ius retinendi illa,cum obligatio naturalis producat exceptionem licet non pariat actionem.de leg.1.l.nemo poteſt. numer. 96. 125
relictũ à matre non poteſt dici,quod à lege ſuppletur.reſp.cxc.nu.13.212
Religioſa ſunt quæ religioſis adhærent in rubr,de iudic.num.62. 364
Religioſa loca quæ dicantur.de pignorib.l.oblig.nu.50.29. 38
Religioſæ res an poſſint obligari.ibi.
Reliquerit,verbum ad vltimas voluntates refertur, verbum, dederit,ad donationes.de reuocandis donationibus l.ſi vnquam.numer.95.& 96. 215
Remedium canonis reintegranda , non competit malæfidei poſſeſſori. reſp.xlv. 122
remedium canonis,reintegranda,competit ceſſionario,& ſingulari ſucceſſori,reſp.clii.nu.1. 189
Remedium cano.reintegranda non datur contra poſſidentem cum titulo,& bona fide.reſp.xlv.nu.7. 113
remedium.l.diffamari.C.de ingen.manumiſſ.non ſolum in actis perſonalibus,ſed etiam in realibus locum habet.reſp.lxxxv.nu.8. 151
remedia plura,vel plures actiones vbi ad diuerſa competent, proceſſus unius non impedit proceſſum alterius.reſp.clvii.num.3. 191
Remedium canonis,ſæpe.de reſt.ſpolia.intentans,habet neceſſe probare q̃ ſingularis ſucceſſor ſciret rem eſſe affectam uitio uiolentiæ tẽpore,quo eam recepit.de reſt.ſpol.c.ſæpe.nu.10. 66
remedium canonis reintegranda competit pro iuribus incorporalibus. Et an detur contra ſingularem ſucceſſorem.ibi.nu.19.
remedium.l.ſi.de acquiren.poſſ.C.poſſeſſorium eſt,de quo multa egregie traduntur.Sed an ſit recuperandæ aut retinẽdæ poſſeſſionis remedium,communis quod retinendæ.de interd ſuper continua. rub. numero 6. 240
remedium l.ſi.C.de edic.dini Adria.& interdictum quorum legatorum habent ſe tanquam excedentia & exceſſa.quorum non.in continua. rub.nu.3. 242
remedium poſſeſſorium non datur contra negantes ſoluere canonem ex iuſta cauſa.reſp.64.nu.3. 139
Remedium canonis reintegranda an detur cõtra ſingularem ſucceſſorem.de reſt.ſpo.c.ſæpè.nu.19.& 18. 67
an per canonem reintegranda inducatur nouum remedium poſſeſſorium diſtinctum ab aliis antea introductis.ibi.nu.10.
Remedium canonis reintegranda competit etiam poſſidenti uigore conſtituti,cum is uere poſſideat,qui per cõſtitutum poſſidet.reſpon.46. num.1. 123
remedium canonis reintegranda competit ceſsionario proprietatis.reſpon.46.num.1. 123
remedium canonis reintegranda etiam ficto poſſeſſori competit.reſpo. 45.num.2. 123
remedium quod metus cauſa an competat in ſingularem ſucceſſorẽ. de reſt.ſpol.c.ſepe.nu.36. 68
remedium canonis,ſepe.de reſti.ſpo.an competat ſpoliato per uim compulſuam.ibi.
remedium legis,cum quærebatur.C.unde ui.an competat etiã pro reb. mobilibus,ibi.nu.55. 69
remedium legis cum quærebatur.C.vnde ui.an competat pro recuperãda poſſeſſione naturali ei qui retinuit ciuilem.Et etiam an competat prelato pro rebus eccleſiæ occupatis uacante eccleſia.Et utrum habeat locum in re hereditaria occupata.ibid.nu.56.57.& 58.
remedium d.l.cum quærebatur.an competat prædoni.ibi.nu.69.
An cõpetat ſingulari ſucceſſori.nu. 61. An cõpetat reuerſo ab hoſtibus pro recuperada poſſeſſione occupata tempore captiuitatis.nu. 62.An detur contra tertium poſſeſſorem.nu.63.Verum detur contra eum qui occupauit rem vacantem credens eſſe ſuam, puta quia erat fama publica.quod illa res erat maiorum ſuorum.nu.65.
remedium.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.an habeat locum pro rebus mobilibus.ibi.nu.67.Et an habeat locum in eo, qui accepit equum ſoliuagum in paſcuis.ibi.nu.70.Et verum procedatur in rebus.quas ſpoliatus incontinenti recuperauit.ibi.nu.71.
remedium cano.reintegranda pro quibus rebus detur & quibus competat.de reſti.ſpoliat.c.ſæpe.nu.21. cum ſeq. vſque ad nu.29.67.
remittentes ſibi inuicem omne ius præſens & futurum tam ex teſtamẽto quam ab inteſtato,et tam ex cauſa fideicommiſſi,quam alia quauis cauſa,an intelligantur renuntiare fideicommiſſo relicto in teſtamento paterno.de verb.obl.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.67.et 69. 190
remoti qui dicantur ſtandum eſt arbitrio iudicis.reſponſo 10. numero 6. 111
Renuntiatus liti,non videtur fatẽri aduerſarium habere ius.de acqui. poſ.§.nihil commune.nu.113. 205
renuntians in peritorio debet in expenſis condemnari , limita dupliciter ibi.nu.115.et 117.
renuntians appellationi,liti,et inſtantiæ, in dubio cenſetur renuntiaſſe,quia iniuſtam cauſam fouet.reſp.164.nu.4. 183
Renuntians primo beneficio,vt ſecundum obtineat,an ad priorẽ redire poſſit.reſp.xxiiij.nu.1.& 8. 112.113
Renuntiari non poteſt his,quæ ſunt liberæ facultatis,etiam cũ iuramẽto.reſp.cxxxix.nu.8. 181
renuntians cum iuramento bonis paternis,an etiam cenſeatur renũciaſſe ſupplementum legitimæ.de vulg.ſubſt.l.j.nu.69. 61
Renuntiari,an poſſit per contrahentes ſtatuto diſponenti , quod debitũ præſcribatur ſpatio decem annorum.concl.quod non.de leg.j.Nemo poteſt.nu.116.& 117. 125
renuntiatio anterioritatis hypothecæ facta per filiam maritatam nõ nocet patri.ſolu.matr.l.ij.§.item ſi voluntate,nu.1. 50
renuntiatio beneficij facta cum proteſtatione,quod alteri cõferatur,an valeat.de conſt.c.cum M.Ferra.nu.174. 18
Renuntiatio meticuloſa licet mero iure valeat,tamen reſcinditur actione quod metus cauſa.de reſcri.c.ex parte.nu.26. 25
Renuntiatio facta vni ex fratrib.per ſororem , an cenſeatur tantũ facta in fauorem illius,cui renuntiauit,an verò omnium fratrum.ad ſenat. Treb.l.j.§.denique.nu.8. 63
Renuntiatio quæ tacita fuit in vna inſtantia,an noceat in alia.in tract. de peſt.c.3.nu.16. 81
Renuntiare & repudiare hæreditatem,quando differunt.de reuo. dona. l.ſi vnquam.nu.21. 310
Renuntiãs omni legum auxilio,an cenſeatur renuntiaſſe beneficio huius legis.de reuo.dona.l.ſi vnquam.nu.116. 316
Renuntians omni legum auxilio cum iuramento,an cenſeatur renũciaſſe beneficio huius legis.Et an iuramentum habeat vim ſpecificæ renũtiationis.de reuo.dona.l.ſi vnquam.nu.117. 316
Renuntians omni iuri ſibi competenti non intelligitur renũtiare iuri acquirendo ex noua cauſa futura.ampliat vt ibi.de reuo.obl.l.qui Romæ. §.duo fratres.nu.11. 287
renuntiatio non inducitur per actum contrarium non ſortientem effectum ſecundum intentionem agentis.de acqu.poſſ.§.nihil commune. nu.127. 205
Renuntiatio iuris conditionalis facta abſente,an valeat.de pac.l. conditio.qui acceptauit renuntiationem pro abſente,an valeat.de pact.cõditionis.nu.15. 303
Renuntiatio eſt facti,ideo à ſapientib.extendi non poteſt.de reuoc. donat.l.ſi vnquam.poſſ nu.119. 316
Renuntiatio tacita idemne debeat operari,quod expreſſa.de reuo.dona. l.ſi.nu.218. 317
renuntiatio eſt donatio.de reuoc.dona.l.ſi vnquam.nu. 10. & 22. diſtin. num.23. 310
renuntiatio iuris conditionalis facta in iudicio , an noceat renuntianti. C.de pact.l.j.nu.16, 303
renuntians fideicõmiſſo debito ex teſtamento paterno non intelligitur renuntiare fideicommiſſo conditionali.de verb.obl.§.duo fratres. nu. 61.& 62. 284
Renuntians omni iuri,quod habet,vel habere ſperat,nõ intelligitur renuntiare iuri acquirendi ex ſupernenienti cauſa,niſi hoc dicatur.Ampliatur quadrupliciter.ibid.de pact.l.conditionis.nu.26. 303
renũtiari nõ poſſe iuri de futuro quomodo procedat,& intelligatur.de priui.cred.l.ij.§.ſi ſponſa.nu.8. 238
renunciatio cõditionalis facta præſente parte , an valeat & habeat uim pacti de non petendo.de pac.l.conditionis.nu.13. 302
Renuntiatio iuris cõditionalis iurata,an noceat renũtianti.ibid.n.17. 303
Renuntiatio iuris cõditionalis geminata,an noceat renuntianti. ibidem num.18.
renũtiatio iuris cõditionalis facta in ſcriptis,an noceat renuntianti.ibi. nu.19.
Renuntiari poteſt per pactum beneficio excuſſionis.de pign.l.oblig. numero 26. 28
Renuntians liti motæ coram arbitris,ſolum cenſetur renũciare compromiſſo non iuri,de acqu.poſ.§.nihil commune.nu.109. 204
renuntiare liti poteſtatior inuito reo,declara niſi interſit rei,quod feratur ſententia.ibid.
renuntiatio indefinita & generalis non trahitur ad ius fideicommiſſi de futuro.de verb.obl.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.74. 290
renuntiatio iuris de futuro non præiudicat renuntianti ſi ius renunciatũ nõ acquiratur ei,in cuius fauorẽ facta fuit renũtiatio.ibi.n.89.291
renuntians liti cenſetur in dubio renuntiaſſe eam iuri,quàm inſtãtiæ.de acq.poſ.§.nihil commune.nu.106. 205
renuntians liti in beneficialibus, ſolum cenſetur renuntiare inſtantiæ, ratio.ibi.nu.107.
renuntiari an poſſit beneficio ceſſionis bonorum.de pig.l.obligationes. nume.30.& 33. 28
renuntians omni iuri quod habet,et habere ſperat,vel poteſt,non intelligitur renuntiare iuri ſuperuenienti ex noua cauſa.de verb.obl.§.duo fratres.nu.77. 290
Repræſaliũm actio non habet locum in peregrinis,et rufticis,qui eundo et redeundo plena ſecuritate gaudere debent. in tracta.de repreſ.c. 5.nu.144. 94
repræſaliæ an et quando exerceri poſſint in fugientes à ſuo domicilio propter peſtem.Et an habeant locum contra eos qui ui uenientium compulſi ſunt uenire ad locum repræſaliarum.in tracta.de peſt.c.principale. 163.164.77.
repræſaliis conceſſis contra Auenionenſes,an Hiſpani & Itali ibi habitantes capi poſſint.ſol.mat.nu.12.in continuatione rub.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

reperta fallis concessis contra Auenionenſes an originarius Auenionēſis alibi habitans capi poſſit.ibi.nu.13.

repreſaliæ concessæ contra Perusinos non comprehendunt Perusinum nomine tantum.ſoluto matrimonio.nu.15. in continuatione rubr.57

1 Res potest dici alicuius dupliciter reſpectu iuris proprij.l.&iuris.de interdi.l.videamus.nu.11. 241

res subiectæ restitutioni alienari possunt pro redemptione grauati,& filiorum suorum captiuorum.de pig.l.obligationē.nu.55. 30

res perempta,post mora fingitur extare odio morosi.infertur ad plura. si cer.pet.l.quod te.nu.12. 12

1 res donatæ an per inobſeruantiam poſsint vendicari?&an propter alimenta non præſtita.de reuo.dona.l.h.129.& 132. 322

1 res iudicata quos effectus operetur.de verborum obli.§.duo fratres.nu mc.4 287

res mobiles,an propriè poſſideantur.de acquir. poſſ.l.poſſeſſ.nu. 24. 196

res non dicitur inuenta ſolo aſpectu.infertur vt ibi.nu.52. 198

res aliena pignori dari non poteſt,vendi autem poteſt,&cur diuerſum. Limitatur & declaratur multimode.nu.15.ibi.de pig.l.conuentio generalis.nu.14. 26

1 rei vendicatio datur domino & poſſeſſori contra depoſitarium detinentem.de priuilegiis creditorum.l.ſi ventri.6.in bonis menſularij.nume ro 17. 247

rei vendicatio,an detur contra miſſum in poſſeſsionem ex primo decreto.ibid.

1 Rei iudicatę diffinitio.de re iud.l.res iudicata.nu.4. 216

rem in nullius bonis eſſe qualiter probetur.& nu.ſeq.& nu. 40. de acq. poſſ.l.rem quæ nobis.nu.34. 211

1 rem eandem diuerſo iure cenſeri,diuerſis reſpectibus conſideratis non eſt abſurdum,atque etiam diuerſo nomine nuncupari.de reuo.don.l. ſi.num.122. 321

rem eodem modo fuiſſe perituram penes creditorem ſicut periit penes debitorem,qualiter ſciri poterit,ſi cer.pet.l.quod te.nu.33. 14

1 res facilius conſeruatur quā de nouo acquiratur.reſpo.50.nume.8. 125

2 res inter alios acta,alijs etiam quo ad dominum&poſſeſsionem nō præiudicat.reſpo.53.nu.16. 127

2 rei effectus optima probatio.reſpo.90.nu 17. 152

1 Rei appellatione,an veniat perſona.de le.j.l.ferri.§.l.abeo ait.nu.2.106

2 Rerum appellatione veniunt iura incorporalia.de cau.poſſ.& proprie. c.cum Eccleſia Sutrina.nu.101. 64

1* Rerum quædam diuinæ,quædam humanæ.de interdict.le.videamus. numero 1. 241

2 Res vbi non eſt in commercio acquirentis lege prohibente,tunc acquirenti non debetur aliquod intereſſe.reſp.lxxxj.nu.26. 148

2 Res emphyteuticæ tradi dicuntur,ſi facta inueſtitura à directo domino poſſeſsio apprehendatur.reſp.cxxxvij.nu.2. 179

1 rei vendicatio nō datur pro legato partis bonorum.de l.1.l.per omnia. nu.53.Nec pro legato quantitatis.nu.54.Nec pro legato generis.num. 55.Nec pro legato alternatiuo.nu.56.Nec pro legato rei alienæ rationes autem prædictarum limitationum ſuis locis traduntur.ibi. numero 57. 102

1 rei vēdicatio pro legatis alternatiuis etiam ante electionem factam cōperit.de leg.1.l.ſi ex toto.§.ſi ita legatum.nu.9. 115

1 Rei vendicatio,an iure illo competeret pro fideicommiſſis.de le.j.l.per omnia.nu.21. 100

2 in Re communi pluribus vt ſingulis exigitur conſenſus omnium, & in re communi potior eſt conditio prohibentis.reſp.lix.nu.7. 119

1 re,& verbis coniuncti,an dicantur ita à teſtatore vocati. Titio &Mœuio Stichum do,& lego,poſt plura quod ſic de leg.3.l.re coniuncti.num. 54.& 56. 137

1 rem eandem non debere diuerſo iure cenſeri,intelligitur,poſtquam eſt in eſſe deducta,ſed bene poteſt diuerſo iure in eſſe deduci.ad le.Fal.l. in quartam.nu.18. 146

1 res hę dicuntur ſeruando ſeruari non poſſe,quæ triennio non durant. ad ſenatuſ.Treb.l.j.§.fuit quæſitum.nu.18. 159

1 res communis indiuidua non poteſt ſimpliciter dici mea,ſeruus ſi ſit diuiduus.de le.j.l.ſerui electi.§.l.abeo ait.nu.7. 109

1 re coniuncti hi dicuntur,quorum vni totum integraliter,alteri pars integraliter relinquitur,vt ſi vni legetur fundus, alteri vſusfru.de veritate huius exempli late ibi.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.38. 136

re coniuncti nō dicuntur,quibus eadem res ſeparatim tacitè relinquitur,ideo ſine partibus inſtituti non ſunt re coniuncti.De veritate ibi, limita.nu.36.& 31.

re coniuncti etiam dicuntur, ſi vni vſusfruct. omnium bonorum relinquatur,& alter inſtituatur hæres pleno iure.ibi.nu.40.

re coniuncti cenſentur,quibus eadem ſumma ſub eadem verborum conceptione relicta eſt,puta ſi dicat teſtator Titio decem , & Seio decem lego.Quid ſi in eadem verborum cōceptione eſſet repetita ſumma,puta,Titio decem & Seio decem lego,an cenſeantur vocati ad vna decē, an verò quilibet ad decem,communis quod quilibet ad decem admittatur.de leg.3.l.re coniuncti.nu.28. 135

re coniuncti an dicantur,quibus res eadem ſeparatim relicta eſt,hoc acto vt quilibet eam inſolidum habeat,communis quod non, licet diſputando teneat contra.ibi.nu.29. 136

re coniuncti non dicuntur hi quibus eadem quantitas ſeparatim legata eſt,ideo ſi Titio decem teſtator legauerit,& Sempronio decem,quilibet habebit decem.de veritate.ibi late.ibi.nu.27. 135

re coniuncti etiam dicuntur hi,quibus eadem res relinquitur a diuerſis hæredibus,quorum vnus habetur loco alterius,puta ſi ab inſtituto & eius ſubſtituto relinquatur.ibi.nu.20.

re tantum coniuncti qui dicantur,& qui re & verbis.ibi.nu.24.42.& 44 fo.135.& 136. vbi qui ſint verbis coniuncti latè diſquiritur. & num.54 vbi de re et verbis coniunctis. 137

1 *Reipublicæ intereſt ciuitatem repleri etiam liberis pauperibus.ſolut. mat.l.j.nu.20. 40

reipublicæ intereſt ciuitatem eſſe repletam liberis , ſed an intelligatur etiam de baſtardis.& de ſeruis.ibid.nu.18.

1 reſpublica etiam alia quàm Romanorum habet tacitam hypothecam in bonis adminiſtratoris.de priui.credi.l.priuilegia.nu.30. 239

1 reipublicæ et eccleſiæ fauore actio perſonalis datur in ſucceſſorem ſingularem,intellige in ſubſidium debitore excuſſo et eius hærede.ad ſenat.Treb.§.ſi hæres.nu.7. 160

2 reipub. utilitatis cauſa poſſunt paues cuiuslibet priuati capi,item plaſtra et boues et alia animalia pro conducendis blado vino,et ſimilibus ad exercitum,ſeu ad locum peſtiferum. Et an non habentes huiuſmodi animalia poſſint cogi ad ea emenda , vt reipub. commodent.in tract.de peſt.c.4.nu.121,122.et 123. 85

reſpub.poteſt cogere ciuem vt equum vel aſinum ſuum commodet pro conducendo faſtarium mitratum per ciuitatē vel trahendū maleficto rem ad caudam equi.nu.124.ibi.

reipublicæ utilitatis cauſa an poſsint cogi ſubditi ad conducendū delinquentes ad carceres.nu.125.ibid.

1 *Reſcriptum principis,uel ſtatutum cum clauſula,ſi euidentiſſimè conſtiterit non intelligitur requirere maiorem probationem,quam requiratur de iure communi in illa materia.ſol.matri,l. ſi conſtante. numero 16. 53

1 Reſcriptum non nitiatur,ſi fuerit erratum in proprio nomine impetrā.§.ſi.de leg.j.l.ſi quis in fundi vocabulo.nu.5. 106

2 Reſcribere poteſt inferior ex cauſa magna cōtra ius.de reſcri.c.ſicut Romana.nu.27. 22

2 Reſcriptum conditionale non reddit conditio,quę tacitè ineſt.de reſcriptis.c.ex parte.nu.29. 25

Reſcriptum contra ſtylum curiæ,eſt de falſitate ſuſpectum.ibid.nu.32.

2 Reſcriptum ſumit uires ab intentione reſcribentis.de reſcri.c. ad aures. nu.6. 33

Reſcriptum quid ſit.de reſcrip.in rub.nu.10. 347

2 reſcriptum quare recipit eaſdem interpretationes,quas recipit ius communè.de reſcrip.in rub.nu.11. 21

Reſcripta,quare dicantur modici præiudicij.ibi.nu.12.

Reſcriptū ſpeciale magis obſeruatur , quam quod generale præcipitur. de reſcrip.in rub.nu.13. 21

Reſcriptum,epiſtola,ſententia inferioris habentis poteſtatē legis cōdēdæ,an & quando habeat uim legis.ibid.nu.8.

1 Reſcriptum dici poteſt , ſi concedat aliquid contra diſpoſitionem iuris circa modum procedendi.de reſcrip.in rub.23. 21

2 Reſcriptum contra ius commune non ualet,niſi fiat facta mētio iuris.de reſcrip.c.ſicut Romana.nu.36.37.38.& 39. 22

Reſcriptum non poteſt dici ſubrepticium,ſi in precib. fiat mentio iuris communis.ibi.nu.40.

2 Reſcriptū ſubreptitiū nō reddit falſitas narrata circa merita cauſæ,vnde reſultat exceptio peremptoria.de reſcrip.c.ſicut Romana.nu.79. 24

2 Reſcriptum contra ius caſib.ſolitis fieri ex mera facultate facientis, ualet.de conſti.c,cum M.Ferrarien.nu.46. 9

2 reſcriptū alicui conceſſum quod libere poſsit appellare,quid operetur. de reſcrip.c.ſicut Romana.nu.46.& 47. 25

2 Reſcriptum in dubio,debet intelligi de reſcripto contentioſo,nō de priuilegio,ſeu gratia.de reſcri.in rub.nu.17. 21

2 Reſcriptum ſecundum non derogat primo priuilegio,ſi de eo nō faciat mentionem.de reſcrip.c.ſicut Romana.nu.31. 22

Reſcriptū alicui conceſſum,vt liberè poſsit appellare,non habet effectū in his caſib.in quib.prohibetur appellare propter ſuū delictū.ibi.n.32.

2 Reſcriptum conceſſum ad petitionem partis,ſubintelligitur conditio,ſi preces veritate nitantur.de reſcri.c.ex parte.nu.27. 25

Reſcriptum impetratum fuiſſe per taciturnitatē ueritatis, probare tenetur illud excipiens.de reſcrip.c.ex parte.nu.31. 25

2 Reſcriptum contra ius in caſib.communiter fieri conſuetis, ualet.de cōſti.c.cum M.Ferra.nu.45. 9

Reſcriptum ſecundum ſpeciale derogat generali,de eo etiā nō facta mētione.fallit tribus modis.de reſcrip,c.ſicut Roma.nu.60. 24

Reſcriptum generale ſecuta ſpecificatione,præfertur alteri generali nō ſpecificato,ibi.nu.64.

Reſcriptum minus generale,derogabit minus generali,& quomodo cognoſcatur quorum alterum ſit minus generale.ibi.nu.66.

reſcriptum primum ſpeciale prænalet ſecundo ſpeciali,niſi in ſecundo fiat mentio de primo.ibi.nu.68.

Reſcriptum per quod cōmittitur vnus articulus cauſæ alteri delegatę, derogat primo,etiam non facta mentione de eo.ibi.nu.69.

Reſcriptum poſterius, derogat priuilegio continenti idem,quod ius commune.fallit tribus modis.ibi.nu.70.

Reſcriptum non faciens mentionē de priuilegio dante formā reſcriptis impetrandi non ualet.ibi.nu.74.

Reſcriptū impetratum contra ſcholarem,tacito quod ſit ſcholaris,non. ualet,nęc contra feudatarium tacito quod ſit feudatarius.ibi.nu.75

Reſcriptum

Index.

reſcriptum nõ faciens mentionem de priuilegio,per quod priuilegiato concedituꝛ exceptio peremptoria,valet.ibi.nu.76.et 77.

2 reſcriptum alicui conceſſum,quod ei liceat liberè appellare in caſibus iure prohibitis.operabitur vt liceat appellare.de reſcrip.c.ſi Romana.nu.28. 22

2 reſcriptum Papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius.de reſcr.c.ad aures.nu.45. 34

3 reſcriptum non uitiat falſa latinitas,quæ per figuram ſaluari poteſt.de reſcri.c.1.nu.38. 12

reſcripti appellatione large continentur beneficia principum,et priuilegium.de reſcrip.in rub.nu.15. 21

reſcripta non extenduntur ad perſonas, nec ad res non comprehenſas in ipſis.de reſcrip.in rub.nu.6. 21

reſcripta faciunt ius inter partes,etiam contra quas conceduntur,de reſcrip.in rub.nu.1. 10

reſcripta emanant pro conſtitutionum obſeruantia.ibid.nu.2.

reſcripta ſunt communia inter partes ibi.nu.3.

3 reſcriptorum ad beneficia multa ſunt genera.de reſcrip.in rub.nu.16. 22

2 reſcriptum delegatorium non extenditur ad perſonam,nec ad dignitatem non expreſſam.reſpon.x.nu.1. 108

3 reſcriptum delegatorium ante preſentationem factam,nullã tribuit iuriſdictionem.reſpo.cxlix.nu.4. 187

3 reſcriptum ſubrepticium nullam tribuit iuriſdictionem.reſpon.x.numero 6. 108

3 reſcriptum ſubrepticium non valet.reſpo.j.nu.5. 104

2 reſcripta ſunt reſtringenda,ne circumueniatur cõcedens,procuratoria uerò latè ſunt interpretanda.reſp.xliii.nu.4. 121

2 reſcriptis ſufficit exprimere primam literam nominis proprii.de conſt.c.cum M.Ferrarien.nu.1. 7

3 Reſeruata principi non intelliguntur conceſſa in quantacunque ampliſſima delegatione.reſp.cxlix.nu.1. 187

3 reſeruatum ſemel amplius videtur non poſſe reſeruari.reſp.6.nu.1. 106

3 reſeruatio ſolius ſuperioritatis,arguit nullum aliud ius Regi cõpetere.reſp.lxxx.nu.34. 144

reſeruationes ſunt odioſæ &ſtrictè accipiendæ.reſpo.vj.nu.5.fol.106.& reſp.xxvii. 118

3 reſeruatio ſpecialis beneficii an inficiat titulum & poſſeſſionem.de acqui.poſſ.c.nihil commune.nu.82. 103

3 Reſidere &deſeruire dicuntur Cardinales,& curiales in beneficio,dum ſunt in ſeruitio Papæ.reſp.xxvi.nu.30. 114

3 reſidere in monaſterio non poteſt Cardinalis,cum ſit vocatus ad maius tribunal.ibi.nu.31.& reſp.38.nu.9. 118

2 reſidere quomodo compellatur beneficiatus.reſpon.16.nu.34. 114

2 reſidentes ſolum in electione ſunt vocãdi non abſentes in remotis partibus.reſp.xxix.nu.4.& 5. 115

reſidentiam niſi in vno facere non poteſt ad plura beneficia promotus.reſpo.16.nu.32. 114

3 Reſpondere verbũ in contractibus idem eſt quod ſoluere,in iudicialib⁹ verò idem eſt quod comparere.de iud.c.1.nu.60. 46

2 reſpondens vbicunque addit vel detrahit interrogationi,additio dicitur diuerſa diſpoſitio.reſpon.104.nu.2. 158

3 Reſponſio poſitionibus impertinentibus iubente iudice facta, conſenſum non inducit.reſp.clv.nu.3. 191

1 reſponſio facta longo interuallo,an obliget reſpondentẽ ſaltem in vim pacti nudi?quod ſic,limita vt ibi.de verb.obl.l.1.§.qui pſens.nu.10.259

1 reſponſionem duplicem poteſt actor ſcindere,& acceptare in paſſibus et punctis pro ſe facientibus,de vulg.& pup.l.heredes nu.31. 60

3 Reſtituere fructus tenetur qui auſu temerario eos percepit.reſponſ.2.num.1. 105

1 reſtituendus eſt quilibet reſtitutionem petens pro abſente ſpoliato. de acqui.poſſ.§.nihil commune.nu.57. 203

3 reſtiturum non dicitur quod incontinenti fuit ablatum.de cauſ.poſſ.& proprie.c.cum Eccleſia Sutrina.nu.101. 64

3 reſtituere aliquem ad appellandum,legatus de latere non poteſt.de reſc.c.ſicut Romana.nu.17. 22

3 reſtitutio in integrum non admittitur, niſi ſpecialiter petatur, & eius cauſa plene cognoſcatur,ac terminetur.reſpon.187.nu.10. 210

3 reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem.xxx.vel xl.anno.ex capite ignorantiæ,ex communi ſententia admittitur.reſpon.149.numero 22. 187

3 reſtitutio in integrum aduerſus inſtantiæ lapſum competit impedito cõparere propter peſtem.in tract.de peſt.c.3.nu.36. 81

1 reſtitutio in integrum tranſmittitur in hæredem, ſecundum regulas iuris communis,de vul.& pup.ſubſtit.l.j.nu.136. 63

1 reſtitutio,eſt verbum commune,de vulg. & pup.ſubſt. in continua.rub.nume.11. 58

reſtitutionis in integrum beneficium tranſmittitur ad hæredem,quo ad excluſionem ſubſti.de vul.ſubſt.l.hæredes.nu.134. 63

reſtitutionis in integrum euentus an & quando haberi debeat in conſideratione,& quando non.ibi.nu.125.

1 reſtituto fideicommiſſo per patrem,in filium tranſeunt vtiles actiones tantum,& quæ ſit huius dicti vtilitas.& de veritate.de leg.j.cum filio fam.nu.72. 110

1 reſtitutione facta actiones actiuè directè remanent penes hæredẽ inutiles,et inefficaces,et ſi nõ interuenerit aliquid horum de quibus in l.3.C.de noua.et quæ ſit ratio,ad Senatuſc.Treb.l.explicito.num.11. 155

reſtitutioni fideicommiſſariæ ſubiaceat etiã illud,quod grauatus habuit a cohæredib.ex ſubſtitutione reciproca.de ueritate.ibid.ad Senatuſc. Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.36. 177

2 reſtitutionem coniugis petenti,quæ exceptiones obſtent.de acqu.poſſ.§ nihil commune.nu.84. 204

1 Reſtitutio in integrum,an detur aduerſus cõtractus celebratos per prodigum ante interdictum.de verb.oblig.l.is cui bonis.nu.36. 272

1 reſtitutio in integrum,an impediat executionem ſententiæ.de re iud.l.iiij.§.condemnatum.nu.30. 223

reſtitutionis in integrum petitio,an impediat executionem trium ſententiarum conformium.ibi.nu.31.

1 reſtitutio aduerſus ſententiam latã prætextu iuramenti neceſſarij inter quantum tẽpus peti debeat poſt inſtrumenta de nouo reperta. de iureiur.l.admonendi.nu.17. 7

2 Retentio decimarum ob iuſtam cauſam,non cauſat interdictum poſſeſſorium.reſp.xxvj.nu.21. 114

2 Retorquutio,an habeat locum in priuilegiis conceſſis ad petitionem partis.de reſcrip.in rub.nu.5. 21

2 Reuelatio facta parte non citata,& abſque iuramẽto,nihil probat.reſp.lxxvij.nu.6. 141

1 Reuereatur,verbum commune eſt.Idẽ in verbo deuoluatur.ibi.de vulg.& pup.ſubſt.l.Centurio.nu.194. 88

2 Reuocatio generalis omnium priuilegiorum,non derogat priuilegiis habentib.clauſulam derogatoriam derogatoriorũ, niſi de eis fiat ſpecialis mentio.reſp.clxxiiij.nu.15. 200

2 Reuocatio officiorum perpetuo conceſſorũ his verbis cõcepta, ſi prius officialib.reſtitutæ pecuniæ fuerint,cõditionalis,ſeu pura cenſeatur. & ibi vide nonnulla de gerundio & ablatiuo abſoluto.reſpõ.clxxxv.nu.1.& 12. 208.& 209

1 reuocationi an locus ſit,ſi agebatur inter partes quod donationes & cõuentiones fierent in ſcriptis,& tamen illę non reperiãtur in ſcriptis, an per inobſeruantiam earum conuentionum,de quib.ante ſcripturã actum fuerat,ſi illę non reperiantur in ſcriptis,reuocetur donatio.de reuo.dona.l.ſi.nu.102.& 103. 321

1 reuocatoria licet non deeat futuris creditorib.ſi tamẽ poſt alienationẽ diſſoluta ſit obligatio priorum,ex pecunia poſteriorum,tamen poſteriorib.datur reuocatoria ex perſona priorum.de priui.credi.l.ſi venturi.3.eorum ratio.nu.2. 137

1 Reus an ſit abſoluendus ab obſeruatione iudicij,an verò a petitis,quando actori nullus fuit datus terminus ad probandum.de iureiur.l.admonendi.nu.78. 20

1 reus differens ſuas probationes malitioſe vſque ad diẽ renũtiationis,debet in expenſis condemnari.de acq.poſ.§.nihil commune.nu.118. 205

reus confitens agentem interdicto retinendę poſſidere, abſoluẽdus eſt inſtantia iudicij.de veritate tamen.ibi.nu.119.

1 reus nõ tenetur edere actori ad ſuam intentionem fundandã, & quare. Fallit ex iuſtis cauſis,quæ autem ſint cauſæ iuſtæ,traditur.nu.6. ſque ad nu.19.de eden.l.ipſe diſpice.nu.5. 295

reus,an teneatur edere actori inſtrumenta ſua ſi actor amiſit propria inſtrumenta.ibi.nu.9.

reus an teneatur edere actori ad replicationem fundandam, communis quod ſic,& quare potius quam ad intentionem fundandam.ibi.nu.17.

1 reo confitente delictum nõ debet iudex ad executionem procedere,niſi prius inueſtigauerit de veritate cõfeſſionis,& niſi ſibi conſtiterit de delicto cõfeſſato,& quid agere debeat ſi cõfeſſio ſit falſa. de damno infecto.§.hoc autem iudicium.nu.78. 193

1 reo diſpẽſato,vt poſſit nõ obſtãte ſtatuto probare cõtra inſtrumentum, actor cẽſetur diſpenſatus,vt cõtrarium probet.de iureiur.l.admonendi.nu.60. 19

2 reus cõfitens delictum deductum cum qualitate,adhuc nõ poterit puniri,quia non cenſetur cõfiteri qualitatem,quod nouem modis ſequentibus reſtringitur.de reſcrip.cap.ex parte.nu.67. 27

2 reus proponere dicitur,ſicut actor.de conſti.c.cum M.Ferra.nu.27. 8

2 reus ratione coniunctionis poteſt excipere de iure tertij cõiuncto ſuo. reſp.liiij.nu.5. 127

2 reus pluribus defenſionibus vti poteſt & contrariis.reſpon.1.nu.7. 125

1 *Rex Franciæ in ſua ditione dicitur Imperator,cum neminẽ recognoſcat.reſpon.76.nu.8. 202

2 Rex Franciæ dominus appanagij tenetur ſubminiſtrare pœnam deſcendentibus ex eo.reſpon.80.nu.26. 144

2 rex & eius ſenatores poſſunt cognoſcere de poſſeſſorio, item de titulo.reſpon.17.nu.2.& 3. 110

2 rex tenetur ad datium tiragij,ſi ſaltem ipſe vehat negotiandi cauſa.reſpon.175.nu.17. 201

2 rex Franciſcus,hæres Philippi, factum ipſius Philippi improbare nequit.reſpon.80.fo. 144

2 *Rogatus reſtituere prælegata,non cenſetur grauatus reſtituere portionem prælegatorum ſibi iure hæreditario obuentorum. reſpon.133.nume.3. 177

2 *Romanorum rex poteſt extra vrbem Romam coronari,ſi in ea vigeat peſtis.Et idem venit dicendum ſi peſtis ſit Mediolani vbi idem rex alio debet diademate inſigniri.nume.170.in tract.de peſt.cap.j.nu.169.& 170. 78

1 Ripa vicina prædio,an cenſeatur vendita vendito prædio? quod ſic.de flumi.l.quominus.nu.72. 249

ripa,an ſit computanda in menſura prędij venditi,quod non,intellige & limita vt nume.75.ibi.nu.73.

ripæ formam,an poſſit mutare vicinus,in prędiudicium eius qui abſque

vlla

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

ulla cluſa,ſed mediante naturali ripæ ſitu ducebat aquã ad molendinum.ibi.nume.71.

ripæ ſi propter cluſam molendini plus ſolito inundẽtur, hoc damnum conſiderabile non eſt,nec id prohibere poteſt vicinus, ne fiat cauſa. ibi.nu.80.

riparum vſus licet ſit publicus,proprietas tamen eſt illorum qui habẽt prædia vicina,& quare.et traditur not.conſideratio.nu.67.ibid.nu.64. cum num.ſeq.

1 Rixoſus debitor non dicitur eſſe idoneus,nec ſoluendo,quamuis ditiſſimus ſit.de re iud.l.ſi quis alio.num.3. 219

1 rixoſus prohibetur promoueri ad epiſcopatumſoluto matrimonio.l.ſoluto matrimonio.num.41. 47

2 Rubricæ decreti ſunt apocriphæ.ſi certum petatur.l.1.nu.104.

Rubricæ quę dicantur habere ſenſum perfectum. ibi.

rubrica enunciatiue loquens imperfecta dicitur, quæ vero diſpoſitiuè, perfecta dici debet.ibi.num.11.

rubrica habens ſenſum perfectum habetur pro textu.ibid.nu.9.

1 rubrica inſtrumenti,an faciat fidem.de iureiu.l.admonendi.nu.157. 22

rubrica generalis ampliat nigrum ſpeciale.ſi certum petatur.l.i. numero 13. 4

1 rubrum ambiguum à nigro declarari debet.ſi cer.pet.in continua.rubr. num.20. 3

rubrum non ampliat nigrum,niſi oratio rubric.ſit perfecta,ibidem.nume.16. 2

rubro ſi cõtradicat nigrum,eſt ſtandum nigro tanquam poſteriori.ibidem.num.15.

1 Ruſticus falconem cum ſonaliis accipiens et dans carnes falſas ad comedendum ſi moriatur falco tenetur de interitu.Limita ut ibi, de acquirend.poſſeſſio.l.rem quę nobis.num.39. 211

2 ruſticus,qui longo tempore ſoluit par caponum alicui nobili,nulla cauſa adiecta,ſi ceſſet ſoluere,nobilis non habebit aliquod remedium poſſeſſorium.de cauſa poſſeſſ.et proprietatis.c.cum eccleſia Sutrina.num. 45. 61

2 ruſticus qui ſcripturas contrarias in iudicio produxit,an poſsit,productionem reuocare.in tract.de peſt.c.4.nu.235. 87

ruſtico an currat tempus præfinitum ad agnoſcendum bonorum poſſeſſionem.nu.236.ibid.

ruſticus an et quando poſſit poſt litem conteſtatam opponere exceptionem declinatoriam,quę debet opponi ante litem conteſtatam.nume. 237.ibid.

ruſticum an et quando excuſet iuris ignorantia.nu.238.et nu.244.245.et ſeq.ibidem.

ruſticus an poſsit reuocare confeſsionem ſui aduocati.nu.239.ibi.

ruſtica mater ad ſecunda vota trãſiens,an excuſetur propter iuris ignorantiã. et priuari debeat hereditate filii pupilli ſi no inſtetit vt tutor ab ea petitus conficeret legitimum inuentarium.nu.240.et 241. ibid.

ruſtici an et quando excuſantur ab his quę ſunt ad rigorem iuris cõſeruandum producta.num.242.ibid.

ruſtico non nocet præſumptio obligationis contractę diutina præſtatione.num.245.ibid

ruſtici an poſsint ab operibus ſuis diſtrahi,et ad aliud obſequium cogi. Et ibi quę pœna immineat ruſticis qui officialibus obſequuntur.ibi. num.208. 86

ruſtici qui dicuntur.nume.209.ibid.

ruſtici in quo differant ab aſcriptitiis.nume.210.ibid.

ruſtici agriculturæ intendentes ſunt ab omnibus oppreſsionibus defendendi.nume.211.ibid.

ruſtici,non tenentur dare gratis alimenta bariſelis,exactoribus & nũtiis per comitatum incedentibus,nec ipſis animalia cõmodare. Et ibi an poſsint grauari à ſuis dominis,vt ſibi commodent equos, vel boues,num.212.ibid.

ruſtici an cogi poſsint à feudatariis, vt tempore guerræ ſibi pecunias dent pro equis emendis.num.213.ibi.

ruſtici non poſſunt cogi,vt alimenta præſtẽt militibus,& alijs iter facientibus,maxime iudicibus,imo ipſis ſponte dantibus non ſunt acceptanda.nu.214.ibid.

ruſtici non tenentur hoſpitari milites cæteroſque iter agentes fauore publico,niſi per vnum diem & noctem.nu.215.ibid.

ruſtici feminum, vindemiarum & meſsium temporibus excuſantur ab omnibus muneribus extraordinariis.nu.116.ibid.

ruſticorum bubulci & ſimiles perſonę vacantes agriculturæ nõ poſſunt cogi ut pro gaſtatoribus in exercitum uadant.nu.217.ibid.

ruſtici an poſſint et debeant uexari pro debitis fiſcalibus quibus tenentur eorum domini.nu.218.ibid.

ruſtici cogendi non ſunt pignori dare terras boues et pecora creditoribus à quibus mutuati ſunt frumentum,hordeum et ſimilia.nu.219.ibidem.

ruſtici frumentum hordeum et ſimilia mutuantes non poſſunt uſurarũ nomine niſi octauam modij partem ab ipſis exigere, et ſi aliquã pro quolibet aureo,imo nihil hodie ab ipſis uſurarum nomine exigere licet.nu.220.ibid.

ruſticorum boum aratra et cætera inſtrumenta an et quando poſsint pro executione rei iudicatæ pignorari. nu. 221.Et an ex conuentione poſsint pignori dari.nu.221.ibid.

ruſticus boues aut inſtrumenta violenter capiens inuadens aut auferẽs qua pœna puniatur.ibi.nu.223. 87

Ruſtici agricultores dũ villas habitant,& agros colunt an detineri poſſint pro debito.nu.224.ibid.

Ruſtici portantes pullos,oua,frumentum & ſimilia ad ciuitatem vt ea uendant,non debent permitti diutius ibi immorari ſi non inueniant cui vendant,ſed debent cogi reuerti rus ad opera ruſtica, & venalia apud aliquem vrbanum cuſtodienda vel venalia reponere.n.225.ibid.

Ruſtici ſi litis cauſa agant vel conueniantur coram iudicio. ciuitatũ eſt illis ius dicendum ſummariè & velociter.nu.226.Et ſi plures ſint litis conſortes an debeant omnes vel vnus ipſorũ retineri,& cæteri ad negotia remitti.nu.227.ibid.

Ruſtici tempore meſſium vrbes incolentes an cogi poſſint vt rus petãt, & blada ſecent.nu.288.ibid.

Ruſticitas ruſticum excuſat à vera contumacia.nu.229.ibid.

Ruſticus verè contumax excuſatur à mulcta quæ pro vera contumacia imponi debet.nu.230.ibi.

Ruſticus contumax an contumacia non obſtante poterit appellare. nu. 321.ibid.

Ruſticus excuſatur à dolo præſumpto.nu.232.Item à præſumpta vſurarũ fraude.nu.233.ibid.

Ruſticos,an & quando liget regula.Qui contra iura mercatur, in dolo eſſe præſumitur.nu.233.ibid.

Ruſticus teſtis qui contraria depoſuit,an poſsit puniri pœna falſi,num, 234.ibid.

De litera S.

1 SACERDOS ſine peccato poteſt habere filios legitimos & naturales, et ſi contraxerit matrimonium ex diſpenſatione Papæ.ad Senatuc,Treb.l.ex facto 5.ſi quis rogatus.nu.19. 165

2 Sacerdos in pœnitentia imponenda caute debet agere, qualitateſque confitentium diligenter examinare,vt quam ſuſtinere poſſint, verisimiliter pœnitentiam iniungat.in tract.de peſt.cap.8.nu.137.& ſequen. fol.103.

Et an ſacerdos ſi iniquè fuerit arbitratus poterit reuocare ad arbitriũ & aliam iniungere pœnitentiam.nu.141.& ſeq.ibi.

ſacerdos an poſsit cautionem exhibere à pœnitente de adimplendo pœnitentiam.nu.145.ibid.

ſacerdos,an & quando habeat poteſtatem abſoluendi pœnitentiam.ibi. num.31. 101

ſacerdos proprius quis dicatur.nu.32.ibid.

ſacerdotum officia quæ ſint.nu.25.ibid.

ſacerdotalis authoritas ex ipſorum numero vileſcit.nu.26.ibid.

ſacerdos verus eſt medicus,qui nouit emplaſtrum efficax ad pellendam peſtem conficere,herbamque ſalutis & uirtutis oleũ oſtendere iis qui ſe a peſte ſeruari cupiunt.ibid.nu.21.et ſeq. 100

ſacerdos uti publica perſona an ſtipulari poſsit pro abſente uſurarum reſtitutionem.ibi.nu.106. 101

ſacerdoti atteſtanti ſe habuiſſe licentiam reuelandi confeſſionẽ,an credendum ſit.nu.109.Et an eius dicto ſtandũ ſit,ſi dicat ſe abſoluiſſe ex communicatum ante mortem.nu.110.Et an ei credendum ſit dicenti reuelata non habuiſſe.nu.111.ibid.

ſacerdos unde ſic dicatur.Et ibi quare confeſſio ſacramẽtalis fuerit inſtituta.ibid.nu.21. 100

2 ſacerdotib.non licet procurare,et incitare teſtatorem ad aliquid eis relinquendum in alterius damnum.reſp.cxxxiiij.nu.11. 178

1 Sacra et religioſa loca diuinæ res ſunt,et quæ dicantur ſacra et religioſa loca.nu.7.de interdi.l.uideamus.nu.2. 241

1 ſacræ res et religioſæ,an prohibeãtur pignorari clericis, et ſacerdotib. de pigno.l.obligatione. nu.53. 30

ſacræ res et religioſæ,an poſsint obligari ex cauſa neceſsitatis,et quę ſit iuſtiſsima neceſsitas.ibi.nu.54.

ſacræ res,an poſsint obligari cum uniuerſitate bonorum.ibid.nu.49. 29

ſacræ res non dantur pignori.ibi.nu.47.et 48.

*Sacramenta alia Eccleſiæ ſicut nihil valent ſine ſacramento baptiſmi, ita aliæ partes iudicij non ualent ſine libello.de dam. infec.l. dies.5. hoc autem iudicium.nu.109. 9

2 Salarium nemini conſtitui poteſt de publica pecunia ſine licentia ſuperioris,niſi miſſis ad alienas prouincias pro frumento comparando tempore charitiæ.in tract.de peſt.c.4.nu.186. 86

2 ſalarium architecto vel pictori promiſſum pro ædificanda,vel pingẽda domo,an ipſis debeatur integrum, ſi propter peſtem aufugerunt opere imperfecto.in tract.de peſt.c.1.nu.118. 56

2 Saluuſconductus,qui in alio vocabulo dicitur ſaluagardia,per ſcripturam ſolum probari poteſt.in tract.de peſt.c.5.nu.177. 95

1 ſaluus conductus aduerſus creditores conceſſus,non comprehẽdit creditores ex delicto.ſi cert.pet.l.1.nu.98. 6

ſaluus conductus conceſſus, vt quis poſsit venire in ciuitatẽ abſque eo qd moleſtari poſsit cõprehendit etiã debitores ex delicto.ibi. n.99.7

2 Salutem corporis vt procuremus tutior nobis in dubio eſt via eligenda.in tract.de peſt.c.5.nu.161. 94

1 Saua mens,fatuitas,infirmitas,prodigalitas & huiuſmodi corporeo ſenſu immediate,& certitudinaliter probari non poſſunt.ideo in his ſufficit teſti præſumptiue rationem aſsignare.ſi cert. pet.l.1.nu.50. 5

2 ſanis non ſunt adminiſtranda medicamina,nec medicinaliter viuere debent.in tract.de peſt.7.nu.121.& 122. 99

Index

sanitatem qualiter quis probare debeat.c.5.nu.163. 94
sanus quilibet præsumitur,nisi constet de contrario.nu.160. ibi.
Senioritas non consistit in numero personarum, sed in facto & operatione.respo.xciij.nu.21. 154
Sanctimonia & vitæ integritas facit vt quædam sint iure permissa quæ alias non permitterentur.de iureiuran.l.admonendi.nu.182. 23
Sanctio quæ dicatur.de constitutio.in rub.nu.32. 4
Sapientis esse mutare propositum quomodo intelligatur.de leg.j.l.si ex toto.§.si ita legatum.num.22. 115
Satisfacit is qui fideiubet.& vide quomodo procedat.respo.clxxvj.nume.4. 101
Secundum iudicatum,simpliciter confirmans primum quod est de iure nullum,pariter nullum est.resp.cl.nu.7. 188
Secundum decretum potest reuocari per eundem iudicem.de re iudica.l.quod iussit.nu.43. 231
Securitas verbum importat fideiussionem.de dam.inf.in continuatione rubr.nu.11. 189
Scholaris examinatus & licentiatus ante impetitionem bireti,non potest dici doctor.de referip.c.eam te.nu.5. 30
Scholaris iurans,& non aduertens,vel non studens an gaudeat priuilegio scholarium.de iud.c.j.nu.94. 51
Scholaris inhoneste viuens an gaudeat priuilegio scholarium.ibi.nu.95.
Scholaris indigne petens doctoreum graduum,præsumptionis delictum incurrit.de jud.c.j.nu.36. 44
Scholarem aliquem nõ esse,probatur per inspectionem libri matriculæ. de verb.oblig.l.in illa.nu.31. 274
Scholaris cogi potest mutare hospitium,causa euitandæ rixæ.de re iud.l. quod iussit.nu.6. 230
Scholares elapsis viginti quinque annis nõ præsumuntur proficere.Et ideo non excusantur ab oneribus personalibus.in tract.de pest.cap.5. nu.212.& seq. 93
Scholares an vno ex sociis reluctante,possint ganeas in domo tenere.in tract.de pest.c.6.nu.8. 96
Scholaris non potest expelli de domo cõducta etiam si dominus vellet inhabitare.sol.mat.l.dotis causa.nu.148. 45
Scholaris qui cantando, sonando, vel alta voce legendo,impedit socios studere,cogi potest tacere vel domum exire.ibi.nu.136.
Scholaris consuetus ducere meretrices in domo expelli potest,secus si in carnis priuio.ibi.
Scholaris rixosus expelli potest à societate.ibi.nu.137.
Scholaris sibillans,& pulsans scamna dum doctor legit, expelli potest. ibidem.
Scienti non fit iniuria,neque dolus.resp.cl.nu.10. 188
Scientia vnius ex plurimis habentibus rem communem,an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.ita quod noceat omnibus, vel econtra an ignorantia vnius prosit omnibus.de cau.poss.& proprie.c.cum Ecclesia Sutrina.nu.66. 61
Scientia an præsumatur ex cursu tanti temporis,cuius memoria nõ repetitur.ibi.nu.67.
Scientia Trinitatis & fidei est necessaria & præambula ad reliquas capescendas.de constit.in rub.nu.2. 2
Scientia certa quando roboret actum inualidum. responso clxxvii.nume.8. 202
Scientia & patientia aduersarii & articulanda,et probanda est,respo.88. num.6. 142
Scientia procuratoris nocet domino in iis in quibus habet procurator speciale mandatum.alias secus.respon.24.nu.6. 113
Scientia cum est fundamentum intentionis alicuius,necessario venit probanda.respon.24.nu.3. 113
Scientia quid,& quid scire,& quot modis habeatur.de iureiu.l.admonendi.nu.82.cum nu.seq. 20
Scientia consistentium in facto corporeo sensu percipitur,& hanc habere debet testis,pars procurator,hæres, arbiter,sed an requiratur in iudice.ibi.nu.84.& 85.
Scientia contentorum in testamento,vel instrumento,an præsumatur ex eo quod quis habet testamentum, vel instrumentum penes se,de ver. obl.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.56. 289
Sciëtia certa principis habet vim clausulæ derogatoriæ. de flumi.l.quominus.nu.34. 248
Scire & scire debere paria sunt.infertur ad plura. si cer.pet.l. quod tenum.16.fo.12.& respon.32.nu.3. 116
Scriptura confecta à tertio de negotio principaliter ad me pertinente an sit aliud anique mandato meo.C.de eden.l.j.nu.7. 195
Scriptura,an sit de substantia legis,seu constitutionis. de constit.in rub. nume.29. 5
Scriptura,ad quid inuenta fuit,& quid operetur. de vulga. substitutione.l.moribus.nu.13. 69
Scriptura non est de essentia gratiæ.respon.10.nume. 10.fo.69.& resp.20. nume.1. 111
Scripetura priuata sufficit cõparatione literarum ac recognitione & depositione eius testis plene probet.respon.120.nu.8. 165
Scriptura publica tantum probat ea quæ tempore confecti instrumenti potuerunt intervenire,non etiam ea quæ per scripturam enuntiantur. de iureiur.l.admonendi.nu.143. 22
Scripturæ in studiis pro authenticis non habitæ, non probant. Ampliatur multimode.si cer.pet.l.j.nu.77. 6
Scriptura publica abrasa præsumitur falsa.de iureiur.l.admonendi. numero 144. 22
Scriptura publica non facit fidẽ,nisi sit tota scripta de manu notarij de ea rogati,vel saltem subscripta.ibi.nu.145.
Scripturæ priuatæ vt credatur si partes conuenerint,an valeat cõuẽtio, & an tunc sit ei credendum.ibi.nu.97. 28
Scriptura priuata,an saltem faciat aliquam præsumptionem.ibid.numero 98.
Scriptura priuata confessata ab eo contra quem producitur, facit plenã fidem.ibi.nu.101.
Scriptura priuata scripta manu tertij,recognita ab eo contra quem producitur, facit fidem si confiteatur eam scripsam eius mãdato. Intellige.vt ibi.nu.102.
Scriptura priuata cedentis etiam recognita quantum ad scripturam nõ probat contra cessionarium.ibi.nu.103.
Scriptura publica quæ dicatur,& quæ authentica.ibid.nu.142. 22
Scriptura priuata quam probationem faciat.ibid.nu.94.& seq. vsque ad nu.142. 20.21.& 22.
Scribens literas non incidit in pœnam statuti prohibentis loqueli odio ipsius loquentis.de verborum obligationi.l.stipulatio.numero quinquagesi.nonono. 257
Scribens literas,vel mittens nuntium,non dicitur proprie loqui,de verit. obl.l.qui.nu.59.
Semel hæres,an possit desinere esse hæres,quod non, lex tamen potest facere,vt quis desinat hæres esse.de vulgar.substitut.l.centurio. numero 2. 75
Senatusconsultum Treb.quinque remedia,an cessent,quando pater est grauatus restituere filio hæreditatem sicut cessat remedium detractionis quartæ.de leg.j.l.cum filiofami.nu.40. 118
Senatusc.Pega.& Treb.remedia quinque.ad senatusconsultum Treb.l.explicito. num.14. 255
Senatusc.Treb.& Pegasia.an sit vnum & idem,an plura idem dispondia. Quid caurum sit per Treb.senatusc.quidve per Pega.ad senatusc. Treb. & Pega.nu.3.in rub. 154
Senis vmbra,vt vulgus ait,iuuenis superat eloquentiam.in tract.de peste,c.7.nu.17. 97
Senes quinquagintaquinque annos nati,excusantur a custodia portarum & cæteris oneribus personalibus.nu.222.Et idem dicendum de feminis ac valetudinariis.in tract.de pest.c.5.nu.212.fol.93.Quorum omnium excusatio cessat propter ciuium inopiam,vel nisi consuetudo contrarium induxerit.nu.224.& 225.ibid.
Sententia ad hoc vt valeat,requiritur solemnitas scripturæ.de consti.in rub.nu.14. 5
Sententia copulatiuæ,in qua sufficit veram ex pluribus causis expressis veram esse,valet.de rescrip.c.ex parte.nu.63. 26
Sententia principis,habet vim legis,de rescrip.c.si quando.nu.32. 30
Sententia debet esse conformis libello.c.cum ecclesia sutrina. de causa poss.& proprie.nu.20. 60
Sententia super non petitis,non valet.ibi.
Sententia lata super deductis incidenter per modũ causæ præiudicat ita demum in alio iudicio,quo de illo incidenti principaliter agitur, si fit plene cognitum.ibi.nu.21.
Sententia lata per verum credo,an sit valida de iudic.capitulo pnume ro 34. 44
A sententia lata super conditione.l.si quis in tantum.C.unde vi.an possit appellari.de resti.spo.c.sæpe.nu.101. 78
Sententia lata hoc modo,ita iudicamus secundum nostram conscientiã, an valeat.de iudic.c.j.nu.3. 44
A sententia lata in possessorio,an de iure ciuili appelletur. de resti. spo. c.sæpe.nu.3. 66
Sententia excommunicationis valet etiam quòd excommunicatus non fuerit citatus ad audiendam sententiam.de iud.c.j.nu.79. 48
Sentẽtia qua iudex pronũciauit se competentem, an possit reuocari per eundem.de re iud.l.quod iussit.nu.20. 231
Sententia lata in possessorio non parit exceptionem rei iudicatæ in petitorio.de acqui.poss.§.nihil commune.nu.103. 204
Quid autem si possessorium habeat causam proprietatis annexam. ibidem.
Sententiæ latæ super petitorio et possessorio qualiter sint exequendæ remissiuè.ibi.num.196. 209
Sententia lata officio iudicis nobili,an possit per eundem iudicem tolli,vel remitti.de re iudi.l.quod iussit.nu.56. 232
Sententia retractata per instrumenta de nouo reperta, an sit permissum ad primam reuerti,an vero noua instantia opus sit.de iureiu.l.admonendi.nu.18. 17
Sententiæ appellatione,an veniat interlocutoria. de re iudi.in cõtinua. rub.nu.2. 225
Sententia super restitutione in integrum impetranda quamuis interlocutoria sit,non tamen reuocari potest.de re iudica.l.quod iussit.numero 45. 231
Sententia prima interlocutoria,an censeatur reuocata per secundam illi contrariam quando non apparet secundam fuisse latam animo reuocandi primam.ibi.nu.46. 232
Sententiæ interlocutoriæ reuocatio,an fieri possit, etiam non restituris expensis pro iis in cuius præiudicium reuocatur, et an iudex possit ad vlteriora procedere, antequam restituantur expensæ. ibidem. nume ro 35.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

ro 15. 230

Sententia iudicis vel consultoris per hæc verba, ita dico secundum conscientiam meam, an valeat. de re iudic. l. res iudicata. num. 20. 217

Sententia iudicis iudicantis prout in consultoris consilio dicitur, an valeat. ibi. nu. 21.

Sententia, in qua omissum est verbum, condemno, vel absoluo, an valeat. ibid. nu. 22.

Sententiæ plures cõformes super eadem re, an simul omnes valeant, ibi. num. 16. 216

Sententia diffinitiua est proferenda per verbum, condemno, vel absoluo, aut per uerba equipollentia, quæ autem dicantur uerba equipollentia ibi eraditur. ibi. nu. 17.

Sententia lata per uerbum, uidetur, est ualida, idem si adiiciatur uerbum forte euidetur, idem si uerbum, prima facie uidetur. ibid. num. 18. & 19. Idem si iudex dixerit, credo Titium teneri ad petita, idem si per uerbum, existimo, idem si per uerbum, puto. ibi.

1 Sententia lata contra falsum procuratorem mero iure ualet, ut scilicet contra procuratorem agatur iudicati. de re iudi. l. si se non obtulit. nu me. 2. 216

Sententiæ appellatione largè & impropriè uenit interlocutoria. de re iu. in cont. rub. nu. 7. 215

Sententiæ appellatione uenit etiam interlocutoria in materia fauorabili & in differentiæ. ibi. nu. 8.

Sententiæ appellatione, an ueniat interlocutoria si in una parte statuti fiat mẽtio de sententiis simpliciter. in alia uerò parte fiat mentio. de diffinitiuis. ibi. nu. 9.

1 Sententiæ appellatione, an ueniat sententia arbitri siue laudum arbitratoris, & quid in arbitris electis ex necessitate statuti. ibi. nu. 10. & l. furiose, co. tit. nu. 7. 228

Sententia diffinitiua quid sit, & quid interlocutoria. late, & an sit dare sententiam anomalam, id est interlocutoriam habentem uim diffinitiuæ. ibi. nu. 11. & 12.

1 Sententia an ualeat, si iudex condemnauerit reum si probatum sit, & nõ reperiatur probatum, nisi in parte, de re iud. l. ait prætor. §. si iudex. nu mer. 18. 226

Sententia an ualeat si iudex cõdemnauerit reum si est probatum, et si nõ est probatum, absoluerit. et appareat non esse probatum, nisi pro parte. ibi. num. 16.

1 Sententia sub conditione intrinseca, si iuraueris, vel si probaueris, an ualeat. de iureiu. l. admonendi. nu. 38.

Sententia lata fauore alicuius sub cõditione si iurauerit, possunt ab aduersario produci instrumenta noua, vsque ad diem purificatæ conditionis. ibid. nu. 59.

Sententia lata contra raptorem in casu. l. si quidã. C. unde vi. an retractatur per instrumenta de nouo reperta. ibi. nu. 69.

1 Sententia lata in petitorio, obstat agenti possessorio recuperãdæ uxoris, vel filij. de acquirenda possessione. l. naturaliter. §. nihil commune. numero 42.

Sententia in petitorio obstat agenti possessorio ad recuperationem beneficii, ibi. nu. 43.

Sententia absolutoria lata pro reo, quia actor non probauit, non obstat actori uolenti agere possessorio recuperandæ, ratio ibidem. numero 44.

1 Sententiæ executio cum petitur, an requiratur. libellus & litis contestatio. de re iudi. l. intra dies. nu. 2. 228

Sententia lata in petitorio, an obstat agenti possessorio retinendæ, communis est obstare. fortè tamen distinctio. concordat pugnantes sententias. de acquirend. possessio. l. naturaliter. §. nihil commune. numero 97. 104

1 Sententia iniqua per quam fuit confirmatum laudum arbitratoris facit efficaciter pœnam committi. limita quintupliciter. de verbor. obliga. l. qui Romæ. §. duo fratres, nu. 13. & 14. 288

1 Sententia non valet, nisi petatur fieri præcedente peremptorio. de re iudi. l. furioso. nu. 3. 228

Sententia lata pro infante non valet. nu. 4.

Sententia lata pro absente non citato, nihil valet, fallit in multis casibus. ibi. nu. 6.

Sententia, an valeat si in negotio agitato per procuratorẽ dominus præsens sit tempore sententiæ, & non appareat quod sit præsens ad hoc. ibi. nu. 12.

Sententia, an valeat, si dominus non comparear, quando in iudicio agitato per procuratorem citatus fuit dominus ad audiendam sententiam. late, ibi. nu. 9.

1 Sententia delegati cum clausula, iustitiam faciat, lata contra ius litigatoris, an sit ipso iure nulla, & sic non transeat in rem iudicatam. de verb. obli. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 9. 287

1 Sententia nulla non dicitur simpliciter sententia. de re iudic. l. iiij. §. condemnatum. nu. 3. 222

1 Sententia lata contra procuratorem in rem suam, puta contra emptorẽ hæreditatis, an possit executioni mandari contra venditorem. de re iudi. l. si se non obtulit. nu. 13. 216

1 Sententia iudicis dicentis non video cur non sit condemnandus, an valeat. quod sic. de verb. obli. l. j. §. si quis ita. nu. 11. 260

1 Sententiam esse latam & conclusum esse in causa paria sunt. ibi. declara vt ibi. de lequi. poss. §. nihil commune. nu. 134. 209

1 Sententia quæuis, an sit exequenda per iudicem, vel per exequutorẽ ab eo deputatum. de re iudi. l. miles. §. qui iudicati. nu. 5. 227

1 Sententia valet etiã non visa relatione, & mandari potest executioni appellatione non obstante, quando periculum esset in mora. de iureiu. l. admonendi. nu. 193. 2

1 Sententia an valeat, si dñs citatus ad eam audiendam comparuerit, quando negotium agitatum fuit per procuratorem. de re iudica. l. furioso. num. 11. 228

1 Sententia habet executionem paratam, intellige vt ibi. de re iudi. l. iiij. §. si ex conuentione. nu. 9. 221

1 Sententia qua pronunciatur iurisdictionem alicuius loci ad Titiũ spectare, an trahat secum executionem cõtra homines illius loci. de re iudi. l. miles. §. qui iudicati. nu. 9. 227

1 Sententia si pars iussa fuerit edere, & respondeat illã non habere, an possit iudex pronunciare, si vnquam reperiatur sententia, sit nulla & irrita, & quid si pars respõdeat nole edere. de eden. l. is apud. numer. 16. & 17. 197

1 Sententia lata in petitorio, non obstat agenti possess. adipiscendæ, nisi excipiens offerat se incontinenti probaturum sententiam. Limita num. 102. de acqu. pos. §. nihil commune. nu. 101. 204

1 Sententia condemnationis expensarum, an sit interlocutoria. de re iud. l. quod iussit. nu. 12. 230

1 Sententia absolutoria contra actorem in iudicio principali lata, non potest in dubium reuocari in iudicio accessorio & pœnali. de verb. obl. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 22. 288

Sententia in dubio cõsetur lata ex causa, de qua constat in actis, ibidem num. 23.

1 Sententia referens se ad instrumentum ita demum alet si instrumentũ sit liquidum. de re iud. l. ait prætor. §. si iudex. nu. 10. 225

1 Sententia lata super exceptione super qua præcessit sola summaria cognitio non parit exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio. intellige vt ibid. nu. 21. de verb. obl. §. duo fratres. nu. 19. 288

Sententia lata cõtra actorem, rutum replicatione, quam omisit proponere, dicitur iniusta quo ad partem, quia lata cõtra ius litigatoris, sed iusta quo ad iudicem. nu. 16.

Sententiæ verba, an & quando intelligenda sint secundum propriã naturam verborum, & quando prout de iure etiam contra verborum proprietatem. de re iudi. l. miles. §. decem. nu. 1. 226

1 Sententia lata ex falsa causa in facto etiam expressa mero iure nõ valet. de verb. oblig. l. is cui bonis. nu. 40. 272

1 Sententia lata mediante probatione priuilegiata nunquam transit in rẽ iudicatam. de iureiu. l. admonendi. nu. 42. Limitatur. nu. 43. 18

Sententia qua pronunciatur instrumentum exequendũ est interlocutoria. de re iud. in cont. rub. nu. 13. 215

Sententia super possessorio dicitur interlocutoria. ibi. nu. 14. 216

Sententia diffinitiua ea dicitur, quæ controuersiæ finẽ directo imposuit, si verò per indirectum, uel in consequentiam, dicitur interlocutoria. ibi. nu. 15.

Sententia lata ex falsa causa expressa cum legitima & uera sustineatur uirtute causæ legitimæ. Amplia vt ibi. de verb. obli. l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 35. & 37. 288

1 Sententiæ nullæ taciturnitas non vitiat rescriptum quãuis taciturnitas sententiæ vitiet rescriptum. de re iudi. de reg. iij. §. condemnatum, numero 9. 227

2 Secunda sententia confirmatoria primæ sententiæ nullæ, eodẽ nullitatis uitio pariter laborans, nulla est. resp. lij. nu. 7. 126

2 Securitas an cẽseatur data tantum pro prima uice, an donec durauerint inducie. resp. clxxviij. nu. 1. 203

2 Sententia lata contra iura est ipso iure nulla. responso cxcvij. numero quinto. 216

Sententia lata ex falsa causa, & expresso iuris errore est nulla. resp. 149. nume. 13. 187

Sententia lata à iudice incomperenti est nulla, & ibid. nu. 8. & 10.

Sententia lata contra formam rescripti, est ipso iure nulla. ibidem, numero 1

Sententia lata absque conclusione in causa est nulla. ibi. nu. 9.

Sententia lata absque legitima citatione ad audiendum sententiam est nulla. ibi. nu. 7.

Sententia lata sine causæ cognitione, est ipso iure nulla. ibi. nu. 6.

2 Sententia absolutoria super arresto, non parit exceptionem rei iudicatæ in iudicio principali. resp. clvij. nu. 1. 262

2 Sententia generalis & incerta valet, in generali iudicio & in executione liquidatur. respon. clix. nu. 1. 562

2 Sententia adiudicationis semper intelligitur saluo iure pignoris & hypothecæ. respon. cvij. nu. 7. 160

Sententia arbitratoris lata die feriata in honorem Dei tenet. respon. 44. nume. 1. 121

Sententia non conformis libello, & super non petitis lata, est ipso iure nulla, & vide nu. 5. respon. lij. nu. 1. 126

Sententia arbitratoris tenet absque citatione peremptoria ad audiendũ sententiam resp. xliiij. nu. 2. 121

Sententia relaxationis iuramenti licet sit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ, & ibi vide quomodo id procedat. responso lv. numero 2. 128

Sententia ex defectu iurisdictionis lata nulla est, nullitatisque exceptio perpetuo opponi potest. resp. ix. nu. 1 167

Sententia lata non visis testibus ob negligẽtiam iudicis est nulla, secus si ob

Index

si ob negligentiam partis videri non potuerunt.resp.j.nu.9. 104
sententia continens contraria est ipso iure nulla.resp.liij.nu.4. 136
sententia continens expressum iuris errorem est ipso iure nulla,ibid.nume.6.
sententia confirmatoria prioris inutilis nulla est.resp.ix nu.9. 107
sententia lata post allegationem suspecti iudicis,est ipso iure nulla.resp.excvj.nu.1. 214
sententia euidenter nulla,nullo temporis cursu confirmari potest,ideo nec prescribi.resp.cxlix.nu.18. 187
sententia quæ aliquid addit vel detrahit conformis dici nō potest.resp.excvij.nu.4. 216
sententia nō referens se ad aliqua acta,vel instrumenta,valet,si in actis probatoriis contineatur certa quantitas.l.ait prætor.§.si iudex.nume.12.& 14. 225
sententia incerta non referens se ad acta an valeat,si in actis assertoriis contineatur certa quantitas.ibi.nu.13.
sententia in possessorio retinendæ hoc modo lata,vti possidetis ita possideatis,an & quando valeat.ibi.nu.15.
sententia hoc modo prolata.condemno si est probatum,an valeat.ibid.num.16.
sententia huiusmodi,te condemno, si actor probauerit,an valeat,latissimè.ibi.nu.17.
sententia lata ex falsa causa non valet etiam ex causa vera,quæ ex actis colligi potest.de verb.ob.l.j.§.si quis ita.nu.30. 261
sententia absolutoria à petitis an valeat,quādo nulla data est dilatio ad probandum,si terminus partium consensu fuit instātiæ vel iurisdictioni præfixus.de iureiu.l.admonendi.nu.76. 20
sententia lata prætextu falsi iuramenti necessarij,retractatur per instrumenta de nouo reperta,non autem lata prætextu voluntarij,vel iudicialis iuramenti,de iureiu.l.admouendi.nu.5. 17
sententia lata prætextu iuramenti,an rescindatur per instrumenta nouiter reperta etiam si iurans non fit in dolo,an vero requiratur probatio doli,scilicet quod sciens falsum iurauit,an vero rescindatur, etiā si error,& non dolose falsum iurauerit.ibi.nu.7.et 8.
sententia lata prætextu iuramenti iudicialis non retractatur per instrumenta de nouo reperta.de iureiu.l.admonendi.nu.33. 18
sententia lata prætextu iuramenti necessarij cōsentiente aduersario delati, an retractetur per instrumenta de nouo reperta.ibidem. numero 34.
sententia lata super excussione contra principalem,an faciat fidem cōtra fideiussorem.de eden.l.is apud.nu.34. 198
sententia absolutoria lata in petitorio an obstet agenti possessorio recuperadæ.Bart.quod non,post multa tamen conclu.communem contra Bar.nu.35.40.& 69.Limita tripliciter.nu.44.de acqui.pos.§. nihil commune.nu.33. 202.& 203
sententia qua pronunciatur Bertam esse vxorem meam,an trahat secum executionem,maxime si a nemine detineatur.de re iudi.lc.miles.§.qui iudicati.nu.7. 127
sententia lata virtute iuramenti iudicialis relati,an retractetur per instrumenta de nouo reperta.de iureiurando, l. admonendi.numero 39. 18
sententia,an retractetur per instrumenta reperta de nouo si iudex detulerit iuramentum necessarium,in causa in qua plene probatum est, ibid.nu.31.
sententia qua petatur ne accedatur ad talem locum,an sit interlocutoria.de re iudi.l.quod iussit.nu.8. 230
sententia si fuerit lata pro paupere,à qua appellatum fuit per aduersarium,interim pauper illis bonis litigiosis est alendus.de re iudi.le.qui pro tribunali.nu.4. 217
sententiam latam esse,quia nihil sit actitatum,& latam esse,quia nō probatum,quid referat.de iureiurand.l.admonendi.nu.76. 20
sententia absolutoria ab obseruatione iudicii,a sententia absolutoria à petitis quid differt.ibid.nu.77.
sententia iudicis referentis se ad instrumentum quod non reperitur in actis producta,an valeat, de re iud.l. ait prætor. §. si iudex. numero 8. 225
sententia lata ex falsa causa contra ius dubium propter conflictus opinionum non est ipso iure nulla de verbo.obligatio.1.duo fratres. numero 32. 288
sententia lata contra communem opinionem mero iure valet,propter conflictum opinionum.ibi.nu.33.
sententia lata contra legem habentem plures & varios intellectus valet.ibi.nu.34.
sententia arbitri in quem fuit cōpromissum de iure,& de facto in procedendo,& de iure tantum in iudicando, lata contra ius litigatoris, an sit ipso iure nulla.ibi.nu.8. 287
sententia condemnatoria an ualeat si actor agat ad speciem peremptā, & reus non excipiat de interitu,& difficultate.si cer.pet. l. quod tc. num.70. 15
sententia si fuerit lata prætextu iuramenti necessarij an post instrumeta de nouo reperta possint reuerti ipso iure ad primam actionē,an uero opus sit restitutione in integrum.latè.concluditur petendam esse deliberationem.Limitatur multimode.de iureiuran. l.admonendi. numero 14.& 16. 17
sententia lata non uisis actis,est ipso iure nulla,etiā si iustè lata fuerit. de eden.l.is apud.nu.19.Amplia etiam si uisa sint acta,sed transcurso-
riè sto. 298
sententia incerta,an & quando valeat,& quando non,latissimè.de re iudi.l.ait prætor.§.si index.nu.11. 225
sententia lata contra prohibitum non citatis fideicommissariis,an obsit illis quod sic.fallit.numer.63.de legatis j.l.filiusfamil.§. diui. numero 60. 119
sententia lata contra filios propter delictum patris,includit naturales, quia magis præsumuntur patrisare quam alij.ad senatus.Treb.l. ex facto.§.si quis rogatus.nu.69. 168
sententia cōdemnatoria rei si est probatum,aliàs absoluat,an valeat, & an diuidatur quatenus probatū erit.de leg. j. Stichum qui meus erit. num.38. 312
à sententia arbitratoris,si moderam contineat lxsionem, appellare non licet,aliàs secus.resp.cvj.nu.9. 160
sententia lata super inepto libello,est nulla ipso iure,intellige si in fauorem libellantis sit lata,sed contra eum bene valet.fol.mar.n.48. & 49. in continua.rub. 37
sententia incerta,qua pronunciatur dotem restituendam an valeat. fol. mar.nu.51.in continua.rub. 37
sententia lata ad vnum finem,non facit notorium quo ad alium finē.de acqu.pos.§.nihil commune.nu.37. 292
sententiam a misericordia semotam neque audire neque terere debemus. in tract.de pest.c.5.nu.259.in tract.de pest.c.5. 94
sententia facit dici rem notoriam.resp.liij.nu.5. 124
sententia condemnatoria non probatur quis aliquid indebitè detinere nisi quatenus cōstat ex actis, vel in executione liquidatur. resp. lxxvj. num.2. 140
Pet.sententia an sit vera, volentis,quod vnica expressio attribuat omnibus rem simul non cuilibet insolidum.multiplicata vero expressio in eadem oratione,& in cuiuslibet persona facta cuilibet insolidum sē assignat.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.57. 338
Pro sententia præsumendum est,si de antiquo tēpore agatur. resp.cxlix. num.2. 186
sententia licet præter iustum titulum præscribendi,non tamē ex ea probatur dominium,nisi secuta fuerit traditio,vel quasi. resp.xciiij.numero 3. 154
sibi consulit,qui se offert paratū executioni sententiæ nullę,vt de nullitate agere possit in futurum,nec ex huiusmodi oblatione eam approbare videtur.resp.cxlix.nu.15. 155
sententia omnis quæ negotium principale non diffinit, interlocutoria appellatur.resp.lv.nu.1. 118
sententia super mero possessorio de iure ciuili licet appellari nō possit, nulla tamen dici potest. & vide numero 4. responso excvj. numero quinto. 215
sententia lata super principali iure deducto in iudicio per viā exceptionis,parat plenum præiudicium in iudicio accessorio.de verb.oblig.l. qui Romæ.§.duo fratres.nu.3.& 11. 287.& 288
sententia & res iudicata,an sit idem,de re iudi.l.res iudicata.num.5. 216
sententia lata a qua appellari potest quia nondum lapsi sunt decē dies, an dicatur res iudicata.ibi.nu.6.
sententia declaratoria vbi requiritur tunc ante talem sententiam pœna an transeat in hæredes.de reuoc.dona.l.fi.nu.138. 328
sententia condemnatoria contra excipientem parit exceptionē rei iudicatæ in alio iudicio intentato per excipientem ad eundem finem. de verb.obl.§.duo fratres.nu.25.& 26. 288
sententia condemnatoria lata contra excipientem non parit exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio intentato ad diuersum finem.ibid.numer.27.& 28.
sententia lata ex falsa causa expressa in ipsa sententia est ipso iure nulla. ibi.nu.29.Ampliatur tripliciter.nu.30.limitatur multimode.ibi. num. 31.& seq.
Sepeliendi officiū,an & quando possit quis subire cōpelli.n.116.in trac. de pest.c.4.nu.116. 85
sepeliendi officium suscipere coactus dicitur affectus maiori ignominia totius mundi.120.ibid.
Sepulchra,an possint obligari. de pignori,l. obligatione. numero 50. 29
sepulchrorum loca iure canonico non sunt religiosa, nisi authoritate pontificis sint sepulchra constituta.de interdic.l. videamus. numero 8. 241
sepulchra consecrari non debent,sed solum benedici ab episcopo. ibidem.
sepulchra in ciuitatibus construentes qua pœna affici debent.ibidem. nume.99.Et ibi quomodo puniatur magistratus patientes talia fieri. Et an possit quis monumentum in via publica construere. in tracta. de pest.c.4.nu.100. 85
sepulchra quam ob causam a maioribus nostris sint inuenta. numero 98.ibid. 84
sepulchra aperientes,vt cadauera spolient, aut denudent, quæ pœna multandi veniant.& qua pœna puniantur iudices negligentes punire sepulchrorum violatores.ibid.nu.115. 86
Sepulturæ defuncti rationē quicquam clericis exigere non licet, etiā si ipsis sponte detur.& an valeat consuetudo in contrarium. respon. lxvij.nu.4. 134
sepulturæ priuatio computatur inter maximas pœnas. Capitul.4.numero 139. 85

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

1 Sequestratie ne fructuum à partib.uerè cõsentientib.transferrur possessio in sequestrum.de acq.poss.l.possessio.nu.61. 199
Seruiana actiovel quasi quid differant ab interdicto Saluiano,de pign.in continua.rub.nũ.19. 25
2 Seruitus negatiua coquendi ad furnum,tunc incipit vigere:cum prohibiti prohibitioni acquieuerunt.resp.194.num.2 253
2 Seruitus proiiciendi nõ extenditur ad illum qui proiicit urinam,stercora & huiusmodi fetentia:ex fetore quorum domus quæ seruitutem patitur reddatur pestilentiosa.in tract,de peste capitu. quarto, numero 77. 84
3 Seruitus aquæ ducendæ ex priuato flumine qualiter perdatur.de flumi.l. quominus.nu.110. 251
3 Seruitutes rusticę obligari hypothecęque dari possunt:vrbanę nequaquã: latissime tamen disputatur de ueritate huius differentiæ: tandem ostẽditur nullam esse differentiam nec in seruitute constituta,nec constituenda.de pig.l.obligatione.nu.6. 27
1 Seruitutis ius an possit deatur à fundo,& sic an fundus ipse præscribat seruitutem.de acq.poss.l.possessio.nu.43. 198
Seruitutes prædiales,an possideantur ciuiliter & naturaliter.latissi. & de præscriptione illarum.ib.nu.39.
1 Seruitutem aquæ ducendæ,an dicatur habere is qui aquã ducit per fundum vicinum permittente uicino:& quæ requirãtur ut dicatur seruitus aquæ ductus acquisita,de flumi.l.quominus.nu.88. 250
2 Seruitus sine titulo non constituitur:nec sine possessione,uel quasi,præscriptio procedit.resp.194.nu.4. 213
1 Si,monosyllaba orationes diuersas coniungit.si cer.pe.in continua.rubr. num,1. 2
2 Signum crucis in inuentario est præmittendum.de cau.pos.& proprie.c. cum ecclesia sutrina.nu.2. 59
1 Similitudinem in dubio debere intelligi per omnia,quomodo &quando procedat.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.82. 149
1 Simonia non cadit in temporalib.in rub.de iudic.numero 64. 38
Simonia cadit in iure sepulchrorum,ib.nu.66.
1 Simoniæ exceptio obstat spoliato beneficio simoniace impetrato.de acq. poss.5.nihil commune.nu.91. 204
1 Simoniacũ an sit dare aliquid pro ingressu religionis.ad le.Fal. l.in quartam.nu.155. 151
2 Simoniacus non potest ad beneficium dispensari,nisi per pontificem ex magna causa,& misericordia.resp.21.nu.5. 111
Simoniacus large intrusus dicitur.ib.
Simoniacus tenetur uerbã facere de fructibus perceptis ante nouam impetrationem,cum illos sine titulo acquisierit. ibidem,numero nono.
Simoniacus tanquam fur, tenetur ad restitutionem fructuum. ibidem.
1 Simulatio quid,& quid contractus simulatus.si cer.pe.l.mutuum damus. nu.40. 9
1 Simulatio magis inualidat actum,quam dolus: quia traditio ex cõtractu simulato non transfert dominium:secus ex contractu doloso.de leg.1. l.nemo potest.nu.67. 124
simulationis contractus exceptio,opponi non potest ubi partes iurauerunt in contractu omnia in instrumento contenta fore & esse vera.ib. nume.75.
Simulatum contractum arguere potest tertius,qui non iurauit contenta in instrumento esse ueraideo hæres iurantis opponere poterit simulationem: effectus enim periurij non transit an hæredem.ibidem, numero 78.
1 Simulatus contractus non dicitur contractus,nec simpliciter, nec secundum quid.de leg.1.l.nemo potest.nu.65. 124
1 Singularis successor conueniri potest,si consuetudo admittat personalẽ actionem in singularem successorem dari.ad senat.Treb.l.j.§.si hæres.numero 12.
2 Singuli de uniuersitate in re uniuersitatis ex qua ipsis ut singulis commodum quæritur,testes esse nõ possunt,secus,si ut uniuersis eis utilitas accedat.resp.clxx.nu.18. 204
2 singuli & vniuersi,an parificentur. quod non.de referi. c.eam te.numero 43. 32
1 Soboles an referatur solum ad legitimè natos,an vero etiam ad illegitimos.solut.matrimo.l.dotis causa.nume.17. 40
1 Socero vergente ad inopiam an mulieri detur remedium huius legis,& similium ad dotem repetendam constante matrimonio.sol.mat.l.si constante.nu.50. 55
socer,qui constante matrimonio restituit dotem filio de consensu nurus, an liberetur.sol.ma.l.ij.nu.27. 6
1 socius non potest etiam de parte sua rei communis disponere ad emulationem socij:ideo in domo communi non potest inducere inimicum socii, nec meretricem. de legat. 1, L. serui elec, §. Labeo ait.numero 12. 106
socius potest de parte socii disponere in his, quæ recipiunt utilitatem partis cõsocii.Nam in his quæ sunt utilia socio,socius censetur habere mandatum ab alio ex legis dispositione.ibi.16.
2 socii dicuntur consortes eiusdem litis.de constitut.capitu.cum.M.Ferra. nume.9. 7
1 socius an possit pignori dare partem consocii,& quid in fisco socio.de pig.l.conuentio generalis.nu.16. 26
socius omnium bonorum tenetur aliis sociis communicare rem emptam nomine proprio in quibus casibus pig.l.Senatusc.n.25 38
1 socius potest partem mercium uenalium alterius socij pignori dare, & obligare,sed an diuisione facta remaneat solum obligata pars quæ obuenit debitori.de pig.l.conuentio generalis.n.17.& 18. 26
1 socius an possit rem communem etiam pro sua parte cõducere. de acq. poss.l.li aliquam rem.n.50. 215
1 socius qui finito tempore conductionis inhabitat domum communem, non censetur reconduxisse,nec tenetur consociis quicquam soluere.de flu.l.quominus.141. 253
2 societas omnium bonorum ex promiscuis actibus cum pupillis contracta non præsumitur.ref.151.n.6. 189
2 Sola fama probat matrimonium quãdo de eo agitur incidenter.ref. 120. nu.10. 165
1 Solennitas testamentaria potest à lege tolli,ideo valet statutum, et cõsuetudo,quod testamentum possit fieri coram duobus testibus. de leg. 1.nemo potest.n.36. 123
1 solennitas non necessaria adhibita,non uitiat actum,etiam si minus legitime adhibita sit.ad senatusc.Trebell.l.j.§.fuit quæsitum.numer.13. 159
1 solẽnitas extrinseca præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis. de iureiu.l.admonendi.n.200. 14
2 solennitas quæ requiritur in confectione actus etiam requiritur in dissolutione.de acqui.poss.in conti.rub.n.9. 195
2 solennitatis extrinsecæ præsumptio non oritur ex lapsu decennii,quando de præiudicio tertii.sol.ma.l.dotis causa.n.105. 41
2 Solidum qui capere non potest,vt sibi habeat,an possit capere,vt alteri capaci restituat?et quomodo procedat.ref..exc.n.3.
2 Soluere sponte non dicitur,qui per iniuriam iudicis soluere compellitur.ref.107.nu.2. 160
1 soluens priori creditori quamuis succedat in personali actione non tamen succedit in pignore nec hypotheca.Limita quinque modis. ibi. de priui.cred.l.si uentri.§.eorum ratio.n.8. 237
soluens priori creditori vt succedat in pignore et hypotheca,quę requiruntur.ibi.n.9.
1 soluere creditori uel alii cui creditor iussit,paria sunt.Fallit vt in quib. cau.pig.l.senat.n.23. 33
1 soluisse quis dicatur et solutionis verbum quid importet.de re iud.l.4.§. soluisse.n.1. 222
solutionis uerbum,quando dicatur magis referri ad substantia obligationis quam ad numerationem,et econtra.ibidem nume.2.
2 Qui non Soluit in termino conuencto,vt iurauit,periurus est,nec uenit absoluendus,et ibi uide quando dies interpeller,et constituat in mora.ref.55.numero 3. 128
1 soluendo esse non dicitur,qui de suis bonis disponere nõ potest, quod quomodo intelligatur,ibi traditur.sol.mat.l.soluto matrimonio.nu. 53. 48
2 soluere promittens vbicunque fuerit inuentus,potest,vbicunque conueniri.& an illa uerba ubicunque fuerit inuentus,fuerit petitum, intelligatur de petitione iudiciali uel extraiudiciali,de iud.c. 2.numero 72. 48
2 soluere promittens in plurib. locis specificè copulatis, intelligitur promisisse partem soluere in quolibet loco ad ratã locorum,de iud.c.2.numer.69. 47
soluere promittens in pluribus locis specificè copulatis, adiecta clausula generali,& ubique locorum,intelligitur promisisse soluere totum in uno loco.ibidem.nu.70.et nota quod uirtute talis clausulę, non poterit conueniri in loco magis remoto,quam sint loca expressa.ibidem numer.71.
solutio facta ab uno ex reis debendi,etiam uni ex reis credendi liberat omnes.de leg.j.l.si ex toto.§.si ita scriptum.n.3. 112
solutione partis facta ab vno ex reis debendi,non inducitur diuisio.imo potest credicor adhuc ab eodem petere reliquum. ibidem numero 5
2 Qui conuenit super solutionibus alicuius debiti, debitum aperte fatetur.respon.cliij.nu.5. 190
2 An solutio dotis facta per vxorem præsumatur de propria pecunia vxoris,an suorum.respon.cxxj.nu.9. 164
2 solus dictio,non excludit socios.de consti.in rub.nu.15. 3
1 sorore exclusa à statuto & à successione fratris,an econtra videatur frater exclusus à successione sororis. de acqui. poss.in conti. rub. numero 7. 195
1 sorores an sint substituendæ furioso exemplariter non extantibus liberis nec fratribus.de vulg.subst.l.ex facto.nu.92. 93
2 sorores coniunctæ per virilem sexum an sint de agnatione.respon.clxxj. nume.2. 198
1 Sorte decidi potest quæstio in interdicto vti possidetis, vbi est paritas probationum.de flumi.l.quominus.nu.57. 249
1 Species quid sit,secundum dialecticos,& qualiter capiatur secundum legistas.si certum petat.l.mutuum damus.nu.11. 8
1 Spes non dicitur,nisi quæ super aliquo existenti fundamento fundatur. de verbo.ob.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.75. 290
2 Spiritualia metu gesta sunt ipso iure nulla. respon.xxxiij. numero 2. 118
2 spiritualia præscribi non possunt.in rubrica de iudicijs.nu.79.
spiritualia non possidentur à laicis,sed detinentur.ibi.nu.74.
2 SPOLIATVS ante omnia venit restituendus. respo.ij.nume-

Index

no 7. 105
2 Spoliatus ob salutem animarum non venit restituendus.resp.26.num.10. 114
2 Spoliatus virtute sentétiæ nullæ periude restituitur ac si de facto spoliatus esset.resp.149.nu.17. 187
2 Spoliato obstat exceptio proprietatis concludens ipsum non possidere. de acq.poss.3.nil commune.nu.81. 203
Spoliatus restituitur aduersus iudicem procedentem vt priuatus.Itē aduersus iudicem incompetentem procedentem vt iudex.ibid.numero 58. 203
Spoliatus per sniam nullā restituendus est ante omnia:pro quo dicta plura egregiè congeruntur.ib.nu.59
Spoliatus propter executionē sententiæ nullæ habet ea remedia quæ spoliatus à priuato.ib.nu.61.
3 Spoliationis exceptio an impediat spoliatorem agentem. de cau.pos.& proprie.c.cum Ecclesia sutrina.nu.18. 60
2 Spoliatio, quæ fit lite vel appellatione pēdente,odiosior est,quam ea quę fit ante.de restit.spo.c.sæpe.nu.1. 66
Spoliato an sit vtilius intentare remedium canonis sæpe.de restit.spol.an remedium canonis reintegranda.2.q.1.an remedium attentatorū fine iudicio.ib.nu.10.
3 Spoliato agenti possessorio recuperandæ sufficit probare quod aliquādo possedit ante spolium:licet non probet quod possederit in die spolij.de cauf.pos.& proprie.c.cum ecclesia sutrina.nu.12. 61
3 Spoliatis possessione rerum immobilium de iure ciuili dantur sex remedia pro recuperanda possessione.de restit.spol.c.sæpe.nu.1. 66
3 Spoliatus agens rei vendicatione contra spoliantem, tenetur probare se fore dominum:alias succumbit.de cauf.pos.& pro.c.cum ecclesia sutrina.num.16. 60
1 Spolium in necessarium antecedens præsupponit possessionem,vel quasi, sicut priuatio habitum. resp. 54.nu.10. 127
1 Spoliatus usu aquę quam habebat absque seruitute,habet officium iudicis.de acq.poss.l.cum quem nobis.nu.10. 110
1 Spoliato in bello restitutionem post initam pacem peteti,obstat proprietatis exceptio.de acq.poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.85. 204
Spoliato obstat exceptio proprietatis ad euitandum periculum peccati. ib.nu.83.
3 Spoliatus re aliena,an possit agere rei vendicatione contra spoliantem. ita quod contra eum non possit quæstio dominij reuocari. de verb.oblig. l.3.§.Cæso.16. 164
Spoliator conuentus reali actione,in casib.in quib.non potest spoliator reuocare quæstionem dominij,non etiam poterit eius hæres.ibid.numero 30.
3 Spoliatus non tenetur ante restitutionem respondere in causis criminalib.contra eum motis:intellige tamen vt ibi.de acq.poss.6.nihil cōmune. nu.55. 202
Spoliatus ante omnia est restituendus.Quę regula ampliatur 24. modis. & limitatur.25.ou.69.& deinceps.ib.nu.46.
Spoliato possessione rei mobilis obstat exceptio dominij,quam excipiens unde inconuenienti probare.ib.nu.96. 204
Spoliatus restituetur etiam si spoliator fuerit confirmatus in possessione principis authoritate.ib.nu.63. 203
Spoliato agenti ad restitutionē beneficij obstat exceptio criminis quod priuationem beneficij ipso iure inducit.ib.nu.92. 204
Spoliato agenti obstat exceptio spontanee traditionis ib.n.91.
Spoliato etiam & sine ui obstat exceptio proprietatis.Intelligе tamen vt ib.nu.73. 205
Spoliato per compulsiuam obstat proprietatis exceptio.quod procedat, vt ib.nu.74.
Spoliatus restituendus non est ante omnia,quando facta restitutione recuperatio esset impossibilis,aut difficilis multum.ib.num.75.
Spoliatus ante omnia non restituitur,quando restitutio fieri nō posset sine scandalo:tunc enim proprietatis exceptio prius discutitur. ibi. numero 76.
Spoliatus non restituitur ante omnia,quando iuris præsumptio est contra eum ibi.nu.77.Limita tripliciter.nu.78.
Spoliato possessione beneficij obstat exceptio defectus tituli, seu intrusionis.ibi.nu.71.
Spoliatus an teneatur facere fidem de titulo ad requisitionem spoliatoris.ibidem.
Spoliatus consentiens et cognoscatur de exceptione proprietatis apposita per spoliatorem non restituitur ante omnia.ibi.nu.72. An autem requiratur expressus consensus, an vero sufficiat quod non replicauerit contra exceptionem proprietatis.ibi.
Spoliatus est restituendus non obstante exceptione compensationis opposita.ibi.n.48. 202
Spoliatus antequam post restitutionem conueniatur petitio debet tanto tempore manere in possessione quando fuit spoliatus,intellige vt ibid. numero 49.
Spoliatus restituendus est etiam ad fructus,damna, et interesse passa propter spolium:quod amplia vt ibi.n.50.
Spoliatus nedum est restituendus aduersus spoliatorem,sed etiam aduersus eum,qui ratum habuit spolium suo nomine factum. ibidem. numero 51.
Spolium factum lite pendente est multo odiosius,quam aliud factum ante litem,& ideo plus puniendum.ibi.n.67. 203
Spoliatus lite pendente non tenetur colorare suam possessionem aliquo titulo etiam in interdictis causam proprietatis annexam habentibus. ibidem.
Spoliatus lite pendente non excluditur exceptione alterius spolij, nec excommunicationis.ibi.n.68.
Spoliatus per modum exceptionis opponens de spolio non restituitur ante omnia,sed de exceptione spolij ante omnia cognoscetur.ibi.n. 9. 204
Spoliatus restituitur etiam si spoliator offerat se probaturum exceptionem dominij.ibi.n.52. 203
Spoliatus restituitur aduersus singularem successorem,qui scienter successit in vitio.Imo etiam si non successerit in vitio restituitur remedio canonico.reintegranda.ibi.n.53.
Spoliatus,an restituendus sit ante omnia,si tertius opponens exceptionem proprietatis habeat ius ita connexum,cum spoliatore, quod non possit opponi nisi etiam oppositio prosit spoliatori.ibidem. numer.80. 205
1 Sponsa,an habeat tacitam hypothecam, & priuilegiatam pro dote in bonis sponsi.latissime de priuileg.credito.l.2.§.si sponsa. numer.21. 235
Sponsalibus contractis,an possit alter inuito altero ab eis discedere.ib. nu.7.
Sponsalia proprie sunt futurarum nuptiarum sponsio, large tamen etiā nuptiæ dici possunt sponsalia ante copulam.ibi.
Sponsa non dicitur proprie maritata,nec vxor.ibi.n.1. 234
Sponsa mortua nihil lucratur sponsus tertio disponente, quod mortua vxore maritus lucretur partem dotis.ibi.n.2.
Sponsam volans non tenetur pœna adulterij,quia non dicitur nupta.ibidem.
Sponsa an dicatur dotem habere.ibi.n.3.
Sponsa mortua ante nuptias esse computata, & traducta ad mariti domum,an maritus lucretur tertiam partem dotis vigore statuti,quod præmortua vxore sine liberis, vir lucretur tertiam dotis.fol.mat.n. 68. in continuatur.
Sponsa de futuro etiam non sequutis nuptiis habet priuilegium prælationis in personali actione.ibi.n.1.dotis causa.n.61.
2 Sponsalia de futuro non transeunt in matrimonium, nisi secuta carnali copula.resp.170.n.3. 117
Sponsalia de futuro secuta copula transeunt in matrimoniū præsumptū contra quam præsumptionem non admittitur probatio.resp.71.numer.6. 127
Sponsalia etiam absque præsentia vtriusque partis, & contemporaneo consensu rectè contrahuntur.resp.cxx.n.12. 165
Sponsalia per copulam probatam transeunt in matrimonium.ibidem. numero 9.
Sponsalibus probatis,matrimonium probatum nullo iure inferri potest nisi copula subsequutus probetur.ibi.n.4.
Spurius non legitimatur per subsequens matrimonium, nisi fit natus ex concubina,cum qua pater potuisset contrahere matrimonium.de reg.don.l.si unquam.n.55. 313
Spurij iusto errore credens se legitimum aut legitimatum, an spacio longi temporis præscribat hereditatem contra agnatos, aut fiscum. quod non,longissimo tamen tempore fit.quorum bono.l.ait prætor. numer.8. 242
Spurij an sint alendi à patre in terris & in foro imperij,& sic an dispositio c.cum haberet.de eo qui duxit.procedat in foro Cæsaris, communis videtur quod sic,ex ver.ob.in continua.rub.n.58. 255
2 Spurii largo sumpto vocabulo naturales recte appellari possunt. resp. cxvi.n.14. 215
1 Spurius legitimatus an succedere possit in emphiteusi ecclesiastica. & uide.n.1.ref.cxcvi.n.22. 216
Spurius an excludat substitutum ad senatusc. Trebel.ex facto.§.si quis rogatus.nu.49. 167
Spurius cui legari à patre non potest,grauari tamen potest : quia quamuis tanquam legatarius capere non possit,capiet tamen tanquam executor,vt fideicommissario restituat.de legat. j.l. cum filiofamil. numero 22. 117
1 Spurij qui sint conclu.quod nati ex quocunque damnato coitu spurij generaliter dicuntur.ad senatusc.on.Trebel.ex facto.1.si quis rogatus. numero 3. 154
2 Statuere non potest legatus secundum ius,nec contra ius.de rescriptis. c.sicut Romana.n.18.
2 Statuere non possunt summi pontifices quod peccatum non sit peccatū, & quod fœnerari non sit peccatum.resp.n.1.& 2. 105
Statuere potest vniuersitas, circa ea quæ concernunt administrationem bonorum suorum.resp.cxii.n.1. 154
2 Statuentes possunt contrauenire constitutioni propriæ.de consti.ca.cum M.Ferra.n.49. 9
1 Statutum vel consuetudo,quibus testatoris expectatoria voluntas conualidatur, alle.l.moribus.ff.de qlg.& pup.n.3. 69
1 Statuto disponente,mulierem aut minorem sine propinquorum consensu contrahere,vel testari non posse,an propinqui consentire possint ne mulieri vel minori cum eis contrahenti, vel eos instituenti. post.in communis est non posse.ad senatusc.Treb.l.3.fuit quæstion.. numero 4. 158

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

1 Statutum quod naturales sicut legitimi succedant, an valeat. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 10. & 21. 165

2 Statutum disponens elapso termino expresso instrumento debitore posse incarcerari, non habebit locum elapso termino tacito. de leg. 1. l. hæc verba. nu. 42. 106

Statutum non potest tollere exceptionem simulationis. de legat. 1. l. nemo potest. nu. 70. 124

3 Statutum utens verbis respicientib. substantiâ obligationis, vt, si debitor non perierit debitum intra decem dies, cadat à debito, intelligitur ipso iure secus si utatur uerbis respicientib. actione, vel processum: puta, non audiatur post decennium: quia intelligitur si opponatur. ad senat. Treb. l. 1. §. sublata. nu. 2. 155

Statuto mandante actionem vni quæsitam alteri dari in his casib. in quib. iure cõmuni illi alteri acquiritur vtilis actio, vt statutum aliquid operetur censetur mandata directa. ib. nu. 15. & 16. 156

2 Statutorum confirmatio ad statuta usu non recepta non porrigitur. resp. 2. nu. 5. 105

3 Statutorum confirmatio à superiore simpliciter facta, non impedit, quominus statuentes potuerint prædictum statutum tollere. resp. 1. num. 6. 105

1 Statuta non recipiunt interpretationem. resp. 86. nu. 1. 151

2 Statuta cõdita ab inferiore, æquiparantur edictis prætorum. resp. 86. nu. 6. 151

3 Statuta prohibentia donationes nisi cum decreto iudicis uel consensu propinquorum non vendicant sibi locum in donatione iurata. resp. 138. nu. 3. 117

1 Statuta laicorum generaliter loquentia siue in rem siue in personam licet ligent clericos, non tamen debent ligare clericos cardinales. resp. 81. num. 3. 147

2 Statuta prohibentia ne religiosi succedant non valet. respõ. 82. numero 2. 148

2 Statuta sunt confirmanda iure & æquitate, quamuis uerba nõ patiantur. resp. 82. nu. 23. 148

2 Statuta iuris communis correctiua sunt restringenda: vt quam minus fieri possit ius commune lædatur. resp. 79. nu. 4. 142

Statuta circa successiones facta sunt seruanda & strictissime interpretanda. ibi. nu. 3.

2 Statuta restringenda sunt per aliud statutũ vt contrarietas euitetur. resp. 82. num. 25. 149

2 Statuta sunt stricti iuris, ita quod nõ recipiunt interpretationẽ, nec subauditum intellectum. ib. nu. 2. 148

Statuta, quam interpretationem recipiant. ib. nu. 14. 149

Statuta laicorum clerici agentes in foro seculari, tenentur seruare statuta laicorum. resp. 83. nu. 4. 150

2 Sante Statuto quod filiæ fœminæ teneantur seruare omnia in testamẽto patris descripta, pater quamuis paganus poterit post pubertatẽ directo substituere filiab. contraria placet. de vul. subst. l. centurio. numero 65. 79

1 Sante statuto, quod stantib. masculis mulier dotata non succedat si tempore mortis patris filia non sit dotata, an sufficiat ad illius exclusionem oblatio dotis facta à masculis. de vulgar. substit. l. ex facto. numero 90

Sante statuto, quod nupta extra territorium non succedat, nõ habebit locum statutum, si tempore quo successio defertur, non sit nupta. ib. numero 33. 91

Sante statuto, quod filiæ nuptæ extra territorium nil legari possit, filia quæ post agnitum legatum nupsit, non perdit legatum. ibidem, numero 41.

Sante statuto, quod extantib. masculis fœminæ, &c. sufficit ad perpetuam exclusionem fœminarum tempore mortis adesse masculos quamuis demum masculi præmoriantur. restringe tamen. vt ibidem, numero 48.

Sante statuto, quod qui abduxerit mulierem inhoneste vitæ, puniatur capite, abducens mulierem uitæ honestæ, quæ antequam raptor accusaretur effecta est malæ famæ, an puniatur capite. ib. nu. 43.

Statuto disponente, quod mortuo filio aliquo expiret priuilegium, an expirabit filia monasterium ingressa. ibi. nu. 19. 89

Statutum disponens etiam per religionis ingressum priuilegium immunitatis perdit, an valeat. ibi. nu. 20.

1 Statuta loquentia de dote restituenda, non habent locum in dote restituenda propter inopiam. fol. ma. l. si constante. nu. 96. 57

1 Statuta loquentia in petitione, an habeant locum in repetitione. maxime si statuta sint a iure communi exorbitantia, vt statutum quod de qualibet petitione soluatur gabella, & quando petentes aliquid a iudice tenentur compromittere. late. soluto matrimonio. nume. 36. in continuat. rubricæ. 57

Statuta, quod de qualibet petitione soluatur gabella, et quod petẽtes aliquid à iudice, teneantur compromittere, an habeant locum in iterum petente, vt puta lapsa instantia, et expirato compromisso. ibidem. numero 38.

1 Statutum quod minor xxv. annis non possit testari, et statutum quod pater possit testari pro filijs pauperibus vsque ad certam ætatem, sunt valida de iure. de uulg. sub. l. moribus. nu. 29. 70

1 Statutum obligans uillam quæ non cepit malefactores ad emendationem damni dati, non intelligitur obligare infirmos absentes et similes qui capere non possent malefactores. solut. matr. numero 14. in continua. rubri. 34

1 Statutum disponens quod extantibus masculis mater non succedat non solum habet uirtutem exclusiuam matris sed inclusiuam agnatorum. de uulg. subst. l. centurio. n. 160. 56

1 Statuto disponente, quod mortua matre dos sit filiorum, stipulatio alternatiua dotem reddi illi uel illis quibus de iure, &c. intelligitur secundũ dispositionem statuti. solut. matr. l. 2. §. quod si in pactis. n. 6. 48

1 Statuto disponente, quod mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, an sufficiat præsentia propinquorum non contradicentium, et quid si statutum simpliciter dicat sine scientia, etc. an sufficiat sola præsentia propinquorum. solut. matr. l. 2. §. voluntatem. numero 4. 50

1 Statutum prohibens mulierem testari sine consensu uiri, an valeat, et quid in statuto requirente consensum propinquorum. dauid. l. ex facto. nu. 22. et 23. 89

1 Statutum contra mercatorem facientem bancham fallitam habet locum contra facientem bancham ruptam propter inopiam fortuitam. solut. ma. l. si constante. n. 41. 14

1 Statuto disponente quod filius non possit contrahere sine consensu patris si pater furiosus sit, poterit filius contrahere sine alicuius consensu. sol. ma. l. 2. §. voluntatem. n. 9. 51

1 Statuto disponente, quod confitenti delictum remittatur tertia pars pœnæ, si quis semel in iudicio negauerit, quamuis postea confiteatur, non erit sibi remissa pœna, in conti. rub. fol. ma. nu. 33. 36

1 Statuto disponente quod uerba statutorum intelligantur ad literam et prout sonant, tunc esset licita extensio etiam in statutis limitatoriis. fol. ma. l. si constante. n. 84. 56

1 Statutum loquens de petitione an habeat locum in repetitione. si certum in conti. rub. n. 25. 3

1 Statuto imponente pœnam iudici si intra certum tempus non protulerit sententiam, an puniri debeat iudex, qui intra illud tempus protulit sententiam absolutoriam ab obseruatione iudicij. de re iudicata conti. rub. n. 6. 215

1 Statutum ciuitatis quod quilibet sub pœna teneatur molere in molendino ciuitatis, an valeat in præiudicium aliorum habentium molendina, quod non. de flumi. l. quominus. n. 131. 251

1 Statutum quod impune liceat bannitum occidere. an valeat. de ver. ob. l. si plagij. n. 6. 293

1 Statuta loquentia in pignoribus, an habeant locum in hypothecis. de pig. in conti. rub. n. 6. 25

1 Statutum puniens cedentem actionem nobili, non procedit in cessione nulla. de re iud. l. 4. §. condemnatum. n. 4. 221

1 Statutum disponens quod inuentus cum armis de nocte puniatur tali pœna, an debeat intelligi de apprehenso & non de conuicto testibus. de acqui. poss. l. possessio. n. 13. 198

1 Statutum disponens sententiam latam sine consilio sapientis non valere, an etiam intelligatur de interlocutoria. de re iud. in contin. rub. num. 5. 215

1 Statutum loquens de homicida, non habet locum in iudice, qui sua sententia plures morti addixit. de reuo. don. l. fi. n. 34. 318

1 Statutum dans præmium inuenienti delinquentem, debet intelligi si apprehendat. de acqui. pos. l. possessio. n. 55. 198

1 Statuto disponente quod condemnatus pro furto in certa quantitate, nisi intra decem dies soluerit amputetur sibi manus, an carceratus pro furto uel condemnatus liberatur dando fideiussorem de soluendo dictam quantitatem, uel dando pignora. de re iud. l. 4. §. ait prætor. n. 5. fol. 221. Quid si statuto disponatur, quod si condemnatus non possit dictam quantitatem intra decem dies soluere amputetur sibi manus, an tunc fideiubendo liberetur a pœna. ibi. n. 6.

1 Statuto disponente quod condemnato pro furto amputetur manus, si non soluerit pecuniam, in qua fuit condemnatus intra mensem, mensis incipiet currere à secunda sententia confirmante non à prima, a qua fuit appellatum. de re iud. l. 4. §. si quis condemnatus, numero 3. 222

1 Statutũ quod mulieres non portent gemmas non intelligitur prohibere ne portent lapillos et margaritas. de acquirend. poss. in l. possessio. numero 12. 196

1 Statutum de furibus suspendendis, non intelligitur de mortuis. si cer. pet. l. quod te. nu. 74. 16

Statuto disponente gabellam solui per eos, qui intrant ciuitatem, gabella solui non debet pro cadaueribus. ibi. nu. 75.

1 Statuto disponente quod nulla mulier possit deferre vestem sericam nouam, an possit portare nouster fabricatam. de iureiu. l. admonendi. numero 20. 17

1 Statuto prædicto stante, si unus hæres filius occisi uelit facere pacem, et alij extranei hæredes nolint, an sufficiat habere pacem à filio. de uerb. obl. l. iiij. §. Cato. nu. 104. 170

Statuto prædicto stante si inter cohæredes et vna fœmina, an etiam ea habenda sit pax. & quid si vnus hæredum sit prodigus. ibidem. numero 105. & 106.

1 Statuto disponente quod mulier, et minor non possit contrahere sine consensu proximorum, valebit contractus non seruata statuti forma. fi. mulier et minori vtilis. de re iudi. l. furioso. nu. 1. 222

1 Statutum si induceret hypothecam eiusdem etiã statuto cuius est expressa mulier, posterior non præferatur habenti talem hypothecam an quid. capig. in conti. rub. nu. 1. 31

1 Statutum quod villa teneatur emendare damna non censetur obligare co

Index.

munitatem ad impensas.de dam.infec.l.damnum.nu.10. 119

Statutum disponens aduersus sententiam arbitri nihil posse opponi,non censetur remouere exceptionem nullitatis.de re iud.l.4.§.condemnatũ. nu.8. 122

Statutum quod iudex debeat causam terminare cum consilio sapientis,intelligitur si hoc fuerit petitum a parte.de dam.infe.l.dies §.hoc autẽ iudicium.n.3.fo.162.Idem in statuto quod iudex teneatur cogere agnatos & cognatos ad compromittendum.ib.nu.4

Statutum quod obligatus ex contractu non possit alienare bona,nisi satisfactis creditorib.an includat fideiussorem.si cert.pe.l.1.numero 58. 5

Statuti rubrum si dicat,quod filia dotata extantib.fratrib.non succedat:nigrum autẽ disponit,quod filia dotata non succedat matri & auiæ:an succedat patri.concludit.n.17.si cer.pe.l.1.nu.16. 4

Statuta ciuitatis debent esse nota omnib.incolis post publicationem. de dam.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium.nu.33. 192

Statutorum editio cur fiat.ib.

Statuto disponente quod credatur iuramento damnum passi,an sit credẽdum eius iuramento contra furem.de dam.infect.l.damnum nume.1. 190

Statutum puniens ingredientem possessionẽ alterius de facto habet locũ in ingrediente virtute decreti iudicis inualidi.de acq.poss.l.naturaliter. §.nihil commune,nu.59. 103

Statuto disponente quod homicida occidatur,nisi habuerit pacem ab hærede occisi,an oporteat pacem habere ab omnib hæredib.an sufficiat ab uno,vel maiori parte:quod ab omnib.nu.103.de ver.obli.l.4.§. Cato.nume.101. 269

Statutũ prohibens alienare bona immobilia in forenses,non intelligitur prohibere translationem possessionis.de acq.poss.§.nihil commune.numero 32. 202

Statuto disponẽte quod verba statuti intelligantur ad literã absque fraudulosa diuisione:non censetur remota literalis expositio.si cer.pet.l.1.numero 2. 4

Statutum removens literalem expositionem est ipso iure nullum. ibid.numero 16.

Statutum quod verba statuti ad literam intelligantur,non censetur remouere rationabilem interpretationem.ibi.

Statutũ disponens quod acquisita per fratres sint communia,intelligitur etiam disponere,quod etiam debita sint communia.de acq.pos.in continua.rub.nu.11. 391

Statutum si dat executionem instrumento,non poterit opponi quod cõtractus sit nullus.sivero dat executionem contractui,opponi poterit exceptio nullitatis ipsius contractus.de verbo.obli.l.1.§.si quis ita.num.38. 261

Stante statuto,quod possessio defuncti continuetur in hæredem,hæres an possit agere interdicto recuperandæ pro possessione in eum continuata:quod sic ex persona defuncti.quorum bono.l.ait prætor.n.14. 242

Statutum disponens instrumenta clapsi termino mandanda executioni etiam per capturam, non habet locũ quando creditor promisisset ante diem certificare debitorem.de verbo.obli.l.ita stipulatus.num.14. 181

Statuto disponẽte quod pater prius cõueniatur pro dote quã alius obligatus:an possit pro dote agi hypothecaria contra tertium.de pig.in conti. rub.nu.16. 35

Statuta loquentia de fideiussorib.non habent locum in expromissorib.neque constituentib.se pro alio soluturis:neque in mandantib. neque suscipientib. obligationem in se.de re iud.l.4.§.ait prætor.numer.primo. 221

Statuto disponente quod stetur iuramento damnum passi, an standum sit iuramento damnum passi super emergentibus vel incidentib. in causa damni infectiet puta super expensis litis,de quo.infe.l. damnum.nu.4. 191

Statuta supplenda sunt,vt omnino includant,quę includi debuerunt,quibus omissa fuerint.de re iud.l.4.§.ait prætor.nu.2. 221

Statuto prohibente mulierem contrahere absque certa solennitate,si tamen sequatur traditio,ex tali inutili contractu possessio transfertur,secus si prohiberet mulierem cõtrahere,& tradere.de verbo.oblig.l.is cui bonis.nu.32. 171

Statutum loquens de furto,an habeat locum in rapina.de acquiren. poss. l.rem quæ nobis.n.1. 109

Statutum quod stetur iuramento damnum passi, debet intelligi,si damnum passus sit omni exceptione maior.de dam.infect.l.damnum. numero 9. 191

Statuto prædictio stante non creditur iuramento damnum passi, si reus petat,quod iudex accedat supra locum,& ex inspectione iudicet. ibid. numero 7.

Statutum mandans iudici vt intra certum tempus habeat litem terminare,sub certa pœna,intelligitur si petatur a parte.de dam.infect.l. dies. §.hoc autem iudicium.n.6. 191

Idem in statuto mandante iudici quod debeat causas appellationum cõmittere sub certa pœna.n.7.

Statuto disponente,quod statibus masculis fœminæ non succedant,extante uno masculo excludatur fœmina.ad senatusconsul.Treb.l.ex facto.1.si quis rogatus.c.31. 167

Statutum imponens pœnam producenti falsos testes, habebit locum in producente vnum tantum.ibi.n.13.

Statuto prohibente mulierem contrahere posse sine consensu duorum propinquorum ex parte patris,si eos habeat,& si non habeat ex parte matris,si illa verba,si eos habeat,scinduntur, & exponantur quatenus habuerit.Quid si tunc extent ex parte patris,& nolint consentire, an recurratur ad eos qui sunt ex parte matris.de legat.j.l.Stichũ qui meus erit.n.36. 112

Statutum quod alienatio fieri non possit in non subditum, est validum, est tamen odiosum,quia est contra ius ciuile, canonicum & diuinum. de leg.j.l.filiusfa.§.diui.n.79. 130

Statuto prohibente mulierem non posse in vltima voluntate marito vltra quartam relinquere,quo casu non censetur prohibita causa mortis donare,si maritus institutus sit in testamento cum clausula, si non valet iure testamenti,valeat iure codicillorum,vel donationis causa mortis,verum maritus habeat residuum vltra quartam in vim donationis. de leg.j.l.Stichum qui meus erit.n.35. 212

Statuto disponente,quod extantibus fratribus etiam ex parte patris tantum,soror non succedat in bonis paternis,maternis,& auitis, frater ex parte,non excludit sororem ab hæreditate matris ipsius sororis.de leg. 3.l.re coniuncti.n.214 143

Statuto disponente,quod populares æquiparentur nobilibus,priuilegia nobilium censentur communicata popularibus,non econtra.de leg.1.l. per omnia.n.15. 100

Statutum prohibens in nobilia vendi forensibus,censetur etiam omnẽ alienationis speciem prohibere.& quære.de leg.j.l.filiusfamilias.§.diu. n.103. 131

Statutum prohibens alienationem in non subditum non valet in præiudicium ecclesiæ,& monasterii,quod limita,ut numero 83.ibidem.n.81. 130

Statuto disponente,quod stantibus masculis,&c.si pater decesserit relictis duobus masculis,& duabus fœminis,altero masculorum. repudiante,an portio accrescat etiam sororibus, an soli masculo superstiti. de leg.3.l.re coniuncti.n.54. 142

Statuto disponente,quod extantibus masculis fœminæ non succedant, an procedat dispositio huius,quod neptis admittatur excluso nepote ex fratre?Bartol.quod non.de usurpat. latissime. Quid autem tenendũ traditur numero 30.ad senat.Trebell.l hæredes.§.cum ita, numero 28. 180

Statutum quod ingredientes religionem non succedant. non valet. ad senatusc.Treb.l.ex facto.1.si quis rogatus.n.10. 166

Statuto negatiuo renuntiari non potest,unde statuto annullante actum defectu insinuationis renuntiari non potest,sed an valeat renuntiatio iurata traditur.n.58.de leg.1.l.nemo potest.n.57. 123

Statutum prohibens alienationem in forenses,non intelligitur prohibere alienationem causa dotis factam.de. legat.1.l.filius fam.§. diui.n. 71. 110

Statutum arctans patrem & filium ad compromittendum,includit etiam naturalem.ad senatusconl.Treb.l.ex facto.1.si quis rogatus.numero 71. 168

Statuto disponente,quod omnes consiliarii,aut septem ex eis,possint aliquid facere,an illi septem poterunt aliis non uocatis illud peragere.ad senatusc.Treb.l.heredes.§.pero a te.nu.4. 184

Statutum arctans uenditorem ad soluẽdum gabellam pro pretio rei uendite,intelligitur pro pretio quod superest deductis impensis, quibus, supra,ad senatusconsul.Trebell.vbi pure.1.qui in distrahendis. numero 6. 175

Statutum disponens testamentum valere cum quinque testibus,an intelligatur disponere,ut codicilli valeant cum tribus.de legat.j.l.iciendũ. num.22. 104

Statutum quod fabricæ hospitalis debeatur quinquagesima dotium nubẽtium extra territorium,et aliorum forensium nubentium in territorio,an valeat.nu.36.in tractatu pest.ca.6.nu.36. 96

Statutũ quòd pro fabrica hospitalis debeatur uigesima,uel quinquagesima legatorum et hæreditatum,an et quando valeat. numer 34.ibidem. Et de quibus hereditatibus intelligere censeatur statutum.num.25.et sequen.in quibus videre licet plures exceptiones quas patitur dictum statutum.ibid.

Statuere potest ciuitas quod quilibet artifex in principio sui artificij teneatur certum quid soluere pro fabrica hospitalis.nume.36.ibidem.

Item quod pro gradu doctoratus debeantur tot floreni.n.32.36.

Item quod quicunque voluerit esse de numero hospitalariorum soluat tantum pro fabrica.nu.39.ibid.

Statuto prohibente aliquid exportari sub pœna confiscationis plaustrorum & animalium cum quibus exportantur.an & quando comprehendat animalia & plaustra commodata exportanti.nu.132.Et an et quando in similibus ignorantia excusat. num.133.et seq. et quid si stante dicto statuto duo successiue sunt reperti cum eisdem animalibus et cultu exportare res prohibitas.in tract.de pest.c.1.n.36. 92

Statutum consiliatorum loci, quod nullus forensis recipiatur in locum vsque ad octo dies,an et quando valeat.numero 239.et sequen.et ad quæ spectet prohibitio ingressus et transitus per vias publicas.numero 240. 245.246.et 247. 94

Statutum quo prius ciues,quam extranei ad officia et honores vocantur, optime seruant sapientissimi Veneti, valet,et obseruandum venit. ibid. nume.251. 92

Statuto punienti pœna amissionis plaustrorum et bonum seu aliorũ animalium quemcumque exportantem frumentum de territorio sæpius cõtrauenientes.

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

traueniens,& quando incidat in pœnam toties contrauenerit.ibid.nu. 138

statutum,an & quando liget portantem extra territorium frumentum ii huc aliunde aduectum.ib.nu.114. 91

statutum prohibens pannos forenses intromitti in ciuitatem,an comprehendat pannos illuc intromissos transitus gratia.nu.115.ib.

statutum netans forenses ducere vinum cum plaustro ad ciuitatem,an & quando uim habeat in ipsos forenses.nu.118.ib.

statutum prohibens facere molendinum sub pœna an cõprehendat faciẽ rem aquæductum.ib.nu 66. 90

statutum puniens fälsificantem monetam,an intelligatur in falsificante par uam monetam:puta bagatinos & huiusmodi.nu.68.ib.

statutum puniens exportantem vinum vel bladum,an &quando comprehendat repertum in viam portãtem huiusmodi prohibita.numero 71.ibidem,

statutum puniens exportantem vinum,an cõprehendat portãte phialam vini causa gustus tantum.nu.64.& 67.ib.

statutum puniens contrahentem matrimonium , an liget contrahentem sponsalia, per quæ deuenitur ad matrimonium.nu.65.ib.

1 statutum quod suscipiens colonum vel massariam alicuius absque dñi licentia,teneatur ad omnia damna & interesse,an quando valeat. nu.245. in tract.de pe.c.4.nu.254. 87

statutorum mens non minus quàm uerba seruanda est.c.5.n.48. 89

statuta pœnalia exorbitantia ex identitate rationis extenduntur de simi lib.ad similia.nu.50.ib.

statutum quod quilibet mercator teneatur intra certum tempus præsentare præfectis annonæ tot sextaria frumenti,an ualeat.nu.189. c.4.tra.de pest. 86

2 statutum si disponat,quod nemo debeat admitti in collegium, nisi sit natus in ciuitate,vel nisi sit originarius,uel quod nemo possit esse primus consul,nisi sit originarius ciuis,an excludat natum alibi à casu.nu.182.c. 1.trac.de pest. 78

statutum,an & quando intelligi debet in casu uero,& quando in casu ficto.nu.184.ib.

statutum quod pro conditione &temporis necessitate conditum fuit,an & qñ cessante dicta necessitate debeat & ipsum cessare.nu.33. & 40.c.2. tract.de pest. 80

statutum quod mulieris,testamentum absque præsentia duorũ proximiorum nõ ualeat,an habeat locum in testamento quod mulier ante dictũ statutum condidit,habuit tamen facultatem post editum statutum mutandi testamentum,& duos ex agnatis adhibendi.num.31.ib.

2 statutum , quod condemnatus pro delicto possit impunè offendi, habet locum in condemnato propter contumaciam.de iud.capitu.1.numero 31. 44

2 statutum puniens præsumentem turbare possessorem in sua possessione, an habeat locum in laboratoribus,qui nomine alieno turbant laborando in possessione alterius.de iudic.capitu decernimus. numero 41. 54

statutum,vel lex pœnalis,loquens per verbum præsumpserit,an includat contrauenientem legi uel statuto per ignorantiam.ib.nu.42.

2 statutum disponens contractum ex certis coniecturis præsumi fœneratitium,an sit validum.de iud.c.decernimus.nu.11. 52

2 statutum si dicat,quod procedatur per querelam solã,tunc sufficiet verbo petere & rogare notarium actorum quòd scribat.de cau.poss. & pro. c.cum ecclesia Sutrina.nu.4. 59

2 statutum si prohibeat appellari à sententia iudicis datiorum nihilominus poterit appellari à delegato,cui data est potestas procedendi,&diffinitẽdi causam,more datario.de rescrip.c.sicut Romana.numero 14. 22

2 statutum capituli,priuatę utilitatis nutricium quando valeat.de constit. c.cum M.Ferr.nu.22. 4

2 statutum prohibens appellari à sententia prætoris,non intelligitur prohibere appellationẽ a sententia suivicarij.de reser.c.sicut Romana.num. 13.422

2 statuto contrauenire non dicitur, qui ex necessitate contrauenit.de cõstitu.c.cum M.Ferra.nu.24. 8

2 statuta inferiorum prohibentia appellationem non ualent. de resc.c.sicut Romana.nu.19. 22

2 statutorum uolumen si perderetur posset tenor probari per testes.de cõstitut.in rub.nume.46. 6

2 statuta loquentia de possessione uel possessore non procedũt in quasi possessione.in rub.de cau.poss.et proprie.nu.26. 58

2 statutum disponens quod pro animalibus, quæ intromittuntur in territorium debeat solui certũ datium,an cõprehẽdat animalia timore latronum in idem territorium introducta.in tract.de pest.c.1.nu.158. 77

statutum puniens introducentes sues per talem portam, an comprehendat introducentem porcos per eandem portam metu latronum.numero 161.ibid.

2 statutum disponens quod in testamento sufficiant qninque testes,an cẽseatur disponere quod in codicillis sufficiant tres.in tracta.de pest.c.2. nume.47. 80

statutum disponens quod mulieris testamentum non ualeat , nisi adsint duo proximi,intelligitur si eos habeat.nu.26.ibidem.

2 statutum quod nemo audeat sub pœna exire locum sine licentia deputatorum,vel sine bulletino,an et quando valeat.in tract.de pest.c. 5. nume.300. 95

statutum domini loci,quod nemo audeat exire territorium pro molẽdo uel laborando,est iniquum & non obseruandum.n.301.ibid.

statutũ quod nemo audeat exire locum,nisi secum duxerit unum ex incolis loci,an & quando ualeat ibi.n.302.

statuto cauenti sub certa pœna quod nullus receptet forensem in loco uel castro,an contrauenias recipiens forensem in sua casina extra castrum.ibi.n.303. 91

statutum,an & quando liget forenses.n.119.ibi. 91

statuti ignorantia,an et quando excusat forenses.n.120. Et an et quando forensis præsumatur ignorare.ibi.n.121.ibi.

statutum prohibens frumentum extrahi de ciuitate,an et quando liget personas ecclesiasticas.n.122. Et an et quando liget ipsorum colonos.n. 124. Et an liget eos qui ab ipsis emerant frumentum.n.129.Et an et quãdo clerici in bonis patrimonialibus gaudeant priuilegio ecclesiastico. ibi.n.123.ibid.

statutum quod coloni teneantur soluere collectas pro ecclesia, an et quando ualeat.num.126.et an teneantur soluere decimas fructuum collectorum super possessionibus ecclesię exempræ.ibidem. 92

statutũ si puniat exportantes frumentum de territorio pœna confiscationis frumenti,an appellatione frumenti confiscabitur et saccus. ibid. n.130.ibi

statutum uetans sub pœna ne quis subtrahat frumentum extra territorium an et quando liget agricolas forenses ne possint partem suã frumenti exportare ad domum suam.ibi. n.107.Et an ciuis cui agricola extraneus uendidit partem suam possit dictam partem impune extra territorium mittere uel portare.ib.n.108.ibi. 91

statutum prohibens sub pœna ne frumentum extra territorium trahatur, an et quando liget ciuem,se et familiam absentantem à territorio , quominus portet frumentum adusum familiæ necessarium.nume.109. ibid. Et qualiter probabit quod usus sui gratia dictum frumentum exportet. numer. 110. Et quid si mutato proposito illud uendiderit.numero 111. ibidem,

1 statutum prohibens bona alienari in non suppositum,an liget etiam et clericos.ref.81.n.1.5.et 7. 147

statutum applicans ipso facto communitati rem alienatam in forensem, intelligendum est,si rei traditio subsecuta fuerit.ibi.n.18.

statutum prohibens bona alienari est odiosum.ibi.n.4.

statutum prohibens bona alienari in non suppositum, ligat etiam eos qui post uinculum iniectum, assumpserunt clericatum.ibidem numero 2

2 statutum laicorum obseruandum est etiam inter clericos in foro ecclesiastico,quando statutum iniecit uinculum ante clericatum,ref.84.n.11. 151

2 statutum removens appellationem simpliciter,solum intelligitur removere appellationem à diffinitiua.ref.1.n.1. 104

statutũ removens appellationem à diffinitiua ex mente eiusdem etiam ab interlocutoria appellationem remouere censetur,ne contrarietas inducatur.ibi,n.2.

1 statutum loquens,quod pro quolibet contractu soluatur gabella , non habet locum in stipulatione pœnali.ref.78.n.6. 142

2 statutum quod colonus ecclesię,teneatur soluere collectas pro ecclesia, non ualet.et quid de emphyteuta ecclesiæ.ref.68.n.13.et 14. 135

statutum quando obliget colonum ecclesiæ.ib.n.21.

statutum debet intelligi rebus sic stantibus.ref.6.n.9. 106

2 statutum desiderans in electione uocari canonicos existens in prouincia recipit iuris intellectum scilicet ut electio non iritetur nisi contẽptis petentibus et contemptum prosequentib.ref.xxix.n.7. 155

statutum prohibens mulierem contrahere sine consensu duorũ propinquorum,non procedit in contrahente cum patre uel matre.ref.118. n.1. 164

2 statuti alicuius uti beneficio uolentes clerici,pati debent censurã alterius.ref.83.n.5. 150

2 statuti forma ad unguẽ est seruanda,nec sufficit quod seruetur per æquipollens.respon.xc.n.14.15.16.et 25. 152

statuti uerba ubi non conueniunt , nec dispositio conueniri debet.resp. lxxxvj.nume.4. 151

statuti beneficio non potest quis uti cum sua forma et suis qualitatibus. respon.lxxxv.nume.2. 151

statuti pars una clara debet declarare aliam partem obscuram. respon. lxxx.nume.10. 150

statuti clericorum beneficia clericis incolis ratione onerum spiritualiũ concessa creduntur.respon.lxxxiij.num.9. 150

statuti mens et ratio magis est attendenda quàm verba , responso lxxxi. nume.21. 149

statutum comitatus Venaissini recte procuratorem in criminalibus reiicit.respon.cxij.nume.4. 161

statutum ideo sorores stantibus fratribus excludit vt bona in familia et agnatione conseruentur.respon.lxxxij.n.4. 148

statutum quando vnam rationem tantum recipit illa ratio habetur pro expressa,et ex illa ampliari et restringi potest. responso lxxij. numero 5. 148

statutum disponens verba debere intelligi ad literam,non remouet legitimas interpretationes,respon.lxxxij.nu.19. 149

statutum vnum etiam posterius, alterum declarat.respon.lxxxii. numero 24. 149

Index.

ſtatutum eſt iuriſdictionis,quã nõ habent ciues in forenſes.reſp.81.nu.14. 147

Statutum quando dicatur iniecíſſevinculum ante clericatum.reſp.71.nu.9. 147.

1 ſtatuto ſtante quod maritus lucretur dotem,præmortua uxore ſine liberis ex ipſis,ſeu eorum matrimonio,maritus lucrabitur dotem,etiã quod uxor deceſſerit ſuperſtite nepote ex filia.adTre.l.ex facto.5.ſi quis ita.nume.5. 171

2 ſtatutum & conſuetudo dãt primum locum cui volunt.reſp.5.nu.11.&12. 106

2 ſtatutum à maiori parte populi obſeruandum eſt,ac ſi omnes ſtatuiſſent. reſp.93.nu.2. 154

Statuti confirmati de ualiditate amplius non eſt dubitandum. reſ.93. nu.3. 154

1 ſtatuto diſponente quod teſtamenta intelligantur ad literam prout iacẽt abſque ulla interpretatione,an uulgar.expreſſa contineat pu.tacitam.& qualis intellectus intelligatur admiſſus vel ademptus per tale ſtatutum. de uulg.ſubſtitutione.lege hæredes.nu.172. 66

2 ſtatutorum interpretatio ſumenda eſt illa,quæ magis conformat iura cõmunia,eum ſtatutis,reſp.81. 147

2 ſtatutorum uerba propriè ſunt intelligenda.reſp.78.nu.5. 141

Statutis ſuis Marchionatus Marchio derogare poteſt. reſpon.81. nume.19. 148

Statutum recipit interpretationem à iure communi reſponſ.90.nume.27. 153

1 ſtatutum puniens eripientem monialem non habet locũ in ſeducente.de acq.poſſ.lege,rem quæ nobis.n.6. 209

1 ſtatuto diſponente quod fur pro primo furto puniatur pœna 50. aureo. quos ſi non ſoluerit intra menſem fuſtigetur,an videatur facta nouatio ſi in termino non ſoluerit pecuniariam pœnam.de uerbo.obli.l. ita ſtipulatus.n.63. 185

1 ſtatuto diſponente quod non ualeat tranſactio niſi lectis uerbis teſtamẽti,an requiratur quod lectũ fuerit oculis corporeis.de uerb.obl.l.quiRo me.9.duo fratres.nu.65. 290

2 Super ſtatuto ab vſu non recepto,nullum fundamentum fieri poteſt.reſ. 2.nume.3. 140

1 ſtatuto ſtante quilibet poſſit alteri ſtipulari,vel conceſſa opi.quod liceat alteri ſtipulari iure canonico ſi haeret ſtipulatio coniunctim altero nolẽte partem ſuã,ea pars alteri accreſceret.de leg.1.l.re coniuncti. num.223. 143

1 ſtatuto ſtante fœminarum excluſiuo extãub.maſculis filia non facit de facere conditionem,ſi ſine liberis,quauis liberorum appellatione etiam veniant filii.ad Trebel.l.haredes.3.cum ita.nume.76. 180

ſtatuto ſtante excluſiuo fœminarum ſi teſtator prohibeat bona alienari: quia uult uenire ad poſteros,cenſetur prius inuitaſſe maſculos.ibidem.

2 ſtatuto ſtãte quod nulla locatio rei Eccleſiæ facta ſine conſenſu epiſcopi ualeat,an poterit epiſcopo fieri locatio.ad Senatuſc Treb.l.1.§.fuit quæſitum.n.5. 358

2 ſtatuũ prohibens exportare bladũ extra territoriũ,non ligat forenſes, qui agros colunt in territorio,quominus poſſint eorum partem quam collegerunt,exportare,reſp.91.n.5. 153

2 ſtatutũ volens forenſem arreſtari,debet intelligi,quod ſit debitor in ſumma notabili,reſp.90.nu.30. 153

2 ſtatutũ correctorium iuris communis,eſt interpretandũ,vt minus corrigat,quam ſit poſſibile.reſp.82.n.12. 149

2 ſtatutum fauore mercatorum creditũ,non extenditur ad hæredes mercatorum non mercatores.reſp.86.nu.1.2.& 3. 151

1 ſtatutũ Delphinale non porrigit effectũ ſuum ad donationem in prouincia factam,ideo exceptio nullitatis propoſita obformã ſtatuti non ſeruata,nulla eſt.reſp.136.nu.1. 149

2 ſtatutum prohibens alienationem fieri in forenſem ſub certa pœna non habet locum in alienatione facta ſub conditione. reſpon. lxxxj. numero 24.& 25. 148

2 ſtatutum prohibens alienationem in ſuppoſitum non habet locum in forenſi vendente bona quæ habet in territorio. reſponſ. lxxxj. numero 11. 147

2 ſtatutum prohibens forenſes emere bona immobilia, exiſtentia in territorio non intelligitur forenſis prohibitus vendere.reſpon. lxxxj. numero 12. 147

2 ſtatutum quod nullus poſſit emere bladum in platea, niſi pro vſu ſuo ſub certa pœna,locũ nõ habet in eo qui a principio emit cauſa reſtituendi ſui, et poſtea non uratur.reſpon.xc.n.3.et 4. 153

2 ſtatutum annullans donationem non procedit tacente donatore, et nõ quærelante donationem.reſpon.cxxx.n.3. 179

2 ſtatutarius terminus cenſetur præfixus in modum præſcriptionis.reſpõ. xl.n.1. 112

1 Statulibero delatum legatum dominus repudiare non poteſt.de leg.1.l. legatum.n.7. 113

2 Status mutatio in melius,ius antiquum auget.reſponſ.lxxj.numero 19. 116

1 Sterilis mulier eſt maledicta,infamis,& iniurioſa.ſolut.matr.l.dotis cauſa.nume.24. 44

2 STERQVILLINIVM per quod putredo deſcendat in vicini ædes, an poſſit quis facere in proprio fundo.an tract.de peſt.c.4.nu.68.78.& 79. 84

2 Stilus contra ius gentium non admittitur.reſ.cl.n.5. 188

1 Stipendia militum & honoraria doctorum an capi poſſint in cauſam iudicati.de pig.l.obligatione.n.43.

1 Stipulatio fingitur interueniſſe in contractu dotis in fauorem uxoris, ſed an in fauorem mariti.ſolut.matrimo.l.dotis cauſa.numer. 40.& 41 41

ſtipulatio ficta de qua in l.vnica.5.accedit.C.de rei uxo.act. an tranſeat ad hæredes.ib.n.41.

1 ſtipulatio dotem reddi ſoluto matrimonio,an committatur per ſeparationem tori.ſoluto matrimonio.numero 26.in continuatione rubr. 35

ſtipulatio dotem reddi in omnem caſum dotis reſtituendæ an committatur marito uergente ad inopiam.ſolut.matr.numer.27.in continu. rub. 35

1 ſtipulari an poſsit qui ſonum uerborum auribus percipit,nutu vero ſenſum.de uerb.obl.l.j.n.41. 257

1 ſtipulari poſſum rem meam mihi tradi,vel dari ſub conditione ſi mea eſſe deſierit.de acquir.poſſ.l.ſi aliquam rem.n.8. 212

1 ſtipulatio conditionalis et in diem purificata cõditione ſtatim committitur quo ad actionem et obligationem quauis dies nondum uenerit. Intellige vt ibi de uerbor.obliga.l.ita ſtipulatus.n.97. 286

1 ſtipulatio inſulam fieri continet diem tacitam intra quam fieri poſsit. de uerb.obl.l.ſi inſulam.n.4. 275

1 ſtipulatio an probetur per teſtem deponentem quod uidit ſtipulari. de uer.ob.l.ſtipulatio.n.43. 257

1 ſtipulatione principali uitiata uitiatur pœnalis.fallit.38. et ſeq. de uer. ob.l.ita ſtipulatus.n.56. 283

1 ſtipulatio pœnalis adiecta ſtipulationibus prætoriis continentib. dationem an factum dandum uel individuum,an ſolum committatur contra hæredem contrafacientem.latiſſi.de uerbor.obl.l.4.3.Cato. numer. 78. 268

1 ſtipulatio pœnalis in obligationibus dandi uno hærede non dante committitur contra omnes pro portionibus hæreditariis.et quære.et n.72.de uerb.obl.1.Cato.nu.48. 266.et 267

1 ſtipulationis diffinitio.de uer.obl.in cont.rub.n.1. 252

1 ſtipulatio an ualeat ſi exiſtentes in diuerſis locis audiant ſonum uerborum ſenſum vero non percipiant niſi per mediam perſonam. quod ſic. de verb.obl.l.ſtipulatio.n.54. 257

1 ſtipulatio pœnalis ratione doli uel culpæ committi in reſtituendo rem committitur inſolidum contra eum qui ex plurib.principaliter obligatis dolum uel culpam commiſit.limita dupliciter,vt ibi.de uerb. obli.3. Cato.nu.38. 265

ſtipulatio pœnalis uel ad intereſſe,an committatur inſolidum cõtra quẽlibet ex obligatis ſi omnes dolo uel culpa contrafaciant.ibi.n.39. 265

1 ſtipulatio principalis de ſiſtendo,an eo mortuo promiſſore decedente an tequam declaret qua die velit ſiſtere quando dies ſiſtendi fuit collata in promiſſoris arbitrio,& quid ſi ſubſtantia totius obligationis. de ver. obl.l.ita ſtipulatus.n.2. 281

ſtipulatio pœnalis incipiens à præcedenti conditione negatiua non cõmittitur niſi certum ſit id quod eſt in conditione poſitum nõ poſſe amplius dari uel fieri.ibi.n.5.Limitatur multimode.ibi.& ſeq.

1 ſtipulatio iure ciuili inſtituta fuit.de ver.ob.in continua.rub.nu.36. 214

ſtipulatio ad quid & propter quid fuerit introducta, quod propter neceſsitatem et utilitatem in quibus autem fuerit neceſſaria late,traditur. ib.n.37.

ſtipulatio ſi interuenerit in contractibus innominatis nõ erit locus pœnitentiæ.ib.n.38.

ſtipulatio non eſt proprie contractus.ib.n.50. 255

ſtipulatio,an ſit nominatus vel inominatus contractus, quod nominatus.ib.n.51.

Stipulatio regulatur ſecundum naturam contractus,ſuper quo interponitur.Amplia etiam ſecundum naturam irregularem.ib.n.52.

ſtipulatio,an reguletur ſecundum naturam cõtractus ſuper quo interponitur in caſibus, in quibus contractus propter ſtipulationem redditur firmior ſi ſeruetur magis natura ſtipulationis quam ipſius contractus. ibi.num.53.

ſtipulatio non regulatur ſecundum naturam cõtractus ſuper quo interponitur vbi agitur de diſcedendo ab ipſo contractu, quia tunc attenditur natura ſtipulationis excludens diſceſſum.ibi.nu.54.

ſtipulatio appoſita ſuper eo quod non deuenit in contractu principali, vt ſuper vſuris uel pœna,non regulatur ſecundum naturam cõtractus, ſed ipſius ſtipulationis natura attenditur.ibid.nu.55.

1 ſtipulatio ficta non eſt proprie ſtipulatio.de uerbo. obli.l.ſtipulatio.numero 9. 256

ſtipulatio an poſsit fingi per partes,et ſic an poſsit conueniri quod in cõtractu inſit ſtipulatio.ibi.n.10.

1 ſtipulatio pœnalis committitur inſolidum contra omnium,qui non habuit pro parte ratum,quod habere promiſerat, intereſſe vero committitur pro ea parte tantum pro qua non habuit ratum.nec qu. ſit ratio diuerſitatis.de verbo.obl.l.4.3.Cato.n.55. 266

1 ſtipulatio cur potius à verbis quam à conſenſu denominetur.de ver.obl. in continua.rubr.nume.14. 253

ſtipulatio cur non denominetur à facto ſicut ceteri contractus.ibidem. nu.15.

1 ſtipulatio vitiatur per actum intermedium.Limita quadrupliciter,vt ibi et nu.18.de ver.obl.j.3.qui præſens.nu.17. 195

ſtipu-

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

stipulatio, an vitietur per pœnam vel prandium intermedium. ibid. numero 8.

stipulatio, an vitietur per modicum actum intermedium, qui non habet diuertere animum ab actu stipulandi. ibid. nu. 19.

stipulatio amplius non agi ad aliquod indiuiduum, an dicatur diuidua vel indiuidua, quod fit diuidua. Limita. n. 89. & seq. de ver. ob. l. 4. §. Cato. num. 88. 269

stipulatio amplius non agi ad seruitutem iam constituram & formatá est indiuidua. ibi. nu. 89.

stipulatio amplius non agi ad seruitutem est indiuidua si fundus cui cõstituenda est seruitus non est communis coheredum, sed in totum obuenit agenti. ibid. nu. 90.

1 stipulatio in diem incertam, an & quando, non committitur ante diem, nec quo ad obligationem, nec quo ad actionem. de ver. obli. l. ita stipulatus. nu. 89. 286

stipulatio in diem certam aut incertam, an & quando non dicatur cõmissa ante diem nec quo ad obligationem, nec quo ad actionem. ibid. num. 90.

1 stipulatio pœnalis si incipiat à præcedenti pacto nudo, super quo fit lis contestanda, an super pacto nudo, an super stipulatione pœnali. ibid. num. 55. 284

1 stipulatio pœnalis non nouat præcedentem obligationem, distingue tamen ut nu. 62. Limitatur & restringitur. 14. modis. nu. 57. & sequ. vsque ad nu. 62. de ver. obl. l. ita stipulatus. nu. 56. 284

1 stipulatio si contineat plura facta promissore vnum non adimplente integra pœna efficaciter committitur. de verborum obligationib. l. 4. §. Cato. nu. 61. 267

stipulatio pœnalis si adiiciatur stipulationi plurium factorum tunc respectu stipulationis illa plura facta habentur pro vno. ibidem. numero 63.

1 stipulatio an valeat, si interrogatus, cum interuallo discessit, & quid si illi abeunti, audienti & intelligenti responsum fuit. de oblig l. j. qui præsens. nu. 6. 259

stipulatio an vitietur per longum interuallum non interueniente actu contrario, vel extraneo. ibid. nu. 7. 11. & seq. 259

1 stipulatio quibus verbis concipiatur. de verbo obli. in conti. rub. numero 8. 253

1 stipulatio concepta per ciphras, siue notas, aut literas, an valeat. ibid. nume. 9.

1 stipulatio vitiatur per absentiam in aliqua parte stipulationis. de verb. obl. l. 1. §. qui præsens. nu. 1. 258

1 stipulatio an possit fieri de nocte absque luminaribus. de uerb. ob. l. stipulatio. nu. 50. 257

1 stipulatio non vitiatur per discessum, si discedens absque longo interuallo reuertatur. de verborum obligationibus. l. 1. §. qui præsens. numero 4. 258

1 stipulatio simplex et pura quantum ad obligationem & actionẽ statim committitur. idem in vltimis uoluntatibus, & quibuscunque dispositionibus puris. de verborum obligationibus. l. ita stipulatus. numero 69. 285

stipulatio de sistendo in iudicio, expirat lata sententia. ibidem. numero 16. 282

1 stipulatio insulam fieri non demonstrato locõ nullius est momenti. de uerbo. obli. l. si insulam. nu. 1. 275

stipulatio domum uel insulam fieri, an ualeat non designata forma operis, id est altitudine & latitudine. ibid. nu. 2.

2 stipulatio in diem certam statim committitur quo ad obligationem & actionem. licet agenti ante diem obstet exceptio. de uerborum obligationibus. l. ita stipulatus. nu. 83.

Limita & declara multimode. 94. 286

1 stipulatio pœnalis non nouat præcedentem obligationem originaram causa onerosa, sec9 si originata sit ex causa lucratiua de ueritate tamẽ, ibidem. & nume. 63. de verborum obligationib. l. ita stipulatus. numero 16. 284

1 stipulatio fingitur in aliis quinque casibus hic traditis. de verb. oblig. l. stipulario. nu. 24. 256

stipulatio ficta, an cadat in muto, et similibus qui non possunt stipulari. ibid. nu. 25.

stipulatio non potest confici nisi vtroque loquente, et sermonis efficaciam intelligente. ibid. nu. 1.

stipulationis uerba qualiter sint proferenda, quod interrogatio præcedere debet et responsio sequi, alias peruersio ordinis vitiat stipul. ibidem. nume. 16. 256

stipulatio inutilis facta cum eo qui intelligit ad motum labiorum vel cum muto, an valeat in vim pacti nudi. de verb. oblig. l. 1. §. si quis ita. num. 35. 261

1 stipulatio pœnalis committitur insolidũ contra procuratorem qui promiserat dominum ratum habiturum, domino pro parte ratum non habente. de verb. obli. l. 3. §. Cato. nu. 56. 266

stipulatio pœnalis in obligationibus dãdi vel facti diuidui, de iure canonico nunquam committitur pro parte adimpleta. ibidem. numero 66. 267

stipulatio uel fieri quid differat à stipulatione per te non fieri quominus ire liceat, & quid contineat vnaquæque earum stipulationũ. ibidem. nu. 13. 264

1 stipulatio pœnalis uel ad interesse in cõtractibus bonæ fidei uno ex hæredibus contrafaciente facto indiuiduo committitur in solidum contra contrafacientem, & non contra alios, late de ueritate. ibidem, numero 34.

1 stipulatio & verborum obligatio, an sint idem. de verb. obl. in cõti. rub. num. 6. 253

1 stipulatio an sit valida, si præsens per epistolã præsentem interroget, & ipse per epistolam respondeat, communis quod non. de verb. obl. l. stipulatio. n. 5. 256

stipulatio licet verbis expressis fieri debeat res tamen promissa, stipulationem potest literis vel digito monstrari. ibi. nu. 6.

stipulatio ficta potest fieri etiam sine vocali expressione verborum. ibid. num. 7.

1 stipulatio sub conditione negatiua committitur quam primum constat conditionem negatiuam fuisse purificatam eo quod contraria affirmatiua amplius non potest existere. declara vt ibi, de verb. obl. l. in illa. numer. 6. & 7. 274

1 stipulatio an valeat si interroganti promittis dare decem, interrogatus respondeat promittuntur. de verborum obligationib. l. j. si quis ita. numer. 4. 259

stipulario, an valeat si interrogatus de promittẽdo decem respõdeat interroganti tibi decem. ibi. n. 5.

1 stipulatio pœnalis de non offendendo, recipit intellectum a iure, si inde bitè. de reuo. don. l. 6. n. 87. 320

1 stipulatio pœnalis in contractib. stricti iuris vno ex hæredib. contrafaciente facto indiuiduo cõmittitur contra omnes pro hæreditariis portionibus. de verb. obl. l. 4. §. Cato. n. 36. & 42. 265

1 stipulatio an sit genus. de verb. obl. l. stipulatio. nu. 65. 257

1 stipulatio fundi in genere fiat propter incertitudinem. de verb. obl. l. ita stipulatus. n. 29. 282

stipulatio hominis in genere valet, & cur diuersum à promissione fundi in genere. ibid. n. 30.

stipulatio & legatum fundi in genere non valet quiuis testator vel promissor habeant fundos in patrimonio, secus in legato & promissione domus, & cur diuersum. de veritate tamen dicti. ibi. n. 31.

1 stipulatio an fingatur interuenisse propter contumaciam. de verb. obli. l. stipulatio. n. 23. 256

1 stipulatio vsque adeo regulatur secundum naturã cõtractus super quo interponitur, vt etiam assumat ipsius contractus priuilegia. de priuil. credi. quæsitum est. n. 6. 234

1 stipulatio facta nutu non valet. de verborum obligat. l. j. §. si quis ita. numero 12. 260

1 stipulatio non uitiatur per responsionem factam ex interuallo quando respondens non discessit nec ad extraneos actus deuentum est. de uerbo. obl. l. j. §. qui præsens. nu. 12. 259

1 stipulatio quæ ex diutina præstatione præsumitur, de qua in l. cum de in rem. supra de usur. dicitur præsumpta & non ficta, & quid refert cur potius dicatur præsumpta. de uerborum obligationib. l. stipulat o. numero 15. 256

1 stipulatio nondum inuenta quo remedio olim consulebatur uolenti agere ex pacto nudo, uel ex contractib. nominatis. de uerb. obliga. in continua. rub. nu. 39. 264

1 stipulatione interposita in instrumento super mutuo ciuili, an oriatur actio ex stipulatu uel actio ex contractu mutui con'essam. de uer. obl. l. j. §. si quis ita. nu. 36. 261

1 stipulatio unde dicatur, & cur inuenta. de uerb. obl. in continua. rub. nu. 12. & 13. 253

1 stipulationum materia uidetur inutilis cum ratione peccati euitandi pactum nudum producit actionem. soluitur ut ibi. de uerb. obli. in conti nua. rub. nu. 57. 255

1 stipulatio regulatur secundum naturam cõtractus super quo apponitur. si cer. pet. l. mutuum damus. nu. 4. 7

1 stipulationem interuenisse lex non fingit pro dote impropria. de priui. credi. l. 2. §. si sponsa. nu. 9. 235

1 stipulatio in diem adiecta limitandæ obligationis gratia statim committitur quantum ad obligationem & actionem licet eueniente die effectualiter euanescat. de uerborum obligatio. l. ita stipulatus. numero 94. 286

1 stipulatio ob delictum iam commissum an valeat. de verb. oblig. l. si piagij. nume. 5. 292

stipulatio ob homicidium faciendum de homine bannito, quem impune vigore statuti licet occidere. an valeat. ibi. nu. 6.

1 stipulatio facta cum persona incerta non vitiatur per longum interuallum. de verborum obligationibus. lege prima. §. qui præsens. numero 13. 259

1 stipulatus si quis fuerit à debitore pœnam si quod debeat intra mẽsem non soluere, an pœna sit commissa si debitor in termino fit liberatus per acceptilationem. de re iudi. l. 4. §. soluisse. nu. 3. 224

1 stipulatio simplex & pura quæ ex sui ipsius natura recipit dilationem, non committitur statim, quando autem dicatur dilationem ex sui natura recipere, ibi traditur. de verborum obligationib. l. ita stipulatus. nume. 71. 285

1 stipulatio pœnalis incipiens a pacto nudo committitur per euentum conditionis, & non propter moram. ibid. nu. 53. 284

1 stipulatio in diem adiectam multiplicandę obligationis gratia statim committitur quo ad obligationem et actionem, nõ solum pro primo anno, sed pro omnibus. ibid. nu. 91. 286

Index

2 stipulatio pœnalis adiecta stipulationibus prætoris continentibus dationem aut factum,an committatur insolidum contra heredem contrafacientem,an pro hæreditaria portione.de uerbo.obli.l.4.§. Cato.numero 79. 268

1 stipulatio pœnalis in obligationibus dandi uno herede non dante, an committatur contra alios quando datio non potest per alios explicari.ibi.nu.51.& 73. 266.&267

2 stipulatio an ualeat si interrogatus captet sibi terminum longum ad respondendum,& post respondeat in termino.de uer.obl.l.j.§.præsens. num.9. 259

2 stipulatio,ob turpem causam,an sit ipso iure nulla,an ope exceptionis. de uer.ob.l.si plagij.nu.1. 293

stipulatio ob turpem causam quare non valet.ibid.nu.2.

stipulatio si maleficium fiat,an dicatur facta ob turpem causam.ibid.

1 stipulatio an ualeat si uerba interrogationis sint ambigua, & responsio clara.de verb.oblig.l.j.§.si quis ita.nu.7. 260

1 stipulatio iter fieri,an importet seruitutem,an uero merũ factũ.de uer. obl.l.4.§.Cato.nu.5. 262

1 stipulari an possit,qui uerba non intelligit,sensum tamen per motum labiorum percipit.de uerb.obl.l.j.nu.40. 257

2 stipulatio an fingatur muto contrahente matrimonium.solu.matr. l.doris causa.nu.96. 43

1 stipulationes utrum tot in annua stipulatione sint,quot sunt anni.de legat.j.l.si ex toto.§.si ita legatum.nu.15. 115

2 stipulator uel præses,aut alius quispiã cui doctores non possunt ex causa pestis operas præstare,an et quando possit alteri operas illas cedere.nu.131.c.1.de pest. 76

1 stipulator qui filijs et hæredibus suis feudum uel emphyteusim stipulatus est,potest pro arbitrio renunciare feudo et emphyteusi in præiudicium filiorum.resp.cxxix.nu.4. 181

2 Studij fauore incertitudo quantitatis non uitiat legatum,uel promissionem.de uerb.oblig.l.ita stipulatus nu.22. 282

2 Subauditio licita est ad perficiendam orationem imperfectam, Item ad euitandam iurium contrarietatem.Item ad euitandam falsam latinitatem.rub.ad Senatusc.Treb.nu.1. 154

subauditio quadruplex est.ibid.nu.2.

2 subauditio permittitur ad tollendam contrarietatem et absurditatem. respon.clxx.nu.14. 198

1 subauditio admittitur ut euitetur correctio legum,et repellitur subauditio per quam inducitur correctio.soluto matrimonio.l.si constãte. num.58. 55

1 Subditi prohibiti uenari si prohibitioni acquieuerunt, longissimi temporis spatio decetero prohiberi poterunt à domino.de flumi.le.quo minus.nu.133. 252

1 subditi igitur cauti sint ut proclamationibus dominorum contradicãt. ibidem.

2 subditi (cessante necessitate)non coguntur fortunas potentum releuare.resp.lxxxvij.nu.5. 51

2 subditi pro domino deponentes suspecti sunt,& quomodo procedat. vide nu.4.resp.154.nu.1. 190

2 subditi gaudent maiori securitate sub potentiori domino.resp.clxxix. num.10.&11. 203

1 Subgrunda & protecta,an sint diuersa.de dam.infect. in conti.rubric. num.2. 189

2 Subire iudicium rei vendicationis nemo compellitur.de cau.possess & proprie.c.cum Ecclesia Sutrina.nu.28. 61

1 Sublata omni exceptione opponenda contra instrumentum ex statuto non censetur sublata exceptio simulationis quinimo opponi poterit contra instrumentum simulatum cum non dici debeat instrumentum. de leg.j.l.nemo potest.num.66. 124

2 sublato primo gradu institutionis,testamentum assumit uires à secũdo. resp.cxc.nu.9. 211

1 Submissi fœtus dicuntur qui in locum mortuorum sunt in grege positi,à qua intelligentia licet communi eandem receditur. ad Senatusc. Treb.l.in fideicommissariam.nu.22. 173

2 *Subreptio vitiat ipso iure literas ad beneficia: super quo vide limitationes.nu.17.de rescript.c.eam te.nu.26. 31

1 subreptio & obreptio vitiant ipso iure gratias ad beneficia, & quando literæ dicantur subrepticiæ.resp.9.nu.1 & 2. 107

2 *Subrogatum an et quando naturam seruet eius in cuius locum subrogatur.nu.227.et 228.in tract.de pest.c.5. 93

1 subrogatus in ius defuncti prælati censetur etiam subrogatus in possessione.de acq.poss.§.nihil commune.nu.25. 201

1 *Substantia sua aliquem male uti quibus actibus probetur.de sol.mat.l. si constante.nu.38. 54

2 Substitutio vulgaris pluribus separatim facta, non expirat aditione vnius,idẽ si sit alternatiuè facta,quod tamen limitatur.de vulg.et pup. substi.l.hæredes.nu.199.200.et 203. 68

Idem si facta sit per nomen distributiuum.nu.202.quod limitatur.numero 203.ibid.

2 substituo verbum,quod sit commune.de veritate tamen.de vulg.substi.l. Centurio.nu.187. 87

2 substitutio facta de secundo genito domus Claromontis, intelligitur de secundo genito tempore mortis.resp 131.nu.16.et 17. 174

2 substitutio repetita in codicillis debet intelligi cum aliquo effectu,ne dispositio censeatur frustratoria.resp.131.nu.7. 176

2 subditus non debet illico parere mandato iniusto superioris,sed debet referibere & expectare responsum,et quid in intolerabiliter opprimẽte,de rescrip.c.si quando.nu.et 15. 29

2 substitutus an possit esse is,qui non potest esse principalis.de iud.c.decernimus.nu.35. 53

1 In substitutione fideicommissaria,an bona hæredi donata comprehendantur.et uide.nu.3.resp.131.n.12. 173

In substitutione fideicommissaria peremptis gradib.precedentib.hæreditas remanet penes grauatum cum onere restituendi substitutis in gradibus subsequentibus.ibi.nu.5.

In substitutionib.conditionalib.et alternatiuis, sufficit alteram earum ueram esse.ibid.n.7.

2 substitutus instituto potior,legitimus est contradictor ad impediendam missionem in possessionem.resp.196.nu.2. 215

2 substitutus ultimo substituto,an censeatur substitutus primo instituto. resp.131.nu.1. 173

1 substitutus an possit succedere ex tacita uulgari pupillo defuncto uiuo patre de uulg.substi.l.j.n.167. 66

substitutus pupillariter extri an posthumo non nato succedere possit ex tacita uulgari.ibi.nu.168.

substitutio uulgaris facta per testatricem,tunc,an contineat tacitam pupillarem.ibi.nu.169.

substitutio uulgaris facta imparib.personis non continet pupillarem tacitam,quando coniunctim substitutio facta fuit,sed quid si separatim. ibid.170.

substitutio pupillaris an contineatur in uulgari expressa,quando pater uni impuberum substituit pupillariter,et alteri uulgariter.ibidem.numero 170.

1 substitutio post mortem filij,bona mea deueniant ad talem, an ipsũ pubertatem sit pupillaris,an uerò omni tempore fideicõmissaria.remiss. de uulg.et pup.l.hæredes.n.46. 60

1 substitutio uulgaris expressa,an contineat tacitam pupillarem matre in medio existente.Iustissimè,communis quod sic,sed contra matrem, an habeat effectum.de uulg.substi.l.centurio.num.33. 57

1 substitutus uulgariter plurib.non excluditur aditione unius, etiam in casu.in quo alias excluderetur,quando tacite potest apparere de uoluntate defuncti.de uulg.substi.l.hæredes.n.197. 68

1 substitutione facta de pauperib.an legitimus hæres filij poterit legitimam,et Trebellianicam deducere:communis quod non.de uul.substi. l.centurio.n.108. 82

1 substitutione pupillari,plurib.simpliciter facta, uerificatur conditione eueniente in persona unius,quãdo pupillus superstes non est ab intestato successurus fratri prædefuncto,exemplifica ut ibidẽ de ueritate late.ad senatusc.Treb.l.hæres.§.cum ita.n.120. 185

substitutus plurib.pupillis simpliciter,admittitur uerificata conditiõe in persona unius,si in medio sit frater utrinque coniũctus, excludẽs fratrem germanum impuberem superstitem ab intestato. ibidem, numero 121.

substitutus pupil.simpliciter,admittitur uerificata conditione in persona unius,si impubes superstes repudiat hæreditatẽ fratris prædefuncti.ibi.n.122.

substitutione pupil.plurib.simpliciter facta,uerificata cõditione in persona unius statim admittitur substitutus,si sit testatoris filius, et impuberum frater.ad senatusc.Treb.§.cum ita.n.123. 185

substitutione pupillari plurib.simpliciter facta statim admittitur substitutus uerificata conditione in persona unius,si superstes pupillus sit relegatus,aut religionem ingressus.ibi.n.124.

substitutus,an admittatur uerificata conditione in persona unius pupilli,quando impuberes filij fecerunt instituti in reb.certis,et eisdem substitutus extraneus uniuersaliter institutus.ibid.n.125.

substitutione pup.facta plurib.si contingat conditionem euenire in persona ultimi,quia primus mortuus est pubes, ultimus uero impubes, an admittatur substitutus in portionem ultimi, communis quod sic. ibi.nu.127.

substitutione pupilla.facta pluribus,si contingat præmortuum puberẽ cum liberis decessisse.excluditur substitutus postea vltimo decedẽte in pupillari ætate.ibi.nu.128.

substitutione fideicõmissaria pluribus simpliciter, seu indefinite facta, an purificata conditione in persona vnius,sit illico locus substitutioni?quod sic.ibi.nu.129.Fallit quãdo superest persona,quæ ex præsumpta mente testatoris excludat substitutũ,de veritate tamẽ.ibi.nu.130.

Quæ autem sint illæ personæ, quæ ex præsumpta mente testatoris excludunt substitutum.ibi.nu.131. 184

substitutio qñ dicatur plurib.indefinitè, et simpliciter fieri, quod tũc, qñ terminus cõis i oratione sine signo, et an substitutione indefinite facta plurib.debeat conditio in persona omnium verificari. ibid. numero 94. 181

substitutione vulgari facta pluribus indefinite non admittitur substitutus,nisi in persona omnium verificetur substituto:& de veritate tamẽ & ratione latiss.n.96.limitat.n.97.et seq.ibid.n.35.

substitutio vulgaris an dicatur tantum vnam finalem effectum respicere an plures.ibid.n.96.

substitutio fideicommissaria facta pluribus copul. collec.aut distributiue,an eueniente conditione in persona vltimi tantum an admittatur substitutus in portionem vltimi,quod sic.limita.nũmero 246.ibidem. 145.18

sed

sed an eueniente cõditione in persona vtriusque admittatur substitut' ad portionem primi ex persona primi, uel ex persona secundi. ibidem nume. 147.

substitutio reciproca inter institutos & præcesserit fideicommissariã eis factam, eueniente conditione in persona primi non admittitur substitutus propter reciprocam. ibi. nu. 148.

substitutione reciproca præcedente fideicommissaria, si eueniat condi. in persona vltimi, an admittatur substitutus. ibid. nu. 149. 185

1 substitutio facta in toto post mortem plurium, an censeatur facta ab vltimo, ad senatusc. Trebellianum l. heredes. §. cum ita. nume. 26. 176

substitutio fideicommissaria, an censeatur facta ab vltimo quando testator substituit vnica determinatione post mortem omnium vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. ibi. nu. 28. 177

Substitutione fideicommissaria facta post mortem plurium positorum in conditione an inter ipsos censeatur inductum tacitum fideicom. ibi. num. 29.

2 substitutio facta per hæc uerba, deinde proximiore generis sui. intelligenda est de proximiore generis ipsius testatoris non heredis. de l. 2. l. filius fami. §. diui. nu. 3. 127

1 substitutus an excludatur herede grauato moriẽte relicto solo filio qñ grauatus quis fuerat restituere hereditatem si sine filiis decesserit. ad senatusc. Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 51. 167

subtilitas multiplex est. ad senatusconsul. Trebel. in continuat. rubr. numero 6. 154

1 substitutio fideicommiss. facta ab vltimo moriente an inducat tacitã reciprocam inter oneratos. latiss. ad sena. Trebel. l. heredes. §. cum ita. nume. 16 & 18. 176

substitutus an excludatur, si monasterium sit incapax successionis. ad senatusc. Trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 41. 167

substitutus excluditur extantib. pluribus masculis, quãdo conditio fuit concepta in singulari, si sine filio decesserit. ibid. nu. 53.

1 substitutio inutilis et nesficax an impediat ius accrescendi. concl. impedire, de leg. 3. re coniuncti. nu. 131. 1

1 substitutus pupillaris agens, an habeat fundatam intentionẽ quod pupillus præsumatur in pupillari ætate mortuus. communis quod non, inferens ut per eum. ad senatusconsul. Treb. l. ex facto. §. si quis autẽ. numer. 11. 171

substitutus in tota hereditate duobus institutis, & inuicem substitutus, censetur ex mente uocatus ad portionem vltimi in cuius sola persona extitit conditio. ad senatusc. Treb. l. heredes. §. cum ita. nu. 176

substitione hoc modo facta, si primus & secundus heredes non erunt, &c. an requiratur conditionem in personam omnium uerificari, quod sic. latiss. tamen de ueritate. ibi. 104. & 108. 182

1 substitutio facta verbis directis, quæ nunquam potuit uale;e ut directa trahitur ad fideicommissum. de ueritate. ibi. ad senatusc. Treb. l. ex facto. nu. 2. 163

1 substitutio personam, ius accrescendi uerò portionem sequitur. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 95. 139

substitutus copulatim hoc modo, si neque Titius, neque Scius heredes sint, &c. non admittitur vno existente herede, alio non. ad senatusco. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 103. 182

substitutio fideicõmissaria si pluribus copulatiuè, collectiuè, aut distributiue facta fuerit an conditio uerificari debeat in persona omnium, vt substitutus admittatur, distinguitur. ibid. nu. 189. 184

1 substitutus pupillariter filio exhæredato quãuis sit honoratus, grauari tamen non potest & quare. de leg. 1. l. cum filiofa. nu. 30. 117

1 substitutio vulgaris facta in vsufructu alteri legato non expirat agnito legato. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 65. 138

1 substitutione facta pluribus alternatiuè eueniente conditione in persona unius, locus est substitutioni. ad senatus. Treb. l. heredes. §. cum ita. nume. 87. 181

1 substitutus tacite potior est coniuncto, & eum excludit. de le. 3. l. re coniuncti. nu. 126. 148

1 substitutus solum succedit in bonis patris per directam militarem. de vul. et pupil. l. centurio. n. 18. 77

sed an tanquam testatoris immediatus: an verò filij. quod vt hæres testatoris. ibidem.

1 substitutionis reciprocæ et compendiosæ differentia. de vulg. sub. l. centurio. nume. 61. 79

1 substitutio facta in vnũ casum, uel sub una conditione, cur non comprehẽdat casum oppositum. uel conditionem. de uulg. subst. l. hæredes. nume. 94. 62

substitutio facta sub conditione uolũtaria, non extenditur etiam ad similem casum. ibidem.

substitutio compendiosa facta à pagano uerbis directis, ualet etiam post pubertatem quando uerba substitutionis diriguntur in personam testatoris, uel simpliciter facta fuit substitutio, exẽplifica ut ibi de uulga. substi. l. centurio. nu. 73. 80

substitutio, si filius meus in pupillari ætate, et sine liberis decesserit Titius hæres esto, an sit compendiosa sub distinctione temporum facta, ita vt post pubertatem valeat vt fideicommissaria. ibid. n. 94. 83

substitutio compendiosa facta à pagano verbis obliquis, quod omni tẽpore sit fideicommissaria. nu. 101. & nu. 148. Amplia & restringe vt ibi dem. nu. 101. Sed an contineat uulgarem, communis quòd non. de ueritate tamen. 81. & 85.

substitutio compẽdiosa facta uerbis directis cum distributiuo, quando cunque an post pubertatem trahatur ad fideicommissariam. de vulga. substi. l. centurio. n. 102. 81

substitutio quandocunque filius meus sine liberis decesserit, volo q bona mea dentur, uel distribuantur pauperib. per executores meos an cõtineat pupillarem, an uerò sit semper fideicommissaria latissime eadem concludit omni tempore fideicommissariam esse. ibidem, nu. 103. Limitatur nisi testator etiam disposuisset bona filij distribui inter pauperes, quia nunc continetur etiam pupillaris. num. 106. limita etiam. ut num. 107. 82

substitutio compendiosa facta impuberi his uerbis, si filius meus decesserit sine liberis, Titius hæres esto, an valeat intra tempus pupillaris ætatis vt pupillaris, an verò sit omni tempore fideicommissaria latissimè, communis quod intra tempus pup. ætatis valeat vt pupillaris. ibi. num. 89. 80

1 substituti videntur filij in conditione positi, quos testator expressè gravauit, & quare. disputabilis est per multa, de vulg. substi. l. Centurio. numer. 166. 86

substitutione facta duplici conditione alternatiua, vt si hæres meus sine filiis, vel filij filiorum sine filiis decesserint. substituo Caium, an fideicommissum videatur iuiunctum soli hæredi instituto, an vero etiam liberis in conditione positis, communis quod hæredi instituto solum. ibid. nu. 167. 83

1 substitution hoc modo concepta, volo, quod bona mea vẽdãtur, & pretium distribuatur inter pauperes per meos executores, an contineatur pupillaris. de vulg. substi. l. Centurio. nu. 81. 82

1 substituio vulgaris continens pupillarem vel pupillaris vulgarẽ, an dicatur duplex. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 21. 60

1 substitutio cõpendiosa mixta cum reciproca plurib. imparib. facta semper est fideicõmissaria, ita limita omnes prædictas coniecturas. de vul. substi. l. Centurio. nu. 136. 84

1 substitutio pupillaris ad hoc, vt effectum sortiatur, an sufficiat liberos tempore mortis esse in potestate testatoris etiam si tempore cẽtamẽti non essent in potestate. latiss. de vulg. substitutio. l. moribus. numero 25. 70

1 substitutio facta in vnum casum nõ extenditur ad casum dissimilem, & in quib. consideran debet similitudo & dissimilitudo. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 93. 62

1 substitutio simpliciter facta per verbum directum, & commune, vt filiũ instituo, & ei Sempronium substituo, & hæredem facio, an cõtineat directam & obliquam. de vulg. substi. l. Centurio. n. 171. 87

2 substitutus qur admittitur excluso patre, si filius institutus moriatur ante aditam hæreditatem. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 145. 85

substitutio vulgaris contenta in expressa pupillari, & econtra, venit per interpretationem extensiuam, & non declaratoriam. ibi. nu. 82. 80

1 substitutio compendiosa facta à pagano per verba directa non ciuilia, vt capiat, moriatur, non expirat pubertate. de vulg. substi. l. Centurio. nu. 71. 80

substitutio vulgaris partim expressa, & partim tacita, an in casu tacito excludat matrem cohæredem pupilli. de uulga. substi. l. hæredes. numero 176. 67

substitutus an præferatur fideicommissario, si institutus hæreditatem repudiet. ibi. n. 160. 65

substitutio si filius sine liberis decesserit volo bona mea dari, & distribui pauperib. an sit fideicommissaria omni tempore si testator nullos dedit executores. de vulg. substi. l. Centurio. nu. 109. 81

1 substitutio vulgaris facta plurib. hoc modo, si neque Titius, neque Mevius hæredes erunt, &c. an expiret aditione vnius. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 192. 67

substitutiones vulgaris & pupillaris contentæ in reciproca. & compendiosa dicuntur expressę verbis generalib. & tacitis erois specialib. & singularibus. de vulg. substi. l. hæredes. nu. 77. 61

substitutio pup. cõtenta in uulg. expressa, an dicatur tacita, an uerò præsumpta. ibi. nu. 33. 60

substitutione facta plurib. singulariter, siue separatim, statim uerificata conditione in persona vnius locus est substitutioni. quod procedit etiam si extraneus fuerit pluribus filius substitutus ad Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 82. 181

substitutione facta pluribus particulariter, an verificata conditione in persona vnius, admittatur statim substitutus, quod sic. ibid. num. 83.

substitutione vulgari particulariter facta pluribus sub conditione negatiua, si quis vestrum hæres non erit an statim vno non existente hærede veniat substitutus, quod sic. ibi. nu. 84.

substitutio, an in casu huius tex. inducatur inuicem inter filios per hæc verba omnem hæreditatem ad Claudiam, &c. ibi. nu. 15. 176

substitutio fideicom. expressè facta pluribus oneratis post eorum mortem, non continet tacitam reciprocam inter oneratos, quod procedit etiam si substitutio sit facta in toto. ibi. nu. 14.

substitutio vulgaris pluribus distributiue facta, puta, si vtrunque nõ sit hæres, expirat non adeunte, requiritur. n. conditionẽ in persoñ omnium verificari, limita tripliciter. nu. 115. cum seq. nu. 204. ibid. 182

substitutione pupill. pluribus simpliciter facta, an requiratur conditionem in personam omnium verificari, quod sic, & quare. ibi nu. 116. amplia. nu. 119. limita nu. 120. vsque nu. 126. 182. & 183

substitutus sub conditione si sine liberis, excluditur grauato moriente cum liberis. quamuis demum liberi moriãtur sine liberis. ad Senatus. Treb. l. ex facto. §. si quis autem. nu. 2. 170

Index.

ſubſtitutus excluditur grauato morieᷓte cum liberis,quamuis modicū ſuperuiuant.ibid.nu.2.

ſubſtitutio cur videatur facta inter filios per hæc verba,filiis meis, vel uni eorum reſtituas.de quibus in tex.& de hac ratione decidendi ad tex.ad Senatuſcon.Treb.l hæredes.§.peto à te.nu.1. 185

ſubſtitutio quælibet habet duo extrema, ſcilicet extremum reſpiciens eos quibus ſubſtituitur,aliud reſpiciens eos qui ſubſtituuntur.ibidē. num.2.

ſubſtitutio fideic.facta pluribus oneratis collectiuè poſt omnium amborum mortem,non continet tacitam reciprocam,quod procedit etiã ſi facta fuerit ſub conditione ſi omnes,vel ſi ambo ſine liberis deceſſerint.ad Senatuſcon.Treb.l.hęredes.§.cum ita.nu.15. 176

ſubſtitutio quamuis facta fuerit poſt mortem omnium omnibus in tota hereditate,&prohibita fuerit detractio Trebellianicæ, adhuc non inducitur tacita reciproca.ibidē.

ſubſtitutione pluribus copulatiuè facta,puta ſi Titius heres non erit,& Seius heres non erit,an conditio debeat in perſona omnium verificari.communis quod ſic.ad Senatuſc.Treb.l.hęredes.§.cum ita.nu. 100 Limita niſi copula ſit poſita non ſolum in extremo conditionali,ſed etiam in extremo executiuo,quia tunc admitteretur ſubſtitutus uerificata conditione in perſona unius.exemplifica vt ibid.nu.101. 181

ſubſtitutione hoc modo concepta ſi non erit heres primus et ſecūdus, an tunc conditio debeat verificari in perſona omnium,quod ſic,ad Senatuſ. Treb.l.heredes.§.cum ita.nu.109.fol.182.Quid ſi copula ſit tantum poſita in extremo diſpoſitiuo,puta ſi teſtator duob⁹ inſtitutis dixerit,primo et ſecundo ſubſtituo Caium.ibid.nu.110.

ſubſtitutione unigari pluribus collectiue facta requiritur ſubſtitutionē in perſona omnium uerificari,ideo uno adeunte expirat uulgaris collectiuè concepta.quod quomodo procedat.ibi.nu.111. 182

ſubſtitutione uulgari pluribus copulatim facta.i.ex una categorica,uel ex una hypothetica habēte duas categoricas implicitas,an debeat conditio purificari in perſona omnium.ibid.nu.102. 182

ſubſtitutio fideicommiſſaria ſi pluribus indefinite facta fuerit in uſufructu et habitatione ſubſtitutus non admittitur uerificata tantum conditione in perſona unius.ibid.nu.135. 184

ſubſtitutio fideicom.ſi pluribus ut ſupra facta fuerit in tota hereditate uel relicto,an uerificata conditione in perſona unius admittatur ſubſtitutus.latiſſime.ibid.nu.136.

ſubſtitutio ita demum dicetur facta ab ultimo moriēte ſi ſit expreſſe dictum,ſecus ſi ſit facta poſt mortem ultimi,quia tunc non cenſetur facta ab ultimo.ibid.nu.13. 172

ſubſtitutio ſimpliciter facta poſt mortem plurium oneratorum non cōtinet tacitam reciprocam inter oneratos.ibid.nu.14.

ſubſtituta neptis ſi in caſu huius rex.foiſſet ſubſtituta in hereditaria portione ultimi,non admitteretur ad partem ultimi.ad Senatuſ. Treb.le. hæredes.§.cum ita.nu.15. 178

ſubſtitutione pluribus alternatim facta,an uerificata conditione in perſona vnius,habeat locum ſubſtitutio,quod ſic,&idem in vulgari negatiue concepta communiter concluditur.de ueritate tamen latiſſime.Limita.nu.90.ad Senatuſconſultum Trebellia.l.heredes.§.cum ita.num.88. 181

ſubſtitutio directa facta ab vltimo moriente,an inducat tacitam reciprocam inter illos quibus fit ſubſtitutio ibid.no. 177

ſubſtitutum excludere ex præſumpta mente teſtatoris illa ꝯſona dicatur,quæ eſt de liberis,intelligas de liberis inſtitutis cū aliis aliàs ſecus.ibid.nu.132. 184

ſubſtitutionevltima facta his verbis,deinde ſubſtituit proximiorem generis ſui,an intelligatur ſubſtitutus proximior de genere teſtatoris, an heredis,an vero precedentis ſuoſtituti.ad Trebellia.l.ex facto.numer.6. 164

ſubſtitutionis factæ per uerbum commune,&directum,quod poteſt dare diſpoſitiue &demonſtratiue,quis ſit ſenſus,puta.ſi filius meus ſine liberis deceſſerit ei ſubſtituo Titium infraſcriptū heredem meū,qui poſtea reperitur ſcriptus hæres. de vulgari ſubſtitutione.l.Centurio. nume.173. 87

Quid ſi Titius non fuerit poſtea ſcriptus hæres.ibid.nu.174.

Quid ſi omittatur verbum,infraſcriptum,et verbum meum, vt quia dicatur,ſi filius meus deceſſerit ſine liberis ſubſtituo Titium hæredem. ibidem.

ſubſtitutio compendioſa facta per diuerſa uerba in perſona diuerſorū qualis cenſeatur.Diſtinguuntur quatuor caſus.ibid. nu.75.

Primus,quando unus ſubſtitutus eſt per uerba directa ciuilia,alius per uerba communia,colliguntur quinque concluſiones.ibid.

Secundus caſus,quando unus ſubſtituitur per uerbum directum ciuile, alius per uerbum commune ſubſtituitur,alius per uerbum obliquum colligitur unica.ibid.nu. 176.fol. 87

Tertius quando vnus per uerbum commune ſubſtituitur, alius per obliquum,colliguntur per tres concluſiones.ibid.nu.177.

Quartus,quando vnus ſubſtituitur per uerbum commune, & alij vocātur per uerbum lego.Diſtinguitur.de vulgari ſubſti.l. Centurio.numero 178. 87

ſubſtitutio directa,an facilius tranſeat in aliam directam, quam in fideicommiſſariam.ibid. nu.31. 77

ſubſtitutio,ſi filius meus in pupillari ætate deceſſerit, Titius mihi hæres eſto,eſt pupillaris,reiecta dictione,mihi.& qux ratio.de vulg.et pup. l hæredes.nu.33. 60

ſubſtitutione ita concepta,inſtituo Titium hæredem,& ſi filius meus ſe pronius exhæredatus in pupillari ætate deceſſerit,mihi ſubſtituo Caium:dictio mihi operatur hanc ſubſtitutionem eſſe fideicommiſſariā. ibi.nu.34.

ſubſtitutio,Titius ſit hęres meus,ſi filius in pupillari ætate deceſſerit,nō eſt fideicommiſſaria.ibi.nu.35.

ſubſtitutio hæc,ſi filius in pupillari ætate deceſſerit, Titius ſit mihi hęs in fundo Sempronianoran ſit pupillaris an fideicommiſſaria.ibid. numer.36.

ſubſtitutio,ſi filius moriatur in pupillari ætate,vel alias quandocūque, bona mea remaneant,& diſtribuantur inter pauperes per meos commiſſarios,an ſit pupillaris remiſſiuè.ibi.nu.38.

ſubſtitutio facta per verbum obliquū hoc modo ſi filius in pupillari ætate deceſſerit bona mea reſtituantur Titio,an ſit directa,an fideicōmiſſaria.ibi.nu.39.

ſubſtitutus veniens de iure ciuili præferri inſtituto venienti de iure prætorio,conualidante inſtitutionem poſt mortem teſtatoris,& quare.de vulg.ſubſti.l.hæredes.nu.212.& 213. 68

ſubſtitutus excluditur ab inſtituto,ſi filius præteritus approbet teſtamē tum in vita teſtatoris.ibid.nu.214.

Item ſi approbet illud anteq̄ ſubſtitutus adiret ex ſubſtitutione. 215

ſubſtitutus an præferatur inſtituto grauato reſtituere hæreditatem ipſi filio præterito.ibi.nu.216.

ſubſtitutus excluditur,quādo ille,qui poteſt venire de iure ciuili,venit per bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas.ibi.nu.217.

ſubſtitutus excluditur, qñ inſtitutus repudiat bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas,& venit de iure ciuili,idem ſi econtra.ibi.nu.218.& 219.Limitatur.220.

ſubſtitutio vulgaris tacita expirat per emancipationem filij inſtituti,ſicut expirat expreſſa pupillaris,de veritate ibi.de vulg. ſubſti.l. hæredes.nu.222.Limitatur dupliciter.223.ibid.

ſubſtitutio vulgaris tacita contenta in expreſſa pupillari facta cū limitatione certi temporis,an expiret aduenicnte pubertate.ibidem, numer.224.

ſubſtitutio vulgaris tacita contenta in pupillari expreſſa, facta ſine temporis prælimitione non expirat pubertate.nu.226.

ſubſtitutio facta iſtis verbis,ſi hæres erit,an contineat vulgarem tacitè, vel expreſſe.de vulg.ſubſti.l.moribus.nu.41. 71

ſubſtitutio copulatiuè concepta ſub his duab⁹ conditionib.ſi heres erit, & in pupillari ætate deceſſerit,an requirat concurſum copulatorum. ibidem.

ſubſtitutio pupillaris,an ſit valida.de vulg.ſubſti.l.morib.nu.17. 70

ſubſtitutio pupillaris facta filio legitimato,cui⁹ legitimatio nulla erat, an conualideturſi legitimatio confirmetur poſt mortem patris. ibid. num.27.

ſubſtitutio pupillaris ad hoc vt valeat,an neceſſe ſit,quod pater prius ſibi faciat teſtamentum,et quid ſi patris teſtamentum ſit minus ſolēne, an tunc valeat pupillaris ſubſtitutio,nu.28.

ſubſtitutus ſub conditione,ſi inſtituendus eſſet presbyter, an etiam intelligatur ſubſtitutus,ſi inſtitutus decedat ſine liberis.de vulg.ſubſti. l.hæredes.nu.97. 62

ſubſtitutio vulgaris,an contineatur in reciproca facta vni impuberi inſtituto,et alteri exhæredato.de vulg.ſubſti.l.Lucius.nu.32. 97

ſubſtituti dicuntur in ſecundo gradu.de vulg.ſubſtitutio.l.hæredes.numero 16. 60

ſubſtitutio,ſi inſtitutus hæres non erit,reſtituat hæreditatem Titio, an dicatur vulgaris,an fideicommiſſ.de vulg.ſubſtitutio.l. hæredes.numero 131. 62

ſubſtitutus excluditur,ſi inſtitutio incipit habere tractus in uita teſtatoris.ibid.nu.209. 68

ſubſtitutionem vulgarem impedire tranſmiſſionem beneficio iuris de liberandi,pluribus rationibus oſtenditur.ibid.nu.139. 64

ſubſtitutio vulgaris fieri nō poteſt, niſi præcedat inſtitutio expreſſa,uel tacita.de vulg.ſubſti.l.hæredes.nu.100. 62

ſubſtitutio vulgaris reſpectu inſtituti fit verbis negatiuis, & reſpectu ſubſtituti affirmatiuis.ibid.nu.101.& 102.

ſubſtitutio pupillaris ſi in pupillari ætate deceſſerit, qualiter intelligatur verbis negatiuis.ibid.

ſubſtitutio facta hoc modo,ſi filius in pupillari ætate deceſſerit, mihi ſubſtituo Titiū,an ſit pupillaris,reiecta dictione,mihi,ſi pater ſcienter pupillum habere bona propria.de vulg.& pup.l.hæredes.nu.42. 60

ſubſtitutio vulgaris ita concepta,filius hæres eſto,& ſi hæres non erit, Titius ei hæres eſto,an valeat.ibid.

ſubſtitutio,ſi filius in pupillari ætate deceſſerit, Titius ſit ſibi, & mihi hæres.qualis dicatur,et quid ſi alternatiuè,ſibi,vel mihi.ibid.

ſubſtitutio exemplaris ꝓp ceſſante furore ſemel extincta, an ſupueniēti furore recōualeſcatcōis ꝓ fic.de vulg.ſubſt.l.ex facto.n.101.et 102.94

ſubſtitutio in qua fit mentio pupillaris ætatis conditionaliter nō demōſtratiuè,vt ſi impubes deceſſerit ſubſtituo Caium,an ſit compēdioſa, an ſola pupillaris.de vulg.ſubſti.l.Centurio.nu.145. 85

ſubſtitutio compendioſa cōtinet vulgarem ſubſtitutionem.ibid. n.146.

ſubſtitutus pupillariter,an in foro conſcientiæ teneatur reſtituere materi legitimam.de vulg.ſubſti.l.moribus.nu.45. 72

ſubſtitutio pupillaris tacita comprehenſa in expreſſa vulgari,an excludat matrem pupilli,et an excludat patrem eiuſdem pupilli. ibid. nume.46.et 47.

In omnia Io Fra. Rip. opera.

substitutio pupillaris tacita an excludat auiam,& an fratrem pupilli nu.48.& 49.

substitutione his verbis facta,volo totam & integram hereditatem ad Titium peruenire,colligitur mens testatoris fuisse pupillariter substituere,verum nisi testator dixisset,volo omnia bona mea mobilia ad Titium peruenire,quia hæc non continet pupillarem,& quare.de vulg. subst.l.Centurio.nu.135.& 136. 84

substitutio in re certa facta per verbum commune, nunquam trahitur ad directam.ibidem.nu.136.

substitutio respiciés plures personas ita interpretatur,vt sit vniformis omnibus personis.ibi.nu.117. 83

substitutus per pupillarem succedit pupillo in omnib⁹ bonis vndecúq; quæsitis.de vulgari substitutione.l.moribus num.43.Limitatur dupliciter. 72

substitutus vulgaris suo hæredi,qui se ab hereditate abstinuit,an admittatur intra triennium datum suo hæredi ad reuocandum abstinentia. & numero 128.ad finem.de vulgari substitutione.leg.heredes numero 126. 93

substitutio vulgaris contenta in pupillari facta in longius tempus non expirat adueniente pubertate.de vulgari substitutione.l.heredes.nume.227. 68

substitutio pupillaris vsque à principio inutilis,puta quia facta maiori extraneo,vel emancipato,an contineat tacitam vulgarem,vel an sustineri possit vt ualeat in vim fidei. commissariæ.ibid.nu.228.

substitutio an proprie sit institutio,latissimè.de vulga.& pupil.l.heredes.num.2. 59

substitutio est terminus æquiuocus,ideo generaliter diffiniri non pot. de vulg.& pup.subst.nu.6.in continua.rub. 58

substitutus ab auo,an præferatur substituto à matre,& an auus maternus possit substituere nepoti furioso.de vulg.substitutio.l.ex facto.numero 100. 94

substitutio inualida,an excludat ius accrescẽdi.de vulg.subst.l.heredes. num.183. 67

substitutio vulgaris extinguitur aditione hereditatis facta ab instit.ibi. nu.184.Ampliatur.185.Limitatur.186.

substitutio hoc modo facta,volo quod bona mea vendantur, & pretiũ distribuatur inter pauperes,quorũ electio fiat per meos fideicommissarios, et omni tempore fideicommissaria.Limita ut ibi.de vulg.subst.l.Centurio.nu.103.

substitutionis diffinitio.de cuius veritate late traduntur & alie.num.2. de vulg.& pup.subst.nu.1.in contin.rub. 57

substitutio præsertim vulgaris,facit secundum & tertium gradũ, quid autem.de vulg.& pup.l.heredes.nu.10. 59

substitutio tacita est triplex probata,præsumpta,& dubia.ibidem.num. 109. 62

substitutionum genera sunt quinque,et de veritate huius diuisionis.de uulga.& pup.subst.nu.8.in contin.rub. 58

substitutus non admittitur,quamdiu institutus adire potest,ex quo interuenerit plura.119.et seq.de uulg.subst.l.heredes.nu.116.fol. 63

Limitatur.nu.149.cum seq.ibid. 65

substitutus pupillariter,an admittatur per expressam pupillarem patre & pupillo simul morientibus,an vero per tacitam vulgarem distinguuntur tres casus.de vulg.substi.l.heredes.n.124. 67

substitutio vulgaris facta in vsufructu,an expiret agnitione vsufructuarij.ibi.n.186. 67

substitutio vulgaris facta pluribus,an unius aditione expiret in totum. latissime.ibi.n.187.

substitutio vulgaris facta pluribus,copulatiuè,an expiret aditione unius.ibi.n.188.& 189.

substitutus vulgaris non admittitur instituto existente apud hostes, quandiu spes est eum reuerti posse.de vulgari substitutione. l. heredes.nu.120. 63

substituto agente contra tertium,potest tertius allegare, quod non cõstat substitutum nolle adire.ibi.n.121.

substituto an sit locus,si institutus repudiauerit de iure ciuili.& possit venire iure prætorio,et contra.ibid.nu.122.

substitutus directo potest propria autoritate apprehendere possessionem bonorum hereditariorum, fideicommissarius non, alius incidit in l.non dubium.C.de leg.et alias pœnas.de vulgari substitutione.l. Centurio.nu.52. 78

substitutus directo si expulerit per vim hæredem primi inuestiti occupantem bona hæreditaria,an incidat in pœnam l.si quis in tantam.C. vnde vi.ibidem.

substitutus per directam nullitatem,quos fructus consequatur,an reperos in hæreditate tempore mortis filij instituti,an verò tempore mortis testatoris.latissimè disputatur.conclusio traditur.numero 41.ibidem.

substitutio vulgaris facta pluribus per relatiuũ. an expiret aditione vnius.de vulg.substi.l.hæredes.nu.105. 67

substituto verbum licet commune sit,commune tamen esse desinit,si verbum directum ei adiiciatur.de vulgari substitutione.l. Centurio. numero 5 75

substitutio facta à milite per verbum cõmune, substituo ,an valeat post pubertatem,vt directa militaris,an verò ut fideicommissaria.ibid.numero 6.

substitutio cõpendiosa facta in re certa per uerba directa no ciuilia,omni tempore in illa re est fideicommissaria,nec vnquam trahitur ad vniuersum,ibi.nu.97. 62

substitutio his verbis cõcepta,quandocũque filius meus decesserit sine liberis,lego Titio omnia bona mea,an intra pubertatem contineat pupillarem,an verò omni tempore sit fideicommissaria.post multa conclu. fideic.omni tempore esse.ibi.n.68.

substitutione reciproca facta plurib.filijs ex prima,& secũda vxore omnib.adeũtibus,altero tamen in pupillari ætate moriente,an vtriusque coniũctus præferetur in pupillari?quod non.de vulg.subst.l. Tacitus. num.48. 98

substitutio directa non potest dici tacita,cum nulla ex coniecturis induci possit.de vulg.subst.l.Centurio.n.35. 78

substitutus admittitur ex tacita exclusis ab intestato venientib. & hoc matre repudiante hæreditatem filij ab intestato sui delatam.ibid.numero 36.

substitutio cõpendiosa à milite facta.cur in l.precib.C.eo.trahatur post pubertatem ad fideicommissariam,hic autem omni tempore valeat,vt directa.ibi.n.37.

substitutionem compendiosam valere potius post pubertatem,vt fideicommissariam,quam vt directam quid referat,latissime traduntur de eorum communia.ibi.n.38.& seq.vsque ad n.60. 78

substitutio compendiosa quare sit dicta.de vulg.substit.l. Centurio.numer.63. 79

substitutio facta in vnum casum,an extendatur in alium,quando exten sione excluderetur persona verisimiliter magis dilecta.de vulg.subst. num.97. 62

substitutio directa non potest tacitè ex coniecturis induci. ibidem. numer.36. 61

substitutio pupillaris si facta fuerit omissis illis verbis, si hæres erit, an vulgaris cõtenta in ea,sit omni respectu tacita,an vero expressa faltẽ verbis generalibus.ibi.nu.84.

substitutio pupillaris potest valere etiam si pupillus hæres non sit. ibidem.

substitutus compendiosè,an veniat ex vulgari pupillo moriente vno testatore,& sic an testa uentum incipiat à vulgari subst.de vulg.subst. l.Centurio.n.143. 85

substitutio compendiosa facta simpliciter,ut filio meo,substituo Caium, est solum vulgaris,quæ si fiat pupillo,erit etiam pupillaris.ibide, numer.149.

substitutio,post mortem filij mei,substituo Caium,an dicatur compendiosa continẽs vulgarem pupillarem,& fideicommissariam, quod sic. ibid.n.150.

substitutione hoc modo concepta,Titio instituo,si Titius sine liberis decesserit,substituo Caium,& si Caius sine liberis decesserit, substituo Sempronium,Caio moriente sine liberis,& postea decedente Titio hærede sine liberis,an admittatur Sempronius tanquã peremptus sit præcedens gradus substitutionis uocantis Caium.ibi.n.151.

substitutio compendiosa facta per uerbum commune in re certa,an cõtineat vulgarem,pupillarem,& fideicommissariam,an solam fideicõ. Amplia quatuor modis.n.153.Limita sextupliciter.n.154. ibidem, numer.151.

substitutio facta per uerbum commune in certa quota,an trahatur, ad directam.ibi.nu.155. 82

substitutio facta per uerbum commune in certa quota bonorũ non trahitur ad directam,quod etiam procedit in substitutione facta in certa quota hæreditatis.ibi.n.156.Limita.n.157.

substitutio facta per uerbũ cómune in totalitate bonorũ trahitur ad directam,& quare.ibi.n.157.

substitutio compendiosa facta in certa quota bonorũ trahitur ad directam quando tota hæreditas est inter substitutos per quota distributa. ibidem.

substitutio,si filius meus decesserit sine filijs,&c.an ualeat in filijs filiorum.ibid.nu.158.

substitutio,filio meo impuberi si decesserit, substituo Caium,an sit cõpendiosa continens pupillarem,an pupillaris tantum,quod compẽdiosa.de vulg.subst.l.Centurio.nu.140.Limita tripliciter.num.148.& seqnen. 84

substitutio,filio meo impuberi succedat Caius,dicitur mere pupillaris non compendiosa,quia verum impuberi, fuit adiectum uerbo executiuo.limitatur.nu.144.& 145.ibid.

substitutus an saltem possit admitti quandiu spes est instaurandum possit admitti per restitutionem in integrum ad hæreditatem a qua exclusus fuerat tempore,uel repudiatione.de vulgari substitutione.l.hæredes. nu.124. 63

substitutus vulgaris an admittatur,si hæres institutus obtinuerit restitutionem aduersus aditionem.ibi.nu.205. 68

substitutus,an excludatur per filium naturalem legitimum post mortem hæredis,cui fuit facta substitutio, si sine filijs legitimis decederet,de vulg.subst.l.ex facto.nu.30. 89

substitutione facta sub una conditione tantum, ut si filius meus decesserit sine liberis,substituo Caium.exprat fide compertum per superexistentiam liberorum,nec intelligitur repetitum a liberis.de hæred. l.Centurio nu.168. 88

substitutione facta sub duplici cõditione alternatiua,uidelicet fideicõmissum nõ tanquã relictũ a liberis,sed tãquã relictũ an instituto sub duplici cõditione.idẽ si sub duplici cõditione copulatiua.ibi.n.169.

substitu

Index

ſubſtitutio compẽdioſa facta filio impuberi per verbum directum,& cõmune,an contineat ſolam directam aut obliquam,an vero vtranque ſimul,quod vtranque,ibi laciſſimè qualiter procedat,amplia.nume.170. & 171.

ſubſtitutione facta per verbum directum & commune eſt in electione ſubſtituti ex qua uelit ſuccedere,an ex directa,an fideicõmiſſaria ſubſtitutione.ibi.uerſi.ſecundo poteſt intelligi.ibi.nu.170.

ſubſtitutione facta adiecta clauſula,uulgariter pupillariter,& p fideicõmiſſum eligat ſubſtitutus ex qua ſubſtitutione uelit uenire. ibid.numer.172.

ſubſtitutio hoc modo concepta,ſubſtituo Titium filio meo pupillo, an ſit pupillaris.de uulg.ſubſt.l.moribus.nu.38. 71

ſubſtitutio ſi in pupillari ætate ſine liberis deceſſerit,an pupillaris, an compendioſa.ibi.nu.39.

ſubſtitutio hæc,ſi in pupillari ætate deceſſerit,an ſit compendioſa.ibid. numer.40.

ſubſtitutione reciproca facta,ita omnes filios meos,etc.ueniunt filiæ in certis rebus inſtitutę omnibus maſculis repudiantibus,uel in pupillari ætate morientibus,et econtra omnibus fœminis ceſſantibus maſculi uenient,et quare.de uulg.ſubſt.l.Lucius.nu.39. 97

ſubſtitutione reciproca ita concepta,omnes filios meos inuicem ſubſtituo an cenſeantur filiæ ſubſtitutæ,quæ tantum in rebus certis inſtitutæ fuerunt,maſculis vniuerſalibus heredibus ſcriptis, q̃ non. Limita tripliciter.37.& ſeq.nu.36.ibid.

ſubſtitutus,an mortuo inſtituto admittatur excluſo herede inſtituti prę tendente ius deliberandi ad ſe trãſmiſſum.de uulg.ſubſt. l.heredes.nume.129. 63

ſubſtitutio vulgaris facta plurĩbus ſimpliciter ſiue indefinite expirat adtione unius.de uulg.ſubſt.l.heredes.nu.190. 67

ſubſtitutiones in reciproca comprehenſæ,an dicantur expreſſæ,uel tacitæ.de uulg.ſubſt.l.Lucius.nu.31. 96

ſubſtitutio compendioſa continet uulgarem,à qua teſtamentum uires aſſumere poteſt.reſpo.cxxi.nu.6. 166

ſubſtitutio de proximiore ſeu propinquiore de genere facta, excludit proximiores per lineam fœmininam,qui patris & non matris familiã ſequuntur,nec fœminæ hoc caſu comprehẽduntur,inultominus filii. reſp.134.num.1.et 2. 178

ſubſtitutio facta in augmentum non debet operari diminutionem,nec econtra.vide nunc.reſpo.cxxxij.num.9.& 10. 176

ſubſtitutio facta in fauorem alicuius non debet in odium retorqueri. ibid.num.8.

ſubſtitutio de proximiore de genere facta omnes parruelles proximiores admittit,qui ſi coniunctim vocentur concurſu æquas ſortientur partes.reſp.134.nume.3. 178

ſubſtitutionis conditione deficiente,deficit ſubſtitutio,&econtra.uide num.4.reſp.131.nume.2. 173

an ſubſtitutio Ioannis facta de ſecundo genito domus de Claramonte habili ad ſuccedendum reddatur caduca,quia ſecundo genitus eſt eccleſiaſticus.reſpo.121.num.14. 174

an ſubſtitutio facta ſecundo nato,eo non nato euaneſcat,et ibi uide declarationem ad deciſionem Oldr.ibid.num.6.

ſubſtitutio facta ſub duabus conditionibus in utraque conditione fit uerificanda.reſp.112.nume.13. 176

an ſubſtitutio codicillaris ideo commiſſaria facta de Signoria de Senaſio,intelligatur facta ultimo morienti et in parte ſua tantum.reſp.132. nume.18. 177

an ſubſtitutio ita concepta,ſi dom.Baldeſſar plus uixerit quam do.Ioannes neque Thomas , in perſona utriuſque conditionem euenire. reſpon.cxxxij.nume.1. 175

an ſubſtitutioni uniuerſali factæ in teſtamento,derogetur per ſpecialem factam in codicillis.reſpon.cxxxii.num.12. 176

Subtilitates iuris et exquiſitæ uerborum differentiæ, non ſunt notæ teſtatoris,nec notariis ut plurimum iuris ignaris.de uulg.ſubſti.leg. Centurio.num.131. 84

Succeſſio non datur in ſpiritualibus.in rubrica de iudic.numer.86. 39

ſucceſſor in beneficio tenetur ad æs alienum cauſa inſtrumentaris prædeceſſoris contractum:ad impenſas funeris.de pig.l.obligatione.numero 46. 29

Idem in ære aliend conflato pro neceſſitatibus ſeruitorum.ibid.

ſucceſſorum appellatione non venit ſingularis ſucceſſor.infertur vt ibi. de priui.credi.l.dabimus.§.ſi quis cum tutor.nu.1 235

ſucceſſor ſingularis rei,pro qua debentur decimæ ,& oblationes conueniri poterit pro illis,verum ſecũdum Rot.ſi fuerunt aliquando ab autore petitæ,de veritate tamen ibi.ad Senatuſconſul.Trebel.l.1.§.ſi hæres.num.56. 170

ſucceſſor bonorum Eccleſiæ non tenetur ad penſionem conſtitutã ſuper beneficio,ſecus in ſucceſſore beneficij qui tenetur.ibidem.numero 6.

ſucceſſor in beneficialibus non conſequitur iura prædeceſſorum,niſi lite cœpta.reſp.3.nu.1.& 2. 105

ſucceſſor rectè appellatur qui per remotionem alterius ad beneficium uacans regreditur.reſp.22.nu.2. 111

ſucceſſor tertius,an præſumatur habere ſcientiam violentiæ. de reſtit. ſpolia.c.ſæpe.nu.43. 68

ſucceſſor in patrimonialibus differt a ſucceſſore in beneficialibus in pluribus.& ibi vide.reſpon.22.nu.1. 111

ſucceſſor poteſt uti defenſionib.authoris ſui contra quem habet regreſſum.de euict.reſp.3.nu.10. 101

ſucceſſoris appellatione in dubio uenit uniuerſalis hæres non particularis.reſp.183.nu.17. 207

Sulphurarij,pelliparij,& alij exercentes artem fetentem ex qua immittuntur mali odores in domum uicini,prohiberi poſſunt,ne ibi talem artem exerceant.l.j.ff.ſol.matri.nu.118. 44

Summariam cognitionem requirentia,an poſſint expediri etiam iudice non ſedente pro tribunali.de dam.infec.l.dies.§.hoc autem iudicium. nu.103. 194

Supellectilis appellatione an ueniat veſtis,item an culcitra.de leg.j. l.ſi quis in fundi uocabulo.nu.14. 206

Superioris licentia ſi negetur inferiori iuſta ex cauſa etiã petenti quid agere debet ipſe inferior,ne impediatur ei receſſus licitus,nu. 139.& an ſemper requiritur quod petatur licentia &c.contineatur,in fact.de peſt.c.1.nu.140. 77

ſuperioris uel alterius conſenſus ad aliquem actum neceſſarius , an ex neceſſitatis cauſa poſsit omitti.nu.142. ibid.

Superuiuentiam afferenti,incumbit onus probandi granatum cum liberis ſuperuiuentib.deceſſiſſe,de veritate ibi.vera reſolutio traditur diſtin.fedele.nu.9.ad ſenatuſc.Treb.l.ex facto.§.ſi quis autem.nu.6. 170

Supplementum accipere naturam principalis,cui annectitur,quomodo procedat.ad leg.Fal.l.in quartam.nu 115. 110

Suppletio quæuis,dummodo probabilis,admittitur ad euitandam contrarietatem & abſurditatem.ſi cer.pet.4.mutui datio.nu.6. 20

Supplicans debet probare omnes qualitates expreſſas in precib. ueras fuiſſe tempore ſupplicationis.reſp.177.nu.4. 204

ſupplicando plura,quorum aliqua ſunt ſecundum ius aliqua contra ius & ſuperior ſubſignet,fiat ut petitur,ſolum intelligitur conceſsiſſe ea quæ ſunt ſecundum ius.de reſcrip.in vi.nu.18. 21

Surdus ſolum omnino non audiens cui æquiparetur.de uerb.obl.l.ſtipulatio.nu.74. 208

ſurdus ſtipulari non poteſt niſi ſit ſurdaſter,& quis dicatur ſurdaſter.de uerb.obl.l.ſtipulatio.nu.59. 257

ſurripere et eripere differunt,primum ad furtum,ſecundum ad rapinam refertur.ad ſtatuta.de æqu.poſſ.l.rem quæ nobis.nu.5. 203

Suſpenſus donec ſatisfecerit,an ſola ſatisfactione liberetur. de iudi.c.1. num.25. 43

Suſpicio in reſcriptis quos effectº operatur,de reſcri.c.ad aures.n.34. 34

ſuſpicio falſi pro ueritate habetur,niſi a ſuſpecto,contrarium probetur. ibid.nu.35.

ſuſpicio quæ oritur ex fuga per ſubſequentem et ſpontaneam cõparitionem purgatur.reſp.171.n.4. 198

ſuſpicio quid,et quæ ſuſpicio temeraria,et quæ ueriſimilis, et quæ violẽta dicatur,de iureiur.l.admonendi.nu.49. 20

ſuſpicio quid differat à præſumptione.ibi.nu.90.

Suus,in iure quinque modis accipitur.reſp.120.nu.3. 171

ſuorum hæredum appellatione ij tantum ueniunt qui à lege ciuili inter ſuos hæredes connumerantur.reſp.150.nu.3. 172

ſuorum ſucceſſorum appellatione non tantum deſcendentes,agnati,vniuerſales,ſed etiam cognati comprehenduntur.ibi.nu.6.

De litera T.

TACENS non habetur pro conſentiente, ubi requiritur expreſſus conſenſus.de verb.obl.l.ſtipulatio.n.18. 256

Tacens in iudicio,an habeatur pro cõſentiente.de iureiur.l.admonendi.nu.44. 18

Tacens in fauorabilibus habetur pro conſentiente. reſponſo 181. numero 13. 205

tacens veritatem puniendus eſt,quando propalare tenebatur.de reſcri. ad aures.nu.49.fol.34.Et quid de parte.nu.47.

tacens vbi agitur de prẽiudicio illius, an habeatur pro conſentiente.de conſti.c.cum M.Ferra.nu.134. 11

tacere plus quãm expediat in priuato,eſt peccatum veniale , in prælato autem mortale.de reſcrip.c.ad aures.nu.48. 14

Tacita conditio ſubintellecta ex natura negotij, non facit actum conditionalem de legatis 1.l.hæc verba.nu.9. 104

tacita reciproca ita demum inducitur per fideicommiſſum factum ab ultimo,ſi fuerit facta ſuper tota hereditate,vel toto relicto.ad ſenatuſ. Treb.l.hæredes.6.cum ita.nu.16.& 19. 176

tacite honoratus licet non expreſſe grauari poteſt.ad ſenatuſ.Treb.l.j. §.hoc autem.nu.3. 156

tacitum non habetur pro expreſſo, ubi pro forma requiritur expreſsio alicuius rei.de uerb.obl.l.ſtipulatio.nu.60. 257

tacitum dicitur,& non expreſsum,quod à conſequenti uel antecedenti colligitur.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.35. 147

taciti & expreſsi æquiparatio,et an et quando procedat.de uerb.obli.l. ſi plagij.nu.4. 295

taciturnitas et patientia in iudicio habet uim taciti conſenſus.intellige ut ibi.de uer.obl.l ſtipulatio.nu.2. 256

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

1 Taciturnitas & patientia in iudiciis habet uim taciti consensus.intellige vt ibi.de uer.obl.l.stipulatio.nu.21. 256

taciturnitas siue simplex patiẽtia in iudicio,an habeat uim stipulationis. nu.16.con.q.non.nu.18.Amplia quadrupliciter.nu.19.limita etiam quatuor modis.nu.20.ib.

2 taciturnitas transactionis,iuramenti, sententiæ,vel consuetudinis uitiat rescriptum.resp.181.nu.26.27.30.& 31. 206

2 taciturnitas valoris curæ vel residentiæ,an vitiet gratiam motu proprio concessam.de rescrip.c.ad aures.nu.31. 34

2 taciturnitas rei iudicatæ,& transactionis vitiat rescriptum.de rescrip.c. sicut Romana.nu.78. 24

3 Taleas soluere dicitur,qui pro ipsis remittit,quod sibi debetur.resp.83. nume.12. 207

1 Tantum taxatiua dictio,ponitur respectu eorum,quib.annectitur:cætera uero negat.de causa possessionis,& proprie.c.cum Ecclesia.nu.10. 60

1 Taxatiua includit omnia quib.annectitur,cætera vero excludit.si cer.pe. §.mutui datio,nu.9. 10

taxatiuam tãtum subaudire possumus,ad euitandam contrarietatẽ & absurditatem.ib.nu.6.

2 taxatiua nunquam excludit casus quib.exclusis resultaret absonus intellectus.de re iud.l.qui pro tribunali.nu.10. 318

2 Temere appellantes de iure sunt mulctandi.resp.163.nu.1. 194

2 Temporalia sunt debita prælatis ob causam. responso 26. numero 19. 114

2 Tempus depositionis non tempus celebrati contractus inspicitur ad cognoscendam habilitatem testis.de rescript. c.eam te. numero vigesimoquinto. 31

2 tempus quo dubitatur an vigeat pestis,accedere debet tempori pestifero.nu.132.Et quid de tempore quo dubitatur de bello an accedere debeat tempori belli.in tract.de pest.c.1.nu.134. 77

2 tempus legitimum dicitur tempus quadraginta annorum.numer. 103.ibidem. 76

2 temporis cursus cuius hominis memoria non reperitur,non solum sufficit ad inducendã consuetudinem,sed etiam vim habet constituti. respo. 26.nu.40.& 41. 414

2 Tempus acceptationis dotis loco legitimæ,subrogatur loco tẽporis mortis paternæ.resp.74.nu.1. 150

1 tempus decem dierum datum ad appellãdum,an possit consensu partiũ alterari,de re iudi.l.qui pro tribunali.nume.10. 218

2 tempus an sit de substantia obligationis.de ver.obl.l.ita stipulatus.numero 13. 281

tẽpus solutionis quod miserationis gratia conceditur debitori pure obligato quantum sit.ibi.nu.74. 285

tempus an dicatur adiectum obligationi,an vero exactioni,quid referat scire:traduntur plures vtilitates.ibi.nu.76.

tempus adiectum obligationi excludit exceptionem compensationis:tẽpus verò adiectum exactioni nequaquam.ib.nu.77.

tempus respiciens obligationem impedit actionis exercitium:tempusve rò datum miserationis gratia non impedit actionem intentari.ibi de veritate.78.

1 temporis breuitas facit præsumere actum quod pecunia soluatur creditori cui incontinenti reperitur numerata.de priuil.cred.l.si ventiũ.nu.10 rum ratio.nu.5. 237

1 tempus a lege datum iudicatis si fuerit auctum a iudice cur nõ diminuatur per legem.de re iudicata.l.4.§.si quis condemnatus.nu.1. 207

tempus quadrimestre datum iudicatis incipit currere a die latæ sententiæ,ex qua nascitur actio iudicati.inferuntur plura.ibidem numero secũdo.

tẽpus quadrimestre currit à die primæ latæ sententiæ quando defecta fuit appellatio.ib.nu.4.

tempus quadrimestre datũ iudicatis si fuerit à iudice coarctatum supplet ur à lege.intellige vt ibi.nu.5.

3 Tenor priuilegii est ante omnia considerandus : nam ex eo priuilegium legem accipit.responso 174.numero 1.folio 200.& respons. clxxx. nume.3. 204

3 Terminus statutus a consensu partium iurisdictioni vel instantiæ an habeat vim peremptorij ad probandum , & multa de hoc termino statuto iurisdictioni seu instantiæ,et eius effectu.de iureiur.l.admonendi.numero 73. 19

Terminum præfixum esse iurisdictioni vel instantiæ an differant , et quid à termino præfixo iudici.ibi.nu.74. 20

terminus quando dicatur præfixus iudici.ibi.nu.75.

terminum fuisse præfixum iurisdictioni instanti , seu iudici præfixum parti quid referat,ibi traduntur vtilitates.ibid.nu.76.

terminus si statutus fuerit actori ad probandum , elapso termino iudex potest reum diffinitiue absoluere,intellige.vt ibi.nu.71. 19

1 terminus quidam communis,quidam particularis,communis signo vniuersali, particularis autem signo particulari determinatur. ad Senatus. Treb.l.hæredes.§.cum ita.nu.5. 176

terminꝰ dato adeligendum , si post terminum fiat responsio per verbũ volo,cum infinitiuo non inducitur electio. de le.j.l.serui electione.nume.21. 109

2 terminus subrogatus sapit naturam subrogati. responso primo. numero 6. 104

1 Territorium dicitur à terrendo,eo quia magistratus inter fines terrendi, et submouendi ius habet.respon.cxi.nu.6. 161

2 Tertius adhærens appellationi alterius pro interesse suo , nihil petere potest,sed sibi licet causam defendere,& ibi vide de iuribus tertij.resp. clxvj.n.4.5.& 6. 195

2 tertius pro iure et interesse suo potest litem ab alio.institutam prosequi. resp.xlvij.n. 5. 123

2 tertius quot modis post sententiam latam comparere possit. resp. clxxvi. nu.1. 141

2 Testandi facultas ne tollatur in dubiis opinionibus tenenda est ea per quam testamentum fouetur.in tractatu de pest.cap.2.numero 13. 79

2 testandi facultatem cum duobus testibus si habent, qui pestis tempore residẽt in ciuitate pestilenti pro tuenda repub. et pro subueniendo egenis ac infirmis.n.14.ibid.

testari qui potest,is et legare,et fideicommittere potest, et sic qui potest testari et codicillari et contra.Amplia duplicitер.de l.j.l.sciendum.n.1. 103

2 testari,an possit beneficiatus de fructibus,cui papa concesserit ut possit testari de acquisitis ex iurib. sui beneficij.in rub.de eau.poss.et proprie. nu.8. 57

1 testari nemo potest contra legum dispositionem,et quomodo tollatur. contra.v.disponat.in aut.de nupt.et l.j.C.de sacrosanct.ec quæ sit ratio huius dicti.n.2.de leg.j.l.nemo potest.n.1. 121

1 testamentum incipit habere uires à substitutione uulgari expressa institutione quouis modo vitiata.de uulgari et pupillari substi.l.hærede.nu. 161. 66

1 testamentum de iure communi conditum fortius est testamento de iure speciali condito,dignius tamen est militis testamentum testamento pagani.si cer.per.in conti.rub.n.13. 2

1 testamentum si uigore statuti possit fieri per duos testes,an reuocatio illius possit etiam fieri per duos.de acquiren.possess.in continua.rub.nume.8. 195

1 testamenti inspectio,an sit de forma transactionis super fideicommisso et contentis in testamento.de uerborum obl.l.qui Romæ.§.duo fratres. nu.72. 290

2 testamenti conditi tempus est inspiciendum quantum ad solemnitates in eo adhibendas.in tract.de pest.c.2. n.34. 81

2 testamentum rure conditum cum quinque testibus , an irritetur , si post conditum testamentum rusticus effectus sit ciuis,et ciuitatis incola. n. 35.ibidem.

2 testamentum militis ad hoc ut iure militari ualeat , quot requirantur nu.36.et 37.ibid.

2 testamentum secundum formam antiquam conditum,an ualeat si noua legis dispositio postea euenerit.n.38.ibid. 82

2. testamentorum executores quomodo et quibus pauperibus distribuere debeant eleemosynas et bona à testatore in testamento pauperib.relicta.in tract.de pest.c.3.n.163.164.et 165. 92

2 testamenti solemnitas,si quod unico contextu fieri debeat,an et quando remitti possit.c.2.n.9. 79

2 testamentum assumit uires à secundo gradu institutionis sublato primo, resc.exc i.n.9. 215

2 an testamentum Ioannæ fuerit caducum in totum per mortem mariti hæredis instituti,et ante ipsam Ioannam præmortui.resp.cxxii. numero 5. 167

1 testamentum incipit habere uires à substitutione uulgari expressa, institutione quouis modo uitiata.de uulgari substitutione.l.prima.nu. 161. 66

1 testamenti appellatione large ueniunt codicilli.de leg. 1. in continua. rub.n.4. 98

2 testamentum in quo leguntur legati floreni centum filiabus,nullum est ratione præteritionis.resp.cxxix.n.6 171

2 testamentum verisimile iustam restrictionem non abiicit.resp.xxxii. n.16. 149

2 testamentum uitio præteritionis nepotum eorum patre præmortuo non institutorum,nec exhæredatorum,an argui possit de nullitate : respon. cxxviii.nu.1. 164

2 testamento vitio præteritionis nepotum,vel sub casuali institutorum conditione nullum argũi non potest:quia fuerunt in legitima instituti , de qua reiicitur omnis conditio.respon.cxxviii.nu.5. 169

2 testamentum tempore pestis factum cum minori numero testium ad id requisitorum,an et quando valeat.in tractatu de peste.cap.2. numero 1. et seqnen.

testamentum militis absque iuris solemnitate conditum an et quando valeat.nume.5.ibid.

testamentum tempore pestis conditum,an valeat si testes in eo nominati non fuerint rogati.nu.42.ibid. 80

testamentum peregrini in peregrinatione conditum cum minori numero septem testium an valeat,si post conditum testamentum domum repetat.nume.32.ibid.

testamentum tempore pestis cum quinque testibus vel absentibus proximis conditum,an valeat si testator qui testamentum condidit superuiuat et eueniat pestis periculum.nu. 28

Et quid de testamento militis in acie facto cum duobus testibus , an valeat si miles saluus domum repetat,nu.26.ibid.

2 testamentum in quo propter humanam uiolentiam nõ potest haberi testium numerus à iure requisitus,non ualet. Et idem argumentum consetur ubi concurrit diuina uiolentia.ibid.nu.10. 79

Index.

testamentum mulieris tempore pestis conditum absque præsentia duorum proximiorum,an valeat ubi uiget statutũ quod mulieris testamentum cessante dicta solennitate nullius sit ualoris. ibidem num.vigesimo quinto.

Testator cum possit hodie Falcidiæ detractionem expresse prohibere,an etiam nibere possit dotem datam in Falcidiam imputari:& sic an d.l. pater filiam,corrigatur per authen.sed cum testator.C. eod.conclu. incorrectam esse.nu.34.ad legem Falcidiam.l,in quartam.numer.trigesimosecundo. 147

testator non potest disponere,vt hæres clericus conueniatur coram iudice sæcularinec quod incarcerari possit,si non soluerit legata.de leg.1.l. nemo potest.nu.18.et 19. 122

testator ordinare non potest ut perpetuo hæredes cogentur in cõmunione remanere.ib.nu.20.

testator non potest disponere,quod aliquis priuatus uidear libros ipsius testatoris,& si quid extortum inuenerit,illud distribuat locis,personis, & temporib.quib.sibi debitur:quia alia est uia iuris procedendi circa male ablata.ib.nu.21.

testator non potest hæredem grauare ad soluendũ annuũ quidvxori pro alimentis,donec dotem restituere distulerit:quia est usura exigere aliquid post mortem mariti ratione moræ hæredum in restitutione dotis factæ.ib.nu.23.

testator an possit disponere,quod hæres non cogatur soluere principale legatum,quandiu quid annuum legatario persoluerit ad quod soluendum illum grauauit.ib.nu.23.

testator non potest facere ut actiones perpetuæ, tempore breuiori finiantur.ib.num.24,Quod qualiter procedat declaratur.nu.25.& an testator possit coarctare tempus adeundi.nu.26.

testator,an possit prohibere alienationem bonorum ipsius hæredis,tenet tandem quod sic,contra Bar.de lega.1.l.filiusfamilias.§.diui.numero 54. 126

testator facere potest,ut hæreditas non adita,& fideicommissa conditionalia trãsmittantur,& econtra potest testator facere,ut transmissionalia non transmittantur.de leg.1.l.nemo potest.nu.60. 113

testator,an possit dare licentiam legatario,capiendi rem legatam propria authoritate.ib.nu.61. 114

testator licet directo disponere non possit quod tutor non teneatur reddere rationes,indirecto tamẽ potest legando tutori omne id,in quo cõdemnatus extiterit ex causa tutelæ.ib.nu.60.

testator non potest in testamento suo uti clausula non obstante ad tollẽdam formam testamenti.de leg.1.l.nemo potest.nu.8. 121

testator non potest in testamento tollere formam iudiciorum,disponendo,ut contra eius hæredem procedatur simpliciter de plano,uel co nõ citato.ib.

testator disponere potest ut de legatis piis & Falcidia detrahatur.ibidem nu.118. 126

testator non potest disponere,ut hæres conueniatur coram iudice incõpetenti,& si conueniatur in foro prohibito a testatore,habet de æquitate exceptionem declinatoriam.ib.nu.122.et 123.

testa or in dubio,an intelligatur suam dispositionem confermare cũ dispositione iuris communis,an uero cum statuto. ad Senat. Treb .l.hæredes,§.cum ita.nu.79. 180

testator nunquam creditur transiuisse ad dipondiũ,nisi per prius per uncias toto asse diuiso.de leg.3.l.re coniuncti.nu.121. 140

testator quandoque plus legat , quam in bonis habeat,quandoque tantum quantum habet,quandoque minus quam habeat:et qualiter fiat detractio Falcidiæ in singulis casibus.ad legem Falcidiam.l.in quartam.numer.11. 146

testator si legauerit presbyteris certę Ecclesiæ centum annua , si singulo die duas missas celebrauerint,an ualeat adiectio illius oneris ad Senatusc.Treb.l.ex facto.nu.9. 164

testator,an possit prohibere infinuationem requisitã ex forma statuti,ad testamenti ualiditatem.de leg.1.l,nemo potest.nu.56. 123

testator si instituat duos fratres suos,et uxorẽ,fratre uno repudiãte alter frater non præfertur vxori in iure accrescendi : quia etiam in coniunctione hominis, sanguinis cõiunctio non plus coniungit.de leg.iij.l.re coniuncti.nu.113. 143

testator in vita concedens hæredi unam rem in peculium creditur tacite uoluisse quod hæres illam rem pro quarta sua habeat. ad legem Falcid. l.in quartam.nu.93. 149

testator cur nõ potest facere,quod obligatio hæredis finiatur tempore, loco, uel conditione.de leg.1.l.nemo potest.nu 94. 135

testator,an possit disponere,quod acquisita portione locus sit iuri accrescendi.conclu.in legatis posse,in hæreditatibus nõ potest.de leg.iij.l. re coniuncti.nu.171. 142

testator legans rem quam habet communem cum hærede , non solum intelligitur partem suam legare,sed etiam partem hæredis.de lega. 1.l.serui electione.1.cum fundus.nu.13. 110

testator legans totum fundum uel omnem fundum,totum fundum legare uidetur,etiam,si totus fundus non sit suus,sed pars.ibidem. numero 14.

testator si credebat illud quod adiecit per relatiuum iunctum uerbo fuisse,se habere ad esse tantum,an ster conditionaliter.de lega.1.l. Stichũ qui meus erit.nu.15. 111

testator,an possit disponere,quod eius bona non sint pro legatis hypothecata.de leg.1.l.nemo potest.nu.19. 133

testator si ex forma statuti possit in hac ciuitate,puta Auenionis , testari cum duobus testibus,si hic faciat testamentum , & hæredem instituat vnum in bonis huius ciuitatis,alium in bonis Mediolanen. cui non uiget tale statutum portio hæredis Mediolan.qui non potest adire,quia testamentum non valet quo ad illa bona,non accrescit alteri.de leg.3.l.re coniuncti.n.122. 143

testator legando secundo quod prius alteri legauerat,nõ censetur à primo adimere,sed utrunque re coniungere.ibi multa de intellectu.l.fœcund. de adim.leg.de leg.3.l.re coniuncti.n.21. 135

testator legando secundo sub commemoratione primi, an uideatur totũ à primo adimere,an uerò partem. post multa tener à primo totum uideri ademptum contra communem opin.limita tripliciter. ibi. num. 22. et 23

testatore simpliciter prohibente bona alienari adiiciendo causam cuiuscunque,hoc modo,ita enim uel ne de familia exeant, non dicitur fideicom.in casum mortis.de leg.3.l.filiusfa.§.diui.n.120. 132

testatore simpliciter prohibente bona alienari adiiciendo causam p hanc uersa,vt in familia relinquatur,an inducatur fideicommissum.ibi.num. 121

testatore simpliciter prohibẽte bona alienari adiecta causa,quia uult bona conseruari in familia,an inducatur fideicommissum.etiam post mortem prohibiti,quamuis plures teneant quod sic,contra tamen concluditur. n.123.ibi.n.122.

testatore prohibente bona alienari extra familiam,quia uult bona conseruari in familia,an inducatur absolutum fideicommissum. post plura cõclu.non induci.quid autem inducatur ibi traditur.n.124. 133

testatore instituente,aut substituente Titium,uel eius filios, an filij censeantur uocati simul cum patre,uel ordine successiuo.ad Senatus. Trebel.l.hæredes.§.puto à te.n.8.& 9. 186

testatore iubente Ecclesiam construi,si filij instituti sine liberis decederẽt,non admittitur substitutus,nisi verificetur conditio in persona omnium.ad Senatus. Treb.l.hæredes.§.cum ita.n.137. 184

testator sic legauit, fundum,hoc amplius Sempronio lego domum quis partibus,an adiecto illa,quis partibus ad eũque legatum referatur,ita quod etiam in domo,quæ non sunt fundo sint re coniuncti.de lega.3.l. re coniuncti.n.54. 137

testatore legante fundum ad mensuram,puta si dicat lego fundum decẽ iugerum,uel lego decem iugera ex tali fundo,integra decem iugera debentur, tanquã si pars testatoris non esset decem iugerum,quod declaratur.ibi.de lega.1.l.serui electio.§.cum fundus.n.1. 110

testator legans communem fundum expressis confinibus includentibus totum,an totum legasse dicatur.ibi.n.16.

testatore faciente filium promittere ad hæredem,quod adimplebit eius voluntatem,tũc sufficit duobus testibus probari hæredis promissionem. de ueritate tamen latius.de lega.1.l.nemo potest.n.31.& 32. 122

testatore instituente duos fratres sibi penitus extraneos,& eis si sine liberis decedant,substituente Caium,an altero sine liberis moriente superstes substitutus excludat.ad Senatusc.Treb.l.hæredes.§.cum ita.n. 130. 184

testatore instituente Titium filium hæredem,& prohibente alienationẽ bonorum,quia uolebat illa peruenire de hærede in hæredem, an intelligatur de liberis hæredis.an etiam non hæredibus,ad Senatus.Treb. l.ex facto.§.si quis ita.n.20. 172

testatore mandante hæredi, ut soluat contenta in schedula existẽte penes Guardianum sancti Francisci,tenetur hæres quamuis solum probetur duobus testibus schedulam illam scriptam fuisse manu testatoris. de lega. 1.l.nemo potest.n.20. 122

testatore uel statuto disponente legata deberi hæreditate etiam non adita,non datur ex testamento pro legatis , an autem ualeat tale statutum uel testatoris dispositio.ibi vide.de lega.1.per omnia.n.45. 102

testatore legante fundum proprium ipsius legatarii,qui debebat seruitutem fundo testatoris,non intelligitur legata liberatio,sed inutilis est dispositio illa.de leg.1.l.seruitus.cum fundus.n.5. 110

testatore prædicẽte se uelle legare equum,si demum leget mulũ , sentiẽs de equo,an ualeat legatum.de lega.1.l.si quis in fundi uocabulo. numero 29. 107

testatore protestante quod sub uocabulo equi intẽdit legare mulum, an ualeat legatum,cum sit erratum in nomine appellatiuo. ibidem. numero 27.

testatore habente quatuor centum tantum in bonis, ac legante trecẽtos Titio,grauantẽque hæredem restituere hæreditatis dimidiam Sempronio,an hoc casu,quo hæres non tenetur, nisi ad centum , possit legatarius à fideicommissario partis dimidiæ reliqua ducenta petere. ad senatusco.Trebe.l.1.§.sed si quadringenta. nu.1. 163

testatore instituente hæredes ex partibus quas adscripturus est,quas tamen demum non adscripserit,non tamen uitiatur institutio,si uerò contracta sit societas ex partibus, quas Titius arbitrabitur,illo non arbitrante uitiatur in totum societas,& qua sit ratio diuersitatis inter hos casus. de leg.1.l.Stichum qui meus erit.nu.12. 111

testatore iubente cõstitui Capellaniam,quæ via competat,an actio,an officium iudicis.de leg.1.l.per omnia.nu.42. 101

testatore dante facultatem legatarijs propria autoritate apprehendẽdi legata:verba,si hæres,faciunt conditionem.de lega.1.l.hæc verba. numero 23. 105

testatore legante fundum Titio donec uixerit,& post mortem suam mandante cum restitui hæredibus infrascriptis , tale legatum dicit esse perpetuum

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

luum: ideo præmortuis primis hæredib. legatum non transit ad eius hæredes: sed remanet apud grauatum, & eius successores, ad senatusc. Treb. l. hæredes. §. cum ita. nu. 69. 179

testatore ita disponente, Titio & Mevio stichum do lego, an videantur ab initio à testatore factę partes: latissimè eandem conclu. non videri factas. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 55. et 56. 357

testator præsumitur suam dispositionem conformare statuto ex quo infe runtur multa egregia dicta. ad senatusc. Treb. l. hæredes. §. cum ita nu. 75. 280

testatore ita dicente, instituo Titium in dimidia, in qua dimidia instituo etiam. item instituo Sempronium, an duo primi dicátur re cõiuncti in eadem dimidia. de leg. 3. l. re coniuncti. nu. 32. 136

testator potest capellæ patronatus in diuinis conditionem imponere. resp. 44. nu. 9. 122

2 testator voluisse non præsumitur, quod non dixit. respon. 132. numero 11. 176

2 testatoris iudicium licet in se prouocare precib. et blando sermone, non autem dolosis et fraudulentis suasionib. responso 134. numero 13. 178

2 An testator instituens uentrem uxoris si prægnans fuerit, censeatur quoscunque et quocũque tempore posthumos nascituros instituisse. resp. 122. nu. 1. 2. et 3. 167

2 An testator præsumatur mutare uoluntatem suam, et an correctio præsumatur. resp. 132. nu. 5. et 12. 176

2 testatoris uoluntatem habens pro se facientem, puta quia reliquit ei non nulla bona uerbotenus tantum, et non solemniter, an possit ipsa bona retinere. nu. 121. in tract. de pe. c. 8. n. 121. 102

2 testatoris conditio post mortem testatoris non impleta an et quando infirmet et faciat legatum esse nullum. in tract. de pest. cap. secundo, numero 45. 80

3 testator non mutando testamentum uidetur uelle decedere in eadem uoluntate. resp. 128. nu. 19.

3 TESTES deponentes de consuetudine non articulata, non probant, tanquam de ea non iurati. resp. clxxxvij. nu. 4. 210

2 testes duo etiam fœminæ sufficiunt ad probandum matrimonium. resp. lxxj. nu. 4. 337

2 testes tempore pestis possunt ante litis contestationem examinari. quod alio tempore non licet. in tract. de pest. c. 3. nu. 44. 82

testis licet clericus essa non possit coram iudice seculari sine sui superioris licentia, esse tamen potest tempore pestis. nu. 45. ibi.

2 testis obscurè, ambigue & morosè respondens, non releuat producentẽ. c. 8. in d. tract. nu. 64. 65. & 67. 101

2 testium diuersimode deponentium dictum, an & quando valeat. in trac. de pest. c. 5. nu. 206. 91

testis qualiter dicatur deponere in subsidium. in d. tract. c. 2. nu. 21. 79

2 testis deponens contra eum, cum quo alias lis fuit, non caret omni exceptione. resp. clxxxvij. nu. 2. & 7. 191

1 testium dicta de tractatu deponentium, nihil probant, multa enim tractantur, quæ non perficiuntur. ad senatusconsl. Trebel. l. explicito. numero 2. 154

2 An testes singulares sufficiant quando agitur de probãda possessione in genere, & uide. nu. 10. resp. liij. nu. 18. 117

3 testium plurium depositio de nobili uirę ratione non infert nobilitatẽ. resp. 183. nu. 13. 207

2 testib. deponentib. contraria standum est in eo dicto, in quo continentur verisimiliora. resp. 128. nu. 14. 170

2 testium publicationis à denegatione licitè appellatur, si pars eam petierit. resp. j. nu. 3. 194

2 testis necessarius discrepans ab instrumento facit uacillare instrumẽtũ. resp. cxxxiij. nu. 6. 170

2 testes indefinitè deponentes debent reduci ad concordiã ut falsitas, seu periurium euitetur, & indefinita in dictis testium nõ equipollet uniuersali. resp. 52. nu. 6. 126

testes iurantes in facto proprio an probent. resp. xiiij. n. 5. 109

testes mille singulares non plus prestant, quam unus. respon. lxxij. numero 3. 141

testes non publicari, nullam fidem faciunt. resp. j. nu. 7. 104

testes omni exceptione maiores esse oportet, ut per eos instrumentum reprobari possit. respon. 128. nu. 8. et 9. 170

testes produci in una causa, an fidem faciant in alia. ibi uide quomodo procedat. respon. xciij. nu. 14. 155

testis uarius non probat. resp. lxxiij. nu. 2. 139

testis utilis exercens artem utilissimam non admittitur. resp. lxxij. numero 10. 138

testi deponenti in sui exonerationem, et commodum, non creditur. resp. lxxxv. nu. 7. 141

testium depositioni primæ an sit standum non obstantibus periurio, et infamia incursis. et an primæ uel secundæ instantiæ sit standum. respo. cxxxiij. nu. 11. 12. et 13. 170

testibus deponentibus se cognoscere scripturam an sit credendum, et quę requirantur ut eis credatur. resp. cxxij. nu. 8. 164

testibus sex testamentariis deponentibus se non audiuisse testatorem substituisse nepotes, si eorum pater uiueret, an magis credatur quàm testamento. et ibi dicit quando instrumento uel testibus sit standum. resp. cxxxiij. nu. 6. 170

2 testes qui saluari possint à contrarietate. de reseri. cap. si quando. numero 31. 30

2 testes non debent admitti super negatiua iuris. de cau. poss. et proprie. c. cum ecclesia sutrina. n. 77. 62

testes deponentes super negatiua dicuntur asserere. ibi. n. 76.

testes ad hoc ut de falso possint puniri, oportet quod probatio falsitatis necessario concludat. ibi. n. 78. 62

testes deponentes super negatiua debent etiam non interrogati reddere rationem depositionis eorum alias non probant. ibi. n. 88.

testibus duobus affirmantibus, magis creditur, quàm mille negantibus. ibi. n. 89.

2 testes proprie non dicuntur, qui deponunt de peritia artis. de iud. c. 1. nu. 37. 44

2 testes deponentes, quod Titius possessionem tam sunt decem anni, intelligũtur de proximis. de caus. possess. et proprie. c. cum Ecclesia sutrina. nu. 23. 61

2 testes dicuntur instrumenta partium. in rub. de ind. n. 30. 36

2 testium fidei nihil detrahit uarietas uerbalis tantum in non substantialibus. de cau. poss. et pro. c. cum ecclesia sutrina. n. 69. 62

2 testium fidei detrahunt. f. uacillatio, variatio et si quis fataget probare negatiuam. de cau. poss. et proprie. c. cum ecclesia. n. 10. 60

1 testes duo deponentes de legato et confessio hæredis ab intestato non probant legatum plene, nec semiplene. de iureiu. l. admonendi. num. 189. 23

testes duo deponentes legatum fuisse factum coram septem testibus, an semiplene probent. ibi. n. 187.

testes deponentes de mutuo dicentes non recordari de quantitate, an probent mutuum, et quid si ex aliis coniecturis appareat de quantitate an simul iungatur ad faciendum probationem. ibi. n. 188.

testium depositiones deficientes ex parte examinatoris. quia extra iudicium à notario examinari, an faciant fidem. ibi. n. 189

testium dicta, an fidem faciant contra tertium, quòd non. qualem tamen præsumptionem faciunt, quid autem operetur illa præsumptio. ibi. nu. 202. et 203. 22

testimonium de auditu admittitur in antiquis factis memoriam hominũ excedentibus, item in probanda consanguinitate, intellige sane ut ibi. si cer. pet. l. 1. nu. 87. 6

testimonium de auditu licet non probet, facit tamen aliqualem præsumptionem. ibi. nu. 88.

testis unus quam fidem faciat late. communis quod semiplenam probationem de iureint. l. admonendi. nume. 175. Limitatur multimode. 176. et sequen. 23

testis dictum respondere nescientis interrogatoris nullius est momẽti. si cer. pet. l. j. nu. 31. fo. 4. Limitatur multimode.

testis non debet deponere per uerba iuris, quia diffinitio ptout consistit in iure non percipitur sensu corporeo, ita deponens non probat. ibidem.

testis deponens extra articulum non probat. ibi. nu. 22.

testis qui antequam deponat pro euidentia aliqua præmittit, an dicatur deponere extra articulum. ibi. nu. 23.

testis dictum dummodo aliqualiter contingat articulum, non dicitur extra propositum loqui. ibi. nu. 23. 4

testis debet iurare & dicere ueritatem pro utraque parte. de eden. leis apud. num. 23. 298

testis jurare debet sex requisita. remissi. ibi. nu. 23.

testis ratio declaratur ex dicto, & sufficit quod ratio concludat directè uel indirectè, expresse uel tacitè. de uerb. obl. l. stipulatio. nu. 47. 217

testis omni exceptione maior non est socius, blasphemator, uxor, compater pro filio. de iureiur. l. admonendi. nu. 18. 23

testis unus non facit semiplenam probationem quando agitur de probãdo eo quod uerisimiliter notum est pluribus quàm duobus, ut si agatur de probanda fama, consuetudine, notorio, rei ualore, &c. ibid, numero 183.

testimonium fratris pro fratre, uxoris pro marito est legitimum, si non opponatur à parte. de dam. infec. 6. hoc autem iudicium. nu. 14. 162

testis interrogatus super diffinitione rectè diffiniens si fatetur se fuisse instructum, non probat, & quid si fuerit admonitus esse cautus in rationibus reddendis. si cer. pet. j. 1. nu. 56. 4

testis admoneri potest, ut ueritatem dicat per uerba congrua, ibidem.

testis potest præcibus & pretio rogari ut ueritatem dicat. ibidem. numero 37.

testis testificari recusans, præsumitur ab aduersario corruptus. ibi. numero 38.

1 testes quamuis ex interuallo, si postquam potuerint loqui cum partibus non possint reperti ad partis instantiam, ut addant, detrahant, uel corrigant dictum suum, tamen iudex hoc poterit ex officio. de dam. infec. l. dies. §. hoc autem. nu. 70. 194

testis reddens rationem, scio quia percepi sensu corporis, nõ probat nisi in specie rationem per sensum actui conuenientem assignet. si cer. pet. l. 1. nume. 51. 5

testium dicta iuuanda non calumnianda. ibid. nu. 52.

testis deponens scire, quia præsens erat, censetur deponere scire per usum, auditum, uel alium sensum ad scientiam necessarium. ibidem. numero 53.

testis depones super mutuo, fama, nocte, consuetudine, notorio et similibus an possit interrogari quid sit mutuum, fama, nox. etc. et sic de simi

Index

libus diffinitionib,quod ſic.ib.nu.28.ſo.4 Ampliatur.nu.31 Limitatur. nu mero 32.

Teſtis interrogatus de diffinitione eius ſuper quo deponit:et quid ſit mo tuum,fama,conſuetudo, &c. ſufficit quod reſponſionem ſeu diffinitionem facti,det,non iuris,ibidem, numero 29.numero 32.limitatione prima.

teſtes publicati in cauſa ciuili poterunt ſuper eiſdē produci in cauſa criminali.de eden.Lis apud.nu.44. 199

Teſtes publicati in cauſa denuntiationis poterunt produci ſuper eiſdem in cauſa accuſationis.ib.

Teſtis deponens perſenſum viſus ſuper eo quod percipitur alio ſenſu,an recte deponat,diſtingue vt nu.44 de verbo.obligat.l.ſtipulatio.numero 43. 257

teſtis deponens de ſenſu guſtus ſuper eo quod percipitur alio ſenſu non recte deponit. ib.nu.43.

teſtis vnus non facit ſemiplenam probationem in caſibus in quibus requiruntur plures teſtes quam duo.de iureiu.l,admonendi.numero 164. 23

teſtes non iurati nullam fidem faciunt.ib.nu.194.Ampliatur multimode. ib.& ſeq.limitatur.197.& ſeq.numeris ſque 202. 24

teſtib.deponentib.de pentia aetis,an credatur ſine iuramento.ibid.nume ro 196.

teſtes ſingulares non coniunguntur ad faciendam probationem nec quidem ſemiplenam vt poſſit deferri iuramentum in ſupplementum probationis.de iureiu.l.admonendi.n.205. 24

teſtis,vnus de promiſſione & vnus de confeſſione promiſſionis facta prę ſente parte proponte plen.ib.nu.208.

teſtes dicentes ſe fuiſſe præſentes in contractu rectè deponunt.modo aut diuerint contrahentes quamuis non uiderint.de verb.obli. l. ſtipulatio. num.51. 259

teſtes publicati ſuper eventu deceptionis poterūt reproduci in cauſa p bandi valorem.de eden.Lis apud.nu.44. 199

teſtes publicati in cauſa principali cuius ſententia tranſiuit in re iudicatam poterūt reproduci in cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus rem iudicatam.ibi.nu.45.

teſtes poſt publicationes poſſunt ꝓduci ex clauſula ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur:ſi poſſunt ad.citeri teſtium productiones poſt publicatione. ibi.nu.46.

teſtes à notario recepti ſine cōmiſſione iudicis non faciunt fidem,ſed an faciant fidem ſi de cōſenſu partium ita fuerint examinati.de iureiu.l.admonendi.nu.190. 23

teſtes examinati à notario ſine mandato iudicis faciunt præſumptionem aliquam vbi periculum eſſet in mora.ib.nu.191.

teſtium receptio facta per iudicem incompetentem etiam parte non vocata,ualet,ubi periculum eſſet in mora.ib.nu.192.

teſtes non iurati faciunt præſumptionem ad informandam iudicis cōſciē tiam.ib.nu.197. 24

teſtis non poteſt ſuam depoſitionem corrigere.de re iud.l.quod iuſſit.nu mero 53. 251

teſtis reddens cauſam ſcientiæ,quia vicinus,vel quia coniunctus,an cōcludat.late ſi cer.pet.l.1.nu.47.

teſtis,ratio,an ſufficiat quòd præſumptiuè vel implicitè inferat ad ſenſū corporis.ib.nu.48.

teſtis rationem implicitè inferre ad ſenſum corporis & præſumptiuè,an differant.ib.nu.46.

teſtis aſſignans rationem ab authoritate propria optime probat.ib.n.85,6

teſtis aſſignans rationem ab authoritate alterius nō probat,& ſic non valet teſtimonium de auditu.ib.nu.86.Ampliatur & limitatur vt ib. & 87.

teſtes duo an faciant ſemiplenam probationem in teſtamentis.de iureiu. l.admonendi.nu.185. 23

teſtium dicta probāt in antiquis licet acta non reperiantur, et quid ſi in depoſitionib.non enuntietur iuramentum.de iur.iu.l.admonendi.num. 192. 24

teſtes deponentes interrogationem præceſſiſſe et reſponſionem ſubſequutam,non probant ſtipu.niſi dicant quod inter præſentes fuerunt facta.de verb.obli.l.3.§.qui præſens.nu.1. 258

teſtes deponentes de confeſsione vel acceptilatione non dicuntur deponere extra articulum ſi quis articulauerit ſe ſoluiſſe.de re iud.l.iiij.§.ſoluiſſe.nu.6. 224

ſtibus duobus affirmantibus ſpolium magis creditur quam centum affirmantibus ſpontaneam traditionem.ibi.de acqui.poſſ.§.nihil commune.nume.93. 294

teſtis qui in reddenda ratione omiſit maiorem, an probet.ſi cert. pet.l.j. nume.42. 5

teſtes deponentes ſuper negatiua uaga eo ipſo conuincuntur de falſo.de verb.obli.l.in illa.nu.10. 247

teſtis aſsignans rationem ab authoritate an probet late,et quid ſi deperdita ſit authoritas.ſi.ſi cer.pet.l.1.nu.79. 6

teſtis peritus,an poſsit interrogari de diffinitione eius ſuper quo deponit,maxime ſi conſtat eum intelligere effectum verborum.ibi.numer.35.

teſtes deponentes vidiſſe Titium poſsidere,an intelligi debeant de poſſeſsione facti quorum bono.l.1.nu.6. 242

Teſtis deponens Titium ſtipulatum fuiſſe ſibi dari decem,an probet ſtipulatione m.de ver.obl.in conti.rub.nu.7. 253

Teſtis depoſitio an valeat ſi dicat depono prout alias depoſui. remiſsiue de re iudi.l.ait prætor.§.ſi iudex.n.3. 225

teſtis interrogatus ſuper poſſeſsione & deponens ſuper proprie.nō probat.limita vt ibi de acqui.poſſ.§.nihil commune.n.16. 201

teſtes a iudicibus examinandi ſunt uel ab alio cui iudex commit. de iureiurand.l.admonendi.n.189. 23

teſtes qui poſsint ex iudicis officio repelli etiam nemine opponente. & qui non.de dam.infec.l.dics.§.hoc autem iudicium.n.66. 193

teſtes duo deponentes de interrogatione,et alij duo de reſponſione, an debeant coniungi ad probandum ſtipulationem.de uerb.obl.l. ſtipulatio.n.55. 24

teſtes vtentes eiſdem uerbis,eodēmque ſermone,ſobornati præſumuntur.reſ.72.n.5. 138

teſtis contrarius non admittitur.reſ.72.n.9.et 12.fol.138.et reſ.77.num.10. 141

teſtis contrarius nil probat.reſ.53.n.13. 127

teſtis examinatus ſuper articulis impertinētibus nihil probat.reſ.72.n.5. 137

teſtis habens affectionem ad cauſam,generaliter repellitur.reſ. 72. nu.6. 138

teſtis idoneus nemo eſt in propria cauſa.reſ.14.n.1. 109

teſtis imperfectè deponens nihil probat.reſ.77.n.15. 141

teſtis deponens ſe uidiſſe de nocte reprobatur,niſi addat,quod luna lucebat uel lumen habebat.ibi.n.16.

teſtis inimicus,pauper,et non productus in cauſa,nihil probat. reſ. 76. nu.8. 140

teſtis in uno falſus,non probat in reliquis.reſ.53.nu.12 127

teſtis non produceus,neque iuratus,nil probat.reſpo.77.numero 8.et 13. 141

teſtis non reddens rationem ſui dicti nihil probat. reſpon. 76. nume. 13. 140

teſtis parte non citata deponens,nihil probat.reſ.cv.n.1. 159

teſtis qui tractat de ſe exonerando,et alium grauat,et qui in facto proprio deponit,nullam fidem facit.reſ.76.n.6. 140

teſtis ratione conqueſtationis et familiaritatis repellitur a teſtimonio. reſpon.72.n.5. 138

teſtis ratione inimicitiarum,nihil præſtat.reſ.76.n.10. 140

teſtis ratione pauperiatis reddatur ſuſpectus,adeo quod non eſt omni exceptione maior.reſ.72.n.8. 138

teſtis ſe referens ad depoſitionem imperfectam,nihil probat.reſ.76.n.15. 140

teſtis ſe referens depoſitioni,de qua nō conſtat,nihil probat.reſ.76.n. 9. 140

teſtis ſimpliciter de auditu deponens,non etiam de viſu, nullam fidem præſtat.reſ.cv.n.4. 159

teſtes contrarij reducuntur ad concordiam non ut probent,ſed ut excuſentur à periurio.reſp.72.n.13. 138

teſtes deponentes contra confeſsionem partis,nunquam reducuntur ad concordiam ad effectum probandi.reſ.53.n.2. 126

teſtes deponentes ratione eorum utilitatis ac commodi,ex eorum depoſitionibus nihil probant,niſi prius proteſtentur ſe nullum commodum ex eorum depoſitionibus penitus conſecuturos.reſpon. cxv.numero 1. 163.

teſtes deponentes contraria periurio ac infamia notantur.reſp.138.n.10. 170

teſtes idonei non ſunt Valentini in cauſa immunitatis datij ſalis eorum cum in huiuſmodi cauſa ipſis & ſingulis commodum quęratur.reſ. 175. nu.6. 200

teſtis deponens extra articulata non probat.reſ.76.n.4.

teſtes ſingulares non probant.reſpo.32.numero 8.folio 126.reſpo. 76.numero.11.et 15.fol.126.reſpon.72.numero 6.fo.126.et reſ.76.numero 7. 140

Item nec deponentes de credulitate,& non de veritate.reſpo.77. nu.9. 141

Et an probent quem vſurarium.reſpon.cxv.nu.3. 163

teſtes deponentes in cauſa eorum communitatis non probant, vel ſaltem fidem modicam faciunt: quia de commodo eorum agitur. reſpon. cxiiij.nu.5. 162

Theſaurarius ſiue Camerarius regis vel ciuitatis ſi confiteantur ſe recepiſſe à debitore regis uel ciuitatis, qui verè non ſoluit: debitor ipſo cenſetur illico liberatus. in tractatu de peſte. capitulo 5. numero 10. 89

theſaurariorum ſeu adminiſtratorum bona regulariter cenſentur reipub. obnoxia.ibi.nu.38. 90

theſaurarij ſeu ſcriptores laudabiliter officio functi, quib. gaudeant priuilegijs.nu.39.ibid.

theſaurarij ſeu ſcriptores quibus non licet pecuniam frumentariam in alio vſu conuerti quam in emptione frumenti an & quando poſsint ipſam pecuniam mutare piſtoribus qui artem piſtoriam aliter exercere nequeunt niſi ipſis ſubueniatur.nu.8.ibid. 89

theſaurarij habentes publicas pecunias pro ſoluendis ſtipendijs doctorum & militum an licite poſsint illas mutuare doctoribus et militibus indigentibus libris,equis et armis ſine licentia ſuperioris. numero 19. ibidem.

theſaurarij ſeu ſuſceptoris officium quanto tempore durare debeat.nume.10.et ſequen.

In omnia Io. Fran. Rip. opera.

t an & quando post finitum officium possint ad illud reassumi.num.23. ibid.

Thesaurarij vel susceptores an & quando teneátur reddere rationem de administratione ipsis imposita.nu. 24. Et quis ordo seruari debeat in ratione reddenda,quique conueniri debeant si male administrauerint seu dispensauerint.nu.25.& 62.ib.

Thesaurarios seu officiales de præda suspectos an possit ciuitas vel communitas ab officio submouere & alios subrogare.nu.27.Et qua pœna puniri debeant si conuicti fuerunt fraudem in officio commisisse.nume.28. ibid.

Thesaurariorum libri plenè probant.de iureiu.l.admonendi.nume. 130.31

1 Titulus aduersarij redditur incoloratus ex negatione expressionis veri valoris,resp.17.nu.4. 110

1 titu.si cer.pe.cur magis à certo inscribitur,quàm à mutuo.si cer.pe.in cõtinua.rub.nu.21, 3

titulus & edictum sunt diuersa.si cer.pe.l.1.nu.1. 3

1 titulus præsumitur,ex aliqua immemorabili possessione,si allegetur.resp. 181.nu.16. 105

2 tituli inualidi exceptio obstat contra agentem interdicto retinendæ possessionis beneficij ecclesiastici.resp.17.nu.1. 110

Timor seu suspicio mali euentus:ac etiã mortis etsi omni tempore eo tñ præsertim quo de peste dubitatur ablegãdus est à cogitationib. nostris. in tract.de pest.c.4.nu.155. 85

1 timoris vani nulla habenda est ratio.de re iud.l.si qui ab alio.numero 8. 229

1 Totum dupliciter potest considerari,pro toto uniuersali, & pro toto integrali,& quid sit totum vniuersale,& quid integrale.de leg.3.l.re coniuncti.nu.34. 156

2 Tyronis appellatione comprehenditur quilibet,quantucunque inexpertus.in tract.de pest.c.6.nu.16. 96

2 Tractare uerbum.quid significet.& ibi de multiplici eius significato.de iud.c.decernimus.nu.5. 51

1 tractatus de pignorib.cur fuerit separatus à ti.de pig.a&.de pig.in cõti. rub.nu.10. 25

1 tractatus multa significat.ad senatus.Treb.l.explicito.nu.1. 154

2 traditione sequuta,transfertur dominium,vel vsucapiendi conditio.resp. 80.nu.29. 144

2 An traditio prius facta secundo donatario scienti bona longe antequã sibi traderentur alteri donata,vti in fraudem facta,sit reuocanda. resp.137. nu.14.

1 Transactio facta prætextu iuramenti necessarij falsi,an retractetur per instrumenta duo de novo reperta.de iureiu.l.admonendi.numero 49. 95

transactio,an rescindatur per instrumenta de novo reperta.ib.nu.38. 18

1 transactio super fideicommisso,an valeat,si literarum ignarus de fideicõmisso transegerit,& notarius apposuerit clausulam.inspectis cognitisq; verbis testamenti.sed non dixerit imperitum fuisse certioratum de cõtentis,& uerba illi fuisse vulgarizata.de verb.obl.l.qui Romæ.§.duo fratres. num.66. 290

1 transactione facta inter dominum & subditos,quod subditi teneãtur domino dare vicesimam pro multura, an vigore huius transactionis cogi possunt subditi molere in molendino domini.de flu.l.quominus. nu. 135. 232

1 transigere uolenti super fideicommisso non sufficit, quod dicat uelle cõtenta in quocunque testamento haberi pro expressis.de uerb.obl. §.duo fratres.nu.68. 290

2 transactio alicuius nomine celebrata,eidem non præiudicat:nisi ratificauerit.resp.161.nu.7. 193

2 transactio decimarum facta sine consensu capituli,& superioris,est nulla.resp.41.nu.1. 110

2 transactio facta per syndicos sine speciali mandato,vel sine consilio,vniuersitatem nullo iure ligat.resp.99.nu.1. 156

3 transactio tracta ad incognita an censeatur etiã tracta ad non præmissa. in tract.de pe.c.1.nu.109. 76

2 transactio in spiritualibus non est licita.in rub.de iudi.nu.63. 38

1 transactio generalis generaliter intelligitur de cogitatis. respon.c. numero 5. 177

transactio generalis,non porrigitur ad incogitata.resp.c.nu.6. 157

transactio generalis.non porrigitur ad singulariter excepta.respon.c. numero 7. 157

transactio generalis,non porrigitur ad casum dolosum.resp.c.nu.8. 157

transactio non porrigitur ad non cogitata.resp.cxciiij.nu.5. 213

transactio nullo dato,promisso,vel retento procedit.resp.c.nu.1. 157

transactio est contractus innominatus,& ideo si transacta non obseruentur,competit actio ad interesse.resp.c.nu.1. 157

transactio syndicorum sine mandato à particularibus ratificata,ratificantibus tantum obest.resp.xcviij.nu.1. 156

transactio syndicorum facta sine mandato vniuersitatis,vel collegij est ipso iure nulla.respon.xcviii.nu.3. 156

transactionis commodo priuatur,qui promissa iurata non seruat.respon. clxvij.nu.7. 105

transactioni iuratæ cui prius per partem contrauentem fuit,licitè à parte aduersa recedit.resp.xcix.nu.1. 157

Transitus debet esse liber mercatoribus.num. 118

Et an militibus volentibus transire absque incolarum damno negari possit transitus.nu.117.in tract.de pest.c.5.fol.92.

transitus an & quando per medium non prohibitum fieri possit in esse dum non permissum.n.44.ibi. 90

2 Translatio Valriaci in comitatum,an ob id Valriacum subiectum primis legibus,& statutis uideatur.resp.xcij.n.1. 153

1 Transmissio à iure fieri permittitur,quoties non est defectus in iure deferendi,sed suspenditur ius agnoscendi uel petendi.de leg.3.l.re cõiuncti. n.87. 15

1 Transuersales in feudo nouo uerbis concesso,ita quod in omnibus, & per omnia sapiat naturam paterni & antiqui, succedunt,licet alias in antiquo tantum sint successibiles,non in nouo.de leg.1.l.per omnia.nume.5. 100

1 Trebelianica iure nouissimo,an detrahatur contra voluntatem defuncti.quod fic.ad Senatus.Trebel.l.explicito.n.15. 155

1 trebellianica an hoc iure per testatorem prohiberi possit, & quid hodie.ad Senatus.Treb.l.3.§.denique.nu.3. 162

1 trebellianica non censetur prohibita his uerbis,uolo totam hereditatẽ restitui.ibi.n.4.

1 trebellianica an prohiberi possit à testatore? tandem cõcluditur quod sic.de leg.3.l.nemo potest.n.44.& 47. 123

trebellianica non dicitur hodie detrahi contra uoluntatem testatoris. ibi.n.45.

1 trebellianica,an detrahatur de legatis uniuersalibus,sicut de fideicõmissis uniuersalibus cum legata uniuersalia sint exæquata vniuersalibus fideicommissis.ad leg.Fal.l.in quartam.n.3. 145

1 trebellianicæ detractio,an hodie habeat locum in testamento militis cõmunis quod sic.contrarium tamen attentatur.ad Senatus.Treb.l.3.§.in filij.n.7. 176

1 trebellianicam solus is detrahit,qui est grauatus,vt hæres.de leg.3.l.cũ filiofa.n.5. 117

2 trebellianica,an detrahi possit de præceptionibus restituendis.resp. 134. nu.7. 178

trebellianica prohibita cẽsetur,si quis grauetur retinere omnia bona, uel totam hæreditatem pleno iure.resp.134.n.9. 178

2 Tributorum fauore fiscus in rebus tributarijs præfertur creditoribus etiam anterioribus habentibus expressam hypothecam.de priui.credi.l. priuilegia.n.45. 259

2 Tunc dictio,denotat extremitatem temporis.de cau.poss.& propric. cum Ecclesia Sutrina.n.33. 61

2 Turbari non debemus ex acerbitate superioris.de rescr.c.si quando.n.29.

Tutiora dicuntur meliora.de noui ope.nu.n.l. de pupillo. §. meminisse. nu.16. 188

Tutor non tenetur actione iudicati si condemnatus extitit prosequendo causam pupilli,nec actione ex contractu si contraxerit pro pupillo. de re iud.l.si te non obtulit.n.17.fol.226.fallit.n.18.

tutor calumniose & temerarie litigans tenetur in expensis litis, intelligi.ut ibi.n.19. 219

tutor,qui scienter calumniatus est,an sit in expensis condemnandus nomine proprio,an vero tutorio nomine,& quid si tutorio nomine condemnatus fuerit,an executio fiat contra eum.ibi.nu.20.21.

Et an pupillus cedendo actionem contra tutorem libereetur.22.

tutor legitimus præfertur datiuo,& confirmatus legitimo.si cer. pet.l. 1.nu.19. 4

1 tutor,curator,prælatus & similes non possunt per constitutum trãsferre possessionem.de acqui.poss.l.possessio.n.67. 199

2 tutores ruentes pupillorum domos nec eas relicientes quæ pœna teneãtur.in tract.de pest,c.15.n.24. 89

1 tutor non potest sibi soluere de pecunia destinata ad emptionem prædiorum,quæ inter immobilia computatur.ad Senatusc on.Trc.l.1.§. fuit quæsitum.n.9. 158

tutor sibi autorari non potest in fideicommiss.restitutione sibi facienda. ibi.n.1.7.8.& 10.

1 tutor & curator soli restituere possunt hæreditatẽ sine interuẽtu pupilli,uel adulti,de veritate tamen ibi.ad Senatus.Treb. l.3.§.si filio. numero 2. 158

1 tutor vt releuetur à confectione inuentarij,opus est testatorem expresse prohibere inuentarii confectionem, alias simplex remissio inuentarii non valet.de veritate tamen ibi.de leg.3.l.nemo potest.nu.87. 124

tutori testamentario,datiuo,et legitimo potest remissio inuentarii a testatore fieri,ibi.nu.82.83.et 84.

tutori,an possit a testatore remitti confectio inuentarii.ibi.nu.80.

De Litera V.

2 VACARE non dicitur hæreditas,nisi prius fuerit possessa. de rest. spo.c.si pe.nu.58. 69

2 Vacationes quare in curia Romana potius fiant de mense Augusti, quàm alio tempore.numero 9.in tract.de peste,capitulo primo,numer.9. 73

2 Valore beneficii quæ computanda veniant,& an distributiones quotidianæ.de rescrip.c.ad aures.nu.17.et 18. 24

2 Variare in iudicio,an liceat absque refectione expensarum. respo.clviii. nu.3. 192

1 Variatio cum præiudicio tertij non est à iure permissa.de eden.l.edicta. nu.33. 300

1 variatio non est toleranda in viro graui.de re iudi.l.quod insit.nu.230

Index

Variatio toleratur electione facta ante tempus datum ad eligẽdũ. Facit ad q.si testator iubeat certa bona pauperibus per hæredẽ,cum morietur distribui,si hæres ante mortem distribuat,an præiudicet pauperibus superuenientibus post mortem heredis.de leg.1.l.ferui electione. nume.14. 104

Variatio cessat in præsentatione patronorum,& in nominatione facta per Episcopum virtute gratiæ,nõ minus etiam in mandato de quidendo,& in electione competente virtute rescripti.ibi.nu.3.

1 Variatio reprobatur,& ab omnibus uitanda est,quãdo autẽ admittitur, semel tantum admittitur.de leg.1.l.si ex toto.3.si ita legatũ. nu.19. 115

Variatio licita est in electione Papæ propter periculum.ibi.nu.10.

Vasallus adulterans uxorem domini sui,priuatur feudo.Et quid si concubinam domini domini habentis uxorem cognouerit.de reuoc.don.l. fi.nu.37.& 39. 318

Vasallus occidens sororem vel fratrem domini,non uenit feudo priuandus,ibi.nu.43. 318

Vasallus qui cum sorore domini concubuit,feudo priuari potest,& idẽ de feudatario.ibi.nu.44.45.46.& 47.

Vasallus curãs percuti dominum per alium,feudo priuatur perinde ac si ipse percussisset.quod locum habet in quolibet alteri iniuriam procurante.ibi.nu.52.& 53.

Vasallus feudo priuari non debet propter inobseruantiam,nisi expresse reperiatur lege cautum,& an ex urgentiori causa,quam fuit expressa priuari possit.de feuo.dona.l.fi.nu.238. 322

1 Vasallus qui intra annum & diem non fecit inuestituram nõ potest moram purgare.& nu.64.plenius.de verb.obl.l.si insulam.nu.40. 107

2 Vasallus vel emphyteuta si alienauerit,saluo consensu domini,& nõ alter,nec alio modo,non perdit feudum,nec emphyteusim,quod limitat.resp.cxliij.nu.3.& 5. 183

Vasallus tenetur vltro suis expẽsis subuenire domino suo in mortis periculo constituto.in tract.de pest.c.1.nu.255. 94

1 Vasallo quispiam cõcessit vineam & feudum fructibus plenum an etiã censeatur concessisse fructus vineæ quamuis post illa duo substantiua vineam & fundum.non fuerit usus adiectiuo numeri pluralis,sed singularis plenum.de leg.1.l.cum filiofam.nu.55. 119

1 uasallis à testatore alienari prohibitis,valet prohibitio etiam nulla causa expressa, quia resultat tacita causa ex natura rei animatæ alienari prohibitæ,ne.s. duriorem dominum experiantur,& sic uasallorum contemplatione uidetur facta.de leg.1.l.filiusfam.c.diui.n.38. 118

Vasallus iurans defendere dominũ aduersus quoscunque,non intelligitur comprehendere seipsum.in tract. de pest.c.1.n.150. 94

Neq; patria,nisi constaret dñm iusta arma mouere contra ipsam.n.151

Et an teneatur iuuare dominum male operantem.n.152.ibi.

2 Vasallus relinquens dominum in bello,perdit feudum.in tract. de pest. c.1.n.205. 79

Vasallum qui intra annum nõ petiit inuestituram à domino,excusat pellis à feudi priuatione.ibi.n.153. 77

2 Ve,dictio,quandocunque ponitur copulatiue.de equ.poss. & proprie.c. cum ecclesia Sutrina.n.58. 62

2 Vectigalia noua statui ciuitatum decreto sine licentia superioris nõ posse,diui Seuerus & Antoninus sanxerunt,et ibi vide quę dicantur vectigalia.resp.186.n.2. 109

2 Vectori qui casu fortuito impeditus nequiuit nauigare,an debeatur integra merces totius nauigationis.in tract.de pest.c.1.n.114. 76

2 Vendens rem consistentem in pondere,numero et mensura cariori pretio ad tempus,quàm tempore uenditionis ualeret,an in foro contentioso conueniri possit.resp.116.n.1.et 4. 164

2 uendens prædium in quo propter aeris amœnitatem cadit affectio,an et qn possit ex coniecturis talis contractus argui simulatus,si uedens alia habet prædia.in tract.de pest.c.4.n.14. 83

1 Vendens frumentum nouum cũ ueteri mixtum,nõ dicitur fraudare.quia mixtura patet,secus si non pateret,et si aro nocatius uenderet cerã mixtam cum fabis tritis.si cer.pet.l.mutuum damus.n.41. 19

1 Vendens aut donãs omnes res suas,an videat vẽdidisse aut donasse ẽt ãnomina debitorum.si cer.pet.l.1.nu.104. 7

3 vendens rem duobus cur teneatur falsi, obligans vero duobus crimine stellionatus.de pig.l.si debitor.nu.2. 30

2 vendere mercatori licet pretio cariori ad tẽpus,ratione laborum,& expensarum fiendarum pro recuperatione debiti,ac lucri cessantis.resp. 116.nu.4.& 5. 164

vẽdere rem suam nemo cogitur,nisi caritiæ tempore.nu.198.in d.c.4.83

vendẽtes carnes putridas,pisces corruptos,& cetera huiusmodi vitiata liæ fœtentia,qua pœna plecti debeant.ibid.nu.146. 85

1 *Venditio in dubio censenda est,vbi de pretio facta est mẽtio.si cer.pet. l.mutuum damus.nu.31. 9

venditio tunc dicitur facta ad mensuram cum pretium formatur à mẽsura.resp.160.nu.4. 157

1 venditio,an sit quando datur genus pro quantitate,vel contra.si cer.pet.l.13.nu.31. 9

venditore inducto ad habendum fidem de pretio,dominium non transit in emptorem,ac si non fuisset habita fides de pretio.de priui.credi.l.si ventri.3.in bonis mensularij.nu.7. 237

venditionis appellatione in statutis non venit alia alienatio,quàm quæ fit per venditionem.de leg.1.l.filiusfam.3.diui.nu.102. 131

uenditionis appellatione quamcunque alienationẽ comprehendi est ex larga significatione,quia de sermonis proprietate tantũ uenit emptio & venditio,ibid.

Vendita hereditate quid remaneat penes uenditorem.de lega.iij.l.re cõiuncti.nu.92. 139

1 Vẽditor uolens rem per se alienatam,reuocare,an sit præferendus agnato proximiori,cui consuetudo uel statutum retractum cõcessit.de priuil.credi.l.cum bona.nu.10. 234

1 Venditor qui certas res vendidit,habita fide de pretio,an in illis reb. extantib.præferatur aliis creditoribus.de priui.credi.l. si uentri. §. in bonis mensularij.nu.6. 236

1 Vẽditor fructuũ, qui in summitate calami,vel cistæ posuit bonos fructus, & in medio malos & corruptos,quæ pœna puniatur.in tract.de peste. c.4.nu.148. 85

Venditores suppositionis,hoc est rẽ vnã pro alia uendentes,si iudex laicus negligat punire,debet eos sua seueritate cõpescere.nu.149. ibid.

1 Venditorem agentem ad rescissionem uenditionis prætexta deceptiõis ultra dimidiam iusti pretij repellere uolens,quid articulari debet.ad Senatusc.Treb.l.j.§.si hæres.nu.29. 161

Vẽditoris persona,& qualitas loci ubi res distrahitur,& loci situs, inspicienda est,quando res uenditur.declara,ut ibi.nu.28.

1 Venditor hæreditatis an desinat esse hæres,& an cum pretiũ loco rei succedat censeatur rem penes se habere.de lega.iij.l.re coniuncti.numero 67. 139

1 Vendicatio non cõpetit pro legato ususfructus rerum, quæ vsu consumuntur,& quare.ibid.& an dominium rerũ recta uia transeat in legatarium.de leg.j.l.per omnia.nu.61. 102

2 *Venerabilis curia parlamenti delphinalis in interdicto retinendæ solet de possessione,& proprietate si nul cognoscere. respon.l. numero secundo. 124

1 *Venetiarum ciuitas non potest dici insula, nec Veneti superiorem habent,item sunt domini maris Adriatici,& statuere possunt super gabellis.de uerb.obl.l.si insulam.nu.23. 276

2 *Venientes ab intestato Trebelliianicam,an detrahere possint ex persona defuncta.resp.cxxij.nu.12. 163

1 venientes ab intestato,an possint in foro conscientiæ iustè retinere hæreditatem propter testamentum minus solemne,quod fic.de leg.1.Lnemo potest.nume.100.limita et declara.ibi.nu.101. 125

1 Verba ista, ires nolumus obtinere,uel uiribus nonsubsistat, nullitatem important ipso iure.de reser.c.ad aures.nu.9.et 10. 33

1 uerba iudicis acerba sine causæ cognitione prolata non irrogant infamiam. Et num per verba aspera possit recusari iudex ve suspectus:ui de diffin.de rescrip.c.si quando.nu.3.et 4. 29

1 Verba futuri temporis non sunt latæ sententiæ.sed ferendæ.de restit.spo. c.sæpe.nu.99. 71

2 verbum promitto,in scriptura redactum potius intelligitur per stipulationem quàm uerbum conuen.in ruo.de uerb.obli.nu.18. 253

2 per uerba,audiat,vicegerẽs citet,reassumat,iustitiã faciat,et rõne præuia procedat,iurisdictio nõ cõfertur,sed solum excitatur.resp.ix.nu.1. 107

2 verba an sint necessaria in prohibitione quæ fit per iactum lapilli.de noui ope.nun.l.de pupillo.3.meminisse.nu.27.et 28. 188

uerbum,uidetur,importat ueritatem in his,quæ fiunt inris.de iurei ur.l. ad nouendi.nu.25. 18

1 uerbum præsumpserit,ad eum refertur, qui temerariè & dolosè agit.de reuo.dona.l.fi.nu.93. 322

1 uerbum,spopõderat,ad omnem promissionem adaptatur. ibi.nu.104. 322

1 uerbum,pleno iure,ostẽdit fuisse intentatam petitionem & possessionẽ simul:idem in uerbo,pertinere.de acq.poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu 198, 209

1 Verba hęc,nullius momenti,importãt nullitatem ipso iure.de re iud.l.4. §.condẽmnatum.nu.1. 122

uerba sunt essentia stipulatoris ex parte utriusque cum uocis expressione.de uerb.obl.l.stipulatio. nu.3. 256

uerbum,solent,quandoque necessitatem importat,de iureiu.l.admonendi.nu.26. 18

uerbum,perinde,et uerbum,intelligitur,licet regulariter fictionẽ importent,quandoque tamen ueritatem denotãt,de acq.poss.l. rem quæ nobis. nume.3. 109

uerbi,molitur,natura.de reuo.dona.l.fi.nu.95. 320

uerba in dubio intelliguntur prolata in bonam partẽ.de reuo.don.l.fi.nu mero 28. 318

uerba hęc,quid ni,cur non,habent affirmatiuam inclusiuam : ideo valet stipulatio his uerbis facta.de uerb.obl.l.1.§.si quis ita.nu.1. 259

uerbum potest,est extensiuum ad futurum tempus,intellige ut ib.de uerbo.obl.l.qui Romæ.1.duo fratres.nu.96. 192

uerba contrahentium intelligenda sunt prout sonant.de priuil.credi.l.dãbimus.§.si quis cum tutor.num.6. 236

uerba hęc,si certum petatur.an sit nomen proprium actionis. si cer.peta. in continua.rub.12. 3

uerba libelli improprianda esse ut actus ualeat quomodo intelligatur,de acq.poss.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.6. 201

uerbum,uidetur,importat fictionem.de uerb.obl.§.Cato.nu.16. 163

uerba hęc,lego sub ea conditione,si Titius hæres erit, an reddant legatũ conditionale,et in per illa uerba,sub ea cõditione, dicatur apparere de uoluntate testatoris.de leg.1.l.hæc uerba.n.14. 104

uerba,quisquis mihi,in testamento inter liberos reddunt legatum conditionale legatum,quia in dicto testamento codicillaris clausula habetur pro apposita.ib.nu.21. 105

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

verba in dubio debent intelligi secundum conditionem personæ loquentis,ex quo inferuntur aliqua.ad senatus.Treb.l.ex facto. §. si quis rogatus.nu.7.fol.165.Item intelligi debent secundum qualitatem personæ ad quam diriguntur ex quo etiam ad alia inferunt.ib.

verba contrahentium prout sonant intelligi debent non autem restrictionem accipere;secusin uerbis legis,quæ restringuntur de habilitate. 172

ad Senatus,Treb.l.ex facto.§.si quis ita.nu.17.

verba legis quæ referri possunt ad testatorem,& ad hæredem, in dubio 128

referenda sunt ad testatorem.de leg.1.l.filiusfa.§.diui.nu.31.

verba ad honoratum directa plenius accipiuntur,ad Senatus.Treb.l.hæ- 178

redes.§.cum ita.num.46.

verba ista,quisquis nihil hæres erit,reddunt legatū conditionale,quādo

in testamento est apposita clausula codicillaris,alias non,de ueritate ta- 105

men huius dicti ibi traditur.de leg.1.l.hæc uerba.nu.18.

2 uerba in tertia persona prolata quæ possunt referri ad testatorem,& hę 164

redem,in dubio sunt referenda ad testatorem.ad Senatus.Treb. l. ex fa-

cto.n.

verba hęc, uel uni eorum,an inducant tacitam substitutionem,qui nō ha- 185

bet locum nisi uerificata conditione subintellecta ,s.quod alij nolint,

uel non possint ad fideicommissum admitti,quod sic,ad senat.Treb.l.hę

redes.§.peto à te.nu.3.

uerba hęc,per omnia,important exequutorum unam & eandem esse na

turam,idem fortius uerba geminata , in omnibus et per omnia,et mul-

ta de horum uerborum proprietate ibi traduntur.de leg.1.l.per omnia, 99

nume.1.

Verba hæc,si hæres erit,in testaméto ad pias causas reddunt legatum cō 105

ditionale,idem in testamento militis.de leg.1.l.hæc uerba.nu.28.

Verba hæc,quisquis mihi,&c.non faciunt legatum conditionale,quāuis

sit apposita clausula codicillaris,quando à principio testamentum erat

nullum & caducum.ibi.nu.20.

Verba hęc,pleno iure reinstituo,quid importēt relicto usufructu omniū 136

bonorum alteri.de leg.3.l.re coniuncti.nu.40.

Verba hæc quisquis mihi,&c.an habeant vim clausulæ codicillaris.de le 205

ga.1.l.hæc uerba.nu.19.

ueroum relinquo,maximè si sit adiecta clausula omni meliori modo,&c, 171

trahitur ad institutionem.ad leg.Fal.l.in quartam.nu.142.

Verba,uolo,& nolo,iuncta infinitiuo non plene disponūt,& si dicā no

lo eligere nō dicitur electio, nec si dixero nolo exigere,nolo adire,non

inducitur repudiatio.ibi uidete de ueritate illius reg.de leg.1.l.serui ele 168

ctione.nu.17.

Verbū,forte,cuius sit naturæ.ad Senat.Treb.l.1.§.si is qui quadringenta. 161

nume.7.

2 Verba hæc tanquam insolidum hæredib.ostendunt saltem feuda esse hæ 844

reditaria secundum quid.resp.80.nu.32.

2 Verba hæc,& habentib.causam ab eo, ostendunt feuda esse hæreditaria

simpliciter.ib.nu.33.

2 Verba hæc,sine hæredib.ex suo corpore,comprehendunt tam masculos, 144

quàm fœminas.resp.80.nu.12.

Verba illa,satisfaciat à partie,reddunt gratiam regis conditionalem, quæ

conditio nisi uerificetur,non est obseruanda dispositio.resp.180. num.1. 201

& 2.

Verba in dubio sunt intelligenda secundum iuris dispositionem.resp.80. 150

num.1.

Verba in fauorem instituti adiecta,in eius fauorē latissimè sunt interpre 171

tanda.resp.130.nu.20.

Verba intenti deseruiunt,& non intentio verbis:quare deverbis non cu 188

raturs,si de mente constet.resp.150.nu.1.

Verba sententiæ arbitramentalis impersonaliter , in ac dubio concepta 151

quam interpretationem recipiant.resp.71.n.1.

Verba sentētiæ respicientia plura determinabilia,æqualiter omnia deter 188

minant.resp.150.nu.10.

Verba seu clausula in fine posita,referuntur ad præcedentia,eis correspō 199

dentia.resp.171.nu.1.

Verba statutib.agnatis,ex statuentium intentione restringuntur ad agna- 142

tos primi gradus.resp.79.nu.6.

Verba sunt interpretanda ut effugiant repugnantia. resp.170. numero13. 198

Verba sunt latè interpretanda in materia fauorabili:in odiosa autem stri 109

ctè.resp.15.nu.3.

Verba testamenti ambigua,ab aliis clariorib,uerbis interpretationem ac 171

cipiunt.resp.140.nu.11.

1 Verbis enuntiatiuis Papæ non creditur si se referat ad suggestionem partis 107

cum semper superintelligatur si suggesta vera sint.resp.8.nu.3.

Verbis narratiuis Papæ,seu enunciatiuis credendum est,et quomodo in 107

telligatur.ref.8.1.1.& 3.

1 Verbum,hæres esto,est directum.de vulg.subst.l.Centurio.nu.80. 87

Verbum,hereditarię,grossum verbum est directum.ibi.idem in verbo in-

stituo:quod est directum ciuile.ib.

Verbum obliquum trahitur ad directum quando apparet de mente testa- 60

toris.de uulg.et pup.l.hæredes.nu.39.

3 Verbum lego licet sit obliquum nec trahatur ad directam institutionem

nec substitutionem,si tamen aliter de mente testatoris apparcat trahe- 81

tur ad directam.de uulg.subst.l.Centurio.nu.100.

Verbum accipia..t.est directum non ciuile.de cuius effectu.ibid.per mul 82

ta.nu.10.

Verbum pertinere quandoque directam,quandoque obliquā substitutio

nem significat,idem in uerbo succedat,quid autē in uerbo deuoluatur, 95

de uulg subst.l.Lucius.n.7.& 10.

uerbum petatur.in rub.positum quomodo exponatur,& an sit necessa-

ria expositio,petatur.i.repetatur.fol.mat.nu.35.in conti.rub. 36

uerbum moribus,quotupliciter exponatur in iure.de uulg.sub.l.morib. 69

n.2,& 12.

uerbum,sum,es,est,principaliter prolatum,& regens totam orationem, 38

importat ueritatem,secus si regatur à uerbo denotante fictionem. solu.

mat.n.71.in conti.rub.

Verbum perpetuo,multimodę ponitur.s.i.mat.l.sol.mat.nu.2. 45

2 Verbum debet,si uerbo potest iungari r,necessitatē importat.ref.cxcvij. 216

nu.6.

2 Verbum donabo,licet sit futuri temporis,non tamen impedit contractū 183

donationis perfici de præsenti.ref. xliij.n.1.

2 Verbum lego,licet ex l.12.tab,olim commune fuerit tam ad legata quàm

institutiones,nunc tamen ad institutiones nullo iure accommodatur. 171

ref.cxxix.n.11.

2 Verbum potest,iunctum infinitiuo , est extensiuum , etiam in futurum 17

ref.cxxix.nu.14.

Verbum vocare præsupponit vocationem de iure,& de facto.ref.xxij.n.3. 112

Verba assertiua principis non probant.ref.clxxiiij.n.7.& 9. 200

Verba de futuro etiam cum iuramento non inducunt matrimonium,sed 165

sponsalia.ref.cxx.n.2.

Verba & aliis priuilegiis,quid importent.ref.lxxx.n.41. 145

Verba geminata mentem restantium adeo indicant,vt interpretationē 172

contrariam non admittant.ref.cxxx. n.18.

Verba generalia non probant sufficientem causam in actu prohibito fie- 109

ri,absque causa.ref.xvj.n.8.

Verba generalia restringuntur,ne nugatoria dispositio intelligatur. ref. 172

150.n.19.

Verba hæc & habētibus causam ab eis,admittunt quemlibet successorē, 144

etiam particularem.ref.lxxx.n.31.

Verborum plurium impropriatio non admittitur licet vnius persæpe re 172

cipiatur,ref.cxxx.n.22.

1 Verba testatoris ubi apta sunt comprehendere fideicommissum non de-

bet ordo scripturæ impedire ordinem uoluntatis,ad Senatus.Treb.l.hæ 178

redes.§.cum ita.n.38.

2 Verbum prædecessores quid importet.ref.clxxi.n.8. 198

1 Verbum uidetur,an et quando improprietatem denotet,et quando veri

tatem.si cer. pet.l.j.n.93.

2 Verba ad instantiam quid importent.de consil.cum M. Ferrarien. nu. 8

19.

2 Verba enunciatiua prolata à principe,vel a Rege,an plene probant. ref. 120

xl.n.28.

2 Verbis narratiuis seu assertiuis notarij,an credatur.ref.xlix.nu.6. 124

2 Verbum relinquo,additum certæ rei an importet legatum an institutio

nem,etiam quando est relictum pro legitima,ref.cxxix.n.9. 171

2 Verba,en remborsant preallablement,modum et onus,et non conditio- 209

nem inducunt.ref.clxxxv.n.11.

2 Verba hæc,ea uita functa,uel si contingat eam secundo loco maritari fru

ctus,reditus,et prouentus consolidentur cum proprietatibus,ab usufru 178

ctu formali interpretationem recipiunt,non a causali,qui nunquam se

paratus dici potuit.ref.135.n.7.

2 Verborum uestigia ordinem voluntatis demonstrant.ref.xc.n. 3. 211

1 uerborū directorum regulę dantur octo,ex quibus infertur ad aliqua 87

uerba.de vulg.et pup.subst.l.Centurio.n.179.et 180.

1 Verbalia nomina quæ denominantur ab usu non uerificantur in vnico 171

actu.de verb.ob.l.is cui bonis.n.21.

1 uerbalis coniunctio quibus uerbis inducatur.de leg.1.l.re coniuncti.nu. 136

45.

1 Verbalis coniunctio,an inducatur per hanc dictionem hoc amplius.ibi.

n.52.

uerbalium peccatorum tria sunt genera.in tract.de pest.c.8.9.n.64. 101

94

2 verbum liberè quid importet c.5.nu.243.

2 verba præteriti perfecti et pluiquam perfecti temporis requirunt actū 90

consummatum.ibid.nu.74.

2 verba futuri indicatiui uel subiunctiui rem iam ceptam indicant in sta-

tutorum dispositione.nu.75.ibid.

2 verba si qui percipientur,s.fructus in contractu locationis posita cōdi- 74

tionem et speciem locatam significant.in tract.de pest,c.5.nu.60.

2 verbum relinquo in donatione expressum,facit ipsam censeri factam et 78

se causa mortis.nu.178.ibid.

1 verecūdia quæ taciturnitatem peccatori suadet uitiosa est et uitanda.in 102

tract.de pest.c.8.nu.131.

uerecundia castigatam mentem offendit.ib.nu.85.

uerecundia in adolescente optimam spem pollicetur.nu.86.ib.

uerecundia pro delicto est magna pœna.nu.87.ib.

Veritatem tacens an falsum committat.num.119.et 118.ib.

1 veritas inquirenda,et multa notanda de ueritate traduntur.de eden.l.is 197

apud.nu.13.

1 Versi.nec ante,an corrigatur per uers. itaque Sabini sententia. de uerb. 281

obli.l.ita stipulatus.nu.1.

1 Vestes Ecclesiæ non debent accommodari ad luxuandum laicos.de pig.l. 29

obligationē.nu.48.

uestes non ueniunt in obligatione generali,et quid ueniat appellatione

vestis

Index.

uestis.ibid.nu.2. 27
Vestes &iocalia data filiæ tempore nuptiarum,debeant in legitimã impu tari,ſicut ipſa dos imputatur.ad leg.Fal.l in quartam.nu.152. 151
Veſtis appel.an veniat argentum,item an biretum,an torquens.de le.j. l.ſi quis in fundi nocabulo.nu.15. 106
Veſtes pretioſæ,an veniant alimentorum appellatione.&.ſolut.matri.in rub.nu.56. 37
Via tutior animarum amplectenda eſt.de reuo. dona. l. ſi vnquam.poſt nume.9. 309
Via quæ nos ducit ad rura,in dicatur publica.ita vt contra obturantẽ illam detur interdictum de uia publica.de flu.l.quominus.nu.93. 150
Via inſolita& inuſitata non eſt eligenda,alias præſumitur contra reper tos ire per ipſa deuia.nu.69.l.ſi uia ſolita & recta eſſet occupata vel alias ſuſpecta.in tra.de peſt.c.5.nu.87. 91
Via non eſt danda ſeruis Dei,vt ſe facilius putent prouehi, & eligi ſi quando facti fuerint deteriores.de reſcrip.c.eam te.nu.39. 31
Viam publicam reficere tenetur,qui habet fundum prope.ibi.nu.66.249
Viam publicam,an liceat impedire,ſeu alio quouis ſtramine,vt ibi mar ceſcat,impedire ſeu deturpare.in tract.de peſt.c.4.nu.85. 84
Vias publicas qui & quando teneatur purgare.nu.91.& ſeq. 14
Vias publicas nemini licet impedire.&an&quãdo habentes molendina poſſunt ad ea ducere aquas per vias publicas,nec iuxta eas facere clu ſas.nu.54.ibid. ibid.
Vias publicas & itinera ſecura tenere obligatus,an teneatur de caſu & damno eius,qui per iter inſolitum eundo talia paſſus fuit.nu.86.ibid.
Via breuior niſi ſit ſuſpecta,& terreſtris potius quam naualis eſt eligẽ da.nu.58.ibid.
Viator forenſis repertus in vinea comedens vuas, an dicatur damnum dare,ita quod ſtante ſtatuto quod credatur iuramento damnum paſſi, an hoc caſu habitur iuramento domini vineæ.de dam.infect.leg.dam num.nu.3. 191
Vicarius & commendatarius reputantur vnum corpus.reſponſo 12.nu- me.2. 108
Vicarius & vicegerens differunt,ideo reſcriptum loquens de vicario ad vicegerentem non extenditur.reſp.8.nu.7. 107
Vicarius epiſcopi an & quando poſſit conferre beneficia extra dioce- ſinum tract.de peſt.c.8.nu.51. 101
vicarius epiſcopi quamuis ex generali poteſtate non poſſit criminioſos condemnare,an tamen poſsit abſoluere.de re iud.l.qui condemnare. nu.9. 218
Vicarius non poteſt epiſcopo conferre beneficium,quia epiſcopi perſo nam repreſentat.declara tamen vt ibi ad Senatuſcon.Trebel.l.j.§.ſi au tem collegium.nu.8. 160
Vicarij amicus &familiaris præſumitur ſcire collationem ſibi à Vicario factam.reſp.4.nu.12. 105
Vicegerens ſeu vicelegatus & delegatus ad vniuerſitatem cauſarum dif ferunt.reſp.xl.nu.5. 120
Vicegerens quis dicatur,et quis delegatus.de reſcrip.c.eam te.nume- ro 45. 31
Vicelegatus definit eſſe vicelegatus per aduentum legati. reſponſo xl. nume.10. 120
Vicinus præſumitur ſcire facta vicini.de reſtitu.ſpol.capitulo ſæpe.nu- me.44. 68
Vicinus inferior non poteſt inuito domino formulæ aquam ex illa duce re,fallit fauore dotis & eccleſiæ.de flumi.l.quominus.numero 84. & 86. 150
vicinus quis dicatur.ſi cer.pet.l.j.nu.45. 5
Vicinus an præſumatur ſcire facta vicini.late.ibi.44.
Vicinum ſe aſſerenti,an ſit credendum.ibid.nu.54. 5
Vicinus non præſumitur ſcire ea facta vicini quæ vt communiter occul te fieri ſolent.ibid.nu.46.
Vicinus non præſumitur ſcire factum vicini momentaneum,ſed ſucceſ ſiuum.idem in coniuncto.infertur ad multa.ibi.nu.46.
Victor an poſſit de licentia condemnati ſententiam propria authorita- te exequi.de re iud.l.miles.4.qui iudicati.nu.3. 117
victor propria authoritate capiens bona condemnari quas pœnas incur rat.ibi.nu.4.
victor non poteſt propria authoritate capere bona condemnati. ibid. nume.1.
victum victori poteſt condemnare iudex in expenſis nõ petitis.de cau. poſſ.& proprie.c.cum Eccleſia Suerina.nu 166. 64
victum poteſt iudex nulla lita exhibita,nullaue probatione facta con- demnare in expenſis.ibi.nu.110.
*Victualium appellatione quid veniat.in tract. de peſt.c.5. numero 58. & 59. 90
*Vidua committens ſtuprum,an perdat actionem de dote.ſol.mat.l.ſo- luto matrimonio.nu.8. 46
uidua habens liberos,an poſsit teſtari de tota dote, ſtatuto diſponente, quod mulier habens liberos non poſsit teſtari niſi de certa parte do- tis.ſol.mat.nu.92.in conti.rub. 37
uiduæ an computentur inter miſerabiles perſonas.ſol.mat.l.dotis cau- ſa..nu.48. 41
uidua committens ſtuprum non perdit dotem.in rub.de iud.nu.16. 35
Vim etiam pro amicorum tuitione propulſare poſſumus.de damno in- fect.in conti.rub.nu.13. 189
quim appellare licet.quod limita.nu.67.l.ſi.de reuo.don. 319
*Vinculis vel carcere detentus non admittitur ad teſtificandum contra aliquem in cauſa criminis.reſp.74.nu.6. 139
*Vini exportatione prohibita,cenſetur etiam prohibita exportatio vua rum.reſp.4.nu.13.& 14. 106
vini veteris erogatio quo tempore fieri debeat.Et ibi qua pœna punia tur tutor vinum vetus dans familiæ tempore vetito.nu.142.c.5. in tra- ctu de peſt. 92
Vini appellatione an veniant vuæ,vinum aquaticũ, ſeu lymphatum,ꝙ poſcam ſeu trempam vocant,ceruiſia, vina artificialia,& acetum.nu. 60.& ſeq.ibid. 90
*Violans foueam aquæductus,ſe exeundo per eam de ciuitate, arbitra- rie venit puniendus.reſ.161.nu.15. 197
*Violentus dominus ratione violentiæ perdit ius quod habebat in fru ctibus.de cauſ.poſſeſ.& proprie.capit.cum Eccleſia Sutrina. nume- ro 104. 64
Violentus poſſeſſor etiam inueſtitus & infeudatus per Principem non præſcribit aliquo tempore rem violentam.de acq.poſſ. 8. nihil commu- nune.nu.65. 205
*Violentia non animo ſpoliandi ſed gratia iuris ſui tuendi contra poſ- ſeſſorem reſiſtentem & turbantem illata non punitur.de vulga.ſubſti. l.Centurio.nu.53. 79
Violentiarum gratia quib.perdatur poſſeſſio.remiſſiue.c.ſæpe.de reſtit. ſpol.nu.. 66
Violentia in beneficialib.eſt odioſior quàm in temporalib.de reſtit.ſpo. c.ſæpe.nu.109. 71
*Virgo nondum viri potens etiam dicitur mulier.de priuil.cred.l.2.§.ſi ſponſa.nu.19. 155
Virgo quæ iter arripuit vt corrũperetur,an amplius poſſit virgo appel lari.in tract.de peſt.c.5.nu.73. 90
*Viri boni eſt tacere quod probare non poteſt.nu.125.c.8. 102
*Vitium litigioſi non inducitur per ceſſionem proprietatis, de qua nõ contenditur.reſp.47.nu.5. 123
Vitia ſeſe virtutes eſſe pertæpe mentiuntur.reſp.33.nu.9. 117
*Viuere congrue aliud,aliud ſine penuria.de conſti.c.cum M.Ferrarie. num 21. 3
Vlpianus Iurecon.fuit poſt Chriſtum.ad Senatuſ.Treb.l.explicito.nume ro 4. 154
Vniformitas & difformitas non conſiderantur reſpectu rerum diuerſa- rum quarum vna vno iure,altera alio capitur,ſed conſideratur reſpe ctu eiuſdem rei & iuris hæreditarij & alterius.ad l.Falci.l. in quartã. num.11. 146
Vniformiter quid dicatur iudicio teſtatoris capi,& quid difformiter..ad leg.Fac.l.in quartam.nu.11.ibid.
Vnio dupliciter fit,aut per incorporationem,ſeu adiectionem, aut per confuſionem ſeu communem mixtionem.reſp.21.nu.13. 112
Vnio facta in fauorem,non debet in odium interpretari.reſp.80. nume- ro 26. 144
Vnio nihil aliud eſt quam diſſipatio ſeu alienatio.ibid.numero 13.16.& 37. 143.& 144
Vnionis natura eſt vt vnita reducat ad vnam eſſentiam,ibi.nu.65. 146
Vnitum alteri acceſſorie,aſſumit naturã rei principalis, cui annectitur. reſp.80.nu.66. 146
Vniri poteſt vna res alteri,ita vt vtraq; retineat ſua priuilegia.ib.nu.67
Vnitorum eadem eſt natura,& unita uirtus fortior eſt ſe ipſa diſperſa, de flumi.l.quominus.nu.23.& 24. 247
Vniuerſalis propoſitio uera eſt etiam,ſi in uno ſit falſa. de interdict. ideamus.nu.16. 241
uniuerſalis propoſitio legiſlatoris recipit reſtrictionem ex diſpoſitione alterius legis.ibid.nu.17.
Vniuerſalis dictio ubi poteſt aliquid operari nunquam operatur habili tationem inhabilium.de pri.credit.l.dabimus.§.ſi quis cum tutor.nu- mero 5. 135
Vniuerſalib.& generalib.cogniris,facilius poſtea cognoſcuntur ſpecia lia,quorum bon.in continua.rub.nu.1. 242
vniuerſitas,fiſcus,& ſimiles loco priuatorum habentur, vbi ſpeciali pri uilegio non muniuntur.reſpon.153.nu.6. 190
*Vniuerſitas poteſt ſtatuere contra ius ciuile:et canonicum, circa ea quæ reſpiciunt adminiſtrationem ſuorum bonorum. reſponſo 6.nu- me.86. 151
vniuerſitas quibus caſibus poſſit imponere collectam,vel indicere no- uum munus extraordinarium,et quando ſuperior ſuoditis.num.5.re- ſpon.172.nu.2. 199
vniuerſitas poteſt abſque ſuperioris decreto facere actus ſibi incumbẽ tes.ad Treb.l.j.§.ſi autem.nu.6.
vniuerſitas nõ poteſt facere ſtatutum in alicuius præiudicium,et ſi fiat, reſcinditur per iudicis officium.reſpon.88.nu.1.2.et 4. 152
Vniuerſitas non poteſt obligare ſingulares perſonas non conſentientes. declara ut nu.42.de re iudi.l.ſi ſe non obtulit.nu.40. 210
vniuerſitas an poſsit collectam imponere ſine licentia ſuperioris. ibid. num.28.
vniuerſitas non poteſt collectam imponere alienigenis ſine conſenſu principis.ibi.nu.29.
vniuerſitatis conſilium,an obligare poſsit ſingulos ad molẽdum eorũ bladа in molendino domini.de flumi.l.quominus.139. 242
uniuerſam hæreditatem reſtituere dicitur,qui Trebellianicam quartam detrahit.ad Senatuſcon.Treb.l.j.§.ſed et quoties.nu.5. 117

In omnia Io.Fra. Rip.opera.

Vniuersitas per se contrahens licet non habeat necesse syndicum cõsti tuere,cogi tamẽ pòt iudicis officio instantibus creditoribus,aut debi toribus constituere syndicum,contra quem agant,vel cui soluant. ad Senatus.Treb.l.j.§.fi autem collegium.nu.9. 160

Vniuersitas domina castri cogitur eligere vnũ cui fidelitas iuretur.ibi. Vniuersitas castri,an possit illius castri iurisdictionẽ habere, quod sic, pro quo adducunt aliqua dicta.ibid.nu.3. 159

Vnum & idem uerbum positum in diffinitione,potest stare propriè & impropriè.fol.mat.nu.41.in conti.rub. 36

Vnum et idem uerbũ potest stare in oratione propriè et impropriè. de reiud.l.furioso.nu.7. 128

Vna determinatio respiciens plura determinabilia,debet omnia pariformiter determinare.resp.xc.nu.23. 153

1 Vnica præsentatione et unica electione acquiritur quasi possessio iuris præsentandi et eligendi.de cau.poss.et proprie.c.cum Ecclesia Suessi nu.90.et 91.fol.63.Idem de signo iniuncto.item per unicam solutionem collectæ probatur quasi possessio iuris collectandi.ibid.num. 53.et 3. 61

Vnico actu qui solet fieri promiscue.i.aliquando ratione facultatis uel familiaritatis,aliquando ratione iuris sui,nõ acquiritur quasi possessio.sed requiruntur tot actus qui uerisimiliter excludant præsumptionem facultatis aut familiaritatis.ibid.nu.55.

Per unicum actum,imo per plures qui communiter fieri solent iure familiaritatis aut amicitiæ non acquiritur quasi possessio.ibid.nu.56.

2 Vnicus actus electionis,præsentationis,et collationis quasi possessionem ipsorum actuum acquirit.resp.xl.nu.8. 120

Vnus testis omni exceptione maior facit indicium ad torturam,alias secus.resp.lxxix.nu.1. 141

Vnusquisque id nolle creditur,quod non loquitur.respons.cxxj.num.6. 166

1 Vocatio testatoris coniunctim facta duplex est,discreta.l.et indiscreta. de leg.3.l.re coniuncti.nu.60. 138

1 Volo, iunctum infinitiuo importanti implementum,et executionem dispositionis de qua agitur,plene disponit.de leg.1.l.cui electione.nume.18. 108

Volo,iunctum infinito disponit,quando actus importatus per infinitũ sit expediendus ab alio,et exprimens solum habet explicare voluntatem suam.ibid.nu.12. 109

Volo,iunctum infinitiuo,relinquere,in ultimis uoluntatibus,an disponat.item quid si infinito relinquere sit adiecta aliqua dictio præcisa, volo omnino relinquere.ibi.nu.23.et 24.

1 Volumen inforciati cur non fuerit editum à capite. i.à lib.24.solu.mat. nu.22.in conti.rub. 35

1 Voluntas superioris censetur reseruata in omni dispositione.de flu.le. quominus.nu.4. 146

2 Voluntas non minus factis quam verbis declaratur.respo. clxxxvii.numer.8. 210

Voluntatis quæstio non admittenda,quãdo in uerbis non est ambiguitas.resp.71 nu.3. 148

Voluntas coacta,uoluntas est.nu.82.c.8.de pœn. 102

Voluntas coacta licet non possit mereri,demereri tamen potest.num. 83.ibid.

Voluntas refertur ad bonum,alias dicetur concupiscentia.nu.84.ibid.

1 Voluntas testatoris per quot testes probari possit.de vulg.substi.l.moribus.nu.50.& 51. 72

1 Voluntas quãdo requiritur,sufficit tacitus consensus,quãdo uerò uoluntas & consensus,tunc requiritur expressus.de ueritate tamen ibi. fol.mat.l.2.§.uoluntatem,nu.6. 50

Voluntati alicuius si aliquid committitur,ille non potest iniquũ æquo præferre,& sic verba,facias ad voluntatem important boni uiri arbitrium.num.7.

1 Voluntatem non præsumi mutatã quomodo intelligatur.de l.1.l.si quis in fundi uocabulo.nu 22. 107

Voluntas defuncti in dubio præsumitur conformis uolũtati legis.de l. 3.l.re coniuncti.nu.147. 141

voluntas in his,quæ iuris positiui sunt,pro ratione est.de lega.1.in conti.rub.nu.11. 99

1 *Votum emissum ob turpem causam,an valeat.de verb.ob.l.si plagij.nu mer.9. 293

1 Vox omnis iudicis faciens ad causam vsque ad diffinitiuam, dicitur interlocutoria.de re iudi.in conti.rub.nu.16. 216

2 Vrbis ingressu legati iurisdictio non extinguitur, sed suspenditur.respon.41.nu.1. 110

1 Vsuras recipiens pro pecunia deposita perdit priuilegium prælationis & quare.de priui.l.si ventri.§.in bonis mensularij.nu.4. 236

vsurarius reus tenetur edere actori ad fundandam intentionem,de edẽ. l.ipse dispice.nu.15. 295

Vsura.iis interdici non debet administratio bonorum,sed potius interdici debet hominum commercium in pœnam.de verb.obli.l.is cui bonis.nu.17. 271

1 vsurariorum bona sunt tacitè hypothecata debitoribus pro vsuris extortis.de priui.credi.l.si ventri.§.in bonis mensularij.nu.8.& 9. 237

2 pro minima vsura fœnerator in foro contentioso puniri nõ debet.resp. 116.nu.6. 164

vsura verbalis & mentalis,an in foro contentioso sit punienda.respon. 116.nu 2. 164

1 Vsura est minuere debitum propter termini diminutionem, sicut est cũ augetur debitum propter termini prorogationẽ.de leg.j.l. si ex toto. num.52. 113

1 Vsuris implicitus præsumitur fieri pauper.fol.mat.nu.52. 48

1 Vsurarius manifestus qui non potest testari,nisi præstita satisdatione de vsuris restituendis,an poterit donare causa mortis.de leg.j.l.sciendũ. num.7. 103

Vsurarius non potest in fraudẽ donare causa mortis,præsumitur autẽ in fraudem donare quando donat omnia bona,vel maiorem partem. ibi. num.8.

1 Vsurarius manifestus,an possit pupillariter substituere filio.de vul.subst. l.moribus.nu.37. 71

2 Vsurarius ex fama iuncta cum aliquo adminiculis probatur.resp.115.numer.4. 163

1 Vsura non aliter puniri potest quam constet de intentione deprauata,dato quod pars vsuram fuerit confessa.resp.116.nu.3. 164

2 Vsuras recipiens ita delinquit sicut mutuans,nam si nõ esset qui recipere,non esset qui daret,& ibi vide quomodo intelligatur.resp.115. numer.2. 163

2 Vsurarij cadauer sepeliri prohibentes antequam vsuræ extortæ restituantur,an incidant in pœnam.l.cum sit iniustum.& aut.sequ. C.de sepul. nio.nu.102.in tract.de pest.c.4.nu.102. 85

2 Vsurarij possunt elici de ciuitate.nu.247.c.5. 94

1 *Vsucapi etiam dicuntur res immobiles,quorum bono.l.ait prætor. numero 3. 242

1 *Vsus communis & publicus differunt.de flu.l.quominus.nu.6. 246

1 usum fundi si quis sibi & hæredib.stipulatus fuerit, an eo decedente plurib.hæredib.relictis quilibet hæres debeat habere integrum vsum,an partem.de verb.obl.l.4.§.Cato.nu.91. 269

usus siue practica in quib.differat a consuetudine.de priui.credi.l.quæsitum est.nu.1. 234

usus communis ita seruandus est sicut propria significatio.si cer. pet.l.1. num.91. 6

1 usus in personas hæredum dicitur nouus vsus.de verb.obli.§. Cato. numer.93. 269

2 Ex non usu quasi possessio iuris patronatus amittitur, & ecclesia libertatem præteribit.resp.48.nu.4. 123

1 *Vsusfructus omnium bonorum si legetur vxori,instituto hærede extraneo postmortem vxoris,vxor poterit propria authoritate capere legatum,ratio ibi,quorum legat.l.hoc interdictum.nu.18. 244

Vsusfructus an possit pignori dari.de pign.l.obliga.n.7. 27

Vsusfructus cur non sit individuus sicut vsus.remissiue.de verb.obl.l.4. §.Cato.nu.93. 269

Vsufructuarius an solum habeat naturalem possessionem,an verò etiam ciuilem quasi possessionem iuris vtendi,et naturalis vsufructuarii causet effectum præscriptionis iuris vtendi,et acquisitionis fructuum.de acq.pos.l.posses.nu.34. 197

1 Vsufructuarius,an præscribat ius vtẽdi,et fruendi virtute naturalis possessionis in rub.de cau.pos.et proprie.nu.2. 56

2 Vsusfructus reseruatio maximè restricta ad vitam,nõ conseruat facultatem testandi.resp.131.nu.22. 174

1 Vsusfructus quidam casualis,quidã formalis est.ibi vide quid sit de vtroque.resp.135.nu.5. 178

1 Vsufructuario nõ potest per testatorem remitti cautio vtendi et fruẽdi bom viri arbitratu,et quæ sit ratio.de leg.1.l.nemo potest. nu.39. 183

1 Vsufructuarius largo modo dici potest omnis, qui habet ius vtile in re, ideo statutum de vsufructuario procedit etiã in emphyteuta si materia patiatur.ad Senatus.Treb.l.1.nu.7. 154

Vsufructuarius omnium bonorũ non tenetur ad onus alieni æris,de veritate ibi remissimè.ibi.nu.8

1 Vsusfructus alteri legatus,est pars integralis fundi,late tamẽ de hoc,an procedat in vsufructu casuali,an verò in vsufructu formali. nu. 38.de leg.3.l.re coniuncti.nu.36. 136

1 Vsusfructus acquisitionem nunquam patri censeri prohibitam, nisi expresse hoc dicatur,an sit verum.de leg.1.cum filiofa.nu.69. 120

1 Vterque dictio,an sit collectiua,an distributiua, quod distributiua. ad Senatus.Treb.l.hæredes.6.cum ita.nu.1. 176

Vtilis rei vendicatio non currit cum actione personali. & quid ita. de reuo.don.l.fi.nu.133. 322

vtilis rei vendicatio.de qua supra in l.quoties.de don.cõpetit cõtra tertium possessorem,in quem facta fuit alienatio ante litem.de reuoc, don.l.fi.nu.136. 322

vtilitas quæ resultet quod possessio perdatur & alteri non acquiratur. de acq.pos.l.fi rem aliquam.num.23.fol.213. Item quæ utilitas sit quod perdatur plures ibi traduntur.

1 utilitas quæ resultet creditori potius experiri remedio.l.fi.quãm actione hypothecaria.de interdi.super conti.rub.nu.14. 249

1 utilitatis publicæ causa facta,licet cedant in contumeliam alicuius,nõ sunt redarguenda.nu.143.in trac.de pest.c.4.nu.143. 85

1 utilitas quæ resultat ex hoc quod relatiuum faciat tam demonstratio, quam conditio.de leg.1.l.Stichum qui meus erit.nu.10. 111

1 *Vulgaris substitutio tacita quæ dicatur.de vulg.substi.l.hæredes.numero.80. 61

vulgaris substitutio comprehensa in expressa pupillari,an dicatur omni respectu tacita.ibid.

vulgaris substitutus nõ excluditur sola existentia sui hæredis,nisi instituerus

Index.

tutus suus sit effectualiter heres,ex quo infertur vt num.102.de vulg. subst.l.heredes.nu.106.l.in ita & declara vt 108. 68
Vulgaris substitutio facit de suo voluntarium.de uulg.subst.l.heredes. num.179. 67
Vulgaris substitutio excludit ius accrescendi.ibi.nu.80.Amplia.181.Limita.182.
Vulgaris substitutio,an impediat trãsmissionem, quæ fit ex potentia sui tatis.ibid.nu.139. 63
Vulgaris substitutio,an impediat transmissionem,quæ fit in descendentes beneficio l.unicæ.C.de his qui ante aper.tac ibid.nu.131.
Vulgaris substituti datio non impedit hereditatis nõ aditæ transmissionem ex potentia suitatis.de uulg.subst.l.Lucius.nu.8. 95
Vulgaris contẽta in compendiosa an dicatur tacita vel expressa.de uulga.subst.l.Centurio.147. 85
Vulgaris contẽta in compendiosa formata sub distinctione temporum, an filio morientẽ in pupillari ætate,&non adita hereditate dicatur tacita uel expressa.ibid.
Vulgaris expressa,an contineat tacitam exemplarem,sicut tacitam pupillarem.de uulg.subst.l.ex facto.nu.77. 92
Vulgaris substitutio facta filio sanæ mentis tempore testamenti,an cõtineat tacitam exemplarem.ibid.
Vulgaris substitutio & qualiter et quibus uerbis fiat.de uul.subst.l.heredes.nu.99. 62
Vulgaris substitutio partim expressa,et partim tacita,quæ dicatur.ibid. nu.86. 61
Vulgaris substitutio facta his verbis,si hæres nõ erit,resoluitur in duos casus.s.uoluntatis et impotentiæ,et in casum.si alium hæredem nõ fecerit.ibid.
Vulgaris substitutio expressa quę dicatur.ibid.nu.76.
Vulgaris substitutio de qua l.Si.C.de hered.inst.an et quare dicatur duba.ibid.nu.108. 62
Vulgaris dictio quas significationes habeat.de uulg.sub.l.hẽredes.n.48.61
Vulgaris substitutio est triplex, expressa,tacita et mista.ibid.
Vulgaris substitutio quare ita dicta.ibi.nu.45. 60
Vulgaris substitutionis diffinitio.ibi.nu.46.
Vulgaris substitutio,an et qualiter intelligatur formata per hęc uerba, Titium iustituo,Meuiumsubstituo.de uulg.substit.l.heredes.nu.110.62
Vulgaris expressa nõ continet tacitam pupillarem,nec econtra, statuto disponente.testamenta debere intelligi prout litera sonat.de uulg.et pup.l.hęredes.nu.19. 60
Vulgaris substitutio,an impediat transmissionẽ iuris deliberandi in hęredem instituti.latissimè disputatur.de uulga.subst.l.heredes.num.133. et seq.usque ad nu.142. 63.et 64
Vulgaris substitutio tacita,an excludat matrem pupilli,et an matrem testatoris.ibi nu.175. 67
Vulgaris substitutio expressa,an et quãdo contineat tacitam pupillarẽ, et quando non,traduntur plures casus.ibi.nu.169. 66
Vulgaris substitutio de qua in l.Titius.supra,de here.inst.qualis esse dicatur.de uulg.subst.l.j.nu.106. 62
Vulgaris substitutionis effectus sunt sex de vulg.l.hęredes nu.114. 63
1 Vulgaris substitutio facta sub cõditione si venter non ex hęres,purificatur non nato partu,sed abortiuo.de priui.creditorum.l.[illegible] 126
2 Vulnerans nõ tenetur de homicidio,si vulneratus moriatur eo casu quo fecit vulnus incantari.nu.7.in tract.de pest.c.7.nu.7. 97
2 Vulneratus si intra modicum tempus moriatur,præsumitur mortuus ex vulnere,secus si decedat lõgo interuallo.in tract.de pest.c.8. pestilentia mer.142. 104
1 Vxor an possit pro dote sua alienare fundum alienari à testatore prohibitum,quia ibi testator volebat construi Ecclesiam.de legat.l.filius fa.§.diui.nu.26. 138
2 Vxor propter adulterium perdit dotem,& bona paraphernalia.in rub. de iud.nu.12.
Vxor tenetur reddere debitum viro de iure diuino.ibi.nu.1[illegible]
Vxor perdit dotẽ propter introitum balneorum communium cũ viri. Et etiam si ignorante marito accesserit ad cõtubia virorũ vel ad spectacula,& amphitheatra causa spectandi ibi.nu.18 & 19.
1 Vxor pro dote,an præferatur creditori ex causa funeraria in personali priuilegio.de priui.creditorum.l.priuilegia.nu.61. 240
vxor pro dote habet tacitam hypothecam priuilegiatam, vt præferatur habenti ib.anteriorem tacitam,non autem expressam.limita multimode,vt ibi.nu.47.
Vxor pro dote,an præferatur mutuanti ad rem emendam,vel ad rem cõseruandam.ibi.nu.63.
1 Vxori an acquiratur res empta per maritum ex pecunia propria non tamen mariti empta.& quid econtra in re empta per vxorem de pecunia mariti.in quib.cau.pig.l.Senatus.nu.20. 93
Vxori,an acquiratur res empta ex pecunia dotali per maritum. ibi.nu.21.
1 Vxor non dicitur,nisi quæ ad domum viri traducta est,ideo stante ratione quod mortua vxore sine liberis vir lucretur dotem,si moriatur antequam traducatur sit non lucrabitur dotem. de priui. credi. l.ij.§.si sponsa.nu.11. 236
1 Vxor an possit repetere dotem,si maritus effectus est pauper ob maris tepestatem.sol.mat.l.si constante.nu.40. 54
Vxor an teneatur mittere alimenta marito bannito,maxime si illa sit dives,quamuis dotis fructus non sufficerent ad alimenta.ibi.nu.47.
Vxor an teneatur concomitari maritum peregrinantem, vel bannitum. ibid.nu.48.
Vxor interficiens maritum bannitum debet puniri,etiam si statutum daret præmium occidenti bannitum.ibi.nu.48.
1 Vxor expulsa potest maritum cogere vt eam alat.sol.mat.l.solu.matr.nume.29. 46
Vxor potest sine peccato cohabitare cum marito excõicato.ibi.num.30.
Vxor potest petere tori separationem,& dotis restitutionem,si vir commiserit adulterium.ibi.nu.31.
1 Vxor à statuto prohibita legare marito,an censeatur prohibita eum hæredem facere.remi.de vul.subst.l.Centurio.nu.99. 81

FINIS INDICIS.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO.

Omnes quaterniones demptis FF NN & OO ternionibus.

5.